

VILLANOVA COLLEGE LIBRARY
Villanova, Pennsylvania

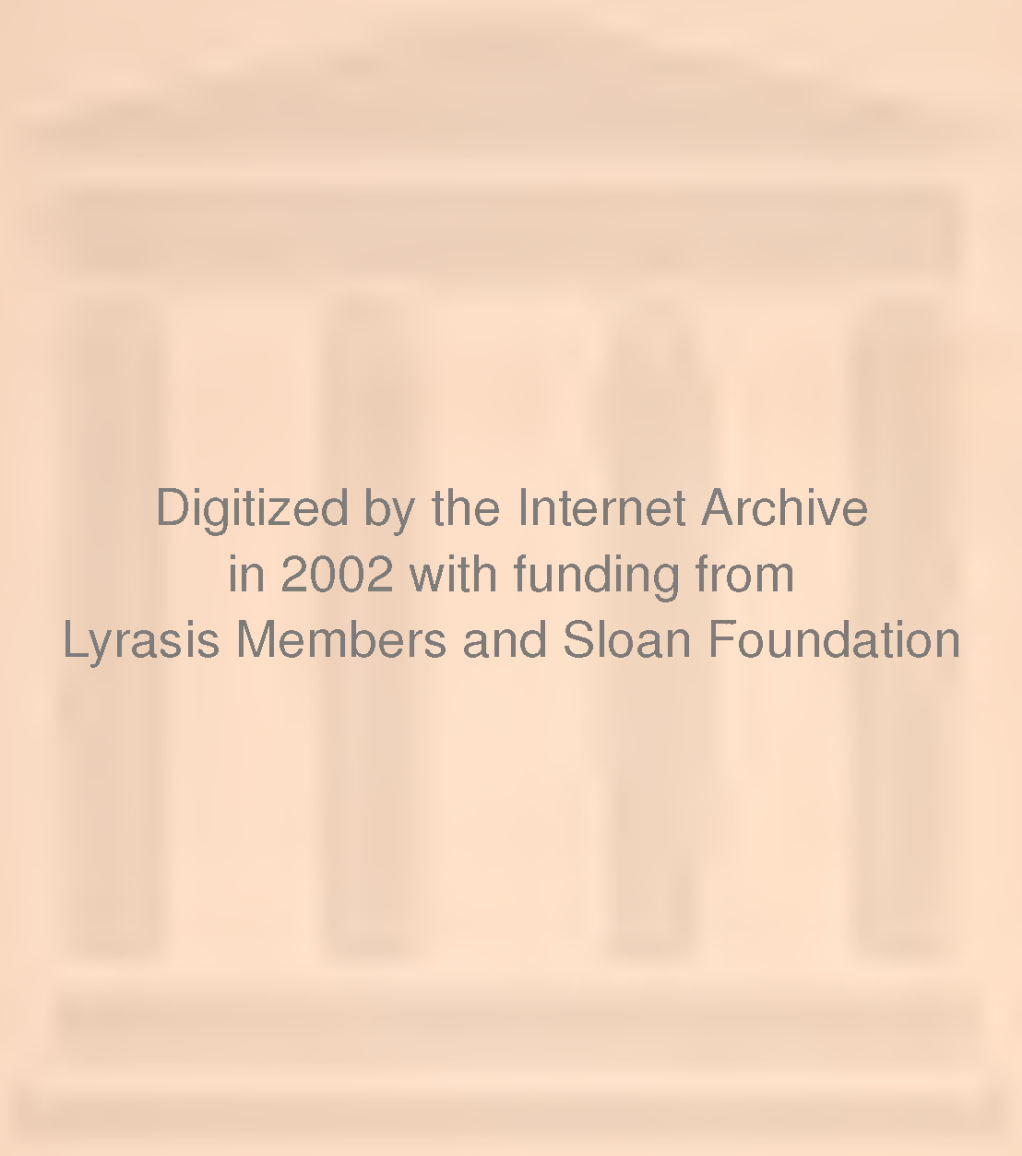
This book was donated

3-4-49

by

Rev. M. Sullivan, O.S.A.

Digitized by the Internet Archive
in 2002 with funding from
Lyrasis Members and Sloan Foundation

ACTA

SANCTORUM

PARIS. — EX TYPIS V. GOUY ET SOC., VIA GARANCIÈRE, 5

ACTA SANCTORVM
*Quae quot toto orbe coluntur, vel à Catholicis Scriptoribus celebrantur,
 Quae ex Latinis & Graecis, diuinaeque gentium antiquis monumentis*
COLLEGERVNT AC DIGESSERVNT
*Seruatâ primigeniâ Scriptorum phrasi,
 & varis Observationibus illustrarunt*
IOANNES BOLLANDVS,
GODEFRIDVS HENSCHENIVS
 SOCIETATIS IESV THEOLOGI.
Prodit nunc tribus Tomis
FEBRVARIVS,
*In quo mcccx nominatorum Sanctorum
 & aliorum innumerabilium memoria
 vel res geste illustrantur.*
TOMVS III
*Complectens dies xii posteriores
 à xvii ad finem*
EDITIO NOVISSIMA
 curante
IOANNE CARNANDET

ERV DITIO.

VERITAS

ANTIQA REDVCO.

OBSCVRA REVELLO.

PARISIIS APVD VICTOREM PALMÈ VIA DICTA SAINT-SVLPICE. M. DCCC. LXV.

ACTA SANCTORUM

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur

QUÆ EX LATINIS ET GRÆCIS, ALIARUMQUE GENTIUM ANTIQUIS MONUMENTIS

COLLEGERUNT AC DIGESSERUNT,

SERVATA PRIMIGENIA SCRIPTORUM PHRASI ET VARIIS OBSERVATIONIBUS ILLUSTRARUNT

JOANNES BOLLANDUS, GODEFRIDUS HENSCHENIUS,

SOCIETATIS JESU THEOLOGI

PRODIT NUNC TRIBUS TOMIS FEBRUARIUS IN QUO MCCCX NOMINATORUM SANCTORUM ET ALIORUM INNUMERABILUM MEMORIA
VEL RES GESTÆ ILLUSTRANTUR.

EDITIO NOVISSIMA CUM ANIMADVERSIONIBUS EX TEMPORALIBUS D. PAPEBROCHII NUNC PRIMUM EX MSS
EDITIS CURANTE JOANNE CARNANDET

FEBRUARII TOMUS TERTIUS

COMPLECTENS DIES XII POSTERIORES, A XVII AD FINEM

PARISIIS ET ROMÆ

APUD VICTOREM PALMÉ, BIBLIOPOLAM.

BX
4655
.AR
n. 6

ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO

ANTISTITI

ANDREÆ CRUESEN

ARCHIEP. MECILINIENSI BELGICÆ PRIMATI.

Quando nuper, ILLUSTRISSE ET REVERENDISSE ANTISTES, ad illas nobilissimæ Metropolis moderandas habenas accessisti; in omnium ordinum effusa læticia, faustisque acclamationibus, ne et nos eam Tibi gratulatum dignitatem veniremus, ista potissimum obstitit caussa; quod odiosam rem facturos arbitrabamur, si aut in turbam hominum clarissimorum ad sacram illam Tuam dexteram manu osculoque contingendam properantium, nos temere ingerere, aut exarata ad observantiam testandam epistola interpellare Te eo tempore, niteremur. Duximus igitur id satius, ac Tibi gratius fore, si potius, quam solenni formula diceremus bona verba, Deum tacite, ut Tibi eum honorem fortunaret, essemus deprecati.

Interea tertius noster de Actis Sanctorum mensis Februarii tomus ad calcem pervenit. Quem nos, ut Tibi novam hanc dignitatem feliciter evenire, nomine nostro, optet, quantumvis sero, allegare non veremur: vel ideo quod in eorum numero Sanctorum, quorum illo mense Acta explanantur, complures sunt gentiles Tui: Trajectenses nimirum Episcopi. Quamvis enim non sit liquido exploratum de omnibus, ubi terrarum ac populorum editi sint in lucem; constat tamen in ea clarissima urbe solum Pontificale tenuisse, in qua Tu auram vitalem primum hausisti. Imo ab his ipsis primum auspiciam fluxisse remur honoris, quem nunc adiisti: idque hac ratiocinatione conficere nobis videtur. Delatus hic Tibi a Catholico Rege nostro, atque a Pontifice Maximo confirmatus, in singularis sapientiæ Tue ac virtutis præmium est. Virtutis porro sapientiæque colendæ efficacæ Cœlites hi incitamentum præbuere. Nam si volueris adolescentiæ tempus ultimum memoria repetere; fateberis, quotidie ludum litterarium adeunti, pervetus S. AMANDI sacellum in oculis atque animo fuisse, ad eam aream circum quam ædificata scholæ erant, situm: in eodem sæpius Te sacris adluisse, audisseque de cultu DEIPARÆ atque aliis rebus ad pietatem pertinentibus sermones. Eo quoque tempore quantus nobis (licet enim id etiam ita commemorare, quando Condiscipulatus alias ultro mentionem facere dignatus es) quantus igitur tunc nobis, sed Tibi præsertim, cœlitus animam optimam sortito, stimulus ad virtutem erat, sacras beatissimorum illorum

Februarii T. III.

I Antistitum

67326

Antistitum, in magnifica S. SERVATHI aede Reliquias venerari, visere in cryptis monumenta; inque ejusdem basilicae Choro vetustis intextas aulaeis imagines contemplari omnium Sanctorum Praesulum Trajectensium? Nam, rara inter urbes felicitate, quotquot, per annos fere cccc, Episcopi illic fuerunt, omnes Divorum Fastis adscripti, coluntur omnes publica sacrorum religione. Tunc vero in animis nostris sensim exardescibat desiderium, colendi (illorum exemplo auxilioque) pietatem, Divinis legibus obtemperandi, praesidia doctrinae comparandi. Ea rata ut essent in multis vota Caelites iidem curarunt: Te vero per suamet vestigia, ad absolutionem virtutis, et quam nunc geris dignitatem deduxerunt. Ipsorum sane complures Romam, artem Christianae religionis, sanctitatis palaestram, caelestis panopliae armamentarium, adierunt: quidam etiam vicibus iteratis: S. AMANDUS (ut hunc potissimum in exemplum statuamus, cujus modo sacelli meminimus) tertio illuc contendit. Idem postea ultra Noricum flumenque Danubium, ad Slavos adiit: unde in Belgium redux, late fidei semina jecit, ecclesias multis locis construxit ac dedicavit, monasteria fundavit, multa interim a Clericis quibusdam, rectam pietatis fideique disciplinam aspernantibus, perpressus, ab Ethnicis multa: Reges aliquot, eorumque Proceres, ut Divinas leges ac statuta Ecclesiastica revererentur, condocfecit: Sanctorum Reliquias transtulit, auxitque eorum venerationem: atque alia praeclara per Galliam, Belgicam praesertim, edidit facinora, quae fusc in ejus Vita die vi Februarii narrantur.

Pleraque horum a Te quoque, ILLUSTRISSE ANTIISTES, partim jam factitata sunt, partim factitantur etiamnum. Primum Romam e patria profectus es, ut in illis celeberrimis optimarum artium auditoriis, scholisque sanctimoniae, ad omnem scientiae ac virtutis laudem exercereris: utque accuratissime Ecclesiastici Canonis normam omnem, ex illius honoratissimi, qui ullo unquam tempore, toto orbe terrarum extitit, Senatus integritate, sapientia, majestate, addisceres. In Noricum dein Tu quoque, ad urbem Viennam, Caesarum Austriacorum regiam, evocatus es, utque ad cetera deinceps munia amplior Tibi auctoritas accederet, Doctoris Theologi insignibus, ritu Academico, ornatus: sacris in exercitu cum potestate praesesse jussus, Vicarii Generalis titulo: ad varias interea legationes adhibitus, quas summa industria, fide, constantia obiisti.

Postea Canonicatu in Metropolitana Cameracensi Ecclesia a FERDINANDO II Imperatore donatus, in Belgiumque reversus, varia exinde officia summa cum laude gessisti; etiam Generalis per totam eam Archidiecesim Vicarii, atque a Concilio provinciali Romam ad Sedem Apostolicam denuo missus.

Ita

Ita per semitas Sanctorum inoffenso pede gradientem, Ruræmundensi Tiaræ caput supponere, Archiduce LEOPOLDO, Belgii tunc Governatore, nominante, INNOCENTIUS X jussit : ut in illis veterum Masuariorum finibus, intra Diœcesim quondam Trajectensem, ultra eisque Mosam late porrectam, sitis, sub Præsule, non Trajectensi quidem Ecclesiæ, Trajectensi tamen, vetus illa heroicorum temporum sanctitudo dignitasque refloresceret.

Sed quod nobis ipso tempore, quo illius Ecclesiæ gubernacula capessebas, vir maximus, Antuerpiensis tunc Præsul, diserte prædixit, Te Ruræmundæ vitam minime finiturum, id vaticinationis non vanæ vim habuisse, nunc intelligimus, cum Te REX CATHOLICUS Metropolitam Mechliniensem nominavit, ALEXANDER VII instituit. Ut nimirum in medullis Belgii, quasque umbilico, aut corde potius, consistens in reliquas ejus partes sanctorum dogmatum observantiam, quam Romæ doctus es, diffundas, vigorem pietatis in ceteris velut membris excites, ac robur vitale, ad vitia erroresque et ceteras pestes animorum persanandas, aspires.

Huc Te, ILLUSTRISSE ANTIESTES, semitæ perduxerunt Sanctorum : ut mirum videri nemini debeat, quod Tibi Sanctorum Acta grata fore arbitremur, quorum ita manifeste fulciris patrocinio, excitaris tropæis, aucturus aliquando numerum es : quod tamen, quo interea pluribus exempla curæque Tuæ præsidio hic esse queant, sero ut fiat optamus.

ILLUS.^{M.E} ET REV.^{M.E} GRATIÆ TUÆ

Humillimi clericales

JOANNES **BOLLANDUS,**

GODEFRIDUS **HENSCHENIUS.**

FACULTAS SUPERIORUM, ET SUMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

Cum Acta Sanctorum mensis Februarii, quotquot toto orbe coluntur, vel a Catholicis scriptoribus celebrantur, ex antiquis monumentis, Latinis Græcis, aliarumque gentium, servata primogenia scriptorum phrasi, collecta, digesta, variis Observationibus illustrata a Joanne Bollaudo et Godefrido Henschenio Societatis Jesu Theologis, tres ejusdem Societatis Theologi legerint, opusque laboriosum et eruditum, ac luce publica dignum judicarent; Ego infrascriptus Societatis ejusdem per Flandro-Belgicam Præpositus Provincialis, potestate ad id mihi facta ab Admodum Reverendo Patre Nostro Goswino Nickel Præposito Generali, concedo Jacobo Meursio, Typographo Antuerpiensi, facultatem eadem Acta excudendi.

Cumque sacrae Cæsaree Majestatis decreto eantem sit, ne qui libri a Societate Jesu conscripti, in provinciis Romano Imperio subjectis excudantur, aut venales proponantur, absque ejusdem Societatis consensu; hisce declaro eundem Typographum isto privilegio legitime frui. In quorum fidem hisce officii mei sigillo munitis manu mea subscripsi. Antwerpiae in Aprilis MDCCCLVII.

Thomas Dekens.

APPROBATIO CENSORIS.

Hoc opus continens Acta Sanctorum mensis Februarii vere doctum, elaboratum, et a multis viris eruditis expetitum, hisce modis a Reverendis Patribus Joanne Bollaudo et Godefrido Henschenio Societatis Jesu Theologis editioni preparatum; magno lectorum fructu, nulla fidei vel honorum morum noxa, excudendum censoi. Antwerpiae, hac XVII die Aprilis MDCCCLVII.

G. Voochts Canonicus, Archidiaconus.

S. Th. Licentiatius ac lib. Censor.

SUMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPUS IV Hispaniarum et Indiarum Rex Catholicus, ac potentissimus Belgarum et Burgundionum Princeps, Diplomate suo sanxit, ne quis Acta Sanctorum mensis Februarii, a RR. PP. Joanne Bollaudo et Godefrido Henschenio, Societatis Jesu Theologis, collecta, digesta, ac Notis illustrata, præter voluntatem Jacobi Meursii proximi duodecim annis ullo modo imprimat, aut alibi terrarum impressa in has Germaniæ nostræ Inferioris ditiones importet, venaliave habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum et alia gravi pena multabitur, uti latius patet in litteris datis Bruxellæ XII Maii anni MDCCCLVII.

Signat.

Loyens.

IN TOMUM TERTIUM

DE ACTIS SANCTORUM

MENSIS FEBRUARII

PRÆFATIO

AD AMPLISSIMUM ET ADMODUM REV. DOMINUM AC PATREM

NORBERTUM VAN COUWERVEN

CELEBER. ECCLESIAE S. MICHAELIS CANONIC. ORD. PRÆMONST. ANTUERP.

ABBATEM

EJUSQUE RELIGIOSISSIMUM CONVENTUM.

Si non pridem destinatum nobis fuisset, AMPLISSIME ET ADMODUM REVERENDE DOMINE, ut huic tomum de Sanctorum Vitis præsentaremus Amplitudini Tuæ, quo Tua approbatione et patrocinio munitus, sanctissimi Ordinis Vestri Præsulibus et Canonicis, aliisque piis et eruditis hominibus, commendaretur; poterat id nobis B. EVERMODO, Raceburgeosis ex Vestro Ordine Episcopus, persuadere, ejus primo hujus voluminis die, xvii Februarii, consignatus est natalis, et gesta a nobis ex variis Historicis collecta editaque. Flagitare enimvero sanctus ille vir, quasque suo jure reposeere videbatur, ut qua de se essent tradita litteris, ea Canonicorum sui instituti Præsuli cuipiam exhiberentur, ejus assensione atque approbatione haberi rata emittique in publicum possent. Cui vero potius, quam ejus loci, ubi, ipso præsentate EVERMODO, æternum sanctitatis suæ ac doctrinæ statuit sanctissimus Parens Vester NORBERTUS monumentum, Antuerpiensibus ab infami Tanchelini hæresi revocatis? E primis NORBERTI sociis EVERMODO fuit ei Cameraei adjunctus, atque ita deinceps pietatis prudentiæque opinione carus; ut a se nunquam diutius abesse pateretur: unde sit omnino credibile, huic quoque cum illo venisse, castaque suæ ac sanctæ vitæ norma, et candore amabili, non vestium magis, quam morum ac sermonis insigni sapientiâ conditi, ad mores civium horum, ejusvis sexus, ordinis, ætatis, corrigendos, magnum attulisse momentum. Hinc quoque occurrebat, huic præcipue ei certum Canonicorum cordi esse, e quo nuper Magdenburgum, ad Ecclesiam S. MARIE, ejus ipse a sancto Patre NORBERTO Præpositus olim fuit constitutus, Ecclesie Catholice Ordinique Vestro asserendam, missi viri religiosi fuerint: remque eam sua eruditione et pietate peregrissent, si tempus miserendi deplorata illius urbis ac gentis, a justo Numine constitutum, venisset. Neque tamen illis non luculenta laboris sui, auditorumque discriminum merces obtigit, quando tum alia Magni Patriarchæ Vestri reliquæ, tum præsertim cerebrum, illa tot sublimium sanctorumque cogitationum sedes atque officina, huic transmissum: ejus pars una Præmonstratensi Ecclesie destinata, alteri Tu thesaurum pretiosum affabre elaborandam curasti, solenni pompa in publicum proferendam cum opportunum videbitur. Neque eo cælesti cunctis potitam Ecclesiam Vestram arbitramur, quin et Divus Pater NORBERTUS e caelis annuerit, et ipse Beatus assenserit EVERMODO: quippe cui Sanctus Pater *locum sepulturae suæ commendarat*, ut cap. 20 Vitæ ejus narratur, cuique de ea, ut cap. 53, acerba a summe adis Canonicis iuventata lis est, quæ Lotharii Imp. judicio secundum eum decisa: ut neque nunc videantur nisi eo cælitus adstipulante Patris Reliquiæ inde, ubi eas collo-

carat,

x
 earat, asportari alio, divellique, potuisse. Neque illud quidem non sperandum videtur (modo nostra ille rata ut sint vota, efficiat apud Deum) fore aliquando, ut ex hoc potissimum cœtu Vestro, in quo plurimi doctrina, religione, facundia excellentes viri sunt, assumantur, qui remotas illas Wandalorum ac Polaborum gentes ad legitimum Numinis cultum redeant: apud quas fidem ille orthodoxam ita stabilivit, ut Raceburgi post ipsum per cccL annos non nisi ex Ordine Vestro Episcopi fuerint, ac Cathedralis Ecclesiæ Canonici.

Poteraat sane nobis ista persuadere, ut Tibi potissimum, AMPLISSIME ET ADMODUM REVERENDE DOMINE, exhiberemus hunc tomum, cui Tu, pro ea qua late per Belgium polles sapientiæ opinione, auctoritatem vel sola Tui nominis umbra conciliares, et ad eum pervolvendum quamplurimos invitares. Verum id prius constitutum nobis erat, quam de B. EVERMODO cogitaremus. Injiciebat enim nobis eam mentem primum ipse Saetus Patriarcha NORBERTUS, dein Tua singularis sapientia atque eruditio, cum summa benignitate conjuncta, atque erga nos, totamque Societatem nostram, benevolentia.

Gloriosus Pontifex et Apostolus NORBERTUS ex illustri Geneppensium Comitum, in Clivia Cisterciensis, (quæ pars est Belgiæ) natus, solus Belgarum Sanctorum, Officio Ecclesiastico in Breviario Romano, per totum orbem Christianum celebratur. Nonne igitur æquum erat, ut quæ de Saetis scribimus Belgæ, in celebri Belgii urbe, eorum, si non ipsummet, certe Archimandritam aliquem fundati ab eo Ordinis, ac siti in Belgio cœnobii, Patronum adoptaremus, a quo illa ipsa nostra approbarentur scripta, ac ceteris lectitanda traderentur?

Et quia cœnobii Vestri a S. NORBERTO fundati meminimus, illud haudquaquam præmittendum videtur, quod solemus sæpe animo volvere et jucundis usurpare sermonibus; quidquid de vetustissima Antuerpiensis civitatis antiquitate constat, id præcipue haustum esse e Vitæ Sanctorum: ut minime mirum videri debeat; si grati ac pii cives tot templa Sanctis ædificarint atque etiamnum ædificent, tot ad illorum honorem xenodochia, nosocomia, orphanotrophia, gerontocomia extruxerint, eorumdemque Sanctorum solennitates tam splendide ac religiose colant. Paucis exemplis, ac minime ignotis, quæ diximus, liceat nobis confirmare.

Scripta est S. Eligii Episcopi Nivionensis ac Tornacensis Vita circiter annum dclxxviii, a S. Audoeni Rothomagensi Episcopo, ei, dum viveret, perfamiliari. Illius Vitæ lib. 2 cap. 3 Antuerpiensium (qui in manu exarato codice, *Andoverpensens* vocantur, in altero *Androverpensens*) ita meminit: *Proterea Pastoris cura sollicitus lustrabat urbes et municipia circumquaque sibi commissa. Sed Flandrensens atque Andoverpensens, Fresones quoque et Saevi, et barbari quique circa littora maris degentes, quos, velut in extremis remotos, nullus adhuc prædicationis vomer impresserat, primo enim hostili animo et adversa meate susceperunt: postmodum vero, cum paulatim per gratiam Christi his verbum Dei insinuare cupisset, pars maxima trucidis ac barbari populi, relictis idolis, conversa est ad verum Deum, Christoque subjecta. Sicque demum factum est, ut quasi cœlitus lumen ostensum, aut radius quidam Solis erumpens, totam partem illius barbaricam illustraret. Nam et ipsi, qui cum primo ut frenatissimæ bestię discernere cupierant, postmodum attendentes ejus bonitatem ac mansuetudinem, imitatores ejus fieri cupiebant. Ac ne quis hæc ad Antuerpienses minime attingere existimet, caput 8 ita orditur idem sanctus scriptor: *Multum præterea in Flandris laboravit, jugi instantia Andoverpis pugnavit, multosque erroneos Suevos convertit: sana nonnulla Christi clypeo protectus cum Apostolica auctoritate dextravit: idololatriam quoque diversi generis, ubicumque invenit, funditus subruit.**

Æqualis SS. Eligii et Audoeni fuit S. Amandus Trajectensis Episcopus, qui et ipse Antuerpiam excoluit, ecclesiamque ea in urbe, ut mox dicemus, construxit. Mentio fit Antuerpiæ atque illius ecclesiæ in Sancti quoque Willebrordi Ultrajectensis Episcopi Vita, qui fere xi post S. Amandi obitum annis in Belgium ex Anglia venit. Ita ergo in hujus Vita scribit Theofridus Abbas Epternacensis: *Item Rohingus, vir magnarum opum, legitima testamenti confirmatione delegavit ei ecclesiam in Antuerpo castello situm, super fluvium Scalda, in pago Renensium, cum appendiciis villis, et tertiam partem telucei ejusdem castelli, quod nunc est Marca Bryni. Meminit hujus donationis ipse S. Willebrordus in Testamento suo his verbis: Rohingus mihi condonavit vel tradidit ecclesiam aliquam, quæ est constructa*

constructa in Antuerypo castello super fluuio Scalde, in pago Renensium, cum appendiciis suis, villas denominatus his nominibus, Bacualde, Winnelinceme, Furgalre, et in ipso castello Antuerypo tertiam partem de illo teloneo. Estat ipsum diploma Rohingi, in quo inter cetera sic loquitur : *Igitur ego in Dei nomine Rohingus, et conjux mea Bebelina, donamus Apostolico Domino et Patri nostro Willibrordo Episcopo, donatumque in perpetuum esse volumus, hoc est, ecclesiam, que constructa est infra castrum Antuerypis, super fluuium Scalde, quam Dominus Amandus Pontifex in honore SS. Petri et Pauli Apostolorum principum, vel eorum Sanctorum, construxit : et nos pro ipsa ecclesia, vel quidquid ibidem aspicere videtur, venerabili viro Firmino, Abbati de monasterio Quorcolodora locellum nostrum nuncupatum Tunne in concambio dedimus. Ac post pauca : Et illud teloneum, quod ad partem nostram ibidem venerat, hoc est, illum tertiam partem, ad integrum ei concessimus atque donauimus : in ea ratione, ut ibi thus vel luminaria debeant esse procurata, et Presbyteri, qui ibi seruiunt, pro peccatis nostris Domini misericordiam debeant exorare etc. Idem in alio diplomate Rohingus donationem illam sacrosanctæ Ecclesie Petri et Pauli Apostolorum (quam Dominus Amandus Pontifex in Antuerypo construxit) confirmat, et alias adiecit possessiones. Utrumque hoc diploma recitat Aubertus Miraus in Codice Donationum cap. 6 et 7, ac præclare ad prius ista annotat : *Est quod sibi Antuerypia nostra gratuletur de optimis ac piissimis omnia Principibus suis Rohingo, seu Rauchingo, et Bebelina ejus conjuge, quos huius dubie ignoraret, nisi eorum nobis memoriam Willibrordiani apud Epternacenses Abbatia conseruasset. Nempe, quod antea monuimus, absque Sanctorum monumentis Vitisque fuisset, ignoraret nobilissima ciuitas, non solum Principes illos ita pios et in Ecclesiam ordinemque Ecclesiasticum munificos, sed et reliquas antiquitates suas : amplectereturque, ut superioribus seculis aniles et ridiculas de commentitio quodam Brabone fabulas. Illud posset fortasse, non ex Sanctorum Vitis, sed monachilibus tamen documentis addiscere, quod de orbis hujus clade traditur tom. 2 Francieorum scriptorum Andreae Chesnæi ex Annalibus Fuldensibus ad 1000XXXVI annum Christi, cum cix lapsi essent anni ab illa Rohingi donatione : *Nordmanni Anduerypam ciuitatem inuadunt. Diluuius tamen ea clades, atque ejus causa ita exponitur in Vita S. Gonnari. Quodam tempore cum excreuissent peccata hominum, et superno iudicio correctionis flagello meruissent, a Deoeducta est a sedibus suis gens Northmannica, gens ferocissima, que nauigio in Rhenensem prouinciam aduirta, circumquaque omnia depopulati sunt : Hentuerpium incenderunt : Walchram rauerunt : alio alii dispersi sunt, ut nullus esset locus, ubi cessaret luctus. Per fluuium igitur qui dicitur Scinda, ad villam Turninum uenerunt, ubi erat monasterium S. Fredegandi Confessoris. Hoc erat nempe monasterium, quod antea Rohingus Quorcolodorum appellauit : planius hodierna dialecto *Kerke-loudeur* diceremus : et manet pago nomen *Deur*, sive *Deuren*, quod ab aqua ductum, Scindæ, seu Scendæ, amnis, qui latior tunc fluebat, nondum fosso ductoque in urbem alveo Hententaliensi substrictus.***

Gravioribus sese secleribus initio seculi a Christi ortu duodecimi populus Antuerypiensis, sed non omnino uniuersus, implicuit, quando et plurimi in fœdissimam hæresim prolapsi. Neque hoc dedecus ex ullis annalibus notum, ac neque labe illa hærescos, qua temporibus Innocentii IV Pont. Max. seculo Christi XIII, fuit urbs eadem contaminata. Solent enim probra ejusmodi ac vulnera Reip. celeri oblivione aboleri. De hæc autem posteriore hæresi, (que in eo sita fuisse uidetur, quod Frederico II Imperatori excommunicato obstinate adhaerent, contempta Pontificis conciliique Lugdunensis I auctoritate) ita meminit lib. I de Apibus cap. 4 pag. 4 Thomas Cantipratannus, doctus vir ac sanctus ex Ordine Prædicatorum : *Venerabilis et Deo dignus Guiardus Cumeracensis Episcopus... cum in via contra Antuerypienses hæreticos, apud Afflyeniense monasterium Brabantie, in regulari obseruatione strictissimum, vitam suam sine leuitissimo terminasset ; in ipsa tempore migrationis, cuiusdam Fratris Prædicatorum per somnam apparuit in Gondaro, ac post pauca : Nimia seueritas, inquit, me culpabilem reddidit et purgatum. Sed via ista, qua contra hæreticos pro expurganda Ecclesia arduus inhiabam, iunam meam imminuit, et accelerabit gloriam nunc dilatam. Verum cito profligata hinc ea hæresis, cum biennio post Guiardi mortem hic fuerit Willielmus, Legato Pontificis potissimum annitente electus Imperator, uti ad Vi-*

tam B. Bonifacii Episcopi Lausanensis xix Februarii pag. 155 indicamus : atque cum in modum abstersa illa est labe, ut, præterquam apud Cantipratanum, nulla jus extet memoria.

Prior autem hæresis urbem hanc diutius est populata, exitialia late fœdissimorum seelerum spargens contagia. Ejus seminandæ diabolo illa fuit occasio, quod cum unicus esset in urbe Sacerdos, isque luxuria infamis, cives nec frequentabant Ecclesiæ Sacramenta, nec ullos audiebant de rebus Divinis sermones. Præstat ipsum audire scriptorem Vitæ S. NORBERTI cap. 36. *Erat, inquit, et Antwerpiae locus, oppidum amplissimum et populosum, in quo unus erat tantum Sacerdos, qui curam totius populi ibidem commorantis habebat regere, sed præ nimia multitudine et frequenti negligentia nun poterat, nec credebatur ei : eo quod et ipse quasi in conjugio et copula carnali neptem suam in linca tertia manifeste socium sui scelestis fecerat. Ob hanc causam populus ille, quasi grex sine pastore, in multis errorum vanitatibus deviabat. Unde contigit, ut hæreticus quidam, miræ subtilitatis et versutiae, seductor, Tanchelinus nomine, ibi adveniens, in eadem gente suæ seductionis locum inveniret. Erat denique omnium hominum sceleratissimus, et Dei et omnium Sacramentorum ejus inimicus, et totius religionis et Christianæ fidei contrarius, intantum ut obsequium Episcoporum et Sacerdotum nihil esse diceret, et sacrosancti Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi perceptionem, ad salutem perpetuam prodesse denegaret; et populum illum, cui jam per multa tempora veritas horum nuntiata non fuerat, in eundem errorem induceret : Horrenda deinde commemorat hic scriptor perditissimi hominis flagitia : ejus venenosus sermo, ut habet Buehardi Cameracensis Episcopi tunc datum diploma, totum villum infecerat, et a fide plurimos auerterat. Et quidem, ut in citata Vita dicitur, hæc turpissima et detestanda seductionis creatio, etiam post mortem ipsius hæretici, extirpari nullatenus potuit. Tunc vero Hildulphus Præpositus ac xii Canonici, qui sitam juxta eandem urbem S. Michaelis ecclesiam tenebant, cum penitus excindere pertinax malum non possent, S. P. NORBERTUM advocarunt, eique ac sociis illam Ecclesiam (assentiente eodem Episcopo Cameracensi, cui Antwerpia suberat) tradiderunt, et aliam sibi ædificarunt Deiparæ Virgini dicatam. NORBERTUS cum suis pestem illam animorum dissipavit, disciplinam Ecclesiasticam egregie stabilivit, mores populi fœde corruptos sensim correxit, ac sui instituti cenobium ad ecclesiam S. Michaelis construendum curavit. Primum illud fuit Antwerpiae fundamentum monasterium. Aucta dein mirifice populi pietas : sunt alia nunc multa : Vestrum ceterorum principium. Ut vos a Canonicis advocati huc estis; ita alii deinceps religiosi Ordines in laboris Vestri partem venerunt : quos paterna benevolentia Vos, Canonicique S. MARIE, complexi estis.*

Sed quo extra propositam nobis orbitam evagatur stylus? Eo illum traxit dulcissima Magni Parentis Vestri memoria : erga quem (ob expurgatam olim ab hæresi urbem ac provinciam, Sacramentorum usum reductum, vitæ religiosæ palestram hic primum institutam, alia multa Deo assidue famulantium virorum ac feminarum cenobia, Spiritu, quem ipse civibus afflarat, erecta ac stabilita : ut gratitudinem profiteamur, ad Te nunc, AMPLISSIME ET ADMODUM REVERENDE DOMINE, accedimus : sed novam (si verum clare fateamur) gratiam tacite postulantes, ut nimirum quæ publico prodesse nostra optamus scripta, ea Tibi probata intelligantur, avidiusque ideo ab aliis legantur. Faciet enim quæ summa in Te est auctoritas, ut ceteri tum Vestri Ordinis Canonici, tum alii religiosi ac pii homines, vel propterea legere hæc velint, si Tibi oblata intelligant. Norunt quippe, quam sis non solum philosophicis Theologicisque scientiis imbutus, qui et illas etiam adolescentiores Vestros olim docueris; sed quam in veterum Patrum monumentis versatus : quanta eruditione et facundia, per xxx et amplius annos, conciones in hac urbe habueris, maximo semper hominum concursu, approbatione, fructu : quanta sollicitudine, zelo religiosæ disciplinae, benignitate, annis pluribus Prioris gesseris munus : quanta prudentia nunc, ex quo solemnibus ornatus infolis Abbasque fuisti inauguratus, rem quoque publicam adjuves, tum civibus Antwerpensibus, quibus unice carus es, consulendo, tum patria universæ, in gravissimo Ordinum Brabautiæ consensu. Nam quid dicemus, quo studio Dei honorem tuearis, qua animi magnitudine sacrorum splendorem amplifices, qua industria saluti animarum consulas, qua denique liberalitate eos foveas, qui ad hæreticorum conversionem incumbunt? Quæ hæc in genere designas ac moliris, sunt pleraque

que ita publice nota, itaque illustra, ut nihil ocesse sit ea a nobis commemorari : quædam tamen ejusmodi, ut ea fortassis palam prædicari ualis. Jam quos Tu religiosorum hominum in hac urbe cætus non effusa caritate complecteris? quas eorum ad Sanctos sui Ordinis honorandos institutas panegyres non colonestas? Nomen tuum grato præconio prosequetur posteritas, cum florere sanctimonia cœret, magnumque, innocentiæ vite assiduisque ad Deum precibus, munimen urbi addere, parthenonem illum Præmonstratensis instituti, qui hic Tuo potissimum patrocínio adolescit. Omittimus quam communis splendidisque ædificiis urbem exornes, quod in ingens quoque pietatis incrementum cædet, quando qui ea incolent, tacite admonentur non licere sibi non probitatem integritatemque imitari eorum, a quibus ea condita sibi que locata sicut. Admirari quoque hic libet ac venerari Dei Opt. Max. providentiæ, qui eam olim mentem Parenti Tuo injecit, ut ex Selandia, ubi genere, opibus, juris scientia clarissimus erat, in hanc orbem deoigrarent. Id quidem illi propterea faciebat, ne sacris presumptis grassari hæresim, ac vilissimos homines ecclesiarum spoliis auctos insultare Catholicis videret : ac potissimum ne si quos deinceps suscepisset liberos, ii in medio hominum improborum, non sine præsentis periculo, educandi essent; verum ideo hanc illi Deus injiciebat mentem, ut in hac Tu urbe nasegeris, in qua, procul ab omni discrimine, ad eximiam morum honestatem nutrireris, religiosorum hominum exemplis assuesceres, denique ad illud exaderes fastigium virtutis, unde urbi ipsi splendorem, et spiritualia emolumenta, ac denique præsidium afferres. Etenim et illud Divino muta remur accidisse, ut Optimatum rogatu, cum adhuc Prior esses, maximo labore ac boni publici studio, cum Cathedralis Ecclesiæ Canonicis quibusdam, et aliis viris religiosis, civium, præsertim opulentiorum, ædes, per plures menses circueires, adhortans omnes, ut laboranti Regio. Erario gratuita largitione succurrerent, sumptumque suppeditarent bello sustinendo, quod ii cælant hostes, qui urbi exitium, perniciem sacris minitabantur. Non licet nobis hic nimium esse prolixis, ne Tuae modestiæ graves et importuni simus.

Unum est tamen, quod utinam quam grata memoria colimus, tam diserta oratione celebrare possemus! Quod videlicet nos semper summa humanitate et amore prosequeris, studiaque nostra, quia Sanctis consecrata noveras, laudaveris fovetisque. Sed illud etiam multo nos afficit magis, æterno in nostris annualibus celebrandum encomio, quod tam arcta effusaque Ordinem nostrum universum caritate diligas. Meminimus sane, qua eloquentia, quo ardore Spiritus, qua benevolentia erga nos significatione, anno MDCCXXI in templi nostri dedicatione sis concionatus, summa et Tui expectatione in animis civium excitata, et in nostris pectoribus erga Te caritate accensa. Quid de ea concione dicemus, quam anno MDCCXL, Societatis nostræ seculari, in eadem hac æde habuisti? Omnem spem nostram, civiumque expectationem, anno MDCCXVI, superasti, cum centesimum ab sancti Parentis nostri Ignatii obitu annum terminaremus. Quæ tunc in laudem Societatis universe dixeris, quæ in commendationem earum rerum, quæ a tribus nostris in hac urbe domiciliis, magna industria, opera indefessa, sincero Divina gloriæ sabitisque animarum zelo, aguntur; neque opus est ut hic commemoretur a nobis, cum eam concionem, ut latius maneret Tuae erga nos benevolentia fructus, typis excusam vulgaveris; neque ea dicendo scribendove repetere, nostra nos verecundia sinit.

Facit ille Tuus, AMPLISSIME ET ADMIRUM REVERENDÆ DOMINE, singularis erga nos amor, ut liberius ad Te opus hoc nostrum afferamus. In qua re si inest honor aliquis, cum Tibi libenter, summa cum observantia, impertimur; sin potius novum Tuum beneficium erit in hoc munere accipiendo, Tuoque ei impendendo patrocínio, id submisisse imploremus.

Paucula hic adhuc Tecum, quæ vel sic inculcari volumus aliis lectoribus, disseremus: succinete tamen, quia sunt eadem alibi plenius a nobis pertractata. Tu hæc quoque, AMPLISSIME DOMINE, solita Tua benignitate, sed ipsa præsertim suscipe Acta Sauctorum.

CAPUT PRIMUM.

Fructus ex Actis Sanctorum : Martyrum non omnia scripta : nec quæ scripta, omnia exstant.

Si quanta in sacrarum lectione historiarum, earum præsertim quæ Sanctorum acta complectuntur, dignitas atque utilitas inest, tanta diligentia essent ejusmodi historie gesta que Sanctorum conscripta; amplissimus in Ecclesie Catholice gaze hæc esset thesaurus, e quo adversis in rebus solatium, ad cunctas animorum ægritudines curandas remedium, ad omnium exercitationem virtutum incitamentum depremeretur. Quid enim incidere in vitam humanam potest, quod non aliquando evenerit Sanctis; ut ex eorum actis luculenter doceri mortales queant, qua animi firmitate aspera perferre, et que ad officia virtutum spectant, qua alacritate exequi valeant? Nihil enim vero fit aut dicitur, quod non dictum factumque sit prius: nihil plane dæmon, quique illius stimulis ad flagitia incitantur perditii homines, adversus probos moliuntur, quod non ante adversus priores Sanctos designarint: ut horum exemplo eorum retundere impetus, adipisci victoriam, merita cumulare, ornare, quam a Deo expectantur, coronam, nobis liceat. Nihil quoque arduorum operum susceptum olim a Sanctis cujus non aliquando se occasio offerat, aut imitari eos valentibus suppetat facultas. Est tunc adeo in harum lectione Vitarum vis major ad omnium comparanda virtutum ornamenta, quam in ulla ascetica descriptione. Nam, quod vulgo dici solet, præcepta quidem docent, quid agendum, quaque ratione sit; exempla vero et monstrant quid actum, agique oporteat, et tacite ardorem quemdam imitandi accendunt in his, qui illa spectant, legive aut narrari audiunt. Fatemur tamen, neque præceptionibus solis, neque exemplis, ullam, ut oportet, excoli Christianam virtutem, nisi prævio quodam impulsu nos ad executionem eorum, que utrovis modo suadentur, Dei Gratia instiget, et volentes jam agentesque confirmet; verum hæc dari uberiorem contendimus, Acta Sanctorum legentibus, quam nudas institutionum spiritalium scriptorum. Nam ab illis tacite excitatur in animis nostris erga Sanctos, qui que legimus egerunt passive sunt, amor, deque eorum bonitate opinio, et, que ab hac existit, fiducia impetrandi ab his auxilii: unde consequitur, ut operum illorum impleamus, et ipsi Deum pro nobis exorentur, a quo largior in nos gratia effunditur.

Verum que illi olim proleare gesserunt, ea maximam partem tradita litteris non sunt: et que tradita, plurima interciderunt. Duplex generatim est ordo Sanctorum: alii enim propter invictam defensionem fidei, publicitæ, temperantiæ, aut alterius cujuscumque Christiane virtutis illata mors est, aut cruciatus acerrimæque irrogatæ, unde ea postea est mors consecuta: alii cum ad virtutem diu strenue inebuisse, sicca morte extincti placide sunt. Ad prius illius genus spectant Acta Proconsularia ac Præsidalia, quibus omnia ad Proconsulium Præsidumve, aut aliorum Judicum, vel ipsorum etiam Cæsarium tribunal dicta utrimque aut facta continentur. Ea notarii ex Officio Præsidum referre in tabulas solebant: Christiani autem hos notarios, eorumve servos aut familiares, pretio aliquo deliniebant, ut sibi ea Acta describendi copiam facerent. Si vero in publico res gerebatur, ipsimet Christiani quam poterant occultissime ac celeberrime, usitatis tunc notis, excipiebant. Ita in Aethiopia ad diem vii Februarii, in Actis Latinis S. Theodori Ducis ac Martyris cap. 3 num. 12 pag. 892, Aucharus, sive Angarus, scriba de se loquitur: *Ego autem Aucharus velociter scri-*

bens, qui ibidem præsens fui, et cum omni diligentia omne certamen ejus, et pœnas quas patiebatur, scripsi videndo et audiendo. Qui se hic velociter scribentem vocat, is in Menæis Græcorum, quæ pag. 25 § 3, in Prolegomenis ad ejus Vitam num. 16 citavimus παρρησιαστικῶς appellatur, diciturque sigillatim interrogaciones ac responso, vimque ac varietatem tormentorum, et auxilia divinitus allata, late descripta exposuisse. Quæ tamen ille tunc annotarat, ac dein fortassis fusius exposuerat, ab alio quopiam in epitomen contracta suspicari licet: neque enim ita in his late descripta omnia, neque sigillatim, ut dicta quæque erant, exarata. Alioquin illæ Præsidum interrogaciones, responsionesque Sanctorum, vel ex ipso tam sincero modo scriptiois magnam asserunt juvenilitatem. Novimus certe Magnum quemdam ex Augusta Domo Austriaca Principem, qui si qua valetudine affixus lecto tenebatur, hisque audiendis animum recreari suum profitebatur.

At plurimorum Martyrum nulla ejusmodi conscripta sunt Acta: quod sæpenumero Imperatores ac Reges, precipiti furore, nulla judiciorum forma observata, mactari quosdam religionis causa præcipiebant, ac nonnumquam, integras fortissimorum fidelissimorumque militum cohortes, atque etiam legiones! Quil quod integrarum urbium, quod in his ita Christiana florebat religio, cunctos incolas barbari Reges, ipsique adeo Cæsares Romani, nullo retatis discrimine, trucidandos curarunt? Ac tum sane in credibus perpetrandis ordo nullus servatus, nedum acta sigillatim omnium scripta, ac ne nomina quidem eorum, qui celestem adepti erant coronam, tradita posteris, nisi quandoque paucorum. Quid eis dicemus, qui clam immisso spiculate nerali, aut veneno extracti, aut in carcere mori coacti? Quoties concitate multitudinis tumultu oppressi cæsique Christiani? quoties adeo, in quam ad sacra celebranda convenerant, incensa acerbissime eiectioni? Denique, si recte verum pensamus, longe plures hoc modo, quam servata judiciorum forma, interemptos fatebimur.

Nam alioquin, etiam cum a Præsidibus Martyres, sive in secretario, seu palam populo, audiebantur, postque diros cruciatus damnabantur, sæpe scribit dicta factique eorum velabant impii. Causam, cur id facerent, indicant Acta S. Vincentii xxi Januarii his verbis: *Probabile satis est ad gloriam Vincentii Martyris, quod descriptis passionis ipsius gestis titulum invidit inimicus. Unde reddimus fide plena rebellionem gestorum, quæ litterarum apicibus annulari Index non immerito voluit, quia vultum se erubescere audiri. Naturalis quidem providentia est male errantium, auferre de medio testimonium probitatis. Eo demum prorupit rabies Diocletiani, ut et Divinus liberos, et ejusmodi quoque scripta, ne solatium asserre Christianis possent, usque animos addere, ac dedecus, ut rebatur, suum prodere possent, qui tot tamque atrocibus modis eos oppugnasset, essetque etiam ab infirma ætate splendide superatus; conquiri omnia flammisque absumi mandavit. In cujus crudelitatis ultionem factum id divinitus videtur, ut cum plurima adversus barbaros per se ac Maximianum Herculeum cõllegam, Maximianumque Armentarium et Constantium Cæsares, bella gesserit, nihil fere nunc de his extet, nisi in nescio quo Breviario historie Romane Sexti Aurelii Victoris, aut Eutropii, ac Vitæ nonnullis Sanctorum; abolitis que de his scripsissent, et fortassis non sine vanissima adulatone, historici Gentiles.*

CAPUT

Utis lectio
Vitarum SS.etiam præ
asceticis libris.Præsidalia
Acta
Martyrum,quomodo
olim descripta.juvencæ
lectu:non omnium
scripta:nec scribi
sigillatim
semper
potere:sæpe a tyrann
is vitia
scribi:multa postea
combusta.

CAPUT SECONDUM.

Multæ aliorum Sanctorum Vitæ latent. Pro utrisque opem rogantur eruditi lectores.

*Confessorum
Vitæ multæ
adhuc latent,*

Confessorum multorum scriptæ ab egregiis auctoribus Vitæ, Athanasio, Ephrazæno, Gregorio Nysseno, Hieronymo, Gregorio Magno Papa, et, quem jam ante citavimus, Audoeno, aliæque ab aliis. At plurimorum scriptæ non sunt: multorum scriptæ sunt quidem, sed postea perierunt, aut latent in scriniis ac bibliothecis quorundam. Et his quidem nos laudem tribuimus quod eas studiosè asservent, et fortassis non exiguo æræ studioque compararint; sed nequimus simul non iis subirasci, quod publico eas invideant. Quis enim fructus est ita absconditi thesauri, quem fortuito incendium, aut ipsorum stolidus aliquis hæres dissipabit, vetustas ipsa certe situsque consumet? Si edere eas nobis, aliis communicent, nihil interim perdituri: nam et ipsis summa remanebit autographum, et quod inde descriptum vulgabitur exemplar, magnas afferet lectoribus utilitates.

male suppressæ:

*rogantur
lectores ut
quæ habent
communicent,*

Quæ cum scribimus, tanto majorem nos habere gratiam profitemur iis, qui Vitas ejusmodi ad nos miserunt, aut suos ad eas describendas codices commodarunt. Multas tamen nobis adhuc deesse perspicit lector, vel ex voluminibus, quæ jam vulgavimus: quem per Sanctos, Deumque ipsum, qui honoratur in Sanctorum honoribus, obtestamur ut si quid de Martyribus æque ac Confessoribus, penes se esse cognoverit, nobis ignoratum, dignetur pro sua humanitate communicare, aut si quid minus recte asserenti sumus, monere. Si de aliorum Sanctorum Actis dubitat in ea habeamus, (neque enim adhuc possumus accuratum omnium catalogum texere) nolisque id brevi epistolo significet; confestim quid de iis Sanctis compererimus, perscribemus, ut statuere possit, nobis desint neque, quæ habet. Labor quoque sumptusque minuetur, si pauculas ex initio Vitæ ejusque, aut etiam Prologi, lineas adscribat, aliquot ex line verba, et quanta Vitæ totius sit moles, significet: tunc enim nobis facillimum erit conjicere, an eadem penes nos sit, ne frustra fortassis describatur. Atque illud tamen commodi eveniet, ut si quid in nostro exemplari mendose scriptum videtur, illud saltem si integram Vitam opus non sit, petere possumus. Simili nos beneficio prædem complures et genere et eruditione clarissimi homines allaceræ.

*aut si quid
scripto
didicere:*

At si quis Acta quidem ejusmodi nulla habeat, noverit tamen usumque Sanctos aliquos coli, ac populorum concursu celebrari; gratificabitur is quoque nobis, si indicarit, et qua ratione ad plenam eorum notitiam pervenire valeamus; an quid de iis in historicis scriptisque aliis tradi didicerit; an facta populique sermonibus quidquam de iis jactari.

*modo in hoc
opere observatus:*

Quamquam, farrago hæc ita collectarum (ut dixerimus) Vitarum, quæ vario olim stylo conscriptæ fuerunt, sæpe incompto ac rudis, chaos quiddam ac nubes indigesta existimari cupiunt queat; non ita tamen se rem habere deprehendat, qui legendo sese profundius in hæc silvam, primo licet aspectu horridam, immiserit. Dedimus enim operam, ut omnia scite et accommodate collocarentur, tanquam multa adhibuimus ad sublevandum lectorem, nihil ut eam magnopere mu-

Neque ista solum de Sanctorum gestis monumenta avidè conquirimus, sed vetera quoque Martyrologia, in quibus sæpe Sanctorum multa adscripta nomina, alibi ignotorum. Est enim nobis profecto perjurandum, si, cum in vetustis, quæ habemus Martyrologiis multa ejusmodi nomina Sanctorum recenseantur, ea alibi quoque reperiri intelligamus, ut tanto majus robur auctoritatemque obtineant, quæ de iis in lucem damus. Quia tamen, in quæ quis incidit vetera Martyrologia, ea fortassis omnino consimilia sunt nostris, ut satis sit ea invicem conferre, et non integra describere oporteat, illud rogamus, et diem unum alterumve, præsertim e Martio aut sequentibus mensibus, curet, qui ea nactus est, describi, et ad nos mittat.

*etiam vetusta
Martyrologia.*

Denique quidquid eruditus et prudens lector ad absolutionem operis nostri, plenamque de Sanctis notitiam pertinere existimabit, id suggerere pro suo boni publici studio dignetur.

Meminerit tamen, quæ ita repererit Acta Latina, percipere nos, ut scripta sunt, stylo eorum qui illa composuerunt religiose retento, quantumvis inculto et aegresti. Id autem propterea tum sollicitè rogamus, quod omnino ea nobis sedet sententia, plerorumque eruditorum calculis confirmata, edi semel oportere Acta Sanctorum, prout scripta primum fuere, ne lima Veritati quidquam adscititiæ formæ affingat, neve antiquitati suis detrahatur cultus. Usque adeo certe in majorum nostrorum pietatis imaginibus ac statuis, anictus quidam obsoletus, peneque rusticanus, placet, ut quiddam habere venerationis videatur. Neque si pictor aliquis aut statuarius habitum, quo nunc nostrates utuntur, adombrare multo elegantius possit, quam veteres illic effigies representent, parem tamen ullo modo relaturus sit artis suæ admirationem ac laudem. Cur autem id nos præcipue affectemus, fuscè alibi dictum. Esset aliquando fortasse nobis haud paullo facilius ac jucundius, quod ante annos fere centum Laurentius Surius, magna omnium Catholicorum approbatione fecit, nostro stylo gesta Sanctorum enarrare. Non opus tunc esset tot codices evolvere, et invicem conferre. Fas etiam foret, quæ paradoxa minusque probabilia viderentur, præterire. Disputationes de Sanctorum ætate, loco natali, Vitæ earum scriptore, perstringi breviter in ipso contextu meritorum possent. Denique citius longe opus hoc expediretur: nam facilius arbitramur, stylo nostro historiam aliquam componere, quam eandem semel describere, et cum aliis sex aut septem exemplaribus conferre, ut alia omitamus perplura, sane quam molesta.

*Acta SS. edimus ut
primum
scripta:*

*facilius esset
vostro stylo
ea componere.*

CAPUT TERTIUM.

Ordinata in hoc opere cuncta. Ejus iterum commendata lectio.

Quamquam, farrago hæc ita collectarum (ut dixerimus) Vitarum, quæ vario olim stylo conscriptæ fuerunt, sæpe incompto ac rudis, chaos quiddam ac nubes indigesta existimari cupiunt queat; non ita tamen se rem habere deprehendat, qui legendo sese profundius in hæc silvam, primo licet aspectu horridam, immiserit. Dedimus enim operam, ut omnia scite et accommodate collocarentur, tanquam multa adhibuimus ad sublevandum lectorem, nihil ut eam magnopere mu-

tras

tras eae pervenerint manus, indicatur: atque omnino quidquid ad eorum gesta explananda, honoremque amplificandum pertinet, e variis historicis depromitur. Ut autem satietati occurratur eorum, qui facile, etiam in amoenissimis narrationibus, si longiusculae sint, fastidiunt, percommoda peragraphorum et capitum divisio excogitata, si erat a primis auctoribus neglecta aut non satis concinna proportione descripta: ea tem quoque variis intercisura numeris: tum compendia omnium, quae narrantur, in marginibus apposita: annotationes item, si quae obscura sint, aut non cuivis obvia, si variantes alibi lectiones. Ad memoriam quoque adjuvandam eorum, qui lecta requirent, aut seligere ex iis quidpiam volent, seni tomis singulis additi Indices: appendices item adjectae, tum Vitarum, quae serius, excuso jam, ad quem pertinebant, die, ad nos allatae; tum correctionum ac retractationum, sicuti nos antea conjectura fefellit, aut non sat fida manu exaratis eodex; erroremque postea deducti sumus.

Haec omnia, quia sunt fusa in prioribus tomis, ac praesertim in Praefatione ad Januarium, exposita a nobis, ratioque omnium reddita, nihil attinet hic denno repetere. Prudens lector ea facile, causasque omnium, assequetur. Qui tamen prius dicta percurreret, illud etiam intelliget, quamobrem quandoque Sancti unius plures Vitas edamus: cur necesse sit, non Graecas solum, sed et barbara lingua conscriptas Vitas Latine vertere: cur subtimide quasdam Scotticorum Hibernicorumque Sanctorum Vitas, atque etiam Armorico, opere nostro inserimus, multis consulto praeteritis: cur Chronica quaedam recens vulgata sub veterum et probitorum scriptorum Dextri, Maximi, Luitprandi nominibus, interpolata suspicemur, aut omnino supposita, ac raro iis nisi audeamus: cur abstineamus quorundam Sanctorum (ut eos sui gentiles indiligenter) commemoratione, quorum nuper relecti tumuli: quid in nationum quarundam novissime continuatis Fastis, inque nonnullis religiosorum Ordinum Menologiis ac Martyrologiis requiramus: quanto nos studio ac labore omnia, quae ab abis traduntur de Sanctis pervestigamus, discutamus, tentinemus.

Quam porro variam ac multiplicem horum Actorum lectio afferat utilitatem diximus alibi saepe; adeoque inculcavimus. Tria utilitatis ejus genera, ad extremum iterato demonstrabimus, ipsorum Sanctorum exemplis confirmata. Revocat enim legentis animum, velut injecto freno, ab foedis voluptatibus, atque inanis gloriae studio: alii incitantum est quoddam heroicorum ausum, mentes eorum ad sublimia desideria suscitans: multis copiam suppeditat eorum rerum, quibus iam innare alius ad sancta opera, tum privatis colloquiis, tum publicis et superioris laici sermonibus possint. Diximus saepe, neque oblitisci unquam possumus (nisi enorme subire crimen summa: adversus Deum ingratitude velimus) Societatis nostrae Fundatorem Ignatum, a profana militia ad Christi castra, et hanc conscribendam, ejusque servitio mancipandam legionem, traductum, Vitarum Sanctorum lectione, et, quod mirum magis, alio fine suscepta. Eam conversionis ejus occasionem modumque ita commemorat Joannes Petrus Mallenas noster lib. 1, illius Vitae cap. 2. *Cum affertur lectulo Ignatus, (saeto, quod sub genu, ex vulnere in Pampelone defensione accepto, male curatum prominerebat, ossa) fallenti temporis causa profanum quempiam librum proposisset ex iis, quos antea per otium lectitare consueverat; Divina plane consilio factam est, nullus ut ea tempore domi liber esset ejusmodi: at vero longe meliores alii duo reperti sunt, Hispanico sermone conscripti; quorum alterius, VITA CHRISTI, alterius (quo selecta virtutum exempla continebantur) SANCTORUM*

FLORIS, erat inscriptio. *Ea videlicet lectio salutis incrementum attulit homini. Dum enim oblatos sibi libros, variis locis, quasi aliud agens, delibat; sensim caput exoptus est pulcritudine eorum, quae scripta reperiebat: atque adeo inter ipsam lectionem, ubi quidpiam insigne cognoverat, subsistere, secum ipse deliberans: Quid si praeclearum hoc S. Domini facinus, quid si hoc S. Francisci, Deo fretus aggredior? Neque vero, cum haec et alia sibi multa proponeret, res occurreret ulla tam ardua, tamque difficilis, quam non perficere sese posse generosa quidam olacritate confideret.*

Huc illa lectio ad studium virtutis traxit: alios ad sublimia desideria, mirabili quodam sancti Spiritus impetu, rapuit. Ita de fortissimo Martyre Anastasio Persa memorant illius Acta, ex veteribus Latinis codicibus xxii Januarii a nobis edita, cap. 2 num. 13: *Assidue autem legebat in cella secretus certamina vel agnus sanctorum Martyrum, quoties lacrymas effundebat, et cogitabat atque aestuabat secretus in corde suo, hoc desiderio accensus, ut cum Dominus ad martyri palmam vocare dignaretur: quatenus eum dignaretur fieri socium servorum suorum, qui pro ejus nomine passi sunt, ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi. Adluitur in altera Vita e Graeco MS. Hoc vero cognovimus nos, cum fortitudinem admiraretur Sanctorum, nihil prope legere aliud voluisse, quam quae hanc meritam desiderii flammam alerent. Non est quidem volentis, neque curantis, ut perveniret ad bravium martyrii possit; qui tamen in eo desiderio hoc sua gratia accendit Spiritus si non simile, aliud certe virtutis ei deens, ac saltem bonae illius voluntatis praemium, largietur.*

B. Joannem Gorziensem Abbatem scribit in ejus Vita xxvii Februarii cap. 3 num. 18 Joannes Abbas monasterii S. Arnulphi Melis, gesta Sanctorum, si qua sunt, memorabilium, ita studiose legisse, atque ex iis tantam concepissemus militum, ut quibus postmodum et opportunitas forte accessisset loquendi, ac si praeculis liber a fesset, a prima usque in extremam sententiam, ex ordine, tanquam visa persequens vestigia, verbis cummanibus universa revereret. Et cap. 9 num. 84. *Noviter haec Vita, conversationes, vel dicta quorundamque Sanctorum, peculiari stylo de eis conscripta, cura praeterierunt. Quippe qui ex ipsis in usum prope conversationis assumpserat, Antonium, Paulum, Hilariorem, Macarium, Pachomium, et reliquos eorum sectatores. Tum Martinum, Marimum, et sanctissimum Episcopum Germanum, ad hoc et quoscumque arctioris vitae praeclegerat, si tempora paterentur, forsitan attentare moliretur: quod utique ex ea, quam arripuerat, castigatione dabitur conquirere. Quam tamen etsi in laboribus corporis disparem, in virtutibus animae non fere alium magis ipsorum simulorum nostram vidisse aetatem, certo proferre non trepidaverim. Joannis eujusdam Alexandriae Patriarchae, quem Elemonem cognominant, virtus pene memoria retinens, in omnibus fere sermonibus, cum grata et amica dulcedine, reducebat, audientesque ex eo multa attentionis suavitare retinebat.*

Atque iste quidem privato studio suscepto: lectionis fere utilitates, Copiosior saepe ampliorque fructus ex ea existit, quae in plurimum consensu, anagoste uno recitante, ceteris attendentibus fit: ut in quibusdam religiosorum congregationibus in Capitulis, ut vocant, atque aliis quibusdam locis et temporibus; apud omnes vero in triclino super mensa. Qua de lectione praecleari sunt a quibusdam nostrae aetate libri et tractatus conscripti, etiam ad existendam ejusmodi anagostarum industriam ac diligentiam. Praeclearum eo in genere fuit, quod de S. Stephano Ordinis Grandimontensis Fundatore, rebulimus viii Februarii, in ejus Vita ab Geraldio Iterio, septimo Priore Generali Ordinis, conscripta, ejus 4 cap. num. 26 ista habentur: *Postquam vera disponente Deo*

et S. Anastasium Persam ad martiri desiderium excitavit:

et B. Joannem Gorziensem inquam proam colloquiorum copiam suppeditabat.

S. Stephano vero satis ad mentem habebat Pastores SS.

consultum commode lectorum:

haec alioque fustus alibi explicata.

Offitii horum Actorum lib. 10:

qualis S. Ignatio conversionis occasio fuit,

etiam solum vitandi otii causa suscepta:

discipulorum

discipulorum ejus crevit numerus, non quasi unus ex illis in illis factus est, sed minor omnibus illis. Nam sicut consuetudo religionis est, in refectorio ad mensam sedentibus et residentibus illis, ille humiliter humi residet, legendo PASSIONES SANCTORUM, vel VITAS PATRUM, vel aliam ædificantem scripturam, ut corporum alimenta sumentes, illius sententiæ recordarentur: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit ab ore Dei.

Porro ut ejusmodi lectionis tum publicæ tum private ampla suppetat facultas, hortandi nobis videntur Præsides religiosorum cœtuum, ut et hæc Acta nostra, et alias id genus historias, suis conquirant ac coeant. Novimus certe quemdam olim Abbatem, qui cum omnium honestarum disciplinarum principia ac præcepta continentes libros, non plane omnes (neque enim id fortassis monasterii proventus tunc patiebantur) sed præcipuos maximeque utiles compararet; Vitas tamen Sanctorum, ac religiosorum Ordinum annales, consimilesque historias emebat quæ quot reperiebat, quod diceret tali lectione foveri pietatem, ceterasque inseri animi virtutes, cum dulcissima quadam sanctæ curiositatis illecebra. Non adhuc tamen illa legerat, (etsi legerat fere infinita, non solum cum monachus esset, sed etiam postquam Abbas erat creatus) sed tamen non legerat, quam primi nunc ad xxviii Februarii vulgamus, S. Romani

Abbas Jurensis Vitam, ab monacho quodam Condatesceusi, S. Eugendi, sive Augendi, discipulo, et, quod consequens est, ipsius S. Romani coætaneo, scriptam. In ea cap. I num. 3 ista traduntur: *Viderat Romanus, priusquam religionis professionem arripere, quemdam venerabilem virum Sabinum nomine, Lugdunensis Interunnis Abbatem, ejusque strenua instituta, et monachorum illius vitam et quasi quædam florifera apis, decerpitis ab unoquoque perfectionum flosculis, repedarat ad pristina. Ex quo etiam monasterio, nihil de ambitione sanctissima manifestans, librum Vite Sanctorum Patrum, eximiasque Institutiones Abbatum, omni elegantia ac usum, aut supplicando elicit, aut potius est comparando. Non est modo ita difficile, in his certe quidem Belgicis Gallicanicisque et Germanicis provinciis, copiam ejusmodi librorum nancisci. Rogamus ergo Abbates aliosque Præsides religiosorum conventuum aut collegiorum, ut seu dediti ipsi sancto huic legendi studio sunt, idem in suis excitare, libris hisce ac similibus comparatis, nitantur; seu non sinunt negotia alia, regendæque familie cura, ut ipsi legere multa possint, quo saltem ipsorum vices sui explerent, eurent, eosque ad ejusmodi lectitandas lucubrations, ipsa copia invitent. Sic et nobis animus ad scriptionem prosequendam, et typographis ad reliqua excudenda volumina, addetur.*

*ut etiam
S. Romanus
fecit.*

*Superiores
religiosorum
tales libros
præcipue suos
debent emere.*

PROTESTATIO.

Protestamur iterum iterumque, nolle nos, ut quæ scripta a nobis vel aliunde collecta sunt, iis aliud quam **HUMANÆ HISTORIÆ** inesse momentum existimetur : nisi si est forte pars aliqua cujuscumque narrationis, e Divinis libris, Bullisque Pontificum, aut Decretis OEcumenicorum Conciliorum desumpta. In ceteris si quid erratum (nam homines sumus, errori obnoxii) det veniam eruditus lector, et nos admoneat : grato animo accipiemus, et ingenue retractavimus. Providimus quidem, ne cui *Sancti* aut *Beati* titulum tribueremus, cui non esset ab Apostolica Sede decretus, aut majorum religione, veterumque scriptorum auctoritate collatus. Neque cujusquam, qui non ea ratione venerationem obtinuerit, miracula, prædictiones, arcanorum manifestationes commemoravimus. Sicubi nos tamen ratio fefellit, aut quos secuti sumus scriptores, ultro corrigemus, ubi ab quopiam peritioribus, quod verum rectumque didicerimus.

INDEX

SANCTORUM

TOMI III FEBRUARII.

Hic index eos continet Sanctos aut Beatos, quorum duodecim posterioribus Februarii diebus consignatur et a nobis illustratur natalis, sive eorum Acta dentur, seu solum obiter annotata in Martyrologiis memoriasit. Prefigitur cuique dies, ejus cultui praeipue divatus, ut non S. aut B. aut aliud signum, cum annis Sancti aut Beati habentur. Additur ordo seu conditio vitae, dignitas, auctoritas.

Quid de unoquoque hic edatur, an Vita, una pluresve, an Prolegomena, singulaque harum atque illarum capita aut paragraphi cum titulis exponuntur. An unum ex Martyrologio de natali ejusque et memoria constet, an ex pluribus, usque solis MSS indicentur.

Quae contractionum Natae ad operis molem vitandum hic a nobis usurpatae sunt, facile quivis assequi potest Mrol. Martyrologium. Mroll. Martyrologia. MS. Manuscriptum. MSS. Manuscripta. R. Rex. M. Martyr. MM. Martyres. Presb. Presbyter. Ep. Episcopus. V. Virgo. VV. Virgines. Men. Gr. Menra Graecorum, ceteraque passim obvia.

A

- 22 Abilius Patriarcha in Alexandrinus. *Ex Mroll. et Eusebio.* Tempus Sedis, cultus sacer 288
- 28 Aburcius M. gladio occisus. *Ex Menais Graec.* 725
- 27 Abundantius sive Abundius, M. Thessalonicae. *Ex Mroll.* 681 an aliqua reliquia Bononiae 682 a
- 17 Emilia M. *Ex MS. Mroll. S. Hieron.* 10
- 26 Aeladius Ep. Niveroensis in Gallia *Ex Saussato et tabula Niveruen.* 668
- 24 Afferis M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 17 Agapa M. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 10
- 26 Agricola, Agricolaus, Ep. Niveruen. in Gallia. *Comment. histor.* Sedis ejus et decessorum tempus. Cultus sacer. Reliquiae, templum 668
- 17 Alina M. *Ex MS. Mroll. S. Hieron.* 10
- 23 Aldetrudis V. Abbatisa Malbodi in Belgio. *Comment. praepr.* Familia nobilis et sancta: relata in Vita S. Aldegundis matertera: aetas, cultus sacer 514 Vita *ex MSS.* 513
- 18 Alexander M. Romae filius SS. Claudii et Praepedanae. *Ex Mroll. et Vita S. Susanna.* Cultus 61 baptismus 63 f 64 a martyrrium 65 f
- 21 Alexander M. in Africa, *ex Mrol. MS. S. Mazim.* 235 246 a
- 26 Alexander M. *Ex Mroll.* 635
- 26 Alexander Patriarcha Alexandrinus. *Comment. histor.* § 1 S. Alexandri Presbyteri creati gesta. Initium schismatis Meletii et Arii 639 § 2 S. Alexandri judicium de baptismo ab Athanasio puero aequalibus collato. Templum S. Theonis constructum. Haeresis Arii detecta. Epistola ad varios. Concilia Alexandriae habita. 641. § 3 In synodo Nicæna auctoritate ejus gesta. Fortitudo animi contra Arianos: obitus, cultus sacer 642
- 27 Alexander M. Thessalonicae. *Ex Mroll.* 681
- 28 Alexander M. Romanus. Reliquiae Antuerpiae 731.
- 27 Alnothus eremita M. in Anglia. *Sylogae histor.* Natalis, reliquiae, tempus vitae 689
- 21 Altus M. *ex Mrol. S. Hieronymi* 246
- 21 Amator M. *ex Mroll.* 246
- 22 Anicus M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 293
- 26 Ampliatus M. *Ex Mroll.* 633
- 25 Ananias Pre-byter M. in Phoenice. *Comment. praepr.* Cultus sacer, acta conscripta, locus martyrii 495. Vita *ex MSS. cap. 1* S. Ananiae Christum ad tribunal Confesso inflicta tormenta: idola cum templo insufflando everisa 497. *cap. 2* Jejunium longum in carcere: apparitiones, tormenta 498. *cap. 3* Illusus in variis tormentis: baptizati milites conversi. Martyrium. 499
- 26 Andreas Episc. Florentinus. *Comment. histor.* Cultus sacer, tempus Sedis. Corpus S. Zenobii ab eo translatum 666
- 18 Angilbertus Ab Centulensis. *Comment. praepr.* § 1 Nobilitas, officia palatina et militaria, connubium 91. § 2 ejus et uxoris conversio, de hostibus victoria atque gesta 92 § 3 Variæ ad Adrianum Papam legationes 94. § 4. Legatio ad Leonem in Papam, impetrata privilegia 95. § 5 Edificia Centule extracta. Sanctorum reliquiae ab eo ornatae 96. § 6 An Archiepiscopus Palatii? ejus mors et sepultura 97. § 7 Translatio duplex. Vita scripta. Anniversaria celebrata. 99 Vita *ex MSS. auctore Hariulpho monacho. Cap. 1* Officia Palatina, connubium, bella, vita monastica 101. *cap. 2* Splendida edificia, miracula 102 *cap. 3* Acta et sepulchra Sanctorum ornata. Ejus mors

- mors, translatio, inventio, miracula 103.
 Historia miraculorum auctore *Auschero ex MS. 104* Scriptum S. Angilberti de ædificiis, reliquiis, vasis etc. cœnobiî Centulensis 105.
 Scriptum Henrici Ab. de proventibus monasterii Centulensis. 107
- 28 Anicetus M. Romanus. Reliquiæ Antuerpiæ 730
- 21 Anthimus Ep. Interamnensis et Spoletinus in Umbria. *Ex Ferrario, Ughello, Actis S. Concordii M.* 239
- 22 Anthusa M. gladio occisa. *Ex Men. Græc.* 292
- 22 Antiga M. Nicomedie. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 293
- 23 Antigonus M. in Pannonia. *Ex Mroll.* 369
- 27 Antigonus M. Thessalonica. *Ex Mroll.* 681 An aliq̄ue reliquiæ Bononiæ? 682 a An corpus in Hispania 682 d
- 23 Anthiochus anachoreta Syria. *Ex Menæis et Theodoro.* 385
- 22 Antoniana M. Nicomedie. *Ex MS. Mroll. S. Hieronymi* 292
- 23 Antonianus, sive Antonius anachoreta in Syria. *Ex Menæis Græc. et Theodoro.* 385
- 25 S. Antonius M. igne absumptus. *Ex Menæis Græcorum* 496
- 23 Arion M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 367
- 22 Aristio antiquus Christi discipulus Salamina in Cypro. *Ex Mroll. et Eusebio.* Doctrina, labores in Cypro, institutio S. Papie. An Episcopus? 287
- 18 Artemia V. filia S. Gallicani M. *Comment. histor.* § 1 Habitatio SS. Artemiæ et Atticæ sororum apud S. Constantiam. Conversio ad fidem 67. § 2 Vitæ sanctimonia et continentia 69 f. § 3 Reliquiæ, cultus sacer 71 e f
- 28 Astuta M. Alexandria. *Ex Mroll. MSS.* 727
- 22 Athanasius Conf. in Bythynia. *Ex Menæis Græc.* An hic socius S. Nicolai Studite 302
- 23 Athora M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
- 18 Attica V. soror S. Artemiæ. *In hujus Actis.* Habitatio apud S. Constantiam. Conversio 67 Sanctimonia et continentia 69 f Reliquiæ, memoria in Martyrologiis 71 e f
- 24 Atuhinus M. Nicomedie. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 25 Avertanus Conversus Ordinis Carmelitarum Lucæ in Etruria. *Comment. præv.* § 1 Antiqua memoria, sepultura suburbana. Tria S. Petri templa Lucæ 621 § 2 Reliquiæ in urbem delata: 622 § 3 Tabulæ publicæ de Reliquiis in Cathedrali ecclesia depositis 623 § 4 Cultus confirmatus. Acta scripta 624 Vita auctore *Carmelita Italo.* cap. 1 Sancta pueritia, ingressus in monasterium 625 cap. 2 Vita monastica 626. cap. 3 Pia mors, sepultura, miracula 627
- 24 Aurelius M. Nicomedie. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 25 Aurlus M. in Africa. *Ex Mroll.* 492
- 19 Auxilius Ep. Soliorum in Cypro. *Comment. præv.* Episcopatus, ætas, Vita, cultus sacer 126. Vita *ex MS. Græco.* cap. 1 Ortus, conversio sacerdotium, 127. cap. 2 Episcopatus, prædicatio 128. cap. 3 Miracula, tempus ab eo ædificatum 129. cap. 4 Mors, sepultura, miracula. 130
- B
- 27 S. Baldomerus Subdiaconus Lugduni. *Comment. præv.* S. Baldomeri oppidum, reliquiæ, natalis, tempus vitæ 688. Vita *ex MSS.* Virtutum exercitia. Ars fabrilis ferraria. Subdiaconatus : miracula 688
- 19 Baræus M. in Africa *ex Mroll. MSS.* 132
- 22 Baradatus anachoreta in Syria. *Comm. præv. Februarii T. III.*
- Ætas, Epistola accepta et reddita Leoni Imperatori. Cultus apud Græcos 296. Vita *ex Theodoro.* Inclusus cellæ humili stat. æger, 297
- 19 Barbatus Ep. Beneventanus in Italia. *Comm. præv.* § 1 Veneratio, Vita duplex, gesta ante Episcopatum. 139. § 2 Obsessum a Græcis Beneventum, liberatum precibus S. Barbati : ejus Episcopatus 140 § 3 Gesta in Episcopatu : mors, reliquiæ 141. Vita *ex MS. cap. 1* Longobardi Beneventani, aspernantes S. Barbati monita, ab hoste obsidentur 142. cap. 2 Beneventum ope Dejparæ et S. Barbati obsidione liberatum : hujus Episcopatus, opera pia 142 cap. 3 Vipera aureum simulachrum, ab eo conflatum in calicem : ritus impii sublatus : improbi puniti. 143. Vita *ex MS. cap. 1* Longobardorum superstitiones sublata. 144 cap. 2 Beneventum obsidione liberatum 145. cap. 3. S. Barbati Episcopatus : extirpate reliquiæ idololatriæ 146. Historia Translationis *ex Chronico Falconis* 148
- 28 Barsus Episc. Bamasenus. *Ex Menæis Græc.* 734
- 27 Basilius monachus Constantinopolitanus Confessor. *Comment. histor.* Cultus sacrarum imaginum propugnatus Flagra inflicta. Obitus. Veneratio 690
- 28 Bassilia M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
- 17 Bassilla Mar. *Ex eodem MS. Mrol.* 10
- 19 Beatus Presb. Valle-cava in Hispania. *Comment. præv.* Veneratio, Vita, An monachus Benedictinus 149. Vita *Ex MS. Asturicensi.* Hæresis Feluciana oppugnata. Virtutes 150 151
- 17 Benedictus Ep. in Sardinia. *Ex Mroll. Petro Diaceno et Bonifacio.* Quæ ejus Seides Episcopalis : miracula, veneratio 41
- 27 Besas miles M. Alexandria. *Ex epistola S. Dionysii Ep. Alexand. et Mroll. Rom.* 678 d 679
- 20 Bolcanus Ep. in Bibern. *Ex Vita S. Patricii et Mroll.* Nativitas miraculosa. Studia. Baptismus Sacani. Ecclesia illi dicata. 181
- 17 Bonosius vel Bomus Episc. Trevirorum. *Ex Mroll. et Bronero.* Ordinatio, epitaphium, natalis 11
- 19 Bonifacius Ep. Lausanensis, Cameræ prope Bruxellam. *Comment. præv.* § 1 Ætas, episcopatus, post hunc depositum gesta 151 § 2 Vita a quibus scripta 152. § 3 Veneratio 153. § 4 Reliquiæ elevate 153. § 5 Cultus inhibitus, restitutus 154 Vita *ex MSS. cap. 1* Acta ejus ante episcopatum 155. cap. 2 Vita in episcopatu 156. cap. 3 Vita post episcopatum depositum : miracula 156. cap. 4 Visiones, raptus, mors 157. Vita *ex MSS.* Prologus 158. cap. 1 Vita ante episcopatum 158. cap. 2 Vita in episcopatu 159. cap. 3 Visiones, apparitiones 159. cap. 4 miracula 160. cap. 5 Obitus, sepultura, epitaphium 161
- C
- 17 Coelestinus Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
- 25 Cæsarius Quæstor Bithynia, frater S. Gregorii Nazianzen. *Comment. præv.* § 1 Veneratio : in Rep. munus : mortis tempus : funebri laudatio : bona contra invasores defensa 501 § 2 Apparitio, scripta 502. Vita *ex Oratione S. Gregorii fratris.* § 1 S. Cæsarii ortus, educatio, studia litterarum, 503. § 2 Reditus a studiis ad parentes : vita aulica sub Constantio Imp. 504 § 3 Gratia apud Juhannum Apostatam : constantia in fide orthodoxa 505 § 4 Officia sub Valente Imp. mors, sepultura. 506
- III 24 Cahis

INDEX SANCTORUM

xxii

- 24 Cahis M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 463
 24 Caius M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 463
 28 Caius M. an Alexandriae. *ex Mroll.* 727
 28 Caius M. nisi idem sit. *ex Mroll.* 730
 27 Calanus M. Thessalonicae. *Ex MS. Mrol.* 681
S. Hier.
 23 Carinianus M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
 23 Carpopherus M. Smyrnae. *Ex Mroll.* 369
 18 Carsicius M. *Ex Mroll. MSS.* 67
 17 Cascentus Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
 22 Casta M. Nicomediae. *Ex eodem MS. Mrol.* 293
 23 Casta M. *Ex Mroll. MSS.* 493
 22 Castula M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
 17 Castulus, vel Castula Mart. Interamae in Umbria *Ex Mroll. Ferrario et Ughello.* 6
 17 Castus Mar. *Ex Mroll. MSS.* 10
 24 Castus M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 465
 28 Celer, seu Cerealis. M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 728
 17 Cetula Mar. *Ex MS. Mroll. S. Hieron.* 10
 17 S. Chrysantianus Mar. Aquileiae in Italia. *Ex Mroll.* 9
 17 Chrysanthus Mar. Concordiae in Italia. *Ex Mroll. et Barbarano.* 7
 27 Chrysogonus Conf. Genuae. *Ex Calendario Genovesi.* Reliquiae in eccl. S. Francisci 685
 18 Classicus M. in Africa. *Ex Mroll.* 66
 25 Claudianus, aut Claudius, M. in Aegypto. *Sylloge histor.* Manuum pedumque conei-sio. Exustio in igne. Cultus variis diebus 493
 26 Claudianus M. Attaliae in Panphylia. *Ex Mroll. et Actis S. Nestoris Ep. M.* 632
 28 Claudianus, seu Claudius, M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 728
 18 Claudius Clarissimus M. Romae *Comm. prae.* Titulus dignitatis. Martyrii tempus et modus. Veneratio. 61. *Acta ex Vita S. Susanna. cap. 1* Huius matrimonium pro Maximiano Cesare petitum a S. Claudio: ejus ad fidem conversio 62. *cap. 2* Baptismus SS. Claudii, et Praepedignae uxoris, ac filiorum Alexandriae et Cutiae 63. *cap. 3* Conversio S. Maximi fratris. Omnium martyrum 64
 21 Claudius M. in Sicilia. *Ex Breviar. et Mroll.* 247
 23 Clemenis M. gladio occisus. *Ex Menais Graec.* 380
 17 Codenis Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
 18 Colmannus Episc. Lindisfarnensis in Anglia. *Comment. hist.* § 1 S. Colmanni natalis. Falso ei attributa conversio Regis Penda, martyrium, monachatus Benedictinus, et forsitan Ferquhardi Regis Scottorum conversio 84. § 2 Vita S. Colmanni in Episcopatu Lindisfarnensi. Controversia de Paschate celebrando 86. § 3 Episcopatu relicto reditus in insulam Hy et Iberniam, monasteria extracta, obitus 87
 27 Comgannus Ab. Glinnussensis in Hibernia. *Ex Mroll. MSS. Hibern. et Vita S. Ita.* 687
 19 Conon Presb. Ab. Pentuclae in Palestina. *Ex Menais Graec. et Moscho.* Locis et tempus exertationis monasterii. Baptismus etiam puerorum. Impetrata a S. Joanne Baptista continentia. Quando dicantur nudi baptizati. 137
 26 Conon M. Attaliae in Pamphylia. *Ex Mroll. et Actis S. Nestoris Ep. M.* 632
 19 Conradus Phecentinus, eremita tertii ordinis S. Francisci Nati in Sicilia. *Comment. prae.* § 1 Anniversaria celebritas, Acta. miracula ad reliquias, 162. § 2 Veneratio a Leone concessa Netinis et Syracusanis. 163. § 3, Miracula anni mxxvi. Cultus Siculis omnibus Paulo m. et toti ordini Minorum ab Urbano vii permissus. 164. § 4 Celebritas Placentiae, ejus illic et alibi reliquiae 165. § 5 Illustria aliquot miracula 166. Vita auctore Vincentio Littara. Epistola dedicatoria 167. *cap. 1* S. Conradi conversionis occasio, secessus, iter in Siciliam. 167. *cap. 2* Vita solitaria, miracula, tentationes superatae 168. *cap. 3* Praedictiones: alia miracula, improbi puniti, coelitus obtenta annoa 169. *cap. 4* Obitus, sepultura, veneratio 169
 17 Constabilis Abbas Cavensis in Italia. *Comm. prae.* Natalis, Vita scripta, tempus mortis, apparitio 42. *Vita ex MS. et Mosandro. cap. 1* S. Constabilis institutio in monasterio 43. *cap. 2* In monasterii regimine benignitas, mors, miracula 44. *cap. 3* Navigatio prospera meritis S. Constabilis 45. *cap. 4* Varia miracula ad ejus sepulchrum 46
 18 Constantia Augusta filia Constantini Magni V. Romae. *Comm. hist.* § 1 Conversio ad sepulchrum S. Agnetis. Amor continentiae. Conversi ad fidem S. Gallicanus proeus, et SS. Attea et Artemia filiae. 67. § 2 Vitae sanctimonia harum Virginum, Domicilium S. Constantiae apud S. Agnetis sepulchrum, ecclesia S. Agnetis, mausoleum et ecclesia S. Constantiae 69. § 3 Inscriptio de S. Constantia, corpus et reliquiae Romae: memoria in Martyrologiis. 71
 17 Cordius, aliquibus Concordia. Mar. Concordiae in Italia. *Ex Mroll. et Barbarano.* 7
 20 Corona M. *Ex Mroll. et Breviar. Tallensi.* 176
 17 Covilius M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
 25 Crescentius M. *Ex Mroll.* 493
 23 Cresconius M. in Africa. *Ex Mroll.* 368
 24 Crisconina M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 463
 21 Crispinus M. *Ex Mroll.* 246
 18 Culus Episc. Hibernus. *Ex Mroll.* Unde cultus in Germania 84
 23 Celsus Episc. Trevirensis. *Comm. prae.* § 1 S. Celsus Trevirorum Episcopus, cccc annis antiquior Celo Toletano 399. § 2 Inventionis S. Celsi tempus, historia, commemoratio 401. Historia inventionis auctore Theodorico monacho *ex MS.* Epistola dedicatoria 402. *cap. 1* S. Eucharii monasterium Treveris ab Egberto Ep. reconstitutum 403. *cap. 2* Sepulchrum S. Celsi inventum, sancte custoditum. Translatio reliquiarum decreta 404. *cap. 3* Solennis elevatio, translatio: veritas reliquiarum igne probata 405. Miracula S. Celsi *cap. 1* Contractus et energumenes liberati 406. *cap. 2* Caecitas, paralysis, aliae incommoda sublata. 408. *cap. 3* Tres Monachi Horreenses, ipseque scriptor sanantur. 409. Sermo Theodorici Sacerdotis in solennitate S. Celsi legendus 410
 23 Cuscumus M. in Asia. *Ex Mroll. MSS.* 369
 18 Cutias M. Romae filius SS. Claudii et Praepedignae MM. *Ex Mroll. et Vita S. Susanna.* Cultus sacer 61. baptismus 63 f 64 a, martyrium 65 e
 17 Cypton Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
 22 Cyriacus M. Nicomediae. *Ex eodem MS. Mrol.* 293
 28 Cyriacus M. Romanns. Reliquiae Antuerpie 730

D

- 18 Damasus M. in Africa. *Ex Mrol.* 66
 23 Dancianus anachoreta in Syria. *Ex Menais.* Cultus 382 *Acta ex Theodorico.* Temis e lente maledacta victus 383

27 Datanus.

- 27 Datianus. Tacianus, M. Smyrnae. *ex Mrol.* 682
 22 Dativa M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
 17 Dativus Mar. *Ex eodem MS. Mrol.* 10
 24 Dicianus M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 463
 24 Diddus M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 463
 20 Didymus M. in Cypro. *Ex Mroll.* 476
 21 Dinaris M. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 246
 23 Diodorus M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
 26 Diodorus M. Attaliae in Pamphylia. *Ex Mrol. et Actis S. Nestoris Ep. M.* 7
 28 Diodorus M. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 730
 26 Dionysius Ep. Augustanus M. *Comm. hist.* Patria, conversio ad fidem, zelus, tempus obitus. Reliquiae, cultus. 636 Epitome Vitae *ex Breviario August.* 638
 27 Dionysius M. in Africa *Ex Mroll.* 682
 25 Dioscorus, sive Diodorus, M. in Aegypto. *Sylloge hist.* Igne combustus. Cultus variis diebus 493
 17 Donata Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
 17 Donatianus Mar. *Ex eodem MS. Mrol.* 10
 24 Donatilla M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 463
 24 Donatilla alia M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 463
 26 Donativus M. *Ex Mroll.* 636
 22 Donatula M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
 17 Donatus Mar. *Ex eodem Mrol. MS.* 10
 17 Donatus alius Mar. *Ex eodem Martyrol.* 10
 17 Donatus Mart. Concordiae in Italia. § 1 Memoria Concordiae, Vicentiae, aliisque locis 7. § 2 Alius ab Donato, quem Lusitani apud se passum et miraculis celebrem asserunt. 7
 22 Donatus M. in Africa. *Ex Mroll.* An ejus mentio apud S. Cyprianum? 292
 25 Donatus M. in Africa. *Ex Mroll.* 492
 28 Donatus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
 23 Dositheus monachus in Palaestina. *Comm. prae.* Exercitatio monastica, tempus mortis. Veneratio 386. Vita *uctore cuervo.* Conversionis occasio, Abstinencia: simplex obedientia, humilitas, sanctitas 387
 22 Dota M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 293
- E
- 23 Earcongotha Regia Virgo Angla, Fara-monasterio in Gallia. *Ex Mroll. et Bedae historia.* Genus, vita monastica, miracula in vita et morte 393
 17 Ebasus Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
 26 Edigna Virgo regia Bueche in Bavaria. *Comm. prae.* Cultus sacer, imago ejus quomodo sculpta. 674 Vita *auctore Matthaeo Radero.* Origo regia, fuga miracula. 674
 24 Eeditius M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 463
 20 S Eleutherius Episc. Tornacensis. *Comm. prae.* § 1 Tornacum urbs antiqua, regia et episcopalis. S. Eleutherius quo ibi tempore natus, factus Episcopus et mortuus? 183. § 2 Chronologia Sedis S. Eleutherii firmata ex successione S. Medardi 183. § 3 Dies obitus S. Eleutherii. Memoria in sacris fastis. Vita a variis conscripta 187 § 4 Corporis elevatio: Translationes. Sermones ab eo conscripti. 188. Vita *ex MSS. Cap. 1* Genus, educatio, exilium, Episcopatus 190 *cap. 2* Mortua resuscitata: Tornacensium conversio 191. *cap. 3* Obitus S. Eleutherii, ejusque parentum et Blandae, 192. Vita *ex MSS. cap. 1 et 2 ut supra. cap. 3* Caecus, claudus, leprosus a S. Eleutherio sanati 192 *cap. 4* Fides orthodoxa propugnata: Romana itinera: synodus habita: verbera ab haereticis inflictis 193. *cap. 5* Extremus morbus, mors, sepultura 193. *cap. 6* Apparitio et corporis elevatio 196. *cap. 7* Miracula post elevationem facta 197. *Appendix*, Translatio corporis in urbem Tornacensem. Revelatio facta Henrico Canonico Tornacensi. *Ex MSS.* 198. Vita in *auctore Ghiberto Ord. Minorum.* Prologus 199 *cap. 1* Fabulosa origo urbis Tornacensis: Fides Christiana a S. Piato illata 199. *cap. 2* S. Eleutherii ortus, educatio, exilium, episcopatus 200. *cap. 3* mortua resuscitata: caeci, claudus, leprosus sanati: Tornacenses ad fidem conversi. peccatum Chlodelveo Regi indicatum. 202. *cap. 4* Romana itinera: Synodus habita: oppugnati haeretici: vulnera ab his inflictis 203 *cap. 5* Extremus morbus, mors, miracula 204. *cap. 6* Elevatio corporis. Mortuus resuscitatus: agrum sanati 205 *cap. 7* Feriolus vincetis solvitur: Lihertinus a morte suscitatur 207. *Cap. 8* Translatio corporis in urbem 208. Vita *ex Breviar. MS. Cap. 1* S. Eleutherii ortus, educatio,etas, acta Blandinii 208. *cap. 2* Acta Tornaci: obitus: corporis elevatio ac translatio 209
 22 Emerita M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 293
 28 Eneclus M. *Ex eodem MS. Mrol.* 730
 18 Epimeneus Presb. M. *Ex Mroll.* Brixiae Reliquiae. An Epimeneus, vel Pimenius alibi dicatur 66
 26 Epion M. *Ex Mroll.* 635
 28 Eppolus, sive Opulus, M. Alexandriae. *Ex MSS. Mroll.* 728
 23 Eros M. Smyrnae. *Ex Mroll.* 369
 24 Ethelbertus R. Cantuariorum et Anglosaxonum, Cantuarum in Anglia. *Comm. prae.* § 1 S. Ethelberti necdum Christiani regnum, conjugium. 476 § 2. Conversio pietas, post mortem cultus: Vita ejus scriptores 477. *Vita ex hist. Eccl. Bedae. cap. 1* S. Ethelberti majores in Britanniam evocati. Eorum et S. Ethelberti regnum: hujus uxor Bertha 479. *cap. 2* S. Ethelberti ad fidem conversio 480. *cap. 3* Ad eum aliosque in Britannia dona et episcopa S. Gregorii Papae 481. *cap. 4* Ecclesiae ab eo constructae: Synodus habita 481. *cap. 5* Leges latae. Mors et sepultura 482. Alia Vita *ex Capgravo* 483. Historia Donationum S. Ethelberti *ex Spelmano* 483
 28 Eubulus Romanus Apost. *Ex Men. Græc.* 725
 27 Eucharius Ep. Trajectensis ad Mosam. *Ex Mroll. et Egidio Aureo-Fallis monacho.* Tempus Sedis et obitus 686
 20 Eucherus Ep. Trajectensis. *Ex Mroll.* Genus, tempus Sedis, Translatio, cultus 180
 20 Eucherus Ep. Aurehan. Trudonopoli in Belgio. *Comm. prae.* § 1 S. Eucherii veneratio: Vita scripta 211. § 2 Anni episcopatus, exilii, obitus. Chronici Trudonensis MS. auctoritas 212. § 3 Visio S. Eucherii de Carolo Martello damnato, integro seculo post utriusque obitum a scriptoribus non indicata 214. § 4 Sub Hincmaro Archiep. Remensi seculo ix primum scripta, hic discussa et rejecta 216. § 5 Eadem a posteris ut vera credita, Hispaniam cum exilio S. Eucherii afficta 218. Vita *ex in MSS.* Prologus duplex 220. *cap. 1* S. Eucherii ortus, studia, vita monastica, episcopatus 220. *cap. 2* Exilium, obitus 221. *cap. 3* Miracula ab obitu patrata 229. Reliquiae S. Eucherii. *Comm. hist.* § 1 Corpus S. Eucherii anno 223 elevatum, denuo infossum diu latuit 223. § 2 Sub

- Sub Wirico Abb. reportum et elevatum. Chronici Trudonensis scriptores 224
- 22 Eucirus M. in Africa. *Ex MS. Mrol. S. Hier. An Palatinus?* 292
- 17 Evermodus Raceburgensis in Wandalia Episc. ex Ord. Præmonstrat. *Sylloge hist.* § 1 Publica veneratio : gesta ante Episcopatum 47. § 2 Episcopatus, ejus investitura a Duce suscepta 48. § 3 Alia gesta, mors, miracula, translatio 50
- 28 Eulalia M. Romana. Reliquiæ Antuerpiæ 730
- 27 Eunus Cronion M. Alexandriae. *Ex epistola S. Dionysii Ep. Alexandrini et Mroll.* 678
- 17 Eusebius Martyr Romanus Gandavi in Belgio. Corpus in templo Societatis Jesu ad-ervatum 7
- 22 Euterius Palatinus M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 293
- 28 Euthesia M. Alexandriae. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 728
- 17 Euty chius Mar. Concordiæ in Italia. *Ex Mroll. et Barbarano.* 7
- 24 Exuppus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- F
- 20 Falco Ep. Trajectensis ad Mosam. *ex Florario MS. et epistola S. Remigii.* Genus, tempus obitus, occasio discidii cum S. Remigio 180
- 17 Faustiana Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 40
- 26 Faustianus Ep. Bononiensis. *Comm. hist.* § 1 Gesta S. Faustiniani, cultus sacer. 644 § 2 Apparatus prævius translationis corporum SS. Zame et Faustiniani 644. § 3 Gesta in eorum Translatione 647 § 4 Hyunus, Antiphona, Oratio de eisdem 643
- 17 Faustinus Mar. *Ex Martyrol. Romano. et MS. S. Cypriaci An Romæ passus?* 9
- 28 Faustus M. Romanus. Reliquiæ Antuerpiæ 730
- 17 Felicianus Mar. *Ex Mrol. MS. S. Hieron.* 40
- 24 Felicissimus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 24 Felianus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 17 Felicitas Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
- 17 Felix Mar. *Ex eodem MS. Mrol.* 10
- 21 Felix M. Adrumeti in Africa. *Ex Mroll.* 243 An Presbyter 246
- 21 S. Felix Episc. Metensis. *Ex Mroll. Mourisio, et Vita S. Deicoli* 239
- 23 Felix M. in Africa. *Ex Mroll.* 368
- 23 Felix Ep. Brixienensis in Italia. *Comm. præv. Cultus, tempus Sedis* 389. *Vita et Italico Ascanni Martinegi. Zelus contra Arianos et Mahometanos. Hortatio subditorum ad penitentiam, Mors, sepultura, inventio* 390
- 24 Felix M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 24 Felix alius M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 25 Felix in Papa. *Comm. hist.* § 1 Felices IV Pontifices Romani Sancti. Feliceis in cultus sacer, progenies nobilis 507. § 2 Pontificatus Fulvis Episcopis substituti Alexandriae Petrus Mougus, et Antiochiæ Petrus Fullo. Ille a S. Felice excommunicatus 508. § 3 Legati a S. Felice Constantinopolim ad Acacium missi, et pecunia corrupti 510 § 4 Anathemate percussus Legati et Acacius : hujus et aliorum Patriarcharum interitus. Schisma sublatum 511 § 5 Reliquiæ S. Feliceis gesta, obitus, sepultura 513
- 26 Felix M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 636
- 28 Felix M. an Alexandriae. *Ex Mroll. MSS.* 728
- Felix M. nisi idem sit. *Ex Mroll. MSS.* 730
- 17 Finanus Episc. Lindisfarnensis in Anglia. *Comm. hist.* § 1 Cultus sacer, stultia, Episcopatus. 21. § 2 Gesta in Episcopato, obitus. Regula S. Columbæ in Northumbria monachis præscripta 22
- 17 Fintanus Presbyter, Abbas de Cluain-Eduech in Hibernia. *Comm. præv. Cultus sacer, monasteria extructa, ætas, acta unde edita et quo auctore, 16. Vita ex 2 MSS. et Colgano. Cap. 1 S. Fintani ortus, educatio, vita monastica, Cluain-Eduech monasterium extructum 17 cap. 2 Miracula, donum prophetiæ 18. cap. 3 Alia miracula. Cormaci e carcere liberatio. 19 cap. 4 Miranda in morte aliquorum. S. Fintani obitus et sanctitas* 20
- 22 Flavia M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
- 18 Flavianus Ep. Constantinopolitanus M. *Comm. hist.* § 1 Episcopatus S. Flaviano delatus. Oidium in eum Theodosii Junioris et Chryso-phii eunuchi 72 § 2 Synodus provincialis Constantinopoli a S. Flaviano habita. Hæresis Euty chiana detecta et damnata 73. § 3 Pseudo-synodus Ephesina contra S. Flavianum. Hujus iniqua Dioscoro auctore damnatio 74 § 4 S. Flaviani impia depositio, verbera, carceres, exilium, martyrium 76 § 5 Reliquiæ S. Flaviani Constantinopolim delatæ. Sanctitas et innocentia in Concilio Chalcedonensi declarata, ab Imperatoribus defensa 77. § 6 Cultus sacer, tempus Sedis 79. § 7 Reliquiæ in Italiam delatæ. Vitæ eputome 80
- 24 Flavianus Diaconus M. in Africa. *Comm. præv. 460 Acta Passionis. Cap. 1 lueda et tormenta in carcere tolerata 461. cap. 2 Constantia ejus in carcerem reducti 462 cap. 3 Animus generosus. Visiones, martyrium* 463
- 24 Flavianus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 24 Flavius M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 22 Florentius M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
- 23 Florentius Confessor Hispani in Hispania. *Ex Scripturibus Hispanicis.* Alius a Martyre, Ejus genus, sepultura, cultus 385
- 24 Florentius M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 17 Fortehernus Episc. Athrymæ in Hibernia. *Comm. hist.* § 1 S. Forteherni conversio ejusque parentum. 13 § 2 Episcopatus, dein vita monastica, Veneratio. Socii varii Athrymæ quiescentes. 14
- 22 Fortuna M. in Africa. *Ex Mroll.* An ejus mentio apud S. Cyprianum? 292
- 24 Fortunata M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MS.* 463
- 21 Fortunatus M. Adrumeti in Africa. *Ex Mroll.* 243
- 24 Fortunatus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 25 Fortunatus M. *Ex Mroll. MSS.* 493
- 25 Fortunatus alius. *Ex Mroll. MS. S. Hieron.* 493
- 26 Fortunatus M. Antiochiæ. *Ex Mroll.* Ab aliis Romæ, aut Hispaniæ afflatus : an Reliquiæ Placentiæ? 635
- 17 Fortunio Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
- 27 Fortunio, Fortunius, aut Fortunatus M. Thessalonico. *Ex Mroll.* 681
- 18 Fructulus M. in Africa. *Ex Mroll.* 66
- 18 Fructulus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 67
- 17 Fulradus Abbas S. Dionysii in Francia. Palatii regii Archiepiscopus. *Comm. hist.* § 1 Cultus sacer, summi in Palatio Capellani dignitas. Acta apud Zacharium Papam : familiaritas cum S. Bonifacio Archiep. Moguntino 33. § 2 Legatio ad Stephanum in Papam : Proenrata urboni in Exarchatu restituitio : acta sub Carlomanno et Carolo Magno : obitus 35 § 3 Monasteria Lebraha, S. Hippolyti aliisque constructa. Corpora SS. Viti, Alexandri, Hippolyti

- lyti et Cucuphatis translata 37. § 4 Gesta Fulradi Abbatis S. Quintini luic S. Fulrado afficta. Tempus regiminis monasterii S. Dionysii. Epitaphium. 39
- 22 Furnata M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
- G
- 19 Gabinius Presb. Mart. Romæ, frater S. Caii Papæ. *Comm. præv.* Cultus sacer. Reliquiæ 120. Vita *ex Actis S. Susanna filie. cap. 1* S. Susanna a Gabinio patre ad virginitatem tuendam animata contra Maximianum Casarem procum 62. *cap. 2* S. Claudius Clarissimus, uxor et filii de baptismo a S. Gabinio suscipiuntur 63. *cap. 3* Maximus Comes rei privatæ a S. Gabinio instruitur in fide: carceri includitur S. Gabinius. 64 65 e
- 22 Galatius M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
- 22 Gallus Consul Antiochiæ M. *Ex Mroll. II.* Iustres viri, Galli dicti, primis Christi seculis 292
- 24 Gegalus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 27 Gelasius seu Gelasinus Mirus Martyr Heliopoli in Phœnicia. *Sylloge histor.* Conversio ad fidem. Martyrii tempus et locus, cultus. 680
- 24 Gemelliana, Gemellus, M. Nicomediæ *Ex Mrol.* 465
- 18 Geminus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 67
- 28 Genesis M. Romanus. Reliquiæ Antuerpiæ: 730
- 21 Georgius Ep. Amastrenus in Paphlagonia. *Comm. præv.* Urbs Amastris, tempus Sedis S. Georgii: gesta ejus scripta 271. Vita *ex MS. Græco. cap. 1* Auctoris exordium. Propositio 272. *cap. 2* Ortus S. Georgii ex sterilibus parentibus. Ejus sanctitatis et sacerdotii prædictiones. 273 *cap. 3* Educatio, studia, in sacrum Ordinem cooptatio 274. *cap. 4* Vita anachoretica dein monastica 275. *cap. 5* Episcopus Amastrenus electus. vi abstractus et cœnobio, a S. Tarasio Patriarcha CP. inauguratur 276. *cap. 6* Amastrena Ecclesia autocephala, præclare a S. Georgio administrata. Saraceni precibus pulsi. 277. *cap. 7* Trapezunte facta miracula, captivi liberati. 278. *cap. 8* Alia miracula, prædictiones, benefacta. 280. *cap. 9.* Mors, sepultura, ad tumulum miracula. Auctoris oratio. 281
- 25 Gerlandus Episc. Agrigentinus in Sicilia. *Comm. histor.* § 1 S. Gerlandi vita ante Episcopatum: hic ei collatus et stabilitus 593. § 2 Reliqua in Episcopatu gesta: obitus: cultus sacer, reliquiæ: templum et sacellum et dicatum 597
- 21 Germinus Ab. Grandis-Vallis in diocesi Basiliensi M. *Comment. præv.* Monasterium Grandis-Vallis, tempus vite et martyrii S. Germani, cultus sacer 266. Vita *auctore Boboleno curro ex MS. S. Germani origo, vita monastica, martyrium, miracula* 267. *Lectioes ex Officiis Eccl. Basiliensis* 269
- 23 Gerentius M. Smyrnæ. *Ex MSS. Mroll.* 368
- 21 Gloriosus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 246
- 22 Gorgianus M. Nicomediæ. *Ex eodem MS. Mrol.* 293.
- 21 Gumbertus, seu Gondebertus Archiep. Senonensis fundator monasterii Senonensis in Vosago. *Comm. hist.* Tempus Sedis et extracti monasterii, obitus: cultus sacer 262
- H
- 17 Habet-Deus Episc. Lunensis Mart. *Ex Equitino*
- Fervario, Ughello, Officiis Eccles.* Martyrium ab Arianis illatum, Sedes Episcopalis, cultus 15
- 18 Helladius Archiep. Toletanus in Hispania. *Comm. hist.* § 1 De S. Helladio testimonium S. Ildephonsi et aliorum. Tempus Sedis illius et Regum Gothorum tum regnantium 81. § 2 Asserta de S. Helladio in Chronicis Maximi, Luitprandi et Juliani. Monasterium Agaliense 82. § 3 Veneratio sacra S. Helladii. Epitaphium 82
- 28 Hernes M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
- 23 Herulus M. in Asia. *Ex Mroll. MSS.* 369
- 23 Hippolytus M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
- 28 Hirena M. Romana. Reliquiæ Antuerpiæ 730
- 25 Hirenæus vel Hirena M. in Africa. *Ex Mroll.* 492
- 28 Hirenæus M. *Ex Mroll.* 493
- 24 Honoratus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 468
- 27 Honorina V. M. Confluentiæ in Francia. *Comment. præv.* Occasio translationis, genus martyrii, cultus sacer 678. Historia Translationis *ex MS. Reliquiæ translate, miracula in captivis liberatis* 682
- I
- 25 Ingenula vel Ingenua M. in Africa. *Ex Mroll.* 492
- 26 Ingenuus M. *Ex Mroll.* 635
- 25 Ingona vel Ingenua M. *Ex Mroll. MSS.* 493
- 21 Irene V. soror S. Damasi Papæ. *Comm. præv.* Cultus, ætas, Vita *ex MS. Epitaphium a S. Damaso positum.* 248
- J
- 28 Jannaria M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
- 24 Januaria M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 25 Januaria M. *Ex Mroll. MSS.* 493
- 17 Januarius Mar. *Ex Mroll.* 10
- 17 Januarius Mar. alius. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
- 24 Januarius M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 27 Januarius M. Thesaloniciæ. *Ex Mroll.* 681
- 28 Januarius M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
- 17 Joannes Mar. Interannæ in Umbria. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 6
- 23 Joannes anachor. Syriæ. *Ex Menais Græc. et Theodorcto.* Vita aspera in rupe. 383
- 24 Joannes Theristes mon. Ord. S. Basilii in Calabria *Comment. præv.* Dies natalis, annus mortis 484. Vita *ex MS. Græco, interprete Stephano Bardaro. Cap. 1* S. Joannis ortus, educatio, conversio ad fidem et monachatum 485. *cap. 2* miracula, obitus 487
- 27 Joannes Ab. Gorziensis in territorio Metensi. *Comm. præv.* § 1 Gorziense monasterium a S. Chrodegango fundatum 691. § 2 Monastica disciplina Gorziæ collapsa, ab Adelberone Episcopo Metensi et Einoldo Abbate restituta. Viri sancti et nobiles illic monachi, Abbatum catalogus 692. § 3 Joannes, secundus Gorziæ post reformationem Abbas, non S. Arnulphi Metis: quando mortuus. Beati ac Sancti titulo ornatus. Vita ejus a Joanne S. Arnulphi tertio Abbate scripta, sed mutila 693. Vita *ex MS. Cap. 1* Auctoris præfatio, occasio scriptiois 695 *cap. 2* B. Joannis patria, institutio, cum honestis et piis hominibus familiaritas 697. *cap. 3* Occasio pietatis studiosius colende: cum variis viris sanctis inita conversatio: peregrinatio Italica: sancte gesta post reditum 698. *cap. 4.* Notitia cum Einoldo contracta: de Italico secessu deliberatio. Adelberonis

- ronis Episcopi consilium eos retinendi, oblata Gorzia 600. *cap. 5* Adelberonis decessor, zelus Cleri reformandi, votum de Gorzia restauranda: primus illic Abbas Enoldus, B. Joannes Procurator, alii socii 602. *cap. 6*. Auctor a Desiderico Ep. Metensi ad vitam hanc perficiendam stimulatus. Illustres Gorzizæ monachi, Humbertus, Andreas, Fredericus Abbas S. Huberti, S. Odilo Abbas Stabulensis 604. *cap. 7* Augilramni Primitivi Metensis, dein Gorziensis Præpositi vita ac sancta mors 706. *cap. 8* Viri clarissimi Gorzizæ monachi facti Anteus Archidiaconus, dein Abbas S. Arnulphi. Blidulfus Archidiaconus, Gondelarchus, Isaac, Odilbertus dein Abbas Gorziensis 707. *cap. 9* B. Joannis prompta obedientia, humilitas, patientia, commodorum neglectus, vigilantia, lectionis assiduitas 708. *cap. 10* Sedulitas in bonis monasterii colendis et economia: in aedificiis templique ornatu curando industria, mirabilis abstinentia 711. *cap. 11* Adelberonis Episc. liberalitate vana Gorziensibus donata, B. Joanne procurante 713. *cap. 12* Bona olim Gorziensi monasterio ablata, industria B. Joannis recuperata, restituente Bosone Comite, et Adalberone Episcopo 715. *cap. 13* Ottonis Magni Imp. nomine ad Saracenum Cordubæ Regem a B. Joanne fortiter sapienterque suscepta ac gesta legatio 717
- 21 Jorundus M. Adrumeti in Africa. *Ex Mroll.* 245
 An Episcopus 245
- 24 Jobitana M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 17 Julia M. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 10
- 24 Julia M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 465
- 17 Julianus M. Casuaræ in Palestina. *Ex Mrol. Eusebio et Metaphraste. Martyrium ignis, sepultura, veneratio* 10
- 19 Julianus M. in Africa. *Ex Mroll.* 132
- 19 Julianus alter M. in Africa. *Ex Mroll.* 132
- 21 Julianus M. Adrumeti in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 245
- 24 Julianus M. in Africa. *Comment. præv. Acta Passionis. cap. 1.* Inedia et tormenta in carcere tolerata 461, *cap. 2* Martyrium 462
- 27 Julianus Podagricus M. Alexandriæ. *Ex epistola S. Dionysii Ep. Alexandrini et Mroll.* 678
- 19 Julius M. in Africa. *Ex Mroll.* 132
- 22 Justa M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 293
- 17 Justus, aliquibus Justa, M. Concoriæ in Italia. *Ex Mroll. et Barbarano.* 7
- 21 Justus M. *ex Mroll.* 246
- 21 Justus alter M. *ex Mrol. S. Hieron.* 246
- 25 Justus M. in Africa *ex Mroll.* 492
- 25 Justus M. *ex Mroll. MSS.* 493
- 26 Justus M. *Ex Mroll.* 635
- 28 Justus M. Alexandriæ. *Ex Mroll. 722. Anulus forsan Romæ?* 729
- L
- 23 Lambeses M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
- 19 Lampadius M. in Africa. *Ex Mroll.* 132
- 23 Lazarus Confessor, monachus, Presbyter et pictor, Constantinopol. *Comm. Hist. Tormenta indicta, picturæ ejus miraculosæ. Legatio Romana. Cultus sacer* 398
- 27 Leander M. Smyrnæ. *Ex Mroll.* 682
- 18 Legontius Ep. Metensis. *Ex variis. Cultus, transitio, actus* 67
- 19 Legontius Ep. Trevirensis. *Ex Browero et Mroll. Actus, veneratio* 133
- 18 Leo M. Pataræ in Lycia. *Comm. præv. Tempus martyrii, cultus, Acta 58. Vita ex MS. Græco cap. 1* S. Leonis desiderium martyrii exemplo
- S. Paregorii, captivitas 59. *cap. 2* Constantia in fide profitenda inter minas et verbera 59. *cap. 3* Martyrium, sepultura 60
- 20 Leo Thaumaturgus Episc. Catapanensis in Sicilia. *Comm. præv. Sedis tempus, cultus, memoria apud scriptores 226. Vita ex MS. Græco. Diabolice artes in mago varie alios illudente a S. Leone devictæ et alia miracula, 227. Vitæ epitome ex Menæis, alia ex Anthologio Græco.* 229
- 24 Letardus Ep. Silvanectensis in Gallia, Cantuariæ in Anglia. *Comm. præv. Sedes, iter in Britanniam, obitus, sepultura, reliquiæ 474. Vita ex Capgrave. Miracula a morte* 473
- 23 Libius M. in Pannonia. *Ex Mroll.* 372
- 22 Libosa M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 293
- 22 Linnæus anachoreta in Syria. Vitæ epitome ex Menæis, 295. Vita ex Theodoro. Sub dio degit. Claret miraculis. Benignus in cæcos et pauperes 295
- 17 Lomanus Episcopus Athrymæ in Hibernia. *Comm. hist. § 1* Origo Ecclesie Athrymensis. S. Lomani Acta et Episcopatus, Conversio S. Forteheni ejusque parentum 13. *§ 2* Veneratio utriusque: alii iis adjuncti socii 13
- 22 Lucianus M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
- 23 Lucianus M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
- 24 Lucianus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 465
- 24 Lucianus alius M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 25 Luciosa M. *Ex Mroll. MSS.* 493
- 17 Lucius M. Interamnæ in Umbria. *Ex Mroll. Ferrario et Ughello* 6
- 18 Lucius M. in Africa. *Ex Mroll.* 66
- 24 Lucius M. in Africa. *Comm. præv. 460. Acta Passionis. Cap. 1* Inedia et tormenta in carcere tolerata 461, *cap. 2* Martyrium 462
- M
- 27 Macarius M. Thessalonice. *Ex Mroll.* 681
- 28 Macarius M. an Romæ? *Ex Mroll.* 729
- 28 Macarius M. Romanus. Reliquiæ Antuerpiæ 730
- 28 Maccareus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
- 18 Macrobius M. *Ex eodem MS. Mrol.* 67
- 17 Magnus M. Interamnæ in Umbria. *Ex Mroll. Ferrario et Ughello* 6
- 19 Majulus M. in Africa. *Ex Mroll.* 132
- 28 Manintia M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
- 19 Mansuetus Episc. Mediolanensis. *Ex Mroll. Concilio 6 OEcumenico, et scripturibus Mediolanensibus. Synodus Mediolanensis et Romana contra Monothelitas. Reliquiæ, cultus* 138
- 28 Mansuetus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
- 21 Mappalicus M. *Ex Mroll.* 246
- 17 Marcella M. *Ex Mroll.* 10
- 22 Marcellina M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
- 24 Marcellina M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 18 Marcellus M. *Ex Mroll. MSS.* 67
- 19 Marcellus M. in Africa. *Ex Mroll. 132* An reliquiæ Bononiæ 132 f
- 17 Mareus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
- 22 Margarita tertii Pœnitens, Ordinis S. Francisci, Cortone in Etruria *Comment. præv. § 1* B. Margaritæ publica veneratio a Sede Apostolica sancita. 302. Acta a Confessario et aliis conscripta. 303. Vita ex MSS. auctore Juncta Benignate. *cap. 1* Conversatio ipsius in habitu seculari 304. *cap. 2* Perfecta conversio ad Deum 305. *cap. 3* Austeritas victus et cultus: amor paupertatis 312. *cap. 4* Profunda humilitas

- litas 313. *cap. 5* Meditatio Passionis Christi et patientia 319. *cap. 6* Oratio devota et fides prædicationis 331. *cap. 7* Conscientiæ puritas, frequens confessio et communio 338. *cap. 8* Materna pietas, infatigabilis zelus animarum 345. *cap. 9* Revelatio sui status et aliorum 349. *cap. 10* Variæ consolationes et favores cælitus concessi : desiderium moriendi 356. *cap. 11* Variæ revelationes, victoria de diabolo : mors, miracula 358 *Appendix*. Miracula aliquot 362
- 24 Maria M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 17 Mariama soror S. Philippi Apostoli, Virgo Apostolica. *Ex Menais Græc. Actis S. Philippi et Nicophoro* Tormenta tolerata. Conversio multorum, sepultura fratris, miracula, obitus 4
- 22 Marina M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S Hieron.* 293
- 23 Martha V. M. Asturiciæ in Hispania. *Comment. præv. Actorum* epitome. Cultus, reliquie, opida ab eo appellata 367. Vita *ex MS. a Salarario edita*. Constantia inter tormenta, nuptiæ rejectæ, Martyrium 367
- 24 Martha M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 18 Martialis M. in Africa. *Ex Mroll.* 66
- 17 Martyres XIV, aut XXIV, Interamniæ in Umbria. *Ex MSS. Mroll.* 6
- 17 Martyres circiter LXXX Concordiæ in Italia. *Ex Mroll. et Barbarano* 7
- 17 Martyres LXXX Aquileiæ in Italia. *Ex Mroll.* 9
- 17 Martyres XLIV socii S. Faustini. *Ex Mroll. Romanum et S. Cyriaci* 9
- 18 Martyres Leontini in Sicilia. *Ex Actis SS. Alpha, Philadelphii et Cyrini MM. et Mroll. Tempus et genus martyrii : natalis* 57
- 19 Martyres in Palæstina sub Alamundaro Saraceno. *Ex Mroll. Rom. Vita SS. Joannis Silentarii, et Enthymii, Theophane, Celseno alisque*. Variæ incursiones Saracenorum et cædes monachorum 135
- 20 Martyres XX. *Ex Mroll.* 176
- 20 Martyres CXXVII sub Sapore R. Persarum. *Comment. præv. Cultus sacer* 178 e f Acta martyrii *ex MS. Græco* 179 *ex Menais* 180 b
- 21 Martyres LXVII Apameenses in Syria milites cum S. Mauricio. *Vide hujus Acta ex MS. Græco, cum Comment. Præv. 240. Cap. 1* Horum Martyrum captivitas 241. *cap. 2* Constantis fidei professio. Zona militaris ablata 242. *cap. 3*. Verberibus, igne, ferreis unguibus afflicti Martyres 243. *cap. 4* Lenta mors a vespis et crabronibus illata. Reliquiæ sepultæ 244
- 21 Martyres XVI Adrumeti in Africa *ex Mroll.* 243
- 21 Martyres LXXX in Sicilia *ex Mroll. et Equilino* 246. An Syracensis passus? 247 d
- 22 Martyres XII famuli S. Anthusæ gladio occisi. *Ex Menais Græc.* 292
- 22 Martyres XXVIII in Africa. *Ex Mroll.* 292.
- 22 Martyres plurimi in Arabia passi. *Ex Mroll. Rom. Eusebio, Rufino, Nicophoro* 292
- 23 Martyres XXVIII in Africa. *Ex Mroll.* 368
- 23 Martyres socii Simonis, Heruli et aliorum in Asia. *Ex Mrol. MS.* 369
- 23 Martyres LXXII Sirmii in Pannonia. *Ex Mroll.* 369
- 23 Martyres XLV in Africa. *Ex Mroll.* 492
- 23 Martyres VII milites in Phœnice *Comm. præv. Cultus cum SS. Anania et Petro MM.* 495 Conversio et martyrium *in actis horum MSS.* 497 498
- 26 Martyres XXXII Antiochiæ. *Ex Mroll.* 635
- 27 Martyres XXII in Africa. *Ex Mroll.* 682
- 28 Martyres Alexandrini, qui peste laborantibus ministrantes, extincti sunt. *Ex epist. S. Dionysii Ep. Alexandrini, et Mrol. Rom.* 726
- 19 Marubius M. in Africa. *Ex Mrol.* 132
- 21 Masserius M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 246
- 21 Mastredus M. *ex eodem MS. Mroll.* 246
- 24 Mathias Apostolus in Palæstina. *Comment. præv. §1* S. Mathiæ electio, veneratio publica. Sermo ab Authperto Abb. Casinensi de eo scriptus : an alius a S. Augustino? 436. §2 Relata de prædicatione in Æthiopia, ad Pontum Euxinum et in Macedonia. Variis eidem traduntur inflicta tormenta 438. §3 Acta ex Hebraico versa. Genus martyrii a variis relatum. Scripta ei falso attributa 439. §4 Reliquiæ Romæ, Treviris et aliis locis 440. §5 Apparitio S. Mathiæ jubentis monasterium extrui 443. Sermo Authperti Abb. Casinensis *ex MS. cap. 1* S. Mathiæ electio in discipulum et dein Apostolum Christi 444. *cap. 2* Electio sorte facta. Donum linguarum in Pentecoste collatum. Privilegium eum Christo judicandi mundum 445. *cap. 3* Gesta reliqua : obitus 446. Acta S. Mathiæ Hebraice scripta ab interprete monacho Trevirensi aucta. Prologus duplex interpretis 447 448 *Pars I* Vita et obitus *cap. 1* S. Mathiæ ortus, educatio, electio in discipulum et Apostolum. Prædicatione in Judæa 448. *cap. 2* Miracula. Quæstio habita. Blasphemia Judæorum in Christum 449. *cap. 3* S. Mathiæ in fide constantia : martyrium 450. *Pars II* Corporis translatio *ex MS. cap. 1* Corpus S. Mathiæ Treviros translatum 451. *cap. 2* Duplex reliquiarum inventio. Negligentia in cultu ejus punita 452. *cap. 3* Submersus ad vitam revocatus. Reliquiæ immobiles reditæ 453. Alia Acta inventionis corporis S. Mathiæ. *auctore Lambertino monacho Trevir. ex MS. Prologus* 454. *cap. 1* Corporis S. Mathiæ Treviros delati duplex inventio 454. *cap. 2* In incendio monasterii reliquie S. Mathiæ servatæ, S. Eucharii dissipatæ 456. *cap. 3 ex Annal. Broveri supplementum*. Miracula nonnulla 458. *cap. 4 ex MS. Basilica S. Mathiæ ab Eugenio in Papa dedicata variæ indulgentiæ concessæ : reliquie variorum Sanctorum adservatæ* 459
- 22 Matrona M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
- 21 Mauritius Apameensis in Syria M. cum 70 militibus. *Comment. præv.* Antiqua veneratio horum et aliorum Martyrum dies natalis. Acta 240. Vita *ex MS. Græco. Cap. 1* Iter Maximiani Imp. in Syriam S. Mauricii captivitas, cum Imperatore disceptatio de fide 241. *cap. 2* Inquisitio fidei facta. Zona militaris ablata 242. *cap. 3* Verbera, ignis, ferrei unguis adhibiti : Photinus filius eorum S. Mauricio patre plexus capite 243. *cap. 4* Lenta mors S. Mauricio et aliis illata a vespis et crabronibus. Reliquiæ sepultæ. 244
- 28 Mauricius, seu Maurus M. Romanus. *Reliquiæ Antuerpua.* 730
- 24 Maxentius M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 22 Maxima M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 293
- 22 Maximianus Ep. Ravennas. *Comment. præv.* Cultus, ætas, varia de eo scripta 297. Vita *ex Historia Rubci. cap. 1* S. Maximiani ortus, Episcopatus. 298. *cap. 2* Templum S. Vitalis Mart. consecratum, ornatum 298. *cap. 3* Alia templa edificata, dedicata, instaurata, ornata. Reliquiæ SS. translate 299. *cap. 4* Obitus, translatio 301
- 19 Maximilla M. in Africa. *ex MS. Mroll. Richenov.* 132

- 18 Maximus M. in Africa. *Ex Mroll.* 66
- 18 Maximus Comes rei private Martyr Romæ. *Comment. præv.* Titulus dignitatis : martyrii tempus et modus. Veneratio 61. Vita *ex Actis S. Susannæ.* Maximo indicata conversio Claudii fratris ad fidem, ejusque uxoris et filiorum baptismus 64 Maximi conversio, ejus aliorumque martyrium 65
- 24 Maximus M. in Sicilia, *ex Breviar. et Mroll.* 247
- 24 Meforius vel Mefortius Conf. *Ex Mroll.* 488
- 23 Menalippus M. in Asia *Ex Mroll. MSS.* 369
- 23 Menander M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
- 23 Menelantus M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
- 23 Milburga V. Wenloclii in Anglia. *Comment. histor.* § 4 S. Milburgæ familia regia : mater ejus non S. Ermenburga sed Domneva 394. § 2 Vita monastica, miracula obitus 395 § 3 Corporis inventio, miracula, veneratio 396
- 23 Milo Episc. Beneventanus in Italia. *Comment. histor.* Cultus sacer. Genus : institutio S. Stephani Grandimontensis 411
- 24 Modestus Ep. Trevir. *Comment. histor.* Tempus mortis : cultus sacer : reliquæ 469
- 28 Modestus M. Romanus. Reliquæ Antuerpiæ 730
- 24 Montanus M. in Africa. *Comm. præv.* 460. Acta Passionis. *Cap. 1* Inedia et tormenta in carcere tolerata 461. *cap. 2* Martyrium 462
- 23 Moyses anachoreta in Syria discipulus S. Polychronii. *Ex Menais* Cultus 383. Acta *ex Theodoro* 383
- 23 Moyses anachoreta in Syria discipulus S. Joannis anachorete. *Ex Menais. Græc. et Theodoro* 385
- 28 Mustika, seu Mitila, M. Alexandriæ. *Ex Mroll. MSS.* 728
- N.
- 17 Neomedius Mar. Concordiæ in Italia. *Ex MS. apud Barbarorum.* 7
- 20 Nemisius M. in Cypro. *Ex Mroll.* Reliq. Bononiæ 476
- 27 Nesius M. nervus lumbulis occisus. *Ex Menais. Græc.* 681
- 26 Nestor M. *Ex Mroll.* 635
- 27 Nestor Ep. Magydensis M. Pergæ in Pamphylia *Comm. præv.* Acta, cultus, urbs Episcopalis, locus martyrii 632. Vita *ex MS. cap. 1* Episcopatus, captivitas examen coram Irenarcho 633. *cap. 2* Accusatio et examen sub Politione Præside, tormenta, martyrium 634
- 25 Nicephorus, aut Nicophorus, M. in Ægypto. *Sylloge histor.* Tormenta in pila et craticula, membrorum concisio. Cultus variis diebus 493
- 28 Nicophorus M. *Ex Mroll. MS. S. Hieron.* 730
- 24 Nida M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 24 Nummadus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 28 Nymphas Apost. Leodicæ. *Ex Menais Græc.* 725
- O
- 17 Octavianus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 10
- 49 Odranus M. auriga S. Patricii in Hibernia. *Ex Vita S. Patricii et Mroll.* Occasio martyrii. Ultio divina in hominibus 133
- 20 Oleanus Ep. in Hibernia. *Ex Vita S. Patricii et Mroll.* Nativitas miraculosa. Studia. Baptismus Sarani. Ecclesia illi dicata. 181
- 27 Onesima Virgo. *Ex Mroll.* 686
- 24 Orbanus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 29 Oswaldus Episc. Wigornien-sis, Archiep. Eboracensis. *Comment. præv.* § 1 Tempus Episcopatus S. Oswaldi. Annus ac dies obitus et elevationis corporis. Cultus illis diebus : an etiam xv Octobris? Reges ab eo coronati 753. § 2 Illustria ex aliorum Sanctorum Actis testimonia : Vita scripta Reliquæ 757. Vita *ex Capgravo et MS. Cap. 1* Acta S. Oswaldi ante Episcopatum : Canonicatus Wintoniensis, monachus Floriacensis 758. *cap. 2* Acta in Episcopatu Wigornien-si, Ramensiense et alia monasteria extracta. Clerus reformatus 759. *cap. 3* Acta in Archiepiscopatu Eboracensi : miracula 760. *cap. 4* Obitus, translatio, miracula, 761
- P
- 22 Papias Ep. Hierapolit. in Phrygia. *Comment. histor.* § 1 Cultus sacer S. Papiæ. Num fuerit auditor S. Joannis Evangelistæ an solum Joannis senioris? 289. § 2 Errori Millenariorum adhæret. An fuerit Episcopus Pergami? An socius S. Onesimi? 291
- 25 Papias M. in Ægypto. *Sylloge histor.* Gladio percussus, mari submersus. Cultus variis diebus 493
- 26 Papias M. Attaliæ in Pamphilia. *Ex Mroll. et Actis S. Nestoris Ep. M.* 632
- 28 Papias M. *Ex MS. Mroll. S. Hieron.* 730
- 18 Paregorius M. Pataræ in Lycia. *Comment. præv.* Cultus, Acta, tempus martyrii 58. Vita *ex MS. Græc.* Martyrio et apparitione S. Paregorii excitatur ad martyrium S. Leo 59
- 26 Paschalis M. Romanus Antuerpiæ in Belgio. Corpus in templo Societatis Jesu 638
- 22 Paschasius Ep. Viennensis in Gallia. *Ex Mroll. et Catalogis Episc. Liuræ et Bosco.* 294 An primatus privilegio donatus a S. Silvestro 294 e f
- 21 Paternus Ep. Brixiensis in Italia. *Comment. histor.* Ætas, cultus, reliquiarum translatio. An hic expositionem Scripturæ ex libris S. Gregorii exceperit? 252
- 20 Paula, Barbata dicta, V. Abulæ in Hispania. *Ex Scripturibus Hispan.* Castitas, reliquæ, cultus 177
- 22 Paula M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 293
- 18 Paulus M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 66
- 19 Paulus M. in Africa. *Ex Mroll.* 132
- 22 Paulus M. in Africa. *Ex MS. Mrol. Brugensi.* An ejus apud S. Cyprianum mentio? 292
- 24 Paulus M. in portu Romano. *Ex Mroll.* 465
- 22 Peregrina M. Nicomediæ. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 293
- 24 Peregrinus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 22 Petri Apostoli. Cathedra Antiochena. *Ex variis.* Tempus Sedis, memoria in sacris Fastis : festum epularum 286
- 21 Petrus M. *Ex Mroll.* 246
- 23 Petrus M. in Africa. *Ex Mroll. MSS.* 368
- 13 Petrus Claviger M. in Phœnicæ. *Comm. præv.* Cultus sacer, Acta conscripta, locus martyrii 495 Vita *ex MSS. cap. 2* Conversio S. Petri, professio fidei 497. *cap. 3* Illæsus inter tormenta. Submersus in mari 498
- 23 Petrus Damianus Ep. Ostiensis Cardinalis, Prior eremi sanctæ Crucis Fontis Avellani, Faventis in Italia. *Comment. præv.* § 1 Erenus sanctæ Crucis Fontis Avellani in diocesi Eugubina, Ordini Cœnaldulensi adjuncta. Illius institutum, incrementum : monachi sub B. Petro Damiano Sancti 412. § 2 B. Petri lucubrations. Vita edita : dies natalis 414. § 3 B. Petri animus reverens erga S. Benedictum, hujus regulam et ordinem. Alius ab eo Petrus de Honestis. Cognomen Damiani 413. § 4 Acta priora B. Petri, item apud Gregorium vi. Clementem ii, Leonem ix, Victorem ii, Stephanum

- phanum IX Nicolaum II. Episcopatus ejus Ostiensis. Dignitas Cardinalitia. Schisma Benedicti Antipapae ejus opera sublatum 417. § 5 Schisma Cadaloi pseudopapae per B. Petrum restinctum : ejus ad eremum Fontis Avellani reditus. Legatio ad Cluniacenses Archiepiscopos Galliae, et Henricum Regem Germaniae sub Alexandro II Papa 419. § 6 Legatio ad Florentinos et Ravennates. Obitus, sepultura: veneratio 421 Vita auctore S. Joanne Laudensi ejus discipulo. Prologus 422. Cap. 1 B. Petri ortus : infantia et pueritia adversus probata. Studia litterarum 423. cap. 2 Deliberatio varia et probatio sui a B. Petro assumpta de vita monastica 424. cap. 3 Vita monastica in eremo sanctae Crucis Fontis Avellani 425. cap. 4 Conciones in variis monasteriis habitae. Praefectura Fontis Avellani : diversa monasteria extracta 426. cap. 5 Miracula ejus meritis patrata 427. cap. 6 Episcopatus Ostiensis : zelus in eo administrando 428. cap. 7 Ecclesia Mediolanensis reconciliata 429. cap. 8 Reditus ad vitam monasticam : observantia exactae disciplinae. Commendatum jejunium sextae feriae 431. cap. 9 Accessus ad monasterium Casinense, et urbes Bavennam et Paventiam. Obitus, sepultura. 432. Appendix. Apparitio B. Petri. 433
- 21 Petrus Majumenus Chartularius M. in Palaestina. *Ex Menæis Græc. Mrol. Rom. et Theophane.* Zelus contra Mahumetem, martyrium, munus Chartularii 269
- 21 Philippus M. Apameæ Syriae cum S. Mauricio. *In hujus Actis ex MS. Græco. cap. 1* Captivitas 241. *cap. 2* Generosa coram Maximiano fidei expositio 242. *cap. 3* tormenta inflictata mors 244
- 26 Philippus Episcopus M. *Ex Masino.* Corpus Bononiae 639
- 21 Photinus filius S. Mauricii Apameæ M. *In hujus Actis ex MS. Græco.* Generosa generis et fidei professio 243 d Mors capite amputato 244 c
- 21 Pippinus Dux et Major-domus Regum Austrasiæ, Nivellæ in Brabantia. *Comment. præv. § 1* Brabantiae Ducatus. B. Pippini patria, genus, dignitas 253. § 2 Vita et gesta sub Chlothario II. 255. § 3 Gesta ab anno 628 ad annum 639. 257. § 4 Filia S. Gertrudis Christo desponsa; thesauri Dagoberti dimidium S. Sigeberto Regi vindicatum. Monasterium Meldariae extractum 260. § 5 B. Pippini mors, translatio, habitus ei qui Beatis honores. 262. Vita *ex Actis S. Gertrudis filiar.* 263
- 25 Pisinio vel Pizio M. in Africa. *Ex Mroll.* 492
- 25 Pissinus M. *Ex Mroll.* 493
- 28 Placidus M. Romanus. Reliquiae Antuerpiae 730
- 23 Polycarpus Presb. Romanus Confessor. *Sylloge histor.* § 1 Natalis, aetas, sepulti ab eo Martyres 374. § 2 Baptizati LXVII 375. § 3 Baptizati Chromatius urbis Praefectus et S. Tiburtius filius cum 1400 servis. Iter S. Polycarpi cum Chromatio in Campaniam 376. § 4 Corpus S. Polycarpi in Gallia. Reliquiae aliquae Romae et Bononiae 379
- 17 Polychronius Episc. Babylonius M. *Ex Mroll. Actis SS. Aldon et Senuen et Laurentii.* Obitus inter tormenta. Veneratio sacra 5
- 23 Polychronius anachoreta in Syria. *Ex Menæis.* Cultus 383 Vita *ex Theodoro.* Oratio, labores, paupertas, miracula 383
- 17 Polycratius M. Concordiae in Italia. *Ex MS. apud Barbaranum.* 7
- 27 Pontiana M. Genuæ in Liguria. *Ex Kalendario Genuensi,* Caput in eccl. S. Nicolai de Tolentino. 685
- 26 Porphyrius Ep. Gazæ in Palaestina. *Comment. præv.* Idololatria Gazæ, templum Marmon. Actus S. Porphyrii, cultus sacer. Vita scripta 649. Vitæ epitome *ex Menæis Græc.* 650. Vita auctore Marco Diacono discipulo. Prologus 65. cap. 1 Vita anachoretica, et privata in morbis et peregrinationibus 651. cap. 2 Sacerdotium : Episcopatus Gazensis 652. cap. 3 Pluvia ejus precibus impetrata. Vultus Barochæ infictum 654. cap. 4 Edicto Imperatoris templa idolorum clausa. Puerpera ope S. Porphyrii adjuta. Conversio infidelium 655. cap. 5 Iter Constantino-politanum : Rhodi apud Procopium anachoretam, Constantinopoli apud S. Joannem Chrysostomum et Amanium Cubicularium Imperatricis gesta 656. cap. 6 Benignum colloquium Porphyrii cum Imperatrice. Nativitas Theodosii Junioris 657. cap. 7 Baptistinus Theodosii Junioris. Impetrata idolorum destructio. Varia donata S. Porphyrio munera. 658. cap. 8 Reditus Gazam : tempestas caelitus sedata : solennis in urbem introductio 660. cap. 9 Templum idolorum eversa Gazæ. Plurimi idololatriæ conversi 661. cap. 10 Nova ecclesia extracta. Tres pueri in puteum lapsi servantur 662. cap. 11 Mulier Manichæa ob blasphemiam orante S. Porphyrio, subita morte punita. Dedicata ecclesia. Eleemosynæ 664. cap. 12 Persecutio Gentilium in Christianos et S. Porphyrium : hujus obitus. Conversio ac vita sancta Salaphitæ Virgini 665
- 20 Potamius M. in Cypro. *Ex Mroll.* 176
- 18 Præpedigna M. Romæ uxor S. Claudii. *Ex Martyroll. et Actis S. Susannæ.* Cultus 61 Conversio et baptisnus 63 f 64 a h Martyrium 65 e f
- 24 Prætextatus Ep. Rotomagensis M. *Comm. præv.* Cultus sacer, tempus Sedis et martyrii 470. Acta exilii et martyrii. *Ex Gregorio Turon. cap. 1* Calumnia in S. Prætextatum, ejus exilium 470. cap. 2 Reditus ab exilio : caedes, sepultura. Inquisitum in auctorem caedis. 472
- 25 Primasius M. in Africa. *Ex Mroll.* 492
- 23 Primianus Ep. M. Ancouæ in Piceno. *Comm. præv.* Cultus, reliquiae, ecclesia. 372 Narratio Inventionis *ex Italico Georgii Trombae* 373. Revelatio martyrii et translationis, *ex eodem Tromba.* 373
- 24 Primitivus, vel Primitiva, M. in portu Romano. *Ex Mroll.* 463
- 27 Procopius Decapolita, monachus Constantino-politanus. Confessor. *Comm. hist.* Cultus saceranum imaginum propugnatus. Flagra inficta. Obitus. Veneratio 690
- 28 Proterius Patriarcha Alexandrinus M. *Comm. hist.* § 1 S. Proterius et Presbytero Episcopus. Variæ ob ejus ordinationem seditiones hareticorum 735. cap. 2 Fidei professio Roman missa : synodus Alexandriae habita : dies Paschatis anni cccclv præscripta 736. cap. 3 Timothei Æluri insidiæ. Sedes Alexandrina occupata S. Proterii caedes 738 cap. 4 Homicidia puniti : S. Proterii innocentia. Veneratio sacra 740
- 19 Publius M. in Africa. *Ex Mroll.* 132
- 17 Puchronius Episc. Verdunensis in Belgica I. *Ex Mroll. Breviario, Wassensburgio, et Vita S. Lupi Ep. Trecentis.* Ortus, educatio, episcopatus, ecclesia extracta. Clerus reformatus, obitus, reliquiae, translatio 11

INDEX SANCTORUM

xxx

- 28 Pupillus, sive Pupulus, M. Alexandria. *Ex Mroll.* 728
- 21 Pusitinus M. *ex Mrol. S. Hieron.* 246
- Q
- 28 Quinquianus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730
- 17 Quintianus Mar. *Ex eodem MS. Mrol.* 10
- R
- 19 Rabulas Ab. in Oriente. *ex Menais Grac.* Monasteria extracta. Obitus sanctus 137
- Randoaldus Præpositus Grandis-Vallis in diocesi Basileensi M. *Comment. præv.* Natalis, tempus martyrii 266 e f Vita auctore Boboleno *ex MS.* Martyrii, miracula. 267 b e d et 268 e
- 22 Regina M. Nicomediæ. *Ex MS. Mroll. S. Hieron.* 293
- 25 Revocatus M. *Ex Mroll. MSS.* 493
- 25 Rheginus Ep. Swopeharum M. *Comment. hist. Veneratio sacra, tempus et locus Sedis* 500
- 25 Robertus de Arbrissello Fundator. Ord. Fontis-Ebrahli. *Comm. præv.* § 1 Ordinis Fontis-Ebrahli primum monasterium, nomen, sanctitas. 398. § 2 B. Roberti patria, vite historia, anniversaria memoria, Beate Sancti prærogativa nomenclatio 600 § 3 B. Roberti sanctitas illustrium virorum testimonio celebrata : ejus sepulchrum 602 § 4 Primi in eremitica et apostolica vita socii 603 § 5 B. Roberti miracula 605. § 6 Refutatur epistola sub nomine Goffridi Vinlocimensis Abbatis contra B. Robertum confecta 606 Vita auctore Baldrico Ep. Dolensi. Prologus 608. *Cap. 1* B. Roberti ortus, studia, archipresbyteratus, publica scientiarum professio, penitentiæ 609. *cap. 2* Austera in eremo vita : multi conversi, abbatia de Rota fundatio. Apostolici Concunatoris præclare olatum manus 610. *cap. 3* B. Roberti prædicatio : conventus Fontis-Ebrahli ab eorumque constructio : Ordinis institutio regimen. 611. *cap. 4* Varia comoda edificata, alia : eju. pieta, miracula, obitus 612. Alia Vita, auctore monacho Fontis-Ebrahli, *opus discip.* *cap. 1* B. Roberti aegritudo, deliberatio de Abbatis electione 613. *cap. 2* Petronille Abbatis electio : B. Roberti statuta 614. *cap. 3* Pax inter dissidentes reconciliata B. Roberti opera. Nova canonica edificata, vi itata 615. *cap. 4* Captivi visitati a B. Roberto, latrones benignitate delinque : Ursam et in Dolensi Abbatis gesta 616. *cap. 5* B. Roberti suprema aegritudo, susceptum vaticinium, et sacra unctio 617. *cap. 6* Sepultura exposita in Fonte-Ebrahli 618. *cap. 7* Preces sub mortem, professio fidei, publica peccatorum sacramentalis Confessio 620
- 28 Rochus M. Romanus. Reliquie Antuerpæ 730
- 22 Rogatian M. Nicomediæ. *Ex Mrol. MS. S. Hieron.* 293
- 17 Rogatianus Mar. *Ex eodem MS. Mrol.* 10
- 23 Rogatianus M. in Pannonia. *Ex Mrol. MSS.* 372 et 25 Felix, inter Praeternissos *ex MS. Paris* 389 e
- 24 Rogatilla M. Nicomediæ. *Ex Mrol. MSS.* 463
- 17 Rogatus Mar. Interamnia in Umbria. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 6
- 23 Romanus Luce in Etruria. *Comm. præv.* Memoria, reliquia translato. An sit Ordinis Carmelitarum 624 Acta *ex Vita B. Averiani.* Piamors 628
- 23 Romana Virgo Romana Tuderti in Umbria. *Comm. hist.* § 1 S. Romanæ ortus, conversio, vita solitaria, ætas, publica veneratio 381. § 2 gemina translato corporis 382
- 28 Romanus Ab. monasterii Jurgensis in Burgundia *Comm. præv.* § 1 Tria monasteria a SS. Romano et Lupicino fratribus extracta : illius memoria in sacris Fastis : Vita scripta 743. § 2 SS. Romanus, Lupicinus, Eugendus flouruerunt seculo v non vi. Alius ab hoc S. Romanus, qui ministravit S. Benedicto 744. § 3 Cujus S. Romani reliquia adserventur apud Orichios in Lusitania et in Hirmgsensi monasterio in Hispania 746. Vita auctore coarvo *ex MS.* Prælatio 747. *cap. 1* S. Romani ortus, vita eremitica, monasterium Coudadi-conense conditum. Alia a di-cupidis erecta monasteria 747. *cap. 2* Sacerdotium S. Romani. Monasterium Laucomense pro S. Lupicino erectum aliud vicinum sanctimonialium 748. *cap. 3* Obamururans senex ob multitudinem ad monasterium admissorum, a S. Romano emendatus. Fuga insolentium et lasciviorum monachorum 749. *cap. 4* Miracula S. Romani. Ob leprosos sanatos Genevæ honorifice excipitur. 750. *cap. 5* Sabiniani Diaconi singularis castitas et potestas adversus dæmones. Oritus et sepultura S. Romani 751. Alia Vita *ex Gregorio Turonensi* 752
- 26 Romanus Archiep. Remensis. *Comm. hist.* Monasterium conditum. Tempus Sedis, Sancti titulus 734
- 17 Romulus M. Concordiæ in Italia. *Ex Mroll. et Barbarino* 7
- 18 Romulus M. *Ex Mroll. MSS.* 67
- 28 Rufina V. *Ex Mroll.* 735
- 28 Rufina M. *Ex Mroll. MSS.* 730
- 24 Rufinona M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 28 Rufinus M. an Romæ? *Ex Mroll.* 731
- 21 Rusticus M. *Ex Mrol. S. Hieron.* 246
- 17 Rutulus Mar. *Ex eodem MS. Mrol.* 10
- 23 Rutilus M. in Pannonia. *Ex Mroll.* 372
- 25 Rutilus M. Nicomediæ. *Ex Mroll.* 463
- 18 Rutilus M. in Africa. *Ex Mroll.* 66
- 23 Rutilus M. in Africa. *Ex Mroll.* 492
- S
- 24 Sabius M. in Sicilia. *ex Breviar. et Mroll.* 247
- 20 Sadoth Ep. Ctesiphontis M. *Comment. præv.* Tempus martyrii, cultus sacer. 178. Acta martyrii *ex MS. Græco* 179. Acta Acta *ex Menais Græc.* 180
- 24 Sanna M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 17 Saturninus Mart. Interamnia in Umbria. *Ex Mroll. Fercera et Jacoballo.* 6
- 17 Saturninus Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 10
- 21 Saturninus M. Adrumeti in Africa. *ex Mrol.* 243
- Reliquie Bononiæ 246
- 28 Saturninus M. Alexandria. *Ex MSS. Mroll.* 728
- 17 Saturnus Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
- 24 Saturnus M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 463
- 21 Secunda M. *ex Mroll.* 246
- 28 Secundilla M. Alexandria. *Ex MS. Mroll. S. Hieron.* 728
- 17 Secundianus Mar. Concordiæ in Italia. *Ex Mroll. et Barbarino* 7
- 18 Secundinus M. in Africa. *Ex Mroll.* 66
- 21 Secundinus M. Adrumeti in Africa. *Ex Mroll.* 243
- 21 Secundiolus M. *Ex MS. Mrol. S. Hier.* 246
- 22 Secundula M. Nicomediæ. *Ex eodem MS. Mrol.* 293
- 17 Secundus Mar. *Ex eodem MS. Mroll.* 10
- 24 Securus M. Nicomediæ. *Ex Mrol. MSS.* 463
- 21 Securus M. *ex MS. Mrol. S. Hier.* 246

- 24 Sellaris M. Nicomediæ. *Ex Mroll. MSS.* 465
 23 Senerotes M. in Pannonia. *Ex Mroll.* 372
 25 Serapion, sive Serapinus M. in Ægypto. *Sylloge histor. Abctissio capit. Cultus variis diebus.* 493
 28 Serapion M. Alexandria. *Ex Mroll.* 726
 24 Sergius M. Cesareæ Cappad. *Comment. præv. Veneratio sacra, an frater S. Eugenice et filius S. Philippi M. Alexand. 466. Vita ex MS. edita a Salazario. Idola reddita iusta. Constantia in martyrio. Corpus in Hispaniam delatum* 467
 28 Servilia M. *Ex MSS. Mroll.* 730
 27 Servilianus M. Smyrnæ. *Ex Mroll. MSS.* 682
 21 Servulus M. Adrumeti in Africa. *Ex Mroll.* 245
Reliquie Volaterris 246
 26 Servulus Ep. Veronensis in Italia. *Ex Mroll. Augustino, Valerio Ughello* 668
 21 Severianus Ep. Scythopolitanus M. *Ex epist. Marciani Imper. Nicophoro et Martyrol. Rom.* 249
 27 Severianus M. Thessalonice. *Ex MS. Mroll. S. Hieron.* 681
 28 Silvana M. *Ex eodem MS. Mroll.* 730
 17 Silvanus Mar. Concordiæ in Italia. *Ex Mroll. et Barbarano* 7
 17 Silvanus Mar. *Ex MS. Mroll. S. Hieron.* 10
 18 Silvanus M. in Africa. *Ex Mroll.* 66
 18 Silvina M. *Ex Mroll. MSS.* 67
 17 Silvius Episc. Abiaci in Belgio. *Comment. præv. § 1 S. Silvii natalis: vite historia auctore Antenore, postea correcta. 24 § 2 patria, genus, Episcopatus 25. § 3 Tempus adventus in Belgium et mortis. 26. § 4 Translationes varie, reliquie Besuae, Audomaropoli, Aleiaci. 27. Vita ex MSS. Prologus 28. cap. 1 S. Silvii patria, ætas, peregrinatio, virtutes 30 cap. 2 Publica opera, vite austeritas, mors, sepultura, miracula* 31
 17 Silvius Ep. Crenonensis in Italia. *Ex Mroll. et Ughello. Tempus Sedis et mortis. Cultus sacer* 32
 18 Simeon Hierosolymorum Ep. M. *Comment. hist. § 1 Natalis, ordinatio, martyrium, genealogia.* 54 § 2 Reliquie Bruxellis et alibi 56
 23 Simertes M. in Asia. *Ex Mroll. MSS.* 369
 23 Sinon M. in Asia. *Ex Mroll. MSS.* 369
 23 Sirenis vel Sincerus monachus Mart. Sirmi in Pannonia. *Comm. hist. § 1 S. Sirenis Sirmi occisus, non Firmi aut Sexti Firmi 369. § 2 Acta, martyrii tempus, reliquie* 371
 21 Sircius M. Adrumeti in Africa. *Ex Mroll.* 245
 21 Sircius M. *Ex Mroll.* 246
 23 Sircius M. in Asia. *Ex MSS. Mroll.* 369
 17 Solonus Mar. Concordiæ in Italia. *Ex Mroll. An a Barbarano recte Vicentio attribuitur?* 7
 28 Stercola M. *Ex MS. Mroll. S. Hier.* 730
 27 Stephanus Aculator Mauricii Imper. CP. *Sylloge histor. Geroconium et alia edifica extracta. Cultus sacer* 687
 28 Symphorianus M. Romanus. *Reliquie Antwerpæ* 730
- T
- 28 Tarasus Patriarch. Constantinopolitanus. *Comment. præv. § 1 Tempus Patriarchatus. Vita scripta: cultus sacer 377. § 2 Varia circa electionem Patriarchalem discussa: nomen universalis Patriarchæ rejectum 379. Vita auctore Ignatio Episc. Prologus 381. Cap. 1 Prolatus parentum S. Tarasii. Hujus pat. educatio, Consularis dignitas 381 cap. 2 S. Tarasius ad Patriarchatum destinatus a Paulo decesse*
sore 382. cap. 3 electus et consecratus 383. cap. 4 ejus in virtute exercitatio erga se, Clerum, pauperes, monachos. 384. cap. 5 Synodus vii Œcumenica Nicææ habita. Imagines restituta 386. cap. 6 Profligata a S. Tarasio hæresis et simonia: immunitas Ecclesiæ propugnata 387. cap. 7 Fortiter Imperatori resistit legitimam uxorem repudiare et cubiculariam ducere volenti. 388. cap. 8 S. Tarasii patientia in adversis: admonitio ad Clerum de frando illicito sensuum appetitu 390. cap. 9 Comparatio S. Tarasii cum Confessoribus et Martyribus. Utilitas sacrarum imaginum contra Iconoclastas 391. cap. 10 Comparatio cum Apostolis et Patriarchis 397 cap. 11. Senectus, morbus, obitus, sepultura 393. cap. 12 Miracula ad sepulchrum patrata 394
 28 Tellas M. *Ex MS. Mroll. S. Hier.* 730
 22 Thalassius anachoretain Syria. *Ex Menais Græc. et Theodoro. Morum simplicitas mansuetudo* 293
 27 Thaleus anachoretain Syria. *Comm. præv. Varii olim Thalei. Hujus Cultus sacer 685. Vita ex Theodoro. Daemonum oppugnationes. S. Thalei in cista inclusi penitentia* 686
 23 Thea M. gladio occisa. *Ex Men. Græc.* 368
 21 Theodorus M. Apamiæ Syriæ cum S. Manrico. *In hujus Actis ex MS. Græco cap. 1 Captivitas 241. cap. 2 Generosa coram Maximiano Imperatore fidei expositio 242 cap. 3 Tormenta inflata 243. cap. 4 Lenta mors a vespis et crabronibus illata* 244
 25 Theodorus Salus propter Christum stultus. *Ex Men. Græc.* 514
 17 Theodulus Mar. Cesareæ in Palæstina. *Ex Mroll. Eusebio et Metaphraste. Martyrium in cruce, sepultura, veneratio* 10
 26 Theon M. *Ex Mroll.* 635
 28 Theophilus M. Alexandriæ. *Ex Mroll. 722. an. alius forsitan Romæ?* 728
 18 Theotonius Presbyter Prior monasterii sanctæ Crucis Canonorum Regularium S. Augustini Combricæ in Lusitania. *Commentarius præv. § 1 Prioratus sanctæ Crucis. Veneratio sacra S. Theotoni. Acta ejus antiqua, a variis conscripta 108. § 2 Ætas, Reliquie: Annus monasterii sanctæ Crucis extracti* 110
Vita auctore varro Canonico Regulari monasterii sanctæ Crucis, edita ex MSS. ab Hieronymo Mascaroni edita a Joanne Tansio Salazario V. CL. Prologus 111
Part 1 cap. 1 S. Theotoni ortus, studia, sacerdotium, prefectura Ecclesiæ Visconsis 111 cap. 2 Iter primum Hierosolymitanum. Vita a relictu privata: orationes, emendatio morum in populo: castitatis exempla 112 cap. 3 Iter secundum Hierosolymitanum: tempestas precibus sedata: sacra lectio illustrata. relictus in Lusitaniam 113
Part 2 cap. 1 Monasterium sanctæ Crucis extractum, regimen S. Theotoni impositum: singulares in regendo dote. 115. cap. 2 Ejus intercessione captivi liberati: Curatio Regi et Regine impensa: demones fugati 117 cap. 3 Familiaritas cum Rege: hinc victoria impetrata: monasterium debitum 119. cap. 4 Regimen monasterii depositum: varie visiones, mors, sepultura 119
Alia Vita auctore anonymo, edita ex MSS. ab Emmanuele Favro de Salsa, et edita ab eodem Joanne Tansio Salazario. Ortus, educatio, Prioratus Visconsis: iter duplex Hierosolymitanum, tempestas precibus sedata, Prioratus

- tus monasterii sanctæ Crucis : precibus Regi victoria, alteri e carcere libertas impetrata. Præparatio pia ad mortem, obitus 120
 Alia Vitæ epitome ex *Breviario antiquo Eborensi*. Præclara illustrium virtutum ejusdem S. Theotoniæ relatio 122
- 21 Timotheus anachoreta in Symbolis. *Ex Men. Græc.* Mortificatio passionum : Virginitas, miracula 270
- 27 Titianus M. Thessalonicae. *Ex Mroll.* 681
- 21 Titus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 246
- 19 Tullius M. in Africa. *Ex Mroll.* 132
- 21 Tumulus M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 246
- 20 Tyrannio Ep. et alii Martyres Tyri. *Comm. hist.* § 1 Horum Martyrum anniversaria celebritas 174 § 2 Martyrii tempus ac modus 175
- V
- 22 Valerius M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 292
- 28 Veneria M. *Ex eodem MS. Mrol.* 730
- 17 Venustina Mar. *Ex eodem MS. Mrol.* 10
- 21 Verulus M. Adrumeti in Africa. *Ex Mrol.* 243
- 17 Victor M. *Ex Mrol. MSS.* 10
- 17 Victor alius M. *Ex Mrol. MS. S. Hier.* 10
- 20 Victor M. *Ex Mroll. et Breviar. Tullensi* 176
- 22 Victor M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 293
- 24 Victor M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 25 Victor M. in Ægypto. *Sylloge hist.* Manuum et pedum amputatio, tormenta in pila, capitis abscissio. Cultus sacer variis diebus 493
- 26 Victor Presbyter Archiaci in Campania Gallica. *Comm. prav.* Sanctus hic Gallia vindicatur. Vita et sermones de eo scripti. Cultus sacer 669
 Vita auctore antiquo anonymo. *Cap. 1* S. Victoris ortus, educatio, presbyterium, vita anachoretica, vitam precibus impetratum 671
cap. 2 Celestes visiones. Obitus. Miracula 666. *Sermon S. Bernardi Abb.* 672. Hymnus triplex auctore eodem S. Bernardo 673
- 28 Victor M. Alexandriae. *Ex Mrol. MSS.* 728
- 24 Victoricus M. in Africa *Comm. prav.* 460. Acta Passionis. *cap. 1* Inedia et tormenta in carcere tolerata 461. *cap. 2* Martyrium 462
- 24 Victoricus M. Nicomediae. *Ex Mroll. MSS.* 465
- 22 Victorina M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. S. Hieronymi* 293
- 21 Victorinus M. *Ex Mroll.* 246
- 22 Victorinus M. in Africa. *Ex Mroll.* an Palatinus? 292 an. reliquiae Bononiae? 292 f
- 25 Victorinus M. in Ægypto. *Sylloge histor.* Tormenta in pila : capitis abscissio. Cultus sacer variis diebus 493
- 28 Victorinus M. Alexandriae. *Ex MSS.* *Mroll.* 728
- 28 Victorinus M. Romanus. Reliquiae Antuerpiae 730
- 17 Victoria Mar. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 10
- 28 Vindemialis Ep. Verona. *Ex Mroll. et Augustino Volerio.* Tempus Sedis, sepultura, reliquiae; cultus 734
- 21 Vitalina V. Artonae apud Arvernos. *Ex Mroll. et Gregorio Turonensi* 248
- 20 Ulricus, sive Ulficus, Presb. eremita Angl. *Comm. prav.* Cultus, acta, actas, an monachus Cisterciensis? 230. Vita *ex MS.* *Cap. 1* S. Ulrici conversio, vita austeritas, miraculorum manifestatio 231 *cap. 2* Lucte cum demonibus, multiplex victoria 232. *cap. 3* Divinae illustrationes, occulorum cognitio, morborum curatio, alia miracula 233. *cap. 4*

- Prædictiones, mors 233. Alia Vita *ex Matthæi Parisii historia* 234
- 22 Urbana M. Nicomediae. *Ex MS. Mrol. Hieronymi* 293

W

- 25 Walburgis Virgo et Abbatissa Heidenheimensis. Eystadii in Germania. *Coanentarius pravus* § 1. S. Walburgis Vita a variis antiquis et illustribus scriptoribus exarata 516. § 2 Discessus ex Anglia, non cum S. Richardo patre, aut SS. Wunibaldo aut Willibaldo fratribus in Italiam : sed cum S. Lioba et aliis Virginitibus in Germaniam. Ætas reliqua 519. § 3 Dies obitus : veneratio sacra. Alia in Westphalia Walburgis sanctimonialis. 520. § 4 Reliquiarum translatio Eystadium. Veneratio Kalendis Maii. SS. Wereburga et Walburga pro una eadenque a nonnullis habitæ 521 § 5 Sacra veneratio S. Walburgis per reliquias in Germaniam, Burgundiam, Franciam, ac potissimum Attiniaci in Campania Gallica. Alia SS. Walburgæ Martyres 523. § 6 Tempia et reliquiae S. Walburgis Furnis, Brugis, Alde-nardæ, Ipris in Flandria 525. § 7 Templum et cultus Antuerpiæ, Tilæ, Zutphanie et Groningæ. An Antuerpiæ hospitio excepta? 527. § 8 Cultus in Anglia. De eadem Orationes et hymni 528
- Vita auctore *Wulphardo Presbytero lib.* 1 Præfatio 529 *cap. 1* S. Walburgis genus, fratres sancti, vita monastica, lux cœlitus data. 530. *cap. 2.* Moribunda sanata precante S. Walburgæ : hujus obitus 530. *cap. 3* Reliquiæ Eystadium translate : pars data Liubilæ 531. *cap. 4* Miracula in morbis depulsis, et cereo accenso 532. *cap. 5* Variis sanitas collata 530. *cap. 6* Continax sapiens punitur, et sanatur : alii morbi depulsi 533
- Lib. 2* Prologus 534. *cap. 1* Res deperditæ recuperatæ : cæcus illuminatus 535. *cap. 2* Morbus caducus curatus : homicidium punitum 537. *cap. 3* Cæci illuminati : alia miracula 538
- Lib. 3* Prologus 539. *cap. 1* Cæcitas sublata : res perditæ recuperatæ. 540. *cap. 2* miracula patrata in muta, clauda, cæcis sanatis. 541. *cap. 3* Res variæ acceptæ : muta sanata 543
- Lib. 4* Præfatio 544. *cap. 1* Claudii octo et mutus sanati 545. *cap. 2* Dæmoniaca liberata et iv cæci visu donati. 545. *cap. 3* mira ingluviæ et fastidium cibi depulsa 546
- Vita ii auctore Adelboldo Episc. Ultrajectino. *cap. 1* Gesta S. Walburgis, obitus, corporis translatio 548. *cap. 2* Pars reliquiarum donata Liubilæ Abbatissæ. Ingluviæ alicui morbi sublata 540. *cap. 3* Varia miracula patrata 550. Miracula Tilæ facta *ex MS. Antwerp.* Epistola 1 Custodis Tilensis ad Adalboldum Episc. Ultrajectinum 552. Epistola 2 ad Immonem Diaconum 553
- Vita iii. *et MSS.* Prologus 554 *cap. 1* Gesta S. Walburgis, obitus, corporis translatio. 554 *cap. 2 et 3* omissum.
- Vita iv metrica auctore Medibardo *ex MS.* Prologus 556. *Libri 4.* Vita, obitus, Translatio, miracula 556
- Vita v auctore Philippo Ep. Eystettensi Prologus 553 *cap. 1* S. Walburgis ortus : genealogia sancta. S. Richardi patris obitus 559. *cap. 2* Fratrum S. Willibaldi Episcopatus, S. Wunibaldi sacerdotum 560. *cap. 3* Discessus S. Walburgis ex Anglia in Germaniam. Vita monastica

- tica in Thuringia 561. *cap. 4* Vita monastica
 in Heidenheim : duplicis monasterii præfectu-
 ra 563. *cap. 5* Miracula in vita patrata : obi-
 tus, corporis translatio 564. *cap. 5* Reliquiæ
 aliquæ ad monasterium Monheim translatae :
 miracula varia patrata 565. *cap. 7* Fluxus
 olei miraculosus ex corpore S. Walburgis 567
 Vita vi studio Sanctimonialium. *Eystett. scripta.*
 Prologus 568. *cap. 1* S. Walburgis ortus, ge-
 nus, adventus ex Anglia in Germaniam. 568
cap. 2 Vita monastica, miracula 570 *cap. 3*
 Obitus, translatio 572
 Analecta de oleo S. Walburgis 574. Miracula
 virtute olei patrata auctore Jacobo Gretsero
 574
- Z
- 21 Zacharias Patriar. Hierosolymitanus. *Comm.*
hist. Tempus Sedis, captivitas cum Cruce
 Christi apud Persas : restitutio. Cultus sacer
 250
 19 Zambdas vel Zabdas Ep. Hierosolymorum. *Ex*
Epiphano, Eusebio, Nicephoro et Mrol. Rom.
 Tempus Sedis et obitus. An legio Thebæa ab
 eo conversa et baptizata? 131
 23 Zebinas anachoreta in Syria. *Ex Menais.* Cul-
 tus 383 *Acta ex Theodoreto.* Oratio, hospitali-
 tas, miraculum, ecclesia ei erecta 384
 23 Zenon M. in Africa *Ex Mrall.* 368
 23 Zenon M. in Asia. *Ex Mroll. MSS.* 369
 28 Zethas M. *Ex MS. Mrol. S. Hieron.* 730

INDEX

CHRONOLOGICUS

Quae hoc tomo examinantur quaestiones Chronologicae, strictim ordine seculorum a Christo nato ad nostra tempora observata, proponuntur, quo scilicet tempore Sancti, praecipue quorum Acta hoc tomo, aut memoria, referuntur, diem extremum obierint, nativae, aut ad episcopatum, aut quid aliud ecclesi fuerint, aut eorum reliquiae elevatae, aut translatae.

Litterae ABC etc. indicant partes paginarum, in quibus rationes Chronologicae observantur.

I SECLUM A CHRISTO NATO.	
<i>An.</i> 37	Cathedra Antiochiae a S. Petro collocata 286
<i>Past.</i> 60	S. Mathias Apostolus moritur 24 Febr. 436
<i>Hoc sec.</i> 18.	Mariniana soror S. Philippi Apost. 17 Febr. 4
	S. Aristion Christi discipulus Salaminae in Cypro 22 Febr. 287
	SS. Nymphas et Eulubus Apostoli 28 Febr. 725
<i>An.</i> 97	S. Abilius Episc. Alexandrinus 22 Febr. 288
<i>Cr.</i> 100	S. Felix Ep. Moten. 21 Febr. 239
II SECLUM.	
<i>Cr.</i> 102	S. Auxilius Ep. Soliorum in Cypro moritur 19 Febr. 126
<i>An.</i> 107	S. Simeon Ihero. olymorum Ep. 18 Febr. 34 35 d
<i>Cr.</i> 142	S. Gelsus Ep. Trevir. moritur 4 Januar. eod. die 23 Febr. 399 400 h
<i>Cr.</i> 176	S. Anthimus Ep. Interamniae et Spoleti 21 Febr. 239 240 d
III SECLUM.	
<i>An.</i> 251	S. Polychronius Martyr Episc. Babilonis 17 Febr. 3
	S. Martha V. M. Asturicae in Hispania 23 Febr. 367
	SS. Papius, Theodorus, Conon, Claudianus MM. Attalica in Pamphylia 26 Febr. 632
	S. Nector Ep. M. Pergae in Pamphylia 26 Febr. 632
<i>Cr.</i> 235	Martyres Leontini occiduntur 18 Febr. 37
<i>An.</i> 259	SS. Montanus, Irenaeus, Julianus, Victorinus, Flavianus MM. in Africa obierunt 24 Febr. 460
	261 Martyres Alexandrini, qui peste laborantibus inservientes, extincti sunt 28 Febr. 726
<i>Sub Valeriano et Gallieno</i>	an passii SS. Leo et Paragorius 28 Febr. 58 b
<i>An.</i> 273	SS. Saturninus, Castulus aliiq. MM. Interamnia in Italia 17 Febr. 6
<i>Cr.</i> 285	SS. Victorinus, Victor, Nicephorus, Claudianus, Dioscorus, Serapion, Papius MM. in Aegypto 23 Febr. 493
<i>An.</i> 295	SS. Maximus Comes rei privatae, Claudius, Praxedis uxor, Alexander et Rufus filii MM. 18 Febr. 38
<i>An.</i> 296	S. Gabinus Presb. M. frater S. Cui Patris 19 Febr. 130 131 a
	297 S. Gelasius seu Gelasinus Mimus M. 27 Febr. 680
IV SECLUM.	
<i>Sec.</i> 4 initio	SS. Ananias Presb. Petrus Claviger et 7 milites MM. 24 Febr. 499
<i>An.</i> 302	S. Sirenus M. Sirmii in Pannonia 369
	303 SS. Donatus, Secundianus aliiq. MM. Concordiae in Italia 17 Febr. 7
	Claudius, Sabianus, Maximus, et alii 79 MM. in Sicilia 21 Febr. 247
	S. Dionysius Ep. Augustan. M. 26 Febr. 636 639 d
	304 S. Zambdas Ep. Hierosolym. n. oritur 19 Febr. 131
	Tyrii Martyres occiduntur 20 Febr. 174
	Martyres in Arabia 22 Febr. 293
	S. Sergius M. Caesareae Cappad. 24 Febr. 466
<i>Sub Maximiano Imp.</i>	SS. Mauritius, Photinus et alii 70 milites MM. Apameae in Syria 21 Febr. 210
<i>An.</i> 308	SS. Theodulus et Julianus MM. Caesareae Palaestinae 17 Febr. 10
	310 S. Tyrannio Ep. Tyri M. 20 Febr. 174 175 f
	311 S. Alexander fit Episc. Alexandr. 640 e
<i>Cr.</i> 313	S. Pascasius Ep. Vienn. in Gallia moritur 22 Febr. 294
<i>An.</i> 317	Councilium Alexandrinum contra Arium 642 a
<i>Cr.</i> 324	S. Romana V. Tuderti obit 23 Febr. 381
<i>An.</i> 325	Councilium Oecumenicum Nicaenum contra Arium 643 a
	326 S. Alexander Ep. Alexandrinus moritur 26 Febr. 644 b
<i>Cr.</i> 330	S. Helena obit 683
<i>An.</i> 343	Persecutio sub Sapure in Perfide 178 a 345
	S. Sadoth Ep. M. sub Sapure 20 Febr. 178 179 a
<i>Hoc 4 sec.</i>	S. Faustianus Ep. Nonniensis moritur 26 Febr. 644 b
<i>An.</i> 353	S. Porphyrius Ep. Gaza nascitur 640 e
<i>Cr.</i> 355	S. Riegus Ep. Scopulorum M. 25 Febr. 509
<i>An.</i> 354	Constantina filia Constantini Magni moritur 71 e
	359 Liberius Papa exul apud S. Constantium delitescit 71 d
	Superfuerunt aliqui indu SS. Constantia Augusta

- gusta, Attica et Artemia: coluntur 18 *Febr.*
68 71 e
- 369 S. Caesarius fr. S. Gregorii Nazianz. moritur 25 *Febr.* 506
- 379 S. Irene V. soror S. Damasi Papae moritur 21 *Febr.* 248
- Cir.* 390 S. Vitalina V. apud Arvernos moritur 21 *Feb.* 248
- An.* 393 S. Porphyrius fit Ep. Gazae 649 b
- 400 S. Andreas fit Episc. Florentinus, mortuus 26 *Febr.* 666
- V SECLUM.
- An.* 401 Theodosius junior nascitur mense Martio an 23 die, non 10 *Aprilis?* renuntiat Imperator 658 c fit rescriptum nomine duorum Imperatorum Arcadii et Theodosii 659 c
- 413 Burgundiones ad Rhenum habitant 745 c
- 421 S. Porphyrius Ep. Gazae moritur 26 *Febr.* 650
- 434 S. Proculus fit Episc. CP. 79 e
- 444 S. Romanus Ab. fit Presbyter 745 b Burgundiones partem Sabaudiae obtinent 745 d
- 446 Terrae motus Constantinopoli 78 d S. Proculum mortuo fit S. Flavianus Episc. CP. 80 a
- 447 Bassianus Ep. Ephesinus a S. Flaviano expellitur 80 b
- 449 S. Flavianus Ep. CP. occiditur mense Augusto, colitur 18 *Febr.* 72 76 e 77 c
- 452 S. Severianus Ep. Scytopolitanus M. 21 *Febr.* 249
- 456 S. Eleutherius Ep. Tornac. nascitur 184 a
- 457 S. Proterius Patriar. Alexandrinus M. occiditur in Paschate, colitur 28 *Febr.* 735 739
- Regnum Cantii in Britannia coeptum 476 b
- Hoc* 5 *sec.* SS. Zebinus, Polychronus, Moyses, Pammianus anachoretae in Syria 23 *Febr.* 383
- SS. Joannes, Moyses, Antiochus, Antonianus anachoretae in Syria 23 *Febr.* 385
- SS. Thalassius et Lammicus anachoretae 22 *Febr.* 293
- An.* 460 S. Romanus Ab. Jurensis moritur 28 *Febr.* 743 745 e
- An.* 460 S. Leonanus Ep. Hibernie obiit 17 *Febr.* 13 14 e
- Cir.* 460 S. Beradatus anachoreta in Syria 22 *Febr.* 296
- S. Thalelaeus anachoreta in Syria 27 *Febr.* 685
- Cir.* 470 S. Polychronus Episc. Vindinensis moritur 17 *Febr.* 11 13 d
- Cir.* 480 S. Modestus Ep. Trevir. 24 *Febr.* 469
- An.* 483 S. Simplicio Papae mortuo succedit S. Felix III 509 e
- 484 Petrus Mongus Ep. Alexand. a S. Felice Papa excommunicatur 509 f Schisma Orientalium 504 510 511
- 487 S. Eleutherius fit Ep. Tornacensis in vico Blandinio 184 d
- 490 S. Forteleonus Ep. Hibernie 17 *Febr.* 13 15 d
- 492 S. Felix III Papa moritur 25 *Febr.* 507 510
- Cir.* 495 S. Eucherius Ep. Trajectensis obiit 20 *Febr.* 180 181 b
- An.* 497 S. Eleutherii Blandinio Tornacum migrat 184 e f
- Cir.* 500 S. Habertus Ep. Lunensis M. 17 *Febr.* 15
- Oleanus, Bolennus, Ep. Hibern. 20 *Febr.* 181
- VI SECLUM.
- An.* 501 S. Eleutherius Romam profectus iter ad S. Symmachum 185 a
- Sec.* 6 *initio* S. Servulus Ep. Veronensis moritur 25 *Febr.* 668
- Cir.* 512 S. Falco Ep. Trajectensis obiit 20 *Febr.* 180 181 f
- An.* 519 Schisma Orientalium sublatur sub S. Hormisdas Papa et Justino Imp. 513 b
- Hoc* 6 *sec.* S. Eucharis Ep. Trajectensis moritur 27 *Febr.* 686
- An.* 527 S. Eleutherius Synodum colligit 185 b
- 531 S. Eleutherius Ep. Tornacensis moritur, an 20 *Februarii?* 183 185 b 187 an 30 *Junii?* 187 a
- Cir.* 533 S. Romanus Archiep. Remen. obiit 28 *Febr.* 754
- An.* 536 S. Maximianus Ep. Ravennas moritur 22 *Febr.* 297 298 a
- 560 S. Ethelbertus fit Rex Cantuarum 476 e
- An.* 569 S. Conganus Ab. Clunussensis in Hibernia obiit 27 *Febr.* 687
- Cir.* 570 S. Eoladius Ep. Nivernensis 26 *Febr.* 608
- Eodem* 6 *sec.* S. Pictanus Ab. de Cluain-Ednech Hibernus 17 *Febr.* 16
- An.* 582 Mauricius fit Imp. 480 b
- 586 S. Praxestatus Ep. Rotomag. M. meatur in Paschate, colitur 24 *Febr.* 470 471 473 a
- 597 S. Ethelbertus Rex Cantii baptizatur et 10000 Anglorum 477 e f
- 6 *sec. fine* S. Agricola Ep. Nivernensis obiit 26 *Febr.* 668
- VII SECLUM.
- Sec.* 7 *initio* S. Paterius Ep. Braxae moritur 21 *Febr.* 252
- S. Letardus Ep. Silvanctensis in Gallia, Cantuarum in Anglia 24 *Febr.* 474
- An.* 609 S. Zacharias Patriar. Hierosolym. creatur 250 e
- 610 Thoma Patr. CP. 20 *Marta* mortuo Sergius creatur Patr. CP. 18 *Apr.* 250 e
- Phocas Imp. interficitur 5 *Octob.* 250 e
- 611 Sisebutus post Gundemarrum Rex Gothorum in Hispania 81 d
- 614 Hierosolyma a Chosroe R. Pers. capitur. Crux Christi auferitur cum S. Zacharia Patriarcha mense Juno 250 e
- B. Pippinus cum Chilothario ii conspirat, autum Major Isam? 256 d e
- Post* 614 S. Stephanus Accubitor Mauricii Imperat. CP. obiit 27 *Febr.* 687
- An.* 616 S. Ethelbertus R. Cantii moritur 24 *Febr.* 476 478 d 482 e
- 620 Sisebutus mortuo succedit Rearedus filius Rex Gothorum in Hispania, ad quem veniens 81 d
- 621 Simulacris fit R. Gothorum in Hispania 81 d
- 628 S. Anastasius Persa M. obiit 22 *Junii.* 648 f d
- Chosroes R. Persarum interficitur 28 *Febr.* 251
- S. Zacharias Patr. Hierosol. liberatur cum Cruce Christi e Persia captivitate 251 e
- 629 S. Zacharias Patr. Hierosol. sed restituitur cum Cruce Domini 251 e
- 631 S. Zacharias Patriar. Hierosolym. moritur 21 *Febr.* 250
- Sisinandus fit R. Gothorum in Hispania 81 e
- 632 S. Heladius Archiep. Toletanus moritur 18 *Febr.* 81 a 82 e
- 634 Crux Christi Hierosolyma Constantinopoli in dertur 251 e
- 646 B. Pippinus Du. et Major Domus Regum Austrasie moritur 21 *Febr.* 254 f 261 e
- Hoc*

- Hoc sec.* 7 S. Gumbertus Ep. Senonensis in Vosago monachus 21 *Febr.* 265
- An.* 651 S. Aidanus Ep. Lindisfarnensis moritur 22 d
- Cir.* 653 S. Felix Ep. Brixien. obit 23 *Febr.* 390
- Cir.* 660 S. Baldomerus Subdiac. Lugduni moritur 27 *Febr.* 685
- An.* 661 S. Finanus Ep. Lindisfarnensis obit 17 *Febr.* 21 23 e
- 663 S. Barbatus fit Ep. Beneventanus 139 e
- 665 Paschæ diversitas agitata in Anglia 88 89
- 676 S. Colmannus Ep. Lindisfarn. moritur 18 *Febr.* 84 89 e
- Post* 680 S. Mansuetus Ep. Mediolani 19 *Febr.* 138
- 682 S. Barbatus Ep. Beneventanus 19 *Febr.* 139 141 b
- Sub vii sec. finem* SS. Germanus Ab. et Randoaldus Præpositus Grandis-Vallis MM. 21 *Febr.* 266
- S. Earengotha V. in monasterio S. Faræ 23 *Febr.* 393
- S. Aldetrudis V. Abbatissa Malbodii 25 *Febr.* 314
- Cir.* 700 S. Alnothus Erem. M. in Anglia 27 *Febr.* 689
- Extruitur monasterium Alciarum in Belgio 27 c
- VIII SECULUM.
- An.* 715 Carolus Martellus fit Major-Domus apud Austrasios 214 f
- Chilpericus fil. Childerici Rex Francorum 26 e
- An.* 717 S. Rigobertus Ep. Remorum pellitur in exilium 213 c
- Cir.* 720 S. Silvius Ep. moritur 17 *Febr.* 24 26 f
- An.* 720 Chilpericus R. Franc. obiit 26 f 213 a
- Sorcedit Theodericus 213 a
- 721 S. Eucherius fit Episcopus Aurelianensis 213 a
- Cir.* 722 S. Milburga V. in Anglia moritur 23 *Febr.* 394 396 d
- An.* 725 Leo Isauricus contra imagines sacras insurgit 690
- 730 S. Germanus Patriarcha CP e sede pellitur 690 a
- SS. Basilius et Procopius Decapolita ob sacras imagines tormentis multis affliguntur 683
- 732 Saraceni caduntur a Carolo Martello 613 b
- 737 S. Eucherius Ep. Aurelian. cæsis iterum Saracenis mittitur a Carolo Martello in exilium 213 d
- 741 Leo Isauricus Imp. moritur. 690 e e carcere liberantur SS. Basilius et Procopius Decapolita 690
- Carolus Martellus moritur; sepelitur in æde S. Dionysii 215 d
- 743 S. Eucherius Ep. Aurelian. moritur Trudonopoli 20 *Febr.* 211 213 e d
- S. Petrus Majumentus M. 21 *Febr.* 269
- Synodus Liptimensis habetur 218 a
- Cir.* 748 S. Walburgis venit in Germaniam 319 b
- An.* 750 Pippinus Rex Francorum constituitur 31 b
- 757 Stephanus in Papa moritur 40 b postea S. Fulradus factus Ab. S. Dionysii 40 b
- 758 Theodemarus primus Abbas Gorziensis creatur 693 e
- 773 S. Silvius Ep. Cremonensis obit 17 *Febr.* 32
- Cir.* 780 S. Leo Ep. Catanensis in Sicilia 20 *Febr.* 226 227 b
- S. Walburgis V. Abbatissa Heidenheimii moritur 25 *Febr.* 316 320 f 373
- An.* 784 S. Fulradus Ab. S. Dionysii moritur 17 *Febr.* 33 37 b
- S. Tarasius ordinatur Patriar. CP. 25 *Dec.* 578 a
- 787 Habita i Synodus Nicæna œcumenica 885 886
- Cir.* 788 S. Angilbertus vitam monasticam Centulæ auspicatur 93 a
- An.* 798 S. Beatus Presb. in Hispan. obit 19 *Febr.* 147 151 a
- IX SECULUM.
- Sec.* 9 initio S. Georgius Ep. Amastrenus in Paphlagonia moritur 21 *Febr.* 272
- An.* 806 S. Tarasius Patriarcha CP. 25 *Febr.* 377 578 a
- 806 S. Nicephorus consecratur Patriarcha CP. 12 *Apr.* die Paschæ 578 b
- 814 S. Angilbertus Ab. Centulensis moritur 18 *Febr.* 91 99 b
- Cir.* 831 S. Maximiani Ep. Ravenn. ossa elevantur et transferuntur 301 e f
- 842 Transectur corpus S. Angilberti 99 d
- Cir.* 851 Fabula de damnato Carolo Martello primum protruditur 216 d
- An.* 870 Corpus S. Walburgis Eystadium translatum 521 f
- Cir.* 870 S. Lazarus Conf. mon. Presb. ac pictor moritur 23 *Febr.* 398
- An.* 880 Corjora SS. Trudonis et Eucherii elevata 224
- 897 Elevatio corporis S. Eleutherii facta 18 *Septemb.* Dominica 187 d e
- X SECULUM.
- An.* 957 B. Joannes Ab. Gorziensis ab Ottone Imp. mittitur ad Abdarachmanem R. Cordubensem 695 b 717
- 960 S. Oswaldus fit Ep. Wigorniensis 755 b
- 962 B. Joannes Ab. Gorziensis moritur 27 *Febr.* 691 895 c
- 972 S. Oswaldus fit etiam Archiep. Eboracensis 753 c
- Cir.* 980 S. Celsi Ep. Trevir. corpus invenitur 23 *Febr.* 399 402
- An.* 992 S. Oswaldus Archiep. moritur 29 *Febr.* 755 b 761 f
- Cir.* 1000 Extractum monasterium sanctæ Crucis Fontis Avellani in Italia 412 e
- XI SECULUM.
- An.* 1002 Elevatur corpus S. Oswaldi Archiep. 756 b
- 1038 B. Petrus Damianus fit Ep. Ostiensis et S. R. E. Cardinalis 418 b c
- 1064 *aut seq.* Translatio corporis S. Eleutherii Blandino Tornacum 20 *Febr.* 189 b
- 1072 B. Petrus Damianus moritur 22 *Febr.* colitur 23 *Febr.* 412 413 e 422 a
- 1088 S. Gerlandus fit Episc. Agrigentinus in Sicilia 396 a
- 1089 Henricus Comes præest Lusitanie 110 b
- Cir.* 1100 S. Benedictus Episc. in Sardinia moritur 17 *Febr.* 44
- XII SECULUM.
- An.* 1101 Corpus S. Milburgæ V. Angl. invenitur 397 a
- S. Gerlandus Episc. Agrigentinus in Sicilia moritur 25 *Febr.* 397 c
- 1109 B. Edigna Virgo regia moritur 26 *Febr.* 674 675 d
- 1117 B. Robertus de Arbrisello moritur 25 *Febr.* 613 c
- 1119 Petrus de Honestis Prior Clericorum monasterii Portuensis in Ital. obit 417 b 1124

- 1124 S. Constabilis Ah. Cavensis moritur 17
Febr. 42 c
S. Barbati corpus transfertur 141 d
1127 Reliquiæ S. Mathiæ Ap. Treviris inven-
niuntur. 457 a
Cir. 1127 S. Joannes Theristes moritur 24 Febr.
484 483 c
An. 1128 Ordo Cisterciensis in Angliam venit 230 b
1134 Monasterium S. Crucis Conimbriæ ex-
truitur a S. Theotónio et aliis 410 c
1135 S. Theotónius fit prior monasterii S. Cru-
cis 110 d
1141 Senonensis Synodus in caussa Petri Abai-
lardi 196 a c d
1148 Ecclesia S. Mathiæ Treviris ab Eugenio in
Papa dedicatur 459 c
1154 B. Ulrichus Presb. Eremita Anglus mori-
tur 20 Febr. 230 a
1159 Corpus S. Gerlandi transfertur 598 a
1166 S. Theotónius moritur 18 Febr. 108 110 d
1169 Corpora SS. Trudonis, Eucherii et Li-
berti inventa elevantur 224
1178 B. Evermodus Ep. Raceburgensis mori-
tur 17 Febr. 47 51 c

XIII SECVLUM.

- An. 1247 Translatio nova S. Eleutherii Ep. Tor-
nacensis 25 Augusti 189 d
1263 B. Bonifacius Ep. Lausanensis moritur
19 Febr. 151 c
1277 B. Margarita de Cortona habitum 3 Or-
dinis S. Francisci induit 304 f
1297 B. Margarita de Cortona moritur 22 Febr.
302 c

XIV SECVLUM.

- An. 1301 Corpora SS. Romanæ et aliorum 4 trans-
feruntur Tuderti 382 e
1331 B. Conradus eremita 3 ordinis S. Fran-
cisci in Sicilia moritur 13 Febr. 162
1334 Corpus B. Petri Damiani transfertur
422 c
Hoc 14 sec. S. Avertanus ordinis Carmelitarum mori-
tur 28 Febr. 621

XVI SECVLUM.

- An. 1508 Corpus S. Felicis Ep. Brixien. invenitur
392 f
1512 B. Petrus Damians in Patronum a Fa-
ventinis assumitur 422 d
1513 Reliquiæ SS. Avertani Ordinis Carmeli-
tar. Romæ et Senesii deponuntur Lucæ
in æde Cathedrali 623 624 b
1516 B. Conradi veneratio aliqua permissa
163 a 170 d
1514 B. Conradi veneratio toti Siciliæ indulta
164 c.
1580 Corpus B. Margaritæ de Cortona trans-
fertur 304 d
1586 Corpora SS. Zamæ et Faustini Epp.
Bononiensium a Palæoto Archiep. Bono-
nien. transferuntur 645 f

XVII SECVLUM.

- An. 1603 Approbatur veneratio sacra reliquiis B.
Bonifacii Ep. Lausanensis hactenus exhi-
bita 154 c
1609 Reliquiæ S. Primiani Episcopi Anconæ
transferuntur 373 b
1622 Officium Ecclesiasticum de B. Margarita
de Cortona permittitur toti Ordini S. Fran-
cisci ab Urbano viii 302
1625 B. Conradi veneratio toti Ordini Mino-
rum ab eodem Urbano viii permittitur
164 f
1630 Corpus S. Theotonii supra altare trans-
latum 110 f
1630 Reliquiæ SS. Symphoriani, Macarii et alio-
rum MM. Romanorum elevantur Antuer-
piæ in templo Societatis Jesu 28 Febr.
730
1631 S. Eusebii M. Romani corpus Ganda-
vum transfertur ad templum Societatis
Jesu 17 Febr. 7
1633 S. Paschalis M. Romani corpus Antuer-
piam translatum, in templo Societatis
Jesu honoratur 26 Febr. 639

DE ACTIS SANCTORUM

FEBRUARII

TOMUS TERTIUS.

Tertius hic est FEBRUARII tomus, dierum numero, ac Sanctorum, quorum res gestæ narrantur, singulis priorum major, non item mole. Primus sex dies complectitur: Actu interdum multiplicia, etiam eorundem, ac longa. His tamen detruncare quidquam, nefas duximus: aut que in luce publica necdum posita, non proferre. Secundus x dierum Sanctos enumerat, Actaque eorum recenset, quedam uberioribus commentariis nostris disputata, ut et eorum firmaretur auctoritas, et aliis lumen pretenderetur. Tertium in tomum reliquos xii dies redegit: qui neque proluxa Acta habent, et clariora pleraque. Occurrunt tamen, ut in prioribus, que illuvie ac squallore, vel omni sui vel gentis, deterso, nitidari oporteat, non styli lima, qua ad vetera purganda non utimur, sed locorum rerumque ac temporum explanatione.

Te precamur, LECTOR BENEVOLE, ut favore tuo, et ipsorum conciliato Divorum patrociniò laborem nostrum promoveas: ac præsertim lumen ut nobis a Deo impetres, utque incitationem voluntatis, quo Acta sic pervideamus Sanctorum, aliisque imitanda proponamus, ut priores ipsi imitemur.

XVII FEBRUARII.

SANCTI QUI XIII KALENDAS MARTII COLUNTUR.

<p>Sancta Marianna, soror S. Philippi Apostoli, Virgo Apostolica. S. Polychronius, Episcopus Babylonis Martyr.</p> <p>S. Saturninus, S. Castulus, vel Castula, S. Magnus, S. Lucius, S. Rogatus, S. Joannes, et socii S. Eusebius, Martyr Romanus, Gandavi in Belgio. S. Donatus, S. Secundianus, S. Romulus, S. Solonus, S. Chrysanthus, S. Eutychius, S. Justus, S. Cordius, S. Silvanus, S. Neomedius, S. Polycratius, et alii LXXX. S. Chrysanthianus et LXXX socii S. Faustinus, et socii XLV S. Januarius, S. Felicianus, S. Donatus,</p>	<p>} Martyres Interam- næ in Umbria.</p> <p>} Martyres, Concordiæ in Italia.</p> <p>} Martyres, Aquileiæ in Italia.</p> <p>} Martyres.</p> <p>} Martyres.</p>	<p>S. Casus, S. Donatus alter, S. Victor, S. Agapa, S. Donata, S. Codenis, S. Dativus, S. Fortunio, S. Marcella, S. Quintianus, S. Julia, S. Januarius alter, S. Cascentus, S. Cælestinus, S. Saturninus, S. Cypton, S. Felicitas, S. Donatianus, S. Victuria, S. Emilia, S. Bassilla, S. Satorus, S. Ebasus, S. Secundus, S. Felix, S. Octavianus, S. Faustina, S. Albina, S. Venustina, S. Rogatianus, S. Victor alter,</p>	<p>} Martyres.</p>
--	---	---	--------------------

S. Marcus, }
 S. Cefula, }
 S. Rufillus, } Martyres.
 S. Silvanus alter, }
 S. Covilius, }
 S. Theodulus } Martyres Caesareæ in Pa-
 S. Julianus, } lesina.
 S. Bonosius, sive Bonosus, Ep. Treviren. in
 Belgica I.
 S. Pulchronius Episc. Virdunen. in Bel-
 gica I.
 S. Lomanus, } Episcopi Athrymæ in
 S. Fortchernus, } Hibernia.

S. Habetdeus Episc. Lunensis Mart. in Ita-
 lia.
 S. Finfanus, Abbas in Hibernia.
 S. Finanus, Episc. Lindisfarnensis in An-
 glia.
 S. Silvinus Episcopus, Aleiaci in Belgica II.
 S. Silvinus, Episcopus, Cremonensis in Italia.
 S. Fulradus, Abbas S. Dionysii in Gallia.
 S. Benedictus, Episcopus in Sardinia.
 S. Constabilis, Abbas Cavensis in Italia.
 B. Evermodus, Episcopus Raceburgen. in
 Germania, ex Ord. Præmonstratensi.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sanctæ Priscæ Virg. et Mart. natalis ab ali-
 quibus xvii Februarii consignari scribit Con-
 stantius Felicio ad diem (quo Acta ejus deli-
 mus) xviii Januarii.

S. P. N. Salamanes memoratur hoc die in *Mensis
 Græcorum*, et *Maxima Cytheræi Bisp A'γίου*. Is
 est Silentiarius ille, quem deditus xviii Januarii.

S. Polycarpus Episcopus ad hunc diem relatus a
 Constantio Felicio. Quis sit, ignoramus. De *Smyr-
 nensi Episc.* et *Martyre cyinus* xxvi Januarii.

S. Matthiæ Episcopi Hierosolymorum viii nomen
 hoc die inscriptum *Florario*; at *Martyrologio Ro-
 mano* aliisque xxx Januarii.

S. Moiseti memoria fit ad hunc diem in *MS. Usuardi
 Martyrologio Regiæ Suevicæ*, quod alia pertinent
 ad *Silvanctenses in Gallia*. S. Moyses Episc. Sa-
 racenorum in *Arabia*, Sanctusque Moyses Abbas
 in *Egypto* coluntur, ut *supra* diximus vii Februar.

S. Moyses Mart. Alexandrinus cum Cyrione xiv Feb.
 S. Moyses M. Africanus xviii Decemb.

S. Savinus Episc. Canusinus, de quo S. Gregorius
 lib. 3 *Dilogorum*, memoratur hoc die his ipsis
 verbis ab *Hermanno Greven* et *Mulano* in
 editione auctori ad *Usuardum*; a *Canisio* quoque,
Mouralgen, *Felicio*, *Witfordo*; de eo actum fuisse
 ix Februarii.

S. Severinus Abbas in Gallia hoc die ponitur a
Galesino, *Wione*, *Dorganu*. Videtur *Ayannensis* esse,
 cum *Vitu* extat xi Februarii.

S. Paulus, } Martyres inscripti ad hunc diem ex-
 S. Maximus, } qua *martyrologio*, sed antiquo, mo-
 nastere S. *Maximi Treris*. De *isegimus* sepius,
 cum de aliis *Martyribus* esset sermo xvi Februarii.

S. Eutropii Nertodrigensis Episc. mentio fit in *Chro-
 nico Maro Maximo* ab an. 318. Ab eo *Paulum Oro-
 sium* in *Africa* missum ad S. Augustinum suspi-
 cantur *Rodericus Curus* in *Notis ad Maximam* et
Jana. *Tunayus Salazar*, qui cum ad hunc diem
Martyrologio Hispanico inscripsit. De ea legatione
 agit *Baronius* tum 3 *Annal.* ad an. 314 non. 12.

S. Romanus Episc. Scotum scribit *Dempsterus* in *his-
 toria Ecclesiast. gentis Scotorum* coli hoc die, anno
 1001 visisse, diversum ab eo Romano, qui (ut scribit
Beda lib. 3 cap. 25) in *Angulo Pharensi* anno 664
Catholicam Paschæ observationem defendit. Sed *Roma-
 num* Scotum ac Romanum de *Cantia Presbyterum*,
 ambos *Catholici* miris acerrimis defensores,
 nunquam eademque facti. Nos neque illum *Dempsteri*
Romanum nominis, neque an alter, *Beda* laudatus,
 inter *Dicos* censetur. De hoc, aliisque ejus nominis
 egimus vi *Februarii* in *syllabo Præmissorum*.

Ossanus Episcopus de *Rath-Ossain* juxta *Athry-
 miam*, inscriptus ad xvii *Februarii* nonnullis *Hiber-*

mensibus Fastis, diciturque floruisse anno 1061. Addit *Colganus*, ex ejus nomine locum *Rath-Ossain*
 appellari: atque ab eo esse *Ossainum* inter socios
 S. *Lomani* infra numeratum.

S. Medaunum filium *Feehinæ* coli xvii *Februarii* tra-
 dit *Colganus* in *Act. SS. Hibern.* xi *Martii* ad *Vitum*
 S. *Dogani* annot. 12. Sed ad hunc diem ejus
 non meminit.

Patricius Ostiarius,
 Lurecus, Cuanachi F.

Celus-Oeltra,

Ædus,

Ædus alter,

Ædus tertius,

Cormacus Ep.

Conanus,

Comenus Ep.

Laetanus Presb.

Ossanus,

Saranus,

Conallus,

Colmanus,

Luctanus Ep.

Finsecha Virgo.

recensentur ad hunc diem in

Martyrol. Tam-lactensi in
Hibernia, dicunturque *A-
 thrumia* requiescere cum
 SS. *Lomano Athrumensi*
 Episcopo et *Fortcherno*,
 de quibus agemus infra
 hoc die, deque hisce sociis.

Hæret tamen hic nobis ob-
 scuritas quadam, an in
 omnes ut *Sancti* illie ad-
 scripti, an ut *Maguales*,
 quibus apud *sanctos* *Epis-
 copos* expetita sepultura,
 aut honoris gratia ultra
 data. Deum si vere *Sancti*

affirmantur satisne tutum uni illi *Martyrologio* fidere?
Colganus de omnibus præterquam, *Celo-Oeltra*,
 agit hoc die: censet tamen, non omnes uno die de-
 cessisse e vita, nec natalem eorum, sed aliam
 festivam memoriam hac die celebrari. Post *Acta*
 SS. *Lomani* et *Fortcherni* de singulis breviter dis-
 seremus, atque alios adjungemus ex *Gormani* et *Tam-
 lactensi Martyrologio*, quos omisit *Colganus*, ratus
 forte *Celtes* minime habendos, nec certum eorum
Martyrologiorum filium esse.

Lubricus quidam *Metensis Clericus*, ideoque ut scri-
 bit *Claudius Robertus*, illius *Ecclesiæ Cancellarius*;
 ex majoribus certe capitibus *Metensium Ecclesia-
 rum*, qui e *Primoribus* ducebat originem, (ut ex
 vetustis actis in *Hermanno* a *Episcopo* habet *Meu-
 rissius*) multo ab *Henrico IV* propter *Ecclesiæ* *Patho-
 licæ* defensionem perpressus, tandem cum sociis ali-
 quot in locum a turbus remotum recessit, ubi monas-
 terium *Canonicorum regular.* Ord. S. *Augustini*
 edificavit, quod *Montis S. Petri*, vel *S. Petri* ad
montem dicitur. *Ferrarius* B. *Leubricum* appellat,
 et hoc die in *generali Catal. SS.* locat: abstrinet
 eo titulo *Meurissius* et *Claudius Robertus*.

Galdricus ayunnulus S. *Bernardi*, primusque ejus in
 religione præpositus sectator, antea dominus castri
Tullin in *ditione Ednensi*, inscriptus *Menologio*
Cisterciensi Chrysostomi Henriquez, et *Martyrolo-
 gio Gallicano Sanssou*, cum *Beati* titulo: *Sanctum*
 vocat *Qualterotus* ver. *Lingonic.* par. 2 cap. 4. Non
 videtur

- videtur publica auctoritate, aut immemorabili popularum pietate, is illi honos attribuitus.
- Frowinus Abbas Salemensis in Constantiensi diocesi Ord. Cisterciensis. Beatus prædicatur ab eodem Chrysostomo in Menol. Gabriel Buccinum Germaniæ sacre par. 2 virum religiosissimum vocat.
- Lucas Belludus, vir doctus et sanctus ex ordine Minorum, S. Antoni Patavini discipulus, sepultus Patavi in ejusdem Divi magnifica æde intra sacellum S. Andree, tumba inclusus marmoreæ, Beatus nuncupatur a Bernardino Scardomo lib. 2 classe 6, traditurque claruisse innumeris miraculis. Beatum itidem prædicant, citata Scardeoni auctoritate, Angelus Portinarius in Felicitate Patavina lib. 9 cap. 9. Wadingus tom. 2 Annal. Minor. ad annum 1269 num. 9, Arturus a Monasterio in Martyrol. Franciscana ad hunc diem, Gouzaga et alii. Haudidum nobis exploratum, an aliquis ei publicus cultus ab Ecclesiâ delatus.
- Alexius Falconerius, unus e septem primis fundatoribus Ordinis Servorum B. Mariæ, anno ccccxx, ætatis ex, die xvii Februarii jure obiit. Michael Florentinus in Chronico Ordinis ad eum annum, Archangelus Ganius in Annal. centur. 1 lib. 6 cap. 9, Philippus Ferrarius in generali Catal. SS. Beatum absolute nuncupant: at non indicant, siue id Sanctæ Sedis auctoritate sancitum, aut longissimè temporis usu comprobatum.
- S. Constantia Virgo, Constantini Magni Imp. filia, hoc die refertur a Constantio Felicio, et Franc. Lathario in Menol. Virginum: colitur xviii Febr.
- S. P. N. Auxilii fit hoc die in Menæis Græcorum et Maximo Cytheræo commemoratio. Episcopus Solensis fuit in Cypro, de quo cum Martyrol. Romano agrinus xix Feb.
- S. P. N. Theocteristi consignata in iisdem Menæis et Cytheræo ad hunc diem memoria. Confessor esse videtur, S. Nicetæ discipulus, de quo eadem Menæa, pluresque alii xvii Martii.
- S. Lambertus Episc. Lugdunensis refertur hoc die in MS. Calendario SS. Ordinis S. Benedicti. Colitur xiv April.
- Eusebii Martyr sub Diocletiano, nominatur in Calendario Coptico MS. Quidam Eusebius (an hic, nescio) cum Neone aliisque martyribus sub Diocletiano fecit xxiv Aprilis.
- S. Quirillus Trajecti superioris Episcopus refertur hoc die in recenti quodam scripto Carthusiæ Bruzellan. Ab aliis ponitur xxx Aprilis.
- Hippolytus Presbyter, } Martyres Atripultæ in Hir-
Sabinus, } piis xvii Februarii. Ita
Romulus, } his ipsis verbis Ferrarius
in Indice topographico ad Catal. SS. Italiæ. Ad hunc vero diem in ipso Catalogo monet, S. Hippolyti et sociorum, de quibus xi hujus actum, passionem esse referendam. De SS. Sabino Ep. et Romano, non Martyribus, equum ix Februarii. At S. Hippolytus, vel potius Hypolytus, colitur i Maii.
- S. Silvius Tolosæ Episcopus fuit ante S. Exuperium qui anno cccc vivebat. Illius depositioni sacram esse diem xvii Februarii scribit ad xxxi Maii Saussanus in Martyrol. Gallicano: qua tamen die nec ipse, nec alius ullus, nomen ejus adscriptum exhibet, sed xxxi Maii.
- S. Proculi militis M. } repasit hoc die
S. Proculi Ep. Interamensis Mart. } in nova arca
- marmorea sacre corpora anno ccccxc, ut in Commentariis de Ecclesia Bononiensi scribit Celsus Fa-leonius lib. 1 pag. 33. De S. Proculo milite Mart. agemus i Junii. de S. Proculo Episcopo i Junii, vel i Decemb.
- B. Isfridus Raceburgensis Ep. ex ordine Priemonstratensi, conjectus est ab Andra Saussano in eorum Sanctorum catalogum qui proprios natales non habent: quem propterea vult ad xvii Februarii referri, ac B. Everimodo conjungi, uti et in Catalogo topographico monuerat. Adscriptus est in Natalib. Chrysostomi Abbatis xv Junii.
- S. Lupiani Conf. translatio hoc die a Saussano, Bellino, Galesinio, Ferrario, Maurolyco aliisque memorata, ut quæ Claromonte Arvernorum recolitur. Ignotus hic nobis Lupianus, nisi is sit quem alii exhibent i Julii.
- S. Pantaleonis medici ac Martyris translatio in MS. Florario, hoc die dicitur facta anno ccccxxviii. Solenni cultu celebratur in Bremario Manzabico anno 1502 excuso. De eo nos agemus xxvii Julii.
- S. Augusta Virgo hic memoratur in recenti MS. Carthusiæ Bruzellan. De ea dicitur xxviii Julii.
- S. Dachonnæ, vel Machonnæ, mentio fit in Vita S. Attractæ Virg. ix Februarii. Ad quam Vitam adnotat Colganus, Dachonnæ dicitur esse ecclesiam parochialem in diversi Claufertensi, deque eo agere Martyrologus Hibernus xvii Februarii: cujus tamen ipse hoc die non meminit. Legitur quidem apud Marianum Gormanum Dachonna filius Oran, et in Tamlectensi Dachonna filius Odram. Aget farsan de eo Colganus, quando cum ait iterum celebrari vi Septemb. aut xvi Novemb.
- S. Marciani, } religiosorum Augustorum commemo-
S. Pulcheriæ, } ratio in magna ecclesia Constanti-nopolitana peragitur hoc die, ut habent Menæa et Maximus Cytheræus. De eis agemus, quando cum iisdem Menæis Martyrologium Romanum S. Pulcheriæ memoriam consecrat x Septemb.
- S. Dionysii Apostoli Parisiorum et Martyris, sociorumque Rustici et Eleutherii, translatio, seu repositio Reliquiarum aliqua hoc die facta memoratur a Maurolyco, Ferrario, Saussano. De ea nos ix Octobris.
- S. Benigni Presbyteri et Martyris gemina refertur hoc die in MS. Florario translatio: prior a civitate Divionensi ad Lingonensem anno 15cccxciv ob metum Normannorum: altera, cujus et Martyrol. Coloniense, Cuisius, Greca, Gelenus meminerunt, ad montem Sibirgensem anno cdlxxiii. De utraque agemus, cum ejus Vitam dabimus i Novemb.
- S. Theodorus Tiro, Amasæ martyrio coronatus, hoc die refertur in Græcorum Menologio et Menæis, itemque a Molano, Galesinio, Ferrario, et aliis. De eo agemus cum Martyrol. Romano ix Novemb.
- S. Menæ Callic-ladi Martyris inventas reliquias tradunt Menæa hoc die, et Maximus Cytheræus. Καλλιλάδων dici monet Roderus in MSS. Notatamibus ad Menæa ab elegantia vocis: cum autem esse qui colitur xi Novemb.
- Odo Supprior Claravallensis refertur hic ab Hugone Menario et Beato appellatur, Sanctus a Saussano. Disquiremus an alteruter ei titulus debeat, ubi Menologio Cisterciensi Chrysostomi adscriptus, xvii Novembris.

DE S. MARIAMNA

SORORE S. PHILIPPI APOSTOLI, VIRGINE APOSTOLICA,

Commentarius historicus.

J. B.

1. SECVLO CER.
XVII FER.
S. Mariamna
cohitur 17 Fer.

Apostolicis laboribus, toleratisque pro fidei confessione tormentis conspicuam Mariamnam Virginem, Latuorum Fastis ignotam, venerantur Graeci xvii Februarii, quo die isthuc leguntur in eorum Menais: Eodem die memoria S. Mariannae sororis S. Philippi.

Terram relinquens Mariamna Virgo
Natum ex Maria Virgine Christum videt.

Post Christi ascensionem, S. Philippus cum Bartholomaeo et Mariamna sorore sua Hierapolim venit. Et quod verbum Dei publice praedicaret, suspensus: extinctusque est, Deum rite precatus: unde subito Proconsul, qui e aderat, terra absorpti sunt. Ceteri perterriti, S. Bartholomaeum et S. Mariamnam, qui et ipsi furca pendebant, obstati sunt, ne eadem, quae Proconsul, paterentur. It S. Philippum pro illis orarant: qui illos, ne absorberent, servavit, et alios ex hiatu reduxit, praeter Proconsulem, quem cura vipera, in ea voragine reliquit. Tunc soluti sunt Bartholomaeus et Mariamna: atque ille quidem in Indiam felicem profectus, actus in cruce ad palmam pervenit. Marianna autem in Lycaoniam discessit, ibique Christum praedicans multos baptismo abluo, ac tandem in pace quievit. Hactenus Menais. Eadem habet Maximus Cytheranus in Vita Sanctorum, et Franciscus Laherius in Gallico Menologio Virginum.

soror et comes
S. Philippi
Apost. cum eo
suspensa.

C
dein liberata.

2. Ut ea quae de vipera dicuntur, clara fieri, adji-
ciemus quae Nicophorus Callistus lib. 2. histor. Eccles. cap. 39 de S. Philippi martyrio scribit. Philippo et Bartholomaeo Syria ac superior Asia, sorte oblige-
re: in quarum universis urbibus, fidei jactis funda-
mentis, templa construxerunt. Sacerdotesque iis
praefecerunt. Philippus autem peragratis Asiae urbi-
bus, Hierapolim Phrygiae pervenit, civitatem opu-
lentam ac celebrem, suoque nomini apte responden-
tem, adeo autem idolis deditam, ut etiam viperam
(impurum animal ac venenosum) sacerdotio inclusum,
magnifico cultu, velut numen aliquod, honoraret, et
sacrificiis quibusdam foveret, illique mirifice devota
esset. Sed cum Apostolus una cum sorore sua Ma-
riamna, (quae eum comitabatur, ac dudum virgini-
tatem servare per omnem vitam constituerat) illic
venisset; statim idolorum cultus in ea regione ex-
tinctus est, et insolentia commorantium ibi demoni-
um habefacta. Siquidem vipera illa, quae deus qui-
dam habebatur, ex domicilio suo erupit, et quasi ab
ardente igne profugit, pudorque iis injectus, qui ejus
antea adeo studiosi extiterant.

Hierapoli ever-
sis idollis,

D

3. Ceterum enim quamplurima a Philippo et Ma-
riamna miracula eduntur, seditio in multitudine
exorta est. Alii Deo Philippi et Bartholomaei adhae-
rebant (erat enim Bartholomaeus ex propinquo in
auxilium Philippi submissus a Deo) alii praecipuum
animo, daemoneam superstitionem mordicus tueban-
tur. Atque hi conjuratione facta, cum impetu in Apos-
tolos irruunt, ac Philippum arripunt, et tanquam
victimam quamdam ad columnam capite suspendunt,
Bartholomaeum autem directum ligno alligant in for-
mam crucis. Cum hunc in modum Sancti crudeliter
tractarentur, ad proceas conversi sunt. Cessit autem
statis locis, in magna altitudinem subsidens, ac
simul multitudo demergebatur, tuncque ubi pericu-
lum imminerebat. Ibi qui reliqui erant, sentientes per-
niciem eam et eladem, ultionem esse injuriae, quae
sacris Christi ministris erat illata, confestim omnes

clarasit mira-
culis

persecutores
terra subsi-
dente perculti,

Christi fidem suscipiunt. Et Bartholomaeus quidem
vinculis solutus est, ac Philippum generose marty-
rio perfunctum sepulturae tradidit. Dein urbe uni-
versa fidei lumine collustrata, ac Christo dicata, convertuntur.
aliquanto post tempore Urbanopoli in praefectura
Cilicica in crucem denno actus, ad unice desideratum
Christum migravit.

4. Ista Nicophorus. De S. Bartholomaei necis modo
ac loco agens xxiv Augusti, de S. Philippi, Kalendis
Maii. Hunc quidem omnes asserunt Hierapoli esse in-
teremptum: sed quod anno Aerae vulgaris lvi id aium
quidam contigisse, non omnino certum est. Habetur i-
quidem in nonnullis Eusebii Chronici exemplaribus,
verum deest in pluribus. Baronius ad an. Christi lvi
negat Hierapolitas viperam coluisse, quia Eusebius lib. Vipera instar
numinis habi-
ta.
2. Praeparationis Evangelicæ cap. 4 alios Phrygum deos,
describat. Non cap. 4 sed 2 duos indicat Phrygum
deos, Cybelen et Atin, qui Pressianite potissimum divi-
nis honoribus et sacrificiis colebantur: alii alibi, atque
ibidem quoque coli potuerunt. Quot in Trojani belli scrip-
tibus dii nominantur, apud Phrygos celebrati? Belus
erat Babylonis Deus: nonne et draco quoque, ab Da-
nuile interfectus?

Vipera instar
numinis habi-
ta.

E

5. Quae scripsit de S. Philippo Nicophorus, utcumque
congruat cum Actis ejusdem Apostoli apud Metaphras-
ten, ubi fere eadem traduntur de cultu, qui ἐξιδὼν τοῖ
τεράτων, prodigiosa enim vipera habebatur, quam
tamen precibus interfectum ait, non ultro effugisse. De
S. Bartholomaeo autem et S. Marianna ista habentur:
Sed cum illo tempore Bartholomaeus quoque divinus
Apostolus simul cum eo versaretur Hierapoli, et si-
mul praedicaret Evangelium, quomodo praedicationis,
ita etiam perpressionis sit ei socius: et illo a talis
suspenso, ut diximus, ipse cruce condemnatur. Puro
autem soror Marianna, quae non minus erat una
mente quam natura, quaeque Virgo erat et corpore
et animo, patienti quidem fratri Philippo aderat;
perpressionem autem, quoad ejus fieri poterat, volun-
tate et summi proposito simul attrahebat, et cum ea
patiebatur.

precibus oc-
cisa, vel fuga-
ta.

Marianna fra-
tri in cruce
morientis ad-
sistit

6. Ac postea de S. Philippi morte et sepultura ita
loquitur: Unde etiam in ligno sublime pendens, eum
iis qui erant in civitate, de iis quae erant ipsis futura
utilia, toto die dissererat, et fiducia ad Dominum
confirmans eorum animos, et pro iis supplicans,
sacrosancte cum sanctis excessit eloquiis, et migra-
vit ad eum, quem dilexit, Dominum, eum in manu
ejus suam deposuisset animam. Pretiosum autem
ejus corpus a Bartholomaeo et Marianna sancte elu-
tum, et quae in sepultura de more sunt, preclare
assecutum, cum sacris hymnis et honoribus in loco in-
signi et sacro est depositum quarto decimo Novembris.

F

eum Christa-
ne sepelit.

7. Bartholomaeus autem et Marianna, cum brevi
tempore in eo loco mansissent, et pretiosis his reli-
quiis hymnis et honores tribuissent, et rursus praec-
laris ac firmis eos qui aderant in fide confir-
massent, in suam patriam redierunt, praedicantes
Christi Evangelium. Quod deuntur in patriam redi-
disse, Graece est, ἐπὶ τὰ ὄρητα ad propria, sive ad
sua, ad ea voluit, quae illos agere Spiritus sanctus
jubebat. Supra dicitur Marianna in Lycaoniam misse
ibique in pace quiescere. In Latino actus S. Philippi
nulla sororis mentio fit, sed duarum filiarum Virgi-
num, quae apud patrem sepultae sint. Sui loco inquire-
mus, an non id ex S. Philippi Dicooni actis sumptum
videatur.

et hymnis ho-
norat

in Lycaonia
moritur.

DE S. POLYCHRONIO

EPISCOPO BABYLONIS MARTYRE,

Commentarius historicus.

G. H.

AN GBR. CCLJ.
XVII FEB.

Acta S. Polychronii,

ejusque Clericorum,

et SS. Abdon et Sennen,

annexa Actis S. Laurentii,

B

in aliis MSS. avulsa.

Acta S. Polychronii Episcopi habentur subintitulum *Filii S. Laurentii Martyris, a Surio emendato nonnihil stylo edita ad x Augusti, quam illic primigenia phrasi ex variis MSS. reddemus. Ea Acta asserit Baronius ad ann. 234 num. 27 nonnihil corrupta esse eademque multum sane ambigua observat in Notis Martyrologii Romani ad hunc xvii Februarii, et xxii Aprilis, quo die coluntur Parmeniens, Elymas et Chrysotelus Presbyteri S. Polychronii, et Lucas ac Mucius ejusdem Diaconi: ubi Acta illa qualiacumque appellat. Horum omnium corpora sepeherunt SS. Abdon et Sennen: dein capti et ipsi, atque a Decio Imperatore Romam abducti, interfectique xxx Julii, ad quem diem iterum movet Baronius Acta illa castigatione indigere. Quæ ad x Augusti, ubi de S. Laurentio agitur, illa explicat: Habentur Acta ejus apud Surium, quorum exordio præmittuntur res gestæ SS. Abdon et Sennen et aliorum, quæ cum ob styli diversitatem, tum ob historiæ varietatem, et inconstantem veritatem, alterius eujuspiam auctoris esse apparent etc. Sunt et Acta a reliquis quæ ad SS. Xystum, Laurentium, et Hippolytum spectant, in multis codicibus MSS. avulsa, imo in duplici MS. nostro, quorum alterum olim pertinuit ad abbatium Valecentensem Ordinis Cisterciensis, varie sublitæ. Priori parti hic præfigitur titulus: Incipit passio S. Polochronii Episcopi sociorumque ejus, quæ est decimo Kalendas Martii: quo die Presbyteros ac Diaconos ejus, quorum martyrii acta una continentur, coli dicimus. Relatis hæc Actis hæc adduntur: Explicat passio B. Polochronii Episcopi. Ita loco Polychronii ubique in iis Actis scribitur. Novus dein additur titulus: Incipit passio SS. Abdon et Sennen, quæ est in Kalendas Augusti. Ex priorè parte, ea excerptimus, quæ ad Polychronium spectant, reliqua daturæ xxii Aprilis. Omnia hæc sub titulo Passionis SS. Abdon et Sennen habemus ex codicibus MSS. Trevirensi S. Martini, Ultrayectino S. Salvatoris, et Parisiensi Cl. Puteum, et sub titulo Passionis S. Laurentii Martyris ex codicibus MSS. Fuldensi, Trevirensi S. Maximini, atisque.*

2 Illustris S. Polychronii mentio fit in omnibus pene Martyrologis, e quibus aliqua ejus Actis lux effulget. Antiquum MS. Romanum, quod S. Hieronymo tribuitur, hæc solum habet: In Babylonia Polychronii. Fetus Romanum a Rosceido editum: In Perside B. Polychronii Episc. et Martyris. In aliis additur genus Martyrii ex ipsis Actis, sed varie scribitur, Polochronius, Poberonius, Pologronius: diciturque præsertim Decio persecutore os lapidibus cæsus, manibus extensis, oculos ad cælum levans, emisisse spiritum. Ita Beda, Usuardus, Rabanus, Notherus, Ado, Bellinus, ac pleraque MSS. et cum Actis Episcopi Babyloniæ appellat. Ado et Notherus Episcopum Babyloniæ et Thesiphontis. Est hæc Ctesiphon vicina Babyloni urbs a Ptolemao aliisque scriptoribus celebrata. In Martyrol. Romano hæc leguntur: In Perside natalis B. Polychronii Episcopi Babyloniæ, qui in persecutione Decii, ore lapidibus cæso, manibus extensis, oculos ad cælum elevans, emisit spiritum. In antiquo Martyrologio Tornacensi S. Martini addebatur, scriptum id esse in passione ejus: apud Belam aliosque in passione S. Laurentii, aut ei adjuncta reperiuntur, in quibus de S. Polychronio hæc leguntur

Memoria S. Polychronii in Martyrologiis.

C

3 In diebus illis orta tempestate sub Decio Cesare, multi Christianorum in urbe Roma necati sunt. Præsidente in urbe Roma Galba, pergit Decius ad Persas, cum bellum urgeretur Persarum. Veniens in civitate, quæ cognominatur Ponticum sedit in ea: bellum tamen agebatur. Adscendit Decius in montem Medorum, et facto conflictu pugnae, cum militia Romana fecit victoriam, et interfecit Persarum multitudinem, et obtinuit civitates has, Babyloniæ, Bactrianæ, Hircaniæ, Cordulam, Assyriam, ubi etiam invenit multos Christianos, quos suppliciis et afflictionibus necavit. Eodem tempore invenit in civitate Babyloniæ Episcopum, nomine Polychronium cum Presbyteris Parmenio, Elyma, Chrysotelo et Diaconos hos Lucam et Mucium. Quos cum comprehendisset, protinus jussit eos duri ad sacrificandum idolis. Tunc Polychronius ait instanter, dicens: Domino Jesu Christo nos ipsos offerimus: nam demonibus numquam caput humiliamus manufactis idolis vanis. Tunc reclusit eum cum Clero suo in custodia. Et ædificavit in eadem civitate templum Saturno, et fecit ei simulachrum ex gypso et deauravit...

Decius Imp. obtinet de Persis victoriam,

* Sur. Cordubam

S. Polychronium comprehendit,

E

4 Eodem tempore perfecit ejus templum in Babylonia Saturno. Tunc jussit sibi præsentari Polychronium Episcopum cum duobus Diaconibus et Presbyteris suis, quem sic interrogat dicens: Tu es Polychronius sacrilegus, qui neque deorum neque Principum præcepta custodis? Polychronius autem non respondit ei verbum. Dixit itaque Decius ad Clerum ejus: Obmutuit Princeps vester. Respondit Parmenius Presbyter dicens: Non olauit Pater noster, sed præcepto Domini nostri Jesu Christi æterni Creatoris utitur, ut non polluetur os sanctum, quod a Creatore nostro purificatum est: quia sic præcepit Dominus noster Apostolis: Ne miseritis margaritas vestras ante porcos, ne emulant eas pedibus suis, et conversi edant vos. Justum tibi videtur, ut quod semel purificatur, stercore coinquinetur? Decius dixit: Ergo nos stercorea sumus? Et jussit iratus, ut lingua ejus præcideretur. Cum autem præcisa fuisset lingua Parmenii, coepit clamare dicens: Beate Pater Polychroni, ora pro me, quia video in te Spiritum sanctum regnantem, et os sanctum tuum signantem, et mihi favum mellis in ore distillantem.

pro se silente respondet S. Parmenius

Math. 7. 6

et absissa lingua invocatur ejus patroctinum.

F

5 Decius dixit: Polychroni, sacrificæ diis, et esto amicus noster, et habeto et nos et templum commendatum. Polychronius vero non respondit aliquid verbum. Tunc iratus Decius jussit os ejus lapidibus cædi. Qui cum cæderetur, manibus expansis ad cælum et oculis, emisit spiritum. Eadem hora dimisit corpus ejus ante templum et civitatem Cordulam tertio decimo Kalendas Martii. Eadem nocte venerunt duo Subreguli, qui erant occulte Christiani, et rapuerunt corpus ejus et sepeherunt ante muros porte Babyloniæ.

S. Polychronius tortus mortuus.

* Sur. Cordubam sepelitur.

6 Hæc Acta illi de martyrio S. Polychronii, qui in omnibus MSS. Polochronius dicitur. Baronius in Notis Martyrologii ad hunc diem, Satis liquet, inquit, tempora Decii scriptorum inopia remansisse obscurissima, eaque tantum de eo facta esse perspicua, quæ de persecutione ab ipso in Christianos excitata produnt Christianorum scriptiones et Acta sanctorum Martyrum: in quibus hæc expedito Persica indicatur, de qua agit idem Baronius in Annual, ad an. 233 num. 139, et ad an. 234 num. 27 ubi hæc habet:

Expeditio Persica ex Actis SS. nota:

AUCTORE G. B.

A *habet* : Abusus est Decius de Persis quam est consecutus Christiani hominis ope victoriam : nam eam diis acceptam ferens, in eorum contemptores Christianos acius vindicavit, occisis, qui in ejus manus devenerant, Christianis, Polychronio Episcopo Babylonis, Parmenio, Elyma et Chrysotelo Presbyteris, Diaconis Luca et Mucio, virisque nobilissimis Maximo et Olympiade, ac domum post longa vineula Abdone et Sennen Subregulis. *ad quorum dies natales iterum agendum erit de bellico Decii expeditione, ac tum si quæ certiora occurrerint, suggeremus. Anos Imperii et Consulatus Decii ordinavimus v Febru. ad Vitam S. Agathæ § 1, ubi illum anno cccii martyru palma coronatum diximus, quo etiam anno dictos Martyres pro fide Christi oculobuisse congemus. De persecutione Decii*

continuata ad tempora usque Valeriani et Gallieni egimus xiii Febr. ad Vitam S. Polyencti § 2 sub quibus passi sunt SS. Xystus Papa, Laurentius, Hippolytus, quorum Actis auctoriam historiam martyru S. Polychronii et aliorum Persurum supra ostendimus.

7 Antiquo Martyrologio S. Hieronymi adscripta est ad xxx Aprilis depositio Polychronii Episcopi, quæ forte de hoc intelligenda, ut sit post Reliquiarum aliquam Translationem subintelligenda nova repositio. Hermannus Greorn in Auctario Usuardi xx Januarii celebrat Polychronium Martyrem : sed de quo is Polychronio agat, divinare non sat licuit. Atus est adscriptus Martyrol. Romano Polychronius Presbyter Martyr ad vi Decembris, ac Menæis Græcorum ad vii Octobris.

D
S. Polychronii memoria 30 Aprilis - an et 20 Januarii ?

in ea occisi Martyres an. 251.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

SATURNINO, CASTULO VEL CASTULA, MAGNO, LUCIO, ROGATO, JOANNE ET VARIIS SOCIIS, INTERAMNÆ IN UMBRIA,

G. II.

Commentarius historicus.

B
CIRCA AN CCL-
XIII
XVII FEB.
Interamnæ con-
luntur hi
Martyres 17
Feb.

Ferdinandus Ughellus *tomus 1 Italiae sacrae in S. Valentino Episcopo Interamnensi, cuius Vitam dedimus xv Februarii, hæc scribit* : Erudivit præterea in fide Saturninum, Castulum, Magnum atque Lucium : qui postea illustres Martyres evasere, quorumque meminit Martyrologium Romanum die xv mensis Februarii, Ecclesiaeque Interamnensis concelebrat die xv ejusdem mensis. *Addit Jacobillus in Sanctis Umbrae ad hunc diem, festum illud solenniter peragi ritu duplici. De illis hoc edidit elegum Ferrarius in Catal. SS. Italiae* : Saturninus, Castulus, Magnus et Lucius Interamnæ Christianam religionem sub S. Valentino Episcopo amplexati, cum in ea proficerent, post S. Episcopi martyrium, et ipsi in eadem persecutione comprehensi, martyrio ob fidei constantiam coronati sunt. *Addit Jacobillus, eorum tum verbis, tum exemplo plures cives fuisse ad Christi fidem conversos atque a S. Valentino baptizatos, ac tandem post constantiam eorum variis modis impugnatam, sub Leontio Praefecto Aureliani Imperatoris Martyres oculobuisse anno Christi cccxxxiii die xv Februarii : qui dies venerationi S. Agapæ, cui passim coniunguntur, consecutus.*

a S. Valentino Ep. ad fidem conversi,

sub Aureliano Imp. occisi.

Saturninus Magnus, Lucius, Castulus,

alii Castula,

2 Numerus horum Martyrum variis ab auctoribus exprimitur. *Ferrarius in Catalogo generali hoc xv Februarii, Interamnæ, inquit, sanctorum Martyrum Saturnini, Castuli, Magni, Lucii, et sociorum. At Martyrol. Romanum usque sociorum mentione alios refert xv Februarii* : Item Natalis sanctorum Martyrum Saturnini, Castuli, Magni et Lucii. *De quibus ista annotat Baronius* : Bona hic agit de Saturnino et Castulo ; ceteri autem redditi sunt ex prædicto Martyrologio, scilicet *eugenii S. Cyriaci, in quo hæc leguntur* : xv Kalend. Martii Interamnæ Nat. S. Agapæ Virg. Saturnini, Castuli, Magni, Lucii. *Et hi auctores Castulum habent, alii Castulam* : ita citatus a Barouso Beda, in cuius Martyrologiotypis Plantinians excuso sic habetur In Antiochia natale S. Agapæ Virginis, Saturnini et Castulae. *Qui hic error est, emendatur in eodem Martyrologio MS. monasterii Richenbergenensis, et in unu 3 operum excuso, ubi defectus ita suppletur* : In Antiochia natale Joseph Diaconi,

Zenonis. Interamnæ S. Agapæ Virginis et SS. Saturnini, Castulae. *Rabanus etiam in utraque editione, Interamnæ S. Agapæ Virginis, Saturnini, Castulae. Denique adjunctis pluribus sociis, Martyrologium antiquum Romanum MS. quod S. Hieronymi esse dicitur* : Interamnæ, Natalis S. Agapæ Virginis, Saturnini, Castulae, Magni, Lucii, Rogati, Joannis et aliorum xii. *Ex his meminit Hermannus Greorn in Usuardo uncto Joannis, Saturnini, Castulae. At Martyrol. MS. Lætarensis, SS. Joannis et Magni. Joannem etiam memorat Galestinus, sed adjunctum Josepho Antiocheno, et Victori Syro, de quibus ad illum them cyimus. Qui denique in Martyrologio S. Hieronymi traduntur anonymi xii, secundum antiquum Martyrol. MS. Tornacense S. Martini, et Adonem MS. Leodiensis monasterii S. Laurentii, sunt xxv. Ita cum legitur* : Interamnæ, Natalis S. Agapæ Virginis et triginta Martyrum, *ex quibus sex solum suis nominibus ex dictis Martyrologiis innotuere.*

E

Rogatus, Joannes,

ab i 12, aut 24.

3 *Jouan. Tamagnus Salazarinus in Martyrologio Hispanico ex Calendario MS. quod beneficio Didaci de Cobuenares dicit se habere, quemdam Camillum adjungit his verbis, ex eo Calendario descriptis* : Romæ natalis sanctorum Martyrum, Saturnini, Castuli, Camilli, Magni, et Lucii, qui ab Hadriano Imperatore pro fide cruciati sunt. *Hæc ibi* : in quibus consensus aliorum quatuor Martyrum est, sed Roma, non Interamna victoriae palaestra assignatur, et Hadrianus Imperator, non Aurelianus sub quo decertarunt. *Quare uni nobis incognito Calendario MS. non audentes fidei, ejusque solius auctoritate Camillum reliquis Martyribus jungere somni. De alio Camillo Romano egimus xv Februarii in Prætermissorum syllabo.*

An aliquis horum Camillus dictus ?

F

4 *Sacra horum Interamnensium Martyrum corpora a fidelibus sepulta fuisse ad torrentem Passarum, ubi nunc templum est S. Zenonis Martyris in dioecesi Interamnensi, tradit ante citatus Jacobillus. Aliqua horum Sanctorum reliquæ adservantur Bononiæ, S. Magni in templo parochiali S. Marie, a Caritate cognominatæ in platea S. Felicis, S. Lucii reliquæ suam habent venerationem in xde S. Bartholomæi. Legendus Masi-nus in Bononia perustrata ad xv Februarii.*

aliorum Martyrum sepultura :

aliquæ reliquæ Bononiæ.

DE S. EUSEBIO

MARTYRE ROMANO, GANDAVI IN BELGIO.

XVII FEB.

Plures in Martyrologiis memorantur Eusebii, qui coronam martyrii retulerint: quis in S. Priscillæ cœmeterio juxta urbem Romam sepultus sit, et un omnino quisquam eorum, quorum recensentur nomina, nobis hujusmodi comperitum est. Id unum constat hujus S. Eusebii ossa tidiarum duo ex eo cœmeterio reducta, donata Balthassari Ballono Societatis Jesu religioso; postque ejus obitum P. Ferdinando del Plano Rectori Bruxellensi a Generali Ficcario Societatis anno MDCCCLXIX, ut plenius ex Actis

publicis retulimus xvi Februarii, cum de S. Cornelio Martyre egimus: ubi et diximus en Gandavum allata, ab ejus urbis Antistite approbata, Dominica Quinquagesimæ anno MDCCCLXII solemniter translata, inclusa capsæ argenteæ, inque S. Ignatii sacello reposita, in ædificatio Societatis Jesu, S. Livino Episcopo ac Martyri urbisque Gandavensis Apostolo dicata: sancitum deinde ut xvii Februarii ejus anniversaria celebritas ageretur. Nihil aliud de hoc sancto Martyre nobis exploratum, non ætas, vitæ conlitiõ, modusve martyrii.

J. B.

Gandavum allata, inclusa thecæ argenteæ.

S. Eusebius Mart. reliquias

DE SANCTIS MARTYRIBUS

DONATO, SECUNDIANO, ROMULO, SOLONO, CHYSANTHO, EUTYCHIO, JUSTO, CORDIO, SILVANO, NEOMEDIO, POLYCRATIO ET ALIIS CIRCITER LXXX CONCORDIÆ, IN ITALIA,

B

Sylloge historica.

D

G. U.

§1. Horum Martyrum memoria sacra in antiquis Martyrologiis et variis locis attributa.

Concordia urbs Venetorum fore maritima, ad intimum sinum maris Adriatici, memorata apud antiquos scriptores, Strabonem, Ptolemaum, Plinium, Melam, aliosque, ac in pervetustis inscriptionibus Julia Concordia appellata, quod auspiciis Julii Cæsaris eo colonia fuerit deducta; permanet etiamnum eodem nomine et Episcopatus titulo clara: Episcoporum tamen domicilio ab anno MDLXXXVI ad Portum Gravariam translato. Illa etiam cum vicinis urbibus Aquileia et Altino inter quas media jacet, a barbaris olim recisa, ædificiis et cultoribus fore deserta est. Urbis ejus Divi tutelares summa celebritate die xvii Februarii coluntur cum Octava sancti Martyres, quorum ita meminit Usuardus: Apud urbem Concordiam passio SS. Donati, Secundiani, Romuli, cum aliis octoginta sex. Consentunt Beda MS. monasterii S. Richardi, Ado MS. Ecclesie Morinensis et monasterii S. Laurentii juxta Leodum, Petrus Equitinus in Catalogo lib. 11 cap. 130 num. 69. In Usuardo Lubeca anno 1473 recensio, uti in septem codicibus MSS. qui apud nos sunt, omittitur nomen Romuli; pro quo in alio Martyrologio in Italia recavato Formulus legitur. Ast in MSS. Treverensi S. Martini et Ultrajectino dicuntur ii tres Cordubæ passi cum aliis octingentis sex: in MS. Lemliensi S. Lamberti Concordiæ, sed cum aliis nonaginta sex. In MS. Aquinetino Cordubæ. Reliqui codices omnes urbem Concordiam statuunt cum Ughello tomo 3 Italiae sacre et Martyrologia Romano, in quo hæc leguntur: Concordiæ sanctorum Martyrum Donati, Secundiani et Romuli cum aliis octoginta sex ejusdem coronæ consortibus. De eisdem ex tabulis et monumentis Ecclesie Concordiæ usque Ferrarius in Catal. SS. Italiae, rursus passus in immani persecutione Imperatorum Diocletiani et Maximiani. Contra Galesinus necem eos pro Christo subisse Juliano Imperatore circiter annum ccc.lix aut se colligere ex Annalibus: sed quibus, non indicat.

2. Franciensis Barbaranus in Historia Ecclesiastica Vicentium Italiae edita, hos sanctos Martyres patriæ Vicentinas fuisse asserit, trahitque a nonnullis militiæ

Romanæ adscriptos: et Concordiæ presidia dum essent, quod fulem Christi proferrentur, martyrio coronatos, et hæcenus sepultos adseruari. Aliter eorum et natali solo Vicentino in urbem Concordiam migratur narratur apud eundem Barbaranum ex MS. codice sub hoc titulo: Epilogus Vitæ Sanctorum et Sanctarum secundum Jacobum de Voragine: eaque illi magis verosimilis videtur: scilicet tempore inhumani persecutionis, Vicentiæ a ministris Imperatoris excitata, Sanctos inde migrasse Concordiam, ibique conversisse Neomedium, et filium ejus Luellam, quæ ante oculos orbata subito visum perfecte recepit: quo miraculo crevit septuaginta partim viros, partim mulieres, Christianum amplexos esse religionem: accusatos iteò Sanctos apud Euphemianum Apamæ Præfectum, ejusque jussu carceri inclusus: tum in maxilla plumbatis virgibus contusus, adhibitam equalitatem, lateri fucibus ulnatis ustulata oleoque ferrenti universam corpus perfusum: tandem prope flumen Leucium, (utis Lemnum, antiquis Romatium) capite plecos. Addunt sociorum hæc nomina: Chrysantius, Eutychius, Secundianus, Romulus, Justus, Cordius, Silvanus, Neomedius, Polyeratus, Solonus. Reliquorum LXXII latet nomina. Annus ex illis annotatur ccc.lix.

3. Eximit tamen idem Barbaranus eo e numero Solonum, nam eam et alterum Donatum, fratres, patria Vicentinos contendit Aquileiæ eadem Diocletiani persecutione Martyres occubuisse. De his ita Ferrarius in Catalogo generali SS. ad xvii Februarii: Vicentia sanctorum Martyrum Donati et Soloni fratrum, ubi hæc annotat: Ex tabulis illius Ecclesie, ubi in codice pergamenno vetero MS. eorum Acta leguntur, Passi sunt Aquileiæ sub Diocletiano (uti memorata Acta habent) Vicentiæ nati. De quibus Concordiæ passis Martyrologium Romanum hæc etiam die agere videtur, nulla tamen Soloni facta mentione: ex quo quis illos ab his diversos esse affirmare possit. Accedit, quod Donatus, qui Concordiæ passus est, is videtur esse, qui Civitate colitur. Idem Ferrarius in Catal. SS. Italiae, ex dicto codice pergamenno hæc vite epitomen habet: Donatus, inquit, et Solonus fratres Vicentini, in persecutione Diocletiani et Maximiani Imperatorum, apud Euphemium Præfectum Aquileiæ Christianæ religionis accusati, multis affecti sunt propter fidei constantiam suppliciis. Nam in equoleo diu torti,

quo genere martyris occisi?

Nomina sociorum.

E ANIMADV. PAP. I

An alii ab his Donatus et Solonus fratres?

Eadem annibus illata tormenta,

AN CBB. CCCII
XVII FEB.
Concordiæ in
sinu maris
Adriatici,

coluntur 17
Feb

SS Martyres

an Vicentium
patriæ?

A torti, lampadarum adustionem oleique ferventis perfusionem passi sunt, ac demum cum stabiles in sententia permanerent, capitis abscissione illustre martyrium consummarunt anno salutis cccxcviii. Quorum corpora a Christianis Concordiæ (ubi ab aliis passi referuntur) condita sunt. *Hæc Ferrarius, et post eum Barbaranus, sicutque eadem, quæ ante de SS. Donato, Secundiano, Romulo sociisque retulerat. Eadem in equalia tormenta inflicta, adusto laterum, olei ferventis infusio, et caput abscissio: eadem apud Concordienses sepultura: eadem Diocletiani persecutio, anno Christi cerni incepta, ut sequens annus cædendorum Martyrum potius videatur tribui debere, quam annus cccxcviii aut proximus, qui in dictis MSS. varie oppositus legitur: in quarum altero passi traduntur sub Euphemiano Apamæ Præfecto, qui in altero codice appellatur Euphemius, et melius Aquileiæ Præfectus.*

Aquileiæ attribuitur ut provincie,

4 Aquileiam Hieronimus, qui tertio Christi sæculo floruit, lib. 8 πόλιον Γραλλίας τὴν μεγίστην, τὸ ἐπαρόριον Γραλλίας appellat. Et Juliano Cæsar in oratione de Constanti Imperatoris verbis gestis inquit Γραλλίαν ἐπαρόριον πρός βασιλέτην μέγα ἰσθμίων καὶ πλοῦτον βέρον, Italorum ad mare emporium fortunatum valde, et divitiis copiosum. Fuit et totius Venetice atque Istriæ caput: provinciam Aquileiam etiam appellari observat Carolus a S. Paulo, in Geographia sacra, et sic legitur ad hunc diem in perantiquo MS. Martyrologio Richeavensi, sive Angliæ divitis prepe Constantiam: xii Kalend. Martii. In Elleso Chrysanthi. Et Aquileia, civitate Concordia Donati, Secundiani et Justi. Alibi Romuli, Saloni, Silvani cum aliis octoginta quatuor Martyribus. Forte desunt Martyres hoc die Aquileiæ passi, et legendum Aquileiæ S. Chrysantiani et aliorum xc. Civitate Concordia Donati etc. Ceterum septem Martyres sunt suis nominibus expressi, et in tres quasi classes distributi, quos tamen, ac reliquos omnes Concordiæ passus ex MS. Epitologo supra diximus. In antiquo MS. Romano, sive S. Hieronymi, hæc leguntur: xii Kalend. Mart. In Epi. Natale Chrysanthi et in Babilonia Polychronii. Passio SS. Donati, Secundiani, Aquileia Chrysantiani, Eutychii, Concordiæ Justæ. Et alibi Romuli, Saloni, Silviani et aliorum xxxiii. Qui numerus forte correptus, et apposito L ita supplendus: et aliorum lxxxiii, uti in Richeavensi legitur: quos etiam expressit Notherus his verbis: In Africa SS. Donati et Secundiani. In Aquileia Chrysanthi, Eutychii, Concordiæ Justæ, Romuli, Saloni, Silviani et aliorum octoginta quatuor, quorum nomina Deus scit. Notherus sic transpositis verbis legi debere censet

varie in Martyrologis expressi.

C *Tomagus Salazar in Martyrol. Hispan. In Africa SS. Eutychii, Justæ et Silviani. In Aquileia Chrysanthi, Concordiæ SS. Donati, Secundiani, Romuli, Saloni et aliorum lxxxiii, additque sic concordari Notherum cum aliis Martyrologiis. Verum necdum legi SS. Eutychium et Silvianum ad xvii Februarii assignari Africa. Apud Hermannum Greven hæc leguntur: In Africa Chrysanthi, Concordiæ, Justæ. In MS. Coloniensi B. Martæ ad Gradus: In Africa civitate S. Donati, Secundiani, Concordiæ Virg. Ubi aliqua desunt, et forte suppletur in MS. Aquigranensi: In Africa Chrysanthi, Concordia Donati et Secundiani et Justæ, Romelia, Januarii et Marci. De Januario et Marco aliusque horum sacris sensum agimus. At Romelia, alius Romulus est, uti Secundinus, Secundianus. Ita quæ hic et in MS S. Hieronymi et Auctario Greven Justa dicitur, in MS. Richeavensi et apud Notherum, et in epitome Vitæ supra relato Justus appellatur. In hac etiam Cordus est, quæ alius Concordia.*

5 In Africa passi referuntur xvii Februarii SS. Lucius, Silvanus, Rotulus, Classicus, Secundinus, Fructulus et Maximus. Quæ in MS. S. Hieronymi, Richeavensi, Aquigranensi asseruntur passi in Italia civitate Concordia: quæ verba ad hunc diem arbitra-

mur pertinere, ac contra quæ hoc die de Africa traduntur, eo transferenda esse Omnes ergo sub una classe detinemus, ex quibus SS. Donatum et Solonum fratres, ut cives suos, coluerunt Vicentium recitatio de illis officio Ecclesiastico tam in urbe quam diversis: quod postea omissum ob bullam Clementis xiii, quæ perhibetur absque singulari Apostolica Sedis indulto simile Officium recitari, nisi aut ipsa Sanctorum, de quibus Officium fit, corpora illic requiescant, aut notabiles Reliquiæ adservantur. Ita Barbaranus, De reliquorum duce Donato hæc habet Haudelbertus:

Tertius ac decimus Polochroni festa revolvit Donatique, fides, sanguis quos jungit et ara.

Alii duo Donati hoc die referantur cum S. Januario aliusque passi, de quibus scorsum agimus. Alius ob his est Donatus Patronus Civitatis seu Fori-Julientis, cujus isthic et S. Venusti fratris corpora adservantur, e Mysia allata. Fuit namque hic Donatus Ecclesiæ Singidunensis ad Danubium Diaconus, ibidemque jussu Victoriam Prævidis cum altero ejusdem Ecclesiæ Presbytero decollatus xii Kalend. Septemb. uti et frater ejus Venustus in urbe Cibaltana. Quæ ex Breviario antiquo Aquileiensi et monumentis Ecclesiæ Civitatis refert ad xxi Augusti Ferrarius: ut miram sit a Barbarano uno et Ferrario ipso trahi ad hunc diem, ut supra diximus, cum videri Donatum esse, qui Concordiæ passus est.

alterius Donati corpus Fori-Julii.

6 Idem antiquum Breviarium Aquileiense meminit S. Chrysantiani Martyris et sacerdotum. Apud Notherum Chrysanthus legitur eodem Aquileiæ attributus: ambo reperuntur in Martyrol. S. Hieronymi. Chrysanthus inter Concordienses Martyres recensetur in Epitologo MS. ad Jacobum de Forogine: ab alio Africae aut Elleso (quæ forte Ephesus Asiæ est) assignatur, quod indicasse sufficit. De S. Romulo Diacono, qui Atripalda in Italia colitur cum S. Sabino Episcopo, egimus ix Februarii, ubi num. 4 movimus a Ferrario asserti eos ad xvii Februarii pertinere: an tamen a dicto Romulo sacro SS. Donati et Secundiani alium velit, non liquet.

Chrysanthus variis locis attributus,

alius S. Romulus Atripaldæ colitur.

§ II. S. Donati et sociorum martyrium Lusitanæ u nonnullis attributum. Liquor manus ex ossibus.

Aliam difficultatem obtrudunt Hispani ac Lusitani recentiores, postquam hæc Fl. Dextri chronico inscripta ad annum Chr. cxxv num. 2 leguntur: Concordiæ in Lusitania, quæ nunc Besulei dicitur, sancti Christi Martyres Donatus et socii ejus multa passi. Quibus verba oldini ora omnium, qui dicte Martyres Italiae attribuant, asserit Tamagus Salazar ad hunc diem in Martyrologio Hispanico: cui eos inscripsit cum hoc elogio: Concordiæ in Lusitania Hispani SS. Donati, Secundini, Romuli cum aliis lxxxiii sociis, qui, cum tempore Antonini Imperatoris Christum libera voce confiterentur, a satellitibus tenti, et gravibus affecti cruciatibus, sanguinem suum strenui Martyres pro fidei veritate fuderunt. Eisdem Hagiologio Lusitanico inscripsit Cardoso. Fatemur primo Concordiæ, aliam ab Italia, statui a Ptolemæo lib. 2 Tab. 2 cap. 5 inter mediterraneas urbes Lusitanæ, et a Plinulib. 4 cap. 22 inter Lusitanæ populos numerari Concordienses, qui et Boecori dicuntur; ut supra in Dextri Chronico Bisulei. Rodricus de Arana Archiepiscopus Ulyssipponensis par 1 Historia Ulyssipponensis cap. 14 ait Concordiam olim jacesse, ubi nunc visitur oppidum Thomar, quam urbem antiqui Nabantium dixere, Hierosolymitanorum militum primo, post Christianorum militum metropolim. Non longe conspici oppidulum cui nomen Bisuleo aut Beselga.

F S. Donatus cum sociis in Lusitania passus traditur in Dextri Chronico, a Tamagus Salazario,

Cardoso,

Acuna.

8 Fatemur secundo potuisse aliquem Donatum cum sociis ibidem martyri coronam obtinere, potissimum, quia, ut loquitur Acuna apud Tamagus Salazarium, in

in

A in hujus rei memoriam adhuc miraculosus perseverat lapis, ibidem omnium Lusitanorum devotionem arripiens, quatenus apud illum relatos Martyres fama est agonem efficaciter complevisse. Hujus traditionis veritatem indigetant, et sanguis e marmore defluens, et miracula passim apud illud patrata. Lapidis forma quatuor angulos complectitur, ejus pars solo affixa, pars sursum per ferme quinque dodrantes erigitur. Nec situm mutasse constanter creditur. Nam cum aliquando ad Abbatissarum aedes, quas in hujus oppidi possident territorio, lapis ille sacer a latomis adveheretur, repente in antiquum locum reversus est. Hinc deinceps in eximiam venerationem habitus, oppidanorum reverentiam exhaustit. Post hæc duo fossores cum prope lapidis suffixi locum pertransissent, unus, cui nomen Arocho, furore concitus, ligone sacrum ferire lapidem properavit, *percussus sanguine stillat.* *ubi patrocinio Martyrum agri sanantur,* *pluvia impetretur.* **B** *quorum ossa Concordiæ adservantur, medico sudantra liquore.* Equid, dicens, et nos lapidem adorabimus? O res mirabilis! Vix illum percussit, cum ecce marmor ex ictus foramine guttatim sanguinem stillavit, et rusticus febre correptus, animam protinus eructavit. Nec hisce mirabilibus tantum virtus lapidis circumscribitur: innumera alia Deus sanctorum Martyrum invocatione ægris beneficia incolis elargitur, et agris prae nimia siccitate compressis pluviam impartitur in tempore congruentem. Quis febricitantium fide marmor tetigit, qui ægritudine exutus, hilaris ad propria non recessit et gratus? Si forte agri pluviam expetunt opportunam, quia sterilitate sitibundi depereunt illico, vicorum circumjacentium accolæ processiones indicunt, quas ex collectis parvulorum cattervis extruunt, et ad lapidis sacri locum adventantes, puerulis officium de more committunt, qui e certo termino genuflexi procedunt, ad lapidem pergunt, et ibidem sistunt orantes, donec pluvias a Domino sanctorum Martyrum intercessionem conquirunt. Ergo lapis iste oppidanorum sanctuarium est, in quo medelam suis infirmitatibus adipiscitur unusquisque: sicque in summo honore est habitus et tamquam palæstra, qua SS. Donatus et socii martyrio coronati

sunt, honorifice veneratur. *Hæc Actua opud Tanyum Salazarium, qui addit illum Martyrum horum originem Lusitanam et Acta una cum elogiis recensuisse. cujus utinam de hac re etiam verba expressisset!*

9 Quibus tamen omnibus ultro admissis, necdum assequimur, unde constet apud Lusitanos de illo Donato agi, quem supra diximus cum SS. Secundiano, Romulo aliisque sociis hoc die coli, cum nec dies, nec nomina sociorum exprimantur in *Dextri Chronico*, cujus potissimum auctoritate utuntur cum *Bivario* reliqui scriptores? *Inscripti sunt antiquo Martyrologio Romano, quod S. Hieronymi appellatur, ad xi Januarii S. Donatus Presbyter, aliusque Donatus cum diversis sociis in Hispania passi: quidni absque ulla aliorum concertatione eos sibi Hispani arrogent, et de iis agere Chronicon Dextri contendant? Concordia in Italia civitas exprimitur in MSS. Martyrologis S. Hieronymi, Richenoviensi, Aquileiensi ad sequentem diem, xviii Februarii, quæ ad hunc xvii Februarii et hosce Sanctos referendu dixerim. Concordiam civitatem provincie Aquileiæ exprimit MS. Richenoviense: ibidem in persecutione Diocletiani et Maximiani sub Euphemio Præfecto Aquileiæ occisos esse referunt Acta in codice pergomeno vetere MS. upud Ferrarium et Barbaranum, qui alium Codicem MS. sub titulo Epitogi ad Jacobum de Voragine eadem de re profert. Demum consensunt antiqua monumenta et tabulæ Ecclesiæ Concordiæ in Italia, in qua sacra horum Martyrum ossa in magna veneratione sunt, posita sub altari in sarcophago ex integro lapide facto: ubi ex iisdem ossibus medicus aliquis liquor manat: qui circa annum ccccxxlii omnino exaruit ob dissidium Clerici inter et Episcopum exortum. Qui dein controversia sopita, pristino humore iterum subaruit ossa, et guttis manantibus stillarunt: quibus impletam accepit ampullam Barbaranus, qui hæc cap. 39 in Vicentia sua testatur, asserens eum liquorem manasse anno ccccxxlv. quando tanta circumquaque siccitate laboratum est, ut vix in vinea exarescerent, utque omnia passim legumina olera que reperirentur prorsus torrefacta.*

DE S. CHRYSANTHIANO

ET LXXX SOCIIS MARTYRIBUS AQUILEIÆ IN ITALIA.

Horum Martyrum cum Duo Chrysanthiano memoria sacra ad xvii Februarii recollitur in pervetustis Martyrologiis MSS. *Trevirensi S. Martini et Ultrajectino S. Mariæ, in quibus hæc leguntur: Aquileiæ Chrysanthiani Martyris, et aliorum nonaginta. In utroque MS. seorsim ab his agitur de Sanctis Concordiæ passis: de quibus dum ista referuntur in MS. Richenoviensi, Aquileia, civitate Concordia Donati, Secundiani etc. videntur post verbum Aquileia substitui debere Chrysanthianus et alii xc. In MS. S. Hieronymi hæc habentur: Aquileia Chrysentiani, Eutychii, Concordiæ, Justæ. De tribus adjunctis egimus supra inter Sanctos Concordienses, qui*

ob altis Cordins, et Justus dicuntur. Ferrarius in Catalogo generuli, Aquileiæ, ait, sanctorum Martyrum Chrysanthiani et sociorum. De eisdem agi in Catal. SS. Ital. adlique solum Breviarium Aquileiense antiquum illorum meminisse cum tabulis Ecclesiæ Aquileiæ recentioribus, colique hæc die in diocesi Aquileiensi, et reliquias Chrysanthiani apud Aquileiam extare: cuiusque forte unum ex illis esse, qui Concordiæ cum SS. Donato, Secundiano et Romulo passi sunt. Quibus Chrysanthum alii adjuvant, qui cum Chrysanthiano inscriptus est Martyrologio S. Hieronymi.

DE S. FAUSTINO

ET SOCIIS XLIV MARTYRIBUS.

Martyrologium MS. monasterii S. Cyriaci, quod Romæ inter volces MSS. Cardinalis Baroni in bibliotheca Patrum Oratori adservatur, cujusque exemplum eorundem beneficio, intercessionem Cardinalis Prætri Aloysii Curafæ, descriptum habemus, hos Martyres indicavit. In eo post martyrium S. Polychronii relatum hæc subdantur: Eodem die nat. S. Faustini Martyris, et aliorum quadraginta quatuor, quorum nomina Deus scit.

Februari P. III.

Eodem Martyrologio Romano inscripsit Baronius, restitutos, inquirens, ex eodem exemplari vetustissimo, cujus sæpius ante meminimus. Coniecit autem Romæ passos esse, quod in illa MS. non omnino disertè usuritur. Ita enim habet: Romæ passio S. Faustini, quem alii quadraginta quatuor secuti sunt ad coronam. Eisdem ex Martyrologio Romano refert Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ addens, ante ejus correctionem nullam horum extitisse memoriam.

2

2 Aliquis

A
DOCTORE G. B.
reliquar.

2 *Abbas S. Faustini Martyris reliquias Bononiæ depositas in ecclesia S. Francisci adseruari scribit Masinus ad xvii Februarii, quasi hujus S. Faustini forent. At corpus S. Faustini in Monte Phiscone requiescere testatur ante memoratus Ferrarius. Est autem Mons-Phiscon, alius Mons-Flasconus, urbs Etruriam seu potius arx munita, cui Sedem Episcopalem anno ccccclxix indulsit Urbanus v. supra lacum Volatinnensem via Cassia sita. Consule Ughellum tomo I Italiæ sacræ erudite de ea Sede disserentem. Nam tamen Corpus S. Faustini illius, de quo agitur in Martyrol. Romano, ibidem quiescat, aut aliquæ Bononiæ Reliquiæ adseruentur, non liquet, dum nulla monumenta acceptiorum reliquiorum proferuntur.*

An hi Sancti
ad alias clas-
ses spectent?

3 *Aliquis etiam scrupulus adhaeret, num forte in MS. S. Cyriaci ex diversis classibus hi socii conjuncti sint. Cum SS. Januario, Feliciano aliisque Martyribus, de*

quibus mox egemus, colitur S. Faustina, unde natalis S. Faustini facili errore potuit efformari: Ita quæ in dicto MS. S. Hieronymi dicitur Marcella, in MS. Laticensis Marcellus est. Ex eadem classe Martyrum SS. Januarius et Mareus in MS. Aquisgranensi adjunguntur SS. Donato, Secundiano aliisque Concordiæ patris: quibus relatus apud Notherum hæc adduntur: et aliorum octoginta quatuor quorum nomina Deus scit, pro quibus in dicto MS. S. Cyriaci hæc leguntur: et aliorum quadraginta quatuor, quorum nomina Deus scit. In MS. S. Hieronymi referuntur cum aliis triginta quatuor, in MS. Leodiensi S. Lamberti cum aliis nonaginta sex. Vidrantur quæ de SS. Alexandro, Ammonio et aliis xx Martyribus Cypris diximus 1x Februarii nam. 3. ubi similem in MS. S. Cyriaci errorem emendavimus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

JANUARIO, FELICIANO, DONATO, CASTO, ITEM DONATO, VICTORE, AGAPA, DONATA, CODENE, DATIVO, FORTUNIONE, MARCELLA, QUINTIANO, JULIA, ITEM JANUARIO, CASCENTO, CÆLESTINO, SATURNINO, CYPTONE, FELICITATE, DONATIANO, VICTUARIA, EMILIA, RASSILLA, SATURO, EBASO, SECUNDO, FELICE, OCTAVIANO, FAUSTINIA, ALBINA, VENUSTINA, ROGATIANO, VICTORE, MAREO, CETULA, RUTILO, SILVANO, COVILIO.

G. H.

XVII FEB.

Illustris est hæc triginta novem Martyrum corona: illorum aliqua in variis Martyrologiis vestigia exhibent. Antiquum MS. Laticensis monasterii in Hannonia inveniunt Donati, Secundiani, Casti et Marcelli. Sed hujus loco Marcella alius est: et Donatus cum Secundiano supra relatus cum Martyribus Concordiensibus. Qui in Martyrologio Aquisgranensi ad xvi Februarii Victor refertur Romæ passus, ad hunc diem rejecimus, quo et Victor jam relatus et Romulus, si forte ita legendum, ante Concordiensibus Martyribus adjunctus, coluntur. In eodem Martyrologio memoratur ad hunc xvii Februarii Januarius et Mareus. Est et Januarius aliorum Martyrum antiquissimus in perantiquo MS. Martyrol. S. Maximini: de quo ita Not-

herus: Alibi Januarii et aliorum valde multorum, quorum nomina Martyrol. antiquum Romanum, sive S. Hieronymi, ita expressit: Et alibi Januarii, Feliciani, Donati, Casti, Item Donati, Victoris, Agapæ, Donate, Codenis, Dativi, Fortunionis, Marcellæ, Quintiani, Julii. Item Januarii, Cascenti, Cælestini, Saturnini, Cyptonis, Felicitatis, Donatiani, Victuriæ, Emilie, Bassillæ, Saturi, Ebasi, Secundi, Felicis, Octaviani, Faustiniæ, Albine, Venustinæ, Rogatiana, Victoris, Marci, Cetulæ, Rutuli, Silvani, Covilli. Hæc ibi. An Faustina in MS. S. Cyriaci duatur Faustinus, supra inquisivimus. Reliqua, quæ ad locum, tempus et genus martyri spectant, hæcenus latuit.

NOT. I.

F

DE SS. THEODULO ET JULIANO MARTYRIBUS CÆSARÆÆ IN PALESTINA,

Commentarius historicus.

G. H.

AN. DOM. CCCV II
XVII FEB.

Pars hæc aliqua est ex illustri corona duodecim Martyrum, qui Cæsareæ in Palestina passi, coluntur variis diebus. Harum primus est S. Pamphilus Presbyter, cui et SS. Valenti Diacono et Paulo sacræ sunt Kalendæ Junii. Alii septem sunt SS. Elias, Jeremias, Esayas, Samuel et Daniel Ægyptii, Porphyrius S. Pamphili famulus, et S. So-leucus Cappadocæ, ac quibus egimus xvi Februarii. At qua solum restant SS. Theodulus et Julianus, adscripti sunt xvii Februarii et quidem hoc obigo in Fastis Martyrologii Romani: Cæsareæ in Palestina S. Theoduli senis, qui ex familia Præsidis Firmiliani, Martyrum eximitatis exemplo, cum Christum constanter confite- retur, cruci affixus martyrii palmam nobili triumpho

promeruit. Ibidem S. Juliani Cappadocis, qui exosculans necatorum Martyrum corpora, ut Christianus delatus, et ad Præsidentem ductus, lento igne jussus est comburi.

2 *Eisdem cum reliquis Martyribus refert Galesinius et 1 Junii et xvi Februarii. Posteriori die eisdem referunt Græci in magnis Menæis et Anthologio, ac Cythereus ἐν βίαις Ἀγίων. Epitomei inde dedimus xvi Februarii: ad quem diem Acta eorum edidit Lipomannus, quæ a Surio ad Kalendas Junii relata. Ea sunt ex Eusebio transcripta, ut tum monuimus, dedimusque ex hoc excerpta, quæ ad xvii Martyres, qui eodem coluntur, spectant: integra Acta ex MS. Græco datur Kalendis Junii. Quæ ad hos duos Martyres pertinent ita Euse-*

bius
ab aliis 1 Junii et 16 Febr

SS. Theodulus
et Julianus
sui 12 Martyrum coluntur
17 Febr.

Acta apud Eusebium et Metaphrasten habentur.

bins

A *bis* lib. 8 cap. 21, S. Seleuci morte relata, narrat:

S. Theodulus
senex ex Præ-
sulis familia

3 His Seleuci vestigiis institit Theodulus veneran-
dus et pius senex, unus ex Præfecti Firmiliani fami-
lia, atque ab eo præ omnibus domesticis honora-
tus, partim ob provecam retatem (erat enim tertie
generationis pater, id est proavus) partim propter
benevolentiam et fidelissimum animum, quem erga
eum servaverat. Is eum similiter fecisset atque Se-
leucus, adducitur ad dominum Firmilianum: quem
quia ad majorem bilem quam ceteri, commovit, sa-
lutaris passionis cruci traditus, martyrium subiit.
*Hæc de eo Eusebius. At Metaphrastes addit eum, uti
ante fecerat Seleucus, osculo aliquo Martyres excep-
pisse. Gentianus loco patris tertie generationis, ver-
tut, trium filiorum patrem fuisse. Græce, τρυγονίας
πατήρ dicitur, ab Ensebio τρυγονίας πατήρ. De S. Ju-
liano vero hæc narrat idem Eusebius:*

cruxi affixus,

S. Julianus

4 Cum post hos unus adhuc restaret, qui inter
dictos Martyres duodecimum completeret numerum,
eum impleturus comparebat Julianus. Hic peregre
jam tum adventans, et locum necdum ingressus, su-
bito, uti ex itinere erat, audita cade, ad illud Mar-
tyrum spectaculum se contulit, atque ut humi posita
Sanctorum vidit corpora, gaudio repletus, sigillatim
ea complexus salutavit. Quod dum faciebat, illico
lictores et eadē ministri eum apprehensum ad Fir-
milianum adducunt. Hic vero instituto suo faciens
consentanea, lento eum tradidit igni. Sic igitur Ju-

mitre hilari
igne crema-
tus.

lianus præ lætitia exultans, et magna voce Deo, qui
tantis eum dignatus est bonis, gratias agens, Mar-
tyrum corona donatur. Erat hic Cappadocum genere
secundum carnem oriundus, ac secundum mores
sanctissimus, fidelissimus, et maxime ingenuus: et
cum in aliis rebus spectatus, tum divino ipsius sanc-
ti Spiritus afflatu imbutus. Talis erat caterva eo-
rum, qui per Dei gratiam in martyrii societatem cum
B. Pamphilo adsciti fuerunt.

D
AUCTIONE G. B.

5 *Sequentia his duobus cum reliquis Martyribus
communia sunt. Sacra, inquit, et sancta revera illo-
rum corpora ex impii Præsidis mandato quatuor die-
bus totidemque noctibus, ut a carnivoris bestiis de-
vorarentur subditi servabantur. Verum ubi tamquam
miraculo quodam nulla neque bestia, neque volucris,
neque canis ad ea accedebat, rursus per Divinæ pro-
videntiæ dispensationem integra illaesaque inde abla-
ta fuerunt: et exequiarum justis potita, consueta
sepultura honorifice commendantur...*

Corpora a
bestiis non at-
tinguntur,

sepeliuntur.

6 Ceterum operæ pretium est hoc loco commemo-
rare, quo pacto tandem, non idque longo tempore
post cælestis et Divina providentia eos impios ma-
gistratus cum ipsi tyrannus ultra sit. Nam Firmilia-
nus, qui tam petulanter et contumeliose in Christi
Martyres debacchatus fuisset, cum aliis ejusdem
sceleris participibus extrema supplicia subiens, gla-
dio finem vivendi fecit.

Firmilianus
cum suis pini-
tur.
E

DE S. BONOSIO, SIVE BONOSO, TREVIRORUM EPISCOPO.

J. B.

AN. CBR. CCC-
LXXI.
XVII FEB.
S. Bonosii na-
talis,

T reveris S. Bonosii Ep. et Confessoris recoh
xvii Februarii natalem, indicant Hermannus
Grewen in auctario ad Usuardum, itemque Mar-
tyrologium Coloniae excusum anno cccccxc,
Camsius, Molanus, Ferrarius, MS. Carmeli Colo-
niensis. Bonosium appellant MS. Florarium et Saus-
satus.

ordatio an.
358

2 De eo ita scribit Christophorus Brouerus noster
lib. 4 Annot. Treviren. ad annum cccclvii pag. 279.
Post Paulini mortem, Bonosius, ut indices nostri,
vel, ut usus fert hujus seculi, Bonosus. Episcopus
creatus: cujus omnis memoria vitæ, ut multorum
deinceps sequentium Antistitum, funditus deleta.

acta ignota,

3 Ad annum deinde cccclxxxi pag. 301 ita loquitur:
Habere per id tempus Britonium Episcopum Tre-
viri, qui in locum successerat defuncti Bonosii. Ta-
metsi vero pontificatus Bonosii nulla sit litterarum

C

memoria consignatus; eum tamen inter Confessores
adscriptum, septimodecimo Februarii non silent
Martyrologia: et in B. Paulini æde, sub ara S. Cle-
mentis, ubi ejus in Martyrio vel Confessione sunt
reconditi cineres, talis admodum epigraphe legitur:
HIC SITUS EST BONÆ MEMORIÆ BONOSIUS TREVIRORUM
ARCHIEPISCOPUS CUIVS AD HOC MUNDO TRANSIITVS XIII
KAL MAR. CELEBRATVR. Clare dein ostendit Brouerus,
diversum ab hoc esse Bonosum illum Murædonia: Epis-
copum, in synodo Cupuana damnatum, quod illicitam
Dei Genitricis pudicitiam negaret: stem alterum ejus-
dem nominis, S. Hieronymi amicum et comitem, Tre-
viris aliquando studiorum causa versatum, deinde in
Oriente anachoretam factum: ac demum Luciferianum
illum, qui Treviris, Maximi jussu, ut creditur, in car-
cerem conjectus in eo interit. De S. Britonio S. Bono-
si successore agemus v. Maii.

epitaphium.

F

ANIMADV. PAP. 2

DE S. PULCHRONIO EPISCOPO VIRDUNENSI IN BELGICA I, Commentarius historicus.

J. B.

CIRCA AN. CCC-
LVI
XVII FEB.

Ubi de S. Polychronio Episcopo Babilonis et
Martyre cgit Cardinalis Baronius in Annotat.
ad Martyro. xvii Februarii, ista subnectit:
Fuit ejusdem nominis S. Polychronius Epis-
copus Virdunensis in Gallia, discipulus S. Lupi Tre-
censis, de quo habetur mentio in Actis ejusdem S.
Lupi. Actorum verba hæc proferemus. Non tamen ad-
scripsit Martyrologia idem Baronius Polychronii no-
men, quem Pulchroonium vulgo alii appellant cum Bre-
viario Virdunensi, in quo officio semiduplici colitur hoc
die. Inscriptus ad hunc ipsum diem MS. Martyrologio
monasterii Centulensis, sive S. Richari, quod Bedæ
nomen præfert, estque minimum a 13 annis exaratum.
Ita utem habet: Virduni S. Pulchronii Ep. et Conf.

S. Pulchro-
nius Episc.
Virdun. colit-
tur 17 Febr.

Eundem recenset Constantinus Ghinius in Natalib.
SS. Canonicorum, sed fallitur, dum S. Lupi Torna-
censis Ep. discipulum ait fuisse: nullus enim Tornaci
Lupus Episcopus fuit, sed Trevis.

2 Grænam S. Lupi vitam habemus e vetustis co-
dicibus descriptam. Prior (quam et Sarius stylo passim
elimato edidit) ista de S. Pulchroonio prædicat: In S.
Pulchroonio Episcopo Ecclesie Verædunensis cura-
tionum gratia prælucebat, ita ut religatis post
tergum manibus dæmoniis imperaret, et prius
sensum perciperent, quam in collisionem suorum
corporum cernui laberentur. Altera proluxior, ista
habet: Prolixitate impoliti sermonis fastidium puta-
mus nos intulisse lectoribus, dictis rimantibus actus
tanti

gratia mitra-
culatorum cla-
rus,

A tanti Pontificis. Unde garrulitas nostra, quæ ingenii sui stultitia magis dedecorat decoranda, conticescat, et tanti Magistri interdum propria intermittens, discipulorum ejus aliquos patefaciat, ut arguementum ab effectu trahentibus doctis, in discipulorum vita mirabili, mirabilis liqueat virtus Magistri. Subscriptis etenim ejus reserantibus discipulis, qui ejus in talibus semper adhaerant momentis, relatio ejus actuum tradita est posteris. Quorum unus fuit S. Polycronius Ecclesie Verdunensis Episcopus, meritis et honore coruscus : cujus vitam sanctitate plenam, munere virtutis, miraculorum patratio ostendit, quibus claruit plusquam credibile sit. Nam miseris, quos dura vexabat conditio furoris, ut et extrinsecus angerentur ferreis hominum catenis, precibus a Domino remissionem impetrabat sanitatis, ut et demones pellerentur, cum armis suis virulentis, et larvarum lemurumque carerent deinde phantasia. Nec solum in talibus, sed et in diversis fulgebat horum similibus, quæ libellus de ejus vita scriptus elucidat scire volentibus.

3 Libellum illum de ejus vita scriptum nondum vidimus : nec videtur Bertharius Presbyter, qui haud diu post annum 1000, Dudois Episcopi Virdunensis rogatu, gesta antecessorum ejus succecte descripsit; nam de S. Pulchronio nihil unquam habet, nisi quæ ex prior Vita S. Lupi retulimus. Delibabimus hic obiter, quæ Richardus Wasseburgius lib 2 Antiquitatum Galliarum Belgicarum de eo memorat prædidit, non indiligens scriptor, sed qui majorem inisset a posteritate gratiam, si apocrypha secerneret a legitimis potuisset, et oculorum, quibus usus est, loca distincte ritasset, aut reddidisset etiam verba. Is ergo de S. Pulchronio ista fere commemorat.

4 Pulchronius in Gallia Belgica natus, nobilitatis, potus, opulentisque parentibus, quorum fere Virduni domicilium fuit, aut vicinis locis ubi erant eorum prædia ac possessiones. His admodum adoleverens orbatus, a Lupo consanguineo suo, ejusque conjuge Puninola, Pulli Leucorum commorantibus, divinarum rerum perstudens, in tutelam susceptus, magistrisque traditus, ut litteris ac bonis moribus evulsetur. Cum deinde pu conjugis puri consensu multum seculo remississet, religiosam vitam amplecti, Lupus parva post ad Tricassinæ Ecclesie solum erectus est. Qui deinceps cum S. Germano Autisiodorensi in Britanniam profecturus ad compescendum Pelagyanorum rabiem, Pulchronium secum duxit. Institit in Lupi virtutes egregias studiosè annulari, illum observare, illi servire, summa reverentia ac submissione, velut magistro ac domino. Quæ sancti Antistitis tunc eo itinere adire pericula, in S. Germani Vita xxxi Julii inque S. Lupi xxx ejusdem descripta, eodem Pulchronio quoque supervanti fuerit : et quæ postea Lupo civibus Trecentibus Attala Hunnorum Rex tentabat, nisi præsidio illis benignitas Numinis fuisset.

5 Fata in campis Catalunniciis Attala ac pulso, respuravit aliquantulum Belgica, nisi quod ei Franci incubabant. Verdunum, quæ urbs tunc vilis Reip. Romana parebat, Antistitem sibi, quo dicitur antea diu curuisse, duri postulavit, impetratque. Dignissimus eo munere visus Pulchronius, quippe et Virduni ortus, et sanctitatis doctrinæque famam conspicuus Trevis accersitur, Lupoque probante, supponit auri cervicem. Verdunum ergo perductus, magnaque civium letitia exceptus, in SS. Petri et Pauli basilica, quæ nunc S. Vitoni appellatur seu Videni, dicitur inauguratus. Tum divinus curraminus, si qua vitæ aut neglectæ, restaurare aggressus, precumque publicarum et secretorum ritus ordinare.

6 Anni circiter lapsa spatio Romam profecturus, Pontifici Marino (Leo Magnus is erat) obtemperandi studium coram testaturus, sacræque veneratus pie loca. Ea occasione missum ad Chalcedonensem syno-

dum aut Wasseburgius, nulla vel in speciem probabili argumento et ratione temporis repugnante : nam anno eodem, quo cum Attala in Catalunniciis campis dimicatum, Christi coceli coacta et absoluta ea synodus est, in qua qui adfuerit Polychronii Episcopi, in proprias in Oriente Sedes habere quæ indicantur. Iter autem hoc Romanum Pulchronii nostri anno inimum coceli aut etiam serius contigit. Fortassis decreta synodi a Pontifice accepit, atque in patriam attulit. Alioquin etiam Demochares, Chcum, Claudius Robertus, Ghinius, Sausanus, aut synodo illi interfuisse.

7 Roma reversus, intra urbem novæ basilicæ jecit fundamenta, facultates suas omnes, quas a majoribus non exiguas acceperat, in eam rem profudens. At loci angustia opus arcebat, Hortis ejus fundisque propinquis pu homines ultra cessere, ut spatium amplarent. Tantum in Antistitis sanctitate ad perveniendos animos erat ueteritatis. Nec ac superari munificentia passus est. His enim, de Antistite suo atque Ecclesia ita praeclare meritis, prærogativam aliquam honoris tribuit, quæ deinceps posteri eorum fructi, et fruuntur etiamnum, in novorum Antistiti solenni ingressu, utque Feudatarii Virdunenses appellantur. Eam ipsæ basilicæ Deparæ Virginius honori dicavit, atque ejus præcipua solemnitate coli Nativitatem decrevit. Sculpti quoque illius effigiem curavit, serpentem pede conculcantis, quippe quæ cunctas hæreses, quarum serpens symbolum est, sola interemerit. In hanc basilicam Sedes translata est Episcopalis. Ipse tamen in priore SS. Petri et Pauli urbe suburbana sepeliri se jussit. Hæc fere de S. Pulchronio rebus gestis Wasseburgius.

8 Quædam ejus miracula, a Berthario ac Wasseburgio prætermissa, imitantur in Virdunensi Breviario, Lectione tertia ac quarta, hunc in modum : Legimus siquidem in Vita beatissimi Lupi Treassime civitatis Episcopi, qui eo tempore quo nefanda gens Hunnorum, Gallicanum regnum invadens, cædes Dei servorum et destructiones ecclesiarum exercebat, civitatem sibi a Deo commissam feliciter gubernabat; Pulchronium admirandæ sanctitatis virum, discipulum ejus fuisse, et tantis tunc virtutibus claruisse, ut si qui ei demoniaci offerrentur, mox eo viso solvebantur. Tantum ergo virum post excidium Hunnorum Ecclesia Virdunensis meruit habere Patronum. Cujus meritis sæpenumero nimias inundationes aquarum cessasse vidimus, cum per contigua loca sacrosanctum corpus ejus deportatum fuisset.

9 Cum in suburbana Apostolorum urbe sepultus esset S. Pulchronius, postea Hatto Episcopus, qui seculo ix cum erat Ecclesiam, epus, Sanctorumque Possessoris et Firmini corpore refodi curavit, non absque carlestibus portensis, et thesiris usibus factis incluso, intra urbem transferri, ut idem auctor est Wasseburgius. Meminit hujus translationis Bertharius his verbis : Post hos extiterunt SS. Pulchronius, Possessor et Firminus : de quorum iuveniorum nihil aliud scimus, nisi quod a primis temporibus eorum merita Deo fuerunt grata, et inter cives Sanctorum sunt enumerati. Legitur enim in Vita B. Lupi etc. Certe quando reliquie de predictis Sanctis fuerant acceptæ, tempore Domini Hattonis Episcopi, hinc et monumenta istorum honorabiliter ac venerabiliter, sicut debet Sanctos, sub monumento B. Vitoni reperta sunt. Pars autem corporum illorum ab aliquibus visa, satis ostendit, quod eorum animæ in beata felicitate gaudio fruuntur æterno.

10 Celebratur anniversaria illius translationis memoria in Ecclesia Virdunensi, die 14 Maii, officio trium Lectionum. Quo die ista habet Molanus in Suctario ad Usuardum : Virduni translatio ejus loci Episcoporum et Confessorum Pulchronii, Possessoris ac Firmini. MS. Martyrol. Centulense, antea citatum : In suburbio

DUCEB. B.

præsertim in effugandis demonibus :

Vita ejus scripta.

Virduni in-

* imo Plumenola. edocatur a S. Lupo Ep. Tre.

ductus ab eo in Britanniam,

multo cum eo passim,

factus Episcopus Virdun. an. 431 vel 432

Ecclesiam suam restoravit :

in Bonno,

at non ad concil. Chalcedon.

novam ecclesiam edificat

(gratus erga cooperatores)

dicatque. D. Virg. E

et Cathedralem constituit :

repressæ per ejus reliquias inundationes.

F ejus et duorum successorum corpora in urbem translata

ab Hattone Ep. ser. 9

Translationis festum 5 Martii

A bio Viridunensi sanctorum Episcoporum Polychronii, Possessoris, et Firmini Confessorum. Saussnius in *Martyrol. Galliano ad eundem diem*: Apud Viridunum translatio ejusdem civitatis Episcoporum, beatorum Confessorum Polychronii, Possessoris, et Firmini: inter quos Polychronius ut ordine prior, sic potior meritis, et gestis præclarior fuit. Cujus deinde longum texit elogium, in quo, quæ jam relata sunt, commemorat, gratia curationum illustrem extitisse; Episcopalem Sedem ab æde suburbana... in ecclesiam beatissimæ Virginis, quam in urbe construxerat, transtulisse, imaginem in eminentiori templi aditu collocasse, serpentem pedibus concul-

cantem etc. Quin et concilio Chalcedonensi interfuisse existimant, ut alii ante citati. Solius S. Firmini meminit eo die MS. S. Marimum his verbis: Viriduno S. Firmini. Hujus ac S. Possessoris natalis recollitur in *Viridunensi Breviario in Decembris*.

11 Meminit hujus S. Polychronii Baronius tom. 6 *Annal. ad an. 489 num. 13*. Claudius Robertus (qui cum Chenu, Demochare, Fasseburgio sextum ejus Ecclesie Episcopum statuit) obisse ait circa ann. cccclxxx. S. Vitonus, qui quarto post eum loco eam Ecclesiam rexit, urbe a Clodoveo expugnata, creatus Episcopus est.

quando obierit?

DE SANCTIS EPISCOPIS

LOMANO ET FORTCHERNO

ATHRYMÆ IN HIBERNIA,

Commentarius historicus.

G. H.

§ 1. *Origo Ecclesie Athrymensis. S. Lomani Acta et Episcopatus. Conversio S. Fortcherni ejusque parentum.*

Athryma, alius Athruma, Athrumia, Athrimma, Trimma, oppidum *Medie in Hibernia, juxta radum et pontem fluminis Boyni, qui inde ad civitatem Pontanam deflens, in Oceanum exoneratur. De Ecclesia Athrymæ primum fundata Usserius in Indice Chronologico ad Antiquitates Ecclesiarum Britannicarum ista adann. Chr. ccccxxxiii observat*: S. Lomanus, Tigridiæ sororis S. Patricii filius, cum in portu Colbdiano juxta hodiernam Pontanam duobus diebus quadragenariis avunculum frustra expectasset, adverso Boyno flumine ad urbem Trimmensem navigio vectus, Foirt-cherneum cum matre sua Britonissa, et patre Fedelmilio, loci Domino, totaque ejus familia baptizavisse traditur. Indeque a Patricio et Lomano, qui eam regionem a Fedelmilio dono acceperunt, Ecclesia Trimmensis primum est fundata. *Idem Usserius cap. 14 pag. 966 asserit ab hoc S. Lomano, seu Lomano, primo Trimmensis Ecclesie in Orientali Media Episcopo, ac magni Patricii nepote, appellationem accepisse Port-Loman, Nugentiorum in Occidentali Media oppidum in illoque Sancti illius adhuc coli memoriam: at quomense dieque non trahit. Colganus refert. SS. Lomanum et Fortchernum ad xvii Februarii, abduque eorumdem festum alterum in Menologus Hibernicus annotari xi Octobris. Neutro die de iis quidquam in nostris Martyrologis adhuc reperimus: quare cum Colgano ad hunc xvii Februarii de illis agimus, infra verbum Martyrologii Tamlectensis datur.*

2 *Jocelinus in Vita S. Patricii cap. 3 hanc S. Lomani originem tradit*: Erant, inquit, tres sorores S. Patricio memorabiles, in sanctitate et justitia Domino placentes: harum fuerunt nomina, Lupita, Tigridia, et Darerea. Tigridia felici fecunditate ditata, fructus optimos protulit: quia septemdecim filios et quinque filias edidit. Omnes mares magni meriti, Pontifices sanctissimi, Sacerdotes optimi, et monachi fuerunt, feminæ vero sanctimoniales electæ, in magna sanctitate dies consummaverunt. Episcoporum nomina, Brochadius, Brochanus, Mogenochus et Lomanus fuerunt: qui cum S. Patricio avunculo suo de Britannis in Hiberniam venientes, et in agro Dominico strenue collaborantes, messem multam ad horrea coelestia transmittendam collegerunt. Darerea vero, sororum ultima, mater erat Episcoporum sanctorum Mel, Rioch et Munis... Vere generatio istarum apparet benedicta, juxta sacri se-

riem eloquii et hæreditas sancta nepotes S. Patricii. *Hæc Jocelinus. Nomen patris exprimitur in Vita tripartita S. Patricii, cujus liber ii ob adventu S. Lomani ad ostium Boyni fluminis juxta urbem Pontanam ita incipit*:

3 Postquam S. Patricius fidem Christi Hibernis prædicaturus cum sua classe in Hibernia appulit, declinans ipse Temoriam, reliquit S. Lomanum in Inlhear-boinne ad naves tempore Quadragesimæ custodiendas: eique in mandatis dedit, ut navem adversus fluminis cursum Athrumiam usque moveret, ubi tunc erat arx Fethlemidii filii Laogarii, filii Nelli. Cum autem S. Lomanus juxta Athrumiam appulisset, sequenti die mane venit ad ipsum divinas laudes persolventem Fortchernum, Fethlemidii filius, ad auditam psalmodiam et cantum multum admiratus: ad cujus prædicationem et mox credens, baptizatus est. Et cum in viri Dei psalmodia et doctrinis nimis delectatus hæreret, superveniens ejus mater filium quesitura, Clericos humaniter salutavit. Erat enim ipsa de Britannis, Scotia nomine, Regis Britannie filia. Accessit et ipse Fethlemidius, et credidit, et Athrumiam in perpetuum obtulit Deo, S. Patricio, S. Lomano, et Fortcherni filio suo, qui monasticum sive clericale institutum apud S. Lomanum mox amplexus est.

His peractis advenit et ipse S. Patricius, et Athrumiæ fundavit Ecclesiam viginti quinque annis ante extractam Ecclesiam Ardmachanum, ibique reliquit S. Lomanum discipulum suum. De Britannia enim erat origo S. Lomani, et soror S. Patricii erat ejus mater: fuit enim filius Gollit, et fratres ejus erant S. Munis Episcopus de Ferguidhe, in regione Cuirene in boreali parte Mulse, ad ripam australem fluminis Ethne; Brochadius de Imbeach-each in Kierragia, Connacæ regione; Brochanus de Bregmagia regione de Una-tortan; et Mogenochus de Kill-dumhagloinn in regione Bregiorum. Et hi erant veri filii S. Patricii similitudine, religione, baptismo, et prædicatione: et quidquid acquisiverunt sive in agris, sive in Ecclesiis, totum Patri et Magistro Patricio obtulerunt in sempiternum.

4 *Eadem puillo accuratus tradit ante memoratus Jocelinus in Vita ejusdem S. Patricii his verbis*: S. Patricius de partibus Ulidiæ navigio transvectus, in Midie finibus ad ostium Boyni applicuit inter barbaros et idololatrias, navem suam cum armamentis ejus S. Lomani nepoti suo custodiendam commisit: injunxit illi, ut saltem quadraginta diebus in illis partibus commorando, istam obedientiam sustineret, dum ipse ad ulteriora interim regionis loca ad prædicandum

Eccle. 44. 12. E

S. Lomanus venit Athrymam:

convertit S. Fortchernum,

ejusque parentes

F

natus patre Gollito:

inter barbaros aspirat ad martyrium

SECULO CH. V
XVII FEB.Athrymæ in
Media Hiberniæ
provinciaEcclesia fundatur a SS.
Patricio et Lomanocollitur hic
cum S. Fort-
cherni 17
Febr. et 11 Oc-
tob.mater ejus Tigridia, soror
S. Patricii.

fratres Episcopi.

A dicandum pergeret. Lomanus vero lucis manens nuntius, spe martyrii obtinendi factus obediens, in-junctum sibi dierum spatium ibidem demoratus du-plicabat, quod nullus sociorum ejus facere, capiti suo timens, audebat. Ipse vero filius obedientie non est frustratus a fructu mercedis suae in hac parte. Dum enim obedientie suscipiens, patientiae fructum in se protulit, divini verbi semine fecundare terras alienas, ad proferendos fidei flores fructusque justitiae producere promeruit : et quanto devotius obedi-ebat Patri spirituali, tanto mirabilis elementa obtemperabant ei. Expletis namque dierum duobus quadragenariis, cum fatigatus esset diutina expec-tatione super reditu S. Patricii, quadam die flabris ventorum vehementius ex opposito spirantibus, ar-mamenta navis explevit; et fervens fide, fidensque de S. Patricii meritis, ipsius auctoritate, navi, qua-tenus se transereret ad locum sibi congruum, prece-pit. O signum hactenus inauditum et incomptum! Navis nemine gubernante contra fluvium et ventum ad votum viri Dei vellicavit, et ab ostio Boium flu-minis usque ad Athrym cursu prospero illum tran-svexit. Ipse vero navem ob merita Patricii vexit adversus aurae statum absque remigio in flumine

navis ad-
verso vento et
flumine :

B contrario, qui quondam fluenta Jordanis convertens retrorsum, in alvei proprii fontem retorsit cursu retrogrado.

5 Appulus S. Lomanus secus oppidum Athrym superius nominatum, prius filium cujusdam optima-tis ibidem dominantis, vocabulo Forkernum, ad se, dum recitaret Evangelium, venientem, deinde ma-terem ejus Britonissam natione, ad altimum patrem ipsius, Fethlemium nomine, ad Christum convertit, et in fonte, quem in oculis eorum de terra precibus produxit, illos et alios multos baptizavit. His itaque gestis sanctus Sacerdos, vigesimoquinto anno ante fundationem Arimachiae, ibidem extruxit Ecclesiam cui dotandae, distamque Fethlemium fidei famulus Christi effectus, Athrym et Miliam cum praediis nullis et pertinentiis suis, solemnem donatione con-tulit. Ipse vero trans annum secedens, mansionem sibi ac suis fecit, diesque suos in bonum consumma-vit. Lomanus in Ecclesia praefata Pontifex factus, Forkernum neophytum suum litteris imbuendum tradidit, et in brevi sufficienter litteratum, ad sacer-dotium promovit.

fontem ad
baptizandum
elicit

6 Jacta haec Ecclesiae Athrymensis fundamenta, ex antiquiore auctore Tirechano, licet minus eleganter ex-plicata, repetit Usorius pag. 833. Cum (inquit) Pa-tricius cum sua sancta navigatione ad Hiberniam pervenit, S. Lomanum in ostio Boimede navem cus-todire reliquit quadraginta diebus et quadraginta noctibus : ac deinde aliam quadagesimam propter obedientiam Patricio mansit. Deinde secundum im-perium sui Magistri in sua navi, contrario flumine usque ad veldum Trum in ostio arcis Feidilmedi filii Loigniri, Domino gubernante, pervenit. Mane au-tem facto, Fortchern illius Feidilmedi invenit Evan-gelium recitantem : et admiratus Evangelium et doctrinam ejus, confestim credidit : et aperto fonte in illo loco a Lomano in Christo baptizatus est. Et mansit cum illo, donec mater ejus quaerere eum pervenit : et facta facta est in conspectu ejus, quia Britonissa erat. At illa similiter credidit; et iterum reversa est in domum suam, et nuntiavit marito suo omnia, quae acciderant illi et filio suo. At vero Feidilmedi iustificatus in adventu Clerici quia de Britonibus matrem habuit, filium Regis Brit-tonum, id est, Scyth-noosa. Salutavit autem Fedel-midius Lomanum lingua Britannica, interrogans eum de fide et genere, et respondit ei : Ego sum Lomanus Britto, Christianus, alumnus Patricii Epi-scopi, qui missus est a Domino baptizare populos

colloquitur
cum paren-
tibus S. Fort-
cherni,

Hiberniensium et convertere ad fidem Christi, qui D me misit huc secundum voluntatem Dei. Statimque credidit Fedelmidius cum omni familia sua, et im-molavit illi et S. Patricio regionem suam cum pos-sessione sua, et cum omnibus substantiis suis, et cum omni progenie sua. Haec omnia immolavit Patricio et Lomano cum Fortcherno filio suo, usque in diem judicii. Migravit autem Fedelmid trans amnem Boim-deo, et mansit Loman cum Fortcherno in vado Trum, usque dum pervenit Patricius ad illos, et aedificavit Ecclesia cum illis anno xxii, antequam fundata est Ecclesia Alt-machae. Haec Tirechanus, qui annos xxii inter utriusque Ecclesiae fundationem ponit, alii xxv. Usserus ad annum xii ante Arima-chiam fundatam primordia Ecclesiae Athrymensis referenda arbitratur, hujus scilicet ad annum ccccxxxiii, Arimachae vero ad an. ccccxlvi.

ab his dono ac-
cipit amplas
possessions,
ipsis alio mi-
grantibus :

fundat Eccl-
siam Athry-
menscm, du-
ante Arima-
chanam :

7 Scripsisse vero S. Lomanum acta sui magistri et amnuli S. Patricii, tradit Jocelinus in ejusdem S. Patricii Vita. Quatuor, inquit, codices de virtuti-bus et miraculis ejus partim Latine, et partim Hi-bernice conscripti reperiuntur, quos diversis tempo-ribus quatuor discipuli ejus, videlicet B. Benignus successor illius, et S. Mel Episcopus, et S. Lomanus Pontifex nepos ejus, et S. Patricius filiolus ejus, E qui post discessum patris sui in Britanniam remeans in fata decessit, et in Glastoniensi ecclesia sepultus est honorifice, conscripsisse referuntur... De quibus omnibus, quaecumque fide digna reperire potui, in hoc opus collecta communicare notitiae posterorura gratum duxi. Haec Jocelinus. Colganus Append. 4 ad Actu S. Patricii par. 3 arbitratur S. Lomanum scrip-sisse gesta sui Magistri adhuc in carne viventis, ipsumque Lomanum ante annum ccccxx, et sic diu ante mortem S. Patricii decessisse. Quae ex aetate S. Fortcherni confirmantur.

scribit Vitam
S. Patricii

adhuc viven-
tis,

mortuus ante
an. 460.

§. II. S. Fortcherni Episcopatus, dein vita mo-nastica. Socii varii Athrymae quiescen-tes.

D De obitu S. Lomani ac de promotio S. Fortcherno ad Episcopatum Athrymensis haec scribit Auctor Vita tripartita S. Patricii sub initium libri 2 ante citati : Post aliquantum vero tempus, cum S. Lomanus vi-deret sui exitus appropinquare diem, ipse cum disci-pulo profectus est ad S. Broccidium fratrem suum visendum : et eorum ipso resignavit Ecclesiam, cui praerat, in S. Patricium et Fortcherno, mandans ut Fortchernus illud ante suam e corpore decessum susciperet. Sanctus vero Fortchernus renitebatur, allegans non esse consentaneum, ut ipse in proprio patrimonio Ecclesiam suscipiat administrandam, ne videatur jus hereditatis praetendere in ea, quae ipse et pater suus Deo et S. Patricio obtulerunt. Et cum S. Lomanus nollet suam ei benedictionem impertiri, nisi suum praereret consensum ad onus illud susci-piendum, tandem consensus. Cumque post mortem sui Patris tribus tantum diebus praeset, regimen illius Ecclesiae traustulit in quemdam peregrinum, nomine Cathadlum. Loca autem, quae Princeps Fedlemidius Laogarii Regis filius obtulit SS. Patri-cio, Lomano et Fortcherno, erant Athrumia in re-gione de Hy Laogaire Brengiorum, et Ingain regione de Hy Laogaire Media. Ea autem loca obtulit et pro-se, et pro omnibus Regibus majoribus, et minoribus usque ad diem judicii.

F
S. Fortchernus
Episcopatum
oblatum dno
recusat :

9 Similia Jocelinus de utraque narrat, quae hic ad-dimus : Appropinquante inquit, die sui exitus de cor-pore, cum Forkerno praefato profectus est ad fra-trem suum Broccidium, praecipitque Forkerno in virtute obedientiae, ut Ecclesiae, cui praerat, regi-men susciperet post ipsius decessum. Ipso vero re-cusante,

A cusante, et allegante non esse rationi seu justitiæ consentaneum, ut in Ecclesia vel allodia patris sui, regimen susciperet animarum, ne videretur hæreditate possidere Domini sanctuarium, iterato Pater et Pastor præcepto perstrinxit illum. Quid plura? Benedictere noluit illum, donec huic oneri suscipiendo præberet assensum. Sancto denique Lumano ex hac luce ad luciferæ patriæ perpetuam mansionem migrante, Forkernus Ecclesiæ præscriptæ injunctam sibi curam suscipiens, tribus tantummodo diebus illi præfuit, ac deinde cuidam peregrino, genere Britanno, Cathaldio nomine, regimen illius commisit. Sic profecto vir Dei, patris sui præceptum adimplevit, et ne ceteris daret exemplum vindicandi jus aliquid in Ecclesiis, aut hæreditate parentum, omnimode vitare curavit. Hujus tamen Ecclesiæ cuncta prædia, de assensu Principum, a S. Lumano B. Patricio ejusque successoribus sunt collata, et ad jus Ardmanachæ spectant Ecclesiæ in perpetuum possidenda.

10 *Ablicato Episcopatu, S. Fortchernus secessit a terrenarum curarum streptu, et in loco quodam remoto monasterium extravit, Roscurensis appellatum, cujus Ecclesiæ nunc illa sit, quæ post abitum ejus dicta sit ob sacram ejus venerationem Ecclesia de Kill-Fortchern, sita in ea Lageniæ regione, quæ Idrona nuncupatur, adhibuit Colganus. In hoc Roscurensis monasterio, veluti in sanctitatis et sapientiæ palæstra plures postea pietate simul et doctrina illustres, in litterarum virtutumque studiis institutos fuisse colligimus ex Vita S. Finiani de Cluin-Eruard, danda ex codice Salmoniticensii xxiii Februarii. In ea sub initium hæc leguntur:*

11 *Cum natus esset, Finianus, lætati sunt parentes, atque baptizandum ad sanctum Episcopum Forkernum miserunt usque ad Roscurensis Ecclesiam. Mulieres vero cum puero iter agunt, et ex insperato obvius fit eis S. Abbanus Presbyter. Quærente vero sancto viro ab eis, quo tenderent, responderunt mulieres dicentes: Ad sanctum Episcopum Forkernum pergitimus baptizandi hujus pueri causa. Venerabilis igitur Abbanus vidit Angelos in comitatu pueri: mulieres quoque, quæ puerum portabant, contestate sunt se vilissem juvenem pulcherrimum,ponentem super caput pueri manum, qui dixit: Beatus erit hic puer. Et baptizavit infantem sanctus vir Abbanus, vocans eum Finnuch, quia ibi bina flumina ex diversis fontibus cohærent sibi in unum, ubi baptizatus est. Aqua enim ibi quasi albi coloris propter sui puritatem apparet. Hic vero altero nomine, quod est magis commune, Finianus dictus est. In loco vero, ubi sanctus infans benedictus lavacro salutis est purificatus, Crux posita est, quæ Crux Finiani vocatur. Hic adveniente tempore apud S. Fortkernum psalmos hymnosque cum aliis Ecclesiasticis officijs dicitur.*

12 *Ex S. Finiani Actis vias S. Fortcherni colligitur. Mansit namque S. Finianus sub S. Fortcherni magisterio, donec ut auctor Vitæ habet, trigesimum ætatis suæ annum completeret, quando valedicens Magistro suo S. Fortcherno, iter arripuit, et trans mare pergere cogitavit. Tunc triginta ipse annis in Britannia, constructis tribus Ecclesiis, commoratus est, dein reversus in Hiberniam, ad fidem post B. Patricii obitum neglectam restaurandam, ut ex officio ipsius Ecclesiastico edidit pag. 312 Ussernus, qui in Indice Chronologico hunc S. Finianum in Britanniam discessum tradit ad annum ccccxc, ejusque in Hiberniam reditum, post xxx annum Britannicæ peregrinationis completionem, assignat ad annum Chr. lxxx. Hinc*

constat S. Fortchernum post ablicatum Episcopatum, in extructo Roscurensi monasterio floruisse opinione sanctitatis circa annum Chr. ccccix, quando S. Finianus natus est, atque versus illius monasterium, ut ab eo sacro baptismi fonte ablueretur, deportatus: apud quem dem ad annum circiter ccccxc permansit, ac triennio ante ex Hibernia discessit, quam S. Patricius natatur ab Usserio e vita excessisse, quod ad xvii Martii executionum. Quamdiu S. Fortchernus post annum ccccxc adhuc exeret, non constat.

13 *Colganus ait in Menologiis Hibernicis diversa observari festa tam S. Lumani, quam S. Fortcherni, utrumque referri et xvii Februarii, et xi Octobris: ab illo appellari Port-Loman oppidum, ab hoc ecclesiam de Kill-Fortchera, in illisque ut diximus, singulorum sacram memoriam haberi: utrumque etiam cum aliis sociis Athrymæ xvii Februarii coli, quos ex Martyrologio Tamactensi ita recenset: Lomani Athtrumensis cum sociis suis, id est, Patricio Hostiaro, Lurecho filio Cuanach, Fortcherno, et Cælo Oetra, Ædo, Ædo, Cormaco Episcopo, Connano, Comeno Episcopo, Lacteno Sacerdote, Ossano, Sarano, Connallo, Colmano, Lactano Episcopo, et Finnsecha Virginæ. Hi omnes Athrumiæ requiescunt. Hæc ibi.*

In apographo nostro, a Colgano comanicato, dicitur Lomanus hostiarius S. Patricii cui socius Athrumiæ Lurechus filius Cuanach etc. Colganus de his, excepto Cælo Oeltra, qui in apographo nostro Cælus Oetra dicitur, ad xvii Februarii agit, ac Sanctos appellat, fassus tamen non esse verosimile, omnes hos octodecim Sanctos eodem die decessisse, neque arbitrari se eorum natalem, sed aliam festivam memoriam hæc die celebrari. Coli autem Patricium Ostiarium xxvi Augusti: Lurechum ab aliis Hibernis referri ad xvii Februarii: Fortchernum esse Episcopum, de quo hoc loco egimus: ex tribus Aedis, qui in apographo nostro Aidi appellantur, duos haberi filios Feigussii, tertium filium Guarii: Cormacum Episcopum Athrumensem esse juniorem ac senorem, referri in Fastis Hibernicis ad xvii Februarii: senorem postea fuisse Ardmanachum Episcopum, appellari Comorbanum, id est, successorem, S. Patricii, mortuumque esse anno ccccxcvii, de quo ejus adolescentia nri in Vita S. Patricii tripartita, aliisque a Jocelino scripta, sed illic absque Sancti titulo: Conanum et Comenium a variis ejusdem nominis non distingui: Lactenum Sacerdotem (in apographo Lactentium) forte esse Abbatem de Achadur, ac xix Martii coli: Ossanum Presbyterum videri fratrem S. Cormaci junioris Episcopi Athrumensis, qui floruit sæculo viii. Saranum, Connallum et Colmanum a variis ejusdem nominis Sanctis non posse distingui: videri tamen Connallum filium Fiachnæ, et Colmanum filium Lugidii esse: Lactanum, in apographo nostro Lactanum, alibi Lactinum, Episcopum esse, qui etiam in Martyrologis non Hibernicis ad xix Martii memoratur: denique Finnsecham Virginem coli xii Octobris: quod hoc loco indicasse sufficit. In Martyrologio Mariani Gormani Abbatum Lugidniensis recensentur ad xvii Februarii etiam sequentes, quorum non meminit Colganus: Dachonna filius Oraui, Robneus Episcopus, Midus filius Facundi, Brelachus filius Fichelli. Ex his in Tamactensi habentur Dachonna filius Udrani, Mido, seu Midus, filius Facundi juxta Sligeach, Brelachus filius Fichelli: ut loca Robnei est Fichellachus seu Fichellius. Ad Finian S. Attractæ Virginis ix Februarii coli: ut quorsum tam hunc quam alios jam memoratos hic omiserit, ac contra alios ea eisdem fastis reveseat, hanc satis assequimur.

D AUCTORE G. H.

SS. Lumani et Fortcherni veneratio:

alii ipsius ad-juncti socii,

E

Patricius Lurechus,

3 Aedi,

Cormacus,

Conanus, Comenus, Lactenus, Ossanus,

F

Saranus, Connallus, Colmanus, Lactanus

Finnsecha v.

Alii fastis Hibernicis hic adscripti,

a Colgano omitti,

inivus admittit,

ac post tri-duum,

resignat:

extravit mo-nasterium

Roscurensis:

ad cum S. Finianus baptizandus fertur circa an. 460

apud cum instruitur?

usque ad an. 490.

ab in Britanniâ

redu in Hiberniam an. 500.

DE S. HABETDEUS EPISCOPO LUNENSI MARTYRE.

J. B.

CIRCA AN. D.
XVII FEB.S. Habetdeus
Epab Arianis re-
legatus,

dein occisus :

Luna urbs olim celebris fuit ad Maeram amnem, qui Etruræ ac Liguria limes est. Vix nunc rudius extare ejus urbis tradunt. Episcopatus Sarzanam aliquanto inde spatio distantem translatus a Nicolao v Pontif. Max. sed Episcopus Lunensis ac Sarzanensis appellatur. Colitur Sarzanæ S. Habetdeus, sive (ut Præter Episcopus Equinus lib. 11 cap. 59 loquitur) Habetdeuta. Ferrarius etiam in obliquis casibus Habetdeus appellat. De eo ista tradit idem Equinus : Habetdeum Episcopus Lunensis et Martyr, tempore Vandaliæ persecutionis in Italia martyrium passus est. Qui dum Arianæ professioni resisteret, primo in exilium relegatus est : deinde ipsum Vandali revocantes, obturatis eidem ore, ipsum aqua more Arrianorum rebaptizarunt, putantes ex hoc ejus conscientiam violare. Sed dum adhuc illis fortius obisteret, ab eisdem capite cæsus est.

2 Eodem alius verbis memorat Ferrarius in Catal.

SS. Italiae, citatque Equinum, et Officia Ecclesiæ Sarzanensis. Eodem aliquanto brevius Ughellus tom. 1 Italiae sacrae, ubi cum primum numerat Lunensis Ecclesiæ Episcopum. Dubitat tamen Ferrarius, an non potius Africanus Episcopus fuerit, tum quia nomen illud Afris Christianis familiare, ut Quodvultdeus, Deo gratias etc, tum quia licet sæpius maritimam Italiae oram incursaverint Vandali, ipsamque urbem Italiae expularint, nunquam tamen firmus in Italia sedes habuere, ut in exilium relegasse Episcopos, dein revocasse videret possunt. Quis si ab eis veratus vultus injuriis in Africa, demum proscriptus, ut alii plurimi, in Italiam venit, atque ibi a Gothis, itidem Arianus, postea occisus? Sed nihil affirmamus, præsertim repugnante Lunensis Ecclesiæ traditione.

Lunensis
Episc. an.
Africanus?

3 Coli xvii Februarii ab Ecclesia Sarzanensi trahunt iidem Ughellus et Ferrarius atque hac iterum in gener. Catal. SS.

colitur 17
Febr. Sarza-
næ.

B

DE S. FINTANO PRESBYTERO, ABBATE DE CLUAIN-EDNECH IN HIBERNIA,

Commentarius prævius.

G. H.

SECCULO CHR. VI
XVII FEB.S. Fintanus
Presbyter co-
litur 17 Febr.In Scotia ho-
dierina habi-
tasse ab ullis
dicitur,ab aliis in Hi-
bernia,Abbas de Clu-
ain-Ednech.

Celebris est hoc die S. Fintani memoria in Fastis sacris. Martyrologium Romanum : In Scotia S. Fintani Presbyteri et Confessoris : addit Usuardus, magne virtutis viri. Similia habent passim reliqua Martyrologia, etiam perantiquo munus exarata, sub nomine Beate, Usuardi, et Adonis : in quibus Fintanus, Fintanus, Fintanus, Fundanus, Printanus vocatur. MS. Bruzellese, MS. Florarium, Maurolycus, Episcopum appellat, errore arrepto ob alium S. Fintanum Scotum Episcopum, qui hoc etiam die colitur.

2 Quoniam vero in dictis Martyrologis Scotia intellegatur, inter hibernicos Scotos ac Hibernos controversatur. In Breviario Aberdonensi post verbum S. Fintani Presbyteri Vitam hæc verba addunt : S. Fintani Prioris in Scotia. Demptis in Menologio Scotico addit : qui postea Episcopatum gessit. Idem in Historia Ecclesiæ gentis Scotorum cap. 509, relictis Martyrologis Romano, Galesini et Maurolyci, aut, ab aliis Presbyterum, a quibusdam Confessorem, a nonnullis Episcopum, Breviario Scotico Priorem perhiberi; Martyrologia MSS. non extare, quæ scilicet quæ viderit : quamplurima nos habemus quibus S. Fintani memoria inscripta. David Camerarius eundem Fintanum, quem festatur xvii Februarii celebrari in Martyrologis Romano et Usuardi, retulit ad Kalendas Februarii, nulla data, cur ita statuat, ratione. Hæc Scoti hibernici.

3 In antiqua Scotia, sive Hibernia, natum esse et vixisse S. Fintanum asserunt Hiberni : una viginti quatuor in ea insula extitisse Sanctos, Fintanos appellatos, tradit Colganus ad xvii Februarii cap. 1 Appendicis post vitam hujus Fintani, quem Abbatem et Fundatorem monasterii de Cluain-Ednech fuisse tradit cum Martyrologio Hibernis, ex quibus Marcellinus collocat Cluain-Ednech in Laghisia regione Lagenie, et quidem in diocesi Lethghibnensi, ut Colganus habet, qui cap. 4 Appendicis enumerat viginti duos hujus monasterii Cluain-Ednech Abbates, quorum sex Sanctis adscriptus memorat.

4 Vitam hujus sancti Abbatis duntaxat ex MSS. Salmanticensi et Kilkenniensi, ex alio Kilkenniensi eam

edidit Colganus, atque ex MS. Insule omnium SS. daturus ad xv Novemb. quo aliud ejus festum celebrari monet. In hac Vita dicitur num. ultimo obdormivisse in pace xiii Kalendas Martii. Quapropter verosimiliter mihi videtur in antiquis Martyrologis de hoc S. Fintano ad hunc diem agi. Auctorem hujus Vitæ eandem S. Fintano fuisse probat Colganus ex num. 13, ubi prædicit patrem B. Sinchelli male periturum, bonaque ejus post mortem a Regibus ac Principibus inferenda : nutritorem vero facta penitentiâ, erogatis in pauperes divitiis, feliciter moriturum, additque scriptor : Quod est in futuro, non dubitanus, videntes præterita completa. Quæ tamen verba nonnumquam in Salmanticensi MS. non legi.

5 Floruit hæc Fintanus Abbas seculo Christi sexto, quo Rex Lagenaie erat Colum, seu Colman, secundum Anales Hibernicos, mortuus anno Chr. 1285. Ad hunc liberaturus captivum venit S. Fintanus, ut dicitur num. 19. Deum S. Columba de Tyrilglass Magister S. Fintani, qui eum in Cluain-Ednech misit, dicitur obasse anno 1285. Hic S. Columba Abbas Hibernis, qui S. Fintano adhuc adulescente præerat utiis monachis, mortuus est anno ætatis 1287 Christi 1085. Hunc autem Columbam opinatur Colganus S. Fintano superavisse qui hujus in regimine numerat perimicos successores S. Fintanum Madubann, ab eo, ut in Vita dicitur, constitutum, S. Fintanum cognomento Corach, et S. Fintanum, qui et Mauna, filium Tulcham, qui traditur obasse xxi Octobris anni 1085.

6 Præter alios discipulos, quorum in Vita est mentio, fuit S. Congallus Abbas Bruchorensis, in cujus Actis, ad x Maii illustrandis, hæc habetur : Sanctus puor Congallus sanctum habitum deseruit, et habitum Ecclesiasticum suscepit, et litteras apud quendam Clericum didicit, qui habitabat in quadam villa in ruca, et ille Clericus natura fragilis erat in voluptatibus... Congallus videns, quia Magister suus in errore adhuc maneret, deseruit eum cum patria sua, et direxit viam ad Australem Hiberniæ plagam, et intravit provinciam Laginensium, et venit ad S. Fintanum Abbatem monasterii, nomine Cluain-Ednech, regentem

hujus Vita un-
de edatur :et quo an-
tore?floruit in se-
culo Chr. 6,
FS Congallum
in suum mo-
nasterium ad-
mittit,

A regentem in plebe Laighis, positum in Aquilooail Laginensium plaga juxta radices montis Blœoma, recepitque S. Fintanus B. Comgallum in suam congregationem. Cumque ibi S. Comgallus in sancta conversatione duraque vita esset, immisit diabolus tædium magnum in corde ejus circa patriam suam et parentes, sustinens laborem magnum et durum, confessusque est suam tentationem sancto Patri Fintano, fuditque Pater sanctus preces et orationem ad Deum pro eo, et expulsus est illico diabolus a Comgallo per orationem sui senioris. *Et variis interpretis hæc leguntur* : Post multum jam tempus missus est S. Comgallus a S. Fintano, ut rediret ad patriam suam causa ædificandi cellas ad Christi famulos nutriendos. Tunc jam S. Comgallus adhuc post multos annos sine Ordine erat, nolebat enim gradus suscipere. Et accepta benedictione et oratione Patris Fintani S. Comgallus cum discipulis sibi ordinatis cepit pergere ad patriam suam... constituitque magnum monasterium, quod vocatur Benchor, in regione quæ dicitur Altitudo-Ultorum juxta mare Orientale, et maxima multitudo monachorum illuc venit. *Hæc ibi. Fundavit S. Comgallus monasterium Benchorense circa annum 1215, ut vel inle confirmetur atas S. Fintani : et certe plurimum aberrat Dempsterus, asserens eum floruisse anno 1300, vel 1300, vel 1300, nisi de quo ipse Fintano loquatur, clarius explanet.*

VITA

Ex II Codicibus MSS. et Colgano.

CAPUT I.

S. Fintani ortus, educatio, vita monastica. Cluain-Ednech monasterium extractum.

Sanctus Abbas Fintanus, vir vita venerabilis, de provincia Lageniensium oriundus fuit. Pater ejus vocabatur Gabhrenus, mater vero Findath : quæ cum esset prægnans, et proxima partui, ecce Angelus Domini venit ad eam, dicens : Recede ab hominibus in quemdam locum secretum, et esto ibi sola, donec infantulum sanctum parias. Paries enim, o mulier, filium, qui erit sanctus et magnus coram Deo et hominibus : Quæ statim juxta verba Angeli ad secretum locum perrexit : ibique sub quadam arbore septem diebus mansit *b* victum de cælo quotidie comedens propter gratiam infantis : et ibi peperit suum filium plenum Spiritu sancto, sanctum scilicet Fintanum : duxitque eum die octavo ad quemdam virum sanctum, habitantem in loco qui dicitur c Cluain, et ipse baptizavit gaudens Fintanum, et postea apud eum legit, *d* et profecit multum in gratia et litteris.

2 Quodam die, cum crevisset sanctus puer Fintanus, dixit sancto seniori suo : Pater para hospitium, quia hospites sancti ad te venient hodie. Turbatus est senior, quod non sibi hoc ostensum est, cum asperis verbis dixit puero : Unde hoc tu scis ? et quis ostendit tibi præ omnibus nobis ? Cui sanctus puer respondit : Dominus meus Jesus Christus ostendit, Pater, mihi, quod *e* S. Columba Kille cum sodalibus suis ad te hodie veniet. Quod ita completum est in illa die. Cum venisset S. Columba prope, dixit sociis suis : Paulisper declinare debemus ad senem cum sancto puero in propinquo habitantem. Cum ergo venisset ad locum illum S. Columba, dixit illi seniori : Ne irascaris, Pater, ego videlicet audivi, quando tu puerum sanctum tuum increpasti verbis asperis, prædicentem tibi adventum nostrum. Noli tu offendere eum, quia tu et locus tuus servies huic puero in æternum. Et ait senex : Credo quod ita erit. Antequam enim natus esset iste, gratia Dei curabat eum.

Februarii T. III.

3 Postea factus juvenis S. Fintanus, multum timore et amore Dei repletus est : et accepta benedictione Magistri sui sancti perrexit ad f S. Columbam filium Crimthandi, ortum de provincia Lageniensium, qui jacet in sua civitate, quæ dicitur Tyrdaglass, in terra Momoniæ juxta flumen Sionna : et accepit illum gaudens. Fueruntque apud eum tres sancti discipuli, id est, *g* Coembanus, qui est Pater sanctus monasterii Enach-truim ; S. Fintanus, cujus vitam scribo, et *h* R. Mocumin, qui est cum S. Columba Magistro suo in civitate Tyrdaglass. Et hi viri sancti unum cor habentes, quærebant huc atque illuc locum, ubi manerent ad serviendum Deo : et venientes ad quemdam locum in finibus Lageniensium, dixerunt ad S. Columbam Magistrum suum : Nos debemus, Pater, hic manere, et servire Deo. Qui dixit eis : Hic locus non est vobis a Deo paratus, sed cuidam Sancto, qui nondum natus est, qui vocabitur *i* Mobhii filius Cumaldæ.

4 Deinde venerunt ad locum, qui dicitur Cluain-Ednech, ibique per annum integrum manserunt. Sed, cum illic multitudinem hominum et suorum amicorum undique confluentium sustinere nolissent, reliquerunt locum illum, et perrexerunt per montem *k* Sinor, illicque invenerunt pueros custodientes pecora sua, quorum unus nomine *l* Sedna mutus erat a nativitate sua ; cujus linguam S. Columba benedixit, et loquutus est statim. Dixitque ei Columba : Revela nobis in nomine Domini Jesu Christi loca, in quibus resurrecturi sumus. Et ille nutu Dei repletus spiritu prophetiæ indicavit unicuique ipsorum locum, in quo resurrecturus esset.

5 Deinde S. Columba aspiciens retro de monte, vidit locum, a quo recesserunt, crebrius visitatum ab Angelis sanctis, et contristatus est ipse, eo quod locum illum reliquit. Cui sancti sui comites dixerunt, Pater, quare tam tristis es ? Sanctus respondit : Quia video locum, a quo venimus, plenum esse Angelis Dei, et inter illum et cælum Angeli ministrare non cessant : et unus ex nobis debet redire ad locum illum, ut maneat in eo in æternum. Cui Fintanus Sanctus ait : Cuicumque dixeris, Pater, redire, ille obediens exhibit. Dixitque ei S. Columba : Vade tu, o sancte juvenis, in pace ad illum locum, et Dominus erit tecum. Tibi enim revelatum est divinitus, quod ibi resurrecturus es. Et tunc S. Fintanus, accepta licentia et benedictione sancti Patris et Fratrum, venit ad locum illum, qui dicitur Cluain : et habitavit ibi, et vitam durissimam tenuit, et monasterium famosum illico cepit ædificare. At illud monasterium prædicto nomine vocatur Cluain-Ednech, quod vertitur Latine, latibulum hederosum.

6 Et audita fama vitæ et religionis S. Fintani, multi de diversis provinciis Hiberniæ venerunt ad eum, et sub regula valde stricta monachi sancti facti sunt apud illum. Manibus enim suis laborantes, eremitarum more, terram sareulo arabant : et respuentes omnia animalia, etiam nec unam vaccam habebant : et, si quando eis aliquis aliquid de lacte vel butyro obtulisset, jam non recipiebant : et si aliquis forte, nesciente S. Fintano, aliquid de lacte in locum tulisset, statim secundum voluntatem viri sancti, nutu Divino vas frangebatur.

7 Audita jam asperitate conversationis eorum, nemo audebat eis carnem offerre. Scientes jam Sancti, qui erant in circuitu, gravissimum onus S. Fintani in se et in monachis suis, congregaverunt consilium, si possent adjuvare : et sanctus Abbas *m* Cannicus et alii Sancti cum eo ad S. Fintanum venerunt, rogare eum in Dei nomine, ut de suo nimio rigore aliquid tolerabilius pro caritate divina relaxaret. Nocte autem illa antequam S. Cannicus veniret, ecce Angelus Domini venit ad S. Fintanum, dicens

* Colg. Bladhma.

precibus a tentationibus liberat :

dimittit ut nova monasteria ædificet :

a quo Benchorense ædificatum circa annum 1215.

a S. Fintanus Lageniensium, ex Angeli monium,

in secreto loco nascitur -

pie educatur :

præcitur S. Columba advenit :

ab eo ut Sanctus habetur :

D EX MSS.

f venit ad S. Columbam de Tyrdaglass,

g

A factus cum alius ejus discipulus :

i

cum eis habitat in Cluain-Ednech :

k

E post revelationem cuidam, qui mutus fuerat factam,

l

post revelationem cuidam, qui mutus fuerat factam,

et apparitionem Angelorum,

ædificat ibi monasterium :

F

strictam præscribit regulam :

m

Angelo monente exit.

A cens ei : Crastino die sancti Patres ad te venient causa caritatis, ut de rigore tuo aliquid relaxares : tu autem, antequam illi ad te veniant, paulisper de loco tuo in viam vade, et Dominus in occursum tuum mittet aliquem virum, et quodcumque dixerit tibi, indubitanter fac. Mane jam factus S. Fintanus in viam perrexit, et statim occurrit ei quidam vir, qui nunquam locutus est : benedixitque eum S. Fintanus : et illico aperta est lingua ejus. Dic mihi, inquit Sanctus, quid me oporteat facere, quia boni homines volunt relevare onus, quod cepti ego vivere. Ille respondit ei : Omnia quaecumque bona pro Deo inchoaveris, pro nullo homine ante exitum tuum dimittas, donec certamen tuum consummes : sed cave, ne alii per errorem tuum scandalizentur, quia texta fragilior alia testa est. Et hæc dicens, postea tacuit. Deinde S. Fintanus reversus est ad monasterium suum. Sanctus vero Camicus et ceteri Sancti venientes recepti sunt cum omni benignitate a S. Fintano. Et concessit vir Dei propter Sanctos aliquod solatium Fratribus, sui autem proprii rigoris nihil retro relaxavit : et orantes et benedictes se invicem divinis sermonibus Sancti, ad sua reversi sunt.

ex MSS.

mutum loqui facit,

a quo monetur non remittere rigorem instituit

aliquid alius remittit

B a MS. *Submanicibus ita incipit* Fintanus sanctus filius Crimthini, genera Maccu-Edach, a finibus Lagensium oriundus fuit, cujus mater vocabatur Fintnait. *Ita in MS. Kilkum*, Fintnaita dicitur, ut supra dicitur Lagentis qui hic Lagenses. *De majoribus S. Fintantiaque Colganus cap. 2. Appendi is post hanc vitam : quæ consulat.* — b MS. Kilkum panem Angelorum. — c MS. Cluain-mac-trelin, MS. Inul Cluain-mile-trelin *Sublat Colganus, cum oppidum Lagentis* Rosmiche trelin *intelligitur, an vero monasterium Cluain chaolin, sicut propinquum monasterio de Cluain-eld-nech.* — d MS. et eum eodem viro sancto litteras postmodum didicit. — e Colganus, sanctus juvenis Columba *Cultor 9 Junii.* — f *Vita hujus Columbe danda est 13 Decemb. diciturque in eo illius Naindili Regis, seu Navich-viri potentis ac nobilis, de gente Craunthinnait, alius Criathani et Crinechani et hujus postea etiam filius dicitur, eademque de S. Fintano alioque discipulis narratur.* — g MS. *Salin*, Kemanus Eng. *Trinim Inul*, Colmanus Enche-Truim, in *Vita S. Patricii Magistri*, Colman Enche-Cruim, et Kaymonus Enaych-Truim. *Inscriptum Martirologio Hibernicis ad 3 Novemb. tenet Colganus.* — h *Alia Mochluna, Mochlun, quem punit Colganus vol 1 Maii, ac dicit, Paschevenne et Mochlomo.* — i MS. *Salin* Moll Maccalde. *Vita S. Columbe : Molye Maccualde, quem Colganus ut refert ad 13 Decemb. et dicit Mochlun, seu Mochlun de Cluainthinnait.* — k Ita MSS. *Vita S. Columbe Simili*, Colganus Uulthina. — l In MSS. *Sethue, Selna, Serne Refert Colganus 9 Martii duo sanctos Abbates, nomine Sedna, et 10 Martii S. Sedna Episcopum Sagrensem, quem punit hinc esse.* — m *Alia Calinechus et Kynicus. Vitam ejus dabitur 11 Octob.*

CAPUT II.

S. Fintani miracula. Donum prophetia.

Quadam die sanctus Pater Fintanus et sui Fratres comedentes, ignis de cacumino refocturi fortissime exarsit. Tunc terrore perterriti Fratres, nesciebant quid agerent, putantes totum monasterium igne consumi. Pater autem Fintanus tumultum Petram prohibens, sobrio elevata manu benedixit signo sancto ignem ; et illico flamma extincta est. Mirum jam dictu ! reditulum integrum inventum est.

Incedunt signo Crucis ex-tinguunt,

C Alio die foris in agro monachi S. Fintani laborabant : vir autem sanctus egressus, visitavit eos operantes. Veniens ipse ad Fratres, occurrerunt ei Fratres, et manibus hinc inde tenentes eum (sicut mos est servis laborantibus videntibus dominos suos aliquando ludendo, aliquid querere ab eis,) postularunt ab eo refectionem illa die. Sanctus jam lassatus, subridens ait eis : Potens est Dominus Deus meus reddere pro me, illi carissimi, quod queritis. In illo scilicet die equus nihil aliud habebat parare Fratribus, nisi olera agrestia, sicut frequenter aliis diebus. Illa autem hora, viri ab australi parte Lagensium cum curulis et planstris plenis diversis generibus ciborum ad monasterium venerunt, et obtulerunt viro Dei. Pater sanctus gratias Domino agens, inde illo die Fratres omnes caritative refecit.

refecit suos

ribis inez-spectis, allata :

a

10 Vir quidam sanctus, nomine Lomanus filius Catheni, aliquando S. Fintano convivium fecit : et rogavit eum in Dei nomine Lomanus, ut sumeret ga-

ritatem. Cumque omnes in domo convivii, sicut mos est, gauderent, S. Fintanus solus lacrymabiliter flebat. B. Lomanus ait ei : Ecce vir Dei nos omnes lætissimus, tu vero solus quare tristis es? Causam ergo hujus tristitiæ, ait, Pater, scire volumus. Vir Dei respondit : Non quia sumpsit caritatem tuam, ideo fleo : sed si vos videretis, quæ ego video, utique diceretis, quod non sine causa contristor. Hodie enim bellum miserabile gestum est in australi parte Monnienisium : et plurimas animas peccatorum, qui occisi sunt, in infernum duci video, contristorque pro hac re. Vix enim pauca animæ eorum, qui bene vixerunt, et pro necessitate bellaverunt, evadunt : Ut scitis autem hoc verum esse, ecce post septem dies ad vos venient, qui diligenter de ipso vobis nar-rabunt bello. Et ita evenit.

D

vidit prælitum prælitum com-missum, et deflet animarum ruinata

11 Item in eodem convivio, et in eadem die, quidam homo senex de rure veniens, intravit in domum convivii, qui erat armentarius S. Lonani : et conspiciens eum S. Fintanus, illis qui juxta se erant dixit : Vir ille senex hodie morietur in silvis, et cadaver ejus per septem dies non invenietur, et nulla bestia vel avis corpus ejus tanget, nisi tantum vulpes esuriens summitatem aurium et narium ejus gustabit. Et sic omnia contigerunt.

prædicit genus mortis alicujus,

12 Duo viri aliquando ad S. Fintanum venerunt, desiderium habentes diversum : unus enim eorum voluit, ut apud S. Fintanum monachus semper maneret ; alter non voluit nisi tantum decem diebus hospes manere. Cum autem audivisset et vidisset Pater sanctus, seorsim dixit Fratribus suis : Audite filii sermonem de duobus his hominibus. Nam, qui minus vult esse nobiscum, perfectus monachus usque ad mortem suam manebit ; hic vero alter, qui se monachum profiteretur fore, tantum decem diebus in sua professione hic mansurus est, et in noctis tenebris ad seculum fugiet. Et secundum vaticinium sancti viri accidit illis.

E

diversum dhorum sim-tilium, ipsorum votis contrarium,

13 Erat quidam religiosus monachus apud S. Fintanum, nomine h Sinchellus, cujus pater et nutritor male vivebant in seculo : et quesivit B. Sinchellus licentiam a Patre S. Fintano ire, ut patrem et nutritorem suum de errore ad penitentiam converteret. Sed illi dari mementis corde, non audiebant vocem ejus. Tunc B. Sinchellus reversus est ad S. Fintanum, dicens : O Pater sancte, multo tempore in illis frustra laboravi. Ait ei Sanctus : Vade adhuc semel, et si poteris duc eos ad me, ut videam illos. Et illi venientes muta Dei, sederunt circa virum Dei, unus ad dexteram, et unus ad sinistram. Pater autem Fintanus et B. Sinchellus medii erant. Cumque vir sanctus vidisset eos durantes in malo, seorsim dixit sine bello : Dico tibi o fili Sinchelle, quia sicut hi duo viri circa nos sunt, unus a dextris, et alius a sinistris, sic etiam in die judicii erunt. Pater enim tuus male vivens usque ad mortem a sinistris cum hædis erit, et substantiam post mortem ejus inique Reges et Principes inter se dividet, non curantes de anima illius. Nutritor vero tuus, videns infelicem mortem patris tui, de errore se convertet, et agere penitentiam condignam, et substantiam suam bene Sanctis et Christi pauperibus dividet, et in dextra judicis Filii Dei cum agnis sedebit. Quod est in futuro non dubitamus, videntes præterita completa secundum vaticinium viri Dei.

b

F

unum e duobus abstinentium ducunt, alterum salvant

14 Quidam monachi monasterii S. Fintani nimio amore peregrinationis ardentes, nolentesque vivere in patria sua, sine permissione sancti sui Abbatis de monasterio perrexerunt, et paucis diebus ad eonobium Beanchor in Provincia Ultonie pervenientes, manserunt illi, ut inde ad Britanniam navigarent. Quadam autem die unus de Fratribus lætus venit ad S. Fintanum dicens : Audivi, o Pater, quod Fratres nostri

c

A nostri ab amicis suis retenti sunt in dextera parte campi Hitha. Cui vir sanctus subridens, ait : Fili, falsum est quod audivisti : nam Fratres nostri, de quibus dicis, Frater, hodie portum Britannia tenebunt prospera navigatione, quia pro Deo peregrinantur. Quod ita probatum est. Nam post aliquod temporis spatium quidam Frater de monachis suis accensus amore fratris sui, qui cum praedictis Fratribus peregrinatus est, venit ad S. Fintanum tristis eum lacrymis, genuaque flexit ante Sanctum. Cui sanctus Pater ait : Quare tristis es? Ille Frater respondit : Fateor tibi, Pater, quia de absentia fratris mei carnalis valde contristor : rogo ergo, Pater, in Dei nomine, ne dimittas me post eum ire, ne tristitia me consumat. Cui sanctus Pater leniter ait : Laetus esto, fili, quia frater tuus hodie ad hunc locum ad nos venit, et pedes ejus lavabis : quia cor ejus in absentia nostra requiem non habuit. In eadem scilicet die frater ille venit, et quae contigerunt ei, ipse narravit omnia, sicut praedixit vir Dei.

13 Alia die cum S. d Canonicus et S. Fintanus in uno loco, videlicet in monasterio S. Fintani, Cluain-Eduech, essent, subito audierunt clamorem et jubilationem militum letantium post interfectionem inimicorum suorum. Tunc ait S. Fintanus ad B. Canonicum : Ego audio in ista jubilatione vocem innocentis ovis : quia unus ex ipsis erit monachus meus in hoc loco, et in vita perfecta morietur, et ipse Kyranus vocatur, filius e Tulchani. Illi autem milites habebant capita inimicorum suorum, et venientes prope monasterium deposuerunt ea, et ducta capita a Fratribus, et sepulta sunt coram Fratribus a Sanctis in coemeterio monachorum. Tunc unus de Fratribus ad sanctos Patres dixit : Quid proderit hominibus illis, quod capita sua sepulta sunt in hoc loco? Cui S. Canonicus et Fintanus responderunt incunctanter : Nos credimus et confidimus in Domino, quod isti homines in die iudicii non cruciabuntur propter merita et honorem omnium Sanctorum hujus loci, qui hic jacebunt et orabunt viventes pro animabus eorum, qui hic sepelientur, quia principalis pars eorum corporum hic sepulta est, et ideo clementiam speramus iis. Deinde illic Kyranus venit, et factus est monachus, et feliciter obiit, sicut praedixit S. Fintanus.

16 Quodam die audiens S. Fintanus vocem Presbyteri sacrificium offerentis, qui vocabatur Gosbanus, tremuit ipse et horruit cor ejus. Et cum interrogassent eum Fratres respondit eis vir sanctus : Vos fratres vocem Sacerdotis offerentis audire putatis : ego autem audio vocem hominis jubilantis post grave peccatum : heu heu, iste homo vitam hic nobiscum suam non consummabit. Deinde ille infelix, sicut vir Dei ait, deseruit locum et habitum suum, ad seculum tendens, et in seculo male vivens, turpiter in peccatis perierit.

a Phyras SS. Looanos enumerat Colganus, et hunc conjicit referri 24 Octob. — b In MSS. Sinkellum, quem Colganus ait coli 20 Junii. — c MS. Salmani. Et sic impletum est, sicut ipse dixit. — d MS. Salmani. S. Benechus. — e Tulchani filii sunt SS. Lugidus et Fintanus cognomento Minu. Hujus vitam habemus datum 21 Oct. de S. Lugidio, sive Lugadio apud Colganus 2 Martii, ubi horum fratrum asserit Kieranum esse, atque hunc adscriptum Fastis Hibernicis 3 Januarii, ad quem diem ejus non meminit, et 19 Martii.

CAPUT III.

Alia S. Fintani miracula. Cormaci e carcere liberatio.

Alio tempore, cum ambularet S. Fintanus in quodam campo, audita fama ejus, multi causa orandi et benedicendi conveenerunt ad eum : inter quos quidam filium suum paralyticum in magna miseria duxit ad illum : et pervolatus ad pedes viri sancti rogavit, ut in Dei nomine filium suum sanaret. Cum-

que S. Fintanus manus suas in orationem ad Dominum Deum extendisset, statim paralyticus Dei gratia sanus surrexit, benedicens et laudans Deum coram omnibus.

18 Unus nocte quadam de Fratribus, sciens quod sanctus Pater Fintanus pervigil esset in oratione, ubi esset orans, scire voluit : et querens eum hinc et inde, venit in a coemeterio Sanctorum, et erat nox tenebrosa, eminusque intuens eum Frater, vidit circa illum immensam lucem per magnum spatium, ut pene oculi ejus excacarentur, nisi Deus per gratiam S. Fintani eum defenderet. Crastina autem die sanctus Pater minaci vultu dixit ei : Frater mi, cave ne iterum facias, quod nocte praeterita fecisti, ne oculi tui excacarentur. Vide quod Paulus Apostolus nondum purgatus a vitiiis, cum vidisset lumen caeleste, oculi ejus caecati sunt? Quanto magis tu, cum sis imperfectus moribus et vita, quomodo potes illud lumen videre? Si ergo illud lumen iterum in hoc seculo videris, oculi tui excacabuntur illico, vel certe vitae aeternae privaberis lumine. Hoc audiens ille Frater, territus promisit se iterum non facturum, petens sibi indulgentiam de audacia.

b 19 Rex Aquilonalium Lageniensium c Colum filius Cormaci, babeat in vinculis Cromacum filium Diarmade Regis Hua-Kinselach, id est, Australium Lageniensium, volens eum occidere, quem apprehendit in insidiis. Hoc audiens vir sanctus Fintanus assumpsit duodecim discipulos secum, volens liberare illum juvenem, et perrexit ad praedictum Regem, tunc habitantem in illo oppido, in planitie Lageniensium posito, nomine Rathmor, quod latine dicitur atrium magnum. Et ille Rex crudelis erat ; audiensque ipse S. Fintanum ad se venientem, jussit milites suos bene custodire captum, et castrum diligenter contra virum Dei firmari. Sanctus autem veniens illuc, Divina potestas omnes januas ei aperuit, et perveniens ad domum, in qua erat juvenis catenatus in vinculis, similiter aperta est janua illius. Et cum vidisset vir Dei juvenem in vinculis, omnia illius vincula fracta in terram ceciderunt. Vires autem ostiariorum et militum evanuerunt visu viri sancti. Tunc milites nimio terrore perterriti, festinantes ad Regem tunc dormientem perrexerunt, et nuntiaverunt ei haec omnia. Rex autem terrore repletus dixit eis : Nescio ego ipse, quid faciam, quia cor meum intra motremit. Cui dixerunt amici sui : Domine, iste Sanctus terribilis est, et in iracundia ad te venit, quia diligit juvenem quem tenes : et propter eum Sanctum multa prodigia Dominus facit. Omnia ergo quaecumque dixerit tibi, fac, ne te et nos ira Domini consumat. Tunc Rex ad S. Fintanum currens, prostravit se ad pedes ejus dicens : Nos te decet, Sancte, honorare, quia Deus te magnificat. Dimitte tibi ergo virum, quem petis et omnes vietos, quos habeo cum eo. Et benedicens vir sanctus regem, gratulabatur Domino : et solutus vinculis duxit secum juvenem, quem solutum petebat.

20 Et egressus est de castello, et occurrit ei in via multitudo militum, inter quos erat filius Belial de genere regali, qui volebat Cormacum quem absolvit Sanctus, occidere, sed comites sui prohibuerunt eum. Cui S. Fintanus ait : Fili diaboli, cito occideris, et vir iste, quem cupis occidere, longo vivet tempore in regno, et in bonis actibus vitam consummabit. Quod ita factum est. Nam ille infelix ante finem mensis occisus. Cormacus autem filius Diarmade multo tempore vixit in regno d Lageniensium, et in senectute spreto regno apud S. Coemgallum Abbatem in provincia Ultoniae in monasterio de Beanchoir monachus factus, suam vitam f sancte finivit.

21 Alio tempore ambulans S. Fintanus in campo Liffi, occurrit ei vir clarus et bonus, g Fergna nomine

suos monachos in Britannia trajicere, et socium eorum domum reverti :

B. Kyranum futurum suum discipulum.

comendat sepulchrum suam :

agnoscit mulum statim discipuli celebrantis :

praedicit apostasiam.

Paralyticum precibus suis sanat :

D ex MSS.

luce caelesti circumfunditur :

a

E b c

liberaturus Cormacum e carcere.

ridet januas ultro aperiri.

et vincula solvit :

F obtinet captivos :

praedicit uni mortem instantem.

Cormaco longam vitam in regno :

d dein factu monacho :

f

g

ne

A ne, filius Cobhtbachi. Cumque vir Dei illum vidisset, descendens de curru, genua flexit ante eum. Tunc ille, ibi confusus, et turbatus ait: O homo Dei, quod hoc fecisti mihi peccatori? Cui Sanctus ait: Nisi te in caelo et in terra inter choros Angelorum vidissem, numquam hoc tibi fecissem. Sed peto a te, ut cito deseras hoc seculum, et suscipias sanctum habitum. Cui ille simpliciter ait: Ego habeo duodecim filios, et h septem filias, et claram dilectamque conjugem, et plebem meam mihi subjectam in pace et fertilitate. Hæc omnia diligo, et non possum ea deserere. Sciens autem famulus Dei omnia, quæ ei ventura erant, dixit illi: Vade Domine in domum tuam, et ego ibo in viam meam, sed cum rediero, ad te veniam. Ab illa jam hora allocutionis sancti viri, cor illius hominis inspiratione Spiritus sancti cumulatum, et quæ prius dilexerat, fastidio de cetero habuit: et sine somno pene erat, quotidie considerans viam per quam S. Patris Fintani adventus sperabatur. Vir ille suæ regionis Dux potens jam erat. Cumque S. Fintanus expletis jam duabus hebdomadis, ad domum prædicti Ducis Fergna venit, obtulit ipse se statim Domino et S. Fintano, et relictis omnibus, quæ audivisset, ille lætus sequutus est Sanctum Dei usque ad diem mortis suæ, et in habitu sancto feliciter ad Christum migravit.

EX CAS.

prædicti futurum statum et sanctitatem Fergnæ Ducis.

h

dein ejus discipuli.

B

a MS. Sabnunt. In Reliquiis Sanctorum — b Reliqua hujus capituli, post conversationem Brandulubi ad vitam monasterii episcopi que dicitur in MS. Sabnunticæ collocantur. — c Ille Colum, lingua Colonus, in Hibernico vocatur Colano, Illius Corbret, nepos Corinet, mortuus Rex totius Lagonie anno Cl. 276. — d Australium scilicet, ut operæ de patre. Inimica dicitur. — e S. Congallus, seu Congallus mortuus est an 601. 10 Martii in epist. Pila illic danda dicitur Cormacus Rex se Deo et S. Congallo obtulisse cum tribus cognatis, Ceulbarach, Follran, et Arderean. — f Dabitur solpans, nisi 7 Martii volatur in Achadh-thench in Lagonia. — g Cognatus S. Fintani dicitur a Colpiano, et de Donati s. Brigida. — h MS. Sabnunt. Illius Cophtbachi — h MS. Invidens, duodecim filios. De Fergna ejusque liberis inter sanctos relatis plura distinetio congrua Galganas.

CAPUT IV.

Miranda in morte aliquorum. Sanctus et obitus S. Fintani.

Quidam sanctus Episcopus, nomine Brandulub, qui erat vir sapiens, mitis et humilis, relictis suis omnibus pro Christo venit in regione Kinsculch, quæ est celebrior pars Lagoniensium, ad S. Fintanum, ut monachus apud eum foret: et invenit beatus Episcopus S. Fintanum Abbatem in monasterio quod dicitur a Achadh-Finghiff, in plebe Ina-drona, contra civitatem Lathgleann, in orientali parte fluminis Bearue. Gavisus est autem sanctus Abbas in adventu Domini Episcopi, et dixit ei: Quid vis apud nos, sancte Pastor? Cui respondit Episcopus: Optime Pater, volo vitam extremam in claro tuo monasterio finire. Cui S. Fintanus leniter dixit: Cupio te, Domine, in hoc monasterio suavius et tolerabilius esse, quam in duro meo monasterio: omnis enim monasterii mei grave multum est. Episcopus respondit: Usque modo aliis ponobum jugum, et sub alterius jugo vitam meam volo consummare Deo. Tibi enim et Domino me obtuli: quæcumque igitur mihi dixeris, sponte faciam: sed tamen hoc unum a te peto, ut si tu prius ante me de hoc seculo migraveris, non longe post te vivam, sed cito ad me venias obviam animæ meæ. Cui sanctus Abbas respondit: Hanc petitionem tibi Deus præstabit. Expletis itaque tribus annis S. Fintanus in monasterio Cluain-Eidnech in eodem migravit. Hoc audiens sanctus Episcopus, manens in prædicto loco secundum jussionem S. Fintani, Fratribus dixit: Scio quia dies exitus mei de hac misera vita ad regnum Dei appropinquat, sicut sanctus abbas Fintanus mihi promisit. Et expletis h duabus septimanis a morte S. Fintani, minister beati Episcopi somnium vidit,

n

C

S. Brandulubum deposito Episcopatu inter monachos recepti:

promittit illi non fore magnum interitum inter utriusque mortem

b

velut quamdam fenestram apertam in tugurio, in quo jacebat Episcopus, et septem viros in vestibus albis venientes cum magna luce ad fenestram illam, et audivit unum ex eis clara voce dicentem: Veni foras, sancte Episcope, et noli moram facere, quia obviam animæ tuæ a Deo missi sumus, sicut tibi promissum est; et ecce Pater Fintanus mirabilis sanctitatis ad te venit. In celhila jam seorsum a prædicto loco Episcopus cum ministro erat. Expergefactus autem minister illic, accepit lucernam ardentem et adiens loculum, in quo sanctus Episcopus erat, invenit eum amisisse spiritum. Et hæc omnia minister Fratribus narravit. Tunc Fratres tumultantes sanctum corpusculum, glorificaverunt Deum in duobus Sanctis suis, et ceteri audientes postea similiter.

migranti occurrunt.

23 Duo germani in monasterio sancti Abbatis Fintani erant, a juventute sua valde obediens, et viribus suis Deo et Fratribus placentes, et se invicem diligentes. Accidit aliquando, ut unus ex his duobus fratribus, senior scilicet, magna infirmitate torque-retur, et quodam die ex ipsa infirmitate obivit. In hora autem mortis ejus frater minor absens fuit: erat enim in silvis operans cum Fratribus. Cumque reverteretur, vidit ordinantes in cimiterio locum sepulchri; et interrogans eos audivit quia frater suus mortuus fuerat. Tunc frater minor moestitia repletus est, et tristis perrexit ad locum, in quo sanctus Pater Fintanus cum Fratribus circa corpus psalmos canebat, et rogavit ille Frater virum Dei, dicens: Rogo te, Pater, ut permittas me mori cum fratre meo, ut simul eamus ad regnum Dei. Cui vir Dei respondit: Frater tuus jam migravit ad regnum Dei, tu vivis, et non potestis de hac vita simul migrare ad eodem, nisi ille resurrexerit. Sed placet mihi, quod tu vis, exporta paullisper, et videbis fratrem tuum viventem. Tunc orante S. Fintano, ille, qui mortuus erat, illico vivus surrexit, et positus adhuc in feretro locutus est clara voce, benedicens omnibus. Deinde ad fratrem suum dixit: Frater mi, festina accipere sanctum sacrificium, quia familia caelestis, quæ venit obviam animæ meæ, reversa est necum obviam animæ tuæ: quin concessit Pater noster Fintanus et rogavit Deum cœli, ut ita fieret, videns anxietatem mentis tuæ. Cur ergo se frater minor collocasset juxta fratrem suum, cum benedictione et oratione sancti Abbatis et Fratrum, acceptoque divino viatico emisit spiritum, et simul ad eodem cum Angelis viverent. Hæc Fratres videntes, firma fides in cordibus eorum accensa est, et eum gaudio, sancti Patris sui Fintani gratiam admirantes, Deum glorificaverunt.

Orante S. Fintano impetrat fratrem cum fratre defuncto commori:

ab eo reviviscente admonitus.

24 Quondam juvenis religiosus, nomine c Columbanus, de provincia Lagoniensium, de plebe quæ dicitur Laighlis, natus est, qui causa orandi et peregrinandi ad S. Columbanum in insula Ilya perrexit, et mansit ad tempus apud eum. Cumque ille voluisset reverti ad Hiberniam, dixit ad B. Columbanum: O Sancto Dei, quomodo in patria mea vivam, et tibi coufitear peccata mea? Cui S. Columba ait: Vade ad virum sanctum illum, quem omnibus noctibus Dominicis vere video ante tribunal Christi inter Angelos stare. Ait ei beatus juvenis: Quis et qualis est ille sanctus? Respondit S. Columba: Est quidam Sanctus et pulcher in gente tua, facie rubicunda, oculis nitidis, canitum habens in paucis capillis. Juvonis dixit: Non cognosco talem virum in regione mea, nisi S. Fintanum. Tunc S. Columba dixit ei gaudens: Ipse est, fili, quem video ante tribunal Christi, sicut tibi dixi. Perge ad eum, quia ipse est bonus pastor gregis Christi et multas animas secum ad regnum Dei perducet. Tunc S. Columbanus accepta licentia et benedictione sancti Patris Columbæ, gaudens

S. Fintanus inter Angelos ante tribunal Christi visus:

A dens rediit ad Hiberniam, et veniens ad S. Fintanum narravit ei omnia, quæ dixit vir Dei Columba. Audiens autem senex sanctus Fintanus hæc verba, facta est facies ejus quasi ignis, et dixit juveni: Cave Frater, ne hoc ulli dicas in vita mea: et non erat hoc difficile illi; quia sanctus Pater Fintanus postea citius obiit.

25 Caritatem jam et humilitatem ac mansuetudinem in aliis et asperitatem in se ipso, patientiam, abstinentiam, graviæque jejunia, vigiliis nocturnas, flexionesque genuum, et dilectionem circa omnes Christianos beati senis Fintani nemo in carne licet modo in terris poterit narrare. Omnia enim divina præcepta a pueritia usque ad venerabilem senectutem complevit.

26 Cum ergo exitus ejus advenisset, vocavit ad se populum suum sciens diem obitus sui, et cum licen-

tia et benedictione Fratrum et Sanctorum, qui convenerant ad ipsum sanctum Patrem visitandum, constituit ipse in loco et in sede sua post se virum genere nobilem et moribus Fintanum Mældubhium eodem nomine nominatum. Deinde elevans manum suam benedixit populum, et accepto Dominico sacrificio obdormivit in pace decimo tertio Calendæ Martii: atque inter choros Angelorum anima felicissima ducta est ad æterna gaudia.

a MS. Salmant. Ahebt-arclayll. addit Colganus, non procul ab ecclesia Sleptensi in Lagenia. — b MS. Insul. tribus diebus, MS. Salmant. tribus hebdomadibus. Maltre Colganus tribus mensibus, quod in quodam Martyrologio Hibernico natalem repererit 13 Janii. — c Quæ de hoc Columba hic referuntur, desunt in MS. Salmanticensi, et forsitan aliunde non recte abscisa. Varia disputat Colganus, ac tandem esse et tunc vocari Columannum Mac-Hua Loighse ejusque natalem haberi apud Hibernos 15 Martii. — d Coli hunc Fintanum 20 Octob. e variis Hibernicis Martyrologiis docet Colganus.

D
EX MSS.
constituit successorem:
mortuus 17
Febr.

perfectus in
omni virtute:

DE S. FINANO EPISCOPO LINDISFARNENSI IN ANGLIA, Commentarius historicus.

G. H.

§ I. S. Finani cultus sacer, studia, episcopatus.

Auctor Martyrologii Anglicani celebrat XVII Februarii S. Finanum hoc elogio, quod ex Anglicano Lutur reditum, Colganus in Actis Sanctorum Hiberniæ ad eundem XVII Februarii edidit his fere verbis: Lindisfarniæ depositio S. Finani Episcopi et Confessoris: qui primo existens monachus monasterii S. Columbæ in insula Hyæ in Scotia, factus est Episcopus, Sancto quoque Aidano in ea Sede successit: ubi in omni genere bonæ conversationis et vitæ sanctimonii beatos dies suos finivit circa annum Christi 1061. Vocatur Merciorum, sive Mediterraneorum Anglorum Apostolus: cujus industria et molimine in prædicando magna pars illius regni ad Christianam fidem conversa est cum suo Principe Peada, Pendæ magni persecutoris filio: qui ad instantiam S. Oswini Northumbrorum Regis, cum multis magnis Comitibus et Dominis regni Merciorum, fuit per ipsum S. Finanum in loco, qui Admurum dicitur, baptizatus, uti Beda et alii Anglici historici referunt. In ejus honorem multæ ecclesiæ in Anglia pariter ac Scotia dedicatæ sunt. Hæc ibi. Locum illum, seu villam reginæ Admurum ab Alexandro et Severo Imperatoribus ductum, nunc Waltonæ dici opinatur Cambleus. Bervicum interpretatus est Colganus, quod tamen oppidum procul ultra murum ad hunc hodiernæ Scotiæ situm est. Ceteram Ecclesiæ S. Finano dicatas ad majorem antiquæ venerationis approbationem exprimi utile foret. Hermannus Greven in Auctario Usuardi, edito anno 1515 et 1521, de eo agere videtur, dum post S. Fintanum supra memoratum hæc tradit: In Scotia S. Fymiani Episcopi. Ita in Chronico Joannis Bromton sapius Finianus scribitur, ab alio etiam Finanus, et nunquam corrupte Sinanus et Sinuanus appellatur.

2 Scoti eundem Finanum ad XVII Februarii colunt in Breviario Aberdonensi, ex quo mox ejus elogium dabitur: cujus aliquod compendium inscripsit Menologio Scotorum Camerarius, citato Reyo in Calendario, Breviario Aberdonensi, aliisque: at pridie seu XVI Februarii Dempsterus, In Anglia, inquit, Finani Episcopi et gentis illius Apostoli, atque apposita littera K innuit se Calendarium Adami Regii aut simile scribit. Idem indicato Scotico Breviario, quod est Aberdonense, in Hist. Eccl. gentis Scotorum cap. 508 ut colit XVI Februarii: Dempsterum sequitur Ferrarius in Catalogo generali, citato etiam Martyrologio Anglicano, sed in

quo XVII Februarii celebrari jam ostensum est. Hiberni etiam in Fastis sacris celebrant S. Finanum, non tamen XVI aut XVII Februarii sed IX Januarii, ad quem diem Colganus hujus Vitæ Actis Sanctorum Hiberniæ adjunxit, asserens in Martyrologiis Tamactensi et Mariani Gormanidici festum S. Finiani Saxonici, id est, Episcopi sive Apostoli Saxonum in Anglia. Hæc de veneratione

3 S. Finanum patria Hibernum fuisse, fuisse admodum contulit Colganus cap. 2 Appendicis ad Vitam ejus IX Januarii, ac notatione 12 tradit ex Chronicis Hibernis esse filium Rimeidii. De ejus in adolescentia educatione hæc leguntur in antiquo Breviario Aberdonensi: Anno Virginei partus sexcentesimo et quinquagesimo vir vitæ venerabilis et magnæ sanctitatis Episcopus, ac infidelium Doctor mellifluus, Finanus nomine, ex Scotorum gente, et eorumdem nobili familia, a pueritia insignis, enutritus virtutibus, et liberalibus ab infantia traditus disciplinis. Hic suorum Præceptorum levi aut vix ulla admonitione hujusmodi litteris infantum deditus est, et animum accommodavit, ut sese in virum doctissimum evadere ausus est: et studebat sic, quod ad altioris dignitatis insignia de facili promeritus est; sic, quod totus pene populus vaticinante eundem Dei virum Episcopatu dignum acclamaverunt, et frequenter prædixerunt: ad que singula minime intentus erat. Sed omnibus in conspectu in omni morum gravitate, scientia, circumspectione et prudentia præstabat: super omnia tamen bonorum operum et virtutis aptissimum exemplar dedit, majoribus obsequentissimum, æqualibus servum, minimis ac inferioribus sodalem humillimum. Post hæc B. Finanus Divinæ legi imbuendum animum super omnia accommodavit, et supernæ contemplationis studio, aliis mundi spiritibus oblectationibus, indese propebat. Præceptores ac viros sanctissimos in Christiana fide eruditos ubicumque cum omni patientia, humilitate et subjectione percunctando adiit, et quod ab iisdem divinitus didicit, perspicaci et sedulo ingenio memoriæ aliis prædicandum commendavit. Hæc ibi.

4 Celebre erat eo tempore monasterium a S. Columba in insula Hy, sive Hy, quæ et Iona dicitur, nunc vulgo Columbkil, apud hodiernos Scotos extructum: in quo etiam S. Aidanus, Finani in Episcopatu Lindisfarnensi decessor, habitavit, quod Beda lib. 3 histor. Eccl. Angl. cap. 3 ita memorat: Monachi erant maxime qui ad prædicandum venerant. Monachus ipse Episcopus

E
apud Hibernos
9 Januarii

pie in disciplinis
liberalibus
enutritus,

studii Theologi
eruditus,

cum S. Aidano
decessore,

ANNO CBR. 120-
131.
1311 FEB.

S. Finanus colitur 17 Febr. in Martyrologio Anglicano.

et Auctario Hermannii Greven,

apud Scotos 17 et 16 Febr.

A Episcopus Aidanus, utpote de insula, quæ vocatur Hy, destinatus. Cujus monasterium in eunctis pene Septemtrionalium Scotorum et omnium Pictorum monasteriis non parvo tempore arcem tenebat, regendisque eorum populis præerat. Quæ videlicet insula ad jus quidem Brianniæ pertinet, non magno ab eo freto discreta, sed donatione Pictorum, qui illas Britannicæ plagas incolunt, jamdudum monachis Scotorum tradita, eo quod illis prædicantibus fidem Christi perceperunt. *Hæc de S. Aidano S. Finani accessore Beda, qui et de successore Finani Colmano lib. 4 cap. 4 ista scribit*: Interea Colman, qui de Scotia erat Episcopus, relinquens Britanniam tulit secum omnes, quos in Lindisfarnensium insula congregaverat Scotos, et relictis in Ecclesia sua congregaverat Scotos, et relictis in Ecclesia sua aliquot Fratribus, primo venit ad insulam Hy, unde erat ad prædicandum verbum Dei Anglorum genti destinatus etc. *De S. Colmano agimus proximo die, xviii Februarii, de S. Aidano xxxi Augusti, inter quos Ecclesiam Lindisfarnensem administravit Episcopus Finanus, et ipse ut Beda tradit lib. 3 cap. 17 ab Hy Scotorum insula et monasterio destinatus, et lib. 3 cap. 25 a Scotis ordinatus et missus: factus actionum S. Aidani fortis amulator.*

et Colmano
successore,

in monasterio
Byensi vixit

fuit (ut et illi)
Northumbriæ
Episcopus,

B *Horum in Northumbriam ad Episcopatum evocandorum hæc fuit occasio*, Edwini Northumbrorum Rex, anno regno sui xi, Christi lxxxvii, teste Beda lib. 2 cap. 14 baptizatus est die sancto Paschæ pridie Iduum Aprilium Eboraci: in qua etiam civitate ipsi Doctori atque Antistiti suo Paulino Sedem Episcopatus donavit, cui Honorium Papam jure Metropolitanam confirmato, pallium misisse tradit idem Beda cap. 17. *At eodem anno lxxxviii Edwino Rege, recessit Paulinus, relicta Eboracensi Ecclesia, qua per xxx annos, ut observat Simon Dunelmensis, proprium non habuit Episcopum, sed Lindisfarnensis Ecclesie Præsules, Aidanus, Finanus, Colmanus et Tota Northumbrorum provinciæ administrarunt Pontificatum: atque ea de causa S. Finanus in Breviario Aberdonensi appellatur Episcopus Northumbriæ et Confessor: et Malmsburiensis lib. 3 de Gestis Pontificum Anglorum, verbis Stephani Presbyteri dicto Beda scriptis, in compendium coarctatis, ait, Paulino pulso, Aidanum, Finanum, Colmannum Scotos, nec pallio nec urbis nobilitate voluisse utolli, in insula Lindisfarnensi delitescentes.*

C *Beda lib. 3 cap. 3 hæc ita gesta scribere narrat*: Oswaldus (qui, ut cap. 1 dixerat, apud Scotos vel Pietos tempore Edwini Regis exulaverat) ubi regnum suscepit, desiderans totam, cui præesse cepit, gentem fidei Christianæ gratiam haberi, ejus experimenta permaxima in expugnandis barbaris jam ceperat: misit ad majores nato Scotorum, inter quos exulans ipso, baptismatis sacramenta cum his qui secum erant militibus consecutus erat, petens ut sibi mitteretur Antistes, ejus doctrina ac ministerio gens quam regeret Anglorum, Dominica fidei et dona disceret et susciperet sacramenta. Neque aliquando tardius quod petit impetravit. Accepit namque Pontificem Aidanum, summe mansuetudinis et pietatis ac moderaminis virum, habentemque zelum Dei, quamvis non plena secundum scientiam. Namque diem Paschæ Dominicum more sue gentis a quarta decima luna usque ad vicesimam observabat... Veniente igitur ad se Episcopo, Rex locum Sedis Episcopalis in insula Lindisfarnensi, ubi ipse petebat, tribuit. Qui videlicet locus accedente ac recedente rheumate bis quotidie instar insule maris circumlaturis undis, bis renudato littore contiguus terre redditur. Rex quæ admonitionibus humiliter ac filenter in omnibus auscultans, Ecclesiam Christi in regno suo multum diligenter adificare ac dilatari curavit. Ubi pulcherri-

assignata S.
Aidano petenti
Sede Lindisfar-
nensi:

mo sæpe spectaculo contigit, ut evangelizante Antistite, qui Anglorum linguam perfecte non noverat, ipse Rex suis Ducibus ac ministris interpres verbi existeret celestis: quia nimirum tam longo exilii sui tempore linguam Scotorum jam plene didicerat.

7 Exinde cœpere plures per dies de Scotorum regione venire Britanniam, atque illis Anglorum provinciis, quibus regnavit Rex Oswaldus, magna devotione verbum fidei prædicare, et credentibus gratiam baptismi, quicumque sacerdotali erant gradu præditi, ministrare. Construebantur ergo ecclesie per loca, confluebant ad audiendum verbum populi gaudentes, donabantur munere regio possessiones et territoria ad instituenda monasteria, imbuiebantur, præceptoribus Scotis, parvuli Anglorum una cum majoribus studiis et observatione disciplinæ regularis. *Inter hos verbi Divini prædicatores præcipuum extitisse S. Finanum, ejus a morte S. Aidani in Episcopum electo munit. Nam, ut Acta Breviarii Aberdonensis habent, sanctissimo Aidano apud Anglos Northumbrorum Episcopo, qui eidem Ecclesie decem et septem annis præfuisse et rexisse legitur, sua vita functo felicissima, de Scotorum etiam gente originem et nomen habente, congregatis Cleri populi que concionibus, virorum et mulierum utriusque sexus, unanimiter S. Finanum in Episcopum Lindisfarnensem Spiritus sancti gratia eligi instanter postulaverunt, et solenniter assumpserunt. S. Aidanus, qui anno Chr. lxxxviii fuerat factus Episcopus, obiit, teste Beda lib. 3 cap. 17, decimo septimo Episcopatus sui anno pridie Kalendarum Septembris, anno Chr. lccii. Successit vero ei in Episcopatum Finan et ipse illo ab Hy Scotorum insula ac monasterio destinatus, ac tempore non pauco in Episcopatu permansit, Oswio tum Northumbro Regi.*

inter ejus
cooperatores,

S. Finanus
instittuit Anglos:

ab his in
Episcopum
electus -
E

§ II. Gesta S. Finani in Episcopatu. Regula S. Columbae in Northumbria monachis præscripta. S. Finani obitus.

Quam in ecclesia Lindisfarnensi construenda impenderit S. Finanus operam, ita Beda cap. 25 ejusdem libri 3 narrat: Interea Aidano Episcopo de hac vita sublato, Finan pro illo gradum Episcopatus a Scotis ordinatus ac missus acceperat: qui in insula Lindisfarnensi fecit ecclesiam Episcopi Sede congruam. Quam tamen more Scotorum non de lapido, sed de robore secto totam composuit, atque arundine textit. Quam tempore sequente Reverendissimus Archiepiscopus Theodorus in honorem B. Petri Apostoli dedicavit. Sed et Episcopus loci ipsius Earberht ablata arundine, plumbi luminis eam totam, hoc est, et tectum et ipsos quoque parietos ejus cooperire curavit. *Colitur S. Theodorus xix Septembris, post obitum S. Finani a S. Vitaliano Papa in Angliam missus, pervenitque ad Dorobernensem Ecclesiam vi Kalendarum Juniarum anni lxxxix. At S. Eadbertus factus est Episcopus Lindisfarnensis anno lccxxxviii, mortuus vi Maii anni lccxviii.*

Extruit eccle-
siam Lindis-
farnæ,
F

a S. Theodoro
dedicatam,

a S. Eadberto
plumbo tectam:

9 Ejusdem Finani temporibus, ut Beda prosequitur, questio facta est frequens et magna de observatione Paschæ, confirmantibus eis, qui de Cantia vel de Gallia advenerant, quod Scoti Dominicum Paschæ diem contra universalis Ecclesie morem celebrarent. Erat in his acerrimus veri Paschæ defensor, nomine Ronan, natione quidem Scotus, sed in Gallia vel Italia partibus regula Ecclesiastica veritatis edoctus: qui cum Finano conficiens multos quidem correxit, vel ad solertiore veritatis inquisitionem accendit; nequaquam tamen Finanum emendare potuit, qui potius, quod esset homo ferocis

observat Pas-
chæ more Sco-
torum,

A rocis animi, acerbiorē castigando, et apertum veritatis adversarium reddidit... Hæc autem dissonantia Paschalis observantiæ vivente Aidano patienter ab omnibus tolerabatur, qui patenter intellexerant, quia, etsi Pascha contra morem eorum, qui ipsum miserant, facere non potuit, opera tamen fidei, pietatis et dilectionis, juxta morem omnibus Sanctis consuetum, diligenter exequi curavit. *Hujus Aidani vestigia in fide et moribus illibate secutum esse Finanum scribit Joannes Major lib. 2 de Gestis Scotorum cap. 11*

10 Eodem modo cum S. Aidano excelluit S. Finanus in precipuis pietatis officiis, factus Evangelicæ veritatis eximius Doctor : qui ut in *Aberdonensi Breviario dicitur*, consecratus in Episcopum, verbi Dei semina cunctis ubique professus est, et ab idololatria et superstitionibus falsis, varios a gentilitatis errore convertit. Peadam vero mediterraneorum Anglorum Regem cum omnibus suis Comitibus, Baronibus, et subditis universis baptizavit, et in fidei orthodoxæ chrismate sancto insignivit, et firmiter in eadem instruxit. *Hujus conversionem ita narrat Beda lib. 3 cap. 21*. His temporibus Middeleni, id est, mediterranei Angli, sub Principe Peada, filio Penda Regis, fidem et sacramenta veritatis perceperunt.

B Qui cum esset juvenis optinus ac Regis nomine ac persona dignissimus, prælatus est a patre regno gentis illius : venitque ad Regem Northanhymbrorum Oswi, postulans filiam ejus Alhfredam sibi conjugem dari : neque aliter quod petebat impetrare potuit, nisi fidem Christi ac baptismum, cum gente cui præerat acciperet. At ille audita prædicatione veritatis et promissione regni cœlestis, speque resurrectionis ac futuræ immortalitatis, libenter se Christianum fieri velle confessus est, etiamsi virginem non acciperet... Baptizatus est ergo a Finano Episcopo cum omnibus qui secum venerant comitibus ac militibus eorumque famulis universis, in vico Regis illius qui vocatur Ad murum. Et acceptis quatuor Presbyteris, qui ad docendam baptizandamque gentem illius et eruditione et vita videbantur idonei, multo cum gaudio reversus est. Erant autem Presbyteri Cædda et Adda et Betti et Dinna : quorum ultimus natione Scotus, ceteri fuere de Anglis... Penda autem Rege occiso, cum Oswi Rex Christianissimus regnum ejus acciperet, factus est Dinna Episcopus mediterraneorum Anglorum simul et Merciorum, ordinatus a Finano Episcopo. Paucitas enim Sacerdotum cogebat unum Antistitem duobus populis præfici. *Hæc ibi. Fuit Penda baptizatus in 661, et biennio post et Penda interit et Mercu facti sunt Christiani. Vitam S. Cæddæ dedimus viii Januarii. Hic Sigberto Orientalium Saxonum Rege ad fidem converso, missus est ad ejus populum convertendam, ac dein a S. Finano ordinatus est Episcopus. Rerum gestam ita refert Beda cap. 22.*

C 11 Igitur Rex Sigbertus æterni regni jam civis effectus, temporalis sui regni sedem repetiit, postulans ab Oswi Rege, ut aliquos sibi Doctores daret, qui gentem suam ad fidem Christi converterent, ac fonte salutari abluerent. At ille mittens ad provinciam mediterraneorum Anglorum, clamavit ad se virum Dei Cedd, et dato illi socio altero quodam Presbytero, misit prædicare verbum Dei genti Orientalium Saxonum. Ubi cum omnia perambulantes multam Domino Ecclesiam congregassent, contigit quodam tempore, eundem Cedd redire domum, ac pervenire ad Ecclesiam Lindisfarnensem propter colloquium Finani Episcopi : qui ubi prosperatum ei opus Evangelii conperit, fecit eum Episcopum in gente Orientalium Saxonum, vocatis ad se in ministerium ordinationis aliis duobus Episcopis. Qui accepto gradu Episcopatus rediit ad provinciam, et majore

autoritate cœptum opus explens, fecit per loca D Ecclesias, Presbyteros et Diaconos ordinavit, qui se in verbo fidei et ministerio baptizandi adjuverent. *Hæc Beda. Eadem in epitomen redacta tradit Simon Dunelmensis lib. 1 Historiæ Dunelmensis cap. 4, additque ista de S. Cædda, ejusque fratre Cædda : Monasterium quoque S. Cæddæ in provincia Nordanhymbrorum in Lestingabem construxit, et religiosis moribus juxta ritum Lindisfarnensium, ubi educatus erat, instituit. In quo ipse moriens dedit illud regendum Cædda fratri suo : qui et ipse monachus erat Lindisfarnensis, unus videlicet de discipulis Aidani, qui postea jubente Rege Oswin Eboracensis Ecclesiæ ordinatus est Episcopus : nec multo post, Theodoro Archiepiscopo præcipiente provincie Merciorum præfatus, in loco, qui Licethfeld nuncupatur, Sedem habuit Pontificalem. Colitur S. Cædda 2 Martii.*

12 De S. Finano aliisque Episcopis Lindisfarnensibus, tamquam Regulam S. Benedicti professis, agunt Trithemius et Wion ; ille lib. 4 de Viris illust. ord. S. Benedicti cap. 152 hæc scribit : Sinanus monachus Huensis, B. Edani quondam discipulus, et post eum Lindisfarnensis Ecclesiæ Episcopus, vir non minus religione quam scientia Scripturarum præclarus, ordinatus est anno Domini 661 Indictione xv. Ino anno 661, ut melius observat Wion lib. 2 cap. 23. S. Finanus, inquit, sive Sinanus, Scotus, monachus Huensis, Aidanum secutus anno 661 paucō tempore in Episcopatu permansit : decimo enim administrationis suæ anno, Christi 661, mortale solum reliquit, cœleste petiturus. Scripsit librum de veteris Paschatis ritu. *Hæc Wion post Trithemium. Verum illos falli, atque a Regula S. Benedicti diversos ritus tunc habuisse monachos Northumbriæ ostendit S. Wilfridus Eboracensis Archiepiscopus apud Malmesburensem lib. 3 de Gestis Pontificum Anglorum, ubi asserit se primum fuisse, qui verum Pascha in Northumbria, Scotis ejectis, docuerit, qui cantus ecclesiasticos antiphonatum iustituerit, qui S. Benedicti Regulam a monachis observari jusserit. Idem Wilfridus, necdum Episcopus, in Synodo apud S. Hildam Abbatissam in monasterio Streunshal habita, atque a Beda lib. 3 cap. 23 descripta, disputans cum S. Columbo S. Finani successore, quam tum servavit Regulam, ita indicat : De Patre autem vestro Columba et sequacibus ejus, quorum sanctitatem vos imitari, et Regulam ac præcepta, cœlestibus signis confirmata, sequi perhibetis, respondere possum etc. *Jacobus Varrens lib. 1 de Scriptoribus Hibernicis cap. 2 Scripsit, inquit, Columba Regulam monasticam, que extat, et vulgo Regula Columba-Kille dicitur, id est monasterii Huensis a S. Columba extracti. Usserus pag. 919 testatur se reperisse in codice perantiquo quatuor Regulas, Hibernico sermone antiquo et nostris temporibus pene ignorabili exaratas : harum primam Columba killi vocari, ad quam omnia Columbiensium monasteria, tam in Hibernia et Albania, quam in ipsa Anglia fuisse confirmata par sit credere. Lindisfarnensis ergo Episcopi SS. Aidanus, Eimnus, Colmanus, quos ex dicto Huensi S. Columba monasterio in Northumbrium advenisse diximus, hoc monasterium civitatis institutum in illud regnum introduxerunt.**

13 Quod citatus ante Wion S. Finanum tradat scripsisse librum de veteris Paschatis ritu, eundem suo apparatu descripsit Passerinus, et Historiæ Ecclesiasticæ gentis Scotorum Dempsterus, qui addit eum etiam scripsisse monita salutaria ad Ferguardum Regem, eaque sanctissima monita haberi apud Hectorem Boethium lib. 9 Historiæ Scotorum pag. 177, ubi hæc solum legitur : Sacerdotes Christi, quos sana pecuniosos ferebat, quæstionibus adhibitos

D AUCTORE G. H.

ante monachum Lindisfarnensem.

ubi et S. Cædda Episc. Eborac. dein Licethfeldensis

S. Finanus non videt secundum S. Benedicti Regulam

E

u. S. Wilfrido, in Northumbria introductum :

sed Regulam Columbae professus.

F

AN. D. 11. 171. libro

hæud

exemplo S. Aidani decessoris

eximius verbi Dei præco.

Penda Regem mediterraneorum Anglorum convertit.

baptizat.

consecrat Dinna Episcopum mediterraneorum Anglorum et Merciorum.

et S. Cæddam Episcopum Orientalium Saxonum.

AUTORE H. El Ferquhardum Regem Scotorum eccommunicavit?

hant torquere cessavit Rex Ferquhardus, donec argentum omne, si quod haberent, confessi, in suam contulissent crumenam. A Pontificibus tam immanium scelere durius incusatus, Colmano Finnanoque (hi tum inter Scotos præcipua veneracionis habebantur) et quod contumaci animo monitis non pareret, sacris tandem prohibitis, comtempta religione, aliis templa adeuntibus, ipse venatum se contulit. Quæ Lestæus lib. 4 de Scotorum rebus gestis in Ferquhardo II, Rege LIV, ita paucis attingit: Cujus vitam omnium flagitiorum genere optertam cum Colmannus et Finnanus Episcopi sanctitate insignes, frustra sæpe insectati essent, sacris illum prohibere. Quæ antiquorum scriptorum testimoniis confirmari vellemus.

mortuus anno Episcopatus 10,

an. Chr. 661

14 Gessisse Finanum episcopatum in provincia Anglorum annis decem tradit Beda lib. 3 cap. 20, silet diem et mensum obitus, ut reliqui antiquiores scriptores: cum veneratione ad XVII Februarii obitus scribitur in Breviario Aberdonensi: sed ibidem in titulo hujus Vitæ annotatur annus DCLXXIV: cum tamen anno DCLXI constat eum vita functum esse: sed forte in ætate, cum decem circiter annos exspirat. Ita tres annos ossignat Beda Episcopatu S. Colmani successoris, qui ta-

men Episcopatu relicto rediit in insulam Hy post Synodum Streneshalensem priore parte anni DCLXIV habitam, in qua S. Colmannum oppugnarunt Agilbertus Episcopus Occidentium Saxonum, et S. Wilfridus Presbyter, qui eodem adhuc anno ex Anglia missus in Gallias ad eundem Agilbertum creatum Parisiorum Episcopum, atque ab eo Episcopus est ordinatus.

15 Obiisse S. Finanum anno DCLXI etiam Dempsterus annotavit, sed perperam addit, quid post depositum Episcopatum gesserit, se non deprehendisse: videtur deceptus verbis Westmonasteriensis in Floribus ad annum DCLXI scribentis, Aidano tum mortuo successisse in Episcopatum Lindisfarnensem Finanum, natione Scotum, sed parvo tempore in Episcopatu permansisse: scilicet decem annis ut diximus e Beda, qui cap. 17 asserit tempore non paucis in Episcopatu permansisse, et cap. 25 Finano defuncto Colmannum in Episcopatu successisse, ad cujus Vitam die sequenti, XVIII Februarii, aliquo de S. Finano ab aliis tradito referentur. Reliquias ipsius et memorias magna solennitate frequentatas esse priusquam hæretica regio patrum, memoria Christianam pietatem e rabie illo eliminasset, ante memoratus Dempsterus scribit.

ad mortem permansit Episcopus Lindisfarnensis.

B

DE S. SILVINO EPISCOPO

ALCIACI IN BELGIO,

Commentarius prævius.

J. B.

CIRCA AN DCC-11. XIV FEB. In Alciacensi monasterio

§ I. S. Silvini Ep. natalis, vitæ historia.

Aleicum canobium est instituti Benedictini in Belgica II, cujus nomen est apud S. Bernardum ep. 350, quo orat virum illustrem Rogonem de Abbativilla, ut quandam terram, desertam et incultam, Ecclesia de Alci in elemosynam, concedere dignetur. Situm hoc canobium haud procul Hesdinio Artensis oppido, vulgoque Auchy les moines, ut est, Aleicum monachorum appellatur, ut ab Alciaco castro discernatur. Illic monachi Bertiniani in urbe Audomariensi, Adroaldum virum nobilem, aiunt, cum prole careret, beato Patri Bertino prædium tradidisse donatione solenni, presente venerabili Audomaro ne multis Proceribus urbis Toruanæ: qua scilicet formula tradidisse idem Adroaldus S. Bertino villam Sithu scribitur in hujus Vita v Septembris, in qua Alciaci nulla mentio est, neque domus orationis, quam ibi S. Bertinum instituisse capisse idem aiunt, atque ex aliis probant sui canobii monumentis. Illud constat, Adalsquarum quemdam, et ejus conjugem Aneghium de nobilissima prosapia exortam Francorum, basilicam illic in honore sancto Dei Genitricis Marim construxisse: ubi etiam eorum filia Sicchidis, sive Sicchedis, aut Sieherdis, deposito seculari habitu jam Deo sacrata inerat, ut in S. Silvini Vita num. 21 asseritur, nulla tamen facta S. Bertini aut Sithiensium mentione. Tenuerunt porro canobium Aleicum sanctimoniales, donec ab exercitu Normannorum Erce Christiana nono seculo excisum est. Restauratum postea, ac monachis Benedictinis datum, pacto addito, ut tenerentur Abbatem sibi e monasterio S. Bertini eligere, ut testatur, et ratum esse jubet Innocentius in Papa cap. Abbuti S. Silvini Alciacensi 23 de verborum significatione, sive lib. 3 Decretalium tit. 11 cap. 23, ubi tamen scribendum fuit: Abbati S. Silvini Alciacensi.

C

olim Virgillum.

nunc monachorum,

colitur S. Silvini Ep. 18 Feb.

2 Ejus nunc canobii Patronus est S. Silvius Episcopus, illic circa annum DCCXX sepultus, ut post dies: cujus tamen reliquie postea sunt Audomaropoli ad S. Bertini monasterium translatae. Agitur anniversaria illius memoria Alciaci, Agique solebat Toruanæ, dum ea urbs stetit, xv Februarii, ut ex veteri

Breviaria Morinensi constat. Audomaropoli vero, non solum in S. Bertini ecclesia sed et in S. Audomari, quæ nunc est Cathedralis, colitur xv Februarii: quo die ejus nomen plerisque Martyrologis inscriptum. Usuardi antiquissimum exemplar, quod manu exaratum Lutetie extat in monasterio S. Germani, ita habet: In pago Taruanensi S. Silvini Tolosana civitatis Episcopi. Cononiat Martyrol. Rumanum, ac pervelus nostrum MS. nomine Bedæ insignitum. At plurima alia MSS. eidem Usuardi præferentia nomen, interque ea unum perantiquum et optima notæ, quod olim Augustini Hunnari fuit, quoque usus est Molanus: item Usuardi editio Parisiensis anni 1536, aliudque Martyrologium editum Colonie anno 1490, ita habent: Ipso die S. Silvini Taruanensis Episcopi. Quædam mendose, Caruanensis: alia Trauennensis, Targuannensis, Taruennensis: Bellinus edit. Venetæ, Carnensis, Parisina, Vanensis. Molanus in posterioribus Usuardi editionibus an. 1573 et 1583 ita scribit: Ipso die, monasterio Sithiu, in pago Teruanensi S. Silvini Teruanensis, Episcopi Tolosana civitatis. Ipso tamen modo litterarum indicat, illa verba, monasterio Sithiu, in pago Teruanensi, Tolosana urbis, non esse Usuardi, sed ex proprio Ecclesie ejusquam Martyrologio sumpta, Constantinus Ghinius in Natalib. SS. Canonicoorum, ad hanc diem ista mendose scribit: In pago Tornavensi S. Silvini... ejus nomine in Alciaco est aldatia, ubi in monasterio Centulensi sepultus fuit. Non est in Alciaco Centulense, sive S. Richari, monasterium, nec in hoc sepultus Silvius: sed invitati ad hujus ærequis fuere Centulenses monachi Aleicum, nam in ipsa Alciacensi velle tumulatus est. Eodem die illius meminere in Benedictino Martyrologio Hugo Menardus (qui tamen fatetur, ex Vita non satis liquere an monachus fuerit) Arnoldus Wion, Benedictus Dorguinus: in Germanico Petrus Canisius, Aubertus Miræus in Fastis Belgicis, Molanus in Natalib. SS. Belgii, Gulstinius, alii: ac prolixe in Martyrologio Gallicano, itaque ejus Supplemento Saussanis. Egregium Martyrologium quod ante quinque minimum secula, scriptum, istis solum verbis eum celebrat: Ipso die S. Silvini Ep.

alibi 17,

et hoc die nomen ejus inscriptum Martyrologis,

F

A 3 xv Februarii natalem ejus consignant vetera quædam Belgica Breviaria, Morinense jam citatum, Bruzelleuse, Atrebatense, atque alia. Martyrologia item : Crutolense, quod *Bedæ* nomine prætitulatum : In territorio Morinorum, depositio S. Silvini Ep. et Conf. MS. monasterii S. Martini Tornaci : Et depositio Silvini Ep. et Conf. MS. Ecclesia S. Gudila Bruzelli : Ipso die S. Silvini Teruanensis Ep. et Conf. MS. S. Lamberti Leodii, et multo velustius monasterii S. Laurentii ibidem : Ipsq die S. Silvini Episcopi Tarwanensis et Conf. In eodem tamen Laurentiano codice ad diem xvii additum antiqua manu : Ipso die S. Silvini Turwanensis Episcopi. Ita et Hermannus Greven xv Februarii : Silvii Ep. et Conf. et xvii : Ipso die S. Silvini Targuauensis Episcopi. Diversos videtur existimasse. MS. Florarium die xv Herstalium translatus ejus reliquias statuit. De variis translationibus infra.

atque 15 Febr.

quibusdam utroque die.

Alius S. Silvini 26 Janu.

4 Qui xxvi Januarii Cenomanis tribuitur ab Hermannio Greco, Manrolyco, Felicio, Ferrario. S. Silvini Episcopus, uti ad eum diem in syllabo prætermissorum dicitur; is Cenomanorum Episcopus non fuit, cum neque in ullis Catalogis, neque in Cenomanorum Præsulum historia ab Antonio Corrasario, et Joanne Bonhmetto edita, utraque perquam accurata, ullus nomine Episcopus memoretur. At nec Moruensis hic noster quid ad Cenomanos spectet, ullum est usquam documentum. Videtur is potius esse, qui hoc ipso die memoratur Cremonæ, Cenomanorum in Gallia Cisalpina colonæ, Episcopus fuisse, ut infra dicemus.

5 Vitam S. Silvini composuit Antenor Episcopus, qui illi videtur adhæsisse, notus certe ac familiaris extitisse. Nam, ut in Prologo dicitur, ut affectum, quem vivens erga illum (potius erga illum viventem) subjectionis habuit post transitum illius non amitteret obsequendo, aliquid illius sanctitatis, quod scire potuit, litteris adnotare non distulit. Verum ea Vita, ut ibidem dicitur, partim rustice partimque vitiose composita erat juxta normam litteralis artis : id est, ut interpretor, rudi et inculto stylo. Jacobus Malbrancus noster in scholis ad cap. 14 lib. 4 de Morinis, putat solum notari in auctore formandarum pingendarumque litterarum imperitiam : nam seculum illud non nisi doctos ut plurimum Præsules tulisse : viros autem doctos male pingere sat frequens. Fuerunt sane docti ea tempestate Episcopi, ut sancti fuerunt quamplurimi; at non ideo omnes, imo (quorum scripta cræstent) perpauca styli gratia valere : plerique, quod de Antenore in hujus Vitæ prologo dicitur, satis fortasse in divina pollentes religione, non admodum in disciplina eruditi litterali fuerunt.

6 Debut ergo illa Antenoris lucubratio emendatius rescribi, non sensum mutando, sed enucleatius componendo, quæ inordinata videbantur. Factum id Leutvithus Abbatissa jussa, ante incursionem Normannorum, quæ nepotum Caroli Magni temporibus contigere. Neque elegantiori forma litterarum eam se descripsisse Vitam scriptor affirmat, sed, prout valuit, correxisse.

7 Eam Vitam descripsit Heribertus Rosweyldus ex MS. codice e nobis Alciacensis, vultuleratque cum MS. Rubra vultis. Contigitimus eum deinde nos cum MS. Consendoncensi monasterii Canonicorum regularium juxta Thurbontum in Brabantia, eumque alio exemplari, quod Rotomago miserat Federicus Flovetus noster, et MS. Ecclesie S. Salvatoris Ultrajecti, atque aliis duobus, et Vita ea, quam ex MSS. Bertiniansi edidit lib. 5 rerum Occitanar. Guilielmus Cantellus. Neque ea non lecta nobis, quæ Ferrucolus Loderius in Chronico Belgico, inque commentariis de rebus Morinorum Jacobus Malbrancus noster, et in Gallica Sanctorum historia Guilielmus Ga. us, de S. Silvino scripserunt. Vitam antiquam, quod ubi in capitu Februarii T. III.

aut Lectiones diversimode esset distributa, alibi uno tenore contexta, more nostro, prout commodius visum, parati sumus.

D
AUCTORE J. B.

§ II. S. Silvini Ep. patria, genus, Episcopatus.

Molanus antea citatus S. Silvium Teruanensem scribit fuisse, factum deinde Tolosana civitatis Episcopum. Idem Arnaldo Wioni visum. Neuter rotiorum dat ullam cur ita sentiat. Affertur illa potest, quod in Vita num. 12 construxisse dicatur in suæ proprietatis jure ecclesias duas, unam in loco nuncupato Muudini Cisterna, et aliam in Remicensi Campania. Quæ duo loca in Morinis sunt : ut videantur saltem majores ejus et Belgii oriundi. Vita eadem, (ab octogentis minimum annis scripta, imo amplius nongentis, cum secundus scriptor ea solum correxerit, quæ Antenor Episcopus, S. Silvini coetaneus, litteris commendarat) eadem, inquam, Vita cap. 2 num. 2 ita habet : S. Silvium nobilissimum Tolosana genuit terra, sed Teruanensium felices continent fines. Fredericus Flovetus, qui nobis S. Silvini Vitam, quamvis mutilam, Rotomago misit, illud item monuit, vidisse se aliam in ea urbe Vitam, in qua S. Silvius natione Scotus fuisse asserbatur. Quia enim complures iis temporibus in Scotia ac Hibernia sancti Episcopi in Belgium finitimasque provincias venire fidei ac pietatis prosequenda causa; scriptor fortasse quispiam, cum S. Silvium advenam didicisset apud Morinos habitasse, Scotum fuisse divinarit.

S. Silvius an Teruanensis?

an potius Tolosanus?

quomodo Scotus dicitur?

E

9 Mutis etiam fidei tribuerim MS. Florario SS. isto xvii Februarii proferenti : Ipso die depositio S. Silvini, Terwanensis Episcopi et Confess. qui fertur filius extitisse Pipini Brabantinorum Ducis secundum hujus nominis, et per consequens de stirpe Karolidarum. Elegam habemus S. Silvium ex Catalogo Episcoporum Ecclesie Taruauensis, ab Rosweydo excerptum, hoc exordio : Beatus Antistes Silvius in tellure Tolosana claris fuit parentibus legitime generatus. Sed cum esset hic sanguinis nobilitate strenuus, adorari concupivit sanctitatis operibus : qui Virgilius imitator Evangelistæ Joannis, uxorem, quam desponsavit, propter Deum dereliquit. Hunc felices Teruanensium continent fines : quin imo nonnulli eum Teruanensem fuisse Episcopum in suis reliquerunt scriptis. Alii dicunt fuisse filium secundum Pipini cognominæ Grossi, qui tertius fuit Dux Brabantie et Marchio Imperii, et S. Plectrudis, uxoris ejusdem, ex qua tres proles fertur genuisse, puta Drogonem Ducem Campanie, Grimoaldum, et huic sanctum virum.

dicitur filius Pipini et Plectrudis in recentioribus MSS.

F
et editis historis.

10 Veteres rerum Francicarum scriptores, atque recentioribus accuratissimi Scipio Dupleix et Saumarthani, non otios Pipini ex Plectrude liberos agnoscunt, nisi Drogonem et Grimoaldum. Hadrianus Barlandus in Chronicis Ducum Brabantie cap. 3 de Pipino et Plectrude libris ita loquitur : Ex eo conjugio digna parente edita proles : filii tres Drago et Grimoaldus, qui cum Christi esset fortis adsertor Dei, postea Leodii martyrium adit ob Christi fidem, ibi sepultus in cæle Divo Jacobo sacra. Filius tertius fuit Silvius, vir sapientissimus, qui et ipse Sancti appellationem meruit. Filia Notburgis vocata est. Sepulchro illata Colonia, miraculis claruit. Divus quoque rer. Brabantiorum lib. 1 cap. 3 inter Pipini filios Silvium numerat. S. Notburgem multi e recentioribus Plectrude natum valent. De utraque merito dubitari posse monet Geleusius in Plectrude Plusus certe Notburgem a Plectrude educatum, sororis ejus filiam avunt fuisse. Nos de ea agemus xxxi Octobris, quo cultur.

11 Joannes Gilmannus, in Rubra velle prope Bruzellam Canonicus Regularis, Vita S. Silvini hunc præposuit prologum a se continuatum, prima parte Hagiologu Brabantinorum : Quoniam Deo cura est

4 de

Vita scripta ab Antenore Ep.

impolite.

pauca correpta.

vide hic edita

A de hominibus, et plus animarum curam gerit quam corporum; ideo nos quoque ea quae ad salutem spectant, et ad earum aedificationem proficiunt, tractaturi in medium proferentes et quod medicorum est medicis relinquentes, deliciosum ferculum de vita et moribus beatissimi Silvini Tervanensis, sive Morinensis, Episcopi, legentibus proponimus: qui creditur fuisse filius Pipini Brabantiorum Ducis secundi hujus nominis. Quamvis forte dubium de hoc oriri videatur, pro eo quod infra dicitur de ipso, quod eum nobilis Tolosana genuit terra. Sed non est incredibile, quod talis Principis filius in tali terra nascatur, quae licet modo sit sub potestate Hispanorum, illud tamen subjecta fuerat dominio Francorum; quae permutatio forsitan jure praesulis, aut pacto conjugii facta est. Cura igitur, ut inchoavimus loqui, Deo nostro de hominibus magna est, et spiritualibus morbis spirituale malagma procuravit in redolenti conversatione Confessoris sui Silvini, cujus actus, ut Dominus douabit, hic explicabimus. *Hae Gilmannus: qui tamen hallucinatur, dum, quo tempore scribebat, fuisse sub Hispanorum potestate Tolosanam terram tradit. Reminiscatur forsitan victorice Hispanorum de Miramomolito Maurorum Rege, xvi Julii clixxi relata ad Navas Tolosae, qui locus circiter Bataxa fines est, nec unquam sub dominio Francorum fuit. At Tolosana terra, in qua natus S. Silvius dicitur, est territorium urbis Tolosae in Gallia Narbonensi.*

DOCTORE I. B.

tamen in Tolosana ditone natus.

B

12 Illud quoque meminisse Lectorem oportet, Pipinos illos, qui potentissimi erant in hocce Belgio, qui tunc ad Austrasiam regnum, dein Lotharviam, ac demum ad Germanicum attulerunt, amphissimos quidem habuisse possessiones, ac Duces fuisse, sed non hereditarias, neque Brabantiae: qui titulus ante saecula circiter annos usurpatus primum a Comitibus Lovaniensibus cepit.

an Pipinus Dux Brabantiae fuerit?

S. Silvius an Tolosanus Episcopus?

diversas saltem a S. Silvano.

C

13 Tolosae urbis Episcopum fuisse S. Silvium tradunt, uti retulimus, Usuardus, Molanus, Martyrologium Romanum, atque alii auctores. Non erant in Catalogo Antistitum Tolosanorum apud Democharem et Joannem Chenu. Claudius Robertus inter eos statuit qui quarto Christi saecula floruerunt, et S. Silvium vel Silvium vocat, citatque Wigorn, Baronium, Molanum qui non Silvii, sed Silvini, longe Silvia posterioris, conscribere memoriam. Andreas Saussanus in Martyrol. Gallicano S. Silvium Episcopum fuisse scribit; cujus Ecclesiae, non indicat: in Supplemento Tolosanum Antistitem facit, uti et Malbrancus: et hoc quidem eo gradu dejectum, atque in Morinis relegatum ab Ebvono existimat: Saussanus ait, timendum sibi ab humana laudationis aura, solum vertisse, ac solum deseruisse. Sed hoc posterum qui licuit ingratum Pontificis Romani? Si alterum acculerent, cui post Elamini eadem non est ad suam Ecclesiam revocatus, sed ad xxx circiter annos in Belgio haesit, aut etiam secundum Malbranci computum ad quatuor et quadraginta? Gulielmus Cuthellus, sola vox Molani ac Martyrologiorum Romani et Benedictini auctoritate, cum in Catalogo Tolosatum Antistitem locat, medium inter Villegisellam, qui Concilio Remensi sub Somatio interfuit circa annum lxxxiv, et Arusonem, quem ut anno lxxxviii eadem synodo Narbonae habita ulfasse. Aden mutilo sunt ejus Ecclesiae tabulae, ut spiritus eius annorum solius S. Silvini nomen caelat, et quidem haud satis aequo jure intrusum.

NOT. 1.

an Episcopus Tervanensis?

14 Tervanum, Morinorum refuste urbis in Belgio, Episcopum Silvium appellant Martyrologia non pauca antea citata, uti et Petrus de Natalib. lib. 11 cap. ultimo num. 70. In MS. Ecclesiae S. Salvatoris Ultrajecti extabat perlorens S. Silvii Vita, in qua Tervanensis Episcopus factus dicitur. Quinquam vero asserat Malbrancus pagum Tervanensem et Tervanensem non eundem esse; sed Tervanensis nomen praecipue

nuncupatam ditonem, quae nunc S. Pauli Comitatu D continetur; promiscue tamen apud scriptores, qui de S. Silvano agunt, pro Morinensi tractu, ac subinde discessi, accipitur. Ceterum etiam Tervanensem Episcopum fuisse S. Silvium estimavit auctor Chronici Brevensis, cujus pars est ab Andrea Chesno in Normannicis vulgata, ubi ista leguntur: Delatum est a Tervanensibus corpus beatissimi Silvini eorum Episcopi. Malbrancus, qui antea Tolosanum Episcopum fuisse S. Silvium scripserat, postea Tervanensem Ecclesiam recessisse ait pro Ravengario, dum is morbo implicitus manus administrare suam non valeret.

15 Nobis aliud pronuntiare haud licet, quam quod est ab ipsius Vitae scriptore traditum: is nec Tolosae Sedis, nec Tervanensis meminit. Non tamen auguramur eum, ut aliis apostolicis viris factum alibi observavimus, veneratibus ergo Episcopum a posteris appellatum, ac Presbyterum dumtaxat fuisse, cum in Vita diserte Antistites vocetur, cujus scriptor primus Antenor Episcopus ignorare non potuit, quem in Ecclesia gradum is tenuisset: et qui postea eam correxit, se nunquam sensum mutasse prioris auctoritatis profuturum. Sed plures ea tempestate sancti viri, ut ad Ethnicorum nationes Christo adjuvendas majori pollerent auctoritate, Episcopi ordinantur, nulli certa attributa Sede: quod postea ne temere amplius fieret, et non nisi Pontificis Marini jussu, sancitum est.

ipsum incertae Sedis fuit.

vere tamen Episcopus.

§ III. Tempus adventus S. Silvini in Belgium, et mortis.

Quo vixerit S. Silvius tempore, ita eadem Vita expauit: Floruit quoque tempore prioris Karoli Regis et Childerici ejus Principis perseverans usque ad Viniacum bellum, quod gestum est inter Karolum et Ragenfridum Francorum Regem. Qui hic Childericus dicitur, Chilpericus fuit, qui Chilberico Rege natus, sed, ne Theoderici patris athernae furorem irriteret, in Calensi monasterio a S. Basilide oria educatus est, iugue Clericum attonsus, et Daniel appellatus. Haec postea Neustrii, sive Occidentales Franci, mortuo Dagoberto juniori, Childerici filio, Theoderici nepote, Regem creaverunt anno lxxxv. Qui mox cum Ragenfrido Major Domus Austrasiam impressus, eadem aliquam Caroli Martelli exercitui intulit, ac regiones Rheno vicinas vastavit, evocato etiam in auxilium Rulbodo Friariorum Rege. Anno deinde lxxxvii, xii Kal. April. Dominicae Passionis, Viniacum in pago Cameracensi, victus a Carolo est: cuiusque auxilio Eudonis Aquitaniae Ducis instaurasset exercitum, iterum a Carolo fugatus ad eum ab Eudone remissus, non multo post, anno lxxxix Nivioni mortuus est. Improprie ergo Ragenfridus Rex Francorum dicitur, qui Dux solum modo erat. Minus erratum dum Carolus Rex vocatur, qui, ut antea Pipinus ejus pater, regia potestate Austrasiam gubernabat, ipsique Regibus imperabat.

floruit sub Childerico

Rege creato m. 718.

F

mortuo 720.

17 Quo mortuus sit anno S. Silvius, quo mense, aut quoto die veris, non exprimitur. Sed quod perseverasse usque Viniacum bellum dicitur, ubi anno lxxxv quo id bellum cepit, ubi lxxxvii, quo Viniacum commissum peritum est, Malbrancus anno lxxxix, quo et Chilpericus descessit vitam sanctam existimant. Mortuus est hora vespertina diei sancti Sabbati, ut habetur num. 18. Si per sanctum Sabbatum intelligatur Pascha perigillum, id quidem anno lxxxv in xxx Martii invaluit, lxxxvi in xviii April. lxxxvii in iii Apr. lxxxviii in xxvi Martii, lxxxix in xv Apr. lxxxv in xxx Martii: quibus diebus in nullo adhuc Martyrologio nomen ascriptum S. Silvini observavimus. Si sanctum Sabbatum auctor appellet quodlibet Sabbatum; cum alia Martyrologia cum xv Februarii, alia xvii exhibeant, dicendum vel anno lxxxvi, xv Februarii qui Sabbatum erat, vel lxxxvii, xvii mensis ejusdem,

ipse mortuus die Sabbati

vel 15 Feb 710.

A qui eisdem Sabbatum erat, decessisse. Videtur prius affirmare Jac. Mierius, dum lib. 1 *Annal. Flandr.* ad an. 1000 ita scribit: Per eosdem dies Silvius Episcopus Tolosanus, magnum pietatis exemplum, Alchici naturæ concessit. Posterior magis arrisus Malbranco, quod Febuario anni 1000 necdum Vinciæ pugnatum erat, neque satis adhuc idoneo spatio temporis Chilpericus regnum gesserat nonen, ut floruisse ejus tempore Silvius dici possit. Et videtur scriptor cum aut tempore Karoli et Chilperici ejus Principis floruisse, non obscure innuere, vixisse adhuc per id tempus, quo Chilpericum ab Endone sibi deditum in sua potestate Carolus habuit, sive eum servare sibi obnoxium, ad detrahendam suæ dominationi invidiam, voluerit, seu cautius e vita excludere velut fato proprio perfunctum. Antequam autem deleteretur Carolo Chilpericus, dici suus Princeps non poterat, qui adversariorum erat.

B 18 Solusne igitur illis quinqur annis, Chilperici commemoratus in Belgio est Silvius? Nullum amplius spatium indicat Vita. Malbrancus amplius XL annis tribuit: nam vixisse huc censet circiter 1000 annis Christi, licet hinc Romam ac Hierosolymam putet profectum: quæ loca prius fortassis adierat, quam huc velut ad quietem secederet. Duo præcipue argumenta perpulerunt Malbrancum, ut prius multo, quam nos statuamus, eum scriberet in Belyium immigrasse, quod nempe dicitur donationi curiam S. Vindiciani anno 1000 subscripsisse, atque etiam prius dedicationi ecclesiæ Blangiacensis adfuisse.

C 19 Donationem illam S. Vindiciani Episcopi Cameracensis, deque ea conscriptas ab eo tabulas, ac Joannis v Papa confirmationem, recenset Baldricus lib. 1 Chron. Camerac. cap. 25. Cui subscripsisse præter Joannem ipsum ac Vindicianum dicuntur Episcopi decem et septem, quorum priores duodecim ignoti nobis sunt, Itali fortassis: quinque reliqui sunt Audoinus Archiepiscopus, Austregisilus Ep. Ravengarius Ep. Silvius Ep. Leodegarius Ep. Acta ea dicuntur vii Id. Maii anno vii regni Domini nostri Theoderici Regis, Indict. ii, Donationem non convello: in subscriptionibus inest mentum, nec unum. Creatus est Pontifex Joannes v die xxii Julii anni 1000, mortuus anno sequenti, ii Augusti. Theodericus post Childerici fratris necem, quæ æstate anni 1000 contigit, revocatus ad regnum, nondum septimum in eo annum expleverat vii Id. Maii anni 1000. Atque is character belle habet. Non item alter, qui est Indictionis secundæ, cum esset xiv. Vivebat tunc quoque Audoenus Archiepiscopus Rotomagensis. Austregisilus Bituricensis ab annis lxxv decesserat. Si Sedes alterius fuit, qui hic subscripsit, cui uspiam scriptorum memoratus? Ravengarius, cum anno item 1000 successisset S. Bains dicitur, absque solidi ratione statuitur hic S. Audomariensis ac eæ Vicarius: cur enim non id significat, ac passim alii in solennibus Actis? Obiit nempe jam pridem S. Audomarus, ut ad ix Septembris ostendimus. S. Leodegarius anno 1000 interfectus erat 11 Octobris. Cur non igitur etiam S. Silvini perperam uljectum nomen suspicemur?

C 20 Magis ubnorme est, quod in Vita S. Bertæ fundatricis Blangiacensis traditur iv Julii, his verbis: Anno igitur Incarnationis Domini nostri Jesu Christi 1000, Agathionis vero Papæ anno ii, Theoderici autem Regis Francorum, filii videlicet Clodovasi et Baidildis Reginæ, anno xn, in Blangiaco piissima Berta monasterium edificare cepit, in pago Taruanorum, in propria possessione: quod, Domino tribuente, cum summo honore finetenus deductum est. Compositis quoque omnibus, quæ ad ornatum ordinemque monasterii consuetudo posebat; piissima Berta convocavit in unum venerabiles Episcopos ad præscriptum oratorium dedicandum, S. Ansbertum

Rotomagensem Archiepiscopum, venerabilem Ravengarium, in cujus parocia ante relatum cœnobium situm est, Taruanensem Episcopum: S. Amandum Tungrensem Episcopum: Sanctum quoque Walericum, et S. Germanum de civitate Parisiis; S. Silvium advenam Episcopum de Tolosa venientem; S. Leodegarium Episcopum et futurum Martyrem; Sanctum quoque Richarium, ac S. Eligium; Sanctum etiam Pharonem de Meldis civitate, ac S. Elbertum Cameracensem Episcopum. Aliud apographum pro Elberto Autbertum habet.

D 21 Oportet hæc paucis enucleare. S. Agathio anno 1000 Papa electus, ut secundus ejus annus fuerit 1000, aut summum 1000. Theoderici duodecimus annus, ut liquet ex ante dictis, capit anno 1000. Istæ igitur notæ temporum invicem minime congruunt. Quid reliquæ? S. Ansbertus in Cathedrali Rotomagensem successit S. Audoeni xxiv Augusti 1000 vita functo, obiit ipse anno 1000. De Ravengario antea diximus, S. Bains post annum 1000 successisse, ut non potuerit antea diæcesis Taruanensis ejus parocia vocari. S. Amandus decessit anno 1000 vii Februarii, S. Leodegarius eodem anno: S. Autbertus anno 1000, cui successit S. Vinthianus, ultra xxx annos sedisse dicitur, ut hic Elberto locus non fuerit. S. Eligius obiit anno 1000, successit S. Mommolenus, anno 1000 testamento S. Amandi subscripsit. SS. Walericus et Richarius Abbates multis annis prius obierant: S. Germanus Parisivensis amplius centum. Quid probari de S. Silvino potest in tanta rerum temporumque perturbatione? Neque hanc non vult Malbrancus, sed caute dissimulavit, ita scribens: Ecclesiasticorum eæto adfuere, Ausbertus Rotomagensis Archiepresul, Parisiensis et Tungrens Episcopi, Pharo Meldorum Episc. S. Demandus Episcopus Londinensis, Episcopus Noviomensis et Tornacensis, Episcopus Cameracensis et Atrebatensis, Abbas Sancti Ricbarii, Abbas Sancti Walericii, Silvius advena Episc. de Tolosa, ut ait Vita scriptor. Cur non ergo bona fide, ut nos, verba scriptoris representat, ejusque retegat imperitiam? Nam qui ille Demandus Londinensis Episcopus?

E 22 Geminum habemus Vitæ S. Bertæ exemplar, sed utrumque, e codice Blangiacensi: in neutro est Demandi nomen, neque vel in Episcoporum Londinensium vel Sanctorum cataloyis. Scriptus est va Vita S. Bertæ post annum 1000, cum eo anno factum mense Julio miraculum referat. Auctor miracula nonnulla, quæ narrat, se spectasse testatur. Vir fuisse bonus videtur, sed ignarus antiquitatis, ac præsertim chronologia. Cum ergo convenisse ad eam dedicationem Episcopos Abbatesque captivales legisset, aut pro more Ecclesiæ, ac S. Bertæ dignitate, convenire debuisse putaret, celebriores aliquot perrexit, quos existimabat circa ea tempora vixisse.

F 23 De adventu S. Silvini in Belgium, præterquam quod floruisse Chilperici tempore dicitur, non Theoderici aut filiorum, illud quoque expendendum quod nam. 21 habetur: Isti etiam (Adalsquarus et Aneglia) construxerunt basilicam Alciaci cœnobii in honore sancte Dei genitricis Mariæ: ubi etiam ante adventum S. Silvini, eorum filia, Siculis nomine, deposito seculari habitu jam Deo sacrata merat. Faciamus eam tunc circiter xx annorum, aut saltem xviii fuisse. Si venit S. Silvius, ut vult Malbrancus, anno 1000; ergo, cum is obiit, fuerit Svecidis sexagenaria major. Quid parentes? an lxxx annorum? Nusquam tam prorectæ ætatis indicium. Reperi in libro de monasteriis Artesis et Hannoniæ ante annos fortassis lx aut lxx compilato, citari appendicem Chronici Bertumani, in qua dicitur Adalsquarus et Aneglia circa annum 1000 basilicam Alciacensis cœnobii construxisse: ubi ante S. Silvini adventum, Svecidis, eorum filia, nonnulla Virginibus velatis ac Deo sacratis præerat. Ergo ad-

D AUCTORE J. B.

nullis pro habitibus characteribus,

E

ideo utibi consulto mutatis:

imperite scripta ea Vita post an. 1139.

F

Alciacense cœnobium edificatum circa an. 700,

vel potius 17 Febr. 720.

creditus multo ante venisse in Belgium,

et subscripsisse donationem eandem S. Vindiciani,

factus anno, 686.

vitiosæ plerumque ab æ subscriptiones

et post adjecta.

in Vita S. Bertæ dicitur interfuisse dedicationem Blangiacensis an. 682

ventus

AUCTORE J. B. ac postea eo venit S. Silvini.

A ventus S. Silvini anno MCC posterior est : licet alia quædam recenter contexta Chronica habeant, circa annum MDCLXXX illud ædificatum esse enobiscum. Hoc certum, floruisse S. Silvini tempore Chilperici Regis et Caroli Martelli Majoris-Domus : nec ullo mentio fit aut Pipini Ducis, aut Regum quatuor, sub quibus totum imperium Francicum idem Pipinus gubernavit.

§ IV. S. Silvini variaz translationes, reliquiaz Besuzæ, Audomaropoli, Alciaci.

S. Silvini reliquiaz Herstattum allatae.

Citotura antea a nobis MS. Florarum, ad xv Februarii ista habet : Apud Herstattum in terra Leodiensi translatio S. Silvini, Turvanensis Episcopi et Confessæ. Est Herstattum, seu palatium Herstattum, celebris pagus, horæ circiter itineris distans Leodio ad Mosam fluviæ, versus Trojectum, spectavitque hactenus ad Duces Brabantia. Conspicio ex nomine publica equitia Regibus quondam gentis Eburonum fuisse : nam Herstal, exercitus stabulum significat. Illiusque hanc proci inde pagus videtur Herstal : quod exercitus conventum rite interpretaris. Herstalli autem primi Proceres stirpis Carolingica palatium habere, a quo celeberrimus ille Pipianus, Ausegisi et S. Begga filius, Herstalli, sive Herstattii, cognomen nactus : vulnere et ceteri locum, nempe filius Pipini Carolus Martellus, præcipue Martelli nepos Carolus Magnus ejusque filius Ludovicus Pius, ambo Imperatores. An aliqua S. Silvini reliquiaz eo ipsorum tempore allatae sint, non comperi, nec quæ sit illa Florarum inscripta translatio.

anno fortassis 880.

25 Nisi forsitan primum vastantibus Morinorum ditionem Normannis, allatae Herstattum Alciacensis reliquiaz : sed cum illic quoque vis barbaræ gentis incumberet, ad castrum Divionense asportatae sunt. Ita S. Bertha erueus legimus Blaugico ad propinqua Rheuo loca, tunc Morpantium inveniunt in Alsatiam delatas. Prior ex Alciacensium supra anno MDLXXX videtur contigisse, quando et S. Vedasti corpus Atrebatu trans Somoniense mense Decembris deportatum : cum Normanni mense Novembri in Gandavo monasterio sedem sibi ad hiemandum sternerant, ut in eorum gestis ab auctore incerto conscriptis apud Chesnarum dicitur. Inde enim Tornacum civitatem, et omnia monasteria super Scaldum fluvium, ferro et igne devastarunt, interfectis aecolis terro atque captivatis. Deinde sedem sibi mutaverunt, et Cartriacum castrum ad hiemandum construxerunt : inde quoque Menapios et Suevos usque ad interfectionem delaverunt. Postea vii Kal. Januarii Silium oppidum ingressi cum infinita multitudine ipsam oppidum cum Ecclesiis igne eranturverunt, excepta S. Odmaris ecclesia. Deinde circa Purificationem S. Marie (anni mirram MCCCLXXXI) iterum moventes, per Ternennam iter arripunt, et usque Centula monasterium S. Richardi, et S. Valerici, et omnia loca circa mare, et monasteria et vicos, deinde Ambians civitatem atque Corbeium pervagantes etc. Tunc igitur Alciacum, Centula vicium, vastatum videtur et S. Silvini reliquiaz prius furari imperatorum subductæ, ac fortassis Herstattum arripit. Sed non diu illic asservari potuerit.

hisque anno 881 ad Mosam vententibus.

26 Nam Nordmanni, ut ibidem dicitur, per Gandavum redemptes, reparatis navibus, terra mirique iter facientes, Mosam ingressi sunt, et in Haslac sedem firmant ad hiemandum. Regina ad eundem MCCCLXXXI annum ita scribit : Mense Novembri duo Reges Nortmannorum Godofridus et Sigefridus, cum inestimabili multitudine peditum et equitum, condescenderunt in loco qui dicitur Hassou, juxta Mosam : et primo quidem impetu summa loca depopulantes, Leodium civitatem, Trajectum castrum, Tungrensem urbem incendio cremant. Quem locum Regio Hassou, alii Haslac et Haslou appellant, ad Mosam jacet, aliquot infra Trajectum nullibus passuum, vulgo Elslou,

Describit dem Regino quæ eo ac sequenti anno per Ripuariorum fines et Arluennam iidem Normanni crudeliter egerint.

D

27 Tunc ergo illud event, quod ex MS. Chronico Besuensis monasterii tradit idem Chesnarus his verbis : Totam Franciam ipsis Normannis vastantibus, neque usquam Francis tutam resistendi firmitatem reperientibus, multa Sanctorum corpora Divioni castro invecta sunt, eo quod firmissimum et inexpugnabile videretur. Quorum quædam postea sunt relata, quibusdam ibi remanentibus : alia sunt ad alia loca translata. Delatum est a Suessionis corpus B. Medardi Episcopi. Delatum est a Tarvanensibus corpus beatissimi Silvini eorum Episcopi. Nostri quoque patroni beatissimi Prudentii corpus eodem delatum, et in basilica B. Stephani collocatum, multis annis permansit. Est Divio etiamnum Ducatus Burgundiarum urbs primaria, passim in vetustissimis historiis et Sanctorum actis castrum nomine celebrata.

Divionem delatae.

28 Divione quingue circiter leucis distat Besua monasterium, cujus situm atque originem ex ejusdem loci Chronico ita describit Papius Massonus de fluminibus Galliarum pag. 377. Est locus inter fluvium Araris vel Sagunna, et fluvium quem Tylam vocant, ab emergente ibidem fonte, qui Besus dicitur, dictus et ipse Besua. Talem igitur locum Amalgarius Dux Deo et sanctis ejus Apostolis Petro et Paulo dignum duxit offerre, et sub manu filii sui Waldaleni, monachos, qui ibi Deo et Sanctis ejus deservirent, sub regula B. Columbiani studuit aggregare. Quid plura? Waldalenum Abbatem ibi præfecit. Dionysius Gualterotus in Lingonensibus scribit Besuam olim Atornum, aut Atornense castrum, appellatam. Ibi de qua jam dictum, S. Prudentius Martyr colitur vi Octobris : cujus corpus postea Divione Besuam relatum, eodem testante apud Chesnarum Chronico : Tandem Domino nobis propitio, inquit, præceqno redibit, B. Prudentii corpus inde est relatum, et B. Silvini corpus cum B. Anglia ejus familiarissima nobis a Domino donatum. Etsi deinde, sedata Normannearum incursionum tempestate, reportatum ad Belyas sit S. Silvini corpus ; aliqua tamen ejus reliquiaz retenta a Besuensibus videntur. Gualterotus certe, dum Sanctos recenset, quorum erant in diocesi Lingonensibus reliquia, S. Silvini Episcopi Tarbensensem inter eos commemorat, quem ait Besuae colitur xvii Februarii. Tarvanensium voluit scribere neque enim illas inter Tarbenses Episcopos Silvinius ; et cujus xvii Februarii agitur memoria, si non Tarvanensis Episcopus fuit, ut quidam existimant, in districto tamen Tarvanensi comaratus aliquanto tempore mortuusque est.

inde Besuam,

E

ubi pars retenta :

29 Quæ cum S. Silvino Divione, indeque Besuam deportata dicitur B. Anglia, ejus familiarissima, Aneglia est, Adalsquari uxor, Siccedis Virginitas mater. Eam inter Sanctos tunc habitam ex illa translatione et Chronici verbis perspicuum est. An reliquiaz in Belgium quoque relatae sint, non constat. Malbrancus lib. 4 de Morinis cap. 57 ita scribit : S. Siechedis, Adalsquari, Aneglie corpora juerunt in sacrorum templi (Sithienensis, sive Bertinensis) parte existimantur : quæ aliquando luci donat Deus. Quibus verbis videtur indicare, publicam aliquam habitam vis aliquando, aut debere venerationem : et filiam quidem plerumque S. Siechedem appellat. Accipimus ante annos multos a D. Gulielmo de Hütte religioso Presbytero monasterii Sithienensis, antiquitatis sacre bene perito, nec parentes nec filium pro Sanctis haberi sive Alciaci, sive in S. Bertini canobio, et ubi corpora eorum sunt ignarum. Tamen, ut crebro accidit Sanctorum quorundam antiquari et obsolescere cultum, ac nomina ipsa oblivione deleri, ita mihi videtur posse B. Aneglia factum existimari. De Siccedo filia, maritumque mihi habeo quod definitam. Illud hic addendum, a Gulielmo Garzeo in historiis Ecclesiasticis Belgii Anegliam Gallie Ognies veriti.

co etiam B. Anegliae allatum corpus.

ubi nunc sit, incertum

A 30 Rollone Normannorum Duce fidem Christianam complecto, par Gallie Belgicisque Ecclesiis ac monasteriis fuit. Quæ dein usque ad annu[m] CIDLXXII Alciaci fortuna extiterit, haud omnino nobis exploratum. Jacobus Meierus lib. 2 *Annal. Flandr.* ad annu[m] MCCCCXL inter monasteria Benedictina, quæ S. Gerardus Abbas in Arnulphi Flandr[ie] principatu reformavit, etiam S. Silvini fuisse existimat. Haud satis ut nobis probatur. Suspiciamus potius illic pro sanctimonialibus, quæ locum antea tenebant, planeque erant dissipatæ. Clericos, ut alibi, collocatos primum, dein monachos us subrogatos, donec anno tandem CIDLXXII Heribertus Abbas Bertimanus Alciaci Abbatem constituit. Ita Joannes Iperius, Abbas et ipse Bertimanus, in sui monasterii Chronico, quod ante annos fere CCC composuit. Eodem anno CIDLXXII Dominus Abbas Heribertus Suelgerum hujus loci monachum misit ad Alchiacum locum nostrum, et eum ibidem primum Abbatem instituit: sed vix duobus annis abbatizavit. Quo defuncto Heribertus instituit ibi Abbatem Norbertum monachum nostrum anno Domini CIDLXXVII. Idemque plura variis locis de Alciacensibus Abbatibus commemorat. Sed his omissis ad S. Silvini[m] rediamus, cujus corpus antea Besua relatum, ad S. Bertini cenobium anno MCCCCLI deportatum est.

Alciacum introducti monachi,

quibus an? 1072 datus Abbas

B 31 Rem gestam narrat idem Iperius cap. 26 in hunc modum: Hildebrandus hujus loci Abbas xxvi, nepos Comitis Flandriæ Arnulphi Magni, cujus interventu fuit hic Abbat[us] Gerardus substitutus Abbas, et a Witfrido Morinorum Episcopo consecratus anno Domini MCCCC, vir ad omne bonum promptissimus... Abbat[us] hujus anno secundo prædictus Comes Arnulphus senior, sanctarum reliquiarum avidus, corpus S. Walarici de loco suo per Dianus destructo ad hoc monasterium nostrum direxit ix Kalend. Septembris... Quieto post die, id est iv Kal. Septemb. corpus B. Richari est a prædicto Comite ad hoc monasterium deportatum. Que duo Sanctorum corpora locis suis postmodum restituta per Arnulphum n, ut infra loco dicitur. Eodem tempore idem Comes Arnulphus senior corpus B. Silvini de Alchiaco, per modum vadii receptum, hic attulit: ea tamen conditione, ut si statuta die, et ante pulsationem Primæ in hoc monasterio non redimeretur, idem Sancti corpus nobis perpetuo remaneret. Die statuta venerunt Alchiacenses cum pretio, ut vadium redimerent, et Morini manserunt illo sero: mane segnius surgentes, et ad Sithiu propinquantes audierunt sonum campanarum in S. Bertino. Subdentes igitur calcariis equos, ad monasterium S. Bertini celeriter pervenerunt: oblato pretio, Sancti corpus repetunt, allegantes fraudulenter a nobis sic tempeste pulsari Primam. Quibus Abbas respondit, horam esse tardam, nullamque fraudem intervenisse: et petivit, quisnam Primam pulsasset. Et cum ad campanas ventum est, viderunt eas, sine humano ministerio, Dei nutu ventilari, quasi gaudium indicantes, Sanctumque Silvini[m] locum sibi perpetuam requietionis hielegisse. Quo viso miraculo tristes Alchiacenses ad propria relierunt inacti. Hæc Iperius, qui vadium pro pynore usurpat: Idem narrat Malbrancus tom. 2 lib. 7 cap. 43, sed quod Iperius ait Alciacenses ea nocte substitisse Morini, sive Taruana, ac postriede segnius surgentes serius in Sithiu venisse, ipse ita exponit: Sitivenses mane illo præter solitum segnius surgentes, demirantur ad Primam pulsari. Tum quod Iperius scribit, Abbatem petivisse quisnam Primam pulsasset; ipse, cum solito diutius pulsaretur, misisse Abbatem, qui finem daret; sicque cognitum, campanas nullo pulsante sonitum edere.

corpus S. Silvini asportatum anno 951 in Sithiu, nomine pynoris,

quo ad diem non soluto, C nutu Dei illic mansit

in Hierogazophylacio Belgico. Mandibulam qua ratione adepti sint, ita narratur in recentioribus MSS. annu- libus monasterii Sithiensis: Insignis Pater Antonius a Bergis, S. Bertini Abbas, mensis Augusti die v, Indict. iv, anno MDXXVI, coadunato conventu, qui apud Salbrucam fuerat ad recreandum, corpora Sanctorum Silvini gloriosi Præsulis et S. Rotrudis Virginis ostendit populo et Clero circumstantibus. Eodem die exceptio reliquiarum SS. Trudonis et Liberti condigne processionaliter in cappis facta est: nec non Missa solemniter campanis et organis resonantibus decantata fuit de S. Silvino, Episcopo quondam Tolosano, cum tribus collectis de Sanctis. Qua finita, Choro monachorum obserato propter popul[um] concursum, ad majus altare reliquias memoratas Sanctorum ostendit publice, et recondidit. Hinc statim in medio Chori Abbas pontificalibus insigniis utens, apertis capis Sanctorum ad instantiam D. Oliverii Abbatis Alciacensis, suavissimus prædixit odor, et corpore S. Silvini palam viso, de capite ipsius mandibulam inferiorem, cui tres adhærebant dentes, isdem D. Antonius Oliverio dedit. Quanto hic exultaverit gaudio demonstravit, cum genibus flexis, revestitus in alba et cappa cum aliis fleus suscepit, et gratias agens, monasterio suo contulit, ubi quondam iste Sanctus post expletum vitæ cursum receptus est in gloria. De corpore autem Virginis Rotrudis costam unam eidem Oliverio dedit: cujus quidem Virginis ossa anno CIXL secundus Milo quondam Morinensis Episcopus, requirente Babilino fundatore Audrensis monasterii infereravit. Hæc ibi, De S. Rotrude Virgine agemus xxii Junii, de S. Liberto Martyre xiv Julii, de S. Trudone Presbytero xxiii Novembris, Salbruca, qua hic nominatur, pagus est exiguus, dimidia leuca distans Andemarapoli, ubi donum habent monachi Bertiniani, ad quam æstate quovis per dies aliquot mittuntur, recreandi animi ac valedudinis curanda causa.

D AUCTORE L. I.

anno 1516 expositum,

datumque Alciacensibus mandibula. E

VITA EX MSS.

ANIMADV. PAP 3

ab Antenore Ep. constantino scripta, postea ab anonymo auctore correctæ.

PROLOGUS AUCTORIS.

Quidam Episcopus, a Antenore nomine, satis in divina pollens religione, sed non admodum in disciplina eruditus litterali, post obitum B. Silvini, actus ejus, et vitam describere conatus est: scilicet ut affectum, quem vivens erga illum subjectionis habuit, post transitum illius non amitteret obsequendo. Quocirca aliquid illius sanctitatis, quod scire potuit, litteris adnotare non distulit. Sed nescio utrum negligentia habitatorum ejusdem loci, aut invidia diaboli obumbrante, usque ad tempus devotissime c Leutwith Abbatissa hæc descriptio non comparuit. Denique præfata Abbatissa eam investigans reperit in corruptis membranulis, jamque vetustate nimia ex parte deletis. Quam sæpius relegens animaladvertit partim rustice, partimque vitiose ed compositum fore juxta normam litteralis artis. Inde ducta devotione pia S. Silvini, fecit eam denuo emendatius rescribi, non sensum mutando, sed enucleatius componendo que inordinata videbantur. Ceterum si aliqua ommissa sunt, que dici oporteret, aut aliquid superfluitatis adnotando quod non debuit, devotioni illius ac simplicitati imputetur, qui primum scripsit, non observationi scriptoris, qui secundo imperatus, prout valuit, correxit.

a

b

F in S. Silvini ab Antenore Ep. scripta E

c

d sel mulle

1072u expolita.

a Cætel Antenen — b Idem, liberali. — c In MS Bogomogense, et Chronicon sinum apud Malbrancum, Alciacense synographum habet b[e]i Leutwith, Cætel. Leutevit — d Cætel, compositam, fere juxta normam eb.

CAPUT I.

32 Non cavent tamen nunc Alciacenses omnino S. Silvini patroni cui reliquis. Habent enim ejus mandibulam, ac brachium, ut auctor est Arnoldus Rayssius

ADDOCTORE ANTE-
NORE EP. EX. 1. 69.

CAPUT I.

S. Silvini patria, ætas, peregrinatio, virtutes.

Modernis temporibus, divina ordinante providentia, exortum est quoddam exemplar justitiae, miraque sanctitatis refulgens nitore, a partibus meridiana climatis, Silvini nomine, in Episcopatus honore sublimatus, confessorque Christi devotus. Hic quidem beatissimi meriti Silvini videtur esse quasi quoddam confinium inter cessantia Sanctorum precedentium miracula, et fidem sequentium populorum: ut et meritis precedentium Sanctorum jungeretur aequalibus, et caput atque sanctitatis exemplum foret sequentium.

Silvini sanctus Episcopus,

nobilis Tolosanus,

a
b
c
d
vitæ ad an. 717.

3 Hunc etiam S. Silvini nobilis Tolosana genuit terra, sed Terranensium felices continent fines. Clarus ex prosapia nobilitatis juxta seculi dignitatem, sed clarior ex fide sanctitatis, secundum Domini voluntatem. Floruit quoque tempore prioris a Karoli Regis, et b Childerici ejus Principis, perseverans usque c Vinciacum bellum, quod gestum est inter Karolum et d Ragemfridum Francorum Regem, ubi magna strages facta est populorum, fugato Ragemfrido cum paucis qui remanserant.

4 Igitur tempore juventutis dispensavit quadam puellam juxta ritum uxores ducentium. Sed tandem in semetipsum reversus, sumpto altiori consilio arcem pectoris, reliquit federationis pactum, ut mundo corde, et casto corpore imitaretur Filium Virginis, qui semper munus permanet, cuique omnia placent munda; non immemor Evangelii dicentis: Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores aut patrem, aut matrem, aut uxorem propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit.

spolia relicta Math. 19. 29 Christian sequitur:

venit ad Morinos:

multos convertit verbo et exemplo,

ob virtutes carnis omnibus, Gal. 6. 10

hospitali, Math. 23. 33 et 40

5 Denique Domino providente, ut et meritum sanctitatis ejus augetur, et plures per suam salvarentur doctrinam, ad occidentales destinatus pervenit partes, videlicet Terranensis regionis, ubi non parvam plebem populi Domino acquisivit. Erat enim incolis hujus terre, cultus divinus ex parte incognitus, quem verbo prædicationis, simulque exemplo justè vivendi, reparavit, Deum vivum prædicans in majestate perfectum, trinumque in personis esse fatendum. Unde in eis cultu fidei crescente, amabatur ab omnibus ut pater, venerabatur ut dominus; et jure a cunctis colebatur, qui omnes fere tunc temporis viventes præcedebat in sanctitate boni operis, humilitatis quoque gratia in omnibus præditus: cunctosque bene viventes diligebat ut fratres, amplectebatur ut carissimos filios, non attendens personas potentum, sed magis cultum religionis, et sanctæ humilitatis devotionem. Fuit enim admodum largus ad omnes, maxime, ut scriptum noverat, e ad domesticos fidei: ut flamine delibutus lenificoprudens in doctrina, humilis in cultu, sanctissimus in imitatione, facie decorus, hilaris vultu, pauper habitu, dives in Domino, semetipsum vero primum induens correxit quicquid reprehensionis reperit: ac dein alios corrigere, inquit ad fœcilem recti itineris perducere non piguit, prædicando et monendo quotidie: quoniam ejus studium in hoc maxime viguit, ut sua opera Domino accepta forent, et plurimos lucrari posset, atque ovium summum Pastoris Christi copulari.

6 Hospites et peregrinos in sua domocula tanquam Christum assidue excipiebat, pedes eorum lavans, simulque alimenta juxta facultatem tribuens, atque partem vestimentorum indulgens. Desiderabat quidem e numero esse eorum, quibus in futuro Dominus dicitur: Hæc mihi et suscepistis me; nudus, et cooperuistis. Et: Quod mihi ex his minimis meis fecistis, mihi fecistis. Et quod sequitur

audire: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Semper in ore illius aut hymni versabantur, aut sermo prædicationis audiebatur: ne quando forte ab his vacans organum lingue pollueret, contra scriptum Prophetæ, quo ait: Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea.

D
redulus,
Psal. 38. 2

7 Auro neque argento, arca apud illum nunquam extitit ponderosa, nec circa lumbos ejus dependens baltheolus resplenduit, sicut mos est aliquibus: quia sciebat, ornatum istum a Dei servis omnino vitandum, quorum indumentum omnisque ornatus Christus esse debet in omnibus, qui pro nobis, cum dives esset, pauper effectus est. Hic autem beatissimus Silvini, dilectione Dei et proximi undique circumdatus emicuit, Christianique vestigii viriliter sequens, matrem omnium virtutum, videlicet discretionem, in suis omnibus virtutibus præcautus, non deseruit. Quidquid vero substantia habuit, pauperibus erogare sine aliqua dilatione non differabat. Nullo modo de crastino cogitare voluit, qui intelligens, juxta veridicam Evangelii sententiam, scire diei malitiam suam, mundum contempsit, et omnia caduca atque transitoria despiciendo pertransiit, g verum Deum diligens toto nisu, ac celestem vitam omni affectu consequi desiderans. Equo usus erat h in via iter peragere, non propter gloriam aut delectationem carnis, sed propter infirmitatem corporis, etiam ad extremam nimiam senectutem.

amans pauperibus,
præcipue in vestitu

Math. 6. 34
E
equo v. h. i. t. u. r. :
h

8 Hic fere assidue profectus peregre propter amorem omnipotentis Dei, multa Sanctorum limina circumcivit, orando, precesque fundendo, ut nullus Justorum remaneret, quem prohibatum ad exitum hujus peregrinationis habere non possit, atque jam precibus suis copulatum, quoniam æstimabat non se satis esse de se, aliorum auxilium deprecens, ut promptior transiret ad gloriam. Legerat enim scriptum, neminem per semetipsum posse fieri salvum.

visit loca SS.

9 Et non solum satis illi fuit in bis provinciis votum peregrinationis atque precum perficere, quæ mari undique cinguntur; sed etiam trans mare de- vectus, visitavit terram, ubi Dominus noster Jesus Christus secundum carnem natus et educatus extiterat. Et loca pertransiens diversa, pervenit Golgotha, quod est Calvarie locus, ubi Dominus ab impiis Judæis et militibus Romanorum crucifixus: ut quia Deum corporeis oculis videre non poterat, quamquam spiritalibus jugiter contempleretur, saltem vel locum, quo ipsum et totum genus humanum de potestate diaboli redemit suo proprio sanguine, et victor spolia ejus abstulit, invisero mereretur: quatenus tali visione roboratus in animo, fusaque oratione securior repedaret in patriam. Denique veniens ad Jordanem, ubi Christus Filius Dei pariter et hominis baptizatus est, nostrum baptismum sanctificans; hausit inde sacram undam, conspergens se totum ex illa. Unde lætus effectus, et quasi denno renatus, ac totus intrinsecus reparatus, recessit, jam prope omne desiderium in presenti vita adimpletum habens.

Luc. 18. 27

et Terram sanctam:

aspergit se aqua Jordanis.

10 Tempa æterni Sanctorum cum magna veneratione excolebat, illustrans luminaribus juxta facultatem suam juncta oratione, et Missarum solenniis. Sacerdotes Dei miro affectu diligebat, monachos venerans, Virgines corrigens, ut castitatem corporis et cordis illibate usque ad eulem conservare non desisterent. Omni Clero et populo Dei in sancta Ecclesia consistenti sine aliquo defectu, quotidie prædicabat, ad poenitentiam provocans, k simulque pro eorum delictis misericordiam Dei l exorare indevi- nenter non piguit. Et qui confessor Christi fuerat, confessiones condescendit populorum suscipiens, dabat consilia, quomodo salvi esse possent, et vias justitiæ sine defectu alicujus tædii immobiliter reti- nerent:

crux res sacras per affectus,

omnes homines instruit.

præcipue sibi complentes.

A nerent : docens quidem jugum Christi suave esse et onus ejus leve, nihilque utilius quam illi servire, qui regnum aeternum daturus est his, qui diligunt eum ex toto corde, tota anima, omnique virtute; et nihil stultius quam sathanæ voluntati parere, qui pœnam perpetuam, et aeternum ardorem suis promittit sequacibus.

II Hæbit etiam hic beatissimus vir in se quatuor virtutes, quibus homo salvatur in vita, Prudentiam, Justitiam, Fortitudinem, Temperantiam. His clypeis obiectus, et subter lorica fidei indutus, atque redimitus-galea salutis, omnia tela inimici longe repulit : processit in publicum certamen, superans eum, a quo primus homo, parens noster Adam, in paradiso quondam superatus cecidit, nosque omnes secum ad ruinam peccati et mortalitatis pertrahens. Sed iste *m* vitalibus confusus armis, nulla in terris formidavit pericula, neque in mari naufragia. Hæbit quoque in omnibus suis operibus Angelum Dei protectorem ac defensorem, qui eum usque ad finem exitus illæsum custodivit.

Cardinalibus virtutibus ornatus, ac fide,

m in periculis securus, angelo protectore,

a hic est Carolus Martellus, Pippini Herstalli ex Alpaide pellice filius, Pippini Regis pater, non Rex ipse quidem, sed Regibus imperans. MS. Corsimonia annu bulet. Caroli Principis et Childerici Regis. — *b* Catel. Kildenci, sed Chalperici hyndum, ut supra mentimus. — *c* In dictum a patre primogeni, quod Vincet in pago Cantuariensi commissum 21 Martii 717. — *d* Roganfridus, sive Regenfridus, non Rex fuit, sed Chalperici Regis Major-Domus. — *e* Catel. ad domesticos, fidei aflamine delibatus beneficio, mundose. — *f* Ita in uno MS. in ceteris cabcem. — *g* Catel. verbum Domini. — *h* MS. Alcin. et Catel. in vita. — *i* Catel. se-gnes. — *j* In ipsis MS. Holomng. — *k* Catel. evocare. — *l* Catel. et MS. Cors. in talibus. MS. Alcin. labibus.

B

cum his beneficiis; 1 Cor. 9. 17

ecclesias con-tinuit

a

b

c

C

redimit capti- vos

ægras spual- proci- bus; ut- oleo

th 7 22

13 Siquidem multos captivos in longissimis regionibus redemit, et ingenuos faciens reliquit ire quo vellent, jam imbutos fidei disciplina, et signo Crucis exarato in frontibus eorum. Huic moris erat quando infirmi ad eum confluebant, diversas habentes infirmitates, primum immensam pro eis Domini clementiam exorare intra cubiculum secreti cordis, et intrinsecus curare animas, ac deinde quosdam perfundere balneis, et quosdam sacro unguere oleo, et sic sanos et incolumes remittebat ad propria, sumpto charismate sanctæ communionis, ac si nunquam læsi ab aliqua extitissent infirmitate. Et non mirum si Dominus Jesus Christus per suum servum sanctum tanta peregit miracula in mundo, qui ei ab adolescentia servitæ placuit, cum etiam aliquando falsos Christianos patiatur facere virtutes. Qui exclusi a regno dieturi sunt in die ultimi examinis : Domine nonne in nomine tuo prophetavimus, demonia egerimus, et virtutes multas fecimus? Quibus et regione respondens Dominus dicit : Amen dico vobis, nescio vos. Sed hinc, qui crediti sibi talenta heratus fuit fideliter, dicit : Fuge serve bone et fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.

14 Fuit enim vir magne abstinentiæ, et sicut fer-

tur, quadraginta annis vixit panem non comedens, nisi corpus et sanguinem Domini, contentus tantum oleribus et ceteris fructibus terræ. Vestimenta speciosa numquam indutus emicuit : nisi forte raro in solennitatibus Missarum : sed deformibus, asperis, et simplicibus utebatur, observans quod scriptum est : Non in veste speciosa. Et quod alibi legitur : Ecce, qui in mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Sed iste magis in cilicio et cinere studens suo Regi militare, quam vestibus auro subtextis, aut fulgentibus margaritis. Somnum quoque paullum quando capiebat non super stramenta lectorum recubans, sed aut super purum lignum, aut super nudam terram, et ut suum magis alligere posset corpus, et velut inutile mancipium subjugare, circulos ferri imponens in membris suis quos multo tulit tempore, dilacerans carnem nimia austeritate ferri, atque æruginis, memorans quod Dominus Jesus Christus in Cruce ferreis confixus clavis, pro illo mori non est indignatus. Insuper lapideas molas eodem affectu Romam tulit, et in signum triumphantis ante fores basilicæ S. Petri statuit, atque dimisit.

15 Hic B. Silvius sæpissime ad palmam martyrii pertingere concupivit, et talionem reddere Domino suo : sed gratia Dei cessantibus jam malorum persecutionibus, pollente fidei dono in sancta Dei ecclesia, nullus in eum consurrexit inferens mortem. Voluit etiam solitariam vitam eremi ducere, ac soli Deo vacare relictis populorum negotiis : sed jugi obsistente corporis infirmitate contra votum animi retentus est. Tamen nec impar esse Martyrium, qui assidue suam maceravit carnem ferendo sponte vincula ferri in membris : nec longe distat ab eremitarum parcimonia, qui quadraginta annis abstinentiam panis, excepta communionem sancti charismatis, viriliter tenuit.

16 Innumeras quoque virtutes et sanitarum restorationes per eum Dominus *d* operatus est in terra. De multis hominum corporibus dæmonia eiecit, oratione et communionem corporis et sanguinis Domini attributa. Leprosos mundari curavit, paralyticos sanavit, claudis gressus restituit, et cæcos videre fecit : et quicumque ad eum infirmus properabat, qualibet incommoditate detentus, sanum et incolumem sancte reddebat Ecclesiæ. Ceterum si omnia beneficia virtutum ejus stylo applicare pauperulo conatus fuero, nec lingua poterit explicari, nec litteris comprehendere; cum etiam nec nobis media existant cognita, non solum quæ in diversis et longinquis *e* patravit regionibus, sed etiam quæ in proximis fecit occulte soli conscientie credita. Talia et hujusmodi plurima Dominus per servum suum declaravit in mundo, ut nulli dubium esset de illius sanctitate, qui tantorum extiterat auctor miraculorum. Sed in omnibus his grates Deo rependenda sunt; qui ita glorificat sperantes in se. Unde memorat David in Psalmis : Mirabilis Deus in Sanctis suis, Deus Israel dabit virtutem et fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.

17 Nunc igitur vitendum est ad illud, quomodo hæc beata anima de ergastulo carnis et instantis vitæ transit caelos penetrans. Tempore enim transitus sui appropinquante, cepit ægrotare, et vi magna febrim ardentius conterere. Sed quanto magis infirmus corpus urgebat, tanto minus a laude sui conditoris reticebat, confortatus in anima illo Apostoli autidolo : Quando infirmor, tunc fortior sum et potens. Sed ille non inscius appropinquare diem depositionis suæ quotidie ante eum Missarum solennia celebrabantur, et psalterium cantu audiebatur, non oblitus corpus et sanguinem Domini sumere cum signo sanctæ Crucis apposto.

18 Monebat etiam indesinenter suos, qui presentes aderant, ut semper memores essent dei mortis, fugientes

D AUCTORE ANTE- NORE EP. 40 annis ole- ribus utat absque pane,

Mat. 11. 8 in se ascie- rns, vestitu, lecti modo,

circulis fer- reis,

mol r gesta- tionu,

E appetit marty- rium.

et tremum

d

plurima edit miracula :

e

F

Ps. 67. 36.

ægræ assidue orat,

2 Cor. 10. 10

precipit Eu- charistiam,

A fugientes peccatum, per vias gradiendo vitæ. Et quia in laude sui Redemptoris jugiter in vita sua versatus est, in ipsa usque ad finem mortis fideliter perseveravit. Inde veniente hora vespertina diei sancti sabbati vidit Angelos Domini ad seum properare obsequium, paullulumque in hac visione intentus magnifica, resumtis viribus dixit præclara voce eunctis audientibus: Ecce Angeli Domini ad nos: Ecce Angeli Domini ad nos. Et statim in hoc sancto eloquio emisit spiritum. Nullique venit in dubium, quod sanctorum Angelorum obsequio devectus est ad caelos, propter quem missi ad terras venerunt: et consequens fuit, ut in die sabbati, quod est requies, transiret de mundo, qui in æterna requie recipendus erat continuo.

19 Aderant vero in obsequio hujus sancti funeris, prout dignum erat, Sacerdotes et Clerici multi, ac sanctæ mulieres Deo sacratæ celebrantes solemnia officii beatae depositionis. Et inter voces cantantium resonabat mixtus lacrymarum fletus pro morte tanti Pontificis, et pro absentiam patroni servi ac famuli illius attentius flebant, quotiente singultu, per singulos dicentes, non se ultra talem habere protectorem, qui ita eos pie ac juste præcederet in omnibus, sicut beatissimus pater Silvius: flebant populi in terra unde Angeli gaudebant in caelo, putantes se relictos ab illo esse, qui magis nunc pro omnibus potest intercedere.

20 Tunc quoque missum est ad f Centulam monasterium, ubi g S. Richarius corpore requiescit, quod non multo longe ab Alciaco distat conobio, ut venientes monachi, qui sub regulari habitu ibi sancte degabant, tumularent corpus S. Silvini Antistitis, cum reliquo sancto Clero, rectum arbitrantes fore, ut qui omnes ordines Ecclesiastici cultus suo sancto exemplo atque doctrina roboravit in vita, ab omnibus et obsequio exhiberetur in morte. Unde venientes simul sepelierunt beatum Antistitem cum hymnorum laudibus, et aromatata odoramentis, in Alciaco conobio, cum magno timore et sanctissima veneratione.

21 Post expletam vero officium funeris Adalsquarus quidam vir prudens, satisque devotus et ejus conjux h Aneglia nomine, de nobilissima prosapia exorta Francorum, præparaverunt convivium magnam ad epus eorum, qui ad sepeliendum Sanctum convenerant corpus: quo repleti unusquisque ad propria posset repedare sine defectionis labore. Isti etiam contempore basilicam Alcinii consilii in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ: ubi etiam antea inventum B. Silvini eorum illia, i Sereolis nomine deposita seculari habitu, jam Deo sacrata inerat. Quo post transitum ejusdem famuli Dei ornavit ecclesiam coronis et lampadibus, k sepulchrum ejus fabricari fecit ex auro et gemmarum splendoribus: insuper baculum rostratum, quem vir Dei manu ferebat, ad sustentandum corporis semetipsum, auro et argento

circumdixit per totum, reponens in ipsa sancta D domo.

22 Multas quidem virtutes ob meritum S. Silvini post ejus beatum transitum operatus est Dominus in finibus Teruanensium, maxime in eo loco, ubi ipse corpore requiescit, in quo plurimi obsessi a demoniis liberati pristinam sospitatem receperunt. Sæpissime contractos vidimus multos, qui sepulchrum ejus circumstantes orando intentione sedula, sani exinde redierunt. Unde nuper quædam mulier contracta membris, cepit ejus auxilium deprecari continuo precibus, et quasi importuna existere, quæ subitam extorsit recuperationem: postea quidem velo capiti imposito in eodem loco vitam appetiit finire.

23 Similiter quidam puer eadem obstrictus infirmitate, destinans se longius protrahi ad alium sanctum locum, ubi plurima signa tunc temporis fiebant, enussa novitatis, credens forte se ibi recepturum sanitatem, casu devolutus est ad limina hujus Sancti, paullulumque restitit orans: et qui infirmus atque contractus accessit, sursum aspectans et incolumis recessit.

24 Sic iterum quædam femina cæca, Burgundiensibus orta finibus, in somnis admonita est, Teruanensium adire fines, ibique illuminari meritis B. Silvini. Sed illa evigilans, ductore assumpto, non longitudinem formidans itineris, tandem post aliquod temporis spatium pervenit ad locum sibi optabilem. Denique sumpto quodam liquore: ex vase adhuc ibidem reservato, quod S. Silvius secum ibi a longe attulit, et perlinita ex eo genarum loca atque oculorum, mox lumen recepit, quæ jam peractos viginti sex annos, ut ipsa professus est, cæca permanserat. Sed Dominus Jesus Christus, qui per semetipsum oculos cæci nati primum aperuit Silve unda perfusus, ipse per meritum sui famuli patefecit foramina oculorum hujus mulieris, isto debente liquore.

25 Unde submissis atque continuis precibus postulandum est, ut hic, qui tantorum miraculorum meritis refulget, pro nostris erratis intercedere apud Deum non dedignetur: quatenus favore ejus suffulti, digni efficiamur promissionibus Christi, qui vivit et regnat in unitate cum Patre et Spiritu sancto Deus, per infinita secula seculorum, Amen.

a Unde et hic possessionis: an a majoribus, hinc ortis? an demum a pte hominibus? — b MS. Corcord. Munisterium Louis ex hujus pte Alciaco distans, vulgo Maunice dicitur, ut nihil otia retuli D. Thomas Layton Abbas Lertensis — c Item archiepiscopus, eodem die tractu hujus esse, dicitur S. Henry Carpaigne. Alii autem in diversis locis ecclesiam esse, vulgo Prioratum nostre Domine de la Perthe, et ad Alciacenses archiepiscopi petri missi: sed nuper Francorum armis Judicium videntur dicantur hi de antiquissima aliquot seculorum possessione deperit, ubi ubi juris deperit MS. Obrajert hic habet in Remensis Campania. Alibi et Catal. in Remensis Campania. Corcord. Remensis. Alibi Malbrancus antiqua Remensium triquo Remensis habetur. d Catal. excoletus est — e Item, potant. — f MS. Alciaco et Corcord. Centulam. — g Colletur hic 26 April. — h Supra in Chronico abbas Anglia dicitur adlo Ugnia, Gallice Ogues, in MS. Corcord. Apogla — i Catal. Sereolis. Gallican et MS. Corcord. Slethedis. — k Aditi Mallronius, argenteis fustis.

AUCTORE ANTE-
NORE EP
EX MS
S. S. monet,
Angelo appa-
rente

moritur,

magno om-
nium luctu:

f
g

a monachis S.
Richarii repe-
liatur Alciaci,

epulum præ-
bentibus Adals-
quaro et Aneg-
lia:

h

i
quorum illia
Sereolis tumu-
lum ornant et
baculum:

k

J. B.

AN. ECCLESIAE.
XVIII
S. Silvini na-
tali 17 Febr.

DE S. SILVINO EPISCOPO CREMONENSI IN ITALIA.

Mormorian in Aetlyo provinciam seculo Chris-
tiane. Eræ utrum nobilitavit habitatione,
reliquis, miraculis S. Silvini Episcopus, ut
ante scriptum. Suppar ei alter fuisse memo-
ratur S. Silvius, Cremonensium Gallia Cisalpina Episcopus.
Nec recuperationem effugit Wron, dum in Lepuro
rite Manolyem carpit, quod S. Silvium corruptis
satis Cremonensium Episcopum appellavit. Manolyca
verba sunt: Ipso die S. Silvini Cremonensis Episcopi.
Subscribit alii. Constantius Frichis: Silvini Ep.

Cremonensis. Ferrarius in gener. SS. Catal. Cremonæ S. Sylvani Ep. Citat in Notis Diptycha Ecclesie Cremonensis.

2 Tradit idem, illius natalem olim ab ea Ecclesia hac die celebrari consuevisse: se causam intermissionis ignorare. Idem scripserat inter in Catal. SS. Italia, hac subjecta clausula, ac retuli correctione: Si tamen illius aliquando, ut ferunt, natalem celebravit. At Lodovicus Carstellus in annalibus Cremonensibus, qui anno MDCLXXXVIII post ejus decessum editi sunt, ista

ad tumulum
curati energu-
meni,

item contrac-
ta,

fucta ibi mo-
micha,

puer contrac-
tus:

E
e rca illumi-
nata liquore
illita e vase
S. Silvini.

invocandus S.
Silvini.

F

olim celebra-
tus

A ista habet : Sylvius, qui ob ejus probam vitam est connumeratus inter sanctos Confessores, et ejus solennitas celebratur Cremonæ quotannis die xv mensis Februarii. Idem mox Ferdinandi Ughelli auctoritate firmabitur.

3 Addubitet merito quispiam, an non hic sit Sylvius, quem xxvi Januarii in syllabo Prætermissorum ostendimus ab nonnullis Cenomanorum Episcopum statui. Ita namque habet Martyrol. Colonia excusum anno cccccxc, et Hermannus Greven in Auctario ad Usuardum : Cenomanis Sylvini Ep. et Conf. Maurolycus : Cenomanis Sylvini Præsulis. Felicius : Sylvini Episcopi Cenomanorum. Est enim vero Cremona vere Cenomanorum urbs, ab Cenomanis Gallis in Italiam transgressis ædificata, uti et Bricia ac Verona. Ferrarius in gener. Catal. SS. ita habet : Cenomanis in Gallia S. Sylvini Ep. et Confess. Citat in Notis Maurolycum et Felicium, apud quas illud in Gallia non legerat. Neque vero in ullo Episcoporum Cenomanicæ in Gallia civitatis catalogo, apud Democharem, Chenu, Claudium

an non et 20 Januarii?

Robertum, Corvæserium, Bondonetum, nullus extat D
Sylvius : ut tanto confidentius liceat Martyrologia ci- AUCTORE J. B.
tata de Cenomanis Italiæ interpretari.

4 Porro acta S. Sylvini an olim commendata sint litteris, haud scimus. Panculo hæc tradit de eo Ughellus tom. 4 Italiæ suæ : S. Sylvius civis Cremonensis, (de quo Catalogus noster narrat) mortuo Zenone, creatus fuit Episcopus Cremonæ anno mcccxxii ob ejus morum integritatem et vitæ sanctitatem : rexit Ecclesiam Cremonensem annis xxxix. Hujus tanti viri quæ fuerit religio, quæ disciplina, quæ reliquæ virtutes et in munere pastorali et in tota ejus vita, illud facile declarat, quod inter sanctos Confessores relatum illum accepimus : unde decimoseptimo die mensis Februarii quotannis ejus solennitas olim celebrabatur Cremonæ. Eo die ex terra ad cælestem patriam migrasse credimus anno mcccxxiii. Eadem fere scribit Ferrarius in Catal. SS. Italiæ, qui Sylvium seu Silvium appellat. tempus Sedis : annus innotuit.

DE S. FULRADO

ABB. S. DIONYSII IN FRANC. PALAT. REG. ARCHICAPEL.

Commentarius historicus.

§ I. S. Fulradi cultus sacer, summi in Palatio Capellani dignitas, Acta apud S Zacharium Papam, familiaritas cum S. Bonifacio Archiep. Moguntino.

Unnem Palatii Regum Francorum Clerum sub cura et dispositione summi Capellani (quem etiam Apocrisiarium, Franciæ Archiepresbyterum, Custodem Palatii appellabant) solitum regi docet S. Adalardus, Caroli Magni propinquus et monasterii Corbeis Abbas, apud Hincmarum tomo 2 Operum tit. 14. Hujus autem ministerii originem adscribit Constantino Magno Imperatori, et apud Francos Chlodoveo ad Christum converso, cujus ac Regum succedentium Palatium tempore competenti visitantes Episcopi, vicissim hanc administrationem disposuerunt. A tempore vero Pippini et Caroli, Regia voluntate atque Episcopali consensu, per Diaconos vel Presbyteros magis quam per Episcopos hoc officium executum extitit. Assumpti vero ad hoc ministerium enumerantur Fulradus Presbyter, Engelrammus et Hililibodus Episcopi, etc. Horum Capellanorum Palatii dignitatem, potestatem ac ministerium præclaro commentario illustravit Guilielmus Peyratius, Regum Henrici iv et Ludovici xiii Constitutarius et Elveosynarius : qui lib. 1 cap. 26 recenset supremos sacri Palatii Presbyteros, qui ob vitæ sanctitatem Cælestibus adscripti publicam in Ecclesia venerationem obtinent : ac relatis xviii Episcopis, et Wandregisilo Abbate, de quorum omnium cultu sacro nullus historiciæ sarræ peritus unquam dubitavit, a prima stirpe Merovingica ad Carolinam progreditur, ac Palatii Archiepresbyterum vicissim Sanctis adscriptum profert Fulradum, videlicet hunc solum celeberrimi S. Dionysii monasterii Abbatem, esse haberi que Sanctum inter Abbates Lxix, qui a temporibus Dagoberti i Regis et Aigulfi i Antistitis illud monasterium rexerunt. Jacobus Dabletin monachus Dionysianus lib. 1 Antiquitatum hujus monasterii cap. 28 ut S. Fulradum in monasterio S. Alexandri a se in Alsatia condito sepultum fuisse, ejusque sacras Reliquias ibidem ab omnibus fidelibus honorari, diemque natalem celebrari xvii Februarii. Quam ejus sacrum venerationem ante cap. 26 indicarat, ubi tamen errore typographico die xxvii Februarii est expressus. Franciscus Lahnerius Februarii T. III.

noster, egregie de Sanctis, magno Virginnæ Menologio Gallicæ edito, meritis, nobis per litteras significavit, S. Fulradum Abbatem colli xvii Februarii in Lotharingia Alsatica, in Valle-leporis, in cenobiolo quondam ab Abbatia S. Dionysii prope Parisios dependente.

De monasteriis ab eo constructis, et prefectura monasterii S. Dionysii infra agemus, ubi, quæ in Palatio Regum et apud Pontifices Romanos primus Presbyter, sive Archiepiscopus, ut vocant, ac Legatus peregerit, exposita fuerint.

2 Ad dictam Archiepiscopi dignitatem solere assumi viros non solum ob sanctimoniam vitæ laudatos, sed magna etiam generis claritudine illustres ac variis disciplinis præcillentes, ostendit memoratus Peyratius cap. 28 et 30. Exornatum fuisse hæc naturæ et gratiæ dotibus S. Fulradum innotuit præclaro ejus facinora, ob quæ ipse non Episcopus ad supremum id munus fuit erectus. Edificasse enim cellam in sua proprietate in pago Alsacense, in loco, qui dicitur Fulradovitare, testatur Carolus Magnus in diplomate a Dabletio pag. 707 edito, ut videntur ex Alsatia aut vicinis regionibus oriundus, et alios inter majores habuisse Fulrados, a quibus locus Fulrado vitare dictus sit : nisi ab ipsomet mox cognovimus traxerit. Inter primos S. Fulradi labores, de quibus non suboritur controversia, eminet auxilium S. Bonifacio Archiepiscopo, et Sedis Apostolicæ Legato collatum in Episcopis per regnum Franciæ constitutendis. Milonem tonsura Clericum, moribus, actu, habitu irreligiosum laicum, episcopia Remorum ac Trevirorum pessumdelsisse sub Carolo Martello tradit Hincmarus in Præfatione ad Vitam S. Remigii. At mortuo Carolo datus Remensis Archiepiscopus S. Abel, cujus Sedem ut firmam stabilisque redderent SS. Bonifacius et Fulradus, pro sua auctoritate apud Pontificem Romanum egisse, scribit Hadrianns Papa ad Tilpinum Archiepiscopum Remensem S. Abelis successorem : Deinde, inquit, sanctæ memoriæ Bonifacius Archiepiscopus et Legatus sancto Romano Ecclesiæ, et præ-fatus amabilissimus Fulradus, Franciæ Archiepresbyter, tempore antecessorum nostrorum Zachariæ et Stephani successoris illius, multum laboraverunt, ut bonæ memoriæ prædecessor noster Zacharias pallium Archiepiscopo Remensi, Abel nomine, per deprecationem superscripti Bonifacii transmitteret. Scripta est hæc epistola anno 3 1000LXXIII.

S. Abel Archiepiscopi Remensis apud S. Zacharium Papam pelli solent.

AN CHR. 1000- LXXIII. XVII FEB. Summi Capellani Palatii titulo Episcopi.

duin Fulradus Presbyter.

post actus 10 Sanctis. S. O. Sancti.

17 F

AUCTORE G. B. 100CLXXIII, cum adhuc viveret S. Fulradus, ac pro Tilpino bonum testimonium Hadriano Papae præbisset. At Zacharias Papa misit cum epistola ad S. Bonifacium tria pallia, conferenda S. Abeli Remensi, Grimoni Rotonagensi, et Arberto Senonensi. Data est epistola x Kalendas Julias, Indictione XII, anno Chr. 100CLXXIV. Colitur S. Abel v Augusti.

datum anno 744.

cum S. Burchardo Episc. Heribopolensi missus Romam, an. 749.

3 Annis dein quinque elapsis nobilissima legatio a Pippino instituta est ad Zachariam Papam, qua illi regnum Francorum impetratum. Agant de ea legatione Annales quam plurimi ab auctoribus coevis aut valde antiquis conscripti. Quales sunt Annales Francorum auctiores ab anno 100CVIII ad annum 100CCVI, quo auctor se vixisse testatur. editi ex MS. Titiano a Chesico tomo 2 a pag. 11, in quibus ad annum 100CLXX hæc leguntur: Zacharias Papa per Fulradum mandavit, ut Pippinus ad Regem levaretur. In aliis Annalibus socius Legationis dicitur fuisse S. Burchardus Episcopus Heribopolensis: ita Annales rerum Francicarum, ex MS. Bavarico ab Henrico Canisio tomo 3 Antiquæ lectionis vulgati, ab anno 100CLXI ad 100CCXIII, qui ex MS. Loiseliano continentur apud Chesicum a pag. 24 ad annum 100CCXIV. Item Annales Regum Francorum a quodam ejus ætatis astronomo et Ludovici Regis domestico conscripti, atque a Reubero vulgati. Tam Annales Bertiniani, in quibus hæc leguntur: Anno 100CLXX, Burgardus Wirziburgensis Episcopus et Polradus Capellanus missi fuerunt ad Zachariam Papam, interrogando de Regibus in Francia, qui illis temporibus non habentes Regalem potestatem, si bene fuissent an non. Et Zacharias Papa mandavit Pippino, ut melius esset illum Regem vocari, qui potestatem haberet, quam illa qui sine Regali potestate manebat. Ut non conturbaretur ordo, per auctoritatem Apostolicam jussit Pippinum Regem fieri. Addit Regino: et simul et unctionis oleo inungi. Quæ in Annalibus Eginhardi ita habentur: Burchardus Wirziburgensis Episcopus et Polradus Presbyter Capellanus, missi sunt Romam ad Zachariam Papam, ut consulerent Pontificem de causa Regum, qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantum Regis, sed nullam potestatem Regium habuerunt. Per quos predictus Pontifex mandavit, melius esse illum Regem, quod quem summa potestatis consisteret: dataque auctoritate sua jussit Pippinum Regem constitui. Est ergo Pippinus anno 100CLXX a S. Bonifacio auctus, et in Regem a Francis elevatus, et Chiltiericus anno 100CLXI in monachum attonus, et in monasterium Sithivense S. Bertini abrogatus, ut abbi a nobis accurate probatum est. Colitur S. Burchardus Episcopus XIV Octobris.

B

regnum Francorum Pippino impetrat.

dein in uncto an. 780:

C

a S. Bonifacio per litteras rogatur

ut Regi Pippino agat gratias,

4 S. Bonifacius hrem se moriturum præsuagens, per S. Fulradum discipulos suos Pippino Regi commendat, ac præcipit Lullum, quem sibi successorem designat. Est hæc Epistola xxi inter alias a Serrario editas, et a Sirmondo tomo 2 Conciliorum Gallie pag. 8 recusa cum hac inscriptione: Bonifacius servus servorum Dei, gratia Christi Episcopus, carissimo Consacerdoti Fulrado Presbytero perennem in Christo caritatis salutem. Estque hæc epistola: Fraternali dilectioni meæ ab spiritualem amicitium, quam sepe in necessitatibus meis pro Dei intuitu fecisti, dignus gratias persolvere non possum: sed Deum omnipotentem deprecor, ut tibi in alto eorum culmine mercedis præmia in gaudio Angelorum æternaliter retribuatur. Nunc autem in Christi nomine deprecor, ut quod bona initio cepisti, cum bono fine pericias, id est, ut meo verbo gloriosum et amabilem Regem nostrum Pippinum salutaveris, et illi magnas gratias referas de omnibus pietatis operibus, que mecum fecit, et ut illi referas, quod mihi et amicis meis similiter videtur, ut vitam istam temporalem et cursum dierum meorum per istas in-

firmitates cito debeam finire. Propterea deprecor D Celitudinem Regis nostri pro nomine Christi filii Dei, ut mihi nunc viventi indicare et mandare dignetur circa discipulos meos, qualem mercedem postea de illis facere voluerit. Sunt enim pene omnes peregrini, quidam Presbyteri per multa loca ad ministerium Ecclesiæ et populorum constituti: quidam sunt monachi per cellulas nostras, et infantes ad legendum litteras ordinati sunt: et aliqui seniores qui longo tempore mecum viventes laboraverunt, et me adjuvabant. De his omnibus sollicitus sum, ut post obitum meum non dispergantur: sed ut habeant mercedis vestræ consilium et patrocinium Celitudinis vestræ, et non sint dispersi sicut oves non habentes pastorem, et populi prope marcam Paganorum non perdant legem Christi. Præterea almitas vestræ clementiam diligenter in Dei nomine deprecor, ut filiolum meum Lullum et Coepiscopum, si Deus voluerit, et sic clementiæ vestræ placeat, in hoc ministerium populorum et Ecclesiarum componere et constituere faciatis Prædicatorem et Doctorem Presbyterorum et populorum. Et spero, si Deus voluerit, quod in illo habeant Presbyteri magistrum, et monachi regularem doctorem, et populi Christiani fidelem prædicatorem et pastorem. Propterea hoc maxime fieri peto, quia Presbyteri mei prope marcam Paganorum paupereulam vitam habent: panem ad manducandum acquirere possunt; sed vestimenta ibi invenire non possunt, nisi aliunde consilium et adjectorem habeant, ut sustinere et indurare in illis locis ad ministerium populi possint, eodem modo sicut ego illos adjuvi. Et si pietas Christi hoc vobis inspiraverit, et hoc quod peto consentire et facere volueritis, per hos Missos ræcos præsentem, aut per litteras pietatis vestræ hoc mihi mandare et indicare dignemini, ut eo lætior in mercede vestra vivam aut moriar.

discipulos ejus commendet,

S. Lullum Sedis Moguntinæ successorem procuret.

illis necessaria ad vitam sustentationem impetret.

ea præstitit S. Fulradus.

F

An monitus a S. Eucherio

sepulchrum Caroli Martelli histord, reperiatur? cum?

5 Hactenus S. Bonifacius, ex cujus epistola liquet, S. Fulradum ob virtutem et maxime ab S. Bonifacio fuisse æstimatum, et supremum eadem de causa locum, quod hic non ignorabat, apud Pippinum Regem obtinuisse. Quæ autem hæc epistola sibi impetrari petiit, omnia consecutus esse videtur. Nam antequam in Frisiam iter suum ultimum arripuit S. Bonifacius, S. Lullum successorem consecravit. Quæ ita Othlonus libro 2 Vitæ ejus cap. 23 exponit: Sed priusquam tanti discriminis iter arripere, sciens non convenire, ut pro nientis ovibus salvandis laborans, proprias sibi commissas oves perire permitteret, S. Lullum cum consensu venerandi Regis Pippini, nec non Episcoporum et Abbatum atque Canoniorum omniumque Procerum ad suam diocesim pertinentium, pro se Episcopum elegit et ordinavit. Nam ab Apostolico Presule jam ante eundem pro se ordinandum impetravit. Discessit dein S. Bonifacius in Frisiam, ibique Martyr Christi factus est anno 100CLXX die v Junii, quo colitur. At S. Lulli venerationi sacer est XVI Octobris.

6 Inter viros eruditos celebris hæc movetur questio, num S. Eucherius Episcopus a Carolo Martello Sede sua Aurelianensi pulsus, post ejus obitum raptus in eurasiam, ipsam viderit apud inferos torqueri, atque ab Angelo monitus sit, jam nunc animam ejus et corpus æternis penis esse deputata. De S. Eucherio in se reversus, ut ipsa historia refert, S. Bonifacium et Fulradum Abbatem monasterii S. Dionysii, et summum Capellanum Regis Pippini ad se vocavit, eisque talia dicens in signum dederit, ut ad sepulchrum illius irent, et si corpus ejus ibidem reperissent, ea quæ dicebat vera esse concederent. Ipsi autem pergentes ad prædictum monasterium, ubi corpus ipsius Caroli humatum fuerat, sepulchrumque ipsius aperientes, visus est subito exisse draco, et totum illud sepulchrum interius inventum est demigratum

ac

A ac si fuisset exustum. Colitur S. Eucherius xx Februarii, ejus Vita a Surio edita hæc eadem historia inserta est. Verum melius abesse a tribus collicibus MSS. optime fuleri tum ostendam, neque reperiri apud ullum scriptorem, qui integro seculo post obitum et Caroli Martelli et S. Eucherii floruerit, ac videri postea temere assumptam tempore Hinemari Archiepiscopi Remensis. Quæ hic volumus repetere, S. Fulradum num fuisse factum Abbatem monasterii S. Dionysii, nisi sedecim aut etiam pluribus post obitum Caroli Martelli annis infra § IV ostendimus. De regno Pippino anno DCCCL collato jam equimus, ut neque hujus Regis fuerit summus Capellanus, neque Abbas S. Dionysii appellandus, quo tempore eam historiam contigisse alii crediderunt.

§. II S. Fulradi Legatio ad Stephanum in Papam, procuratum urbium in Exarchatu restitutio, acta sub Carolomanno et Carolo Migno. Obitus.

A Anno DCCCLII Zacharias Papa xv Martii vita functus est, inter Sanctos ab obitu relatus. Successit Stephanus II, et hoc post quadrimum mortuo Stephanus III, qui ab Longobardorum Rege Aistulpho graviter veratus, ad eum a legatis Pippini Regis deductus, indeque sub finem anni DCCCLIII in Gallias profectus est: cui in occursum missum esse S. Fulradum testatur in illius Vita Anastasius Bibliothecarius his verbis: Quinta decima die mense Novembri prædictæ septimæ Indictionis a civitate Papiæ movens, suum in Franciam profectus est iter..... Et cœptum gradiens iter ad venerabile monasterium sancti Christi Martyris Mauricii pervenit: in quo et constitutum erat pariter secum Francorum Regem conveniri..... In quo et aliquantis demorantes diebus conjunxerunt in prædicto venerabili monasterio Fulradus Abbas et Rothardus Dux directi a sæpessato Pippino excellentissimo Francorum Rege, petentes eundem sanctissimum Pontificem ad suum progredi Regem. Quem et cum magno honore cum omnibus, qui cum eo erant, ad eum deduxerunt. Audiens vere isdem Rex ejusdem beatissimi Pontificis adventum, nimis festinanter in ejus adventu occursum, una cum conjugē, filiis etiam et Primitibus: pro quo et alleferens centum millia, filium suum, nomine Carolum, in occursum ipsius Coangelici Papæ direxit cum aliquibus ex suis Optimatibus: ipseque in palatio suo, in loco qui vocatur Ponticône, ad fere trium millium spatium descendens de equo suo cum magna humilitate terræ prostratus, una cum sua conjugē, filiis et Optimatibus eundem sanctissimum Papam suscepit. Cui et vice stratoris usque in aliquantum locum juxta ejus sellarem properavit. Tunc prædictus almificus vir cum omnibus suis extensa voce gloriam et incessabiles laudes omnipotenti Deo referens, cum hymnis et canticis spiritualibus usque ad præfatum Palatium pariter et cum Rege omnes profecti sunt sexta Januarii mensis die, in Apparitionis Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi sacratissima solemnitate, ibique intus oratorium pariter consedentes, mox idem beatissimus Papa prædictum Christianissimum Regem lacrymabiliter deprecatus est, ut per pacis fœdera caussam B. Petri et Reipublicæ Romanorum disponderet. Qui de presenti jurejurando eidem beatissimo Papæ satisfecit, omnibus mandatis ejus et admonitionibus sese totis visibus obedire, et ut illi placitum fuerit, Exarebatum Ravennæ et Reipublicæ jura seu loca reddere modis omnibus. Sed quia tempus imminabat hiemale, eundem sanctissimum Papam cum suis omnibus Parisios apud venerabile monasterium B. Dionysii ad habitandum pergere curavit. Quo per-

acto, et eo in eodem venerabili monasterio cum jam facto Christianissimo Pippino conjungente, Domino annuente, post aliquantos dies isdem Christianissimus Pippinus Rex ab eodem sanctissimo Papa, Christi gratia, cum duobus filiis suis Carolo et Carolomanno Reges uncti sunt Francorum. Eam consecrationem Regum contigisse v Kalend. Augusti scribit ad hunc annum DCCCLIV ex monumentis veteribus Arcepagiticis Baronius num. 5. Incidit is dies in Dominicam cyclo solis VIII, littera Dominicali F.

8 Missi a Pippino ad Aistulphum varii Legati, sed irrito successu. Tunc, ut inquit Eginhardus in Annalibus ad an. DCCCLV, Pippinus Rex Italiam manu valida ingressus, Haistolfum Regem Langobardorum in civitate Papiæ obsedit, et pro restituendis, quæ Romanæ Ecclesiæ ablata fuerant, obsides recepit. Quibus datis, promissisque jurejurando firmatis ipse quidem in regnum suum regressus est, et Stephanum Papam cum Fulrado Presbytero Capellano et non minima Francorum manu Romanam remisit. In Annalibus Bertiniani, Loiselianis utisque dicitur Stephanus Papa reductus ad sanctam Sedem per Missos Domini Regis Pippini, Fulradum et reliquos, qui cum eo erant.

9 Cunctante dein Aistulfo civitates restituere, novisque infestationibus Ecclesiam vastante, Stephanus Papaliteris cum S. Fulrado ad Pippinum Regem missis, eundem obtestatur, ut opem ferat, et donationem S. Petro promissam reipsa studat implere. Extat ea epistola apud Baronium ad an. 755 num. 2 et seqq. et Sirmondum tomo 2 Concilior. pag. 19 absque. In illa hæc inter cetera leguntur: A die illo, quo a melliflua bonitate vestra separati sumus, tantum nos affligere et tribulare visus est, quantum non potest os hominis enarrare. In magna namque despectione sanctam Dei Ecclesiam et nostram humilitatem et vestros Missos habere visus est, quia etiam et ad propriam nostram animam auferendam mala ejus imperatio et submissio facta est. Quid multa dicimus? Tantum nos tribulavit, quia etiam, si dici potest, et ipsi lapides pro nobis flerent. Tamen omnia vester Consiliarius Fulradus Presbyter et Abbas, una cum suis sociis, si Deum præ oculis habent, vobis enarrare possunt.

10 Aistulphus interea collecto ex omnibus gentibus sibi subitus prevalido exercitu, Romanam obsedit: quando Stephanus Papa lacrymabiles litteras ad Pippinum Regem et Optimates Francorum scripsit, alias suo nomine, alias sub B. Petri persona, quibus opem votis omnibus imploravit. Propter hoc, inquit Eginhardus ad annum DCCCLVI, Pippinus Rex iterum cum exercitu Italiam intravit, et Haistolfum in Papiæ civitate se includentem obsedit, et obsidione ad impletionem promissorum suorum compulsi: redditamque sibi Ravennam et Pentapoliem, et omnem Exarchatum ad Ravennam pertinentem, ad S. Petrum tradidit: atque iis peractis in Galliam reversus est. Hæc ibi, Factam illarum ditionum restitutionem ita enarrat Anastasius in Vita Stephani Papæ: Ad recipiendas vero istas civitates misit ipse Christianissimus Francorum Rex suum Consiliarium, id est, Fulradum venerabilem Abbatem et Presbyterum. Et continuo ipse Rex feliciter cum suis exercitibus Franciam repedavit. Prænominatus autem Fulradus venerabilis Abba et Presbyter Ravennatum partes cum missis jam fati Aistulfi Regis conjungens, et per singulas ingrediens civitates, tam Pentapoleos quam et Emiliam, easque recipiens, et obsides per unanquamque auferens, atque Primatec secum una cum clavibus portarum civitatum deferens, Romanam conjunxit Et ipsas claves tam Ravennatum urbis, quamque diversarum civitatum ipsius Ravennatum Exarchatus, una cum suprascripta donatione de eis a suo Rege emissa, in confessione

D AUCTORE G. B. quem is in Regem ungit cum filiis

28 Julii:

reducit Papam Romanam:

E

enjus cum litteris restituitur ad Pippinum Regem:

Aistulfo Rege Langobardorum rebellante an. 755, post obsessam Papiam,

F

præficitur restitutioni Exarchatus:

claves urbium deferret Romanam:

S. Fulradus missus obviam Stephano Papæ,

eum deducit ad Pippinum Regem,

0 Januar. an. 754

A confessione B. Petri ponens, eidem beato Apostolo et ejus Vicario sanctissimo Papæ, atque omnibus ejus successoribus Pontificibus perenniter possidendas atque disponendas tradidit. Id est, Ravennam, Ariminum, Pisaurum, Concan, Fanum, Cesenas, Senogallias, Esium, Forum-Pompilii, Forum-Livii cum castro Sussubio, Montem-Felitri, Acerragium, Montem-Lucati, Serram, Castellum S. Marini, Bobium, Urbium, Callium, Luccos, Eugubium, seu Comiacum, nec non et civitatem Narniensem, quæ a Duce Spoletano partibus Romanorum per evoluta annorum spatia fuerat invasa. *Leo Ostiensis lib. 1 Hist. Casu. cap. 7, Idem Rex, ait de Pippino, una cum Romano Pontifice in Italiam veniens, Ravennam et alias viginti civitates, eidem Aistulfo memorato sublata, Apostolicæ Sedi subiecit, cujus rei gratia Romanus Patricius constitutus est. Hieronymus Rubens lib. 4 Historiarum Ravennatum dictum Exarchatum explicat, dividitque in Pentapolim et Anthanam, et singulis suas assignat civitates: hinc Lector consulat.*

B *11* Autrea Aistulfus cum meditare, quomodo sua promissa non tunc impletet, quam dolose quæ impleta fuerant commutare; in venatione de equo suo casu prolapsus est, atque ex hoc aegritudine contracta, intra paucos dies vivendi finem facit. Cui

B Desiderius, qui Comes stabuli ejus erat, successit in regnum. *Hæc Egmardus ad dictum annum cccxvi. Sed quam utilem tum Sedi Apostolicæ impenderat S. Fulradus operam, ut exponit Anastasius; Dum ergo hæc agebantur, supra a nobis relata, ipse infelix Aistulfus quodam loco in venationem peregris, divino ictu percussus interit. Tunc Desiderius quidam Dux Langobardorum, qui ab eodem nequissimo Aistulfo Tusciam in partes erat directus, nulliens profatum obtinere Aistulfum, illico aggregans ipsam Tusciam universam exercitus multitudinem, regni Langobardorum arripere nisus est Instigim. Cujus personam despectui habens Ratchis dudum Rex, et postmodum monachus, germanus prefati Aistulfi, sed et alii plures Langobardorum Optimates, cum eorumdem Desiderium spernentes, plurimum trans Alpium vel eorum Langobardorum exercitum multitudinem aggregantes, ad ducendum contra eum profecti sunt. Ad hæc profatus Desiderius obnixè prefatum beatissimum Pontificem deprecatus est sibi auxilium ferri, quatenus ipsam Regalem deprecatus est sibi auxilium dignitatem; spondens jurejurando omnem prefati beatissimi Pontificis adimplere voluntatem. Insuper et Republicæ se reddiditum professus est civitates, quæ remanserant, in eo et copiosa daturum munera. Tunc isdem precipuus Pater et bonus Pastor, inito consilio cum saepe fato Fulrado venerabili Presbytero et Abbate, atque Consiliario Christianissimi Pippini Francorum Regis, misit suum germanum, Paulum scilicet Diaconum, atque Christophorum Consiliarium una cum prefato Fulrado in partes Tusciæ ad predictum Desiderium. Cum quo loquentes, confestim per scriptam paginam terribili juramento isdem Desiderius eumtam professus est superius annexam sponditionem adimplere. Post hæc vero peracta, statim suum Missum, id est, Stephanum venerabilem Presbyterum et Apostolicum exhortatorius litteras prefato Ratchiso vel eumte genti Langobardorum direxit. Proferans et predictus Fulradus venerabilis cum aliquantulis Franci in auxilium ipsius Desiderii: sed et plures exercitus Romanorum, si necessitas exigere, in ejus dispositu occurrere adiuturum. Et suffragantibus predicti sanctissimi Pontificis Deo acceptis precibus, ita omnipotens Dominus disposuit, ut sine ulla ambiguarum periclitatione antefatus Desiderius, per januelii Coangelici Papæ concursum, eandem quam ambibat adsumeret Regalem dignitatem.*

12 *Stephanus Papa missis ad Pippinum Regem Legatis, adjunctisque litteris eidem gratias agit ob Urbem liberatam et recuperatas aliquot Exarchatus civitates, oraturque ut reliquas nondum redditas restitui jubeat. Quoniam, inquit, et filius noster Deo amabilis Fulradus, fidelis vester, omnia conspiciens satisfactus est, quod nequaquam ipse populus vivere possit extra eorum fines et territoria atque possessiones absque civitatibus illis, quæ semper cum eis sub unius domini ditione erant connexæ. Exposita dein morte Aistulfi Regis, addit: Nunc autem Dei providentia per manus sui Principis Apostolorum B. Petri, simul et per tunc fortissimum brachium, præcurrente industria Deo amabilis viri Fulradi, tui fidelis, nostri dilecti filii, ordinatus est Rex super gentem Langobardorum Desiderius, vir mitissimus, et in præsentia ipsius Fulradi sub jurejurando pollicitus est restituendum B. Petro civitates reliquas, Faventium, Imolam, et Ferrariam cum earum finibus, simul etiam et Saltora et omnia territoria, nec non et Auximum, Anconam et Nemanam civitates cum earum territorii. Et postmodum per Garinonem Ducem et Grimoaldum nobis reddendam promisit civitatem Bononiam cum finibus ejus, et in pacis quiete cum eadem Dei Ecclesia et nostro populo semper mansurum professus est, atque fidelem erga a Deo protectum regnum vestrum esse testatus est. Commendat dem Stephanus, ut regali auctoritate jubeat Pippinus secundam fidem a Desiderio datam omnia restitui, ac postea hæc petit: Quomodo autem cum Silentiaro locuti fueritis, vel quomodo cum tua bonitas absolverit, una cum exemplari litterarum, quas ei dederitis, nos certiores reddite, ut sciamus qualiter in communi concordia agamus, sicut inter nos et Fulradum Deo amabilem constitit. Ipse vero dilectus filius noster Fulradus in omnibus causis juxta tuum præceptum non peregit, et maximas gratias illi egimus pro suo certamine. Qui videlicet ad vos revertens, omnia, qualiter acta sunt, bonitati vestre intimabit.*

13 *Hæc Stephanus Papa, qui, teste Anastasio, abstulit de ipsis civitatibus, quas Desiderius Rex reddere promiserat, Faventium cum castro Tiberciano, seu Gabellum, et universum Ducatum Ferraricæ in integro. Ferrum eo vi Kalendas Martii anni dccclxv vita fuato, Desiderius Rex reliquas civitates Ecclesiarum Romanarum non restituit; quapropter Paulus successor creatus, missa ad Pippinum Regem epistola orat, ut Desiderius civitates illas, id est, Imolam, Bononiam, Auximum et Anconam restituere deberet, quas, inquit, nobis presentialiter simul per vestros Missos, id est, Fulradum Deo amabilem Abbatem atque Rodbertum, excellentissime Christianitati tuæ, et per te etiam B. Petro Apostolorum Principi pollicitus est redditurum. Ita Anastasius, Mortuus est Pippinus Rex anno dccclxviii die vii Kalendas Octobris, cui filii Reges successerunt, a Sacerdotibus vii Idus Octobris conservati; Carolus apud Noviomum urbem, Carolomanus apud Suessionas: huic in divisione a Pippino in ultimo morbo facta obtigisse regnum Burgundiarum et Provincie Alesius et Alamanniam legitur in Collectione Historica MS codicis Regiæ Suevicæ, editaque tomo 2 Antiquæ Lectionis Henr. Causis pag. 728, ubi loco Alesius, vel Alesius, legi debere videtur Alsatia in qua et Alamannia S. Fulradus sua monasterium, ut mox dicitur, extruxit. Fuit is palatii Carolomanni Capellanus ab obtu Pippini. De eo hæc leguntur in Annalibus Egmardi ad annum dccclxxi, quo Carolomanus defunctus est: Peracto generali conventu super fluvium Scaldam in villa Valentiana Rex Carolus ad hyemandum profectus est: Peracto generali conventu super fluvium Scaldam in villa Valentiana Rex Carolus ad hyemandum profectus est. Cumque ibi aliquandiu moraretur, Karolomanus frater ejus fratris Nonas Decemb. decessit in villa Salmanico. Et Rex ad capiendum ex integro regnum, animum intendens*

DOCTORS O. R.
at. atque Fulradum. recipit Ravennam et alias civitates

viginti.

Aistulfo mortuo an. 730

promissione concernitibus Ratchiso et Desiderio.

a Stephano Papa in consilium adhibitus S. Fulradus, mittitur ad Desiderium.

suppetas militares subleu

testis adhibetur a Stephano Papa apud Pippinum Regem:

jurejurandum excipit Desiderii Regis.

E

laudatur ob fidelitatem.

etiam a Paulo y Papi.

F

est summus Capellanus palatii Carolomanni:

A tendens, Carbonacum villam venit. Ibi Wilbarium Episcopum Sedunensem, et Fulradum Presbyterum et alios plures Sacerdotes, Comites etiam atque Primates fratris sui, inter quos vel precipui fuere Warinus et Adelhartus ad se venientes suscepit. *In Annalibus Metensibus hæc ultima ita narratur: Venit Karolus ad villam Corbiniacum, et ibi venerunt ad eum Folcarius et Fulradus Capellani cum aliis Episcopis et Sacerdotibus, Wirinus et Adelardus Comites cum aliis Primatibus, qui fuerant Karolomanni, et vixerunt Domnum Karolum super se Regem, et obtinuit feliciter monarchiam regni Francorum. Similia in aliis antiquis Annalibus et Vita Karoli Magni per Engolismensem monachum atque auctoris incerti leguntur.*

14 A prefato Carolomanno traditur nominatus Archiepiscopus Remensis Tilpinus (quem aliqui Turpinum vocant) ante manachus S. Dionysii, qui promouente Carolo Magno ordinatus est anno DCCCLXXXII, cui Adrianus Papa pallium transmisit, cum epistola, in cuius exordio meminit S. Fulradi. Quia ad petitionem, inquit, spiritalis filii nostri et gloriosi Regis Francorum Karoli, prebente tibi bonum testimonium de sanctitate et doctrina Fulrado amabilissimo Abbate, Franciæ Archipresbytero, pallium secundum consuetudinem tibi transmisisse nos cum privilegio, ut Metropolis Ecclesia Remensis in suo statu maneret, bene memoramus. *Legitur integra epistola apud Floardum lib. 2 cap. 17. Præterea etsi per Archipresbyterum Franciæ intelligi summu[m] Palatii Capellani[m] sepius indicat, tamen lib. 1 cap. 44 conatur demonstrare S. Fulradum non fuisse ea dignitate unquam functum in Palatio Caroli Magni, et verba S. Adalardi apud Hincmarum loco supra indicato esse vitio amanuensis depravata, dum dicitur obvisse hoc ministerium tempore Pippini et Caroli, legitime tempore Pippini et Carolomanni.*

15 Inter codices Regniæ Sueviæ post Quinti Juliani Hilariensis libellum de Duratione temporis, atqueque Collectionem historicam, cuius supra memuimus, erat Fredegarum historia epitomata, ac Chronicon, sed in medio mutilum, ac dein continuatum ad annum DCCCVI. In eo hæc ad annum DCCCLXXXIV leguntur: Helmericus Abba, et Fulradus Abba, et Albricus Episcopus obierunt. Quæ eadem excusa sunt apud Chesneum tomo 2 pag. 22, et in Chronico Moissiacensi ita referuntur: Olinricus Abbas, sed et Fulradus Abbas, et Albricus Episcopus obierunt. *Videtur hic Albricus esse Episcopus Cameracensis, cuius meminit Baldricus in Chronico Cameracensi cap. 36.*

C §. III. *Monasterium Lebraha, S. Hippolyti atque a S. Fulrado constructa. Corpora SS. Viti, Alexandri, Hippolyti et Cucuphatis ab eo translata.*

Hactenus quæ a S. Fulrado in aula Regum et pro Ecclesia Dei apud Pontifices Romanos præclare acta sunt indicavimus, nunc ad domestica ejus exercitia stylium spectamus, et quæ apud supra citatos auctores subinde Abbas appellatur, monasteria, quibus præfuit, inquiremus, ac quæ regimini illius tempora assignanda. Extat illustre testimonium XXI Episcoporum, an. DCCCLIII Indictione 1, mense Augusto in Synodo apud Ferneriam congregatorum, in epistola, quam hi scripserunt Choumrado inelyto et nobilissimo viro quem alii statuunt Comitem Parisiensem et fratrem Reginae Judith, avunculum Caroli Calvi, in cuius Capitulis sequentia trahuntur: Cum, inquit, inter cetera Ecclesiastica negotia de ordinabili dispositione monasterii S. Dionysii disponeremus, venerunt monachi ipsius sacri cenobii in præsentia venerandæ Synodi,

deferentes auctoritates, videlicet testamentum, quod sanctæ recordationis Abba Fulradus, de monasterio Lebraha, ubi S. Alexander Martyr quiescit humatus, et de cella, quæ ad S. Hippolytum nominatur, sen de aliis rebus, quas per idem testamentum isdem venerabilis Abbas S. Dionysio contulerat, nec non et privilegium, quod exinde sancta Sedes Apostolica per beatum Stephanum Papam eidem monasterio super præfato testamento fecerat: dicentes quod venerabilis Abbas illorum Dominus Ludovicus ex præcepto gloriosi Regis Domini nostri Karoli eos consulisset, ac consensum eorum quæsisset, quatenus præscriptum monasterium vobis in præarum acceptis rebus vestra traditione ad eandem causam Dei delegandis concessisset, quod consentire sine consensu sui Episcopi atque Archiepiscopi, imo sacre Synodi non audent. Quam causam subtiliter investigantes et ad liquidum cognoscentes, diffinivimus juxta sacram et divinam auctoritatem atque secundum testamentum præfati piæ recordationis Fulradi, nec non et secundum decretum Apostolicæ Sedis, nullo unquam tempore jam dictum monasterium S. Alexandri cum rebus sibi pertinentibus a majore monasterio S. Dionysii quocumque ingenio divellendum, nec beneficiario neque precario jure distrabendum. *Hæc ibi. Necdum privilegium vidimus Stephani Papæ, quem suspicimus esse decessorem Hadriani, qui seddit ab anno DCCCLXXVI ad annum DCCCLXXXII, quod infra dicitur monasterium Lebraha munificentia Caroli Imperatoris a S. Fulrado extractum seu donatum.*

17 Joannes Ruerus par. 3 Antiquitatum Vosagensium lib. 1 cap. 1 statuit S. Fulradum fundatorem S. Alexandri in Valle leporum, et S. Hippolyti in Alsatia, S. Privati in ditione Saloniensi, S. Varani in Alamannia, et aliarum plurimarum Ecclesiarum. *Quæ hæc Ecclesia dicitur in Valle leporum, supra dicitur monasterium Lebraha, ubi S. Alexander Martyr quiescit, atus Leberacum, Germanis Leberaw inter Selstadtium et oppidum Markircham, ad amnem Leberum, qui infra Selstadtium in Illam fluvium labitur. Est autem Leberacum oppidulum seu vicus grandior, sed ultimis bellis misere vastatus, cenobium cversum, ecclesiæ pars aliqua restat. Altera ecclesiæ S. Hippolyti, vulgo S. Bilt, inter idem Selstadtium a quo haud procul distat, et oppidum Rapolsweierum, pertinetque etiam nunc ad Ducem Lotharingæ; diciturque in alio diplomate Caroli Magni pag. 707 Folcradus, seu Fulradus, in sua proprietate in pago Alsacense, in loco, qui dicitur Fulradovillare, infra fines Audoldovillare, cellam edificasse, vel a novo suo opere construxisse, et in antea auxiliante Domino et bonorum hominum edificare voluisse, ubi beatissimus et Martyr Hippolytus corpore requiescit humatus. De utroque loco agit Merianns in Topographia Alsatiæ pag. 31 et 51. Ast ecclesiæ S. Privati esse Saloniæ in Dürvesi Metensi monuit nos Franciscus Lahierius noster: ejus mentio est in diplomate Caroli Magni pag. 713, uti ecclesiæ S. Varani pag. 713, diciturque Fulradus in sua proprietate infra Hairebortingas super fluvium Brailia in Ducatu Alamannorum in Comitatu Harna novo opere construxisse, ubi S. Varanus corpore quiescit.*

18 Habemus Acta Translationis S. Viti Martyris ex antiquis MSS. monasterii Glabacensis in agro Juliacensi et cenobii Bodecensis in diocesi Paderbornensi, in quibus de reliquis SS. Alexandri et Hippolyti mentio fit. Eam partem quæ ad S. Fulradum spectat, hæc damus. Eo ergo tempore, inquit auctor cæterus, quo gloriosus Rex Pippinus Francorum regebat inoparium, fuit vir venerabilis, Fulradus nomine, qui monasterium

D
AUCTORE a. H.
S. Fulradus
conferi S. Dionysio monasteria Lebraham et S. Hippolyti.

E

a se in Alsatia
constructa.

F

et ecclesiæ
S. Privati in
diocesi Metensi,
et S. Varani in
Alamannia

ab ejus obitu
venit ad Carolum
Magnum:

pro Tilpino
Archiepiscopo
Remensi agit
apud Adrianum
Papam.

an et jam
Capellanus Caroli
Magni?

moritur an.
784

AUCTORE G. B.

dota a Pippino Rege saculate,

assumpto consanguineo quodam socio,

Romam profectus,

impetrat illi corpus S. Viti.

illi corpora SS. Alexandri et Hippolyti

non in. 755

neque sub Adriano Papae, quando iterum ab illo regis Romam profectus,

A monasterium beatissimi Martyris Dionysii ad regendum sanctorum eorum monachorum susceperat. Sic cum magno desiderio aestuans, qualiter beatissimis Martyribus honorem debitum impenderet, non est contentus eorum sola corpora amplecti, quibus sedulum exhibebat officium, sed praefatum Principem adiit, petitque ut eum Romam ire permitteret, atque inde corpora Sanctorum ad praefatum monasterium aliqua, sicut cupidus erat, transferre potuisset. Quod Princeps piissimus libenter accipiens, non solum licentiam dedit, sed et gratias pro tali desiderio retulit. At vero venerabilis Abbas strenuus ac decoros sibi adiutores et socios ad hoc opus peragendum querebat. Erat interea vir laicus, sed decorus, ejusdem Abbatis consanguineus, qui multam habens hereditatem ac familiam, filium non habebat. Unde cogitare cepit, qualiter hereditatem suam Domino consecraret. Audiens vero jam dicti Abbatis desiderium, petit ab eo, ut secum ire permitteret, qui votis ejus congruens socium ire praecipit. Cui cum praefatus vir omne desiderium suum patefecisset, divina comitante gratia tale repererunt consilium, ut corpusculum beatissimi pueri ac sacratissimi Martyris Viti a loco quo positum tolleret, et in praedio suo diligentissimo poneret, ecclesiam quoque ejus nomini fabricaret, quae durante sibi Domino gratia complevit. Quo in loco, Divina largiente clementia, per B. Viti Martyris merita multo haecenus ostenduntur virtutes et signa. Praefatus vero Abbas transtulit corpora beatorum Martyrum Alexandri et Hippolyti. Posthaec vero cum viri devotissimi, quatum in praefato monasterio degabant, B. Viti reliquias apud praefatum virum esse diligissent, et qualiter pro Christi nomine sanguinem fudisset, in ejus passioe praeflegissent, totis viribus hoc agere dixerunt, ut cum reliquorum Martyrum reliquiis in basilica S. Dionysii poneretur. Sed ille, qui eas transtulerat, omnem hereditatem suam seque cum ipsis reliquiis S. Dionysio tradi permitteus, tandem obtinuit, ut in loco quo erant posite, eas permanere permitterent. *Hic locus postea dicitur in diocesi Parisiensi situs et S. Dionysio donatus.* Mansit autem in eodem loco corpus beatissimi Martyris usque ad annum xxix piissimi Imperatoris Ludovici et ad lxxxviii Inventionis Dominice, quando in Saxoniam ad Corbeiam novam translatum est, ut dein ibidem narratur.

C Henricus Meibomius post Aunales Hiltchindis Corbeiensis edidit a pag. 139, et ex Meibomio Chesneus tomo 2 Historie Francorum a pag. 354, appellatque libellum antiqui scriptoris, in quo dolemus nomen consanguinei S. Fulradi non expressum, uti neque quo loco deposita sunt, et Ecclesia ad honorem S. Viti constructa, et demum quo anno S. Fulradus ejusque consanguineus hoc Romanum iter peregerint. In recensis exemplaribus Sigeberti ad annum mccciv haec habentur: Fulradus Abbas S. Dionysii Parisiensis corpus S. Viti Martyris Roma Parisios transtulit. At transtulit non tam S. Fulradus, quam ejus consanguineus, neque Parisios, sed ad praedium diocesis Parisiensis, ubi ecclesiam erexit. Unde melius in verba absum in codice MS. Regiae Suae, in quo Chronica Eusebii, Hieronymi, Prosperi, Sigeberti et aliorum continentur. Imo et illo anno lxxxv S. Fulradum expeditione Italica apud Stephannum Papam fuisse distantum ex supra relatis constat. Inter epistolas Hadriani Papae apud Chesneum tomo 3 pag. 780 haec leguntur: Praefatus autem Ado duo amabilis Diaconus olim, dum cum fratre nostro Fulrado Deo amabili, religioso Abbate et Presbytero, huc venisset, petit nos, ut ei corpus sanctum triberemus. Sed nos, sicut jam dudum vobis direximus, per revolutionem territi, nul-

lo modo audemus ex ipsis Sanctorum corporibus D amplius quid exagitare. Quod iter a priore diversum necessario contigit post annum mcccxxii, quo Hadrianus creatus est Pontifex, quando aliquot annis Pippinus et viris excesserat, ante ejus obitum, sive annum mcccxxviii corpora SS. Viti, Alexandri et Hippolyti delata sunt in Gallias.

20 Soussavus in Martyrol. Gallie. ad xv Junii scribit corpus S. Viti Roma, ubi diu conditum jacuit, in Gallias delatum per Fulradum (lege Fulradum) Abbatem, in cenobio pretiosi Christi Martyris Dionysii multo honore repositum esse. At ne quidem, dum haec sacra ossa alibi miraculis et virtutibus splendescerent, illa monachi S. Dionysii obtinuerunt. Idem Soussavus in Supplemento ad xiii Junii asserit ipso die ex Corbeia Galliae ad Corbeiam Saxoniae factam recedi translationem S. Viti Martyris. Imo est illud corpus e loco repositum anno mcccxxxvi delatum ad xii Kalend. Junii, Hommecam ante Pentecosten, quando inde portatum in Saxoniam, et ipsis Idibus Junii in vigilia S. Viti in Corbeia nova depositum. Reliqua ad diem ejus natalem dabimus.

21 Una cum reliquiis S. Viti apportata fuisse Roma ab S. Fulrado, corpora SS. Alexandri et Hippolyti: quibus corpus S. Cucuphatis adjungit Soussavus Idibus Augusti, ubi haec tradit: S. Hippolyti corpus Romae levatum, atque Carolo Magno a Leone III Pontifice pretioso datum munere, in Galliam delatum, cum venerandis S. Alexandri Papae et Martyris, nec non B. Cucuphatis Christi quoque testis pignoriibus, in aseterio de Valle-leporis digno cultu ab ipsomet piissimo Imperatore reconlito fuit. At post ejus obitum Fulradus ejus nepos, Abbas insignis cenobii S. Dionysii illud inde transtulit, ad basilicam ejusdem cenobii S. Dionysii, ubi proprio in loco et sacello repositus, a posteris, sicut etiam nunc colitur, premaxi veneratione observandus.

Hae ille: in quibus nonnulla insunt satis solida. Nam corpus S. Cucuphatis Martyris Barcinonensis, Mauris Hispanis invadentibus, in Galliam advectum fuisse, atque in alia Matyris Dionysii sociorumque basilica repositum asserit idem Soussavus xxv Julii, quo colitur. In Actis MSS. haec habentur: Barcinona corpus S. Cucuphatis honorabile translatum est a Fulrado reverentissimo et glorioso Abbate cenobii sanctorum Martyrum Dionysii pretiosi, Rustici et Eleutherii, iv Kalendas Martii in cellam ejusdem cenobii, quam idem Fulradus in suo proprio munificentia divae memoriae Caroli Imperatoris construxit, et Patrono suo gloriosissimo Dionysio tradidit, quae sita est in saltu Vosago et appellatur Lebraha. Quo tempore in modicum inhumatum, ut alatum fuerat, jurens, expeditiore consilio religiosi Patris, atque praefati monasterii Abbatis Hildivini solerti studio et devotissimo desiderio (Dei et Sanctorum ut erat amator et cultor) in crypta ante pedes ipsius sanctissimi Dionysii sociorumque ejus, quam idem Hildivinus in honorem Dei et sanctae atque intemeratae Conitricis ejus Sanctorumque omnium edificavit, ab anno incarnationis Dominicae octingentesimo tricesimo quinto, octavo Kalendas Septembrium veneratur humatum. *Hae in Actis MSS. quae multo stylo edidit etiam Surmus, ac scribit non iv sed xv Kalendas Martii a Fulrado Lebraham corpus fuisse translatum. Francensis Dugues lib. 1 Historia antiquorum Comitum Barcinonensium cap. 10, temporibus confusis, tradit corpus S. Cucuphatis tempore Ludovici Pii Imperatoris Barcinone ad monasterium S. Dionysii prope Parisios tempore Fulradi*

Corpus S. Viti non est depositum in cenobio S. Dionysii,

neque ex Corbeia Gallica,

ad Corbeiam Saxonicam delatum.

E

Corpus S. Cucuphatis non est cum corporibus SS. Alexandri et Hippolyti Romae ullatum:

sed Barcinone a S. Fulrado Lebraham delatum,

F

ab Hildivino ad monasterium S. Dionysii,

A Fulradi Abbatis translatum esse, et xvi Februarii in aliquo sacello depositum.

22 At S. Cucuphatis corpore Lebraha ex Alsatia ad monasterium S. Dionysii sub Ludovico Pio translato, relictum ibidem corpus S. Alexandri Martyris, quod Lebrahae requiescisse humatum anno MCCCLII testati supra sunt XXI Episcopi, tunc in Synodo opud Wermieriam congregati. Quod autem Saussains et ante eum Dubletius scribant esse corpus S. Alexandri Papae et Martyris, non usquequaque probatur, tum quod antiqui non appellent Papam, Pontificem, Episcopum aut Sacerdotem, tum quod Octavius Pancirolius in Theatro Urbis asserat partes corporis S. Alexandri Papae et Martyris esse in templis S. Laurentii in Lucina, et S. Sabinae, ac variis alibi reliquiis reperriri: ut dicitur in Marii die ejus natali. Eadem ratio est S. Hippolyti Martyris a S. Laurentio baptizati, et in agro Verano sepulti, cujus caput Luca in aede cathedrali adseruari trahit Franciscus, ab aliis caput Romae dicitur esse in templo S. Crucis in Jerusalem appellato, corpus in ecclesia quatuor Coronatorum, quod Brizix in cenobio S. Juliae esse legitur in quodam scripto, a nobis xviii Februar. ad Acta S. Epimenei edendo. Quae erunt ad xiii Augusti exequenda. Quod haec spectat, corpora SS. Alexandri et Hippolyti Martyrum, quicumque illi fuerint, non sunt a Leone III Papa donata

Corpora S. Alexandri Mart.

non Papae.

et S. Hippolyti Mart.

non fuerunt a Leone 3 do nati Carolo Magno,

B Carolo Magno, neque ab hoc in Valle-leporis depositum corpus S. Hippolyti, utque ab ejus obitu a Fulrado Abbate S. Dionysii ad eum monasterium delatum, neque hic fuit Caroli Magni nepos. Verum sancti horum Martyrum corpora fuerunt Roma a S. Fulrado in Gallias delata vivente adhuc Pippino Rege, ut supra ex Actis Translationis S. Viti ostensum. Alterum, S. Alexandri videlicet, deposuit S. Fulradus in monasterio suo Lebraha, in Valle-leporis, ubi adhuc anno MCCCLIII adservatum fuisse supra probatum est. At S. Hippolyti corpus idem S. Fulradus detulit ad praedium suum Fulradavillare, quae ob sacras reliquias Cella S. Hippolyti dicta est, a Valle-leporis in interiore versus Illam flumen Alsatia. Si autem post obitum Caroli Imperatoris ad monasterium S. Dionysii hoc S. Hippolyti corpus est translatum, non ut S. Fulradus annis fere xxx ante Carolum Magnum vita functus, sed forsitan fecit Hilduinus, quem Lebraha corpus S. Cucuphatis ad eum monasterium detulisse diximus, et simul a S. Fulrado utrumque corpus apud S. Dionysium depositum fuisse scribit Dubletius pag. 309, sed post obitum Caroli Magni, et alibi annis MCCCLXXVI assignatur: cujus erroris causam mox patebit. At variis Sanctorum reliquias a S. Fulrado in monasterio S. Dionysii depositas fuisse infra ex Epitaphio constabit.

sed a S. Fulrado delata, illud Lebraham,

hoc Fulrado-villare

§IV. Gesta Fulradi Abbatis S. Quintini huic S. Fulrado afficta. Tempus regiminis monasterii S. Dionysii. Epitaphium.

Quemadmodum jam citatus Saussains et Dubletius lib. 1 cap. 25 S. Fulradum appellant Caroli Magni nepotem, ita ejusdem Imperatoris patruelium statuunt Sammarthani lib. 6 Genealogiae domus Regiae Francorum cap. 17, Buchetus par. 1 verae originis ejusdem Domus Regiae Francorum cap. 9 pag. 83, Hemerius lib. 2 Augustae Viromandunorum pag. 72. Haerens supra citatus atque, asserentes eum patre Hieronymo, filio Caroli Martelli fuisse prognatum: a quo Hieronymo Stephanum in Papam e Gallia reductum Romanam fuisse legitur in codice MS. Frhermano Anastasi Bibliothecarii de Vita Pontificum in Vita Stephani III, atque inter varias lectiones excuso his verbis: Dirigit quoque eum eo Stephanus Papa saepe fatus Christianissimus atque Deo amabilis Rex Francorum Pippinus Miosos suos, fratremque suum Hieronymum, atque alios Proceres suos cum non paucis ho-

S. Fulradus non est ualrus patre Hieronymo, filio Caroli Martelli,

romae Martelli, cum S e p p at us Papae

minibus, qui, usque dum Romam reverteretur, in obsequio ejus essent. Stephani Papae reductioni praefectum fuisse S. Fulradum supra ex Annalibus Eginhardi, Bertinonis, Loisebianis aliisque doctis. Injus erga Fulradi, imo et Stephani Papae comitatu adjunctus fuit Hieronymus, juvenis adhuc Princeps, quem Sammarthani ultimum Caroli Martelli filium fuisse asserunt. Hic ex nobili urore Ersensinda de genere Gothorum varios liberos procreavit, S. Folquium Episcopum Ternanensem, mortuum anno MCCCLV, XIV Decemb. Fulradum Abbatem S. Quintini aliosque, uti Actu MSS. S. Folquini habent, eorumque excerpta apud supra memoratum Buchetium pag. 88 in Probationibus. Ille est Fulradus, qui, teste Hemerao, structuram monasterii S. Quintini a S. Eligio reparatam, pomerioque auctam, regali plane molitione et ambitu latiori novam excitavit anno MCCCLIV, et anno MCCCLXIII abscedit, De qua edificatione extant versus Theodulphi Episcopi Aurelianensis, postea coevi, qui post descriptum annum MCCCLIV, et Imperium Ludovici Pii, haec addit:

D AUCTORE G. H.

ntus is Fulradus Abbas S. Quintini.

Condere cepit opus hujus venerabilis aulae Abbas Fulradus nobilitate clucus.

Namque huic Hieronymus, Carolus pater extitit illi, Qui propriae speciem gentis ad astra tulit,

Bella gerens, pacemque tuens, qui culmina regni Ad prolem misit auxiliante Deo.

E adhuc vivit an. 813, frater S. Folquini.

Adfuit hic Fulradus concilio Noviomensi anno MCCCLIV, ubi de terminis Episcopatum Noviomensis et Suessoniensis disceptatum esse tradit Flodoardus lib. 2 cap. 18. Idem dicitur anno MCCCLIII corpus S. Andumari furto ablatum cum S. Folquino Episcopo fratre recuperasse, ut fuse explicat Mulbrancus noster in Morinis tomo 2 lib. 6 cap. 3. At tum dicendus foret curam monasterii S. Quintini cessisse Hugoni filio Caroli Magni, quem tradunt obisse anno MCCCLXIV, ac diu Abbatem S. Quintini aliorumque monasteriorum existisse.

S. Fulrado an. 783 morituo succedunt Magunerus, et Fredulphus sub Carolo Magno, Hilduinus sub Ludovico Pio

24 Ab hoc Fulrado Abbate S. Quintini, fratre S. Folquini, et Caroli Magni patruelae, qui seculo Christi nono floruit, plane diversus est S. Fulradus, de quo haec tenus egimus, anno Chr. MCCCLXXXIV in Alsatia vita functus, cui tunc, aut forte citius, successit Magunarius, vulgo habitus XVII Abbas monasterii S. Dionysii: huic Fredulphus, vel Fardulphus XVIII Abbas, ambo sub Carolo Magno ad eam dignitatem promoti. Huic substitutus est Hilduinus summus Palatii Ludovici Pii Imperatoris Capellanus. Hunc ordinem perturbat Bulla adscripta Leoni in Papae apud Dubletium pag. 452, quae data dicitur vi Kalend. Junii, anno in sacratissima B. Petri Sede III, seu Domino Karolo excellentissimo Rege Francorum et Longobardorum atque Patricio Romanorum, a quo cepta fuit Italia, anno xxv, Indictione vi, ergo anno Chr. MCCCLXXXIII. In hac Bulla Leo alloquitur S. Fulradum, quasi is, post annos xiv ab obitu, revivisset. Verum obest Privilegium monasterio S. Dionysii ab Hadriano Papa concessum apud Sirmondum tom. 2 Conciliorum Galliae pag. 113 cum hac inscriptione: Hadrianus Episcopus servus servorum Dei Maginario religioso Abbati venerabilis monasterii sancti Christi Martyris Dionysii, siti in Parisiaco ubi venerabile Sancti corpus quiescit, et per eum eidem venerabili monasterio in perpetuum. In eo Privilegio conceit, ut proprium licet ei habere Episcopum, et sic fuit: Scriptum per manum Christophori notarii et serinarii Sedis nostrae in mense Junio, Indictione ix. Bene valete. Dat. Kalendis Juliiis per manum Anastasii primicerii, regnante Domino Deo et Salvatore Jesu Christo, cum Deo Patre omnipotente et Spiritu sancto per infinita secula. Anno Deo propitio Pontificatus Domini nostri in Apostolica saceratissima B. Petri Sede xv, Indictione ix, quae potius in annum Pontificatus XVI convenit, et Christi MCCCLXXXVII. Ejusdem Maginarii religiosi

F

Maginario scribit Hadrianus Papa.

A religiosi Abbatis memint idem Hadrianus Papa in epistola XI, et XII ad Carolum Magnum apud eundem Sirmundum, et tomo 18 Conciliorum typis regis editorum. *Dem epocha illa Leonis in a capta Italia per Carolum Maynum, suspecta est, neque hactenus a nobis observata. Ut toceam quam plurima diplomatu et Privilegia Pontificum et Regum a Dubleto congesta non subistere, et frequenter subscriptiones variis mendis scutere. Quae Dagoberto i monasterii fundatori attribuntur, alibi discussimus: varia ejusmodi diplomata a Labbeo nostro in Elogiis historicis Regum Francorum, et Miscellaneis curiosis, ut dubia, incerta et interpolata rejiciuntur: itaque a Peyrato et aliis.*

25 His postis tempus inquirimus, quo S. Fulradus cenobitis S. Dionysii Abbas datus fuit. A Claudio Roberto in Gallia Christiana hi seculo vii constituntur Abbates. xii Turnaldus vel Gurnaldus, vel Grimoldus, inde Episcopus Parisiensis xxxiv, Chilperico et Theoderico Regibus, et Carolo Martello Principe. At potius Episcopatu relicto eum et monachum et Abbatem factum alibi ostendimus. Huic ergo succedere xii Delphinus, Theoderico Rege. xiv Sigebertus Childerico iii Rege. Orator Regis ad Gregorium in.

Imo ad eum a Carolo Martello directus, cum Grimono Abbate Corthensii anno dcccxi, ultimo et Carolo et Gregori: sed reclusus basilicæ S. Dionysii appellatur in Annalibus Metensibus ad eum annum, et in historia juxta Childebrandi scripta et Chronico Fredericari annea cap. 110: forsitan dein sub Childerico Abbas creatus. Huic subrogatus est xv Abbas, non S. Fulradus, ut passim volunt, sed Constranus, seu Constraninus, aut Constramans, Pippini Rege, inquit Claudius Robertus. Extat apud Dubletum pag. 697 diploma Pippini Regis ad deprecationem Domini Constranni venerabilis Abbatis monasterii Sancti et Domini Dionysii Martyris... actum Suesionis palatio ibi in Nom. Aprilis Indictione iv, anno vero regni Domini nostri Pippini vi. Verum Indictio iv incidit in annum Chr. dcccxi, regni Pippini ii, qui aut repouendus, aut certe Indictio vii cum anno Chr. lxxv. Huic Constranno successit S. Fulradus, cujus tempore datum S. Dionysio Clippinæ a Carolo Martello scribit idem Claudius Robertus. Verum tabula donationis apud Dubletum pag. 690, nullam Fulradi alteriusve Abbatis fuerint mentionem: at data referuntur die xvii Septemb. anno quinto post defunctum Theodericum Regem, ergo anno dcccxi: post quem annum, vel ipso Roberto attestante, fuerint Abbates sub Childerico Sigebertus, et sub Pippino Constranus. Dehinc supra epistolam S. Bonifacii Archiepiscopi Moguntini, quam is mortem suam presagens ad S. Fulradum circa annum dccciii misit cum hac inscriptione, Consacerdoti Fulrado Presbytero, omisso Abbatis nomine quod tamen alius solitus est semper attribueret, ut Huetherto, Dudo Aldherio, Gutberto, Abbatibus suis epistolis inscripsit, ac potissimum eum misit inscriptam Consacerdoti Optato Abbati. Consentunt S. Bonifacio Annales antiqui Francorum, in quibus supra retulimus Fulradum Capellannum adjunctum Barchardo Wircilburgensi Episcopo, in legatione ad S. Zachariam Papam, cum regnum Francorum a Childerico ad Pippinum esset transfereendum.

26 Eundem S. Fulradum Anastasius Bibliothecarius in Vita S. Stephani appellat Abbatem, dum sub fine anni dcccvi missus est ad monasterium Agonense ad Stephanum Papam, quem vi Januarii anni sequentis dedit ad Pippinum Regem. Idem Stephanus Romanus relictus, remissit Fulradum cum litteris ad Regem Pippinum: in us eum appellat Consiliarium Pippini, Presbyterum et Abbatem. Idem Papa indiget S. Fulrado privilegium extirpandi monasteria, namque libertatem concedit. Excessum ad privilegium ex Scheldis MSS. a Sirmundo tomo 2 Concl. Gal. pag. 38,

et inde recusum tomo 17 Conciliorum generalium pag. 370, quod, quia huc controversia non parum luminis affundit, hic etiam damus: est autem hujusmodi. Stephanus Episcopus servus servorum Dei, Fulrado Deo amabili Archipresbytero et Abbati venerabilium monasteriorum ab eodem auspice fundatorum, et per seriem omnibus successoribus vicissim Abbatibus in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda, quæ rationabilibus congruunt desideriis, oportet ut devotio conditoris piæ constructionis Oraculi in privilegiis præstandis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis, dilectissime noster filii, quatenus in provincia Francia ubi et ubi tibi placitum fuerit in diversis locis, sive in his, quas proprietatis tuæ juri pertinent, sive etiam iis, quæ per emptionis paginam tibi advenerunt, quamque etiam in rebus parentum tuorum, vel unde unde tibi contingat, monasteria construendi licentiam tribueremus, ipsaque monasteria a te fundata privilegiis Sedis Apostolicæ in futuro munirentur, ut sub jurisdictione sanctæ, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiæ constituta, nullius alterius Ecclesiæ jurisdictionibus submittantur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate; id quod exposcitur, effectui mancipamus. Et ideo per hanc Apostolicam auctoritatem tibi, cui supra, dilecto filio nostro Fulrado, vel ceteris tuis successoribus Abbatibus, licentiam et potestatem largientes conceimus adificandi monasteria, ubicumque in Franciæ provincia volueritis, sive in locis proprietatis vestræ, sive etiam in his, quæ per comparationis seriem tibi predicto filio nostro obvenerunt, aut obvenerint, vel unde unde ad te pervenerunt vel pervenerint. Et omnem cujuslibet Ecclesiæ Episcopum, aut alium quempiam Sacerdotem, in prædatis monasteriis ditionem quamlibet habere præter Sedem Apostolicam hac auctoritate prohibemus. Ita ut nullus Episcopus, aut alius Sacerdos, vel etiam quispiam o laicis in quoquam contrarietatem eisdem monasteriis inferre præsumant; nisi tu, Deo amabilis vir, vel successores tui Abbates, quempiam forsitan Sacerdotum permiseris ad quolibet spirituale opus peragendum, quando ipsa venerabilia loca adificaveris.

27 Sed et hoc omnino interdiximus, ut nullus Episcoporum præsumat Presbyterum aut Diaconem, vel reliquos ordines Ecclesiasticos in predictis monasteriis ordinare, vel Missas ibidem celebrare, nisi ille, qui ab Abbate in tempore existente fuerit invitatus, Episcopum illum, qui hujusmodi consecrationem sacri Ordinis in ipsis cenobis constituerit, nullo modo alius cujuslibet Ecclesiæ Episcopus pro eadem causa condemnare audeat. Sed et tabulas et chrisma similiter consecrandi vobis licentiam tribuimus. Et hoc B. Petri Principis Apostolorum auctoritate promulgantes sancimus, ut nullo modo Concilium Episcoporum et laicorum absque voluntate excellentissimi filii nostri Pippini Regis, vel tuo dilectionis, Deo amabilis vir, te audeat quoquo modo Episcopum consecrare. Et omnes causas tuas vel eorum tu per Sedem sacratissimam Apostolicam reclamare licentiam habens, et proprietate tua in omnibus fruaris, dum rationes deducere malueris, cum eum Miso Francorum ad Sedem Apostolicam: et interim nullus te condemnet, potius autem, sicut vere sacratissime Sedis Apostolicæ propriis familiaris, ab omnibus optini vigoris honorem percipias: ipsaque venerabilia edificata a te monasteria sub ditione sacratissime Sedis B. Petri Apostolorum Principis confirmata, protectione Apostolica in omnibus ut tueantur promulgamus; qualiter profecto juxta id quod statuta Apostolicis privilegiis consistunt inconvulsa dotanda permaneant. Constituentes per

et ut nequeat cogi ad Episcopatum arripendum.

et exemptionem ab Episcopis.

quibus arripam inuinitatem imperat.

ACTORUM S. G.

Ante S. Fulradum fuerunt Abbates Turnaldus,

Delphinus, Sigebertus,

Constranus sub Pippino Rege,

tum Fulradus,

a S. Bonifacio circa an. 783 necdum ut Abbas substituit,

Abbas agnoscitur ab Anastasio Bibliothecario, et Stephano Papa,

sed monasteriorum a se fundatorum

E

quibus arripam inuinitatem imperat.

et exemptionem ab Episcopis.

F

et ut nequeat cogi ad Episcopatum arripendum.

per

A per hujus decreti nostri paginam atque interdicentes omnibus cujuslibet Ecclesie Præsulibus, vel cujuscumque dignitatis præditis potestate, sub auathematis interpositione, qui eis præsumperit præsentis constituti, a nobis præfatis monasteriis indulti, quolibet modo existere temerato. Bene valete. iv Kalendas Martias, imperante Domino piissimo Constantino a Deo coronato magno Imperatore anno xxxviii, post ejus consulatum anno xviii, sed Leone majore Imperatore ejus filio, anno iv Indictione x.

28 Hactenus Privilegium Stephani Papæ, qui, quamvis aliquot ante annis, ut supra dictum, in Galhas ad Pippinum profectus, longoque tempore in monasterio S. Dionysii moratus sit, atque exitiali morbo detentus, quo se ejusdem sancti Martyris beneficio divinitus liberatum fuisse testatus est, edita revelatione, ut vocatur, a Sirmondo pag. 13 vulgata; tamen in jam relato Privilegio nullam facit dicti monasterii S. Dionysii mentionem, neque S. Fulradum appellat hujus monasterii Abbatem, sed venerabilium monasteriorum ab eodem auspice fundatorum, inter quæ, illud olim Dagoberto Francorum Rege constructum, nequit censeri: Incidit autem citata Indictio x, mense Februario in annum 1000, labebaturque annus xxxviii, ex quo Constantinus Copronymus anno Leonis patris iv, Christi 1000, Indictione iii, die Paschæ infans coronatus est Imperator a S. Germano Patriarcha, qui patre anno 1000, Indictione ix, xiv Kalendas Julias defuncto, regimen Imperii assumpsit, atque Imperii anno x, Christi 1000, Indictione iv in sollemnitate sanctæ Pentecostes filium suum Leonem, per Anastasium Patriarcham coronari curavit Imperatorem, ut Anastasius in Historia ex Theophane narrat. Ille in privilegio Stephani Papæ relato annus Leonis filii non iv, sed vi legi debet.

29 Eadem Indictione x concessit idem Pontifex S. Fulrado hospitale et domum Romæ, de qua donatione extat sequens Præceptum ex schedis MSS. ab eodem Sirmondo editum.

Stephanus Episcopus, servus servorum Dei, Fulrado amabili Presbytero et Abbati.

Potentium desideriis ita nos convenit impertire assensum, ut tamen sequentibus temporibus nullis Ecclesiastica utilitas valeat submitti dispendiis. Nam tunc petitorum postulatio congruum videtur suscipere effectum, quando Ecclesiastica prædia congrue ordinata ad meliorem fuerint sine dudio statum perducta. Igitur quia petistis a nobis, quatenus hospitale positum infra basilicam B. Petri juxta sepulchrum B. Leonis Papæ, quod tenuit Ratehis monachus, juris ipsius basilicæ B. Petri, nec non et domum positam juxta monasterium B. Martini, eum inferioribus et superioribus suis, cum metatu suo et horticello, quam tenuit Nazarius monachus, juris venerabilis monasterii S. Stephani cata Galla patricia, vobis ad tempus emissa præceptione concedere debere; inclinati precibus vestris, per hujus Præcepti seriem suprascriptum hospitale et domum cum inferioribus et superioribus suis, vel omnibus in integro pertinentibus, a præsentis decima Indic-

tionem, diebus vitæ vestræ vobis concedimus detinendum. Post vero obitum vestrum utrumque hospitale et domus, ut superius legitur, ad jus suprascriptorum piorum locorum, cujus et est proprietatis, in integro nihilominus revertantur. Bene valete.

30 Mortuus est Stephanus Papa, vi Kalend. Maias, eadem Indictione x et anno 1000 a cujus obitu videtur cura administratioque monasterii S. Dionysii cum titulo Abbatis S. Fulrado commissa. Dubletius postquam lib. 4 antiquitatum S. Dionysii retulit rescriptum regium anno vi Pippini Constranno Abbati concessum ut supra diximus, subjungit varia diplomata pro S. Fulrado Abbate S. Dionysii signata, quatuor anno regni Pippini xv vel xvii, plura Caroli Magni. Ex his nonnulla post annum regni xviii, Christi 1000 referuntur data, quo tamen tempore Maginarius fuisse Abbatem S. Dionysii supra ex Hadriani Papæ epistolis ostendimus, arbitramurque varia diplomata a Pippino et Carolo Magno indulta monasterio S. Dionysii, non apposito nomine ullius Abbatis, ut supra a Carolo Martello factum diximus, a posteris S. Fulrado, ut viro valde illustri, fuisse attributa.

31 Tandem S. Fulradus maximis rebus pro Ecclesia Dei gestis, ac vita sancte peracta, præmium laborum suorum a Deo percepturus, in caelos migravit: cujus sacrum corpus Lebruhæ in Alsatia sepultum est, aut certe eo translatum et hactenus sacro cultu a fidelibus honoratum, institutum annuo festo ad xvii Februarii, uti his fere verbis testatur Dubletius lib. 1 Antiquitatum S. Dionysii cap. 28. Alcuinus postea Fulrado S. Dionysii Abbati hoc statuit Epitaphium, inter Carmina ejus num. 123 excusum:

Presbyter egregius valde et venerabilis Abba,
Strenuus actu, opere, pectore, mente pius,
Corpore Fulradus tunulo requiescit in isto,
Notus in orbe procul, noster in orbe Pater.
Inclutus iste sacræ fuerat Pastorque Capellæ,
Hic deus Ecclesie, promptus in omne bonum.
Hæc domus alma Dei magno est renovata decore,
Ut cernis lector, tempore quippe suo.
Iste pius Patres magno dilexit amore,
Reliquias quorum hæc domus alma tenet.
Credimus idcirco cælo societur ut illis,
In terris quoniam semper amavit eos.

Hinc adiungitur Epitaphium Maginarii, qui Fulrado successit: ut quæ cedit in laudem S. Fulradi, et chronologicæ a nobis statuta confirmationem, hic addimus:

Hic sit sub pedibus tibi, Maginare, Magistri,
Jam sacra mundanis temporibus requies.
Te pius ille Pater teneris nutritiv ab annis,
Tu quoque successor ejus honoris eras.
Hoc (heu!) perparvum rexisti tempus ovile:
Floribus in mediis mors mala te tulerat.
Sed quem Christus amat, illi mors nulla nocet:
Post mortem melius vivit in arce poli.

Hæc Alcuinus, anno 1000, die Pentecostes xix Maii defunctus.

DE S. BENEDICTO EPISCOPO IN SARDINIA,

Sylloge historica.

Arnoldus Non lib. 3 ligno vita in Notationibus ad hunc diem, S. Benedicti Sardorum Episcopi se Natalem didicisse scribit ex cardulario præantiquo bibliothecæ Montis Cassini, litteris Longobardicis exarato; ejusque ita ut eum diem memoriam consecrat. In Sardinia S. Benedictus Februario T. III.

dicti Episcopi Sardinie, qui ab Abbate Casinensi ad eam insulam, Rege rogante, missus, populum sibi commissum sanctissime rexit. Eadem habet Hugo Menardus, Brevis in hunc modum Benedictus Morgannus: S. Benedicti Episc. qui populum sibi commissum sanctissime rexit. Ferrarius quoque in generali

D
AUCTORE G. B.
ut vitam possidenda.

Diplomata carria S. Fulrado perperam attributa.

ejus mors, sepultura
E

epitaphium ab Alcuino compositum,

alud de Maginario successore ejus discipulo,
F

J. H.

an tum Abbas S. Dionysii

anno Chr. 737?

accipit Romæ hospitale,

et aliam domum,

circum 1000 an 1170.

Denotat c. 17 F. 1.

A rati Catal. In Sardinia S. Benedicti Ep. *Dionysius Bonfantus in Triumpho SS. regni Sardiniae lib. 13 cap. 39 sepultum scribit* S. Benedictum in basilica S. Saturnini, ibique illius anniversariam memoriam xvi Februarii celebrari: spectari in ara majori pictam ejus effigiem, monachili habitu, pedum Archiepiscopali manu gestantis, ad dexteram Deiparae.

2 Ad Episcopatum erectus est Benedictus ab Urbano II Papa anno cixlxxxix. Colligitur id ex Petro Diacono lib. 4 Chronici Costuensis cap. 7, ubi ista habet: Sequenti tempore idem Urbanus Papa ad has iterum deveniens partes, Joannem Cajetanum, hujus loci a puero monachum, Diaconum in Lateranensi patriarchio ordinavit. Quo etiam tempore cum apud Trojam Apuliae civitatem synodum celebraret... His diebus defuncto Leone Caietani Ecclesiae Episcopo, Rainaldus hujus comitatus monachus illi Praesul ordinatur. In Sardinia insula Benedictus, hujus monasterii monachus, defuncto Episcopo subrogatur. Duo leguntur ab Urbano II habita Trojae concilia: prius anno cixlxxxix, ut videre est apud Baranum ad eum annum num. 8; alterum anno cixcxi tempore Quadragesimae. In hoc videri posset Benedictus, aut paullo post, factus Episcopus: praesertim cum scribat Bertholdus Constantiensis, illic Pontificum diversis Ecclesiarum necessitatibus, synodali provisione competentibus succurrere curasse. Et quod Petrus Diaconus locorum citato dicit sequenti tempore id contigisse, cum iterum ad eas partes devenisset Urbanus. Verum in parvo Chronico Costuensium anonymi scriptoris dicitur anno cixcxi in Ecclesia S. Andreæ Apostoli dedicata a Rainaldo Episcopo Caietano in Kal. Februarii, nempe ante Quadragesimam, cum eo anno dies Cinerum incidit in ii Martii. Prius ergo Episcopus erat Rainaldus, ac Benedictus quoque: nisi si quis mense Januarii promovendi vellet, statimque dedicasse Rainaldianam ecclesiam ab Olerisio Abbate iustificatum.

in Sardinia,

B Constantiensis, illic Pontificum diversis Ecclesiarum necessitatibus, synodali provisione competentibus succurrere curasse. Et quod Petrus Diaconus locorum citato dicit sequenti tempore id contigisse, cum iterum ad eas partes devenisset Urbanus. Verum in parvo Chronico Costuensium anonymi scriptoris dicitur anno cixcxi in Ecclesia S. Andreæ Apostoli dedicata a Rainaldo Episcopo Caietano in Kal. Februarii, nempe ante Quadragesimam, cum eo anno dies Cinerum incidit in ii Martii. Prius ergo Episcopus erat Rainaldus, ac Benedictus quoque: nisi si quis mense Januarii promovendi vellet, statimque dedicasse Rainaldianam ecclesiam ab Olerisio Abbate iustificatum.

3 De eodem Benedicto *Wion lib. 2 cap. 33 recensens Episcopos Ecclesiarum, quae ab littera S incipiunt, ista scribit*: Sardorum sub Calaritano Archie-

piscopo; S. Benedictus monachus monasterii Casinensis, vir doctus et sanctus, (de cuius miraculis librum unum se scripsisse refert Petrus Diaconus) ab Urbano Papa II circa annum Domini cixc Episcopus Sardorum creatus, in sanctitate vitam finivit die xii Calend. Martii. Eadem fere scribit Antonius Yespensis in *Chronico Benedictinis centuria 7 ad an. 1088* cap. 2, *Wion* citato. *Bonfantus Wionis verba Latine representat, sed titulum capituli ita exprimit*: Sardorum Calaritano Episcopo. Additque Calaritanum Archiepiscopum, Sardiniae Primatem, titulo Sardorum Episcopi designari: quod nobis sane non probat. Quamquam Petrus Diaconus non Sardorum Episcopatum appellavit, sed in Sardiniae insula Episcopum. *Wion videtur alterius ejusmodi Sedis Antistitem eum statuere, tum quod non inter Archiepiscopos, sive in littera C cap. 20, sive S cap. 31, sed inter Episcopos eum recensent; tum quod addat, sub Calaritano Archiepiscopo. Si tamen verum est, quod idem Bonfantus scribit, in arte S. Saturnini Calari ecclesiae illius effigiem in ara principe, videri probabile posset, Archiepiscopum ejus urbis fuisse.*

incertum an Calaritanus

4 De miraculis ejus ista habet Petrus Diaconus: Hujus Benedicti miracula qui scire cupit, librum, qui a nobis ante septem annos de miraculis scriptus est, perlegat. Eum nos librum non vidimus. Cujus raritas fit in supplemento libri de viris illustribus Casinensibus, cap. 47, ubi ista de eodem Petro leguntur: Miracula Casinensium monachorum, quae scripta adhuc mirum erant, descripsit. Habemus Petri Diaconi librum MS. qui inscribitur Ortus et Vita Justorum sacri comitatus Casinensis; item libellum de viris illustribus ejusdem sacri comitatus editum Romae, cum accuratis annotationibus V. CL. Joannis Baptistae Marci. Sunt in utroque Benedicti aliquot, sed non hic Sardiniae Episcopus. Citat *Wion* librum ejusdem Petri de Sanctis monasterii Casin. An is sit liber de Miraculis, haud scio. Negligentius legit *Chronica Casinensia Bonfantus, si tamen legit, qui Benedictum huic Abbatem illius sacri comitatus dicit fuisse.*

Claruit miraculis quae ante 300 annos: descripta.

E

DE S. CONSTABILE ABBATE CAVENSI IN ITALIA,

Commentarius praevius.

J. D.
AN. cixcxxxiv,
xvii Feb.

C aram civitatem esse Italiae in Campania agrorum Picentium constituit, juxtaque eam perantiquum monasterium, unde ipsius origo civitatis manavit, ostensum a nobis est x Januarii, ubi de B. Benincasa octavo illius Abbate equus. Ibidem indicatum, primos quatuor Abbates officio Ecclesiastico ac Missa honorari: alium octo Beatos predicari, inque singulorum natali sacrum fieri de sanctissima Trinitate, qui monasterii ipsius titulus. Abbas quartus S. Constabilis fuit qui xvii Februarii colitur: quem et recentiores ita in suis Martyrologiis praedicant. *Wion* ac Menardus: In monasterio sanctissimo Trinitatis Cavae, depositio S. Constabilis Abbatis, miraculis clari. *Benedictus Dorguensis*: S. Constabilis Ab. miraculis clari. *Philipp. Ferrarius in gener. Catal. SS. Cavae* in Picentibus S. Constabilis Ab. usque idem de eo luculentus in *Catal. SS. Italiae*.

S. Constabilis
natalis 17 Feb.

Vita a Constantino
viro scripta.

2 Vita ejus a Constantino scriptore tradita litteris, indicat ipse etatem suam, cum cap. 2 num. 8 ita scribit: Multi adhuc in monasterio supersunt, qui dum ejusdem conversationem recolunt, in ejusdem descriptione pauca omnino atque indigna me dixisse judicant. Et clarus cap. 3 num. 43, ubi de monachorum nam in Africae tractate loquitur, Qui, inquit, Joannes tunc monachus, nunc etiam Abbas S. Benedicti, praerat. Et mox eodem Joanni man-

dasse in somnis S. Constabilem ait: Vade, die Simeoni Abbati, ut corpus meum levet. Successor erat viri sancti Simeon, obiitque xvi Novembris cxcviii.

3 *Wion* vitam hunc extare testatur in Cavensi bibliotheca, Longobardicis Characteribus in membranis descriptam a D. Joanne Capuano: eamque ipsam a Jacobo Mosandro Carthusiano in Auctario ad Survi Vitae editum. At Joannes ille Capuanus, primus Vita hujus auctor non fuit, si vera sunt, quae Antonius Yespensis in *Chronico Benedict. centuria 6 ad an. 1080 cap. 3* quoque ipse *Wion* tradunt. Ille enim B. Simeonis et consequentium Abbatum res gestas in uno descriptas volumine ait fuisse, hoc autem volumen esse perditum, ut asserit (inquit) Joannes Capuanus. *Wion* hoc distichon citat a Joanne Capuano de S. Constabile compositum:

F

non Joanne
Capuano,
ut quidam
volunt.

Quartus Constabilis Pater inclutus et venerandus, Calicia regna petens, fruitur nunc sedibus almis, sed pro Pater inclutus, legit prior inclutus. Habemus ejusmodi disticha xii, composita ut ad sanctorum xii Patrum Cavensium imagines apponerentur, et eodem, ut apparet, stylo, ab unoque auctore. Cum ergo B. Leo II obierit anno cxcxcvi, si illorum omnium distichorum auctor est ille Joannes Capuanus, is clarissimum omnium recentior est priori illo auctore, quem Anonymum scribemus, donec quis nomen eruat. Eam

nos

A nos Vitam, sed contractam, Neapoli ab Antonio Beattito nostro accepimus, ex Chronico MS. Cavensis monasterii, ab anonymo Venusini monasterii monacho olim confecto, et postea ab Alexandro Rudolpho Præposito Sublacensi aucto, ut habet titulus. Dubitationem omnem de auctore isto eximit idem MS. Chronicon, dum ad Vitam B. Simeonis ista subnectit: Floruit hujus beati viri tempore inter Cavenses monachos Pater ille eruditione illustris, qui sanctorum Patrum Alferii, Leonis, Petri et Constabilis, aliorumque nonnullorum Cavensium monachorum Vitae graphice luculenterque descripsit: quique in Venusino sanctæ Trinitatis cœnobio (quod Cavensis congregationis tunc erat) Pater extitit monachorum. Quod ipsemet in ejusdem sui libri præmio asserit, et in B. Petri Abbatis Vita circa finem B. Simeonem Abbatem suum appellat, et Venusini monasterii, cui præerat, mentionem facit. Hæc orbitror ab Alexandro Rudolpho adjecta, qui et ipse nomen ignoravit illius scriptoris. Exstat quod citat præmium in 3 editione Surii XII Aprilis, ante Vitam S. Alferii. Quod ex Vita S. Petri, infra citabimus.

sed Abbate Venusino, antea monacho Cavensi:

4 Obiit S. Constabilis, ut in citato MS. memoratur, XVII Februarii, CIOCCXXIV, cum præfuisset monasterio annos v, menses viii, dies vii, a morte S. Petri decessoris menses xi dies xiii. Nescio quem auctorem secutus sit Paulus Regius tom. 2 de SS. regni Neapolitani pag. 374, dum defunctum scribit anno CIOCCXXV. Eum tamen errorem utcumque emendat, ant certe duplicat, dum addit id contigisse tempore Henrici IV Imp. qui anno CIOCCXXV obiit. Non contendit decessisse S. Constabilem anno CIOCCXXI vel CIOCCXXII ad summum. Obiit enim Abbas, inquit, nec de abdicatione, seu resignatione, quidquam ejus Vita loquitur. Loquitur autem discrete nim. 6 de decessoris abdicatione, quæ contigit anno CIOCCXXIII.

tempus mortis.

5 Lubet hic S. Constabilis ex citato MS. atterere elogium, ab eodem, ut opinor, Alexandro Rudolpho concinnatum, quod ita habet: S. Constabilis Lucanus, vir maximæ sanctitatis et miraculorum gloria clarus, in monasterio Cavensi educandus puer a parentibus Domino oblatas, et sub B. Leone primum, ac deinde sub B. Petri Abbatis magisterio instructus, et ab eodem in ipsius monasterii regimine successor et Abbas institutus IV Id. Junii CIOCCXXVI, dignissime præfuit: castrumque in Cilenti regione (quæ tota pene ipsius monasterii dominio subjacebat) insigne construxit, quod ab ipsius fundatoris denominatione Castrum Abbatis nuncupatur. Merito ex ejus frugalitate ac solertia sanctissimo prædecessori suo æquandum esse sperari poterat, nisi tam subito vita substractus fuisset. Nam talis ac tantus Pater, cum ne annum quidem integrum post B. Petri Abbatis obitum in regimine perstitisset, ad melioris vitæ statum, regniq; cœlestis gloriam, translatus fuit tertio decimo Calendis Martias CIOCCXXIV. Ejusque sanctum corpus in arca marmorea locatum, non procul a sacra crypta quiescit, miraculis ereberrimis, Domino præstante refulgens. Vacavitque ab ejus obitu Cavensis cathedra dies xv.

castrum ab eo extructum in fundis monasterii

6 Idem auctor, qui S. Constabilis Vitam scripsit in S. Petri decessoris ejus Vita IV Martii sub finem ista habet: Joannes quidam Romanus, monachus ejusdem nostri monasterii, qui etiam ad hoc Venusinum monasterium mecum venit, quantæ simplicitatis et religionis vir fuerit, a multis cognoscitur. Ille autem in castro S. Adjutoris cum ceteris Fratribus manere jussus fuerat. Quadam vero die ad monasterium veniens, id quod apud memoratum castrum noviter gestum noverat, retulit dicens: Domino Leoni Barensi, magistro ejusdem castri, hesternâ nocte Dominus Abbas Petrus in somnis apparuit, eique dixit: Frater Leo, quare tam negli-

sepultura:

genter agis, et debitam psalmodiam defunctis Fratribus nequaquam reddis? Festina, et præpara te, quia sub magna eris celeritate moriturus. Evigilans autem, timore prænuntiati sibi obitus pavere mirabiliter cepit. Cui etiam sequenti nocte venerabilis Abbas Constabilis apparuit, et eadem dixit. Ex qua nimirum geminata visione ita territus est, ut in ecclesia psallens, bis quotidie ex ordine psalterium repeteret, et ab omni illa otiositate sua quiesceret. Post aliquantos vero dies idem Leo monachus languore correptus obiit, atque quod veritatem vivendo dixerit, moriendo firmavit. Hæc autem mihi Joannes venerabilis monachus, adhuc vivente eo, qui visionem suæ mortis viderat, narravit. Quæ cum in ejusdem obitu impleta didici, credere ea etiam cœpi, quæ per memetipsum non vidi.

D AUCTORE I. B. apparitio, et negligentior orantis pro mortuis increpato, et citæ mortis deventio.

VITA

auctore coætaneo anonymo, ex MS. et Mosandri editione.

CAPUT I.

S. Constabilis institutio in monasterio, virtutes.

Quia viri valde venerabilis Abbatis a Constabilis mentionem feci, ea etiam debemus scripturæ tradere, quæ de ejusdem vita atque miraculis venerabilis monasterii sui senes soliti sunt cum magna devotione narrare. Hic itaque b Lucania provincia exortus, ab ipso pueritiae suæ tempore beato viro c Leoni Abbati Cavensi in Dei servitio erudiendus a parentibus traditus fuit. Qui licet sub ipsius venerabilis senis institutione proficeret, tamen ab æque laudabili viro d Petro Abbate ejusdem monasterii, in monastici ordinis disciplina plenius instructus, ea perfectione claruit, ut conversationis fulgorem non simplicem gereret, sed honestæ suæ vitæ gloriâ spiritualis doctrinæ radiis illustraret. Nam (quod valde sublime Christianæ e felicitatis est) ab ipso fere initio vitæ suæ jugum Domini leve suscepit, et carnis suæ integritatem, cum immaculatæ mentis splendore conjunctam, usque ad vitæ suæ exitum duxit.

E

a

b

c

d

S. Constabilis in monasterio literis et pietate eruditus.

e

purus mente et corpore:

2 Quod vero nobilitatem decuit, evangelicam simplicitatem, in vitæ rectitudine omnino purum et simplicem tenuit: sed rectæ intentionis et pii operis bonum tam decenter exhibuit, ut et per simplicitatem optime viveret, et per operis honestatem, quæ faciebat, contubernaliibus suaderet. Hinc ergo, ut palam cornitur, quia magnus in regno cœlorum sit, colligere facile poterit, qui Evangelii verbis repugnare nolit; in eo quippe veritas dicit: Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Quæ profecto doctrina non tantum verbo impeditur, sed multo magis exemplo: nonnulli enim perfecti viri in sancta Ecclesia, etsi verba prædicationis non exhibent, ceteris fidelibus tamen per exempla eximie conversationis f prosunt: tacendo loquuntur, quia ad imitationis suæ studium electos alios voce exemplorum trahunt. Nec mirum, si y persuadere efficacius possunt, quia etsi una lingua tacent quam habent carnis, tot linguis docent, quot proferunt exempla virtutum.

E

alios recta docet,

Math. 5. 19

f

præcipue exemplo.

3 Hinc nunque est, quod primis sanctæ Ecclesiæ Doctoribus scientia omnium linguarum datur, ut succedaneum suum subsecutiva Ecclesia sortiretur: ut si linguas non habet omnium nationum, nulla vite ejusdem desint exempla virtutum. Sic nimirum summus Pontifex sancta sanctorum ingredi, Dominus jubente, præcipitur, cum docetur, ut in pulchritudinem vestis extrema tintinnabulum exhibeat magnitudo soni. Sancta quippe sanctorum, secreta

Act. 2

Exod. 28

vita

A
DOCTORE COEVO
EX MS.

(egregium
enim non abs-
condere virtu-
tes)

vita est novi testamenti: quia dum Redemptoris exemplo mundus perfecte despicitur, interiora tabernaculi per ferventia caelestis patrie desideria jam tenentur. In hoc quippe sanctuarium vel summus Pontifex solus intrat, quicumque Redemptorem ferventer diligit: quia dum singulariter in ejus amore sustollitur, virtutum fulgore, velut pontificali veste in interioribus exornatur. Quae si in exemplo aliorum prodeant, quia fidelium mentes ad piam emulationis studium provocant, quasi in vestis pulchritudine tintinnabula multa sonant: quia torporem nostrum tot voces excitant, quot eorum nostris oculis exempla virtutum clamant. Magnum ergo in regno caelorum non verba aliquem, sed opera faciunt: quia qui summa doceant, multi sunt: qui autem summa, quae sciunt, vivendo teneant, pauci. Et quia nonnulli sunt, qui bona, quae faciunt, pro humilitatis teneritudine abscondunt, magni in regno caelorum, qui faciunt et docent, digne praedicantur: quia profecto ex immensa virtute habent, ut fortia agant, ex perfecta caritate, ut acta ad exemplum proferant; ex solida humilitate, ut ea, quae proferunt, nulla humano laudis aura corrumpat.

B

Haec autem latius diximus, quia licet venerando Patri conveniant, quia videlicet sublimi conversatione emittit, quia laudabilibus exemplis effulsit, quia favores hominum mirabili mentis sublimitate contempsit; tamen meritum ejus excellentiam non explemus. Nam summa perfectionis summorum virorum qualitercumque dici potest, ex toto describi non potest. Suum quippe, et eorum qui ejusmodi sunt, altitudinem egregius Praedicator exponit dicens: Nostra conversatio in caelis est. Qui ergo Paulum, et eos, quos secum posuit, cepit exponere, ad caelum conscendat, et ejusdem secreta, adhuc licet in terra positus, quam neuto perviderit, ejusdem gaudia quam ardentem amaverit inveniat. Qui autem Constabilis Abbatis nostri perfectionem noverunt, nullatenus dubitant, quia cum Paulo et perfectis omnibus ex sententia dicere poterat: Nostra conversatio in caelis est. Corpore namque despectus, mente major mundo lusinge probatur: quia, quasi parvo, includi non poterat, quam altitudine superabat: ut quod de eo eminebat, in caelum sublimis poneret, ibique suae conversationis situm locaret.

caelestia animo
versat.

Phillip. 2

Phil. 3. 20

humilia,

Sed ut quaedam jam specialia hujus boni Patris edisseram; in omnibus ambitionibus saeculi utique deliciis usque ad mortem extitit inmensis, ut illas oblatas, istas appositas vehementer doleret, atque a se magna cum indignatione repelleret. In instantia vero vigiliarum et orationis Fratribus omnibus incomparabilis erat. Sed cum tantus esset ne summus, illa tamen virtutum ejusdem celsitudo, humilitatis atque mansuetudinis excellentia vincebatur. Siquidem venerabilibus Patribus suis ita se subdidit, ut agere nulla praesumeret, nisi quae eorum voluntati placita, aut injuncta imperio cognovisset.

austereus, obe-
diens:

a Nemphe in Vita S. Patris decessoris, ut jam dictum. — b Male Wob Lucessem Jacu — c Collitur S. Leo 12 Julii. — d Ric 4 Machi — e Quondam, simplicitatis — Ubiem, placuit. — g Ulem, suggerere. — h Bonum lib. in nostro MS. utque ad unum 4

CAPUT II.

S. Constabilis in monasterii regimine benignitas, mors, miracula.

Quem nimirum cum non solum magnis pollere virtutibus, verumetiam in eorum affectu solidum animae habitum fixisse, vir venerabilis Petrus Abbas cognosceret, senio jam defectus, vero maturus, omnium Fratrum consensu, labores suos ei commisit atque eum eidem loco sui praeposuit. In eodem vero praedicationis suae culmine, tanto virtutum

abbas.

splendore emittit, ut cum superior esset ordine, D gestu et officio minor omnibus appareret. Sed et misericordiae viscera ejusmodi induit, quibus pro voto aliquem nunquam laesit, nullum contristavit: et ut insigne illud virtutis ejus extollam, justorum cultor, et peccatorum amicus fuit. Tanta quippe benignus erga omnes. negligentibus Fratribus benevolentia jungebatur, ut fere nullus esset qui conscientiae suae reatus ei tegeret, vel suas ei negligentias occultaret. Hunc quippe venerabilem Patrem pro mirabili illo suae caritatis affectu, quo tegere culpas delinquentium solebat, Operimentum Fratrum vocare consueverat. Revera occultans noxios erat, et celans reos, ut quos poenitentia purgaret, sine alienius a infamia nota, semper venerabiles alii demonstrare potuisset. Sic nimirum pie matres filiarum naveos superflucis coloribus occultare solent, ut eorum, quas diligunt, feda lateant, pulchra non lateant.

benignus erga omnes.

a
aliena errata
dissimulat:

7 In se quidem Apostolicae illius affectionis virtutem transfuderat, qua etsi lingua taceret, ministerii obsequio diceret: Omnibus omnia factus sum. Cum fortibus siquidem valebat, sed fortitudinis suae b vigorem ad infirmorum roboranda membra quandoque solvebat. Cum ferventibus ad aeterna velociter currebatur, sed ut tardos et tepidos traheret, sapiens a cursu sui velocitate studiose torpebat. Sed inter tot et tanta virtutum dona, pristinae humilitatis et mansuetudinis ejus vigor ita duravit, ut ante subditus, et postea tanta multitudini praelatus, idem per omnia videretur. Nam gradu tantum superior, gesta aequalis aliis apparebat. Illam quippe, quae ei ex ordine monasterii reverentia debebatur, ita tenuit, ut magis sibi indignare exhibitam, quam superbi et arrogantes dolore solent, cum sibi eam viderint denegari. Quam profecto virtutem tanto dilectionis sapore condiderat, ut nunquam se Praelatum recoleret, nisi cum obstinatorum nimia eum improbitas compulisset. c

I. Cor. 7

omnibus se ac-
commodat,
b

E

semper sui si-
milis.

c

8 Et ne videamur tantum virum verbis nostris majorem facere, multi adhuc in monasterio supersunt, qui dum ejusdem conversationem recolunt, in ejusdem descriptione pauca omnino atque indigna me dixisse judicabunt. Sed tantus ac talis vir, post venerandi viri Petri abbatis obitum, vix anno integro monasterium rexit, et consummato laborioso hujus vitae curso, ad gaudia aeterna migravit. Quo certe ad emulationem virtutum ejusdem, pluribus atque apertis indubis ostensum est, quia nimirum debita carnis morte subtractus est, sed virtute spiritus discipulorum necessitatibus frequenter exhibitus.

infra meritum
laudatur:

moritur.

F

9 Nam a quibusdam perfido mentis hominibus asserelatur, quia monasterii non parvas opes repositas habuisset, quas vi mortis praeventus, indicare nequaquam posset. Locum quoque se posse ostendere mentientes, non solum locum sed loca plurima cellae ejusdem fodere ceperunt. Unumque jam satis defossam esset, et invenire nihil possent, quadam nocte venerando viro Abbati Simeoni apparuit, eique dixit: Deo teste: nihil amplius in cella fuit, nisi quantum invenistis. Post haec autem verba eum vehementer redurguens, quod stultis hominibus perperam credidisset, quorere in vanum eum ultra prohibuit. Sicque satis ostensum est, quia pro solvendo carnis debito obiit, sed promisso munere Redemptoris vivit.

successori ap-
paret,

et velat pecu-
nias, ut a se
relictas quæri:

10 Joannes etiam de Gemusia magnum de eo solet narrare miraculum. Nam quadam die, cum extra monasterium in quadam cella manere juberetur, devotionis fervore, quo in claustrum manere cupiebat, Patris monasterii praeproceptum moleste tulit, atque iter arripere murmurando cepit. Non longe vero a monasterio, cum descendere de caballo voluisset, cecidit

inobedientem
vota fructa
punitum

A cecidit et costas fregit. Quod ergo plurimum voluit, ad monasterium relatus est : sed quia nimis obstinate voluit, non ut voluit, sanus, sed, ut valde doluit, attritus. Ex more autem monasterii in infirmorum domo receptus, magnis doloribus cruciabat. Insequenti vero nocte merita beati viri Constabilis retractanti, in somnis apparuit, eumque de inobedientia atque murmuratione vehementer increpavit. Videhatur autem ei, quia ad se venientem venerabilem virum a superiore domo Stephanus vir bonae memoriae, ejusdem nuper Capellanus, cum unguenti vasculo sequebatur : cujus vir sanctus operculum relevans, unguentum eduxit, fractas Fratrillius costas linivit eique dixit : Ecce sanus factus es, vade et deinceps humiliter vivas, et te praeceptis majorum in omnibus subdas. Mira dicturus sum : evigilavit monachus non solum salubri admonitione instructus, sed fugatis cunctis doloribus sanus. Tunc is, qui nisi alienis manibus ferri non poterat, cunctis stupentibus exilivit, et injunctam sibi obedientiam perficere festinavit. Pia enim Dei dispensatione actum in eo est, ut et a parvis culpae maculis purgaretur, et beati viri merita proderentur. Nam praedictus Joannes monachus aliter vir bonus et religiosus erat, psalmistaeque praecipuus : sed vincere iram, ac linguam perfecte cohibere non poterat. Itaque percussus a Domino, sed curatus est a magistro : ut castigatio austerius purgaret, et salus reddita virtutem et gloriam curantis ostenderet.

B Illud quoque silendum non arbitror, quo vir venerandus *d* Rossemannus, tunc monasterii Prior, postea vero Pausitanensis Abbas, referre solitus est. Quodam namque tempore, cum petenti pauperi femoralem lineam tribuisset, sequenti die, in proposuerat, pro veneratione ejusdem Patris Missas celebrare non potuit. Subito tunc adfuit, qui ei suta femoralia detulit, atque tanti Patris obsequio aptum fecit.

11 In territorio Cilentino, in monte, qui Licosae praeminet, dum quidam Salernitani iudices possessionum quarundam terminos quaererent, subito tanta caligo nebulae diffusa est, ut per nemus ejusdem montis errarent, et viam, qua redirent, nusquam invenire potuissent. Cumque diu erratum esset, unus eorum Ursus : iudex, viri venerabilis Constabilis merita sibi adesse flagitavit : cum ad verba precis ejus lux solita loco restituta est, ut viam cernerent, et ad hospitium non tam de inventione itineris, quam de lucis miraculo laeti, remearent.

C a Mosan, fame obscuritate. — *b* Idem, rigorem — *c* Aliter sequentia afferuntur in MS. No vero videamur tantum virum verbis nostris majorem facere velle, licet multa alia virtutum ejus insignia enarrare possimus ea tamen silentio stultose praeterimus hic solum dicentes, quod angustissimo illo temporis spatio, quo monasterio praefuit, in Cilenti regione, ubi monasterium universali fere dominio patebatur, nobilissimi illius castri fundator existit, quod ab ipsius titulo Castrum Abbatialis usque hodie nuncupatur Sed et privilegiis ac donationibus plurimis, a variis Principibus Christianisque fidelibus acceptis. Cavense monasterium non parum locupletavit. Meritoque ex ejus solertia et strenuitate sperari poterat quod *B. Petro* praedecessori suo acquantulus esset, nisi tam cito de medio sublati, et ad aeternam vitae statum translatus fuisset. Nam talis ac tantus etc. — *d* MS. Rosemannus, et postea Rossemannus. Videtur ab hoc diversus esse Rosemannus Cardinatus, cujus meminit Petrus Diaconus lib. 4 Chronicae Casin. cap. 66, nam is monachus Casinensis fuerat, non Cavensis.

CAPUT III.

Navigatio prospera meritis S. Constabilis.

Pro necessitatibus Fratrum navis monasterii navigabat in Africam, cui Joannes tunc monachus, nunc etiam Abbas S. Benedicti, praerat, atque in ejusdem obsequio Petrus quidam famulus deputatus erat. Quae profecto navis inter Siciliam et Africam gravissima tempestate correpta, et vicinam sui resolutionem, et omnium interitum minabatur. Jam quippe naute collaborando defecerant, et ingredien-

tem aquam prohibere ne intraret, aut quae intraverat ejicere praeter lassitudine non valebant. Cumque jam omnis spes salutis abesset, praeter taedio dormitanti monacho vir sanctus apparuit, et qui Salvatoris exemplo mundum vicerat, ipsius etiam verba exhortationis protulit, dicens, Confidite, et nolite timere. Quem cum monachus cerneret, rogare videbatur, ut navem sui monasterii et nautas de instantis naufragii periculo liberaret. Cui ille, ut erat benigni vultus et habitus, respondit, dicens : Ego navem eripio, et monasterium custodire non cesso. Ecce jam tranquillitas temporis refumetur, venti silebunt, freta quiescent. Sed vade, dic Simeoni Abbati, ut corpus meum leve, atque in sepulchro meo, quod in ecclesia mihi paraverant, collocent. Eadem hora etiam praedicto Petro monasterii famulo, in prora navis nec plene dormienti, nec ex toto vigilanti apparuit, et eadem dixit. Cumque ad se pariter redissent, mutuo quod viderant enarrabant : cum ecce quod facile audiri poterat, credi difficile, parvum illud transeuntibus aequoris spatium, contrarius ventus siluit, mare quievit, et navis monasterii secundo impulsa flatibus, ad optatum Africae portum venit.

14 In eadem vero Africana civitate res aequa mirabilis acta est, quae quia beati viri praecoio convenit, silentio comprimi nequaquam debet. Rex quidam ejusdem civitatis, comperto quod ad Africam expugnandam navalis exercitus mitteretur, omnes Christianos, qui illic erant, retinuit, nec redire ad propria sinebantur. Praefatus igitur Frater monasterii, in magna angustia positus, quia, ut volebat, cum emptis mercibus redire non poterat, memorati Patris non dissimile auxilium sensit. Videbatur etenim sibi in somnis, quia in vinculis positus esset, a quibus venerabilis Pater Constabilis veniens eum absolveret : cui etiam soluto praecipiebat, ut sine conatatione navem solveret, ad monasterium rediret, quia impedire eum nullus potuisset. Evigilans autem monachus, de Patris praesentia securus, licet magnae videretur, quod tentabat, aulacis, navem solvit, atque in ea secum nautas recepit. Quem profecto ausum pro solita feritate barbari Regis mira benignitas subsecuta est. Nam ut Cavensem navem solutam audivit, patienter tolit, ablata carbasa et omnia ei armamenta restituit, atque ad propria redeundi liberam facultatem dedit. Sicque sancto viro parum fuit navem eripere, nisi majori virtute barbarorum corda mutasset.

15 Circa finem vero operis hujus, illud etiam memorandum puto, quod in eadem via maris, cum ad Africam navigaret, Petrus monachus sibi accidisse testatur. Ait enim, quod in magno solo testatis, omnibus quiescentibus ventis, ita alto pelago deprehensus cum navigio fuerat, ut non minus perlaboriosum putaret sic torreri, quam tempestate circumferri. Tunc memor illius miraculi, quo vir Dei Constabilis monasterii navem eripuerat, ejusdem meritis naviculae suae auram infundi postulavit, quae et solis fervorem mitigaret, et ad desideratum portum perdueret. Cujus nimirum verba precis, mira virtus rogati Patris secuta est. Nam statim suavis aura stare coepit, quae tandem navem cum aliis pluribus usque ad Africae portum duxit : cumque ex illis navibus transire locum abie cuperent, atque ad Italiam navigare, aura illa protinus siluit : ut aperte cognosceret monachus, quia viri Dei meritis navi suae aura infunderet, quam post illius portum habere naves reliquae nequissent.

16 Illud quoque silendum non arbitror, quod eidem miraculo idem monachus addere solitus est. Ait enim, quia in eodem itinere duas piratarum naves offenderunt, qui primo impetu contra navem monasterii

D
DUCTORE COEVO
EA MS
SUIS IN PERICULO
NAUFRAGII
SUBVENIT :

Marci 6. 50

jubet corpus
suum elevari :

E

SUIS DILECTOS A
BARBARO REGE
JUBET ABIRE.

Rege divinitus
placito :

F

in molesta
multitudine
ventum secundum
manuisti :

eadem servat,
piratis terri-
tis
rii

arguit in som-
nis, et unguen-
sanat

d
eundem ves-
tem, pauperi
datam, resti-
tuit

invocatus ca-
lypnem discu-
tit.

Castrum Ab-
batialis edificat,
privilegiis
munit, carno-
linum :

A rri concitatis æquoribus venientes, ubi parum processerunt, eadem festinatione, qua irruere cœperant, retro fugerunt. Ex quibus profecto piratis quemdam postea idem Frater cognovit: a quo etiam cum quæreret, qua causa redissent illo die, cum monasterii naviculam facile capere potuissent, respondit, dicens: Nos non ita vos vidimus: sed tanti ac tales a nobis visi estis, ut si accederemus, dubium non esset, quod redire nobis sine ingenti cœde minime liceret. Quod nimirum viri Dei Constabilis meritis actum esse quis dubitet? ut cœlitus terrentur, ne servorum Dei sumptus invaderent, si navis res captivitas raperent, quam præsidia hominis non tutarent.

CAPUT IV.

Varia S. Constabilis miracula præsertim ad ejus sepulchrum.

Nec hoc quoque silentio prætereundum est. Quidam Frater Petrus de Arce, cum Sacrista officium gereret, et funem fractum vellet ligare, ubi lucerna ante Crucem solent ardere, posuit sculam, et cum esset in summitate scale, cecidit: sed cum caderet, clamabat, dicens: Sancte Constabilis adjuva me. Sicque meritis Beati, de tanto præcipitio cadens, nullam in suo corpore passus est lesionem.

B 18 Item cum beate revolutionis Arthorius, hujus monasterii Prior venerabilis, jacens in domo infirmorum, instantissime, et sine intermissione dolore lateris cruciaretur, nec alienius consilii, vel sine salutis remedium invenire potuisset, ad beati viri sepulchrum se deportari fecit, et cum aliquantisper ibi orasset, meritis beati viri dolor lateris continuo ita ab eo discessit, ac si ipsum dolor illo nullatenus tetigisset.

19 Alius quoque Frater, cum quartanas febres pateretur, nec illo modo aliquo consilio liberari posset, ad beati viri tumulum devotissimis precibus accessit, et paucis diebus interpositis, beati viri meritis liberatus est.

20 Candela quoque, que ante Crucem, et venerabile beati viri corpus quoties ardet, de summitate cecidit, nec vitrum fractum est, nec oleum diffusum. Item creta vitreo vino plena, sæpe et sæpius de sepulchro ejusdem in pavimentum cadente, nec vitrum fractum, nec vinum sparsum est.

21 Duo insuper hujus monasterii servientes, cum in vigilia anniversarii beati viri duns lagomas vino plenus a loco, qui dicitur Tracondia, pro caritate Fratrum deferrent, altera carum in terram decidit, ligena tamen nec fracta, nec vinum sparsum est.

C 22 Nullo modo etiam prætereundum est, quod meritis sanctissimi viri senex quidam, Ursus nomine, qui de more et debito, totius monasterii officinas mandare consueverat, ad montem ivit, ut scapus incidere. Qui casu de quadam rupo cum corrueret, brachium ejus fractum est: cumque dolore brachii nimium cruciaretur, ad sepulchrum sancti viri veniens, prostratus jacuit, et humis et dicens: Pater beate Constabilis et domino, pro anima patris et matris tum adjuva me, et libera me de cruciatu isto. Qui cum tertio eadem repeteret, non solum a dolore, verum etiam a brachii fractione liberatus est.

23 Joannes quoque cognomento Cirinus, gutta de capite ad oculum descendente, cum gravissimo

cruciaretur dolore, ad sepulchrum ejusdem venit, rogans et suppliciter obsecrans, ut consueta misericordia a tanto cruciatus dolore ipsum eriperet. Qui statim exauditus est, et gutta simul, et dolor recessit.

24 Quidam quoque faber, Petrus de Mari nomine, cum simili dolore gravissime torqueretur, ad sepulchrum ejus venit, et de quodam foramine sepulchri ejus pulvere accepto, oculum fricuit, et statim liberatus est.

25 Quidam insuper Diaconus, Daferius nomine, cum frequenter ad sepulchrum beati viri se appodians obdormiret, idem Sanctus in somnis apparuit ei, dicens: Quare Frater de sepulchro meo a gambuttam facis? Monco te, ut amplius non facias, et ab hoc facto desistas. Qui timore correptus, aliquantis diebus beato viro obediit. Verum ejusdem correptionis immemor existens, in idipsum rediit, et iterum se appodians, obdormivit. Cui Sanctus iterum apparuit, eique dixit: Nonne tibi prohibui, ut de sepulchro meo non faceres tibi gambuttam? Qui timore perterritus a somno surgens, brachium suum adeo contractum sensit, ut nullo modo ipsum nec plicare, nec extendere posset. Qui effusus precibus, beatum virum devota mente suppliciter rogavit, ut ipsum liberare dignaretur. Qui mox exauditus, meritis beati viri liberatus est.

26 In sancta prætere die Parasceves, cum de diversis partibus multitudo virorum et mulierum, sicut mos est Christianæ religionis, sanctum diem illum discalceatis pedibus, et cum lacrymis sacra loca visitando celebraret, contigit quod multi ad hunc sanctum locum venerunt: inter quos et quædam puella similiter venit, et cum nonnulli pulpitem, ubi lectiones leguntur, ascenderent, puella similiter fortuito cum eis ascendit, et de eodem pulpite cecidit. Et cum omnes clamarent, Mortua est puella! nutu Dei, et beati viri meritis, super pedes suos se erigens, nihil mali habuit. *b*

27 Haec de tanto viro suisque prædecessoribus ad præsens diem sufficiant, licet per eos multa et præclara miracula Deus frequenter operetur. Quorum etiam precibus et meritis honestatem et præclaram religionem cum sanctitate in hoc sancto monasterio credimus hæcenus conservatam, et ab omnium hostium incursione et offensione, Domino auctore, usque ad finem mundi liberam fore atque manitum.

28 Ergo beatum virum Constabilem humillimis precibus suppliciter exoremus, ut juxta nominis sui etymologiam, tam presentibus, quam futuris hujus monasterii Fratribus impetret a Domino suis orationibus constantiam in quotidiano labore certaminis, triumatque stabilitatem in bonis moribus, ut per hæc, aliæque opera caritatis et misericordie, ad beatam et æternam gloriam, ubi ipse cum Deo regnat, pervenire mereamur: ipso Domino nostro Jesu Christo donante, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in secula seculorum, Amen.

a MS. exponit: Daferium Diaconum super ejus sepulchro in cœcivalls usum holiq̄ue obdormientem corripuit. Abbe Cambuta, ore Cambuta, and Cambota, pro pede, seu serpente, ant fulero p̄mittit, ut 10 Januar. in Vita S. Tazons cap. 4. Notat. k et Vita S. Rogm, et 23 Janu. in Vita S. Urban. Lugonensis cap. 1. — b MS. alia miracula breviter hic complectitur. Ac demum quod ejus peculiare est donum in emergentiorum liberatione supra hominum captum mirabilis et gloriosus existit, quotiescumque pro liberationis gratia ad ejus tumulum fideliter adducuntur.

D

pellitur oculi dolor, iterum pulvere sepulchri:

a objurgat sepulchro suo incubantem,

tum contractione brachii multat, ac sanatur:

E

cadentem servat:

b

inclut in cœcivalls discipulam.

F invocatus a scriplore.

Gambuta.

S. Constabilis emergentios liberat.

DE B. EVERMODO

RACEBURGENSI IN WANDALIA EPISC. EX ORD. PRÆMONSTRAT.

Sylloge historica.

J. B.

§ I. B. Evermodi veneratio publica : gesta ante Episcopatum.

AN. CIOCLXXVIII.
XXII FEBEvermodi Ep.
Raceburgen.
nomen in
Martyrologiis,
cum titulo
Beati

Inter varias Slavorum nationes, quæ Borealem Germaniæ magnæ tractum, oramque Baltici maris coluerunt, Polahi ab Helmolde aliisque scriptoribus nominantur : quorum civitas Raceburgum, alius Racisburgum, Raseburgum, Racesburgum, Razeburgum, Ratzeburgum dicti, solio Episcopali a quinque amplius seculis ornata fuit. Primus ibi Præsul Aristo : cui post annos LXXXIV B. Evermodus successit, S. Norberti discipulus. Hunc Beatum appellant Joannes Chrysostomus vander Sterre monasterii S. Michaelis Ordinis Præmonstr. Antverpiæ Abbas in Natalib. SS. Ord. Præmonstrat. anno CIOCCXXII vulgatis, cum adhuc Prior esset; Autbertus Miræus Decanus Antverpiensis in Fastis Belgicis; Arnoldus Raysius Canonicus Duacensis in Auctorio ad Natales SS. Molani. Neque his auctoritatem detraxisse videri debent iterata Urbani VIII decreta, ne citra Sedis Apostolicæ approbationem, aut ob centum minimum annis retentam, Ecclesia minime intercedente, istiusmodi nomenclationis consuetudinem, liceat cuiquam eum titulum tribuere. Nam postea id alii confirmarunt viri doctissimi, neque horum ignori decretorum, et in sacra antiquitate exime versati, Equidius Gelenius Suffraganeus Osnabrugensis in Fastis Agrippinensibus, et Joannes Pagus Theologus Parisiensis in Bibliotheca Præmonstratensi, qui Beatum absolute vocant; Andreas Sanssaus in Martyrol. Gullicano Sanctum.

et Sancti

2 Majus etiam aliquanto in Alberti Krantzii testimonio inest pondus, qui Decanus fuit Ecclesiæ Hamburgensis, ac Theologiæ professor ante centum et quinquaginta annos. Is libro 6 Metropol. cap. 40 scribit : Raceburgensi quoque Ecclesiæ post Evermodum, vir æque optimus Isfridus præficitur Episcopus, qui tanta fuit sanctitate, ut miracula nonnulla faceret invitus. Ac paullo post : Horum duorum Pontificum Evermodi et Isfridi reliquiæ, in choro, in quadam capsâ ad austrum, quæ ad hoc est ordinata, conservantur. Translatæ igitur sunt e priori tumulo amborum RELIQUÆ : quæ vox ab Ecclesiasticis scriptoribus fere de Sanctorum ossibus, aut aliquot eorum utensilibus venerationis causâ asservatis usurpari solet. Quod autem ex conjunctæ in uni capsâ sint reliquiæ, argumento est parem fuisse de utroque sanctitudine existimationem : neque enim conjungi uno in tumulo aut theca Sancti, et unius alienius e turba Christianorum exuræ solent. Evermodi igitur minime ambiguo sanctitas habita, qui cum Isfrido jungeretur, quem discrete idem scriptor Sanctum nuncupat. Fuit huic quoque SACRO, inquit, perpetuus labor in vinea Domini. Hos item de eo versus capsæ illi inscriptos ait :

reliquiæ olim
translatæ

ut Sancti :

Laudibus insignis Isfridus, annumerandus
Catalogo Sanctis Cœlitibus jugiter.

Annuerandus itidem et Evermodus, non Krantzii solum judicio, sed eorum qui simul utriusque reliquias condiderunt, sive in Pontificis Maximi assensu factum, seu sola Antistitem ejus provincie auctoritate.

3 Exaggerat eam reliquiarum Translationem, sive Elevationem, et sanctitatem Evermodi, Saussaus his verbis : Cujus sanctitatem multa miracula, ad invocationem nominis illius divinitus facta, comprobaverunt. Pignora vero sacrosancta e tumulo ob patentia beatitudinis insignia levata, in capsâ condita, et in sacrario Ecclesiæ Raceburgensis, ad australem chori

partem, collocata, eum successoris R. Isfridi pretiosis exuviis, condigno cultu potiuntur. Eadem omnino, sed aliis verbis, tradit Joannes Pagus lib. 2 Præmonstrat. Bibliothecæ, et illud clarius, quod reliquias in choro positas religiose coli asserat.

cultus et habi-
tus.

4 Non tamen qui ei habetur cultus ita accipiendus, quasi ad ejus honorem sacra peragi mos fuerit, officiumque recitari. Habemus Breviarium Ecclesiæ Raceburgensis, anno MDLXXI Joannis Parkentyi, XXVI illius Ecclesiæ Episcopi, auctoritate excusum. In eo nulla Evermodi aut Isfridi mentio. Cultus igitur illorum in eo situs fuisse videtur, (nam omnia illa hæresis postea pessumedit) quod honorificentiore loco, eleganti in capsâ repositæ eorum essent reliquiæ, additâ epigraphæ, fors et anathematis appensus, aliisque publicis argumentis sanctitatis.

cujusmodi ?

5 Res a B. Evermodo prælore gestas colligimus ex antiquis potissimum scriptoribus, videlicet auctore Vita S. Norberti, Helmolde in Chronico Slavorum, qual tempore Frederici Enobarbi Imp. scripsit in diocesi Lubicensi; Arnoldo Abbate Lubicensi, qui circa annum CIOCC vixit, adjectique Helmolde Chronico supplementum; demque Alberto Krantzio in Metropoli et Wandalia.

E
ejus acta,

patria,

6 Natione Belgum fuisse B. Evermodum colligitur ex Vita S. Norberti, in qui cap. 20 Cameracense viri sancti disciplinæ tradidisse narratur initio anni CIOCCXX. Trausacta igitur hieme, inquit illius Vita scriptor, niviumque et glaciæ frigore, vernali calore, paululum deterso, vir Dei, ut erat solitus, virtute divini solatii accinctus, ad prædicandum exiit : et solus Cameracum veniens, factoque sermone ad populum, cecidit semen in terram bonam, scilicet in juvenem, Evermodum nomine : qui tanto rore Spiritus sancti perfusus exiit in verbi Dei susceptione, quod amoris ejus gratia stans oraret ad Dominum Deum suum in eodem loco, et in eisdem passibus, ubi hominem Dei stare diligenter consideraverat in faciendo sermone. Quid igitur puer Spiritu sancto eductus in verbo, nisi eundem Verbum, quod caro factum est, esse credidit, qui ubi steterunt pedes ejus adoravit? Nec moras intulit, sed statim, relicto omnibus, secutus est eum. Qui tanto amoris intimi vinculo ej alligatus est, ut omni tempore vite suæ spiritus viri Dei in eo requiem caperet, et post discessum suum locum sepulturæ suæ ei commendaret, dans præceptum, ut nunquam nisi reversurus ab eo recederet. Hinc liquet falli Krantzium dum lib. 6 cap. 28 scribit Evermodum ordinem Præmonstratensium Magdeburgi suscepisse sub Norberto Patre.

conversio,
in eo fervor,

F

gratia optid S.
Norbertum,

7 Joannes Pagus ita illius inter vitæ sanctioris rudimenta ardorem Spiritus amplificat : Ea pietate fervoreque animi, suscepto Præmonstrati canonico habitu, membra sua asperrimo eoque perpetuo terebat cilicio, exiguisque ac despiciabilibus indumentis contentus, diu noctuque orationi, lectioni, meditationi, ac laudibus divinis incumbens. Factus Presbyter, in ipso Missæ salutaris sacrificio totum se Deo mactabat in holocaustum, totus erat celestis, totus celestia suspirans, summisque virtutum gratiis cumulatus.

mortificatio,

concordium,

8 Plerarumque S. Norberti peregrinationum, laborum, persecutionum socium fuisse B. Evermodum censet, prolixeque exaggerat idem Pagus, et quæ ex S. Norberti Vita jam attulimus, non inanem conjecturam præbent. Illud constat, Magdeburgum cum eo profectum

præpositura
ecclesiæ B
Virg. Magden-
burgi.

A *profectum, atque Ecclesie S. Mariae, ordinis Præmonstratensi labore magno acquisitæ, Præpositum esse constitutum. Id qua ratione evenerit cap. 43 Vita recensetur in hunc modum: Erat ante palatium Episcopale hand longe sita ecclesia quædam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, in qua viginti erant Canonici seculares sub Præposito antiquitus constituti. Hanc ergo cum prævidisset Sacerdos Dei sibi necessariam esse, ut ibi Fratribus suis impositis, aliquando a tumultu, qui officio imposito debebatur, paullulum spiritum refocillaret, petebat multoties et a Rege, et a Canonici majoris Ecclesie, ejusdemque Ecclesie Canonici, ut alibi ab eo aliis æqua vel meliori conditione redditibus acceptis, illam sibi liberam concederent. Qui omnes una voce contradicebant, asserentes Ecclesiam tanti nominis non debere immutari, nec Regia potestatis dignitatem, cui subdita erat, imminui: sed nec alterius ordinis et consuetudinis gentem imponere, quæ jura regalia ignoraret, et subjectionem debitam et obsequium, secundum consuetudinem ipsorum. Hanc ab omnibus passus est per aliquot annos repulsam. Sed vicit tandem, humiliter in petitione perseverans: vicit quidem ratione qua promebat eos; vicit et constantia, qua noverant eum a bonis vitis usque ad finem nunquam velle desistere. Expositisque Clericis illis, et omnibus unumquodque ad suum velle, relocatis, Fratres sui Ordinis, sicut illic conceperat, in eadem Ecclesia impositi: ubi et eo vivente secundum Ordinem institutum, et post discessum ipsius in æternum servitium Dei habendum ordinavit.*

multis diu obnubilatus,

B obtinere Ordinem per S. Norbertum.

Ordo per utrumque amplificatus:

9 *Hæc circa annum MCCCXXIX contingisse Paganus notat. Præpositum hic fuisse Evermodum, postea constabit. Ejus autem studii, maximeque Norberti cura, crevit (ut cap. 46 dicitur) Fratrum numerus, et multiplicati sunt in Saxonia, ubi religio decalverat, et in Sclavonia, ubi non erat, rudienti, fructuoso germinum sternerunt, multiplicatique sunt ut Helveti. Fremuerunt Saxones, fremuerunt Parthenopolitani; odioque et invidia adversus hominem Dei invalescente, ipso in Deo spem et fiduciam habens et ipsorum et aliarum consuetudinum congregationes dilaturæ non cessabat.*

pericula viri que ab impiis,

10 *Quoties deinde adversus S. Norbertum Canonici Ecclesie Cathedralis conspirarunt, quoties multitudinis coorta scditio, quoties ad eandem flagitiosorum hominum tumultu quæsitus is est; toties in Evermodi quoque ac sociorum capita tempestas eadem incubuit. Cum eo præcipue scelerati quidam, ut in ipsiusmet sancti Pontificis humeros gladium, ab lethali plaga Camerario ejus inflicta curantur, valido ictu impingerent; tunc vero nonnulli, qui hæc hanc flammam alobant, et ipsi ejus sanguinem sitientes, hæc falsum simularent humanitatem, ut cap. 49 dicitur, et ipsi ipsum in hoc articulo positum cogebant, ut Fratres suos de ecclesia B. Mariæ exponeret, qui in ea positi erant, ut superior dictum est. At ipse negabat, affirmans factum hoc, quamdiu viveret, nunquam ab eis infruandum, quod regali potentia et Romana auctoritate debebant confirmatum. Ac rursus cap. 50. Advent dies, ut erat pronominata, et dato signo, erant civitas unguentis clamoribus perstrere. Et interrogatus homo Dei quid esset, responsum est ei, quia populus multus congregatus Fratres in ecclesia B. Mariæ vellet eicere. At ille subridens mihi: Non est ita; quia plantatio, quam plantavit Pater celestis, eradicari non potest. In qua tunc dixerunt Evermodus ac Fratres fuerint, vel inde colligi potest, quod ipsemet Norbertus coactus est urbe egredi, ac favorem multitudinis tantisper cedere.*

repercutibus identidem ecclesiam D. P.

11 *Nec minima Evermodo dimicatio fuit adversus majorem Ecclesie Canonicos de S. Norberti sepulchrum cuius ipsi crediti ab eo procurato erant, uti antea dictum.*

corpus S. Norberti,

D *Volebant Canonici, ut cap. 53 dicitur, dignumque et justum esse dicebant, ut quia caput Ecclesiarum ejusdem civitatis extiterat, Ecclesie capitali ejus ossa deferrent honorem: ibique adventum summi Judicis expectaret, ubi erat titulus ejus immobilis et sine fine, si sine fine ei in carne vivere contigisset. Sed et alia pars, Fratres videlicet S. Mariæ (quorum Præpositus Evermodus) sui juris ipsum esse asserabant, eo quod per ipsum suo Creatori reconciliati, ipsum Patrem elegerunt, et per ipsum seipsos et suam devotionem Domino Deo suo, a quo aversi fuerant, reddiderunt: præcipue cum adhuc vivens homo præcepisset, et usque in finem suæ hoc voluntatis devotio postulare demonstrasset, quod inter fratres suos et filios, quos Deo, Dei verbo, pauperatis suæ tempore genuerat, sepeliri et requiescere debuisset. Hæc erat contentio, et evidens utrimque proponere justæ certæque rationis responsio. Res mira! Contendebant hominis hujus corpus exanimæ retinere, prodesse sibi putantes mortui præsentiam, cujus, cum viveret, et prodesse poterat, omnimodis quærebant absentiam. Videntes tandem illi qui erant mediæ, qui utrimque contentionem hanc æque ferebant, quod invincibiles essent, et suam in aqua que pars justitiam meliorem assereret, consilium dederunt, ut ad Regem Lotharum quam cito mitteretur, quodque ipse præciperet, aut indicaret, hoc ratum haberetur. Et sic factum est... In die octava reversi sunt, qui missi fuerant: et tunc ex præcepto Imperatoris, ad Fratres in ecclesia B. Mariæ corpus viri sancti sepultum est.*

Canonici summa xdis repugnantibus,

E

ab eo in D. P. sepultum,

12 *Secula mox Translatio, ab eodem Evermodo (ut credibile est) curata, de qua ibidem ista habentur: Sepultus itaque ante altare sanctæ Crucis, in medio monasterio fuit per aliquot annos. Sed boni filii, qui ex præcepto Veritatis, ut scriptum est, Honora patrem tuum, ut sis longævus super terram, et ex recordatione benignitatis, quam eis exhibuerat, eum tenere diligebant, ut sine oblivione memorie ipsorum commendaretur, ante oculos suos in Choro translulerunt: ubi in tumulo diligenter pro loci opportunitate adornato, diem expectat novissimum in spe certæ resurrectionis et gloriæ.*

Etodi 20. 11

deum translatum in Chorum.

§ II B. Evermodi Episcopus, ejus investitura a Duce suscepta.

P *er annos circiter xx gressu Præpositi minus Evermodus, ea petitis et Christianæ prudentiæ opinione, ut inde sit ad Raceburgensem Cathedralam erectus; quam semper deinceps usque ad Krantzi ætatem, ecce per annos, atque etiam ultra, Canonici Præmonstratensis Ordinis miserunt, qui et soli in ea Ecclesia Canonici. Ita cum scribit lib. 6 Metrogal. cap. 28 de Evermodo loquens: Erat, inquit, Præpositus aliquando Magdeburgensis: inde translatus ad hunc Episcopatum, Ordinem Præmonstratensem (quem ibi susceperat sub Norberto patre) huc adducens: permansitque is ordo in Episcopatu et Capitulo ejus usque in præsentem diem. Auto nominis, non Magdeburgi eam Ordini dedisse nomen, sed Cuneraci.*

Præmonstratenses Raceburgi Episcopi et Canonici annis 350.

14 *Occasionem Sedis Raceburgensis cum erigenda primum, tum postea restituenda, narrat in Chronico Slavorum lib. 1 cap. 70 Helmoldus in hunc modum: Videns Dominus Hartwicus Hammenburgensis Archiepiscopus, quia pax erat in Slavia, proposuit reedificare Sedes Episcopales, quas barbarici furor destruxerat in Slavia; scilicet Aldenburgensem, Raceburgensem, Mikilenburgensem. Equitas Aldenburgensem Otto primus instituerat, subjiciens ei Pelagos et Obotritos, a terminis Holzatorum usque ad flumen Pannu et civitatem Dinnia. posuitque in Aldenburg primum Pontificem Marconem.*

Episcopatu Slavorum Aldenburgi,

Post

A Post hunc secundus erat Ewardus, III Wago, IV Ezike, V Folchardus, VI Reinbertus, VII Benno, VIII Meinerus, IX Abelinus, X Ezo. Hujus temporibus surrexit in Hammenburgensi Ecclesia Magnus Adalbertus, qui de peregrinis Episcopis, quos in mensa sua habebat, Joannem statuit Episcopum in Mikilenburg, Aristonem in Racedburg, atque in hunc modum Aldenburgensis Sedes in tres divisa est Episcopatus.

postea in tres divisus :

qui dissipati, ab Hartwico Archiep. restituti :

* at, largitionibus.

15 Postquam ergo, permittente Deo propter peccata hominum, Christianitas adullata est in Slavia, vacaverunt hie Sedes anni LXXXIV, usque in tempora Hartwici Archiepiscopi. Qui propter generis nobilitatem duplici principatu clarus, magno studio enisus est pro recuperandis Suffraganeis Episcopis universae Daciae, Norwegiae, Suediae, quos Hammenburgensi Ecclesiae quondam pertinuisse commemorat antiquitas. Sed cum obsequiis et variis legationibus nil profecisset apud Papam et Caesarem, ne omnino careret Suffraganeis, aggressus est jam pridem abditos Episcopatus Slaviae suscitare. Accitum ergo venerabilem Sacerdotem Vicelinum Aldenburgensi Sedi consecravit Episcopum, cum jam esset aetate protractus, et mansisset in terra Holzatorum XXX annis. Porro in Mikilenburg ordinavit Dominum Ennebardum, et consecrati sunt ambo in Rossevelde missique in terram egestatis et famis, ubi erat sedes satanae, et habitatio omnis spiritus immundi. Factaque sunt haec inconsulto Duce, et Comite nostro.

B

16 Quem hic scriptor Magnam Adelbertum vocat, Hamburgensis sive Bremensis Archiepiscopus fuit, Henrici III et IV Regum temporibus, maxima apud eos ac Romanos Pontifices gratia pollens, ab hisque Apostolicae Sedis Legatus cum summa potestate per totum Septentrionem constitutus, de quo fuit Baronius tom. XI Annalium : obiit anno CMLXXII VII Kal. Aprilis. Deinceps narrat Helmoldus quos Henricus, cognomento Leo, Dux Saxoniae ac Wandaliae sive Slavicae, facessiverit B. Vicelinus molestus, quod se inconsulto suscepisset in sua provincia Episcopatum. Arrogabat enim sibi Dux eam auctoritatem, ut Episcopus, legitime alioquin et absque simonia aut violentia ulli electus, ipse regalia, quemadmodum loquebantur, tradito baculo conferret. Quod, Imperatori a Callisto II Papa concessum, censebat Hartwicus Archiepiscopus Duci minime deferendum. Quatenus autem illi fuerit a Callisto indulgentum, ad terminanda daturna de Laicalibus investituris certamina, exponit Baronius tom. 12 ad an. 1122 num. 7. Cessit tandem

B Vicelinus Ep. Aldenburg. dux renitens,

tandem accipit investituram a Duce Saxoniae

C Ducis importunitati B. Vicelinus, his usus verbis, ut idem cap. 71 scribit Helmoldus : Paratus sum, propter eum, qui se humiliavit propter nos, meis in proprietatem dare aficui de clientibus vestris, nedum vobis, cui Dominus ampliolem inter Principes contulit inguificentiam tam generis quam potentiae. Et his dictis fecit quod necessitas imperabat, et suscepit Episcopatum per virgam de manu Ducis.

necessitate coactus,

inimicus justus,

17 Quo vero jure, quave injuria sibi id Henricus Leo sampserit, alii disputent. Deberi forsitan illi sibi existimavit, quod eas Ecclesias velut de novo fundasset, atque assidue contra barbarae gentis immunitatem tueretur. Ea certe quidem causa fuit, ut minus tandem utenique daret B. Vicelinus, cum diu repugnasset. Ita Krantzius *Metropol. lib. 6 cap. 28.* Henricus Leo facile tunc impetravit ab Episcopis, quos constituit, ut ab eo patebantur investiri, quippe qui nihil omnino nisi de illius manibus habebant. Relictatus est tamen diu Vicelinus, qui non ignoraret desuper constituta et conventa inter Regnum et Sacerdotium, tempore Calixti Pontificis et Henrici Imperatoris quinti ex eo nomine, admonente etiam Hartwico Archiepiscopo nr fieret. Sed diu reluctatus, quum ab Ecclesia sua excluderetur, nec alia esset via ad perveniendum eo quo tendebat (ut doceret et firmaret *Februarii P. III.*

in fideopulum) cessit necessitati temporum, et fecit invitus, quod sciebat non licere.

1) AUCTORE I. B.

18 Quæret aliquis, si legitime electus, accipere tamen ab laico investituram potest, quid interest, ab Duce potentissimo accipiat, an ab Imperatore? Discrimen ostendit Hartwicus Archiepiscopus apud Helmoldum cap. 70 ita B. Vicelinum alloquens : Primum in hoc negotio pensari decet, qualiter investituræ Pontificum, Imperatoriæ tantum dignitati permisæ sunt; quæ sola excellens et post Deum in filiis hominum præeminens, hunc honorem non sine fenore multiplici conquisivit. Neque Imperatores dignissimi levitate usi sunt, ut Episcoporum Domini vocarentur : sed compensaverunt noxam hanc amplissimis regni divitiis, quibus Ecclesia copiosius aucta, decentius honestata, jam non vile reputet se ad modicum cessisse subjectioni, nec erubescat uni inclinari, per quem possit in multis dominari. Ubi enim Dux vel Marchio, ubi in regno Principatus, quantumvis magnus, qui Pontificibus manus non offerat, recusatus, opportune importune se non ingerat? Certatim currunt, ut homines fidei Ecclesiae, et participes fiant beneficiorum ejus. Vos igitur honorem hunc pessumdabitis, et infringetis jura magnis auctoritatibus edita? Dalitisne huic Duci manus vestras, ut hoc exemplo incipiant esse Principum servi, qui fuerant Principum Domini? Ita ille. De B. Vicelino *plura ad XII Decembris.*

dissuadente Archiep. Bremensi

ob rationes.

19 B. Evermodum censet Krantzius tunc quoque investituram ab eodem Duce accepisse. Ita enim scribit loco citato : Racedburgensi autem Ecclesiae per idem tempus Hartwicus Archiepiscopus praefecit Evermodum, qui ante memoratum tempus annorum LXXXIV solum habuit præcessorem Aristonem. Sed nullæ erant reliquæ aut possessionum, sed prædiorum, aut sacerorum ejus, per tantum tempus omni populo permanente in paganismo. Eum igitur ita exersat : Evermodus autem bonus Pontifex, jam Racedburgi ordinatus, non habebat, quod recusaret, quia non inveniret aliunde unde viveret. Ego tamen cum universi juris Ecclesiastici scientem et cumprimis observantem fuisse certum habeo, utpote Norberti sanctissimæ sapientissimique Præsulis conformatum disciplina, et tot contriversis Magdeburgi exercitum : ut praeinde nihil hec egerit, quod non omnino fas esset. Si ergo statim ut Episcopatum adni, ut idem obsequium cogendum se vidit, vel Pontificem, qui Eugenium in erot, consuluerit, quid sibi tali in re ac tempore is agendum præserberet, vel ipsemet ita existimavit, satius esse potentissimum Principem, quem neque Imperatoris neque Pontificis facile flectere auctoritas posset, toti obsequio delinire, quam ut tanti populi, tamque institutione indigentis, cura negligeretur.

E

An et B. Evermodus?

notis hic gnarus quid liceret.

F

20 At mihi creditus videtur, Ducem nihil ei tunc facessivisse negotii, veritum, ne plus etiam quam in Vicelino expugnando, sudorulum sibi esset in Evermodo, cujus constantem erot auteu Magdenburgi multis magnisque argumentis testata. Et sane Helmoldus cum cap. 78 de possessionibus agit ab eodem Henrico Duce, et Comite Racedburgensi itidem Henrico, ipso statim initio Episcopatus Evermodo donatis, investituræ non meminit : Nec hoc prætermittendum, inquit, quod dilatante Deo fines Ecclesiae, ordinatus est in Racedburg Episcopus Dominus Evermodus, Præpositus de Magdenburg. Deditque ei Comes Polaborum Henricus insulam ad inhabitandum prope castrum : præterea cec mansos resignavit Duci, dandos in dotem Episcopii. Porro decimas terre recognovit Episcopo : quarum tamen medietatem recepit in beneficio, et factus est homo Episcopii : exceptis trecentis mansis, qui cum omni integritate tam redituum, quam decimarum sunt Episcopi.

Non ergo videtur id tunc ab eo exactum :

etiam cum fundis dotalia ejus Ecclesiae :

21 At postquam secundam Henrici Ducis expedi-

A *tionem Italianam narravit* (prioris, cuius infra mentio erit, sub fine anni **CICCLV** suscepta, *Fredericum Romanum tendentem ad coronam Imperii a Pontifice accipiendam comitatus fuerat* : secunda adversus *Mediolanensem comitatam*) postquam, igitur ad hanc evocatum ab Imperatore Henricum, captum caesarianque Cremona, rebelantes Slavos ab eodem Henrico in patrum propterea reverso perditos narravit *Helmoldus*, tunc demum cum eo communicasse Imperatorem aut potestatem, olim scilicet indultum a Pontifice, restituenti, erigendi, conferendi quibus vellet *Episcopatus*, Flogitavit hanc facultatem Henricus, vel cum ex Italia discessit, vel cum compressos Slavorum motus Imperatori nuntiavit. Tunc ergo coactus est **B. Evermodus** Dux clientelae se subdere, non cum **B. Vicedino** et **Emmeharlo**, cum quibus erat pontificatum adeptus, sed cum eorum successoribus, *Bernone Mecklenburgensi, ac primo Suerinensi Episcopo, et Geroldo B. Vicedini successore, dem Lubecensi*. De his ita cap. 88 *Helmoldus* : Et posuit Dux Episcopos in terra Obotritorum *Domnum Bernonem*, qui defuncto *Emmeharlo Magnopolitano* praesedit Ecclesiae. Porro *Magnopolis ipsa est Mikelenburg*. Et subscripsit in *lotem Magnopolitano Ecclesiae* ecc mansos, sicut antea fecerat *Racesburgensi et Aldenburgensi Ecclesiae*. Et facta postulatione obtinuit apud *Caesarem auctoritatem*, Episcopatus suscitare.

B dare et confirmare in omni terra Slavorum, quam vel ipse vel progenitores sui subjugaverint in clypeo suo et jure belli. Quamobrem vocavit *Domnum Geroldum Aldenburgensem, Domnum Evermodum Racesburgensem, Domnum Bernonem Magnopolitanum*, ut recipient ab eo dignitates suas, et applicarentur ei per hominis exhibitionem, sicut mos est fieri Imperatori. Qui licet hanc impositionem difficillimam indicarent, cesserunt tamen propter eum qui se humiliavit propter nos, et ne novella Ecclesia caperet detrimentum.

22 *Hinc colligi videtur, B. Evermodum id illi obsequium antea non exhibuisse* : quid enim opus fuisse iterare? Nisi fortassis ad quendam magnificentiae ostentationem id fieri Dux voluerit. Ceterum id obsequium liberaliter est numeratus. Et dedit ei Dux, inquit *Helmoldus*, privilegia de possessionibus et de redditibus et de justitiis. Et precepit Dux *Slavis*, qui remanserant in terra *Wagrorum, Polaborum, Obotritorum, Kycinorum*, ut solverent redditus Episcopales, qui solvantur apud *Polanos et Pomeranos*, hoc est, de aratro tres modios siliginis, et *xx nummos* monetae publicae.

C § III. *Alia u B. Evermodo gesta : mors ejus, miracula, translatio.*

Hactenus de **B. Evermodi** inauguratione egimus, deque clientela, qua Dux cum sibi obstrinxit, professione. Nunc reliqua ab eo gesta prosequamur. Cum in Italia Dux esset, *Fredericum Embarbum* illic anno **CICCLV** secutus, **B. Vicedini** finis provocavit **Evermodus**. Ita cap. 70 *idem Helmoldus* : Post haec abiit Dux noster in Italiam cum Rege pro corona imperiali. Quo absente *Vicedinus Episcopus* ingravescente morbo diem elausit extremum. Obiit autem in Idus Decembris, anno videlicet **CICCLV**. Sedit autem in Episcopatu annis **v**, hebdomadis **ix**. Corpus ejus tumulatum est in *Falderensi ecclesia*, praesente scilicet *Domino Racesburgensi Episcopo*, et officium consummante.

24 *Quem interra labore sui animi curisque pontificalibus fructum Evermodus reportavit, indicat cap. 84* scriptor idem his verbis : Sed et in terra *Polaborum* multiplicatae sunt ecclesiae, instantia *Domini Evermodi, et Henrici Comitis de Racesburg*. Diversus hic est a *Duce Henrico*. Sed adhuc eradicanda quaedam

flagitia erant : nam praedas Slavorum, ut subiecit, necdum inhibere poterant : siquidem adhuc mare transretabant, et vastabant terram Danorum : necdum recesserunt a peccatis patrum suorum. Et cap. 92. Porro *Henricus Comes de Racesburg*, quae est in terra *Polaborum*, adduxit multitudinem populorum de *Westfalia*, ut incolerent terram *Polaborum*, et divisit eis terram in funiculo distributionis. Et edificaverunt ecclesias, et subministraverunt decimas fructuum suorum ad cultum domus Dei. Et plantatum est opus Dei temporibus *Henrici* in terra *Polaborum*, sed temporibus *Bernhardi filii ejus* abundantius consummatum.

25 *De eadem Ecclesiae amplificatione ita scribit Arnoldus Lubecensis in Supplemento Helmoldi, sive Chronici Slavorum lib. 2 cap. 1*. *Henricus Dux Saxoniae atque Bavariae*, super omnes qui ante ipsum fuerunt, avaritiam *Slavicam* perdomuit, et non solum ad tributa solvenda coegit, sed etiam erga veri Dei cultum, relictis superstitionibus idololatriae, humiliatis cervicibus promptissimos fecit. Pacem etiam maximam in omni terra *Slavorum* firmavit : et omnes provinciae *aquilonares Wagrorum, Holzorum, Polaborum, Obotritorum*, otio et quiete vacabant : et prohibita sunt furta et latrocinia terra marique : et fruebantur mercationibus et negotiationibus mutuis, et habitabat unusquisque sub vite et ficu sua, praesidente in *Racesburg* Reverendissimo Patre *Evermodo Episcopo* ; in *Lubeke* vero *Conrado Episcopo*, viro illustri ; in *Zuerin* quoque *Bernone*, viro religioso : qui Ecclesias novellae plantationis, quas *Henricus Dux* memoratus instituit, Domino incrementum dante, doctrina plantare et quere irrigare instantissime satagebant.

26 *Cum Conradus Lubecensis Episcopus, Geroldi, cuius jam mentio facta est, frater ac successor, Ducem Henricum ad terram sanctam secutus, anno CICCLXXII Tyri decessisset, electus a Canonicis est Henricus monasterii S. Agulii in urbe Brunsvicensi Abbas, genere Brabantinus, incomparabili litteratura vir, ut Wandalar lib. 3 cap 41 scribit Krantzus. Hinc ergo, ut cap. 18 habet Arnoldus, venit ad Ducem Lunenburg, et accepit ab eo investituram pontificalem, cum honore deductus Lubeke, et devotissime susceptus a Clero et ab omni populo, in Nativitate B. Joannis Baptistae, praesente Duce, consecratus est a Domino Walone Havelbergensi, et a Dn. Bernone Suerinensi. Krantzus Bernonem Episcopum Suerinensem vocat, quo Megalopoli Suerinar Sedes translata : sed idem Walonem Halberstadensem facit, quae Ecclesia ab Havelbergensi multum discrepat, et tunc Episcopum habebat Udalricum, de quo ubi multa idem Arnoldus.*

27 *Tandem obtinuit Evermodi ita commemorat Arnoldus eodem lib. 2 cap. 26*. Tunc etiam temporis beate memorie *Evermodus, Episcopus Racesburgensis*, mortuus est, sed, sicut fidelium devotioni placeat, vivit in Christo : quia religiosam vitam ducens, in sanctitate et justitia usque in finem perseverabat, ita ut (sicut quidam asserunt) et adhuc vivente, Deus per eum virtutes quasdam signorum operatus fuerit. Et quia opportunitas se obtulit non praeferenda sunt silentio, quae fidelium relatione didicimus. Accidit ut quodam tempore *Henricus Comes de Racesburg*, cuius temporibus idem Praesul a Duce *Henrico ad Episcopatum vocatus fuerat*, dios captivos haberet insignes de *Frisia*. Quos cum multum tyrannico more tormentaret, Episcopus eis compatiens, sapius Comitem, ut eos solveret, exorabat. Sed ille nulla motus miseratione non minus eis parebat. Inter haec Paschalis dies supervenit : et captivi pro reverentia festi divinis intererant, sub custodia factum durissime compediti. Cumque Episcopus tanta aspersione

AUCTORE J. O.

sed cum Imperator Duci suam auctoritatem communicasset,

invitus cessit.

Duce curante, Decimas percipit.

sepevit B. Vicedinum

multas edificat ecclesias,

D

firmatas de in Westphalorum colonias

impolitissimis sceleribus, E

populos egre instruit :

Henricum Brabantinum Lubecae Episcopum consecrat an. 1172.

F

moritur,

miraculis clarus.

vincula captivorum a sua benedicta solvunt.

A aspersione ad eos devenisset, bojam aqua benedicta, miseratione ductus aspersit, his usus verbis : DOMINUS ERIGIT ELISOS, DOMINUS SOLVIT COMPEDITOS. Et statim cum magno strepitu boja discrepuit, et illi soluti Deum glorificabant. Hæc in monte S. Georgii acta sunt, ubi tunc Episcopi Sedes erat, quæ necdum ut nunc per Deum incrementum acceperat. Boja vero ad indicium rei gestæ in ecclesia multis diebus pependit. *Eadem narrat Krantzius lib. 5 Wandaliæ cap. 42.*

28 *Pergit Arnoldus* : Alio quoque tempore Præsul memoratus cum Dn. Hartvico Bremensi Archiepiscopo, qui pro sua generositate dicebatur Magnus, in Thetmarchia erat in quodam celebri colloquio. Cumque vir Dei Missam publicam, præsentem Archiepiscopo, celebraret, accidit ut effusione sanguinis facta, quidam Thetmarcus quemdam de melioribus terræ occidisset. Quod cum innotuisset Episcopo, ad reconciliationem laborare studebat, ut moris est inter Missarum solennia : illumque, cujus cognatum occiderat, obnixè deprecabatur, ut proximo indulgeret, replicans de oratione Dominica, Dimitte nobis debita nostra etc. Cumque ille tumida mente induratus hæc non reputaret; Episcopus de ambone descendens, ad ipsum accessit, et cum Sanctorum reliquiis ad pedes ejus se obtulit. Cumque ille jurantis terribilibus per Deum et Matrem et aliorum Sanctorum nomina seipsum constringeret, numquam se dimissurum; Episcopus pro benedictione contradicenti alapam maximam dedit : et ille promptissime extensis manibus, quod petebatur, annuit, et proximum in pace recepit. Quod divinitus factum credimus, perque alapam dæmonem ab homine fugatum. Similia in libro Dialogorum B. Gregorii inveniuntur : ut quedam sanctimonialis rusticum quemdam a dæmone liberavit. Beatus etiam Benedictus monachus, qui dæmonem sequebatur, plaga virgæ sanavit : non quod dæmones alapis vel virgis cedantur, cum sint incorporei, sed pietas Dei et virtus orationis ibi intelligitur. His aliisque virtutum iudiciis credimus Episcopum jam dictum vivere in Christo.

29 *Eadem narrat loco citato Krantzius, sed brevius aliquanto. Qui et Metropolis lib. 6 cap. 28 de eodem Evermodo ita scribit* : Multa præclara feruntur de hoc Pontifice, ex quibus quedam signavimus in nostra Wandalia : inde repetat, qui nosse valet. Unum præcipuum, quod cum in pontificalibus quippiam operis nudis manibus esset facturus, chirothecas pontificales deposuit, ut ipsi videbatur, in locum paratum : festinans autem ad id quod erat gerendum, non attendit ubi posuerit. Invenit sunt autem in aere pendere sine adminiculo : quod stuporem visentibus incussit. Multa sunt ejus generis signa, que in conspectu gentis in fide firmandæ facta sunt, ad exemplum Apostolorum et deinceps apostolicorum per Ecclesiam virorum : quia tum lingua loquebatur novis, fulsere miraculis, donec firmaretur Christi fides. Idem quoque istis temporibus in ista gente usu venit.

30 *Quo tempore obierit B. Evermodus ita colligi ex Krantzio potest. Wandaliæ lib. 5 cap. 41 de Henrico Brabantino Episcopo Lubicensi ita scribit* : Iste vero Pontifex in urbe Lubica Divi Benedicti sui Ordinis erexit monasterium virorum, eo nimirum anno quo pax integraretur inter Sacerdotium et Regnum, Papam et Imperatorem, hoc est, post mille centum lxxvii, proque teni rerum suarum facultate idem dotavit monasterium, ubi etiam sepultus expectat novissimam tubam. *Quibus immediate subiungit cap.*

42 Evermodus Racedurgensis Pontifex eo etiam D tempore vitam finivit. *Pax autem illi inter Alexandrum in Papam et Fredericum I Imp. facta est an. cxcclxxvii die Dominica xxiv Julii, uti ad eum annum Baronius num. 67 ex illius temporis scriptore. Hinc confici videtur, B. Evermodum anno sequenti cxcclxxviii xvii Februarii obiisse. Quod ex Arnoldo confirmatur, cap. 27 ita scribente* : Circa idem tempus, quo mortuus Evermodus, mortuus est et Baldinus Archiepisc. Bremensis. *Atqui mortuus est Baldinus anno cxcclxxviii, ut diserte affirmat Krantzius lib. 7 Metrop. cap. 4.*

31 B. Evermodi elevatas postea reliquias, ac successoris ejus B. Isfridi, atque in una simul cossa in choro collocatas, § 1 num. 2 ex Krantzio retulimus. *Gabriel Bucelinus parte 1 Germaniæ sacre successorem Evermodi S. Isfridum appellat, ipsum, sine ullo sacratiore titulo, Evermodum sive Everoldum. Pares habitum vitæ innocenter actæ meritis, tum honoribus, quibus eorum cæcivis grata posteritas prosecuta, ut ostendimus.*

32 *Inscriptum Evermodi nomen, ut supra quoque iudicavimus, recentiorum auctorum Martyrologiis. Joannes Chrysostomus vander Sterre in Natalibus SS. Ord. Præmonstrat. an cxcxcxxii editis ita habet ad xvii Februarii* : In Saxonia Natalis B. Evermodi secundi Racedurgensis Ep. et Conf. Ord. Præmonstrat. Apostoli Wandalarum. Qui beatissimo Patri Norberto secundum se sodalem adjungens, individuus ipsi deinceps comes adhæsit, et ex Præposito S. Mariæ Maglebουργensis, ferocibus Wandals Antistes datus, plurimis tandem virtutibus et miraculis gloriosus, ad cælos migravit. *Autbertus Miræus in Fastis Belgicis eodem cxcxcxxii anno vulgatis, ad xiii Novembris plures enumerat sanctitatis opinionione claros, ex Ordine Præmonstratensi, uterque eos B. Evermodum, ex intimis S. Norberti sociis etc. De eo egreditur antea in Chronico Præmonstrat. et Beatum quoque vocat, testatus ex Krantzio miraculis. Egidius Gebelinus lib. 4 de Colonia Agrippinæ magnitudine, sive in sacris Fastis, ita habet ad xvii Februar.*

Eodem die B. Evermodi Ep. quem S. Norbertus collegam habuit, et Racedurgensi Cathedra præfecit. Imo jam xv anni ab S. Norberti obitu steterant, cum Evermodus ad eam Cathedram erectus est. Non video tamen cur ille annuicari Colonienfis Sanctis debeat. Quod in eam urbem atquando cum S. Norberto venerit, atque etiam Antverpiam, scribit quidam Joannes Puyus, sed haud omnino certa conjectura : uti et alia de abstinentia, ceteraque mortificatione, qua idem vir sanctus et Canonici Racedurgensis, sese maceravit. Sed in eo præsertim haud leviter offendit, quod B. Evermodum affirmet Racedurgo ad Polabos et Wandalos, in Borealiibus provinciis degentes, esse profectum, ubi paucorum annorum spatio innumerabilis eorum multitudo ad fidem orthodoxam accesserit : ac tandem cum sentiret corporis sui dissolutionem non longe abesse, Racedurgum rediisse. Quasi non ipsum Racedurgum Polaborum in Wandalia urbs fuerit. Breviorem quam Puyus B. Evermodi vitam concinnavit Arnoldus Rayssius in Auctario ad Molani Natales, ex monumentis monasterii Paverensis juxta Loranium. Inscriptum cum, ut antea diximus, Martyrologio Gallicano Anfrons Sansanus, S. Evermodum nuacupans, atque insigni elogio celebrans : in hoc tamen lapsus etiam ipse, quod illum affirmet, ubi Wandals tradidisset pietatis Christianæ instituta, denum Racedurgum redusse : quasi non in Wandalia esset Racedurgum.

postea din
secretæ.

notenti inju-
riam condonare

infigit alapa-
m,

cumque ita
subito intru-
gat.

chirothecas in
aere suspen-
dit

alia facit mi-
racula :

mortuus an.
1178 17 Febr.

D

AUCTORE J. B.

ejus et B. Is-
fridi reliquias
translatæ :

nomen ins-
criptum Mar-
tyrologiis :

E

F

in his quædam
correcta.

XVIII FEBRUARI.

SANCTI QUI XII KALENDAS MARTII COLUNTUR.

ANIMADV PAP 4

SANCTUS SIMEON, Episcopus Hierosolymorum, Martyr.

Sancti Martyres Leontini in Sicilia.

S. Leo, Martyres Patarae in Lycia.

S. Paregorius,
S. Maximus Comes rei privatae,

S. Claudius Clarissimus, ejus frater,
S. Praepedigna Claudii uxor,

S. Alexander, filii,

S. Cotia,
S. Epimeneus, vel Pimenius, Presbyter Martyr, Brixiae in Italia.

S. Lucius,
S. Silvanus,
S. Rutulus,
S. Classicus,
S. Secundinus,
S. Maximus,
S. Fructulus,
S. Damasus,
S. Paulus,
S. Martialis,

S. Marcellus,

S. Macrobius,

S. Geminus,

S. Romulus,

S. Silvina,

S. Carsenius,

S. Fructulus,

S. Legontius, Episcopus Metensis in Belgica I.

S. Constantia, Constantini Magni filia,

S. Africa, sorores, filiae

S. Artemia, S. Gallicani,

S. Flavianus, Episcopus Constantinopolitani Marl.

S. Helladius, Archiepiscopus Toletanus in Hispania.

S. Cularus, Episcopus in Hibernia.

S. Colmanus, Episcopus Lindisfarnensis in Anglia.

S. Angilbertus, Abbas Centulensis in Belgica II

S. Theotonius Presbyter, Prior monasterii Canonorum Regularium sanctae Crucis Conimbricæ in Lusitania.

Martyres.

Virgines Romae.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sanctus Spousippus et Succi, Martyres Lugduni. Ferrarius. Sunt hi tergemini fratres, de quibus actum xvii Januarii.

S. Germanicus Martyr Smyrnae, qui in ipso aetatis flore, Antonino Vero Imperatore, oximia et singulari animi constantia terribilissimam mortem pro Christo Domino pertulit. Galesinus et Camisus. Martyrium retulimus xix Januarii.

S. Germiniani Episcopi commemoratio Matina ob miraculum ab eo hie die perpetratum. Ferrarius. Legitur miraculum Mutinae mirabiliter defuisse in Vita cap. 3 xxxi Januarii.

S. Sigon Episcopus Arvernensis refertur hoc die ab eodem Ferrario et Sigonius nuncupatur. De eo egimus x Februarii.

Mansuetus Episcopus Trevirensis legitur in recentiori quodam MS. Carthuse Bruzollensis ad hunc diem, fuisse traditur vii illius Sodi Episcopus. Quamvis autem rix dubium sit, quin, ut heronis illis temporibus Antistites plerique, sanctitatis gloria et publica veneratione celebratus sit; tamen quia nusquam hactenus nomen ejus in sacris Fastis reperimus, et hinc scripto soli haud satis fidemus, ejus nomen tantisper omitimus.

S. Primus junctus est a Galesino quinque Martyribus, Claudio, Maximo et sociis, ex quadam (ut ait) MS. eodite. Nulla ejus in Actis aut aliis Martyrologis hoc die mentio. xvi Febr. et alias diebus dedimus Primos aliquot.

Gordianus, Crescentin, cum aliis. In Martyrologio purum, sed satis antiquum, monasterii S. Maximini. Silent alia Martyrologia. Est Gordianus, qui cum S. Epimacho x Maii colitur, Romae occisus. Alius item Gordianus cum Valeriano et Macrino Novindant passus xvii Septembris: quo eodem die S. Crescentio cum Narcisso inter Romanos Marty-

res censetur. Sed et Crescentia cum SS. Vito et Modesto xv Junii colitur. Qui tamen n sunt quorum hie mentio fit, nos latet.

Abydus Episcopus tempore Diocletiani et Maximiani. Kalendarium Copticum MS. Quis hie sit, in silentio aliorum scriptorum, qui fas sit conjectare?

Lazarus Abbas, (scilicet S. Petri Perentini in valle Joannes monachus) Suppegnu territorii Spoletini, vixerunt seculo Christi vi, relati ad hunc diem a Jacobillo inter Sanctos Umbrae, Sanctique appellati: dicunturque corpora eorum honestiore loco collocata, cum antiqua inscriptione, quae non additur. Silent de us Ferrarius in suis Catalogis, silent et alia nostra Martyrologia.

Molibus, seu Molibans in regione de Hihbetach in Ultonia, adscriptus nonnullis Fastis Hibernicis ad hunc diem apud Colquann, qui annotat in Taublicensi Martyrol. ab alio S. Molibus Episcopo non distingui, non tamen, quo die Episcopus colatur, apponit.

S. Rudelmo sacrae Virginis Solemnitas in Anglia. Wifordus in Martyrol. Anglice edito. Ejus alibi non reperimus mentionem, nec in Martyrologio Anglicano Wilsoni.

Joannes Archiepiscopus Salisburgensis in Germania, sed natione Anglus, adscriptus est Wilsoni Martyrologio, et ob hujus auctoritatem Catalogo Sanctorum Ferrarii, Sanctusque appellatur. At xvi Febr. refertur a Meinardo et Mathew, quo die et nos fasius inter Prætermissos de eo egimus.

Manegoldus hoc die Martyrologis monasticis Wionis, Meinardi, Dagani inscriptus est, et Sanctus dicitur ob auctoritatem Bertoldi Constantiensis, in Appendice Chronici Hermannii Contracti ad annum 1000 ita scribens: In Almania venerabilis Abbas Manegoldus de monasterio S. Georgii, a monacho

monacho suo in eodem loco (heu!) miserabiliter occiditur, et sibi quidem ad perpetuam salutem, sed monacho ad certissimam damnationem. Occisus est autem xv. Kalend. Martii, ubi eo anno coeptum fuit jejunium. Supervixit tamen usque in Sabbatum cum magna devotione suum amplectens martyrium. Nam xii Kalend. Martii diem clausit extremum. *Hæc Britholdus, qui ad dictum annum Chronicon finit. Causa necis, qua præcipue nisi martyrii titulus debet, non indicatur. Ferrarius Maingoldum appellat, et cum alius Sanctum nuncupat, ac tabulas monasterii citat, illudque sit in Suevia situm ad Silvan-nigram. Illud scilicet quod Bucelinus part. 2 Germaniæ sacræ vocat S. Georgii Herciniæ, additque monasterio desolato Abbatem cum suis in oppido Willingensi commorari. Eundem Beatum vocat Chrysostomus Henrquez, inscripsitque Menologio Cisterciensi, quasi illud monasterium esset Ordinis Cisterciensis. Prævit, ab eo citatus, Philippus Sequinus in Catalogo Sanctorum Ordinis ejusdem. Verum cum Manegoldus occideretur, Morimundi monasterium, ex cujus linea illud S. Georgii prodixisse asseritur, necliam extabat anno cccxxv captum extrui. Bucelinus contra hujus S. Georgii in Heremia canobii cordium refert ad annum tcccxxiii, memoratque varios Abbates sanctitate conspicuos, nulla facta Manegoldi mentione. Forsum ex ejus Martyrologio, quod a prælo expectamus, aliquid certius eructur.*

Silvanus fuit quidam S. Bernardi in Claravalle discipulus, miraculis et visis celestibus illustratus, ut testatur B. Richardus de Alveer ejusdem instituti prope Groningam in Frisia monachus, in epistola ad quemdam monachum Eberslaccensem, (quum Chrysostomus Henrquez in Fascicula SS. Ord. Cister. tom. 2 dist. 33 cap. 6 revocat) ipso adhuc vivente Silvano scripti anno cccclxxviii. Hujus ali-quam Silvanii (quod tom. 2 Annal. Ordinis ad annum. 1134 cap. 2 num. 4. Angelus Maurique vehementer miratur) neque in Vita S. Bernardi, neque in libro Sepulchrorum Claravallis, neque in eo qui Exordium Ordinis inscribitur, neque in Dialogo Cesaritii, vel levissima mentio sit: neque constat, quo die, anno, loco, ratione mortuus sit. Extat tamen nomen ejus in Indice SS. ac BB. Ord. Cister. qui sub finem Missalis ejusdem Ord. anno ccccxxvi Parisus excusi, reperitur; quem Indicem edidit idem Chrysostomus tom. 2 Fasciculi dist. 26 cap. ultimo, et Hugo Menardus in altera appendice Martyrologii Benedictini. In eo Indice canonizatus dicitur Silvanus a Celestino in Papa: et hujus de ea re litteras extare ait Chrysostomus: mirum ear non eas ediderit, aut ubi extant inveniit. Molanus in appendice ad Usuardum, eundem Indicem Cisterciensem citat, et ex eo Silvanum Sanctum vocat. *Kalendarium SS. et BB. Ordinis Cister. Divone editum, et Chrysostomus, xviii Februariæ ejus natalem locant, ac post eos Saussanus. Merito Incom majorem requirimus, de Silvani morte et canonizatione: neque enim cujus auctoritatis sit index ille, satis constat.*

Joannes a S. Torcasio Ordinis Minorum, eximius verbi divini præco, in insula Canaria anno mcccclxxxiv, aut ut alii, anno sequente obiit, miraculis clarus, cujus caput sub altari majore conspicitur, alia Reliquia alius in locis in veneratione habentur, cor in Escuriaco monasterio adservatur, a Rege Catholico Philippo a monachis donatum. De eo post Marcum Ulyssipponensem, Bare: um et Gonzagum scribit Arturus a Monasterio in Franciscano Martyrol. et cum Gonzaga Beatum indiget. At Waddingus tom. 7 Annal. Minorum ab aliquo solum annis edito, an. 1483, num. 6 virum pium et prudentem appellat, et in Catalogo Beatorum, quem in Indice

conteruit, et in quo alios viginti enumerat, hunc Joannem prætermittit.

- S. Publius, } Martyres in Africa referuntur die xix.
S. Julianus, } Februarii. Ex his S. Publius cum
S. Marcellus, } x sociis inscriptus hoc die Marty-
S. Tullius, } rologio MS. Trevirensi SS. Pu-
S. Lampasius, } blius et Julianus Marchiaaensi.
S. Majulus, } Idem et Marcellus in Aquincine-
S. Baraceus, } tino juncti sunt Martyribus, qui
aliique. } hoc die coluntur. In eodem Aquincinetino et Auctario Hermannii Greven memorantur Tullus, sive Tullius, Lampasius, Marolus, sive Majulus. In eodem Auctario etiam habentur Marcellus et Berethous, qui alius Baraceus, seu Baracheus est, de quibus agemus
xix Febr.
- S. Gabinus Presbyter et Martyr hoc die in quibusdam MSS. Martyrologis, ut monasteriorum Marchia-nensis et Aquincineti in Belgio, S. Maximini Tre-viris etc. reponitur cum SS. Claudio, Maximo aliisque, quorum ipsi communia sunt acta. Sed colitur ipse
xix Febr.
- S. Tharasius Episcopus Constantinopolitanus hoc die obiit: ac colitur die, quo sepultus est, xxv Febr. not 3
- S. Eduardi Regis Anglorum et Martyris corpus ad celeberrimum Sceptoniense sanctimonialium monas-terium, quod utavus ejus Alfredus Rex in Comitatu Dorcestria condiderat, proximo post obitum anno, hoc die translatum esse dicitur in Vita et ad hunc diem in Martyrologio Anglicano Wilsoni secundæ editionis, in Tropheis Benedictinorum Anglorum Edouardi Maiheto, et Floribus Anglicanis Hieronymi Parteri. Dies natalis est
xviii Martii.
- S. Agapetus Episcopus Synnadic, Confessor et Thau-maturgus, qui fertur et viates transulisse et mor-tuos resuscitasse, colitur hoc die a Græcis in Me-næis et apud Cytheræum, a Latinis vero xx Martii.
- Lazara, Lasra, seu Lassara, Virgo Iberna in Glenmedhoin, inscripta Martyrologio MS. Tam-lacteasi et Mariani Gormanii, hoc die. Colganus an-notat. 21 ad 2 Vitam S. Brigide pag. 343 memi-nit S. Lassaræ filie Fergusii, filii Fethleimidii, et nepotis Laogarii Regis, et floruisse circa an. dxx in finibus Mediae et Lageniæ: ut constare ex Vita S. Fimiani Cluaverdensis xxiii Februarii, cujus discipula fuit, ubi notat. 26 eadem conjicit ex Vita S. Kierani, enumeratque xiv distinctos dies, quibus aliqua Lasra aut Lassara colatur. Ad Vitam vero S. Brigide asserit eandem referri in dictis ante Martyrologis ad xviii Februar. quo die de ea silet. Sed Vitam ejus aliquam collegit editam ad diem, quod tunc examinabimus,
xxix Martii.
- S. Pigenius Presbyter, Martyres Romæ Greven
S. Faustus, } in Auctario Usuardi Ab
alio nullo indicato loco S. Pigenius, Pinenius, Prinemus solus refertur. Colitur hoc die S. Epime-neus Presbyter et Martyr, cujus corpus Britæ ad-servatur: quem cum Ferrario eundem opinamur. Ceterum SS. Epigenius et Pigenius Presbyteri et Martyres Romani coluntur
xxiv Junii.
Faustus Martyr Romanus alius
alio socius S. Boni Presbyteri
Augusti.
- S. Leonis i Papæ festum anniversario divini officii cultu celebrat hoc die Ecclesia Græca. Ita in no-tis Galeanus: ac patet ex magno Græcorum Me-moris, Anthologio, Horologio, Cytheræo aliisque Græcis, At Latina Ecclesia
xi Aprilis.
- S. Ita, sive Iduberga, mater S. Gertrudis, refertur hic in Calendario MS. SS. Ord. S. Benedicti: colitur
viii Maii.
- S. Austregisilus Episcopus Bituricensis inscriptus est eodem Calendario Benedictino: ut pluribus alius xv Februar. ut ibi dictum est. De eo agemus xx Maii. Clarus eremita. qui Regis filius, Gulielmus antea dictus,

- dictus, inter Latetiam et Rotomagum, Domine loci caecae oculorum usum reddidit poenitenti, quem precibus ademerat peccanti; his verbis memoratur a Dempstero in *Menologio Scotico*, qui et *Molonum* citat. Verum hoc nullam ejus ad hunc diem fuit mentionem, sed cum aliis, et eodem itidem Dempstero, in *Menologio* (qui idem in *Historia Eccl. Sclorum* cap. 251 confirmat) xvii Julii. Sanctorum bis millium Martyrum Ordinis Cisterciensis de Calatrava passio in Hispania, qui sub Juceal Saracenorum Rege Christi nomen libere confitentis, et impios Mahumetis errores execrantes, variis suppliciorum generibus occisi, ad caelos feliciter emigrarunt. Ita totidem verbis *Chrysostomus Henricus* in *Menologio Cisterciensi. Cladem Christianis in praelio apud Alarcos illatam fuisse .Era ccccxxxiii, xv Kalend. Augusti, sedente Coelestino Papa in assertit Rodericus Tolosanus lib. 7 *Rerum Hispan.* cap. 29. (Est is annus Christi cxxxv) et Rex Juceal, ab eo Joseph Mazomitus appellatur. *Mariano* lib. 11 *Rerum Hispan.* cap. 18 eundem annum signat et xiv Kalend. Augusti, ac diem Mercurii, qui convenit eo die in xiv Kalend. Augusti, cyclo Solis xxviii, littera Dominicali A. Obtinuisse etiam Agarenis post praelium quendam castra adit *Rodericus*; inter quae asserit *Maurique* tom. 3 *Annal. Cister.* an. 1195 cap. 2 num. 7 expugnatam ea die Calatravam, monachos, capellanos, militesque velut conclusos obtulisse infidelibus gladiis jugulandos; et quidem vulgus his mille Martyres appellare, id est plurimos, quia incertus fuit numerus cruentum in Calatrava. *Silet de his Tanayas Solar* ad hunc diem et in praevius tomis, forsitan relatuus, die quo intercepti sunt xix Julii.*
- S. Pantaleonis Martyris commemoratio apud Coloniam Agrippinam, quando caput ejus per Henricum militem Dominum de Ulmone, Constantinopoli anno ccccvii Coloniam translatum est. Ita *Martyrologium Coloniae* an. 1490 exordium incipit diem xvii Februarii. Quo etiam die *Gregori Carthusianus Coloniensis* in Auctario *Usuardi*, *Geleusius* in *Festis Coloniensibus*, *Conisius* in *Martyrol. German.* de eadem capitis translatione agunt. Eodem die recoli susceptionem reliquiarum S. Pantaleonis Martyris Parisius in monasterio S. Dionysii tradit *Sauvassorus* in *Martyrol. Gall.* additque ejus caput a legatis Caroli Magni ex Africa cum assibus S. Cyprini advectum, hoc ille venerabile esse Colonie. Quae discutiantur die ejus autali xxvii Julii.
- S. Martialis Episcopi depositio. Ita *MS. Martyrol. monasterii S. Martini Tornaci*, et *MS. Calenda-*
- rinn nostrum. De eodem est verus Wandelberti*, uti infra dicitur cum de sanctis Martyribus, inter quos Martialis est quidam, agemus. Hunc autem arbitramur putius esse S. Martialem Lemovicensem, qui colitur xxx Julii.
- Concordia Virgo. *Felicis*. S. Concordia Romana adscribitur xxii Februarii, in plurimis MSS. quae nobis videntur nutritrix S. Hippolyti, uti illic dicitur. Eadem tamen a recenti auctore Virgo appellatur uti hic a *Felicio*. Colitur nutritrix illa Hippolyti Concordia xiii Augusti.
- S. Joannis Baptistae caput Emese: repertum esse xii Kalendas Martii, imperantibus Marciano et Valentiniano Augustis, Vincomalo et Opilione Coss. legitur in *Chronica Alexandrino*. Annus is est ccccclm. Ibi caput illud repertum esse xxiv Februarii asserunt, uti tam dicimus. De S. Joanne Baptista, ejusque reliquias agemus xxix Augusti.
- S. Paphnutius Episcopus in Aegypto sub Maximiano Imperatore occisus nuncioratur a *Richardo Wifordo* hoc die. Colitur uti aliis xi Septemb.
- S. Severinus Episcopus Trevirensis et Tugrensensis unscriptus hoc die Auctario *MS.* cujusdam *Carthusiani Bruxellensis ad Usuardum*. At unus sit, an duo, alibi examinabimus, colunt *Tugrensenses* eum xxii Octobris.
- Trevirenses* xxiv Octobris et xxxi Decemb.
- S. Felix Episcopus Trevirensis in eodem *MS.* refertur. De *Felicis Martyre* agemus xxiv Octobr. de *Felicis* u xxvi Martii.
- S. Dionysius Episcopus Alexandrinus, multis confessionibus clarus, et diversitate passionum ac tormentis magnificus, memoratur in variis *MSS.* *Martyrologis*, *Trevirensi*, *Tornacensi*, *Bruxellensi*, etc. Adone *MS.* et *Florentino* item *Manrolyeo* et *Felicio*. At plures cum *Beda*, *Usuardo*, ac *Martyrologio Romano* eum ponunt xvii Novemb.
- S. Phileas, Episcopi Aegyptii, martyrium A. S. Hesyehus, Alexandriae passi refertur in S. Pachomius, *Martyrologio Wifordi*. De S. S. Theodoris, Phileas ejusque iv Februarii. Qui cum aliis unscriptus iterum *Martyrol. Romano* xxvi Novemb.
- Bentivola, vel Bentivolius, a S. Severino Ord. Minorum insertus est ad hunc diem *Martyrologio Franciscano Arturi a Monasterio*, et Beatus appellatus, uti et a nonnullis aliis. Tradit vero *Tassmanus* eum die Nativitatis Christi mortuum esse. Quare cum nihil haecenus de aliquo cultu Ecclesiastico comprobatum habeamus, dicenda si quae sint, pertinent ad xxv Decemb.

DE S. SIMEONE HIROSOLYMORUM EPISCOPO ET MARTYRE.

Commentarius historicus.

J. B.

§ I. S. Simeonis natalis, ordinatio, martyrium, genealogia.

AN CVII
XVIII FEB.

S. Simeon
colitur 18 Feb.

Secundus Hierosolymorum Episcopus post S. Jacobum Apostolum, Alphaei filium, vulgo Mimonem dictum, S. Simeon fuit, multis Simonetana appellatus. Eum *Ecclesia Romana*, die xvii Februarii, officio triam Lectionum colit. Inscriptum hoc die ejus nomen omnibus fere *Martyrologis*. *Vetus Romanum a Roswydo editum*, et *MS. S. Mariae ad Gradus Coloniae* ita habent: Hierosolymis, Simeonis Ep. et Mart. *MS. monasterii S. Martini Treviris*: Hierosolymis Simeonis Episc. filii Cleophae. Hic Hierosolymorum Episcopus, persecutione Trajani, crucis

supplicio consumptus est. *Ado Vicumen. et MS. Ecclesiae S. Lamberti Leoda*: Hierosolymis B. Simeonis Ep. et Mart. qui traditur propinquus Salvatoris secundum carnem fuisse. *Adhuc Beda et Notherus*: Constat tamen, quia Cleophae, ejus filius iste fuit, frater erat Joseph. *Consentit aliud nostrum MS. perantiquum*: Natalis B. Simeonis Ep. et Mart. qui propinquus Salvatoris secundum carnem exitisse dinoscitur, ac filius Cleophae, qui fuit frater Joseph. *MS. monasterii Ceatidensis, Beda* praefertur nomen: Hierosolymis B. Simeonis post Jacobum Apostolum mox Episcopi, qui traditur propinquus Salvatoris fuisse, qui ex auctorum crucis martyrium pertulit. *Plenus ceteris Usuardus*: Natalis B. Simeonis Ep. et Mart.

A Mart. qui propinquus Salvatoris secundum carnem extitisse dinoscitur, ac filius Cleophæ, qui fuit frater Joseph. Hic Hierosolymorum Episcopus post Jacobum fratrem Domini ordinatus, persecutione Trajani, multis suppliciis affectus, martyrio consummatus est, omnibus, qui aderant, et ipso Judice mirantibus, ut cxx annorum senex crucis supplicium pertulisset. Ita habent exemplaria omnia MSS. et excusa: nisi quod quædam Simeonem, alia Simonem appellant. Eundem etiam in Martyrol. Romano, pauculis verbis mutatis. Ejus quoque meminere Manrolycus, Galesinius, Canisius, Felicius, Ghinius.

2 Græci xxvii Aprilis eum venerunt. Quo die Menologium ab Heur. Canisio editum: Hierosolymis sancti Martyris Simeonis Episcopi Hierosolymorum, consanguinei Domini Jesu Christi. Post multos cruciatus, cruci alligatus, martyrii coronam consecutus est. Luculentus elogium habent Menæa, Anthologium Arcudii, Cytheræus. Id hic edendum videtur, etsi minime probamus, quod in eo S. Simeon privignus Deiparæ constituitur, filius S. Josephi, quem gravissimi Potres virginitatem per omnem vitam custodisse tradunt, ut alibi dicemus. Ita ergo habent citati codices:

3 Filius hic erat Josephi sponsi (Deiparæ) frater Jacobi. Hunc Christus Deus noster assumpsit, ac fratrem nominavit, et Sacerdotem consecravit, ut ipsius gloriosam presentiam, sive adventum, prædicaret. Unde infinitis laboribus et sudoribus defatigatus, non ut mercenarius, sed ut fidelis pastor, thronum Hierosolymitanum exornavit, ipseque templum factus Spiritus sancti, templa idolorum evertit, implicitisque erroribus mortales ad lumen perduxit: ac deinum multis gravibusque tormentis pro pietate toleratis, in crucem actus est, cum annos natus esset centum ac viginti: atque hinc ad desideratissimum Salvatorem suum Christum revertit. Geminum Beatus hic nomen obtinuit, Simon enim et Simeon vocatus est, et Jacobi Christianique ipsius frater. Multis deinde eum encomia celebrant eadem Menæa, in raris canticis atque odariis.

4 Magis longe consentanea veritati sunt, quæ in historia Ecclesiastica de Simeone Eusebius prodidit, usus ad ea firmanda testimonia Hegesippi antiquissimi gravissimique scriptoris, ejus tamen intercessisse penitus existimantur lubricationes. Ita ergo lib. 3 cap. 10 scribit Eusebius: Post Jacobi martyrii, ac paulo post seruntur urbis Hierosolymitanæ excidium, feruntur Apostoli ac Discipuli Christi, qui adhuc in vivis tunc erant, et locis omnibus in unum convenisse, atque una cum his quibus cum Domino secundum carnem intercedebat cognatio, (nam multi eorum supererant) habuisse in commune consilium, quis potissimum in Jacobi locum videretur subrogandus. Ibi uno consensu decreverunt, Simeonem filium Cleophæ (ejus in Evangelio mentio est) idoneum esse, qui illius Ecclesiæ Sedem susciperet. Ipsum autem aiunt Salvatoris fuisse patrualem, quippe Cleopha natum, fratre Josephi, ut Hegesippus scribit. Hæc Eusebius.

5 At Nuephorus Callistus lib. 3 cap. 16 scribit Συμεῖονα ἰν τοῦ θεῖου τοῦ Ἰησοῦ Κλοπᾶ γεννηθέντα, καὶ Μαρίας, τῆς αὐτοῦ γυναίκος ἰν δὴ καὶ ἀδελφὸν τῆς θεοτόκου φασίν. ὡς συνομῶσαν αὐτῆς οὖσαν, καὶ θυγατέρα, οὐκ εἶναι Ἀννης καὶ τοῦ Ἰωακείμ, ἀλλὰ Σολώμους καὶ Ἰωσήφ. Simeonem ex Cleopha natum, patruo Christi, et Maria ejus conjuge, quam sororem Deiparæ aiunt fuisse, affinem nempe (quia mariti sui germana nupta fuerit) imo filiam, non ex Anna et Joakim, sed ex Solome et Joseph, Scimus plures Græcos existimasse S. Josephum, priusquam Virginem Deiparam sibi desponsaret, ex priori aliqua uxore liberos suscepisse: quod alibi refutavimus. Ad nostrum propositum satis est, S. Simeonem S. Cleophæ filium fuisse.

6 Longo tempore Ecclesiam Hierosolymorum administravit S. Simon, qui anno demum Eræ vulgaris cviij, Trajani decima, c. Sosio Senecione iv, et L. Licinio Sura in Cass. martyrium consummavit. Ad quem annum ita scribit Eusebius in Chronico: Trajano adversus Christianos persecutionem movente, Simon filius Cleophæ, qui in Jerosolymis Episcopatum tenebat, crucifigitur, cui successit Justus.

7 Occasionem molumque martyrii eadem ita exponit Eusebius lib. 3 historiæ Ecclesiast. cap. 26. Post Neronem ac Domitianum, sub Trajano, cujus nunc tempora exquirimus, sigillatim per singulas urbes, seditione multitudinis, contra nos excitata persecutio memoratur. In ea Simeonem Cleophæ filium, quem secundum Ecclesiæ Hierosolymitanæ creatura Episcopum supra docuimus, martyrio vitam finisse accepimus. Atque hujus rei testis est ille diem Hegesippus, ejus testimonio sæpius ante variis in locis usi sumus. Is cum de hæreticis quibusdam egisset, addit. Simeonem eo tempore ab his malitiose accusatum, quod Christianus esset, per plures dies multis casum verberibus, ut Judex ipse quique in consilio erant, ejus tolerantia vehementer obstupescerent; tandem haud dissimilem Christi Passioni exitum sortitum esse.

8 Sed commodius fuerit, ipsummet scriptorem E audire ista eadem ad verbum accurate explanantem. Quidam, inquit, ex illis hæreticorum sectis Simeonem Cleophæ filium accusant, quod et ab Davide duceret originem et Christianus esset: itaque martyrio perfunctus est, cum centum et viginti esset annorum, sub Trajano Imp. et Attico Consulari. Addit idem auctor, cum in eos, qui ex regia Judæorum stirpe progeniti essent, inquireretur, ipsosmet Simeonis accusatores, quod ex ea orti essent, delatos ac comprehensos fuisse. Simeonem eundem e numero fuisse illorum, qui Christum viderunt sermonesque illius audierunt, possit quispiam certa ratiocinatione colligere, tum longissimæ vitæ, quam egit, indicio, tum quod Evangeliorum liber Mariam Cleophæ nominat, ejus Cleophæ filium illum fuisse, jam antea dictum.

9 Idem auctor alios ex genere ortos unius eorum qui fratres Salvatoris habentur, cui Judas nomen, prodit ad Trajani imperium superfuisse, post testimonium quod sub Domitiano Christi fidei dederunt. Scribit autem in hunc modum: Veniunt et presunt Ecclesiis ut Martyres, et ex Christi Salvatoris genere orti, et alta in Ecclesia pace facta, ad Trajani usque imperium superstites fuerunt. Quosque etiam, quem antea diximus ex patruo Salvatoris natum, Simeon Cleophæ filium permanit: qui fraudulenter ab hæreticis apud Atticum Consularem eo nomine accusatus est. Qui cum multis diebus acerbas plagas perpetereetur, ita fidei Christi testimonium perhibuit, ut omnes una cum Consulari mirarentur, senem centum ac viginti annorum, ita fortiter tormenta perferre. Tandem mandatum ut in crucem ageretur.

10 Quod ait hic Hegesippus, quosdam ex Judæ, fratris Domini, stirpe ortos, tunc adhuc in vitis fuisse, qui sub Domitiano fidei testimonium tribuerant, hoc ubertus apud eundem Eusebium libro eodem cap. 13 commemorat, quod aliquanto strictius reddidit Rufinus lib. 3 cap. 18 et 19 his verbis: Apud ipsum vero Domitianum, cum jussisset omnes periri, qui de genere David et regia stirpe descenderent, vetus traditio tenet, quod delati sint quidam quasi essent de posteritate Judæ, quem fratrem fuisse Salvatoris secundum carnem tradunt: quique duplici urgebantur invidia, velut qui ex David genere et ex ipsius Christi propinquitate descenderent. Quæ Hegesippus per ordinem his verbis refert: Adhuc autem vivebant quidam de carnali genere Domini nostri, nepotes

D AUCTORES 4. B. martyrium subit an. 107

accusatur ab hæreticis

quod Christianus esset.

E

et ex stirpe Davidis.

fuerat auditor Christi:

F

constanter fert tormenta.

Adhuc tunc vivebant nepotes Judæ fratris Domini.

a Græcis 27 Aprilis:

multum laborat pro conversione infidelium.

creatur Hierosolymorum Episcopus,

filium Cleophæ fratris S. Josephi.

at non generi:

A potes Judæ ejus qui secundum carnem frater Domini dicebatur. Quos quidam delulere tamquam ex David stirpe venientes. Hos Revocatus quidam nomine, qui in hoc missus fuerat, perducit ad Domitianum Cæsarem. Ac paulo inferius: Ad hæc Domitianus, cum neque in eis quidquam criminis inveniret, et utilitatem eorum, quam maxime abire eos liberos jubet.

DUCTIONE J. B. qui an. 96 h- d'eni palam confessi, tamendimissi erant.

Josephi Scatigeri censura fivola,

11 Josephus Scaliger in Animadversionibus ad Chro- nicon Eusebii, ubi hic ad annum xvi Domitiani ista habet, Domitianus eos qui de genere David erant, inter- fici præcepit, ut nullus Judæorum reliquis furet: adnotat: Ex Hegesippo: qui erant de genere Domini, nepotes Judæ illius, qui secundum carnem dicebatur frater ipsius. Ac paulo post illud verus obser- vat ex iisdem Eusebio et Hegesippo, duos eo tem- pore superfuisse de illis posteris Judæ fratris Do- mini. Ac deinde exclamat: Mirum vero istius Judæ fratris Domini Evangelistas nusquam meminisse. Sed omnem admirationem superat, posteritatem Da- vidis eo tempore ad duos tantum redactam fuisse, et, quod cum omni historia pugnat, nullam posteritatem Davidis sub Domitiano fuisse, nisi eos qui a Juda fratre Domini, si quidem nullus fuit, prognati erant. Ita ille, seu solito studio alios allatroridi, seu negligenter expensis aucturum loeis. Demus sanu, quod videtur S. Hieronymus sentire, Judam Apostolum intellegi qui Marci 6. 3 nominatur, ubi dicitur in Iopuau- ter: Nonne hic est faber, filius Marie, frater Jacobi et Joseph et Judæ et Simonis: et possente Scaliger perspicere probare, ejus non fuisse nepotes, illos quorum meminit Hegesippus? Non et alius esse potuit Judas, cujus non sit ob Evangelistas profutum nomen, ut in Actis est Judas, qui et Barsabas dictus? Si Judas ille et ceteri fratres Domini Marci 6 referuntur Apostoli facere, certum est et alios existisse fratres Domini, qui Apostoli non erant. Nam Joan. 7. 3 fratres erant Domini quidam, qui in eum necdum credebant: cum tamen crederent Apostoli. Nec est cura necessario delinuerint unum fratrum Domini nomen exprimi in Evangelio, non magis quam SS. Joachin et Anne parentum Dei- paræ. Nec illi vult sua curquam mirum videri. Alterum, (ut ipsius Scaligeri sensu loquar) mutationem tanti movet admirationem, quod Hegesippus et Eusebium patet asserere, duos illos divitibus superfuisse ex stirpe David, cum præter eos Simeonem dicant ex eadem stirpe or- tum ad Trajanum tempore vixisse, quosque ejus accusato- res, quod ex eodem genere essent, comprehensos.

B quod Judas ille non nomen- tur in Evan- gelio.

C Omittit quoque subit Scaliger de Judæorum Rehamat- archis, sine bello alia captivum Præsidibus, a Salatri- lis urate ad annum Christi 100 Babylone ex Davidis stirpe creatis, ac demum ad nostram uratem in Bagdad civitate. Haustu illa ex viciis Antiorum cam- mentis.

et falso, quasi soli duo tunc de stirpe Da- vid fuerint.

12 Necessarius Callistus lib. 3 cap. 16 S. Simeonis martyrium meruit, eadem fere ratione quo Eusebius, citato ibidem Hegesippo: sed vehementer cum ratio se- felit, dum Judam ipsum scripsit ad eadem tempora pervenisse, quod de ejus nepotibus Hegesippus prædixit De horum sub Domitiano confessione ita scribit: μετά την ήδη πρότερον ιστορηθίσαν άπό τήν τής ής χριστών πίστειος επί Δομτιανού μαρτυρίαν, post id, quod ante exposuit, quorundam sub Domitiano pro ille in Christum peractum martyrium. Illud scribit Hege- sippus, ex eoque Eusebius, ad tempora usque Trajanum superstites fuisse Judæ fratris Domini nepotes, qui egregie fidem coram ipso Domitiano confessi, ab eo li- beri fuerunt dimissi, ut supra dictum.

Non ipse ad Trajanum temp- ora vixit Judas, sed nepotes ejus.

§ II. S. Simeonis Episcopi. M. reliquiæ Bruzellis et alibi.

Hæc de S. Simeonis Ep. M. prosapia, ordinatione,

martyrio, notati, dicta sunt. De reliquiis paucula ad- necienda. In catalogo reliquiarum Ecclesiarum Brundisi- næ, excuso anno MDLXXXIII cum Officio Putranorum ejusdem Ecclesie Romæ approbatis, nominantur quo- que Reliquiæ S. Simeonis Episcopi et Mart. Dicuntur vero reliquiæ, quarum ibi syllabus textur, partim ar- genti, partim antiquo ebore, ac vitreis ampullis collectæ, et decenti oratorio localitæ.

D S. Simeonis reliquiæ Brun- dusti,

ornata:

14 Testatur Masimus, Bononiæ in urbe S. Jacobi Majoris, inquit S. Francisci, aliquas ejusdem S. Si- meonis reliquias extare.

aliquæ Bono- niæ:

15 Bruzellis quoque, Belgii magnifica urbe, in tem- plo Societatis JESU asservantur ac religiose hoc die colitur S. Simeonis Ep. M. calva, aut ejus pars notabilis. Ea quo isthuc modo devenerit, partim ex uris anno CLXXIII super ea re legitime conscriptis, partim ex certis vero- rum gravissimorum testimoniis, edisserim.

notabiles Bru- zellis,

16 Est Lisbornense ordinis Benedictini in Westpha- lia monasterium, leuco una, ut vivit, ab Lystadio urbe distans, in diocesi Monasteriensi, longe antiquissimum, et sacra Reliquiarum thesauri olam locuples. Anno MDLXXIII exercitus Regis Catholici sub Francisco Mendoza Admirante Aragoniæ in Westphalia ac Mar- cha Clevisque liberavit. Equestribus copiis præerat D. Joannes Contreras de Gamarra, Excellentissimi Domini Stephani de Gamarra y Contreras, imper exercitus Præfecti Generalis, mæ Regis Catholici apud vicatos Belgii Status Legati, paterus. Hic tunc equitatus erat Commissarius: quod munus in regio exercitu hui gerere solent, ac partem equitum, puta vicenas trece- nasve turmas sub Magistro equitum ejusque Legato, aut utriusque absente equitatus universum gubernare. Nunc ad antiquatum officium est, equitatus in legiones distributo, quos singuli ducunt Tribuni. Porro D. Joannes Gamarra postea in Ducatu Mediolanensi Cremonæ urbis gubernator fuit, ubi et excessit e vita anno MDLXXVI XVI Novembris.

ab Ab. Lisbor- nensi

15

17 Huic ergo Joannes Abbas Lisbornensis varias Sanctorum reliquias, Martyrum, Confessorum, Virgi- num anno MDLXXIX donavit, interque eos Caput et par- tem corporis S. Simeonis Episcopi et Martyris. Ex- tant tabule de ea donatione confectæ, quibus idem Abbas ac primarii monachorum subscripserunt. In ut primum illum Generosum, nobilium, ac strenuum virum ap- pellant, aliasque honorificis titulis decorant: tum illud libere prædicant, nulla modo quidquam pecuniarum a monasterio eum exegisse. Quæ utinam adinstinæ, sac- erdotumque locorum reverentia, in ducibus militibusque Catholicis semper vigeat! Testantur deinde, pietatis et grati animi ergo, pro spiritali munere, ex animo, sincere et sponte, humiliter et debita reverentia se ei obtulisse et donavisse ante dictas reliquias: et in præ- sentes ex animo omnia prospera, et ut non solum de municeis suis, ad honorem Dei et sanctæ illius Ecclesie Catholice profectum et augmentum, pleu- riam in hoc seculo victoriam reportet; sed et Sanctis illis quorum sacris reliquiis in Christo con- fidit, et celesti Curia in futura, pro multiplici la- bore, optata regno potius, et coronæ æternæ beati- tudinis redimitis, associari mereatur. Amen. Je- tum, anno salutis millesimo quingentesimo nonage- simo nono, octavo mensis Aprilis.

h. Joanni Contreras de Gamarra Duce Itepano dona- ta

liberallter.

F

18 Reliquias illas testantur idem Abbas et monachi, tempore primo foundationis præfati monasterii a Sereno, Carolo Magno Christianorum Imperatore Ecclesie sue donatas, et fideliter repositas, insuper ad a Christi fidelibus ejusdem monasterii et parochiæ usque in hodiernum diem in debito cultu et honore habitas.

cum sanctis precationibus:

anteo illic du- cultu.

19 Abtentis hac ratione reliquias misit postea idem D. Joannes Contreras in Hispaniam ad oppidum quod Torrelaguna dicitur, situm haud multis millibus eis Madritum urbem regiam: erat enim ipse Torrelaguna,

aliquæ Torrel- agunam in Hispaniam misit: pars alius do- nata:

Ana, ubi nobilitas numerosa domicilium habet, oriundus. Asservantur illic ex reliquijs in æde S. Magdolenzæ. Nonnullas tamen Lermæ Duci donavit.

20 At partem aliquam S. Simeonis D. Joanni Manticidor, qui Catholico Regi a consiliis et secretis erat : partem uxori suæ reliquit D. Adrianzæ de la Torre. Quæ calvæ partem et ossicula quædam, itemque os unius e sanctis Innocentibus, præ ac honoratæ Virgini

Annæ Thomsæ dedit, hæc ecclesiæ Societatis Jesu Bruzællæ. Id quod dicta D. Adriana et Anna publico scripto testatæ die xii Januarii ccccxciii. Quam postremam donationem actis publicis moudori, iisque testimonia Abbatibus Lisbornensis, et Adrianzæ Annæque inseri, curavit Joannes de Zealandre Societatis Jesu Sacerdos, anno eodem ccccxciii, ut videre est in archivo collegii Bruzelensis.

DAUCTORE J. D. pars Societati Jesu Bruzællæ.

DE SANCTIS MARTYRIBUS LEONTINIS IN SICILIA.

G. II.

CIRCA AN. CR. CCLV. XVII FEBRUARII.

Leontinorum in Orientali Siciliæ ora urbem esse, et ipsam Leontinos appellatam, paucis a mari passuum millibus sitam, diximus ii Februarii in Vita S. Rhodippi, ejusdem urbis sub seculi quarti initium Episcopi. Octavius Cajrtianus noster ex Tabulis Leontinis, et Officiis Ecclesiasticis a Paulo Puppi v probatis, hæc tradit ut xiiii Februarii in Martyrologio Siculo : Apud Leontinos plurimorum sanctorum Martyrum, qui sub Armato et Tertullo Siciliæ Consularibus, diversis affecti suppliciiis, triumphales palmas adepti sunt. Ferrarius etiam in Catal. SS. ista habet : Leontinis in Sicilia plurimorum sanctorum Martyrum sub Tertullo Præside interfectorum, citatque Acta SS. Cleonici et Stratonici Martyrum sub Armato et Tertullo Præsidibus. Imo tam horum quam illorum martyrium continetur in Actis SS. Alphii, Philadelphi et Cyrini Martyrum x Man illustrandis : ea nacti sumus anno ccccxxii Panormi excusa : quæ e Græcorum præcis monumentis in Latinum reddita esse scribit Baronius ad xii Julii litt. G.

Baron. Martirum natalis 18 Febr.

Acta in Vita SS. Alphii, Philadelphi et Cyrini.

Persecutio apud Leontinos Armati et Tertulli

2 Ante S. Rhodippam jam memoratum, Episcopus Leontinorum fuit S. Neophytus, qui Kalend. Septembris colitur, antea Alexander dictus, cujus mater, ut in illis Actis legitur, Neophyta nomine, soror fuerat B. Isidoræ matris Theclæ, quæ duæ sorores multa certamina susceperunt, et tormenta sustinuerunt pro nomine Domini nostri Jesu Christi, et vita privata sunt ab impio et iniquo Armato, qui ante Tertullum metropolis principatum gessit. Coluntur SS. Neophyta et Isidora xxii Aprilis, et S. Thecla Virgo x Januarii, ad quem diem ejus Vitam dedimus. De eisdem et Armato Præside ita in Actis iisdem loquitur Alexander, seu S. Neophytus : Scitote quod mater Theclæ meæ cognatæ et Neophyta mater mea ipsam magni nominis Trinitatem sanctam annuntiantes, et sempiternum Deum colentes, post multa tormenta decesserunt ab hac vita sub Armato, qui ante Tertullum Dominum meum, principatum gessit in hac metropoli.

3 In hac Armati Præsidis persecutione multi Leontini ex urbe profugerunt : secuti alii, cum Tertullus homo crudelitate barbarus et successisset. Hinc cum ex Julis apud Leontinos habitantibus cujusdam filius uxorem se insidente, per SS. Alphium, Philadelphum et Cyrinum in viam, cum hi captivi ad illam urbem aufererentur, esset liberatus; ipsius pater ac mater, ut in illorum Actis habetur, et fratres atque cognati Sanctos interrogarunt, dicentes : Quid nobis servis vestris imperatis, ut id agentes baptizemur? Aufugerunt enim hinc omnes Christianorum, et Episcopi et Presbyteri, relicta ecclesia ubi baptizantur propter metum Tertylli, qui multos Christianos perdidit et hic et in omni Siciliæ loco propter fidem vanorum idolorum. Plurimi ex his Christianis, relicta urbe Leontinorum, fugerunt ad castellum Menæum, quod Meza; Diodorus Siculus, Ptolemæus, alique dicunt, antiquum oppidum in interiore situm Sicilia, qua iter Leontinus versus meridiem est. At memorati Judæi et Christiani facti, et pro fide Christi Martyres coluntur ix Aprilis.

ob horum servitium fugam Christianorum,

castellum Menæum -

Februarii. T. III.

4 Hos Christianos comprehendendi manlatum S. Neophyto, sive Alexandro, Tertulli Consiliario, cum necium publice Christi fidem esset professus, datum hujusmodi narratur in eisdem Actis : Cum hæc inter se collocuti fuissent moudori, iisque testimonia Abbatibus Lisbornensis, et Adrianzæ Annæque inseri, curavit Joannes de Zealandre Societatis Jesu Sacerdos, anno eodem ccccxciii, ut videre est in archivo collegii Bruzelensis.

mandatum eos comprehendendi datum Alexandro

se excusanti,

5 Alexander, seu S. Neophytus, divi jussu SS. Alphii, Philadelphi et Cyrini ex urbe ad latebras aliquas recessit, dum interim dicti tres fratres martyrii palma coronati sunt, uti et S. Epiphania Alexandri uxor, cujus dies natalis a Suedis adscriptus est xii Maii, in Martyrologio Romano xii Julii. In confessione fidei Christianæ præterea interempti sunt SS. Stratonicus et Cleonicus, quibus dies xxiv Julii sacer est. Horum martyrio narrato, hæc subduntur : Post aliquot dies profectus est Tertyllus cum exercitu multo in castellum, quod dicitur Menæum, ubi Christianos interemit qui erant ex Leontinorum metropoli, et alios ibi existentes, atque inde Christianorum nomen penitus eradicavit, ut impius Valerianus mandaverat. Fuzellus deca. I Rerum Sicularum cap. xi affirmat Menæum arcem adhuc habere et memia antiquissima. Duo nulli passuum ab hoc oppido fons est, de quo Vibius in Catalogo Fontium : Menais Leontinorum, per quem cives ejus loci timent jurare. Consulit Cluverium lib. 2 Sicilia antiquæ cap. 8, ubi tradit hanc fontem sapius lacum et stagnum, sive crateres ebullientes Palicorum vocari, et tam fontem quam oppidum Menæum in agro Leontinorum esse. De eo fonte etiam actum ad Vitam S. Agathæ v Februarii.

et fugienti :

F

Martyres occisi ab exercitu Tertulli

6 De tempore persecutionis xii Julii in Martyrologio Romano ista leguntur : Apud Leontinos S. Epiphaniæ, quæ sub Diocletiano Imperatore et Tertullo Præside uberibus præcis reddidit spiritum. Ubi annotat Baronius, hujus agones descriptos haberi in Actis sanctorum Martyrum Leontinorum Alphii et soriorum, ex quibus sub Derio potius passam fuisse colligi posse videtur, non sub Licinio, ut ibi men-

in persecutione Decii,

A dose ponitur. Imo S. Epiphania maritus Alexander, tum Neophytus dictus, ut in *Lectonibus* propriis a Paulo v Pontifice approbatus legitur, xxvii Decemb. anni cclviii temporibus Valeriani et Gallieni Imperatorum, ab Apostolo Andrea apparente in Leontiorum Episcopum consecratus est, postquam spatio quatuor annorum in spelunca delitasset, et impius

Tertyllus, ut in saepe dictis Actis habetur, peractis jam quatuor annis post mortem SS. Alphii et sociorum misere perisset: ut martyrium tam illorum quam horum Martyrum Leontiorum, ad iustitiam Imperii Valeriani et Gallieni videatur referendum: sub quibus persecutio Decii fuit continuata.

DE SS. LEONE ET PAREGORIO MARTYRIBUS PATARÆ IN LYCIA,

Commentarius prævius.

G. H.

XVIII FEBRU.

SS. Leo et Paregorius Pataræ in Lycia passi.

tempore Lolliani Proconsulis Asiæ.

Graci in magnis Menæis, Anthologio, et Vitis SS. Cytheræo editis celebrant xviii Februarii anniversario divini officii cultu festum S. Leonis Pontificis Romani, ut supra in syllabo Prætermissorum monuimus. Eidem Leoni in Menæis et apud Cytheræum alter adjuvatur Leo Martyr, cum Paregorio itidem Martyre, qui Pataræ, urbe maritima et Episcopatu provinciæ Lyciæ, pro confessione fidei Christianæ martyrium subierunt. Fuit tempore Imperatorum Ethincorou, Pataræ simul et Olympi, vicinæ ibidem urbis, Episcopus S. Methodius illustris scriptor, ac postea Tyri in Phenicia prima, quem ait S. Hieronymus de Script. Eccl. cap. 83 in persecutione novissima Chalcide Græciæ martyrio coronatum. De quo agendum est xviii Septemb.

2 In qua autem persecutione hi Martyres certamen compleverat, non auge liquet. Acta solum habent, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας τὸν ἀστυκράτην Ἀλλυριῶν ἐπὶ βραχίλων κληροδοῦντα παραγενέσθαι. Proconsulem Lollianum illis diebus ab Imperatoribus electum venisse in Asiæ. Sed quando id factum fuerit, necdum observare licet. Nota est Consularis Lollianorum familia, ex qua anno Antonini Pii vi, Christi cclv, Lollianus Avitus cum C. Gavio Maximo Consul fuit. Julius quoque Capitolinus, in Pertinace oī per Lollianum Avitum consularem virum, patris patrona, ducendi ordinis dignitatem petiisse Pertinacem, postea sub finem anni cxcv creatum Imperatorem, quem tam aggressus Lollianus Consularis, quod contra promissum fueret, necessitatis rationem recepit, ut idem Capitolinus in Pertinace asserit. Fuit et Lollianus Avitus Consul cum Tito Claudio Pompeiano anno xvi Severi, Christi cax, ut biennio posten Consulis fuerunt Q. Epidius Rufus Lollianus et Pomponius Bassus. Didus Julianus etiam, qui Imperium contra Severum assumptum mensibus duobus et diebus quinque tenuit, gladiatores Capuæ jussit armari per Lollianum Titianum, et Claudium Pompeianum

C o Terraciniensi ad principatum evehit, ut de eo scribit Aelius Spartianus. Iam inter xxx tyrannos, qui tempore ferme Gallieni et Valeriani extiterunt, a Trebellio Pollione quartus collocatur Lollianus, qui Posthumio intercepto in Galliis Augustus proclamatus est. Et hæc sufficiunt de familia Lollianorum, quorum aliquis in Asiæ ab Imperatoribus missus sit Proconsul. Nam e duobus Proconsulibus qui in Notitia Imperii Orientis designantur, alter Egypto, alter Asiæ præerat: et quemadmodum sub Proconsule Egypti numerabantur quinque Præsides, ita per Asiaticam ditionem septem, scilicet Præsides Pisidiæ, Lyciæ, Caris, Insularum. Non autem in Actis appellatur Præses, seu Græce ἐπιστάτης, προϊστάς, ἡγούμενος aut parus dignationis vocabulo, sed ἰνίτροπος, Procurator, ut qui pro Præside Lyciæ in illa urbe negotiis publicis esset præpositus. Ad Gallieni et Valeriani Imperium posse referri SS. Leonis et Paregorii martyrium, vel inde verosimile videri potest, quod Proconsul ab Imperatoribus, velut simul regnantibus electus dicitur, et Lollianum plures fuerunt, et Pataræ salubrum deorum cultus

admodum vigeret. Quæ tamen omnia alius forsitan Imperatoribus possunt adscribi.

3 Dies obitus non unus utriusque. Nam aliquandiu ante S. Paregorius interemptus fuerat, quam S. Leo comprehenderetur: Et silent Acta ipsam diem mensemque, quo jussi sunt. In MS. Græco hic præfigitur titulus: Ἀθροῖς τοῦ ἁγίου Λέοντος καὶ Παργουρίου μαρτυροῦντων ἐν Πατάροις τῆς Λυκίας πρὸ μῶς Κελευθῶν Ἰουλίου. Certamen S. Leonis et Paregorii, qui martyrium subierunt Pataræ urbe Lyciæ pridie Kalendas Julii: quo die in nullis prorsus tabulis Ecclesiasticis eorum nomen reperimus inscriptum. Hæc Acta Græca nacti sumus ex MS. codice antiquo Mediceo Regis Franciæ, ab auctore, ut videtur, ferme curato scripta; quæque multo ampliora sunt, quam quæ ex Metaphraste Gentianus Heretus Latine vertit, et ceciderunt Lippomanus ac Sarius ad xviii Februarii: quo etiam die post S. Leonis Magni Pontificis Romani encomium, ut dicimus, referuntur in Menæis Græcorum et apud Cytheræum ἐν βίαις ἁγίων, cum illustri hæc ex Actis epitome:

4 Eadem die memoria sanctorum Martyrum Leonis et Paregorii Pataræ in Lycia passorum. Ex his B. Paregorius multis tormentorum generibus palam sili in immortalis vitæ comparavit, et in Christo accepit. Laudatissimus vero Leo solus relictus, et hanc a Martyre separationem recogitans, gemit et lamentabatur, quod non esset eorum assecutus, cum unum idemque utriusque esset stylum certaminis propositum. Unde in locum, in quo corpus Martyris Paregorii jacebat projectum, egressus, ardebat animo, lacrymisque serio litabat. Inde postea digressus, locum, ubi idololatrarum conventus et celebritas peragebatur, ingredi est prohibitus. In ascetica vero dum persistit vita, majore spiritus ardore accenditur: infinitusque lucernas et arduentes cereos, manibus confregit, pedibusque proculcavit. Quapropter comprehensus, urbis Procuratori sistitur, et interrogatus Christum verum Deum prædicat. Crudis hominis nervis vehementer et ultra modum caditur, sed supplicia, tanquam alius pateretur, patienter tolerat. Dein hereticis traditus, verberatus et raptatus super profundum quendam et præcipitem torrentem trahitur, permissus vero suam precationem absolvere, spiritum Deo tradidit. Licetores mox arreptum venerandum ejus corpus ex alto demittentes, in profundam terræ voraginem dejecerunt: et sic martyrium ejus est consummatum.

5 Hæc ibi. In Menæis adduntur hi versus cum allusione ad utriusque nomen:

Παργουρίου σάρκα δὸς ἐς αἰκίας,
Ἐχτι παργουρίμα τὰ στήθη μέγα.
Ἐλέως ἀνδρῶν ἰσχυρὸν ἐκ Θεοῦ Λέων,
Ἐδέξαι βραχίας ὡς λίων ἑκατέρη.

Paregorius dato in vulnera corpore,
Pro corona accipit magnam consolationem.
Supernum a Deo robur trahens Leo,
Attracto vigora instar Leonis perseverat.

Est autem Græcis παργουρία consolatio, et παργουρίματτα

D sub Valeriano et Gallieno continuata:

referuntur ad 30 Janii.

in Actis MSS. E

18 Febru. in Fastis Græc.

cum hac epitome Vitæ,

F

et hoc curmuc:

pro Præside Lyciæ,

adjudicante mortis Procuratore urbis Pataræ.

A *patra dicebantur, ubi quid intus ageret chorus, quod tamen in theatro audiebatur, et auditores recreabat.*

a Latinis 16
febr.

6 *E Latinis Constantinus Felicius eos adscriptis diei xvi Februarii his verbis: Leo monachus et Paregorius, qui tamen diversis temporibus Patarae a Lolliano Proconsule sunt martyrio affecti. Fuit Leo pius et asceticis exercitiis addictus, ut vel ideo monachus habeatur. Dein jussu Procuratoris Patirensis sunt intercepti, quo tempore Lollianus Asiae erat Proconsul datus.*

et 18 febr.

7 *Molanus ad xviii Februarii haec habet: Pataris sanctorum Martyrum Leonis et Paregorii: Ferrarius in SS. generali Catalogo: Patarae in Lycia sanctorum Martyrum Leonis et Paregorii. Qui eorum etiam meminim in Topographia verbo Patara, τὰ Ἱεζαρὰ appellat Ptolemaeus, ἐν Ἱεζάρῳ; in Actis legitur.*

VITA

auctore antiquo, ex MS. Graeco,
collata cum Metaphraste.

CAPUT I.

S. Leonis desiderium martyrii exemplo
S. Paregorii, captivitas.

B **V**ariae quidem sunt diaboli machinae adversus servos Dei; magis varia autem et major est propensio Unigeniti Dei a in suis ministros. Nam ille quidem non carnem et sanguinem objicit iis, qui sunt natura Christiani, sed spiritalia nequitia; Christi autem auxilium suos domesticos fidei efficit fortiores adversus diabolum. Satis vero probatur id, quod dictum est, ex generosorum Martyrum Leonis et Paregorii tolerantia. Nam cum B. Paregorius fuisset prius consummatus in tolerantia in Domino, et multorum laborum requiem invenissent regnum caelorum, beatus Martyr Christi Leo, certamen, quod ille compleverat, beatum esse ducebat: ipse autem afficiebatur magno dolore, quod non fuisset consecutus idem certamen, cum esset communis via eis proposita.

gre fert cultum Scrapidis:

2 Illis vero diebus contigit Proconsulem Lolliannum, electum ab Imperatoribus, venire usque ad eos, cum eo tempore penes Procuratorem urbis, qui erat Pataris, regimen foret. Celebraus autem secleratus Procurator diem festum Scrapidis, et congregans concilium impiorum, consultabat adversus Christianos, cogebatque omnes ad cultum insanum idolorum. Cum multi vero concurrerent, ac metu humano tenerentur, aegre tulit quidem B. Leo, ne audire quidem sustinens impiorum audaciam. Apud se autem disserens, egressus est ad locum, in quo jacebant reliquiae beati Martyris Paregorii. Cum autem fuisset in illo loco, in quo peragebant festum execrandum et impium, qui eo digni erant, unusquisque eorum, qui videbant, tam ex ipsa matura actione, quam ex vultu et veste, et ex eo, quod non assentiretur malis, quae ab ipsis fiebant, existimabat eum esse Christianum et plane reverendum.

ritam apostolicam agit

3 Erant enim ei moderata omnia, asceticam enim vitam exercebat a juventute: et ideo deditus fuerat continentiae, castitati et temperantiae. Indumentum autem ejus erat ex pilis contextum, et plane re ipsa vitam amulabat Apostolicam, et fuerat imitator S. Joannis praecursoris et Baptistae. Cum ergo accessisset ad locum ei propositum, et preces fudisset consuetas, domum est reversus: et cum fuisset ingressus, ac de more precatus, pane sumpto, manebat apud se, nihil aliud meditans, quam praecleara facta ipsi Paregorii.

Genes 37

4 Cum haec autem apud se animo agitaret, paululum in somnum est resolutus, ut rerum sibi futurarum gloriam adspiceret. Quomodo enim Patriarcha Joseph vidit, quae a Deo essent sibi inferenda; ita

etiam B. Leo vidit b per Spiritum sanctum rerum sibi futurarum eventum. Visus est ergo videre, cum esset vehemens tempestas, et torrentes magno impetu defluerent, Paregorium et se stare in medio torrente: et licet esset flumentum valde periculosum, se projicere et accurrere ad beatum Martyrem Paregorium, qui ingrediebatur iter ad martyrium. Itaque postquam visionem adspexisset, excitatus, apud se eventus faciens conjecturam, coniecit ea, quae erant eventura. Seipsum autem beatum pronunciabat, quod aliquanto tempore versatus esset cum B. Paregorio.

D
EX MSS. CO. EVO
b

revelatione caelesti excitatur ad martyrium exemplo S. Paregorii:

5 Deinceps ergo ad eum accedebat, tamquam ad fidelissimum aliquem socium certaminis, neque clamabat, sed per medium forum, et per id, quod dicebatur c Tychaem: et cum venisset ad locum, videt lucernas et cereolos accensos circa delubrum: et eorum quidem, qui accenderant, misertus est, ut qui decepti essent, absurdissimum aestimans eorum impietatem. Cum propius vero accessisset, contrivit lucernas suis manibus, et cereos conculcavit pedibus, eis dicens: Si deos existimatis habere vires, seipsos defendant. d Haec autem actio B. Leonis viam sternebat ad martyrium ei eventurum. Precibus igitur Deo oblatis, propositum peragebat iter.

c
dejicit lucernas ad viola accensum:

d

6 Mystae autem iniquitatis, coetu congregato impiorum, clamabant adversus S. Leonem, ut qui averteret a Fortuna in civitatem oblatam benevolentiam. Cum vero crevisset tumultus, et fama esset per totam civitatem ejus quod factum fuerat, et pervenisset ad aures Procuratoris, qui tunc administrabat rempublicam, sua usus iniquitate, jubet milites observare ejus reditum, et virum comprehendere. Et ille quidem est reversus, apud se considerans id quod erat eventurum, oculos mentis ad Deum extollens. Milites vero cum prope accessissent, et eum apprehendissent non resistantem neque tumultuantem, adducunt eum ad Procuratorem. Ille vero tamquam immanis quaedam fera, vorans sanguinem, plenus furore, movebatur adversus Martyrem e considerans secum nequaquam actionem eam permittendam esse, et causa Christiani fieret istius audaciae, et everisionis idolorum Gentilium.

E

e

a *Graeci dicunt τοὺς Ἱουδαίους ἀνομίτας ποταμὸν in Judaeos ministros propensio. Gentianus legitur τοὺς ταυρῶν ἀνομίτας quae lectio forsitan melior. — b Graece δὴν θύραρον εἶπον, per patrem sanctum — c Ita Antiochia templum Fortunae dicebatur, fuisse appellatum Tychaem, dicitur 1 Februarii post Vitam S. Ignatii § 2, cuius corpus in eo templo fuit collocatum. — d Reliquiae hujus numeri desunt apud Metaphrastem. — e Reliquiae iterum desunt apud Metaphrastem.*

F

CAPUT II.

S. Leonis constantia in fide Christi profertenda inter minas et verbera.

Postquam autem vidit prope esse B. Leonem, statim ei objecit audaciam, qua usus fuerat adversus lucernas, dicens: Mihi videris, o senex, vel ignorare vires deorum coelestium, quod eorum evertas religionem: aut insanire, ut qui facias praeter id, quod videtur divinis nostris Imperatoribus: quos secundos servatores et deos optime facientes nos vocamus. Ad haec dixit Leo sanctissimus: Multos caelestes deos dixisti, o Procurator. Veritas autem non ita habet: est enim unus Deus caelestium et terrestrium, Dominus noster Jesus Christus, Filius Dei, qui non habet opus, ut sic celatur ab hominibus. Spiritus enim contritus, et anima, quae consuevit humiliter de se sentire, sunt apud Deum in magna existimatione. Lucernae autem et cerei, qui circa simulacra accenduntur, sunt vani et inanes: quoniam sentire non possunt lapis et aes et lignum, quae ab hominum arte sunt extracta et fabricata. Si vero, o Procurator

profertur fidem Christi:

tridit superstitiosum deorum,

A o Procurator, eum qui vere est Deus intelligeres, non hanc materiam nullo sensu præditam honorasses honore suffituum. Cessa ergo in his frustra laborare, et lauda Deum universorum, et ejus Filium unigenitum, Dominum nostrum Jesum Christum, servatorem mundi et opificem animarum nostrarum.

B Ad hæc dixit Procurator : Non respondisti in presentia ad crimina quæ tibi obijciuntur, sed alia dixisti pro aliis. Nam cum de iis accuseris, prompto et alacri animo doces de Christianismo. Diis autem gratia, qui non siverunt te latere, cum hæc ausus fueris. Aut ergo agnosce deos, et imple eorum sacra, eorum qui adsunt parens sententiæ; aut da pœnas eorum, quæ ausus es admittere. Ad hæc dixit Martyr : Mihi quidem fuisset jucundum, ne unum quidem aut alterum hic esse lapsam a cœlesti cognitione, non sane tantam multitudinem. Quoniam autem video multos impie insaniisse, ne putes me esse unum ex his cum sim Christianus. Ego enim, qui intus habeo præcepta Apostolica, his utar ad obedientiam. Sin autem propter hæc pœnas a me exigis, ne differas. Non enim propter tormentum, quod a vobis existatur gravissimum, caveo : sed omnia sum paratus sustinere, ne quis det diabolo in nos locum aliquem. Sin vero non omnes eadem, quæ nos, sentiunt, hæc sola vita vivent. Futura enim vita acquiritur per has afflictiones. Sic enim dicit Scripturam, angustam et arctam esse viam, quæ ducit ad vitam æternam.

9 Dixit Procurator : Si tu ergo confiteris angustam et arctam esse viam, quæ est apud vos, transi ad nostram, quæ est lata, et melior. S. Leo dixit : Non eam dixi esse alio arctam, ut non capiat eos, qui illam ingrediuntur : multi enim pulcherrimam hanc viam sunt ingressi. Sed dicta est angusta, quæ cum afflictione, angustia et necessitate et pro justitia persecutione initur ab iis, qui ad eam accedunt. Iis vero, qui ea sua sponte suscipiunt, fides est latissima, deducens ad proprias virtutes. Cur autem non pronuncias, viam quidem, quæ apud nos dicitur angusta, esse latissimam ad salutem; cum didiceres, quod ex fide unius parentis nostri Abraham, multitudo innumerabilis justificatur in fide, requiescens in ejus sinu : viam vero, quæ est apud vos lata, esse angustam per incredulitatem? Est autem hoc verum. Virtutes enim, cum sint diversæ et latæ, sunt imperitis arctæ et inaccessæ.

10 Hæc ergo et his plura disserente S. Leone, et Christianismi rationem strenue confirmante, impiorum Judæorum et gentilium exclamavit multitudo, rogans ne ei concederet loqui, quæ vellet. Dicit autem Procurator ad ea, quæ dicta sunt a multitudine : Ego nunc ei do potestatem loquendi libero, et communem amicitiam pollicor, si diis pareat. Dixit autem S. Leo : Si memorum quidem verborum oblitus es, o Procurator, recte rursus interrogas. Si vero meministi, scias fieri non posse, ut assentiar adorandos esse deos, qui non sunt natura. Tunc his verbis ira motus, jubet caeli flagris venerandum corpus Martyris. Cum autem multitudo phagarum esset innumerabilis et major, quam ut id sustinere posset humanum corpus, fortissimus athleta Christi Leo, ad nihil plane eorum, quæ fiebant, movebatur, ne minimum quidem emittens suspirium : desiderium enim convertebat ad Dominum.

11 Dicebat autem Procurator : Parva sunt, o Leo, hæc, quibus affectus es, tormenta, si conferantur cum futuris. Mihi igitur pare, et diis offer, quæ sunt lege constituta sacrificia. Dixit S. Leo : a) Judæx, quod sæpe prius dixi, non recensabo rursus dicere : Neque hos novi deos, neque unquam in animum inducam, ut eis sacrificem : ut qui sciam præcepta utilissima sacrarum Scripturarum. b) Ad hæc dixit

Procurator : Hoc solum dic : Magni sunt dii, et liberaberis. Parco enim tibi, tuam respiciens canticum, et alium, qui tibi adest habitum corporis. Dixit ad hæc S. Leo : Hoc ipse quoque dixerim, eos revera esse magnos et idoneos ad perdendas animas, quæ ipsis credunt. Dixit ira percitus : Jubeo te trahi per petras, tanquam furore correptum, et sic mori. Dixit B. Leo : Quivis mortis modus est mihi jucundus propter regnum cœlestis. Eam enim voco vitam et salutem, quæ, postquam hinc excessero, dabit mihi ut habitem cum Sanctis. Dixit Procurator : Pare edicto et dic : Quia sunt dii servatores. Quoniam es aliqui cito moriturus.

a Ita Gentianus Græce O'pseleas: An Procuratoris forsam nomen? — b Metaphrastes addit: Tu enim, qui cœlum et terram non fecerunt, percant a facie terræ.

CAPUT III.

S. Leonis martyrium, sepultura.

Dixit S. Leo : Videris mihi esse valde imbecillus, qui solum assidue mihi verbis mineris, præter verba autem nihil facias. Cum vero propter hæc seditionem agitasset multitudo, perturbatus Procurator jussit Sanctum quidem capi pedibus, trahi autem in torrentem, in eo ultimam daturum supplicium. Cum itaque sententiam pronunciasset Procurator, statim servi peccati B. Leonem traxerunt ad torrentem inhumane et crudeliter.

13 Tunc sciens esse impletum suum desiderium, ad Deum extollens oculos, sic cepit dicere : Ago tibi gratias Pater Christi, quod me non diu separaveris a famulo tuo Paregorio, sed velocem mihi occasionem dederis eum sequendi. Lætor ergo iis, quæ facta sunt : quod pro meis prioribus peccatis vinctum idoneum accipio martyrium, et quod in manus Angelorum tuorum meum trado spiritum, in eternum liber conservandus a judicio improborum. Atque pro iis quidem, quæ in me sunt, esto iis, qui ausi sunt, propitius : eis autem concede, ut te agnoscant Deum universorum : quoniam non vis mortem peccatoris, sed penitentiam : a et ob passionem nostram tribue facilem tolerantiam in Christo Jesu Domino nostro, quorum gloria et potestas Patri in sæcula, Amen. Postquam autem Amen magna animi alacritate clamitans eum gratiarum actione repetisset, spiritum Domino reddidit.

14 Tunc ministri iniquitatis corpus Sancti super excelsum attollentes lapidem, in profundam terræ voraginem dejecerunt. Corpus vero delapsum nequam est dispersum, sed tanquam esset quiete eo deportatum : visum vero est paucis ex asperitate puncturas accepisse. Hoc igitur pacto generosissimus Leo, superato diabolo egregias coronas promeritus est. Quia vero justum erat, ut magnificentia rerum gestarum ad singularem ejus honorem conservaretur, et memoria beneficiorum in probationem earundem rerum extaret, ipse locus hucusque permanet : qui prius quidem, quando corpus Sancti eo deportatum est, præceps erat et inaccessible adeo, ut ex sola inspectione periculum minaretur : tunc vero per Sanctum redditus est firmus ac stabilis, omnique periculo carens. Frequenter enim et viri et femine ac cetera animalia vi aberrando, in illud præcipitum adducuntur, et ne brevissimum quidem sentiunt laborem. Et maximum quandoque vehiculum cum jumentis trahentibus delapsura, ab omni immixtissimum periculo permansit. Et hic quidem locus divinitus ea commoluitate dotatus est.

15 At religiosissimi Fratres cum festinatione auferentes corpus sanctissimi Martyris, mirabantur faciem ejus adeo venustam apparere, ac quasi subridere, reliquum vero corpus rubicundum, et quasi ab agone pulvere leviter respersum. Abluerunt igitur aqua

fortis in metu pœnarum :

Math. 7. 16

docet ad salutem viam esse angustam :

exditur flagris :

convulsus interminuas, et perinas :

adjudicatur morti :

E trahitur ad torrentem : orat Deum, etiam pro persequentibus :

1 Tim. 2 a

moritur,

Corpus in profundum præcipitum dejicitur :

F

dein aberrantibus non periculosum

reperitur deinde et revolutum,

a

b

sepelitur,
A aqua et magna cura deposuerunt, discesseruntque cum gratiarum actione laudantes Deum, qui tam generosam perseverantiam beato Martyri concessit, petentes ut sorte ejus et habitatione digni efficiantur in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, cui

gloria et potestas in secula seculorum. Amen. D

a Reliquis omissis hæc solum habet Metaphrastes, aut certe Eupomianus et ex eo Surius. Quin etiam cullibet qui invocat nomen meum, condona Domine sua peccata et colloca eum ubi videat lucem vultus tui. Quoniam tu es Deus solus, pater et multæ misericordiæ: et te decet gloria in secula seculorum, Amen.

EX MS. GRÆCO.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS

MAXIMO COMITE REI PRIVATÆ, CLAUDIO CLARISSIMO,
EJUS FRATRE, PRÆPEDIGNA CLAUDII UXORE,
ALEXANDRO ET CUTIA FILIIS,

Commentarius prævius.

J. D.

AN. CHR. CCXCV.
XVIII FEBRU.

Martyrum horum memoria in Martyrologio:

Quinq; in Martyres, Maximus Comes rei privatæ, Claudius Clarissimus ejus frater, Præpedigna Claudii uxor, Alexander et Cutia, horum filii, grata commemoratione celebrantur XII Kalend. Martii, ut omnia fere Martyrologia testantur. *Vetus Romanum a Rosweydo editum ita habet: Et Romæ Martyrum Claudii Præpedignæ, Alexandri et Cutiæ, et Maximi. MS. monasterii S. Martini Treviris: Et Natale Maximi, Claudii, et uxoris ejus, qui jubente Diocletiano incendio concremati sunt. Fustus Usuardus: Civitate Ostia sanctorum Martyrum Maximi, Claudii, et uxoris ejus Præpedignæ, cum duobus filiis, qui cum essent præclarissimi generis, jubente Diocletiano sunt tenti, atque in exilium deportati: deinde incendio concremati, odoriferum sacrificium martyrii Deo reddiderunt. Aliquanto distinctus Martyrol. Romanum: Apud Ostia Tiberina sanctorum Martyrum Maximi et Claudii fratrum, et Præpedignæ uxoris Claudii, cum duobus filiis Alexandro et Cutia: qui cum essent etc. ut Usuardus, ac deinde: Quorum reliquie in flumen projectæ, et a Christianis perquisitæ, juxta eandem civitatem sepultæ sunt.*

2 Luculentiori adhuc encomio eum celebrant Beda vulgatus, Ado, Notherus, et innuere videntur, S. Maximum non esse cum ceteris concrematum, ita enim habent: Et postmodum tenti sunt, jubente Diocletiano, a judice impio Julio. Et Claudius quidem cum uxore sua et filiis deportatus in exilium, deinde incendio concremati odoriferum sacrificium martyrii Deo reddiderunt, ac sic postmodum apud Ostiam in rheuma jactati sunt: quorum reliquias Christiani perquisitas juxta civitatem sepelierunt. *Idem indicare videtur MS. Centulense, Brilæ quoque præferens nomen, quod*
C*ita habet: Romæ sanctorum Martyrum Claudii et uxoris ejus Præpedignæ et filiorum Alexandri et Cutiæ, et fratris Claudii, nomine Maximi: qui cum essent præclarissimi generis, agente fratre eorum Gabinio Presbytero baptizati sunt a Caio Papa, et postmodum a Diocletiano diversis modis perempti sunt. Distinctus Petrus de Natalib. lib. 3 cap. 134. Et Maximus quidem capitalem sententiam accepit, Claudius vero cum conjuge et filiis in exilium deportatus etc. Canisius quoque S. Maximum decollatum scribit. Quæ Usuardi, eadem ceterorum fere Martyrologiorum sententia est, verbis aliis expressa, ut et Maurolyci, ac Galesini. Felicius scribit post diuturnum exilium concrematos, cui Acta haud satis suffragantur. In uno MS. consignatus eorum natalis XIX Februarii, librarii errore.*

nomina varie expressa:

3 Nomina quorundam varie ab nonnullis auctoribus exarata: S. Cutia, vel forte Cutias, etiam Cuthia appellatur, Cineus, Cineanus, et apud Canisium Curia, qui et pro Alexandra Alexandriam ponit. Maurolycus pro Maximo Marinum habet. Præpedignam, Glinus Propedignam vocat, MS. quoddam Prædignam, aliud

Probedignam, quædam Præpidignam, Galesinus iis Primum adjungit, ut in manuscripto codice legerat. Nulla ejus in actis mentio. Qui S. Claudia tributur Clarissimi titulus, eo in Notitia Imperii Occidentalis insigniuntur Consulares provinciarum et Correctores ac Præsides, præterquam Dalmatiæ, qui Perfectissimus vocatur. In eodem Notitia agitur de officio Comitatus rei privatæ, vel rerum privatarum, quod egregie explanat Gvidus Pancirolus. Illi autem Comiti titulus Illustris tribuitur.

an Primus socius?

duorum dignitatis titulus:

4 Horum conversionis martyricæ historia summam exposita est in Actis S. Susannæ Virginis ac Martyris, quæ ad XI Augusti edita a Surio, sed phrasè exposita. Nos ea acta primævo stylo descripta habemus in vetustis duobus optimæ notæ exemplaribus, quorum alterum fuit collegii Fuldensis, continensque cum tertio MS. monasterii S. Maximini Treviris, et Bonino Mombrutio. Recenset eadem Baronius tom. 2 Annal. ad an. 294 et 295 ex quatuor MSS. Nos omisso postremo capite, quo de ipsius Susannæ martyrio peculiariter agitur, priora omnia, quæ ad hos communiter spectant, hic damus.

E

Acta unde hæc edita?

5 Quando martyrium consummarint, intelligi potest ex S. Cuii Papæ Sedis tempore. Nam post S. Susannæ necem, ab eodem die (ut est in fine actorum ejus) cœpit B. Caius Episcopus in eandem domum introire, ubi gladio fuerat percussa, et sacrificium Domino Deo suo offerre pro commemoratione B. Susannæ et populo: quia domus ad domum B. Gabinii Presbyteri jungebantur et Cuii Episcopi. Ab eodem tempore jam tale erat signum Christianis et statio deputata. In duas domos. Quo nempe invicem significarent, ubi synaxis futura. Non diu tamen S. Caio illic peragere sacra licuit: non, ut habet liber de Romanis Pontificibus in Caio, hic fugiens persecutionem Diocletiani in cryptis habitando, martyrio coronatur. Sedisse autem ibidem asseritur, a die XIII Kalend. Januarii, a consulatu Cari secundi et Carini, usque in diem X Calendarum Maiarum, Diocletiano IV (imo VI) et Constantio II, sive a XIX Decembris, anni CCLXXXIII, ad XXII Aprilis cccxvi: hæc enim anno consulens fuerunt Diocletianus VI et Constantius Chlorus Cæsar II. Videtur ergo Claudius cum uxore et filiis, et frater ejus Maximus, anno cccxv conversi, ac XXII Februarii anni sequentis martyrio perfuncti: Susanna autem eodem anno cccxv XI Augusti: Cains ejus patrnis acto mensibus post ac diebus novem. De S. Gabinio S. Susannæ patre ægemus XIX Februarii. Ceteri, quorum in Actis mentio fit, inscripti Romano Martyrologio sunt, S. Serena Augusta XVI Augusti, S. Thraso Martyr XI Decembris.

martyrium tempore S. Cuii Papæ

F

an. 295.

6 Narrat horum quinq; Martyrum certamen, præter citatos scriptores, Mombrutius, Surium, Baronium, Equitimum, secunda pars Legendæ Lovanii anno 1483 excusæ, et in Catalogo SS. Italæ Ferrarius, sed succinte. Uberius et accurate Joannes Tristanus Historiæ Augustæ

alibi de his scripta.

LXIV TIS VS S-
SUSANNE.

A *Augustæ, quam Gallicæ cœdidit, tom. 3 pag. 343 in
Serena : quotquot demique S. Susannæ res gestas litte-
ris tradidere.*

ACTA ANTIQUA,

que pars actorum S. Susannæ V. M.
ex in veteribus MSS. et Mombrilio.

CAPUT I.

S. Suzama ad virginitatem tuendam a
S. Gabinio patre et S. Caio Papa patruo
animata. Claudius Clarissimus conversus.

Temporibus Diocletiani et Maximiani Augustorum fuit quidam Presbyter, nomine a Gabinus, de urbe Roma, frater uterinus b Caii Episcopi urbis Romæ, doctus in divinis libris, amator etiam divinæ sapientiæ, quam mundanarum litterarum. Hic frequens tractabat cum Caio germano suo, ita ut libros d' Tractationum faceret contra Paganos, et erat eruditus in omni mundanæ artis studio litterarum : qui tamen et nobili ortus progenie famatissime cognoscatur, eo quod esset de genere famatissime Augusti. Nam et Caius ita vulgatur. Hic Gabinus Presbyter dum haberet filium unicum dulcissimum et pulcherrimum, quam nutriverat in eruditione litterarum mundanæ artis, similiter et divinis libris imbuerat : r facta est huius ingenii artificio patri suo æqualis.

2 Audiens hoc Diocletianus de puella, quia et pulchritudine et sapientia esset formosa, misit ad Gabinium et petit eam Augusto Maximiano f filio suo in conjugium. Et mittens ad Gabinium quemdam, qui ex genere ejus erat, consobrinum suum nomine Claudium, ex affectu generositatis, ut omnia pacifice obtineret a Gabinio Presbytero. Veniens autem Claudius ad Gabinium, sic eum alloquitur dicens. g Nisi dies festus occurrisset in præceptis Dominorum nostrorum Augustorum, ut mo h ad vestram caritatem dirigeret; tamen vos non debuistis longe fieri a parentum suavitate agnitione. Quid melius, eligere i dignus est, quam ut generositas nostræ conjunctionis repararetur per claritatem Dominorum nostrorum Augustorum ?

3 Respondit Gabinus Presbyter dicens. Nos humiles k unde digni sumus l cognati dici majorum? Respondit Claudius dicens : Sancto frater, numquid tu filius non es m Maximini, cujus, et Caius Episcopus, vester frater, famatissimi Senatoris u et Consulis, patris nostri o et consobrini Dominorum nostrorum Augustorum. Respondit Gabinus : Ita est, tamen nos ultimi et p inanes temporum non sumus digni hoc diei. Dicit ad eum Claudius : Fructum nationis communis, habito consilio sapienti, hoc præceperunt Domini nostri Principes, q et Diocletianus Augustus, ut r filiam tuam quam cognovimus eruditam in omni sapientia, in conjunctionem filio ejus tradenda, Maximiano Augusto copuletur : quia justum est, ut ex radice firma s virginitate nata non separantur, quod tamen a nobis optandum semper spectetur in gaudio. Respondit Gabinus Presbyter : Inducias mihi date, ut animum puellæ obligem t caritati. Et data pæce salutationis excesserunt.

4 Tunc veniens Gabinus Presbyter ad filiam suam, nomine Susannam, quam amplectens dixit ei : Desidero te ad sanctum Patrem et germanum nostrum u zium tuum Caium Episcopum duci, ut quod m te contulit Spiritus sanctus, non evanescat. Eodem tempore rogavit venire ad se Sanctum Caium Episcopum, et narravit ei primo omnia quæ gesta fuerant, et intrantes in domum, dixerunt puellæ cum lacrymis : Diocletianus Augustus direxit ad nos Claudium consobrinum nostrum, qui veniens ad nos te caris-

simam filiam suo filio Maximiano in conjugium petere D declaravit.

5 Respondit Susanna ad patrem suum, x et dixit : Vbi sapientia tua exclusa est, ut non scires me esse Christianam, sicut et vos Doctores? Quare coinquinasti os tuum vel aures audiendo pollutos sermones, ut ego conjungar crudeli Pagano, quem vos secundum fidem Domini non timuistis negare generositati vestre esse conjunctum? Tamen gloria Deo omnipotenti, qui medignatus est conjungi corporibus Sanctorum; quia sic credo in Domino Jesu Christo, quia y per me hunc contemptum, ascendo ad palmam martyrii. Respondit Gabinus Presbyter : Ergo filia constans esto in fide, quam tenes. Respondit Caius Episcopus et dixit : Et nos mereamur fructum oblationis offerre Domino Jesu Christo de constantia tua : quia scio pietatem ejus in omnes homines esse, et misericordem Dominum Jesum Christum. Respondit Susanna ad Caium Episcopum z zium suum, et ad patrem suum Gabinium Presbyterum, et dixit eis : Domini mei, ego scio quia de ore tuo hoc sum erudita, ut castitatem studerem semper servare, et pudicitiam Domino Jesu Christo exhiberem. Et in ejus timore jam constituta, nunquam coinquinabor au virilem commissum amoris studio : sed cui tu me senel tradidisti, ipsi servio, et in ipso confido, quia ipse novit conscientiam meam. Caius Episcopus dixit : Ergo, si jam semel tradita es Deo, custodi præcepta ejus, quia sic dignatus est nobis servis suis per Evangelicam doctrinam declarare vestigium, ut cum stabitis ante Principes et Præsides non præmeditari qualiter respondeatis, quia dabitur vobis in illa hora, quid dicatis : quia non vos loquimini, sed Spiritus sanctus, qui loquitur pro vobis. Respondit Susanna cum lacrymis et dixit : Sic spero in Domino Jesum Christum, quia orationibus vestris templum Dei efficiat, sicut Apostolus beatus Paulus nos commonet dicens : Templum enim Dei sanctum i Cor. 3. 17 est, quod estis vos : nemo vos seducat.

6 bb Eisdem invicem tractantibus, subito venit Claudius ad eos post dies tres, et cum gaudio introivit in domum Gabinii, et invenit eos sedentes. Qui tamen cum magna multitudine et obsequio cum venisset, non introivit cum aliquo cc de obsequio militantium, nisi ipse dd solus. Et in introitu ejus fuit gaudium, et in præsentia ee commune sunt amplexi, cum pace osculantes se invicem. Claudius vero Clarissimus dixit : Cognovit sanctitas vestra, pro quo gaudio venerim ad vos. Respondit Caius Episcopus, et dixit ad eum : Si causæ aliæ ff sunt, tamen vel pro genealogia communi, et genere nostræ conjunctionis, nos mereamur presentari cognationi. Claudius dixit : Ergo modo cognoscat sanctitas vestra, quia Dominus noster Diocletianus Augustus amicitiam vestræ cognationis et affectum desiderat amplecti. Unde commoneo, et etiam tamen rogo gg sanctimoniam vestram, ut faciatis voluntatem Domini Principis totius mundi, et animum ejus gaudio replentis. Respondit Gabinus Presbyter et dixit : Divulga sancto Episcopo præceptionem Augusti. Claudius dixit : Ego cum gaudio et gloria divulgabo, et dixit Claudius : Dominus noster, elementissimus Augustus filiam vestram, neptem meam, in conjugio petit Augusto et Cesari filio suo Maximiano, eo quod multa bona de ejus eruditione cognovisset. Nihil enim melius esse cognovimus, quam ut generatio nostra ad infulas imperii migrare festinet, et genus nostrum augetur sublimitate hh præclarum. Gabinus Presbyter dixit : Nihil extraneum nobis obscurat vel impedit : tamen queramus simul animam puellæ.

7 Tunc vocata est puella Susanna in conspectu Claudii et Gabinii Presbyteri et Caii Episcopi, ut nullus alius inter judicaretur presens esse cum eis.

D
x
reunii illa,
y
y
guippe patris horiatu amplexa virginitatem :
z
E
aa
Matt. 10. 19
i Cor. 3. 17
bb
cc
dd
ee
Claudius iterum eam petiit
F
ff
y
hh

a
b
c
d
Gabinus Presb. doctus et nobilit.
B
Susannam filiam docet :
e
f
g
h
hanc Claudius Maximiano Cesari uxorem petiit :
i
k l
pater dilationem postulata,
m
n
o
p
q
r
s
t
u
Hic id aperit coram Caio Papa :

A Tunc Claudius videns Susannam, cum lacrymis amplecti eam voluit, et osculari, quia caritati et generositate proximus iungebatur. Respondit Susanna et dixit ad Claudium: Noli contaminare os meum, quia Dominus meus Jesus Christus novit, quia nunquam os ancillae suae tetigit vir. Respondit Claudius et dixit: Ego quidem secundum caritatis affectum volui osculari te Dominam, et neptem meam. Susanna in conspectu Gabnii Presbyteri patris sui, et Caii Episcopi, sic dixit: Non tantum ego reuso osculum tuum, sed reeusabo, quia de sacrificiis idolorum pollutum est os tuum, Claudius dixit: Et quid faciam ut purificetur os meum ab immunditia ista? Dicit ei Susanna: Hoc faciendum tibi est, ut poenitentiam agas, et baptizeris in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

ipsa oculum eius aversata,

hortatur eum ad baptismum:

Causa Papa fidem ei exponit,

Math. 11. 28

B Claudius dixit ad Caium Episcopum: Ergo purificate me, si melius est homo mundus, qui credit in Christo, quam in deos, quos colui, et sacrificia obtuli, quibus et Principes nostri humiliantur. Caius Episcopus respondens dixit ad Claudium: Frater Claudii, audi me. Bonum est, quod te commoneo. Hoc autem quod agere venisti; Dominus te redimere vult per puellae petitionem, ut salvum sit genus nostrum, quia ipse Dominus dignatus est in Evangelio dicere: Venite ad me omnes qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos. Nullum onus peccatorum peius est quam ut idolis coinquinetur homo, quem Dominus Deus fecit: pro quo dignatus est ad terram descendere, et nasci per virginem, et humiliari et mori propter hominem, quem resurgendo ipse Dominus de inferno relevare dignatus est, qui tenebatur vinculis peccatorum, hoc est, idolis servientium: et ut erectus usque ad caelorum terminum perduceretur. Claudius autem omnia cum gaudio suscipiens, dixit ad Caium Episcopum: Vir reverentissime, omnia faciam, quae nobis praedicatis: tantum ut petitio Augusti Diocletiani non tardetur. Caius Episcopus dixit: Tu frater prius fac petitionem nostram, et omnia conceduntur tibi bona precanti.

ii

hortaturque ad poenitentiam:

Luc. 21. 15.

quam is, spe remissionis peccatorum,

humiliter respondet.

C Claudius dixit: Declarate mihi omnia, quae custodire debeam, et facio praecipua vestra. Tamen quid agendum sit Augusto Diocletiano, hoc me instruite continuo, et relationem meam qualiter illi exponam. Caius Episcopus dixit: Tu frater utere consilio meo, et esto fidelis Deo, et age poenitentiam de sanguine Sanctorum, quem effudisti, et baptismum percipe, et omnia ministrabuntur tibi. Quia Dominus noster sic dignatus est nos admonere dicens: Cuius stabilitis ante Praesides et Reges, ego dabo vobis os et sapientiam, cui non possint resistere omnes adversarii vestri. Claudius dixit: Et dum baptismum percipero debebunt omnia facinora cordis mei? Respondit Caius, et dixit: Omnia lavabuntur facinora, tantum tu fideliter crede. Eadem vero hora mittens se Susanna ad pedes Caii Episcopi, dixit ei: Domine, per Christum te conjuro, ne tardes eum baptizare, sed redime eum: Dicit ei Caius Episcopus: Inquisitionem quaramus, si ex toto corde credere festinat. Claudius dixit: In vestra pollicitatione credo, si omnia mihi laxantur delicta. Caius Episcopus dixit: In nomine Jesu Christi et Dei omnipotentis omnia tibi relaxantur peccata. Eodem die projecit se in terram ante pedes Caii Episcopi, et iactans se et aspergens pulverem terram in caput suum, sic aiebat dicens: Domine Deus, lumen aeternum, ignosce mihi omnia, quae in Sanctis tuis gessi, quia nesciens feci: et idola, quibus sacrificia obtuli miser, inanis et vacuus, respo. Reple me gratia tua, ut sciant omnes filii mei vel uxor mea, quia tu salvas omnes sperantes in te. Tunc fecit eum catechumenum, et dedit ei medicinam, et dimisit eum.

a MS. et Montbritus habebant perpetuo Gavinius vel Gavinius. — b MS. Fuldense et S. Maximus ac Montbritus, semper Gavium vocant. Nostrum MS. Gagum — c Ha. MS. Fuldense et Surinus. At MS. S. Max. et nostrum: tam prerogative divinarum scripturarum quam et sapientie munditiamque litterarum. — d An abioti editique in incem hi btrant nescimus. non fuerunt saltem S. Hieronymo noti, nec alius, qui post hunc Catalogus scriptorum Ecclesiasticorum ediderunt. — e Ha. MS. nos. rum et S. Max. at Fuldensis ista desunt. Montbr. habet: facta est huius ingenii est. — f Fuldensis colex, et alii teste Baronia, Maximinum vocant, ut et Graecorum multi. Ille est Galerius Maximianus, qui anno 304 Augustinus factus cum Constantio Chloro, cum Diocletianus et Maximianus Her. uleus purpuram posuissent. Felix Diocletiani hic dicitur, quam Valerium eius filium uxori em habuerat, qui mortuo, iungere ei voluit, quam habebit sanguine proximi, Susannam, ut, cum ipse prole mascula careret, nuptis sibi eum devotam relineret. In eo ea etiam causa illi sibi in filium adoptivum, ut scribet Baronia tom. 2. univ. an. 294. univ. 4. — g Ha. MS. Fuld. et Montbritus, ut noster colex et S. Max. Iste dies festus occurrit in ebr. — h MS. Fuld. ad vos caritate. — i Montbr. dignus es. — k MS. S. Max. et nostrum, nequaquam i Alti. cognitione, et cogitatione. — m Ha. MS. nostrum et S. Max. at Fuld. et Sur. Maximini Nomb. Maxini. Baronia aut Maximinum, sive Maximinum, fratrem suum Diocletiani, patrem Caii et Gabnii. Quomodo igitur in uerum solum fratres erant quomodo consobrinum Augustorum? Nisi quis velit improprie verba illi sumi. — n Ha. MS. Fuld. Surinus et Montbr. At nostrum MS. ex consulto. — o Addit MS. S. Max. Claudii. — p MS. Fuld. et Montbr. in annis. — q Ha. MS. S. Max. et nostrum in Fuld. dicit Et Montbr. et Sur. Ita praecipit Dominus etc. — r Ha. MS. at Montbr. ut illa — s Ha. Montbr. et MSS. Fuld. et nostrum. S. Max. virgulta. — t MS. Fuld. capitale. — u Ha. sup. infra vox Habito. — v Addit MS. S. Max. et nostrum, et ad zium suum. — y MS. Fuld. et S. Max. per hunc contemptum Montbr. per me hoc contempto. Sur. huius contemptu. In nostro MS. hunc contemptum, ut expr. in archaiviro al solate postea, pro hoc contempto. — z Desit haec vox MS. Fuldensis est in nostro et S. Max. apud Montbr. est avoculum. — aa Ha. MS. S. Max. et nostrum. Fuldens. virili commissio. Montbr. VIII. commissio studio. Surinus explicat: nunquam amoris studio coinquinabor virili complexu — bb MS. Fuld. Eodem invicem tracentis. — cc Item MS. obsequiarum — dd Item, singulus. — ee MS. Nostrum et Montbr. commulier. — ff MS. Fuld. non sunt. — gg MS. nostrum, sanctimonium — hh Montbr. praeclearum. MS. S. Max. praeclearius. — ii MS. S. Max. et nostrum, non tarda remoretur

D

E

a

b

c

d

e

et duo filii

Claudius Catechizatus

f

baptizatur

g

CAPUT II.

Claudii baptismus, et Praepedigna uxoris, ac filiorum Alexandri et Cutiae.

Claudius autem veniens ad domum suam, narravit omnia uxori suae, quo modo per petitionem puellae neptis suae ad gratiam Domini accessisset. Tunc uxor ejus, a Praepedigna nomine, hoc cum audisset, stupefacta est, et dixit ad virum suum Claudium: Quis dedit tibi ista monita? Respondit Claudius: Caius Episcopus, frater meus, et Gabinius Presbyter, nam et puella Virgo praecipua in omnibus. Eadem hora Praepedigna ascendit caveam b basternae, et venit ad domum Gabnii Presbyteri, et introvit e sola ad Caium Episcopum. Videns eam Caius Episcopus gratias egit Deo. Quae cum venisset, misit se ad pedes Beati Caii Episcopi, et tenuit pedes ejus, et osculabatur d eum lacrymis, dicens: Salva famulum tuum e et me, et filios meos. Audiens hoc Susanna, exiens de cubiculo amplectitur Praepedignam cum gaudio. Subsecutus noctu et ipse Claudius cum duobus filiis venit ad domum Gabnii Presbyteri, et misit se ad pedes ejus, dicens: Per Dominum Jesum Christum te conjuro, ne me tardes una cum uxore et filiis meis baptizare.

Praepedigna ejus uxor petit baptismum,

d

e

et duo filii

Claudius Catechizatus

f

baptizatur

g

H Tunc fecit uxorem ejus secundum consuetudinem et filios ejus Alexandrum et Cutiam catechumenos, et dedit eis medicinam sapientiae. Eadem vero hora catechizans eos, et offerens aquam benedixit secundum timorem Domini, et baptizavit Claudium, cui ita dicebat: Credis in Deum Patrem omnipotentem ex toto corde? Et respondit Claudius stans nudus super pelvim f ligneum: Credo. Et iterum dixit ei: In Christum Jesum Dominum nostrum? et respondit: Credo. Qui natus est de Spiritu sancto? et respondit: Credo Domine. Et iterum dixit ei: Qui natus est de Spiritu sancto et Maria Virgine? et respondit Claudius: Credo. Et dixit ei: Et ego famulus Dei et sacerdos baptizo te in aqua, g in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, in remissione peccatorum et carnis

A nis resurrectionem. Et levato eo de pelvi, cœpit dicere Claudius : Vidi lumen splendidum sole illuminans me. Unde integre credo Deum Dei filium Jesum Christum Dominum. Eadem hora, B. Caius Episcopus inivit eum chrismate, et baptizavit uxorem ejus Præpelignam et filios ejus Alexandrum et Cutiam, quos tamen Gabinius Presbyter de baptismo suscepit. Tunc obtulit pro illis sacrificium in eadem domo, et consecravit corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi; *h* et lac et mel et fontem, et participavit cum omnibus mysterium Domini.

EX ACTIS MSS. S. SUSANNE videt lumen caeleste.

baptizantur uxor et filii : omnes communicat :

h

Claudius eundem pauperibus

captivos dimittit :

12 Ab eadem die cœpit Claudius omnes facultates suas vendere, et pauperibus Christianis erogare. Et querens loca abdita et secreta ubi Christiani habitarent, ambulans et pecunias et tegumenta distribuerebat : vel in custodia quoscunque ipse obhgari præceperat, ipse per se ad eos cum victu et vestimentis ambulans relaxabat omnes, mittens se ipse ad pedes singulorum, qui in custodia tenebantur, penitentiam agens, et prout habebat, omnia illis ministrabat quotidie cum gaudio nocturnis temporibus.

Maximo fratri ad se in causa penitentiam causam indicat,

i
k

13 Post mensem unum et dies sedecim requirit Claudius a Diocletiano Imperatore. Dum autem eum perquireret propter puellam, nomine Susannam, dictum est ei, quia ægritudinis morbo teneretur. Et misit ad eum fratrem ejus, nomine Maximum et Comitum rei private, ut visitaret eum, et loqueretur ei de puella Susanna, neptis sua. Qui cum venisset Maximus ad Claudium, invenit eum *k* in cilicio orantem, et subito maximus tremor apprehendit eum, et dicit ad Claudium : Frater dilectissime et mirum amator meus, qui me a canabulis educare dignatus es, ex qua causa sic tunc factus es? Claudius dixit ad Maximum fratrem suum : Si considerares audire, enarrarem tibi ex qua causa *l* ad hæc febricis. Tunc amplexitur eum Maximus, et dixit ei : Enarra mihi, Domine, tristitiam corporis tui. Dicit ei Claudius : Ago penitentiam, quia audivi præceptum Principis, et effugi sanguinem innocensium, tamen ignominis feci, quia sanctorum Christianorum effudi sanguinem et truceavi.

l

14 Dicit ei Maximus : Domine meus Diocletianus Princeps ad hæc ad te direxit, ut reverentissimo Cæsari etiam et Augusto filium Gabinii fratris nostri in conjugium copulandum acciperemus : quia tanta ei gratia data est, ut genus nostrum augeretur sublimitati, et non separetur a me cognitione communi : et tu mihi talia inseris in animo? Respondit Claudius dicens : Et ego petivi carissimam Dominum neptem meam, de qua mihi præceperat Augustus Diocletianus : sed inveni eam sanctam, et prudentem suavis et pulchritudinis clarissimam, et Deo æterno dicentem, per quam redemptus sum a peccatis meis. Tamen ut scias Deum omnipotentem posse omnes homines salvare, eunus ad domum fratris nostri et patris Gabinii Presbyteri una nocte, et verbis lumen æternum. Maximus dixit : Quidquid mihi jussis, faciam.

et se per Susannam conversum :

m

15 Quodam MSS cum Momb. Præpeligna nostrum, Præpeligna. Est Bosterna relicti genus mollius stratum, matronis præcipue usitatum. Plurima exempla scripturarum et glossariorum habet Bosternus noster in Anomastico post Vetus PP. Suetius videtur vocem hanc non intellexisse. Ascendit Bosterna inquit vulgare est. — c MSS. Fuld. singula — d Barones adit. ex more, ut acta habent. Id in nostris actis non habetur, sed habuit ipse quaternum. Ita quæque scribit de Præpeligna, que in nostris exemplaribus desunt, cum dicit ante de Ilo Christianum secundu consilium inlisset sed vici nuptie perterrita destitisset. — e MSS. Fuld. et no trum vel unum filios. — f Ita MSS. ut Honor. et Suetius, ligneam. — g Desunt exortia inquit remissionem, in Honor. Suet. MSS. nostræ et S. Mar. h Desunt hæc verba in MSS. Fuldensi, habent cetera, i Honorius ad Suetius. Anonibritus post Jesu Christi addit : hæc est heus et mellis fontem. Explicat morem illum antiquum Barones in 204 num. 19, quod baptizati essent transiti de loco harporis et vasa soliditatis in terram hinc et inde manentem. Et cum hinc conperat loco Tertullianus. — l De officio Comitum rei private, vel rerum privatarum vide Notitiam provinciarum Imperii, e commentariis Guitti Panciroli. — k Ita MSS. nostrum et Fuld. in Su-

Bosterna

ria, consentiente Barone. MS. S. Max. habet, in cubiculo. — l Dicit S. Max. fabricio. Momb. adhuc fabricior. — m Ita MSS. nostrum et Fuld. ac Suetius. MS. S. Max. et Momb. cognatione.

CAPUT III.

Maximus Comes rei private, Claudii frater, conversus. Omnes pro fide cremati.

Eadem nocte venerunt ad a Arcus portæ Salarie juxta palatium Salustii, ubi manebat Gabinius Presbyter. Et nuntiatum est Gabinio Presbytero, eo quod Claudius et Maximus germani tui præ foribus stantes vos salutare desiderant. Tunc Gabinius Presbyter exiens occurrit illis, et introduxit eos in domum suam, et dum introissent, dedit orationem Gabinius Presbyter dicens : Oremus. Et dum prostrati jacerent in pavimento, dixit Gabinius Presbyter : Domine Deus, qui dispersa congregas, et congregata respicis, respice in opera manuum tuarum, et illumina omnes in te credentes, quia tu es lumen verum in secula seculorum. Et responderunt omnes, Amen. Et rigentes se de pavimento, amplectentes se b osculati sunt se invicem.

a ducit eum ad Gabinium :

me et benigne excipiuntur :

b

16 Eadem hora Claudius osculari cœpit pedes Gabini Presbyteri cum gaudio. Videns hoc Maximus, mirari cœpit, et rogans cœpit dicere ut presentaretur ei Susanna. Ingressus Gabinius in cubiculum, vocavit eam. Susanna vero exiens de cubiculo et adorans Dominum dixit patri suo : Dona nobis benedictionem. Et in ejus iterum adventu oravit Gabinius Presbyter dicens : Pax nobis donetur a Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Deo Patre omnipotente in secula seculorum. Et responderunt omnes, Amen. Tunc videns Maximus Susannæ constantiam humilitatis et verecundia, tenens manum Susannæ osculatus est manus ejus. Ille autem contemnebat hoc fieri.

E advocatur Susanna :

17 Et dum illi præ gaudio flerent, nuntiatum est S. Caio Episcopo, quia juxta habitaculum Ecclesie sue, quam ipse fecerat juxta palatium Salustii, eo quod ibidem iuaret. Et cito veniens ad Gabinium Presbyterum, sperans quod ad palmam martyrii ad eum ventum fuisset, et ideo concitus venit. Qui vero c tanta ambitione ingressus est, ut in ingressu ejus omnes caderent in pavimento. Quibus dixit B. Caius : Animo constantes estote, in nomine Domini. Eadem hora dedit orationem dicens : Oremus. Domine Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui omnibus ad salutem et vitam æternam misisti Dominum nostrum Jesum Christum, ut nos erueres a tenebris mundi ; dona his servis tuis constantiam fidei, quia tu regnas in secula seculorum. Et responderunt omnes uno animo. Amen. Et sedentes audiebant verba a B. Caio Episcopo. Susanna vero nunquam voluit cum eis sedere, sed stans, orabat.

Imm Caius Papa,

c qui honorifice excipitur

18 Tunc Caius Episcopus dixit : Gratias ago Deo meo, frater Maxime, quia dignatus es nos visitare. Respondit Maximus, et dixit : Ego quidem non meritus veni ad vos, tamen osculabor pedes vestros. Ex qua causa venerim nos melius. Dicit ei Caius Episcopus : Enarra nobis. Respondit Maximus dicens : Diocletianus Augustus parens noster direxit me ad Claudium germanum meum, quia audivit eum ægritudine detinere, quem tamen direxerit ad petendam filiam sancti Presbyteri Gabinii in consortium filio suo adoptivo Maximiano Cæsari : ideoque et ego ausus fui venire ad vos. Ecce ex qua causa directus sum. Dixit autem Caius Episcopus : Puella hæc jam Christum accepit conjugem a Deo Patre omnipotente. Hoc scito. Respondit Maximus, et dixit : Quidquid a Deo datur, sempiternum est.

d Maximo indicat, Susannam Christo desponsam :

19 Caius Episcopus dixit : Ergo accipe et tu sempiternam vitam. Dicit ei Maximus : Et quæ est sempiterna vita? Respondit Claudius : Sicut ego cogno-

vi

horiarum cum ad fidem suscipiendam :

A vi. Respondit Maximus : Vere quod tu cognovisti, et ego desidero : tamen non debet elongari natio nostra a sublimitate Augustorum. Dicit ei Caius Episcopus : Nos te commoneamus, ut credas Dominum Jesum Christum Deum Dei filium sempiternum. Quia sublimitas hæc, quam videmus, temporalis esse cognoscitur : illa autem, quam nos predicamus, sempiterna, innoxia detinetur et amabilis. Hoc audiens Maximus, cum gaudio suscepit. Dicit ei Caius Episcopus : Nosti, frater, omnia quæ dereliquimus, quæ vobis diximus, quanta vobis commisimus, et nihil speravimus, quam Dominum nostrum Jesum Christum, per quem vivimus et gloriamur. Respondit Maximus et dixit : Ne tardes in me, Domine, sed quod cognoscis expedire in me, sicut in vobis, facite celerius. Tunc indixit Maximo jejunium, et præcepit, ut ambularet ad domum suam.

petenti baptizatum indicit jejunium :

20 Veniens autem ad domum Maximus, nihil alicui confessus est, sed tantum detinebatur amore fraternitatis, qui tantum cupiditate amoris Caii Episcopi et Gabini Presbyteri detinebatur, ut morte præposita Dominum confiteretur. Quod tamen cum ipsis diebus illis fecit consilium, et intra quinque dies cepit vendidare facultatem suam, et distribuere pauperibus Christianis. Post quintam diem veniens mundus misit se ad pedes Caii Episcopi, dicens : Adpuro te, Domine mi, per ipsum, per quem illuminasti fratrem nostrum Claudium, ne me tardes illuminare, quia sensi compunctionem in corde meo Domini nostri Jesu Christi, quem tu prædicas, a die quo mihi dignatus es sermonem edificationis donare. Dicit ei Caius Episcopus : Ergo inclinacionem tuam in invocacionem Domini nostri Jesu Christi. Respondit Maximus et dixit : Ego miser infelix ore sanctimonium vestrum, ut salvetis animam meam, et eruatis me de profundo idolorum tenebrarum, et ad veram lucem perducere dignemini. Caius Episcopus dixit : Audi me frater, si ex toto corde credis et abrenunciaveris pompis, angelis satanæ. Respondit Maximus : Ego semel abrenunciavi, quia vestro exemplo vivere volo. Tunc catechizavit eum Gabinius Presbyter, et omnia sacramenta manifestavit ei. Et S. Caius Episcopus fecit secundum consuetudinem, ut moris est, et baptizavit eum : et levato de pelve, linivit eum chrismatis sacramento, et obtulit pro eo oblationem Domino, et participati sunt omnes : et cæperunt omnes ab eodem die simul habitare cum gaudio et hymnis.

B post 3 dies fecerunt precipientem baptizavit

21 Maximus autem omni nocte vendidabat facultatem suam, per quemdam amicum suum Thrasonem Christianissimum togatum, qui occulte assidebat publico, habens in corde suo cum reverentia religionem Christianam, quem ante multos annos Caius Episcopus baptizaverat : qui magis gesta sancto-

C Maximus sua bona dat pauperibus per S. Thrasonem

rum Martyrum colligens ornat, et omnia nocturnis temporibus pauperibus Christianis erogabat, circumiens per vicos et carceres et custodias.

D EX A. TIS MSS. S. SUSANNE ;

22 Eodem tempore post dies quindecim divulgata est fama Maximiano a quodam pagano, adjutore Comitum rei privatæ, nomine g Arsicio, Diocletiano Augusto quasi ad gloriam dicens : Sacratissime Princeps et semper Augustus, magna fama declaratur de famulo vestro Comite rei privatæ, eo quod multis subveniat egentibus alimonia. Nam multi in ejus humanitate fama declarant facienti. Diocletianus Augustus dixit ad Arsiciam : Perquire mihi, unde hoc pecunie auxilium habere cognoscitur. Respondit Arsicius, et dixit : Sacratissime semper Auguste victor, si licet loqui suggero. Diocletianus dixit : Loquere fiducialiter. Arsicius dixit : Facultates suas transigendo vendidat, et exinde facere hoc videtur. Nam et Christianus esse cognoscitur, factus a Caio et Gabino. Hoc aulico Augustus Diocletianus secretum habuit in semetipso, et retulit h Serenæ uxori suæ, eo quod filiam Gabini postulasset Maximiano uxorem. Serena hoc audito magis confortata est, et dedit gloriam Deo, quia et ipsa occulte Christiana erat. Respondit Serena Augusta dicens : Quod tibi imperatum fuerit a superna majestate fac.

9

accusatur apud Diocletianum :

23 Tunc Diocletianus Augustus, contempsit uxorem suam, et vocavit ad se quemdam Julium paganum crudelem, et habito cum eo consilio, dixit ei : Misi carissimos meos ad quemdam, petere uxorem filio meo : illi autem continenter præcepta mea, qui fuerunt mei, imo magis Christiani effecti sunt. Respondit Julius et dixit : Omnes contemptores Principum, etiam si injusta præcipiant, puniuntur. Pietas autem vestra et prudentia, et quod justum est imperatum, erat faciendum. Quare in i evolutione adductum est, sine mora puniantur contemptibiles. Et jussit Diocletianus Augustus Julio, ut ipse dirigeret milites, et tenerent omnes, ut tantum Caium Episcopum non tenerent. Sed tenuerunt Gabinium Presbyterum cum filia sua Susanna, et Claudium cum uxore sua vel filiis, et deportari in civitate k Comos, quos jussit incendio concremari : Claudium et Præpediguan et Alexandrum et Maximum in Ostia in l rheuma jactari. Gabinium vero Presbyterum et Susannam fecit in custodia vinento mancipari.

h

E

cum Claudio et aliis comburitur.

k Gabinius et Susanna custodia traduntur.

a MS. S. Mar. Arcum — b MS. nostrum, osculaverunt. — c MS. nostrum et Momb. tanta auditionis. — d Momb. est — e idem sanctimoniam. — f S. Thrasonis mentio pt in actis S. Marcelli Popi 16 Januarii num. 2 et seq. Collitur 11 Decembr. — g Abi, Arsicius, Momb. nunc Arsicius, nunc Arsicius. — h Collitur S. Serena Augusto 16 Jan. — i MS S. Mar. evolutionem. MS. nostrum, in eo volitionem. Momb. evolutione — k An Cuius? Quomodo ergo in Ostia in rheuma jactati : Marcus nomen audivit, itaque expressit me. Iam jussit deportari, et flammis crematos, apud Ostiam in aquas jactari — l Ita enim quædam Martyrologia et cetera et MS. P. P. P. fluxum significat, hic profluentem, Tiberim videlicet, aut mare.

F

DE S. EPIMENEO, VEL PIMENIO, PRESBYTERO MARTYRE BRIXIE IN ITALIA.

11. K.

VIII FERRU.

Illustre Brixie extat sanctimonialium canolânm, S. Julite Virgini et Martyri dicatum, cujus corpus ex insula Gorgonia ab uxor Desiderii Regis Langobardorum, seculo Christi viii, eo translatum ferunt, ab eoque conobium S. Julite appellatum, ne primum hujus loci Abbatissam fuisse Antipergam episcopi Regis filiam. Collitur S. Julia xxii Mart. In hoc curialio quiescit corpus S. Epimeniei, cum reliquis plurimorum Sanctorum anno eadē translatum : ut hæc inscriptio apud Ughellum tomo 4 Italia sacre in Theoduldo Episc. Brixien. pag. 734 docet : D. O. M. Hæc ex veteri ecclesia, sanctarum Virginum et Martyrum Julia, Pstis, Helys et Agapes, ac Sophie Februarii T. III.

Brixie in insula Gorgonia S. Julite ad crevit corpus S. Epimeniei,

earum matris, nec non dionum Innocentium, Sanctorumque Epimeniei Justiss, et Hippolytiæ Concordiæ ejus nutricis Martyrum, Beatique Obicii Confessoris, corpora cum innumeris sanctis Reliquiis, Clemente viii in cura pastorali, et in Sereniss. Venet. dominio Marino Grucano Duce residentibus, Brixia vero D. D. Marino Georgio Cath. Eccl. Episcopo, R. P. D. Flaminio Faldio Bononiensi S. Euphemie Abbate, curandique hujus amplissimi, in quo morantes clxx Deo laudabiliter serviant, R. D. Susanna de Montinis Abbatissa, existentibus, translata fuere eadē die xvi Kalend. Januarii. Hæc ibi.

translatum. 1600.

2 Coluntur S. Sophie xxx Septembri, ejus tres fi-

9 hic

AUCTORE O. B.

colitur in 13 Febr. Presbyter et Martyr

an idem Pimenius, seu Pigenianus vocetur, incertum

alius Pigenianus M. Romanus

A lia t Augusti, SS. Innocentes xxviii Decemb. Hippolytus et Concordia xiii Augusti, S. Obitus iv Februarii, ubi aliqua ejus Acta delinimus. At ibi hodierna xviii Februarii colitur S. Epimeneus justissimus, quod illi epitheton dari suspicamur in illa inscriptione. De eo agit ex antiquo Calcedarum Ecclesiae Brixiensis Galesinius his verbis: Brixiae S. Epimenii Presbyteri et Martyris. Ferrarius in Catalogo SS. Ital. ista scribit: Epimeneus Presbyter Brixianus, quo tempore martyrium passus sit, nondum legi. Colitur tamen Brixiae, uti Tabulae ejusdem adusum sacrum compositae habent: ac ejus mentio in Martyrologio Ecclesiae Brixianensis, et in Martyrol. Petri Galesinii fit. Ejus corpus in aede S. Juliae Brixiae conposuit. Eundem inscribit SS. generali Catalogo idem Ferrarius, annotatque in Maurolyco Pigenium scribi, eumque frequentem Sanctorum et locorum nomina pervertere.

3 Maurolycus et Felicius ista tribunt: Item Pigenii Presbyteri et Martyris. MSS. Martyrol. Ultrajectinum S. Mariae et Treviranum S. Martini, solum ista habent: Item Pimenii Martyris MS. Richenoviensi: Alibi S. Pimenii Martyris MS. Aquisgranuense ita incipit: xii Kal. Martii Natalis S. Pimenii Presbyteri ad sanctos datus scilicet. Greven in Auctario Usuardi socium junxit, et Romae adscribit: Romae Pimenii Presbyteri et Fausti Martyrum. S. Pigenianus Presbyter Juliani Imperatoris Magister, cujus fessum in Tabernam projectus dicitur, duque martyrium complevisse, colitur xxiv Martii.

4 Colitur et xxiv Martii S. Epimeneus a Bavonia inscriptus Martyrologio Romano his verbis: Ibidem

Romae S. Epimenii Presbyteri, qui in persecutione Diocletiani sub Turpio Judice gladio cecidit, martyrium consummavit. Annotatque Baronius mentionem de eo haberi in Actis S. Crescentii pueri, quem baptizavit. Hic Romae etiam sub eodem Judice gladio percussus, refertur xiv Septemb. cujus corpus a Stephano Papa ix acceptum. Antifredum Episcopum Senensem anno cclxviii Senas transtulisse tradit Ughellus tom. 2 Italiae sacrae pag. 626. At ubi S. Epimenii corpus conditum fuerit, aut ubi hoc tempore quiescat sciri non posse ut ad xxiv Martii Ferrarius in Catal. SS. Ital. Forsan illud Brixium translatum est, uti corpora aliorum Sanctorum, quae in eadem civitate observantur, aliunde sunt asportata: atque ita Martyr Romanus ab Greven Carthusiano dicitur, a reliquis etiam Presbyter, nec nomina Epimeneus, Epigenianus, Pimenius, Pimenius, multum discrepant. Et in Bavonia in Annalibus an. 303 num. 114 Pigenianus dicitur, qui in Martyrologio Epigenianus.

5 Denique num Faustus ab Greven adjunctus, ejus fuerit in martyrio socius, necdum legitimus. Baronius in Notis ad xiv Septemb. hinc Enserit se de martyrio S. Crescentii pueri aliorumque sociorum Acta MSS. legisse, quae ab Ecclesia Perusia accepta. Hae Acta nobis narrant licet videre, neque scimus an aliquis Faustus illis socius fuerit. Est Faustus Romano Martyrologio adscriptus, alius xxiv Jani, alius Kalendaris Augusti, ille socius martyrii habuit viginti tres, hic socius adiungitur SS. Boni Presbytero, Munro, aliisque Martyribus, quorum mentio fit in Actis S. Stephani Papae et Martyris in Augusti.

D Alius Epimeneus, qui et Pigenianus Presb.

Quis Faustus illi socius junctus?

E

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

LUCIO, SILVANO, RUTULO, CLASSICO, SECUNDINO, MAXIMO, FRUCTULO, DAMASO, PAULO, MARTIALE.

G. II.

xviii FEBRUU

Martyres reliquit usque loco,

et cum aliis Sanctis.

B aronius in Notis ad Martyrol. Romanum, xviii Februarii littera C arbitratu hos Martyres alius fortasse praetermissos esse, quod nec civitas ubi passi, nec tempus ibidem habetur expressum. Ubi videtur Bodani, Usuardum, Adonem notare, apud quos nulli horum mentio est, nisi in caerularibus postea auctis. Referuntur horum aliqui absque loci temporisque notis in Martyrologio MS. Leodivensi S. Lamberti: Item SS. Rutuli, Silvani, Praxidani, Maximi, Hermannus Greven in Auctario Usuardi hos omnes coniungit: Item Rutuli, Classici, Damasi, Tulli, Lampusii, Majoli, Silvani et Maximi. Ex quibus Tullus, Lampusius, et Majolus spectant ad diem xix Februarii, Eodem modo intermiscerunt in MS. Aquisgranuensi Rutuli, Bassici (sive Classici) Tullus, Lampusii, Maroli, alius Majoli.

2 Locum ubi assignant urbem Italiae Concordiam, de qua actum pridie, seu xvii Februarii, quando ibi coluntur Martyres creiter nominata, quorum undecim suis nominibus exprimitur, quorum etiamnum sacra ossa illic observantur. Ubi observamus eorum martyrium in nonnullis Martyrologis attribui Africae, et vice versa, qui haec die coluntur, diei Concordiae passos. Quod etiam opinamur amantissimum esse. Ita in MS. Martyrologio Romano, seu S. Hieronymi, haec leguntur: xii Kalend. Martii, in Italia civitate natalis Rutuli, Silvani, Classici, Secundini, Fructuli, Damasi, Interrapis, Pauli, Martialis, Maximi. In MS. Aquisgranuensi post Martyres ante relatos haec habentur: Itali civitate Concordia Silvani et Classici, Secundini, Fructuli, Damasi, Pauli, Maximi. Omittuntur Rutulus, Interrapis, et Martialis. Et qui supra Bassiens ponitur, hic tanquam alius Classicius reperitur. In MS. Richenoviensi, sive Angiae datus prope Constantiam, hi Martyres enumerantur: In Italia

civitate Concordia, Rutuli, Silvani, Classici, Secundini, Damasi, Pauli, Martialis, Maxima. Omittuntur Fructulus et Interrapis: et qui alius sunt Secundinus et Maximus, hic scribuntur Secundus et Maxima. Quid vero Interrapis, urbs, an Martyr aliquis?

3 Illos in Africa passos memorant alii. Martyrologium Romanum: In Africa sanctorum Martyrum Lucii, Silvani, Rutuli, Classici, Secundini et Maximi. Annotat ibidem Baronius, hos omnes restitutos esse ex pervertuto codice, cujus supinus meminit, scilicet monasterii S. Cyriaci: in quo hi referuntur: In Africa SS. Rutuli, Silvani, Cassici, Secundini, Fructuli. Deest Lucius, et Cassicius scribitur in apographo nostro, qui alius Classicius est. In MS. Reginae Sarciae, quod fuit Ecclesiae Silvanectensis, et MS. Carmeli Coloniensis tres solum exprimitur: In Africa SS. Rutuli, sive Rutuli, Silvani, Maximi Martyrum. Idem cum aliis ad sequentem diem referendis memorantur in MS. Aquisgranuensi: In Africa passio SS. Publii, Juliani, et Marcelli. Item SS. Silvani, Rutuli et Maximi. In MS. S. Maximini duo solum referuntur, Rutilus et Silvanus in Africa passi. In MS. Lutetensi quatuor nominantur, sed quasi in duas classes distincti: In Africa natali SS. Rutuli, et Damasi. Ipso die Salvini et Paulini. Hos alii Silvanum et Paulum appellant. MS. monasterii S. Martini Tornacensis: In Africa natalis SS. Rutuli, Damasi, Silvani, Cassici, qui alius Classicius est, et seorsum additur: Et depositio S. Martialis Episcopi, de quo mox agemus. Qui in Martyrologio Romano collocatur primo loco Lucius, reperitur in MSS. Ultrajectino S. Mariae, Bruzelliensi S. Gualteri, ac raris sub nomine Usuardi ad usum Ecclesiarum Belgarum auctis, Florario MS. Martyrologio Coloniae 1490 edito, Romano Bellini, et Auctario Molani: In Africa Lucii, Silvani et Maxi-

videntur potius in Africa passi:

F

mi

A mi, qui in *Uuardo Lubecæ* anno 1473 excusa dicitur Maximilianus. *Notkerus ita scribit*: In Africa Rutuli, Silvani, Classici, Secundini, Fructuli, Damasi.

¶ *Eisdem Martyres in quasdam classes dignitatum distribuit Galesinius, et persecutioni Vandalicæ attribuit, atque ex citato in Notationibus codice MS. istu habet*: In Africa SS. Lucii, Silvani, Rutuli Clericorum, et Maximi monachi, qui in persecutione Vandalica crudelissime cruciati, et tormenta et necem pro fide fortiter subierant. *Quæ in Martyrologio Canisii etiam leguntur*: et mox tamquam diversi repetuntur, in Africa passi Lucius, Silvanus et Maximus. *Glinus ex Molano, Galesinio et Baronio hoc eos illustrat elogio*: In Africa sanctorum Martyrum Lucii, Silvani, et Rutuli Clericorum, Classici, Secundini, Fructuli et Maximi monachi, qui in persecutione

an in persecutione Vandalica?

Vandalica crudelissime cruciati, et tormenta et necem pro Catholica fide fortiter subierunt.

¶ *Qui in MSS. Richenoviensi et S. Hieronymi aliis adjungitur Martialis, seorsum collocatur in MS. Tornacensi supra citato hæc verbis*: Et depositio S. Martialis Episcopi. *Antiquo Calendario MS. quod penes nos est, etiam inter paucissimos Sanctos Februarii, inscriptus est Martialis Episcopus, uti xv Februarii Austregisilus Episcopus, ejus illo die depositio refertur in dicto MS. Tornacensi et variis aliis, quem alii tradunt obiisse xx Maii. Forte eodem modo S. Martialis Episcopi Lemovicensis depositio, ubi hæc solennitas indicitur: ejus præcipua veneratio fit xxx Junii, Wandelbertus ad hunc diem de S. Martiale hæc canit*:

Bissenunquæ diem Martialis sanctus honorat. *Intelligitur dies xii Kalend. Martii.*

D
AUCTORÆ G. H.

An S. Martialis Episcopi Lemovicensis depositio indicitur?

DE SANCTIS MARTYRIBUS

MARCELLO, MACROBIO, GEMINO, ROMULO, SILVINA, CARSICIO, FRUCTULO.

G. H.

1878 FEBRU.

Martyrologium MS. Romanum, quod ob suam antiquitatem merito maximi facimus, S. Hieronymi nomine prætitulatum, relatis aliis Martyribus, ita concludit: Et alibi Marcelli, Macrobii, Gemini, Romuli, Silvinae, Carsicii, Fructuli. *In pervetusto MS. Richenoviensi aliqui horum memorantur*: Et alibi Marcelli, Romuli, Silvini, Carsicii. *Refertur in MS. S. Hieronymi alter Fructulus hoc die relatus, uterque omissus in Richenoviensi. In*

MS. Aquisgranensi præter Rutulum et Classicum inter alios Martyres relatos memorantur Rutulus alter et Dassicus: ubi forte repocenti Romulus, seu Romulus, et Cassicus seu Carsicus. Deditimus et Macrobius Martyrem xvi Februarii, sed alii junctum sociis, et in Africa passum. Marcellus legitur in MS. Aquicinctino, sed in Africa passus cum Publio et Juliano, qui tres ad sequentem diem sunt referendi.

E

DE S. LEGONTIO

EPISCOPO METENSI IN BELGICA I.

J. B.

AN CCCLV.
1878 FEBRU.
S. Legontii natalis 18 Febr.

Duodecimus Ecclesia Metensis Antistes statuitur a Paulo Diacono, Joanne Chenu, Demochure, Claudio Roberto, S. Legontius. *Obiit xii Kalend. Martii, ut Chenu trahit. Eo die ista leguntur in Martyrol. Metensi, Meurissio teste*: Metis depositio S. Legontii Ep. *Et in MS. S. Gudilæ Bruzellis*: Mettis S. Legontii ejusdem urbis Episc. et Conf. *Eundem habet in generali Catal. SS. Ferrarius*: sed fallit, dum Molanum citat in Notis. *Non enim hujus, sed Treverensis Legontii meminit Molanus, et quidem XIX Februarii.*

¶ *De S. Legontii, ac S. Phronimii ejus decessoris, aliquid vita, præter nomina, nihil ad nos deduxit relatio prisca, inquit Paulus Diaconus in libro de Epp. Metensib. Meurissius Madlaurensis Episc. ac Metensis Suffraganeus, in historia Metensium Epp. scribit, ab anno cccxii ad cccxxv illi Ecclesie præfuisse Legontium, ac Viridunensi quoque Pastore tunc proprio destituta, consuluisse, difficillimis sane temporibus: quam ipse tamen Chronologum nullis firmat characteribus.*

¶ *3 Sepultum idem scribit in crypta S. Clementis*

primi Episcopi. Postea ejus ac decessoris translata reliquæ sunt e crypta in edem superiorem, ubi etiamnum asservantur, et præcipue brachia amborum partes in urea quadam cum aliorum cravis Duorum conditæ. Memoria Translationis celebratur die xvi Junii, istaque eo die leguntur in Metensi Martyrologio apud eundem Meurissium: Metis translatio sanctorum Confessorum pariterque Pontificum Legontii et Phronimii. Quidam, natalis sui an translatio, non distinguunt. Ita Hermannus Greven: Metis Legontii et Stronimii. MS. Florarium: Apud Metin civitatem depositio sanctorum Episcoporum et Confess. Firmini et Legontii. Ferrarius in gener. Catal. SS. Metis sanctorum Episcoporum Legontii et Phronimii. Expressius ceteris Saussains in Martyrol. Gallicano: Metis translatio Sanctorum Episcoporum Phronimii et Legontii e crypta Ecclesie S. Clementis ad superiorem redem. Ut hic Florarium, ita Baronius in Notis ad Martyrol. xviii Augusti Firminum pro Phronimio accipit. Fuit S. Firminus Metensis Episc. xx, coliturque xviii Augusti: Phronimius xi et colitur xxvii Julii.

translatio 16 Junii.

F

DE SANCTIS VIRGINIBUS ROMANIS

CONSTANTIA AUGUSTA, ATTICA ET ARTEMIA,

G. H.

Commentarius historicus.

¶ *I. Conversio harum Virginum et S. Gullianei ad fidem, et continentium.*

Gesta nobilissimarum harum Virginum continentur potissimum in Vita S. Agnetis Virginis et Martyris, et Actis sanctorum fratrum Joannis et Pauli. *Vitam S. Agnetis deditimus XXI Januarii, quam S. Ambrosius num. 17 his verbis*

concludit: Hæc ego Ambrosius servus Christi dum in voluminibus abditis invenissem scripta, non sum passus infructuoso silentio legi. Ad honorem tantæ Martyris, sicut gesta ejus cognovi, conscripsi: et ad ædificationem vestram, o Virgines Christi, textum passionis ejus credidi destinandum. *Ex hoc Vita Lecto in inserta est Breviarum Romano, recitanda xxviii Januarii, quando S. Agnes secundo colitur, estque*

SECOLO CHR. IV
1878 FEBRU.

A *que ejusmodi*: B. Agnes, parentibus ad ejus sepulchrum assidue vigilantibus, quadam nocte choro Virginum comitata cum apparuisset, sic ad eos locuta dicitur: Ne me parentis mortuam lugeatis: nam una cum his Virginibus vivo apud illum in cœlis, quem in terris tota mente dilexi. Cum aliquot post annos Constantia, Constantini Imperatoris filia, insanabili ulceri medicinam quærens, nondum Christiana ad idem sepulchrum accessisset, obdormiscens sibi audire visa est vocem hanc Agnetis: Constante age Constantia: crede in Jesum Christum filium Dei, qui te sanam faciet. Quæ sanata paulo post una cum multis ex familia Imperatoris baptismum suscipiens, ibi ecclesiam nomine B. Agnetis edificavit.

2 *Hæc ibi, quæ in Vita S. Agnetis copiosius referuntur, ac narrata num. 13 apparitione S. Agnetis parentibus facta, num. 15 et 16 ista adjunguntur*: Hæc visio publice ab omnibus, qui viderant, quotidie vulgatur. Unde factum est, ut post aliquantos annos ad Constantiam Constantini Augusti filiam hæc factum, ab illis qui viderant, narraretur. Erat enim ipsâ Constantia Regina, Virgo prudentissima, sed ita obsessa vulneribus, ut a capite usque ad pedes nulla membrorum pars libera remansisset. Accepto autem consilio, spe recuperanda salutis, venit ad tumulum Martyris nocte: et licet pagana, tamen credula mentis intentione preces fideliter fundebat. Quod dum fuisset, repentina somni suavitate corripitur, et videt per visum beatissimam Agnetem, tibi sibi monita proferentem: Constante age Constantia, et credo Dominum Jesum Christum filium Dei esse Salvatorem tuum, per quem modo consequeris omnium vulnerum, quæ in corpore tuo pateris, sanitatem. Ad hæc vocem Constantia evigilat sana, ita ut nec signum in ejus membris alicujus vulneris remaneret.

3 *Reversa igitur ad palatium sanissima, facit gaudium et patri Augusto, et fratribus suis Imperatoribus. Coronatur civitas tota illi legitima militantiibus et privatis et universis, audientibus hæc. Inludiculus gentium confundatur, et fides Dominici labatur. Hæc S. Ambrosius ex antiquo et ab illo volumine. Quæ eadem expressit S. Adhelmus Scherburnensis in Anglia Episcopus in poemate de Laude Virginum cap. 33, ubi, postquam victoriam S. Agnetis de lascivo juvenc obtinuit decantavit, hæc addit*:

Quatenus inde forent laudis præconia Christo,
 Unde prius fuerant spurcis ludibria verbis.
 Nam Constantiam sanavit tumida sepulchri,
 Et sarcophagus, qui passant membra puella.
C Ut merito possent regnantis filia Regis
 Aeterno Regi Regna, qui regnat in æther,
 Reddere magnificas pro vita sospite grates.

Ita infra dicemus Constantinum etiam vocari, quæ alius Constantia est, et ad sepulchrum S. Agnetis sanata. Quæ in dictis Actis S. Ambrosius vulnera, per totum corpus S. Constantie dispersa, appellat, insanabile ulcus dicitur supra in Beverario Romano, gravissima lepra in Actis mox referendis et in Catalogo Petri Equitum lib. 3 cap. 34.

4 *Qui ex multum ordine patissimum lætitiæ effectus est ob sanitatem S. Constantie reddidit, fuit S. Gallianus SS. Atticæ et Artemie pater, anno Imperii Constantini XI, Christianæ. Fuit cccxxii, cum Basso creatus Consul, qui nazæ postea mortua S. Constantia in puerculo Imperatore sibi sponsam dari postulavit. Res gesta narratur in Actis SS. Joannis et Pauli xxvi Junii, quorum primus, ut in Martyrologio etiam Romano dicitur, erat Praepositus domus, secundus Primicerius Constantinæ Virginis, filie Constantini Imperatoris. Extant horum Martyrum Acta in quam plurimis cœcibus MSS. et tribus nominatim Ser. una*

Christianæ Regine Suecicæ. Partem priorem ex codice D nostro optimæ fidei hic damus:

5 Sub Constantino Augusto et Gallicano Duce Romani exercitus. Persarum gens, quæ Syriam invaserat, victa est, ac viriliter subjugata. Qui cum triumphalibus infulis sublimatus, acceptus esset Augusto et carus, filiam ejus, sacratissimam Virginem Constantiam, sibi posebat uxorem. Et hoc non mediocri instantia flagitabat, tempore quo imminabat gens Scythica, quæ Daciam et Thracias occupaverat. Et quoniam bene erat potens, omnium potestatum Comites ac Praefecti cum omni populo Romano id fieri postulabant. Constantinus vero Augustus contristari copit, et esse inestissimus, sciens filiam suam positam in sancto proposito, facilius occidi posse quam vinci. Quæ cum patris sollicitudinem studio sanctitatis conaretur excludere, dixit patri suo: Si certissimum non haberem, quod me non deserat Deus, recte formidini meæ et sollicitudini tuæ locus aliquis cederetur. Cum vero certa sum de Deo, depone omnem sollicitudinem tuam, et te daturum me illi conjugem reppromitte, ita ut, si Scytharum superaverit gentem, victor simul et Consul me accipiat. Hujus autem sponsionis gratia duas filias suas virgines, quas ex amissa conjugē natas habet, mecum usque ad nuptiarum diem esse permittat, secum vero meum Praepositum et Primicerium Joannem et Paulum esse gratanter admittat: ut ille per meos familiares me alloqui et cognoscere valeat, et ego illius per ejus filias votum rhesque et institutum cognoscam. Facta sunt hæc omnia, sicut Virgo disposuit, et velut subarrhationis loco dantur duo fratres eunuchi ex latere Augustæ, et duæ sorores, Gallicani filiae, ipsi Augustæ traduntur, ita liberalibus studiis eruditæ, ut vix illis par scientia in virorum numero sapientium inveniri potuisset: quarum una Attica et altera Artemia dicebantur.

6 Quas Constantia cum ad se venire cognovit, expandens ad Dominum manus, sic oravit Domine Deus omnipotens, qui me orationibus Martyris tuæ Aquæ a lepra mundasti, et senitam mihi timoris tui ostendisti, et Virginis tuæ Matris thalamum reservasti: ubi in sponsus, tu filius manifestatus es, tu genitus ex Maria, tu genitor probatus es Mariæ: in omne seculum nutriens simul etiam illam, ex qua lactatus es et nutritus: tu infantulus crescens ætate, tu omni mundo incrementum concedens: tu sapientia proficiens, cum sis ipse totus sapientia: tu ita magnus, ut te magnificentius nihil sit: tu vernus homo de matre ex tempore editus, tu verus Deus ex Patre sine matre genitus: Deus de Deo, fecisti que non erant: ex matre sine patre carnali editus, qui lapsam incurverant, reparasti: tu fusus in lucem illuminatus es, cum sis ipse, qui illuminas tamen hominem venientem in hunc mundum: te precor credens, ut ipse jussisti, te quæso egens, quod ipse promissisti cum diceres: Amen dico vobis, quod omnia, quæcumque petieritis a Patre in nomine meo, dabit vobis. Peto itaque, Domine, ut has Gallicani filias tu lucreris, ipsum quoque Gallicenum, qui me tibi tollere conatur, tuæ fidei applicet castitati. Aperi Domine os meum auribus earum, et aperiantur cordis carnis sermonibus meis, et consensus earum mihi juvenis pende, ut tantum verborum meis virtutem infundas, ut carnis commercium experiantes, tibi consecrari desideret, et ex ipso desiderio tantus amor in earum mentibus oratur, ut ferventes ad thalamum illum tuum coelestem pervenire desideret, quem plenis oleo lampadibus et tuæ caritatis fulgentibus thumis attingantur, ut loco sibi inter sapientes virgines dato, et de tua misericordia gloriantes, nihil terrenum desideret, sed te solum integro affectu suorum viscerum concupiscant.

7 Hanc

DOCTORE G. H. Apparitione S. Agnetis cognita, ad ejus sepulchrum venit S. Constantia.

sanitatem sibi impetrari petiit:

subito sanatur.

et convertitur ad fidem:

a S. Gallicano viro Consulari,

expetitur in uxorem:

ejus filias SS. Atticam et Artemiam sibi sumit.

tradit illi SS. Joannem et Paulum:

preces fundit

Joan. 14. 13

pro conversione S. Gallicani cum ejusque filiarum, ad fidem

et continentiam

A 7 Hanc vero orationem fuisse Constantiæ, ipsa narrante didicimus, quam etiam ab ea legimus scriptam. Qualiter autem ad Dominum Atticam Artemiamque converterit, studio celeriter narrandi martyrium Gallicani, prætereo. *Hæc auctor coævus et testis oculatus pro suo instituto iudicabat sufficere, ex cuius prætereundi formula colligimus singulare studium in conversione sanctarum sororum Atticæ et Artemiæ a S Constantia adhibitum fuisse, ac forsitan visibili aliquo signo divinis mentes earum ad veritatem amplectendam fuisse mutatas : et certe contempsisse, quæ calamo scriptor digni indicant : sed se studio celeriter narrandi martyrium Gallicani, ac dein SS. Joannis et Pauli, præterire. Altera voti S. Constantiæ pars fuit, ut Gallicanus illorum pater etiam Christianæ fidei castitatem amplecteretur. Ad quod perficiendum SS. Joannes et Paulus ab ipsa lateri illius adjuncti erunt comites, quorum divinum consilium in extremo Philippopolis perdendæ periculo sibi datum, ita ipse Gallicanus narrat Constantiano Augusto in dictis Actis SS. Joannis et Pauli :*

convertit SS. Atticam et Artemiam.

S. Gallicanus voto fidei amplectendæ fuit,

Crucis et castiæ præfata,

victoriam obtinet :

fuit Christianus :

voto castitatem

a SS. Attica et Artemia cum SS Helena et Constantia concurrentibus recipitur :

liberali in pauperes.

trahi ac donari pauperibus jussit, ac se in Ostiensi urbe manenti sancto viro cuidam, Hilariano nomine, sociavit : cujus habitaculo ampliori fecit ad peregrinorum susceptionem, quam ipse plurimis impendebat. *Hæc ibi, additurque martyrium et S. Gallicani et S. Hilariani, quod ambo in persecutione Juliani subierunt, ille XXV Junii, hic XVI Julii, quando eorum memoriam referunt Beda, Usuardus, Ado et reliqui antiqui martyrologi, atque uni confirmant quæ hactenus dicta sunt : in quibus post relatam eadem SS. Joannis et Pauli, narratur conversio Terentiani, qui decollari eos jusserat, ac tandem dicitur ipso Terentino referente ista passio Sanctorum descripta.*

D auctore a. n. et peregrinos :

fuit Martyr sub Juliano :

Consulatum gessit an. 330,

E

ad illud circiter tempus vixit S. Helena.

10 Quibus singula hactenus relata annis Imperii Constantini adscribenda sint, licet non æque constet, ex Consulatu tamen Gallicani colligi potest. *Fuerat is adhuc Gentilis Consul cum Basso, ut supra diximus, anno Imperii Constantini XII, Christi cccxvii, at modo Christianam fidem amplectens, cum vellet privatus abscedere, rogatus ab Augusto Consul processit, accepto Symmacho collega, quod anno Imperii xxv, Christi cccxxx, factum est. Obtulit idem Gallicanus quam plurima dona ecclesiæ sanctorum Apostolorum Petri et Pauli et S. Joannis Baptistæ in civitate Ostiensi a Constantina extracte ex S. Silvestri Papat suggestione, ut refert Anastasius Bibliothecarius in libro de Vita Pontificum. At quomdiu Gallicanus, quasi gener Augustorum, post victoriam Scythicam, ante dictum Consulatum in palatio vixerit, non facile statui potest. Excepit eum venientem S. Helena Augusta mater Constantini cum S. Constantino hujus filia, et SS. Attica et Artemia propriis filiabus, S. Helena, ut Eusebius lib. 3 de Vita Constantini cap. 48 tradit, χερῶν ποῦ τῆς ἡλικίας ὑπὲρ τοῦ ὀγδοήκοντα ἑξαετοῦς διαπισσοῦσθαι, τὴν τοῦ βίου κατὰ τὸν τελευτῆν, Octogesimo ferme ætatis anno confecto, finem vivendi fecit, idroque, quomvis diceretur circa annum Christi ccl nata, ad Consulatum tamen ultimum S. Gallicani vite annum cccxxx, potuit vixisse. Baronius enim anno cccxxvi historiam Crucis Christi Hierosolymis ab ea inventæ tradidisset, num. 39 de obitu ejusdem agit, cum tamen, inquit, affirmare non dubitemus, aliquot illam amplius vixisse annos : quod exactius indagabitur ad ejus Vitam xviii Augusti.*

12 *Quæ autem a Gallicano reportata de Persis victorie narratur, prius evenisse videntur, ante annum fortassis cccxxvii, quando iniquum sub Sapore Rege Persarum exortam fuisse in Christianos persecutionem scribunt Theophanus et Anastasius. Potuit et illa Persarum in Syriam eruptioni non tam imperio Sapores Regis, quia auspens alienius Satriapr aut Ducis in confinis dominantis contigisse. Scytharum vero et Sauro-matarum nationes, qui nunquam parere populo Romano didicerant, sub Constantino primum subactas fuisse tradit Eusebius lib. 4 Vita ejusdem cap. 3, ubi etiam Constantiam ipsum ad bellum profectum fuisse, et signo sanctæ Crucis præfata, adversus eos pugnavisse atque feliciter hostes superasse confirmat. Quæ aut alio tempore contigerunt, ut Imperatori, ut passim fieri solet, attribuantur, quæ a Ducibus præclare patrata sunt.*

An Persæ e Syria ante an. 327 depulsi ?

F

Scythæ subacti.

§ II. Harum trium Virginum vitæ sanctimonia. S. Agnetis ecclesiæ erecta, mausoleum et ecclesiæ S. Constantiæ.

Aldertius in præfato poemate de Laude Virginum cap. 40 de S. Constantia, sive Constantina, ut ipse appellat, ista trahit :

Nobilis in Roma vixit pulcherrima Virgo
Constantina, novæ præbens spectacula vitæ
Omnibus, integre qui conversari optant,
Lurida liquentes veteris contagia vitæ.

S. Constantia Virginiudina speravit,

A Hæc, inquam, Virgo cœlesti freta Patrono,
 Contempsit mundum felix cum flore virentem.
 Arida ceu paleæ projecta peripsena squalent.
 Utque magis stupescas, rumore adverte parentum.
 Nam pater auguste regnorum sceptrâ gubernans,
 Imperium mundi, Christo regnante, regebat.
 Qui Constantinus nomen sortitur in avum.
 Hic sobolem sanctam miro dilexit amore,
 Dum vitæ merito late præconia cursant :
 Quam pater intactam summus sub dote spondit,
 Felix virginis eum jam pubesceret annis.
 Namque proco fuerat, (quo non præstantior alter
 Regibus exceptis, qui mundum jure gubernant)
 Desponsata probo, pactis sponsalibus artha.
 Sed Deus integram satagens servare puellam,
 Satrapæ mentem stimulis compungit acutis,
 Funditus ut pompas sæclis prævisset opimas :
 Mallet et inunivni Regi famularier alto,
 Deliciis mundi quam opulentis degere dives,
 Cui sic evenit miranda salubris origo.

13 *Dem S. Gallicani celebrata versibus victoria de Scythiis, et conversione ad fidem ac continentiana, hæc addit idem Aldelmus :*

B Sic Deus omnipotens famulam protexit amantem,
 Vocibus assiduis pulsantem regna Tonantis :
 Ut se servaret Sator, integritatis amator,
 Lunda linquentem sævi colludis luxus.
 Plures nam Christo convertit dogmate turmas,
 Exemplo simul et celebri rumore coruscans.
 Uberius pavidant gemine quod forte sorores
 Attica et Artemia Prætoris sanguine cretæ,
 Quæ Gallicanum vocitabant secula prisca,
 Præfatus ejus soboles Regina monelat,
 Virgineum castis ut servent gressibus ævum,
 Flacida quæ pariter meruere tropæa puloris,
 Dum mundum linquunt transacto tempore vitæ,
 Et fauste properant ad cœli sidera sursum.

14 *Idem S. Aldelmus libro de Laudibus virginitatis soluta oratione scripto, cap. 25 ita sanctas has Virgines eumcimo celebrat :* Constantia integerrime virtutis vicago, filia Constantini (qui per idem tempus tripartiti mundi monarchiam prosperis successibus gubernasset) nonni enclata propinquam Romanorum Prætorum filius, omnemque pene generosum formidinem sobolem ac pulcherrimam pubertatis indolem, famose virginittatis rumore ad culturam Christianæ religionis et coronam castitatis incitavit, sermone suscit, exemplo instigavit? Ita dimtaxat, ut nunquamque sprito nuptiali thalamo, et maritalis luxus commercio, cœlestis sponsi amplexus enixius satngero, et intor Virgines sapiendes cum lampadibus properare, ducta cerebro suspiria liberentur : quod plerumque de conversatione illius scripta opuscula produunt, ejus rei Attica et Artemia illibate virginittatis et pudicitio florentis virgines satis declarant.

15 *Hæc S. Aldelmus. At sanctæ Virgines non in palatio Constantini Magni inter audiens strepitus permanserunt, sed Urbe relicta ad rivum Nomentanum, quæ a porta I mitali Nomentum, vetustum Sabiunorum oppidum, dicebat, accesserunt, atque ad S. Agnetis sepulchrum, ubi S. Constantia incolantem erat corporis adeptæ, domicilium fixere, quod postea monasterium S. Agnetis vulgo nuncupatum est : ubi cum aliis Virginitibus, toto animi fervore Deo ac beato Martyri Agneti inservientes, sanctissime vitam ducere, De carum pia vivendi ratione apud S. Ambrosium in ductis S. Agnetis Actis ista leguntur : Perseveravit autem Constantia Augusti filia in virginitate, per quam multe Virginites, nobiles et illustres et mediocres, sacra velamina suscepimus. Et quia fides mortis damnata non patitur, usque hodie multe Virgines Romano Agnetem beatissimam, quasi in corpore inmentem, attendunt,*

et ejus exemplo provocate, viriliter integræ perseverant, credentes sine dubio, quod perseverantes, perpetua victoriæ pulman acquirant.

16 *Interim vero S. Constantia magnificèntissimam ab Augusto patre ibidem ad honorem S. Agnetis præcuravit ecclesiam rigi, surque sepultura nobile conspiciendi operis mausoleum stitua, quod in eisdem S. Agnetis Actis his verbis indicatur : Interea petit patrem et fratres Augustos, ut basilica B. Agnetis fabricaretur, et sibi illic mausoleum collocari præcepit. Fuerunt hi fratres vivo adhuc Constantino patre Cæsares creati, Constantinus an. cccxvii, Constantius cccxxiv, Constans cccxxxiii, et Constantina patre an. cccxxxvii, ipso Pentecostes die, xxii Maii, mortuo, Romanum iuter se orbem paritæ, atque Augusti nuncupati sunt. In perrecluso codice MS. Svecicæ Christianæ Regiæ Sueciæ de Vitis Pontificum Romanorum, ad S. Felicem Papam iv deducturum, ul est annus Christi dxxx, (quibus tamen vobis nomem Pontificum usque ad Pelagium ii decressorem S. Gregori Magni adjunguntur) hæc de basilica a Constantino Magno in Actis S. Silvestri leguntur : Eodem tempore fecit Constantinus Augustus basilicam in Palatio Sessoriano, ubi etiam de ligno sanctæ Crucis Domini nostri Jesu Christi anro et gemmis inclusit. Eodem tempore fecit basilicam S. Agne Martyris ex rogato Constantiæ filiæ suæ. Eodem tempore fecit basilicam sancti Martyris Marcellini Presbyteri et Petri Exorcistæ. Hæc ibi, quæ Bedæ de sex sætibus mundi in Constantino etiam refert aliquanto diffusius, et de S. Agnetis basilica hæc habet : Item fecit basilicam sanctæ Martyris Agnes ex rogato filia suæ, et baptisterium in eodem loco, ubi et baptizata est soror ejus Constantia cum filia Augusta. At nonen S. Constantiæ filia etiam exprimitur in Vitis Pontificum Anastasii Bibliothecari, et his quidem in MSS. Regio, Mazarini, et Thuani hoc modo : Eodem tempore fecit Constantinus A. basilicam S. Agnetis Martyris ex rogato filia suæ Constantiæ, et baptizata est Constantia soror ejus et filia Augusti Constantia, et baptisterium ibi constituit. Ibidem autem hæc dona obtulit : Patenam auream pensantem libras viginti, calicem aureum pensantem libras decem etc. ubi etiam possessores enumerantur : quæ ad monasterium forsan adjunctum spectant. Quæ vero Constantia soror Constantini appellatur, nupta fuit Leontio, ac præcipua postmodum Ariannorum patrona extitit.*

17 *Post obitum S. Silvestri Pape præfuerunt Ecclesie Pontifices Marcus, Julius, Liberius creatus anno cccii, sed ab Constantio imperatore, quod hæresi Arinna nolisset consentire in exilium deportatus. Rediens autem Liberius de exilio habitavit in cœmeterio S. Agnetis apud germanam Constantii : ut quasi per ejus interventionem aut rogatum rediret liberis in civitatem. Tunc Constantia Augusta, quæ fidelis erat Domino Jesu Christo, noluit rogato Constantium Augustum gerendum sumu, quia senserat consilium doli. Hactenus idem Anastasius, qui memorat a Liberio non immemore hospitalitatis, sepulchrum B. Agnetis fuisse exortatum : Hæc inquit, Liberius ornavit de plannis marmoreis petris sepulchrum S. Agnetis Martyris. Ex Actis denique MSS schismatis oborti inter Liberiam et Felicem, qui illo eade creatus fuerat, a Paulo Aringio lib. 3 Roma subterviance cap. 28 et Antonio Bosio lib. 3 cap. 48 ista sub titulo Bonifacii Pape proferantur : Hæc autem Constantia augustæ memoriæ puella juxta oratorium habitabat, quod bonus pater Constantinus sibi fabricaverat : ubi et homine sine sanctissimæ Martyris Agnetis famula Virgo fuit.*

18 *De ejus obitu et sepultura ex Actis MSS. idem Bosius et Aringius ista describunt : Porro B. Constantia in sancta virginitate permanens, transacto tempore*

AUCTORE G B

a Constantino patre amatur.

a Deo consecratur.

inducit ad Virginitatem conservandum SS. Atticam et Artemiam.

et alias Romanas Virgines :

fiat domus illam ad sepulchrum S. Agnetis.

inpetrat ut templum S. Agnetis, a Constantino patre extruatur.

P

et dicitur

F

excipit S. Liberius Papam exulcm

famula S. Agnetis habitur :

mortua 18 Febr.

sepulta in arca porphyretica.

a Paulo II summo.

a Sixto IV restituta.

mausoleum eius postea ecclesia S. Constantiae dictum.

ejus sorores Constantina

et Helena,

in mausoleo S. Constantiae sepulta

ex his Constantina etiam Constantia dicitur

A tempore hiemis, et inchoato tempore veris, hoc est xii Kalendas Martias, parata intravit ad nuptias. Corpus vero ejus in pretio-o labro porphyretico sepultum est, et ibidem ipsa a patre et fratribus ecclesiam, columnis et musivo de lapidibus decorata, in ejus honorem fabricata est. *Haec verba Actorum MSS. quibus post Bosium Aringhus haec addit* : Idem insuper rerum antiquarum scriptores hanc porphyreticam arcam in Lateranum, Paulo II Summo Pontifice jubente, deportatam fuisse ejusdem Pontificis sepulture inservitutam asserunt. Interim vero, cum inde extraheretur, in ipso itinere progressu, antequam ad destinatum locum pertingeret, Pontifex dicta extrinsecum clausit, et Sixtus Papa IV, antiquitati urbanarum rerum servandae intentus, re infecta, eandem in pristinum locum redeundam curavit. Ubi hodie non absque ingenti omnium admiratione, tum ob antiquitatis meritum, tum ob operis elegantiam visitur. *Haec ibi cum adjuncta libri sine arca aut sarcophagi S. Constantiae in honorem S. Constantiae u patre et fratribus erecta, in Vita S. Agnetis mausoleum dicitur, quod hunc praebet ab ipsa S. Agnetis basilica adhuc extare, neque oho titulo quam ejusdem*

19 *Quae supra dicitur ecclesia in honorem S. Constantiae u patre et fratribus erecta, in Vita S. Agnetis mausoleum dicitur, quod hunc praebet ab ipsa S. Agnetis basilica adhuc extare, neque oho titulo quam ejusdem*
 B *S. Constantiae ecclesiam nuncupari tradunt idem Bosius et Aringhus, adduntque ex variis imaginibus, quae inibi conspiciuntur vindemiales festorem dies indignant, videri illud apud Gentiles templum Bacchi fuisse, quod a Constantino Augusto instauratum, sacrisque insuper imaginibus, quae musivo et eleganti opere contextae in fornice olim conspiciebantur, exornatum, Deo immortali sit rite dicatum, ac S. Constantiae filiae donatum: denique templum sphaerae formae esse, cujus fornix seu testudo columnis viginti quatuor, binis quibusque simul pariter junctis, sibi que ex ordine respondentibus foveitur.*

20 *Una fuerit S. Constantiae sorores magni Constantini filiae, harum altera, Constantina, seu Flavia Julia Constantina dicta, a patre conjux primo tradita est Flavio Claudio Maximo Constantini ex fratre Delmatio nepoti, atque ab eo Pontificum gratiam constituto Regi: quo mortuo a Constantio fratre datum est uxori Gallo Caesari, qui itidem filius Constantii Constantinum Moynum habuerat patrum, sed in Bithyria repentina et subito absumpto Constantio Augusto VII et Gallo in Coss. ut ait Ammianus Marcellinus lib. 14. Is est annus Christi recciv. Proximo post obitum ejus nuptia altera soror, Helena nomine, nupsit Juliano Caesari, Galli fratri, in Gallia Veneta, cum Julianus quinque annis daret, anno cccix vita functa. Utriusque sororis corpus e regibus tam longinquis ad Urbem delatum est, et in mausoleo S. Constantiae sororis depositum. Quod, idem Ammianus lib. 21 his verbis indicat: Inter quae Julianus Helena conjugis defunctae suprema miserat Romam, in suburbano via Nomentana condenda: ubi uxor quoque Galli, quondam soror ejus, sepulta est Constantina. Reperti ibidem prope mausoleum, sive ecclesiam, S. Constantiae, varii sarcophagi marmorei sunt apud Bosium et Aringhum studiose artificum manu sculpti et typis excusi: quos hi arbitrantur contentis cadaveribus dictarum S. Constantiae sororum, utriusque errorum illustrum adhibitis.*

21 *Haec de sororibus S. Constantiae dicenda fuere, quod S. Constantia Virgo subinde, ut supra ex S. Adelmo ostendimus, appellata sit Constantina, et ipsa bis nuptia Constantina reperitur etiam apud auctores Constantia nuncupata. Ita xx Octobris in Vita S. Artemii sub Constantino et Constantio Ducis, ac sub Juliano martyrium adepti, dicitur Constantius Gallo dedisse uxorem suam sororem Constantiam, ut res esset firmitior et cautior. In MS. Graeco. προσκρίσθμενο; γυναικα; α; τῆ; ἡλιθίου; τῶ; ἀδελφῶ; ἐαυτοῦ; Κωνσταντία; πιστεύ; κα; βεβαίωτος; χάριν. Cujus item obitus*

in eadem Vita ita refertur: Atque Constantia quidem statim profecta est, ut fratrem prior conveniret, et in animo habens rogare pro marito, ut nihil grave in eum statueret. Cum autem prompto et alacri animi studio iter inisset, inter eundem incidit in morbum. Et cum adscendisset in Bithyniam, in quadam ejus statione, quae Gallicana dicitur, est mortua. Quot loco in MS. Graeco Constantina legitur: Ἦ; μὲν; εἰς; Κωνσταντία; προτίρου; ἐξώμας; προσερχομένη; τῶ; ἀδελφῶ;, κα; ἀδελφῶ; τούτου; ὑπὲρ; τοῦ; ἀνδρός; προθυρομένη; etc. Mortua autem est, ut diximus, anno cccxv, quando Liberius Papi adhuc in summo quarte regebat Ecclesiam: qui anno sequenti cccxv a Constantio ad Mediolanensem Concilium evocatus, atque inde in exilium cum aliis orthodoxis Episcopis eiecit, Beruarum tenuerit, et postquam terrore ac fraude Arianorum compulsus damnationi S. Athanasii subscripsit, remissus ad Sedem suam, ut S. Hieronymus in Chronico loquitur, Romam quasi victor intravit. At post Arminense Concilium anno cccxix habitum, ab Urbe iterum extortus factus, ad S. Constantiam confugit, atque apud eam delituit, ut erudite observat Baronius; quem consule, ad an. 357 num. 37 et 359 num. 46 et 47. Denique Constantius Imperator, ultimus fratrum ac sororum S. Constantiae mortuus est, in Nonas Novemb. anni cccxli, et Constantinopoli sepultus, solusque deum imperavit Julianus enim patruelis, anno praecedenti a militibus Augustus acclamatus. Hic ejusdem fidei Christianae sacramentis omnibus, idolorum sumo reservavit, sub quo varii martyrii palmam promeriti sunt: interque eos SS. Joannes et Paulus, olim S. Constantiae famuli domestici, ne S. Gallicanus pater SS. Artemiae et Artemiae: ad quod usque tempus has tres Virgines, aut omnes aut earum unam alteram vixisse arbitramur, ac vidisse sub Joviano ac Valentiniano filium Christianum clausis idolorum delubris restitutum.

§ III. SS. Constantiae, Artemiae et Artemiae reliquia, memoria in Martyrologiis.

I *nter antiqua monumenta, pietatem S. Constantiae Constantina, fuit quaedam inscriptio in apside ecclesiae S. Agnetis posita, varium acrosticho exprimens haec verba: CONSTANTINA DEO, scilicet hoc S. Agnetis templum extruxit. At cornuina illa apud Bibliothecam Vaticanam transcripta, hoc titulo praenotantur: Versus Constantiae Constantini filiae, scripti in apside basilicae, quam condidit in honorem S. Agnetis. Erant hi versus excusi apud Jaunm Gruterum inter Inscriptiones antiquas Imperii Romani in Appendicula pag. 1161 num. 9, apud Baronium ad an. 360, sed in Appendice tomii 3 initio editi, apud Bosium et Aringhum, atque apud Tristannum tomo 3 Commentario 102, qui litteras acrostichas hac methodo distinxit:*

Constantina Deum venerans, Christoque dicata,
 Omnibus impensis devota mento paratis,
 Summe divino multum Christoque juvante,
 Saeravit templum victricis Virginis Agnes:
 Templorum que vicit opus, terrenaque cuncta,
 Yurea quae rutilat summi fastigia caeli,
 Nomen enim Christi celebratur sedibus istis
 Tartaream solus potuit qui vincere mortem,
 Invectus caelo, solusque inferre triumphum.
 Nomen adhuc referens et corpus et omnia membra,
 Ymortalis tenebris et caeca nocte levata,
 Signum igitur manus Martyr, devotaque Christo
 Ex opibus nostris per secula longa tenebis.
 O felix Virgo memorandi nominis Agnes.

Idem versus u nonnullis tribuntur S. Damaso, interque ejus carmina saepius recuti: qui potius post aliquot secula videntur compositi, cum nomina Constantiae et Constantinae non exacte distinguantur.

23 *Aliam supra templi S. Constantiae portam legi inscriptionem*

D

AUCTORE a u

mortua an. 354

Apud S. Concilium detestit Liberius Papa an. 359.

E

inscriptio in arde S. Agnetis de S. Constantia. F

AUCTOR G. B. Corpora SS. Constantiæ, Atticæ et Artemiæ sub altari deposita

A inscriptionem tradunt Bosius et Aringhus : qua avunt indicari ejusdem B. Constantiæ et SS. Atticæ, Artemiæ, et Emerentianæ corpora inde olim extracta, ab Alexandro Papa IV, qui eundem Ecclesiam solemniter consecravit, sub altari perhonorifice reposita fuisse. De S. Emerentiana collectanea S. Agnetis, atque ad hujus tumulum lapidibus obruta, cymsus XXIII Januarii. Sedit autem Alexander Papi (vob an. MDCLIV ad MDCLVI, quem usserit Cioconius altare B. Constantiæ consecrasse. Adiant inde auctores, pretiosa hæc pignora in lucem itorum prodidisse, cum eidem refliciendo exornandoque insisteret Cardinalis Siondratus, videlicet Paulus Emilius, Gregori XIV nepos, qui moxorem arum reparavit, athenaque usigni loquari cœperunt.

S. Constantiæ reliquæ in variis ecclesiis.

24 Antonius Gallonus in Historia Sanct. Virginum Romanarum, observatque 2 ad Vitam S. Constantiæ aut, ejusdem sanctæ Virginis reliquias in diversis ecclesiis adservari, inagnum corporis partem, in templo eidem S. Constantiæ via Nomentana dicato, in magna veneratione haberi depositam; caput vero alterumque brachium esse in templo S. Petri ad Vincula, dentem in S. Clementis, velum denique cum parte pellis in S. Petri, et nonnullas alias particulas in aliis ecclesiis. Corpus præterea venerabilis Artemiæ ad huc haberi in S. Constantiæ sede, de corpore sororis Atticæ videt. Ejusdem S. Constantiæ corpus sub Theodosio Magna Roma Constantinopolim translatum fuisse arbitratur Pristanus de hæc edita in fustis Consulibus verba : Metrophane et Saturnino Cons. (is est annus MDLXXXIII) Ipso anno ingressum est Constantiæ napolitanæ corpus Constantiæ filie Augusti die 11 Idus Septembris. Ferunt huc arbitror intelligi hanc nuptiam Constantium et olim Ponticorum provinciarum Regnum, quæ præter Acta S. Actonis indicata, Zozimus, Zennus et Cedrenus etiam Constantium appellant.

Colitur S. Constantia 28 Janu.

B huc haberi in S. Constantiæ sede, de corpore sororis Atticæ videt. Ejusdem S. Constantiæ corpus sub Theodosio Magna Roma Constantinopolim translatum fuisse arbitratur Pristanus de hæc edita in fustis Consulibus verba : Metrophane et Saturnino Cons. (is est annus MDLXXXIII) Ipso anno ingressum est Constantiæ napolitanæ corpus Constantiæ filie Augusti die 11 Idus Septembris. Ferunt huc arbitror intelligi hanc nuptiam Constantium et olim Ponticorum provinciarum Regnum, quæ præter Acta S. Actonis indicata, Zozimus, Zennus et Cedrenus etiam Constantium appellant.

et 17 Febr.

25 Nomen S. Constantiæ ad varios dies Fustis sacris et Catalogis Sanctorum subscriptum est. Petrus Equitinus, cum lib. 3 cap. 33 de S. Agnete secundo, ut appellatur, egressus ad XXVIII Januarii, cap. 34 sub hoc titulo, De S. Constantia Virgine, de eadem agit, elogio potissimum ex I vita S. Agnetis decerpto, nulla facta SS. Atticæ et Artemiæ mentione. Eodem S. Constantia Virgo relata est ad XVII Februarii a Constantio Felicio, et Francisco Laherius in Menologio Virginum, citatis Calendaris Germanicis, adhibente Laherius vita sanctam esse circa annum MDLXXXVI, quod supra rejectimus. Idem Laherius ad XVII Februarii, quo usserit ab alio volu S. Constantium, refert SS. Atticam et Artemiam sorores Virginis, quas consueti riva

C

an. ccccl. e vita migrasse. Has una cum S. Constantia eodem XVII Februarii festiva celebritate honorari tradit ante memoratus Gallonus in Historia sanctarum Virginum Romanarum. Eo certe die S. Constantiam mortuam supra ex Actis MSS. diximus : quo etiam adscripta est Calendario, Petri Canisi catechismo et precibus præfata et Catalogo generali Ferroni his verbis : Romæ S. Constantiæ Virginis, Constantini Magni filie. At XXV Februarii de tribus luce sanctis Virginibus officium Ecclesiasticum recitari Romæ in Ecclesia S. Petri testatur Octavius Panciroli in Theauris absconditis urbis Romæ, regione 2, ecclesia 62, quæ est S. Constantiæ via Nomentana, ubi una de Attica et Artemia, quas et Sanctas appellat, et S. Gallicano eorum parvule fustis agit. Eodem itidem die nomen S. Constantiæ inscriptum est Ephemeridibus historicis Felicii, et Calendario Aurei præcum libelli Ingolstadii excusit.

D et cum SS. Attica et Artemia 18 Febr.

et 25 Febr.

26 At XXV Junii, quo Martyrio coronatus S. Gallicanus, memoriam harum trium Virginum inscripsit Grever Carthusianus Aurtario Usuardi anno 1315 et 1321 edito, ubi hæc habet : Constantiæ Virginis filie Constantini Magni Imperatoris, Arthiæ et Arthemiiæ filiarum S. Gallicani Martyris. Eodem die longiori incensio eius celebrat Canisius in Martyrologio Germanico an. 1573 et 1599 excusio. Item, inquit, sanctæ Virginis Constantiæ, Imperatoris Constantini Magni filie : quæ cum esset lepra infecta, apud S. Agnetis sepulchrum sanitatem consecuta, deinceps cum Arthiæ, Arthemii et multis aliis Virginibus Deo servivit in monasterio supra cœmeterium S. Agnetis extracto. Per hujus intercessionem ad fidem Gallicanus conversus est, et continentiam amplecti voluit, si victor e bello rediret. Qui victoria patitus, non solum fidem Christi sed etiam castitatem professus est. Constantia vero post vitam sancte peractam in pace obdormivit, et apud S. Agnetem fuit sepulta. Item SS. Arthiæ et Arthemiiæ Virginum, S. Gallicani filiarum, quæ a S. Constantia converse sunt. Hæc ibi. Ad dictum monasterium longu post obitum S. Constantiæ decursu temporum nobilissimum ac celeberrimum Romanarum Virginum donarium extitit, cujus Anastasius Bibliothecarius in Vita S. Leonis Papa in meminit his verbis : Verum et Leo in monasterio S. Agnetis, quod ponitur foris portam Nomentanam, fecit emissa ex argento pensantia libras quinq. Ejusdem monasterii testatur Bosius et ex eo Aringhus, vestigia adhuc superesse, et ipsimet insuper aditum, qui ex eo ad cœmeterium patebat. F

et 25 Junii.

E

Mentio monasterii S. Agnetis.

DE S. FLAVIANO

EPISCOPO CONSTANTINOPOLITANO MARTYRE,

Commentarius historicus.

§ I. Episcopatus S. Flaviani delatus, Oidium Imperatoris in eum et Chrysaphii eunuchi.

AN. I. III. I. CCCC. XLV. XXVIII FEBRU.

Sanctus Pater noster Flavianus primium Constantinopoli sanctæ Dei Ecclesiæ Presbyter, per continentiam et omnibus exornatum victibus vitam, Dei consilio, suffragio Imperatoris et Senatus, sacroque Synodi sententia, creatus est et consecratus ejusdem Ecclesiæ Patriarcha. Id estit ejus eligium in Gregorium Menensis, et apud Maximam Cytherenam, Nicephorus Callistus lib. 13 hist. Eccl. cap. 47, Proclo, inquit, successit Flavianus, sacerorum donariorum Ecclesiæ magna custos, dignitate Presbyter, vita autem celesti præclarus. A Cedreno anno 39 Theodosius dicitur Σαυροβλάξ vasorum

S Flavianus e Presbytero, et Consule duariorum ecclesiæ, Episcopus Constantinopolitano,

custos magna Ecclesiæ Constantinopolitane : atque additio in Historia Theophanis, ἀρχὴ τερόδοτος καὶ ἐκκλησίας, vir sacris præstans, et ornatus virtute.

2 Eo autem tempore in aula Theodosii debebat eunuchus Chrysaphius, qui, testibus Theophano et Nicephoro, multum apud Imperatorem auctoritate valuit. Hic cum nimis gratiam haberet Flaviani ordinatum, suggestit Imperatori, ut Patriarche significaret, quo ille electionis seu consecrationis gratia, aliquid sibi benedictionis loco mitteret munus. Cui Divus Flavianus pures puros misit. Chrysaphius contra auream benedictionis domum mittendum esse contendit. Cui Patriarcha respondit, non esse sibi fatum verum copiam, nisi forte ad hoc sacris uteretur templi divinis. Ipsum vero Chrysaphium optime nosse, Ecclesiæ sacra vasa Deo et pauperibus esse consecrata.

Chrysaphio munus pures tantis

pures mittit

A consecrata. His verbis offensus Chrysaphius est. *Hæc illi duo. At contra Evagrius, qui altero solum post S. Flavianum seculo vixit, lib. 2 Histor. Eccl. cap. 2 refert, Flavianum Chrysaphio, aurum pro ejus ad episcopatum ordinationem postulanti, sacra Ecclesiæ vasa. quo eum pudore suffunderet, misisse. Quod vero deinde ex infuso contra S. Flavianum animo egerit Chrysaphius, ita narrat Nicephorus, et fere ex Theophane.*

3 Porro Pulcheria Augusta horum omnino conscia non erat. Chrysaphius interim invidia percitus, omnem movit lapidem, ut Patriarcham Sede sua deturbaret. Cum autem id, Pulcheria summam rerum administrante, fieri non posse videret; Eudociam Augustam sollicitavit, eamque paulatim adversus Pulcheriam, quæ ei instar matris fuerat, concitans, suadere cepit, ut Præpositum illi ademptum, sibi adscisceret. Præpositus enim Pulcheriæ parebat, ut quæ rerum summam administraret. Eudocia non parum Imperatoris tentavit animum, ut Præpositum a Pulcheria abduceret. At ille persuaderi id sibi passus non est, petitionem Eudociæ refellens, quod Pulcheria soror ejus in Imperio genita atque educata esset, et quam optime rempublicam administraret.

B Postquam Chrysaphio cœptum id non successit, aliud est extertus, et rursus Eudociæ molestus fuit, Imperatorem ut instigaret, quo ille Patriarchæ secreto insinuaret, ut Pulcheriam Diaconissam ordinaret. Hoc Eudocia cum ageret, frequenti suggestione tandem mitissimum Imperatoris animum flexit. Nam et lapidem aquæ gutta frequentius decidens excavare solet. Theodosius Patriarchæ ad se vocato arcanum id indicavit. Et ille in mororem coniectus, Imperatori quidem, quod ei gratum esset, facturus esse visus est; Pulcheriam autem litteris secretioribus certiore fecit, ut nequaquam in conspectum ejus veniret: ne scilicet, quod et sibi ipsi et illi parum gratum esset, cogere facere. Pulcheria statim quid ageretur intelligens, Præpositum transire ad Eudociam jussit: et ipsa urbe egressa, ad Septimum tranquillam privata vitam egit. Imperator autem et Eudocia Flaviano deinceps, quod arcanum illud consilium propalasset, maxime succensuerunt. Pulcheria ad hunc modum ejecta per Eudociæ manus respública administrabatur. *Hæc Nicephorus. Fuit autem Eudocia uxor Theodosii Imperatoris, a S. Pulcheria in fide Christiana instructa, atque ad nuptias illas promotâ, cum esset Leontii Philosophi filia, uti fuse lateque dictum est vii Januarii § 8 Vita S. Atteci Episcopi Constantimpolitani, qui eam baptizavit.*

C § II. Synodus provincialis Constantinopoli a S. Flaviano habita. Hæresis Eutychniana detecta et damnata.

Hæc cum sic gererentur (ita pergit Nicephorus) Flavianus Synodum provincialem Constantinopoli coegit, ad quam quadraginta Episcopi venerunt. *Extant gesta hujus Synodi variis actionibus comprehensa, et Concilii OEcumenici iv Chalcedonæ habitæ actioni primæ inserta: ubi tamen hujusmodi tantum Episcopi triginta duo, et Archimandritæ viginti quatuor, qui actioni septimæ subscripserunt. Verum inter illos non refertur Florentinus Metropolitæ Sardium, in cujus gratiam Synodus ea in initio collecta videtur: quæ sic incipit: Consulibus Flavio Zenone et Posthumiano viris clarissimis, id est anno ccccxlviij, sub die sexto Idus Novembris, in Christianissima et regia urbe Constantinopoli, nova Roma, congregata sancta et magna Synodo, reperta in prædicta magnificentissima urbe, in secretario Episcopi, præsidente sanctissimo et beatissimo Archiepiscopo Flaviano, recitata est relatio, directâ a Florentio beatissimo Februarii T. III.*

Episcopo Sardium metropolis provinciæ Lydorum, et sub eo constitutis reverendissimis Episcopis Joanne et Cossinio, præsentibus etiam Clericis his, qui eadem relationes detulerunt, palamque edita est forma eorum, quæ lecta erant. *Inter Episcopos septimæ actioni hujus Synodi subscribentes, sunt Cossinius Episcopus Hierocæsareæ urbis Lydorum, et Joannes Episcopus Hyrcanorum civitatis in eadem Lydia, cui post Eratosthenem Stephanus de Urbibus et Strabo lib. 13 Geographiæ adscribitur Ὑρκάνιον πόδιον, Hyrcanium campum, sic appellatum a colonis ex Hyrcania eo adductis. At Florentius Episcopus Sardium Lydiæ metropolis subscripsit Concilio Chalcedonensi, in quo et interpretem egit Julium Episcopi vicis S. Leonis Pontificis Romani gerentis.*

3 Interfuit cum S. Flaviano huic Synodo Constantinopolitanae Eusebius Episcopus Doryliei in Phrygia salutari, unus de consistentibus constitutus, qui tamen inter Episcopos septimæ Actioni subscribentes non reperitur. *Hic autem Episcopus, ut tradit Nicephorus, quod familiaris esset Eutycheti, de fide aliquando cum eo collocutus, eum non recte sentire animadvertit, eaque de re libellum Flaviano Patriarchæ obtulit, qui Synodo præsidebat. Eum Flavianus ad cognoscendam causam Eutychetis legi mandavit, eoque lecto dixit: Stupefaciunt quidem nos, quæ lecta sunt, eo quod talis ingeritur reprehensio reverendissimo Presbytero et Archimandrite Eutycheti. Tamen dignetur tua reverentia convenire eum et disputare cum eo de recta fide, et si pro vero invenietur non recta sentiens, tunc vocabitur in sancto Concilio, ut suam tueatur causam. At renuente Eusebio Episcopo convenire Eutychetem, iterum institit S. Flavianus: Patiatur nos, inquit, tua reverentia, iterumque fatigationem sustineat usque ad monasterium, et quæ concedent, loquatur ei, et quæ ad pacem pertinent, ut non aliqua rursus commotio et conturbatio oriatur sanctis Ecclesiis Christi. Verum Eusebio nihilominus instante, ut Eutyches coram accerseretur, missi sunt Johannes Presbyter et Andreas Diaconus: ac deinde xv Novembris, a Patribus Actione tertia congregatis allegati ad eum sunt Mamas et Theophilus Presbyteri, atque his reversis Memnon sacrorum vasorum custos, et Epiphanius, et Germanus Diaconus. Die demum insequenti, xvi Novemb. ad Synodum pro Actione iv collectam venit Abrahamus Archimandrita, retulitque Eutychetem ob ingravescentem morbum venire non posse. Cui inter alia S. Flavianus hæc respondit: Quomodo, rogo te, est possibile, pro altero accusato alterum respondere? Adveniat huc, ad Patres veniet et ad fratres, non ad ignorantes eum, imo hæc tenet in amicitia permanentes, Si Nestorini adversante veritati pro veritate iste ingressus est, quanto magis nunc debet pro veritate et pro semetipso ingredi? Homines sumus, multi et magni scandalizati sunt, et per imprudentiam et imperitiam decepti sunt, putantes se recta sapere. Pœnitentia non affert confusionem, sed permanere in peccato opprobrium est. Adveniat, et contenti ei delibet, et anathematizanti, dabimus pro procedentibus veniam, et de futuris nos et sanctam Synodum munit; quod similia expositionibus sanctorum Patrum sapiat, et præter has postmodum neque doceat, aliquis, neque in aliquorum presentia disputet. Numquid ego dispersiorem vestram volo? Absit, et non magis congregari vos? Inimicorum est dispergere, patrum autem colligere.*

G Scripserat Eutyches de sua hæresi libros, eosque ad diversa monasteria miserat eo fine, ut subscriptione Archimandritarum et monachorum approbarentur. *Quod cum S. Flavianus testimonio Abrahami in Septimo Presbyteri verum esse cognovisset, ablegavit ex Synodo diversos ad diversa monasteria, qui missum ob Euty-*

chete

D AUCTORE G. H.

Eutychetem de hæresi accusatum

E primum vult primum moneri,

ium per varios accerseri curat,

F et per alterum ejus suppletem patrem monet:

libros Eutyche de hæresi varias volutas requirit mandata

an etiam ecclesiæ vasa?

Ut S. Pulcheria a regimine amoveretur.

jussus ab Imperatore eam Diaconissam ordinare.

secreto eam moneri,

ideoque incurrit odium Imperatoris

Synodum Constantinopoli coegit

missum Episcoporum dispersit.

A chete librum inquirerent et ad Synodum deferrent. Hi inquisitione facta retulerunt xvii Novembris, ut actioe quinta habetur, varios Archimandritas volumine fidei ab Eutyche missum accepisse, sed subscribere noluisse. Cum itaque Episcopus Eusebius instaret, Eutychelem ex scriptis suis damnandum esse, respondit S. Flavians: Sufficiunt quidem universa, quae adversus Eutychelem deposita sunt, ad ostendendum, quia aliena a recta fide sapit, et conturbare festinavit Ecclesiam; quatenus amodo jam vindicta canonicae subjaceret, utque alienaretur et a sacerdotali qua fungitur dignitate, et a principatu monasterii. Propter pleniorum vero examinationem et postulas ab eo praestamus inducias: sic enim occurrens, in faciem confundetur. Si vero secundum propriam promissionem Eutyches minime accurrerit proxima secunda feria, id est, xxii die praesentis mensis Novembris, privabitur omnino et presbyterii dignitate et alienabitur praesens monasterio.

7 Interca refugit Eutyches mox haereticorum ad Theodosium Imperatorem, atque, ut advertit Liberatus Diaconus in Brevario de causis Nestoriana et Eutycheanae, per Chrysaphium cumvichum, quem Eutyches de sacro fonte suscepit, ab Imperatore impetravit, ut eum Florentio Patrio et magno Silentiario Concilium illud Flaviani ingrederetur: quod factum est statim die xxii Novembris, quando militum manu eictus venit Eutyches, et post longas controversationes et verborum telexus, quae actione septima describuntur, coactus prodere quod sentiret, tandem blasphemam haerensim elocutus est: Confiteor, inquit, ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem; post adunationem vero, unam naturam confiteor. Et reperto post variam inquisitionem indurato ejus animo, nomine Synodi hunc in eum sententiam S. Flavians protulit: Per omnia Eutyches quondam Presbyter et Archimandrita, et ex his quae antea acta sunt, et nunc propriis ejus confessionibus, Valentini et Apollinaris perversitate repertus est arguere, et eorum blasphemias incommutabiliter sequi: qui nec nostrum reverens persuasionem atque doctrinam, rectis voluit consentire dogmatibus. Unde lacrymantes et genentes perfectam ejus perditionem, decrevimus per Dominum nostrum Jesum Christum ab eo blasphematum, extractum cum esse ab omni officio sacerdotali, et a nostra eamunione et primatu monasterii, scientibus hoc omnibus, qui postea colloquuntur ei, et ad eum convenerint, quoniam rei erunt et ipsi perno excommunicationis, ut qui non declinaverint confabulationis ejus. Flavians Episcopus Constantinopolis novio Roma judicium subscripsit. Quo etiam modo alii Episcopi et Archimandrite subscripserunt. Et haec sufficiant de ea Synodo pauca, e quibus S. Flaviani virtutes maxime clarent, reliquis ne fastidium lectori pariat, omisiss.

B *Interca refugit Eutyches mox haereticorum ad Theodosium Imperatorem, atque, ut advertit Liberatus Diaconus in Brevario de causis Nestoriana et Eutycheanae, per Chrysaphium cumvichum, quem Eutyches de sacro fonte suscepit, ab Imperatore impetravit, ut eum Florentio Patrio et magno Silentiario Concilium illud Flaviani ingrederetur: quod factum est statim die xxii Novembris, quando militum manu eictus venit Eutyches, et post longas controversationes et verborum telexus, quae actione septima describuntur, coactus prodere quod sentiret, tandem blasphemam haerensim elocutus est: Confiteor, inquit, ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem; post adunationem vero, unam naturam confiteor. Et reperto post variam inquisitionem indurato ejus animo, nomine Synodi hunc in eum sententiam S. Flavians protulit: Per omnia Eutyches quondam Presbyter et Archimandrita, et ex his quae antea acta sunt, et nunc propriis ejus confessionibus, Valentini et Apollinaris perversitate repertus est arguere, et eorum blasphemias incommutabiliter sequi: qui nec nostrum reverens persuasionem atque doctrinam, rectis voluit consentire dogmatibus. Unde lacrymantes et genentes perfectam ejus perditionem, decrevimus per Dominum nostrum Jesum Christum ab eo blasphematum, extractum cum esse ab omni officio sacerdotali, et a nostra eamunione et primatu monasterii, scientibus hoc omnibus, qui postea colloquuntur ei, et ad eum convenerint, quoniam rei erunt et ipsi perno excommunicationis, ut qui non declinaverint confabulationis ejus. Flavians Episcopus Constantinopolis novio Roma judicium subscripsit. Quo etiam modo alii Episcopi et Archimandrite subscripserunt. Et haec sufficiant de ea Synodo pauca, e quibus S. Flaviani virtutes maxime clarent, reliquis ne fastidium lectori pariat, omisiss.*

C *Interca refugit Eutyches mox haereticorum ad Theodosium Imperatorem, atque, ut advertit Liberatus Diaconus in Brevario de causis Nestoriana et Eutycheanae, per Chrysaphium cumvichum, quem Eutyches de sacro fonte suscepit, ab Imperatore impetravit, ut eum Florentio Patrio et magno Silentiario Concilium illud Flaviani ingrederetur: quod factum est statim die xxii Novembris, quando militum manu eictus venit Eutyches, et post longas controversationes et verborum telexus, quae actione septima describuntur, coactus prodere quod sentiret, tandem blasphemam haerensim elocutus est: Confiteor, inquit, ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem; post adunationem vero, unam naturam confiteor. Et reperto post variam inquisitionem indurato ejus animo, nomine Synodi hunc in eum sententiam S. Flavians protulit: Per omnia Eutyches quondam Presbyter et Archimandrita, et ex his quae antea acta sunt, et nunc propriis ejus confessionibus, Valentini et Apollinaris perversitate repertus est arguere, et eorum blasphemias incommutabiliter sequi: qui nec nostrum reverens persuasionem atque doctrinam, rectis voluit consentire dogmatibus. Unde lacrymantes et genentes perfectam ejus perditionem, decrevimus per Dominum nostrum Jesum Christum ab eo blasphematum, extractum cum esse ab omni officio sacerdotali, et a nostra eamunione et primatu monasterii, scientibus hoc omnibus, qui postea colloquuntur ei, et ad eum convenerint, quoniam rei erunt et ipsi perno excommunicationis, ut qui non declinaverint confabulationis ejus. Flavians Episcopus Constantinopolis novio Roma judicium subscripsit. Quo etiam modo alii Episcopi et Archimandrite subscripserunt. Et haec sufficiant de ea Synodo pauca, e quibus S. Flaviani virtutes maxime clarent, reliquis ne fastidium lectori pariat, omisiss.*

8 S. Flavians de rebus in Synodo gestis mox per epistolam certiorum reddidit S. Leonem Romanum Pontificem, cupiens ab eo haberi ratum, quae ipse una cum aliis Episcopis contra Eutychelem statuasset. Extat ea cum aliis in prima parte Concilii Chalcedonensis sub hoc exordio: Nulla res diabolus venena composita, nec continet mortiferas ejus sagittas. Eutyches quoque subdulus et mendaciorum plenus scripsit litteras ad S. Leonem, quas per regni ministros, litteris S. Flaviani multoties detentis, citius Romam deferri curavit: quibus accepit S. Leo missa epistola, quae num. 8 habetur, adiunxit S. Flavianum, ut plenissima relatione significaret, quid contra antiquam fidem noxitatis emergerit, quod severiori sententia dignum fuerit vindicari. Scripsit mox eam epistolam S. Flavians, cuius haec est exordium. Profero et recta praedicatione verbi veritatis nihil honorabilis Sacerdotibus. In

haec epistola, quae Eutyches post suam condemnationem temere tentavit, palam facit Flavians, et scripta ab eo mendacia redarguit: post quae ita perorat, ostendens quantum vim sciat inesse litteris Apostolicis. Commotus itaque, inquit, sanctissime Pater, in his omnibus quae ab eo praesumpta sunt, et ob ea, quae in nos et sanctissimam Ecclesiam facta sunt atque fiunt, pro consueta fiducia fiducialiter age, secundum quod sacerdotio competit: propriamque faciens communem causam et sanctarum Ecclesiarum disciplinam, simul decernere damnationem adversus eum regulariter factam et per propria scripta dignare: confortare autem et piissimi et Christo delictissimi nostri Imperatoris fidem. Causa enim eget solummodo vestro solatio atque defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem et pacem cuncta perducere. Sic enim haeresis, quae surrexit, et turbae, quae propter eum factae sunt, facillime destruantur, Deo cooperante, per vestras sacratissimas litteras. Removebitur autem et Concilium, quod fieri divulgatur, quatenus nequaquam ubique sanctissimae turbentur Ecclesiae.

9 Haec Flavians. At S. Leo lectis haece litteris et synodaliibus Actis, cognitaque omnibus contra Eutychelem a S. Flaviano et synodo gestis, agnovit imposturam nefandi haereticarum, atque praecalam epistolam de fide Catholica et Verbi Incarnatione adversus hanc haerensim ad S. Flavianum scripsit, cuius haec est exordium: Lectis dilectionis tuae litteris, quas miramur fuisse tam seras, et gestorum Episcopatum ordine recensito, tandem quid apud vos scemali contigerit, atque contra integritatem fidei exortum fuisset, agnovimus. Extat epistola ea tanquam Catholica et omnibus omnium Ecclesiarum Antistitibus communicanda, Concilii Chalcedonensis actioni secunda inserta: quam Patres et varia Concilia summis sunt praeconiis et acclamationibus prosecuti. Data autem est Idibus Junii, Asterio et Protogene VV. CC. Coss. anno ccccxlx.

§ III. Pseudo-synodus Ephesina contra S. Flavianum. Hujus iniqui Dioscori auctore damnatum.

Interea Chrysaphius cumvichus S. Flaviano offensus, pro Eutychele nullum non movit lapidem, ut Acta Synodi Constantinopolitanae irrita redderet, et in ipsam Flavianum damnationis converterret ponam. Resumpta est ergo in Baptisterio majoris ecclesiae Constantiopolitanae Synodus, v Idus mensis Aprilis anni ccccxlx, et triginta interfuerunt Episcopi, et Florentius Patrius ut interesset ab Imperatore missus est, ac Thalassius Episcopus Caesarea Cappadociae Synodo praesidere jussus. Introducantur reclamantes Episcopus et praeter Synodorum consuetudinem tres monachi, qui Eutychelem propugnarent. Releguntur acta, retractantur testimonia, in singula diligenter inquirunt. Ferrum omnis adversa suspicio recedit in auctorem: nam quo accuratius explorata sunt omnia, eo clarus incorrupta S. Flaviani fides erant, et nequissima fraus fallacemque Eutychelem detecta est. Quo omni accurate conscripta sunt, et prae Actum Concilii Chalcedonensis intexta. His ita in favorem S. Flaviani peractis, alius ratumque exrogavit Eutyches, clamitans S. Flavianum eundem sapere cum Nestorio. Quare Imperator, ut tradit Liberatus dicto cap. 11, expetivit ab eo fidei confessionem manu ejus scriptam et subscripam. Quam illi obtulit Flavians ejusmodi, ut et Nestorio et ejus sectatoribus anathema diceret. Ipsum exemplum fidei Flaviani editum est par. 1 Concilii Chalcedonensis, et apud Liberatum Diaconum.

11 Perro, ut refert Nicephorus memorato cap. 47 libri 11, ubi Episcopi acta et decreta legitima esse auctoritate

AUCTORE G U.

condemnationem differri.

Eutychelem inter milites comparantem.

et Christi duas naturas negantem.

in Synodo lae crymona condemnat:

S. Leonem Patrem de consilio certiorum fuit,

ejusque litteris Apostolicis fidi:

quas misi variis S. Leo.

In Synodo Constantinopolitanae resumpta.

S Flaviani acta approbantur.

confessionem fidei dat imperatori.

A auctoritate sua comprobant, Chrysaphius eunuchus, qui idem cum Eutychete sentiebat, cum contumeliam ferre nequiret, iram adversus Flavianum suam mirum in modum intendit, et Dioscoro Alexandrino impio illi indicavit, se illi in rebus, quæ ei placitæ essent, gratificaturum omnibus, si Eutychetem periclitantem defenderet; Flavianum autem et Eusebium Dorylai Episcopum oppugnaret. Eodem etiam modo Eudociam Augustam excitavit, cum multa alia, tum ea potissimum dicendo, quæ ei a Pulcheria acerba accidissent, propterea quod Flavianus rem secreto sibi creditam, tectam tacitamque non servasset. Hi ambo Theodosium permovent, ut alteram Ephesi Synodum, quæ Eutychetis et Flaviani causam discerneret, celebrari jubeat, sententiarumque ferendarum iudicium Dioscoro impio committat, eundemque Synodo præficiat: copias etiam militares, quæ satis sint, mittat, quæ rem judicatam exequantur. *Hæc Nicephorus. Quæ vero secuta sunt, tradit Liberatus Diaconus cap. 12:* Scripsit ergo Dioscorus Theodosio Imperatori, quia aliam fieri Synodum generalem oportet: et ut fieret persuasit Eutyches. Annuit Imperator: et dirigens sacram (sic litteras Imperatorum appellabant) Dioscoro in Alexandriam, præcepit, ut cum decem Metropolitanis Episcopis, quos, ut voluisset, ipse eligeret, veniret Ephesum: et congregato universali Concilio, Eutychetis causam discuteret, jubens Barsumam Archimandritam interesse Concilio, et vices agere monachorum Orientales Episcopos accusantium. Fit Ephesi generale Concilium, ad quod convenerunt quidem Flavianus et Eutyches, sed iudicandi, Juvenalis et Thalassius et omnes illi Metropolitanis Episcopi cum suis Conciliis, et Iudices Concilii Constantinopolitani, qui Eutychem damnaverant. Dioscorus vero secum habebat fortissimos milites Reip. cum monachis Barsumæ. Et sedentibus in basilica Dei genitricis Mariæ illis Episcopis, Ecclesie Romanæ Diaconi vices habentes Papæ Leonis assidere non passi sunt, eo quod non fuerit data præsessio sanctæ Sedi eorum: insuper etiam, quod non lecta fuerat ad Flavianum epistola ejus per supra memoratos Legatos ad ipsam Synodum directæ. *Hæc de indicta congregataque Synodo Liberatus: quæ plenus cum veteris epistolis tum Imperatoris ad Synodum, Dioscorum, Barsumam aliosque, quam S. Leonis Papæ aliorumque referuntur cum Concilio Chalcedonensi edita, atque inde a Baronio in Annales Ecclesiasticos translata.*

et Dioscori Alexandrini,

B cum Eutychete citatur ad Pseudosynodum Ephesinam.

non impetrat locum defensionis,

reversus ab Imperatore Legatus S. Leonis,

C 12. *Fuerat autem hæc Synodus Ephesina ad Kalendas Augustas indicta, cepta vero quarto Idus ejusdem mensis, a Græcis, teste Nicephoro, ἡπειρωτικῆ, prædatoria seu latrocinans, ducta: ad quam ex suggestione Elpidii Comitum admissus est Eutyches, et probantibus Episcopis jussus causam suam agere, et quæ de fide sentiret edicere. A quo cum esset libellus fidei oblatus, atque in Synodo coram omnibus lectus, S. Flavianus petiit dari locum accusatori, iuberique ingredi Eusebium Episcopum Dorylai, sed repulsam passus est, et Eusebium vetitus admitti in Episcoporum consessum. Ita hic postea coram Patribus in Concilio Chalcedonensi congregatis expostulavit, ubi culpa universa rejecta in Elydium Comitum, atque ab hoc in Imperatorem jam mortuum, quasi is statuisset, non esse Flaviani aliquid petere, qui olim Iudex, hæc autem in Synodo reus assisteret iudicandus; et contra Eutyches jam deberet esse accusator ejus, qui jam ante accusationis sue manus impresset: sicque tum Eusebium quam Flavianum non acturos causam in Eutychetem, sed iudicandos in Synodo, vocatos esse ab Imperatore.*

reversus ab Imperatore Legatus S. Leonis,

D 13. *Cum deinde Dioscorus, consentientibus nonnullis, voluisset legi, quæ adversus Eutychetem Constantinopolitani factæ essent; Julianus Sedis Apostolicæ Legatus refragatus est, iheens non permissurum se Acta legi,*

*nisi prius S. Leonis Papæ epistola legeretur: id ipsum quoque fieri debere contestatus est S. Hilarus, tum Diaconus, ejusdem Apostolicæ Sedis Legatus, at post obitum S. Leonis Pontifex Romanus, Opposuit impudens Eutyches, suspectos sibi redditos esse hos Legatos, qual apud S. Flavianum pransi essent. Repulsa igitur Legatorum petitione, Acta publicè lecta sunt, et hæresis Eutychiana confirmata: exclamatumque ab iis, qui erant ex parte Dioscori, Post adunationem non dicendas duas in Christo naturas, sed unam: dictumque anathema iis, qui duas admitterent naturas. At reliqui Episcopi tum sibi illatam fuisse contestati sunt in Concilio Chalcedonensi, ubi actione prima has lugubres voces ediderunt: Minibatur nobis damnatio, minæ exilii intendebantur: milites cum fustibus et gladiis instabant. Timebamus gladios et fustes. Ubi gladius et fustes, qualis Synodus est? et deinde, Surrexerunt omnes Ægyptii, et monachi qui sequebantur, Barsunas et omnis turba et cœperunt dicere: Eum qui dicit duas naturas, in duo incidite, qui dicit duas naturas, Nestorianus est. *Hæc vi percussis, præcipites in ruinam inducti sunt Episcopi præcipui, Damnus Antiochenus, Juvenalis Hierosolymitanus, Stephanus Ephesinus, Thalassius Cæsareæ Cappadociæ aliique, et frustra reclamante S. Flaviano, et contestante se non esse auditum, sua subscriptione ratam habuerunt Eutychetis absolutionem.**

DAUCTORE G. B.

et hæresi Eutychiana per vim defensa,

frustra reclamant:

E

E 14. *His ita gestis ad majora scelera ostensa est via; qua scilicet S. Flavianus, Eutychete ita absoluto, hæresis condelemnaretur. Actu igitur prioris Synodi Ephesinæ contra Nestorum relecta sunt, et ab hac Synodo approbata. Quibus subiunxit hanc damnationis sententiam Dioscorus: Quoniam sancta et magna Synodus, quæ jam dudum in Nicæa congregata est per voluntatem Dei, rectam nostram et immaculatam fidem exposuit, quam et nuper hic congregata sancta Synodus confirmavit, et hanc solam regulam teneri et in Ecclesia tradi definitivè, ordinatè et hoc, quatenus nulli liceat alteram fidem præter hanc vel exponere et inquirere, vel innovare, aut penitus commovere de nostra venerabili religione: eos autem, qui præter hæc tentant aut sapere aut querere aut componere, aut omnino quæ ordinata sunt, retractare, certis subjacere damnationibus; ita ut si Episcopi sint, alieni sint ab Episcopatu, et Clerici a clericatu; si vero laici, priventur communione. Hæc nunquam ex supra lectis monumentis dubicimus, Apparent vero (sicut omnis vestra sanctitas et universalis Synodus prævidet) omnia pene renovantes et immutantes Flavianus quondam Ecclesie Constantinopolitanae Episcopus et Eusebius Dorylai, et scandali et conturbationis facti occasio sanctissimis Ecclesiis et ubique Catholicis populis: certum est hos ex semetipsis subjacere Synodice olim a sanctis Patribus definitis damnationibus. Unde et nos, quæ eorum sunt, confirmantes, memoratos, id est, Flavianum et Eusebium, ab omni sacerdotali et Episcopali dignitate esse judicamus alienos. Confiteatur vero unusquisque religiosissimorum Episcoporum suam propriam voluntatem, et manifestam hanc faciat sub fide monumentorum. Universa autem, quæ acta sunt hodie, innotescant piissimis Christi amatissimis Imperatoribus.*

damnatur hæresi a Dioscoro ci afflicta,

F

F 15. *Hæc tunc in ipsa Dioscori sententia, Quæ deinde secuta sunt, retulerunt Episcopi Chalcedonense congregati, ubi hæc adduntur actione prima: Tunc Flavianus dixit: Appello a te, Hilarus Diaconus Romanæ Ecclesie dixit. Contradicitur. Tunc Onesiphorus Episcopus Iconii tollens secum alios Episcopos, surrexit et tenuit genua ipsius Dioscori, dicens: Noli per vestigia reverentia vestra. Nihil dignum damnatione agit Flavianus: si autem reprehensione dignus est, reprehendatur. Exurgens de throno Dioscorus stans*

et vi ab aliis Episcopis ex throno concessu.

super

A super scabellum suum dixit : Etiam si lingua mihi præcedatur, aliam vocem non emitto. Cumque persisterent Episcopi, tenentes genua ejus, et rogantes eum, emisit Dioscorus hanc vocem : Ubi sunt Comites? Ingressi autem sunt Comites, et introduxerunt Proconsulem cum multitudine magna et catenis. Propter quod unusquisque nostrum subscripsit: quorum nomina usque ad nonaginta sex magna cum eorum ignominia extant in Chalcedonensi Concilio repetita : quando ita contestatus est Acacius Episcopus : Puræ chartæ subscripsimus compulsi et violenter, et multa mala perpessi, nolentes, sed et per potentiam oppressi subnotavimus. Usque enim ad vesperam tenuerunt nos recludentes in ecclesia, et ægrotautes nos neque quiescere permiserunt neque concedere, ut aliquantulum refocillaremur, sed milites nobis cum fustibus et gladiis imposuerunt, et sic nos fecerunt subnotare. *Hæc ibi.*

16 .S. Leo Papa certior factus per S. Hilarem Diaconum fugam elapsam, hæc ad S. Pulcheriam scripsit: Et si quidem Legati, qui a nobis missi sunt (quorumque unus vir Alexandrini Episcopi omnia sibi vendicantis effugiens, rerum gestarum nobis ordinem fideliter nuntiavit) reclamaverunt in Synodo, sicut oportuit, unius hominis non tam iudicio quam furori, protestantes ea que per vim iurumque gerebantur, sacramentis Ecclesie, et ipsi Symbolo ab Apostolis instituto præjudicare non posse, nec se ab illa fide ulla injuria separandos, quam plenissime expositum atque digestum e Sole B. Petri Apostoli ad sanctum Synodum detulissent. *Hæc S. Leo ad S. Pulcheriam, eademque habet ad Theodosium, nec non ipse Hilarius ad eandem Pulcheriam. Extant hæc epistolæ per. 1 Concilio Chalcedonense cum aliquot ejusdem Leonis ad S. Flavianum, quarum unam hic apponimus.*

Flavianus carissimo fratri Leo Episcopus.
 Que et quanta dilectio tua pro Catholice fidei defensione patitur, per Diaconum, qui ab Epheso furta est lapsus, cognovimus. Et licet magnificimus Deum, qui te gratiæ suæ virtute confortat; necesse est tamen dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, et ipsa totius Ecclesie fundamenta quantur. Quia vero providentia Dei semper suis necessarium præstat auxilium, scire debet fraternitas tua, non pro communi causa nihil eorum, que agenda sunt, præterire, ut primitus ad ea, que universitati fidelium prosunt, pervenire mereamur. Sin est, ut fortiter interim dilectio tua toleret, qua sibi ad æternam gloriam non dubitat profutura. Perlatore sano hujus brevis epistolæ fidei sermone poterit enarrari, quidquid illud est, vel quod, adjuvante Domino, studio fidei et caritatis intendimus. Data in Kalend. Octob. Asterio et Protogene viris clariss. *Coss. Quo tempore quod ignorabat S. Leo, martyrii patrum assensus jam erit S. Flavianus.*

§ IV. S. Flaviani impia depositio, verbera, carceres, exitium, martyrium.

Eugrius lib. 1 *Hist. Eccl. cap. 10* describit resanum Ephesi conciliabulum, το παρόλογον εν Εφίση συνήθειον, enumeratque varios Episcopos sua dignitate ac Sede Episcopali privatos. Hi fere sunt S. Flavianus, de quo hic agimus, ejusque in damnatione socius, Eusebius Dorylæi; tum Ibas Edessæ, Daniel Carræ, Irenæus Tyri, Aquilinus Rhodi, Theobrotus Cyri, nec non et Dominus Ecclesie Antiochenæ Antistes, cui lapsus (num ante Eusebium fuerat) olim prædixerat S. Euthymius, ut in hujus Vita legitur 20 Januarii, cap. 9, num. 36. Quanta vero Theobrotus estimavit S. Flavianum, indicat sequenti epistola eodem Flaviano missa, quæ tom. 3 operum inter ejusdem epistolæ

num. 11 extat, estque ejusmodi : Lumen te orbis clarissimum exhibuit universorum Couditor et Moderator, obscuramque noctem in puram meridiem convertit. Et quemadmodum juxta portus in specula positus ignis noctenavigantibus aditum portus ostendit, sic sanctitatis tuæ radius pietatis causa vexatis maxima consolatio illuxit, et Apostolicæ fidei portum patefecit : ac scientes pariter lætitia replevit, ignaros a scopulis liberavit. Ego vero pro ceteris bonorum Largitorem laud-, strenuum nactus defensorum, qui divino timore humanum terrorem excutit, et pro Evangelicis dogmatibus alacriter dimicat, et Apostolica certamina libenter aggreditur. Itaque omnis tua lingua in sanctitatis tuæ laudes incitatur. Nec enim soli pietatis alumni sinceram fidem tuam prædicant, sed ipsi etiam hostes veritatis fortitudinem magnopere commendant. Veritatis quippe splendoribus cedit mendacium. Hæc nunc scribo, reverentissimum et religiosissimum Hypatum Lectorem sciens et prompto animo sanctitatis tuæ nutibus obsequi, et egregiorum facinorum tuorum, Domine, perpetuam facere mentionem. Sanctum Deoque carum caput tuum amplectentes, oramus ut precibus nos fideat, ut quod reliquum est vite, juxta leges divinas peragamus. *Hæc Theodoretus.*

18 Interca temporis, teste Liberato Diacono cap. 12, Flavianus et Eusebius custodie mancipantur. Flavianus autem contra se prolata sententia Sedem Apostolicam per ejus Legatos appellavit libello. Porro locum olimentis Papæ Leonis, omnibus quæ sunt gesta contradixerant. *Hæc ibi. Memint et hujus a S. Flaviano oblatis libelli S. Leo in epistola ad Theodosium Imperatorem num. 20 ante Concilium Chalcedonense edita, quæ sic exorditur :* Olim et ab initio in Conciliis celebratis tantam nos percepimus a beatissimo Petro Apostolorum Principe fiduciam, ut auctoritatem habemus ad veritatem pro nostra pace defendendam, quatenus nulli liceat sic eam mutam in aliquo commovere, dum repente læsio removetur. Igitur quia Concilium Episcoporum, quod propter Flavianum in Ephesina civitate fieri præcepistis, et ipsi Fidei probatur obesse, et omnes Ecclesias vulnerare... omnes partium nostrarum Ecclesiarum, omnes mansuetudini vestre cum genitibus et lacrymis supplicant Sacerdotes; ut, quia et nostri fideliter reclamaverunt, et eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit, generalem Synodum jubeatis intra Italianam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat aut mitiget, ne ultra aliquid sit vel in ille dubium vel in caritate divisum. Datum in Idus Octob. Asterio et Protogene viris clariss. *Coss. Item S. Leo Papa Clero populoque Constantinopolitano scripsit epistolam consolatione adhortationeque plenam : in qua hæc ait :* At nunc, quia Ecclesiam vestram hæc ratione cognovimus dissipatam, consolandos vos adhortandosque esse credidimus nostris epistolis, ut pro Catholice fidei defensione, perfidorum nequitie resistatis. Nolumus enim dilectionem vestram hoc more pericelli, cum major gloria vestram sit subsequutura constantiam, si a probabili Saverdito vestro nulla vos minæ, nulla formido divulserit. Quisquis enim moluim atque superstite Flaviano Episcopo vestro sacerdotium ejus ausus fuerit invadere, nunquam in communionem nostram habebitur, nec inter Episcopos poterit numerari. Data Idibus Octobris, uti et sequens epistola ad eundem Clerum populumque Constantinopolitanum. Extant num. 22 et 23 ante Concilium Chalcedonense.

19 Verum ante illud tempus, ut supra monuimus, obierat S. Flavianus. His omnibus a Dioscuro perpetratis, inquit Liberatus Diaconus, cæsus Flavianus et multis injuriis affectus, dolore plagarum migra-

AUCTORE O. H

S. Leo Papa detestatur eam Synodum.

et S. Flaviano consolatoria mittit

S. Flavianus Sede Episcopali dejectus, cum aliis;

a Theodoro illustri encomio exhortatur,

D

E

e vinculis provocat ad Sedem Apostolicam

F

a S. Leone iudicatur versus Episcopus Constantinopolitanus.

si Martyr injuriis et verberibus opprobriatus,

vit

A vit ad Dominum. quo loco relato, exclamat *Baronius ad hunc annum 449 num. 103*: Decuit plane, decuit adeo digna et nobili causa tantum Episcopum promereri coronam martyrii. Decuit pariter et sanguine tanti Martyris consignatum et consecratum relinqui titulum Apostolicæ-Sedis jurium, Romanæque Sedis primatus, appellandi nimirum ab œcumenica Synodo ad Romanum Pontificem. At quis tantum scelus censeatur perpetrassè, variant auctores. *Evagrius lib. 2 cap. 2 ex relatione Eusebii Episcopi Dorylæi, ejus in captivitate socii, scribit Flavianum mirandum in modum a Dioscuro interfectum, per vim ecclesia ab eo extrusum ac calcibus verberatum: ideoque forsitan Sabas Episcopus Palti actione tertia Concilii Chalcedonensis, eumdem Dioscorum appellat novum Cain. Fernm ministris Dioscorigi et Chrysaphii ejus necem attribuit Nicephorus dicto cap. 47 libri 14 his verbis: Φλασιανός δὲ ὁ ἀγιώτατος μετὰ τὴν παράνομον ἐκείνου καθάρσεισι ὁδοιοῦσι καὶ λακτισμοῖσι παρὰ τῶν περὶ Διόσκορον καὶ Χρυσάφιον τῆς συνόδου ἀπὸ λαυόμενος μετὰ τρίτῃν ἡμέραν τὸν βίον μακαρίως μετέλλαξε.* Porro Flavianus, vir sanctissimus, post ejusmodi illegitimam exactionationem, turbulentis impulsio-nibus et calcem icibus a Dioscorigi et Chrysaphii factione ex Synodo ejectus, tertio post die vitam feliciter finivit. *Certe scelestissimæ hujus factionis præcipuum ministrum Barsumam Archimandritam fuisse, testati sunt, qui tum aderant Patres, cum de monachis illis referretur actione quarta Concilii Chalcedonensis: ubi hæc leguntur: Diogenes reverendissimus Episcopus Cysici dixit: Barsumam, qui inter illos intravit, occidit B. Flavianum. Ipse instabat et dicebat: Occide. Et non est positus in petitionibus, quare introiit? Omnes reverendissimi Episcopi clamaverunt: Omnem Syriam Barsumam evertit, duxit super nos mille monachos, et concessit monachis introitu, reverendis-simi Episcopi clamaverunt: Homicidam Barsumam mitte foras, homicidam in arenam, scilicet cum gladiatoribus. Anathema Barsumæ, Barsumam in exilium.*

a Dioscuro
vini inferen-
te,

ejusque et
Chrysaphii
ministris,

et potissimum
Barsumam Ar-
chmandrita :

exilio ante
damnatus,
in Epipam,

sive Bypnam
in Iudiam
milleclur :

moritur mense
Augusto.

20 *Quod Patres Barsumæ huic indixerunt exilium, ante ab eo sociisque ejusdem sceleris videtur S. Flaviano decretum. Ita indictione in Protegece et Asterio Cass. scribit Marcellinus in Chronico: Flavianus Episcopus in secunda apud Ephesum Synodo, vi Dioscorigi Alexandrini Episcopi et Saturnini spalonis, in Epipam exulatus est. Quæ Baronius in Notationibus ad xviii Februarii confirmat ex codice MS, qui in bibliotheca Vaticana num. 1835 habetur, in quo post complures Romanorum Pontificum epistolas legitur libellus incerti auctoris, sed quem tamen sui seculi res scripsisse tradit: ejusque hoc profert exordium: Nostro quidem seculo, sed intervallo temporis, Nestorius et Eutyches etc. Ex eo hæc de Flaviano recitat: Ducitur in exilium Flavianus, et apud Epyyam, quæ est civitas Lydiæ, seu superveniente, seu ingesta morte, defunctus est. Ptolemæus lib. 3 Geographia cap. 2 inter civitates Lydiæ et Mæoniar collocat Hyppeyam, quam hic Epipam sive Epyyam dici arbitramur. Hæc de loco exilii decreto: sed nam Ephesa discesserit, valde incertum est, nisi quo martyrium ibi subierit. Theophanes ita obitum describit: Ὁ δὲ καὶ πρὸ τῆς καθάρσεως ὁδοιοῦσι καὶ λακτισμοῖσι παρὰ τῶν Διόσκορου ἐκκλησίαν, τριταίως τὸν βίον μετέλλαξε. Hic etiam ante exactionationis decretum pugnis et calcibus a Dioscorigi ministris ejectus, triduanus cum morte vitam immutavit. Hinc mense cum Augusto obisse opinamur: cujus necem S. Leo Papa necdum inaudierat, quando suas litteras de S. Flaviano in Idus Octobris, ac demum Idibus Octobris scripsit ad Theodosium Imperatorem, S. Pulcheriam, Clerum Constantinopolitanum, aliosque. Theophanes ab initio animum Dioscorigi observat a Flaviano aversum fuisse, ob non-*

nullas affinitibus S. Cyrilli datas suppetias. *Hæc vesana Dioscorigi rabies necdum cum morte S. Flaviani cessavit, sed, teste Nicephoro, ille ipse calcibus in ventrem etiam veritatis ipsius propugnatoris defuncti insiluit: qui dem Alexandriam reversus, indicto Concilio S. Leonem Papam excommunicavit.*

D
AUCTORE G. B.

§ V. *Reliquiæ S. Flaviani Constantinopolim delatæ. Sanctitas et innocentia in Concilio Chalcedonensi declarata, ab Imperatoribus defensa.*

Theodosius Imperator, cujus animum nimis facilem, quo vellet, vertisse Chrysaphium eunuchum, cui Taimas cognomen, tradit Theophanes, ultimo vitæ suæ anno, ut idem asserit, res proprias accuratius perpendens, et se Chrysaphii fraudibus circumventum agnoscens, de impiis in Flavianum perpetratis sceleribus, et admissis in reliquos Episcopos injuriis, summum animi concepit dolorem. In iram itaque prorumpens, primo Chrysaphium in quamdam insulam ablegat: tum in Eudociam graviter objurgatam, malorum omnium auctorem dicens, quæ Pulcheriam aula ejecisset, durius invelitur... Illa desperatis in rebus Hierosolymam se dimitti rogat. Severoque Presbytero et Joanne Diacono sociis itineris acceptis Hierosolymam tendit. Illos autem ad eam frequentius in Urbe prius itasse, et modo cum ea Hierosolymis reperiri, ac insuper pluribus ab ea donis angeri audiens Imperator, missis litteris capite mulctari jussit. Tum demum B. Pulcheriam multis precibus sollicitatam reduxit in aulam: quæ exemplo mandavit Ephesum, qui S. Flaviani corpus asportarent, illudque magno pompæ satellitio per mediam Urbem spatium in sanctorum Apostolorum œdem sepeliendum inferrent. *Hæc Theophanes. At Nicephorus lib. 14 cap. 40 eam translationem ita describit: Pulcheria revocata quamprimum eum apparatu comitatuque multo in Imperialem aulam reduit; Ephesum certis hominibus missis sacrum Flaviani corpus inde in Urbem imperantem transtulit, atque id per mediam civitatem cum observantia et pompa celebri illatum, intra adyta templi sanctorum Christi discipulorum splendide et religiose deposuit. Hæc ibi: quæ, ut ex epistola S. Pulcheriæ constat, post mortem Theodosii fratris, præcepto conjugis Marciani imperantis, sunt peracta. Nam Theodosius, ut idem ait Theophanes, τελευτῶν μὲν ἰουλίῳ εἰκοστῇ Ἰουλιανῶν τριτῇ, diem obiit mensis Junii vigesimo, Indictione in anno ccccl. Successit mox Marcianus a S. Pulcheriæ in maritum assumptus. Beata porro Pulcheria, inquit Theophanes, Chrysaphium Eunuchum cunctis exosum Jordani filio Joannis (ab hoc occisi) tradidit, quem Jordanes pari mortis poena mulctavit. Quæ etiam apud Cedrenum leguntur. Et sic Chrysaphius, attestante Marcellino in Chronico, nutu Pulcheriæ sua cum avaritia interemptus est, insensissimus S. Flaviani hostis, et maximus Eutygethis ac Dioscorigi fautor.*

Chrysaphio ab-
legato,

et Eudocia
Hierosolymam
profecta,

E

Pulcheria red-
dit in aulam :

curat corpus
S. Flaviani ad-
velli :

morituro Theo-
dosio 20 Junii
an 450. suc-
cedit cum
Marciano ma-
rito :

F

22 *De orthodoxa religione ab Imperatore Marciano ejusque conjugæ Pulcheriæ strenue propugnata extat epistola ejusdem S. Pulcheriæ ad S. Leonem Papam ante Concilium Chalcedonense num. 33 edito, in qua illi etiam significat, corpus S. Flaviani Constantinopolim translatum, fidem Anatolii successoris exploratam, aliosque exules Episcopos suis Sedibus restitutos esse. Ipsam epistolam subjungimus irrefragabile testimonium sinceræ fidei et sanctitatis Flaviani, rerumque conjunctarum tunc gestarum, estque hujusmodi:*

Leoni reverendissimo Episcopo Ecclesiæ gloriose civitatis Romæ Pulcheria Augusta. Litteras tuæ beatitudinis cum omni decenti omnem Episcopum veneratione suscepimus, per quas tuam fidem puram et talem cognovimus, qualis debet cum sanctitate sacro

A
auctoritate
ambu ortho-
doxam fidem
tuerentur,

cum Anatolio
Episc. CP.

parati Conci-
lium Œcume-
nicum con-
gregare,

B
corpus S. Fla-
viani Constau-
tinopolim
transferunt

quos ille S.
Leo Papa lau-
dat

et petit Conci-
lium generale.

In Synodo
Chalcedonensi

proferunt S.
Flavianum in-
que condem-
natum,

A cro præberi templo. Ego vero similiter ac meus Do-
minus tranquillissimus Imperator meus conjux in eam-
dem semper mansimus et manemus, omnem praviti-
tatem atque pollutionem et maleficium declinantes.
Sanctissimus igitur gloriosæ Constantinopolis Episcopus
Anatolius in eadem fide permansit atque religio-
sione, et tuarum litterarum Apostolicam confessio-
nem complectitur, illo errore sublato, qui ab aliqui-
bus nunc ortus est, sicut ex ejus quoque litteris cla-
rius tua Sanctitas agnoscere poterit : et epistole si-
militer Catholicæ fidei, quam ad sanctæ memoriæ
Flavianum Episcopum tua beatitudo direxit, sine
aliqua dilatione subscripsit. Et propterea tua reveren-
tia quocumque modo prospexerit, significare di-
gnetur, ut omnes etiam totius Orientis Episcopi,
Thraciæ atque Illyrici, sicut etiam nostro Domino,
piissimo Imperatori meo conjugi, placuit, in unam
civilitatem velociter ab Orientalibus partibus valent
convenire : et illic facto Concilio, et de Catholica
confessione et de his Episcopis, qui ante hoc segregati
sunt, sicut fides et Christiana pietas exigit, te
auctore decernant. Super hæc autem sciat tua Sancti-
tas, quoniam præcepto nostri Domini et tranquilli-
ssimi Principis mei conjugis, in gloriosam civitate-
m Constantinopolim sanctæ memoriæ Episcopi
Flaviani corpus allatum est, et in basilica Apostolorum,
in qua consueverunt prædecessores Episcopi
sepeliri, competenter esse positum. Et hoc similiter
Episcopus, qui propter eundem causam, quoniam eum
sanctissimo Flaviano ad concordiam sibi Catholicæ
concurrerant, exilio deportati sunt, reverti debere
robore pragmatice sui præcepti, quatenus per appro-
bationem Synodi atque sententiam omnium Episco-
porum convenientium, Episcopatum et Ecclesiam
propriam recipere decernuntur.

23 Hæc S. Pulcheria, unius epistola accepta, aut
rebus in ea contentis ad se relatis, scripsit S. Leo Papa
ad Marcianum Augustum, et inter cetera defensionem
fidei prætulit. Est in epistola XLIV, in qua hæc ha-
bet : Num ut et fratris mei Anatolii citius manifesta-
retur integritas, et olim damnati erroris redivivus
assessor locum in Christi Ecclesia non haberet ; ut
Catholici Episcopi, quos nuper hæreticorum perse-
cutio depravare non potuit, ab injustis revocarentur
exiliis, atque Reliquis beatæ memoriæ Flaviani di-
gno honore susceptis, impietatem suam condemna-
tor ejus agnosceret ; vestro virtutis titulus, vestra
pietatis est fructus... Data v, idibus Junii,
Ceterum, inquit Theophanes, B. Leo Romanus Papa,
quia Dioscori et Eutychis temerariis ausibus adver-
sus S. Flavianum Ephesi fuerant attentata, in ge-
nerali Concilio recendi ne discuti litteris expetit.
Imperator vero universos Episcopos congregari
mandavit.

24 Celebrata dein est quarta Synodus Œcumenica in
urbe Chalcedonensi, cepta VIII Idus Octobris, et XIII
messianibus finita Kalend. Novembris anno recita. In-
terfuerunt Marcianus Imperator et Pulcheria Augusta
cum Magistratibus et Senatoribus. In ea antiquata est
ἐπιτομή Synodus ante Ephesi habita, damnata Eutyches
et Dioscorus, fides S. Flaviani laudata. Ibi actio-
nem tertiam Zenodotus Episcopus Terræ civitatis Pamphili-
æ secunde dixit : Non debet indignari Dioscorus
justo necumbens iudicio, qui sanctæ memoriæ quon-
dam Episcopi Flavianum, nullo modo damnato ne
ostensum dignum, inique damnavit, sicut lecta moni-
menti anteluc in hæc sancto Concilio ostenderunt,
et in presenti vocatos a sancta Synodo per sanctis-
simos Patres semel, secundo et tertio secundum di-
vinorum canonum ordinem, occurrere et accusatori-
bus respondere minime passus est. Iuste igitur au-
toratur ab Episcopali Sede et omni Ecclesiastica

statu. Et actione undecima cum causa Bassiani Epi-
scopi Ephesi et totius Asiæ Primatis, a S. Leone
Papa et S. Flaviano depositi, examinauratur ; Step-
hanus Episcopus Romanus Leo hunc damnavit, quo-
niam præter regulas factus est. Cæcropsius reveren-
dissimus Episcopus Sebastopolis dixit : Domine Ste-
phane, quantum potest Flavianus beatæ memoriæ
etiam post mortem. Reverendissimi Episcopi et Cle-
rici Constantinopolitani clamaverunt : Veritas sic
habet. Omnes hæc ipsa dicimus : Flaviani æterna
memoria, Orthodoxi æterna memoria. Ecce ultio,
ecce veritas, Flavianus post mortem vivit : Martyr
pro nobis orabit. Flavianus post mortem fidem ex-
pulsit. Flavianus hic est : Orthodoxus hic est. Mul-
tos annos Imperatori. Flavianus nobisum judicat.
Hæc ibi Patres, et quem ante quatuor annos Sanctus
beatæ memoriæ Flavianus expulerat, a regimine
Episcopali exclusit.

25 Absoluta Synodo Œcumenica Patres in relatione
ad S. Leonem Papam de omnibus generaliter gestis,
appellant Flavianum τὸν μακάριον ἐπίσκοπον τὸν ἐν ἀγίοις
τῆς Κωνσταντινουπόλεως ποιμένα, τὴν ἀποστολικὴν
προϊζόμενον πίστιν. Beatum illum inter Sanctos
Constantinopolis Pastorem, Apostolicam preferen-
tem fidem. Et S. Leo in epistola ad successorem ejus
Anatolium, deprecatur decessorem beatæ memoriæ
Flavianum, propter defensionem Catholicæ veritatis
ejectum. At præ reliquis illustre est edictum Impera-
torum, quo infirmantur ea, quæ contra S. Flavianum
injuste erant prolata, et confirmantur quæ in sancta
Synodo Chalcedonensi de eo erant constituta : quod ex
tertia parte Concilii Chalcedonensis hic damus, estque
ejusmodi :

Valentinianus et Marcianus Augusti Palladio Præ-
fecto prætoriorum Orientis, Valentiniano Præfecto
Illyrici, Tatiano Præfecto Urbis, Vincomalo Magis-
tro divinarum officiorum et Consuli designato.

Gloria nunquam gloriosorum hominum morte peri-
mitur, nec perent cum morientibus virtutes : imo
etiam obitu existimatur augetur proborum hominum,
quia omnis adversum mortuos evanescit invidia.
Inde tanto studio ac præconis majorum facta lau-
dantur, inde optimorum virorum maxima cum vene-
ratione memoria celebratur, inde magnorum virorum
animi exitus appetivere gloriosos : quia compertum
est eos solammodo perpetuo mori, quorum de vita
ac morte tacetur. Id ita esse etiam presenti tempore
Divinum ostendit humanumque iudicium. Cum enim
falsa invidia et improbe concepit calumnia, reli-
giosa ac venerabilis recordationis Flavianus hujus
alma urbis episcopatu fuisse expulsus (quamvis hoc
fuit plenius retinere sacerdotium, fidem quam ac-
ceperit conservare : is enim solus est, qui meretur
esse Episcopus) tamen ita ejus reliquias et expetit
hæc regia civitas et recepit, ut beatorum omni vivente
videretur : ut exitus illo, qui putabatur acerbus, op-
tandus crederetur fuisse, quo illam immortalæ mer-
cedis est tandem : secutumque est illud, quod mori-
tis ejus Divinitas præstitit, ut venerabilis Synodus
innumerabilium pene Sacerdotum Chalcedoniam con-
veniret, que dum fidem diligenter inquirat, auctori-
tate beatissimi Leonis Episcopi æternæ urbis Romæ,
et religionis fundamenta confirmat, et Flaviano an-
tefacte vite palmam et mortis tribuit gloriosam. Ergo
quoniam venerabilis recordationis Flavianus tanto
ac tali decoratus est testimonio, ut Eutyches, qui
contra sensorat, eum sceleratis dietis suis ab omni-
bus uno ore damnaretur ; aboleretur illa constitutio,
que sceleratorum subreptione post obitum sanctæ
memoriæ Flaviani, adversus eum lata cognoscitur,
essentque in totum ea, quorum initium fuit ini-
quum. Et iusta sententia nihil obsit Eusebio quo-
que

et Martyr in-
vocatur :

E
a S. Leone de-
fensor Catho-
licæ veritatis
habetur :

decreto Valen-
tiniani et
Marciani Im-
per.

F
declaratur in-
nocens,

in reliquis
ipse Constanti-
nopolim revocatus,

proclare in
Synodo Chal-
cedonensi ho-
noratus,

A que et Theodoro religiosis Episcopis, qui eadem lege continentur : quoniam non possunt Sacerdotes constitutione damnari, quos Synodicum Oracretum. Expulsa itaque illa sanctione, retineat vitæ gloriæque suæ, quam meretur, perpetuam laudem, ceteris constantiæ erga fidelem futurum exemplum. Illustrissima igitur et magnifica auctoritas tua hanc saluberrimam legem, edictis propositis, ad omnium notitiam faciat pervenire. Datum Constantinopoli pridie Nonas Julii, Sporatio viro clarissimo et qui fuerit nuntiatus, Consulibus. *Hæc ibi. Annuus is erat cccclii, Consulibus Herculano et Sporatio, ac proxime sequenti ccccliii Consules fuerunt supra relatus Vincimilus et Opilio. Hæc autem Imperatorum sanctio, quæ ultima parte habetur, relicta est in Codicem Justinianum l. quoniam de Episcopis et Clericis.*

26 Marciano Imperatore unna Christi cccclvii vita functo susceptus est Leo, ad quem extant par. 3 Concilii Chalcedonensis epistole a variis Episcopis scriptæ : e quibus dum Sehostianus Episcopus illi suadet, ut dictum Concilium amplectatur, inter alia hæc scribit : Qui in eo condemnati et indigni pontificali statu esse decreti sunt, sententia hoc magni Dei tamquam impii pertulerunt. Qui vero suscepti sunt, velut injustam et tyrannicam circumventionem parvo tempore sustinentes, repente decreto sancti Spiritus juste suscepti sunt : inter quos nostrorum temporum secundus Abel B. Flavianus extitit.

§ VI. S. Flavianii cultus sacer. tempus Episcopatus Constantinopolitani.

At S. Leone Papa xi Aprilis anni cccclxi mortuo creatus est S. Hilarus, qui illius olim Legatus Ephesi Synodo ἡγερνικῆ interfuerat, ac cum otus Legatis sese in defensionem S. Flavianii fortiter opposuerat impietati Eutychetis et Dioscori. Hic postea Pontifex Maximus creatus e suo erga S. Flavianum affectu, ad testis nobis est Cardinalis Baronius ad annum Ch. 449 num. 108, in mirifico illo et nobilissimo sanctæ Crucis oratorio, quod ad dexteram atrii baptisterii Constantini construxit et magnificentissime exornavit, monumenta certaminis hujus musivo opere expressa reliquit; nimirum S. Flavianii ex defensa fide coronam, palmam, digna trophæa atque triumphum : cum videlicet a Dioscoro ac reliquis ejus satellitibus appetitus calcibus gloriosum martyrium est consecutus. Erant hæc et alia in pariete et testudine oratorii musivo opere expressa : quæ temporis vetustate collapsa, adeo ut pauca vix signa superessent, fuere restituta picturis, et quidem rudis crassaque minervæ proratione seculi illius, quo ob ingruentia jugiter in Italia bella una cum scientiis collapsæ sunt nobiles etiam artes. Sed dolore piorum omnium, potissimum vero Ecclesiasticarum rerum studiosorum, adeo egregium monumentum, ipsum integrum oratorium sub Sixto Papa solo æquatium vidimus. At vivat restituta saltem in chartis, quæ cum parietibus est disjecta sub sanctæ Crucis proclero titulo Flavianii memoria in perpetuum permansura. *Hæc Baronius. Colitur S. Hilarus Papa x Septembris, quo die obiit anno cccclxvii.*

28 Sacram memorum S. Flavianii Patriarchæ Constantinopolitani celebrant Græci in Mensis xvi Februarii, quem nunt permissu Dei a Dioscoro hæretico et conciliabulo ipsius in exilium ejectum, cum Sedem tenuisset annum unum, menses decem. In exilio porro multas afflictiones pro orthodoxa fide perpessus, ex morbo tandem decessisse. *Quæ etiam referuntur in Menologio Maximi Cytheræi eodem xvi Februarii. In Menologio vero Græcorum et bibliotheca et interpretatione Cardinalis Sireti, ob Henrico Cmsuo edito, colitur xviii Februarii his verbis : Sancti*

Patris nostri Archiepiscopi Constantinopolis Flaviani, qui ab impio Dioscoro et hæreticis cum eo aspirantibus ejectus, atque in exilium missus, variis pressuris et ærumnis vexatus, vita functus est. *Eodem die Ecclesia Occidentalis ejusdem memoriam celebrat in fastis Martyrologii Romani hoc præconio : Constantinopoli S. Flaviani Episcopi, qui cum fidelem Catholicam Epbesi propugnaret, ab impii Dioscori factione pugnis et calcibus percussus, atque in exilium actus, post triduum vitam finivit. Infra in Lectionibus Officii proprii, quod Juhar-novæ recitatur, et in Annotationibus Boronii dicitur celebrari hoc die solennis translatio corporis Constantinopolim, de qua supra egimus. In MS. Florario SS. hæc leguntur xii Decemb. Apud Constantinopolim S. Fabiani Episcopi et Confessoris. Nullus intr Episcopos Constantinopolitanos fuit Fabianus : quo tamen nomine appellatur S. Flavianus etiam in Chronico universali MS. Theoderici Pauli Gorcomiensis, ubi perperam et S. Proclo præponitur, et tamen traditur isti Ecclesiæ præfuisse tempore Marciani Imperatoris, et S. Leonis Papæ. Eundem xxiv Novembris etiam coli infra dicemus.*

29 Tempus Sedis ejus cum Mensis idem assignat Nicephorus Episcopus in Chronologia, xl Episcopus, inquit, Flavianus Presbyter Constantinopolita, anno i, mensibus x. Hoc dejecto a Dioscoro in illa insidiosa Synodo Ephesi, sufficitur Anatolius Presbyter et a responsis Dioscori. *Sed qui hunc postea in Concilio Chalcedonensi condemnavit. Cedreus etiam ad illud tempus constringit ejus Episcopatum, dum anno Theodosii xxxix Proclo successisse tradit, et anno ejusdem xli infamem Ephesi collectam Synodum. Verum dum Cedreus asserit eodem tempore et Cyrillum Alexandriæ et Proclum Constantinopolis Episcopos vita functos esse, non videtur ultra terminos duorum triumve annorum velle concludi. De S. Cyrillo egimus xxviii Januarii, ostendimusque ad annum cccclxv tantum vixisse. De S. Proclo hæc certa sunt. Maximiano Episcopo, Areobindo et Aspare Consulibus, pridie Idus Aprilis, feria quinta ante festum Paschæ mortuo, eoque necdum sepulto, Proclum uteri Episcopum Cyrci ab Episcopis, consentiente Theodosio Imperatore, in Sede Constantinopolitana collocatum fuisse. Ita Socrates, qui tum vivebat, lib. 7 cap. 49. Quæ conveniunt in annum Ch. cccclxxiv, cyclo Lunæ xvii, Solis xxiii, littera Domini G, quo Pascha celebratum fuit xv Aprilis, Prætera Theophanes in Chronographia et Nicephorus Callistus lib. 14 cap. 37 tradunt eodem tempore ad immortalem vitam transiisse admirandum Cyrillum Alexandriæ, et divinum Proclum Constantinopoli, cum hæc, inquit Nicephorus, in ea Sede enitisset undecim annis : Græcè δὲκα πρὸς τῆς ἐν διαπρῆξ; ἔτα : ergo ambo obmiserunt anno Ch. cccclxiv, Cyrillus Januario mense, Proclus Octobri, die xxiv. Cui dein substitutus S. Flavianus sedisset annos tres et menses decem. At Theophanes annos Scilicet S. Procli tribuit duodecim : Nicephorus Episcopus Constantinopolitans in Chronologia, eisdem annis duodecim, addit menses tres : quos et quoque assignant Græci in Mensis, et Menologio Maximi Cytheræi, uterque MS. Basilii Imperatoris, a Vincentio Riccardio ante opera S. Procli citato, qui tamen apud hos legi debere menses sex contendit, utpote quem etiam rudem metores dicunt creatum Episcopum xii Aprilis, et mortuum xxiv Octobris. Theophanes obitum ejusdem Procli et initium Sedis S. Flavianii refert ad annum xxxix Imperii Theodosii, Christianæ Ætæ cccclxvi, quo etiam anno affirmat Baronius Proclo successisse S. Flavianum, eademque Ecclesiæ præfuisse annos duos, menses decem : scilicet ab anno cccclxvi et die xxiv Octobris, ad annum cccclxix et mensem Augustum, quo e vita decessisse S. Flavianum diximus.*

30 Hæc tamen ab aliis contra opponuntur : Iudicio

D AUCTORIBUS.

12 Decembris.

et 21 Novemb.

E Quando vixit Episcopus?

Proclus decem sive factus Episcopus Constantinopol an. 434, 12 Aprilis,

non scilicet solum annos 11, F

sed an. 12, et menses non 3,

sed 6. mortuus 24 octobris an. 441.

sanctione Theodosii contra eum recitata

In epistola ad Leonem Imper. secundus Abel vocatur

a S. Hilaro Papa

vita ejus et certamina musivo opere in oratorio S. Crucis expressa,

postea in picturis restituta,

cum oratorio subdito,

Memoria ejus in Martyrologio 16

et 13 Februarii,

A tione xv Ardabure et Callepio Coss. id est, anno cccclxvii, refertur a Marcellino Comite et auctore Chronici Alexandrini ingentium terræ motum Constantinopoli, quo coacti sunt cives extra urbem degere : in quo motu abrepti in colium pueri, Trisagium hymnum audivit. Cujus historiae meminit S. Felix Papa epistola iii ad Petrum Cnaphæum Episcopum Antiochenum, et sub Proclo memorat accidisse. Petrus lib. 13 de Doctrina temporum, S. Procli obitum huc de causa statuit dicto anno cdxlvii, eique tunc successisse Flavianum : qui ea ratione tantum anno uno, mensibus decem sehisset Constantinopoli, relicta tredecim annis, mensibus sex Episcopatus S. Procli. Verum mendum est in Chronico Alexandrino, rebus integro anno postpositis : ita Synodus Ephesina, in qua S. Flavianus condemnatus ejectaque est, non refertur ad Consules Prologemum et Asterium, sub quibus certo constat celebratum fuisse, sed ad sequentes Valentianum Augustum vii et Albinum, alius Avienum. Eodem modo terræ motus ille ad Consules præcedentes referendus est tum in Chronico Alexandrino, quam apud Marcellinum, ubi ille annus, Coss. Ardaburio et Callepio, a bello Altilæ inchoandus est, cui additur : Eodem anno urbis Augustæ muri olim (ergo non ista anno, et quidem ad finem vergente) terræ motu collapsi, intra tres menses resedificati sunt.

AUCTORE G. B. Terræ motus sub S. Proclo non contigit an 447.

sed an. 446.

B 31 Unum hoc addo argumentum ex Actione divina Concilii Chalcedonensis, habita iv Kalend. Novemb. anni ccccli, ubi inter alia de Bassiano Ephesino Episcopo hæc leguntur : Expulsus est a sanctis Patribus, et a sanctissimo regie civitatis Romæ Leone, et a beatissimo sancte memorie Flaviano Constantinopolitanae urbis, et ab Alexandrino et Antiocheno : ab his enim expulsus est, Græce παρά τούτων ἐξήδη. Et iterum, Bensus sancte memorie Flavianus expulsi eum, Græce ἔξωσατο δοῦλο. Et de tempore hæc interponuntur : Hodie quatuor anni sunt, et Romanus Episcopus deposuit eum, et Alexandrinus damnavit eum. Græce hæc repetitur, δοῦλον ἐξήδη : qui etiam voce Theodoretus lib. 2 Hist. Eccles. cap. 8 abdicatorem Stephani Episcopi Ariam indicat. Si ergo xxx Octobris anni cxi jam effluerant quatuor anni, necessario xxix Octobris anni cdxlvii jam erat Bassianus depositus atque expulsus, ante collatis sententiis Leonis Papæ, et Flaviani, ut etiam Episcoporum Antiocheni et Alexandrini : quæ litterarum communicatio inter eos tum procul distans facta, ostendit S. Flavianum necessario ante xxix Octobris anni cdxlvii die Episcopum fuisse, ideoque S. Proclum obisse anno præterite elapsa cccclxvi : quod ad ejus diem natalem ultimus poterit examinari.

Expulsus est Bassianus Episc. Ephesinus a S. Flaviano Episcopo anno 447.

§ VII. Reliquiæ S. Flaviani in Italiam delatæ. Vitæ epitome.

Sacra ossa sanctissimi Episcopi Flaviani adservantur in Italia. At quando Constantinopoli eo delata sint, necdum legimus. In Marcella Anagninana (Piscinam antiqui dixerunt) Recinetum urbs dives et sat tanta est, ex ruinis antiquæ Firmine exorta, et Laureto ob viculum Deipharæ Virginis per orbem universum notissimo proxima : cui pectus hominum in beatissimum Virginem Lauretanam plurimum profuit proderitque. In

Recineti in Piceno

urbis hujus Recinetensis Ecclesia Cathedrali inter alia sacra pignora in veneratione est brachium S. Flaviani. At reliqua fere corporis ossa cum capite ejusdem, sacratissimo cultu honorantur in Aprutii oppido, Juliana dicto a fundatore suo Julio Hadriano eximio belli Duce, quem aut Leander Albertus in Italix descriptione, tractus hujus maritimi propemodum universi Dominum, oppidum S. Floriani ob summam aeris inclementiam excidisse, novumque in continenti, tribus passuum millibus ab ora suo sumptu condidisse, indito Julix-novæ nomine, quo Sanfloriani colonis translatis commodos etiam agros assignavit. Inter vicinos pagos aliqui etiamnum a S. Flaviano appellatur : quod eximium antiquioris venerationis vestigium est. Martyrologi Usuardi apud S. Germanum Parisius duo sunt exemplaria MSS. Unum per vetus Usuardo ipse ætate proximum vel æquale, alterum recentius, ante annos tamen quadringentos ut minimum, aut eo plures, exuratum, uti his verbis testatur Jacobus Sermonibus noster, cujus ac Joannis Burtasii opera utriusque exemplaria typographum habemus. In horum recentiori codice hæc verba eadem antiqua manu, qua reliqua, scripta leguntur vii Kalendas Decembris: Abruto S. Flaviani Episcopi et Confessoris. Quo die et Recineti et Julix-novæ S. Flaviani colli indicat Vitæ epitome, nobis ab Antonio Beutello nostro Neapoli transmissa, atque ex Lectionibus, quæ a sacra Rituum congregatione approbata in dicta Ecclesia Julix-novæ recitantur, descripta, quæ ita habet :

D est brachium S. Flaviani : Julix-novæ in Aprutio caput cum aliis ossibus.

pagus ibidem S. Flaviani.

cultus 24 Novemb.

33 Flavianus ex Constantinopolitana Ecclesie Thesaurario in Patriarcham electus, ob elusam Theodosii Imperatoris avaritiam, et Eudociæ Augustæ conjugis ambitionem, variè a Chrysaphio eunucho, eorundem Principum cubiculario, est exagitatus. Eutychem dnas in Christo negantem naturas in synodo Constantinopoli congregata primis condemnavit, et fidei communionem interdixit. Effecit etiam, ut a S. Leone primo Romano Pontifice damnaretur. Quamobrem Chrysaphius Eutychem veneno infectus, impatiens, ut ipse putabat, injuriæ, odio in Flavianum converso, nunquam destitit sanctissimo Patriarchæ ultimum pernicieum machinari. Inducto igitur Theodosio per Eudociam, suæ ministræ crudelitatis, ut Ephesi conciliabulum cogeretur, eique Dioscorus Eutychem fautor presideret. Acta contra Eutychem, Ephesino in concilio rescissa sunt : hæreticus pristino gradui restitutus. Sanctus vero Flavianus omni dignitate exutus, insuper est exilio damnatus. Verum impetu facto ab Eutychemis in ipso conciliabulo conspectu, ita pugnis, calcibus, fustibus male acceptus est, ut post triduum victricem animam, in fidei defensione ponens, exilii locum caelesti patri commutavit. S. Flaviani triumphus a Græcis die decima octava Februarii celebratur : quo die sacrum ejus corpus Constantinopoli honorifice translatum est. A Recinetensi vero Ecclesia, ubi ejusdem brachium adservatur, octava Kalendas Decembris summa religione colitur. Caput vero ejusdem etiam corporis reliquiæ Constantinopoli Juliani-ve-terem translato, Julix-novæ die vigesima quarta Novembris, et decima octava Februarii magno populorum concursu venerantur.

E

Vitæ epitome.

F Reliquiarum translato.

DE S. HELLADIO ARCHIEPISCOPO TOLETANO IN HISPANIA, Commentarius historicus.

U. M.

§ I. De S. Helladio testimonium S. Ildephonsi et aliorum. Tempus Sedis illius, et Regum Gothorum tum regnantium.

AN. 1061 XIII
XVIII FEBRU.

Teste S. Ildephonsi,

S Helladius
antiquus regis

Inter Ecclesie Toletanae Episcopos Metropolitanos, uti in Concilio Hispanico olim subscribebant, floruit seculo Christi septimo S. Helladius, cujus gesta parvo, sed illustri, cicigio enarrat S. Ildephonsus, ab eo Diaconus ordinatus, in libello de claris Hispaniae scriptoribus et Episcopis, inter opera S. Isidori Episcopi Hispanensis edito, et tomo 2 Hispanice illustrata recensio. In eo cap. 7 haec leguntur :

2 Helladius post Avrasium Sedis ejus adeptus est locum. Ille cum regiae aulae illustrissimus, publicorumque rector existeret rerum, sub seculari habitu monachi votum pariter explebat et opus. Nam ad monasterium nostrum illud, Agaliense dico, cuius in susceptio monachum fecit, (quod munere Dei perennisque ac patetis sanctitatis decore et opinabile cunctis, et palam est totis) cum saepe discursantium negotiorum ductus itinere perveniret, remota clientum seculique pompa decoris, adeo monachorum peculiaritatibus inhaerebat, ut turmis junctus eorum, stipularum fasciculos ad cibarium deportaret. Cumque inter decore insolentiamque seculi, solitudinis et amaret et sectaretur arcana; celeri fuga relictis omnibus, quae esse noverat mundi, adiit sanctum monasterium, quod frequentaverat voto. Venit permanens optabili usu. Ibi factus monachis Pater, meritis studiisque sanctis et vitam monachorum debite rexit, et statum monasterii totius, communis rei divitias cumulavit. Ex hoc fessis pene senio artibus, ad Pontificatus apicem evocatur, et quia vocaretur, vi coactus pariter et ignotus, illic in jura virtutum exempla quam monachus dedit. Quia statum mundi, quem contempsit virtute, magna perhibetur rexisse discretionem : miserationes eleemosynarumque copiam tam largiter egenis intulisse probatur, ac si de illius stomacho putasset inopiam et artus descendere, et viscera confoveri. Scribere renuit, quia quod scribendum fuit, quotidianae operationis pagina demonstravit. Me ad monasterium rediens memoratum, ultimo vitae suae tempore Levitum ferit. Senex obiit, decem et octo annis sacrum regimen tenuit temporibus Sisebuti, Suintiliani et exordii Sisenandi Regum. Beatus habitus fuit, qui post beatorum gloriam caelestis regni, bona plenus senectute, promeruit.

inter monachos operatur

si monachus et Abbas Agalensis

creatur Archiepiscopus Toletanus :

*pendere

sedet 18 annos

191 Regi

3 Haec S. Ildephonsus, ante quem successerunt S. Helladio Archiepiscopi Toletani Justus, Eugenius II, et S. Eugenius, ejus nominis III, mortuus XII Novemb. quo colitur : et S. Ildephonsus XIII Januarii, quo ejus vitam dedimus. Reges memorati, sub quibus post ante relictum Avrasium Archiepiscopus Toletanum Ecclesiam moderatus est S. Helladius, hoc ordine imperarunt : primus Sisebutus post Gundevarum ad regale fastigium evocatus. Sub Gundevaro disceptatum est de primatu et auctoritate Sedis Toletanae, ac Synodus habita Toletanae x Kalendas Novembrium anno regni Gundevari primo, Era DCXLVIII, sive anno Christi DCX, quibus Archiepiscopus erat memoratus Avrasius, quem ut S. Ildephonsus cap. 3, vixisse in illa seculi otiosi temporibus Vitterici, Gundevari, et exordii Sisebuti Regum annis ferme duodecim. S. Isidorus in Chronico Gothorum. Era, inquit, DCXLVIII Gundevarus Februarii 7. III.

post Vittericum Princeps efficitur annis duobus, quas imperfectos fuisse arbitramur, ut Sisebutus adhuc Rex sit constitutus Era DCXLIX, cujus loco apud Isidorum ritiose excusum est DCXLI. Isidorus Episcopus Pacensis, in Chronico ab Heraclio Imperatore ad annum DCCLIV deducto, asserit Sisebutum anno II Heraclii constitutum Regem, qui Imperii illius annus II incepit XXVII Martii anni Christi DCXI, sive Erae Hispanice DCXLIX, ut sequente DCCL assignat exordium regni idem Pacensis Episcopus, neglectis forsitan paucis mensibus, quibus anno praecedenti imperarat. Illos tamen menses observant Patres in Concilio Hispanensi II congregati sub die Idus Novembrium anno IX regnante gloriosissimo Principe Sisebuto, Era DCCLVII, id est, anno Chr. DCXIV. Interim Concilium Egavense habitum sub die Idus Januarii adscribitur Era DCCLII, sive anno Chr. DCXIV. Regnasse Sisebutum annos VIII, menses VI trahit S. Isidorus Hispanensis, ac suum Chronicon Gothicum finit. Sisebuti ergo Era DCCLVIII sive anno Chr. DCXX, mortuo successisse filium parvulum Recaredum ait Rodericus Ximienus Archiepiscopus Toletanus lib. 2 Rer. Hispan. cap. 17, ejusque regno assignat VII menses. Isidorus Pacensis tres solummodo menses regnasse asserit. Hujus supra non meminit S. Ildephonsus, ab vite brevitate.

creato an. 611,

mortuo an. 620, et uti Recaredo filio : E

4 Alter ab eo indicitur Rex est Suintilanus, alius Suintilla et Suintilla, cujus exordium Isidorus Pacensis convenire ait in Era DCCLIX, sive annum Chr. DCXXI, cui post annos regni decem successit Sisenandus Era DCCLXIX, id est anno Christi DCXXXI, cujus regni exordium dicitur S. Helladius adhuc vixisse. Hujus ergo initium in Sede Toletana statuimus anno III regni Sisebuti, sub fine anni Chr. DCXXII aut initium sequentis, ac mortuum anno II Sisenandi, Chr. DCXXXII, Era DCCLXX, exactis decem et octo annis in suo regimine, uti supra nos designavit S. Ildephonsus. Successit Justus S. Helladii discipulus, vir habitudine corporis ingenioque mentis decorus atque subtilis, ab infantia monachus, ab Helladio ad virtutum monasticae institutionis astatim educatus pariter et instructus, in Agaliensi monasterio tertius post illum rector est factus. In Pontificatu mox illi successor inductus, vir ingenio acer et eloquio sufficiens, magna spe profuturus, nisi hunc ante longevam vitam dies abstulisset extrema. Ita S. Ildephonsus cap. 8, Sub hoc Justo habitum Concilium Toletanum IV, die nona Decemb. Era DCXXXI anno Sisenandi III, Christi DCXXXIII. De Justo successore S. Ildephonsus cap. 13 haec scribit : Eugenius discipulus Helladii, conlector et consors Justus, Pontifex post Justum accedit, ab infantia monachus, ab Helladio cum Justo pariter sacris in monasterio institutionibus eruditus. Hunc secum Helladius a monasterio tulit ad Pontificatum tractus, qui rursus ab eo clericalibus institutis ordinibus, Sedis ejus post illum tertius Rector accessit. Et bonum meritum senis, qui duobus discipulis sanctisque filii Ecclesiae Dei hereditatem meruit relinquere gubernandam. Haec S. Ildephonsus.

Suintilano creato an. 621 et Sisenando an. 631.

mortuo an. 632. habet successores discipulos, Justum.

5 Alter sanctioris vitae Helladii tractus est ante memoratus Isidorus Episcopus Pacensis, illo integro seculo junior, qui ista scribit : Sisebutus Rex vir sapiens et nimium litteraturae deditus, per Hispaniam arbes Romanas subibat, Judaeos ad Christianam fidem vi convocat Venerabilem Helladium Toletanae Sedis urbis regie Metropolitanorum Episcopum, sanctitatis praeconio

laudatur ab Isidoro Episc. Pacensi,

A
DOCTORE. G. B.
Roderico
Ximienio,
Vasco.

A præconio præfulgentem, Ecclesia clamat. Hispan-
lensem Isidorum Metropolitanum Pontificem, clarum
Doctorem Hispania celebrat. *Hæc Isidorus Pacensis,*
cujus verba de tribus illustribus hæc Heribius descri-
buit Rodericus Ximienius, qui circo annum DCCCXX flori-
ruit, lib. 2 Rev. Hispan. cap. 17, et l'assens in Chro-
nico Hispano ad an. 616, sed Roderico citato, qui dein
plura ex Hlephonso adjungit.

§ II. Asserta in Chronicis Maximî, Luitprandi
et Juliani de S. Helladio. Monasterium Aga-
liense.

Primus omnium collocandus foret M. Maximus Epi-
scopus Casarangustianus, si, quod sub ejus nomine pro-
ditum est Chronicon, fidem apud viros eruditos suffi-
cientem reperiret. In proœmio aut se interfuisse Synodo
Toletana sub Gunduato Rege. *Æra DCCXXVIII habit,*
de qua supra egimus. Deest nomen ejus inter Episcopos,
qui subscriperunt. In eo utrum proœmio asserit se re-
rum narrationem producere ad Æram tunc, id est,
annum Christi DCCXI. paulo post mortem Fl. Gunde-
uari, quando S. Helladius necatum erat. Archiepiscopus
Toletanus. In hoc Chronico Æra DCCXXVIII collocatur
Concilium Toletanum sub Rege Recardo habitum, quod
Æra præcedente DCCXXVII, id est anno Christi DCCXXIX
celebratum fuisse legitur in eodemo Synodi, et ita repe-
rim in codicibus MSS. assertit Gavens Louisa, Maxi-
mum celatus variis Episcopis, Abbatibus, Presbyteris,
qui interfuerunt, addit: Ex Palatinis autem Helladius
illustrissimus aule regie Comes, qui inter Proceres
aliosque Regis nomine interfuit Concilio, fuit et
rerum publicarum gubernator. Subscriptus hinc Con-
cilio Euphemius Ecclesie Catholice Toletane Epi-
scopus Metropolitanus: de cujus in Hispaniam ad-
ventu hæc scribit Maximus Æra DCC. Idem Athana-
gillus Re. Gothorum in plautie suburbii Toletani
cellileat monasterium Orlinis S. Benedicti in hono-
rem S. Juliani apud Arvernus passi, dictam Aga-
liense ab Agalla villula propinqua, quod distat mi-
nus quam ccl. passus ab ecclesia Prætoriansi SS.
Apostolorum Petri et Pauli inter occidentem et sep-
temtrionem situm: ubi constituit primum Abbatem
Euphemium monachum natione Græcum, ex Italia
ventum, qui post fuit ad Ecclesie Toletane Sedem
vocatus. Hanc partem cognomento Helladium appel-
lat, et Æra DCCXXIII, sine anno Chr. DCCXXII de eo et
S. Helladio hæc tradit: Euphemio vel Epiphano,
cognomento Helladio, natione Græco, Tubano Pon-
tifici successit Exuperius Abbas Agalensis, cui in
ejusdem monasterii moderamine præbatur Adol-
phus, Helladius Rector rerum publicarum fit mo-
nachus Agaliensis. Iterum conuerso S. Helladio ad
ritum monasticum repetitur. Æra DCCXXI. huc occasione:
Decimo quarta mensis Aprilis Lixus adolescensulus
sancti Regis Recaredi filius (quo tempore Helladius
Procer fit monachus Agaliensis) regnare coeperat.
Cujus regni exortum ad dictam. Frum DCCXXI. etiam vol-
uit S. Isidorus. Denique ad Æram DCCXXIII ista ha-
bentur: S. Helladius monachus Agaliensis mortuo
Richilano Rector patrimoniorum alterius monasterii
erantur. Fuit Richilanus Abbas Agaliensis, ad quem
Justus Archiepiscopus Toletanus, S. Helladio et succes-
or et discipulus, epistolam scripsit, cujus memini S.
Hlephonsus. Sed in S. Helladio successisse potius in-
dicatur.

S. Helladius
Comes Duxitor
interfuisse
Concilio Toletano
an. 589.

et in Agaliensi
erachio.

factus mona-
chus an. 607.

ant 602

Abbas factus
an. 605.

In Chronicis
Luitprandi,
du hinc Ar. hic
piscopus factus
an. 613.

B
C

ingravescente ad Superos evocatur. *Et num. 42 D*
Æra 663 an. Chr. 623. S. Helladius Episcopus To-
letanus vite sanctimonia et elemosynarum in pau-
peres misericordia clarus habetur. Hæc de virtutibus,
una. 40 Æra 661 an. Chr. 624, ista leguntur:
Reversus Hispali Hlephonsus Toletum: eum Archi-
diaconum suum Helladium facere volebat: ille vero
cedens seculo, vitam agit in monasterio Agaliensi,
quod in suburbio Toleti est Septemtrionem versus,
non procul a Tago flumine et a Prætoriansi templo
S. Leodegalie extra muros in plautie, quod ego, dum
Toleti fui, frequenter inveni. Et etiam alterum,
Agaliensis hujus coloniam ad pagum Paraganiam
a Muris dictum, plusquam tria miliaria a Tolet
distans. Sed in priori, quod non procul ab eremito-
rio S. Susanne prope Tagua fuit, S. Hlephonsus
vitam egit, quod, ut dixi, sæpius inveni, cum fui Sub-
diaconus Toleti sub Bonito i hujus nominis Toletano
Archiepiscopo, prius Abbate Agaliensi. Dein num.
48 Æra 670, an. Chr. 632 hæc adduntur: Justus
Hlephonsus secularis S. Helladii Episcopi Toletani,
Hispaniarum Primatis (ut ceteri fuerant a S. Elpi-
dio, Juliano, Saturnino, M. Marcello Eugenio eidem
santo Pontifici molestus ludibriis, dieteriis et malo
lingue, infelicissimo genere mortis malam vitam fi-
nit, Episcopus Gallus. De quo num. 71 Æra 678
an. Chr. 640 iterum ista adjunguntur: Hoc anno
Justus, Helladii Diaconus, propter lingue petulan-
tiam et morum incontinentiam, a suis Clericis (factus
Episcopus nescio cujus civitatis) in lectulo laqueo
suffocatur. Sunt qui suspiciunt hunc Episcopum
fuisse Acitane civitatis, qui interfuit Concilio To-
letano. Sunt qui alium omnino ab hoc et admodum
diversum putent. Omnes quidem consentiunt non
fuisse hunc Toletanum Episcopum. Denique num. 49
Æra 670 an. Chr. 632 ita obitus S. Helladii refer-
tur: Hoc anno, xvii die mensis Februarii, sanctis-
simus Pontifex Toletanus Helladius grandævus
sane decessit, et num. 51. Eligitur Præsul Toletan-
us S. Justus, monachus Benedictinus ex monaste-
rio Agalensi, Rector patrimonii. Hæc longe alius a
seculari, qui vir sanctus, pius, innocens et optimis
moribus instructus præest tres annis suis monachis,
de quo nos supra. ex S. Hlephonso egimus, qui de al-
tero Justo in proœmio libelli sui hæc observat: Cum
Helladio Episcopo Sedis ejus, Justus Diaconus facta
superbie insultaret, post mortem eadem sui Ponti-
ficeis vixit Episcopus, et ipse tabefactus, sed in re-
probum versus sensum, ob intemperantium morum
a ministris altaris sui deridens strangulatus laqueo
expiravit. Ex quo in Chronico Luitprandi eadem
translata aut. In Fragmentis et Adversariis, sub eju-
dem Luitprandi nomine editis, num. 125 aut 142 ista
habentur: S. Helladius Episcopus Toletanus semper
habitus et cultus est ut Sanctus, sed Gothici Pon-
tifices, ut alii, non consueverunt celebrare Confes-
siones. Fuit hic sanctus Pontifex natus Tolet
patre Helladio Palatino consanguineoque Linvia et Louv-
galdi, viro Catholico, ut iunt filius.

voluisse S. H-
dephonsum
Archiepiscopo-
niam suam
facere,

ludibriis affec-
tus a Justo Dia-
cono.

dein Episcopo,
et suffocato.

mortuus 18
Feb. an.
632.

inter Sanctos
habitus

in Chronicis
Juliani,

dicitur sepu-
lchrum in X. S.
L. macha. 187
Hlephonsi in Car-

F
8 Tertius denique ex hæc asper in lucem prolatis
scriptoribus est Johannes Petri Archipresbyter S. Jus-
ta, qui in Chronico circa an. 610, ut ferunt, scripto,
num. 314 ita habet: Sancto Pontifici Aurasio suc-
cedit S. Helladius Rector patrimonii monasterii
Agaliensis, vir sanctus, et univ. scy. Mortuo sanc-
tissimo Pontifice Helladio succedit in Ecclesia To-
letana primite Justus monachus Agaliensis, vir sanctus,
sanctus vero Helladius sepultus est in aede
S. Leodegalie Prætoriansis et suburbane. *Item num.*
322. Hoc tempore, anno DCCXXI, moritur Heleca Dia-
conus Hispalensis et Episcopus Cordubensis, quon-
S. Helladius, ut Primas Hispanie, missum a S. Isi-
dero

A doro Hispalensi in Concilio deposuit. Denique num. seq. agitur de S. Ildelphonso, quem ait, cum reversum Hispali facere vellet Archidiaconum suum S. Helladins Episcopus Toletanum fugisse ad monasterium Agaliense. Hucusque tres scriptores M. Maximus, Luitprandus et Julianus Peiri de S. Helladio scripsisse feruntur, protulimus, quorum dicta non est annuus multis rationibus firmare, neque etiam refellere. Sit fides penes ipsosmet.

§ III. Veneratio sacra S. Helladii. Epitaphium.

Magna erat apud omnes de Helladio opinio sanctitatis, ideo ut, teste Priso lib. 2 Historiæ Toletanæ cap. 19, cum diademate, qual signum publice venerationis est, reperitur olim depictus: at nomen in Martyrologiis sacris haud dum notum erat, postea primo a Barono inscriptum Martyrologio Rodrici Tolatani, qui, ut supra dicimus, ait Ecclesiam clamitare, Helladium sanctitatis præconio præfulgere. Verum, inquit Hieronymus de la Higuera in notis ad Chronicon Luitprandi num. 49, cum summas Pontifex Martyrologium auctoritate sua proponat toti Ecclesie, ut, qui in eo scripti sunt, Sancti habeantur, et hoc est canonizare Sanctos; S. Helladins, quatenus in universa Ecclesia proponitur, et jam canonizatus, de quo non fiebat ullum in Hispania officium, ut nonnulli viri docti conqueruntur.

10 Inscriptus deinceps variis Martyrologiis; Benedictino a Hone, his verbis: Toleti S. Helladii Episcopi et Confessoris, qui ex antico monachus in monasterio Agaliensi factus, Aransio in Episcopatu successit, et exemplo vite et scriptis clarissimus eluxit. Quæ fere eadem habet Menardus. Verum qui dici scriptis clarissimus potest, quem supra citatas S. Ildelphonsus, scribere renuisse testatur? Aliis elogiis cum exornant Doriguinus in Calendario Benedictino, Ghimus in Natal. Sancti. Canon. et Tamayo Salazar in Martyrologio Hispanico, et hic quidem istis verbis: Toleti S. Helladii ipsius urbis Episcopi, qui ex monacho Agaliensis cœnobii ad metropolitici Ordinis cultum euectus, tam monasterio in Pontificatu vixit, quam religiose in monasterio luxit. S. Ildelphonsus Archidiaconi titulo decoravit, post miris facinoribus clarus, virtutibus insignis, plenus dierum, amisso mundialis sarcini onere, requiem Confessor inelytus adiuvenit æternam. Suggesti dein in Notis, ex Breviariis Ecclesiarum Hispanicarum videnda esse Toletana, Palentina, Hispalensia, Compostellana vetustiora. Et eis nacti sumus Breviarum secundum regulam B. Isidori, dictum Mozarabum, Toleti anno cæni jussu Francisci Ximenes Archiepiscopi exensum, uti et Missale ipso anno seculari cœni editum, et aliud anni cæni tempore Joannis Martini Silvei Archiepiscopi impressum. Item festa propria diocesis Compostellanæ jussu Joannis de S. Clemente Archiepiscopi Compostellanæ anno cæni edita, et Officia propria Ecclesie Toletanæ cum approbatione Cardinalis de Quirogu Archiepiscopi anno cæni recusa: in quibus omnibus nulla S. Helladii mentio est. Quæ vero auctoritate Bernardi de Sandoval Archiepiscopi Toletani, et Cardinalis Zapata ab anno cæni prædicunt, festum S. Helladii referunt ritu semiduplici de xviii Februarii celebrandum. Ac Lectiones secundi Nocturni recitantur de S. Ildelphonso præcipiuntur cum hac Oratione: Trîbue, quesumus, omnipotens Deus, ita nos B. Helladii Confessoris tui atque Pontificis solennitatibus gloriam, ut pietatem, quam suo exemplo docuit, ejusdem intercessione fidelius exerceamus. Per Dominum etc.

11 Vitam S. Helladii quamplurimi rerum Hispanicarum scriptores recentiores errarunt, uti Ambrosius Morales in Chronico generali Hispanico anno 1377 excensio lib. 12 cap. 18, sed titulo Sancti abstrinet: quem illi tribuit Thomas de Trugillo in Thesuro Concionatorum Barcmonæ au. 1383 edito, ubi ad xviii Februarii gesta ejus, inter aliorum Sanctorum Acta narrat. Eadem habent Joannes de Marieta in Historia SS. Hispaniæ lib. 3 cap. 35, Alphonsus de Villegas in Appendice ad Florem Sanctorum de SS. Hispaniæ, Pisa lib. 2 Historiæ Toletanæ cap. 19, Joannes Mariana lib. 6 cap. 4, cujus verba adijcimus, quod de obitu aliqua ab aliis intacta suggerat. Toletanam, inquit, Ecclesiam Anrasii successor Helladius Suintilhe regno gubernabat, vir prudentiæ modestiæque et eruditionis laude cumulatus, a cupiditate omni remotus, magni præterea laboris summaque constantiæ. Juvenis supremo Gothorum magistratu abdicato, erat enim Rector rerum publicarum, excolendi Christianis virtutibus animi cupiditate in Agaliensi monasterio Toleti monachus induit. Unda cum monasterii Abbas brevi evasisset, Regis Sisebuti auctoritate ad Ecclesie Toletanæ regimen translatus est, non magis suis virtutibus illustris, quam Ildelfonsi institutione: quem in Diaconorum numerum cooptatum ex aliquanto intervallo successorem habuit. Et verisimile est Helladium suorum temporum perturbatione commotum animo, vitæque radio extinctum. Nam quo tempore Sisenandi prodicione, an rebellionem, Suintilhe sublatus est, et ipse in vivis esse desiit, Justo successore. Erat Sisenandus vir magno animo, neque minus domesticis copiis insignis, quam belli artibus clarus. Is regnandi aulicione corruptus, neque id quilibet modis assequeretur, quidquam pensi habens, et Suintilhe Regis odio contemptumque, quem publica gentis invidia flagrare considerabat, in Franciam ad Dagobertum Regem profectus, Regis sui evertendi cupiditate incensus, auxilium impetravit. Habere se totius provinciæ studia excitata, sed metu prohiberi, ne rem tantam absque externo præsidio inchoarent. Suintilham Regis nomine exercere tyrannidem vitis omnibus obnoxium: neque unquam in terris monstrum fuisse ullum tam ex contrariis et inter se pugnantibus nature studiis cupiditatibusque conflatum. Abundantius et Venerandus firmissimas Burgundionum copias CasarAugustam duxere, Gothi Proceres, qui voto eum Sisenando sentiebant, palam Gallie auxilii fiducia a Suintilhe delictescentes, eum, Rechinirum filium, et uxorem regno expulerunt... Regnavit Suintilhe decem annis, regno pulsus est salutis anno dcccxxxi. Hæc Mariana. Hæc a Dagoberto i Rege Francorum in Hispaniam missas supplicatas, narrat Fredegarins, cœteris rerum Francicarum scriptor, in Chronico cap. 73, sed quod, forsitan amanuentium vitium, pœcul a debita loco senotum est, reponendum post caput 57, cujus ultima verba hæc sunt: Post annum tertium cum regnare cœpisset, scilicet ab obitu patris Chlotharii etiam in Neustrin et Burgundia totam Vasconiam cum exercitu superans, suæ ditioni redegit, aliquantulumque largiore fecit regni sui spatium. Et tum anno regni quarto, Christi dcccxxxi, exercitum pro Sisenando in Hispaniam misit. Monumentum in Diatriba nostra de ut Dagobertis Regibus seorsum edita, lib. 1 cap. 6, apud Fredegarium sex illorum auctorum, quibus ab obitu patris Dagobertus apud Austrasios moratus est, vacuum ferre esse spatium, et incuriæque initium capitis xviii dispositum, quod hinc confirmatur.

12 Quas in S. Helladio concessit laudes Mariana, eadem ex ipso ediderunt Thomas Tamayo de Vargas in Veritate Dextri in Catalogo Presulum Toletanorum num. 37, et Dulaeus Castrionius tomo 1 de Primatu Toletano part. 2 § 3, qui addit infulore S. Helladii a Sisebuti Rege et Judice et tota ditione expul-

D
AUCTORE G. B.
Vita et poste-
rioribus
scripta:

encomium Ya-
riano.

E
An talis vita
eximius

ab bellum in-
ternum Sise-
nandi,

pulsio cum suis
Suintilhe Rege?

F
in Fredegarii
chronico capi-
tu ordinata

S. Helladius
inscriptus Mar-
tyrologio Iu-
mano,

monasticis.

et Hispanico,

Deviatio
Toletano.

ACTORRE G. B.

A sos fuisse, et ad honorem S. Leocadiae Virginis et Martyris Toletanae templum mirifico splendore extractum, in quo supra ex Chronico Juliani diximus S. Helladium fuisse sepultum: quod confirmatur in carmine sepulchrali apud Tamarum Salazarium, quod is terrata vice adscribit S. Hlephonso. Est autem ejusmodi:

Prænlis Helladii tumba requiescit in ista
Corpus, at illius spiritus astra tenet.
Toleti rector fuit hic, dum degit in aula:
Ex monacho Rector Agaliensis erat.

Epitaphium S. Helladii.

Hinc Toletanam rapitur violenter ad urbem, D
Confectus senio, sed pietate vigens.
Corporis exuvias Martyr Leocadia cepit.
Ista domus Reges Pontificesque capit
Unde die extrema surget redivivus ad auras,
Ut capiat meritis præmia digna suis.
Jamque octoginta senior transegerat annos,
Gloria Pontificum, fax animosa Dei.
Hlephonsus ego, quem fecerat ille ministrum,
Persolvi sancto carmina pauca seni.

DE S. CULANO EPISCOPO IN HIBERNIA.

G. H.

XVII PEDRO.
Memoria sacra
in Martyrologio

Philippus Ferrarius Catalogo Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non auit, adscripsit S. Culanum his verbis: In Hibernia S. Culani Episcopi, annotatque se eum dare ex Petro Canisio, qui de illo solus hac die mentionem facit. Intelligit Martyrologium Germanicum, in cujus duplici editione quam habemus, annorum cccc. xxii et cccc. cxcix, ejus memoria extat. Verum non solus Canisius de eo egit: prævenerunt aut, ex quibus habemus auctorem MS. Floravi Sanctorum, et Hermannum Greven Carthusianum Colonicensem in Auctario Usuardi edito anno cccc. xxv, atque iterum anno cccc. xxi. Eundem ex ipis Hibernis referunt Henricus Fitz-Simon noster in Calendario præcipuorum Sanctorum Hiberniæ, et Joannes Colganus in Actis SS. Hiberniæ: qui addit octo aliis diebus adscriptum esse festis Hibernicis Sanctorum nomen S. Colclai, Culani, aut Dacluvaleni. Ceterum cujus Sedis hic S. Culanus fuerit Episcopus ignorari.

2 Deditus xvi Januarii duplicem Vitam S. Fursi ex Hibernia orandi, qui secum in Galliam detulit pignora SS. Patricii, Beati et Meldani, ac Peron. in Veromanduic decessit. Ex his S. Medunum, sive Meltdanum Episcopum Hibernum celebrari diximus vii Februarii, neque etiam cujus fuerit Sedis Antistes, assequi indugando potuimus: nec mirum, cum in Catalogo triplicis ordinis Sanctorum, quem ex antiquo codice edidit Usserius de Primordiis Britannicarum Ecclesiarum pag. 913, tempore Patricii sub primo ordine recensentur sancti Episcopi ccc. Ecclesiarum fundatores: sub secundo vero et tertio ordine plures fuerunt Presbyteri, quam Episcopi: qui dein usque ad annum 1265, quo Sanctorum Catalogus terminatur, vixerunt. Quemadmodum autem dictorum Sanctorum pignora Peronum detulit S. Fursus, ita forsitan alii vixi Apostolici, qui ex eadem Hibernia in Germaniam venerunt, huius S. Culani reliquias, aut certe venerationem sacrum attulerunt.

unde forsitan veneratio apud Germanos.

DE S. COLMANO EPISCOPO LINDISFARNENSI IN ANGLIA,

G. H.

AN. CIBR. 1361-
XXVI
XVIII PEDRO.

§ I. S. Colmani natalis. Falso ei attributa conversio Regis Penda, martyrium, ununctus Benedictinus. An recte Ferquhardi Regis Scotorum conversio?

Wilhelmus Malmesburienis librum in de Gestis Pontificum Anglorum inspicitur his verbis: Paulinus fuit primus Rboraci Archiepiscopus, qui ab Honorio Papa pallium accepit, ut notum est. Illo pulso Scotti Aidanus, Finnus, Colmanus, nec pallio, nec urbis mobilitate voluerunt atolli, in insula Lindisfarnensi delitescerent. Coluntur, Paulinus x Octobris, Aidanus xxxi Augusti, umba Martyrologio Romano adscripti, S. Finnum deditus xvii Februarii, egiusque tum de insula Hucus, in qua vitam ante monasticam in tres Episcopi Scoti secundum Regibus S. Columba dixerunt, tum de insula Lindisfarnensi et Episcopali per Northumbriam munice exercito; que hic notamus reportere. Appellatur autem Colman, Colmanus, Colmannus, Colmanus, Colomanus.

2 Hermannus Greven in Auctario Usuardi anno 1513 et 1821 excuso memorat SS. Finnum et Colmanum, illum xvii Februarii, hunc xviii ejusdem mensis his verbis: Item Colomanni Episcopi et Confessoris. In antiquo Breuiario Aberdonensi idem Colomannus refertur ad hunc diem. Dubium ex eo Vite epilonu, in qua dicitur in pace beata requiescisse xii Kalend. Martii. Quo die longo cum elogio exorant David Comerarius in Menologio Scotico. At Dempsterus in Menologio etiam Scotico,

tu, citato Calendario Adami Regu, hanc habet: In Scotia Colomanni Confessoris, arbitratus alium esse a S. Colmano Episcopo, quem cum altero Colomanno Martyre reperiit xii Octobris: In Austria, inquit, Colomanni Regis filii, Martyris. Lindisfarnæ Colomanni Archiepiscopi. Citantur pro Colomanno Martyre Molanus, pro Colmano Episcopo Arnoldus Wion. Idem Dempsterus lib. 3 Hist. Eccl. gentis Scotorum cap. 239 asserit S. Colmannum Episcopum in Lindisfarnæ inter splendidissima ornamenta Scotiæ habendum, coli xii Octob. citato Martyrologio Anglicano. Verum auctor hic secutus Wionem, duos Colmannos actus confusus in unum conflavit. Verbu Wionis datus: Vienna in Austria, inquit, S. Colomanni Episcopi et Martyris. Hic ex monacho Lindisfarnensi ad ejusdem civitatis Episcopatum vocatus, maximam Saxonum multitudinem et inter reliquos Pendaum Regem Merciorum ex ethnicismi et Gentilitatis servitute in Evangelii libertatem vindicavit: demum Britannia relicta per multas regiones Germaniæ verbum Dei seminando, et complurimos ad fidem Christianam convertendo est peregrinatus, qui cum per Austriam rediret, a nonnullis Christi hostibus impie trucidatus, gloriosam martyrii palmam consensit, ibidem magna populi veneratione colitur. Hæc ibi, non absque aliis etiam mentis. Nam Penda Rex Merciorum, licet ultimus ritæ et regni avus non prohibuerit, teste Bedu lib. 3 cap. 21 quin in sua Merciorum natione, verbum Dei, si qui audire vellent, predicaretur; tamen ipse amplexus religio-

reclusus eum 13 Octob. cum S. Colomanno Martyre

Actis virisque confusus in Martyrologio Anglicano et Wionis

non converti Pendaum Regem Merciorum

S. Colmanus Episc Lindisfarnensis

colitur 18 Februarii.

A nem Christianam non est, interitque Ethnicus anno Chr. 1027. Sed filius ejus Peada Rex Middelenglorum, seu mediterraneorum Anglorum a S. Finano baptizatus est anno 1001; id est, annis octo, antequam S. Colmannus S. Finano vita functo succederet.

3 Wionem in illum abduxit errorem prono loco ab eo citatus Hector Boethius, qui lib. 9 Historiæ Scotorum fol. 177. Traductus est, inquit, post eum, Finannum, extinctum Colmannus Episcopus ad Lindisferensem Ecclesiam, qui sacris monitis et ante alia vitæ innocentia, ingentem Saxonum multitudinem et inter eos Pendam, Penda: superioris filium, ad veræ pietatis cultum adduxit. Nec desunt, qui Pendam majorem Regem a Finano sacro lavaero adnotum volunt. Hæc ille, qui ut Pealte conversionem ac baptismum a S. Finano ad S. Colmannum transferre facilius posset, nova fabula conficta Pendam ejus patrem a S. Finano baptizatum apud alios tradi addidit: nec qui illi alii sunt, exposuit. Alter a Wione citatus auctor est Joannes Leslæus, qui lib. 4 de Rebus gestis Scotorum pag. 160 hæc scribit: Scotia Finannum et Colmannum Episcopos, duo virtutis religionisque lumina eo tempore aluit, qui Divi Benedicti vestigia prius persecuti, studio et diligentia consecuti sunt, ut omnium virtutum illustres species in illorum vitis et moribus effluerent. Borum in victa temperantiam, in vestitu abjectionem, in maximis Reipublicæ negotiis prudentiam, multo illius seculi Ecclesiastici sunt secuti, pauci tamen ussecuti. Colmannus non multo post ad Lindisferensem in Auglia Ecclesiam evocatus, maximam Saxonum multitudinem, et inter reliquos Pendam Regem, qui patri Pende in regno successit, ex ethnicismi et gentilitatis servitute in Evangelii libertatem vindicavit. Huic laboris sancti socius accessit Finnanus, qui omnes pene Britanniarum oras a Saxonibus recens occupatas cum Colmano obivit laboriose, magnoque Ecclesiæ fructus peperit feliciter. Colmannus denum Britannia relicta per multas regiones Germaniæ, verbum Dei seminando, et complurimos ad fidem Christianam convertendo, Bohemiam, Hungariam et magnam Græciæ partem est peregrinatus. Verum per Austriam rediens a nonnullis Christi hostibus impie trucidatus, gloriosam martyrii palmam consecutus, ibidem magna populi veneratione colitur. Hujus vitam et martyrium præter alios antiquissimos scriptores Joannes Stabius Maximilianus Caesaris historicus Sapphico carmine egregie depinxit.

B ut omnium virtutum illustres species in illorum vitis et moribus effluerent. Borum in victa temperantiam, in vestitu abjectionem, in maximis Reipublicæ negotiis prudentiam, multo illius seculi Ecclesiastici sunt secuti, pauci tamen ussecuti. Colmannus non multo post ad Lindisferensem in Auglia Ecclesiam evocatus, maximam Saxonum multitudinem, et inter reliquos Pendam Regem, qui patri Pende in regno successit, ex ethnicismi et gentilitatis servitute in Evangelii libertatem vindicavit. Huic laboris sancti socius accessit Finnanus, qui omnes pene Britanniarum oras a Saxonibus recens occupatas cum Colmano obivit laboriose, magnoque Ecclesiæ fructus peperit feliciter. Colmannus denum Britannia relicta per multas regiones Germaniæ, verbum Dei seminando, et complurimos ad fidem Christianam convertendo, Bohemiam, Hungariam et magnam Græciæ partem est peregrinatus. Verum per Austriam rediens a nonnullis Christi hostibus impie trucidatus, gloriosam martyrii palmam consecutus, ibidem magna populi veneratione colitur. Hujus vitam et martyrium præter alios antiquissimos scriptores Joannes Stabius Maximilianus Caesaris historicus Sapphico carmine egregie depinxit.

C 4 Hæc Leslæus, cujus verba servatis idem Wion lib. 2 cap. 25 suo cum Ordine Benedictino vindicat et in Archiepiscopus Lindisfarnensis, sive Northumber, ista trahit; in S. Colmannus Scotus monachus Huenensis, et Abbas Amaribacensis præfuit annis tribus. Hujus in victa temperantiam, in vestitu abjectionem, in maximis Reip. negotiis prudentiam, multo illius seculi Ecclesiastici sunt secuti, pauci tamen ussecuti. Tandem Episcopatu relicto ad monasterium suum rediit anno 1027. Et pauco post tempore, Britannia relicta per multas regiones Germaniæ verbum Dei disseminavit, et in Austria a nonnullis Christi hostibus impie trucidatus, per martyrium ad caelos evolavit die in Idus Octobris. Hæc Wion, qui misso ibidem Leslæo, citat Democharem, Boethium et Trithemium Verba Boethii partim jam dedimus, partim infra daturi. Demochares tomo 3 de Sacrificio Missæ cap. 15 pag. 46 reverset Episcopus Lindisfarnensis, et hæc solum habet: in Colmanus monachus Scotus, annis præfuit tribus eidem Ecclesiæ, quam reliquit ut reverteretur ad monasterium in patriam. Simulu habet Trithemius lib. 3 de Viris illust. Ord. S. Benedicti cap. 153. Colomanus, inquit, monachus Huenensis, natione Scotus, et post Sinannum (ita ante S. Finannum appellatur) Episcopus Nordumbrarum,

vir quidem doctus, et morum honestate insignis, sed in observatione Paschali suo tempore more Scotorum reprehensibilis. Claruit anno Dominiæ natiuitatis 1027. Et eodem anno Indictione vii deserens Episcopatum ad monasterium suum reversus est. Hæc Trithemius, qui in hoc unico errore Wioni prævit, quod sanctos illos Lindisfarnenses Episcopos Aidonum, Finannum et Coluonum Ordini S. Benedicti adscribat, quos secundum regulam S. Columbæ primi Huensis Abbatis vixisse probavimus ad Vitam S. Finanni. Non tamen fuit Abbas Huensis, sed Jonensis, ut in Vita S. Geraldii Abbatis apud Colyuum xiii Martii legitur. Ex insula Hii ad prædicandum verbum Dei Anglorum genti destinatum fuisse tradit Beda lib. 4 cap. 4. Sicut alii scriptores, Florernus seculo septimo Abbatem Huensis, Fernandus erroris anno 1027, Scogenius, Snubneus, Cummeus Abbas, Faltheus, Adamnanus, qui ad annum usque 1027 vixit. Horum catalogum tenuit Cæsius de Primordiis Ecclesiarum Britannicarum cap. 16 pag. 701. Quod Amaribacensem Abbatem appellat Wion, alibi non legimus.

5 Denum idem Wion in Notis ad Martyrologium, præter allegatos hactenus auctores citat Petrum Cratopolium de Episcopis Germaniæ, sed de Sanctis Germaniæ voluisse scribere arbitratur, ubi ista habentur: S. Colmannus Martyr Christi. Fuerat hic ex Septina natus, et causa peregrinationis versus Hierosolimam per Germaniam superiorem iter habebat. Cum vero Austriæ fines attigisset, pro terræ exploratore habitus et romprehensus est. Adducitur ad carcerem vir innocens, acriter verberatur, transfigitur veru, et tandem crudeliter martyrizatur. Hæc ibi. Ferrum hic S. Colmannus Martyr nusquam Episcopus dicitur, nusquam monachus, vel Huenensis, vel Benedictinus: estque ille quem Sapphico curmine celebrat Joannes Stabius, supra a Leslæo, uti etiam a Wione in Notis, memoratus. Pars prior extat apud Sursum, sed absque ulla Episcopatus aut monachatus mentione. Vitam ac martyrium hujus Colomanni scripsit Erchinfredus tertius Abbas Melicensis monasterii, in quo sacrum illius corpus adseruatur, diciturque martyrium passus regnante gloriosissimo Imperatore Henrico, qui tertio Ottone mortuo, Romanorum potiebatur imperio. Hinc male a Wione redarguitur Baronius, qui in Notis ad hunc diem xiii Octobris asserit passum anno Domini 1027: qui tamen in Annalibus ad eundem annum de Dartmora et Caspiniuo illius necem refert. Diversus ergo ab illo est S. Colmannus constitutus anno 1027 Episcopus Lindisfarnensis, de quo hic agimus, licet cum ad xiii Octobris etiam Martyrem constituit Benedictus Dorganus in Calendario Benedictino: S. Colmanni, inquit, Episcopi et Martyris, qui maximam hominum multitudinem ad fidem convertit. Prudenter Menardus hæc solum habet: In Austria S. Colmani Martyris, et dei lib. 1 Observatum fatetur, an monachus fuerit, nondum sibi compertum esse. Sunt ergo admodum diversi S. Colmannus et S. Colmanus, ille neque monachus, neque Presbyter, neque Episcopus, et sub initium seculi undecimi in Austria interceptus: hic semper in Britannicis insulis, Anglia, inquam, Scotia et Hibernia vixit, monachus Huenensis, dein Episcopus Lindisfarnensis, ac postmodum monasterii secundum regulam S. Columbæ erecti Abbas.

6 Qui vero habenda fides Boethio, dum Regis Freguardi scelera enormi enumerat, vinculum anathematis ei a SS. Colmano et Finano injectum poscet, atque zegrum extrema vitæ tempore ab illo adlutum trahit, aliorum esto publicum. Ex Boethio hæc decerpo: Regno, inquit, potius Freguardus, extortorem bonorum, religionis hostem, cruentum carnificem, sordidum et inexplebilem charybdim se cunctis palam ostendit... Sacerdotes Christi, quos fama peruenios ferrebat

neque Pendam hujus filium:

laudatur a Leslæo, sed rebus gestis perperam ei adscriptis

ANIMAM PAR D non recte Ordini Benedictino, adscribitur a Wione

et Trithemio

D AUCTORE G. B

non fuit Abbas Huenensis,

an Amaribacensis?

Alius ab eo S Colomannus in Austria occisus,

E

imperante S. Henrico

F

sed neque si monachus fuit

An S. Colmanus Ep. Freguardum Regem in Scotorum imperium erantium uiderit?

bat

A bat, quaestioni adhibito haud torquere cessavit, donec argentum omne, si quod haberent, confessi, in suam contulissent crumenam. Unde nonnulli piomur, quos quoniam impatientes extrema oliuere. A Pontificibus tam immanium scelera durius inuictas, Colmano Fimanoque (hi tum inter Scotos praecipue uenerationis habebantur) et quod contumaci animo monitis non pareret, sacris tandem prohibitis, contempta religione, aliis templa adeuntibus, ipse uentum se contulit... Omnibus per hoc adiosum sacri Pontificis diris execrationibus, quod Christi Ecclesiam teneret, sunt prosequuti: quorum spreta auctoritate abiens in scelera majora, illud suis stuprum intulit, uxorem, quod nefas ducendaret, propriis manibus iugulauit. Ceterum ubi aliquot annos tyranni duras et delirum, cogitare quidam de ejus morte coeperunt. Consilium tandem, non sine Majorum regni conscientia communitatum, ne fieret prohibuit Colmannus, fore dicitans, diuina spiritu edoctus, ut Rex Ferquhardus commissa uehementer detestans, ultore Deo potius dignas breui esset daturus. Nec ejus sententia uana est inuicta. Vix enim mense euide alipso, Ferquhardus dum lupum uenaretur, uergereturque bellum acris u canibus, desariens in Regem, cum in latu crudeliter momordit. Rex siue lupi morsu, siue alia quavis occasione in morbum omnium foedissimum incidit...

ADCTH. E. G. II.

ejus emendationem praedixit?

B 7 Cuiusque duos perpetuos annos his malis afflictus, cruciaretur in illis tangis magisque, essetque omnibus detestabilis, ad se reuersus, solutus in lectum, Colmano, inquit, Colmano, si tuis paruissem monitis, haud tam foedo morbo, in hac gente haecum inuictus, uiva carno in uermes abeunte, diuina ultione jure percussus, emetis mortibilibus mibique ipsi detestandus fuisset conspicuus. Docent insolita plagas, docent in illis eruentus, me omni et humana et diuina ope, nisi me tandem inuenerit Deus, destitutum, in Deum et in homines grauissime deliquisse. Inleceum me, qui, dum leuit, recte monentibus parere contempserim. Vornibus meo ex carne natus edentibusque eandem, infideliis longe uilissimus natura animantibus emoriar. Sub hac uoce, quas magni sequelaudat epulatus, curare ministri rogarique, cuperetne Sacerdotis olleim? Rex pressis singultibus, Colmanni, inquit, opem depono. Auerisus itaque oryx Colmannus Episcopus (is tum amplius uiginti nullibus passum ab illo aberat loco) penitentem inuictate leuauit. inde peccata confitentem benigno solutus, suasis fortis animo, aeternam speraret salutem, intelligeretque, quanta quoque peperasset flagitia, Dei misericordiam leuad ei defuturam. Id Christi legem, id diuinam laudamque omnem polliceri. Id Dei optimi maximi ore, qua magis emetis foret creditum, prodatum, cum mortales ad penitentiam uocaret, diceretque: Conuertimini ad me, et salui eritis. Ferquhardus per haec in spem uenit erectus, diuinam multis lacrymis implorans misericordiam, humi prociubens. Duxo iubente Colmano sacram Christi communionem reuerenter accepit. Vili inde sacro uoluit, delatusque a paucis ministris in campum proximum extrinis urgentibus, Colmano autem, quo erant optimi Sacerdotis, in Principis transitu exoquenti, eolum aspectans spiritum exhalauit, umo, quam Scoticam rem tenere incepisset, decimo acta, Christi Domini sexcentesimo sexagesimo quarto.

et in extremo morbo a patiente uolucatus,

enim abolerit,

C 8 Haec Boethius: quae in epistola contracta refert etiam Lestans. Ferquhardo, addit Boethius, in Scotorum regnum successit Malduinus, in cuius tempora inuictat traductus Colmanni Episcopi ad Sedem Lindisfarnensem. Ferum haec tempora non congruunt. Reliquisse S. Colmannum Sedem Lindisfarnensem anno 1044, quo uoluit Ferquhardum Regem mor-

Isa. 43. 22

ut pte morientu aduiterit?

tium esse, infra ex Beda constabit. Ob hanc forsitan difficultatem Camerarius in Menologio Scolorum ad XVIII Februarii post narratum Episcopatum ab eo administratum, et diu relicto, subdit conversionem Regis Scotorum, quem Ferquhardum appellat: quasi is post annum 1044 adhuc diu uixisset, circa quae tamen tempora Malduino Scotorum Regi defuncto Eugenium quartum ejus nepotem successisse tradit Johannes Major lib. 2 de Gestis Scotorum cap. 12. qui Ferquhardi, seu Ferchardi, non meminit, ut uereamur ac Regis illius celesta uita, ac pia mors censeari possit inter fabulas, quas multos historice suae immiscuisse Boethium arguit Lelandus, Huiusmodi Lhuydus, alique. Maluimus et nos eum eodem Majore Scoto, ut cap. 10 uixerit. Bedam Anglum, quam Annales Scoticus uere, alio us, quae iste de S. Colmano habet dictus immorari. Quatuor etiam quae in Vita S. Gerardi leguntur, ubi conspiratione optimatum dicitur ex insula Iona, sive Hu, expulsus in Angliam uenisse.

D quo hac tempore praesentit?

III. Vita sancti Colmani in Episcopatu Lindisfarnensi. Controversia de Paschate celebrando.

Beda lib. 3 cap. 28, defuncto Finano, ait, cum Colmannus in Episcopatu succederet, et ipse missus a Scotia, grauior de observatione Paschae, nec non et de aliis Ecclesiae disciplinae, controversia nata est. De ea uer agens. Tempus lupus controversiae uigilata, et Episcopatus S. Colmani, explicat idem Beda cap. sequenti. Facta est, inquit, haec quaestio anno Dominice Incarnationis sexcentesimo sexagesimo quarto, qui fuit annus Oswi Regis uicesimus secundus, Episcopatus autem Scotorum, quem gesserunt in provincia Anglorum annis tricenis. Siquidem Aidanus decem et septem annis, Finan decem, Colman tribus Episcopatum tenuerit. Et nonnullis interpositis, de S. Colmani alterumque modo in Anglia uicendi ista tradit:

E S. Finano accedit S. Colmannus,

sedet 3 annis.

10 quante autem paruinome, cuius continentie fuerit ipse eum praedecessoribus suis, testabatur etiam locus ille, quem regelat, ubi abeuntibus eis, excepta ecclesia, paucissime domus reperte sunt: haec est, ille solimanodo, sine quibus conversatio ciuili esse nullatenus poterat. Nil pecuniarium absque pecoribus habebant: si quid enim pecuniae a diuitibus accipiebant, mox pauperibus dabant. Nam neque ad suae ceptionem potentiam secuti, uel pecunias colligi, uel diuites prauideri necesse fuit. Qui nunquam ad ecclesiam, nisi orationis tantum et audiendi uerba Dei missa ueniebant. Rex ipse eum opportunitas exegisset, eum quinq; tantum aut sex ministris ueniebat, et expleta in ecclesia oratione discedebat. Quod si forte eos ibi relictos contingeret, simplici tantum et quotidiano Fratrum cibo contenti, nil ultra querebant. Toti enim tunc fuit sollicitudo Doctoribus illis Deo seruiendi, non serulo: tota cura excellendi cordis, non uentris. Unde et in magna erat ueneratione tempore illo religionis habitus, ita ut ulicumque Clericus aliquis aut monachus adueneret, gaudenter ab omnibus tanquam Dei famulus exciperetur: etiamsi in itinere peregrinus inueniretur, accurrebant, et flexa seruice uel manu signari, uel ore illius se benedicti gaudebant. Verbis quoque horum exhortatorum diligenter audientia praebant. Sedet diebus Dominicis ad ecclesiam, siue ad monasteria, certatum, non relictis corporis, sed audiendi seruius Dei gratia confluebant: et si quis Sacerdotum in uicium forte deueniret, mox congregati in unum uicini, uerbum uita ab ipso expetere curabant. Nam neque alia ipsis Sacerdotibus aut Clericis uicis aduendi, quam praedicandi, baptizandi,

amans pauperum tatis,

fructus dicitur,

et est autem infirmos

A infirmos visitandi, et, ut breviter dicam animas curandi, causa fuit: qui infantum erant ab omni avaritiæ peste castigati, ut nemo territoria ac possessiones ad construenda monasteria, nisi a potestatibus seculi coactus, acciperet. Quæ consuetudo per omnia, aliquanto post hæc tempore, in Ecclesiis Northanhymbrorum servata est: Hæc Beda de ratione pie sancteque vivendi mita a S. Colmano (jusque decessoribus Scotis apud Anglos in Sede Lindisfarnensi.

B Inter hæc dicto anno DCLXIV de observatione Paschæ quæstio gravius mota est, quia annosequente DCLXV genuinum Pascha futurum erat, Alexandrinorum, quod Angli cum Romanis observabant ad viii Idus Aprilis, et Victorii horumque Scotorum ipsis Idibus octubrio tardius, quod etiam Victorii Canon offert apud Bucherium nostrum, qui in Commentario suo de hoc Scotorum calculo disputat, ac Victorii Canonem ab his in pluribus observatum ostendit. De hac quæstione eo anno agitato legendus Beda lib. 3 cap. 25, qui asserit illis temporibus contigisse nonnumquam, ut bis in anno uno Pascha celebraretur, et cum Rex Oswius Pascha Dominicum solutis jejuniis faceret, tum Regina cum suis persistens adhuc in jejunio diem Palmarum celebraret. Nam S. Eanfleda Oswii uxor, ut ante dixerat Beda, cum suis, juxta quod in Cantia fieri viderat, observabat Pascha Alexandrinum (Catholicum appellat Beda) habens secum de Cantia Presbyterum Catholicæ observationis, nomine Romanum. Movit ergo hæc quæstio sensus et corda multorum timentium, ne forte, accepto Christianitatis vocabulo, in vacuum currerent aut cucurrissent. Pervertit et ad ipsas Principum aures, Oswi videlicet Regis et filii ejus Alechfridi: quia nimirum Oswi a Scotis edoctus ac baptizatus, illorum etiam lingua optime imbutus, nil melius quam quod ipsi docuissent, autmabat. Porro Alechfridi Magistrum habens eruditionis Christianiæ Wilfridum, virum doctissimum (nam et Romanus prius propter doctrinam Ecclesiasticam adierat et apud Dalium Archiepiscopum Galliarum Lugduni multum temporis egerat, a quo etiam tonsuræ Ecclesiasticæ coronam susceperat) hujus doctrinam omnibus Scotorum traditionibus jure preferendam sciebat... Venerat eo tempore Agilbertus Occidentaliu Saxonum Episcopus, amicus Alechfridi Regis et Wilfridi Abbatis, ac provinciam Northanhymbrorum, et apud eos aliquantulum demorabatur: qui etiam Wilfridum rogatu Alechfridi Presbyterum fecit habebat autem secum ipse Presbyterum, nomine Agathonem. Mota ergo ibi quæstione de Pascha vel tonsura, vel aliis rebus Ecclesiasticis, dispositum est, ut in monasterio, quod dicitur Streanshalch, quod interpretatur Sponsi-pluri (cum tunc Hilda Abbatisa, Deo devota femina, præfuit) Synodus fieri, et hæc quæstio terminari deberet. Veneruntque illo Reges ambo, pater scilicet et filius, Episcopi Colman cum Clericis suis de Scotia, Agilbertus cum Agathone et Wilfrido Presbyteris, Jacobus, Diaconus olim S. Paulini, et Romanus in horum parte erant: Hilda Abbatisa emensus in parte Scotorum, in qua erat etiam venerabilis Episcopus Cædæ jundulum ordinatus a Scotis, qui et interpres in eo concilio vigilantissimus utriusque partis extitit. Hæc de congressu illius causæ atque apparatu. Locus illius Synodi situs est in Eboracensium Septentrionalium littore, hodie Hithba, sive Whitbyge, hoc est, Abbas sanctus nominatus. Illud monasterium extraxerat S. Hilda, quæ cultus xv Decemb. De eo monasterio egimus xiii Februarii ad Vitam S. Elfledæ filie Oswii Regis, quæ ibidem sub S. Hilda, sive Whitby, quæ in eadem regimine successit, cultus S. Hildfridi, deum Archiepiscopus Eboracensis, xii Octobris: præter Agilbertus, deum Episcopus Parisiensis, inscriptus Martyrologio Gallicano Sanssou: et Cædæ Episcopi Londunensis vii Januarii Acta dedimus. Est et Eanfleda

Ne diversum Pascha, celebrarent. 663.

S. Eanfleda Regina cum Angli,

et hæc Oswius cum Scotis,

inter SS. Wilfridum, Agilbertum atque

c SS. Colmanum, Agilbertum, etiam dicitur apud Bedam

Phæca

fleda Coltibus adscripta ad v Decembris, imo et Oswii memoria Anglicano Martyrologio inserta est ad xv Februarii, uti tum inter Prætermissos nonnumquam.

12 Hæc de sanctitate istorum, a quibus hæc Paschalis controversia in illo congressu agitata est: cujus statum o Stephano Eddio unctore coarctum Van S. Wilfridi ita propositum scribit Usserius cap. 17 pag. 931. Utrum, more Brytonum et Scotorum omnisque Aquilonalis partis, a xiiii Luna dominica die veniente usque ad xx, Pascha agendum; an melius sit ratione Sedis Apostolicæ a xv Luna usque xxi Paschalem Dominicam celebrandam? In ardua descendendum pro suis singuli partibus concertaturi S. Colmanus Scotis, et S. Wilfridus Anglis, sed neuter, ut bene advertit Bucherius, Latinorum placitis satis instructus. Nam, ut hic ut pag. 125 et ubi, Latini aliquot seculis omnes nunquam ante Lunam xvi Paschalem Resurrectionis Dominicam indicendam concordissime censebant, ea maxime ratione impulsu, quod Christi passionem ante Lunam xiv nullo modo recolendam existimarent, non minus limites Catholici Paschæ, ut vocantur ad idem munus prætergressi, quam eos ad diem etiam unum antegressi sunt Scoti. Hinc Victorius in Prologo ad Canonem Paschalem ait: Si apud Latinos Luna decima quarta mensis primi provenierit Feria sexta, sequens Dominica, nil est Luna xvi festivitati Paschali sine ambiguo deputetur. Sin autem die Sabbati plenilunium esse contigerit, et consequenti Dominico Lunam xv reperiri, eadem hebdomada transmissa in alterum diem Dominicum, id est, Lunam xiiii, transferre debere Pascha dixerunt. Hæc autem Paschalis Latinorum methodus seculo Christi secto rejecta est, et Alexandrina, quæ et Dionysiana dicitur, assumpta, et Paschalis Dominico repta celebrari, a Luna xv ad Lunam usque xxi, quam olim S. Victor Papa Romanus S. Desiderio Episcopo Viennensi præscripsit, asserens hæc doctrinam Romæ Petrum et Paulum instituisse. Extat hæc S. Victoris epistola a Joanne a Busto in Viennæ sancta pag. 24 edita. Jam vero Britones, Hiberni et Picti in hoc discrepabant, quod a xiiii Luna ad xx Paschales Dominicos numerarent, interim Cyclum Paschalem cum antiquis Latinis annorum LXXXIII constituebant. Ita Beda lib. 2 cap. 2 ait Britones a decima quarta ad viciesimam Lunam Paschæ diem Dominicum observasse, eamque computationem octoginta quatuor annorum circulo contineri. Quomodo autem inde habui differentia orta sit, ostendit Usserius pag. 927, de qua in Cyclorum summum prologo S. Cyrillus Alexandrinus apud Petrum in Appendice tom 2 de Doctrina temp. pag. 883 atque Lunam, inquit, quam illi in vel xvi vel xiiii improprie nunciant, hinc S. Theophilus, vel xiiii vel xiiii eorum demonstrante confirmat.

13 Hanc methodum appellat S. Aldobandus regulam Sulpitii Severi, juxta quam Paschale sacramentum celebrant xv Luna, et cursus annorum LXXXII describitur. Ita ille epistola ad Gerantum Regem, excusa inter epistolas S. Bonifacii Archiep. Moguntini num. 44 Hujus Sulpitii condiscipulus S. Patricius (quem tradunt ejus Acta, quatuor annis apud S. Martinum instructum fuisse) creditur istam Paschalis solennitatis methodum in Hiberniam invasisse. Consulat lector Catalogum Sanctorum Hiberniæ secundum diversam temporu ab Usserio a pag. 913 editum: in eo primus ordo unum capit Christum et unum Diocem Patricium habebat, et unum Pascha xv Luna post equinoctium vernale, secundus ordo etiam unum Pascha quartadecima Luna habebat. At tertius ordo diversam solennitatem Paschalem: alii enim Resurrectionem xv Luna, vel xvi sen ut alii legunt, xiiii, cum duris inter omnibus celebrabant. Durantur hi tres Ordines a S. Patricio ad tempora circiter S. Colman, quoad notantur apud Hibernos ob anno DCLXIII regnasse Dermitius

D AUCTORE U.

Celebrabant hi omnes Pascha die Dominica,

Latini olim non ante Lunam 10,

a sermo 6 cum Alexandrinus a Luna 15,

Scoti alique a Luna 15,

cum cyclo annorum 83,

quam methodum a Sulpitio Severo traditam S. Patricius dicitur,

observantur hæc scilicet,

A mitius et Blathmac, filii *Ædæ* u. *Seil* ad S. Colmanum redeamus, *cujus hæc verba in Phareusi congressu jam factis intellegitur, dum ista asserit: Pascha hoc, quod agere soleo, a majoribus meis accepi, qui me huc Episcopum miserunt: quod omnes Patres nostri, viri Deo dilecti, eodem modo celebrasse cognoscuntur. Et pluribus interpositis: Numquid reverendissimum Patrem nostrum Columbam, et successores ejus, viros Deo dilectos, qui eodem modo Pascha fecerunt, divinis paginis contraria sapuisse vel egisse credendam est? Cum plurimi fuerint in eis, quorum sanctitati cœlestia signa et virtutum quæ fecerunt miracula, testimonium præbuerunt: quos ipse Sanctos esse non dubitans, semper eorum vitam, mores et disciplinam sequi non desisto.*

14 *Confugit præterea ad auctoritatem S. Joannis Evangelistæ et S. Anatoli Laodicæ in Syriam Episcopi, quod similem Paschalis sollicitudinis methodum observarint. Explicat S. Anatoli Cœnœnem Paschalem Bucherius, doctique cap. 3 pag. 462, cum Paschæ Dominicam Luna XIV admittere, et nunquam ultra XX Lignam diffundere, De S. Joanne, uti et SS. Petri et Pauli auctoritate, quam S. Wilfridus opposuit ista Socratis lib. 5, Hist. Eccl. cap. 21 tradit: Ἐκαστοὶ δὲ δικαίῃται φασὶν ἐπὶ ἡμετέρας τοῦ Ἀποστόλου τὴν παρατήρησιν τῆς πεσσομεσολογίας παραδέδωκεν αὐτοῖς, οἱ δὲ κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ τὰ ἐπιπράξιμῃ τοῦ Ἀποστόλου; Πέτρον καὶ Παύλον τὴν κατὰ παραδέδωκεναι συνήθειαν ἡγεύουσιν. Ἀλλὰ ἰδοὺ τίς μὲν ὄντως ἐγγράφοντες παραγγέλλει τὴν περὶ τούτων ἐπιπέσειν. Quartodecimani dicunt a Joanne Apostole traditam sibi esse Lunæ decimæ quartæ observandam; qui autem Romanæ et alias Occidentis partes inveniunt, affirmant Apostolos Petrum et Paulum consuetudinem, quam illic tenent, ipsos reliquisse. Verum nemo istorum potest testimonium de his rebus scriptis præbere præditum ab ipso scilicet Apostolo. Nam S. Joannem in Asia decimæ quartæ Luna observasse Pascha testis est S. Polycarpus Episcopus Smyrnenensis et S. Joannes apostolus, quem anno Chr. cæxi Romam venisse ad S. Anicetum Pontificem, cujus hunc a S. Joanne traditam morem præposuisse diamus ad hujus Polycarpi Vitam 26 Januar. §. 3, ubi et alterum dedimus testimonium S. Irenæum Episcopum Laudunensem S. Polycarpi discipulum, qui in epistola ad S. Victorium Pontificem scribit, Anticetum non potuisse per noscere Polycarpo, ut non ea in Pascha celebrandi ratione observaret, quæ a Joanne Christi Domini nostri discipulo aliisque Apostolis, quibus convixerat, observata sciret. Vixit eodem tempore Polycrates Episcopus Ephesus, qui teste Basilio lib. 3, cap. 23 præfuit Synodo Episcoporum Asiae, et in epistola Synodica ad S. Victorium, inter reliqua Apostolorum, viris et Martyres, qui diem Paschali decimæ quartæ Luna celebrant, recenset S. Joannem, qui super peccatis Domini invenit, qui Sacerdos, Martyr et Doctor fuit, ne tandem Ephesi mortuus est.*

15 *Seminis denique et S. Athanasio lib. de Synodiâ uni sobam Asiaticam, sed et Cilicis, Syris, Mesopotamiis etiam, XIV Lunæ Pascha recedisse, nec nisi communis concordia causa, ab antiqua instituta a Nicænis Patribus inducitur recessisse. Unde et S. Joannes Chrysostomus apud Antiochenus suis orationem habuit aduersus eos, qui primo ante antiqua illa Pascha jepebant: ubi postquam caritatem et concordiam curæ commendavit, hæc sibi objecta recolat: Vos, inquit, nomine hoc jejunium ante observabatis? Ille vero tum non est mihi dicere, sed hoc ipso filii jure dixerim, nos quoque sic ante jejunasse, verum non concordiam et observationem temporum præferendam consensisse. Fuit ea oratio anno V operis a Finibus. Ducto nos in eorum a pag. 702. Longe distat ab his sanctissimis Patribus fuerint Quartodecimani hæc ita, qui cum XIV*

Luna simul antiquatos Judæorum ceremonias, ut divino jure adhuc necessario observandas obrudebant, *cujus hæresis auctorem Blastum recenset Tertullianus lib. de Præscriptionibus cap. 46.*

16 *Ab his Scotos accerit Beda lib. 3 cap. 17, ubi de S. Aidano primo Episcopo Lindisfarnensi ista tradit. In celebratione sui Paschæ, non aliud corde tenebat, venerabatur et prædicabat, quam quod nos, id est Redemptionem generis humani per passionem, resurrectionem, ascensionem in cœlos Mediatoris Dei et hominum, hominis Jesu Christi. Unde et hanc non, ut quidam falso opinantur, quarta decima in qualibet feria cum Judæis, sed die Dominica semper agebat a Luna quarta decima usque ad vicesimam, propter fidem videlicet Dominicæ resurrectionis, quam una Sabbati factam, propter spem nostræ resurrectionis, quam eadem una Sabbati, quæ nunc Dominica dies dicitur, veraciter futuram, cum sancta Ecclesia credebat. Eodem modo atque Beda S. Aidanum, ita Scotos et cum us S. Columbum excusant Petrus Abbas Cluniacensis ad S. Bernardum lib. 4 epist. 17, Joannes Major lib. 2 de Gestis Scotorum cap. 11, Joannes Colganus 9 Januarii in Vita S. Finiani num. 4, Cardinalis Baronus ad an. 664 num. 3, Bucherius cap. 10 in Victoria Cœnœnem, ubi hæc habet: Scotos veteres, sive Hibernos, gentem sæpe minime malam et laudate simplicitatis sanctitatisque, hæresis labe, quam nonnulli illis impactam volunt, benevole, ut dicit, eximians: et omnem erroris occasionem in Uyclum deflectentem, quem a sanctis majoribus nondum errantem acceperant, bonaque fide observabant, rejicimus.*

§ III. *Episcopatu relicto reditus S. Colmani in insulam Hy et Hiberniam: monasteria extracta, obitus.*

Ercit in Synodo Phareusi, concertans pro parte Anglorum S. Wilfridus, ista asserens: Pascha quod facimus, vidimus Romæ, ubi beati Apostoli Petrus et Paulus vixere, docuere, passi sunt et sepulti, ab omnibus celebrari: hoc in Italia, hoc in Gallia, quas discendi vel orandi studio pertransivimus, ab omnibus agi conspeximus. Hoc per Africam, Asiam, Egyptum, Græciam, et omnem orbem uno ac non diverso temporis ordine geri comperimus: præter hos tantum Scotos, et obstinationis eorum complices, Pictos dico et Britones, cum quibus de duabus ultimis Oceani insulis, et his non totis, contra totum orbem stulto labore pugnant. *Hæc alioque pro auctoritate S. Petri Apostoli et Sedis Apostolicæ S. Wilfrido perorante, dixit Rex Oswius: Verum Colmane hæc Tuus Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalent adversus eam, et tibi dabo claves regni cœlorum illi Petro dicta sunt a Domino? Qui ait: Vere, Rex. At ille: Habetis, inquit, vos proferre aliquid tantæ potestatis vestro Columæ datum? At ille ait: Nihil. Rursum autem Rex: Si utique vestrum, inquit, in hoc sine ulla controversia convenimus, quod hæc principaliter Petro dicta, et ei claves regni cœlorum sint datæ a Domino? Respondimus: Etiam, utrique. At ille ita respondit: Et ego vobis dico: Quia hæc est Ostunus ille, cui ego contradicere nolo: sed in quantum novi vel video, hujus empio in omnibus obedire statutus, ne forte ne adveniente ad fores regni cœlorum, non sit qui rearet aversa illo, qui claves tenere probatur. Hæc dicente Rege, fuerunt assistentes quique sive adstantes, majores una cum mediocribus: et alibata in nos pericula institutione, ad ea quam meliora cognoverant, sese transferre festinabant. Hæc Beda cap. 25. At cap. 26 hæc addit: Confecto finito ac solita concione, Agilbertus domum rediit, cum in Galliam*

ACCITORE G. N. defendit S. Colmanum.

ob sanctitatem et miracula ob iis facta:

confirmat auctoritate S. Anatoli,

et S. Joannis Evangelistæ:

B

quem Pascha 14 Luna celebrasse testant SS Polycarpus Irenæus.

Polycrates.

C

observarunt et ubi Orientis populi,

adversus quos dicit S Chrysostomus:

ab his utri Quartodecimani hæresis Inducantur

D

excusant Scotos Beda,

utique,

E

Auctoritatem S. Petri u S. Wilfrido propositam,

F

Mattu 16, 18

interrogatus a Rege profectus S. Columanus,

ita adhibet S. Wilfridus

A *Gallium profectus. Parisiensis urbis Episcopatum accepit, ad quem tum S. Wilfridus, detecta et eliminata Scotorum secta, ut loquitur Beda lib. 3 cap. 20, ab Alifrido Ruge cum consilio atque consensu patris Oswii missus, atque ab illo alisque undecim Episcopis ordinatus est Episcopus. At S. Cedda, ut priore loco pergit Beda, relictis Scotorum vestigiis, ad suam Sedem Londinensem rediit, utpote agnita observatione Catholici Pascha.*

18 Colman videns spretam suam doctrinam, sectamque esse despectam, assumptis bis, qui se sequi voluerunt, id est, qui Pascha Catholicum et tonsuram coronæ (nam et hoc quæstio non minima erat) recipere volebant, Scotiam regressus est, tractatus cum suis, quid de his facere deberat. Reverso autem patriam Colmano suscepit pro illo Pontificatum Northanhymbrorum famulus Christi Tuda, qui... venerat de Scotia, tenente adhuc Episcopatum Colmano, et diligenter ea, quæ ad fidem ac veritatem pertinent, et verbo cunctos docebat et opere. Porro Fratribus, qui in Lindisfarnensi Ecclesia, Scotis absentibus, remanere maluerunt, prepositus est Abbatibus jure vir reverendissimus ac mansuetissimus Eata, qui erat Abbas in monasterio quod vocatur Mailros : quod ajunt Colmanum abiturum petisse et impetrasse a Rege Oswio, eo quod esset idem Eata unus de duodecim pueris Ailani, quos primo Episcopatus sui tempore de natione Anglorum erudientes in Christo accepit. Multum namque eundem Episcopatum Colmanum Rex pro insita illi prudentia diligebat... Abiens autem domum Colman assumpsit secum partem ossium reverendissimi Patris Aidani, partem vero in ecclesia, cui præerat, reliquit, et in secretario ejus condi præcepit. *Hæc ibi Beda. S. Eata, post eum Episcopus Lindisfarnensis, colitur xxvi Octobris.*

19 *Quæ S. Colmanus demceps præclare egerit, ita prosequitur idem Beda lib. 4 cap. 4. Interea Colman, inquit, qui de Scotia erat Episcopus, relinquens Britanniam, tulit secum omnes, quos in Lindisfarnensium insula congregaverat Scotos : sed et de gente Anglorum viros circiter triginta, qui utrique monachicæ conversationis erant studiis imbuti. Et relictis in Ecclesia sua Fratribus aliquot, primo venit ad insulam Hu, unde erat ad prædicandum verbum Dei Anglorum genti destinatus. Deinde secessit ad insulam quamdam parvam, quæ ad Occidentalem plagam ab Hibernia procul secreta, sermone Scotico Inhibofinde, id est, insula Vitula-albæ nuncupatur. In Annalibus Ultoniensibus apud Ussevium pag. 964 annotatur ad annum 1011. xvii navigatio Colmani Episcopi cum reliquis Sanctorum ad insulam Vaccæ-albæ, in qua fundavit ecclesiam. Est hæc insula diocesis Tuamensis in Occidentali tractu Connacæ, in ipso Oceano, uti observat Colganus Notul. 167 ad Vitam 7 S. Patricii. At pergit Beda :*

20 In hunc ergo perveniens insulam Colmanus, construxit monasterium, et monachos ibi, quos de utraque natione collectos adduxerat, collocavit. Qui cum invicem concordare non possent, eo quod Scoti tempore æstatis, quo fruges erant colligendæ, relicto monasterio, per nota sibi loca dispersi vagarentur ; ut vero hyeme succedente redirent, et his quæ Angli præparaverant, communiter uti desiderabant ; quesivit Colman huic dissensionis remedium, et circumiens omnia prope vel longe, invenit locum in Hibernia insula aptum monasterio construendo, qui lingua Scotorum Mageo nominatur : emitque partem ejus non grandem ad construendum ibi monasterium a Comite, ad cujus possessionem pertinebat ; ea conditione addita, ut pro ipso etiam, qui eis locum commodaret, consistentes ibi monachi Domino preces offerrent. Et constructo statim monasterio, jurante

Februarii T. III.

etiam Comite et vicinis omnibus, Anglos ibidem collocavit, relictis in præfata insula Scotis. Quod videlicet monasterium usque hodie ab Anglis tenetur incolis : ipsum namque est, quod nunc grande de iudicio effectum, Mageo consuete vocatur. Et conversis jam dudum ad meliora instituta omnibus, egregium examen continet monachorum : qui de provincia Anglorum ibidem collecti, ad exemplum venerabilium Patrum sub regula et Abbate canonico, in magna continentia et sinceritate, proprio labore manuum vivunt.

21 *Hactenus Beda. Est autem Mageo, seu Magio, vulgo, Majo, oppidum Connacæ, etiam hodie celebre, et caput Comitatus Magionensis. Est dein adeo illud monasterium sub S. Geraldo S. Colmani successore auctum, ut tria millia trecenti monachi tradantur ibi sub eo vixisse. Post S. Geraldi obitum septem eidem monasterio annis præfuit S. Admannus, tum S. Muredachus, filius Indrecti Regis Connacæ. Fuisse etiam ibidem Sedem Episcopalem collocatam, seculo elapso Archiepiscopatu Tuamensi annexam, observat loco supra indicato Ussevius : qui addit ejusdem Colmani in insula Vaccæ-albæ passam, seu vitæ terminum, tradi in Annalibus Ultoniensibus ad annum 1011. lxxvi, ut in Indice Chronologico exprimit. At Colganus annum 1011. lxxiv et diem vii Augusti, asseritque in ea insula ut Sanctum coli, eamque spectare ad Comitatum Magionensem. Idem Colganus inscripsit S. Colmanum Episcopum ad hunc xviii Februarii ex martyrologiis Tam-lactensi, Muriani Gormani et Engussii, et Calendario Kusselensi, in quo dicitur coli in Ardbo in regione de Cinel-coguin, quem locum collocat juxta Lach-ethach in finibus Tyroniæ, quo forte (nec longe distat) atque ejus Reliquiæ translate sunt. Advertit tamen Colganus, S. Colmanum, qui Ardbo colitur, ab auctoribus aliis citatis referri ad xxi Februarii, ad quem diem nullam ejus facti mentionem ; et tum in martyrol. Tam-lactensi hæc legitur : Colmanus Ard-bony in lacu Ethach. Et apud Murianum Gormanum : Colmanus in Ard-bo in Ultonia. Ita apographa a Colganus nobis communicata.*

22 *Beda demum hæc de Anglis in Hiberniam profectis tradit lib. 3 cap. 27. Erant ibidem, in insula Hibernia, multi nobilium simul et mediocrium de gente Anglorum, qui tempore Finani et Colmani Episcoporum, relicta insula patria, vel divini lectionis, vel continentioris vitæ gratia, illo secesserant ; et quidam quidem eos in monasticæ conversationi fideliter mancipaverunt ; alii magis circumcundo per cellas Magistrorum, lectionis operam dare gaudebant. Quos omnes Scoti libentissime suscipientes, victum eis quotidianum sine pretio, libros quoque ad legendum, et magisterium gratuitum præbere curabant. Hæc Beda, quem locum citans Camerarius ad xviii Februarii multum hætematur, dum hæc facta scribit in una insularum Orvidum, quam Magio appellat, ubi S. Colmanus, relictis in insula Vitula-albæ Scotis, Anglos in apta a se constructo monasterio collocavit. At contra Dempsterus in Historia Eccl. gentis Scotorum lib. 3 cap. 239 comminiscitur post ingentem concertationem de observatione Paschæ cum S. Wilfrido, quem Eboracensem Episcopum appellat, S. Colmanum sine dolore, sine jactantia, cum suis in Scotiam reversum, mox e Scotia in insulas Hebrides, quarum a nonnullis Apostolus habetur, collegio ibi erecto. Quæ omnia, sive ab hoc, sive a Camerario dicta, cum Bedæ verba collata, ultro corrunt. Ejusdem etiam formæ sunt hæc a Dempstero addita : Scripsit pro re disceptata pro sociis quartadecimanis lib. 1, quo nomine Pascha Romano ritu celebrantes deridebat. Verum abiam ejus et prudentiam et modestiam e Beda laudavimus : sed pergit : De tonsura Clericorum lib. 1. Nam ea quæ-*

D AUCTORE G. U.

Mageo dictum :

moritur an. 1770,

E colitur apud Hibernos 8 Augusti, an etiam 18 Febr.

et 21 Feb.

Instructio Anglorum a Beda Hiberniæ attributa,

F

perperam ad Orcades transferitur a Camerario,

ad Hebrides a Dempstero,

describit Episcopatum :

a Rege imperat ab eis in monasterio dare S. Eadani Abbatem

R

desert secum aliquos reliquias S. Aidani

abducit secum Scotos et 30 Anglos

venit in insulam Hu,

et anno 667 in insulam Vaccæ-albæ

construit monasterium,

de pro An- glos in ce- nsa,

AUCTORE G. B. Eignium de libro a S. Colmano scripto.

Scriptores Angli S. Colmani meminissent.

Vita epistole ex Breviario Aberdonensi.

S. Finno Episc Lindisfarneensi succedit S. Colmanus.

redii in Scotiam

cum patris Angli.

hos instruit et adjuvat

A tio non minima tunc erat, ait Beda. Exhortationem ad Hebridianos lib. 1 MS. in bibliotheca Regis Christianiani. Quam exhortationem aliosque tractatus, antiqvis Scotis a Demphetro officios, ubi eius propugnatores in lucem ediderint, errorum dactorum censura subiungitur.

23 Aqunt de S. Colmano plerique scriptores Angli: Wigorniensis ad annum 664 et 665, Chronologus Anglo-Saxo cum Beda excaus, et Westmonasteriensis ad eundem an. 664, Huntdoniensis lib. 3 Historiarum, Simeon Dunelmensis de Episcopis Dunelmensibus lib. 1 cap. 5, Ricardus Hagulstadensis de Episcopis Hagulstadensibus cap. 6, Joannes Brinton in Chronico de regno Northumbria in Oswaldo Rege, Gervasius Dorobernensis de Episcopis Cantuariensibus in S. Denisedit, Thannus Stubis de Episcopis Eburacensibus in S. Cedula, aliique qui Cum Beda passim consentiant. Addimus hic epistolen Vita ex Breviario Aberdonensi, cujus hic titulus est. Vita S. Colmani Episcopi et Confessoris, S. Finiani successoris anno MCLXXXIX Februarii xviii. Aherurat auctor hujus Epistolae ante in morte S. Finiani assignanda ad annos tredecim, ut, quem anno DCLXI obisse constat, traheret ad annum DCLXXIV exisse. Eodem modo S. Colmanum, cujus obitum supra ad annum DCLXXVI, retulimus, tredecim etiam annis seruis mortuum esse scribit.

VITAE S. COLMANI EPITOME, ex Breviario Aberdonensi.

Anglorum gente diu sub gentilitatis errore et infidelitate inconstanter permanente, cum modo Christi fidem, modo idolatriam pessimam insecuti sunt; reverendo Patre et egregio animarum Pastore Finiano Scoto, Lindisfornensi Episcopo defuncto, sanctum Dei virum Colmanum etiam Scotum, qui a Scotis ad eosdem convertendos et inducendos missus est; a quibus etiam Scotis non longe antea in Episcopatum sublimatus, quomodoque ad Christianam fidem convertit, evangelicam predicatione docuit et instruxit. Sed ad Anglos proficiscente, interea dum de sanctissimi Patris et animarum egregij Pastoris Finiani Scoti Episcopi morte fama volitaret, sanctum Dei virum Colmanum etiam Scotum, Northumbria gens ejusdem successorem petiit, qui tribus tantum annis eidem praefuisse legitur, Anglorum invisilia.

2 Secum accepta sancti Patris Aidani Episcopi parte ossium ejusdem et reliquiarum, Scotiam de novo reversus est. Quantae autem parcimonie et frugalitatis, ejusque continentiae fuerat ipse Antistes suis cum praedecessoribus viris sanctis, quoniam regabant, laus ipse testatur devotissimus. Veniente autem eo in Scotiam multi de Anglorum nobilibus, simul et mediocribus, qui ejusdem sancti viri doctrinam audierant, parentibus, patria, et divitiis daretis, divino legis studio, et continentioris vite gratia insectando, illo recesserant: quidam sese ultro monastice conversationi dederunt; alii autem circumcivendo magistrorum lectionibus operam impenderunt, quos S. Colmanus gratis cum omni castitate et sedulitate in lege divina instruxit, libros etiam et alia vite necessaria pro Christi nomine suo animo et benevole ministrabat.

3 Interea vero ex Scotis, quos de Anglia adduxerant, quinimo et de Anglis, qui eum insectati sunt, viris quidem vita probatissimis numero triginta circiter, qui quidem verae religionis et monastice disciplinae praecipis et dogmatibus imbuti erant, cum quibus ad insulam, Hibofund nomine, non longe ab insula monasterium suis sumptibus construxit, in quo intrinseque nationis viros religiosos, quos secum adduxerat, in eodem colbeavit, qui cum invicem concordare nequiverant disparitate modi vivendi. Quod videns B. Colmanus aliud in loco, qui Magio nuncupatur, monasterium construxit, Scotis ibidem relictis, Anglos vero seorsum consistere ordinavit: quibus peractis Scotiam de novo reversus, Ad praesidentum reverendus Antistes Tuta, etiam Scotus, successit, et populi gubernationem merito accepit.

4 Sed cum per omne tempus predicationis per virum Dei Colmannum in Anglia firma pax atque communis concordia sine strepitu contentiois est habita et tenta; tamen cum propriae nationis Anglorum Clerus doctrina B. Colmani et aliorum Sanctorum ex gente Scotorum oriundorum multiplicatus crevisset, iidem Angli ingrati sanctis Doctoribus et B. Colmano indignati sunt et occasiones falsas contra eundem inquirere studebant: quas cum omni patientia et gratiarum actione eisdem reddentes, bonum pro malo passi sunt et reddiderunt. Verum per hos sanctissimos viros Aidanum, Finianum et Colmannum Episcopos, a Scotum Regibus et ejusdem Cleri majoribus ad Anglos missos, quatuor pene regna, Northumbria videlicet, Mercliorum, Midanglorum, cum media parte regni Saxonum orientali ad Christi fidem conversi sunt; eorundemque Reges et inhabitatores in nomine sanctae individuae Trinitatis baptizati et in operibus fidei edocti fideiter et informati. Primum namque Anglorum Rex a Scotis baptizatus a Audfridus appellabatur, qui cum fidem involutam minus digne susceperat, velut canis ad vomitum et idolatriam de novo rediit, et in eadem permansit, Northumbria vero gens, B. Oswaldo postulante, predicatione B. Aidani Patris ad fidem conversa est, Midanglorum namque et Mercliorum ab Episcopo h. Vinna fidem susceperunt. Nam Sacerdotum paucitas unum cogebat Antistitem duobus populis diversarum praeferi regionum. Sed et orientalium Saxonum Rex c. Suetbertus a B. Celda Spiritus sancti gratia informatus existebat, ut Bede venerabilis tradit historia.

5 Beato vero Colmano Scotiam cum ceteris Patribus viris sanctissimis revertente, hospitalitatem in Christi pauperes super omnia servavit; errores si quos in fide reperit, Divina virtute mirum in modum extirpavit. Ecclesias, monasteria, et alia pia loca ob Dei amorem et reverentiam quam honorifice construxit, et solemnem apparatus dotando consecravit. Sed tandem plenus gratia et sanctitate, ac miraculorum virtutibus XI Kal. Martii requievit in pace beata.

a Bede lib. 5 cap. 4 Einfridus filius Elfedi Rex Bernetorum tempore Edvini Regis rexul apud Scotos sicut Pictus ad doctrinam scotum inquitur, ac Rex tot ac Sacramento regni coelestis auctoritate perdidit. — b huc Diana natione Scotos, de quo sequentia in Bede lib. 3 cap. 21, et W in pnt Episcopus in eadem natione Saxonum, quorum linguam norerat, in Gallia vidi colus, ut Bede lib. 3 cap. 7. — c Bede Suidhelms, s. a Suidhelms de vana conversatione cap. 22, et nostri Vita S. Celdae 7 Jun. cap. 2 imm. 7

monasterium extruit, in insula Hibofund.

et in Magio

patiens in calumnia tolerans,

cum aliis Scotis laboravit in conversione Anglorum

a

b

operi pia exercet,

F

obit 15 Feb

DE S. ANGILBERTO ABBATE CENTULENSI IN BELGICA II, Commentarius prævius.

§ I. S. Angilberti nobilitas, officia palatina et militaria, comubium.

Centula, quæ et Centulua alii, vetus oppidum est in Pautiva, duobus ab Abbatis-villa, præclara ad Simonam urbe, leucis distans, quod Raganarius Rex quondam construxisse fertur. Hic S. Richarius, ejusdem Raganarii nepos, aut certe et illius prosopini ortus, Francorum Regum Merovingum stirpis, quæ prima in Gallia potita rerum est, consanguineus, insigne comobium condidit. Quod septuans ab eo Abbas S. Angilbertus splendide restauravit amplavitque, et ipse nobilissimo ortus genere, apud Pipium Regem nunc gratissus, ejusque filios Carolomanum ac Carolum : hujus deinde Capellanorum (ut dicitur) Primas, Silentarius, gener, Dux Franciæ martimæ, postea Centulæ monachus, ac demum Abbas.

B 2 Quæ officia Palatina, militaria, sacra eo ordine recensentur in ejus Vita : sed ita, ut sacerdotii gradum su cepisse dicitur, priusquam a Caroli filio ultro admatum, eum diceret. Quæ res, ut ab illius ievi moribus alienum, non nisi Romano Pontifice, maximas ob causas, gratiam faciente ita geri potuit. At neque vauusu ulla affectur, nisi regis Virginit, et admodum quidem juvenculæ immotus affectus, cui poter, iuvitus licet, annuerit lumen, veritus ne res in pejns procederet. Atque ita accepere Hugo Menarius lib. 2 Observationum ad Martyrol. Benedictinum, et Gulielmus Peyratus de Capella Regum Franciæ cap. 30, Paulus Petavius in syntugmate de Nitharda, et Samurtham de sacerdotio silent. Jacobus Mathraucus tom. 2 de Morinis, eruset, habitu, quo sacri homines solent, indutum, voluntatem suscipiendi sacerdotii præstulisse. Quæ ratione verba, quibus Vita scriptor usus est, posse exponi videntur, ut gradum sacerdotii, id est, cum habitu dignitatem etiam sacerdotii, sive Camicatum, titulumve atium Ecclæ casticis proventibus potuendi, accepisse intelligitur. Ita enim solennis ampla, lauta, luculenta, aut contra tenui sacerdotia appellare, quæ molicos largosve census habent.

C 3 His ergo gradibus ad summos honores progressus Angilbertus, Cum omnes de ejus prosapia (ut in Vita num. 2 dicitur) viri clarissimi et Francorum Regum familiares semper habiti fuissent, et clari avi ejus et proavi, aut in dignitatibus primi aut dignitatum magnalibus atlines fuissent ac propinqui; ipse quoque a primo ætate in regia laudabiliter versatus est, et (ut num. 1 habetur) animi industria ac probitate nulli secundus, palatinis atque regalibus negotiis implicatus. Testatur id ipsum Adriannus Papi in epistola inferius citanda ad Carolum Magnam his verbis : Directus nobis est a vestra præceba regali potentia, fidelis familiaris vester, Angilbertus Abbas et Minister Capelle, qui pene ab ipsis infantierudimentis in palatio vestro enutritus est, et in omnibus consiliis vestris receptus est. Vita quoque ab iisdem Regibus amatam eum ut fuisse, tamquam filium, a Pipino nempe; vel fratrem carissimum, a Carolo et Carolomanno.

C 4 Paulus Petavius conjicit Primicerium Pipini fuisse Angilbertum, ex epistola 42 Alcuini, ad Angilbertum Primicerium palatii Pipini Regis. Peyrato lib. 1 cap. 28 haud satis probatur, aut ut hunc Angilbertum, aut ab Alcuino eam scriptam esse epistolam, propterea quod ita post Pipini mortem in Galliam venerit e Britannia Alcuinus, neque Pipini Italia Regis Angilbertus existimari possit Primicerius fuisse. Verum

quid obstat, cur non potuerit Pipini, patris Caroli, Primicerius fuisse? Erat Carolus Pipino moriente xxvi, aut, ut alii calculum incunt, xxii annorum : demum Angilbertum pauculis annis juniorem fuisse. Cur non potuit nobilissimus juvenis, viginti fortassis annus uatus, sed animi industria ac probitate nulli secundus, Primicerius Palatii, sive, ut alii exponunt, magnus Eleemosynarius designari? Neque quidquam est, quare asseramus epistolam illam ab Alcuino scriptam in Gallia, Angilberti eruditionem, virtutem, gratiam, quæ apud Reges floreat, potuit fama dulcissime in Britannia Alcuinus. Quid, quod solent ejusmodi Principes, qui litteras colunt, inquirere qui alii in oris dequut viri doctrinam celebres, eosque per literas, vel interuentas, sibi devuarine? Licet exempli, etiam hujus ætatis complura, proferræ et fortassis majorum Angilberto Principum, qui longe minores Menno, aliqua tamen claros fama scriptorum, salute ac beneficium impertiantur, aut litteris etiam conveniunt, ploneque jungere se cum us amicitiam velle profitentur, offerunt etiam munera, aut promptam bene illis faciendi voluntatem. Talis ergo mihi videtur inter Alcuinum et Angilbertum adhuc juvenem, absentes licet, amicitia fuisse : ejus filicia Anglum aliquem ad limina Apostolorum proficiscentem illi commendaret, et per eum Regi; ac sibi aliquas ab eo mitti Sanctorum reliquias flagorati. Opera pretium fuerit ipsam epistolam audire : e qua intelligitur, quid de Angilberti benevolentia ac virtute senserit magnus ille vir. Ita ergo scribit :

3 Fidelem amico et venerabili Angelberto Primicerio, humilis Levita Albinus salutem. Memor corditer inter nos amicitia, has litteras vobis dirigere præsumpsi : deprecans ut benigne harum portitorem litterarum suscipere dignemini, et peregrinationis illius viis Dominum Pipianum Regem subvenire deprecemini. Regum vero merces in miserorum juvenine, et maxime peregrinorum, sacra S. Petri Principis Apostolorum limina petentium, magna apud Divinam esse constat elementiam. Insuper, carissime frater, devotissime deflagit, ut dona dulcissima et mihi multum necessaria, id est, Sanctorum reliquias mihi vel aliquas transmittere eures... Floreas, tili, virtutum coronis, sapientie decore, et sancta dilectione ad Deum, et bona fide ad homines in æternum. Ita Alcuinus adolecentiorem quam ipse esset affatur : cum is forsau ejus se fratrem ac filium in suis litteris appellasset. Neque tamen refutari facile posses, qui censeret Pipinum Italia Regem conciliori peregrino illi Angli voluisse Alcuinum, Angilberti tamen opera, qui Carolo illius patri Primicerius adesset : nisi inscripta epistola esset Primicerio palatii Pipini, quod potest tamen ab aliquo librario postea factum fuisse.

F 6 Fuit idem Angilbertus sub Carolo Silentariis, non ejus ordinis ejus qui Constantinopoli ex Silentariis schola direhantur, et ad sacri Consistorii limina excubans agentes, quæ silentiumque imperabant. Quod Silentarii fuerit apud Carolum munus, indicat Angilberti Vita num. 2 Sibi quoque, inquit, eundem Silentarium statuit, ut, in quo rompererat, prudentie altitudinem, ejus consilio componeret totius regni utilitatem. Ad intima ergo consilia Principis adusus est. Aliquot Græcorum scripturum testimonis probat, Petavius, Silentium, sive σιλεσιον, aut σιλεσιον, Magnotum paucarum conventum esse, eorum Principe ut plurimum, ubi scorsim a populo, imo et communi turba Senatorum, de gravius negotiis regni agitur. Addi

J. B.

et propter eruditionem amicis.

E

quendam Romanam antea per eum Pipino commendat :

F

fors Pipino Italor Regi, cum esset Carolo Primicerius :

Caroli Silentarius.

prolati

44. CBR. 170. C. 114. (V. L. E. B. R.)

S. Angilbertus et Centulæ Abbas et restaurator.

an Sacerdos vocem ducere. et.?

nobilissimus,

Pipino et Carolo Magna carissimus.

Primicerius palatii Pipini,

ut Alcuinus ex Anglia scripsit.

A prolatis ab eo exemplis ea possunt qua congerit Meurus in Glossario Græcorum, verbo Συμβολος, licet ipsa simpliciter dissertationem interpretetur. Alii Angilbertum anunt Aulicarium fuisse. Foras id nuncius gessit, quod Secretarii status nunc vocatur. Alciunus ep. 63 ad Adrianum Papam, regis voluntatis secretarium appellat. Epistola 83 qua est ipseus Caroli ad Angilbertum, inscribitur Homero Auriculario, in qua quanti eum faceret Carolus, qua per eum iudicari Leonis III Pontifici monita iubet, declarant, ut infra videbimus.

ACTORES J. B. ut est Secretarius status, et Auricularius :

ejus gener, id negante (ut videtur) Eginhardo.

asserente Nithardo filio :

B Cum hoc fingeretur mnuere Angilbertus, regali dignatus conjugio est. Berta Caroli filia : uti quidem traditur in ejus Vita, et ab ipsiusmet filio Nithardo. Ast in Vita Caroli Eginhardus, in ejus familia enutritus, scriptorque omnium iudicio accuratissimus, cap. 6 num. 26 de Caroli filiabus ita loquitur : Quæ cum pulcherrimæ essent, et ab eis plurimum diligenter, miram dictu, quod nullam earum eniquam aut suorum aut exterorum uoptum dare voluit : sed omnes secum usque ad obitum suum in domo sua retinuit, dicens se earum contubernio carere non posse. Non potuit Eginhardus Angilbertum, sive Engilbertum, non familiariter norisse, quem in eadem Vita num. 44 tradit adfuisse, cum testamentum conlilit Carolus. Cur ergo ita ejus cum Berta conjugii oblitus est? Nula traditionem Centulensium conuelleret, aut S. Angilberti Vitam refutare, etsi hujus scriptor nequaquam par fuit Eginhardo : sed hinc repugnat Nithardus lib. 4 ita de Angilberto scribens : Qui ex ejusdem Magni Regis filia, nomine Berchta, Harnidum fratrem meum, et me Nithardum genuit.

C Quæ tamen animo meo scrupulum mouent, fas esse arbitror proponere. Hildeyardi nata est Berta : illa anno 1002 Carolus nupta, Carolum ei peperit, tum, ut arbitror, Ruotrudam, que primogenita erat filiarum, Carolo manens, qui in baptismo ab Adriano Papa Pipinus est appellatus, anno 1003 vel 1004 natus est, quippe qui anno regni Caroli XII, Christi mirum 1003, decembris tendatur, ætatis sue XXXIII. Demum Bertam 1006, vel 1007 nata est, neque eum prius potuit, qua tertio, ut summam partu edita sit, aut forte seruis. Quando ergo nuptam Angilberto statuerimus? 1007? Quodcumque vir natum annos viro quadragesimo junctam, n sapientissimo patre? aut hunc vereri potuisse no res in pejus procederet, nisi filia, prope adhuc infantula, hinc in re tam præpropere assentiretur. Nimis hæc alius a moribus gravissimi Imperatoris, qui adeo non indulgens fuit hoc in genere, ut etiam reprehensionem scripturarum inueniret, quod nimium ita filius a matrimonio abstineret. Quid opus, inquit, ut adeo tenera ætate nupsisse fateamur? Fecit xvi aut xx annorum. Si nata anno 1005 Christi ætatis sue octavo decimo nupsit, ergo Christi 1005. Atqui jam tunc Abbas erat Angilbertus, Romanique eo anno id Pontificem legitur a Carolo. Annos aliquot exegisse in matrimonio probabile est, ut eo tempore illos suscepit liberos, Nithardum et Harnidum, ac deinde conjugii continentium persuasisse : quam includere monasterio inuitum non poterat. Si citus junctus matrimonio fateare, idonea ætate ambos; non igitur, Hildeyardæ Regine filia fuit Berta. An erit forte qui suspicetur, nullam eam Carolo ante matrimonium? Ast hæc illum aspergere macula, etsi non admodum ab ejus moribus aliena, non licet tamen absque vetasti scriptoris testimonio. Enumerat amicus Caroli prolem, etiam ex pellicibus procreatam, Eginhardus; nullam qua nupta dicitur Angilberto. Quid Adrianus Papi, cum in epistola antea citata Angilbertum scribat pmo ab ipsis infantio rudimentis in palatio Caroli contritum, si gener illius fuit, qui tectus id dissimularit? Alciunus etiam neque ad factas utique familiaris, non id uspiam tamen uiderunt. Omnes denique id coactæ scri-

ptores reticere, præter Nithardum filium. Sed qui hic anans esset asserere, se filia Regis esse natam, si ipsorum Regum consobrinorum suorum, totiusque regni consulari testimonio putasset? An hic de coniugio intelligendum, quod in Vita Caroli hard satis aperte cap. 6 num. 25 scripsit Eginhardus? Ac propter hoc (quod filias nuptam non claret) licet alius felix, aduersæ fortune malignitatem expertus est : quod tamen ita dissimulavit, ac si de eis nunquam alicujus probri suspicio vel fama exorta fuisset. Sed reuocemus pedem ac calamum ab illis regis adytis, ne quid suspicemur sedum de regia virgine, et illustri Palatino, ac Sacerdote, cui plerique nuptam fatentur. An ideo forte conjugium negant Eginhardus, quia furto coalitum? Idem et Vita scriptor Regi duplici filie amorem inducit? Nobis res ea non liquet.

D nisi fors ea nuntiare nupta.

9 Ut tamen sese ista habuerint, data est Angilberto, inquit idem Vita scriptor, maritum Francie magna pars. In Vita S. Richari dicitur Clotoveus i donasse Alquario in perpetuum beneficium, Ducatum i maritimæ Francie, a Luuio Scaldæ usque ad Sequanum... forei autem caput Ducatus sui castrum forte et opulentum, nomine Centulam, in pago Pontivo, quod Rex Raganarius forti manu quondam construxerat.

Angilbertus Dux maritimæ Francie.

§ II. S. Angilberti et uxoris conversio : illius de hostibus victoria, gesta que utilia.

E

Eginhardus in Vita Caroli Magni cap. 4 num. 18, postquam varia ab eo gesta bella recensuit, ita subdit : Ultima quoque contra Northmannos, qui Dani vocantur prius piraticam exercentes, deinde majori classe littora Gallie atque Germanie vastantes; bellum susceptum est. Quorum Rex Godofridus adeo vana spe inflatus erat, ut totius sibi Germanie promitteret potestatem. Præcipue post annum 1000 bellum concivit Godofridus. Sed multo ante incursiones in Gallie ocean maritimam fecerat Dani : at post Ludouici Pi maritæ Belgicæ provincias, et Galliam prope universam, depopulati sunt, ut crebro tibi dicitur. Videtur circiter 1000 aut 1001 annum Christi, per Somonam amnem, Pontium pagum ingressi, magna strages terrore populis incussisse, ipseque Angilberto, provincia illius Præfecto. Verum ea res illi sanctorum conuictorum occisio fuit. Cum eam conceptis ad S. Richari tumulum preclusis, ac voto vitæ monastica capessente nuncupato, celesti ope eos fulisset, reliqui se totum mancipiunt.

Dani littora Belgicæ incur-santibus,

11 Supplet Hugo Meuardus, ex Centulensibus (ut reor) monumentis, quod nostro exemplari derat, ita scribens lib. 2 Observationum : Beatus ergo Angilbertus provinciam sibi a Rege demandatam sapienter administrabat, sepiusque ad eonobium Centulensis agri Pontivensis, qui suo erat præfecturæ, diversabatur, et ad sepulchrum S. Richarii prostratus assiduas preces effundebat. Interea in gravem morbum incidit, et ad extrema deductus, nulla spe salutis affulgento, vovit Deo se monasticam vitam mplexurum, si ex morbo convalesceret : sicque Deo opitulante sanitatem recuperavit. Non tamen propositum exequi potuit, Banorum bello prohibitus. Illi enim per ostia Somonæ et Sequanæ se in fines Galliarum ingenti exercitu effuderant. B. Angilbertus provincie illius Rector, multis coactis copiis, se barbarorum inuadenti objerit. Antequam manus eum hoste consereret, accessit ad tumulum S. Richarii, ibique obvolutus, et in lacrymas solutus, sancti Confessoris Christi opem colligitavit, promittens se statim post victoriam vestem monasticam induturum. Affuit suo famulo S. Richarius. Nam in ipso conflictu magna vis imbrum, grandinis et tonitruum, super hostes effusa, eos ad internecionem delevit

F Angilbertus ope S. Richarii e gravi morbo sanus,

deque titulum Sancti Richarii adeptus.

haud satis id creditur, ob ætatem filii Regis :

A delevit. Malbrancus morbi, quo sit ad votum faciendum impulsus, non meminit, sed pius monitis Centulensium ascetarum id ait concepisit: Danos vero tempestate coorta dissipatos, sese in unis cordibus involuisse, plurimos mari absorptos. Cui in hoc consonat Vita MS. num. 5.

ANIMADV. PAP. G
fit monachus,

12 Deum votum exequitur, summa Caroli voluntate, cum et Berta conjuge, ipsius sive exemplo sive adhortatione, socio velo amicta, continentie perpetuae votum concepisset, et ab ipso marito suo, anmente Symphoriano Centulensi Abbate, loco congruenti intra idem cœnobium composita esset, ubi sacris vigiliis, et devotis jejuniis, divinisque canticis cum multo fervore assidue insistebat. Hugo Menardus et in Chronico Centulensi Joannes Capella, aiunt, in eodem monasterio reclusam. Malbrancus inclusionis non meminit, sed quo animi ardore sacratum velamen expetierit, ita amplificat: Bertha (ita enim eam appellat) quo promptiorem ad religiosi castra animum ostentaret, Centulenses adiit, velo donari se obnixè rogat, et quoad impetret, sacro limine pelem non elaturam sese pronuntiat. Impetravit: et quidem Præsulis manu, et summo apparatu, uti tantum Regis decebat natam, amicta est.

UORE CONSENTIENS, ET INCLUSA.

13 Guilielmus Prynodus lib. 1 cap. 30 scribit monacham in eodem S. Richarii cœnobio factam: duplex enim id fuisse, pro ejus seculi more; hinc virorum, imò sœminarum. Ad eam fere modum, quo etiamnum in ordine S. Birgittæ monachæ vitæ maris seclusæ a monachorum domicilio degunt, ita tamen ut illis in sacra curent, divinisque mysteriis admixtant. Fuisse in otus Ordinibus morem illum, alibi observavimus, ut vel nris solum discretæ u viris feminæ essent, vel non magno loci intervallo; ut ad has instituendas monitis, muniasque sacramentis facile convenire illi possent. Ex Ordine Præmonstratensi exempla nonnulla attulimus XII Januarii ad Vitam B. Godefridi Cappenbergensis § 12. Sed pleræque nunc sapienter ab invicem longius semota. Quædam olim sanctæ Virgines velo accepto non in aliarum convivio sanctimonialium vitam agebant, neque seorsim in cellam inclusæ: sed in vicinia monachis cuiuspiam ecclisæ domicilio conducto, ad eam identidem ventitabant, sacris intererant, precibus assidue lectionisque ut sanctis opprobria vacabant. Ita fere eadem quo Bertha tempore, S. Hiltrudis Virgo juxta monasterium Lætiense, cui Guntardus frater præerat, habitasse, ecclisiam assidue adisse, et fraternali institutione ad omnem sanctitatem informata fuisse legitur. De hoc autem Berta nil ultra habemus compertum, quomodo produxerit vitam, quem gradum perfectionis attingerit, ubi tumulata sit.

vel in separata parte monasterii monacha,

pro avi more,

vel velatam solum, et in præsentia domo degentem,

C 14 Alia quædam præter bellum Danicum gesta ab Angilberto autumat Malbrancus, nequaquam suffragantibus illius viri scriptoribus. Itô enim scribit lib. 3 cap. 32. Ingelbertus... una cum Rege Romanas arcas adiit, paschalia sanctissime celebraturus: ubi enim Hadrianus ipse memoriam refricuit sibi illius temporis, dum Caroli pedagogio præfectus esset, et individuum consodalem Ingelbertum animadverteret ad pia et queque maxima natum esse, cœpit exinde viro potissima Ecclisæ negotia, quæ ad Galliam spectarent, commendare: et quamvis uxori illigatus, non destitit tamen, uti prius, multæ Clericorum exercitationi operam dare. Sed hæc ego haud satis liquide assequor. Primum enim quid hic est, Caroli pedagogio præfectum fuisse? An ipsum Carolum adolescentem litteris imbuisset, ac mores ejus ad omnem dignitatem conformasset? an nobiles pueros, qui in Regis ejusdem ministerio erant, liberalibus disciplinis vitæque elegantioris præceptionibus instruxisset? utri vero hoc munus tributur, Angilberto an Hadriano? Ille nec pueros antequam docuisse potest existimari, tam illustri ortus genere, tamque in sublimi positus gradu dignitatis; neque

an pedagogio Caroli præfectus, vel ipse,

Carolus, vel æqualem ætate, vel majorem. Hadrianus autem, ut habet in ejus Vita Anastasius, nobilissimi generis prosapia ortus, atque potentissimis Romanis parentibus editus... defuncto ejus genitore, atque parvulus nobilissimæ suæ genitricis relictus, studiosè a patre (forsan patruo) Theodato dudum Consule et Duce, postmodum vero Primicerio sanctæ nostræ Ecclisæ, post antedictæ suæ genitricis obitum nutritus atque educatus est. Ac demum Romæ ætatem egit, a Paulo Papa Subdiaconus creatus, Diaconus a Stephano, cui et mortuo suffectus anno 1000. Non igitur in Gallia Regis Caroli pedagogus aut magister fuit, ne dum aliorum nobilium adolescentium.

D
AUCTORUM J. B.
et Adriani
Papa.

15 Quod matrimonio illigatum fuisse Angilbertum, quodcumque Carolo Rege Romam petuit, et Paschalia illi festa celebrasse asserat citotus antea scriptor, quærendum, quo id anno contigerit. Quater Romam adiit Carolus, ter Hadriano Pontifice. Nam anno 1000 adveniens Desiderium Regem Longobardorum, Pontificios ditones inique rezentem, morit, cumque Papæ, sive Trini, obsedit: et cum natalem Domini in castris celebrasset, relicto ad urgendam obsidionem exercitu, ipse Romam profectus est, ibique Pascha peregit. Anno demum 1000 orationis causa, ut habent Annales Bertiniani, peregit iter in partibus Romæ, una cum uxore sua Donna Hildegarda Regina, et natalem Domini in Papia civitate celebravit.... Puscha in Roma. Ac demum anno 1000 Paschalem eandem solennitatem Romæ egit. Postrema hæc vice adfuisse Angilbertum innuit Malbrancus, cum uxori illigatum fuisse scribit, Berthæ scilicet, Regis filie, quæ priori utraque vive non dum erat matrimonio habilis.

Romam comitatus videtur Regem,

an. 774

vel 780,

at non 787,

16 Ego credibilis iudico, prius quidem adfuisse Rege Angilbertum qui ei erat intimus, anno vero 1000, vel morbo fuisse detentum, vel bello adversus piratas Danos comparumto, vel aliis provinciæ, quam regerat, negotiis. Neque etiam facile fidei ei tribuam ista ad annum 1000 scribenti: Hoc anno Ingelbertus summas vires congerens, Hunnos usque ad internecionem fere totius gentis redegit: quorum spoliis, ex ruina plurimarum aliarum gentium congestis, mirum in modum ditati sunt Franci. Ternus quidem retulere Franci eo anno de Avaris sive Hunnis, victorias, variis locis, sed neque ad internecionem eos tunc redegerunt, neque usquam mentio fit Ingilberti.

nec Hunnos an. 778 debellavit.

17 Dimicare et illud mihi scriptor idem videtur, quod eodem cap. 32 lib. 3 affirmat, cum viri laici Episcopiorum et monasteriorum fructus non exigua ex parte suos facerent, Ingelberto agente Capitulari edidisse Carolus, qua res Ecclisæ vota esse fidelium, pretia peccatorum, et patrimonia pauperum declaravit: ideoque divisionem nullam bona illa posse perpeti, sed integræ piis illis possessoribus permanere. In Capitulis Regum Francorum lib. 1 cap. 72, ita id refertur statutum a Carolo, aliisque permulta: Anno Domini Incarnationis 1000, Indict. XII, anno XXI regni nostri, actum est hujus legationis edictum in Aquisgrani palatio publice. Data est hæc charta die decimo Kal. April. Tempore Adriani Papæ et Karoli magni Imperatoris, quando Paulinus Episcopus tenuit vices Apostolicæ Sedis, in Aquis fuit factum istud capitulum etc. Nulla ibi Angilberti mentio, quem verisimile est tunc monachum fuisse. Malbrancus cap. 33 ad annum 1000 statuit bellum Danicum confecisse Angilbertum, ac monachum factum. Cum anno sequenti honorifica ei jam Abbati credita legatio sit, credibilis videtur aliquanto ante victoria illa potum, seculo munum remisisse, circa Annum 1000 aut 1000, ut illico spatio suum probasse monachis virtutem cœnervi possit, atque ab eadem Abbas electus.

non constat, anno 780 Capitularia in favorem Ecclisæ suavitatis.

sub annum 788 seculum reliquit.

§ III *Varia S. Angilberti ad Adrianum Papam legationes.*

Anno DCCCXCV habitum Ratisponæ concilium, in quo heresis Felicis Episcopi Uggellitani, qui Christum adoptivum Dei filium dicebat, præsentè Carolo Magno Rege, damnata est. De eo concilio ita scribit, *Alewinus lib. 1. adversus Elipandum Ep. Toletanum, ultra medium*. Antequam ego, eodem sapientissimo Rege Carolo jubente, venissem in Franciam, hæc eadem vestri erroris secta, eodem glorioso Principe præsidente, præsentè Felice, quem multum laudare soles, vestræ partis tunc temporis defensore, ventilata est in celeberrimo loco qui dicitur Raiginshurg, et synodali auctoritate Sacerdotum Christi, qui ex diversis Christiani imperii partibus convenerant, æterno anathemate damnata. In eo et a beato memoratè Adriano Apost. qui tunc temporis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Apostolica auctoritate rexit Sedem, funditus exterminata.

19 *Eam heresim ejusque damnationis ita expulsi Equihardus in Annalibus ad DCCCXCV annum Christi*; Orgellis est civitas in Pyrenæi montis jugo sita, cuius Episcopus, nomine Felix, natione Hispanus, ab Elipando Toleti Episcopo, per litteras consultus, quid de humanitate Dei et Domini nostri Jesu Christi sentire deberet, utrum secundum id quod homo est, proprius an adoptivus Dei filius credendus esset ac dicendus; valde incaute atque inconsiderate, et contra antiquam Ecclesiæ Catholice doctrinam, adoptivum non solum pronuntiavit, sed etiam scriptis ad memoratam Episcopi litteris pertinacissime pravitate opinionis suæ defendere curavit. Hujus rei causa ductus ad palatium Regis, qui tunc apud Reginum Bujouris civitatem, in qua hibernaverat, residebat. Ubi congregato Episcoporum concilio auctoritas est, et errasse convictus, ad præsentium Adriani Pontificis Romanæ missus: ubi etiam eorum ipso in basilica S. Petri Apostoli hæresim confessus est atque abdicavit. Quo facto ad civitatem suam reversus est.

20 *Malbancus lib. 3. cap. 37. egisse Angilbertum ait, ut multa secte primarius auctor noster se in concilio, promeritoque sententiam suam communi Ecclesiæ sensui subiiciendum. Verum hoc non sat exploratum. Illud constat, Angilberto mandatum a Rege ac synodo, ut Felicem Romanæ ad Pontificem deduceret. Ita Annales Francorum Lovaniæ ad eum annum*: Hæresis Feliciana primitus audita, et in Regensburgi primo condemnata est. Quem Angilbertus ad præsentium Adriani Apostoli adduxit, et confessione facta suam heresim iterum abdicavit. Idem *Egohsmensis monachus in Vita Caroli, et alii scribunt*.

21 *Anno demum DCCCXXI cum Carolus Francofurti hærenset, Paschaque celebrasset, ætatis nota concilium Episcoporum ex omnibus regni provinciis in eadem villa congregavit, ut idem habet Equihardus*; in quo concilio et hæresis memoratè condemnata est, et libri contra eam communi Episcoporum auctoritate compositus, in quo omnes subscripserunt. *Ibidem oblati sunt Regi libri quotum contra septimum synodum (Fremmenum, sive secundam Nicenam, puella ante habitam, scripti sunt utlo ordine a quibusdam Sereus Massiliensis quondam Episcopi, primum Galliarum Ieononachi, sectatoribus. Quos libros Carolus per Angilbertum ministrum suum Capellæ Pontificis committendos transmittit. Patet hoc ex Hadriano ad Carolum epistola, sive tertia, ut habetur tom. 3. Concil. edit. Coloniensis anni MDCCVI, sive XIV, ut est in tom. 18. Concilior. ex Typographia regia anni MDCCXXIV. Ea incipit. Dominus ac Redemptor noster. De Angilberto ita loquitur Pontifex, ut supra obicit a nobis indicatum*.

22 Præterea directam a vestra clementissima

precelsa regali potentia suscepimus fidelem familiarem vestrum, videlicet Engilbertum Abbatem et ministrum Capellæ, qui pene ab ipsis infantie rudimentis in palatio vestro nutritus est, et in omnibus consiliis vestris receptus; ut ideo, sicut a vobis in omni familiaritate recipitur, ita et a nobis recipere et condecorate honoraretur. Unde pro nimio amore, quem erga vestram mellilliam gerimus regalem Excellentiam, sicut misistis eum imio amore dilectissimis eximie, cum succipientes, prout voluit, et qualiter voluit, cum magna familiaritate nobis enarrantem, ante placidam et benignam eum suscepimus, et quæ vestra corporali Excellentia nobis narrante, nostrum ei patientissimè eruditissimè consilium, ad præfectum Sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ, et vestræ a Deo prædictæ potentie exaltationem, inter quæ edidit nobis Capitulare adversum Synodum, quæ pro secularum imperium erectione in Nicæa acta est. Unde pro vestra mellillia regali dilectione per unumquodque capitulum responsum reddidimus; non quædilibet (absit) hominem defendentes, sed oblitum traditionem sanctæ Catholice et Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ tenentes, præseam prædecessorum nostrorum sanctorum Pontificum sequimur doctrinam, recte fidei traditionem modis omnibus vindicantes.

23 *Paulus Petrus in syntagmate antea citato de Nithardo, testatur, in calce Capitularium istorum, ut sunt ab Elia Philtra, ut est, Joanne Phlio, anno 1349 edita, ista ubi ubi: Ingelrammus Abbas jussu Caroli Magni hunc librum scripsit, et ad Adrianum Papam tulit, fateturque non videre se, quomodo quadrare ista possint cum Adriani prædicta epistola. Peyrus discretè affirmat, eundem esse Angilbertum, Engilbertum, Engelbertum, Engelrammum, Ingelrammum. Verum oportuisset eum exemplis præferre aliqua, ubi bertus et ramus, aut ramus, sive ramus, in nominibus propriis præmittit pro eodem usupentur: ut nempe Walbertus et Waleramus idem sint, item Aubertus et Autrammus, Gontrammus, et Conbertus, Hildebertus et Hilderamus, ceteraque id genus. Neque tamen si idem significent, idem unum pro alio subditum nomen posset absque historiarum perturbatione. Et certe non idem illa significant: est enim Angelbertus, sive Ingelbertus, Angelus illustris, sive Anglica præditus indole, Engelrammus, factusque Angelus tennis, sive Ingelbertus instar grucis; Engelrammus, vel Engelrammus, Angelicus avies, sive machina, quasique Angelicam voluit, ut Waleramus maralis avies. Sed hæc mittamus, utis tenuis. Quod si cum Angilberto alius missus Romanæ est Abbas Ingelrammus? Neque hoc velim tamen diuturne: sed liberrimum aliquem, seu dormitantem, unum pro alio nomen posuisse, seu nimis scilicet, quod Angilrammi, non tamen Abbatis, sed Episcopi Metensis et Archiepiscopiellani, in Concilio illo Francofurtensi facta mentio esset, eundem eruditissimè, quem putaret postea Archiepiscopiellani fuisse, Angilbertum.*

24 *Proficiscenti ergo Romanæ Angilberto anno DCCCXXIV dedit Alenuus epistolam ad Adrianum Papam, quæ est in Chesneti editione LXXI, alibi XXVIII, in qua sic ipse Angilberti meminit: Jam aliquas petitiones proprie necessitatis meæ, his quoque litteris insererem, sed quia electissimus Domini mei Regis Missus, filius equidem meus carissimus Angilbertus ad beatissimam summam auctoritatem vestram dirigitur paternitatem; non esse necesse putavi litteris exarare, quod ille vixit et prudens melius viva voce, secundum mandatum Domini Regis, auribus Excellentie vestræ poterit intimare. Nam inter ceteras dilectissimæ directionis, quam ad vos habet, legationes, meæ quoque necessitatis postulationes eidem præfato regie voluntatis secretario commendavit. Quem omnibus amicis valde fidelem esse probavi-*

D AUCTORE I. B.

ubi benigne exceptus ab Adriano Pont.

qui scripta contra 7 synodum refutavit.

E

An idem Angilbertus et Ingelrammus?

ANIMADV. PAP. 7

F

per eum quædam peti. Alenuus,

mus

AUCTORE I. C.

Anno 702. cum nondum venisset in Galliam Alenuus,

Felix Ep. Uggellitanus,

B asserens Christum esse filium Dei adoptivum,

conc. Ratisponæ n. damnatus

in tur Romanæ,

conventu Angilberti,

in Concilio Francofurtensi,

in Concilio Nicæno,

in Concilio Constantiensi,

D
AUCTORE J. B.

de quibus inter se contulerant Rex et legatus

enimque commutata, ut Pontifici ad dictissimum.

A mus, maxime vobis, ut vere dignum est, Sanctissime Pater, qui vestram laudabili voce bonitatem sepeissime Domino Regi sub presentia multorum testium narrare solebat : et egregie pietatis per vos gesta, pure fidei verbo de vobis proferre studuit ; quatenus pie dilectionis fidem ostenderet, et vestrae abunitatis amore plurimorum mentibus ingereret.

Quando ea scripta epistolae ?

25 *Dubitat Paulus Petavius in citato Syntagmae, an ex litteris scriptis sint ab Aleuino, cum anno 1000 CIV Capitularia illa Romam tulit Angilbertus, an 1000 CXII cum Felicem Romam duxit. Sed qui potuere anno 1000 CXII scribi, cum tunc (ut num. 18 ex ipsismet Aleuini scriptis ostensum est) nondum in Gallia esset? Quod enim alibi Felicem dicitur convicisse, id vel postea accidit, cum is in pristinos errores relapsus forsitan esset, vel scriptis contra ejus haeresein editis.*

§ IV S. Angilberti legatio ad Leonem in Papani : impetrata ab eo privilegia.

Anno 706 ad Leonem Papam,

A lia sequitur obita ab Angilberto maxima cum auctoritate legatio. Eum claris quam alii exponit Eginhardus in Annalibus ad annum 1000 CXVI. Romae Adriano defuncto (vii Kal. Januarii) Leo pontificatum suscepit. Et mox per Legatos suos claves Confessionis S. Petri, ac vexillum Romanae urbis, cum aliis muneribus Regi misit : rogavitque ut aliquem de suis Optimatibus Romanam mitteret, qui populum Romanum ad suam fidem atque subjectionem per sacramenta firmaret. Missus est ad hoc Angilbertus Abbas monasterii S. Richarii. Per quem etiam tunc ad S. Petrum magnam partem thesauri, quem Erius Dux Foro-Julienensis, spoliata Hunnorum regia, quae Ringus vocabatur, eodem anno de Pannonia Regi detulerat, misit : reliquum vero inter optimates et aulicos, ceterosque in palatio suo militantes, liberali manu distribuit. Ita ille Claves Confessionis S. Petri *rephicat Poeta Saxonicus lib. 3* claves quibus est Confessio Sancti conservata Petri, sine crypta, aut sacellum, ubi ejus reliquiae asservantur, ac paulo post subdit :

Missus ad hoc Angilbertus, qui corpore Sancti Richarii clare decoratam rexerat olim Ecclesiam. *Dein thesaurum Hunnicum exaggerat : Nam spoliata fuit Hunnorum regia, Hringum Quam vocitant. Hanc Dux Erius hocceperat. Anno : Multinodos etiam Regi devexerat inde Thesauros, vero quos collegere vetusto, Innumeris crebro spoliatis gentibus Huni.*

et thesauro Hunnico,

In Vita Caroli per monachum Epythimensem, dicitur Rex illum, thesauro illo accepto, gratiarum actiones Deo largitori omnium honorum peregrisse, et inde magnam partem ad limina Apostolorum misisse per ANGILBERTUM FIDELIUM SUEVI AMATEM. Idem dicitur in Annalibus Loselensis. Vita Caroli per incertam auctorem habet : per Angelbertum dilectum sibi Abbatem.

C
imittitur Angilbertus dilectus Regi Abbas,

27 Quae Romam proficiscenti mandata Carolus dederit, quae consilia monitaque inculcari novo Pontifici voluerit, legere est in ipsius Regis ad Homerum (id est, ipsammet Angilbertum) epistola, quae est 83 inter *Attenui epistolas a Chesuro editas. Ea sic habet : Karolus gratia Dei Rex, et Defensor sanctae Ecclesiae, Homero Auriculario salutem. Divina regente misericordia iterum, et prospere te adhaerente ad Dominum Apostolicum Patrem nostrum, admoneas eum diligenter de omni honestate vitae suae, et praecipue de sanctorum observatione Canonum : de pia sanctae Dei Ecclesiae gubernatione, secundum opportunitatem conlationis inter vos, et animi illius convenientiam. Ingredasque ei sapiens, quam paucorum honor ille, quem praesentialiter habet, annorum : quam multorum est perpetua merces, quae datur bene laboranti in eo. Et de simoniaca subvertenda haeresi*

justitiam iure honestatem invidiam

et 3 ca.

diligentissime suadeas illi, quae sanctum Ecclesiae corpus multis male maculat in locis. Et quidquid mente teneas saepius querelis agitasse inter nos. Sed qualis mihi esset conlatio cum B. Adriano Papa praedecessore illius, de construendo monasterio ad S. Paulum, nullatenus dimittas suggerere illi, ut volente Deo revertens, certum mihi responsum habeas referre. Dominus Deus ducat te, et deducat cum omni prosperitate. Dominus Deus regat et dirigat in omni bonitate cor illius, ut faciens faciat, quod sanctae suae proficiat Ecclesiae : ut sit nobis pius Pater, et pro nobis praecipuus intercessor : ut idem Deus et Dominus noster Jesus Christus nos in sua florere faciat voluntate, et cursum, qui superest nobis vitae nostrae, ad perpetuae stabilitatis quietem perducere dignetur. Vale cum prosperitate, proficiens in veritate, reversurus cum gaudio, Homeriane puer.

28 *Extat ab eodem Rege tunc scripta ad ipsam Leonem Papam epistola, (LXXXIV inter Aleuini) quo ei Pontificatum gratulatur, quem de Adriano morte dolorem senserit, testatus, ac Leonis apud B. Petrum Principem Apostolorum preces implorat. Tum de Angilberto, ac muneribus per eum missis, ita loquitur : Angilbertum munusculum vestrae familiaritatis, vestrae direximus Sanctitati : quem prius, sicut promissimus per religiosos viros Campolum et Anastasium, beatissimo Patri nostro, praedecessori vestro, dirigere curavimus. Sed, ut praefati sumus, dum xema omnia parata erant, lugubri paterna mortis nuntio repente tardatur est iter illius. Sed modo letiores de vestra Sanctitatis successione facti, quod desideravimus in illo pio Patre agere, in vobis perficere studemus. Illique omnia injunximus, quae vel nobis voluntaria, vel vobis necessaria esse videbantur : ut ex conlatione mutua conferatis, quidquid ad exaltationem sanctae Dei Ecclesiae, vel ad stabilitatem honoris vestri, vel patriciatu nostri firmitatem necessarium intellexerit. Dein pollicetur Ecclesiae ac religioni arma sua servitura, ac Leonem hortatur, ut Canones ubique se praeat, quatenus totius sanctitatis exempla in ejus fulgeant conversatione.*

si quis litteris incertis et aucti Papam comparata, E

et Ales pro ne- s suis traue- hunda.

29 *Scripta et Aleuinus ad Leonem epistolam, quae est 72, qua illi et ipse pontificatum gratulatur, ac fonsa precatur, salubribusque eum consiliis instruit : et sub finem Angilbertum commendat his verbis : Hic filius meus carissimus Angilbertus vobis patefacere valet nostrae parvitas erga Apostolicam Sedem devotionem, etiam et voluntatis nostrae petitiones. Quem vestrae Paternitati valde fidelem esse agnovi : et ideo nostrae necessitatis causas illi injunximus, ut per os illius, pietatis vestrae aures mei cordis audiant obsecrationes.*

commendatus videm Pontifici ab Aleuino, 12

30 *Quid per Angilbertum obtinere Romae cuperet, indicat epistola 92 ad dulcissimum filium Homerum, id est, ipsammet Angilbertum, ubi ita habet : Patrocina Sanctorum non oblitescere. Res Ecclesiasticae pulchritudinis oculis occurrentes noli neglegere ut acquiras. Nostra rusticitas avara est de talibus : vestra nobilitas larga est de omnibus. Memor esto poetici praesagii :*

qui per enim Reliquias petiit, et alias resoucras,

Si nihil attuleris, illis Homero foras, Hoc de te tuoque itinere prophetatum esse quis dubitat ? Si Christum Sibylla, eum quo labores, praedixit venturum, cur non Naso Homerum, ejusque itinera praecerint ? demum ita concludit :

Prospera cuncta, precor, faciat tibi Christus, Homere,

Qui te conservet semper, ubique. Vide. Ejus absentis desiderium declarat epistola 93, quae est ad Dametam filium, id est, Riculfum, sive Ricolfum, Episcopum Moguntinum, ad quem et 41 scripta ab eo epistola est. In illa ergo posteriore ita Angilberti, sive

ejus interim absentia mortuus

A *Homeri sui meminit Alcuinus: Ego pene quasi orbatus filiis remaueo domi; Damacta Saxoniun, Homerus Italian, Candidus Britanniam recessit.*

31 *Diuertisse videtur ex itinere Angilbertus ad S. Paulinum Aquileiensem Patriarcham, de quo fise egyptinus x Januaria. Ita enim ep. 73 ut ipsum Paulinum scribit: Majorem nostrum salutationis seriem Angilbertus filius comunis noster Romanus iturus, valente Deo, vobis dirigit. Fuisse Paulino junctum amicitia Angilbertum, patet ex ejus comentario de reliquis num. 6.*

32 *Inter alia que Roma egit Angilbertus, diuinit Mattheus, unum Pontificis preparasse, saltem emmus, ad deferendum Carolo decus Imperii. Nescio an id agi aperte ipso pontificatus exordio apie potuerit. Opportunus id postea factum, cum mirum extarent Caroli in ipsomet Leonem, non solum in Ecclesiam plurimu, beneficia. Habere tamen etiam hoc in re locum potui Caroli mantum, jam ante relatum, ut cum Pontifice negotia tractaret secundum opportunitatem collationis inter ipsos, et animi illius convenientiam; quaque ad patriatus ipsius firmitatem pertinerent, ut est in epistola Caroli ad Leonem.*

B *33 Anno 800 redempto verum temperio, ut in Annalib. scribit Eginhardus, medio fere Martio Rex Aquisgram digressus, litus vicium Gallic perustravit; et in ipso mari, ubi tunc piraticum Nordmanni exercebant, classem instruit, praesidia disposuit, sanctum Pascha apud S. Richarium celebravit. Inde iterum per litus maris iter agens, Rotomagum civitatem venit... Et mense Augusto inchoante Moguntiam veniens, generalem conventum illidem habuit, et iter in Italiam indixit. Tandemque vii Kal. Decembris Romam peruenit, et die Natalis Christi a Leone Papa coronatus est, ac demerps, omisso Patrii nomine, Imperator et Augustus est appellatus. Advenit et S. Angilbertus, qui, ut habetur in memori Chronico Centulensi, impetravit exemptionem canonici Centulensis a Leone Papa in, eodem die quo Carolus Magnus coronatus est in Imperatore per predictum Leonem Papam, et nuncupatus est Caesar Augustus. Et fuit hoc actum circa annum Domini 800, in presentia S. Angilberti et Jesse tunc temporis Ambianensis Episcopi. Qui mirum Jesse anno 800 ad Treven Augustum cum Helgunda Comite missus est ad pacem constituendam.*

C *34 In eodem recentiori ac breviari Chronico Centulensi Joannis Capelle ista leguntur: Eodem die (quo coronatus est Imperator) dictus Carolus Magnus adjuuixit huic Ecclesie S. Richari cenobium et monasterium Forestemonasterii cum suis appendiciis universis, specialiter quond institutionem et electionem Pastorum et Abbatum; sicut latius patet per scripta Apostolica super iis confecta, sam et integra in thesauraria hujus cenobii.*

35 *Ignatius Josephus a Jean Marin Carmelita Discoleatus lib. 1 historiae Abbatis-villane cap. 83 pag. 461 scribit, Foreste monasterium, vulgo Forest-moustier, situm esse in saltu Cressierensi, ubi S. Richarius cum discipulo suo Sigubardo relictis Centula, annis aliquot in vili et exiguu tugurio vitam anachoreticam egit; quod tugurium viator etiamnum, multum a monasterio remotum, sed sensum in ruinas prolubens, ubi et ipsam monasterium, nempe illius sarta tecta, ut oporteret, evanuit, nec splendorem altarium, ac ne sacerorum quidem ordinem vita que monachica disciplinam, prout illa quondam ibi regere. Ita ille, qui se ballas legisse testatur Alexandrii, Innocenti in, Honori in, e quibus constat, ejus cenobii abbatem ex Centulensi eligi consuevisse, ne potius quaque monasterium a quopiam et Centulensibus administrari.*

36 *De eodem Foreste-monasterio citatus Joannes*

Capella in Jagelardo XXI Abbate ista traicit: Iste Rex D (Hugo Capet) dedit privilegium villas nostras fortificandi, edificandi castra murata; et nomine Advocacionis, et ad protegendum nos et nostros subditos ab iniuriis nostris, dedit praedictus Rex Hugo Capet cuidam Militi, nomine Hugoni de Abbatis villa generoso et nobili, sub illo titulo villam Abbativille et Foreste-monasterii; sub conditione tamen, quod Abbas in eodem loco, tempore necessario et opportuno, per Abbatem S. Richarii nominabatur, et in suo grege et gremio suae Ecclesiae eligebatur, sicut patet per litteras Apostolicas super iis confectas. Feram ea e coloru consuetudine ac potestas Centulensium in Foreste-monasteriis, ut citatus Josephus Ignotus tradit.

37 *Alia a Leone in privilegia obtinuit S. Angilbertus, de quibus idem Joannes Capella: Eodem die (quo scilicet coronatus Carolus est) et in dicta solennitate dictus S. Angilbertus impetravit exemptionem et privilegium mitrae, sandaliorum, annuli, et aliorum Pontificalium, ex concessu Jesse tunc Episcopi Ambianensis. Item in Faltorio de Guaisart xxxviii Abbate, haec scribit: Immediate accepit pedum, et impetravit (saltem confirmari fere de novo) privilegium exemptionis, mitrae, annuli, et sandaliorum, in curia Romana, et decessit ab hoc seculo anno Domini 800 in vigilia Assumptionis B. Mariae Virginis.*

38 *De privilegio iterum idem Joannes in Gerimo sive Gerumoni, qui et Episcopus Ambianensis fuit S. Godofrudi decessor, ista memorat: Et quia sciebat Guidonem Episcopum, (xxxv) sum praedecessorem, esse... huic Ecclesiae per asportationem et subtractionem nostrarum litterarum et chartulorum exemptionis, quas furtive secum clam deportaverat: studuit hanc Ecclesiam esse Episcopatum Ambianensi subjectam etc. Aucherus autem xxx Abbas recuperavit privilegia et chartas hujus Ecclesiae.*

39 *Anno Domini 800, v Kal. Augusti, Hugo Campaniarum Comes S. Pauli, quod intinuis quibusdam suis Centule concessum esset asylum, sibi vero, ne id profano favore violaret, parte observat, igne Gracotum oppidum succendit: tali modo (inquit idem compiler Chrouer minoris) quod religiosus Missam magnam celebrans contra majus altare fuit combustus, et cum eo tam in ecclesia quam in villa vobis promiscui generis igne et flamma mortui sunt. Et in illa destructione perdidimus omnes chartas et privilegia nostra, ornamenta et omnia bona mobilia combusta sunt: nihil penitus remansit, exceptis sanctuariis reliquiis omnibus projectis et salvatis in puteis aquarum.*

40 *At postea Richarius xxx Abbas... inisit Romam versus Papam Alexandrum in anno Domini 800, copiam exemptionis nostrae, quam impetraverat S. Angilbertus die coronationis Caroli Magni Imperatoris Romanorum et Regis Francorum, ejus perdidimus originalia in prima destructione hujus ecclesiae per... infideles: et super ipsam copiam jussit nobis describere exemptionem, quam de presenti habemus.*

§ V. S. Angilberti aedificia Centulae. Sanctorum reliquiae ab eo ornatae

Quod tantis ac tam multis privilegiis Imperatoris ac Pontificum munuit Angilbertus cenobium, ut praesertim quoque aedificis auxit, Sanctorum reliquis ornavit, dotavit possessionibus. Treu campum templum construxit, primum ac maximum Salvatoris Divoque Richario sacrum fuit, alterum Virgini Deiparae, S. Benedicto tertium. De his Joannes Capella in Chronico: Qui quidem Angilbertus tempore suo potenter et honorifice, cum

cuidam ab Hugone Capeto datum titulo advocacionis, salvo jure Centulensium.

obtinuit et mitrae, annulum etc.

que post coronata.

instrumenta horum privilegiorum ubi la;

recuperata,

an. 1131 combusta cum toto oppido,

denno an. 1172 confirmata recumdam exemplar S. Angilberti.

S. Angilbertus Centulam ornavit 3 templis,

ACTORE J. B.

Visti de via S. Paulinum Aquilei.

an de imperio in Carolum transfereudo egerit?

Carolus anno 800 Centulam visit,

et nomam ubi Imperator coronatur. Angilbertus exemptionem aut cenobii n Papa impetrat.

ab Imperatore Foreste-monasterium?

ubi idatum?

quale nunc?

A cum adjutorio dicti Caroli Magni, prædictum cœnobium Centulense decoravit magnis ædificiis, reliquiis, jocalibus, et quampluribus aliis bonis, et dotavit magnis redditibus et divitiis. Ac paucis interjectis: Fecit dedicare hoc cœnobium per XII Archiepiscopos, quorum nomina inferius scribentur.

42 Et, ut narrat Chronica, in primo cœnobio fundato in nomine Domini Salvatoris nostri, et B. Richarii, fundavit etiam duas turres, in parte Occidentis unam summam, et alteram excellentem in parte Orientis, sub qua erat sepulchrum beatissimi Richarii: et in distantia istarum stabat ecclesia cum Choro. Ac subtus turrim orientalem circa pedes S. Richarii erat altare nomine suo consecratum: et circa caput altare B. Pauli. Et circa turrem occidentalem erat dedicatum altare sancti Salvatoris. Fecitque scribere circa sepulchrum S. Richarii versus sequentes.

Omnipotens Dominus, qui celsa vel ima gubernas,
Majestate potens, semper ubique Deus,
Respice de solio, Sanctorum gloria, summo,
Auxiliumque tuis, Rex bone, da famulis,
Principibus pacem, subjectis adde salutem,
Hostis pelle minas, et fera bella preme.

Hic quoque quæ statui fulgentia culmina templi
Angilbertus ego, sint tibi grata Deo.

Augusto Carolo, ejus virtute peregi,
Concede Imperii gaudia magna tui.
Quisquis et hic summas precibus pulsaverit aures,
Effectum tribuas semper habere Deus.

43 Immediate post S. Angilbertus inter illas turres orientalem et occidentalem ex artificio Virgilii Mantuani, summi poetæ, divini artificis, recuperavit pavementum porphyreticum, rubei et viridis coloris, quod de præsentis est et futura Ecclesia, ita pretiosum, ut in toto orbe terrarum non est visum simile, et experientia docet. Fecit scribi in tabula marmorea versus sequentes:

Hoc pavementum humilis Abbas componere feci
Angilbertus ego, ductus amore Dei:
Ut mihi post obitum sanctam donare quietem
Dignetur Christus vita salusque mea.

44 Utrumque hoc epigramma recitat etiam Peyratius lib. I cap. 28. Pergit Capella in Chronico: Et sicut scriptum est superius, ipse fecit ædificare tres ecclesias, videlicet ecclesiam S. Richarii in Occidente, ecclesiam S. Mariæ in meridiano, et minorem ecclesiam S. Benedicti in Oriente. Et sic sane intelligendum est claustrum triangulare in honore Trinitatis, sub uno et eodem lecto. Et in medio fons, suo flumine domum rigans, et serviens Fratribus, cum uno molendino stante in loco fossatorum modernorum. Et istæ tres ecclesie delicate sunt, sicut dictum est, per XII Archiepiscopos, quorum nomina sequuntur: Meginhardus Rotomagensis, Georgius, Absalon, Pleo, Childegardus, Theodoveus, Udelmarus, Benedictus, Brellens, Joannes, Passinus, et duodecim ignoantur.

45 Sequuntur Capellæ quas fundavit. *Hæruulphus altaria vocat.* I ecclesia Sancti Salvatoris. Habebatur in ea de veste inconsutili Domini nostri, de Cruce, de sepulchro, de filo B. MARIE, de Innocentibus. Capella S. Richarii, in qua quiescebat totum ejus corpus, cum aliquibus sanctuariis B. Mariæ Virginis. Capella S. Joannis Baptistæ, in qua erant ossa B. Zachariæ ejus patris. Capella S. Petri, in qua erant ossa BB. Petri et Pauli, et S. Clementis: et nunc dicitur CAPSA SANCTÆ PRIMÆ. Capella S. Stephani, in qua erant ossa S. Simeonis propheta. Capella S. Quintini, in qua erant ossa SS. Crispini et Crispiniani sociorum Suessionensium. Capella sanctæ Crucis, in qua erat de sancta Cruce. Capella S. Dionysii in qua erant reliquiæ SS. Rus-

Februarii T. III.

tici (MS. habebat Justi) et Eleutherii sociorum ejus. D
Capella S. Mauricii, in qua erant reliquiæ ejus et suorum sociorum in agone certaminis. Capella S. Laurentii, in qua erant reliquiæ ejus et SS. Sebastiani et Valerii. Capella S. Martini, in qua erant reliquiæ ejus, et SS. Remigii, Vedasti, Walerici, Lupi, Servatii, Germani. Et hæc omnia pridie Calend. Januarii.

46 Item eadem die in ecclesia B. Benedicti consecratæ sunt Capellæ quæ sequuntur. Capella S. Benedicti ad majus altare, in qua quiescebant ejus ossa, et SS. Antonii et Columbani. Atque illa sunt, quæ infra in Vita cap. 2 num. 12 Not. d monemus, in nostro exemplari desiderari, solo avulso. Sequuntur enim quæ ibidem num. 13 extant: Et altare S. Hieronymi etc. Quod autem hic num. 45 dicitur fuisse in altari seu capella S. Petri, in ecclesia Salvatoris, CAPSA SANCTÆ PRIMÆ, id est, primitivæ foundationis Ecclesiæ militantis, quia in eodem requiescunt quamplurima corpora Sanctorum, Petri, Pauli, Joannis Baptistæ, et aliorum Confessorum et sanctarum Virginum.

47 Enumerat infra ipsemet S. Angilbertus, quas undique convaserit reliquias Sanctorum: quarum et indidem ex Centulensibus monumentis terit Joannes Capella, qui et ista subnectit, ab Sancto quoque Angilberto ex parte indicata: Omnes istas reliquias incapsari fecit (S. Angilbertus) in tredecim capsis aureis, et argenteis, geminis pretiosis adornatis. Imposuit prædictas capsas super unum altare argenteum, dedicatum in honore B. Mariæ Virginis. Et in quolibet prædictarum trium ecclesiarum construxit unum pulpitrum marmoreum, decoratum et figuratum varietatibus. In prima ecclesia ædificavit tria campanilia, et in quolibet posuit XV campanas: in secunda ecclesia unum campanile et XV campanas: in tertia ecclesia totidem. Et quamplurima ornamenta aerea aureata, expressa et declarata in Chronica papyrea.

48 Dum autem allatus alimnde reliquias ita exornat Angilbertus, multo etiam majorem domesticis splendorem addidit, eorum, inquam, Sanctorum, qui Centulæ et vixerunt et humati erant, S. Richarii, Sanctorumque Cautoci et Adriani; ut cap. 3 num. 19 et 20 narratur. De S. Richario idem hæc verbis testatur Joannes Capella: Carolus Magnus Imperator et Rex, et dictus Angilbertus Abbas, in propriis personis studuerunt translatare corpus S. Richarii a tumulo terreo in feretro seu capsâ aureâ lapidibusque pretiosis adornata. Et ipsum corpus S. Richarii incorruptum, quod jacuerat et quieverat CLX annis in sepulchro, honorifice et cum magna devotione elevarunt, ex licentia Adriani tunc Papa. Versus, qui cap. 3 num. 19 dantur a S. Angilberto compositi, et tumulo S. Richarii inscripti, divulsi item Capella in 4 tetrastica et distichon unum, hoc modo: In sepulchro, ut ait, erant versus sequentes: Aurea coelestem etc. Circa dextram partem: Posthabito mundi etc. In caemine arcis et suprema parte: Hic vitam functis etc. Circa sinistram partem: Huic Carolus Princeps etc. Ac demum circa pedes: Ipsius ut meritis capiat etc.

49 De Vita ejusdem S. Richarii ab Alcuino Flacco exposita, quod breviter indicatur num. 18, ita ipsemet scribat ad Carolum Alcuinus: Domino semper venerabili semperque desiderabili, piissimo sanctæ Ecclesiæ tutori, gratia Dei semper Augusto Carolo, vestræ salutis perperanicus Albinus. Rememorante vestræ Excellentissimæ pietate, in loco sancto et merito venerabili Centula, cum et ego vestræ gloriæ servus, vestræ pietatis vestigia ibidem prosecutus aliquantisper commorarer, oraverat meam parvitate vir

13 magnus

et aliis ædificiis,

altis turribus,

inscriptione ad sepulchrum S. Richarii.

B

insigni pavimento,

claustrum triangulare cum fonte:

C

multa altaria,

et reliquias,

AUCTORE I. B.

(de quibus etiam alibi)

E

in 13 capsas impositis,

campanis 75.

S. Richarii corpus post unum 160 incorruptum elevat, inque capsâ argenteâ posit,

F

in unâ inscriptione:

ejus vitam curat per Alcuinum expositi.

A magnus in Christo. Dominus et venerabilis Abbas Angilbertus, quo in laudem Conditoris, qui mirabilis semper apparet in electis suis, quemdam libellum stylo simpliciori digestum de vita sanctissimi ac vere magnifici Confessoris Richarii cultus annotarem. Dumque exauditis continuo precibus ejus, qui ipsi Divinae majestati exaudibilis et carae noscuntur, eundem mihi exhiberi libellum petissera, non parum miratus sum, cur tanti nominis Confessor, quem tantarum virtutum operatorem esse constabat, quaeque prisca fama miraculorum patratione post ipsos Apostolos nulli ferebat secundum, tam modico gestorum volumine potiretur. Idque mihi stupescenti innotuit jam dictus memorabilis vir Angilbertus, ac spirituales fratres ejusdem sancti loci, haberi apud se, quin etiam apud diversas Ecclesias, codicem alium grandioris quantitatis, in quo scilicet illa miracula legebantur, quibus non immerito sanctum Christi Confessorem omnis Gallia attollebat : cujus simplex et minus polita locutio quia Fratribus ad incitandum in populo aptior videbatur, sufficere sibi eandem descriptionem consenserunt. Dumque in his, quae rogabant, promotandis jamjamque animos applicarem, repente vestrae pietatis nuntio sum conventus, ut ea quae tractabant sic annotarem, sicut revera vestrae sapientiae miribus inferenda. Hinc ergo vocato notario, ac fixo praec oculis jam dicto libello, ea quae referre videbatur de conversione, de moribus, de statu admodum compendiosa, titulo Vitae beatissimi Richarii almi Patris aplevimus.

B 30 Sanctorum quorum operatorem esse constabat, quaeque prisca fama miraculorum patratione post ipsos Apostolos nulli ferebat secundum, tam modico gestorum volumine potiretur. Idque mihi stupescenti innotuit jam dictus memorabilis vir Angilbertus, ac spirituales fratres ejusdem sancti loci, haberi apud se, quin etiam apud diversas Ecclesias, codicem alium grandioris quantitatis, in quo scilicet illa miracula legebantur, quibus non immerito sanctum Christi Confessorem omnis Gallia attollebat : cujus simplex et minus polita locutio quia Fratribus ad incitandum in populo aptior videbatur, sufficere sibi eandem descriptionem consenserunt. Dumque in his, quae rogabant, promotandis jamjamque animos applicarem, repente vestrae pietatis nuntio sum conventus, ut ea quae tractabant sic annotarem, sicut revera vestrae sapientiae miribus inferenda. Hinc ergo vocato notario, ac fixo praec oculis jam dicto libello, ea quae referre videbatur de conversione, de moribus, de statu admodum compendiosa, titulo Vitae beatissimi Richarii almi Patris aplevimus.

C 30 Sanctorum quorum operatorem esse constabat, quaeque prisca fama miraculorum patratione post ipsos Apostolos nulli ferebat secundum, tam modico gestorum volumine potiretur. Idque mihi stupescenti innotuit jam dictus memorabilis vir Angilbertus, ac spirituales fratres ejusdem sancti loci, haberi apud se, quin etiam apud diversas Ecclesias, codicem alium grandioris quantitatis, in quo scilicet illa miracula legebantur, quibus non immerito sanctum Christi Confessorem omnis Gallia attollebat : cujus simplex et minus polita locutio quia Fratribus ad incitandum in populo aptior videbatur, sufficere sibi eandem descriptionem consenserunt. Dumque in his, quae rogabant, promotandis jamjamque animos applicarem, repente vestrae pietatis nuntio sum conventus, ut ea quae tractabant sic annotarem, sicut revera vestrae sapientiae miribus inferenda. Hinc ergo vocato notario, ac fixo praec oculis jam dicto libello, ea quae referre videbatur de conversione, de moribus, de statu admodum compendiosa, titulo Vitae beatissimi Richarii almi Patris aplevimus.

§. VI. S. Angilbertus an Archiepiscopus Palatii? ejus mors, sepultura.

Sensim ad obitum S. Angilberti accedimus. Perennio ante quam et vita decederet, attribuitur est ab Imperatore, ut testis esset ejus testamenti, ut deinde illud observari curaret. In Lythardus in Vita Caroli Magni, xxvii Januarii, cap. 10 num. 38. Divisionem thesaurorum et pecuniae ac vestium, alioque stipullectilis, eorum amicis et ministris suis, annis tribus antequam decederet, fecit, contestans eos, ut post obitum summi a se facta distributio, per illarum suffragium rata pernumeret. Ut deinde num. 39 dicitur, Descriptio atque divisio illa, facta est a gloriosissimo atque piissimo Domino Karolo Imperatore Augusto, anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi mcccxi, anno vero regni ejus in Francia xxi, et in Italia xxxvi, Imperii autem xi, Indictione iv. *Demum num. 44.* Hanc constitutionem atque ordinationem coram Episcopis, Abbatibus, Comitibusque, qui tunc praesentes esse potuerunt, quorum hic nomina scripta sunt, fecit atque constituit. Episcopi Hildebaldus, Richulfus, Arn, Wolfarius, Bernoidus, Laidradus, Joannes, Theodulphus, Jesse, Hetto, Waltgaudus, Abbates, Frilogisus, Adalonus, Angilbertus, Irmino, Comes, Walah, Meginherius etc.

D cum aliis viris illustribus

32 Hinc alia oritur questio, fuitne vere Angilbertus Archiepiscopus, sive Summus sacripulatus Capellanus, aut Apocriarius? Hincmarus in opusculo ad Praefatos regni cap. 19 ita id officium exponit : Apocriarius, qui vocatur apud nos Capellanus, vel palatii custos, de omnibus negotiis Ecclesiasticis vel ministris Ecclesiae, et Comes palatii de omnibus secularibus causis vel iudiciis, suscipiendi curam instanter habebant : ut nec Ecclesiastici, nec seculares, prius Dominum Regem absque eorum consultu inquietari necesse haberent etc. Et cap. 16, Apocriarius, inquit, omnem Clerum palatii sub cura et dispositione sua regebat. Gulielmus Peyratus, ut xvii Februarii ad Vitam S. Fulradi dictum, totum integrum de Capella Regum Christianissimorum ejusque administris edidit, Angilbertum Archiepiscopum, sive Apocriarium fuisse, pronuntiant idem Peyratus, Paulus Petrus, Suamarthani. Citant Chronicon Centulense, sive quum datus S. Angilberti Vitam, cujus auctorem faciunt Harulphum, ut infra dicemus. Et in ea quidem dicitur Primas Capellanorum, quod idem est ac Summus Capellanus. Ferni va Vitu fere ccc post Angilberti obitum annis scripta videtur, ut infra ostendemus. Citant et S. Adrianum Papam, qui in epistola cap. 1 num. 3, et cap. 3 num. 22 a nobis citatu cum ministrum Capellae vocat : quod de omnibus dei Capellanus poterat. Neque vel Carolus vel Alcuinus, cum enim Adriano aut Leonum commendant, illi unquam nomina Archiepiscopali aut Apocriarii usurpant.

Hincmarus quoque in opusculo aucta citato, minime inter Caroli Magni Archiepiscopos Angilbertum numerat. Ita enim cap. 13 scribit : Tempore Pipini et Caroli hoc ministerium consensu Episcoporum per Fulradum Presbyterum, tempore etiam Caroli per Engelrammum et Hildibohum Episcopos, tempore denique Hildovici per Hilduinum Presbyterum, et post eum per Fuleocem item Presbyterum, deinde per Drogonem Episcopum, existit hoc ministerium executum.

F 33 Quod aut Hincmarus, consensu Episcoporum legissere Archiepiscopatum, confirmatur ad Unione 55 Concilio Francofordiensi, celebrato anno mcccxi, qui Canon ita habet : Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo, se a Sede Apostolica, id est, ab Hadriano Pontifice, licentiam habuisse, ut Angilrammum Episcopum in suo palatio assidue haberet propter utilitates Ecclesiasticas Deprecatus est eandem synodum, ut eo modo, sicut Angilrammum habuerat, ita etiam Hildibohum Episcopum habere debuisset : quia et de eodem, sicut et de Angilrammo, Apostolica licentiam habeat. Omnium synodus consensit, et placuit eis eum in palatio esse debere propter utilitates Ecclesiasticas. Declaratus est igitur tunc Hildibohus, sive Hildebaldus, Archiepiscopus palatii : quod minus gressit usque ad tempora Ludovici Pri. Patet ex Ludovici Una ab uictore invento scripta, ubi ad annum Christi mcccxi, qui erat Ludovici tertius, narrato Leonis Papa obitu, qui contigit eo anno, vicario primo Episcopatus sui, vii Kal. Junii, successorem ejus Stephanum remisse ut in Gallias : Cui etiam, inquit, obviam Hildebaldum Archiepiscopum sacri palatii, Theodulphum Episcopum Aurelianensem, Johannem

ADCTORS J. B.

* an imitandum?

probandum a Carolo Magno

ANNO 847. PAP. 8

renovat titulos SS. Caidoci et Adriani, addita epigrapha.

an ejus Archiepiscopus fuerit?

E asserunt quidam,

non capi.

Alii tunc ad minus gesserunt.

S. Fulradus, F

Angilrammum Ep. vet. Hildibohum Ep. Cot.

usque post ejus mortem.

Caroli Magni testamenti executor lectus

an. 811

A Johannem Arelatensem, aliorumque ministrorum, Ecclesiam copiam, procedere jussit, infulis indutus sacerdotalibus.

34 Quando ergo tandem Archicapellanus fuit S. Angilbertus? Sub Pipino ac deinde Carolo fuit Fulradus, ut xvii Februarii ad ejus vitam dictum est. Ei successit Angilrammus, sive Ingelrammus, Metensis Episcopus, vel mortuo, vel ob senium missionem petenti. Angilrammo mortuo lectus est ad id munus Hildeboldus. Ex verbis Canonis citati, Angilrammum habuerat, colligere est, eum tunc mortuum fuisse, cum alii velint du post annum 1000 adhuc superstitem fuisse. Nam si vel eum Imperator eo munere abdicabat, od id fortassis consensum quoque Episcoporum et Pontificis flagitasset, aut certe coactum dedisset facti sui. Hildeboldus adhuc post S. Angilberti mortem in eadem erat dignitate. Angilbertus ergo ab Havinlpha Primas Capellanorum est appellatus, vel quia quem Ministrum Capellae fuisse legerat, neququam unum ex minoribus Capellanis fuisse credidit, tanta nobilitate, scientia, pietate, atque apud Regem et Pontifices ueritate; vel quia inter ceteros Capellanos eximius fuit, ideo Primatem eorum dixit, et si nullum in eos obtineret auctoritatem, qua quo tempore ipse Abbas fuit, et ad illud munus gerendum idoneus, penes Ingelrammum et Hildeboldum erat.

B Mortuus est tandem Angilbertus xviii Februarii, anno 1000, diebus post Caroli Magni obitum xxii. Sammarthani scribunt, anno 1000 xvii aut biennio prius: imo integra triennio. Non tamen, ut in Vita num. 21 habetur Indictione vi, sed vii. Sepultus est ante portam majoris ecclesiae, ubi requievit xxviii annis.

36 Luculentius mortem illius ac sepulturam commemorat Joannes Capella, his verbis: Viginti duobus diebus elapsis post mortem dicti Caroli Magni, anno 1000 xii Kal. Martii S. Angilbertus migravit a seculo, et, ut Chronica foliis 34 et 35 preclare narrat illis xii diebus duravit, die et nocte semper et continue existens in orationibus de nece et morte Domini sui, plorans et jejunans, humiliter sacramenta Ecclesiastica et necessaria requirens et suscipiens, omnibus suis Fratribus in signum humilitatis et paupertatis sepulturam Ecclesiasticam ante portam inagme ecclesiae requisivit, ut per omnes intrantes pedibus conculcarentur.

37 Et ibidem requievit ejus sanctissimum corpus xxvii annis, et super ejus tumulum discipuli ejus inser pserunt, et in epitaphium composuerunt versus sequentes:

Extulit egregie quem mundo gratia vite,
Angilbertus in hoc membra locat tumulo.
Usque viam Domini tenuit quo corpore vixit,
Et modo caelesti spiritus arca nitet.
Promeruit coelum, pietatis jura tenendo,
Et templum Sancti Richarii renovans.
Quidquid amat Dominus, eum toto corde relegit,
Pauperibus largus, debilibus medicus,
Contulit Ecclesiae multum famulando devorem,
Et famulis Christi se dedit in famulum.
Ecclesiae regimen coluit virtutis amore:
Pro quibus aeternum laetus habet bravium.
Martii bis senis successit morte Kalendis,
Et Domino flatum reddidit, astra petens.

Rex Regum Angilberto da Pater atque pater Rex,
Lex Legum vitam aeternam illi da, quia tu LEX:
Lux lucem semper concede illi, quia tu LUX:
Pax pacem illi perpetuam dona, quia tu PAX.

§ VII. S. Angilberti translatio prima an. 1000 xlii, secundo seculo xi. Vita. Anniversaria celebratus.

Translatum deinde in honorificentiore locum S. Angilberti corpus a Riboldone Abbate, qui tertius ab eo

Centulam rexit. Translatio autem ea contigit eo anno quo Feciales, seu Missi, trium fratrum, Lotharii Imp. Ludovici et Caroli, de pace inter eos sancienda egerunt Confluentia in basilica S. Castoris, ut scribit Nithardus lib. 3. Is autem 1000 xlii Christi annus fuit, ut ex vetustis Francorum annalibus patet. Nam Fuldenses qui vocantur, aiunt eo anno eclipsim Lunae factam in Kal. April. v feria ante Pascha, que perperam in editionibus Freheri et Chesnaxi facta dicitur in Kal. April. v feria, nam Kolenle Aprilis eo anno incidit in Sabbatum sanctum. Et discrete habet Chronicon Fontanellense: Anno Dominice incarnationis 1000 xlii Ind. v... tercio Kalendas Aprilis ipso die Cenae Domini, antequam aurora finem daret, Luna defectionem passa est. Et plures habet consentientes in eum annum characteres. Sed legimus illi in Kal. pro iii Kal.

39 De ipsa translatione ita scribit item Nithardus lib. 3 sub fine: Et hoc fieri posse in Nonis Novembris visum est: usquequo pacis termino constituto discedunt. Qua quidem die terrae motus magnus per omnem pene hanc Galliam factus est. Eademque die Angilbertus vir memorabilis Centulo translatus, et anno post decessum ejus xxviii (in margine appositum erat xxviii) corpore absque aromatibus indissoluto repertus est. Fuit hic vir ortus eo in tempore haud ignote familiae. Madhelgaudus autem, Richardus et hic, ex una progenie fuere, et apud Magnum Karolum merito magni habebantur. Qui ex ejusdem magni Regis filia, nomine Bertha, Harnidum fratrem meum et me Nithardum genuit. Centulo opus mirificum in honore omnipotentis Dei Sanctique Ricarii construxit: familiam sibi commissam mirifice rexit. Hinc vita cum omni felicitate defuncta, Centulo in pace quievit. Illis paucis de origine mea delibatis, ad historiae seriem redire libet. Ista Nithardus.

60 Translationem eum curavit Riboldus, sive Riboldo, decimus Abbas Centulensis. De vi Joannes Capella: Illis xxviii annis elapsis, Fratres et religiosi hujus caenodii, consilio habito a prudentibus viris, et maxime a Radberto Abbate Corbeicensi, deportatum est ejus sanctissimum corpus et sepultum in capsula plumbea in ostio seu porta Chori majoris ecclesiae. Colitur S. Paschasius Radbertus eodem quo S. Richardus die, xxvi Aprilis, ut idem testatur Capella. Idem Capella postea agens de Riboldo Abbate, Iste Riboldus, inquit, transtulit corpus S. Angilberti a loco ubi jacuerat xxviii annis, scilicet ante portam majoris ecclesiae, ad alium locum, scilicet in porta Chori, ac paulo post: Iste Riboldus super cryptam aut tumulum S. Angilberti fecit scribere versus sequentes:

Hoc recubat busto memorabilis Angilbertus,
Almificans hujus spiritus astra colit.
Bissenis obiit mensis Martii ipse Kalendis:
Construxit templum quod retinet tumulum.
Et fuit Augusti Caroli sub tempore Magni,
Dogmatibus clarus, Principibus socius.
Ante fores templi qui jussit se tumulari,
Riboldo huc Abbas transtulit ac posuit.
Post annos obitus bis denos ejus et octo
Corpore con... tus integer insolito est.

61 Serpens deinde populatione hostili, atque aliis casibus labefacta eversaque Centula est: restaurata dein illa quidem, sed non ea amplitudine ne splendore, quo eam exornarat Angilbertus. De Engelardo xxi Abbate, qui Hugonis Capeti Regis temporibus vixit, ista habet Joannes Capella: Dicitur Ingelardus juvenis et Dianus licet Abbas, cepit reaedificare ecclesiam istam, non tanti ambitus quanti fuerat, sed restringendo eo modo, quo est in quantitate de praesenti: quod placuit omnibus, et maxime Hugoni Capeti Regi.

62 Interea

D AUCTORE J. B.

Translatio an. 842

3 Norem. corpore in dissoluto reperto, E

curante Riboldo ab. suadente S. Paschasio Radberto,

F aucta epigrapha.

vastata et reaedificata ecclesia,

quomodo ipse primas Capellanorum dicitur?

moritur 814 18 Febr.

pie sumptis sacramentis:

humiliter sepeliri se jubet.

C positum et epitaphium.

AUCTORE I. B.

oblationi tra
ditio ejus sepulchro.

a S. Gervino
Ab.

* an non mor-
moreo ?

reperit ejus
corpus,

eum celesti
odore.

62 Interea et ipsum S. Angilberti sepulchrum sensim oblitum oblivione, S. Gervinus Abbas xxiii, qui S. Leoni IX sanguine erat ac familiaritate virtutumque æmulatione conjunctus, illud seculo Christi undecimo invenit, et reliquis honorem, ut merebatur, habuit, quem Deus amplificavit, multis ad eas factis prodigijs. Ut ea sit gesta res, enarrat sæpius citatus Capella in hunc modum : Iste Gervinus translatavit corpora sancta SS. Caidoci et Fricorii, seu Adriani, Confessorum et S. Angilberti ; quia in quadam Ecclesia, nominata Gorze, in Lotharingia, dictis viderat, quod causa magne humilitatis sepulturam elegerat in porta aut introitu ecclesie; et sciebat ipsum motum a primo loco; fodere et inquirere fecit in introitu Chori hujus cœnobii. Et fodiendo et inquirendo reperit corpus Domini Nithardi XII Abbatis, et filii dicti Angilberti, sepulti in sepulchro * nemoreo cum sale : et plane apparebat de vulnere et plaga in capite, quod receperat in bello contra Danos, quo nigraverat a seculo. Et hoc viso reponi fecit, et in loco antiquo versus occidentem fodere fecit. Et ministri fodiendo sarcinis repererunt super pavimentum quatuor monosyllaba, REX, LEX, LUX, PAX. Et illa nomina erant prima et ultima sui primi epitaphii : et hoc ex consilio ejusdem antiqui religiosi, nomine Tondlyvaldi, repererunt absque mora sanctissimum corpus : ex cujus sepulchri apertione omnis suavissimus odor, non solum presentibus, sed in omni ambitu loci sparsus. Invenieruntque omnia ossa in massa et confusione posita, et involuta in pallio serico viridis coloris, non putrefacta, sed recondita et translata per Dominum Riboldum, x Abbatem, de loco ad locum. Et ex illa investigatione fuit certus dictus Gervinus. Unde instituit secundam translationem solemnizari dicti S. Angilberti, quia per ipsum Abbatem pre timore inimicorum, Saracenorum et paganorum, fuerat ibidem repositum. Et quia dictus Riboldus in sepulchro plumbeo posuerat schedulam, in qua continebatur quod ibidem quiescebat corpus S. Angilberti. Et in instanti elevavit corpora SS. Caidoci et Adriani, et ea imposuit in capsula seu feretro argenteo, lapidibus pretiosis ornato.

Vita Gorze
reperita, -

63 Quam S. Gervinus in cœnobio Gorsensi reperisse S. Angilberti Vitam dicitur, ea an usquam extet haud scio. Illa certe, quam nunc ducimus, cum ipsius S. Gervini meminerit, sub conset aut ejus successore composita est. Ejus auctorem Paulus Petavius et Peyratus, Hariulfum Centulensem monachum vocant, opusque ipsum citant nunc Vitam S. Angilberti, nunc libros de reb. gest. Eccl. Centulen. et capta nonnumquam exprimit Peyratus. Eam nos descriptimus ex codice Centulensi, quem nobiscum communicavit D. Joannes a S. Martino monachus Congregationis Follensis, Petri Loveti IC. Belloracensis gervinus. Sed amica erant aliquot folia, ut prorsus mutila sit Vita : neque uno styli tenore deducta, sed nunc quedam ipsius scriptoris, alia S. Angilberti verbis referuntur.

Alia de eo
scripta in
Chronico re
centiori.

64 Alium indidem nacti sumus librum hoc exordio : Chronica abbreviata super gestis et factis Dominorum et Sanctorum Abbatum hujus sacri cœnobii et sacratissimo ecclesie Patroni nostri S. Richardi, Ambianensis diocesis, ordinis S. Benedicti ; edita, compilata, et extracta, ex consensu, voluntate deliberata, in iudicio et jussu Reverendi in Christo Patris ac Domini B. Eustachii, Divina permissione ejusdem Ecclesie et cœnobii Abbatis, anno Domini mccccxxxi, mense Maii, per mo Joannem de Capella Presbyterum humillimum, in artibus Magistrum, Curatum de Homert, Capellanum S. Benedicti, Notariumque Apostolicum, ordinum de dicto loco, et diversis libris, codicibus, instrumentis publicis,

commentario jam sæpius usi sumus.

65 Citat Peyratus lib. I cap. 30 Anscherum Abbatem Centulensem MS. lib. de miraculis S. Angilberti ad Radulphum Remorum Archiepiscopum. Ea sunt, opinor, miracula, que Vitæ subnectemus ex eodem Centulensi codice. Non eundem esse Vitæ S. Angilberti et miraculorum scriptorem colligere est ex us quæ num. 1 habet : Dignum est paucis perstringere, quis, quantusve in vita mortali fuerit. Eadem miracula a Joanne de Capella jam citato narrantur.

Miracula ab
Anscherio Ab.
scripta post
an. 1110.

66 Hæc alius commentariolus subnectitur, ex ipsiusmet S. Angilberti scriptis, de Sanctorum reliquijs, eorumque thesibus, de vasis sacris alioque ornata ecclesie Centulensis, et ritu psalmodie perennis, qualis fere in Græcia fuit Acemolorum, et aliorum quorundam in Gallis monasteriorum; quem ritum instituit ordinavitque S. Angilbertus.

S. Angilberti
commentarius
de reliquijs
etc.

67 Demum explicatur, quod illius xvo Centulensi inhabitarent oppidum, quid monasterio perenderent. Quæ Henricum S. Angilberti successorem, jubente Ludovico Pio Imp. in tabulas retulisse tradit Joannes Capella, et post eum Ignatius Josephus a Jesu Maria.

Centule pro-
ventus.

68 Habemus MS. Martyrologium ex Nobiliacensi cœnobio, sive S. Vedasti, in urbe Atrebatensi, quod olim monasterio Centulensi, sive S. Richardi fuit, ut recentiore manu adscriptum est. Titulus est : Martyrologium secundum Bedam per anni circulum. Est tamen, ut alibi indicavimus, luculente interpolatum. In eo ad xii Kal. Martii ista habentur : Cœnobio Centula, depositio S. Angilberti Abbatis, qui septimus post B. Richardum Centulense monasterium feliciter rexit : ejus corpus cum xxviii annis esset sepultum, incorruptum reperitum est. Brevis de eo Hugo Menardus in Martyrol. Braebetino : Centule monasterio S. Angilberti Abbatis, generi quondam Caroli Magni. Idem lib. 2 Observat. fusus ejus ritam perterat. Andreas Saussains in Martyrol. Gallicano celebrat eum quoque hoc elogio : Centule monasterio in Ambianensi presulatu, S. Angilberti Abbatis, generi quondam Caroli Magni, qui spreta mundi gloria, calcatisque delicijs, Christi jugo corpus suum serviviro coegit, admirandisque virtutibus et doctrinis micans, post longa pietatis exercitia, sancto fine quievit.

E
S. Angilberti
nomen in Mar-
tyrologijs, 18
Febr.

69 Idem Saussains in Supplemento Martyrologii eodem die Translationem S. Angilberti consignat, his verbis : In monasterio Centule Ambianensis diocesis, translatio S. Angilberti cœnobiarchæ, quondam generi Caroli Magni. Qui haudem perennem Deo, in ecclesia sui monasterii, titulo Sancti Salvatoris a se consecrati, instituit : magnisque editis Christo prorsus dedito mentis significationibus, conspicuus Evangelico perfectionis meritis, Angelicus in Choro susceptus est. Prima Translatio anno mccccxlii, facta est, die v Novebris, qua Dominica erat, littera Dominicali A, ut antea ostensum. Et solent ejusmodi celebritates fere Dominicis peragi, ut liberius affluere populo liceat. Quo anno secunda Translatio sub Gervino Abbate contigerit, usquam adhuc legimus.

Translationis
anniversaria
memoria eccl-
esia die :
F

VITA

auctore, ut dicitur, Hariulpho monacho.
ex MSS. Centulensibus.

CAPUT I.

S. Angilberti officii Palatina, connubium,
bella, vita monastica.

ANNO DOMINICÆ Incarnationis septingentesimo quinquagesimo quarto, cum a Pippinus filius Caroli cognomento Martelli, cum duobus filiis Carolo et Carolomanno, Francorum populis sceptro regio pre-

sideret

Angilbertus? nobilitas, carus Pippino R. et filius.

doctus,

previdet

b

Carolo Magno gratissimus,

c

ejus Archicappellanus et Silentiarum,

factus postea Sacerdos

destinatus Archiepiscopus

e

amatur a filia Regis

f

eam duci uxorem

A sideret, vir inelytus Angilbertus generis nobilitate illustris, animique industria ac probitate nulli secundus, palatinis atque regalibus negotiis implicatus debebat : et splendore suae indolis eorumdem Regum animos in tantum sui amore accenderat, ut tamquam filium, vel fratrem carissimum vehementissime eum diligerent. Erat enim totius affabilitatis et cautissimae jocunditatis efficacia cumulatus, et ultra aetatem tot studiis honestatis decoratus, statura quoque elegantior, et vultu venustissimus, ut mirum in modum omnibus, qui eum videre vel audire poterant, veniret in amorem : et Dei gratia, quae sibi in illo gratum cubile collocaverat, omnibus illum commendabilem exhiberet. Liberalibus quoque studiis ad unguem informatus, et donis gratiarum abundanter fecundatus, consilio parentum, amicorumque instinctu, etiam Principum, a quibus quammaxime diligebatur, tonsuram clericatus accipit : et titulo sacrae religionis insignitus, magnum lumen pie conversationis ministrabat Palatinis.

2 Pippinus interea annis b duodecim regni fastigio sublimatus, diem clausit extremum : et regni haeredes post se reliquit Carolum et Carolomanum fratres : ex quibus Carolomanus paucis post obitum patris supervixit annis. Sicque totius regni monarchiam Carolus Magnus recepit, qui ideo Magnus vocatus est, quia sapientia et viribus ac auctoritate magnanimus, bellorum quoque diuturna tolerantia ac experientia magnificus fuit. Ille igitur Rex Angilberto amantissimus per omnia mansit, tam pro insigni nobilitate, quam etiam pro morum honestissima probitate. Nam omnes de ejus prosapia viri clarissimi, et Francorum Regibus familiares semper habiti sunt, et clari : avi ejus et proavi aut in dignitatibus primi, aut dignitatum c magnalibus affines fuerunt et propinqui. Praefatus ergo Rex Carolus in tantam amicitiam eum tenuit, ut quocumque iret vel rediret, Dominum Angilbertum semper secum haberet, ob expertam scilicet in eo prudentiam, et tantam ad omnia fidelitatem. Et haec tanta dilectio ad hoc processit, ut eum secretorum conscium et d Primatem Capellanorum faceret : sibi quoque eundem Silentiarum statueret : ut, in quo compererat prudentiae altitudinem, ejus consilio componeret totius regni utilitatem.

3 Dehinc supernis donis cum aetate crescentibus, sacerdotii gradum, superni instinctu amoris, et regali consilio, suscepit, ut videlicet caelestibus officiis decoratus, magis ac magis propinquaret suscipiendis Pontificalibus infulis. Tractabat nempe Rex praefatus illum sublimare in arcem alienjus Metropolitanae civitatis, utpote quem ubertim commendabat et generis claritas et magna scientiae diffusa peritia.

4 Sed aliter accidit, quam Rex mortalis in sua cogitatione e cavavit. Nam Rex memoratus de Regina Hildegarda tres dudum filias generat, quarum sunt nomina Rutrudis, Berta et Gista. Ex his una, videlicet Berta, avidissimo amore in clarissimum virum Angilbertum oculos iniecit, et quem in paterno amore super omnes mortales convaluisse noverat, eundem in sponsi titulum et amoris remedium totis affectibus prevenire praecipitabat. Sed quia genitoris sensibus haec per se intimare puellaris animus trepidabat, egit tamen opportune, importune, ut haec suae mentis passio patri Carolo veniret in notitiam.

f Qui quidem moleste tulit hujusmodi votum in cara prole exortum : sed veritus ne res in pejus procederet, considerans etiam Domini Angilberti ingeniam a proavis nobilitatem, detulit filiae suae voluntatem : et inito consilio cum Primoribus die statuto filiam accurate ac regaliter exornatam Domino Angilberto conjugem sociavit cunctis faventibus, qui adesse poterant. Sic Dominus Angilbertus a sacer-

dotii sanctimonio desciscens, Regis gener effectus est, et ex toto sociatus copula nuptiali, duos filios g Nitardum, et Arnidum procreavit.

Data est etiam illi maritimae Franciae magna pars in Ducatum, ut scilicet Regis gener honoris fastigio non careret.

5 Verum cum tantis honoribus functum mundus ex toto irretitum sibi vendicaret.... h ac divinae servituti quantocumque se subderet. Cujus vota Deus ex alto prospectans, haud petitioni ipsius defuit. Nam cum peracta oratione a tumultu i Sancti recedens ad loca castrorum, velociter exercitum sequeretur, facta sunt caelitus fulgura et voces et tonitrua, et tanta vis imbrium, cum grandine terrificata, ut cetervae Danorum incredibili terrore concussae solum vitae refugium quaerere : et consensu raptim ratibus a sinibus Francorum effugere summo desiderio anhelarent. Itaque victoria caelestis effloruit, ut Francorum ne capillus quidem de capite perierit, Christo Domino auxilium ferente suo futuro militi Angilberto, auxilium etiam caeleste impetrante emerito probatoque Christi milite Richario. Danorum namque plurima multitudo in una caede et saltibus praecipitatis Deo vindice necata est.

6 Tunc Angilbertus peracta gratiarum actione ad sacrum corpus B. Richarii, eventum caelestis victoriae Regi denuntiavit Carolo. At ille coconsultans et rerum novitate admodum stupefactus, nomen sanctum Domini frequenti voce benedixit. Hinc Angilbertus, memor votorum, regiam majestatem secretius alloquens, supplex exorat, ut ei facultatem largiatur, relictis seculi honoribus, Regi Christo militare, et emendationis vitae semitam arripere, quo per dignos poenitentiae fructus animae damna valisset reparare. His auditis Carolus, et ultra quam dici possit de tali voto poenitentiae letior factus, sine mora paruit, et dilectissimum virum talia postulantes hortatur quantocumque, ut quod ore voverat, jam rebus perficeret.

7 Sic nempe Angilbertus a Rege digrediens, Centulam revertitur, et contempto non posse dignitatis fastigio, primo omnium sponsum suam nobilissimam Bertam, sacro velamine consecratam, loco congruenti intra idem coenobium Centulense composuit, sacris vigiliis, et devotis jejuniis, divinisque canticis cum multo fervore assidue insistentem. Quo peracto in coetu monachorum Angilbertus solo prostermitur, et perfusus lacrymis exorat humiliter, ut sacrae conversationis habitum accipere mereretur. Et quamvis multa illi reverentia a Fratribus hujus loci enixius impenderetur, tamen regulariter dilatum legitimeque probatus, veluti Regula exposcit, monachi indumentum et vere humilitatem in monasterio Centulano summa cum devotione suscepit.

8 Jam vero nullus mortalium enarrare praevalet, quanta austeritate suum deinceps corpusculum paverit, quas cruces, quaeve tormenta sinimet persequitur ingresserit. Jam non decorem vestium, non lectuli molliem, non cibi et potus suavitatem aut satietatem, sectatus est, non somno largius indulsit : sed toto mentis animo sibimet quasi iratus praeteritos errores magis lacrymarum fontibus diluebat. Orationibus et psalmis nactus ac diei tempora praecoepans, lectionibus quoque crebris mentem reformatam ad vigorem compunctionis, ut juxta Propheta dictum sacrificium Deo quotidie offerret, spiritum contribulatum. Haec et his similia, quae referre longissimum est reverendus Hieros perseveranter exequens, et seipsum Deo viventem, peccatis mortuum, cunctisque seculi vanitatum mortificationum exhibens, meruit revocari in adoptionem filiorum, meruit ellici vas idoneum in honorem, meruit audire unctioe interiori : Dimissum est peccatum tuum. Quia adhibito

D AUCTORE BARI- ULPHO LXX MSS.

g 2 filios ex ea suscipit. Ducatu donatur :

A

i vincit Danos etc S. Richarii, fulminibus conterritos :

E mult seculum relinquere.

Rege assentiente :

uxorem consensientem in loco sancto statuit

F admittitur ipse in monachum :

In opera poenitentiae immersus

A officio stercoris, id est, jugi memoria præcedentis delicti, ficulnea hæc versa est in olivæ fructiferam, quæ jam jamque plantaretur in domo Domini.

AUCTORENARDI
180. 63. MSS
2 Reg. 12 13

a Pinius, cognomento Brevis, patre Carolo Martello an. 741 mortuo, regnum Francorum titulo Majoris-domus regit cum (a. moruano fratre - et hoc vitam monasterium ampliato, solus. Anno 780 hæc inunctus a S. Bonifacio Episcopo Moguntio, Zacharie Pontificis mandato, anno 784 a Stephano Papa, inaque charæ Pontificis mandato, anno 784 a Stephano Papa, inaque filii Carolus et Ludoanonus obiit anno 768, regno in hæc f. filii duos dicitur. — b A prima inauguratione vixit in regno Pipilius duos annos. — c A prima inauguratione vixit in regno Pipilius duos annos, a secunda minimum 16 — c Pepratus lib. 1 cap. 30 pag. 187 citat hunc locum, sed antequam vocem inagualibus — d Quatenus id verum sit, superius dictum. — e An inavit scriptura, an cordaxia, vel clausovill? — f Supradictum, suscipia lina, an cordaxia, vel clausovill? — g Hæc esse. — h Id, ut diximus, testator ipse Nithardus. — i Hæc deoat filium in exemplari, qui nisi sumis. — Inchari in impo, de quo in protogeneum.

CAPUT II.

S. Angilberti splendida ædificia. Miracula.

Symphorianus Abbas eo tempore præfatum cenobium regulari tramite gubernabat: qui a suis autessoribus traditam sibi celestis vite artem et angustam semitam virili incessu fortiter incedebat: quique vite hujus stadium castissime percurrens, pervenit ad bravium, et quiescit in pace, functus stipendiis æternæ militiæ, et redemptus coronæ præmiorum.

mortuo Symphoriano,

B Sed cum ille spiritibus exerceitis monachorum diu stare non possit in prælio sine Duce ac Tribuno gratiarum, electione rectoris denominatus ac electus est egregius vir Angilbertus, quæ ad tale officium facebat idoneum et generis dignitas et scientiæ abertus et virtutum fertilitas. Et quoniam moris erat in locis b regalibus, ut nemo præficeretur absque regio nobi, diriguntur a claustris boni testimonii, qui amplius regis utrumque renuntient, et Abbatem mortuum, et Abbatem jam electum, Carolus autem hæc audiens, scilicet Fratrum unanimiter consensus in Dominum Angilbertum, multa favore annuit tante electioni jussitque ut maturus perliceretur, quo Deo auctore bæi utilitas augmentaretur.

eligitur Abbas,

b

C Tunc pii filii magistrum ac sequacem pietatis sibi in Patrem ordinari faciunt: jamque ordinatum cum digno comitatu abutibus regis representaverunt. Excipit illum Rex alacriter et jocunde, multaque affabilitate ne liberalitate usus circa illum, magnifice hortatus est, ut in assumpto sanctitatis proposito constanti stabilitate persisteret; regni opes sumptuque consilium nonnullum illi dediturum: tantum Deo devotus militari et commissum sibi gregem palato veritatis instanter satiare. At memorabilis Angilbertus ardorem suæ mentis regis pietati feruende intimavit, quoniam scilicet monasterium S. Richarii in Pontivo restaurare, et in ampliore statum ædificiis, ornamentis, rebus quoque et moribus, Fraternaque copia interius et exterius reducere ambiebat. Ad hæc, inquit, faciendi regalem pietatem profuturam flagito, ut si quæ Deo digna ex vestro auxilio perire potero, vobis reputentur ad salutem animæ in æterno præmio. His peractis clementissimus Rex pie annuit, benigne favit, et omnia se facturum, quæ vir amantissimus postulabat, amicaliter promulgavit. Qualiter autem hæc omnia parata sint, ipsius sancti viri scriptis ad nos usque conservatis, melius ostenditur, quæ se habent in hæc modum:

Rege probante,

cumque animante,

et sumptum ad restauracionem cenobii petenti spondente.

statuti splendidius reedificare monasterium

c

12 Ego igitur Angilbertus præscriptus considerans ac diligentissima investigatione et mentis affectu pertractans, quælibet una cum consensu Fratrum meorum, et omnium fidelium sanctæ Ecclesiæ ceterorum et honorum hominum, hunc sanctum locum nulli, licet indigno, ab omnipotente Deo, et excellentissimo Domino meo Carolo Srenissimo Augusto ad gubernandum commissum, auxiliante Deo in me-

lius reedificare valuissem, secundum quod ratio permisit laborare curavimus. Quia igitur omnis plebs fidelium sanctissimam atque inseparabilem... d

13 e... nii et Columbanii: et altare S. f Hieronymi, in quo reliquie ejus et Effreni et Equitii: et altare S. g Gregorii, in quo reliquie ejus, h Eusebii et Isidori, sub eadem die, id est, Calendis Januarii, ab eisdem Episcopus consecrata sunt.

14 Ecclesia autem B. MARIE in ejusdem Nativitatis die, id est, sexto Idus Septembris, a quatuor venerabilibus Episcopis, videlicet, i Georgio, Ahsalone, k Pleone et Geofrido, honore dignissimo fuit dedicata: in qua et sacra sunt altaria tredecim, nominibus istis: Altare S. Mariæ, in quo reliquie ejus, et l SS. Felicitatis et Perpetuæ, Agathæ, Agnetis, Lucæ, Cæciliæ, Anastasie, Gertrudis et Petronillæ, Altare S. m Pauli, in quo reliquie ejus, et Barnabæ et Timothei. Altare n S. Thomæ, in quo reliquie ejus, et Ambrosii et Supplicii. Altare S. o Philippi, in quo reliquie ejus Silvestri et Leonis. Altare p S. Andrea, in quo reliquie ejus, Gregorii et Alexandri. Altare q S. Jacobi in quo reliquie ejus, Nysti et Apollinaris. Altare r B. Joannis Evangelistæ, in quo reliquie ejus, et Lini et Cleti. Altare s S. Bartholomæi, in quo reliquie ejus, Ignatii et Polycarpi. Altare t S. Simonis, in quo reliquie ejus, Cosmæ et Damiani. Altare S. u Matthei, in quo reliquie ejus, et Marei et Lucæ. Altare S. z Thadæi, in quo reliquie ejus, Nazarii et Vitalis. Altare y S. Jacobi fratris Domini, in quo reliquie ejus, Gervasii et Protasii. Altare S. - Matthei, in quo reliquie ejus, et Hilarii et Augustini.

d
c f
templum deducuntum.
g h

i
k
abulS. Mariæ,
l
et in eo altaria.

m
n
o
p
q
r
s
E
t
u
z
y
z

15 Ipsa monia, quæ vocantur, turrata mole surgentia, tribus altariis consecrata sunt, videlicet, in porta occidentali altare S. Michaelis an: in porta australi altare S. Gabrielis bb: quæ venerabilis Gilduarius Episcopus consecravit. In porta etiam septentrionali altare S. Raphaelis dedicavit religiosus Ambianorum Episcopus et Jesse pridie Nonas Septentoris. Cuncta totius monasterii altaria fuerunt triginta. Præter hoc altare sancti Salvatoris, et altare S. Richarii, et altare S. Mariæ ciboribus fabricatis et auro relinientis ornata sunt, et his tribus altariis circa lectoria mardæe parata.

a a
b b
alia item altaria:
c c
quorundam pecuniariorum ornatus:

16 dd... reparari similiter et ipsi usque ad definitum tempus. Sic ad mensam, sic ad lectos, sic ad omnia omni tempore exabant, ut inditiciens psalmodia in ecclesia Salvatoris omni tempore permaneret.

d d
assidua ibi psalmodia:

17 Jam vero perfecta structura majoris basilicæ, cum in eadem marmoreæ columnæ ad ornatum templi erigerentur, una illarum decore ac magnitudine præstans, inter manus orientium subito collapsa decidit et contrafacta est. Tum vero moror et tristitia omnes invasit, ipsum quoque venerabilem Angilbertum Fratresque cunctos, intantum, ut illa die nullum amplius opus fierent. At memorabilis Abbas notissima sibi arma corripens, cibo potuque abstinuit, et indutus cilicio tota nocte illa pervigil jaceit in oratione. Media autem nocte Angelus Domini astitit eum luce mirabili, et accedens ad columnam, digito præpalavit fræcturam ejus, moxque eam pristinae integritati ac decori restituit. Mane facto dum cémentaria redissent, non solum integrum columnam, sed etiam suæ basi impositam, rectissimeque stantem invenerunt, ac proinde laudis honorem omnipotenti Domino reddiderunt.

f

Columnam fractam

precando obdormet per Angilbertum reparari et erigi.

a Ignatius Josephus J. in Maria pag. 440 scribit Symphorianum secum Abbatem autem, fama suæ gloriæ celebrem fuisse, ac periphrasem castius laude, assumptum dedisse S. Maudegisto, sive Maudegisto, ut Regulum S. Benedicti Centulæ amplecteretur. Arthurus S. Angilberti a rebus voluisse. cum quæmet cap. 13 pag. 43 Isaacus S. Hieronimo aduersus Maudegistum, centum annis ante Symphorianum, deca ægeus 30 Mart. — b Non nominatur tamen Centulæ inter ea monasteria, quæ Regi Francorum

S. Maudegisto lus.

A corum vel militiam vel dona vel solas orationes debebant temporibus Ludovici Pri, quæ recenseantur in 2 Francie. Chesnei pag. 523. — c Hoc igitur scriptum post annum 800, quo exente Carolus est Augustus renuntiatus die Nativitatis Viri. Et tamen dubium est, quia multo ante eum monasterii instauracionem molitus sit Angilbertus eodem jure Caroli. — d Hic rursus folium deest in exemplari, quo usus sumus. Ex antea dictis y 3, aique infra dicebat colligi posse, quid in e scriptum fuerit. — e De S. Antonio egrina 17 Janu. agemus de S. Columbano 21 in verbis. — f Colitur S. Hieronymus 30 Sept. S. Ephrem 1 Feb. S. Equitius 11 Aug. Joannes Capella in Chronico S. Equitium omnia, prope S. Ephrem habet de S. Wilfrano. — g D. S. Gregorio agimus 12 Martii. — h Quam hi son Eusebius et Isidorus ex multis nominum coramem, incertum. Eorum ossa hic fuisse ait Capella. — i Hic videtur Georgius sive Gregorius esse Episcopus Ambianensis, decessor Jesse. ut inde conjicere liceat, hanc dedicationem factam ante annum 800, quo Jesse ultimus coronationis Caroli Magni. — k Hic Novembris fuit, alius Plea et Pileon dictus, ut habet Claudius Robertus. Oleon est Malbranco. — l Coluntur SS. Felicitas et Perpetua 7 Marti. Agatha 5 Feb. Agnes 21 Jan. Lucia 13 Dec. Cæcilia 22 Nov. Anastasia 25 Dec. Gertrudis 17 Martii, Petronilla 31 Martii. — m De eo agemus 30 Jan. de S. Barnaba 11 Jun. de S. Timotheo 24 Jan. equinus. — n Coluntur hi SS. Thomas 21 Dec. Ambrosius 7 Dec. Supplicius sive Sulpicius, Pius fortissus Brunensis Ep. 17 Junii. — o Sualis horum SS. Philippus 1 Maii, Silvestri 31 Dec. Leonis 1 Papæ 11 April. — p Colitur S. Andreas 30 Nov. S. Gregorius 11 Martii. S. Alexander Papa M. 3 Martii. — q S. Jacobus Major colitur 25 Julii. Nysius Ep. Remensis 1 Sept. Apollinaris idem Ep. Remen. 23 Aug. — r S. Joannes Evangelista 27 Dec. Linus 23 Sept. Cletus 6 Apr. Joannes Capella habet: de suis vestimentis, Lini et Cleti. — s S. Bartholomæus 24 Aug. Ignatius 1 Febr. Polycarpus 26 Jun. — t S. Simon 28 Oct. Cosmas et Damianus 27 Sept. — u S. Mattheus 21 Sept. Marcus 25 Apr. Lucas 18 Octob. — x S. Judas Thadæus 28 Oct. Nazarii ac Vitalis plures sunt. — y S. Jacobus Alphæi qui est Frater Domini dicitur. 1 Martii. SS. Gervasius et Probasus 19 Junii. — z S. Matthias 24 Febr. Hilarius Pictavicus. 13 Jun. Augustinus 28 Aug. — aa B. dedicatum 3 Febr. Decemb. — bb Dedicatum 8 Kal. Apr. versus porticum meridionam. Capel. — cc Si supra num. 15 lit. 1 memoratus Georgius Ambianensis fuit, hoc S. Raphaelis altare non est eodem anno consecratum. — dd Deest folium

CAPUT III.

Acta et sepulchra SS. a S. Angilberto ornata. Ejus mors, translatio, inventio, miracula.

Sane a libellum de Vita S. Richarii sermone simpliciorum digestum, evocato ad se Albino Magistro compitius atque lucidius componi et transcribi fecit, omissis illis miraculis, que Domini Confessor in diversis locis ac regionibus copiose patravit, de quibus seorsum codex magnus habebatur. Hymnos etiam tum nocturnos quam diurnos, et Antiphonas cum Responsoriis, sumpta materia de Vita ipsius, idem Albinius composuit. Tantum studium circa Dei cultum, et Sanctorum honorem, tantusque fervor inerat viro Dei Angilberto, ut quicquid dejer tum invenisset, erigeret; quicquid neglectum, excoleret; quicquid ineptum, componeret.

19 Studuit præterea idem Christi famulus Angilbertus sacrum tumulum B. Richarii magnificentius exornare auro, et lapidibus pretiosis ambire, versibus quoque metris idem mausoleum auro scriptis illustravit, in quibus et suam breviter ostendit peritiam et ejusdem Sancti præclaram sanctitatem ac virtutum compendiose disseruit, ita dicens:

Aurea celestem thesaurum contegit urna,
 Cultorem Domini nomine Richarium.
 Stemmate præcelso, quem Centula protulit ista,
 Quæque loci Pastor floruit egregius.
 Posthabito mundi, quo grandi fulsit, honore,
 Amplas divitias sprexit, amore Dei.
 Hic corpus proprium frangens certamine duro,
 Vir pius et magnus semper in orbe fuit.
 Hic vitam functis reparavit, lumina cæcis,
 Leprosisque salus hoc refovente redit.
 Plenus Apostolorum virtutibus atque loquelis,
 Coelestes tenuit semper in ore lapides.
 Huic Carolus Princeps condignum mente benigna
 Perficere templum, condidit et tumulum.
 Post b sexagenos et centum circiter annos,
 Cum Domini servus integer extat adhuc.
 Ipsius ut meritis capiat celestia regna,
 Regnumque Francorum pace quietus agat.
 20 Sancti quoque Confessoris et monachi Caydoci

sepulchrum, jam pene obrutum, et vetustate collapsum, summa devotione removit, et ornate composuit, aureisque litteris cum versibus decoravit, ita dicens:

Mole sub hac tegitur e Caydocus jure Sacerdos,
 Scotia quem genuit, Gallicæ terra tegit.
 Hic Domini Christi gaudens præcepta secutus,
 Contempsit patrias d mente beatus opes.
 Hinc sibi concrevit centeni copia fructus,
 Et metit ætherei præmia larga soli.
 Hinc Angilbertus fretus pietate magistra,
 Et tumulo carmeu condidit et tumulum.

Hæc sunt studia memorabilis Angilberti, quibus servorum Christi cineres humi quiescentes honorare contendebat; ut quorum membra pio amore amplectebatur in terris, eorum consortio potiretur in caelis.

21 Obiit vero anno Domini octingentesimo quarto decimo, Indictione e sexta, duodecimo Kalendas Martii, omni pietate et sanctitate ornatus, et sepultus est ante portam majoris ecclesie, ubi requievit viginti octo annis.

22 Hæc et alia multa antiquitatis monumenta in diversis Chronicis atque Regum Historiis de sepe dicto venerabili Patre reperiuntur, quibus nimirum ejus nobilitas sanctitasque satis admodum declaratur. Jacuit autem corpus ejus in præscripto loco annis quamplurimis, usque ad regimen f Domni Gervini Abbatis primi. Siquidem post supradictum y Kibonem quamplures præfuerunt huic cœnobio Abbates, quorum nomina ob rerum cognitionem huic opusculo annectimus. k Nithardus filius Domni Angilberti præfuit Abbas, et Comes. Ludovicus Abba i regie stirpis. Ruodulfus Abba et Comes, frater Judith Imperatricis. Helgaudus Abba et Comes. Guelfo Abba venerabilis, Carolomannus Abbas, filius Caroli Calvi ex Regina Irmentrude. k Herbertus Abbas. Hedevaldus Abbas. Girbertus Abbas. l Fulchericus Abbas. Ingulardus Abbas. m Angelramus Abbas pie memorie. Et ita Dominus Gervinus Abbas, qui venerabile corpus S. Angilberti multa investigatione quasitam, et summa diligentia inventum, in lucem protulit, et prolatum eodem in loco, quo invenerat, recondidit. Sub eadem vero hora, qua de terra sunt levate corporis ejus exuvie, tantus odor suavitatis ipsam basilicam, omnesque loci officinas respersit, ac si balsamo cunctisque aromatibus omnia replerentur: terre motus etiam magnus his in partibus eadem die factus est.

23 Iste est ergo nostræ quondam reparator et illustrator Ecclesie, qui dispersa colligere, confracta solidare, et dejecta erigere novit: qui ipsum diabolum in semetipso triumphans, victoria coramum promeruit: qui divitias largissimas caelo condidit ore et manu, dum et verbo veritatis affluentia corda incredulorum irrigavit, eosque ab iniquitate revocans, dignos et coli ha-redes fore edocuit: et ingentia auri et argenti pondera, ad cultum Ecclesie, et ad usus pauperum, larga manu, sed corde largiori, prerogans, dignum se utrobique fecit, qui reciperetur in æterna tabernaculi. Hic est Angilbertus, quem Centulensis concio post illud commune sidus, Patrem dico Richarium, speculis privilegio amoris digne complectitur. Quem suæ religionis auctoritatem, et totius pietatis renovatorem, eximique honoris provisorum, laude continus debet efferre. Quoniam titulum laudis, et originem religionis, lumenque sanctitatis, que beatissimus Pastor noster Richarius fecunde nostris in locis disseminavit; iste vir memorabilis majori rerum solamine confortavit, majori Fratrum numero accumulavit. Nemo vero sentiat, quod nos hunc, quamvis pretiosi meriti sit, beato Patri æquemus Richario: quoniam licet ille plantaverit

D ICTIONE PART-
 ULFO EX MSS.
 REPLICATA S.
 CAYDICI ORNAT.

c

d

e
 moritur 13
 Febr. 814
 transfertur
 842:

E

f

g
 scilicet sub S.
 Gervino Ab.
 seculo xi.

h

i

qui inter
 utrumque ab-
 bates?

l

m

n
 in S. Angilberti
 inventionem
 odor celestis.

F

ipse Centul
 reparator

o
 et secundarius
 Patronus

a
 S. Angilbertus
 curat vitam
 S. Richarii li-
 mari.

b
 ex hymnis de eo
 facti:

c
 ornati ejus se-
 pulchrum,

d
 addit versum in
 4 scriptis

e
 quibus miracu-
 la ejus cele-
 bra.

f
 e corporis in-
 e translatione
 30 + 160 an-
 no

AUCTORE AN-
SCHERO EX MSS.
POST S. RICHAR-
RIUM.

A plantaverit, iste rigaverit, Deus tamen per merita et orationes sanctissimi Richarii amplius incrementum dedit. Et si quid laudis, si quid gratie percipit Angilbertus, hoc totum superlativè genuit et aluit Pater Richarius: in utroque autem Spiritus sanctus.

21 Hunc itaque laude dignum mentibus fidelium commendavit Christus Dominus, cum adveniente temporis plenitudine, prout in sua aeternitate praesecerat, his diebus signis miraculorum molem, qua humo tegitur, illustrat, et thesaurum misericordiae suae in illo aperit. Dum ad ejus tumulam diversos morbos languidorum ad sanitatem reducit. Latandum est igitur nobis gaudio spirituali. Fratres carissimi, quod et talem nostri loci alumnus, imo patrum, nobis Pater misericordiarum dederit, et talia, quae per illum facere disposuit, nostris temporibus et aspectibus elementer n inseravit. Ad hoc enim haec ita fieri confidimus, ut ad lumen justitiae, et viani veritatis sollicite evigilemus, et Dei nostri nimiam caritatem oris et cordis devotione jugiter colaudemus, piisque studiis mirabilem Deum in Sanctis suis semper magnificemus, cui in Trinitate perfecta, incommutabili, individuum, est omnis honor et gloria per infinita secula seculorum, Amen.

miraculis
illustratur

ad excelandum
aliorum pietat-
tatem.

B a Deo actum supra — b De viate S. Richarii aegemus 26 April. quo colitur. — c Peetratus Chaldocum vocat. — d Idem jure. — e Ino septima iunc erat Indictio. — f In seculo 11 Abbas fuit tempore S. Leonis 9, qui creatus 12 Feb. 1049, obiit 19 April. 1054. — g Hu. 10 Abbas fuit, transiit prima vice corpus S. Angilberti, ut ante dictum. Quod hic addatur superfluum, augustinum est factam antea ejus mentionem. In his forte quae in nostro exemplari decernit. Ludoldo abbas appellatur. — h Ipse eundem lunationem Josephum post Ludovicum ponitur Nithardus, diciturque in conflictu adversus honos volens in sapite accipere, ex quo deum mortuus. — i Caroli Calvi considerans, inquit Inanitus Iosephus. — k Idem, pro hoc Heriberto duos statuit, Heriberto, qui xvii Abbas fuerit; et Robertum, qui xviii Al. Gherardum Hedevoldi successorem omisit. — l Hic culum auctori est Fulgericus — m In hoc lugerianus — n An resuravit, sine sperant?

MIRACULA S. ANGILBERTI

auctore Anschero Abb. ex MS. Centulensi.

Auxiliante Deo Salvatore nostro, relaturus opera divina ob meritum Beati nostri Angilberti ad ejus tumulum parata, dignum est a paucis perstringere, quis quantum in vita mortali fuerit: ut quicumque haec legenda susceperit, haec notitia eripidino subnixus, securus quo sequuntur peregrinat. Fuit siquidem generis nobilitate praedans, scientia artium liberalium doctissimus, ingenio acutissimus, Catholicus fidei cultor et amator tenacissimus, morum honestate et fidelitatis constantia Principibus acceptissimus, caelesti vero Regi fide ac devotione conjunctus intantum, ut nec rerum copia, nec divitiarum abundantia, nec formae elegantia, nec regum prolix nuptialis copula, seu immensa dignitatis largior potentia, cum a studio divini timoris propulsare potuerint; quin abdicatis mundanis honoribus cum suis illecebris, cruce Christi laudandum in contubernio pauperum, id est, monachorum, pauper et ipse, tota virtute acciperet, et de virtute in virtutum ubertim proficiens, Pastor ovibus Domini mereretur ordinari: ac demum post multum divini servitii sudorem, gaudium Domini sui feliciter intraret: ad ejus sepulchrum post annos migrationis ejus 6 ducentos nonaginta et septem haec a Domino gesta sunt miracula.

S. Angilbertus
magnus in se-
culo,

sanctus postea
monachus,

anno 1111
miraculis cla-
rescit

ejus ope cæcus
illuminatur,

cum sepulchri
fragore:

C 2 In villa quae vocatur Durentum, homo senex, ad ineunte aetate caecus, oculis admonitus ut iret ad sepulchrum Abbatum Angilberti, sanaturus, ivit: ubi precibus et votis fuis sepulchrum nimio erapit resonare cepit, et tum terrifico fragore concuti, ut nullus aulterit accedere, vel propius stare. Sed caecus, qui promissum lumen expectabat, non territus fragore, donec die Dominica r decimo Kalendas Martii lumen oculorum accepit. Hoc fuit initium miraculorum hoc tempore paratorum.

3 Galterius de eadem villa Durcato, pedes et tibias retrorsum natibus retortas et adherentes habebat: ad sepulchrum S. Angilberti delatus sanatur. Alius mente captus, et furibundus, etiam sanatur. d Alius caelesti invendo in utroque pede ardens, sanatur. Quaedam mulier de pago Vimacensi, e intolerabili amentia tenebatur: ad tumulum Sancti perducta, sanata est. Alia puella Corbeia nata, uno brachio feriae privata, sanata est.

4 Haec et talia dum fierent quidam ex familia monasterii, tumulo Sancti adhaerens propius, et f lascivis verbis insistens, mox divinitus a loco repulsus est, et ad pedes duodecim remotus est. g Belvacensis mulier brachiorum et manuum contractione damnata, ibidem recepit sanitatem. Alia mulier h ex Donno Medardo castello visum recuperavit. Homo territorii Novionensis caecus, etiam juvenis de castello Regia Ambianensis territorii caecus, sanati sunt.

5 h Clericus miracula Sancti non credens, et intra se maleficis imputans, subito in terram corruit, et eripit frangere, spumare, manus et pedes in terram collidere, tum precibus Sancti sanatus. l In pago Pontivo homo ex villa Dominicaeurtis, manu contracta et contrita, invocato S. Angilberto repente sanatus. Alia, puella m caeca lumen oculorum adepti est. n Puer natus duodecim annis natus, locutioni plene redditus. o Quidam de Alciaco, pestifero morbo agitato, sanatus est. Ime mulieres a latronibus ligatae, invocato S. Angilberto solute p et liberatae sunt. q Homo contractis membris, sanatus est. Puella oculo orbata, sanata est. Mulier r caeca ab annis septem, visum recuperavit.

6 Homo de Ranivilla, a militibus captus et catenatus, ter et amplius a vineulis solutus, deinde liberatus invocato S. Angilberto. f Mulier de villa Centumputei, habens unicum filium a praedonibus captum; a vineulis solutus liberatus est. Ex pago Raguieris-clausa, puer a nativitate pede et poplite contractus, sanatus est. Mulier de civitate Nammetensi Britanniae, utraque manu contracta, invocato S. Angilberto sanatur. Alia mulier caeca sanatur. Alia mulier viginti annorum caeca sanata.

7 Puella de villa Hornodium, manu arida sanata est. Alia puella de villa Condatus hydropica, sanata. t Alia mulier contractione manus et dexteri lateris debilitate sanata. Alia mulier caeca visum recuperavit: erat de villa Alteiola. Quaedam juvenicula surda, auditum restituit: erat de v Britulio. Puer de S. Fusciano membris contractus, sanatus est. Mulier in confinio r Pinchiniae castri degens, debilis ab umbilico usque ad calcaneum, sanatur. Vir senex ex Compendi oppido, diuturna caecitate oppressus, cum ex monte qui est prope Buxudem B. Angilbertum invocasset, sanatus est. Quaedam mulier ex Clavomonte detulit filium, contractum a renibus ad talum, ad praesidium S. Angilberti, qui sanatus est.

8 y Godefridus Ambianorum Episcopus, ab Anschero Abbate invitatus, ut opera deitatis eorum positus videret, decrevit trima dierum jejunium cum orationibus, ut Deus lucidius demonstraret, quantum ratio circa haec miracula deberet observari. Secunda die apparuit noctu lux magna eo loco incubans, ubi S. Angilbertus requiescit.

9 Cum Centula quondam nobilis tam Sanctorum religione, quam temporalium commodorum fecunditate redundans, totius provinciae Pontivae patrum refugium, et materiam consolatio prompta et hilaris, et omnium tam suorum quam externorum jura servans, antiqua et principum suorum institutione, solennes mundanas die semper Sabhatorum exercebat, quidam latrones volerunt spoliare quemdam, nomine Gualo: non potuerunt nec illum ligare,

D item contrac-
tus,
d
e
ancens, languida, sacro igne laborans
petilians puntus:
f
g
h sanata contracta, 3 caec.
i
k non credens puntus, sanatur:
l alius contractus:
m
n
o
p
q
r
s multi sanati
t item abi:
u
x
F streda, contracta 2.
caecus:
y
sepulchrum castris luce perfusum.
tres a latronibus liberati

A re, vel tenere : item non potuerunt aperire, nec levare sacellum pleonm lanæ, quem quædam mulier portabat, idque per invocationem S. Angilberti. Quidam adolescens ex Drusiaco, a latronibus deprehensus et in villa Bertonicurte ferreis vinculis et compedibus strictus, invocato S. Angilberto liberatus est et solutus.

10 De castello nomine Domnus-Medardus, mulier a duodecim annis languens, valde debilis, ad tumulam Sancti servata est. Puer mutus, lingua diserta loquitur. Vir brachium aridum habens per decem annos, sanatus est. Vir a carcere liberatus, Mulier ex urbe Bellovacensi sanatur ægritudine. Surdus sanatur. Quidam tota medietate corporis aridus, sanatur. Duo juvenes a carcere liberati. Alius, in Centula custodiæ manus evasit, catenam abstraxit, et ad S. Angilberti tumulum convolvavit, nullo potente eum impedire aut retardare. Homo toto corpore turgidus, sanatur. Puer tredecim annis natus mutus, loqueliam adeptus est. Homo de villa Trossion-curtis, a vinculis solutus est. Alius eandem gratiam adeptus est, mirum in modum. Apud villam Hangest quidam juvenis a carcere solutus est. A febribus multi sanati sunt in Francia, Flandria, Normannia, Aquitania, et aliis locis. Puella de villa, Condatus vocata, unius manus contractu sanata est. Duæ mulieres de oppido Compendii, simili morbo sanate.

agri et contracti sanati.

7 captivi liberati.

B

a *Itm patet, non eundem fuisse scriptorem Miraculorum et Vila, M'rosorum, ut supra diximus, traditur fuisse Ancherus Abbas. Ex eodem MS. cu dnmus. — b Obiit S. Angilbertus, ut dicitur, anno 814. Si ad 814 addantur 292, pamt 1111. — De his miraculis in memorie Chronis Joannes de Capella. Tempore Ancheri facta sunt illudis miracula in hac ecclesia ad sepulchra SS. Richardi et Angilberti defunctorum jam erat 297 anni. — Hic et obit acti anni 1110, quo littera Dominicus erat B. Mitus Chronica habet die Dominica primi Kalendas Moii. Et dicit, hant eo anno Kalende Marti, uti et 20 Februarii, sive 10 Kal. Martii, in Bononiam. — I Mem Chronicon. Unus scutifer habens pedes porcos et combustos, recepit sanitatem — e Explan Chronicon. Inuana habens phrenesim, na quod illi ligabant manus, ne erudicaret oculos, nasum, aures; immedie voluit conlitteri, et recipere corpus Domini. Quo facto quævit, et facta est sana. — f MS Chronicon verba derisoriam prohibi — g In MS Chronicon ad lit. Quilam alius nun in statu gratie accessit contra columnas sustinentes corpora sancta, immedie deportatus est extra ecclesiam, nesciens per quem aut quomodo. — h Capella. ex villa Domini Medardi, Gallice Dompiant. Mulbranus Dominatum vocat. — I Idem Chronicon. — k Da id narrat in Chronia Joannis Capella. Quatuor Clerici Juvenes de Normannia peregrinantes, unus illorum inquirebat de miraculis super iter, et non credebat, sed subdebat subito possessus est a diabolo. Alii tres devote et violenta cum addiderunt: et liberatus est, et declaravit hoc fuisse punitio Divina. Mulbranus quitur illos Clericos Centula venisse, ait, ut de miraculis S. Angilberti inquireret, et existens capere nonis credulos Pontificatus irridens, videtur quæ fama diti erant: sed unum maleficus in tribuit, idemque vox a dyabolo arreptum, sed alius S. Angilbertum inquantibus liberatum. — l Quidam hoc miraculum et pro arista narrant Joannes Capella in Chronico MS. Unus carpentarius de Vineto stans super altissimam arborem cum sua securi cadendo dorsum reclamavit S. Richardum et S. Angilbertum, et venit super terram illius. — m In illi idem Capella de Normannia de villa Longepul. Mulbranus Longoculum unam carulam cepit loqui — o MS. Quilam nonnatus Dominus, de villa S. Silvii, que nunc dicitur Auxy-les, molis juxta Hesdunam etc. De S. Silvino et Alcan o ymus 17 Feb. — p Capella in lib. I, mane ligatas, de nocte solutas. Mulbranus habet unam Cenoniam fuisse, apud Mortem, unum ad epus tumulum delatus. — q In Chronico MS Capella duo sequenti ita explentur. Quidam de castello Mortemie erat impotens, fuit sanus Quidam ancilla de illa fuit casu fortuito monocula, et ex vera ferrea perdidit oculum, requirendo Sanctos fuit videns sicut prius — r Eunt hui de Normannia, ut habet Chronicon — s Idem MS. Quidam alter de villa Campois Belvacensis diocesis juxta Somercul, cujus mater erat vidua, fuit captus et fame et siti peribat ligatus in carceribus, precibus sue matris orationem fundens in hac ecclesia, in regressu invenit eum in domo propria. — t MS. Chron. hic de des ribit. Godefridus Ambianensis Episcopus nutrebat unam pauperissimam mulierem contractam de latere dextro et habebat manum eversam fuit sana. — u Capella de Britio, Belvacensis diocesis. — x In margine notatum, esse id quod Galth. e Penquigny dicitur. — y Hic est, cujus Not 4 facta mentio, obiit 8. Novemb, obiit anno 1118.*

Quidam, alio cadens servatus.

C

SCRIPTUM S. ANGILBERTI

De ædificiis, reliquiis, vasis etc. cœnobii Centulensis.

Noverit iusuper lectoris diligentia, a nos plurima Februarii T. III.

obmisisse, quæ in vita sua operatus est de ornatu istius ecclesiæ vir memorandus Angilbertus, quæ etiam de delectantur oblivione, præsentis opusculo fecimus annotari. Nam altare B. Archangeli Gabrielis, quod est situm in porta meridiana, octavo Kalendas Aprilis in Annuntiatione S. Mariæ; Michaelis vero, quod est in porta Occidentali, tertio Kalendas Octobris, ab b Hildiuvardo venerabili Episcopo, prædicti viri industria, optime sunt consecrata. Raphaelis autem altare, quod est in porta Septemtrionali, pridie Nonas Septembris in honore ipsorum Archangelorum omniumque virtutum celestium, a Jesse religioso Episcopo est consecratum. Reliqua vero mœnia ipsius monasterii, eodem Domino cooperante, quæ hactenus conspiciuntur constructa sicut cernuntur, omnia a fundamentis studuit cum turribus et capellis reformare, et ut habitatores illius in eo Missarum solennia frequentare et omnipotenti Deo delectarentur deservire, ipso adjuvante, muro curavit firmiter undique ambiri.

D ex MSS. Mœnia a S. Angilberto str. in tu,

cum sacellis et turribus:

C

12 c Dum enim præscriptas ecclesias prudenti consilio in honore Domini nostri Jesu Christi, suæque gloriosæ Genitricis et omnium Sanctorum ejus, sicut supra scriptum est, fundatas perspiceremus, magno desiderio, nimioque amoris ardore sumus accessi, ut secundum possibilitatem nostram, eodem Domino miserante, partem reliquiarum illorum Sanctorum ad ornandas easdem sanctas Dei ecclesias adipisci mereremur. Quapropter totis visceribus, totaque mentis intentione contendimus, qualiter per auxilium omnipotentis Dei, et adjutorium gloriosi Domini mei Magni Imperatoris, de diversis partibus totius Christianitatis, quantas et quales, vel unde allatas, recondere in hoc sancto loco valuissimus, prout in consequentibus patet. Id est, in primis de sancta Romana Ecclesia, largiente bonæ memoriæ Adriano summo Pontifice, et post eum venerabili Leone Papa Romano: de Constantinopoli vel Hierosolymis per Legatos illic a Domino meo directos, ad nos usque delatas. Deinde de Italia, Germania, Aquitania, Burgundia atque Gallia, a sanctissimis Patribus, Patriarchis videlicet, Archiepiscopis, nec non Episcopis atque Abbatibus, nobis directas. Seu etiam de sacro palatio, quæ per tempora ab anterioribus Regibus, et postea a jam dicto Domino meo maxime sunt congregatæ, per ejus eleemosynam de omnibus partem habere, atque in hoc sancto loco condigne recondere meruimus.

Reliquias conquirit B

per Carolum Magnum

undecumque:

13 Sed de his, de quibus certi sumus, et a prædictis sanctissimis viris breviter accepimus; omnium illarum nominum in hoc opusculo inserere non negleximus, quatenus et a nobis et a cunctis successoribus nostris, qui per tempora in hunc sanctum locum successuri erunt, et hoc nosse voluerint, magis domini Domini nostri Jesu Christi, per quem nobis, licet indignis, hæc et cetera bona largiti sunt, per omnia et in omnibus semper glorificetur, qui est benedictus in secula. De ceteris vero reliquiis, de quibus nobis incerta sunt nomina, ab eisdem sanctis Patribus receptis, minime scripsimus. Ceterarum autem, sicut decrevimus, nomina isto ordine notare curavimus. Primum reliquias Domini et Salvatoris nostri, et ejus gloriosæ Genitricis, et sanctorum Apostolorum, et ceterorum Martyrum, postea Confessorum, necnon autem sanctorum Virginum, atque continentium subsequenti sumus.

l et eorum de curia catalogum.

14 De Reliquiis Domini nostri Jesu Christi.

De ligno Crucis Domini. De veste ejus. De sandaliis ejus. De præsepe ejus. De spongia ejus. De Jordane, ubi baptizatus est. De petra ubi sedit, gaudio 3000 hominum pavit. De pane illo, unde distribuit discipulis. De templo Domini. De mensa ejus. De camela

Reliquias Christi,

EX MSS.

A candelæ, quæ in Nativitate ejus accensa est. De monte Oliveti, ubi oravit. De monte ubi transfiguratus est. De columna ubi flagellatus est. De ligamentibus unde ligatus fuit. De petra, unde cruce ascendit. De sepulchro Domini. De clavis, unde crucifixus est. De loco Calvarie. De buccella, ubi flet et acetum mixtum fuit. De petra, super quam sanguis de latere ejus stillavit. De lapide revoluta ab ostio monumenti. De reliquiis Innocentium, qui pro eo passi sunt. De monte Horeb. De lignis trium tabernaculorum.

ad D. V.

Reliquiæ Virginis Mariæ.

De lacte S. MARIE. De capillis ejus. De pallio ejus. De veste ejus.

45 Reliquiæ Apostolorum et Martyrum.

Apostolorum,

De barba S. Petri Apostoli. De sandaliis ejus. De casula, de mensa ejus. De mensa S. Pauli Apostoli. De orario ejus. De cippo, in quo missus fuit. De cruce S. Andreæ Apostoli. De manna S. Joannis Evangelistæ. De reliquiis e Apostolorum Jacobi, Philippi, Thomæ, Bartholomæi, Matthæi, Simonis, Thaddæi, et Matthiæ, Barnabæ et Timothei. De ossibus / Zachariæ Patriæ Joannis Baptistæ. Reliquiæ B. g. Simeonis, qui Dominum in ulnas suscepit. De capillis

e

f

g

B S. Joannis Baptistæ, De sanguine et de veste ejus. De costis S. Stephani. De lapide, unde lapidatus est. De craticula S. Laurentii. Dignitas S. Apollinaris.

h

et Martyrum.

De sponsia h S. Symphoriani. Reliquiæ Martyrum, S. Pancratii, Vigilii, Simeonis, Martirii, Paulilli, SS. Geminorum, Fabiani, Valerii, Licinii, Pergentini, Cosmo, Damiani, Anastasii, Georgii, Alexandri, Cassiani, Magni, Vitalis, Nazarii, Nahoris, Celsi, Gervasii, Protasii, Innocentii, Laurentii, Tiburtii, Valeriani, Lini, Cleti, Clementis, Hippolyti, Christophori, Felicis, Mauricii, Candidi, Exuperii, Victoris, Innocentii, Benigni, Sebastiani, Irenæi, Rustici, Meutherii, Cornelii, Leodegarii, Firmi, Xisti, Saturnini, Quintini, Valentini, Marcelli, Luciani, Crispini, Crispiniani. De ossibus quadraginta Martyrum, nec non de sanguine aliorum multorum.

Reliquiæ Confessorum.

i Confessorum

i SS. Hilarii, Martini, Germani, Lupi, Andoani, Eligii, Amandi, Aventini, Sulpitii, Remigii, Maurilioni, Albini, Servatii, Hieronymi, Equiti, Eufrem, Gregorii, Augustini, Silvestri, Leonis, Felicis, Isidori, Donati, Benedicti, Columbani, Antonii, Isac, Vincentii, Paulini, Fortunati, Simpliciani, Gualterii, Vedasti. Huc usque de ceteris Sanctorum reliquiis, de quibus a sanctis Patribus, qui eas nobis largiti sunt, nomina certa recepimus, separatim Martyres vel Confessores descripsimus. Deinceps autem distincte aliorum Sanctorum nomina, sive Martyrum, vel Confessorum, quia non invenimus, minime scripsimus. Reliquiæ ex corporibus Sanctorum, quæ dedit

C

altorum SS.

k l

m

h Paulinus Papa : S. Meginbosoi, l Præci, Eugonii, Fronti, Fidelis, Simpliciani Fuxidi, Gishonii, Sperati, Roberti, Galomeri, m Osgualdi.

46 Reliquiæ Virginum :

Virginum.

Sanctæ Felicitatis, Agathæ, Perpetuæ, Eugeniæ, Teclæ, Cecilie, Petronillæ, Euphemiæ, Faustæ, Eustasiæ, Aldegundis, Columbe, Felicie, atque Scholasticæ.

17 His itaque, sicut paulo superius scriptum est, honorifice decenterque reconditis, in nomine sanctæ Trinitatis cum multa diligentia præparavimus capsam majorem, auro et gemmis ornatum, in qua posuimus partem supra scriptarum reliquiarum, quam cum ipsis ob venerationem illorum Sanctorum, quorum reliquiis in ea recondi videbantur, sultus cryptæ sancti Salvatoris ponere studuimus. Nam cete-

omnes in pretiosis capsas repositæ.

rorum Sanctorum reliquias, quæ supra leguntur D conscriptæ, per alias tredecim capsas minores, auro argentoque vel gemmis pretiosis honestissime paratas, quas a sæpeditis venerabilibus Patribus cum eisdem reliquiis, donante Domino, adipisci meruimus, dividere, atque super trabem, quam in arcu coram altare B. Richarii statuimus, ponere curavimus : qualiter in omnibus locis, sicut dignum est, laus Dei et veneratio omnium Sanctorum ejus in hoc sancto loco semper adoretur, colatur, atque veneretur.

18 His et aliis, quæ, prout donante Domino valuius, eleganter dispositis, atque ex diversis præscriptis reliquiis supradictorum Sanctorum ornatis ecclesiis, diligenti mentis affectu tractare copimus, qualiter, Domino donante, ad hoc pervenire valuissemus, ut sicut in ædificiis marmoreis, et in ceteris ornamentis, oculis honeste clarescunt humanis ; ita etiam in Dei laudibus, in doctrinis diversis, et canticis spiritualibus, Christo omnipotenti placere valuerimus. Quapropter o trecentos monachos, in hoc sancto loco regulariter victuros, auxiliante Deo constituimus, optantes et ordinantes, si non plus, istius numeri congregatio in perpetuum habeatur. Centum etiam p pueros scholis erudiendos sub eodem habitu et victu statuimus, qui Fratribus per tres choros divisus in auxilium psallendi et canendi intersint : ita ut chorus sancti Salvatoris centenos monachos cum quatuor et triginta pueris jugiter habeat : Chorus S. Richarii centenos monachos, tres et triginta pueros habeat. Chorus psallens ante sanctam Passionem, centenos monachos, triginta tribus adjunctis pueris similiter habeat. Ea autem ratione ipsi tres chori in divinis laudibus personabunt, ut omnes horas Canonicas in commune simul decantent omnes. Quibus decenter expletis unuscujusque chori pars tertia ecclesiam exeat, et corporeis necessitatibus, vel aliis militatibus ad tempus inserviat : certo temporis spatio interveniente, ad divine laudis munia celebranda denovo redeunt. In unoquoque etiam choro il jugiter observetur, ut Sacerdotum ac Levitarum reliquorum sacrorum ordinum æqualis numerus teneatur. Cantorum nihilominus et Lectorum æquali mensura divisio ordinetur, qualiter chorus a choro invicem non gravetur. Quinimo omnes unanimes sacrificium laudis Domino omnipotenti, pro salute gloriosi Domini mei Augusti Caroli, proque regni ejus stabilitate continua devotione jugiter exhibeant.

300 monachi Centule

o

100 pueri: E

ordo psalmodia

F

supplicatio ad varia templa monasterii

19 Matutinali enim seu vespertino officio consummato, mox omnes chori se ordinabiliter ante sanctam Passionem congregent, decem tantum psalmis unicuique choro remanentibus : et sic per portam S. Gabrielis, ac per sallam Domini Abbatis ambulando, per occidentalem claustrum regionem cantando veniant ad S. Mariam. Ubi oratione pro temporis ratione deposita, remeando veniant ad S. Benedictum in Orientali parte claustrum situm. Inde per gradus arcuum intrent ad S. Mauricium : sicque intrantes S. Richarii basilicam, restituuntur suis choris.

20 Illud etiam observari præcipua devotione mandamus, ut nulla dies prætereat absque sacrarum Missarum decantatione : videlicet, ut, si non plus, vel triginta a Fratribus diversorum chororum per diversa altaria Missæ quotidie agantur, exceptis de conventu illis duabus quæ mane et meridie sollemnissimo celebrantur in quibus quotidie memoria sanctissimi Papæ Adriani, et gloriosi Domini mei Augusti Caroli, conjugis et prolis ejus, teneatur. Qualiter juxta verbum Apostoli, pro Regibus et omnibus qui in sublimitate sunt constituti, Salvatori nostro Deo obsecrationum vel orationum gratias jugiter persolvamus.

Missæ quotidie minimum 30.

2 solennes :

A 21 Cumque præscriptorum Sanctorum venerationi altaria ordinata, atque de eorum reliquiis venerabiliter, ut supra legitur, a nostra parvitate essent ornata; diligenti cura tractare cœpinus, qualiter ea ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi, ob venerationem Sanctorum omnium, in quorum honore sunt consecrata, de donis Dei et largitate magni Domini mei Caroli, ejusque nobilissimæ prolis, vel reliquorum bonorum hominum liberorum, mihi ab illis collatis, opere fabrili in auro, argento et gemmis ornare etiam, et, ubi loca convenientia existerent, desuper q ciboria ponere potuissemus, sicut prout eodem Domino cooperante valuimus, facere studuimus. Id sunt, in ecclesia sancti Salvatoris, et S. Richarii altaria fabricata undecim, et ciboria duo, r lectoria auro, argento et marmoribus parata duo. In ecclesia sanctæ Dei Genitricis MARLE et sanctorum Apostolorum altaria fabricata tredecim, ciborium unum, et lectorium optime paratum unum. In ecclesia S. Benedicti altaria parata tria. In ecclesiis vero sanctorum Angelorum Gabrielis, Michaelis, et Raphaelis altaria tria, quæ sunt simul altaria triginta, ciboria et lectoria tria.

B 22 Nam de aliis vasis et supellectilibus, habentur Cruces auro, argentoque paratæ septemdecim, coronæ aureæ duæ, lampades argenteæ sex, cuprinæ auro argenteoque decoratæ duodecim, poma aurea tria, calices aurei magni cum patenis duo: item calix unus aureus magnus cum imaginibus, simul cum patena sua: alii calices argentei duodecim, cum suis patenis, s Offertoria argentea decem. Ad caput S. Richarii tabula auro et argento parata una, ostia majora auro et argento parata duo, alia minora duo: alia ostiola similiter parata duo, baltheus aureus unus: atramentarium optimum argenteum auro paratum unum, cultellus auro et margaritis paratus unus: codex eburneus auro, argento et gemmis optime paratus unus: t concha auro parata una: incensaria argentea auro parata quatuor: u hanappi argentei superaurati tredecim: concha argentea major cum imaginibus argenteis una: horularis argenteus unus, ureci argentei cum aquamanilibus suis duo: Cama argentea una, eburnea una. Situle argenteæ duæ, sinones argentei duo, clavis aurea una, schila argentea una, coronæ argenteæ cum luminibus tredecim, columnæ eorum altari S. Richarii auro et argento paratæ sex: trabes minores cum arcibus suis argento paratæ tres: cochlearia auro parata tria, l cloccæ optima quindecim cum eorum circulis quindecim: y schilla tres: imagines æneæ sex, eburnea una: candelabra auro parata duo, ostia auro parata septem.

C 23 Insuper donavimus ibi pallia optima septuaginta et octo, cappas ducentas, dalmaticas sericas viginti quatuor, albas Romanas cum amictis suis auro paratas sex, albas lineas ducentas sexaginta, stolas auro paratas quinque, z fanones de pallio auro paratos decem, aa cussinos de pallio quinque, saga de pallio quinque, casule de pallio triginta, de purpura dorein, de storice sex, de pisce una, de platia quindecim, de candidato quinque. Evangelium auro scriptum, cum tabulis argenteis auro et lapidibus pretiosis mirifica paratum unum. Aliud Evangelium plenarium unum: de aliis libris volumina ducenta. Insuper etiam plurima ornamenta in fabricatoris et in diversis utilitatibus, in plumbo, vitro, marmore, seu cetera instrumenta, quæ longum fuit numerare, prolixius scribere: quæ tamen tunc temporis appreciata sunt, a fidelibus Dei et S. Richarii, qui nobiscum Dei servitio laborantes extiterant, hæc omnia valere potuisse libras quindecim millia, vel eo amplius.

a Videtur hinc figuræ, ab eodem scripti hæc esse vel d. mala, a quo et vita — b Cameraensis Episcopus hic fuit. — c Hæc ex

autographo S. Angilberti transcripta videntur. El quod ait supra scriptum, ad cap. 2 num. 12 forsan respicit. — d Scripta, aut synographa, vel schedula, ac brevia de reliquiis testimonia intelliguntur: sive, ut habet Capella, instrumenta, Chartæ, documenta et approbationes fide dignæ. — e Festa Apostolorum, quorum reliquie hic recensentur, indicantur ad cap. 9. V. l. ut vulgo nota sunt. — f Colitur S. Zacharias 5 Novembr. — g S. Simeon 8 Octobr. — h Sequentes his diebus coluntur: Symplorianus Augustodunensis Martyr 22 Aug. Capella addit. Et de vestimentis ejus matris De ossibus Sanctorum sequuntur Pancratii etc. Pancratius 12 Maii. S. Vigilus Ep. 9. 26 Jan. Sisinnius, Martyrius, Alexander 20 Maii. Pamphilus, 1 Junii, et alius diebus alii eiusdem nominis Terrential 17 Jan. Fabianus 20 Jan. Valerius 14 Jun. Licinius 7 Aug. Pergentinus 3 Jun. Cosmas et Damianus 27 sept. Anastasii plures varis diebus, Georgius 23 Apr. Cassianus 13 Aug. Magnus 19 Aug. quamquam sunt et alii ejus nominis. Vitalis 28 Apr. Nazarius et Celus 28 Jul. Gervasius et Protasius 19 Jun. Laurentius 10 Aug. Tiburtius et Valerianus 14 Apr. Linus 23 Sept. Cletus 26 Apr. Clemens 23 Nov. Hippolytus 13 Aug. Christophorus 25 Jul. Felix 30 Aug. Mauricius, Candidus, Exuperius Victor Innocentius, 22 Sept. Benignus 13 Febr. ultus 1 Nov. Sebastianus 20 Jan. Dionysius, Rusticus, Eleutherius 9 Oct. Cornelius 16 Sept. Leodegarius 2 Oct. Firminus 23 Sept. Nystus Ep. Remen M. 1 Sep. Simus I Papa M. 6 April. 116 Aug. Saturninus 29 Nov. Quintinus 31 Oct. Valentinus 14 Febr. Marcellus 16 Jan. Lucianus 8 Jan. Crispinus et Crispinianus 25 Oct. xi Martyres antiochia 9. nunc 10 Martii — i Horum isti sunt natales: Hilari 13 Jan. Martini 11 Nov. Germani Aquisgranoloren. 31 Jul. Lupi 29 Jul. Audocni 24 Aug. Eghii 1 Dec. Amandi 6 Febr. Aventini 4 Febr. Sulpicii 17 Jan. Remigii 1 Oct. vel 13 Junii. Maurilianus, s. Mar. Magarii. 13 Nov. Albini 1 Martii, Servatii 13 Martii, Hieronymi 30 Sept. Equitii 11 Aug. Eufremi 1 Febr. Gregorii 12 Martii, Augustini 28 Aug. Silvestri 31 Dec. Leonis II Apr. Felicii 28 Febr. Isidori 15 Jan. Donati 19 Aug. Benedicti 21 Martii, Columbani 21 Nov. Anthoni 17 Jan. Isaac 19 Aug. Vincentii 22 Janu. Paulini 22 Janu. Fortunati 1 Junii, Simpliciani 22 Aug. Gualterici. Walarici 1 Apr. Vedasti 6 Febr. — k Arbitor hunc esse S. Paulinum Patriarcham Aquileensem. S. Angilberti æqualem, et famularem. — l Hæc Præcox fortissimus ex Præcis ipi 1 Sept. cohentur. Eugenius vero 15 Nov. Frontus 1 Oct. Fidelis 23 Apr. Simplicianus 22 Aug. Gisleanus foris Gisleanus, 9 Oct. Speratus M 17 Jul. — m Hæc for an est 3. Osvaldus Rex. — n Coluntur hæc sanctæ Virgines, Felicitas 5 Junii, Agatha 5 Febr. Perpetua 4 Aug. Eugenia 25 Dec. Thecla 23 Sept. Cecilia 22 Nov. Petronilla 31 Maii, Euphemia 16 Sept. Fausta 4 Jan. Eustasia — Aldegundis 30 Jun. Columba 31 Dec. Felicia 13 Jun. Scholastica 10 Febr. — o Capella habet, trecentos Presbyteros — p Item, centum alios videlicet Diaconos, Sudriaconos, Lectores, Acolythos, et alios in scholis etc. — q Ciborium hæc tegunt, altari ad orarium superpositum, esse videtur — r Lectorium, pulpitum est aut pluteus, super quo legitur Scriptura aut Patrum homilia: vel locus ipse, in quo ea legitur: pro quo nihil analogium ponitur. Vide Vossium de rebus glossomatibus hb. 3 cap. 19 — s An id pulpitum est, ut aqua excipiantur qua in Missa Sacerdos manus lavit? an lance aliqua, cui donaria auri, argenteive, aut eria, in ea sacri parte que dicitur Offertorium, imponantur: aut que ejusmodi ante Sacerdotum reliquias offeruntur? — t Quæ nimirum illud continet. — u Id est, scyphi, aut crateres. — x Clocca, vel cloccum, nui clocca, campanium significat. — y Schilla, vel schella, tintinnabulum est Teutonibus, quorum lingua utantur tum Tintinnabulis, et Belfor percipie. — z Quod Fono significet, eruditæ capiteat Vossius hb. 2 cap. 7 pag. 201. — aa Cussio hæc est pulvinar, a Teutonico Kussen, unde et nunc Gallicum Coussin.

SCRIPTUM a HENRICI ABB.

de provenibus monasterii S. Richarii ex ipso oppido Centula.

In ipsa Centula habentur mansiones hominum secularium duo millia quingenta: unaquaque persolvit denarios duodecim, pullos quatuor, ova triginta. Servitium Domini Abbatis et Fratrum semper debent, ubicunque necesse fuerit. Molendina quatuor: unde redditur b annuæ permixtæ sexcenti medii, porcæ octo, vaccæ duodecim. De mercato per hebdomadam xl solidos. De connatu per hebdomadam viginti solidos. Sunt ibi elibana tredecim, quæ reddunt unumquodque per annum decem solidos, et panes trecentos, e flatones in Litanis unumquodque triginta. Cura animarum in porticu S. Michaelis deservit eleemosynis Fratrum, valens per annum quingentes solidos. Sepultura pauperum et advenarum in nova-villa in S. Albino reddit per annum centum solidos, ad portam Nobilium, ad faciendam inde eleemosynam. Eleemosyna Abbatis per unumquemque diem quinque solidi: pauperes quotidiani trecenti, vidus: centum quinquaginta: Clerici sexaginta. Mansorum unusquisque per annum solvit sextarium unum frumenti, similiter avenæ unum, et fabæ unum. De matrimonis per annum viginti libras. Judicium forensium sexaginta octo libras per annum. Item ibidem vicus negotiantium omni anno pallium unum valens centum solidos. Vicus fabrorum cuncta persolvit

D ex uss.
E
F provenitus qui ab oppidano monasterio solvitur.
b
c

varia opera ab eo facta,
g
altaria etc.
vasa sacra ab eo curata, pretiosa et plurima:
s
t
u
z
y
C
etia sacra,
z
aa
abri.
clia.

A solvit ferramenta : valet per annum libras tres. Vicus scutiariorum omnia voluminum indumenta tribuit, conficit, consuit : valet triginta solidos. Vicus sellariorum cunctas Abbati et Fratribus ibi degentibus obsoniat sellas. Vicus pistorum centum panes per hebdomadam. Vicus seruitium per omnia liber est. Vicus sutorum cuncta famulorum et cocorum calceamenta tribuit. Vicus lanistarum, omni anno quindecim sextarios saguinis persolvit. Vicus fulonum cuncta Fratribus filtra administrat. Vicus pellificum cunctas Fratribus pelles conficit et consuit. Vicus vinitorum, sexdecim sextarios vini, unumque olei persolvit per hebdomadam. Vicus casponum unaquaque die triginta sextarios cervisie. Vicus militum centum et decem, unusquisque semper equum, scutum, gladium, lanceam, ceteraque arma

exhibet. Capella Nobilium solvit omni anno libras D duodecim thuris, et thymiamatis. Capellæ populi vulgaris quatuor, unaquæque solvit centum libras ceræ, incensi tres. Oblatio ad sepulchrum S. Ricbarii valet omni hebdomada marcas ducentas, aut trecentas libras, præter alia douaria. *d*

a Supra diximus, Henricum fuisse S. Angilberti successorem. It, ut Capella scribit, fuit coactus a Ludouico Pio Rege, describere villas, possessiones, et numerum subditorum hujus Ecclesie, et hoc anno Domini MCCXXI. Erat hoc scriptum obique novo titulo reliquis adiunctum. — b Capella, cxx modia bladi — c Placens ænus, vulgo Gallis Dan. vel Saon; Teutonibus ulacyen. An forte Flones hic legendum? Capella habet flannos seu tartas. Sequentiæ plerique omittit, aliqua contrahit, Capella. — d subiectis hic Capella oppida et vicus et villas, quæ ad Ecclesiam Centulensem jure advocatilis pertinebant, cxx quæ omnia ait eundem Henricum Abbatem descripsisse. Eadem Gallice describit Iguatius Josephus.

DE S. THEOTONIO PRESBYTERO, PRIOR. MON. S. CRUCIS CANON. REG. CONIMBRICÆ IN LUSITAN.

O. B.

Commentarius prævius.

§1. Prioratus sanctæ Crucis. Veneratio sacra S. Theotonii. Acta ejus conscripta.

Conimbricæ Lusitanorum urbs ab antiquis memoria scriptoribus, sed ab Aluisi stanscrita, ut nihil præter miserandas antiquitatis ruinas locus, hodie Condexa vetus dicta, ostendit. Ex hujus Conimbricæ cœnibus alia dein erectata urbs illustris, vulgo Coimbra, sive, ut infra scriptoribus Vitræ S. Theotonii utriusque placet, Colimbrin dicta, Principum ac Regum Lusitanie primarium sedes, utpote amantissima loco situ ad Mundam fluvium, qui duas urbis partes divisos pulcherrimi operis ponte conjungit.

2 In hujus civitatis balneo suburbanorum augustissimum Canoniorum cœnobium unum, ut infra probatur, CCCXXXV extrin septimum est et a Sancta Cruce nuncupatum, quod maximis privilegiis Summarum Pontificum et Regum Lusitanie utrorumque Principum munitum, oppidis, villis, castris, parvulis cum plena rerum temporalium ac spiritualium jurisdictione dotatum, viros eximia sanctitate ac doctrina illustres protulit, et hæcenus præ reliquis hujus Ordinis cœnobiis apud mures Lusitanos et Hispanos in reverentione habetur. Imo cetera monasteria, que in Lusitania institutum Canoniorum servavit, unum subest illustrissimum Congregationi sanctæ Crucis Conimbricæ, cujus dictum cœnobium caput est, in quo illius Prior, sive Abbas Generalis, legit, habetque alia in Lusitania sub se illustris cœnobia numero decem et octo, que Gabriel Pennottus lib. 2 Historia Clericorum Canoniorum cap 32 num. 4 et 5 recenset, additque in regnis Hispaniarum ex ordine Canoniorum Regularium eum sanctæ Crucis Congregationem solum inveniri, in qua regularia instituta maximo vigint.

3 Ad hoc cœnobium delata fuisse sacra corpora quinque Sanctorum ex Ordine Minorum, qui in Mauritania pro confessione nominis Christi fuso sanguine martyria coronam fuerunt anno CCCCXX adepti XVI Januarii : ad quem diem eorum Acta illustravimus, dirimusque S. Antonium de Padua tum in illo cœnobia Canoniorum ne Fernandum Martini vocatum, ardore Martyrii accensum, Ordinem Fratrum Minorum S. Francisci ingressum fuisse, ne sancto in eo XII Junii decessisse, ut eo die plenius in ejus Vita referetur. Drimum, ut scribit Antonius Vasconcellus in Anacaphalavosi Regum Lusitanie in Alphonso I num. 25, cœnobium sanctæ Crucis tam amplis censibus impleverat fuit, ut ex iis postea Conimbricæ Academia, nulli ex iis, quo in Hispaniis sunt, opibus secunda, dotaretur.

4 In monasterium infra dicitur auctoritate Alphonsi

Principis, et Episcopi Conimbricæ inceptum a S. Theotonii aliusque undecim viris illustribus, quibus intra annum ad septuaginta duos anctis datus Præses est idem S. Theotonius, qui Prior, non Abbas, appellari voluit, in eoque sanctæ Crucis Februarii decessit, inscriptus ad eum diem variis Martyrologiis. Ferrarius in Catalogo generali hæc de eohabet : Conimbricæ in Lusitania S. Theotonii Presbyteri Ordinis Canoniorum Regularium. At Glorius in Natalibus Sancti Canon. longo rum ævorum elogio ex Vita ipsius descripto. Joannes Tannius Salazar in Martyrologio Hispanico ita illius memoriam consequat : Conimbricæ in Lusitania S. Theotonii, ex Canoniorum Regularium Ordine alumni, qui cum monasterii sanctæ Crucis illius urbis conditor primus cognoscitur et Prior, claris miraculis, moribus illustris, operibus celebris, et pastoralis officii munere conspicuus, hanc vitam exitus miseram, placidam Confessor celebris superinduit in evlis. Inscriptum itidem ejus nomen cum hanc, Martyrologio Lusitano Conimbricæ anno CCCXXI edito, et Hagiologia Lusitana a Georgio Cardoso anno MDCCCLVI vulgata : in quibus perlequentes epitome gestorum ejus sermone Lusitano continentur.

5 Officium Ecclesiasticum de eodem Sancto cum lectionibus propriis recitatur in Ecclesiis Cathedralibus, Breverens, Eboracensi, Conimbricensi, Levensi et Visicensi, que illo in Divam Tathelarem assumpto, majori solemnitate eum celebrat diem. Quo etiam officii proprio Canoniorum Regularium Congregationis S. Salvatoris, Roussæ, an. CCCCXXI excusa, eundem præscribitur ritu semiduplex, ut vocant, calendarium, officio communis Confessionum non Pontificum, Prudentius Sandarullus in Historia Ecclesie Tulensis fol. 124 tradit in Breviario Canoniorum S. Augustini gesta S. Theotonii uberrime referri, ubi eos potissimum Canonicos intelligit, qui subsunt Congregationi sanctæ Crucis, in quo Officio Hymni etiam particulares de ejus actis canuntur. Ex eo qui ad Nonam legitur, Tamas Salazar hæc citat verba :

Et Theotonius Crucis ulta sanctæ Magna ponit.

6 Vita S. Theotonii eorum manu exaratum in per vetusto codice monasterii sanctæ Crucis, et regio archivo, et iudicio fundationis ejusdem monasterii scribit Carlosus in Commentario ad XVII Februarii, et Tamas Salazar, qui se obtinisse assertit hujus sanctissimi viri Acta integra beneficio Illustrissimi Domini, D. Hieronymi Mascareñas Lusitanie nobilitatis decoris et studentium tutelæ infatigabilis, ex Ordine Calatravensi, ejus historiam meditat, Equitis, in Ordinum

EX MSS

B AN OB CICLAVI XVIII FEBRU.

In Conimbricæ olim urbis regie

suburbio, monasterium sanctæ Crucis,

caput Congregationis Canoniorum Regularium.

In eo vixit S. Antonius de Padua.

ex ejus precibus fundata Academia Conimbricæ : primus ibi Prior S. Theotonius,

E

inscriptus Martyrologio 18 Feb.

collitur officio Ecclesiastico :

F

Vita editur ex Jo. Tasmato Salazaris.

A Ordinum regio concessu acerrimi Moderatoris, Philippo IV Regi Catholico cortinae Subministri, Prioris Guimaranensis Ecclesiae et Leiriensis Episcopi electi, qui ex MS. codice pervetusto monasterii sanctae Crucis Coimbricensis illa fideliter extraxit. Hæc Tamayus, qui ex illo MS. codice coetaneo, ut appellat, Acta desumpta edidit, quæ nos ex more in capita et numeros distincta damus, et notationibus nostris ac rerum breviario ad marginem strictim indicato illustramus. Auctor Vita fuit Canonicus Regularis ejusdem cenobii sanctae Crucis, ac S. Theotonii subditus: ita in Prologo se Clericum esse indicat et part. 2 num. 3 Gratias, inquit, ago, quia nostris temporibus talem Patrem habere meruimus, sed et habemus. Hinc et num. 13 dicitur, sæpe ex occasione ad perseverantiam vocationis nostrae et catenam obedientiae pio nos Patris hortabatur affectu. Et num. 22. Tamquam bonus, ait, pastor animarum, totius gregis sollicitudinem gereus, ipse nobis in communi Capitulo Priorem elegit. Et num. 23, nobis reficientibus sumebat aliquid. Et num. 24, nostrum sanctae Crucis monasterium appellat. Hinc in Prologo, seculus fore dicit, singularem nostris temporibus virum silentio premere, neque lumen, quod inter nos fuit, manifestum reddere. Præterea ad certitudinem historiarum illa sunt par. 2 num. 9, multa beneficia et diversorum morborum remedia ab eo experti sumus. Et num. 1, quæ in eo vidi vel audivi. Num. 21, vidi plurimos ad ejus genua provolvî. Ab eodem moribundo ait se benedictionem accepisse, vidisseque læto vultu mori. Alia narrat, sicut Sanctus nobis referebat, ita inquit in Prologo, et par. 1 num. 11 et par. 2 num. 21 et 28. Alia scribit, par. 1 num. 4 a religiosus viris audita, aut num. 11, ut certissime probatum fuit. Denique cum Honorius Presbyter de captivitate Saraacænorum liberatus esset, quomodo id contigerit, dicere prætermittit, cum in ore totius vulgi pervulgatum sit; ostendens se varia virtutum ac miraculorum exempla proferre, quæ vulgo minus nota erant.

B 7 Alii Tamayus Salazar S. Theotonii Acta in antiquo Legendario Eborensi conscripta, ait se accepisse ab Emmanuele Faru de Sousa Equite Christiano, et totius Lusitanicæ historiæ Primatæ, eaque edere, quia plurimam redolent antiquitatem. Eadem nos, non, ut ille, primo loco, sed aliis antiquioribus subiungimus: ac tertio loco addimus, quæ extat Vita epitome in Breviario Eborensi, anno MDLXVIII excuso, in Lectiones novem distincta. Similes Lectiones, sed aliquanto breviores, ex Breviario Bracarensi vulgavit Sandovallius in historia Ecclesiae Tudensis fol. 123 et seqq.

C Hæc ampliores esse Lectiones ait, quæ in breviario Canoncorum S. Augustini continentur, quorum exordium fol. 129 profert ejusmodi: Vir vitæ valde venerabilis Donus Theotonius, Colimbricensis monasterii sanctae Crucis primus Prior Pater, fuit de provincia quidem Gallacæ, civitate Tudensi, vico Gamsey oriundus.

8 Eadem Vita extat in Historia Vitarum SS. a Didaco de Rosario Ordinis Prædicatorum Lusitanicæ anno MDLXXXV edita, asseritque auctor se illam ex Breviariis monasterii sanctae Crucis Bracarenis, et Eborensis collegisse. Aliquam Vita ejusdem Sancti epitomen edidit Joannes Mariæ in Histor. Eccl. SS. Hispaniæ lib. 6 cap. 42, Alphonsus Vallegas in Flore Sanctorum, in Appendice de SS. Hispaniæ, Thomas de Trugillo tomo 2 Thesauri concionatorum ad xviii Februarii. Agunt de eodem passim alii rerum Lusitanicarum scriptores. Et Vasconcellus quidem in descriptione regni Lusitanicæ pag. 522 ista pronuntiat: Regularium Ordinum Prælati egregia reliquit sanctitatis monumenta D. Theotonius Prior sanctae Crucis illustrissimi cenobii ad Coimbricam.

§ II. Ætas S. Theotonii et Reliquiæ. Annus D monasterii sanctæ Crucis extracti.

AUCTORE G. B.

Vasconcellus auspicatorum Incephalovos Regum Lusitanicæ ab Henrico Comite et Regum parente, deplorat caliginosam eorum temporum historiam, cum majoribus Maurorum bello intentis, impensior fuerit cura gladii, quam calami; et illustria gerere, quam scribere maluerint. Plurima quæ ad hunc Comitem Henricum, ejusque filium Alphonsum primum Lusitanicæ Regem spectant, suggerit auctor coævus Vitæ S. Theotonii, quorum regiminis tempora coherent, hic eodem calculo subducenda: eoque accuratiori, quod numeri aliqui tam unorum quam personarum sint hinc inde culpa amanuensium in Actis interturbati. Ita par. 2 num. 3 dum intra primum capti monasterii annum, auctus Canonicorum numerus indicatur, leguntur hæc verba: Non jam duodecim (uti ceperant) sed ferme undecim armati Christi milites Apostolorum proposito simul vivere professi sunt, ubi loco undecim habet Didacus de Rosario septuaginta duos, ut ad Apostolorum ac Discipulorum numerum alludatur. Eum autem ex Breviario sanctae Crucis numerum Didacus hausit: qui nusquam in aliis Breviariis expressus.

10 Natus est in Gallacæ S. Theotonius circa annum Christianæ Æræ MDLXXX, aut aliquanto serius, ut infra, cum de obitu ejus ageremus, constabit: adolevit cum eo regnum Lusitanicæ. Ei enim titulo Comitibus præfuit Henricus ab anno circiter MDLXXXIX, cujus uxor Tharasia infra in Actis Regina nobilissima appellatur, quod esset Alphonsi VI Hispaniæ Regis prognata. Nuptiæ hæc indicantur in Fragmento Historiæ Francicæ ex veteri MS. Florentini ab anno MDCCCXCVII ad annum MDCCX deducto, et primum a Pithouo, dein a Chesuco tomo 4 historiæ Francorum a pag. 85 edito, ubi hæc pag. 89 de Alphonsi, sive Anlephonsi Rege leguntur: Hic filiam Rotberti Ducis Burgundionum duxit in uxorem, nomine Constantiam, de qua suscepit filiam, quam in matrimonium dedit Raimundo Comiti, qui Comitatum trans Ararim tenebat. Alteram filiam, sed non ex conjugali thoro natam, Airrico uni filiorum filii ejusdem Ducis Rotberti dedit. Hæcque ambo in ipsis finibus Hispaniæ contra Agarenos collocavit imperium. Hic autem Rotbertus Dux Burgundionum, et avus Henrici, fuit filius Roberti Regis Francorum, et nepos Hugonis Capeti.

11 Præerat tunc Ecclesie Catholice Urbanus Pappu, consecratus anno MDLXXXVIII, IV Idus Martii, die Dominica, qui dein anno MDCCXV in Gallias veniens, celeberrimam habuit Synodum Claromonte xviii Novemb. pro recuperatione Terræ sanctæ. Tum, inquit Rodericus Toletanus lib. 6 Rev. Hispan. cap. 27, ejus indulgentiæ provocatus Bernardus Archiepiscopus Toletanus, Crucis signaculo insignitus, ut in Syriam transfretaret, Romam ivit. Sed prohibuit eum Dominus Papa Urbanus (qui anno MDCCXVI e Gallis Romam redierat) ne Pastoris absentia novella plantatio periculo subjaceret. Per partes Galliarum rediit, ubi eligens de diversis locis viros bonestos et literatos, in Hispaniam secum duxit. Et ut cap. 28 addit, duxit etiam de Lemovicis Burdinum, quem primo fecit Archidiaconum Toletanum, postea Episcopum Coimbricensem, postea Archiepiscopum Bracarensem: qui factus Episcopus fecit se Mauritium appellari. Hic postea assumpto nomine Gregorii VIII Antipapa ab Henrico V Imperatore creatus est: dicitur a Roderico lib. 7 cap. 3 Coimbricæ prius Episcopus consecratus. Verum ante eum Episcopus Coimbricensis fuit Cresconius, avunculus S. Theotonii, mortuus Æra Hispanica MDCCXXVI, die xxi Junii, ut ex colicibus pervetustis monasterii sanctae Crucis tradit Sandovallius in historia Tudensi fol. 128. Est is annus Christi MDCCXXVIII, quando non potuit Burdinus nisi altero jam anno

Initium regni Lusitanicæ observatum,

in Actis S. Theotonii illustratur:

in his aliqui numeri interturbati.

E S. Theotonius natus circa an. 1080, Comes Henricus præest Lusitanicæ ab an. 1089,

e Ducibus Burgundionum

et Regibus Francorum prognatus.

Sub hoc Comite

F e Gallia adductus ab Arch. Toletano Burdinus,

factus Episcopus Coimbricensis, at non primus præcessit Cresconius, mortuus an. 1093,

a nobis illustrata.

scripta a Canonico ejusdem monasterii.

teste oculato.

Vita alia datur ex eodem Tomo, alia ex Breviario Eborensi

ab aliis gesta ejusdem descripta.

A anno fuisse Archidiaconus Toletanus, ac tum, ut legi debet apud Rodericum, primo factus est Episcopus Coimbræ, deinde Bracarum Archiepiscopus: cui Gundisalvus successit, cujus infra par. 1 num. 6 fit mentio.

12 At quadrat Crisconius sederit, aut quando sit Episcopus creatus, necdum legimus. Fuerat ante magister S. Theotonii in spiritualibus litterarum studiis.

Verum cum hic inter pueritiam adolescentiamque medius esset, decem forsau ætatis aut duodecim annorum, venit cum avunculo suo, jam Colimabriensi Episcopo Colimbræ, et sub Tello Archidiacono legidici et cantandi usum Ecclesiasticum plenarie didicit ante obitum Episcopi, anno cixcvi, ut dicitur, vita functi: quando arbitramur S. Theotonium xvi aut xvii annos explevisse. Vixit is deum in urbe Viseensi, ac susceptis sacris Ordinibus tum minoribus tum majoribus, tandem Sacerdos consecratus est. Ad quod divinum munus uti ætas congrua xxiv annorum concedenda est, ita non ante annum Christi cixciv ul censerit potest contigiase. Eluxit in dignitate sacerdotali tantopere sanctitas Theotoni, ut omnium civium precibus, et Gundisalvi Episcopi Comimbrensis jurisdictione, Ecclesia Viseensis Prior sit constitutus. Decanum interpretatur Sandovallius, Parochum Tamayus Salazar. Quo in munere ditavit S. Theotonius et Ecclesiam bonis temporalibus, et Clericos honestis moribus.

Ad que perficienda animi iterum aliquot requiruntur.

13 Exiguata fuerat a Godefrido Duce Bulloano Hierosolyma anno cixcix, cujus rei fami universum orbem Christianum pervagata, inter alios Princeps etiam exierat Henricam Comitum, qui Lusitania relicta ad bellum illud suum profectus est. S. Theotonius quoque resignata Ecclesiæ Viseensis dignitate, Hierosolymam, solus pietatis causa, discessit, post longinqui temporis excursus Fæciam regressus, nec priorem dignitatem, que inferebatur, nec Episcopatum, quem Henricus Comes, et Tharasia Regina offerbant, ut susciperet induci potuit. Que ante annum cixcxi facta sunt, quo Henricus Comes vita functus esse traditur, relicto hærede Alphanso, nato, ut ferunt, anno cixcix, quem infra Acta Infantem Portugallie appellant par. 2 num. 2, 8 et 9, ut num. 10 ob invictissimam ejus strenuitatem et illustrem nobilitatem merito Regem vocant. Hisdem temporibus vitam Apostolicam egit S. Theotonius, nulli dignitati Ecclesiasticæ aut cura pastorali adstrictus, atque altera vice Hierosolymam, atque sacra Palæstina loca vixit. Cumque reliquam vitam ibidem apud Canonicos Regulares Sepulchri Christi peragere decrevisset, reversus est in Lusitaniam, ut de rebus suis quod e re sua esset statueret.

14 Verum alter Divinæ providentiæ visum fuit. Nam undecim annis monasterium sanctæ Crucis extructibus accessit dimiserimus, eique congregatum primus est constitutus Prior, Unicus annus Christi qui in Actis ejus legitur, non obsque mendæ amanuensis expressus est cixcxxi, qui cixcxxxiv fuit. Non conuonimonastrorum die iv Kalend. Julii extruere ceporunt, ac dein, unde mendæ indicati probatio desumenda est, vi Kalend. Martii sequentis incipite jejuniis subhalitu et regula S. Augustini professi sunt: qui characteres temporum non congruunt in annum cixcxxxiii, aut sequentem, sed in annum cixcxxxv. Nam anno illo priore cixcxxxiii, cyclo lune xii, solis xxii, littera Dominicali A, Pascha celebratum fuit xxvi Martii, et dies Cinerum sic initium Quadragesimæ incidit in viii Februarii, ac supra indicatus vi Kalendas Martii in diem xvii Quadragesimæ, qui procedit abest a capite jejunii. Ita anno sequente cixcxxxiv, cyclo Lune xv, Solis xxiii, littera Dominicali G, Paschalis solemnitas habita est xv Aprilis, dies Cinerum xxviii Februarii, et vi Kalendas Martii fuit Sabbato ante Dominicam Quinquagesimæ, non in capite jejunii. Verum anno cixcxxxv a nobis substituto, cyclo Lune xv, Solis xxiv, littera Dominicali F,

convenit Pascha in vii Aprilis et dies Cinerum in D xx Februarii, et vi Kalendas Martii, in Dominicam primam Quadragesimæ, a qua Ecclesiasticum officium Quadragesimale, ut vocant, inchoatur, et hic caput jejunii appellatur, quo vitam monasticam solenni voto professi sunt, quod annis præcedentibus die aliquo professo, seu feria vi aut Sabbato præter consuetudinem fuisset factum. Quæ omnia in anno obitus confirmantur.

15 Peracta hac professionis solemnitate, Prior electus est S. Theotonius, sed quo die aut mense non exprimitur. Rexisse dicitur num. 22 Congregationem per annos viginti, ac post vigesimum et primum ab ingressu monasterii annum, deposito regimine, elegisse Priorem Joannem Theotonii, ac postea cum illo adhuc decem annos vixisse, atque ita dicitur num. 28 vixisse in sancto proposito annos xxxi, ac mortuus esse xii Kalend. Martii, feria sexta, hora diei prima. In brevioribus Actis num. 6 etiam indicatur dies obitus xviii Februarii et feria sexta. Qui characteres assignant annum cixcxlvi, quando cyclo Solis xxvii, littera Dominicali B, dies xviii Februarii incurrit in feriam sextam, quod ab anno cixcxi non contingit. Unde corrigendus est Dulacus de Rosario, qui cum die xviii Februarii et feria sexta conjungit annum cixcxlvi, quem etiam unum inducit Sandovallius, Cordosus, Tamayus Salazar, Rodericus Acuña oblique. Verum tum cyclo Solis xxvii et littera Dominicali G, dies xviii Februarii in ipsam incidit Dominicam. Neque ea ratione vixisset in sancto proposito monastice vite annos xxxi, etiam annumerato anno cixcxxxii, ac die xxviii Janu. quando captum extrui monasterium tradit Didacus de Rosario, qua solum anni xxix, menses septem, dies viginti elapsi fuissent. Verum ab anno cixcxxxiv et die xxviii Julii, quo supra ostendimus captum extrui monasterium usque ad xviii Februarii anni cixcxlvi, præter menses vii et dies xx, elapsi sunt anni xxxi, quos postea cum vixisse Acta habent, quæ his verbis desunt: Omne vero vite suæ tempus implevit, ut ipse referbat, inter quadraginta et quinquaginta juxta ordinem scriptum. Ubi legendum est, inter octoginta et nonaginta annos, atque ita in ultis Actis dicitur octogentarius spiritum suo tradidisse Creatori. In Breviario Eboresis dicitur fuisse circiter octogentarius, in Bracarensi peno octogentarius. Nos cum vixisse annos circiter lxxxiii arbitramur, quem natum diximus circa annum cixcxxxv aut aliquanto serius, ut qui ante obitum Cresconio Episcopo Comimbrensis amicali sui, institutus fuerit in variis scientiis et cantu Ecclesiastico, atque ita inter octoginta et nonaginta annos dicitur vixisse.

16 Præterea in Actis obitæ S. Theotonius traditur anno D. Alphonsi I Portugallie Regis, sub quo Christi vestem recepit, xxvi, et regni sui xxxi. Ex quibus hic annus a calculo posito foret cixcxxxv, ille cixcxl. Forsan ad priorem usque annum vixit mater ejus Tharasia Regina, a cujus obitu suos regni annos Alphansus numeravit. Quæ par. 2 num. 20 narratur ab Alphonso Rege victoria in campo Ourich de quinque Regibus Paganis, sive Mahometanis, ipso die S. Jacobi ne patrocini ejus obtenta, a plerisque auctoribus scribitur contigiisse anno cixcxxxix, postquam ad sequentem cixcxl caput hæc altera epocha suscepta ab Alphonso vestis Christi. Quæ autem ea vestis susceptio fuit, necdum legimus. Insignia tum ab Alphonso assumpta ac vestibus inserta interpretantur Lusitam, quod ea velint esse quinque vulnera a Christo tum apparente assignata.

17 Sepultus dicitur S. Theotonius in eisdem Actis, in Capitulo, in alia in Capitulo subterranea cypala. Tamayus Salazar ex Roderico de Acuña hæc scribit: Sub altaris cavo Capitulii sanctum caput jacent, donec anno cixcxxx illius e nobis Religiosi illud ad aliud dives et majestuosum, jaspide elaboratum, transtulere

et professo prima fit an. 1635 Dominica I Quadragesimæ 24 Februarii:

S. Theotonius fit Prior:

mortuus 18 Febr. feria 6.

an. 1166,

post captum monasterium elapsis annis 31.

Vixit annos circiter 83.

quoto anno regit Alphonsi mortuus?

quoto post victoriam de quinque Regibus Mauris,

et acceptæ vestis Christi?

Corpus S. Theotonii supra altare transtulatum an. 1630.

DOCTORE G. R.
cum quo Comimbriam venit S. Theotonius:
fit Sacerdos
et Prior Viseensis

proficiscitur Hierosolymam.
Episcopatum recusat obtulit ab Com. Henrico.
sub Alphonso I more Apostolico vixit:

monasterium sanctæ Crucis captum extrui non an. 1132 sed 1134.

A lere sepulchrum. *Cardosus appellat Mausoleum supra altare positum, additque ad latus Evangelii collocatum esse corpus B. Telli illius monasterii fundatoris, ad latus vero epistolæ corpus D. Joannis Theotonii, secundi Prioris ejusdem monasterii. De utroque in Actis agitur. Idem Cardosus aliquas S. Theotonii reliquias fuisse aliis eorumdem Canonicoꝝ canobis donatas assertit, ejusque brachium unum adservari in monasterio S. Vincentii: aliud vero ad Ecclesiam Visensem, quam Prior olim, seu Decanus, aut Parochus, rexerat, a Canonicis missum fuisse scribit Tamaius Salazar, ad quam translationem honorandam addit duo poemata ab Emanuele Pimenta composita, uti alia duo attestantia singularem erga Christi Crucem S. Theotonii affectum, quæ Lector ibidem videre poterit.*

plinarie describendos, relinquo. Hoc autem Christo duce ideo scribere, tametsi inculto sermone, dispo- no, ut et dolori modo satisfaciam, cujus solatio ma- xima et principalis est suscepti operis causa: et erit consolatio quidem, ut opinor, non coatemneada, cum lumen, quod inter nos fuit, presentibus et fu- turis hac lectione manifestum fiat. Mens occupata magnitudine doloris, fortassis non tenuit ordinem præfationis, de qua aunc tantum dixisse sufficiat.

D
AUCTORE COEVO
DISCIPULO

ad lentendam
iristitium.

brachium
unum Ulyssip-
pone,

aliud fract. est.
not. 4.

not. 4.

VITA

auctore coevo Canonico Regulari monasterii sanctæ Crucis, illius discipulo, *eruta ex MSS. ab Hieronyma Mascarena, edita a Jo. Tamayo Salazar.*

PROLOGUS

Cum in minimis etiam rebus, ut Philosophus ait, Dominus sit invocandus, multo magis nobis invo- candus est in materia sublimiori virorum, qui calcato diabolo jam coronam securitatis acceperunt: de quo- rum numero D. Theotonium esse quis dubitat? Hic autem nos modo relinquens, et ad caelestem Jerusa- lem, quam tota devotione quærebat et mirabatur in terris, jam conscendens, desiderii sui jaculo nos intolerabili dolore confecit. Inde est, quod, quoties- cumque nitor in verba prorumpere, toties implentur oculi lacrymis, hæret vox, sed divina prohibet Scrip- tura. Non itaque plangam morientem, quia cum Christo suscipiam resurgentem. Scio equidem illum cum Christo esse: læter ergo et gaudeam, quia raptus est, ne malitia mutaret mentem illius, quia placuerat Deo anima illius: sed absentiam ejus ferre non possum, et affectus tanti viri frangit mentem meam. Neque enim dolorem dissimulare, quia quanto ille felicior, tanto amplius ego in dolore, quod tali careo bono. Recolam memoriam illius litte- ris: verumtamen tanti viri materiam adeo me impa- rem judico, ut consultius mihi sit talem virum mi- rari quam loqui. Graudes enim materiam ingenia parva non sufferunt, et quanto majus et excellentius fuerit quod dicendum est, tanto magis obruitur, qui ma- gnitudinem rerum verbis non potest explicare: et timeo ne fortassis illi impendam injuriam, de quo non digne loquerer tam mirabilem vitam. Quid enim inter Sacerdotes Domino meo excellentius? Qui suis virtutibus, quasi quibusdam stellis, partes nostras occiduas illustravit. Quid vero inter Clericos meipso imbecillius? Qui nullius scientiæ irrigua fluentia con- suxi: quem vix stillicidi pauperi attenuata gutta perfudit, nihil de proprio fonte respirans.

2 Sed quamvis me idoneum ad ista despero, cum in Largitorem munerum oculos mentis attollo, per quem aperta est lingua multorum, qui linguas infan- tiam facit esse disertas, quique veritatem suam, cum voluerit, etiam per ora jumentorum narrat, ad reco- leandum illius memoriam protinus robustior fio. Scel- lus namque fore et juvidiam judico, de tanto Patre omnino reticere, et singularem nostris temporibus virum infructuoso silentio premere. Dono igitur gratiæ, per quam ille Sanctorum choris admixtus est, pauca de ejus moribus scribere tentabo, trans- currendo scilicet. Nam propriæ inertie conscens, et ingenii mei brevitatem mensurans, sanctissimos illius actus sermonibus meis, per hoc sapientiaribus

PARS I
Gesta S. Theotonii ante constructionem mo- nasterii sanctæ Crucis.

CAPUT I.

S. Theotonii ortus, studia, sacerdotium, præ- fectura Ecclesiæ Visensis.

Vir venerabilis Theotonius Colimbriensis monas- terii sanctæ Crucis primus Pater fuit. Ut autem, qualiter ad regularem professionem ejusdemque mo- nasterii procuracionem, non sine multorum salute, cum Divina gratia, ad quod futurum erat, vocante, accesserit erudiendus, cognoscere possimus: prius necesse est, unde quo natus loco, quibusve Doctori- bus eruditus fuit litteris, quomodo etiam in seculo conversatus fuerit, paulisper attentius consideremus. Fuit itaque de provincia Gallaciæ, civitate a Tudeasi, vico b Gansey oriundus, honestis quidem justisque parentibus, patre scilicet Oveco et Eugenia matre progenitus: quorum genealogiæ religio- sissimam lineam ille piis moribus extulit, probis ac- tibus exornavit, adeo ut non sine magno quodam sancti Spiritus præsigio, Græce e Theotonius, quod Latine Divinus resonat, vocaretur. Vere divinus ille fuit et sanctus, qui quocumque ab ineunte ætate conversatus fuerit loco, semper Catholice fi- dei firmitate fundatus extitit: vitam quoque suam sanctissimis moribus et virtutibus plenam habuit, qui diligentissima parentum cura religiose nutritus, cum ad ætatem disciplinæ congruam pervenit, spiri- tualibus litterarum studiis traditus est: deinde in- tervallo temporis exacto, cum jam inter pueritiam adolescentiamque medius esset, cum avunculo suo d Colimbriensi Episcopo D. Cresconio, qui magister ejus fuit, Colimbriam venit: ibique sub e Tello Archidiacono ejusdem civitatis, prudentissimo et dis- creto viro, legendi similiter et cantandi usum eccle- siasticum pro statu temporis plenarie didicit.

4 Postea memorato Episcopo f defuncto, g Vise- nsem petiit urbem: qui pro sua simplicitate et Episcopi defuncti gratia recipitur in sede B. Mariæ semper Virginis, quæ tunc temporis erat sub Colim- brie diocesi, ubi se quidem contulit. Libet nunc auxiliatrice superni Numinis gratia, paulisper demon- strare, qualem in suis Ordinibus habuit sollici- tudinem, et in ipsa Ecclesia conversationem. Liecat ergo mihi a religiosis viris audita narrare. Inprimis ordinatur Ostiarius, traduntur ei claves Ecclesiæ, quam ille pio studio claudabat, et item horis compe- tentibus aperiebat, et infideles zelo Christiano re- jiciebat. Propheticas, et Apostolicas lectiones fide- liter et utiliter recitabat: faciebat per catechumenos sa- cramentum adspersionis: faciebat exorcismos super spiritus immundos, et eos per Dei gratiam et suum Ordinem de corporibus obsessis egiebat: quia Spi- ritum Dei in se habebat, et vita ab officio non dis- cordabat, et ideo malignum de corpore alieno ex- pellebat, quia jam per munditiam vitæ illum expule- rat de corde suo. Lumen ad Evangelium deferrebat, et opera lucis proximis ostendebat, et talem se exhi- bebant in Ostiarii officio, qualis futurus erat in Sacerdotio, hincque semper erat sollicitus.

5 Deinde Subdiaconus ordinatus, quis valet ex- plicare

E
a
b
S. Theotonius
in Gallacia
natus,

c

litterarum
studiis imbu-
tur

d
sub avunculo
Episc. Conim-
bricensi, et B.
Tello:

e
f g
Visei degit:
suscepit sacros
Ordines;

F

diligens
Ostiarius,

Lector,

Exorcista,

Accollatus,

B
Auctor ob mor-
tem S. Theoto-
nii maestas,

facile se mi-
nus aptum ad
ejus gesta des-
cribenda:

C

iniam auxilio
Dei,

et obiter pro-
ponit alius ex-
ponenda,

lius Priorem, seu Decanum factum ait : *Ymasius Salazar Parochum.*

CAPUT II.

Iter I Hierosolymitanum S. Theotonii. Vita a reditu privata. Conciones. Emendatio morum in populo. Castitutis exempla.

Sed quia temporalis honor nullum sibi conferebat oblectamentum (neque enim honorem intelligebat esse, sed onus) quomodo inde Sacerdos Dei se posset expedire, saluberrimam fraudem quasivit. Nam Hierosolymam aliens, consorti suo Honorio Presbytero Prioratum in pace dimisit : sed inde rediens, eum amplius recipere noluit, quamvis precibus et ipsius Honorii obsecrationibus plurimum rogaretur : sed nec aliud seculi hujus fastigium deinceps habere voluit. Saepissime namque Henrici Comitis, et uxoris ejus nobilissima Reginae Tharsiae precibus et exortationibus exhortatus fuit, consentiente Clero, et Episcopatum suscipere, sed nunquam assensum praebere voluit. Vilis et caedua, pariter et nociva, mundana omnia reputabat, ideoque temporales honores quasi pestem fugiens, in quadam humilitatis arce se spectabilem conservabat. Mentis et corporis virginitatem, et delictorum penitentiam custodiens, praedicabat : siquidem nunquam cessabat in plebe verba veritatis frenu fidei redundantia seminare. Nunc omnes de pio Christiano religionis opere commonebat, nunc alios de confessione sanctae Trinitatis confirmabat, nunc reliquos de promissione regni caelestis invitabat. Fornicatores vero et adulteros ceterosque malefactores anathematis gladio feriebat. Qui autem statim non se emendabant, aut si forte se emendare aliquando volebant, longius a conspectu ejus recedebant. Tanta enim erat auctoritas Sacerdotis, quod etiam Principes terras eum verelantur offendere : siquidem fama refert, quadam die in ecclesia Visconsi, eo praedicante, memoratam h Reginan et Comitem Fernandam, qui eo tempore contubernalis ejus, non vir legitimus erat, ruiore verendicidii sulfusus de ecclesia festinanter exiisse, nec tamen per hoc ab eis unquam notatus fuerit.

8 Accedit praeterea, ut, cum una Sabhatorem, jam sacerdotalibus vestimentis indutus, salutare in honorem Dei Gentricis ex more offerre voluisset, et Regina, quae praeforibus adstabat, per nuntium misisset, ut breviter Missam peragere studuisset, respondisse fertur : Aliam in caelo Reginam esse longe meliorem, longepae nobilioram, cum ille summo cum veneratione et speciose solennia Missae peragere disposuisset : in potestate ejus esse, vel Missam audire, vel penitus discedere. Quod cum Reginae relatum fuisset, illa statim reatum suae culpae cognoscens, se miseram, se peccatricem D. Theotonium vero verum et justum Presbyterum proclamabat et sanctum. Quo ad se post Missam vocato, et humiliato spiritu, ad ejus genia prostravit, et exhortationem sancti Sacerdotis crecta penitentiam lacrymabiliter poposuit : orationem ab eo pro se humiliter fieri petiit, ac ne deinceps erga cultura divinum tam inane otiosa verba proferret, ab eo admonita, eum moderatione sui totum exequi indubitanter promisit. Nunquam enim vir sanctus divinis officiis aliquid praeparabat, quo minus videlicet oratione, aut indecenter, seu festinantius solito, aliquando ea celebraret. Vere totis visceribus diligebat Christi regnum, qui terronum non formidabat principatum. Sic igitur, ut superius dixi, multos admonerat, sique omnes in regnum Dei inducere festinabat, ac si cunctos gemisset.

9 Sed nec ipso verbi Dei obliiviosus relator erat, subveniebatque

A picare, quomodo in humilitate Deo serviens, vasa Corporis et Sanguinis Christi Diaconibus ad altare deferebat, et iterum referebat corporales, pallas, et substratoria lavabat, et Presbyteris atque Levitis pro lavandis ante altare manibus aquam praebat. Praeterea devote, ut ferunt, in Diaconatu suo ad flectenda genua, sive ad orandum, clara voce cunctos admonebat, Sacramenta Dei dispensabat, Evangelium praedicabat, et in omnibus Christi Sacramentis sacerdotalibus assistebat, in altari oblationes offerebat, et disponebat mensam Domini. Talibus, ut diximus, exornatus moribus, per gradus singulos ad Sacerdotium venit, non juxta quorundam praesumptionem, sed secundum consuetudinem universalis Ecclesiae, ab Apostolis et sanctis Patribus emanatam. Ecclesia quippe illum requisivit sibi, non ipse se impudenter ingessit. Presbyter igitur ordinatus, prudentia et maturitate horum conversationalium magnis cupit excrescere profectibus, et honestioribus vivere moribus in populo Dei. Hic enim vivebat, ut bonum exemplum cunctis praeretur. Exoquiebat mirabiliter sui ordinis officium, omnes catechizando, baptizando, et eos Ecclesiae incorporando. Dolimquente ad penitentiam vocabat, pro peccatis populi Deum exorabat, et praeccepta Dei ad populum deferebat, veritatem praedicando, et preces populi Deo offerendo, pro peccatis eorum intercedendo, placabiles Deo hostias in altari conficiendo, et semper cum veneratione divina in ecclesia conversans, competenter coeleste complebat officium.

6 Praeterea spernebat luxus et lenocinia pernititiae seculi : non hodie extollebatur, non palperate contrahabatur, per domum sol non urebat eum, neque luna per noctem. Laudabant alii in eo, quod nunquam studuit curiositati, nunquam servivit voluptati, nunquam inhibuit ambitioni : ego amplius praedicando, quod in omnibus suis actionibus circumspiciens, et praevius semper prudentiae habitu paltebat. Haberet quippe, ut ait S. Gregorius, sancti viri hoc proprium, nam ut semper ab illicitis longe sint, a se plerumque etiam licita abscindunt : ergo, ne aliquam per hominum incurreret culpam, nunquam eum eis remoto teste colloquium vel etiam privatam confessionem habere volebat. Omnes tamen feminas ut sorores diligebat, sed eas, ut diximus, quasi hostes cavens, hujusmodi familiaritates ab se absciderat, quibus rebus non solum Principes, cunctosque cives, verum etiam comprovinciales omnes Ita sibi adjuverat, ut cum miro affectu venerentur, utpote Patrem et reverentium Magistrum omnium utriusque sexus. Omnium igitur elivium praecibus, et maxime D. Gundisalvi Galindriensis Episcopi jussione, ad quem, ut diximus, Visconsis pertinebat Ecclesiam, devotius, nunquamque, ut postea claruit, invitatus, ipsius Ecclesiae h Prioratum suscepit, quam sua pendenti discretione temporalibus bonis, videlicet libris, vestibus sacris, signis, crucibus, et calicibus, testamentis quoque pluribus amplavit, et ad cultum honoris, quod inpresentiarum possidet, mirabiliter exivit, Clericos juvenando et honorando sublimavit, et quod his omnibus majus est, honestis vitae moribus ditavit.

a Tulo, *Plolomaro videtur, Urbs antiqua et Sede Episcopali coronata ad Minum fluvium, qui Portugalliam hodie vocant a Gallia discriminat, et 40 circiter milibus passuum ab hac urbe in Oceanum occidentalem distabit. Antiquitate urbis et Ecclesiae Cathedralis Tulensis cum ejusdem Episcopi, de qua supra tractatum Sandovalium, et ipse Tulemsis Episcopus. — D. Gombey scribit, Sandovalium referi etiam celebre vestitus S. Benedicti monasterium color esse, ubi S. Theotonius dicitur natus fuisse. — e Theotonius priore parte divinum significat. Quil vero Tonlas, sive Olivus? an ab Antonio vox derivata? — d De Episcopia Cremona supra actum. — o Ille est B. Trifus prius fundator monasterii sancti Gumbi, cujus corpus in altari adstruere dicitur Gubriel Pennonis lib. 2. Hist. Canon. Regul. cap. 32. non, & sanctissimum virum Tullonem appellat. — f Anno 1088, ut supra dictum. — g Viscom in Sicrensi ditone cum Gombriaca, a qua versus Orientem distat circiter 40 mill. pass. — h Sandoval.*

AUCTORE CAEVO DISCIPULO. Subdiaconus,

Diaconus,

Sacerdos,

munita sua sancte exercet:

nummista vitis,

vital consortium feminarum :

creatur Prior seu Decanus Visconsis.

Tudo urbs.

ANIMADV. PAP 10

ANIMADV. PAP. 11.

Prioratu abdicato, in Hierosolymam :

Episcopatum recusat :

utiles conciones habet :

in resp peccatores,

b

c etiam coram Regina

nec ea rogante Missam festinanter celebrat :

F

penitentem idco monet;

misericors in pauperes.

A subveniebatque pauperibus, visitabat languentes, provocabat hospitio, leniebat blanditiis, flere cum flentibus, gaudere cum gaudentibus studebat, et majorem partem sui laboris, et totius quod habebat indigentibus tribuebat, reliquam vero partem in usus vestimentorum sibi moderate retinebat, ipsa postmodum vestimenta intuitu miserationis maxime viduis tribuebat. In omnique feria vi ex more suo in Ecclesia S. Michaelis Arcbangelii, quæ foras murum in cœmeterio ejusdem civitatis est, pro cunctis fidelibus defunctis Missam celebrabat : ad quam eo die, et pro reverentia Sacerdotum, et pro carorum suorum memoria, solennes totius urbis populorum conventus confluabant, plurima et diversa, ut illius regionis moris est, devote offerebant : de quibus omnibus D. Theotonius nihil omnino sibi reservans, post Missam et generale cœmeterii processionem cunctis indigentibus omnia distribuere, qui mos illi sæpè fuit. In bonis operibus exerceendis, totis etiam viribus elaborabat, ut posset esse occultum, quod faciebat.

feria 6 a celebrat pro defunctis

B spiritus in factum blandiuntis formidat :

10 Si inter tales sanctasque virtutes castitatem in illo prædicare volnero, fortasse superfluum videar, cum in eo exemplar castitatis semper fuerit. Quædam tantum vel pauca, quæ castimoniam illius commendare videntur, præterire non debeo. Quædam igitur mulier, quæ juxta carnis putredinem speciosa videbatur, ab eo privatam amicitiam expetit, atque ad hoc satis accurate blandum sermonem confinxit : sed, postquam famulus Dei per satellitem diaboli laqueum sibi deceptionis parari cognovit, infervescens in eo spiritu, cum quanto nixu potuit, in faciem illius miserissime mulieris salivam projecit. Multas ei humani generis inimicis propter speciem corporis supissime extendit insidias. Statura quippe ejus tam bene formata erat, ut cum decenti quadam et mirabili moderatione videretur esse deducta : corpore magnus valdeque pulcherrimus erat, facie venustus et adæcorum vultu honestatem magis quam lasciviam ostentans. Per idem tempus ab altera nihilominus muliere, quæ magnæ dignitatis fœmina erat, sub rationabili, ut credebatur, occasione ad domum vocatus venit, vinctus obsequio Clericorum. Illa vero tanquam bestia libidinis, seorsum eum quasi sub obtentu religionis in interius cubiculum evocatum, blanditiis libidinis cepit lenire, de ore ejus pendere, obsequium exhibere, calceamenta dissolvere, et quasi pro fervore Dei temperando, pedes abluere : revera autem ad rem illicitam eum volebat impellere. D. Theotonius autem, quem nulla unquam

ab alia ad peccatum allucinate fugit, retinuit calcem :

proferitur Josepho

C fœmina contigerat, ino cui nulla propius accesserat, miratus impudentis mulieris instantiam, cum tandem, quidæ a fœmina quæreret, intellexisset, in signo Crucis revocatus, nudis jam pedibus, magno conamine foras sese præcipitem elterens, calceamentum reliquit, et domum illam execrando, vocatus Clericis, qui cum eo venerant, ad ecclesiam se contulit. Aliquis Rethorice artis inemor comparat istum cum castissimo Joseph, et si mihi liceat dixisse, eo inferiorem non inveniri. Nam ille pallium, iste ex simili causa per Dei gratiam evadens, calceamentum dereliquit. Ille tritico temperali impartito, pereuntem quondam Egypti nationem servavit, iste lanam verbi Dei fideique mensuram populis erogando, multos a fame spirituali liberavit. Ille filius carnis habuit, iste, ut fertur, ab utero matris immaculatus extitit, unde nulla unquam culpæ suspicio in eo de rebus hujusmodi reperiri potuit, et ita se gessit in mundo, ut non jam de mundo, sed vere Regularis esse videretur. Quis autem posset explicare honorum operum suorum magnitudinem, et quomodo in eadem civitate murum ornamentis pollens pervixerit? Ego pro brevitate ingenii mei

Februarii, T. III.

fateor ea evolvere non posse, in ipso conatu succumbens, ad præsens prætermittam, et ad secundam professionem in Jerosolymam jam nunc manu convertam.

D ADIUTORE COEPTO DISCIPULO.

a Viscensem Episcopatum explicant alii. Inse namque Henricus Comes ut ait Rodericus cap. 3 lib. 7 Visco, et Lameco et Portugali Sedes restituit Cathedralis et a Toletano Primato earum Episcopi fuerunt consecrati. — b Tribus mortuo Henrico Comite facti est an. 1112 — c Ferdinandus Pactus Transmaris Comes appellatur a Mariana lib. 10. cap. 13. Hujus Ferdnandi fratri Veremundo, seu Vermolno nupsit Erra a Henricet et Tharasia filia.

CAPUT III.

Iter II Hierosolymitanum S. Theotonii. Tempestas precibus sedata. Sacra loca pie lustrata. Reditus in Lusitaniam.

Igitur succensus virtutibus et desiderio sanctorum locorum, non domus, non propinquorum, non possessionum, non alicujus rei, quæ ad seculum pertineret, memor, cum non modica peregrinorum turba patria egrediens, diu desideratam Jerosolymorum viam denuo arripuit. Iam enim eandem devotus vir peregerat viam. Cum autem post decem hebdomadas ad portum a S Nicolai, Deo ducente, venisset, prospero ventorum cessante commeatu, sex ibidem continis hebdomadibus moratus est, non tamen otiosus, sed, ut certissime probatum fuit, tam ibi positus, quam in tota sua peregrinatione, pauperibus beneficentiam exhibuit, atque exemplo suo pariter et verbo cives Jerosolymam euntes ad misericordiae opera provocavit. Omnes enim eum justum et sanctum esse sciebant. Tandem itaque aura flante secunda navem conscendit. Posthac autem naucleri vela ventis commisere, Jerosolymam petentes : sed cum post dies aliquos navigassent, cuncti subita maris tempestate periclitari coeperunt. Qualiter autem gestum sit memoria commendare cupio, ut ex hoc periculo agnoseantur, quanta et quæp gravia in terra marique tantus vir pericula pro Christi nomine sustinuerit. Igitur carina per b Collum Maleæ navigante, subito caelum contenebrare osti : et ecce nubes cum violentia ventorum desuper obumbraverunt, quibus verso funditus æquore, procellas instar aquosi montis dependentes exagitabant, et modo navem undarum motibus conturbatam in profundum demergebant, modo de præcipiti profundo rursus ad superiores vertices extollebant : iterumque apertis nudis in ima dejiciebant, atque, quod dictu mirabile est, aquam de mari, tanquam manifestum canale, quod nautæ ceficum vocant, in sublime trahabant. Sed et nautæ jam antea cognita tempestate, cum primum navis inter procellas fluctuatum notari coepisset, cum summa velocitate arbore abscessa et in undis projecta, coeperunt vela depone-re, antennasque ligare, cunctaque naviculorum et navis armamenta, ne a vi maris absorberentur, componere, et ut navis alleviaretur, jacturam vasorum facere, nec tamen vel modicam quietem habere poterant. Ibat enim mare et intumescere super eos, timore mortis perterritos : sed et terribilibus terribiora succedebant : nam præter ea, quæ, metum mortis agebant, visa fuit a cunctis, in eodem maris periculo existentibus, monstruosa quedam et valde terribilis bestia, adeo formidolosa, ut nauta nulli eam bestie comparare possent, ejus oculi (sicut nobis Sanctus, referrebat) apparebant quasi tede ignis accense : alii eam draconem, alii monstrum, alii dæmonem esse dicebant.

Secundo it Hierosolymam :

instruit alios in itinere E

h jactatur magna tempestate :

F

cum reliquis orat :

A
ACTORIS COEVO
DISCIPULO,

consolatur
alios

sedata tempore,

gratias Deo
agit :

d

e
invisi sepulchrum S.
Georgii, Nazareth, Thabor,

f
Samaritan.

montem Calvariam,

sepulchrum
Christi,

A morte tradiderat, eorum animas benignissime susceperet, aut eis opem liberationis misericorditer impenderet. D. Theotonius autem in oratione quoque cum lacrymis prostratus, ac totus ad Deum conversus, post psalmos et litanias Dominatorem invocavit hoc modo: Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, Fili S. Mariæ: qui cum Patre et Spiritu sancto unus es, in summa Trinitate Deus et vera unitate, succurre nobis in supremo periculo constitutis, gloriosum ut sepulchrum tuæ sanctæ Resurrectionis, pro quo venerando et osculando de finibus mundi venimus, videre mereamur, et tunc liberationis gratias agamus. Hortabatur etiam ructos, et quibus verbis poterat consolando admonere, ut alterutrum confidentes, sibi ex corde delata dimitterent, et totam in Deum credentes et orantes spem suam ponerent, denunciatis eis, quod si perseverarent, in proximo clementiam Redemptoris afflaturam: quod et factum est. Nam, dum hæc in mari agerent, omnipotens Deus mirabiliter eis suam misericordiam exhibuit. Ecce enim ex insperato flatus aura cepit placidior fieri, et paulatim elisis aquarum molibus, redditor mare tranquillum. Nova igitur lux cepit oriri: mirantur omnes morti jam deliti, et cæli Deum exultantes benedixerunt, laudes eidem debitas referentes, et Gloria in excelsis Deo nobiliter decantantes, quod eis misericorditer dignatus est de eo mortis articulo liberare.

13 Liberatus itaque de pelago Mare cum omnibus, qui secum erant in navi, post trium hebdomadarum dies, ex quo in portu Barenis civitatis navim adscendit, mare transiit appulsus ad urbem d Joppen, et longissimis maris anfractibus circumvit per e sepulchrum B. Georgii Martyris, quousque pervenit Nazareth, que nutritiv Dominum Salvatorem. Inde abiit per viam, qua ducit in Thabor, quo Dominus transfiguratus est, in cuius verticem ascendens aspiciet diligetissimo loca plurima, que Dominus suo itinere sanctificaverat. Unde descendens festinus perrexit Samaritan, vilit sepulchrum B. Joannis Baptistæ: conitoque gradu proficiscitur ad puteum, super quem Dominus residens, euriensque et sitiens, Samaritanæ mulieris ille roboratus est: et adorato per singula loca mundi Redemptore, in collem celeberrimum, e quo diu desiderata conspicietur Jerusalem, ketus ascendit. Hic flexis genibus, quanta exultaverit letitia, quantasque Deo gratias egerit, admixto gaudio lacryme declarant. Hilaris itaque sanctam civitatem ingressus, deliberavit prius videre Crucem in monte Calvario, ubi pretium mundi Christus in statera Crucis appensus fuit, ante quam toto corde et corpore prostratus, quasi pendente Dominum cererent, adorabat: recordabatur mortis sue maledictionis sententiam in se et in omnes hominem prolata per inobedientium primi hominis, sed et clementiam propitiationis Filii Dei, qui loco eodem spita, alapas, spinam coronam, flagella, cruenta, clavos, fel, acetum, huncem, mortonque pertulerat. Factaque oratione descendit paululum in Golgotha locum, ubi, sienti fama est, de latere Christi sanguis decurrens petrum drissimam perripuit: deinde hinc brevi spatio ad sepulchrum Resurrectionis conversus, et videns ipsam corporis locum, in quo Dominus jacerent, quasi sitiens desideratas aquas fidei lambebat. Occurrebat sibi congrua de Domino Salvatore meditando memoria: quomodo scilicet post tanta que pertulerat, in ipso sepulchro requieverat, ac per illius descensum ad inferos, infidelibus magnanimo gaudio cogitabat miserorum, quos captivos mortis imperio Christus ab inferis socum eduxerat. Inde jam ad medium mundi deluctus, quo videlicet loco Joseph ab Arimatia corpus Domini, cum de Cruce deponeret, antequam sepulchro

C

locaretur posuerat, attentius orabat, memorans illud Davidicum: Deus autem noster ante secula operatus est salutem in medio terræ. Tandem venit ubi Helena invenit Crucem, eumque aliquando, prout devotio dictasset, per memorata oratoria vir sanctus orasset, postremo se in hospitium recepit, licet, cum mens ejus tota die et nocte per ea que viderat duceretur, in pace in idipsum dormivit et requievit.

14 Altera vero die cum quanto studio ac desiderio sancta Jerosolymorum loca orando cursum ierit, dicere quis poterit? Nam ingressus in templum Domini, et post orationem per portam, que dicitur Speciosa, egrediens, ascendit Sion ad locum dumtaxat cænz, ubi pedes discipulorum Dominus lavit, et, Pax vobis, dixit, dubitantique discipulo latus palpandum præbuit, ibi etiam super centum mille credentium abinas Spiritus sanctus descendit. Et conversus per viam sacram, qua Dei Genitricis corpus Apostoli detulere, intravit et ecclesiam h B. Petri de galli cantu, et ad i sepulchrum Jacobi fratris Domini, descenitque in vallem Josaphat, oravit ad sepulchrum B. Virginis Mariæ, de quo ascendens transiit ad oratorium Gethsemani, ubi Dominus in radice montis Oliveti oravit ad Patrem: inde progressus venit in locum, de quo ait Lucas Evangelista: Avulsus est autem ab eo quantum jactus lapidis: rectoque itinere subiit in verticem ejusdem montis Oliveti, de quo Salvator cæles ascendit: inde per vicum Bethphage, et lucum, in quo lascivius pullus asine Domini frena suscepit, descendit in Bethaniam ad sepulchrum Lazari, et hospitium sororis ejus, Posthæc pergit Bethleem, intrans sacrum Virginis diversorium, quo Christus natus est, stabulum ubi agnovit hos possessorem suum, et asinus præsepe Domini sui, tamquam prudens animal humiliter adoravit. Vidit et locum, quo saviens Herodes pro Christo parvulos interfecit. Quid hæc cum quanta devotione ad Jordani aquas, lotus humani generis labe maculatas, et a Christi baptismo mundatas, ecurrerit? Nec prætermisit locum k Quarantenz, ubi Salvator mundi tentatus a sathana, totum militie nostræ tempus (quo nunquam tentari desistens) quadragenario suo voluit confirmare. Inde per amarissimum fontem, quem olim Elisæus sua decoravit sapientia, l Jericho pertransiens, vidit juxta viam cæcorum loca, qui receptis luminibus utriusque populi credentis in Dominum sacramenta promiserant.

15 Longum esset, si vellem enarrare, quo ardore Instraverit m Chanaan et Capharnaum, signorum Christi familiares: et dicere cum quanta admiratione viderit locum Tiberialis, quem sub merce nautica Dominus transfretando sanctificavit, et solitudinem, in qua de quinque panibus et duobus piscibus multa millia saturata sunt. Hoc tantum dicam, quod per singula loca Christum se videre credebat. Lecturis fastidio consulens, pauca commemoravi de sanctis locis, que ille tanto studio circumvit. Diebus autem multis ad sepulchrum Domini ex ardore fidei mansionem habuit, non in refectione quidem, sed in oratione et Domini opere. Cujus sanctitatem ipsius sepulchri n Canonici Regulares attendentes, in ejus orationibus attentius se commendaverunt, eumque Reiprocæ in suis beneficiis reeperunt. Commemotiam societatem vivendi voluntate ei dabant, si cum illis habitare vellet, et custodiam sepulchri: quod eum pro omni negotio desiderare cognoverant. Ille vero se hoc fieri minime posse dicebat, nisi prius ad Hispanias rediens, domui sue disposeret. Igitur per totam Jerusalem, iterum atque iterum se omnipotenti Deo commendans, Canonice quoque et cunctis servis Dei vale faciens, reversus est Joppen, ubi prius appulerat, unde in metatibus ventorum per insulas Græciæ delectus, multos in itinere labores pas-

D
Psal. 73. 12

locum in-
ventionis
Crucis,

et cænz oli-
væ,

h
i
vallem Josaphat,
Gethsemani

montem Olive-
ti,
E

Bethaniam,

Bethleem,

Jordanem,

k
eremus Chris-
ti jejunantis,

l
Jericho:

F
m

n
mandatus ut ad
sepulchrum
Christi habitet,

redit in Hispaniam.

A sus, ad domum propriam in Hispaniam remeavit: futurum rursus, ut in proximo Jerusalem rediret, et ad gloriosum sepulchrum finem vitae suae devotus expectaret. Verumtamen eo a civibus suis in magna gloria recepto, ego quoque hic primam partem hujus operis coarctabo.

a Infra num. 13 portus Barenensis civitatis dicitur, qui hic portus S. Nicolai. Est Barium emporium celebre in litore maris Adriatici in Apulia Peucetia, antiquus et hodiernis notissimus, unde regionis nomen inditum, ut Terra Barenensis vulgo appellatur. Templum habet celeberrimum S. Nicolao Episcopo Myrensi du annis, cujus illic corpus adseruntur, ex quo liquor mirabilis (Manna vulgo vocatur) assidue effluit, unde urbes et portus S. Nicolai nomen usurpat. — b Nota est Malesa promontorium orae Luconiae, nautis terribile, ob frequentes in vicino mari, quod Collum Malleae hic dicitur, tempestates. In altera vltà Malleae saxa dicuntur. — c Foran a seculi forma nomen datum. — d Joppe in sacris litteris notissima, quom Christiani Palestinae recuperantes, a principio statim interceperunt, atque ad eam Christiani peregrini etiam hactenus fere applicant. — e Urbs Lidda, seu Lyda, satis vicina Joppae, ad S. Georgium dicitur, quod illic decolubus dicitur, ejuque sepulchrum ostendatur. Utraque et Joppe et Lid- dum Sedera Episcopatum habebat. Hinc ergo per longos maris tractatus, Cassareae usque Palaestinae et montem fere Carinimum iter fecit, inde ad urbem Nazareth. — f De sepulchro S. Joannis apud Samaritanos agit S. Hieronymus in Vita S. Paulae 26 Januarii cap. 4 num. 18. Vidit, inquit, Sebasten, id est, Samaritam. — h Sicut sunt Elisaeus et Abdias Prophetae, et (quo major inter natos mulierum non fuit) Joannes Baptista. Ubi multis intremunt consternata mirabilibus. nannique cernebat variis daemones fugare cruciatibus, et ante sepulchra Sanctorum ululare homines more luporum etc. Locum adhuc in veneratione apud Saracenos esse radii Quaresmius lib. 7 Etimologiae Terrae sanctae peregr. 2 cap. 2 ubi Triplicem et situm describit. — Sequentia verba ex Vita S. Paulae loco jam indicato desumpta sunt, ubi ita legitur. Transivit Sichein ... et ex latere montis Garizim, extractam elica iudeam Jacob intravit ecclesiam. super quo residens Dominus satiensque et esurians Samaritanæ fide satius est. Colitur Samaritana, S. Phoinia dicit, 20 Martii — h Eum in palatio Caiphae a S. Helena S. Petro extractum fuisse tradit Nicephorus lib. 8 Hist. Eccl. cap. 30. — i In Martyrol. Rom. Kalendaris Martii dicitur S. Jacobus haud procul a templo sepultus, extra civitatem scilicet versus montem Oliveti, in quo S. Gregorius Turon. lib. 4 Mirac. cap. 27 cum sepulchrum collocat, ubi sunt Vallis Josephae et in eo olim sepulchrum Desparæ Virginis, dem hortus Gethsemani, et mons Oliveti, et ultra eum Bethphage et bethania. De quibus consule mapam urbis Hierosolymitanae Adrichomii. — k Alvis Quarantanae, de qua idem Adrichomius in tribu Benjamin, ubi et prope montem Quarantanae collocat fontem Elisai, iudo et loca caecorum a Christo illuminatorum. — l De Jericho u Christianis tum recepta agit Wilhelmus Tyrus lib. 11 belli sacri cap. 13, et alibi. — m Imo Canu Galliarum intelligitur, ubi nomen in vinum versu. — n Canonius a Godofrido Bullonio creato Rege Hierosolymitano in ecclesia Domini sepulchri constitutos fuisse tradit Tyrus lib. 9 cap. 9, qui lib. 11 cap. 13 scribit pro illo Clero introductos esse Canonicos Regulares ab Arnulfo, Patriarcha constituto anno m.

Barium, urbs S. Nicolai dicitur.

Sepulchrum S. Georgii.

S. Joannis Bap.

S. Jacobi Minoris et S. Marci.

Canonici ecclesiae sepulchri.

us autem Dominus Joannes, qui eo tempore Magister scholarum erat, qui postmodum a Portugallia factus b Episcopus, post mortem quoque Domini Pelagii c Bracarensis praeficitur Episcopus. Tertius D. Honorius, vir magnae auctoritatis, et Ecclesiae S. Jacobi de suburbio Colimbricie Praepositus. Prior quoque S. Mariae de Castello Montismajoris, D. Sessandus, homo nimis reverendus, et alii viri religiosi, qui simul fuere omnes a principio undecim. Ab his igitur D. Theotonius, praeventus duodenarium complevit numerum. Ili fuerunt ab exordio hujus monasterii primarii viri. Attamen priusquam ad socialem vivendi usum acqievisset, diu pie reluctatus perhibetur, asserens, ex multo tempore fecisse votum, ultra mare abeundi, et finem ad sepulchrum Domini praestolari. Verum illi contra utilius esse memorabant, in hac occidua mundi parte, ubi vix nomen Christi est restitutum, eum juxta sanctorum Patrum regulam vivere, et ignaris hominibus formulam honestae vite monstrare, quam Jerosolymam ire, cui praesentiam suam Dominus exhibuit, et numeris miraculis totam regionem ab omni fidei ambiguitate sanavit.

D AUCTORE COEVO DISCIPULO, a b c

et disundentibus reditum in Terram sanctam

accessit duodecim, E

B Transivit Sichein ... et ex latere montis Garizim, extractam elica iudeam Jacob intravit ecclesiam. super quo residens Dominus satiensque et esurians Samaritanæ fide satius est. Colitur Samaritana, S. Phoinia dicit, 20 Martii — h Eum in palatio Caiphae a S. Helena S. Petro extractum fuisse tradit Nicephorus lib. 8 Hist. Eccl. cap. 30. — i In Martyrol. Rom. Kalendaris Martii dicitur S. Jacobus haud procul a templo sepultus, extra civitatem scilicet versus montem Oliveti, in quo S. Gregorius Turon. lib. 4 Mirac. cap. 27 cum sepulchrum collocat, ubi sunt Vallis Josephae et in eo olim sepulchrum Desparæ Virginis, dem hortus Gethsemani, et mons Oliveti, et ultra eum Bethphage et bethania. De quibus consule mapam urbis Hierosolymitanae Adrichomii. — k Alvis Quarantanae, de qua idem Adrichomius in tribu Benjamin, ubi et prope montem Quarantanae collocat fontem Elisai, iudo et loca caecorum a Christo illuminatorum. — l De Jericho u Christianis tum recepta agit Wilhelmus Tyrus lib. 11 belli sacri cap. 13, et alibi. — m Imo Canu Galliarum intelligitur, ubi nomen in vinum versu. — n Canonius a Godofrido Bullonio creato Rege Hierosolymitano in ecclesia Domini sepulchri constitutos fuisse tradit Tyrus lib. 9 cap. 9, qui lib. 11 cap. 13 scribit pro illo Clero introductos esse Canonicos Regulares ab Arnulfo, Patriarcha constituto anno m.

2 Quibus homo Dei devictus rationibus, tandem assensum praebuit, seque principem eorum et consortem in omnibus effeci promisit. Nec mora, ea que in seculo justis modis adquisierat fideliter dispensavit: partem enim dispersit pauperibus, partem Vicensi Ecclesiae contulit, partem quoque rebus futuri monasterii secum adjunxit, ut inde pauperibus subministraret: unde et ipse tanquam pauper voluntarius viveret, qui se in numero pauperum Fratrum paupertatis amore constitutebat: pauperem enim Dominum pauper spiritu sequebatur, qui ideo se exhaeredabat in terra, ut haeres inveniretur in caelo. Igitur sub anno Incarnationis Filii Dei d mxxxii in unum convenerunt, videlicet e carissimi Infantes Alphonsi Henrici et Reginae Tharasiae filii, sed processu temporis, et divini Numinis largitate, praefatus totius Lusitaniae f pene et ex parte g Gallaciae effectus est Rex illustris, cujus auctoritate, et venerabilis h Colimbriciensis Episcopi unusque Ordinis consilio, in balneis monasterium in honorem S. Crucis, et Beatae Dei Genitricis Mariae construere coeperunt die iv Kal. Julii, in vigilia Apostolorum Petri et Pauli, vi autem Kal. Martii sequentes in i capite jejunii, non jam duodecim, sed ferme k undecim armati Christi milites, Apostolorum proposito communiter vivere sub habitu et Regula B. Augustini professi sunt.

d e approbantibus Alphonso, deim Episcopo, abisque: f g h

i k

PARS II

Gesta S. Theotonii a constructo monasterio sanctae Crucis.

CAPUT I.

Monasterium sanctae Crucis extractum, regimen S. Theotonio impositum, singulares ejus in regendo dotes.

C In superiori parte hujus operis de praedicti venerabilis viri exortu et processu, qualiter in seculo conversatus fuerit, summatim praestringi: nunc deinceps, quomodo ad habitum Christi venerit, et in congregatione vixerit. Verumtamen totius boni datorum invoco sanctum Spiritum, quo munus hujusmodi ita peragau, ut non offendam veritatem, nec eorum, quae in eo vidi vel audivi, fraudare videar claritatem. Cum itaque mente infatigabili rursus jam tertio redire dispoeret, ardebat enim Jerosolymam et sancta loca videre, nutu divino a religiosis viris urbis Colimbricie praeventus est, quos scilicet Divina consilio providentia jam in hoc ipsa aspiraverat, ut omni cum devotione seculum relinquentes, in suburbio ejusdem civitatis ab Aquilonis partem ad servendum Deo caenobium constituerent quorum primus Tellus Archidiaconus fuit, vir quidem magnae discretionis et prudentiae, qui ad tam utile consilium tanque praechrum opus exemplo suo ceteros invitavit, cujus etiam opibus et concilio tota caenobii fabrica a fundamento surrexit: quique, ut superius dixi, magister, et praceptor D. Theotonii extitit. Secun-

S. Theotonius B. Icello abbasque 2 viris extractum monasterium S. Crucis

3 Congregatis itaque Fratribus, consilium simul et vox una fuit cum omni gratulatione totius congregationis curam D. Theotonio committere. Cumque ille ad tanti regiminis pondus iterum ne sapiens se proclamaret indignum, virtute tamen obedientiae apposita, invitatus nolensque suscepit, ceteris sub ipso in eodem loco firmantibus stabilitatem: sub quo novo Patre novum monasterium magnis brevi tempore larga Dei pietas gratiae suae muneribus illustravit, bonis et religiosis viris nobilitavit, nec minus possessionibus, quam virtutibus reddidit amplam. Fuit enim in diebus ejus fama celeberrimum, religione valde conspicuum, in quo D. Theotonius ad culmen sanctitatis mirabiliter exerevit: de cujus sanctis actibus, ne tantus vir lateat, pauca de pluribus breviter attingam: in quibus exponendis nihil addo, nihil in majus extollo more laudantium, vel ut ab hominibus gratiam promereri velim; sed gratias ago quia nostris temporibus talem Patrem habere meruimus, imo et habemus. Deo enim vivunt omnia, et ut ait B. Hieronymus, quidquid in Deo transfertur, in familia numero computatur. Itaque ab exordio magnis vite meritis ceteros anteae coepit gravitate

F eligitur invitatus monasterii Prior:

praestitit exemplo:

A Rosario. — 1 Dominica prima Quadragesimæ vi Kalend. Martii anni 1135, ut supra probavimus. — 2. *Doctus de Rosario septuaginta duos verbi, forte legendum ferme septuaginta* — 1. *Compositellam hujus carnihi sandulo perperam attribuitur Carolo Magno a Turpino in hujus Vita.*

CAPUT II.

*Captivi intercessione S. Theotonii liberati.
Curatio Regi et Reginae impensa. Dæmones fugati.*

Qualem etiam compassionis affectum erga miseros habuerit, hæc res sola indicium est. Cum ergo Alphonsus, nobilis Infans Portugalliæ, versus remotiorem Hispaniæ partem, quæ Hispalis dicitur, ducto exercitu, pene totam Sarracenorum provinciam prædatus fuisset; viri bellatores ejus inter infinitam prædam, quamdam Christianorum gentem, quos vulgo a Muzarabes vocant, inibi sub ditione Paganorum detentos, sed tamen utinamque Christiani Numinis usum observantes, pariter captivarunt, atque jure bellantium subjugaverunt. Quo audito, vir Deo plenus valde condoluit, et qui numquam ad exteriori portam monasterii de claustris exierat, fervescente zelo Dei, egressus obviam Regi, et cuncto exercitui, dixit: O Rex, et cuncti Barones, qui sancte Matris Ecclesie filii estis, cur Fratres vestros vobis in servos et ancillas subjugatis? Peccastis etenim super hoc Domino Deo vestro. Cumque, prout debuit, compendiose eos alloquutus fuisset, et quod, nisi eos liberos dimisissent, magnus eis furor Domini iniret; Rex et cuncti bellatores totum illud genus hominum dimisere, et coram eo liberi abire permiserunt. Igitur per studium illius liberatis a servitute plusquam mille hominibus, exceptis uxoris et parvulis, quicumque de gente illa Colimbriæ esse voluerunt, locum habitandi circa monasterium Sanctus dedit, eosque per annos plurimos de annonâ monasterii pavit, utpote imbecilles, et terram ignorantes.

9 Gratiam quoque curationis nihilominus in eo fuisse ex hoc jam patenter agnoscimus, quod præter multa beneficia et diversorum morborum remedia, quæ ab illo experti sumus, cum quodam tempore præfatus Infans Portugalliæ immensis febribus æstuasset, et præ nimia febrium anxietate vehementer urgeri cõpisset, magnisque non jam vocibus, sed stridoribus in extremo se constitutum esse clamaret, visitatione tandem viri Dei ultimum remedium anxie quesivit: a quo cum divine exhortationis oleo fuisset infusus, ejusque dextera elemente attactus (mira res) protinus ardore paulatim tepescente, refrigerium salutis accepit: tantaque in ejus præsentia virtus Dei viro divinitus collata est, ut statim hora eadem cibum, quo multis diebus caruerat, incolmis arceperit.

10 Præterea cum jam ob invictissimam ejus strenuitatem pariter et illustrem nobilitatem, merito Rex voceretur, et uxor ejus b Machalda Regina, c Amædæi filia, ob difficultatem partus jam morti proxima periclitaretur: prout erat sapiens temina, fideique firmitate fundata, hoc solum penes se consilium post Deum invenit, quatenus si mereretur a sancto consignari viro, protinus ei Omnipotentis remedium subveniret. Vocatus igitur per nobiles viros ad eam venit, et cum Crucis signo eam in Dei virtute consignasset, protinus ante pedes ejus filium generavit, moxque de nati filii officio læta mater effecta, mirabiliter sanitati restituta est.

11 Veruntamen graves aliquando persecutiones ab easustinuit, eo quod illi ingressum claustris negaverit, servato per omnia sui ordinis rigore. Nam cum die quadam ad eum videndum Regina venisset, et claustrum interius videre voluisset; Prior tantum blande resistit, dicens, aliam intus esse Regnam, nec esse Ordinis, nec approbatæ consuetu-

dinis, fæminam habitaculum Fratrum mundum fugientium ingredi, nisi forte defunctum, nec Regiæ officium esse, quia non reputaretur illi ad gloriam hoc a Domino Deo. Proponebat ei Ozia Regis exemplum, qui idcirco, quod in templum Domini voluit intrare, statim lepra percussus est, usque ad diemobitus sui leprosus permansens: tanta denique mentem illius Ordinis æmulatio possidebat, ut vigore et auctoritate Spiritus sancti Reginae intrepidus obstiterit præsumenti: maluitque vir beatissimus illius succumbere odio, quam talis aliquando claustris fieret abusus. In hoc igitur facto reliquit nobis tanquam hæreditariam professionem et formulam honestæ vitæ.

12 Tantæ quoque sanctitudinis fuit, quod etiam maligni spiritus eum visibiliter aliquando timerent: rem quidem miram, sed tamen veram loquar. Monachus quidam de Anglia, nomine Samuel, adfuit quondam in d navali collectatione exercitus Francorum, qui cum Rege Portugallensi e Ulixbonensem urbem Deo donante cepere: hic autem corporali molestia percussus, ad hoc Colimbriense monasterium viri Dei perductus est, qui ad extremum veniens, videbat nigerrimos spiritus in se crudeliter et indesinenter spicula spargere: hæc illicque vertebatur, et sæpe torvis luminibus cadebat de lecto, illorum aspectum ferre non valens, et turbatis vocibus hoc sibi assistentibus referebat. Veniente vero servo Dei, cum non possent maligni spiritus illum videre, ejus præsentiam in pavore et tremore, quo turbabantur, refugiebant, moxque delitescentes, et per temesauras evanescentes, numquam præsentem Priore comparebant: per quod patenter colligi datur, dæmones præsentiam ejus expavisse.

13 Sæpe autem ex occasione ad perseverantiam vocationis nostræ, et eatenam obediëntiam pio nos patris hortabatur affectu: dicebat enim: Si monachus iste, qui per qualemcumque sui Abbatis licentiam veniebat, habebat enim secum commendatitias litteras, de habitaculo suæ carnis sic evulsus est: quid ergo fiet de illis, qui levitati et inobediëntiam manus dantes, per lites et scandala dividuntur, et per inobediëntiam a monasterio suo recedunt? Propterea vero cavete vobis, o filii, nec leve Domini jugum obtrectetis, circuit enim diabolus quærens quem devoret, et eos, qui de congregatione sua fugiunt, inobediëntes miserabiliter cruciat et extinguit.

14 Simili quoque poena quidam professus laicus affligebatur in monasterio: si quidem videbat jugiter et sine intermissione umbram ejusdam nigerrimi Ethiopis, qui eum vehementer extento arcu fatigabat: bostemque suum e regione contra murum inordinatis vocibus indicabat, digito etiam ostendebat, quamvis eum Patres minime videre potuissent. Cruciabatur miser plus pavore quam infirmitate. Quoties autem Sanctus ad eum veniebat, arcum protinus diabolus remittens, mox se abscondebat, nec in ejus quidem præsentia jaculare eum audebat. Quo cognito, vir Dei, tanquam sciens pro qua causa tam horribiles irrueret poenas, dixit ad eum: Confitere miser, confitere iniquitatem adulterii, qua lapsus es. Quæ res postea evidens et perspicua facta est, sicut Prior dixerat.

15 Erat præterea quidam Frater in monasterio valde devotus, quem humani generis inimicus, mox in initio conversionis suæ vexare consueverat. Accidit die quadam, cum Pater extra choram in ecclesia tantum debilitatis causa sederet, et prædictum Fratrem ab hoste suo vexari cognovisset, illic accessit, et accepta Fratris dextera, spiritui nequam comminans dixit: Exi spiritus immunde in nomine Jesu Christo, et in virtute Spiritus sancti præcipio tibi, ne amplius servum Dei conturbes. Confestim igitur

D AUCTORE CO. SVO DISCIPULO,

2 Paralip. 26. 21

d
e
sua præsentia dæmones fugati.

E

ad perseverantiam suos adhortatur:

F
ex infestatione diaboli cognoscit laicis lapsus

alium ex ratione liberat

Muzarabes in bello captos

a

curat apud Alphonsum aliusque liberari,

B

multis ipse alit

Alphonsum agrum oleo sacro sanat:

C

b

Regina partum signo Crucis facilem reddit

eamdem ab ingressu monasterii arcebat.

A igitur exiens veteranus hostis, ex ea hora nunquam Dei famulum tentare ausus fuit. Sæpenumero vidimus nonnullos agrotantes Fratres, qui, eo quidem orante et pro ipsis genita flectente sanitate restituti sunt.

Honorum Presb. a Sacerdotibus cap- tum

f 16 Vix autem cognoscere est, quantum sollicitudinem gerebat eorum, etiam qui in itinere dirigebantur, vel quantum ejus oratio quod Deum omnipotentem valebat. Cum Honorius Presbyter, unus de primis senioribus, de quo superius mentio habita est, Ulixbonam mitteretur, habens secum sexcentorum solidorum summam, ad f construendam B. Vincentii Martyris ecclesiam, quæ extra muros ipsius urbis est, prout habebat in mandatis a Rege, in solitudine, quæ est inter Columbram et Sanctarem, a Sacerdotum latronebus captus, ad civitatem h Elvas est ductus. Igitur murmure nuntio durus rumor cunctos monasterii percussit Fratres, sed et per universam civitatem non modica erat tristitia. Sanctus autem, cui maxime circumfusa erat anxietas, Fratres cunctos alloquitur, ut per omnia solliciti essent consortis sui, et compatiens juxta Apostolum dicentem: Dum patitur nostrum membrum, compati debent cetera: et sibi in orationibus peberent illum ab eo; qui ait discipulis suis: Quidquid petieritis in oratione credentes, accipietis; scientes quoniam exaudiet Dominus preces eorum, si permanserint in oratione in conspectu Dei. Essent etiam memores Apostolorum Christi, qui in conclavi suo precibus sanctis orando Apostolorum Principem de vinculis Herodis eripere meruerit, et de omni expectatione plebis Judæorum. Ad hanc igitur exhortationem cuncti Fratres publica et privata supplicatione deprecantur Deum, permanebant in conspectu Domini. Prior autem prefatus continuas orationes et Deo devotas preces, quas nunc evolvere longam erit, ex toto corde subnixus exornat, ut, qui tam tristes erant de captivitate senioris, de liberatione ejusdem consolari mererentur per misericordiam Redemptoris. Ad dum mirum in modum hæc in monasterio agerentur, ecce ex improvise Honorius senior die decima quinta sine captivitate adfuit sanus, et liber cum magna gloria sine detrimento aut diminutione rei familiaris. Quomodo autem Omnipotens per rursusdam Pagani fraudem saluberrimam de captivitate illum liberaverit, dicere prætermitto, ne libri magnitudo extendatur, maxime cum in orationibus vulgi per vulgatum sit. Vilisne ergo, quanti meriti vir iste fuerit, cujus tam pia sollicitudo et oratio apud Deum valuerit?

Rom. 12 10 Mar. 11. 14

precibus suis morumque

Act 11. 5

liberal:

quat admittit- ret monachos?

Muzaraboe.

Marchalla Regina,

C 17 Habebat autem et hunc consuetudinem, quod non plures admitteret Fratres in congregationem, quam facultas monasterii suppeteret. Sed is quidem, quos recipiebat, animo et corporis solatia vigilantiter exhibere curabat, peritissimi medici factum imitans, ut adhibita magna discretionis cura, quod cuique congrueret, diligenter applicaret. Quod et in corrigendis moribus summopere perpendebat, ut scilicet juxta quantitatem vulnerum exhiberet fomenta curarationum, elemens semper existens et benignus.

a Horum Muzarabum adhuc antiqua præconit ratio perseverat in ditone Toletana. Nam urbe hæc an. 1088 Mauris cepit, constituit, ut in antiquis verbis temporis veteris præconit methodus retineretur, quod etiamnum statuta sunt debet fieri tradit Mariana lib. 9. cap. 18. Ad Mauri volebant Arabes dicit, hinc qui illis immiserit debebant Christiani Muzarabes dicit. — h. Maffalla Mauris lib. 10 cap. 47. ad præperam dicitur Alia Mauris Lars, Mollie Reguli benedicti Castellæ Regum ipsius et nobilitate clarissimi que eadem habet Mauris Nominis gentis 12, sed correcte in Genealogia Regum Lusitanæ. — e. Andree Toletano lib. 7 cap. 8 Comes Mauris. Est hic Amelens n. ac primus, ut ferunt, ab Henrico Imperatore Comes Sabaudie creatus. Petrus Abbas Clunienensis factus an. 1122 venit cum nobilissimum Principem, Comitem et Marchionem, in epistola ad eum scripta, que ex 32 libri 2. In Terram sanctam anno 1147, quo Conradus Imperator et Ludovicus rex Francorum hæc dixerunt, profectus est, in relictu in Cypro via Iunctus, et in monasterio Tra- rum prope Nicolium sepultus. — d. Vasconcelus ad classem collectum fuisse ex Germania, Gallie ac Flandrie populus, in-

qua multi Proceres et Summas sub uno Principe Guilielmo de Longa-Espada, omnes uno studio incitati in Deo militarent, et in ejus obsequium Mauris ultra mare insequerentur. *J. amicus Bromton in Chronica scribit magnum partem eorum fuisse de antiqua gente Anglorum. Heliodorus lib. 1 Chron. Maurorum cap. 40 an victoribus expeditionis visum fuit, partem exercitus unam destinari in partes Orientis, alteram in Hispaniam, tertiam vero ad Slavos, qui juxta nos habitant — e. Ulixbona, Joanni Bromton, Ulix bona. In historia ead. noma Simonis Dunbornensis an. 1149 Holsipons, alius Ulyssippo. Olisipo, Olyssippo, Ulyssipona, et Lisbona Capta et Anno 1147, 15 Octobris, Sabato. — f. Quo loco Regis castra fuerant, cenobium Cuononorum Regularium extructum fuerat Regis impensa an. 1178 ad honorem S. Vincenti Mart. — g. Sanctarenum alia, et Sanctarena oppidum per vetus Tali rips apponitur, quinquagesimo ab Olisipone lapide, olim Scalabis, et Scalabiscus et Præsulium Julium; a sepulchro vero S. Irenei Martyris, Sanctarenensium dicitur. Vide Ludovici Noni Hispaniam cap. 36. — h. Elua oppidum in Arabibus Lusitanæ prope Anam fluvium, que cum Andalturia vicina adhuc subterat Mauris.*

D *Alia Amelii Comitis Sabaudie, Olisipo Mauris creptis, cenobium S. Vincentii, Sanctarenum, Elua.*

CAPUT III.

Magna Regem inter et Theotonium animorum conjunctio, illi victoria per hunc impetrata. Monasterium doctum.

Illud quoque silentio prætereundum non est, quod semper moris illi fuit, ut approbato consuetudinis visitationes et frequentiam secularium hominum, qui pro celebritate nominis ejus ipsum videre cupiebant, humili generositate laudabat. Nam cum manifesta et tam celebritas ejus sanctitas esset, non solum inferioris ordinis viri, verum etiam Rex, Principes et potentes ad eum confluebant, et qui eum videro merebantur, ad ejus genua proveluti, et ejus manus suppliciter deosculantes, ab eo benedicti subnixis expetebant. Attamen quamvis ille non divites, non potentes appetebat, si tamen quando se illis pro tempore et loco jungebat, eos sane sapientia condebat. Si pauperes erant, illos sustentabat, si divites ad beneficiendum commonebat, exhortans cunctos, ut rectam fidem tenerent, pravitates suas abjicerent, et semper Dominum timerent. Hæc et similia loquens ad eos, animas eorum reflexit et innovabat. Conlulerat siquidem ei Dominus talem gratiam, ut, quicumque personam ejus vidissent, vel sermonem oris ejus audivissent, quasi Angelum Dei se vidisse gaudebant, eique condignum venerationem exhibebant. Proferbat semper pauca et rationabilia verba, pariter et benigna: unde semper apud omnes sermo ejus gratiam inveniebat, juxta illud Salomonis: Dulce verbum amicis multiplicat, et inimicos mitigat.

Admittit visitationem Regis, Principum, aliorum: E

cos pio allo- quio satiat,

gratis omnibus:

Ecclesi. 6. 5

19 Tanta præterea merat ei tranquillitas animi, tantisque in eo invaluerat bonitatis affectus, et ita ab omni malitia suspensio erat defecatus, ut merito de eo dici crederet: Pax multa diligentibus legem Domini. Igitur propter nimiam ejus sanctitatem fiebat, ut Rex, Principes, et cunctis utriusque sexus populus Columbrænsis monasterium summo honore et reverentia dignum ducerent, maxime muneribus illustrarent, bonis ditarent temporalibus, in tantum ut super cunctas totius Hispanie huius Ordinis congregationes mirabiliter emineret. Ita Rex de rebus suis ibi plurima tam mobilia quam immobilia dona contulit: super cunctas coronatorum personas eum diligebat et honorabat, magis in eo, quam in alio aliquo hominum confidebat, seque et suam animam commendabat. Vir quoque B. Theotonius cum præcunctis hominibus, qui in ejus regno erant, diligebat, et idem paterno affectu frequenter castigabat et admonabat, et eum, per quem Reges regnant, et in ejus potestate sunt omnia jura regnorum, timeret, et mandata ejus observaret, quia propter hoc est nimis homo: regnum sibi commissum secundum aequitatem disponeret, justitiam inviolatam conservaret, nec Judex ejus secularis in Ecclesiasticam personam manum mitteret, aut Ecclesiasticæ negotia examinanda susciperet, nec sacra loca violare permittere, vel etiam confugientibus ad illa, quamvis reis, et pro suis sceleribus condemnatis, inordinate violentiam inferre

Psal. 118. 103 F monasterium liberalitate aliorum ditat,

Regi amicus,

inculcat ei li- morem D. I. justitiam,

A inferre tentaret; neminem unquam injuste condemnaret; sed oportere Regem habere justitiam, virtutem, fidem, bonam operationem, et Sanctorum locorum reverentiam, alioquin nihil differret a Principe latronum Regem dicebat: pro quorum temeraria praesumptione mirabatur ex suo simplici verbo angariam esse faciendam. Cum autem Rex quereret, quam angariam? Ille ex sua interpretatione dicebat esse gehennam, in qua potentes potenter sustinere tormenta, et malefactores cunctos in perpetuum ardere memorabat.

Sancientem urbem viciniam ex-pandam a Rege cognosci

a

20 Quantum sollicitudinem Vir Dei pro Rege habebat, vel quantum Rex in eo confidebat semper, in illo uno miraculo de Sanctaren, considerari potest. Cum enim Rex civitatem ipsam novo genere pugnan- di aggredi voluisset, furtim videlicet et quasi per latrocinium (nam aliis bellicis apparatus numquam potuit, nam erat propter locorum situm impossibile, et propter nimiam fertilitatem populorumque frequentiam) ad virum Dei veniens, illi a soli consilium detexit, animamque suam, tamquam de hoc mundo exiturus, commendavit, diem etiam, qua hoc facturum cogitabat, sub silentio indicavit, et ut eo die pro se cum Fratibus communem orationem faceret obnixè rogavit, et discessit. Die igitur notato, congregatis eunctis in Capitulo Fratibus rem Prior exposuit, Letanias nudis pedibus, publicas quoque et privatas deprecationes rogans peregit. Ille vero praeter magnitudinem precum sic orabat: Domine, Domine, qui muros Jericho sine gladio et arcu subruisti fecisti, qui etiam ad precem Josue contra Gabaon solem stare praecipisti, tuam deprecamur ineffabilem clementiam, ut Regi nostro, famulo tuo, sub umbra ejus, te protegente, vivimus, victoriam propitius concedere digneris de inimicissima Christiani populi civitate: quatenus excluso inde nefando Mahometis ritu, laudetur ibi nomen tuum, Domine Deus. Mox igitur ecce nuntius bonus de nuntio Domini, bonum portans nuntium, adviit, qui urbem esse captam laetus advnuntiavit. Nocte enim sequenti prenotati diei, quo haec facta fuerunt in monasterio, Rex urbem media nocte mirabiliter cepit. Sic nimirum fecit, quando in campo c Ourich quinque Reges d Paganos cum innumera eorum barbara multitudine profligavit, qui ut eum omnino perderent, coadunati debellabant, sed auxilio sibi facto divino, ac B. Jacobi patrocinio, ejus ea die solennitas fuisse perhibetur, e victor exavit. Sed et quando cum navali exercitu Francorum Ulixbonam cepit; et nihilominus cum f Alcazar longo certamine vicit.

successum precibus imperiali,

B

21 Et quid per singula? Quoties aliquid Rex magnanimitè facturus erat, ad virum Dei semper veniebat; et ejus orationibus se et suam animam, ut dictum est, attentius commendabat. Ipse vero tantum Regem diligebat, ut pro eo, magis quam pro se sollicitus esse videretur. Unde cum quodam tempore falsus rumor exisset, Regem videlicet e mundo exiisse, ut nobis Sanctus referebat, dolor cordis tam graviter eum percussit, quatenus deinceps semper debilitato corpore viveret, et tamen in servitio Dei nullus ei juvenum sano corpore poterat comparari. Diu moratus sum, ut ostenderem, quam sincero amore Regem dilexerit, et quam magnam Rex in eo confidentiam habuerit, cui praefatus Dominus animam suam toties commendavit, quod nullatenus faceret, nisi eum sanctum virum crederet: sic cuncti Principes, et utriusque ordinis fideles ei inclinantes, et venerationem exhibentes, fiebant. Vidi plurimos, et praecipue de regno Francorum, qui ejus sanctitatem alius intelligebant, ad ejus genua provolvi. Praeterea eum omnes caritatis ardore sic complecteretur, ac si communis Pater esset totius populi, neminem, licet superbum, unquam fastidio despiciebat.

ut scriptus in ultis expeditionibus

b

cd

ut scriptus in ultis expeditionibus

e

f

periculum falso nuntio moris ejus

quo hinc nuntius et primus

Judeos solos et haereticos, pariter et Paganos, intantum fastidebat, ut nec salutationem admitteret.

D AUCTORE COEVO DISCIPLINO,

S. Bernardi preces:

Alcobacia monasterium.

Alcazar.

a Rex ipse in epistola, qua S. Bernardo imbecat urbem captam, attribuit felicem successum ejus orationibus. Quia, inquit, nos vobis primum commendavimus, et promissimus, quod faceremus vobis monasterium vestri Ordinis. Et ut ea epistola apud Manrique tom. 1 Annal. Cister. ad an. 1147 cap. 9 num. 4. — b Manrique interceptum art 15 Martii, et citat Brandaunum. Vasconcellus asserit hunc victoriam partem Nonis Maii, quae sacrum Divi Michaelis diem anteccedunt. Submissis dem a S. Bernardo monachis unjustissimum in nobis Alcobacia. regia plene munificentia estructum est. — c Orichiensem agrum appellat Vasconcellus, qui cum victoriam dei tribuit. — d Ia Mahometanos nominat, cum Paganis olim idololatras suis dicit. — e Anno 1130, antecerte sequenti, a quo eporum Rex novam cepit suscepit rexus Christi, ut supra ostendimus. — f Alcazarum salinarum, vulgo Alcazero do sal, oppidum in Transjagana ditione, medium circiter inter Olsiponem et Beium.

CAPUT IV.

Regimen monasterii a S. Theotonio depositum. Ejus visiones variae, mors, sepultura.

In tanta etiam humilitatis aere se collocaverat, ut nec nomen quidem Abbatis aliquando habere voluerit, unde usque hodie hoc monasterium sub nomine Prioratus consistit. Qualis in eo fuerit fidei devotio, actuum morumque exornatio, ac divinorum cultuum executio, ac quomodo circa professionem suam, puram adhibens diligentiam, et firmam perseverantiam, commissam sibi cum timore Domini rexit congregationem per viginti annos, memorandum reor, et sic ad ejus finem veniendum. Per vigesimum itaque et primum ab ingressu monasterii annum longam corporis cepit contrabere valetudinem: unde tanquam bonus Pastor animarum totius gregis sollicitudinem gerens, ipse in communi Capitulo juxta Dei quidem, ut credimus, voluntatem, nobis Priorem elegit, Dominum scilicet a Joannem Theotonii, virum discretum, prudentem, atque communi genere virtutum ornatum, meritis et nomine sibi successorem et filium, cui totius regimen monasterii benigno voto commisit, eunctis in hoc ipsum Fratibus applaudentibus, cum quo per decem, quos postea vixit annos, ita in cordis pace fuit, ut singulis quibusque diebus, imo singulis horis et pene momentis, se invicem praevenirent, et benedictione dulcedinis, et signaculo sanctae Crucis. Ceteros vero Fratres omni die benedicebat et absolvebat, et quasi alter Job holocausta pro singulis offerebat: et ipse ex dono humilitatis quotidie in singulorum orationibus se commendabat.

Abbatis nomen non admittit

E

regimine se abdicat,

a

suos praevicinct affectu:

23 Igitur a pastoralis curae sollicitudine liber et absolutus, soli deinceps contemplationi animum dedit, permanens semper in oratione et lacrymarum compunctione, pro miseris hujus mundi et desiderio caelestis Jerusalem. Haec assidue esse memorabat Angelis et Archangelis plenam, Patriarchis, Prophetis et Apostolis ornatam: ibi dicebat esse fideles, qui sunt vivi lapides, centro dilectionis collecti. Et replicat: Ibi nullus miser invenitur, nullus esurit, nullus sitit, quia ibi panis vivus omnes reficit, et fons aeternus et vivus omnium sitim extinguit. Unde sapissime in ejus amore raptus, exultans dicebat: Laetatus sum in his quae dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Quamvis in unius claustris clausus esset angustiis, jam tamen latitudine fruebatur paradisi. Inde erat, quod jam esurium non sentiebat, saturatus erat enim Domino Jesu Christo: sumebat tamen aliquid cum gratiarum actione, quamvis non vescendi desiderium, sed humana ad cibum traheret confessio, et hoc nunquam ante legitimam horam, et nobis refectibus. Ex more suo ad limina Ecclesiae gratia liberius orandi semper perverbat, quem etiam in loco suo orantem et semper gementem, tamquam vere solitarium, sua sollicitudo exhibebat.

contemplationi vacat:

F

frequentin ecclesia:

24 Cum autem aliquis nostrum in conspectu ejus apparebat

A apparebat, mox hilarato vultu dulcia enim eo misc-
 bat colloquia, licet jam spiritus ejus cum Deo unitus
 esset. Semper in ore ejus Christus erat, et exempla
 sanctorum Patrum, semper pax et dulcedo
 caritatis, sine intermissione dulcius susurrans: Do-
 mine, dilexi decorare domus tue, et locum habita-
 tionis glorie tue. Audita sanctitate ejus vir Dei
 primus Claravallensium b Abbas, a Burgundia Fra-
 tres ad eum misit, et frequenter eum eo conversatus
 est; ex quo tempore inter Claravallense monaste-
 rium et nostrum sanctae Crucis societas et pactum
 fraternae dilectionis sanctum est, associatum vide-
 licet et scriptum in omnibus beneficiis et orationi-
 bus, ita ut ab utroque ordine per singulos dies gene-
 rale servitium agatur ad invicem cum summa devo-
 tione.

25 Multi multa de hoc viro per visionem cogno-
 verunt. Nam quidam monachus per triduum in ec-
 stasiam raptus, vidit se per visum in caelos transla-
 tum. Ibi vidit quosdam, quos ipse bene noverat,
 qui adhuc in carne positi erant, et nonnullos jam
 defunctos assistere ante tribunal Christi, Deum lau-
 dantes. Illis autem omnibus superior ei visus est
 adstare D. Theotonius, et Deo propinquior incompara-
 bili candore vestitus, qui et ipse beatus vir eum
 adoraret Deum, majorem praeter ceteris gloriam a Deo
 sortitus erat. A quodam religioso de Ordine Clara-
 vallensium visus est in area quadam speciosissima
 in medio mari cum turba candidatorum virorum non
 modica, cunctis praestans, cunctos modifians, quos
 tamquam bonus auriga ineffabiliter regebat, et area
 circumdata erat a ferocissimis maris fluctibus, et ne
 rumperetur alicui, modis omnibus satagebat. Con-
 tigit autem monachum postea in Columbricense mo-
 nasterium venire, et D. Theotonium, quem per
 somnium in mare viderat, protinus agnovit. Sed ut
 infinita breviter comprehendam, si quis qualiter acta-
 tem suam in monasterio transivit, noscere desiderat,
 sciat illum semper in rebus divinis et sanctis medi-
 tationibus perseverasse usque in diem dormitionis
 suae, quae tali modo consummata est.

26 Ante paucos dies, quibus viam patrum ingre-
 deretur, visio hujusmodi ei apparuit. Videbat se in
 turri quadam sublimi collocatum, quae a medio claus-
 tri super cuncta monasterii fastigium celsius emine-
 bat: manu quoque hastam gestare sibi videbatur
 sine cuspide, longissimam quidem et candidam, o
 regione vero vir venerandus coruscis habitus ei ap-
 parebat, qui mandata Domini ad eum se habere tes-
 tabatur: mox igitur cum nimium blanda voce con-
 solus dicebat: Homo Dei labores plurimum, et diu
 peregrinans carnis sarcinam praegravatus: sed usque
 animo esto, quia in proximo est, ut pro brevi labore
 aeterna beatitudine perfueris. Jam enim in hoc se-
 culo bene pugnavisti, et cuncta quae licuit sine ferro
 superasti: hoc enim hasta sine cuspide significat.
 Ago ergo gratias horum omnium largitori, quia
 cito curaberis, et ad antiquam possessionem diu
 peregrinatus concedes, cito etiam praesensens,
 quod omnipotens Deus per te plurima bona fecit huic
 loco, et facturus est. Monstrabat autem ei praeter ea
 scilicet in eodem rectam, per quam eos, qui de
 congregatione purgatiore exeunt, eodem condes-
 cendere videbat: nonnullos vero adhuc purgandos in
 monasterio similiter casu dicebat, minus de perfec-
 tione habentes. Cum igitur haec, et plurima com-
 memoraret, et nomen sonum, quod Apostolus Petrus
 esset, diceret, eorum descendens disparuit.

27 Vigilans itaque vir Dei, et cognoscens ubi tum
 sibi certissimum venire, Sacramentum unionis ac-
 cepit, et quod prope per dies singulos faciebat, Snera-
 mento Domini Corporis et Sanguinis Iducahiter,
 se munivit, nos iterum, atque iterum benedicens,

et, ne tanti temporis laborem perderemus, admonuit.
Hodie, inquit, vos filii, religiosum stadium arri-
 pisse arbitremini. Et universis Fratribus eum di-
 ligentibus consolabatur. Sed quid differo, et ad ejus
 ultima facinora venire reformido, dolorem meum faci-
 ens longiorem? Cum nos copiosius benediceret,
 repente super humerum caput paululum inclinavit,
 debine in cinere et cinio. Christiana traditione su-
 perpositus, sanus et integer mortem laetus aspexit.
 Vidimus eum laeto vultu, quasi in occursum se eri-
 gere, ita ut ex hilaritate vultus ejus sanctorum An-
 gelorum praesentium affuisse non dubitavimus. Nihil
 paver mutavit in facie, sed sic dignitas quaedam et
 gravitas ora complevit, ut plane daretur intelligi,
 non emori, sed migrare, et quasi mutare amicos,
 non relinquere. In quantum vero, miraculum tota
 civitas eum viventem haberet, in ejus obitu demon-
 stravit: nam omnes illi suos animas commendabant,
 omnes ei de gloria beatitudinis gaudebant. Haec vox
 una in omnium ore sonabat, quod ejus anima felix
 transferretur ad caelum. Rex quoque nimio affectus
 dolore, dixisse fertur: Prius anima ejus erit in caelo,
 quam corpus in sepulchro.

28 Sane praetereundum non est, quod cum sancta
 illa anima carne soluta est, affuit quidem humani
 generis inimicus, sed quia in ejus anima de suis ac-
 tibus nihil invenit, mox fremens in quemdam de fam-
 ilia monasterii festinus agitator irruit, eumque per
 dimidium fere horam, miserabiliter vexavit, dehinc
 confusus abscessit, dans cunctis indicium, quod
 beata anima Theotoni ad caelum libere transcendit.
 Sed priusquam Pater de seculo exiret, quidam stel-
 larum gladius visus est de caelo ad medium claus-
 tri descendisse, ita sidereo lumine coruscans, ut cun-
 ctos in admirationem converteret.

29 Sed ad ultimum veniam, jam enim libello fi-
 nis dandus est. Omnibus igitur, quae ad apparatus
 defuncti necessaria visa sunt, rite peractis, manibus
 genuitum Fratrum et debentium Ecclesiarum ex more
 corpus translatum est, ubi non ululatus et plangentis,
 ut inter seculi homines fieri solet, auditus est, sed
 per duos continuos dies, choris psallentibus psal-
 mus, hymnis, et canticis spiritualibus, dehinc in Ca-
 pitulo a venerabili viro Michaelo Columbricensi Epi-
 scopo, et sanctae Crucis Canonico honorifice sepul-
 tum est, circumstante corona Fratrum, et debitum
 religionis officium cum summa diligentia exhibente.
 Dormivit conscius vitae bonae et praemii meritorum
 xii Kal. Martii, feria vi et ad primam diei horam,
 qua Christus resurrexit. Sepultus est xi Kal. en-
 rumdem, anno memorati D. Regis Alphonsi i Por-
 tugalliae, sub quo Christi vestem suscepit, d xxvi,
 et regni sui xxxi. Vixit autem in sancto proposito
 annos xxxi. Omne vero vitae suae tempus implevit,
 ut ipse referebat, inter e quadraginta et quinquaginta,
 juxta ordinem scriptum.

*In Regis Joannis Theobaldi corpus collocatum esse supra altare
 non tam copiosus s Theotoni et B Trilli supra et Cardoso
 d. xiiii. b s Bernardus mortuus 20 Augusti anni 1153 cum S.
 Theotonius adhuc esset Pater. Illius motu in Lusitaniam vehen-
 runt 24 febr. anni 1147, quibus festi Purificationis anni ve-
 quibus b postum fundationem monasterii Alcobacti. In Joh-
 quibus Id. 6 Vultu caribulum Interregnum — c Ego anno
 1150, ut supra probatum — d De his characteribus etiam ante
 a tum — e Inufrag debere, inter octoginta et monaginta annos
 vultu etiam supra dictum est.*

ALIA VITA

a Jo. Tancio Salazario edita.

Theotonius de provincia Gallaciae, civitate Tu-
 densi, vico Gonfi oriundus, honesta progenie, pa-
 tre videlicet Oveco et Eugonia matre natus est. Ab
 illis Cresconius avunculus Episcopus Columbricensis
 puerum extraxit, qui Tello Archidiacono nutrien-
 dum tradidit. Ibidem sub Episcopi et magistri dis-
 ciplinis

D
 latus mortem
 exiit.

laudantibus
 civibus

et Rege,

confuso diabo-
 lo,
 E

caelo exchita-
 rata:

repletur ho-
 norifice ab
 Episcopo.

F
 d
 e

ANIM DV PAP. D

S. Theotonius
 Galliciae

sub Episcopo
 Columbrici
 avunculo edu-
 catur

A
 ACTORE COEVO
 DISC. PELL.
 pia i non alix
 loquitur:

b
 missis e Cla-
 rocallre a S
 Bernardo mo-
 nachis invisi-
 tur:

eminens in
 caelesti gloria
 per revelatio-
 nem visus:

B
 item in tem-
 pestate altus
 adjuvans

a S. Petro mo-
 nstus et gloria
 sibi parata,

scala ad caelum
 erecta

extrema un-
 ctione munitur:
 suos adhorta-
 tur:

A ciplinis ita profecit, ut omnem ecclesiasticum ordinem, ad usum chori constitutum, memoriter plenarie teneret. Defuncto Cresconio avunculo, ad Ecclesiam Viseensem transgressus, ibidem gradatim ad sacerdotium promotus est. Sacerdotis opere et verbo quotidie placabiles hostias pro populo conficiens, onera devotus explebat et munera. Nullius laudibus extollebatur, nec curiositate, nec voluptati parens, aliena disquirebat officia: ambitionis ulcera sic despiciebat, ut nusquam talis contagi senserit ampullam: divitiis, si quæ erant, nec tumebat, sicut nec paupertate deprimebatur. Ad divina anhelans, mundanarum rerum nullo turbabatur affectu. Mulierum conversationes ita compescuit, ut cum feminis nusquam remotis arbitris loqueretur, imo nec solus illarum privatas confessiones audivit.

2 Cum itaque ab hominibus ob sanctitatem vitæ, non solum provincialibus, sed etiam Principibus benevole observaretur, omnium precibus, et precipue Colimbriensis Episcopi jussu, cui eo tempore Viseensis parebat Ecclesia, quæ postea in a pristinam Episcopalem restituta est: ipsius Prioratum suscepit, quam ornamentis non tantum et temporalibus possessionibus ampliavit, sed etiam Dei cultu et moribus ditatam inspexit. Sed cum istius muneris honor

B a sanctissimo viro reputaretur ut onus; bona fraude nemine cognoscente, pensum dignitatis excessit. Nam Jerosolyam profertus, b Odorio Presbytero et Prioratus munera cessit, et ipsius gubernaculi onera commisit. Loca nostræ redemptionis gratulabundus et devotus S. Theotonius, spiritus affectione et animi afflictione percurrens, visitavit; Hispaniasque post longinqui temporis excursum reversus, et Ecclesiam suam pertingens, nullis precibus ab Odorio interpositis, adigi potuit, ut ad antiqui culmina rediret Prioratus. Sic a prefecturæ pondere liber, tam ardentem precibus et meditationibus vacavit, ut solo corpore in terris, mente vero in caelis habitaret. Ejus constantia in his, quæ ad Dei cultum spectabant, et ad populi subventionem pertinebant, præcipue in conservandis Ecclesiæ ritibus, talis erat, ut, cum Sabbato quodam pro celebranda Missa ad sacrarium suæ accederet ecclesie, evenit, ut Tharasia Henrici Portugallie Comitissæ uxor ecclesiam audiendi sacri causa festinanter accederet, roga-retque per nuntium sanctum Virum, ut quantocyus sacrificium perageret: Dic, inquit, Tharasia, aliam esse in cælo meliorem et nobiliorem, cui ego Theotonius sacrificium paro peragendum, quæ nec mora configitur, nec brevitate lætatur: itaque Tharasia licere, vel spectare, vel recedere. Quibus Comitissa animadversionibus religiosis stupefacta, haud gressum movens sancti Presbyteri Missam audivit, et postmodum gratis de reprehensa festinatione per-egit.

3 Cum ergo animi fere totum apud sacrorum locorum lapides, quibus spiritus inhærebat, teneret, ad illos revertere visitandos totis viribus inhiabat, et occasione arrepta, Hispania dimissa, navem conscendens, iterum maris inconstantiam experiri, et peregrinationis incommoda frui, ut æstantis amoris fructum perciperet, aggreditur. Ast non post multum a navigationis inepte temporis exordio tempestas valida exorta est, quam Deus precibus S. Theotonii sedavit, sic ut navis pene inter Malen saxa naufraganter oppressa, nullo procellæ vestigio cælo marique apparente, liberata procederet. Jerosolyman igitur secundo conscendens, iterum sacra-ta loca conspexit et visitavit: et cum ad sancti Sepulchri ecclesiam perveniret, qua tunc Canonicorum Regularium sanctissima persistebat congregatio, illis adherere constituit. Quod ut liberius perficeret, patriam est repedare compulsus, ut de ecclesia,

cujus erat c Parochus, rationem redderet Superiori, et de patrimonio, cujus erat dominus, pauperibus suorum bonorum creditoribus satisfactis, provi-deret.

4 Intentionis sane istius deliberatione sufflatus Theotonius, Lusitaniam pervenit ea tempestate, qua Tellus, qui eum nutrierat, sanctæ Crucis Colimbriense cœnobium ædificare decreverat, et cognita S. Theotonii per Tellum sanctitate, illi totum animi operis pensum, per sancti viri manus perficiendum dimitteret. Renuit beatus Sacerdos non pii muneris officium, sed apud Clericos Jerosolymitani Sepulchri retardatæ solutionis obstaculum. At, cum Deus pro totius Hispanie orbis collustratione Theotonium sicut petram arte mira conflaret, disposuit, ut nec Jerosolyam rediret, nec operationis commissum pensum deponeret. Protinus ad ministerii opus accinctus tandem cœnobii perfectionem inquit, in quo Prior primus et totius religionis Pater renuntiatus, opimos de se virtutum odores respiravit. Ii ad Regem Alfonsi et Malfadæ ejus uxoris conspectum devenere, qui non solum ejus necessitatibus subvenire, sed etiam novi monasterii magnificentiæ coadjuvare amplissimis donationibus, et Regalibus constituere donariis.

5 In tantorum ergo beneficiorum commutationis subsidium, beatus vir continuas Domino pro Regum victoriis preces contrito corde fundebat, quarum attendens symbola Deus, illis triumphos Ourichensem, Leirensis, Scalabitanum, Vlyssipponensem, Mauro renitente, concessit, et alios. Piissimus ergo Alfonso aliud apud Ulyssipponam ipsius instituti cœnobium construere cepit quod S. Vincentio Martyri dicavit, ad cujus operis dispositionem et ædifici directionem, B. Theotonius, petente Rege, Honorium ex S. Crucis cœnobio Regularem cum aliquot pecuniis Ulyssipponam dimisit, qui a Sarraenis captus et ad Helvas adductus, ibidem in obscuro carceris ergastulo repositus est. Hoc autem infortunium ut ad S. Theotonii pervenit auditum, protinus convocatis Fratribus ad ecclesiam accedens, instante oratione et profusis lacrymis a Domino Honori libertatem mira humilitate petebat. Annuit Omnipotens servorum suorum precibus, quia continuo, nemine instante, licet Numine disponente, Ismahelita, qui Honorium captivum perduxerat, cum aliis duodecim Christianis et omnibus absque defalcatione pecuniis Alfonso Regi liberaliter obtulerunt.

6 Postmodum cum ante d triennium ab ejus gloriosa dormitione, existens in oratione Theotonius Petrum vidisset Apostolum, ab eo plenarie ejus obitum, amplexu dato, didicit: quo ut liberius Domino vacaret, renuntiato Prioratu, ab illius onere vacuus, novam et Angelicam vitam peragere cepit. Nam noctu dique contemplationi et orationi studens, suavissimos a Domino per extaticæ operationis gratiam favores accepit. Quibus inebriatus, vix humana conversationis stylos, colloquiis inebriatus cœlestibus, agnoscebat. Sanctitudinis ejus fama jam non solum Hispaniæ terminos occupavit, sed etiam ad Cistercium usque pertigit, qua mortuus B. Bernardus illi baculum in amicitie symbolum dono misit. Miracula patravit innumera, quæ sub brevi comprehendi pagina nequeunt.

7 Denique imminente transitus hora, nam Feria vi die xviii Februarii, cum et annorum sarcina (erat jam octogenarius) corporis compaginem dissolvere satageret, sic membra contrivit, ut penitus dimoveri, nec minimum sineret artuum rigida paralysis. Tum beatus vir super nudam huminam corpusculum, vix tenui materia compactum, reponere jubet: et cihcio et cinere coopertum, ibidem per plures horas

D
AUCTORE COEVO
DISCIPULO.
C

a reditu

creatur Prior
primus mon-
asterii sancti
Crucis.

ab Alphonso
Rege datus:

E
precibus im-
petrat Regi
victorias,

eundem liber-
tatem:

d
F
a S. Petro de
obitu edocuit
regimen depo-
nit:

a S. Bernardo
baculum acce-
dit:

octogenarius
moritur.

visti Sacerdos
sancte visit

vini mulie-
rum congres-
sum.

creatur Prior
Ecclesie
a

u Hieroso-
lymam:
b

a reditu pie-
tatis.

nec Regina
petente cele-
ria celebrat:

licere

redit se unlo
Hi rosoly-
tam.

operantem
precibus sedat

reclat apud
Sepulchrum
in prima
nec.

A jacuit, quousque sanctissimum spiritum suo tradidit Creatori. Biduo sancta corpus absque sepultura suffragio jacuit, quia plebium, civium, Procerum, Regum copia, sic ad ejus oscula pedum eucurrit, ut cœnobii claustra, et officinæ vix tot turbæ numerum caperent. Demum illud in Capitulo subterranea cupula collocatum, innumera impartitur S. Theotonii interventione prodigia Deus, qui in Sanctis suis mirabilis cum Filio, et Spiritu sancto regnans in secula, illorum nomina servat in æternum. Amen.

a Fuerunt olim Visci Episcopi, ex quibus Remisol Episcopus Viscentis subrepsit Concilio Bracarensi in Era 1263 anno Chr. 1251, et Sutilia Tolentino in Era 1267, an. Ch. 1253. — *b* Honorius in priori Vita dicitur. — *c* In priori Vita nihil de dispositione ecclesie, quam post primum ante primum iter resignavit, sed solum reversus dicitur ut domum suam diserneret. — *d* Sunt hic tempora confusa, recte in alia Vita ordinata. — *e* De baculo misso nil in priori Vita.

ALIA VITA

ex ^a Breviario Eboresis.

S. Theotonius Gallicus,

b

sub Cresconio Ep. Comimbrie, adolescens

c

Sacerdos sancte vultus

vixit omnem peccati suspensionem,

et cum famula colloquia

ab omnibus honoratur

Venerabilis Theotonius primus Canonicorum monasterii sanctæ Crucis Comimbriensis Pater, de provincia Gallæcia civitate Tudensi oriundus, honestis parentibus, patre videlicet *b* Ovato et matre Eugenia natus est. Qui diligentissima parentum cura religiose educatus, et per ætatem spiritibus litterarum studiis traditus, cum Cresconio Comimbriensi Episcopo, avunculo suo, et magistro prima adolescentia Comimbriam venit: ubi sub Tollo Archidiacono Ecclesiasticum usum memoriter et plenarie didicit.

2 Postea memorato Episcopo defuncto, in *c* Viscenti Ecclesia receptus, et ad sacros Ordines gradatim promotus, in quoque gradu miram animi simplicitatem et miram humilitatem in ministrando præseferens, ad sacerdotium tandem pervenit, non se ipso impudenter ingerens, sed vocatus. Presbyter igitur ordinatus Presbyteri officium non sequitur verbo adimplens et opere, spreto luxu et leuicis precantibus seculi, pro peccatis populi Deum exorabat, et placabiles hostias in altari conlecebat.

3 Non laude extollatur, non divitis timebat, non paupertate deprimabatur: non ad divina anhelantem nullus mundanarum rerum turbabat affectus. Numquam studuit curiositati, nunquam voluptati servivit, nunquam inhiavit ambitioni. Cavebat omnes suspiciones et quidquid probabiliter flagi poterat: atque ut longe florere ab illertis, a se nonnulla cœniva licita absceudebat. Numquam cum femina rematis arbitris collocutus est, vel privatam carum confessionem susceperat.

4 Cum itaque religiosus Christi Sacerdos ab omni specie mali abstineret, omni opus bonum ardentissime exoptaretur; intantum sibi non solum Principes cunctosque cives, verum etiam provinciales omnes devinxerat, ut cum omnes magni prosequerentur benevolentia, magnamque observantiam revererentur. Quorum devotus precibus, et præcipue Episcopi Comimbriensis jussu, eui eotempore Vis-

ensis Ecclesia, post Hispaniæ clades in pristinam dignitatem nondum reformata, patebat, ipsius Ecclesiæ prioratum suscepit: quam non solum moribus et Dei cultu mirabiliter auxit, sed etiam ceteris ad ministerium et ornatum necessariis multisque possessionibus plurimum ampliavit.

5 Sed cum honorem hunc sibi esse oneri existimaret, saluberrima fraude se expedire excogitavit. Nam Hierosolymam profectus, *d* Honorio Presbytero prioratum cessit. Unde rediens nullius precibus, nullis ipsius Honorii obsecrationibus percelli potuit, ut iterum onus illud subiret. Sæpe etiam importunis Henrici Comitis et Regine Therasiæ uxoris ejus precibus efflagitatus, ut ipsius Ecclesiæ Episcopatum susceperet, nunquam adensum vel modicum precebit.

6 Cum autem apud Portugalliæ Principes in tanta veneratione esset, nunquam tamen illis aliquo modo blanditus est. Accidit quodam Sabbato, cum ad sacrificium peragendum in honorem beatæ Virginis, ex more sacerdotibus vestimentis jam esset indutus; ut Regina Therasia, qua intererat, illi per nuntium mitteret postulatum, ut cursim et breviter sacrificium celebraret. Vale, inquit Theotonius, et die Regine, aliam in celo Reginam esse longe meliorem et nobiliorum cui mysteria parò tractim et competenti mora persolvenda. Ipsi autem in potestate esse, vel expectare, vel recedere.

7 Post aliquot inde annos iterum Hierosolymam profectus est, jam clarus miraculis. Illius enim orationibus savissima tempestas, navem inter Malæam saxa profligatura, sedata est. Et post reditum eum sanctorum locorum desiderio teneretur, et tertio profleisci cogitaret, ut illic tandem moreretur; præventus a viris aliquot religiosis, qui seculo renuciare volebant, in Comimbriensi suburbio ad balneis regis cœnobium sanctæ Crucis, collatis in il omnium facultatibus, construere cepit: in quod cum e duodecim probatis viris ingressus, sub regula B. Augustini, brevi et numero Fratrum et regulari observantia insignie reddidit.

8 Vixit in cœnobio annos triginta, miraculis illustras, sanitatum dono insignis, demouibus formidabilis, primo Portugalliæ Regi Alphonso et Regine Mafudæ in tanta veneratione habitus, ut ad osculum manus precibus admissi Rex et Regina, genibus advolverentur.

9 Fama sanctitatis ejus cum etiam Galliam replesset, B. Bernardus illi baculum in signum amicitie dono misit. Gessit miranda, quæ angustis temporis brevitate comprehendi non possunt. Mortuus est fereiter octogenarius, cuius etiam transitum divini ostenta celebrem reddiderunt.

a Est talia Vita, sed paululum abbreviata, ex Breviario Bracarensi eitia a Sandovillio in Historia Tudensi. — *b* Greco patre tenent in alia Vita. — *c* Breve Bracar. Viscenti. — *d* Sandovalinus laborum legit, ut in altera Vita, ratus eum esse, qui Viscentis deus Episcopus fuit. At postea Vita, ut et videtur a Rosario, etiam Honorium habuit. — *e* Ha etiam Breve Bracar. At Vita primo cum undecim, quibus ipse duodecim accessit. — *f* Breve Bracar. pene octogenarius. de atate epus supra actum.

D
Prior ecclesie
Viscentis crea-
tur:

d
co relicto Hierosolymam
abit: Episcopatum tenuit:

rogante etiam
Regina cele-
ritus non celebra-
brat:

E

tempestatem
precibus sedati.

cœnobium
sanctæ Crucis
cum aliis ex-
truit:

miraculis elu-
ritus

F
accipit a S
bernardo bac-
ulum

f
martur octo-
genarius.

XIX FEBRUARII.

SANCTI QUI XI KALENDAS MARTII COLUNTUR.

SANCTUS Auxibius, Episcopus Soliorum in Cypro.

S. Gabinius Presbyter Martyr, Romæ.
S. Zambdas, vel Zabdas, Episcopus Hierosolymitanus.

S. Publius,
S. Julianus,
S. Marcellus,
S. Marubius,
S. Julianus,
S. Baraceus,
S. Tullius,
S. Lampasius,
S. Majulus,
S. Julius,
S. Paulus,
S. Maximilla,
S. Legontius, Episcopus Trevirensis in Belgica I.

Martyres in Africa.

S. Odranus Martyr, auriga S. Patricii in Hibernia.

Sancti Martyres in Palæstina, sub Alamundaro Saraceno.

S. Rabulas, Abbas in Oriente.

S. Conon, Presbyter monasterii Pentluockæ in Palæstina.

S. Mansuetus, Episcopus Mediolanensis in Italia.

S. Barbatas, Episcopus Beneventanus in Italia.

S. Beatus Presbyter, Valle-cava in Hispania.

B. Ronifacius, Episcopus Lausanensis, Cameræ juxta Bruxellam in Belgio.

B. Conradus eremita, Nefi in Sicilia, et Placentiæ in Italia.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sancta Witlurga Virgo in Angliâ, memoratur hoc in die MS. Florario Sanctorum. Vitam ejus dedimus in Februarii.

S. Raynaldus Episcopus Nucerinus hoc die obiisse traditur apud Ughellum tomo 1 Italie sacræ, nisi error est librarii: nam ceteri eum statunt, ubi et nos ejus Vitam dedimus, ix Febr.

S. Maximus, } Martyres apud Ostia Tiberina, in-
S. Claudius, } scripti Martyrologio MS. Ecclesiæ
S. Præpedigua, } S. Maris Ultrajecti. De us actum
supra die xvii Februarii.

S. Sabinus Martyr, in quibusdam excusis et MSS. Kalendaris legitur, qui Gabinius, sive Gabinus est Presbyter et Martyr, de quo infra hoc die.

B. Themistagoras Diaconus, frater S. Auxibii Episcopi, laudatur a pietate in hujus Vita infra, et absolute B. Themistagoras appellatur. Nondum ejus nomen in Martyrologis invenimus.

B. Timo Diaconissa, uxor ejusdem B. Themistagorie, et Beata vocatur in S. Auxibii Vita, et Θεομαρτὴ καὶ ἐσπέρη, admirabilis et virtute præclita. Nec hujus extat in sacris Tabulis nomen.

Auxibius II Episcopus Soliorum in Cypro, e loco, qui Sopotanius dicitur, ortus: S. Auxibii, cujus infra Vitam damus, discipulus, vir admirabilis prædicatur in hujus Vita, sapientia et gratia proficiens, egregii Magistri insistens vestigiis, et ambulans in timore Dei in omnibus. Nomen ejus nusquam in Ecclesiasticis Fustis reperimus. Idem fortassis, qui Magister, habitus, ideoque omissus.

S. Theodorus Martyr frater S. Georgii, in scriptis Martyrologio Adonis a Surio edito, sed in Rosweylo nostro, quod nomen in aliis MSS. non reperisset, in Appendicem rejectus. Habuimus et nos dein quatuor Codices MSS. in quibus verba illa non habentur. Ac primo quis ille sit S. Georgius frater ejus, tamquam eo notior, non liquet. An Martyr aliquis, an celebris Episcopus? Quibus xxi Februarii colitur S. Georgius Episcopus Amastridos in Paphlogonia, natus patre Theodoro, ut Menæa, aut Theodosio, ut Acta Græca habent. Sunt et alii ultra xx nobis modo nati SS. Georgii, ac plures quam quinquaginta SS. Theodori, suo tempore referendi, inter quos et

hunc S. Theodorum locum ac certum natatem habere non dubitamus.

S. Baithenus Episcopus memoratur a Colgano in Actis Sanctorum Hiberniæ, diciturque filius Cuanachi, et pronepos Nelli magni Regis Hiberniæ. In Festiologio Gormani dicitur solum Baithenus in Media. Et Colganus in 2. Appendice ad Vitam S. Columbæ Baithenum filium Cuanachi, quem hic Episcopum facit, scribit fuisse Abbatem, de Teghbaitin in Connacia, et scripsisse nonnulla de virtutibus et gestis S. Columbæ, cujus erat æqualis, quæ ab Odonello citantur. Sed hic neque Sanctum, neque Episcopum, neque Abbatem appellat, sed virum multis animæ et corporis dotibus ditatum, spectatæque sanctimonie laude celeberrimum.

S. Decentius Confessor refertur a Greven Carthusiana, et auctore Florarii MS. a quo dicitur Episcopus Confessor. Plures Decentii fuerunt: ex quibus Decentius Episcopus Legionensis in Hispania interfuit Concilio Elberitano Æra cccxxi, sive anno Christi cccxxv, eodem fere tempore, quo Nicæna Synodus sub Constantino Magno est habita. Alius est Decentius Episcopus Perusinus in Umbria, cujus mentio habetur in Actis SS. Florentii, Juliani et sociorum Martyrum Perusinarum 1, aut aliis 19 Junii. Hunc Decentium Jacobillus Sanctum appellat, atque alii ejus Acta dedit x Februarii. Verum Cæsar Crispollus in Perusia Augusta, Ughellus alique, prorsus a simili titulo abstinent. Alius est Bidentius, seu Bizantius, Episcopus Xantonensis in Gallia, de quo Lectioes sacræ, quæ aliquando solent fieri recitari, ex chartis Odonis Gyssæ nostræ ad nos misit Petrus Possius. Sed et Lectioes istæ magna indulgent correctione, et dies ejus natalis hæcenus nobis incoquatus est, neque videtur Decentius is esse, qui ab aliis ad hunc diem relatus fuit. Inter Episcopos centum viginti quinque, qui contra Monothelitæ interfuerunt Concilio Romano sub Agathone Papa anno dclxxx, fuerunt SS. Barbatas et Mansuetus, qui XIX Februarii coluntur, ille Beneventanus, hic Mediolanensis Episcopus. Adfuit una hunc Concilio Romano Decentius Episcopus Feroflaminionensis in Umbria, et cum aliis subscripsit Epistolæ Synodice ad

- ad Constantinum Imperatorem, Heraclium et Tiberium Augustos, insertæ actioni quartæ Concilii Oecumenici xxi, sive Constantinopolitani tertii. Aliqua nobis suspicia est, de hoc Decentio agi in supra citatis *Fostis*. *Ferum* in silentio aliorum nihil audemus statuere, maxime cum urbs illa jam pridem destructa sit, quæ creditur inter Fulgrium et Nucernam ad Tinum, sive Tapinum, amnem extitisse, ubi nunc vicus est, vulgo Ponte Centesimo dictus. Consule *Cluverium* lib. 2 *Italia sacra* cap. 7.
- S. Maoldobhorechus, Episcopus Kildariensis, obiit xix Februarii anno lxxciv. Ita *Colganus* in v *Append.* ad Acta S. *Brigide* pag. 629. Inscriptus etiam *Festilogio Gormani* hoc die, Moeldonorechus dictus. Sed cum aliis in eodem *Festilogio* annotatis omittitur a *Colgano*, quæ de *caussa*, ipse non indicat.
- Faraoldas, Dux Spoletinus in Umbria, n hujus nominis, ac postea monasterii S. Petri de Ferentillo monachus, dicitur a *Ludovico Jacobillo* sancte obiisse xix Februarii anno lxxxviii, ac *Sanctis et Beatis Umbriae* ab eo annuaturus: qui *asserit* ad ejus sepulchrum dependere *elogium metro antiquo*. Eum, donec certiora venerationis monumenta dentur omittimus, ut et *lucetius Ferrarius, Galanus, Felicius* aliique.
- Megingaudus, Episcopus Herbigolensis, Abbas Frislarientis, inscriptus est MS. *Kalendario Ordinis S. Benedicti*, et Sanctus appellatus. Fuit successor S. Burchardi, et hoc agente facultate a *Carolo Magno* et S. *Lullo Archiepiscopo Moguntino* impetrata, in Episcopatum est a *Clero populoque* assumptus, vir per omnia laudabilis, ut in *Vita S. Burchardi* xiv *Octobris* legitur. Apud *Bruschium* de Episcopo *Herbigolensibus*, dicitur e *Comite Rotenburgio* ad *Tulnam* factus monachus *Frislarientis*, sed a S. Burchardo evocatus, profuisse Sedi *Herbigolensi* laudabiliter tribus annis, et anno *Domini lxxxv* resignasse Episcopatum, et collectis quibusdam discipulis, consensu et sumptibus Regis, *conuolam* instituti *Benedictini*, quod *Neostadium* appellavit, construxisse, sacrarum litterarum aliisque liberalia studia summa cum laude inchoasse, primus loci ejus Abbas, mortuus anno *lxxxv*, *Herbigolim* reuocatus, ut honorifice *proprio S. Burchardum* terminus mandatus. *Similia* leguntur apud *Buccinum* par. 1 et 2 *Germania sacra*, *Arnoldum Hæmion* lib. 2 *Ligni vitæ* cap. 44 aliosque, absque tamen titulo Sancti aut Beati: nedum ut in *Breviario Herbigolensi*, cujus varias editiones habemus, officio *Ecclesiastico* colatur.
- Nundatus Episcopus inscriptus est hoc die *Festa* *Hibernicis*, teste *Colgano*, qui *non* quatuor *Arduachannu* Archiepiscopum circa annum *lxxx* floruisse, ac de eo agi in *Vita* *tripartita* S. *Patricii* lib. 2 cap. 19 his verbis: *Mos ille* transit in consuetudinem et debitum, ut illi quotannis S. *Colmaco* vacuam debeant solvere, donec *Nundatus* Abbas *Arduachannus* eos ab hoc onere liberaverit, ubi Archiepiscopum loco Abbatis intelligi debere contentit *Colganus*. Sed esto, inde necdum ut Sanctum eum probat. Auctor *Vita* *tripartita*, qui passim Sanctos alios enumerat, hoc a *simili* titulo abstinet. Dem præter *Nundatum* recensentur xix Februarii *Fechinus*, *Moeldonorechus* Episcopus *Kildariensis*, ut supra dictum, et *fili* *Niemalli*: quos omittit *Colganus*. *Hinc distole* judicatu, quando velit *Festis* ista fidem certam adhiberi.
- Columba Osoris, Abbatissa monasterii *Arebanis*, mortua est cum sororibus suis per manus ejusdem *Mauri* *Almancoris*: ut legitur in quondam *littera* *donationis* monachis *Cisterciensibus* monasterii S. *Joannis de Tarouca*, in *diocesi* *Lunecensi* ad *fluvium* *Durum* factæ a quodam *Domino Toulone*, seu *Pedone* *Fabr* iv *Aprilis* anno *cdccxxix*. Ob quæ verba dicta

Columba, *Sancta*, *Virgo* et *Martyr* appellatur a *Ludovico das Anjos* in *Horto* *sanctarum* et *illustrium* *feminarum Lusitanie* nam *Ag*. Eadem *Hagiologia Lusitana* ideo etiam *obscripta* est die *xix Februarii* a *Georgio Cardoso*, diciturque S. *Columba* propter confessionem fidei Christianæ et conservationem virginis puritatis cum suis occisa. Verum unde ea sciri possunt, cum in charta donationis non leguntur, quæ ducentis annis facta est post tempora *Almancoris*, sive hic sit *Abderrahmen* xvii *Rex Maurorum* in *Hispania*, et *viii Cordubensis*, qui et *Almancor* et *Allagih* cognominatur, sive *Almancor* fuerit præcipuus aliquis *Dux* sub illo *Rege*. Consule *Stephanum Garibayum* *tomus* 4 *Historie Hispanice* lib. 37 cap. 9 et 10, aliosque *scriptores Hispanos*; et de monasterio S. *Joannis de Tarouca* *Jouyelingum* in *Notitia* *Abbatuum Ordinis Cisterciensis* in *Lusitania*, *Angelum Manrique* in *Annal. Cister.* ad an. 1129 cap. 3. aliosque.

ANIMADV. PAG. 12

- B. *Fridericus Abbas* in *Monte S. Michaelis*, singularis patientiæ vir refertur hoc die ab *Hugone* *Mernardo*, Adhuc nobis ignotus est.
- B. *Bodeca*, seu *Duduco* Episcopus *Bathoniensis*, nominatur hic a *Camerario* in *Menologio* *Scotorum*, qui addit alios alio die festum ejus ponere. Videndum esse *Franciscum Godwinum*, et *Scoti* *Chronicon*. Hoc nomen nacti sumus, nec adhuc typis excusum. Apud *Godwinum* est *xiv Episcopus Wellensis* in *Anglia*, *Dudoca*, nonnullis *Bodera*, e *Saxonia* *Germanie* oriundus, aut, ut quibusdam placet, e *Lotharingia*. Cui successere *xv Giso*, et *xvi Joannes* de *Vithula*, qui sub *Henrico* i *Rege Angliæ* ex *urbeculo Wellensi* *Sedem Bathoniæ* transiit, a quo tempore successores dicti *Wellenses* et *Bathonienses* Episcopi: quod *Camerarius* perperam ad *decessores* transfert. Sunt *Bathonia* et *Welles* in *Comitatu* *Somersetensi*, illa supra *Bristoliam* ad *Avonam* *fluvium*, altera non procul *Glastoniæ* in *interiore* *tractu* *Comitatus*. Sed quorsum *Scotis* attribuitur *Bodeca*, seu *Duduco*, de cujus veneratione altum est silentium in *Martyriologio* *Anglicano* et aliis. Consecratus dicitur anno *cdxxxii*, sedisse annos *xxvii*, menses *vii*, dies *vi*.
- Petrus* a *Monticulo* *Ordinis Minorum* apud *Syrolam*, *diocesis* *Anconitanæ* pagani a vicinis populis ut Sanctus colitur et habetur, ut scribit *Gonzaga* par. 2 in *Conventu* *Syrolæ*, qui est in *provincia* *Marchie*: hec addit miracula, quæ plurima edidisse narratur, delato testimonio curare. Idem par. 1 inter *Beatos* *Ordines* cum recenset, uti et *Arturus* a *Monasterio* hoc die in *Franciscano* *Martyriologio*. An ad eam appellationem conuere censeri possit *Sedes Apostolica* alii viderint.
- B. *Elizabeth*, monialis *Ordinis* *Servorum*, depositio *Mantuvæ*. *Ferrarius* in *generali* *Catalogo*, citato *Chronico* *Ordinis* *Servorum*, in quo *Michael* *Florentinus* eam solum prudentissimam *Virginem*, miraculis et sanctitate fulgentem appellat, nullo *Beato* aut *Sancto* titulo addito.
- Alvarus* de *Corduba* *Ordinis* *Predicatorum*, et *Confessorius* *Reginæ* *Catharinæ* *uxoris* *Henrici* *iii*, et *dein* *Joannis* *ii*, *Regum* *Castellæ* et *Legionis*, inscriptus hoc die *Hagiologia* *Lusitanica* *Cardosi*, quin e *Lusitania* oriundus: asseritque, citato etiam *Chronico* *Gonsalvi* *Ariz*, apud *Sedem* *Apostolicam* magna diligentia adlaborari, ut *Sanctorum* *catalogo* inscriberetur: de cujus sanctis operibus interim legi possunt *Ordinis* *Predicatorum* *scriptores* ab eo citati.
- S. *Caïus*, *Martyres*: quorum tres *præter* *Mauro*
S. *Victor*, *lycus* *Romæ* *adscripti*, et *Coronam*
S. *Potamia*, *Virginem* *appellat*, uti et *Felicius*,
S. *Corona*, *qui* *hinc* *alios* *xx* *adjungit*.
xx *alii*. *Victor* et *Corona* referuntur etiam in *Martyrol.*

Martyrol. MS. S. Cyriaci, sed cum Martyribus Afris, qui hoc die coluntur. De his omnibus agitur die sequenti in pluribus Martyrologis. Ubi et nos S. Potanum cum SS. Nemesio et Didymo in Cyropassum referemus, seorsim dein acturi de SS. Victore, Corona et xx sociis, die, ut diximus, xx Febr. At Caius Pontifex Romanus hoc etiam die in MS. Trevirensi S. Martini inscriptus est, occasione fratris S. Gabinii, colitur xxii Aprilis.

S. Julianus, Martyres Alexandrie sub Decio.
S. Eunus, Ita Maurolycus et Felicius, qui eos Africæ tribuit. At MS. Ado
S. Macarius, Ecclesia Moruorum, Alexan-
S. Epimachus, driae memorat pro Christo pas-
S. Alexander, sionibus gloriose coronatos: si-
S. Metranus, cut Beatus scribit Dionysius
S. Apollonia, Alexandrinus Antistes in libro
S. Coimta, x socii, de Martyribus, scilicet apud Eu-
sebium lib. 6 Hist. Eccl. cap. 34. Plures de iis
agunt xx Februarii: at variis diebus coluntur in
Martyrol. Romano. SS. Julianus et Eunus xxvii
Febr.

S. Macarius viii Decemb.
SS. Epimachus, Alexander et Ammonaria xii De-
cemb.

S. Metranus xxxi Januar.
S. Apollonia ix Februarii.
S. Coimta viii Februarii.

Uldaricus Abbas Cæsarensis refertur hoc die, et Beatus appellatur a Chrysostomo Henriquez in Menologio Cisterciensi, qui Bruschem, Miræum et Catalogum SS. et BB. Ordinis Cisterciensis citat. In hoc Catalogo apud Hugonem Menardum non reperitur nomen Uldarici. Miræus in Chronico Cisterc. agit de nobilissimo Cæsarensi canobio vulgo Kaysershaim et facta abbreviatione Kayshaim in Ducatu Neuburgensi anno ccccxxxii a Comitibus Lechsmundensibus extracto; sed Uldarici non meminit. Bruschemus aut virum piū fuisse, ac religionis externæque disciplinæ studiosissimum. Memere ejus Martinus Crusius par. 2 Annalium Svecicorum lib. 9. cap. 15, Wigulens Handius aut Christophorus Gewoldus tomo 2 Metropolis Salisburgensis, ubi scribit obiisse Uldaricum Abbatem non hoc die, sed (quando, si quæ documenta suggerantur, edi poterunt) xi Martii.

S. Eustachii Patriarchæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ nomen ita descriptum est Martyrologio secundum morem Romanæ curiæ a Bellino edito anno 1498, ac deinceps recuso. Eadem habentur apud Maurolycum, Comsum, Molanum, Galesinum, Felicinum, Ferrarium: sed aliqui Eustathium, Galesinius Eucharium vocat. Molanus et Galesinus citant Martyrologium Romanum, scilicet a Bellino editum. Ferrarius vero allegat tabulas Ecclesiæ Venetæ, quæ corpus habeat, putatque hunc diem Translationis esse, non natalis. Comsum addit, fuisse de eo agi xvi Julii, forsitan ratus illum esse S. Eustathium Archiepiscopum Antiochenum, qui eo die colitur. Hic sub Constantio Imperatore Ariano ob Catholice fidei defensionem Trajanopolim Thraciæ urbem pulsus exilio est, quem Socrates lib. 2 hist. Eccl. cap. 19 ait Constantinopoli in occulto delituisse, fideique consubstantialis fautores confirmasse. Eum aut sua usque tempora comitum fuisse Trajanopolis scribit S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum. Et hic celebri admodum cultu honoratur a Græcis et v Junii, et xxi Februarii, a quo xxi ad xix potuit transpositus characteribus numerorum facilis error committi. Ferrarius etiam, quasi alius forsitan esset, Constantinopoli, ait, S. Eustachii Episcopi. Verum quia alii auctores Patriarcham Constantinopolitanam dictum Eusta-

chium appellant ab Antiocheno illo alius statuendus videtur. Et duo fuerunt Eustachii Patriarchæ Constantinopolitani, sed seculo Christi undecimo. Nam teste Cedreno, Sergio Indictione 2. mense Julio, anno mundi 6327, Christi 1019, mortuo, suffectus est Eustathius, Palatinæ ædis Presbyterorum Princeps. Hic mense Decembri Indict. 9, anno mundi 6334, Christi 1026, subito correptus morbo decessit. Hujus esse doctissimos Commentarios in Homerum voluit plurimi, inter quos Marquardus Freherus in Chronologia præposita Juri Græco-Romano a Leuclavio illustrata. In eadem Chronologia Eustathius II. vel Eustratus, collocatur ad an. 1081, cui tertio Seclis anno successit Nicolaus III. Verum ne Græci quidem ullum horum inter Sanctos collocarunt, et unum orthodoxam fidem professi sint, vitamque inculpatam egerint, non liquet. Quare omnibus accurate perpensis arbitramur, agi de S. Eutychio Patriarcha Constantinopolitano, cujus Acta ab Eustathio discipulo scripta videntur apud Lipomanum et Surum vi Aprilis. Alium Vitam breviorē habemus, cujus titulus hic est: Vita S. Eustachii Patriarchæ Constantinopolitani per D. Fabianum Cretentensem monachum Congregationis Casinensis, alias S. Justinæ, ex Græco in Latinum traducta. In ea Vita semper Eustachius, nunquam Eutychius, appellatur, diciturque corpus ejus Venetias anno ccccxvi translatum, adseruari in fano Divi Georgii Majoris, in altari xxii Aprilis reconditum. Ferrarius hoc die et Eustachium et Eutychium reverset ratus diversos esse, et utriusque Reliquias Venetiis asservari: ut Eutychii, quem etiam Eustachium appellari fatetur, asservit xix Februarii celebrari Inventionem corporis. Quæ plenius examinanda erunt.

vi Aprilis.
Gero Abbas Colonie in monasterio Scotorum S. Pantaleonis, ut in passione S. Maurini habetur. Ita Dempsterus in Menologio Scotico. In Actis S. Maurini x Junii dicitur solum sanctæ memoriæ Gero, post datus Episcopus dignus Deo, non vero Abbas. Gelenius lib. 3 Colonæ Agrippinæ syntag. 13 § 2 enumerat viros claros monasterii S. Pantaleonis, et nonnullos Abbates Beatos appellat, nulla facta mentione S. Geronis: quem ait lib. 1 syntag. 6 Saxoniæ fuisse e Ducibus Lusatiæ: at lib. 3 syntag. 1 § 8 et in Fastis Agrippinensibus asserit in Metropolitana Ecclesia coli xxxvii Junii.

S. Volmatus Abbas memoratur hoc die a Felicio. Ignotus is nobis, nisi sit, quod renur, S. Vulmarus, qui in monasterio Silvico agri Bononiensis atque Belgicæ II locis colitur, adscriptus etiam Martyrologio Romano xx Julii.

S. Pantaleon Martyr colitur hoc die in Ecclesia Burgensi in Hispania officio ix Lætionum, quæ in ejus Ecclesiæ Breviario habentur: ejusdem mentio fit in MS. Martyrologio Bruzelliensi S. Gudilæ. Plurimos pridie de eo agere diximus, ac plenus dicemus, cum Acta ejus dabimus xxvii Julii.

Dalmatii et sociorum sacra memoria inscripta est Kalendario Coptico II, a Seldeno in libro de Synedriis veterum Hebræorum excuso. Forsan est S. Dalmatius, qui Archimandrita vixit Constantinopoli tempore Concilii Ephesini, et colitur cum SS. Fausto et Isaacio iii Augusti.

Dageus Episcopus memoratur hoc die a Colgano in Actis Sanctorum Hiberniæ, idque ob domestica Martyrologia: addit se habere Vitam prodigiis plenam, ac datam die (quo examinari a nobis poterit) xviii Augusti.

S. Frontiniani Martyris Translationem Abbe Julis in Marchionatu Montisferratensi hoc die recolit tradit Ferrarius in Catalogo, ait diem ejus natalem esse vi Sept.

S. Maximus

S. Maximus, Martyres, variis tormentis occisi,
 S. Theodotus, referuntur hoc die a Græcis in
 S. Hesychius, Menais et apud Cytheræum, uti
 S. Asclepiodota, duo priores a Galesinio, Canisio,
 Ferrario : qui duo cum Asclepiodota iterum inscripti
 sunt Menais, et Vitæ Sanctorum Cytheræi xvii Sep-
 tembris; et Menologio Græcorum xvi ejusdem men-
 sis, ac Martyrologio Romano xv ejusdem, sed Theo-
 dorus et Asclepiodotus appellantur. Acta Græca
 hæctenus desiderata nocti sumus, in quibus nulla sit
 S. Hesichii mentio, uti neque in Septembri apud alios,
 de quo tamen, nisi alius interea dies martyrii occur-
 rat, agi etiam poterit dicto xv Septembris.
 S. Florentius Tungrensis et Trevirensis Episcopus
 hoc die memoratur in MS. Carthuse Brunellensis.
 De eo egenus xvi Octobris.
 S. Gallus Presbyter et Confessor in Alamannia. Ita
 Martyrol. MS. monasterii Aquinectini. Refertur
 etiam a Manolyco, Felicio, et Wiforilo, at proximo
 die a quomplurimis; atque a nonnullis dicitur
 discipulus S. Columbanii Abbatis : ejusque hæc esse

Translatio scribitur in Florario SS. Dies ejus na-
 talis celebratur xvi Octobris.
 S. Acca Episcopus Hagulstadensis in Anglia hoc die
 inscriptus Martyrologio Anglicano a Joanne Wilsono
 quem secuti Ferrarius et Colganus. Obiit, ut Si-
 mon Dunelmensis scribit in Historia Regum Anglor.
 ad an 740, die xx Octobris.
 S. Archippus, Apostoli, Martyres Colossis in
 S. Philemon Phrygia, (quibus inscripsit S.
 S. Appia, Paulus epistolam ad Philemonem,
 nisque commendavit S. Onesimum, ut diximus xvi
 Februarii ad hujus Vitam) hoc die coluntur a Græcis
 in Menais et apud Cytheræum. In Calendario Coptico
 MS. appellantur Arsibus, Philemon et Alikia
 Martyres. At Latinorum Martyrologus inscripti
 sunt S. Archippus xx Martii.
 SS. Philemon et Appia xxii Novemb.
 S. Eugenius, Martyres sub Juliano Apostata.
 S. Macarius, Ita Græci hoc die : Latini xx
 Decembris.

DE S. AUXIBIO EPISCOPO SOLIORUM IN CYPRO, Commentarius prævius.

CIRCITER AN. CII.
 XIX FEB.
 S. Auxibii Soliorum Episcopi

Urbis est Cypri, haud longe ab eo promontorio,
 quod maxime ad Septentriones vergens, Κρομμύων,
 sive Κρομμύων, Cypus aut Ceparum
 appellatur, sita : quam Σόλιος plerique cum
 Ptolemæo Strabo Σολιδόντο, Plinius lib. 5 cap 31 Solas,
 alii Σόλιαν, et Σόλιαν πόλιν civitatem Soliam vocant.
 Ea ab Apostolicis temporibus Episcopali throno ornata
 est, religione Christi imbuta a S. Auxibio Romano, S.
 Joannis Marci discipula, non Marci Evangelistæ, ut in
 Notis ad Martyrol. Baronius scripsit, Vitam a Lipo-
 mano editam secutus : quomquam ex ea satis perspicuum
 sit, qui Apostolus et Evangelista nuncupatur, S. Bar-
 nabæ consobrinum fuisse, et in prædicando Evangelio
 socium, cujus et in Actis Apostolorum et in S. Pauli ad
 Colossenses epistola, ac secunda ad Timotheum, mentio
 fit : quæ in S. Marci Evangelistam, S. Petri disci-
 pulum atque Alexandrinum Episcopum, non quadrant.
 Ab illo ergo Marco, baptismi, confirmatione, sacerdo-
 tii, atque ordine Episcopali initatus Auxibius est, jus-
 susque Solios fidei imperium adire : sed postea Pauli
 Apostoli auctoritate, ab S. Heraclide, et tibi peculi-
 ariter Antistes datus.

baptismus,

Episcopatus,

Vita Græca scripta

ANIMADV. PAR. 13

Solis,

quando ?

2 Vitam ejus Græcam ex MS. codice Regis Chris-
 tianissimi nacti sumus : quam Lutnam ferit at laborem
 nostrum sublevarat, vir eruditus, sed qui suum hic vul-
 gari nomen voluit. Verterat autem ex alio codice Gen-
 tianus Herretus, subinde (ut jam innuimus) ab hac paul-
 lulam discrepantem : quam Aloisius Lipomannus, atque
 ex eo Surtius, ediderunt. Auctor Solis habitasse videtur.
 Nam cap. 1 num. 1 de Solis loquens, ἐν ταύτῃ πόλει,
 inquit, in hac civitate, et cap. 3 num. 16 ἀποσταλὴς
 ἐν τῇ πόλει τούτῃ, missus in hanc urbem, ac paullo
 ante : τὸν ἄγγελόν τούτον ἐπέπελεται ὁρῶν. Sublimis
 hic ei thronus creditus est. Unde fortassis conjici pot-
 test, scriptorem quoque ipsam ejusdem urbis Episcopum
 fuisse. Metaphrastes certe non fuit, qui et Constantino-
 poli scripsit, et plerique ex veteribus monumentis : hæc
 autem se ea, quæ tradit, dulcissime uti obscurioribus natu,
 quisque ex majorem traditione huiusmodi : hæc autem
 a latere scripserit, non ita manifestum est. Cum cap. 1
 num. 4 ait Salamam urbem, Constantiam dicit, quod
 nomen ei primum videtur quarto Christi seculo obtigisse,
 satis declarat se non admodum propinquum Auxibii
 temporibus fuisse. Sed quis ille, quem ibidem citat,
 Marcus scriptor? Erant in Latinis codicibus S. Bar-
 nabæ acta, quorum scriptor se Joannem Marcum, Bar-

nahe consobrinum, vocat, et alia addit inepta, nimi-
 rum Ethnicis parentibus natum, Iconii baptizatum,
 quando eo cum Paulo Barnabas venit, aliæque minime
 cum Scripturis canonice contentientia, ut suo loco os-
 tendemus. Neque tamen in ea Vita nomen Constantiæ
 impositum Salamini narrat : nec potuit, cum scribis
 longe id sit adeptus, ut jam diximus. An alius forsam
 certitè sculis aliquot recentur Marcus, qui Barnabæ
 Acta utriusque tradiderit litteris, postea ab imperito
 quopiam tributa Joanni Marco, fabulosis quibusdam
 assutis, recisis fortasse pluribus?

J. R.

ipsius S. Auxibii ætas,

3 Ipsius S. Auxibii ætas ita colligi potest. Obiit
 græntis jam natu, τὴν ἱεροσύνην τιμήσας ἐπὶ ἑταί-
 πενήντονα, cum sacerdotium decorasset quinquaginta
 circiter annis. It anni si numerentur ab eo tem-
 pore, quo primum a Marco est Episcopus consecratus,
 circa fortassis 11 aut 12 annum Christi, dicendum erit
 circiter ex aut em annum Christi decessisse Auxibium :
 sex annis seruis, si quinquaginta in Solensi Cathedra
 sedit. Nam videtur S. Tychicus, a S. Paulo ad Colos-
 senses Romæ missus, annu Neronis quarto, cum adisset
 ei Marcus consobrinus Barnabæ, ut ipse scribit Pau-
 lus epistola ad eos data cap. 4 num. 10. Ad quid vero
 Tychicum Colossus misit? Ut cognoscat, inquit, quæ
 circa vos sunt. Insuper tunc cum, illustrata Colossensis
 Ecclesie, atque utris fortasse propinquioribus, in Cyprum
 trajecere. Nisi postea per Ephyphram, qui adhuc illi
 aderat, ea miserit Tychico mandata.

F

4 Inscriptum est S. Auxibii nomen Romani Marty-
 rologii tabulis a Baronio his verbis : Solis (in margine
 Solis) S. Auxibii Ep. De eodem Molanus in posteriori
 editione Auctarii ad Usuardum : Item sancti et glorio-
 si admirabilium operum effectoris, Patris Auxibii,
 Archiepiscopi Soliensis, qui fuit discipulus sancti
 benedictique Apostoli et Evangelistæ Marci. Quod
 ex Vita apud Lipomannum sumptum. Ex eadem Con-
 stantinus Ghimius scripserunt, S. Marci Evangelistæ dis-
 cipulum fuisse : illudque item perperam addidit, ab
 eodem Solensium Episcopum ordinatum. Episcopus
 est a Marco, sed non Evangelista, consecratus, sed nulli
 assignatus certa Sedis, jussus tamen Solenses nostris
 mysteris imbære. Hoc cum feliciter processisset, tum
 demum ex Pauli auctoritate ab S. Heraclide declaratus
 ejus urbis Episcopus est.

nomen in Martyrologiis 19 Febr.

5 De S. Auxibio ubi notat ad Martyrol. Baronius,
 de

A de eo agere Græcos in Menologio hoc die. At quod illud est Menologium? In eo certe quod Jacobus Canisius edidit, non legitur Auxibii uomen. Sed in magnis Menxis, et Maximo Cytheræ ad xvii Februarii consignata est memoria S. P. N. Auxibii.

VITA AUCTORE ANONYMO, ex Græco MS. Regis Gallie.

CAPUT I.

S. Auxibii ortus, conversio, sacerdotium.

Volo vobis narrare admirabilem et præclaram vivendi rationem admirandi, et sancti Patris nostri, et Archiepiscopi Solorum urbis, Auxibii. b Hic enim primus, tamquam sol splendidus c hac in civitate exortus est, illuminans sedentes in tenebris idololatriæ, radiis divinæ doctrinæ. Hic tamquam splendida lucerna in tenebroso loco, divino irrigatus oleo, in hac civitate luxit, donec Christus in ea habitantes illustravit, et lucifer exortus est in cordibus eorum. Sed date mihi, rogo vos, veniam. Ego enim etsi rudis oratione et scientia, necessarium tamen existimavi, cum multæ sint et admiratione dignæ B. Auxibii virtutes, ut audivi et d edoctus sum a viris, qui ætate processerant, (sicut ait divina vox : Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi; seniores te, et dicent tibi) eas paucis exponere. Narrationem ergo, Deo adjuvante, incipiamus.

2 Auxibius quidem prodit ex magna Romanorum civitate : ejus vero parentes erant opulenti quidem, sed superstitione gentiles. Fuerunt autem eis duo filii, B. Auxibius et ejus trater Themistagoras. Beatus igitur Auxibius erat valde quidem urbanus, mitti vero sicut Moyses : mentem habebat castam et prudentem instar Beati Joseph : atque ut semel dicam, puer erat omni virtute ornatus, et ætate proficiens. Pater autem omni eum externa sapientia erudiit. Cum vero ætatis fuit legitime, voluerunt ei parentes uxorem conjugere. At ipse mentem habens divinam, perfectamque rationem, et vivendi modum cum virtute conjunctum, his contradicebat. Audierat enim de Christo, et Christianus fieri desiderabat. Quod cum audissent ejus parentes, ei succensibant : et pater quidem minis cogebat, mater vero blanditiis suadebat, ut id faceret.

3 Videns autem B. Auxibius talem illorum voluntatem pio suo proposito insidians et obstare, Roma se subducere cogitavit. Ergo cum hoc firmiter statuisset, neque ulli quidquam dixisset ; parentibus se subtraxit paucis post diebus : cumque in portum descendisset, navem reperit ad partes Orientis vela facturam. Itaque relictis omnibus, modicæque ad se alendum accepta pecunia, navem conscendit. Cum autem Roma solvissent, post dies aliquot Rhodum pervenere : indeque in mare, quod e Pamphyliam alluit, trajicientes, Cyprum tenuerunt, et in pagum, qui Limne, id est f Palus, dicitur, appulsi sunt, quarto ab Solorum urbe lapide, divina B. Auxibium ad multarum salutem ammarum ducente providentia. Nam egressus, Limne moratus est, quo se ex navigatione recrearet qua valde jar-tatus, et fatigatus fuerat.

4 Acenlit autem, ut Barnabas Christi Apostolus g in secunda sua periodo, et orbis Christiani lustratione, veniret in Cyprum, postquam fuerat a Paulo, h adspectu, non corde, sejunctus. Is Marco secum assumpto Laphium appulit, totamque continuo insulam obeuntes, Salaminem, quæ, ut ait i Marcus, k Constantia nunc dicitur, pervenerunt : cumque l Heraclidem insule Archiepiscopum invenissent, agnunt prædicantih Christi Evangelii rationem eum edocuerunt, Ecclesias, atque in eis ministros consti-

tuere, eumque complexi, in pace solverunt. Cum autem Barnabas cursum consummasset, bonumque fidei certamen certasset, fuissetque martyrii corona Constantiæ redimitus; Marcum quoque ad necem scelerati Judæi perquirebant. At ille fugerat, his m Ledras usque insequentibus, inventoque spelo, in illud ingressus, triduum ibi delituit : quo elapso inde recessu, factoque per montes itinere n Limnem attingit. Erant autem cum ipso o Timon et p Rhodon, qui in pagum abeuntes, ibi B. Auxibium, qui Roma recens advenerat, repperunt.

5 Hic cum alter in alterum incidisset, Marcus Auxibium, Qua ex urbe oriundus esset, interrogavit. Auxibius vero, Ex magna, inquit, urbe Roma, propertea quod factus siu Christianus, huc veni. At Apostolus videns eum Christi teneri desiderio, fidelemque esse ac facundum, eundem probe instructum, et veritatem ex Dei verbo edoctum, descendens ad fontem baptizavit in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti : baptizato manus imponens, Spiritum sanctum ei contulit : cumque eundem ordinasset Episcopum, et modum promulgandi Christi Evangelii edocuisset, ad q Solorum urbem hisce mandatis et verbis instructum misit. Siquidem ea civitas est idolorum cultui dedita, Deique nondum suscepto eloquia, sed in tenebris versatur idololatriæ : quod tibi dico, id tu præsta. Nullus modo Christianum esse te noverit, sed r ipsorum te superstitionem sectari simula : progressu vero temporis incipe occulte ipsis tanquam infantibus disserere, sermone eos tanquam lacte nutrens, donec perfecti facti, perfecti fiant alimenti participes. Cum hæc atque his plura Auxibio dixisset Apostolus, s eundem complexus in pace t dimisit. Ac Marcus quidem navem nactus Ægyptiacam, ea concessa Alexandriam navigatione pervenit : ubi Evangelistæ functus munere, quæ ad regnum Dei spectant edocuit.

a Titulus hic præfigitur in Lipomano. Vita Sancti et gloriosi et admirabilium operum effectoris P. N. Auxibii, Archiepiscopi Solorum, qui discipulus sancti benedictique Apostoli et Evange- listæ Marcæ ex Sincone Metaphrasæ. Hæcior hic in nostro MS. βίος και πολιτεία τῷ ἁγίῳ και εὐδοκίῳ πατρὶς ἐπιθῶ Ἀουρίῳ ἀρχιεπισκόπου γεγονότος Σολίας ἐν τῇ τῶν Κυπρίων νήσῳ Vita et conversio sancti et illustris Patris nostri Auxibii Archiepiscopi Solorum in insula Cypro — b Additur in Lipomano : qui fuit effector operum admirabilium. Veretur autem hoc licere, propterea quod sit indigna vili et abjecta oratio. — c Hinc conjungimus supra, scripturam Vita hujus Solorum insule. — d Ita in Græco : Ἰδὲ ἔχθη παρ' ἀνδρῶν πρεσβυτέρων τῆς πόλεως. — e Non recte veritit Herclius, mare quod est in Pamphylia. Quodnam enim in Pamphylia mare est? Nisi forte stinus quidam, et tunc particularia soritis nomina. το Ὠρωπέλιον πέρατος Στραβῶν et alius dicitur, quod Pamphylum alluit, et hic in Græco : τὸ πέρατος τὸ κατὰ τὰς Παμφυλίαν. — f Ἐν εὐμῆν τῶν ἐδαφῶν τῆς νήσου. Herclius legit, ἴσθην νεκτὶν enim, in vivo qui vocatur Portus. Tandem post ἴσθην τῆς πόλεως, vel pagum ipsam res tractum circumjectum ἀνεπίβη τὸ Ἀμμόντι. — g Herclius, in secunda sua circumsione in apocryphis actis S. Barnabæ, his dicitur Cyprum pidi proeminantia causa peragratie, scilicet cum Paulo, Merum cum Joanne Marco. Et de hac in Cyprum cum Marco projectione apud S. Lucam in Act. Apostolorum cap. 25 — h Gr. βρασι πρῶτον, οὐ παρῖσι. — i Gr. Ἐν τῷ ἁπλοῦ. Herclius, Laphium vocat, ut et Pinnusid, Scyri. 31 Prodomus ἁπλοῦ πῶλο και ποταμῶν, Laphium urbem et fluvium. Strabo ἁπλοῦν : et solum in describit. E regione Aemurii quod est Clieie Aspete promontorium, solum est Cyprî promontorium quod Commytiæ. Κομμύτιον ut est Geor dicitur... Inde si naviges ita ut ad dex. quantibus insula, continens ad levam, versus Orientem et Meridiem, cursus ad Glides rectus erit stadorum loco. In medio urbs est Laphium cum navibus et statione. — k Quibusdam Constantia, Metropolis Cyprî constituitur in omnibus Notitiis Ecclesiarum. — l Heraclius appellatur in Actis S. Barnabæ, diviturgæ a S. Paulo baptizatus, et Episcopus ordinatus. Solitur 17 Septemb. ut patet ex Menxis, ubi Heraclides Tomasi in Cypro Archiepiscopus nuncupatur. — m Herclius usque Ledron. Gr. ἴσθη Ἀδρόν. — n Gr. ἴσθη ἰσθη δειρῖσι. Herclius, transit per Limnetem. — o Solitur S. Timon a Latus 19 Aprilis, a Græcis 28 Julii Videtur enim esse iste unus e 7 primis Diaconi, de quibus Act. 6 agitur. Ejus mentio fit in Actis S. Barnabæ. — p Rhodionis quoque mentio fit in eisdem S. Barnabæ Actis. S. Rhodionem dedimus 3 Januarii, aliumque 26. An aliter sit sit, qui hic memoratur, haud scio : neque enim illa vlla acta memorantur, sed nulla e Martyrologii nomini — q Ita in Græco. ἀνεπίβη ἐν τῇ Σολίῳ νήσῳ. Hic et Strabo, ἐν δ' ἰσθητοῦ Σολίῳ καλοῦνται, qui inhabitant, Scii appellantur. — r Græce est ἀνεπίβητος ἢ ἰσθη ἁπλοῦν πρῶτον. Quædam hæc licita sit dissimulatio huj. apud Theologos. — s Adit Herclius, et Evangelistæ Marcus Dersi in Græco, et paret ex cap. seq. hunc non fuisse Evangelistam, licet, ut ille, dicitur in Ægypto quoque prædicasse, postea rursus S. Paulo adhaerente. — t Græce, ἀνεπίβητος, verit etiam potest, discensit

D AUCTORE ANONYMO EX MS. GRÆCO. post S. Barnabæ martyrium. m Marco cum sociis fugiente, n o p

ab hoc baptizatur.

q et Episcopus ordinatur, ac Salosemittitur. E

r

s t

Mare Pamphylum.

Limne visus: f

Laphium urbs

S Heraclides, Ep.

S. Timon.

S. Rhodion

el 17 Feb.

b

S. Auxibii Solorum Apostoli.

acta unde hauriuntur d

Deut. 32 7

In Romæ natali, virtuti deditus.

propensus in folem.

anuptus abhorrens.

domoprofugit.

C

e Rhodum navigat, hinc in Cyprum; f

g

h

i

l l

A

CAPUT II.

S. Auxibii Episcopatus, prædicatio.

AUCTORE ANO-
NYMO, EA ÆG
GRÆCO.

Ex Limnete autem profectus B. Auxibius pereunc-
tandoque iter faciens, Solos pervenit. Erat vero
vicinum portis civitatis, qua parte oceanum spectat,
templum Jovis Dei nomen nentientis: in quo flamen
dialis habitabat. Illac autem transeuntem B. Auxi-
bium conspicuus Jovis sacerdos, tamquam peregrin-
um domi suæ excepit sane perbenigne, eique men-
sam apposuit. Mansit igitur apud eum totam illam
diem, postera vero, Unde, et cuius gratia eo venis-
set, seiscitatus est sacrificulus. At Auxibius, Roma-
nus sum, inquit, coactusque in Palestinam vela fac-
cere, in Limnete exsecutionem feci: et percunctan-
do edoctus gratam esse urbis hujus habitationem,
huc me contuli, in eaque jucunde admodum habito.
Verum si facis mecum misericordiam, maneam apud
te, donec locum, ubi habitare, reperiam. Hic ille,
Mane, inquit, sanus et incolumis. Mansit igitur eo
loco qui Jovis munitur, multo tempore, non signifi-
ficans se Christianum esse, quoniam potius lingens ipso-
rum se superstitionem sectari, itaque secum ipse
dixerat: Si enim diabolus transfiguratur se in An-
gelum lucis, et eos, qui ipsi credunt, ad se pertrahit,
et orationis blanditiis copiose verborum a luce
ad tenebras transferat, ut et ipsius ministri facti-
tant; quanto magis debemus ipsi nos transfigurare
in homines insidem obnoxios affectibus, ut eos a po-
testate tenebrarum, et diaboli abducamus, et in ad-
mirabile lumen agnitionis Domini nostri Jesu Christi
filii Dei transferamus?

S. Auxibius di-
verit ad sacer-
dotem Jovis.

sapienter fidem
distinguitans:

B

eum converterit

et alios:

C

Marco ad S.
Paulum re-
verso,
Col. 4. 10
2 Tim. 4. 11

a b

o jubente

7 Hæc secum ipso cogitans et faciens Dei famu-
lus Auxibius prædicto in loco mansit. Paucis autem
diebus evolutis, flammam hæc verbis compellavit:
Est quod dicam tibi, Frater. Age, die, inquit ille,
At Auxibius, Quid est, ait, cur Deos colatis, qui lu-
pides, et ligna sunt? Os enim habentes non loquun-
tur, oculos habentes non vident, et aures habentes
non audiunt, neque oblatum sibi, sacrificium affa-
ciunt. Quam vero voluit Christiani, is idem, ut
ab iis accepit, verus est Deus: atque, ut audio, vir-
tutes multas operatus est. Hæc sacerdos cum au-
didisset, Auxibii verbis compunctus est, nec idolis
sacrificabat amplius: sed deinceps a B. Auxibio in-
structus. Hæc ratione ad multum tempus se ges-
sit, urbem occulte ingrediens, et secreto docens, ne
rursus recedens, et exiens extra civitatem, in præ-
dicto Jovis loco manebat.

8 Dum ergo eo in loco versaretur, Alexandria
Mareus Apostolus Christi evangelium predicabat:
qui, postquam fidem et baptismum multi suscepere,
Paulum Apostolum perquisiturus exiit, repertum-
que adoravit, et a Paulo magna vicissim lætitiæ ex-
ceptus est. Exposuit porro Mareus quo Barnaba
evenissent, et quomodo Salamina homini martyrii
certamen confecisset. Quod autem vero Marcum
Paulus exceperit, ipsomet ad Colossenses scribens
testatur: Salutem vos Mareus consobrinus Barnabæ.
Iterumque ad Timotheum: Marcum assumens due-
trem: est enim mihi utilis ad ministerium. Mansit
igitur Mareus cum Paulo usque ad ejus obitum. Cum
vero accepisset Paulus Barnabam o vita migrasse,
nullumque in Cypro esse Apostolum, qui doceret et
Christum annuntiaret: id reputans, Epaphram et
Tychicum, aliosque nonnullos in Cyprum misit ad
Heraclidem insula Archiepiscopum, eidem scribens,
ut a Epaphram Papdi, b Tychicum Neapoli Episco-
pum constitueret. In urbibus vero aliis alios colloca-
vit. Sed et in urbem, inquit, Solorum descende, in eaque
virum Romanum, Auxibium nomine, perquire, cum-
que Solis constitue Episcopum. At vide ne ad eum

ordinandum ei manus imponas: est enim jam insi-
gnitus sacerdotio, a Marco ordinatus.

D

9 Litteris, quas Apostoli miserant, acceptis, et
perfectis, extemplo B. Heracrides nihil cunctatus,
id quod jubebatur præstitit: cumque Solos ingres-
sus B. Auxibium investigaret, indicatum est ipsi,
cequo is in loco habitaret. Urbe igitur egressus in
locum Dios, sive Jovis, dictum, illum ibi reperit, et
post mutua salutationem et complexum, hisce B.
Heracrides verbis usus est: Fili Auxibii, ad te a
Christi Apostolis missus sum. Quosque hor in loco
delitescis, nec te ipse ostendis? Quamdiu abscondis
lucernam sub modio, ac non potius ponis super can-
delabrum c Salvatoris, ut luceat iis qui hæc in urbe
sunt? Age sis in posterum, et eos qui in idololatriæ
tenebris versantur, illumina. Agendum, esto deinceps
præco veritatis. Quosque pecuniam abscon-
des, quam a domino tuo accepisti? Septuplo illam
lucro cumula. Contende tu quoque audire, Euge ser-
ve bone et fidelis: in modico fidelis esto, supra
multa te constituam. Num sacram audisti Scriptu-
ram dicentem, Quod qui seminant in lacrymis, in
exultatione metent? Semina præsentis hæc hyeme, ut
in exultatione et cum pace metas. Ne timeas eos
qui occidunt corpus, sed eum qui potest animam, et
corpus perdere in gehenna. Ipse enim dixit: Ecce
ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Et rur-
sus. Quando trahent vos Ducibus et Regibus, ne
sitis solliciti, quomodo aut quid loquamini: sanctus
enim Spiritus docebit vos que loqui oportet.

perquisit ab
Heraclide,

c
animatur,
et Solensis
Episcopus
constituitur:

Psal. 125. 5

E
Matt. 10. 16
Ibid. 10

10 His diebus Sanctus Heracrides adjuncto sibi
sancto Patre Auxibio civitatem ingressus est, ut
facta oratione, ecclesia: formam, d ambitu quidem
parvam, sed Christi gratia magnam, in terra deli-
neavit: eoque totum canonem Ecclesiasticum, ut ab
Apostolis ipse didicerat, edocto, Numinisque com-
mendato, post osculum ei impressum, in suam se
civitatem recepit. Christi vero servus Auxibius ni-
hil moratus, ecclesiam continuo cepit extruere:
quam cum consecrasset, ingressus, seque prono in
pavimentum vultu abiciens, clamare, et cum lacry-
mis cepit dicere: Domine Deus omnipotens, qui
fecisti celum et terram, mare, et omnia que in eo
sunt, qui pulverem de terra accipiens flexisti ho-
minem, cumque imagine tua decorasti, invidia
vero diaboli deceptum, et morti addictum, o pie,
non es aversatus in flumem: sed unigenitum nobis
Filium pro humani generis salute misisti. Domine
Jesu Christo, qui hæc in cruce veneranda de princi-
patibus et potentatibus tenebrarum triumphasti; qui
sanctis tuis Apostolis dedisti virtutem ex alto et po-
testatem calcandi supra serpentes et scorpiones, et
supra omnem potestatem inimici; ne quoque corro-
hora tuum famulum, et da mihi ut libero et intrepide
predicem verbum tuum. Immitte, Domine, in cor
tui hujus populi timorem tui: illustra eos tua gra-
tia, ut a demonis errore conversi, cognoscant te so-
lum veram Deum, et quem misisti Jesum Christum.
Fac, Domine, ut sanctus tuus Spiritus inhabitet in
hæc sancta domo, que in sancto tuo nomine extru-
ta est. Stabili eam, ita ut usque ad consummati-
onem seculi in fide tua sit immobilis. Tamen dixisti,
Domine: Super hæc petram ædificabo Ecclesiam
meam, et porte inferi non prevalerunt adversus
eam. Converto, Domine, gregem tuum errantem ad
hoc tuum sanctum ovile. Pastor bone, qui animam
tuam posuisti pro ovibus tuis, extende dexteram
tuam omnipotentem, et brachium tuum excelsum,
terribile, invisibile: et veneranda tua Crucis baculo,
lupum sanguivorum a grege tuo abige, Domine:
errantes congrega, ut fiat unum ovile et unus pas-
tor. Aperi etiam mihi ostium verbi per misericor-
diam tuam, dum extendo manum meam ad signa et
prodigia

d

templum edi-
ficat, et dedi-
cat:

orat pro popu-
lo,

F

Math. 10 18

etque miracu-
la faciat.

A prodigia per nomen unigeniti tui filii Jesu Christi Domini nostri : cum quo tibi gloria, honor, imperium, cum sancto et immortalis tuo Spiritu, nunc et semper, et in secula seculorum. Amen.

S Epaphras.

a Colitur S. Epaphras 19 Julii, ut videre est in Martyrol. Rom. ubi tamen Colossus fuisse Episcopus dicitur, hic Paphi. Nisi forte alterutrum locum solum ad tempus relexerit. — b S. Tychicus a Latinis 29 April. cultus, a Graecis 8 Decembris. In Martyrol. Rom. dicitur Paphi Episcopus fuisse, hic Neapoli in Cypro. in Notitia triplici Ecclesiarum Episcopatum Cyprum a Carolo de S. Paulo edita, nulla Neapolis est. Egitur tamen 23 Januarii § 2 ad vitam S. Joannis Eleemonis de Leontio Neapoleos in Cypro Episcopo. Nam quod quidam ibidem evati scribunt Constantia Episcopum fuisse (sic fortassis appellatum rati, quod olim Salamis fuerit, sed post excidium reparata, Neapolis, quasi nova civitas, ab aliquibus, ut alius Constantia dicta) ibidem refutat Constantinus Constantia ipse Episcopus, qui Leontium aut in una urbem Cyprum Episcopum fuisse; diversam a Constantia indicans. — c Graece, τοῦ εὐεργετοῦ. Helvetius, habet Crucis. — d Helvetius, pondere.

S. Tychicus.

Neapolis Cyprum urbs

rus. Eo itaque excitato, ambo in ecclesiam se conferunt : fuitque deinceps subjectus magistro discipulus, eique in omnibus serviens, ac velut probus famulus hero proprio ministrans. Beatus vero Auxibius noctes atque dies orare non cessabat pro salute et conversione populi, docebatque assidue. Et quidem grex Domini crescebat et multiplicabatur in dies, inimici vero in dies minuebatur.

D AUCTORE ANONYMO, EX MS. GRAECO.

CAPUT III.

S. Auxibii miracula, templum ubi eo aedificatum.

Hac autem oratione peracta, e solo surgens in publicum urbis locum se contulit, cepitque docere regnum Dei. Cumque magna ad eum turba confluisset, haec B. Auxibius eloquutus est : Viri fratres et patres, audite me, et credite in Dominum nostrum Jesum Christum, quem ego vobis annuntio : ipse enim omnium in ipsum credentium salvator est. Admittite lucem cognitionis, in altum mentis vestrae oculos erigite, a majoribus tradita vitae ratione abstinete, verumque Deum agnoscite, conditorem omnium, qui potest animas vestras servare. Haec docens, publiceque praedicans, multis ut stultum illum de idolis errorem abjicerent, et in Dominum nostrum Jesum Christum crederent, praestanti sua instructione persuasit. Data vero ei etiam est a Deo gratia infirmos curandi, spiritusque expellendi. In dies autem adjugebatur credentium Domino multitudo, et baptizabantur in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, confitentes peccata sua. Quicumque vero habebant infirmos, afferebant eos ad B. Auxibium, qui manus eis imponens sanabat eos in nomine Domini nostri Jesu Christi. Quod cum universa circumjectae regionis plebs rusticam didicisset, ad urbem aegros secum asportans veniebat : qui omnes invocatione intererat, vivificaque Trinitatis curati, baptismo credentes instrabantur.

S Auxibius palam praedicans, multos convertit :

B

facit miracula :

12 Erat autem a e loco qui Solopotamius dicitur, vir quidam, Auxibius nomine. Is enim de B. Auxibio, ejusque doctrina, ac viri virtute inaudisset, eum convenit, seque ad ejus pedes abjecit, his eum verbis rogans : Pater, impertire mihi signaculum Christi. Hic sanctus Antistes aliqua e Scripturis sanctis deponens, illum quae spectant ad Patrem et Filium et Spiritum sanctum edocuit, atque in nomine consubstantialis Trinitatis baptizavit. Mansit autem ille e Solopotamia Auxibius toto vitae suae tempore cum beato Patre Auxibio, eoque magistro utebatur. Porro et ipse in virum admirabilem evasit, proficiens in Dei sapientia et gratia, egregii magistri insistens vestigiis, et ambulans in timore Dei in omnibus.

13 Quodam vero die meditando gratia extra civitatem orientem versus progressus est sancti viri discipulus Auxibius, in locum qui b a salsamentis Tarrichodis dicitur : cumque venisset ad quandam arborem, sub ejus umbra sedit, et procumbens obdormit. Et ecce ibi formicarum multitudo caput ejus coronae instar cingere. Quod cum superveniens B. Auxibius spectasset, demiratus est, et quae videbat, in corde suo seposuit. Formicarum enim genus ignavorum mentes ad bonorum operum studium excitandas esse significabat, ut ait Salomon : Vade ad formicam, e piger, et amulare vias illius. Corona vero sacerdotii dignitatem praemonstrabat : erat quippe discipulus in throno praecleari magistri sessu-

Auxibium Solopotamiam rem baptizavit :

et ex terra, utrumque in futurum e praecleari cognoscit :

Prov. 6. 0

Februarii T. III.

14 Post haec fama permotus S. Auxibii frater Themistagoras Solos pervenit, una cum conjuge B. Timo : quae ipsa quoque erat et admiratione digna, et virtute praedita. Hi cum in ecclesiam se contulissent, complexu se invicem salutarunt : ex eaque amborum congressione magna laetitia provenit. Et fuere deinceps in aedibus Episcopi, ubi a Pontifice erudiebantur : suntque baptismo ab eodem initiati in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Ordinavit autem beatum Themistagoram Ecclesiae Diaconum S. Auxibius, uxoremque ejus inibi similiter Diaconissam : nam ex quo sacrum baptismum suscepere, e se ipsi a peccandi occasione sejunxerunt, et ambo deinceps fratrum instar erant ad statum perturbationis expertem progressi.

Themistagoram cum uxore baptizat :

C

15 Cum ergo in urbem Solos Dei se gratia infudisset, atque omnes fere crederent in Dominum nostrum Jesum Christum per instructionem sancti Patris nostri, cooperante Spiritu sancto ; pendens secum ipse, minorem esse ecclesiam, quam quae venientes caperet, templum majus Dei nomini extruere cogitavit, positisque humi genibus, Deo, ut manum secum admoveret, supplicavit. Erectus deinde in pedes, fuscisque denuo precibus, formam sanctae ecclesiae descripsit, Deo bene favente, eodemque annuente, magnam hanc, et admirabilem, sanctamque ac Catholicam ecclesiam excitavit, eamque omnibus ornamentis tamquam sponso Jesu Christo Deo nostro instruxit. O praeclearum pastorem et magistrum, Christi gregem egregie pascentem ! o splendidum luminare in errorum caligine sedentes illustrans ! o peritum medicum, qui a daemone sauciatis sanctae Trinitatis invocatione sanat ! Neque enim corporis dumtaxat aegritudines, sed etiam secreta animi vulnera curavit per Spiritum sanctum, purgans videlicet ea ratione, et deprimens omnem altitudinem elevantem se contra scientiam Dei : Paulum imitatus, qui omnibus omnia factus est, ut omnes salvaret, quotidie moriens propter Christum, qui pro ipso mortuus erat, et resurrexerat.

E

novum templum majus aedificat :

16 Beatus hic vir d. Eliae cursum sistens, virginitatem coluit : quam auxit oratione et jejunio, fide vero confirmatus, spe duce eam caritate consummavit. Hanc dilexit Auxibius : hanc ornavit, ab eaque ornatus est, et laborum fructus in praesenti vita collegit. Cum enim sacerdotium honorasset, sublimis hic ei thronus creditus est : tamquam famulus et Dei cultor indutus est podere, sive talari tunica, caputque ejus corona decoris ornatum est. Sponsa ei virgo, nempe Ecclesia, committitur : ipseque per gratiam sponsus ejus appellatur : cumque in Spiritu sancto seminaverit, ex spiritu metit vitam aeternam. Quis igitur non miretur et laudet generosum Christi athletam, quomodo solus pugnavit, viceritque inimicum, atque ex ejus manibus magnam praedam eripuerit ? Omnes enim sibi mancipatos habebat inimicus. Nam ingrediens civitatem vir sanctus, Christianum secum habuit neivinem : et omnes per Christi gratiam effecit Christianos. Quemadmodum enim dum exerentis a Rege adversus rebellem ipsi civitatem missus, primum quidem praemitit speculatores, deinde extra urbem castra collocat, omnes ejus aditus explorans, donec eam capiat, Regique subiciat : ita fecit B. Auxibius. Missus enim in hanc urbem a caelesti Rege ad bellum hosti inferendum, non

virginitate fulgens.

d

F

omnes Solenses convertit

magna induit

A palam, neque aperte civitatem primum ingressus est, sed tanquam explorator, intus quidem Christum habens, extra vero gentilium habitum preferens, eorumque simulacra intuens, rursus extra civitatem secedebat. Id autem fecit non medico tempore, et, quod est admirabilius, in ipso hostis, nimirum Jovis, templo habitans, inde primum auspicatus est victoriorum. Nam et Jovis flammam catechesi initiatum baptismo latenter tuxit, et idolorum delubrum evertit : tuncque demum libere deinceps ingressus civitatem, tanquam fortis miles, sublati in cœlum manibus seipsam venerandæ Crucis figuram exhibens, instar magni Moysis spiritualem Amalæ, diabolum nempe, fudit, ensque qui sub ejus potestate tenebatur vindicavit, atque in libertatem asservit, traducens eos a tenebris in admirabile lumen agnitionis Filii Dei ac cœlesti Regi subjiciens.

et fortitudine :

B Grace ὁνο χωριο Σολωποταμίου ὄνο σωλοποτῶν. Paula post, ὁ ὄνο Σολωποταμίας, Ηερκλῆς ἄγριος, ex agro quodam, qui vocatur Solopotanius ac postea hic Auxibius et Solopotanius — b Ηερκλῆς, ad locum, qui vocatur Τορεῖο. Ηερκλῆς, int̄ eos σωλοποτῶν ταπεινῶν καὶ τῶν ὑποσημενῶν. — c Γραφῆ ἀγέλαου ἰουδαίου ὄνο τῆς ἀπορίας Γραφῆ ἀπὸ τῆς πατρίδος. Λεῖπες quoque ἀντιπροστασίας Ηερκλῆς, σε ἡ σελήνη ἐκχωρεῖται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, propter regnum colorum, et multa cetera tanquam fratres processerant ad impassibilitatem — d In Γραφῆ Est, τὸ ἀποδοῦναι ἑαυτῶν Ηερκλῆς τῶν ἰσχυριῶν οὐρανῶν ἐκείνῳ, qui eum persequens, ἴδῳ ἀνεῖν ἑαυτῶν περὶ τοῦ σπυριτοῦ, ut ardeat in persequens? An ad Χριστὸν τὸ πῦρ ἐστὶν ὁ σπυριτοῦς? Currit Israel cœ, cœlesti Filii videtur ad tempus et locus? Nam forte ἴδῳ legendum, ut cœ, Solis, in ἰουδαία comparetur Auxibii?

Post 80 annos Episcopatus, mortuus

CAPUT IV.

S. Auxibii mors, sepultura, miracula.

Rebus itaque cunctis bene gestis, cum præconis veritatis munus sustinisset, et sacerdotum quinquaginta plus minusve annis decorasset, compluribus Christiana fide illustris, tandem ad vitam liberam pervenit, universoque ne venerabili Clericorum convocato collegio, sic conatus est : Patres, ac fratres, et illi desiderati, inclinate aurem vestram in verba oris mei; ecce ego vado ad Patrem meum per viam universæ terræ. Filii attendite vobis : state firmi in fide, et nemo vos solucat inanis verbis. Vos scitis, quantas tribulationes hæc in urbe sustinui, nocte dieque orans Deum, ut aperiret mihi ostium verbi ad manifestandum libere mysterium Dei. Nec desepit me qui non mendicat Deus, sed manum mihi porrexit. Et nunc, Fratres, commendo vos Deo, et verbo gratiarum, quod potest edificare, et dare hereditatem in sempiternis annis. State igitur, et retinete traditiones, quas a me accepistis. Et quoni elegit Deus Sacerdotem, ex vobis est, et volenscum manet, et per ipsum vos curat.

suos monet :

successorem designat,

magnò animi luctu mortuus :

18 Atque hæc et his plurimocentus, S. Auxibium discipulum suum apprehendens, osculatus est, et, Te, inquit, elegit Deus Sacerdotem : tu pascas gregem Christi, quem proprio sanguine acquisivisti. Singulos deinde complexus est : ne deo deum tertiam totam illum regionem fama pervagata est, quod Pater eorum Auxibius esset et vita migraturus, omnesque in ecclesia non sicut flent et ploratu convenere : quos ille omnes amplexatus, in pace Domini spiritum tradidit.

19 Viri autem pii acceptus perbendi Pontificis

reliquas deposuerunt in sepulcro, quod ipse sibi ante paraverat, addita loculo hæc epigrapha exterius : Adjuro vos per sanctum corpus et sanguinem Christi et Dei, ut hæc nemo arcem aperiat, donec consummatus sit frater meus Themistagoras.

D sepelitur : multos et tumulo sanat :

20 Post depositas viri sancti reliquias, continuo illapsa in eas Deigratia, curationum fontes aperuit. Illa enim hora multi a variis morbis, et immundis spiritibus curati sunt. Quod cum audivissent accolæ, gratiam, inquam, curationum, quæ ad sancti Patris reliquias fiebant, magno ad urbem studio veniebant, easque exosculati per Dei gratiam sanabantur.

etiam in vita apparet.

21 Cum ipsi autem Paphii acceperunt multos per sacrorum Antistitem Auxibium sanari, viri numero quadraginta, a spiritibus immundis turbati, uno agmine Papho profecti Solos via recta incedentes veniebant : eunisque ad locum decimoquinto ab urbe lapide situm pervenissent, occurrit ipsis S. Auxibius, eumque ab eis demones exegisset, omnes per gratiam Dei sibi datam sanavit. Viri autem cum sensitissent curationem, quodque obumbratione Auxibi essent ab immundis spiritibus mundati, venerunt Solos, et quæcumque sibi in via evenerant, exposuerunt. Quibus auditis Deum omnes laudavere, qui dedit potestatem talem servo suo. Illi porro eo progressi, ubi sacra jacelant reliquie, seipsi ante sepulcrum in faciem abicientes adoraverunt, Deoque qui famulum suum gloria affecerat, hymnis in gratiarum actionem fuis, in suam se civitatem receperant. Unde Paphii S. Auxibii memoriam in hunc diem celebrant.

etiam in vita apparet.

22 Videns vero B. Themistagoras, quæ in loco, ubi jacent viri sancti reliquie, fiebant miracula; quodque perennis instar fontis, sanctum ejus monumentum et locus scateret, seipsum judicans indignum, qui cum B. Auxibio in sepulchro condere-tur, sanctæ Ecclesiæ Clericos in hæc verba adjuravit : Post obitum meum nemo meo gratia S. Auxibii sepulcrum aperire audeat. Quare in hunc diem clausum mansit, et Christi, qui ipsum glorificavit, signo obsignatum. O felicem capsam, in qua jacet thesaurus, qui non potest eripi ! ex qui juges curationum fontes profiliunt ! O sanctum tumulum, qui fidelem populum congruit ad honorem et gloriam Dei, memoriam pretiosarum, quæ in eo continentur, reliquiarum, gloriam Dei, qui ipsas illustres reddidit. O patrem, pastorem, magistrum et medicum Christi, ejus memoria cum laudibus in æternum conjungatur ! O civitas Soliorum, qualem habes propugnatoriam, et thesaurum, qui consumi nequit, in te depositum, luminare quod extingui non potest, sole splendidius ? Sol enim nubibus et nocte persepe obtegitur : Beati vero Auxibii luminare, lucem habet que neque interdiu neque nocte deficit, degentes in tenebris illustrans, exultans universam civitatem, et infirmos sanans per Jesum Christum, qui Sanctis suis gloriam impertit. Ego vero quousque ? quibus sanctum laudibus afficiam ? Quicquid enim dixerò, sanctum Patrem pro meritis laudare non valebo. Hic igitur finium oratione glorificans Patrem et Filium et Spiritum sanctum, cui gloria in secula seculorum Amen.

Frater vitali tumultum aperiri :

nec adhuc apertus :

F semper clarum miraculis.

a. n.

DE S. GABINIO PRESB. MART. ROMÆ.

Inclite Virginit ac Martyris Susanne pater Gabinius fuit, frater S. Cæciliæ, Diocletiani Imp. consanguineus, ac sibi eo martyri lacrimis adeptus. Erat puræ humani divinisque litteris egregie cultus, quas et filium perducit : sed præcipue cum ad pietatem, virginis amorem, ceterarumque studium virtutum informavit. Ipse quoque libros Trac-

AN CCXVI. XII. FEB. S. Gabini presb. do, Irma,

tatum contra Paganos composuisse traditur : qui tamen si absoluti ab eo fuere, postea interciderunt. Post conjugis obitum Presbyter erat ordinatus. Claudium, Marimum, Præpedinum, Alexandrum, Cutium, ulm ipse et Susanna filia, atque Caus frater, religionis Christianæ mysteria docere, ut narratum est xviii Februarii ex Actis S. Susanne etque alia de S. Gabinio

acta.

A binio extare arbitror, quam quæ illic habentur : neque hic repetere ea opus est. In MSS. brevier quæ ad illum pertinent enarrantur. Joannes Tamaius Salazar Sanctis Hispanis Gabinium annumerat, ex Sereno nescio qua ortum, Philippi Imp. filia, origine (ut asserit) Hispania. Probat ea natum, quod S. Susanna V. uspiam neptis vocetur S. Serenæ Augustæ. Non id inde sequitur.

2 Ejus anniversaria memoria in Martyrologiis consignata XIX Februarii. Et ab Usuardo quidem his verbis : Romæ natalis S. Gabinii Presbyteri et Martyris, qui a Diocletiano diu in custodia vinculis afflictus, pretiosa morte cæli gaudia comparavit. Post Martyris, interjicit Martyrol. Romanum : fratris B. Caii Papæ. Bedæ, Nothæ et alique : patris beatissimæ Susannæ. Quædam Martyrologia Gabinum cum Romano appellant, plura Gaviniuum, quædam MSS. et excusa Savinum : quod libroriarum erratum est. MSS. canobrium Marchianensis, Aquinciani, S. Martini Treveris, XVIII Februarii ejus notalem statuunt. Vetus quoddam Martyrologium pro Presbytero Episcopum facit.

3 MS. Florarium ejus martyrium contigisse ait anno salutis CCLXXXVII. Ostendimus XVII Februarii, cum S. Caius post S. Susannæ necem, in ejus ædibus sacra agere non exiguo tempore sit solitus, qui deinde

latere in cryptis coactus, anno tandem CCXCVI, XXI Aprilis martyrio perfunctus est, videri S. Susannam interfectam XI Augusti anni CCXCV, cum XVII Februarii ejusdem anni alii Martyres, ejus consanguinei, Claudius, Maximus et socii occubissent. S. Gabinius existimari potest eodem anno, die XIX Februarii decessisse, sive ergastuli ærumnis confectus, seu ferro peremptus. Multum tamen suspicari, quamdiu tyranno spes affulsit posse Susannæ constantiam infringi, patri inferri necem non jussisse, sed solum in custodia attineri, ne filiam in proposito confirmaret, sed ipse patris a suo, si fieri posset, dimoveretur, dolore et incommodis carceris : sicut tandem anno CCXCVI, XVIII Februarii in cœlum migrasse, duobus mensibus, diebus quatuor ante Caium fratrem.

4 Octavius Pancirotus in Thesauris absconditis ætæ Urbis scribit in ecclesia S. Susannæ Romæ asservari corpus quoque S. Gabinii ejus parentis, tibie partem in æde S. Mariæ de populo dicta. At Saussnius in Supplemento Martyrologii Gallicani de S. Gabinio ita scribit : Ipsius sacratissimum corpus demum a Paulo v summo Pontifice, Christianissimi Regis interventio in pignus datum est : a quo Lugdunum Celticæ Gallie metropolim translatum, in ecclesia Patrum Societatis JESU hac ipsa die colloatum fuit summa cum celebritate.

DE S. ZAMBDA, VEL ZABDA, EPISCOPO HIEROSOLYMITANO.

S aucti hujus Episcopi tempus Sedis et successio certa : nomen varie scriptum, Zambdas, Zabdas, Labdas, Bazas. S. Epiphanius in Panario hæresi 66 num. 20 enumerat omnes urbis Hierosolymitanæ Episcopos ad sua usque tempora, et Hymenæum collocat xxxvii Episcopum sub imperio Aureliani, quando hæresis Manichæorum, de qua ibidem agit, exorta est, ac ibidem subdit : Καὶ ἀπὸ τότε ἕως δεῦρο ἄλλοι Ἐπίσκοποι Βάζας Ἐρμυρ etc. A quo tempore ad hodiernam diem reliqui Episcopi, Bazas, ille idem qui Zambda, Hermon, Macarius, Maximus, Cyrillus, Herennius, Cyrillus alter, Hilarius, qui nunc Ecclesie presidet. Ita illud nomen post varios editiones cum MSS. Vaticano Pontificio, Parisiensis Regio et Busilevsi, collatas, et Græcæ et Latine servavit Dionysius Petavius noster, Eusebii Pamphilus auctor coætus in Chronico, Fausto n et Gallo Cosa, anno Chr. CCXCIX ista scribit : Περσολύρων Ἐκκλησίας ἱεροστός ἑξήδομος κατὰ τὴν Ἐπίσκοπος Σάβδας. Que n S. Hieronimo apud Scythegum, Ponticum, Miræum, ita est translata : Ecclesie Hierosolymorum vicesimus septimus ordinatur Episcopus Zabdas. Vixit autem ad annum cccxi, quando Diocletiano Augusto viii et Maximiano Augusto vii Coss. Ἐκκλησία : Περσολύρον προϊστάμενος ἑξήδομος Ἐρμυρ, Ecclesie Hierosolymorum vicesimus octavus præfuit Hermon. Eundem supra S. Epiphanius Zabdas, quem inversis syllabis, ac littera ð omissa Baza dicit, etiam successorem statuit, Cetera MS. noster, olim Abrahami Orteldi, et alius Serenissima Regina Suediæ, hunc Thermonem, illum cum ante indicatis editionibus Zabdam appellant : at Labdam et Thermonem chronica excusa Parisiis anno 1518 et Bunsler 1529.

2 Idem Eusebius lib. 7 Histor. Eccl. cap. 26 de S. Zabda, ejusque decessore et successore, agit his verbis : Τῆς δὲ Περσολύρων Ἐκκλησίας μετὰ τὸν σρικρό πρότερον δεδηλωμένον Ἐπίσκοπον Ὑμεναῖον Σαβέδα τὴν λειτουργίαν παραλαβὼν. Μετὸυτοῦ δὲ τούτου κισιμύμινον Ἐρμυρ ὑστάτος τὸν μέχρι τοῦ καβ' ἡμῶν διωγμῶ τὸν εἰσεῖτι ὑν ἐκείσε πεφυλαγμένον ἀποστολικὸν διαδixεται θρόνον. Hierosolymorum Ecclesie ministerium post paullo ante indicatum Hymenæum Episcopum

Zambdas capessit. Hoc autem non post multos annos mortuo, Hermon postrenus eorum, qui usque ad persecutionem contra nos excitatum sederunt, Sedem illam Apostolicam ad hoc usque tempus reservatam suscepit. Quæ eadem fore leguntur apud Rufinum lib. 7 cap. 29. qui tamen hic Græcæ Σάβδας est, apud cum Zabdas et Zapdas appellatur. Idem etiam a Nephro Episcopo in Chronologu de Episcopis Hierosolymitum Σάβδας nuncupatur, et anni Sedis illius tribuuntur decem, qui sane multi dicendi forent. Eum non nisi ad quartum Episcopatus unum pervenisse ex Chronico Eusebii jam diximus. At Nicephoro Callisto lib. 6 Hist. Eccl. cap. 34 dicitur Σάβδας, καὶ ἰπὶ γρόνοις τισὶ τὸν πρέποντα δικαίως ὑπὸν ἀναπαύσασθαι, Zabdas appellatur, et post aliquot Sedis annos, somno eo, qui Justo decet, obdormivisse : ubi Langus verit post annos plures, quod jam ob Chronicon Eusebii rejecimus.

3 Hunc Episcopum referunt tabula Martyrologii Romani XIX Februarii his verbis : Hierosolymis S. Zambila Episcopi : a quo (addit Galenus) Thebæi milites, nobiles Martyres baptismum susceperunt. In Actis horum Martyrum, quæ ex antiquioribus monumentis recensuit S. Eucherius Episcopus Lugdunensis, ista solum leguntur : Legio Thebæi sex millia, sexcentos, sexaginta sex viros, validos animis et instructos armis, antiquorum Romanorum habebat exemplo. Hi igitur milites Christianæ religionis ritum Orientali traditione a Hierosolymitanæ urbis Episcopo susceperant, fidemque sacram virtutē et armis omnibus præponebant. Hæc in Vita ex variis collectibus MSS. et excusis ad XXI Septembris illustranda, Observat Baronius ad an. 297 num. 3 hoc idcirco accidisse, ut Thebæi milites a Zambda Episcopo Hierosolymitano Christiana fide imbuerentur, quod eadem legio in hibernis esse soleret in Palestina, ubi ad Parthorum atque Persarum tumultus compri-mendos cum aliis legionibus in Syria agentibus presto esset. Eidem Zambila, seu Zabda, quem et Labdam appellant, hanc Thebææ legionis conversionem adscribunt Petrus Stevartus in notis ad Vita Martyrum Thebæorum cap. 1 num. 3 et Rosignolus noster

nomen in Martyrologiis 19 Febr.

et 18

annus mortis

AN. CHR. 1000V
SIX FEOR.

S. Zambdas
S. Epiphanius
dicitur Bazas,

Eusebio Zabdas, factus
Episc. an. 290.

mortuus
an 304.

Eidem Eusebio
Zambdas,

D
AUCTORE I. U.

206.

reliquæ Romæ

et Lugdun.

ANIMADV. PAP. 14
E

G. H.

Nicephoro Zabdas.

sanctæ mortuus,

F
collitur 10 Feb.

an legionem
Thebæam
S. Mauricii,
converterit

in

A. in Historia sacra Thebæa Italice sub nomine Guilhelmi Baldesani edita lib. 1 pag. 13, 16 et 67, ubi additi eos milites a sancto Episcopo Zabda fuisse baptizatos. Quæ exactius erunt xxii Septembris discutienda. Ludov.

vicus Zacconus in Fitis SS. Italice scriptis breve ejus D elogium continent, in quo ejus festum xix Februarii celebrari etiam scribit.

vicus Zacconus in Fitis SS. Italice scriptis breve ejus D elogium continent, in quo ejus festum xix Februarii celebrari etiam scribit.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

PUBLIO, JULIANO, MARCELLO, MARUBIO, ITEM JULIANO, BARACEO, TULLIO, LAMPASIO, MAJULO, JULIO, PAULO, MAXIMILLA,

Sylloge historica.

G. H.

XIX. FEBR. Martires 12 in Africa, Publius, Julianus,

Illustris hæc est coronæ duodecim pugilum Christi, qui palmam martyrii in Africa promeriti sunt. Martyrologium MS. Ecclesie S. Marie Ultrajecti eos his verbis proponit : In Africa SS. Publii et Juliani Martyrum et aliorum decem. Duos illos reliquorum antesignanos memorant pervevisti Martyrologia MSS. S. Richarii, S. Maximiani, S. Lamberti Leodii, et ipse Usuardus in præcipuis manu exaratis et excusis exemplaribus : In Africa, inquit, SS. Publii et Julianus. Eisdem assentitur Wandellertus hoc versu :

Publius undecimum simul et Julianus adorant. Undecimum Kalendas Marti intelligit. At probe eodem duos exhibet MS. monasterii Marchianensis.

Marcellus,

2 MS. Calanense Carmelitarum amisso Juliano alium Publio jungit socium his verbis : In Africa SS. Publii et Marcelli. Qui cum S. Juliano referuntur in MSS. Trevirensi et Bruzelensi, et pluribus exemplaribus MSS. Usuardi ad usum Ecclesiarum Belgicarum aucti, Adone MS. Regnie Suevicæ, qui fuit Ecclesie Tolonensis in Provincia, Florario MS, item in Bellina, Febicio, Molano, Greven : In Africa SS. Publii, Juliani et Marcelli, qui Martyres appellantur a Petro Equitino lib. 11 num. 72, et in Martyrologio Maurolyci, ahaque Colonia 1490 excuso. In Martyrol. Romano plures, quorum nomina non exprimuntur, istis verbis indicantur. In Africa sanctorum Martyrum Publii, Juliani et Marcelli et aliorum

Lampasius, NOT. 6.

3 Quarti unacu a variis diverso modo exprimitur : In MS. S. Maximiani parvo, ad pervevisti, ita legitur : In Africa Publii, Juliani, Marcelli, Lampasii. Ferrum hoc amisso alius substituitur in MSS. Lectiensi et Toronensi S. Martini : xi Kal. Martii, in Africa natalis SS. Publii, Juliani, Marubii et Marcelli : qui tamen in MS. Lovtensi vitiose Marcellinus scribitur.

Marubius,

C Hæc quatuor in MS. Aquisgranensi jungitur quintus Julianus alter, et co amisso Tullius in MS. Coloniensi S. Marie ad Gradus, in qua Manulius dicitur, qui alius Marubius est : quo amisso, aliam cum Tullio socium jungit Galesinus ex eulice MS. eumque secutus Caninus in Martyrol. Germanico. In Africa, inquit, SS. Publii, Juliani, Marcelli, Tullii, et Julii, qui confessionis certamine confecto, ad coronam migraverunt in celum. Idem quoque una cum Marubio antiqua manu adscripti sunt Adonis MS. Martyrologia in Leodicensi S. Laurentii cenobia.

Julianus alter, Tullius,

Julius,

4 Septem inscripti sunt MS. S. Cyraci hoc ordine : xi Kalend. Martii. In Africa Marubii, Publii, Juliani, Marcelli, Tullii, Jannasii (alio Lampasii) Julii, Jungebantur nomina Victoris et Cocotio, quorum natalis est xx Februarii, licet ad hunc etiam diem in nonnullis Fastis referantur. Hæc septem alterum supra

Julianum adjunximus. At Julio prætermissio alii octo exprimitur in Bello excuso, hoc modo : In Africa natalis SS. Publii, Juliani, Marubii, item Juliani, Marcelli, Tuli, Lampasii, Inauli : qui in MS. Beda conobii Subensis in Bavaria Maulus dicitur, sed Majulus legendus. Hermannus Greven præter citatos Publium, Julianum et Marcellum, dein adjungit Marubium et alterum Julianum, et die proxime præcedenti habuit Tullium, Lampasium et Majulum, et in distincta classe Berothoum ac Marcellum, quorum ille videtur Baracous esse.

Majulus, NOT. 6

NOT. 7. E

5 Rabanus in Martyrologio novem exprimit hoc ordine : xi Cal. Nativitas Sanctorum in Africa, Publii, Juliani, Marubii (alio Marubii) item Juliani, Marcelli, Tuli, Lampasii, Majuli et Julii. Hic alius Julius dicitur, errore librorum Juliano scriptus, nam alioquin Rabanus vocabulum item, ut ante, repetisset. In antiquo MS. Martyrologio Romana, quod nomine S. Hieronymi signatur, decem Martyres enumerantur his verbis : xi Kal. Martii. In Africa Publii, Marubii, Juliani, Baracei, item Juliani, Marcelli, Tullii, Lampasii, Majuli, Julii.

Baracous

6 Hæc undecimum jungunt Notherus, et Beda MS. monasterii Richebergensis in Bavaria hoc ordine : In Africa natiuitas B. Publii, Juliani, Marubii, item Juliani, Baracei, Pauli, Marcelli, Tullii, Lampasii, Majuli et Julii : Majulus transpositus litteris Mavilus in nostro apographo Bædæ legitur. Martyrologium Trevirens S. Martini hæc undecim inuit his verbis. In Africa Publii Martyris, et aliorum decem. Verum præter Publium et Julianum alios decem fuisse dirimus ex eulice Ultrajectino MS. Richenovense, sive Augie divius prope Constantiam, dictum numerum complet, dum Maximillam istis Martyribus addit his verbis : In Africa Publii, Marcelli, Juliani, Baracei, item Juliani, Tullii, Lampasii, Mavili, Maximille. Desunt in eo Marubius, Paulus, Julius ab aliis recensiti. In Festologio Hibernico MS. Mariani Gorman referuntur Publius, Gabinius, Julinus, Julius. Sed Gabinius hæc non spectat, nam de eo scortum egimus.

Paulus,

Maximilla,

7 Masanus in Bononia perlustrata ad hæc diem tradit in ecclesia S. Francisci, uti et S. Gabrielis, ad servari aliquas reliquias S. Marcelli : et Gerardum Bononiensem Episcopum anno cxxxv die xiv Junii reliquias S. Marcelli et multorum aliorum sanctorum Martyrum inopussisse Cruci erecte ante ecclesiam S. Pauli Barnabitarum, idoque appellatum esse Crucem Sanctorum. Quæ ultima etiam habentur par. 1 Historie Bononiensis Cherubini Ghararducci lib. 1 pag. 102, et inter alios sanctos Martyres nominantur SS. Theodorus et Marcellus, sed absque ulla diei xix Februarii mentione.

S. Marcelli reliquias Bononia

DE S. LEGONTIO EPISCOPO TREVIRENSI IN BELGICA I.

J. D.

CROTER AN.
CCCLX. XII FEBR.
S. Legontii
nomen,
patria.

Trevirorum Episcopus xxxiv fuit S. Legontius, annis centum junior eo Legontio, quem xviii Februarii diximus Metensem in eadem Belgica I fuisse Episcopum. An eadem ortus prosapia, aliave ratione ab eo nomen adeptus, haud diximus. Browerus lib. 5 Annal. Treviren. Leontium vocat, conjicitque ex Aquitania orundum, ubi celebres Leontii, Fortunato Sidonioque laudati: neque aliam offert rationem cur ita sentiat. Eodem tempore, inquit ad an. 407, Mauritius Trevirorum diem suum functus, Leontium nactus est successorem, quem posterius Legontium appellant. In margine ita adnotat: Legontius vulgo, sed Leontium praefero. Quae addit de patria, et stirpe Pontia, ut incerta omitto. In codice quadam Serenissima Reginae Succice erat indiculus Episcoporum Trevirensium antiquus, nam postremus est Egilbertus, alius Engilbertus dictus, qui obitus dicitur an. cccci. In eo indiculo Ligontius appellatur.

2 Ad annum 409, quando contigisse Browerus existimat, quod ex Renato Profuturo Frygerula, antiquiore scriptore, narrat lib. 2 lustro. Franc. cap. 9 Gregorius Turonensis, ut Trevirorum civitas a Francis direpta incensaque sit, secunda irruptione; ita subnectit idem Browerus: Leontius per ea tempora ad xix Februarii diem, terris relictis, Confessorum auxerat numerum in caelis. Browerus secutus Gelenius ita scribit in Fastis Agrippinensibus ad hunc diem: S. Leontii Ep. Treverensis, genere nobilis, coloni Romani, exeducta antiqua stirpe: qui anno Christi 409 hoc die, temporibus Vandalicae inunda-

tionis caelitem numerum auxit. Saussaius in Martyrol. Gallicano quadam liberaliori stylo amplificat, quam ut fidem iis certam habeam: Treviris Galliae, inquit, I Belgicae Metropoli, S. Legontii Episcopi ejusdem Sedis et Confess. qui post extinctos in Gallia Ethnicae persecutionis ignes, pace Ecclesiae restituta, Christianam pietatem mirifice eo in solo excoluit: tandemque spectata sanctitate insignis, bene multiplicatis Domini talentis in caelum evocatus, abiit ad praemium: sepulturam in ecclesia S. Mariae ad Martyres ideo consecutus, quod ingenti in Martyres zelo semper exarsuarit, et Martyrum memoriam, hoc, quod ipse erexit tropaeo illustraverit. Alii quoque in eade S. Mariae ad Martyres conditum tradunt: causam reticent. Eratne autem pax Ecclesiae in Gallia, quam tot simul barbarae nationes inundabant, a quibus multi possim pu homines trucidati? Quibus alioquin non amplius Romani Magistratus negotium, causa religionis, successerant.

3 His solum verbis ejus memoriam consecrat MS. Martyrologium Trevirensis: Treviris S. Legontii Ep. et Conf. Eadem habent, nisi quod pra Leyontia Legontium vocent, plurima Usuardi nomine insignita MSS. et Parisiis editum anno ccccxxxvi exemplar, itaque Hermannus Greven et Molanus in Auctario ad Usuardum, MS. Florarum, Ferrarum, Canisius alique. In Martyrologio Ordinis S. Benedicti, antiquis typis olim ante annum ccccxxxix excuso cum Regula S. Benedicti ita habetur: Treberis S. Liconcii Ep. et Conf.

acta nimis
exaggerata,

E
memoria in
Martyrologiis.

DE S. ODRANO MARTYRE AURIGA S. PATRICII IN HIBERNIA.

G. H.

ECCLIO V
XII FEBR.

Auctor Vitae tripartitae S. Patricii lib. 3 cap. 98 apud Colganum ita scribit: Inter alia charismatum dona, quibus eum (S. Patricium) omnis prudentiae et providentiae fons et auctor Deus ditavit, tanta eum beavit discretionis gratia et felicitate in rebus agendis, ut fero nulli curam aliquam animarum, regimen Ecclesiae, vel aliud sacrum officium comiserit, qui non fuerit sanctitate conspicuus, et albo Sanctorum postea adscriptus. Et hoc liquidum manet de ejus ministris et officialibus domesticis: inter quos deus memoratur S. Odranus de Disert-Odrain in Hifalgia, auriga, quem locum in Laguna esse, ubi passus fuerit, ac saepe ejus reliquiae in veneratione habeantur, tradit Colganus ad Vitam tertiam S. Patricii num. 49, et xix Februarii, quo die ejus Acta a se collecta vult, asseritque inscriptum esse Martyrologiis Hibernicis Tumlachtensi, Dungallensi, et Maruni Germani, appellaturque S. Odrannus de Tir-oenach: secundum aliquos tamen sacram ejus memoriam usque vii Maii, et xxvii Octobris, ad quem diem haec verba ex Martyrologio Sabensi in Bavaria profert: vi Kalend. Novemb. in Hibernia S. Odrani Martyris, discipuli magni praedicatoris Patricii. Ad eundem diem S. Odranus Episcopus et Confessor inscriptus est Florario MS. et Auctario Hermannii Greven. Verum S. Odraum Episcopum coli vii Julii in Fastis Hibernicis tradit Colganus, ad xxvii Septemb. Fitzmon in Calendario SS. Hiberniae, sed citato Martyrologio Carthusiana, quod est Hermannii Greven, a quo refertur non xxvii Septembris, sed Octobris. Alius est Abbas seu Presbyter, comes S. Columbae, et is in fastis Hibernicis cele-

bratur xxvii Octobris: quem Presbyterum et hunc aurigam Martyrem, de quo jam agimus, in unum eundemque videntur conflasse Ferrarius et Dempsterus eodem xxvii Octobris. Ferrarius in generali Catalogo: In Hibernia S. Odrani Presbyteri et Martyris. Dempsterus in Menologio Scotia, quod Ferrarius allegat, haec addit: Qui S. Patricium e Scotia eo secutus, ab Hiberniis idololatris pro Christo enectus. Quae vlem apertose scribit lib. 14 Histor. Eccl. Scot. cap. 986, ac scripturae Ecclesiasticum more suo efficit, ejusque reliquias Glascae abservari volat. Sed omissis iis, quae ad Orannum, sive Odraum Episcopum aut Presbyterum spectant, quae de S. Odrano auriga S. Patricii in hujus Actis leguntur, damus.

2 Quae erat Vita S. Patricii, ex vetustis membranis Biburgensibus a Stephano Vito Societatis nostrae eruta, inter miracula S. Patricii haec refert: Invenit autem S. Patricius virum pessimum, nomine Foilge, a quo orti sunt alii Foilgi: qui aurigam Patricii jugulavit coram eo in curru suo, et statim in isto mense mortuus est Foilge, et anima ejus portata est in infernum: et intravit diabolus in corpus illius, et habitavit in eo, quasi homo vivens inter homines. Post multum autem tempus venit Patricius ad domum Foilge: cumque sedisset ante januam, interrogavit unum de servis ejus dicens, ubi est Foilge? Respondit: Nunc reliqui eum in domo sua. Dixitque Patricius: Voca illum ad me. Cum autem intrasset domum, invenit ossa arida Foilge in domo sua, et reversus cum tristitia nuntiavit hoc Patricio. Dixitque Patricius: Ex eo tempore, quo jugulavit Foilge aurigam meam coram me, ille positus est in infernum, venitque

et S. Odrano
Presb.

rebus gestis
apud aliquos
confusis.

F

Martyrium S.
Odrani ex Vita
S. Patricii.

et anima in
hominidam
ultra.

S. Odrannus
Mar.

collitur 10
Febr.

8 Maji et 27
Octobris:

cum S. Odrano
Episc.

A venitque diabolus, ut iudicaret in corpore ejus, ut non tantum anima ejus cruciaretur in inferno, sed etiam corpus demone repleteret. *Hæc ibi.*

AUCTORE G. B.

3 *Alii cassam martyrii evidentius aperunt, ex quibus Eleranus Sapientis, aut quisquis Vita S. Patricii et MS. Aheni in Belgio editæ auctor fuit, in qua cap. 77 apud Colganum hæc legitur: Erat vir quidam nobilis, Falge nomine, qui nimando sæpe dicebat, ubicunque beatum virum inveniret, sine ulla dubitatione occideret. Ille nimirum ira instigatus, quoniam B. Patricius idolum, quod ille pro Deo colebat, destruxit et ad nihilum redegit. Quosdam vero de familia S. Patricii latere non potuit, quod Falge S. Patricium interficere minabatur: sed Sancto non revelabatur. Quodam vero die cum B. Patricius per viam juxta castellum illius hominis transire voluisset, dixit beato viro sinus auriga. Per multos dies tuus auriga sum, hodie esto meus. Hoc autem ideo dixit, quoniam sciebat, quod ille tyrannus beatum virum interficere decreverat. Beatus ergo Patricius, sicut auriga deprecabatur, de curru descendens, officium aurigæ tenuit. Odranus autem auriga ejus in curru sedit. Venit autem ille Falge tyrannus, et lancea, quam tenebat, Odranum transiit. Opinabatur enim, quod S. Patricius in curru sederet. Ille autem tyrannus divina ultione percussus ante Sancti obtutus cecidit illico: anima autem miserrima ad loca infernalis a demonibus perducta est. Beatus vero Odranus cum corona martyrii ad Dominum migravit, qui juxta Apostolicum præceptum, animam suam pro fratre posuit. *Hæc ille.**

ex alia Vita:

attribuente ei coronam martyrii:

B obtutus cecidit illico: anima autem miserrima ad loca infernalis a demonibus perducta est. Beatus vero Odranus cum corona martyrii ad Dominum migravit, qui juxta Apostolicum præceptum, animam suam pro fratre posuit. *Hæc ille.*

4 *Jocelinus monachus in Vita S. Patricii eandem historiam describit, et Odranum Martyribus annunciat, cujusque animam visam ab Angelis in caelum deferri his verbis enarrat: Fuit in finibus Lageneæ idololatra quidam, vir Belial, Følge, Rufus nomine, incomparabilis adversarius nominis Christi secundum suum posse. Ille querebat crebro opportunitatem mittendi manus nefarias in Christum Domini Patricium, eo quod esset ei gravis, non solum ad videndum, verum etiam ad audiendum. Inveterato namque odio erga virum Dei instimulabatur, eo quod idolum Cenmeraythi superius nominatum destruxerat, ejus culturo detestabili specialiter mancipatus extiterat. Sed cum illo nequissimus nequisset affectum effectui mancipare, die quadam in S. Patricii aurigam, Odranum nomine, sedentem in curru, irruens, jugulavit eum in oculis ejus, ut acrioris languoris venio, propter necem interfecti, instimularetur cor ejus, Sanctus sauciatus corde, maledictionis jeculum in ipsum illum gebeume intorsit, tali telo confossus, eodem die vice sua minaret currum. Hoc ideo fecit, ut in loco sedens animam suam pro eo poneret, ne, tali lucerna extincta, populus Hiberniæ in tenebris iterum ambularet. Sanctus animam ejus in caelum ab Angelis conspexit deferri, et inter Martyres locum sortiri. Antiquus autem hostis, corporis mortui habitaculum ingradions, quasi redivi-vum illum hominibus exhibuit, ipseque fallax et phantasticus Følge, quasi ad sua suosque regressus in domo propria habitavit. Evolutis aliquantulis diebus prope domum illam S. Patricius transitum faciens, quemdam de familia ad se accessivit, et ubi Følge esset inquisivit. Illo vero respondente virum domi esse, Sanctus fortur assertiva dixisse: Anima Følge, ex quo interfecit aurigam meum injuste, iudicante ac vindicante justo causam meam Domino, statim exiens de corpore, sepulta est in inferno. Sathanas autem endeavor ejus ad illusionem ac seductionem hominum occupavit ingressum suo, usque adhuc manens in eo, vult in vaseculo pro-*

ex alia auctore Jocelino,

asserente animam ejus visam fateri Martyres ab Angelis collocari:

et tyrannum in corpore ei animam pontantui:

prio. Interdixit denique sanctus vir Satanae, ne ulterius demoraretur in illo vase, ne amplius iudicaretur homines tan nefando phantasinate. Continuo ad imperium viri Dei, seductioris spiritus luteum domicilium deseruit: illudque scaturiens vermibus, videntibus factorem et horrorem incussit; et, ut ab oculis omnium tolleretur, sepultura celeri mandatur. Nec nimis mirandum, si se diemon demonstraret consueti instrumenti sui visibili forma, ipso Følge hoc promerente, ac Domino permitte, ejus judicia abyssus multa; sed potius timeatur ille, qui potest perdere corpus et animam in gehennam.

D

5 *Demum eadem historia luculenter narratur in Vita S. Patricii tripartita, e sermone Hibernico Latine edita a Colgano, ac tyrannus supra a Jocelino Følge Rufus appellatus, dicitur Falge Berraide: ut contra morem et honore prosecutus S. Patricium fertur Følge Ros, qui Rufus videtur esse, Hibernice Rolo, Saxonice Ros. Ceterum res gesta ita legitur par. 3 num. 56. Post hæc, inquit, prodigia valedixit vir sanctus, et iterato benedixit Mumoniis; et contulit se in regionem Lageneæ, que Ili-Følge appellatur. Duo viri potentes in ea regione tunc principatum tenebant: Falge Berraide, alter Falge Ros appellabatur: qui longe dispari affectu in Sanctum Dei ferebantur. Ille enim odio implacabili, hic amore et honore eum persecutus est. Falge enim Berraide ab eo die, quo S. Patricius delevit idolum Cron-cruach vocatum, quod ipse vir Belial summa devotione adinstar nominis colebat; virum Dei odio persecutus, statuit eum e medio tollere. Hoc malignum consilium venit in aures discipulorum Patricii, et presertim S. Odrani, qui aurigam viri Dei agebat. Unde cum pertransiret regionem, in qua tyrannus ille principabatur, metuens capiti sancti Antistitis, et, ne si tanta lucerna extingueretur, tota Hibernia irreparabilem pateretur jacturam, statuit se ipsum capitis periculo pro ipso exponere. Inde sancto dolo circumveniens suum Patrem, precibus ab eo obtinuit, ut eodit ipso sedent in principali curru loco, tamquam fatigatus: quod sanctus Antistites nescius ejus intentionis libenter annuit. Cum ergo sic procederent, occurrens et accurrens Sathane adtelles prædictus Falgus S. Odranum, quem Patricium esse existimabat, lancea transiit. Et cum S. Patricius hoc advertens, vellet maledictionis sententiam in tyrannum proferre, verbaque sue imprecationis sic inchoaret, Maledictio descenda, S. Odranus verum caritatis specimen, antevertit sententiam prosecutionem, quam pissime intercedendo, ab inimico et interfectore conatus est avertere, humiliter patens et precans, ut non super Falgum, ejusve semen, sed super proceram quamdam arborum vicini montis, Brig-dunh dicti, descendat, cujus pio petitioni licet amnerit sanctus Pater, nefarius presentis et subitanea morte justam perpetrati sacrilegii penam luit, ejusque semen et principatus mox in mala radice interiit. Patricius autem benedixit progeniem Falgi Rossii, que in hunc usque diem in illa regione tenet principatum.*

ex Vita tripartita,

E

referente S. Odranum pro S. Patricio occisum,

F impediuisse hujus maledictionem contra homicidam:

6 *Hactenus auctores Vita S. Patricii de martyrio S. Odrani et sumpta divinitus de Følge tyranno, sive Følge, peccat, deque corpore ejus evanuisse tantisper viso vegetari per insidentem demonem. Quo autem modo demonem aliquando permittatur, docet Martinus Delrio lib. 2 Disquisitionum magicarum cap. 29, ubi narrat sect. 2 similem historiam Dalhemii in Lutharugia anno MDLXXXI accidisse, ac puerum occisum, integro anno a demone in ejus corpore commorante exhibitum vivo sanilem, dein cadaver subito destitutum fuisse.*

DE SANCTIS MARTYRIBUS
IN PALESTINA SUB ALAMUNDARO SARACENO,

Sylloge historica.

Deditimus VII Februarii ex variis auctoribus digestam a nobis Vitam S. Moysis, qui seculo Christi IX datus fuit Saracenus in Arabia Episcopus: diximusque hos Saracenos *ساراكين*; potius, quam ab Ismaris posteris prognatos, corumque ostendimus Seles ac bella cum vicinis gentibus, quae sub Imperio Romano continuantur, frequenter gesta. Multi horum Saraccorum saepe fuerant fidem Christianam amplecti, sed facile in gentilitios errores relapsi. Inter horum Saraccorum Regulos celebris est Alamundarus, qui irruptione sub Anastasio Imperatore in Palaestiam facta, plurimos Christianos aut occidit, aut in servitutem abduxit, quorum ita meminit Martyrologium Romanum XIX Februarii: In Palaestina commemoratio sanctorum monachorum et aliorum Martyrum, qui a Saracenis sub Duce Alamundaro ob fidem Christi saevissime caesi sunt.

2 Illustris exiit sub Imperatore Justiniano scriptor Cyrillus monachus, a cuius calamo habemus Vitas SS. Euthymii et Sabae Abbatis, ac S. Joannis Silitariarum. Admisit eum in discipulum S. Sabas anno 10XXXI, quo hic dein mortuus est V Decembris, Indictione X. At Cyrillus a S. Joanne Silitariarum missus est ad Leontium Hegumenum S. Euthymii, atque inter hujus monachos mense Julio Indictione VI anno 10XLIII admissus: inde post V Synodum Oecumenicam Constantinopoli habitam anno 10LIII discessit ad Lauram novam, ac biennium insumpsit in Vitis SS. Euthymii et Sabae conscribendis: postea circa annum 10LVII publicavit Vitam S. Joannis Silitariarum, cum hic anno aetatis suae civ adhuc viveret. Quae utraque de Cyrillo diximus XX Januarii ante Vitam S. Euthymii, num. 8, 9 et 15. Hic autem Cyrillus, quae in Alamundari incursione contigerunt, accuratius narrat in Vita S. Joannis Silitariarum, o quo se etiam de illa edoctum esse testatur. Est illa Vita a nobis illustranda ad XII Maii, edita etiam a Lipomana et Saro et cap. XI haec leguntur:

3 Eodem tempore Alamundarus Sicices, qui accepit Regis auctoritatem in Saracenos subjectos Persis, invasit Arabiam et Palaestinam eum magna ira in Romanos, omnia diripiens, et multa hominum millia abducens in servitutem, et multa faciens nefaria, postquam capta fuerat Amine. Cumque multitudo barbarorum dispersa esset per hanc solitudinem, iique quibus mandata fuerat cura solitudinis, denuntiarent, ut caveretur barbarorum irruptio in monasteria; maxime Laurae Patres significarunt venerando Patri, ut desisteret quidem in Ruba vitum degere, veniret autem ad Lauram, et quiesceret in sua cella. Et divinus quidem Joannes, qui per quietem, divinum gustarat dulcedinem, eam libenter sequebatur, et non poterat in animum inducere, ut eam relinqueret, apud se haec reputans et dicens: Si Deus mei curam non gerit, quid vivo? Et sic altissimum suum poneus refugium, mansit minime obstupefactus. Deus autem, qui seuper curam gerit suorum funulorum, Angelis quidem suis mandavit, ut dicit Scriptura, ut Sanctum suum conservarent. Volens autem eum securum reddere, ut, qui paullulum esset territus, misit sensilem custodem, leonem maximum et terribilissimum, qui eum diu et noctu custodiret ab inamium barbarorum insidiis. Atque prima quidem nocte cum leonem adspexisset prope dormientem, parum extimuit, ut ipse mihi narravit: cum autem vidisset diu nocturne sequentem leonem, et ab eo non avelli, et propulsare barbaros, quibus ageret gratias Deo, emisit cantica, qui non dimittit

virgam peccatorum super sortem justorum. Atque beatus quidem Pater noster Sabba cum venisset Nicopoli, et novam Lauram constituisset, et venisset ad speluncae aedificium, ut a me dictum est secunda oratione, et in mentem revocasset eam, quae in ipso fuit aliquando, visionem de S. Joanne, ivit ad eum in Rubam, et dicit ei: Ecce Deus te servavit ab incursione barbarorum, teque reddidit securum, ad te misso sensili custode. Surge, et tu quoque fac id, quod est humanum, et fuge sicut Patres. Multisque aliis ad eum usus admonitionibus, deduxit eum ad maximam Lauram secunda Indictione, et inclusit eum in cella, cum ageret quinquagesimum sextum annum suae aetatis. Haec ibi. Annus is est 10IX. Cesserat autem in desertum Rubae quinquagesimo anno suae aetatis, undecima Indictione, uti cap. 9 legitur. Annus is est 10MI, et haec Alamundari persecutio intra sex dictos annos contigit: Baronus eum in Annalibus ad 10IX annotavit, quo certe aut proxime praecedentibus annis facta est. De solitudine Ruban egimus ad Vitam S. Euthymii cap. 3 litt. b, diximusque videri desertum esse in quo Christus jejunavit quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, dicitque a recitariis desertum Quarantanae.

4 De eadem irruptione Alamundari et Saraccorum, quos solum barbaros tum appellat, agit idem Cyrillus in Vita S. Euthymii cap. 22, num. 125. Sequentibus vero annis, inquit, cum Anastasius post ipsum accepisset imperium, incursione autem fecissent barbari, et magnam partem solitudinis vastassent, et depopulati essent, everterunt ipsa quoque Agarenorum tabernacula. quae eis nuper magnus fixerat Euthymius. Deinde qui ex his quidem erant insigniores, alia sibi excitant in Martyrii monachi monasterio et templa erigunt. Barbari autem eum rursus eos essent aggressi, alios quidem interimunt, alios vero captivos abducunt, aliquos autem in alios vicus compellunt, nempe eos, qui ex inopinato hoc periculo evasere superiores, cum magna et gravissima fuisset haec illic barbarorum incursio. Haec ibi Cyrillus monachus, qui mox narrat subsecutum obitum Ethae Hegumeni monasterii S. Euthymii, mortui anno 10XI, cum triginta octo annos eam praefecturam administrasset, ab anno scilicet 1000, quo S. Euthymius vita functus.

5 Post hujus obitum S. Sabbas decessit in solitudinem circa Jordanem, et habitavit cum S. Gerasimo, quando quatuor Agareni (hoc etiam nomine Saracenos appellare consueverunt) admodum famelicos exceperit, ab eisdem postea caesis et dactylis donatus. Accepto decumite solitariae comite, Antho monacho, permansit ab illo inseparabilis, quo tempore eos invaserunt quidam Agareni plures barbari et animo infesto, quorum unum in insultantem terra relictu Pathon absorbit in conspectu aliorum, qui magno timore concussi, arrepta fuga recesserunt. Haec uberius narrat Cyrillus in diva S. Sabae Vita cap. 15 et 16, et tamquam spectantia ad Alamundarium citantur a Barono in Notis Martyrologi ad 19 Febr. et in Annal. ad an. 509 num. 9, cum triginta ante annos aut circiter peritura sint. Imo imperante Anastasio aliae incursiones factae sunt sub Regulis Agari et Vaduarimo, de quibus lib. 15 Historiae miscellae Pauli Diaconi num. 10 ista traduntur: Interea Saraccorum incursus in Palaestina et Syria rursus effectus est, post mortem Agari, Vaduarimo fratre ejus instar turbinis, et adhuc velocius, discurrente per loca: atque, ut subjungitur, anno XI Imperii Anastasi

asta S. Sabba
eductus

aa. 509.

E

relato item a
Cyrillo in Vita
S. Euthymii

cydeset capti-
vitas multo-
rum

f

alix irrup-
tiones ante
tempora Ala-
mundari huc
non spectant

SECVLO CBB. VI
XIC FEBR.

Martyrum sub
Alamundaro
Saraceno cr-
sorum natalis
19 Febr.

persecutio a
Cyrillo aucto-
re cap. 10

narrata in Vi-
ta S. Joannis
Silitariarum.

hic tempore
irruptionis

perisit in so-
litudine,

Psal. 11

centra Sarace-
na a Leone
delectu.

CIRCUM AN.

A *Iasu, Christi 1311, quo eadem apud Cedrenum leguntur.*

6 Sed ad Alamundarum, qui subsecutus annis Saracenis præfuit, revertamur. Post memoratam incursionem in Pælestinam, et eadem monachis atque illatam, fidem Christianam amplectens Alamundarus aliquis, et ab orthodoxis baptizatus est. Rem gestam ad annum 221 Anastasi, Christi 1311 narrat Theophanes, Anastasius et Paulus Diaconus, Cedrenus atque Theophanis hæc est relatio: Alamundaro Principe Saracenorum gentis baptizato, Severus impius duos Episcopos macula sue gentis infectos direxit ei communicandi gratia. Dei autem providentia ille ab orthodoxis baptizatus fuerat, qui recipiebant Concilium. Cumque Severi Episcopi subvertere Principem a vero dogmate machinarentur, arte mira eos arguit Alamundarus, commento hoc proposito. Hodie, inquit ad illos, litteras accepi, quibus Michaelem Archangelum mortuum esse hoc eodem die nuntiatur. Illis vero dicentibus, hoc fieri non posse, ait Princeps: Et quomodo secundum vos crucifixus est purus merisque Deus, nisi duabus ex naturis constiterit Christus, quandoquidem neque Angelus moritur? Et ita cum confusione Severiani discesserunt Episcopi. Hæc ibi. De Severo Acaphalarum antesignano, et Concilio Chalcedoniensi alibi scripsit a nobis actum.

Alamundarus aliquis an. 518 baptizatur.

B

7 Iterum nova sub Justiniano Imperatore ab Alamundaro directio ac cordes refertur a Theophane, Anastasio et Paulo Diacono, sed nunc unus idemque sit Alamundarus, dubitamus. Verba Theophanis ad annum 221 Justiniani, Christi 1311 sunt ejusmodi: Porro 221 die Martii vi Indictione irruit Alamundarus Zeices Regulus Saracenorum, et depraedatus est primam Syriam usque ad ipsius Antiochie loca contermina ad Litargum dictum, et occidit multos, incenditque suburbia Chalcedonis, et Seriniam prædium atque Cynegiam regionem. Hæc audientes Optimates Romanorum exierunt adversus eum. Quo cognito Saraceni una cum Persis sumpta præda cum captivis per interiorum limum fugerunt. Hæc Theophanes, apud quem absque cognomine dicitur Alamundarus Christi fidem amplectens; hæc vero agnominatur Zeices, Græce δ Ζεϊκις, a Pauli Diacono Zeices, ab Anastasio Zeicus, qui vero Pælestinam sub Anastasio vastavit, a Cyrillo Alamundarus Sicices, tum regens Saracenos subiectos Persis, et mox cum Persis fugit. Alteram ab Alamundaro in Pælestinam factam eadem adhuc anno irruptionem, ejusque deinde ad Indiam partes fugam narrat idem Theophanes.

Alia incursio Alamundari an. 529.

ANIMADV. pag 15

C

8 Ad ultimas hæc incursionem referri posse videntur, quæ a Joanne Muscho in Prato spirituali lib. 10 de Vitis Patrum cap. 21 narrantur his verbis: Abbas

Gerontius Præpositus monasterii sancti Patris nostri Euthymii narravit mihi et Sophistæ Sophronio, dicens: Tres simul eramus trans mare mortuum, ambulantiibusque nobis in montem, anachoreta quidam alius circa maris ripam deambulabat. Contigit autem Saracenos transire per loca illa et occurrere ipsi. Cum ergo præterissent illum, reversus unus ex eis, anachoreta caput abscedit, nobis de longinquo spectantibus: jam enim conscenderamus montem. Cum vero lacrymarentur tristes propter anachoretæ casum, repente cernimus avem superne venientem, raptum Saracenum in sublime tulisse, atque inde in terram illum dimississe, ex eoque lapsu Saracenum interiisse. Hæc ibi. Creatus est Gerontius Hegamenus, sive Præpositus monasterii S. Euthymii, circa annum 1217, ut ad hujus Vitam § 4 num. 13 dicitur. Rosicydus noster in Notationibus ad dictum caput 21 Moschi refert et verba Martyrologii Romani de interfectis a Saracenis sub Duce Alamundaro monachis, et quæ ad illa observant Baronius, asserens consentire, quæ habentur in Prato spirituali cap. 21 et 22. Quod hæc ideo etiam transcribimus.

Saracenus occiso anachoreta punitur.

9 Narraverunt nobis Patres ejusdem monasterii sancti Patris nostri Theodosii, dicentes: Ante hos annos defunctus est hic senex quidam, Antonius nomine. Is in vita sua maxime jejuniis operam dans, profectus est in locum, qui Cotulas dicitur. Quadam ergo die cum esset in eremo, ecce Saraceni in partes illas venientes viderunt senem, unusque ex eis educto gladio venit contra senem volens necare illum. Senex autem ut vidit Saracenum contra se venientem, intuens in eum ait: Domine Jesu Christe, voluntas tua fiat. Statimque aperta est terra, et absorbit Saracenum illum, senexque salvatus est, et glorificans Deum in monasterium ingressus est. Hæc cap. 99, quod Rosicydus etiam ad 19 Februarii pertinere annotat cum Baronio, qui tamen ad 16 Maii ejusdem meminit in notis ad sanctos monachos in Laura S. Sabæ tempore Heracli Imperatoris interceptos. De S. Theodosio Canabiarca, ejusque monasterio juxta Hierosolimam in Judæa sito, egimus 11 Januarii, uti et de alio S. Theodosio Abbate monasterii in Scopio, quod hic in titulo capitis 99, sed perperam, indicatur: nam ante cap. 97 S. Theodosius, de quo deum adhuc agitur, magnus monachorum Princeps, ut est, Canabiarca appellatur. Horum porro, inquit Baronius an. 509 num. 9, gloriosa memorie sanctorum monachorum, qui sub Saracenorum Rege Alamundaro occisi sunt, dies 19 Februarii consecrata est, qua omnes tunc passi Martyres in sacris adscripti tabulis, anniversario præconio celebrantur.

alios, ne anachoretam occidit a terra absorbetur.

Martyrum annua celebratio.

DE S. RABULA ABBATE IN ORIENTE.

G. II.

CIRCA AN. 1233
113 FLOR.
Rabulus Episcopus Edessenus.

Nomen Rabula vir notum Latinis, Græcis not frequens fuit ante Rabulas, Princeps primum, deinde Episcopus Edessenus, is scilicet, qui, quod Nestorianis restitisset, plurimum est a S. Cyrillo Alexandrino laudatus, sed ab Iba successore suo sagillatus. Mortuum eum fuisse circa an. ccccxxxvii, dicitur 25 Januarii ad Vitam S. Alexandri Ordinis Arcemeteriorum fundatoris § 3 num. 12. a quo is fuerat ad fidem Christianam conversus. Non procul ab Edessa, sed cis Euphratem flumen, Samosatis natus est circa annum cccci. S. Rabulus Abbas ac plurimorum monasteriorum fundator, quem Græci 19 Februarii celebrant in magnis Menæis, et apud Cythærum in βίαις, ἀγίων. Ac primo facta ad nomen ejus alusione hoc distinctione reliquis actis præponitur:

alium Abbas, colitur 10 Febr.

Βουλὰς Ρ'αβουλὰς βίαις ἀπράτους ἀγίωνων.

Ἀπὸ θεοῦ βουλὴ τοῦ Θεοῦ τῶν ἐθνῶν.

Rabulus redditis demonum insidiis inutilibus,

Præul ad illis discessit et consilio Dei.

Tunc hæc Acta ejus narrant eadem Menæa et Cythæra.

2 Memoria sancti Patris nostri Rabula.

Natus est sanctus Pater noster Rabulus Samosatis: institutus a quodam Barypsaba, viro clarissimo, quod et nomen hujus lingua Syrorum sonat: a tenera ætate omnem amplectens virtutem, vitam solitariam duxit, atque ad magni Elia et Joannis Baptistæ exemplum in montibus ac speluncis solus vixit. Aliquot elapsis annis, assumpto socio in Phœniciam se contulit, ubi mirum in modum virtutibus inclaruit,

natus Samosatis.

solitarius degit:

et

A et summis etiam viris, quod tamen volebat, innotuit. Quapropter opem auxiliumque conferentibus et Zenone Imperatore et Joanne Berythensi Præsidente ingenis monasterium in medio monte extruxit. Tum vero velut Paulus et Barnabas, aut potius velut Petrus et Joannes, in medium paganorum, veli idola colunt, cum suis progressus Rabulas, cum iis disputabat, et nunc errores illorum redarguendo, nunc vero adhortando, tantum profecit, ut paucis demptis, omnes ad agnitionem Dei traduxerit. Atque hoc primum beati viri opus fuit merito predicandum.

3 Zenone mortuo, Anastasius in scepra imperii successit. Hoc igitur rursus auxilium præbente, alterum monasterium, quod ab ipso Rabula cognomen accepit, Byzantii molitus est. His ita gestis, multa alia monasteria in diversis locis constituit.

4 Erat hic beatus in omnibus sobrius, modestus, mitis, submissus, promptus ad docendum, non iracundus, sed lenis ac clemens, amantissimus fratrum, et ad omnes misericors. Quando vero impro-

bus diabolus in eum irruerat, multis injuriis lacessendo, tum illic munitus Scripturis sacris et vetere et novo testamento petitis, eum pari pondere represit, operibusque ipsis in fugam conjecit. Atque ejusmodi erat B. Rabulas. Vixit vero usque ad tempora Justiniani Imperatoris, qui Justino successit, et Magnus cognominatur, et S. Sophiaz ecclesiam ædificavit. Cum annos ætatis octoginta explevisset, aut aliquanto superasset, audivit e caelo vocem dicentem sibi: Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Cum post hanc vocem auditam parvo tempore ægrotasset, migravit ad Dominum.

5 Hactenus Græci in Menæis et apud Cytheræam. Imperatores, qui ejus tempore floruisse dicuntur, sunt Zeno, imperio admotus anno CCCCLXXV, quo mortuo illud suscepit Anastasius anno CCCXCII, cui anno DCCXVIII successit Justinus, huic Justinianus anno DCCXXVII. Hinc obitum S. Rabulæ ad annum circiter DCCXXX collocavimus.

DE S. CONONE PRESBYTERO

ABBATE MONASTERII PENTHUCLÆ IN PALÆSTINA.

Vixit S. Conon seculo Christi sexto prope Jordanem, et, quantum ex adjunctis monasteriis colligimus, in eremo sanctæ civitatis, aut loco aliquo vicino. De varus illic eretis monasterus egimus xx Januarii ad Vitam S. Euthymii, inter quæ etiam situm fuit monasterium Penthucula, seu Penthucla, cujus meminit Joannes Moschus cap. 3, 13, 14, 15 Prati spiritualis, ac dicitur Græce κοιτώβιον, ἢ μονή τοῦ Πενθοκλά, in Menæis Πενθοκλά. In eo ergo rabinobio floruit S. Conon, cum Petrus, ut infra dicitur, esset Archiepiscopus Hierosolymorum; ad eam dignitatem promotus anno Chr. DCCXXV, mortuus un. DCCXXVI. Post hujus obitum aliquandiu superavit S. Conon, qui post baptismum puellæ, quæ ex Perside venerat, quando virtutem ejus obstupuit Archiepiscopus, alios vixisse viginti annos dicitur, fursan circa annum DCLV vita sanctus: cujus res tum gestas melius potuerit Joannes Moschus et Sophrianius addiscere ob oculato teste, qui seorsum in monasterio S. Sabæ degere, et narrant cap. 3, quæ describere, paucis mutatis, auctor Menæorum et Cytheræis XIX Februarii, qui sic incipiunt.

2 Eodem die sancti Patris nostri Cononis.

Is genere Cilix, rebus humanis ab ipsa adolescentia valedixit, ingressus monasterium, Penthucla dictum, prope Jordanem situm. Presbyter postea consecratus, apicemque vite religiosæ assecutus est. Postquam vero ob admirandam virtutem Petro Archiepiscopo per famam innotuit, officium illi imposuit, ut omnes, qui baptismi causa peregre ad Jordanem adventarent, sacro fonte ablueret. Hæc Menæa. Verum Moschus non Cilicem, sed Alexandrinum facit, utque hæc de eo refert, e Græco accurate versa.

3 Cum in Laurau sancti Patris nostri Sabæ profecti fuissent ad Abbatem Athanasium, narravit nobis senex, dicens: Cum essem in monasterio Penthucla, Presbyter quidam erat ad baptismi ministerium. Conon nomine, genere Alexandrinus: quem jusserunt, utpote virum magnæ et venerabilis ætatis, conferre baptismum. Ipsi vero ungebat et baptizabat eos, qui ad hoc veniebant. Quoties ergo inherebam unguenti, scandalizabatur, atque ideo ex monasterio abscedere volebat. Cum autem eam discedendi cogitationem haberet, assistebat ei S. Joannes Baptista, dicens: Tolera et persevera, et ego te ab hoc bello liberabo.

4 Quandam vero die venit puella ex Perside, ut baptizaretur, quæ ita speciosa erat ac tantæ pulchritudinis, ut non posset Presbyter eam sancto oleo unguere. Cum sic vero puella mansisset duos dies, audiens hoc Archiepiscopus Petrus, obstupuit de sene, voluitque ad hoc opus delegare Diaconissam mulierem: sed il non fecit, ne contra Canones delinqueret. Conon vero Presbyter, sumptam elote sua, recessit, dicens: Non manebam amplius in loco isto. Cum ergo exisset ad colles, ecce S. Joannes Baptista occurrit illi, ac voce tranquilla dicit ei: Revertere in monasterium tuum, et hoc te bello liberabo. Tunc Abbas Conon cum quadam indignatione respondit ei: Crede mihi, non revertar. Sæpe enim pollicitus es mihi, et nihil fecisti. Cum ergo eum apprehendisset S. Joannes, supra unum e collibus sedere fecit, vestibusque ejus remotis, signavit eum tertio signo Crucis sub umbilico, dixitque ei: Crede mihi Presbyter Conon, volebam te pro hac pugna mercede donari: sed quia non vis, sustuli bellum, et mercedem hujus operis non habebis. Reversus Presbyter Conon in monasterium, ubi baptizare consueverat, sequenti die puellam, quæ e Perside venerat, unxit et baptizavit, neque penitus advertit eam esse natura puellam.

tudinis, ut non posset Presbyter eam sancto oleo unguere. Cum sic vero puella mansisset duos dies, audiens hoc Archiepiscopus Petrus, obstupuit de sene, voluitque ad hoc opus delegare Diaconissam mulierem: sed il non fecit, ne contra Canones delinqueret. Conon vero Presbyter, sumptam elote sua, recessit, dicens: Non manebam amplius in loco isto. Cum ergo exisset ad colles, ecce S. Joannes Baptista occurrit illi, ac voce tranquilla dicit ei: Revertere in monasterium tuum, et hoc te bello liberabo. Tunc Abbas Conon cum quadam indignatione respondit ei: Crede mihi, non revertar. Sæpe enim pollicitus es mihi, et nihil fecisti. Cum ergo eum apprehendisset S. Joannes, supra unum e collibus sedere fecit, vestibusque ejus remotis, signavit eum tertio signo Crucis sub umbilico, dixitque ei: Crede mihi Presbyter Conon, volebam te pro hac pugna mercede donari: sed quia non vis, sustuli bellum, et mercedem hujus operis non habebis. Reversus Presbyter Conon in monasterium, ubi baptizare consueverat, sequenti die puellam, quæ e Perside venerat, unxit et baptizavit, neque penitus advertit eam esse natura puellam.

5 Implevit autem et alios annos duodecim in baptizandi ministerio, neque ullum sensit corporis motum, neque mulierem intuitus, reflexit eam natura ejusmodi esse: atque ita in pace consummatus est. Hactenus Moschus. Quæ ultima ita in Menæis offeruntur: Vixit vero postea Sanctus alios adhuc viginti annos, et ad summum animi sedati gradum progressus, ac quasi omni humano sensu exutus, tandem in pace quievit. Ex his unius impendit duodecim in ministerium baptizandi: reliquis octo valetur monasteriū Herginacenus sive preses fuisse, ut infra ex alio Moschi loco dicitur.

6 Præterea ubi supra dicitur non potuisse puellam, quod ideo speciosum esset, sancto oleo unguere, ita Græce legitur: ὅσατε μὴ δύνησθε τὸν Πρεσβύτερον ἀεὶ τὴν χρίσαι τῷ ἁγίῳ ἔλαιῳ. In Menæis additur, γυμνὴν αὐτῆν μηδὲν eam unguere, quæ etiam Latine apud Rosweydam aliosque creusa sunt. De hæc mutatione ad baptismum disputat idem Rosweydam in Onomastico ad Vitam Patrum, et censet nidos censeri, quibus superior vestis, qua in publicum procedere solebant detrahebatur. Ita David Ephod hinc involutus erat et tamen nudus ante arcam saltasse dicitur 2 Regum 6. Eodem modo baptizandos aut interulau vel aliquod

monasterium extruxit in Pharieta:

paganos convertit:

monasteria condidit Byzantini et alia:

virtutem amat:

CIRCA AN LV XIX FEBR S. Conon delegi prope Jordanem,

tempore Petri Archiep. Hierosol.

mortuus circa an 655.

a prima inventione monachus,

Eri et sup. n. d. d. d. d. d.

a S. Joanne Bapt. dicitur

D AUCTORE G. B.

diabolo resistit:

octogenarius

caelius montis, moritur

circa an. 330.

G. II. E

ne speciosam puellam ungueret, fugit:

a S. Joanne Bapt. imperat. donum continentur:

baptizavit puellam,

et alios adhuc per 12 annos.

F

quomodo censendi nudi baptizati,

A præinctorium lineum ad honestatem servasse. **7** Idem Moschus cap. 13 hæc quorum non meminere Menæa, de eodem, uti arbitramur, Couone narrat: Dicebant de Abbate Conone Hegumeno monasterii Penthucla, quod die quadam, cum iret Betamarim, obvius habuit Hebræos. Qui eum occidere, velent, districtis gladiis occurrerunt contra senem.

ACCITORE G. II

Falentes S. Cononem occidere, fuit imobiles,

Cumque appropinquasset, vibrarentque in eum gladios, manus eorum in sublimi suspensæ perstiterunt immobiles. Facta vero pro eis a senè oratione, abierunt gaudentes et gloriam Deo tribuentes. Hæc ibi, inter quæ pro voce Betamarim, Græcè est ἐν Βιτωρῶν ἄγρον τὸ γὰρ πρὸς, in sanctam Bitorum regionem.

D de in ejus precibus liberantur.

DE S. MANSUETO EPISCOPO MEDIOLANENSI.

is. II.

POST AN. DCL. XXX XII FEBR. S. Mansuetus colitur 19 Febr.

Inter sanctos Ecclesiæ Mediolanensis Episcopos XXXII, Martyrologio Romano adscriptos, colitur XIX Februarii Mansuetus, de quo hoc extat in eo testimonium: Mediolani S. Mansueti Episcopi et Confessoris. Eadem habentur apud Galesinium cum hoc parvo clogio: Cujus cum in omni actione eluxit pietas, tum in Synodo oecumenica sexta Constantinopolitana, cui interfuit: cujus ultima pars, ut mox dicitur, melius abisset. Majori encomio celebratur a Ferrario in Catalogo Sanctorum Italiae, a Ludovico Zaccano in Vitis Sanctorum Italice editis, et in Lectionibus propriis ad illorum usum, qui in Ecclesia Mediolanensi utuntur ritu Romano, approbata, et 11 Septembris in Brevariario Ambrosiano aucto et recognito. Agnit de eodem Donatus Bossius in Chronico, Joannes de Deis de successoribus S. Barnabæ apud Mediolanenses, Joannes Franciscus Besinius in Pontificali Mediolanensi, Josephus Ripomontius decade 1 Historiarum Ecclesiæ Mediolanensis lib. 9, Ughellus tom. 4 Italiae sacre, demum Tabule Archiepiscoporum Mediolanensium scriptum, et inter Acta Synodalia a S. Carolo Borromeo habita par. 2 a pag. 833 excusæ. Apud plerasque harum rerum auctores festum ejus celebrari XIX Februarii asseritur.

et 2 Sept.

B 2 Extant Sedis S. Mansueti et rerum ab eo gestarum duo antiqua monumenta, uterum habitæ ab eo synodi Mediolanensis, alterum collectæ a S. Agathone Papa synodi Romanæ, cui etiam S. Mansuetus adfuit. Pullulabat jam primum hæresis Monothelitica, cujus principium anno 126XXXIII a Cyro Episcopo Alexandrino positum fuisse tradit Baronius ad illum annum num. 3. Qua de causa cum inter Constantinum Pogonatium Imperatorem et Pontificis Romanus de cogenda Synodo universali actum esset, et S. Agatho Papa ab Imperatore ad Donum ducem scriptam eum de re accepisset epistolam, jussit in variis regionibus synodos congregari, quibus hæresis Monothelitica condemnata est, in Italia, Gallis, Anglia, uti ejusdem Agathonis litteris ad Imperatorem datus constat. Porro tum Pontifici S. Mansuetus, et coacta Mediolani synodo Insubricum Episcoporum, Monothelitarum hæresis condemnavit, fideique orthodoxæ edidit professionem: qua synodali epistola comprehensa ad Constantinum Imperatorem missa est, ut cum Episcopi illi ad Concilium œcumenicum Constantinopolim proficisci non jussent, saltem scripso illo suffragio peruenire hæresis condemnaretur.

a variis scriptoribus memoratur:

ANIMADY. PAP. 16

contra Monotheletas

C 3 Epistolam hæc synodalem nomine S. Mansueti scriptam fuisse a S. Damiano Episcopo Ticinensi testatur Paulus Havnefridus lib. 6 de Gestis Longobardorum cap. 4 his verbis: Eo tempore Damianus Ticinensis Episcopus sub nomine Mansueti Mediolanensis Archiepiscopi, hac de causa satis utilem rectoque fidei epistolam composuit, quæ in præfata synodo Constantinopolitana non mediocri suffragium tulit. Colitur S. Damianus XI Aprilis. Epistole autem synodalis hæc est uscriptio. Dominio serenissimo atque tranquillissimo, et a Deo coronato, religiosissimo Constantino Imperatori Mansuetus Mediolanensis Metropolitane Ecclesiæ indignus Episcopus, vel universa sancta Episcoporum fraternitas, quæ in hac magna

cogit synodum.

epistolam synodalem mittit Imperatori,

a S. Damiano compositam,

eum hoc car dno sub nomine S. Mansueti:

regia urbe convenit, æternam in Domino salutem. Incipit dein epistola his verbis: Si apicem imperialis fastigii et infulus sacratissimæ potestatis avis et proavis vestris cœlestis attributum cognovimus, et pro merito actibus ad vos propagatum scimus, dignum est his vos æquiparare vestigiis, quorum, et celsitudinem obtinetis etc. Extat ea epistola ante Concilium vi Œcumenicum, seu Constantinopolitanum, post Divitem sacram ab Imperatore directam ad Donum Papam, atque ad Georgium Archiepiscopum Constantinopolitanum. In ea epistola sub faciem hæc fidei professio contra Monothelitas continetur: Duas naturas in una subsistentia divinitatis et humanitatis inconfuse, incommutabiliter Dominum nostrum Jesum Christum habere veraciter confitemur: ita quoque et duas naturales voluntates et duas naturales operationes habere, utpote perfectum Deum et perfectum hominem, unum eundemque ipsum Dominum nostrum Jesum Christum pietatis regula nos perstruit etc. Habita ea synodus est anno 126LXXIX.

E

4 S. Agatho Papa, quod jam in variis provinciis factum fuerat, synodum anno 126XXX Romæ collegit centum et viginti quinque Episcoporum, inter quos S. Mansuetus LIV loco subscriptus hac formula: Mansuetus, Dei gratia Episcopus sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ in hac suggestionem, quam pro Apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsit. In hoc synodo damnata iterum est Monothelitica hæresis, et orthodoxa fides œgypticè corroborata: tres item Legati, Joannes Portuensis, Abundantius Paternensis, et Joannes Regiensis Episcopi, ut Constantinopolim ad Concilium universale proficiscerentur, electi sunt, quibus data est epistola S. Agathonis Papæ et Romanæ synodi cxxx Episcoporum, qua dicti Legati plene instructi, unjunctum manus fideliter exsecuti sunt. Extat ea epistola sub finem Actionis quartæ ejusdem Concilii universalis, cum omnium fere Episcoporum subscriptionibus, atque ipsius, ut diximus, S. Mansueti. Quæ re a nonnullis oscitanter inspecta creditus est ipsi Concilio, et non tantum epistole Actis inserta, subscriptus: cujus utiud non subesse fundamentum arbitramur. Verba Martyrologii Ambrosiani et Lectionum propriarum hæc sunt: Mansuetus Romanus precipue claruit in sexta synodo Constantinopolitana, cui interfuit, sequo subscripsit. Quam errarem etiam advertit Ferrarius in Notis ad XIX Februarii.

subscribit Synodo Romanæ an. 680

contra eosdem Monothelitas:

non interfuit Concilio Constantinopolitano:

F

5 Ab eodem Ferrario hæc de eo affirmantur: Mansuetus Romanus ex Sabella familia, ad Episcopatum Mediolanensem post S. Ampelium, Agathone summo Pontifice, ob ejus summam eruditionem et morum præstantiam evectus est. Præfuit autem Ecclesiæ sibi commissæ annos novem summa cum laude et ejusdem Ecclesiæ utilitate. E. Sabella gente oriundum esse asserunt etiam Tabule Archiepiscoporum Mediolanensium, et cum iis Joannes de Deis, Besinius, Zaccanus, Ughellus. Annos Sedis ejus quinque tribuit Joannes de Deis, at Roma e Synodo reversum, paullo post in contagio illo, quod Insubriam afflixit, decessisse tradunt Ripomontius et Ughellus. Sed tum, quamvis tantum

quot annis dicatur fuisse Episcopus?

A tantum quinque annos sedisset, non potuit Agathone Papa, qui ab anno DCCLXXIX solum sedit, Episcopus creatus fuisse.
 G De obitu ejus et sepultura in Breviario Ambrosiano

ista leguntur : Sancte constanterque administrata Ecclesia moriens, in basilica Ambrosiana sepulta est. Sacrum vero ejus corpus asservatur in basilica S. Stephani Majoris, et ibi reverenter colitur.

D Corpus in S. Stephani Majoris.

DE S. BARBATO

EPISCOPO BENEVENTANO IN ITALIA,

Commentarius prævius.

J. D.

§ I. S. Barbati publica veneratio. Vita duplex. Gesta ante Episcopatum.

AN. DCCLXXII
 XIX FEB.
 S. Barbati pu-
 blica venera-
 tio.

Antiquissima Hirpinorum civitas Beneventum, inter Sabati Calorisque annuum confluentes, olim Ducum Longobardorum sedes, nunc ad Pontificis Romani spectans ditionem, XI Kalendar. Marti S. Barbatum, Antistitem olim suum, veneratur. Testis Marius de Viperis Archidiaconus Beneventanus in Catalogo Sanctorum, quos Ecclesia Beneventana duplici ac semiduplici celebrat ritu; ubi de Barbato ista scribit: Ejus dies festus, uti præcipui ejus urbis Patroni, maxima celebritate agitur, etiam ab operibus servilibus desistendo, Quam anti-
 B qua, lateque fusa celebritas fuerit, perspicere licebit ex antiquis Martyrologiis et Kalendaris, quæ infra citabimus, aliisque monumentis.

duplex Vita
 et MSS.

2 Duplicem dabitur hic Vita illius historiam, utramque a V. CL. Silvestro Aioxa nobis Capua transmissam. Priorem ex veteri codice monasterii S. Joannis sanctimonialium instituti Benedictini in ea urbe, characteribus Longobardicis exarato, descripsit. Altera ex codicibus Ecclesiæ Beneventanæ accepit, ex priore ut apparet, conformata ac laciniosa phrasi dilatata. De priore ita loquitur in Notationibus ad Martyrologium Baronius: Habemus ejus Acta sincere scripta, est eorum exordium: Sicut evidentissime etc. Citat eadem Michael Monachus, Aioxa avunculus, in Sanctuario Capuano pag. 464 his verbis: In officio sunt de S. Barbato tres Lectiones, acceptæ ex Actis, quæ MSS. habemus in C. Longobardo, et ita se habent: Sicut evidentissime fidelium relatione comperimus. Ita Monachus.

ata de eo
 scripta:

3 Aliam habemus S. Barbati Vitam, a Nicolao Belforto Cononico Regulari monasterii S. Joannis de Vineis apud Suessionem, descriptam ex MS. Cælestinorum Suessionensium. Veram non fuit operæ pretium illum hic dare, cum ex priori illa, sive Capuana, contracta sit, vel ab ipso Belforto, vel quopiam alio anti-
 C quore. Brevem ejusdem Vitam habet in jam citato Sanctorum Beneventanorum Catalogo Marius Viperis. Aliam Philippus Ferrarius in Catalogo SS. Italiae. Agit de eo Joannes Vincentius Chiarlantius Archypresbyter Ecclesiæ Aservinae in Commentariis historicis de Summo lib. 3 cap. 16, qui Vitam citat ab Ovidio de Lacus monacho Montis-Virginis editam, quam non vidimus. S. Barbati alii quoque meminere scriptores.

tyus ortus,

4 Beneventanum fuisse asserit Viperis. Chiarlantius ex Ovidio monacho, natum honestissimis parentibus incolis vic. Vandari, ut nunc appellatur, in Comitatu Cerretino: a prima ætate educatum Beneventi, sacrisque litteris egregie eruditum, mox ad publicas de rebus divinis conciones admotum. Quare tandem Ecclesiæ S. Basilii in oppido Morcone constitutus Curio est: sed cum ærius in scelera invehitur, odio primum esse caput, dein et falsi criminis infamia perstrictus, idroque revocatus Beneventum est: ubi ejus comperta innocentia zelo divini honoris, sanctimonia vitæ, cunctis deinceps venerationi fuit.

zelus,
 innocentia
 comprobata

5 Nec Longobardis peperit, qui Beneventum duro premebant dominatu, et licet sub Arichiso Duce secundo, quem IX Februarii ad Vitam S. Sabini § 10 num. 8

diximus Catholicum fuisse et S. Gregorio Magno amicum. plerique fidem viderentur amplexi; tamen adhuc supersticiosos quosdam Gentilium ritus usurpabant, non solum vulgus militum, sed primarii quoque, et ipse quoque Princeps Romualdus, Grimoaldi Regis filius. Nam et viperæ aureum simulacrum colebant, et arbori cuidam profanos honores exhibebant, suspensio ad eam corio animali cuiusdam detracto: in quod deinde, equis concitatis ab arbore recedentes, sagittas aversi contorquebant, et avulsam ab eo partuculam edebant: ut in utraque Vita cap. 1 num. 2 narratur.

reprehensi ab
 eo ritus paga-
 nici Longobar-
 dorum,

6 Quæ eos caussa ad viperæ efformandam effigiem ac venerandam impulserit, non traditur. Diximus XVII Februarii, cum de S. Marianna ageremus, consuevisse Hircapoleos Phrygiæ urbis incolæ vivam viperam alere ac divinis prosequi honoribus. An tunc quid olim occurrerint horum Longobardorum majores, unde posteris mos ille adhæserit auram ejus effigiem honorandi; an ita consecrare memoriam voluerint cujuspiam virtutis aut facinoris Ducum priscorum, haud facile est conjicere. Videtur ad annos CCC post S. Barbati ætatem aliquod adhuc Beneventi extitisse viperæ illius monumentum, cui tamen nullus haberetur amplius honos: forte ut hic Antipriæ (quod alibi diximus) Priapi, alibi alia extant Gentilium idola. Leo Ostiensis lib. 2 Chronici Cosmensis cap. 11 ita scribit: Ante hoc ferme biennium terræ motus ingens factus est Capuæ atque Beneventi: ita ut Capuæ domus multe corruerent, ejusdemque civitatis campanæ ea vi per se sonarent. Beneventi autem viperam dejecit et turres quindecim stravit. Id circa annum DCCLXXXIII videtur contigisse.

adorantium
 auram Vipe-
 ram,
 E

(cujus diu post
 Beneventi mo-
 numentum)

7 Plura extant passim exempla dicatarum dæmonibus arborum, apud profanos ac sacros scriptores. Ex eo genere illa apud Virgilium lib. 2 Æneidos.

et arborem
 dæmoni dica-
 tan,

antiqua cupressus

Religione patrum multos multos sacra per annos.

Illa item in Actis SS. Felcis et Adaucti, xxx Augusti, excelsa arbor, via Ostiensi, secundo milliario ab Urbe, quam S. Felix, in eam insufflans, a radicibus evertit, ut amplius per eam animæ nullatenus deciperentur. Talis et illa in Vita S. Martini Turonensis, XI Novembris, pinus, quam curavit exrili, quia esset dæmoni dedicata. Nec de his mirum, quæ ambæ sano idolorum propinquæ erant. Sed quid erat hic superstitiois, equestres ludos instituerent, atque ab arbore, velut
 F cavere, decurrendo, jacula in appensam ei pellem Parthico ritu mittere? Quid illa pyræ habebat impietatis, de qua Constantius Presbyter in Vita S. Germani Antissiodorensis xxxi Juli? Ad ejus ramuseculos ferarum ab eo deprehensarum capita, pro admiratione venationis nimis, dependebant. Quem celebs vir, ejusdem tunc civitatis Amator Episcopus, his frequentis compellabat eloquiis: Desine, quæso, vir honoratorum splendidissime, hæc jocularia, quæ Christianis offensa, pagani vero imitanda sunt, exercere. Hoc opus idololatriæ culturæ est, non Christianæ elegantissimæ disciplinæ. Hæc atque S. Amator, qui tandem, absente Germano, sacrilegæ arborem cum caudicibus abscidit, et, ne aliqua ejus incredulis esset memoria, igni concremandam illico deputavit: ut i Mari ad S. Amatoris Vitam, et ad S. Germani dicemus.

(quales multæ
 a SS. ecclesiæ,

etiam ob solum
 scandalum)

A 8 Major etiam in isto Longobardorum ludo levitas inerat, minimeque toleranda in Christianis petulantia, et manifeste reliquæ profanorum sacrificiorum. Id enim barbaræ gentis solenne memorat S. Gregorius lib. 3 Dial. cap. 28. Eodem quoque tempore, inquit, dum fere quadraginta captivos alios Longobardi tenuissent, more suo immolaverunt caput capræ diabolo, hoc ei per circuitum currentes, et carmine infando dedicantes. Cumque illud ipsi prius submissis cervicibus adorarent, eos quoque quos ceperant, hoc adorare pariter compellebant. Sed ex eisdem captivis maxima multitudo magis eligens moriando ad vitam immortalem tendere, quam adorando vitam mortalem tenere; obtemperare jussis sacrilegis noluit, et cervicem, quam semper Creatori flexerat, creaturae inclinare contempsit. Unde factum est, ut hostes, qui eos ceperant, gravi iracundia accensi, cunctos gladiis interficerent, quos in errore suo participes non haberent. *Cohuntur hi Martyris in Martu, quem ad diem similia aliorum gentium sacrificio indicat Baronius, monetque fuisse Longobardorum quosdam, cum Italiani occuparunt, Gentiles, quosdam Arianos, ortholoxos nonnullos. Fuerit forte corvum hoc, quod arbori appensum ridicula decursione honorabatur, ab ejusmodi capra, cujus esset caput demoni (scilicet tunc, ne quid ab orthodoxa plebe turbaretur) avulsum.*

B § II. Obsessum a Græcis Beneventum, liberatum precibus S. Barbati. Ejus Episcopatus.

C Cum sanctus Presbyter Barbatus neque verbis isthæ Longobardorum flagitium castigando, neque editis divina virtute ad coram flectendis in pietatis viam animos miraculis, quidquam proficeret; Deus ipse manum admovit, juvenulo Principe Beneventi a Constante Imp. Heraclii nepote, obsesso, et ad extremum pene deducto: e quibus eum Deiparæ Virginis patrocinium, a Barbato exorante, eripuit, ut in priori Vita cap. 1 et 2 narratur, et in posteriore cap. 2. Tempus quo hæc contigerunt, et obsidionis non numerant, indicat Anastasius Bibliothecarius in Vita S. Vitaliani Papæ, quam edidimus xxvii Januarii, in qua ita scribit: Illius temporibus venit Constantinus Augustus de regia urbe per littoralia in Athenas, et exinde Tarentum, inde Beneventum et Neapolim per Indict. vi. Postmodum venit Romam, id est, quinta die mensis Julii, feria iv, Indictione supradicta. Annus is erat *Æra vulgaris* dclxiii, quo litura Dominicalis erat A, Kalendæ Julii in sabbatum incidebant, dies quinta in feriam quartam. Sed, ut infra ostendemus, videtur sub exitum anni præcedentis, cum inchoatu a Septembris sexto Indictio esset, expeditionem hanc Imperator suscepisse.

10 Obsidionem Beneventi narrat Paulus Diaconus lib. 3 de gestis Longobardorum, sed liberationem videtur in opem ab S. Joanne Baptista genti Longobardorum impensum referre, quia quæ in urbe Beneventi gesta erant, vel ignorabat, vel minus curabat. Ita scribit: His diebus Constantinus Augustus, qui et Constans est appellatus, Italiani de Longobardorum manu erueri cupiens, Constantinopoli egressus per littoralia iter habens, Athenas venit: indeque per mare transgressus Tarentum applicuit. Græci scriptores Cedrenus, Zonaras, et alii unum eum voluisse sedem Imperii Romæ figere. Sed neapo ut illic esset securus, necesse erat ut prius ab Longobardis purgaretur Italia.

11 Pergit Paulus cap. 7 Igitur cum Constans Augustus Tarentum venisset, egressus exinde, Beneventanorum fines invasit, omnesque pene, per quas venerat, Longobardorum civitates cepit. Luceriam quoque luculentam Apuliae civitatem, ex-

pugnatam fortius invadens diruit, et ad solum usque prostravit. Arentium sane, propter munitissimam loci positionem, capere minime potuit. Deinde cum omni suo exercitu Beneventum circumdedit, et eam vehementer expugnare cepit. ubi tunc Romoaldus Grimoaldi filius, adhuc juvenculus, ducatum tenebat. Qui statim ut Imperatoris adventum cognovit, nutrimum suum, nomine Sesualdum, ad patrem Grimoaldum trans Padum direxit, obsecrans ut quantocyus veniret, filioque suo ac Beneventanis, quos ipse nutrierat, potenter succurreret. Quod Grimoaldus Rex audiens, statim cum exercitu filio laturo auxilium, Beneventum pergere cepit.... Interim Imperatoris exercitus Beneventum diversis machinis vehementer expugnabat. E contra Romoaldus cum Longobardis fortiter resistebat: qui quamvis cum tanta multitudo congregi manu ad manum, propter paucitatem exercitus non auderet, frequenter tamen cum expeditis juvenibus hostium castra irrumpens, magnas eisdem inferebat undique clades.

12 Hic jam illud accidit, quod utraque Vita narrat, ut a S. Barbato amonatus Romoaldus, visa etiam opitulatrice Virgine Deipara, se reliquas idolatriæ extirpaturum sponderet. Interea adventantis Grimoaldi fama Constantem perpulit, ut quæ ei capere urbem non poterat, frande tentaret, et ubi hæc quoque non successit, relictâ obsidione obscederet. Grimoaldus, inquit Paulus, cum jam jamque properaret, eundem nutrimum ejus, de quo præmisimus, ad filium misit, qui ei suum adventum nuntiaret. Qui cum prope Beneventum venisset, a Græcis captus, Imperatori delatus est. Qui ab eo unde veniret requirens, ille se a Grimoaldo Rege venire, eundemque Regem citius adventare nuntiavit. Statimque Imperator exterritus consilium cum suis inivit, quatenus cum Romoaldo pacisceretur, ut Neapolim posset reverti. Accepta ita obside Romoaldi sorore, cui nomen Gisa fuit, cum eodem pacem fecit.

13 Sed et mox, accepta licet obside, pactisque de pace, adhuc tamen dolo capere urbem aggressus est. Nam Romoaldi nutrimum Sesualdum ad muros duci præcepit, mortem eidem minatus, si aliquid Romoaldo aut civibus de Grimoaldi adventu nuntiaret, sed potius asseveraret eundem minime venire posse. Quod ille ita se facturum, ut ei præcipiebatur, promisit. Sed cum prope muros advenisset, velle se Romoaldum videre dixit. Qui Romoaldus cum citius advenisset, sic ad eum locutus est: Constans esto, Domine Romoald, et habens fiduciam noli turbari, quia tuus genitor citius tibi auxilium præbiturus aderit. Nam scias eum hac nocte juxta Sangrum fluvium cum valido exercitu manere. Tantum obsecro, ut misericordiam exhibeas meæ uxori et filiis, quia gens ista perfida me vivere non sinet. Cumque hoc dixisset, jussu Imperatoris caput ejus abscissum est, atque cum belli machina, quam Petrariam vocant, in urbem projectum est. Quod caput Romoaldus sibi deferri jussit, idque lucrymans osculatus est, dignoque in loco tumulari præcepit. Metuens igitur Imperator subito Grimoaldi Regis adventum, dimissa Beneventi obsidione Neapolim proficiscitur. Cujus tamen exercitum Mittola Capuanus Comes juxta fluentia Caloris fluminis, in loco qui usque hodie Pugna dicitur, vehementer attrivit.

14 Aliam mox victoriam retulit de Græcis Romoaldus, præcedens, ut certo autumno, S. Barbati, Virginitate Dei Matris præsidio adjutus, quam ita commemorat idem Paulus Diaconus cap. 10. Postquam idem Imperator Neapolim pervenit, unus ex ejus Optimatibus, cui nomen Saburrus erat, ab Augusto (ut fertur) viginti millia militum expedit, sequæ cum Romoaldo pugnaturum victoremque spondidit. Qui cum accepto exercitu ad locum, cui Formus nomen est,

ACCURRE J. B. et totum ad eam suspensum.

fors capræ, cuius caput demoni ante offerrebant.

Constans Imp. an. 662 in Italiani venit,

volens Longobardos pellere:

multas urbes cepit -

D Beneventum obsidei.

defendens id Romoaldo Duce.

E

terrirus adventante Grimoaldo A.

cujus adventus fortis astu obsessis indicatus,

F

abit Neapolim.

A est, advenisset, ibique castra posuisset; Grimoaldus, qui jam Beneventum advenerat, hæc audiens, contra eum proficisci voluit. Cui filius Romoaldus, Non est opus, inquit: sed tantum partem vobis de exercitu vestro tribuite. Ego, Deo favente, cum eo pugnabo, et cum vicero, major utique gloria vestrae potentiae adscribetur. Factumque est, et accepta aliqua parte de patris exercitu, pariterque cum suis hominibus contra Saburrum proficiscitur. Qui prius quam bellum cum eo iniret, a quatuor partibus tubas insonare præcepit, moxque super eos audenter irruit. Cumque utraque acies forti intentione pugnarent, tunc unus de exercitu Regis, nomine Amalungus, qui regium contum ferre erat solitus, quemdam Græculum eodem conto utrisque manibus fortiter percutiens, de sella, super quam equitabat, sustulit, eumque in æra super caput suum levavit. Quod cernens Græcorum exercitus, mox immenso pavore perterritus, in fugam convertitur, ultimaque pernicie cæsus, sibi fugiendi mortem, Romoaldo et Longobardis victoria peperit. Ita Saburrus, qui se Imperatori suo victoriae trophæum de Longobardis promiserat patrare, ad eum cum paucis remeans, ignominiam deportavit. Romoaldo vero patrata de inimicis victoria, Beneventum triumphans reversus est, patrique gaudium et cunctis securitatem, sublato hostium timore, convexit.

ejus exercitus postea a Romoaldo profugatus.

S. Barbatus filius Episcopus mense Martio 663.

B 15 Mortuus erat, cum obsessum est Beneventum, Ildevertus xxxii ejus civitatis Episcopus, ut Marcus Vipera scribit. Subrogatus illi est xxxiiii Antistes (non ut scribit Ferrarius, xx) Principis voluntate, summaque populi approbatione, S. Barbatus: etiam fortassis ante hunc de Saburro victoriam, slatim ut liberata urbs est obsidione. Contigisse id videtur circa xx Martii, cum mortuus dicatur XIX Febr. sedisse in Episcopatu annos xviii menses xi. Eos enim annos numerari existimo ab eo tempore, quo illi ita delatus Episcopatus est, antequam Pontificis Romani confirmatione accederet. Octobri fortassis mense aut Novembri venit in Italiam Constans: urbes deinde multas cepit, ac Lucriam evertit, Beneventum non parvo tempore oppugnavit, ut accessit Grimoaldus, cogere exercitum et venire in Samnium poterit. Quod dein spatii ad quintum Julii fuit, Neapoli et in Campania Constans exegit, ac Romano itinere.

§ III. Gesta a S. Barbato in Episcopatu. Ejus mors, reliquæ.

C Episcopatum adeptus Barbatus, ab Romoaldo Duce poposcit ut Ecclesiam S. Michaelis in Monte Gargano ac Sipontinam Beneventanæ donaret: aut, ut interpretor, si Pontifex Romanus annuisset, earum possessiones ab Antistite Beneventano administrari pateretur: non tam ut in sua, Clerique sui emolumenta cederent earum proventus, quam ut in utraque divinum cultum restauraret, quoniam, inquit ipse in priore Vita, absque cultoribus omnia depravantur, unde nec sedulum Deo illic officium persolvi potest, melius a nobis disposita tibi proficiant in salutem. Extare ait Marius Vipera in bibliotheca Ecclesie Beneventanæ litteras Vitaliani Papæ, quibus ei concedit Ecclesiam Sipontinam et Montis Gargani. Non sunt tamen ex nunc Archiepiscopo Beneventano subjectæ, sed antea amb. cum Archiepiscopi Ecclesia Manfredonæ urbis, quæ fere ex Sipontini ruinis fundata, ut vi Februarii ad S. Laurentii Sipontini Episcopi Vitam diximus, ubi et de Montis Gargani Ecclesia egimus, ostendimusque tamen diu post S. Barbati tempora Sipontinam adhuc non ignobilem urbem extitisse: appellari autem Manfredonæ Archiepiscopum, etiam S. Angeli et Sipontinum Archiepiscopum.

restaurat cultum divinum Sipontini et in Gargano:

17 Subjectæ quoque fuerunt Ecclesie Beneventanæ

a S. Vitaliano Papa (ut idem ait Vipera, subscriptique Clariantus) Larinensis, Asculanensis, Bovinensis. Sunt etiamnum Larinum, Asculum Apulum, Bovinum, urbes Episcopales sub Archiepiscopo Beneventano, priores duæ jam olim sub Romanis clari nominis. Inter alia quæ pro dilatatione Christianæ religionis egit S. Barbatus, interfuit sub S. Agathone Papa anno 1066 synodo Romanæ, ejusque, ut aliorum plurimorum Antistitum, subscriptio in sexta generali synodo contra Monothelitas eodem anno habita, Actione 4, recitatur, his verbis expressa: Barbatus gratia Dei Episcopus sanctæ Beneventanæ Ecclesie, provincie Campaniæ, in hanc suggestionem, quam pro Apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

D AUCTORE J. B.

atque Ecclesie illi subjectæ:

interest synodo nom. an. 680.

18 Sed in Episcopatu S. Barbatus, ut diximus, anno xviii, menses xi. Qui ergo anno 1066 circa xx Martii ad Episcopatum fuerit erectus, anno 1068 mortuus est, XIX Februarii, quod etiam Vipera annotavit. Aliam Chronologiam vult, qui exemplar Vitæ ejus, quæ est in collectaneis Belfortii, interpolavit: ait enim anno Domini 1066 obiisse.

moritur 682

19 Relatum est postea nomen ejus in sanctorum Confessorum tabulas. Nam antiquissima Kalendaria Longobardica caractere exarata, editaque a Michaelæ Monacho in Sanctuario Capuano ita habent; primum, xi Kal. Mart. Deposito inter Barbat Beneventani Archiep. tertium et quartum, S. Barbati Episcopi Confess. Lect. 3. quintum, Barbati Ep. et Conf. et Gabini Mart. Vetus Martyrol. MS. quod censemus amplius 10 annorum esse: Eodem die apud Beneventum civitatem natalis B. Barbati Episc. et Confessoris. Consonant iisdem fere verbis, Molanus in Auctario ad Usuardum, Galesinus, et alii. Martyrol. Romanum a Baronio auctum ita habet: Apud Beneventum S. Barbati Episcopi, qui sanctitate celebris, Longobardos et eorum Ducem ad Christum convertit. Quateus id verum sit, antea dictum est, et infra dicetur in Vita utraque, qua unum Romooldum Ducem, etsi tinctum jam antea baptismo, et Christiana mysteria frequentantem, retinentem tamen superstitiones quasdam paganicas, ab hisce revocant. Longius a vero aberrat Constantinus Ghinius de S. Barbato in Natalib. SS. Canonico. inter alia sic scribens: Tantæ fuit virtutis, tantaque sanctitate celebris, quod Longobardos et eorum Regem (apposuit in margine Partarem puto, qui fuit anno 680) convertit ad Christum.

inscriptus Marturologis.

E

20 Habuit, ut testis est Marius Vipera, templum extra civitatem sibi excitatum, cujus hodie nulla fere extant vestigia, et ex cujus nomine tota regio illa vocitatur. Extat officium particulare, quo Ecclesia Beneventana utebatur ante Breviarii correctionem, quod in bibliotheca Beneventana in MS. Breviario adhuc legitur, ubi sequens antiphona ad Magnificat et ad Benedictus, ac oratio habetur. Dein ista subnectit, ex inscriptione, ut ait, in marmore in altari majore Cathedrali existente. ANTIPHONA. Vir Domini Barbatus actionibus celeber, et coruscus miraculis, sectam internicionis pellendo Beneventi effulsit. Versus: Ora pro nobis B. Barbate. Resp. Ut digni etc. Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui Samnitum populum, B. Barbati Confessoris tui atque Pontificis precibus et doctrinis, ab idololatria revocasti, dæ nobis ejus meritis ita in fide proficere, ut indulgentiam percipere mereamur. Per Dominum nostrum Jesum Christum etc.

F templum et dicatum:

de eo officium,

Oratio:

21 Post annos ab obitu ccccxlvi, Roffridus Archiepiscopus Beneventanus, ut scribit Vipera, ejus sacrum corpus ex altari, in quo jacebat, in alium decentiorem locum transtulit anno Domini ccccxxv, die xxvii Maii, interventibus duobus Episcopis suffraganeis: quo tempore multa miracula ante sepulchrum corpus effluxere. Ea dabitur ex Chronico Bene-

transfertur 1124

ventano

A *ventano Falconis, qui interfuit, ostenditque non xxvii*
 AUCTORE J. B. *Maii Translationem illam contigisse, sed xxiv, cum*
octavam diem dicat fuisse Pridie Kalendas Junii. Ad-
 ubi nunc ejus *idit idem Marius: Cujus corpus deinde urbe bello*
reliquis? *foedata, partim in ecclesia Montis Virginiani ser-*
vandum translatum, partim Beneventi in sua Ca-
thedrali custodiendum relictum. Felix Renda inter
reliquas Montis Virginis, quarum catalogum subne-
xit Vitz S. Guilelmi fundatoris a se editæ, ponit Cor-
pus S. Barbati Archiepiscopi Benevent.

VITA AUCTORE ANONYMO,

ex MS. cœnobii S. Joannis Capuæ eruta a Silvestro. Moissa V. CL.

CAPUT I.

Longobardi Beneventani, asperrantes S. Barbati monitu, ab hoste obsidentur.

PRÆFATIO.

Sicut evidētissima fidelium relatione comperimus de celeberrimo sanctissimi Patris Barbati more, vel meritis, (quamquam indignus ad tam eximii Præsulis exponendas laudes, atque omnibus philosophiæ deterior sectantibus, annuente mentium scrutatore, qui non philosophari, sed simplicibus verbis suos discipulos evangelizare sacra mysteria inculto docet sermone) gratiam, quæ cœlitus in Beatissimo Barbato effulsit, propro devotissimus enarrare. Et si quis fortasse liberalibus disciplinis apprime imbutus accuratius legerit hæc, quæ de tanti viri gestis reperi apicibus annotata, non dictantis perpendat ignaviam, sed meritorum ejus excellentiam, de quo summo mentis conamine, postposita verecundia, ut temerarius loquor.

a
 S. Barbatus Longobardorum ritus Ethnicus

2 Tempore quo a Grimoald Longobardorum regni moderabatur habenas, ejusque filius Romuald Samnitibus imperabat, insignis Sacerdos, Barbatus nomine, Redemptoris nutu claruit Beneventi, actionibus celebris, miraculisque coruscus. His vero diebus quamvis sacri baptismatis unda Longobardi abluerentur, tamen prisem gentilitatis ritum tenentes, sive bestiali mente degebant, bestiæ simulaculo, quæ vulgo Vipera nominatur, flectebant colla, b quæ debito suo debebant flectere Creatori. Quin etiam non longe a Beneventi moribus devotissime sacrilegam colebant arborem, in qua suspensio corio, cuncti qui aderant terga vertentes arbori, celerius equitabant, calcariibus eruantentes equos; ut unus alterum posset præire: atque in eodem cursu retroversis manibus in corium jacularantur. Sic quoque particulam mediæ ex eo comedendam superstitiose accipiebant. Et quia stulta illic persolvebant vota, ab actione nomen loco illi, sicut hætenus dicitur, Votum imposuerant.

reprehendit,

3 Quæ vir Domini Barbatus cernens, inaccessibiliter eis annuntiabat, duobus dominis servientes non posse salvari; et nequaquam inter filiorum Dei numerum aggregari, qui se apostata angeli ditioni subdidissent. Hæc et alia illis indesinenter Beatissimus Barbatus, hæc atque illic discurrens, anxie predicabat, cupiens eos Creatori suo purgatos erroribus presentare. At illi ferina cœcati demencia, nil aliud, nisi sessorum meditantis usus, optimum esse fatebantur cultum legis majorum suorum, quos nominatim belliosissimos asserabant.

frustra:

4 Sed omnipotens atque ineffabilis Deus, qui pro humanis erroribus formam servi accipiens, sanguinem suum fudit, et qui neminem vult perire, non desinit etiam ingratos ad se congruentibus modis perducere, ut salvari queant. Hic piissimus medicus improvisus agro assistit, eumque compellit, ut de sua poseat salute. Cumque caritatem B. Barbati, illorumque perpenderet infirmitatem, concessit, ut

sicut sanctissimus vir divinis medicaminibus conabatur eos a peccatorum febris, ut ex intimis squalida profluente sanie emundaret, atque a protoplasti subversoris servitio ad filiorum Dei perduceret libertatem, mirabilibus etiam signis suæ prædicationis verba firmaret: ut si non verbis, ad suam salutem visis miraculis flecterentur. Nam dæmonia ex obsessis corporibus aliquando fuis ad Dominum precibus, aliquando minis tantum ejiciebat. Et nunc usque ad corporis ejus reliquias, cooperante Domino, sæpius a dæmonio plures salvari conspicimus. Nec non expletis Missarum solennibus, lotisque viri Dei manibus, hausta d aqua, quæ de illius manibus defluebat, continuo a quacumque detenti essent infirmitate, saluti pristinae restituebantur.

D
 etiam miraculis quæ et diu ad tumulum facta.
 c
 d

5 Sed quoniam longo senio saucia membra non possunt fomentis, vel unctione levi curari, nisi medicaminibus durisque ex alto vulneris, et ex vetustate induratum saniem ad superficiem cutis perducatur, ac deinde avulsa putredine concite queant sanari; idcirco misericors Deus cum cerneret quod nil effectus haberet in eorum salute servi sui prædicatione, vel innumera signorum ostensio, condolens eorum interneconi, suarum miseracionum oblitus non est, et fortia mundi regna super eos adduxit, ut qui pacis tempore salutaria monita abjiciebant, recte suum creatorem sequi nolentes, tandem necessitate, ab his quibus nequibant obsistere viribus, ad suum Redemptorem conversi, divinis opitulationibus eruerentur.

Reaventum ideo, divino nutu, E

6 Constantinus tum, qui et Constans est appellatus, eo tempore Constantinopolitanum regebat imperium. Qui e Longobardorum manibus Italiam cupiens, sæpeque reducere ditioni, sicut olim in præcedentium se fuerat potestate, innumera suorum collecta multitudine, mare transgressus, Tarentum penetravit: indeque profectus pene omnes Apuliæ urbes depopulatus est, pergensque opulentissimam urbem Luceriam gravissimis præliis cepit, eique omnibus prædonum directis manibus eam ad solum usque prostravit. De cujus excidio alacer effectus Augustus, concite sua castra movens juxta Beneventi mœnia collocavit. Nec mora: conservato exercitu ad oppugnandam urbem cum diversis bellorum machinis suos magnates instituit. In qua urbe Romuald, de quo supra retulimus, cum paucis, sed validissimis, inerat Longobardis, ibique sanctissimus Pater Barbatus morabatur cum illis. Circumdatus igitur urbe, terribiliter atque inaudite ad capiendum eam novis certaminibus per plurimum temporis pugnaverunt. At contra Romuald, ut erat magnanimus, et imperterritus, eis fortiter resistens, nunc ex maris, nunc per improvisam r interruptionem, plurimam suorum hostium partem attrivit. Nam pro paucitate sui exercitus acies contra eas in patulis pavebat dirigere. Tamen cum expeditis incessabiliter hinc atque inde subito inimicorum f prostrabat cætervas. Sed præfatus Augustus quanto plus sibi illum attentius venelat obsistere, tanto ei ferventius nova certamina objiciebat.

a Constante Imp.

post alias victorias,

acriter oppugnatum,

F strenue aliquandiu defensum. e

f

a De Grimoaldi regno, et Romualdi ejus filii ducatu eorum 0
 Februaris ad Vitam S. Sabini § 10. — b Ferrarius, et extra urbis mœnia vota nunciasset. Quod de urbe quidem vox dicitur, non de ipse. — c Valla hujus generis miracula in translatione facta memorat Folco, qui antiquiorum Vitz hujus scriptorem existimamus, ut qui translationis non memnerit — d hujus generis passim occurrunt in Vita SS. plurima miracula. — e Ita scriptum, Mahu, eruptionem. — f Iusto prosternebat.

CAPUT II.

Beneventum obsidione liberatum per Deiparum. S. Barbati Episcopatus: pia ejus opera.

Cumque se jam præfatus Princeps ejusque concives,

A civis undique arctatos conspiceret, ita ut extramun-
rum egredi non valerent, et frequenter sævissimis
præliis lacesserentur, penitusque ab eis spes salutis
esset ablata, et capiendos se fore universi, prædoni-
busque dirimendos, valido ejulatu flerent; decreve-
runt, ut urbis patefierent portæ, et egressi uterque
sexus unanimis interiret pugnando. Mox sanctissi-
mus Pater Barbatus assistit inter eos, et ait: Con-
vertimini, filii, ad Creatorem vestrum, ut salvemini.
Ipse enim conterit bella, ducit ad inferos et reducit,
humiliat et sublimat. Relinquit ergo vanitatem,
quam suggerente diabolo nunc estis secuti, unde
quantocyus ad animæ et corporis interitum propera-
tis: et soli Deo Patri et Filio sanctoque Spiritui,
trino in personis, sed uni Deo, cœterno et consub-
stantiali, canora voce concinite laudes, precesque ad
eum fundite, qui scrutatore vestrum, et corda, et ipsi
soli vos servituros devotissime pollicemini: et libe-
rabit vos ab his, qui quærent animas vestras.

8 Hoc audito Romuald ait: Sicut asseris, ita est:
Ut ab hostibus non capiamur, abjiciamus omnia,
quæ ritu gentis colueramus: et soli Deo me servitu-
rum promitto, atque per omnes mea provinciæ
urbes prædiis, coloniisque ditabo, atque civitatis
hujus te Præsulem effici concedo, ut mei curam vel-
lut optimus Pater habere digneris. Instar autem
eiusdem sermonum, omnes se velle dixerunt. Et qui
prius Beatissimum Barbatum vociferantem sperne-
bant, deinceps necessitate compulsi, cætervatim con-
fluentes, obnixè ab eo salutis suæ documenta capta-
bant. Continuo pius Pater Barbatus, non honoris,
aut divitiarum avidus, sed anxius de illorum salute,
Genitricis Dei ingressus ecclesiam, humo prostra-
tus, cum lacrymis genitibusque deprecabatur
eam, ut magnificis ejus suffragiis Redemptor omnium
erueret Longobardos de exterioris hostis manibus di-
gnaretur, ut per temporalem ereptionem a mali-
gnorum spirituum servitute erepti, æternæ glo-
riæ participes fieri mererentur. Sed omnipotens
Deus, qui ore proprio profiteri dignatus est, quod
magis gaudium sit in supernis super uno pœnitente,
quam supra nonaginta novem justis, qui non indi-
gent pœnitentiâ: atque alibi testatur ut qua hora con-
versus fuerit ab iniquitate peccator, oblivioni præterita
ei delicta tradantur, et vivat in sua justitia qua fuerit
operatus; preces famuli sui non sprexit, eumque, ut
poposcerat, exaudivit.

9 Beatissimus quoque Barbatus, divina sibi reve-
lante misericordia, se exauditum agnoscens, ad Ro-
muald reversus ait: Perpende, o Princeps, ne tu,
et universi qui soli Christo Jesu Domino Deo, erepti
a vestris insidiatoribus, servire polliciti estis, pactum
promissionis irritum faciatis, et deteriora post hæc
vobis contingant: ut relictis a Domino, non sit, qui
eripiat vos. Nam pro certo scitote, quia Christus, ad
quem conversi estis, liberabit vos. Cæsaris quoque
et ejus populi aggressus, Beneventi aditus non pe-
netrabunt, sed concite revoluti, a suis adeunt fines.
Et ut scias me incauctanter vera prædicere, pariter
subeamus murum: ibi piissimam Dei Genitricem
Virginem Mariam tibi ostendam, quæ ad Deum
salutares pro vobis preces effudit, et nunc exaudita
ad adiuvandum nos venit. Quo audito lacrymas præ-
gaudio fudit: pariterque subeuntes murum, visa Dei
Genitricis, in faciem decidit Princeps, nimioque pa-
vore perterritus, et pene exanimis, solo consternatus
jacebat. Quem vir Dei Barbatus confortans a terra
levavit: qui illico ad se reversus, gratias egit Deo,
qui dignatus est eum ad sui mysterii cognitionem
perducere.

10 Sequenti vero die, divinis opitulationibus, is qui
usque ad interfectionem moliebatur urbem cum suis
habitatoribus perdere, et quem nequibant ad men-

tem flectere immensi ponderis argentum vel aurum,
atque innumera multitudo pretiosorum lapidum et
margaritarum; accepta solummodo sorore ejusdem
Romuald, Beneventum deserens, Neapolim est in-
gressus. Repente Beatissimus Barbatus securim ac-
cipiens, et ad Votum pergens, suis manibus nefan-
dam arborem, in qua per tot temporis spatia Lon-
gobardi exitiale sacrilegium perficiebant, defossa
humo a radicibus incidit, ac desuper terræ conge-
riam fecit, ut nec indicium ex ea quis postea valuerit
reperire.

11 Recedente igitur hoste, omnis sexus, et ætas ad
Beatissimi Barbatum Episcopatum electionem unanimiter
confluxerunt, latantes eo quod talem mereren-
tur habere patrem, qui suis precibus hostem repe-
llat. Quo electo in ordine Episcopatus, voluit eum
Romuald, sicut pollicitus fuerat, per singulas provin-
ciæ urbes prædiis coloniisque ditare: quæ vir
Domini Barbatus accipere reruit. At ille cogebat
eum, dicens: Non me inter filiorum tuorum nume-
rum aggregari credo, si munus, quod ob meam sa-
lutem offerre studeo, recusas. Coactus itaque ejus-
dem precibus ait Beatissimus Barbatus: si munus
tuæ salutis offerre studes, unum impende sacrifi-
cium, ut beati Michaelis Archangeli domum, qua in
Gargano sita est, et omnia, quæ sub ditione Siponti-
ni Episcopatus sunt, sedi beatissimæ Genitricis
Dei, cui nunc indigne præsum, in omnibus subdas.
Et quoniam absque cultoribus omnia depravantur,
unde nec sedulum Deo illic officium persolvi potest,
melius a nobis disposita tibi proficiet in salutem.
Illico Princeps viri Dei consentit petitionibus, et eo
ordine quo pactus est, sicut mos est, per præcep-
tum Genitricis Dei sedi universa concessit, et, ut
resonat, in futuro anathematizaverunt qui contra
hæc agens irritam hanc facere voluerit conces-
sionem.

12 Impetratis igitur omnibus, ut poposcerat, vir
Dei, non est oblitus mandatorum Dei, atque in qua-
tuor partes cunctum Ecclesiæ redditum omni tempore
sanxit fideliter dispartiri: unam videlicet egentibus,
sequentem his, qui Deo sedulas in Ecclesiis exhibent
laudes, tertiam pro ecclesiarum restauratione
distribui jussit, quartam vero suis peragendis utili-
tatibus ut Episcopus habeat decrevit. Et hæc tenus,
sicut ab eo disposita sunt, impartiri cuncta vi-
dentur.

a Nam Neapolim et alia plures civitates adhuc Imperatori adha-
rebant. — b Vipera scribit, Romualdo cum omnibus civibus ad
mœnia civitatis deducto sanctam Dei Matrem pro Benevento,
contra hostes pugnantem, claro aspectu, apertisque oculis de-
monstrasse.

CAPUT III.

Viperæ aureum simulachrum a S. Barbato
conflatum in calicem: ritus impii sublatus:
puniti improbi.

P præterea Romuald ejusque sodales prisco cæciti
errore, quamquam mirabiliter eos Dominus omni-
potens de laqueis inimicorum suorum per famuli sui
preces eripuisset, palam se solum Deum secundum
beatissimi Barbatum prædicationem colere fatebantur:
et in abditis viperæ simulachrum ad suam perniciem
adorabant. Quod virum Dei non latuit: compertoque
hoc exitiali contagio, eo quod caritas Dei erat in eo,
istorum facinus ad suam interfectionem deputans
esse futurum, immensas coram Deo lacrymas fudit,
ut sicut illius potentia nihil est impossibile ad fa-
ciendum, quo ordine illi placitum esset, ab hæc men-
tis vesania eos eripere dignaretur, et non eos hu-
mani generis insidiatoris errore captos ad æternæ
gehennæ incendium deputaret. Hoc tum ideo facie-
bat, quoniam eo Spiritu replebatur, quo Paulus egre-
gii prædicator et doctor gentium repletus dicebat:

Quis

D
AUCTORE ANO-
NYMO, EX MSS.
abscunte Imp.

profane cul-
tam arborem
excidit.

fit Episcopus:

multis posses-
sionibus dona-
tur:

E
sacra restituit
Gargani et Si-
ponti:

quadrifariam
dividit redi-
tus.

F

Princeps ad
idololatrias
ritus reverso
cum suis.

pro his oral.

Romualdo
Principi et ci-
vibus ad extre-
mum redactis

pollicetur
salutem S.
Barbatum.

et respiciant:

spondente id
Principe.

erat in æde
Desparæ:

Luc. 13 7:

Ezech. 18. 22

divinitus discit
D. Virg. ritum
orasse et exau-
ditam.

C

a

b

ritum et Princeps
ostendit.

A Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror?

AUCTORE ANONYMO EX MSS. 2 Cor. 11 29. a Theoderada Principis uxor.

pia fauina.

aurum Viperæ simulachrum petit:

timere mortem velat spe cæli:

14 Interea uxor præfati Romuald, Theodorada nomine, omni abjecto errore, verum Dominum nostrum Jesum Christum secundum canonicam sanctionem colebat, omnino viri sui errorem abiciens, cumque venatum Romuald pergeret, vir Domini Barbatus visitandi gratia ad eam pervenit, cepitque cum ea de viri ejus nequitia colloqui. At illa ex alto suspiria trahens, his est exorsa sermonibus: Utinam pro eo ad Omnipotentem preces fuisses! Evidenter scio, quod tuis cum interventibus Dominus per viam virtutis incedere concessisset. Cui vir Domini Barbatus respondit: si venieret in Domino, ut astitimo, habes fiduciam, ne formides: sed consilis meis acquiesce, ut Vipera mihi tribuas simulachrum, et salvabitur vir tuus. Illaque respondit: Si hoc perpetravero, Pater, venieret scio me morituram. Beatus autem Barbatus ait ei: Memento æternæ vitæ remunerationem, filia. Quoniam non mors, sed magnum est præmium, ut pro fide Christi ab hac instabili luce subtracta, ad eam pertingas, ubi ipse Christus cum Angelis, et Sanctorum multitudine glorietur. In qua gloria nemo rigore vel æstu coangustatur, non morborum accedit ruina, non ægestas quemquam dilacerat: non mœstia illi accidit, aut fessa membra quietem requirunt; non lividus, aut invidiosus, vel murmurans reperitur in ea. Evulsa est ab ea suspicio mortis, et amissio gloriæ. Et quid per singula discurrere comor, cum dicatur de ea quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus diligentibus se? Et cum hæc omnia, ut facti sumus, indubitante credis; accede ovans, si expedit, ut relicta hæc arduosa vita ad eam dicaris, in qua sine fine et insatiabiliter glomeris. Tamen confidenter meis crede promissionibus, quia nil adversi de hoc tibi continget. Tantum bestie mihi simulachrum offer, ut perferat in te, quod scriptum est, Salvabitur vir infidelis per mulierem fidelem.

1 Cor. 2 9

nec ejus tamen periculum esse

1. Cor. 7. 14

ex eo simulachro edicere et patenam fieri curat

B Illa vero viri Dei promissionibus nimium credula, conceit ad eam attulit simulachrum. Quod acceptum Episcopus statim igne dissolvit, plurimisque anni opificibus accessitis disposuit, ut ante adventum Principis, ad offerendum corpus et sanguinem Christi miræ magnitudinis atque decoris patenam et calcem operarentur ex eo. Necnon instar Beneventi, quam ab inimicis eripuit Deus, ex eodem auro civitatem perficerent, ut in Dei Genitricis ecclesia, qualiter ejus interessantibus Beneventis erepta est, futuris temporibus in memoria reservarent.

in quibus divini peraguntur Principis

C 15 Expletis omnibus, ut vir Dei Barbatus præceperat, contigit ut sancto Resurrectionis die Romuald veniat revertens ingredi Beneventum deberet. Cui sanctissimus Barbatus in itinere direxit, ut ante ad Dei Genitricis ecclesiam pergeret, Missarumque solennia celebraret, postmodum vero ad regiam pergeret domum. At ille viri Dei jussis obtemperans, cum universo comitatu suo ingressus est ecclesiam, ad Dominicam celebrandum solennitatem. In hora autem, quæ expedita, ablata sunt vasa ex bestie simulachri patrata, terentia Domini corpus et sanguinem, per manus viri Dei Barbati altissimo Domino offerendum, et super Dominicum corpus instar Beneventi ex eodem auro perfecta civitas lapidabatur.

etiamque obtingit:

16 Expletis itaque Missarum solenniis, cunctisque divinis relictis numeribus, accedens vir Dei ad Principem cum jurgio ait: Cum, o Princeps, in Dei et in ejus Genitricis astantis presentia, memor esto, quia te vidente per hujus Genitricis suæ intercessionem te Deus ab inimicis tuis eripuit. Et tu abjectis omnibus idolis, veteras soli Deo catholico

deservire. At nunc in domus tuæ penetralibus bestie simulachrum colitur. Putasne si hominibus latet, ut Deo quidquam abscondere queas? Numquid parum tibi videtur, tot vicibus tentare Deum? Et si conversus fuerit, ut de iniquitatibus tuis ulciscatur, ante faciem ejus te potegit Vipera simulachrum, aut dicet ei, Ne percutias eum, aut te eruet de manibus ejus? Perpende, ne veniat ultionis dies, et non sit qui eripiat te, nec tui clamoris audiat vocem.

18 Auditis his Romuald, humiliter tulit, sequereum et graviter deliquisse confessus est, petens ut sibi a Domino veniam posceret: et statim suæ perditionis simulachrum pollicitus est abjicere, et in manus ejus tradere ad perficiendum quod vellet. Cui vir Dei, Non opus est, inquit, ut illud tribuas mihi, quoniam, favente Deo, hæc, in quibus Dominicum corpus et sanguinem sumpsimus, ex eo compacta sunt: et quod prius ad vestrum interitum suggerente diabolo consistebat, nunc in eo Deus omnium operatur salutem. Ad hæc Romuald ait: Peto, dilectissime Pater, ut mihi insinues, quo ordine tibi allatum est. Fateor, ait B. Barbatus, me cum tua conjuge cum more nimio de tuo interitu colloquentem ab ea expetivisse et accepisse.

19 Repente unus ex circumstantibus ait: Si mea uxor talia perpetrasset, nullo interposito momento abscederem caput illius. Ad quem B. Barbatus conversus ait: Quia diabolum adjuvare niteris, diabolo maniperis. Qui continuo a Diabolo correptus, acrius cepit torqueri. Addensque, Ut iudicium, ait, sit in posterum Longobardorum genti, quod tu diabolo concessisses, usque ad tot generationes ex te procedentes, non sit tempus quo de tuo genere quispiam a diabolo non vexetur. Non enim recolitur quot generationes instituit: tamen nunc usque qui de illo sunt propagati, quilibet ex eis semper a maligno spiritu agitari conspiciantur. Ceteri quidem timore nimio territi, repulsis omnibus, quæ superstitiose coluerant, totis viribus ad Deum conversi, deinceps per viri Dei documenta Catholicam fidem pleniter instructi, usque nunc eam Deo favente custodiunt.

20 Ille autem paucissimus Pater, Omnipotentis solamine fretus, simpliciter, atque prudenter deguit in sui Episcopatus honore annos decem et octo, et menses undecim. Qui divina evocatus misericordia ad pœnna suorum operum capienda, hæc instabili luce privatus, ad cœlestia regna underimo Kalendas Martii, a nativitate sua octogesimo, est advectus: ubi sine fine cum sanctis Angelis glorietur, in quibus nunc alacer et per caritatem amplectitur, non per speculum in ænigmatè, sed facie ad faciem, quæ in mortali carne consistens per fidem et spem in ænigmatè quotidie amplexabatur: favente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

a Theoderada: hujus mentio fit 9 Februarii in Vita S. Sabini Episcopi cap. 8 pag. 327.

VITA II AUCTORE ANONYMO,

ex MSS. Ecclesie Beneventanæ eruta a Silvestro Aiossa V. CL.

CAPUT I.

Longobardorum superstitiones impugnatae a S. Barbato.

Considerandum nobis est, dilectissimi fratres, quomodo mater Ecclesia sicut infra thalamum Sponsi, et liliis convallium, rosarumque ornata candoribus, suosque renatos filios, quo ad hanc pulchritudinem thalami ut transeant, omnes invitat: suorumque uberum lacte aggregatos filios sub gremio suæ adoptionis

D

meliora spondenti, et se id simulachrum dicitur, indicat id constatum.

E quemdam malum suadentem imperat obsideri a damone.

cum posteris:

moritur anno 19 Episcopatus, 80 vitæ.

F

A tionis lactat, et suae pubertatis mamillas omnibus refundit Christicolis : simulque fragrantia gratiae spiritualis ejus invisibilis Sponsus, admirabili diademate coronatus, illius in amplexibus requiescit. Quam ineffabilis est amor et dilectio Sponsi, ut sponsa non maneat sterilis, filios aggregans ejus ad aulam perducit, et ut sponsae pullulenti greges, praecipuos requirit colonos : ut ex multitudine colonorum boni eligantur pastores, qui erraticas oves suavissimo retrudant ovili. Et sicut ex omni gentium natione plurimi renati sunt in Christo coloni, ita et gens Longobardorum dum quondam esset renata in Domino, inventus est a in ea colonus Ecclesiae, et ovium pastor mirificus, laudabile nomen Barbatius, clarescens enituit Benebenti. Eo videlicet tempore, quo Grimoalt Longobardorum suscepto regali solio regebat, herilis illiusque Romualt Filii, patris per imperium Samnio praeratus ordinatus.

2 Sed quamquam Longobardi praefatis temporibus lavacro baptismatis se simularent perfundi, tamen despicibilis error illorum amentia corda satis suffocata tenebat. Nam quid despicibilius credendum est, quam ex mortuis animalibus non carnem, sed corium accipere ad esum comestionis, ut pravo errore subjecti Longobardi fecerunt? Qui suarum festa solennitatum equis praecurrentibus, unus altero praecedente, sicut mos erat Gentilium, arbori ludifica procul non satis Benevento sua vota solvebant. Suspensa itaque putredo corii in hanc arborem divam, equorum sessoris versis post tergum brachiis ignominiam corii certabant luceolis vibrare. Cumque luceolis esse vibrata pellis mortua cerneretur, veluti pro remedio animae ex hac illusionem corii partis mediae factam recisionem gustabant. Ecce quali ridiculo vanae mentis homines errori subducebant pestifero. Quin etiam et viperam auri metallo formatam, summi pro magnitudine Dei, supplici devotione venerari videbantur. Unde usque hodie, sicut pro voto arboris, Votum, ita locus ille, b Censu devotionis, ubi viperam reddebatur, dignoscitur appellari.

3 Visa itaque postmodum tanti erroris amentia concordi, B. Barbatus, venerabilis Pater, et cernens illorum minam, doluit super eos, et velut pater unicuique habens filium viam salutis suavissimis blandimentis illum instruere certat, vir Domini simili modo Barbatus affectu benignitatis illos ammonuit, dicens : Obsecro vos, filii carissimi, abjicite idolorum culturam, et omnipotenti Deo, qui unus et verus est Deus, honoris famulatum praebete, et fidei sacrificium, relicto vanitatis errore in ara ejus inponite. Ipse namque est, qui regit orbem terrarum, qui jura Imperatorum disponit, et ambitum caeli, gyrumque terrarum sub pugno potentiae suae velut sinapis granum recludit. Nam serpens, qui honorifice a vobis colitur, quid agit? quid sapit, vel sentit? Ergo superbus est et inflatus, venenosus et turgidus. Cum tangitur venena pestifera rejicit. Fraudulentiis ejus mors ingressa est dudum in mundum. Terminus inimicitiae positus est inter illum et hominem. Et vos Viperam ex auri palebritudine fabricatis, assiduisque ceremoniis velut invisibilem Deum, Viperam placare studetis? De hoc etenim gentilitatis errore Psalmista exposuit, Omnes, inquit, dii gentium, daemonia : Dominus autem caelos fecit. Unde et subditur : Confundantur omnes qui adorant sculptilia, et qui gloriantur in simulacris suis. Item subsequenter adjunxit : Similes illis fiant, qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis.

4 Cumque divinae legis praeepto illos instrueret Barbati clementia, ipsi, ut erant pessimis moribus dediti, non acquieverunt praeeptis doctrinae illius, sed errantes a viae rectitudinis permauerunt in ca-

lignae suae caecitatis. Ergo aeterni luminis auctor, illorum considerans amentiam, ut propheticus ait sermo, Expecta, reexpecta, manda, remanda ; mandavit praedcatorem, et iterum remandavit. Expectavit conversionem illorum, et non sunt conversi ; et iterum reexpectavit, ut converterentur a via erroris sui, qui eos salvos fieri cupiebat, et ad cognitionem divinae veritatis perducere. Imo et prodigia miraculorum felix pietas Dei dederat potestatem faciendi sanctissimo Patri Barbato, ut qui exhortationibus non flectebantur, saltem visis miraculis ad viam rectitudinis reflecterentur. Nam daemonicis, aliisque patientibus aegris meritum sanitatis illius, et aqua post Missarum solemniam ex ejus manibus distillata proderat, fateor, ad affectum salutis. Necnon et usque hodie divina largitate favente, ubi reconditum est venerabile corpus illius, multis variisque coruscant miraculis. His denique nec miraculorum prodigiis, nec praedicationibus sanctissimi Barbati aliquid suffragium suae redemptionis sentire voluerunt.

a Non est tamen verisimile, S. Barbatum, circiter annum 602 natum, genere fuisse Longobardum : nec enim aut nomen Longobardicum, aut satis gens erat annorum 34 spatio in illa crudelissimi grassatione et flagitiorum omnium impietate, ad Christum modestiam conducere, ut ex se prouulisse germen ejusmodi videri possit. — b An hic locus est, Iurrisse aui domus, quam supra ex Leone Ostensi retinimus terramotu sub finem 10 seculi fuisse dejectam?

CAPUT II.

Obsessum Beneventum, ope D. Virg. liberatur, orante S. Barbato.

Quid ergo de istis insipientibus agendum est, qui dicunt in cordibus suis, non est Deus ; sed serpentem morbidum, et maledictum ab origine mundi, et corium tineis dissipatum, et, quod verecundia sonat dicendi, fotoribus adequatum, colere satagunt? Veniat itaque super eos gladius validissimae gentis. Forsitan pavore exterriti dirumpent frenum, quod est in maxillis eorum, ut Deum invisibilem cognoscere possint. Igitur illis temporibus Constantinus, qui et Constans, praeratus solio : qui multitudinem populi sui aggregans, Taranti pertinxit ad littus : recedens ab hoc littore fertilem Apuliam calcavit, et suis cum praedonibus adiit petens Luceriam urbem. Tandem pro salute Samniti tetigit Deus ejusdem Augusti corda, ut sui tentoria exercitus figerentur erga Benebenti urbana, Sed praefatus Romualt, suo dum sederet in solio, audiens exercitum Augusti jam esse propinquum, quamquam perterritus, subito illorum castra ingressus, multasque per vices, multos ex eis trucidavit. Cumque Constantinus diversis insidiis se cognovisset illum, tactus dolore nimio, gravia bella praeparans, terminos Benebenti obsedit, ut captam civitatem usque ad solum duceret.

6 Tunc vero Romualt, dum gravia bellorum machinamenta sensisset, cum exercitatis abquantis juvenibus pergens Graecorum faciebatur interitum, multosque ex eis audacter capiens viros, remeabat victor ad urbem. Sed cum intolerabilis esset jam labor pugnandi, hanc exhortationem suis cum civibus dedit : Melius est nobis cum pugna succumbere, quam Graecorum manibus capti omnes cum ignominia pereamus. Portae idcirco urbis pateant, et durissimo praelio illis pugnam paremus. Cernens autem B. Barbatus hanc sermocinationem, ait ad illos : Tantorum juventutes ingenuae traduntur unquam opprobriis, ne morte moriantur pereanni. Bona etenim vestrae virtutis esset audacia, si inania mentis debilitasque animi non astitisset vobis. Cui Romualt ait : Quae est inania mentis, aut quae debilitas animi? Obsecro indica nobis. Venerabilis Pater Barbatus respondit : Si meis obaudieritis consiliis, et audaciam vestrae virtutis demonstro, et inanium mentis

D AUCTORE ANONYMO, EX MSS. Esa. 28. 10

sine fructu,

etiam miraculis factis,

qualia et ad tantulum postea.

E

Dimmo nulu obsesso Benevento a Constante Imp.

F

de operatu Romualdi consilii hanc reprehendit.

a S. Barbatus a Deo paratus Pastor Longobardis.

B quos corii particulas superintuove dentes,

et viperam sinuam colentes,

operose admonet,

Ps. 95. 8

Ps. 96. 7 et 113. 8

A ostendo, et victoriae palmam promitto. Acquieverunt omnes, et pacti sunt ejus obaudire consiliis.

ACTORES ANONYMO, EX MSS.

7 Tunc omnibus congregatis, stans in medio eorum, ait : Miror vos homines tantis dignitatibus prelatos, cur non dedignamini tantae vilissimae rei vestra submittere colla. Cum hominibus non comeditis escam, cum lupis et corvis corium manducatis : et, quod pejus est, honore deifico celebratur a vobis.

facilitatem idololatricae ostendit :

horitur ad Christum serio colendum :

Cum Catholicis omnium Creatorem non adoratis, et cum haereticis et gentilibus sculptile demonium celebratis. Ecce in hoc est inania mentis, debilitasque animi designata. Nam inbecillis anima, et sine arbitrio mens illius esse dignoscitur, qui tota fortitudine mentis nec recedit nec diligit sui Redemptoris praecepta. Proinde ergo contrito corde, humillima mentis voce, ad penitentiae lamentum concurrite, idolorum simulachra despicite, ne tantam pulchritudinem vestri frontispicii tenebrarum auctor valeat possidere. Abjicite, quem amastis : recipite, quem odistis : respicite, quem hactenus venerati estis : amate feliciter, quem despexistis, ut et illius amor introducat vos ad suae perceptionis consortium, et portionem perpetuae gloriae vobis in regno suo concedat : ipsum adorete, et corde diligite puro, qui pro salute nostrae fragilitatis de sinu Patris descendit, pedibus suis hunc mundum calcavit, Crucis martyrium sumpsit, mortem non recusavit, descendit ad inferni claustra, tertio die resurgens, parentes nostros inde secum abstraxit, postmodum videntibus Discipulis, famulantibus Angelis, colorum remeavit ad regnum, et adhuc venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos. Sed cum venerit terror iudicii, non super eos illius respicit oculus, qui praeceptis illius fuerunt contemptores, sed respiciens illos dicit : Amen dico vobis, nescio vos. Quia si quis me erubuerit, et in eos sermones, et ego erubescam eum coram Patre meo, qui in caelis est. Quos autem oculus illius maiestatis conspexerit bonos, ad convivium sui gloriam ita illos invitat, dicens : Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Et subsequenter adiungit : Euge serve bone et fideles, intra in gaudium Domini tui. Ad quod gaudium vos Dominus sub sua protectione perducat. Hinc omnipotens Deus conteret et destruet bella, elatas dissipabit montes, humiles exaltabit et mansuetos, et suos efficiet salvos. Veruntamen si penitentiam perveneritis ad calmen, Augustum sine cum agmine gentis modo a finibus vestris expellet, et pacificum prosperitatis tempus ad possidendum concedet.

B

Matth. 23. 12

Luc. 9. 19

Matth. 23. 34

et 21

victoriam pollicetur, si resipiscant :

8 Quid miratur Gandelaf Romuald cum suis de tanta promissione Barbatum : sed ut perficeretur, erat dispensatus Dei. At contra Romuald pollicitus est, omne phantasticum destrueret simulachrum, et solum invisibilem diligere Deum, ex toto corde credere : similiter et omnes pacti sunt, huic subjicere praecepto : et qui prius velut vilis despiciebatur ab omnibus, postmodum ut esset Beneventi Antistes et Pater, omnes unanimiter vociferabantur, et eum per singulas provincias suae portas promittebat Romuald inclytis ditare colonis. At ille tantum ipsorum salutem cupiens, illorum manera sprevit : ingressusque sanctae Dei Genitricis ecclesiam, corruit pronus ad terram, illaque deprecans nimis fleatibus exorabat, Adesto, dicens, obsecro, beata et venerabilis Virgo, tuisque precibus sacris istum revoca populum ad gloriam et tandem Unigeniti filii tui Domini nostri, qui pretioso sanguine suo dignatus est redimere istius mundi ruinas.

Orat pro his D. Virg.

9 Tunc divino demonstrante auxilio, se exaudium cognoscens, reversus ad Romuald ait : Veteronas namque Ninivitarum culpas, ut scriptum est, triduanam penitentiam abstersit, et subita latronis conversio meruit percipere delicias paradisi perennes : D

similiter, propitiante Deo, vobis eveniet omnibus : tamen tantum fides tua cave ne arguatur mendacio, praeviae ut aggregetur universa populi tui multitudo, et assiduus precibus tota populi turba opem pietatis non desinat implorare, ut vos omnipotens Deus ad perceptionem suae veritatis conjungat, et cognitionem tranquillitatis ostendat, de his qui quaerunt facultates et animas vestras. Factum est ita, et compunctus populus compunctione divina, mysterium Letaniae allevans ad portam, quae hactenus dicitur Summa. Et facta silentio dixit B. Barbatus : Pro-ternite vos ad solam pulveris, et sic sacrificium vestrae devotionis suppliciter finiatur, quia cor contritum et humiliatum benigne suscipit Deus.

publicos peccata instituit,

Letanias, humilitationem

10 Huic autem praecipuo acquiescente populo, venerabilis Pater Barbatus gratia spiritali colloqui eum Romuald subitit civitatis murum, et ecce apparuit subito candidae nubis fusio praecipuo plena splendore, quae confixa per gyrum turris obumbrabat cacumen, quod eminebat super ipsam portam praefatam : et in medio nubis delectabilis visio perfuso lumine rutilabat Virginis puerperae vultus, et colorum Reginae perennis. Stupefactus Romuald, et nimio pavore conferritus corruit pronus ad terram. Quem apprehendens B. Barbatus per vestimenti molliorem, dixit : Surge, surge Christianissime fili, confortare, et validus esto. Haec terribilis visio, quae tuis ostensa est oculis, sancta est et venerabilis Virgo Maria, cujus intercessionibus et auxiliis suffragati meruistis pervenire ad victoriae dignitatem. Post haec igitur Constantinus, qui ornamentis gemmarum praecipuis, et ponderibus auri volebat sarcinatus recedere, postmodum pro omnibus gemmarum facultatibus ipsius Romuald sororem accipiens : tantum cum suis exercitibus comitatus Neapolitanae urbis ad territorium properavit.

Romualdo D. Virginem in aere ostendit,

E

recedit Imperator :

CAPUT III.

S. Barbatum Episcopatum. Extirpat a eo reliquias idololatricae.

11 Hac expleto gavisus Romuald suae prosperitatis beneficio, beatissimum Barbatum constituit illico Praesulem Beneventi, eumque deprecatus est, ut promissa colorum xenia ad honorem gloriae suae non recusaret recipere. At ille, Non, inquit, numeris tui recipienda sunt dona, nisi prius largitas confessa extiterit, ut omne iudicium arboris ludicae destruat. Tunc Romuald et omnes astantes dixerunt : Pax et securitas merito beatitudinis tuae finibus nostris adventit : omnia idcirco, quae tuae complacent menti, ut satagis, ita perage securus. Hoc itaque audito, praecinxit se viriliter, ut bonus juvenis, Votum proferans, securum manibus gestans, cepit omne indurum arboris phantasticae ad nihilum revocare.

S. Barbatum fit Episcopus.

F arborem profanam excidit

12 Expletoque opere Beneventum rediens, colorum xenia respuit suis utilitatibus peragenda. Congrua tamen munera petens, scilicet B. Michaelis Archangeli domum, facultatemque Sipontini Episcopatus ad honorem Dei Genitricis Mariae traditam per chirographum habuit : et in quatuor partes votivum Ecclesiae redditum studuit fideliter dispensare : indigentibus unam, Ecclesiae servitoribus aliam, Ecclesiastico usui concessit et tertiam, quartam denique suis utilitatibus reservavit : et haec dispensatio bona nunquam recessit ab usu.

bona Ecclesiae provide dispensat

13 Sed quoniam B. Barbatus virtute venerabilis haec ad possidendum per chirographum munera suscepisset, contigit eum tandem ad retro acta redire certamina, quia non ex abundantia fidei verie, sed laborum ex studio donati ut concesserat vota Romuald indevotus, nesciens illud quod scriptum est

Romualdum intelligentem per amorem adorari,

A TRANSLATIO S. BARBATI EP.

auctore Falcone in Chron. Benev.

ANIMADV. PAP. 17

a

ANNO CCCCXXIV Domini: Incarnationis, et vianno pontificatus Domini a Callisti Papae. Hoc anno praefatus Roffridus Beneventanus Antistes, concilio accepto, corpus sanctissimi Patris nostri Barbati, Beneventani Praesulis, ex altaris tumba, qua per multa annorum curricula quieverat, abstraxit. Altare vero illud non honeste, prout decebat, habebatur, praecipue quia structura novi Episcopii ad locum ipsius altaris producebatur: idcirco inde amoveri iuxta fabricae sententiam oportebat. Archiepiscopus itaque praenominatus Episcopos duos suos suffraganeos vocari praecipit, quatenus eorum consilio et auxilio talis tantisque copiosus thesaurus inveniretur.

S. Barbati dicitur Translatio:

Reliquia SS. anonymorum invenit.

2 Continuo quibusdam civibus advocatis et Clero, medio noctis silentio, Archiepresul Roffridus ecclesiam ingrediens, ad altare superius nominatum adivit, et eorum omnibus, Episcoporum solatio, illud confregit: et altare fracto Sanctorum reliquia, quorum nomina nesciuntur, invente sunt. Quibus eductis, in altum fodi praecipitur, ut dia desideratum pignus praefati corporis videretur. Nec mora: lapis quidam pretiosus invenitur, ex omni parte acriter miroque laboris opere conclusus, quem vectes ferrei sustentabant. Et eo invento, laetitia eos invasit immensa, qui ad tollendum lapidem viribus omnibus conabantur. Sed quia fortiter ob duritiam operis tenebatur lapis ille, assensu omnium, frustatim confringitur. Quo sublevato, divina gratia favente, beatissimi Barbati corpus inventum est. Praefatus itaque Archiepiscopus, primus omnium locum ingreditur, et ossa ciperemque advolvens, gaudio magno, lamblibusque sonantibus, ad medium perqualavit. O quale gaudium, lector, aspiciens et alacritatem, cum longe margaritas optatas temporibus nostris invenimus!

dein S. Barbati sepulchrum,

tum ossa corporis ejus:

qua delata ad altare S. Sebastiani.

ac per 8 dies religiose custodita

reposita sibi novo altari dedito ab Episcopis

donis ad id indulgentias:

3 Ossa autem collecta ad altare S. Sebastiani, Clericis cantantibus hymnos, produciuntur. Mane autem facto, tota civitas intervata prorupit, et Deum omnium conditorem laudabant, qui eis tale tantumque beati corpus Barbati largiri dignatus est. De ossibus namque ipsius vilinus quaedam, et osculati sumus. Quibus ita peractis, praecipit Archiepiscopus, ut prima Presbyteri Portae Summae, et Clerici simul cum laicis, ad Episcopium descenderent, et eorum sacratissimo Barbati corpore vigiliis celebrarent. Confestim ex jussu Archiepresulis Sacerdotes conveniunt, et cereis lampadibusque accensis, simulque magno laicorum conatu utriusque sexus et aetatis, jubilando descendimus. Sieque unaqueque civitatis porta diebus singulis usque ad octavum diem peregit.

4 Die itaque octavo adveniente, b pridie Kalendas Junii sub altari lapideo corpus B. Barbati praefatus Archiepiscopus, duobus secum Episcopis adhibitis, locavit: et eo taliter locato, altare in honore B. Barbati dedicavit, ad cujus dedicationis solennitatem turba multa civitatis convenit, quatenus eorum delictis Deus omnipotens indulgeret. Archiepiscopus itaque jam factus loco eminentiori ascendens, ut videri et audiri ab omnibus posset, peccatorum partem, divina favente elementia, condonavit. Donavit item aliis omnibus, qui usque ad octavum diem festivitatis sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, ad dedicationem illam devote concurrunt.

5 De miraculis autem, quae ob praedicti Patris nostri Barbati merita honoremque, Jesus Christus humani generis amator, nobis omnibus aspicientibus, ostendere dignatus est, licet sermone inculato,

Paternitati vestrae explicabo. Cum enim, sicut supra scriptum est, B. Barbati corpus venerabile in conspectu omnium ad altare S. Sebastiani per dies octo teneretur, vir quidam, Joannes Sutor vocabulo, episcopium ingreditur, et ante sanctissimi Barbati corpus terratenus lacrymis rigantibus prosternitur: qui continuo a Clero populoque astante, qua de causa defleret, interrogatur. Et ille cuncta, quae reciderant, a vestigio patefecit. Dum ego noctis silentio, in stratu quiescerem, meo corpori somno debito soporatus; eu adest ante oculos vir quidam canitie venerandus, vestimentis indutus dealbatis: qui vero paulatim accedens, stratu meo appropinquavit. et, Quare, inquit, cum ceteris ad vigiliam canendas coram ossibus praeterito die non advenisti meis? Et ego: Pater, quoniam dolore gravi, uti constat, brachium meum cum dextera tenebatur: sex etenim mensium spatio miser ego tali languore perturbor. Addidique: Dicito mihi, quo nomine, Pater, vocaris? Et ille, Barbatus, ait, Beneventanus quondam civitatis Episcopus. Subjuxit item: Brachium et manum ipsam cito mihi ostendas. Tandem ego, quia dolore torquebar, non citissime manum extendi: extensam tamen tetigit eam, et ita cursu rapido dolor ille dilabatur, ac si nunquam manum eum brachio dolor ipse tenuisset. Protinus mane facto surrexi, et sanitatem cito exortam mirabor. Adveni itaque gratias et laudes Creatori omnium Deo et Barbato sanctissimo Praesuli, cujus meritis evasi, redditurus. His ita actis atque narratis, tintinnabula omnia Episcopii pulsari jubentur, ut civitatis populus ad audiendum videndumque tale tantumque miraculum conveniret. Prorupit continuo tota fere civitas, et medicorum omnium medicum gloriosiore benedicens laudavimus: manum illius cum brachio curatam scriptor ego palpavi: vicini namque illius testabantur, quod tempore longo eum infirmari cognovissent. Quo viso ad propria, laetitia referti, reversi sumus.

D miracula tunc facta

brachium ac manum infra ab eo in somnis apparente

E lectu sanata,

scriptori ipsi visi

6 Aliud quoque miraculum, quod Redemptor generis humani Christus Jesus diebus ipsis operatus est, ad praefati Patris nostri Barbati gloriam, enarrabo. Rusticus quidam de castello Montis-fusci habitator, tantique viri famam sanctitatis audiens, Beneventum venit, qui per longa annorum curricula nervus cruris pedisque praefectis claudicaverat: tenebatur quidem jugiter dolore terribili, et quasi pede ad clunes ligato miser ille omnibus horis cruciabatur. Continuo autem basilicam S. Barbati prosternitur, Redemptorem omnium Deum efflagitans, quatenus ei pristinam restitueret sanitatem. Et eo taliter orante, soporis gravitate arripitur, et cum semivivus noctis unius spatio ibi moratus est. Noctis igitur ipsius silentio, in adest vir quidam aetate senili productus, canitie veneranda locupletatus, qui, sicut ex ejus lingua audivimus, eum taliter expergefactus est: Surge, ait, festinus, et prope altare nomini meo consecratum exquirens, ibique favente Salvatoris clementia, sanitatis gaudia longe lateque optata consequeris. Et ille: Quis es, inquit, qui mihi tanti thesauri pondus promittis? Barbatus, ait, Beneventanae civitatis Episcopus. Confestim claudus ille audaciam sumens loquendi, Non possum, ait, infelix ego sic pergere. Vides me, qualiter pede siccatu cruciatus hic ego permaneo. Tunc namque sanctitatis famam persentiens, cursu rapido assello superselens adveni, ut tuis intercessionibus salutis optate letitiam adipiscar. Nec mora: Pater ille Barbatus manum extendens, pedem aridum, et tibiam tangit, inquit: Festina celeriter, et sanitae acceptae ante altare te prosterno. His auditis, surrexit sanus, qui fuerat claudus, et alta voce Deum laudat, per quem sibi dona salutis talia donantur, per quem sibi gaudia dantur. Et mane

item alterius eius ac pe,

nam altari in somnis

A mane facto ecclesiam ingreditur Deo et Patri Barbato gratiarum actiones redditurus. Narrat itaque, qui claudus fuerat, e vestigio cuncta, quæ sibi acciderant populo advenienti, et qualiter longo ex tempore claudicaverat nervis contractis. Fatebatur etiam præfatum Episcopum Barbatum sibi apparuisse, et ejus interventu sanitatem accepisse desideratam. Frigor interea tanti miraculi civitatis partes, partimque angulos invadit, et catervatim ad videndum hominem cives properaverunt. Quo viso factorem omnium laudantes, ad propria remeavimus.

7 Diebus autem non multis elapsis, mulier quædam manus aridas, nervosque obductos ferens, ad beneficia Præsulis Barbati e accurrat, quæ coram altaris præsentia accubuit, et lacrymis manantibus

Salvatoris misericordiam invocabat. Lacrymas autem ejus omnipotens Dominus ex alto aspiciens, et Confessoris sui Barbati gloriam ostendere volens, qualis, quantum apud eum triumpho consistit, coram omnibus, qui conveniant, manus sic arefactas cepit mulier illa ad eorum erigere: deinde voce clara prorupit, sanitatis auxilium in manibus et nervis circumflexis, sensisse, digitos revera curvatos aperuit, et compages digitorum omnium, gratia divina favente, solutæ sunt. Ad hæc populus fere totus festinat et colorum Regem, Patrenque nostrum Barbatum, benedicendo magnificavimus.

a Electus est Pontifex ann 1119 post Gelasii 2 obitum. — *b* Non ergo 27 Maii facta translatio, ut scribit Marius Fieper supra citatus, sed 24 effusum corpus, 31 reconditum. — *c* Ita editum ab Antonio Curucio Iolo.

D
AUCTIONE FALCO-
NE IN CRIBRO
ulterius aride
manus sanate
ante altare.

DE S. BEATO PRESBYTERO

VALLE-CAVA IN HISPANIA,

Commentarius prævius.

G. H.

AN CHR. 1000
1000
19 FEBR

Prope Asturiz
montes Liva-
nienses,

in Valle-Cava
colitur S. Beati
Presbyter.

10 Febr

An monachum
cum Benedicti-
num fuisse

In Asturia conservatam olim et Christianam reli-
gionem et avitam Gothici sanguinis nobilitatem
agnoscunt Hispani, dum eo majores profugere,
atque inter montes illic Maurorum primo impetus
fregerunt, ac jugu puellatum excusso, eos tandem ex
Hispania eiecerunt. Qui Asturiam olim in Transmon-
tanam et Augustanam divisere montes, Ladicius et
Viudius suæ appellati; a posteris Livienses dicti,
aut certe eorum aliqua pars: ad quarum radices locus
est Vallis-Cava, Hispanis Valcabado, hanc procul a
Sallana magis noto oppido in diocesi Legionensi. In
Vallecavensi ecclesia adservari magna cum venera-
tione corpus S. Beati Presbyteri, quem incolæ no-
mine corrupto, S. Bioco appellant, illustres tradunt
antiquitatum Hispanicarum indagatores, Ambrosius
Morales lib. 13 Chronici generalis cap. 27, Athanasius
Lobera in Historia Legionensi cap. 33, Joannes Ta-
marius Salazar in Martyrologio Hispanico ad XIX Fe-
bruarii, cujus hoc ibidem elogium est: Apud Legionen-
ses depositio S. Beati Presbyteri, qui una cum B.
Ætherio, post Oxomensis Ecclesie Antistite, cum
ab Belipando Toletano et Felice Urgellensi Episcopis
Hispania, sedam per illius orbis circulos hæresim
disseminari cognosceret, qua Dei Unigenitum,
adoptivum scriptis et concionibus prædicabant, ad-
versus illos impia persuasione deceptos, libellum
Catholica dissertatione compactum conscripsit. Post-
modum doctrina celebris et eruditione, librorum
editione mirabilis, æternam requiem est assecutus
Confessor: cujus corpus apud Vallem-Cavam hono-
rifica theca inclusum, debita veneratione recolitur.

2 Arnoldus Wion et Hugo Menardus in Appendice
ad Martyrologium Benedictinum, agunt ordine litera-
rum de Sanctis Benedictinis, quorum dicitur natam
ignorarunt, inter quos recensent S. Beatum, cujus hor-
texunt elogium: S. Beatus monachus de Valcabado
Hispanus, et hæreticorum acerrimus hostis, doctrina
et sanctitate claruit anno 1000, quem annum omisit
Menardus. Claruit autem aliquanto serius, post an-
num 1000, quando hæresis Feliciana emersit. De
S. Beato ejusque socio Ætherio agit etiam Antonius
Yepes tomo 3 Chronici Ord. S. Benedicti ad an. 783
et 784, rosque duos monachos illustres doctrina et
sanctitate appellat. Confugunt ad auctoritatem Am-
brosii Morales suspicantis S. Beatum et Ætherium
fuisse monachos, quod et qui eo tempore et doctrina et
sanctitate effluerunt, plerique monachi fuerunt, et potis-
simum S. Beatus in præfatione Commentariorum suo-
rum in S. Joannis Apocalypsin his verbis alloquatur

Ætherium: Hæc ego, sancte Pater Ætheri, te pe-
tente, ob ædificationem studii Fratrum tibi dedicavi,
ut quem consortem perfero Ordinis, coheredem
etiam faciam mei laboris. Quæ commentaria asserit
Morales se in ecclesia Vallecavensi vidisse, ubi cum
sacro ejus corpore in veneratione sunt, descripta Æra
civium, sive anno Chr. 1000. Verum non ideo
Ordini Benedictino inscribi continentur possunt, cum plura
eo tempore fuerint in Hispania monasteria, quæ Regu-
lam non erant Benedictinam amplexi. Ipse Menardus,
qui hic Ambrosium Morales citat, in præfatione ad
Concordiam Regularam compositam a S. Benedicto
Aunani et Indæ Abbate, cuius Vitam dedimus XII Fe-
bruarii, refert Regulam S. Isidori Episcopi Hispanen-
sis, aliam S. Fructuosi Episcopi Bracarenensis, aliam
alterius item Fructuosi. Sed et Gabriel Pennottus 2
par. historia Clericorum Canonorum cap. 31 trahit ex
relatione Jacobi Ayerri, Prioris S. Mariz de Pitar
apud Casavaugustanos, Ecclesias, quæ inter Sara-
cenorum ruinis remanserunt, vel quæ ad illorum
manus non pervenerunt, omnes Regulares fuisse,
talemque Gestaliensem, sive S. Petri de Taberna
fuisse. monumenta vetustissima testari.

3 Antonius Yepes alias pro suo Ordine adjicit con-
jecturas, scilicet Ætherium Abbatem fuisse antiqui
monasterii S. Turibii de Liviaria, quod tradit unum ab
Ouna monasterio dependere, ibique multas chartas re-
periri, quæ ad S. Turibium spectant. Aliqua ex his, in-
quit, charta ad Æram 1000. XVI memorat Pope-
dium Presbyterum, ac Dominam Nonitam Deo de-
votam, struxisse templum honori S. Petri in Bi-
niona, multisque fortunis instructum huic monas-
terio, quod tunc S. Martini nomen ferebat, condo-
nasse. Et hæc libri illius verba addit: Qui est in loco,
qui vocatur Torenza, et religioso Presbytero Do-
mino Ætherio, et monachis in Agone ipsum habi-
tantibus regnante Hdefonso in Asturias. E quibus
concludit Yepes, insigne decus monasterio addi ab
Ætherio, quem, ut creditur, habuit Abbatem. Nam
S. Beati socius fuit, cujus celebri fama pleni sunt
omnes Hispaniæ Annales, quod Holipando Archie-
piscopo Toletano, novam hæresim molienti, forti
animo constantique obvian herit, Hæc Yepes tomo 1.
ad an. 537 cap. 3, ubi de origine monasterii S. Turibi
agit: quam etiam singulari tractatu illustrat Pruden-
tius Sandovalius 3 parte Fundationum monasteriorum
Ord. S. Benedicti in Hispania. Colitur S. Turibius,
ut et supra relatius Fructuosus, XVI Aprilis.

4 Ceterum miratur Tamaris Salazar, quo titulo
Menardus

probetur ex
Commentariis
in Apocalyp-
sin 1
E

F
An ex antiquo
scripto apud
Yepes?

A Menardus et Yepes, *adde et Wion*, S. Beatum Presbyterum monachum faciunt, cum concors apud scriptores sententia sit, illum solam Presbyteri commendationem tenuisse. Quare hæc ut frustra dimittit, et ad Acta pergit, quæ ex Legendario Asturicensi MS. editi: in quo hic eius titulus præfigitur: Die XI Kalend. Martii, agitur de S. Beato Presbytero, cujus Vita talis est. *Eam videtur habuisse Ambrosius Morales, cujus relato cum eadem Vita omnino congruit. At Mariana lib. 7 de Rebus Hispaniæ cap. 8 usdem, quæ in hac Vita continentur, verbis utitur. Quo autem tempore auctor vixerit, non liquet: annos adhibet Christi, non Æram Hispanicam; quæ adhuc est usus Rodericus Tolanus in sua de Rebus Hispaniæ historia, qui floruit circa annum Christi 1100. Aliqua in eodem MS. Legendario manus coherere observavimus XIV Februarii ad Vitam S. Valentini Episcopi Interamniensis unum, 6 sub finem.*

ACCITORE TALCO-
NE IN CEROS

Vita ex Legendario MS Asturicensi.

auctore non certo.

VITA

a Joanne Tamaio Salazario edita ex MS. Legendario Asturicensi.

B Tempore a Mauregati Asturicarum Regis fuit in Toletum quidam Archiepiscopus, nomine Helipandus, qui inter Agarenorum divas procellas Cixiliano b successerat decessori, ex eo quod ejus fama doctrinæ et sanctitudinis per totam spargebatur Hispaniam. Iste rex Mazarabilus Gothis orundus, et nobilitate sanguinis clarus. Illum docuerat ab ejus primis litterarum rudimentis quidam Felix, Gallus prosapia, Episcopus c Urgellitanus, post hæreticus d Nestorianus, qui Christum fuisse filium Patris adoptivum, qua parte homo est, contra fas, contra auspicia, contra omnes humanas et divinas litteras et religiones perdocevit. Postquam hanc doctrinam per sacerdotum episcoporum monita a magistro suserat Helipandus, qui præceptoris vestigia temeraria comprehensione consecutus, adversus omnes Hispaniæ Episcopos et Presbyteros, ejus sententiam despicientem, primo scriptis, post anathemate usus, est Hispaniam damnabili propositione fordatus.

Contra exortam in Hispania hæresin Helipandi et Felicis Urgellitani.

quasi alter David aut Isaias.

C Cum igitur hæc gererentur, in Livaniensibus montanis, que inter utrasque eriguntur Asturicas, ex forti dulcedinem, ex silvis Davidem extraxit Deus, ut fortia quoque confunderet: et velut alterum Isaiam loqui mesierentem, calculo ignito labia pertingens, suscitavit in Hispania Prophetam, qui adversus errantes Ecclesie Proceres stylo ferreo inverheretur strenuus. Construxerat Nabuchodonosor statuam, apparentia firmam, magnitudinis proceram, metallis divitem, fama celebrem, et apparatu magnificentem: quis illius excellentiam collinavit? Minuta petra a monte decurrens. Templi vasa Balthazaris insectia profanavit: quis ejus ambitionem, et mortem detexit? Duo digiti, et brevis stylus. Ergo Deus, qui in Helipando Goliath, in ejus errore populum, in ipsius vana gloria Nalmeum, et in illius ambitione Balthazarum conspexerat, ex abjectione plebis, et montane spelæis Davidem, et ex plebe ignota blesum Isaiam, ex monte Beatum, ex silvis ejus digitum, qui hujus Archiepiscopi errores contunderet, resurrexit.

lectus a Deo S. Beatus.

Astur Hispania Presbyter.

cum Etherio opugnati illam hæresin.

menta cognovit. Adfuit quoque Catholico operi B. D Etherius, qui post fuit Episcopus f Uxamensis, et Beati amicitia fretus: uterque adversus Felicem et Helipandum litteris et sermonibus per populos discurrerent, Catholicam veritatem virili et sancta caritate docebant. Istorum etenim efficacia, plurimi, qui Helipandi venenum eliberant, virum hæreticum eructantes, ad gremium Matris Ecclesie sunt contritionis poenitentia reversi.

e/

multos convertit:

4 Audierat Helipandus opera SS. Etherii et Beati, et adversus istum impense iratus, epistolam Fidei Abbati Asturicensi direxit: qua de sanctis Presbyteris conqueritur, ex eo quod ipse adstans Toletanus Episcopus, ipsi, tanquam ejus dignitatem et ordinem contemnerent, nullam ab ipso de adoptionis doctrina cognitionem elicere cogitarent. Quis ergo, prosequitur, nunquam audivit, quod homo Asturicanus et montivagus Toletanus corrigere et docere præsumat? Nonne exemplum ab Archiepiscopo q Episcopo insumere poterat, qui audita vestri Beati antiphrasi, ad nostram occurrentem poposcit? Sed, sicut Dei gratia factum est, quod per nos, Episcoporumque Hispaniæ confessum, de Mageciani Spalitanis, qui circa festum Paschalis diem aberrantes, confusam ordinis normam spargebant, obtineretur victoria: sic in Domino hæresin Beatiarum de Asturicarum montanis extirpare confidimus. Non me latet Etherium, prout juvenem, deceptum fuisse a Beato, homine silvestri et vaniloquo: quem, si tibi nostra placent, protinus ad te advoca, quantumque coram Deo ejusque Ecclesia et nobis erraverit, indica: et, si in obstinate propositionis technis persistiterit, nostra et totius Ecclesie correctione contunde.

arguitur epistola Helipandi:

E

5 Beato post aliquantulum, visitationis Adosindæ gratia, perveniente, Fidelis Abbas Helipandi epistolam demonstravit eidem: qui, prout Catholicum virum, et fidei defensorem decebat, ascito Etherio, h opus integrum duobus libris compactum, qui Helipandi errores solidis sacre Scripture locis rationibusque validis confutabat, scripsit. Cujus cum in manus Helipandi et aliorum sequacium pervenit codex, illum infestissimis sunt delecorum ulceribus, verbo et paginis insequenti: inter que *ὀνειδισμοῖς* nomine macularunt. At Deus, cui omnia viscerum ureana patescunt, Beati innocente spiritum a solio Majestatis suæ contuens, et parum fidei zelum Presbyteri ab alto longe cognoscens, ab omnibus illum suorum inimicorum periculis liberavit.

se et fidem orthodoxam libro scripto defendit:

6 Nam Helipandus Toletum profectus, Astures et Gallæcos obivit, usque in locis multos prava opinionum infecit, pestifero oris atlatu, Felix k Vaccæos in Hispania, Septimanios in Gallia, aliosque in Germania infestare satagens, ab omnibus fuit constanti defensione depulsus. Sic apud m Reginum Bojariæ civitatem primo in conventu Episcoporum damnatus, post eorum n Adriano Pont. Max. simulato animo respiciens: denum apud Francofurtum, ubi præsentate Carolo Francorum Rege Concilium o fuerat indictum, cui Roma Theophylactus et Stephanus Episcopi, ex Hispania Beatus et Etherius pro Catholicis missi, interfuerunt Legati, error eum auctoribus a congregatione Concilii damnatus est. Quod et p Adrianus Pontifex fecit.

i

k

F

m

damnata 120 plus h'vrest.

n

o

p

7 Hoc siquidem intellecto, Helipandus Toletanus a propositione resiliere decernens, Episcoporum congregationem apud Toletum q induxit, qua poenitens confessionis libellum, ubi Filium Dei unigenitum, Patrique consubstantialem, non adoptivum, sed naturalem, humi cordis contritionis professus, obtulit. A Patribus lacrymarum professione susceptus, r reconciliationis beneficium accepit. Hic Beatum et Etherium, deposita antiquæ disceptationis malevolentia

ali Helipando resipiente

q

r benigne suscipitur.

A autorem *Speculi exemplorum* dist. 3 § 112 et 113. Citant deinde idem *Manrique* et *Henricus* epistolam *Gaufridi Villariensis* ad quamdam sanctimoniam *Idam*, in qua id affirmatur. Verum neque quis ille *Gaufridus* fuerit, neque ubi illius scriptum extant, usquam legimus: et alibi *B. Richardo Adwertensi* eam epistolam tribuit *Henricus*.

4 *Magus* aliquanto pondus habet, quod ex ipso *Bonifacii Vita* profert: Ecce pauca diximus, quae ges- sit in seculo: nunc videamus quae Dominus operatus est per eum in religione. Verum non id, ut tradit, in ea *Vita* habetur, quae extat in *Ruber vallis bibliotheca*, sed in antiquiori, quam exhibent codices *Camerenses*. *Aulbertus Miræus* in *Originib. monasterii* lib. 3 cap. 15 absolute *B. Bonifacium* recenset in *Catalogo Sanctorum ac Beatorum Ord. Cisterciensis*. Et nos quoque in eam opinionem magis propendimus, praesertim si veteribus picturis atque monumentis cenobii *Camerensis* fulciatur. Licet enim sanctissimus Ordo neutquam aditiorum a- liunde decorum indiget; mirum tamen sanctitatis consecutus *Bonifacius* est, ut illius discipline alumnus possit existimari. Statuamen illud firmum nobis, nil temere pronuntiare. Certe autem constat, tunc non solum sanctimo- nialis *Camerae* habitasse, sed et monachos, tum *Sacer- dotes*, qui sacra eis procurarent, tum laicos, qui eorum agros colerent. Quod ex *Diplomate Henrici Ducis apud Maranum* in *Notis Ecclesiarum Belgii* cap. 203 reddi- tur manifestum; nam tres manus incolto terrae et nemoris *Fratribus* et *Sororibus* cenobii *B. Mariae* de *Camera* fatetur se promississe. Et *Henricus* eius filius testatur, quod *Frates* de *Camera*, inuenientes in curia de *Holtheim*, et comorantes in illud de *Filfordis*, usum huc usque habuerint in fodiendis turbis ad aquas domus suae, quem vis confirmat an. 1232. Est turba hic, aut forte turbina, *Teutonice* *Torf* vel *turf*, aut *turvis*, respes et palustribus locis effossus, quo in quibusdam *Belgi* locis ignis struitur. Existimamus tamen hos omnes *Frates* de *Camera*, praequam eo mitterentur, in *Villariensi* cenobio inuenimus vite monasticæ possisse. Nam, ut *XXIII Januarii* ad *Vitam Caroli Abbatis Villariensis* octavi, anni, 5 retulimus, *Chronicon Villariense* commemorat, huic commissam fuisse *Paternitatem* in *Camera B. Mariae* juxta *Bruxellam*.

5 Si quis ergo arbitrari voluerit *Bonifacium* vere monachum esse factum, libenter subscribemus, modo ne id statuat, quod *Andreas Sausinus* in *Martyrolog. Gallicano* scribit, eum *Cisterciense* a pueritia institu- tum in *Camera S. Mariae* asceterio complexum esse: quod nobis probabile videtur, reliqua vitæ ejus decursus non sunt. *Miræus* ait, abhinc *Episcopatu*, monachum in *Camerensi* cenobio factum: id est, ut interpretamur, habitum ordinis *Cisterciensis* induisse, quod pridem ut sibi liceret optabat, inquit.

§ II. Vita *B. Bonifacii* a quo scripta?

Vita *B. Bonifacii*, inquit *Chrysostomus Henricus* dist. 32 citata, cap. 1 et in *Notis ad Menologium Cister.* a diversis scripta reperitur, per quosdam sci- enter *Religiosum Ruberæ vallis* prope *Bruxellas*, et per monachum alium *Camere B. Mariae*. *Utrumque* dabimus: hanc ex *MS. codice Camerensi*, quam edidit antea idem *Henricus*, sed stylo proprio, non vetusti auctoris: illam ex secunda parte *Hagiologii*, quod in *Ruberæ valle*, a *Juane Gilemanno* collectum, asseruntur, sed collatam cum *MS. cenobii Corsendoncani* *Conuincit*, regular. in quo *perperam*, *Laudenensis* *Episcopus* appellatur. *Prior scripta* videtur ab aliquo monacho *Ordinis Cisterciensis*, forte *continuo* et *Camere* commo- rante, aut certe ex schedis *Virginum Camerensium*: estque simplicior, et seriem vitæ apertius explicat. Ea postea ab aliquo *Canonico regulari Ruberæ vallis*, ipsa

forte *Gilemanno*, aut *Antonia Gentio*, interpolata, re- tenta serpe pristina phrasi, nonnullis additis, quibusdam etiam omissis. *Priorem* illam citat *Joannes Gerbrandus a Leidis* in *Chronico Belgico* lib. 23 cap. 8 ita scri- bens: Sed mirandum valde quod sequitur. Nam eodem tempore, cum hæc ita agerentur, *Bonifacius* *Episcopus Lausanensis*, tunc apud *Cameram S. Mariae* in monasterio, et in oratione consistens, vidit in spiritu militem armatum.... eaque recitat, quæ habentur cap. 4. num. 14 isdem omnino verbis; ne deus subdit: Hæc in *Vita* dieti *Bonifacii* *Episcopi* reperimur, qui jacet sepultus in *Camera*, sive *crypta* monasterii *Cisterciensium* *Ordinis* prope *Bruxellas*. Hæc *Gerbrandus*, qui ante annos 130 scripsit. At nou in *crypta* sepultus fuit *B. Bonifacius*, ut max. putabit.

7 *Chrysostomus Henricus* in *Pluvio* reviviscente pto inscripsit opus de scriptoribus *Angliæ* et *Hispaniæ* *Ord. Cisterci.* quod triennio post *Fasciculum SS. vulgavit Bruxellis* ann. MDLXXXVI *B. Richardum* *Sacristam* ait scripsisse de *B. Bonifacio Lausanensi* *Episcopo*, monacho *Cisterciensi*, cujus corpus quies- cit in *Camera B. Mariae* ad *Idam* sanctimoniam epistolam unam: *Martyrium* et miracula *B. Gerardi Abbatis Clarevallensis*: *Vitam* et miracula *S. Silvani Clarevallensis* item monachi: *Miracula*, quæ in *Ordine Cisterciensi* acciderunt: de *Harmonia* librum unum: *Initium Eboracensis*, sive *Ervacensis* cenobii in superiore *Germania*, et multa alia; quæ tamen fatetur se reperire non potuisse. Citat *Molanus*, *Pitsemum*, *Angolum Manrique*. De *B. Richardo* monacho *Ord. Cister.* in cenobia *Adwertensi*, *lineam* unam distante ab *urbe Groningæ* in *Frisia*, agit *Molanus* in *Natal. SS. Belgii* ad *xxx Decemb* et *Miræus* in *Festis Belgicis*: ad de scriptis ejus neuter. *Pitsemus* in *Appendice illust. Scriptorum Angliæ* centur. 3 num. 93. ac *Bal- lens* *scriptorum Britannicæ* centur. 13 num. 70 ex *Laudo* referunt, scriptum ubi eo de *Harmonia* librum unum. *Angelus Manrique Laureæ Erung.* lib. 3 discut. 7 scriptis clarum celebrat, sed neque ea recenset, et quod *Richardo* *Anglico* *Ordi. Præmonstratensis* divinitus collatum fuisse scribit *Molanus*, ut manus, qua plurimos libros conscripserat, post *xx annos* inte- gru perseveraret reliqua caræ in pulverem relictæ, id huic *Richardo* *perperam* tribuit. Unde igitur dolent *Henricus* libros ceteros a *B. Richardo* *Adwertensi*, cognomento *Sacrista*, esse scriptos? Certe epistolam ad *Idam* sanctimoniam jam ante *Gaufrido Villariensi* adscriptam. De *Silvano* equinus ad *xvii Februarii*, in syllabo *Prætermissorum*.

8 Præter hactenus citatos, meminit *B. Bonifacii* *Thomas Contpratannus* ejus equalis, lib. 2 de apibus cap. 30 § 6. *Venerabilis* *Bonifacius*, inquit, quon- dam *Lausanensis* *Episcopus*, tunc *Rector* in *Theologia Parisiis*, mihi tunc et multis alius retulit, quem- dam *Clericum* se in confessione audisse, qui malo assuetus usu, illicitis se contrectationibus ad libi- dinem provocabat. Proh nefas aulit! Et vide, quid sequitur. Ubi hoc semel, ut erat solitus, attentavit, manu inter erura loco virilis membri colubrum apprehendit. Quo in facto horrore percussus ad *Confessionem* mox venit, et in multis lacrymis pœnitentiam egit. In libris editis habetur, nunc *Rector*; quod correximus. Non enim ab *episcopatu* ad *ardentiam* se retulit, sed *privatum* vitam, et forte *monasterium*, amplectens est. Idem *Contpratannus* eodem libro cap. 51 § 4 scribit, se *venerabilis* et *Deo digni Magistri* *Bonifacii*, quondam *Lausanensis* *Episcopi*, veridica relatione cognovisse, quod quidam *Nobilis* suæ *diocesis* *vevut-* tum circa *montes Alpium* pergens, a *sociis* *divulsus*, noctu horribile visum spectavit, intellexitque militem quendam *Brabantigenam*, *libidine* et *caudibus grassari* solitum, neglecta etiam in morbo confessione, cum jam instante

non est tamen incredibile

nam et monachi *Camere* sacre:

at non pueri monachi fuit.

Ejus Vita a monacho ord. Cister. scripta,

post a Canonico regul. interpolata.

prior citata in Chron. Belgico:

an aliqua a B. Richardo Sacrista scripta, non constat,

F

a B. Bonifacio narrato Castipratano exemplis,

molliciter pun-cti

A instante hora mortis obtuisset, misericordia Divina praevenit fuisse, et valida cordis contritione permotum, sic expirasse, trahitumque duobus nequissimis daemionibus usque ad diem iudicii cruciandum, ac tum demum remanere obtenturum. Miles autem, qui haec viderat et audierat, a rapinis pauperum et mala vita conversus, correctus amodo vixit, et multos alios peccatores ad exempla penitentiae sua narratione permovit. *Hæc ex B. Bonifacii relatione Cantipratanus: quæ et in veteri Speculo exemplorum habentur dist. 5 § 113. Aliam Cantipratanus eodem libro cap. 57 § 32 historiam recitat, quam venerabilis Bonifacius, quondam Lausanensis Episcopus, et narraverat, de cæco bubulco, qui cujus quis jussisset coloris vacca cornibus apprehendebat, daemionum ope: quod accepto Confirmationis sacramento cessavit.*

9 Elegans et proficuum B. Bonifacii elogium contexit Andreas Saussurus in Martyrologia Gallicano. Agunt item de eo Chrysostomus Henrquez in Menologio Cisterciensi; Guilielmus Gozæus in historia Ecclesiastica Belgii, ubi de SS. diocesis Mechlinensis. Heribertus Rosweyds noster ejus vitam Belgico sermone edidit, codice Rubæ vallis usus; deque eo agit in historia Belgica ad an. 1250. uti et alii auctores infra citandi. Germanice eundem vitam ex Chrysostomi Henrquez Fasciculo SS. Ord. Cister. edidit citatus jam antea Murerus Lucernensis in Helvetia sacra.

§ III. B. Bonifacii publica veneratio.

Septuaginta fuit B. Bonifacius, uti fusius describit Henrquez dist. 32 cap. 8. in presbyterio ecclesie Camerensis sive Choro, in cujus dextro latere constructus et tumulus est, altus quatuor pedes, tectus ceruleo marmore, in quo sculpta Episcopi effigies. Confluere isthuc complures, Divine operum, præsertim adversus febris, implorare, accensis luminibus, expansis brochis, sublatae in altum manibus, consueverunt, a majoribus natu acceptum.

11 Nomen ejus abs non uno sacris Fastis inscriptum. Nam Joannes Molanus in suis ad Usuardi Martyrologium additionibus, anno 1568 vulgatis, ita scribit: Obiit Bonifacius, Lausanensis Episcopus in Burgundia. Hic Bruxellæ natus, et in Camera monasterio Cisterciensis ordinis juxta ideam oppidum quiescit anno MDCCLX. in vita et post mortem miraculis clarus. Eadem habet Petrus Canisius in Martyrologio Germanico. At Molanus in posteriori editione unum obitus ejus omisit; recte: qui enim in Concilio Lugdunensi i. an. MDCCXLI cum ceteris Episcopis sauxit in Fredericum II ferendum anathematis sententiam, ac postea aliquanto adhuc tempore Ecclesiam suam administravit, annoque integro, ut ea se abdicare possit, Pupam oravit, ac demum annis XVIII privatus vixit, non potest censeri anno MDCCCLX decessisse, sed, ut supra statimus, anno MDCCCLV. Longius etiam a recto calculo recedit auctor MS. Florantii, qui enim tamen in Divorum numero recenset his verbis: Apud monasterium Ordinis Cisterciensis in Belgio, depositio B. Bonifacii Lausanensis Episcopi, natione Bruxellensis. Obiit anno salutis MDCCXXXIV. Lausanam porro Molanus, Canisius, aliique in Burgundia locant, quia olim urbs fuit provincie Maxima Sequanorum, quam Burgundiones deinde occuparunt; atque etiamnum Bisontinum, uti et Bellierum ac Basilea, agnoscit Archiepiscopum, cujus propria diocesis Comitatu Burgundiarum continetur.

12 Qui B. Bonifacio jam olim haberetur cultus, exponit Molanus: in hujus anniversario depositionis die, tumba ejus ornatur tapetibus, floribus, et luminaribus, quæ vocantur STAL-LICHTEN: Officium autem defunctorum non pro eo fit, quia inter Beatos numeratur, sed pro amicis. Calice ipsius sacro semel Februarii T. III.

tantum utuntur annue, in sacro hujus diei. Distribuantur etiam, Dominica die LETARE, magni panes, propter multa beneficia, quæ monasterio præstitit; et vocantur PANES S. BONIFACII.

13 De ejusdem Divi veneratione hæc tradit Miræus in Fastis Belgicis: Joannes Dorotheus, Episcopus Lausanensis, in Statu Lausanensis episcopatus, anno MDCCV ad Paulum V Papam transmissio, Protasium, Maxium, et Bonifacium, suos in episcopatu antecessores, vocat Sanctos; et dicit eos religiose per totam diocesim coli. Ex his tamen Bonifacius, qui prope Bruxellam in Camera B. Mariæ quiescit, terra anno MDCCO elevatus, Officio Ecclesiastico non colitur a Belgis ut Sanctus: in magna tamen veneratione habetur, ut Beatus.

14 Eum alii quoque recentiores suis Martyrologiis inscribere. Arnouldus Wion: In monasterio Cameræ Ordinis Cisterciensis in Gallia, depositio S. Bonifacii Lausanensis in Burgundia Episcopi, natione Bruxellensis, cujus vita virtutibus plena refulsit. Eadem habet Hugo Menardus nisi quod pro in Gallia, reponat in Belgio; omittitque, in Burgundia. Benedictus Dorganus in Calendario Benedictino: S. Bonifacii Episcopi, cujus vita virtutibus plena refulsit. Baldunus Willelotius noster in Martyrol. Belgico: In monasterio Camerensi, juxta Bruxellam, obiit, ac quiescit B. Bonifacius, qui natus Bruxellæ, Episcopus fuit Lausanæ ad lacum Genevensen. Philippus Ferrarius, corrigendus tamen ut ante monimus: Cameræ in Burgundia, S. Bonifacii, Episcopi. Lausanensis. Eundem Beatum appellat Clunius Robertus in Gallia Christiana, Arnouldus Raisius in Hieroglyphalio Belgico, aliique: Sanctum Montulbus, Maurique, Rosweyds, Murerus, ante citati.

§ IV. B. Bonifacii Reliquiæ elevata.

Stetit hoc sanctissimi Antistitis sepulchrum annis amplius trecentis: quo tempore et fuit locupletatum cenobium est, et splendidis ædificis ornatum: At tandem MDCLXXXI (male univato ac potius scelerrato anno, quique æternam apud externas gentes, et ad omnes retro posteros infamiam Belgio conscivit; primum edicto Ordinum, quod in conventu Interpienti, Principe Aruisionensi auctore, decretum fuerat, Regi Catholico potestate omni in his provinciis abrogata; ac mox majori etiam vesania, Antuerpiæ, Bruxellæ, alibi, dejectis lacertisque Divorum imaginibus, Sacerdotibus pulsatis, omni usu prisca religionis interdicto) rogitur anno, tam infausto, Camerensæ quoque monasterium ac templum, die x Septembris, conflagravit, igne (ut auctor est Joannis Baptistæ Grammaus) per ipsos milites regis injecto; eo quod Virgibus jam ante egressis, hosti refugium et presidium perpetuum esset. Sanctimoniales erant minimum centum: quæ cum Bruxellam se recepissent, magnis rerum omnium angustiis et paupertate conflictatæ sunt aliquot per annos, ea tamen pietatis constantia, ut nulla a proposito residerit: quod secundum Deum, Sancti fortassis Bonifacii tutela, ac Barbaræ Tassæ Abbatissæ sollicitudini, ferri acceptum debet.

16 Reversus posthinc ad pristinas sedes, discussa ex ea tractu hæreseos caligine, sacer ille est coetus. Tum restaurari domitium omne ac templum cepit. B. Bonifacii monumentum, fracto, qui id tegebat, lapide, imbricibus erat facile labefactum. Satis visum Joannæ Penninæ Abbatissæ, ac ceteris Virgibus, quam id innovare, ipsum sancti Præsulis corpus exhumatum, honorificentiori loco reponere. Probatum consilium, quibus illa aperuerat, Roberto Cambercensi, ac Gasparo Altamontensi Abbatibus, huic Benedictini instituti, illi Cisterciensis, qui et Ordinis sui per universum Belgium Vicarius tunc erat.

panis Purgatoris ad diem iudicii duratur.

energia Confirmationis.

alia de eo scripta.

ejus sepulchrum.

nomen in Martyrologis.

antiquitates hinc inde.

D AUCTORE J. D.

cultus publicus in Helvetia.

not. 8.

memoria in novis Martyrologiis.

E

Anno 1581 excidium Camerense cenobium et templum.

F

h. Bonifacii sepulchrum fractum.

A 17 Primum igitur trulvi medium ac preces suis sanctimonialibus Joana indicit: dem XXII die Junii, an. MDCLIC, aperiri tumbam imperat, sacrum corpus ea clausum ratu. Vbi ea manus reperia, subhis refodit humum placuit. Hic alterius exatobat muri fundamentum, domus fortasse enjuspium, quæ illic olim steterit, ita angustia tempis pariete spuita, viz ut isthic sepulchrum esse quemquam probabile ulli fieri. Postmodum ad lavam interioris illius muri, quom ultra demitti sepulchra solent, egesta humo, corpus repertum est, ossibus etiam tum covarentibus, et solidis, nisi quod costæ quædam fractæ, et manuum pedumque articuli aliquot desiderati. Edicta sigillatim ossa, non enim potuerit, ut jurecurant, conveza. Postero die, Nativitati S. Joannis Baptistæ dicato, Abbas uterque sacris rite operatus, Egidiusque Isogartus sanctimonialium Confessarius et Florentius Curtius, ac Jacobus Surhonius, monachi, et canobus Cameræ Capellani, sacra illa ossa pie abluerunt; sanctimonialibus interea Litaniis concinuerunt. Ut lota fuerit, loco condita sunt, et ob insidem monachis per Claustrum, ut vocant interiores canobus porticus, circumlata, cætu universo preerunte, ac hymnos concinente, tandemque in S. Barbaræ sacello super aram collocata.

B 18 Memorantur nonnulla tunc edita Divini favoris argumenta, præter insolitum pacatum ac solutum omnium qui oderant. Ludovicum Jovenellum molestum asthma hyanno cruciorat, ut multis frustra tentatis remediis, eucere junctumreticris Divinus laudis nequiquam valerit. Illa in novam speciem erecta, terram, quæ præzanie sacrosanctus exuvius pæverat, prectori odinovet. Intra triduum detersus est dolor, tenendique facultas restituta.

C 19 Patiquæ Coltemur istidem sanctimoniali mærdit ardor perquirendi, nun qua ossium leones particulæ eos qui corpus effuderat, fugissent. Ea demulo confessæ est, hoc in opere depl-an penitus, qui duos ipsos annos laboravit, ischioidum, neque quoties ossiculum aliquod veniret in manus, prius suavi quodum odore perfusum; quem et nocte quondam vigilanti sibi asparari senserit. Atque testatur, suadem se odorem percipisse, cum e terra sacra ossa evincerent. Egidius Isogartus manus sibi, quibus ossa eadem abluerat, tota die juvenalissimum odore fragrasse. Sanctimonialia quondam alius se levatus incommodis, B. Bonifacii impudato tunc patrocina, retulere.

D 20 Res geste forma plures Bruxella etiamque ex locis, ad venerandis reliquias, exivit: multis febricitantibus prebita in potum est aqua, cui utinam ossa erant, inspersumque aliquid pulveris, in quo sita illa prius fuerant: miræque reddito sanitas est. Fuit per eos dies nonnemo, qui cum pedum titillationem carnis meritis poteretur, B. Bonifacii, quem pulcritur exitissis streamum cultum ne rudicem andaret, auxilium implerent, miræque importunos illos motus resedisse expertus est.

§ V. B. Bonifacii cultus inhibitus, resitutus.

Non potuit, quod in oculis amplissimæ civitatis fiebat, non ut aures pervenire Archiepiscopi Mechliniensis, cuius in diocesi sita Cameræ ac Bruxella est. Is refutali corpus illius exponique, vel private venerationi, nisi obtenta a se facultate, non debuisse, ex sacrorum Canonum præscripto, interpretatus, tantisper senoveri, unquamque inhiberi cultum illius jubet. Interim Petrum Vinckium Decanum Bruællensem cum publico rebellionis isthuc allegat, jussum legitime explorare, an et illud esse Bonifacii corpus, et cultum et antiquum habitum, constaret.

E 22 Venit is Cameræ Idibus Septembris an. MDCLXII, et Joannæ Abbatissæ, utique aliquot grandium natu sanctimonialium, aliorumque honestorum hominum testimonium ista comperit: sed omnino isthic loca esse, in

quibus sepulturæ his dentur, qui decesserint; villicis ac famulis exterius caniteram assignatum, interius Conventus, eorum sanctimonialium illustribus hominibus, quorum in Necrologio nomina inscribuntur; Confessarius, Capellani, ipsique sanctimonialibus Claustrum, Capitulum Abbatissæ: in presbyteria autem, sive Choro Sacrosantum, neminem nisi Bonifacium unquam sepultum: alioquin aut monumentum extaret aliquod, aut scripto saltem mandata memoria, uti de ipsa in citato Necrologio istud legitur: Dominus Bonifacius de Bruxella, quondam Episcopus Lausanensis, sepultus in Camera in choro Dominorum. Quod alio loco tumba steterit, alio corpus pæverit, id propterea factum videri, quia hoc propius a Chori pariete condit vel non decesserit, vel alter ille sub terra murus non siverit, illum vero, ne impedimento esset, ad Chori latus, etsi paululum remotam a corpore, erigi visum sit.

F 23 Quæ præterea de elevatione, nudoque ejus, et beneficiis divinitus perceptis, jam nurovimus ea Vinckio Decano relata: singulorum testimonia recenset Henricus. Antiquus ei habitam venerationem ea docere, quæ ex Doctore Milano, antehæ allata, quæque narrantur in epitaphio, quod se in veteri lignea tabula parieti juxta tumbam appensa, membranæ inscriptum, vidisse ante hæreticorum tumultus, Abbatissa aliaque testatæ. Tumba vero ipsam anniversario beati Antistitis die, XIX Februarii, floribus, tapetibus, luminariis ornari; ad eam confluere permultos, etiam e remotis locis, ibique concipere preces, luminaria accendere, alia donaria offerre, consecuisse; ne nonnullos ejus ope, precibus rite factis a febrilibus sanatos, partum misisse se, partim a senoribus metu audivisse, eadem asseruerunt.

G 24 Quæ omnium legitime descripta, ad Matthiam Horvum Archiepiscopum ab Vinckio relata, ipse discutigrum Theologorum judicio curavit, Gulielmum Estu, Bartholomæum Lintrensis, Joannem Clervi utique aliorum. Horum ex sententia statuit, quas reliquias constaret ab immemorabili tempore, adhuc tumulo abditas, cultas a populo fuisse, easdem e terra sublitas coli istidem, ut antea, posse, canque ad rem cupse includi, supra urum aut juxta eam locuri, populo conspicendas osculandisque exhiberi: non tamen eum hominum haberi debere, qui Sanctus in Canonem relatus proprius est. Archiepiscopi decretum ita habet:

H 25 Mathias Dei et Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Mechliniensis. Leeta diligenter informatione, facta jussu nostro, diversis diebus anni superioris, per venerabilem Dominum Petrum Vinck, et Magistrum Philippum van Asbroeck Secretarium Capituli S. Gudilæ, multis testibus fide dignis auditis ad hæc rem, qui declararant se comperisse, quod ossa ab hinc fere duobus annis inventa et effossa, sub fracta tumba in templo monasterii Cameræ juxta Bruxellam, sunt corpus felicitis memorie Bonifacii Episcopi Lausanensis, olim ibidem magna reverentia, et devota invocatione, et luminariis et aliis honorati et orati. Qua de causa nos his litteris assentimur, ut predictum corpus in posterum elevatum maneat; et tamquam venerabilis et beati viri honoretur, ornatur, et devote visitatur ab omnibus Christi fidelibus, et devotis personis. Non tamen honorem admittimus ei fieri, qui canonizato proprius est. Assentimur etiam ut de his litteris convenientes fiant. In testimonium veritatis, hæc nostram declarationem subsignavimus, et sigilla nostro munivimus, vicesimo quinto die Februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo tertio.

I 26 Propter hæc, ut rimur, litteras, scripsit Georgius Colvenerus in Notis ad Contingratam lib. 2 cap. 30 elevatum esse B. Bonifacii ossa, consentiente Archiepiscopo Machliniensi: cum elevatio eo inscio facta sit antiqua tamen veneratio consentiente eo relata. Mem-

ACTORS J. B. reliquias re-fosse.

abluta, et honorata.

per eos asthma curatum,

dein ischias;

odor suavis ab eis diffusus:

qua lotæ erant aqua pulvæ scabres

repressa tultio.

Res lota examinatur.

mobato, id ejus fuisse sepulchrum,

D

solutum varie honorari,

E

et miraculis clarere;

coli eum, sed non ut Sanctum canonizatum, sicut Archiepiscopus, lato decreto

F

nit

A nit quoque hujus elevationis Gramais in Antiquitat. Bruxellensibus et Miræus in Fastis Belgicis. Henricus in Menologio Cisterciensium. hujus Elevationis memoriam consignat ad xxiv Junii. Inclusum dein elegantè ligetur arca sacrum corpus, habitu indutum pontificali, ut in Hieroglyphyfacio Belgico testatur Arnoldus Ranssius.

corpus ornatum:

domus in sacellum vestita.

27 Quod olim idem sanctissimus Antistes incoluit domitium, intra extimos quidem monasterii muros, remotum tamen aliquanto spatio ab habitaculis Sanctimonialium, id flammas, quibus absumptum canobium est, crasis: utque isthic pulcherrimum concinnatum est sacellum, in quo ista circum exorata superius est epigrapha: Longa traditione a majoribus velut per manus accepimus, B. Bonifacium Episcopum Lausanensem post resignationem episcopatus hoc in loco habitasse. In ejus rei memoriam extractum est hoc sacellum ad honorem Divæ Virginis omniumque Sanctorum anno cixcix.

pa ad eum oratio.

28 In tabula quidam, inquit Henricus dist. 32. cap. 16. quæ in eodem sacello appensa, conspicitur, sequens continetur oratio:

Supplex te rogo et obtestor, o Beate Bonifaci, digneris, ante conspectum Domini, mei miserimi peccatoris recordari, ut tuis meritis et precationibus, B ab omnibus tum corporis tum animæ malis defendar et conserver, et in omni virtute et opere bono quam maxime proficiam: in hora vero mortis et exitus mei adversus inimicorum insidias velis mihi fideliter subvenire, et animam meam, ab omni tribulatione liberatam, ad celestis Paradisi gaudia perducere digneris. Amen.

Vrs. Ora pro nobis Beate Bonifaci.

Rsp. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oramus te supplices, Domine Deus, Pater omnipotens, suscipe servorum tuorum orationem, ut B. Bonifacii memoriam recolentes, ejus meritis et intercessionibus, a cunctis adversitatibus liberemur in corpore, et a pravis cogitationibus mundemur in mente. Amen.

VITA AUCTORE ANONYMO, ex MSS. monasterii Camerensis. CAPUT I.

Vita B. Bonifacii ante Episcopatum.

Quamvis beata vita Sanctorum apud omnipotentem Deum æternaliter maneat, et eorum nomina liber vite siue oblivione continent; nihil tamen veræ religioni obsistere credimus, si eorum merita sæpius mente revolramus, actusque illorum verbis et scriptis commemoremus. Quapropter quedam de vita, de moribus, de doctrina, de consolationibus divinis, de miraculis, de inspirationibus omni discretionè collectis, Bonifacii Episcopi bonæ memoriæ per litterarum apices suæ vitæ exemplar affectanti duximus commemoranda: ut quamvis absens esset corporali presentia, tamen præsens suarum virtutum sit semper memoria. Quoniam igitur ejus vita ab ipsis enabulis erat gratiosa, ab ipsius primævæ ætatis origine narrationis sumat exordium.

Cur hanc vitam Auctor scribit?

2 Venerabilis igitur Christi servus Bonifacius Episcopus, cujus memoria in benedictione est, in civitate a Cameracensis Episcopatus, quæ Bruxella dicitur, patre et matre religiosi, origine duxit. Semel accidit, quod mater sua properaret ad matutinos, cui obviavit senex cano capite, vultum habens Angelicum, qui talia dixit: Conceptisti partum gloriosum, qui acceptus erit Deo et Sanctis ejus ac hominibus: hic erit in doctrina magnus et honoratus. Qui statim evanuit ab oculis ejus. Post hæc tempus parienti advenit et peperit filium, quem vocavit Bonifacium.

B Bonifacius, magnum iulius prædicitur.

3 Hic puer crescebat ætate et gratia apud Deum et homines. Quando mater, vel avia, vel nutritrix sua osculabatur eum, statim vestimento suo tergebat, vel aqua aliebat os suum. Hic cum quinque esset annorum ætatis, a matre sua ductus est ad studium discendi: ut arripito itinere intelligentiæ litterarum, cum adhuc esset minimus statur, et ætate tener, diversa future probitatis protendebat argumenta. Deus enim dedit illi sensum capacem, intellectum facilem, memoriam tenacem, gratiam in conversatione, efficaciam in opere: humilis magistrorum erat auditor, et quod a magistris aure lauriebat, in pectoris armariolo memoriter recondebatur. Tam innocens cum adollescentulis, quibus cum pericilia capiebat rudimenta, quam ab illecebris, quibus juvenilis ætas plurimum lascivire solet, immunis erat: et sicut mundus et immaculatus exivit de utero matris suæ, sic mundus et immaculatus remansit usque in diem mortis suæ a carnalibus vitis: qui præcedebat omnes socios suos in doctrina et scientia: festis diebus erat orans in ecclesia, vel studens, et erat quasi custos sociorum ejus.

D AUCTORE J. B.

prudens in pietate,

diligens in studiis,

innocens,

otium fugiens,

studet Parisiis.

docet Theologium,

virtute conspicuus

fi Sacerdos:

cum lacrymis celebrat; paucitæ deditus.

c

videt D Virginem:

docet Coloniæ.

g

not 9

Arachnia Coloniæ. scribit

4 Factus annorum septendecim, pergobat Parisius: ibi proficiebat de doctrina in doctrinam, de scientia in scientiam; donec effectus est magnus et honoratus et vocatus ad Cathedram, ipso nesciente: in Cathedra ð Divinitatis sedit septem annos, docens et disputans cum magno honore, et dignitate, et reverentia. Triginta annos erat Parisiis, et in septem liberalibus eruditus. Vir itaque venerabilis Bonifacius omni comamine nitēbatur Christo vivere: erat etiam in humilitate profusus, in vigiliis exubulus, in oratione devotus, in doctrina præcipuus, in locutione cantus, in conversatione sanctissimus, in duris passionibus fortis: gerebat etiam simplicitatem columbæ: in corrigendis erat austerus, contra hæreticos et incredulos sævissimus, in fide Catholica fortissimus.

5 Vir ergo Dei decore virtutum non minime adornatus, Dei officio et divinæ gratiæ, sacros ordines suscipiens, ad sacerdotii gradum pervenit. Qui magno officio se obligatum intelligens, devote fideliterque Sacerdotis jura cepit exerevere. Nunquam Missam celebravit sine lacrymis: corpus suum castigavit orationibus, vigiliisque: cilicio utebatur semper: vincolo ferreo stringebat ventrem suum: posthæc videns quod vinculum illud portare non potuit, deposuit. Sed accepit cingulum de crinibus equorum factum cum multis nolis, et multo tempore portavit illud.

6 Semel erat in magno desiderio videnti S. Mariam: quæ apparuit jacenti in lecto suo. Qui statim desiliens de lecto suo, cecidit ad pedes ejus, dicens: Domina mea Sancta Maria ð sanctifica me. Quæ respondit: Et sanctificavi, et iterum sanctificabo te post annum, et vel post triduum, et vel post sabbatum: et hæc dicens, visio discessit. Post hæc dissensio facta est inter Magistros et scholares, ita ut non venirent ad lectionem, sicut solebant. Quapropter inde discessit, et venit ad civitatem f Coloniensem, et ibi receptus est etiam cum magno honore, et ad Cathedram scholasticam vocatus est, ipso nesciente; y et ibi sedit duos annos.

ita olim nunc subest Archiepiscopus Mechliniensis, Belgii Præsul — b Feutonsius est quo Godfrey Beclorum significat, et Theologiam. Uta dicitur Lezeroer in der Godfreyd Histor Theologia: Hinc patet auctorem ut Feutonsius hontium, ut nunc quædam Cameracensis Bruxellæ, vel ex athenis Virginum Concensio Feutonsii conscriptis completa scholæ historiæ — c Angel Henricus: eoque totum corpus circumligavit. — A Non quæramur mir docti somus, sanctitatem et gratiam a Deo solo haberi; sed hoc saltem rogabim, ut Deipara sibi ea auxilia gratiæ impetraret, quibus perfectum, consequi sanctitatem posset. — e quid hæc sibi velint, hanc capio. — f Nondum Coloniæ publico in animi artium academia erat, quæ duntaxat anno 1388 et Junii isthic Beclati vi auctoritate creata: antea tamen in multis Canonicozum collegiis et canobiiis monachorum, s. Holz fuceant, ut lib. 3 Academiæ, scribit

Arachnia Coloniæ. scribit

A scribit Iacobus Muddendorpms. — g Addit Henricus, et reni-
nente.

DOCTORE ANONY-
MO, EX MSS.

CAPUT II.

Vita B. Bonifacii in Episcopatu.

Episcopus
creatur:
suorum saluti
studet:

Post hæc vocatus ad Cathedram Episcopalem, ipso
nesciente: quod officium devote et cum humilitate
susiciens, u talentum a Domino sibi commissum
multiplicans, semen verbi Dei longe lateque disper-
sit, et sic multorum corla rivulo sue doctrinæ irri-
gata, mundano timori obnoxia, ipse, imo Dominus
per ipsum, Creatori mancipavit: ex oratione mani-
festa, et consilio privato, et omni modo quo potuit,
homines ad bona opera incitavit. De oppidis, de vil-
lis circumjacentibus, cunctis, qui ad ipsum, causa
consilii confluerant, semper paratus fuit: orantibus
autem in specula virtutum constitutus oculis vite
formam bonis se exhibens. Quod docuit verbis, adim-
plevit operibus. Maxime solebat hominum malos mo-
res in publico sermone redarguere. Longas fabula-
tiones hominum invite audiebat: secularia verba
vel sinistra de moribus hominum, vel silentio vel
duro vultu a se removebat: omne tempus consum-
mabat aut orando, aut legendo, aut scribendo, aut
consulendo aut confessiones audiendo, aut predica-
turus sibi providendo, aut alios instruendo: rarissime
modicum horam diei praterit, quin aliquo tene-
retur predictorum. Quando servum habuit, qui
secularia, vel turpia, vel inhonesta verba loqueba-
tur, illum repulit a se.

malos et vatos
sermones aver-
satur; nun-
quam otiosus:

B

8 Post hæc facta est quedam b guerra inter Do-
minum Papam et Imperatorem c Fredericum. Unde
Dominus Papa vocavit ad concilium quosdam Epis-
copos, inter quos erat Episcopus Bonifacius: et se-
cundum consilium Bonifacii et aliorum Episcoporum,
data est in eum sententia excommunicationis:
tunc Dominus Papa excommunicavit Fredericum.
Cumque Fredericus d cognovisset se esse excommuni-
catum, congregavit ducentos milites, ut obside-
rent civitatem, in qua erat Episcopus Bonifacius, et
interficerent eum. Tunc egressus est Episcopus ci-
vitatem, nesciens quod ibi essent insidie, cum duo-
bus tantum militibus: et egresso Episcopo de civi-
tate, surrexerunt de insidiis, et occurrerunt ei ad-
versarii, et manus injecerunt in eum, et ligaverunt
ei manus post tergum, et propeverunt super equum,
et ubierunt. Tunc miles zelo Dei accensus, impetum
fecit in adversarios tam graviter, quod nullus eorum
andeat aliquid contradicere: et ipse miles converti
cepit, in quo sedit Episcopus, et duxit in civita-
tem, et omnes adversarii ejus remanserunt extra
civitatem quasi muti et flagellati a Deo, et ita libe-
ravit Dominus servum suum.

h
r

d
a militibus
Frederici in suo
consilio ex-
communicati
capit.

mirabiliter li-
beratur:

C

D Semel fecit sermonem Sacerdotibus qui habe-
bant uxores: ut illi nati, congregati praeter, armati
in quadam ecclesia, ubi cantabat Missam, venerunt,
ut interficerent eum ibi ante altare. Et erat ibi qui-
dam Prater de Ordine Fratrum Minorum, qui intel-
ligens nequitiam eorum cepit clamare, et omnis
civitas occurrit liberans eum. Cumque vidisset,
quod insidias et terrores et blasphemias et mala ma-
lorum hominum portare non poterat, perrexit Ro-
mam, postulans a Domino Papa, ut absolveret eum
ab officio suo: qui renuit. Et Episcopus inquit: Non
veniam illuc amplius, nec videbo civitatem illam.
Cumque per annum integrum Papam super hac re
molestaret, tandem victus ejus precibus, cessionem
ejus suscepit, servato sibi honore pontificali. Cum
consilio autem proborum virorum, alios duos Epis-
copatus offerens ei, rogabat ut ipsos accipere non
recusaret: quos omnimodo detestans recipere non
acquievit, dicens se jam debilem, et ad hoc opus mi-
nus idoneum.

a fornicariis
Sacerdotibus
ad necem pe-
titus,

episcopatum
dimisit, Papa
annuente.

alios episcopi-
tus recusat:

10 Tunc accessit ad orationem, orans et petens, D
ut Deus dignaretur ei dare locum aptum, in quo
posset in pace et quiete, et absolute ab omni mun-
dano strepitu, reliquum tempus suum consummare.
Tunc accepta licentia a Domino e Papa et Cardina-
libus, arripuit viam. Qui reversus est ad patriam
suam, et venit in civitatem Bruxellam, in qua natus
fuit, revisens ibi cognatos suos. Deinde venit ad
monasterium, quod dicitur Camera S. Marice. revis-
sens etiam ibi conventum, et cognatas suas. Tunc
accessit ad eum quaedam monialis religiosa dicens
ei: Hoc mandat vobis beata Virgo Maria, ut man-
neatis hic nobiscum: quia voluntas ejus est, et Filii
ejus, ut reliquum tempus vite vestrae hic consum-
metis. His auditis acquievit verbis ejus et Abbatissa
et totus conventus susceperunt eum læto animo, et
cum magna devotione et honore et reverentia, et
mansit ibi reliquum tempus suum in magna pace et
quiete.

e
redit Bruzel-
lam.

habuit Came-
ræ.

a Licet tentens, inquit Henricus. — b Guerra bellum significat:
a Germanis e verte, quod dissidium, similitudo, amicitia
sonat unde et B. Ignatius verben, arbore, imitare, contendit.
Legi Vossius lib. 2 de vitis sermonis cap. 8. — c Fredericus u
Legis Vossius a Sede Apostolica cumulus beneficiorum, adversus eum in-
plurimus extitit: in pluri deinde perfidia, perjurisque turpi-
tudo sororensis partione, regni Hierosolymitani, Imperique Cons-
tantinopolitani proditorum, Episcoporum persecutore, Ecclesie
ordo, alijque a clericibus, quæ ex hoc digni textibus descriptio. 13
Annal. Ecclesiast. dicitur innotuit admodum ob ea scelera,
ab Honorio III, et Gregorio IX, ac demum ab Innocentio IV in
concilio Lugdunensi 1, anno 1245 excommunicatus est. — d Quo
tempore Parisio infamatus fuerit, quod egerit, scripserunt, ex Ma-
lino Parisio ab ipse commemorat idem Bernaldus ad an. 1245
libro 68 et seq. — e Fuit hic Innocentius IV, qui sedit a 24 Ju-
nii 1243 ad 7 Decemb. 1254. Anno parvo 1247 obtinuisse Boni-
facium dimittendi episcopatum facultatem, ex eo potest, quod
mox dicitur Camera orare, cum Willelmus Cesar Aquitgranum
cepit Octobri mense an. 1248

Guerra.

Fredericus u
impius Imp.

E

CAPUT III.

Vita B. Bonifacii post Episcopatum. Miracula.

Ecce pauca diximus, que gessit in seculo; nunc
videamus quid Deus operatus est per eum in reli-
gione. Quidam Cardinalis egrotabat Parisius, et
Magister Willelmus de Milton ministrabat ei,
et ipse infirmus jacebat expectans finem suum. Tunc
dixit Magister Willelmus sociis suis: Vado parum
quiescere, quia valde fatigatus sum. Egresso illo, et
aliis ingressis, statim advenit Magister Bonifacius
Episcopus cum magna luce, adducens secum Virginem
pulcherrimam, ornatam moniliis; et ipse Episcopus
erat ornatus pontificalibus valde gloriosis. Et Epis-
copus dixit ad infirmum: Domine, quid facitis, vel
quomodo vos habetis? Qui respondit: Valde debilis
sum. Et ille digito suo fecit signum in fronte sua,
et manu sua tergebat faciem suam, et pectus, et
data benedictione statim convalevit. Tunc interroga-
vit infirmus: Domine, que est ista puella, quam ad-
duxistis vobiscum? Qui respondit: Hæc est S.
Agnes. Et visio statim evanuit, et ipse surrexit sa-
nus, et pergebat sanus viam suam.

Cardinali
egrotanti op-
paret, cum S.
Agnele.

cumque signo
Crucis sanus:
F

12 Post hæc venit in quodam loco, ubi erat ju-
venis obsessus a daemonio, et ad orationem ejus et
benedictionem liberatus est. Item quedam puella
obsessa a daemonio occurrebatur ei, et ad benedictio-
nem ejus liberata est statim totaliter. Item quidam
juvenis infirmus rogavit benedici ab eo; et data be-
nedictione sanatus est. Item quidam puer caecus
rogavit ut confirmaret eum; qui statim arreptus ca-
duco morbo cecidit ad pedes ejus; et data benedictio-
ne, statim surrexit sanus. Item quedam puella
arrepta subito gravi infirmitate, ita ut videbatur ei
quod facies ejus deberet rumpi, et oculi ejus debe-
rent cadere de capite suo. Tunc clamavit ad matrem
suam, dicens: Mater, mater, ego morior. Tunc ac-
cepit mater sua capillos Episcopi Bonifacii, et liga-
vit ei super faciem suam, et fecit eam parum dormi-
re, et statim surrexit sana. Item quedam monialis
graviter

benedictione
sanat duos
energumicos,
agrum,
epilepticum.

agrum capil-
lis a matre
applicatis,

febricitantem, benedictione

A graviter infirmabatur febris et ad benedictionem ejus sanata est. Item quædam alia monialis similiter valde infirmabatur a febre: et ipsa etiam ad benedictionem ejus convahuit.

non valenti peccata confiteri,

13 Item quidam servus infirmabatur in monasterio Camerae S. Mariae usque ad mortem: qui ligatus erat a diabolo, quod non potuit peccata sua dicere. Sed et Sacerdotes venerunt ad eum, et coegerunt eum, ut diceret peccata, nec valuit, et multum fatigati Sacerdotes nihil profecerunt. Tandem adductus est Episcopus Magister Bonifacius, qui dixit ei: Dic peccata tua, qui respondit: Non possum. Et Episcopus dixit: In infernum ibis, nisi dixeris peccata tua. At ille: Libertissime dicerem, si possem. Tunc Episcopus dixit ad Sacerdotem: Vade, affer corpus Domini, et attulit. Tunc dixit Episcopus: Credis, quod hoc est vere corpus Christi, et quod ipse est salus et liberatio tua? qui respondit: Credo, Domine. Tunc dixit Episcopus: Da illi corpus Domini, et sic fecit; et statim liberatus est, et fecit confessionem de omnibus peccatis suis, et statim migravit ex hoc seculo. Et sic multi liberati sunt de variis tribulationibus, et tentationibus, per ejus sanctas orationes.

dant jubet Eucharistiam, qui deum confessus, moritur.

a Hanc apparitionem ex MS. Rubricæ vallis retulimus ad 21 Januarii, ubi de Miraculis S. Agnetis, post ejus Vitam.

CAPUT IV.

B. Bonifacii visiones, raptus, mors.

a

b

c

Guillelmo Imp. victoriam divinitus præsent.

d

e captivitatem S. Ludovici Regis,

f

g

et Comitibus Flandriæ

jubetur non orare pro Aristotele.

videtur a D. X. et non multis versibus et S. Joan. Baptista

Item tempore quo Rex a Willelmus Alamannicus obsidebat civitatem b Aquensem, erat Episcopus Magister Bonifacius apud c Cameram S. Mariae in oratione, et vidit in spiritu militem armatum, albis armis indutum, sedentem super equum album, habentem lanceam in manu sua; et alii milites sequebantur eum eisdem armis indati. Tunc cogitavit Episcopus in corde suo, dicens: Deus, quis est iste? et quo iturus est? Tunc venit Angelus Domini, et respondit cogitationibus suis: Iste est d S. Georgius, quem misit Dominus in adiutorium Regis Willelmi, quia hodie obtinebit victoriam, et ipse introducet Regem Willelmum in civitatem, et ita factum est.

13 Quando e Rex Franciæ erat ultra mare contra Saracenos et Paganos, ad defendendam sanctam Hierusalem et sepulchrum Domini, erat Episcopus in oratione, et venit ei vox de cælo dicens: Scias pro certo Regem Franciæ hodie tradi in manus gentium, et multos e populo suo occidendos, et reliquos duci captivos, et ita factum est.

16 Item quando f Comes Flandriæ iniiit duellum contra Hollandos, similiter erat in oratione, g et venit ei vox de cælo dicens: Scitote, quia Comes Flandriæ ducetur captivus, et maxima strages fiet in populo suo, et ita factum est.

17 Maximam compassionem habuit, et multum condolevit de perditione Aristotelis, et sæpe oravit, si posset fieri, ut Deus dignaretur misereri animæ suæ. Tunc venit vox de cælo, dicens ei: Cessa jam, et noli orare pro anima ejus; quia non fundavit Ecclesiam meam, sicut Petrus et Paulus, nec legem meam docuit.

18 In octavis S. Joannis Baptistæ erat in magno desiderio, et libenter accepisset aliquam consolationem a Beata Virgine: tunc apparuit ei beata Virgo Maria Regina cæli, habens coronam in capite suo, et pallium auro textum, et vestimenta variis coloribus adornata, adducens secum conventum Virginum, et ipsæ Virgines erant ornatæ monilibus et cælestibus ornamentis; et venerunt quasi ad visitandum eum, et sederunt in una parte lectuli sui; et S. Joannes Baptista venit etiam valde gloriosus, et erat indutus vestibus candidissimis, et ipse S. Joannes

sedebat in alia parte lectuli sui; et sedebant ibi per totam noctem, et postea recesserunt.

Semel erat in magna tribulatione et timore de peccatis, timens ne Deus indulgisset ei peccata sua: tunc apparuerunt ei duæ Virgines quasi missæ sibi a Deo; quarum una habens chartulam pareamenti in manu sua, quæ dixit ei: Lege quod hic intus habetur. Et ille accepit chartulam dicens: non possum legere, quia nulla littera intus habetur. Et illa dixit: Sic deleta sunt omnia peccata tua, in conspectu Dei; et statim discesserunt.

20 Semel cantavit Missam, et quædam religiosa, cui bene credendum est, vidit duos Angelos: unus eorum stetit ad dexteram ejus, et alius ad sinistram ejus, et levaverunt manus ejus, h et similiter deposuerunt, et ministrabant ei, et valde amicebiliter inclinaverunt capita sua ad eum.

21 Semel valde debilis erat in nocte Natalis Domini, et non potuit venire ad matutinos, sed remansit super lectum suum. Tunc valde contristabatur, et conquestus est beate Virgini Mariæ, quod ibi solus esset. Cui statim apparuit beata Virgo Maria, portans in brachiis suis Filium suum involutum panniculis, et posuit eum super lectum suum: et ipse infaus extraxit manum de panniculis suis, et levavit pannum de facie sua, quasi ostendens ei pulchritudinem faciei suæ. Tunc Episcopus valde delectabatur, et jucundabatur in pulchritudine ejus, et admirans dixit: Si nihil aliud esset in paradiso, nisi illa facies benedicta, dignum esset pati omne quod triste est, ut posset videri facies illa gloriosa.

22 Semel erat in oratione, et raptus est in spiritu. et ductus est in Paradisum, et vidit Cherubin quomodo accendantur et ardent: et postea ductus est in singulis choris Angelorum, et Prophetarum; et vidit dignitates eorum: postea venit ad chorum Apostolorum, qui erant primi fundatores Ecclesiæ Dei; et eorum dignitates vidit et gloriam. Deinde venit ad choros Martyrum, qui erant fortes in bello, et sanguine suo ornaverunt Ecclesiam Dei; eorum etiam dignitates vidit et gloriam. Postea venit ad chorum Confessorum, qui sustentabant Ecclesiam Dei verbo et exemplo; eorum etiam gloriam vidit. Postea venit ad chorum Virginum, quæ sequuntur Agnum quocumque ierit; et eorum gloriam vidit et dignitates, et valde delectabatur in gloriam eorum. Postremum ductus est ad beatam Virginem Mariam, et vidit quo honore et reverentia et dignitate honoratur a Filio suo et ab omnibus Sanctis. Ad ultimum venit ante Majestatem Dei, ibi vidit Filium in Patre, et Patrem in Filio, Spiritum sanctum ab utroque procedentem; et quomodo Deus est in Sanctis suis, et omnes Sancti in Deo. De illa gloria, et unione, et dignitate, et reverentia melius est tacere, quam aliquid dicere; quia quidquid potest inde dici, nihil est ad id quod est.

23 Quandocumque veniebat inter Religiosos et Religiosas, sicut cera liquescit ad ignem, ita liquebat ex devotione et divina gratia. Post hæc deiecit in magnam teigritudinem, ita quod amisit vires manuum suarum, et vix potuit levare manum suam ad os suum, et tamen ex magno desiderio non potuit durare quin celebraret Missam. Unde sæpe ostensum est, quod Angeli Dei adjuverunt eum, sicut supra dictum est.

24 Semel tenuit textum Evangelii secundum Joannem in manu sua, et amplexatus est librum, dicens: Hæc didici, in his vixi, et in his credo, et spero. et desidero mori; et ita factum est. Igitur Bonifacius Pontifex, postquam Seclen pontificalem Lausanensis Ecclesiæ annis decem rexisset, venit ad monasterium quod dicitur Camera S. Mariae, ibique vixit annis octodecim, et ex hac luce subtrac-

D

AUCTORE ANONY. NO, EX MSS. intellectui peccata sibi esse dimissa:

celebrat Angelus ministrantibus:

ager accipit a B Virg. Filium.

E

hujus pulcherrimam faciem spectat:

in spiritu intuetur singulos ordines SS. et gloriam,

ar SS. Trinitatem:

F

delectatur Religiosorum consortio.

ager celebrat, Angelis sæpe visis eum juvare

tenuis Evangelium, proficitur fidem

me moritur

tus

tus, ad aeterni regni sedem est feliciter translatus, plenus dierum et sanctitate.

revolvamus, actusque verbis et scriptis commemoremus.

2 Quapropter quaedam de vita, et moribus venerabilis ac Deo digni Bonifacii, felices memoriae, quondam Lausanensis Episcopi, per litterarum apices sum vite exemplar affectanti duxi commemoranda, ut quamvis absens sit corporali praesentia, tamen praesens suarum virtutum sit semper memoria. Neque me praesumptive corrigendi ejus operis, cui majoram studia cesserint, aestimet quis auctoritatem sumere, neque arroganter nomen condendae scripturae a lectoriam operam adhibere: sed quod in principio posui, perpendo, quod opera Dei secundum Scripturam gloriosum sit enarrare, et Sanctorum gesta aetati post nos future declarare. Quippe ego in hoc opere suscipiendo, Sancti ipsius, de quo plano ac simpliciter stylo loqui ac scribere gestio, plurimum confidens meritis, cum auxilio Dei, cui totum quod possum debeo, non leviter moveor, neque ramusculos, vel praejudicia queruntlibet mihi fore magni pendenda existimo, habiturus, si res bene cesserit, apud benevolos veritatis ac fidei testimonium.

ideo Auctor hanc vitam scribit.

a h il est, magistrum. Nam vulgo legere philosophiam aut Theologiam dicuntur praesertim in canonicis, qui eus ortu docent, hincque Lectores appellantur. — b Post Prologum sequuntur index capitulum, quorum titulos singulis denno praepara, suis locis exponemus

CAPUT I.

B. Bonifacii vita ante episcopatum.

Venerabilis igitur Christi athleta Bonifacius Episcopus, ex pago Brabantensi, et nobili civitate Bruxellensi, patre ac matre religiosi, originem duxit. Quem cum genitrix ejus gestaret in utero, pergens quadam die ad maternas, obvium habuit senem venerandae canicie, vultum praefertentem Angelicum, qui taliter eam affatur: Concepsit partum gloriosum, qui acceptus erit Deo et Sanctis ejus ac hominibus, et in doctrina magnus atque honoratus. Quibus dictis statim ab oculis ejus sublatus est. Post haec tempus advenit parienti, peperitque filium, quem appellavit Bonifacium.

Bonifacius Bruxellensis

(eiusus virtus et doctrina divinitus matris praedicta)

4 Crevit autem puer, ac proficiebat aetate et gratia apud Deum et homines. Floruit autem ac tantum praevaleuit in eo pudicitiae virtus, et castimonie puritas; ut cum mater aut avia, aut nutrix eum desolaretur, statim veste detegeret, aut aqua ablueret os suum in signum future suae munditiae mentalis. Hic cum esset quinquennis, a matre positus est ad studium litterarum: qui licet adhuc aevotener, diversa tamen future benignitatis tunc praetendebat argumenta. Divina siquidem munificentia praestiterat ei sensum capacem, intellectum facilem, memoriam tenacem, gratiam in conversatione, et efficaciam in opere: humilis magistrorum erat auditor, et quae a praceptoribus aure haurerat, in pretoris armariole tenaciter recondente eretroque revolvebat. Tam innocens cum adolescentulis, eum quibus puerilia capiebat rudimenta, inventus est, quam ab illecebris, quibus juvenilis aetas plerumque lascivire solet, extitit immunis: et sicut mundus et immaculatus exivit de utero matris suae, sic mundus et immaculatus a carnalibus vitis remansit, usque ad diem mortis suae.

in pueritia eximie castus.

quinquennis imbutus litteris.

insigni praedictus indole.

5 b Cum autem attingisset annum decimum septimum, perrexit Parisius; ibique adeo proficiebat in scientia et doctrina, donec effectus est magnus et honoratus: ibique sicut praecedebat omnes socios suos in studii fervore, ita praevaleuit in honore. Triginta annis perseveravit Parisiis, in septem liberalibus artibus nobiliter instructus: quo tempore quoque et alios sagaciter erudit. Verum omni conamine studebat Christo vivere, eratque in humilitate profusus

b multum profusus.

ubi sancti vultu:

AUCTORE ANONYMO. EX MSS.

Wilhelmus Comes Hollandiae Imp.

Aquisgranum capti.

B. Alendis de Scaenbeck pro eo ocat.

S. Ludovicus B. captus.

Flandrorum in Selandia clades.

B. Bonifacio cultus praedicta.

ALIA VITA

auctore anonymo Canonico reg.

ex MSS. Corsendoncano et Ruber vallis.

PROLOGUS AUCTORIS.

Mirabilia Divinorum operum humano generi fide semper integra esse suscipienda, et devota glorificatione narranda, Scriptura sancta commouente, et Angelo sancto hoc ipsum Tobiae sancto precipiente, didicimus. Plurima tamen, quo per sanctissimum Christi potentia efficit, aut per Sanctos suos mundo in exemplum positos operantur, propterea nostro tempore minus interdum nota et clara habentur, quia ea quae in admirationem sui et etiam in imitationem sua magnitudine nos promovent, non tantum ignorantia, quam animi desidia, futura post nos aetati scribendo transmittere dissimulamus. Quia in re haec est nostra quam ingenium nostrorum, tum manifestior, tum inexcusabilior culpa: ut notam criminis merito sustinere cogamur, si gesta Sanctorum, quae ad nostram potuerunt pervenire notitiam, posterorum scientiae deperire sinimus. Licet enim beata vita Sanctorum apud omnipotentem Deum aeternitatem maneat, et eorum nomina liber vitae sine oblivione continet; non parum tamen nostro, et nostrorum successorum profectui succedero credimus, si eorum merita sepius mente

Tab. 12, 7

Gesta SS narranda:

A profusus, in vigiliis sedulus, in oratione devotus, in doctrina precipuus, in locutione cautus, in conversatione sanctissimus, et in tribulatione fortissimus, in corrigendis defectibus sollicitus, contra hereticos et incredulos sævissimus, in fide Catholica constantissimus, semper abhorrens otium: festisque diebus erat aut studens, aut orans in ecclesia.

c
et Sacerdos
penitentia m
re deditur
6 c Videns itaque Divina pietas servum suum proficere de virtute in virtutem, decrevit eum suo caractere abundantius insignire. Vir igitur Dei, decore virtutum non minime adornatus, sacros ordines suscipiens ad sacerdotii gradum provehi meruit: qui magno officio obligatus se sentiens, devote fideliterque sacerdotii jura exerevit. Inerat proinde sibi tanta gratia compunctionis, ut nunquam Missam celebraret sine lacrymis: corpus quoque suum castigavit vigiliis, ac jejuniis, ac diversis abstinentiis, ne lasciviret, et sic eum a salubri suo proposito impediret. Ut autem taceam de cilicio, quo semper utebatur ad carnem, vinculo nihilominus ferreo stringebat valide suum ventrem: qui cum, nescio qua de causa, vinculum hoc portare minime potuit, deponere curavit, et pro eo ciagulum de pilis equorum eum multis nodis compactum commutavit et illud multo tempore portavit.

B
docti Theologi
parisiis
den Colonæ
7 Cum autem circa finem triginta annorum, quibus stetit Parisiis, legisset septem annis in cathedra Theologiæ, docens ac disputans cum magno honore et reverentia, contigit oriri dissensionem inter Magistros et scholares: unde factum est, ut contemnerent more solito venire ad lectionem. Quapropter inde discessit, et venit ad civitatem Coloniensem, quæ Agrippina dicitur, et ibi receptus est cum honore, et ad cathedram scholasticam vocatus, in qua sedit annis duobus.

a In MS de ortu et pueritia ejus. Capitulum 1. — b MS. Quomodo bene videtur fuit in adolescentia. Cap. 2 — c MSS. Quomodo se habuit in statu sacerdotali Cap. 3.

CAPUT II.

B. Bonifacii vita in episcopatu.

a
et Episcopus
pudant et
m ram Cu-
rom. 171
Tandem aliquando placuit Domino dicere ei, Amice, ascende superius; vocatusque est post hæc ad Cathedram episcopalem. Quod officium devote et humiliter suscipiens, talentum a Deo sibi creditum multiplicare curavit, semen verbi Divini longe lateque spargendo, et fidelium corda doctrinæ suæ rivulis irrigando, et ea, quæ timori mundano obnoxia reperit, ipse homini timore subjugavit, ex ratione manifesta, et consilio privato, et omni modo quo potuit, homines ad bona opera incitavit. De oppidis et villis, propinquis sive longinquis, cunctis, qui ad ipsum causa consilii confluerant semper paratus: Omnibus in specula virtutum constitutus corlibis vitæ formam seipsum exhibuit. Quod enim docuit verbis, prius implevit operibus: unde factum est, ut merito etymologia nominis sui operibus præferens, dignus appareret Lausanensis Antistes. Longæ fabulationes hominum invite audiebat, secularia, seu detractoria verba, aut silentio, aut vultu austero, quiescere faciebat. Quando servum habuit secularia verba aut turpia aut inhonesta verba loqui assuetum, hunc continuo repulit a se, non patiens tantum malum honestæ suæ familiæ irrepere. Omne tempus suum occupabat aut scribendo, aut orando, aut studendo, aut alios instruendo, aut confessiones audiendo: rarissime vel modicam horam diei prætermit, quin aliquo teneretur prædictorum.

C
et arripimus
b
m. 171
c
9 b Consuetudinem habuit pravorum hominum mores in publico sermone redarguere, ut ex hoc confunderentur et ponerent. Denique semel fecit sermonem Sacerdotibus et focaristis, in conventu eorum, de his que concernebant correctionem ipsorum:

qui commoti pariter conglomerabantur, et irrum-pentes ecclesiam, in qua vir Dei Missam cantabat, sunt conati interficere eum ante altare. Quod videns Frater quidam de Ordine Minorum, clamare coepit, et statim occurrit populus civitatis, liberans eum de manibus ipsorum.

10 Cuique videret, quod insidias et terrores, atque blasphemias, et cetera mala pravorum hominum portare non posset, perrexit ad Dominum Papam, instanter postulans, ut eum supportaret ab hujusmodi onere: quod ille nimirum facere distulit, sciens eum necessarium esse populo, cui Pastor erat deputatus. Et Episcopus, Non veniam, inquit, illuc amplius, nec videbo civitatem illam. Cuique per annum integrum Papæ super hac re fuisset molestus, tandem victus ejus precibus cessationem ipsius suscepit, servato sibi honore Pontificali: cum consilio tamen proborum virorum alios duos Episcopatus obtulit eidem Apostolicis, rogando, ut eos accipere, non recusaret. Qui omnino renuens ipsos accipere, non acquievit, asserens se ætate defectum, et ad hoc opus minus idoneum. Tunc accessit ad orationem, petens ut Deus dignaretur ei providere locum aptum, in quo posset quiete, et absolute ab omni strepitu mundano, reliquum tempus suum deducere. Accepta proinde licentia a Domino Papa et Cardinalibus, venit ad civitatem suam nativam Bruxellam, revivere parentes suos et amicos.

11 Porro antequam ad cetera ejus acta virtuosa declaranda descendamus, non abs re est, imo materia consonum, commemorare injuriam et contumeliam alteram viro Dei in episcopio suo irrogatam. Facta est siquidem aliquando dissensio inter Dominum Papam et Imperatorem Fredericum hujus nominis secundum: unde contigit eundem Papam ad concilium vocare quosdam Episcopos, de quorum numero extitit Bonifacius Præsul. Habito igitur diligenti tractatu, et omnibus consideratis, juxta decretum ejusdem Bonifacii et aliorum Episcoporum, data est in Imperatorem sententia excommunicationis. Quam ille agre ferens, misit ducentos milites, ut circumdarent civitatem, in qua erat Bonifacius Episcopus, et interficerent eum quaquaversum egredientem. Contigit autem ea tempestate divertere eum extra urbem cum duobus tantum militibus, quæ ignorabat, quod ibi lateant insidiæ: qui cum egressus fuisset, hi qui erant in insidiis viso Episcopo surrexerunt, et manus jecerunt in eum, ac ligaverunt ei manus post tergum, et propecerunt eum super equum suum, et abierunt. Tunc miles unus de comitibus viro Dei, zelo accensus, impetum fecit in adversarios tam graviter, quod nullus eorum auderet contraire: ipse verò miles convertit equum, in quo sedit Episcopus, et duxit eum in civitatem, et omnes adversarii ejus remanserunt foris quasi muti, et flagellati a Deo; et ita liberavit Deus servum suum denuo ab hostium insidiis.

a MS. Quomodo se habuit in statu episcopali Cap. 4 — b MSS. Qualiter adversa pericula propter veritatem et justitiam. Cap. 5. — c Focaria: olim ibi e comitibus, ut patet ex L. si amillam 2. C. de donat. inter virum et uxorem. Focaria: hæc appellatur, quæ in cubinas aiebant, ut etiam in ponti prior Vitæ cap. 2 num. 9.

CAPUT III.

B. Bonifacii visiones, et apparitiones.

Cumque tandem liber ab officio Episcopali, natale solum curasset revivere, divertit aliquando tempore elapso ad monasterium ibomalium Cisterciensis ordinis, de Camera B. Marie, quod situm est juxta civitatem Bruxellensem ad meridiam, visitans ibi conventum et consanguineas suas. Eo tempore accessit ad eum quædam religiosa monialis de conventu, et dixit ad eum: Hæc mandat vobis Mater Dei gloriosa Virgo Maria, ut maneat hic nobiscum;

D
AUTORE ANONY-
MO EX MSS.
qui eum ven-
iant accidere:

deprecatur o-
nus episcopate,

ac Papa tum-
dem annuente,
eo se abdicat,

alios episcopa-
tus recusat:

E
redit Bruxel-
lam:

interest concilii
contra Fre-
dericum II
Imp.

ab hujus ex-
communicationi
200 emissariis
captus.

F
militis militis
virtute libera-
tur,

Focaria

a
B. Marie mo-
niti commora-
tur in canobio
Camercasi

A cum; quia voluntas ejus est, et Filii ipsius, ut reliquum tempus vite vestrae hic transigere debeat. Quibus auditis acquievit placito: sed et Abbatisa, cum toto conventu, suscepit eum letanter et cum magna devotione ac reverentia: mansitque ibi omni tempore vite sue, vacans Deo et sibi, in magna pace et quiete.

13 Semel cantavit Missam ea devotione, qua solitus erat: cum ecce quendam religiosa, cui bene credendum est, vidit duos Angelos, quorum unus stetit a dextris viri Dei, et alius a sinistris, et levaverunt manus ejus pariformiter, ac similiter deposuerunt: et ita ministrabant ei, ac valde amabiliter inclinabant capita sua ad eum.

14 Quidam Cardinalis agrotabat Parisiis usque ad mortem, et magister Guilielmus de Milton ministrabat ei, qui ait sociis suis: Vado parum quiescere, quia valde fatigatus sum. Et egresso eo, confestim in visione apparuit venerabilis Bonifacius ipsi infirmo, pontificalibus insigniter adornatus, adducens secum quendam Virginem pulcherrimam, monibus decentissime redimitam. Ait autem Bonifacius ad infirmum: Domine, quid facitis, et quomodo habetis? Qui respondit: Valde debilis sum. At Episcopus signavit digito frontem ejus, et manu sua terxit faciem et pedes ipsius, atque ita data benedictione statim convalescit. Interea interrogante infirmo, quae esset ista puella, respondit Episcopus: Haec S. Agnes. Et statim visio disparuit.

15 b Tempore quo Guilielmus Rex Alemaniae obsidebat civitatem Aquensem, erat vir beatus Bonifacius apud Cameram S. Mariae in oratione, et vidit in spiritu militem quendam armis albis indutum, sedentem super equum album, et in manu sua lanceam gestantem; et alii milites sequebantur eum simili molo armati. Tunc dixit Episcopus in corde suo: Domine Deus, quis est iste, et pro quo iturus est? Cui respondit Angelus Domini, dicens: Iste, est S. Georgius, quem misit Deus in adiutorium Regis Guilielmi, quia hodie obtinebit victoriam, quod ita contingisse veraciter repertum est.

16 Item eo tempore, quo Comes Flandriae imit bellum contra Hollandios, erat similiter vir Dei in oratione, et venit ei vox de caelo dicens: Scito quoniam Comes Flandriae ductor captivus, et maxima strages fiet in populo ejus: capus dieti firmitatem postmodum ipsa quoque rei veritas comprobavit.

17 Semel erat in magna tribulatione, et timore pro peccatis suis, recogitans si Dominus Deus indulgisset sibi omnia delicta: tunc apparuerunt ei duae Virgines speciosae, missae a Deo, quarum una, habens chartulam Pergamentum in manu sua, ita eum affatur, *Lege, ait, quod hic scriptum continetur.* Accipiens autem Episcopus chartulam, et nihil in ea scriptum reperiens, ait ad eam: Non possum legere, quia nihil intus habetur. Tunc illa intulit, Sic, inquit, sunt omnia peccata tua delicta in conspectu Dei, nec aliquid horum remanet in conscientia tua.

18 Maximam compassionem habuit vir iste sanctus cum anima Aristotelis, et multum doluit de perditione illius, saepiusque oravit, ut si fieri possit Deus ejus misereri dignaretur. Quadam itaque vice audivit vocem de caelo dicentem sibi: Cessa pro anima illius orare, quia non aedificavit Ecclesiam meam, sicut Petrus et Paulus, nec legum meam docuit. Quod ille audiens, ac dolens, de cetero cessavit.

19 c Quadam vice orat vir Dei in magno desiderio videndi Dei genitricem gloriosam Virginem Mariam: quae pio ejus voto satisfactis apparuit eidem jacenti in lectulo suo. Quam ut vidit, statim desiliens eiecit ad pedes ipsius dicens: domus mea sanctifica me. At illa benigne amans, respondit: Et sanctificavi, et iterum sanctificabo: quo dicto visio illa disparuit, nec pro tunc ampliore sui copiam praebuit.

20 Alia vice in octavis S. Joannis Baptistae, erat in magno desiderio accipiendi aliquam consolationem ab ipsa Beata Virgine: quae statim apparuit ei coronata mirifice, et auro textis palliata, ac aliis vestibus multicoloribus decentissime adornata, adducens secum conventum Virginum, quae et ipsae fuerant ornatae vestibus ac monilibus pretiosis; quae omnes venerant ad visitandum Episcopum, et erant sedentes in una parte lectuli ejus. Sed et S. Joannes Baptista advenit valde gloriosus, vestibus candidissimis insignitus, seditque in altera parte lectuli viri Dei. Quis autem aestimare poterit, nedum effari, quanta consolatione repletus sit in visitatione et allocutione talis ac tante societatis? Cunque apud eum sedissent tota nocte illa, facto mane recesserunt.

21 Semel vir Dei erat valde debilis in nocte natalis Domini, adeo ut non posset interesse officio matutinali: unde de hoc valde contristabatur, et fecit querimoniam gloriose Dei Genitrici Mariae. Cui confestim beata Virgo apparuit, gestans in ulnis dilectissimum filium suum involutum panniculis, et posuit eum super beati viri lectulum. Ipse autem infans manum extraxit ex fascia, et levavit panniculum a facie sua, ostendens Episcopo pulchritudinem vultus sui. At ille miro modo delectatus est videns, et eo amplius admirabatur; ita ut postmodum diceret suis familiaribus: Si nihil aliud esset in paradiso nisi ista gloriosa, utique dignum esset pati omne quod triste putatur, ut videri possit illa benedicta facies in gloria sua.

22 d Existens quadam die vir iste sanctus in oratione, raptus est in spiritu: et cum ductus esset in paradysum caelestem, vidit ibi Seraphim quomodo acenduntur et ardent, Cherubin quomodo illuminantur et lucent: dehinc venit ad singulos choros Angelorum, et vidit ordines, et ministeria eorum: postea est ductus ad coetus Patriarcharum et Prophetarum, ubi contemplatus est dignitates eorum: dehinc venit ad chorum Apostolorum, qui sanguine suo fundaverunt Ecclesiam Catholicam, quorum praerminentiam vidit et gloriam: deinde venit ad Martyrum exercitum, qui Ecclesiam Dei suis passionibus ornaverunt, quorum etiam conspexit honorem et decorem: venit etiam postmodum ad conventum Confessorum, qui sustentaverunt Ecclesiam Christi verbo et exemplo, et eorum quoque intuitus est excellentiam: praeterea veniens ad contubernium Virginum, vidit quomodo sequebantur Agnum, quocumque iret; quarum gloriam et decorem intuitus, mirifice delectabatur. Post haec ductus est ad beatam et gloriosam Virginem Virginum Reginam, et vidit quali honore et reverentia ac dignitate colitur a Filio suo dilecto, et ab omnibus Sanctis praefatis. Ad ultimum venit aethronum majestatis Dei in excelsis, ubi vidit Filium in Patre et Patrem in Filio ineffabiliter existentem; Spiritum quoque sanctum ab utroque mirabiliter procedentem: postremo vidit quomodo Deus est in suis Sanctis habitans, et requiescens in illis, et quomodo e converso ipsi manent in eo. Qua visione tantum aedificatus extitit et accensus, ut toto corde ad caelestia intentus, eorum consors esse laboraret, quorum tam excellentem gloriam, felici intuitu, sperifice conspexerat.

a 98. De revelationibus factis illis de ipso. Capit. 6. — b 98. De revelationibus sibi ostensis. Capit. 7. — c 98. Quomodo Beata Virgo Maria eidem apparuit. Cap. 8. — d 98. Quomodo in extasi factus perambulavit omnes choros Angelorum et Sanctorum. Cap. 9.

CAPUT IV.

B. Bonifacii miracula.

Mirificis ac variis prodigiis et signis Dominus Sanctum

AU-TORE CRO-
NYCO EX VSS.

Angeli sacrum
celebranti as-
suntur :

apparet cum
B. Agne Car-
dinali egro,
cumque sanat :

callus pro-
novus victo-
riam Regis
Guilhelmi,

Item eisdem
Comitis Flan-
driae

in visione pe-
cata sua deleta
esse intelligit :

velatur orare
pro anima
Aristotelis .

videt B. Virgi-
nem .

Item alias cum
multis Virgini-
bus, et S. Joan-
Baptista :

Item cum
Priolo,

ejus vultus
admiranda
pulchritudo
E

d
in spiritu videt
SS. gloriam, et
ordines singu-
los .

A Sanctum suum glorificare dignatus est, etiam in hac vita. Quædam namque puella, infirmitate subita præoccupata, gravabatur usque ad mortem, adeo ut videretur sibi quod facies sua rumpi deberet, et oculi de capite prosilire, clamavitque dolorose ad matrem suam, et dixit: Mater, en morior. Tunc accepit mater ejus de tonsione capillorum Bonifacii Episcopi, atque ligans super faciem filia suæ, fecit eam dormire paullulum: quæ tandem experrecta, surrexit incolumis et sana.

capilli ejus
egramsanant:

benedictione
energumenum
liberat:

idem ægrum

epilepticum.

duas febricitantes,

animæ energumenum

24 Venit aliquando vir Dei ad quemdam locum, ubi erat juvenis obsessus a demone: qui facta oratione benedixit eum, et liberatus est. Quidam proinde alter juvenis, ægritudine laborans petiit beati viri benedictionem: quam mox ut assecutus est, sanitatem recepit. Pner insuper quidam caducus rogavit virum Dei, ut sacramentum Confirmationis ab eo suscipere mereretur: qui statim præoccupatus morbo caduco ad pedes ejus cecidit: sed data benedictione, surrexit sanissimus.

23 Monialis ejusdem cœnobii magnis et gravibus tenebatur febribus: ad quam accessit vir beatus, et stans super eam benedixit ei, et sanata est. Erat quoque altera quedam mulier, quæ similiter valde febricitabat, quæ etiam ad benedictionem viri Dei convaleuit. Occurrit aliquando viro sancto puella quedam demonio plena, qui nihil veritus opposuit ei signaculum sanctæ Crucis, et statim discessit ab ea demon ac totaliter liberata est. Sunt et alia plura mirabilia, quæ perpetrator Bonifacius Episcopus, sed hæc pauca enarrasse sufficiat, ad declarandum quanti meriti sit modo, cum ante frontem misericordie assistit, si tantum apud Deum valuit cum hic nobiscum vixit.

26 *b* Quidam servilis conditionis infirmabatur in monasterio de Camera S. Mariæ usque ad mortem, qui adeo erat ligatus diabolo, quod non potuit peccata sua confiteri, etiamsi voluisset. Cumque venirent ad eum Sacerdotes, et cogerent eum dicere peccata sua: in ipso conatu suo multum fatigati, tandem nihil profecerunt. Postremo invitatur ad eum visitandum Bonifacius Episcopus, qui veniens dixit ad ægrum: Confitere peccata tua. At ille respondit: Non possum. Et Episcopus, In infernum, inquit, ibis, nisi dixeris peccata, quæ commisisti. Respondit infirmus, et ait: Libertissime, inquit, dicere, si possem. Tunc dicit Episcopus ad Sacerdotem: Vaide, affer corpus Domini. Quod cum attulisset, dixit Episcopus ad infirmum. Credis hoc esse verum corpus Christi, et quod ipse sit salus et liberatio tua? Qui respondit: Credo, Domine. Quod cum audisset Episcopus, ait ad Sacerdotem: Da illi corpus Dominicum. Quod cum factum fuisset, statim liberatus est a vinculo diabolico, et fecit confessionem de omnibus peccatis suis, et post non multum spatium temporis sub bona spe migravit ab hoc seculo feliciter. O prudentia medici, qui novit qua arte poterit extrahi virus de visceribus ægroti! quo retento nimirum obnoxius fuit et sempiternæ morti. Multi insuper alternis conditionis per ejus sanctas orationes de variis tentationibus et tribulationibus liberati sunt, agentes gratias Deo.

non valenti per
cata confiteri

dari Eucharistiam jubet:

qua sumpta
conficitur, et
pie moritur.

a *b* *c* de diversis medetis et miraculis quæ perpetravit Cap. 10. — *b* *11* Quomodo servum obstinationem ad penitentiam et confessionem reduxit Cap. 11.

CAPUT V.

B. Bonifacii obitus, sepultura, epitaphium.

Cum autem post multos labores vellet Dominus remunerare servum suum, contigit eum incidere in ægritudine validam, qua et mortuus est. Hæc autem ægritudo primo præcipuit eidem officium et vires manuum suarum, adeo ut vix posset levare dexteram ad os

Februarii T. III.

suum. Attamen ex magno affectu non potuit abstinere, quin continuo Missam celebraret: unde sæpe ostensum est aliquibus, quod Angeli ministrabant ei, et adminiculabantur eum, sicut supra dictum est. Cum autem appropinquaret termino vitæ suæ, petiit textum Evangelii secundum Joannem: quem cum teneret in manu sua, amplexatus est librum, dicens: Hæc didici, in his vixi: denique hæc sunt in quæ credo, et spero, ac desidero mori, quod non multo post, ut optaverat, evenit; nec fraudatus est ab spe sua, quin desiderium animæ suæ tribueret ei Deus, et hoc cito.

28 Igitur vir Dei Bonifacius, postquam Ecclesiam Lausanensem annis decem digne ac laudabiliter rexisset, et postmodum veniens ad monasterium de Camera B. Mariæ, ibidem serviens Deo die ac nocte, in sanctitate et justitia coram ipso, decem et octo annis supervixisset, tandem ab hac luce substractus est, et ad æterni sedem regni, diebus atque operibus bonis plenus, feliciter translatus. Trausit autem ex hoc mundo ad Patrem et ad patriam, decimonono die Kalendarum Februariarum, circa annos Domini mille ducentos sexaginta: sepultusque est in prædicto monasterio de Camera B. Mariæ, in loco eminenti, videlicet in parte chori: cujus epitaphium epilogans omnem vitam ipsius habetur ibidem in hunc modum.

D AUCTORE ANONYMO, EE MSS. sæpe celebrat, Angelis ministrantibus: fidei professionem facit:

pie moritur.

29 Hic jacet sepultus vir serenissimæ vitæ, Dominus Bonifacius Lausanensis Episcopus, sacræ Theologie septemque liberalium artium Doctor, qui originem ex patre et matre religiosus duxit in civitate Bruxella. Cujus mater dum ipsum concepisset, cœlitus audivit se partum gloriosum portare, Deo et Sanctis ejus acceptum, atque hominibus, et magnum ac honoratum in vita et doctrina futurum. Hic ab ineunte ætate usque in finem continue castus, justus, sobrius, quietus, humilis, largus, inorigeratus, et exemplaris perseverabat: gratiaque et ætate crescebat apud Deum et homines, qui sicut mundus et immaculatus matris uterum exivit, sic mundus et immaculatus, usque ad diem mortis permansit. Vir iste venerabilis nisi est toto coramque Christo vivere: nam in humilitate erat profusus, in vigiliis sedulus, in oratione devotus, in doctrina præcipuus, in locutione cautus, in conversatione sanctissimus, in duris passionibus athleta fortis, columbinam sectans simplicitatem: nunquam sine lacrymis celebravit: corpus proprium penuria et abstinentia castigavit: meruit hic beatam Mariam Virginem aliquoties intuitu corporeo cernere, et ab ea confortari et sanctificari: hic doctrina sua melliflua multos ab errore convertit ad salutem, talentumque sibi creditum miro modo multiplicans, Domino fideliter reportavit: quod verbis docuit, operibus implevit: colibus vitæ formam omnibus exhibuit: tempora sua in Dei laudibus consummavit: sæpe usque ad martyrium quasi pervenit, sed nutu Dei super ereptus fuit: et quia justus et strenuus, licet semper pius, in correctionibus erat, perversi hoc ferre non valentes, eum homicidiuse prosequelantur: unum Episcopatum relinquens ductu Dei in hoc cœnobium pervenit, et per revelationem gloriose Virginis Mariæ percepit, quod voluntas Filii sui foret, ut reliquum vitæ suæ tempus hic consummaret: de ejus adventu Abbatissa pro tunc, totusque conventus summe gratulabantur. Ipso siquidem hic moram eligente, insignia miracula per eum Deus operatus est: nam languentes et qualicumque inconvalescentia laborantes, solo Crucis signo, aut manus impositione curavit ad statum: multa meruit crebra celesti revelatione præscire: tentatos pie succurrens relevavit, demone vexatos liberavit, et dæmones sibi subjugans ubique fugavit: diu celebraret sæpe visi sunt

E Epitaphium ejus, compendium vitæ continens.

F

minus tamen habetur in caelo inter Dei Sanctos glorificatus; inter nos tamen digne canonizandus. Omnes igitur tumbam istius viri sacratissimi intuentes precemur eundem, quia dignus est, ut pro nobis coram Deo interpellare dignetur, quatenus ejus meritis, ipsius gratia digni reddamur, et secum in caelo perenniter regnaturi gloriemur. Amen.

a MS. De ultima egritudine et obitu ipsius. Cap. 12.

AUCTORE ANONYMO, EX MSS.

A Angeli, ejus ex utraque parte brachia levantes, et quasi concelebrando eidem adminiculantes, dum intra religiosos conversaretur, sicut cera liquescit ad ignem, ita liquecebat devotione et gratia divina. Tandem vir Dei vitam istam relinquens, beatam ac felicem mortem invenit, et ex hac luce substractus arcana arcuorum cum beatis spiritibus perfruitur aeternaliter. Et licet hic homo Dei, et Sacerdos Altissimi, non sit ab Ecclesia in terra canonizatus, non

DE B. CONRADO PLACENTINO EREMITANI IN SICILIA TERTII ORDINIS S. FRANCISCI, PATRONO AD HERNIE CURATIONEM,

J. B.

Commentarius praevius.

§ I. B. Conradi anniversaria celebrata, Acta, miracula ad Reliquias.

AN. CIOCCCLII
XIX. VENN.

Urbis est Sicilia, Notum olim et Neutum, Nizetos et Nizos dicta; nunc vulgo Notum, in diocesi Syracusana, prope a Pambyno promontorio quam ipsis Syracusis distans. Praecipue vero hanc urbem, inquit Thomas Fazellus Derad. I de rebus Siciliae lib. 4 cap. 2, hodie B. Conradi Placentini miraculis, circa eos praesertim qui herniam patiuntur, quotidie clari, sepulchro nobilitatur. Cultur illi, et Placentiae, xix Februarii. Et Netti quidem, ut tomo 2 Notitiae Siciliensium Ecclesiarum pag. 213 scribit Roccos Pirrus Netus, in ejus honorem per dies octo publico munimine aperiuntur; et his in anno ei solemnitate induent, die obitus xix Februarii, xxviii Augusti in memoriam obtentis primae facultatis a Papa Leone, quo apud nostrates fuit publicata. Ad hanc celebritatem translate illae diurnae octo vultenes nuntiae sunt, quae hiberno tempore minus frequentes ne commode erant.

B. Conradi celebrata Netti ob miracula.

nomen in Martyrologia 10 Feb.

2 XIX Februarii ita B. Conradi memoriam in Martyrologio Siculo consignavit Octavianus Cajetanus noster: Netti, S. Conradi Eremitae et Confessoris. Et Philippus Ferrarius in generali Catal. SS. Apud Neutum in Sicilia S. Conradi Eremitae. Ejus meminit idem scriptor in Topographia nova Martyrologii, verbo Neutum, et plenus in Catal. SS. Italiae. Arturus a Monasterio in Martyrol. Franciscano ad eundem diem: Apud Nelinus in Sicilia, B. Conradi Confessoris, Tortiarum, qui generis nobilitate, ac virtutum splendore nitescens, prophetiae dono, atque creberrimis miraculis in vita et post mortem nunc usque coronatus. Noutum est solenni caeremonia in Sanctorum tabulis relatus, passim tamen a scriptoribus et ab ipso Urbana via in diplomate, quod recitat parte 4 Annal. pag. 20 Hadrianus. S. Conradus appellatur. Quae et adhuc permessa decretave veneratio, mox diemus.

ANIMAGY. TAB. 18 acta a variis scriptis.

3 Plurima res ab eo per gestus literis mandantur. Praeter Lectiones ex proprii Sanctorum Ecclesiae Placentinae, a sacra Congregatione Rituum concessa et approbata an. MDCCXXIII; praeterea Vita epitomen, quam ex eisdem et scriptis Nettorum compilavit Ferrarius; haec ad manus nostras venire; B. Conradi historia, a Vincentio Littara Notino, Doctore Theologo, compendio perstricta, excusa Patroni anno MDCCXXIII, quam hic dabimus. Eadem Italicè composita a Roccho Pirro Netivo, edita Patroni MDCCXXIII. Alia Italicè multo proluxior auctore Petromarino Campo Canonico Cathedralis Ecclesiae Placentinae, viro pio et docto, excusa Placentiae anno MDCCXXIX. Tom quae, ex hoc praecipue, in suis Annales Ordinis Seraphici intulerunt Lucas Waddingus tom. 3 ad annum 1313 num. 21 et seqq. et tom. 4 ad an. 1331 num. 22. et seqq. Et quae tom.

16 Annalium Ecclesiasticorum ad an. 1351 num. 8 narrat Odoricus Raynaldus.

4 Alia citantur de S. Conradi rebus gestis a viris mandata literis: ac praecipue ipsiusdem Vincentii Littarae Conradias versus heroico scripta, et in decem libros partita, post auctoris obitum edita in lucem. Haec porro dandum praesto dum recognoscere Roccos Pirrus Doctor Theologus ac librorum Revisor, maligna febre correptus est, cum praesenti mortis periculo. Quod ut sensit, admoneri sibi reliquias aliquos S. Conradi impetravit: quarum tactu, subito vultu in vitam a morte revocatus, primum placidum quietem cepit, dein ipsa adhuc nocte hos in beneficii accepti testimonium versus cecinit, quos Petrusmarium Campus cap. 17 recitat:

B reliquiae eundem scriptori saluiferæ.

Corde Sacerdotis tacto, me febre maligna
Corruptum tradunt gurgula stricta neci:
Dum legito hunc librum, hic Conradi carne retangor,
Faucibus et vitae redditur ipsa salus.

5 Mortuus est B. Conradus XI Kalendis Martias anno. CIOCCCLII. Corpus Netti in sacrorio ecclesiae primariae, quae S. Nicolaus sacra est, in arca conditum, ad annos plures permansit. Magni ad illud venerandum facti hominum concursus, preces, lumen, anathemata offerentium. Quam tamen Netti a principio conceperant spem impetrantia Pontifice Maximo ut palam cum ad aras invocare liceret, ea sensim adversis promittente rebus lucida videbatur. Cum sub annum CIOCCCLXXXV quorundam animos subit recedat ingentium beneficiorum, quae majores verum sepe a Deo per B. Conradi merita impetrassent. Ergo opem et ipsi illius in suis rebus implorant, et facilem experuntur. Novo exinde studio inflammata, Antistitem Syracusanum Dalmatium observant, ut quae recens acciderent prodigia, secio examinari et in actu referri ad perennem memoriam juberei. Assensus est piis eorum postulatis Antistes.

ad cas concursus:

miracula renovato,

conscripta.

F

6 Eo anno, S. Conradi sepulchrum peculiari edificio ac auratis lapidibus in sublimi loco erectum Netti honorificentissime condiderunt. Aperto sepulchro integrum inventum est sacrum corpus, mira odoris fragrantia emanante, ut scribit Roccos Pirrus in Notitia Eccl. Syracusanae pag. 214. Id quoque tradit Littara in libro de rebus Netti pag. 129 in hunc modum: Idem millesimus quadringentesimus octogesima quintus annus nos monet, ne taceremus, quod litteris maudatum comperimus, Joannem Capellum, Joannem Landolinum, Calcerandum Salobianum, Jacobum Specialem, Juratos, necnon Joannem Baptistam Sapiam tunc Praetorem urbanum, B. Conradi tumulum aperuisse, et cadaver adhuc integrum, et ex omni parte illasum conspexisse, cum mira odoris fragrantia, quae illinc emanabat. Alia subnectit, quae nos infra, de brachio inde tuac exemplo. Eo item anno corpus illius narrat Pirrus in argentea arca affabre elaborata repositum esse; ac publico

corpus post 134 annos integrum

D
AUCTORE J. B.

A
blico decreto sancitum, ut decessus illius anniversario die
festum a populo institutum :
omnes ab operibus servilibus feriarentur, utque cum ce-
teris Sanctis in publicis Litanis S. Conradus invocaretur :
ilque ita in commune, simplici quadam religio-
ne, constitutum tunc esse, Pontifice Romano nequitam
(ut oportuisset) consulto.

§ II. B. Conradi veneratio permessa Netinis
et Syracusanis a LEONE X PP.

A
ucta exinde frequentia et ad ejus venerandas reli-
quias confluentium mortalium, et celestium ad eas pro-
digiorum. Tandem, ut ex Petromaria Campo scribit
Hadingus, misso F. Bernardino Britiano ex ordine
Prædicatorum, obtinuerunt a Leone X Pont. Max.
ut solenni cultu celebrari et coli possent ejus reli-
quiae. At dum lætus rediret ad Netinos Bernardinus,
et manticam aperiret prope civitatem, ut vestes ali-
quis inde extraheret, vidit deesse, et se perdidisse,
Pontificis diploma. Anxius et mæstus ad inopinatam
jacturam litterarum Apostolicarum, pro quibus mis-
sus erat, dubius hæret, an in urbem verecunde per-
gat, an iterum regrediatur, vel ut perditum diploma
requirat, aut Romæ reficiat. Ita cogitanti et mœren-
tanti apparuit Eremita venerandus, tertii Ordinis
S. Francisci habitu contextus, mæstumque consolatus,
non procul humi positum litterarum ostendit fasciculum.
Hanc ille lætanter attollens, invenit in-
clusum quod perdidit Breve Apostolicum, evanes-
cente statim ex oculis Eremita. Hæc Hadingus,
multaque diffusus Campus, qui et Breve ipsum Italice
versum recitat, Hadingus Latine, quod hic visum est
dare.

Leo 10 publice
coli ut Bonum
permittit.
ejus Breve tu
via perditum.

pro Beato os-
tendente reper-
tum.

Netinis ob
plurima mira-
cula.

aque levata,

B. Conradum
remansibus,

et petentibus
id a Pontifice
approbati.

et Episcopo
Duce Pica-
no committit.

ut legitime id
sancti.

8 LEO PAPA X. Vener. Fratri Episcopi Syracusa-
no, vel ejus Vicario in spiritalibus generali.

Venerabilis Frater, salutem et Apostolicam benedi-
ctionem. Exponi nuper fecerunt dilecti filii uni-
versi incolæ et habitatores terre Neti Syracusanae
diocesis, quod jam centum sexaginta annis et ultra
elapsis bonæ mem. Conradus Placentinus, de nobili
genere procreatus, ad dictam terram accedens, in
quodam eremitorio, in certa silva prope dictam ter-
ram consistente, usque ad ultimum vitæ suæ eremi-
tariam et laudabilem vitam duxit : ac ejus interces-
sione, tam ante, quam post ejus obitum, plura et di-
versa miracula Dominus noster Jesus Christus inibi
operatus est, ac operatur de præsentis, prout in di-
versis instrumentis seu scripturis publicis desuper de
tuo, seu tunc Episcopi Syracusani, mandato confec-
tis, plenius dicitur contineri. Propterea incolæ et
habitatores predicti, ob multa miracula perpetrata
ab eo tempore citra, eundem Conradum pro Beato
venerati sunt et venerantur de præsentis, ac ejusdem
Conradi obitus vel certum alium diem ut festum ob-
servant; ac impossibile quodammodo foret eos a ve-
neratione et observatione hujusmodi revocare. Cum
autem nulli liceat quemquam pro Beato absque auc-
toritate Sedis Apostolicæ venerari, et propterea du-
bitent, excommunicationis et alias sententias, cen-
suras et pœnas Ecclesiasticas incurrisse; supplicari
fecerunt nobis humiliter dicti incolæ et habitatores,
ut super his opportune providere de benignitate
Apostolica dignaremur.

9 Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati
fraternitati tuæ per præsentis committimus et man-
damus, ut de præmissis nobis expositis te diligenter
informes, et si, servatis servandis, præmissa vera
fore repereris, eosdem incolas ac habitatores, ac eo-
rum singulos, ab hujusmodi excessibus absolvas in
forma Ecclesiæ consueta : eisque necnon aliis qui-
busvis Christi fidelibus : ut eundem Conradum,
prout alios Beatos nondum canonizatos, venerari il-
liusque festum die per te deputanda celebrare, ac

omnia et singula alia in præmissis et circa illa ne-
cessaria, seu quomodolibet opportuna, facere libere
et licite possint et valeant, licentiam et facultatem
perpetuo concedas. Non obstantibus Apostolicis ac
in provincialibus et synodalibus conciliis editis spe-
cialibus vel generalibus constitutionibus et ordina-
tionibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum
Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris die
xii Julii cmlxxv, pontificatus nostri anno iii.

10 Hoc Pontificis diplomate in Siciliam perlato,
Jacobus Humanus (qui Littare et ulius Humana) Sec-
dræ in Dalmatia, sive Scutari, Episcopus, Abbas sancti
Spiritus prope Caluthanzettam, Gulielmi Raymundi
Episcopi Syracusani Vicarius generalis, Nectum pro-
fectus, quæ Pontifex mandat executus est, ut ipse in
publicis actis, quæ tunc confici curavit, extantque loco
citato apud Hadingum, testatur, atque hæc inter cetera
habet : Volentes mandatis Apostolicis, prout tene-
mur, humiliter obedire, pro executione prædicti res-
cripti Apostolici, præsentatis nobis nonnullos testes,
de mandato Dalmatii tunc Episcopi Syracusani simi-
liter, et fideliter receptos, numero supra quinquaginta
ab annis triginta supra, diligenter inspeximus,
et recognoscere volentes reperimus ipsos fide dignis-
simos deposuisse de vitæ sanctitate præfati Conradi,
et de innumeris miraculis, eisque diversis, quæ per
ejus merita et intercessionis dignatus est Salvator
noster Jesus Christus operari, ab annis tunc nume-
ratis, ut plurimum sexaginta, nunc vero nonaginta.
Addimus etiam quod præfatos testes pro majori parte
tunc in senectute, nos vero in pueritia constituti
recte cognovimus, Christianos scilicet et Deum ti-
mentes, qui nullo pacto, nullaque ratione vel causa,
testimonia sua nisi vera et certissima perhibuissent.
Attamen ut rem omnem exploratissimam haberemus,
nec aliqua forte dubietatis suspicio quacumque ex
parte oriretur; mandavimus ut aliquot alii denovo
testes reciperentur, qui deponerent de miraculis re-
centioribus in hoc tempore sanctitatem ipsius Con-
radi approbantibus, ut quemadmodum ab antiquis et
supra tricesimum annum, ita et a modernis homini-
bus, eisque viventibus, miracula, vitam et sanctita-
tem ipsius Conradi declarantia, experiremur. Oblati
sunt nobis multi testes et quasi innumerales, ex
quibus septem tantum delegimus, qui testimonia in
scriptis perhibuerunt, quid miracula evidentissima,
intercedente in dictum devotione, in suis propriis per-
sonis experti sunt, qui magnam et mirabilem diversa-
rum agritudinum sanitatem a Redemptore nostro
Jesu Christo, mediantibus dicti Conradi meritis et
intercessionibus, receperunt.

hic vetera de
miraculis testi-
monia examina-
vit ;

E

alia de recentioribus testi-
monia reci-
puit.

F

11 Hæc omnia agnoscetes, nolimus in hac re
diutius immorari : volumus tandem veritati, eisque
manifestissime, obviare, ne calumniatores potius
quam veritatis inquisitores videremur. Cognovimus,
vidimus, et ipsa experientia perspeximus vitæ sanc-
titioniam, virtutem et prærogativam tanti viri. Unde
mandata Apostolica prosequi volentes, ac non minus
volumus, quæ debemus, eives, incolas ac habitatores
hujus Ingeniosæ civitatis Neti in majori ecclesia
S. Nicolai congregatos, ac eorum singulos utriusque
sexus, qui sine auctoritate Sedis Apostolicæ corpus
ejusdem Conradi, licet Beati, venerantes, in cen-
suras Ecclesiasticas incidissent, ab omnibus hujusmodi
excessibus auctoritate Apostolica, qua in hac parte
fungimur, in forma Ecclesiæ consueta absolvimus.

Netinos temere
cum colere au-
ros absoluti

12 Exinde cum Clero et populo processionaliter
ad capsam, in qua corpus ipsius Conradi supra cen-
tesimum et sexagesimum annum repositum fuerat,
accedentes, capsam ipsam aperiri jussimus : qua re-
serata, tantu odoris fragrantia per totum templum
illud diffusa est, ut omnium aromatum odoramenta
ibi recondita viderentur. Vidimus et manibus nostris
contrectavimus

e capsam diffusam
odorem,

ACCTORE J. B.
CORPUS 1654
ANNIS 1664
CARNE ET ALIUM
REPERIT.

jubet circum-
ferri in sup-
plicatione, in
qua sanati
hermosi :

colit ut Beatum
permittit 19
Feb.

et in suppli-
catione gestari .

inscripsi
tunc an. 1315
tumulo versus.

19 Febr. 1540
sanati in sup-
plicatione,
sorda,
2 paralytici :
e mura ruina
crepti
loquela adepta

plurimi egri
sanati.

A contrectavimus, caput et brachium unum dumtaxat a corpore separatum (quod quidem brachium theca argentea coopertum, in ejus honorem populo ostendi religiose consueverat) reliquum vero corpus, cum ceteris membris suis integris ad invicem coherentibus et annexis, carne vestitum a die depositionis et obitus ipsius Conradi supra centesimum et sexagesimum annum, ut superius dictum est. Has itaque beatas reliquias, in eadem capsula iterum reconditas, cum Clero et omni populo processionaliter efferré jussimus, et honorifice conducti ad templum sacratissimi Crucifixi : ubi Salvator noster Jesus Christus miracula evidentissima ostendere dignatus est. Nam nonnulli, qui fracturas et viscerum dissolutiones in inguine patiebantur, sub capsula reliquiarum devote orantes, statim sanitarum beneficia receperunt.

B Nos itaque Apostolica auctoritate, qua in hac parte fungimur, tam ipsis habitatoribus prelibata civitatis Neti, quam omnibus quibuscumque aliis Christi fidelibus utriusque sexus, ut eundem B. Conradum, prout ceteros Beatos Confessores nondum canonizatos, venerari, illiusque festum die XIX mensis Februarii, in quo ille hinc migravit ad Dominum, per nos deputatum celebrare, et omnia et singula alia in praemis et circa praemissa necessaria, seu quomodolibet opportuna, facere libere et licite possint et valeant, licentiam et facultatem perpetuo concessimus : ac etiam quod dictum beatum corpus efferré et processionaliter per civitatem ipsam Neti conduci possit, quomodocumque et quotiescumque necessarium seu opportunum Vicario cum Clero, et Magistratui cum populo civitatis ipsius pro tempore videbitur. Non obstantibus etc. Datum in civitate Ingeniosa Neti, in domo postre solitae habitationis, XXVII die mensis Augusti, in Indict. CXXXV. *Partem hujus diplomatis recitat ex Wadingo Odoricus Raynaldus. De miraculis in supplicatione factis prolixius agit Petrus Maria Campus cap. 14.*

C Hoc tempore tumulo inscripti versus videntur, quos pag. 214 recitat Prens :

Conradi sacrum est, quod conspicias, ossaque eodem
Hoc veneranda viri contumelata loca.

Ter centum lustris jam se cumulaverat annus
Tardenus, fuit his bis quoque juncta seges.

Anni quippe mille quingenti penultimo verso indi-
cantur, quindecim ultimo, anno CXXXV permissa ejus
veneratio, et publice circumlatæ reliquæ.

§ III. *B. Conradi miracula an. CXXXVI. Ejus cultus Siculis omnibus permissus a PAULO III. Minorum toti Ordini ab URBANO VIII.*

Quæ deinceps evenerint, breviter perstringit Wadingus num. 32. Propter has litteras, anno sequenti, die praedicto mensis Februarii, solemnitas B. Conradi peracta est summo omnium applausu et debita magnificentia. Circumductæ etiam per universam urbem sacra ejus reliquia, occurrentibus ubique infirmis vel male affectis. In ecclesia S. Clara surda ut audiret effecit. In templo S. Michaelis paralyticam sanavit. Prope adem S. Petri Martyris, virum Hyblensem semimortuum, membrorum usque destitutum, sanitati restituit : in ipsa aede, carnente ob populum multitudinem pariete, et sepultis sub ruderibus plurimis, nullus locus est. In S. Francisci, muto loquelam reddidit, et mulieri dysenteria laboranti salutem. Ad Christi Crucifixi fanum, detrecto devoto Crucis simulachro, omnes qui adorant herniosi, paralytici, muti, surdi, absque morbis afflicti, convalescerunt, ingenti omnium stupore.

D Illud peculiare et mirum, quod dum e templo S. Petri Novi, ad S. Petri Martyris sacrum corpus

efferreretur, præ foribus ejusdem vetulæ ita invalescebat pondus, ut deponi oportuerit, nec illinc dimoveri potuerit, donec, stupescerentibus omnibus ad rei novitatem, exiit in medium muliercula, et Episcopo tradidit baculum, dicens : Forte hoc suum pignus B. Conradus reposcit. Hic illius baculus erat. Obtinuit, nescio qua sorte, meus atavus : ejus filius, genitorque meus magni semper fecerunt : infirmis apponebant, qui statim bene habebant. Me quidem nunc judicat indignam, quæ tantam apud me rem babeam : vobis itaque cum corpore custodiendam consigno. Non fessellit eam opinio : apposito namque baculo ad loculum, ita levitare coepit, qui antea gravitabat, ut facile potuerit efferré.

E Hoc miraculo commoti, vel potius territi qui fasciolas, vel sphaerulas precarias beati viri habebant, ad Episcopum detulerunt, qui in eadem ecclesia religiose servantur. Tandem reductum corpus in templum S. Nicolai, pulchro et magifico sacello in suo honorem extracto conditum est, in sepulchro decorato et capsula argentea. *Hactenus Wadingus : quæ omnia fusius, et perquam eleganter, Italice descripta a Petrus Maria Campo.*

F Pergit idem Wadingus num. 33. Crescente in dies erga eum totius populi Siculi devotione, visum est Magistratui Netino mittere ad Paulum in legatum, qui peteret, ut ubique extra civitatem Netinam et diocesim Syracusanam, ad quas ejus cultus diplomate Leonis videbatur restringi, liceret ei honores beati Confessoris indivere. Id obtinuit legatus, prout miraculo : nam cum suam legationem et desiderium exponeret cuidam Comiti, Pontificis familiarum, isque audiret beati viri virtutem in herniosis curandis : impense commendavit ei filium suum eodem mulo laborantem, almotisque reliquiis vestis Conradi puerulo, sanum extemplo recepit. Juvit hic egyptique caussam apud Pontificem relato miraculo, qui libenter ejus cultum ad reliquos Siculos extendit. *Petrus Maria Campus, non reliquias vestis B. Conradi admotus puerulo scribit, sed panni particulam, membrorum sancti viri attinet sacram.*

G Recitat Wadingus Pauli in litteras, quibus indulsit, ut extra dictam oppidum, ac civitatem et diocesim Syracusanam, in quibusvis civitatibus, oppidis et terris commorantibus, eundem Conradum de cetero venerari, illiusque festum celebrare liceret : ejus rei declaratione commissa Episcopi Syracusani Vicario generali. *Ex usdem litteris constat, legatum, qui eum facultatem a Pontifice impetravit, fuisse Sanctiorium de Monaco, Abbatem monasterii della Venia Oril. S. Benedicti Messanensis diocesis, tum in urbe Netina commorantem. Data evant Pauli in littera Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Domini CXXXIV in Cal. Novemb. pontificatus ejus anno X. Permissio ubique in Sicilia ejus cultu, inquit num. 33 Wadingus, arce multa, sacella, et integra templa in ejus honorem erecta sunt, celebrequæ per omnes civitates et oppida ejus nomen evasit.*

H Tandem hac nostra ætate, ait idem scriptor, crebrescentibus adhuc miraculis, et intercedentibus Generali et religiosi Patribus Capucinis, Urbanus VIII omnibus S. Francisci sectatoribus, ubique existentibus, facultatem tribuit Officium et Missam in ejus honorem recitandi. *Exhibet pontificiam diplomam utem Wadingus, datum Romæ apud S. Mariam majorem sub annulo Piscatoris die XII Septembris CXXXV, pontificatus ejus anno tertio. In eo Sanctus Conradus perpetuo appellatur, decerniturque ut de eodem S. Conrado, die ejus festo, ab omnibus et singulis Ordinis Minorum S. Francisci religiosis ubique existentibus Officium sub ritu semiduplici de communis unius Confessoris non Pontificis, juxta Rubricas Breviarii Romani, recitari libere et licite possit.*

D Reliquiæ im-
mobiles.

donec iis addi-
tus Sancti ba-
culus :

rovarum item
prolatum et
alia :

E

homo hernia
reliquis ejus
sanata :

permissa toti
Siciliæ ejus ve-
neratio a Pau-
lo 3.

F

toti Ordini Mi-
norum ab Ur-
bano 8

da iis e. liti-
tus Sancti

A possit. Observat Arturus a Monasterio, Lectiones secundi Nocturni (quod nulli alteri Beatorum ejusdem Seraphici instituti accidit) proprias eum habere, ex ipso Sanctorum Ecclesiae Placentinae Ordinario. In officio propriis Ordinis Minorum excusis ad XIX Februarii, annotatur: In festo S. Conradi Confessoris Placentini. Semiduplex. Deim subjungitur oratio Adesto. Lectiones secundi nocturni propriae.

21 Et vero pridem ante Urbani VIII pontificatum ubique in Sicilia extabant imagines apposito Sancti titulo, neque coerceri populi erga eum religio poterat, ut Beati compellatione esset contenta. Et accessit concientia Sedis Apostolicae, ut scribit cap. 15 Petrusmaria: ubi quam plurima enumerat templa, sacella, altaria sub ejus nomine erecto, non modo Neti atque in circumvicina regione, sed et Syracusis, in arce promontorii Pachyni, quod nunc Capo Passaro vocant: Catania item, Panormi, Agrigenti, atque in aliis urbibus. In agro autem Netino vix templum ullum esse, vix domum in ipsa urbe, ubi non ejus aliqui effigies spectetur. Indulgentiae quoque a Clemente VIII et Paulo V variis temporibus ad B. Conradi honorem concessae Netinis, Syracusanis, Panormitanis, uti idem memorat Campus cap. 15.

ut pridem in Sicilia.

sacella et posita et art.

imagines ubique

Indulgentiae ejus festo.

Qua vero letitia ac splendore, utroque ejus solennitas Neti celebratur, cap. 16 fuse describit: qui concursus eo fuit populorum, quae magnificentia sit pietasque et oratio supplicationis, quae per octo dies civium alacritas, qui musicorum instrumentorum sonitus, quae in comptis florum copia, per noctem ignes, in templis suffusus, atque religiosae letitiae argumenta: illudque addit, nescio an alibi usurpatum per totum mensem utrumque, in quem illa celebritas incidit, Februarii nempe et Augustum, quotidie hora secunda noctis totius urbis campanas pulsari, intereaque vortia explendi bellica tormenta, ad publicam excitandam pietatem ac letitiam.

B quod immensa letitia agitatur

§ IV. B. Conradi celebritas Placentiae. Ejus illi et alibi reliquiae.

Impenduntur et Placentiae in patria sua B. Conrado, qui debentur Coelitibus, honores, etsi serius, quam ubi obierat, decreti. Motus sumo eorum quae gererentur in Sicilia Claudius Rangonus Antistes Placentinus, a Paulo V Pontifice Maximo impetravit, ut civem suum anniversaria celebritate venerari Placentinis fas esset, officio proprio, quod sacra Rituum congregatio approbavit. Il cum ignoraret Netinorum Magistratus, tamen ut sui Patroni alibi quoque, atque ibi praesertim unde ad ipsos olim advenerat, honores propagarent, Innocentii Littarae Conradiada VIII Novembris anni MDCCXX, ad Senatum Placentinum, ac Ranuccio Farnesium Ducem, necnon ad Episcopum misere. Scripsit allatae tenae ex litterae sunt, mense nimirum Aprilis anni insequentis. Eas recitat Campus, quasque humanissime Dux rescripsit die ultimo Aprilis, ac Rangonus Episcopus XI die Maii, Magistratus XIV. Tunc vero certatum illic pingi coloribus atque in aes incidi B. Conradi effigies, arae ac sacella ejus nomine erigi. Ea Petrusmaria sub finem capituli ultimum commemorat, sequae tunc ad vulgandam B. Conradi Vitam extimulatum.

Placenta quod officio Ecclesiastico honoratur.

in omnibus, aris.

magnifico sacello.

24 Extrui eodem tempore coeptum in basilica Cathedrali magnificum sacrarium: quod, cum edita o Campo historia, necdum erat absolutum. Aggressus pium hoc opus vir nobilis eodem quo Conradus stirpe natus, Joannes Ludovicus Confalonierius, non modicus in illud, atque ejusmodi religiosa opera factus impensus. Quae res valuit, ut agnati ejus tam qui Mediolani, quam qui Placentiae habitabant, ad B. Conradum gentilem suum sacris honoribus decorandum excitarentur. Ipse vero Joannes Ludovicus visus Sancti patrumque id dimittis consecutus, ut conjuge mortua, Ecclesiasticum ritum institutum amplecteretur, ac plane pietatis, Conradi quaedam tenus vestigiis insistens, totum dederet animum.

25 Paulus v Pontifex Maximus, uti Roccus Pirrus tom. 2 pag. 215 scribit, XIII Januarii MDCCXXIV Indulgentiam concessit iis, qui ecclesiam Cathedralam Placentinam, et in ea sitam Cappellam (quam dirimimus) S. Conradi, die festo ejusdem, visitarent. Illic quoque, ut idem auctor est Pirrus, manus et pars brachii ejusdem Divi Conradi, quod Neti in thecis argenteis asservabatur, maxima colitur pietate. Id sacrum donum, Pontificis permissu, elargitus est Senatus Netinus anno Sal. MDCCXXVI Sereniss. Principi Duci Parmensi.

D AUCTORE I O cui detur a Pontifice indulgentia

eo missae aliquae reliquiae

ANIMADV. PAP. 19 Neti olim brachium et manus argenteae thecae inclusa

26 Erat enim Neti brachium manusque avulsa pridem a corpore. Quod ito Pirrus idem pag. 181 testatur: Dulvanus Episcopus Syracusanus, inquit, auctoritate Apostolica, sacrum tumulum B. Conradi magno cura religionis ac pietatis sensu aperuit, et sacrum cadaver, post annos CXXIV a die obitus, integrum omnique ex parte illaesus, magnaue odoris caelestis suavitate respersum, invenit. Tunc permisit Antonio Caruso, Spacafurni oppidi Domino, ut brachium integrum cum manu ejusdem Sancti argenteis thecis includeret, pro Ecclesia Netina, ut adhuc visitur. Id paullo accuratus narrat Littara de rebus Netinis pag. 129 in hunc modum: Hoc eodem anno, MDCCCLXXV, Antonius Carusius, Dominus Inspeciae fundi, Nicolai filius, et Antonii, qui sub Alphonso floruit, nepos, ex Divi Conradi brachii contactu, admoveente loco affecto reliquias Presbytero Antonio Mneo, ex renum dolore statim convaluit. Unde sanitatem consecutus hilari omnium jubilo, et brachium et manum, prout hodie visuntur, argenteis thecis mandavit includenda. Haec ex majoris Ecclesiae scripturis collegimus. Hartenus Littara.

E a quodam renum doloribus liberato

27 Hinc superius § 2, num. 12 ex conjectis ab Jacobo Humano Episcopo Sentarensi actis relatum est, cum is arcam, in qua reconditum B. Conradi corpus erat, anno MDCCXXV aperuit,prehendisse, ab eo caput et brachium unum abesse. Hoc nempe seorsim argenteae thecae inclusum antea erat. Caput vero Molfettae in Apulia servari dicitur, hermi argenteae impositum. Ita qui supra Pirrus: In Apulia etiam urbe Molfetta, magnifice colitur Tutelaris et Protectoris nomine. Neque frustra hoc titulo gaudet, dum semel civitatem ab hostium Gallorum irruptione, super annos apprensus, liberavit: et sepe atque penuria laborantibus copiosam pluviam emisit. Illic furto allatum sacrum caput magna in veneratione habetur. Eadem olim tradunt scriptores. Sed sunt, qui non hunc Netinum Couroolum coli illic scribant, sedulum, natione Gallum: qui eodem tractu ritum onochoriticum egerit. Nos nulla adhuc Molfettana monumenta vidimus, unde certi quidquam statuere valeamus.

ANIMADV PAP. 20

capit Molfettae

ant forte alterius S Conradi.

F

28 Avolae quoque, sive Avulæ, (quod oppidum est Marchionatus titulo insigne sub ditione Duris Terranova, Hybla a Littara et aliis, ut infra dicemus, appellatum) sacellum est S. Conradi titulo, intra ecclesiam S. Joannis, uti auctor est Campus. Illic sodalitas constituta hominum locorum, qui statuam Sancti ac reliquias nonnullas in supplicatione, die ejus solenni, deportant: quando plurima evenire solent miracula, praesertim in hermosorum curatione, quorum qui adhuc ætate infirma sunt ut pedibus prosequi supplicationem non possint, in pone eam statuam in alio feretro consistentes gestantur, donecquam expetunt sanitatem adepti sint, uti mox dicemus apud Netinos fieri.

Avolæ sacellum cum reliquiis,

ad quas fiunt miracula.

29 Panormi etiam, inquit Pirrus, in sacello sodalitatis D. Conradi, in vicinia ejusdem, S. Mariae de Angelis Minorum observantium, et apud me, coluntur insignes ex armo ejusdem reliquiae: quas habita a Pontif. Max. facultate transtulit elargitusque est Marchio Villenae Prorex Siciliae. Haec Pirrus. At Petrusmaria Campus cap. 15 pag. 126 scribit, Panormi in regione cui a Calza nomen. rico Vetrera dicto,

Panormi reliquiae.

A
ACTIOE J. B.
eo allatæ anno
1608.

dicto, egrequam S. Conradi adem spectari, inque ea constitutum sodalitatem laicorum, qui Equites Crucis S. Conradi appellantur. Ab his magno splendore ac religione eremitarum S. Conradi reliquias, etiam rotaper eos fieri miracula. Idem pag. 137 scribit Prucegem illum, qui Panormum ras reliquias attulit, cum Netum venisset, jussisse, sibi sacrum reliquiarum thecam aperiri, unde suavissimus iterum odor exspiravit; dein pro auctoritate sumpsisse sibi ex ea reliquias aliquas, asserentem id sibi a Pontifice Maximo concessum; carum reliquiarum partem sodalibus illis Panormitanis dedisse, partem in Hispaniam asportasse. Ob ejusmodi dona non temere proferri theca ram, vidum reserari, nisi fuerat quispiam magni nominis Princeps id postulet; sed tunc attentam custodia caveri, ne surripi quidyquam possit.

Net corpus in magna argentea theca gestatur in supplicatione,

et alia reliquias ardentibus

30 Est ea arca ex pura argento, longitudine quæ corpus proveri hominis (qualis Conradi fuit) capere valeat, insigni artificio elaborata, XII Apostolorum per latera dispositus stans. Eum in supplicatione gestant saceris vestibus amicti Sacerdotes; sequuntur Magistratus atque viri illustres, telas manibus tenentes. Pone alind subit feretrum, seu machinam ligneam oblongam, splendide ornata, ac tribus gradibus distincta; quorum in medio stat columella, supra quam brachium B. Conradi argentea in theca erectum, tum Divi ejusdem scipio ac precaturus globum. Circum in gradibus ægri, præsertim herma laborantes, pueruli consistunt, tanto numero, ut subinde XI. hominibus, atque etiam pluribus, opus sit, qui machinam bajulent. Accurate prius a medicis visitantur hermosi illi pueri, ne cui fraudi sit locus. Quia vero supplicatio certis stationibus interpolatur, sive in templa ingrediendo, sive ad vias consistendo, quosolim familiares B. Conradi inhabitaverunt, ubi tate feretrum iugraverat, ut moveri loco non possit; tunc ex eo deponunt puerulos complures, in recuperate sanitatis argumentum suavi sopore oppressos. Alii quoque infirmi, dum propius ad sacram arcam accedunt, et optatum vultuânum inolepti, in gratiarum actionem prorumpunt. Aherma hoc eventu exercitur fiducia. Non ulentidem oblati a parentibus infirmi pueri machinæ imponuntur, pari successu; adeo ut die illo ac septem consequentibus centum quatuordecim sanitati restituerent.

tanquam tunc sanantur.

§ V. Illustris aliquat B. Conradi miracula.

Quis ergo recensere miracula omnia possit, quæ, ut dictum, fere sine numero erant? Perstringit obiter nonnulla Cælius, quæ persequi in tanta copia non fuerit aperta pretium. Tria tamen maxime ostendenda censuimus. Primum mense Februario cæcæ dextæ contigit. Monacho erat Neli in civitate Montis-Virginis, instituti Cisterciensis, Luem, Baronsis, Formice filii, neptis Delmatti, Secreti Syracusani, (sive Quæstorum Regnum vocant) quæ pum annis ab insulente eam malo dæmone divris modis peribat. Is quodam die per os puellæ edidit, non vereri se inde polleretur, nisi forsan absente eum Placentini, Conrado Eremita. Obtestati sunt Antistitem Syracusanum amici, ut vel monachæ potestatem faceret ad B. Conradi invocandum in S. Nicolai adem civitate, vel ejus reliquias mitteret ad eum apporitari. Nam et aliquid ante omnis matronam quamdam, cum e Britiis Netum venisset, fuisse a pluribus magibus spiritibus liberatam. Neutrâ concessit Antistes, hortatus, ut, a qua non longe abesset, solennitatem Februarii mensis expectarent: tunc enim in parochiales ac religiosorum ecclesias inductum viri de more sacram thecam, quæ mense Augusto ob inuentum ætatum non nisi in adem Sancti Crucifixi infertur. Cum igitur die XIX. Februarii adducta in dictarum sanctimonialium adem sacra esset theca, cepit horrendum in modum vociferari ac debacchari, et dira in B. Conradum vomere dæmon: sed Martino Laurentio Canonico, ac Petro Sero

C
energumentum dicitur ad ejus reliquias thecæ.

monasterii Confessorio, sacris exorcismiis non exagitatus, Sanctique Conradi ingeminantibus nomini, eam solo affixit, ac seminanem reliquit. Quæ post paullo libera et incolumis surrexit. Deoque et Sancto sospitatori suo Conrado gratus egit.

D
mendicus evoriat herma laborans:

32 Non multis annis ante venerat Netum Neapolitanus quidam, stipem unde vitare realium mendicans, sed adeo enormi pressus hærnia, ut ad terram usque intestina defluerent; quæ prompte ingenti muli cinctura substringere, ad collum alligata, cogelatur, non sine magno cruciatu et incendiis difficultate. Sacerdos quidam, cum non longe abesset a basilica S. Nicolai, cui et tunc scribebat, ærumnosum illum hominem conspiciens, motusque commiseratione, I'eni, inquit, et templum hoc mecum ingredi, ac firmâ fide S. Conradum invoca, cujus, hic exuvie asseruntur plurimas claræ miraculis ac præsertim incommodi, quo affligeris, curatione. Is vero ingenti hausta fiducia ad Divi altare accessit, sumpsit ex una lampadam, quæ ante illud pendet, oleum, eaque ægros partes illinit, ac simul impræmissimis precibus, atque uberibus lacrymis S. Conradum non exiguo temporis spatium exoravit, ut sibi a Deo sanitatem impetraret. Cum subito omni malo levatus, alta voce exclamat: Misericordiam, misericordiam. Eo clamore exiti qui in sacrario erant cum Sacerdote salutaris consilii auctore, accurrunt, hominæ sanum reperunt, Deo gratus et Sancto persoleunt. Dubita per urbem fama, reque explorata, pulsatae campanæ, dispersa in lætitiæ argumentum bellicæ tormento.

aleator lampadem ad ejus imaginem accensam auferit.

E

33 Postremum ad terrorem simul ac fiduciam valet prodigium. Visitar Neli in vivo Sartorum antiquissima S. Conradi effigies, quæ vivum ejus vultum apte satis referre creditur, in muro efformata ad latus officinæ viri illius, cujus olivæ filium Crucis signo ad herma sanorât, ut in Vita cap. 2. num. 9. narratur. Ante eam effigiem lampas noctu lucebat. Cum ergo laud mte proel inter publicos exentores Hispanus, noctu alea cum quopam committente suo ludens, farrere sibi fortunam videret, sed candellam fere absumptam, neque usquam patere officinam, unde utrum emerret; tunc tamen prosequendi cupidus, ad lampadem quam diximus advolat, indeque abstrahit, factis sacrilegio impio dictis adjiciens: Quis, inquit, unne ipse sem isti lumine acrensus? Tantumdem ubique eo videbat, ac nullo valet. In lampadem aufert, et ad rigularum atrium deportat, lusumque prosequitur. Cujus scelus mox gravi pœni exoravit Numeu, dormitque in eo alius, quantum non suo vultu homini, sed Sanctorum quoque imaginibus debeatur reverentia. Versa primum Audi fortuna, non solum quod lucratus erat, sed quicquid antea in locutis minorum habuerat, amisit. Domum postea reversus in lectum se ad capiendam quietem conjecit. At medio in somno rapti illi ramiceis, tanta vehementia ac cruciatu, ut non solum expergeretur, sed, cum in momento malum ingravesceret, mortem sibi imminere existimaret. Exiit amici ac vicini ad hominem accurrunt. Inter eos simplex quædam muliercula, Opem, inquit, S. Conradi implora. Quis ille, ut miles, Conradus? Protector, inquit illa, urbis nostræ, plurimas claris miraculis, in curando præsertim quod tu nunc pateris, meo modo. In majori urbis basilica ejus corpus asseratur. Ipsius est et illa imago grandieri eremite, quam sæpe vidisse te arbitror, ad vicum Sartorum, ante quam accendi noctu lampas solet. Cum si religiose invocaris, consequere optatum remedium. Sensit homo, cur ut sibi inflicto a Deo esset injuria, quam ejus imaginæ noctu irrogatur: voti addidit, atque integram sanitatem recuperavit, ac deinceps eximus S. Conradi cultor fuit: quomulique Neli in presidio fuit, frequens adibat, cui injuriam fecerat, Dei effigiem, floribusque et ceris honorabat, ac locuta, qui ante eam erat, verberat, nec sinebat illic immunditæ quidyquam esse, aut quod aliqui imaginem vesentibus ac

aleator lampadem ad ejus imaginem accensam auferit.

F
max herma periculo a perit.

ejus ope sanantur.

ac deinceps vitulo eum honorat.

A ac venerantibus obstaret. Atque ista ex prolixiore Pe- trimariae Campi historia sumpta sufficiant.

VITA

auctore Vincentio Littara.

AUCTORIS DEDICATORIA EPISTOLA.

Vincenlius Littara Illustri viro Carolo Ja- vanti, Buxelli, Saccollini, Ciarranii et Plane feudorum Domino S. P. D.

Immatam esse omnibus animis religiosam pietatem, quae et Deum praeter ceteris colere, et Divos Dei glori- am adeptos venerari doceret, summi Philosophi et Theologi tradidere. Haec autem inter alia tuarum virtutum genera ita in te firmiter insedit, ut evi- dentissimus pii cordis produxerit effectus. Namque (ut alia omitam) in excolenda B. Conradi nostri Pa- troni solennitate ita officiosum te semper praestitisti, ita pro ejus celebritate adhuc laboras, ut non modo popularem auram, (quod vulgare quidem est, licet et debitum virtuti officium) verum etiam efficacissi- mum Divorum patrocinium tibi comparaveris : quod cum in fortunarum prosperitate, tum in summi boni fructione tibi profuturum speramus. Inter cetera autem, quae ad recolendam Divi Conradi memoriam pertinent, haec tua fuit cura, ut tota ejus historia brevissimo compendio Latinis litteris mandaretur : ut cum opus esset, citra stomachum ab omnibus, praesertim a concionatoribus, recurreretur. Namecum multa edita fuerint haec de re opuscula, nullum tamen adhuc exstat, quod, et sermonis elegantia et styli brevitate, tanto viro dignum haberetur. Quamobrem equidem jam diu tibi inservire cupidus, et si primo aequae respondere non confido, secundum tamen pro- viribus adeptum esse arbitror. Effeci enim, ut desi- deratum illud enchiridion haberetur, ut summam omnium Conradi gesta ex fidelissimis exemplaribus excepta, Romano idiomate ac mediocri dicendi ge- nere concluderem ; majus quidem, et a heroicum opus editurus, si et tua voluntas accederet, ut Divi Con- radi adminiculum omnia improborum impedimenta succideret. Accipe igitur nunc tui Littarae munuscu- lum, nulli alii, quam tibi aptius dicendum, cujus gratia comditum est, certissimum meae in te obser- vantiae, et tuae in Netinorum Patronum pietatis, argumentum, Vale, Panormi, Cal. Sextilis.

CAPUT I.

B. Conradi conversionis occasio, secessus, in Siciliam iter.

Conradus, miles Placentinus, a genere nobilis, ob venatum, cujus mira capiebatur voluptate, ter- renis opibus exspoliatus ad caelestes comparandas omnem operam adhibuit. Accidit enim, ut magno rerum apparatu feras insecutus, quod in silvas, et saltus vepribus obsitos, incolumes confugerent, ali- quando voti compos effici non posset. Id igitur loci flammis aperiendum jussit. At ignis modicis initiis in tantum ventorum impetu crevit incendium, ut lat- tatus, quam ut extingui ad libitum valeret, omnia combusserit. Latenter et pavide reditur in urbem : quo non longe post crematorum nemorum vultus sequitur.

2 li, quibus illatum fuerat damnum, a b civitatis Gubernatore satellites exorant, per quos repertum incendii auctorem in vincula conjicerent : nec quem- quam, praeter infimae plebis homunculum, forte ob- vium habent : increpant, trepidantem arripiunt, et

ei jam metu obtutescenti injectae flammae crimen impingunt. Ad quaestionem vero ductus, scelus, cui- jus erat innocens, vel ex certa nequitia patrasse confitetur. Nec mora : patibulo danatus trahatur ad supplicium.

3 At Deus, qui justis non deest, Conradi conscien- tiam momordit : qui, audito infelicis hominis eventu, illum a carnificum manu aulacter liberat, domi ser- vat, lictoresque dimittit, qui dicerent culpam alieno casu commissam insontis neco non expiandam. Quod et ab Imperatoris Vicario acceritus, ultro professus est, asserens non dolo, sed venationis desiderio ad- ductum in tale, nec opinatum, malum incidisse : adeoque dicendo apposite sapienter se habuit, ut, quod imprudentiae peccasset, condonaret, quod autem illato damno se satisfacturum polliceretur, admi- serint. Quod et toti populo, cui suis virtutibus erat gratissimum, fuit jucundum. Tum aperit e uxori, fue- rinnae tanto viro dignae, consilium : quae vel suam illi dotem ad resarciendam hominum pauperiem li- benter obtulit : postero igitur die omnibus aequae persolvit.

4 Nec multo post, considerata mundi vanitate, to- tum se Dei obsequio (quod singulare est Christiano- rum munus) inuicandum statuit, exorat igitur a conjuge, ut conceptam pietatem exequi permitteretur. Illa perinde ac vir pia, ejusdem consensu d monia- lium instituta professa, opibusque tum laevis, tum monasterio distributis, virum forti animo dimittit. Qui noctu patriam et necessarios destitutus solus et tenuis egreditur : in quendamque e locum receptus est, ubi pii viri divini cultui seorsum a mundi pompa vacabant. Ibi habitu Religiosorum, qui Divi Fran- cisci Tertiarii dicuntur, indutus, f sanctissimis vitae preceptis imbuatur.

5 Loco vero ob patriae propinquitatem dimisso, g Romam contendit, h sacras vides visitat : inde profectus, Ligustica navi i Panormum appulit. Ibi de Siculorum probitate cognoscens, Netinae Vallis populos, Netinosque cives ceteris et pietate et cari- tate praestare audivit. Huc ergo concessit : sed in ipso statim agri Netini limite, k Palatiolum praetergres- sus, contraria verbis opera experitur. Nam viae la- bore fessus in vicino ovili relictum iri sperabat. l Sed rustica et immanis pastorum impietas moleste viri adventum tulit. Quamobrem injuriae cedens a loco divertitur : et quamvis canesilli irritaverint, il- latus tamen Netum usque pervenit.

6 In Divi Martini xenodochio hospitatus, elee- mosynas mendicabit : donec Joannis Menei opera, seorsum a turba quiescere capiens, Gulielmo Buc- cherio commendatur. Fuerat hic quidem robustis viribus, quemadmodum postea mira sanctitate, et Friderico Siculorum Regi, cujus equo aper insulta- bat, opem laturus, a truculenta fera rostro perens- sus est, ut elumbis et pene exanius corruerit. A Rege demum benigne omnia pollicente, domunculas in superiori Netinae urbis ingressu, in quas pere- grinos libenter excepit, obtinuit. Hic Conradus ali- quot annis, omnibus jucundus, licet inflatis quibus- dam odiosus, commoratur. Namque Petrus Gulielmi filius, qui hoc unum pietatis habebat, quod clau- dum parentem aleret et viseret, aegro ferebat illum dulcis-imo Conradi alloquio captum apud hospitem diversitare.

a Gente Confaloneria, ut plerique tradunt, vel Laudius, ut alii volunt. forte utraque, paterna nimirum maternoque genere. — b Galeatum Vicecomitem fuisse Campus scribit, qui anno 1313 Placentiam gubernandam suscepit. — c Liphrosynam vocat Wad- dingus, Nestoris Laudensis Viri Illoni. Quae nomini Campus quoque in sui operis editione expresserat sed induxit in exem- plari ad nos misso, notus forsitan ab auctore Conradum, quem potissimum sequi videtur, libertate poena excogitata. — d S. Clarae, ut ab antiqua traditione fama, inquit Campus additque in- jectum ei a demone cogitationem, ut potius peregrinantis inu- ritum sequeretur. Ea discussa tentatione, ipsummet Conradum sereri capisse, ne vivita, et cum periculo ipsam religiosum claus- trum

D AUCTORE J O quondam ideo morti addic- tum

liberat,

et factum a se fateatur,

ac damna sar- cit : c

E

d imitatio eum conjuge

e scutum relin- quit :

f

ii Romam g h

i de in Sici- liam :

k inale acceptus a pastoribus,

l

m

F Nisi apud vi- rum piun vi- vit,

quibusdam exosus.

Tentationes d.emonis, in- itia conversio- nis

Carolo Juvanti.

viro pio,

B expellam vult S. Conradi epistolam Litti- nam

a dicit Auctor,

u

Conradus ve- nator

ferarum late- bras incendit cum grandi damno :

b

A quo sunt a sancto viro compressa, effusius explanat Campus. — k Ita febrion quartanam appellari a Sicutis scribit Campus cap. 8, eamque post preces signo Crucis in perpetuum pepulisse: monuisse item postea, ni Deo Petrus parvique ejus Guilielmus gratias pro hoc munere agerent, non sibi misero peccatori: dein Guilielmo prædixisse nonnulla, quæ filio essent etentura.

CAPUT III.

Varia S. Conradi prædictiones, aliaque miracula, improbi puniti, cœlitus oblata annona.

a Visitur ab Episcopo: Delata est ad Syracusanum a Antistitem E. Conradi fama, sanctum vite genus, et miraculorum celebritas. Ille rei certius cognoscendæ cupidus Netum venit, eremum adit, antrum omni supellectili vacuum admiratur, mox Eremitam obvium habet, qui Episcopi pedibus provolutus benedictionem suscipit: et ab eodem cœna invitatus in cellam præcurrit, et quatuor calidas, candidasque placentas, rem omnibus admirabilis attulit. Denique viri sanctimoniam, et fecundiam Episcopus agnoscens letus Syracusis inclytas hominis virtutes prædicavit.

b ribos cœlitus accipit: 18 Jam totam Siciliam tanti Eremitæ sanctitas pervaserat. Quod cum quidam pessimi viri irriderent, hominem decipiendum statuunt, scilicet ut piscibus invitato prohibita die Veneris carnes apponerentur. Adest rei patrandi commoditas: cum Conradus de more Crucifixi templum viseret, præsto sunt omnes, et simulato vultu pietatem ostentantes rogant apud se prædere. Cognita Beatus fraude verbis annuit. Tum sculos assatos in mensam exhibent, nec aliud ipsi manducant. Dumque vel hominis improbitatem culpant, vel simplicitatem derident, impia consilia prolunt, quod tantus vir sexta feria suillam comedisset. Legat Eremita, et pisces, quibus fuerat invitatus, fatetur accepisse. In cujus rei testimonium spinas, seutes, et squammas ex industria sub mappa absconditas detegit, et hominis arguit impudentiæ. In antrum suum regressus obvii agricolæ manus osculatur, et petentem orationem Dominicam, et salutationem Angelicam crebro recitandam docet.

c flagris excipitur, auctores pane cœlitus allato donat, d apud Indurcom excusat: 19 Post hæc a scelestissimis quibusdam venatoribus probris afficitur, et virgis percutitur. Sed a Deo misericordiam precatus, singulos panes Angelorum ministerio præparatos suis percussoribus hilari animo distribuit. Qui rei novitatem admirati, tacito gressu, ne cui illata injuria pateret, profugere. Sed tanti flagitii fama prævenierat: res magistratui defertur, scelerisque auctoribus in vincula conjectis, interrogatus Conradus, eventum fatetur: malefactores autem, quod et habitu et animo videret immutatos, non agnosce testatur. De eisdem tamen a temporali justitia absolutis, æternas pœnas desumpsit; miserime enim periire.

e ab auctus honoratur Episcopo confertur: 20 Idem Syracusas ad Præsulem profectus, b juxta palatium plurimis aviculis circumdatur, que quodammodo beati viri adventum gratulabantur. Eare a ministris delata, descendit Antistes, et honorifice Conradum excepit: qui Pontifici, si quas habebat, culpas confessus, non longe post in eremum regreditur.

e honoratur ab Hyblensibus et Scimis: 21 Tunc sub e Hyblam maceriei ovilis inuisis similiter ab avibus salutatur. Quod viator quispiam videns, viri nomen et instituti genus voluit intelligere: quæ libentissime perrepta suis Hyblensibus nuntiavit, apud quos magna etiam erat nominis celebritas, proinde ac apud Netinos. Quorum tantus erat conventus, siquando Eremita in urbem, et potissimum in ædem Divi Petri Apostoli ad suum Confessarium divertebat, ut declinanda multitudinis frequentia, clanculum accedere oportuerit.

22 Accidit, ut excisum in antro saxum, ubi Crucifixi imagini locum in aræ modum accommodabat, Februarii T. III.

D AUCTORIS VINC. LITTARA. ingens saxum. facile movet: curans educendum, accolas accerseret: qui operam suam præstituri, saxi molem suis viribus grandiozem expavebant. At Conradus Deo fretus homines cōbortatur, et ex uno ipse latere suscepti, ex aliis adjutores collocat, tum facillime lapidem re leviori eduxere. Confestim egressis ex antro, ubi nihil paulo ante reliquerant, tot dulcissimos et adhuc fumantes panes attulit, quot singulis satis essent: qui utroque miraculo commoti Domino benedicebant.

E in fame pauperes mire ait: d 23 Horum quidam se Conrado, et socium, et discipulum obtulit. Ille proposita rei difficultate hominis animum perquirebat: quem ubi firmum sensit, Eremitico habitu voluit indutum, et biennio strennum et obsequentem expertus est. At humanæ salutis inimicos innato livore excandescens, adeo juvenis fomitem incendit, ut se ad repugnandum imbecilem et ineptum fateretur. Desperata perseverantia aperit Conrado consilium, quod relicta eremo ducendæ uxoris desiderio æstuarer. Quamvis autem vir sanctus crebris et gravibus admonitionibus ab obscœna illa cogitatione absterret, tamen a sententia ignavam hominem deducere non potuit. Spe tandem destitutus dimittitur, et tria illi pericula imminenta prædicuntur: quod anguis caeco latentis morsu appetendus, quod dimicans, quod aversa hasta prolapsus evidentissimæ mortis discrimina subiturus esset. Sordior ille freto redit ad vomitum, et infelicissimo exitu vitam clausisse dicitur.

e occulta et futura cognoscit, 24 Invaserat Siciliam, alioqui frugum parentem, acerbissima annonæ caritas, adeo ut miseri mortales inedia confecti mortis speciem præ oculis ostentarent. Confugienti nonnulli ad Divum Conradum, a quo benignissime excepti, d cœlesti pane satiantur: tum alii atque alii ejusdem refectiois cursum tenent, et singuli suis panibus divina gratia creatis expletur.

F Hybla triplex. 25 Cognoverat vates Deo dilectus quemdam e adolescentem mortali peccato detineri, et certissimum vitæ periculum subiturum: adit parentem in aræ laborantem, eique mandat, ut filium sacramentali confessione a certa labe purganlum admoneret. Quid ubi fecit, in paternam aræam regressus, quanto periculo detineretur, agnovit: nam exorta repentina tempestate, et proxime fulmine et cœlo lapsa, pene exanimis corruit. Rei præscius Conradus pendentibus etiannum imbris affluit, amicos consolatur, et a lethalibus criminibus absterret. Agnoscent illi sancti Eremitæ precibus vitam juveni servatam, et acceptam Deo referunt.

26 a Antistitem hunc Pterus, Campus, Wadingus Jacobum vocant. Addit Pterus contigisse hæc anno 1348. cum Syracusas gravis pestilentia affligeret. — b Paulo ante mortem, inquit Wadingus. — c Tres fuere in Sicilia Hyblæ: Major circa Etnam, inter Catanam et Sornathum flumen, quo de flumine egimus 5 Februarii ad Vitam s Anthæ Parva, inter Syracusas et Leontinos: Minor, vel minima, quæ et Hærea cognominata, non procul Neto. Hanc omnium Hyblam conjicit Cluverus pag. 352 in 8 Regnorum nunc appellari. Favellus lib. 3 cap. 4 nihil certi posse se conjeture scribit. Campus Avolam vocat hoc oppidum, cujus incolæ tanta in veneratione B. Conradi fuerit. Situm Avolæ, sive Avulæ describit Favellus lib. 4 cap. 1 pag. 97 his verbis. Sequitur inde Eremitæ summis ostium Thucydidi lib. 7, Orini Ptolemaeo Mirando hodie dicti. Caput habet in collibus scilicet et a mari P. M. creiter in recedentibus. Ejus fontibus aspero in edillis rupibus situ supereminet Avula recens et novi nominis oppidum Proximum demanceps Asinari. O. ostium est. Et sane redeunt Syracusas Netum non procul ab eo oppido esse iter potuit. Hybla Hærea ultra Netum erat, Gelam versus. Wadingus Hyblæam vocat oppidum juxta quod accidit hoc prodigium. — d Campus cap. 10 ait panes illos ab Angelo forma visibilibus allatos e cælo. — e Hunc Wadingus ad un. 1351 num. 27 scribit, unum fuisse ex us quos famis tempore paverat Conradus. Fustus eam prædictionem ac successum nureti Campus cap. 10.

CAPUT IV.

S. Conradi obitus, sepultura, veneratio.

I Instabat autem exoptata dies, qua post tot devicta certamina ad cœlestis gloriæ palmam evocaretur. Divino oraculo temporis admonitus, Netum ad suum Confessarium se confert, Eucharistiæ sacramento obtin prædicitur, et reficitur

AUCTORE VINC
LITTARA.
et alia :

moritur in lu-
ce caelesti :

sonant vitro
campans :

post pugnam,

cedit corpus
Netinis,

A reficitur, et pium illum Sacerdotem summis precibus rogat, ut perendie in eremum se reciperet. Quod cum fecisset, detegit Conradus imminente sui transitu horam, prædicit fore, ut et Netini et Hyblæi de cadaveris possessione armis contenderent, nec quidquam mali inferendum : seque velle in S. Nicolai sepeliri. Continere non potuit lacrymas vir ille Conradi amatissimus, eoque tanti viri amissionem plorante, febrî correptus coram Crucifixo nuda genua flectit, et se suosque Netinos Domino commendat : tum mirabili splendore locum illustrante, animam Deo reddidit. Fulgore perterritus Sacerdos Conradum respicit adhuc genu flexo stantem, adeo ut vivum crederet : cum tamen mortuum vidit, graviori luctu cruciatur.

27 Voluit et hoc Deus piis populis mirabiliter innotescere. Nam campanæ et Neti et Hyblæ, nullo pulsante, adeo omnes et fortiter sonuere, ut homines rei novitatem anxie scrutarentur. Gulielmî domitium petunt, quem a sancto vivendi genere omnibus carum, mortuum credebant : ab eodem tamen admonentur, ut de D. Conrado cognoscerent. Continuo armati illuc advolant, et adhuc summo poplite, ac si oraret, inventum, asportandum facillime credunt : nec tamen loco dinovere possunt. Affluit sancti viri Confessarius, et ab eodem in arcam deponitur, quo honestius deferretur. Ecce tamen Hyblenses adventant, et æquo audacioribus a Netinorum manu gratissimam illam sarcinam auferre conantur. Conserunt utrique manus, pugnatur acerrime : nec tamen (quæ Conradi fuit protectio) aut occisus aut vulneratus est quisquam : imo projecta tela, suis in pharetris recondita invenerunt.

28 Quod ubi miraculum vident, nuntiant Netini, inter quos sacrum illud depositum semper residebat, certi jam divine voluntatis, ut quaterni ex utrisque populis, et primi Hyblenses arcam humo tollerent : quod si possent, alii cederent : sin minus, ipsi opus experirentur. Accipiunt Hyblenses conditionem, nec tamen arcam illam humo sustollere valere. Succedunt Netini, quibus earum pondus adeo leve visum est, ut alacres, nulloque impediente, Netum contenderent.

29 In urbem ingressis placebat quibusdam, ut in D ædibus Divæ Mariæ a Castro, quibus nunc a Crucifixo est cognomen, deponeretur : at dum illic inferre student, omnem operam perdunt. Quapropter Conradi Confessarius Sancti voluntatem aperuit, ut in Divi Nicolai, quæ major, vel tunc temporis, erat ecclesia, efferretur : eoque a duobus levissime perlatum est, ceteris honorificentissime funus deducen-
septitunc in ec-
clesia S. Nico-
lai.

30 Demum Leo Decimus anno sui Pontificatus tertio concessit Netinis B. Conradi reliquias posse coli, adorari, et per urbem circumduci. Unde an. sal. MDLXVI prima Conradi solemnitas incepta est. Plurima ejus diei miracula b Jacobus Humana Netinus, Episcopus Scuterensis, qui Apostolicæ Sedis rescripto interfuit, collegit. Concessit etiam Paulus Tertius Divi Conradi festum vel extra civitatem Netinam, et Syracusanam diocesim, ut aliorum Beatorum, quos nondum in Sanctorum numerum Ecclesia retulerit, posse celebrari et venerari. Datum est diploma Romæ an. sal. MDLXIV in Kal. Novemb.

31 Fuit Conradus statura procerus, forma elegantissimus, aspectu magnanimus, sermone gravis, et facundus. Naturæ cessit xi Kal. Mar. anno a Christi natali ccccxi. Ejus corpus in argentea arca reconditum apud Netinos in ornatissimo tumulo et sacello conservatur : ubi cotidie divinæ virtutis signa experimur.

a Duobus eam demandatam fuisse curam scribit Campus cap. 12, videlicet Sacellano ædis S. Petri, cui vir sanctus confiteri solitus erat, et F. Michaeli Lombardo, qui et ipse Conrado familiaris existeret : ubi his summa fide conscripserat quæcumque ab eo aut veri viderant ipsi, aut gesta fuisse didicerant ex aliis, ac præsertim Gulielmo Bucherio, tunc adhuc supradite ipsi viros quatuor a Netinis prefectos miraculis conscribendis tradidit, non recte Littaram intellexerunt de iv viris, sive Monachibus, qui fidelissimis commissariis sunt. — b Excussurunt Joannes Humana Jacobum vocant Pirrus et Petrusmaria Campus : Wadingus Jacobum Humanum.

miraculis il-
lustratur :

a

collitur publi-
ce :

b

in arca argen-
tea servatur :

XX FEBRUARII.

SANCTI QUI X KALENDAS MARTII COLUNTUR.

S	ANCTUS Tyrannio	} Martyres Tyri in Phœnicia.	S. Eucherius,	} Episcopi Trajectenses in Belgio.	
	Episcopus, et alii plures,		S. Falco,		
S. Potamius,	} Martyres in Cypro.	}	S. Olcanus, vel Boleanus, Episcopus in Ilibertia.	}	
S. Nemesius,			S. Eleutherius, Episcopus Tornaccensis in Belgio.		
S. Didymus,			} Martyres.		S. Encherius, Episcopus Aurelianensis, Trudonopoli in Belgio.
S. Victor,					S. Leo Thaumaturgus, Episcopus Catanensis in Sicilia.
S. Corona, xx alii	} Martyres, Bethlapathæ et Ctesiph. in Perside.	}	S. Ulricus, sive Ulfricus, Presbyter eremita in Anglia.	}	
S. Paula, cognomento Barbata, Virgo Abulensis in Hispania.					
S. Sadoth Episcopus, et cxxviii socii					

ANIMADV.
PAG 21ANIMADV.
PAG 21

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sanctæ Pharaïldis Translationem ad hunc diem annotatum legimus in recenti quodam scripta Carthusiæ Bravelensis his verbis : Apud Gandavum in Blandinium a Tempseca Translatio S. Pharaïldis Virginis. *Ferri quis posset, ne mendose Pharaïldis stonem positum pro Amalbergæ : hæc enim Tempseca in Bludiniense canobium translata, sed non hoc die, Pharaïldis autem Gandavum quidem et ipsa asportata, sed ex Brabantia, non Tempseca, nec in Blandinium. De ea egimus iv Januarii.*

- At S. Amelberga colitur x Julii.
- B. M. Julianus x Kalendas Martii in pace quiescisse tradit Seraphinus Esquiritus in Sanctuario Calaritano, et ex eo Dionysius Boufant lib. 7 de Triumphis Sanctorum Sardinia cap. 6. De eo egimus die (quo aliquis Julianus Calari colitur) vi Januarii.
- S. Agatho Thaumaturgus, Papa Romanus, hoc die colitur a Græcis, ut ex eorum Menxis patet : a Latinis x Januarii.
- S. Silvanus Episc. Emesenus refertur in Usuarit, Romano, et aliis Martyrologiis sua cum Tyrus Martyribus. De eo egimus supra vi Februarii.
- S. Eleutherium Episcopum Constantinopolitanum et Martyrem adscripsit Cardinalis Baronius tabulis Martyrologi Romani. De eodem et Græci, inquit, ac citat Nicephori Chronologiam, et Nicephori Callisti historiam In illa habentur ea solum verba : ἰ Ἐλευθέριος; ἵ-αζ. Quintus Eleutherius annis septem, In Latinis editionibus Camerari et aliis, præpositus Plutareho, Sedecione et Diogene, octavius censetur. Callistus lib. 8 cap. 6 hæc trahit : Μεθ'ὸν Ἐλευθέριος, ὁς ζήτη ἱερατεύσα; φήλικα διόδοχον ἔχε. Post quem Diogenem Eleutherius, qui vii annis Episcopali munere obito, Felicem habuit successorem. Quinque omnino in Græcorum Menxis Eleutherii nominantur, Persa Martyr die xiii Aprilis, Martyr alter cum Leonide viii Augusti. Diaconus Martyr, S. Dionysii Puristorum Episcopi socius iii Octobris. Episcopus Martyr cum matre Anthia xv Decembris, Cubicularius Imperatoris Martyr, genere Byzantinus, iv Augusti et xv Decembris. Idem omnes etiam in Martyrologio Romano, licet plerique diversis diebus. Neque aliud ullum vidimus Martyrologium, in quo Eleutherius Episcopus Byzantinus aut Martyr appellatur aut annumeretur Sanctis. Neque ad eum pertinent, quæ citat Baronius ex Nicephoro Callisto lib. 13 cap. 33 in hunc modum scribente : Gennadius iste ad Eleutherium Martyrem,

ejusdam ex illius Clericis dissolutam vitam coarguens, epistolam dedit in hæc verba : Sancte Martyr Dei Eleutheri, miles tuus dissolutam agit vitam : vel corrigendus ille tibi est, vel abjiciendus. Clericus autem ille statim mortuus est. At non dicitur hæc ad Eleutherium Episcopum scripta epistola, sed Eleutherium Martyrem, cum nempe qui Byzantii, nude et natus, maxime celebris erat : ejus natalis xv Decembris in Menxis adscriptus, in Romano Martyrologio atque tisdem etiam Menxis iv Augusti.

- S. Pantamia, Pantanna, Potamia, Martyr inscripta variis Martyrologis, et juncta SS. Caio et Victori. Agimus infra de SS. Potamio, Nemesio, Didymo, neque ab illo aliam arbitramur Potamiam statui debere. De SS. Victore et Corona seorsim etiam agimus. S. Caio mox alium diem assignamus.

Innumerabilem Martyrum Roma in Titulo S. Silvestri commemorationem fieri scribit Ferrarius in generali Catalogo SS. nec auctorem aliquem aut tabulas citat. Plurimæ quidem ibidem Reliquiæ sunt, ut vulere est apud Octavianum Paucrotum in Thesauris absconditis alme Urbis, regione 4 eocl. 3. De multorum in Urbem reliquiarum Translatione agit Baronius ad an. 761, ubi diploma de ea Pauli Papæ recitat. Nusquam hoc die cultus us aliquis impendi traditur.

Coelius Sedulius, qui seculo Christi quinto soluta et vincta oratione excellit, hoc die refertur a Camerario, qui tamen addit, festum ejus ab aliis poni xii Junii ; sed alteratro die ipsum coli scribit Colganus in Actis SS. Hibernia xv Februarii, ubi eum refert, et solum venerabilem appellat, uti ad eum dicta monimus.

Paula junior, S. Lactæ filia, S. Paulæ neptis, de qua in hujus Vita agitur xxvi Januarii cap. 9. num. 42. Sancta appellatur a Laherio nostro in Menologio Virginum, ubi Antonium Gallorum citat in historia sanctarum Virginum Romanarum. Agit hic de ea in Vita S. Eustochii ejus amicæ, solumque gloriosam et religiosam Virginem vocat, non simpliciter S. Paulam : nec ipse aliusve hunc diem assignat.

Sedaris martyrium ad hunc diem annotatum inter festa Egyptianorum Christiana, in eorum enumeratione, conscripta ab Abulachsan Achmad Calascandio, quom edidit lib. 3 de Synedris veterum Hebræorum Joannes Seldenus. Sed quod illud ejusve martyrium sit, recepti ab Ecclesia Catholica olim Sancti, an posterioris alicujus Severiani, ignoramus. Labet tamen indicare

indicare, si quis anaplus aliquid possit suggerere. Sanctorum multa corpora Blandinii, duabus Tornaco leucis, in Christo quiescente cum S. Eleutherio Episcopo Tornacensi habent infra hujus Acta, in quibus dicuntur etiam multi Catholici ab haereticis obruncati et in Scaldi submersi: quorum memoriam nequum legimus fastis Ecclesiasticis inscriptam.

S. P. N. Theodori Romani nomen annotatum ad diem xxviii mensis Anaschur, sive xx Februarii in Calendario Coptico, quod anno 1286, sive *Æra Marti-tyrum* 1002, exaratum edidit Joannes Seldenus lib. 3 de Synedriis veterum Hebræorum cap. 13. Is videtur Abbas Theodorus Romanus, cujus meminit Joannes Moschu cap. 150 libri 10 de *Vitis Patrum*.

Cymbertus, sive, ut alii, Cynebertus, aut Kinebertus, Presbyter et Abbas fuit monasterii circa Testum omnem in Southumtonia, quod tunc Reotford, id est, vadum arundinis dicebatur, nunc Redbridge. Is cum Ceadwalla Occidentalium Saxonum Rex Flectam insulam occupasset, omnesque indigenas idololatricæ deditus tragica cæde exterminare, ut ait Beda lib. 4 cap. 16, contenderet, cum pueros duos, Arwaldi Regis insulæ fratres, fuga lapsos, dein proditos et Ceadwallæ jussu occidendos amississet, postulavit ab eo, ut si necesse esset pueros interficere, prius eos liceret fidei Christianæ sacramentis imbui. Concessit Rex, hec adhuc Gentilis: et ipse instructos eos verbo veritatis, ac fonte salutari ablutos, de ingressu regni æterni certos reddidit. Moxque illi instante carniifice, mortem læti subire temporalem, per quam se ad vitam animæ perpetuam non dubitabant esse transituros. Ita Beda. Hæc monasteriensi anno 1067 pueros illos regios martyrio coronatos scribit. Wilsonus in Martyrologio Anglicano xxi Augusti Martyres vocat. Ipsum Cymbertum Edonardus Mahew in Tropæis ad xx Februarii locat, ac Beatum appellat, ut et post illum Hugo Menardus in Martyrol. Benedictino, Wilsonus xxi Februarii statuit et Sanctum indicat atque Episcopum fuisse ait: et ipsum secutus Ferrarius. Antea quoque Trithemius lib. 4 de *Viris illust.* Ord. S. Benedicti cap. 176, et Wion lib. 2 *Ligni vite* cap. 85 Vectæ insulæ Episcopum fuisse scripserunt, cum Vectæ non legatur proprius Episcopus unquam habuisse, sed Wintoniensi, sive Centanni Episcopo fuisse subjecta, uti ex Beda lib. 3 cap. ultimo, perspicere est. Sed duplicat errorem Wion, dum Vectæ Episcopum fuisse ait D. Cymbertum sub Archiepiscopo S. Andrea, in Scotia nimirum; cum hæc metropolis a Vecta insula, quanta est totius Angliæ a meridie in Borram longitudo ac bonæ partis Scotiæ, distet. Fuit quidem Cymbertus Episcopus Lindissi, sive Lindisfarorum, id est, Lincolnensis, sive Cymberehtus, aliis Kinebertus, de quo Beda lib. 4 cap. 12 et lib. 5 cap. ultimo, qui obisse traditur anno 1000. Sed ab hoc omnino diversa nobis videtur Abbas ille Reaifortensis: et neutrum inter Sanctos ab antiquis commemorari meminimus.

Colchus, sive Colga, filius Panechi, memoratur hoc die a Colyano in Actis SS. Hiberniæ, et Sapiens cognominatur: qui et putat eum esse, cui Aleuianus epistolam scripsit, quam ibidem recitat notisque illustrat. Sed et xxiv Septembris iterum ab aliis memorari soletur. Verum præter fastos Hibernicos nullum cultus argumentum indicat, suisque illis Fastis ipsemet videtur non satis fidere dum plurimos in illis nominatos omittit.

S. Colgas, sive Colgamus, Abbas de Kill-Colgam, }
B. Colgas, sive Colgamus, filius Kollachi, }
B. Colga, Abbas Liscantus, }
adjunguntur a Colganopra-
cedenti

Colcho, ne memoria, inquit, eorum intreat, quia natales aliis diebus observatos non invenio, et pietate doctrinaque celebres floruerunt. Priorum duorum meminit S. Adamnanus in Vita S. Columbæ, sed absque titulo Sancti aut Beati: tertius subscripsit Synodo per S. Adamnanum coacta. Quod in gratiam Joannis Colgani etiam indicare volumus, qui prioris etiam meminit in Februarii ad Vitam S. Colmani pag. 248 col. 2.

Wilo Laureacensis Episcopus, qui alius Vivilo, Unilo, Phiphilo appellatus reperitur, mortuus traditur x Kalend. Martii anni 1000. Ferrarius S. Wilonem vocat. Sed quæ citat auctoritas, hunc ei titulum non tribuunt, nedom officia Passaviensia, seu vetera seu nova.

S. Gallum Presbyterum Augustoduni Eduorum celi hac die scribit Saussanus, multosque ab eo conversos, Nobis adhuc ignotus, qui ejus Ecclesiæ tabulas non viderimus. An forsitan S. Gallus Abbas et Presbyter, de quo infra?

Feriolus Presbyter Viennæ urbe Galliarum seculo nono Tornacum venit, ubi, dum reo suspendendo vitam deprecatur, ipse ideo vincetus et suspendendus versus patibulum abductus, implorato S. Eleutherii Episcopi Tornacensis patrocinio liberatus est ad ejus sepulchrum, ac catena, quæ altera vice in collum ejus injecta erat, ultro confusa est, et in Tribuni faciem prosiliens, eum occidit, qui precibus ejusdem Ferioli ad sepulchrum ejusdem Eleutherii resuscitatus est. Ita infra pluribus Acta ejusdem Eleutherii: in cujus testimonio cum Sermonibus ejusdem tomo xv Bibliothecæ Patrum excuso et nonnullis MSS. dicitur Sanctus ac Martyr Nominis Septembris sub Crispino Judice occisus. Verum Acta hujus et S. Ferreoli Vesuntione cum S. Ferrento interempti, et S. Ferreoli in territorio Viennensi sub Crispino occisi confundi infra in Actis S. Eleutherii ostendemus.

Issembardus Heimeurodensis cœnobii Ordinis Cisterciensis in diocesi Trevirensi monachus ac sacrista, Beatus appellatur ac Chrysostomo Henrico in Menologio, Gaspare Jongelino in Manipulo Heimeurodensi, atque Angelo Manrique tomo 3 Annalium Ordinis. Et sane illustra sunt, quæ de ea narrot Cæsarius cœvus et gravis scriptor lib. 11 cap. 3 et 11. Quia tamen non indicat, an ullus ei cultus aut majorum pietate, aut Ecclesiæ consensus habeatur, hæc cum tantisper omittimus.

Joannes de Wistreezes, Conversus, ut vocant, in monasterio Villariensi Ord. Cisterve, in Brabantia, multis clurus viritibus fuit, ut fuisse narratur in libro de Gestis illustrium virorum ejusdem cœnobii cap. 28. Chrysostomus Henricus cum hoc die Menologio Cisterciensi inscribit, ac Beati titulo decorat, Ruisius in Auctario ad Natales Molani xxviii Augusti eum locat, absque eo tamen titulo: quem nec nos ei arbitramur tribui ab antiquo solere. Saussanus in Martyrologio Gallicano licet Beatum vocet, in Piorum tamen classe cum reponit.

Amata, S. Clara cognata et discipula, hoc die memoratur in Martyrol. Franciscano Arturi a Monasterio cum Beati titulo: quem ei quoque Petrus Rodulphus Tassmannus tribuit, ut Jacollus tomo 1 SS. Umbriæ, ac Franciscus Laherius in Menologio Virginiæ. Fuit illa quidem, ut ex Vita S. Clara et Annalibus Ordinis patet, sanctitatis erimix, verum an Beatarum albo adscripta, Sede Apostolica annuente, haud comperimus.

S. Veroli, }
S. Secundi }
et aliorum xxi }
MS. Martyrologio monasterii Mar-
chianensis; in ceteris }
xxi Februarii.

S. Secundinus et alii xxiii, qui in Africa Martyrium subierunt, hoc die memorantur in MS. Martyrolo-

- gia monasterii S. Martini Treviris : in aliis pluribus
xxi Febr.
- B. Pippii Ducis, ac patris S. Gertrudis, depositio refertur hoc die in MS. Florario Sanctorum. Vitam dabimus
xxi Februarii.
- Florentius vir sanctus, ut ex veteri inscriptione Ecclesie Hispalensis, quam nobiscum V. CL. Lucas Torrins communicavit, die x Kalendas Martias obiit. Antonius Quintanaduenas noster in libro de SS. Hispalensibus, consentientibus Romano et aliis Martyrologiis, vitatu licet hac inscriptione, coli scribit
xxiii Februarii.
- S. Caius Episcopus Romæ via Appia in cœmeterio Callisti. Ita MSS. Richenoriense, S. Hieronymi et alia cum Beda, Rabano, Notkero. Est S. Caius Papa, coliturque
xxii Aprilis.
- Blanda a S. Eleutherio Episcopo Tornacensi ad vitam suscitata et baptizata, ac Christo dicata est, sanctaque et immaculata permansit, et cursu benigne finito ad cœlestia transmigravit. Ita Vita S. Eleutherii, cum cuius reliquiis caput ejus in ecclesia Cathedrali Tornacensi asservari Raissius aliique tradunt. Ceterum non reperimus officio Ecclesiastico coli, aut Fastis sacris adscriptam esse. Alias plenius de ea agi posset, die, qua obiisse dicitur, xiii Maii aut xii Junii.
- S. Eleutherius Papa et Martyr Romæ, a quo Lucius Rex Britanniae per epistolam se fieri Christianum postulavit, missique duo viri religiosi, qui Regem cum populo baptizarunt. MS. Martyrol. Bruxelense S. Gudilæ. Colitur S. Eleutherius Papa, sive Eleutherus,
xxvi Maii.
- S. Bessarion anachoreta prolixo elogio honoratur hic in Menæis Græcorum. Idem est, qui in fisdem Menæis et Martyrologio Romano celebratur xvii Junii.
- Humburga Comitissa inscripta est hoc die Auctario Greven et MS. Florario, in quo et Abbatisa appellatur. Ignota nobis est. Ex monumentis S. Michaelis in Lotharingia legitur apud Ferrarium B. Humburga soror S. Theobaldi, sed num una eademque sit examinari poterit ad diem quo hæc refertur
xxix Junii.
- Oseas Propheta hoc die inscriptus est Calendario MS. Coptico collegii Maronitarum Romæ. Colitur 14 Julii.
- S. Mildredæ Virginis Corpus in monasterio S. Augustini Cantuarie anno clocclxx x Kal. Mart. in novo feretro positum est, ut in Chronicis scribit Wilhelmus Thorn pag. 1903. In Martyr. Anglicano Wilsoni adscriptus huic diei natalis ejus in priore editione, in posteriori Translatio, sicut et in Menologio Laherii. Ferrarius simpliciter ista habet : In Anglia S. Mildredæ Virg. citat in notis Molannum, qui ejus hoc die non meminit, sed xiii Julii, ut et Miræus in Fastis, tradit corpus Daventriam allatum. Sausanus in Martyrol. Gallicano hanc xx Febr. recoli translationem existimavit, ita scribens in Supplemento Martyrologi Gallicani : Daventriæ in Belgio susceptio corporis S. Mildredæ Virginis. Plenius de ea agemus
xiii Julii.
- S. Pantaleonis Martyris caput Coloniam translatum dirimus xviii Februarii : xvii tamen et xix Februarii in aliquibus Fastis eam Translationem consignari. Etiam xx Februarii in perbrevis sed antiquo Martyrologio monasterii S. Maximini Treviris ita legitur : Pantaleonti Mart. Dempsterus quoque in Menologio Scotico eam hic locat Translationem, sed male Molannum citat, qui non xx sed xviii ejus meminit. Colitur S. Pantaleon
xxvii Julii.
- S. Alfridi Episc. Hildeshemensis nomen Calendario MS. Orilinis S. Benedicti hoc die adscriptum. Constat cum obiisse
xv Augusti.
- S. Hilarius Papa refertur hoc die in veteri Martyrologio monasterii S. Martini Treviris his verbis : Romæ Hilarii Papæ et Martyris. S. Hilarius Papa, qui quibusdam Hilarius est, sed Martyr non fuit, refertur et ab aliis xxi Februarii, ut ibi dicemus. Natalis ejus est
x Septembris.
- Thecla nobilis matrona Tornacensis, omni virtutum genere decorata, a S. Eleutherio ter aduonita, corporis ejus elevationem per Hedilonem Episcopum fieri curavit, et in ipsa elevationis hora sancte obiit, a morte etiam miraculis clara, in ecclesia pagi Blandiniensis sepulta, et dein ad secretiorem locum translata, ut, in Artis S. Eleutherii legitur. Memoria Elevationis S. Eleutherii celebratur 19 Julii : ast in Actis contigisse dicitur una cum Obitu Theclæ, die qua hæc inquiri poterunt
xviii Septemb.
- S. Eustochium Virgo filia S. Paulæ refertur hoc die a Caniso, Greven, Ferrario et in Florario MS. Ast in Martyrol. Romano
xviii Septemb.
- S. Peleus, (Episcopi Egyptii, dicuntur in variis Martyrol. S. Nilus,) tyrologiis Tyrios Martyres incitasse ad fortiter subeundum certamen, sed coluntur ipsi
xix Septemb.
- Irenæus e majoribus S. Eleutherii Episcopi Tornacensis (forsan abavus, ut aliqua hujus Acta innunt) conversus a S. Piato ad fidem est, diciturque infra a Guiberto cap. 2 Vita S. Eleutherii, confessus publice Christum, suscepto martyrio migrasse feliciter ad triumphum. Et in ultima Vita ex lectionibus Ecclesiasticis numeratur inter illos, qui cum S. Piato martyrium passi sunt, de quibus et Irenæo, si quid certius occurrat, agi poterit ad Acta S. Piati
1 Octob.
- S. Coganus Abbas hoc die a Davide Camerario in libro de Scotorum pietate refertur, licet Coganum vocet. Citat Vitam S. Kentigernæ ex Breviario Aberdonensi ; in quo tamen Breviario dicitur ex Scotorum Hibernensium et Lagciensium regali genealogia descendisse, colique
xiii Octobris.
- S. Gallus Presbyter et Confessor in Alemannia, inscriptus præcipuis Martyrologiis MSS. et excusis Usuardi, Bellini et aliorum. Abbas dicitur in MS. S. Richarii, discipulus S. Columbani, apud Adonem : ejus Translationem hoc die celebrari tradit Florarium MS. De ea agendum erit ad diem natalem
xvi Octobris.
- S. Cronanus filius Ængussii, filii Cormaci, filii Senachi, filii Davidis, filii Fiachrii, etc. xx Febr. vel xix Octobris. Ita Colganus in Appendice ad Vitam S. Colmani in Februar. pag. 248 col. 2. Nomen nulum Cronani est xx Februarii in Martyrol. Tamtachtensi et Festiologio Germani, et xxi Februar. Cronanus Kill-Beggæ. Tamen ad utrumque diem Cronani non meminit Colganus, forsân datus meliora argumenta
xix Octobris.
- S. Zenobius Ecclesie Sidonis Presbyter, Ægyptios Martyres, qui Tyri occisi sunt, memoratur ad constantiam hartatus, ideoque hoc die in multis Martyrologiis relatus est, sed colitur ipse xix Octobris.
- S. Julianus,
S. Eanus,
S. Macarius,
S. Epimachus,
S. Alexander,
S. Metranus,
S. Apollonia,
S. Ammonuria,
S. Cointha,
S. Mercuria,
S. Dionysia,
S. Ammonaria alia,
S. Serapion,
S. Heron,
- Martyres Alexandriæ in persecutione Deciana. Ita MS. Martyrologium S. Maximini, citato Dionysio Alexandrino Episcopo in libro de Martyribus. sive epistola apud Eusebium lib. 6 Hist. Eccles. cap. 34, ubi de plerisque agit. Memorantur etiam in Auctario Greven duo primi. In MSS. S. Richarii et Carmelitarum Colonien-sium, item excuso Colonie anno 1490 leguntur 19 priores
S. Arsenius

S. Arsenius,
S. Dioscorus,
S. Isidorus,
S. Nenesius,
S. Scirion,
S. Charemon,
S. Macarius

cum x sociis anonymis, id est, reliquis uno excepto. Referuntur idem omisso Enno et Ammonaria in Florario MS. Undecim ex his habentur in MS. Colonienis S. Marie ad Gradus, sed perperam dicuntur a Venturio Magistro equitum sub Diocletiano occisi : quæ verba referenda sunt ad Martyres Tyri hoc die passos. Coluntur hi Martyres variis diebus in Martyrologio Romana ; SS. Julianus et Eunus xxvii Februarii. viii Decembris.

SS. Epimachus, Alexander, Ammonaria, Mercuria
Dionysia, Ammonaria altera
S. Metranus
S. Apollonia
S. Cointa, in aliquibus Corintha,
S. Serapion
SS. Hero, Arsenius, Dioscorus, Isidorus
S. Nenesius
SS. Ischirion, hic Schirion, et Charemon

xii Decemb.
xxxi Januarii.
ix Februarii.
viii Februarii.
xiv Novembris.
xiv Decembris.
xix Decembris.
xxii Decembris.

ANIMADV.
PAP. 23

DE SANCTIS MARTYRIBUS TYRIIS

TYRANNIONE EPISCOPO ET ALIIS PLURIBUS,

Commentarius historicus.

§1. Horum Martyrum anniversaria celebritas.

Tyrus, Phœnicæ primæ metropoli, quæ, Diocletiano sæviente, palmam adepti sunt Martyres, inscriptique Fastis Romanis ad x. Kalend. Martias; eorum viri meminere vetustiora Usuardo Martyrologia : quale est antiquum Romanum, quod S. Hieronymi appellatur, et hæc quoque fortassis, licet interpolata, Lactantius, S. Martini Tornacense Eusebius, Hieronymi, Bedæ nominibus insignitum, S. Martini Treverense, Colonienis S. Marie ad Gradus; S. Cyriaci Romanum quo usq. Bavonius; neque Italicius ipse aut Wandelbertus, Usuardo supparet. Num quid Wandelbertus habet.

Mox decimus laudem recedit fannique, Corona; mole supplet Moluus, atque ita legit:

Mox decimus laudem recedit, fannique coronat.

Multorum, Tyri fuso qui sanguine clarent : cum de S. Corona agatur, vixus in pluribus Martyrologiis hoc die extat nomen.

2. At vetus Romanum ab Boswegio nostro editum, (quatenus sit antiquitate) ita habet : Apud Tyrum Martyrum, quorum numerum Dei scientia sola colligit, quos Veterini Magister militiæ, jubente Diocletiano, diversis tormentis occidit. Usuardus vero sic scribit : Apud Tyrum civitatem, beatorum Martyrum, quorum numerum solius Dei scientia colligit. qui jubente Diocletiano, multis tormentorum suppliciis sibi invicem succedentibus occisi sunt; primo quidem flagris per omne corpus dilaniati, dehinc diversis bestiarum generibus traditi, sed ab his Divina virtute custoditi; post, addita feritate ignis et ferri, martyrium consummaverunt. Horum gloriosam multitudinem incitabant ad victoriam Tyrannio et Silvanus, sed et Pelus atque Linus (ita in pluribus MSS. Usuardi exemplaribus, qui tibi Nilus est) Episcopi; Zenobius quoque Presbyter, qui felici agone immensus martyrii palmam adeptus est. Duo exemplaria habet; addita feritate ignis, ferro martyrium consummaverunt. MS. collegi Societas Jesu Lornii post, consummaverunt, cetera omitti.

3. Pelusius Ado Viennensis eorum certamen exponit : Apud Tyrum, quæ est urbs maxima Phœnicis, beatorum Martyrum, quorum numerum solius Dei scientia colligit : quos, jubente Diocletiano, Veterini Magister militiæ diversis tormentorum generibus sibi invicem succedentibus occidit. Primo flagris per omne corpus Martyres Dei carpebantur, posthæc traherentur ad leonias : adhibebantur leones, ursi, pardi, atque omne ferarum genus : apri quoque, sed et tauri, quibus ferro et igni feritas addebatur. Stabantur denique Dei cultores, nudatis membris, in medio arenae hæc : et bestia intra cavas incitatur, savioresque in semetipsis effecta, prouunt claustris, replent subito stadium, circumdant Ecclesiam

Martyrum in medio sitam : circumseunt sæpius et oblustrant : ac divinæ virtutis adesse eis custodiam sentientes, procul ab eorum corporibus abscedunt. Sed illico furor, qui reprimetur in belluis, transit in homines : gladiis ergo peragunt, quod bestiis nequiverunt : et ut in omnibus ostenderent se belluis esse nequiores, prohibebant etiam cadavera mandari terræ, sed jubebant fluctibus dari. Horum gloriosissimam multitudinem, cœlicæ exercitum, ducebant et incitabant ad victoriam, beatissimi Tyrannio Episcopus et Silvanus Episcopus, qui, parvo tempore interposito, bestiarum morsibus martyrium complevit; et Pelus atque Nilus Episcopi, qui igne cum plurimis Clericis consumpti sunt : Zenobius quoque venerabilis Presbyter capite cæsus, Hæc Ado, et Ruffinus, et Actus, quæ videntur intercedisse, ut infra dicemus.

4. Ex Ado breviter eadem retulit Notherus, Beda excusus, Martyrol. Colonense an. mcccxc excusum, Doctrinate Clericorum eodem anno Lubæ editum, MS. Florarum, MSS. Brugense et Bruxellense, quæ omnia Veterini Magistri militiæ meminerunt, sed falluntur dum S. Tyrannionem perude ac S. Silvanum aiunt bestiarum dentibus martyrium complevisse. Macrobius Tyrius Martyres scribit, primum quidem flagris lamiatos, dehinc diversis belluarum generibus traditos, sed ab his divina virtute custoditos, ferro, flammis, aquis, suspensio et inedia martyrium consummasse : quatuorque illos Episcopos, et Zenobium Presbyterum felici agone una cum his martyrii palmam adeptos. Eadem fere habet Cassius, sed addit, primum candentibus e ferro instrumentis lamiatos, tertioque feris objectos. Gulesinius vero variis teterrimisque cruciatibus affectos, tum bestiis objectos; partim ferro, partim flammis, partim media confectos.

5. S. Tyrannio apud Galesinum, et in quibusdam MSS. Tyrannus appellatur : Silvanus, in uno alterove Silvanus : Zenobius, in unico Tenobius, uno item Lamolius, ac Zenobilis : Pelus, Polius, Poliens, Petrus, Pelagus, Philenus : Nilus in quam plurimis Linus. Absunt a quibusdam MSS. ea quinque nomina : neque vero Eusebius, Rufinus, Nicephorus, cum illorum recensent certamina, horum meminerunt, neque Veterini, de quo in Chronico Eusebii ad an. Diocletianum xv, qui erat Christi ccccviii, ista habentur : Veterinus Magister militiæ Christianos milites persequitur, paulatim ex illo jam tempore persecutione adversus nos incipiente. Quæ a Græco absunt; et nullum scriptorum hujus rei nominis. Meminerunt vero, ut retulimus, Martyrologia quatuordecim : quorum auctores, prorsus saltem, optet Acto aliqua horum Martyrum habuisse, quæ et testarentur crudelitatis in eos exercitæ administrum fuisse Felurium, et Antistites illos

AN. CHR. CCCC
ET CCXII.
XX FEBRU.

B
Tyrionum
abst a veteribus
Martyrologiis
memoria.

est in Esuardi,

et Adonis,
cum epitome
ad. rem ex
Rog. 10

E

ii varia tormenta passi,

F

ab Episcopis
(quorum nomina
expressa nomino)

sub Veterino
magistro militiæ.

A illos Zenobiumque animos iis ad fortiter preferenda tormenta addidisse, cum neque hos ubi de Tyrriis agunt, neque illum Eusebius in historia, Rufinus, ac Nicephorus Callistus nominent.

B Coluntur quoque aliis diebus quatuor ex illis, Silvanus quidem, Emesenus in Phœnicia Libani Episcopus (diversus a Garenis, de quo IV Maii agemus) a Græcis XXIX Januarii; a Latinis VI Februarii, uti supra diximus: Zenobius XXIX Octobris: Peleus ac Nilus XIX Septembris, alibi XV ejusdem. S. Tyrannionis nomen in nullis Fastis alio die legimus, ideoque hic retinemus. Quatuor Tyrrios Martyres gladio ictos celebrant Græcorum Menæ XXI Januarii, uti isthic monimus, quos *Matthæus Raderus noster, ex eorum, de quibus hic sermo, fuisse numero censebat. Eusebius certe, ut infra indicabitur, quinque solum fuisse ait: Rufinus numerum quidem non exprimit, sed plurimos fuisse scribit, quod et Martyrologia habent, complexa fortassis omnes qui variis diebus decertarunt, non eo solum, quo se adfuisse Eusebius testatur.*

§ II. S. Tyrannionis et reliquorum martyrii tempus ac modus.

Rufinus Presbyter, Eusebi historię interpres ac paraphrastes, ita Martyrum illorum pugnam describit lib. 8 cap. 7. Cum pervenisset ad Principem, æstuarie carceres, et per innocentium pœnas locum deesse criminosis: novarursus decreta mittuntur, ut ex his qui conclusi erant, si qui immolare vellet, liber abscederet: qui vero abnueret, diversis pœnarum generibus interiret. Tum jam quantæ per singulas provincias multitudines Martyrum, et præcipue in Africa et Mauritania, Thebaidis quoque atque Ægypti regionibus existerent; numero comprehendere quis valeat? Sed ne illorum quidem, quorum agones apud Palestinam vel Tyrum, que est urbs maxima Phœnicis, præsentem inspeximus, ut dignum est memorare sufficimus. Tanta etenim ab eis virtute perseverantiæ adversus illata supplicia pro pietate certatum est, ut nisi quis prius Domino et Salvatore nostro credat dicenti, Quia ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi; et ejus virtutem Martyribus sciat esse præsentem, rebus gestis derogat fidem. At nos, ut dixi, non audita, sed oculis nostris inspecta, narramus.

C Exquirebantur diversa tormentorum genera sibi invicem succedentia. Flagris primo per omne corpus Dei Martyres carpebantur. Post hæc tradebantur ad bestias: adhibebantur leones, ursi, pardi, atque omne ferarum genus: apri quoque, sed et tauri: quibus ferro et igni feritas addebatur. Præparabantur hæc omnia adversum cultores Dei: et omnis contra eos hominum bestiarumque et elementorum crudelitas armabatur. Adhoc Dei cultores denudati statuuntur in medio arenæ loco. Additur adhuc arte inter caveas bestiarum furor. Et ita sæviores semetipsi effectæ prorunt claustris: replent subito stadium, circumdant Ecclesiam Martyrum in medio sitam, circumcunt sæpius et oblustrant, et Divinæ virtutis adesse eis custodiam sentientes procul ab eorum corporibus abscedunt.

D Sed illico furor, qui reprimebatur in belluis, transit in homines. Nemo præsentem Dei virtutem, nemo divinum piis adesse sentit auxilium. Sed mittuntur, quibus hoc artis est, instigare bestias adversum eos, quos divina dextera defendebat. Verum illæ, ut ostenderetur omnibus, non feritatem deesse bestias, sed divinam Dei cultoribus adesse custodiam, illos ipsos, qui ad instigandum mittuntur, incredibili velocitate discerpunt. Et cum jam nullus ex hujusmodi artificibus auderet accedere: jubentur ipsi sancti Martyres, commotis manibus et velut provo-

cantibus, incitare adversum se belluas. Sed ne sic quidem pati aliquid poterant. Verum etsi forte aliqua fuisset ex belluis concitata, cum venisset ad proximum, protinus in semetipsam conversa repedabat. Tunc vere stupor ingens et pavor omnes, qui in spectaculis considerant, invaserat, videntes homines nudos, in quibus plurimi primæ adhuc ætatis, in medio tot ac tantarum positos ferarum, intrepidus omnes et impavidos, extensis ad Cælum palmis et oculis ac mente, totos cum Deo, non solum nihil curare terrena, verum nec carnei quidem suam magni pendere; et ipsis iudiciis pavore trementibus, reos læto et hilari vultu in medio persistere bestiarum.

E Sed o duræ et impiæ mortalium mentes! Bestiarum feritas Dei virtute mansuescit: humana vero rabies nec ferarum mitescit exemplis. Sed tentatur adhuc ab hominibus Dens. Jubentur alii vere criminosi bestiis subigi: qui tamen illico ut apparuerunt, alius a leone, alius a pardo, ab ursis alius exesus, aut a teuro in aere dispersus est; et ita omnes intra momentum temporis pereunt. Sed nec sic quidem incitate bestie cultoribus Dei aliquid molestiæ generabant; divino Spiritu eos velut muris validissimis ambiente. Verax namque ille est qui dixerat: Ubi fuerint ex vobis duo vel tres, ibi ero in medio eorum.

F Cum igitur nec sic quidem aliquid egisset humana sævitia, jubentur mutari feræ, et ablatis prioribus aliæ rursus dimitti. Quæ cum et ipsa, similiter ut priores, nihil triste Dei cultoribus intulissent; amotis etiam his, sæviores feris, Martyribus homines mittunt, qui solum possent immunitate belluas, crudelitate feras, atrocitate bestias superare. Gladiis igitur peragunt, quod bestiis nequiverunt. Et ut in omnibus se ostenderent belluis esse nequiores, prohibebant etiam cadavera mandari terre, sed jubebant fluctibus dari. Hæc apud Tyrum venerandi Martyres, qui ad illam urbem de Ægypti partibus venerant, mirifica certamina desudarunt.

G Hactenus Rufinus. Eadem, quæ a Christophorono versa est, Eusebi historia recenset lib. 8 cap. 7. sed quinque solum fuisse Martyres ait, eorumque prædicat τὴν ἐν σώματι νόσῳ βιβραίνον καὶ ἀδίστατον ἔνστατον. Firmam atque immobilem in juvenilibus corporibus constantiam, atque eæ his unum præsertim, non omnino viginti natum annos, nullis constrictum vinculis, manibus in Crucis modum expansis, excelsa et intrepida mente, precibus ad Deum fundentis attentissime defixum, neque se commoventem, aut a loco, in quo constiterat, deflectentem, Ferus vero addit, in unum eundemque duos tresve consequenter immisos: eos vero non solum in illos qui arenam ingressi eas stimulabant, sed in illos quoque qui extra repugnâ consistentes eminus eas provocabant, multo cum stridore et impetu provoluisse:

H Eadem habet Nicephorus Callistus lib. 7 cap. 7. qui tamen numerum illorum Martyrum non exprimit, et belluas ait longa antea fame efferatas: turrim quoque, qui quosdam e spectatoribus in sublime jacturat, ac semimortuos reliquerat, minaciis ac ferociis Martiri appropinquantem, ne stringere quidem eum potuisse; sed leniter solum cornu attigisse, linguaque pedes lambisse, et religiose quodammodo recessisse. Et cum ad eum motum plures immisissæ essent feræ, idemque omnibus accidisset; postremo curuificæ animum despondentes, post plurima supplicia, aliamque gravium tormentorum vim iis illatam, ferro crudeliter omnes jugulasse, et in profundum mare dejecisse.

I Gesta hæc sunt anno secundo persecutionis, ut recte Florarii auctor annotavit, quem eundem solutus cœcvi statuit: qui fuit Ætæ vulgaris cccxv.

K At S. Tyrannio, ut ex Eusebio colligere licet anno persecutionis viii, Christi cccx, Antiochiæ triumphum

D AUCTIONE I. D. O. Martyribus recedunt, eas attingunt irruuntibus

caelo intentis:

at vere criminosos illiconecant:

Matth. 18. 20

E aliæ immittuntur in Martyre.

qui ab iis illæsi, gladio occiduntur, et in mare projiciuntur.

multæ ex iis juvenes.

urus nondum 20 annorum:

F

taurus Martyris pedes lambit.

Contigit id an. Chr. 304

animadiscuntur:

quot fuerint?

Diocletiano jubente,

plurimi mortem subire eorum locis hî Turi,

Matth. 28. 20

flagris taniall,

in variis objectis, ante utralis,

nudi.

que iis non nocent,

ad instigatione discerpunt,

AUCTORE I. B. AN. 310 S. Tyrannio Tyr. Episcopus

phum obtinuit, quem breuiter idem auctor lib. 8 cap. 13 ita describit : Ex Martyribus Phoeniciae longe illustrissimi, omninoque sanctissimi pastores rationalis Christi gregis fuere, Tyrannio loci ejusdem Episcopus, et Zenobius Sidoniae Ecclesiae Presbyter... ii apud Antiochiam Dei Verbum constanter adita morte magnifice illustrarunt; Episcopus quidem in profundus maris gurgites praecipitatus; Zenobius vero, me-

dicorum peritissimus, admodum lateribus tormenta D fortiter perpesus.

16 Eadem habet Nicephorus Callistus lib. 7 cap. 16. ubi Zenobium tradit in illis laterum tormentis spiritum reddidisse. Brevius Rufinus lib. 8 cap. 14. Apud Tyrum vero nobilissimus in Martyribus, et a prima aetate in Christi institutionibus enutritus, Tyrannio ejusdem urbis Episcopus.

a puercita fadem edoctus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

POTAMIO, NEMESIO DIDYMO, IN CYPRO INSULA.

G. II. 11 FEBR. Sancti hi sacris Fastis inscripti

Nullo horum Martyrum Cypriorum extant Acta: nuda nomina, saltem aliquorum in plerisque indicantur Martyrologis. Usuardus, Bellinus, Maurolycus, Galesinius, Cassius, cum raris MSS. Didymum omittunt, alios referunt, ut et Martyrol. Romanum his verbis: In Cypro insula sanctorum Martyrum Potamii et Nemesii. At Nemesio omissio, reliqui duo in antiquis MSS. Tornacensis et Leutenisi ita signantur: Apud Cyprum natale SS. Potamiae et Didymi. In MS. S. Cyriaci: Apud Cyprum natale Potamiae, lege Potamii.

nina scriptum. Notherus: Apud Cyprum nativitas Putamii, Nemesii et Didymi. Reliquias aliquas S. Nemesii Bononiarum in sede S. Stephani adseruari tradit Masimus in Bononia perlustrata.

Reliquis S. Nemesii Bononiae.

2 Antiquiora Martyrologia unius commemorant. MS. Romanum, quod S. Hieronymi nomine signatur, huic diei ita exorditur: x Kalendas Martii, apud Cyprum Potamii, Nemesii (Nemesii legendum) Didymi. MS. Richenouense prope Constantiam: Ea Cypro natale Potamii, Nemesii et Didymi. Beda MS. monasterii Richenbergensis: Et in Cypro natale Potamiae, Nemesii et Didymi. In Beda excuso Nemesii loco Nemesia positum nomen. Eadem habent Rabanus et MS. Aquigranaense, in hoc tamen Pot-

3 Quia Potamius, seu Putamius, etiam Potamia alibi, Potamina, et Potamina appellatur, alia ab nonnullis credita, et SS. Caio et Victori ad hunc diem adjuncta, Pantamia et Pantanna etiam appellata. Ita Galesinius, Florarum MS. Usuardus Lubeca an. 1473 editus, Martyrologium Colonae an. 1490 excusum, Hermannus Greven in Auctario Usuardi, et multa exemplaria MSS. Usuardi ad usum Ecclesiarum Belgicarum olim aucta, in quibus haec sepe leguntur: Romae SS. Caui, Victoris et Pantamiae Martyrum, et in Cypro insula SS. Potamii et Nemesii Martyrum. Agt de tribus prioribus Maurolycus xix Februarii, de sequentibus duobus, ut supra diximus, hoc die. De S. Victore ab aliis adjuncto S. Coronae et xx Martyribus mox dicemus, cum Pantamiae rursus, seu Potamiae et Caui mentione.

E

An praeter S. Potamium colatur alio Potamia Romae?

DE SS. VICTORE, CORONA,

ET ALIIS XX MARTYRIBUS.

G. II. 11 FEBR. SS. Victor et Corona inscripti antiquis Martyrologis 20 Febr.

Sancti Martyres Victor et Corona cum aliis sociis in variis Martyrologis iunguntur, eandemque nomina aliis diebus repetuntur, quae non exigua causa obscuritatis. Dissipant eam utcumque antiqua Martyrologia. MS. S. Hieronymi tres relati classes Martyrum ordiunt, ab aliis confusas, x Kalendas Martii, inquit, apud Cyprum Potamii, Nemesii, Didymi. (de quibus jam riximus) Romae Gaii Episcopi. Et alibi Victoris, Chronone et aliorum x. Eodem modo haec classes distinctae in quibusdam Martyrologis. MS. Richenouense ita habet: Et alibi Victoris, Coronae. Beda, Rabanus, Notherus: Alibi Victoris, Coronae et aliorum viginti Martyrum. Aquigranaense MS. Gagi, Victoris, Coronae Martyrum et aliorum viginti: ac praeterea Romae Gagi Episcopi, quasi aliter Caius SS. Victoris et Coronae sociandus foret.

3 Coniunctis ritose, ut diximus, SS. Caio, Victore, et Potamia, ac Romae adscriptis, seorsim ab aliquibus posita est S. Corona. Ita Maurolycus xix Februarii, et hoc die auctor MS. Florarum Coronam Virginem memorant. Greven in Auctario Usuardi Coronam Martyrem, de qua hic versus Wandelberti est:

Corona seorsim relata,

Mox decimus laudem recolit famamque Coronae. Felicitas die praecedenti statuit Coronam cum xx aliis.

et cum 20 aliis:

2 Alia S. Victorem separant a S. Corona, illumque adiungunt SS. Caio et Potamiae, seu Pantamiae, quos simul Romae passos asserunt. Ita Galesinius, Florarum, aliaque Martyrologia supra citata, cum de SS. Potamio, Nemesio et Didymo Martyribus Cypriis ageremus. Error ab veterum cohaecum indiligenti descriptione natus. In antiquo MS. Richenouensi haec ita accurate distinguuntur, x Kalend. Martii, Romae via Appia in coemeterio Calisti depositio Gagi Episcopi, et alibi Victoris, Coronae. Et Cypro insula natale Potamii, Nemesii et Didymi. Ea sic ritose contracta apud alios: Romae S. Caui, Victoris et Pantamiae (lege Coronae aut Chronone) Martyrum; et in Cypro insula SS. Potamii et Nemesii Martyrum. De S. Caio Papa, qui in crypta coemeterii S. Callisti aliquandiu latuit, in eoque sepultus est, agemus xxii Aprilis. Consule interea Aringhau lib. 3 Romae subterraneae cap. II num. 9, et quae xviii Februarii de SS. Claudio et sociis, quaeque xix de S. Gabino dicta.

4 Plures usdem nominibus Victoris et Coronae in Martyrologis celebres Divi. Nam SS. Victor et Corona in Syria sub Antonino passi xiv Maii; Corona inter arbores scissa, Victor decollatus. Horum Martyrum dicuntur reliquiae Feltriae in Italia adseruari, de quibus etiam agunt alii xviii Septemb. et Ferrarius arbitratur tam Inventionem aut Translationem memorari. Creditur haec Corona ejusdem militis fuisse uxor, ut ab ea alia esse debeat haec, si, ut aliqui asserunt, Virgo martyri palmam promerita. Nam si eadem, cur nemo locum, tempus, genus martyri indicat?

alii SS. Victor et Corona 14 Maii, 18 Sept.

5 Celebratur etiam xxiii et potissimum xxiv Aprilis SS. Victor et Corona Alexandriae passi: eaque Corona a nonnullis Virgo appellatur. In MS. Martyrol. Romano, sive S. Hieronymi, adiunguntur socii XXI, quarum nomina exprimitur, et xxiv anonymi. Forsan tamen, qui postea huc est Theon, neque MSS. Richenouensi et Richenouensi solus memoratur, cum xxiv anonymis iungendus: ut seorsim remaneant SS. Victor et Corona cum aliis xx, quorum ibi nomina exprimitur. Nihil tamen est caussa, cur eosdem esse SS. Victorem ac Coronam existimemus, qui xx Februarii referuntur in usdem illis Martyrologis nullo ejusquam e sociis nominato, neque loco indicato. Victoris et Corona Martyrum hoc die aliquis cultus fuit in Ecclesia Tullensi, uti ex ejus Breviario anno 1538 excuso constat.

F

23 et 24 Aprilis

horum cultus in Ecclesia Tullensi:

DE S. PAULA, COGNOMENTO BARBATA, VIRGINE ABULENSI IN HISPANIA, Commentarius historicus.

I. A.

15 FEBR.

Virgines mira-
biliter periculo
ereptæ.

Qui sanctas Virgines mystico connubio sibi copu-
lare dignatur Christus Deus, idcirco eas sæpe
multiplicibus ac miris modis contra pudicitie
ipsarum insidiantes prædouceat. Nam qui-
busdam ita firmos magnosque animos sufficit, ut au-
deant suam ipsa formam, a qua sibi cœteri periculum
sentiant, etiam vulneribus plagisque dehonore, que-
madmodum illæ in Anglia, quæ uires sibi, labra, pul-
pebras, genas ferro sauciariunt, ne Danorum libidini
puterent. Quis eas dicemus, quæ columbarum carnem
inter ubera, ac sub axillis siverunt putrescere, ut into-
lerabili odore et se cruciarent, ne locus ullus esset ad-
motis illecebris, et harum impuros inuentores longissime
depellerent? Etiam cervicis præcidi sibi quædam cura-
vit, falso experimento præsentis contra vulnera unguenti,
ut cum sibi a lascivo milite paratam unguenti, quibus
autem vel arma ad hosce tam herocis ausus desuere,
vel opportunitus, eas aut insolita gravitate idem defixit,
ne trahi in turpin locu possent, ut Læciam; aut An-
geli adstantis presidio muniri, ut Cæciliam; aut ter-
rifico lumine circumfusus, ut Agnetem. Aliis vultus
renustatem deturpavit, id ad virtutis suæ securitatem
orantibus: ita Brigida, ut a fratribus cogretur ad
nuptias, cum insigni oris totius fuditur oculum unum
amisa, receptique tamen periculo discussio. Celeberrima
hoc in genere fama est Lusitanæ Virginis Wilgefortis,
cui barba enata ad declinandam nuptias, eadem ut pal-
mam martyri consequendam occasio fuit. Similis qua-
dam Abulensis Paula fuit, etsi non con-
stat an sanguinem fulerit. Eam ob erruam Barbaram
appellat. Vitam Hispano sermone scripsisse Gonsuleus
Ayora civis Abulensis dicitur. Latine in Notis ad Mar-
tyrol. Hispanicum expressit Joannes Tamoyus Salazar
xx Februarii pag. 193 Breviter eam hic perstringam.

2 Paula in oppido diocesis Abulensis, quod Carde-
nosa nunc appellatur, parentibus agriculis nata. Ubi
adolevit, egregie informata ad pietatem, Abulam fre-
quens itabat, et ad locum, in quo S. Secundi Episcopi
Abulensis et Martyris corpus humatum dicitur, pre-
ces fudebat, sibi ut is patronus esset ac defensor. Cum
autem eximia esset formæ dignitate, forte in eam oculos
petulans juvenis coniecit, itaque illius cupidine exarsit,
ut cum animum ejus precibus, promissis, fletu quoque,
concuti minime posse cerneret, vim statuerit asserre.
Opportunitate temporis locique observata, prima luce rus-
tendit habitu venatorio: conspicit eunus piam Vir-
ginem ad soliti voti proficiscentem, et prædam sibi obla-
tam ratus, dirigit ipse ad eam gressus. Id ut sensit
Paula, trepida columbæ instar celerrime avolat, nefar-
io aucupe insequente. Quem cum effugere vir jam pos-
set, in viculum se, extra muros urbis sitam, dicuntam-
que Martyri Laurentio, conjicit. Hic crucifigi complexu
pedes, non multas verbis, sed eo prolatis ardore animi,
quem necessitate extrema provocabat, observat, ut se tueat-
tur, et speciem furiei suæ, qua miser ille captus sit,
minuet, atque insigni aliqua deformitate inquinat, eam
ut ille aversetur, abhorreat, fugiat. Annuit precibus
Sponsus: moxque ipsi turpificata divinitus facies vsit,
mentis intrinsecus oculo nitore: barba agrestis enata,
frontis distorta, genæ tetrum in modum sedata. Irruit
intervea adulescens, nec agnoscit quam deperibat: scisci-

tatur, quo puella illa, momento ante eadem ingressa, crea-
serit. Negat Virgo barbata, quemquam sibi hominem,
præter se, visum. Exiit concitus, omnesque anfractus
vivarum ac sepium per illos aliquot obit, ut præda potia-
tur. Barbata gratis Christo actis, adit ad S. Secundi
ædem, juxtaque eam in humili donucilio vitam reliquam
exegit, præclara innocentie ac pietatis fama: ac tandem
miraculis quoque editis conspicua, ad immaculatam
Spousi thalamum evocata in cælum, illic est juxta ip-
sius S. Secundi tumulum a Christianis sepulta.

sancte vixit
Abulæ,

3 Hæc Ayora, vulgari fama accepta a majoribus,
ut censet Tamoyus, nullo temporum caractere, aut
aliis adjunctis, satis firmat. Ipse temporibus Diocle-
tiani vixisse autumat, auctoritate motus Juliani Petri,
qui ante 10 annos scripsit: nam is in variorum carmi-
nam collectione, penultimo loco hoc recitat:

4 secutur credi-
tur:

Be sancta Vigne Paula, dicta Barbata, Abilensi
in Hispania:

E
vetus de ea
carmen:

Servat ovis caulam, quam dicunt nomine Paulam,
Nominè Barbatam compellat turba Beatam.
Forma fuit talis, Catharina in Virgine qualis.
Quum mala gentiles colerent Abulensia viles
Tecta, sub Hispano (qui Præses tunc) Daciato;
Hanc amat ardentem demens eques impatenter.
Qui dum venatum properat, sese jugulatum
Secernit bellæ inalesanus amore puella.
Ibat per campos Virgo peramabilis amplos:
Illam pervadit venator: sapienter evadit
Illa, sed absque mora rogat admirabilis ora
Illa sibi dari barbam, nimiumque notari.
Sed Deus hoc fecit: miratus et ille recessit,
Quo pia Virgo fugit, quo tunc. ceu leo rugit.
Ipsa bene vixit, et in sua vita revixit.

* an forte volat?

Laurentius Ramirez del Prado v. cl. ad Juliani ejus-
dem Adversarii num. 249, ubi is S. Wilgefortis, bar-
batæ itidem Virginis ac Martyris, meminit, ista an-
notat: Conjicio aliam esse Wilgefortem, seu Libe-
ratam, aliam vero Paulam Barbatam: siquidem a
nostro Juliano, diverso tempore, diversis provin-
ciis et locis, atque enarratione historie diversa re-
censentur.

diversa a S.
Wilgeforte:

4 Tamoyus rerum Abulensium apprime gnarus, F
quippe illic Provisoris et Vicarii generalis officio
functus, ut ipse futeatur, ait per plura secula juxta
S. Secundi tumulum jacuisse Virginis corpus, atque ab
civibus, et circumjacentibus populis cultum: nunc in
capella propria, ipsius nomini dicata, positum: spec-
tari illic historie, quam retulimus, seriem pictura ex-
pressam; utamque ejus imaginem in pervetusta ecclesia
S. Laurentii: celebrari ejus memoriam xx Februarii,
quamvis nondum solenni sacrarum apparuit, ut innuere
videtur. Eundem historiam narrat Ludovicus Ariz
Benedictinus in reb. Abulensib.

F
ejus Abulæ re-
liquæ.festum 20
Febr.

5 Meminit quoque S. Paulæ Barbatæ Egulus
Gonzalez de Avila tomo 2 Theatri Ecclesiastici His-
paniarum, ubi et carmen ex Juliano recitat, et Carde-
nosam Virginis patriam ut Marchionatus titulo in-
signitam. Agit de eadem Sanctus David Episc. Guen-
nensis lib. 3 de venerat. sacrar. reliquiis. cap. 8.
Citat et alios Tamoyus.

mentio apud
scriptores.* GONZALEZ
PAG. 24inter juvs
Paula.C
quæ ab impuro
juvene vniu
melius fugit.et Crucifigi
complexa
pedes,barba enata
frontis.

DE SANCTIS MARTYRIBUS
SADOTII EPISC. ET CXXVIII SOCIIS, BETHLAPATHIÆ
ET CTESIPHONTE IN PERSIDE,
Commentarius prævius.

J. B.

AN. CDB. COCCLY
23 FEBR.

In Perside
persecutio in-
ta an. 343.

non tempore
Constantini.

Sapores Junior, qui et Longævus a quibusdam appellatur, Rex Persarum, Narsētis u Divo-
cliano debellati nepos, Constantino Magno Imp.
an. CCCXXXVII mortuo, bellum Romanis intulit,
ac septimo post anno Christianis persecutionem. Ita S.
Hieronymus ad annum Constantii septimum, CCCXLII
aut CCCXLIII Christi : Sapor Persarum Rex Christianos
persequitur. Quidam tamen persecutionem putant, quod Socranus lib. 2
commemorata multorum, qui ea persecutione occubue-
runt, eade, cap. 14 ita scribat : Postquam innotuit
Constantino Imperatori, Christianos in Perside crudeliter
exagitari, vehementer indoluit : omninoque
efficere cupiens, ut quiete ac tranquille vivere iis li-
ceret, modum non reperiebat. Accidit autem, ut eo
tempore legati ad eum ab Rege Persarum venirent.
Quibus que postulabant annuit : ratus vero occasio-
nem oblatam, Christianos, qui in Perside essent,
Sabore commendandi, scripsit ad eum, professus se
gratiam maximam semper illi habiturum, si iis, qui
sub ipsius ditione religionem Christianam colerent,
se benignum præberet.

B

2 Verum S. Simeoni Episcopo, qui primum impetu
illius persecutionis excepit, a Magis ac Judæis, qui
eum apud Saporem accusarunt, id obiectum, ut idem
habet cap. 8 Socranus, autem illum esse Romanorum
Cæsari, eique res Persarum prodere. Bellum
igitur erat, cum ea suscitata persecutio est. At nullum
erat, cum literas illas scripsit Constantinus, uti mani-
festo patet ex hujus Vita apud Basiliam lib. 4 cap.
8, ubi ista habet : Una vero etiam Persarum Rex
Constantino notus esse per legatos reperet, et dona
ad eum velut in amicitia ac fœderis argumentum
misisset : cum hoc quoque Imperator societatem
iuit, atque incredibili studio perleuit, ut a quo ipse
primum honora provocatus esset, eadem muneribus
superaret. Idem vero cum accepisset, apud Persarum
gentem frequentes esse Dei Ecclesias, atque
infirmum fere populum gregibus Christi adungi, non
mediocriter hæc audiens percipit animo voluptatem :
ac veluti quem communi omnium cura tangeret, de
illis quoque erat sollicitus. At demerpsit subnectit
Constantini præclararum epistolam, e qua colligi nullo modo
possit, ullam tunc in Perside fuisse persecutionem. Sed
de tempore uitæ illius persecutionis certius plinius IV
Februarii ad Vitam S. Abrahamii Arabolorum in eadem
Perside Episcopi, quinto anno ejusdem persecutionis
lauram martyri adepti. De tempore utrum quod nos,
jam ante scripsit Baronius tom. 3 Annal. ad an. 343
num. 10 et seqq. et Natal. ad xx Februarii, et XXI
Aprilis ubi de S. Simeone agit.

qui Sapori R.
ultra amicitiam
ejus audivit

Christianos
commendat.

C

3 Erat Simeon, sive Simeones ut scribit Socranus,
Αρχιεπίσκοπος Σιδουκίας και Κτησιφώντος, τῶν ἐν
Περσίδι βασιλευσῶν πόλεων, Seleucia et Ctesiphontis
regiorum urbium in Perside Archiepiscopus. Simul
ac martyria perfunctus est, et S. Sadoth successit,
sive Sadotlus, aut Sadotthes, alius Sadoc et Saduch,
ut natal Baronius, atque etiam Sadoch et Sadoc dictus.
Ita Græco lingua Acta ex codice MS. Regis Christianis-
simi : Μετὰ τὸ τελειωθῆναι τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου
Σαδοῦθ, ἐκτερονόμησε τὸν ἄρμόδιον αὐτοῦ ὁ ἅγιος
Σαδοῦθ ἐν τῇ καθομῆτι πόλει Σαλίε, καὶ Κτησιφώντι,
τῶν βασιλευσῶν παρὰ Περσῶν πόλεων. Post com-
pletum S. Simeonis martyrium, ejus loco successit
S. Sadoth, in civitate que dicitur Salec, et Ctesiphonte,
regis apud Persas civitatibus. Unde poterit
Salec eandem esse, que et Seleucia.

occurt Inne
S. Simeon,

et ejus su. ces-
sor S. Sadothi,

Archiepiscopi
ambo regna-
rum urbium,

4 Qua ratione ambe hæc urbes regie extiterunt jam
ante suam ætatem, declarat Strabo, qui imperantibus
Augusto et Tiberio vixit. Ita ergo habet lib. 16 Geogra-
phiæ : Seleuciam ad Tigrim flumen, trecentis tantum
stadiis a Babylone distantem, condidit Seleucus Ni-
cator : atque ipse et posteri omnes huic urbi maxi-
mopere studuerunt, et regiam eo transtulerunt : et
nunc Babylone hæc major est. At junctio inferius de
Ctesiphonte : Babylon olim Assyriæ fuit metropolis :
nunc Selencia est, que Ad Tigrim dicitur. Magnus
prope eam pagus, Ctesiphon nomine : in quo Par-
thorum Reges hyemabant, Seleuciensis parentes,
no Scythicæ et militaris nationis assiduo hospitio
opprimerentur. Est igitur pagus hic urbis quodam-
modo Parthica, potentia quidem certe, tantumque
spatium loci ac multitudinem hominum complectitur
atque etiam ædificiorum : ab illis ipsis constructa,
ac venalia et accommodas artes suppediat. Solent
illie Parthorum Reges hyeme propter aeris tetari-
entem degere, æstate Ecbatanis et in Hyrcania, propter
antiquæ gloriæ famam. Non igitur mirum, hæc
duas urbes sub unius Episcopi cura præcipuo fuisse,
quas tamen in posterioribus Episcopatum notitis non
reperio. Hic antea Episcopus fuerat S. Polychronius,
de quo XVII Februarii certius, quem num. 2 observa-
vimus a BB. Adone et Nithero Episcopum Babylonie
et Thesiphontis appellari, a Baronio Babylonis, ab
aliis Babylonie. Et sane cum de Ctesiphonte, que re-
vitarimus, scripsit Strabo, astruit ejus loci indigenas
Babylonios dici. Quemadmodum, inquit, regionem
Babyloniam appellamus, ita et indigenas Babylo-
nios, non ab urbe, sed a regione. Additque non idem
esse de Seleuce natalis. Sed ad S. Sadotham referimus.

Seleucis et
Tigrim

et Ctesiphon-
tis.

E

ubi et antea S.
Polychronius

5 Primi apud Latinos ejus ac sociorum memoriam
sacris Fastis ad diem xx Februarii, iustitipere, Mo-
lanus in Anetario ad Usuardum ex actis a Lipomano
editis, atque a Græcis chartophylaciis Galestinus, qui
breve ita agnomen eorum expressit : In Perside S.
Sadochi et aliorum CXXVIII Martyrum. Ille Episcopus,
predicatione cum ab impetatis erroribus ad
Christi cultum multos perduceret, invidiam sibi con-
citavit Magorum, ignem colentium : qui illo ipso
tempore, quo Sanctus hic per quietem vidit B. Si-
meonem Martyrem, summis insidentem scalis, se
hortari, ne ad Regem Regum cessaret venire, cate-
nas illi, et iis, qui cum eo erant, Christianis inji-
ciunt, et in carcerem illos includunt : quoad, cogi-
tione sibi a Sapore Rege data, eductos gravissimæque
tantos carnes abscessis cervicibus necarunt. Inscript
et Martyrologio Romano Baronius cum hoc elogio :
In Perside S. Sadoth Episcopi, et aliorum CXXVIII,
qui sub Sapore Rege Persarum, cum solem adorare
remissent, crudeli nece præclaras sibi coronas com-
pararunt. Agit de ns et Constantinus Ghimus in Na-
tal. SS. Canonice, et Menologium Græcorum ab
Henr. Canisio editum. Itemque Menæa et Maximus
Cytheranus, in quibus Σαδοῦθ appellatur.

S. Sadothi in
Martyrologio
memoria 20
Febr.

F

6 Eadem Menæa et Cytheranus XIX Octobris Sadoth
vocant, ac proliore encomio prædicant, quod hic una
cum actis antiquioribus dabimus. Sed cum in Februarii
CXXVIII illi sacris jungant, in Octobri solum CXX ponunt,
uti ibidem Menologium illud Canisii. Philippus Ferrar-
inus in generali Catal. SS. refert eos xx Octob. citat-
que Galestinum : cujus debet aliam habuisse editionem,
nam in Veneto anni 1578, qua utimur, nulla ibi eorum
fit mentio.

in alio 19
Oct. et 20.

7 Actu eorum Græca nacti sumus v. MS. codice bi-
bliothecæ

A *bibliotheca Christianissimi Regis : vertit Latine vir eruditus, qui se tamen nominari veluit. Ediderat eadem antea Lipomanus ex alio codice : Latina fecerat Gentianus Hervetus. Alia tamen videntur apud Græcos ampliora extare Acta, quorum quæ in Menæis legitur epitome, multa continet prioribus prætermissa. Sed qui priora illa diligenter expendit, censebit fortasse partem esse Actorum S. Simeonis, quæ integra non extant, sed solum, quæ de eo scripsit Sozomenus.*

B *In titulo priorum illorum Actorum, inque ipsis Actis, contigisse dicitur S. Sadothii et sociorum martyrium ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ διωγμοῦ, anno secundo persecutionis, in Perside mirum a Sapore motæ. Primum statuit S. Hieronymus, septimum imperii Constantii, cuius initium ducebatur a xxii die mensis Maii. Ætæ vulgaris cccxliii. Atque ita S. Simeonis certamen non nisi anno cccxliii fuisse consummatum, S. Sadothii cccxlv.*

ACTA EX MS. GRÆCO,

Sive Certamen sancti Martyris et Episcopi Sadoth, et centum viginti octo, qui secundo persecutionis anno cum ipso martyrium subierunt.

Pust completum S. Simeonis martyrium, ejus loco successit Sanctus Sadoth in civitate quæ dicitur a Salec, et Ctesiphonte, regis apud Persas civitatibus. Is quadam die ostentum vidit terribile : quod apud se miratus, Clerum suum, cum Presbyteros tum Diaconos convocavit (omnes enim Regis rætu delitescabant) remque his verbis aggressus est exponere :

1 Vidi in somnis hac nocte scalam cum magna gloria, cujus initium erat in celo. Ei autem superstabat sanctus Episcopus Simeon cum infinita gloria : ego vero infra in terra consistebam. Atque ille magna me cum hilaritate compellans, Ascende, inquit, ad me Sadoth, ascende : ne timeas, ego enim heri ascendi, tu vero hodie ascendes. Et ex illa hora me ad optimam Christi confessionem assumptum iri credidi. Quod vero ab eo dictum est, Ego heri ascendi : tu vero hodie ascendes, significat eum anno superiore subisse martyrium, me vero hoc anno esse saluturam, et neci dandum.

2 Et cepit ex sacris eos Scripturis adhortari in hæc verba : Fratres mei, c diligamus Deum ex tota anima, et Dominum nostrum Jesum Christum ex tota mente, et induti loriceam fidei nihil mali timebimus. Mors vero et cædes si nos invaserit, nosque occupaverit, ne animo concidamus : sed quisque nostrum tamquam fortis et robustus depugnet, corsetque tamquam athleta perfectus. **d** Quod si etiam moriamur ut perfecti moriamur, moriamur propter Salvatorem nostrum Jesum Christum. Quantum mucro vite concesserit, agite, id nobis vendicemus : et donec acinaces splendeat, discescere studeamus. Quamdiu dies est, celeri pede ad regni cælestis domicilium tendamus, ut honoris, gloriæque hereditatem adeamus, et posteris omnibus nomen nostrum, gloriamque commendemus. Deum nostrum, Fratres, exoremus, ut citius id ostentum in nobis impleat. Etenim vir spiritualis cum gaudio et desiderio, et amore mortem hujusmodi, cum præsto est, excipit, neque timuerit ullus, qui paratus, et in prociectu fuerit. Carnali autem timori, atque horrore est ejus presentia. Spiritualis mortem non reformidat, ut qui vivendi modum teneat spirituales : carnalis vero caligat et tremat, ut qui carnalem vitam rationem habeat. Qui prompto, strenuoque sunt animo, talem querunt mortem, ut æternam ex ea vitam sortiantur : ignavi vero et desidiosi ad ejus conspectum in latebras se conjiciunt. Qui Deum diligunt, ad Deum excesserunt : qui vero mundum, in mundo mause-

runt : illi quidem ad lætitiâ et exultationem, profecti : hi vero ad ærumnas et suspiria relictii.

3 Altero igitur persecutionis anno, prædictam ad urbem Salec et Ctesiphontem vertit Rex e Saborius : apud quem delatus est athleta laureatus Sadoth Episcopus : quæ vox f Amantem-Regis translata significat. Revera enim celestem Regem ex tota anima et virtute sua diligebat. Sanctus enim erat, perfectæque continentie, ac fide et justitia plenus, sanctique g Simeonis, cui successerat, imitator. Missis ergo Rex satellitibus, ipsum unum cum ejus Clero aliisque finitimæ regionis Clericis, nec non monachis et h monialibus, centum viginti octo comprehendit. Atque omnes simul catenis ferreis vincti, in carcere, loco obscuro et molesto, ad menses quinque conclusi sunt, graves ærumnas, variisque difficultates tolerantes. Scelerati enim illi et impii tibiâs funibus vincientes, et lumbos humerosque lignis compingentes, ita eos extendere, ut ipsorum ossa non secus ac lignorum fascies contracti striderent. Inter torquendum autem instabant verbis : Adorate solem, et Regis voluntatem implete, vivetis. Sanctus vero Sadoth velut omnium ore respondens : Nos, inquit, in unam fidem, et unam potentiam, et veritatem pariter unam credimus, et in idem testimonium conspiramus, et unum Deum cæli terræque conditorem adoramus : ipsique ex tota anima, totaque nostra virtute servimus : solem vero, cum ipsius opus sit non adoramus. Sed neque ignem veneramur. Qui enim hæc condidit, ipse hominibus ea nobis ad obsequium concessit. Transgressores porro non flemus juxta improbum tuum edictum. **i** A te mors, a nobis temporalis hæc vita. Ne ergo vel horam unam nos mactare distuleris, neque oculis tuis ita indulgeas, ut sanguinem nostrum non effundas. Tua enim erga nos patientia et lenitas exitum nobis accessit.

4 Rursus ipsis velut ex ore Regis dictum est : Nisi voluntatem meam feceritis, et mandatis meis aures præbueritis, en funestissima interitus vestri hora vobis imminet. At sancti tamquam ex uno ore respondentes, Non perimus, inquit, Deo nostro, neque morimur Christo ejus. Vivificat enim nos æterna sua vita, sumque nobis regnum hereditatis loco largitur. Nobis ergo, qui ad mortem pro Deo nostro oppetendam parati et prompti sumus, mortem nobis infer actutum. Neque enim solem adoramus : **k** neque talia Regis edicta, quia mortem exitumque continent, in aures admittimus. **l** Cum autem audissent latam in se captis esse sententiam, ut omnes simul gladio ferirentur ; animos sibi facientes, ad cædem se et mortem compararunt. Regi vero m Præfecti et rabulæ eos e civitate vinctos eiecerunt. At illi cum gaudio lætitiæque psallentes dicebant : Judica nos Deus, et discerne causam nostram de gente non sancta, et ab hominibus dolosis, sanguinisque heluonibus libera nos : quia tu Deus fortitudo et spes nostra es.

5 Cumque ad locum pervenissent, in quo erant martyrio initiandi, uno animo ora sua laxantes, dixere : Benedictus es, o Deus, qui nos hac gratia dignatus es, nec despexisti orationem nostram, sed hanc nobis coronam dedisti. Nosti enim, Domine, quomodo eam quesiverimus. Benedictus etiam Deus noster, unigenitus filius bonitatis tuæ, qui nos salvavit, et ad æternam vitam vocavit. Ne sinas nos in hoc mundo affligi, sed confirma nos coram te in æternum per tuam clementiam, nosque baptismo sanguinis nostri colomesta. **n** Atque in eorum ore non cessavit hæc diviæ gloriæ celebratio, donec ultimus occisus est. Consummati sunt autem hic xxxvii Martyres, vigesimo mensis Februarii.

6 Athletam vero victorem et Episcopum Sadoth in aliam regionem, Bethuzam dictam, in urbem Bethlapat

D
DUCTORE S.

e

f
captur cum
aliis 128

g

h

omnes dire
torquetur :

recusant solem
adorare :

k

i

mortii adjudicantur :

k

l

F

m

occiduntur
128.

n

S. Sadoth alibi
capite truncatur.

423 ejus

et annis martyri.

a
S. Sadoth S.
Simeonis suc-
cessor

ab eo in visione
ad martyrium inveni-
tur :

c
nos ad idem
fortiter sube-
undum hortatur :

C

d

A Bethlapat vinetum duxerunt : ibique caput ejus amputarunt. Consummati sunt omnes Christi Martyres in pace laudantes et glorificantes Dominum nostrum Jesum Christum : quem decet omnis gloria, honor, et adoratio, majestas et magnificentia, in omnia deinceps secula seculorum. Amen.

Ἁ βῆλαρ. — Ἁ βῆλαρ. Hereticus habet cras — e idem addit, dilecti, et Patres — Ἁ Σεψενθια paulo attiter capitol Hereticus Nam sive nutritioni moriemur ut perfecti, sive vivamus, vivemus ut justi. Quod si etiam nutritioni moriamur propter nostrum servatorem Jesum Christum. Cum ergo exisset dei vitam adesse, et eam rapimus et quoniam micat gladius, eterna vite opes nobis comparamus. Nos MS. Ἁ βῆλαρ expressimus — e Na MS. Σαδοθιος Ἁ βῆλαρ. Hereticus, Supores Hex Persorum — f MS. Ἁ βῆλαρ. — g Colitur in 21 April. — h Ἁ βῆλαρ, Ἁ βῆλαρ ἐπὶ βῆλαρ. Hereticus huius monachos, sive exercitantes, omittit. — i Na Græc. παρα οὐδὲ θῆλαρ, τὰς ἡμέρας Ἁ βῆλαρ ἐπὶ βῆλαρ. Hereticus, ex quo mors nobis a te imminet, que nos ab hac caduca vita liberans, ducit ad vitam eternam — k Adit Hereticus, neque ignem — l Adit idem. Cum autem vidisset stabilitatem et constantiam omnium fidei et confessionis, tulerunt in eos sententiam. — m Græc. Ἁ βῆλαρ vel ἡβῆλαρ. Quæ posteriori voce significari videntur homines ad persuadendum apti, vel oratores, vel Magi, qui, ut ex aliorum Sanctorum eodem tempore actuum Actis constat, præcipua in id incumbant, ut vel a Christo fierentur Sancti, vel ostenderentur. — n Adit Hereticus quoniam tu es solus Deus glorificatus, et unigenitus tuus Filius, et sanctissimus tuus Spiritus in secula, Amen. Hæc cum precati essent Beati, Interempti fuerunt ab Iniquis : neque cessavit etc.

ALIA ACTA

ex Memois Græcorum XIX Octob.

B Quo tempore apud Persas regnabat a Saboris, hic sanctus Pater in quadam ejus regni provincia Episcopus erat, et populum que ad annuum pertinent utilitatem dicebat. Cum autem quosdam Persas b incautus sacro baptisate tinxisset, apud Regem accusatus, ad eumque perductus, quia inlucii nullo modo poterat ut Solem aut Lunam, aut aquam aut

ignem adoraret, virgis cæditur. Dein scinditur a vertice ad usque unguis pedum, et avellitur a pellerum digiti unius latitudine. Rursus deinde boum nervis verberatur, ac supra spinas et acutos palus volvitur. Tum in cochleam eum compingunt. Quæ omnia cum magno animo perpeteretur, Regem majori furore accendit.

2 Conjectus vero in carcerem, dein iterum ad questionem revocatur. Sed cum toto corpore sanus esset repertus, capite suspensus est. et toto corpore stylis candentibus vulneratur. Quæ cum nihili faceret, Regemque audiret minantem se omnia illius membra dissipaturum, Confido, inquit, Deo meo, fore ut Christiani reliquias meas inter se partiantur, et quicumque Deum in meo nomine invocant, salutem inveniat. Statim vero lingua illi excisa est : at manus oculosque ad cœlum tendens, ac secum precatus, vocem audit e cœlo dicentem : Impleta est petitio tua, et tibi loquela reddetur, ac renata lingua laudabat Deum.

3 Populi ea spectantes obstupuerunt. Et crediderunt in Dominum nostrum Jesum Christum viri cxx, atque alii dein cc. Rex cogito tam multos ad Christum per eum accedere, præcepit caput illi ense amputari. Cum autem et alii non pauci conclamarent, Et nos, o Rex, Christiani sumus; etiam in ipsos sententiam tulit. Quos arreptos ad locum cædis milites perduxerunt. Ibi Sanctus eos obsignans, (erant autem cxx) prior ipse capite truncatus est, ac deinceps reliqui.

a Na Græc Σαδοθιος In sistem Mensis 20 Febr. Σαδοθιος, Apud Saborium Σαδοθιος, et Σαδοθιος. — b Ἁ βῆλαρ. Inconside, inconsiderate — c Signo Crucis opinor. Acta priora habent, 128 cum eo, vel paulo ante eum occisus, non e turba populi, sed ceteros, monachos, sanctimoniales, cum eo jam antea tormenta perpassos.

DE SANCTIS EPISCOPIS TRAJECTENSIBUS

EUCHERIO ET FALCONE

Commentarius historicus.

Trajecti ad Mosam, quæ præclara est Belgii civitas, die vi Februarii annuum Episcopatum, quotquot Annulæ Tunyrorum sederunt, ac deinde Trajecti, postquam Sedes est a S. Servatio translata, memoria celebrari officio duplici solet, uti ad eum diem in Prætermissorum synodo indicatum a nobis. Num, quod rarum decus, quæcumque a discipulorum Petri Apostoli temporibus ad unum facile recet in utraque urbe, ac deinde Leodii Episcopatum gesserunt, omnes sunt in Sanctorum tabulas relati. Licet parvo uno die cuncti colantur, singulorum tamen scriptura vel solennitas agitur diversis diebus, Trajecti et alibi, vel saltem natalis est Martyrologis et Kalendaris subscriptus. Et quidem xx Februarii diorum reperimus consignatum memoriam S. Eucherii ac S. Fulconis, qui creduntur fratres germani fuisse, ille a S. Servatio acturus, Fulco nomen, auct xvii et xviii a S. Materno.

2 S. Eucherii nomen hoc die exhibent Ecclesie Trajectensis Kalendarum. Ferrarius quoque in generali Catalogo SS. ita habet : Trajecti ad Mosam S. Eucherii Episc. Tunyrensis. Quatenus Tunyrensis dici Episcopi potuerunt quibus Trajectum in urbe firmiter jam locatum solum erat, alibi declaratum est : quæ nimirum eadem erat diocesis, visum circumscripta limitibus; quamvis non jam Tunyrorum urbs, dioceseos illius esset Metropolis, (quod nonnulli tamen recentiores scriptores videntur existimasse) sed Trajectum : quæ urbs superiorum Musacorum erat, ita nuncupatorum a Mosa anme, quem ipsi, et quotquot deinceps ad Oceanum usque cum accoliunt, Musum vocant, sive Mnes aut Muso Teutonice dialecto. Ita quoque explicandam, quod habet in Martyrologia Gullicano Saussanus : Leodii, inquit,

transitus S. Eucherii Ep. et Confess. qui B. Quirili xvi Solis Injus Antistitis ad coelestia evocati Sedem sortitus, fidem quoque et caritatem strenue imitatus, brevi præsulatu magna rei sacre incrementa edidit, episcopali quoque sanctitate et pastorali virtute gloriose perfunctus, feliciter obdormavit in Domino x Kalendas Martii, Leodii S. Eucherii nec Sedes fuit, nec (quod quidem ab ullo traditur scriptore) obitus contigit, nec reliquæ nunc asservantur, nec denique cultus viget. Leodii tamen cum tribuit Saussanus, quia illic Sedita ejus a S. Huberto translata Trajecto est, xxvi Februarii cum refert MS. Florarium SS. his verbis : Apud Trajectum suprius, depositio S. Eucherii hujus nominis i Tunyrensis Episcopi. Qui, cum Ecclesiam Tunyrensem duobus annis strenue gubernasset, migravit ad Dominum anno sal. dcccxxvi. Primum vocat ejus nominis, qui tertius ab eo fuit S. Eucharius, de quo xxvii Februarii agemus. Ceterum circa annum ccccxcv videri obisse S. Eucherium, ostensum in Diatriba de Episcopatu et Episcopus Trajecti ad Mosam.

3 Nihil de S. Eucherii rebus gestis scriptum usquam reperimus. Quæ in eum cuicumque congerit Saussanus, in omnem sanctum Episcopum quadrant. At quod de eo Joannes Placentius Trudonensis scribit, imperiti popelli fabulis affine est : Eucherius, inquit, filius Comitiss Ostionensis ex filia Comitis Namurensis. Qui tunc Comes Namurensis, Ostionense? Originis Romana fuisse, nomen ejus fratrisque indicat. Quæ subnectit Placentius, vera censeri ex parte possunt, etsi nobis ejus chronotaxis hand probetur : Vir spectatæ modestiæ, inquit, et præco mirificus, Cathedram consecendit anno salutis dcccxxviii, præfuit annis viii, sepultus in adæ Servatiana x Kalendas Martii. Quæ tunc redos Servatiana

etc. a annuum 498 mortuus

quo ortus genere?

ACCATORE J. B.

D S. Sadoth Ep. notans solemn etc. adorare, varie ac dire torquetur :

divinitus sanatus, iterum cruciatur :

oral pro invocaturis ipsam : voce ozlesti confirmatus linguam recipit,

multis conversis,

E

phicitur capite cum alius 120.

J. B.

URCA AN 10, 13 FEB SS. Eucherius et Falco Epp. Trajectenses

20 Febr. coluntur :

Eucherii in Martyrologis nomen

cur Tunyrensis dictus,

ac Leodicensis?

A *Servatiana? Quintus ab Eucherio Monulphus templum maximum in S. Servatii honorem construxit, composuit, ornavitque in: in quod multo studio et veneratione translatum corpus, ut scribit S. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum cap. 72. Nam, ut ibidem præmiserat, plerumque devotio studiumque fide- lium, oratorium construebat de tabulis ligneis lævigatisque: sed protinus aut rapiebantur a vento, aut sponte ruebant. Creditur tamen postea in magnificam illam S. Servatii basilicam etiam S. Eucherii corpus translatum.*

corpus postea ad S. Servatii ædem translatum.

S. Falconis nomen Romanum, fors et genus:

4 *Eucherio in Cathedram Falco germanus ejus, ut quidam aiunt, successit, sub annum, ut conjicimus, 493. Falco quibusdam et Fulco, utque Falcodeus appellatus reperitur, fortassis quia illa priora saltem duo, usitate Francis legebant. At nondum quo tempore ad Episcopatum erectus est Falco, Franco satis erant ab sua feritate ad Christianam munsuetudinem cultumque litterarum ac pietatis instituti, ut ex us lecti Antistites existimari possint. Ab Romanis fortassis oriundus, aut, si e veteribus Belgis prognatus, Romanis certe artibus eruditus, ac Romanis insignitus nomine. Fuit enim Falconum Romæ familia, e Valeriarum gente, ex qua M. Valerius Falco cum M. Valerio Læmo consulari ac legatis otiosis in Asiam legitur apud Livium dec. 3 lib. 8*

B *ad Matrem Deam Pessinunte advehendam missus, ac lib. 10 dicitur. Edilis curulis fuisse; anno insequenti, quo victus a Scipione Hannibal est, Prætor duabus legionibus in Britiis præfuisse.*

illud in Fastis 20 Febr. et 21.

5 *Eodem quo frater die mortuus S. Falco: eodem certe inscriptus Florario SS. his verbis: Apud Trajectum depositio S. Falconis Tungrensis Ep. et Confess. anno sal. ixxl. Pastridie in MS. quodam, non admodum antiquo (uti nec ipsum Florarium est) ita habetur: Apud Trajectum superius B. Falcodei Episcopi. Placentius in sede Servatiana sepultum scribit: ad eam nempe translatum ejus corpus, postquam a S. Monulpho sanctificatum fuit, ut de S. Eucherio diximus.*

6 *Quod ad gesta S. Falconis attinet, nihil quoque reperimus, præterquam S. Remigii ad eum epistolam, qua eum acriter sane arguit, quod in Mosomagensi Ecclesia jurisdictionem sibi adversus Remensis Ecclesie jura usurpasset. Diximus 19 Februarii ad Vitam S. Victoris Martyris, situm esse Mosomagum, sive Mosomum, ad Mosan aannem, inque Remensi diocesi, sed ad Trevirensis Leodivensisque confinia. Ibi S. Falco initio dicitur Episcopus, divini vicinia sui Episcopatus loca lastrat, (ignarus fortassis ad se locum non pertinere, aut ratus in magni populorum necessitate, qualis et alibi in Belgio, turbulentis Francæ dominationis initiis, licere in alieno etiam serventem facere, quæ in communis Damiani emolumenta cederet) Presbyteros, aliosque Ecclesie ministros ordinavit. Qui de re ita expostulat S. Remigius: Domino vere sancto, et in Christo beatissimo Fratri, Falconi Episcopo, Remigius Episcopus. Quantum conperi, rebus gestis probavi, prius curæ beatitudini tuæ fuit, ut mihi inferres injuriam, quam salutationem deferres. O conveniens principium, quod dedisti, ut læderes Episcopum ante me, quam Episcopum te viderem! Nimium cito pennis tenerulis evolasti, levitate animi, non maturitatis consilio. In ipso siquidem Episcopatus exordio jus ingredi*

Presbyteros Mosani extra suam diocesis ordinavit

ideo severe reprehensus a S. Remigio.

tentas alienum, qui adhuc tuum verecunde debueras introire. Fas ergo fuit, ut illicitis ordinationibus a te crederis occupandam loci Mosomagensem Ecclesiam, quam Metropolitanis urbis Remorum, sub ope Christi, sua semper ordinatione rexerunt? Adhuc arbitror tua nescis, et jam aliena pervadis. In quam igitur tum Levitas feceris, Presbyteros consecraris, Archidiaconos institueris, primicerium scholæ clarissimæ, militiæque Lectorum; non queror, quod me consilio inter ista non videris: utinam te vidisses! Si enim Canones tua sanctitas ignorabat, satis præ- properum fuit, ut transgredere, antequam disceres. At vero Ecclesiarum statuta si noveras, tanto gravius, tantoque periculosius, insipientia tua pris- corum magnificentumque Pontificum decreta calcavit.

D UCTORE J. A

ut ignarus Canonum,

7 *Non opus est, totam ut epistolam describam: pau- cula decerpam capita. Abdicatos a se, quos Falco ordi- narat, proficitur: Nolo te lateat, inquit, Levitas at- que Presbyteros, contra ordinem quos fecisti, ab ordine jam remotos. Perpendi enim, quod a me non decebat admitti, quos a te non licuerat ordinari. Quid, quod ipsismet Falconis videtur electionem velle comellere? Sed quid de eorum, ait, loquar ordinibus, quos a beatitudine tua non licuit promoveri? Plus illud est, quod si juxta majorum statuta severita- temque discutimus, non minus, quam status illorum, vester veniet Episcopatus in dubium. Causam postea indicat: Optaveram namque, ut Clericus permanis- ses, quia factus fueras vi Sacerdos. Avaritiæ quoque eum accusat: Mandas, ut audio, colonorum tibi tri- buta portari, et præcipis ut redditus deferantur agro- rum. Datur intelligi, quod Ecclesie rem, non Eccle- siam, concupisti; quando sollicitus exquisitor ex- poscisti, quæ ego, ad quem jure veniebant, remisi pot- tins, quam quæsi.*

haud satis legitime ordina- tus, E

avurus

Commendat tamen illius eruditionem his verbis: Ego quia oves Christi pascere, omnimodis imperitus, ali- monicæ celestis ubertate non possum; qui es sacris eruditionibus eruditus, eas, quæ mihi Christo ju- bente traditæ sunt, ut pascas admeo, ut invadas inluheo. Sed qui poterat Remigius se omnimodis im- peritum profiteri? an forte imperitum scripsit? aut il- lud fuit eximia ejus submissionis? Sed poterat et zelum Falconis laudare: neque enim dubium videtur, quin studio Divini honoris amplificandi, et salutis animarum procurandæ, id egerit, quamvis limites potestatis suæ exerserit. Hortatur demum, ut Ecclesiam propriam se- dulo curet: Age semper, inquit, ut te digna comiten- tur. Ecclesie, quam divina dispensatione meruisti presidendam, deservi, et pro salute gregis Domini sollicitus pastor invigila. Id Falconem abunde execu- tum, quod ei ita inculcavit senior ille Antistes, qui jam XL annis gesserat infulus, argumentum est, quod in Divo- rum album relatus sit. Quamvis Ecclesie Trajectensi præfuerit, haud satis constat. Ibi indicavimus, videri circa annum .Ere vulgari ixxii decessisse.

tamen a doc- trina commen- tatus,

montusque ut suos curaret:

F circa an 312 mortuus.

9 *An ab eo nomen acceperit vicium Trajecto oppi- dum dittonis Transmosanæ, quod incolæ vicinique Teu- tones Falcoburgum, id est, Falconis-castrum, vocant, Galti Falconis-montem, quod Teutonibus esset Falco- berga, non suppetit ratio, qua affirmem, aut id conjici- entibus obntar.*

an ab eo Fal- conismons?

DE S. OLCANO, VEL BOLCANO

EPISCOPO IN HIBERNIA.

G. H.

R ichardus Wilsfordus, qui in Anglia circa annum cixxxx floruit, inter reliqua pietatis opuscula Martyrologium sermone Anglico edidit, quod Sarisburiense appellat Colganus. In eo hæc leguntur xx Februarii: In Hibernia festum

S. Bolcani, ex nobili Anglorum sanguine orti. Hujus mater post mariti mortem gestans ipsum in utero, in Hiberniam profecta est, ibique mortua ac sepulta: sed postea a S. Patricio fratre suo germano, præci- bus fuis suscitata. Et mox cepit puerperio labo- rare

S. Olcanus co- litur 20 Fe- bruarii.

CIRCA AN 10. 11 FEBR.

minorem eadem omnium,
 A omnibus captivis et sociis viri Dei presentem mortem, omnibus juramenti sacramentis se obstringens, quod omnes obvios monachos et Clericos in ore gladii¹ erit deleturus, nisi ad baptismum admittatur, et vita aeterna ipsi promittitur. Vir Dei hominem ita finem bonum in aliis mediis magis stulte quam bequiter petentem, ratus magis inscitia quam malitia laborare eum, ad regni caelestis januam, regenerationis sacramentum, duxit admittendum, et re ipsa admisit, operaque homine Christiano digna promittenti benedictionem impertit et vitam aeternam repromisit.

baptismi promittentem et uocatum.
 7 Postquam hoc factum forte aliter, quam sit gestum, ad aures S. Patricii, qui antea Saranum obstinatum et persecutorem maledictionis jaculo ferit, esset delatum; intellexit humilis et devotus discipulus Olcanus, se Patris et Magistri incurrisse indignationem. Ad Sanctum ergo Patricium placandum quanto citius occurrit, et cum pervenisset in conspectum, genuflectendo paulatim accedit, et ita tandem errati supplex et poenitens veniam exposcit: quod S. Patricio in curru procedenti et alloquium neganti prostratum in via publica se objecerit. Cum autem auriga ad talem conspectum circumstitisset, severus senior mandat, currum agat, susceptumque

iter prosequatur. Ille humiliter excusat dicens, se non audere, ne scelus admittat, ad prostratum et in via objectam Episcopi personam non respiciens. Tunc rigidus Magister, more praeceptorum Patrum, in omni discipulo etiam senio vel dignitate suscipiendo, venerandoque per totam vitam, strictissimam subjectionem et obedientiam quaerentium, severe in discipulum animadvertit: quod ausus sit publico malefactori benedictionem impertire, et in talis transgressionis poenam edicit, quod, licet aeternae gloriae praemium ei non subtraheretur, vel minueretur, mundanos tamen honores fore minuendos, ecclesiamque ei commissam tertio destruendam, et multa sanguinis effusione polluendam.

poenam sibi in re ecclesiae infligendam audit:
 8 Hactenus Vita tripartita ex sermone Hibernico a Colgano Lutiae edita: addunturque nonnulla minore caractere, quasi a posteris inserta, scilicet quomodo praedicta ecclesia sit devastata ducentis aut amplius elapsis annis post mortem S. Olcani. Quae ibidem legi possunt. Concludo verbis Jocelini, apud quem praecedentia non leguntur: Ipse vero, inquit de S. Olcano, Doctor egregius, Episcopalem gradum adscendit: in sanctitate multa vitam finiens, miraculis etiam multis claruit.

DE S. ELEUTHERIO EPISCOPO TORNACENSI IN BELGIO, Commentarius praevius.

G. II.

§ 1. Tornacum urbs antiqua, regia et episcopalis. S. Eleutherius quo ibi tempore natus, factus Episcopus et mortuus?

anno 1355 13 FEBR.
 Tornacum urbs Belgicae non ampla est et antiqua, atque Tornacum, Tornacensis, et Tornacensis dicta. Eam Scablis fluvius, Cameraco et Valentianis delapsus, mediam dividit, indeque Gandavum, Antuerpiam, atque oppida affluit, ac tandem variis ostiis in Oceanum Germanicum immergitur. Urbs haec cum Tornacensis, seu Castellana vel Balwagio, ut vocant, Tornacensi, et Amandopoli (Ethonem olim dixerunt) unam quodammodo provinciam constituit, Comitatus Flandriae annexam. At diocesis Tornacensis continet praeterea urbes, cum amplo singulis territorio, Insulas ac Cortraem: olim etiam, nunc avulsas, propriisque donatus Episcopis, Gandavum, cum Aldenarda: Bruggas cum Aellenburgo, Slusa, vicinisque oppidis.

cum subiecta diocesi et ditione.
 2 Cui urbs haec ac diversis populo antiquo adscribenda sit, a variis discrepatur. Tornacum Nerviorum scribunt nonnulli, neque indoliti hoc nostro aeo viri. Praeferunt seculo Christi duodecimo, et forsitan primi, Hieronymus Abbas monasterii S. Martini apud hos Tornacensis, et Guibertus ordinis Minorum, et ipse Tornacensis natus. Illius verba, sed paululum breviora, ex Chronico ejus Tornacensi MS. edidit Bucherius noster lib. 8 Belgii Romani cap. 13, num. 3. Quae eadem infra in Vita S. Eleutherii cap. 1 recitat Guibertus. Urbem hanc ambo a primis Romanorum Regibus extractam, atque in illustrem civitatem voluit sublimatam: dato illi Romae Novae, deici Hostiliae, ac postea Nerviae nomine, quod a Turno Rege prioribus abulit, Turnacum et Tornacum factum, hactenus viguerit. Nervian autem statum appellatam a Servio Romanorum Rege, prima littera immutata, ne servitutis nota deformaretur: a Nervia demum metropoli incolas Nervios denominatos. Verum dum commentum istae fabulae, viae altissimae lucubratione dignae, proferuntur, ipsa aetas veneranda antiquitas turpi labe obscuratur.

alis urbs Menapiorum potius.
 3 Philippus Hervingus, vulgo ab Eleemosyna dictus, monasterium Bonae-Spei apud Binellum in Haunonia Orbis Praemonstratensis secundus Abbas, S. Bernardi aequalis ac familiaris in Vita S. Amandi Episcopi Trajectensis, circa annum 1060 a se edita, atque a nobis ad vi Februarii illustrata, asserit num. 13 urbem Menapiorum esse, quae vulgato nomine Tornacum dicitur: ubi nos § 3 num. 14 in Commentario praevio ad dictam S. Amandi vitam longe latius ostendimus populum urbis ac diocesis Tornacensis Menapios olim habuit appellatosque. Quae eadem erudita disputatione deducit Bucherius in Belgio Romano postmodum in lucem edito, praesertim lib. 8 cap. 11, et sequentibus. Nullam Tornaci mentionem hactenus reperimus Itinerario Antonini et Tabulis Peutingerianis antiquiorum. In his hinc Imperii Romani a litore Gessorico, seu Bononi, ducitur Teroanum, Viroviacum, Turnacum, Bavacum, Germaniacum, Tungros. Adjuvanda his forent Acta S. Piatii Martyris, si eorum habuissent scriptorem. Ex his tamen scimus sub ethnicis Imperatoribus Romanis, fidem Christi Tornaci plantatum fuisse, imo et sanguine Martyrum irrigatum: quod infra etiam Acta S. Eleutherii confirmant.

in Itinerario Antonini nominata.
 4 Succedit Notitia provinciarum et urbium Galliae, tempore Honorii Augusti scripta: imo et Notitia dignitatum Imperii aliquot post Honorii obitum annis edita. In prioris Notitiae Belgicae sub metropoli Remensi statuitur Civitas Tornacensium, sive, Turnacum, ut in antiquo Codice MS. Regiae Sive legitur. In Notitia vero dignitatum Imperii sect. 42 inter Procuratores Gynaciorum est Tornacensis Belgicae secundae. Hinc non parvi nominis urbem praecedentibus temporibus extitisse colligimus, sed quae per varias barbarorum incursions tum totum imminuit. Nam Wandali et Alani Arcadio vi et Proba Coss. anno Christi cccvi, pridie Kalendas Januarias trajecto Rheno Gallias ingressi sunt, secundum Prosperi Chronicon: a quibus aliisque barbaris Remorum urbem praepotentem, Ambianos, Atrebatas, Morinos, Tornacum aliasque urbes depopulatas fuisse deplorat S. Hieronymus

celebris aetate.

delin a Wandalis vastata.

A S. Hieronymus epist. xi ad Ageruchiam viduam, quæ anno potissimum cccvii et sequenti contigisse diximus ad Vitam S. Vedasti Episcopi Atrahatensis xi Februarii § 1 num. 4. Successere dein Reges Francorum, quorum primi Faramundus et Chlodio sedem regiam habuere Diesthenii in Brabantia. At Chlodio Carbo-nariam silvam ingressus, ut in Gestis Regum Fran-corum cap. 3 legitur, Tornacensem urbem obtinuit, exinde usque Cameracum urbem properavit : eum namque urbem, ut scribit Gregorius Turonensis lib. 2 Hist. Franc. cap. 9, Romanis protritis, apprehendit, in qua cum paucum tempus resedisset, ad Suminam fluvium alia loca occupavit. Chlodion subrogatus est anno cccclviii Meroveus, huc Childericus filius anno cccclvi. Eodem anno videtur natum fuisse Tor-naceni S. Eleutherium infra præferendi characteres demon-strabunt.

AULTORE O. H.

et a Chlodione Rege Franco-rum occupata

in ea sub Chil-derico nasci-tur S. Eleu-therius an. 436.

sub Chlodoveo, bellum contra Romanos ge-rente

in exilium pulsus Blandi-ni degit,

post Theodo-ri pulvis Blandi-ni creavit Episcopus,

non anno 470,

B datæ sunt, quia erat ille adhuc fanaticis erroribus involutus. Debellavit Chlodoveus Sigarium anno regni quinto, Christi cccclxxxix. Dum belli hujus apparatus multus, ut fieri solet, animarum exacerbationes gigneret contra Sigarium hostem Chlodovei, et Romanos, qui Christi fidei præstabantur, ejecti Tornaco sunt Chris-tiani, interque illis cum parentibus suis S. Eleutherius : ac Blandinum, vicin dudens inde distantem leu-cis, migravit. Haud longo post bellum hoc tempore Chlodoveus uxorem duxit S. Chlothildem Chilperici Burgundi filiam, Christiana fide ac purissima etiam moribus imbutam : eum qui major copit Christianus ubique ferret religionis accrescere, et libertas exercitiorum Christianæ prelati concedi. Erecta tum publica Blandi-ni ecclesia, ac S. Petro dicata. Consecratus itidem Episcopus est Theodorus, qui hinc præcessit Erebæ, vicinasque provincias ac loca Christi puga sancta sua prædicatione subiecit. Sed is paucis diebus evolutis, divino spiculo percussus interisse dicitur infra in Actis. Aliquam ultimam divinum hic passim intellegunt auctores, ut infra in nota observamus. In Vita S. Eleu-therii Gallica apud Beatum Benedictum et Gaxum multum laudatur. Catullus in suo Tornaco syntagma-tice l pag. 6. Circa annum, inquit, cccclxxx fuit a fidei populo Theodorus sive Theodoricus, in Episcopum Tornacensem electus, qui non adeo longo tempore præfuit, sed subito ictus, ut fertur, non sine magna sanctitatis opinione o vivis decessit. Nam nonnulli hunc non fulmine ictum, sed martyrio affectum fuisse tradunt. Is est Demochares qui facit socium S. Chrysolsti, anno cccxi necis vii Februarii, ut tum dic-tum.

C Childerico anno cccclxxx mortuo, et Tornaci (quam Audoenus in Vita S. Eligii Episcopi Norvionen-sis et Tornacensis regiam urbem appellat) sepulto, er-pit filius ejus Chlodoveus regnare, qui acer militie juvenis primum bellum gessit contra Romanos, eorum-que Regem Sigarium, qui apud Successione sedem habebat, et reliquis Romanorum post obitum Eligii patriæ imperabat. Eo tempore, inquit Turonensis lib. 2 cap. 27, multa ecclesiarum a Chlodovei exercitu depra-vata sunt, quia erat ille adhuc fanaticis erroribus involutus. Debellavit Chlodoveus Sigarium anno regni quinto, Christi cccclxxxix. Dum belli hujus apparatus multus, ut fieri solet, animarum exacerbationes gigneret contra Sigarium hostem Chlodovei, et Romanos, qui Christi fidei præstabantur, ejecti Tornaco sunt Chris-tiani, interque illis cum parentibus suis S. Eleutherius : ac Blandinum, vicin dudens inde distantem leu-cis, migravit. Haud longo post bellum hoc tempore Chlodoveus uxorem duxit S. Chlothildem Chilperici Burgundi filiam, Christiana fide ac purissima etiam moribus imbutam : eum qui major copit Christianus ubique ferret religionis accrescere, et libertas exercitiorum Christianæ prelati concedi. Erecta tum publica Blandi-ni ecclesia, ac S. Petro dicata. Consecratus itidem Episcopus est Theodorus, qui hinc præcessit Erebæ, vicinasque provincias ac loca Christi puga sancta sua prædicatione subiecit. Sed is paucis diebus evolutis, divino spiculo percussus interisse dicitur infra in Actis. Aliquam ultimam divinum hic passim intellegunt auctores, ut infra in nota observamus. In Vita S. Eleu-therii Gallica apud Beatum Benedictum et Gaxum multum laudatur. Catullus in suo Tornaco syntagma-tice l pag. 6. Circa annum, inquit, cccclxxx fuit a fidei populo Theodorus sive Theodoricus, in Episcopum Tornacensem electus, qui non adeo longo tempore præfuit, sed subito ictus, ut fertur, non sine magna sanctitatis opinione o vivis decessit. Nam nonnulli hunc non fulmine ictum, sed martyrio affectum fuisse tradunt. Is est Demochares qui facit socium S. Chrysolsti, anno cccxi necis vii Februarii, ut tum dic-tum.

Bucherius in Tabulis Chronologicis ad tomum 1 Chapeauville de Episcopis Tugrensibus et Pragetrabi-sibus asserit anno 10 Theodorum Episcopum Tornacensem mortuum esse, post tres annos sedis, et S. Eleutherium initio anni ea factum Episcopum Tor-nacensem, sedisseque per annos totos triginta quin-que. Bucherius sequitur Buzelinus lib. 1 Anualium Gallo Flandria, Mirans in Chronico Belgico aliique. Annum 10 Sedis S. Eleutherii initio attribuit idem Bucherius lib. 20 Belgii Romani cap. 3 et 4, sed pau-cis solum diebus ante eum præfuisse Theodorum, et qui-dem Blandinum, asserit tradi. In Lectombus, que ad Mautinum in Officio proprio de S. Eleuthero apud Tornacensem hoc tempore recitatur, initium Episcopatu-s S. Eleutherii refertur ad annum Christi cccclxxxiv,

ad quem annum hæc Chronico Sigeberti in nonnullis D codicibus adscripta sunt : Theodorus Episcopus Tor-na-censis moritur, succedit Eleutherius. Sequuntur Meierus in Annalibus Flandria, Loerius in Chronico Belgico, aliique. Annus cccclxxxiii, quo ordinatus sit S. Eleutherius intrusus est in MS. Tornacensem codi-cem Vitæ ejus, sed is deest in codice optimæ fidei, quæ, ut mox dicemus, ad nos olim misit Cornelius Dui-nius Amstelodamensis ; deest etiam in aliis MSS. e quibus priorem datum Vitam. Ipsos ergo Actis insertos characteres examinans : secundum quos arbitramur S. Eleutherium consecratum fuisse Episcopum anno Christi cccclxxxvii, cum jam annos ætatis expleisset triginti, ac Sedis Romanæ præcesset S. Felix Papa iii, creatus viii Martii anni cccclxxxiii, mortuus xxx Ja-nuarii anni cccclxxxi. Ad hunc Romam profectus dicitur in Vita iv ex Breviario antiquo MS. edita, aucto-ritateque Apostolica institutus, reversusque in Epis-copum fuisse consecratus. Hinc tempora et a Catullio et a Bucherio indicata excluduntur. Reliqua mox stabili-entur. Inter ejus Romanum, cum Episcopus esset con-secrandus, refertur quoque in aliis Actis. Solus Gui-berthus ait electione ejus confirmata per Summum Pontificem, gratuito consecratum esse in Episcopum Tornacensem.

E 7 Nova sequentibus annis bella concivit Rex Chlo-doveus, prius cum Thoringis, sive Tugris, posterius cum Alamannis : illis, inquit Turonensis lib. 2 cap. 27, decimo regni sui anno, Christi cccclxxxix, bellum intulit, eodemque suis ditionibus subjugavit. De Alamannis vero anno regni xv, Christi cccclxciv, post acerrimam pugnam per invocationem nominis Christi meruit victoriam obtinere, ut idem Gregorius tradit lib. 2 cap. 30. Tum Rege sub fine ejusdem anni, festo Nativitatis Christi Redemptoris, per sanctum baptisma renato, novi tur affuit Ecclesie Christianorum sub tanto monarca, discussa late gentilitatis cubine. Quo tempore S. Eleutherius adhuc Blandini morabatur, miraculis apud ipsos idololatriæ clarus. Nam et filium Tribuni a morte suscitavit, et Tribunum ipsum, alios-que civis Tornacenses, grati prestantia confectus ad fidem convertit : tandemque novem illic annis exactis Tornacum migravit : atque una hebdomade xi milia hominum baptisate abluat. Cujus operis ut sollemnis erretur memoria, anniversarius dies ad gratias Deo agendus institutus est, v Kalendas Octobris. Neve ejus sollemnitas initium illa oblivione aboleretur, sub quo Pontifice contigerit, diligenter annotatum. Acta ex MSS. Dumii et Tornacensis ibi habent : Decimo ordinationis anno, presidente Papa Anastasio, Tor-nacenses omnibus Christianis rebelles ad fidem re-duxit, et in eadem hebdomada plusquam undecim milia baptizavit. E priore Vita ex eisdem aliisque MSS. edita hæc addenda : Omnes autem, qui credi-derant, diem sollemnem, in qua baptizati erant, con-stituerunt, id est, quinto Kal. Octobris. Jam autem Anastasius Papa ii electus est xxviii Novembris anni cccxcvi, et cum necdum biennio integro sedisset, mor-tuus xix Novembris anni cccxcviii. Hinc annus ordi-nationis B. Eleutherii decimo mense Septembri non potest cum Pontificatu Anastasii ante annum cccxcvii conjungi, quod supra monitum volebam, cum initium Lyscopunt S. Eleutherii decem perperam ad annum cccclxxxiii aut sequentem ab antiquibus referri. At ma-gis excludi initium a Catullo ut Bucherio assignatum nemo non videt. In officio proprio anno 1626 excusis, quanto die infra octavam S. Eleutherii lectione sexta, tria itinera ejus Romanæ indicantur, diciturque primum anno sue ordinationis decimo, Anastasio Christi Ecclesiam gubernante susceptum. Verum hæc non sa-tis coherent cum huic primo die infra Octavam Lect. 4 relatis : Christiani Eleutherium propter summam vitæ integritatem Romam miserunt, inde reversum, auctoritateque

neque an. 484 aut an. 483.

sed anno 487 tempore Peli-cis iii Papi.

Rege Chlodoveo facto Christia-no,

claret miracu-lis,

Tornacum mi-gravit - xi milia bap-tizavit

anno 10 ordi-nationis, Anastasio ii Papa

ant. Chr. 497

A auctoritateque Pontificia approbatur summo consensu anno Domini quadringentesimo octogesimo quarto consecrari fecerunt: quæ in antiquis Actis, sed omisso anno Christi, haberi supra diximus: ac primum tunc Romam trisse S. Eleutherium in eisdem Actis legi ante monuimus, solum tamen Guibertum illud iter non exprimere, apud quem num. 20 de Anastasio ista habentur: Decimo siquidem ordinationis suæ anno, præsidebat Papa Anastasio, Gelasio jam defuncto (qui inter hæc et S. Felicem in sederat) rebelles reduxit ad fidem, et incredulos ad Catholicam unionem, et num. 16 Celebrata est, inquit, cum gaudio dies illa solennis quinto Kalend. Octobris, cum a gentilitatis errore per Eleutherium conversus est ad fidem Catholicam populus Tornacensis.

Romam profectus
anno
14 ordinatio-
nis,

B 8 Secundum a S. Eleuthero ad Romanum Pontificem institutum iter his verbis in eisdem Actis indicatur: Quartodecimo præsulatus sui anno, videns in his partibus Ecclesias de misericordia Dei pene desperatas, sermonem de Divinitate Christi unigeniti Domini nostri composuit, et post hæc ad Romanum Pontificem detulit: a quo honorifice susceptus est. Guibertus eandem fere habet num. 20. Quartodecimo, inquit, sui præsulatus anno... Romæ jam præsidente Symmachum adiit, sermones Catholicos eidem obtulit etc. Eadem in ante citata Lectione vi diei quinti de anno ordinationis ejus XIV et Symmacho Pontifice conjunguntur: quæ in annum Christi 131 optime conveniunt, cum tertio anno Ecclesie præseset Symmachus, Anastasio subrogatus, et præterea epocham annorum supra statutam confirmant. In prioribus Actis sub finem num. 17 hæc verba repetuntur: Anno quoque Pontificatus vicesimo quinto Roma regressus est: ubi videtur in numerum error præcepisse, proque anno 25 legi debere 15, quo Roma regressus est, cum uno proxime elapso, XIV ordinationis, ad Symmachum Papam fuisset profectus: aut certe aliud iter ad eundem Pontificem Symmachum anno Christi 131 institutum indicatur.

Christi 301,

anno sequente
Tornacum red-
dit.

iterum Ro-
manam abiit ad
Hormisdam
Papam.

Synodum col-
ligit an. 327,

meritur an
331,

tempore Con-
fessionis in Papæ.

C 9 Ultimum iter, quod tertium arbitramur, in eisdem Actis num. 18 ad Hormisdam Papam fecit, sed nullus character temporis ibi additus: quod posteriores scriptoris non satis conveniens rati omnium ordinationis XXV apposerunt, verum is, ut jam diximus, ad Symmachum Pontificem adhuc spectat: nisi alius annus substituat, xxx forsitan aut posterior. Nam Symmacho XIX Julii anni 1314 vita functo successit Hormisda, septimo post obitum ejus die electus, ergo anno ordinationis S. Eleutherii XXVII. Mortuo Hormisda VI Augusti anni 1313, successit S. Joannes I, eique XXVII Maii anni 1314 defuncto S. Felix IV, quo eodem anno, aut certe sequente S. Eleutherius Synodum collegisse videtur, cum annis XXXI Ecclesiam Tornacensem et novem Blandiniensem rexerat: quæ num. 20 habentur, et a Guiberto num. 22 repetuntur. Denique S. Felice Papa anno 1313 et rivis sublato, creatus est Papi Bonifacius II, anno sequente 1314 die XVII Octobris defunctus. Eodem anno 1314, tempore Bonifacii Pontificis, S. Eleutherium diem supremum abuisse indicant eadem Acta in MS. Tornacensi num. 28, dum ob eo in ultima ægritudine constituto tradunt mandatum Andoeno, sive Andoeno, fidei ejus discipulo, ut Romam quantocumque iret, et thesaurum Christi, sive librum, a se compositum Bonifacio Pontifici Romano ferret. Apud Guibertum etiam num. 29 Eleutherius Andoeno jussit, ut post ipsius Patris excessum dilectus filius Roman acceleret, et monumenta fidei, quæ Sanctus confecerat, Summo Pontifici Bonifacio representet. In Vita denique ex MS. Brevario num. 17, fidei Catholicæ professionem dictavit, quam et Andoeno discipulo ad Bonifacium Romanum Pontificem transmittendam dedit.

10 Annum tunc egisse S. Eleutherius septuagesimo Februarii T. III.

num sextum dicitur apud Guibertum num. 24, et in Lectione sexta diei sexti infra Octavam in Officio proprio: ab anno scilicet CCCLVI ad annum 1314. Ejus Sedi tribuit annos XLV idem Guibertus num. 33, et auctor Vita ex Brevario MS. num. 5, quos itidem ab anno CCCLXXXVII ad eundem 1314 numeramus. Idem anni colliguntur in altera Vita ex MSS. num. 20 et 22, ubi anni ætatis et ordinationis referuntur, quando Synodum collegit, post quam dicitur per annos quinque supervivisse. Præerat tunc regno Francorum tres filii Chlodovei I adhuc superstitis, qui patri anno 1314 die XXVII Novembris defuncto successerant, et annum regni XXII agebant. Ex his Chlotharius, ejus nominis I, cum regno Suesionensi etiam Tornacum possidebat. Hinc convenit conjecturæ aliorum, qui S. Eleutherium obiisse tradunt aut anno 1314, aut 1315.

D
AUCTORE G. B.
anno 1314
76, ordinatio-
nis 43,

regni Chlotho-
rii 22.

§ II. Chronologia Sedis S. Eleutherii firmata ex successione S. Medardi.

Ægidius Bucherius citato lib. 20 Belgii antiqui cap. 2 et 4, censet S. Eleutherii tempora firmanda esse ex Actis S. Medardi Tiromandorum, ac Sede translata Norwicensis Episcopi, et post obitum S. Eleutherii simul Tornacensis. At nobis, quævis Sedis illius tempora opinemur hucenus tam solitis stabiliri fundamentis, ut, quibus annis postea vixerit S. Medardus, inde colligi possit; operæ tamen pretium visum fuit quid de Actis S. Medardi censendum sit, paucis ostendere. Ac primo Laurentius Surius ad calcem Vitæ S. Medardi, a se ad VII Junii editæ, monet, se nihil mutato stylo totam hæc beatissimi Medardi Vitam ex quodam MS. codice descripsisse: testari autem scriptorem anonymum in Vita S. Gildardi Rotomagensis Archiepiscopi, Fortunatum Presbyterum scripsisse Vitam S. Medardi, et ex ea quædam citare, quæ consentiant fere cum alia historia S. Medardi longe breviori, se tamen ausum non esse affirmare, eam esse a Fortunato editam. Quidquid vero illa historia refert, id totum in ea, quam edit, contineri: et per multa intermixta et addita esse, sed lectu digna, ab alio quodam posteriore, sed non indocto viro, qui tamen aliquoties non nisi ex locis communibus sancti viri virtutes celebret, etc. Hæc Surius, qui etiam in titulo ait non pauca postea adjecta esse a quodam docto viro: verum in temporum calculo observando, quod hic querimus, parum versato. Certe cap. 18 narrato S. Eleutherii obitu hæc inter alia scribit: Utrumque civile Norwicense et Tornacense Pastor egregius consilio et auctoritate comprovincialium Episcoporum tempore Hormisdæ Papæ sub S. Remigio, tunc temporis Remorum Archiepiscopo, assensu Regis et Curialium ac utriusque plebis acclamatione tandem suscept. Hæc ille auctor. At mortuum esse S. Remigium anno 1313 ostendimus VI Februarii ad Vitam S. Vedasti § 3 num. 13, at pridem obiit S. Hormisdæ Papi, anno, ut dicitur, 1313, VI Augusti. Bucherius cap. 3 num. 9 ita scribit: Medardum autem ab Eleutherii morte annos quindecim præfuisse diserte scribit in ejus Vita Fortunatus. Unde concludere quis posset, S. Eleutherium necessario mortuum esse anno 1313, aut potius præcedenti; S. Medardum post quindecim dem elapsos annos, anno scilicet 1313 aut sequenti.

In Vita S. Me-
dardi succes-
soris,
E

a Surius cum
hac observa-
tione edita,

dicitur is mor-
tuo Eleuthero
successisse
tempore Hor-
misde Papæ,
et S. Remigii.
F

ideoque post
15 annos mor-
tuis esset anno
337 aut 338,

et tamen in-
fertur mor-
tuis 361,

12 Verum longe ea distant ab ejusdem doctissimi Bucherii sensu, qui immediate ante ista scripserat: S. Medardum Tornacensium proxime post S. Eleutherium Pontificem, paulo ante mortem Lotharii primi Regis, seu senioris, vita functum octava Junii Vita ejus clare docet; et Turonensis lib. 4 cap. 19, ergo ex instituta a nobis temporum ratione anno Christi 1314, quo Lotharium excessisse valide probabo. Hæc ibi. De Turonensi infra agemus. Quid clare doceat Vita S. Medardi de obitu S. Eleutherii

A
AUCTORE G. B.

et successione S. Medardi diximus : quindecim postea profuisse S. Medardum his verbis cap. 20 indicatur : Sic itaque ad imitationem summi Pastoris, qui, sicut ab eo in Evangelio legimus, alias habens oves, de duobus unum ovile fecit; sanetus Pontifex ferocem illam Flandrensiem gentem suæ Novicensi Ecclesie associavit, et per quindecim annorum spatium, hæc aliquo itineris intervallo remoti essent, ad divinum eos cultum indesinenter elaboravit. Quindecim annis commissam sibi divinitus insedit Cathedralam, eo in tempore non sine multo labore incredulos et infideles ad fidem educavit Catholicam... Hinc ergo temporis transacto spatio sanctum Dei Pontificem gravissima contigit deprimi corporis infirmitate, et invalescente morbo corporeo ejus sensus de die in diem paulatim deficere... Cum autem hec hic Pontifex vitæ appropinquaret ad exitum, contigit Chlotharium Regem, postquam Granum filium suum cum uxore sua ac filiabus combusserat, a regione reverti Britannorum. Cognita vero hujus invaletudine Pontificis, ad eum visendum humiliter festinavit. Hæc ibi. In hac visitatione Chlotharii omne robur constitatur, quod ea dicitur contigisse post combustionem Chrammi filii : quæ refertur a Gregorio Turon. lib. 4 cap. 20, et conjungitur cum morte Childeberti Regis Parisiensis, quæ anno DCLXVI obisse constat. Eo ergo anno, aut saltem sequenti 1014X occurrit est Chrammus. Num capite 21 refertur annus Chlotharii quinquagesimus primus, qui convenit in annum 1014X, ac sequenti Rex mortuus est. Ast his pontis non videntur inferri posse alia, nisi S. Medardum constitutum ab SS. Hormisda et Remigio Episcopum Tornacensem, ergo saltem anno 1014XIII: postea vixisse non quindecim solum annus, sed integros XXXVI, aut, ut Bucherius mavult, XXXVIII annos, aut demum secundum Baronium, annos XLII, nam hic eadem Chrammi et obitum S. Medardi refert ad annum Christi 1014XIV. Sed illis solum nititur verbis a Surio relatis in Vita S. Medardi.

post Chrammi eadem.

B
factum an. 809

ergo sedisset annos 30,

aliis 38, aut 41.

Vita illa non est a Fortunato scripta.

sed ab anonymo, forsitan post Vitam S. Gildardi:

C

13 Bucherius cap. 4 num. 11 admittit illi in Vita S. Medardi haberi, sed fatendum, aut Fortunato minus attento humanitus excidisse, aut ab alio infulta; ac dici debere Medardum annis quindecim Eleutherio superstitem, utrumque simul ovile non sub Hormisda neque sub Remigio, sed Vigilio, Pelagio, Joanneque tertio Pontificibus Romanis, Remorum autem Mappino Aegidiique rexisset. Verum ut ista infatentur, quæ immo non cum eade Chrammi melius absuat, ab imperito quopiam post annum Christi millesimum conscripta. Quis tempore Fortunati meminit Phaulborni? Quis vel anno millesimo gentem Flandrensiem vocant Tornacensem autem diocesis Tornacensis aut Comitatus hodiernæ Flandriæ incolast? De parvis limitibus Flandriæ, qui erant circa Brugis trecentis ab obitu S. Medardi annis, egyptus in Februarii a. Vitam S. Anshari § 5. pag. 396. Nondum videtur S. Medardi Vita editisse, cum auctor anonymus exararet Vitam S. Gildardi fratris ejus, quam Surio edere voluit, quod ex locis communibus tota videretur composita. Fatetur auctor illam incertum antiquorum latuisse, tuncque tres viros Gildardum et Medardum fratres et S. Remigium Palatinos in aula Regis vixisse, ac deim eodem fratre tempore Episcopos ordinatos esse, ne Regem Chlotharium de suæc fuisse suscipiente B. Medardo, fuisse a S. Remigio baptizatum. Hic auctor etiam ante Vitæ S. Medardi, ut omnia acta ejus recitaret, temporibus Hormisda Papæ et S. Remigii factum ut Episcopum Tornacensem, et sui immemor nulli post necem Chrammi r. vita decessisse: quæ scilicet legitur in Gestis Regum Francorum ab auctore anonymo temere congesta: in quibus et habentur cap. 29. Et quia S. Medardus vixit in Episcopatu XV annos, eos post obitum S. Eleutherii enumerat. Ve-

rum multa hinc colendo obsunt. S. Remigius ordinatus est Episcopus anno cccclvii, cum duo illi fratres necdum essent nati. Cum Gildardo Episcopo Rotomagensi subscripsit Concilio Aurelianensi 1 anno 13viii aut sequenti Sophronius Episcopus Veromandensis, qui successorem habuit Allomerum, quo mortuo Medardus factus est Episcopus Veromandensis, post Sedem translatam dictus Novomensis, ac post mortem S. Eleutherii anno 13xxxi factus etiam Tornacensis.

14 Profatus auctor Vitæ S. Gildardi asserit, quantæ qualisque innocentie, sanctitatis ac patientiæ Beatus exiitit Medardus, Fortunatum Ravennum Presbyterum luculento sermone describere: et hæc verba refusitat: S. Medardus quando accepit corporis transitum, ipsius horæ momento caeli aperti sunt, et ante Sancti corpusculum divina luminaria cunctis videntibus micaverunt: innoxie in terra grande fluxit diluvinum, ita ut multum plueret aqua calida de nubilo. Hæc non habentur in Vita a Surio nihil mutato stylo edita, neque in altera Vita ex codice MS. Floriacensi a Joanne Boscio Celestino vulgata, quam et ipsi habemus in usigni codice MS. nostro et contulimus cum altero MS. membranaceo Serenissimæ Christianæ Regine Suediæ, in quo intum decrat. Altam habemus Vitam S. Medardi ex quatuor optima fidei codicibus MSS. hoc exordio: Beatissimi Medardi Antistitis vitam, quæ per universum orbem virtutum propalatur insignibus, nequivimus silentio preterire etc. In hisce Actis supra memorata verba ita referantur: Quando S. Medardus accepit corporis transitum, ipsius horæ momento caeli prorsus aperti sunt, et ante Sancti corpusculum fere per tres horas divina luminaria cunctis videntibus adstiterunt. Mox in terram grande fluxit diluvinum, ita ut plueret multum calida aqua de nubilo. Ea eadem fere verba, omissis in Vita S. Gildardi parvis his verbis, fere per tres horas, forsitan Belfortu culpa, qui Vitam S. Gildardi, quam habemus, contra et stylo hinc inde mutavit. Sub calcem hujus Vitæ S. Medardi in MS. Marci Felseri addebatur hoc testimonium Fortunatus Presbyter composuit hanc Vitam vel Actus S. Medardi. In hac Vita auctor precatur divinam Clementiam, et clementissimi, inquit, Theodeberti Regis nostri felicitatem crebris successibus dilatam, et in externis gentibus justo dominandi jure procul extensam pro sua pietate longevet: ut clementissimi Sigeberti quondam Regis animæ sempiternam requiem præstare dignetur. Est hic Sigebertus, qui tempore S. Medardi exoravit, accessit anno 1014XV, relicto Childeberto hærede, cui anno 1014XVI mortuo successit Theodebertus II, et vixit usque ad annum 1014XXII, cujus tempore hæc Vita S. Medardi scripta est: quàm a Fortunato, qui tum vivebat Episcopus Pictaviensis?

15 In hac vita de annis in Episcopatu a S. Medardo exiitit hæc legitur: Cum jam multimodis virtutum fulgeret studiis, famaque ejus per diversa orbis spatia, gratia crescente, præcelleret, defuncto Veromandensium urbis Pontifice, in ejus loco consecratur Episcopus. Ubi conversatione celesti ter quinis annorum? circulis in sanctuarium ipsius officii Sacerdos exiitit pretiosus, et... membrarum compage protenta longevitate defessus, spiritum, requiem deprecatus, amisit. In altera Vita a Joanne Boscio edita occurrunt in Episcopatu acti confirmantur cap. 14 istis verbis: Nam ter quinis annorum curricula iustificatus sui officium feliciter administravit: sicque corporali percessus molestia, usque ad extremam vitæ suæ perductus est tempora. Quæ eadem in MS. nostro leguntur, et deim cap. 13 hæc adduntur de visitatione Regis: igitur Chlotharius Rex Francorum, comperto quod vir Dei languore præventus ægrotaret, festinavit eum invisere, sequè ipsius suppliciter commendare orationibus. Quæ eadem in MS.

Quæ in hac a Fortunato scripta citantur,

non reperitur in Vita a Surio aut Boscio edita,

E

sed in alia Vita 315

Fortunato ut tributa,

et Sub Theodeberti lege scripta.

F

In ea Vita anni Episcopatus 15 dicuntur,

al. curriculum

ut et in Vita a Boscio edita,

A MS. Regine Suecia habentur, nulla cædis Chramni filii facta mentione. Fuit ergo S. Medardus annis solum quindecim Episcopus, a S. Remigio Remorum Archiepoco, ut in eadem vita cap 12 traditur, sanctificationis oleo perunctus, et super gregem Christi Pastor institutus. ergo ante annum 1033, quo xiii Januarii obiisse S. Remigium docimus ad Vitam S. Vedasti § 3 num 13. Inter opera in ejus Episcopatu peracta hoc unicum in dictis Actis narratur, quod consecratum velum capiti sanctissimæ Radegundis imposuerit, sanctæ professionis primitiis initiarit, quæque sequenda forent, quæque evitanda docuerit. Eadem a Fortunata in Vita S. Radegundis descripta sunt ad xii Augusti illustranda. Quo autem anno S. Medardus aut S. Radegundem consecravit sanctimonialem, aut ipse dem vitam functus sit, ad utriusque Vitam accuratus examinandum erit. Gregorius Turon. lib. 4 cap. 19 hæc solum de obitu S. Medardi habet: Tempore quoque Chlotharii Regis, sanctus Dei Medardus Episcopus consummato boni operis cursu, et plenus dierum, sanctitate præcipuus, diem obiit. Hæc ille absque ulla præjudicio eorum, quæ de annis Sedis et S. Eleutherii et S. Medardi statumus.

§ III. Dies obitus S. Eleutherii. Memoria in sacris Fastis. Vita a variis descripta.

B Annum obitus S. Eleutherii in trigesimum primum Christi supra quingentesimum incidisse hætenus stabilivimus : diem vero et mensem hic inquirimus. In codice antiquo MS. nostro, ex quo priorem ejus Vitam damus, referuntur Acto Sanctorum mensis Julii, præpositis duobus diebus ex mense Junio, ut operis istius initium fiat a sanctis Apostolis Petro et Paulo, qui in syllabo præfixo referuntur ad iii Kalend. Julii, ac mox indicato ad ii Kalendas Julii hæc leguntur : Martialis Apostoli Vita. Thetbaldi Confessoris eodem die Vita. Eleutherii Tornacensis Episcopi eodem die Vita Kalendis Julii Karilefi Confessoris Vita etc. Ac singulorum dem eo ordine recitantur Acta, Vita S. Eleutherii hic præfigitur titulus : Incipit Vita S. Eleutherii, cujus festum est ii Kalendas Julii. Postque Actorum finem, hæc, veluti Henrico Canonico, de quo infra agrimus, indicata a S. Eleuthero, verba annectuntur : Ego frater Eleutherius, servus servorum Dei, in sarcophago in ecclesia B. Petri Blandini depositus sum pridie Kalendas Julii, ac postea Festum autem, inquit, depositionis meæ commemorate pridie Kalendas Julii. Quæ eadem verba leguntur ad eandem Vitam in MS. Tornacensi, a nobis inter Annotationes rejecta. In altera vero Vita ex MSS. Corneli Dugni et Tornacensi danda, de die obitus ista num. 30 habentur : Sic unda sacri sanguinis profusa, verus Martyr et Confessor in pace obiit pridie Kalendas Julii. Eadem leguntur cum Sermone de Trinitate, edita in Bibliotheca Patrum, istaque adduntur : Hæc acta sunt ab hæreticis vii Kalendarum Junii, et in ipso anno B. Eleutherius obdormivit in pace : scilicet post quinque hebdomadas, ut in Vita dicitur num. 24. In schedis Buzelini nostri dicuntur hæc omnia repeti in Vita ex variis opusculis compilata, et in archivo Episcopali servata cap. 28. Eodem xxx Junii in MS. Florario SS. celebratur ejus natalis hic verbis : Civitate Tornaco natalis S. Eleutherii Episcopi et Confessoris. Hic gratia sanitatis effulgens, plures cæcos illuminavit, et alia miracula multa perpetravit. Altum de die obitus silentium est in reliquis Actis, sine a Guiberto descriptis, sine ex antiquo Breviario MS. dandis.

17 Februarii mensis die xx defunctum esse Eleutherium arbitrantur Camerici Tornacenses, qui eo die Natalem ejus celebrant, ut ex Officii proprii Ecclesie Cathedralis constat. Ab hujus encounter antiquum Martyrologium MS. monasterii S. Martini in urbe Tornaco

incipit his verbis : x Kalend. Martii, in civitate Tornaco, depositio S. Eleutherii ejusdem urbis Episcopi et Confessoris. Quæ tamen verba visuntur ibidem vetusta manu interpolata, et fere eadem leguntur apud Molanum in Auctario Usuardi. Qui in Natalibus quoque Sanctorum Belgii ita ejus elogium auspicatur : Blandini natalis S. Eleutherii Episcopi et Confessoris : cujus honorifica est apud Fortunatum mentio. Adscriptam etiam nomen ejus Martyrologiis Galesinii, Camisii, Ghini, Saussari, et Romano hodierno, Fastis Belgicis Mirari, et aliorum recentiorum, qui fere natalem celebrant xx Februarii. In additionibus quibusdam MSS. Carthusiæ Bruzellemsis ad Usuardum statuitur, apud Tornacum Translatio S. Eleutherii Martyris. In Florario MS. depositionem legi xxx Junii diximus at xx Februarii hæc habentur : Apud Tornacum S. Eleutherii Episcopi Martyris anno salutis m. Antiquum MS. Martyrologium Usuardi, sed subinde auctum, Collegii Gandensis Societatis Jesu ita incipit : In Tornaco civitate restitutio S. Eleutherii Episcopi et Confessoris. At die xxx Junii quæ de eo habentur, crasa sunt, ut primum verbum Tornaco solum legi possit. De ejus obitu actum fuisse videmus. Martyr autem a nonnullis habetur, quod e vulnere ab hæreticis inflicto obiit. xxi Februarii memoria S. Eleutherii adscripta est Auctario Usuardi ab Hermanno Greven, et Molano in priore editione : secuti Camisius et Ferrarius, item Renatus Benedictus in Vita SS. Gallice editis. In tractatu quodam MS. de Elevatione corporis S. Eleutherii hæc quasi ab ipso Sancto revelata referuntur : Illud autem festum, quod in Kalendis Martii celebratis, neque scio, neque novi, neque in eisdem Kalendis voces vestras exaudivi. Quo die nullam ejus memoriam hætenus in nullis Fastis reperimus : an x Kalendas Martii auctor roboravit indicare, non divinamus. Interim in eodem tractata, Gratias, inquit, ago Deo immortalis et vobis, fratres carissimi, qui festum depositionis meæ condigne celebratis.

18 In hoc citato tractatu dicitur ejusdem Sancti Vita ab illa die, in qua depositus est, fuisse scripta : de qua infra num. 30 Vita auctoris, ista forsitan accipiendæ sunt : Percepta enim participatione Corporis et Sanguinis beatus vir, ut ejusdem Vitæ narrat historia, feliciter migravit ad Dominum. Ex hac historia Vitæ potest tota ea decepta esse, quam damus primo loco ex codice nostro MS. qui olim pertinuit ad abbatiam Valticellensem Ordinis Cisterciensis, et promutatione comparavimus a CL. V. Balthusæ Moreto : contulimusque eum alio MS. Tornacensi, reperto in schedis Joannis Buzelini nostri, a cujus eulamo Gallo-Flandria erudito commentario illustrata : qui Vitam hanc saltem ante invasionem Nordmannorum, de qua infra, scriptam opinatur. Extat in Breviario Brugensi anno cxxxv. cæcus præclara harum Actorum epitome, distributa in sex lectiones, quæ ad Matutinum xx Februarii solebant recitari.

19 Aliam secundo loco Vitam damus multo auctororem, et quatuor velut partibus constantem : prima continet eandem, quæ in priori Vita dedimus. Hinc duo priora capita non repetimus, ibidem indicatis in Notationibus, quæ differentes occurrerant lectiones. Altera pars, quæ præterea S. Eleuthero sine morte illustrata factura egit, miracula patravit, atque ab hæreticis probra verberaque passus est, comprehendit, forsitan cum priore Vita ab obitu ejus scripta. Tertio pars explicat elevationem corporis, factam, ut nos probavimus, post Nordmannorum vastationem, sub seculi noni finem : adduntur varia proximis annis divinitus facta miracula, inter quæ Libertinus ad vitam resuscitatus, scriptura vario retulit : cujus etiam felicem obitum ab alio sibi relatum num. 40 testatur. Familiaris istidem fuit Hediioni Episcopo, qui corpus S. Eleuthero elevavit : atque ideo num. 41. Hoc etiam, inquit, silentium non arbitror

D
AUCTORE G. B.

scilicet 21 Februarii?
E

Vita a nobis edita

ex MSS

F

Vita II

et historia elevationis,

scripta circa an. 903.

et S. Medardus consecratus a S. Remigio,

S. Radegundi velum sacramentum imposuit,

moritur sub Chlothario Rege.

S. Eleutherius an mortuus 30 Junii?

G.

on 20 Februarii?

AUCTORE B

ei Appendix
annua, ex
MSS.

uti et Historio
Revelationis.

ANIMADP.
PAP. 25.
Vita in auctore
Guiberto

ex Bibliotheca
Patrum et
MS.

Vita IV ex Bre
viario MS.

alia Vita MS.
hic omittat.

An Henricus
Canonicus ali
quam Vitam
scripserit?

A bitror, quod ab Episcopo Hedilone mihi relatum est. Quarta demum pars postea adjecta est, translata in urbem S. Eleutherii corpore, quam partem Appendicis titulo separamus. Damus hæc Acta ex alio Codice nostro, quem V. CL. Cornelius Duminus Amstelodunensis emit anno MDCCXXII in civitate Hornana. In eo codice continentur diversæ Sanctorum Vita, et ex variis libellis simul compactæ: horum aliqua pars pertinet ad Fratres sanctæ Crucis in Hoirn, et scripta dicitur a Fratre Theodorico Poll Venlonensi Conventus Crucigerorum. Extat eadem Vita in codice MS. Tornacensi, sed plurimum a posteris interpolata, uti infra in Notis observamus. Subjicimus hæc Acta historiam revelationis Henrico Canonico Tornacensi factæ anno MDCCXII ab oculato teste scriptam. Extat ea in duplici MS. Tornacensi.

20 Tertiam vitam damus scriptam a Guiberto Ordinis S. Francisci, de quo in Annalibus Minorum ad an. 1257 num. 7 ita scribit Waddingus: Guibertus de Tornaco in studio Parisiensi tanti nominis vir, ut his emia Alexander Pontifex suis litteris ad scribendum excitavit. Hinc hæc litteras cum responsione Guiberti extare MSS. Tornaci ad S. Martinum præfixis Sermonibus de Dominicis et Festis ab eodem Guiberto factis testatur Valerius Andreas in Bibliotheca Belyca. Extat in Bibliotheca Patrum ejusdem Guiberti tractatus de Officio Episcopi, et Ecclesie cærimonius, ad venerabilem Dominum D. Guillelmum Aurelianensem Episcopum, eadem scribendi methodo ac opera in capita divisione, qua etiam hæc S. Eleutherii Vita ab eodem edita est, et inscripta Joanni Episcopo Tornacensi cognato. Extat hæc Vita in Bibliothecæ Patrum appendice, seu tomo V, opera Andreæ Schotti cum opusculis S. Eleutherii edita. Collata hæc est cum MS. Tornacensi ad S. Martinum, cuius Valerius Andreas meminit. In Officiis propriis Ecclesie Tornacensis Lectiones de S. Eleuthero dicuntur collectæ ex Vita ejus ex Henrico Cummico Tornacensis antiqui scriptoris, et Fratris Guiberti Tornacensis Ordinis Franciscanorum Theologiae Dæctoris libro, quem hic jussu Joannis Episcopi Tornacensis de ea consecrasset etc. Unum auctoris hujus opuscula est, quod sub initium operis originem urbis Tornacensis a Romanis Regibus debuit, vitulius chronicon ab Hermannio Abbate Tornacensi eodem sæculo conscriptum. Veram eam hi veniam merentur atque impunitatem, quam tot illustribus et antiquis scriptoribus damus, dum gentis Francorum originem a Trojanis derivant. Consultæ præmonitionem Andreæ Schotti.

21 Ultimo loco damus aliam perbreve Vitam ex antiquo Breviario Tornacensi, in quo hæc Vita distincta est in varias Lectiones, quæ in Translatione corporis S. Eleutherii ad urbem Tornacensem, per Octavam recitari solebant. Extat illud Breviarium in monasterio S. Martini, ex quo olim ad Rosweydam nostrum Tornaco missa fuit hæc Vita. Annectebatur Historiam Translationis et miraculorum S. Eleutherii, sed eisdem verbis extracta ex Vita auctore, solum ordine rerum narratarum immutato; quam omittimus. Extant et tractatus alii MSS. de transitu S. Eleutherii et de Elevatione corporis, ab Andreæ Schotto etiam editi, sed secundus sub titulo Translationis corporis: ex quibus nonnulla in Notis observamus. Demum alia breviora Acta habemus ex MS. Ultrajectino S. Salvatoris, quibus hæc titulus: Martyrium S. Eleutherii Episcopi. An aliquam Vitam Henricus Canonicus scripserit, et quam, non liquet. In historia revelationis ei factæ dicitur num. 3 Vitam B. Eleutherii, in extasi lectam, cursim legere cupisset, et memoriter et corde tenus totam legere voluisse, et num. 4 in secunda extasi Elevationem S. Eleutherii legisse, et de extasi revectus, quam legerat, scripserit. Sed historia Elevationis jam extabat ab auctore eorum eam. Demum in

tertia extasi legebat quædam miracula S. Eleutherii: D at nusquam habetur, illa ipsi ante incognita fuisse. Quædam ut a S. Eleuthero ei revelata, in Notis adjicimus.

22 Vitam aliquam S. Eleutherii hactenus edidere Buzelinus noster lib. I Annalium Gallo-Flondræ, Molonus in Natalibus SS. Belgii, Zacharias Lippelous, sive Cornelius Grasius, Franciscus Haræus, Andreas Saussous in Martyrol. Gallicano. At Gallico sermone plenius Renatus Benedictus, e Clementis Marchanti versione, quam fere eandem edidit Guillelmus Gazæus, contractam Jacobus Dublinus, uti et alius linguæ alii. Agunt de eodem sancta Episcopa Jacobus Mevterus in Annalibus Flondræ, Miræus et Loerius in Chronico Belgico, Rosweyda in Historia Ecclesiastica Belgii, et passim alii rerum Belgicarum scriptores.

Memio S. Eleutherii apud alios scriptores.

§ IV. Corporis S. Eleutherii Elevation, Translationes. Sermones ab eo conscripti.

Celebris est in Actis S. Eleutherii, memoria Elevationis corporis ejus, quam ipsemet fieri jussit. Ea passim ascribitur anno Christi MDCCCLXXXI. Deest Actis hic annus: et aliam vehunt characteres in his expressi. Facta est elevatio Hedilone Episcopo, Dominico die, XIV Kalendas Octobris. Hedilo, otus Heydilo, Hediolo, Hetilo apud Flodoardum lib. 3 Historiæ Ecclesie Remensis cap. 23, ubi dicitur Hincmarus Archiepiscopus Remensis ejus ordinationem commendasse Odono Episcopo Bellovacensi: ergo ante annum MDCCCLXXXI, quando Odone mortuo Hincmarus cum Episcopis IV Nonis Aprilis, Indictione IX, in Synodo apud mortyrum S. Macræ congregatis, scripsit Ludovico III Regi, ut in Ecclesia Bellovacensi liberam novi Episcopi permitteret electionem. Extat ea epistola tomo 2 Operum Hincmari pag. 188. Vivebat adhuc Odo Bellovacensis anno MDCCCLXXX, quando S. Vedasti Reliquiæ Atrebatæ Bellovacum delatæ sunt, et quidem anno verus hincmari morigente, ut dicitur post Vitam S. Vedasti VI Februarii pag. 809. At Ragenelmus decessor Hedilonis, Episcopus Ecclesie Tornacensis anno MDCCCLXXXVI, Indict. IX, mense Februario, subscripsit Concilio Pontigonensi. Hinc constat Hedilonem tempore intermedio constitutum fuisse, et quidem ante annum MDCCCLXXX, quo Northmanni Tornacum civitatem, et omnia moenasteria super Scaldum fluvium, ferro et igne devastarunt, interfectis accolis terræ atque captivatis, uti hæc verba ea narratur in Gestis Normannorum ante Rollanem Ducem. Et grassatam legi Normannicam raliem in Tornaco tempore Hedilonis scribit Guibertus infra num. 34. Hæc de initio Sedis Hedilonis. Quot autem annis fuerit Episcopus, necdum legimus. Successor ejus statuitur Rambertus, qui anno MDCCCIX Concilio Tresleiano interfuit: alius Rambertus et Lambertus, et dicitur a Rayssio in Belgica Christiana creatus anno intermedio.

E Elevatione corporis S. Eleutherii facta sub Hedilone Episc.

post Normanmicam irruptionem,

24 Tempore intermedio serpens dies XIV Kalendas Octobris, sive XVIII Septembris, incidit in Dominicam, qui alter factæ Elevationis character est. Ac primum anno MDCCCLXXX, Cyclo Solis XXI, litteris Dominicibus C B, tum anno MDCCCLXXXVI, cyclo Solis XXVII, demum anno MDCCCXVII, cyclo Solis X, ac denique anno MDCCCXII, cyclo Solis XVI; littera semper Dominicali B. dictus XVIII Septembris convenit in diem Dominicam. Est autem hæc Elevation facta, cum diem illa Normannorum rabies abesset, et Episcopus ad visitandam diæcesim Tornacensem Noviomum venisset, puceque reddita in vicinis locis degeret, ac tuto posset et ipse propinquus Episcopus conuare, et hi ad eam solemnitatem cohonestantiam venire, maxime cum duabus ab urbe leucis pagus Blandinum absit. Præteris item annis, cum Fernolus eo Vienna venisset inter reliquos peregrinos, puce reducti, itinera videntur tuta fuisse. Hinc annus

A 1000LXXX nequaquam assignari potest, quo Gandavum Nordmanni tenebant, et dein Toruacum vastarunt: quo item anno Corpus S. Vedasti Atrebatu Bellovorum delatum est, ibique remansit usque ad annum 1000CXIII, quando summa cum veneratione ac Cleri populique frequentia relatum est a Dodecone Episcopo Cameracensi, uti late dictum est vi Februarii pag. 809. Post hanc relationem cum cultus et veneratio Sanctorum restaurata esset, videtur S. Eleutherius voluisse innovare suorum Toruacensium pietatem, ac tum exaltasse ad corporis sui condignum elevationem, quam suspicamus factam anno 1000CXVII. die Dominica tum concurrente in XVIII Septembris. Movetur etiam, quod in Tractatu MS. de Miraculis S. Eleutherii, dicatur Heidilo ab hac Elevatione ad propria regressus, et paucis postea vivens annis, in pace obiisse. Consulte notationem Acapitis 7 Vita 2. Et hæc de Elevatione, quæ contigisse XIV Kalendas Octobris dicitur in Vita auctiore ex MS. Toruacensi, drest dies in MS. Dunii uti et apud Guibertum, et in Vita ex MS. Brivario. Ast in Officiis propriis festum Elevationis celebratur IX Julii ritu simplici, ut vocant, atque in tertia lectione hæc verba recitantur: In elevatione autem ipsa sacri corporis, cujus septimo Idus celebratur memoria, multi B agri ac debiles, morbis omnibus et malis liberati, sani et integri cum exultatione ad suos sunt reversi. Si eodem die IX Julii contigui ea Elevatio, referenda ob rationes supra allatas fortè in annum sequentem 1000CXVIII, cyclo Solis XI, littera Dominicali A. Quæ tamen littera cum IX Julii incidit etiam in Dominicas, anno 1000CLXXXI, 1000CLXXXVII, 1000CXCI. Ad hunc ultimam annum consignari etiam, neque incommode, potest ea Elevatio: qui Atrebatensis exaltati, anno sequenti corpus S. Vedasti Bellovoco repetiisse ac retulisse in suam urbem dicendi forent.

25 Præcipua Toruacensium solennitas agitur XXV Augusti, ob corpus S. Eleutherii in urbem Toruacensem illatum et in templo Cathedrali B. Mariæ Deiparæ depositum. Solebat ea Translatio olim officio triplici, ut Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii observat, celebrari cum octava, in qua diximus Vitam quartam infra dudam, fuisse recitatam, in XVII Lectiones distributam. In ea nam. 19 dicitur hæc Translatio facta anno 1014, sedente Balduino Episcopo. Successit hic Hugoni anno 1014 defuncto, et apud Gandavenses transtulit in alium loculum corpus S. Florberti Abbatis anno 1014 Kalendis Novembris, in aliam item capsulam corpus S. Bavonis anno 1014, VI Idus Maii: elevavit etiam corpus S. Macarii Episcopi anno 1014, VII Idus Maii: sequenti anno 1015 defunctus. In Officiis propriis Lectione v recitanda in Octava Translationis ista habentur: Ne surgentibus hæresibus, licentiaque atque improbitate hominum invalescente, Ecclesia thesauri tam incomparabilis faceret jacturam; Balduinus Episcopus anno millesimo sexagesimo quarto, consulto Clero munitionem in locum corpus Divi Eleutherii reconducendum judicavit, definitoque translationis die sanctissimi viri Reliquias solenni festivitate, lætæque bonorum congratulatione et cantu, Blandinio Toruacum transportavit: et templo suo cathedrali illatum; feretro honorabiliori inclusit. Hæc ibi. Dies XXV Augusti, quo hujus Translationis memoria celebratur, incidit citato anno bissextili 1014 in feriam quartam, cyclo Solis IX, litteris Dominicalibus DC. An a die XXII Augusti, quæ tum Dominica erat, ob solennitatem Octavæ Assumptionis beatissimæ Virginis Mariæ, atque Dominica, annua hæc solennitas in hunc XXV Augusti rejecta sit, judicent illi, qui similes Translationes arbitrantur fere festis aut Dominicis diebus peragi solere. Perpetuum MS. Martyrologium Gandensium collegit, ut supra vidimus, restitutionem S. Eleutherii in Toruaco civitate celebrat XX Februarii, qui anno 1014 a Pas-

chate cepto incidit in Dominicam secundam Quadragesimæ, estque nobis, annum a Januario incipientibus, sequens 1014 cyclo Lunæ II, Solis X, littera Dominicali B.

26 Alia Translatio facta est centum et octoginta tribus post annis, ut Lectione vi Officii proprii in Octava Translationis recitanda dicitur, quam VIII Kalendas Septemb. sive XXV Augusti contigisse ex registro Capituli Tornacensis narrat Cognatus lib. 4 cap. 11 his verbis: Anno 1064, Dominica, VIII Kalendas Septembris, presidente D. Innocentio Papa IV ejus anno V, regante glorioso Rege Francorum Ludovico, filio Ludovici Regis, Translatio corporis B. Eleutherii Confessoris et Episcopi Tornacensis: et inventum est simul caput cum corpore per manus reverendi Patris et Domini Odonis Tusculani Episcopi, Apostolicæ Sedis Legati, præsentibus plurimis Sanctorum corporibus de diversis conventualibus ecclesiis ob reverentiam S. Eleutherii allatis, præsentibus etiam reverendis Patribus Waltero Tornacensi et Guardo Cameracensi Episcopis, Waltero Decano, Egidio Archidiacono, Nieb. Archidiacono Flandriæ, et pluribus aliis Canonicis Tornacensibus, Waltero S. Amandi in Pabula, Radulpho S. Martini Tornacensis, et multis aliis Abbatibus, Arnulpho Castellano, et Anselmo Advocato Tornacensi, Henrico Præposito, et aliis civibus Tornacensibus, et multitudine Cleri ac populi copiosa. Hæc ibi, quæ etiam a Rayssio in Belgica Christiana narrantur. Exponunt autem ambo de Translatione corporis de veteri feretro in novum: quæ quia facta est XXV Augusti, et Dominica, cyclo Solis XXV, littera Dominicali F, forsitan ab eo tempore arrepta est occasio celebrandi illo die Translationem corporis Blandino Toruacum deportati.

27 Alia controversia inde emittit de capite S. Eleutherii, quod simul inventum dicitur, et tamen a reliqua avulsam corpori, adseratum in S. Martini monasterio tum temporis fuisse tradit Rayssius, reclusum in vase argenteo inaurato. Anno, inquit, ab Incarnatione Domini millesimo ducentesimo tricesimo tertio, in transitu S. Martini, reconditum est in hoc vase caput S. Eleutherii Tornacensis Episcopi, a venerabili Patre Domino Waltero, septimo hujus civitatis Episcopo, præsentibus viris venerabilibus, videlicet Hommo Amando hujus loci Abbate, et Domino Egidio Abbate S. Nicolai Tornacensis, et aliis bonis viris. Hæc ibi. Dicitur Walterus VII Episcopus a separatione Sedis Noviomensis. Amandus vero natus habetur monasterii S. Martini Abbas, cujus sepulchrum elevatum, atque insigni marmore politum visitur in capitulo, estque celebris ejus memoria, utpote viri optime de eo monasterio meriti, in rebus tam spiritibus quam temporalibus promovendis. Ejus successor fuit Radulphus, quem corporis S. Eleutherii translationi anno 1064 interfuisse dicimus cum Waltero Abbate S. Amandi, qui Hertamy cognominatur, et mortuus dicitur XVIII Kalend. Septembris anno ordinationis XIV, Christi 1064. At Walterus Episcopus Tornacensis, qui ab utraque parte testis et auctor adducitur, sedit ab anno 1064 ad 1068. De Corpore et capite S. Eleutherii agit idem Rayssius in Hieroglyphico in S. Mariæ Cathedrali Ecclesia Tornaci, et in S. Martini concho Toruacensi: in quo caput ejus adservari etiam scribit Bucelinus in Sacratio Benedictino nuper edito.

28 Brugis, Flandriæ urbe, in æde Cathedrali adseratur os S. Eleutherii Tornacensium Patroni et Antistitis, Tornaco missum in commutationem nonnullarum reliquiarum S. Chrysolii Martyris. Ita idem Rayssius. Denique in Florario MS. memoria aliqua Eleutherii primi Episcopi Tornacensis assignatur ad diem VIII Junii, cujus alibi non reperimus causam aut mentionem. Infra in Actis, S. Eleutherius II Episcopus

D
AUCTOR G. U.

Alia Translatio facta 25 Augusti. an. 1247.

E

caput S. Eleutherii in monasterio Tornacensi S. Martini.

F

aliquæ reliquæ Brugis. Ejus memoria 8 Junii;

anno 897.

aut forsitan 9 Julii

anno 898

aut 892

Translatio corporis Blandini in urbem Tornacensem celebratur 25 Augusti.

facta a Balduino Episcopo an. 1064.

an. 1068, 20 Febr.

qua Martyrologi et Acta attestantur. Fuerunt et huic D
 soluta Dei nutu vincula, et janua carceris patefac-
 ta. Verum non idem viris obitque sub Diocletiano, et
 sub fine seculi noni, imo et seculo undecimo, quando
 translatum in urbem Tornacensem est S. Eleutherii
 corpus, ac refertur cum Elevatione sub hoc titulo ex
 MSS. in Bibliotheca Patrum : B. Feriolus Presbyter
 et Martyr de Translatione corporis B. Eleutherii
 Episcopi Tornacensis et Confessoris, Blandinio Tor-
 nacum, per Heidilonem Episcopum anno Christi
 1000. At sub Heidilone facta solum corporis Ele-
 vatio in ipsa Blandinensi Ecclesia, et Translatio Blan-
 dinio Tornacum peracta est sub Balthamo Episcopo
 1049. Quae autem Feriolo a S. Eleutherio
 praestita sunt, infra in Actis habentur.

a quibus dicitur
 sus Feriolus,
 qui seculo 9 11.
 211.

A *Episcopus habetur, Theodoros 1, verum quia hic Blandinii solum habitavit, et paucis tantum diebus fuit Episcopus, ab aliis omittitur. In commentariis ejusdem la Barre neculum editis, dicitur S. Eleutherius omnium primus Ecclesiae Tornacensis Episcopus a Summo Pontifice confirmatus, quod etiam de Theodoro non legatur, factum tamen opinamur.*

Sermones S. Eleutherii editi in Bibliotheca Patrum :

29 Quae S. Eleutherio attribuuntur elenbrationes ac revelationes, collectae sunt ab Andrea Schotto, et in Bibliotheca Patrum Colonienſi editae primum sunt in Appendice seu tomo xv, hoc fere ordine : Sermo seu Confessio de SS. Trinitate. Transitio S. Eleutherii ex Vita in excerptis : cui pars Confessionis de SS. Trinitate includitur. Sermones de Incarnatione Domini, in Annuntiationis festum, et ejusdem oratio unimam agentis ad Deum pro fide et Ecclesia Tornacensi, cujus aliquo pars legitur in eadem Vita. Adduntur Historia Elevationis et Translationis ex eadem Vita excerpta, et tandem Vita ejusdem S. Eleutherii auctore Gualtero Tornacensi, quam cum MS. collatum infra damus. Interponitur Testimonium B. Eleutherii de Feriolo (cui historia elevationis tribuitur) et capite ejusdem S. Eleutherii ad cavobitus Martinianos translato. Quod testimonium collatum cum MS. hic addimus, ut quam parum fidei dandum erit, lector intelligat, est autem ejusmodi.

B 30 Feriolus post hanc Viennam a Tornaco regressus mirae sanctorum extitit. Erat enim in timore Dei fundatus, humilis, prudens, pulchus, elemosynis largus, in omni bono consilio eruditus : qui etiam Presbyter Viennensis ordinatus, sub Crispino Iudice Nonis Septembris martyrio coronatur. Ego autem Eleutherius Tornacensis Ecclesiae Episcopus tanto amore illi junctus sum, ut si quis meorum subditorum ipsam humiliter coram me amoverit, omne quidquid voluerit, a me vel ab ipso impetrabit. Sic etiam legatis Martyribus Christi Nicasio et Piatto. Sciatis autem reliquias Ferioli Presbyteri et Martyris per Episcopum qui secundus huic soli praerit Ecclesiae, apud vos referri. Illo multas possessiones sustinebat, et ecclesiam istam vehementer exaltabat. Nomen ejus, quia intra vos est, scitis. Ipsum vero, quis sit, ignoratis. Et ut a vobis omnino dubietatem auferam, cupit Blanda Virginis necem in arca continetur : meum vero in ecclesia B. Martini Tornacensis consobrii translatum est, et linteoli honorifice protectum. Cujus filios, si fideles permanserint, preces meae qualescumque sint, non derelinquent. Si vero haec contempserint, reliquias meas in Viennensi ecclesia sicam deportari, et amplius auxilium orationis meae non videbitis. Praedecessores enim vestri per negligentiam reliquias B. Nicasio perdidit. Sed si meo consilio mihi volueritis, quod multi ex vestris non fecerunt, orationes vestras Filius Dei exaudiet : beatos Martyres Nicasium, Piatum, Feriolum devoto veneremini : quia in novissimis temporibus per ipsos haec civitas exaltabitur, et Ecclesia tranquilla pace gaudebit, et sublimabitur. In illa autem die, in qua festum restitutionis meae celebratis, translationem quoque corporis mei similiter celebrato, qua facta est Kalendis Aprilis. In commemoratione. Adjuvet autem incredulitatem cordis vestri omnipotens Deus, qui vivit et regnat per omnia saecula saeculorum, Amen.

Testimonium et affectum :

at. passionis

C 31 Hac tibi, quae omnia in te emissa sunt. Nonis Septembris celebratur Translatione in Burgundia Inventio corporis S. Ferreoli Presbyteri et Martyris et Ferrutianus Diaconi, sed et a S. Irono Episcopo Lugdunensi eo missi fuere. At xviii Septembris colitur in territorio Viennensi S. Ferreolus Martyr, qui jussu Crispini impissimi Praesidis, martyrii palam capitis obtruncatione perecepit, ut passim anti-

S. Ferreoli dno Martyre anti. pul.

VITA I
 auctore anonymo, sed antiquo,
 ex MSS. Antuerpiensi et Tornacensi, cum aliis MSS. collata.

CAPUT I.
 S. Eleutherii genus, educatio, exilium, episcopatus.

Temporibus Imperatorum Diocletiani et Maximiani per universum orbem maxima aeditio Christiani nominis exorta est. Illis igitur diebus vir venerabilis b Piatas ab urbe Roma egressus cum suis comparibus, Gallias ad praedicandum venit, Tornacum sedit. Quanta fecerit e vestrae fraternitati non latuit. Omnibus enim Christi virtutem evangelizavit, divini spargendo semina verbi; mystica documenta Paganis manifestavit. Quid plura? Denique multi per eum crediderunt; multi ab eo baptizati sunt, multi cum eodem d Martyre pro Christi nomine intercepti sunt. Inter illos autem quidam paterfamilias e cum uxore sua credidit, idola sua algecit. deinde fidem Catholicam a Christianis agnovit. Erat itaque secundum saeculi dignitatem locuples, insignis prosapia, sublimatus parentum potentia, sublevator pauperum, consolator miserorum. Homo ille Serenus, uxor autem ejus Blanda nuncupabatur. Qui in senectute bona unicum filium genuerunt, Eleutherium nominaverunt, inde lavacri regenerationem in nomine Jesu ei contulerunt.

J.
 a
 b
 c
 Serenus S. Eleutherii pater oriturus e conversis a S. Piatto.
 d
 e

2 Cum autem bona indolis puer esset, et Christi amore ferveret, sacras ab infantia litteras didicit, et ad cultum Dei in omnibus dignissime se applicuit. Erat quidem vultu modestus, moribus honestus, visu decorus, in omni scientia eruditus. f Quem videns nutu Dei Modardus, corruptum lusorio dixit : Frater Eleutheri, nuncio te huic civitati Pontificem summum adire. Quod ita probatum est. Ait enim Veritas : Ubi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, in medio illorum sum. Hinc ait Apotolus : Semus quoniam diligenter Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti.

Eleutherius condiscipulus S. Modardi :

f
 F
 Math 18. 20
 Rom. 8. 28

3 Igitur post passionem beatissimi Piat Martyris g congregatis senioribus populi, Tribunus h Scandiniensis cum omni multitudine Paganorum decrevit, ut omnes tam mobiles quam ignobiles Christiane religionis cultores a Tornacensi urbe ejicerentur, et a suis possessionibus omnino privarentur. Igitur omnes eieci extra muros, basilicam in honore B. Petri Apostolorum Principis constituerunt, in loco qui nunc k Blandinum appellatur. Interea quaedam Pagana, Filia Tribuni Somdiniensis, ab infantia sua B. Eleutherium latenter amaverat, et admodum vexata a demone l impassibilem amorem cordis sui ulterius differre non poterat. Eiectis itaque Christianis, ipse Serenus cum uxore sua Blanda et unico filio

g h
 i
 cum eieciis Tornaco Christianis,
 k
 l
 agit Blandinur :

A filio suo Eleutherio ejectus, et a sua possessione et omni dignitate seculi privatus est. Quem, quia magnæ nobilitatis et excellentiæ erat, multi Paganorum secuti meruerunt divino fonte purificari, et insuper fide Catholica imbui.

4 Igitur Christiani constructa basilica Theodorum Episcopum consecrari fecerunt. Qui paucis diebus evolutis, m divino spiculo percussus interiit. Videntes igitur Christiani sanctitatem beatissimi Eleutherii Romam eum miserunt, et cum auctoritate Papæ regredientem Episcopum n consecraverunt. Qui in tantis miraculorum beneficiis claruit, ut omnibus pateret illum verum Christi Antistitem, et vere totius Christianæ religionis esse defensorem.

a Vita auctor infra danda ex MS. Tornacensi et Dupnii, habet, persecutio. — b Cultus S. Piatu s. 1 Octobr. in illa Diocletiani persecutio actus. — c Vita auct. in MS. Torn. austram tra-termitatem. Dupnii, vestram — d Eadem Vita Martyres. — e In- dem nonnullis interpretibus hæc leguntur: paterfamilias, Iher- næus nomine, credit, a quo descendit Serenus (non ut hinc, sed ut aliquis ex posteris, pronepos, intra dicitur) vir Catholica fide conspicuus: Hic siquidem secundum seculi dignitatem pul- lens divitiis — f Hæc in Vita minoris contracta sic habetur: Quem B. Medardus, dum adhuc esset puer in scholis, Pontificem Tornacensis Ecclesie futurum esse prædixit. Igitur post possionem etc. In Vita antiquiore MS. S. Medardi hæc ut leguntur, auctore, ut arbitror, Fortunatio: Dum adhuc esset in scholis vir sanctus et parvus et innocens, dicit ad Eleutherium quemdam puerulum conparare, quod publica in actione comitatum assumeret et cum triginta annorum vitæ spatium caperet, ipsum dicit futurum summum Dei Pontificem. Qui in Tornacensi civitate est Pastor datus Ecclesie. — g Hæc in utraque Vita usdem verbis referuntur, in quibus supra 130 annorum et plurimum est, qui a passione S. Piatu ad S. Eleutherii juvenitatem succerunt. — h In tractatu quodam nostro dicitur Escandensis, a Scaldh. Gallere l'Escault. In 4 Vita, Scaldiniensis et Censorinus appellatur Tribunus, qui scilicet Tornari sedem habuit, et locis circum- quinque S. Aldi fluvio adjacentibus summum vim potestatis præfuit. Buzelinus lib. 1. Gallo-Flandria Scandiniensis legi, et Scaldum Scandum appellat. Ha circa an. 632 Dotonem Comitem Tornaci rescidisse ad dirimendas actiones tradit humilissimus in Vita S. Amundi Episcopi Trajectensis 6 Febr. cap. 3 num. 13. — i Ita post 130 circiter annos Gandenses idololatricæ adeo multos fuisse ut S. Amundum exivni, et sexans repulsim, in flumen etiam profererent, narrat idem Baudmundus num. 12. — k Dumbus Tornaco crevit tenuis, in confinis Cas-clauræ Dun- lenis. Hujus forem exemplo S. Amundus monasterium S. Petri prope urbem Gandensium extruxim, nunc ibi innotum, ap- pellatur etiam Blandinium. — l Vita auctor, intolerabilem. — m Buzelinus lib. 20 Belgii antiqui cap. 3 ubi hæc interpretatur. Theodorum, quod superbius ageret, spiculo divino, hoc est tenui loci preceptum intemisse. — n Vita auctor, consecrari fe- cerunt, anno Domini quadringentesimo et octogesimo tertio. Qui iamem minus dicit in MS. Dupnii ubi, ut Aulis et minus, cum ordinatus sit anno 487, consecratum esse a S. Remigio memorum Archiepiscopo scribit Buzelinus, silent antiqui scriptores.

CAPUT II.

Mortua a S. Eleutherio suscitata. Conversio Tornacensium.

Tunc Pagana filia Tribuni Scandiniensis, audiens beatissimum Eleutherium tanto honore sublimatum, existimans eum præ divitiis superbum et inanem, incaute illum adit, orantem invenit. Vir autem Dei subito per Spiritum sanctum agnovit eam vexatam a daemone. Sed illa procedens pallium ejus abstraxit, amorem indicavit, a ut misericordiam impenderet exoravit. Quod B. Eleutherius audiens, mente consternatus ait: Audisti quia satanas tentabat Do- minum Christum. Sed ille qui nullatenus tentari poterat, respondit: Vade retro satana: non tentabis Dominum Deum tuum. Exemplo igitur tanti mira- culi præcipio tibi in nomine sanctæ ac individue Trinitatis, ut a me recedas, nec ulterius il præsu- mere audeas. His dictis pallium reject, et oratione pene finita, pudibundus ab oratione exivit. Illa au- tem protecta pallio, facta quasi in extasi mentis, spiritum exhalavit. Hujus rei ignarus vir Dei, præ- parari asinum sibi præcepit, et a loco procul quasi duabus leucis abscessit. Mortua est autem filia Tri- buni, et in b campo, qui dicitur Martis, ut mos erat Paganis, sepulta est

6 Interea B. Eleutherius regrediens, magis mortis illius periculo, quam suo pedri condolens, lugubrem patrem puella: accersiri præcepit: et si Christo cum omni cognatione sua crederet, eam resuscitan-

dam promisit. Quod ille audiens, alacer abscessit, et c iterum vocatis paganis se omnia facturum pro- misit. Tunc B. Eleutherius, postquam missarum solennia frequentavit, cum omni Clero suo cœ- lestibus armis munitus, ad sepulchrum venit, baculo lutum terræ percussit. Sed subito per Spiri- tum sanctum incredulitatem Tribuni agnovit. Mira- res! Subito enim terræ motus magnus factus est. Igitur omnes mente consternati, ad propria latenter reversi sunt. Sed tota nocte beatissimus Eleutherius persistens orationibus, Davidicis insistent versibus, iterum facto mane cum Christianis ad sepulchrum rediit, et secundo incredulitatem Tribuni agnovit. Terræ d quidem motus magnus factus est. Item om- nes pavidi fugerunt. Tertia autem die Tribunus adve- niens, ad pedes beatissimi Eleutherii procidit, ac se e reum in omnibus prodidit. Tunc vir Dei f comper- sit eum compunctum pœnitentia, ad sepulchrum rediit et omnibus astantibus lapidem submovi præ- cepit. Inde eam ter vocavit dicens: De luto plasmata es, in cinerem reversa es: surge, ad pristinum statu- m revertere. Exemplo B. Petri Apostolorum Principis, qui Tabitham mortuam resuscitavit, man- num ejus apprehendit. illa in nomine Jesu surrexit. Tunc indixit ei jejunium sex dierum: septima autem die eam baptizavit, quam Blanda mater Episcopi de sacro fonte suscepit. g Prius hæc Pagana, nunc autem in nomine Christi Christiana effecta est. Cui suum nomen addens mater Episcopi, eam Blandam vocavit. Ab illa itaque Blandinium locus appellatus est.

7 Tribunus autem nondum credens, filiam suam iracunde abstraxit, et ei omnem possessionem, et Paganorum divitias, si non suo pareret consilio, interdixit. Quid faceret? Divitias et possessionem patris rejiciebat: Christum latenter humli mente die ac nocte deposebat. h Interea pestis mortifera Paga- nos invasit, ita ut per plateas et vicus mortui invenirentur. Sed nec vulnus apparebat, nec aliqua plaga mortis imminabat. Igitur Pagani videntes mortes suorum imminere, et B. Eleutherii sanctitatem ampliari, mente pavidi consilium inierunt: quid de eo facerent exquisierunt. i Itaque inito consilio decre- verunt, ut in crepusculo noctis Blandinium adirent, et Censorino Cæsari Tribuno B. Eleutherium vinc- tum in nocte catenis præsentarent. Quod ita factum est. In crepusculo enim noctis Blandinium iverunt cum fustibus et lanceis, et Pastorem Christianæ plebis orantem comprehenderunt, deinde vincitum catenis ad Censorinum Casarem adduxerunt. Quem ter virgis cæsum in carcerem retrudi præcepit. Nocte vero eadem Angelus Domini affuit, deinde fores aperuit, et ei viam, quæ ducit Blandinium, insinuavit. Igitur regrediens Deo gratias egit.

8 Dumque Missarum solennia frequentaret, divi- nam clementiam exoravit, ut Tribunum a supersti- tione idolorum revocaret, et Catholica fide confir- maret. Itaque iterum Angelus Domini affuit, et k panem obtulit dicens: Ecce Eleutheri exaudita est oratio tua. Videbis enim illum gemis tuis procum- bentem, deinde eum catechizabis et baptizabis. Igi- tur his dictis Angelus Domini discedens a loco, unde descenderat, ascendit. Beatus autem Dei Sacerdos invictissimus iterum divinum flagitabat clementiam, ut civitatem a superstitione idolorum revocaret. Ita- que pestis iterum paganos oppressit, ut etiam habi- taacula sua relinquerent, et occultis locis sese abs- conderent. Igitur quid facerent? idola peribant; responsa etiam dare suis cultoribus recusabant.

9 Interea multo tempore evoluta decreverunt Tri- bunum occidere, si non in omnibus B. Eleutherio consentiret. Tandem ructus a palatio exivit, B. Eleutherium sequenti omni cognatione sua adit, ad pedes

D
AUCTORE ANTI-
QUO EX MSS.
C
precibus S.
Eleutherii

d

e f

spondente pa-
tre se Christo-
num fore,

Act. 9 40

E

suscitatur.

g

h

Tempore pes-
tis a Paganis
comprehendi-
tur S. Eleu-
therius:

i

ter virgis v-
ditur:
F

ab Angelo libe-
ratur:

k

orati pro con-
versione Tri-
buni

et civium Tor-
nacensium:

Tribunum
supplicem ad-
mittit,

m
pau Theodo-
rum fil Episc-
opus Tornac-
ensium.

C
Filia Tribuni
paganus S.
Eleutherium
ad peccatum,

MS. b 10

m. r. r. p. m. i.
l. r.

ut referitur.

b

A
ACCITORE ANTI-
CVO. LI MSS.

I
baptizat

m
cum aliis :

venit Torna-
cum,

n

o
ab omnibus
amatur :

p
et eum illumina-
vit :

pedes ejus corruit, se cum lacrymis catechumenum fieri postulavit. Beatus autem Antistes ejus precibus congratulans, omni populo jejunium septem dierum indixit. Factum est autem die octava, ut Tribunus cum omni sua cognatione et omnibus Paganis, tam potentibus quam egenis, indutus sacco, a Tornaco urbe exiret, et se fieri Christianum cum omni populo postulavit. Qui B. Eleutherius eum baptizavit, et Catholicam fidem ei et omnibus Paganis seriatim aperuit.

10 Igitur post hæc B. Eleutherius in civitatem cum magno honore et non minima Christiani populi constipatus multitudine, deductus est. Omnes autem, qui crediderant, diem solemnem in quo baptizati erant constituerunt, id est, quinto Kal. Octobris. Beatus autem Eleutherius maximis o clarens virtutibus ab omnibus amabatur, ab omnibus tantum colebatur, ut tamquam Angelum aspicerent, et desiderium p totius civitatis Tornacensis agnoscerent.

11 Interea quidam cæcus ad eum adductus est, visum recepit, Christo credidit, fructum veræ penitentiae promeruit.

a Vita auctor Ut sibi descenderet. — h Tornacensis lib. 2 Hinc, Franc. cap. 27 Caput Martiani etiam prope Suesiones fuisse tradit, quanta multa, ubi Romani dominabantur in præcipuis urbibus, extitisse dicitur Velerius lib. 5 eorum Vandalarum, Cognatus lib. 1 Hist. Tornac cap. 43. — c Hæcunt hæc 3 verba in MS. nostro. — d Vita auctor quippe c MS. Dugni, rem coram omnibus MS. nostrum, iterum in omnibus — f Vita auctor, presensque — g In eodem Vita hæc omnis contractus ita habetur : suauque et nomen imponens, Blandium nomen dedit. — h In Vita auctore additur mors Blandæ, quæ hic infra nom. 12 melius referunt de postea in MS. Dugni ista leguntur. Tribunus de illa sua rediviva alacris, promissionis sine tamen inveniatur, non solum hila sua monstravit nec in Christum credidit, sicut promiserat, verum etiam ipsam illam suam violenter abstrahere a religione Christiana conatus est, sed et omnes facultates quæ ejus consilio parere noluit, interdidit Unde non immerito nomen Domicilii gravissima super civitatem Tornacensem est subsecuta. Noni postis etc. — i Septentia usque ad nam. 9 dicitur in MS. nostro — k Dugni hæc duo verba in Vita auctore — l Vita auctor Octava vero die Tribunus . . . exivit — m Eodem deprecatus est. MS. Bazelm, deprecavit — n Infra dicitur plusquam 15000 baptizati, et anno 10 ordinationis, quo Tornaci redit. — o MS. nostrum, pallens MS. Dugni, elucens. — p MS. Bazelm, tolli civitati.

CAPUT III.

Obitus S. Eleutherii, ejusque parentum, et Blandæ.

Interim, ut dicitur Abraham, in bona senectute moreris, pater ejus Sereus plenus dierum cum Blanda uxore sua migravit ad Dominum. Illos autem S. Eleutherius cum maximo honore sepelivit ante portam B. Petri Blandiniensis. Pater ante aditum Ecclesie requiescit, mater vero ultra in cœmeterio sequuta est quinto Idus Januarii. Filia autem Tribuni sancta et immaculata permansit, et cursu benigno finit ad celestia transmigravit. Hæc autem prædie b Idus Junii sepulta est ante altaria Apostolorum principis. Titulus autem super sepulchrum Virginis conscriptus est hæc continens : Hic sepulta est Virgilia Tribuni a patre suo, nomine Blanda ; a qua Blandinium nuncupatum est. Sed postquam miseri raptores reliquias S. Eleutherii invasorunt, et thesaurum suum eriperunt, ne ab e aliquibus Sanctus videretur, titulum puellæ delaverunt, et insuper opera ejusdem Sancti igni dederunt.

13 d Igitur tunc dierum beatissimi Eleutherii appropriavit : qui fratres suos, et veræ religionis cultores advocans, e coram eis Corpus et Sanguinem Christi percipit : se eadem hebdomada a carcere corporeo transmigraturum prædixit. Quid fierent ? Patrem suum caelestia desiderio videbant, ipsamque jam deserere Christianos f detestant. Quos Blandæ allocutus Episcopus ait : Finitem universæ carnis ingressurus, a Domino promissis mihi gaudia æterna percipitur, hortor vos, carissimi, omnia fugite, concordiam seminate, schismata dissipate, virtutes exequamini, mala temporanea pro iudice vestro patia-

a
Parentes sepe-
lit S. Eleutherii,

b
uli et Blandam
Tribunam
pater.

c

d

e

f
Subditos præ-
adhortatur S.
Eleutherius
per.

mini, quatinus dignum penitentiae fructum Christo exhibere mereamini. Omnis etenim homo fœnum, caro autem ejus ut stipula agri; in matutino virens florescit, in vespero arida labitur et vilescit. Patientes igitur estote, casti permanete, Deum timete, in omnibus bonis perseverate. Audistis etenim David dicentem : Homo vanitati similis factus est. Itaque pulvis sumus, in iudicio resurgemus, ante tribunal Christi teste Scriptura omnes astabimus. g

14 His dictis tanta claritas oppidanum locum, in quo natus erat, affulsit, ut omnes, qui ad exequias tanti Patris venerant, facti quasi in excessu mentis spiritum ejus ab Angelo elevari in uube viderent, et cum claritate nubis celos penetrare, et claritatem eum ipso volentem h nullatenus apparere. Igitur S. Medardus advenit, et sanctum corpus mortuum invenit, et plorans præ gaudio super illud Missarum solennia celebravit, et in ecclesia B. Mariæ sepulchrum novum parari præcepit. Communi autem consilio decretum est, quatinus eum in ecclesia B. Petri Blandiniensis sepelirent : nimirum quia ibidem ab urbe cum omni cognatione sua fugatus, præsulatum tenuerat, et super his præclari nominis miracula patravert, k regnante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat Deus per omnia secula, Amen. l

a Hæc usque nihil omnia cum Vita auctore committit hæc autem plura diversa, variis illi appiis, qui hæc detractis ut infra poterit — b In Vita auctore, kalendas quod etiam apud Gualbertum et in officio propriis legitur — c In MS. Bazelm hæc tamquam a S. Eleutherio prolata ad primum personam referuntur. Reliquos meos, mihi thesaurum meum, videret, opera mea. — d Hæc habentur infra in Vita auctore nom. 25. — e MS. Bazelm, palam. — f Idem, dolebant. — g Reliqua habentur in Vita auctore nom. 30 et 31 — h MS. nostrum, dissipare. — i MS. Bazelm, frequentavit. — k In Vita auctore, in MS. nostro et Bazelm hæc quasi a S. Eleutherio pronuntiatu interpolantur : Igitur, Fratres, de præsentia corporis mei, gaudeo et usque modo in Iustitia suis. Exultate, invenistis enim Patronum vestre civitati qui gaudet cum Angelis, exultat in astris. — l Hæc adduntur in MS. Bazelm. Ego autem Eleutherius servus Sanctorum Dei, in sarcophago novo in Ecclesia B. Petri Blandiniensis depositus sum pulchre kalend. Junii Valeo in pace. E. item atque ubi in libro sequenti subsecuti sunt

In nomine Domini Jesu, hæc olim manu scripta sunt Primo Capitulo In nomine Jesu Christi per via cæcus illuminatus est, et sanatus. Iste Christo et dedit Item Capitulo secundo In nomine Jesu Christi, claudus grossum recepit, idem claudus Christo infirmo credere. Item Capitulo tertio In nomine Jesu Christi leprosus a lepra curatus est, id est Perillus ; iste liberatus est Item Capitulo 4 Terre motus magnus factus est Item Capitulo 5 Iterum terræ motus magnus factus est. Item Capitulo 6 Tertio Blanda resuscitata est. Item Capitulo 7 Fabrica Apollinis destructa est, et ideo solemnem illic Christiani, in quo baptizati erant, constituerunt, et quia per hoc civitas liberata est Incipiunt de tributis ejusdem Pontificis Capitulo primo Dimeum victum meum proprium, in loco qui dicitur Martis, per nom. annuim habebam. In est, centum talenta Item capitulo secundo Vestimentis meis transitoribus necessaria in loco, in quo natus fui, id est, in oppidano loco, et in adhaerenti plures sexaginta talenta Item capitulo tertio In vico qui dicebatur platea, id est, in toto vico ante domum Scandiniensis Tribuni, ad necessaria divitiorum octoginta talenta. Item capitulo 4 Ad necessaria equorum meorum, mille talenta in vico, qui dicitur Martis. Multi enim divites in loco illo habitacula sua constituerant, et maxime quia palata equis opportuna erant. Item capitulo vicesimo octavo : summa meorum tributorum mille ducenta et quadraginta talenta Ego itaque Eleutherius, confiteri confratrum vestrorum, qui in his operibus perseverate, et qui vobiscum sit corporaliter, non ulterius deseram vos spiritualiter. Festum autem sepulture mee commemoate prædie Kal. Junii, in hoc illi boni Patrem bonum dardelinqunt nec pater bonus illis operibus de presentia corporis sui necertus tacet. Iterum valete omnes in pace.

In nomine Domini Jesu, hæc olim manu scripta sunt Primo Capitulo In nomine Jesu Christi per via cæcus illuminatus est, et sanatus. Iste Christo et dedit Item Capitulo secundo In nomine Jesu Christi, claudus grossum recepit, idem claudus Christo infirmo credere. Item Capitulo tertio In nomine Jesu Christi leprosus a lepra curatus est, id est Perillus ; iste liberatus est Item Capitulo 4 Terre motus magnus factus est Item Capitulo 5 Iterum terræ motus magnus factus est. Item Capitulo 6 Tertio Blanda resuscitata est. Item Capitulo 7 Fabrica Apollinis destructa est, et ideo solemnem illic Christiani, in quo baptizati erant, constituerunt, et quia per hoc civitas liberata est Incipiunt de tributis ejusdem Pontificis Capitulo primo Dimeum victum meum proprium, in loco qui dicitur Martis, per nom. annuim habebam. In est, centum talenta Item capitulo secundo Vestimentis meis transitoribus necessaria in loco, in quo natus fui, id est, in oppidano loco, et in adhaerenti plures sexaginta talenta Item capitulo tertio In vico qui dicebatur platea, id est, in toto vico ante domum Scandiniensis Tribuni, ad necessaria divitiorum octoginta talenta. Item capitulo 4 Ad necessaria equorum meorum, mille talenta in vico, qui dicitur Martis. Multi enim divites in loco illo habitacula sua constituerant, et maxime quia palata equis opportuna erant. Item capitulo vicesimo octavo : summa meorum tributorum mille ducenta et quadraginta talenta

Ego itaque Eleutherius, confiteri confratrum vestrorum, qui in his operibus perseverate, et qui vobiscum sit corporaliter, non ulterius deseram vos spiritualiter. Festum autem sepulture mee commemoate prædie Kal. Junii, in hoc illi boni Patrem bonum dardelinqunt nec pater bonus illis operibus de presentia corporis sui necertus tacet. Iterum valete omnes in pace.

ALIA VITA AUCTION

ex MSS. Cornelii Dugni, et Tornacensi

CAPUT I ET CAPUT II

cum primis capitibus jam rebus Vita consen-

tunt, exceptis pauculis ibidem annotatis.

CAPUT III.

Cæcus, claudus, leprosus u S. Eleutherio san-

tu.

In illis diebus quidam cæcus, Mantilius nomine, in die

Psol. 143, 4

Rom 14, 10

visus deferri
in calum :

h

sepelitur a S.
Medardo.

k

l

E

ANNOVA.
CAP. 26

F

A die sancto Natalis Domini ad Confessorem Christi adductus est, ut aliquid acciperet ab illo. Omnes enim fere totius civitatis pauperes congregati erant ad eleemosynam recipiendam. Peractis igitur Missarum solenniis, copiam facultatum suarum afferri præcepit, et fere omnia pauperibus distribuit. Mantilius autem retro relictus anisso ductore, clamabat: O pie Pater, cæcum respice egenum, aliqua dando erige: ductorem enim viæ perdidisti: et quis me ab hac ecclesia abducere valeat, non inveni. Tunc quidam discipulorum ejus rogabant eum, ut sileret. Intuens autem illos Confessor Christi, dixit eis: Dominica verba patent, et nescitis: Evangelia per singulos dies leguntur, nec intelligitis. Legitur enim quod Dominus noster Jesus Christus dum verbum Dei prædicaret, cæcus sedebat secus viam, et clamabat: Fili David, miserere mei. Illum autem cum discipuli increparent, et dicerent: Domine, dimitte illum, quia clamat post nos; Dominus Jesus videns fidem ejus, illum vocavit, et illi oculos illuminavit. His dictis, intuens beatus Pontifex Mantilius, dixit suis: Ite, et cæcum ad me ducite. Qui cum adductus fuisset, S. Eleutherius dixit: Aperiat oculos tuos Jesus Christus Dominus noster, qui aperuit oculos cæci nati. Et signum Crucis oculis ejus impressit dicens: Mantili credis in filium Dei Patris omnipotentis? Qui respondit: Credo. Tunc Episcopus respondit: Secundum voluntatem ejus, et fidem tuam fiat tibi. Et confestim aperti sunt oculi ejus et vidit, et b in Deo perfecte credidit, et recedebat Christum laudans, nec ulterius ducem viæ quærens.

13 Illud vero adjungere volui, qualiter claudum, qui ab utero matris sue claudus erat, Pontifex Dei dum viveret, sanavit; e quia sanatus in Deum credere voluit. Quid enim increduli inter credulos, quid habent operari boni inter malos?

14 Alter quidam, Peritius nomine, leprosus, dum omnes ad baptismum convolarent, et ad januam templi, que illis diebus vocabatur Mantilia, que respicit fluventia Scaldi, jacebat clamans et dicens: Quomodo introibo ecclesiam? Audite filii Dei: erigite egenum de pulvere et pauperem vobissem ad lavacrum regenerationis ducite. Nemo autem in eum respiciebat, sed omnis homo intueri faciem ejus respuebat. Contigit autem, ut quadam die B. Eleutherius cum universo Clero suo prateriret. Quem videns leprosus, acclamavit, dicens: Pater sancte, habe in me pietatem: sum enim quadraginta diebus expectans te, ut cum aliis, quamvis indignus, consequar lavacri regenerationem. Tunc quidam ex Clero ejus, nomine Andoneus, aut Episcopo: Domine, ecce leprosus: dimitte illum clamantem post te. Tunc vir Dei illi ait: Modice fidei quid dicis? Talium est enim regnum caelorum. His dictis aquam afferri præcepit, et coram omni populo eum baptizavit. Ille autem de aqua profluens, Deo gratias agebat. Et quod mirum est, ita ejus cutis restituta est, ut caro pueri quindecim annorum: qui in Dei mandatis permanens, a S. Medardo Episcopo Abbas primus in eadem urbe constitutus est.

15 Eodem tempore cum filiam Tribuni resuscitasset, omnesque Paganos cujuslibet generis ad fidem convertisset, et in oppidis et vicinis locis Flandrensiu aquanimiter laboraret; audito præclaro ejus dei nomine, Rex d Ludovicus, quem Beatus baptizavit Remigius, ingressus est civitatem. Et cum in prædicatione B. Eleutherii delectaretur, sentiens per Spiritum sanctum, quare Rex advenisset, ait: Scio, Domine mi Rex, qua de causa ad nos venire non distulisti? Cui cum Rex contradiceret (peccaverat enim post baptismum, quod non licet publice confiteri) Sacerdos Dei ait: Peccasti, nec audes, Domine Rex, confiteri. Tunc Rex plorans verum hoc

esse asserbat, et oravit ut solennia Missarum pro eo celebraret, et clementiam Dei Patris imploraret. Vir Dei filem videns Regis, non abnuvit, et præparans se Domino, totam noctem in lumentis pervigilem duxit. Mane autem facto dum Missarum solennia frequentaret, præparatus ad percipiendum Agni mundi Corpus sacratissimum, Angelus Domini affluit, et claritas magna facta est per totam ecclesiam B. Virginis Mariæ sub unius horæ momento, et Angelus ait: Eleutheri serve Dei, exanctæ sunt preces tue, et ostendit ei scriptum, ipsique dedit, quod comiserat Rex, quod non licet publice fari. Tunc exauditus Rex Deo et B. Eleutherio gratias retulit, multaque relinquens dona Præsuli sancto, ad sua feliciter remeavit.

a In Historia MS. Miraculorum hæc præparantur. Quædam item miracula Heihlo Episcopus Tornacensis tibi retulit, dicens: In illis diebus dum Beatus adveniret Eleutherius, quidam cæcus, Mantilius nomine, ad eum venerat: qui in die etc. De Heihlone supra actum. — b MS. Tornac. ideo. — c MS. dicitur: Qui sanatus in Deum credere voluit. Desunt ea in historia miraculorum. — d Idem MS Ludovicus, antiquioribus Scriptoribus Chlodoveus, baptizatus anno 494, mortuus an 509.

CAPUT IV.
Fides orthodoxa a S. Eleutherio propugnata. Ejus Romana itinera: Synodus habita. Verbera et ab hæreticis inflata.

In illis temporibus dum B. Eleutherius Tornacensi Ecclesie præsessec secundus, litigatio magna inter Tornacenses Clericos exorta est. Quidam enim hæretici quasdam proprie hæreseos novitates præferrebant, et prædicationem veritatis destruere conabantur, audentes mysterium Divinæ dispensationis corrumpere, et negantes Paranympum celestem partum Virginis nunciassent. Alii autem hæretici confusionem inducentes et unam carnis et deitatis naturam esse male componentes, divulgabant tali confusione divinam naturam Unigeniti passibilem, et parum hominem esse, qui ex beatissima Virgine Maria natus est, nupulenter asserbant. Alii vero Spiritui sancto adversabantur. Alii autem Deo devoti et servientes credebant veritati, non obediens falsitati. Tanta autem litigatio inter illos erat, ut etiam hæretici Catholicos Ecclesie Tornacensis filios invaderent, et in fluvio, qui dicitur Scalda, multos obruncatos submergerent.

17 b Vir autem Dei Eleutherius Catholicæ defensor fidei animos filiorum suorum alios exhortando, aliis prædicando, in Christi fide firmissime roborabat. Qui quarto decimo præsulatus sui anno videns in his partibus Ecclesias de misericordia Dei pene desperatas, sermonem de Divinitate Christi unigeniti Domini nostri composuit, et post hæc ad Romanum Pontificem c Synuacium detulit: a quo honorifice susceptus est. Deinde a Roma regressus, omnes hæreticos convicit; Deo tamen miserante illos postea ad fidem convertit. Decimo etiam ordinationis anno presidente Papa Anastasio, Tornacenses omnibus Christianis rebelles ad fidem reduxit, et in eadem hebdomada plusquam undecim millia d baptizavit. Anno quoque Pontificatus viciesimo quinto Roma regressus est.

18 Item nova hæresis pullulante, sermonem de Incarnatione Christi adversus hæreticos scripsit, in quo illos vicit; neminem tamen ad Christianitatis titulum convertit. Igitur Romanum Papam e Honorisdam expetiit, quem cum magno honore prædicatum Papa crexit. A quo, dum S. Eleutherius aliquid petisset, reliquias B Mariæ f Ægyptiæce obtulit, et humerum B. Stephani Proto-Martyris, et secum Tornacum deportavit. Igitur vir Dei a Roma regressus cum magna exultatione universi populi suscipitur. Exultant Clerici et Dalmaticis induti, beato Pastori suo obviam procedunt. Sed ex improvise

25 gaudium

D AUCTORE ANTI-
QUO, EX MSS.

sibi ab Angelo
revelatum.

signo Crucis
illuminati

Luc. 16. 35.

signo Crucis
illuminati

Hæretici de
mysterio In-
carnationis
male senten-
tibus

et Catholicos
occidentibus,

Romanus apud
proficitur:

accepti ab
Honorada re-
liquias:

Chlodoveo i
Fecit alium
tribuitur

Chlodoveo i
Fecit alium
tribuitur

Chlodoveo i
Fecit alium
tribuitur

Chlodoveo i
Fecit alium
tribuitur

Chlodoveo i
Fecit alium
tribuitur

Chlodoveo i
Fecit alium
tribuitur

Chlodoveo i
Fecit alium
tribuitur

Chlodoveo i
Fecit alium
tribuitur

A gaudium omnium geminatur. Ipse enim Pontifex reliquias B. Mariæ, quæ tot et tanta pro Domino sustinuit, afferelat. Cum autem Nerviam portam intraret, in eodem loco miraculum magnum a Deo manifestatum est. Occurrentibus enim populis gaudentibus, similiter Clericorum agminibus palliatis, beatus Antistes consendens montem, qui dicebatur mons Thesauri-absconditi, nunc autem dicitur mons S. Andrea, reliquias S. Mariæ Ægyptiæ, et humerum S. Stephani Protomartyris omni populo ostendit. Subito autem circa reliquias capitis S. Mariæ quedam claritas de celo adveniens apparuit, quæ etiam ab omnibus visa est, donec intraret Ecclesiam Christi Genitricis. Supra humerum autem B. Stephani lucidior claritas in modum circuli quasi argentei visa est.

AUCTORE ANTI-
QUO EX MSS.

vis ostensis in
affulget

g
pellitur ignis
sacer :

19 Comvero Ecclesiam totius populi vallatus cæterva intraret, quatuor viri, duæ mulieres magna infirmitate periclitabantur, quæ vocatur *g* Ignis gehennæ. Tunc vir pietate motus est, caput ante mulieres, humerum autem ante viros posuit, dicens : Oremus omnes. Procumbentibus autem et orantibus illis, ait : S. Stephane Protomartyr succurre his hominibus. S. Maria succurre, et miserere hujus femine sexus. Nomenim profecto surgemus ab oratione, donec sani efficiamur. Ad hanc vocem omnes

mulis loquul-
tur,

P liberati sunt : caro autem, quam in ipsa infirmitate perdiderant, restituta est in ipsa hora. Mutus quoque assistens, locutus est dicens : Ecce reliquie B. Stephani, et S. Mariæ. Tunc omnes obstupefacti admirabantur. Illis temporibus reliquie Sanctorum, nec in auro, nec in argento ponebantur. Hæc acta sunt Noms Octobr.

S. Eleutherii
jam 40 annos
Episcopus

20 Beatissimus siquidem Eleutherius jam Tornacensem Ecclesiam triginta annis et uno rexerat : Blandimentem vero novem. Quandians filios Ecclesie perturbatos, indubito. Deinde auctoritate Romani Papæ decrevit, quatenus omnes hæretici ab ipsa civitate egerentur, vel Christum Dei Patris Filium unanimitè confiterentur. Igitur a Presbitero coneti, deum competentem elegerunt, in qua Synodo summ Antistes Christi Eleutherius convocaret. Advenit dies in quo Synodus convocata erat. Advenerunt etiam filii Catholicæ hæreticorum sectam confundentes : adfuerunt nonnulli hæreticorum illis contradicentes. Exurgens autem vir Dei Eleutherius et manu faciens silentium ait : Omnes Deum Patrem et Filium ejus cum Spirîtu sancto confitentes audite.

synodum colli-
git :

h
professionem
fidel præscri-
bit :

21 h Credite in unum Deum, Patrem omnipotentem, et in filium ejus unicum Dominum nostrum Jesum Christum, qui ex Dno patre natus est filius unigenitus, immensus de immenso, immortalis de immortalibus, invisibilis de invisibilibus, sempiternus sempiternum, per quem et cum quo omnia, quæ continentur in celo vel in terra aut in mari, fecit Pater. Hortor igitur vos, dilectissimi, credite Jesum Christum Dominum nostrum, propter salutem hominum et sæculi liberationem deus descendisse, incarnatum et hominem esse passum sub Pilato Præsîde : præterea de tertia a mortuis resurrexisset, et iterum in celos, unde descendiderat, ascendisse. Hæc decreta, fili mei carissimi, tenete et conservare debetis : his vos devote oportet obtemperare, si gaudia vultis promereri celestia. His dignitatibus et decretis antiquorum Patrum obdite, considerante et lucidissime nitentes, quid sit incarnatum esse, et hominem factum Dei Verbum. Præterea fides vestra credere debet, quod Christus Dominus noster, mediator Dei et hominum factus est, et reconciliator ad patrem, Deo Patri pro nobis offerens se in odorem suavitatis, ideo enim dicebat pro Propitium : Sacrificium et oblationem noluisti, holocausti pro peccato non tibi placerunt : corpus autem perfectisti mihi. In capite libri scriptum est

Psal. 39. 7

et 9

de me, ut facerem voluntatem tuam Deus. Proprium enim corpus non pro seipso obtulit, sed pro nobis in odorem suavitatis. Fratres mei, quis vestrum ultra dubitet, agnum verum et immaculatum pro salute humani generis immolatum, et ab impiis Judæis crucifixum. Ipse est qui nos per admirabilem virtutem et ineffabilem potentiam Divinitatis suæ redemit, rebellesque et superbos Judæos devicit, et claustra gehennæ expoliavit educens de vinculis captivos, emittens de tenebrarum locis carceratos clamantes ac dicentes : O triumphator bone sæculi ! O pie debellator diabolice fraudis : te nostra, clementissime Jesu, in his tormentorum pœnis expectabant lamentata : te, misericors Christe, flebilium in caliginosis conclamabant suspiria : ecce advenisti quem ab antiquis temporibus expectavimus : libera nos quem in terra positi olim devote colimus. Ipse est qui post destructionem diaboli et liberationem Sanctorum de tenebris clamantium die tertia resurrexit, et ascendens regnum coeleste, sedet ad dexteram Dei Patris. Unum igitur in substantia, trinum in personis confiteamini, ut ad celeste regnum pervenire et æternis bonis perenniter gaudere mereamini, ubi gaudent Angeli, letantur Apostoli, exultat Martyrum turba gloriosa, plaudit Confessorum ac Virginum cæterva, quos Redemptor mundi perenni laurea coronat, qui vivit et regnat Deus omnipotens, invisibilis, æternus, incorruptibilis, cui est honor, laus, decus, imperium, potestas indeficiens, majestas immarcescibilis, gloria perpeta, et virtus ineffabilis, cum Patre et Spirîtu sancto per infinita secula seculorum. Amen. Si quis autem his decretis contradixerit, a Patre et Filio et Spirîtu sancto anathema sit.

D

E

22 His dictis Beatus Pontifex Eleutherius sedit. Catholici autem viri, qui ad dictam Synodum convocati erant, vocem cum gaudio levantes, glorificabant Deum, dicientes : Trinitatem in unitate veneramus et colimus : unitatem in substantia profitemur, et devote adoramus. Econtra confunduntur hæretici, deinde a sancta Synodo recedunt confusi. Synodo autem ad propria revertente, S. Eleutherius similiter ad aulam suam, quæ in oppidano loco continebatur, cum Catholicis viris jam septuaginta et uno existens anno regressus est. Interea per quinque annos Tornacensis Ecclesia, i quibus Sacerdos supervixit, invictissime a Catholicis viris sublimatur.

a Synodo ad-
missam :

23 Interim autem hæreticorum pars confunditur. Quid facerent consilium inierunt, et quid de illo fieret exquisierunt, et dicebant. Si ita prevaluerit apud nos, vita nostra contemnetur : si autem prevaluerimus, victoriam laudis adepti erimus. Sic illis in una diebus colloquantibus, ecce beatus Pontifex cum Athanasio Diacono et Andoneo fidei discipulo ab ecclesia B. Mariæ Tornacensi egrediebatur. Quem videntes hæretici post angulum occultati (multis enim modis insidiabantur ei) dicebant : Ecce destructor legis nostræ : venite occidamus eum. Igitur fustibus arreptis duriter ceciderunt eum, et relicto semivivo ante ecclesiam plagis impositis occulte abierunt. Discipuli similiter, relicto Pastore suo, aufugerunt. Quod audiens Censorinus Cæsar, omnes patibulo crucis afflixisset, nisi oratio viri Dei prevaluisset. Fit per urbem tumultus populi : clamant juvenes, lugent matronæ et Virgines, cinere asperguntur senes, Præsens semivivum videre certantes : ipse autem exanimis jacebat.

F

i
k
ab hæreticis
dixit fustibus
crucis.

scruvibus ju-
ect :

24 Tunc a civibus urbis parato, ut ipse rogaverat, stratu illicino intra domum suam delatus est, qui Iquinque postea vivens per hebdomadas in ipsa infirmitate cæcum illuminavit et nonnullos infirmos curavit.

l
cæcum illu-
minat :

a **Acta** extat tractatus sub hoc titulo Trausitus S. Eleutherii Episcopi editus in Bibliotheca Patrum, in quo eadem continetur.

D AUCTORE ANTI-
QUO, EX MSS.

voce caelesti
iuvatur ad
gaudium eter-
num :

Psal. 2. 7.
Psal. 109.

E

f

g
Andonem Ro-
mann militi :

h

l. demon in ap-
parentem si-
gno fugat :

F

i

k
caelesti luce
locum circum-
fulgentem,

l

moritur :

sepelitur a S.
Medardo.

A tur. — b MS. Dapnii hæc solum habet: Eodem tempore beatus Tornacensis Antistes quarto decimo etc. — c scilicet S. Symmachus ab an. 498 ad 514 et eius decessor Anastasius II ab an. 496 ad 498. — d Solemnem memoriam hujus baptismi celebrari V. K. misida an. 514 moribus in. 523 — I hic mendium forsan est et veroniam. Egyptiacæ irrepit, si Maria. Egyptiaca sub Hermisida Papa adhuc vixerit, quæ 2 Aprilis excommunicata. Fuerunt plures Sanctæ, nomine Mariæ, et prioribus seculis, alie ex Erangetto notæ, alie Martyres, alie enim peccatrix nepis Abrahæ. In tractatu Ms. de Transitu S. Eleutherii, par 2 hæc sic legitur: Reliquias B. Martæ illi obtulit, et in oculis ab ecclesia B. Petri Apostoli secum Tornacum deportavit. Meminit hanc reliquiam sequenti Vni Ignes sacer dicitur de eo eginus 3 Januarii ad Vitam S. Genovefæ, et 17 Januarii ad Miracula S. Antonii § 1. — h Est hic sermo de Trinitate in Bibliotheca Patrum vdi us, qui integer insertus erat in MS. Tornacensi, pura solam, quæ hic datur, reperitur in MS. Dapnii. — I in Kalendas Junii, ut sub hinc Sermonis S. Eleutherii de Trinitate, cæcis legitur. — k In MS. Tornac. Anastasio. — l A 26 Maii ad 30 Junii.

CAPET V.

Extremus S. Eleutherii morbus, mors, sepultura.

Igitur finis dierum beatissimi Eleutherii appropriavit. Et tunc Fratres suos et veræ religionis cultores convocavit: b seque eadem hebdomada a carcere corporeo transmigraturum, prædicens, blande allocutus est: Sic finem universe carnis ingressurus, a Domino promissa mihi gaudia æterna percipitur, B hortor vos, carissimi, odia fugite, concordiam seminate, schismata dissipate, virtutes exequamini, mala temporanea pro Iudice vestro patiamini, quatinus dignum poenitentiae fructum Christo exhibere mereamini. Omnis etenim homo fenum: caro autem ejus ut stipula agri, in matitino virens florescit, in vesperè arida labitur, et valescit: patientes estote, casti pura mente Deum timete: in omnibus bonis perseverate. Audistis etenim David dicentem: Homo vanitati similis factus est. Itaque pulvis simus, in iudicio resurgemus, et ante tribunal Christi teste Scriptura, omnes adstabimus. c

26 Inter hæc vero et hujusmodi verba sancti viri dolor animi et oppressio videretur, quæ sibi hæretici intulerant, ipsum duriter coarctabant. Quid faceret! Imminere obitus sui diem videbat, et ecclesias, quas infra muros construxerat, lapsuras esse sciebat. Itaque cum dletu conversus ad orationem, dixit: Omnipotens elementissime Deus, d qui auctor nostræ resurrectionis exististi, ut nobis introitum cælestem aperires, et imperium diaboli captivares, ascendens in cælum admirabili virtute tua, captivitatem nostram duceres captivam: qui morte tua nostris vitam, et captivatis reddidisti medelam. C Te clementer invoco, te misericorditer appello, ut Tornacenses Ecclesias, quantum potui, mea parvitate sublimatas, et omnia habitacula Sanctorum ab omni inquietatione demonum conserves et defendas sublines et extollas: oves meas pauculas presentes et subsequituræ usque in ultimam generationem custodias, ut sciant quia mitis es pater misericordiæ et pietatis, doctor scientiæ et veritatis. Illis autem qui me indignum famulum tuum usque ad mortem gladii et fustibus insecuti sunt, benigne indulge, meque cum Sanctis tuis in horreum tuum digneris congregare. Illis etiam, piissime Deus, qui memoriam meam devote colerint, largire fidem, confer amicitiam, e Clementissime Deus, qualiter pro fide Catholica, pro religione Christiana decertavi, clementia tua non ignorat. O, mihi quidem nuda et aperta sunt oculi, tuis: ecce hunc tempus meæ resolutionis appropinquat. Æternæ Dei quid faciam? Mitte me, ut sequar David dicentem: Sicut desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Et iterum ait: Sitivum anima mea ad Deum vivum quando veniam et apparebo ante faciem Dei. Si potest fieri permitte me assimilari B. Job dicenti: Comparatus sum luto, et assimilatus sum favillæ et

cineri. In te confido, Deus meus, te quero, te videre desidero, quem semper in terris positus colui, cui in tota dilectione devovi: libera me, qui es benedictus in secula seculorum.

27 His dictis vox tamquam sonitus alarum aquilæ in claritate magna facta est dicens: Eleutheri serve meus, exaudita est oratio tua: superest, ut quod incepisti perficias, et qui Trinitatem maxime colloquidasti, hactenus, beatæ Trinitatis conspectibus, præsentis: dignus est enim operarius mercede sua. Quia vero pro fide Catholica viriliter decertasti, preces tuas exaudiri meruisti, et postulationis tuæ efficaciam obtinuisti. Perfice, perfice, serve meus, ne post bonum finem bonus liber evanescat. Hæc evanescat, sed restaurabitur: cheu in ignem projicietur, sed post hæc revelabitur! His dictis vox cum claritate recessit. Pontifex autem exhilaratus, collaudans Deum ait: Gratias ago tibi, omnipotens Deus, qui me consolari dignatus es, qui eras, et qui es, et qui in iudicium venturus es. Volens autem perficere quod intendebat, iterum prorumpens in laudibus Dei ait: Filium esse perhibet fides Catholica, cui per Prophetam clamat pater: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Et iterum: Tecum principium in die virtutis tuæ in splendoribus Sanctorum, ex utero ante Luciferum genui te etc. f

28 Post hæc verba dolore animi compulsus ait: Ecce defuit virtus mea: ecce præteritur lingua oris mei. Quis mihi det paululum ut ab infirmitate mea hæc quiescam? Vidensque venas corporis sui relaxari, et se magna infirmitate nimis aggravari dixit: Deus meus te videre desidero, et in manus tuas commendo spiritum meum. g Andonemque advocans ait illi: Fili, ne recuses obedire patri tuo. Rogo itaque, ut Romam quantocyus eas, et thesaurum Christi a me compositum h Bonifacio Pontifici Romano transmittas, ut caput hæreticorum in puteum abyssi demergatur, et ecclesia Christi per universa orbis spatia crescat, et defendatur. Vir autem Dei assidue orabat, et spiritum suum in manus Christi commendabat.

29 Accidit vero dum oraret, satanas a sinistris ejus adstitit insultans ei. Cui beatus vir inquit: Nequissime satana, hæc orationem loci intrare præsumpsisti? Cui demon: Vellem eliminare sermonem tuum, vel saltem visione vultus mei exeuntem a corpore tuum conturbare spiritum: me etenim torqueri diversis tormentis penarum facis, cum de te nil mali meo possim denunciare iudici. Tunc hilari vultu Confessor Dei ait: Exi hinc, satana, nulla a Christo tibi adversum me concessa est potestas. Hæc dicens signum vivificæ Crucis intra se et satanam opposuit. Ille autem nihil suum videns, intolerabilia post se relinquens vestigia, tristis et confusus recessit.

30 Percepta enim participatione Corporis et Sanguinis Dominici, beatus vir, ut ejusdem Vitæ narrat i historia, feliciter migravit ad Dominum invitatus ad epulas cælestes, quas omni corde cupierat, omni corde desideraverat, consors æternæ felicitatis Angelis Dei gaudentibus, perenni et immarcessibili laurea coronatus. Eadem hora k tanta claritas oppidanum locum, in quo natus erat, affulsit, ut omnes, qui ad exequias tanti Patris venerant, facti quasi in excessu mentis, spiritum ejus ab Angelo elevari in nube viderent, et eum claritate nubis cælos penetrare, et postmodum claritatem cum ipso volentem nullatenus apparere. l Sic unda sacri sanguinis profusa verus Martyr et Confessor in pace obiit pridie Kal. Julii.

31 Igitur B. Medardus advenit, et sanctum corpus mortuum invenit, et plorans præ gaudio Missarum solennia celebravit, et in Ecclesia B. Mariæ sepulchrum novum partiri præcepit. Communi autem consilio

ANNOV. PAP. 27

a

b

Suos adhortatur ad virtutem.

B

Psal. 143. 4

Rom. 14. 10

c

d
oral pro civitate Tornacensi

C

e
et pro inimicis a quibus erant cæca:

e

Psal. 21. 2

et 3

Job 30. 10

A consilio decretum est, quatenus eum in Ecclesia B. Petri Blandiniensis sepelirent, nimirum quia ibidem ab urbe cum omni cognatione sua fugatus præsulatum tenuerat, et super his prælari nominis miracula patrauerat, regnante Domino nostro, Iesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum Amen.

32 m Obediens igitur discipulus Magistro, contigit, dum iret, et Papam Bonifacium expeteret, Ravennam venit, ibique sepultus in vico, qui vocabatur Vicus-leprosorum, in pace obdormiuit. Sequenti vero nocte Iudæus, apud quem discipulus morabatur, post corporis sepulturam invenit libellum, inveniensque scriptum, qualiter Virgo Dei filium genuit, et post partum Virgo permansit, iracundiæ zelo accensus gladium latenter accepit, ferroque omnia dirupit, deinde in igne indignatus projecit. Eadem vero nocte gloriosa Virgo Iudæam volens ad fidem convertere, et suavi iugo Filii sui mancipare, veste candidissima induta, facie autem velut discissa, comaque sanctissimi capitis tanquam lacerata, eidem dormienti dignata est apparere, mirantique Iudæo dicens: O infidelis et iniuste, quid hesternam die fecisti? Ecce, tollere voluit animam tuam abs te. Igitur quis erit refugium tuum, et spes tua? Numquid ego? Ego flos campi, lilium caudens, et rosa florens, que filium Dei gestare merui, que Virgo post partum remansit. Vale ideo illi, et quod egisti confitere, ut merearis baptismum fidei accipere, et expoliato veteri homine valeas novum Adam induere. His diebus beata mater disparuit. Ille autem quod viderat admirans in eadem hora ecclesiam petiit, confessus est quod perpetravit; deinde Christianus fieri promeruit: collaudansque Dei Genitricem, omni vita sua illi honeste ministravit, que cum Filio suo perennibus repletur gaudiis, cuius imperium permanet in secula seculorum, Amen.

non fecisti? Vide ne me ad iracundiam provoces. D His dictis iterum ab oculis elapsus est. Tertia autem nocte regrediens eundem sermone ait, sed aliquantulum superaddidit dicens: Filia celestis Hierusalem, quare nostris non obtemperasti jussionibus? Cras in crepusculo dicit ad Heydilonem Episcopum ibis: deinde quanta vidisti, presentia ejus manifestabis. His dictis tertio ab oculis evanuit.

34 Thecla autem facto mane consurgens, Blandinium adiit, deinde oratione data ad Episcopum, qui tunc in his locis commemoratur, venit: et quæ viderat presentia ejus manifestavit. Sequenti itaque Dominica Episcopus Heydilo convocatis vicinarum urbium Episcopis, Blandinium adiit, deinde Missarum solennia frequentavit, et data oratione, pavidus ad sepulchrum accessit. Monachi, Clerici et laici orationem dederunt: Episcopi vero fodientes sarcophago manus iniecerunt. Igitur cum magno tremore corpus B. Eleutherii per manus sanctorum Episcoporum elevatum est.

35 In ipsa autem hora Thecla orans, a Præsulapercepto Corpore et Sanguine Christi, coram omnibus ante sepulchrum exspiravit. Illa autem in media ecclesia sepulta requievit: at vero translata est in secretiori parte ecclesie, de cujus felici anima Virginialis gaudet chorea, viduarum etiam multitudo invitata gloriosa. g

36 Eadem etiam die in qua corpus B. Eleutherii elevatum est, mulier vidua se miseram clamitans, ad ecclesiam accurrit. Eiusdem enim filius dum causa custodiendi pecoris in agrum missus iret, de eadem silva daemon in similitudinem leonis rugiens accurrit, puerum devoravit, deinde in silvam velocissimo cursu se retulit. Pastores autem, qui viderant et fugerant, pauperem mulieri quid gestum esset indicaverunt. Tunc illa plorans ad ecclesiam confugit, et B. Eleutherium, ut unicum sibi filium redderet, cum omni populo deprecata est. Flens orabat mulier, flebant etiam adstantes Episcopi, flobat Clericorum caterva palliata, gemebat populi multitudo copiosa. Deinde locus, in quo puer jacebat, motus est, eumque tanta claritas de celo adveniens circumfulsit, et nemo illum etiam resurgentem aliquatenus comperiret: deinde vivus puer surrexit, et quanta misericordie et pietatis idem memorabilis Pater esset, omnibus indicavit.

37 Duo etiam ceci in illa die visum acceperunt: tres paralytici curati sunt: mulier a fluxu sanguinis liberata: claudus quoque in pristino gradu restitutus est. Multa etiam miracula in illis diebus patrata sunt, quæ quamvis hominibus incognita, Divinæ tamen majestati sunt aperta. h Elevatio autem corporis beatissimi Eleutherii facta est 14 Kal. Octob. Qui equalis est Martyribus: quia ter flagellis fuit cecus, par Confessorum agminibus, quia verus Confessor, et miraculorum patrator existit; gloriosus consors Virginium, quia Virgo permansit et ideo floret ante Deum ut cedrus Libani et flos liliorum. i

a De elevatione corporis B. Eleutherii erant a posteris ductus tractatus in MS. monasterii Tornacensis S. Martini cum hoc prologo: Præsulatum Tornacensis Ecclesie Heydilone viro prudenti et justo possidente, basilica B. Stephani Protomartyris, quæ sita est post ecclesiam Christi genitricis semperque Virginis Mariæ, destructa est. Ob hanc causam filius Dei multo tempore civis urbis opprimebat, eoique terrenis oculis vacuabat, adeo ut etiam habitacula eorum destrueret, ipsorumque domos et prædia in ultionem prædictæ basilicæ durastaret. Beatus autem Eleutherius pro celesti et terrena oravit, et a Christo cum Sanctis, qui in ecclesia B. Mariæ existunt, inducitur impetravit, quantum sibi restaretur, dies ultionum adveniret, et voces Martyrum de throno Dei clamantium Iesus Christus et abiel. Eodem vero tempore in villa quæ dicitur Rusiaci, quæ sita est ab orbe quasi duabus leucis, et in vicinis foris idola colebantur et a copiosa multitudine populorum sacrificia demonis offerebantur. Igitur in una diebus etc. que hic habentur. — d Sequenti Theclæ epistola dicitur in MS. Luguni. — e In MSS. Tornacensibus hæc adduntur. Item Præsul existit, qui etiam a passione B. Prati Martyris usque ad transitum corporis sui ducentis et quadraginta quatuor annis et novem mensibus transactis popululum Tornacensem ad fidem roboraverat. Quam hæc præsert desunt

DOCTORES ANTI- QVO, EX MSS.

m

Judæus, com bustio libello S. Eleutherii,

a Depara Vir- gine apparere

B

convertitur ad fidem.

a Hæc fere eadem præbe Vita habentur num. 13. — b In MS. Dupont dicit hæc prædictio. — c Longius sermo, sive catechetica disputatio interponitur in MS. Tornaci, quæ edita in Bibliotheca Patrum, abest a MS. Dupont. — d Iterum nominata, in MS. Tornaci, inserta, cum MS. Dupont continens. — e MS. Dupont addit, et vitam æternam, in reliqua usque ad num. 28 omittit. — f Innotuit reliqua cum eod. in MS. — g In MS. Dupont dicit Augusti 530, mactatus 17 diebus, anni 531. — h Habetur in præbe Vita num. 13, cujus numerus reliqua supra habetur num. 25, omnia hæc de assumptione sanctissimæ Eucharistie. Quæ in tractatu de Transitu ejus habentur. — k Reliqua usque ad num. 33 habentur fere in fine præcedentis vitæ. — l Dicitur hic de martyrio et de obitu in MS. Dupont et præbe Vita. — m Hæc solium habentur in MS. Tornacensi.

CAPUT VI.

Apparitio S. Eleutherii: corporis ejus elevatio.

C

Igitur in una dierum præsulatum Tornacensis Ecclesie Heydilone viro prudenti et justo possidente, quadam matrona, nomine Thecla, nobilis genere, nobilitate autem merum dignitate, b honestate vicens, humilitate pollens, elemosynis larga, hominem dealbatum in somniis coram se adstare vidit, ejusdemque habitum notavit, vultu alacrem, visu modestum, decore inabilem, blandamque nimis alloquio. Beatus enim Eleutherius Tornacensis Ecclesie munitor erat, c qui matronam intuitus, blandæ leniter ait: Thecla, d vade in forum, qui nunc Blandinium appellatur, ibique invenies multa corpora Sanctorum in Christo quiescentium: inter quos invenies a dextra parte nistris B. Patri Apostoli corpus S. Eleutherii: deinde orabis; postea quæ vidisti e Heydiloni Episcopo manifestabis. His dictis ab oculis ejus evanuit. Thecla autem facto mane surgens que viderat intra se recolligere cepit. f Sequenti itaque nocte B. Eleutherius iterum ei adstitit, et pastorali eam virga contingens, ait: Benedicta tu a Domino. Quire autem quod tibi jussum erat

b Post triplicem apparitionem faciem eandem Theclæ.

c

d

e

f

corpus S. Eleutherii ab Heydilone Episcopo elevatur.

Thecla sancte exspirat:

E

gnera dæmone sub specte leonis invadunt.

revivunt

viri ægri sanantur

F

h

i

A *desunt in MS. Dugni, inepte hic intrusa : cum supra num. 22 totum anni vitam ceasentur 7 cum quinque, quibus dicitur adhuc vixisse. — d In scripto Elevationis longum colloquium inducitur S. Eleutherii cum Thecla, ubi ita arguit idololatram reductam, ac post hujus preces videri oia dicitur: Felix, per quem corporis mei depositio et vite mee restauratio revelabitur, per quem etiam anno incarnationis 1111 corporis mei elevatio declarabitur. Inducitur re-velatio sueta Henrico Canonico, de qua mox agimus. — e De Heildone, anno et die Elevationis hujus supra egimus. — f Sequentia de 2 et 3 appurrit in MS. Dugni contracta sunt his verbis : sequentii itaque nocte et tercia eundem sermonem repetens beatus Pontifex et apparuit, et post ab oculis ejus elapsus est. — g In historia elevationis huc adduntur : Ad eam igitur Thecla quidam fans impudensimus emanabat, qui dolores capiti sui paralyticorum membra mitebat : quem quidam miser dum vellet pede obstruere, Divina ultio adit : pedis enim vices aruerunt, que etiam non multo post tempore corporis sui membra defecit. — h Reliquia hujus capitis desunt in MS. Dugni. In tractatu particulari de Elevatione corporis ita habentur : Post multum vero temporis cum vidisset nobiles hujus regionis se servitute vasa ecclesie debere indigni sunt : quorum nomina non revelat, quia damnatorum nomina divina non potest continere pagina. Inter illos tamen dum tributa et possessiones legatorum, quidam miser adventi, chartam lateenter accepit, deinde cum iracunda in ignem projecit. Charta autem de igne prostratus, nulli comparat : quoniam manibus rapta Angelicis, Deo vero et immortalis presentia est, et usque in eodem loco sufforsus a damone, exspiravit. Post aliquot etiam annos alter in charta tributa et divitis pre-sulatus servas, affert fecit, et in ignem projecit, que igne combusta est. Elevatio autem corporis etc. — i In tractatu de Elevatione huc quasi a S. Eleutherio relato adduntur, que licet non omnem fidem mereantur, tamen representare volumus. Ab ipso autem die, in qua ejus rapta est historia, miracula que singulis diebus faciebat cessaverunt. De capitis autem sollicitus vos esse volo. Vita ab illa die, in qua depositus sum, scripta est. Capitula autem manu divina scripta sunt : et ideo hanc spalia divisa sunt, ne ecclesie decreta mens possit comprehendere humana. Postquam autem quod apud vos perierat inventum est, memorialis. Inter vester, miracula accipiet, et sic operando non desistet usque in secula seculorum. Elevatio autem corporis mei a Blandino in ecclesia B. Marie facta est in Calendis Aprilis. Gratias autem ago et Deo immortalis et vobis, fratres carissimi, qui festum depositionis mee condigne celebrastis : et et istud de elevatione corporis mei similiter celebrastis. In hoc filii boni, hominum patrem derelinquant, nec honus pater filios orphanos de presentia corporis sui interitus faciat. Hinc autem festum, quod in Calendis Martii celebratur, neque scio, neque novi, neque in eisdem Calendis neque vos vestras evadit. Hec ad utilitatem vestram, non ad gloriam meam revelavi ; non ad gloria mea amplietur, sed et tristitia cordis vestri in gaudium convertatur. Fides autem hominis, B. Mariae semper Virgine, et B. Nicasio Pontifice et S. Pato Apostoli vestro et Martyris, et beatissimo Eleuthero Prasule et Confessore Christi, et reliquis Sanctis, qui in ecclesia ipsius Virgins continentur, cooperantibus, eruet vos a malis si in ejus mandatis perseveraveritis, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia secula seculorum Amen.*

CAPUT VII.

Miracula post elevationem corporis S. Eleutherii facta.

A Anno autem secundo post hanc in ecclesia B. Petri Apostoli, in qua corpus B. Eleutherii a populo frequentabatur, a Deo miracula, que sequuntur, per merita ejusdem Prasulis facta sunt. Libertinus Tornacensis Tribunus quemdam morti deputatum cum populo ad supplicium trahebat. Interea quidam Presbyter nomine b Feriolus a Vienna Tornacum venerat peregrinus. Qui cum Tribunum rogaret, ut misericordiam homini condemnato impenderet, ille, ut erat magnae feritatis, gravi ira accensus, ait suis : Ite, et arripite hunc sacrilegum Sacerdotem, et vincetum catenis ducite ad patibulum. Tunc ille injuste duris compedibus ligatus. dum aute Blandiniensem ecclesiam prateriret, populo memoriam Martyris, seu Confessoris frequentante, omnique Clero in laudibus Dei perseverante, exclamans cum gemitu ait : O sancte Patris Dei Eleutheri, qui celsitium bonorum particeps fieri meruisti, per orbem Martyr gloriose, meritisque Confessor egregie, qui dum viveres, mira sanctitatis existens Virgo permansisti ; si vera sunt, que de tuis gloriosis meritis audivi, audi mitis immitem, subveni benignus oppresso, et duris compedibus injuste ligato. His dictis, de manibus sequentium elapsus, ad ecclesiam confugit. Cumque aute sepulchrum advenisset, repente disrupta sunt vincula, catena quoque utrimque divisa est.

39 Illum autem milites dum fractis compedibus liberum ad stare conspicerent, furore accensi catenam collo ejus iterum injecerunt pedesque validis compedibus ligaverunt, ab ecclesia volentes unanimiter

ejicere, deinde patibulo crucis affigere. Presbyter autem Feriolus simplex ac tremens ad sepulchrum oculis elevatis ait : O gloriose Dei Pontifex Eleutheri, tuam iterum invoco clementiam, ne despicias humilem servi tui orationem. Per te enim Jesus Christus filius Dei Blandam filium Tribuni de morte ad vitam reduxit, et Tornacensem populum cum patre Virgini ad fidem convertit : tu filium mulieris vidua resuscitasti e et mutis arcana d benignae lingue reserasti. Ad hanc vocem repente catena contracta prosiluit, et Tribunum in media facie percussit ; qui cadens in terram semianimis factus ad urbem cum magno clamore populi delatus est. Omnes inde exterriti, et ante sepulchrum provoluti, veniam peccatorum fideliter prechabant. In ipsa autem die Libertinus exspiravit.

40 Tunc uxor ejus, ead memoriam Martyris Eleutherii cum extinctum afferri precepit. Dum autem omnes flerent, et misericordiam Martyris implorarent, magna claritas de celo adveniens circumfulsit, et vox audita est dicens : Orate Presbyterum, ut roget Dominum nostrum Jesum pro Libertino. Tunc omnes obstupescit (vocem enim audientes, neminem autem videntes) orabant, ut cum ipsis imploraret misericordiam Confessoris. Quod ita factum est. Et oratione finita, reliquias Prasulis accepit, et super mortuum iniecit. Mira res. Post undecimam enim horam vivus surrexit, et collaudabat magnalia sui conditoris. Ipse etiam nobis solebat referre, qualiter diabolus et angeli ejus in occursum anime ejus advenissent, sed Angelus Domini Michael cum B. Eleutherio a dextra parte advenisset, et animam in corpore reverti precepisset. Praterea nobis referebat, qualiter omnis notitia S. Eleutherii destrueretur : sed in novissimis temporibus per eundem Prasulem certificaretur, qui postea seheem, ut nobis relatam est, agens vitam in pace obdormivit, et in ecclesia B. Marie Virgini cum Censorino Cesare Tribuno Scandinavensi requiescit. Catena quoque in testimonium miraculi Vienna est delata.

41 g Hoc etiam silendum non arbitror, quod ab Episcopo Tornacensi Heildone mihi relatam est. Quaedam mulier caeca et muta in die depositionis ejus ante altare adducta obdormivit. Sed ecce cum beatis Martyribus Christi h Nicasio et Pato et beatis Confessoribus Christi i Amando et h Eligio, B. Eleutherii ei apparuit, et eam excitavit, dicens : Quid mali pateris, filia? Ego pro te divina impetravi clementiam. His dictis, oculis ejus signum Crucis impressit, et quasi baculum igneam ori ejus iniecit ; deinde cum Sanctis ab illa evanuit. Illa autem gavisia oculos aperuit, et circumstantes intuens ait : Vere Prasul Dei es Eleutheri, qui Martyr cum Martyribus Nicasio et Pato mihi apparuisti. Merito honorandus es vir Dei Eleutheri, qui Confessor cum Confessoribus Dei Amando et Eligio mihi te manifestasti : sed illa clamante, utriusque sexus, virorum videlicet et mulierum, multitudo accurrit, illaque omnia que viderat illis manifestavit.

a *Exiat in Bibliotheca Patrum tractatus de Translatione corporis S. Eleutherii in decem divinis capitulis quorum primum titu incipit Igitur Episcopus Heildon, consuevis Episcopis Mis-sarum solennia frequentavit, deinde corpus S. Eleutherii elevavit, et in loco condigno honorifice reposit. Post hanc pluribus donar-itis ibidem relictis ad propria regressus est, qui paucis postea vivens oculis bone existens senectutis, in pace obiit. Anno autem secundo etc. que hic habentur Eadem etiam in tractatu MS. sub titulo de Miraculis S. Eleutherii. — b Feriolus ut scribitur, tribuntur dictus tractatus, de quo supra egimus. — c In MS. post distinctionem capitulum additur : Incipit tractatus S. Ferulii Presbyteri et Martyris Et sub hunc incipit tractatus S. Ferulii Presbyteri et Martyris editus est in Bibliotheca Patrum. — c Additur in eodem tractatu de Miraculis, seu Translatione, cecos illuminastis. — d Rest hoc epitheton in MS. Dugni, et excuso historia. — e In MSS. Tornac, additur, Thecla nomine, quod nomen forte per errorem intrusum. Est quidam Thecla beata ante mortua, ob revelationem, S. Eleutherii illi factam celebris. Dicit hic in MS. Dugni — f Tractatus de Translatione addit Tabule quidem Tornaci relicte sunt. — g Idem Tractatus. Quaedam etiam miracula*

D AUCTORE ANTI-QUO, EX MSS Hoc iterum vincto et invo-cante S. Eleu-therium.

c d punitur morte Libertinus Tri-bunus :

e oratione Fero-lii,

F et attactu reli-quarum S. Eleutherii resuscitatur

h i k caeca et muta sanatur appa-rente S. Eleu-therio cum aliis SS.

F

Feriolus myste ad patibu-lum ductus,

implorat opem S. Eleutherii.

liberatur dis-rupto catenis.

Acula Heildlo Episcopus Tornacensis mihi retulit, dicens, *Ac referuntur miracula de Mantilio illuminato, et Perito leproso sanato, a S. Eleuthero adhuc vivente, quæ supra retulimus et sequentia referuntur post Translationem facta, ut etiam in illa historia Translationis sed tum qui alia scriptori remiserat, non vixit Heildlo. — h S. Nicosius Martyr fuit Archiepiscopus Remensis, ab quo iam erat Episcopus Tornacensis. Pignora quorundam huius Sancti Tornaci eo tempore christianissimisque illustrata fuisse miracula referi Florentius lib. 4. cap. 7. — I Colitur S. Amundus 6 Febr. corpus illius Elionæ est, sive in oppido S. Amundi prope Tornacum, de quo ad ejus Vitam actum. — k S. Eligius Episcopus Noviciensis et Tornacensis colitur 4 Dec.*

APPENDIX

de Translatione corporis S. Eleutherii in urbem Tornacensem.

Nunc igitur, carissimi, ne vobis fastidium inferamus, ad miracula, que in ejus restauratione facta sunt, revertamur. **b** In diebus illis cives urbis miracula, que Christus per famulum suum operabatur, videntes, Blandinium ierunt, et reliquias ejusdem Præsulis honorifice in ecclesia B. Mariæ d. tulerunt. Cuiusque a Blandinio exirent, homines loci illius civibus invadentes, sagittas mittebant, sagittæ vero revertentes mittentium dextras vulnerabant. Nemo quidem civium vulneratus est: quidam autem rusticorum vulnerati sunt, alii cæci facti, multi quoque semianimes in via relictis sunt. Sic cum magna exultatione gloriosum corpus in ecclesia Christi genitricis delatum est. Gaudium et exultatio per totam civitatem augumentatur, tristitia inlremorum in gaudium convertitur.

43 Reliquis enim paralytici occurrebant, cæci in platea clunantes solebant; qui omnestactu reliquiarum numero viginti quinque curati sunt. **l** Iud etiam adjiciendum putavi, quod septem cæci in his diebus illuminati sunt. Nihil autem sine fide gestum est. **c** Præterea mulierem longo post tempore contractam sanavit.

44 *O* virum inimitabilem! **o** Præsulem laudabilem, pulchrum, bonum, amabilem, virtutibus et mirandis ornatum! **o** virum inastimabilem, nec labore victum nec morte vincendum, qui nec mori timuit, nec vivere recusavit! **o** virum qui tres mortuos suscitavit, caecos illuminavit, et præclara miracula post obitum et ante gessit: de cujus felici anima Martyrum plaudit æterna, Confessorum exultans gaudet chorea, Virginum etiam multitudo invitat gloriosa; quem Rex cælestis perannam datat corona Jesus Dominus noster, cui sit laus, honor, imperium cum æterno Patre et Spiritu sancto per omnia secula seculorum Amen.

o *Meo a posteris adjuncta non qui hoc temus dedimus, scrippta sunt ab eo qui cum Heildone Episcopo vixit. — D Anno 1104 tunc incipit historia Translationis in MS. Tornacensi monasterii S. Martini, nobis Tornaco olim missa. — e In MS. Dugna hoc miraculum in fine præcedentis capituli collocatur, quasi ante Translationem factum. In aliis MSS. miracula supra relatata me mixtum narratur. — d Hæc forsitan ad præcedentem narrationem spectant.*

REVELATIO

facta Henrico Tornacensi Canonico, æt II MSS. Tornacensibus.

Quidam adolescens Concomanicus noster, nomine Henricus, a Paschali tempore, feria secunda, xi Kal. Maii, vespertina hora, jam incumcente nocte, solus forte per novam fabricam Ecclesie B. Mariæ sine aliquo timore transibat; et ecce subito voces quasdam, velut cum impetu terribiliter advenientis multitudinis audivit, torrem etiam flammam super se venientem vidit, ita ut partem tunicæ suæ ac carnis sub eadem brachio juxta pugnum combusserit: statimque perterritus in terram cecidit, et continuo quasi in extasi raptus vidit quamplures ad se venientes sibi colloquentes, quos jam defunctos esse sciebat, quosque viventes cognoverat. Postea ei visum

est, quod esset in campo rosarum et liliorum floribus totiusque dulcedinis amenitate repleto: in quo consistens et præ nimia suavitate prioris terroris horrere effugato exhilaratus, et velut totus recreatus, et renovatus vidit quatuor aliis vestibus indutus cum candelabris ac thuribulis ad se venientes. Hos sequebantur tres honorabiles viri Episcopales indumentis decorati, baculos Pontificales in manibus tenentes, intras etiam aureas in capitibus portantes, in quibus uniuscujusque nomen scriptum continebatur. Nam in ejus mitra qui medius incedebat, scriptum erat: S. ELEUTHERII EPISCOPUS; in ejus qui ad dextram gradiabatur: B. ELIGII EPISCOPUS; in ejus qui ad sinistram stabat: b S. AICHURIUS EPISCOPUS. Post eos vero sequebatur Dominus Gerardus Presbyter, vir religiosus, veste sacerdotali indutus, qui fidelis procurator elemosynarie S. Mariæ extiterat.

2 Beatus itaque Eleutherius juveni appropinquans quasi blandiendo manipulum suum super eum projecit: deinde librum vite suæ, in ejus qui ad se gestabat, ei ostendit, et coram se legere præcepit, perfectumque ab eo recipiens in sinu suo reposuit, et ad locum, in quo prius steterat, rediit. Postea B. Eligius juveni appropinquavit, librum vite suæ obtulit; sed juvenis eum sibi satis notum esse dicens, legere noluit. Sanctus quoque Aicharius ei in dextera suo scriptum ostendit: In nomine Jesu Domini per me mortuus resuscitatus est. Post hæc illi ordine, que venerant, discesserunt.

3 His ergo visis adolescens de extasi ad seipsum reversus, de terra surrexit, et ad patris sui domum rediens, tota nocte lectulo infirmus decubuit. Mane facto, aqua benedicta se aspergi rogavit, sicque recreatus particulam vestis suæ combustam et carnem sub ea liquefactam ostendit, et ex his que viderat nonnulla retulit. Sequenti sexta feria accessit secreto c Willelmo Canonicorum Decano peccata sua confessus est: acceptaque ab eo absolutione, et penitentia injuncta, proxima Dominica Corpus Domini suscepit. Quo percepto, mirum dicto, Vitam B. Eleutherii, quam ante sex dies in extasi legerat, memorie revocatum, cunctis audientibus, ac si orationem Dominicam, cursim legere cepit. Obstupefacti rei que novitate percussi, convenimus, et multa ad mirrem super tam mirabili visione conferre et conjicere cupimus. Licet enim quidam adolescentem dictandi et versificandi peritum dicerent hanc vitam potuisse componere: nos tamen scientiæ ejus non ignari, incerti eramus hujusmodi dictaminis nunquam eum assuetum fuisse: quanquam, etsi eam composisset, nullo modo tamen eam sine libro tam cursim memoriter et corde tenui totam legere valisset.

4 Concilio itaque cum religiosis viris habito, Domino nostro d Sansone Remorum Archiepiscopo e Dominoque Bernardo Clara-vallensis Abbate, necnon aliis Episcopis et Abbatibus, pro audiendis et dicendis g libris Magistri Petri Abailardi in h Octava Pentecostes cum Rege Francorum in Senonensi urbe congregatis, visionem istam scriptam transmisimus. Illi nobis mandaverunt, ut Divinæ voluntatis effectum deinceps expectaremus.

5 Et ecce post paucos dies præfatus juvenis quibusdam signis præfatus B. Eleutherium rursum sibi manifestandum, summo mane peccata sua confessus, Missam audivit, Corpus Domini suscepit: deinde secretarium, in quo sancti viri feretrum positum erat, oraturus cum passis ingreditur, dum subito ad terram cecidisset foris positus nunciatur. Ingrediuntur quamplures, cum quibus et nos ingredimur. Ingressi autem eum super terram clausis oculis ac si exanimem jacentem conspicimus, et admirantes finem rei expectamus. Et ecce post paululum

AUCTORE ANTI-
QUO, &c. MS.

Corpus S.
Eleutherii
Tornacum fer-
tur:

resistentes in-
duntur suis le-
lis:

sanantur 25
paralytici,
7 cæci,

c
mulier con-
tracta.

l. k. omnia.

Anno 1161
21 Aprilis,

D
facta Henrico
Canonico reve-
lata

a SS. Eleuthe-
rio, Eligio,
Aichario.

ostensa Vita
S. Eleutherii

et S. Eligi:
E

et miraculum
S. Aicharii.

i extasi et ei caro
adusta.

Vitam S. Eleu-
therii de me-
moriam rectam:

F

d e
f
g h
rei ista in
Concilio Seno-
nensi exami-
natur:

in 2 extasi ad-
di et elevatio-
nem corporis

A lum enim S. Eleutherii elevationem legere audimus : et ad multa quae interrogabamus, eum respondere admiramur. De extasi vero reversus, ea quae legerat scripsit. Pro hac itaque visione, quam videramus, scriptiores facti de prima, cui nullus interfuerat, in commune Dominum rogabamus, ut si ex ipso foret haec visio, manifestaretur etiam tertio.

6 Necdum quadraginta dies transierant, et praedictus juvenis sentiens tertiam visionem citius affuturam, feria sexta ante festum S. Laurentii rursum mane peccata sua confessus, et audita Missa Domini corporis perceptione confirmatus, praefatum secretarium cum paucis oratoribus ingreditur. Nec mora. Nos extra positi audientes eum eecidisse, accurrimus, volentesque eum more solito clausis oculis in terra velut exanimem jacentem. Vix quarta pars horae transiverat, et ecce audivimus eum legere quaedam miracula S. Eleutherii : nobisque interrogantibus stupemus eum respondere ad plurima.

7 Inter quae palam praedixit quod Ecclesia Tornacensis infra non multum tempus i proprium esset Episcopum habitura, et pristinam dignitatem receptura. Primam quoque h constructionem civitatis Tornacensis in libro B. Eleutherii legit, quam cordetenus retinens nobis scribendam et legendam tradidit : quae cum libro vitae ejus scripta apud nos habetur.

a Hermannus Abbas S. Martini Tornaci ita hanc historiam nuparitur. Cum Dominus Simon jam fere viginti quatuor annos Pontificatum gessisset, nullamque omnino damnationis suspitionem haberet, contigit, ut adulescens Canonice S. Mariae nomine Henricus etc. *Bon. Loganus lib. 3 Historiae Tornacensis. p. 40, ubi hanc historiam scripsit, putat legitime anno 1144 aut 1145, sed characteres nihil non consentiant. Annus ex controversia de doctrina Petri Abulardi discutienda, colligi potest : cepit ille anno Chr. 1140, aut anno sequenti, cyclo Luce et Solis 2 littera Dominicali E. post Pascha celebratum 30 Martii, et feria 2 post Dominicam 3 Incidit in vi kalendas Maii, qui characteres hic indicantur, et simul Conclit Senonensis tempus certius assignatur, in ex sequentibus patet. Cognatus tempus Paschale male festos dies Paschalis interpretatur. — b S. Achatius sive Achatius, decessor S. Elipii in epistola Nonomni et Tornacensi, floruit tempore Dagoberti Regis, colligit 27 Novembr. — c Cognatus tradit enim postea eisdem monasterio Ordinis Clauvialensis Abbatem fuisse. — d Sicuti Sampson ab anno regis Elipii 1138 ad 1100. — e Colligit S. Bernardus xx Augusti. Hujus tractatus ad Innocentium Papam de erroribus Abulardi extat tomo 4 operum. De eadem controversia videt Gualfredus lib. 3 Vitae ejusdem S. Bernardi cap. 3. — f S. Bernardus ep. 189, Convenerant, inquit, praeter Episcopos et Abbates plurimi viri religiosi, et de civitatibus Magistri scholarum, et Clerici literati multi, et Rex praesens erat in qua epistola de Abulardi agit. — g Libri aliquot ejus extant cum praefatione apologetica Francisci Ambrogii, et notis Andreae Queretani ubi multa de hac controversia disputantur, potissimum a pag. 1191 — h Anno 1141, non 1140, ut passim alii referunt. Videt Frisingensis lib. 1 de R. lux gestis Friderici, in Urbe Innocentio, in Francia vero Lodovico senioris Lodovici illo regnante. Petrus Abulardus ab Episcopo Abbateque Bernardo denuo ad auctoritatem apud Senonas evocatur ; praesentibus Lodovico Rege, Theobaldoque Palatino Comite, et aliis nobilibus de populoque innumeris etc. Mortuus est Innocentius, hujus nominis h. 24 sept. anno 1143. Hinc etiam patet a Gregorio non posse hanc resolutionem referri ad an. 1144 aut 1145 — i Haec infra in Vita per Guibertum num. 32 narrantur. — k Foris sequentia a posteris aujuncta. De exordio urbis Tornacensis quaedam in Vita per Guibertum soluta narrantur.*

VITA III

auctore Guiberto Ord. Minorum, ex Bibliotheca Patrum et MS.

PROLOGUS.

Reverendo Patri ac Domino a Joanni, Dei gratia venerabili Tornacensi Episcopo, Guiberto, origine Tornacensis, professione minor, merito minimus, b spiritu consilii tam sapienter armari, quam viriliter animari.

Petistis, Domine Reverende, ut actus et praecordia gloriosi Confessoris Christi Eleutherii vel ordinare debeam, vel diligentiori lima, vel meliore stylo praesentibus et posteris explanare. Pia petitio, per quam aetas posthuma tanti Pastoris concelebrando perpetuet sanctitatem, et generatio praesens ejus inharendo vestigiis, amplius inflammetur ad Dei et

proximi caritatem. Hi sunt cibi, quos in novalibus Patrum esse sacra Pagina protestatur, dum Sanctorum exemplis posteritas informatur. Novi petitionis istius originem ex gloria Christi, qua mirificatur in Sanctis ; ex gratiaspeciali, qua vestrae civitatis Antistitem et Patronum sincerius in Christo diligitis ; ex providentia pastorali, qua Clero vestro consulitis ; ex benevolentia singulari, quam talis et tantus ad me homuncionem tantillum et pene nullum ostenditis, derivari. Quare me quasi compellitis aut garrire nannis, aut potius ineptire. Ego igitur dum in capite memetipsum introrsum metior, per incertos affectus distrabor et deducor. Nam inter sollicitudines continuas lectionum et inter labyrinthos inegressibiles quaestionum, sermonum paradigmata, consiliorum axiomata, quibus immerger et alteror assidue, durum mihi scribere, durius tanta dignitatis imperio contraire. Nam preces vestras cur imperium non appellem ?

Non quia nudato supplicat ense potens, Sed quia dudum inita familiaritas, concivilitatis indentitas, patria, parentela, sanguinis et affinitatis propinquitas, et cetera id genus, quae vel reverentiam conciliant, vel conciliatum continent, exigunt et requirunt, ut vestrae voluntatis affectum, vestri affectus appetens beneplacitum censere debeam imperium et praecceptum. Hoc autem exequendum utilius peteretis a personis pluribus aetate graudavis, fide claris, opere vulgatis, ore promptis, memoria tenacibus, omni denique sublimium iuitorum dote potioribus, quos habetis ad manum tam de vestrorum Canonicorum numero, quam de vestrae dioeceseos diversis collegiis monachorum. Exilis enim eloquii mei mediocritas tenues admodum fruges parit, et ad tanti Confessoris gloriam exprimendam, nullis secundi cespitis fructibus ingravescit. Ego igitur et fraudatus tempore, et occupatus animo, cui magis est humilitas appetitui, quam verborum urbanitas voluptatis, vel historica narratio consuetudini ; facio, quod jubetis, offerens serena vitae sancti Pontificis, et officium cum suis appendiciis, sicut ex parte vestra rogatus videram, subto vobis, et ut aperius tenor paginae fideatur, sub certo, si placet, et titulis distinguatur.

a Waltero Episcopo 26 Novemb. anni 1261 mortuo successit Joannes Bachinus, vita finctus 25 Februarii anni 1266 — b Sequentia desunt in exonso ; corumque loco habetur SAL. — c Hos hic subiungimus, ac miramini ita multa capita abscribimus, ceterum more nostro distinguimus. In hac ergo capita auctor distinetur

- Cap. 1 De origine civitatis Tornacensis.
- Cap. 2 De adventu et praedicatione B. Piatii apud Tornacum.
- Cap. 3 De reliquiis et nomine B. Piatii et urbe B. Eleutherii.
- Cap. 4 De bona tributa B. Eleutherii.
- Cap. 5 De proscritione fidelium ac B. Eleutherii a Tornaco.
- Cap. 6 De promotione B. Eleutherii in Episcopum Tornacensem.
- Cap. 7 De Blanda, quae sollicitavit Episcopum, et de morte et resuscitatione ipsius.
- Cap. 8 De modo conversionis populi Tornacensis ad fidem per B. Eleutherium.
- Cap. 9 De miraculis factis illo tempore per B. Eleutherium.
- Cap. 10 De miraculis factis in ostensione Reliquiarum sanctorum, cum Hanna redisset Sanctis.
- Cap. 11 De conflictu quem habuit cum haereticis.
- Cap. 12 De insidiis et plagis sancto per hereticos illatis.
- Cap. 13 De verbis et exhortationibus ejus novissimis.
- Cap. 14 De Sabiana, quem vultu adhaerentem, positum in extremis.
- Cap. 15 De multitudine caeca et muta per ipsum illuminata et curata.
- Cap. 16 De revelatione S. Petri Episcopi ad B.
- Cap. 17 De revelatione B. Eleutherii et mortis Theclae.
- Cap. 18 De resuscitatione filii viduae.
- Cap. 19 De morte mulieris et resuscitatione juvenis in eadem solennitate.
- Cap. 20 De aliis miraculis eodem die factis.
- Cap. 21 De ligatione S. Petri in visitantis sepulchrum Sancti.
- Cap. 22 De solutione ejusdem per B. Eleutherium et mortem Tribunum.
- Cap. 23 De suscitacione Tribunum.
- Cap. 24 De relatione corporis a Monacho Tornacensi.

CAPUT I.

Fabulosa origo urbis Tornacensis. Fides Christi a S. Piatto illata.

Recensentes diligentius custodiographias et chronica temporum, 1 AP. 1.

in 3 cognovit miracula :

1 praedicti septuaginta annos episcopus Tornacensis. k

B

temulatem in gentem exuavit

C

a

b

Aut hor vitam S. Eleutherii scripsi ad ms. Tornacensi el. r. 1111. Prov. 13 23

D AUCTORE QUI BENTU.

rogatus ab Episcopo Tornacensi sanguine suo.

E

temulatem in gentem exuavit

F

A temporum, gentium historias et annales, Tornacum Gallie Belgicæ legimus antiquissimam et notissimam civitatem, quæ potentia, nobilitate, gloria, super alias sibi finitimas singularem vindicat dignitatem : quæ a mari contermina, dulcibus aquis b irrigua, fragibus copiosa, divitiis et delicis est referata. Cujus ager diffusus in silvis, pictus in pratis, pectiliosus est in pastoribus, et in pasenis pecorosis. Cujus fluvius, Scaldia dicitur, ipsam aluens et confuens, Galliam dividit et Germaniam, potestate videlicet imperialem et regalem. c Hanc siquidem civitatem Priscus d Tarquinius Romanorum Rex quintus a Romulo, decimo regni sui anno per Romanos edificasse legitur, et snaptuosè consurgens adidicis Alterius-Romæ nomine censebatur. Anno siquidem e centesimo quadragesimo tertio ab Urbe condita civitatis ejusdem edificata sunt fundamenta, circa tempus illud quæ sacrosanctum Domini templum a Chaldaicis succensum est, et Hierusalem civitas sancta per Nabuchodonosor est eversa. In diebus illis transmigravit Ezechiel, et Rex Joachim legitur captivatus, et Romanorum Rex Tarquinius interruptus. Successit eidem f Servius, qui Minorem-Romam, quæ nunc Tornacum dicitur, super centum viginti quinque civitates vel oppida sublimavit, ut ex his

annum ab Incarnatione Domini quinquagesimum) a Romanis Tornacensis civitas o restauratur. I Cucurrerunt Apostoli, tam vite prodigi quam laboris, ad exteras nationes : Christum ubique terrarum disseminant : disseminatus germinat viros Catholicos et fideles. Et dum secundum Prophetam implent faciem orbis semine, purgantur zizania vitiorum : fruges exuberant morum et fidei disciplina. Successerunt post Apostolos Martyres, Confessores temporibus opportunitas mundi tenebras illuminantes, radiis veritatis fulgentibus. Sic enim ad illuminandam noctem vite presentis astra quæque suis viribus in cæli faciem veniant, donec in matutino luciferum homines effulgere cernunt. Nocturnum etenim spatium dum descendendum succedentiumque stellarum cursibus illustratur, magno cœli decore peragitur; sic certe donec in matutino gloriæ lucifer verus appareat, nox militantis Ecclesiæ sibi succedentibus erudita Doctoribus rutilat et coruscet. Pro patribus ergo nati sunt filii, viri scilicet Apostolici, qui sapientiæ luce perfusi, et fidei fervore succensi, diversa mundi climata sunt sortiti. Nam sicut Thomas sortitus est Parthos, Matthæus Æthiopes, Bartholomæus citeriorem Indiam, Andreas Scythiam, Joannes Asiam, Petrus Pontum, Galatiam, et ceteri ceteras illustrare provincias: sic postmodum Parisiensem populum p Dionysius cum sociis adiit, Lucianus Belyacensem expetiit, Ambianensem Quintinus, Snessionensem Crispinus et Crispinianus; Piatius vero populum Tornacensem. Qui cum esset nobilis genere, sed nobilior fide, Benevontanus origine, prædicator officio, dulcis eloquio, Martyr desiderio, sed Apostolus zelo, gentes indomitas et incultas post multam prædicationem instantiam convertit ad fidei disciplinam. Regnantibus autem Diocletiano et Maximiano, post multa genera tormentorum, tandem precisione capitis in eodem territorio Tornacensi inermi obtinere desideratum diutius bravium et coronam, relinquens post ejus martyrium filios et nepotes, quos per Evangelium in Christo genitos sure reddidit gloriæ participes, et fidei Catholice Confessores.

AUCTORE GLIBERTU.

a b Tornacum urbs antiqua.

c d

e fingitur a Tarquinio Prisco Rege Romanorum condita.

f a Servio Tullio præposita 125 civitatibus.

g postea destructa.

h tempore Julii Cesaris

i Lucan. habuisse Turnum Regem.

cap. II.

m n

B census et tributa colligere, quæ Romanis postmodum destinaret. Sed insolens facta præ multitudie virum, anno xxiv Servii Regis desit ab impendis tributorum, et sic annis xl ab ejus constitutione dicta civitas quævit in pace. Sed Romani missis legionibus in rebelles præhunc suscitant, et post plurimos hinc inde congressus anno Servii trigesimo quarto sub onere tributorum pristino rependendo cum Romanis pacem sibi conciliant, et reformant. Nec amplius dicta est Secunda Roma, sed Hostilis civitas appellata est. Sed labente tempore cum regnaret g Artaxerxes, qui regnum destruxit Ægypti, civitatis Hostilis destructa est, et Eleazar principante Judæis, vicesimo sexto h Ptolemæi Regis anno reedificata, Nervius appellata est. Prius Altera-Roma pro gloriæ dignitate, secundo civitas-Hostilis a fortitudine: tertio Nervius a i Servio Romanorum Rege: sed prima littera mutabatur, ne fortasse servitutis elogio notaretur.

3 Cum autem procedente spatio temporis k Julius Cesar ad obtinendam Galliam mitteretur, et in bellorum exercitiis occupatus per decennium moraretur.

Quem tenuit geminis bellantem Gallia Iustris; tandem de Gallia triumphavit, qui barbaras nationes et indomitas sublimavit. Nam

C — Cappadoces Cithæque feros Taurosque; subegit.

Quem domitus cognovit Arabs, et delecta sacris Incerti Judæa Dei.

et ut egregius ille historiographus ait: Ejus post multam sanguinis fusionem parit Gallia ditum: minimeque rebellis

Nervius, et cæsi pollutus sanguine coctæ. Sicut manifestus legitur in secundo libro Julii Cesaris, qui inscribitur belli Gallici a se confecti. Hædem vero temporibus l Turnus Rex Nerviorum populo præfuit: a quo civitas Tornacensis nomen accepit. Quia sicut Turnus contra Æneam, sic isto contra Julium fortiter dimicavit.

Post mortem Julii Cesaris regnante Augusto Cesare, anno nuperii ejus quadragesimo secundo, anno ab Urbe condita septingentesimo nonagesimo nono, et ab Urbe condita septingentesimo quinquagesimo secundo, et a prima conditioe m Tornaci quingentesimo nonagesimo fere tertio, Dominus Jesus Christus in Bethleem de Virgine nascitur, et secundo n Neronis anno (videlicet circa

D et sub Nerone restaurata.

Isai. 27. 6 Post Apostolos

seculi vtri Apostoli.

E ex his S. Piatius Tornacensis Christum annuntia vit.

anh Diocletiano Martyr.

F

a Fluvius dicitur ultra Brugis ad mare usque olim protensus. — b Scaldia fluvius percipit, qui urbem secat. — c Hinc initium datur fabulis de origine Tornacensis, quæ ipsis Tornacensibus olim in delictis erant, sed mox tam ab illis quam externis rejectantur. Eas fabulas revelationi Henrici Canonici, ut aliquam veri spem præ se ferret, oppositas fuisse dicimus. — d An huc adro hanc imperium, ac postea Julio Casari, qui Romanorum primus in Belgicam armis intulit? Augustus adhuc terminis regnum Romanum sub Tarquinio conclusim. — e Anno Urbis conditæ 140 capto Tarquinio regnare, ad annum usque 177. ius regnavit ab anno V. C. 177 ad 221, sed intra regni Tarquinii tempora. — g Antiquæ bellum in Ægyptum movit anno 2 Olympiadis 401, V. C. 379. — h Ptolemæo Philometore regnante, ad Antiocho Epiphane Rege Syriæ occisi sunt Eleazarus et 7 fratres Machabæi circa annum V. C. 580 et 168 ante Christum natum. — i Sed annis 300 et amplius post obitum Servii. — k Anno V. C. 690 Galliam provinciam obtinuit, ne sequenti domuit Nervios, quibus Galberius erroris tum recepto annuenerat Tornacensis. — l Hæc etiam fabula Tornacensium est, cujus nullum apud Julium Cæsam videmus. — m Hanc seriem annorum, quorum ne vel unum us reced ordinarum, refutare volumus, quod a plurimis viris eruditissimis factum. — n Q. Asinio Marcello et M. Acilio Aviola Coss. ante anno Eræ Christianæ 34, mortuo Claudio Imperatori successit Nero. — o Actus S. Piatii tum primo conditum tradunt urbem Tornacensem. — p Coluntur hi Galliarum Apostoli. Dionysius 9 Octobr. Lucianus 8 Januarii Quinillus 31 Octobr. Crispinus et Crispinianus 2 Octobr. De eorum adventu nonnulla dicimus ad 4 ann. S. Luciani § 2.

CAPUT II.

S. Eleutherii ortus, educatio, exilium, episcopatus.

Igitur post hujus venerabilis Beati Patris excessum, precedente tempore, sed vito succedente, gente multiplicata, sed non magnificata letitia, magna pars populi Tornacensis revertitur ut canis ad vomitum, et veritatis deficiente doctrina, recrudescit infidelitas et peccatum. Et quoniam cum senio delicta nullate

CAP. II.

A a Martyrium sicut Acta hactenus dato. Illud innotuit in Vita ultimum. — b Præcipit appellat eadem Vita. — c E' ad ipsos ingenius, generosus, liberalis. — d Mortui sunt Valentianus anno 431. Marcellinus anno 437. Non sunt inposita nomina Imperatorum in MS. qui alius Actis, ubi neque Franci antiqui celebrant. Notus est S. Eleutherus an. 436 — e Ercunum, Scandinavicus, abhi Scandinavicus et Scandinavicus, ut Scaldum fluvium — f Ercun. n. fragrantum non extendunt — g Editio unguata, et in nocte canticum ejus — h Reptum ut in exordio hæc verba ante posita. Ut igitur disjungerentur et locis, qui disjunguntur et acutus, nota est persecutio in Christianos de-acti in MS. — i Ex-cunum, terra: — k Passio fulmine percussum, et ob superbiam, voluit. Alqui laudant, Cotillus aut tradit etiam Martyrem obvisse. — j In alius Actis Romanæ projectus dicitur. — in Anno 437.

CAPUT III.

Mortua a S. Eleutherio resuscitata: cæci, claudus, leprosus sanati: Tornacenses ad fidem conversi. Peccatum Chlodoveo Regi indicatum.

Sublimatus Eleutherius infusa Pastoralis, bonis operibus inplevit Pontificem, cuius officium mereri magis studuerat quam mercari, vivens ordinabiliter sibi, socialiter proximis, sed humiliter in presentia Creatoris: compositus ad mores, fervidus in dilectione, mansuetus in societate, stabilis in pronisso, fortis ad patientiam, pronus ad concordiam, rigidus ad censuram. Erat enim in iudicis rectus, in iubendo discretus, in dispensatione industrius, in agendo strenuus, in auxiliando sollicitus, in consiliis fidus, in responsionibus circumspiciens. Qui dum oratione sua reflexeret quandam a vice spiritum, ecce vesana quædam Tribuni filia Scandinavica, que latenter eum dilexerat, ab antiquo vexata spiritu libidinis, opportunitatem nacta solitudinis, verecundie tollens signaculum, irruit in secretum locum, interruptum illud divinum aliquid. Pro pudor! Fatur affectum, petit concubitu, tursit in Pontifice pectoris subatissimum. Sed ecce alter Joseph, qui relictis pallio fugit, et egressus est foras, relinquens formicæ vestem, ne relinqueret castitatem. At illi protecta pallio, postquam eam salubriter Pontifex sanctus admonuit et corripuit, spiritum exhalavit.

13 Audens Tribunus filia miserabilem obitum obstupescit. Sed si Christi fidem veri corde profliteri voluerit, B. Eleutherius ad Divina confusus misericordia, suscitandum ejus filiam reprovocavit. Annuit pater, et celebratis ex more Missarum solemnibus, terram Sanctus habere percipit pastoralis: et dum patri fidem facere super promisso nititur, factus est terre motus horribilis. Quid plura? Patris infidelitas certis indicis aperitur. Pernoctans igitur Sanctus in oratione, mane cogitum aggreditur. Sed iterato terramoto patris infidelitas condignatur. Qui compunctus ad tempus tertio redit, pedibus Pontificis se prostravit, reatum aperit, fictionem ostendit, recipit filiam in Christi nomine per B. Eleutherium suscitatum. Que catechizata filia rudimentis, sexque dierum purgata jejuniis, regeneratur in Christo: quam Blanda venerabilis mater Episcopi de sacro fonte suscepit, Blande nomen eadem imposuit. Que Tribunus illa postmodum Blandina nomen delit. Hanc pater ad infidelitatem rediens, multis afflictis molestis eo quod esset fidelis. Sed Virgo Christina lucrificans, patris b abiectione eripuit sibi patrimonium parvipendens, perseverans in fide, et quievit in pace. Sepulta in valla Blandini præ d' Kalendas Junii ante B. Petri sacrarium et altare.

14 Valens autem Dominus genere sibi populum substantivum, corripuit Tornacenses peste mortis subita, qua percussit ibidem aliquos Paganorum. Latebant vulnerum signa, mensebatur effectuum causa: sentiebatur funerum poena, quærebatur inefficax medicina. Nam quidam noctis crepusculo cum arons Blandinum porgunt, Sanctum orantem inveniant, catenis vincunt, Consorino Cesari Tribuno sistunt, ter virgis cesum incarceration, et recludunt.

Sed eadem nocte visitans eum Angelus, eidem assistit, fores carceris aperit, viam qua Blandinum peragat, ostendit, vincula dirumpit, vincitum educit.

15 Eductus gratias agit, et diem postmodum Missarum vacat solemnibus, factus in extasi, positus in excessu mentis, obsecrat pro Tribuno. Deum precibus sollicitat pro salute populi Tornacensis. Constitutus est in illa mentis affectione, et experta paucis orationis dulcedine, que sensum humanum omnino transcendit, quam nec sonus vocis, nec lingue motus, nec enuntiatio verborum ulla distinguit: sed quam devota mens infusione celestis illustrata luminis, Angelicis non humanis designat eloquiis, sed conglobatis in unum sensibus, et mortificatis affectibus, velut de quodam fonte copiosissimo ubertim effundit. Quam dum offert-sanctus Pontifex in ministerium holocausti, statim refert e veniunt in signum muneri impetrati. Nam promissione mox certificatur Angelica, quod ejus oratio est exaudita.

16 Ergo quia per omne flagellum Hierusalem eruditur, et per vexationem intellectus acies aperitur: mox super Paganos manus Domini pestem exaggerans aggravatur. Prodire non possunt in publicum: coguntur daemonia negare responsum: finabiter decernunt Gentiles Tribunalum occidere, si non in omnibus voluerit Eleutherio consentire. Qui venientes ad Sanctum, lacrymis fuscis, prosternunt se pedibus sancti Pontificis. Impletum est illud Isaie vaticinium: Venient ad te curvi filii eorum, qui humilaverunt te, et qui detrahebant tibi, adorabunt vestigia pedum tuorum. Post hæc indicto septem dierum solenni jejuniis, die octava Tribunus et populus induti saccis, exeunt de Tornaco. Quos numero signatorum et electorum Sanctus adscribit caractere baptismatis, et fidei sacramento. Nam volentes de tenebris prodire ad lucem, et amplecti suavissimam Christi legem, sine conversionis primitias baptismali lavacro necesse est consecrari: quatenus in novam animæ innocentiam et vitæ infantiam renascantur in aquis regenerationis deposita vetustate peccati. Celebrata est ergo cum gaudio dies illa solennis quinto Calendas Octobris, cum a Gentilitatis errore per Eleutherium conversus est ad fidem Catholicam populus Tornacensis. Hæc est dies, quam nulla debet delere oblivio, sed exuberare vox laudis et gratiarum actio; cum tam indignatione quam miseratione conversa est tanta populi multitudo modo mirabili et stupendo, sicut scriptum est: In indignatione mea percussi te: et in reconciliatione mea miseris sum tui. Sanctus ergo Pontifex post hæc ingreditur cum gloria civitatem, quem populus universus excepit cum debita reverentia sicut patriæ defensorem.

17 Latuerat diu hiberna sub molio, que jam posita super candelabrum cepit amplius illustrare domum. Nam dum ex pii Pastoris presentia populus gratulabatur, crescit amplius exultationis materia, qua f cæcus adductus ad Pontificem illustratur: et infusa sibi luce fidei g cæcitas interior emulatur. Cæcum etiam alium, nomine Mantilium, in die Dominici Natalis illuminat, qui destitutus temporali stipendio, desolatus ductoris suffragio, petens elemosynam in ecclesia mendicabat. Increpatur ut taceat a proterentibus: misero compatiens Sanctus cæco, proposita cæci illius Evangelici parabola, qui rogatus ut taceret, clamabat amplius, signo Crucis oculis ejus impresso, restituit ei visum: et die quo lux vera venit in mundum ad illuminandum omnem hominem, Sanctus, qui testimonium perhibebat de lumine, oculus cæci aperuit, ut exterius perderet cæcitatem, et interius agnosceret veritatem. Claudum etiam a nativitate Sanctus h virtuti restituit progressive.

D ab Angelo liberatur:

orat pro conversione Tribuni et Tornacensium,

e ab Angelo intelligit humilitatem exauditam

E populum ob pestem humilitatem suscepit,

Isai. 66. 14

baptizat.

Isai. 66. 10

Tornacum illustrat

ACP IX.

illuminaat cæcos duos.

Luc 13

sanat claudum

AUGUSTE QUIBERTO.

CAP. VII.

provocatur ad peccatum a filia Tribuni,

B

a

mox morte puni-

pare post mortificationem

ad fidem converso, resistit illi,

C

sanctæ postea mortuam,

b

c

d

CAP VIII

enipit et dicitur

A 18 Peritius quidam nomine, lepra percussus, et velut abominabilis ab omnibus est contemptus. Hic jacebat ad januam ecclesiae, quae tunc temporis dicebatur Mantilia, praestolans electum Dei Pontificem, ut ab eo sacramentum regenerationis acciperet, quem expectaverat per dies circiter quadraginta. Quem Sanctus aspiciens, et compatiens regeneravit unda baptismatis, et carni contulit beneficium integritatis. Qui gratia sanctitatis efulgens, a B. Medardo postmodum primus Abbas institutus est civitatis. Diffundebatur ergo magis et magis odor boni nominis ejus ad vitam Gentium : lux claritatis ipsius Ecclesiae replebat hemisphaerium.

et leprosum

baptizando.

tiacae, cum B. Stephani Protomartyris humero, pius Pastor impetrans, has ad natalia deportavit, et dum reverteretur, occurrenti sibi Tornacensi Clero et populo cum debita veneratione, montem S. Andreae, qui tunc dicebatur montes Thesauri-absconditi, legitur ascendisse; et cum reverenter ostenderet Reliquias populi qui aderant universis, circumfulsit eas immensitas claritatis : et laborantibus in turba duabus mulieribus, et quatuor viris aegritudine, quae vulgo dicitur sacer ignis; ante viros posuit Protomartyris humerum, ante mulieres vero caput Aegyptiacae gloriosum.

D
DOCTORE GUBERTO.

prolatis sacris
Reliquias sex
tunc sacro li-
berati :

19 Cujus fama compulsi Ludovicum Regem, ut intraret Praesulis civitatem. Ipse etiam est Francorum Rex Ludovicus primus a B. Remigio baptizatus. Delectabat eum mirabiliter audire praedicantem Eleutherium : et memoriter retinebat sermonem sapientiae sale conditum. Hic peccatum post lavaerum baptismi commiserat, quod confiteri verecundia prohibebat. Quod Sanctus videns in spiritu Regi detulit. Rex pudore suffusus et lacrymis, illico reatum cognovit, et obsecrans Rex ut inter Missae solennia Sanctus ejus fieret advocatus, pro ipso veniam impetravit, sicut rei probavit eventus. Nam mane consecrans Dominici Corporis et Sanguinis sacramentum, lucis in ecclesia claritas fulsit per unius horae spatium, ubi per ministerium Angelicum Sanctus accepit qualitatis culpa notitiam, et quantum ad veniam, certitudinis argumentum. Certificatus ergo Rex per scriptum ab Angelo revelatum tamen de culpa quam de venia, Deo gratias agens, et ad propria remeans, Sancto Dei contulit gratuito multa dona. Sic ergo lucerna super candelabrum posita, fulsit miraculis, qui postmodum diffusit amplius secularibus documentis.

Chlodoveo I
Regi peccatum
indical

B

sibi ab Angelo
revelatum.

Procuere omnes, intentique ora tenebant, et excitans Sanctus populi multitudinem ad orandum, Sanctos obsecrat, ut succurrant, protestatus cum fiducia, non cessaturam ab oratione multitudinem, donec curati fuerint, qui laborant. O mira viri constantia, procedens de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta! Vere omnia possible sunt credenti. Unde ad tante vocis efficaciam sunt omnes communiter liberati. Ecce data est voci suae tanta virtutis efficacia, quod caro, quam aegritudo corroserat, quam erysipelas consumserat, est etiam (dictu mirabile) continuo restituta.

22 Jam tempus advenerat, jam meritorum dignitas exiebat, ut post multiplicem pugnae victoriam, vocaretur miles emeritus ad coronam. Sic enim ex legis civilis justitia adscripti milites sacramento, pro republica fideliter militantes, olim expletis armorum exercitiis, legitimis stipendiis solvebantur, et praediis unde viverent assignatis eisdem, tandem ad propria mittebantur. Certamen tamen forte dedit ei Deus, ut vinceret, et finis gloriosior appareret. Jam quadraginta ferme laboraverat annis in officio regiminis pastoralis. Novem siquidem annis Ecclesiam Blandiniensem, triginta et uno rexerat Tornacensem. Resuscitavit ei Dominus adversarios pertinaces haereticos, Catholici dogmatis et Christi nominis inimicos. Sed quoniam in animarum grassabantur perniciem, Pastor bonus eorum non ferens inquietudinem, ex decreto summi Pontificis pepulit a septis et menibus civitatis eos dumtaxat, qui redire nolebant ad Ecclesiasticam gremium unitatis. Sed ne poenam propriae iniquitatis adscriberet saevitiae potestatis, ut Scripturarum auctoritas frontes obtereret impudicas, diem ad disputandum de fide Catholica statuunt, Synodum Episcopus convocavit, ut haereticos superet et confundat, et confusis indicat silentium et imponat. Convocatis igitur utrimque partibus, exurgens in medium, et manu silentium indicens, fidem confitetur Catholicam et exponit publice Pastor bonus.

cap. xi.
E

cum haereticis
constitit.

CAPUT IV.

S. Eleutherii itinera Romana : Synodus habitata : oppugnati haeretici : vulnera illi ab his inflata.

Quoniam, ut ait Apostolus, haereses esse oportet, ut, qui a Domino sunt, probati fiant et hominibus manifesti; surrexerunt in diebus illis haereses, unitatem Divinae essentiae, mysterium Incarnationis Filii, processionem Spiritus sancti destruentes. Post verborum autem jurgia, corporum verbera sequebantur : ita ut multi Catholici per haereticorum violentiam et insidias in Schelde fluvio necarentur. Decimo siquidem ordinationis suae anno, praesidente Papa Anastasio, a Gelasio jam defuncto, dyseolos reduxit ad fidem, et incredulos ad Catholicam unionem : et quia frequenter erumpit in regulum quod occultius est confotum; quartodecimo sui praesulatus anno videns vipeream sobolem, matris Ecclesiae viscera dividentem, et contra Divinitatem unigeniti Filii Dei b toxicatis linguis inverecundus oblatrantem, Romae jam praesidentem Symmachum adiit : sermones Catholicos eidem obtulit, et susceptus ab eodem honorifice, reversus ad natalia confudit haereticos et convertit.

Synodum col-
ligit :
F

mysteria fidei
exponit :

21 In diebus autem illis invaluit e Acephalorum haeresis : revertitur Pontifex Christi Romam, et anno praesulatus sui d vicesimo quinto, mortuo jam Symmacho reperit e praesulantum Hormisdam, cum quo super Ecclesiae suae negotiis benigne contulit, et a Papa reliquias venerabiles, Mariae scilicet Aegyptiacae, cum B. Stephani Protomartyris humero, pius Pastor impetrans, has ad natalia deportavit, et dum reverteretur, occurrenti sibi Tornacensi Clero et populo cum debita veneratione, montem S. Andreae, qui tunc dicebatur montes Thesauri-absconditi, legitur ascendisse; et cum reverenter ostenderet Reliquias populi qui aderant universis, circumfulsit eas immensitas claritatis : et laborantibus in turba duabus mulieribus, et quatuor viris aegritudine, quae vulgo dicitur sacer ignis; ante viros posuit Protomartyris humerum, ante mulieres vero caput Aegyptiacae gloriosum.

victoriam re-
portat :

ictu

cap. x
1 Cor. 11, 19
Haereticis
mysterium
SS. Trinitatis
oppugnanti-
bus,

a
b
Romam ad
Symmachum
Papam abiit :

c
d
vires ad
Hormisdam
e

A ietu prostravit, exterorum castra turbavit, allophylos effugavit. Jam enim septuagesimum primum agebat annum, cum adeptus est triumphum.

24 Vulpes Sampsonis etsi facies legantur habere diversas, habent tamen caudas ad invicem colligatas. Videntes autem filii damnationis æternæ quomodo procedente temporis tractu Catholicorum Ecclesia Tornacensis meritis et virtute fleret, et eidem die in diem prosperitas arrideret, collegerunt concilium adversus Eleutherium, quomodo eum dolo tenerent et occiderent, et periret. Dicebant enim: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic, probro ducimur, contemnimur, exsufflamur: venite, occidamus eum, et eo mortuo dilabitur nomen nostrum. Factum est igitur verbum in illis diebus, quod qui audierit, timuit aures ejus. Exierunt in dolo viri sanguinum et dolosi, et unanimiter impetum fecerunt in ministrum altaris, sanctum Pontificem, Christum Domini, civem cœli. Cetera quæ prosequatur siccis oculis? In manus eorum vasa mortis, latebrosæ mentis hominibus post anguli latebras occultatis. At Pater Eleutherius Christi hostia mox futurus, annorum numeros meritorum titulo jam grandævus pariter et præclarus (agebat enim septuagesimum sextum annum) cum / Athanasio Diacono et Andæno fidei discipulo, B. Mariæ Virginis egrediebatur templum. Et ecce generatio prava atque perversa, semen Chanaan et non Juda, viperarum progenes, sceleratæ factionis satellites capud illud Angehcis reverendam aspectibus non verentur profundis vulnerebus arare, sulcare et g verrere, et faciem illam ad cœlestis pulchritudinis figuram imaginem notis turpibus deformare. Quid pericidæ nefarii, quid fraudulenti sicarii, virum egregium de grege Catholicorum eximitis, qui per incensam deprecationem allegans paullo ante ferventer observabat in templo pro vobis? Sed illi mutatio ictibus iteratis et plagis impositis cultorem in vinea, Pontificem ante ecclesiam, patronum in fundo, pastorem in oculis, patrem familias in suo prædio relinquentes seminem abierunt: et ut conformarentur Domini passioni, discipuli relicto Pastore, fugerunt.

25 Audiens ergo quod factum est Cornelius, in maleficos vehementius excommisit, et eos sultaturus de medio truculentissimo crucis tormento, proponit. Publicæ namque justitiæ interest, ut crudeli supplicio deleantur, qui nec Deum timeant, nec Ecclesiæ deferant, nec Sanctos diligant, nec censuram Canonum reverentur. Sed o mira Patris et inclita pietas! Dei filium imitans pro malefactorum salute iudicem deprecatur, qui tandem ejus precibus et reverenti temperatur. O quantus luctus fidelium! quanta precipue lamenta et gemitus egenorum! ludent promiscui sexus viri et femine, plingentes commune discrimen omnium, inio et proprium singulorum.

a Felisio 10. Novemb. anni 408 defuncto successit Anastasius. sub hoc tempore Tornacensis a parte hæreticis aggressus, ut Acta alia habent. — b MS. extititibus. — c Kavria et post vom dicitur Chab edonense, contra quem Eupheli favebat, non indubitanter ducum in Christo maliciam distinctiorem. A cephalo adfuerunt et Anastasius Imperator, cujus tempore videtur gestus, Anastasius Symmachus, Hieronimus — d Hæc in prioribus Actis referretur ad Symmachum aut loco 28 legendum esse 30 aliamque annum, supra dicitur, qui certe antea iter instituit anno 28 ad dimittitibus. — e Ita Lucifancus Arcti per quosdam adversus, que subactibus aduersoribus suis — possessiones quasdam in sua tabulario possessione dicitur in Vita Guntipii Ruffensis Episcopi apud Schelenon, in Notis ad Euboniam pag. 107. in 7. Hinc Præsulatus quo voce uti Eubonius, fides aliique fidei a Latino Præsul, qui primus erat Solorum. In vetero postquam præsidetiam. — f Eubonius, Anastasius. — g MS. nocere

CAPUT V.

Extremus S. Eleutherii morbus, mors, miracula.

Flebat ergo Rachel filium utero sui, nec poterat consolari.

Nam quis eam nisi mentis inops in funere nati. D Flere vetet?

In illis præcipue cruentis exequiis, quibus debet et compassionem animus, et irrigationem oculis, et ultionem judicaria manus. Defertur Pontifex in sanguine suo manibus bajulorum ad domum propriam, in locum, quem supra diximus, oppidanum. Jubet stratum sibi construi cilicinum, et quinque supervivens hebdomadibus, ut sanctitas ejus excellenter emineat, in illo temporis interstitio cæcum illuminat, afflictos et affectos variis ægritudinibus plures sanat. Et jam in spiritu præsciens mortis suæ, cum vicinam corporis resolutionem attenderet, indicavit adstantibus suum exitum imminere, et eadem hebdomada se de carcere corporeo, de carnis ergastulo migraturum: sicut experientia declaravit per evidens argumentum.

27 Videns ergo quod transiret de hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, in finem dilexit eos, verba promens in mortis articulo super mel et favam prædulcia. Monet eos super unitate sectanda, penitentia facienda, castitate diligenda, patientia acquirenda, vanitate sæculi contemnenda, et post morum exhortationem subnectit verbis prolixioribus utilem de Divinitatis et humanitatis fide sermonem. Mox inter dolores corporis et morores mentis, velut in quodam meditullio constitutus, gemitus fudit et fletus; et in se quidem corpore patiens, Ecclesiæ vero corde compatiens, conversus ad Dominum fidem suam verbis ignitis recitat, pro amicis et inimicis Deum obsecrat; Ecclesiam Tornacensem, et eos qui specialiter et devote tenerent eundem in memoria Domini commendat. Vidisti, inquit, Domine, agoniam meam, nosti desiderium meum: ego enim jam delibet, et viam universæ carnis ingredior: tempus est ut terræ commendes, Domine, corpus meum. Sicut cervus desiderat aquam fontis, videt finem itineris, servus remunerationem operis, ita Sanctus perfrai conspectibus Salvatoris. Nonne nobis dixisse videtur hoc verbo cum tenderetur prolixior ejus agoniam. Desiderio feror, corporea mole retrabor! Ilanc sarcinam tempore prolixo portavi, diu super populum mihi creditum vigilavi: vellem ab hac obedientia liberari, gravi nimis indumento, quod gesto, expoliari, subtiliori vestiri: in te, Domine, confido, te videre desidero, te requiro, te semper in terris positus colui, cui me tota dilectione devovi: libera me, Domine Deus meus, qui es in seculorum secula benedictus.

28 Et ecce mox certum exauditionis indicium, per aspectum scilicet et auditum. Fulgor enim magnus apparuit: vox de cœlo velut alarum aquilæ sonnit: Eleutheri, tua est exaudita deprecatio: dignus est enim operarius cibo suo: Trinitatem Catholicæ collaudasti: viriliter et sollicitè decertasti: nunc vero finaliter exauditionis efficaciam reparasti: quod carpisti, perlice serve meus, ne just bonum filium ducatur in irritum. Liber bonus evacuabitur, sed restaurabitur, in ignis incendium jacetur, sed voluntas Domini est, ut post hæc Ecclesiæ reveletur. His dictis vox audita cum claritate visadisparuit. Sanctus autem in gratiarum actione mirabiliter mox erupit. Quas qui videre desiderat, sermones ejus, quos propriis locis factos causa vitanda prolixitatis onisimus, diligenter legat.

29 Sollicitudine non pigros semper legitimus extitisse Sanctos; et, quoniam hæreticorum sermo serpit ut cancer, libros et sermones multiplices construxerunt, ne fidei vallum irrumperetur, vel perthaciter, vel latenter, et ideo per documenta Sanctorum firmum stat fidei fundamentum. Inde est quod beatus Pontifex Eleutherius in extremis agens et accersiens Andoenum, jubet, ut post ipsius Patris excessum

AUCTORIS OBSCURTO.

CAP. XII, Jud 15. 4

ab hæreticis in eum conspiciantibus

f

B

g vulnerebus

ac semivivus relinquitur:

deprecatur poenam hostibus inferendam.

C

Præsulare. præsulatus

cæcum alioque ægros sanant:

Inoribundus adhortatur suos:

E

aspicit ad æternam quietem:

F vocales fulgore et voce confirmatur:

CAP. XIV

CAP. XIV.

A excessum dilectus filius Romam acceleret, et munimenta fidei, quæ Sanctus confecerat, summo Pontifici Bonifacio repræsentet. Et iterum conversus ad orationis dulcedinem, vidit a sinistris Satanam assistentem. Volebat enim interrompere sermonem orantis, vel terrore suæ præsentie conturbare spiritum exentis; sed funestus ille furcifer apparebat in irritum ei dumtaxat. in quo nihil reperturus erat proprium vel funestum. Quem Sanctus oburgans verbis, confusum expellit ostenso sanctæ Crucis signaculo. Hinc movemur, fratres, ut, cum extrema debiti finis imminet hora, exercere nos debeat oratio continua. Si enim ad ignota vel longe posita loca nos in hoc mundo transire disponimus, modo nos proximorum orationibus commendamus, modo nos ipsos in ipso perfectionis articulo continua lacrymarum inundatione perfundimus, obsecrantes Deum, ut placidis itinerum congressibus properemus. Et si nos tam studiose manentes adhuc in seculo istud agimus; quanto studiosius in fine talia facere nos debemus?

30 Unde et beatus Præsul incessanter orabat ad Dominum, recommendans in manus ejus spiritum suum: et percepto Corporis et Sanguinis Domini sacramento, corona laureatus immarcescibili, cum immenso lumine, cunctis, qui aderant, videntibus et gaudentibus transit invitatus ad epulas paradisi. Sic pretiosa margarita quondam ab hominibus concalcata, nunc thesaurizatur in cœlis, honoratur ab Angelis, fruitur præsentia Trinitatis, digna thesauro regio, digna palatio, digna cœlo: nec amplius ergastulo clauditur, paupertate premitur, exilio relegatur: sed libere contempletur. Hic est enim B. Eleutherius, proprius Apostolus Tornacensis Evangelico ministerio, Martyr sanguine proprio. Martyrem enim causa facit et poena: causa fuit in eo martyrii libertas fidei Catholicæ; poena fuit acerbitas passionis illatæ. Confessorem cum nihilominus reddidit rigor ab-tinentiæ, vigor penitentis: Virginem mentis puritas, et carnis integritas, quibus emicuit gratiose, nunc vero floret in patria gloriose.

31 Hujus corpus sepulture tradidit gloriosus Pontifex Noviomensis et Confessor Christi Medardus, eidem in Tornacensis populi regimen proxime successurus, et solennibus procuratis exequiis, que magis sunt vivorum solatia, quam subsidia mortuorum, illud venerabile sancti Spiritus organum de communi consilio in B. Petri Blandiniensis ecclesia est sepultum: ut, qui fidem puer inter infideles tenuit, adolescens eandem docuit, pro qua veteranus occubuit, in illius tumularetur ecclesia, cujus fides perseverabit in seculum illibata.

32 Vere pretiosa est in conspectu Domini mors Sanctorum, sicut in die depositionis Confessoris Christi factum est manifestum. Quædam enim mulier cieca et muta, dum ante altare ducitur, ducta dimittitur, dimissa soporatur, soporata curatur. Separata siquidem modicum, visionem vidit, que aurem exterius eidem aperuit, dum revelavit interioris intellectum. Quid plura? Locutionis usum mulier recuperavit et visum. Apparuit enim mulieri gloriosus Pontifex Eleutherius cum Christi Martyribus Nicasio et Piatto, sanctisque Confessoribus Eligio et Amando; qui signum Crucis mulieris inpressit oculis, et quasi baculum igneum ori ejus injiciens, curavit ægritudines patientis. O Christi Confessor et Martyr, merito venerabilis Eleutheri, qui gembo gratie privilegio militantem Ecclesiam illustrasti, fragilitatis nostre defectum oculo respice pietatis: et tui præsidio patronatus, nostros, Pater, expone gemitus ante Divinæ præsentiam majestatis, ut exuti tunice mortalium onere, liberati concupiscentiæ carnalis inquietudine, tui simus participes

bravii et coronæ, præstante Domino Jesu Christo, cui cum Patre et Spiritu sancto est omnis honor et gloria sine fine. Amen.

33 Regimini Tornacensis Ecclesiæ venerabilis Christi Confessor et Pontifex Eleutherius annis quadraginta quinque legitur præfuisse. Qui nature soluto debito, cœlo quoque spiritu reddito, fidelem meruit habere successorem, Beatum scilicet Medardum Noviomensem Episcopum, quem, dum adhuc viveret, debilitate contractus et senio, pro consecrandis Ecclesiis et Ordinibus celebrandis habuerat adiutorem: et sic procedente postmodum prolixioris temporis spatio, præfuit unicuique tantum Pontifex in Novio pariter et Tornaco. Annis enim amplius quam sexcentis proprio viduata Pastore legitur civitas Tornacensis. Sed benedictus Dei Filius, qui dispendiis compatitur animarum, dispersos colligens, et lapsos erigens secundum modum et ordinem opportuum. Anno siquidem Incarnationis Dominicæ millesimo centesimo quadagesimo sexto, præsentente Papa Eugenio, patrocinante B. Bernardo, restitutus est proprius Episcopus in Tornaco. Tunc enim Anselmus, Ecclesiæ B. Medardi Suesionensis dudum monachus, merito famæ et vite conspicuus, cum jam pluribus annis Abbatis gessisset officium in Ecclesia B. Vincentii Laudunensis, Romæ c est in Episcopum ab Eugenio consecratus, qui post restitutionem Cathedralis regimii in Tornaco primus dignitatem habuit infulatus; et sic divina gestum ereditum esse providentia, quod dignitas Cathedralis Tornacensis in B. Medardo perditâ, per B. Medardi filium fuit Tornacensibus restituta.

a Hoc miraculum in superiori Vita sancti scriptori inducitur ab Heildone Episcopo, et post elevationem corporis miracula tunc facta narratur, et melius. Nam S. Eleuth. et Annulus seculo septimo floruerunt, ac mortui sunt, ille anno 665, hic anno 684, ut 6 Februarii ad hujus Virtum probavimus. In titulis capitulum post translationem positum interponitur hic cap. 16 titulus: De Translatione corporis S. Eleutherii ad civitatem Tornacensem, quod copul ultimo loco positum est, forsitan ut alio errorem Guiberti emendante. — *b* Hæc eadem ex Chronico MS. Tornacensi refert Buzelinus silenti vetustioris scriptores, in eadem legitur, pro conservandis — c Dominica die mediæ quadragesimæ. At Bulla separationis Episcopatus Noviomensis et Tornacensis extat apud Cognatum lib 4 cap. 60, data Viterbiæ Kalendas Augusti Indict 9, Incarnationis Dominicæ an. 1140, Pontificatus vero Domini Papæ Eugenii anno 2

CAPUT VI.

Elevatio corporis S. Eleutherii. Mortuus resuscitatus: ægri sanati.

Igitur in illius fluentis temporis intercapedine, quo duæ dictæ dioceses leguntur unitæ, presidebat Heildone vir multo præditus præconio, a vigesimo sexto a B. Eleuthero: cujus tempore grassata legitur Normannica rabies in b Tornaco. Temporibus autem dicti Pontificis, mirificavit amplius, Dominus Sanctum suum: revelavit Christi fidelibus Confessorem Eleutherium, non sustinens amplius occultari tam venerabilis glebam corporis, tam pretiosum ærarium, tam nobile margaritum; et cujus spiritus jam gloria coronatus fulgebat in cœlis, ejus corpus sepulture traditum, singulari gratia venustatum jam spirabat in terris. Factum est igitur, ut quædam Tornacensis matrona, nomine Thecla, nobilis genere, morum nobilior dignitate, dum purgatis sensibus cordis et mente quiesceret, et oculis corporis obdormisset, abriperetur in spiritu, et fieret in excessu. Videbatur enim sibi videre quasi per somnium hominem delectatum, blandum, amabilem, alacrem et modestum: admonetur secretius ab eodem, ut pergat Blandinium, repertura B. Eleutherii reliquias inter corpora sepulta Sanctorum. Admonetur nihilominus, ut eat ad Episcopum Heildonem, et eidem sibi factam referat visionem. Quæ dum differt exequi quod jubetur, succedentibus noctibus, eadem sibi visio tertio præsentatur:

Thecla

D
AUCTIONE QUI
BERTO.

cap. XVI

b
dicitur olim
in Episcopatu
administrando
a S. Medardo
adjutus.

Sedes Episcopalis
in Tornacensibus
restituta.

E

cap. XVII

F

a

b

c

Post factam
videtur The-
cte (Thipteen
a S. Eleuthero
revelatio-
nem

demonem ter-
rentem

signo Crucis
sunt:

sumpta sacra
Eucharistia
moritur.

Martyr.

Confessor.

Virgo:

sepelitur a S.
Medardo

in ecclesia
Blandiniensis:

a
cap. IV.

apparuit cum
aliis Sanctis

etiam et mu-
tam signo Cru-
ci sanati:

A Thecla soror, quæ te suspensam in æonia terrent? Non est in somniis, vel somnium phantasticum quod vidisti: sed magis describendum oraculo, vel verius limpidiſſimæ visioni.

— Hærent infixi pectore vultus

Verbaque, nec placidam membris dat cura quietem.

35 Quod igitur vidit tertio repetitum, factum est ei certitudinis argumentum. Mane facto Thecla consurgens aggreditur profectonem, exequitur visionem, revelat Heidiloni Pontifici visionem: convocantur Præsules urbium vicinarum, celebrantur solennia vota Missarum: et oratione fusa ferventius, omnes tam promissum sexus quam differentis status, cum timore reverentiæ ad locum veniunt destinatum. Episcopi vero sarculo habentes in manibus competentes, quasi effodientes thesaurum, gavisi sunt vehementer, cum invenire sepulchrum: et elevato corpore de sarcophago geminatur letitia tam in populo quam in Clero.

36 Thecla vero percipiens revelationis suæ stipendium, orans eadem hora demigrans perrexit ad Dominum, postquam percepit a Præsule Dominici Corporis sacramentum. O felix matrone transitus, non interitus, de quo jorndatur in primis Sanctorum exercitus laurea coronatus. A facie quidem malitiæ justa collecta est et rapta, ne malitiæ forsan intellectum ipsius immutaret.

37 Dum sic jugis solemnitas tenderetur, ecce gaudii materia renovatur. Intravit enim mulier vidua, pro defuncto filio desolata. Quam cum misisset in agrum caussa custodiendi pecoris, puerum daemon impetuit, cujus erat similitudo et species ut leonis, qui de saltu procedens et rugiens, impetens et occidens, illico fugit, et in latebrosa nemora se recepit. Cognita mater misera tristis eventus sorie, resoluta muliebri mollitie, gemitibus indulget et lacrymis, et crebris suspiriis intabescit, ut, etsi matrem nescias, matrem agnoscas: manifestat doloris affectum et in modo dolendi lacrymarum excessum, et sicut Jacob filium existimans a bestia devoratum, placentur agebat continuum. Puer niens non comparebat, et ideo mulier solitum non habebat. Versa est solemnitas in mœrorem, in compassionem letitia. Clerus et populus internum lacrymis egerebat dolorem, et indultis paulisper suspiriis, recuperata spei fiducia, B. Eleuterium deprecatur, ut ejus filius suscitetur. Compertens Clerus et populus, idem flagitabant votis et precibus. Vere secundum sententiam Domini: Impossibile est orationes plurimum non exaudiri. Benedixit nempe Dominus, qui post tempestatem tranquillum facit, et post lectum consolationem inducit: nullo siquidem repulso tristitiæ, protinus introtulit serenam lætitiæ. Motus est terra locus, in quo puer jacebat exanimis, et subito circumfulsit eum claritas immensa de caelis. Resuscitatus est puer, beatificata est mulier, magnificatus est in populo gloriosus Christi Pontifex et minister: et post ejus resurrectionem, qui mortuus fuerat aperire coepit beati Pontificis pietatem, et datam eidem a Domino cœlitus potestatem. Quod enim illius potentia potest obijci, qui Omnipotentem concordem habet ejus per omnia voluntati? Quid enim mirum si Sancti jam in anima Christo conformes effecti, pro dispensatione presenti circa res corporales miracula faciant, ipso præstante, ejus gratia jam participes ejus Divinitatis existant?

38 Vero Propheeta magnus in die declarationis suæ surgens apparuit, qui filium viduæ tam sollemniter suscitavit. Nomen jam implebatur in Sancto spiritus Elisei, cum filius suscitatus redditus fuisse legitur Sannaimiti? sicut scriptum est: Puer mortuus jacebat in lectulo ejus, et incubuit Eli-

seus super puerum, posuitque os suum super os ejus, et oculos suos super oculos ejus, et manus suas super manus ejus, et incurvavit se super eum, et calefacta est caro pueri. Os siquidem blandæ propitiationis et obsecrationis ad Deum, oculos piæ miserationis, et manus efficacis operationis adhibuit, et sic mortuus resurrexit. Sic etiam sui Ducis insignia renovabantur in milite, qui defunctum e reddidit unicuique matri suæ. Accepit itaque mulier de resurrectione filium suum. Revirescit commune gaudium, commendatur Sancti patrocinium, comprobatur ejus sanctitas, pietas et potestas per indicium multipliciter manifestum. O mira bonitas et stupenda, dum in eadem sollemnitate suscitatur juvenis, moriturque matrona! Scriptum est enim de Domino, Ego occidam, et ego vivere faciam: percutiam et sanabo. Sed utrobique pietas, dum juvenis revocabatur ad gratiam, matrona vero nobilis, et jam Christo sponso nobilis, vocabatur, ad gloriam.

39 Quid inter hæc, Fratres, animadvertitis? nisi quod de mortuis fiebat liquidum argumentum, quod ad ejus transierat Sanctus consortium, qui vitæ et mortis habet imperium? Ant certe, quia fides resurrectionis propria est Catholicæ religionis, decebat ut fides, quam Sanctus docuerat verbo, in ejus elevatione confirmaretur exemplo. Nam si suscitatus est mortuus, et nos similiter surgemus. Suscitatio mortuorum resurrectionis est quaecumque vestigium, eo quod utrobique revocatur ad vitam, quod fuerat vita privatam. Sed tamen suscitationis et resurrectionis est differentia, cum suscitatus revocatur ad tempus, ut iterum migraturus e vita; in resurrectione vero vita humana perpetuabitur in æternum, vel in gloria vel in poena. Sive hoc aliquis, sive aliud dixerit, certi sumus, juvenem resuscitatum ad Dei gloriam, et ad sancti Pontificis efficaciam comprobantem. Unde et de Lazaro resuscitando legitur: Infirmitas hæc non est ad mortem: sed ut per eam filius hominis clarificetur. Et si quid eorum, quæ Dominus facere non disponit, aliquis Sanctorum rogaverit, nullo modo fieri Dominus id permittit. Ex quo plane concluditur, ut si quid a Domino Sanctorum precibus obtinetur, eorum in cœlis efficacia declaratur.

40 Sed ecce, dum miramur, quæ dies sanctus elevationis attulit, vacabamus, digressionem aliquantulum passi sumus. Nam et fluvius dum per alveum defluit, si valles concavas ex latere contingit, in eas illico sui impetus cursum divertit, et in alveum postmodum se refundit. Venatoribus etiam solet contingere, ut desistant a bestia, quam sectantur, si forte viderint aliam ex inopinato statim emergere. Repetat igitur fluvius alvei consueta viam, venator sectatum bestiam, stylus materiam inchoatam. Nemus etiam contra legem in templo Domini plantamus, si tantum verborum foliis insistamus. Certum est enim quotiens in foliis segetis culmi proficiunt, minori plenitudine spicarum grana turgescunt. Igitur in illa die solenni, quam sumus hætenus prosecuti, Dominus ad sancti Pontificis declarationem duobus cœcis oculorum restituit visionem: continentur gaudia gaudiis, dum succedunt ad invicem signa signis. Eadem enim die tres paralytici sunt curati, dum redditur ad instrumenta sensuum trautus spiritui animali, et sic membris stupidis, et insensibilibus restituitur plenarie sensus et motus. Claudus etiam in virtute deficiens progressiva, consolidatis plantis et basibus, statim exiliens ambulabat. Mulier etiam fluxum sanguinis diu passa, legitur ipso die sancti Confessoris precibus ab ægritudine pristina liberata. Hæc igitur et hujusmodi tam ardua, tam insolita, supra spem et facultatem admirantem

AUCTORE CUI DERTU

corpus ejus ab Heydilone Episcopo elevato.

Thecla sancte moritur.

CAP XVIII

Puer a demone sub specie leonis occisus.

Matth. 21 22

resuscitatus in turba patrocio S. Eleutherii.

CAP XIX Iuseo compaere.

4 Reg 4 34

D

e

Deut. 32 39

E

Resurrectionis et resurrectionis differentia.

Joan. 11. 4

1 ac. 21.

F

sanantur 2 cæci.

3 paralytici.

claudus.

sanguinis fluxum patiens.

A admirantium existentia, manifestant expresse reverentiam, quæ sancto fiebat Pontifici, Domino placuisse, qui sic suum declaravit Sanctum, ut in necessitatibus existentes portus solatium invenirent, ad cujus patrocinium fugerent, sicut ad auxilium opportunum.

a *Consule Galliam Christianam Claudii Roberti quo etiam*
XVI statuitur Hedio. — b Chronicon de Northmannorum gestis
ad an. 886 deductum tomo 2 Chesnei pag. 327 ad an. 880 hinc
tradit Northmanni Tornacum civitatem et omnia monasteria
supra Scaldis fluvium ferro et igni devastant, interfectis accolis
terraeque captivatis, etc. Cognatus pluribus calumniam Tor-
nacensibus illam prosequitur lib. 2 cap. 70. — c Excusum, oc-
cultum — d Idem fidel. — e In eodem hinc interponuntur, in
civitate Nam ubi videtur.

CAPUT VIII.

Ope S. Eleutherii Feriolus vincetus solvitur :
 Libertinus a morte suscitatur.

Crescebant de die in diem Christi magnalia :
 fulgebant luce clarius miracula per Sancti merita :
 concurrebat ad Blandinium catervatim frequentia
 populorum, Odor bonus occultari non poterat : sed
 de gente in gentem pertransiens, de regno ad popu-
 lum alterum exhalabat. In odorem enim unguento-
 rum Sancti Tornacense territorium visitabant alieni-
 gena: peregrini. Secundo igitur elevationis ipsius
 anno, Sacerdos quidam, nomine Feriolus, a Vienna
 Tornacum venerat peregrinus. Qui cum esset immu-
 ctus oleo pietatis et profusus exterius ad opera cari-
 tatis, erga miseros misericorditer se agebat, super
 quem perituri benedictio veniebat. Erat autem in
 diebus illis Libertinus quidam Tribunus populi Tor-
 nacensis. Hic hominem quendam, pœnæ mortis ad-
 dictum, stipatus populi multitudine, pertrahebat
 miserabiliter ad tormentum. Intuens eum Feriolus,
 et patenti compassus, devote Tribunalum obsecrat,
 ut damnato misericorditer condescendat. Ille vero
 monitis acrior, precibusque insolentior est effectus,
 et offensionem animi loquebatur sine causa et titulo :
 vultus irrationabiliter inflammatus; os enim
 turbidum, corpus trepidum, truces oculi, spuma
 candescens, facies fervescent, clamor immanis, nec
 parcens opprobriis, satis indicare poterant passio-
 nem cordis irati, et conversus ad satellites : Ite, in-
 quit, et arripite Sacerdotem hunc sacrilegum, et
 vincetum catenis ad patibuli ducite eructatum. Vere
 secundum iudicem populi et minister ejus. Unde et
 dum superbiret impius, pauper injuste duris est
 compedibus obligatus. Semper virtus est contraria
 vitiosis, sacrilegis exosa sanctitas, corruptis inte-
 gritas, luxuriosis frugalitas, crudelibus dura mise-
 ricordia : sed et impiis pietas non ferenda. Sic iudicant
 impii sedentes in loco iudicii, sic innocentia
 destruitur, ubi tyrannizans sævita debacchatur.

42 Non obliviscitur misereri Deus, sed justum in
 tribulatione liberat, cum probatur per patientiam
 ejus virtus. Nec conturbat justum, quidquid eidem
 acciderit : sed imminente tentationis articulo se ad
 Dominum in oratione convertit. Unde Feriolus mor-
 tis expectans sententiam, dum ante Blandiniensem
 transiret Ecclesiam, ubi congregatus erat Clerus et
 populus ad sancti Confessoris Eleutherii memoriam
 celebrandam, ad orationem convertitur, et Christi
 Confessorem toto cordis affectu suscitans devotissime
 deprecatur : et commemorans martyrii bravium,
 Confessoris titulum, virginitalis præconium illiba-
 tum, postulat auxilium opportunum : O sancte, in-
 quit, Præsul Eleutheri, si vera sunt quæ de tuis au-
 divi meritis, oppresso subveni; vincetum libera per
 tuæ pietatis mysterium. His dictis de satellitum ma-
 nibus liber evadit, et ad ecclesiam concito gradu
 pergit : et dum staret ante sepulchrum beati Confes-
 soris in ecclesia, vincula, quibus tenebatur adstrictus,
 repentino motu soluta sunt, et catena divisa.

43 Tunc pestes Erebi, sceleris contagia, monstra
 Inferni, cives Plutonis, mortis alumni,
 Tartareum chaos egressi, funduntur in orbem,
 Concilium deforme movent, glomerantur in unum.

Qui nec Deo gloriam, nec loco reverentiam, nec misero
 misericordiam, nec innocenti justitiam exhiben-
 tes, et qui in sordibus fuerant amplius sordescentes,
 pro nefas, catenam iterato collo ejus injiciunt, ma-
 nus vinciunt, ut abscedat a septis ecclesie, flagellis
 et minis concitant, et propellunt.

Quid tale immanes unquam gessisse feruntur
 Vel Sinon Punica pinu vel rupe profunda
 Scyrou, vel Phalaris tauro, vel carcere Sylla?
 Omnesanguinem sitiunt innocentem, omnes una-
 nimiter pari voto contingere Crucis patibulo sanctum
 Domini Sacerdotem.

Quis furor? o cives, quæ tanta licentia ferri?
 Stans autem ante sepulchrum beati Confessoris Fe-
 riolus inter timoris et fiducie terminos constitutus,
 Sancti præconia replicat, replicans obsecrat, obse-
 craus impetrat, impetrans liber exultat, et ex inti-
 mis Domino sabbatizat. Positus igitur inter hostium
 cuneos timens et tremens, ad-cælum elevans oculos,
 Confessorem Domini deprecatur, ut humilitatis ejus
 oratio non spernaretur. O gloriose, inquit, Pontifex
 Christi Eleutheri, tu Blandam Tribuni fibam, divino
 beneplacito tuo merito suscitasti; patrem Virginis,
 et populum Tornacensem jugo fidei Catholicæ sub-
 misisti. Per te mulieris viduæ filius legitur mirifice
 suscitatus : te cæci, te muti mirificant, tua miracu-
 lorum opera Deum laudant. Tuam, Pater, invoco
 pietatem, ut tuam iterum manum mihi sentiam adju-
 tricem. Mirum visu : repente catena solvitur, soluta
 fragitior, fracta prosilit, prosiliens Tribunalum in
 media facie percussit, et percussum occidit.

Diverso interea miscetur mœnia lectu.

45 Sed uxor Tribuni præcipue fortuito cruciatur
 eventu, cujus solertia corpus extincti defertur Blandi-
 ninium : statuitur ante sepulchrum beatissimi Con-
 fessoris, triste piaculum suis, turpe spectaculum
 alienis. S. Eletherium humiliter obsecrant, et pro
 suscitacione mortui devotis orationibus excitant et
 invitant. Sed Sanctis caritas nunquam excedit, quia
 jam Deo conjunctus, et si fragilitatis a symptomata,
 caritatis viscera non abiecit. Nam in quemdam di-
 vinum mutatus affectum, quid posset sapere, quid
 elargiri miseris, nisi piissim? Nam si Deus caritas est,
 quanto quis Deo propius conjungitur, tanto caritate
 plenior comprobatur. Cum igitur una pro Tribuno
 flentes implorarent misericordiam Confessoris, ful-
 sit immaensa claritas ex supernis, et vox insuper est
 audita de cœlis : Orate, inquit, Presbyterum, ut oret
 pro Libertino Dominum Jesum Christum. Assisten-
 tes neminem quidem viderunt, vocem tamen nihil-
 ominis audierunt. Instantes igitur orationi, crebrius
 reliquias Confessoris Feriolus super defuncti corpus
 imposuit, et post horam undecimam, qui mortuus
 fuerat, resurrexit.

45 Conticuere omnes intentique ora tenebant,
 cum ea quæ mortuus viderat andebant. Referebat
 eis occursum dæmonum, diversitatem pœnarum, quæ
 non solum juxta verbum propheticum, sed et juxta
 versus poeticum sensum excedebant humanum.
 Unde Mantuanus ille poetarum egregius ait :

Non mihi si lingue centum sint, eraque centum,
 Ferrea vox, omnes scelerum comprehendere formas
 Omnia pœnarum percurrere nomina possita.

Referebat frequenter idem Tribunus animæ suæ tri-
 stem exitum, et formidabilem, et catervam dæmo-
 num attentius expectantem. Qui cum in occursum
 properasset parentis animæ, prohibiti sunt tam ab
 Archangelo Michaelæ, quam ab Eletherio Confes-
 sore. Sic ergo dæmones sunt frustrati, quia missa
 est

D
 AUCTORES GRI-
 BENTU.

iterum catena
 collo injecta,

S. Elethe-
 rium ino-
 cans,

E

liberatur :

Libertinus re-
 cultur,

CAP. XXII

a

F
 resuscitatur

refert a se vi-
 ra

U. Encaid.

CAP. XXI

Feriolus rei
 suam deprecatur
 apud Li-
 bertinum,

ideo vincetus
 ad patibulum
 trahitur.

CAP. XXII

S. Eleutherii
 opem implo-
 rat

ad ejus sepul-
 chrum vincu-
 la liberatur :

est

A est anima corpus revisere proprium et reverti.

AUCTORITATE QUI-
DEBTO,

46 Solebat etiam idem Libertinus Tribunus inter cetera recitare, quod gloriosi Confessoris notitia multorum spatii temporum velut oblitterata fieret, et deleta : sed in novissimis temporibus, cum mundus ad senectam vergeret, in novam adolescentiam memoria refloret. Quod jam nostris pro parte temporibus impletum cernimus et dolemus. Quinimo, si digna vox est beneficium capientem, obligatum ad antidota se quolibet profiteri: etsi nihil dignum Confessori Christi possimus retribuere, qui civitatem Tornacensem, et ejus confinia solidavit in fide; tamen in copiosis actionibus gratiarum, debemus ejus memoriam in cordium nostrorum penetralibus sigillare. Quod si non fecerimus, vereor ne vel indevotionis statum, vel ingratitude simulachrum adoremus. Infausta haec prodigiorum solioles, quarum prima informis, secunda infamis, utraque sine laude, neutra est sine sorde. Indevotionis enim obscuritas, et ingratitude obscuritas beneficia praeterita sepeliunt, praesentia corrumpunt, futura repellunt. Harum factum est incuria, ut non fuerit in honore debito multo tempore Sanctus in patria sua.

prodicij vene-
rationem S.
Eleutherii
minutum tri-

47 Libertinus autem Tribunus tandem soluto nature debito in sancta confessione, in fide Catholica, in spe communi, in caritate non ficta, in manu Domini spiritum commendavit: et cum Censorino Cæsare Tribuno Scandimensi in B. Mariae Virginis ecclesia requiescat: et ut cesset come figmentum, evanescat humanum commentum, catena, de qua supra dictum est, Viennam delata est in rei mirabilis et memorabilis efficax argumentum.

pie moritur.

in exilio, synthonata

CAPUT VIII.

Translatio corporis S. Eleutherii in urbem Tornacensem.

Factum est in diebus illis miraculum nulla temporis antiquitate delendum. Clarescebant magis et magis merita Confessoris: laudabantur in eo magnalia Creatoris. Cives igitur Tornacenses, sancti corporis absentium amplius non ferentes, Blandinum properant, ecclesiam intrant, Reliquias sanctas inveniant, inventas accipiant, acceptas deferunt, ut in ecclesia B. Mariae Virginis eas exponant magnificentibus et recendant. Sic enim de Divina justitia credimus ordinatum, ut qui persecutione grassante latuerat apud Blandinum, ibidem acceperet quasi latentem sepulture locum. Et qui postmodum Pontificatus sollicitudinem administraverat in praetulo, clarescentibus ejus meritis collocaretur clarus in Tornaco, Cives ergo praedicti, sancti corporis secum ferentes Reliquias, revertentur ad urbem cum letitia, sicut exultare victores sunt soliti capta praeda.

CAP. XXIV

Corpus S.
Eleutherii
Tornacum de-
fertur

resistentes in-
duntur sola
telis?

48 Intuentes autem habitatores illius territorii Tornacenses reliquias cum violentia deferentes, ipsi in certamine pugnae succedunt, animasque in aperta pericula mittunt. Intendant acres arcus audentaque torquent. Sternum ecce solum telis, pugna aspera surgit. Ergo sagitta vadit praenuncius mortis, et hostem impetuosa petit: quum totis viribus actam, Motu reflexo reversam in se cum vulnere cepit, qui sagittam emisit.

Confixi propriis telis turbantur agrestes: Pigris affixis vagina mucro, nec extra De facili prodit longo tempore quiescens Denegat officium vario delirus in lectu. Mira res. Quidam insectantium vulnerati, quidam etiam cecitate percussi, quidam autem in via se-

mianimes sunt relictis. Et quia nullus civium vulnus D excepit, Deo gratiarum actiones exsolvunt, et sic ad propria revertentes

Letitiaque fremunt, animosque ad sidera tollunt.

50 Et ita cum totius gaudio civitatis in ecclesia Dei Genitricis Mariae collocatum est corpus gloriosissimi Confessoris. Occurrerant Sancti reliquiis paralysi laborantes: vociferabantur in platea sedentes, qui reliquiarum tactu viginti quinque numero consecuti sunt plenarie sanitates. Porrigebantur miracula de die in diem Sancti meritis. Unde et illis diebus caeci septem consecuti sunt beneficium visionis, praestante Domino Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in secula seculorum, Amen.

sanantur 25
paralytici,

caeci 7.

VITA IV

Ex Breviario MS. Tornacensi.

CAPUT I.

S. Eleutherii ortus, educatio, ætas, acta Blandini.

Passo Tornaci, Diocletiani et Maximiani persecutione saevissima, cum perisique fidelibus, inter quos Irenæus vir divitiis, et prosupia potens, B. Pato Martyre, fundataque ibi (cui et proximus ab eo, nomine Superior, inter a Agrippinensis concilii Patres recensitus Episcopus praefuit) Episcopali sede; cum invalescente postmodum superstitione Gentilium, disperso bonum prege, turbataque Ecclesiae forma, reversi ad idola multi scandalum paterentur, firmi ac constantes in ea quam acceperant, orthodoxa fide dicti Irenæi posterius permanserunt. Inter quos Serenus ejus pronepos, vir et ipse opibus et religione illustris, et Blandia ejus uxor, cum ad senium jam vergerent, b Valentimano et Martiano Imperatoribus, divino munere Tornaci filium susceperunt: quem sacro fonte regeneratum, Eleutherium nominarunt.

Fides Tornaci
u. S. Pato ali-
que Martyri-
bus plantatur,
E

Ex Irenæi
pronepole Se-
reno et Blanda
nascitur S.
Eleutherius:

b
proficit in li-
teris et virtu-
te.

2 Qui magistris traditus, litteris imbuedus, cum ad progressum, quem in eis magnum fecit, virtutes omnes jungeret, futurae sanctitatis, et contra omne impetatus genus, zeli signa puer albuc usque adeo luculenta dedit, ut ejus solus S. Medardus, qui tum et ipse puer in eadem schola agebat, arctiorique ei amicitia junctus erat, Tornacensem Episcopum aliquando fore spiritu haud dubie prophætico affirmaret. Cui dicto senti non deesset eventus, Divina providentia factum est: ita quanto id cum fructu Ecclesiae futurum esset, res ipsa comprobat.

e S. Medardi
predicatione
futurus Epis-
copus:

F

3 Nam, cum, agente id humani generis hoste, Censorini Tribuni Scandimensis, qui tunc Tornaco praerat, cum gentilibus adhuc esset, in Christianos sic exarsisset furor, ut eos, nisi ad idola redirent, fortunæ exutos, omnique crudelitate vexatos, exilio morteque multaret; factum inde, ut cum uxore et filio urbe expulsus Serenus, alique Christiani, in Blandinum vicinum urbem pagam commigrarent, consecratoque sibi Theodoro Episcopo, basilicam ibi in honorem S. Petri Apostolorum Principis extruerent. Ubi cum sacris operarentur, id quoque adepti sunt, ut partim occasione hac, partim in Sereni gratiam, ob antiquam consuetudinem et insigne viri meritum, eo multi confluentes, relicto Gentilitatis errore, fidem Christi vel de novo susceperent, vel diuissimam repeterent.

Tornaco cum
parentibus pel-
luntur ad fidem:

4 Hic Eleutherius cum predicationis laude floret, verboque et exemplo potens, qua doctrina soliditate, in dicendo facundia, et vitae sanctimoniam erat, multos ex urbe Gentilium ad fidem Christi adduceret, id quoque promeruit, ut Episcopo brevi vi-

predicatione
sua multos
convertit.

ta

A ta functo a concivibus Christianis ob virtutis præstantiam in successorem expetit, ad id ipsum Romanam ad c Felicem n Papam commendatus mitteretur. A quo pro meriti excellentia probatus admissusque, auctoritateque Apostolica institutus, demum reversus ad suos, Magna omnium gratulatione exceptus, et in Tornacensium d Episcopum est consecratus.

e
Romani militur: Episcopus consecratur.

d

Tribuni filium cautati suæ invidiam repellit.

e
in morte puniam:

5 Quod munus dum totis quadraginta quinque, quibus isti Sedi præfuit, annis, magna temporum varietate gerit, gegi suo invigilans, verboque eum et exemplo pascens, mirum quantis cum laboribus cum impietate duplici Ethnica et hæretica pugnans, quam stupendis signis et meritis Christianam atque orthodoxam pietatem illustravit. Quale illud imprimis fuit, quod Tribuni filiam unicam, quæ occulto dudum in eum amoris igne succensa, captata solitudine, clam adorta orantem, pudorem ejus tentare ausa fuerat, abjecto, quod illa apprehenderat, pallio, verbis severe castigatam, increpato dæmone, in spiritu vehementi sic a se repulit, ut et ipse longius ab ea, propria relicta domo, e abscederet, et illa in extasi facta, protinus moreretur. Quæ et in campo Martio juxta rituum Paganorum sepulta est.

B
utarem ad fidem adducit.

du serphide ramentem

rom a morte resuscitat,

6 Cujus vicem miseratus, sed patriæ multo magis, dum salvandi utrimque sedulus inquiri vias, hanc oblatam non omisit, ut, audito Patris de morte ejus luctu, quam ferret impotentius, plena in Deum armatus fide, accersito eo, sponderet vivam se ei redditurum, si abjecto dæmonum cultu, cum omni domo sua credere in Christum vellet. Quo annuente ac spondente, sed fide ac mendaciter, cum semel atque iterum post Missæ solennia, cum Clero profectus ad tunulum, toties ob infidelitatem ac duritiam Tribuni, quam et ipse Sanctus in spiritu sensit, prodiditque terre motus, qui tunc ingens ac stupendus, fugientibus præ metu omnibus, accidit, re infecta rediisset, puncto eo demum, cui vel insensibile ad ill præbit elementum, cum ad Sancti pedes proci-dens reatum agnovisset, tertio eodem post fusus tota nocte preces rediens, puellam ter vocatam, manuque apprehensam stupentibus omnibus de sepulchro vivam excitavit.

Buque consecrat.

que postea sancte mor-tua.

7 Quam et post sex dierum jejunium baptizatam deque nomine matris suæ, quæ de sacro fonte eam suscepit, Blandam appellatam (unde pago Blandini nomen) virginem Deo consecravit. Sed Tribuno denuo fallente fidem: qui superstitioni suæ addictus, et Virginis proposito offensus, deorsum eam trahere ablatione mundi muliebris, et patrimonii privatione utebatur, cum firma illa consisteret, mundique oblectamenta præ Christi unius amore desperet, non longe post accidit, ut defuncta in Domino puella (quæ et ante altare D. Petri in dicta basilica sepulta est) ad fidei et constantiæ suæ præmia in cælum evolare.

I
Sanctus pestis erorū auctor multiplicatur.

comprehenditur et virginitatis creditur.

ab Angelo liberatur: et pro Tornacensium conceptione

8 Quo tempore cum gravis Tornaci exorta pestis esset, qua passum sine vulnere corpora sternebantur, factum inde, ut quasi mali tanti ob offensa idola auctor, in crimen Sanctus vocaretur. Idque eo vel maxime, quod morientibus civibus ipse a plaga hac cum populo suo immunis esset, trepidantibusque ac lugentibus illis securus permaneret. Crescente eo usque furere Gentilium, ut missis ad eum armatis hominibus, qui vesperi orantem invenerunt, vincetum ipsa hora in urbem ad Tribunal adduxerunt, et ingrati hujus jussu flagellis casus, et in carcerem missus vapularet.

9 Unde ereptus ab Angelo, apertis ea ipsa nocte carceris foribus, ac vinculis disruptis, reductusque ab eo ad suos Blandinium, cum inmemor injuriæ dies noctesque non cessaret orare pro Tribuno ac populo universo, Missæque offerret solennia, missus

Februarii T. III.

ad eum denuo Angelus est, qui exauditum eum nunciaret, reditumque ipsi ac suis in civitatem promitteret. Recruduit itaque Dei nutu sævior, quam ante in urbe lues, frustra que idola invocata, coacta sunt negare responsum. Quo factum est, ut dum totius mali causam in Tribunal, ejusque in Episcopum injurias vulgus refert, mutataque jam sententia interfecturum se eum, nisi monenti pareat, minaretur. Unde et sic territus est, ut relicto palatio ad Sanctum ultro cum omni sua cognatione pergens, ejus pedibus advolutus, inter catechumenes adscribi, fidemque Christianam doceri, profusis lacrymis postularat.

D
AUCTORE BREVI-ANNO MB.

Tribunum a civibus ob grassantem pestem territum, catechizat:

baptizat cum suis:

magno gaudio in urbem recipitur:

10 Quem complexus alacriter gaudio perfusus Præsul, cum indicto populo septem dierum jejuni, octavo die in fide instructum cum omni cognatione, populique numerosa utriusque sexus multitudine baptizasset, quod in votis dudum erat, quodque miraculo non obtinuerat, ut aditum sibi in urbem ad salvandum populum ac suos reperiret, id castigata civitate sic tum obtinuit, ut cessante simul cum impietate plaga, mali utriusque depulsor, ac vere patriæ pater, magno utrimque jubilantium comitatu cinctus, eodem introiret. Tanta exultatione et congratulatione omnium, ut diem illum, qui idem Gentilibus salutis initium, et Christianis exilii finis fuit, quique, ut cælum neophytis, ita pacem Sanctis dedit, quoque ipse vere patriam liberasse, ac Christo genuisse dicendus est, qui g quinto Kalendas Octobris fuit, solei festivitatis visum sit celebrari.

E

g

a Habitum est Consilium Agrippinense anno 346. cui interfuit, aut certe consensit et mandavit fieri cum aliis Superior Episcopus Nerviorum, an simul etiam Tornacensium, qui Menapii non vero Nervi erant, non constat. Antiqui eum inter Tornacenses Episcopos non censent. — b Martino Valentiniano et viro adhuc Marciano S. Eleutherium anno 456 natum esse supra diximus. — c Ino Felix III fuit, creatus an. 483, mortuus an. 492, die 30 Januarii, quo vitam ejus dedimus. Bucherius et Buzelinus Symmachium substituunt, quod supra rejectimus. — d In Lectionibus excusis annus additur 484, sed annum 487 restituendum ostendimus. — e In eisdem Lectionibus et apud Buzelinum dicitur Honevanum in solitudinem secessisse. — f In eisdem Lectionibus, Post Blandæ Virginis mortem. At Blanda a parente plane converso sepulta est. — g Alii hanc solennitatem volunt institutam, postquam 11000 hominum baptizata sunt.

CAPUT II.

S. Eleutherii acta Tornaci vitæ: obitus, Corporis elevatio ac translatio.

Quod ubi ex animi sententia factum succedentibus miraculis, quæ neophytos confirmarent, et alios adducerent, cum ille destructo Appollinis templo, disjectisque profanis aris, caecis visum, inter quos unus, nomine Mantilius, claudis gressum redderet, prædicando sic profecti, ut plus undecim millibus hebdomada una baptizasse memoretur. Unde et sic discussæ ab eo per Evangelicam faciem Paganismi sunt tenebræ, ut jam tum primum sol in civitate ortus videretur. Quibus accessit mundatus quidam ab eo post diem quadragessimam a lepra utraque, videntibus cunctis, per baptismum, nomine Pericius, qui et postmodum ob vitæ sanctimoniam primus in urbe Abbas a S. Medardo ejus successore est institutus. Quæ omnia ubi-ris ut procederet, Præsul vitæ sanctitas jejniis, orationibus, et elemosynis undique præluceus faciebat, quodque non satis prædicare Tornaci habens, vicinas etiam urbes aliens, fidei semina isdem ministrabat.

Undecim millibus baptizat: F

tercium leprosum curat:

12 Sic ergo oppressa Ethnica impietas erat, cum furente ob id satana, nova et per hæresim Ariano-rum primum deinde Acephalorum, quorum illi divi-nam in Christo naturam negabant; hi cum humana confundebant, et illi quidem sanctæ Trinitatis, hi Dominicæ Incarnationis mysterium convellebant, tempestas incubuit. Cum exorti illi anno ordinationis ejus a nono, hi vigesimo octavo, cives sic com-mitterent, ut mutuis inter se cædibus, projectis in

ab Ariano et Acephalis oppugnatur

a

A Scaldim fluvium multis, Clerici laicique, sed in orthodoxos precipue, sectarii haecarentur. Contra quos dum nullis neque vigiliis, neque laboribus praedicando, scribendo, hortando, obsecrando parcat (quod ab eo edita de Trinitate, et Incarnatione testantur conciones) tum vero id fructu tam uberi fecit, ut decimo tertio episcopatus sui anno sub Anastasio Pontifice, ad fidem quotquot erant, Arianos reuixisse memoretur.

13 Qua demum renascente peste, atque altera subinde orta, qua Acephalorum est, cum nullum non, ut antea, adversus utramque subiret laboris genus, ne istud quidem omisit, ut quo majori pondere eas opprimeret, Romam utriusque vicissita sectae eussa cum Apostolica sede collaturus, ad Symmachum primum, cui et catholicos sermones suos obtulit propter Arianos, deinde ad Hormisiam propter Acephalos, Pontifices ulvolaret. A quibus cum honorifice exceptus est, tum a postremo hoc etiam Sancti Protomartyris humero, et Sancte Mariae Aegyptiacae capite est donatus. Quibus et ecclesiam suam, non sine magnis ad venerationem eorum in ipsorum adventu editis miraculis, exornavit.

B 14 Quippe redeunte eo Roma, cum ad montem prope Tornacum, qui nunc Sancti Andreae, tunc vero montis Thesauri absconditi dicebatur, ventum esset, occurrentique ibi Clero ac populo Tornacensi sacra pignora Sanctus pater reverenter ostendebat, accidit ut circumfulgente ab ea immensa claritate prostrataeque multitudine, Praesule Sanctos orante, viri quatuor et mulieres duae, in turba illa sacro igne laborantes,posito ante illos humero sancto, ante has vero capite sancto, a sanguine sanarentur et muto usus linguae redderetur.

b 15 b Tanta de cetero temporibus illis hominis ejus ubique excitata fama, ut ei commotus Rex Clothoveus Tornacum ejus amicaliter, conveniendique causa adventaret. A quo, et de secreto quod ille confiteri verebatur, quodque hic ab Angelo dilicerat peccato, admonitus, per eumque, eodem revidente Angelo, reconciliatus Deo, donis ipsam et ecclesiam muneratus, ad interiora Regni alacer est reversus.

16 Sed pullulante demum, quae sequita toties auctoritate Apostolica, et Praesulis diligentia, fuerat Acephalorum secta, cum, accepto super ea re decreto Pontificis Synodum convocasset, confusisque illic haeretici, obstinatos et rebelles, ne alios inficerent, monibus excluderet, non prius in eum destitit impiorum vesanus furor, quoniam quinto post synodum illam anno positus insidiis, armati gladiis et fustibus redemptam cum Athansio Diacono et Ambrosio discipulo e templo beatae Mariae venerandum Patrem, aggressi sunt. Ac multis in capite, et lateribus confossum vulneribus, unde et post quinque hebdomadas cecidit, eruentium, deformatum, ac seminecum reliquerunt.

17 Quo toto infirmitatis suae tempore super cili-cima recubans haeto, ubi sibi Catholicae professionem detrahit, quam et Ambrosio discipulo ad Bonificium Romanum Pontificem transmittendam dedit, multorum languores languens ipse suavit, circa vi-

sum restituit, petitos ad certissimum laqueum a D Censorino Tribuno percussores supplicio exemit, diem mortis suae praedixit.

18 Cum ingravescente vulnerum dolore, sacro Christi Corpore refectus, Deum laudare, pro inimicis orare, Tornacensem ecclesiam Deo commendare, et ad fidei constantiam omaes adhortari non cessaret, viso fugatoque humani generis hoste, coelesti voce recreatus, ingentique protinus fulgore replente domum, cum quo ipse in lucida nube caelum petere visibiliter conspectus est, anno vitae suae septuagesimo sexto, ad triplicem Virginis, Confessoris et Martyris coronam evolavit. Qui sepultus Blandini in ea ipsa, quam tantopere dilexerat, S. Petri basilica, quo eum S. Medardus, ejus a puero sodalis, in senectute adiutor, et in Episcopatu successor, cum lachrymis intulerat.

19 Quam sollicitus gregis quondam sui Pastor in caelo esse perseveret, quamque se murum pro populo adversus Deum iratum exhibeat, insigni visione, qua Theclae nobili et sanctae matrone, pro elevando, ad secundam Dei iram, quae ob relapsos ad idola pagos aliquot, toti regioni imminabat, corpore suo, tertio apparuit, ac miraculis, quae ipso elevationis die primum, deinde anniversario, ac secundo postea anno sub Heildone Episcopo acciderunt, et ab eo memoriae tradita sunt, edocuit. Ex quo factum anno Domini millesimo sexagesimo quarto, sedente Balduino Episcopo, ut cum ipsi et universo clero Tornacensi visum esset, tanti Patris reliquias, quod loco neque digno, neque tuto satis essent, translatas in urbem, majoremque ecclesiam, digniore theca honorare, diem constitui placuerit, quo praesente ad id cum Clero Episcopo, omnes omnium ordinum homines solenni pompa, atque festo cum hymnis et cantibus convenirent.

20 Ad quod opus accinctis magna alacritate omnibus, cum pia haec sarcina civium humeris gestaretur, quam gratum Deo istud esset, insigni post hominum memoriam miraculo est ostensum. Egre enim ferentibus pagi ac vicinorum accolis, privari se thesauro illo, cum ex iis quidam, quibus frons andeior, sancti illius feretri gerulos facto agmine adorari, et sagittarum imbre impetere ausi essent, stupens adeo casus accidit, ut, resilientibus magno impetu in sceleris auctores jaculis, vulnerati prostrataeque, propriis confossi armis ab impietate haec desistere, ac Deo credere cogerentur. Amplius vero, quod ad contactum sacri loculi paralytici viginti quinque sanati, ac septem caeci illuminati sunt. Sed et quam fructuosa non urbi tantum, sed et toti circa regione fuerit translatio haec, quamquam merito oetidui solemnitate celebraretur, crebra ab eo tempore, quo digniore loco quiescit sanctum corpus, et ut decet honoratur, missa caelitus subsidia, quaecumque necessitas ingenerit, et pridem docuerunt, et in dies adhuc testantur atque docent.

a In tum praeparat Tornaci haereticis adhibuit in prioribus Actis anno incarnationis 14, qua haec variis volatur. — V. H. P. de Chlodoveo in ubis Actis narratur post miraculum Periti leprosi mundati. Et vero ante Hormisd r tempora liberat Chlodoveus.

EX BREVIARIO MS.

eos refert, et raulto con- versit.

Romani ite- rum pergit:

Reliquit a Pa- pa donatur

idem osten- dit, sed sacro igne liberat multum sanant

Chlodovei peccatum occul- tum ab Angelo dicit, ve- niumque in petat.

Synodum evocai:

haereticus urbe petat:

ab his praeter- ter huius

varia est mi- racula ager

in carissimam depricatur:

in morte ca- lum ascende- re visus. sepelitur a S. Medardo.

Post tertiam apparitionem

E Corpis elevatur,

transfertur in urbem.

Translationi ejus resistentis propriis telis concidunt.

70 quinque parvuli septem et velle sanantur.

DE S. EUCHERIO

EPISCOPO AURELIANENSI, TRUDONOPOLI IN BELGIO,

Commentarius prævius.

G. D.

§ I. S. Eucherii veneratio in sacris Fastis. Vita conscripta.

Quæ apud Julium Cæsarem lib. 2 et 3 de Bello Gallico ab Adnaticis, populo ex Cimbris Tentonisque prognato, traditur inhabitata regio, atque a Tacito lib. 4 Histor. partim Tungris partim Bethasis attribuitur; ea subsequitis seculis ferme Hasbanium, sive Hasbania, dicta fuit, in quatuor olim distincta Comitatus, uti videre est in divisione regni Lotharii Regis, inter hujus patros Ludovicum Regem Germaniæ et Carolum Calvum anno 1000 facta. His quatuor Comitatus, et forte aliis vicinarum promissionum, præfuisse Ducem infra ex Actis S. Eucherii constat. In Hasbania natus fuit seculo Christi septimo S. Trudo, atque a S. Remaelo Episcopo Trajectensi Metas ad S. Odulphum Episcopum missus, plurima bona illic legavit Ecclesiæ S. Stephani, ibidemque pluribus annis sacris profanisque studiis institutus, ac Sacerdos initiatus redit ad S. Remnelum, ab eoque in collegium ad prædicandum Evangelium Christi assumptus, cæpit circa an. Ch. 1000 Sarchinii monasterium ædificare, cui postea celebre adjunctum est oppidum, quod, Sarchinii nomine oblitivato, ab eo Trudonopolis appellatum est: cujus dominiū penes hujus monasterii Abbatem et Episcopum Leodivensem est ab anno 1000, quo Hugonem de Petra-ponte Episcopum mediocritatem hujus oppidi a Joanne Episcopo Metensi acquisivisse trahit Egidius Aureæ-Pallis, in Gestis Pontificum Leodiensium cap. 125.

2 In hoc S. Trudonis monasterio S. Eucherius Episcopus, e Sede sua Aurelianensi pulsus, vitam sancte finivit, quem mox ab obitu miraculis clarum, et solenni veneratione honoratum fuisse infra ejus Acta perhibent. De eo hæc leguntur in martyrologio Trudonensi: In Sarchinio, monasterio S. Trudonis, depositio S. Eucherii, qui Aurelianensium Episcopus, a Carolo Martello in exilium esse relegatus: quod tamen ipsi pro justitia fuisse perpassum, crebra miracula, quæ per ejus sacra merita Divina fieri concedit clementia, sunt indicio. *Martyrologium MS. monasterii Aquicinctim ista habet:* In Hasbania apud S. Trudonem depositio S. Eucherii Confessoris, Aurelianensis Episcopi, qui a Karlo Martello in exilium missus, ibidem in pace quievit. Verum quasi foret ob fidem Christi in exilium missus, ista in Adone MS. monasterii S. Laurentii juxta Leodivum leguntur: Eodem die in Hasbania, in villa, quæ dicitur Sarchinium, S. Eucherii Confessoris Episcopi cum S. Trudone quiescentis, exiliati illic pro fide Catholica a Karlo Martello. *MSS. Clericorum S. Hieronymi Utrajecti, Canonicorum monasterii Albergenensis, Gulhelmitarum Brugis, Domus S. Cecilie Lugdun Batavorum, Collegii Societatis Jesu Lovanii, Domus Professæ Antwerpensis, ac martyrologium Colonie anno 1490 excusum, ista eisdem fere verbis tradunt:* S. Eucherii Aurelianensis Episcopi et Confessoris, qui pro fide exilio relegatus, cum S. Trudone honorifice quiescit, scilicet in Hasbania, uti additur in MS. Bruzellensi S. Gudile, Melius causa exili malevolentium invidiæ ascribitur in Martyrologio Romano: Eodem die S. Eucherii Episcopi Aurelianensis, qui eo magis miraculis claruit, quo pluribus invidiorum calumniis fuit oppressus. Eundem suis elogis exornant reliqui martyrologi recentiores, auctor Florarii MS. Galesinus, Felicens, Canisus, Mola-

nus, Miræus, Gelenius, Ghinius, Non, Menardus, Dorganus, qui cum Usuardo Parisiis an. 1536 excuso Eleutherium appellat, in errore facili abluet, quod eodem die S. Eleutherius, scilicet Episcopus Tornacensis, colatur Saussains et Buccinus longo encomio ex Actis excepto eum celebrant.

3 Die proxime sequenti, XXI Februarii, inscriptus est Martyrologio Bedæ excuso, his verbis: Et depositio Eucherii Episcopi. Quæ de hoc S. Eucherio arbitratur accipienda, licet post ipsum Bedam reverit, sed fuisse postmodum tam ejus, quam aliorum Sanctorum nomina inserta hinc Martyrologio sæpius monuimus. Deest in curis nostris Martyrologiis MSS. quæ Bedæ nomen præ se ferunt. Eadem verba ad XXI Februarii leguntur in Martyrologio Notkeri et Rahani; in hoc videtur titulus Confessoris. At Martyrologium MS. Regniæ Sveciæ perantiquum XX Februarii refert solum depositionem S. Eucherii Confessoris, inde antiquæ ejus veneratio satis stabilitur: quam etiam vetera Brevaria Leodiensium et Trajectensium ad Mosam confirmant. De cultu ob Translationem reliquiarum introducto infra agemus.

4 Vita S. Eucherii scripta extat ab auctore anonymo, sed coevo et accurato scriptore, qui in prologo ait, se quæ edit didicisse apud veraces coevosque suos, et sub initium Vitæ hæc habet: Ortum, ut superius præfati sumus, a veracissimis viris, seu ab germanis suis, quæ in cœnobio sanctarum monacharum sito juxta urbem Aurelianorum nomina sanctitatis præcellunt, fidentibus didicimus. Extat hæc Vita, a Surio, Sed mutato nonnihil stylo, ut præfatur, ex insigni codice MS. edita, atque, ut addit in suis Sanctorum Vitæ Lippelous, optima fide: quod annotavit ab censuram Baronii inscriptam Ionathibus ad an. 741 num. 17 his verbis: Ceterum cum in Vita Eucherii eadem legantur de damnatione Caroli Martelli, superadditum esse caput illud haud levis suspicio est, si quis consideret mox ante ejusmodi narrationem dici, contendisse precibus Sanctum, ut ex hac vita solveretur, sed non colare, quæ subsequuntur de Caroli damnatione, sed bene quæ post illa habentur de ejus ex hac vita migratione. Verum hæc non plane convincunt. Fuit S. Eucherius pluribus annis Sarchinii exul, quibus ut num. 9 dicitur, non destitit die noctuque Domino suffragari, ut cum electis suis, quorum officium culminis est imitatus, in aulæ suæ arce coequans existeret. Interim dum mors ejus dissetur, vita sanctus est Carolus Martellus, de cujus damnatione revelatio facta S. Eucherio, de quo nos infra, opud Surium inseritur, servato reverentiarum ordine, eique S. Eucherii scopus anno post Martellum defuncti subnectitur genus mortis ac sepultura. Ceterum ab eodem Baronio in notis ad Martyrologium Romanum hæc eadem Acta, quæ descripsit Surius tomo 1, absque ulla censura citantur. Non reperit alia inter Codices MSS. Romanos, atque Italicos. Eadem solum ex Surio vidit antiquorum Codicum Gallie perscrutator aliqui diligentissimus Andreas Chesneus tom. 1 Scripturum Gallie pag. 790. Ex eodem Surio sumpsere ante nominatus Lippelous, Franciscus Haræus, Jacobus Doubletus, Gulielmus Gazæus, Petrus Ribadeneira, alique qui post Surium Vitæ Sanctorum composuerunt: inter quos etiam videtur censendus Renatus Benedictus, qui tamen non Surium, sed codices manu exaratos allegat.

5 Nos eandem S. Eucherii Vitam primogenio stylo damus

anno 1000
21 FEBR.

in Hasbania

in monasterio
a S. Trudone
Sarchinii ex-
tructo,

B

marius S.
Eucherius,martyrologus
20 Feb.

C

et 21 Feb.

E

Vita ab auctore
coevo scripta.edita a Surio
ex MS.cum inserta
historia dam-
nationis Caro-
li Martelli.

F

ab alio auctore
descripta:

A damus ex tribus optima fidei codicibus MSS. in quibus deest historia damnationis Caroli Martelli, unde alia de ea obli ingenerabitur opinandi iudicandique ratio. Primus codex MS. apud nos est antiquo ac quadrato caractere exaratus, a Corvelio Duino Jurisconsulto exiit creptus: in eo continentur Vita SS. Remacli, Lamberti, Leodegarii, Amandi, Huberti, Trudonis, Eucherii. Plures extitisse indicat numerus 82, primo folio adscriptus, ac toto libro continuatus, in quo nonnulla sub initium potissimum et finem conspiciuntur rescripta, foliis carie ac vetustate detritis. Alter codex pertinet ad nobilissimum atque antiquissimum monasterium S. Maximini prope Treviros: in hoc codice admodum vetusto inter alios tractatus et Vitae Sanctorum coniunguntur Vitae S. Trudonis et S. Eucherii: at reliqua a priori codice diversa sunt. Tertius codex adservatur in Rubra-Valle juxta Bruxellam, apud Canonicos Regulares S. Augustini, inter quos vixit a ducentis circiter annis Joannes Gilemannus, qui summa industria atque labore plurimos Sanctorum Vitae collegit. Ex his Sanctilogium quatuor tomis distinxit, Novale Sanctorum tomis duobus, et totidem Hagiologium Brabantiorum, in cujus parte secunda legitur haec S. Eucherii Vita.

ACCOR. L. G. D
 alia a nobis datur abaque ea damnatio ni revelatio- ne, ex MS. Cornelii Duini,
 ex alio MS. S. Maximini,
 et tertio MS. Rubra Vallis.

B Eadem Vita, sed contracta admodum, extat in codice Ultrajectum S. Salvatoris, ex cuius Ecclesiae codice alio dedimus XII Februarii Acta Lutina S. Polycleti Martyris, ne scilicet Vitae Sanctorum contractas ex aliis inde ad Carthusium Colonicensem translatis citamus. Refertur in hac S. Eucherii Vita revelatio dominationis Caroli Martelli, quam etiam narrat in Vita S. Eucherii a se ronscripta Gerardus Morinus, qui Canonicus ne Pastor Trudonopoli obiit anno cxxxvi. Extat ea Vita inter Acta SS. Trudonis et Liberti Martyris Lovani anno cxxxvi. excusis.

Vita epitome MS.
 et edita a Miringo.

§II. Anni Episcopatus, exilii, ubitus S. Eucherii. Chronici Trudonensis MS. auctoritas.

Sigebertus Gemblacensis relato in Chronico ad annum Chr. dccxxvii S. Rigoberti Episcopi Remensis extitit, haec addit: Eucherius quoque Aurelianensis Episcopus pro snuili causa episcopatu privatus, et apud Sarchinium Hasbuniae vicum exiliatus, in conobio S. Trudonis in sanctitate consummatus est. Hac Sigeberti relatione iuxta Molanus asserit in Natalibus SS. Belgii, S. Eucherium multa sanctitate et miraculis gloriosum ad caelestem patriam migrasse anno Domini septingentesimo vigesimo septimo. Baronius obitum ejus configisse tradit anno dccxxxi ac postea an. 741 ann. 18 haec inde deducit: Historiam istam de visione facta S. Eucherio (quod asseritur) non posse subsistere, ex iis quae dicta sunt in obitu ejusdem Sancti, qui contigit ante decennium quam Carolus moreretur, sive annos quatuordecim, ut Molanus ponit, satis intelligi potest, cum adeo repugnent tempora, ut S. Eucherius viderit animam Caroli apud inferos cruciari, qui post ejusdem Eucherii obitum decem saltem annos reperiri fuisse apparites: unde intelligis, quantum absit quod asseritur, ut Eucherius ea tempore Pippini Regis per visum scire ac referre potuerit. At Franciscus Harvius ad Vitam S. Eucherii arbitratu Barviani cum Molano in annum dccxxvii obitum ejus rejecit, hanc opponit sententiam: Cum juxta Sigeberti verisimiliorem chronologiam pugna illa cum Saracenis, qua commissa S. Eucherius episcopatu pulsus narratur, contigerit demum anno trigesimo illius seculi, atque annis sex adhuc in exilio vixerit, erodo magis eum obituro anno trigesimo septimo... Porro omisit illa de visa a S. Eucherio anima defuncti Caroli Martelli in locis poenarum. Nam, ut omnes Historici cons-

S. Eucherius mortuus per- eperatraditur an. 727 a Molano,
 an. 731 a Barviano,

tanter affirmant, desiit primum in vivis esse Martellus anno Christi supra septingessimum quadragesimo primo. Omisit etiam eandem visionem Lippellus, citatis ad marginem Surio ac Baronio.

8 Verum ab his auctoribus aut ipsa S. Eucherii Vita haud accurate est perfecta, aut certe temporum characteres non sunt diligenter discussi. Ac primo, est S. Eucherius ab Ansherto Augustodunensi, sive Ednorum, Episcopo baptizatus. Fuit hujus Sedis Antistes S. Leodegarius jussu Ebrouni anno Theoderici Regis quinto, Christi dccxxxiv interfectus, de quo anno alibi accurate disseruimus. Successoris ejus stutuntur a Demochare Sigebertus, Praelectus, Ermenarius, Aubertus, qui supra Ansherto dicitur. At Sigeberto praetermissis tres alii referuntur in Catalogis Joannis Chenu et Claudi Roberti, et Projectus a Chenu Sanctus habetur, atque Ansherto, etiam Amalbertus a Claudio Roberto appellatur. In Vita utraque S. Leodegarii Ermenarius, sive Ermenecivus, dicitur beati viri in Episcopatu Augustodunensi successor; qui corpus S. Leodegarii sibi dari postulat, ut illuc quiesceret, ubi fuerat Episcopus: quod tamen impetravit Ansoaldus Episcopus Pictaviensis, translatumque Pictavium est anno dccxxxviii, et mense Martio in monasterio S. Marenti depositum. Ubi amplissimum in sancti Martyris honorem extructum esse templum, cujus structura alia est quam ceterarum basilicarum, scribit Ursinus, et confirmat alter Vitae auctor, qui mirae magnitudinis fabricam appellat: cujus dedicatio est dissimilis omnium basilicarum constructioni. At quot hinc tempore erigendo insumpti anni sint uterque auctor silet: quomodo alter hanc Vitam postea inscripsit Ermenario Augustodunensis urbis Episcopo, cuius ait in prologo jussa vel petita diu implere se distulisse, ac sumpsit ab eo jussum et spiritalium fratrum flagitatione compulsus, tandem gesta B. Leodegarii scribere aggressum esse. Ex quibus diu Ermenarium Episcopum vixisse colligimus. cici traditur ante Anshertum successisse Praelectus, nisi hunc cum Sigeberto ex numero Episcoporum Augustodunensium secludamus, tanquam ex Episcopis Arvernensibus ad Ednos translatum. Vitam S. Praelecti Arvernorum Episcopi, qui cum S. Leodegario vixit, dedimus xxv Januarii. Factus ergo Ansherto Episcopus baptizavit S. Eucherium accrescentem atque ad gemitores remeare permisit: quod sub finem seculi septimi factum videri opinamur.

est baptizatus ab Ansherto Episcopo Ednorum,
 successore Ermenarii.

9 Ubi annos Eucherius aetatis septem absolvit, litterarum studis adnotus est, et succedente aetate congrua per varias scientias ad Theologicum doctrinam promotus, quando traditur caecata Canonum et Scripturarum dogmata perscrutatus. Reliquit deum patrum et consanguineos, ac potissimum Suavarium patrum, urbis Aurelianensis Episcopum: discessitque Gemeticum, quod tunc celebre erat diversae Rotomagensis in Sequana peninsula monasterium, ubi inter monachos nonages et ipse vitam monasticam egit, et tam perfecta vivendi ratione, ut odor boni nominis undequaque redoleret, et maxime apud suos Aurelianenses, qui Suavario Episcopo mortuo, eum procul degentem in monasterio, invitum et reluctantem adhibita Caroli Martelli auctoritate, expetierunt impetraruntque Episcopum. Quae omnia simul collata inveniunt naturam eum tunc aetatum fuisse aetatem, neque potuisse nisi post annum dccxx ad eum dignitatem promoveri, forsitan annos aetatis xxv natum. In successione Episcoporum Aurelianensium ab anno circiter dcc, quo Audo, sive Audo, sub Chlodoveo intervenit Concilio Cabillonensi, ad S. Eucherii tempora nullus definitus character apparet Episcoporum octo, qui ab Aundore ad S. Eucherium selevit: illi sunt Gando, seu Gaudonus, si tamen ad Aundore alius est, Sigebertus, Severicus, Baldagus, Adamarius, Leodegarius, Leodebertus, et memoratus, Suavarius.

E
 sub finem seculi septimi.
 NOT 10
 egregie doctus.
 F
 ut monachus Gemeticensis:
 expetitur in Episcopum annos circiter 23 natus
 quos habere potuit esse.

S. Eucherius

A S. Eucherii patruus, cuius Sedi annuum 1000 adscripserunt Chenu et Robertus.

10 Certiora de exordio episcopatus S. Eucherii monumenta temporum eruantur et præfectura Caroli Martelli, qui patre Pippino xvi Decemb. anno 1000 mortuo, mansit anno sequente sub Plectrulis novercæ custodia, ex qua liberatus a solis Austrasiis assumptus est, et anno 1001 a Chilperico Rege et Ragenfredo ejus Majore Domus Austrasiam ingressus, cladem aliquam accepit, et postea vices rependit. Anno 1002, Martii xxi, Chilpericum et Ragenfredum ad Vinciam fulsit, ac Parisios usque persecutus est Caiolus. Victor regressus, Coloniæ urbem cepit reseratam, et thesauros patris Pippini a Plectrude sibi tradi curavit, et Saxoniæ vastavit, quæ anno 1003 peracta sunt. Anno 1004 in Suessionensi ditione Chilpericum Regem et Ragenfredum cum Eudone Duce Aquitanie instaurata rursus acie demetum in fugam egit, atque ad Aurlianensem urbem accessit, castra posuit, atque insecuto anno 1005 Regem Chilpericum ab Eudone sibi traditum, Noviomum abduxit: quo demum vita functo, Theodericus Carolus in sedem regni constituit, jam Princeps Francorum etiam Neustriorum factus, maxime postquam anno 1006 Ragenfredum insecutus, urbem Andegavensem cepit. Quo adhuc anno, ut ex tempore exitu mox liquerit, Legati Aurelianensium oblati muneribus expecterunt a Carolo Martello Episcopum sibi constitui monacham Gemmeticensem Eucherium, et misso e procedibus ante aliquo Gemmeticum, impetrarunt.

11 Præfuit Antistes Ecclesie Aurelianensi carnis omnibus. annis fere sedecim, antequam Coloniæ in exilium anandaretur. Non ergo mortuus anno exili vi, Christi 1007, ut ex Sieberlo collegerat Molanus, neque expulsus in exilium est, aut anno 1008, ut num. 10 ad eum omnium tradit Baronius, aut anno 1009, ut sentire Huræum supra diximus. Imperatum S. Eucherio exitum est, cum Carolus Martellus devictus Saracenis ex Aquitania rediret. Eginhardus in Vita Caroli Magni a nobis xxvii Januarii illustrata cap. i num. 4 duplicem de Saracenis victoriam narrat his verbis: Karolus tyrannos per totam Franciam dominatum sibi vendicantes oppressit, et Saracenos Galliam occupare tentantes, duobus magnis præliis uno in Aquitania apud Pictavium civitatem, altero juxta Narbonam apud Byrram fluvium ita devicit, ut in Hispaniam eos redire compelleret. Priorem pugnam contigisse mense Octobri die Sabbati anni 1009 legitur in Annalibus brevibus, a Chesneo tomo 2 Scriptorum historie Francorum pag. 3 editis, aliisque pag. 7 excusis, uti et tomo 3 in Annalibus Metensibus pag. 270 et monachi Herculani pag. 471.

12 Quæ certo victoria intelligi nequit, quod anno 1009, quo tum factus esset Eucherius Episcopus, necdum Carolus apud Neustrios aliquam vel præfecturæ speciem obtineret, in ipsa Austrasia a Chilperico et Ragenfredo, qui cum exercitu in Coloniensium ditionem perrexerunt, clade aliqua, ut diximus, affectus. Restat altera eaque clarissima victoria de Saracenis ex tota Gallia expulsis, quæ in memoratis ante Annalibus dicitur obtema die Dominica anno 1009, quando Rege Saracenorum interempto, exercituque penitus ad internecionem deleta, Carolus cum magno triumpho remeavit in Franciam, videturque per Aurelianensium debuisse iter orripere, quod urbes Narbonensis, Aurelianensis ac Parisiensis in eodem sitæ sint meridiano, uti cosmographi loquuntur statuuntque vicesimum quartum. Ceterum Gallia Narbovensis, quæ ab Romanis distincta ab Aquitania censetur, dein Gothicis ac postea Francorum imperio potius sub Aquitania comprehensa fuit. Hinc Ammonius in Præfatione ad Historiam Francorum, dum situm Germaniæ ac Gallie describit, urbes egregias, quæ in Aquitania continentur, enumerat, primo loco statuit Narbonam, cui in Notitia provinciarum et civi-

tatum Gallie tempore Honorii Augusti condita subjungitur proximo loco civitas Tolosatium, in qua Charibertus frater Dagoberti i, dum regnaret in parte provincie Aquitanie, sedem elegit: et Ludovicus Pius, dum Carolo Magno adhuc vivente Rex Aquitanie esset constitutus, comitia regni sæpius Tolosæ celebravit, quæ auctor Vitæ ejus modo placitum generale, modo conventum generale appellat: a quo etiam dum Comes Tolosæ pro filio in Aquitania constituti referuntur, Chorso, eoque submoto Wilhelmus, Comes Tolosæ præfectus dicitur. Eodem modo auctor Vitæ S. Eucherii accipit provinciam Aquitaniam, ad quam depopulandam Saraceni venerant, sed devicti atque ad internecionem a Carolo Martello deleti sunt anno, ut supra probavimus, 1007, episcopatus S. Eucherii xvi, quem diximus circa annum 1007 fuisse ordinatum. Tum victor Curvulus Martellus Aurelianis pertransiens, B. Eucherium post se Parisios venire præcepit sexto decimo episcopalis ordinationis anno, et Coloniæ perducere fecit.

13 Hinc de anno obitus S. Eucherii omnis controversia hactenus nota concidit, cum sexto exili anno victor ex hoc mundo in cælum migravit. Est is annus Christi 1007, quo, ut diximus, xx Februarii mortuus est. Hic item annus assignatur in Chronico monasterii Trulouensis, ubi S. Eucherius ultimus annus exili vixit et diem clausit extremum. Hinc autem annus in antiquis monumentis monasterii, forte etiam sepulchralibus, annotatum fuisse vel rite magis suspicamus, quod auctor Chronici, postquam in anno tam ordinationis ejus quam exitu aberravit, ut tamen eum ad dictum annum 1007 ostendit vixisse, coactus sit scribere, B. Eucherium extremum spiritum exhalasse exilii ipsius anno nono, ordinationis vero anno vigesimo quarto. Carolus Sausseyns Ecclesie Aurelianensis Decanus in ejusdem Ecclesie Annalibus, anno 1613 editis, lib. 3 agens de visione damnationis Caroli Martelli num. 30 ita scribit Ut vero judicium nostrum super hac controversia reddatur certius, visum est hoc loco chronologiam ex Amalibus S. Trudonis, quam misit ad nos dictus Reverendus Abbas anno Domini 1007 die xxiv Septembris, quantum nos ipsi apud ipsum monasterium diligenter legimus anno 1007, hoc loco de verbo ad verbum inserere. Verum major tur dicte controversie accessisset, si tituli capitulum una fuissent edita, et veritas compilatorum Chronici indicata. Prioris partis auctor anonymus est, vixitque seculo Christi xiv, ut quartam ejus partem deduxit usque ad obitum Roberti Abbatis anno 1007 vita functi, id est sexcentis et amplius annis post obitum S. Eucherii. Quæ infra, ubi de Reliquis S. Eucherii mememus, exponuntur.

14 Hic ergo auctor par. 1 libri primi capite 31 (non 13, ut apud Sausseynm excusum est) hunc titulum præfigit: B. Eucherius Aurelianensis Episcopus constituitur, quod factum esse anno Christi 1007, Imperii Philippici v dicitur. Verum Bardanes Philypicus, ejusque successores, Artemius, Anastasius dictus, et Theodosius Adramytenus, ante eum annum imperarant, illoque 1007 iudicatio xv, Martii die xxv imperium adit Leo Isauricus, cujus anno xvi, Christi 1007, S. Eucherium anno etiam Episcopatus xvi in exilium missum tradit nempe auctor lib. 2 rap. 3, cuius præfigitur titulus: De B. Eucherii ex episcopatu expulsionem, adjungiturque caput 4 De B. Eucherii in exilium ad Hasbanum missionem, et caput 5 De fabulosa visione S. Eucherii ac demum caput 6 De morte S. Eucherii, quam diximus referri in annum 1007, Episcopatus xxv, et exili ix, qui iterum characteres inter se non coherent. Ab anno 1007 ad xlvii intercedunt anni xxvi, ut aut secundum compilationem illam dicendus foret S. Eucherius obisse anno 1007 et quidem xx Februarii, id est octo fere mensibus ante obitum

D AUCTORE G. B.

mittitur in exilium:

mortuus anno 743

E

etiam secundum Chronicon MS. Trudonense,

a Carolo Sausseyno citatum,

scriptum seculo 14.

F

in eo perperam dicitur S. Eucherius Episcopus factus an 717.

in exilium actus an 733.

characteribus intertribuit,

requisito ab Aurelianensibus consensu Caroli Martelli,

Principis Francorum etiam Neustriorum anno 721 ordinatur Episcopus:

edit Aureliani annis 16,

degenit a Carolo Martello Saracenis,

non tantum anno 732,

an 737

intra Narbonam, cum Aquitanie et aliter sumeretur solitam,

A tum Caroli Martelli Idibus Octobris illius anni mortuus, aut certe reponendus annus vicesimus sextus ordinationis, et decimus exili, quem relegationis sive exilii annum statuit Miræus in Fastis Belgicis, Andreas Sanssain in Martyrologio Gallicano aliisque. Sed hæc de Chronico Trudonensi sufficiunt, cuius auctor visionem S. Eucherii fabulosam in titulo censuit, et forte quod in S. Eucherii Actis eam non reperisset, quæ si accurata disquisitione perlegisset, et sexto eum anno exilii et vicesimo secundo episcopatus obisse scripisset.

AUCTORE G. H.
Chronico ad-
heret Carolus
Sanssainus,

ejusque erro-
res male de-
fendit.

B 14 Carolus Sanssainus refert in Annalibus Aureli-
anensibus I tum S. Eucherii, et quidem, uti sub in-
itium et finem num. I et 17 asserit, ex scriptis apud
Socium ab anonymo quodam S. Eucherii contem-
poraneo, que ex sanctionibus S. Eucherii sor-
roribus et aliis acciperet. Verum interserit ex Chry-
nico Trudonensi ordinatum fuisse Episcopum anno Chr.
1000VII, in exilium abiisse anno 1000XXXIII, ac tandem
anno exilii IX migrasse in colium. Demum illud Chro-
nici erratum defendere nititur, quod unius v Philip-
pici Imperatoris convenit in annum 1000XXII, quod su-
pra rejiciamus, addimusque quamvis Philipperi, Leonis
ceterorumque Imperatorum, quibuscum a prima infan-
tia vixit S. Eucherius, omnino, acerrato calculo sub-
ducto, fuissent opposita, argui tamen præter seculi oc-
tavi consuetudinem a posteris fuisse intrusum.

§ III. Visio S. Eucherii de Carolo Martello
damnuato, integro seculo post utriusque obi-
tum a scriptoribus non indicata.

Non est animus Conclithorum acta aut antiquorum victo-
rum scripta tenere convellere : non etiam æternis in-
famiæ maculis nominum illustri Principis Caroli Mar-
telli unvere : multo minus occulta Divinae majestatis
judicia scrutari, aut irrevocabilem supremi judicis Chris-
ti sententiam, si dubium esse constaret, momentis nostris
inertis ac fallacibus ponderare : sed tantum, ut sius
sit veritatis locus, constituimus veterum scriptorum mo-
numenta præferre, singula suis temporibus usque, ac
rationum calculis in utroque parte, ut copiosius, ponere,
ut ex his qual sentendum ut ipse nobiscum lector arri-
piat, ac nobiscum etiam discat sentire cum sacra Scri-
ptura in bonitate de misericordie Domino, imortem Deum
justum Dominum ac rectum judicium ejus repereri. In
discriptionem quæstionemque inter viros eruditos voca-
tur, num S. Eucherius ruptus in exitum, conspiceret
Carolum Martellum, nuper defunctum, apud inferos

Falsis et sce-
pis hujus die-
seriationis :
Sop. 1 1

S. Eucherii vi-
sionem de dam-
natione Caroli
Martelli, in-
venit tempus
utriusque obi-
tus, Vita apud
Sarrum,

Bonifacius et
Fulradus inter
se familiares

C torqueri, atque ab Angelo intellexerit cum anima et
corpore æternis pœnis esse deputatum, nisi deum SS.
Bonifacium Fulradum, visionem illam S. Eucherio relato,
reppererit sepulchrum Caroli occidit ac demigratum,
videnturque inde dracunculæ, scilicet sub hujus specie
diabolum, qui subito evanuerit. Ac primo ostendimus
supra contra Hucardum, Baroniæ, Molanum, aliosque
S. Eucherium non annos IV, neque X, neque XIX ante
Carolum Martellum e vita decessisse, sed post hujus
obitum vixisse anno uno, mensibus quinque, diebus quin-
que. Præterea fatetur a Surio Vitam sententia eum fi-
delitate ex codice unico MS. editam esse, in eoque dicte
visionis historiam contineri. Additum insuper S. Bo-
nifacium Archiepiscopum, et Sedis Apostolicæ Legatum,
nec non S. Fulradum Archiepiscopum Franciæ, seu
summum Palatii Capellanum, eodem tempore floruisse,
namque inter sese familiaritate conjunctos, atque ut Se-
des Episcopatus Remensis S. Abeli collati, firma stabi-
litateque retinere, umbos apud S. Zachariam Ponti-
ficem Marimum egisse, pullumque impetrasse, missum
X Kalendas Julias Ididictione XII, anno Chr. 1000XLV,
ut ex epistolis Adriani et Zachariæ Pontificum ostendimus
XVI Februarii in vita S. Fulradi.

D His ita positis videtur tamen historia dicte visio-
nis non fuisse inscripta ipsi S. Eucherio Actis a corvo

auctore, tum quia in Vita, quam datus ex tribus op-
time fidei collectoribus MSS. non continetur, tum quia
auctor, qui proximis ab obitu annis illam edidit, non ita
depinxisset S. Fulradum, æque tum apud omnes no-
tum, atque erat S. Bonifacius. Dicitur Fulradus sum-
mus Regis Pippini Capellanus, cui ut regnum impetu-
traret, missus est anno 1000LIX cum S. Burchardo
Episcopo Herbipolensi Romam ad Zachariam Papam,
cujus consensu obtento anno sequenti Francorum est Rex
creatus. Appellatur etiam Fulradus monasterii S.
Dionysii Abbas : ad quam dignitatem eum necdum an-
no 1000LXVII fuisse promotum demonstravimus § 4 ad ejus
Vitam. Sunt autem ab obitu Caroli Martelli anni XVI,
ut citius omnino Vita videatur exarata, tum ut Trudo-
nenses, quam vixendi rationem S. Eucherius in Gallia
interiore ante egisset, possent scire, et in anniversaria
saltem solemnitate populo occurrenti e suggestu declarare,
tum etiam ut Aurelianenses omnes, ac maxime consan-
guinei et sorores sanctimonialis sanctum ejus in exilio
vitam, obitum ac miracula dem potrata cognoscerent.

D absunt Vitæ in
3 MSS.

et in prioribus
S. Fulrado
attributa.

E 17 Demum si tanta fuerit S. Eucherio cum SS. Bo-
nifacio et Fulrado animorum conjunctio ac familiaritas,
quidni eorum patrocinio fuit ad Sedem Aurelianensem a
Pippino et Carolomanno renovatus, quemadmodum ab
corvo nro Pippino Herstallo S. Lambertus Sedi Tra-
jectensi, aliique suis urbibus ac monasteriis restituti? aut
si redditis concessus, sed mortis obituque impeditus, quid-
ni corpus mox miraculis clarum ad snam basilicam Au-
relianensem relatum est? Ita corpus S. Ansberti, ex
Abbate Fontanellensi Archiepiscopi Rotomagensis, ex
cemeterio Hannonicæ Altimontensi, in quo ecul mortuus
erat, Fontanellam XVII post obitum die translatum esse
traditur in Vita ejus, IX Februarii a nobis edita. Nec
dubitandum est, quom vel corpus Sancti recipere Clerus
populusque Aurelianensis, a quo olim e Gemneticensi
monacho ad insulas Episcopales evocatus fuerat, sum-
mis votis desiderasset, præterque si propinquus ejus, qui
tam in Actis dicuntur in exilium ablegati, in præstantis
possessiones restituti fuissent, a quorum forsam aliquo fa-
ciatis erit putatum, ob quod ab invilibus suggestum Ca-
rolo, ut S. Eucherium cum omni propinquitate exilio
deputaret, honoresque eorum quosdam propriis usibus
annecteret, quosdam suis satellitibus cumularet,
ut legitur num. 8, et num. 9 Carolus eum in exilium
cum reliquis propinquis perducit ferit. Atque ita dicitur
S. Eucherius in Martyrologio Romano invidorum
calumniis oppressus, et in Martyrologio Trudonensi
pro justitia perpressus exilium; nulla facta visionis an-
te relato mentione. Neque alii auctores, qui integro post
obitum Caroli Martelli seculo floruerunt, vel ipsius Eu-
cherii obitum meminerunt.

non est S. Eu-
cherius ad
Episcopatum
renovatus,
E

non corpus
relatum :

alium seculo
integro de co-
sistentium.

F 18 Alter offensionis lapsus arripitur ob S. Rigobertum
Episcopum a Carolo Sede sua Remensi ejectum : quod
sic contigit. A morte Pippini Herstalli Francos Aus-
trasius inter et Neustrios marimum dissidium exortum
est, utque utrumque collecto exercitu prælium initum
cum clude majore Austrasiarum, contra quos Ragen-
fridus electus est Major-Dominus, et solus cum Rathodo
Frisi utum. Quo tempore Carolus Martellus e carcere
Coloniensi emissus, ab Austrasiis summo cum gaudio
susceptus est, et creditus singulæ Dei benificenti liberatus,
ut legitur in Historia jussu Childebrandi fratris
Caroli Martelli scripti, et Chronico Froilgarum unura
cap. 103, et in Annalibus Metensibus ad an. 715. In
his communis Austrasiarum letitia ita exprimitur :
Sed Dominus, qui dat et non improbat, Karolum de
insidiis novercalibus eruens, palam eum trepidantibus
manifestum prodixit. Tunc veluti cum sol radios
preclaros oclisum ad modicum passos cuncto exerit
orbi, sic Pippini Karolus dignissimus hæres linguen-
tibus et pro desperantibus de salute populis robustis-
sissimus defensor illuxit. Ut autem aperte cunctanti
plebi apparuit, tanto favore tantaque gratulatione ab
universis

Carolus Mar-
telli e custo-
dia liberatus,

ab Austrasiis
summa letitia
recipitur

A universis susceptus est, ac si dominator eorum Pippinus ad eorum consolationem revixisset. Inter Austrasios erant Remi, quorum Episcopus S. Rigobertus constituerat neutri tum parti adherere. Hunc Hadrianus Papa in epistola ad Pipinum Archiepiscopum Remensem asserit scieviente discordia inter Francos dejectum, solummodo quod antea non consensit in parte illius, qui postea partem illam de regno in sua potestate accepit, in qua Remensis civitas est. Id factum esse post victoriam Vinetae XII Kalendas Aprilis anno 1000 obtentam, traditur in vita S. Rigoberti a nobis IV Januarii edita cap. 16, scripta ab auctore anonymo circa annum 1000, id est, post hunc Rigoberti expulsiorem annis CLXXXIII, qui verba Hadriani Papae a nobis relatu recitat num. 18, sed ejus modestia (qua hic nomen Caroli non expressit) prorsus immemor alias commiserunt exili S. Rigoberti causas, quas ille voce solummodo exclusit. Secessit S. Rigobertus in Foscomam, inde a Milone Abbate et tonsura Clerico, qui tum Remensem Episcopatum habebat, revocatus, in Germaea curie hanc provinciam reliquam vitam transegit, et Remos quandoque libuit, se contulit, ac sacrificium Missae in urbe beatissima Virginis Mariae fecit aliasque ecclesias vivit.

non admittitur Remis a S. Rigoberto Episc.

id est a Sede dejecto

B Cum Carolo Martello vixerent duo sancti Pontifices Romani, Gregorius II, et Gregorius III, anno Martyrologio Romano inscripti, ille XII Februarii, hic XXVIII Novembris: uterque Carolum verbis honorificentissimis compellat, Gregorius II gloriosum filium in Christo dilectissimum, religiosae mentis affectum gerentem, Deo dilectum vocat in epistola, qua illi commendat S. Bonifacium a se Episcopum consecratum ad praedrandum plebibus Germaniae gentis, quod factum est Indictione VI anno 1000. At Gregorius III appellat refugium suum in afflictione, filium excellentissimum, carissimum et Christianissimum, amato-rem filium B. Petri Principis Apostolorum, suum post Deum confugium etc. Exstant ex Epistola apud Sirmondum tomo I Conciliorum Gallicae pag. 512, 525 et 527, et tomo 17 Conciliorum editionis regiae pag. 276, 323, et 326, et passim alibi. Auctor historiae jussu Childebrandi scriptae apud Fredigerum cap. 109 et 110, haec de extremo morbo et obitu Caroli narrat: Reversus in regionem Francorum aegrotare coepit in villa Verimbrea super Issara fluvio. Eo etenim tempore his a Roma, Sede S. Petri Apostoli, beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulchri, cum vinculis S. Petri et muneribus magnis et infinitis, Legatione (quod antea nullis auditis aut visis temporibus fuit) munito Principi destinavit: eo pacto patrate, ut a partibus Imperatoris recederet, et Romanum Consulatam praefato Principi Carolo sanciret. Ipse itaque Princeps mirifice et magnifico honore ipsam Legationem recepit, munera pretiosa contulit, atque magna praemia cum suis sodalibus missis, Grunonem Abbatem Corbiensis monasterii et Sigobertum reclusam basilicae S. Dionysii Martyris Romani ad Inajna S. Petri et S. Pauli destinavit. Igitur memoratus Princeps, consilio Optimatum suorum expetito, filius suis regna dividit. Itaque primogenito suo, Carolomanno nomine, Auster et Suaviam, quae nunc Alemannia dicitur, atque Thoringiam tradidit: alteri vero secundo filio juniore, Pippino nomine, Burgundiam et Neuster et Provinciam permisit. Interim, quod dici dolor et maeror est, sollicitatur roma, in sole, luna et stellis nova signa apparere, seu et Paschalis ordo sacratissimus turbatus fuit. Carolus nempe Princeps Parisius basilicam S. Dionysii Martyris multis muneribus ditavit; veniensque Carisiaco villa Palatii super Issaram fluvium, valida febre correptus obiit in pace, cunctis in gyro regnis acquisitis. Revixit autem utraque regna annos XXV. Transiit itaque XI Kalend. Novembris, sepultusque est Pari-

laudatur a SS Gregorio II et III,

ob hoc aequal tenetur S. Petri,

remittit munit.

de dicit plus et minus

ob id in po. e.

et al.

sus in basilica S. Dionysii Martyris. Haecenus Historiarum illa vix decem post ejus obitum elapsis annis conscripta jussu Childebrandi, ut dicitur, fratris Caroli Martelli, in qua nonnulla emendationibus ex codice MS. perantiquo Serenissimae Christianae Reginae Suae. Eadem omnia leguntur in Annalibus Francorum Martensibus ad annum 1000. Inter vnum monasterio S. Dionysii tunc oblata, est villa Clypiacum, quam se illi dare ob amorem Domini nostri Jesu Christi, vel remissionem peccatorum suorum, ut veniam de delictis consequi mereretur in futurum, testatur in diploma suo, dato Carisiaco villa in palatio, quod fuit mensis Septembris die XVII, anno quinto post defunctum Theodericum Regem, id est annis 1000. Integras tabulas donationum excudit Dabletius lib. 3 Antiquit. Dionys. cap. 4.

D AUCTORE G B

dato Clypiaco monachis S. Dionysii:

20 Quis de Carolo mortuo sensus fuerit S. Bonifacii, ita exponit in Vita ejus Othlonus lib. 1 cap. 11 apud Serarium in Moguntiacis: Per idem tempus Karolo Duce glorioso temporalis vitae cursum consummante, filii ejus Karolomannus et Pippinus in patris successerunt imperium. Sed quia ad nutum Karolomanni, qui Majoris tetatis erat, omnia paterni regni jura disponebantur, hunc S. Bonifacius adiens, Praesulisque Apostolici scripta deferens omnino poposcit, ut Christianae religionis culturam, quam ipse ejus promptissimo animo coepit et excoluit; ipse quoque pro Dei amore suique stabilitate, nec non pro communi omnium sibi subditorum salute eodem animo excoleret. His ille precibus quasi Divino affatu compunctus, omnes sub imperio suo degentes, laicos simul et Clericos, a religione Christiana deviantes, tam regali quam Canonica auctoritate ad viam justitiae revocare studuit. Haec ibi. Promptissimus animus Caroli jam laudatus eminet in epistola ejus de suscepto in tuitionem ac defensionem Episcopo Bonifacio, apud citatum Sirmondum pag. 517 et tomo 17 Conciliorum pag. 284, et Annalibus Bavonici ad an. 724 num. 2 qui anno 741 num. 21 asserit S. Gregorium ut maximum esse de eodem Carolo Martello praeconium, quod tum Dei, tum ejusdem Caroli opulatione S. Bonifacius centum millia Paganorum ad Christianam religionem suscipiendam convertisset: ut plane de ipso, (occulta licet et incognita nobis sint Divina judicium) salutem cum piis Regibus consecutum, existimare liceat. Quae admodum per ac praecare a Barono dicta censemus.

E laudatur post mortem a S Bonifacio

in praestatura subsidium ad convertendos Paganos:

21 Bartholomaeus Fisen in Floribus Ecclesiae Leodensis in Vita S. Eucherii, et in Historia Leodensi lib. 5 num. 19, et potissimum annotatione 14, ista habet contra Baronium: Bonifacium vero, quem tanti fecit, ego pro me facere voluitur. Judica licet, seu ille ait, his scribet verbis: Carolus Princeps Francorum, multorum monasteriorum eversor, et Ecclesiasticarum pecuniarum in usus proprios commutator, longa torsione et verenda morte consumptus est. Ex quibus haec infer: De sepulchro quamquam taceat, cum tamen verendam appellavit mortem, visus est omnia dixisse, illo nimirum tempore, quo res velut in omnium oculis erat. Verum ut pro illo judicaret lector, edorendus erat, quo loco, tempore, occasione, S. Bonifacius illa dixisset. Carolus Sausseguis citato lib. 5 Annalium Eccles. Anrel. in S. Eucherio num. 28 asserit S. Bonifacium illa verba scripsisse ad Ethelbaldum Regem Merciorum in Anglia scelestissimum hominem, utque eum revocaret ad poenitentiam, plura ingessisse exempla Regum, qui ob immensa flagitia male perentes, anima simul et corpore damnati sunt apud inferos. Nicolans Serrarius edidit typis Moguntiacis anno 1605 epistolas S. Bonifacii ex codice MSS. Trevicensi Casareo, et Academice Ingolstadtensi, deinde in magni Patrum Bibliotheca recusas. Inter eas exstat num. 19 haec ad Ethelbaldum Regem Merciorum epistola

F non culpatur ab eo

in epistola ad Ethelbaldum Regem:

AUCTORE G. B.

NOT 11

A *epistola, missa per Echertum Episcopum, cui id epistola VIII mandat, Reprehendit acriter in ea epistola Regem ob intemperantiam, libidinem, atque scelera, nulla addita mentione aut Caroli Martelli, alteriusve Regis anima simul et corpore damnati. Fatetur Baronium, aliqua adulterina et suppositiva falsum scriptura, id indicasse ad an. 741 num. 20, quem tamen Soussyus et Fisen neutiquam citarunt, ne forsan, quam deicere ob illo explicaretur ea sententia, lector una disceret. Sed quia ex multis a Carolo eversis monasteriis hoc tenus ne unicum quidem nominatur, uti neque aliqua ecclesia, cuius pecunia in proprios ejus usus sit commutata; arbitratur scriptum illud majoris sobritate esse fulementum, quo subtractio corrumpit reliqua a Fiseno assumpta.*

22 *Sed esto, peccator extiterit, inquit Baronius, ut solent Reges saepe delinquere, tamen per exomologesim illam factam, qua suam animam Domino per S. Dionysium presentandam adeo sollicito studio commendavit, bene de ejus salute est sperandum. Hanc Caroli pietatem indicat pronips ejus Ludovicus Imperator in epistola ad Hilduinum Abbatem S. Dionysii ad diem IX Octobris ante hujus Vitam apud Surium eccasa, in qua ista num. 2 habentur: Proavus noster Carolus, Princeps Francorum in clytus, per orationes ipsius excellentissimi Martyris adeptum se fuisse gratulatus est quem principatus, eisdemque deurso mortalitatis tempore, quod carius potuit habere depositum, corpus scilicet proprium in magni die judicii suscitandum, et animam Domino presentandam fideliter commendavit, ac per hoc maxime devotionem ac illudium cordis erga peculiarem Patrum patenter ostendit. Haec Ludovicus Pius, cuius illustre testimonium Hilduinus Abbas S. Dionysii siluisset, si visionis S. Eucherii affixa in sua monasterio, ubi Carolus sepultus fuerat, vel minimi suspicio fuisset. Scripta est ea epistola potissimum, ut addit num. 3, per merita et solatium Domini et piissimi Patris Dionysii, Divina virtute erectus est et imperio restitutus, cingulumque militare iudicio atque auctoritate Episcopali resumpsit. Quod anno DCCXXXIV, Quadragesima tempore factum fuisse in Vita ejusdem Ludovici legitur, a quo tempore se ipsius Dionysii gratioso adiutorio usque ad presens sustentari gratis commemorat, ut sub faciem vite ejus videntur illi epistola data, centum fere ab obitu Caroli Martelli annis elapsis.*

23 *Idem Ludovicus Pius, in Praecepto de divisione regni inter filios, gratiam Caroli Martelli proavi memoriam adducit num. 11 his verbis: Super omnia autem jubemus atque praecipimus, ut ipsi tres fratres curam et defensionem Ecclesiae S. Petri simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Karolo, et avo nostro Pippino et beate memorio genitore nostro Karolo Imperatore, et a nobis postea suscepta est. Quae eodem Karolo Imperator in charta divisionis regni sui etiam tribus filijs commendavit, et man. 10 sic legitur: Super omnia autem jubemus, ut ipsi tres fratres curam et defensionem Ecclesiae S. Petri simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Karolo et beate memorio genitore Pippino Rege et a nobis suscepta est. Haec illi, et quantum conjicimus, scripti formidam, qui et Carolus Martellus suis duobus filijs, ac item Pippinus totidem filijs eandem Ecclesiae S. Petri defensionem commendavit. Hinc Pippinus erga patrem Martellum affectum ostendit, dum postea filio sibi nato nomen Caroli imposuit. Imo et ipsum Carolum, natorum, quos ei Hildegard perperit, primum Karolum suo ac proavi vocabulo nuncupasse, scribit Paulus Warnefridus lib. de Episcopis Ecclesiae Metensis. Quo tamen Carolo absque stirpe defuncto, Ludovicus Pius Carolo nomen in uno ex filijs suis renouavit. Fuerunt Ludovico Pio filii quatuor, Lotharius*

Imperator, Pippinus Rex Aquitaniae, Ludovicus Rex Germaniae, et dictus Carolus Calvus Rex Franciae occiduae, quibus singulis Caroli nomen adeo gratum fuit, ut quisque filium aliquem a se procreatum eodem Caroli nomine appellaret.

§ IV. *Historia visionis S. Eucherii de damnatione Caroli Martelli seculo IX sub Hincmaro Archiepiscopo Remensi primum conscripta, hic discussa et rejecta.*

Quod Baronius an. 833 num 37 acturus contra fabulam de famina Papa profert axioma, nullam vim potentiorum esse ad redarguendos errores et falsitates ipsa temporis ratione, nobis in hac quaestione, imo et lectori, cupimus praescriptum. Eginus de variis scriptoribus, qui primae aetate post obitum et Caroli Martelli et S. Eucherii floruerunt quorum nullus inventus est qui illum condemnarit, aut visionis S. Eucherii adscriptae meminerit: quod sequentibus seculis a nonnullis factitatum est, ut quo fundamento hic quaerimus, Petrus Bibliothecarius in Historia Francorum abbreviata, deducta ad annum DCCCXVIII, et tomo 3 Historiae Francorum a Chesneo a pag. 540 citata, haec de obitu Caroli Martelli tradit: Carolus anno regni sui XXVII moritur, Parisiis apud S. Dionysium sepelitur, et fuit damnatus. Testis est Higuarius in prologo in Vita B. Remigii. Est hic alius Hincmarus dictus, Archiepiscopus Remorum anno DCCCXLIV in Synodo Belvacensi ordinatus, ut ipsemet testatur epist. 19 tomo 2 operum pag. 272, mortuus XXII Decemb. anni DCCCXXXII. Hujus scriptoris virtutes prosequitur Ludovicus Cellotius in Historia Gotteschalesi Pradesinatium, quam typis Cramoisians anno MDCLV excusavit, ipse tunc Societati nostrae pro Franciae provinciam Praepositus nobis donavit. Hic lib. 4 cap. 2 fatetur apud Hincmarum *μνημονία ἀμαρτήματα* reperiri: quae tamen viros graves et eruditos adeo non dedecent, ut illa etiam nonnumquam affectent. Sigebertus in Chronico assertit ad annum DCCCIV, Hincmarum claruisse, qui vitam S. Remigii scripsit, annis scilicet centum ac tredecim post obitum Caroli Martelli, de quo ista in Praefatione trahit: Cum vero tempore Pippini Regis, predicti Karli Principis filii, revelatio ostensa Eucherio Aurelianensis civitatis Episcopo de damnatione aeterna ejusdem Karli, qui res Ecclesiarum dividerat, fuit; isdem Pippinus, sicut et aliarum Ecclesiarum Episcopis, huic Remensi Episcopo partem de rebus Ecclesiasticis reddidit, et Tilpinum in hac urbe Remorum Episcopum ordinari consensit. Ita Acta MSS. quibus consentit Surus.

25 *Vernum in his paucis verbis plura ἀμαρτήματα. Obiit S. Eucherius septem annis priusquam Rex constitutus est Pippinus: dem non Tilpinus, sed S. Abel Remorum Episcopus ordinatus est, de quo Hadrianus Papa ad Tilpinum, et ex hujus, ut praefatur, relatione haec scribit: Deinde post Caroli Martelli obitum sanctae memoriae Bonifacius Archiepiscopus et Legatus sanctae Romanae Ecclesiae, et praefatus amabilissimus Fulradus Franciae Archiepiscopus, tempore antecessorum nostrorum Zachariae et Stephani successoris illius, multum laboraverunt, ut bonae memoriae praedecessor noster Zacharias pallium Archiepiscopi Remensi, Abel nomine, per deprecationem superscripti Bonifacii transmitteret. Qui ab illo constitutus fuit, sed ibi permanere permissus non fuit, sed magis contra Deum ejectus est, et Remensis Ecclesia per multa tempora et per multos annos sine Episcopo fuit, et res Ecclesiae de illo Episcopatu sunt ablatae, et per laicos divise sunt, sicut et de alijs Episcopatibus, maxime de Remensi Metropolitana civitate. Et tua fraternitas jam ex magna parte res ipsas apud gloriosum filium*

Revelationis S. Eucherii factae de damnatione Martelli scriptor Hincmarus. E

in Vita S. Remigii circa an. 854

F

in qua quae spectant ad S. Abalem Episcopum Remensem.

B corpus ejus adinventum apud S. Dionysium scribit Ludovicus Pius Imp.

elapsis fere ab obitu 100 annis

C memoratur in Divisione regni ab eodem Ludovico.

et Carolo Magno:

et nomen Caroli, per rana celebre, variis impostum.

1) AUCTORE G. R.

A filium nostrum Carolum, et ante ad Carolomanum gloriosissimum fratrem ejus impetratas habes, et ordinem ex aliqua parte et in Episcopis et in aliis secundum rationem et sancte Sedis Romanæ auctoritatem directum habes. *Hæc ibi. Paltum S. Abeti ab Zacharia Papa missum fuisse x Kalendas Julias, Indictione XII, anno Chr. DCCCLV, supra diximus. Sedit aliquamdiu S. Abet, sed quot annis non constat, ejectionis postmodum; et vacavit Sedes Remensis usque ad Tilpinum, qui post obitum Pippini Regis (cujus Hadrianus Papa non meminit) adjutus primum est a Carolomanno, ut quem Austrasia pertinebat: dein eo vita functo anno DCCCLXI, sub Carolo Magno, bona Ecclesiæ recuperavit: quæ ibi æque sub Pippino atque sub Martello dicuntur divisa, non reddita, quod supra scripserat Hincmarus: a quo num certari ac securiori scientia visio S. Eucheri de Martelli damnatione adjuncta sit, quæ erimus.*

26 Deplorat in eadem præfatione, librum maximæ quantitatis, manu antiquaria scriptum de ortu ac vita et virtutibus atque obitu Remigii sanctissimi Patroni deperisse: quapropter ait se de eo scribere tam ea, quæ in historicis a veteribus editis de illo invenit, quam et illa quæ in diversis schedulis dispersa reperit, verum et illa in serie digerens, quæ vulgata narratione percepti. *Hinc mirum non est, si tu plures cum impigisse errores a variis observatum est. Deditur vii Februarii vitam S. Vedasti a S. Remigio dati Atebatensibus Episcopi, ac § 2 et 3 ordinarium ætatem, tempus Episcopatus, et annum obitus utriusque, ostendimusque in baptismo Chlodovei Regis et obitu S. Remigii ab Hincmaro ad xv annos aberrari. Hinc illud minusse videtur, quod in eadem Vita uti et cap. 16 opusculi 33 et cap. 11 opusc. 44, profertur epistolam Hormisdæ Pape, quæ Remigio committit vires suas per omne regnum dilecti et spiritualis filii sui Ludovici, addaturque in Vita, Hormisdæ Pontificatus tempore Ludovicum Regem gloriosum coronam auream cum gemmis, quæ Regnum appellari solet, B. Petro, S. Remigio suggerente, direxisse. Mortuus est Chlodoveus i, qui ab Hincmaro Ludovicus appellatur, xxvii Novebr. anni Chr. 131X, ergo annis fere quinque ante Pontificatum Hormisdæ, creati vii Kalendas Augusti anno 131X, ut dictum 1 Februarii ad Vitam S. Sigeberti Regis Francorum § 8 notum. 60 et 61. Acta S. Auiti Episcopi Trencensis, illustrata a nobis sunt, ad 5 Februarii, ubi epistola hujus ad Chlodoveum Regem data est, in qua docet Auitum, quod hæc tenus ignorabatur, in Nativitate Christi baptismum illum esse, quod in Vigilia Paschæ inquit Sirmontis in Notis ad Auitum, Hincmarus Remensis falso sibi et verum Francicarum scriptoribus persuaserat. Plura passim ab aliis membra observantur, aut quæ ab ipso scripta primo sunt, in dubium revocantur, quod merito in dicta quæstione de visione S. Eucheri fieri potest ob rationes hæc tenus allatas.*

27 Eorumdem anni DCCCLVIII dissidium inter Ludovicum Regem Germaniæ et fratrem ejus Carolum Calvum: cumque hujus regnum invaderet Ludovicus, Episcopi promociarum Remensis et Rotomagensis in Carisiaco palatio congregati, miserunt illi in Attinico palatio degente epistolam, quæ citat inter Capitula Caroli Calvi cap. 23, et tomo 2 Operum Hincmari a pag. 126. In hac epistola dicta visio S. Eucheri et condemnatio Martelli num. 7 ubertim narratur his verbis: Quia vero Carolus Princeps, Pippini Regis pater, qui primus inter omnes Francorum Reges ac Principes res Ecclesiarum ab eis separavit atque divisit, pro hoc solo maxime est a veritate perditus. Nam S. Eucherus Aurelianensium Episcopus, qui in monasterio S. Trudonis quiescit, in oratione positus ad alterum est seculum raptus, et inter cetera, quæ Domino sibi ostendente conspexit, vidit illum in m-

Februarii T. III.

ferno inferiori torqueri. Cui interroganti ab Angelo ejus ductore responsum est, quia Sanctorum judicatione, qui in futuro judicio cum Domino judicabunt, quorumque res abstulit et divisit, ante illud judicium anima et corpore sempiternis pœnis est deputatus, et recepit simul cum suis peccatis pœnas propter peccata omnium, qui res suas et facultates in honore et amore Domini ad Sanctorum loca in luminaribus divini cultus et alimonis servorum Christi ac pauperum pro animarum suarum redemptione tradiderant. Qui in se reversus S. Bonifacium et Fulradum Abbatem monasterii S. Dionysii, et summum Capellanum Regis Pippini ad se vocavit, eisdem talia dicens in signum dedit, ut ad sepulchrum illius irent, et si corpus ejus ibidem non reperissent, ea quæ dicebat vera esse concederent. Ipsi autem pergentes ad prædictum monasterium, ubi corpus ipsius Carli humatum fuerat, sepulchrumque ipsius aperientes, visus est subito exisse draco, et totum illud sepulchrum interius inventum est denigratum, ac si fuisset exustum.

28 Hæc visum illius historia, quam Hincmarus anno sequente DCCCLIX scribens Carolo Calvo Regi de eorrendis militum rupibus, se illi misisse innuit tom. 2 pag. 142. Et nolite negligere, inquit, illa Capitula, quæ Synodus de Carisiaco per Wenilonem et Erchenraum transmisit ad hunc Attinicum præterito anno Ludovico fratri vestro, et me transmittente Hincmarus filius meus vobis dedit, quando vobiscum in Burgundia fuit, sed relegite ea diligenter, quia, mihi credite, plus pro vobis quam pro illo facta fuerunt. At rei gestæ probationem inspicimus, Nos autem, inquit, illos vidimus, qui usque ad nostram ætatem duraverunt, qui huic rei interfuerunt et nobis viva voce veraciter sunt testati, quæ audierunt atque viderunt. E quibus certus colligimus, nihil illos auctores ea de re reperisse in Vita S. Eucheri a certo scriptore compositi, aut alius historici ante illud tempus editi; nihil etiam in aliqua schedula dispersum illos invenisse, sed solum vulgata narratione, ut est, fama et rumore deferente ad percepsisse. Effugerant a morte Martelli ad Synodum Carisiacensem anni octavo centum et septuaginta, quomodo ergo Hincmarus, qui xxiv post illam Synodum annis vixit, aut alii Episcopi illic congregati potuerunt plenam rei ubi recognite notitiam habere ab eis, qui anno DCCCLX ob morum gravitatem atque ætatem maturam legitimo jure testimonium ferre poterant, non ex ulla antiquiorum testium relatione, sed ipsa rei inspectione. Vix anni xx elapsi erant, ex quo Ludovicus Pius Imperator, ac horum genitor Regem Ludovicum et Carolum Calvi, scripto testatus erat corpus prout sui Martelli in ecclesia S. Dionysii depositum, in magni dicitur iudicium suscitandum: quod modo centum fere annis citus ad inferos delatum et aternis pœnis cruciari dicitur. Jure prævalent tanti Imperatoris majestas, nisi testes æque graves atque integri opponantur.

29 Adducitur Pippinus Martelli filius, et Ludovici Pii avus. Quod, inquit, cognoscens filius ejus Pippinus, Synodum apud Liptinas congregari fecit, cui præfuit enim S. Bonifacio Legatus Apostolicæ Sedis, Georgius nomine. Nam et Synodum ipsam habemus et quantumvolum de rebus Ecclesiasticis, quas pater suus abstulerat, potuit Ecclesiis reddere, procuravit. Fuisse Liptinæ palatium, seu villam regiam prope viam militarem Romanam, quæ Fogdoricum Baracum Nervarum dicit, nunc vicus Hannovæ, Estines dicitur, qui a Buechio oppido via militari distat, olim in Austrasia situs, ac post obitum Martelli, in ditione Carolomanni: sub quo duo Concilia habita fuerunt, prioris loci non proditur, alterum apud Liptinas, in quo superioris quoque Concilii canones relecti et approbati sunt, S. Bonifacius epistola I ad Zacharium Papam de his Conciliis ita scribit: Notum similiter sit paternitati tuæ,

28 quod

Tilpino ultra-
viam. ut.

B
error 13 ubi-
rum in baptis-
mo Chlodovei.

qui et Rex sub
Hormisdæ
Paps simulatur

et in Vigilia
Paschæ baptis-
mus,

C
quoque plura
in eadem.

E
cap. 1. L.
num. 11.
et ceteris
as. 135.

et ad Carolum
Calvum an.
889

E

quasi ex rela-
tione eorum
qui ante annos
117 ipsi viderunt

F

perperam di-
tur ideo colle-
ta Synodus
Liptinensis a
Pippino

A quod Carlomannus Dux Francorum me accersitum ad se rogavit in parte regni Francorum, quae in sua est potestate. Synodum incipere congregare, et promisit se de Ecclesiastica religione, quae jam longo tempore, id est, non minus quam per LX vel LXX annos calcata et dissipata fuit, aliquid corrigere et emendare vellet. Respondit Pontifex se hoc libenter concedere, et fieri praecipere. Quod tamen responsum post ea Concilia habita datum fuit Calendis Aprilis, Indictione XI, Constantini anno II, Christi LXXLIII. Nam Carlomannus in Concilio Liptinensi isto praefatur: In nomine Domini nostri Jesu Christi. Ego Carlomannus Dux et Princeps Francorum, anno ab incarnatione Domini DCCCXXII, videlicet Calendis Maii, cum consilio servorum Dei et Optimatum meorum, Episcopos, qui in regno meo sunt, cum Presbyteris ad Concilium et Synodum pro timore Christi congregavi, id est, Bonifacium Archiepiscopum, et Burchardum et Regenfridum, Wintanum et Witaldum et Dadanum et Edlaunum ac reliquos Episcopos cum Presbyteris eorum, ut mihi consilium dederent, quomodo lex Dei et Ecclesiastica religio recuperetur, quae in diebus praeteritorum Principum dissipata corruit, et qualiter populus Christianus ad salutem animae pervenire possit, et per filios Sacerdotes deceptus non pereat. Sequuntur Canonis prioris Concilii, qui deinde communiter approbatur et recipiuntur hoc exemplo. Modo autem in hoc Synodali conventu, qui congregatus est ad Kalendas Martii, in loco qui dicitur Liptinus, omnes venerabiles Sacerdotes Dei et Comites et praefecti prioris Synodi decreta consentientes firmaverunt, seque ea implere velle et observare promiserunt. En quomodo haec diversa sunt ab us, quae Carisimici rebula datus, ubi quae Carlomannus egit, a Pippino facta traduntur, et haec solum de causa, quae cognoscitur damnationem Caroli parvuli, cujus nomen usquam exprimitur, neque ulli eius gesto magis quam priorum Principum notantur. Nulla denique vel Georgii Legati, vel Romanae legationis, aut restitutionis a Pippino facta est mentio.

ACTORE G. H. q. x. i. Carlomannus Carisimici rebula est, et Synodus an. 742 21 Aprilis.

et Liptinensis an. 742 1 Martii,

absque mentione Pippini, Georgii Martelli et Legati Georgii.

non eodem tempore fuit Pippino concilio cum Wafario,

sed ab ipso cum Wafario patre eius.

Carlomannus in pecunia Ecclesiastica sub precario et censu per se autem peti.

tium, quae in circuitu nostro sunt, ut sub precario et censu aliquam partem Ecclesiasticae pecuniae in adiutorium exercitus nostri cum indulgentia Dei aliquanto tempore retineamus, ea conditione, ut annis singulis de unaquaque casata solidus, id est, duodecim denarii ad Ecclesiam vel monasterium reddantur, eo modo, ut si moriatur ille, cui pecunia commodata fuit, Ecclesia cum propria pecunia re-vestita sit. Et iterum si necessitas cogat aut Princeps jubeat, precarium renovetur et rescribatur novum. Et omnino observetur, ut Ecclesiae vel monasteria penuriam paupertatemque non patiantur, quorum pecunia in precario praestita sit: et si paupertas cogat, Ecclesiae vel domini Dei integra reddatur possessio. Haec ibi, quae in Carisimicensi Synodo et Pippino applicuntur et in aliam prorsus sensum detorqueuntur. Non sunt etiam ab his Carlomanni statutis dissimilia, quae anno sequente DCCCXLV, VI Novas Marti Pippinus in Synodo Suresiensi canone in eum consilio Sacerdotum et Optimatum dederit. In antiqua Historia MSS. quam penes nos habuimus, sed ab anno DCCCXXII mutila, de pecunia sub precario aut censu hujusmodi accepta haec legitur: Anno DCCXLI Pippinus, moente S. Bonifacii, quibusdam Episcopibus vel mediocritates vel tertias rerum reddidit, promittens postmodum omnia restituere. Quorum aliqua sed sensu imperfecto, leguntur in Annalibus Bertinians, forsitan in Annalibus Eyinhurdi, utraque ex MSS. Tiliano, Louschano et similibus expuncta, ubi annus iste etiam nulla prorsus re contenta vacat. Deum quae de Carolo Magno et Ludovico Pio adferuntur in dicta epistola, quia nihil de dicta revelatione habent, praetermittimus.

ejus partem restituit Pippinus an. 752.

E

§ V. Revelatio S. Eucherii a posterioribus vera credita. Eadem cum exilio S. Eucherii Hispania afflicta.

E haec in historia visionis S. Eucherii de Martelli damnatione ἀπορίσματα occurrunt, utam προφανές, quam ἀπορίτητα καὶ ἀποβήσας, temere a jurum considerate congesta, sed opportuna credita, quae timore incusso licentiam militarem resisterent, utique arduis Regum animos a rapinis honorum Ecclesiasticorum arcerent. Interim non desierunt, qui haec crederent, et suis chronis, annalibus, historiis, ac Vitae Sancto-rum intererent. Ita mens auctoritate Hincmarii supra memoratus Petrus Bibliothecarius Historiae Francorum abbreviata ad annum usque DCCCXXVI deducta inseruit. Ita et Annalibus diversorum Regum, circa idem tempus forsitan curatis, auctoritate S. Reginberti, circa annum 1000 scriptae, ista de Martello effudit: Triumphi adeptus injustissime ab hoc alio Pontifice Episcopatum Remense abstulit. Et hoc ejus factum non est alicuiusmodi. Et quidem aliis similiter fecit, et eis qui suis partibus fuerunt, dedit. De hoc etenim non Rege sed tyranno ita legitur ad locum in Annalibus diversorum Regum: Iste Karolus omnibus inclinat, Episcopatum regni Francorum laicis hominibus et Comitibus primus dedit, ita ut Episcopus nihil potestatis in rebus Ecclesiarum permitteret. Dum Martellus pecunias hac primus attentasse dicitur, culpantur successores Reges, quasi ejus exemplum secuti, idem patrarent. Verum hactenus dico tantum Episcopi Sede sua a Martello pulsati proferuntur, S. Reginbertus anno DCCXXVI, et S. Eucherius anno DCCXXXII. Illi successit Milo tonsura Clericus, mox et Abbas, ut ex primis Ecclesiae Remensis monumentis testat Broverus lib. 7 Annal. Trevir. pag. 437. Nam S. Eucherium hactenus non sicut alii, quibus similem irrogavit injuriam, nec laici homines, quibus Episcopatus de hisset, sed prout auctor Vita S. Reginberti, atque

Per latrone S. Eucherii post Hincmarum vultu Annali.

Vita S. Reginberti,

F

A atque historiam visionis S. Eucherii eisdem plura verbis narrat, quibus jam ex Epistola ad Ludovicum Regem Germanicam eam retulimus, addens, sicut antiquiorum veridica constat scriptum relatione, scilicet Episcoporum in Carisiacensi Synodo congregatorum. Flodorus in Historia Ecclesie Remensis (que desunt in Artoldo Episcopo anno 1000 vita fructo) lib. 3 cap. 20 dictam Epistolam Hincmaro attribuit. Ludovico, inquit, Regi Germanicam nonnulla scripsisse reperitur, et aliquibus relatis, addit. Item aliam de hac eadem re (pervasioe regni fraterni, ut ante dixerat) cum ceteris hujus regni Episcopis scribit epistolam, episcopali moderatione plenam. Interim lib. 2 cap. 12 Patrum scripta relatione tradi visionem S. Eucherii asserit. Quibus aliisque posterioribus opponimus hoc Symonis nostri apophthegma ex cap. 4 libelli de duobus Dionysis: De Chlodovei baptismo quod falso ab Hincmaro literis est proditum, nulli unquam Hincmaro ad stipulantium turba prestare potest, ut verum sit, quod regne huic visioni applicari patet.

F. Aduardus

A. Brevaldus,

B. omnia centis hinc Eucherianum carpento a bo' us' ruculo teli solitos,

Admiratio in Martelli milibus corporeis a SS. Eucherio et Bonifacio ostensa Carolo magno filio ejus.

33 Adrevaldus monachus Floriacensis, qui sub finem seculi noni historiam translationis SS. Benedicti et Scolasticæ a nobis ad XXI Martii illustratam, composuit, lib. 2 cap. 12 tam miseram Regum ultimorum stirpis Merovingicæ conditionem sub Prefectis palatii describit; ut quorumque eundem eis erat, carpento irent, quod hulus junctis, et bubulo rustico more agente trahelatur. Sic ad palatium, sic ad publicum populi sui conventum, qui annuati ob regni utilitatem celebrabatur, ire, sic domini redire solere. Eorum autem Regum Prefectos seu Majores domus extellit, et pro libitu suo quatuorunque agentes depouit, et cap. 14 Carolum Martellum ait ob expeditiones bellicas plurima juri Ecclesiastico detraxisse prædia, et fisco associavisse, ac deinde studuisse militibus propriis distribuere. Postea hanc recessus Carolomanii ad vitam monasticam offert rationem: Siquidem, inquit, hortante R. Eucherio Aureliano Episcopo, qui a patre illius, nulla existente culpæ offensa, pulsus Sele propria, atque in Habbaniam apud S. Trudonem in exilium relegatus fuerat nec non S. Bonifacio Frisionum Episcopo, qui ambo patris ejus apud infecos damnationem etiam corporeis ipsi ostendere visibus, operosam temporalis regni dignitatem, toto contemnens mentis admisu, habituque permutato, tonsuræ Ecclesiasticæ gratiam a B. Zacharia Papa Romano percipere meruit. Hæc Adrevaldus, de quo non inepte judicabit, qui ejusdem farinae figmentum ceasarit et carpentum Regum, et Caroli Martelli damnationem. Vita monastica Carolomanii refertur in oculibus Chronici verum Franciarum illius seculi, sed nusquam vestigium ali-quod adhortationis S. Eucherii, aut damnationis Caroli patris. Imo ne quidem colloqui aut ullus accessus S. Eucherii ad Carolomanium, quem anctor Vita recessus non sibiisset. Denique mortuus est S. Eucherius xx Februarii anno 1000 et Carolomanus anno 1001 migravit Romam, qui tamen anno 1001 postquam bellum Alamannicum confecerat, Pippino germano suo confessus est, quod vellet seculum derelinquere, et Dei omnipotentis se servitio mancipare, ut legitur in Annalibus Metensibus. In Historia jussu Childebrandi scripto dicitur devotionis causa inextincta successus, regnum una cum filio suo Drogone manibus germani sui Pippini commississe. Eginhardus in Vita Caroli Magni cap. 1 non. 5 cum amore conversationis contemplativa successum ad fecisse observat In Annalibus Francorum ab anno 1001 ad an. 1000 deductis, atque ex MSS. Titano et Petaviano a Chesnoy tomo 2 Scriptorum Hist. Franc. pag. 6 editis, hæc conjunguntur ad annum 1001, Karolomanus migravit Romam. Et ipso anno fuit natus Carolus Rex. Quod et nomen

impositum fortassis hand fuisset, si damnatio Caroli Martelli a SS. Eucherio et Bonifacio corporeis visibus Carolomanio fuisset ostensa.

D. AUCTORE G. B.

Afflicto Martelli in Vita S. Bercharii

34 Nicolaus Camuzatus in Promptuario antiquitatum Tricassinarum edidit Vitam seu Passionem S. Bercharii Abbatis Deruensis, ad junxitque librum in de diversis casibus Deruensis ea nobis et miraculis S. Bercharii, ex quibus que ad Carolum Martellum spectant edidit Chesneus tomo 3 pag. 374. Vixit auctor circa annum civ. trecentis post obitum Caroli Martelli annis, ut non mor omnis fides adhibenda, si que inique gesta ei, qui damnatus credebatur, facillius sunt nuptata. Eodem seculo undecimo scriptum est Chronicon breve auctoris incerti apud eundem Chesneum tomo 3 pag. 349, in quo dicitur Carolus propter assiduitatem bellorum res Ecclesiarum laicis tradidisse. Quæ etiam habentur in libello de Majoribus Domus regæ sub initium tomi 2 ejusdem Chesnei, forsitan eodem seculo undecimo curato. Hoc denique indicandum lectori, neculum a nobis potuisse observari nullum, qui testetur in S. Eucherii Vita a se hanc visionis ejus historiam repertum lecturæ fuisse: unde non levis nobis suspicio est, aliquot post ejus obitum seculis et epistola Hincmari ubiunque Episcoporum et Synodo Carisiacensi ad Ludovicum Regem missa, aut certe ex Vita S. Rigoberti, eam fabulam transcriptam insertamque fuisse. Eadem ubique verba: imo Fulradus abbas Abbas monasterii S. Dionysii, et summus Pippini Regis Capellanus appellatur. Quæ supra a nobis sunt improbata.

et Chronici,

Quando revelatio inserta Vita S. Eucherii?

E

35 Novam morient difficultatem nominant Hispani, dum exitum S. Eucherii suo regno attribuant. In fragmentis sub nomine Luitprandi e bibliotheca Thomæ Tuman de Vargas post Chronicon ejusdem Mulriti an. 1633 editis pag. 47 num. 249 hæc legitur: Sarcinum vicus est apud Cantabros in Hispania prope fontes Iberi: ibi jussu Caroli Martelli exulat S. Eucherius Episcopus Aurelianensis: in Vita ejus corrupte Hispania legitur. Den anm. 251. Fuit in Cantabris monasterium S. Trudonis Benedictini, sicut in Germania. Et pag. 48 num. 232 et 233: In Hispania habuit Carolus Martellus multos amicos, ut Apud Cantabros et Astures. Dicitur modo Sarcinum apud Cantabros, vel Sacernulum, Barcena, vel Salcedum, ignobilia quedam oppidula. Proterunt postea anno 1610 typis Plantinonis opera Luitprandi, in quibus hæc fragmenta appellantur Adversaria, et notis Laurentii Romæ de Prado viri doctrinæ et dignitate clarissimi illustrantur, in quibus eodem referuntur num. 283 pag. 511, nisi quod Sacernulum apud Astures legitur, ea voce ante non relata, et in Vita dicitur legi Habbania. Errori huic

Exitum S. Eucherii etiam officium Hispaniæ,

F

data videtur onsa ex Chronico Sigeberti rufose descripto. In codice MS a Roberto de Monte interpolato et aucto, quod nunc est Scenissime Christiane Regine Succree, hæc ad an. 743 legitur: Eucherius quoque Aurelianensis Episcopus pro simili causa Episcopatu privatus et apud Sarcinum vicum Hispaniæ exulatus in Cœnobio S. Trudonis in sanctitate consummatus est. Quæ majori cum mendo excusa sunt Parisiis anno 1513 in editione a Gulielmo Parro Ordinis Prædicatorum adnotata, Francofurti an. 1583 tomo 2 Historiæ inter Scripturæ Germanicæ, et eodem anno Parisiis in Historiæ Christiana veterum Patrum a Laurentio de la Barre elaborata, in quibus dicitur apud Sarcinium vicum Hispaniæ exulatus. Verum Albertus Morus in Chronico Sigeberti ex MSS. Gemblacensi, Apudactum, Lipsiensi, et Orteliano, quod nunc est Domus nostre Professe Autnerpensis Sacretatis Jesu, ita edidit: Eucherius quoque Aurelianensis Episcopus pro simili causa episcopatu privatus, et apud Sarcinum Habbaniæ vicum exulatus, in cœnobio S. Trudonis in sanctitate consummatus

arrepto anno ex Chronico Sigeberti rufose descripto.

A tue, et quoniam ammonenti ambiguitatem non op-
posuisti, sed mox a Deo credidisti me missum, ben-
edicam te et semen tuum ortum ex hac die. At illa
expergesta immensas sanctissime Trinitati laudes
conferebat, atque viro suo tantæ revelationis gaudia
per orationem pandit. Ille vero hæc audiens timore
cum gaudio suffultus, *d* in gratiarum actione rei ex-
pectabat eventum.

4 Quo orto, atque secundum tempus competenter
accrescente, propter honorem Divinæ revelationis,
quam prius ab Angelo Dei didicerat, Episcopo cui-
dam, nomine *e* Ansherto, qui tunc temporis in Au-
gustinensi urbe *f* sanctitatis officii gratia funge-
batur, regerendum Domino sacris fontibus obtu-
lit. At ille cum gratulatione accipiens, eum regene-
ravit, atque propriis manibus de sacra unda *g* suscep-
it, septiformi Spiritu imbuit, ipsumque cum hono-
re, ut dignum fuit maximo, remeare ad genitores
permissit. Cum igitur annis fuissent septem,
litterarum, Domino providente, studiis traditus, *h*
omnibus sibi prioribus præponebatur. Etenim veluti
fontis colluvies pene sub momento replet animum, ita
hujus gloriosissimum virum omnis scientia Scriptura-
rum, quidquid legendo vel audiendo didicerat, per-
petualiter perflundeat. Cum enim cuncta Canonum
dogmata perscrutatus fuisset, manibusque suis atti-
gisset Paulum Apostolum, ubi ait: Præterit enim
figura hujus mundi, et sibi, i Sapientia hujus mun-
di apud Deum stultitia reputabitur, relinquens mili-
tære secularis cingulum, continuavit se ad cæli cultu-
res, et in monasterio quodam, vocabulo *k* Gemmeti-
co, sub regulari ovili se subdidit famulaturum.

5 Eo tempore Suavarium ejus patrum, qui Au-
relianensis Ecclesie populum in Pontificalis honoris
Cathedra regebat, contigit ex hæc luce *l* migrasse.
Tunc vero omnis plebs Aurelianorum a Senatu ac-
cessita, Domino amuente, ad Carolum in-lytum se-
culi Principem Francorum Legatos cum numeribus
atque humili prece mittunt, ipsi vero cum velocitate
illius presentie prolati, pedibus ipsius devoluti. lacer-
nabilem proferunt salutationem et postea hujus-
modi sermocinationem dicentes: Domine Princeps
inelyte, suggestio familiae tuæ plebis Aurelianorum
quæ unum aspectum minacem non aperias, sed li-
benter adimpleas postulata, Dominus atque Pastor
noster, servus tuus Suavarius, vocante Domino eum,
de hoc mundo animam noscitur emisisse: obsecra-
mus igitur tuæ pietatis clementiam ut nepotem ejus
Eucherium famulis tuis plebi Aurelianorum Pontifi-
cem jubeas annecti. Ille vero postulationem eorum
benigniter suscipiens, providente Domino ratum
præstitit, quod ab eo *m* humiliter postulabant, et ex
aula sua Procerem fidelem direxit ministrum beatum
virum, de quo loquimur, ex cœnobio, quo se locaverat,
advocaret, etsi non spontaneum, invitum tamen
ad urbem jam dictam duceret, quatenus ibidem jam
jamque ordinaretur Episcopus.

6 Quo comperto vir beatus mœstus ac mœrens
 flere coepit coram omnibus Fratribus suis, dicens
 ad eos: Ovein vestram, dilectissimi Fratres, cur
 permittitis laqueis implicari seculi? An amando
 mundum et ejus concupiscentias sequendo, faucibus
 diaboli obvelutus, palmam, de qua sollicitus
 eram, forsitan non aruitam. Tunc Fratres om-
 nes ad hanc vocem pre gaudio cum mœrore, flere
 ceperunt: ex gaudio, eo quod ex eorum ovili super
 gregem summi Domini Pastorem providisset, ex
 mœrore eo quod ejus absentia acquiescere omnino
 dis formulabant: erat quippe carus et acceptus om-
 nibus. Egressus ergo ex cœnobio, benedicente Ab-
 bate, omnibusque Fratribus prosperitatem ipsius Do-
 mino supplicantiibus, atque utrisque pariter accla-
 mantibus, ad urbem usque præfatam cum velocitate

perveerunt. Tunc episcopis vicinarum civitatum
 accessitis, omnis plebs urbana ad ejus ordinationem
 convenit cum cereis, Crucibus et choris psallentium
 ac variis vestimentis induti, et in Cathedra ipsius
 urbis Deo dignissimum Eucherium constitunt Præ-
 sulem gaudentes, imo ac super omnia gratulantes,
 quod tantum talemque Pastorem sibi a Domino con-
 cessum cernerent, maxime exultatione suffulti,
 unusquisque jocundatus redit in sua.

7 Susceptam igitur sarcinam onus sibi deputavit,
 non honorem: coepit dehinc ecclesias excolere, Cle-
 rum diligere, plebem prædicatione sua corrigere,
 cœnobio circumquaque constructa frequenter cir-
 cure, atque in eis commemorantes omni caritate ac
 fraternitate diligere. Tanto erga eum omnis Clerus
 et populus amore tenebatur, quod ei omnia sua se-
 que dantes in suæ obsequium se subdiderunt servi-
 tutis. Erat etenim mente tranquillus, vultu serenus,
 aspectu amabilis, corpore decorus, et corde strenuus.

a In MS. Rub. Val. hæc cum præfatione, quæ citatur, omi-
 tuntur, et sic habetur: cujus ortum a beatissimis viris ut Surius,
 a veracissimis viris — b MS. S. Max. Virginium. — c Ita MSS.
 At Surius, referentibus — d MS. S. Max. continet se a cotu
 donec sanctissimum peperit puerum — e Ita MS. Ansherto.
 Moringus Anshertum vocat Crispin is Episcopus sub fine seculi
 7. ut supra diximus — f Ita MSS. Inquit et S. Max. ac Surius
 et MS. Rub. Val. sanctitatis officio fungebatur — g MS. Rub.
 Val. recepit — h MS. S. Max. omnes sibi priores præponebat.
 At Surius, omnes etiam anteriores facile antecellit — i MSS.
 Dignit et Rub. Val. sapientia mundialis — k MS. Dignit, Ge-
 metico. Est Gemmeticum celebre in parvasi Sequana tu duc-
 cesi Bolonagensi monasterium, extructum a S. Philiberto, qui
 S. Archardum illi præpositum Abbatem colitur ille 20 Augusti,
 hic 15 Septembris, sub Archardo Abbate, aut certe Cosluno
 ejus successor, S. Eucherius illic vixit inter novigulos mona-
 chos quem numerum referunt Ada et S. Philiberti et S. Au-
 chardi. Qui Cosluno successit Broctogynus, mortuus est anno
 708. Jacobus Carisus, aut quibus Bibliothecarum de Vitis Sancto-
 rum Latine edidit, remittit S. Eucherium in monasterium Sa-
 meiorum in oriente constitutum, hujusque hanc abertum præ-
 fuisse quæ non indolent resolutione. D. Accuratis egrinus
 15 Januarii ad vitam S. Alcuini Ordinis hujus fundatoris. —
 l Circa annum 701 ut supra probatum, — m MS. S. Max. de-
 pronunt postulandum.

CAPUT II.

S. Eucherii exitium, obitus.

Crescelat undique fama ejus longe lateque per or-
 bem: erat nempe carnis omnibus, atque in cunctis
 actibus Deo acceptus, et eum opinio ejus a passim
 vulgaretur, inimicus humani generis invidens ejus
 glorie atque sanctitati, fellelit quosdam cordis sui
 veneno mortifero, quatenus invidia circulatori, sug-
 geryerent Carolo Principi, ut beatum Virum, cujus
 supra meminimus, eum omni propinquitate ipsius
 exilio deputaret, honoresque eorum quosdam pro-
 priis usibus annecteret, quosdam vero suis satelliti-
 bus cumularet. Carolus vero suggerentibus fatur ita.
 Nostis gentem hanc ferocissimam atque belligeram
 ac locupletatam vehementer: quocirca perficere ne-
 quaquam absque ambiguitate valimus. Interea gens
 nefanda *b* Israhelitarum ex propriis cubiculis egres-
 sa, ad depopulandam provinciam Aquitaniam in-
 gressa, imminente periculo sui exereitis cunctam
 vastans suppellectilem, civitates et castella mitur
 expugnare. Audiens hæc Carolus Princeps, collectis
 gentibus Burgundiorum Francorumque, obviam illis
 pergit eum magno exercitu: obtenta, cum magnis
 ad propria reversus est spolis. Cum autem ad civi-
 tatem venisset Aurelianis, Ligeris alveum pertran-
 siens, pramhaque parata relinquens, et ad urbem
 Parisius tendens, B. Eucherium post se venire præ-
 cepit. At ille sciens adversum se insidias preparatas,
 nequaquam remittit: non Principis tamen sed Dei
 implens mandata, præceps et spontaneus ad lapsum
 periculi non se ingressit, subjiciens se sicut B. Petrus
 ait Apostolus, omni humane creatura propter
 Deum, sive Regi velut imperanti, sive Præfectis
 tanquam ab eo positis ad vitandam pravitatem
 impiorum, ut ematur laus bonorum.

D
AUCTIONARUM
MO, EA MS.
vulnunt
Episcopus:

munia episco-
palia præcla-
ra exercet.

E
Gemmeticum
monaster.

a
Invidia ab-
quorum agitu-
tur

F
b
a Carolo Mar-
tello devictis
Sivarenis,

abstrahitur
ab Episcopatu.

1 Petri 2 13

lappatur ab
Ansherto
Episc. Augus-
tiniensi:

applicatur vici-
dus littera-
rum

h
et Theologicis:

1 Cor. 7. 31
1 Cor. 3. 19

k
si monachus
Gemmeti

expeditur in
Episcopio Au-
reliano cum
apud Carolum
Martellum:

m

more us d. e
nuntio.

abducitur Au-
reliam.

A
ACTORE ASONY-
MO, EX MSS.
c
et militat in
castris Coloni-
am,
d

9 Anno vero e sextodecimo ejus episcopalis ordi-
nationis Aurelianus egrediens, et Parisius ordinante
Principe praeteriens. Verrum quoque fiscum d publici
caeditionis illico convolvavit, vulgatumque est cele-
briter Principis auribus. compertoque sanctum adese
Sacerdotem, satellitibus eum capere praecipit,
eumque in exilium cum reliquis propinquis ad urbem
Colomiam perducere fecit. Ipse vero ad augmentum
virtutum cumulandam reddebat gratias sancto
subditus Trinitati, tantumque Sacerdotum et Cleri vel
populi circa se benignitate utebatur, ut ex omnibus
opibus eorum, quibuscumque gloriosus Christi Sacerdos
agere volebat, e satisfactione cordis sui funditis mi-
nime reperiret. Quod eum ageretur Carolus principi-
pem latere non potuit, qui metu perterritus, ne si-
lenter cum ipsis ebentia addita f ad Alpinaum muni-
tatem convolaret, eam tutiori loco, vocabulo Has-
banio, g Chrodoberto. Iunc eum tradidit custodiendum:
quem ille cum maxima gratulatione suscipiens,
dedit ei domum gratiam eorum ei, velut beati Joseph
praeis temporibus dederat eorum Pharaone,
traditque manum illius cuncta suppellectili propria,
vt quod oculis ejus placeret, tam indigentibus quam
et in cenobis communitatis facultas ei suppeteret
tribuendi. Sanctus vir postulavit ad eo, ut sibi in
ecclesia beatissimi Confessoris Trudonis pro se et
pro fidelibus ipsius facultatem deprecandi tribueret.
Quo obtento, sacer vir inelytus die nocturne Domini
non distitit suffragari, ut cum electis suis, quorum
officium culminus est mutatus, in aulae suae arce
vanequus existeret, h

e
f
g
mde in Has-
baniam,
Gen 31

in Alesia
S. Teo t, una
volens orare

h
i
sancte morti-
tur:

sepelitur in
ca. le in S.
Tudonam,
k

10 Sexto igitur exili sui anno, glorioso excessu
luminis claritate perfusus, corpore integre conver-
sationis intactus, carnis vinculis absolutus, emigrans
ex hoc mundo victor intravit in eorum, ibique a
Christo Domino pro liberibus et bonis operibus di-
dona accepit gemmis fulgentibus variatum, conti-
nantis floribus inaccessibile in caput regale. Sepul-
tus est autem in ecclesia beatissimi Confessoris Tru-
donis, et eum magno decore, ut dignum est, ab omni-
bus imitatus. Lingua nostrorum stipperit mutata
sermone manu h evagare, quo etiam post ejus obi-
tum narranda ab eo gesta sunt, sed exigua, quae di-
licei a narrantibus, videre minime audebo.

a MS. S. Marib. utroque partes pervagari esset. — b Usuar-
hiaz passio pro Saracenis sumit, cujus memora oia habuisse in
Arabo dicitur 7 Febr. ad Vitum S. Monas. Episcopi Saraceni-
tariae. c) Hebraica in 6 illius irruptione supra actum. — c
Christi 737, ut supra probatum. — d) In MS. Diapna et Strius,
ad MSS. Bob. Vul. et S. Marib. publico interfectionis. — e) Strius
in nullo phrasit sic explicit. laud inter atque proprius in illi
liberit. — f) In MSS. Diapna et Bob. Vul. et MS. S. Marib. in Alpina
munitate, sicut et extra regni Trudonum ditione. Strius sen-
tiam pro his mutabit. No forte, laudat, librum subditos et nu-
mulus subditus, munitate regni loco aut Castellis occuparet. In
reona in Roman ad Pontificem illas sibi legibus conquestas
concederet. — g) In MS. conat. in MS. S. Marib. Chrodoberto MS.
Bob. Vul. et Strius, Boborio. Laibam modo Episcopus Parisiensis,
cu S. Audacem Vilom S. Ligita sic scriptum, et ab hoc consociatus
dum in. Ut circa an. 877. inlo Chrodoberto, inlo Boborio ap-
pellati. In hoc MS. rignas. Dacem nescio in Condem. in dicit
Comitem appellati. ad Bonum fuisse. In dicitur, et supra ostendit
In ex. prolo sic pari et antitib. — h) Strius et sup MS. hanc
ad signum in, in versat. qu. in rebas ante caput. In S. de-
sual. Verum non Scriptura dicit. Qui reddidit illa pro bonis,
non recedit illam de bonis ejus. quod Princeps Carolus con-
tra hunc Vilom Dei loci episcopatum crudeli violentia et ad-
mentis, tum etiam abbasin Leodegarii res usurpando. Ad Iusto
Deus iudicio reddidit in caput ejus. Namque hic vir Dei in con-
tione posuit, ad alterum servitum est captus, et Inter cetero,
que Bonum ipse ostendebat. conspexit. vidit hunc Carolum in
forma infernali in quatuor vultu interrogat illi. Angulo ductore
epus respondit. est, quia. Sicut torum iudicio, qui in supremo
mundi die vultu iudicabitur, quatuor vultu ipse absitit, et
excessu suo dicitur ante illud iudicium anima et corpore
sententiam prodest deputatus. sandus cum suis parenti. recepit
pauca propter peccata amittit. qui res facultatisque sing
ab hinc et innotet. Del ad Sanctum loci in fundum di-
vul eulius loquid. Inque oblationem servavit. Christum se po-
ueram, praesentium in strans salute confidit. Parvo vlt Dei
ad se rediens. S. Bonifacium et Fulradum monasterii s. Dionysii
Abbatem summumque Regis Pipini Capellani ad se vocavit,
etque huc re, etiam, huc signi dedit. ut in sepulchrum Caroli
Principis irent, et si corpus illius non invenirent, ea que il-
berit. vero esse crederent. Illi vero pergentes ad monasterium,
ubi Caroli cadaver humatum fuerat, humumque illius aperientes,

Prov 17 13

subito draconem exire inde viderunt, totumque sepulchrum in-
tus incensum est velut incendit aium. Hec apud Strium Quae
uas supra reprobans. — 1 Anno Chr. 743, ut ante dictum. — k
MS S. Marim. evolvere

CAPUT III.

Miracula S. Eucherii ab obitu. patrati.

Mulier quaedam, quam ipse Sanctus de Gentilitatis
errore per suam abstraxerat ammonitionem, ejus-
que puerum de sacris susceperat fontibus, ad tumul-
um ejus devota nominat, ex libra una conditum, possit
atque accendit: sique factum est ut per dies tres
continuum et noctes incensus et instinctus
persisteret, die vero tertio custos ecclesiae liquentia
sumens ceram, continuavit in unum: tuncque mirum
in modum cepit in momento cera auferi, ita ut simili,
quod prius pensatum ceram condidit, reperiret.

Cereus triduo
ardet cera non
minuimur.

12 Praeterea sanctimonialis quaedam, quam ipse
S. Eucherius familiariter pro vite suae castimonia
dilexerat, secundum possibilitatem suam ad caput
ipsius Sancti luminare quoddam, quod incolae qui-
dem candulam vocant, prolixitatem ad humanum
continentem statim applicavit, atque accensum reli-
quit. Vespere autem transacto custodes ipsius ecclesiae,
ut mos est, foribus observatis, incensum ibidem
reliquerunt. Ad declarandum ergo beati viri meritum,
cum intempta nocte omnes sopore quiesce-
rent, super tumulum ipsius Beati, qui pallio erat
compectus, ardens candela cecidit, atque usque ad
summitatem concremata est. At custodes experge-
facti, et verentes quidem emerem super pallium,
stupore et admiratione attoniti, formidabant ne nau-
fragatum aliquid ibi invenirent, excussoque cinere
seratantes, ita ipsam pallium illasum repererunt, ut
nullus vestigium maculae ibi conspicerent.

candela ar-
dens in tegu-
mentum se-
pulchri delap-
sa combur-
tae,
13

requinto il-
lino.

13 Nuper etiam miraculum, quod extremum a
narrantibus innotuit, nequaquam arbitror sibiendum.
Quidam ex famulis Sancti, quem praefatus Christi
Sacerdos ad exordio indolis aluerat, a quodam Dei fa-
mulo vas vitreum intravit, ipsaque oleo repletum
ad caput sanctissimi viri pependit in sublimi loco,
atque accendit. Cepit paulatim liquor guttatum suc-
cescere, et in pavimento rivulus dilabi: at custos
cenobii intuens almitatem tanti miraculi, retulit
congregationi. Illi conati basilicam ingressi, et as-
pecto miraculo gaudio suffulti, certique de meritis
Sancti, vas subterponentes, Dei susceperunt donum.
Tandem diebus evolutis exiguis, ita mundanter em-
navit, ut lampades septem impleta et undique ar-
dentes, nihilominus a emittente sint. Ex ipso enim
sanctitatis liquore quirmque infirmus ex devotione
per manus Sacerdotum ungitur, statim recipit sani-
tatem, quatenus debetatur infirmitate. Hoc mira-
culum nemo antequam hodie usque degere.

oleum in
lampadem
cessit

14 Post anniversarium vero diem obitus ejus,
cum vigilia vel matutinum hymni ab omni Clero cele-
brati peractique fuissent, Abbas ipsius monasterii
cepit anxius pro eibus populi construngi vel Cleri qui
ad solennia celebranda confluerant Sancti. Egres-
sus autem unus ex Clericis, qui fuerat Sancti fami-
liaris, ad fluxum, ejus est vocabulum Cismidria,
qui secus ipsam monasterium manat, annuente Do-
mino, tantam piscium multitudinem in eo natare
conspexit, qualem se nemo inibi aliquando vidisse
meminit. Accurrit itaque citissime atque renuntiat
Abbati et Fratribus quod sibi concessum fuerat videri.
Iur illic, rota jacuunt, tanta piscium multi-
tudo in momento capitur, ut non solum Clerus, sed
etiam populus universus, qui ad ejus convenerant
solemnitatem, abundanter sufficienterque satiati,
gratias pro ejus merito sancte referrent sublimi Tri-
nitati.

prostratum
accidentum
ad fontem
dicit S. Eu-
cherii multi-
tudo piscium
innotat capi-
turque.

A JS Dehinc profixum est tendere historiam, et quales quantasque virtutes per Sancti sui Eucherii interventum illidem Dominus operari dignatus est. Nam ceteri multi receperunt visum, claudi plurimi gressu recepto adepti sunt sanitatem, daemones quoque sine numero fugati insquam comparuerunt. augentur undique dona, plurima prestantur Domino donante beneficia, petentibus vota congrua, b qui in

Multa miracula patravit.

b

Trinitate perfecta vivit et regnat Deus trinus et unus per infinita secula seculorum, Amen.

a MS. *Domini*, emuncta: *Servus*, nihil tamen imminuerunt — b In MS. S. *Moz.* *hanc clausula est*. Unde queso clementiam ipsis, ut mihi inflam atque pagro, indignum quavis aliquantulum servulo, qui plurima de illo audita adiciam sed exigua inserere dogma precerim, apud pium Donatum patrocinare in omnibus non desistat, ipso auxiliante, qui vivit et regnat in secula seculorum, Amen. *Desunt ea in aliis MSS. et apud Surinm. Ita que hoc ultimo referuntur, a posterioribus scriptoribus forsitan adjecta sunt.*

D
ACTORUM ANONY
MO: A. MS.

DE RELIQUIIS S. EUCHERII

Commentarius historicus.

§ I. Corpus S. Eucherii anno MDCCCLXXX elevatum, denuo infossum diu latuit.

Canobiam Sarchiani in Hasbama seculo Christi VII a S. Trudone extractum erat, ac seculo sequente S. Lucherii exilio illustratum, utriusque corporis sacratissimo pignore futuris temporibus late omnium sermone celebrandum, quod ob frequentia quae patrabantur miracula undique hominis patrocinia eorum imploraturi concurrerent. Uale canobita anno Christi MDCCCLXXX, ut legitur in Chronico MS. Trudonensi par. I lib. 2 cap. 6, consilio habito, unanimi consensu Leodiensi Episcopo Franconem invitant, qui prius aperto loco sepulchri in praesentia plurimorum Ecclesiasticorum, religiosorum virorum et secularium, sanctum pignus pretiosorum corporum Trudonis et Eucherii ab imo elevavit, et in loco eminenti cum psallentium devota modulatione reverenter collocavit. *Creatus est Franco Episcopus anno MDCCCLVI, mortuus v. Idus Januarii anno MDCCCXIII. Hujus tempore diocesis a Neumannis misere depopulata fuit. Hinc, ut cap. 17 traditur in eodem Chronico, anno sequente MDCCCLXXX quia fama laborabat Neumannus infestatoris fore Lotharingum, corpora SS. Trudonis et Eucherii diligenter a loco eminentiori, in quo pridem Translatione ipsorum solemniter celebrata reposita fuerunt, per sollicitudinem Fratrum monachorum hujus monasterii intra subterraneam cryptam, seu voltam, quae retro altare ipsius B. Trudonis ad hoc nuper constructa fuit, supinata et occultata sunt: ubi multis annis latuerunt usque ad tempora Wulfi Abbatis, sub quo per Rodolphum Leodiensem Episcopum solemniter iterato translata fuerunt, ut infra patebit. *Hae ibi. Quam latam tum fuerit regnum Lotharii, quod Lotharingo dictum deinde est, optime constat ex decisione ejus facti anno MDCCCLXXX inter Ludovicum Regem Germaniae et Carolum Calvum fratrem ejus. In hac constitutione Normannica martyrio affectus est in S. Trudonis canobio S. Libertus, cujus ibidem corpus etiam describitur.**

Corpora SS. Trudonis et Eucherii anno 880 a Franco in Ep. Leodiensi elevavit.

B

ob Normanno eam substructionem ut nunciat in crypta subterranea:

C

lib. 1. tram-

cap. 6.

ne. 103.

off. 103.

sensibus alienati, post diuturna suspiria continua eruptione resumpta, vix loqui palpitanter anhele corde valerent. Quod Abbas ubi vidit, territus in eo quod acciderat, rejecta humo et fossa repleta coepit opus internusit. Ita Rodolphus par. 2 Chronici Trudonensis lib. I cap. 11, qui dein cap. 13 tradit a Striptino monacho Trudonensi anno 1011 descripta esse miracula a S. Trudone patrato, quae ex codice MS. istius monasterii videntur cum illius Vita xxiii Novemb.

3 Altera corporum SS. Trudonis et Eucherii per vestigatio a Lancone Abbate facta est, atque ita a Rodolpho lib. 2 cap. 3 narratur: Anno Domini 1011, quando combustum fuit monasterium, solutis in eo columnis, quae pro pilaris erant, duo interiores navis ecclesiae parietes ruerunt, et eorum ruina sanctuarii veteris ambo altaria, scilicet SS. Trudonis et Eucherii, ac majus scilicet anterius stans in honore XII Apostolorum, contrivit: quorum unum, quod est SS. Trudonis et Eucherii, postea est reparatum, alterius vero etiam vestigia sunt abolita. Post praemissam igitur ruinam Lanzo Abbas SS. Trudonis et Eucherii corpora in sanctuario illo occultata voluit requirere, et ab hoc incipiens, longius inde circa illo- rum sepulchrum fodi jussit. Sed locus ipse intantum plenus inventus est sarcophagi, ut inter sarcophagum et sarcophagum vix interdum pedis unius distaret spatium. Abbas Lanzo progredi veritus, Priorem claustrum ad Episcopum Leodiensem Hermannum direxit, quaerens quid vel super inventis corporibus vel in reliquiis sibi esset agendum. Qui hujusmodi factum in mandatum primo arguit, inde progressum vetat, et ad ultimum ut celebratis Missarum solemnibus pro fidelibus defunctis et commendatione animarum facta, clauderentur sarcophagi, aspersis prius aqua benedicta corporibus et incensatis, et sic terra operirentur mandavit. Quod ita factum fuit. *Hae ibi, sed Hermannus non Leodiensis sed Melensis fuit Episcopus, a quo ad praefecturam illius monasterii potissimum promotus erat Lanzo, aut Abbas S. Vincentii Melis.*

sub Lanzo Ab. E

refero aliam SS. Trudonis et Eucherii.

eorum corpora reposita, a,

subpeditantem vasa sacros phylacteria in- vasa

F

4 Anno 1011 die IX Martii in Abbatem Trudonensem consecratus est Theoboricus, vir literarum politionum peritus, a cujus vulgano praeter curas Viras Sanctorum extat sermo de Translatione reliquiarum SS. Trudonis et Eucherii, in hujus Translationis universaria sollemnitate legi solitus, et a Surio ad xxiii Novemb. citatus. Est eni Translatio sive Elevatio corporum a Francone Episcopo Leodiensi anno 1011, ut supra dictum, peracta. Mortuus est Theoboricus VII Kalend. Maii anni 1020, cui post raris dissensionibus substitutus est Rodolphus IV Nonis Februarii anni 1020, qui Chronicon suum ita exorditur: Rodolphus, gratia Deo Sanctorumque Trudonis et Eucherii Abbas eorum canobii, omnibus postea annis tunc Abbatibus quam monachis etc. Ab ipso, ut refertur lib. 10 cap. 6, tandem facta est capella, quae supra sepulchra SS. Trudonis et Eucherii fore xxx annis computruerat, et circumdata sunt sepulchra eorum inferius muro, superius quadratis tabulis quadraginta, praeter

circa an 1100 a Theoborico sermo de Translatione reliquiarum SS. Trudonis et Eucherii.

a B. d. 103. Ab.

facta capella supra sepulchra SS. Trudonis et Eucherii.

A præter aditum versus altare... Per duo utrimque ostiola introitus erat per minorem chorum ad altare et sepulchra Sanctorum, valvis duabus ferreis ante altare intercludentibus populum et Fratres, si quando cantatum et oratum ire vellent manifeste aut occulte ad altare et corpora Sanctorum... Altare ad sepulchrum Beatorum Trudonis et Eucherii in minori choro est consecratum in eorum honore. In eo continentur Reliquiæ istæ, de capillis S. Mariz, de vestimentis S. Jacobi Apostoli Domini, de reliquiis sanctorum undecim millium Virginum, de vestimentis S. Romoldi Martyris, de reliquiis sanctorum Apostolorum Petri et Pauli et Thomæ et aliorum multorum... Altare, quod est retro majus altare, est consecratum in honore S. Martini Episcopi et Christophori Martyris, in quo continentur Reliquiæ istæ, de vestimentis SS. Trudonis et Eucherii etc. *Hæc Abbas Rodolphus, mortuus pridie Nonas Martii anno cccccxviii.*

tunc post Alexandrum in Leodiensibus præsidebat, D adiit, eumque et sapientiores et primos Ecclesiæ ejusdem, quid sibi super hoc negotio agendum sit, consulit. Qui audita tam jocunda insperatæ rei relatione, immenso omnes gestierunt gaudio, laudantes Deum, quod temporibus eorum, talium et tantorum Patrum fieri ab eo prædestinata esset translatio. *Hæc cap. 3 ita describitur.*

6 Anno ergo Incarnationis Domini cccccxix, Imperii Frederici primi anno xvi, ordinationis autem Domini Wirici Abbatis anno xiv, episcopatus vero Rodulphi Leodiensis Episcopi iii, ipso die translationis eorum, facta est sollemniter corporum eorumdem Sanctorum elevatio, et trasinata sunt secundo. Affuerunt ea die cum Episcopo major Ecclesiæ Præpositus, idemque Archidiaconus Henricus, Bruno et Rodolphus Archidiaconi, Abbates et Comites et secularium dignitatum potentes quamplurimi, populi præterea utriusque sexus multitudo innumerabilis. Episcopus ipse sacerdotalibus indutus ornamentis, Clericisque, qui Litaniam psallebant, eum præeuntibus, cum sacrorum ministrorum ordine ad locum reverenter accessit, et cum magna cordis contritione et animi spirituali exultatione eorum corpora elevavit : que ad spectandum populo in medio monasterii prohibita, in scrinio auro argenteoque insigniter fabricato sunt recondita. Quo facto, Abbate ipso chorum regente, sollemniter de ipsis Sanctis inchoata est Missa, et ab Episcopo decenter decantata. Post Canonem autem sollemni decreto constituit, ut dies Translationis eorum denuo festiva exultatione ab omnibus huic locum incolentibus celebris ageretur. Processio ea die, propter multitudinem populi qui confluxerat, ut moris erat, agi non potuit : in die Calendarum Septembrium sollemni præcedente jejuniæ acta est, totusque civitatis ambitus hac sanctorum corporum circumitione conclusus est, propter imminente plagam : ignis quippe eo anno exustis circumquaque donibus civitates et viros gravi incendio plurimum vastaverat. Sumptis ergo aliquibus de sacro eorum corpore reliquiis, novo pallio involute, in singulis seriniolis ferro diligenter obfirmatis reconditæ sunt. Illa vero, in quibus jacuerant primo, quia præ vetustate et terræ humore omnimodis computruerant, in sarcophago, quo ante, reposita, delibata sacro eorum cineri reverentia honorantur.

7 Hactenus Chronicon, in quo natus cccccxix componitur non cum initio regni Germanici Frederici I seu Barbarossæ; sed cum anno, quo Imperatoris nomen ab Adriano IV adeptus est anno cccccv, qui Conrado mortuo, creatus erat anno cccccv, in Marti feria III. post Dominicum Oculi, coronatus Aquasgrani Dominico Lactari, uti ea observat Otto Frisingensis. At mortuo supra memorato Alexandro in Leodiensi Episcopo 1x Augusti anni cccccxvii substitutus fuit Rodolphus, seu Radulphus, frater Bertholdi Ducis Thuringiz, plurimum adjuvus ab avunculo Henrico Comite Namurcensi. Ipsa autem Translatio, et priora Francorum Episcopo, et hæc a Radulpho facta xi Augusti, ac inscripta Martyrologiis Molani, Camisii, Ferrarii, Wicani, Memmii, Dorymii, eisdem pene verbis : In Sarchinio Translatio corporum SS. Trudonis Presbyteri et Eucherii Episcopi, Confessorum Christi. Memunt ejusdem sollemnitatis Capucinus de Episcopo Leodiensibus annotat. 2 ad cap. 55. Egidii Anvervallis p. 132. In MS. Calendario SS. Ord. S. Benedicti, quod est monasterii S. Salvatoris Ord. Cisterciensis, hæc ad diem II Septembris leguntur : S. Eucherii Episcopi Aurelianensis et monachi monasterii S. Trudonis. At non monachus, sed Episcopus eam inter monachos vixit, qui tamen alibi antea monachus fuerat. In eo die aliqua corporis elevatio aut translatio sit facta, uerum hujusmodi. Forsan ad ipsas Kalendas Septembris

AUC. OIK. G. II

in altari eorum variaz reliquia,

et horum in altari S. Martini.

elevantur ab Episcopo Leodiensi xi Augusti ;

§ II. Corpus S. Eucherii sub Wirico Abbate repertum et elevatum. Chronici Trudouensis scriptores.

Successere Abbates Folcwaldus et Gevarinus, post hos B Wiricus anno cccccv electus est, ac xviii Kalendas Januarii anni sequentis consecratus. Sub hoc Abbate corpora SS. Trudonis et Eucherii inventa, elevata et translata sunt : de qua re 3 parte Chronici Trudouensis hb. 4 cap. 1 et seqq. hæc traduntur : Anno Domini cccccxix Wiricus, destructa capella, quam existo ante aliquot annos in monasterio super sepulchra SS. Trudonis et Eucherii construxerat, novi operis fundamenta positurus, terram altius fodi præcepit. Cumque ad levam chori partem, ad meridiam videlicet plagam, jectum omnium qui aderant labore terra modico effossa fuisset, repente sarcophagum secus ipsam ostii introitum fodientes invenerunt, quem ex diverso veniens murus capelle cooperiebat. Fama autem vetus apud nos erat, quod S. Libertus Martyribi humatus jaceret. Aperto ergo sarcophago ossa Martyris inventa sunt, ut dicitur die ejus natali xiv Julii. Deum ut cap. 2 refertur, retro altare ipsius capelle spissa admodum et firmi operis cementa posita vola erat, in qua SS. Trudonem et Eucherium contineri vulgaris opinio ferebat. Hanc eorum opinionem et seniorum præborem assertionem rei eventus sollicit, qui dicebant et in scriptis etiam reliquerant, eos in crypta duplici vola cooperta haberi. Sed vola quidem inventa est et in ea Sanctorum corpora : crypte vero nulla inveniri vestigia potuerunt. Aperto ergo a posteriori parte ipsius vole modico foramine, invenimus sarcophagum, et in eo in singulis seriniolis corpora singulorum : adhibitisque luminaribus et inspectis diligenter locellis, (nox enim erat) præ magnitudine hæcine Abbate auctore in vocem confessionis et laudis omnes simul erupimus, concinentes vocibus altisonis. To Deum laudamus. Proinde in honore ipsius gloriosi Patrum nostri de eo ipso Matutinum sollemniter sunt decantati. Mane facta signis com repentibus quod accidisset, populis omnis acceruit, et exultantibus annis possibilitatis sue equisqum munusculum offerens, quem erga Patronum suum adlectum habebat, devotus ostendit. Inde cum de transferendis Sanctorum corporibus sermo in populo agitur coepisset, quid faceret, quo se verteret, Abbas Wiricus aliquandiu anceps hæsit. Non enim intentio ejus fuerat, ut eos sub terra quæreret, aut inventos forte transferret : sed ut locum sepulchri eorum, ut tantos Patres decebat, venusti operis novitate decorabilibus redderet. Hinc maximi tandem suorum voluntate, hoc decreto ut transferrentur, Rodulphum Episcopum, qui

sub Wirico Abb. an. 1100 inventur corpora S. Liberti,

et SS Trudonem et Eucherii :

deferuntur in supplicatione 1 Septemb.

Translatio mensura Martiologus inscripta 11 Augusti,

29 Septemb.

A Septembris, quo die publica cum corporibus sanctis instituta fuit supplicatio, ea Kalendarum verba referenda sunt. Cum dein, ut mox tradetur, dies Dominicus incidere dicatur in III Kalendas Octobris, cui diei uti et Kolendis Septembris officia est in Calendario littera F, videtur inventio et translatio sanctorum corporum contigisse anno CIOCLXXIII bissextili, quo cyclo Solis I litteræ Dominicales erant GF. At quæ demceps facta sunt cap. 4 Chronici ita narrantur :

8 Cumque adhuc necdum consummato opere, in quo in scrinio, ut prælibatum est, positi in medio monasterii starent, ut multi longe lateque ad orandum eos venirent; miles quidam pœnitens de partibus Normanniæ ferro brachium ligatus, audita eorum fama ad nos divertit, et eorum intercessionem lacrymosis suspiriis sedulus actor fideliter expetivit. Nec fidei suæ petitione frustratus est. Sanctorum enim apud Omnipotentem efficacis potentia fideliter petentis ea, quibus adstrictus erat, hoc modo dissolvit ferri ligamina. Tertio Kalendas Octobris Dominicus dies, quo omnibus exoccupatis populus ad ecclesiam venire solet, ex more festivo illuxerat, et ob memoriam Dedicationis ecclesiæ nostræ, quæ sequenti die futura erat, major solito plebis turba confluerat. Sacerdote interim infra Canonem altari assistente, et populo tacita reverentia circumstante, ille ante Sanctorum corpora stratus solus, clamoribus singultibus, ut mox patuit, aures Majestatis inquietabat, eamque, ut Sanctorum meritis sui miseretur, intentis precibus exorabat : cum subito veluti in extasi raptus videt quasi venustæ forma Clericum, canitie splendidum, multo fulgidum lumine, e cancello progredientem, et ad locum usque, ubi scrinium stabat, tendentem. At ubi appropinquare ei cœpit, virga, quam manu gestabat, ferrum quod brachium illius ambebat, percussit, statimque in duas partes divisum, in terram ante pedes ejus cecidit. Sic autem ferientis ictus insonuit, ut omnium, qui in choro erant, aures perculerit. Liberatus homo, et in hoc miraculo veniam peccati sui adeptum ratus, Deum et Sanctos ejus keto clamore benedixit, et congregatæ multitudini in eo, quod sibi acciderat, festivam diem egregie lætiores reddidit, nobisque subito inchoantibus hymnum, Te Deum laudamus, clangor pariter concrepuit campanarum, et in laudem Dei et Sanctorum ejus insonuit una vox omnia. Hæc ibi. De circulis ferreis ultra susceptis, aut in penitentium ob graviora scelera ab Episcopis aut Presbyteris imponi solitis, sæpius egimus. Consule dicta ad xxviii Januarii ad Translationem S. Joannis Abbatis Reomensis pag. 865.

Cuicdam ferreum brachium vinculum repente solvitur.

C Auctor Chronici Trudonensis cap. 3 describit capellam ab Abbate Wrico tricennio proximo post Translationem SS. Trudonis et Eucherii illustri structuram erectam, in cuius operis medio Majestatis divinx effigiem collocans, ad dexteram ejus S. Trudonis, ad levam vero B. Eucherii imaginem statuit, quasi gemma ipsi curvantes, eamque capitibus eorum singulas coronas imponentem, manibusque eorum prætensis suppliciter orantes, supra quos, id est, citra ipsam Majestatis imaginem gemellos Angelos oblique jacentes collocavit, singulos thuribula in manibus tenentes, et intenta oculorum acie ipsam imaginem aspicientes. ... Iudicio itaque tam Fratribus quam populo celebri jejunio, eos circa civitatem solemnibus processione ferri fecit, et post Missarum solemniam de eis rite celebrata, post altare capellæ vocis inclusos ad perpetuum nostri munimentum recondidit : ut hæc ultima cap. 6 narrantur.

Imagines SS. Trudonis et Eucherii in nova capella

Capella reperta

lastius ad divina officia debet in choro abbatiæ comparere : et quidem ad utrasque Vesperas et summam Missam xx Februarii in festo S. Eucherii, et xi Augusti in festo SS. Trudonis et Eucherii, et xxiii Novembris in festo S. Trudonis, quando debet etiam interesse supplicationi. Alius item catalogus imlicat Fratres Minores debere concionari in templo S. Trudonis a prandio hora prima in festo S. Eucherii, si in Dominica venerit, et requisitum fuerit.

11 Postremo de auctoribus ipsius MS. Chronici, ex quibus hæc damus excerpta, in hunc locum rejecimus, quæ occurrerent disceptanda. Ac prima Abbas Rodolphus conscripsit ea, quæ in secunda parte Chronici continentur libris xiii, ad quorum calcem hæc leguntur : Explicunt gesta Rodulphi Abbatis, qui conscripsit secundam partem compilationis hujus de gestis Abbatum, paucis superadditis, scilicet quæ capitulo 13 libri 13 referuntur de ipsius Rodulphi Abbatis obitu, addita ab auctore partis tertie, ut mox lib. 1 cap. 1 scribit. Ipse autem Rodolphus in præfatione, cujus prima verba supra delinimus, recenset quindecim priorum Abbatum nuda nomina, quorum ne quidem annos quibus præfuerunt, potuit reperire : subdit dem nomina quatuor Abbatum de quibus legit, quot illi annos in ea dignitate vixerint, non autem quibus omnis Æra Christianæ, ac mox incipit librum primum ab Adelardo Abbate creato anno CIOXXXIV. Mortuus est autem Rodolphus pridie Nonas Martii, anni CIOXXXVIII De trium Abbatum, qui cum secuti, gestis pars tertia libris quatuor distincta, ab auctore anonymo, sed coævo, conscripta est, complectens annos xlii, quibus præfuerunt Folcardus, Gerardus et Wricus. Et auctor præfatur : Visum est memorise posteriorum committere, quæ diebus nostris acciderunt. Hujusmodi sunt a nobis jam relata num. 5, invenimus sarcophagum, erupimus in vocem confessionis et laudis et num. 8. miles pœnitens ad nos divertit. Et, nobis inchoantibus hymnum, Te Deum laudamus. Hinc parti tertie imponitur finis cum obitu Wrici Abbatis mortui anno CIOCLXXX, in Idus Decembris. Sequitur Chronici quarta pars complectens annos CCLXXXVI, quibus præfuerunt Abbates xii, quorum ultimus Robertus vita functus est anno CIOCCCLXVI. Hic auctor Chronicon in quatuor partes digessit, ex quibus ipse primam et quartam confect, secundam vero et tertiam verbis Rodulphi et alterius anonymi scriptoris inseruit : ac par. 1 lib. 2 cap. 1 refert, quæ ex Rodulpho diximus de primis Abbatis tantum nuda nomina sciri, citato libro 1 partis 2 a Rodulpho scriptæ. Et cap. 17 meminit Translationis corporum SS. Trudonis et Eucherii sub Wrico factæ, addens, ut infra patebit, scilicet Chronici parte 3. Idem ad partem quartam ita præfatur : Expletis pridem tribus partibus compilationis in gestis Abbatum hujus monasterii, convenit saltem in hac quarta parte colligere quæ restant pauca, quia plurima memorise digna prætermisit annotare negligentia etc. Vicit autem hic auctor, ut ex præfatione generali constat, post annum CIOCCCLXXI, quo Robertum Abbatem e vita decessisse diximus. Quæ posteriores gesserunt Abbates, ab aliis adjecta sunt.

D ALLIURE G U.

Solemnitas ipsorum.

Chronici MS. Trudonensis

part 2 scripta est a Rodulpho, Abbate,

E

mortuo an. 1138.

3 pars auctore coævo fuit an. 1180.

4 pars fuit an. 1366.

quam scripsit anonymus, uti et primam partem,

F

13 Unum hoc ex Carolo Saussey lib. 3 Annal. Eccl. Aurel. num. 20 annotatum - Pœro, ait, os S. Eucherii nobile per Reverendum in Christo Patrem, D. Leonardum Betten Abbatem, et conventum Trudonensem in Hasbania ad Ecclesiam nostram Aurelianensem transmissum est, et quo decuit honore susceptum die xxx Martii anno Domini CIOCCVI, et die xxvi Maii eodem anno in theca argentea cum reliquis Sanctorum Innocentium inclusum, quorum omnium acta suo loco inferius, si Deus dederit, referemus. At cum Jubileo nam CIOCCX Annales suos finivit.

Os reliquiarum S. Eucherii an. 1000 Aurelianensi Ecclesiæ data.

DE S. LEONE THAUMATURGO, EPISCOPO CATANENSI IN SICILIA, Commentarius prævius.

J. B.

CRICITER AN.
1000000
117780.

S. Leo Raven-
nae.

(an Rhegyl
educatus?)

At Catanæ
Episcopus :

laudatus ore
Hoc coram
scriptoris

C
ante an. 767.

circa 780 vl-
zif :

CAtanæ, urbe celebri Sicilia, circa annum Chris-
ti 130 Leo Episcopus fuit, cujus frequens men-
tio est in S. Gregorii Magni epistolis, tum
ad ipsam, tum ad alios, datis. Secundus eandem
Ecclesiam circiter CLXX post illum annis administra-
vit Leo, sanctitate et miraculis clarus, cujus in Cali-
tum tabulas relatus. Ravennæ natus, illeusque Ecclē-
siae Presbyter fuisse videtur in *Anthologio Græco* An-
tonii Arendi, et *Philippi Ferrarii Catal. SS. Ita-
liæ*, indeque ad *Catanenses infulus* vocatus Miram
est, accuratissimum historiarum Ravennatum scrip-
torem *Hieronymum Rubem* illius non meminisse : qui
alium tamen memorat hujus æqualem Leonem Raven-
natem Archiepiscopum, anno 1000 vita functum.

2 **Roccus Pirrus** in *Natività Ecclesie Catanensis*
pag. 7 scribit, LEONEM II ob insignem miraculorum
multitudinem cognomen THAUMATURGEM, mona-
chum fortassis Benedictinum... in finibus Raven-
natium exortum esse, et Cyrilli Rhegyensis Episcopi
sanctitatis fama pernotum, ad eum inscitis paren-
tibus profectum esse, ab eo benigne susceptum, ac
Sacerdotem effectum, verbo et exemplo plurimum
profecisse : cum autem Catanæ, Sabino defuncto
Antistite, tota civitas inlicito traditum jejunio de-
ligendum Episcopum a Domino postularet; singu-
lorum mentes divino afflatus subisse Leonis nomen :
quod in invitum ad Episcopatum assumptus, Rhegyo
Catanam maximo cum honore deductus est. *Hæc*
Pirrus, qui *Bremarium* citat, incerta quod nec quam
antiquam, Vita ex celeberrima Ravennatum Metro-
poli ortum tradit, ubi rerum etiam Ecclesiasticarum
curam sibi commissam strenue administrari

3 **Est ea Vita, vel potius scripta in ejus laudem**
oratio, missa hæc Catanæ anno 1000 ad *Heri-
bertum Rosceplum* a *Francisco Blontito* nostro, ex
Græco versa; ubi ipse in alio, laudat scio, *Descenduntur*
quandocumque verba nonnulla, quæ reor ab ipso codice
Græco abfuisse. Ceteram scripti videtur ea oratio ante
annum 1000, qua habet septima Synodus *Of-
feniencie, sive secunda Nicæna*. Nam in *Edwardo* ita
loquitur : Nos orthodoxi Prophetarum Apostolo-
rumque doctrinas adherentes, fidemque integram
juxta sacras sex Synodos firmis animis conservantes.
C Non ergo tunc nisi sex habitæ erant Synodi. *Edwardus* 8
ait : *Accepta relatione Imperatoris nostri Leo et*
Constantinus etc. Cum nostros vocat orator, ascendit
se sub 1100.

4 **Atque hinc quoque de ætate constat S. Leonis,**
qui imperante Leone Constantini Copronymi filio Ec-
clesiam Catanensem tenuerit, ab eoque et filio ejus Con-
stantino Porphyrogeno. *Constantinopolim* ut evi-
ditus. Nec est quod sub *Isauro* Leone filioque Con-
stantino Copronymo id contigisse quisquam suspicetur,
cum S. Jacobus, qui ante S. *Sabinum* S. Leonis de-
cessorem Ecclesie Catanensis præfuit, sub Copronymo
martirium dicatur subisse : de quo agimus *XXI Martii*.
Copronymus die XIX Septembris 1056 infelissime
mortuo, Leo filius imperium cepit, ut sequenti
anno, ipso die Pasche filium suum Constantinum ca-
nonari Imperatorem curavit. Idem postea Leo Imp.
mense Septembris anni 1068 accessit. Constantinus
devenit annos sub *Irena* matris tutela. *Reip.* ve-
ginem suscepit. Ante eum ignarum novum Constantino-
polim evocatus fuerat S. Leo Episcopus, Mortuus vero
hæc est ante annum 1068, quo *Septima Synodus*

Ofenienice, sive Nicæna secunda adfuit (ut in *Actis*
videre est) Theodorus Episcopus Catanæ, ejus suc-
cessor.

5 **Colitur S. Leo die XX Februarii, ut ex Græcorum**
Menais patet, e quibus vita illius epitomen ora-
tionem a *coevo* (ut diximus) scriptæ subreptam, ac mi-
norem aliam ex *Anthologio Græco* Antonii Arendi.
Celebratur quoque hæc elogio in *Martyrologio Romano*.
Catanæ in Sicilia S. Leonis Episcopi, qui virtutibus
atque miraculis coruscavit. *Franciscus Maurolycus* :
Catanæ in Sicilia Leonis Ep. qui Christi virtute ar-
matus, Heliodorum magnum insignem flammis des-
truxit. Eundem habet *Constantinus Felices*. At *Petrus*
Galesinus : Catanæ in Sicilia, S. Leonis Episc. et
Confess. vite innocentia, religione, sacrarum liti-
terarum doctrina, et rerum divine mirabiliterque
gestarum laude clarissimi. Agunt quoque de eo *Ca-
nanius in Martyrol. Germanico*, *Constantinus Ghinius*
in Natività SS. Canoniarum, *Molanus in Aduario ad*
Usuardum, *Octavianus Cajetanus noster in Index operis*
de SS. Siciliæ; *Ferrarius* item in *Catal. SS. Italiae* ex
Anthologio et aliis : sed illud *perperam addit*, ignem,
qui ad preces Leonis magnum consumpsit, cœlitus
demissum fuisse.

6 **Meminit quoque S. Leonis Thomas Fazellus de**
rebus Siciliæ dec. 1 lib. 3 cap. 1 pag. 56 ita scribens :
Diodorus quoque, quem vulgus Liodorum vocat, vir
magica arte imbutus, miranda præstigiolorum ma-
chinatione Catanæ floruit. Is namque potenti car-
minum suorum vi homines in bruta animantia con-
vertere, omniumque ferre rerum formas in novas
metamorphoses transfundere, longissimisque a se
spatiis dissitas repente ad se attrahere posse videba-
tur. Catanenses præterea adeo crebris lacessabatur inju-
ris, et contumeliis debonescibat, ut vanissime cre-
dibilitatis laqueis circumventi ad cultus ei pendendi stu-
dium concitarentur. Qui cum capitis reus cruci tra-
dendus esset, eliciorum carminum præsentissima ar-
te, e Catania Byzantium, ejus imperio eo tempore Si-
cilia suberat, et rursus e Byzantio Catanam, lictor-
um manibus dilapsus, parvo temporum interstitio
per arca se develi jussit. Quibus beneficiis adeo
populo factus est admirabilis, et eo tandem pervasit,
ut in ipso quondam Numinis potentiam esse rati,
errore sacrilego cultum sacris debitum exhiberent.
Sed tandem a Leone Catanensi Episcopo, divina vir-
tute, ex improvise captus, frequenti in media urbe
populo, in furnacem igneam injectus, incendio con-
sumptus est.

7 **Ita ille, in majus nonnulla, quæ in Vita habentur,**
effrensus : e quo Pirrus antea citatus aliqua transcribit,
atque hæc addit, succincte in Vita et Menais expres-
sum : Illam quoque memorabile invenitur, quod
Leonis precibus delubrum summa superstitionis, in
ejus culmine duo ingentia ac nigro artificio elabo-
rata simulachra, magica ibi arte locata, extabant ;
neque unquam a prædecessoribus Episcopis everti
potuerant, terræmotu et fulmine vi, dum ad tenta-
rent, exoriri solitis ; in quatuor scissum est partes,
simulachra vero in frusta contrita sunt inmississima.
Citat alios quosdam auctores, qui de rebus a S. Leone
præclare gestis meminerunt : nondum eos vidimus.

8 **Addit Pirrus, sepultum esse S. Leonem in mo-**
nasterio suo non procul a muris civitatis, x Kalend.
Martii. Quod illud monasterium? Cur suum, sive Leo-

inscriptus
Martyrologiis

E

Heliodorum,
scu Liodorum,
nefarium ma-
gum,

F

incendio tra-
cti :

ANIMALIUM,
PAP. 28

profana simu-
lachra præce-
bus subverti :

Anis vocat? Demum subnectit, adhuc sacras corporis reliquias non esse inventas. *Celebrem olim ejus fuisse tumulum, saltem ante occupatam a Saracenis Siciliam, patet ex Mevæis, quæ in quodam cantico asserunt, Ἐδάιον θεῖου, ὡς ἐκ παλαιῶν προτύπων, βύσστανού σης ἀίνυζον τῆς πριῆς; ἄρρανος τοῦ σοφοῦ ἀρχιποιμένου, Oleum divinum, velut ex fonte manans, scaturiente assidue sacra urna sapientis pastoris summi. Quæ verba an solum significent agritudinum variarum curationem impetrari ad ejus sepulchrum solere, an ex eo, ut aliorum multorum Sanctorum, unguentum aliquod saluiferum effluere, hunc satis liquet. Nonnulla de virtutibus ejus prædicant Mevæi, ex quibus conjici posse videntur, alium olim existisse vitæ ejus ac miraculorum historiam.*

VITA AUCTORE COÆVO,
ex Græco Codice MS.

Patres, filii, ac fratres, hortatur nos Catholica et Apostolica Ecclesia dulcis illa ac spiritalis mater nostra, ut abjectis gentiliū hereticorumque profanis sententiis, a Deo missam ad nos sapientiam amplectamur: novique ac veteris testamenti codices, ut Christianis convenit, evolavimus. In his enim fons residet vitæ nostræ: quo ex fonte mysticus Ecclesiæ hortus sacre piscinæ fluentis irrigatur. Unde et naturæ nostræ antiquus hostis diabolus, et Satana discipuli ac satellites hæresiarum, Manes, Arius, Nestorius, Sabellius, a Marcellus, Basilides, ceterique omnes, sanctorum Patrum indefesso studio, vigilantia, laboribus prostrati, ac penitus oppressi sunt. Sic igitur et nos orthodoxi Prophetarum, Apostolorumque doctrina adherentes, fideinque integram juxta sacras b sex synodos firmis animis conservantes, spem nostram semper in eodem figere debemus, qui per Evangelistas ad petendum nos provocat, et dicit: Querite, et invenietis: pulsate, et aperietur vobis.

2 Qua quidem spe fretus ego facundie expertus, in medium prodi ad laudandum Leonem, sua ipsius laude clarissimum, ex celeberrima Ravennatum Metropoli ortum, ubi rerum etiam Ecclesiasticarum curam sibi commissam strenue administravit. De-functo autem c Sabino Episcopo, cum in successione, qui sacerdotii munere dignus esset, investigando hujus urbis incolæ tumultuarentur, unum huc aptissimum delegavit B. Leonem, virtutum omnium columnam, nec nomine solum illustrem, sed factis multo magis ac moribus, d S. Berylli Archiepiscopi nostri Cathedram illustratum. Dei enim, a quo electus fuerat, præcepta sedulo exequi studens, nullam officii partem omittebat. In primis vero assiduum pauperum curam gerebat, viduas, et orphanos complectebatur, illud sæpe orando repetens: Sint, Domine, oculi tui aperti, et aures intentæ ad preces eorum, qui ad te veniunt.

3 Fuit ergo ejus tempore magus quidam Heliodorus, Barbaro Patrie filius, verbis factisque nefandis demonum cooperator: c Christianus quidem, et Christianis progenitus; sed cum prefecturæ f adipiscendæ desiderio flagraret, nec eloqui auderet, ne invisus ob ambitum redderetur, Hebræum quemdam magicis artibus nobilem ad se advocans, quaesivit ex eo, num posset, quod vellet, elicere. Cui Hebræus: Si vis, ait, quidquid animo sedet exsequi, en tibi schedam offero. Abi intempesta nocte ad Heroum sepulchra, magnam columnam conscende, ibidem schedam in auras discerpe. Nec est præterea quod cures aliud, nisi cum ad te vementem quempiam conspexeris, nihil pertimescas: et si descendere te jusserit, ne descendas: mox enim obsequetur ille tibi, quidquid ab eo flagitaveris. Nec mora:

paruit Heliodorus, columnam inscendit, schedam concepit, statimque se ejus oculis spectandum præbet dæmon, et, Quorsum huc, inquit, ades, o juvenis? Et ille: Tua causa, respondit. Tum dæmon cervo insidens, Si modo, ait, Christum ejuras ex animo, jubeo tibi unum e famulis meis Gasparem adesse, qui tibi assiduus sit, et obsequatur in omnibus. Infelix vero Heliodorus, ejurato Christo, descendit, dæmonis dexteram exosculatur: qui, Gaspare illi destinato, confestum evanuit.

4 Operæ pretium autem est in B Leonis laudem aliqua referre ex iis, quæ dæmonis ope postea gessit Heliodorus. Ignorans enim miser dona gratiæ, et quoniam Sanctis, qui sunt in terra ejus, mirificavit Dominus, non veritus est tandem in beatum virum artes suas texere. Sed quemadmodum adversus conditorem suum extollens se ipsius mystagogus cum diceret, Ponam thronum meum super columnas cæli, sibi ipsi superbia sua ruinæ auctor fuit; ita Heliodorus malua sibi accersens, incidit in foveam, quam fecit. Quodam ergo die cum Circensia, ut mos est Catanæ, celebrarentur, Chrysin allocutus S. Leonis consobrinum. Possom, inquit, si tibi cordi est, equum dare, qui cursu omnes antevertat coram Prefecto. Chrysis autem, de magia ejus arte nihil suspiciens, optare se dixit, statimque sistitur ipsi equus candidus: quo juvenis inscens, ceteros omnes longo intervallo vicit, adeo ut stupere universi, atque ipse comprimis Prefectus. Qui protinus milites duos mittit, qui equum una sessoremque ad se adducant. At equus peracto ludicio repente ab oculis subductus est: erat quippe dæmon. Juvenis vero elinguis solus mansit. Hunc igitur ad Luciam Prefectum ducunt. Quæ ut vidit, Age, inquit Prefectus, cede equum illum ut in urbem mittatur ad Augustos: neque enim decet equum tam hominū retinere, sed ad Imperatores mitti, ut ipsorum Circensibus inserviat. At juvenis hæc audiens, mente consternatus obmutuit, et carceri mancipatus est.

5 Interim cum ad B. Leonem fama pervenisset, Prefectum adit, docetque juveni illi nec atrum unquam, nec candidum equum fuisse: sed auctorem omnium horum esse Heliodorum. Quo cognito, Prefectus hominem accersit, interrogat an Chrysin se-duxerit, equumve dederit. Cumque magum illum esse pro certo comperisset, ac juveni imposuisse, juvenem B. Leonem reddi jubet, magum vero in vincula compingi. Cum autem a militibus duceretur Heliodorus, parvus eum eis, auri libras tres se daturum, si liber dimitteretur, lapidem e via sublatum, arte sua clam ignaravit, et pro auro dedit, liberque dimissus est. Milites ad Prefectum reversi, fabulamque commenti sunt, Heliodorum equo sibi per magiam fabricato aufugisse. Et quoniam id Prefectus, ut de mago, verissimile judicabat, innocentes illos pronuntiavit, et innocios esse jussit. Urbi ergo aurum, quod acceperant, penitus inspicuum, lapidem esse deprehendunt, et trutinæ impostum tres libras pendere.

6 Talis vulgo faciens Heliodorus, non Catanensium tantum civitatem, sed et Siciliam universam conturbavit. Tanta enim erat in eo vis præstigi-orum, ut Simonem magum superaret, quem Petrus et Paulus indivisi comites oratione sua prostraverunt. Cum obvia aliquando facte essent mulieres, astanti- bus impuris sodalibus ait: Quid si, amici, facio, ut denudentur iste in oculis omnium? Atque illico nefariam artem adhibens, quasi fluvium præterlaben-tem eorum sensibus ostendit, ita ut velut aquam ingressura tunicas genu tenuis attollerent. Neque hæc tantum, quin propolas etiam, emptoresque fraudavit, lapidem plerumque, aut tale quid aliud auri specie porrigens:

D AUCTORE COÆVO. EX MS. 1. P. ECO. Dæmoni mancipatus

in S. Leonem insurgit.

Isa. 14

E ejus consobri- no ad ludos equum ceterem iurat.

qui diabolus erat:

a S. Leone accensatus,

F

lictos facti auro eludit:

fluminis speciem inducit in sicco:

propolas de- pauperat.

Reliquæ ejus jam ignotæ.

Quæ miraculis claræ.

LEODORIUM

B Deo fidendum contra hæreticos.

a

b

Luc. 11. 9

Leo Ravennas

c

d Si Catanæ Episcopus,

ac sancte vi- ri:

e

f

Heliodorus ambitiosus, Hebræi Magi fraude

AUCTORE COE-
VO, EX MS.
GRÆCO.

puellas philtro
dementat :

re per Præfecti
litteras cogno-
to,

A porrigens : quo postmodum ad pristinam formam redeunte, jacturam suam miseri damnique deplorabant : adeo ut nec vendere jam amplius, nec emere præ inopia possent. Quæ omnia eum Heliodori fraude fieri cognoscerent, eum graviter apud Præfectum accusarunt, addentes ab eodem clarissimorum virorum filias amoris philtro ita percitas fuisse, ut paternis ædibus prosilire, et quo vellent, et ad quolibet convolarent.

7 Hæc itaque audiens Præfectus, relationem in hæc verba misit ad Imperatores : Magnificentissimis Imperatoribus et Dominis nostris Lucius Præfectus. Equum est, Domini, quæ apud nos geruntur, sacras aures vestras quibus sublimè celare : sed patefacere omnia diligenter, quæ sub felici imperio vestro nobis contigerunt. Est siquidem in hac Civitate nostra magnus quidam, Heliodorus nomine, filius Barbaræ Patriciæ, adeo pestilens et efficax, ut Simoni Mago nihil cedat. Ille universam civitatem misere afflixit. Vidimus clarissimorum civium filias ejus artibus ad philtro incoctas paternis domibus exsilire, ac passim vagari. Alias item iter facientes, falsa fluminis specie obiecta, indecore nudari compulsi, et per siccam pulverem, quasi aquam inambulare : lapides aurum esse persuasit. Quin et populum ad idololatriam instigavit. Præsens enim statum elementum aeris est, nequendo prorumpens. Etne istam urbem accendat, quæ igneus mons est... Vulcani. Hæc sunt, quæ sacris auribus suggerenda erant, Imperatores. valete, Domini nostri.

B

g

8 Accepta relatione Imperatores g nostri Leo et Constantinus æque maxime indignati, quod Ecclesiam ipsam attentaret, Heraclidem h Protocursorem in Siciliam mittunt e vestigio, Heliodorumque intra dies triginta Constantinopolim perducere jubent : Vide, vident, rem sedulo agere. Nullam ab eo causam admittit, quibus hic illum sistas præfixo die. Solvens ergo cum comitatu Heraclidis, ad insulam appulit eodem mense. Tum forte ipso in litore obambulabat Heliodorus, et nautas conspicatus, Salvete, inquit, fratres. Numquid Heliodorum quemdam queritis? Ne vexemini, ego ipse sum, nec alium profecto reperire est Heliodorum. Ac certe mori malui ad pedes Imperatorum, quam vivere ipsis adversis. Ideo fugere nobis, cum facile poterim : sed ultro vobis occurri.

9 Quæ audiens Heraclides, naratus quod sponte occurreret, teneri eum minime jussit, sed oblata securitate quodam in urbem redire, ac vinum, panem, aquam, et cetera necessaria comportare. Harerent interim Heraclides, ne subdubitante nimè revera is esset, quem querebat, Dicite mihi, ait... Heliodorus, securitatem vestram, et Imperatorum, faciameque ut uno die Byzantium appellatis. Admirans Heraclides, Triginta, inquit, dies præstituti nobis fuerunt, et jam quodcum exacti sunt. Tum ille, Quiesce, igitur reliquis his diebus, et cum ultimus illuxerit, solvemini hinc una, et Byzantium illo ipso die, ut dixi, perveniemus. Cui Heraclides, Atqui, ait, nisi hoc ita, ut dixisti, præstititeris, demergam te in profundum. Deinde Heliodorus : Ingruamus ergo, si libet, in balneum. Cumque essent ingressi, jussit omnes in unam cellam descendere, vetuitque ne Christum ullo modo nominaret. Mox capita eorum in aquam depressit. Quo facto repente vident se in regni nobis thronum translatos esse : seduloque circumspiciens Heraclides regium balneum prorsus id esse cognovit : Egressi ergo vestes suas reppererunt, nullo custode intactas. Probetique e vestigio ad Imperatores, Heliodorum sistunt, omniisque enarrant, et quemalmodum, cum pridè Catanæ adhuc essent, Byzantium eo die pervenerint.

10 Quibus omnibus adeo indignati sunt Imperatores, ut ne inquirendum quidem amplius censerent,

sed hominem capitali statim sententia damnarent, D et capite plecti præciperent. At Heliodorus Cæsares per Christum obstans, aquam saltem sibi dari petiit. Dari jubent Imperatores, et quia satiasi aliter bibendo non poterat, pelvim afferri. Ut autem allata est, continuo in eam se conjecit, et ex oculis abijt cum hoc dicto : Salvus sis Imperator, quære me Catanæ. Attoniti tanto prodigio Imperatores, tandemque ad se reversi, quia Catanam nominarat, Heraclidem in Siciliam redire jubent. At ille vix ad litus iterum appulerat, cum olivus pariter fit Heliodorus. Et ne dubites, inquit, ipsum me esse, cape argumentum, uno die faciam iterum ut Byzantium attingas. Quod quidem Heraclides ita facturum nihil dubitans, hæsit usque ad extremum diem in Catanensium civitate.

11 Et jam advenerat dies præstituta, cum primus advolat ad portum Heliodorus : insectabantur enim illum cives universi, ac flammis trudere cupiebant. Quod intuens Heraclides, Absit, inquit, non decet eum, in quem Reges ipsi judicium exercent, ab aliis pœna mulctari. Arrepta igitur virga laurea Heliodorus navigium in mari effingit, ac remiges ad puppim, proramque distribuit, viaticoque omni, et si quid præterea secum adduxerant, illato, ultimus ipse cum Heraclide ingressus est : statimque nullo impellente in altum ferri maris cepit. Jam ad navarchum, Ubinam sumus? inquit. Et ille, In conspectu i Rhegii, respondet. Mox iterum : Ubi nunc sumus? Ad Crotonem, inquit. Et rursus : Ubi? Et ille : Ad Hydruntem. Atque ita unius diei spatio Byzantium navigarunt. Cumque k Bucleontem portum navis intrasset, excensione facta, statim evanuit.

12 Ut vero ad Heraclidis viri sui conspectum e l triclinio suo exiens Stratorissa Thalia, unaque cum illo vidit Heliodorum, salivam ore compressam egerit illi, atque faciem conspergit, dicens : Videte qualis hic mendax, qui virum meum bis in Siciliam navigare compulsi. Excanduit hac injuria Heliodorus, et feminam intuens, Nisi te, inquit, inflamem in urbe hac facio, non sum ego. Ac protinus magicis suis technis ignem omnem tota urbe extinxit. Postquam ergo audiverunt Imperatores, qua de causa extinctus ignis esset, Heliodorum fame confici jussurunt. At populus... tum quancocys rogabat, quod civitas ipsa fame vexaretur. Producto itaque ad Imperatores Heliodoro, Tunc, inquit, hoc fecisti, ut civitas fame tabescat? Utique, ait magus. Et si quidem me adversus injuriam istam publice vindicaveritis, faciam ex ea ignis erumpat ; alioqui enim ignem visuri non estis. Quibus verbis graviter commoti Cæsares obruncari statim eum jubent. Sed cum dexteram sustulisset spirulator, ut gladio ictum inferret, repente velut globi duo exilerunt, tectum bifariam dissecuerunt, elatusque inter utrumque Heliodorus abscessit, hoc repetens : Salvus sis Imperator, quære me Catanæ.

13 Cives autem cum ægreferrent ad ignem usque processisse magi præstigias, Stratorissam Thalian in medium protrahunt. Quid porro de ea statuerint, supervacaneum duco commemorare. Quin hæc ipsa non alia de causa retulimus, quam ut B. Leonis virtus elucescat. Sæpe enim conatus est hominem ad montem reducere : atque ob eam rem cum mortem illi Lucius inferre pararet, dehortatus est vir sanctus, expectans ut respiceret. Tantum vero abfuit, ut consilium pareret, ut Smetum ipsum suis artibus aggredi non dubitavit. Aliquando enim cum sacra mysteria perageret, ecclesiam ingressus, utpote Christianus, Heliodorus in consorta populi turbanulorum more calcibus impetere cepit, partim quidem risum quibusdam movens, partim dolorem in aliis et indignationem.

14 Imo

e conspectu
Imperatorum
disparci :

177 Catanen-
sium creptus,

phantasticam
navim format,

E

i

et die uno na-
vigat Constan-
tinopolim :

k

l

omnem tota
urbe ignem
extinguit.

ANIMADV PAP 29

F
sterum se sub-
ducit :

177 a S Leo-
ni mentali,

in ecclesia
estum et el

eos Catina
Constantinopo-
lim transfert :

A 14 Imo jactabat etiam, facturum se ut Episcopus cum Presbyteris suis chorum ducens publice saltaret. Quod ubi animo eum tractare sensit B. Leonis, genibus ad aram advolutus, precibusque peractis, ad Heliodorum festinat, eique in orarium suum in collum innectit, dicens : Per Christum Dominum meum, nihil hic valebunt magicæ artes tuæ : deduxitque ad locum, cui nomen Achilleus, ibique flammis adurendum dedit. Nec manum suam, quæ illasa cum orario mausit, ante subduxit, quam miser ille in cineres redigeretur. Sic itaque nos vir sanctissimus præsentis ope ab illius importunissimi magi periculis eripuit.

15 Minime vero prætereundum est, quod senatorii cujusdam viri uxori contigit, quæ cum in Syracusarum metropoli sanguinis fluxu laboraret, magnisque in medicos facultatibus impensis, sanari nusquam posset, Dei admonitio ad sanctum hunc Pastorem nostrum Leonem contendit. Sed cum ad portam Arianam pervenisset, signumque in ecclesia dari audiens, percontata causam, esse obitum cognovit divini miraculorum officis Leonis, graduque festino properans, simul ac sacra ejus lipsana cum fide attigit, lethali ex morbo, Dei gratia, statim convalescit.

B 16 Sed neque illud etiam sub silentio tegatur, quod mirabiliter gestum est a B. Leone. Precibus quippe suis ac lacrymis detestandum idolum, quod impius Decius colebat (eratque in eo, quod olim quidem Gentilium delubrum, nunc vero venerabile fanum est sanctissimorum o Martyrum quadraginta) minimo negotio disturbavit : ejusque loco vivificam ac salutarem Crucem imposuit.

17 Ut autem ad exitum veniat oratio, quoniam, ut Paulus ait, memoria iustorum cum laude est, et memoriale eorum in generatione et generationem, quibus scilicet vivere Christus fuit, et mori lucrum, obdormivit admirabilis Leo Presul ac parens noster vicesima die Februarii, sanctam et undequaque colucentem animam reddens Domino, cui gloria, et imperium in secula seculorum.

a Marcellus hic Aneur. in Galatia Episcopus fuit, de ejus scriptis et heribus agit post antiquos Gabriel Praeolus. Ceteri, qui hic nomen hunc hancque, vulgo noti sunt — b Hinc supra nota. — c Constat de iis de scriptis etate, cum habita sit 7 Simodus an. 787. — c Colitur S. Salinus, Ep. Catanensis 15 Octobris. — d S. Beryllus primus Ep. Catanensis colitur 24 Martii. — e Tollitur ergo Beryllus Pirrus ista scribens ubi Heliodorum quemdam Juliam insignem magum invenit. — f Sacra au profane, nunquam captulatur. — g Hinc quoque de etate scriptoris dicimus conari posse — h Inferius videtur Protostratorem facere, cum usorem ejus vocat Stratorissimam, non Cursorissimam. — i Episcopus autem Protocursor, Cursorum Praefectus, ut obiter videtur in Glossario. — j Episcopus autem Equitibus Imperatoribus præerat. — k Et intravit esset navigatio, loca hæc Italia præterea imponit voluit, cum posset et Sicilia directo in Orientem egressus, Peloponnesum circumnavigare, ac per Egeum Constantinopolim versus fieri iter. Sed neque naris fortassis illa fuit, nec ipsi per mare iret, sed a demum ibi transiit. — l In eodem in Februarii in Vita S. Theodori Augusti § 2 num. 12 primum illum esse ad regnum. ubi nives coloris marmor ingeniose sculptum vaccam ingentium laterum representabat, et leonem in vaccam insipientem, eamque cupido necantem ex quo sculptum nomen loco statum est. — m Locum iudicari videtur, ubi Stratorissimam hæc seu fortasse incluit, Πρωτοστρατορας, monitorem, cum in regno erant ad trecentos Antiqua obsequia. Nomen u per se dictum fortassis, quod vigiliis excubiæ significat. Unde et fortassis stipendium excubiæ significat. — n Orarium hic videtur stola sacerdotialis, vel Episcopalis, esse. De etymo variis que significationibus ejus locis legit Herardus Joannem Vossium lib. 3 de veteris Glossaribus cap. 80. et Meursium in Glossario, qui recte dicit, ex Subdiacono non solere, sed Sacerdotes ac Diaconos ut nunc quoque Stola. Menæus Ἐπισκοπικός vocant, ab umbilico giallo. Nos stolum vestimus. — o De quibus nomen 9 Martii — p Non sunt hæc omnia S. Pauli. Nam, Memoria Justini cum sanctis, adnotamus est Prop. 10. 7. Durandus vero Ps. 101. 13. Memoriale tantum in generationem et generationem, quæ Deo ipsi

dicuntur. At prostratum illud Pauli est. Mibi enim vivere Christus est, et mori lucrum. Philipp. 1. 21

VITÆ EPITOME
ex Menæis Græcorum. a

S Sanctus hic patria Ravennas fuit, nobilibus ac piis natus parentibus : ac propter vitæ innocentiam, morum integritatem, omnibus sacrorum Ordinum gradibus legitime transeursis, tandem divino suffragio Pontifex est in Catanæorum metropoli constitutus, quæ civitas in clarissima insula Sicilia sita est, in quam Ætnæus ignis, etiam nunc quandoque, defuere solet. Hic igitur pro nominis sui ratione magnanimum quiddam ac leoninum spirans, et velut sidus effulgens, omnium mentes, quarum curam gerebat, illustravit, viduas prædones, in medias flammâs ingressus est, neque prius exivit, quam infelix ille in cineres esset redactus. Ea res obstupescit universos. Non solum enim Magnus ille ambustus non est, sed nec sacras illius vestes illo modo flammâ attigit.

2 Heliodorum nefarium magum in cineres redigit. Nam cum hic omnibus molestus esset, et prestigiis suis passim hominum oculos ac mentes fasciaret, jamque ipsam Dei Ecclesiam suis incantamentis impurus veterator aggredi ausus esset ; sanctus vir eum industrie apprehensum, sacra sua stola alligat, jubetque interea rogam maximum in medio urbis excitari. Tum omnibus illius maleficiis publice proclamatis, sibi collo adstrictum trahens, in medias flammâs ingressus est, neque prius exivit, quam infelix ille in cineres esset redactus. Ea res obstupescit universos. Non solum enim Magnus ille ambustus non est, sed nec sacras illius vestes illo modo flammâ attigit.

3 Miraculi fama quinquaversum vulgata, ad ipsos etiam pervenit Imperatores d Leonem et Constantinum : qui ad se eum accesserunt, atque ad ejus prostrati pedes, ut pro ipsis ad Deum preces funderet rogant. Is autem non solum dum viveret, maximum in eisdem miraculis fuit, sed postquam terræ mandatus est, plura etiam perpetrat stupenda.

a Eodem erat apud Maximinum Catherina. — b Gr. Ἐπισκοπικός ὁς ἔχει πικροδύς — De quo 13. Paremb. agimus. — c Copronymi plura, in dictionis supra.

ALIA EPITOME
ex Anthologio Græco Areudii.

S Sanctus Pater noster Leo Thaumaturgus, in urbe Ravenna natus est, nobilibus ac religiosis parentibus. Cum jam omnem sacram Scripturam didicisset, tantumque in virtutum studio processisset, ut et miracula ederet, consecratur Sacerdos Ecclesie Ravennatis : dein Episcopus fit urbis Catanæ. Tantas adversus hæreticos dimicationes suscepit, ut omnes superaret, ac pudore obrueret ; non solum vi sermonis, sed et a depromptis e Scriptura demonstrationibus. Erat et miraculorum effector : nam Heliodorum magum suis prestigiis multos decipientem, et gloriantem se omnia posse, neque ignem metueret, incendio consumpsit, vi precum. De hoc Sancto cum audissent Romani Imperatores, admirati sunt, et ad se eum evocantes, rogant ut pro se Deum precaretur. Quod cum esset assecuti, eum cum honore domum remisissent. Reversum jam ad suam Ecclesiam, in eorum Deus suscepit.

a Gr. Ἐπισκοπικός ὁς ἔχει πικροδύς.

D AUCTORE COEVO, EX MS GRÆCO.

S. Leo per omnes gradus ad Episcopatum erectus,

b suis prospici :

templum struit :

passimum magum secum in ignem trahit,

E

en combusto illis :

d

vocatur Constantinus in Constantinopolim : a mortis miraculis clarus.

F S. Leo doctus,

miracula facti mundum sacerdos a jam Episcopus, confutat hæreticos :

magnum præcibus comburi imperat.

stola vinculus a S Leone m

comburetur.

S. Leonis reliquæ fluxum sanguinis sistunt.

B ipse vetus idolum everit. u

o

Phillip. 1. 21

notatur 20 Febr

Bucoleon

Dichiarium

Orarium

DE B. ULRICO, SIVE ULFRICO, PRESBYTERO EREMITA IN ANGLIA,

Commentarius prævius.

J. B.

AN CHR. MDCLX
25 FEBR

Anglium seculo Christi duodecimo mirifice illustravit, vite austeritate et sanctitatem, futurorum prædictionibus, ac multiplicibus prodigiis, S. Ulicus Presbyter eremita, collæ juxta ecclesiam quamdam cure inclusus; alius Ulicus, Wulfricus, Wolfricus, Ulficus, Wlficus, Wilfricus dictus. Is xx Februarii an. cccxliv decessit. Quo die cum Martyrologio Anghanno Joannes Wilsonus inscripsit in priori editione an. ccccxxvii. In posteriori anno ccccxxi. publicè ad xvi diem mensis ejusdem retulit. Ferrarius itidem dudus diebus adscripsit, xx Februarii, et xxii Aprilis; sed præ Ulficem, posteriore Vulfricum appellavit. An diversos crediderit, an ea errato librarii sit, haud coniecit. Ansam alioquin hallucinandi præbere MS. videri potuit: e quo Vitam illius datus; dum obitus x Kalend. Maii tradit, manifesto errore, quem et Joanne Capperon et alius correximus, restituiturque x Kalend. Martii. Et firmat eam lectio nem ex Vita character alius: non ipsa Sabbato mortuus asseritur, in quod anno cccxliv dies xx Februarii incidit, xxii Aprilis in feriam v, cum littera Dominicalis esset C, Pascha iv Aprilis iheretur. Ad eundem xx Februarii diem Vitam ejus Anglicam collocavit in Florilus SS. Angliæ Hieronymus Porterus.

B. Ulicus an. 1184 mortuus 20 Febr. sab- bato:

B

2 *I*te eodem in Kalendario Ordinis S. Benedicti ista de illo scribit Benedictus Dorganus. S. Ulfrici eremiti, magnarum virtutum viri. Eodem die Chrysostomus Henricus in Menal. Cisterciensis: In Anglia natalis B. Ulfici anachoretæ et Confess. vite sanctimoniam, revelationibus, ac multis miraculis illustris. Monet deinde Annotationibus, illum sub Cisterciensium norma et obedientia vitam egisse, adque Ordinis antiqua monumenta testari. Citat Guillelmum Arundoniensem, qui nec nobis, nec Baken Pitsarique notus. At non video, qui poterit, saltem ab ipso auctoris vite auctore, Cisterciensium instituta complecti Ulficus, cum, ut in Monastico Angliano ex annalibus Petroburgensibus dicitur, anno ccccxxviii Ordo Cisterciensis penum venerit in Angliam; ipse autem Ulficus anno ccccxxv se inclusit, qui, ut auctur est Matthus Paris, cum tanto anni cccxliv decessit, jam xxix annis contra hostes humani generis colligens, felici morte victoriam reportarat. Neque in tota Vite ejus historia quâquam est, unde conieci possimus, vel Cisterciensium vel ullius ulterius Ordinis instituta seclatum. Scribitur quidem cap. 3 num. 22, monachi Montis-aconi, qui congregationis Chantrensis erant, et portionem quamdam victus singulis septimanis mittere soliti, sed nec illis subditus fuisse dicitur. Nec quisquam eorum scriptorum, quorum de Ulfico præclara testimonia citabimus, illum fuisse monachum tradit Solum Nicolaus Harpsfeldius historicæ Ecclesiarum Angliæ seculo 12 cap. 29, ubi eleganter et succincte narratam ejus vitam complectitur, monasticam et solitariam vite athletam atque sectatorem vocat, uti et Porterus in proleptice Vita Angliæ scripta. Verum ad primogeniam notionem vocis monachi respicit Harpsfeldius, quia nimirum solus ugetur: ideoque vocem solitarie addidit, velut monasticam synonymam.

non videretur fuisse monachus,

nedum Cisterciensis;

C

3 *Q*uanto autem Ulficus, propter vite sanctitatem et miracula, tota Angliâ in honore et nomine esset, constat ex Henrici Archidiaconi Huntingtonensis libro de Sanctis Angliæ, sive, ut in Prologo fatetur, penultimo operis sui, quem tamen consulto omisit, qui reliquam opus edidit Henricus Savillus. In eo igitur ita scribit Henricus: Queret aliquis, cum præcis temporibus

tot Sancti tot innoverint miraculis, miramur obnixæ, quod temporibus nostris nec aliqua miraculorum scintilla interclucet, nec famæ tenuis aliqua super his agilitas intervalat. Unde videtur, vel quod plura dicantur quam fuerint, vel omnino mundus a Deo jam sit apostatatus. Cui respondemus: omnino quidem a Deo apostata tempora non concedimus nostra, sed valde pejorata, et vitiorum caligine sibi-bliter obnubilata. Novit tamen Dominus, qui sunt ejus; et in humilibus, qui paucissimi sunt, Excelsus habitat. Fiunt igitur miracula tempore nostro rarissima, sed quoadque sanctissima. Unum de quodam, cui adhuc vitæ superest spiritus, memorie clarissimum commemcabo.

celeberrimus ob miracula,

4 *I*n provincia, quæ vocatur Dorseto, apud villam quæ vocatur Haselherge, degit quidam Dei servus, Wharrens nomine, officio Sacerdos, conversatione anachoretæ. Hæc loriam carni proximam semper adhibens, ut ejus motus intempestos cohiberet, a domino suo terreno novam poposcit, quia sua aduere suo jam pene demolita et dissertita videbatur. Quam cum eo presente induisset, longitudini ejus intensus, ne sub veste quidem compareret, arrepta forcice sub gyris et in manucaram vestibibus ferrum compaginatum quasi lineam texturam dissecuit: rursusque forcicem apponens, si quid inæquale erat, sine mora, sine difficultate, Dei servus abscidit. Quod videns dominus ejus, inastinabili gaudio repletus, ad pedes Sancti corruit. Vir Domini erectum conjuravit, ne alieui visa revelaret. Res tamen celari non potuit: nam plerique religiosi ejusdem lorice sanctissime annulos habere se gaudent, et fama celebris regni totius partes circumquaque perlustravit.

loricam ferream forcice dissecuit,

Gervasius Hemolii,

MS. al serv. vestibulis.

5 *Q*uod mirandum huic operi tanto et exquisito non interposuissim, nisi quia sanctus Papa Gregorius, quæ de Patre Benedicto vel aliis Sanctis narrat, partim ab aliquo Sancto religioso se audivisse commemorat, partim se a pluribus valde probatis. Hoc autem non solum testantur, qui lorice sectiones viderunt, vel qui ejus sermonem optabilem præsentiamque delectabilem petierunt, vel qui vitam religiosorum libenter ipsi religiosi perquirunt; verum etiam omni populo divulgatum est.

ut ex certa notitia scripuit

6 *Hæc Huntingtonensis, ipso adhuc vivente Ulfico, Gervasius monachus Dorobernensis in Chronicis Regum, quæ usque ad annum cccclxxix perit, ita scribit ad cccclxvi Christo annum: Dagebat his diebus in provincia Dorsetensi, in villa quæ Holesberge dicitur, Sacerdos quidam, Wlficus nomine, conversatione anachorita, sanctitate plenus et gratia Spiritus sancti. Tum quæ de scisso ferreo lorica habet Huntingtonensis, ipse fere verbis isdem representat, usque ad illa, Quod miraculum, uterque forcice mensam loriam ait, pro forcice. Nicolaus Harpsfeldius, ser. 12 cap. 29, eo miraculo narrato, ista adjicit: Quam historiam, tamquam exploratissimam, et indubitatum sui temporis miraculum, Henricus Huntingtonensis illius temporis æqualis, severus alioqui recentium miraculorum arbiter, præter ceteros qui ex professo illius Vitam descripsere, recenset. Particulæque illæ postea ita dissectæ, multis adversis graves et vitiales morbos salutares fuerunt. Quod de catenis Petri et Pauli et multorum superioribus temporibus Martyrum proditur.*

Huntingtonensis,

ea adhuc vivente

particulis quæ lorice morbi sanant.

7 *Quod porro is ut Vitam S. Ulfici ab aliquibus ex professo*

A professo descriptam, extat ea in codice MS. Canonico Regularium monasterii S. Pauli in Rubra valle juxta Bruxellam, eademque in *Legenda Sanctorum Angliæ Joannis Capgravi.* Et subnectemus, quæ de illa scripsit *Matthæus Paris* in *Historia majore* ad annum Christi cxcclv. Quæ si quis eum *Vita exacte contulerit*, judicabit, opinor, aliam pleniorum existisse *Vitam*, cujus epitame sit ea, quam *Capgravius* recitat, sive eam ipse composuerit, sive ventum circiter annis eo antiquior *Joaannes Tymonthensis*, quem *Opus servorum Dei*, seu *Sanctilegium majus* et *Sanctilegium minus* scripsisse tradit *Joannes Puteus* num. 611, ad an. 1366. Paris certe quidem nonnulla narrat longe aliter atque *Capgravius*, quale illud est miraculum de eo, qui se *dæmoni* devoverat, ubi et nomen *Presbyteri* ab *Otrico* missi et alia adjuncta exprimit, apud *Capgravius* omissa: quæ non videntur *sama* solum *didicisse*, qui *centum* et *quinque* annis post *S. Ultricum* obiit, sed ex alterius cujuspiam commentis hausisse, *Matthæus* quoque *Hestmonasteriensis*, qui *Parisis* fidei cxxx annis junior fuit, multa *resse* habuisse ostendit, quæ *posset* de *S. Ultrico* in suis *Floribus* *historiarum* commemorare, nisi brevitate studuisset. Ita enim ad annum cxcclv scribit: Eodem anno sanctus anchorita *Wilfricus* de *Heselberga*, cujus vita et transitus speciales exigeret tractatus, migravit ad *Domini*.

B *Gervasius Dorobernensis* *Parisis* longe senior, qui circa annum cccc obiit, illud de *S. Ultrico*, sive (ut scribit) *Ulfico*, scribit, ab ceteris prætermisum, ad annum ccccxxvi: Hic in Spiritu prædixit *Henrico* puerulo secum loquenti, quod *Rex Angliæ* futurus erat. Id antea quoque *Stephano* prædixerat, ejusdem *Henrici* n. *avunculo*.

C *Utrum* illam, ubi *B. Ultricus* vitam dedit, omnes in *Dorsetensi* Comitatu, *Wilsonus* in *Wiltonia* locat, vocatque *Haselburton*, alibi *Haselbug*. Est quidem hujus nominis pagus in tabula chorographica *Wiltoriæ* per *Joaannem Spedum* edita, ut *plurimum* antiquarum scriptorum auctoritate satius est: em ea quoque ratio adstipulatur, quod *monachi Montis-ucuti Ultrico* portionem quamdam victus singulis septimanis mittebant, ut jam diximus, atque in tractu australi *Somersetensis* provincie erat illud cenobium, laud longe a *Dorsetensis* Comitatus limite: *Halsberg* *Wiltoniæ*, propius a *Bathoni* abest, in boreali parte ejusdem *Somersetensis* Comitatus sita urbe, ut *plurimum* triginta millibus passuum a *Monte-ucuto* distare videatur. Accedit, quod, teste *Parisis*, ab *Exonia* versus *Orientem* xxx miliaribus distabat *Haselberga*: at multo longius illa *Haselburg Wiltoniæ*, magisque ad *Septentrionem* quam *Orientem* ab *Exonia*, sive *Excester*, *primariæ* *Devoniæ* urbe recedit. Nec est quod *Oxoniam* pro *Exonia* legendum quis velit, uti habent *germane* *Parisis* editiones: nam et longius abesse videtur *Haselburg Wiltoniæ* ab *Oxonia*, sive *Oxforde*, quam xxx miliaribus, et non versus *Orientem*, sed *Occidentem* potius.

VITA INCERTO AUCTORE,

ex MS. Rubrae-vallis et Capgravi.

CAPUT I.

S. Ultrici conversi, vitæ austeritas, miraculorum manifestatio.

Beatus *Ulficus*, de mediocri Anglorum gente originem duens in a *Contaua*, octo a b *Bustollia* miliaribus distante, natus, alitus, et conversatus est, ubi et *Sacerdotis* officium per aliquot annos administravit: eamque et avium venationibus *Presbyter* non abstulit. Tandem apud c *Halesbergiam*, ab d *Exonia* triginta miliaribus distantem, migravit: ubi in cellula contigua ecclesie, nulla *Episcopi* introductione, nulla *benedictionis* solennitate, sed fami-

liari *Spiritus* sancti auctoritate. Christo se conseculivit. Multo jejuniis mortificabat membra sua, et vigiliarum labore vexabat, ut pellis vix ossibus hæreret.

2 Erat enim ei pro cibo delicatiori panis avenaceus, et pulmentum de avena factum. Vinum et omne quod inebriare potest, nisi in præcipiis solennitatibus ob reverentiam festi magis quam carnis refocillationem, non gustavit. Vigiliarum vero tam pervigil, et indefessa assiduitas erat, ut insomnes prorsus duceret noctes; nisi cum naturalis interdum infirmitas perurgeret: et tunc non tecto quidem, sed capite ad parietem reclinato, non tam capiebat somnum, quam incipiebat; et continuo velut ad injuriam factam ejulans, eo fortior, quo recentior ad consueta redibat. Cervical quoque de fœni funibus intextam, capiti supponere consuevit. Cilicio primo ad carnem, deinde lorica usus est. Noctibus vero in frigore et nuditate, in vas quoddam frigida aqua infusum descendebat, psalteriumque ex integro Dominum decantabat. Exiens vero de aqua lorica induit, ut in hyemis et orationibus, cum crebris genuflexionibus, quod reliquum erat Vigiliarum, devotus et alacer expendebat.

3 Incentiva carnis sue, etiam acerrimos stimulos patiebatur, in aquis vehementissimis mortificavit. Quidam enim nocte, dum ex more de aqua ascenderet, manu aquam exeuntem, serpentem a femore dependentem invenit. Expavit illico vir sanctus, et nihil moratus violenter arreptum in terram excussit: eumque diligentius ad lumen lucernæ intuitus, capite truncatum adspexit, et se præ stupore rei gestæ mox in extasim solvit: a qua exsuscitatus, venenum omne, quod tabidus ille anguis infuderat, multum eluctatus evomuit, et inflicti vulneris curam agens, sanitati post modicum restitutus est: cicatrices tamen vulnerum, quibus dentes impresserat, usque ad mortem non evasit.

4 In colloquendo, personas potentum nullatenus accipiebat: sed unumquemque puro nomine appellare contentus, majorum titulis, vel judicio vel simplicitate abstinebat; Reges et Principes ad eum venientes mendacis vocabuli spoliatis, et tacite prædicatis quotiam homines sunt.

5 Cum autem lorice longitudine in diutina gemmiflexione sua eum impediret, militem hujus rei conscium, cui primo servierat, advocat: de nimia lorice longitudine causatur, dicens: Forfices e accipe, et coram Deo loricae rescinde. Cumque illo obstupesceret, et velut delirantem respuerit; *Ulficus* forfices de domo militis allatas, illoque in annulis lorice induto, quo flueni rescissionis significavit, in fenestra coram ipso posuit, dicens: Constans esto, et inde ne trepides. Ecce ego vado orare Dominum meum. Instans ergo miles incisionem putabat non ferum, sed vestem incidere, tanta facilitate in ferro non terreo forfices cucurrerunt.

6 Cum autem dæmonium a corpore obsesso eiecisset, præcepit sanato, et qui cum eo erant, ne miraculum cuiquam revelarent. Egressis illis, vir Dei somno corripitur divinitus, videtque personam vultu venerabilem assistentem sibi atque dicentem: Quid hoc facere voluisti, ut prohiberes hominibus illis narrare opera Dei? Cave ne id ultra feceris. sed virtutes Domini, quas facturus est in manu tua, et ipse confidenter loquere, et aliis ut loquantur injunge. Evigilans ergo vir Dei misit puerum post viros, qui diceret: De quibus mandavi vobis, ne sileatis, sed gloriam Dei, quam vidi tis, palam prædicare. Deinceps enim vir Dei opera, que per eum Dominus faciebat, religiosi dumtaxat auribus humiliter enarrabat.

a Ita MS. et Capgravius, forte Comtono. *Horsfeldius*, apud vi-

D
AUCTORE INCER-
TO-

et macerat je-
juniis,

vigiliis

curandi modo,

et. cio,

lorica,

oratione in
aqua gelida;

E
ita stimulos
carnis supe-
rans;

ab angue mor-
sus

venenum ex-
cudit

nemini titulis
tribuit:

orans, lorica
ferream forfi-
cibus præcul-
curat:

e

F

a dæmone pos-
sessum liber-
rat:

divinitus ad-
monitus ne si-
let! miracula
enarrat

ea religiosis
narrat.

A cum Lentonam, *Porterus* London aut Linton vocat. — **b** Et Bristol-
 lia. sive Bristol et Bristolium, Anglus Briston, urbs nobilis ac
 dives, partim in *Somersetiensis* agrorum, licet proprie neutrius
 sit. Mediam Avona fluvius intersectat. Tertia lotus Angliæ hoc
 tempore censetur. post Londinum et Eboracum. — **c** Ceteri He-
 selbergam, seu Haselbergam vocant. De ea equinus in Prolego-
 menis num. 9. — **d** Ita legendum loco citato ostendimus, quomodo
 et Harpsfeldus legit. *MS* et Capgravius, ac Mathrus Paris ad
 Oxonia habent. Et Exonia Devonæ metropolis, vulgo Excester, olim
 (ut probat Cambdenus) Isca Damnoniorum dicta, ad Orientalem
 Isca fluminis ripam sita. — **e** Consensus Paris, ut infra videre
 est, Harpsfeldus et antea citati Hunuiglonensis et Gervasius,
 ipsimmet Ulricum secuisse locum scribunt, quia nimirum me-
 ritis ejus et jussu id ab altero factum.

Exonia urbs.

CAPUT II.

S. Ulrici cum demonibus luctæ. multiplex de
 iis victoria.

Wirico itaque medio noctis silentio orationi vacante, conveniunt ad eum spiritus maligni in multi-
 tudine gravi : et velut iudicio rem acturi undique
 obsident innocentem. Conquirunt inter se quidnam
 fieri oportet de homine, qui ipsis ita totis viribus
 adversetur, consilia dissipat, diripit spolia, que ædi-
 ficant destruit, que destrunt ædificat. Nec mora :
 iudicium iniquorum unanimum sententia definitum est,
 quia hic homo reus est mortis, dignasque pro meritis
 debet dare penas. Injunctis itaque manibus capitur,
 trahitur, primum in ecclesiam, deinde per ecclesiam,
 sine miseratione ulla tractatur, Cumque foras Ec-
 clesiam jam esset eiecimus, adveniens Virgo reve-
 rendissima, et interrogans, cur ita innocentem vexare
 præsumeret, manica explicata omnes pariter even-
 tilavit. Feceat enim die illo primo beate ejusdam
 Virginis in missa commemorationem, et ipsa erat
 que judicavit causam ejus de manu inimicorum
 suorum.

B. Ulricus a
 demonibus di-
 re vexatus.

8 Alio quoque tempore infirmante Viro Dei, in-
 troivit inimicus, et terribilibus oculis intrens eum,
 baculum, quem manu tenebat, levavit in altum,
 eoque tertio valide percussit. Ad quem nihil motus
 servus Dei respondit : Jam nunc recede, maligne,
 quoniam amplioem in me potestatem non habes :
 sed nec hanc omnino haberes, nisi tibi desuper data
 fuisset. Tentus est enim semel inimicus a viro Dei,
 et diutius flagellatus : nec prius ut abire posset ob-
 tinuit, quam se ultra non reversuram ad eum, ju-
 rejurando promitteret.

B. Ulricus a
 demonibus di-
 re vexatus.

9 In aequilonaribus Angliæ partibus homo quidam
 erat valde miserabilis, qui fortunam paupertatis non
 aequo ferens, diabolo manus dedit, et homagium ei
 fecit. Tandem miser ille intelligens reatum, poni-
 tere cupit, et eum cuiusdam cusum suum et proposi-
 tum revolasset, adstitit ei diabolus in oblique con-
 sueta, et nota illam proditiõnis arguens, castigatione
 crudeli se ipsum punita minatur, si quid tale de cæ-
 tero attentare præsumeret. At homo ille videns,
 quod inimicus ejus cogitatione cordis sui non cognov-
 visset, nisi prius eum per vocem vel signum prodid-
 disse, dissimulato aliquandiu penitentiæ suæ pro-
 posito, ad Ulricum Dei amicum iter tandem arripuit,
 et ad vadum quoddam illius fluvii, quod extra
 Helesbergiam situm est, accessit : et cum vadum
 fuisset ingressus, supervenit diabolus ira magna suc-
 census, et manus in hominem immittons, infremat,
 et ait : Quid est, inquit, proditor, quod facere vo-
 luisti? Moliris pactum nostrum dissolvere, sed frustra:
 quia proditiõnis, qua olim Deo renuntiasti, et
 qua nunc mihi renuntior cogitas, solveo penas
 modo debes, quia jam miserabiliter submergeris. Et
 tenens eum diabolus, ita immobilen fecit, quod nec
 procedere, nec in aliquod latus valuit declinare.

per Sanctam
 quondam li-
 beratur.

percussus a
 demone,

alias eum fla-
 gellat :

quemdam dæ-
 moni mancipi-
 atum,

dein peniten-
 tia ductum,

ideo in flumi-
 ne delinere a
 demone

per Angelam
 cognovit :

10 Dum hæc agebantur in flumine, vir Dei Wil-
 ricus Angelo revolante cuncta cognoscens, vocavit
 ad se Presbyterum, et ait : Accelera, inquit, et as-
 sumpta cruce cum aqua benedicta, occurre homini,
 quem diabolus in vado, quod extra villam est, cap-

tivum tenet ; et aqua benedicta adpersum adduces **D**
 ad me. At ille pergens invenit hominem ita in aqua
 immobiliter fixum, quod de loco se movere non po-
 tuit. Quem aqua benedicta perfundens, prædonem
 fugavit, et ad virum Dei hominem ipsum adduxit.
 Apprehendit autem servus Dei manum hominis dex-
 tram, et diabolus sinistram tenens omni virtute
 trahebat. Ulricus enim una manu captivum tenuit,
 et altera aqua benedicta contra faciem inimici asper-
 gens, ipsam valde confusum ab ædibus effugavit.

aqua benedicta
 aspersum ad
 se adduci fa-
 cilis : demonem
 aqua benedicta
 pellit,

11 Vir autem ille penitens, et puram confessio-
 nem faciens, corpus Domini sibi oblatum in specie
 carnis vidit. Et interrogatus, si ex toto corde crede-
 ret, Credo, inquit, Domine, quia corpus et sangui-
 nem Domini mei in manibus tuis sub specie carnis
 ego miser et peccator aspicio. Cui Ulricus ait :
 Deo gratias. Sed nunc simul oremus, ut in spe-
 cie consueta a illud recipere merearis. Sicque com-
 municationum hominem, et in fide confirmatum dimi-
 sit in pace.

et vtrum illum
 confessum,

12 Data est autem inimico potestas in carnem ejus,
 percussitque eum in brachiis ulcere pessimo, adeo ut
 caro ejus humero tenus putrefacta scateret, vermi-
 bus et sanie ebulliente deflueret. Vir autem Dei ju-
 dicium cœlestem cum gratiarum actione amplexatus,
 patienter sustinuit, latusque est in his, sicut qui
 invenit spolia multa. Et post paululum convalescens,
 Leviathan igne quodam invisibili, et, ut creditur,
 infernali carnem ejus inflammavit, ut supra omnem
 humanum modum flammæ insanientis incendio se-
 cremari diceret, et velut in favillas et cinerem mox
 resolvendus Sacerdotem vocaret, et animam Deo com-
 menderet. Post aliquot tamen horas invisibilis car-
 nifex mutavit tormentum ; sed vir Dei patientiam
 non mutavit, subito enim, sicut advenerat, ablata
 est, et confestim a quodam gelidissimo frigore com-
 prehensus totus rigescere et congelascere cepit, et
 hujus horæ exitum eum patientia præstolari. In hæc
 suppliciorum permutatione caro in manu impij data
 mane usque ad vesperam desudavit, quamdam futuri
 iudicii dans metuentibus Deum significationem, in
 quo ab aquis nivis transitur in calorem nimum.

mirabiliter
 communtone
 nimit :

a demone ve-
 xatur fædo ul-
 cere,

horribili calo-
 re,

dein frigore :

Job. 24 10

13 Cumque illucesceret paschalis solennitas nox
 sacra, immundus spiritus viro Dei somnum incussit,
 et per somnum de carnis lubrico triumphavit. Mane
 facto, omni Ecclesia congregata, de cella sua ad pu-
 blicum processit, aperiensque os suum, dimisit ad-
 versum se eloquium suum, sic ait : **b** Misero huic
 Ulrico sic hæc sacratissima nocte peccatis meis exi-
 gentibus accidit ; sic inimicus meus mihi infelicitet
 illudit. Peccatum meum Deo et vobis confiteor ; ve-
 niam a Deo vobis intercedentibus deprecor, de inju-
 ria hæc coram Deo et vobis conqueror, qua me ini-
 micus meus in tam reverenda festivitate dehonestare
 non pepercit. Ita humilitatis sectator fortis, non par-
 ceps aliquatenus pudori suo, non astantium vere-
 cundia, non denique æstimationi sanctitatis, que de
 eo longe lateque spirabat. His diebus in cellam re-
 gressus est.

pollutionem tis
 somni a dæ-
 mone excita-
 tam,

palam humiliter
 confitetur :

14 Vir namque Dei frigore abundantiori pderum-
 que rigescerat, adeo ut homo quidam de finibus
 Bristolliæ per visionem admonitus, oportorium no-
 vum de vulgânis pellibus, quo se operuerat, trans-
 mitteret. Ait enim illi in visione Dominus : Servus
 meus Ulricus frigore cruciatur, tu vero calide hic
 loveris. Surge quatenus et oportorium hoc ei cum
 festinatione trans mitte. Et ita factum est.

divino monitu
 donatur ei
 oportorium.

*a Non si omnino illic esse desiderat species panis, jam non
 erat Sacramentum Eucharisticæ communionis quod sub illa
 speciebus a thersis mutatum ac prout se illius apparentis
 carnis sumptione gerimus, que effectus est sacramenti, non perc-
 pisset. Uredibile est tamen eas species non desisse, cum carnis
 speciem nec. Sanctus ipse, nec alii præsentis vidisse videntur,
 sed ille solus, cujus crudeliter causa id contigerat. — b Illic ex
 cornu genere videtur, que plurima in sancturum historis oc-
 currunt miranda magis quam mutanda. De eo Harpsfeldus, que
 mibi*

A mihi, inquit, tam admirabilis animi dejectio... lorcam illam et quiddam in eo, ut sunt certe complurima admiratione et laude digna, superare videtur.

CAPUT III.

Divinæ illustrationes B. Ulrici, occultorum cognitio, morborum curatio, alia miracula.

Cum semel in cella sedens cappam a mure corrosam videret, ait: Pereat mus, qui ita cappam meam lædere præsumpsit. Et ecce dicto citius mus de muro prosiliens corruit ad pedes ejus, et mortuus est. Vir ergo Dei Presbyterum vocavit, et quia murem incaute maledictionis verbo interfecisset humiliter confessus est. Cui Presbyter ait: Utinam simili anathemate mures omnes hujus regionis perdere digneris. Absit, inquit ille, hoc a me, nimis hac una vice in hoc uno erratum est. Vere si id non displicere crederem Domino meo, pro isto etiam orarem, ut pristinae restitueretur vitæ.

16 Lumen lucernæ suæ bis extinctum, divinitus accensum est. Accidit autem ut Presbyter quidam Osbernus in ipso noctis crepusculo, quiescendi gratia, ad ecclesiam festinaret. Et ecce vidit Ecclesiam immenso lumine coruscantem, ut a facie flammæ per

B fenestram erumpentis cœmiterium omne resplenderet. Exparit homo, et substitit, et psalmos decantavit. Post paullulum vero Angelus in flamma ignis per fenestram ingressus est. Mane factò vocavit eum vir Dei, et ait: Quenam illa visio fuit quam sero vidisti Osberne? Cui ille: Flamma ignis non modici, ait, intra ecclesiam vidi. Bene, inquit, dixisti, quia Dominus meus adfuit, et consolatus est servum suum, et consolationes hujusmodi subministrat. Proinde oravi Dominum meum, ut aperiret oculos tuos ad contemplandum hæc, vixque id impetrare valui. Sed et hoc novi, quia hos et hos psalmos interim decantaveris, et extra cœmiterium visionis finem expectaveris.

17 Presbytero quodam in mensa assistente sibi, aqua in vinum conversa est. Alia vice aqua ab ipso populo oblata, vini saporem induit, colere pristino nullatenus mutato. Aqua ab ipso benedicta in vinum convertitur, et quasi ad mortem ægrotæ inde sumens continuo sanatur.

18 Nobilis Domina cum omni comitatu suo eum visitans, solo pane a sancto Dei servo benedicto laute refecta est: ex cujus reliquis turba virorum non modica præ foribus adstans, eum videre et alloqui et ab eo benedici querens, satiatur: quadragenarium, ut ferebatur, numerum excesserunt.

19 Virgo quædam usque ad mortem infirmata, de somno vigilans, ait matri suæ: Ecce gratia Dei et S. Ulrici famuli ejus, sanata sum. Ut enim in somnis visum est mihi, veni ad eum, et susceptam ab eo aquam benedictam in scypho eo offerente gustavi, et visceribus meis et corpori meo salus effecta est. Et ut facilius credas, talis, et talis est vir; et talis, et talis est locus.

20 Mulier quædam interim inter cetera munuscula, tres panes singulis firmaturis viro Dei mittere solebat. Et die quadam per quemdam puerorum suorum tres panes destinavit. Qui quidem unum sibi reservans panem et abscondens, duos Sancto obtulit, et reversus est, productumque panem de latibulo incidere moliebatur. Sed nihil proficiens panem omnino invidabilem comprobavit: a fure enim se poltuli vel lædi panis non sustinuit, sed pro pane lapidem in manus prævaricatoris exhibuit. Quo viso ad virum Dei rediens, et rem gestam aperiens, misericordiam imploravit. Venia autem puero data, panem benedixit, et facilitate summa frangens, de pane calido et vaporante comedit, et puero dans portionem, ædificatum eum benedictione remisit.

Februarii T. III.

21 Cum quidam panem viro sancto missum in dono pauperis cujusdam hospitandi gratia deferens diverteret, et parvulis panem petentibus nullum porrigentem videret, de sacculo productum panem incidere parat. Et quidem incidi panem sensit, sed quia opus misericordiæ citra contraque obedientiam præsumebatur, sanguine manare cepit, quem cum timere et tremore ad Sanctum detulit. Auditis autem quæ acciderant, vir sanctus ait: Fili, non debuisti etiam pium opus contra mandatum præsumere, acceptumque panem benedixit; et a sanguine emundans, ait: Accipe nunc panem, et defer parvulis istis, quibus præparasti eum, et ita factum est.

22 Monachus quidam de a Monte-acuto Cellarius, puero viri Dei Ulrici infestus, et injuriis afficiens, quadam vice accessit ad donum servi Dei. Cui Ulricus ait: Tu, inquit, hæc ambulaisti mihi ex adverso et exacerbasti spiritum meum: et nunc judicet Deus inter me et te. Ille vero exiens et parvipendens monita ejus et verba, contemneris non metuuit. Consueverunt enim monachi Ulrico portionem quamdam victus singulis septimanis ex consuetudine mittere, quam Cellarius ille auferri procuravit. Et audiens Ulricus cor ejus induratum, ait: Auferat ei, inquit, hodie Deus victum suum, qui memum mihi abstulit. Eadem vero die monachus ille ab aquis interceptus et submersus finivit.

23 Quidam magnus Princeps de domo Regis a Henrici, audita beati Ulrici fama, ait: Bene faceret Rex, si mitteret ad cellam illius hujus ad accipiendas pecunias ejus, quia fieri non potest ut multa sibi non thesaurizaverit, ad quem tam multi conveniunt. Adhuc verba in ore ejus erant, et ecce elisus in terram, ore ad aurem retorto, volutabatur spumans. Quo audito Rex, habita occasione, declinavit ad cellam servi Dei, et studiosè precibus ejus se commendans, et pro milite cuncta referens supplicavit. Non imputo, inquit, ei peccatum hoc, et præsto sum quiddam debuero facere. Unus itaque assistentium apprehensam Ulrici manum, ægroti facie applicuit, et statim reversum est os ejus in locum suum, et mente recepta sana loquebatur, recte magnificans Deum.

24 Dum sacris assisteret mysteriis, Dominicaque oratione completa atque perfecta, suborta est ei hæsitatio, si aquam calici infudisset. Multa in animo revolvens, toto corde tandem ad Deum conversus, cum cordis puritate Deum exoravit. Completa oratione, vidit in calice roseum sanguinem velut igni immaculati Jesu Christi usque ad labium calicis redundantem: perceptoque Sacramento, sanguinem denique bibit usque ineracissimum.

25 Servus Dei Ulricus cuidam muto in somnis apparens, digito ori ejus imposito, os ejus aperuit, et linguam reseravit. Latroni oculorum effusione puni-to, oculos novos et visum sua prece restituit.

a de Montis acuti monasterio egimus in Proleg. num. 9 de fundatione ejus fuscus apud in Monasterio Anglicano pag. 608 et seqq. inque Somersethensis Comitatus descriptione apud Cambdenum pag. 162. — b Henricus I Angliæ Rex Guillelmo Rufo fratri 1 Augusti 1100 mortuo successit, 5 Aug. coronatus obiit 2 Decemb. 1135 in Gullu.

CAPUT IV.

S. Ulrici prædictiones, mors.

Miles quidam duos pueros cum panibus, pastillis, et duobus vasis vini, ad B. Ulricum misit, qui portionem aliquam ex singulis reservantes apud pauperem quemdam in via deposuerunt. Illis igitur ad januam pulsantibus, vocato Ulricus puero, ait: Vade, et suscipe de manu hominum ipsorum ea que tulerunt, sed eos ad me introire non permittas. Sed ne de his gustent, quæ defraudaverunt, et deposuerunt sibi, sub mortis interminatione eos prohibe. Quo an-

30 dito

D
AD TUR ANO-
NYMO, SA MSS.
panem, cui-
tra obedientiam datum
pauperibus,
ideo sanguine manantem.

benedictione mundat:

a

a monachis ad se missa subtrahenti maledicti,

F
qui submergitur.

b

quemdam ob calumniam a Deo punitum,

Henrici I rogatu

langens sanat:

videt sanguinem in calice:

F

loquelam quædam impetrat, alteri vultum.

a

Furtum puero-
rum ab eis cognoscit.

B Ulricus do-
let se murem
maledictione
occidisse:

lucerna ejus
divinitus ac-
censa:

ipse divino lu-
mine collu-
stratur, et An-
geli accessu:

ut quidam ut
vident obtinet.
obviam cog-
noscenti.

aqua et spiritus
versa in vi-
num,
agris salutiferum.

pane uno mul-
tos sanat.

agram, in
somnia ei appa-
rens, sanat:

panem ob pu-
erum furtum in
lapidem ver-
sum,

medicinas
per firmam
remittit.

A dito cum multa confusione reversi, vinum enim plenum genimine ranarum venenatarum invenerunt, et quod de pane et pastillis reservaverant, plenum scaturigine vermium viderunt. Percutientes ergo peccata sua, ad virum Dei qualia erant celerius detulerunt. Quibus confessa culpa sua veniam consequentibus, B. Ulicus vinum et panem sua benedictione formae priori restituit, et ut pauperi, quod quem ea deposuerant, illibata reportarent, imperavit.

27 Ulicus enim nocturnis vigiliis fatigato, cum membra sopori daret, vidit in somnis quasi tres pueros ultra altare summi suspensos, et lapideis quibus adstricti erant, jam quasi suffocandos. Quorum unus ad illum conversus ait : O Domine mi Ulice, cur pigritaris succurrere, et eruere nos? Cui cum vir sanctus, non invenire se diceret, quoniam modo il faceret; respondit : Adscende super altare hoc, et stans mitte manum tuam, et fer operam morituris. Qui continuo acquiescens manu extenta, a morte eos et a suspendio liberavit. Dum tractaret secum vigilans de visione hac, venerunt ad eum Presbyteri tres, pro peccatis penitentes et gementes, et ab eo peccatorum veniam et consilii sanioris formam expectantes reportabant. Quomodo autem hi tres usque ad tempus illud ultra altare pependerunt, dum sanctis non sancto assisterent, adverti facilis est.

B **28** Ordinabat Rex Anglorum Henricus primus professionem in partes transmarinas. Et cum hoc famulus Dei audisset, ait : ibit quidem, sed non redibit; sed et si redierit, non totus tamen, nec integer. Nunciatum est hoc Regi, et dicit accepit Rex sermonem hunc, et misit ad eum, qui quaereret si verbi hujus auctor ipse fuisset. Si dixi, ait, non me penitet, quia ex me non sum locutus. Itaque Rege profecto b et aliquot tempore elapso, vocavit servus Dei dominum villae ejusdem, et ait : Rex hesternam die mortuus est, tu vide quid agas. Porro milite obstupescente, et imperante silentium, nihil, ait, silere proficere est, sed in proximo est ut omnes loquantur. Denique epia misericordiam Rex concessurus esset Domino, eo quod paci et justitiae militasset in vita sua, et domum de e Radmges, regali munificentia edificasset, prophetauit.

29 Venit ad virum Dei d Comes Stephanus, qui postea regnavit in Anglia, et jam tunc cum Regis cognatus esset, nullus et magnus possessionibus in Anglia abundavit. Venit autem et frater ejus c Henricus Wintoniensis Episcopus cum eo. Respicens itaque in Comitum vir sanctus, ait : Salve Rex, Illis ad alterutrum respicientibus, et quantum ne forte vir sanctus humano quantum falleretur incerto; Tili, inquit, dico, O Stephane, Salve Rex, tradidit enim Deus regnum Angliae in manu tua : tu paci et equitati intendere stude, et Ecclesiam Dei tuam et honorificare curato. Igitur cum Stephanus regnaret, et adus repirentibus regnum de manu ejus, pax omnino de Anglia exturbata fuit. Quam quidem turbationem vir sanctus prophetauerat, et ait ejusdem villae domo : Rex Stephanus ferastina die dabitur in manus inimicorum suorum, et captivus duceatur : liberabitur tamen, et g qui captivus eum consequenter de eodem calice labet. Postremo vomenti ad eum Rege Stephano, post objurgationes plurimas et exhortationes subtiliter, hoc inter cetera reprobavit, quod cum oporteret regnare h quod vivere : Regemque ejusdem parenti sui, quod etiam nomine tonis expressit, penitentiam agere exhortatus est, adjiciens, quomodo penitenter impossibile erat firmare solam ejus, et pacem rebus dari. Quibus auditis rex libertum hunc cepit, et peccati ejusdem confessionem ex animo faciens, penitenti et consuanti Prophetae maxillam dedit.

30 Cum enim annis ei vel eo amplius adhuc su-

peresset ad vitam, sedenti quadam die in cella sua, lorica ab humeris divinitus dissuta ad genna ejus subito concidit, et statim loriceam ad seapolas reducens corrigiis eam fortioribus recollegit. Et ecce corpus ejus omne vesicis turgescere coepit, et caro paullo ante ferrea ex spiritu Dei, jam ex seipsa caro inventa est. Sic lorica simul et caro simili praesagio militiae suae tempus impletum praesignabant. dixitque Usherno Presbytero, Hora, inquit, vocationis meae est, et die sabbathi in vespere paratum me esse oportet. Ego enim ad Dominum meum vado, cui servivi, et dies qui nunc instat, dies illa est quam olim desideravi. Igitur hora, qua praedixerat, junctis directisque in caelum manibus, migravit ad Dominum anno gratiae cccxv, x Kalend. i Martii.

a Caparivus habet. Mulier quaedam — b Protectus est Henricus in Normanniam an. 1133, obiit biennio post, ut e Westmonasteriensis dicitur. — c De fundatione Radingensis monasterii auctor in Monasterio Anglico, et aliis scripturis. — d Stephanus Henrici sororis filius, Comes Bononiensis, e. e. lusa Mathilde Imperatricis. Henrici filia, regnum accepit, sub finem ejusdem anni 1135 a Cantuariensi Archiepiscopo coronatus. — e Is ex monacho Clunaccensi Abbas Gloucestrensis factus, dein anno 1129 Episcopus Wintoniensis, obiit 6 Aug. 1171 — f Caparivus est Stephanus Bar. 2 Febr. 1144, custoditque tractatus in terra Bristolensi; liberatus omnino 55 festo. Praedictio igitur illa B. Ulicae vera est. — g Caparivus est a Mathilde Imp. sed per Guillelmum de Bahaynes ut eum vocat Westmonasteriensis, vel ut legitur in Dabherensis, de Bahaynes, in praeflo. Ipsa Mathilda postea multos viros aduersos perpasso, tandem rediit ex Anglia coacta est. — h Non solum quod ipse Stephanus vixeret, sed quod etiam Ulicus, octo enim post hunc mensibus mortuus quippe est Stephanus, 25 Octob. ut habent Westmonasteriensis, Geruasius et alii — MS habebat, Mau, vitiose, ut supra ostendimus.

ALIA VITA

ex Matthaei Parisii historia.

Edem anno (cccxv) sanctus amachorita et solitarius Ulicus de Heselberga ingravit ad Dominum, postquam viginti et novem annis, contra hostes humani generis conficiens, felici morte victoriam reportavit : de ejus vita et virtutibus, ad historiae decorem, vel parvam utile duximus fore mentionem.

2 Beatus vir Ulicus ex mehaeri Anglorum gente erundus, in a Cantonia villa, a b Bristollo octo miliaribus distante, natus, nutritus et conversatus, ibi etiam per annos aliquot Sacerdotis officium exercuit, quod in aetate juvenili, levitate potius mentis quam rationis desiderio, irredire accepisse : quippe nondum cognoscebat Dominum, unde carne magis quam spiritu ducebatur.

3 Nam eum simul et avium curis sollicitus incumbens, dum die quadam in hujus generis exercitio non seganter instaret, e affuit vir subito, vultum pauperis gerens et habitum, numquam novum ab eo supplex in elemosynam postulans. Habebat autem tunc temporis Anglia novam monetam in diebus Henrici primi, sed adhuc rarum praenuntiatum novitate. Cum cum Ulicus se nescire diceret, si novum nummum haberet; Respice, ait, hecnum tuum; et invenies in ea duos nummos et semis. Quo ille responso obstupescens, inspexit; et ita ut dictum sibi fuerat reperiens, quod petebatur devotus donavit. Homo autem ille, cum denarium accepisset, ait : Retribuat tibi is, pro ejus amore hoc fecisti. Et ego tibi in nomine ejus deponitio, quia ex hoc loco in brevi ad aliam migraturus es; et inde ad aliam transiens requiem tandem invenies, ibi usque in finem in Dei servitio perseverans, et novissime eris ad Sanctorum collegium evocandus.

4 Deinde post paululum, ut inops Sacerdos, Wilhelmio domo villae, in qua natus fuerat, adhaerens, panem quotidie in mensa ejus comedit. Illi et in fortitudine nulla lumbos suos aerigens, usui penitus carnium se abdicavit. At vir Dei toto jam desiderio solitudinem suspirans, a Domino suo, Milite supra dicto, ad abam directus est villam, nomine Haselbergam, quae ab d Exonia versus Orientem xxx miliaribus

AC. TOREASONY-
AV. EA. MSS.
res furivas
corruptas

restituit suae
formae.

per somnium
quodam con-
versum tri do-
ceatur.

Regis mortem
praedicit.

h
dem abicus
cognovit.

cumque ab ho-
na opia tal-
vatium -

Stephano per-
diti regnum,

turbas in co-
futuras

f
ejus, quanta
tena et libera-
tionem alteri
praedicit;

h
spiritu Regem
di. peccati ce-
culta monet.

D
mortem qd
instare co-
gnos. ii.

et diem ejus
praedicit

innotuit 20
Febr. 1134.

E

B. Ulicus 29
annis huc ter
vit.

a b
antica Sacer-
dos levas

et venator

c

P

data moysi do-
pe

ex eo di vi se
alibi rante
peccatum

absitit est
tus

d

A liaribus distare videtur; Spiritu sancto, ut videtur, hoc dictante. Ubi in cellula ecclesie contigua Christo se conspiciens, multo labore multaque carnis ac spiritus afflictione, Christi sibi gratiam comparavit. Nam tanto jejuniis et abstinentiis, tantaque vigiliarum instantia, membra sua mortificabat super terram, ut pellis in brevi ossibus adhærens, non jam carnalem virum, sed spiritualem in humano corpore intuitibus exhiberet.

5 Vestitu simplici, cilicio intus inhaerente, contentus erat. Quod cum ex consuetudine infra dies paucos induraverat, usum lorice incepit affectare. Quod dominus ejus Miles præfatus cum cognovisset, loriceam unam contulit viro Dei, et vas bellicum caelestis militiæ consecravit. Noctibus in vas quoddam cum frigore nudus aqua plenum frigida descendere solebat, in quo psalmos Davidicos Domino offerbat: et sic aliquandiu perseverans, carnis inertiam, cujus acerrimos patiebatur stimulos, mortificabat in aquis. Humilis erat cunctis in eloquio et jucundus, cujus sermones caelestem quandam harmoniam audientibus redolebant: licet hominibus semper clausa fenestra loqueretur.

6 Inter hæc vir Dei Ulfricus soli Deo cognitus, in notitiam hominum, ad eorum salutem, quasi manentem proripuit. Nam lorica, qua induebatur, cum se genibus ejus allideret, et genuflexionum ejus instantiam præpediret; Militem sui conscium secreti advocat, et apud eum de nimia longitudine lorice caussatur. Ad quem Miles, Mittatur, inquit, Londonias, et, sicut ipse designaveris, incidatur. Respondens vir Dei dixit: Nimiam moram haberet istud, nec posset ostentationis nota carere. Sed tu, inquit, has ferices coram Deo apprehende, et manu propria hoc opus absolve. Deditque in manibus ejus ferices, de ipsius Militis domo allatas, et Militi hæsitanti, et ipsum delirare existimanti ait: Constans esto, et vide ne trepidus. Ego vado pro hac re orare Dominum meum: et interim huic operi fiducialiter incumbere. Instat uterque miles, unus orationi, et alter incisioni, et est opus in eorum manibus prosperatum. Putabat enim Miles non se ferum incidere, sed pannum, dum tanta facilitate in ferro ferices ecurrerunt.

7 Sed viro Dei ante operis consummationem ab oratione cessante, coactus est ab incisione cessare. Adstitit Ulfricus Militi, et qualiter res profecerit percontatur. Bene, inquit, hætenus: sed nunc, te adveniente, ruptæ ferices substiterunt. Et ille, Non te moveat hoc, inquit, sed cum eisdem forcibus perfrice quod capisti. Miles itaque resumpta fiducia, facilitate qua prius, rem feliciter consummavit, et quicquid inæquale erat, sine difficultate aliqua coæquavit. Ex tunc vero vir Dei absque forcibus, cum digitis suis debilibus, non minori fide, annulos lorice, ad varia sanitatis remedia, cunctis caritative peccatis dividens, ministrabat. Hanc autem Miles virtutem videns, admiratione ineffabili stupefactus, corruit ad pedes viri Dei. Quo facto Ulfricus confusus, erectum Militem adjuravit, ne, dum viveret, alicui revelaret. Sed rei fama celebris celari non potuit, cum plures viri religiosi de eadem lorica annulos se habere gauderent: et fama celebris viri Dei totius regni fines circumquaque perlustravit.

8 In Aquilonarijs Angliæ partibus homo quidam erat valde miserabilis, qui fortunam paupertatis non acque ferens, diabolo manus dedit, et homagium ei fecit. Diabolus autem cum captæ prædæ suæ aliquandiu incubuisset, miser ille, intelligens reatum suum, paenitere cepit, circumspiciens et deliberans, cui se patrono committeret, qui illum a morte animæ liberaret. Postremo B. Ulfricum adire deliberavit, in cujus manu salus quiescere dicebatur. Et de progressu suo valde sollicitus, cum cuidam suorum id

ipsum revelasset, adstitit ei diabolus in effigie consuetæ et nota, illum proditionis arguens, et castigatione crudeli se ipsum punire minatur, si quid tale de cetero attentaret. At homo ille sibi silentium imponens, vidit manifeste, quod inimicus ejus cogitationes cordis sui non cognovisset, nisi eas prius per verbum prodidisset vel signum.

9 Dissimulato itaque aliquandiu penitentiae suæ proposito, iter tandem præmeditatum arripuit, ut ad Ulfricum Dei amicum veniret: et transacto longo viæ spatio, ad vadum quidem illius fluminis, quod extra Heselbergam situm est, accessit, iter suum Domino prosperante. Vir autem ille cum vadum fuisset ingressus, et de B. Ulfrici subventionem spem certam concepisset, supervenit diabolus ira gravi succensus, et manus in hominem violentus immittens, infremuit, et ait: Quid est, inquit, proditor, quod facere voluisti? Moliris pactum nostrum dissolvere, sed frustra: quia proditionis, qua olim Deo renuntiasti, et qua nunc mihi renuntiare cogitas, solvere poenas mox debes, quia jam miserabiliter submergeris. Et tenens eum diabolus, ita immobilem fecit, quod nec procedere, nec in latas aliquid valuit declinare.

10 Dum hæc agerentur in flumine, vir Dei Ulfricus, rebus qua fiebant, a Deo sibi per Spiritum prophetiæ revelatis, vocavit Presbyterum suum ad se e Brithricum, et ait, Accelera, inquit, et assume Cruce cum aqua benedicta, occurre homini, quem diabolus in vado, quod extra villam est, captivum tenet: et aspergens eum aqua benedicta adduces ad me. At ille cum summa celeritate ad imperata iter arripens, invenit, sicut ei dictum fuerat, hominem in vado equo insidentem, ita et in aqua immobiliter fixum, quod de loco non potuit se movere. Quem ut vidit Brithricus, protinus in virtutem Magistri sui aqua benedicta hominem perfundens in nomine Jesu Christi, prædam excussit, et prædonem fugavit. Sicque captivum de aquis assumens, cum lætitia duxit ad virum Dei, qui interim pro miseria ejus orans, manus habebat ad Deum.

11 Sequebatur a tergo daemon quondam hominem suum: quem videns stantem ante virum Dei, apprehendit eum clamantem et dicentem: Servo Dei succurre mihi: ecce invadit me inimicus meus. Sanctus autem apprehendit manum hominis dextram, et diabolus sinistram tenens cum virtute traheret. Et sic trahentibus illis, vir Domini una manu captivum tenuit, et altera aquam, quam benedixerat, contra faciem inimici aspergens, ipsum valde confusum ab ædibus effugavit.

12 At vir Dei hominem trementem de faucibus mortis ereptum, in interiorem cellam suam duxit, tenens eum ibi, donec per confessionem penitens ille, virus, quod daemon infuderat ei, ad pedes Sancti evomuit. Tunc homo viribus resumptis, corpus Domini a S. Ulfrico sibi oblatum in specie carnis f: et interrogatus, si ex toto crederet; Credo, Domine, inquit, quia corpus et sanguinem Domini mei in manibus tuis sub specie carnis video ego miser et peccator. Cui vir sanctus, Deo gratias, inquit: nunc simul oremus, ut in specie consuetæ illud percipere merearis. Sicque communicatum hominem, et in fide confirmatum, dimisit in pace.

13 Obiit autem amicus Dei S. Ulfricus decimo Kalendas Martii, et in oratorio suo sepultus est apud Heselbergam: quo in loco, ad laudem Dei et gloriæ Sancti, innumera fuerit miracula usque in diem hodiernum videre.

a Supra diximus, ab alio Lentonam dici. — b De Bristolio, vide Bristoliam eorum ad cap. 1. Viri Notii. h — c Prætermissum id in petare Vita, ab eo fortassis, qui cum contraxit — d In duabus Parisi editioibus, quas vidimus, Oxonia habetur. Mendum supra declaratum — e Tunc hoc Presbyteri nomen, tum alia hujus narrationis adjuncta, in Vita priore desiderantur. — f Videtur deesse videns vel quid simile.

.ellæ inctu-
aus.ce macerat ab-
stinentia.

.itacio.

.orica ferrea.

in aqua frigi-
da orans.per fenestram
loquens:loricam forcice
incidi curat

ipse orans

.e.rom fracta
loricæimo digitis
particulas
opellæ.quas multi pe-
litant.Quidam miser
se diabolo
mancipas

D

EX MATTHEO
PARIS
de remedio lo-
cutus,
oburgatur a
diabolo.et B. Ulfricum
videns.in medio flu-
mine detine-
tur.B. Ulfricus co-
divinitus co-
gnito.

E

militi om-
Cruce et aqua
benedicta dia-
bolum pellat.sequentem ta-
ment et retra-
hentemipse fugat aqua
benedicta.

F

hominem mi-
niti Eucharis-
tui.in ea corpus
Christi valen-
temipse a morte
rescendi mira-
culis.

XXI FEBRUARIJ.

SANCTI QUI IX KALENDAS MARTII COLUNTUR.

ANIMADV. PAP. 30

<p>Sanctus Felix, Episcopus Metensis in Belgica I.</p> <p>S. Anthimus, Episc. Interamnus et Spoletinus in Umbria.</p>		S. Gloriosus,	}	Martyres.
<p>S. Marrius,</p> <p>S. Photinus ejus filius,</p> <p>S. Theodorus,</p> <p>S. Philippus,</p> <p>et alii LXVII</p>		S. Altus,		
<p>S. Verulus,</p> <p>S. Secundinus,</p> <p>S. Siricius,</p> <p>S. Felix,</p> <p>S. Servulus,</p> <p>S. Saturninus,</p> <p>S. Fortunatus,</p> <p>S. Jocondus,</p> <p>S. Julianus,</p> <p>S. Alexander,</p> <p>et alii XVI</p>		S. Justus alter,	}	Martyres in Sicilia.
<p>S. Victorinus,</p> <p>S. Mappalcius,</p> <p>S. Puslinus,</p> <p>S. Crispinus,</p> <p>S. Secundiolus,</p> <p>S. Dinaris,</p> <p>S. Titus,</p> <p>S. Rusticus,</p> <p>S. Tumulus,</p> <p>S. Mastreus,</p> <p>S. Justus,</p> <p>S. Securus,</p> <p>S. Masserius,</p>		S. Amator,		
<p>Martyres, Amaseæ in Syria II.</p>		S. Secunda,	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres, Adrumeti in Africa.</p>		S. Siricius,		
<p>Martyres.</p>		S. Petrus,	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		SS. LXXIX Martyres in Sicilia.		
<p>Martyres.</p>		S. Claudius,	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		S. Sabinus,		
<p>Martyres.</p>		S. Maximus,	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		S. Irene Virgo, soror S. Damasi Papæ, in Hispania.		
<p>Martyres.</p>		S. Vitalina Virgo, Artonæ apud Arvernus in Gallia.	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		S. Severianus, Episcopus Scythopolitanus Martyr.		
<p>Martyres.</p>		S. Zacharias, Patriarcha Hierosolymitanus.	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		S. Paterius, Episcopus Brixienensis in Italia.		
<p>Martyres.</p>		B. Pippinus, Dux et Major-Domus Regum Austrasie, Nivelke in Brabantia.	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		S. Gumbertus, seu Gondebertus, Archiepisc. Senonensis in Gallia.		
<p>Martyres.</p>		S. Germanus	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		Albas,		
<p>Martyres.</p>		S. Randoaldus Præ-	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		positus,		
<p>Martyres.</p>		S. Petrus Majumenus, Chartularius et Martyr in Palestina.	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>		S. Timotheus, anachoreta in Symbolis.		
<p>Martyres.</p>		S. Georgius, Episcopus Amastrenus in Paphlagonia.	}	Martyres in Sicilia.
<p>Martyres.</p>				

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S**anctus Cedda hoc die refertur in MS. Calendario Ordinis S. Benedicti his verbis : S. Cedde Abbatis in Lontingen in Anglia, frater B. Eradidi Episcopi. Et ipse Episcopus fuit, frater S. Ceaddie Episcopi, non Eradidi, fundator monasterii in Lontingen : quod ipse nimirum in Northumbrore regno, in arduis montibus, locum ei donante Edilbaldo Rege Derrorum, filio S. Oswaldi, fundavit, sed secundum ritum Lindisfarnensium, qui Benedictini tunc non erant. Ejus Vitam ex Beda dedimus xv Januarii.
- S. Agathonem Papam hoc die coli a Græcis tradit Gallesimus, eumque ipse insigni elogio ornat : quem sequuntur Wion et Bucelinus in Menol. monastico, ac Ferrarius in generali SS. Catalogo. At Græci xx Februarii eum venerantur, ut illic ex Menæis diximus : Latini x Januarii.
- S. Gildo Sapientis memini hoc die Darganus in Calendario Benedictino, miraculis, inquit, clari, ut etiam mortuos ad vitam revocaret. Vitam ejus dedimus xxix Januarii.
- Serena Martyr nominatur, nullo alio addito verbo, in Greven Auctario ad Usuardum. Arbitror eam esse, de qua egimus xxx Januarii.
- S. Bertulphi Conf. nomen hic idem exhibet Hermannus Greven in Auctario ad Usuardum, et MS. Carthuse Ultrajectæ. Vitam dedimus v Februarii.
- Colmanum in Ard-boi coli hoc die tradit Colganus ad xviii Februarii, ubi et inscriptum dicit Calendario Casselensi. Habetur quoque in Martyrol. Tamlachtensi, et Festiologio Gormani, quæ nobis idem communicavit Colganus : ut expendimus ad Vitam S. Colmani Episc. Lindisfarnensis eodem die xviii Feb.
- S. Potamius Martyr infra memoratur cum aliis Martyribus, qui ad hunc quidem diem spectant, ut patet ex his quæ de S. Victorino et sociis dicemus : sed ipse Cyprus ille est, de quo actum xx Februarii.
- S. Falcodes Episc. Trajectensis hoc die in MS. quodam notatus reperitur. Is est S. Falco, de quo egimus xx Feb.
- S. Eleutherius Episc. Tornacensis refertur hoc die in Auctario Usuardi ab Hermanno Greven et Molano in editione, itemque a Canisio, Ferrurio, et Renato Benedicto in Gallicis SS. Vitæ. De eo fuse egimus xx Februarii.
- S. Eucherii Episc. et Confessoris depositio consignata hoc die in Martyrologis, Bedæ vulgato, Rabani, Notheri, Aurelianensem esse arbitramur, ejus dedimus Vitam xx Februarii.
- SS. LXXIX Martyres Casaraugustæ in Hispania coli hoc die, tradit Ferrarius in gener. SS. Catalogo. citatis tabulis et Calendario Eccl. Casaraugustano : sed fatetur, de us se nihil præterea apud aliquem reperisse. Quia et Casaraugustam Hispaniæ et Syracusæ

vacuas Siciliae Hispani Saragossa appellant, suspicari forsitan liceat Kalendarium, quod citat Ferrarius, fuisse Syracusanam, inque eo mentionem fieri LXXIX Siculorum Martyrum, ut infra dicemus hoc ipso die, cum de illis erit sermo. Quamquam enim nulli certæ urbi aut loco Siciliae in Martyrologis tribuantur, non est in tamen novum in vulgaribus Kalendaris aut Ephemeredibus alicujus urbis recenseri Sanctos, qui si non ad eam proprie pertineant, sunt tamen in provincia illa aut regno palmae gloria consecuti. De his ergo infra.

Maximianus Episcopus Perusinus. qui S. Berculani in decessor fuisse scribitur, a Ludovico Jacobillo Sanctis adnumeratur, statuiturque hoc die. Ughellus in Italia sacra, et Casar Crispollus in Perusia Augusta ejus meminerunt, sed Sancti titulo abstinent, quem alii, ut duobus Herculanis etc. tribuunt.

S. Joannes Patriarcha Constantinopolitanus hoc die in pace quiescere dicitur in Menais Gregoriorum, atque Αγίου Σίπ Μαρίνη Κυθηρέη: utque ab aliis scervnatur, quibus nomen Joannes fuit, cognomen additur ὁ Ἀποχολαστικός, Exscholasticus, qui cum magno Antiochie Apocrisiarius, seu Responsalis esset, S. Eutychio a Justiniano Imp. die XII Aprilis anni MXXV in exilium pulso subrogatus est. Verum, cum annis XII eam Ecclesiam rexisset, anno MXXVII, die XXXI Augusti obiit, ut auctor est Theophanes: ut proinde videatur hic Exscholastici vocabulum per errorem adjectum. Nam alius extitit Joannes, genere Cappadox, Presbyter et Syncellus Ecclesiae Constantinopolitanæ, qui anno MXXVIII, tertio Paschatis die Patriarcha, Timotheo defuncto, consecratus est: cujus industria effectum est tandem, ut Chalcedonensis synodus pari ac tres priores in honore haberetur, quod etiam Theophanes scripsit, addiditque eo vita sancto anno MXXX, die XXV Februarii, ordinatum esse Epiphanium: ut existimari possit Joannes illi: die XXI Februarii decessisse, ut certe tunc sepultus. Satis hic videtur, conjecturam in re dubia protulisse, quam non opus pluribus stabilire verbis. De Exscholastico Joanne pluribus agitur VI Aprilis ad Vitam S. Eutychni Patriarchæ.

S. Ascanius Episcopus Tarraconensis in Hispania sub Leovigildo Rege Gothorum e Sede dejectus, in Sardinia Martyr ærumnis confectus obiisse traditur in Martyrol. Hispanico Joan. Tamañ Salazar: qui et in Actis a se concinnatis, ab eo asserit S. Hermenigildum, qui Tarracone inclusus custodiae erat, visitatum, et cum noctu patris jussu ibidem trucidatus esset sepultum. Sed quod hic asseruerat, de eade ea Tarracone perpetrata, videtur XII Aprilis pag. 613 retractare. Si quis tamen, Maximi Episcopi Casaravugustani Chronico nixus, Tarracone ill gestum vult tueri, is quoque ut Mazimus, ab Euphemio Episcopo, non Ascanio, Regis Martyris sublatum corpus, neque Euphemium in exilio mortuum sub Leovigildo, sed Concilio Toletano anno MXXC interfuisse, fateatur oportet.

Cymbertus Abbas monasterii, quod Reodford, sive Vadi arundinis dicebatur, ut Sanctus Martyrologio Anglicano ab Joanne Wilsono, et generali Catalogo SS. a Ferrario, ad hunc diem adscriptus, Episcopi titulo: Vectæ nimirum insule, ut ex Hione et Trithemio Wilsonus ait. Nus XX Februarii in syllabo Prætermissorum ostendimus, neque Episcopum ullam in Vecta fuisse, neque Cymbertum Abbatem Reodfordensem Sanctorum tabulis antiquitus adscriptum videri.

Benedictus quidam in Monte-Serrato sancte inter eremitas vixisse legitur. Antonius Yepesius tom. 4 Chroniconum Benedictinorum ad annum 888 cap. 2 pag. 244 illius honorifice meminit, asseritque ex Aragonia ortum. Georgius Curdosus aut hunc diem Hugiologio

Lusitano inscripsit, ut Lusitanum, et sanctum Eremitam appellat, ejusque, ut et Yepesius, hoc recitat Epitaphium:

Occidit hac sacra Frater Benedictus in æde,
Inclutus et fama et religione sacer.

Hic sexaginta et septem castissimos annos

Vixit in his saxis, te, Deus alme, precans.

Usque senex senio mansit curvatus et annis,

Corpus humo retulit, venerat aule prius.

Ast anima exultans clarum repetivit Olympum,

Nunc solet in summo glorificata throno.

Ludolphus Abbas Corbeixæ Saxonum inscriptus est ad hunc diem Menologio Benedictino Gabrielis Buceolini, et Beatus appellatus. Letnerus in Chronico Corbeixæ creatura ait Abbatem anno 973, atque ab Ottone Imperatore fuisse in custodia detentum, anno 993 mortuum, sepultumque ante sanctæ Crucis altare, absque ulla cultus aliquando ei habiti mentione.

Leodegarius quidam Comes, dein Canonicus Eystettensis in Germania, hoc die, magna opinione sanctitatis, defunctus. De quo auctor anonymus a Jacobo Gretzero nostro in Catalogo Episcoporum Eystettensium citatus, ista scribit, ut in Heriberto XX Episcopo pag. 438 videre est: Hic est sanctæ memoriæ Leodegarius ille, qui cum esset genere et moribus divitiis præpotens Comes, terrenum honorem, pro Christi amore dereliquit, et deposito gladio, attenuataque harba, Canonicus S. Willibaldi factus est... In hoc autem Dei Electo specialiter hoc notandum est, quod cum esset tempore conversionis satis provecctæ ætatis, in accipiendis tamen Ordinibus tantæ discretionis extitit, ut non nisi unum vella ministrare. Eo promotionis tenore ad presbyterii dignitatem pervenit, et XI. prope annis in eodem Ordine Deo devotissime serviens, quinque ante obitum, instar veteris Tobie, oculis captus est. Sed et Beati Job exemplo, caro ejus partim computruit. Quas tentationes ita patienter, itaque hilariter pertulit, ut sua sponte nullis, exceptis secretissimorum arbitris, omnino senserit... Cujus anima exente, ut Presbyterum sibi assidentem audivi veraciter dicere, flamma instar candele de ejus ore exivit... Cujus vitam, conversionem et obitum breviter eloquitur hoc epitaphium:

En Leodegari reddis terræ sua matri,

Cœlis inde datam reddideras animam.

Presbyter ex Comite pro Christi factus amore,

Tunc tua Walpurgæ tradideras, modo te.

Ultima præsentis vite, sed prima perennis,

Nona Kalendarum lux tibi Martis erat.

Oramus pro te, tu pro nobis Pater alme,

Ut te cum pace possideamus, Amen. Ejus rursum mentio fiet XXV Februarii ad Vitam S. Walburgis. Au. præter hoc ab auctore corvo encomium, aliquis ei sit honos olim impensus, qualis Cœlitibus solet, nos latet: vixit ante 100 circiter annos.

S. Guutildis Virgo, Abbatissa monasterii Bilebis, sive Bilebis, aut Bilibshein, sanctimonialium ordinis Benedictini, ab ejus patre, Mompelgardæ Comite, fundata, in diocesi Argentinensi, scribitur a Trithemio in Chronico Hirsaugensi ad annum MXXXXI miraculis clara in medio ejus cœnobialis ecclesiæ sepulta. Non inde sequetur, Sanctam absolute ab Ecclesia declaratam, ut eam Menardus appellat ad hunc diem in Martyrol. Benedictino. Buceelinus solum Venerabilem nuncupat.

Agnes Virgo ordinis Cisterciensis in Germania, sanctæ animam in eulam magna cum gloria et suavissima Angelorum musica deferri, ejus soror Hildegundis conspexi) hoc die inscripta Menologio Cisterciensi

- ciens *Chrysostomo Henricus*; qui *Beata* appellat, assertique ejus mentionem fieri in *Catalogo SS. et BB. Ord. Cisterciensis*, *Chrysostomum sancti Gelasii in Fastis Colonensibus*, *Laherius in Menologio Virginiæ*, *Bucelinus in Beneficentia*, etiam *Beata* vocat. In *civitate Catalogo SS. et BB. ord. Cisterciensis*, quem *Menardus* edidit, inest *Hildegundis*, sive *Hildegundis* nomen, at non *Agnethis* ejus sororis.
- B. *Franciscus* monachus *SS. Trinitatis Aberdonia*, direpto ab hæreticis monasterio suo, per gradus sacri loci tractus, eliso cæcero triumphum duxit, inquit totidem verbis *Decemsterus in Menologio Scotico*, ex *collectaneis Gilberti Bruni*, et *Henrici Sinclairi*, quæ non vidimus; neque remur adhuc ab *Ecclesia Martirem* pronuntiatum.
- Petrus Tolosanus* monachus *Clarevallensis*, vir admirandis virtutibus, revelationibus et prophetiæ dono insignis, ad hunc diem inscriptus est *Kalendario Ordinis Cisterciensis*, *Menologiisque Bucelin* et *Henricus*, qui *Beatum* appellant: *Saussurus* solum *Pius* adscribit.
- S. *Maximianus* Archiepiscopus *Ravennas* inscriptus hoc die *Martyrologio Romano*, et *Catalogo SS. Ital. Ferrar. Hieronymus Rubens* et *Ravennæ* colit
xxii Februarii
- S. *Severus* monachus | *Martyres Sirnii* memorantur et socii LXII | ad hunc diem in *MSS. Martyrologio Aquincinetio et Marchaurensi*: in aliis socii LXXII *Severo* junguntur, et quidem xxii Febru.
- S. *Polycarpus* Presbyter, qui *Ethnicis ad fidem* convertens, conversis ad subivendum fortiter martyrium invitandis, operam cum *S. Sebastiano* impendebat, in *eadem duobus MSS. hoc die* locatur; in cæteris xxii Febru.
- S. *Humburga* Comitissa, alias *Abbatissa*, refertur hoc die in *MS. Florentino*, præbe in *Auctario Hermannii Greven*, ubi diximus ignotam nobis esse; prædicari a *Ferrario B. Humburgam* sororem *S. Theohaldi*
xxix Junii.
- S. *Eustathius* Patriarcha *Antiochenus* sub *Constantio Imperatore Armano* in exilium pulsus, et *Trajanopoli* in *Thracia* mortuus, colitur a *Grecis* hoc die, et ex *Menologia*, *Menensis*, et *Maximo Cytheræo* patet: iterumque vi Junii. In *MS. Martyrol. Coptico* hoc die ponitur *Astanius* Patriarcha *Antiochenus* tempore *Constantini Magni*: is idem *Eustathius* est, quem *Latini* celebrant
xvi Julii.
- S. *Symmachus* Papa memoratur hoc die in *Greven Auctario ad Usuardum; Maurølger, Galesium, Wiltfordi, Canisii Martyrologis*, et *Kalendario quod Breviarium Eborensi* anno 1558 excusum præfixum: colitur
xix Julii.
- S. *Felices* Presbyteri et Martyris corpus *Salerni* in *Italia* asservari, et anniversaria celebritate coli *xxi Februarii*, tradit *Baronius* in *Notis*, ad *xxviii Augusti* litt. F. Verum, ut infra ostendimus, cum de *S. Felice Admetino* agatur, est is *S. Felix* socius *S. Admeti*, coliturque
xxx Augusti.
- S. *Hilarus*, sive *Hilarius*, Papa, hoc die adscriptus *Flaviano SS. et Maurølger, Galesium, Canisii Martyrologis*, variisque *Kalendaris*, et *Greven* ad *Usuardum* *Auctario*, ubi mendose *Martyr* indigetatur. De eo agemus
x Sept.
- S. *Chunialdus*, socium *S. Ruperti* Episcopi, de quo agemus *xxvii Martii*, scribit *David Camerarius* hoc die coli solere in *Scotia*, ac ullum auctorem allegat, colitur *Salzburgi* cum *S. Gisilario* *xvii Septemb.*
- S. *Fintanus* *Corach Abbas* et *Episcopus Cluain* *ferrens* memoratur hoc die a *Colgono* ex *Fastis Hibernicis*, in quibus etiam referuntur *Cronanus Killbeggæ*, et *Colmanus* in *Arillo* in *Ultonia*, quos hic unittit *Colganus*, licet *Colmanum* hoc die coli scripserit ad *xviii Februarii*, ut supra dictum. Vel non sat memor antea scriptorum hic fuit, vel *Fastos* illos non tanti fecit, ut sequi in omnibus vellet. Ad dubitat quoque, num forsam *Fintanus* hic successor sit *S. Fintani Presbyteri* et priimi *Abbatis* de *Cluain-Ednech*, *Fintanus Moeldubh* dictus, ut in illius *Vita* *xvii Februarii* num. 26 indicatur, quem *Moeldubium Fintanum* idem *Colganus* coli tradit, quando forsam certiora præferet monumenta. *xx Octobr.*
- S. *Ambrosii* ope fertur *Luchinus* *Vercomies*, *Mediolanensium* copiarum ductor ab *Azone* patris sui constitutus, *victoriam* insignem anno *ccccxxxix* *xxi Februarii*, die *Dominica*, de *Leodrisio Vercomite* *Annis* patris retulisse: ejusque rei anniversaria ad posterum consecrata memoria. *Cornius* scribit, dici ipsam sanctum *Intitutum* ab omnibus conspectum *scutica* hostes credentem: idoque *Luchinum* et *victoriam* acceptam tulisse, et *facta* in loco *Parabiaco* dicto *templi fundamenta*, quod *S. Ambrosii* de *victoria* nuncupatum, decretumque ut quotannis eo *celebris supplicatio* duceretur, non sine *publicis donariis*. *Bossius* solum ait, cum *inita pugna* maxima utrinque strages ederetur, *Luchinum* ad religionem conversum, *Divum Ambrosium* urbis *Præsidentem* suppliciter implorasse... *Vix finita prece*, velut *exauditam orationem* sensisset, *cohortatum* ad *audendum militem*, *pugnam* instaurasse: *milites* seu *numine imbutos*, seu *cohortatione Ducis animatos*, tanto in *hostem impetu* illatos, ut *sustineri* nequiverit etc. *Ac subdit*: Ex eo tempore *religiosa civitas* haud *immemor* meritorum, *Divum Ambrosium* cum *flagello* depictum in *eternam* rei *memoriam* habere voluit. *Molanus* in *Auctario ad Usuardum* ex *propria Ecclesie Martyrologio* (*Mediolanensis*, *apone*) ista habet: *Mediolani festum S. Ambrosii*, præ *victoria* ipso *invocato* adeptæ ad *Parabiacum* anno *ccccxxxvii*. *Ubi Cyclini* superioris temporis sequitur *Molanus*, nam et *illo anno* ponit *Bossius*, *initium anni a Paschate* repetendo. *Sed si Dominica* fuit *xxi Februarii*, ergo et *littera Dominicalis U*, quæ ad *annum sequentem* pertinet. *Galesinus* sic scribit hoc ipso die: *Mediolani apparitio S. Ambrosii* ad *vicium Parabiacum*. *Fateatur* in *Notationibus*, olim *celebratam* eam *solenitatatem* nomine *Victorie*, *coelesti auxilio* partæ: *sed cum* in *breviarii Ambrosiani* *recognitione* versaretur... de *aliorum*, qui *aderant*, *consilio*, appellari potius *consensus Apparitionis* nomine. *De hac* utique *victoria* ejusdem *Divi* *interrentu* *relictis* *agere* *hæbit* ad *illius festum*
vii Decembris.
- S. *Ursicinus* monachus *hæc* *recensetur* in *Menologio Benedictum Gabrielis* *Bucelin*, forsam *quæ* *S. Germani* *Abbatis Grandis-vallis* et *Martyris*, qui hoc die colitur, in *Leucovicensi* *cenobio* *collega*. *Ferum* *ejus* *celebritas* *agitur*
xxii Dec.

DE S. FELICE EPISCOPO III METENSI IN BELGICA I, Commentarius historicus.

I. B.

Quartus Mediomatricum civitati in Belgica prima Antistes S. Felix fuit, cujus mentio est XVIII Januarii in S. Decoli Abbatis Vita ante annos fere 1000 scripta: ubi cap. 4 num. 4 ista leguntur: Juxta ordinem situum Metensem opulentissimam urbem video non mediocriter decusam, cui intantum Divinitas consulere dignata, ut omnium Apostolorum suorum vocabula aureis ibi apicibus rutilent, Angelica sine dubio manu exoratis. Promeruit autem felix ipsa primores Patres istos, Clementem, Felicem, Auctorem, Coelestem, Adelpum, Arnulfum; exceptis quos Dominus solus novit remunerandos. Primus fuit S. Clemens, Apostoli Petri, ut creditur, discipulus, qui XXIII Novembris, quo et S. Clemens i Papa, voluit. Secundus S. Coelestus, sive Coelestinus, XIV Octobris. Tertius denique S. Felix.

2 Hujus ad XXI Februarii consignata est in plurimis Martyrologis excelsis manaque exaratis memoria Metense, a Menrissio citatum, ita habet: Metis depositio S. Felicis Ep. et Conf. Romanum: Metis S. Felicis Episc. MS. monasterii S. Martini Trevisi: Metis Felicis Conf. Hermannus Greven Carthusianus et Joannes Molanus in Auctorum ad Usuarium, aliisque Martyrologium Coloniae anno 1490 editum, et MSS. plurima: Metis civitate natalis S. Felicis Ep. et Conf. qui sedit annos XLII, et menses VI. Idem habet MS. Florarium, sed sex illos menses omittit, additque anno cxxviii obiisse. Galesinus, ex Calendario Metensi, ut ait: Metis S. Felicis Ep. et Conf. qui annis XL et mensibus VI cum Ecclesiam Metensem ad Dei voluntatem vigilanter administrasset, sanctarum vigiliarum, Episcopaliūque virtutum, ac divinarum rerum, quas religiose gessit, laude florens, quievit in Domino. Eodem, sed brevius aliquanto, prædicat de eo Canisius. Meminit quoque illius Maurolycus. Prolixius longe eloquium contexit in Martyrol. Gallicano Sansonius, et S. Dionysio Areopagite adiutorem fuisse ait, vique superstitem, multas persecutiones superasse, atque annis supra XL illum Ecclesiam gubernasse. Ac demum addit, ejus eadem memoriae dicatam paullo post basilicam fuisse, in qua Divinae majestatis mirabilia elaruerunt Quorum nobis nil certo exploratum: neque eum iterum Sansonius idem XXV Januarii colloct.

3 Annis XLII Episcopi munus gessisse asseritur in

monumentis archivi Metensie, ut Menrissius testatur, qui tamen non usquequaque assentiri audeat. Nulli nobis suppetunt, quibus nitamur, solidi characteres. Unus eorum Antistitem fuit Felice, de quibus Paulus Diaranus in libro de Episcopis Metensibus scribat, eorum studiis eorum esse crevisse Dei Ecclesiam, quamvis eorum nobis specialiter occulta sint gesta. Successor illi a S. Joanne Evangelista missus dicitur S. Patiens, ut in ejus Vita retulimus VII Februarii: in qua num. 4 ita eum alloquitur S. Joannes, postquam e Patino ad Asiae Ecclesiam retierat. Carissime, in Spiritu revelatum est mihi, quod Clemens quondam Patricius Urbis, atque sui successores, qui a Coepostolo meo Petro ad primam Galliarum Belgicam in civitate Metensi sunt directi, duobus defunctis, qui superest, ex nostris sibi præstolatur successorem, secundum revelationem. Qua de revelatione postea iterum agit. Menrissius ex isdem archivis Ecclesie Metensie scribit S. Clementem hancum post martyrium S. Petri Apostoli obiisse, id est, anno Erae vulgare LXIX, licet ipse LXX ponat: scivisse deinde S. Coelestem annos XV; ad annum ergo secundum nostrum calculum LXXXIV. Si XLII Felicis officioat, efficitur cxxvi, quem fere numerum auctor Florarii expressit. Qui ergo potuit et successor illi S. Patiens cum ipse Joannes sexagesimo octavo post passionem Domini anno mortuus sit, ut S. Hieronymus libro de scriptoribus Ecclesiasticis cap. 9 tradit, ut est se anno Christi? Sed cum Vita illa S. Patientis post annum eam scripta sit, nec ullus temporum notas præferat, nihil de veteribus illis Episcopis solide statuere possumus. Edidimus illius partem, quam solum nocte hinc eramus. Reliquum postea ex codic. Serenissima Regiar. Svecar. descripsimus, ubi mentio fit S. Leonis IX Papæ, qui anno cxxxix ad pontificatum erectus est.

4 Quam ait Sansonius, S. Felicis nomen dicatam postea basilicam fuisse, ea forsan est, quam Menrissius pag. 14 S. Felicis Presbyteri Nolani honori positam scribit, ac demum S. Clementis dictam. Ille tamen arenam aut catere variis Divorum cœvis refertum, cater quas est brachium unum hujus S. Felicis Episcopi Metensis: fuisse corpus ejus in crypta aut specu S. Clementis tumulatum, juxta S. Coelestem; sed postea ab S. Henrico Imperatore in Saxoniā translatum

quandiu sedet, incertum

sui decessor S. Patientis

E

ejus reliquæ

F

DE S. ANTHIMO EPISCOPO INTERAMNATE ET SPOLETINO IN UMBRIA,

G. II.

Commentarius historicus.

Interamna urbs Umbriae Episcopatus variis mense Februarii iniquis Sanctos celebrat, ac die quidem XIV S. Valentini Episcopi, a quo ad pietatem instituta S. Agape colitur postridie, seu XV Februarii: at qui adjuunguntur passim seu S. Valentini, sive S. Agape plures Martyres, duobus sequentibus diebus ibidem venerationem in officio Ecclesiastico habent, ut singulis hinc diebus diximus. S. Valentini decessor habetur S. Anthimus, quem Ferrarius, secutos monumenta Ecclesie Interamnensis, refert in Catalogo generatim ad XXI Februarii his verbis: Interamnæ S. Anthimi Episcopi, annotatque floruisse sub Pio I Pontifice, qui sedit ab anno CLVI, ad annum CLXV, quo est martyrum affectus, die XI Julii.

Eundem S. Anthimum colit XXI Februarii tradit Angelanus in Vita Sancturum Interamnicorum Italico sermone, cum Historia ejusdem urbis editis.

2 Ughellus tomo 4 Italiae sacrae in Episcopatu Interamneni, secundum ejus Sedis Episcopum collocat S. Anthimum, et ista narrat: S. Anthimus Interamnenisium priamum Episcopus, mox Spoletinum rexit Ecclesiam. Ejus profectus dies XXI mensis Februarii concelibratur. S. Petri templum extra moenia Interamnæ erexit, ubi Cathedralis Sedes Epi coporum emineret, quod postea profinatum fuit. Ejus mentio velobris habetur in Vita S. Ceconrdii. Hic per totam Umbriam Christi Domini Evangelium divulgavit, et præcipue Fulgini. Idem Ughellus in Episcopatu

S. Petri templum erexit

CIA. & AN. C.
13. FEBR.S. Felicis nom-
men aureis
littera ab Au-
gusto exora-
tum,us, rplum
Martyrologis
21 Feb.CICCAN. LXX. VI
11. FEBR.Interamnæ S.
Anthimi
Epi. colitur
21 Februarii.

A copiatu Spoletino eundem S. Anthimum Episcopum Interamniensem ait hanc etiam Sedem moderatum fuisse, et in vetustissimis Kalendaris ejus memoriam cum Martyris titulo reperiri adscriptam, plures sub ejus nomine Ecclesias et imagines Spoleti et Interamniae reperiri, ejusque memoriam in lucem revocasse Laurentium Castrucium Episcopum Spoletinum, officiuoque, eo petente, a sancta Sede Apostolica concessum fuisse anno MDCCXXVIII. Additque ejus Acta a Spoletina Ecclesia brevi hoc elogio perstricta :

3 S. Anthimus nobili genere ortus, sub gravissima Christi fidelium tempestate, Imperatore Marco Aurelio, primo Interamniense, deinde Spoletinam rexit Ecclesiam, qui cum dexteritate morum ac doctrinae gravitate, sanctitatis vitam aeque conjungeret, mirum in modum populorum calamitates solabatur. Hic quidem in occulta verbi Dei praedicatione, fidelium institutione, atque in Ecclesiarum cultu ampliando, fideque propaganda non posteriores partes ferebat, quandoquidem sua industria ac sumptu plura oratoria, non Spoleti modo, sed etiam Interamniae, dum eam regebat Ecclesiam, alia restituit, alia de novo erexit : in illis Clericis dignis moribus reperitos Divini cultui mancipando, Hygini Romani Pontificis, ejus tempore floruit, vestigia secutus, qui primus formam Clero asseruit imposuisse. Ita apud Torquatum Umbriae Praesidem amicitia valuit, ut Concordium Romanorum civem primum, quem ille Spoleti in vincula pro Christo conjecerat, liberatum apud se in illo tempore retinere naperarit. Cumque virum plane Apostolicum, vitae ac morum integritate eximium, comperisset, sacrisque ante a Pio Papa initiatum presbyteratus honore cumulavit. Hic tandem praefatus Antistes multis virtutum praeconiis cum omnibus diu prefulsisset, pluribusque

doctrina et pietate excellit :

oratoria erigit :

S. Concordium Martyrem pro tempore liberat :

pro Christo laboribus egregie perfunctus, quinto Idus Maii feliciter in Domino obdormivit circa annum Domini centesimum septuagesimum sextum, cui fideles tantorum meritorum memores tum Spoleti tum Interamniae plures Ecclesias, quae ad haec usque tempora supersunt, sub S. Anthimi nomine erexerunt. *Haec ibi : quae eandem habet in ejus Vita Angelonus.*

4 Acta supra nominati S. Concordii Presbyteri Martyris dedimus Kalendis Januarii : in his dicitur Torquatus Comes Thusciae in gravissima persecutione Antonini Imperatoris habitasse in civitate Spoletana, misisse et accessivisse ad se S. Concordium, quem post varias de Christo propositas quaestiones jussit fustibus mactari, et in custodiam publicam recludi. Tunc, ut refertur num. 3, venit nocte ad eum B. Eutyches cum S. Anthimo Episcopo, et quia Anthimus amicus erat Comitum, rogavit Torquatum Comitum, ut eum sibi concederet paucis diebus. Et permisit eum B. Anthimo, et habitaverunt simul multis diebus. Tempore autem opportuno consecravit eum Presbyterum, et ceperunt orationibus vacare. Post aliquantum vero temporis misit Comes, et tulit eum.

5 Jacobillus in Vita Sanctorum Umbriae celebrat S. Anthimum xi Maii, quo die aliquam corporis translationem arbitratur peractam fuisse, et mortuum tradit die xxi Februarii circa annum CCXXVI, qui annus in elogio citato exprimitur, non dies xxi Februarii, sed xi Maii, quo etiam die alter S. Anthimus colitur, sed Presbyter, et Romae sub Diocletiano Martyr effectus. Quem martyrii titulum ab hoc Presbytero ad S. Anthimum Episcopum pepererit a Spoletinis olim delatum fuisse asserit Jacobillus, quod idem de xi die Maii est forsan dicendum. Demum addit, ut praecipuum Patronum a populo Stronconensi coli, ejusque patrocinium contra grandinae aliasque tempestates invocari.

D moritur circa annum 176 variis erectis ecclesiis illustris.

amicus Torquati Comitum,

S. Concordium Presbyterum consecrat :

E in aliquibus ab S. Anthimo Presbytero Martyre non satis distinctus :

invocatur contra tempestates.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

MAURICIO, PHOTINO EJUS FILIO, THEODORO, PHILIPPO ET ALBIS LXXVII MILITIBUS, APAMEAE IN SYRIA II,

G II.

Commentarius praevius.

SUB MAXIMIANO IMPER. XXI FEBR. Theodoretus S. Mauricii mentem inter praecipuos Martyres,

Sanctissimorum horum militum Ducis Mauricii meminit Theodoretus Episcopus Cyri sermone viii de Graecorum affectionum civitate, sive Evangelicae veritatis et Gentium philosophia cognitioe : in ejus operis prologo asserit Graecorum Gentium tabulis addictos dicere, ridiculum esse, quod honore Martyres prosequantur, et insignis stultitia, quod viventes ab iis, qui vita functi sunt, ulum sibi commodum comparare contendant, propterea in octava disputatione sui sermone inquit, se illorum objectiones proferre, qui nos accensant, quod honore Martyris prosequantur, simulque defensionem completi : in qua variis tormentorum generibus propositis, addit immortalis illis Martyribus gloriam collatam, memoriamque nullo tempore huiendam. Ac generose, inquit, animae triumphantium eolumine obambulant et Angelorum choris intersunt : eorum vero corpora non singula ejusque condant monumenta, sed urbes et vici haec inter se partiti, animarum illos servatores corporumque medicos appellant, veneranturque tamquam urbium praesides atque custodes, et horum apud Deum universorum interventu divina per eos munera consequuntur. Sectis eorum corporibus integra et indivisa gratia perseverat : et tenes illae ac tantillae reliquiae integro nullasque in partes dissecto Martyri parem habent virtutem. Quae enim adstat gratia, dona distribuit, et fide supplicantium liberalitatem metitur. Nos

autem Martyres non deos facimus, sed tamquam Dei testes servosque amantissimos honoramus, qui tanto amore Creatorem Servatoremque prosecuti sunt, ut mortem illius causa susceptam optabilem duxerint, suaque ipsi corpora pro eo tradiderunt, qui corpus suum pro nobis cruci tradidit. Hi sunt vere hominum duces et propugnatores et auxiliatores, malorumque depulsores, datina quae a demonibus infliguntur, procul arcentes.

2 Victorum Martyrium templa clara et conspicua cernuntur, magnitudineque praestantia et omni ornatus genere illustra, et pulchritudinis splendorem late fundentia. Neque ad haec nos semel bisve aut sexies quotannis accedimus, sed frequentes conventus celebramus : saepe etiam diebus singulis horum Domino laudes decantamus, et qui integra sunt valetudine, hanc sibi conservari, qui autem morbo quopiam conflictantur, hunc depelli petunt. Petunt et liberos qui carent, et quae steriles sunt rogant ut matres fiant : qui domum adepti sunt, salvum id sibi servari postulant. Qui peregrinationem aliquam auspicantur, ab his petunt, ut via sibi comites sint ducesque inners : qui sospites dierunt, non illos advenientes ut Deos, sed tamquam divinos homines eos orantes, intercessoresque sibi ut esse velint postulantes. Quod vero votorum compotes fiant, qui fideliter petunt, palmam testantur illorum donaria, curationem indicantia. Alii enim oculorum, alii pedum,

quorum corpora in generalione sunt,

aut etiam tenues reliquiae :

quibus illustra erecta templa :

in iisque ad impetrandum eorum patrocinium

donaria obtulit,

alii

D
AUCTORE G. H.

A alii manu simulacra suspendunt, ex argento auroque confecta. Accipit enim horum Dominus etiam parva, pretiique exigui, pro ferentis facultate donum metiens. Hæc autem morborum depulsionem indicant, cui testandæ ab iis posita sunt, qui sanitatem receperunt. Quin et nascentibus filiis Martyrum vocabula imponere student, securitatem inde ipsis tutelamque comparantes.... Demum festis deorum abolitis, nunc Petri et Pauli et Thomæ et Sergii et Marcelli et Leontii et Panteleomonis et Antonini et Mauricii aliorumque Martyrum solemnitates peraguntur, et modestæ celebrantur festivitates, divina cantica, sacrorumque sermonum auditionem, et preces ornatas laudabilibus lacrymis exhibentem.

et dies festi instituti.

3 Hucusque excerpta ex sermone Theodoretii de Martyribus : quæ ad S. Mauricium ejusque socios Martyres pertinere vel ideo magis arbitramur, quod hi gloriosum suum certamen inter majores ætatis calores peregerint, et tamen alios festos dies nacti sint, seu XXI Februarii, seu XXVII Decembris, uti mox constabit : forsitan quod reliquæ illis diebus translatae sint, aut templa ad illorum honorem dicata. Nam agere Theodoretum de S. Mauricio Apameensi et gentili suo, adjuncti supra socii satis indicant : ex his in eadem Maximiani persecutione passi sunt, Antoninus cum sociis Casarea in

Ea intelligenda di S. Mauricio Apameensi,

B Palaestina iudæis Novembris, Panteleon seu Panteleomon nechiensis Nicomeidæ xxvii Julii, Sergius vii Octobris in provincia Euphratesia, in qua et Sergiopolis ab hujus nomine dicta est, et Cyrus urbs Theodoretum Episcopum habuit. Passus etiam, sed serius, in eadem Apamea est xiv Augusti Marcellus Episcopus, cujus nonnulla gesta idem Theoderetus narrat lib. 1 Histor. Eccl. cap. 19. at Leontium supra relatam, esse militem Tripoli in Syria passum xviii Junii observat in Notis Martyrologi Baronius, qui xxii Septembris, quo die S. Mauricius Agaunensis et Dux Thebaeorum militum colitur, fatetur se aliquando non invitum adhæsisse sententiæ illorum, qui utrumque Mauritium, pro uno eodemque Martyre censuerunt. Verum ob auctoritatem Theodoretii se coactum ab illa opinione recedere, neque verisimile videri, hunc in tam parvo Martyrum numero prætermisisse innumeros fere perillustres in Syria passos, et externos tam longe positos in exemplum adducere voluisse.

von Agaunensis et Dux Thebaeorum militum.

4 Vita S. Mauricii Apameensis et septuaginta sociorum Græcam ex MS. codice peruntiquo nacti sumus eleganter atque accurate scriptam : quam nonnullis hinc inde immutatis suo operi de Filis Sanctorum inseruit Metaphrastes, ac Latinam a Gentiano Herveto redditam edidit Lipomanus ad XXI Februarii, et Sarius mense Julii ; cum qua et nos hanc Græcam Vitam contulimus. Titulus in MS. præfigitur ejusmodi : Αἱ ἑβδομηκοντά μαρτύρων αὐτοῦ. Quæ apud Lipomanum ita Latine hujunt. Martyrium sancti et gloriosi Martyris Christi Mauricii et septuaginta militum, qui erant etiam ejus discipuli.

Borum Martyrum Vita datur ex MS. Græco collata cum Metaphraste.

C Græci præcipuo eos cultu venerantur XXI Februarii, et hoc elogio excellentiora eorum gesta attingunt : Eodem die in memoria sancti Martyris Mauricii et sociorum septuaginta Martyrum. Vixerunt hi imperante Maximiano, apud quem, dum urbem Apameam transiret, delati sunt, quod Christiani essent. Adducti ergo ad eum, Christianos se professi sunt : mox zonis militaribus privantur, ac carceri includuntur : et post triduum ad tribunal citati examinantur. Cum autem in fide constantes persistenter, graviter cæsi, in ignem projiciuntur : deinde in equuleo suspenduntur, ac ferro latera eorum raduntur. Cum autem Maximianus S. Mauricium gravius vellet affligere, jubet Photinum ejus filium capite plecti. Postquam vero vidit eos immotos in suscepta fide conservanda, neque imperata facere, misit eos in nemorosum locum

Epitome Vitæ ex Menæis ad 21 Feb.

Februaria T. III.

inter duo flumina et lacum situm, ac vespis, muscis, culicibusque variis refertum. Carnifices ergo cum ad silvam pervenissent, eos vestibus nudatos, ac vinculis constrictos palis alligarunt, et melle circumcirca unxerunt : ad quam pœnam infligendam erat illa anni tempestas maxime opportuna. Corpus etiam S. Photini coram oculis patris sui Mauricii jaculis confixerunt, atque ita abiverunt. Sed beati illi ac generosi athletæ decem diebus et noctibus intolerabilibus afflictis cruciatibus et tormentis perdurarunt, sed tandem inter preces ad Deum fusas finem vivendi fecerunt.

6 Hæc Græci in magnis Menæis ad XXI Februarii, ad quem diem eadem leguntur apud Maximum Cytheræum ἐν βίαις ἀγίων. Metaphrastes etiam, ut diximus, Acta horum Martyrum ad eundem XXI Februarii retulit, uti apud Lipomanum licet videre. Alter dies eorum venerationi consecratus est xxvii Decembris, ut liquet ex Menologio a Canisio edito, in quo hæc leguntur : Eodem die commemoratio sancti Martyris Mauricii et septuaginta sociorum, qui sub Maximiano Imperatore apud urbem Apameensem passi sunt. Eodem die in magnis Menæis et apud Maximum Cytheræum elogium supra relatam repetitur, sed valde contractum.

commemoratio 27 Decemb.

7 De tempore autem anni, quo martyrum passi sunt, hæc num. 18 in Actis leguntur : Οἱ μὲν οὗτος καὶ σάωσις ἐστὶ καὶ πόλις, Πάνωμος γὰρ μὲν τρικυκλῶτα καθίσταται. Est hoc quidem tempus maximi æstus, erat enim tunc mensis Panemus, de quo aliisque mensibus Orientalium varii scripserunt, ac post Scaligerum aliosque accurate Pretavus noster lib. 1 de Doctrina temporum, qui cap. 29 menses Græcos seu Syromacedonicos trahit, quos arbitratur fixos a Julianorum Cæculis exordium sumpsisse, ac Panemum apud Syros, quod hic querimus, mense Julio Romano respondisse. Quo mense ad diem xxvi in Menæis inter alios Sanctos nominatur Mauricius. Sed difficile sciri est, de quo ea verba sint accipienda : Eodem die commemoratio sancti Patris nostri Symeonis Stylitæ, Presbyteri et Archimandrite, et S. Ignatii Tzeroneti, et Encœnia Archangeli Gabrielis trans fretum in Chaldia, et S. Joannis Palæolauritæ, et S. Mauricii, et SS. Appionis et Hierusalæia. Hæc ibi. Colitur Joannes Palæolauritæ in eisdem Menæis xx Aprilis, et aliquo elogio exornatur. An simili modo Mauricii Apameensis dies natalis uliave solennitas indicetur, ex nudo nomine non liquet.

E Martui mense Panemo, id est Julio,

or. 23 sic

8 Laurentius Sarius, quam repererat martyrii S. Mauricii et sociorum historiam a Lipomano ad XXI Februarii, rejecit in Julium, ac tum post relatam ad xxviii diem Filas S. Philistrii Episcopi Brixienensis, et S. FridERICI Episcopi Ultrajectini, apposuit Acta S. Mauricii et sociorum cum hæc nota marginali : Passi sunt hi Martyres mense Julio, sed incertum quo die. In tertia editione retenta eodem sunt verba, sed adjectus xviii Julii : quo die Galesinus ex MS. inquit, et Metaphraste, ut est apud Sarium, adscripsit suo Martyrologio his verbis : Apameæ sanctorum Martyrum Mauricii et septuaginta militum : qui, Maximiano Imperatore, per varia diversaque cruciamentorum stigmata, nobile martyrium obierunt, præclaris datis religionis Christianæ testimoniis. Eisdem refert Ferrarius in Catalogo generali, allegata Galesini auctoritate.

nude adscripti 18 Julii. F

VITA EX MS. GRÆCO, collata cum Metaphraste.

CAPUT I.

Her Maximiani Imperatoris in Syriam. Horum Martyrum captivitas. S. Mauricii cum Imperatore disceptatio.

Ubi Martyrum memoria est, ibi solida in Deum pietas ostenditur, ac inens sapientiæ amans Deo 31 conjungitur :

EX MS. GRÆCO. Memoria Mart-
tyrum utilis.

A conjungitur : res etiam corporeæ comitant ad hæ-
reditatem spiritalem, et pax acquiritur immobilis,
qua animorum perturbationes frenantur, dum cœ-
lestes spiritus et terrena corpora mutuo fœdere concil-
iantur. Quis enim eorum certamen mentis intueus
oculis, non erit remotus a carne et mundo, dum e
sola in Deum pietate eorum carnem intelligit concen-
scatam? Non enim caro his concupiscit, sed quicumque
terræ contra Dei imaginem rebellat, sed quicumque
arbitratur quodcumque deterius gubernari ab alio
præstantiore, mentem comparat immotam ad cœles-
tem metam.

uti 70 Apame-
ensium, paxio-
rum sub Maxi-
miano,

2 Tale certamen aliquando proponitur septuaginta
Martyribus, quorum pretiosum et Christi amantem
sanguinem, Apameensium exripiens metropolis, san-
ctum et Deo gratum emisit sacrificium, pro pretioso
unguento toto corpus Christi, nempe sanctam Ec-
clesiam, eorum sanguine unguens. Maximianus enim
inprimis impius et iniquus Imperator, quamlibet,
quintoravis magnam, crudelitatem contendens su-
perare, studebat ut omnes, qui subjecti erant ejus
Imperio, offerrent execrandis et immundis dæmoni-
bus : ut per eorum adorationem et deorum, uti falso
nominalantur, falsam religionem, suo Imperio
acquireret presidium et magnificentiam. Cum hoc
ergo facere statuisset, ipse seipsum ad hoc sehilum
et industriam constituit ministrum. Nolebat enim,
ut Imperatores qui eum præcesserant, jubendo scri-
bere ad locorum Præsides, ut idolorum cultus curam
gererent : sed ipse impigre et diligenter oblat or-
hem terræ, effectus vobis minister altarium dæmoni-
um, sperans infelix per suam adventum se effec-
turum, ut, qui defecerant ab ejus superstitione, et ac-
cesserant ad veritatis Christi cognitionem, transfo-
rent ad errorem suorum immundorum et execrandorum
deorum.

B addicto cultui
dæmonum :

3 Tali ergo unino Romam relinquens Maximianus
impius tyrannus, et per Orientis partes iter fa-
ciens, pervenit Apameam, quæ est metropolis se-
cunda provincia Syrorum. Quo in loco idolorum sa-
cerdotes ad eum accedentes, nec usabant Christianos,
dicentes ei : O divissimo Imperator, cum di nobis
dederint loquendi libertatem apud tuam pietatem,
deferimus ad tuam invictam potentiam, quod unus-
quisque eorum, qui sunt apud nos, cum timore et
desiderio honorat maximos et patros tuos deos,
maxime autem Jovem patrem dionum, et Apollinem
admirabilem, qui sunt aliis diis superiores, et impe-
rium tue potestatis vobis conservant et tuentur.
Mauricium autem et qui sunt cum eo septuaginta mi-
lites tue potentia, in altum elati honoribus tuis et
innocentibus, et qui ditia et magnifica dona ex te pe-
ceperunt, deos habent contempti, et adversus magnam
tuam et invictam imperium exerceant tyranni-
dem abducti errore Christianorum.

apud quem
Apameam
profectum

4 Hæc ergo cum audisset tyrannus Maximianus,
animo valde fuit iratus, et præcordiis mensus, ne
mente magis arsit, quam fornax : præcipit eum ac-
cepisset, talis in suo exercitu esse milites. Die ergo
assignato insigni, et loco invento apto ad populi
spectaculum, in medio portarum septentrionalium
metropolis Apameensium, quo dicitur a Virginia Ha-
maxia, jussit illic parari iudicium et duci meletos
Martyres. Cum in alto autem tribunali impius sol-
isset tyrannus, concurrisset vero universa civitas et
omnis ætas ad eos spectandos, adeo ut nec virgines
quidem, quæ degunt in thalamis, remanserunt in suis
habitaculis : duxerunt satellites septuaginta Christi
milites.

C accussantur
Mauricium et
milites ejus 70.

5 Hos cum adspexisset Imperator, dixit eorum
Duci : Nos sperabamus, o Maurici, quod nostris fru-
entibus donis, et alimento gloriantes imperatorum, pri-
mosque honores et dignitates a nobis consecuti, in-

a
coram tribu-
nali ejus 70
tuntur.

sisteretis vestigiis nostræ tranquillitatis, et eos, qui
conarentur resiliere a nostra b religione, diis grata,
fortibus lactis et omne genus doctrinis converteretis
ad sanitatem, quod ægrotaret curantes, et quod
claudicaret corrigentes et quod bellum gereret paci-
ficantes : et ut breviter multa dicam, quidquid se
non ex nostro haberet instituto, tamquam inimi-
cum et hostile subjicientes. Sed de vobis, ut vi-
detur, contrarium accepimus. Non solum enim
non convertistis eos, qui adversus nostram re-
bellarunt religionem, sed etiam ipsi adversus deos
nostros omnipotentes tyrannidem exercentes, et qui
eis sunt constituti honores et sacrificia ac libamina
abolentes, aliis fuistis duces ad barathrum interitus :
si vera sunt, quæ de vobis ad nostras aures perve-
nerunt.

D b
arriter objur-
gantur.

6 Dixit Mauricius : Imperator, quæ a nobis exer-
ceat tyrannidem adversus deos, qui sunt nullo sensu
prediti, nobis a vero Deo validam acquirit victo-
riam et coronam gloriæ. Non enim aspernamur et
nihil facimus Deum, qui nos fixit, ut stulta est tua
traditio : sed glorificamus eum, qui est solus verus
Deus, qui fecit celum et terram et mare et omnia
quæ in eis sunt. Dæmones autem, qui hominibus af-
ferunt exitium, non convenit deos vocare, o Impe-
rator. Dixit Maximianus : Cum honorem a diis sis
consecutus, et militia primum locum sortitus, o
Maurici, eis pulchram refers gratiam. Mauricius
dixit : Numquam honorem accepi a diis vestris, ne-
que volo eos honorare. Quis enim unquam ex homi-
nibus, qui Dei habet cognitionem, sustinuerit hono-
rare materias nullo sensu preditas? Sed quibus
non est mens, quæ rectis gubernatur rationibus,
propterea quod jumentis comparati sunt insipienti-
bus, et similes facti sint eis, in lapides et ligna in
deos referunt, mentemque eis tribunt, et honorant
tamquam deos. Dixit Imperator Maximianus : Quo-
niam primas partes obtinisti in ordinibus nostræ
administrationis, o Maurici, id tibi magnam præbuit
confidentiam, et effecit audaciorem : adeo ut splen-
dide et citra ullam conturbationem respondeas no-
stræ serenitati.

S. Mauricius
inculcat unius
Dei notitiam

E

a Græcè Μαυριος Μαυριος, ut iterum nunc. W legitur. Genia-
nus Amaleo, et Amaleo habet. — b Apud Epiphoniam et Su-
rium legimus, forte errore Typographi, Græcè θεοπικτες θρασυια.

CAPUT II.

Inquisitio fidei facta. SS. Theodori, Philippi,
Photini, aliorumque responsum. Zouu mi-
litaris ablatu.

Tunc jubet eo separato reliquos interrogari, et
eis dicit Imperator : Quis vobis tantam fecit injuriam,
o fratres, ut delireretis a diis servatoribus ; accede-
retis autem errori hominum, qui adorant hominem
crudelissimum tamquam unum hominem? Non enim
sic vos erudimus, neque in tali doctrina eduximus.
Tunc Theodorus et Philippus, tamquam ex ore san-
ctorum septuaginta Martyrum, dixerunt : Nos, o
tyrannice Imperator Maximiane, tantum absumus ab
errore, ut te quoque optemus liberari ab errore, a
quo nos fuimus liberati, unum et solum adorantes
verum Deum, Patre omnipotentem, et unigenitum
ejus Filium Jesum Christum Dominum nostrum,
qui est Dei virtus et Dei sapientia : et sanctissimum
ejus Spiritum, qui nobis inspiravit cognitionem et
intelligentiam, ut a confiteamur quidem Trinitatem
quæ est ejusdem essentia : abominemur autem in-
mundam tuam religionem : et hanc quidem abjecti-
mus perituran religionem ; militiam vero militemus
Deo, qui est Rex exercituum. Dixit Maximianus :
Video, o Philippe, te senectutem quidem habere re-
verendam, intelligentiam autem multam credere juve-
nibus. Confuge ergo ad deos, et sis bonus consilia-
rius

SS. Theodori
et Philippi
scripserunt no-
stram SS.
Tentantur
a

Matth. 18. 8

omnes consolanter fidem profitentur.

habitu militari et sonis praevanitur.

honorem militarem contemnunt.

carceri mancipantur.

se in carcerem ex-citant.

et auxilium dei implorant.

b

Arius reliquis tuis militibus de diis adorandis, ut majora dona et honores a nobis consequaris. Dixit S. Philippus : Ego non sum futurus malus consiliarius iis, qui sua sponte deducti sunt ad timorem veri Dei. Scriptum est enim : Vae ei, per quem malum venit.

8 Dixit Maximianus : Lenitas nostrae patientiae te audaciorum effecit, Philippe. Nolite ergo in his insistere, ne justas poenas in vos irretitis, et evadatis exemplum nostrae indignationis, audentes nominare hominem, qui a vobis est relatus in deos. Respondentes vero sancti septuaginta Martyres, dixerunt tyranno : Vanæ et inanes minæ, o Imperator, tuae abominationis, virtutem nobis ex alto largiuntur. Non enim ingreditur aut inhabitat metus tormentorum in bona mente et stabili eorum, qui diligunt Dominum. Tunc Maximianus Imperator, jussit auferri a sanctis septuaginta militibus habitum militiae, et eis abscindi zonas, et adduci eos cum magna ignominia. Cumque haec magna celeritate effecissent satellites, dixit eis tyrannus : Videte, quale vobis obtigerit dedecus propter vestram inobedientiam. Sancti dixerunt tyranno : Etiam si tu, ut existimas, nos exuisti, sed est Deus noster in caelis, quem colimus, qui nos induit stola aeternae gloriae, quam ipse non es dignus audire propter satanam patrem tuum, qui in te loquitur.

9 Tunc valde iratus tyrannus, dixit : O execrandi et indigni deorum benevolentia, vos vestram ignominiam vobis conciliastis. A nobis enim honore affecti, maximos deos affectis contumelia, et nostram contempsistis amicitiam. Respondentes autem Sancti, dixerunt Tyranno : Haec militia tua, ut que nihil sit, praeferit : et qui adest honor, est tibi dedecus : quoniam oblitus es Dei, qui hanc tibi dedit potestatem. Inanima vero simulacra, quae te nihil juvant, quod ea non cognoscaut eum, qui ipsa honore afficit aut contumelia, in deos stolidè refers. Dixit tyrannus : Propter nostri imperii clementiam vobis parens, et volens vitam vobis esse salvam, adhuc vos patior, jussisque eos tres dies includi in carcere, ut caperent consilium, quod eis expediret.

10 Cum autem satellites implesset jussum Imperatoris, et eos in custodia inclusissent cum collaribus, Sancti dixerunt inter se : Fratres, paremus omnes una eademque mente nostras animas ad orationem, et intense oremus Deum nostrum, ut det nobis sapientiam et cognitionem per sanctum suum Spiritum et injiciat in os nostrum, quid respondeamus : ut admiretur tyrannus veritatem nostrae fidei. Et se ad precandum conferentes Sancti septuaginta, tamquam ex una anima dixerunt : Deus omnipotens, cujus potestas aeterna, et regnum non interit, mitte ad nos sanctissimum tuum Spiritum, ut in ipso exultemus et latemur, et vincamus erroris nequitias, et extollamur in vera tua fide per sanctum Spiritum, qui loquitur in nobis, secundum tuam veram promissionem et propter ablatam a nobis mundanam dignitatem efficiamur milites in sancta tua civitate, *b* in qua tecum venient omnes congregati in fide Christi tui, cum quo tibi Patri debetur gloria et potestas cum sancto et vivifico Spiritu in secula. Amen.

11 Completis autem tribus diebus, praesidens rursus Maximianus, in eundem locum porta Hamaxica rursus concurrente universa civitate, accessit Sanctos. Hi vero accesserunt tracti a ministris, et steterunt ante impium. Hic autem minas temperans clementia, dixit eis : O viri, discite tandem quid vobis expediat : et accedentes, diis sacrificate, et vitam accipite, et non mortem acerbam. Dixerunt Sancti : De hoc bonum consilium cepimus, o Imperator : odio habere hanc vitam, quae est ad tempus;

diligere vero mortem propositam, propter Christi desiderium. Per ipsum enim vitam aeternam speramus lucrifacere. Decetero ergo fac breviter, quod vis. Nos enim non negamus Deum nostrum, neque demones tuos adoramus. Nam in condemnatione hujus mortis, quae est ad tempus, liberamur ab aeterna condemnatione.

12 Haec cum dixissent Sancti, videns tyrannus in medio eorum adolescentem dixit ei : Quod est tibi nomen, et cujus es genere ? Dixit adolescens : Nominor quidem Photinus, a vera luce accepto nomine. Sum autem miles Christi, qui pudore affecit patrem tuum satanam. Et sum genere quidem Romanus, filius vero et carnalis et spiritalis Mauricii clarissimi. Ex eo enim ortus, et ab eo accepta Dei cognitione, in Christi fide sum educatus : quem tu negas, o Imperator, comparatus es jumentis insipientibus, et similis factus es illis. Dixit tyrannus : Stultus es adolescens, et sunt tua verba aetate digna. At jam disce, quod tibi conducit : et accedens, sacrificia maximo deo Jovi, et parce tuae juventuti. Dixit adolescens : Propterea quod non facio, quod vis, neque sacrificia simulacris, dicis me stultum esse. Nam quod attinet quidem ad fidem Domini mei Jesu Christi, valde sapio.

a Gentianus vertit in secunda persona, confiteor, abomineris, abjicias, milites. Graece in infinitivo loquitur, sed qui a prima persona plurali precedenti regitur : το πνευμα το πνευμα το εμαρτερον ημεν γινωσκω και συνιστω, διαλογην μιν πριαδα, etc. — *b* Lxxi sapientissimi hujus numeri ista leguntur apud Epiphonium : Et adscribatur in numerum civium cum omnibus tuis Sanctis, qui tibi a secundo recte in ille placuerit quoniam tu es solus Deus et te decet gloria et potentia Amen.

CAPUT III.

Verberibus, igne, ferreis unguibus afflicti Martyres. S. Photinus capite plexus.

Tunc rursus dixit tyrannus Sanctis : Quousque importunitatem vestram sustinemus, et tormenta differimus ex benignitate incomparabili ? Sacrificate ergo diis, ne in vos armetis iustitiam. Dixerunt Sancti tyranno : Si quid ingenii habeamus aut scientie minister immundorum demonum, didicisti a Photino nostras vires. Si enim ille, cum sit aetate juvenis, pudore affecit impiam tuam mentem et nullo sensu praeditam, per sinceram suam fidem et Christi cognitionem ; quanto magis nos contendemus tormenta omnia sustinere, ut pudore afficiamus patrem tuum diabolum, et placeamus Christo ? Tunc iratus tyrannus, jussit Sanctos verberari crulis boum nervis : et coeperunt ministri eos cadere, donec carnes eorum discerpserunt : et cum valde emanaret eorum sanguis, Sancti sursum adspicientes in caelum clamabant, Christo Deo supplicantes, ut eis vires adderet, et levaret eorum labores. Qui cum audiisset intensam eorum precationem, ad eos accessit potestate, que non cadit sub aspectum, et allevavit labores tormentorum, et corda eorum in caritate erga se confirmavit.

13 Cum defessi autem essent tortores, tyrannus dixit Sanctis : Cognovistis, o audaces homines et temerarii, quam sit mihi facile vitam vestram perdere ? Sacrificate ergo diis, ne acerbiora tormenta sentiat. Sancti vero respondentes, dixerunt tyranno : Hoc cognosce, o impie et ahenie a vero Deo nostro, quod quomodo tu Christi caritatem et ejus splendorem non sentis propter tenebras, quae mentem tuam operunt ex errore daemonum : ita neque nos tormenta tua sentimus, propterea quod mens nostra sit illuminata a fide et caritate Christi Dei nostri. Excogita ergo aliam in nos novas machinas tormentorum. Sitit enim mens nostra, et desiderat quae est ex Christo caritas, per tuam in nos sententiam contemplari Deum vivum et regnantem in secula.

14 Haec cum audiisset tyrannus et valde fuisset iratus,

D EUS GRÆCO. coram Imperatore mortem propter Christum contemnunt :

S. Photinus adolescens genere nomen, genus ac fidem Christi profertur.

B

Sancti inscientiam Imperatoris arguunt :

creduntur crulis boum nervis.

F

in Christo confortantur :

expectant alia tormenta :

EX GR. OR. ECO.
sponte sua ac-
cedunt ad
ignem

A iratus, jubet accendi rogam maximum, et in eum projici Martyres. Cum impleissent vero satellites inhumanum ejus jussum, Sancti sua sponte accesserunt ad rogam, se invicem adhortantes, ut ad ignem tanquam ad aquam accederent; neque ullam ducentes rationem carbonum exustionis, magno et constanti spiritu dixerunt tyranno: Nos, Maximiane, considerantes cæcitatem tuam et sensus egestatem, lapidei tui cordis miseremur, quod fueris minister erroris immundorum dæmonum, non valens respicere aut a cognoscere, quomodo omnem humanam superet fortitudinem tanta tolerantia perseverantia. Quis enim absque divina refrigeratione adversus omnia exedentem flammam decertaverit? Qui autem spiritu fervent et Deum induerunt, ignis consumens illos, qui sicut tu sunt impii, nequaquam pios lædere poterit. Flammæ enim non est a natura generatum, ut consumatur a flamma, quæ est ad tempus, et in quam cadit interitus. Quamobrem frustra laboras, o stolide tyranne, qui nos, qui Christi conflagramus caritate, igne contendis consumere. Nos enim ignis candefecit, sicut candefit argentum.

manenti illarsti.

ferreis unguibus eorum latera exciduntur.

B Cum omnes autem, qui audiebant, propter hæc verba admirarentur, tyrannus, qui erat vas interitus, perseveravit velle Sanctos perdere, et neque persuasus fuit verbis gloriosorum Martyrum, neque rebus ipsis fuit obstupefactus. Quamobrem jubet rursus Sanctorum palis affixorum latera ferreis unguibus fortiter rari. Cum ergo sancti et generosi Martyres hoc quoque certamen strenue decertarent, et omnes admirarentur hujus Imperatoris amentiam, præclarus Martyr Mauricius dixit tyranno: Non sentis tuam imbecillitatem et miseriam, o immunde et profane tyranne, quod Photinus parvus hic adolescens tui imperii fregerit audaciam? Tulla enim et tam multa subivisse tormenta, est tui crudelissimi imperii contractio. Quomodo ergo universam nostram plumbæam frangere poteris, qui a tantillo adolescente fueris superatus?

S. Photinus decollatur.

C Propter hæc verba ira percussus sceleratus Maximianus, et ardentibus eum intuens oculis, et stridens in eum dentibus, et volens sanctum et beatum Christi Martyrem Mauricius acerbe ulcisci, jubet spiculatori, ut ante oculos patris filium conficiat et occidat. Eo itaque presente, et illum adspiciente, ejus caput absceidit spiculator. Cum ergo hoc modo beatissimi Photini caput venerandum fuisset amputatum, isque pulchro et gloriose migrasset ad Dominum, dixit præclarus Mauricius: Nostrum desiderium implevisti, o tyranne, et de cetero firmum et stabilem habemus cursum coelestem. Quis enim ex nostra multitudine sustinebit superari a Photino Christi milite, qui migravit in cælum, et pudore affecit patrem tuum diabolum? Ad hæc majori studio et contentione tormentorum in nos excogita cruciatus, et nihil a te pretermittatur eorum, quæ probant, an firmum et immobilem fidem Christo servemus.

a Genibus ita verit. Cognoscero Deum cæli et terre, qui tantam nobis fortitudinem dedit et tolerantiam

CAPUT IV.

Lenta mors Martyribus a vespis et crabronibus illata. Reliquæ sepulturæ.

Quando autem vidit Maximianus sanctos Christi Martyres prompto et alteri animo perseverantes, et rectam suam fidem non deserentes, convocato inhumano suo senatu, cum eis consultabat, quemadmodum sanctos Martyres morte alleget acerbissima per quos terrerem afferret Christianis, qui erant in toto orbe terrarum, effleceretque ut ab inculpata religione deficerent. Unus igitur ex iis, qui in senatum convenerunt, qui erat radix acerbitatis, et fructus nequitie, et ejusvis alterius malitie et injustitie

Consilio invito ut vespis ac crabronibus interficiendi tradantur,

arbor feracissima, suavitudo tyranno, dicens: Est hoc **D** quidem tempus maximi æstus, erat enim tunc mensis a Panemus: locus vero extra civitatem versus occidentem inter duos eam præterlabentes fluvios et lacum situs est, constitutione quidem planus, feno autem et infinita alia materia plenus: quem, qui in eo loco habitant, vocant Rogam, propterea quod sit b vesparum ac muscarum acerbarum habitaculum ac spatium varii generis culicibus repletum quos meridie ne facile quidem potest aliquis transire sine periculo. Jube ergo eorum corpora arum ungi melle, et in eo alligari cum animalculis, ut in hoc cruciatu sentiant interitum graviores tormentis omnibus, quæ præcesserunt, et cognoscant, non esse maledictis incessendos æternos nostros deos. Et quid juverunt ausos contrariam, quam Imperatores peragant, inire viam.

vinelli ex urbe educuntur;

E 19 Placuit verbum et consilium hoc Imperatori et universo Senatui, et jubet Imperator eos tradi huic supplicio. Cum itaque meridiem observasset ministri iniquitatis, et tempus animadvertissent quietum, in quo, flatu ventorum, infinita animalculorum multitudo est, quæ corporibus, in quæ incidunt, gravem et molestam efficiunt perforationem; catenis victos deduxerunt Sanctos in hunc locum: eumque elegerunt humidum, situm prope fontem perennem, ex quo enasci solent limosæ lacunæ et voragine, ubi etiam solet degere multitudo ejusmodi animalculorum. Melle quidem unguunt Sanctorum veneranda corpora; lignis autem eos vehementer alligant in eo loco, projectantes etiam venerandum corpus inelyti Martyris Photini ante faciem patris sui benedicti Mauricii, reputantes se ex eo ei majus allaturos supplicium. Hæc ergo cum fecissent, quamprimum recesserunt, ut qui veneratorum animalculorum minime ferrent impetura.

melle uncti animalculis excipiuntur

F 20 Cum itaque Sancti decem dies et noctes hoc intolerabile et acerbum pertulissent supplicium, sublati ad Deum oculis, precati sunt, dicentes: Domine Deus noster, qui nos creasti ad imaginem et similitudinem tuam, et deduxisti nos ad agnitionem tuæ veritatis et divinitatis, et unigeniti tui Filii, et sanctissimi Spiritus, apud te nostras animas deponimus, et regamus, ut eas colloques cum omnibus Sanctis, qui tibi placuerunt a seculo. c Hæc cum precati essent, Deo tradiderunt beatas et divinas animas, et sic dignati fuerunt coronis decertationis.

post decem dies felicissime decedunt;

F 21 Sceleratus autem et tyrannicus Imperator Maximianus, etiam post mortem irascens semper viventibus Martyribus (Deo enim vivunt, qui secundum Deum emigrarunt, et hinc excesserunt) cum audivisset eos emisisse animas jubet carnicibus abscondi veneranda eorum capita, et projici in eundem locum. Hi vero cum e lignis deposuissent venerandas eorum reliquias, non veriti sunt amputare colenda eorum capita. Cum ea autem absceidissent, ubique per illam silvam projecerunt ac dissiparunt. Quidam vero fratres fideles noctu cum magno timore accedentes, collegerunt veneranda eorum capita et sanctissima eorum corpora, et cum honore et multa odoris suavitate, divinaque psalmodia et intensis precibus, in terra fodientes, deposuerunt ipsa in eo loco, ubi decertaverunt præclari et fortes Christi milites. In quo etiam apparent tanquam luminaria in mundo.

capita post mortem absconduntur;

sepeliuntur sancte relictæ

d 22 d Latere igitur Apamea, spirituali circumcincta corona ex diversis lapidibus pretiosis composita, ac cælesti ditata thesaurio conferebat quendam divinissimum splendoris concordiam. Varie quidem divitiarum effulgent margarite, sed ad illam, quæ lucem præbet ad unam eandemque increate Trinitatis fidem, cælum exultat: terra quoque sole justitie illuminata, ac multiplicibus stellis relucens, in septuaginta

Epilo., us ad Apamea civit.

A septuaginta his Martyribus gloriam Dei divulgat. Quorum nos quoque omnes dignemur esse celebres conventus participes et gratiæ, uno animo et consensu fruentes, quæ ab eis proficiscitur, curatione, in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria et potentia, cum Patre et sancto Spiritu nunc et semper, et in secula seculorum, Amen.

a De Panemio mense supra egimus, eumque convenire apud Syros cum Julio Romanorum diximus. — b Græce hæc ita leguntur: δία τὸ σφραγῶν καὶ χαλκοῦν πικρὸν καταγύγισον ὑπέρχον,

καυκῶν τε καὶ οὐρεῶν παλιγγυμένον χάριον. De quibus Aldrovandus lib. de Insectis disputat, ac lib. 1 cap. 6 de vespis, quæ οὐρεῶν Græce dicuntur, quo tamen nomine crabones etiam intelligi ostendit pag. 198, 199, 225 et seqq. Λογὸν χαλκοῦν, in Menæis μῦθῳ legitur. Sicut autem porcupinæ, et χαλκοῦν ἀθενεῖ muscæ colore æris in vocat, de quibus Aldrovandus lib. 3 cap. 1, pag. 346. At culices Græce κύνωρας et κύνωρας dicit tradit cap. 5 pag. 382 et seq. hoc etiam culices muliones Latini dicit. De culicibus sicut Geulianus. — c Apud Lipomanum adduntur et verba: Quoniam te dileximus et te desideravimus ex toto animo nostro, et pro te nos ipsos ad mortem tradidimus. Tu es enim Deus solus benignus et clemens, et te decet gloria in secula, Amen. — d Hæc ad Apenninenses apostrophe apud Lipomanum.

D EX MSS GREGO.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

VERULO, SECUNDINO, SIRICIO, FELICE, SERVULO, SATURNINO, FORTUNATO, IOCUNDO, JULIANO; ALEXANDRO, ET XVI SOCIIS, ADRUMETI IN AFRICA.

Sylloge historica.

G. H.

XXI FEBR

Sancti Martyret

In Africa, Adrumeti passus.

Tria hic expendenda: quæ scilicet fuerit constituta hisce athletis palæstra victoriæ? quot ii fuerint, quæque eorum nomina? quo potissimum floruerint tempore, seu quam persecutone cæsi. Ac primo Africam assignat omnia fere Martyrologia, quorum aliqua nullam præterea memorant civitatem: alia addunt Adrumetum, Hadrumetum, Adrumetum, Adrumitum, et ex librariorum errore Assumitum, Arimetum. Urbs ea est Africæ proprie antiqua et celebris in Bizæcena provincia, a prisicis scriptoribus vario etiam nomine insignita: Ptolemæo lib. 4 cap. 3 Ἀδρῦμιτος κολώνια, Adrumittus Colonia. Straboni lib. 17 Ἀδρῦμη πόλις, ἐν ᾗ καὶ νεώρια ἴσθ. Adrume civitas, in qua etiam erant navalia, ob commodum sinum, qui Adrumeticus appellabatur. Stephano de Urbibus Ἀδρῦμας, Ἀδρῦμητος, quem tamen genitivum asserit etiam pro recto assumi. Aliter etiam nuncupari a Thucydide, Pausania. Tuncto, Plinio, observat Ortelius in Thesaurō Geographico. Adrumeticum Mavilum Martyrem memorat Tertullianus lib. ad Scapulam cap. 3, quem cum Martyrologio Romano celebravimus iv Januarii. At Felicius Episcopi Adrumeti meminit Victor Uticensis lib. 1 et Filolocius Episcopus Adrumeticus interfuit Calitoni Carthaginiensi anno ccccxi.

2 Tres ex hisce Adrumeti passus hoc die Martyribus suggerunt Usuardus, Bellinus, Camsius, Maurolycus. Felicius, item MSS. Martyrologia S. Richari, Leodiense S. Lamberti, Brugense S. Donotiani, Trevirensis S. Paulini, Coloniense Carmelitarum, Breuelense S. Gudatæ, Ultrajectinum S. Marie, Adonis MS. Morineuse et S. Laurentii apud Leodium, MS. Florarum, Martyrologium Coloniæ an. 1490 excusum. In his eadem ubique fere verba leguntur: In Africa, civitate Adrumeto, SS. Veruli, Secundini, Servuli et aliorum viginti. Verulus, alius Verolus, Veronus, et Netolus dicitur: Secundinus, in Usuardo MS. Reginæ Sueviæ Secundianus. Martyrologium MS. Lætiense quatuor nomina Martyrum profert, et quidem tria a prioribus diversa: In Africa natale SS. Servuli, Juliani, Saturnini, Felicis, et aliorum decem et septem. Martyrologium MS. Tornacense S. Mortini, quantum adjungit his verbis: In Africa natalis SS. Secundini, Servuli, Juliani, Saturnini, Felicis et aliorum septemdecim. Hic Secundus in Martyrologio Lætiensi omisus, alius Secundianus est. Julianus ex his duobus MSS. sed perantiquis, a nobis additur, ab aliis prætermissus. In MS. Martyrol. S. Cyriaci Romæ sex nominantur Martyres: In Africa natal. SS. Veruli, Secundini, Servuli, Sirici, Felicis, Saturnini. nulla facta anonymorum sociorum mentione: quos octodecim fuisse tradit Martyrol. MS. Coloniense S. Marie ad Gradus, præter sex nominatos: In Africa natale SS. Saturnini, Secundi, Servuli, Sirici, Felicis,

Jocundi, et aliorum octodecim. Apud Bedam septem suis nominibus exprimuntur: In Africa, inquit, SS. Veroli, Servoli, Secundini, Siricii, Felicis, Saturnini, Fortunati et aliorum sedecim. Eadem leguntur apud Rabanum, sed Sirici resumpto nomine, non Siricii, sicut opud Bedam legitur.

3 In perantiquo MS. Richenoviensi, omisso Secundino, hi septem exprimuntur: In Africa Assumito civitate, Verili, Jocundi, Servuli, Sirici, Felicis, Saturnini, Fortunati. Octo reverentur a Nothero his vocabulis: In Africa SS. Veruli, Secundini, Servuli, Syricii, Felicis, Jocundi, Saturnini, Fortunati et aliorum septemdecim. Alibi Victorini etc. Qui tamen Victorinus in MS. Aquigranensi Afris illis jungitur: In Africa natalis SS. Veroli, Servoli, Secundini, Sirici, Felicis, Saturnini, Fortunati, Jocundini, Victorini, et aliorum xxviii. Legendum videtur, et aliorum xxviii, nisi socii Victorini, qui tamen plures fuerunt, conjungantur. In pervetusto et a mille prope annis exarato Martyrologio Romano, quod S. Hieronymi indigetatur, hæc leguntur: viii Kal. Martii. In Africa civitate Adrumitu, natalis SS. Veruli, Secundini, Servoli, Sirici, Felicis, Saturnini, Fortunati, Jocundi et aliorum octodecim. Et alibi Victorini, Mippalici etc. de quibus seorsim agemus. At relatis hisce octo quia supra nominatum adjuvamus Julianum, alii anonymi, non octodecim, sed solum septemdecim remanent: quos Beda et Rabanus Sedecim asserunt, quot et nos in titulo posuimus, pro decimo septimo jungentes S. Alexandrum, ejus unius mentio fit in Martyrologio MS. monasterii S. Maximini his verbis: ix Kal. Martii. In Africa Natale S. Alexandri. Ita unversum damus sanctos Martyres sex et viginti, quot etiam in antiquo Martyrologio Romano, sive S. Hieronymi, memorantur, sed pro duobus anonymis substituvimus Julianum et Alexandrum ex aliis Martyrologiis.

4 Hæc de numero Martyrum, inter quos num aliqui fuerint Episcopi aut Presbyteri, in silentio tam variorum et illustrium Martyrologiorum, non conjectamus. Hermannus Greven in Auctario Usuardi, præter tres hic ex eo relatos, addit sequentes: Item Syrici, Saturnini, Fortunati, Jocundi Episcopi, Victorini, Petri. De S. Victorino plurimorum Martyrum Duce, cui Petrus adjungitur, seorsim actum iam jam monuimus. Baronius in Notationibus ad xxviii Augusti indicat hunc apud Salernitanos in ecclesia cathedrali corpora SS. Fortunati, Cati et Anthes, qui eo die coluntur, asservari in inferiori crypta; in superiori autem sub altari majori positum esse corpus S. Felicis Presbyteri et Martyris, ejus anniversaria celebras illic agitur xxi Februarii. Perum in officio Salernitanis anno 1594 excusis colitur S. Felix xxx Augusti cum S. Adauto in Ostensi occisus, ejus corpus in altari majori

Jocundus,

Fortunatus,

E

in aliis Martyrologiis expressi,

cum Victorino hinc amovendo:

adjungitur S. Alexander, F cum 16 sociis anonymis.

An S. Jocundus Episcopus

et S. Felix Presbyter?

Verulus, Secundinus, Servulus,

Julianus, Saturninus, Felix,

Siricus vel Siricus,

A majori reconditum requiescere ibidem legitur, nulla alicujus cultus ad XXI Februarii facta mentione. Bononia in arte S. Lucie aliquas S. Secundini reliquias esse in reneratione observat Masinus in Bamonia perustrata ad XXI Februarii, quasi S. Secundini Martyris Adrumetini essent. Ita et S. Servuli hujus reliquias se habere Volaterrani, in suo ad nos transmissio scripto, indicantur.

5 De tempore martyrii apud citatos hactenus auctores altum silentium est. Passum esse S. Mavilum Adrumeti in persecutione Severi Imperatoris dictum est IV Januarii : sed non continuo hic adjuvendi. In Martyrologio MS. Trevirensi S. Martini hęc leguntur ad XX Februarii : In Africa Secundini Martyris et aliorum XXIII, qui jubente Diocletiano per diversa tormenta occisi sunt. Quę nobis non improbantur. Petrus Galesinus in suo Martyrologio necem horum adscribit Wandalis, his verbis : Adrumeti in Africa SS. Veroli, Secundini, Servuli et aliorum viginti, qui in Vandalica persecutione, corona insigniter donati sunt. De quibus, ut in Notitiis ait, scribit etiam Nicolaus monachus, sed breviter, ut ceteri. Quis vero ille Nicolaus? Citatur ante Usuardum, quem in Prefatione etiam monachum appellat : non enim hic forsitan citare voluit, calanniam errante? Agit is de tribus eisdem

An Martyres hi passi sub Diocletiano?

an in Wandalica persecutione?

Martyribus et XX sociis Adrumeti passis, uti et ceteri, D sed Wandalica persecutionis non meminerunt, quum sæpius apponit absque antiquorum auctoritate Galesinus. Hunc interim secutus Baronius ista Martyrologio Romano adscripsit : Adrumeti in Africa sanctorum Martyrum Veruli, Secundini, Syricii, Felicis, Servuli, Saturnini, Fortunati, et aliorum sexdecim, qui in persecutione Wandalica ob Catholice fidei confessionem coronati sunt. In Notis hæc monet : De his etiam Beda et Usuardus. Quod hic additum est, hos passos esse in persecutione Wandalica, ex dicto vetere manuscrito scias restitutum. Intellegit Martyrologium MS. monasterii S. Cyriaci, in quo hæc solum verba contineri supra diximus : IX Kal. Martii. In Africa Natal. SS. Veroli, Secundini, Servuli, Syricii, Felicis, Saturnini, absque mentione urbis Adrumetinae, S. Fortunati et aliorum sexdecim, aut persecutionis Wandalicae, quam primus opposuit Galesinus, qui interem in Prefatione sua ad Martyrologium, citata S. Augustini auctoritate, ait plenam esse Africam, et refertam ubique terrarum provinciam Martyribus, neque fere locum usquam esse, ubi aliqua non extant monumenta generose credis pro Christi gloria tolerato : quę tamen ad persecutionem Wandalicam referri non omnia possunt.

B

DE SANCTIS MARTYRIBUS

B

VICTORINO, MAPPALICO, PUSITIMO, CRISPINO, SECUNDIOLO, DINARE, TITO, RUSTICO, TUMULO, MASTREDO, JUSTO, SECURO, MASSERIO, GLORIOSO, ALTO, JUSTO, AMATORE, SECUNDA, SIRICIO, PETRO.

G. II.

XXI FEBR.

Martyrum Dux Victorinus.

non Mappalico.

ait 18.

Illustris horum pugilum Dux et antesignanus est S. Victorinus, quem H andelbertus hæc versu celebrat :

Victorine, tuus nomen de nomine fulget. Idem Victorinus memoratur in Martyrologio MS. Aquigranensis, et cum Petro apud Hermannum Greven, sed consociatis Martyribus Adrumetinis, a quibus cum hic sejungimus. Quibus Martyribus relatis ista addit Noterus : Alibi Victorini, Mappalici et plurimorum aliorum Martyrum qui post reversus eisdem Martyres Adrumetinos hoc ordine referuntur in antiquo MS. Martyrologio Romano, sive S. Hieronymi. Et alibi Victorini, Mappalici, Pusitimi, Crispini, Secundio, Dinari, Titi, Rustici, Tumuli, Mastredi, Justi, Securi, Masserii, Gloriosi, Alti, Atoris, Justi, C Amatoris, Secunda, Sirico. In MS. Adm. Requir. Suetri, qui fuit Ecclesie Tribonensis in Provincia, ista leguntur : Item Justi, Amatoris. Pro his mensure in MS. recenti Carthusie Breuelensis legitur, Justi et

Pastoris. Quod mendum etiam refellit ex MS. Richenoviensi, in quo post Martyres Adrumetinos hi adduntur : Item Justi, Amatoris, Secunda, Sirisi. Ita duo Sirici leguntur in MS. S. Hieronymi et Richenoviensi, quorum alter inter Adrumetinos Martyres est relatus. In MS. S. Maximini parvo, sed perantiquo, hi Martyres virorum classium conjunguntur, Potamius, Jocundus, Justus, Crispinus, Petrus. Ex his Potamius est Martyr Cyprius, quem XX Februarii retulimus, Jocundus inter Martyres Adrumetinos hoc die reversetur. Huc spectant Justus et Crispinus ab aliis nuncurati, quibus Petrus adjungitur in MS. hoc antiquo. Ab Hermanno Greven in Auctario Usuardi Victorino horum Martyrum Duci socium eandem Petrum adhibum esse diximus. Quod in MS. vetustissimo Romano habetur, Atoris, an peculiare Martyris sit nomen, an dimidiatum Amatoris exaratum dormitante umanensis, haud desumimus. Maluimus ergo incertum Suetum non proponere.

inter hos Justus, Amator,

Secunda, Siricus,

Crispinus.

adjungitur Petrus.

F

not. 12.

G. II.

CIRCA AN. CCC.

XXI FEBR.

Martyris 70 sub Diocletiano in Sicilia 21 Febr.

DE SANCTIS SEPTUAGINTA NOVEN MARTYRIBUS IN SICILIA.

Corona horum Martyrum Sicularum inscripta est ad XXI Februarii quamplurimis Martyrologis, in quibus Martyrologium MS. S. Richari hoc tenet. Apud Siciliam Martyrum septuaginta et octo sub Diocletiano. Ferum in reliquis omnibus referuntur septuaginta et novem. In Martyrologio MS. Trevirensi S. Martini et Florarum MS. in Sicilia sanctorum Martyrum LXXIX sub Diocletiano. Quę fere eadem habentur in MS. Colonensi Carmelitarum, Petus Martyrologium Romanum a Rosweydo editum ista tradit : In Sicilia sanctorum Martyrum LXXIX sub Diocletiano diversa tormenta passorum. Consonant quę in MS. Colonensi S. Marie ad Gradus leguntur. Ceterum Beda, Usuardus, Ado, Bellinus,

Mandylens, Camsius, Tolo SS. Martyrologii MSS. Londense S. Lamberti, Trevirensi S. Paulini, Ultrajectum S. Marie, Bruxellense S. Gudix, uti excusum Coloniae anno 1490 eisdem hos Martyres exornat verbis : Apud Siciliam, inquit, sanctorum Martyrum septuaginta novem, qui sub Diocletiano per diversa tormenta confessionis sue coronati a Christo sibi peratam percipere meruerunt. His assentiantur Martyrologium Romanum hodievum, et Petrus de Natalibus lib. 3. Catalogi cap. 138, citato S. Hieronymi Martyrologii, quod a nostro est diversum.

diversa tormenta passi :

2 Galesinus relatum cucomium suis verbis amplificat : In Sicilia, sanctorum Martyrum septuaginta novem.

A novem. II Diocletiano Imperatore in crucem dati, inauditis suppliciiis affecti, confessionis, quam summa constantia adhibuerunt, palmam sibi a Christo Domino paratam acceperunt. *Hæc Galesinius, citato præter Bedam et Usnardum Wandelberto, qui horum Martyrium haud meminit. Similia habet Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae, nulla tamen crucis facta mentione: observatque nesciri, in qua Sicilia urbe passi sint, cum ut nec Martyrologia doceant, neque usquam in ea insula coli credat. Octavius Cajetanus in Idea operis de Sanctis Siculis citato Martyrologio Romano hæc tradit in Martyrologio Siculo: In Sicilia natalis SS. MM. LXXIX sub Diocletiano et Maximiano. In Indice chronico postera ad annum Christi eodem refert, sed in Indice topico asserit incerti loci Martyres esse.*

*CæsarAugustæ
attribuuntur
79 Martyres
21 Feb. a Ferrario:*

3 Ferrarius in Catalogo generali SS. ex Tabulis et Calendario Ecclesie (ut ait) CæsarAugustæ ad XXI Februarii ista scribit: CæsarAugustæ in Hispania sanctorum septuaginta novem Martyrum: annotatque nihil præterea de illis apud aliquem reperiri. Quæ eadem ante idem Ferrarius in Catalogo Sanctorum

Italiae tradiderat de Sanctis Siculis, qui eodem numero sunt LXXIX, eodemque XXI Februarii palium sunt martyrii adepti, unde aliquam locorum confusionem veremur apud scriptores irrepisse. Certe Joan. Tamaus Sulazar diligens Sanctorum Hispaniæ indagator, plane horum CæsarAugustanorum Martyrum non meminit. Tabulas illas Ecclesie CæsarAugustanæ non vultimus: eo certi nihil possumus pronuntiare. Forsan Calendarium aliquod, sive Ephemerides vulgares viderit Ferrarius, excusas in Saragossa, quod CæsarAugustam Hispaniæ interpretatus sit, cum eodem nomine Hispani Syracusas appellent. In ejusmodi autem ephemeridibus præ ceteris fere describuntur, vel qui publicum ubique cultum habent Sancti, vel qui diuus provuicæ sunt, etsi non proprie ad eam urbem pertineant, in qua excusa illa Calendaria sunt. Unde suspicari liceret LXXIX Sanctos Siculos, quorum est in Martyrologis celebris hoc die memoria, tali Calendario Syracusis excuso inscriptos, ut etiam supra in catalogo Prætermisssorum monimus.

D AUCTORE G. H.

qui idem videntur.

**DE SANCTIS MARTYRIBUS SICULIS
CLAUDIO, SABINO, ET MAXIMO.**

G. H.

*ERCA AN. CL. III
181 FEBR.*

Tres hosce Martyres Siciliae adscribit Octavius Cajetanus in Idea operis de Sanctis Siculis, citatisque Breviario Panormitano MS. et alio Galliano, hæc scribit in Martyrologio Siculo die XXI Februarii. Eodem die SS. Claudii, Sabini et Maximi Martyrum sub isdem Imperatoribus: Diocletiano et Maximiano, sub quibus scripserat in Sicilia passos LXXIX Martyres, de quibus jam egimus. An hi

eorum Duces et Antesignani in glorioso pro Christi fide defendenda certamine fuerint? Certe cum eisdem in Indice chronico passos tradit anno eodem, item incerti loci Martyres asserit in Indice topico. Ferrarius in Catalogo generali, Apud Panormum, ait, sanctorum Martyrum Claudii, Sabini et Maximi. subnotatque eorum Acta in citato Breviario Panormitano enarrari, quæ non vidimus.

E

**DE S. IRENE VIRGINE
SORORE S. DAMASI PAPAË.**

G. H.

*AN. CCCLXXIX
181 FEBR.
S. Irenæ Acta.*

Sanctissimæ Virginis Irenæ, quæ alius Iirena, Erena et Heira dicitur, aliqui Acta ex perfrustato MS. Martyrologio Hispaniensi erunt Thomæ de Herrera Augustiniani, provinciæ Castellæ Rector provincialis, a cujus coloma habemus Alphabeticum Augustinianum magno pulchro elaboratum. Hæc autem S. Irenæ Acta ex dicto Martyrologio editit Joannes Tamaus Sulazar in Martyrologio Hispanico ut XXI Februarii, quod in Actis dicatur mortua die bisideno cum alio Februarii, seu Februarii XXI, unde et hoc et tenet Tomæus elogium: Romæ natalis S. Irenæ Virginis Deo dicatæ, et sororis B. Damasi Pontificis Maximi, quæ cum Patribus et fratre Hispanis Urbem pergeret, ibidem sancti fratris doctrina et conversatione nutrita, relictis periculis seculi anfractibus, et devictis mundialis afflictationis laboribus; Christi, cui castitatem devoverat, insequi vestigia, relictâ constituit. Ideo sacro velamine amicta, inter solitudinis silentiosos serensus, amoenissimos æternæ beatitudinis campos adinvenit. Hæc ibi. Franciscus Laberius noster in magno Menologio Vaticanum XI Decembris, quo die S. Damasus Papa colitur, S. Irenem Virginem celebrat collecto ejus euconio ex Viridario Portugallie Ludovici dos Anjos, qui cap. 34 et 35 Acta S. Damasi Pape et sororis ejus S. Erenæ conjungit. Eundem sequitur Georgius Cardosus in officii Sanctorum Lusitanæ pag. 18, et S. Erenam etiam appellat.

cultus 21 Febr.

et 11 Dec.

Ep. eph.

2 In Antiquarum inscriptionum a Grætero collectarum appendicæ cætat pag. 1172 num. 10 epigraphicam S. Irenæ sororis S. Damasi Pape, uti hæc verba appellat Baronius in Adhædis ad an. 384 et hæc adscribit: Porro aureis illas de Virginitate lueubrationes ad sanctam sororem Virginem, Irenem nomine,

a Damaso scriptas fuisse putamus, quam et defunctam prosecutus est epitaphio, quod diu latens, Dei beneficio his diebus in lucem emerit. Mortuam autem in Actis dicitur ad bissemm Pontificatus Damasi annum, ergo anno CCCLXXIX cum hæc legitimus suffragis electus ut XV die Septembris anni CCLXVII, cujus initium fædo Ursicini schismate turbatum est, de quo et S. Irenæ patria ac parentibus plenior dicendi locus erit ad Acta S. Damasi XI Decembris.

*mortua est
an 379*

VITA

a Jo. Tamaio Sulazario e.e MS. edita.

F

Incipiunt Domino adjuvante actiones B. Irenæ Virginis et sanctimonialis sororis Damasi Pape, Hispani. Iste qui ex patre Antonio nobili Hispano pregnatus Roman adiverat, habuit germanam sororem, nomine Irenam, quæ ab aliquibus etiam Heira dicebatur, et cum Romæ cum patribus et Damaso Virgo beata commemoraretur, sepe sæpius in Urbis eum pia matre sanctorum Martyrum catechombis pernoctabat in oratione ad Dominum Jesum Christum, a quo, ut sibi et patribus ac fratri concederet veniam peccatorum et vitam æternam, postulabat. Crescebat in ea cum ætate sanctitudo, cum hac in Deum et egenos caritas, tanto cautionis involuero, ut, licet quotidie adque fastidiosis saturaret, nunquam patrum aut fratris ista ad aures pervenerit miseratio. Cum vero patre et matre orbata in Damasi contubernio permaneret, mundi delicias fugiens, fratri promisit, se vituram in castitate et reclusionione apud ipsum, donec Deus celestisque Sponsus ipsius recordaretur ad gloriam. Damaso sororis Virginis intentionem auscultans, non inveniente puellæ

in Hispaniis nata,

nonne legit,

in egruâ be-nigna,

AUCTORE A. B. ca. libellum am-
plicita.
cu: libellus de
Virginitate
dicatus:

A puellæ propositum et demirans et laudans, illam in persecutione promissæ castitatis verbo et opere perhortabat : cui non multo post, ut illam facilius retineret, libellum de Virginitate conscripsit. In hoc ergo quotidie legebat Irene, et maximos profectio- nis et continuationis fructus in ejus lectione cognoscebat. In istis, quippe sanctis vitam gloriosam et Angelicam transigebat operibus, cum frater Damasus ad apicem Pontificatus Romani electus, ipsius cathedram ascendit. non obstantibus Ursicini et sequacium molestiis : a quibus Deus, qui Damasi fratris electioni præfuerat, Ecclesiam brevi tem- pore liberavit, non sine beata Virginitas magis dolo- rum conflictionibus, qui toto schismatis tempore ipsa in jejunii et orationibus persistens, ad bene- volum Sponsum precibus, ut illud tanto sanguine creuitatum a sua Ecclesia schisma depelleret, confu- giebat. Quod obtentum est et orationibus Eccle- siæ, et istius Virginitas Ireneæ veri Pontificis sororis deprecationibus, humiliationibus et jejuniiis. Quæ (jam pacifice Damasus frater gubernabat Ecclesiam universalem) ad bisseum sui Pontificatus annum, et

ut tollatur
schisma, solli-
cita,

obit 21 Febru-
arii.

die bisdeno cum alio Februari, febre correpta, illæ- D sam et puram animam reddidit Redemptori. Cui Papa Damasus hoc sarcophago appendere carmen sepulchrale curavit.

HOC TVMVLO SACRATA DEO NVNC MEMBRA QVIES-
CVNT.

HIC SOROR EST DAMASI : NOMEN SI QVÆRIS, IRENE.
VOVERAT HÆC RESE CHRISTO CVM VITA MANERET.

VIRGINIS VT MERITVM SANCTVS PYDOR IPSE PROBA-
RET,

BIDENAS DIEMES, NECDVN COMPLEVERAT ÆTAS,
EGREGIOS MORES VITÆ PRECESSERAT ÆTAS,

PROPOSITVM MENTIS PIETAS VENERANDA PVELLE.
MAGNIFICVS FRVCIVS DEDERAT MELIORIVS ANNIS.

TE GERMANA SOROR, NOSTRI NVNC TESTIS AMORIS.
CVM FVGERET MVNDVM DEDERAT MIHI PIGNVS BONES-
TYM.

QVEM SIRI CVM RAPERET MELIOR TVNC REGIA CŒLI,
NON TIMVIT MORTEM, CÆLOS QVOD LIBERA ADIRET.

SED HOLVI FATEOR CONSORTIA PERDERE VITÆ :
NVNC VENIENTE DEO, NOSTRI REMINISCERE VIRGO,

ET TVA PER DOMINVM PRÆSTET MIHI FACVLA LVMEN.

Epitaphium ei
a S. Damaso
positum.

DE S. VITALINA VIRGINE

ARTONÆ APUD ARVERNOS,

Commentarius historicus.

B

E

J. B.

CIBICA AN. CCC
10.
XXI FEBR.

S. Vitalina co-
hibar Arlonæ
21 Febr.

Virgo deo de-
vota :

Artona oppidum est apud Arvernos in Gallia, ubi et collegium Canonicoorum, quorum in Ecclesia coli arbitror S. Vitalinam Virginitatem : culta certe olim, uti auctor est S. Gregorius Turonensis lib. de gloria Confessorum, 3 cap. quod mox integrum recitabimus. De ea Molanus in prima editione Auctarii ad Ursardum : In Gallia Vitalina Virginitas sanctissima. Omissa in poste- riori editione; qua causa, nescio. Eadem habet Canisius. Eam præclaro eloquio ornat hoc eodem die Saussans in Supplemento Martyrol. Gallicæ, cu- jus hoc intantum est. Apud Arvernos vico Arthona quondam dicto, S. Vitalina Virginitas Deo sacræ, quæ ætate in puro Dei servitio confecta, Sponso cælesti ut pro meritis jungeretur, placida morte ac præmatura, hæc ex loco migravit, sepultaque est in eodem vico, cum multa sanctitatis opinione apud incolas semper viveret, contigit ut eo transiret Claro-montem petens S. Martinus Episcopus Turo- nensis.

2 Cetera ex S. Gregorio audiamus : Simile huic facto (egerat cap. 4 de S. Gatiano Episcopo, qui S. Martino e tumulo responderat) Simile ergo huic facto, inquit, apud Arthonam Arvernensem vicum referro sapinus senes viros audivi. Vitalina quædam religiosa in hoc loco quiescit : ad cuius B. Martinus tumulum veniens, dedit salutationem, et illa ut sibi dignaretur benedicere flagitavit. Postquam autem expleverunt orationem, conversus vir beatus, Die, ait, sanctissima Virgo, si jam Domini præsentiam meruisti ! Que ait : Restitit mihi una causa, qua facilis in seculo videbatur. Sexta enim feria, qua Redemptorem mundi passum novimus, aquis ablui caput. Recedens autem beatus Confessor a tumulo Virginitas, ait suis : Vie nobis, qui in hoc mundo versamur ! Si hæc Virgo Christi sacrata hinc offendiculum necunt, quod sexta feria ablui caput ; quid nos faciemus, quos quotidie fillax seculum peccare persuadet ! Multa etiam in eo vico vir beatus operatus est, que insequi longum putavi.

3 Egressus autem vir Dei ab Arthonensi vico, ad urbem Arvernam gressum direxit. Audientes autem Senatores urbis, qui tunc in loco illo nobili-

tatis Romanæ stemma refulgebant, quod scilicet vir sanctus appropinquaret urbi, egressi sunt in occursum ejus cum equitibus et carracis, cum curribus atque rhedis. At ille asello impositus, super stratum vilissimum residens, cum advenisset in cacumen montis Belenatis, de quo vici Ricomagen- sis positio contemplatur, vidit hos cum his pompis ad se accedere, dixitque : Quid sibi volunt hi, qui nobis cum hoc apparatu appropinquant ? Respondit unus, qui prior accesserat : Quia Senatores Arverni veniunt in occursum tui. Cui ille, Non est meum, inquit, ut cum hac jactantia ingrediar in urbem eorum. Et confestim retorto retrorsum aselli freno, viam, qua venerat, regredi cepit. At illi consequentes eum suppliciter deprecabantur, ut ad urbem accederet, dicentes : Audivimus famam sanctitatis tuæ : multi sunt enim infirmi quos te oportet visi- tare. Cumque obtinere non possent, impositis mani- bus super infirmos, qui adveniant, sanitatis resti- tuit : et ad vicum Arthonensem regressus est. Extat autem in hoc loco cancellus, in quo Sanctus dicitur stesisse. Post hæc accedens ad tumulum Vir- ginitas ait : Gaude nunc, Vitalina soror beatissima : post triduum enim majestati Dominicæ præsentaberis, et discessit ab eo loco.

4 Post hæc multis per visum Virgo ostensa est, et beneficia petita præbuit, et diem obitus sui, in quo commemoratio ejus celebraretur, edixit. Quod non aliter sentiendum est, nisi quia beati Antistitis obtentu Dominicæ majestatis præsentiam meruisset, ut hæc deinceps ageret. Quodam autem tempore celebratis in ejus honorem vigiliis, cum Archipres- byter loci Eulalius Clericus convivio invitasset, Edatius vero alius Presbyter viduis ac pauperibus reliquis edulium prepararet; et uni pisces deessent, alteri vinum bonum; commonitus piscator quidam per visum a Virgine est, ut Archipresbytero piscium copiam deferret, surrexitque e lectulo, invenitque immanem piscem in lapsum suum, quem ubi jussus fuit exhibuit. Edatio autem Presbytero adparuit similiter per visum, dicens : Vade, et sub una ar- bore atrii invenies unum trientem : ipsum douans, vinum dignum epulis pauperum comparabis. At ille nulli

S. Martinus
pompam secu-
larem devi-
tians,

agris sanatis.

F
ad eam redit,
et post 3 dies
Decem vestram
indicat.

Vitalina diem,
quo coli debet,
in visione
edicit.

ad epulas eo
die necessaria
divinitus sub-
ministrat :

petit e sepul-
chro benedic-
tionem a S.
Martino,

nondum Del-
visione fruens,

ob lotum ca-
pui in Paras-
covei :

A nulli quæ viderat narravit: abiit, inquisivit, et reperit, coemptoque vino, pauperes Christi refecit. Sicque virtus Virginis utrique apparens, de speciebus, quæ minus erant utroque loco, plantavit.

5 *Hactenus S. Gregorius Turonensis. Eudem ex illo narrat verbis aliis Saussurus: eadem Gallicæ Franciscus Laherius noster in Menologio Virginum: qui conjicit lege aliqua ex tempore vetitum fuisse in Gallia, ne die Parasceves caput quis lavaret. Quod enim alioqui delictum futurum fuisse Vitalinæ? Nusquam legis illius mentionem reperi. Adhuc, non fuisse eam tunc pena*

sensus cruciatam, sed solo videndi Dei desiderio. 6 Subjungit Saussurus: Colitur etiam Metis beata bæc Virgo ex avito more, ut ex majoris Ecclesiæ constat priscis diptychis. Ea nos diptycha non vidimus. Ferrarius quoque in generali Catal. SS. ita scribit: Metis in Gallia S. Vitalinæ Virginis. Citat Molanum, et tabulas Ecclesiæ Metensis. Fixisse S. Vitalinam arbitror tempore ipso quo Ecclesiæ Turonensi præerat S. Martinus; mortuam mense forsitan uno alterove prius quam Arthonam Sanctus idem veniret: circa annum cccc, inquit Laherius.

D AUCTORE I. B. dicitur et Metis coli.

quando obiit?

DE S. SEVERIANO EPISCOPO SCYTHIOPOLITANO MARTYRE,

Commentarius historicus.

J. B.

A *bsoluta Chalcedonensi synodo, quæ quinta œcumenica fuit, anno ccccli habita contra Eutychetem, unicam in Christo naturam asseverentem ex divinæ humanæque commixtione conflantem; factiosos quidam monachi, Eutycheti obstinate adherentes, magnas in Palæstina turbas excitaverunt. Eas Cyrillus monachus, antiquus auctor et gravis, in Vita S. Euthymii Magni Abbatis, quam xx Januarii dedimus, describit cap. 12, e quo pauca excerptemus.*

B *Cum Sanctus ille Abbas, jam lxxxv notus annos, synodi decreta a Stephano Jomijæ et Joanne Saraceno- rum Episcopis, discipulis olim suis, ad se allata amplectens esset, ut concinentia rectæ regulæ veritatis; pervasit repente fama totam solitudinem, quod Magnus quoque Euthymius sequeretur synodum Chalcedonensem. Hoc autem omnes propendendum monachos ad eam attraxisset, nisi quidam Theodosius, habitu quidem monachus, moribus vero præstigiator importunissimus et mente corruptissimus, veniens in Palæstinam, cum de dicta synodo quædam improbe cõfînisset, quod everteret quidem dogma rectæ fidei, introduceret autem, vel potius revocaret, dogmata Nestorii; cepissetque Eudociam, quæ tunc versabatur in Palæstina; per ipsam induxit omnes monachos: et deinde etiam Sedem Hierosolymitanam inverecunde (o justitia!) et impudenter invadit, et cum ex potestate accepisset facultatem, bellum gerit adversus divinos canones et leges. Hincque factum est, ut homines prohi et moderati, a Sedibus et sacris expellerentur, et nonnulli etiam ab eo interimerentur, et inanus sceleratas Pontificum sanguine (proh dolor!) pollueret: malefici autem et præstigiatores, et pestes et carceribus potius digni quam Sedibus, sacrorum interpretes crearentur et Sacerdotes, et apud hunc sceleratum et exitiosum hominem magnam assequerentur potentiam.*

C *3 Plura de his motibus subdit idem scriptor, utque Eudocia Augusta, Theodosii junioris vidua, sit ad Catholicas partes opera S. Euthymii revocata. Quod autem sceleratos homines ad Pontificum sanguine manus poluisse, id expressim declarat Imperator Marcianus in epistola ad Archimandritas, monachos et reliquos habitantes in Ælia et circa eam, quæ habetur post concilium Chalcedonense, ubi inter alia ita loquitur: Sed nihil horum, quæ tentata sunt, nostram latuit pietatem, quando et monumentorum gestis et singulorum relationibus, nobis apertum est, quomodo et Æliensium civitas a vobis velut hostibus capta sit, qui habitare in monasteriis et ejusmodi solum locis residere debuistis. Insuper et veneranda memoriæ Diacomi commissa cædes, et quod illius post necem etiam communi sepultura privatum, insensibiliter tractum subdebatur injuriis. Quomodo etiam domus*

Februarii T. III.

incensæ et portæ clausæ sint civitatis, et quasi legibus propriis civitatis custodiebatur muros, et carcere violenter aperto, malorum præsumptioribus remissio pœnarum, et periculose fugæ præbatur occasio. Proficientibus autem ad pejora postremis, minora fuisse præcedentia demonstrantes, Juvenidem sanctissimum Episcopum, et alios reverendissimos Sacerdotes, per quemdam ad hoc destinatum interficere voluistis. Cum vero is qui missus fuerat, fuisset spe sua deceptus, sine effectu suam vesaniam, et eorum a quibus missus fuerat, esse non sinens, Severianum sanctæ memoriæ Episcopum gladio percussit, neque his qui cum eo erant pepercit.

4 *Hæc et alia plura religiosissimus Imperator, Quam Æliam vocat, ea est Jerusalem, ab Ælio Hadriano Imp. reedificata. Diaconus a seditiosis illis occisus, est S. Athanasius, Martyrologio Romano inscriptus v Julii. Meminit eorum tumultum Evagrius lib. 2 cap. 5 traditque Theodosium illum pseudoepiscopum antea a proprio suo Episcopo in maleficus deprehensum expulsum fuisse e monasterio, et dum Alexandria forte versaretur... multis ntpote seditiosum, verberibus dilaceratum, carneoque maleficorum impostum, circum urbem ductum fuisse: eundem maxime omnium concilium Chalcedouense perturbasse, et primum omnium monachis illis in Palæstina quid in concilio statutum esset, nuntiasse: ab iis autem ipso die sancto Paschæ Episcopum Hierosolymorum esse designatum.*

5 *Nicephorus Callistus lib. 13 cap. 9 Theodosium scribit menses xx in Sede Hierosolymitana tyrannidem exercuisse. Seditiosum autem illum ita exarsisse tradit: Monachi quidam, qui synodo interfuerant, et diversa ab ejus decretis sentiebant, cum Hierosolyma venissent, proditam esse fidem clamitarunt, lamentantes, et monasticum ordinem satagentes concitare atque impellere, ut quæ in synodo rite acta erant, rescinderent. De S. Severiano cæde ista habet: Cum Episcopi necdum a synodo reversi essent, Theodosius alios ordinans in urbes quasque misit, Severianum autem Scythopolis Episcopum, quod malevolentie illius suffragari nollet, oppido exactum interemit.*

6 *Inscriptum est S. Severiani nomen Martyrologio Romano his verbis: Scythopoli in Palæstina S. Severiani Episcopi et Martyris. In nullis aliis Fastis Baronio antiquioribus id reperi. Nisi is sit de quo Kalendis Februarii MS. Florarium, Hermannus Grevin in Auctario ad Usuardum, multa MSS. Martyrologia ad usum variarum Belgii Ecclesiarum interpolata, ita meminerit: Ipso die sanctorum Episcoporum Polycarpi et Severiani. Memnit S. Severianum Baronius iterum in Annalib. tom. 6 an. 432 num. 29. Non constat, quo mense ac die sit interemptus: alioquin si constaret mense*

32 *Februarii*

E fugato Juvenile Episcopo,

homo iniquus et infamis:

sedit 20 menses:

S. Severianum occidit:

cujus in Martyrol. nomen,

que ejus culpa?

partis?

AV. CBR. UCCC. III. XXI FEBR.

Furib. in Palæstina an. 432

contra concilium Chalcedonense, et rivat a Theodosio monacho, qui Sedem Hierosolymitanam invadit,

urbe per in manibus capta, a 432 Diacomi,

A *Februario cantigisse ejus martyrium, referendum esset ad annum cccciii, cum precedenti Februario necdum in Cathedrali Hierosolymitanam intrusus esset Theodosius.*

ACTORE G. B. Cædis tempus.

Scythopolis ubi sita?

7 Scythopolis, cujus erat Antistes S. Severianus, in Cælesyria statuitur a Ptolemæo tabula à Asia; hanc satis accurate, cum eis Jordanam sita fuerit. Melius Strabo, ἢ περὶ Γαλιλαίων Σκοθόπολις, inquit. Scythopolis quæ juxta Galileam. Erat enim non procul a Jordane, ubi is e mari Galilææ, sive Tiberiatis, emergit. Phnius hb. 3 cap. 18 in Decapollitana regione locat, atque antea Nysam dictam fuisse, a Libero patre, sepulta nutrice ibi, Scythiis deductis. Fabular. S. Hieronymus de ea ita scribit: Dethsan. Ex hoc op-

pido tribus Manasse accolas pristinos non potuit D expellere: et nunc appellatur Scythopolis, urbs nobilis Palæstina, quam interdum Scriptura nominat Domum San, quod in lingua nostra interpretatur inimicus. Eusebius: Σκοθόπολις ἱερίσματος πόλις τῆς Παλαιστίνης, καλεῖται δὲ αὐτὴν ἡ γράφη καὶ Ὀίκου Σημ, ὅπερ ἱσθὶ Οἶκος ἔχθρου. Jacobus Bonfrerius in Commentariis ad cap. 17 Josue v. 11 quærit quando cam Scythæ occuparint, traditque ad Christi usque et Josephi historici tempora eos illum tenuisse, ac proinde a Judæis Scythopolitas pro alienigenis habitos. Fuit autem, ut in Notitia Episcopatum patriarchatus Hierosolymitanæ scribit Carolus a S. Paulo, Palæstina: secundæ Metropolis.

DE S. ZACHARIA PATRIARCHIA HIEROSOLYMITANO, Commentarius historicus.

G. H.

AN. CHR. 1283-31. XXI. PÆDR.

S. Zacharius Presbyter et Cænois vasorum Constantinopoli.

At Patriarcha Hierosolymitanum anno 600.

Auctor Chronici Alexandrini, quod in Imperio Heraclii dicitur, errorum Solus S. Zacharie ad annum Phocæ vii collocat his verbis:

Πούτεροι δὲ καὶ Πάθκιας ἀπὸ Ἱερουσόλυμων, καὶ γινέται αὐτ' ὁυτοῦ Ζαχαρίας ἀπὸ Ἡερσεύτιρον καὶ Σνεοφυλάδων τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Moritur vero etiam Isacius Patriarcha Hierosolymorum; in ejus locum sufficitur Zacharius Presbyter ac Custos sacrorum vasorum Ecclesie Constantinopolitane. Annus hic Phocæ vii convenit in annum Æræ Christianæ 1283, quem etiam indicat in Chronico illo præfixa Indictio xii. Præerat tum Ecclesie Constantinopolitane Thonus Patriarcha, anno sequenti 1284, Indictione xiii, die xx Martii, feria sexta mortuus, ac xxii ejusdem mensis die Dominica terræ mandatus: cui successit Sergius xviii Aprilis Sabbato magno creatus, qui characteres dictum annum 1284 annotant, cyclo Lxxv et Solis ut at littera Dominicali D. Imperavit Phocæ annis fere octo: cepit anno Christi 1281 Indictione vi, die xiii Novemb, feria sexta, qua a Cyrivo Patriarcha coronatus est. Interfectus vero ab Heraclio est anno 1283, Indictione xiv, die v Octob, feria secunda, ut hæc in eodem Chronico Alexandrino observantur. Theophanes in Chronographia annos regni ejus fuisse septem in tabulis olivæcis sæpius indicat, ac septimo anno adscribit tantum Patriarchatus dictorum Sergii et Zachariæ, nec non Joannis Alexandrini. Vide et in Historia Anastasi Bibliothecarij hæc legantur: Anno Imperij Phocæ septimo Sergius Constantinopolitanus, Zacharius Hierosolymitanus, et Joannes Alexandrinus habentur Antistites. Potuit autem a Theophane, qui annos eum exacte cum temporum rationem observare non constabit. Magis nitare ac vincillare videtur S. Nicephorus Archiepiscopus Constantinopolitanus in annis S. Zachariæ ejusque successoris Modesti assignandis, dum in Chronographia brevi de Episcopus Hierosolymitanis seagesimum illum censet his verbis: Ζαχαρίας πρὸ τῆς αἰχμαλωτίας ἐτὴ 7β', ix. Zacharias ante captivitatem annis xxii, et in Breviario historico scribit Hierosolymam captam (quod anno 1283 contigisse mox dicitur) Modestou τρυκωδῆτα Ἱεροσολύμων προδρόνοντος, Modesto Hierosolymorum jam tum gubernanti Ecclesiam. Quæ ex decembris ultro corrumpit.

2 Phocæ Imperatore, Indictione xv, die v Octobris feria ii interempto, in Imperatorem a Sergio Patriarcha inauguratus est Heraclius: cui ex Imperatrice Endo-

cia Heraclius junior Constantinus natus est in Maii, feria quarta, Indictione xv anno Imperij Heraclii ii, Christi 1282, anno sequenti xxii Januarii a patre Imperator constitutus: ejusque deinceps ac patris nomen vrbus gerendis adscribi jussum, uti in Chronico Alexandrino ad annum sequentem 1284, quo Hierosolyma capta, his verbis refertur: Indictione ii, Heraclii iv, post Consulatum Heraclii Augusti iii, et Imperij Heraclii Junioris Constantini anno ii. Hoc anno mense Junio, malum nobis accidit, æternis lacrymis prosequendum. Præter alias enim multas Orientis civitates etiam Hierosolyma a Persis capta est, multis millibus in ea, Clericis, monachis, sacris Virginibus occisis. Incenditur Dominicum sepulchrum, nobilissimaque Dei templa et ut verbo dicam, pretiosa omnia evertuntur. Veneranda Crucis ligna una cum vaso sacris, quorum innumerus fuit numerus, a Persis auferuntur. Ipse Zacharius Patriarcha captivus ducitur. Atque hæc omnia non longo facta sunt tempore, sed intra paucos dies accidere. Hactenus Chronicon Alexandrinum, cum accurato calculo anni Imperatorum, Indictionis ii, et mensis Junii, anni scilicet Christi 1284, Theophanes omisso mense, rejicit in annum quintum Heraclii forsau ab Octobri, anni 1283 quo imperium auspicatus Heraclius, ad Kaledas Januarii primum annum determinans, quantum ab eisdem Kaledis ad Junium: ut sic tres pleni anni sint, duo ræ dimidiati. Porro rem gestam ita narrat idem Theophanes: Hoc anno Persæ Jordanis loca, Palæstinam et sanctam civitatem armorum vi subegerunt, et manibus, ut quidam asserunt, Judæorum plurimos, ad nonaginta videlicet millia, trucidarunt. Singuli etiam pro suis quique facultatibus Christianos ementes, confestim occidebant. Capto vero Hierosolymorum Patriarcha Zacharia, pretioso etiam et vivifico Crucis ligno locis illis erepto, captivorum hominum multitudinem innumeram in Persidem abduxerunt. Hæc Theophanes, quem describit Cedrenus, Latine vertit etiam Anastasius, ediditque in Historia Miscella Paulus Diaconus: qui omnes annum Heraclii quintum expresserunt, cum quartus solus esset; ea quo diximus supputatur usi. Per multitudinem hominum captivorum in Persidem abduktorum, vertit Anastasius multam prædam. Græce apud Theophanem et Cedrenum legitur, εὖν ἀρχαλωσία πολλή, cum captivitate multi.

3 S. Nicephorus Patriarcha in Breviario historico pauci rem ita perstringit: At Chosroes rursus contra Romanos exercitum mittens, Sarbarum ei Ducem præfecit: qui Oriente pervastato, salutaris Crucis vivifica ligna in sanctis locis occupat, Modesto tunc Hierosolymorum Ecclesiam gubernante.

Dux

an post Augustum mensium?

non sedis 22 annis ante captum Hierosolymam;

E

ea anno 611 mense Junio capti.

cum ligno SS. Crucis captivus in Persidem abduktor;

F

90000 Christianorum a Judæis occisi.

Modesto, n. 2 Patriarcha Hierosolymitanus.

A Dux Sarbarus, etiam Sarbarazas dicitur. In errorem incidit forsitan Nicephorus, quod Modestus, dein S. Zachariæ successor, hoc in captivitate ad plures annos apud Persas detento, præfuerit Vicarius Ecclesiæ Hierosolymitanæ. Id testantur Acta antiqua S. Anastasii Persæ in Nicæno II Concilio laudata, et a nobis ex MSS. Græcis latine redditi, atque una cum aliis ex Latinis MSS. edita ad XXII Januarii. In hisce dicitur S. Anastasius num. XI in sancta civitate perductus ad Eliam sanctissimum Presbyterum sanctæ Resurrectionis, qui eum tanquam a Deo prædestinatum suscepit filium, et potea indicavit de eo Modesto sanctissimo Presbytero et Vicario Apostolice sedis, et fecit eum baptizari. In Græcis Actis legitur: τὸν τρικαῦτα τοποτηρήτην Ἀποστολικῶν θρόνων. Qui eo tempore Vicarius erat Apostolici throni. Baptizatus est S. Anastasius Indictione VIII, anno Heraclii X, Christi DCXX. Erat autem eo tempore Modestus Archimandrita monasterii S. Theodosii, uti in Notis ad Nicephorum observat Petrus pag. 71 editionis regię, citatis nonnullis verbis Theophanis, quæ in codice Peyræano solum legi tradit Jacobus Gour in Notis ad Theophanem pag. 609, additurque ab eo templum Resurrectionis et aliud in sancta Bethleem a Persis exustum, fuisse reparatum. Adscriptus est S. Modestus Græcorum Mœnais ad XVIII Decembris. Huic, capto S. Zacharia, administrationem Ecclesiæ Hierosolymitanæ injunctam fuisse probat ex Antiocho monacho Baronius ad annum 616 num. 7.

B 4 Item Baranius relata ad annum 614 lamentatione ejusdem Antiochi monachi Palæstinæ ob sanctissimam Crucem ablatam, et captivos abductos, hanc num. 22 subjicit consolationem: Etenim, inquit, non ut olim, cum tempore Sedeciæ Regis facta est Hierosolymorum desolatio, ad septuaginta annos retardata est ejus restauratio, neque ut sub Tito Imperatore facta est nunquam resarcienda vastatio; sed paucos post annos contigit hostium præpotens debellatio, et captivorum qui aderant, nec non sancti Episcopi Zachariæ et aliorum postliminio reversio, atque sanctissimæ Crucis cum triumpho solennis restitutio, ecclesiarumque, ut suo loco dicturi sumus, integra restauratio. Hæc Baronius, qui singula quæque ad varios annos quibus ea operabatur contigisse, narrat: verum hanc satis exacte calculos ab eo postea ostendimus ad vitam S. Anastasii Persæ, cujus martyrium et Chosrois necem adscriptis anno DCXXVII: cum ille quidem martyrio coronatus dicatur in Actis XXII Januarii, anno XVIII Imperii religiosissimi Heraclii, et XVI filii ejus Constantini; (Christi nimirum DCXXXIII) et captivos pridie obitus sui ita allocutus: Ego crastino die vitam finio; vos post paucos dies liberabimini, et iniquus impiusque Rex Chosroes interficietur. Additur, post decem dies prima Februarii Heraclium in Persidem cum exercitu venisse. Exstat in Chronico Alexandrino epistola Heraclii Imperatoris Indictione prima, anno Imperii XVIII, c. Perside mense Aprili (cujus in dies dicitur Dominica fuisse) Constantinopolim missa, ibique lecta XV Maii, ipsa Pentecostes die, qua memorat Chosroem Regem a filio Siroeo XXIV Februarii ejusdem Indictionis primæ captum, et XXVIII accisum, quæ nulli prorsus anno, quam DCXXXVIII accommodari possunt Cyclo Lunæ II, Solis XXI, litteris Dominicalibus BC, quo Pascha celebratum fuit XXVII Martii, ac consequenter Pentecoste XV Maii. Theophanes de Principum conspiratione contra Chos-

roem hujusque necem accurate scripsit, sed omnibus simul ad annum Heraclii XVII relatis, et quæ per duas hiemes gesta, uni eidemque anno attribuit, ac dein ad annum Heraclii XVIII solum ea narrat, quæ æstate illius anni facta Theophanem sequuntur Cedreus, Anastasius, Paulus Diaconus, et post alios recentiores Baronius. Hæc de ratione temporis. De liberato S. Zacharia hæc habet idem Theophanes: Tunc vero Siroes datus ad Heraclium litteris, execrabilis Chosrois necem annuntiat: paceque ære et ferro diuturniore cum eo composita, detentos custodiis Christianos et per universam Persidem captivos cum Patriarcha Zacharia ac venerandis et vivificis lignis, Hierosolymis, cum olim a Sarbaraza caperentur, sublatis, restituit. Heraclius vicissim, quotquot apud Christianos detinebantur captivi Persæ, liberatos in Persidem remisit, et magna cum triumpho Constantinopolim reversus est. Quæ omnia anno DCXXXVIII, Heraclii XVII, gesta sunt.

5 Anno vero Heraclii XIX, inquit Theophanes, in-eunte vere Heraclius Imperator venerandis et vivificis lignis secum latis, regia civitate solvens Hierosolymam Deo grates persoluturus perrexit... Dein Hierosolymam ingressus Patriarcha Zacharia Sedi suæ restituit, et venerandis vivificisque lignis loco suo redditus debitas gratias Deo persolvit. Quæ eadem apud Cedreum, Zouaram, Anastasium, Paulum Diaconum aliosque leguntur. Annus is Christi erat DCXXXIX. Heraclius dein anno Imperii XXIV, Christi DCXXXIV, cum Sophronius Patriarcha Hierosolymitanæ Ecclesiæ præesset, quasi rebus jam desperatis, Syria relicta, et venerandis vivificæ Crucis lignis secum Hierosolyma asportatis Constantinopolim recessit, uti idem Theophanes, et post eum alii ad illum annum scribunt. At S. Nicephorus in Breviario historico temporibus permixtis ad Indictionem II, id est, annum DCXXXIX ista tradit: Ipse Heraclius vivificæ ligna, ita uti erant cum primùm capta sunt, obsignata secum deferens, Hierosolymam perrexit et Modesto Patriarchæ ejusque Clero demonstravit... Posthæc erecta illic Cruce, Imperator eam illico Byzantium remittit. Cui Sergius Patriarcha ex Blachernis, quod templum Dei Matris est, cum litaniis obviam processit, et ad maximam ecclesiam deducens, ibidem illam erexit. Hæc omnia secunda Indictione contigerunt. Huc usque S. Nicephorus, quem sequitur Suidas verbo Heraclius. Sed Modestus in illud tempus solum Vicarius fuit, dein post obitum S. Zachariæ, jussa Heraclii Imperatoris Patriarcha ordinatus, præfuit duobus annis, quos Theophanes constituit anno Imperii Heraclii XXII et sequenti, Christi DCXXXII ac sequenti. At Nicephorus in Chronographia brevi de Episcopis Hierosolymitanis unum solum Modesto tribuit annum: et S. Zachariæ XXII cum Theophane, quos ab anno Christi DCIX ad annum DCXXXI numerari oportere censemus.

6 Græci in Mœnais, atque Maximi Cytheræi βίαις ἁγίων, natalem S. Zachariæ celebrant XXI Februarii his verbis: Eodem die S. Zacharias Patriarcha Hierosolymitanus quiescit in pace. In Mœnais additur hoc distichon:

Μακάριος εἰ καὶ θάϊων Σαχαρία,
Σαχαρία πρὸς τὸν γῆς μακαρίας.
Sanctus es et a morte, Zacharia,
Zacharia Antistes terræ sanctæ.

D
AUCTOREI. B.

restituitur Sedi anno 629, cum Cruce Christi, E

Constantinopolim postea anno 634 delata.

F
sedit 20 annos:

colitur 21 Februarii:

sed Vicario S. Zachariæ consilio,

quod monasterii S. Theodosii.

liberatur S. Zacharias

post martyrium S. Anastasii Persæ et necem Chosrois Regis anno 628,

a Theophane perperam ad annum 627 relatum,

DE S. PATERIO EP. BRIX. IN ITALIA.

Commentarius historicus.

J. B.

IN TITULO VII SEC.
III SECL.
S. Patricii Ep.
Brixianensis
episcopi,

Inter illustres Brixiae civitatis Episcopos recensetur Paterius a Ramperto Episcopo in sermone de translatione S. Philastrii, qui a Surio editus ad LXVIII Julii. Eum plerique circa initium septimi a Christo seculi vixisse consentiunt. Nam falli Etiam Capreolum lib. 4 historiae Brixianae certum videtur, dum B. Paterium refert ad tempora Marciani Imperatoris. Cui enim credibile, post S. Philastrum, qui S. Ambrosii aequalis fuit, ad Marciani imperium, annis circiter LX, praefuisse Ecclesiae Brixianae XVII Antistites, (nam decimus septimus a Philastrio est Paterius) ab hoc ad Rampertum per annos CCLXXX, viz totidem? At Paterii sat certa erit aetas, si constiterit S. Gregorii fuisse discipulum; de qua re postea.

nomen in
Martyrologis,

2 Eum sui aetas die XXI Februarii ad aras venerantur, quo die ita illius memini Martyrol. Romanum: Brixiae S. Patricii Episcopi. addit Galesinus, et Confessoris, Benedictus Dorganus in Calendario Benedictino: S. Patricii Episcopi admirabilis sanctitatis. Arnoldus Wion: Brixiae S. Patricii ejusdem civitatis Episcopi, discipuli S. Gregorii Papae, admirabilis sanctitate viri. Menardus eodem habet, sed et doctrina conspicuum addit fuisse. Wion lib. 2 *Lagni vite monachum*; lib. 3 pag. 36 monachum S. Andreae Romae, aut existisse. Monachis professionis neque Ferdinandus Ughellus tom. 4 Italiae sacrae, neque Joannes Franciscus Florentinus in Antistitum Brixianorum Indice Chronologico meminerunt. Uterque patria Antiochenam faciunt, Wion (cui libentius subscribamus) Romanum.

reliquiarum
translatio.

3 De ejus reliquiis in hunc modum scribit Florentinus: Ejus cineres olim a S. Floriani in colle Digno, in eadem ejusdem Sancti, quae in pago S. Euphemiae visitur, translatus, Patris congregationis Casinensis in S. Euphemiae Brixiae anno CCCCXXXVIII intulerunt. Cujus diem ix Cal. Mart. festum faciunt. Ita geminum translationem indicat; unquam Ughellus: Ejus ossa, inquit, diuturniori mora conquireverunt in ecclesia S. Floriani in Colledigno, indeque translata fuerunt in ecclesiam S. Euphemiae, monachorum Cassinensium, anno CCCCXXXVIII. Idem S. Antherium, seu Paterium, eum vocat.

An idem qui
expositionem
Scripturae

4 Antonius Possevinus in Apparatu, et jam citatus Wion, atque etiam Menardus, eundem esse autumant, cujus extat *Expositio novi ac veteris Testamenti ex libris S. Gregorii excerpta*. Sigebertus, Honorius Augustodunensis, Trithemius, cum de Paterio scriptore agunt, Episcopatus non meminerunt. Sigebertus lib. de scriptoribus, cap. 43 ita scribit: Paterius Romanus Ecclesiam Notarius et Socium clericus, colligens omnia divinae Scripturae testimonia, per quo Gregorius obscura sua expositionis dilucidavit, tres libros edidit, duos de testimoniis veteris Testamenti, et unum de testimoniis novi Testamenti: ipsumque codicem appellavit librum Testimoniorum. Eadem de illo, sed paulo uberius, tradit Trithemius: brevis Honorius, ipsius Sigeberti verba Possevinus. Meminit librorum ejus Beda lib. 7 in Cantica Cantice. sub initium his verbis: Audiivi autem, quod Paterius, ejusdem B. Gregorii discipulus, de tota sancta Scriptura, collecta ex oribus in unum volumen coegerit. Verum needum illud morari videre.

ex libris S.
Gregorii ex-
cerpta,

5 Adhuc est ea expositio operibus S. Gregorii, ut a Petro Tassinianensi recensita, theataque Gregorio XIV prodierunt: sed duo tantum sunt nunc libri, prior in Pentateuchum, libros Judicum et Regum, Psalmos, et Salomonem; posterior in novum Testamentum: videtur *Expositio in reliquos veteris Testamenti libros interce-*

disse. Occasionem suscipiendi illius operis tempusque in proaemio auctor indicat: Dum beatissimi atque Apostolici Gregorii, Pontificis nostri, vestri quoque (addam) nutritoris, dicta saepius lectione percurrem, avidiusque mihi eis assiduum esse ipsa luculentissima verborum ejus satisfactio suaderet; quiddam in eis reperi sine comparatione potissimum. ac post pauca: Hujus ergo rei ardenti nimis desiderio provocatus, quaedam de eisdem testimoniis coeperam sub quadam brevitate decerpere, aliqua vero negligendo transire. Quod dum fieret, sicut conscientia mea mihi testis est, me nolente, atque hoc cautius providente, ne a quoquam aliquo modo nosceretur, per quosdam ad ejusdem Apostolici notitiam Pontificis nostri usque pervenit. Qui me verbis mox, quibus Beatitudo vestra novit, suasoris, atque ad superna trahentibus, hortando cepit accendere, quatenus hoc quod neglecte coeperam, explere studiosius debuissim, ita ut et opus. et librum, in quo testimonium positum legeretur, vel ex qua re ortum esset, in tituli ejus praenotatione designare. Cujus rei pondus, mearumque virium impossibilitatem pensans, in ancipiti deprehensus, sicut nauta gravi fluctuum procella turbatus, ad orationum ejus portum, pavens, fateor, fidensque confugi: sciens impossibile non fore, quod a tanto mihi Praesule, et res ad multorum aedificationem profutura fieret, juberetur. Moxque hoc imperantis suffragio provocatus, adsumens, quo valui studio, veteris ac novi Testamenti in unum testimonia congesta collegi.

quasi probante
sanctique ani-
mante Grego-
rio.

E

6 At sub finem ejusdem proaemii ita eum alloquitur, cui opus suum dicit, *furtassis Bonifacium IV aut Deusdedit, certe quidem (ut ego arbitror) Pontificem aliquem ex iis qui proximo S. Gregorium secuti sunt*: Quae beatitudini Vestrae, inquit, non temeritatis ausu, sed amore vestri provocatus studii, quod in inquisitione divini olim fervet eloquii, sciens maxime in dictis praedicti Pontificis nostri, quanta noscendi vestrae sit avilitas mentis, sex multis voluminibus pauca componens, studii destinare: humili obsecrans prece, qua valeo, ut dum vobis, vel quisquis legerit, in hoc opere laboris mei cura placuerit, pro me ad Dominum intercessores esse dignentur, quatenus hoc pondere corruptionis exuto, a meorum absolutus inveniri merear vinculis peccatorum.

et alicui e
proximis il-
lus successoribus
dicari?

7 Hic suam satis perspicue indicat aetatem, cum ad hoc opus suscipiendum, sese scribat animum a S. Gregorio, qui XII Martii, id est Christi anno, pontificatus sui XIV decessit. Circa idem tempus vixisse S. Paterium Brixianensem Episcopum satis perspicue liquet ex Antistitum ejus urbis catalogo apud Ughellum: ut propterea credibile videatur, quod viri eruditi sentiunt, unum eundemque fuisse. Nam procul vero est, quod Aubertus Miraeus in cap. 43 Sigeberti annotavit: Paterium, sub Celestino I Papa, legatione functum fuisse ad Iberos, constat ex Miscellaneis Gerardi Vossii tom. 5 Bibliothecae Patrum. Imo Patricius I fuit, ut ex citato loco constat: Miraeus solum indicem editionis Colon. legisse videtur, ubi Paterius excusum.

F
idem tunc ex-
istimari pos-
test:

8 Arnoldus Wion in Notationibus, ad Martyrol. Benedictinum, fors ut valdus probet monachum fuisse Paterium, istud ex Trithemio citat operis ejus exordium: Cum beatissimi Apostolici Gregorii Pontificis nostri, nostri quoque ad Deum nutritoris, ita saepius lectionem percurrem etc. At Trithemius solum habet: Dum beatissimi atque Apostolici, nullo amplius addito verbo. Et neque ipse neque Beda, Benedictum ambo, monachum fuisse tradunt.

an monachus
fuerit?

DE

DE B. PIPPINO

DUCE ET MAJORE-DOMUS REG. AUSTR. NIVELLE IN BRABANT.

Commentarius prævius.

J. B.

§ I. Brabantiae Ducatus. B. Pippini patria, genus, dignitas.

Primum Brabantiae Ducem B. Pippinum prædicant recentiores Belgicarum rerum scriptores. Est Brabantia omnium Germaniae inferioris provinciarum hactenus prima, sex et viginti munitis vallo ac muribus urbes complexa, inque his nobilitas illas, Bruzellas, Lovanium, Silvanducis, Bredam, Bergam ad Somas, et (quæ quondam regni Lothariensis marka, limusque Imperii Germanici, peculiaris provinciae titulo gaudet, quamvis a multis retro seculis cum Brabantia in leges ac jura eadem, sub unius domatu Principis coaluerit) divitis ac magnificentia nulli reliquarum secundum Antuerpiam; Themas denique, Nivellam, et alias: prætereaque oppida nullis cincta muris septemdecim: Mosam fere ac Scaldi fluvium concluditur. Intra eos, quæ olim gentes conseruerint, alibi dictum. Teutonice pleræque, seu Germanice, fuerunt: a quibus victi Aborigines, vel in alias Belgii oras secessere, vel in idem cum advenis nomen convenere. Max subacti omnes a Romanis, idonisque præsidibus coerciti, cum his sensim conjuncta ac societatem, ut fit, inire; atque ad usum cultum humanitatis, linguam, et, quod caput est, Christianam postea religionem didicere. Regesne sui aut Duces singulis hujus populi, etiam sub Romanorum imperio, præfuerint, haud liquet. Relicti fortassis principio Reges, ut alibi; et de Eburonibus manifestum est ex Casare: postea sub Romanis Praefectis ac Præsidibus, provincialium suere proprii magistratus. Præsescente in Gallia, Germania, Britannia, atque alibi, Romanæ Reip. potentia et auctoritate, variae rursus barbaræ nationes Rheno transito hæc provincias populatas sunt. Sed a Francis, quorum antea pars precario in Tuxandria (ea modo magnam partem ad Brabantiam spectat) a Juliano apostata seclis obtinuerat, major dem vis incubuit: qui non, ut ceteri, solum vastato agro percurrere regionem, aliisque convehere spolia, sed castra munire, præsidia arcesque Romanorum exiguam aggressi, mutus cladibus septuaginta amplius annos cum Romanis in Belgica luctati sunt. Ubi eam perdomuere, reliquam omnem Galliam,

effusi more amnis, ad Pyrenæos usque Clodoveo Duce pervaserunt. Etsi vero eo tempore eadem immensum factam hominum esse constat, non tamen omne peccus aut Belgicum genus aut Romanum excisum. Sed cum nihil opis aliunde ostenderetur, in Francorum jus nomenque concesserunt. Hinc passim in Sanctorum Vitus, aliisque vetustis historiis, Romani, adeoque senatorii sanguinis Episcopos aut Duces licet observare: ipsumque avum S. Arnulphi (cujus Arnulphi filius Ansegisus B. Pippini gener fuit) senatoria ortum stirpe prædicant.

2 Pippinus igitur noster, Francus fuerit, an Romanus, an Belgicæ Germanicæve originis, puta Aduaticæ aut Tangricæ, ingenie fatemur nos ignorare. Consule, si lubet, Petrum Divæum lib. 3 rer. Brabantiarum. Sunt qui nobilissimus inter Francos majoribus, sunt qui vetustis Tangrorum Regibus ortum asserant: genealogias etiam conseruant; sed ejusmodi ut viris eruditissimis Asum moveant, gerra mere. Auctor coartaneus, qui Nivelle agebat, matura jam ætate, cum S. Gertrudis octodecim post Pippinum patrem annis mortua est, in hujus vita ita breviter de ejus prosapia impunitur: Sed quo ordine de terreua origine genealogiam assumpserit, huic sermone inserere longum est.

Quisnam in Europa habitans hujus progeniei altitudinem, nomina ignorat, et loca? Alii plura de his adjecere. Qui S. Genulphi Episc. miracula, a nobis xvii Januarii edita, ante annos fere 1000 conscripsit, cap. 2 num. 4 virum egregiæ nobilitatis appellat, Carolomanni et Emegardis filius fuit, de quibus nihil fide dignum apud antiquos scriptores legi. Recentior Pippini Vita, de qua inferius, Carolomannum Principem vocat. Divæus vult Majorem-Domum fuisse, nec auctorem producit. Vir illustris fuit: id solum constat. Videtur in Hasbonio luculentas possessiones habuisse, ac Landas fortassis, unde recentiores scriptores ipsi Pippino cognomen fingunt, antiquis ignotum. Landesii, Landensis, Landini, Landisii, a Landis, Landiniensis; et voluit magnam tunc urbem fuisse. Ita MS. Martyrol. Ecclesie S. Gudilæ Bruzellis ad xxi Februarii: Apud Landen Brabantiae tunc civitatem grandem, depositio Pippini Ducis etc. Edificatam a Landone Rege haretatur Christianus Massanus, et alia æque futilia de Pippini majoribus tradit. Tenue uunc Brabantiae oppidum est ad Getum amnem: quia tamen illic sepultus fuisse Pippinus memoratur, ut infra dicemus, id ipse struxisse aut excoluisse existimari potest, uti alter Pippinus Herstattum, nepotes ejus Leptinas, Jupiliam, atque, præsertim circa Mosam, loca.

3 An ergo Brabantiae Dux Pippinus? Dux fuit, triumphique bellicosissimorum Regum Clotarii, Dagoberti, S. Sigeberti, palatio in Austrasia præfuit, ac sub his res bellicas summo auctoritate administravit. Idem in eo terrarum tracta, qui nunc Brabantia dicitur, amplas possessiones vel a majoribus accepit, vel Regum munificentia obtinuit. Ducatus Brabantiae aliquot post seculis nominari cepit. Ducem fuisse in his partibus, centum fere post Pippinum avum, Chnolobertum, ex S. Eucherii Vita xx Februarii patet. An eum præcipue Ducatum administravit Pippinus, an Comitatum fortassis unum alterumve, aut etiam plures, jure proprio possederit, incertum. Nam in Hasbonio, ubi Landæ, Comitatus olim tempore Caroli Calvi, altero post Pippinum seculo, quatuor fuisse constat: totidem in Brabantio.

4 Et in Brabantio quidem, ejusdem Pippini sororis maritus aut gener Wigerus opimas habuit fortunas, de quibus ita loquitur Vita S. Rayneldis Virginis et Martyris, xvi Julii a nobis edenda: Igitur beatissima Virgo Rayneldis nobilissimis natalibus, Condacensi castro, quod super Scelt fluvium situm est, extitit oriunda. Nam regnante Pippino Duce, patre sanctissimæ Virginis Gertrudis... pater illius Comes Wigerus nomine, totus Lotharingæ Ducatus officium gerebat, et inter Palatinos Principes primatum tenebat... Fuit autem possessio ejus supra prædictum castrum nomine Condacum, et Amniacum, Uginiacumque, cum aliis prædiis multis, quorum nomina non expedit hic recitari. Conjunxit ergo sibi in matrimonio puellam regiam, supradicti Ducis sororis filiam, nomine Amelbergam... Ex hac ergo dedit ei Deus sobolem sanctissimam, Einbertum, postea sanctæ Cameracensis Ecclesie Pastorem beatissimum: tresque filias, quarum una Gudila, altera Rayneldis vocabatur, et tertia Phuraildis, ut in Vita beatissimæ Gudilæ habetur. Geminam S. Gudilæ Vitam dedimus viii Januarii, quarum prior post annum cixlvi scripta, ut ibi ostendimus: unde consequens est, hanc S. Rayneldis multo esse recentiore. Quare nec mirum, eminentibus asper-

AN CHR. DCCLXXII FEBR

Brabantia amplia Belgii provincia,

B occupata olim a Germanis,

Romanis,

Francis

in hac natum B Pippinus,

nobilitate potest,

E

Landem oppidum excolit:

luculenta bona possidet,

nbi postea Ducatus Brabantie:

F

uti et B. Wigerus ejus affinis,

pater SS. Gudilæ et Rayneldis.

A. *sa sit : quale illud, quod Witgerus Comes dicatur totius Lotharingie Ducatus officium gessisse, cum non nisi annis 66 et amplius post Pippini hujus obitum Witgerique, nomen Lotharinge, sive regio Lothariensis cognitum fuerit, quando Lothario, Lothari Imp. filio, Ludovici Pii nepote, anno 1306 CCLXIX sine liberis defuncto, ditionem ejus inter se patrii ejus Ludovici Germanicus et Carolus Calvus, ac deinde hic idem Calvus et Ludovicus Germanici filius partiti sunt, non sine bellis. Nec in eo solum mihi videtur Vita istius scriptor hallucinatus, sed pecceram quoque Conlacum castrum super Seelt fluvium collocare, ratus Condatum esse Hunnam epydum ad Hainæ Scaldis que confluit : cum Conlacum esse videatur, pagus insignis, medio inter Mechliniam et Antuerpium spatio, aliquod milibus passuum a Scaldi. Nam cum patrononium suum S. Rayneldis, Witgeri Comitis filia, Lobienis monasterio tradiderit, fatentur Lobienenses se amplissima bona Contacti (quod vulgo nunc Contick dicitur) possedisse, et jura etiamnum quorundam retinere, ceteris Cardinali Granvellano venclitis : Condati vero negant se quidquam possidere, aut meminisse a majoribus suis possessum.*

dominus Con-
lael, sive Con-
tick,

B. *et pagl Sam-
las*

B. *Idem Lobienenses Sanctas pagina veteris Brabantii, ubi corpus asservatur S. Reyneldis, etiamnum tenent ex ejus donatum, licet parte jurisdictionis alienata. Et in Brabantio fuisse Witgeri possessiones, sive avitas, seu dotales uxoris, conjiere est ex ejusdem S. Gudilæ Vita, in qua cap. 1 num. 3 ista leguntur : Beata igitur Gudila Virgo dignissimum habuit ortum in Brabantensi pago... parentibus secundum seculi dignitatem excellenti insignitis prosapia, et in administratione reip. adeptis honorum fastigia. Pater siquidem ejus extitit Witgerus, quem in fascibus Comitatus egisse accepimus : genitrix vero ejus generosissima Amalberga constat incepta... Copulatur enim sanguine S. Gertrudæ, quæ filia Pippini, convulsa viriliter contempsit in terris, ut esset apta cohabitus thalamis. In altero ejusdem Gudilæ Vita cap. 1 num. 1 ista habentur : Igitur Sigoberti Regis temporibus, qui fuit Dagoberti Regis filius, extitit quidam Comes, Witgerus nomine, in pago Brabantensi, probabilis moribus; cuius thalamis inhaerebat conjux dignissima, cuius fuerat hanc Amalberga, Majoris-Domus inelyta Pippini sorore progenita. Baldricus Tornacensis in Chronico Cameracensi, a nobis citatus § 2 Vita S. Emmeriti, sive Ableberti, xv Junarii, ita scribit : Hic ex Bracatensi pago oriundus parentibus siquidem et vitæ et generis dignitate clarissimis, patre videlicet Witgero Comite, sancto viro, atque Amalberga matre editus est. Be S. Amalberga, sive Amalberga, aut Amalberga, et B. Witgero ejus marito, agemus x Julii, ubi dicitur ipsa Sanctas oppidum, quod a filia Reynelde Lobienensis donatum, excelsisse.*

in veteri
Brabantio :

C. *6 Erat autem Brachantium (sic fere olim scripserunt) ea perscipue regio, quæ nunc Scaldi Sennaque concluditur, et ab Aldenruda, Gaadavo, Paeramunda, Bruzellan usque et Hallas, altiusque protrahitur, Pars illius in Flendrensium, pars in Haudoensium Comitum postea jus concessit : pars a Comitibus Lovaniensibus extenta, qui se inferioris Lotharingæ Duces, et Brabantiae (a Brabantio ducta nomenclatura) appellarunt, ditioem ad Mosam et Bataviæ limites producta : quos ad fines Pippini quoque olim fuisse possessiones, cum ibi etiamnum oppidum extet, Mons S. Gertrudis, sive Gertrudenbergh, cuius Otto i in diplomate, a Miræo in Notitia Ecclesiarum Belgii edita, ita nomen : Havoditas S. Gertrudis sita in pago Tessandria super fluvio Struona, in villa quæ dicitur Bergom, cum integritate sua illic aspiciente : insula tres, prima Bivelant, secunda Spiessant, tertia Gerselre. Hiltsindia quoque Comitissa Striensis, inter bona, quæ mo-*

D. *nasterio Thovensi a se in gratiam filix suæ Benedictæ fundato donarat, nominat Montem littoris, quæ eadem est Gertrudenberga ; Ubi, inquit, beatissima Gertrudis corporaliter conversata est, et cellam habet a B. Amando consecratam.*

7 *Brabantii porro, de quo agimus, etymologiam investigant nunc viri docti. Justus Lipsius Lovani lib. 1 cap. 13, Bant, inquit, limitem significat : sic Oisterbant et Westerbant appellata, quæ Austrovanthiam et Westrovanthiam non bene efferunt aut scribunt. Et fuit sane limitanea hæc regio inter utraque regna ; (Lothari ac Caroli, ut antea jam exposuerat, ac demceps Francorum ac Lothariensium, sive Germanorum) deoque BRAC, A crasso, fortasse dicta, quia sæpe cessabant in agri et incolti erant : quod nos BRACBEN, et BRACCKLAND vocamus. At multo ante eam regnorum partitionem nomen id regionis fuit. S. Bonifacius in Vita S. Livii terram Brabantisiam vocat, aut, ut alius codex habet, Brabantisiam. Ipse S. Livius, centum ante S. Bonifacium annis, ducentis ante eam divisionem, in carmine ad S. Floribertum Abbatem Gandensem, ita scribit :*

unde Brabantii nomen ?

ANIMADV. PAP 31

Impia barbarico gens exagitata tumultu

Bie Brachantia furit, meque cruenta petit.

E. *At id nomen formant a Bant, quod fœdus aut vinculum significat, et Brack salsum : quia ad Brabantii fines, inde a Selandia Scaldis fluvius æstum marium patitur, saltasque ab eo aquas voluit. Factum inde fortassis, ut fœderata, quæ ad Scaldim colebant gentes, ditionem suam omnem Brackbant appellarint, aut Brack-bant. Quid si ab incolarum sagacitate, et pernici ad prædas vadole, nomen regio accepit? Nam brack etiam canem venaticum significat.*

8 *Quæ autem Brachantorum, B. Pippini ætate fuerit indoles, ex citata S. Livii perspicere Vita licet, ubi ista scribit S. Bonifacius : Quo ingrediente salutaris gressibus venerando Pontifice, admirabatur ammississimam terram spatiosam, et delectabilem nimis, et benignitate Domini exuberantem, lacte et melle, et diversarum frugum arborumque fertilitate, omniumque bonorum abundantia affatim affluentem : incolas quoque personali forma corporum micantes, cultu vestimentorum compositos, loquela et morum gravitate honestos, magnanimos viros, egregios præliatores, regali militia idoneos, et omni exercitatione studiorum suorum huic seculo digniter conformatos. Sed quia juxta psalmodicam vocem, sicut equus et mulus, quibus non est intellectus, in chamo et ireno constricti sunt, Satanæ instinctu legem Dei prævaricantes, adulteriis, rapinis, furtis, perjuris, homicidiis foelati sunt, ut feroces canes pestifera rabie invicem se mordentes, sua quoque alternatim dolo fraudantes, mutua se corde prosternentes etc. It tunc Brachantorum mores, non omnium furtassiss, sed Gaadavo propinquiorum, apud quos Evangelium S. Livius prædicavit, et martyrii coram adeptus est. Non est reliquæ Brabantie, præsertim ubi Tarandri olim habitare, eadem quæ veteris Brabantii fertilitas. At quas hujus incolarum virtutes prædicat S. Bonifacius, ex nunc toti reliquæ genti communes : vitia cultu religionis abolita, ut non facile nunc Brabantii morum comitate, usu armorum, studia civitatis prudentiæ, ac mansuetudine, ulli Belgiorum populorum concedant.*

incolæ eo ævo insignes,

Ps. 31.9
sed vitia de-
dit :

F

9 *Hoc igitur tractu terrarum, atque ejusmodi inter populos, quas diximus, Pippinus peculiare possessiones habebat : ac præterea summa in regno Austrasiæ auctoritate pollebat. Nam, ut habent Annales Metenses a Chesno tom. 3 Scriptorum Francicor. editi, populum inter Carbonarium silvam et Mosam fluvium, et usque ad Fresionum fines vastis limitibus habitantem, Justis legibus gubernabat. Uberius ea tradit auctor antiquus, qui primum S. Gertrudis Vitam, a coætaneo conscriptam, interpolavit : Pippinus, inquit, nobilissimi*

latius in Belgio imperat Pippinus,

A simi quondam Karolomanni Principis filius, qui cum B. Arnulpho sub Lothario et Dagoberto Regibus populum inter Carbonariam silvam, et fluvios Mosan et Mosellam, usque ad Frisonum fines vastis limitibus habitantem, justis legibus gubernavit. *De Carbonaria silva, quæ nunc Hannoveræ pars maxima, accurate agit Egulus Bucherius noster Belgii Romani lib. 12 cap. 11.*

et Germaniæ : 10 *Vitam habemus quamdam S. Arnulphi, ex antiquo codice Cancellariæ Vicensis descriptam a Francisco Luherio nostro. In ea dicitur Aechisus, ejusdem Arnulphi patris consultus, filiam Principis Germaniæ secundæ Pippini, Beggam nomine, dixisse in matrimonium. Ac paullo post indicatur quid nomine Germaniæ secundæ auctor intelligat : Toringorum, inquit, regionem intraverat, quæ non modica provinciæ pars est Germaniæ secundæ in qua est Colonia Metropolis.*

11 *Eadem S. Arnulphi Vita (ut obiter hic indicemus quod alibi erit attentius examinandum) de Waldrada B. Pippini sorore, aut amita, ista habet : Ex hujus Pippini sorore, Waldrada nomine, natus est Gualchisus, qui Sanctum genuit Wandregisilum Christi Confessorem. Bouchetus in stemmate Regum Francorum pag. 62 Waldradam aut ipsi Walehiso nuptam, matrem fuisse S. Wandregisili. Wasseburgius fol. xvii idem asserit, eamque fuisse Pippini Herstalli mater-teram ; unde sequeretur Pippini filiam, Sanctarum Beggæ et Gertrudis sororem extitisse. Certior fides est ejus, qui S. Wandregisili Vitam S. Lamberto Episcopo Lugdunensi dedicavit, utque eorum quæ scribit, nonnulla a se ipso visa, pleraque etiam venerabilium monachorum ejus, qui ei per prolixa adhesionem tempora, assertionem verissimam prolata cognovisse profiteretur. Hic ergo ita scribit : Denique genitor ejus, Walehiscus nomine, ex nobilissima prosapia ortus, consobrinus extiterat Pippini excellentissimi Principis Francorum. Unde consequens esset Waldradam matrem fuisse Walehisi, Pippini non sororem, sed amitam. Verum ista ad S. Wandregisili Vitam xxii Julii discutuntur.*

12 *Vetus scriptor de Majoribus Domus regis ab Andrea Chesæo tom. 2 scriptorum Francicorum, editus, tradit Majorum-Domus primum apud Austrasiam Pippinum fuisse. Quod haudquaquam nobis probatur. Nam Childbertus Rex Austrasie Majorem Domus regni Florentianum habuit, quem S. Gregorius Turonensis lib. 9 histor. Francor. cap. 30 scribit cum Romulo Palatii sui Comite, anno Regis ejusdem xiv, Christi dclxxxix, missum ab eo in Pictavos ad censum exigendum, Quam et S. Arnulphum scribit Regno ac nonnulli alii, ipsaque adeo Pippini Vita, quam infra dabimus, ante pontificatum hanc eandem dignitatem irreprehensibiliter administrasse. Quod tamen ipsiusmet Arnulphi Vitæ auctor, qui se laudabilia facta, quæ gessit, nonnulla a familiaribus illius narrantibus, pleraque per semetipsum cognovisse testatur, (ac prout, ut postea patebit, annis amplius ducentis antiquior illo Vitæ B. Pippini, sive S. Gertrudis, scriptore fuit) minime affirmat : sed solum Domesticum atque Consiliarium Regis Theodeberti appellat, ea tamen gratiæ et potentis prerogativa, ut sex provinciæ, quas ex tunc et nunc totidem agunt Domestici, sub illius administratione solius regerentur arbitrio. An Pippinus ante Major Domus fuerit, quam Austrasiam Clothario subiceretur, et totius Austrasie, an solum inferioris, infra quaeremus. Theodericus Abbas S. Trudonis in Vita S. Landradæ Virginis simul Majorum-Domus fuisse sub Clothario Arnulphum et Pippinum scribit : Pippinus, inquit, Carlomanni filius, cum viro Dei Arnulpho, postea Metensi Episcopo, Majorum erant Domus. Uterque tamen Austrasius erat. An pari simul potestate gesserint ul manus, an diversa parte*

regni, definiat qui asserit, Pippino Arnulphoque seculis quatuor, et quod excurrit, posterior.

D
AUCTORE J. B.

§ II. B. Pippini Vita, ab eo gesta vivente Clothario usque ad an. dcccxxviii.

Dux extant typis editæ Vitæ B. Pippini, una a Surio ad xxi Februarii, altera a Chesæo tom. 1 scriptorum Francicorum a pag. 594 ex codice MS. Claudii Doremieux Atrebatensis. Hæc ad verbum excerpta est ex libro primo Vitæ tripartitæ S. Gertrudis, quam xvii Martii dabimus. Auctor Nivellesis monasterii alumnus fuit, ut patet ex us que eadem Vitæ habet de S. Ita, sive Iduberga, ejusdem Gertrudis matre, Pippini conjuge : Uxor igitur ejus, inquit, venerabilis Ita, ex clarissima nobilitate Aquitanie oriunda, sicut ex possessionum ejus traditione ad nos facta indubitanter cognoscimus. Quas quidem per multa tempora, quamdiu pax viguit, Ecclesia nostra tenuit, multaque inde pecuniam per annos singulos exactores nostri referre solebant. Sed demum invalescente bellorum tumultu, quia res longe remota erat, et sine legatorum periculo adiri non poterat, paulatim negligi cepit, donec tandem in jus alienum cessit. Scripta autem videtur post eum annum Christi. Nam cum lib. 1 cap. ultimo de filio Ludovici Pii Lothario, Ludovico, Carolo egisset, ista subnectit : Sed quid ultra alios Reges vel Imperatores de hac gloriosa stirpe memorare laborem, cum et eorum multiplex sit numerus, et idem nominum similitudine confusus, ut tot Carolos, Carlomanos, Lotharios, Pippinos, Ludovicos, nec narrationis brevitatis commode explicare queat, nec memorie angustia complecti sufficiat.

14 *Fuit tamen ea Vita scripta multo ante annum nro, circa quem annum Stephanus Abbas canobii S. Jacobi Leodi tres libros de Vita S. Modoldi Treverensis Episcopi composuit, et Thietmaro Helmwardensi Abbati dicavit. Sub initium autem libri primi ita loquitur : Fuit soror ejus, Ita nomine, mulier admodum venerabilis, ac Deo devota in fide et operibus bonis. Que quidem matrimonio juncta christissimo Duci Pippino, genero et opibus, quod in potentibus tanto extat mirum, quanto rarum, sublimitate scilicet honorum et humilitate morum, aequè nobilissimo, Divina providentia in omni pietatis studio sibi unanimem sortiri meruit thori legitimum consortem. Cujus exemplum ut discant potentes humiliari, qui de inani solent potentia gloriari, non dedignantur, queso, audire, quod de ipsius mariti laudibus reperitur, huic operi non indignum duxi utiliter inserere. Tempore quo Dux egregius ac verissimus Pater patrie rebus humanis excessit, tanto Austrasiam totam dolore perculit, ut planetæ ejus planetæ Regum nequaquam conferri possit. Fuit namque probatissime vitæ, ac purissime famæ, etc. Et lib. 2 paullo post initium : Clarebant tunc temporis in palatio viri strenuissimi, iidemque religiosissimi : inter quos eminebat Pippinus, Carlomanni filius, Dux clarissimus et Major-Domus sub Clothario, Dagoberto, et Sigeberto potentissimis Regibus : ejus laudum præconia, quia in superiori libello breviter perstrinximus, nunc, ubi res exigit, de ipsius consilio et equitate, prudentia et fortitudine paullo latius disserimus. Ea tempestate Dagobertus rerum potiebatur, sub quo idem Dux, dignitate modicum a sublimitate regia differente præditus, omnia regni negotia prudentissima dispositione ordinabat, præstabatque tam in bello fortitudine, quam justitia in pace. Et quæ sequuntur num. 2. Tum quædam ex num. 5 ac plura ex 6 subjungit. Nec mirum, quod in Austrasiam Episcopus factus S. Modoldus, soror ejus S. Ita videlicet Pippino nupta, ex Aquitania oriundi : quoniam, ut 1 Februarii ad S. Sigeberti*

Dux ejus Vitæ :

una a quopiam Nivellesensi scripta

15

post an. 900.

du ante 1100

quando citata a Stephano Ab. in Vita S. Modoldi,

F

anonymus in Austrasia Major-Domus :

A Sigeberti Vitam dictum, multæ in Aquitania provincie Austrasiarum Regibus erant subjectæ.

excerpta ex Vita, S. Gertrudis :

15 Prima ergo capita Vitæ illius tripartita, quæ alibi sub titulo Vitæ B. Pippini edita, hæc ex 2 MSS. monasterii Ruberwallis Canonicorum regularium prope Bruzellan dabimus, cum MSS. monasterium S. Marimini ac Bonifontis et Chesnæi editione collata.

altera ex ea contracta

16 Vita altera a Sario edita, ex codice MS. graviter, ut apparet, conscripta, ut ipsemet in titulo annotavit, ex priore contracta est, post annum saltem CXXL, quando jam se Comites Lovomenses Brabantie Duces appellabant. Ita enim oritur : Venerabilis Pippinus Dux Brabantie, ex patre Carolomanno Principe et matre Emegarde, fuit Major-Domus Franciæ sub Clotario Rege Francorum et Dagoberto ejus filio. Qua dignitate parum a dominitione ac sublimitate regia differente præditus, omnia prudenti dispositione ordinabat. Alia subnectit, quæ in priore Vita usque ad num. 4 totidem fere verbis narratur. Tum ista interponit : Beatus igitur Pippinus primo Regum Austrasiæ, postmodum ipsius Austrasiæ inferioris Præpositus et Dux gloriosus, erat lingua et natione Teutonicus. Decus ergo et gloria Teutonicorum, speculum et norma Brabantinorum, via et exemplariorum. Beatus iste Pater patrum Pippinus, egregius Dux, postquam Dominum regium, et inferiorem Austrasiam, suæ filiæ commissam, strenuissime gubernasset, vocatus est ad patriam sine fine duraturam, recepturus suæ fidelitatis mercedem condignam. Cujus mors tanto luctu totam Austrasiam perculit. Et quæ sequuntur usque ad num. 9. Quibus ex verbis patet auctorem Teutonum fuisse, sive ex ea ortum parte Brabantie, quæ Teutonico sermone utitur : est autem ea multo maxima. Nivella solum et tractu qui Romana Brabantia, sive Gallica appellatur, linguam Gallicam retinentibus. Quæ idem narrat de Pippini translatione, infra representabimus. Quod autem præcipue inferiorem Austrasiam ab eo administratam prædicat, id præterea dici auctor, quod in inferiore Austrasia avitas possessiones habuerit, ex ea ortus, atque, ut antea diximus, Ducatum in ea gessisse videatur, etiam prius quam Major-Domus veniuntur, etiamque defendit contra Frisones vicinos hostes, ac Saxones Transrhænanos. Atque Regum Austrasiæ sedes Metis fuit, ut alibi ostendimus, quorum ibidem palatio præerat. Sub initium tamen regni sui Dagobertus Metis habitavit, non Colonia aut alibi, ambigi potest.

a quopiam Brabantio Teutone :

B 17 Agunt de B. Pippini rebus gestis plerique aliorum Galliarum Belgicarumque scriptores, uti et fuit Christophorus Brouerus noster in Annalib. Trevirensibus. Nemo tamen ejus vitam discrete consignat. Natus videtur circa annum DLXXX, aut non multo post, quandoquidem anno LXXIII, cum, mortuo Theoderico Burgundiæ et Austrasiæ Rege, monachium regni Francorum adeptus est Clotarius, magna jam præditus erat auctoritate. Testatur ut Fredegarius cap. 40 his verbis : Clotarius factione Arnulphi et Pippini, vel eorumque Procerum, Auster ingreditur. Fusus ut narratur in Erchanberti fragmento apud Chesneum tom. 1 pag. 780 in hunc modum : Clotarius Rex de Austris, postquam Theodericus et Theodobertus Reges et germani mortui sunt, recepit regnum eorum, consilio et auxilio Pippini senioris, qui tunc temporis Major-Domus erat.

notitia Pippini circa an. 880.

C 18 At quomodo is Major-Domus, cum Fredegarius scribit cap. 40 Sigebertum, Theoderici filium, ab avia Brunehilde in Thuringiam missum cum Warnachario Major-Domus? Quis et Clotarius, ut idem tradit auctor cap. 42, Sigeberto obviam cum exercitu venit, multos jam de Austrasiis sorum habens factione Warnacharii Major-Domus. An prius sub Theodoberto Major-Domus erat Pippinus, sed, quod ei fultissimum adhaerisset, a Theoderico victore de ea dignitate

an tum Major-Domus?

dejectus, et Warnacharius, qui jam ante in Burgundia D Major-Domus fuerat, id munus in utroque regno gessit? Interfecta Brunehilde, idem Warnacharius, ut Fredegarius scribit, in regno Burgundiæ substituitur Major-Domus, sacramento a Clotario accepto, ne unquam vitæ suæ temporibus degradaretur. In Auster Rado hunc gradum honoris assumpsit. Quid ergo Pippino factum? An ita præclare de Clotario et regno meritis, ipsemet degradatus? An forsitan inferioris Austrasiæ Major-Domus mansit, veteri Ripuariorum Regum Palatio Colonie præfectus, dum superiorem Austrasiam, Alsatiam nimirum vicinasque ditones Rado administrat? An potius Erchanbertus, quo tempore Major-Domus dignitate præcipue meritis est Pippinus, Austrasiæ Clotario concilians, eum tunc gessisse illum existimavit, quæ aliquanto tamen post ei sit delata?

19 Post non multum certe, ut idem scribit Erchanbertus, Rex præfatum Pippinum in Austris cum filio suo jam adulto Dagoberto misit, ibidem eum Regem constituendum, ipsumque ei in Major-Domus ac pedagogum constituens. Contigit illud anno Christi DCXXII, aut præcedenti, Fredegarius cap. 47, Anno, inquit, XXXVIII (aliis calæx habet, XXXIX) regni Clotarii, Dagobertum filium suum consortem regni fecit, enimque super Austrasiæ Regem instituit : retinens sibi, quod Ardenne et Vosagus versus Neuster et Burgundiam excludebant. Quantum præclara Dagoberti adulescentissimi sanctissimiisque virorum Arnulphi Pippinique præceptionibus ad unicum virtutum regiarum laudem confirmata, ipsi gloriam, Austrasiæ utilitatem pepererit, in Pippini Vitam, 5, ut num. 11 ipsis Fredegarii verbis, perspicere est. Quæ eadem ab aliis auctoribus exaggerantur, et alibi a nobis commemorata.

an primam an. 624 cum dotus modera- tor Dagoberto ff. B

qui sub eo e-aregius evadit,

20 Bella adversus vicinos Saxones ac Frisones, utrosque armis exercitatus, et quietis pro militia barbarie impetentes, gessisse Regem adolescentem, manu strenuam cupidumque gloriæ vix dubium est, et in his duce potissimum usum Pippino. Verum ea non sunt evulgate mandata litteris. In Gestis Dagoberti cap. 14, inque Regum Francorum Gestis cap. 41, atque apud Arnobium lib. 4 cap 18, illustris memoratur cum Bertualdo Duce Saxonum pugna : quæ si vere contigit, ductu consilioque Pippini inita est, etsi illius citati auctores non meminerint. Sed quia Fredegarius tacitus eam præterit, hanc satis trium illorum scriptorum, sæculis atque Dagoberti ætate posteriorum, testimonio firmari censent rari quidam erudit. Bræuerus lib. 7 Annal. Trevirensium ad an. 628 pag. 411 eam videtur pro inquisita planeque sibi explorata munere afferre auctore : Dagobertum interea ferunt, inquit, F rem impigre cum gente Saxonum gessisse. Ac deinde : mores omnes delesse Clotarum tradunt, quos gladii sua reperisset longiores. Minus adhuc prævero constat, quod in nostratibus Chronicis traditur, Rit-zardum Frisonum Regem, Franciæ ac Christiani nominis hostem acerrimum, nescio quo in prælio, Pippini ipsius manu obrucatum, opona illi spolia cecidisse.

ejus ductu bella gert,

21 Interea de seclatrato homine sumpsit Dagobertus supplicium : ad quod eum stimulasse Pippinus atque Arnulphus dicuntur, sed non ad perfidiam, quæ intercurrisse videtur, infamum. Rem narrat Fredegarius cap. 52, quod caput abest tamen a nonnullis MSS. exemplaribus : Anno, inquit, XLI Clotarii Regis, cum Dagobertus jam utiliter regnaret in Auster, quidam ex Proceribus de gente nobili Agilolfinga (imo Agilolfinga, sive Boica) nomine Chrodoaldus, in offensam Dagoberti eadeus, instigantibus beatissimi viro Arnulphi Pontifice, et Pippino Major-Domus, seu et ceteris prioribus sublimitis in Auster, eo quod esset ipse Chrodoaldus rebus plurimum ditatus

ejus consilio de Aulico et non tantum oppressore supplicium præmit,

A ditatus, ceterarum facultatum cupiditate pervasor, superbie deditus, elatione plenus, nec quidquam boni in ipso reperiretur. Cumque Dagobertus ipsum jam vellet pro suis facinoribus interficere; Chrodoaldus ad Chlotarium terga vertit, ut suam cum filio vitam obtinere dignaretur. Chlotarius cum Dagobertum vidisset, inter ceteras conlocutiones Chrodoaldi vitam precatur. Dagobertus promittens, si id quod male gesserat emendaret Chrodoaldus, vite periculum non haberet. Sed nulla extante mora, cum Chrodoaldus cum Dagoberto Trevis accessisset, jussu Dagoberti interfectus est. Cui Bertharius, homo Scarponensis, evaginato gladio ad ostium cubiculi caput truncavit. *Videatur Browerus priora illa Fredegarii verba ita legisse in quopum exemplari, ita certe intellexisse, ut instigantibus beatissimo Arnulpho Pontifice et Pippino Majore-Domus, seu et ceteris Prioribus, (aut forte Primoribus) sublimatus in Auster dicitur Chrodoaldus. Ita enim scribit: Rodoaldum Boium, illustri apud Austrasianos bonoque genere, Arnulphi Præsulis ac Pippini Majoris-Domus consilio hortatuque, in amicorum numerum adscripserat Dagobertus, et quo quarum sibi virium ostenderet, hoc mediocres honores impertierat. Quod autem statum ut Trevis reverti, contra datam fidem interfectus dicitur, argumentum est, in pristina cum perseverasse arrogantia, quod nec a Pippino Arnulphorum, nec a Chlotario patre reprehensum Dagoberti factum legatur.*

22 Anno insequenti, Christi minorem DCXXVI, XII regni Chlotarii, ut cap. 53 scribit Fredegarius, Dagobertus cultu regio, et jussu patris, honeste cum Leudibus, in Clippiaco non procul Parisius venit, ibique germanam Sichildam Reginae, nomine Gomadrudem, in conjugium accepit. Transactis nuptiis, die tertio, inter Chlotarium et filium suam Dagobertum gravis orta fuit intentio. Petebat enim Dagobertus cuncta, quae ad regnum Austrasiorum pertinebant, sine ditioni velle recipere. Quod Chlotarius vehementer denegabat, eidem ex hoc nihil velle concedere. Electi sunt ab his duobus Regibus XII Franci, ut eorum disceptatione haec fineretur intentio. Inter quos et Dominus Arnulphus Pontifex Mettensis, cum reliquis Episcopis, elegitur, ut benignissime, sicut sua erat sanctitas, inter patrem et filium pro pacis loqueretur concordia. Tandem a Pontificibus, vel sapientissimis viris Proceribus, pater pacificatur cum filio: rebellensque ei solidatum, quod aspiciebat ad regnum Austrasiorum, hoc tantum exinde, quod citra Ligerem vel Provincie partes situm erat, sine ditioni retinuit. *Eodem habet Aimoinus lib. 4 cap. 12. Quas urbes ac provincias trans Ligerem possederint Austrasiae Reges, declaratum est 1. Februarii ad Vitum S. Sigeberti. Satis autem constare videtur, inter duodecim illas regiarum controversiarum arbitros fuisse Pippinum, cujus erat et summa apud Austrasios dignitas, et fides erga utrumque Regem egregie plurimus in rebus perspecta.*

23 Aliud Dagoberti primum factum, cujus videm Pippinus et Arnulphus auctores eritibrant, commemoratum est in Diatriba de tribus Dagobertis lib. 1 cap. 3, et Marquardi Freheri libro de veteri Lupoduno sive Landemburgo, quod Ecclesiae Hartmannensis idem Rex donavit. Diploma datum Magnantiae, sub die 11 Kalend. Octobris, anno regni vi; Austrasiam manum, nam ante septimum annum regni Westrici, sive occidentalis Franciae, jam Episcopatum sive Arnulphus abdicatione, et in eorum recesserat. Ita orditur illud diplomata: Dagobertus Rex Francorum. Cunctos nosse volumus, qualiter nos de remedio animae nostrae, et de futura retributione cogitantes, omnino propositimus in animo nostro Ecclesias Dei de illudis nostris coheredes facere, et loca Sanctorum augumentare. De hoc tulimus bonum consilium Procerum nostro-

Februarii T. III.

rum, Pippini, qui est Major-Domus, Arnolphi Mettensis Episcopi, Huniberti Coloniensis Archiepiscopi: et inde misericordiam Dei consequi, et ejus Sanctorum suffragia promereri confidimus. *Reliqua fas est legere loco citato, et quae ad eum firmandam donationem a posterioribus Regibus atque Imperatoribus rescripta ac statuta sunt.*

§ III. Gesta a B. Pippino, ejusve consilio, ab anno DCXXVIII ad DCXXXIX.

ANNO XLV regni Chlotarii moritur, inquit Fredegarius cap. 56. is erat Christi DCXXVIII. Dagobertus autem, ignarus quibus Procerum et populorum studiis Legati, quos in Burgundum et Westrosiam mittere cogitabat, essent excipiendi, exercitum ad Austrasiam fines promovit. Quia his omnibus in rebus B. Pippini potissimum consilio operaque est usus, lubet quae inferiorius in Vita non. 3 et II paullo brevius perstringuntur, ipsis Fredegarii verbis hic recensere. Dagobertus, inquit, cernens genitorem suum fuisse defunctum, universis Leudibus, quos regebat in Auster, jubet cum exercitu promovere. Missos in Burgundiam et Westrosiam (revera mendose Auster habent) direxit, ut suum deberent regnum elegere. Cumque Remis venisset, per suggestiones accedens, omnes Pontifices et Leudi de regno Burgundiae inibi se tradidisse noscuntur. Sed et Neustrasiae Pontificum et Procerum plurima pars regnum Dagoberti visi sunt expectasse. Charibertus frater suus nitentur, si potuisset, regnum assumere: sed ejus voluntas pro simplicitate parum sortitur effectum. Produlphus (Sichildis Reginae frater) velleus nepotem suum stabilire in regnum, adversus Dagobertum musculare coepit: sed hujus rei vicissitudinem probavit eventus.

25 Cumque regnum Chlotarii, tam Neptrici quam Burgundiae, a Dagoberto fuisset preoccupatum, captis thesauris et sine ditioni redactis; tandem misericordia motus, consilio sapientium usus, citra Ligerem et limitem Spaniae, qui ponitur partibus Wasconiae, seu et montes Pyreneos, pagos et civitates fratri suo Chariberto ad transagendum, quod ad instar privato habitu ei vivendum potuisset sufficere, noscitur concessisse: pagum Tolosanum, Caturcinum etc.

26 Eodem fere tempore accidere, quae in Vita S. Magni, sive Magnoldi vi Septembris narrantur, quamquam Pippino Regi B. Karolomanni fratri tribuuntur, quae manifestum est ad hanc Pippinum spectare. Cum ergo tribus annis post S. Galli obitum, ipso anno quo Chlotarius Rex decessit, aut non multo post, Otwinus pessimus Dux et Erchonaldus praefectus canonicum S. Galli diripissent, multis monachorum interfectis, Magnaldo et Theodoro flagellatis ac vulceratis; non post multum temporis misit Pippinus (qui, ut paullo ante dicitur, Major-Domus vocabatur) exercitum copiosum ad devastandam Alamannorum provinciam, suaeque ditioni et Francorum subjugandam. Cumque tota terra hostili repletur incurso, Otwinus et Erchonaldus mescentes qua parte se electerent, semetipsos gladio interfecerunt, quatenus ultio divina in eos peracta cullata signa manifestent. Hunc in Alamanniam exercitum misisse Pippinum dicitur, quod apud Dagobertum somnia palloret auctoritate, eumque ad id bellum in sacrilega ultionem Alamannis inferendam instigasset.

27 Paullo post in eodem Vita iterum mentio fit ejusdem Pippini. Nam S. Wictorinus Augustinus Episcopus de loco ubi Faucense ab eodem S. Magno edificatum canonicum est, ita loquitur: Locus ille valde augustus est et inhabitabilis, et jam diverse fere in morantur, id est, cervi, apri multi, pluvii ursi, et propter illorum multiplicationem Dominus Rex Pippinus ad suam venationem exercebat illum

33 saltum

Idem Dagobertus anno 628 mortuo patre,

Burgundos et Westrosios prudenter sibi subiecit,

E

patre Aquitanie Chariberto fratri concessit:

Pippinus Alamannos debellavit

in Arma locum aut juris, venatibus aptum,

alteram regionem portionem u. patre obtinet.

cond. 17. p. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

A saltum ad opus suum tenet. *Inferius deinde*: Profectus est supradictus Episcopus Witherpus ad gloriosum Regem Pippinum, qui tunc temporis Germaniam totamque Galliam regebat, cum epistola B. Columbani, quam ad Lotharium direxit flagrans pro sanctis viris Gallo et Magno consistentibus in regno suo, ut eos benigne in amore Domini foveret, eisque familiaria loca, prout opportunum foret, in sua ditione tribueret. Sed quoniam Lotharius Rex minime adimplere valuit hoc propter diversorum inimicorum Dei infestationes, praefatus gloriosus Rex propter amorem et petitionem fratris sui carissimi Karolomanni, qui propter Deum relinquens temporalem regni gloriae pompam monasterio se tradidit, et eleemosynae suae largitatem, necnon et petitionem praefati Episcopi, ipsum locum sublimari in aliquo largitionis suae solatio dignaretur. Cumque gloriosus Princeps praefatus accepisset epistolam, compunctus ex petitione fraterna, diligenter interrogare coepit suos Proceres ex Alamannia, qualis ille locus esset, quem praefatus Episcopus postulabat sublimari. Tunc Dux Gunzo ex provinciis Augustensis Rhaetiae respondens dixit: Vere, Domine Rex, ille locus tenuis quidem est facultate, sed optimus, si impedio verumim deesset, ad venandum: quia plurimi cervi, danuke, et hianli, ibi usque diversi ibi morantur, ursorum quoque ac hircorum multitudo plurima.

28 Witherpus vero Episcopus coepit narrare de virtutibus beati viri, quomodo Domino adjuvante draconem interfecit, et ceteras virtutes, quas Dominus per merita ipsius et orationes ostendere dignatus est, vel quando ille locus purificatus sit, ubi B. Magnus morabatur. Et haec audiens gloriosus Rex Pippinus, commotus valde animo dixit: In veritate comperi, quia quavis ille locus tam bonus sit facultate, tamen pro meritis tanti viri celebri erit difflamatus rumore, sicut auditum habemus jam locum esse, ubi corpus B. Galli requiescere videtur. Inquisivit ergo a praefato Gunzone, ubi vicinis locis potuisset tributarios invenire de eodem pago, qui vectigalia annuatim relictibus regis inferre debeant. *Plura deinde subiungit de illius illa donatione, ac de iusta*: His regis potestatis praesul Witherpus adornatus solatus, et sublimatus honoribus, imperitiosaque domis optimis B. Magno a Rege Pippino, lectus ad patriam regressitur, injungens beato viro ea omni diligentia etc. *Et haec quidem certum est ad B. Pippinum pertinere, atque ab eo qui Vitam S. Magni, a Theodoro eius socio scriptam, aliquot post seculis interpolavit, illa de Karolomanno Pippini Regis fratre imperde inferta, cum SS. Magni et Witherpae centum fere annis prius mortui sint, quam Rex fieret Pippinus Karolomanni frater, filius Martelli. Sed de his plenius ad S. Magni Vitam, et vitata quaedam xvi Januarii ad Vitam S. Pippini, qui S. Witherpus in Cathedrali Augustanum successit. Nunc ad Dagobertum revertamur, B. Pippini obtemperantem sapientissimus consiliis.*

29 Anno DCXXXIV (aut forte sub exitum praecedentis) Burgundiae regnum peragere, ac stabilire ubique justitiam aggressus est Dagobertus, quod vitatus antea tu cap. 58 narrat Fredegarus: Dagobertus cum jam anno vii (aliqua exemplaria sexto habent) regnaret maxima parte regni patris, ut supra monui, Burgundias ingreditur. Tanto timore Pontifices et Proceres in regno Burgundiae consistentes, seu et ceteros Leudes, adventus Dagoberti concusserat, ut a curatis esset mirandus. Pauperibus justitiam, habentibus gaudium vehementer miragaverat, Cunctis Lingonas civitatem venisset, tantam in universis Leudibus suis, tam sublimibus quam pauperibus, judicabat justitiam, ut eroderetur omnino fuisse Deo

placibile, ubi nullum intercedebat praemium, nec personarum acceptio, nisi sola dominabatur justitia, quam diligit Altissimus. Deinde adgressus Divionem, inique et Latona resedens aliquantis diebus, tantam intentionem ad universum regni sui populum justitia judicanda posuerat. Hujus benignitatis desiderio plenus, nec somnum capiebat oculis, nec cibo satiabatur, intentissime cogitans, ut omnes cum justitia recepta de conspectu suo lacti remearent.

30 Ad eum usque annum, Christi DCXXXIV, apud Austrasios regni sedem tenuit Dagobertus, et Pippini praecipue consilio, quae commemorata sunt, gessit. Testatur id Fredegarus: Usque eo tempore (usque nempe, quem diximus, annum regni Westrici septimum) ab initio quo regnare coeperat, consilio primitivo beatissimi Arnulfi Mettensis urbis Pontificis, et Pippini Majoris-Domus usus, tanta prosperitate regale regnum in Auster regebat, ut a cunctis gentibus inmensio ordine laudem haberet. Timorem vero sic fortem sua concusserat utilitas, ut jam devotione arripere sua se tradere ditioni: ut etiam gentes, quae circa limum Avarorum et Sclavorum consistebant, eum prompte expeterent, ut ille post tergum eorum iret feliciter, et Avaros et Sclavos ceterasque gentium nationes, usque manum publicam suae ditioni subjiciendum fiducialiter spondebant. Post discessum B. Arnulfi (qui contigit anno DCXXX) adhuc consilium Pippini Majoris-Domus et Humberti Pontificis urbis Coloniae utens, et ab ipso fortiter admonitus, tanta prosperitate et justitiae amore complexus universis sibi subditis gentes... regebat, ut nullus de Francorum Regibus praecedentibus sua laude lisset praecedentior.

31 Et haec quidem, usque dum ad Parisius (ut alem interierit Fredegarus) pervenit Dagobertus, eodem anno vii regni Westrici, DCXXXIV Christi: quo pertraxit, ut diximus, summa cum justitiae commendatione, Burgundiam, interfecto Cablone Bradulfo avunculo fratris sui Chariberti, per Senonas Parisius venit, ibique Gomadrudem Regnam, Bradulfi sororem, in Romilico villa, ubi ipsum in matrimonium acceperat, relinquens, eo quod esset sterilis, cum consilio Francorum (Hetrasivum credo, quorum tunc cepit delinere obsequis, et a virtute tramite seduci) Nanthildem unam ex puellis de monasterio, in matrimonium accipiens, Regnam sublimavit. MS. quondam Reginae Sueviae, quod Gohlasti fuerat, habet, Nanthildem unam ex puellis de ministerio fuisse, scilicet Gomadrudis Reginae. Ita et S. Bathildis, ex Erchinoaldi, qui tunc Palatinum gubernabat, ministerio ad Chlotari nuptias creta, ut in utraque ejus Vita xvi Januarii dicitur. Anno sequenti, Christi DCXXXV, vii regni sui, cum Auster regio cultu circuiret Dagobertus, quendam puellam, nomine Ragnetrudem, stratum suo advenit: de qua eo anno habuit filium, nomine Sigebertum. Sed priusquam hic nasceretur, revertens in Neptico Dagobertus, sedem patris sui Chlotarii diligens, assidue resedere disposuit. Cum omnis justitia, quam prius dilexerat, fuisse oblitus, cupiditatis instinctu super rebus Ecclesiarum et Leudium sagaci desulero vellet omnibus undique spoliis novos implere thesauros: luxurie supra modum delitus. Ita cap. 60 Fredegarus, quae et in B. Pippini Vita num. 6, et 11 narrantur.

32 S. Amantium Episcopum supra vi Februarii vidimus, velut ultimum Joannem Baptistam, Regis publica flagitia utreprede arguisse, utroque ab illo proscriptum, ut his verbis Baudemundus ejus discipulus cap. 4 Vita ipsius num. 16 testatur: Ipse Pontifex, dum pro capitalibus criminibus, quod nullis Sacerdotum facere ausus est, ipsum redargueret Regem, jubente eo, non absque injuria, de regno ejus fuerat expulsus

D summa diligentia et populi approbatione:

quae omnia gerit B. Pippini consilio,

in Austrasia habuit,

estque reuotis gentibus reuerationi:

E

anno 634 migrat Parisius:

uxorem reputat, et aliam ducit,

F

arctius et luxuriae deditur:

objurgatur a S. Amando.

AUCTORE I D

littera S. Columbani ad Chlotarium Regem

sibi reddita,

intellecta S. Magni miraculis,

tute donat, finalitque Favense canonium.

quae male Pippino Regi adscripta.

Dagobertus an. 634 justitiam in Burgundia adimplet.

A expulsus. Quid Pippinus interea? An regia libidini assentatus, ipse quoque justitiae tramitem deseruit? Quid egerit, qua animi magnitudine flagitia Reges castigari, qua prudentia aemulorum machinationes fregerit, num. 6 et 7 in Vita, et praesertim II Fredegarii verbis declaratur. Cui ita consonat Aimoinus lib. 4 cap. 20. Aversum, inquit, cor Dagoberti a Deo fuisse astimulatur, prorsusque abalienatum, nisi in semet reversus, peccata sua eleemosynis redimere deliberrasset. Erat in regno ejus Pippinus, ile potentissimis Austrasiorum, familiaritati ejus inhaerens, qui odebat improbos, nec se miscebat flagitiosis. Hunc quidam malignantium Dagoberto adorsi sunt facere odiosum. Sed Domini protectus clementia, (cujus in observanda justitia sectabatur praecipua) et insidias paratas evasit, et Regi utilia suadendo fidelissimus apparuit.

33 Sed qua causa Austrasiorum praecipue adversus eum, ut Fredegarius ait, exarsit zelus? Multi ac plerumque Leudes, ut idem lubet scriptor, Dagoberti nequitiam gemebant: atque ut praecipue qui admirabilem in eo vitae integritatem susceperant Austrasi: quos et illud universim urebat, quia Aulam regiam in Austrasiam translatam videbant, magno regni Austrasiam detrimento et dedecore: atque hoc fortassis Pippini consilio tribuebant, quem videbant Regi in Austrasia quoque adhærere. Eoque progressa illorum rabies est, ut clade non una affecti a Sclavis Windis sint, cum eos vincere possent, anno praesertim Dagoberti nono. Ita Fredegarius cap. 68. Istamque victoriam, quam Windi contra Francos meruerunt, non tantum Sclavonorum fortitudo obtenuit, quantum dementatio Austrasiorum, dum se cernebant cum Dagoberto odium incurrisse, et assidue expolarentur.

34 Consulebat tamen etiam in Austrasia commodis Austrasiorum Pippinus. Qui anno DCXXXV natum Dagoberto filium, Austrasiam dirigitur destinatum Regem, ipso annuente patre, baptizari Aureliae solenni pompa curavit. Qui de re Fredegarius: Ipse vero Pippinus eo anno cum Sigiberto filio Dagoberti ad Charibertum Regem accessit. Charibertus Aurelianis veniens, Sigibertum de sancto lavacro excepit. Collatum ei baptisma est a S. Amando Episcopo, qui regno Dagoberti, ut diximus, expulsus, remotiora perquirens loca, ut scribit Baudemundus, verbum Dei gentibus praedicabat, in regno (ut ad ejus Vitam conjeturamus) Chariberti apud Vincones. Is multis praecibus ab ipso Dagoberto, quosque is deprecatores adhibuerat, a SS. Eligio et Audoeno, nec tandem exoratus, annuit ut se officio salutaris praestitutum. Accepit igitur vir sanctus, ait idem Baudemundus, in manibus puerum, et benedicens eum catechumenum fecit. Cuiusque finita oratione, nemo ex circumstante multitudine respondisset, Amen: aperuit Dominus os pueri, atque audientibus cunctis, clara voce respondit, Amen. Statimque eum regenerans sacro baptismate, impositoque nomine Sigiberto, Regem atque omnem ejus exercitum tunc S. Amandus magno replevit gaudia. Aderat ei caeremoniae ipse Dagobertus, ut ex toto Baudemundus contextu patet. Aimoinus, qui circa annum vii scripsit, ita rem exponit: Filium anno viii regni sui susceptum Dagobertus, quem dum postmodum in Aurelianensi urbe venerabilis vir Amandus Trajectensium Episcopus iuxta morem fidelium praesignaret, assistente genitore, pariterque Ariberto Aquitanie Rege, finita oratione, et nullo e tanta exercitus multitudine Amen respondente, aperuit Dominus os pueri, qui non plusquam xxx (Baudemundus habet, circiter xi.) a nativitate expleverat dies, ac audientibus cunctis respondit, Amen. Statim igitur sanctus Antistes eum regeneravit, quem Arripertus Rex de sacro fonte levavit. Magnus ex hoc factio stupor cum exultatione non tam Reges

quam universos replevit circumstantes. Aimoinus parachronismo usus, dum a S. Amando Trajectensium Episcopo baptismum scribit S. Sigibertum. Erat tunc quidem Episcopus Amandus: at nautum Trajectensis, sed ad gentium conversionem ordinatus, nulla certa assignata Sede. Magis ritum fallitur Guilielmus Rebrenettes, qui in Vita Gallica S. Gertrudis cap. 4 pag. 35 ait fuisse tunc Episcopum Parisiensem.

35 Pippinus porro, ut invidiae tantisper cedret, Sigibertum nutriendum suscepit, eumque summa Dagoberti voluntate in Aquitaniam, ubi dotales S. Ita uxoris ejus possessiones erant, asportavit. Narrat hac Sigibertus Gemblacensis in S. Sigiberti Vita, ex antiquioribus monumentis concinnata, cap. 2 num. 6 his verbis: Aut vix, aut numquam invidiam effugit gloria, Pippinus Major-Domus, qui caute et prudenter se agebat in cunctis regni vel palatii negotiis, bonus in consiliis, fortitudine terribilis, cultu justitiae et fidei proposito per omnia laudabilis, quo magis omnes gratia anteibat, eo majorem omnium pene Austrasiorum contra se invidiam conflaverat; observantibus aemulis, ut amoverent eum a latere Regis: ut aut disjungerent eum a Regis corde, aut facerent eum plecti morte. Sed ille callens moderari animo suo, noluit vinci a malo, sed vicit malum in bono. Nam, ut se et omne regnum absolveret discordiae scandalo, arrepto ad nutriendum Sigibertum Regis filio, invidorum factioni cessit, et ad Charibertum Regis fratrem in Aquitania morantem contendit. Non multo post, transeunte nubecula hujus tempestatis, letior rediit per concordiam aura serenitatis. Mortuus est anno DCXXXVI Charibertus, totaque Aquitania ad Dagobertum rediit.

36 Cum trimulus jam esset Sigibertus, Rex est datus Austrasias, ut vel sic ad fines suos tutandos excitarentur. Ita cap. 75 Fredegarius: Anno xi regni Dagoberti, cum Windi jussu Samonis fortiter sevierent, et saepe transcesse eorum limite, regnum Francorum, vastando Thoringiam et reliquos pagos, ingrederentur; Dagobertus Mettis urbem veniens, cum consilio Pontificum, sen et Procerum, omnibusque Primatibus regni sui consentientibus, Sigibertum filium suum in Auster regnum sublimavit, sedemque Mettis civitatem habere permisit. Hunibertum Coloniae urbis Pontificem, et Adalgiselum Ducem Palatii, ad regnum gubernandum instituit. Theaurum, quod sufficeret, filio tradens condigne (ut decuit) eum hujus culmine sublimavit: et quodecumque eidem largitus fuerat, sigillatim praecipionibus roborandum decrevit. Deinceps Austrasii eorum studio linteum et regnum Francorum contra Windos utiliter defensare noscuntur. Eodem commemorat Aimoinus lib. 4 cap. 26.

37 In Vita B. Pippini infernus lauda, num. xi, ubi videtur hoc Fredegarii caput citari, ista habentur: Cuniberto Pontifici et Adagisilo Duci et Pippino Majori-Domus regnum gubernandum constituit Dagobertus. In quam sententiam plura dicantur num. 8 et 9. In Gestis Regum Francorum cap. 42 ista leguntur: Habuit praedictus Rex ex Regina sua Nanthilde, de genere Saxonorum, filios duos, Sigibertum et Chlodoveum. Sigibertum vero majorem filium suum in Auster, una cum Pippino Duce, direxit in regno statutum, Chlodoveum quippe juniorem secum retinuit. At non erat adhuc natus Chlodoveus, quando Rex creatus est Sigibertus, neque eadem ambo matre geniti sunt. Quae dum, et qual de Pippino dicitur omnem derogant fidem. Sigibertus Gemblacensis in Chronico ad annum 640 ita scribit: Dagobertus Rex Sigibertum filium suum Austrasias Regem mittit, sub tutela Pippini et Chariberti Episcopi. Item Gemblacensis in Vita S. Sigiberti Regis cap. 3 num. 7 ista habet: Tutelam vero Regis, cujus pueritia timebat, commisit

monet eum
quoque B.
Pippinus,

ac prudenter
se gerit,

invisus Aus-
trasiis,

B qui ultra se
vinci sinunt a
barbaris

Sigibertum
Regis filium
an. 635 fert
Aureliam,

C ubi a S.
Amando bapti-
zatur coram
patre.

responditque
Amen adhuc
infans.

D
AUCTIONE J. B.

nutritur a B.
Pippino in
Aquitania,

ideo a regia
se subducitur:

E

anno 638 fit
Rex Austras-
siae:

F

na sub B. Pipp-
ini tutela?

AUCTORE I B

A sit Cuniberto Archiepiscopo Coloniensi et Adelgiso Duci : curam vero regni Austrasiorum et providentiam omnium inposuit Pippino Principi. *Discrepat ab horum narratione, qui multo antiquior est, Pippini ipsius aetati suppar, Fredegarus, qui cap. 85, quod infra recitabimus, Pippinum Majorem-Domus scribit et ceteros Duces Austrasiorum, qui usque in transitu Dagoberti suae fuerant ditioni retenti, Sigibertum unanimi conspiratione expetisse etc. In Fredegaru sententiam ita concecit Aimoinus lib. 4 cap. 36. Pippinus, inquit, qui sub Dagoberto, cum aliquibus ex Austria Primoribus, Palatium incoluerat, eo obeunte, ad Sigibertum se confert.*

id non videtur.

§ IV. B. Pippino filia Gertrudis Christo desponsa : thesauri Dagoberti dimidium Sigeberto ab eo vindicatum : extractum Meldarum monasterium ad sepulchrum S. Hermelindis.

Ea tempore illud euent, quod Vita S. Gertrudis constantis scriptor narrat in hunc modum : Igitur cum esset in domo parentum sancta Dei puella Gertrudis, secus pedes leuatae memoriae genitricis suae Itae, die ac nocte, verbo ac sapientia meditabatur Deo cara et omnibus amata, super suam constantem crescebat. Hoc primum electionis sibi in Christi seruitio initium fuit, sicut per iustum et veracem hominem comperi, qui praesens sibi aderat. Dum Pippinus genitor suus Regem Dagobertum in domo sua ad nobile prandium invitaret; advenit illudem unus postifer homo, filius Ducis Austrasiorum, qui a Rege et a parentibus puella postulat, ut sibi ipsa puella in matrimonium iungeretur secundum seculi dignitatem. Propter ambitionem et mundum amicitiam placuit Regi : et patri puella auisit, ut in sua praesentia illa cum matre sui evocaretur. Illis autem ignorantibus propter quam emissam vocaverit infantem, interrogatur inter epulas a Rege, si illa puerum aut fabricatum, serreis indutum, voluisset habere sponsum. Illa autem quasi furore repleta, respicit illum cum iuramento, et dicit : Nec illum, nec alium terreum, nisi Christum volo habere sponsum. Ita ut ipse Rex et Proceres sui valde mirentur super his, quae a parva puella Dei iussione dicta erant. Ille vero puer recessit confusus, iracundia plenus : sancta Dei puella ad suam se convertit genitricem. Ex illa die parentes ejus cognoverunt a quali Rege amata fuerit. Post annos vero XIV cum pater ejus Pippinus de hac luce migrasset etc.

B Pippinus Dagobertum comitum ex. i. p. 44.

B

coram quo nobilem prociun S. Gertrudis aspernatur, Christo se sponsam professia.

C

39 In tripartita Vita S. Gertrudis lib. 2 cap. 3, et aliis quae ex priore illa a variis consertae sunt, dicitur brevi interjecto tempore huiusmodi suspicionem venerabili Pippino patri ejus inieuisse deum, ut illud conservanda virginitatis propositum crederet puerilis esse levitatis, non Divinae inspirationis : adeoque voluisse eam potenti juveni matrimonio conjugere. Sed occultatum eam a matre, deinde in partes Orientalis Franciae cum Atalongo Presbytero et Bernardo Diacono, conscia matre profectam, in loco qui postea Carleburg dictus habitasse, donec prociun mortuum intellexit. Verum ista haud satis credibilia videri, et Februarii ad Vitam S. Hadeloge § 3 ostendimus : quae denno expendenda erant XVII Martii ad Vitam S. Gertrudis. Cum illi expetita ad nuptias est, nondum XII erat annorum : erat enim XXXIII anno aetatis, Christi DCCLXIV, unde consequens est, quod et in Vita ejus dicitur, XIV fuisse annorum cum pater ejus Pippinus decessit anno DCCLXVI. Contigit autem amplius duobus annis ante obitum Pippini, cum Dagobertus ipse 2 annis mense, ac diebus 2 ante Pippinum sit mortuus. Abiit ergo tam tenera aetate, prudentissima matre Ita consentiente, in tam longinquam regionem, ubi ad huc

nec postea a patre ut nubere sollicitata.

nec in Franciam Ideo fugit,

grassabatur idololatria, ut ex Vita patet S. Kiliani, D qui annis XI. post B. Pippini abitum illic martyrio coronatus est? Quod, quod tempore S. Bonifacii, centum circiter post obitum ejusdem Pippini annis, revelatae dicuntur reliquiae S. Kiliani eadem Adalongo, qui ignorabat Kilianum, forsitan ut vix ejus audiverit famam, quae paulatim ignorantia obsoleverat, ut in ipsius S. Kiliani Vita VII Jubi dicitur? Qui vero poterat, qui tanto tempore ante illic habiturat, non vidisse Evangelium illic praedicantem, non ausuisse martyrio coronatum? Sane si nulla eo venit, ut nuptias fugeret, Gertrudis Pippini filia, cum sancto illo Presbytero, alterius Pippini fuit, ut illic ex aliorum quoque sententia indubiamus.

sed alia fortassis :

40 Anno ergo regni sui Westrici et Burgundici XVI, Christi DCCLXIV XIX Januarii mortuus est Dagobertus ; ac filius suus Chlodoveus, ut cap. 79 scribit Fredegarus, sub tenera aetate regnum patris adscivit. Omnes Leudes de Neuster et Burgundia eum Massolaco villa sublimant in regnum. Ega vero cum regina Nanthilde, quam Dagobertus reliquerat, regebat Palatium. Tum denum in Austrasiam revertit Pippinus, effectique ut pars thesaurorum Dagoberti Sigeberto filio cederet. Ita cap. 85 idem Fredegarus : Cum Pippinus Major-domus post Dagoberti obitum, et ceteri Duces Austrasiorum, qui usque in transitu Dagoberti suae fuerant ditioni retenti, Sigibertum unanimi conspiratione expetissent; Pippinus cum Chuniberto, sicut et prius amicitiae cultu in vicem conlocati fuerant, et nuper sicut et prius, amicitia vehementer se firmiter in perpetuo conservanda obligant : omnesque Leudes Austrasiorum secum uterque prudenter et cum dulcedine attrahentes, eos benigne gubernantes, eorum amicitiam construngunt semperque servandam Igitur discurrantibus Legatis, partem Sigiberto debitam de thesauris Dagoberti, a Nanthilde Regina et Chlodoveo Rege ad Sigibertum requirunt. Ad quod reddendum placitis instituitur. Chunibertus Pontifex urbis Coloniae, et Pippinus Major-domus, cum aliquibus Primatibus Austrasio, a Sigiberto directi, Compendium villam usque perveniunt : ibique thesaurus Dagoberti, jubente Nanthilde et Chlodoveo, instantia Egeuna Majoris-domus, praesentatur, et aequitancia dividitur. Tertium tamen partem, de quibus Dagobertus adqueaserat, Nanthildis regina reeperat. Chunibertus et Pippinus hanc thesaurum, quae pars fuit Sigiberti, Metis faciunt perducere, Sigiberto praesentare et describere.

Dagoberto an. 644. 19 Jan. mortuo

redit in Austrasiam Pippinus :

cum aliis Proceribus procurat Sigeberto h. medium paterni thesauri,

41 Eadem, ipsius fere Fredegarii verbis, in Gestis Dagoberti narratur. Aimoinus lib. 4 cap. 36 ostendit suggerente postissimum Pippino, eam partem hereditatis crevisse Sigebertum. Igitur Pippinus, inquit, qui sub Dagoberto assidue, cum aliquibus ex Austria Primoribus, Palatium incoluerat, eo obeunte ad Sigibertum se confert : junctioque cum Chuniberto Pontifico (ut pridem) amicitiarum foedere, utilia cum eo Regi memorato ministrabat consilia. Ex quorum sententia Sigobertus ad Chlodoveum dirigit fratrem, qui debitam sibi portionem ex paternis poscerent thesauris etc. Gemblacensis in vita S. Sigeberti cap. 3 nova. 9. Cum in omnibus, inquit, inter se liba placita vigeret concordia, pro uno tamen negotio pene voluit introrere discordia. Sigeberto enim Rege repente sibi debitam partem paterni thesauri, meliantur ei contraire Proceres qui erant ex parte Chlodovei. Sed Pippino Principe et Cuniberto Archiepiscopo fortiter et rationabiliter instantibus, pro sui potentia ab invitis Neustris Primatibus extorserrunt, mediante justitia, ut ex condito ad villam Compendium veniretur, ibique thesaurus Regis aequa lance divideretur, suaque cuique pars competenter daretur. Ventum est etc.

F

principis ejus consilii auctor,

reluctantibus tamen Westricis

A 42 Per hosce dies, quantum assequi conjectura datur, repertum *S. Hermelindis* Virginis corpus, cuius honori monasterium *B. Pippinus* construxit. Vitam illius dahnus *xxix* Octobris, e qua huc afferemus nunc quæ ad *Pippinum*, eamque inventionem spectant. Ea nobilibus nata parentibus, beatissimæ *Gertrudi*, ut in *Vita* ejus dicitur, consanguinitate propinqua fuit. Vita minor a *Surio* e *Trajectensi* MS. edita habet: De nobili ejus prosapia descendisse dicitur *Pippinus* pater *S. Gertrudis*. Odencam villam, vulgo nunc *Ter Donck*, juxta *Lovanolam* vicum, sive *Lovenioul*, quam parentes illi ad famulatus sui usum tradiderant, relinquens, ad vicum *Bruecum* secessit: inde *Angelis* monti in locum tunc solitarum, quam *Meldricem olim*, sive *Meldrihem*, ac *Meldradium*, nunc fere *Meldariam*, vulgo *Meldert* vocant; ibi cursu vitæ sanctissime peracto, ab *Angelis* tumulata dicitur, et, ut habet *Vita*, quadraginta et octo annis latuit a cultu seculi. Tandem hac ratione inventum ejus corpus, multisque et mortalium donariis et celestibus prodigiis honoratum narrant *schedæ Meldarienses*, et *codices Corsendoncani*.

corpus ab *Angelis* tumulatum.

post 48 annos,

lucē per noc-
tem ad illud
viam appu-
rent.

B 43 Erat vir quidam in villa *Wareloos* nuncupata, qui commissis sibi a domino suo omnibus bonis suis, ipso domino procul assistente, parabat se ad eum ire. Cumque iter faceret per præfatum locum, *Angelorum* visitatione dicatum; contigit ut longius abire nequiret, sed interveniente nocte totam vigiliam ipsius noctis super equum suum residens custodiret. Mediæ autem ipsius noctis hora, resplenduit insula luce mirifica. Subito homo pavore concutitur, ejusque genua timoris gratia invicem colliduntur. Credo tamen eum non exigui fuisse meriti, qui tam insignie miraculorum cernere meruit obtutibus proprii luminis. Cum luce enim auditi sunt ab eo psallentes chori inedicibili dulcedine affamine, summi *Patris* venerantes *Prolem* in tantæ *Virginis* castitate. Cumque abscedente luce lux cutuisset diurnam, prædictus vir signis propriis locum devotus notavit: gratiasque referens altissimo pro ineffabili miraculo, arripiente itinere cæpto, pervenit ad dominum suum: ibique famulatu ejus festinanter prout valuit, explicito, impetrata itineris licentia, reversus est ad prædictam eremum. Jam enim cordis ejus intima penetraverat lux divina. Non enim immemor luminis, quod viderat, ad monumentum sui signi sollicitus excubabat ac devotus.

idque iterato,

qui sacellum
illuc edificat.

ad quod sit po-
pularum con-
cursum.

C 44 Igitur illi excubanti, et *Divinæ* illustrationis spectaculum præstolanti, lux lucidissima enituit, et ob monumentum suæ fidei locum ineffabili miraculo insignivit. Qui certus de visione sacra, lætus redit ad propria, lætior reversurus ad divinæ servitutis obsequia. Nam ad suæ possessionis ut pervenit jura, domus valde bonæ pretium assumens in auxilium sui suffragium ibidem exivit, et ad honorem sacræ *Virginis* super ejus tumulum capellam fabricavit, ibique cum sobrietate vivens finem dierum in pace sortitus est: Dignum quidem viri sanctitatis meritum, et admirabile fidei firmamentum, cujus solius in hoc opere placuit obsequium. Erant enim plures in illius avi diebus, qui majoris servitutis famulatura valebant præstare. Sed si audeo fateri veridica ratione, digni non fuere tam mirifica manifestatione. Tali ergo modo revelata, pro operibus præfati viri longe lateque est divulgata. Ad cujus ineffabile donum gentes venere omnium seculorum, quidam gradu inferioriores, quidam vero præclucida nobilitate pollentes venerunt, nuptæ et virginæ, matronæ supplices et viduæ continentes: universæque, ut ita referam, nationes ad auliti signi miraculum venerunt, Christi mirabilia referentes. Crescente itaque magnitudinis gloria, crescere etiam cepit laus bumana: quantoque devotius quaerebatur, tanto gloriosior in miraculis inveniebatur. Nam ut fidelium aures solilarentur mentes, credulitatis suæ monumentum suspensere ve-

nerantes. Erupta enim telluris soliditate, apparuit *sarcophagus*, in quo jacebat inviolatæ *Virginis* corpus.

D 45 Eo tempore *Pippinus* Dux inter *Francigenas* post *Regem* principatum regebat regni, gloriosus in conspectu populi, gloriosior in conspectu *Domini*, qui et ipse genuerat filiam, videlicet *S. Gertrudem*, privilegio summæ benedictionis insignitam. Hic prædictus Princeps res gestas comperiens, et novam beati rumoris famam percipiens, ad locum celer ac devotus pervenit: sacrumque corpus levatum e tumulo, digno honore condidit, prædiorumque permaxima multitudine locum ditavit, jaciens fundamentum monasterii ubi *Christum* recoleret plebs *Dei*. Ob reverentiam igitur summi *Dei*, meritumque beatissimæ castitatis, idem Dux perfecti aulam *Virginis* *Sancorum* consortio cœquali; instituens illic sanctarum *Virginum* chorum, quæ indesinenter debite laudis persolverent sacrificium. Servorum etiam dedit turham non minimam, qui totius servitutis constanter impenderent jura. Tandem perfecto pretiosi templi oraculo, ac sacris munibus ac ministris redimito, Ecclesiasticæ religionis firmitatem, sanctæque regule stabilivit autoritatem: quam ut devotiori iuvi degentes implerent certamine atque conamine, subjecit eis *Clericorum* cohortem, qui alternis vicibus instarent sacris *Missarum* solemnibus. Erat enim congregatio vicina monasterio *B. Bavonis* Confessoris in monte qui *Tentonicæ* dicitur *Calsberghe*, qui in nostra lingua dicitur *Mons vituli*. Interea consummatis omnibus, quæ ibidem de opere *Dei* construenda erant, recessit *Dux* nobilissimus gratia *Dei* non initiæ refectus.

Pippinus illic monasterium *Virginum* edificat et fundat.

E

E 46 Hæc in *Vita S. Hermelindis* ex *MSS. Meldariensi* et *Corsendoncano*, quam suo loco integram dabimus. Monasterii utriusque tum *Meldariensis* quam *Calsmontani*, negant ullum jam superesse vestigium. Idco in *MS. Melbarvensi*, ubi de edificio a *Pippino* monasterio agitur, adscriptum margini est, in *Nivella*: imperite, non enim a *Pippino* *Nivellensi* constructum conobium est, sed post ejus mortem a *S. Ita* vidua, ac *Gertrude* filia. Nulla monasterii *Meldariensis* mentio est in breviori *Vita ejusdem Sanctæ a Surio* edita ex *MS. Codice* ecclesiæ *Trajectensis*. Sed de *Pippino* ista *cap. 3* habentur: De nobili ejus prosapia descendisse dicitur *Pippinus* pater *S. Gertrudis* cujus meritis *B. Ermelindis* studuit esse cœqualis. Sed corrigendum, quæ meritis *Beatæ Ermelindis*. Fuit enim facte *xxx* annis post mortem *S. Hermelindis* nata *S. Gertrudis*. Ceterum mentio fit illius monasterii in *Miraculis SS. Marcellini et Petri*, quæ *Eginhardus* Abbas conscripsit, extantque in ultima editione *Suri* ad *ii* diem *Junii*. Nam *lib. 4 cap. 22* dicitur ad eorum reliquias in *eccl. S. Servatii Trajecti ad Mosam* puer quidam, nomine *Folchardus*, de monasterio quod *Meldradium* vocatur, qui erat erubibus ac pedibus miserabili contractione distortus... coram omni populo curatus. Eversum arbitror id monasterium et *Calsmontanum* cum postea eum *Belgu* tractum populati sunt *Normanni*. *Calsmontani* bona, aiunt *Meldarienses*, ab *Ecclesia S. Bartholomæi Leodi* nunc possideri, *Virginum* a *Begghinis Lovaniensibus*. Id si verum est, sancitum olim forte inter *Ducem Brabantiam* et *Episcopum Leodicensem*, occasione bellorum *Hansbunensium* inter duos illos Principes.

quod jam non
eriat.

sed ejus me-
moriam apud
Eginhardum.
E

F 47 *Cardinalis Baronius* tom. 8 *Annal.* ad annum 631 num. 8. aliud tribuit *Pippino* huc sanctissimo Principi decus, quod ad ejus nepotem *Pippinum Herstallum* pertinet, quod *S. Wironem* *Episcopum*, ut peccata ei confiteretur, nudis pedibus adire sit solitus. Venerat et *Scotus Wiro*, cum *S. Plecthelmo* itidem *Episcopo* et *Otgero Diacono*, in *Franciam*, et benigne a *Pippino* excepti, in us partibus, quæ noudum satis erant fide *Christiana* exultæ

Qui *Pippinus*
Dux *Francorum*.

AUCTORET. B.
ad montem S.
Odilæ in Gê-
ria

S. Wironem
adit nodis pe-
didibus, confes-
sionis causa.

et S. Plecthel-
mum,

Herstallus
fuit,

non hic ejus
aurea.

qui mortuus
priusquam
forte Wiro
nasceretur.

A *erentæ, (ad confinia, ut reor, Frisonum, Saxonum, Germanorum) Evangelium predicarunt. Demum in monte S. Petri, ut tunc dicebatur, nunc S. Odilæ mons est, ad Ruram flumen, haud procul Rurmundæ, postea ædificata urbe, quæ nunc Episcopalis est, ad eam eodem annente Duce fuerunt, monasterium ædificato. Quod antea indicavimus Christianæ submissionis ac jactatus facinus, narratur in S. Wironis Vita ad diem viii Maii edenda: Tanta, inquit, venerationis apud præfatum Francorum Ducem habebatur, ut Præsulem animæ tutorem, ob vitæ sanctitatis insigne, inter suos eum venerabatur. Nam solitus erat illi lubrica lapsus humani detegere: nec indignatus est, gratia Confessionis discalceatus eum adire, ejusque oris imperio parere. Consultis etiam natu majorum interesse sæpius accitit, quandoquidem habilis consilio, nec futilis eloquio. Similia habentur de S. Plecthelmo in ejus Vita xv Julii. Sed Pippinus, inquit, Francorum Rex incomparandus in tanta veneratione eum habebat, ut singulis annis initiante quadragesimali tempore de suo palatio descendens, nudis pedibus et regali deposita purpura, ad præfatum locum, quem Sanctus incolerat, ire properat et eum eo tenuit consilium, quomodo regni gubernacula secundum Domini voluntatem gubernaret, et sanctorum fidei magnitudinem in seipso suisque subjectis adaugeret. Ibi quoque eum summo Sacerdote Domini confessione criminum facta, et accepta penitentia, de humanitatis parte dellet contracta.*

48 Hæc a Pippino Herstallo esse gesta scripsit Joannes Gerbrandus a Landis Chron. Belgic. lib. 2 cap. 16. Joannes item Malanus in Natalib. SS. Belgii. Diffuse quoque et confirmat Willebrordus Boschartius in libro de apostolis Frisic. Baronius loco citato, quia Herstallum, postquam e pellice filium suscepit, (fors et plures) proceris averam a Deo et puritate animam habuisse existimavit, nihil alio ostendit, quæ affirmat sibi imitandos proposuisse, admiranda meritorum virtutumque magnitudine præcellentes. Patricium, Cathbertum, Columbanum, patris columnas, terra Incerinas; eorum exemplis cupientem imitari, religionemque sanctimoniam anhelantem seculari. Erat, cum mortuus est B. Pippinus anno DCLXVI, adhuc puer Cathbertus qui anno DCLCI cum aves pasceret, S. Aidanum animam vidit ab Angelis in columba deduci, ac tunc monasterium vitam adhuc adolescens amplexus est: obiit vero anno DCLXXXV non admodum propectate. Inde ergo statui potest, S. Wironem, qui S. Cathberti virtutes dicitur imitatus, non rideri natum fuisse adhuc quando B. Pippinus decessit. Non est autem (quod quidam temere crediderunt) S. Plecthelmus, S. Wironis socius, idem, quem Venerabilis Beda cap. ultimo historie gentis Angl. Plecthelmum vocat, atque tunc, anno numerum DCCXXXI Candida Casa Episcopum fuisse; non xvii tunc anni ab obitu Pippini Herstalli effluerant. Sed ad B. Pippinum revertamur.

C *49*

§ V. B. Pippini mors, translatio, habitus ei qui beatis homines.

Tandem ergo plurimis claris beneficiis migravit e vitæ Pippinus xxi Februarii, anno Christi DCLXVI. Ita Fredegarus cap. 83 memorata thesaurarum Dagoberti, quam ante retulimus, divisione subdivit. Post vero anni circulum Pippinus iacitur; nec parvum dolo-

rem ejusdem transitus cunctis generavit in Auster, D eo quod ab ipsis pro justitiæ cultu et bonitate ejusdem dilectus fuisset. Eadem habentur in gestis Dagoberti cap. 47, atque apud Aimoinum lib. 4 cap. 38. Amplificat luctum illum Austrasiorum Sigebertus Gemblacensis in Vita S. Sigeberti Regis i Februarii cap. 4 num. 10 his verbis: Sequens annus luctum maximum intulit Regi Sigeberto ejusque regno, Pippino Majore-Domus ex hac luce subtracto: qui ipsam Sigebertum nutrierat a puero, et imbecillitatem pueritiæ et adolescentiæ ejus valdi sui auxilii sustentaverat brachio. Hic omnimodis regno utilis, genere, potentia, prudentia et fortitudine super omnes nominabilis, Grimoallum filium suum rerum suarum hæredem fecit; duas quoque filias Gertrudem et Regghan, ad laudem et gloriam generis sui post se reliquit. Colitur S. Bryga xvii Decembris. Joannes Chapevillius Annal. ad cap. 54 Hugerii Ab. ex marginali annotatione MS. culicis Aureæ-vallis, addit Viventiam, quæ, inquit, Columbe in cœnobio sanctarum Virginum quiescit. De hac ægemus xvii Martii quo colitur, eodem quo S. Gertrudis die, ideoque farsan ejus habitasorru, B. Pippini filia: quod ut adstruimus, nullum adhuc nobis argumentum suppetit.

E *51* *Tumulus est Pippinus, non Nivelles, ut lib. 14 Chron. scribit Christianus Massæus, sed Landis, unde est postea Nivellem corpus ejus translatum. Quo ea translatio tempore contigerit, nusquam comperi. Haud dubitem, quin a pluribus jam seculis. Translationis mandum Pippini Vita, quæ a Surio edita est, ita commemorat: Hujus autem beati viri corpus, eo honore quo deceit, in civitate sua Landis conditum est, ibique diu jacuit: donec divino instinctu viri fideles illud ad locum eminentiorem et celebriorem translulerunt; non patientes thesaurum tam pretiosum humillimi viculi loculo occultari; statuentes præclaram lucernam non sub mollo, sed super candelabrum reponendam, ut luceat meritis et signis, omnibus qui in domo Dei sunt, ut cerneretur usque in præsentem diem. Ut autem ostenderetur quanti meriti esset apud Deum, tale fertur in die translationis ejus contigisse miraculum. Nam cum Veneranda ejus ossa de tumulo, ubi dudum reposita erant, levarentur, ut ad civitatem Nivelloensem, locum videlicet ejus reverentiæ competentiori, transferrentur, cum copiosis id actum eceris, sicut decuit, ardentibus. Cuiusque de Landis usque Nivellem populus fidelis per tantum terre spatium venerandas reliquias cum luminariis prosequeretur, et aura esset multum ventosa, ne unus quidem errorum vi extinctus ventorum esse perhibetur, quousque perventum est ad locum optatum. Ipsius itaque sacre reliquie collocatæ sunt ut deceit, in capsula decenti juxta feretrum filie sue S. Gertrudis: quæ singulis annis in diebus Rogationum circumferuntur a Clero, ad laudem Domini nostri Jesu Christi, cui est laus et gloria in seculum seculorum, Amen.*

F *52* *Meminerit hujus Translationis multi e recentioribus, qui Belgicis antiquitates illustrarunt, Mirum illud, quod de Pippino scribit Joannes Molanus cap. 13 libelli de Martyrologis, sive præfationis ad Martyrologium Esuardi: Ihilderga, inquit, mater B. Gertrudis elevata est quidem cum Pippino et nutrice B. Gertrudis, Nivelles in filiæ suæ quondam monasterio, a quadringentis autem annis Canonicarum collegio; et tamen ibidem pro ea et Pippino anniversarie Missæ de defunctis celebrantur. Quo id auctore dicitur Molanus, an eorum ita fieri viderit, non inquit. Si is illius æra non viderit, ante antiquatus est. Idem in ipso Auctorio ad Usuardum edito an. 1368 die xxi Februarii habet: Labor anniversariorum apud Canonicas Nivelles: Vigiliæ disperse S. Pippini. Qui fieri poterant anniversarie pro eo Missæ, si Sanctus scriberetur etiam in veteri Necrologio? Factæ nimirum olim fuerant, priusquam*

magno S. Sigeberti R. et populi dolore;

ejus libri:

an in his S. Viventia?

corpus Landis sepultum,

Nivellem translationem, Math. 8. 18

ceretis per 20 M. P. venio minime existetis,

publice in professione circumferuntur:

quæ ejus olim anniversarium

Pippinus in O. rone 21 Febr. 648

A priusquam vel Ecclesie publica auctoritate, vel unanimi popularum pietate, Sanctorum aut Beatorum alio inscriberetur.

Beatus appellatus,

33 De eo Franciscus Hararus, egregie in Sanctorum rebus versatus, neque sane nimium mollis censor, initio Annalium Ducum Brabantie, ita scribit: Beatus Pippinus (ita vocatur ob insignem sanctimoniam virtutibus ejus bellicis, quod rarum est, conjunctam) etc. Ac paullo post: Ad meliorem vitam transiit Landis oppidulo Brabantie, pratorio tunc Austrasie inferioris seu Cismosane: sed translatus, non sine opinione eximie sanctitatis, ornat nunc una cum filia sanctissima Gertrude et conjuge Itta civitatem Nivelensem. Antea monimus non vulgi pratorium fuisse Austrosie Landis, sed in Pippini fundis oppidum, aut vicum, ut in citata Translationis historia appellatur. In recentioribus Martyrologis semper Beati aut Sancti titula ornatur. Balduinus Hiltolus noster in Martyrologio Belgico, Guilielmus Gazarus in historia Ecclesiastica Belgii, Anbertus Miræus in Fastis Belgicis, Egidius Gelenus in Fastis Agrippinensibus Beatum vocant: sed quem hic citat Ducis Agrippinensium et titulum tribuentem S. Ludgerum, is non de hoc agit Pippino, sed Murtelli filio, qui dem Rex fuit, ut videre est ad Vitam S. Sweberti Kalendis Martii.

et Sanctus,

B 34 Hierbertus Rosweydeus noster in Vitis SS. quas Belgico sermone edidit, Sanctum Pippinum vocat. Ita et Ferrarius in generali Catal. SS. Landis in Brabantia S. Pippini primi Ducis. Andreas Boerius noster in Flandrico Martyrologio: Nivelke natalis S. Pippini Ducis Brabantie patris SS. Gertrudis et Begge, Sanctum quoque indiget Saussans in Martyrol. Gallicano, atque insigni decorat elogio. Denique Molanus in posteriori editioe Usuardi an. 1583 ista addit: Eodem die obitus S. Pippini. Et, Vigilie dispersæ S. Pippini, ejus corpus Nivelke quiescit in tumba portatili, et circumferitur in Litanis: sicut et Idubergæ, et nutritis S. Gertrudis. Idem Molanus in indice SS. Belgii de ejus exuvniis ita scribit: Quiescit Nivelke in capsula, juxta altare filie sue S. Gertrudis. Quæ capsula etiam in Litanis circumferitur, licet non sit inscriptus in Sanctorum numerum. De illo honore reliquiarum ista habet Saussans: Quiescit Nivelis in Brabantia, ubi et honore sanctis debito colitur: corpus enim ejus pridem elevatum, ac demde ob clara merita in capsula portatili collocatum, ad venerationem cum ipsius Idubergæ sanctissimæ conjugis hærothea quotannis a Clero in diebus Rogationum circumferri solet magna celebritate. Et hic sane honos est, qui non nisi Sanctis aut Beatis haberi solet, quamvis Officio Ecclesiastico non colatur. Miræus quoque reliquias ejus, Idubergæ conjugis, S. Gertrudis in singulis capsis circumferri tradit.

in Litanis inscriptus,

35 Matthie Hoyu Archiepiscopi Mechliniensis ac Belgii Primatis auctoritate editum est unum cunctis Professionale ritibus Ecclesie Romane accommodatum, ut omnibus Belgicæ Ecclesiis, quæ usum Romanum receperant, aut in posterum recepturi erant, usui esset. In eo præscribitur Litania major secunda Rogationum cantanda, in qua plerique Sancti, qui in Belgio floruerunt, invocantur, interque ceteras S. Pippinus. Verum quotiens illud Professionale vel Romane congregationi de Ritibus probatum, vel ab veteris Ecclesie Belgicæ receptum sit, haud habeo compertum.

motum esse anno 646 p. m. beatus,

36 In MS. Florario SS. inscriptum est xx Februario B. Pippini nomen his verbis: Apud Nivellem depositio Pipini i Ducis Brabantie patris S. Gertrudis. Obiit anno salutis 647. Eodem anno ejus obitum consignat Sigebertus in Chronico, et recentiores complures. Obiit anno prioro, tertio Chlodovi II. Nam eo anno Eganem Majorem-Domum ejusdem Regis obisse constat ex Fredegario cap. 83 et alus. At Gesta Dagoberti, narrata cap. 47 morte Pippini, hæc subnectunt: Ega

quoque anno tertio Hludovii Regis Clippiaco villa febre vexatus, et ipse moritur. Quibus verbis clare indicatur prius mortuum esse Pippinum. Annus autem primus Chlodovi fuit DCXLV a XIX Januarii, ergo tertius, DCXLVI.

D AUCTORE J. D.

VITA AUCTORE ANONYMO,

ex actis S. Gertrudis filie.

Notissimum est, ac celebri fama pervulgatum, patrem beatissimæ Domnoque dilectæ Virginis Gertrudis PIPPINUM exitisse. Sed præter nomen cetera vita gestorumque ejus cunctis pene historias a ignorantibus manent incognita. Nos quidem pauca in gestis Francorum sparsim inventa colligentes, nostro stylo continuam facere narrationem curavimus. Quam idcirco volumus in propositi nostri operis exordio præmittere, ut si quis nobilissima Virginis genus nosse cupiant, de ipsius hoc Vita familiarius, quam aliunde petat.

PROLOGUS

a

2 Fuit igitur Pippinus Carolomanni filius, Dux et b Major-Domus sub c Clothario, Dagoberto et Sigeberto potentissimis Regibus. Quæ dignitate, modice differente a sublimitate regia, præditus, omnia prædentissima dispositione ordinabat, præstabatque tam in bello fortitudine, quam justitia in pace. Erat erga Regem fidei servantissimus, erga populum vero tenacissimus æquitatis, et in disceptanda utroqueque caussa d firmissimo animi judicio persistens. Nec unquam populi ad subvertendum jus regnum respiciebat, nec gratiam Regis ad obruendam populi justitiam attendebat. Siquidem Regem Deum Regi hominum præferebat: ejus mandato prohibito noverat, vultum potentis honorare, vel personam pauperis in judicio attendere. Tam ergo quæ plebis erant, plebi defendebat: quam quæ Cæsaris, Cæsari restituebat. Studebat ad lineam Divinæ justitiæ omnes judiciorum suorum sententias dirigere.

b c B. Pippinus Major-Domus, d juris regii ac populi ex æquo defensor, LEVI 10. 15 16

3 Quæ res tum totius plebis testimonio, ut post docerimus, tum vero vel maxime hæc argunt, quod B. Arnulphum Metensium Pontificem, quem in timore et dilectione Domini noverat excrevisse, omnium consiliorum suorum vel negotiorum socium assumebat. Si quid enim ipse litterarum ignorantia minus cerneret, ille quasi fidelissimus Divine voluntatis interpretis rectissime enuntiabat: qui et sacrarum scripturarum sententia eruditus erat, et ante pontificatum hanc eandem e dignitatem irreprehensibiliter administraverat. Hoc adjutore fertus, Regem ipsum æquitatis freno cohibebat, si quando neglecto jure, potestate regni abuti voluisset. Defuncto quoque prædicto viro, f B. Cumbertum Coloniensem Antistitem pari sanctitatis fama illustrem, curabat in hæc negotiorum administratione participem habere. Perpendere potes, quæ æquitatis ardore accusus fuerit, qui tam circumspectus custode, tamque incorruptos arbitros consilii delegerit. Quia cum a pravitate aversus, rectis et honestis studiis attentissimus extitit, semper usus est in exercitio sancti operis sanctorum virorum consilii.

adjutore utilis S. Arnulpho Ep. Melen.

e dicit S. Cumberto Ep. Colonia F

f

4 Primum ergo hic egregius Princeps sub Clothario Rege, patre Dagoberti, Major Domus electus, præcipuam potestatem summamque venerationis locum apud ipsum obtinuit: eo quod eum idem Rex erga Dominum Deum pietate, erga se vero devotissimum fide cognovit. Qui cum proposuisset filium suum Dagobertum in amplissima regni parte Regem ordinare, sed infirmis annis, et immaturis sensibus parum fideret, hunc talei virum præ cunctis Principibus credidit, quem teneræ ætatis rectorem, ac regie administrationis provisorem stateret. Commisit ergo adolescentem in manum ejus, fretumque consiliis

Dagoberti adolescentuli Regis moderatur constitutus,

A liis et industria prudentissimi monitoris eum ad regnandum in Austram direxit. *g*

3 Susceptum itaque juvenem studuit Pippinus quam optimis moribus adornare, timorem Domini et amorem justitiae inculcare, docens quod scriptum est : Rex qui judicat in veritate pauperes, thronus ejus firmabitur in aeternum. Ejus vero prudentia Dagobertus non solum hanc partem prospere administravit, sed totum patris regnum, quod latissimum erat, post decessum ejus obtinuit : cum tam frater ejus Charibertus, *h* quam plerique Principes, summo studio niti vellent, ac potestatem regiam in se quisque reflectere certarent. Sed cito oppressa est factio illorum sanis consiliis prudentissimi Ducis. Dagobertus igitur brevi confirmatus in regno, liberalitate, justitia, mansuetudine, aliisque artibus, quibus Regem decebat, i cunctos sibi arctissimo amore devinxit, ac boni monitoris industria, eo celebritatis splendore emuit, ut cunctis ante se Regibus nobiliore fama praevaleret, omnesque eum inmensis laudibus praedicarent.

6 Sed hanc regiam viam, hanc virtutis lineam tenuit, quando sanam doctrinam sapientissimi praecceptoris sustinuit, et non ad sua desideria conservavit sibi magistros. Felix si secundum viri sapientis monitum de mille pacificis suis unum hunc elegisset Consularium. Sed deum Salomonis exemplo depravatam est ad tempus cor ejus per mulieres : utque solet in magna rerum copia et soluta libertate prona esse in concensum peccati natura mortalium, ob divitiarum affluentiam ac secundos rerum successus, a bono honestoque in pravum abstractis, valubribus monitis aures oeculsi. Popit ergo tam avaritia, quam libidine lectuare, robis Ecclesiarum *k* novos thesauros implere, et praeter concubinas, quarum multiplex erit numerus, contra jus Canonicum, et regima decens, trim Regiarum incestus abuti amplexibus. Quo dolore Pippinus pernotus, cum liberrimo ore increpabat, exprobrans, quod maximis Domini beneficiis ingratus existeret.

7 Sed illo obscenitatis libidinibus potius, quam sanis monitis obtemperans, malebat more phrenetici medicum quolibet modo extinguere, quam a pravitate suae furorae respicere. Ad quod scelus non parum incitabatur perversis suggestionibus reproborum hominum, virtuti Pippini invidentium malitios. Sed Pippinus in modum suetis animalis habentis oculos ante et retro, undique circumspectus, prudenter agebat in cunctis. Verumtamen ut ipsis verbis Historice Francorum utar, amor justitiae, ac timor Domini, quem diligebat, ipsum liberavit a malis. Nec mirum, si, depravante tanta rerum gloria, Rex nimis in via Domini adhuc perfectus, ab egiis magisterio in domum fornicationis, et homicidii cupiditatem mendit, cum ipse David, qui secundum cor Domini electus fuerat, quoque Prophetas suos eruditores habebat, mox ut pressura pondere caruit, ea lascivientis animi levitate captus est, ut in illecebros amplexus alienae conjugis primo rueret : post ad obtruendam infamiam perpetrati flagitii devotum militum extinguens, adulterum homicidii cumularat. Sed benignus Deus, qui David a commisso scelere per poenitentiam purgavit, hunc quoque ab offensione justitiae sanguinis desperata opprobriate maxime servavit. Nam videns Dagobertus nimis eum insidus capi posse; simul etiam sanioris consilio reputans dignitatis suae statum laefacturam, si virum nobilem, potentem, fide et justitia popularibus acceptum, peremeret; paulatim animum reflexit, cupitque egregium Ducem magis revereri.

8 Denique conceptam multum ita in pacem et gratiam commutavit, ut filium suum Sigobertum illi absque suspitione commendans, in Austram ad regnandum mitteret, n expertus in seipso fidem ejus,

et efficacem industriam, qua prospere hanc ipsam regi partem, adhuc patre suo superstite, administraverat, eoque defuncto, ad totius regni obtentum, re victis omnibus adversariis, pervenerat. Transfusa est ergo per ejusdem rectoris prudentissimum consilium eadem prosperitas in filium : ita ut Sigeberto regnante, sed Pippino regente, et accommodante operam suam, deinceps Austrasii terminos suos contra barbaros strenue defenderint, quorum creberrimis incur-sibus eatenus impugnari solebant.

9 Sed et mortuo postmodum Dagoberto, omne regnum Francorum ad Sigobertum transtulisset, nisi prius facta descriptione totius regni, pater eum Sigeberto pactum firmasset, ut ipse Austria contentus, juniore fratri Clodovaeo Franciam permitteret. In hujus vero Clodovaei potestate, matrisque ejus Nanthildis Reginae copiosissimi thesauri Dagoberti Regis indivisi fuerant relictis. Quorum divisionem Pippinus cum Cuniberto Pontifice exostulans, ex arbitrio suo obtinuit, justamque partem receptam Sigeberto Regi Mettis deportari fecit.

10 Sed eodem anno expleto, egregius Dux ac ver-rissimus Pater patriae, rebas humanis excessit. Cuius mors tanto dolore totam Austram percubit, ut planetui ejus planetus Regum nequaquam conferri possit. Fuit namque probatissime vite, ac jurissimae fama, sapientiae domicilio, consiliorum thesaurus, defensionis legum, controversiarum finis, munimentum patriae, Curiae decus, via Ducum, et disciplina Regum. Qui profecto si beati Job exemplo suas laudes predicare voluisset, ex persona sapientiae, quae eum uberime repleverat, verissime et absque vitio dicere potuisset : Per me Reges regnant, et conditores legum justa decernunt.

11 Sed ne videar de vita beatissimi Ducis novum atulisse figmentum, non abs re erit, si in testimonium sanctitatis ejus eadem verba, quae in gestis Francorum diversis in locis inserta sunt, hic in unum collecta sub oculis posuero. Sunt ergo in hunc modum sese habentia. Usque ad ill tempus ab initio quo regnare coepit Dagobertus, consilio beatissimi Arnulfi Metensis urbis Pontificis, et Pippini Majoris-Domus usus, tanta prosperitate regale regimen in Austria regelat, ut a cunctis gentibus immensam laudem haberet. Et paulo infra : Post decessum B. Arnulfi, adhuc consilio Pippini Majoris-Domus, et Cuniberti Pontificis urbis Coloniae utens, et ab ipsis fortiter admonitus, tante prosperitatis et justitiae amorem complexus, universas sibi gentes subditas sic regelat, ut nullus de Francorum Regibus praecedentibus sua laude fuisset praecellentior. Item post narrationem de tribus Regibus et conculis Dagoberti : Haec cernens Pippinus, cum esset cautior cunctis, et consiliis valde, plenissimus fide, ab omnibus est dilectus pro justitiae amore, qua Dagobertum instruxerat, dum suo usus fuerat consilio, sibi tamen nequaquam oblitus justitiam, neque recedens a via bonitatis, cum ad Dagobertum accederet, prudenter agebat in cunctis, et cautum se in omnibus ostendebat. Zelus Austrasiorum vehementer in eum surgebat, ut etiam ipsum comarentur Dagoberto fieri odiosum, ut potius interficeretur. Sed justitiae amor, et Dei timor, quem diligenter amplexatus fuerat, ipsum liberavit a malis. Et aliquanto infra : Dagobertus Mettis urbem veniens, cum consilio Pontificum seu Procerum, Sigobertum filium suum in Austrae regno succidavit, et Cuniberto Pontifici, et Adagisilo Ducis, et Pippino Majori-Domus regnum gubernandum constituit : quorum studio deinceps Austrasii finitem et regnum Francorum contra Wi-

ndos utiliter defensasse noscuntur. Item post pauca : Cum Pippinus Major Domus, post Dagoberti obitum, et ceteri Duces Austrasiorum Cum Sigoberto unanimit

AUCTORE ANONYMO.

PROV. 20. 14

eum ita instituit

ut felicitate regnaret.

h

virtutum merito gratias omnibus :

t

postea in adultario, Cant. 8. 12 Eccl. 6. 6 A Reg 11. 4

B

et rapinam bonorum Ecclesiarum

h

arguit Pippinum

l

ejus et amulorum insidias voce declinat :

Fredeg. c. 61

m

C

primum apud eum gratiam obtinet :

n

D Austrasiam S. Sigeberto Rege adhuc puero feliciter regu :

partem thesauri patris ei obtinet :

moritur.

magno omnium fletu

E

Prov. 8. 15

ita verbis Fredegarii confirmantur.

cap. 58

F cap. 61

cap. 83

A unanimiter conspirationem expetissent; Pippinus cum Cuniberto, sicut et amicitia culta invicem colligati fuerant, et nuper sicut et prius amicitiam perpetuo se firmiter conservaturos obligaverant, omnesque Leudes Austrasiorum secum uterque prudenter et cum dulcedine atrahentes, benigne gubernabant. Ac deinceps : Cunibertus Pontifex et Pippinus Major-Domus a Sigeberto directi villam Compendium usque perveniunt, ibique thesaurus Dagoberti, jubente Nanthilde et Clodoveo, presentatur, et æqua lance dividitur. Cunibertus et Pippinus partem Sigeberti Mettis faciunt perducit, et Sigeberto presentatur et describitur. Ultimum vero laudabilis et honestissimæ vitæ præconium eadem Historia bis verbis concludit : Post anni circulum Pippinus moritur, nec parvum dolorem ejusdem transitus cunctis generavit in Austria, eo quod ab ipsis pro justitiæ cultu et bonitate ejusdem dilectus fuisset. Quis plura testimonia industriæ, potentiæ, ac bonitatis ejus desideret?

a Non videtur ulli tunc extabat B. Pippini Vita, cum hæc scripta

est. — b An primus fuerit, ut dicitur in libello de Majoribus-Domus, supra inquisitum. — c Videtur Erchanbertus supra citatus indicare, jam tum Majorum-Domus fuisse, cum Clotharius regnum Austrasie sibi vindicavit, mortuo an. 613 Theoderico, qui anno præcedente illud invaserat. Theoderico fratre puto. — d Stephanus in Vita S. Modaldi 12 Marti, hanc citans, legit fortissimo. — e Id non habet Vita ipsius Arnulphi a coarctato scripta, ut nile monimus. habent tamen alii posteriores scriptores. — f Collatur S. Cunibertus 12 Novembris. Sedi 40 annis. Anno 624 vel 625 concilio Remensi sub Sonnuio interfuit : vizique ultra 600 Quare corrigendum quod in epi Vita MS. habetur, adolescentem eum Dagoberto Regi ejusque uxori in aula servivisse, cum Episcopus fuerit antiquam uxorem duceret Dagobertus. — g Factum id anno 621 vel 622 ipsius Clotharii anno 38 vel, ut habet Petrus in codice Regni Suecia, et Ms. Jacobi Sirmondii nostri, 33. captra autem regnare anno 584. — h Gesa Dagoberti apud Charentum to. 1 pag. 577 ita habent cap. 16. Haribertus frater ejus nitebatur, si posset, regnum assumere. Sed illius voluntas pro simplicitate parum sortitur effectum Brunulfus vero, qui frater fuerat Siculidis Reginae, volens nepotem suum Haribertum stabilire in regnum, adversus Dagobertum musculature cœperat. — i Fatus hæc narrantur apud Fredegarum cap. 58 et in Gesis Dagoberti cap. 22, hujusque generis laus consilio Pippini, Arnulphi, et Cuniberti tribuitur. — k Et Leudum inquit Fredegarus cap. 60, id est chenuum, præsertim Procolum. — l Nanthildis, Vulgundis, Berthildis, ut scribit Fredegarus. — m Fredegarus cap. 61 habet, quem diligenter amplexerunt. — n Factum id anno 638, de eo Gesa Regum Francorum cap. 43. — o De hac divisione antea actum, iterumque inferius ex Fredegaris cap. 85. De eadem agitur in Gesis Dagoberti cap. 47.

DE S. GUMBERTO, SEU GONDEBERTO,

ARCHIEPISCOPO SENONENSI IN GALLIA, FUNDATORE MONASTERII SENONENSIS IN VOSAGO,

Commentarius historicus.

SECVLO VII
EPI PEOR.
In Vosago sal-
tu

plures
Sancti vize-
runt,

etiam relicto
Episcopatu :

ut S. Gumber-
tus ex Archie-
piscopo Seno-
nensi

Abbas Seno-
nensis canonici
a se extructi.

In tempore
latis Sanctis
designato er-
ratum,

Vosagus mons, saltus, silva, eremus, Vosaga, Vosega, Vasega, Vosagium, Vasegum, Vosegum etiam, Vocesum, Vagesum, Vegasum, appellatus, late per confinia Burgundie, Alsatie ac potissimum Lotharingie extensus, illustria præbuit olim domicilia ruris sanctis eremitis et cœnobitis, quorum Acta Gallico commentario complexus est Joannes Ruerus. Ad hanc Vosagensem eremum plures Episcopi relicta Sede sua confugerunt : e quibus sunt S. Arnulphus Metensis, S. Hildulphus Trevirensis, S. Drodatus Niverneus, S. Gumbertus seu Gondebertus, aut Gondebertus Senonensis : quos B. Petrus Damianus tomo 3 operum, quiescens 19 de Abdicatione Episcopatus cap. 7 laudat, et de S. Gumberto ista tradidit : Quid Gondebertum, præclarissimum videlicet Archiepiscopum Senonum? Illic plane celestis desiderio æstuans, commissam dimisit Ecclesiam, et in loco, qui Grandiavium dicitur, cœnobium Senonense construxit, quod scilicet ex relictæ Ecclesiæ vocabulo denominavit. Hujus Senonensis cœnobii historiam scripsit fuisse a Richerio monacho Senonensi tempore S. Ludovici Regis Francorum tradunt Ruerus, Claudius Robertus in Gallia Christiana, Andreus Chesneus in bibliotheca historiarum Francorum cap. 20, qui asserit in hac MS. historia contineri Abbatem Senonensem, Episcopum Tullensem et Metensem et aliquot Lotharingie Duces.

2 De Episcopis Tullensibus, Metensibus, Trevirensibus, qui seculo Christi septimo et octavo floruerunt, epi in Diatriba particulari de tribus Dagoberti Regibus lib. 4 cap. 5 et 6, ac recessum S. Arnulphi ad eremum Vosagi relicto Episcopatu Metensi referendum ostendit ad annum 600 vel sequentem. Scimus eodem seculo est S. Drodatus Episcopus Niverneus, fundator monasterii Faltis-Galitie ad Mortam fluvium, cujus fundationis tabulas a Childerico Rege factas signaverunt Numerianus Archiepiscopus Trevirensis, et Episcopi Chlodulphus Metensis, Gislaaldus Flandrensis et Eborianus Tullensis, qui simul sub initium regni Childerici, qui anno 624 regnum cepisset, illis Ecclesiam præfuerunt. Successit Numeriano S. Hildulphus, qui privilegia immunitatesque S. Drodato concessas confirmavit, Februarii T. III.

ac relictæ Episcopatu Mediomani monasterium extruxit, cui simul et Valli Gallicæ a Drodati morte præfuit, mortuus circa annum 600. Cujus interim Episcopatum ad tempora Pippini Regis et annum 600 vel 601 rejiciunt, ex ejus Actis fæde interpolatis in errorem abductis : inter quos forsitan sunt censendi, qui S. Gumbertum ad tempora Pippini et Caroli Regum transtulerunt. Ita Robertus monachus Altsiodorensis in Chronologia inter annum 760 et 777 ejus Episcopatum collocat his verbis : Senonensi Ecclesiæ post Lupum præfuit Viricarius, et post eum Godescalcus, cui successit vir dignissimæ vitæ S. Gumbertus, qui Dominum Petrum virum venerabilem habuit successorem. Hæc ibi. In Chronico MS. anonymi Senonensis Canonici, a Nativitate Christi usque ad annum 600, cujus munus Chesneus in Bibliotheca historiarum Francorum cap. 19, ista tabula 19 leguntur : S. Leo IV Romanorum Pontifex. Karolus Magnus Imperator Romanorum, et Rex Francorum. Sanctus Gumbertus Confessor Senonensis Archiepiscopus. Præponuntur dein capita dictæ tabule hoc modo : De morte Pippini. De morte Karolomanni. De S. Gumberto etc. Quibus dein repetitis hæc de isto adduntur : Sanctus Gumbertus, vir justus, laudabilis et honestus, illo tempore virtutibus resplendebat, fulgens miraculis et exemplis. Hæc in codice MS. Senonensi, qui olim fuit Alexandri Petruvi, nunc Reginae Suecia, num. 477. Eodem modo Godescalco anno 600 vel 601 mortuo successisse Gumbertum, et anno 600 vel 601 obiisse sub Corolo Magno scribunt Demochares et Chenu in Archiepiscopatu Senonensibus, nulla facta ejus in eremum recessus mentione. At Claudius Robertus hæc ita conjungit : xxxix Godescalcus obiit 600 vel 601. xl S. Gumbertus, vel Gaudebertus, ablicato Archiepiscopatu eremitam egit in monte Vosaco, vel Vageso, ut notat Servatius Lauruelz in Optica Religiosorum. Obiit anno 600 vel 601. De quo etiam Petrus Damianus lib. 1 epist. 9. Virum dignissimæ vitæ Chronicon Sancti Mariani, et miraculis clarum Chronicon S. Petri Vivi vocat. Hæc ibi. Verba Petri Damiani, et Chronici S. Mariani uctore Roberto monacho Altsiodorensi dedimus. Chronicon S. Petri Vivi convenit cum Senonensi.

et S. Gumbertus relictus ad tempora Pippini Regis et Caroli Magni :

F

not. 13-

A Petrus Franciscus Chiffletius noster com a veteri codice descripam ad nos misit. Henricus Murerus Carthusianus Germanice vertit, atque in Helvetia sacra edidit. Brevius eam perstrinxit, citato Boboleno, Christianus Ursitius Chronic. Basileen. lib. 1 cap. 2. Dicitur Sebastianus Brantius superiore seculo eam elegiaco compleris poemate, quod non vidimus.

4 Celebratur in diœcesi Basileensi ritu duplici memoria S. Germani, Sanctique Randoaldi Præpositi Grandivallensis, qui simul cum eo ab impijs interfectus martyrii lauream retulit, XXI Februarii. Lectiones proprias ex novis officiis illius diœcesis Vitæ subnectimus. MS. Florarum ita eo die illius meminit : Germani Abbat. Nihil in atlis Martyrologiis de eo adhuc legitur.

5 Solere alim ad ejus vuerandas reliquias confluere peregrinorum turbas aiunt. Cum vero ante duceutos fere annos dubitatio quædam de iis reliquiis mota esset, num ex in saxo sarcophago adhuc essent inclusæ; anno MDCCCLXXVII feria quarta post festum S. Margaritæ, Henricus Amprugius præpositus, ac reliqui Canonici magna cum reverentia, ac religiosa cantu, tumultum aperuerunt, et non sine sensu piæ voluptatis sacra ossa in eo repererunt. Nec videtur antea unquam per MDCCCLXXVII annos reclusus is tumultus fuisse. Ita Murerus, qui his verbis innuere videtur, anno MDCC sanctorum martyrum eadem contigisse. Nos prius aliquando factam censemus. Nam ex vitæ S. Arnulphi, quem in eremo couenit, cum ipse septemdecim annorum, satis constat ante annum MDCC natum fuisse, et vigor ille animi et corporis, quo impium ducentem adiit libris secum ac reliquias ferens, decrepiti senem non fuisse ostendit, octogenario majorem : quare videtur conijcere posse circiter annum MDCCLVII esse occisum.

6 Nobis tamen haud probatur, quod de S. Germano refertur in vita quadam S. Arnulphi, quam ex antiquo codice MS. Cancellariæ Viencis descripsit, et ad nos anno MDCCCLVII Mussiponto misit Franciscus Laherus noster; nam § ultimo ista leguntur : Constat præterea, quod hic vir beatus monachi habitum in eremo suscepit, et B. Germanum in Abbatem consecravit et in Basileensem regionem ad prædicandum misit. Qui B. Germanus congregationem religiosorum, in loco qui dicitur Grandis-vallis, adunavit. Sed dum incolarum vitia increparet, odium incurrit : perseverans martyrium promeruit, et in prædicta Grandi-valle requiescit in Christo, cui est honor et gloria in secula seculerum, Amen. Sed his refragatur Bobolenus auctor coævus. Et qui creditibile sit, Abbatem a S. Arnulpho consecratum, cum adhuc esset juvenis? Cujus autem monasterii Abbas consecrari ab anchorita potuit? Missus solum ubi eo est ut vita monastica in canobio S. Romarici initiaretur.

VITA

auctore Boboleno coævo,

ex veteri MS. eruta a Pet. Fran. Chiffletio S. J.

Dominis eximiis, et sacris culminibus decoratis, religionisque copia fultis, et in sanctitate semper ubique pollutibus, a Deicolo, b Leudenaundo, et c Ingefrido Patribus, Bobolenus exiguus omnium Presbyterorum. Pauci admodum dies sunt, quod a quibusdam sanctis Fratribus flagitatus, ut S. Germani Abbatis Grandivallensis meo stoderem stylo texere gesta, præsertim qui cum eo fuerunt in tempore, et penes ipsum patrata viderunt : a quibus etiam nos per venerabiles viros Chadoaldum et Aridum didicimus, qui nunc superstites sunt.

2 Igitur Sanctus Germanus Abbas et Martyr, natali solo Trevirensium urbis incola fuit, ex genere Senatorum genitus, sed nobilior sanctitate. Pater

ejus Optardus; fratres vero ejus Ophthomarus et Numerianus. Ophthomarus sub Dagoberto Rege quondam regia elegantia d et e mundana scientia inclutus sub Rege Sigeberto, idemque auxilio fultus Domini ceteris Proceribus sublimior fuit. Cum esset S. Germanus infantulus, traditus est B. f Modoaldo, qui et ipse illis Diebus Trevirorum urbis Cathedram arce sanctitatis tenebat : qui cum audisset eum elegantem, et sagacis ingenii cerneret puerum, litteris liberalibus eum erudire cepit.

3 Tandem coepit vir Dei sanctitate et scientia polere, ita ut omnes mirarentur constantiam ejus : et audiebat a legentibus B. Pauli sententiam diceutis; Præterit enim figura hujus mundi : restat enim ut qui utuntur hoc mundo, tanquam non utentes sint. Evangelicæ verba sententiæ considerabat, dicentis; quod dives difficile intrabit in regnum cælorum. Tantam itaque viro Dominus gratiam ab hominibus dedit, ut non solum a Clericis sed ab omnibus nimio diligeretur affectu : nihil in eo superbie, vel arrogantie, sed omnibus benevolus habebatur : in terris positus, cælestibus se secretis aptum ostendebat; erat enim ad aspectu angelicus, sermone nitidus, opere sanctus, corpore integer, ingenio optimus, consilio magnus, fide Catholicus, spe patientissimus, caritate diffusus, et omni suavitate conspicuus : meditabatur apud se in ætate puerili, quod postea juvenis implevit.

4 Cum vero esset annorum septemdecim, anhelanti animo coepit tacitus intra semetipsum cogitare, qualiter mundanas illecebras, et delectationes hujus seculi, blanditiasque evadere posset. B. Modoaldum Episcopum flagitare coepit : O venerabilis Pater, permitte me, ut omnibus prius positus, ad monasterium, quo me jusserit divina pietas, pergam. At vero B. Modoaldus mirari coepit adolescentis animum, quod tam viriliter ageret, ut eremum desideraret; ait ad eum : O juvenis, magnum et altum potere desideras; sed juvenibus lubricum est iter, per quod terente pede ire festinas; dixitque ad eum : Non sum ausus tibi dare g promissum, propter regiam potestatem, quia scriptum est : Non est enim Potestas, nisi a Deo. Et iterum : Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.

5 Ille vero, ut erat audax, confidens in Domino, omnia sua distribuens, dedit pauperibus; juxta Evangelii vocem : assumptisque secum tribus pueris comitantibus eum B. h Arnulphum Episcopum expectiit, qui in illis diebus in eremo, cui vocabulum est Horebergo, vitam sanctam ducebat. At vero B. i Arnulphus cernens enim, ovanti animo, gratias agens omnium conditori excepit lætus et hilaris, et k comam capitis tondehat, et apud se aliquandiu commorari fecit; ut esset imitans vitam et mores viri Dei. Deinde ad monasterium B. Romarici, quod vulgo vocant l Castellum, in cacumine montium suo opere constructum, venit : mittens duos e suis, qui fratrem suum, Numerianum nomine, m parvuli adhuc ætate, ad ipsum adducere deberent : cupiens enim de seculi acibus ad instituta sanctorum Patrum, vel regulam monachorum, et sanctam vitæ conversionem adducere.

6 Beatum vero Germanum ad ipsum monasterium venientem omnes, nna cum fratre suo ovantes excipiunt, referentes Conditori gratias, quod de tanta prospera genere sibi Dominus ad suum vocaret servitium. Totum corpus suum affligens in jejuniis et vigiliis et orationibus, semper Deo vacans, nihil amplius præter quotidianum victum reservabat. Vestitus ejus vilitas erat : exemplum humilitatis et caritatis omnibus exhibebat; ita ut ad ligna cadenda cum n collega suo ad sylvas pergeret, et suis humoris deferret : sermonum B. Pauli considerabat sententiam,

D AUCTORE BOBOLENO COEVO, ET MSS.

d e f a S. MODOALDO ERUDITUR.

1 Cor. 7. 31.

Matth. 19. 23 cunctis carus,

virtute animi conspicuus :

E

anhelat ad vitam monasticam ;

g Rom. 13. let2.

na dat pauperibus :

h

i

k col habitat S. Arnulpho in eremo :

l mittitur ad monasterium, m

quo Numerianum fratrem vocat :

nna et humiliter se gerit :

n 2 Thess. 3. 10

et alius.

colitur 21 Febr. cum S. Randoaldo.

ejus reliquiaz on. 1477 visitataz.

tempus martyrii.

an Abbas consecratus a S. Arnulpho ?

Bobolenus unde accepit quæ scribit ?

a b c

S. Germanus Trevirensis notitia.

A tentiam, dicentis : qui non laborat, non manducet.

7 Tantam autem Dominus gratiam ei dedit, ut nullus esset, qui non cuperet vitam et mores illius imitari. Tum deinde assumpsit secum B. Chuanem magnæ religionis virum, ex genere Burgundionum : et accipiens salubris consilium, monasterium antiquorum opere constructum, cuius vocabulum est p Luxovium, ambo pariter cum suis q sodalibus expectunt. Erat autem Pater monasterii illius r Waldebertus nomine, vir egregius, ex genere s Sicambrorum, et magnæ conversionis vitæ. Cumque eos aspexisset t Sacerdos Dei, omnes unanimiter hilari vultu intra monasterii septa recepit ovans. Ingressus vero homo Dei cum suo fratre monasterium, mortificationem carnis et sanctæ religionis vitam, et obedientiam ambo spontanea voluntate deprecant. Cumque cerneret eum B. Waldebertus virum esse industrium, eum Presbyterum fieri iussit; omnis chorus Fratrum in ejus veneratione clamaverunt, dicentes, Germanum dignum esse presbyterio. Sancto itaque ordinato Presbytero, omnem gratiam transcendebat in Clero.

8 Cernens vero Deo plenus, et Spiritu sancto repletus Sacerdos Dei Waldebertus, certatim undique catervas monachorum coadunari, cepit de tam plurima multitudine, si forte ubiubi posset, loca uberentia, ubi de suis monachis ad habitandum adanaret, exquirere. Audiens autem u Gundonius vir illustris, quod B. Waldebertus Abba sagaci intentione requirebat loca, ubi monachi sui residere, et vitam sanctam degere deberent, ministros suos ad eum direxit, ut ad ipsum quantocius properarent. Tum vero B. Waldebertus absque ulla ambiguitate ad ipsum Gundonium accedit, dans consilium. Illustri vir Gundonius dedit illi loca opportuna; et licet difficilis sit introitus eorum, aditus eorum inveniri queunt. Tunc cepit Waldebertus lombus verbis mulcere animam ejus, ut si vellet pro Dei intuitu, vel pro remedio anime sue, vel pro absolute peccaminum suorum, firmitatem de ipsis locis manibus suis, seu bonorum hominum roboratam manibus exhiberet.

9 Deinde Waldebertus, cum timore Dei, et oratione Fratrum, ad ipsum locum accessit : et invenit locum uberrimum, infra saxorum concava, vallem, quam nuncupavit Grandem vallem : et est rannus in ea, cum multitudine piscium; hortans fratres suos, ut ibidem consistere deberent. Accesserunt itaque ad se unum de Presbyteris suis, nomine Fridoaldum, de paucis monachis Domini Columbanii Abbatis, admonens ut ad ipsum locum accederet. Ille vero de obedientie bono, nihil dubitans, cum aliquot Fratribus ad ipsum locum cum timore Dei accessit : exersens se in labore cum suis cepit ligna cedere, qualiter victitare deberent.

10 Post hæc cepit Waldebertus Sacerdos Dei intra semetipsum tacitus cogitare, si posset reperire de suis Fratribus, ex genere nobili, et sacris apicibus, vel litteris eruditum, in santitate conspicuum, qui ipsos monachos secundum tenorem regum gubernare et regere deberet. Quid phra? Deo iubente, vel inspirante, S. Germanus obiit Aldas. Igitur venerabilis vir, Sacerdos Dei, cum ipso Germano, ad ipsum monasterium Grandem-Vallem venit : cepit eum cum suis monachis exhortari, ut nihil formidaret, sed ut vir sanctus lombus suos accingeret. Ille vero de obedientie bono nihil dubitans, accedens cum timore Dei labore arripuit. Waldebertus vero Fratres exhortabatur, ut eos de sua obedientia absolutos reddat, et S. Germano, pro Dei intuitu, obedientie colla submitterent : quod et ita fecerunt. Accepta igitur obedientione, tria monasteria, scilicet y S. Ursicini, atque z Verdunense, necnon et Grandis-val-

lense, in suo recepit dominio. Tantam autem ei gratiam Dominus dedit, ut non solum a suis, verum etiam ab omni ætate et sexu, nullo diligeretur affectu. Cernens ergo S. Germanus Abbas, quod difficilis esset introitus eorum, cepit saxorum dura manibus quaterere; et sunt intrantibus patefacta usque in presentem diem.

11 Contigit autem ut moreretur Gundonius Dux, et Bonifacius Dux, na sive Cathicus, in locum ejus succederet : qui cepit nequiter opprimere populum illum vicini monasterii, cepitque imputare quod ejus antecessori semper rebelles fuissent. Illis vero protestantibus, quod nefas erat quod eis inputabatur, multis modis affligere eos conabatur. Et quia Deo omnipotenti cura est de his qui certant pro eo, volens athletam suum laureare, quem prescivit pro suis laboribus coronandum, tandem excitatus est Cathicus in scelus. Igitur homines hos, neque audiente tunc, jubens ad se venire bb centenarius illius vallis, eos in exilium ire præcepit. Tunc Cathicus quod in quo consilio coeperat explere, seu quod venenata mente tractaverat, omnino cupiens adimplere, assumpsit secum phalanges Alamannorum gentis bellicose : orto jam sole ingressus est super valle.

12 Quod cum nuntiatum esset B. Germano cc... Salmundus a partibus Aquilonis cum magno exercitu ingrederetur super valle illa, et Cathicus ab alia parte ingenti exercitu adveniret; tunc B. Germanus, accepta secum pignora Sanctorum, cum libris, et dd Præposito monasterii, nomine Randoaldo, ad eum properare studet. Sed antequam perveniret ad eum, homines inimici, diabolo impleti, procecerunt eum in terram : qui tandem pervenerunt ad Cathicum, et invenit eum in basilica S. Mauriti cum Erico Comite, consiliantes in invicem. Cepit autem B. Germanus alloqui eum, et dicere : Inimice Dei et veritatis, cur ingressus es super homines Christianos? Cur non pertinescis ad naufragium perducere monasterium meum, quod ipse edificavi? At ille veniam postulavit de commisso scelere, falsa humilitate vadinium suum in manum ejus dare voluit. Sed ille renuit eum accipere, promittens se de omnibus satisfacturum esse. Egressus inde reliquit eum in basilica S. Mauriti, cum uno tantum comite, nomine Randoaldo.

13 Ille vero videns, quod nihil proficeret, sed per totam vallem cernens tanquam a luporum morsibus vicinos monasterii lamari, et domus eorum incendio concrenari, ilevit diutissime, et manus palmasque in eorum tendens, dicebat : Vide Domine, ne sileas, quia gens barbara ingressa est super nos. Quem respellere volentem ad monasterium suum, cum collega suo, in via secuti sunt homines pleni demonio : quos videns S. Germanus Martyr et Sacerdos Dei, verbis pacificis eos alloquebatur, dicens : Nolite, filii mei, tantum nefas perpetrare in populo Dei. Illi vero, ut erant repleti demonio, eum expoliaverunt vestimentis suis. Cumque cerneret B. Germanus martirium suum prope adesse, Fratri suo Randoaldo loquebatur, dicens : Simus pacifici, Frater mi, quia hæc fructum bonorum nostrorum consequimur. Cumque expoliassent eum, una cum collega suo, aiebat, dicens : Gratias ago tibi, Pastor bone, quia non me fraudasti bonis tuis. Dignare me recipere cum Fratre meo in consortio Sanctorum tuorum. Post hæc, vox ei de caelo venit, dicens : Veni fidelis dispensator, aperti sunt tibi colli : congaudent tibi Angeli mei, ut perducant te in caelestem Jerusalem. Et hæc dicens, unus ex iis, qui erat ambicior, repletus demonio, et lancea perfudit eum, simulque et Randoaldum. Corpus remansit exanime, anima illius penetravit caelos.

14 Cumque hæc acta fuissent, Fratres ejus requirebant eum, huc atque illic circumcumbentes. Fere hora

DOCTORA G. U

o
il Luxovium ad
S. Waldebertum cum fratre :

P q

r

s

t

fi Sacerdos :

B

u

Grandientia a
Gundonio data
S. Waldeberto,

x

et monachis ab
eo ibi constitutis.

C

At Abbas

y

z

aditum vallis
aplat :

aa

Catholicum in
colas vallis
persequentem

bb

cc

E

dd
cum reliquis
adit, comite
Randoaldo,

et movet :

Deum pro suis
orat.

F

nudatur ab
impuris,

ac voce celestis
confraudatus,
occiditur,

ee

tertia

ACCEPTIO 1. B.

A bus quibusdam ad se agrotum venientibus: Omnis qui fidem Christianam Catholicam non amplectitur, damnatus est, sicut et Mahumet pseudopropheta vester; ab illis necatus est.

alibi 9 Febr.

2 Baronia praxisse videntur Menza, qua et Maximus Cypherus secutus, ix die Februarii his verbis: Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ ἕως ἱεροῦράτου; Πίτρος ὁ Δαμασκηνός; ἔκει τελευτῆται. Eodem die sanctus Hieromartyr Petrus Damascenus gladio vitam finit. Adhuc Menza:

Ὁ διελέγξας τοὺς παραπλήγας Πίτρος, ἔθηκε μόνοπλὴς τῷ διὰ ξίφους τιλεῖ.

Arguens insanos Petrus

Occumbit icu uno, sinem ense assecutus.

diversus a S. Petro Ep. Damasc.

Licet autem S. Petrus Damasci Metropolitae, ut dicitur in Octobris, gladio quoque finierit vitam; quod tamen de insanorum Mahometanorum reprehensione dicitur, proprie in Majumenum convenit: quem fortassis idro Menzorum auctor Damascenum appellat, quod Theophanes nuntio S. Petri Damasceni nec de Majumeno mox subdit: Τούτου ἑλωτῆς καὶ ὁ ἐρώ- νυρος Πίτρος, ὁ κατὰ τὴν Μινομαῶν ἐν τοῖς ὄντοῖς ἀνεδιέβη χρόνοις, μάρτυρ ὑπὲρ χριστοῦ ἀπομύλων; Quis ita verit durissimus Jacobus Geor Ord FF. Prædic. Congreg. S. Ludovici Vicarius Generalis:

B Ejus amulus et ejusdem nominis consors Petrus apud Majumam, insigne pro Christo martyrium sub hæc tempora sponte tulit. Anastasius autem Bibliothecarius sic ea verba interpretatur: Hujus amulator et Omonymus Petrus apud Majumam eisdem temporibus ostensus est pro Christo Martyr ultroneus. Ipse quoque Baronius Annal. tom. 9 an. 742 num 3 ista ex Theophane profert: Hujus amulator homonymus Petrus apud Maximenam isdem temporibus ostensus est pro Christo Martyr ultroneus. Nec movere quemquam debet, quod ejus encomium scripserit S. Joannes Damascenus dicitur: non enim tanto intervallo abest Majuma Damascus, ut non eo pertingere mox potuerit tam celebris rei fama. Propius etiam abest Majuma Laura S. Sabbar, in qua tunc Joannes monachum agebat: ac fursan Petri martyrium ei statim nuntiavit S. Cosmas Majumenus Episcopus, cum eo et litteris domi eruditus et postea monachus factus. Sed Theophanem audimus idem martyrium narranti ad annum secundum Constantini Caprimyri, qui Leoni Isaurico patri, xviii Junii mccccxii mortuo, successerat.

ipse veritatis Majumæ passus,

3 Ejus, inquit, id est, Petri sanctissimi Damasci Metropolitæ, jubente Valid Arabum Principe, interfecti, amulus et ejusdem nominis consors Petrus, apud Majumam insigne pro Christo martyrium sub hæc tempora sponte tulit. Morbo quippe detentus, Arabum Proceres, cum ex Chartularii publicorum vectigalium munere ipsis notus, sibi familiares, ad privatum colloquium invitavit. Tum is ad illos, Ves-

ubi Chartularius erat:

trae hujus, inquit, ad me visitandum profectionis mercedem a Deo recipiatis, precor: licet enim fidei luce privati, amici tamen estis censendi. Testamenti itaque mei, quod hujusmodi est, volo vos esse testes: Qui non credit in Patrem, Filium et Spiritum sanctum, consubstantialitem et vivificam in unitate naturæ personarum Trinitatem, is animæ oculis occæcatus est, et aeterno supplicio dignus. Muamed falsus vester vates et Antiebristi præcursor, ejusmodi exitit. Quamobrem si mihi nunc cælum et terram coram vobis obstanti aliquatenus fidem adhibetis, fabulosam et deliram ejus doctrinam ejurate. Hoc necessitudinis erga vos meæ præsens argumentum: benevolam hoc admittite consilium: ne parem cum eo cruciatum sustineatis. Arabes sacros istos et pares alios sermones explicantem audientes, et una simul stupore et insaniam correpti, virum bene valere jusserunt, tamquam in mentis delirium eum lapsam arbitrati. Is uli vires ex infirmitate recepit, valida voce publice vociferari cepit: Anathema Muamed et fabulosa ejus doctrinæ, creditibusque in eum omnibus. Extemplo gladii pœnæ suppositus, Martyr declaratur. Eum orationum suorum encomiis sanctus Pater noster Joannes, ob eloquii sanctitatisque, velut aureo fulgore radiantem spiritulem gratiam, Chrysorrhœas recte cognominatus, celebravit.

træ hujus, inquit, ad me visitandum profectionis mercedem a Deo recipiatis, precor: licet enim fidei luce privati, amici tamen estis censendi. Testamenti itaque mei, quod hujusmodi est, volo vos esse testes: Qui non credit in Patrem, Filium et Spiritum sanctum, consubstantialitem et vivificam in unitate naturæ personarum Trinitatem, is animæ oculis occæcatus est, et aeterno supplicio dignus. Muamed falsus vester vates et Antiebristi præcursor, ejusmodi exitit. Quamobrem si mihi nunc cælum et terram coram vobis obstanti aliquatenus fidem adhibetis, fabulosam et deliram ejus doctrinam ejurate. Hoc necessitudinis erga vos meæ præsens argumentum: benevolam hoc admittite consilium: ne parem cum eo cruciatum sustineatis. Arabes sacros istos et pares alios sermones explicantem audientes, et una simul stupore et insaniam correpti, virum bene valere jusserunt, tamquam in mentis delirium eum lapsam arbitrati. Is uli vires ex infirmitate recepit, valida voce publice vociferari cepit: Anathema Muamed et fabulosa ejus doctrinæ, creditibusque in eum omnibus. Extemplo gladii pœnæ suppositus, Martyr declaratur. Eum orationum suorum encomiis sanctus Pater noster Joannes, ob eloquii sanctitatisque, velut aureo fulgore radiantem spiritulem gratiam, Chrysorrhœas recte cognominatus, celebravit.

D ager Arabes monet,

et Mahometum execratur:

sanus eadem repetens occiditur:

laudatus a S. Jo in Damasceno. E

4 Hæc Theophanes ex nova Gauris interpretatione. Qui hic Chrysorrhœas, ab ἄρσος quod aurum significat, et ῥοή fluxus, cognominatus dicitur, est S. Joannes Damascenus, de quo agemus vi Maii. Fors Chrysorrhœæ cognomen ideo tulit, quod Chrysorrhœæ umni Damasceni similis, libris variis, velut doctrinæ suæ rivis, late amnis irrigaret. De eo annie scribit Strabo lib. 16 in hæc verba: Chrysorrhœas ab urbe et regione Damascenorum incipiens, totus fere in rivos consumitur, multa enim loca et profunda irrigat. Et ipse fluxus forsitan hoc nomen ideo adeptus, quod magnæ fertilitatis atque opum causa accolis esset, eosque velut antea fluxu ditaret.

Chrysorroa dicto.

5 Qui Theophane dicitur Valid Princeps Arabum, Ὀυαλὶδ υἱὸς Ἰσάμ, Anastasio est Hualid, vel Vhalid, filius Hisan. auctori Miscelle, ex editione Gruteri, Vhalid filius Isam: ex Henrici Conisii, Gizid filius Haldimelich-Chartularium (quod minus gerebat S. Petrus), capitit Guar, Scriuarium, sive qui in chartas et codices acta vel rationes recenset. Anastasius ita exphat: Cum Chartularius esset, et publica tributa facta ratione conferret. Idem de Chrysorrhœæ cognomine ita scribit: Qui bene cognominatus est Chrysorrhœas, propter auream et fulgidum sancti Spiritus gratiam, que in ipso, tam in verbo quam in vite actu, effloruit.

Chartularii munus.

F

DE S. TIMOTHEO

ANACHORETA IN SYMBOLIS HABITANTE.

J. B.

XXI FEBR.

S. Timothei in Symbolis ubi?

P hures in Vitis Patrum Timothei memorantur, inque variis Fastis. Diversus ab his omnibus videtur ὁ ἐν ἀγίοις Πατῆρ ἡμῶν Τιμόθεος ὁ ἐν σκευό- δω. S. P. N. Timotheus qui in Symbolis habitavit. At quis hæc sit locus, nobis hinc satis exploratum. Strabo lib. 7 Geographiæ Συριέτων λέγειν in Taurica Chevroneso locat, Symbolorum portum, uti et Ptolemæus atque. Circa hunc portum habitasse in monte aliquo Timotheum non est unde certu conjicere liceat: nam et alibi illius nominis loca. Apud Sarium xvi Decembris Vita extat S. Platoni Confessoris, in qua ista habentur: Longius aufugiens ad Olympi partes, ad eum pervenit locum ad virum, qui divinitus monstratus ei fuerat: ad quemdam, inquam, Archi-

mandritum, ex cornu numero, qui erant in regione illa. Locus, quem dicimus, Symbolus appellabatur: vir autem Theoctistus, ejus mores honi, genus perspicuum, et finis sanctus fuit: Unus fortassis erat Timotheus ex eorum quoque numero, qui debebant in ea regione, aut etiam Theoctisti discipulus. Vixit autem hic Theoctistus seculo Christi octavo, sub Constantino Copronymo ejusque filio Leone. Non est autem, quod suspicetur quisquam Timotheum hunc nostrum illum esse, qui S. Simonem Stylitam, ut x Januarii relatam, in cavobium suum admisit; nam is Archimandrita erat, sive cavobii præses, noster anachorita.

nomen in Martyrologiis.

2 Quicumque vel etate vel loco vixerit Timotheus, a Grecis colitur xxi Februarii. Quo die et Latini Molanus

A nus in Auctario ad Usuardum in secunda editione an-
 CIJDLXXXIII ista habet : Die XXI S. P. Timothei, qui
 fuit in Symbolis. Ferrarius quoque in generali Catal.
 SS. Apud Græcos S. Timothei Eremitæ. At Menæa
 multis enim celebrant canticis et antiphonis, in quibus
 ejus prædicant continentiam, precum assiduitatem, re-
 rum divinarum scientiam, passionum mortificationem,
 morborum quorumlibet curationem, de demonibus hu-
 manu corpora infestantibus victorias. Tam vitæ ejus
 epitomen per molam Lretonis exhibent, quæ et apud
 Maximum Cytheræum extat, et in Anthologo novo
 Antonii Arcudii, Clementis VIII auctoritate edito. Ita
 ergo habent :

3 Sanctus hic a teneris unguiculis religiosam

vitam sectatus, multa abstinentia et assidua præca-
 tione, vitiosorum desideriorum et affectuum petulan-
 tiam repressit atque extinxit, ut omni motu passio-
 num superior quodammodo videretur, sancti Spiritus
 domicilium effectus. Virginitatem corporis
 animique ad finem usque vitæ servavit, nec feni-
 nam ullam in conspectum venire unquam passus est.
 In montibus ac desertis locis versabatur, ac rore
 lacrymarum animam ipse suam irrigabat : unde et
 curationem gratia donatus, demones ex humanis
 corporibus expellebat, et alias quasvis aggritudines
 sanabat. Cum ea ratione vixisset, in senectute bona
 decedens, ad Dominum migravit.

D
 AUCTORE J. B.
 INMORTIFICATIONE
 PASSIONUM,

virginitatis
 cura,

gratia cura-
 tionum,

DE S. GEORGIO EPISCOPO AMASTRENO IN PAPHLAGONIA,

Commentarius prævius.

J. D.

IN TPO IX SEC.
 SUI FEBR.

B
 Amastris civi-
 tas Paphlago-
 niæ

a Darii fratris
 filia fundata,

oppidum aliquot
 ex urbibus,

A mastris urbs est Paphlagoniæ ad Pontum Eu-
 xinum, cujus situm atque originem, ut facilius
 qua postea dicenda erunt intelligantur, visum
 ex Strabone declarare. Ita is scribit lib. 12
 Geographiæ : Post annem Parthenium Amastris est,
 urbs ejusdem cum ea a qua condita est nominis. Sita
 est in peninsula, cuius isthmus utrimque portum
 habet. Fuit autem Amastris uxor Dionysii Heracleæ
 tyranni, filia Oxyathræ, qui Darii frater fuit ab
 Alexandro debellati. Præcipue Strabonem legit Claudius
 Salmasius in Exercitationibus Plinianis pag. 889
 ita scribens : Amastrim civitatem ex quatuor pagis
 compositum fuisse tradit Strabo ab Amastride Dio-
 nysii tyranni Heracleæ uxore, Darii sorore quem de-
 vicit Alexander. Non sororum Darii facit Strabo, sed
 illius fratris filium. Pergit Strabo : Επειδή μὲν οὖν ἐκ
 τετάρων κατοικιῶν συνήρθη τὴν πόλιν, ἔστε Σασάνου
 καὶ Κολάρου, καὶ Κρόμωνος (ὧν καὶ Ὁμήρος μὲνύσκειται
 ἐν τῷ Παρλαγονικῷ διακρόμῳ) τετάρτης δὲ τῆς Τείου,
 ἀλλ' οὐδὲν μὲν τῶν ἐπίσημ' τῆς κοινῆς, οἱ δὲ ἄλλοι
 συνέθεσαν. Xylander ita vertit : Hæc urbem e qua-
 tuor pagis composuit, Sasam, Cytoro, Cronia,
 (quorum etiam in Paphlagonum recensione meminit
 Homerus) ac Teio : verum hic cito defecit a societa-
 te, reliqui in uno corpore permanserunt : Ferror
 ne qui ista legunt homines senulocri, rivos quatuor muro
 circumducto in unam urbem congmentatos existiment, aut
 certe pogorum quatuor involas e suis abductos sedibus
 intra moenia urbis unius jussos solum figere. Non ea
 videtur, scriptoris sententiæ, sed quatuor oppida, aut
 colonias eo antea ductas, aut pogos, id est, multitudinem
 hominum certam regionem habitantium societate civitatem
 usdemque institutis devinctam, (quæ apud Cæsarem,
 Tuetum, aliosque, Pagi notio) civitatem dein unam,
 cujus caput Amastris, effectuisse. Ita Civitatis vocabulum
 explicare Livius videtur de cad. 3 lib. 6, de Capua
 loquens : Ceterum habitari tantum, tanquam urbem,
 Capuam, frequentarique placuit : corpus nullum civi-
 tatis, nec senatus, nec plebis concilium, nec magis-
 tratus esse : sine concilio publico, sine imperio
 multitudinem, nullius rei inter se sociam, ad con-
 sensum inhabilem fore : præfectum ad jura reul-
 denda ab Roma quotannis missuros. Talem ergo
 civitatem ex quatuor illis urbibus Regima constituit,
 cujus ara, aut caput, sive, ut Strabo idem scribit,
 ἀρχεπόλις Sasam esset, qua Amastris nomen induit.
 Non Plinius lib. 6 cap. 2 ita scribit : Sasamum oppi-
 dum, quod nunc Amastris. Cytorum vero olim empori-
 um fuisse Sinopensium Strabo ait : Plinius LXIV M.
 P. a Tio distare. Hoc videlicet recensentur a Ptolæo :
 Τεῖον, Πάρθενιον, Πισαριῶν, Ἰεζοδαί, Ἀμαστρίαι, Κρόμωνος,
 Κώτωρον. At Stephanus Amastrida ait prius Croniam

appellatam : cum tam-n constat octava Æra Christia-
 næ seculo oppidum fuisse Croniam celeberrimæ urbi
 Amastridi propinquum, ut infra cap. 2 Vite num. 3
 dicitur, Τεῖον autem, ut Ptolæus appellat, sive Γεῖον,
 ut Stephanus, aut Τείον, ut Strabo, hujus avo oppidu-
 lum erat, nihil habens memorat dignum : πολὺ γινόν,
 ἰσχυρὸν, οὐδὲν ἔχον μύμητος ὄζειον... Paulto ante dixerat
 Καύκωνας, qui oram maris accedunt in Mariandynus
 usque ad Parthenium fluvium, πέραν ἔχον τὸ Τείον,
 urbem habere Teium. Et vero Episcopi solio ea urbs
 ornata erat jam ab initio quinti post Christi ortum se-
 culi, sub Claudiopoli metropoli Hymoradis.

2 Ipsa quoque Amastris Episcopum habuit tertio se-
 culo. Eusebius enim lib. 4 cap. 22 de S. Dionysio
 Corinthiorum Episcopo ita loquitur : Καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
 δὲ τῇ παροικοῦσῃ Ἀμαστρίῳ ἔματαις κατὰ Πόντον,
 ἐπιστεῖλε, Βακχυλίδου μὲν καὶ Ἐλπίστου, ὡς αὐτὸν
 ἐπὶ το γράψαι προτρεψάντων μέμνηται, γραφῶν τε θεῶν
 ἰσηγήσεις παρατίθεται, Ἐπίσκοπον αὐτῶν ὀνόματι
 Γάβρον ὑποσημαίνων. Quæ ita vertit lib. 4 cap. 23
 Rufinus : Scribit et aliam Ecclesiam Amastrenoriam,
 ceterisque eum ea Ponti Ecclesiis : in qua Bacechilidis
 et Heljusti meminit, tanquam qui eum cohortati
 sint ad scribendum : et multa in ea ex divinis Scrip-
 turis explanat, simulque Episcopi eorum, nomine
 Palmæ. Episcopus hic Palmæ est plerisque, ut videtur
 in Græco textu Eusebii, quem edidit Christophor-
 sonus error irrepisse ex similitudine duarum litterarum,
 Π et Γ. P et G. De eodem Nicephorus Callistus
 lib. 4 cap. 8. Ἀμάστριδὲ δὲ καὶ ταῖς κατὰ Πόντον
 ἐκκλησίαις ἐπιστελλῶν, Βακχυλίδου καὶ Ἐλπίστου, ὡς
 προτρεψάντων, μνησὶν ποιεῖται τῷ γράμματι, Παλμῶν
 τε ἐπίσκοπον ἐκείναις παρασημαίνουσαι. Amastridi porro
 et Pontici Ecclesiis scribens, Bacechilde et Elpisti,
 qui eum ad scribendum sint cohortati, et Palmæ
 Episcopi mentionem infert. Quibus ex testimoniis con-
 stat, quod et Stephanus scripsit, ab Ἀμαστρίαις eusum
 gentium esse Ἀμάστριδος, sicut Strabo Ἀμάστριος for-
 met. Σάσαμος ἀρχεπόλις τῆς Ἀμαστρίας. Idem Gentile
 Ἀμαστρινός facit. Πλείστη δὲ καὶ ἀρίστη πύλος φέρεται
 κατὰ τὴν Ἀμαστρινίαν, καὶ μέγιστος κατὰ τὸ Κώτωρον.
 Plurima autem et optima hanc in Amastriana
 regione nascitur, maxime ad Cytorum. Ἀμαστρινός
 quoque usurpatum fuisse patet ex Rufino, qui Amastre-
 num vertit. Nec mirum, eum urbs ipsa Ἀμάστρις, a mul-
 tis mediæ Græciæ scriptoribus appellatur. Quin et
 Ἀμάστριος dicitur in civili dispositione provinciarum et
 civitatum orientalis imperii, quam ex MS. Vaticano
 edidit Carolus a S. Paulo in Parergo ad Geographiam
 saciam. S. Hieronymus lib. de Scriptor. Eccles. cap.
 27 scripsisse S. Dionysium Corinthiorum Episcopum
 tradit ad Ecclesiam Amastrianam.

E

Episcopum
 habuit 3 seculo
 Paltum,

F

A 3 Illic porro Episcopus, sub finem octavi seculi noni- que initium, fuit S. Georgius : qui cum alta plurima maximeque in ipsam civitatem beneficia congressit, tam ne Ecclesia sub Metropolite Gangrensis potestate esset, obtinuit. Editi est ex MS. Vaticano ab citato jam Carolo a S. Paulo Notitia Patriarchatus Constanti- nopolitani, in qua xlvii autocephali Archiepiscopi recen- sentur, trigessimus novus est, ὁ Ἀμαστρεῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ παφλαγονίᾳ. Altera Notitia ab eodem edita est, sive Τάξις προκαθεδρίας etc. Ordo sedium Patriarcharum, Metropolitanorum etc. in qua trigessimus septimus est ὁ Ἀμαστρεῖδος, ἐπαρχίας παφλαγονίας; Episcopus Amastridis, provincie Paphlagonie. Utraque ea Notitia post annum lccc concinnata, cum circa id tem- pus primum illud adcepta sit decus Ecclesie Amastreni, ut cap. 6 Vita S. Georgii referetur.

A Vitam hanc auctor anonymus composuit, instigatu Joannis cujusdam, inelyti et virtutis studiosi, ut cap. 9 num. 48, testetur, imple exordio astruit se aliqua auctoritate eam scribendam suscepisse. Est illa porro non rhetoricis quidem vacua pigmentis, sed ver- bosior subinde quam necesse sit, et nimis amplificatio- nibus exarperata. Scripsum conijcio circa tempora Basili fortasse Macedoniam, aut Leonis Sapientis. Memi- nit certe incursionis Russorum, qui Michaelis in ac Bards ejus avunculi temporibus, imperii Romani fines infestasse leguntur. Eam Vitam olim ex colite Grævo bibliotheca Regis Christianissimi describi curarat Pan- tus Petrus, donavitque Frontoni Ducæ nostræ, ver- saque u se Latine priora duo capitula : Fronte ad Her- bertum Koswedyum misit, qui et aliud nectus erat exemplar, sed initium : un ex eodem rotæ, dubito, cum in quibusdam verbis discrepantia misit, sed exigua. Nos integram de tetræ vertimus.

S Sancti istius ætas perspicue videtur, cum S. Tar- siii Patriarche Constantinopolitani auctoritate sit ad solum Episcopale erectus : factus autem est Patriarcha Tarsus anno Christi mcccxxxiv, mortuus ccccvi. Præterea fuisse dicitur S. Georgius Irene Augusta ejusque filio Constantino, et Nicephoro Logotheta, dem Imperatori sumbaris. Ast, ut ex Theophane constat vi Id. Septembris, Indictione iv, anno Christi mcccxxx, Irene pissima cum filio suo Constantino gloriosè imperium divinitus accepit. Anno mcccxc pul- sa matre solus imperare cepit Constantinus : cui anno mcccxcvi evulsi oculi sunt, matricæ restitutum imperium, quod anno mcccxc, Indict. xi, pridie Kalendas Novem- bris Nicephorus generalis Logotheta inveniit, Irene re- legata : hic anno mcccxcx ab Uranno Rege Bulgarorum interfectus est, filiusque ejus Stauratus, anno mcccxcii, ex patris voluntate, a S. Tarasio Imperator coronatus, acceptis in prelio eadem, in quo Nicephorus perierat, vulneribus, et ipse non multo post decessit.

Quo S. Georgius vixerit anno non indicatur. Per- venisse ad imperium Nicephori ex cap. 8 num. 35 con- stat, cum illud ei, obscure licet, paullo ante præberet. γυναικὸς γὰρ τινος χριστουσῆς δίκων ἐμπερίθων ἀκτα- ρὸς κληρονόμον αὐτὸν οὐ μετὰ πολὺ γενεσῆσαι ὁ ἄγιος ἀπερίηκτο. Declaravit enim illi Sanctus, brevi cum vi- dno ejusdam, amplissimas sales possidentis, ha- redem fore : quod contigit quando Irene pulsa ejus pala- tium imperiumque occupavit. Quid deinde? Imperium adeptus eundem Persalem, adhuc superstitem, summum humore prostratus est. εἰ δὲν γὰρ αὐτῷ τὸ βασιλεῖον διά- δημο, οὐδὲ πῶσα ἢ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆ, πρὸς τῷ ἐκείνῳ συνδικαῖσται τε καὶ συνίνασι καὶ συναυλιῆσται. Non tanti regnum dudum, ipsunque Romanum imperium faciebat, quanti cum illo colloqui, commorari, con- vivere possit. Que sequuntur, fortassis post rivi sancti mortem acciderunt, quando dicitur idem Imperator soli- tus λάβρα τὸ ἐκείνου περιβάλλουσα χιτῶνιν καὶ τριβῶ- νιον, καὶ τῆς αὐτοῦ ἡγίσθησι τοῦτο βασιλείας φυλακτικῶν καὶ ραταῖωμα. Clauentium ejus indm tunica attrito-

que pallio, illudque imperii sui tutelam et firmamen- tum existimare. Has fortassis sancti Pontificis reliquias, cum ejus obitum nuntiarent Amastreni, ad se deseri- voluit, seu sincerè putate, et celestis auxilii per eum demerendi fiducia, seu ut reliquias famam eo facto aucu- paretur, versutus simulanti artifex, ut Theophanes scribat.

7 Nusquam hactenus in Latinorum Fastis hujus S. Georgii nomen reperimus. Venerantur cum Græci hoc die, ut ex Menæis constat, ubi et luculentum ejus elo- gium legitur rudem quondam Vita epitomen complec- tens, quæ et apud Maximam Cytheræam extat.

VITA

sive de ejus gestis oratio, auctore anonymo, ex MS. Græco Regis Christianiss.

CAPUT I.

Auctoris Exordium, Propositio.

Qui se ad gymnica in stadio ineunda certamina of- ferunt, non prius a moderatoribus ad professionem nominis admittuntur, quam experimento aliquo ido- neam sibi ad illa habitatem a natura insitam de- monstrarint. Nos vero, etsi neque usquid probati sumus, neque quidquam præsentis dignum certamine præ nobis ipsi tulerimus, tamen spirituales agonthe- tæ præsidese certaminum in ipsa dicendi stadium campumque compellunt. adeo ut dilato tibi ac ter- giversatio omnis notata aliquam elugere nequeat. Nam et iis, qui me ad illa excitant, morem gerere periculosum est, et non minor ex taciturnitate ac si- lentio pœna esse proposita videtur. Illud enim quam- dam temeritatis specieia habet : quoniam quidquid, præter quod consentaneum est, audemus, temeritate plenum est : in hoc vero negligentia inest aliqua suspicio. Sed cum hæc ita, ut revera habent, habere se perspicue sermo noster declarat; atque ex re- bus fugiendis ea potius eligenda sit, quæ minus ha- bent malitiæ; temeritas autem minus quam negli- gentia habere periculi videatur, (nam illam quando- que generosus quilibet ardor efficit, et inflammatus animi impetus excitat; negligentia vero sapinæ ab- jectæ mentis est, et desperationis proximæ;) cum hæc, inquam, ita se habeant, nos eorum quæ ex am- bobus sequuntur, alterum, hoc est dicendi munus, optabilis rati, ad orationis campum certamenque ipsum procedere gestamus. Ita tamen ut ipso dicen- di initio, Pœna exoremus, ne quod aggressimur, ala- critate voluntateque nostra multo sit inferius.

2 Verum ne dum purgare nos diligenter contem- dimus, prælationis prolixitas tædium ac inolestiam auditoribus afferat, cupientibus patrie civissime ipsam audire narrationem; argumentum, ejus illi deside- rio tenentur, velut laxatis repugulis in medium pro- ducamus : et sancti viri egregiis factis summam perstrictis, juvenum presentibus narrationem insi- tuamus, eisdemque ad reliquam auscultandam ora- tionem promptiores alacrioresque reddamus. Sed quis magnam illam ac vere celestem a agriculturam igno- rat? Bivium dico Georgium, veræ vitis palmetem ac germent? Cujus ad extremos terrarum fines gloria personit. Cujus quamplurima quidem extant miracu- la, sed multo plura egregie ac laudabiliter ab eo ges- ta. Num, inquam, quem h Imperatores ob propheticæ gratiam in honore habuerunt : quem Satrape ob in- signem prodigiorum edendorum vim cultu et rever- tentium prosecuti sunt : qui apud Patriarchas ante sa- cerdotium ob virtutis splendorem clarus et illustris fuit, et ante experimentum carus omnibus ac vene- randus. Illud dico asetarum exemplar, Sacerdotum ornamentum, eorum qui communiem ac promiscuam vitam agunt præsidium, hostibus terribilem, optabi- lem suis, perichantium auxilium, afflictorum sola- tium

AUCTORE ANONYMO. EX MS. GRÆCO. 8 seculo S. Georgium, per eum facta aucto. ephala :

illius Vita scripta sub fir- mæ 9 seculi.

hic ex Græco edita :

viri S. Geor- gius sub Irene et Constantino AA.

et sub Nice- phoro,

sub eo mortu- us,

colitur 21 Febr.

Auctor dum Georgium jus- sus laudat, E

multum teme- rarius quam negligens vide- ri

ejus facta et miracula summatim proponit.

1 Cor. 9 22

A tium, ægrotantium medicum ac remedium quacumque premerentur ægritudine, peccatorum conversionem, exemplum temperantiae, justitiæ trutinam, demum omnia omnibus, ut omnes lucrifaceret, aut certe quamplurimos, secundum magnificentum Pauli dictum, ad optimum iter virtutis suis cohortationibus traluceret. Sed cum paucis illis verbis promisso meo satisfecerim, vobis, ex ipsis simbriis de totius vestis textura conjiciendi potestatem taciens, jam ipsam narrationem divino praesidio fretus aggredior.

a *Γεωργίου.* Allusio est ad ipsius Georgii nomen. — b Nicephorum intelligere videtur propter ea quæ cap. 8 de eo narrat, fors et Stauroicum ejus filium. Fuit tamen Georgius ab Irene Augusta, ejusque filio Constantino, sincerus etiam quam ab illis, honoratus: sed quod hic ut auctor fuisse βραβυδίου δία το τής προφητίας ἀδελφόν γεωργίου, ad Nicephorum proprie pertinet. — c *Græcæ, ως ἀπαύτως, ἐπέδρασε.*

CAPUT II.

Ortus S. Georgii ex sterilibus parentibus. Ejus sanctitatis et sacerdotii prædictiones.

S. Georgii pater Theodosius, mater Megethu.

Igitur Sancti hujus parentes prænobiles et clarissimi fuere, qui Deo magis viverent, quam carnis curam haberent. Pater Theodosius appellatus est, mater Megetho, a ut vel ante, quod fuit postea, vocaretur, aut fieret quod ante vocata est, quæ virtutum maximum haud dubie templum exitit. At sane congruum est, ne ipsa tandem nomina sine inquisitione præterire. Nihil enim (si quis recte consideret) sive venerandis parentibus, sive eximiae illorum proli, temere obtigit, non nomen ipsum, non factum, non studium aliquod: sed cuncta a Divina providentia antea cognita et definita sunt. Quos enim prescivit, inquit divinus Apostolus, hos et præordinavit. Quare et illi nomen rebus ipsis consentaneum sortiti sunt. Et cum gratiæ magnitudine divinam donum conveniens, fructum protulit: quemnam anima dixerim, quam b divino illo munere dignum? Illi igitur, illi, inquam, c Cromnenorum oppidi erant incolæ, quod propinquum est Amasfridi urbi celeberrimæ, per illos magis quam ullam opum copiam, aut profecturæ potentiam celebratum. Quotidie hi virtutum suarum fructum Deo reddebant, justitiam in omni vita ac temperantiam servantes.

Rom. 8. 29

b Cromnæ habitantes,

c ante virum.

non liberis carentes,

4 Sed cum diu liberis caruissent, assidue jejuniis ac precibus apud Deum instabant, ut sibi prolem aliquam ad generis successionem concederet. At quando cum orationis illo veluti sufflito, infimi ac terreni sensus concretum aliquid fuit, qui cuncta ad utilitatem nostram moderatur Deus, distulit quod rogabatur largiri. Cumque justam illam sententiam, longo jam tempore quod peterent abnuentem, Abrahamæ illa anima vidisset, nec quidquam se precibus profecisse; num tandem turpe aliquid et abjectum cogitarunt? aut sua illa indignum virtute dixerunt? aut illud animo suo ac mente fixerunt quasi sibi juste id postulandum, injuste negatum, neque ad exitum perductum esset? An vero nulla providentia regi hæc inferiora suspicati sunt? an forte aliud quicquam cogitatione susceperunt, qualia inserere imbecillioribus mentibus nequam spiritus solet? Minime vero: sed dilationis hujus causam ad sese potius transtulerunt. Qui enim secundum Dei voluntatem vivunt, divina judicicia rationis momento ac trutinâ ponderare solent, et si qua in re errant, magna cum celeritate corrigere. Quomobrem demecps alter Abrahami sibi exemplum ante oculos ponebat, uti mirum pater in senectute sit factus, altera Saram et Annam intuebatur, quemadmodum in illa, propter Abrahami erga peregrinos hospitalitatem, longissimum temporis ætate transacta, extremo jam senio, Divina providentia vim gentilem redingrant, quasque immovent naturam; hæc vero justa obsecratio diuturnis sterilitatis vinculis exolverit: utque

salubriter vid'erant:

ambæ ex sterilibus fœcundæ factæ sint, atque illa quidem figuram veritatis, altera Sacerdotem et Prophetam ediderit. Tunc religiosa animi cogitatione ad ea exemplaria respicientes, velut communi consensu, petitionis suæ formulam mutarunt: nec jam aut successorem generis, aut bonorum suorum hæredem, aut senectutis baculum impetrare studebant; sed si filius ipsis concederetur, se eum adhibere ante faciem Domini oblaturus, et velut sacrum quoddam donarium largitori Deo repensuros. Quæ cum hoc modo rite atque ex ordine concepta esset obsecratio; qui timentium se voluntatem facit Deus, petitionique eorum aures accommodat, divino nutu sterilitatis vincula confregit: et quæ sterilis erat, concepit utero prolem, nec spe excidit sua. Ubi autem post extinctam sterilitatem virtutem generandi mater appellata est Sara, ipse quoque Abrahamus votis frustratus non est.

D AUCTORE ANONYMO. EX MS. GRÆCO. CUM ILLUSTRATIONE SE FILIUM DEO OBLATURUS.

mater concipit:

5 Sed ne illa quidem prætermittenda sunt, quæ Sancti nostri nativitatem præcesserunt prodigia: quæ videlicet ratione a Deo electus fuerit, utque vocationem non ab hominibus, nec per homines sortitus, sed priusquam ex matris proferret visceribus, Sacerdos et unicus sit et denique unicus. Etenim cum sancta mater prægnans eum utero gestaret, ipsa Elisabethæ similis, eum qui divinum Præcursorem vitæ instituendæ ratione erat imitaturus; eaque ad templum assidue adiret, ac precibus vacaret, uti a prima ætate consueverat; quibusdam urbis illius primoribus, qui in templi vestibulo consederant, id manifestari contigit. Illi eam conspicati, nihil amplius quam ut feminam honorarunt. Illa celeriter templum ingressa, solitas Deo preces obtulit. Ipsi sub vesperam domum reversi, qualia per nocturnam visionem perpessi sint, nunc declarant oratio. Vidit unusquisque illorum homines quosdam terribiles, qui iustibus dextras armati, ac trudentium vibrantes oculorum obtutum, nihil se atrocissimorum in eos suppliciorum omisso minabantur. Quibus horrore percussis, et dira illa comminatione attonitis planeque consternatis, (solet enim, si quid in somnis innisatum acciderit, metus esse vehementior, ut in morunt qui insomniorum periculum fecerunt) et cupientibus quam ob causam ista pati eos oporteret, nosse; Quia, inquam illi, Pontifici vestro debitum honorem minime habuistis, istis vos malis adici oportet. Ast hi ea minime intelligentes, jurarunt, nihil se scire ejusmodi a se factum. Verum eum et illi minas vehementius intentarent, et hi emixius orarent, egre tandem precibus moti, causam aperiant, et rem omnem declarant. Eum nempe mulierem, quæ pridie per medium illorum tranierat, sanctum in utero infantem ferre dixerunt. Atque ita omnibus per ordinem expositis, subducti aspectibus sunt. Illi vero diluculo surgentes, velut ex condicto, eorum quæ viderant metu concitati singuli, mulierem sedulo adeunt, atque ad ejus pedes prostrati, veniam postulant, et eum lacrymis peccatum suum fatentur: eaque causam seiscitante cur ista agerent, ipsi quæ sibi acciderant cuncta exponunt. Et factum est, ut illis rei gestæ narratio gaudium ac voluptatem pareret, quod non vigiliantibus sibi minime illæ damnum atque exitium attulissent, simulque quod tantum patriæ suæ Divina providentia munus impertiretur; hinc vero cum gaudio admirationem.

eo templum frequentat: E

quidam in somnis terribi

quodque in illa utero gestabat, F Episcopum non honorassent,

quæ ex utero sancto, qualis futurus filius, dicitur.

6 Exurgens vero generosa illa mulier, ad sanctum quendam virum proficiscitur, cui pro summa vitæ integritate ac munificia datum id erat divinitus, ut futura prænosceret. Hinc illa, quod lætum erat exponit, atque ab eo quæ eventura erant, quamquam presentia accipit, pueri videlicet nomen, sacerdotii susceptionem, præclaros ejus in virtute progressus, quantisque Divinæ gratiæ donis esset cumulandus.

quæ ex utero sancto, qualis futurus filius, dicitur.

AUCTORE ANONYMO, LXXV, GRECO.

Ex sterilibus nati semper illustres.

A In quo Divinae providentiae inscrutabilia iudicia licet intueri. Etenim quotiescunque ex sterili muliere fetus oritur, magnas humanae vite opportunitates et comoda conciliat. Revoca nunc tibi in memoriam Isaacum, Samuelem, Joannem : ut prior Domini figura extitit, et eorum quae promissa a Deo erant, complementum; alter Propheta ac Sacerdos, Reges inungens; postremus denique, lucerna solis, gratiae precursor, initium poenitentiae. Verum quod mihi hic occurrit, dicere non abs re fortassis alienum sit : nimirum qui e non sterili matre orti sunt, non omnes illustres extitisse : sed alium hoc, illum alio modo, unumquaque, ut novimus, pro virtutis incremento divinum in se splendorem attraxisse : eorum vero, qui ex sterili matre prodierunt, neminem fuisse, qui non insigne quoddam nomen ac famam adeptus sit. Quid ita? an quia ex sterili? Minime vero. Sed qui omnia novit antequam fiant, quoties ejusmodi aliquid ut mundo appareat decrevit, vinculis sterilitatis velut affixam deprecationem profert, ut oratione domum illud, non temere et utrumque obtentura esse appareat. Atque haec ideo dixi, non ut ei amplius quidquam ad gloriam ac celebritatem conferam; (neque enim solis faciem illum ac splendorem clariorem effluere quisquam potest, neque magnitudini caeli aut siderum dispositioni, aut ulli alteri earum rerum, quae aspectu ipso stupenda sunt, cogitatione vero multo magis terribili, quidquam potest adiacere) sed ut illud agnoveritis, quid sit priusquam in lucem prodiret, electus a Deo fuerit, quantisque a Divina gratia ornatus ditatus.

B

a Est enim *πυγός* magnitudo. — b *Ἰσραήλ* Theodori nomen, quod Dei domum significat. — c *Ἐφραίμ*, ut intra diebus, septimum sub Amastrea iuvante. — d *Ἐφραὴν* sterilitatem, qui quod ante tunc deducit *Ἐφραὴν*, *Ἐφραὴν*, *Ἐφραὴν* hic *Ἐφραὴν* est.

Cromno opp.

CAPUT III.

S. Georgii educatio, studia, in servum ordinem cooptatio.

Sed ne a proposito suo aberrare videatur oratio, ad ipsum eius argumentum redeamus. Formatur igitur factus, crescit, editur in lucem : qui etsi infans videbatur, erat tamen divina gratia plenus, exque magis quam lacte nutrebat, et Spiritu potius quam carne confirmatus adolesebat. Verum advertite, hostis, qui ab initio homicida fuit, insidias. Observabat omnia sedulo, nec quiescere poterat. Cogitabat precibus impetratum ejus generosum, meminerat quo per somnum de infante ac eiderant prodigia. His omnibus agebatur : omnia considerabat. Est enim nequitia sua ad prospiciendum et conjectandum acutissimus, ad invidendam hominis omnibus et infectandam honestatem propensus. Meminerat omnium, qui ex sterilibus matribus nati, ipsius vim ac potentiam eduxerant. Ad Isaacum reflectebat cogitationem, transibat ad Samuelem, reminescebat Joannem : eos cogitatione revolvens, attingebatur ac discerniebatur. Et priusquam is perfectus evaderet miles, tendebat nervos, aciem instruebat, pericula expediebat : priusquam indutum armis videret, insubatur cum vulnerare, aut potius occidere tentabat. Et ille quidem ita agebat, neque ab improbitate sua cessabat. Mihi vero (quoniam eo deponit oratio) illud mentis Pauli exclamare : *Et altitudo divinarum sapientiae et scientiae Dei quam inscrutabilia sunt iudicia eius, et investigabiles viae eius!* Quomodo hostem sicut adversus infantem suam militiam exercere? Quomodo, qui militem suum nondum armavit, necdum pro aetatis imbecillitate ad scutum ac tela expessenda lubilem, ab hoste ledi patitur? Sed haec usque ad miraculum disquisitione egent. Permittitur hostis solita sua adversus puerum machina-

Invidia d. r. m. m.

C

Deo permittente. Rom. 11 33

menta adhibere. Quem solum repertum, tertium jam aetatis annum agentem in ignem impellit, ambasque illi manus et pedem alterum adurit. Neque id inconsulto factum arbitror. Praesagiebat ferus ille draco caput sibi ab eo aliquando concalcatum iri, ideoque pedibus ejus insidiabatur : sentiebat opera sua ab eo dissolutum iri, atque igne ei manus mutilare parabat. Et ille quidem ita secum cogitans, haec molebatur. At Deus ideo fortassis vulnerari militem suum permisit, ut oblata certaminis occasione viriliter dimicaret, atque cicatrices ex insidiis sibi ab hoste inflictorum vulnerum circumferens, generosius depugnaret, et iram omnem in solum hunc serpenteum concitaret.

D Georgius trimulus in ignem incidit,

et bique manus ei pedem adurit :

8 At puer ex igne abstractus, opportunisque remediis curatus, crescebat ingenii perspicacia magis quam aetate. Et quae ad litteras concidendas idoneus fuit, magistris traditur, et omni scientia tam nostrata quam externa, sacra, inquam, et profana, perfecte eruditur; ex hac quod utilissimum eligens, illius argumenta omnia ad Christi obsequium pertrahens; alterius faciem adulterinum pura atque integra mente dispellens, fructus percipiebat uberrimos. Ac cernere licebat, natura: quaedam felicitate atque acume mentis, exiguo tempore ea ab illo praecclare gesta, quae aliis etiam longissimum temporis spatium minime afferret. Quibus enim inest quidem ad concidendas disciplinas promptitudo, sed carnales appetitiones nullo videntur studio ut coequeantur egere, his equidem infructuosi et inutiles sunt omnes ingeni conatus, qui carnalium cupiditatum intentionum illico intercitantur : at quibus carnalium appetitionum coercitio conjuncta illi hauriendarum disciplinarum habitudini est, quanta inde ipsis progressio existat, omnino completi oratio non potest. Talis erat a prima aetate Josephus hic, pudicitiae norma, liber ab omni puerili vivendi ratione, ab effluviis animi cupiditatibus liber, juvenilia devitans lenocinia, ab inanibus blanditiis, ludicrisque oblectamentis, et omni, ut aequum est, malitia alienus, inque primo illo flore adolescentiae seniorum mores et gravitatem exprimebat. In infirma aetate, quando natura minime ad id quod honestum solidumque est, propendet, sed ad malum potius fertur; ipse bonum eligens experiensque, a juvenilibus voluptatibus longe refugiebat, et proportionem quandam profectum virtutis corporis incremento declarabat, alterum altero decentissimum exornans. Abhorrebat quidquam mollium ac luxuriam sapit : non colorum in corporibus elegantie, non membrorum competentiae intendebat. Sermones de rebus humanis audire non sustinebat, qui silentium ac quietem multitudine animarum esse principium duceret. Cantilenas ad voluptatem factas, aut verba facerentium ac ridiculorum hominum, quibus robur anime dissolvi maxime solet, ne ad aures quidem sibi patebatur accedere. Quare per feculentia illa concuti sibi animum minime patebatur, neque ad externa per sensus distracti : quem potius ad seipsum convertere satagebat, ut ad Dei cognitionem perveniret, ejusque splendore illuminatus, pulcherrima immutatione in dies transformaretur.

egregie proficit in litteris

E

et moribus,

abhorretis a vitis

et omni levitate :

F

9 Atque haec illius fuerunt etiam tum adolescentis decora ac lucra. Ubi autem in virum evasit, atque in actiosa philosophia haud mediocriter profecit, evocatus est ab eo qui tunc in patria ejus thronum sacerdotalem tenebat, ut in sortem Ecclesiasticorum adlegeretur, atque ad sacra officia consecraretur. Dehinc et Deo carus extitit, et toti congregationi illius Ecclesiae multo carior, quosdam verbis, abos moribus ad meliora pertrahens. Etriam ante sacerdotum Sacerdos, et nondum percepta ordinis gratia velut Antistes a puero habebatur. Multa namque ei adierant

in Clericorum ordinem cooptatur,

carus omnibus et venerabilis

A dlerant, quæ illum honorem ei conciliarent : morum compositio, mansuetudo, taciturnitas, suavitas indolis, animi constantia, benignitas sermonis, operum magnificentia. Ad hæc jejunium sibi familiare fecerat : temperantiam vel innatam habebat, humilitatem unice sibi congmentatam, caritatem contubernalem : per qua motus iræ refrenabat, atque adversus solum peccatum aruabatur, res fluxas contennebat, et omne desiderium ad vera et solida bona excitabat : ac penitus appetitione omni, quæ promiscua pecudum, omnique terrestrium rerum sensu abjecto, seipsum in sublime evehens, templum divino Spiritui præparabat.

CAPUT IV.

S. Georgii vita anachoretica, monastica.

A t neque in his subsistere generosi militis ardor potuit : ad solitariam vitam cogitationem adiecit, extra turbas degere cupiens, idque quotidie observans, ut sibi daretur, cum Deo quietâ et imperturbata mente conversari : memor assidue Elie, Moysis, Precursoris : qua ratione ille in Choreb divina sit apparitione dignatus ; alter in Synæo monte tabulas accepit Dei digito exaratas ; hic vero mundi peccata tollentem baptizavit. Gaudet enim animus in ejusmodi historiarum recordatione versari, et divino incensus amore plura reperire exempla. Dein clam discedit e patria, minime de sumpto ad professionem sollicitus ; non peram, non baculum, non ves in zona deferens, non servorum multitudinem, non aliud quidvis ad peregrinationem accommodatum. Sed famulus micus, unicuique jumentum illius ad professionem ministerio sufficit. Non cum dexterae jam parentum tetatis sollicitudo angebat : quod esse frequentissimum, et vero rationi consentaneum, melioris viæ impedimentum solet. Difficulus enim ab hujus seculi rebus homines avelluntur. Plerique vel parentum commiseratione, vel fratrum, aut certe consanguineorum, propriam negligentes salutem, ad honesti studium permoveri non valent. Quarum rerum nullam hic, vehementi virtutis desiderio inflammatus, rationem ducebat. Parentum senectuti sustentandæ necessaria suppeditatum iri ab eo qui eos condidit non ignorabat : consanguineorum quoque curam habiturum ipsorum factorem. Eremum Elie et Joannis exemplo amplectitur, ut nullis tumultibus obnoxium animam propugnaculum custodiens, Spiritus radios plenus excipiat.

U tlo vero ad montis radicem pervenit (a Agrioserica monti nomen erat) famulum cum jumento domum remittit. Ab omni vero sejunctus terrena conversatione, animæ munditia, summaque tranquillitate, Deo familiaris propinquat, inque montis interiora deducitur. Silva circum enim montem ultro evata, variarum cujusvis generis arborum, fere valli instar est, nam aliis ex partibus undique inaccessis rupibus cingitur. Est vero mons ille non solum ab omni urbano strepitu remotus, sed qui ne viatorem quidem ullum admittat. Cum ad montis cacumen evasisset, antrum reperit, veram virtutis officinam. In hoc vir quidam, omni projecta mundana vanitate, per suam vitam integritatem Deo familiariter utebatur, tantosque in virtute progressus fecerat, ut et prophetiæ grata esset donatus, atque ex intima cum Deo conjunctione futura rerum eventa prædiceret. Ad hunc Moysis aut Elie moribus similem, accessit ille Aaroni atque Elisæo minime dispar. Deus enim (quod vulgo dici solet) similem simili jungit. Suscipitur ab eo magna cum animi alacritate. Quod in vero, qui antea seni propter virtutem præcognitus erat? Eandem cum illo vitam vivendi rationem : et cum in virtutis studio jam aliquo

usque antea processisset, reliquum ab eo perdiscebat. Neque enim fugam seculi in eo dumtaxat positam existimabat, ut corpore ab eo quis recedat, sed ut anime ad corpus inclinatio abrumpatur, fiatque homo sine civitate, sine domo, sine re ulla propria, sine amicitia, sine tractatione negotiorum, sine humanarum scientiarum cognitione, ac sic paratus sit, impressas ex divina doctrina formas prompte animo excipere. Talis ac tantus cum esset in studio virtutis, attentus a venerabili sene, et b monachorum habitu indutus, sibi ipsi lex fit et regula æquitatis, ac veluti peregrinans a Domino ; Angelis evadit familiaris.

12 Non multo post cælestes chori senem evocavere, jamque hora migrationis instabat : cum divina illa anima gnara immanentis sui decessus, generosum hunc pugilem accersit, ac piis cohortationibus exsuscitat, et quæventura essent prædicit, jubetque ad monasterium quoddam, quod accolit e Bonysam appellant, accedere, ibi benigne absque mora recipiendum. Erat autem locus ille sanctimonie laude late celebratus, ubi monachorum cœtus Angelorum in terns vitam agens, ab omni terrestri commercio liber. Et senex quidem, vitæ exitu velut Elieo curru usus, ad desideratum suum ascendit, duplici gratia per suam cohortationem, ut Elisæum ille per meloten, discipulum impertitus. Ad magistri hic precibus confirmatus, ab extrema illa solitudine recedit, et celerrime ad cenobium se confert, recipiturque ignotus atque si pridem notus fuisset, hospes velut qui semper illic habitasset. Habet enim hoc virtus, ut et tota in eo cui inest permaneat, et fulgorem suum in proximos emittat ; addat possessori ornatum quendam invisibilem, sed neque lateat eos qui simpliciter et incallide perspicere volunt : atque ante illum experimentum venerabilem faciat eum qui illa præditus, ut ex solo cognosci possit aspectu. Ut enim agricolam agricola, miles militem, si velit, ex facie agnoscit ; ita spiritalibus viris evenire solet Conjiciebant ergo in ex ea, qui in vultu elucebat, hilaritate, quæ animæ intrinsecus constitutio esset, neque aliud habebant quod perirentarentur, quam ut prompte eum admitterent, ut fieret costus illius Patrum illustre ornamentum, ac veluti sed quidam congregationis illuminans firmamentum.

13 Hic tandem stupende illius vivendi rationis, corporis expertem in corpore nitentis annulari ordinem, particeps fit admirabilis ille vir, subitque exercitavitæ agones, et omnem facultatæ ac terrestri vitæ accommodatam occasionem procul repellens, ac nulla terrenarum rerum, quamvis necessariarum, cogitatione distrahi animum sinens, studium omne ad æterna acquirenda bona transfert. Qua vero ratione justitiam ac temperantiam sibi comparavit, prudentiæ item ac fortitudinis partes implevit, ac ceterarum virtutum quæ sub hisce generalibus apte subdividi in suas species solent! Divinarum Scripturarum meditationi assidue vacabat, ut inde documenta rerum agendarum, et sanctorum hominum Vitæ descriptas posterisque traditas, velut vivas quasdam imagines divini institutionis ad imitationem honorum operum erueret. Assidue historiam Joseph revolvens, atque ab ea continentie exempla condiscens ac hauriens, ut qui non solum fortiter voluptatibus repugnaret, sed et habitum virtutis assuetus fuerit. Quos autem inde fructus decerpserat, ad eos æmulandos ferebatur : suscitabat in animo eosdem assequendi desiderium, ac secundum eorum normam mores suos conformabat. Si in Job luctationes incidisset, non solum robur et constantiam ab eo disceret, si adversa quelibet, ut illi, evenirent, ut mirum si a divitis in egestatem recideret, aut qui liberis abundasset, subito orbis existeret ; verum

D
AUCTORE ANONYMO, EX MS. GREGORIO. IN CUIUS SE DISCIPLINAM TRADIT :

b

ab eo jubetur jam morituro, ad monasterium Bonysam migrare, c

E

ubi statim admittitur :

illic sanctissimæ vitæ : F

colligit e Scripturis exempla quæ imitentur, continentur Josephi,

Job patienter,

et

ob virtutes :

aspicit ad vitam solitariam

B

clam discedit e patria,

visu relicto,

a

C

in Agrioserica, montem circum, secundu.

de sanctum eremitam referit.

AUCTORE ANONYMO, EX MS. GRECO.

fidei Abraham etc.

perfectissimam mortificationem dedidit :

Agrioserico mans.

a suis civilibus in Episcopum expedit,

missis ad eum legatis,

qui ut ascendantur persuadere conatur.

A et proximorum exprobrationem, si quando incidisset, moderate ferre doceretur, eundem sibi et in hoc imitandum proponens, qui cum in timore ulceribus obsitus sederet, amicis insultantibus crebroque eum arguentibus, non esse perturbatus, nec vocem ullam emisit, quae commotionem animi significaret. Atque ita ex ceteris quod utile esset decerpbat; a Davide mansuetudinem, a Salomone justitiam ac prudentiam; alias ad Abraham redibat atque ab ipso sumebat exempla, ejusque in Deum fidei firmiter inharebat.

14 Denique, ut summam dicam, is erat vitae illius tenor, ea sublimitas mysticæ exercitationis, ea morua integritas in omni per diem ac noctem actione, ut dicendo scribendove haud satis explicari possit. Quemadmodum enim per mortem ita solvuntur a corporibus animæ, ut simul omnibus vite curis liberentur; ita mens sejuncta erat, quasique emigrarat ab omni procul vite sollicitudine, ut composita ad infantum statum Angelorum esse videretur. Adeo in ipso, quemadmodum in illis, non ira, non invidia, non odium, non suspitio, neque aliud quidquam ejusmodi cernebatur. Sed caducarum rerum cupiditatem, honoris, glorie, arrogantiam, splendorem, ac similia, penitus ex animo expulerat. **B** licia illi temperantia erat, gloria ignotum hominibus esse, divitiarum inopem esse, et omnium terrenarum rerum coquam velut pulverem excussisse, hinc igitur hanc vite rationem satis subjicere oculis humana famuldia passus! In his certe vita illi erat velut humanum inter incorporeamque naturam media.

a In Græc. Ἀγριοσερικό τοῦ τῆ βραβύου, Μετὰ: ἐπιταμβύου το βραβύς Συρίας. Secellit in tomo III Syriac. In ci Maximus Cypriensis appellat. — b Gr. το τῶν μοναχῶν χροῦ ὑπεδουαμένος. Μετὰ, ἐπιταμβύου το Ἀγγελοῦ χροῦ. Suscipit Angelicum habitum. Ita loquitur etiam Maximus — c Gr. Βουνοῦ. Μετὰ τοῦ ποιοῦ que τῶ Βουνοῦ τὸν ποῦ, Cypriensis τῶ Βουνοῦ.

CAPUT V.

S. Georgius Amastrenus Episcopus electus, vi abstractus e conobio, u S. Tarasio Patriarcha CP. inauguratur.

Non exiguo illic tempore commoratus, ampliora in dies benefacta accumulabat, virtutum gradibus sursum euntes. Cumque ita esset sublimis, latere minime poterat. Quis enim Inocentium supra montem positum abscondat? Neque innatus uni soli fulgor cessari potest. Diffundebatur late christus, erumpebat splendor, utique Divinae providentiæ decreto. Ad patriam usque fama ejus pervenit, ac tristitiam omnem deorsum, pristinumque morem in maximum animorum alacritatem commutavit, ac desperationis reliquias penitus abrasit. Et quoniam Ecclesie illius Antistes jam a viris excesserat, divinum afflati instinctu consilium inveniunt cives, religiosum et temperi maxime accommodatum, ut is Episcopus eligatur, qui ante nativitatem jam erat Sacerdos designatus. Decernitur legatio, qui eum precetur ut annuat, suamque sacerdotium egressus. Lecti ad eum rem primarii quique tam ex ordine Ecclesiastico quam urbanis magistratibus.

16 Qui enim ad eum venissent, in hunc fore modum locuti sunt: Que te nutriti evitas, quoque locavit Ecclesia, ampliam a te nunc sperant remunerationem: illa quidem, ut pro premio educationis per te clara evadat, et præ ceteris urbibus illustra gloria celebretur; hæc vero ut præchie gubernetur, nihilque eorum, quæ penes illam instituta sunt, sacerdotum negligatur. Audire, quia adhuc spesum desituntur, merent ne plangunt. Nunc igitur accinge te itineri, et debitum exolve, ac nutritibus tuis educationis mercedem redde, quæ justa sunt exoptans. Percipiat patria tuo reditu dignitatem, inauguratione des-

cus Ecclesia, utraque ipso tuo ingressu lætiam. **D** Imitare mores antiquissimorum ab omni retro memoria Sanctorum, quorum æmulatus es vitam. Imitare eos qui ante gratiam vixerunt, quique post Christum: ut ex cunctis operibus tuis Divinorum magnalium proveniat præconium, et peccatorum conversio. Non enim ut te ipsum serves, in eo virtutis perfectio consistit. Sed in multorum procuranda salute, uniuscujusque Sanctorum consilii sublimitas perspicitur. Ideo Paulus ab Hierosolymis usque in Illyricum discurrit, ideo tam crebras sustinuit persecutiones, tot terra marique pericula adiit. Ideo Petrus alia ex albis excipiebant vincula, angustiae et sexcenta id genus; ne singula recenseam. Hæc eadem causa Christus servi formam induit, suscepit a lapas, sputa, colaphos, crucem denique ac mortem, et ad inferos descensum.

17 Hæc cum legati aliaque in eam sententiam essent prolocuti; Magnus ille, ac vere Pacifici discipulus, miti voce ita respondit: Mihi, o viri, mundus crucifixus est, et ea quæ in mundo sunt. Regimen populi, sacerdotumque administrationem, ea ambientibus libens dimitto, quibus præsertim superna provolentia suffragatur. **D** animum sublimem! o vere liberam mentem, cujus quæ pars optima a deteriori nequaquam est sauciata, sed invicta prorsus et libera ab omni commixtione cum pejori, per honesti intentionem constitit, quæque nullius rei tangebatur studio, nisi ut vite insisteret quæ ad extremum bonorum ducit, nec ad aliud omnino quidquam respiciebat. At cum cernerent Legati eum a proposito dimoveri minime posse, (o miraculum!) facinus aggre- **E** diuntur temerarium: (si ita fas est appellare, et non potius divini cujusdam impulsus operationem con- jicere) consilium inveniunt plenum pietatis simul et audaciæ. Virum sanctum per vim abducunt, quantumvis repugnantem. Solet enim inflammatus ardor animi, opportunitatem nactus, quilibet audere ac machinari. Carere tamen probro ista mihi audacia videtur, et cum reverentia esse conjuncta.

18 Et ille quidem præclaram hanc patiebatur tyrannidem; illi vero, ut spei primi responderant successus, quantum poterant versus regiam urbem properabant, imminente vite longitudinem alacritate animorum, spe vero laborem itineris sublevante, fide denique curante ne quid grave ac molestum occurreret, sed ut cuncta facta essent. Et videre erat, omnia occasionem illi congerere, et ad propositum scopum mire esse accommodata, commendationem etiam a Patriarcha (is a Tarasio dicebatur) us que suis suffragiis jam antea decreverant maxime consentaneam: recognovit quippe eum in ipso primo congressu. Contracta vero hunc in modum antea notitia erat. Præsertim magnus Tarasius pontificalem conscenderat thronum, cum in eam esset classis adlectus, qui arcana Imperatorum ministeria obeunt, (b x SECRETIS eos Latina voce appellant) et populo ad eam rem mercede conducto, nocturnam psalmodiam instituisset; accidit ut magnus Georgius adhuc juer, uti semper templi adire solebat, forte etiam adesset, parsque fieret sacrae psalmodiam concinentium. Finito cantu, cum iis qui cecinerant persolvi merces deberet; et singulis, quod constitutum erat, pretium adnumeraret, ubi ad eum ventum est, remisit quilibet accipere, dicens satus esse mercedem in futura vita consequi. Et hic quidem ita tunc se gessit. Ille vero contemplatus quod acciderat, et puri virtutum admiratus animo suo eam velut fontem eundam inlidit, quæ denique memoria tota denuo exarsit. Solet enim præclara quilibet actio, per corporeos oculos spiritibus inspecta, indelebilem et inextinguibilem imprimere sui memoriam. Viro igitur super iis palam exami-

etiam exemplo Christi, et SS.

ret usantem

E

vi abducunt,

celeriter Constantiнопolim properantes :

a ubi S. Tarasius Patriarcha, F

b olim puri virtutum miratus,

cum aequo

into

A nato, id velut divinæ providentiæ et voluntatis opus accept, itaque censuit, velut superno testimonio comprobatum, Sacerdotem declarandum, et Legatis quod ita diu expetierant annuendum.

et electionem ratam habuit,

et alteri ab Imperatore proposito,

C Cleri accurato iudicio,

prælatum,

Episcopum conseruat,

plaudentibus Constantinopolitano,

Angeli quibus et animabus sanctis.

S. Nicanor an Barsabas ?

19 Verum sive Imperatoris allegatio, seu potius invidiæ insultus quidam paululum Patriarchæ pro-pensum studium visus est stitisse. Ad eandem enim Episcopalem Sedem alius Imperatoris suffragio designatus est. At nequaquam divino Antistiti Imperatoris mandatum persuadere potuit, ut mendacio veritatem posthuberet, aut regii vultus reverentia moveretur, blandiretve tyrannicam dexteram, aut deliniretur metuitis : neque id Divinorum præceptorum sincera observatio permisit. Igitur Ecclesiastico cœtu convocato, ambos illos produxit, velut Matthiam et c Nicanorem, atque accurata consideratione et dissimilium facta contentione, tum ceteris in rebus tum præsertim iis quæ ad Ecclesiasticæ disciplinæ observationem spectant, is demum exitus fuit, ut quemadmodum aurum plumbo collatum multo splendidius pretiosiusque apparet, sic illius virtus longe illustrior existeret. Ergo Sacerdotum et Cleri universi consensus ac commune suffragium in Georgium, velut olim in Matthiam, cecidit. Tum vero pontificali unctione inauguratur, et in patriam remittitur. Reversus ex solitudine in regiam urbem, brevi tempore omnibus innotuit, ita ut desiderabilis ac reverendus fieret ipsis Imperatoribus ac præfectis, populoque, potentibus juxta ac tenuioribus, simul tamen cognitis avulsisque ; ut non eorum animos vehemens viri desiderium incesserit, nisi ut defunctorie illud testarentur. Et ista quidem Byzantini. Cives quod optabant adepti, neque spe sua frustrati, illum diu expetiturum secum assumentes discedunt.

20 Sed veluti frans excussis transversa vagatur, supraque quod concessum est sese provelit oratio : et arcana quedam proferre gestit, atque explicare verbis, velut si occulta ea coram spectasset : nimirum super hoc præclaro eventu plausum laudationemque in celo existisse faustamque acclamationem superne illius urbis incolarum, totique adeo cœlesti choro gaudium ingens obortum. Et merito quidem : nam quod gestum erat, ad multorum pertinebat salutem, ut deinceps exponemus. Multa enim ab eo præclare gesta, calamitates, quæ animis quoque periculum afferebant, depulsæ, animæ expurgatæ, aliaque id genus benefacta innumera. Letantur autem hominum salute Angeli, cum sint singulorum custodes constituti. Merito igitur cum mortalibus in ejusmodi celebritate gaudent et exultant. Jam si in manu Dei sunt animæ Sanctorum, gaudet autem Deus peccatorum conversione et salute ; æquum est ut et illæ exultent videntes generis sui salutem viri tanti virtute et prudentia promotum iri. At de his hæc tenemus.

a Colitur S. Tarasius 25 Febr. ubi fusc de eo agimus. — b Ane 7 synodum æcumenicam extat Apologeticus ad populum a TARSISIO a SICHRETI compendiose dictus, die qua minaverunt imperantes irene et Constantinus populis ut fieret Patriarcha : qui et promissus est iudicacione octava, anno a creatione mundi 6233. Qui tantus in conformatus videtur ab Anastasio Bibliothecario, qui eam synodum est interpretatus. In Græco neque officium a Secretis expressum, neque Augustorum nomina. — c Hæc videtur Nicanor appellari qui in Actis Apostolorum cap. 1 est Joseph Barsabas cognomento Justus. Est hæc Marturologio Romano, Bedæ, Adonis aliorumque inscriptus 20 Junii : Menas cum ceteris Apostolis et nonnullis discipulis 30 Junii, S. Nicanor, annis e 7 Diocletiani colitur a Lutinis 10 Januarii, a Græcis 25 Julii, utrumque 28 Decembris dicitur in Menis S. Nicanor Apollolus in pace quiescisse : nunquam immutur eundem fuisse Nicanorem ac Barsabam.

CAPUT VI.

Amastrena Ecclesia aucterphala, præclare a S. Georgio administrata. Saraceni precibus pulsæ.

Ducebatur in patriam magnus ille thesaurus. bre-

vi conspicuam et celebrem illam redditurus : qui tum alia in eam contulit beneficia, tum illud, ne cui ejus Ecclesia subesset Archiepiscopo impetravit, insigni apud Imperatorem libertate usus. Nam qui eo tempore a Gangrensiun regebat metropolim, mirum in modum sese fastu et arrogantia efferebat, aut potius inhumanitatem exercebat, neque divini hujus Patris gratiæ quidquam tribuebat. Pietatem enim (ut est in proverbio) abominatur peccator. Nam virtus ab eo qui virtute præditus est, ut fas exigit, laudari et coli solet, adversari vero ei quod ejusmodi non est, palamque obsistere. Repulit is aliquando magnum illum supernæ Jerusalem Metropolitam, observantiæ studio ad eum visentem. Fuid id fortassis opus cuncta præclare ordinantis providentiæ, propter illius animi duritiam : ne deteriori quod melius erat subesset. Quod et præclare cessit. Nam inde evenit, ut ejus civitatis Cathedra nulli alteri deinceps subijceretur, jure merito, ad sancti viri postulationem regie manus accedente decreto. Et hæc non ideo dixi, quasi ordine prima fuerint, et in ipso Episcopatus exordio acciderint, quæ e contra multo post tempore facta sunt, sed quia in illa incidit oratio, velut recusans eadem secundo recensere.

D AUCTORE ANONYMO, ET MS. GRÆCO.

a Is postea obtinuit, ne Ecclesia Amastriana subesset Metropolitæ Gangrensi :

22 Verum ad propositum eadem nunc revocatur oratio, ejusque commemoret ingressum Vehebatur ad patriam sacrum illud ornamentum, vas electionis, alter Paulus, simplicitatis et innocentie specimen, vita inculpatus, sermone affabilis, moribus integer. Nuntiatur urbi ejus adventus. Cernere erat communem concursum, et plenum miraculi spectaculum : seorsus sue oblitus imbecillitatis, ac si iis vigor juventæ inesset, in ejus ruere occursum : infirmos robor induere, præque desiderio ortam ex invale-tudine debilitatem exenterare : feminas quoque, velut abnegata naturæ temeritudine, viriles annos accipere : pueros pari ac senes desiderio exardescere : omnes denique, ut maxime sitientes cervi ad fontes solent, ita ad sancti viri præsentiam accurrere, atque invicem velle prævenire. Plena erant via publica, plena compita : generales feriæ erant. Quid vero atinet singillatim quæ tunc facta sunt recensere, quorum potest argumentum paucis perstringi? Introducitur Sanctus in ecclesiam matrem : claves, ut Petrus Apostolorum coryphæus, divinitus accipit : clavum capessit peritus gubernator, gnarus absque ullo discrimine mare vitæ hujus transmittere.

summo civium concursu et letitia E

introducitur in matrem Ecclesiam.

23 Talis igitur fuit patrie erga ipsum caritas. An ista forsam civium caritate minor generoso huius viro ad munus recte exequendum fuit contentio? aut si par contentio ac studium fuit ad res Ecclesiæ constituendas, haud tamen satis fortassis adfuit eruditionis? An doctrimis quidem egregie institutus, at quid decori ratio posceret non omnino attendebat? An in his quidem omnibus ita cumulate excelluit, ut nec explicari dicendo queat, at remansit in eo aliquod abjecti pusillique aucti iudicium? Minime vero. Simul omnia summo studio accurata ab eo perfectaque : sacræ constitutiones, ornatus et ordo altaris, Cleri compositio. In ipsum enim velut in depictam politissima arte tabulam intuentes, formas virtutum perquam elegantes edingebant : atque opere eruditi potius quam sermone, inde discobatur fides, spes, caritas : inde justitia, temperantia ac reliqua virtutum series : inde moderatio, mansuetudo, animi submissio, inde pupillorum ac viduarum patrociniun, medicorum susceptio, resectio usurarum, debitorum condonatio, commiseratio proximorum, præsertim indigentium, denique, quod caput est, adversus Deum pietas, caducarum rerum contemptus, studium futurorum, inque omni virtutis genere progressus.

rujus curam studiosissime gerit, F

omnibus præbens exemplum virtutum :

A 24 Curæ vero ac patrocini quod patriæ impendit, multa alia extant documenta : accessus ad Imperatores, libertas adversus præfectos, tum alios, tum qui publica negotia curabant, tributorum abrogatio, injuriarum inhibitio, auxilium inopam, ut plurimum spiritale, sæpe etiam corporale, atque alia quæ vir optimus Deique intentus populo beneficia contulit. Unum vero maximum et celebratissimum fuit. Facta erat hostium incursio, longe quam ulla ab omni hominum memoria truculentior. Omnes cujusvis conditionis atque ætatis, si ad pugnam idonei videbantur, in ipsorum manibus abripiebantur in servitum, senes autem ac pueri, gladio perimebantur : et illi quidem ita abducebantur, ne quid forte viriliter ac strenue noliri possent ; hi vero trucidabantur, quod inutiles et ad nullum uspi questum forent vel jam senio fracti, vel ætate infirmitate impediti. Ceteri ad pugnandum quidem inepti, non tamen inutiles ad ministerium, ignobili servituti addicti distribuabantur. Terra sanguine redundabat, resonabant ejulatus pagi, plena omnia lamentis, Judæorum a Persis in servitum abductorum speciem quandam exprimentibus. Neque enim crudelitate Persica minorem violentiam Agarenorum gens exerceat : imo eo etiam majorem multoque inmitiorem, quod longe us sunt fortitudinis inferiores. Quo omni minus virum est, hoc ferocia ostentatio major, si quando victoria obtigerit : quemadmodum pro fortitudinis modo uberior commiseratio est. In matrem manibus carapignora inmatrem mortem in ense sibi inferendam expectabant : illic vero cervices mucroni offerebant, ne oculis vernerent miseram prolem hostili manu discepti. Quis multiforum clamantem digne deplorarit? hostium sevitiã, inhumanitatem, belluinam rabiam? Quomodo infans uberibus matris inhaerens, per viscera lethalem phigam accipiebat? quomodo infelix mater mammam infantis admoveans ori, ejus sanguinem gremio experiebat? Sæpe etiam hostis violenta manu unro gladii impetu simul matrem cum prole transfodiebat. Quis patrum explicet querelas et luctus, ultimosque naturam complexus? Ex genitorum manibus violenter abstracti liberi miserandam in tragœdiam excitabant.

varie civibus benefacti :

Saracenis regionem illam crudelissime vastantibus,

per pagos distracti,

et homines in urbem compellit :

hostes divina virtute in fugam agit,

in hoc Major Moyses et Josue

torum virorum turmis : eguit auxilio sustentantium sibi manus, cum pugna diuturnior esset. Jesus quoque filius Nave stetit solem contra Gabaon, et lunam contra valles : hic autem nec armatum exercitum adversus instructam hostium aciem misit, non equites, non jaculatores; neque alia re ulla ad pugnam opportuna opus habuit, non opera eguit sustentantium extensas ad Deum manus, non diei productione, nec ulla re alia earum quæ sunt enumeratæ et in historia referuntur. Sed solus, inermis, manus ad Deum protendens, vexillum sustulit, patriam servavit, insuperabilem esse virtutem ostendit : hostibus persuasit, ne omnino de Christi grege reportare victoriae insignia deinceps sperent, sed quod illis tunc contigit, norint divinæ opus providentiæ fuisse, quæ occidit et vitam reddidit, percutit et sanat : percutit vero, ut magnum quid operetur, ut per castigationem procuret animarum salutem, quemadmodum olim Israelitas in captivitatem redigi permisit, et ad servitum abduci, ut ne alienos deos deinceps venerarentur, sed ad veritatem converterentur.

b

Gangra urbi.

E

CAPUT VII.

Trapezunte facta a S. Georgio miracula : captivi liberati.

NOME magna hæc sunt? nonne plena miraculi? Nullum profecto tale stratagemata proferunt Græcorum historie. Quis Ulysses ejusmodi statuit tropæum? Qui a Heracleida aut Pelopida, quorum facinora nihil amplius habent, quam ut pudore ac dedecore plena appareant? Pre hæc ac talibus longe admirabiliora, quæ secuta sunt, aspice. Ea nunc declarabit oratio. Capti aliquando fuere urbis ejus mercatores b Trapezunte, de publicis criminibus per calumniam falso accusati. Grave omnino flagitium calumnia, invidia soboles : utriusque vero finis est caedes. Capti igitur illi, et in publicam custodiam a Præfecto traditi, mortem sibi esse inferendam expectabant. Videre erat virorum, velut maleficorum jam ærem opperientium, mutatos vultus, collapsam faciem, speciemque omnem obscuratam, ac naturale robur exhaustum, quasique sustentemli virtute orbatum, cor contractum, labescentia genua, voces singulto interruptas, nihilque perfecte significantes, oculos lacrymis oppletos, ac vi aspiciendi destitutos : audire voces ingentium orbitatem liberorum suorum et cognatorum, Deum inclamantium, invocantium Sanctum, ac veluti audientem appellerent, Festina, inquit, ad opera nobis ferendam, eripe nos ab injusta morte, libera nos ærnnam qua premimur, ne smas nos metari supplicis, quæ seculatas debentur. Ne in nos invidia consueta eade debacchetur : ne in adrem solo noster profusus error, patriæ opprobrio sit : ne nos patiaris calumnia opprimi.

a

b Amastrianis mercatoribus Trapezunte captus,

F cuiusque incerto mortis periculo invocantibus,

divinitus illustratig,

evange celebratig,

28 Hæc et his similia mesto animo vociferantium, vestesque lacrantium, ac cinere capita aspergentium, insertus Dominus, rem omnem famulo suo manifestat, ut proximi commiseratione splendidiore ille silu virtutis necat coronas. Quid igitur? Proficiscetur e patria, non viæ spatio deterritus, non multa ad iter postulans, non corporis aegritudinem excusans, non inlubrum tempus, non infestam ventorum turbine navigationem, non aliud quidquam, quibus multis solent postlimines retardari. Sed simul audit, sponte iter expressivit, simul ac præclarus hic pastor et magni illius pastorum principis imitator

Atator ovibus suis didicit interitum imminere, ad defensionem accurrit, ac navi conscensa, ut injuste oppressis opitularetur, quam celerrime navigavit. Omnia autem ejus proposito obsecundare videbantur: secunda navigatio, mari placato, et fluctuum impulsu leniter navim provehente, et tantum non vocem emittente, exultante certe quidem in Justi ministerium. Nec erit qui non dictis fidem habeat, si primum hominem recogitet, ejusque ante lapsum dignitatem; qua ratione universus hic aspectabilis mundus ad ejus erat famulitium preparatus, ipseque omnium sub Conditore dominus constitutus, ac veluti paterfamilias, rebus omnibus ut servis ancillisque nomina naturae cujusque consentanea imposuit: quae cum ita se haberent, inobedientia propriae amisti dignitatem. Si precepto paruisset, omnino eam retinisset, et mare quoque ei obtemperasset. Astipulantur Prophetarum prodigia, et Apostolorum Martyrumque opera admirabilia, ne singillatim cunctos enumerem. Et ille divino nutu omnia proposito suo obsecundantia nactus, transmissit, opem laturus iis quos extrema jam manebat sententia.

29 At veritatis adversarius, hostis justorum, semper odio persequens honesta, malumque insemi- nans, et omne nequitiae genus excogitans, praecurrit, et ad malum viam preparat, ac Ducis asseclam, aule Vicarium, ut Latina lingua dicitur, ad hoc adju- torem adsciscit: qui simul atque intellexit, qua causa vir sanctus eo esset appulsus, linguam velut novaculum adversus captivos illos exacutam commovere cupit, calumniam integrans, et crimina exaggerans, atque malignis verbis invidiam fovens, improbisque argumentis intentus demonstrare viros non uni letho obnoxios esse, quippe maximis obstrictos sceleribus; vociferans everti leges, depravari mores, si non eorum quae scelerate egerunt poenas dederint, alia- que inculcans, quae per versamens suggerere, et dolosa lingua effutire solet. Et ille quidem hoc modo miseris instabat. Dux autem in eandem quoque senten- tiam inducebatur, partim volens, quia stolidus usus ratiocinatione, partim nolens, sed improbo illi consi- lario acquiescens. Est enim humana mentis asperitas ut ad virtutem fleatur intractabilis, et quae difficillime sibi meliora persuaderi patiatur, ad deteri- oria maxime sit flexibilis.

30 Quid ad haec is qui Pharaonis primogenita sustulit, et multis signis Aegyptum perculit? ille Ducis uxori oculos cecavit, qui fidem habere Dei servo nolebat, ut cor ejus durum emolliret, ac rigidum melleteret, indomitamque curaret, atque impetum sisteret invidiae, caedis abrogatione, dolisque arma retunderet, et veritati loquendi libertatem tribue- ret. Ille ubi audit quod exenerat, ipse jam misera- bilis, orat, supplicat, flet, lamentatur, confitetur delictum, emendationem pollicetur, tum nunc ad benevolentiam gratiamque compositus, quam antea ad animi duriciem. Solent enim qui affluente pros- peritate insolentius sese ceterabant, rebus in contra- rium mutatis, gravius deprimi, et qui incidere casus, eos intolerabiles existimare, spiritu pusillanimitatis inde ad utrumque comparati. At hic, discipulus illius qui septuagies septies condonari quae in nos peccata essent mandavit, vere commiserationis pel- lagus, fons caritatis, humilitatis exemplar, ut contumaciam hominis vidit humilitate esse mutatam, ut superbos ad penitentiam redeuntes jamque suppli- ces vidit; non multus opus verbis fuit, illico fuscis ad Deum precibus, depluit cecitatem. Illi vero cum oculis minime errantibus, et non dubio auditu, talium miraculorum experientium cepissent, ob- signa conspecta tactu ac tremore correpti, Sancto viros sistunt, et criminis sui veniam precantur.

31 Mulier autem quaedam divino amore inflan-

mata, pia mulier, et fructibus ipsis pietatem demon- strans, Sanctum rogat, ut in ipsius domestico sacello sacram offerat liturgiam. Ecce autem mira- culum omnibus, quotquot nuquam acciderunt, mira- culis exaequandum. Ubi mulieris fides, ibi divina celebrantur miracula: ubi vero iracundia, semper multata aliqua erumpit. Utrumque in uno Propheta declaratum. Elias cum ipsum Jesabel persequeretur, in solitudine commoratur, terribilis ille Propheta, qui verbo unico ignem e caelo elicit, et infames sa- cerdotes combussit, qui caelum clausit, et siccitate totum urbem castigavit. Idem hospitio receptus a vidua / Saraphtha, farina jugillum auget, multi- plicatque oleum in lecytho, ac filium ejus mortuum ad vitam revocat matrici restituit. Eliseus quoque ad Sunamitidem diversatur, ac simile patrat miracu- lum. Raab meretrix exploratores hospitio accipit, et salvatur. Et, ne si omnia proferam, fastidium affe- rat oratio; Meretrix profert unguentum pretiosum, et Jesum ungit, qui erat ipsemet verum unguen- tum, Deus simul ac homo: et ipsa mali odoris actio- nibus liberatur. Maria quoque et / Lazari soror ad Jesu considet pedes, salutari doctrinae mentum applicans. Vere admiranda feminae admirabile stru- dium. Accipit hospitio amicum, nec hospitalitatem exercet, sed pro humili ministerio animum ad subli- mum rerum contemplationem erigit. Siciebat enim eum, qui in solitudine manna pluit, et aquam e petra elicit, ac quinque panibus quinque millia satnavit, nulla corporearum rerum premi inopia, quamvis nonnumquam, secundum leges corporis, pro nostra salutis curatione ac dispensatione, esurierit, siterit, fatigatus sit. Mulier eadem, a sorore incusata, audit ex ipso Verbo, bonam se partem elegisse, quae in aeternum permansura sit.

32 Eam mihi admirabilis haec mulier imitata videtur, aut etiam superasse. Nam cum in domum suam Sanctum accepisset, non solum quae ad corpo- ralem pertinebant necessitates neglexit, sed ea etiam, quae ad divinam liturgiam necessaria erant, panem, inquam, et vinum; ac totam se ad sancti Pontificis doctrinam transfert, omnium terrenarum rerum oblita. Quatuobrem quod ei tunc accidit mira- culum, acclamare videtur, bonam et partem elec- tam, quae ab ea non sit auterenda. Nam absoluta adiortatione, quae audientium animos a terrenis curis ad caelestia transtulerat, et praesentia, velut fluxa et peritura, contemni debere, sollicitudinem vero omnem ad aeterna, quae permanent, nec vici- situdinem admittunt, converti, persuasisset; ac jam reliquum esset, ut mysticum sacrificium perageretur, cum nondum essent ad manum quae ad oblatio- nem erant necessaria, ut dictum, miraculum ab Sancto factum, aut potius per ipsum a Deo, qui Pro- phetam in laeo, alterius Prophetae ministerio, ut corvi Elham, nutritiv, et discipulis ultro divinum illud prandium preparavit, cum tertia apparitione suam resurrectionem declaravit, ex immortalis suae panis, quam ipse largitor norat, panem et vinum depromp- sit, in typum divini illius corporis et pretiosi sang- uinis, ut et servum suum honoraret, et religiosum fidelis illius mulieris studium omnibus declararet.

33 Quilibet vel maxime sonora lingua clarus, ex abundantanti non is solum qui tunc haec spectantur vel audiverunt, sed et posteris omnibus confirmetur, eum esse qui dixit nullam rerum ad vite usum specta- tantium curam esse habendam, nisi solius regni caelorum, ac tum cetera ultro adjectum iri. Si enim quae rem talem ac tantam, praevalebent ad caelestem doctrinam hauriendam attentione animi, neglexit, non solum non debet aliis quae rea, sed etiam laude digna fuit, ut ingenti illo miraculo declaratum est, quam multis malis erudens, homisque conu- lantibus

D
AUCTORE ANONY-
MO, EA MS
GRÆCO.

Ubi mulierum
pedes, ibi mira-
culum.

ut patet in Sa-
raphthana,
Sunamitide.

Magdalena,
E

Trapezantim.

qui e Georgii
exhortationi
intendens,

F
neglexit nec-
essaria ad sacri-
ficium.

enque divini-
tus suppedita-
tu.

Matt. 6. 33

divina solam
curam, cetera
adspiciuntur

secunda usus
navigatione -

Corruptione
quodam modo
gentium et
dem urgente,

et Duce et
auxilium,

d

hujus viri
et. Nunc per-
curram

qui Sanctus,
maria centum
p. dante,

Matt. 18. 22

Ps. 61. 10
terram,

et. Qui v. 1.
et. v. 1. 1.

A landos homines censebimus, si conjicere in Dominum curam voluerint? Utinam numquam ceptæ essent terra: marique negotiationes, cura intemptivæ, diurni labores, fatigationes, vigilia, quo amarissimi sunt fortis avaritia, unde invidia, rædles, naufragia; unde latrones, fures, raptores; unde mendacia, jururandum, perjurya, aliaque innumera bilis multitudo malorum! Utinam cogitationem suam omnem in Dominum conjecissent, qui volucres celi, neque serentes neque motentes, nutrit; qui a principio primum hominum parentem beato illo et immortalis vitæ statu ornavit, licet ob inobedienciæ lapsu, ut terram spinis horrentem voleret, panemque in sudore comederet, damnatus sit.

a Hercleida ab Hercule orandi, Pelopide a Pelope. In Argos et in Peloponnesi tenuere, illi in eodem Peloponneso et Attica donavit. Vide de his Sirabonem verus locus alioque Græcamurum rerum scriptores. — Υπερσώα nobilis civitatum Cappadocia ad Pontum Euxinum civitas, versus Colchidem et Iberiam. Longius multo Τραπεζοῦσε distat Amastri, quam Constantino-poli. — C Græce, ὑπερσώα τῆς ἑβέρου χώρας τῆς Ἰταλίας διὰ τὴν τραπεζοῦσιν. In verbo Κόρνη, nisi alit. Corle Hal, Galli i our, Curulis mediæ sui scriptores quidam, licet alii pro villa aut prædio ponant. Alioquin Κόρνη colōris est Græcia quibusdam, ἐπιπένη στίβου, ut videtur est in Menstris filio suo Gerobartaro. — A De ea videtur accipiebatur positus quam de Martio, quod in Græco dubie effertur, ut de istius intelligi possit: Νάπηλ τῆς ἀγροῦς αὐτοῦ τῆς ἑβέρου. In verbo Ἰσχυρὸς conjugis virilis. — C Ita Græce, αὐτὸς τῆς ἀγροῦς ἰσχυρὸς τῆς ἀγροῦς. Unde scio an non scriptorem hunc memorari lesellerit, sic alii quidem Elias lib. 4 Reg. 1 cap. 1 hos quinquagenarios, ab Achazia Rege missos, cum quinquagenis militibus, iure e ceteris evocavit ut non dicitur et fuisse sacerdotes. At lib. 3 Reg. cap. 18, cum prius precibus impetrasset a Rege, ut misericors esset igne holocaustum, quod obtulerat, ab eum velut, dein 450 superdicos suad ad torrentem Guza interfecit, dicitur v. 40, ut nihil sit incerto ignis, sed ferro potius ignitum videtur. — Ἰσχυρὸς τῆς ἀγροῦς τῆς ἀγροῦς ἰσχυρὸς. Vulgo Sacerdotium dicitur, a Sacerdote Subordinari, ut scribitur 3 Reg. 17 v. in Græco Sacerdotis et Lib. 4 20 Sacerdotis Subordinari. C Ita auctor, alii et alii quidem, Martium mirarem Lazari distinguunt ab ea qua fuerat peccatrix. Qui de questione agemus ad 22 Julii.

CAPUT VIII.

Alia S. Georgii miracula, prædictiones, beneficia.

Verum ne a seipso exierit oratio, ad propositum revocetur. Postquam ego-modi miraculorum fructum Trapezus percipit, in patriam rediit Sanctus, quos servavit, velut domum singulare, serum rediens, Inde vero proficisci ad urbem regiam debuit; ita enim Imperatrici a Irene, ejusque filio Constantino raris erat, ut non diu illius presentia carere posse, sed perscipue cogere eum velle viderentur, ut ipsis perpetuo absset, et in societatem publicarum curarum veniret, atque Imperii habens præclare regeret. Verum quia præ unum demissione, longas in palatii moras noctere, et familiariter cum Imperatoribus agere, velut probus sibi daretur, inde recessit.

C 35 Cum igitur, ut dictum est, Byzantium pervenit, mirandum quiddam evenit, ex quo, præter cetera, apparuit, eum esse propheticæ Spiritu plenam, perfectissime administrationis reip exemplar, regulam rectissimam eorum qui divini Spiritu instructi eventura præmittant: ut et simul significet, simulque obsentis indicis rerum futurarum exitum involvant, atque eorum qui longioris animi sunt, quique audaces et temerari, affectionem temperent, ne cupisiam repentina calamitatis emissa sit prædictio, sed obsentia permanent ejus expositio; postquam vero res evenerit, et vero præmittata fuisse agnoscentur, et gratia agantur Deo, qui emittit novit priusquam fiat. Eo igitur tempore Logotheta erat quidam, publicis vestigiis præfectus nomine Nicephorus, viri sancti in paucis amicis ac familiaris, quique eum sibi non in his solum rebus que ad animam pertinent, sed et in reliqua vitæ instituendo ratione d drem ac maxime animi adoptasset, ut ejus consilio vitam, verba, actiones omnes regeret. Dicitur is emere quendam eum vellet, ad eum rectore hoc ac moderator rerum omnium suarum communi-

cat, et mox inhiberi præcipitem illum suum ad emptionem impetum sensit, simulque imperii adipiscendi indicium accepit; atque idem prope illi evenit quod Sauli, in quantum visus uterque accessionem præ principali opere, magis negotiatus. Declaravit enim illi Sanctus, brevi enim viduæ cujusdam, amplissimas ædes possidentis, heredem fore. Id autem de Irene Augusta dicebat, c post quam imperii gubernacula suscepit. Interea tamen rei obscure præmittata veritatem, nomine ille assecutus. Postquam vero quod prædictum erat evenit, et prophetia donum, quo præditus erat Sanctus, agnovit; non tanti regium diadema, ipsumque Romanum imperium faciebat, quanti cum illo colloqui, commorari, convivere posse; adeo ut ipsam etiam purpuram contemneret, et ad clanculum ejus indueretur tunica attritoque pallio, illudque imperii sui tutelam esse duceret ac firmamentum: ut etiam lectos sperneret, seque in pavimentum abjiceret, atque excelsa: illius huncubationis et vigiliae particeps fieret.

36 Et hæc quidem ita se habuerunt. Reliquum unum adhuc e multis commemoratur, ac tunc ad terminum orationis accedam. Is aliquando per Pontum Euxinum navigavit; eumque pervenisse ad locum ubi e Sangarii amnis per Galatiam fluitans, alveus in mare evolvitur, et ad ipsius ostium applicaret, illic inter nulum fluviale ac maris astum quadam velut pugna exorta est; cum et illa magno impetu delaberetur, et mare exasperatum, fluctus suos in terram exasperet. Ad hæc ventus flare a terra cepit, nec levi pavore nautas perculit, velut quos cum navi videretur in profundum demersurus, eum tunc ex sinistri cujusdam demonis impulsu vehementius spiraret, ut et fluctus dissecaret, quasque caehmanns, strepitum velut bullientis æstus excitarer. At paulo post remigio ad terram appulsa est navis, e qua egressus vir sanctus, inque littoris agere stans, sulcatis in eolum manibus, ventum increpuit, ac tempestatem sedavit; nec inquam deinceps violenti ejusmodi flatus eum locum infestarent, Sancti imperio velut inevitabili quopiam vinculo cohibiti. Quoniam vero ad nostram salutem edita jam olim miracula non istud magnitudine longe exuperat? que prædicia non antecellit? Nam dæmones fugare, sanare morbos, atque alia innumera miracula patrare, quibus omnis historia ac poësis plena, haud difficile est Sanctis, qui intumescant in se divinitatis imaginem conservant, et proximi commiseratione istiusmodi miraculorum gratiam fuerint consenti. Ipsa vero elementa firmare, ventorum incursibus imperare, increpare maris procellas, usque veluti firmissimum firmum imponere ac limitem præserihere, quem prætergredi fas non sit, hoc vero divinae nature est opus, que eolum instar pellis extendit, et terram super aquas firmavit, et arenis mare com-pesent.

37 Hinc divina nature, quantum conjici potest, eximia quadam humanorum affectum vacuitate animique puritate, ejusmodi edendorum miraculorum gratia ita erat completus Georgius, ut nemo non eorum particeps fieret. Nam qui jam nascendo vitæ cupisse frui datum est. Qui autem nescimus nati erant, sed futuro tempore suscipiendi, usque quoque in futurum illis beneficentia copia, donec degerantur, vult in peni recordita est. Ausit etiam fortassis dicere quispiam, etiam in Sanctis, qui jam olim victi functi sunt, partem aliquam beneficentiam ejus fuisse derivatam. Ex eorum enim imitatione similem vitæ modum usurpans, et quotidie, ut eum Davide loquar, ascensionis in corde suo disponens, ac præclara quadam ratione quotidie in multis varians, eum quibusdam eorum certavit, alios superavit.

ACCTOREANONY-
VO EX MS.
GRÆCO.

Trapezus
urbis.

Κόρνη, aulæ.

B

C

a
S. Georgius
evocatur ad
aulam,

Augustus gra-
tissimus.

Nicephoro Lu-
gutheta præ-
fuit impe-
rium,

b

D
sed obscure.

C

qui postea cum
ejusque reli-
quus plurimi
faciebat.

d

E

precibus tem-
pestatem sedat,

et a certo loco
ventos impe-
tuosos in per-
petuum arceat,

quod maxi-
mum miracu-
lum:

F

de omnibus
bene meretur,

presentibus
futuris,

veritatem est
aut sanctis,
Psal. 63. 6.

A superavit, et velut unam ex omnium præclare factis speciem componens, eam in se accuratissime expressit : ut ipsi quidem magnum fuerit in talia respicere exempla, majus illis, talem nactus esse imitatore. Nam et optimus pictor, et miles in acie Imperatoris sui robur imitari contendens, in prius exemplar solent gloriam referre.

dum eos imitando honorat,

Gen. 14. 14

38 Præclare enim vero omni verborum operumque armatura, velut aliis vernaculis instructus atque egregie proprietate castris communitis, velut alterum Lot, gregem suum nulla saucium plaga servavit, tum promptissimam usque ad sanguinem Deo omnium patri obtemperandi voluntatem retinens, tum evidentissime id re ipsa docens, et quotidie libera voluntate rem sacram facitans, vereque sese incruenti sacrificii mysten declarans, Dei filios et hæredes, ex Ecclesia ad divinam normam ab ipso ordinata, velut ex altera Rebecca sapienter procreavit : et gregem multiplicans, non nota carentibus, sed insignitis et rationalibus ovibus, (quod omnino ex arte pastoritia probatum) sortitus est : quæ Abraham, Isaac, Jacobo fuere divitiæ. Temperantiam summa cura exercens, versutam nequitiam, velut alteram Ægyptiam, terrenarum rerum expoliatione facile fugavit. Et novi Israelis dux spiritualis designatus, ex peccati velut caliginosa Ægypto eum abstractum, in terram mysticam promissionis traxit, amara doctrina quasi salsa maris Erythræi aqua abstersgens quidquid Ægyptiacum et peregrinatum adhuc adhæserat. Illud autem venerabile sacerdotium adeptus, non Moysen habuit, qui quæ ad Deum pertinent exponeret, sed ipsemet inmediate cum Deo sermonem miscens, proque populi ignorantia ac peccatis quotidie hostias offerens, Josephum, Moysen, Aaronem exacte imitabatur. Zelum Phinees generose consequi nitebatur, avaritiam et mendacium invicem magnam ad perniciem commixtas, et, quæ ab illis dolose progignitur, invidiam, libertatis gladio excidens, probroissimam aliam intersecans, et priusquam completetur, fœdum abortum manifestans. Davidis quoque in re pastoritia, priusquam inungeretur, robur egregie æmulatus, ursinam rabiem ac leoninam passionum impetus, rationis virtute fortiter suffocavit, rectoremque animum munditie obarmans, invisibilem Goliath secum congressum funda prostravit. Eliæ et Joannis exemplo cum solitudinem adamaret, magis etiam quam illi impietatem reprehendit. Petri et Pauli ardorem in fide disseminanda ac magnanimitatem imitatus est : ac ceterorum denique discipulorum Verbi in obeunda Apostolici muneris functione accuratissimam solertiam in se quoque effinaxerat, omnibus aperiens eorum arcane ac mysticæ doctrinæ oracula, tum quæ ad vitam instituendam pertinent, tum quæ a Deo instituta. Martyrum pro veritate usque ad mortem in conscientia declarabat instantiam, omnem malitiæ speciem fortiter everrens.

præcipue Abraham,

Isaac,

Jacob,

B

Joseph,

Moysen,

Aaron,

Phinees,

Davidem,

Etiam, Joannem, Apostolum,

C

Martyres :

Item veteres patres rem pastoritiam curantes,

ad omnem virtutem suos erudiens :

majorum institutis exercendis manum sedulo admovere.

D
AUCTORE ANONYMO, EX MS. ORSCO.

a Hinc antea conjecturam duximus, hæc ante annum 790 constitisse : quando simul imperabant Irene et sub ejus tutela constantinus : eo enim anno illi obrogatum ab exercitu imperium est, quod anno 797 resumpsit, filio excreto. — b Erat Nicephorus ut ex Theophane patet, homo vaferrimus, et fortassis sanctulum virum quem ob sanctimoniam opinionem observari ab imperatoribus, a populo coli credebatur, simulata benevolentia demereri sibi conabatur. cui si quando sincere eum consulebat, mox in leuversum sua ambitione, ceterisque invidiis vitis abstrahabatur. — c Imo piissimam Augustini subdole et crudeliter e sollo exturbavit, bonis exulit, relegatum consecit vultu calamitibus. — d Hæ astuti veteratoris erant artes, ut plus erideretur, qui alioquin vix satis recte de religione sentiebat, ut ex Theophane et aliis patet. — e Græce hic Σαργαριος πατριος, et Σαργαριος νόστιμος. Apud Ptolemaum lib. 5 cap. 1 (tabulæ i Asia, Σαργαριος ποταμός λεγεται Sangarii fluminis ostia Sangarius quoque Sirabonis et Stephano est.

Sangarius fl.

CAPUT IX.

S. Georgii mors, sepultura, ad tumultum miracula. Auctoris peroratio.

Verum quia oportebat eum, cum homo esset, ea quæque subire, quæ naturæ sunt, et excussa materiali concrectione ad meliorem sortem transire, Deoque perfecte adhærentem corona pietatis redimiri; cum in postremam ægritudinem incidisset, agnovit terminum adesse, eumque letus excepit, gratias agens Deo, qui eum creasset, et per resolutionem a corruptione eripi nunc vellet, rursus sublimis eum quibus censuisset iudicii coagmentaturus, a Emigravit et tabernaculo suo viii mensis Dystri, et ad Deum transiit anima. Deo plena, per mortem summis votorum potita. Videre erat b lacrymantium huperatorum et Antistitem concursum : Magistratum ac subditorum luctum inconsolabilem : illi recte gubernandi exemplar, hi præclare obediendi normam sibi ereptam lamentabantur. Sacerdotum manibus pie ac religiose sepelitur : apponitur Archiepiscopus Archiepiscopus, Apostolis Discipulus, Prophetis, prævidere futura solitus; Martyribus, qui quotidie sibi moriebatur propter Christum.

mortis :

B

a

b

magno omnium luctu sepelitur :

41 Et humano quidem more tumulo conditur, minime tamen (neque Sanctum decebat) oblivione nomen ejus sepelitur, sed miraculorum divina quadam luce splendescit. Quorum paucula ex multis delibabimus : nam si universa complecti oratione velimus, quam multi ab immundis spiritibus vexati, solo sepulchri ejus tactu, liberati sint, membris fractis eo advecti, sanati domum suis pedibus redierint; oculorum privati lumine ab aliis adducti, visu adepto profundam noctem effingerint; id perinde sit ac si vel exiguo cyatho oceanum metiri, vel numerum marinæ arenæ subducere, vel spatium quod a terra ad cælum protenditur, determinare aggrederemur. Sed velut ex unguibus (quod est in proverbio) leonem describemus; ejusque apud Deum gratiam et familiaritatem, etiam postquam e vita migravit, opere ipso manifestum reddemus, atque uno alterove ejus miraculo in medium allato, finem orationi imponemus.

innumera ad ejus sepulchrum sunt miracula.

F

42 Tanta vis aliquando cecidit imbrium, ut mines pene aquarum copia obrueret, ac secundum quodammodo diluvium videretur, profutis late montibus, campis stagnantibus; plena aquis erant domus ac templa, partim quæ superne ex tecto defluebant partim quæ inferne per ostia irruentes omnia implebant. Urbs tota undique incurrentibus aquis quasi in medio mari agitata et concussa ruinam minabatur : nisi quæ omnia ad mortalium utilitatem dirigit cœlestis providentia, vibrans quidem ultionis romphæam, at non inferens plagam, sed patientiæ nobis viam aperiens, fluxum aquarum stitisset, et salutem largita esset viri sancti deprecatione, ut factu ad ejus tumulum miraculo declaratum est. Nam emu templum aquarum copia exundaret, nequaquam ejus

quæ totam urbem complentes,

A sepulchrum attigit : sed qui olim mare rubrum divisit, ac Jordanem repressit, idem isthic quoque per famulum simile prodigium exhibuit. *Cernere erat mollem ac liquidam naturam in duritiem mutari, hinc inde a tumultu absistere firmi et immobilis muri instar, neque ei quidquam humoris aspergere. Vere mirabilis Deus in Sanctis suis, faciens prodigia et mirabilia supra omnem sermonem ac potentiam.*

43 Et illud quidem ita gestum est. Nec minus quæ postea evenerunt stupenda. Barbarorum irruptio facta est, a Russorum nempe, gentis (ut omnes norunt) immitis ac ferocis, cuique nihil humani inesse reliquum videtur. Sunt enim moribus efferatis, ab omni humanitatis cultu alieni, ipso aspectu orisque specie ad diritatem et immanitatem compositi, ac nulla re, quæ ceteri mortales, oblectari videntur, sed solis se pascere credibus. Sævi igitur illi hostes, et nomine ipso, non re sola exitiales, a Propontide clauda auspicati, omnemque oram maritimam depasti, tandem Sancti hujus patrie appropinquarunt, passim cadentes, omnem sexum atque ætatem, nulla senum infantiumve commiseratione, sed promiscue contra omnes sanguinolentam armantes manum, perniciem inferre quam citissime contendebant : templa ab his eversa, sacra profanata, dejecta altaria, proque his nefarie libationes et victimæ. Taurica illa vetus hospitem caedes ab his renovata, Virginitatis caedes, virorumque ac foeminarum. Nemo erat qui supplicem ferret, qui hostibus se opponeret, nemo. Præta, arbores, fontes stupebant. Ipsa conuivebat celestis providentia, forsam ut malitia compleretur : ut evenisse sæpe Israelitis ex Scriptura discimus.

44 Egregius hic Pastor etsi corpore absens, spiritu tamen præsens aderat Deo, et incomprehensibilia ejus judicia velut præ oculis habens, eaque intimo pervadens, nec suis auxilium ferebat, nec adhibebat ad Deum pro his preces. Tandem tamen ulterius dissimulare non valuit. Miraculum igitur edidit ceteris ibi factis nihil inferius. Barbari enim in templum ingressi, et tumultum conspiciati, thesaurum esse suspicati sunt, (et erat revera thesaurus) eumque suffodere ingressi, manibus ac pedibus dissoluti apparuerunt, atque invisibilibus vinulis ligati, immobiles constiterunt, miserabiles, stupore ac metu percussi, nihil aliud nisi loqui valentes.

45 Horum Dux, ubi id prodigium vidit, et ipse metu ac pavore correptus, quemdam captivum accessit, scitaturque ex eo, quid illud sibi velit quod evenerat, aut cujus id munus fiat potentia? aut quid tandem ibi defossum sit? quæve ratione ne molo ista milites patiantur? Dei, inquit captivus, qui ex nihilo cuncta creavit, ea potentia est, qui quidquid vult facit, cui contradicere nemo potest, non Rex, non tyrannus, non Præfectus, non barbarus, nec quemcumque nominaris, non natio integra. Per ipsum enim Reges regnant, et tyranni terra imperant. Quil vero? ait barbarus, nonne et nos quotidie sacrificia offerimus tuis, altaria instruentes, et libationes peragentes? At nequaquam, ait alter, dii veri sunt, quibus immolatis; neque ejusmodi Deo nostro hostiæ placent. Nullo enim indiget, cum omnium sit dominus. Aliquo, inquit, hostia est, qua gaudent Deus vester? Quomodo autem re nulla eget, si hostia saltem illa opus habet? Nulla, inquit captivus, illi re opus est, sed, quia bonus est, actiones bonas suscipit, ex pura conscientia oblatas. Qui vero in ejus conspectu per bona opera purus apparuerit, is ab illo maximo honore decoratur, vivus ac mortuus. Quisnam vero, ait, hic bonus? Omne quod voluerint, inquit captivus, facere in ejus nomine, sibi que honorem exhibentibus benefacere, dedecus irrogan-

tes ulcisci. Atque eam ob rem cum tui hi milites, ut D vides, effringere ejus tumulum ausi sunt, quia injuria est ejus qui illic situs est, profanis barbarorum discuti manibus, qua apud Deum valet gratia, pedes eorum manibusque ita alligavit. Si autem volueris dictorum meorum veritatem explorare, age, profer donaria, ac per nos Christianos eum placa; statimque viri isti a molestia, qua distinentur, liberi evadent. Querit alter, quibus gaudeat donariis, qualiaque suscipiat munera? Oleum, ait, et ceram, ea enim offerre Christiani solent, itemque captivos in libertatem restitui, ecclesiis reverentiam servari vult. Hæc omnia si agere atque servare volueris, videbis milites tuos valentes ut prius.

46 Attonitus dictis barbarus, cuncta se quam primum facturum pollicetur : et Christianis illis in plenam libertatem restituis, Dei Sanctique deprecandi curam committit. Statim perquam luculente accenduntur luminaria, statio per omnem noctem et psalmodum concentus instituitur: barbari ultione divinitus inflictæ solvuntur. Initur deinde reconciliatio gratiæ ac fœdus cum Christianis: neque deinceps illi injuriosi in sacra extitere : non suffodere divina altaria, non sunt sacrilegis manibus religiosa depulculati cinelia, non sanguine ecclesias contaminarunt. Ita sepulchrum unicum barbarorum arguit insaniam, caedes multas compescuit, immunissimos Inpos in agnorum mansuetudinem commutavit, et præta prius saltusque venerantes, divina revereri et colere templa docuit.

47 Vidisti vim sepulchri, qua gentis integræ prostrata potentia est. Vidisti vim sepulchri, quæ ut lupus cum agno pascetur efficit, secundum quod Esaias vaticinatus est, utque pardus cum hædo accubaret. Vidisti tumuli gloriam, miracula velut solares radios spargentem. Vidisti pulverem multis missilibus hastisque validiore. Vidisti reliquiarum virtute cordis refractarii duritiem mollescere. O sepulchrum apparens, sed mysticus thesaurus! O sepulchrum spolians sepulchra, multisque vitæ munus largiens! O tumulus, ejus gloria ad ipsos usque Oceani limites pertigit! O pulvis, barbaros dissipans, eorumque gladios, armaque reliqua et castra conterens! O reliquie absconditæ, auro pretiosiores, exquisitis lapidibus lucidiores, bysso et purpura splendidiores, Regibus potentiores, Christianorum robur et gloria! O divina seges, d (hanc enim Græci Τεωργιον vocant) in terra quidem sata Spiritus agricultura, aucta vero usque ad cœlum, tempestive demessa, inque celestibus horreis recondita, et suo tempore large divisa, nec exhausta; confracta, nec vilior facta; erogata, nec evacuata; consumpta et multiplicata! O arbor proceræ, plantata ad decursus spiritalium aquarum, et in tempore admirabiles proferens fructus, ejus foliorum gratia, decor, et copia nunquam defluet.

48 O superna Jerusalem civis! o veri tabernaculi Sacerdos, et inexplicabilis illius pulchritudinis contemplator, respice nos e sublimi, tuarumque laudum præcones protege, libera nos a peccatis ac lapsibus : erue a pressura, calamitatibus, necessitatibus, periculis, quovis denique incommodo. Ex miraculis tuæ cum Deo familiaritatis evidentia habemus argumenta. Non dubia gratia, non erubescenda deprecatio. Audacia, qua encomia tua aggressus sum, ignosce : suspicæ propositum hoc meum, quando id et Deo acceptum. Non enim impetus temeritatis hic est, sed fidei inflammate studium et conatus ad id impellentis amicitia, Joannis illius inclyti, ac virtutis studiosi : ejus et adhortatione inductus, ne imobedientie culpam incurrerem, in hoc me tuarum laudum pelagus immisi : tamque gaudeo his me esse inferiorem, quam si in aliis palman ferrem. Nam cum

AUCTORE ANONYMO, EX MS GRÆCO ejus in pulchrum cingunt, non attingunt;

C

Russis barbaris provincias Asie ad Euxinum vastantibus,

ipsamque Amastridæ urbem,

B

quidam volentes id sepulchrum subruere,

fuit inanimabilis;

C

Dux ex captivo causam intellegit,

et reinedium,

Christianis Deum ac Sanctum orantibus,

milites liberantur,

fit pax,

E

cessant scelerrunt.

Magnus illius sepulchri honor : Esa. 11 6

magna vis sacrarum reliquiarum,

d

F

Auctor S. Georgium invocat,

Joannes Constantinopolim impulsu se hinc scripsisse profectur,

A cum inferior rebus prædicandis oratio est, re ipsa earum indicat magnitudinem, et tum sublimitatem virtutis ostendit, tum Deo proxime adstantis fiduciam. Esto igitur nobis patronus, viudex, defensor: da nobis ampliorem laudum materiam, nova miraculorum accessione, quam tua apud Deum familiaritate efficias. Defende urbem tuam, gregem tuum conserva, in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria in infinita secula seculorum, Amen.

a Græce est, ἰσθῆμι τοῦ σθένους τῆ πρεδύς τῆς δεξιᾶς τοῦ Δύστρου

μνήμῃ. Respondet Marito Δύστρος. Sed non ab eodem die ducebatur semper ejus initium. Evagrius in historia Eccles. semper cum Kalendis Marti diem primum Bysitri componit. — E An forsitan circa Anastridem erat tunc cum filio Nicephorus? Haud alioquin video, qui hæc esse vera possunt neque enim Constantinopoli dicitur obiisse Georgius. Et tunc ejus forsasse sibi χιτωνίον καὶ τριβώνιον accepit, de quibus actum cap. 8 num. 33. — c. Gr. τῶ βῆς. nique ita scriptoribus Græcis mediæ ævi semper appellati leguntur, ὁ βῆς. Rossi et Russi passim a Latinis, imperite a quibusdam recentioribus Ruteni! Altero post Georgii ætatem seculo fidem complexa est gens Russorum, Duce Wladomiro, et Catholicam quidem; temere postea Græcorum erroribus impleta. — d Interjecimus quinque hæc verba, ut sententia intelligeretur.

Russi.

XXII FEBRUARII.

SANCTI QUI VIII KALENDAS MARTII COLUNTUR.

SANCTI PETRI APOSTOLI CATHEDRA ANTIQ-
CHENA.

S. Aristion, antiquus Christi discipulus,
Salaminae in Cypro.

S. Abilius, Patriarcha in Alexandrinus.

S. Papias, Episcopus Hierapolitanus in Phry-
gia.

S. Anthusa, } Martyres.
XII famuli ejus, }

S. Gallus, Consul, Martyr Antiochiæ.

S. Victorinus,

S. Eucirus,

S. Paulus,

S. Donatus,

S. Fortuna,
XXVIII socii.

S. Euterius Palatinus,

S. Victorina,

S. Paula,

S. Emerita,

S. Antonina,

S. Dafiva,

S. Rogatiana,

S. Antiga,

S. Urbana,

S. Maxima,

S. Marina,

S. Matrona,

S. Peregrina filia,

Martyres in Africa.

Martyres Nicomediæ
in Bithynia.

S. Secundula,

S. Justa,

S. Castula,

S. Florentius,

S. Victor,

S. Marcellina,

S. Casta,

S. Donatula,

S. Libosa,

S. Flavia,

S. Dota,

S. Furnala,

S. Lucianus,

S. Amicus,

S. Regina,

S. Cyriacus,

S. Galatius,

S. Valerius,

S. Gorgianus,

Martyres plurimi in Arabia.

S. Pasesiasus, Episc. Viennensis in Gallia.

S. Thalassius, } anachoretæ juxta Cyrum

S. Limnæus, } in Syria.

S. Baradatus, anachoreta in Syria.

S. Maximianus, Episcopus Bavenas in Ita-
lia.

S. Albanasius, Confessor in Bithynia.

B. Margarita Pœnitens, tertii Ordinis S. Fran-
cisci, Cortonæ in Etruria.

Martyres Nicomediæ
in Bithynia.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Theophorus Papa hoc die colitur a Græcis in
Mœnis, et apud Maximum Cytheræum.
Vitam ejus dedimus die, quo Latini eum ve-
nerunt v Januarii.

S. Epiphanius Episcopi Ticinensis Reliquiæ Hildesum
in Germaniam hoc die translata: de qua Trans-
latione post ejus Vitam eimus XXI Januarii.

S. Polycarpus Episcopus Smyrnensis refertur in
Martyrol. MS. Marchianensi, a Græcis pluribus-
que Latini die sequenti Acta dedimus XXVI Jan.

S. Luparia senior, } inscripte sunt ad hunc diem

S. Claudia Luparia filia, } Martyrologio Hispanico
Tamaui Salazaru, qui senioris Conversionem S.
Jacobi Apostoli prædicationem tribuit. De ea in car-
mine sepulchrali Aulus Hulus, ab eodem citatus, ista
habet:

Colitur octavo Martis nunc sæpe Kalendas.

Et merito. Nostrum condidit illa Patrem.

Mirum interim non inheari Breviaria aut Martyro-
logia, in quibus cultus illi assignetur. Filium Ta-
maui idem matri jungit, quod dies natalis ignoretur,
et tamen in hymno S. Isidori mulier sancta, et
sancta hœi femina appelletur. Plura de us ex Dex-
tri potissimum et Juliani Petri Chronicis congruit,
que lector apud illum videre potest. De us oppor-
tunior agendi locus erit ad Acta et Translationem
S. Jacobi Apostoli: de hac quamplurima adfert
Tamaui

Fochius Presbyter, } referuntur hoc die in
Mailanus Achadensis, } Festiologo MS. Hi-

Cainanus filius Dodoni,
Midabarius Rindrochilii,
Garnimia Virgo, filia Congali,
Moelbrigidus, seu Brigidianus, } bernico Mariani
Gormani, et Mar-
tyrol. MS. Tam-
lactens: sed in hoc
deest. Moelbrigi-
dus, quem B. Malbrigidum, sive Brigidanum, Ab-
batem Berensem et Primatem Armachanum ap-
pellat Colgano, deque eo solo, reliquis omissis, agit,
adjuvantis nonnullis ex Annalibus MSS. Hibernicis.
Verum quomodo reliquos omittat, hunc referat, hanc
satis assequimur, ac certiora nobis exhiberi monu-
menta optamus: maxime cum eum, qui Midabarius
in citatis MSS. appellatur, ipse existimet Midaba-
rium esse, sororem S. Berachii Abbatis et Episcopi,
de quo agitur in hujus Vita in ex Hibernico a
Colgano, deus a nobis ad XV Februarii edita, dicitur-
que ei dicata ecclesia de Duinlun, id est, inter-
prete Colgano, Rindroichir. S. Malbridium, seu
Brigidianum, inscripsit Menologio Benedictino Bu-
celinus, sed solum Colganum secutus.

Thecla Virgo, sanctimonialis Benedictina, dicitur in
Chronicis Luitprandi et Juliani Petri sanctitate
floruisse circa annum 1000. Inscripta est ad
hunc diem Martyrologio Hispanico Tamaui Salazaru,
et Menologio Benedictino Bucelini. Citatur Marty-
rologium Maurolyci, sed hic de S. Thecla disci-
pula S. Pauli agit, quam etiam hoc die referunt
plurima, et aliquot seculis ante ætatem hujus Theclæ
conscripta Martyrologia, ut mox constabit.

Marnokdubus Eremita in Bauzenoch adscriptus Me-
nologio

- nologio Scotico Dempsteri, eoque citato relatus in Catalogo Ferrarii, diciturque de eo agi in Scotichronico a Magno Maculone exscripto, quod non vidimus. Nulla ejus mentio usquam fit a Camerario in Menologio Scotico.
- S. Oliverii Episcopi Caietani Translatio consignata existat in quodam MS. non admodum vetusto. Ughellus in Italia sacra inter Episcopos Caietanos hujus Oliverii non meminit, nec Ferrarins in Catalogo SS. Italix.
- S. Joannes Abbas miraculis clarus Lucæ in Italia. Menardus et Bucelinus, in Benedictino ille Martyrologio, hic Menologia. Nonnulla ab eo patrata miracula narrat Desiderius Abbas Casinensis, dein Victor in Pontifice Romanus, in Dialogis. Inter alia miracula illud est, quod aqua, qua manus in sacrificio Missæ abluerat, depulsa sit febris Alexandri Papæ II. Cujus miraculi meminit Baronius ad an. 1070 num. 30, nulla cultus ac venerationis Joannis facta mentione. Silent Ferrarius in suis Catalogis et Franciottus de Sanctis Lucensibus. Joannes Baptista Maras in Notis ad Dialogos Desiderii pag. 16 solum aut inter Beatos adscribi in Martyrol. Benedictino sub die xxii Februarii; upud Menardum nempe.
- Quadratus, Abbas Bonæ-Vallis in diocesi Rutenensi, revelationibus et vitæ sanctimonia illustris, inscriptus est ad hunc diem Menologio Cisterciensis Henriquez et Benedictino Bucelini, ac Beatus appellatus. Saussayus in Martyrol. Gallicano solum Pis annumerat.
- Henricus Hemmenrodensis monachus et Sacerdos (quo sacrificium offerente, a Converso quodam Salvatorem in effigie hominis in manibus ejus conspectum scribit Casarius lib. 9 Histor. cap. 28) inscriptus ad hunc diem isdem Menologio Chrysostomi Henriquez et Bucelini, et Fastis Coloniensibus Geleni: illi Beatum indigetant, hic solum venerabilem vocat.
- Angelus de Porta-solis Perusinus ex Ordine Dominicano Episcopus Salcitaneus in Sardinia, translatus est ad Sedem Grossetanam in Etruria anno cccccxxx, prope Grossetum defunctus anno cccccxxiv. Ughellus tomo 3 Italiae sacre in Episcopus Grossetanis. Jacobillus Sanctis et Beatus Umbriæ ad hunc xxii Februarii adscribit, potissimum motus hac inscriptione sepulchrali, quæ Perusii, ubi jacet apud Patres Prædicatores sepultus, infra effigiem ejus legitur: B. F. Angelus Perusinus ob eximiam virtutem ac vitæ sanctitatem a Joanne xxii Romæ Pœnitentiarius electus, et ab eodem Episcopus Grossetanus creatus.
- Henricus Harphius Ordinis Seraphici S. Francisci, eximie eruditionis et contemplationis vir, fama sanctitatis et observantia regulari celebris, floruit ante ducentos annos, scriptis mysticis clarus, Mechlinie in Belgio apud Franciscanos sepultus in medio chori, et lapide albo tertus. Ei Arturus a Monasterio in Martyrol. Franciscano ad hunc diem titulum Beati tribuit.
- S. Martha Virgo Martyr sub Decio in Hispania passa, hoc die inscripta Menologio Virginum Lahierni et alteri Calendario Gallico; quo etiam passum illam martyrium ab aliquibus tradi assertit Trugillo; ac colitur xxiii Febr.
- Sereni et aliorum xiii natale Sirmii. Ita MS. Martyrologium S. Hieronymi. At Severi et aliorum lxxi legitur in MS. Richenoviensi. MSS. Latiense et Tornacense Serenam appellant, quæ, inquit, tempore Maximiani plexione capitis suscepit martyrium. Inscriptus postmodum Martyrol. Romano et alius S. Sirenus sub Maximiano capite cæsus. Jununtur alii lxxii etiam Sirmii passi, de quibus hic agi opinamur et remittimus ad xxiii Februarii.
- S. Dositheus monachus Ecbatanis in Media. Ferrarius in Catal. SS. Is esse videtur S. Dorothei discipulus, de quo, cum Galesimo, agemus xxiii Feb.
- B. Petrus Damianus S. R. E. Cardinalis, Episcopus Ostiensis, Prior eremi sanctæ Crucis Pontis Avellani, et illustris scriptor, hoc die Faventia in Italia mortuus est, inscriptusque Martyrologus Benedictinis et aliis. Colitur Faventia die sequenti, quo et Vitam dabimus, xxiii Februarii.
- S. Joseph ab Arimathea, qui corpus Christi de cruce depositum, et aromatibus conditum in monumento suo novo sepelivit, memoratur hoc die in Martyrologio Leodii anno 1624 excuso in Romano xvii Martii.
- S. Abrunculus, sive Aprunculus, Episcopus Trevirorum refertur a Ferrario et Saussaio in Supplemento Martyrol. Gallicani, recte tamen hic annotat præcipuo cum honore coli xxii Aprilis.
- SS. Andronici et Junia (quorum meminit Paulus ad Romanos cap. 16 v. 7) reliquiarum inventio celebri memoria recolitur hoc die in Menus et apud Cytheræum, at dies natalis est apud eosdem Græcos xvii Maii.
- S. Gregorius Papa vii, prius monachus Cluniacensis, exinde Abbas S. Pauli in Urbe, memoratur in Calendario MS. S. Salvatoris, et altero recitumri. Colitur. xxv Maii.
- S. Guduvali Archiepiscopi Translatio aliqua contigit hoc die, inscripta Martyrologis monasticis Wouis, Menardi, Dorgunni, Bucelini, Anglieo Wilsoni, Germanico Canisii, generali Catalogo Ferrarii, Molani Auctario ad Usuardum. Annua memoria corporis Gandavum deportati fit in Decembris, quam ad hunc diem nonnulli referunt. De ea Translatione agitur v Februarii in Vita S. Bertulphi cap. 7 num. 30. Dies natalis celebratur. vi Junii.
- Brixius Episcopus Moraviensis ex Chronico Scotico refertur a Camerario in Menologio SS. Scotorum. Si quæ certiora monumenta occurrant, poterimus eum referre cum Dempstero ad xii Augusti.
- S. Concordiæ Natalis Romæ. Ita MSS. S. Hieronymi, Richenovense, Coloniense S. Mariæ ad Gradus. Via Tiburtina ad S. Laurentium, additur in MS. Tornacensi S. Martini; quam Deciana persecutio trucidavit. ut Beda, Rabanus, Notherus, et mutata phrasi Galesimus, qui addit eam esse nutricem S. Hippolyti. Est hæc domi quædam occisa, sed socii via Tiburtina, ubi et cæmeterium esse S. Hippolyti tradit Aringhus lib. 4 Romæ subterraneæ cap. 16. Num S. Concordia ibidem cum S. Hippolyto in prædio S. Cyriacæ sepulta fuerit, examinabitur ad ejus Acta xiii Augusti.
- S. Thecla Virgo inscripta hoc die Martyrologis S. Hieronymi, S. Cyriaci, Maurolyci, Greveni, aliisque. Eadem in MSS. Richenoviensi et Latiensi attribuitur Nicomedie, ac præterea discipula S. Pauli dicitur in MSS. Tornacensi et Aquisgranensi, uti etiam apud Bedam, Rabanum, Notherum, cum longo ejusdem elogio. Ea colitur xxiii Septembris.
- Piatas Presbyter Martyr Tornaci in Belgio memoratur in Martyrologio Wifordi. Dies ejus natalis est 1 Octob.
- S. Edmundi Archiepiscopi Cantuariensis corporis elevatio refertur hoc die in Menologio Benedictino Buchem, et Cisterciensi Henriquez. De ea agendum ad Vitam xvi Nov.
- S. Theodorus Martyr sub Maximiano, hic locatur in Coptico Calendario MS. Dedimus vii Februarii Acta S. Theodori Ducis, qui Heracleæ in Ponto palmam martyrii tulit, sed sub Licinio. Hic videtur S. Theodorus miles esse, qui et ipse celeberrimi nominis, sub Maximiano Amasæ coronatus, colitur 1x Novemb.

Vel forte S. Theodorus *Egypti* Episcopus, qui sub Galerio Maximino, cum S. Petro Alexandrino et alius *ogonem* consummavit

xxvi Novemb. Siricius Papa, cum sedisset annos tredecim, mensem unum, et dies quatuordecim, octavo Kalendas Martii ex hac vita migrans, sepultus est in cœmeterio Priscillæ via Salaria. Baronus in *Annal. Eccl. ad an. 398 num. 1 allegans* ita haberi apud indices omnes, licet apud Bedam sexto Kalendas Decembris ponatur obitus. At quinam illi indices omnes, aut quantæ sint auctoritatis, nescimus. In codice MS. perantiquo Petriano, nunc Regiæ Sueciæ, de Pontificibus Romanis, deducto usque ad Felicem III, sive annum circiter 1000, cum adjectis nominibus sequentium Pontificum usque ad Pelagium decessorem S. Gregori Magni, dicitur Siricius sedisse annos quindecim, dies xxv, ac mortuus VII Kalendas Martias. Apud Anastasium bibliothecarium de *Vitis Pontificum*, dicitur Siricius sedisse etiam annos quindecim, sed menses undecim, dies viginti quinque, mortuus nono Kalendas Martias: et quidem anni Sedis quindecim assignantur in omnibus codicibus MSS. quorum variae lectiones adjectæ in regia editione anni 1649. Quindecim itidem Sedis annos probat Andreus Chesneus in *Historia Pontificum ex antiquo epitapho eulem Siricio erecto*. At VIII Kalendas Martius mortuum esse legitur in nonnullis codicibus MSS. Anastasii inter varias lectiones observatis. De cultu ac veneratione S. Siricii silent Baronus, et Ciceronius in *Vitis Pontificum*, licet ambo referant apud Bedam vi Kal. Decembris pœni obitum. Quod ad hos Februarii dies attinet, pauca admodum venerationis vestigia reperimus. In antiquo *Calendario MS.* quod Psalterio monasterii S. Mariani apud Treveros extat præfixum, hæc leguntur: viii Kalend. Mart. Nat. S. Siricii Papæ. At nulla merito fit in duobus antiquis MSS. *Martyrologus* ejusdem monasterii S. Mariani, ad hunc diem: quo tamen inscriptus est *Martyrologio Germanico Cœnisi*, et *Greven ad Usuardum Auctario*, sed in hoc non absque mendo Martyr appellatur. Deditus XXI Februarii duos Siricios Martyres, ex antiquissimis nostris monumentis, *Martyrologio sci-hæc MS. Romano*, quod S. Hieronymo tribuitur, et altero *Martyrologio MS. Richenovensi*. Horum alter Siricius est Martyr Adrumetinus in Africa, alter sociis S. Victorini adjunctus, quorum locus martyrii non indicatur. Alius Siricius Martyr in Asia cohitur xxiii Februarii. An horum Martyrum occasione obitus Siricii Pape ad hos Februarii dies relatus sit, forsam in dubium posset vocari. Cultum antiquum et venerationem S. Siricii Papæ ad hos februarii dies relatus sit, forsam in dubium posset vocari. Cultum antiquum et venerationem S. Siricii Papæ ubstruunt maxime vetusta et optima fidei *Martyrologia*, sed ad xxvi Novembris, quorum nonnulla hic lubet ad tanti Pontificis firmandum existimationem proferre. *Martyrologium MS. Romanum*, sive S. Hieronymi jam citatum, uti et *Ri-*

chenoviense cum diem (quod sane notandum) ita auspiciantur: vi Kalend. Decemb. Romæ depositio Siricii Episcopi. et in Aquileia Valentini Episcopi. et in Capua Nicandri, Cassiani, et Felicissimi, Saturnini etc. *Eadem leguntur in MS. Aquisgranensi*, sed Cyriaci, quo potissimum ad *Martyrologium Romanum* recognoscendum usus est Baronus, hæc leguntur: v Kalend. Decemb. (ubi vi dies substituendus, uti et præcedentibus diebus) Romæ S. Siricii Episcopi, et Saturnini. In Aquileia Valeriani Episcopi et Confessoris. *MS. Lætiense*: vi Kalend. Decemb. Romæ natale SS. Siricii Episcopi, et Saturnini. *MS. Tornacense S. Martini addit*, et Martyris. *Hactenus illustrata et probatissima Martyrologia MSS.* quibus consentit *Beda excusus et MS. Romæ Syriaci Episcopi.* et in Capua Nicanoris, Cassiani et Felicissimi, nulla Saturnini, facta mentione. *Robanus ista his verbis exprimit*: vi Kalend. Decemb. Romæ depositio Siricii Episcopi, et Saturnini, et in Aquileia Valentini Episcopi, et in Capua Nicanoris, Cassiani et Felicissimi. *Molanus, ex Beda, ut indicat*: Romæ Siricii Episcopi. *Omississatis*, qui ad diversas classes spectant: quævis Episcopi dignitate non expressa, in *Auctario Greveni*, in *MS. S. Muzimmi, MSS. Leodiensibus S. Lamberti et S. Laurentii, et Florario Sanctorum*, hæc ita conjunguntur: Romæ SS. Siricii et Fortunati: quibus in alio *MS. S. Maximii Valerianus adjungitur*. Hæc modo de cultu et veneratione S. Siricii Episcopi seu Pontificis Romani indicasse sufficiat: reliqua ejus Acta, ac reliquorum *Martyrologiorum* testimonia referenda erunt

- xxvi Novemb.
Conceptio B. Mariæ Virginis hoc die inscripta *Martyrol. MS. Coloniensi S. Mariæ ad Gradus. Est isthic forsam votiva aliqua solennitas: uti per universam Ecclesiam* viii Decembris.
S. Dionysia Virgo et Martyr. *Greven in Auctario Usuardi. Nobis ea ignota est. Forsam est Alexandrina, quæ cum aliis cohitur* xii Decembris.
S. Synetus Martyr, gladio occisus celebratur in *Menæis Græcorum et apud Cytheræum hoc die, ac dem longiori encomio xii Decembris, et Romanus dicitur, quo die etiam inscriptus est Menologio Græcorum. Illum eundem arbitramur, qui in Martyrol. Romano aliisque appellatur Syæsius, cohiturque xii Decemb.*
S. Delta Abbatissa Winbrunnensis et soror Regis Angliæ memoratur hoc die in *Menologio Bucclini. De Winbrunnensi canobio extracto et Tetta Abbatissa, quæ hic Delta, alius etiam Tecla dicitur, egimus vi Februarii ad Vitam S. Inæ Regis num. 5 Cohitur S. Tetta* xvii Decemb.
Mathusalem Patriarchæ obitus, quo senior in annis nemo fuit eorum, quos Scriptura commemorat, refertur hoc die in *Florario MS. Græci in Menæis justum appellant et filium Enoch a Deo rapti: ejusque et aliorum primorum parentum memoriam recolunt* xix Decembris.

J. B.

DE CATHEDRA S. PETRI ANTIOCHEN.

AN. CDR. XXV-
1
A II FEB
ANIMADV PAP. 33

Antiochia, Syriae totiusque Orientis metropolis, prima Christianorum nobilissimum cognomen Christi discipulis tribuit, prima supremo nostræ religionis solio nobilitata, ut merito postea, licet alium ob causam, Thropolis sit a Justiniano Aug. appellata. Huc Petrus Princeps Apostolorum, cum ingentem populi multitudinem Christo dedisse nomina videret, venit, sedemque regis sui pontifici isthic ad tempus locavit. Testis Eusebius in *Chronico, Olympiad. 203 an. 2.* Petrus Apostolus, cum primus Antiochenum Ecclesium fundasset, Romam mitti-

tur: ubi Evangelium prædicans xxv annis ejusdem urbis Episcopus perseverat. *Spatium temporis, quo Antiochia sedet, indicat liber de Romanis Pontificibus in Petro: Primus sedet cathedram Episcopatus in Antiochia annos vii, S. Gregorius quoque lib. 6 ep. 37 Ind. 15 ad S. Eulogium Alexandrinum Patriarcham: Itaque cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis sedes in auctoritate convulvit, quæ in tribus locis unius est. Ipse enim sublimavit Sedem, in qua etiam quiescere, et præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decoravit Sedem*

S. Petrus Antiochæ sedet 7 annis:

A Sedem, in qua Evangelistam discipulum misit. Ipse firmavit Sedem, in qua septem annis, quamvis discessurus, sedit. Inde jam colligi potest, quo anno Antiochiæ Petrus Sedem collocarit. Nam cum secundo Claudii anno, ut scribit S. Hieronymus lib. de illustr. Ecclesiæ script. Romam perrexerit, vulgaris nimirum epocha xlii exente vel sub initium xliii, hinc si annos septem, sive sex annos, et partem aliquam septimi, denupseris; sequetur ejusdem epochæ anno xxxvi ad finem vergente profectum fuisse Antiochiam, ibique sedem statuisse initio xxxvii, qui fuit Tiberi Imp. ultimus, a Christi morte secundum exactiorem calculum sextus. Vide accuratius hæc disputata apud Petarium nostrum tom. 2 de Doctrina temporum.

2 Extat Sedis illius memoria in Martyrologis viii Kal. Martii. Martyrol. MS. S. Hieronymi, sive vetus Romanum: Cathedra Petri in Antiochia. Consentiant vetus Roman. a Rosweilo editum, Usuardus, Ado vulgaris, et plerique MSS. etiam Bedæ nomen præferentia. Alioquin typis excusum Bedæ Martyrol. ita habet: Cathedra S. Petri, qua sedit apud Antiochiam, ubi et primum cognominati sunt discipuli Christiani. Eadem leguntur in hodierno Romano Martyrol. et Rabani. Wandelbertus quoque in metrico Martyrol. ita habet:

B Octavoque Petri Cathedra et doctrina coruscet, Urbs læta Antiochi quo primus Præsule vernat. Martyrol Colonia an. 1490 editum et plurima MSS.

Usuardi nomine insignita itemque Adonis MS. in monasterio S. Laurentii Leodi: Apud Antiochiam Cathedra S. Petri Apostoli, qui ab Antiochensibus pulso Simone Mago, qui eos seduxerat, ut sibi crederent, et Petrum lapidarent, ipse Petrus susceptus est, et cathedrali pontificatu exaltatus. Martyrol. Ecclesiæ S. Gaudix Bruzelli: Apud Antiochiam Cathedra S. Petri Apostoli; qui post ascensionem Christi, Cathedrali Sacerdotalem in partibus Orientis tenuit annis quatuor; deinde venit Antiochiam, et pulso Simone Mago Cathedrali pontificalem suscepit, quam ibi tenuit per annos septem. Quibus expletis, Petrus, ut Simonem Magum expugnaret, venit Romam, et ibi annis xxv, mensibus vii, diebus viii, Ecclesiæ Romanæ digne præsedidit, nullumque postea habuit successorem, qui tantum temporis in regimine summi apostolatus expletat. MS. Florarium; Apud Antiochiam Cathedra S. Petri Apostoli (ix Lect.) ubi videlicet pulso Simone Mago, Petrus susceptus est, et in Cathedra pontificali exaltatus an. salutis xxxviii, ubi sedit annis septem, et inde profectus est Romam. Galesinius: Antiochiæ Cathedra S. Petri Apostoli, qui vinculis liberatus, cum Theophili Præfecti filium mortuum ad vitam revocasset, Ecclesiæ Antiochiæ septem annis præfuit, pulso Simone Mago. Eandem fere habet Canisius, et Maurolycus alius verbus.

3 Hausta hæc sunt ex lib. 10 Recognitionum S. Clementis: quas Recognitiones, cum consistet vel legitimum Clementis festum non esse, vel turpiter profecto depravatam, neque fidem habere eis quæ gesta narrantur

licet, nec lubet refutare, quandoquidem nonnulla fortassis eorum evenerint. Plura in quibusdam manu exaratis codicibus habentur, sub titulo Cathedra, sed ex eodem turbido fonte derivata; e quo Jacobus quoque de Voragine, Petrus Equilius, et alii sua hausere. De ritu festi hujus breviter, post alios, agit Bartholomæus Garvanti Comment. in Rubr. Breviar. sect. 7 cap. 4. Quanta cura ac religione peragi anniversaria Cathedræ solennitas soleret, ostendimus xviii Janu. cum de Romana Cathedra esset sermo.

4 Operæ pretium est hic promere, quod de hac Cathedra cap. 83 Explicationis Divinorum Officiorum scribit Joannes Beletus, qui ante 400 annos vixisse traditur, citaturque ab ipso Jacobo de Voragine qui a 350 annis decessit: Dicitur, inquit, festum B. Petri epularum. Fuit enim consuetudo veterum Ethnicorum, ut singulis annis mense Februarii, certo quopiam die, epulas ad parentum suorum tumulos apponerent, quas nocte demones consumebant, cum inde non minus falso quam ridicule animæ refici credebantur. Putabant enim hujusmodi epulas ab animabus circa tumulos errantibus absumi. Hæc autem consuetudo atque hujusmodi falsæ opinionis error a Christianis vix extirpari potuit. Quod quidem cum viri sancti animadvertissent, ac penitus illam consuetudinem extinguere voluissent, instituerunt festum de Cathedra S. Petri, tam de illa quæ fuit Romæ, quam quæ Antiochiæ, idque illo eodem die quo abominanda illa ab Ethnicis fiebat, ut solenni hoc festo pravæ illius consuetudinis festum omnino extingueretur. Unde etiam ab illis epulis festum hoc appellatum est B. PETRI EPULARUM Hæc Beletus. Alibi quoque religioso aliqua instituta festivitate, Ethnicorum profane substitutiones abolite: ut i Augusti de festo ejusdem S. Petri ad Vincula in Lectionibus Divini officii refertur.

5 Hinc porro confici posse videtur, quod viii Kal. Martii agatur hoc festum, non ideo certum esse, vel appulisse eo die Antiochiam Petram, vel in parata sibi (ut dicitur) a populo cathedra consedis; cum propterea ad agendam illius Cathedræ memoriam vis lectus sit dies, quo ejus nova et sacra solennitate veteris superstitiones, eodem die celebrari solite, penitus ex animis eraderentur. Silvi certe laterculus anno Christi 448 scriptus, ut in Prasat. gener. ad Januar. cap. 4 § 3 diximus, ad hunc diem ista habet: Depositio S. Petri et Pauli. Cara cognatio. ideo dicta, quia tunc etsi fuerint vivorum parentum odia, tempore obitus deponuntur. Tunc igitur agebatur sollemniter Romæ, Depositio Apostolorum, cujus ad iii Kalend. Julias, quo nunc celebratur, nulla in eodem Laterculo mentio, at nec alio die Cathedræ. An ad feriales illas Ethnicorum epulas sacratoriibus permutandas, primum Natalis seu

D AUCTORE I D

festum epularum S. Petri dicta,

E

olim tamen Depositio SS. Petri et Pauli.

F

DE S. ARISTIONE

ANTIQUO CHRISTI DISCIPULO, SALAMINÆ IN CYPRO.

Nulla in Menæis Græcorum S. Aristionis mentio fit. Apud Latinos Februarii xxii consecrata ejus memoria est. Quo die ista habent Usuardus, Beda vulgaris, Ado, et alii: Item S. Aristionis, qui fuit unus de lxxii Christi discipulis. Aristionem quidam nuncupant; MS. Adonis exemplar in bibliotheca Regiarum Sveciæ, Aristippum. Vetus MS. monasterii Crutulensis, Bedæ nomine prætitulatum, ita habet: Ipso die Aristionis, antiqui Christi

discipuli. Locum, ubi vel præcipue in Evangelii sermone desulari, vel decesserit e vita, indicant Equilius lib. 3 cap. 142 his verbis: post peractum prædicationis officium apud Salaminam in Cyprio in secula in Domino requievit, viii Kal. Martii, ut dicit Ado. Dicit indicat Ado, non locum. Expressus hæc in Martyrol. Romano hæc formula: Salaminæ in Cyprio S. Aristionis, qui (ut idem Papias, de quo immedie actum erat, testatur) fuit unus de lxxii Christi discipulis

J. B.

in Cyprio mortuus?

Cathedram illic locavit an. 37.

quæ de in quotannis 22 Febr. celebrata,

(ibi de ejus titulo modoque quædam apocrypha)

1 SECOLO 2211 FEB S. ARISTION 22 Febr.

A cipulis. Paria habent Maurolycus, Galesinius, aliique recentiores.

AUCTORE I. & colitur et 17 Octob.

2 Eiusdem ita meminere xvii Octobris Beda vulgatus, Ado, Notherus : Item B. Aristionis, qui fuit unus de LXX Christi discipulis. Congruit vetus Martirol. Romanum a Rosweydo editum. MS Centulense, uti et xxii Februarii, illic habet : Natalis B. Aristionis, qui unus fuit ex antiquis Christi discipulis. At Hermannus Greven sic scribit : Item secundum Adonem hic B. Aristionis, qui fuit unus de LXXII Christi discipulis. Usuardus habet eum viii Kal. Martii. Ado ipse utroque die eum locat.

doctus.

3 MS. Florovium eodem xvii Octobris ista de eo prædicat : Eodem die natale S. Aristionis, qui fuit unus de LXXII discipulis, virescens ingenio, magna probitatis, et miræ sanctitatis. Quæ congruunt cum his quæ infra de eo tradidisse S. Papias dicitur. Nam aliquam Actu S. Aristionis nulla reperimus. Mento ejus fit in Actis S. Barnabæ, quæ tamen apocrypha esse ostendimus xix Februarii in Auribus, pleniusque declarabimus xi Junii, quo ipse Barnabæ colitur : eum tamen cuiusmodi sint, certum in veteribus MSS. colitur, utaque de Aristione memorant : Navigantes autem inde pervenimus Cyprum, ibique invenimus Timonem et Aristionem famulos Domini. Timon autem urebatur magnis febribus etc. De Aristione nil amplius addunt.

in Cypro laborat :

4 Apocrypha synopsis LXXII Discipulorum nomine Dorothei Tyri edita in veterum I. P. Bibliotheca, Aristionem inter eos non recenset : at nec Chronicon Alexandrinum a Radero nostro editum. Eusebius lib. 3 histor. Eccles. cap. 33 diserte eum et Joannem Presbyterum τοῦ τοῦ κυρίου μαθητᾶς Domini discipulos appellat, refertque S. Papiæ verba, quibus fatetur, se ab his plurima didicisse, quæ repræsentabuntur, cum mox hoc ipso die de S. Papiæ agitur. Ita Eusebium interpretatur Rufinus lib. 3 cap. 28. Ipse vero Papias de se ita indicat, tamquam qui non ab Apostolis, sed ab eorum discipulis, susceperit fidem, per hæc verba : Non pigebit autem nos tibi omnia, quæ quondam a Presbyteris didicimus et bene retinemus recordantes, exponere, cum interpretationibus suis, et ut se eorum veritas habeat, explicare. Neque enim multa dicen-

e 73 Christi discipulis,

tibus, sed vera tradentibus auscultavimus : neque his qui hominum præcepta, sed qui Domini mandata memorabantur ab ipsa veritate suscepta. Quod si quando advenisset aliquis ex his qui secuti sunt Apostolos, ab ipso sedulo expiscabar, quid Andreas, quid Petrus dixerit : quid autem Philippus vel Thomas, quid vero Jacobus, quid Philippus, aut quid Mathæus, vel alius quis ex discipulis Domini : quæve Aristion vel Joannes Presbyter ceterique discipuli dicebant. Ac pluribus interjectis : Alia quoque quamplurima supra memorati Aristionis refert, tamquam ex verbis ei Domini tradita. Eadem fere habet S. Hieronymus cap. 18 libri de illust. Eccles. scriptoribus, atque ista ex Papa citat : Considerabam quid Andreas, quid Petrus dixissent, quid Philippus... quid etiam Aristion et senior Joannes, discipuli Domini, loquebantur. Similia habet Nicephorus Callistus lib. 3 cap. 20, ubi et quæ in Eusebio habentur, Papiæ verba recitat, illa præsertim : ἄτε Ἀριστίων καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης τοῦ Κυρίου μαθητᾶι λέγουσιν. Quæque Aristion et Joannes Presbyter, qui et ipsi fuerant discipuli Domini, dicerent. Sed ista uberius infra in Papiæ.

S Papiam multa doct.

6 Menologium Græcorum ab Henrico Canisio editum, ad iii Septembris ista habet : Eodem die natalis S. Aristionis Episcopi Alexandriæ, qui igne probatus migravit in cælum. Uberius ejus martyrium exequitur Galesianus ii Septembris, e Græcis acceptum, ut ait. Verum in catalogo Patriarcharum Alexandrinorum, sive antiquo, quem Nicephorus confect, sive recentiore, quem Abrahamus Ecchellenus Maronita nuper Latine vulgavit, nullus Aristion reperitur. Plura vetera MSS. eodem iii Septemb. die Aristonem Episcopum referunt, sed Alexandriæ non tribuunt : tribuunt quædam Aristippum, sed diversum ab Aristone, sive Aristione : de quibus agemus suo loco. Fveritue noster hic Aristion Episcopus, quemadmodum multi antiquorum Discipulorum, qui non præpropere martyrio, ut Stephanus, sublato, haud nobis constat. Apud Papiam, Eusebium, Hieronymum, Rufinum, Nicephorum Callistum citatos, Joanni Presbytero semper præponitur, ut qui forsitan in celsiori gradu locatus fuerit.

an Episcopus fuerit ?

DE S. ABILIO PATRIARCHA III ALEXANDRINO.

J. R.

AN. CBR. ICVII XXII FEB. S. Abilius Ep. Alexandr. creatus an. 4 Domitiani, Christi 84.

Tertius post S. Marcum Evangelistam Ecclesiæ Alexandria præfuit S. Abilius. Ita Eusebius lib. 3 hist. Eccl. cap. 12. Quarto anno Domitiani, Anianus, qui primus Alexandrinæ Ecclesiæ præfuit, eum annos xxii complevisset, moritur. Succedit Abilius. Græca sic habet : Τετάρτῳ μὲν ὄντι Δομητιανοῦ ἡς κατ' Ἀλεξάνδρειαν παροικίας ὄρωτος Ἀνιανός, δύο πρῶς τοῖς ἔτεσιν ἀποπέλας ἔτη, τελευτᾷ, διαδέχεται δ' αὐτὸν δεύτερος Ἀβίλιος. Quæ non recte interpretatur Christophorus in hanc modum : Quarto anno Domitiani, Anianus, primus Ecclesiæ Alexandria præfuit, qui eum annos xxii in eo munere complevisset, exiit e vita. In ejus locum secundus suffectus est Abilius. Baronius in Notat. ad xxii Februarii hit. F. una tantum mutata dictione sic restituendam sententiam monet : Quarto anno Domitiani, Anianus, qui primus Ecclesiæ Alexandria præfuit, eum annos xxii etc. probat correcturam, tum quia utem Eusebius lib. 2 cap. 23 Aniani initium statuit anno viii Neronis, qui erat Christi LXII, a quo ad quartum Domitiani, Christi LXXXIV, sunt xxii anni ; tum quia in Chronico ejusdem Eusebii ad iv Domitiani ita scriptum : Secundus Alexandria Ecclesiæ constituitur Episcopus Abilius, qui præfuit annos xii. Et Rufinus lib. 3 cap. 12 ita præfuit locum vertit : Quarto igitur anno Domitiani Anianus, vi-

C

ginti et duobus annis ministrato sacerdotio, defunctus est. In cujus locum secundus succedit Abilius. Zonaras quoque tom. 2 Annalium in Domitiano ita scribit : Quarto anno ejus imperii, primus post Marcum Apostolum Alexandrinorum Ecclesiæ Pontifex mortuus est : et Abilius ei successit, secundus Episcopus Alexandria designatus. At Nicephorus Callistus lib. 3 cap. 2. Post hunc, inquit, Anianum videlicet, Abilius Sedem eam suscepit : qui cum eam xii annis egregie rexisset, Cerdoni eam successori reliquit.

F

2 De rebus a S. Abilio præclare gestis nihil hæcenus legimus, nisi quod in historia Patriarcharum Coptitarum Alexandria, quæ ab Abrahamo Ecchelleni Maronita Latinitate donata, excusa est Parisiis in typographia regia anno MDCCCLII, ista de eo habentur : in Melianus. Scriptum est in Vitis Patriarcharum : Assumpserunt hominem nomine Melianum, et ordinarunt eum Patriarcham super Sedem Marci : crevitque numerus fidelium in Ægypto, Pentapoli et Africa, fuitque Ecclesia ejus tempore in pace. Obiit autem die Lunæ prima Tuti, vacavitque Sedes tribus annis absque Patriarcha, quoniam eo tempore contigit destructio Jerosolymorum. Postrema hæc incipit : nam Hierosolyma capta anno ii Vespasiani, Christi LXXI, Abilius anno decimo LXXXIV Episcopus factus. Ipsæque

fidem propo- gal :

A Ipseque errorem suum auctor mox corrigit, æque absurde : nam cum a morte Meliani, sive Abilii, vacasse Sedem Alexandrinam scribat tribus annis; in eam deinde erectum Cerdonem scribit primo anno imperii Trajani, qui erat, secundum vulgarem Æram xviii Christi. An is tertius quartusve a captis Hierosolymis? Atque, ut habet Eusebii calculus ad Æram nostram accommodatus, obisse videtur S. Abilius anno xvii.

mortitur an. 97.

non successit immediate S. Yurco,

sed S. ANTONIO :

3 Quod in epistola 3 S. Anacleti nomine edita asseritur, S. Marco successisse venerabilem Abilium, uti et alia quædam ejusdem epistolæ capita dicimus 1 Februarii ad Vitam S. Ignati § 3 repugnare veterum historicorum scriptis, atque eam proinde epistolam hand satis certæ fidei esse. Veteribus assentitur Nicephorus in Chronologia, ante annos circiter 1000 concinnata, ubi Patriarchas Alexandrinos ita enumerat : α Μάρκος δ Ευαγγελιστής ἐτη β'. β' Ανιάνος ἐτη κβ'. γ' Αβίλιος ἐτη εβ'. 1 Marcus Evangelista annos 2. 2 Anianus an. 22. 3 Abilus an. 12. Historia Eechellensis citata, annos S. Abilio tribuit 12, dies 286. Si S. Anianus

obit xxv Aprilis, ad quem diem tabulis Martyrologii inscriptus est, sequeretur. S. Abilium ordinatum fuisse circiter xi Maii, a quo ad xxii Februarii dies numerantur cclxxxvi. Computati ab aliis anni xii pleni, neglecto quod supererat : ab aliis xiii, etsi non omnino pleni. Ita crebro ab auctoribus dispari modo ordinari ratiocinium annorum regni sacerdotiæve anomadvertimus.

D AUCTORE J. B. SEDUË ANNO 13 non integras :

4 Inscriptum est Latinarum Fastis S. Abilii nomen vni Kalend. Martii. In Græcis nonlum reperi. Beda vulgatus, Usuardus, Ado, Notkerus, ita habent : Alexandriae S. Abilii Episcopi, qui post B. Marcum secundus Episcopus, xii annos sacerdotium virtute conspicuus ministravit. Eadem fere habet Martyrol. Romanum, et phrasi variata Galesinius. Abylam, sive Abylen, vocat Mauralyces : Alexandriae, inquit, S. Abyla Episcopi, qui tertius a S. Marco, xii annis sacerdotium virtute conspicuus ministravit. Brevissime ejus meminit vetus Martyrol. Romanum a Rosweylo editum, et MSS. quædam : Alexandriae, Abilii Ep.

inscriptus Martyrologis 22 Febr.

DE S. PAPIA

EPISCOPO HIERAPOLITANO IN PHRYGIA,

Commentarius historicus.

B

§ 1 Cultus sacer S. Papiæ. Num fuerit auditor S. Joannis Evangelistæ, an solum Joannis senioris?

SUB I-I-TUM SE CULU II XXII PER. Colitur S. Papias 22 Febr.

et auditor S. Joannis Apostoli dicitur :

Hierapolim Phrygiæ urbem ab sancto Apostolo Philippo fuisse fide Christi colustratam, ac dein a SS. Papiæ, Abercio et Chudilio Apollinare excultam, dicimus 17 Februarii, quo S. Apollinaris potissimum colitur; quæ volumus repetere ad hunc xxii Februarii, venerationi S. Papiæ dicatum. De eo apud Bedam excusum et MS. monasterii Richenbergensis ista habentur : In Hierapoli S. Papiæ Episcopi, auditoris S. Joannis Apostoli. Consentit MS. Trevirensis : at Notkerus et Ado mutata parum phrasi eadem ita referunt : Apud Hierapolim S. Papiæ Episcopi, auditoris S. Joannis Apostoli. In Adone MS. Ecclesiæ Morinorum, MS. Colonienſi Carmelitarum, MS. Leodiensi S. Lamberti, et antiquo Centulensi, quod nomen Bedæ præfert, dicitur : auditoris S. Joannis Apostoli et Evangelistæ. In MS. Adone S. Laurentii abscriptum erat recentiore manu : Et B. Polycarpi discipuli et sodalis. Quæ ex Usuardo desumpta sunt, in ejus exemplaribus MSS.

C quam pluribus et præcipuis, uti et excusis, ista trahuntur : Eodem die B. Papiæ Hierapolitanæ civitatis Episcopi, qui Joannis Apostoli auditor, Polycarpi autem discipulus et sodalis fuit. Eadem habent MS. Antuerpiense Societatis Jesu perantiquum, quod Bedæ etiam nomine indigetatur, Bethnus item in Martyrologio secundum morem Ecclesiæ Romanæ, Mauralyces aliique. In MS. Florario additur : Claruit anno salutis centesimo quinto. Galesinius uberiore stylo hæc exornat : Hierapoli, inquit, S. Papiæ Episcopi. Is Asianus, B. Joannis auditor, Apostolorum discipulus. Divi Polycarpi familiaris, Hierapolitanorum Episcopus consecratus, multos annos illi Ecclesiæ summa cum laude præfuit. De hodierno Martyrologio Romano mox agemus. Iterum solennis memoria ejusdem S. Papiæ fit xvii Maii in MSS. Martyrologis Centulensi, Leodiensi S. Lamberti, et S. Laurentii absque. his verbis : Apud Hierapolim B. Papiæ Episcopi, qui Joannis Apostoli auditor, Polycarpi autem discipulus et consodalis fuit. Ejusdem illic quoque meminit Mauralyces. At xxii Januarii assignatur in Florario MS. Translatio S. Papiæ Episcopi Confessoris, ubi agi de hoc Hierapoli-
Februarii T. III.

colitur etiam 17 Maii,

et festum 22 Janu

litano Episcopo videri ad eum diem insinuantibus.

2. Quod in his omnibus pene Martyrologis habeatur Papias S. Joannis Apostoli et Evangelistæ discipulus, haustum arbitramur a S. Hieronymo. Nam, primo hæc verba in Chronico Eusebii ab eo aucto habentur ad iii annum Trajani apud Ponticum aut n apud Miræum : Joannem Apostolum usque ad Trajani tempora permansisso Irenæus Episcopus scribit, quæ in Chronico Eusebii Græce habentur : quibus addit S. Hieronymus, Post quem, scilicet, S. Joannem martirium, auditores ejus insignes fuerunt Papias Hierapolitanus Episcopus, et Polycarpus Smyrnaeus et Iguatius Antiochenus. Deum idem Hieronymus de Scripturis Ecclesiasticis cap. 9 de S. Joanne evangelista hæc ait ? Nonnulli putant duas memorias ejusdem Joannis Evangelistæ esse, super qua re, cum per ordinem ad Papiam auditorem ejus ventum fuerit, disseremus. ac postea cop. 18, Papias, inquit, Joannis auditor, Hierapolitanus Episcopus in Asia, quinque tantum scripsit volumina, quæ prænotavit : Explanatio sermonum Domini. Denique idem S. Hieronymus epistola 29 ad Theodorum in epitaphio Lucini mariti, dum de Marco hæretico agit, hæc de SS. Irenæo et Papiæ meminit : Refert Irenæus, vir Apostolicorum temporum, et Papiæ, auditoris Evangelistæ Joannis, discipulus. Episcopus Ecclesiæ Lugdunenſis, quod Marcus quidam, de Basilidis gnostici stirpe descendens primus in Gallias venerit, et eas partes, per quas Rhodanus et Garunna fluunt, sua doctrina maculaverit. Quin et S. Irenæus ejus discipulus idem de Magistro suo prædicat lib. 3 adversus Hæreses, cap. 33. Ipse autem, inquit, et Papias Joannis auditor, Polycarpi autem contubernalis, vetus homo, per scripturam testimonium perhibet in quarto librorum suorum : sunt enim quinque libri illi conscripti. Hæc ibi, quæ Eusebius lib. 3 Hist. Eccl. cap. 33 ita citat : Ταῦτα δὲ καὶ Πάπιας, Ἰωάννου μὲν ἀκουστής, Πολυκάρπου δὲ ἐταῖρος, γέγονας, ἀρχαῖος ἀγῆρ, ἐργάτης ἐπιπρωτοῦ, etc. Ubi dum Joannis auditor dicitur, Apostolum et Evangelistam intelligi, jam ex S. Hieronymo diximus. Secuti auctores tam Latini in prædictis Martyrologiis, quam varii Græci. Andreas Cæsareæ Cappadociæ Episcopus in commentario in Apocalypsin, ex quo Aretas Cæsarensis summi compendium decerpit, cap. 34, seu sermone 12, Papiam B. Joannis discipulum appellat;

auditor S. Joannis Apostoli etiam habetur a S. Hieronymo,

F

S. treuxo,

Andrea Cæsarensis,

A *at planis verbis S. Anastasius Sinaita, Patriarcha Antiochenus, lib. 7 in Hexameron, celebrem Papiam Hierapolitanam confirmat Joannis Evangelistae discipulum fuisse. Oecumenius denique in Acta Apostolorum cap. 2. Hoc autem clarius, inquit, enarrat Papias Joannis Apostoli discipulus. Graece, Τὸ αὐτὸ δὲ σαφιστέρως ἰστορεῖ Πάπιας; ὁ Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου μαθητὴς.*

DOCTORE G. D. S. ANASTASIO SINAITA,

OECUMENIO,

cum S. Joanne floruisse legitur apud S. Maximum,

ab eo Episcopus ordinatus apud Equilinum,

aut cura Episcopatus commissa et apud Haliois,

3 *S. Maximus Martyr ad cap. 7 magni Dionysii de Hierarchia Ecclvs. Papiam Hierapoleos in Asia Episcopum asserit cum S. Joanne Evangelista floruisse. Graece συναμείβαντα τῷ θεῷ Ευαγγελιστῇ Ἰωάννῳ. Plura addit Petrus Episcopus Equilinus in Catalogo lib. 3 cap 131 his verbis : Papias Hieropolitanus Episcopus, Joannis Apostoli auditor Polycarpi quoque condiscipulus et consolalis fuit. Hic ab eodem Apostolo Hierapoli predicante ordinatus Episcopus ejusdem civitatis, postquam gregi dominico pluribus annis laudabiliter praefuit, beato fine in Christo quiescit viii Kalend. Martii Hic quinque libros de verbis Domini composuit. At Petrus Haliois tomo I sanctorum Scripturarum Orientis in Papa Vita cap. 2, Non dubitaverim, inquit, pro vero recipere, illi a S. Joanne Apostolo, cum Asia Ecclesias partim fundaret, partim fundatas rogeret, curam episcopatus, quemadmodum et Polycarpi, esse commissam. Ceterum S. Polycarpum amento universo caetu Ecclesiasticorum a laicis electum esse, et ordinariam consecrationem ab Episcopis manuum impositione peractam tradit xxvi Januarii antiquus autor Vita ejus cap. 5. Quae ita exprimat Eusebius lib. 3 Hist. Eccl. cap. 30. Isdem temporibus, inquit, Polycarpus, qui magna fuit cum Apostolis familiaritate et nobilitate conjunctus, in Asia floruit, et Smyrnenensis Ecclesiae Episcopatum, eorum suffragis, qui Dominum vidissent, quique ejus fuissent ministri, obtinuit. Et de SS. Papii et Ignatii isto jungit : Cujus aetate Papias, Ecclesiam quae est Hierapoli Episcopus, magna fama et celebritate : vir plane cum abarum omnium artem scientia disertissimus, tum cognitionis sacram literarum non ignarus, Ignatius item, qui est ad usque memoriam multorum ore et sermone predicatus, post Petrum successione secundus episcopatum Atiuchenum sortitus est.*

vixisse aetate SS. Polycarpi et Ignatii, apud Eusebium.

auditor Joannis Senioris dicitur a Barrolo.

non Joannis Apostoli,

neque Apostolorum ab Eusebio

sed male ex hoc proemio S. Papii probatur

4 *An autem ordinaria illa electio et consecratio, qua S. Polycarpus ad Episcopatum vocatus, etiam in episcopatu SS. Papii et Ignatii adhibita sit, non legimus. Refragari videtur Baronius in hodierno Martyrologio, ubi Joannes, cujus Papius auditor fuit, non Apostolus et Evangelista, sed Senior appellatur. Hierapoli, inquit, in Phrygia, B. Papii ejusdem civitatis Episcopi, qui S. Joannis Senioris auditor, Polycarpi autem sodalis fuit. Et in Annalibus ad an. 118 num. 6 asserit in Martyrologio irrepsisse errorem, ut, qui dicendus est Joannis Senioris discipulus, dicitur Joannis Apostoli : ut hactenus accente ubi a nobis expostum est, et modo qua potissimum de causa Baronius ab aliis seculat, vulvamus. Ac prima num. 3 ex Eusebio libro 3 cap. 33, sive ultimo, ista afferuntur : Ipso quidem Papias in provincia librorum suorum se nontiquam auditorem aut adspectorem fuisse sanctorum Apostolorum demonstrat ; sed ea, quae ad fidem spectant, se ab iis accepisse, qui illis noti et familiaris erant, docet. At Petrus Haliois questione ad Vitam S. Papii negat ul verbis ejus contineri, aut etiam ex illis colligi posse. Sunt autem haec a Papii scripta, et ab Eusebio relata :*

5 *Non gravabor tibi, quae olim a Senioribus recte dulci, et quorum memoriam recte retinui, ea cum suis expositionibus, ad confirmandam eorum, quae ab illis tradita sunt, veritatem contexere. Neque enim ego, ut plerique, multa decantibus, sed*

vera docentibus delectabam : neque iis, qui extraneas praecipiones, sed qui a Domino per fidem traditas, et ab ipsa profectas veritate commemorant. Ac si forte quispiam advenisset, qui Seniores fuisset assectatus, de eorumdem Seniorum sermonibus sciscitabar : Quid Andreas aut quid Petrus dixit ? aut quid Philippus, aut quid Thomas, aut Jacobus, aut quid Joannes, aut Matthaeus, aut alius quispiam discipulorum Domini, et quae Aristion et Joannes ὁ πρεσβύτερος, Domini discipuli dicunt ? Neque enim tantum emolumenti e libris, quantum e viva mentique voce me percepturum existimabam. Haec S. Papius : quibus relatis ista infert Eusebius : Unde operae pretium est cognoscere, Joannis nomen bis esse ab eo recensitum ; semel quidem cum illum Petro, Jacobo et Matthaeo et aliis Apostolis annumerat, manifeste significat Joannem Evangelistam : alterum autem variata oratione aliis extra Apostolorum numerum adscribit, Aristionem ei praeponeus, et clare eum πρεσβύτερον nominat : ita ut per haec eorum vera ostendatur esse narratio, qui dixerunt duos fuisse in Asia eodem nomine nuncupatos, et duo esse Ephesi monumenta et utrumque ad hoc usque tempus Joannis appellari. Atque his mentem advertere est necessarium. Nam probabile est Joannem illum posteriorem (nisi quis priorem malit) Apocalypsin eam vidisse, quae sub nomine Joannis fertur. Haec Eusebius. Eodem modo et relatis S. Papii verbis ista infert S. Hieronymus de Scriptor. Eccl. cap. 18 in Papii : Ex quo apparet in ipso catalogo nominum, alium esse Joannem, qui inter Apostolos ponitur, et alium Seniore Joannem, quem post Aristionem enumerat. Hoc autem diximus propter superiorem opinionem, quam a plerisque retulimus traditam, duas posteriores epistolas Joannis non Apostoli esse, sed Presbyteri : quem ante ipse Seniorum. Graeci πρεσβύτερον appellant, quae etiam usus Christophorsonus in versione Eusebii. De opinione aliquorum Joannem Presbytero, seu seniori attribuentium et librum Apocalypsis et duas epistolas Joannis, consule proemium Cornelia Lapide et aliorum interpretum ad illos tractatus.

6 *Hic solum, posito utraque Joanne, Apostolo scilicet et Presbytero, dicimus non recte ex verbis S. Papii inferri, eum non vidisse Apostolos, aut non fuisse discipulum S. Joannis Apostoli : quia si quis redibat a comitatu Apostolorum aut Discipulorum Domini, aequo inquirebat, quae Aristion et Joannes Presbyter, quam quae Andreas, Petrus, Philippus, Thomas, Jacobus, Joannes, Matthaeus dicerent. Quae tamen aliter videtur intellexisse Eusebius, dum post supra relata verba addit haec sequentia : Καὶ ὁ ὡν δὴ μὲν δεδηλομένοις Παπίας τοῖς μὲν τῶν Ἀποστόλων λόγους παρὰ τῶν αὐτοῖς παρακολληθέντων ἐμύνησεν περιληφέναι. Ἀριστιωνος δὲ καὶ τοῦ πρεσβυτέρου Ἰωάννου ἀντικειμένου ἐκαστὸν φησὶ γενέσθαι ὁμοραστὴν τῶν πολλῶν οὐτῶν μονιμονύσας, ἐν τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι τίθισιν αὐτῶν παραδόσεις. Quin etiam Papias, de quo jam egimus, Apostolorum dicta ab us, qui ipsos assectati sunt, se accepisse confitetur, Aristionis et Joannis τοῦ πρεσβυτέρου auditorem fuisse dicit. nominatim proinde illorum saepe mentionem faciens eorumdem traditiones scriptis suis inserit. Ac nonnullis interpositis addit, Papiam suis libris non solum Aristionis in sermones Domini explanationes, verum etiam traditiones Joannis τοῦ πρεσβυτέρου complexum esse. Haec Eusebius de Papii : cujus opera deperdita testimonium illi nequeunt conferre. Sed esto, S. Papias alicubi scripserit se Joannis Presbyteri, aut senioris, auditorem fuisse, in verbis non demonstrat se nontiquam Joannis Apostoli auditorem aut adspectorem fuisse, quod ante ex proemio librorum Papii male apud Eusebium inferri diximus. Nicephorus Callistus Eusebium*

ex eo constat duos Joannes fuisse, Evangelistam,

et Presbyterum,

E sive Seniore

F ex alia et deperditis libri auditorem fuisse Aristionem et Joannis Presbyteri tradit Eusebius.

A *Eusebium fere describit, additque eundem Papiam uti testimonii et auctoritatibus ex priore Joannis, et itidem ex priore Petri epistolis. De S. Aristionis hoc etiam die agimus.*

§ II. *Errori Millenariorum S. Papias adheret. An fuerit Episcopus Pergami? An socius S. Onesimi?*

Idem Eusebius de scriptis S. Papias ista dein junxit: Alia præterea idem auctor quasi traditione non scripta ad se delata apponit et novas quasdam Servatoris parabolas et doctrinas, et aliqua quædam fabulosa; in quibus et mille annos post resurrectionem a mortuis, subsistente Christi regno corporaliter in hac terra. Quæ ego illum accepisse existimo male interpretantem narrationes Apostolicas, nec penetrantem, quæ ab illis mystice per similitudinem dicta sunt. Valde enim exiguo sensu erat, quemadmodum ex ejus scriptis capere licet conjecturam. Hieronymus etiam de Script. Eccl. cap. 18

In scriptis S. Papias error millenariorum, observatus ab Eusebio,

S. Hieronymo,

B Tertullianus quoque in libro de spe fidelium, et Victorinus Pictavienensis, et Lactantius hac opinione ducuntur. Similia habet S. Hieronymus in præm. lib. 18 in Isaiam, et in cop. 36 Ezechielis lib. 11, et cap. 14 Hieremias lib. 4, ubi ista addit: Quæ licet non sequamur, tamen damnare non possumus, quia multi Ecclesiasticorum virorum et Martyrum ista dixerunt, et unusquisque in suo sensu abundet, et Domini judicio cuncta reserventur.

Baronio,

S Quibus relatis in Notis ad xxii Februarii addit Baronius: Hæc S. Hieronymus, quo tempore nihil adhuc ab Ecclesia de ea re fuisse definitum apparet. Paulo post autem, cum Apollinaris hæresiarcha hanc de millenario sententiam niteretur adstruere, totisque nervis defendere conaretur, atque ut dogma Catholicum stabiliret, scriberetque (ut ait S. Hieronymus in præmio lib. 18 in Isaiam) duo volumina adversus Dionysium Alexandrinum, qui ea de re contra Irenæum librum ediderat; mox in eum atque alios millenarios zelus sanctorum Patrum exarsit, ita ut in hæresim ac patronum ejus liberius inveherentur: cum præsertim ille adderet alias ad eam opinionem impietates, diceretque homines resurrecturos esse ad Legem, Circumcisionem, et sabbata servanda, ad cibos electos, ut olim, et templum materiale constructuros. Id de eo scribit S. Basilius in epistola 74 ad Occidentales. Tunc autem, sicut ceteræ prævæ opiniones Apollinaris, ita hæc de millenario a Damaso Papa Romæ putatur esse damnata. Hæc Baronius. At sententiam eam S. Papias de millenario ob magnam hominis estimationem complures magnos viros esse secutos tradit idem Baronius in Annot. an. 118 num. 2. Inter quos sunt celebres Martyres, Justinus Philosophus, inscriptus Martyrologio Romano ad xii Aprilis, Irenæus ad xxvii Junii, et Victorinus ad ii Novemb. quando iterum erit occasio agendi de hoc millenari errore. Quæ ab Isaaco Casanbono contra S. Papiam exortatione 16 ad Annals Baronii num. 16 converuntur exaggeratæ calumnie et mendacia, rejiciuntur et perstrunguntur a Petro Halloix in Notis ad cap. 1 Vitæ S. Papias litt. d.

Secuti cum SS. Justinus, Irenæus, Victorinus:

9 Idem Halloix ad cap. 2 Vitæ litt. b rejecti futilem conjecturam Antiochi Brondi ausi asserere S. Papiam fuisse Angelum Pergami, cui Apocal. 2 hæc dicuntur: Sermo ubi habitas, ubi sedes est satanæ, et tenes nomen meum, et non negasti fidem meam... Sed habeo adversus te pauca: quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere

non fuit S. Papias Episcopus Pergami, in Apocalypsi reprehensus:

scandalum coram filiis Israel, edere et fornicari: ita habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. Similiter poenitentiam age: si quo minus, veniam tibi cito, et pugnabo cum illis in gladio oris mei etc. Ad quem locum Brondus aut possibile esse Joannem hæc Ecclesiam Pergamensem Papiæ auditori suo commendasse, et postea successu temporis Hieropolitanam Ecclesiam in Phrygia post exilium Joannis gubernasse, relicta Pergamensi alicui Pastori. Hæc ille ex nuda conjectura, quia potuisse fieri asserat: quod nobis non sufficit.

10 Halloix cap. 3 Vitæ S. Papiæ narrat perseverantiam ejus in adversis et felicem e mundo excessum, atque ista scribit: Est in Actis B. Onesimi discipuli S. Pauli, in eadem Asia tum Episcopi, et Papiæ nostro æqualis, perductum eum Romam, ibique cum Romulo adjutore et Papiæ spirituali commilitone (sic videtur nostrum Papiam ob dignitatis et certaminis paritatem appellare) oblatum Tertullo Urbis Præfecto, qui examinatos, et fidem in Christum constanter confessos, in tenebrosam abdi carcerem, et tormentis excrucijari jussit: sed exactis in afflictione totis octodecim diebus ob frequentem populi ad eos concursum, colore lenitatis urbe expulerit. Igitur Onesimus cum Apitione Puteolos tetendit: quoniam autem Papias cum Romulo, non est ibi perscriptum... Sed de aliis ut taceam, certe de Papiæ hoc videor posse dicere, vel integram martyrii palmam, morte pro Christo fortiter obita, assectum esse (quandoquidem a nonnullis non Episcopus, sed Episcopus et Martyr appelleretur) vel certe in causa fidei sustinenda, admodum multa toleravisse. Nam et hoc titulo datum esse aliquibus palmare nomen Martyris, multorum scripta Sanctorum fidem faciunt. Hæc ibi. Qui vero martyrium attribuit S. Papiæ, est Stephanus Goburus Trithemita apud Photium in Bibliotheca Cod. 232 num. 32, Quod ea, inquit, quæ dicta sunt de iustauratione rerum a S. Gregorio Nyssæ Episcopo, non probet, sed nec Papiam Hierapoleos Episcopum et Martyrem, nec S. Irenæum Lugduni Antistitem admittat: ubi quidem dicunt regnum celorum esse fructum quamdam ciborum sensibilibus. Hæc ibi, et forsitan per errorem nomen Martyris attributum S. Papiæ, quod S. Irenæo ejus discipulo dandum erat. Ceterum de B. Onesimo S. Pauli discipulo, ac post obitum S. Timothei Episcopo Ephesino, egimus xxi Februarii, omissis Actis Grecis, quæ a Gentiano Herveto Lutine reddita, apud Lipmanum, Surium atqueque extant, quod in Acta plane confuso sint, et præcipua sui parte spectent ad S. Onesimum, Magistrum SS. Alphi, Phildalephi et Cyri, sub Decio comprehensum, et Puteolis pro fide Christi interemptum xxi Julii. Hinc Papias spiritualis ejus commilito atque hoc S. Papiæ est, centum et triginta aut quadraginta annis junior.

D
AUCTORE G. B.

non idem est Papias spiritualis commilito in Actis S. Onesimi,

E

neque Martyr habendus,

ut per errorem videtur appellari apud Photium.

S. Onesimus Puteolis sub Decio est interemptus.

F

sanctimonia S. Papiæ et quibus rebus colligatur.

11 Idem Petrus Halloix citato capite 3 asserit sanctimoniam S. Papiæ commendari, primo quod iis temporibus e bona ferventium Christianorum copia selectus, atque ad Episcopi dignitatem proventus sit, quibus longe pleris ad ejusmodi munia aestimabatur Christiana simplicitas, quam mundanæ stirpis nobilitas, et Spiritus divitiæ, quam terræ thesauri, et modesta divinæ legis cognitio, quam superba plurimarum scientiarum acervitio. Deinde, quod ipud viros sanctitate juxta et eruditione clarissimos, tanta fuerit ob antiquam ac venerandam morum probitatem auctoritate, ut tum etiam, cum ab ejus sententia in aliquo puncto discederent, ejus tamen magni facerent ac revererentur sanctimoniam. Denique insignis Papiæ sanctitatis argumentum, inquit, esse potest, et merito debet, illud tam vehemens atque incitatum animi studium, quo Apostolos et viros Apostolicos prosequatur, et quo ardentem, si quis alius, æstutabat

A æstuat de ipsorum dictis et factis audiendi atque sciscitandi. At cultum ac venerationem ejus sacram ex antiqus Martyrologis probavimus.

12 Quamdiu Ecclesie Hierapolitane Episcopus præfuerit, aut quo ætatis, Sedis ac Christi anno obierit,

non legimus. Fuit postmodum S. Abercius ejusdem Sedis Episcopus, qui sub Marco Antonino et Lucio Vero Imperatoribus postissimum floruit : cujus Acta Græca habemus od xxu Octobris illustranda.

D tempus Sedis, successor.

DE S. ANTHUSA ET XII FAMULIS MARTYRIBUS.

Græci in magnis Menæis xxu Februarii hæc habeat : Τῆ αὐτῆ ἡμέρᾳ ἡ ἀγία Ἀνθούσα, καὶ οἱ δώδεκα αὐτῆς δούλοις ζῆσει τελευτοῦνται.

Εὐνοῦς ἰσθμῆρες, Ἀνθούσα, τοῖς δούλοις, Ζῆσις θανούση συνθανόντας σοὶ ζῆσει.

Eodem die S. Anthusa et duodecim ejus famuli gladio vitam finiunt.

Benevolos reperisti, Anthusa, hos famulos, Qui te gladio moriente, etiam gladio commoriuntur.

Menæa describit Maximus Cytheræus. Cetera latent. Coluntur varia Anthusæ alius diebus : xxii Augusti Anthusa cum duobus domesticis Carissimo et Neophyto, qui umbo sub Valtriano Imperatore gladio percussus sunt, sed ipsa Anthusa, ut in eisdem Menæis legitur, ἐν εἰρήνῃ τῶ θεῷ τὸ πνεῦμα παρέβητο, in pace spiritum Deo reddidit : quæ alia ab hoc Martyre est, quæ gladio occisa fuit.

DE S. GALLO CONSULE MARTYBE ANTIOCHIE.

Magnam Consulari dignitati ornamentum confert sanctitas Galli Consulis, majus altitudo, si ejus Acta olim et conscripta forent, et uti hic ederentur, reperiri a nobis potuissent. Sacram ejus memoriam reducit nunquam satis laudatum Martyrologium MS. Romanum vetustissimum, quod sub S. Hieronymi nomine citari solet, et hæc continet : viii Kalendas Martii Cathedra Petri in Antiochia, et Romæ natale Concordiæ. In Antiochia natale Galli Consulis. Sequuntur dein quadraginta aut plures Martyres in varias classes distributi : videt et Gallum martyrio coronatum collymum, temporibus Romanorum Imperatorum, quando plures viri illustres Galli appellati. Nam seculo Christi primo Consulatum gesserunt C.

Pompeius Longinus Gallus, et L. Asinius Gallus, ille anno XLIX, iste anno LXII. Seculo secundo Consules fuerunt Gallus et Flaccus anno CLXXIV. seculo tertio Faustus et Gallus anno CCXCVII. Imo inter Imperatores Romanus Drexus anno CCLII perennibus successit Gallus Hostilius tum Dux limitanei exercitus in Moesia. Seculo etiam quarto floruit Constantius Gallus Cæsar, ac sæpius Consul constitutus, frater Juliani apostata, et Constantini Magni fratris filius, et filia ejus ducta gener. Hæc de illustri Consulari et Cæsoreo munere quod Galli gesserunt, et ob quam dignitatem Syria, quæ Consularis provincia erat, potuerunt summa cum potestate præesse.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

VICTORINO, EUCIRO, PAULO, DONATO, FORTUNA, ET ALIIS XXVIII.

Quam horum athletarum principem obtinet locum, solus Martyrologi MS. Rechemvicensis inscriptus est his verbis : In Africa Victorini. In MS. Aquignaniensi, et apud Hermannum Grewen in Auctario Usuardi, aliqua suis nominibus exprimiuntur socii : In Africa Victorini Palatini, Donati, Fortunæ et aliorum XXII. Jacobus Pamelius in Notis ad epistolam Luciani, quæ est XX apud S. Cyprianum, ex Martyrologio MS. bibliothecæ Gulielmularum Brugensium, quarti Martyris nomen indicat : XII Kalend. Martii. In Africa sanctorum Martyrum, Victorini Palatini, Pauli, Donati, Fortunæ, et aliorum viginti novem. Quæ eisdem verbis leguntur in Martyrologio Galesini, attestantis se ex codicibus MSS. accepisse. At Paulo amisso alius substituitur in antiquo MS. Martyrologio Romano, sive S. Hieronymi, in quo hæc leguntur : In Africa SS. Victorini, Euciri Palatini, Donati, Fortunæ, et aliorum XXVII. An forte Palatinus vicereus dicitur, ab aliis Martyribus distinctus? An Eucirus, qui infra Euterius? At Nicomediæ unus, in Africa alter passus dicitur, si membrum abest. In Martyrologio S. Hieronymi jungitur Palatinus (seu viri nomen censeri debet, seu dignitas, de qua infra) Euciro, in aliis Victorino : nisi id vitio amanuensium adscribendum.

2 Arbitratur Pamelius de his Martyribus agere Lucianum in dicta apud S. Cyprianum epistola, dum ista ad Celerium scribit : Et ideo, carissimo frater, saluta Numerium et Candidam, quæ secundum Pauli præceptum et ceterorum Martyrum, quorum nomina

subiicio, Bassi in pejerario, Mappalici in quæstione, Fortunianis in carcere, Pauli a quæstione, Fortunæ, Victoris, Herenei, Credulæ, Hereuse, Donati, Firmi, Venti, Fueti, Julice, Martialis, Aristonis, qui, Deo volente, in carcere necati sunt. Hæc sibi : Paulus, Donatus, Fortuna, si passim existimari, qui hoc die in Martyrologio nominantur : sed in ea epistola nulla Victorini, Euciri, Palatini mentio. De nonnullis a Luciano commemoratis Martyribus egimus XI Februarii, de aliis acturi XXV ejusdem mensis et XVII Aprilis, quibus locis cum plurimi et jam nominentur socii, quorum non meminit Lucianus, argumento id esse diximus XI Februarii, potissimum indicatos illos esse, qui vel ex familia Celeris, Numerice aut Candidæ, vel eis erant specialius noti.

num illorum mentio in epistola Luciani?

3 S. Cyprianus epistola XXII ad Clerum Romanum reprehendit ante memoratum Lucianum, quod manu ejus scripti libelli nomine Pauli multis darentur, et Lucianum non tantum Paulo adhuc in carcereposito, nomine illius libellos manu sua scriptos passim dedidisse, sed et post ejus excessum easdem facere sub ejus nomine perseverasse, dicentem hoc sibi ab illo mandatum. Quæ forsitan de S. Paulo jam memorato sunt accipienda.

num S. Pauli apud Cyprianum?

4 Aliquis S. Victorini Martyris reliquias adservari Bononiæ, tam in ecclesia S. Stephani, quam S. Barbatolomæi, quæ est Clericorum Regularium Tratinorum, tenet Musinus in Bononiæ perlustrata ad XXII Februarii, sed num dicti ante Victorini sint, num alterius, non liquet.

reliquiæ S. Victorini Bononiæ?

AUCTORI G. II.

G. B.

XXII FEB.

G. II.

XXII FEB.

B

E

G. II.

XVII FEB.

SS Victorinus,

Donatus, Fortuna,

Paulus,

Eucirus et 28 Quis Palatinus?

DE SANCTIS MARTYRIBUS NICOMEDIENSIBUS,

EUTERIO, PALATINO, VICTORINA, PAULÁ, EMERITA, ANTONIANA, DATIVA, ROGATIANA, ANTIGA, URBANA, MAXIMA, MARINA, MATRONA, PEREGRINA FILIA, SECUNDULA, JUSTA, CASTULA, FLORENTIO, VICTORE, MARCELLINA, CASTA, DONATULA, LIBOSA, FLAVIA, DOTA, FURNATA, LUCIANO, AMICO, REGINA, CYRIACO, GALATIO, VALERIO, GORGIANO.

G. II.

XIII FEB.

Nicomedia quam plurimi Martyres passi :

Nicomedia Bithyniæ metropolis, illustre innumeris Martyribus theatrum prebuit : in qua nempe urbe degebat Diocletianus, dum sævis- simam in Christianos persecutionem exercitavit : atque illic, ut alios alibi designatos a se Præsides exemplo suo provocaret, immanissimam de Christianis exercuit carnificianam. Hinc Tabulis Martyrologii Romani ad xviii Martii adscripta sunt decem Martyrum milia, qui Nicomediæ pro Christi confessione gladio percussi. xii Junii celebrantur plurimi sancti Martyres, qui in montibus et speluncis vicinis latentes, martyrium læto animo susceperunt, quos Græci in Menologio ad xv Septembris numerant tria millia sexcentos viginti octo. At xxv Decembris memorantur multi millia Martyrum, qui ecclesiæ inclusi, accenso circum igne consumpti sunt.

B

Eidem urbi et hi adscripti.

2 Qui xxii Februarii referuntur ibidem passi, solis adhuc nominibus cogniti : quæ ipsa quasi naufragio erepta exhibet antiquum MS. Martyrologium Romanum, quod S. Hieronymo adscribitur. In hoc relatis variarum classium Martyribus, dein ista postremo loco habentur : Item Nicomediæ, Euterii Palatini, Victorinæ, Paulæ, Emeritæ, Antonianæ, Dativæ, Rogatianæ, Antigæ, Urbanæ, Maximæ, Marinæ Matronæ, Peregrinæ filiæ, Secundulæ, Justæ, Castulæ, Florentii, Victoris, Marcellinæ, Castæ, Donatolæ, Libosæ, Flaviæ, Dotæ, Furnatæ, Luciani, Amici, Reginæ, Cyriaci, Galatii, Valerii, Gorgiani.

Quam Palatini ?

3 Qui velut primipilus statuitur Euterius, Palatini dici videtur. Ita iv Martii colitur S. Caius Pala-

tinus cum aliis xxvii in mare demersus : ubi Baronius annotat omnes, qui in Palatio ex familia Imperatorum militabant, Palatinos dictos, et præterea peculiarem ordinem militiæ Palatinæ fuisse. In Notitia dignitatum imperii frequenter occurrunt Vexillationes Palatinæ, Legiones Palatinæ, Auxilia Palatina. At num recte matrona abjungatur Marinæ, ejusque filia censetur Peregrina; num vero et Matrona, et forsitan Filia, sint propriæ personæ censendæ, dubitari potest.

4 Scrupulum cuiquam movere majorem potest Nicomediæ urbis nomen, cum præter Euterium Palatinum, Martyrum nomina sint Latina, et plurima femininum. Verum et Latina nomina in provinciis usurpata, et ad urbem in qua Augustus esset multi undique, præsertim ex Italia militiæ, mercaturæ, alteriusve negotii causa, confluerent soliti. Alioquin celebris hoc die in plerisque Martyrologis antiquis, S. Thecla Virgo, quæ in MSS. Richenovensi, Latiensi, et S. Cyriaci, uti et apud Beldam, Rabanum, Notherum adscribitur Nicomediæ. In MS. S. Hieronymi hæc leguntur : Antiochiæ Natale S. Galli Consulis. Natale S. Theclæ Virginis. Interponendum fortassis verbum Nicomediæ, per incuriam librariorum ad eos Martyres translatum. At nihil ob levem hunc conjecturam immutari posse arbitramur : maxime quia item Nicomediæ legitur.

B un hi Martyres alibi passi ?

5 Victor Martyr refertur xxiii Februarii a Felicio, et Maximus in MS. perantiquo S. Marimini, forsitan sunt, qui hos Martyribus annumerant Victor et Maxima.

not. 16.

DE PLURIMIS MARTYRIBUS

IN ARABIA PASSIS.

G. II.

C. C. S. AN. CCCIV. XII FEB.

Martyres in Arabia passi referuntur ab Eusebio,

Ruffino,

Eusebius libro 8 Historiæ Ecclesiasticæ immensam a Diocletiano motam in Christianos persecutionem describit, et præcipuarum per universam Imperium Martyrum certamina enarrat : sed tandem quasi ob tot cades tardio affectus, cap. 23 ita exclamat : Quid opus est multa persequi et novas piorum Martyrum per orbem dimicationes, alteras alteri succedentes proferre ? Et indicato S. Adauri et omnium Antandri urbis in Phrygia incolarum certamine (uti vii Februarii diximus) ad alios Martyres cap. 23 progreditur, his verbis : Quid jam reliquos Martyres nominatim commemorare attinet, aut virorum multitudinem enumerare, aut varia plagarum aut suppliciorum genera, quæ insignes Martyres percipi sunt, oratione depingere ? qui partim securibus percussi interfierunt, sicut his qui erant in Arabia contigit, partim crucibus confractis divexati, veluti his qui in Cappadocia versabantur accidit ; partim etiam pedibus in sublime appensis, capiteque in terram demisso, igne paulatim succenso, et leniter exardescente et fumo e materia accensa suffocati, quemadmodum illis, qui in Mesopotamia moribantur, evenit. Hæc ibi, quæ etiam Ruffinus lib. 8 cap. 11 describit. Sed unde, inquit, sufficimus propria nuius-cujusque Martyris per

singulos enumerare supplicia ? Quis enim possit vel illa repetere, quibus apud Arabiam sancti Martyres securibus percussi sunt ? Nicephorus etiam lib. 7 cap. 11, Sed quid attinet, ait, singulatum Martyres ipsos recensere, aut etiam numerum eorum inquirere, suppliciorum denique tam varias species stylo prosequi ? Cum plerique eorum securi percussi, quod eis in Arabia accidit etc. Omitto quæ de Martyribus Cappadocia et Mesopotamiæ adduntur : quorum sacra memoria die xxiii Martii quotannis recolitur. Alii in Arabia passi fusti Martyrologii Romani adscripti sunt ad xxii diem Februarii his verbis : In Arabia commemoratio plurimorum sanctorum Martyrum, qui sub Maximino Imperatore sævis- sime cæsi sunt. Martyres Cappadocia et Mesopotamiæ, uti et Adaurus cum sociis dicuntur in eodem Martyrologio sub Maximino Galerio coronati. At nos tam vii Februarii S. Adaurum, quam iv ejusdem SS. Philæam et Philoromiam diximus potius ipso adhuc imperante Diocletiano, cum Maximinus Galerius Cesar esset, interceptos, quod et de his Martyribus etiam videtur dicendum. Consule § 2 Actorum S. Adauri, et SS. Philææ et Philoromii § 1, num. 5.

Nicephoro, F

et in Martyrol. Rom. ant.

quo tempore obierint ?

DE

DE S. PASCHASIO EPISCOPO VIENNENSI IN GALLIA.

J. B.

CIRCITER AN
CCXXIII.
XII FEBR.
S. Paschasius
Ep. Vienn. XII.

Viennensium Antistitum duodecimus memoratur S. Paschasius, in Catalogis, quos Joannes a Bosco in Bibliotheca Clunacensi, et Joannes Lieuræus in libro de antiquitate et sanctitate urbis Viennensis vulgarunt. At Joannes Chenu Biturix et MS. codice quem et Petrus Villarsius Archiepiscopus comminuarat, Claudius Robertus in Gallia Christiana, Antonius Denochares de divino Missæ sacrificio cap. 29, undecimum statuunt. Decessor ejus fuit S. Simplicides, sive Simplicidas de quo XI Februarii actum. Denochares Pascium, sive Paschasium vocat.

tempore Diocletiani,

2 Diocletiani ac Maximiani AA. temporibus illi Ecclesie præfuisse plerique consentiunt, atque adeo S. Mauricii a Maximiano interfecti reliquias celesti ostento consecutum : cujus rei in Actis vulgaris S. Mauricii, inque historia de ejus martyrio a Guilielmo Baldesano edita, nullum mentionem reperio. His verbis factum id recenset in Martyrologio Galliano Saussains : Eo tempore, quo Thebæa legio apud Agaunum pro fidei constanti assertionem agnoscere gloriosum expleverat, S. Mauricii, gloriosi hujus agnoscere Principis, pretiosas exuvias, Rhodani immersas fluctibus, revelante Angelo indicatas et inventas colligere promeruit : quas magna veneratione in crypte S. Petri sacrario condidit. Unde et tanti athletæ patrocinia, urbs illa, quibus hodie glorior ac fructus, adeptæ est. Luculentius id Gallie narrat cap. 3 Lieuræus. Summa est. Carde Martyrum perpetrata, multorum trunca corpora ac capita, sanguine manantia, in Rhodanum amnem, cujus haud procul inde scaturigo est, projecta, interque eo S. Mauricii corpus, ac scorum caput clypeo ejus superpositum, Viennam usque aduolasse. Hic admonitum ab Angelo Paschasium Præsulem, cum Clero ad flumen venisse, retroxisse ex pulvis venerabilem cum thesaurum. Ita majores tradidit, atque ex S. Eucherio Lugdunensi, Sanctique Astone Viennensi in Legendariis Ecclesie Viennensis, et antiquis picturis constare. Ea Legendaria non vidimus. An que extant Acta S. Mauricii a S. Eucherio scripta sunt, alibi quærenus : in us certe Paschasii hujusque miraculi nulla mentio extat. Testatur tamen Lieuræus metropolitanam ardem, que perus sanctorum Machabeorum honori erat dicata, S. Mauricii nomine cupisse celebrari : nunc caput ejus ibi asservari, auro gemmisque ornatum (at nec illud quidem integrum) et clypeum.

B
S. Mauricii reliquias adnataus Angeli monitu excipit,

ut est traditio
Ecl. Vienn.
dicitur

C
successor
ejus Verus II,
forte et Claudius dicitur,
interet concilio
Arelatensi
an. 314.

3 Quotidem annis, post Diocletianum, qui anno ecciv imperium deposuit, Ecclesiam Viennensem gubernavit Paschasius, ita forte colligi potest. Synodus Arelatensi, Voluciano et Amiano Coss. anno Chr. cccxiv habita, usque inter alios Verus Episcopus, Bedas Exorcista, de civitate Viennensi. Ergo jam obierat S. Paschasius. Omnes Episcoporum Catalogi supra citati S. Claudium successisse S. Paschasio tradunt ; S. Verum I, qui Kalendis Augustæ colitur, Trojani viri temporibus, secundum S. Gregori Magni æqualem fuisse. At hic tertius fuit, ut Baronius quoque in Notat. ad Martyrol. scribit. Et nos XII Januarii annuimus, quo die ejus agitur memoria. Verus it is fuit qui illi Arelatensi synodo interfuit, forsitan Claudius Verus appellatus, ac priori nomine celebrior apud posteros, ut a duobus aliis Veris distingueretur. Adæ certe,

et ipse Viennensis Episcopus, in Chronico ita scribit : Uno eodemque tempore et illud sacratissimum concilium apud Arelateo in Episcoporum colligitur, Marino tunc Episcopo ejusdem civitatis existente : apud Viennam Claudio in Catholico dogmate clarissimo Episcopo.

4 Obiit ergo ante illud concilium S. Paschasius, de quo idem paullo ante S. Ado : Floruit tunc temporis Melchisedes Romana Ecclesie Pontifex. Floruit et tunc temporis vir disertissimus Paschasius, Viennensis Ecclesie Episcopus. Mortuus est S. Melchisedes X Decembris anno cccxiii, cui successit anno sequenti S. Silvester Kalendis Februarii. Recitant Lieuræus ac Boscius S. Silvestri ad universos Episcopos per Gallias epistolam, qua statusse dicitur, ne quis ordinis Ecclesiastici ad se veniret aut alio proficisceretur, nisi Metropolitanus Viennensis Formatas accepisset, quibus sacerdotium suum, vel locum Ecclesiasticum, quem habebat, scriptorum ejus ad stipulationem perduceret. Ac deinde ista subicit : Hoc autem privilegium formatarum Fratri et Coepiscopo Paschasio, et posteris ejus, meritorum illius speciali contemplatione concessimus. Provinciæ vero septem ad Viennensem Ecclesiam pertinentes, sicut Romanus Catalogus testatur, hæc sunt : Viennensis I ; Narbonensis I, quæ est secunda ; Narbonensis II, quæ est Aquis, tertia ; Aquitanica I, quæ est Biturix, quarta ; Aquitanica II, quæ est Burdegala, quinta ; Novempopulana, quæ est Auxia, sexta ; atque Alpes maritimæ, quæ est Ebredunum, septima.

ante quam
synodum mor-
tuis Pascha-
sius,

E
dicitur prima-
tus privilegio
donatus a S.
Silvestro,

5 Quam epistolam qui accuratus expendere voluerit, adeoque refellere, legere poterit quæ in concilio Taurinensi Canone 2 decessunt, quæque in epistola prima Zosimi Papæ ad Episcopos Gallie, et Leonis quinta ad Episcopos Provinciæ. Illud nobis hic sut est, quod Novempopulana metropolis eo tempore non Ausciorum civitas, sed Elusatum fuerit. Cumque S. Silvester Pontifex sit factus Kalendis Februarii S. Paschasius XII mensis ejusdem, vel anno præcedenti, cum adhuc viveret Melchisedes mortuus ; aut si cccxiv, XXI diebus a creatione Silvestri ; non videtur cum Silvestro tam arctam contrahere notitiam potuisse, ut hic meritorum illius speciali contemplatione impelli potuerit, ad hoc illi impertendum privilegium, quod sapientissimi deinde Pontifices ignorarunt, certe ratum esse minime voluerunt. Sensit id, nec penitus respicere voluit, Saussains, dum ita de S. Paschasio scripsit : Idem beatus Episcopus S. Silvestro ob egregiam sanctitatis laudem fuit percurus, ex cujus gratia nonnulla Ecclesie suæ decora adjunxit.

haud satis fo-
hile.

F

6 Agitur S. Paschasii anniversaria memoria in Ecclesia Viennensi vii Kalendas Martias erectumque illi est altare ac sacellum, in metropolitico templo, ut Lieuræus testatur. Ejus complura ad eum diem mementur Martyrologia. Beda vulgaris et MS. varia ita habent. Viennæ S. Paschasii Confess. atque Pontificis. Ado, Galvisius, et varia Usuardi nomine inscripta exemplaria addunt, admirandæ sanctitatis viri. Martyrol. Romanum : Viennæ S. Paschasii Episcopi, eruditione et morum sanctitate præclari. Alii brevius ejus meminerunt.

colitur 22
Febr.

DE SS. THALASSIO ET LIMNÆO ANACHORETIS JUXTA CYRUM IN SYRIA,

Commentarius prævius.

G. II.

SECCLO V
XXII FEB

Theodoretus Cyri, urbis provincie Euphratensis in Syria, Episcopus, octingenturum Ecclesiarum pastoralem curam in ea diocesi sortitus est: quam cum viginti et sex annis tenuisset, nullum asserit lolum hærescos relictum, sed gregem univrsam omnibus erroribus ereptam, supra mille animas Marcionis morbo liberatas, multasque alias ex Arii et Enoimi partibus ad Christum Dominum perductas. Illustre hujus rei testimonium tradit in epistola ad S. Leonem Pontificem Romanam, quæ est inter epistolas ejus num. 113. In Philotheo etiam, seu Religiosa historia, cap. 21 ait execrandum Marcionem multas impietatis spinas seminasse in regione urbis Cyri, quas cum ipse conaretur radicitus evellere, omnem subitus laborem, et omnibus assidue machinis fuisse usum. Eum Theodoretum laborum feliciter except vicus Tillina, Græce τὴν Τίλλινα, Longo Tillina, Rosweydo Helima dictus, religiosa SS. Thalassii et Limnæi exercitatione crebris. At S. Limnæus alio dein usus magistro est, S. Marone, cujus Vitam ad xiv Februarii illustravimus. Quo tempore condiscipulus illius fuit S. Jacobus, ab Rosweydo Hipæthrius cognominatus, a Nicephoro Callisto et in Concilio Chalcedonensi Nisibenus appellatus, uti mox in Vita S. Barudati dicitur, ac plenus xxvi Novembris, quo eum Græci colunt.

Expurgata Cyri regione Marcionis hæresis.

degent SS. Thalassius et Limnæus in vico Tillina.

B

S. Limnæus habitabat in vico Targala.

2 **A**lius a S. Limnæo inhabitatus locus est in vico Targala, seu Targulla, in coque discipulum ejus fuisse S. Joannem referunt Menæa proximo die xxiii Februarii, quo eum cum SS. Moyse, Antiocho et Antonino sive Antonio, celebrant, his verbis: Ὁμὴν ὅσοις Ῥωάννης γλώμιος καὶ φοιτητῆς γέγονε Λιμναίου, τοῦ ἐν ὄρει τῷ τῆ κώμῃ Ταργάλα πηλῶντι ασκησαντος. S. Joannes per se notus, sectator fuit Limnæi, qui in monte vico Targala imminente vitam solitariam egit. Eadem habet Maximus Cytheræus. Hinc error typographico impunitus est, dum hoc die vicus ille non Targala, sed Galgala, Græce Γάλγαλα, appellatur, quem errorem etiam Cytheræus expressit.

coluntur 22 Febr

3 Græci ergo in Menæis hæc habent xxii Februarii: Eodem die memoria sanctorum Patrum nostrorum Thalassii et Limnæi, ad quorum nomina in adjuncto disticho ita alludunt:

Λιμὴν Λιμναίου καὶ Θαλάσσιον φέρει
Ὡς περ θαλάσσαν ἐκφυγόντας τὸν βίον.
Portus Limnæum et Thalassium accipit,
Qui tamquam e mari, ex hac vita effugerunt
Hæc dein adjungitur Vita epitome:

Vita eorum epitome e Menæis.

4 Ex his Thalassius in monte quodam domicilium monasticum excitavit, qui morum candore et submissione animi facile omnibus præstabat. Limnæus vero et ipse vitam asceticam præcipuo in amore habuit, atque ad eundem Magnum Thalassium admodum adhuc juvenis venit, et ab illo in religiosa vita institutus, contulit se ad celeberrimum virum Maronem, cujus virtutem æmulatus, cupit subdilem vitam agere. Occupato ergo vertice montis, qui vico Galgala dicto imminet, vitam solitariam ducens, in eo permansit: neque ullam casam, nec tabernaculum, nec tugurium fixit, sed septo confecto ex siccis lapidibus se inclusit, celo pro tecto usus. Hinc a Deo tanta gratia faciendorum miraculorum exornatus est, ut Apostolos imitatus, et demones expulerit, et morbos curavit. Cum aliquando Sanctus iter faceret, a serpente ictus est, sed solis precibus visus est mortem superare. Laborabat aliquando

morbo colico, gravi sane atque admodum molesto, sed Deo invocato sanus evasit. Oculis captos et stipem petere coactos congregavit, et in cellulis instructis jussit degere, ac pro ratione numeroque miserorum alimenta iis necessaria, ab his qui ad eum ventitabant, emendicavit. Cum ita totos triginta octo annos sub dio vixisset, spiritum Deo reddidit.

3 Hæc Menæa, et ex illis Maximus Cytheræus ἐν βίῳ ἀγιῶν. Excerpta ea sunt ex Historia religiosa seu Philotheo Theodoretii, qui S. Limnæum sæpius invisit. Ejus hæc narratio est.

Vita uberior ex Theodoro.

VITA

Ex Philotheo Theodoretii cap. xxii.

Tillima est apud nos quidam vicus, qui olim quidem excepit semina impietatis Marcionis, nunc autem evangelica fruitur agricultura. Ejus ad meridiem est quidam collis, neque valde asper, neque admodum acclivis. In eo monasticum ædificavit habitaculum Thalassius vir admirabilis, qui est multis quidem aliis quoque bonis exornatus, sed morum simplicitate mansuetudineque et moderatione omnes homines sui temporis superavit. Hoc autem dico, non ut qui soli credam auditui, sed qui ejus etiam fecerim periculum. Ad virum enim sæpe accessi, et ejus sum sæpe usus suavi consuetudine.

Thalassius simplicitate morum et mansuetudine ebriet.

2 Ab eo in hoc loco fuit initiatus, qui nunc ab omnibus decantatur Limnæus, et cum admodum juvenis ad illam pervenisset palastram, pulchre in hac summa instituebatur philosophia. Et primum quidem eum lingua sciret esse lubricam, adhuc adolescens hoc sibi constituit silentium: mansitque longissimo tempore cum nemine quilibet loquens. Postquam autem divini illius senis doctrinæ satis fuit particeps, et se ostendit expressam illius virtutis imaginem, accessit ad magnum illum Maronem, cujus prius quoque meminimus. Accessit autem eodem tempore quo divinus quoque Jacobus. Cum autem ex eo quoque magnam percepisset utilitatem, et quo sub dio agitur vitam esset æmulatus, occupavit alind montis cacumen, quod imminet euidam vico, quem nominant Targalam. In eo degit usque in hodiernum diem, non habens domunculam, non tabernaculum, non tugurium: sed solo continetur septo quod est ædificatum ex lapidibus ne luto quidem compaginatis. Habet autem quoddam parvum ostium luto assidue obstructum: quod advenientibus quidem aliis nunquam aperit, nisi autem soli accedenti hoc permittit facere. Ea de causa undique congregantur plurimi, cum meum adventum senserint, desiderantes esse mei ingressus particeps. Cum iis autem, qui aliquando ad ipsum veniunt, loquens per parvam quamdam fenestram, illis impertit benedictionem, per eam plurimis sanitatem largiens. Servatoris enim nostri utens nomine, et morbos cessare facit, et demones expellit, et apostolica imitatur miracula.

Limnæus Thalassii discipulus,

silentium sibi indidit.

a Marone instructus, sub dio degit.

F

morbos et demones curat:

3 Non solum autem iis qui ad ipsum veniunt suppeditat curationem, sed eam quoque sæpe numero præbuit suo corpori. Eum enim jam pridem invaserat morbus coliens. Quam sint autem acres qui ex eo oriuntur dolores et cruciatus, optime quidem sciunt qui illum sunt experti: sciunt autem et quoque qui ejus fuere spectatores. Provolvunt enim similiter atque ii qui rabie agitantur, hic et illic

EX PHILOTHEO THEOPHORETI.

A illar se vertentes, et crebro pedes extendentes et contrahentes: nonnumquam autem sedent et surgunt et ambulat, aliquam quietis viam quærentes: et ideo assident balneis, sæpe ex eo aliquam accipientes consolationem. Et quid opus est longiori uti oratione in iis enumerandis, quæ sunt aperta et manifesta omnibus? Cum hoc morbo collictans, et tot tantisque cruciatus doloribus, non medicinæ accepit auxilium, non lectum ingredi sustinuit, non a medicamentis aut cibis est recreatus, sed in tabula humi iuente sedens, oratione et Crucis signaculo est curatus, et carmine divinæ appellationis sopiit cruciatus.

oratione et signo Crucis colicium morbum pellit:

¶ Porro autem eum is quoque noctu aliquando ambularet, calcavit dormientem viperam. Ea vero apprehendens plantam pedis, in eam dentes infixit. Cum autem pedi conaretur opem ferre, se quidem inclinavit, et ei manum admovit: os autem bestia in eam convertit. Cum autem rursus sinistra esset usus ut ei succurreret, in eam quoque traxit iram bestia. Postquam autem fuit ejus furor exsatiatus (illi enim plus quam decem morsus intulit) tunc quidem recessit, et suam cavernam repetiit. Ille autem audique maximis cruciabatur doloribus. Sed neque tunc passus est uti arte medicinæ: sed vulneribus adhibuit sola ildei medicamenta, Crucisque signaculum, et orationem, et Dei invocationem.

viperæ venenatum dupellit

B

Ideo autem, ut existimo, Deus universorum permisit illam bestiam in illud sacrum corpus furere, ut divinæ illius animæ omnibus aperta ostenderet tolerantiam. Nam ejus quoque, quod generosi et fortis animi Job, idem videmus fuisse consilium. Sivit enim eum maximis iisque omnis generis agitari fluctibus, cum sapientiam gubernatoris vellet omnibus ostendere. Undenam enim alias cognovissemus vel illius fortitudinem, vel hujus tolerantiam, nisi in eos quævis tela conjiçendi datus esset locus inimico pietatis?

¶ Atque ad viri quidem tolerantiam docendam hæc sufficiunt, clementiam autem et benignitatem aliunde ostendemus. Nam cum multos visu privatus, et qui medicare cogebantur congregasset, et utrimque ad Orientem et Occidentem eis habitacula ædificasset, jussit in eis degere, et Deum laudare, alimentum eis necessarium præcipiens suppeditari ab illis qui ad ipsum veniebant. Ipse autem medius inter eos inclusus, et bos et illos incitat ad hymnodiam: et licet eos audire Deum assidue laudantes. Tanta est ejus perpetua benignitas in eos qui sunt ejusdem generis. Eorum autem quæ sub dio suscipiunt certaminum, ipsi et magno Jacobo est idem tempus. Jam enim compleverunt trigesimum octavum annum.

benignus in cæcos et pauperes.

38 annos sub dio vixit:

E

DE S. BARADATO ANACHORETA IN SYRIA, Commentarius prævius.

U. N.

CIRCA AN CCCCLXXIII FEB.

S. Baradatus vixit sub Theodosio juniore,

et Theodoro Patriarcha Antiocheno.

I nter illustres Orientis anachoretas, imperantibus Theodosio juniore, Marciano ac Leone Thrice, floruit S. Baradatus, sive Varadatus, cujus longævam admodum exercitationem varia indicant. Cum etenim velle statua sua humiliori inclusus, longam transeisset tempus, postea egressus est utrumperans montis Theodoti Episcopi Antiocheni, ut infra Acta ex Theodoro habent, qui lib. 3 Historie Eccles. cap. 37 scribit. Alexandro Antiocheno Episcopo vita functo, Theodotum, continentie velut margaritam, Ecclesie præsulatum obtinuisse, virum mansuetudine insignem et accurata vitæ institutione egregie exornatum. Sedisse eum annos quatuor tradunt Nicephorus et Theophanes in suis singuli Chronographia, sed non videntur ejus anni a Theophane recte dispositi, asserente ulique eum annis ante S. Atticum Constantinopolitanum abisse. Verum cum S. Attici successorem Sisinnium, præbe Kalendas Martii anno ccccxxvi Episcopum factum, una cum Theodoto Antiocheno interfuisse Synodo contra hereticum Massaliano collectæ tradat Photius in bibliotheca tmemato 32, cum hoc post S. Attici obitum vixisse eum necesse est. In Menais infra Theodoretus pro Theodoto appellatur: quem etiam errorem Maximus Cithæreus implexus est. De tempore, quo ante Theodotum sedit Alexander regnum vii Januarii ad Vitam S. Attici § 6, et x Februarii ad Vitam S. Zenonis monachi pag. 390.

¶ Mortuo Theodosio juniore anno cccclxxiii successit Marcianus, qui anno cccclxxv idem defuncto substitutus Leo est, qui sanctitatem Baradati adeo suspexit, ut epistolam, quam Imperii sui præcipuis Episcopis ac Patriarchis et Pontifici Romano S. Leoni misit, eidem etiam inscribi communitarique voluerit. Extat ea Epistola tertia parte Concilii Chalcedonensis num. 21, tomo 9 Conciliorum pag. 465, inscripta Anatolio Episcopo Constantinopolitano, eaque relata enumerantur Episcopi quinquaginta novem, quibus eadem missa fuit; uti etiam tribus his monachis Jacobo Nisibeno, Simeoni, et Varadato. Editâ eadem epistola Græce est

accipit epistolam a Leone Imperatore.

ab Evagrii lib. 2 cap. 9 qui hæc subjungit: Istæ sunt quidem littere ad Anatolium. Similes prorsus scripsit etiam ad alios Episcopos, et ad viros illustres, qui per id temporis, ut supra demonstratum est vitam impem, et rebus omnibus ad victum necessariis destitutam egerunt; ex quorum numero Simeones fuit, qui omnium primus cepit in columna habitare, illudque domicilii genus invenit, de quo superior nostra mentionem fecit historia. His annumerantur Baradatus et Jacobus, ambo Syri. Græce Βαρδάτος; est, potestque Lutine Baradatus et Varadatus scribi. De S. Simeone Stylita actum est v Januarii, de Jacobo agit Theodoretus in Philotheo cap. 21, Græci in Menais et Menologio xxvi Novemb. et Nicephorus lib. 45 Hist. Eccl. cap. 22 de eo et S. Baradato hæc parva tradit: Inter monachos clari etiam maxime fuerunt Baradatos et Jacobus Nisibenus. Mallet hæc Kosovrylus mster in Notis ad Theodoretum num. 32 non Nisibenum, sed Hypethrium cognominari, ut a celebri Episcopo Jacobo Nisibeno, qui Concilio œcumenico Nicæno primo interfuit, distinguitur, sed is Episcopus fuit, atque integro seculo, aut amplius, hæc monacho senior, coliturque xv Julii.

celebris habitur cum S. Simeone Stylita.

F et Jacobo Styliteno juniore.

¶ S. Baradatus accepta Leonis Imperatoris Epistola humanissimum remisit responsum. Extat illud quoque par 3 Concilii Chalcedonensis num. 61, dicto tomo 9 Conciliorum a pag. 391 cum hac inscriptione: Terre marisque et totius generis humani Domino, orbis terrarum Victori, et piissimo Augusto Leoni Imperatori pauper Varadatus in Domino salutem. Ac dem ita exoritur Epistola: Terribiles litteras Imperii vestri suscipiens per Eutropium Magistriarium, vestre divinitatis famulum, valde gavisus sum (semper enim gratiam tranquillitatis vestræ suscepimus) eo quod sit potestas vestra sollicita pro sanctis Ecclesiæ Domini Jesu Christi, cunctisque pauperibus sub vestro Imperio constitutis. Adhortatur Imperatorem, ut pro defensione Incarnationis Christi et Concilii Chalcedonensis, contra adversarios

rescribit Leoni Imperatori.

6no 487.

A sarios fortem se instar leonis præstet, ac tandem ita concludit : Hæc cum tremore scripsi vestrae pietatis Imperio septima et vicesima die Augusti mensis, anno Imperii secundo, Indictione decima. Saluto vestram divinitatem, et omnes diligentes tranquillitatem vestram, et deprecor omnipotentem Deum, ut statuât vestrum Imperium longævus in hoc mundo temporibus, et in futuro seculo coram Deo. *Annum illum Æræ Christianæ numeramus CCCCLVII. Quaudiu postea vixerit Barudatus, non constat.*

colitur 22 Februarii.

Græci in *Menæis* at apud *Maximum* *Cytheræum* annum celebratae colunt *S. Barudatum* *XXII Februarii* : Eodem, inquit, die memoria sancti Patris nostri Baradati : de quo hoc additur *distichon*.

Εν γῆ νεκρώσας, ὡς λέγει Παῦλος, μέλα, Ζωῆς μίτχεν ἐν πόλῳ Βαραδάτος.

Coloss. 3 5

Cum mortificasset, ut Paulus ait, membra super terram.

Vite participes fuit in caelo Baradatus.

Adhuc elogium elegans, sed quod totum e *Philotheo Theodoro* desumptum est, qui cap. 27 de eo adhuc vivente agit, utpote ante eum etiam vita sanctus.

Vita ex Theodoro.

VITA

Ex *Philotheo Theodoro* cap. XXVII.

Et communis hominum hostis invenit multas vias vitii, universam humanam naturam studens penitus perdere; et pietatis veræque religionis alumni multas et diversas excogitavere scalas, quibus in caelum ascenderetur. Alii quidem per classes decertantes (sunt autem hi cœtus innumerabiles) incorruptis fruuntur coronis, et desideratum adscensum consequuntur. Alii autem vitam amplectentes monasticam, et cum Deo solum loqui meditantibus, et nullam consolationem humanam participantibus, sic victores publice renuntiantur. Alii autem in tabernaculis, et alii in tuguriis degentes, Deum laudibus celebrant. Alii vero amplectuntur vitam in antris et speluncis. Multi autem, ex quibus aliquorum meminimus, non atrium, non tabernaculum, non speluncam, non tugurium habere decreverunt, sed nudo aëri sua corpora mandantes, contrarias qualitates tolerant, aliquando quidem summo gelu concreti, aliquando autem igne radiorum exusti. Jam vero eorum quoque rursus est vita diversa. Nam alii quidem stant assidue, alii vero in sessionem et stationem diem dividunt : et alii quidem septis quibusdam inclusi, fugiunt multorum congressionem; alii vero nullo hujusmodi

infer varia monasticæ vitæ studia.

utentes tegumento, propositi sunt omnibus, qui eos volunt contemplari. Unumquodque autem horum in præsentia necesse habui persequi, cum admirabilis Baradati vellem vitam conscribere. Is enim excogitavit novas rationes exercendæ tolerantia.

D
EX THEODORETO. Nomen vivendi genus nuptius S. Baradatus :

cellæ statura sua humiliori se includit :

2 Nam cum primum quidem longo tempore se inclusisset in domuncula, sola divina fruebatur contemplatione. Illinc cum rupem occupasset imminentem, et parvam quamdam arcam, nec juxta quidem symmetria corpori congruentem, ex lignis construxisset, in ea vitam degebat, deorsum assidue incurvari coactus. Non habebat enim altitudinem ejus longitudini justa proportione convenientem. Non erat autem ea compacta asseribus, sed erat aperta similiter atque cancelli; et erat similis fenestris quæ latiores habent ingressus luminis. Quocirca nec a pluviae erat impetu libera, nec erat tecta a flamma solis : sed utraque non minus admittebat, quam alia quæ sunt sub divo : in hoc autem solo ea superabat, quod accederet labor inclusionis.

stat assidue velibus tectus, E

3 Cum autem longum tempus hoc modo transgisset, postea egressus est, cedens precibus divini Theodoti, cui obtigerat pontificalis Sedes Antiochena. Stat autem assidue manus in caelum extendens, et universorum Deum laudans : totum corpus tunica pellicea contegens : circa nasum autem solum et os reliquit modicum ingressum spiritui, ut respiret, communem aërem excipiens, quoniam humana natura non posset aliter vivere : omnem autem eum laborem sustinet, cum non sit corpore valde robusto, sed valetudinario et multis morbis obnoxio. Fervens autem animi alacritas, et divino amore incensacogit ut laboret qui non potest laborare.

corpore semper infirmitate;

4 Jam vero sapientia quoque et intelligentia ornatus, optinae et interrogat et respondet, et ratiocinatur nonnumquam melius et potentius iis qui Aristotelicos legere labyrinthos. Cum sit autem in ipso summo virtutis fastigio, non sinit ut arrogantia simul efferratur spiritus, sed jubet eum deorsum repere circa ipsum latus montis. Scit enim quantum sibi danum mens conciliat quæ tumet et ardet insolentia. Hæc est in summa ejus philosophia.

melius Aristotelicis ratiocinatur.

5 Cui concedatur ut crescendo possit metam cursum attingere. Est enim communis piorum betitia, horum qui victoria potiti sunt gloria. Mihi autem detur, ut eorum suffultus precibus, non sim procul ab hoc monte : sed paulatim ascendam, et me eorum contemplationis voluptate expleam.

Auctor Sancto-rum precibus implorat.

C

DE S. MAXIMIANO EPISCOPO RAVENNATE IN ITALIA.

F

J. B.

AN XLVI 184 FEB

Vicesimus nonus *Ecclesie Ravennatis* Antistes fuit *S. Maximianus*, aut *trigesimus*, ut vult *Ferdinandus Ughellus* tom. 2 *Italiae sacrae*, qui *duodecimum*, inter *SS. Marcellinum* et *Severum*, *Agapitum* secundum statuit, quem *Hieronymus Rubens* mittit, aut certe *S. Severi* successorem fuit, cum hic *Ughello Agapitus* tertius sit. *S. Maximiani* nomen *Martyrologio Romano* ad diem *XXI Februarii* inscripsit *Baronius*, his verbis : *Ravennae S. Maximiani* Episcopi et Confessoris. Eodem die natalem ejus consecrat in *Catal. SS. Italiae Philippus Ferrarius*, ejusque *Vite* epitomen exhibet, ex fusiore narratione *Rubei*, quem et *Baronius* in *Notis* citat. Ipse tamen *Rubens* lib. 3 *histor. Ravenn.* pag. 169 ita disertè scribit : Sub id tempus *Maximianus Ravennas Archiepiscopus* moritur, octavo Kal. Mart. Hoc enim die, non autem nono *Kalendas*, in *Vita* ipsius (quæ vetustissimo caractere manuscripta, apud *sacras Virgines Divi Andreæ* hactenus servatur) *Februarii T. III.*

S. Maximianus Ep. Ravenn.

videtur non 21. sed 22 Febr.

494 Vita SS.

legimus, et in *Ravennati Ecclesia* ejus dies festus agitur.

2 Citat *Vitam* eandem paulo post *Rubens* pag. 172 his verbis : *Divi Maximiani* acta, quæ vetustissimo caractere in *pergamæno* exarata, adhuc apud *Divi Andreæ* sacras *Virgines* servantur, adducunt me etc. Acta quoque *S. Maximiani*, et aliorum *Ravennatum Episcoporum* conscripsisse *Andream Agnellum* testatur idem *infra*, sed eum illic commentarium perisse : quem tamen ipse identidem citat; usus forson ex illo excerptus. Scripsit autem *Agnellus*, ut lib. 3 pag. 238 et alibi *Rubens* ostendit, circiter annum *Christi* *MCCCLXXX*. Quæ alia de *S. Maximiano* tradit *Rubens*, ex variorum *templorum* *vetustis inscriptionibus*, aliisque monumentis, diligenter collegit. Nos ex ejus *historia* accepimus, quæ ad hunc sanctum *antistitem* proprie pertinet, et in quatuor *capita* distribuimus, quæ lectoris *tandem* *levaremus*.

atta ab Agnello scripta deperdit.

ex variis collecta a Rubeo hic editur :

3 Anno *LXLVI* *Christi* *Maximianum* scribit *Rubens* 38 ad

A ad infulas Ravennatis Ecclesie inauguratum a Vigilio **D**
 AUCTORE A. D. Papa, et quidem Constantino. qui eo tempore non nisi
 anno sequenti pervenit: migrasse e vito anno 106VI, die
 xxii Februarii. Ex antiquis inscriptionibus ternos tem-
 porum characteres depromit idem scriptor, ex quibus
 ejus Sedis tem-
 pus.
 consist Ecclesie illi profuisse annis 106LVII, 106LXII,
 106L. Primum expressus cap. 2 num. 11, ubi dicitur B.
 Vitalis Martyris basilicam consecrasse die xiv Kal.
 Maii Ind. x, P. C. Basilii vi. quæ annum 106LVII de-
 signant. At cap. 3 num. 14 traditur Chlissentem S.
 Apollinaris a dem consecrasse die Nonarum Maii, In-
 dictione xu, P. C. Basilii viii: anno videlicet 106LX.
 106L annum indicat num. 18 tempus S. Stephani, III
 Id. Decembris, Indictione xlv (a Septembri scilicet
 inchoata) P. C. Basilii ix dedicatum.

dit; Episcopiaque vocata fuisse, quod illas Episcopi **D**
 incolerent; extitisseque omnes ad sua tempora,
 quibus temporibus Valerius, g Ravennatum Antis-
 tes, eas est demolitus, ex earumque ruinis domum
 erexit, quæ Nova ac Valeriana dicebatur.

4 In tanta dissensione Ravennatum et Archie-
 piscopi, non defuere, qui per legatos superbiam ac
 contumaciam Ravennatum significare Cesari tenta-
 rent. Sed cum id rescivisset Maximianus, retraxit
 eorum conatum, et se totum Dei providentiæ tradi-
 dit: co-pitque interea et blandioribus verbis et nu-
 meribus animos reluctantium mollire; Deumque assidue
 precari, ut quod sibi esset honori, et populo
 usui, id efficeret. Ravennates tandem, virtute homi-
 nis perspecta, eum libenter in Archiepiscopum reci-
 piunt.

ANIMADV.
 PAP. 34

VITA

ex hist. Raven. Hieronymi Rubci.

CAPUT I.

S. Maximiani ortus, adeptus Episcopatus.

Moritur Victor Archiepiscopus Ravennas anno 106LVI,
 xv Kalend. Martii sepultus in sacello Divorum Na-
 zarii et Celsi juxta ecclesiam, cum parum diu Raven-
 nati Ecclesie praefuisset. In ejus locum Maximianus
 subrogatus, admirabili eventu. Nam u Poke ortus;
 quæ urbs est Lapidea, Colonia a veteribus vocata,
 tametsi Plinius sua ætate Juliam Pietatem appellari
 scribat; sacrisque ibidem initiis, vite sanctitate
 ad Sacerdotis munus aspiratus, Diaconus cum esset,
 foderetque terram, sementem facturus, vas ingens
 auri plenum reperit. Ille primum novo casu, quid
 ageret incertus, mox bove interfecto et exenterato,
 ventrem ipsius nudissimisque implet: accersitisque
 auctoribus, curavit ex hircorum pelle magnas cuticuli
 soleas, quas item auris nummis implevit. Quod re-
 liquum fuerat, h religione tactus, ad Justinianum
 afferit. Sciscitanti autem Cesari, an aliquam sibi
 partem retinisset, respondit: Deum testor, Au-
 gustissime Caesar, nihil mihi servatum, nisi quan-
 tum in ventrem ac soleas exposui. Accipit Justinianus
 perinde ac de victi et vestitu dictum, cum tamen
 de eo intellexeret Maximianus, quod occultum sup-
 presserat.

a Pola urbs Episcopia Patra, antiquissima. De qua Plinius,
 liti u inchoa stolis. lib. 3, cap. 10 scribit: Oppida Istie civium
 Romanorum, Ægida, Parentum, colonia Pola, que nunc Pelas-
 Julia, quondam a Coletis condita Quod Rabus ait a veteribus
 Coloniis vocabatur. Textus a Plinio, eo olim civium Romano-
 rum, coloniam dicitur. De lapidum regione agit Plinius eodem
 libro, cap. 18. — b Quod pua Principi in thesauris formato in en-
 los, disputant Theologi et Juris interpretes, etiamque Evangelio-
 rum, ad ut quod Mathæi cap. 13 v. 44 dicitur. — c Solum ut
 voluit fortassis, aut debuit scriptor dicere quia Ravennæ sedes
 erat Esarchorum, quos terra Italia prelocebat Imperator, hanc
 unquam esse Episcopi opti mortem, si quid juris forte ad nominan-
 dum successorem arripere is sibi valeat: uti etiam in Romani
 Pontificis confirmatione utrogasse ostendit Baronius ad an. 854
 num. 1 et 2. Castrum de Pallio ab Imperatoribus dato Episcopa
 Ravennatibus, quæ illud fuerit, quatenus eo uti illis liceat, et
 an certa pars de eo tradatur, disputant Baronius tom. 5 ad an.
 432 num. 91 et seqq. — d De Vigilio Papi fuisse aucti agemus,
 nam cum quoque Sanctorum catalogo nulli ascribitur. — e
 Antiquum voluit scribere. quem quidem excommunicavit Vigil-
 ius, ut non illem in exilium deportatus, sed ob Trimum capitula-
 rum contrarietatem, anno, utlibet Baronius, 833, mortua prædum
 Theodori Augusti. — f At non nisi anno scriptum, 547 pervenisse
 Constantino-polim Vigilus videtur, ut Baronius ad vni unum
 num. 26 ostendit — g De his Valerii videtur ista habet Rufinus
 item lib. 3, pag. 288 ad annum 809. Demuldenas curavit basilic-
 cos Divorum Georgii et Eusebii Arianiurum orate, ut serjiesi-
 mus, exedificatas, extra Divi Victoris portum. Ex is autem om-
 nibus eversis templis, regias aedes, Agnellu teste, extruxit,
 cognomento Valerianas.

non sinit de se
 querelas ad
 Imp. deferri:

tandem a civi-
 bus admitti-
 tur:

Pola urbs

E

ANIMADV. PAP. 35

CAPUT II.
 Templum S. Vitalis Martyris Ravennæ a
 S. Maximiano consecratum, ornatum.

Hujus Archiepiscopatus initio absolutum est au-
 gustissimum Divi Vitalis templum, ingenti quidem,
 sed erudito sumptu. Nam totum orbiculare est, duplici
 ordine columnarum: alter superior, qui testulinem
 sustinet, et porticum efficit, e quo, quasi ad thea-
 tri simulacrum, in templi pavementum, quod erat
 tessellati et vermiculati operis, despectatur. Infe-
 riores columnæ, superiores et theatrum fulciunt, sec-
 toque lapide pretioso vestiuntur: quo eodem genere
 lapidum universi parietes incrustabantur: nunc ali-
 qua in parte non absunt. In his lapidibus natura ad-
 mirabili lusit opificio, efformatis animalium, rerum-
 que præterea diversarum imaginibus, et Sacerdotis
 præsertim sacris vestibus induti, perinde ac si esset
 rem divinam facturus. Quod si gravissimus ille phi-
 losophus Albertus Magnus vehementer miratur Reg-
 is caput, quod Venetis, dum secarentur lapides,
 ad parietes templi incrustandos, viderat; quid de
 hoc dixisset, quod universon est absolutum, et
 Christianæ religionis pallio ac vestibus indutum?

6 Aram maximam Divæ Mariæ Virgini, ex ala-
 bastrite miro perspicuitatis, dicavit, ejus testudi-
 nem quatuor columnis suffulsi: que cum pretiosæ
 essent omnes, earum tamen non longe omnes mobi-
 litate superabat. Hanc aram, cum superioribus annis
 Cassinenses excullit, qui modo templum incolunt,
 e medio sacelli ad parietem propius admovissent, col-
 umnas in ipso sacelli ingressu collocaverunt, et mar-
 moreo pariete adjecto, sacellum intercluserunt;
 quo a populo magis secreti, rem divinam faciunt.
 Quo omnium præstantissima columna est, dextror-
 sum ingredientibus apparet, et in eaque spectantur Por-
 phyrus

S. Maximian-
 nus auri vase
 rejecto, par-
 tem vitæ
 servat,

b

partem fert ad
 Imp. Justinia-
 num,

a quo Episco-
 pia Ravennas
 designatur,

c

d

consecratur a
 Vigilio Papi

f

excelsus a
 Ravennatibus,
 prope urbem
 digni;

abrolvi S. Vi-
 talis templum
 orbiculare,

F
 marmoreo mu-
 nibiliter va-
 riegato orna-
 tum

iram D. Vir-
 gini dedicat,

insignibus e
 marmoreo ca-
 lumnis orna-
 tum

A phrytiis, Opbitis, Jaspidium omnis generis, Carbunculi, Chalcedonii, Achates, compluriumque hujusmodi pretiosorum lapidum matrices; et, quod voluptatem auget, lunanorum capitum integre expressa simulacra, diversarumque hujusmodi rerum. Inter has columnas quod est spatii, statuæ ex marmore geminorum utrimque puerorum, et cochlea marina, aut certe buccinum, et serpens, qui Esculapium referre creditur, complent, adeo insigni arte præcelsentium artificum, ut, cum auctor ignoretur, tamen vel ipsius Phidiae, ac Praxitelis opera æquare credantur.

aliam supra e pulchrum S. Vitidis:

splendide quoque templi fortis:

7 Eo loco ubi sanctum cadaver Divi Vitalis tumulatum erat, foveam excavarunt, cujus pavimentum pari artificio, quo et templum, exornatum. Inde ad hæc usque tempora aqua emanat. Fovee aram imposuit, testudine columnis quatuor pretiosissimis suffulta, connectam: quas columnas universamque aram ac testudinem, argento bracteato vestiit: adiecitque utrinque specula, e quibus universi templi simulacrum redditur, quæ ad huc extant; sed reliqua sunt sublata. Porta ad occidentem structuræ specie universo operi consentiens, octo columnis præstantibus suffulta erat, ornamentisque alabastrite et candidissimo marmore, multoque passim opbite celata spectabatur: quamquam e regione uniuscujusque columnæ, januæ minores, adaptatæ, postibus multijuga historia sculptis, aderant. Nunc nihil omnino superest: aliundeque, a meridie scilicet et oriente, ingressus in redem patet.

a

templi consecrationi adfuisse Justinianum dicitur, cum uxore, b

et hæc aqua lustralis aspersa a caelesti columba:

8 In sacelli majoris testudine, a Ecclesii, et Maximiani, Justiniani que Caesaris imagines vermiculato opere conspiciuntur. Nam Ecclesius, ut diximus ædificationi, donec vixit, præfuit; Maximianus ædificatam redem sacravit. Cum autem consecraretur, (cujus consecrationis dies fuit xiv Kalendas Maii, anno quadragesimo septimo supra quingentesimum ab ortu Christi), interfuisse Justinianum atque Theodoram uxorem ferunt, b contigisseque ut, cum in templum Theodora ingrederetur, accurrissentque puellæ, aquam lustralem in faciem illius ut de more spargerent, dimoventes carbasæa vela, quibus contegebatur atque circumdabatur aquæ vas, ne quid in eam impurum decideret, visa fuerit columba candidissima ex litibus demissa, inter vela ad aquam se conferens, et Theodoram alarum in aqua concussionem aspergens, summa omnium, qui aderant, admiratione. Hujus rei testimonium pictura facit, in testudine majoris sacelli, vermiculato opere elaborata, quæ nunc visitur.

9 Quamquam, quod in me est, adduci nulla ratione possum, ut id credam Theodora contigisse, fœminæ improbæ; quæ et Anthemium hæreticum tueretur, et Vigilium Pontificem, ob id, uti supra, summis cruciatibus, carcere, et exilio impie affecerit. Et de pictura columbæ quod dicitur, ego eam non ob mysterium significandum, sed ornamenti causa putaverim adjectum, quod scilicet sculptores ad ornatum in vasis media eam avem, qua significari simplicitatem ac puritatem scribitur, apposuerint. Pictura vero ejus vasis simulacrum refert. Nisi forte, si tamen assentiri vulgata isti fœmæ inveteratæ velimus, id eo tempore factum putemus, quo Vigilus est in Sedem restitutus: conjicereque fortasse possumus, Theodoram resipuisse: Deo commonstrante hoc exemplo, quam procul ab vera religione abfuerit.

C

quod, licet velle pictura ex-presum, non est credibile:

consecratio a S. Maximiano peracta

10 Cum itaque interessent sacris Justinianus et Theodora, ut fœrunt, una cum innumeris Proceribus, ac matronis frequentique præterea populi multitudine, Maximianus Archiepiscopus, summa pompa redem sacravit; atque inter cetera, Divis Nazario et Celso sanctissimum illud sacellum, de quo diximus

quod valvis ex ære mire sculptis ac cælati clauderetur. Saccello hæc erant inscripta,

Ardua consurgunt venerando culmine templa,
Nomine c Vitalis sanctificata Deo:

Gervasiusque tenet simul banc Protasius arcem,

Quos genus atque fides, templaque consociant;

His genitor natis, fugiens contagia mundi,

Exemplum fidei, martyriique fuit.

Tradidit hæc primum Julianus Ecclesius arcem,

Qui sibi commissum mira peregit opus;

Hoc quoque perpetua mandavit lege tenendum,

Hoc nulli liceat condere membra loco.

Sed quæ Pontificum constat monumenta priorum,

Fas sibi sit tantum ponere, vel simile.

11 In Divi autem Vitalis porticu, quam Ardiciam appellabant, hæc legebantur: Beati Vitalis basilicam, mandato Ecclesii Episcopi, Julianus Argentarius ædificavit, ornavit, atque dedicavit: consecrante vero Reverendissimo Maximiano Episcopo sub die xii Kalendas Maii, sexies P. C. Basilii Jun. V. C. Indictione x. Quo loco cum nulla fiat mentio Justiniani; neque Procopius rhetor eorum temporum æqualis libello, quem edidit de Justiniani ædificiis, ubi omnia vel minima diligentissime persequitur, quidquam de his Ravennatibus afferat; ego nihil certi, quod scribam, habeo: fides esto penes horum auctores, qui consecratum templum Justinianum et Theodoram egregiis muneribus exornavisse, et confestim Julianum Argentarium consecrationis mysterium, quod extat adhuc, vermiculato opere pingendum curavisse, tradunt. In ejus testudinis centro, agnus tanta arte pictus est, ut, quocumque te recipias, conversam ad te faciem habere videatur, quod non minimam in pictura laudem habet. Siquidem scribit Plinius, Amulium pictorem, gravem ac severum, eundemque floridum fuisse, cujus esset Minerva spectantem aspectans quacumque aspiceretur. Controvertisse Maximianum Archiepiscopum ferunt hoc tempore cum Imperii ministris de silva, cognomento Justrum appellata: et Justinianum, Maximiano, quem unice diligebat, edicto ac publicis tabulis mandavisse, uti Ecclesiæ Ravennatis perpetuo esset.

D
EX HIERON. RU-
DEO.

C
opus ab Eccle-
sio Ep. cura-
tum.

per Julianum
Argentarium.

F

dona a Justi-
niano collata.

lib. 39, c. 10.

et silva Eccle-
siae data.

S. Ecclesius
Ep.

CAPUT III.

Templa alia a S. Maximiano ædificata, dedicata, instaurata, ornata. Reliquiæ SS. translata.

Ædificavit Maximianus apud Polam etiam patriam templum divæ Mariæ Virgini, quod Fornosum vocavit; eique Sacerdotis, qui templo præesset, idem adjunxit: et opes suas omnes Ravennati Ecclesie dono dedit, quas Agnellus refert suo etiam tempore servari. Divi Andreæ templum, quod a Chrysologus ædificaverat, pretiosis ex marmore columnis et variegatis, jucundo natura: lusu, suffulsit. Quo tempore Divi Andreæ Apostoli sanctum cadaver oblatum Maximiano refert Agnellus; in Orientemque Patras illum profectum, ut Ravennam cadaver devehret. Sed cum hæc Justinianus rescivisset, jussisse uti ad se Maximianus Byzantium veniret; defferret cadaver Apostoli, quod ingenti desiderio videndi illius teneretur. Id cum Maximianus effecisset, Cesarem aiunt pluribus apud eum egisse, uti Byzantii sanctum cadaver relinqueret: decere enim, ut, cum primam orbis Sedem, Romam ipsam, Petrus frater Ecclesiæ caput teneret; Byzantium, quæ succedere illi ob Imperii dignitatem videbatur, haberet Andreas. Tum Maximianus, Fac, inquit, ut lubet:

F
Maximianus
Polæ templum
ædificat:

a
ornat templum
S. Andreæ,
cujus corpus
patris abultul-
te dicitur.

et Constantino-
poli reliquisset.

id

A id tantum mihi des, ut liceat cum meis Sacerdotibus nocte ad Apostoli sanctum cadaver hymnos decantare. Cui cum annisset Cæsar, ipsi totam noctem insomnem ducentes, precibus ad Deum fuis, arrept pro Maximiano gladio, cadaveri barbam abscidit; unaque cum aliis sanctorum virorum reliquiis, eam, assentiente Justiniano, Ravennam invexit, et sub ara maxima templi Divi Andreae, cujus templum columnis suffulserat, collocavit.

B Hæc, quæ ab Agnello scribuntur, non videntur consentire cum iis, quæ alii tradunt scriptores non ignobiles, *b* Ricobaldus præsertim et Platina in Cleto, affirmantes Constantii Cæsaris, qui Constantini primi filius fuit, tempore, Apostoli Andreae, Lucæ Evangelistæ, et Timothei c reliquias Byzantium, importatas, magno populi plausu et ingenti veneratione exceptas. Utcumque sit, omnium consensu constat, barbam Divi Andreae Maximianum sub ara ejus templi maxima collocavisse. Atque hinc patet, turpiter eos errare, qui putant Maximianum Divi Andreae templum edificasse, cum id Petro Chrysoologo ferendum sit acceptum...

C Maximianus Archiepiscopus consecravit etiam ædem illam præclaram, quam Divo Apollinari in *d* Classe Argentarius, hortante Ursicino Archiepiscopo, et Justiniano Cæsare assentiente, extruxerat. Cujus rei argumentum tabella extat ex marmore, quæ ejus sæculi characteribus, et dicendi modo Latine sculpta, in ejus templi medio nunc cernitur. In templi autem porticu magnis characteribus: Beati Apollinarius Sacerdotis basilicam, mandato beatissimi Ursicini Episcopi, a fundamentis Julianus Argentarius edificavit, ornavit, atque dedicavit: consecrante vero Beato Maximiano Episcopo, die Nonarum Maii, Indictione duodecima, orbis P. C. Basilii. Quod tempus in annum cadit a partu Virginis quingentesimum quadragesimum nonum.

D Maximianus cadaver Divi *f* Probi cum reliquis sanctorum Antistitum cadaveribus, unguentis delibutum, optimo loco posuit: ac in frontispicio templi Divi Probi, in quo sancta cadavera locaverat, quod erat ad mare, (modo ne vestigium quidem servat) Divorum Probi, *g* Eleonadii, et Caloceri imagines tessellato opere pingendas curavit; ædemque illam universam instauravit et ornavit. Gravissimus post Divum Hieronymum, atque Orosium historicarum scriptor: quarum nihil superest, præter pauca verba, quæ quoniam vetustissimus illius vitæ scriptor Andreas Agnellus apposuit, nos ad tanti viri memoriam pro viribus conservandam, enere illis hanc nostram historiam nobis, hæc autem sunt:

E In Alexandria vero nulla extrinsecus malitia, sed quod seditiosum semper genus inquietum est, civile inter se motum est bellum, non virtutis medio, neque ob defensionem, sed ubi necesse atque interitum civium. Commoti universi Prefectum suum intra ecclesiam occiderunt: qui jam ante aliquot annos similiter Episcopum suum, accusantes hæreticum, interfecerunt. Quo comperto Imperator in iram versus, fuditur civitatem jussit everti. Denique misso ad Prefectum, Laudatio nomine, intra ipsam civitatem quadraginta viros per singulas regiones suspendi in ligno. Sed tunc elaboravit Dioscorus ejusdem urbis Episcopus, et manifesto posuit animum suum pro civibus suis, electique ex oratione monachi apud Imperatorem properant, atque pro excessu civium veniam exorant. Cessit Sacerdotibus Imperator, et in posterum ut ab hujusmodi cavere, jussit. Huic Episcopo apud Alexandriam *h* Timotheus suffectus est, quem ego in Orientem navigans, recte administrantem in sua civitate vidi, solante parva Nazamba civitas Cilicis, terræ motu facta, concidit, in quo perisse ferunt millia hominum amplius triginta.

F Hactenus Maximianus: qui Ravennæ ædificavit ad memoriam obtruncationis Divo Joanni Baptistæ ædem extra urbem, quam nunc ædem In marmorario appellamus. Tricollin, quam vulgari nomine Canoniam vocabat, absolvit; adjectis sua, et aliquorum superiorum Archiepiscoporum, imagine, hisque carminibus.

Hic *i* Petrus junior Christi præcepta secutus,

Ut decuit, sacris moribus exiliit:

Hic quoque fundavit mirandis molibus arcem,

Nominis ipse sui hæc monumenta dedit.

Hujus post obitum Aurelianus gessit honores,

Post hunc Antistes, exitiit Ecclesius:

Hinc fuit Ursicinus, sequitur post ordine Victor,

Temporibus junior Maximianus adest.

Is Polensis erat, Christi Levita profundus,

Lege Dei miserans, et pietate bonus:

Quem Deus ipse virum decoravit culmine sacro,

Ecclesiaeque suæ Pontificem statuit;

Ipsæ autem factis propriis se non meruisse

Culmen Apostolicum, sed pietate Dei.

Hæc carmina eo etiam libentius descripsi, quo Archiepiscoporum ordo clarius eluceat...

G Sub id fere tempus Maximianus Archiepiscopus Divo Stephano templum Ravennæ excitavit, haud procul ab Opilionis posterula, quod tessellato opere, multisque Divorum reliquiis ornavit, dedicavitque, ut hæc ostendit inscriptio, quæ in illius templi porticu legebatur. In honorem sancti Protomartyris Stephani, servus Christi Maximianus Episcopus hanc basilicam ipso juvante, a fundamentis construxit et dedicavit die tertia Idus Decembris, Indictione xiii novis P. C. Basilii Jun. V. C. Adscripsit et hæc carmina supra arcum testudinis extrinsecus:

Templa micant Stephani *k* Martyris et nomine

[sacra,

Qui prius eximium Martyris egit opus.

Omnibus una datur sacro pro sanguine palma,

Plus tamen hic fruiat, tempore quo prior est.

Ipse fidem, votumque tuum nunc, inagne Sacerdos

Maxime, te juvans, hoc opus explicuit.

Nam talem subito fundatis molibus aulam

Sola arte hominum facere non poterat.

Undecimum fulgens renovat dum hanc recursum,

Et coapta, et pulchro condita sine nitet.

Inciderunt autem hæc in annum a partu Virginis quingentesimum quinquagesimum...

H Prodigia complura sub id tempus Ravennæ visa Agnellus scribit, multisque in ipsa clarissima meridiei luce secum colloquentes homines os ad os visos; ingenteque omnibus terrore incussisse: et octavo Kalend. Sextil. hora diei tertia ac in aere interse pugnasse. Maximianus interea Ravennatum Archiepiscopus vascula duo ex auro, pondo octo et viginti, in quibus sanctum Chrisma servaretur, Ravennati Ecclesie dono dedit: quorum alterum paulo ante sua tempora periisse Agnellus testatur, alterum extare, cui sic erat inscriptum: Servus Christi Maximianus Archiepiscopus hoc Chrismatarium ad usus fidelium fieri jussit. Bonavit et Endothyn byssinam præstantissimam, omnem Christi Dei historiam continentem: qua in die festo Epiphaniæ aram maximam exornari consuevit testatur Agnellus. Eam tamen Maximianus non perforavit, sed Agnellus, qui illi in Archiepiscopatu subrogatus est. Adjunxit et ex auro aliam endothyn, in qua auro textilibus pietate orant omnium, qui illum præcesserant, Archiepiscoporum Ravennatum imagines. Fecit et gemmas alias, in quibus margaritis et unioibus sic erat descriptum: Parce Domine, parce populo tuo, et momento mei peccatoris, quem de stereo exaltasti in regno tuo, Crucem quoque auream majorem quæ

D templum S. Joannis decolati ædificat:

de se et decessoribus inscriptionem statuit.

E S. Stephani templum ædificavit et consecravit.

k

multa donat Ecclesie Ravennati vasa.

l ornamenta.

quæ

EX BIERON RUBEO.

b quo 200 annis prius erat translatum.

c barbam adfert Ravennam:

d Classe S. Apollinarius templum consecravit:

f S. Probi templum instauravit, reliquias transfert.

g

historiam scribit.

C

cujus solum extat fragmentum:

h

A quæ Agnelli tempore extabat, faciendam curavit, et gemmis ac margaritis pinxerat: in cujus medioligui Crucis, cui Christus Deus suffixus fuerat festulum conclusit. Divinos omnes libros, qui duo et septuaginta numerantur, Sacerdotum suorum et templi usibus, describendos elegantissimo caractere curavit, et ipsemet perdiligitur emendavit. Pauca de multis referuntur, cum in eo, optimi Archiepiscopi munere functo, quicquam nunquam fuerit desideratum, quod ad salutem sui populi, Ecclesiæque administrationem facere videretur. Opes suas omnes Ravennatæ Ecclesiæ reliquit...

libros:

Vestra, et ratione, et potestate reprimere. Ne dimittatis in contemptum Apostolicarum Sedium, de sua rusticitate gloriari: cum si quid eos de iudicio universalis synodi, quod Constantinopoli per e primam nuper elapsam Indictionem actum est; forte movebat, ad Sedem Apostolicam; quod semper factum est, electis aliquibus de suis, qui dare, et accipere rationem possent, dirigere debuerint; et non clausis oculis, sanctam Ecclesiam lacerare. Cum igitur in Istria nequaquam Ravenna sit, neque ab ullo posita ibidem unquam fuerit, prorsus dicendum est, Maximianum Archiepiscopum Ravennatem, virum sanctitate insignem, illum non esse, de quo scribit Pelagius, et a novissimis scriptoribus, injuria, hæreseos aliquando damnatum.

D EX HIERON AU-
NEU

a De S. Petro Chrysologo, 21 Episcopo Ravennate, agemus 3 Decembr. — b Gervasius Nicolaidus Ferrariensis, Canonicus Ravennas, circa annum 1200 floruit, uti lib. 6 testatur Rubens, qui et scripsit ejus revent. Platina in multis est. — c De hac translatione agimus 24 Januarii ad S. Timothei Acta. — d De Classe oppido actum 31 Januarii ad Vitum S. Geminiani Mutinens. Episc. et 7 Februarii ad S. Severi Ep. Ravenn. Vitani. De S. Apollinaris monasterio agimus ad ejus natalam 23 Julii, cujus et mentio facta 7 Febr. ad Vitum S. Romualdi. — e S. Erclesii, de quo cap. 2 actum successor fuit Ursicinus, 27 Ravennatum Episcopus. — f De S. Probo Ep. Ravennate agemus 10 Novemb. — g De S. Eleocadio actum 14 Febr. de S. Colocero u ejusdem. — h Hic hæreticus fuit, vii et decessor. Nec mirum si Maximianus recte Episcopatum administrasse scribit: ita forsitan ut hospiti accepit, cum esset civis perique Eulymium. — i S. Petrus II sine Junior, 24 Ep. Ravenn. colitur 31 Julii. — k Fortunatus nris aut qui dicitur scriptum, ut meritis aut alia vox indueretur, quod litterarum compendium non assequitur lector, Martyris possit, contra legem carnis, et sententia venustatem, cum rursus in sequenti versu Martyris ipse loquitur. — l Arbitror Endylla scribere voluisse. In Euiiologio Græco, quod Jacobus Goar edidit, in Ordine fieri solito magna feri quinia in abluione sancte mensæ, inter usera iam habetur: ετα εβρατα το μετα ταφης και μετα τοιρο ιδουαις ιδουαις, ποικυτας του πατριππου του λοζου ταυτου. Tum vero velamen, Ad carnem dictum, altari apponunt et alia deinceps operimenta, Palmarcho hanc orationem faciente. Νολατ Goar u quosdam τας ιδουαις εν Ιαννινοις εφερει. esse manile, seu mappam altaris majorem. Rubens videtur sumere pro ea veste, quæ non amoveretur altari, sed amoveretur ejus partem tegit, aut supra illud ad ornatum erigitur, ut passim hic fit.

Ed. pro.

CAPUT IV.

S. Maximiani obitus, translatio.

Sub id tempus Maximianus Ravennas Archiepiscopus moritur octavo Kal. Martii. Hoc enim die, non autem nono Kalendas, in Vita ipsius, quæ vetustissimo caractere manu scripta, apud sacras Virgines Divi Andreae hactenus servatur, legimus, et in Ravennatæ Ecclesiæ ejus dies festus agitur. Sepultus est ad aram maximam in Divi Andreae, ubi illius barbani collocaverat. Inde sublatus tempore Petronacii Archiepiscopi, uti narrabimus.

M. ritur
22 Febr.

21. Quod vero hunc in hæresim aliquando lapsus fuisse, plerique recentes auctores scribunt; et id omnino a veritate longe abest, et quod u Maximiano Istria Episcopo est adscribendum, Ravennatæ falso imponunt. Quia enim multis propter insectiam visum fuerat, concilium Constantinopolitanum de Chalcedonensis auctoritate plurimum diminuisse, tribus ejus, ut rebantur Capitibus infirmatis; Liguria, Venetia et Istria Episcopi, quorum erant principes, in Venetia Macedonius Aquileiensis, in Liguria b, Honoratus Mediolanensis, et in Istria Maximianus; convenerant Aquileia, et concilium illud minime observandum statuerunt. Itaque ubi pontificatum inivit Pelagius, scriptis ad Narsetem litteris, Petroque et Projecto illuc missis, Thracium, et Maximianum Episcopos, ac potius, ut ipse inquit, nomina tantum Episcoporum habentes, ad Romanæ Ecclesiæ auctoritatem revocare, et ne res Ecclesiasticas ad proprios usus converterent, uti faciebant, curare contendit. Sed cum eorum Episcoporum nemo præceptis Pontificis obedientem se præbisset, navas scripsit ad Narsetem litteras, ut ad Justinianum illos Constantinopolim mitteret, sic autem deinde addit: De Liguriis, Veneticis et Istris Episcopis, quid dicam? quos idonea est Excellentia

diversus a Maximiano Istria Episcopo schismatico.

22 d Petronax decimum quintum jam annum Archiepiscopus, cum omnes illum Ravennates hortarentur, uti S. Maximiani Archiepiscopi cadaver ex humo eductum, qua ignobiliter contegebatur, honestiore loco poneret, multis precibus fatigatus, tandem ad Divi Andreae se conferens, precatioe prius adhibita, fabris mandavit, ut tabulum e marmore, quam appellabant Græca voce e Platoniam, tollerent. Quibus minus accurate agentibus, contracta est, quam ob rem Petronax, ut erat irritabilis naturæ, vehementer commotus, acriter illis minitans, Andrea Agnellum Sacerdotem, in ordine Sedis suæ decimum præstantissima arte, summoque in omnibus rebus ingenio præditum, illis præfexit. Cujus præscripto cuncta cum agerentur, et jam sublatus esset lapis, quo sepulchrum operiebatur, sub aqua Divi Maximiani ossa se in conspectum dederunt: erat enim plenum aquæ monumentum. Obortæ hic omnibus lacrymæ implorareque suppliciter omnes sancti Archiepiscopi opem ingenti veneratione, ejus vitam, monita, religionemque recalescentes, ac suam ipsorum miseriam, atque calamitatem lamentantes et deplorantes. Ex aqua extracta sacra ossa exsiccantur, involvuntur linteo, et absignantur, dum ipsa monumentum in liberiorum auram educeretur.

Circa annum 831.

sepulchro operio ossa ejus in aqua reperia.

23 Quæ integra inventa sunt ossa, tenuia erant, sed proceræ et aileo articulis connexa, ut vix annum spoliata carne viderentur: nihil, extra unicum maxilla dextera dentem, deerat. Itaque generoso vino, odoribus variis atque aromatibus permisto abluta diligenter, supplicatione omnium ordinum indicta, summa totius populi religione et reverentia, eodem in monumento locantur, et ingenti lacrymarum imbre, qui ex omnium oculis large defluelat, clauduntur. Plures deinde dies venerato et timor in animis omnium insedit, pererræ, ac Maximianum præsentem intuerentur.

vino abluta transferuntur.

24 Hæc ex Andrea Agnello descriptissimis, qui his non solum interfuit, sed præfuit, summaque doctrina eruditus, de Ravennatibus Archiepiscopis voluminem gravissimo scriptum reliquit: quod cum dum in Archiepiscopatus bibliotheca fuisset, superioribus annis cum multis aliis sublatus, nullibi invenitur, magna quidem certe jactura.

F

Ejus et aliorum gesta ab Andrea Agnello descripto.

a Maximilianus vocatur schismaticus hic Episcopus in epistola 2 Pelagi ad Narsetem in editione Bini, et opud Baronium ad an. 836 num. 12 — b Fuisse hoc refutavimus 8 Februarii in S. Honorati vita 5 2 et 3. — c Anno scilicet 853, sive post consulatum Anastasii III Non. Malas. — d Hic lib. 4 tractu Rubens pag. 238, qui Petronacem statuit 49 Episcopi Ravennatæ, Eghellus 60, qui Perinacem vocat et Petronacium, et 817 anno Christi et Ecclesiæ præfectum scribit, uti et Rubens. Fuit igitur hæc S. Maximiani elevatio anno 831. — e De veste Platoniam actum 20 Januarii ad Acta S. Basiliani § 3 num. 10. Ducta a Græco πλάτων, quod latini, expansione significant.

DE S. ATHANASIO CONFESSORE IN BITHYNIA.

G. II.

SECULO IX
XIII FER.
S. Athanasius
colitur 22 Fe-
bruarii:

Paulopetrium religiosorum hominum palestra fuit, sanctis Apostolis Petro et Paulo dicata, ut in-
nuunt *Menæa* ad hunc diem his versibus :

Ἀθανάσιος θρησκευτῶν Παυλοπετρίου
Ἀποστόλοις δόξαστι Παύλου καὶ Πέτρον.
Athanasius alumnus Paulopetrii

Simul est cum Apostolis Paulo et Petro.

Hoc autem textur S. Athanasii eloquium in *cislem*
Græcorum Menæis, et βίαις ἁγίου Μαρτυρίου *Cytheræi*.

Constantino-
poli natus,

2 Eodem die sancti Patris nostri et Confessoris
Athanasii, qui in Paulopetrio quiescit. Sanctus hic
Constantinopoli pius, religiosus ac locupletibus pa-
rentibus natus, ab ipsis teneris unguentis pietatem
coluit, et ad monasticum statum hac habitum ad-
spiravit. Profectus ergo ad Nicomediæ partes, prope
sinum maris in monachum attonsus est, adeoque in
virtutibus excellit, ut fama ejus ad Imperatores
deferretur. At Leone Iconomacho imperante de
cultu incontinentiarum imaginum accusatus, mul-
tis cruciatibus tortus, et acerbissimis exiliis et malis
afflictus, in orthodoxa tamen fide ad mortem usque
constantissime perseveravit ac demum ad Domi-
num migravit.

prope Nicome-
diæ mona-
chus,

B

sub Leone Imp.
exilium et ver-
bera passus,
mortitur :

3 *Hæc Menæa* : in quibus qui memoratur *Leo* Ico-
nomachus, est. Armenius, qui anno 1053 Imperium
invasit, Michæle cedere coacto, nec omnino invito :
occisus est *Lea* nocte Natalis Domini anno 1053, in
sacras imagines et Catholicos, præsertim monachos,
amni atrocitate lacchatus. De ejus persecutione epi-
mus iv Februarii in *Vita S. Nicolai Studitæ* cap. 3
et v, ubi exilium, cruciatus et verbera S. Nicolai ejus-
que Præpositi S. Theodori Studitæ inflata narrantur.
Fuitque forsitan S. Athanasius, de quo hic agimus, so-
cius S. Nicolai in primis vite monasticæ exercitiis, que
ita in ejus *Vita* cap. 2 num. 12 describuntur : Habebat
sane communis Pater noster ac Dei famulus Nicolaus,
ipsam vitam sum, tacentem quamdam exhortatio-

an socius
S. Nicolai
Studitæ.

nem : habebat et fratrem, ceu accuratam quamdam
virtutum ejus imaginem : quin omnes tandem, ceu
aliū quempiam medium solem, virtutum radiis col-
lucentem, a Deo datum illud munus, animis utilem
ac præclarum convivam, Magnum Theodorum habe-
bant : eratque revera virtutis schola, novus quidam
paradisus, multiplici florum genere vernans. Etenim
ad istos accedebant, Joseph quoque sapientissimi
Patris nostri frater, ac postmodum celebris Thessa-
loniensium civitatis factus Archiepiscopus, quin et
Timotheus, Athanasius quoque, et Naucratus, ac
alii plures, quos brevitas causa omitto, in terrestri
illo cælo agebant. Quos enim mores conjungunt, lo-
cus quoque in unum cogit. *Hæc ibi; quæ Constanti-
nopoly gesta sunt, vide tum S. Athanasius Bithyniam
fortassis migravit, si quidem is est Confessor ille, de
quo hic agimus, ut omnia videtur.*

sub S. Theodo-
ro Studitæ

4 S. Theodorus Studita ad memoratum jam Nau-
cratium, carceri inclusum, scripsit epistolam a Baronio
ad an. 809 num. 44 relatum, in qua Athanasii ejus-
que fortis certaminis meminit in exordio his verbis :
Tria hæc in me effecerunt litteræ tuæ, fili desidera-
te : simul enim obstupui, admiratus sum, et cantavi.
Primum propter impios, alterum propter pios, ter-
tium propter Deum, qui corroborat eos, qui in ejus
lege innotunt. Ac de sacro quidem Athanasio, ejus-
que sociis desideratissimis, ac de fortissimo item
meo Theososto, et de septendecim ejus strenuissimis
romitibus, cum satis dictum sit in meis ad illos epi-
stolis, omittendum est hoc loco, quamvis longiore
digni sint oratione ac laudibus, qui divinitus ac for-
titer decertarunt. *Hæc Theodorus in illa Epistola,
quæ sub Leone Armeno scripta potius videtur. An epi-
stola ejusdem Theodori ad Athanasium fratrem, relata
a Baronio ad eundem annum 809 num. 30, eidem
Athanasio scripta sit, non constat. Certiora indagari
possent si omnia S. Theodori Studitæ opera typis man-
darentur, aut S. Athanasii Vita exstaret.*

E

an S. Theodo-
rus scribat
Naucrati de
ejus certami-
ne?

DE B. MARGARITA

C POENIT. TERTH ORD. S. FRANCISCI, CORTONÆ IN ETRURIA,
Commentarius prævius.

F

§ I. B. Margaritæ de Cortona publica venera-
tio, ab Apostolica Sede sancita.

AN CIACCXIII.
XXIII FER.
B. Margarita,
post 380 annos
adhuc incor-
rupta.

Cortona urbs est Etruriæ vetustissima, hanc pro-
cul ab Trasymeno lacu sita, Episcopali Cathedra
a Joanne XXI Pont. Max. ante ccc annos or-
nata. Illic ab anno CIACCXXVII ad CIACCXCV
ecclia sanctitudinis fama vixit Margarita, que inde
vulgo de Cortona cognominata, tertium ordinem S.
Francischi professu. Adhuc ejus corpus, palebrum, ve-
getum, et illudum visitur, ut scribit Luens Wadingus
tom. 2 *Annal. Minor.* ad annum 1297 § 28, et ubi
infra citandi. Concessit Leo X Pontifex, ut anniversa-
ria celebrata coleretur in urbe et dicere Cortonensi,
ipso quo decessit die XXI Februarii, et corpus omnibus
venerandum proponeretur. Deum Urbanus VIII cum fa-
cultatem extendit ad omnes Ordines S. Francischi viros
ac mulieres. Erat de ea in Bullario Angel. Marce
Cherubini, bulla Urbani, data Romæ apud S. Petrum
anno Incarnationis Domini CIACCXXXIII, Idib. Decem-
bris, Pontificatus ejus anno primo; que incipit: Cas-
lestis aque flumen, e qua hæc transcripsimus.

2 § I Alias siquidem fel. rec. Leo Papa X præde-
cessor noster, ex præclaris attestationibus a pio
mem. Bonifacio VIII et Eugenio IV Romanis Pontifi-
cibus, etiam prædecessoribus nostris, de B. Margu-
rita de Cortona moniali tertii Ordinis S. Francischi de
Pœnitentia prolatis, motus, quod festum ipsius B.
Margaritæ, cum Officio nec Virginis nec Martyris,
in ecclia S. Margaritæ civitatis Cortonensis, sin-
gulis annis die XXII mensis Februarii celebrari, ea-
demque B. Margarita a quibusvis Christi fidelibus in
civitate prædicta, et illa diocesi, privatim et publice
venerari, licite et libere valeret. Apostolica auctori-
tate indulsit, prout in suis exinde confectis litteris
plenius continetur.

Indulto Leo-
nis X colitur
Cortonæ :

3 § 2 Nuperrime vero Congregatione Venerabilium
Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium super sa-
ceris Ritibus deputatorum, considerata sanctitate
prædictæ B. Margaritæ, quæ a trecentum annis et
ultra, continuo miraculorum splendore coruscet,
necnon mirabili illius corporis integritate, quæ his
etiam diebus supra naturæ vires odorem efflat su-
visissimum; ad instantiam non solum Cleri et populi
Cortonensis

consente Cong-
regatione Rituum posse
permitti ut
ubique colatur
a PP. Memori-
bus.

ANNADV.
FAP 30.

J. D.

A Cortonensis, sed etiam Fratrum Orsini S. Francisci de Observantia nuncupatorum, dilectorum filiorum; ad omnes ejusdem Ordinis S. Francisci viros et mulieres indultum prædictum extendi posse, habito super hoc fel. mem. Gregorii Pape xv, similiter prædecessoris nostri beneplacito, ac omnibus ejusdem S. R. E. Cardinalibus unanimiter consentientibus, decrevit.

spis ad petentibus,

§ 3 Quare pro eorumdem Cleri et populi ac Fratrum parte, Nobis nuper fuit humiliter supplicatum, quatenus pro eorumdem desiderio, ut infra, annuere de benignitate Apostolica dignaremur.

permittitur ab Gregano viii.

§ 4 Nos igitur attendentes, quod sicut ipsa B. Margarita coruscat in cœlis, ita quasi multiplici rutilantium honore gemmarum corona decora, cœli universo præfulgeat; . . . hujusmodi supplicationibus inclinati, de voto ejusdem Congregationis S. R. E. Cardinalium super Ritibus Ecclesie deputatorum, indultum, et desuper confectas litteras hujusmodi, ad omnes et singulas personas, tam viros videlicet quam mulieres, nunc et pro tempore existentes ejusdem Ordinis S. Francisci, earumque ecclesias, tam intra Italiam, quam extra eam ubicunque consistentes; ita quod ex nunc de cetero, perpetuis futuris temporibus, possint hujusmodi festum dicte B. Margaritæ in earum ecclesiis ejusmodi quotannis die tertiæ die xxii Februarii, cum Officio nec Virginis nec Martyris celebrare, et eandem B. Margaritam privatim et publice venerari libere et licite possint et valeant; Apostolica auctoritate prædicta extendimus etc.

Inscripta Martirologiis 22 Feb.

§ 5 Philippus Ferrarius in generali Catal. SS. ita xxii Februarii breviter ejus meminit: Cortonæ B. Margaritæ Penitentis. Meminit et in Catal. SS. Italicæ, ut infra dicemus, *Iturum a Monasterio in Martyrol. Franciscano, tribus commemoratis suo instituti viris illustribus, Electo, Henrico Barphio, Alphonso Roderico, qui non sunt tamen in Catalogo SS. velati, de B. Margarita scribit in hæc verba: Cortonii in Tuscia, B. Margarete Tertiariæ, vitæ sanctitatis et multis illustribusque miraculis celeberrimæ. Ac multa dem suggerit in Notationibus, de ejus vita, sanctitate, laudatoribus. Extra Cortonensem civitatem ac forte et diocesim ob S. Petri Cathedralium Antiochænam, quæ die xxii celebratur festo duplæ majore, ut vident, colitur B. Margarita præstridit, id est, xxiii Februarii, ut patet ex Officio propriis Sanctorum Ordinis Minorum, et annotat Antonius Musinus in Bononia perstrata, ubi altare esse ait B. Margaritæ dedicatum in æde Annuntiatæ, quæ est Minorum de Observantia extra portam.*

23 colitur a PP. Minoribus.

§ II. B. Margaritæ Vita a Confessario scripta, et aliis.

C

Scripta est Vita B. Margaritæ a F. Juncta Bevagnate, sive Meruante, Meruanti nempe orando, quod est Umbriæ infra Fulgineam ad Tauræ Clitumnique confluentem oppidum, vulgo nunc Bevagna dictum. Fuit hic Juncta rerum spiritualium apprime cultus, cui Margarita, quod ei delicta sua confiteri solebat, et ab eo præclaris monitis ad absolutionem virtutis identidem instrueretur, debere se plurimum declarabat, ac Deum frequenter pro eo orabat. De ea Vita, ejusque scribenda occasione, ac postea approbatione, ista tradit Wadingus ad an. 1297 § 28: Scripsit ejus Vitam accurate et diffuse F. Juncta Bevagnatis, sanctæ feminæ Conlessarini, duodecim capitulis distinctam, quam penes me habeo MS. in qua vel quæ ipse viderat, vel quæ ex ore ipsius famulæ Dei, vel ab ejusdem Confessarii percepserat, fideliter et sincere enarravit. Provinciam hanc ei imposuit Fr. Leo de Castillione hæreticæ pravitatis Inquisitor in Hebruria: quam recte et rite obiisse, et Vitam veridice scripsisse dixerunt, et suis syngraphis comprobant Fr. Joan-

Vita ejus scripta a F. Juncta, 1297 confessorio.

Admittit et occulte

nes etiam Inquisitor, Fr. Tarlatus S. Theologie professor, Fr. Philippus Custos de Castillione, Fr. Ubaldus de Colle Guardianus, et Fr. Paulus de Socio, qui alternis vicibus fuerunt omnes beatæ feminæ Confessarii. Eandem Legendam approbavit Fr. Raynerius Senensis, Fr. Bartholomæus, Fr. Thomas, et Fr. Antonius, successivi Provinciales Tusciæ Ministri. Legerunt eandem et commendarunt plurimi viri docti utriusque status, Ecclesiastici et secularis: sed et prædictus Cardinalis Legatus voluit sibi dari unum exemplar, quod devotè asservabat, et ultro piis quibusque viris legendam et transcribendam offerebat. *Hæc Wadingus. Cujus hic meminit Cardinalis Legatus, is fuit Neapoleus Ursinus sub Clemente v Apostolicæ Sedis in Italia Legatus, qui anno mccccxxxviii a Nicolao iv in sacrum collegium adlectus, obiit Avonone sub Clemente vi, anno mccccxlvii.*

approbata a viris doctis et Legato Apostolico

not. 17.

hic edita, sine titulo, et cap. 12.

7 Hanc Vitam, necdum Latine vulgatam, quam quidem conjectum nobis sit, prius hic editam, sed Prologo carentem; qui alibi extare dicitur, hæc initia: In nomine Jesu Christi Nazareni Crucifixi. Incipit devotionis Legenda. Satis ferventibus animis fructuosum esse putavi, non totum, quia non erat possibile, sed flores quosdam eligere de vita mirabili Deo devotissime Margaritæ agentis austeram penitentiam in Cortona. *Desert et caput duodecimam, per decem, ut infra cap. xi dicitur, divisum capitula, de signis, quæ Deus omnipotens ad ipsius honorem, per propinquam remotaque loca, peregit et agere non desinit. Perfratrat interea quis lector iis, quæ hic dantur. Sunt enim profecto ejusmodi, quæ non solum scelerum detestationem ingenerare animis, sed etiam quamdam caritatem erga Deum ac cœlum solentis mortalium, præcipueque sanctissimæ Eucharistiæ crebro suscipiendæ desiderium, excitare possunt. Verbis subinde mentis, nec paucis, aspersum nostrum appographum fuit: nec omnia corrigere et sola conjectura heruit. Quatenus autem pro divinis revelationibus accipienda sint, quæ Margarita, in mentis præsertim extasi divinitus intellexisse memoratur, viderint mysticæ Theologiæ doctores; quæ illud num. 146 de Magdalene in atrio penitentia, Ludes in Ordinem Seraphicum passum congesta, verissima sunt. Quod subinde videatur omnibus Orsiniibus doctrinam et sanctitatem, tum in Ecclesia florentibus præferri, vel rerum est, solum de phisicæ, vel intellegi cu sensu debet, quo illud Ecclesiastici iv v. 20 de Abrahamum pronuntiatum, Ecclesia non minus vere quam religiose singulis fere Pontificibus Confessoribus tribuit. Non est inventus similis illi, qui conservavit Legem Excelsi.*

E

pia et utilis.

8 Scripsit postea de B. Margarita non pauci. Marcus Ulyssipponensis, Portuensis in Lusitania Episcopus, parte 2 Chronicorum Ordinis Minorum, lib. 3 cap. 29 et 8 sequentibus sermone Lusitanico gesta ejus narrat. Et capite quidem 37 scribit, in ecclesia S. Basilii, novo tamulo conditam, magna celebritate, concursuque Cleri ac populi, et magnis demerps illustratum miraculis, quæ illic circum ejus innotum picta cernuntur. Juncta Bevagnas non S. Blasii sed S. Blasii eam in fuisse ait, in qua sepulta Margarita. Cum Cortonam venisset Leo x Papa, vidissetque miracula, et populi erga Margaritam pietatem, indulsit, bulla de ea re edita, inquit, ut de illa officium ecclesiasticum recitari, ac celebrari festum in ea adeo totaque urbe fieret, die Cathedralis S. Petri; quo die sanctæ matronæ corpus populo, qui undique eo conveniunt, ostenditur, integrum ac solidum formosamque, et grandi statura. Refellit hoc Ferrarius in Catalogo SS. Italicæ, atque parvam fuisse, ut ipsemet vidit. Adhuc Marcus ad eam illam, in qua sepulta est Margarita, egregie postea instauratam, insigni adjuncto sacello, in quo ejus asservatur corpus: tandem Minoribus, qui de Observantia vocantur, Eugenio ix auctoritate traditam, edificatam quoque illis monasterio.

F Alia ab alio de ea scripta:

miracula picta:

ostenditur corpus populo

fuit brevis statura, sepulta in templo S. Basilii, jam S. Margaritæ:

A 9 *Italice Vitam eandem succinctius aliquanto descripsit ediditque in Vita fornicarum sanctitate illustrum ac deinde in Vita SS. Etruria, Silvanus Razzius Camaldulensis, qui et ipse utroque magna statura fuisse tradit, ex fide nempe ditorum Chronicorum, quæ citat. Vitam quoque Margaritæ Italice, stylo eleganti, Bononiæ edidit Gaspar Bombucius anno MDCCXXXVIII, una cum S. Wenefride Virginis ac Martyris Vita, ac B. Lucie de Stifonte Virginis Bononiensis: quem libellum inscripsit Scenam sacrorum et profanorum amorum. Ex eo libello quædam inferius excerptemus. Breviorem ejuâdem Margaritæ Vitam Latine vulgavit Ferrarius in Catal. SS. Italiæ, ex copie, licet non citato, Abrahamus Bæovius tom. 13 Annal. ad an. 1297 § 18. Lucubretur de ea agit Wadingus, antea citatus, tom. 2 Annal. Ordinis Minorum. Sed in narranda ejus conversione a ceteris discrepat, ita enim ad an. 1277 § 13 scribit: Eodem anno illud ipsum institutum (Tertiæ Ordinis de Penitentia dicti) implexa est B. Margarita Cortonensis, ita dicta a sepulchric loco, licet Alviâni Clusinae diocesis oppido progenita. Hoc prius vanam et lubricam vitam ducens, vagis thoris assueta, etsi proprium habuerit virginitatis et Monte Pulitiano, ex quo filium suscepit (alii autem volunt) egregia forma et lascivo ornatu multorum post se corda traherebat: donec interemptum virum et in foveam oerville projectum vidit fœde vermibus scaturientem, et facta manu Domini super eam, respicit secum cogitare mundum et que in mundo sunt arbitranda ut sterora, et carnis delicias, vere fœdissimas esse spurritias. Rediit itaque vultu confusa, doloribus attrita, et lacrymis irrigata, in domum patris sui, ad vitam ejus confusibilem offensi, a quo preceibus et lacrymis meruit admitti. Crine tonso et neglecto capite, quod antea summo cultu curabat, pullis et humilibus vestibus utebatur etc.*

10 *Ita maritum ei tribuit, quem Vita per Junctum Bevacinati deceptorem, ac hostem salutis ejus appellat: neque ea Vita uniceatam alius corpus sum præstituisse, sed illi uni per novem annos adhesisse, seu spe nuptiarum, seu mundo muliebri copioso (cujus mirum quantum cupida erat) ulisque mulieribus illectam, ut concepit Bombucius: qui natam scribit Laviani, diocesis Clusinae castello, sive pago, possessione antequa nobilissima Odoroni familia, cui cum Balionis olim de principatu Perusino hæc fuit. Conversionem eandem ita narrat Ferrarius: Margarita Laviani, agri Perusini pago, nata, carnis illecebri dedita, nobili eandem, illi serviens, adhesit. Cum is domo secedens catellam secum duxisset; illa sola domum post aliquot dies rediens, ac gemitus Margaritam, veste dentibus apprehensa, extra domum pertrahere conabatur. Quæ admirans, catellam sequitur, donec ad quamdam lignorum congeriem veniens catella subsistit, ligna respiciens et attingens, quasi dominum ut ea amoveret monens. Margarita itaque cum aliquot ligna amovisset, dominum suum mortuum, juncque vermibus scatentem, videt. Quo spectaculo adeo commota est, ut antea vitæ penitens, dominum paternum reperierit. Sed a patre, moverea persuasionem, domo rejecta, ad orationem, qua se Deo commendabat, confugiens, interius ut Cortonam ad Fratres Minores se conferat, admittitur. Ita Ferrarius, Concorant que apud Bombucium et alius legitur. Quod autem ut Ferrarius, servivisse, servit certe et turpissimam quidem servitatem, sed non ut ancillaria minister obavi cu splendorem vestium veteranique ornatum etiam nobiles matrona mudeverunt. Domino ejectam a patre, Juncta ipse scribit.*

12 *Margaritæ ita meminit ante annos ccl. Bartholomæus Pisanus lib. 1 Conformitatum, fracta 8 parte 4 de Terto Ordine, fol. 107: Sancta etiam Margarita de Cortona, quæ multis claruit et claret signis, Soror de tertio Ordine fuit. Petrus Rodolphus Tossianensis, qui dein Senogalliensis Episcopus fuit, lib. 1 historiarum Seraphicæ religionis fol. 140 ista habet: B. Margarita Cortonensis, magnis miraculis illustris, ex Alviâno oppido Clusentinæ diocesis, pulchra quidem corpore, sed pulchrior mente, primo a teneris vitis dedita, deinde (Deo inspirante) se Christo consecravit: cujus vitam et singularia miracula quidam Confessarius scripsit: quam probaverunt quidam Theologi, et Cardinalis Ursinus Legatus Apostolicus in tota Italia. Assumpsit habitum S. Claræ anno 1277, ab imagine Crucifixi admonita, multasque et varias perturbationes passa est.*

12 *Franciscus Gonzaga, de origine Seraphicæ religionis 1 parte pag. 100 in Beatis, hæc eam elogio decorat: B. Margarita a Cortonio, magnis illustribusque miraculis celeberrima. Et 2 parte, conventu 2, qui est S. Margaritæ Cortonii, ista de ea scribit: In quo frequentius xx Fratres commorantur, requiescitque corpus B. Margarete a Cortonio, de tertio beati Patris Francisci Ordine, quæ plurimis miraculis claret. Ejus corpus aliunde exhumatum, anno Domini MDLXXX ad novum sepulchrum, sibi prope summum altare erectum translatum est. Demum Odoricius Raynabrus tom. 14. Annal. Ecclesiast. ad an. 1297 num 68 ita scribit: Nunc ad Margaritam Cortonensem, quæ adeo antea vitæ luxit crimina, ut plurimum sanctarum Virginum merita ipsam æquasse, incorruptæ ipsius reliquie ac miracula testentur orationem convertimus. Ac pergit § 69. Tractatam ex impura vita ad meliorem frugem, insigni Divinæ misericordiæ prodigio, ac tristi amatoris sui eadaveris putridi aspectu, narrat Ferrarius. Tum ea subjungit quæ in Ferrario habentur, ac de celebritate a Leone X permissa, ab Urbano VIII sancita, ex Wadingo meminit. Denique plures alii recentiores scriptores honorificam Margaritæ mentionem faciunt.*

12 *Franciscus Gonzaga, de origine Seraphicæ religionis 1 parte pag. 100 in Beatis, hæc eam elogio decorat: B. Margarita a Cortonio, magnis illustribusque miraculis celeberrima. Et 2 parte, conventu 2, qui est S. Margaritæ Cortonii, ista de ea scribit: In quo frequentius xx Fratres commorantur, requiescitque corpus B. Margarete a Cortonio, de tertio beati Patris Francisci Ordine, quæ plurimis miraculis claret. Ejus corpus aliunde exhumatum, anno Domini MDLXXX ad novum sepulchrum, sibi prope summum altare erectum translatum est. Demum Odoricius Raynabrus tom. 14. Annal. Ecclesiast. ad an. 1297 num 68 ita scribit: Nunc ad Margaritam Cortonensem, quæ adeo antea vitæ luxit crimina, ut plurimum sanctarum Virginum merita ipsam æquasse, incorruptæ ipsius reliquie ac miracula testentur orationem convertimus. Ac pergit § 69. Tractatam ex impura vita ad meliorem frugem, insigni Divinæ misericordiæ prodigio, ac tristi amatoris sui eadaveris putridi aspectu, narrat Ferrarius. Tum ea subjungit quæ in Ferrario habentur, ac de celebritate a Leone X permissa, ab Urbano VIII sancita, ex Wadingo meminit. Denique plures alii recentiores scriptores honorificam Margaritæ mentionem faciunt.*

12 *Franciscus Gonzaga, de origine Seraphicæ religionis 1 parte pag. 100 in Beatis, hæc eam elogio decorat: B. Margarita a Cortonio, magnis illustribusque miraculis celeberrima. Et 2 parte, conventu 2, qui est S. Margaritæ Cortonii, ista de ea scribit: In quo frequentius xx Fratres commorantur, requiescitque corpus B. Margarete a Cortonio, de tertio beati Patris Francisci Ordine, quæ plurimis miraculis claret. Ejus corpus aliunde exhumatum, anno Domini MDLXXX ad novum sepulchrum, sibi prope summum altare erectum translatum est. Demum Odoricius Raynabrus tom. 14. Annal. Ecclesiast. ad an. 1297 num 68 ita scribit: Nunc ad Margaritam Cortonensem, quæ adeo antea vitæ luxit crimina, ut plurimum sanctarum Virginum merita ipsam æquasse, incorruptæ ipsius reliquie ac miracula testentur orationem convertimus. Ac pergit § 69. Tractatam ex impura vita ad meliorem frugem, insigni Divinæ misericordiæ prodigio, ac tristi amatoris sui eadaveris putridi aspectu, narrat Ferrarius. Tum ea subjungit quæ in Ferrario habentur, ac de celebritate a Leone X permissa, ab Urbano VIII sancita, ex Wadingo meminit. Denique plures alii recentiores scriptores honorificam Margaritæ mentionem faciunt.*

VITA EX MSS.

auctore F. Juncti Bevacinate.

CAPUT I.

a De conversatione ipsius in habitu seculari.

Christo Deo devota, mente pura, corde fervida, Margarita anno a Christi nativitate millesimo ducentesimo septuagesimo septimo, quo se Ordini B. Francisci manibus junctis, cum lacrymis, coram Fratre Ranaldo bonæ memoriæ Aretino Custode, genibus flexis humiliter obtulit, et sponte in corpore et anima est oblata; assumptis etiam Ordinis tertii beati Patris Francisci cum magna precum instantia indumentis: dum semel devota oraret coram imagine Christi, b quæ nunc est in altari inferiori ditorum Fratrum, et diceret sibi, Quid vis pauperuda? sancto illustrata Spiritu, statim respondens ait: Non quero, nec volo aliud, nisi vos, Domine mi Jesu.

2 Item alias dum oraret, audivit Dominum recipientem, et ad ejus gratiam memoriam revocantem suum gradum vocationis, in quo vitæ pristinae status evidenter includitur, ordine subsequente: Recordare, inquit, pauperuda, multiforium gratiarum quas munere tuæ concessi, et humum ut revertereris ad me. Recordare, quod hoste e tuæ salutis defuncto, ad patrem tuum Lavianum, confecta doloribus, lacrymis irrigata, facie lacerata, nigris induta vestibus, vultuque confusa redisti. Recordare, quod, tua suggereute noverea, de paterna te pater expulit domo, paternam penitus miserationis obtulit. Sed velut ignorans quæ te agere oportebat, omni consilio et auxilio destituta, sub ejus, quæ in horto ipsius erat, ficulnea sedens et merens, me tunc in

AUCTORE J. O.

a lasciva vita conversa

visu putrido corpore sui scinditoris,

non mariti,

c ad id tracta a cane:

a patre domo ejecta:

jam ante 250 annos Sancta habita

multas in vita persecutiones passa:

translata an. 1660.

E par Virginitatis.

F Margarita anno 1277 habitum 3 Ordinis induta.

b

solum Jesum expulsi, qui eam e cruce alligatur:

c

a patre domo ejecta.

A tuum magistrum, patrem, sponsum ac Dominum postulans, tuam miseriam mentis et corporis humiliter deplorasti. Ille namque serpens antiquus, a patre tuo te cerneus expulsam, in ejus opprobrium tuumque casum occasione patenter assumpta, de corporali tuæ specie juvenutis, tuum cor inducebat presumere, snadendo quod excusabiliter, ut abjecta, peccare valebas, et ubicunque stares et ire velles, a magnis etiam carnalibus dominis amareris propter corporis speciem.

tentatur a diabolo ut ideo liberius peccet :

3 Ego autem interioris tuæ formæ formator, et, quam reformare volebam, dilector existens, conscientiam tuam per mei luminis inspirationem commovi, et ut Cortonam pergeres, ac Fratrum meorum Minorum te obelientia mancipares. *Id* Quæ assumptis spiritualibus viribus tuum iter sine mora Cortonium direxisti, et juxta mandatum meum te Fratribus obtulisti, disciplinis eorum ac monitis animam cum vigilantia inclinando. Recordare, quod tui cordis remedium fuit pro initio tuæ salutis timor reverentia filialis, quem infixi menti tuæ de Fratribus Minoribus, quorum te curæ commisi. Quo perfecte concepto, invisibilem hostem terrui, et illam, quam contra te simperat de tua calamitate audaciam, mea dispensante gratia, conquassavi. Nonne statim tremebas ?

d
divino instinctu tradit se FF. Minorum disciplinæ

cum summa erga eos reverentia.

B nonne cum Fratre aliquis de ordine tui Patris apparebat in ecclesia, domibus, seu via præ verecundia facies tua perfundebar rubore, timens sedere, vel loqui, seu inveniri a secularibus coram ipsis ?

didit se ministrare vitæ.

4 Recordare, quod ordinavi tunc animam ad totalem contemptum omnium secularium ornamentorum, et te instruxi cordialiter, ut paulatim amore mei a secularium dominarum te consortio sequestrares. Recordare, quod tuum corpus, pristinis deliciis assuetum, non solum ciborum delectabilium, sed ciborum omnium abstinentiæ per gratiam deputavi. Recordare, quod meis præmunitis gratis fortior effecta, continuis te jejuniis macerasti, et molibus spretis indumentis, lectulum durissimum, nunc eratis de viminibus, nunc nude terra, nunc e assidis, cum cervicalibus de ligno vel lapide, suaviter elegisti. Recordare copiosius muneris timoris, doloris et fletus continui quod tam copiose tibi largiri dignatus sum, ut non solum Fratres Minores quibus te commendavi, cum lacrymarum interrogare profluvia, si ego tuus Pater et Dominus exulem factam in deliciis te de cetero ad misericordiam et patriam revocarem; verum etiam seculares interrogando cum fletibus dolorosis de hoc, tuis amarissimis supplicia ad fletus uberissimos commovebas. Sed nec istud desinas recordari, quod tibi suavis exhibitus, tuos amarus fletus in dulces lacrymas mirabiliter commutavi, dum de mea Nativitate, de Virgine, de Virginis Matris sublimitate, et aliorum Sanctorum solennitatibus devotas lacrymas effudisti.

e

audire flexus et dolore,

et amore.

C

f
9 annis in peccato viverat :

5. Hæc post obitum f deceptoris tui, qui novem annis te volente tunc puritati et honestati paravit insidias incessanter, fuerunt conversionis initia. Recordare, paupereola, transitus, quem fecisti sola de nocte per aquam, ubi te hostis antiquus, eo quod ibas ad innovandum meæ Passionis supplicia, suffocasset : sed ego, misericordie paternæ non immerito, te y curialiter custodivi et liberavi. Recordare similiter, quod adhuc mundo tibi placente, dum vivebas in tenebris vitiorum, ego magister verax, tui doctor effectus, dutavi te materna compassione ad pauperes et afflictos, et præbui tibi tantum odorem de locis solitariis et remotis, quod in devotione accensa dicebas : O quam suaviter ibi oraret homo, quamque soleunter et devote in locis talibus Deo persolverentur præconia laudum ! quamque quiete, secure et ordinate agere posset quis penitentiam salutarem ! Recordare, quod in statu tenebræ cons-

g
vercala ne suffocaretur a diabolo - tunc quoque miserius eroga pauperes.

culandi malum voluntatem dicitur et accusans :

Februarii T. III.

tituta, in solitaria domo vel camera degens, a radio meæ illustrationis illuminata, tuam deslebas casum : et dum salutaris a nobilibus vel infimis de Castro aut villa, redarguebas eos dicens, quod tuam vitam reprehensibilem agnoscentes, subtrahere tibi debebant omnino salutationem atque alloquium.

D
AUCTORE F. JUNCTA, EX MSS.

6 Recordare, quod de statu pristino te divellens sub nobilium Dominarum societate, h Sanctæ Marinae et Raneræ specialiter in principio collocavi. Recordare, quod tui aspectus decorem, quem hactenus in mei magnam injuriam conservare conata es, imo et augere, adeo abhorre et odire cæpisti, ut nunc abstinentia, nunc lapidis allisione, nunc pulveris ollarum appositione, nunc diminutione frequentis sanguinis, delere desiderasti. Recordare, quod ignis amoris mei sic te transformavit in me, ut cum lacrymis a Guardiano Fratrum Minorum de Cortona habitum Fratrum de Penitentia, ut proxima mihi et peregrina seculo fieres, cum lacrymâ, precibus et instantia sæpius postulasti. Quare ultra dare Fratres habitum differebant ? Certe tum quia nimis formosa, nimisque juvenis videbatur. Sed postquam Fratres inseparabiliter eam Christo adherere viderunt, postquam in fervore spiritus magis ac magis in Deum ascendere conspexerunt ; postquam audierunt eam dicentem, Patres mei, quibus sum a Domino commendata, non hæsitatis de me : quia si toto tempore vitæ meæ in solitudine vasta moram contraherem, adeo Deum meum diligo, adeo mentem meam confortavit Omnipotens, quod de nulla creatura, nullaque tentatione timerem, propter spem quam in Deum fixi, me ad suam gratiam revocantem. Ac postquam me fugisse mundum vidistis, me religiosarum personarum consortio sociavi, meamque vitam mutavi in melius, per gratiam mihi datam a Christo, cur timetis ? Cur me differtis induere ? Illius ergo amore, qui eandem suam virtute induerat ; his auditis induerunt eam Fratres. Quæ sicut mutavit habitum, ita et spiritum virtutibus, prout patebit devote legentibus in capitulis inferius annotatis.

h

corpore deformat :

habitum Penitentis,

ex causa dilatatum,

E

ferventer petiit

et tandem accipit :

7 Hanc autem mutationem nesciens prædicebat, dum solatiose a consociis Dominabus de ornatu sui corporis argueretur, dicentibus : Quid erit de te, Margarita vanissima ? Et ipsa dicebat : Adhuc tempus adveniet, in quo me nominabitis Sanctam, cum sancta fuero ; et visitabitis me cum baculo peregrino, i scarceillis pendentibus ab humeris vestris. Quod quidem factum cernimus, non solum in hominibus de diversis locis currentibus, sed etiam in multitudine mulierum devote venientium ad suum corpus et tumulum visitandum.

prædixerat adhuc peccatrix, se sanctam futuram.

F

a Novem priorum capitulum tituli videntur ab auctore ipso præfixi - erant certe in MS. codice. Eam autem capitulum divisionem, etsi nonnulli ab Instituto nostro discrepantem (nam quædam nimis prolixæ retinuerunt tamen, quia discrete expressum, in capita 12 distributam e. se vitam. — b Erit etiamnum ille crucifixus, ut mihi P. Joannes Baptistæ Wolffavins noster, in Italiam cum Octavio Prodomino Duce Amalphitano profectus, ex ipsa urbe Cortonensi 7 Julii anno 1643, scripsit, cum profert eum spectasset — c Quem tamen Wadungus, ut supra indicavimus, proprium ejus vitam fuisse vidit. Et inferius num. 39 dicitur sul viri opulentiam demonstrasse, quia ei mirum ut viro cohabitabat. — d Videtur adhuc verbum desisse, ut et expungi debere. — e Sive asseris - planctum inultu medicæ ajutus scripseris vocant. — f Ille est, qui ante hostis salutem appellatus. — g Id est, humaniter et benigne. Sic infra num. 33 vocatur Christus dominus curialissimus, et postea ejus curialitas prædicatur — h An forte scriptura scilicet ! Nullum certe Sanctam Macleariani voluntus nisi quod S. Marmerium Martirem habet Ferrarius in indice Catalogi SS. Italice. quam Antonius Gallonus libro de Virginitate Romanæ Marmeriam vocat. De ea fihaque ejus S. Melina Virgine et Martire agemus 25 Marti — i Est hanc scarcella, sive scarcella pera corticea, qualem qui portans causa peregrinatur ad loca sacra, accipere a Pastoribus suis solet, una cum scipione.

CAPUT II.

De perfecta conversione ipsius ad Deum.

Recepto igitur a Fratribus Minoribus penitentis habitu

AUCTORE F.
IUNCTA EE MSS.
Conversa,
secreto gaudet.

corpus affligit
inedia,

vigilia.

precibus,

lacrymis,

A habitu, mox per sancti Spiritus infusionem nova femina visa est. Nam sic eam in se transformavit supernus amor, ut ex tunc attentiori cura studeret perquirere, qualiter se in solitario loco absconderet; tum ne cum his, qui de terrenis rebus loquuntur, loquendi haberet materiam, tum quia Regi omnium seculorum, ut nova Magdalena, meditando, orando, flendo, et jejunando, sine medio jungi optabat. Summi quidem amoris flamma succensa, cuncta quæ animam seu corpus oblectare solent, sibi subtrahere cepit, ut mundo crucifixæ, mundum contemneret, et se frequenti sanguinis minutione, sine intermissione jejunii, debilitare desiderans, nuda humis eligitur pro lectula fatigati corpusculi. Nemo enim tam avidus auri, quantum Margarita sui corporis tam extinctionis exitit: quæ ut noctes insonnes facilius duceret, raro etiam in petra vel ligno caput languidum, debilitatum jejunii et effusionibus lacrymarum, reclinare volebat.

9 Hæc in oratione pervigilans a prima vigilia noctis usque ad horam diei nonam fletus amarus protrahabat, orando: ex vehementia quippe infixi doloris, nunc ex memoria suorum defectuum, nunc ex recordatione Crucifixi Jesu, cujus erat mente Cruci confixa, tam anxie cum fletibus emittebat suspiria, ut supissime mori timeret, sæpissime sensum ac vocem amitteret, et velut exanimis remaneret. A turbarum strepitu semotam elegit cellulam honestatis amatrix, prope tamen nobilium dominarum hospitia, ut secretius ac securius moraretur. In qua se Deo nimirum litabat, cum discipulis, alapis ac pugnis tam acriter, quod caro naturaliter candida, illius amore livida penitus ignareret, cujus livore sanati sumus. Plus dicebat se letari de sui destructione corporis, quam non solum petebat a Domino, sed precinabat omnibus modis urdenter, quam si ad imperiale fastigium fuisset evecta.

10 Sed quia conversorum primordia blandis refrendenda sunt molis, (nam per gradus ascenditur ad virtutes) ut hujus temporis formidolosi non paveant subdere spiritui carnem suam, suorum describe gradus jejuniorum. Inchoata namque salutis via, primo Christi famula Margarita solutis diebus, ut ita loquar, cibaria sua, non omittebat jejuniu, a sanguine carnabat, carnes nullatenus comedendo. Parum post in divinum anorem dulcissimum sursum ducta, omni carum sputa pinguedine, solum liquorem olei sumendis cibariis apponebat.

11 Et quoniam de suarum manuum labore se et filium decreverat alere, cepit nobiles Dominas de Cortona humilis Margarita diligenter custodire in puerperio. Quibus licet cibaria, quæ ipsarum statui competebant, deliciosi pararet, ita in Quadragesimalibus cibis continuabat jejuniu, ac si quadragesimalis tempus adesset: ibique cantantibus aliis ad languentis solatium, sola seorsum adeo liquebat in fletu, quod cantantes ibidem convertebat ad placentum, et inerentes cum ea sua cantica suspendebant. Hæc est illa Margarita, quæ tam ferventer de Dei misericordia loquebatur, atque severitate justitiæ, quod nullam eor adstantium reperiebat ita secularibus deliciis delictum, quod se a lamentis pro canore verborum ipsius defenderet. Ut autem nolus Margaritæ discretio splendebat, antequam vellet propter jejuniu familias Dominarum, quibus serviebat, de sibi coquendis gravare cibariis, coram carnis edentibus ab usu carum abstinentis, de aliis cibis communiis, quæ sibi apponebantur, quandoque tenuiter comedeat: ibique famulatas patienti non subtrahens, summa cum diligentia Horas canonicas, cum aliis devotis orationibus quas Horas addebat, Domino nostro integraliter persolvebat. Et tanquam lilium inter spinas, lux in tenebris, et aurum inter

pulveres posita, jejunans et lacrymans, vigilans et laborans, edentes, bibentes, cantantes et in otio dormientes minime judicabat. Hæc est illa, quæ balneum preparans Dominabus, in lavacro solummodo fletu se lavabat. Per singulas namque noctes lectum conscientie incessanter expurgans, per virtutem doloris continui, quem gerebat in corde pro aspersione sanguinis Jesu Christi, abluere animam non cessabat. Et vidit eam pauper orantem in aere.

12 Et quoniam prædictorum obsequiorum de causa, in Missis et prædicationibus Domini famula Christo servire nequibat ad votum, se subtraxit celeriter a servitio Dominarum, et quærens solitas consolationes recipere, et ad desiderata citius largienda largum Dominum cepit invitare. Et ubi hæc acta sunt? Certe in domo Domini Domina Diabellæ, in qua pater misericordiarum et luminum tanta Margaritam misericordie pietate dotavit, ut ipsam domum in hospitium misericordie commutaret. Ad hæc domum Margarita cor suum posuit, et ipsam in usum pauperum adeo computavit, ut temporibus opportunis penitus vellet, quod nec mobilibus nec imobilibus, ad subventionem pauperum largius peragendam, vel in minimo parceretur. Et suis plantatoribus non ingrata, jussit et ordinavit, ut infirmarum Fratrum Minorum de Cortona, de rebus prædictæ domus misericordie necessitas infirmorum Fratrum plenarie semper administraretur. O vere misericordie Mater, quæ tam intenta fuit de consolationibus pauperum, ut sibi nihil de rebus prædictæ domus, in quantumcunque fuerit penuria posita, usque ad finem suum permisit assignari. In illa quidem domo misericordie Pater tanta misericordie condescensione ipsam replevit, quod nunc personaliter, qui ubique est, suum communicabat alloquitur, nunc ei donabat Angelorum solatium, nunc cum ea existens deterrebat in bello hostem antiquum. Tunc temporis Margarita, in cunctis rebus Christo devota, ad honorem Baptistæ, quem sibi in advocatum elegerat, festum pauperibus faciens annuatim de suarum manuum laboribus, pauperes, (se ac filium privante) quos paraverat, cibis solite satabat.

13 Hæc est illa fervida Margarita, quæ B. Franciscum Patrem suum instantissime precibus exorabat, ut suis meritis impetraret a Christo, in munus singularis amoris, suorum plenariam indulgentiam peccatorum. Quantumcunque infirma esset vel debilis; in sue conversationis primordio extra quadragesimalia tempora caseum non sumebat, nec ova: et in quadragesimis nullo genere piscium utebatur. Et, quod plus est, quiddam de sibi missis cibariis subtrahere poterat, pauperibus rependere celeriter conabatur cum lacrymis, nihil pro suis necessitatibus retinendo. O agnita præ Matris pietas, quæ adeo pauperes et egenos attraxit, ut relictis divitiis ostiis, ad sui cellule ostium, in qua parum, imo nihil quasi tenebat, turmatim congregabantur! Et quia vicine Domno computebantur eidem, ipsa tamen invita, quæ in visceribus caritatis pauperes diligebat, pauperes a cella ejus nitabantur expellere, ut haberet occasionem aliquid retinendi pro se.

14 Necdum reclusa penitus, ad locum Fratrum Minorum de mane solito more devote pergens, usque ad tertiam, quando non jejunabat populus, in oratione manebat. Et ad cellam rediens, cum silentio, ostio clauso, parum vacabat operi, et multum orationi. Intum sapientie, Christi timor, sic ejus occupaverat mentem, ut nullus vellet faciem intueri: nec audire, nec loqui de secularium moribus. Nam si præcedenti die quicquam dixerat vel audierat cum aliquo seculari, ad secularia negotia pertinens, assuetas Christi dulcedines nullatenus presensabat in orando nocturnis horis repetere. Sed cum interna

D
nec alios judi-
cans:

dimisso hoc
servitio vacat
divitiis:

domum miseri-
cordie instituit
curat:

E

recreatur divi-
nis visionibus:

festo S. Joan-
nis pauperes
pascebat de suo:

certis cibis ex
paupertate ab-
stinet:

F

omnia sibi data
erogat in pau-
peres

operatur:

de secularibus
locuta.

mæstitia

verberibus:

primo carnis
esu abstinet,

a
deum adipi:

puerperis ser-
vit, cum solita
abstinentia,

et compunc-
tione,

quam sic in
aliis existit,
etiam verbo

suavem discre-
tione utitur,

preces non
omittit,

A mœstitia lacrymando noctem ducebat insomnem. Quo dolore ardens, pugnis tundebat pectora, et vociferans veluti parturiens, internum mœrorem cordis **b** dormiendo in vico excitando plorantibus demonstrabat.

ex deum casti- gal.

meditando pos- sionem recrea- tur :

in se servit

publice mendi- cat.

B Et quia non moritur amaritudo nisi in dulcedine, nec frigus extinguitur nisi in calore, adeo tantis afflicta doloribus, ad Crucis meditationem et Redemptoris ludibria animum revocando, indicibilibus fletibus insistebat, quod in Christi supplicio tam amaro, omnis amaritudo mentis dulcorabatur. Hæc autem, dilectissimi Fratres, meditatio passionis tam anxie renovabatur in ipsa, quod nunc lacerabat tunicam in dorso ac facie, nunc percutiebat alapis genas, nunc fabricabat super suum dorsum cum nodosa chordula, illius amore, super ejus dorsum fabricaverant peccatores. In tam dolorosis amarisque fletibus et suspiriis, nunc de suis defectibus, nunc de Jesu Christi passione conceptis, posita; sciens quod veræ dilectionis evidentissimum signum est, operum exhibitio, recta ad exterminationem pristinae vitæ vanique honoris seculi, pro eleemosyna cepit ire per terram, nullius domum ingrediens, nulliusque faciem hominis intendo. Hæc est illa Margarita verissima, cui si aliqua Domina integrum panem dare volebat, recusabat eundem, timens ne daretur eidem pro reverentia speciali. Veruntamen tanta postea sibi ad pauperes inerat pietas, quod integros recipere nullatenus recusabat. Hæc est illa Margarita, carissimi, quæ capsam donaus et vasa pauperibus tribuens, panem pro suo victu in olla fracta et lapide tecta, paupertatis amore, recondidit.

omniæque dat pauperibus,

Matt. 10. 37. se destrandans ac filium,

cut vix loquitur.

cibus parat pauperibus,

c atque sis procurat,

diæm rebus necessariis se privans.

d

oles abstinet : postea coctis edulcis :

16 Hæc est illa, quæ Evangelium verbum perfecte implevit, quando præ amore dilectissimi sponsi Jesu, unicum filium expulit, et illi pauperes peregrinos et notos pro Christo præponens, rebus sibi deputatis ad usum se diligenter saepe privavit. Ad hanc igitur verelabantur seculares accedere, tum quia raro loquebatur in cella, tum quia æternum adeo filio uterino præponebat amorem, ut nihil ei coquere vellet, ne tempus impediretur orandi, tum quia raro secum loquebatur eidem. Dicebat namque : Fili mi, cum ad cellam redieris, sicut cibum erudum inveni-eris, ita sume, tenendo silentium; quia tempus divinis laudibus impendendum, in te nulla ratione distribuam.

17 Et quamvis circa suum se filium sic haberet, nihilominus carnes, pisces et diversa pro pauperibus Christi parabat cibaria, in quorum occupata ministeris, tempus non se dicebat amittere, cum spiritus suggeret hæc exercere, non caro. Cum vero Margarita non haberet cibaria, quæ pauperibus posset expendere, acquirebat eis interulas, cultellos, cingula, urceolos, scyphos, et ligna pro foco, tunicas, c fiscores, et operatoria lecti. Et si non habebat quod posset tribuere, suæ tunice manicas dis-suebat, et velum deponens de capite, nunc Pater noster, et cingulum, et tigna tecti decorticans, etiam urceolum aquæ benedictæ, si non poterat aliud exhibere, præbebat : tantum de filio suo curans, sicut esset materne miserationis oblita. Quod experientia certa didicimus, cum in Sanctorum *d* . . . pauperes invitaret ad epulas, nec sibi, nec filio aliquid reservabat.

18 Post hæc facta manu Domini super eam, non contenta jejuniis pristinis, cepit interdum olis absque saginnis et olei appositione comedere : et paulo post omnibus rebus coctis, præter panem, dimissis, continuando jejunium, panem in lacrymis comedens, pro variis ferculis nihil addebat, nisi e Avellanas paucas vel amygdala. Et ne credas quod tam arcta jejuniorum asperitas, paucorum fuerit dierum vel mensium : hanc pluribus annis continuavit,

orationibus vacans, jejunaque usque post horam novam vel etiam vespertinam manebat.

19 Hæc ita proximorum vitia cum Christi Passione desleivit, quod non solum frequenter præ dolore radices oculorum videbantur de suis orbibus erui, verum etiam aliquando lacrymæ in sanguinem versæ sunt, cum tam novis in sudore ac pallore ab astantibus visis angustiis, quod de ipsius separatione anime verisimiliter autumabant. Et si de hominis salute speratur, qui semel suos, juxta mandatum sanctæ Matris Ecclesie, confitetur in anno defectus, vel saltem in morte; qua fronte, qua temeritate de illa quis dubitat, quæ nunquam de suorum accusatione defectuum, imo virtutum, quas vitia esse timebat, potuit satiari. Et, ut vere superno regno apta inveniretur, suo mandavit filio, ut nunquam vel minimum consanguineum sui patris coram ipsa præsumeret nominare : quia nec memor eorum esse poterat aut volebat, quæ suum vel defecte posuerat cor in Christo. Quoties audiret vel diceret aliquid quantumcumque utile, quod fructuosum proximo et Deo perfecte gratum non videretur, eidem tanto timore consternabatur, ut corporeis viribus destituta loquelam perderet, et corporeo privaretur calore. Dicebat namque, quod zelotypus ille sponsus æternus tam curiose animas speculatur, quas condidit, ut actiones nostras, quas credimus esse virtutes, vitia deputet, et unde pia merces speratur operum, inde puniat aliquando in æternum.

20 Hæc est illa Margarita, quæ sic intenta fuit lectioni divinæ, quæ mentes erudit et illustrat, ut si quando prædicaretur in loco Fratrum sui Patris B. Francisci diebus Dominicis et festivis, nulla ratione jejunium frangeret, ut in sua servaretur tenuitate ingenium, et fervore suo facilius anima frueretur, etiam si prædicandum esset post nonam. Si quis inter vos æmulatur charismata meliora, hæc avidè discat, quod Christi famula Margarita nulli tantum invidelat, quantum languentibus et mendicis, nudis, famelicis, et afflictis. Omnes, inquit mihi, Confessori suo, vallatos et oneratos angustiis, a suis, si possem, pœnis eximerem, et me solam vellem induere calamitates eorumdem.

21 Quadam itaque die Margarita in cella vilissima trahens moram, orans, suspirans, jejunans, et confiteus, exulem se clamavit in fletibus, admirans de patientia Salvatoris, qui eam tam pie, tam diu suis prisco tempore toleraverat in offensis. Cum igitur die sequenti post festum S. Thomæ Apostoli supplicationi ferventer esset intenta, Christum loquentem sibi dignativa dignatione audivit intellectualiter hæc dicentem : Paupercula Margarita, per Cortonam pro eleemosynis ulterius non discurras, sed absque obliquatione itineris ad electorum meorum Fratrum locum pergas ad audiendas Missas, prædicationesque eorum, quia ipsi te commendavi, et eis singulariter curam tuæ salutis commisi. Nec hæsites de tuorum plenaria remissione peccaminum, quam obtinebis, quia jam te feci calore frigidiorum inflammativum, ut me diligant et ferventi spiritu me sequantur. Jam te in exemplum præbui peccatorum, ut in te certissime videant, quod si se ad gratiam præparare voluerint, sum paratus eis misericordiam largiri, sicut misericors fui tecum. Conmitto igitur te, sicut thesaurum meum, paupercula mea, Fratrum meorum monitis et custodiis, quibus injungo, ut te semper mei amore prætegant atque instruant, in quocumque loco moram contraxeris. Pro studiosa namque sollicitudine, quam dicti Fratres circa tuam salutem gereat, totus adhuc Ordo ipsorum honorabilis mundo erit. Ad quod verbum pro sacra religione prolatum a Christo, Margarita effecta jucundior, tamquam filia de suis sollicita Patribus, Deo

D AUCTORE P. JUNCTA ET MSS.

sanguinis lacrymas fundit :

deceptoris memoriam avertatur :

E sollicita ne Deum auditu aut verbo offendas :

diu jejuna manet, ut melius attendat concioni :

irridet afflictis :

dolet de præteritis peccatis :

F christus eam velut mendicare.

spendet relictam peccatorum,

committit eam PP. minoribus,

A Deo Patri Patrum ordinem commendavit : cujus recommendationem sollicitudine paterna suscipiens, Margaritæ respondens, ait : In tuis desideriis tecum sum, et Fratres, quos mihi recommendasti, sunt illi electi, quos intima diligo caritate.

22 Cupiens Domini famula præcipuo signo dilectionis, tamquam adoptata veraciter filia, Deo Patri inseparabiliter copulari, cepit ardentem humilibus et lacrymosis precibus ab ipso perquirere, quando appellaretur Filia, sicut ab eo paupercula vocabatur. Cui amator hominum, cujus amor nunquam extinguitur, statim ad instar judicis deterrentis, et magistri discipulum corrigentis, ait : Non adhuc vocaberis Filia, quia filia peccati es : cum vero a tuis vitiis integraliter per generalem confessionem iterum purgata fueris, te inter filias numerabo. Quod quidem verbum tanti terroris exitit, ut fletibus irrigata, suppliciter Dominum exoraret, dicens : Domine Jesu Christe, qui es lux vera, tenebras pellens, ostende mihi, qui cernis omnia, et quem nullum latet latitulum, cuncta vitia mea, que latent in corde meo, ut laver in confessione plenissima, et, te miserante, merear Filia nominari et fieri. Vix felix Margarita verba comploverat, et virtus æterna, que intus docebat, sic offensas præteritas, nonnum confessione deletas, reduxit ad mentem, quod usque ad minimum cogitatum omnes suos defectus agnovit. Revelabat enim pius Pater nunc animæ pudicitiæ suæ, ne cogatur in die novissimo justus Juxta cunctis ostendere gentilibus et regnis ignominiam ejus.

23 Hac autem generali confessione, cum tam luminosa cunctarum offensione defectuum, diebus octo in manibus meis cum lacrymis ordinate, secundum pristina vite cursu continuata, ut fieret vas purissimum in sanctificatione et amore, devote accessit sine velo, et cum chorda circa collum ad Dominicæ corporis sacramentum : paucisque sumpto novissimo, qui dat vitam mundo, audivit Jesum Christum dulci modo Filiam proclamantem : cujus vox adeo fuit dulcis, quod in illa Margarita defecit, et mori propter latitudinem gaudii dubitavit. Inflata vero dulcedine sæpe die illa in extatium elevatam excessum, coram Fratre Ranaldo Custode, Fratre Ubaldo Guardiano Martio, Domina Gilla, ne Confessore, sensum perdidit utque motum. Cum autem ad exteriorem sensum redibat, in quantum loqui poterat, dicere conabatur (vix enim exprimere poterat, quod dicebat in Deum absorpta) et pro admiratione dicebat : O infinita suavia dulcedo Dei! O dies mihi a te Christe promissa! O verbum omni suavitate repletum, cum me Filiam nominasti! Hisque dictis, coram omnibus, non fete (ut quidam dixerunt senili) rapiebatur in Deum, sicut experientia multiformi Fratres experti sunt per manus abstinentium Dominarum, in agitando corpus et dilapidando : et cum redibat ad usum sensuum, admirando dicebat animæ, quomodo in illo verba a Rege Christo prolato a suo corpore non migravit. Et iterum ad se rediens, cum immensa redundantia dulcediter adhaerentium lacrymarum hæc dicebat : O verbum diu desideratum, ferventi animo postulatam, verbum omni securitate nominatum atque recollectione jucundum! Filia mea, inquit, Deus meus; Filia mea, dixit Christus meus.

24 Posthæc accessit Angelus Margaritæ custodiæ deputatus, et dixit ei multa verba bona, et promissa retulit copiosa, invitans eam ad cuncta creatis et gubernantis amorem, dicens : Ego non sum tuus Dominus : sed summi Regis nuntius sum. Et quia videbatur semiplena pœcudit in loquutione Angelicæ, respectu præteritis, dixit ei : Mirum ergo non est, quia ita me tua non inebriavit jucunditate presentia, sicut Pater omnium, quem solum desiderat anima mea, Christus cum locutus est mihi, dicens,

O filia. Dicat ergo Angelus salutis administrator sollicitus, dicat : Ego tui Creatoris nuntius sum, qui venio in mente tua æterno Domino nostro præparare hospitium. Et inchoans a fundamento humilitatis, omnes defectus ab anima expulit : et virtutes in ea per ordinem disponendo, inperceptibiliter eam virtutibus adornavit.

25 Inter cetera, quæ in memoria de Salvatore nostro retinuit, mirabile illud fuit commercium, quod Deus nobiscum dignatus est facere assumptionem humanæ naturæ, inclinationem majestatis infinitæ considerans, et dignitatem Matris Domini nostri, quæ puritate et humilitate sua inclinavit eundem : ex cujus devotione, vitæ panem in die tantæ natiuitatis desiderabat et sperabat recipere : sed nequaquam præ reverentia audebat accedere, nisi eam prius pastor ovium liberaliter invitaret. Sed quia tam ineffabile Sacramentum non absque digna dispositione ac devota præparatione sumendum est, ut humiliter ad tam sublimem Regem suscipiendum accederet, et ad cibum supernorum spirituum degustandum avidior fieret, locutus est Christus Margaritæ, dicens : Jucunditatem istam, quam de me queris, in die Joannis Evangelistæ dilecti mei tibi reservo. Nam illa die gustabis, ad altare loci Patris tui, dulcedinem inexpertam. Nolo autem ut in die meæ natiuitatis communices, quia merum jubilavit Angelorum exercitus in excelsis. Volo quod fendo saties inter animalia in diversorio vagientem : et ut devotius præpareris, ego do tibi Rex omnium istam legem, ut in die Protomartyris mei Stephani, ad aptandum mihi tuo æterno Creatori mentis hospitium, cum secularibus non loquaris. Illa etiam die qua me in anima tua recipies, eandem normam inviolabiliter observabis : ut ego, quem unice cum tanta flamma desiderii postulas, uniar tibi gratia speciali.

26 Vix mandatum in oratorio Fratrum Minorum uranti expleverat, et y ecclesiam magister sui nati oratorium ingressus, nova de filio retulit, et sui laboris pretium postulavit. Audi ergo quod sequitur. Sic erat Christi famula Margarita a mundi curis, impedimentum venienti senectæ præstantibus, sic erat exuta maternis affectibus, ac si non stetisset cum seculo, quod horrebat, vel si nunquam filium peperisset. Quod satis evidenter ostenditur, cum publice sibi ab hoste insidiante narratum est, quod filius ejus ab ea in extrema paupertate relictus, cui materas subtraxerat manus, se in quemdam puteum Aretinum pro nimietate tristitiæ suffocarat. Quod videbatur similitudinarium signum, tum quia in scholis nec Aretii reperiebatur ab aliquo, tum quia Cortonam non fuerat ad paschandum cum matre reversus. Interim magistro declamatorie, quia non responderat, tanquam de superba et ingratisima, indignata facie coram Fratribus murmuranti; dilecta Dei Margarita in amatum Deum conversa, soli Christo interno constanter magistro obediens, nunquam vel minimum verbum respondit, cum super hoc a Fratribus nostris instantissime rogaretur. Rogavi enim eam de hoc ego indignus Confessor ejus : et sanctæ memoriæ Frater Benignus. Sed ideo Margarita nunc Deo conjuncta in oculis, tunc nobis non obediit in terris, quia Christo sibi dicenti in anima. Nunc videbo si tui magistrum nati respexeris, si ei responderis, vel aliquam creaturam mihi proponero attentabis, respondit, quod mandatum ejus nullatenus præteriret. Et ideo magistro adstanti clam exprobranti et comminanti, nec Fratribus, ut loqueretur rogantibus, obediit. Cumque Domino diceret, Non loquar ei, Domine mi; et dictus magister turbatus abisset, audivit gratum Jesum, a quo est virtus omnis et gratia, dicentem sibi : Vide filia Margarita, quanta te fortitudine indui : quantamque

constantiam

AUCTOREM. JUNCTA EX MSS PRO HIERONIMICIS EXAUDIT.

oplat ipsa a Deo filia appellari :

omnia peccato divinitus cognoscit,

et dicitur Beon- fectur :

chorda collo alligata communiant :

a Christo filia appellata,

multos rapus patitur,

ab aliis probatos :

summo solatio perfunditur :

existatur ab Angelo custode,

qui animam præparat Deo :

naturali incarnationem, et dignitatem D. V.

jubetur ante communionem flere uno die,

uno silere,

et ipso die communionis

g

demonstrat filii mortificationem, nil moveat :

F

filii magistro, die communitatis, nil respondit :

quod Christo gratiam

A constantiam tibi præbui : nam dulce fuit animæ tuæ coram illis, qui tibi molesti erant, silere, nihilque interrogantibus respondere.

27 Nocte quadam in octava Epiphaniæ, dum sola in cella oraret, considerans quod orationi vacantibus solitudo necessaria est, petiit sibi concedi a Domino, ne ulterius de cella exiret, tum quia devote Dominæ circumdabant illam in oratorio beati Patris sui Francisci, et sæpe suis verbis impediabant orantem; tum quia cella a strepitu mundanorum erat remota; tum quia corpus gravabatur nimis discurrere, debilitatum languoribus ex pœnitentiæ austeritate contractis, tum quia consolationes divinas in publico recipere recusabat. Æterna vera providentia, quæ congruis coaptat cuncta temporibus, non votis condescendens, sed fructu; tale Margaritæ responsum dedit : Cur petis, o Margarita, meas incessanter gustare dulcedines, et amaritudines disponentes ad ipsas prægustare non vis? Cur postulas, ut te in cella recludam? Vade, vade ad locum Fratrum Minorum, ibi solitudo contrahere moram. Vade inquit, ad locum B. Francisci Patris tui, ut ibi audias Misas : et ibi me reverenter adora, et vide me manibus Sacerdotum. Vade, et non te recludas, quousque te abscondere volam.

B 28 Mane facta, vix potuit pro debilitate ad Fratrum locum accedere, in quo dum fuit, tanta subito est repleta suavitate divinæ dulcedine, quod usque ad solis occasum illa pace fruens orationem protraxit. item et de sero cum nova lætitia remeavit ad cellam. In oratorio namque Fratrum magister internus, hanc normam vivendi dederat, dicens : Nolo, Filia, ut loquaris cum secularibus hujus temporis adbuæ : sed si occasione tuarum infirmitatum indiges aliorum suffragiis, obsequia cum silentio suscipe : et mulieri tibi ministranti necessitates tuas sub silentio brevibus verbis pande. Nam si hunc modum devote servaveris, tibi, non solum pro te, verum etiam pro meis fidelibus, magna et utilissima revelabo. Et cave ne timeas unquam creaturam aliquam plusquam me, nec oculum dirigas sive figas in vultu tecum loquentium personarum. Quanto enim plus fueris a talium colloquiis separata, tanto tibi ero propinquior : et tanto tibi et menti tuæ ero domesticus et humanus, quanto cum seculo inveniam te silvestrem. De Fratribus vero Minoribus, qui mittentur ad te, non intelligas hoc tibi mandari, quia ipsi sunt tuæ salutis occasio. Recordare, quoties tibi damnosa extitit familiaris allocutio secularium personarum : quot et quales penas traxeris, et sustinelis adbuæ, nisi plenius solito te correxeris.

C Quanto ergo rarius cum eis locuta fueris, tanto sæpius tecum loquar, et dona tibi dabo maxima. Quæ quidem dona mihi narrare noluit : tum quia nimis videbantur excedere cogitatum, tum ratione vilitatis suæ, quam consolationibus præponebat, et fiebat incredula de promissis.

29 Cernens autem hostis antiquus, animarum deceptionibus sæper sollicitus, Margaritam plus solito virtutibus decorari, sæpiissime cellam ejus intrare cepit, et in diversarum effigies rerum se transfigurans, nunc se specie mulieris, nunc hominis, nunc serpentum, nunc quadrupedum animalium ipsius aspectui præsentabat : et non contentus tam deformi representatione quam horrida se ingerere ac præsentare, minas inferebat horribiles : nam modo dicebat, eam esse deceptam, nunc asserebat se illum violenter extracturum de cella : nunc promittebat æterna supplicia : nunc improperabat eidem pristinae statum vite : nunc dicebat, quod non perseveraret in Christo, nec in virtute finaliter : nunc alliciebat tandem ad delicata sumenda sub pallio discretionis cibaria.

30 Sed ille, cujus oculi super justos, et aures ad preces eorum, tremanti ac oranti assistens, ait : Ne timeas, filia Margarita, nec dubites, quia semper tecum ero in tribulationibus et tentationibus tuis. Et quia gustato Spiritu cuncta desipiunt, omnia quæ tibi sum donaturus, præambulo sermone, antequam donem, ostendam. Sed si appetis meæ consolationis, quæ omne hæc excedit, præsentiam, loquelam tuam cunctis (Fratribus Minoribus dumtaxat exceptis) subtrahere diligenter. Ipsi enim Fratres mores tuos varia virtutum venustate decorant. Ipsi instruunt mihi sponso tuo inseparabiliter adhaerere. Ipsi de me, summa et æterna Deitate, salutaria et alta documenta proponunt. Et sicut ego Creator omnium cuncta in esse produxi, et producta conservo; ita volo et jubeo, quod amore mei omnes creaturas cum reverentia diligas, nullam in animo judicans vel contemnens, et nullum tædium aut displicentiam animi contra aliquem de cetero serves : Regis æterni sibi facti mandati non immemor, quanto ardentius crescebat in amore Dei, tanto sollicitius compatiebatur afflictis, et gaudebat de bonis alterius. Quod patet in rebus ad suæ necessitatis usum concessis, quas suæ subtrahendo necessitati, pauperibus transmittibat.

31 Hæc affatu divino directa, ad altissimumque contemplationis verticem invitata, illum, qui candor est lucis æternæ, audivit dicentem sibi : Filia mea tandem te in hac cella commorari permisi, quousque meæ complacuit voluntati. Quare nolo, quod hic ulterius maneas, nec in cella, quæ sub loco veteri facta est : sed ad cellam perge, quæ est sub vertice arcis. Sed quia huic mutationi Fratres assentire volebant, tum quia locus nimis erat a Fratrum conventu remotus, tum quia timebant (quod accidit) ne alibi sepeliri contingat. Sed de sepultura tua bene testamentum conditum est, quia ibi plane concluditur, quod sine impedimento transferenda es ad ipsorum locum inde, ubicumque et in quocumque loco te mori contigerit. Neque vido, Filia, quod Fratres dubitent : quia eos numme dubitare oportet, cum sub eorum cura servatæ custodia te omni tempore commiserim, et committo, ac dono sanctæ religioni tui Patris B. Francisci in vita pariter et post obitum.

32 Ait iterum Margaritæ Dominus : Fratribus autem illis, qui te visitaverint amore mei, dic, quod illius ad te inclineatur amore, qui de celo descendit, non ad honores et gaudia, sed ad murmurationes et varias penas. Ego namque lætitia Angelorum descendendi ad mundi tristitias : et nihil præter amaras tribulationes servavi. Ego enim tuus Jesus super communibus donis novam gratiam tibi dedi : et tibi dico, quod, quantum est ex parte tua, fugias creaturas, et solitudinem quære : sed quod ago in te pro filiis meis, sinas me agere, quia ego duco te. In hora Communionis dixit ei Jesus : Filia, Fratres dicunt, quod multum laboraverunt in te, et verum est. Sed ego cariori pretio te redemi, et in majoribus laboribus pro te steti. Et quamvis illos fecerim tuos magistros exteriores, ego tamen tuus magister interior sum, et fui. Ego dux tui itineris factus, misericorditer dignatus sum educere te de abyso profundissima hujus mundi, et tuarum miseriarum. Meum namque fuit tuæ conversionis initium, meaque omnis tuæ conversationis regula : et ero medium et fuis salutis tuæ. Ego te duxi ad cellam istam, in qua minus offendor, et magis a te mihi servitur. Ideo dicas Fratri Junctæ, quod non impediat moram tuam in ea, cum opus meum fuerit quod venisti. Et quia Fratribus te commisi, et eis obedisti, cum te reduxerunt ad cellam primum; ideo gratiam meam non minui, nec subtraxi.

33 Alia

D
AUCTORE P
JUNCTA, LXVSS.
a Christo ani-
matur.

A

jubeturque
nulli facile lo-
qui, nisi suis
PP. spirituali-
bus;

omnes lamen
promiscue
amare.

E

jubetur deum ad
celam cellam
migrare.

post mortem
transferenda
ad sedem PP.
Minorum.

qui monti
quæ intentione
eam miserent,
P

et ne hinc mi-
grationis obsta
terenti,

optat cellam in-
cludi :

negat id illi
tunc Deus.

et in templo
mtra lætitia
eam replet

vetatque loqui
cum seculari-
bus.

aut in vbi lo-
quentium vultu
oculos figere,

et damna in-
tendit altum
locutionum.

a diabolo ten-
tatur variis
figuris,

et suggestioni-
bus.

A cum lacrymis referentes : et tunc fugit devictus hostis superbus ab humili Margarita.

39 Aliud evidentissimum signum perfectionis, ipsius exprimere cogor, et propalare debeo, in detestationem superbiae mundanorum. Ordinaverat Christi famula Margarita in omnibus semper contrariis curare contraria. Quapropter ad Montem Politianum arripere suum iter decreverat : et per illam terram, in qua variis fuerat ornata vestibus, per quam auro insertis crinibus, eques et pedes, uncta facie, sui viri opulentiam demonstrando incesserat, in sui abjectionem honoris, tonso capite, semicinctis induta, ostiatim volebat ab illis elemosynam petere, apud quos gloriata est rerum copiis abundasse. Ordinaverat etiam tunc mulierem quamdam secum ducere, quae ipsam velatam fascia duceret velut caecam, et per funem in collo positum retineret, et voce praeconia diceret : Haec est illa Margarita,

vult tibi olim peccatū mendicare

et ut stultia circumduct, et cetera sua peccata publicari :

B Christo in aliquo conformabor, et sic et apud illos fatua reputabor, coram quibus in meis colloquiis et aspectibus mutuis gloriar. Sed ego suus Confessor, filiae Patriarchae Jacob discursum commemorans, et attendens quod mulieribus in juventutis flore constitutis non sunt de facili prolixorum itinerum concedendae licentiae, et quod indiscreti fervoris impetus sunt discretionis clamore sepe frenandi, et quia sui contemptus est aliquando majoris elationis occasio; per obedientiam sibi proreus inhibui, quod bona voluntas sibi sufficeret in hac parte, et merito tanti propositi non careret, et premium obedientiae reciperet in futuro.

est ad prudenter Confessorius :

40 Novis utens remediis Christi filia Margarita, praeter tante arcitudinis abstinentiam, asperitatis disciplinas, et afflictiones corporeas, quas in sui consuetudinem corporis avidissime renovavit, quia decor faciei ejus non abolebatur citissime, secundum desiderium suum, inusitatum genus excogitavit supplicii, ut in sui speciosi vultus deformitatem incurreret. Sed quia verae obedientiae filia, sine sui bajuli conscientia non attentabat agere quod optabat, timeus ne sub virtutum coloribus lateret hostis antiqui deceptio, dixit mihi : Pater mi, vestra mihi concedat pietas, ut contra meum corpus, quod tantum odio, possim nunc agere quae diutius concupivi. Et ut vestra inhibito non impediatur mea spiritualis voluntatis impetus, certam conscientiam vestram reddo, quod (quamvis libenter facerem) lethalius me non ledam. Quia vero tam implicita quam dabiis ferventis animi videbatur, propter quod licentiam retardabam, dixit mihi ad expressionem propositi, quod unam latenter novaculam acquisierat, qua sibi nam cum labii parte superiori abscondere festinabat. Et merito, inquit, hoc vigilanter desidero, quia vultus mei decor multorum animas vulneravit. Cum igitur de me ipsa velim propter offensum Deum vindictam expetere, et speciem mei corporis in deformitatem convertere, supplicio, ut sacrificium praedictatum, de vestra licentia, sine impedimento Christo largiar Regi nostro. Ad quam ego conversus, dixi : Filia mea, haec tibi nulla ratione concedam tum quia ex metu decori aspectus magis absconderis, tum quia ex nimia sanguinis emanatione de vulnere posses deficere, vel vulnus in alterius speciem mali poterit transmutari. Quare si attentaveris, quod cogitasti explere, te de cetero in confessione non audiam : et

mi et ne sibi narri et labrum praecidat,

ad deformitatem locum.

animae tuae curam una cum meis Fratribus omnino relinquam. Quo mandato recepto vix ultricem manum ferrumque paratum a carnis decisione contempserunt.

41 In die nativitate aeterni Regis de Virgine, Angelus Domini Margaritae custos locutus est ei dicens : Recordare, Margarita, graduum beneficiorum, quae tibi contulit Dominus Deus noster. Nam primo extraxit te de manibus ferocissimi lupi, qui te dimisit in campo. Secundo reduxit te ad ovium caulas per contritionem amarum et confessionem integram. Tertio tibi nuptias fecit, in quibus tibi donavit anulum, virtutem habentem virgæ Moisi : sicut enim virga illa Moisi obediebat ad nutum in miraculis, quae fecit contra Aegyptum; ita tibi annulus gratiae in jejuniis, orationibus, lacrymis, puritate, paupertate, patientia, humilitate et caritate obedit. Omnia namque aspera et difficilia, tibi levia sunt per anulum gratiae tibi datae. Quarto nec de hoc Conditor noster fuit contentus, sed suum tibi convivium, in quo soli amici convivantur, paravit et fecit : et in eo sinum misericordiae, quam Joanni ad recumbendum donaverat, animae tuae ad quiescendum exhibuit. Quinto Creator noster non solum concessit, ut intrares in eum per amoris incendium, verum et ipse ingressus est animam tuam per gratiam. Quare te hortor, dilecta Dei, et revocata Dei, ut toto corde et tota virtute ad Creatorem tuum revertaris et Dominum, quia et ipse tibi dixit, quod ad vulnus sui lateris lactanda es. Ideo para te cum omni fortitudine ad tribulationes pro sui amore nominis tolerandas.

Angelus eiuslos exhibitos et a Christo favores inculcat.

B

hortatur ad patientiam

42 Ne crebrescente fama honorabilior haberetur, curam cepit relinquere de pueris baptizandis, a quorum parentibus cum devotione requirebatur. Agebat etiam hoc propter discursum nimium, quem spernebat. Dum vero super tali meditare proposito, et tanti boni meritum perdere dubitaret, in magno perplexitatis agone posita, vidit venientem ad se, matrem filii procuratoris nostrorum Fratrum, ut filium filii baptizaret. Quae dubitans cor invitantis offendere, precantis statim precibus annuit, et cum dicta ad h. plebem perrexit. Baptizato denique puero, cum magno mentis pavore ad cellam rediens, noctem cum lacrymis duxit insomnem. Cui maestorum consolator Margaritae benigne se offerens, dixit trementi filiae, quod non cuilibet suggestioni animus flecteret, et nunquam iret ad plebem ad aliquem puerum baptizandum. Et nisi te contingeret ire ad locum Fratrum, quorum te, sicut nosti, curae communis, quantum ad corpus et animam, aliter non egrediaris de cella tua. Et cum iveris ad locum praedictum, locum juxta pulpitem non dimittas. Erat enim locus ille sic honestus, quod nullius adstantium videre poterat faciem personarum. Et cum omnes viderent eam, ejus faciem non poterant intueri. Et ait iterum Dominus ad eam : Filia, tria signa gratiae fuerunt tibi data in statu mundi : nam primo habuisti timorem majorem alius personis, secundo verecundiam de omnibus precatis tuis, tertio humilitatem prope reptitiois.

pueros solebat ipsa in baptismo suscipere :

k

postea ad omnium.

F Christo jubente, solum ad vultum PP. Atmarum iret, et certo loco oraret. Item signa gratiae percipienda.

43 Haec lacrymosis precibus suum Patrem B. Franciscum quadam die rogavit, ut suis meritis ei dignaretur acquirere plenariam indulgentiam omnium delictorum. Qui suis suffragantibus meritis dilecta filiae Pater a Domino impetravit, ut ei viva voce oraculo plenissime indulgeret. Quod quidem donum Margaritae concessit Altissimus, expresse loquens in anima, dicens : Ego Jesus Christus, filius summi et aeterni Patris pro te crucifixus, ab omnibus tuis defectibus plenarie te absolvo.

a Christo oblationem peccatorum obtinet per S. Franciscum.

a Sagimen usupant medii avi scriptores pro ardua, vel pinguetudine. Vide Vossium de vitis sermone lib. 3 cap. 44 — b Videretur potius legendum dormientes in vico excitando plorantibus. — c Idem vocabulum reperitur in Vita S. Brigidae 1 Fabr. cap. 16 num. 96, pag. 132 E. et in Vita S. Bartholomaei ibidem pag. 186.

A *pag. 186. Infra cap. 3 num. 47 Nulli rei sibi ad necessarium victum misse parcebat, non tunica, non mantello, non fisco, non cervicali. — d Videtur deesse lesis. — e Ita vulgo corvii appellatur, quod circa Avellanam sive Abellam, urbes Campaniæ magna copia nascitur, imo et circa Abellinum, unde et à Plinio Abellinæ dicitur, uti reulimus 9 Febr. cum de SS. Sabino Ep. et Romulo Dia. ageremus § 4 num. 20 pag. 335 E — f Id maxime completum, cum et Culitum decreti sumi honores. — g Illud verbum redundat... Videtur potius legendum, et ecce, aut quid simile. — h Videtur hic requiri desiderium, vel quid simile. — i Scripsum erat inhorris, vel inhorris forte legendum, inhorris. — k Id est, templum parochiale oppidi aut pagi. Itali pieve vocant.*

CAPUT III.

De austeritate victus et paupertatis amore.

Divina bonitas, cunctarum magistra virtutum, Margaritæ precibus insistenti tale documentum imposuit, dicens : Si cupis, Filia, Magdalensæ sequi vestigia, et in tuis eam consolationibus sociare, cuncta, quæ corpori tuo placent, deseras : et omnia tui corporis membra, quæ me cuncta cernentem superbis actibus ad iracundiam provocarunt, spiritum subjiciendo sic atterere studeas, sicut atteritur palea cum exiturta a frumento. Nec ob hoc tamen tanta debilitate gravaberis ex jejuniis, febribus et passionibus tuis, quod tu non possis ad prædicationes et Missas Fratrum, quandiu plauerit mihi, accedere. Ex abstinentia namque stricte servata sic erat viribus destituta corporeis, quod de crata, terra, vel asside, ubi sine paleis paululum dormiebat de nocte, nulla crederet ratione surgere posse, ut mane veniret ad locum Fratrum, quorum ordinis planta erat, sed roborata gustu supernæ dulcedinis, ita volenter mane properabat ad locum, ac si nullo passu fuisset in nocte languorem. O austeritatis amatrici, quid mihi bajulo tuo de austeritate servanda dixisti ! Jocundatur anima mea in passionibus mei corporis, et exultans timore magno concutitur, ne sumptu occasione sustentandæ naturæ cogatis me, sub cuius obedientia sum, coactis uti vebarris ac bibere vinum. Tantum enim in ea creverat fervor amoris, quod nullum recipiens de impassibilitate solatium, dicebat se tenere ne corpus simularet se languidum et infirmum. Quomodo, inquit, in Dei servitio proponi debilitatis querelam, quod si vanitatibus allassit, nec in servitio sui, nec hostis, vel mundi fuisset debile vel infirmum ? Quæcumque tantum credam toto tempore vite meæ, quantum creditor proflitori, latroni et hosti pessimo.

45 Cernentes autem pio Domino Margaritam contra summi corpus tam rigidam quam severam, coxerunt sine sale et oleo paucis oleis siccas, ut cum adjuratione divini nominis sic debilem confortarent. Precibus vero ipsarum, instantia violenta et importunitate devicta, de illis curis parum edens, ut soli Deo soli liberius posset intendere, extra cellam curiabus precibus Dominas dicitur licentia. Et quia huc mandatum a Christo receperat, ut pro sustentatione naturæ, quomodocumque comederet, animam Christi meditando interim dulcedinem degustaret. Et hoc ut Dominibus assistentibus coleretur, nullatenus, quemadmodum solebat, egisset ; coepit illis absentibus inconsolabiliter flere, et negligentiam suam voce præsentium eorum Christo iudice confiteri. Dulcis autem Jesus suorum amator, cuius dulcedinem requirebat, tam instanter eum lacrymis requisitis, querentem se visitare non differens, visitatum illum in altis revelationibus et promissis, tanta familiaritate refecit, quod cunctarum statim oblita dolorum, interno júbilo replebat.

46 Quævisi enim ab ea diligenter, quare facie tam serena jocundabatur, et unde tam insperata letitia sumpsit exordium ? Quo sui vilificationem considerans dixit, quod Christus eam dure correxerat, dicens : Filia, tu desiderasti Magdalensæ dulcedinem, et mu-

lierum verbis, te per abstinentiam in insaniam devenire dicentem, apposuisti leviter aurem. Numquid non recordaris verborum Marthæ, quando Lazarum quatruiduanum ab inferis resuscitavi, cum dixi : Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me etc. Scias ergo quod magis te roborat et conservat gratia mea, quam alimenta corporea, quæ tu sumis. Tu etiam Magdalensæ statum, quantum ad solitudinem cum desiderio postulasti, et quamvis te in desertum non destinarem, cum deserta non sint his apta temporibus, ita silvestris manes intra terram, sicut si intra loca deserta maneres : ibique Fratres Minores, quorum te curæ commisi, filia, et committito, personam tibi assignent, quæ serviat tuis necessitatibus cum silentio, et non cures cum illa loqui, vel ipsius, cum ad te venerit, faciem intueri. A Fratribus autem, quos tibi dedi in Patres, nihil recipias servitii vel laboris, quod ipsorum possit honoribus derogare. Injungo etiam tibi, ut capitis velum e pecciosis factum omni privetur albedine. Et si times, ne filiorum meorum accedentium ad te stomachi sordem panis abhorreant, non de hoc oportet te dubites, quia dum propius te misi ad eos, et posui sub eorum sancta custodia, et tunc in tuis adhuc foetores defectibus, te propter amorem meum nullus abhorruit, sed in filiam receperunt. Quanto ergo magis faciam, cum te consecravi in tabernaculum meum, quod non vilipendetur, te ex foetore panniculi : ibi pie consolabor te, et visitationes meas suavitate plenissima degustabis !

47 a Paupertatis amatrici, et summopere terrena continentens, quæ sub cælo sunt, ut lucrifaceret Jesum Christum, arbitratur cuncta, corde, ore ac opere, sicut lutum. Quadam igitur die sursum in cælum erectis luminibus ad questionem sibi propositam, utrum nimium consolationem spiritus vellet pro inestimabili quantitate thesauri perdere vel differre : respondit, dicens : Si Dominus meus Jesus Christus compelleret me ad possidendum aliquid terrenum, toties cum lacrymis et gemitibus appellerem ad ipsum, quousque ab hoc præcepto plenarie eximeret. Hujus desiderii luculenter veritatem conspiciamus, si recte pensamus, quod nulli rei sibi ad necessarium victum misse parcebat, non tunica, non mantello, non fisco, non cervicali, non cingulis, imo nec ipsis signaculis, quæ tenebat ad Horarum et orationum debitum persolvendum ; quando omnia statim, sicut propria pauperibus redderet, cum tanto desiderio cordis, quod sæpe in cella nuda remansit, nunc involuta b sextorio, nunc alterius sororis aperta tunica vel mantello. Hæc licet libenter ageret in æstivis caloribus, alacris tamen hæc conabatur perficere temporibus hiemalis algoris. Et si quando non haberet præ manibus quod tribuere possit egenis, cum lacrymis maniculas dissecabat de tunica, velumque levabat de capite, et urceolum aquæ benedictæ donabat eisdem. Cum ratione languoris ex austeritatibus spontaneo rigore assumptis, etiam æstivis temporibus, calefieri non valeret, glaciali tempore furtim ligna de sibi facta fisco levabat, et etiam cum miris obsecrationibus per servitalem suam pauperibus destinabat.

48 Domini famula Margarita, ad cuncta sui corporis aspera pro Christi amore promptissima, sic omnia deliciosa est aspernata cibaria, quod post suam conversionem noluit fieri recentes, quousque advixit, comedere, quia nimis eidem in seculari statu placuerant. Hanc etiam sibi normam indixit, quantumcumque infirma, de carnibus avium et quadrupedum et modo parandi, quas libentius in seculari conversatione comederat. Et ne superbat tibi cogitato carniam pro præscriptis nominibus, scire debes, quod multis annorum curriculis solum pauca, aut cum

D *Corrupta lamina quod id fecisset, Joan. 11, 25*

Justaque hominum alioquis et aspectu abstinere,

velo capitis uti non albo,

E

a

nihil vult possidere.

omnia dat pauperibus,

F

b etiam vestes.

aliquæ necessaria.

quo cibaveretur ?

**AUGUSTINE
F. JUNCTA
IX MSS.**

Domini monitu corpus affigit

satis inanimata, ut templum adeat,

corpore ad ferendum qua ratione exiit?

C *corvus ficus, aliorum instaura, comedidit;*

inle murens

inveriusa Christo recreatur,

A cum herbis crudis vel paucis nucellis aut amygdalis, debile sustentavit corpusculum, præmissa semper cum multis suspiriis oratione proluxa. Et post cibum redditis actionibus gratiarum, invitans secum Sanctos et ceteras creaturas ad laudem Domini gubernantis. Numquam enim cibum sumere attentabat, nisi prius Horarum debito persoluto, quinque saltem diceret Pater noster cum salutatione beatæ Virginis, in quinque vulnere Jesu Christi memoriam. Sumpta etiam Communionem, ratione tam tenui tot Pater noster similiter referebat.

49 Antiquus hostis, animarum deceptor, videns tam arcetum rigorem abstinentiæ Margaritam nec in minimo relaxare; bellator quamvis nescius a femina prosternendus accedens ait: O misera, quid hac agis in cella? Renuntra, renuntra, consilio tibi, Divinæ gratiæ, et noli de cetero velle tantorum donorum abundare muneribus, ex quo nec absque magnis vales adipisci laboribus, nec sine cruciativis timoribus custodire. Utilius namque fuisset tibi, si Regulam generalem tuorum Fratrum de pœnitentia cum eisdem communiter conservares: et illam misericordiam, quam expectant jejunando, et ecclesiis et prædicationibus et officis frequentando, cum eis pariter recepisses: satis namque tibi sufficiebat, ut invenirens in numero salvandorum. Quid ergo hic agis misera? Cur in hac cella inclusa perdis simul corpus et animam? Ad quæ verba, Christi famula Margarita ad austeritatis servandum propositum effecta robustior, tentatori respondens ait: Responde mihi, seductor, responde: Debetne aliqua creatura tibi servire vel modicum, cum semper sis in omni suggestionem tuam intentus ad malum? cum nec creaveris, nec redemeris hominem, nec gubernes? Consentendum est quippe soli Creatori, Redemptori et gubernatori, qui suos ubique servientes laudat et exultat, et præmium æternæ gloriæ daturus est eis. Nonne qui tuæ veneno plenæ persuasioni assentiunt, quamdiu vivunt mordentur conscientie stimulo, et stipendium tandem recipient tecum damnationis æternæ? Dominatori ergo Jesu ex omnibus viribus tamquam Creatori verissimo et præmiatori largissimo in perpetuum serviam, qui sibi servientes in celis et terra honorat, qui me docuit abstinentiæ, quam non desero, normam, et pollicitus est, si in eo persevera-vero, vitam æternam.

50 Domicatrix Margarita doctissima, et assiduitate bellandi effecta sagacior, arciori se abstinentiæ subdens, dum renovari prælium sensit, contra pestiferum bellum acrius se manivit. In Dominica prima de Quadragesima, in qua victoriosa legitur Christi pugna contra gulam, quedam Domina de canibus semicortis ad refocillandam debilem detulit Margaritam. Ad cuius instantiam modico cibo sumpto, infirmum stomachum sentiens aggravatum, inconsolabiliter noctem ducendo insanam, cum lacrymis Dominum exorando, dicebat, quod eidem se præsentare nullatenus præverecundia præsumebat. Index autem justus, qui eam tranquillitate iudicat, Margarita: fletu compatiens, sic respondit: Si te ipsum, filia, tolerare non vales, et motum cordis stomachus oneratus impedit; quomodo tibi meam communicatio præsentiam, cum in Evangelio dixerim, Attendite ne graventur corda vestra? O modice fidei, ego in caelo refeio Angelos atque Sanctos sine cibo materiali, quo uteris et times quod deseram te, quam in tabernaculum meum elegi. Tene igitur vitam pristinam in quovis pane propter languidum corpus tuum cum vino valde lymphato, amygdalis vel nucellis: quibus cibis tantum dulcedinem apponam et gratiam, quod tibi non solum amore mei, pro quo in consumptionem tui corporis incurristi, sed debilitatem ejus plenarie sustentabunt. Cum vero nimis ex

abstinentiæ longitudine arcta debilitatum fuerit corpus tuum, tunc delicata tibi concedam cibaria, quando gustus ita fuerit dissipatus, ut tibi vinum non sapiat, nec cibus. Ita namque stomachus ejus elanguit, quod vinum et omnia gustui ejus in saporem luti conversa sunt. Sed cum in angustiis innumeris, quas tolerabat, eam inducerem ad requirendum remedia de consilio medicorum, medicos et medicinas aspiciens, dicebat cum lacrymis, quod optabat corpus suum videre infectura et consumptum a vermicibus. Et cum vix posset loqui, credebatur quod fingeret se infirmum: nam vocabatur id proditorem occultum.

51 Quadam igitur die cum eam cernerem propter abstinentias, passiones varias, viribus destitutam, et per hoc vellem aliqualem ciborum recreationem inducere; illa quæ in bestiam viventem, sanctam, Deoque placentem corpus obtulerat, sciens quod bestis antiquorum nostris nos vincere capit armis, mihi suo Confessori respondit, dicens: Pater mi, cum fœdus pacis inter animam meam et corpus habitura non sim, nec unquam tibi parcere velim, si tuas me sine ciborum mutatione ipsum atterere, quia toto tempore vite mere, donec deficiat, non quiescam: nec ipsum credatis ita mortificatum et debile, ut apparet: quia hoc agit, ut extinguam debitum, quod contraxit in seculo, dum vacavit deliciis et voluptatibus suis. Sufficiat vobis, Pater sufficiat, quod in istis Paschalis diebus, vestro præcepto cogente, contra desiderium meum apposui oleum inter herbas. His dictis, in abundantiam lacrymarum prorumpens, suo corpori locuta est, dicens: O corpus meum, cur me non adjuvas tuo Creatori et Redemptori servire. Cur non es forte ad ejus obsequium, sicut fueras olim in ipsius præcepto transgressione? Noli ergo conqueri, nec lamentari, noli te fingere semivivum, quia tuam sarcinam, quam supposui, penitus feres: sicut in prædicto in nostri Creatoris injurias tuas tuli. Ipsaque in cella relictæ, quia nihil sibi boni videbatur quod ageret; flebat, flendoque dicebat: Domine mi Rex, gloria Beatorum, summe Jesu, gratia electorum tuorum, propter amarum calicem, quem bibisti pro me, non tantum abstinerem a corporalibus cibis appeto, verum etiam milles in die, si possem, propter immortalis anime meæ vitam mori desidero. Ad quod verbum invocatus Jesus (qui prope est his qui invocant in veritate) Margarita respondens ait: Filia mea, dicas hæc omnia Fratri Junctæ, et quod Christiani, et servi mei nequeunt in hac vita esse perfecti, nisi restrinxerint gulæ vitium: nam sine cibi potusque abstinentia non extinguatur carnis motus, illicque magis impetus carnis patiuntur et sentiunt, qui remedium abstinentiæ repulerunt?

52 Tantum hæc amatrix pauperis Jesu paupertatem dilexit, quod spreto omnibus vasculis, quæ ad necessaria sibi retinere valebat, etiam ollam fractam, in qua panem retinere inceperat, repulit extra cellam. Hæc, ut non pavens penitentiæ austeritatem assumere, mirabili cautela sua est ad suum decipiendum corpusculum: nam priusquam inciperet panem et aquam comedere, jejunando quotidie die in diem ita commutavit paropsidem, quousque ad paropsidulam, ubi datur sinapium, corpus assuefecit: et exinde, quotidianum assumens per multos annos jejunium, coctis dimissis cibariis, pane tantum et aqua cum avellanis paucis vel amygdalis corpus debile sustentavit.

a Hæc universitas est tribus, absque novi capituli nota. De contemptu rerum temporalium, et amore paupertatis. Quæ est quædam alia pars capituli 3. b Ita receptionem, ad forte textorio? — c Videtur aliquid deesse

CAPUT IV.

De profunda ipsius humilitate.

Ex suorum consideratione defectuum ad tam profundam

1) AUCTORE F. JUNTA, EX MSB. VINUM APPOQUE UT LUTUM ET SA PIUNT:

CORPUS SUSPECTUM HABET,

ET ASSIDUE PERSEQUITUR

E

ET UBJURGAT:

DOCETUR NISI GULA DOMITA NEMINEM FIERI PERFECTUM:

P

CORPUS DECIPIIT UT ASSUEFACTI ABSTINENTIA.

eo sumpto gratias agit,

et Christi vulnera honorat:

adulatio abstinentiam ejus impugnans

B

fortiter et superbie respondet:

C in canibus semicortis,

inde gravata lacrymatur

reprehenditur a Christo Luc. 21. 34

abrupte, 30-ia dicitur mi

ACTORE F. JUNCTA. ES MSS. Ob pravertia peccata se humiliat.

A fundam humilitatem Dei famula Margarita descendat, ut altissima voce cum inconsummabili fletu exprimeret, qualiter omnium Creatore offenderat, et quibus modis obedientiam præceptorum, corda deædificaverat proximorum. Interpellabat non solum cum lacrynis et suspiriis Sanctos pro suorum impetranda remissione peccaminum; verum etiam seculares in limo mundialium vitiatorum defixos interrogabat ut ebria, si Deus impiorum, ultor unquam parceret maximæ peccatricum, dicens: Creditis ne, carissimi Patres et Matres, quod Deus omnipotens exulem suam velit de cetero in suam gratiam misericorditer revocare? Et hæc dicendo ita tremebat, et infrigidabatur universali ter cum sudore, tanquam ad capitalem sententiam duceretur. Tunc memorem Margarita existens honorum inligne sibi exhibitorum in seculo, in abjectionem sui capillos radendo abiecit, et caput baccatus auro et margaritis ornatum vilissimis peciolis alligavit.

etiam coram secularibus:

caput neglectum velat:

in patria vitro modo se humiliat:

54 a Post modicum, quadam die Dominica Lavianum, ubi orta fuerat et nutrita, se transtulit, et intra Missarum solennia ad collum coram populo cingulo pro torque ligato, ad pedes provoluta Domine Manentissæ, indulgentiam cum tam inundanti lacrymarum profluvio petiit, quod omnes adstantes in fletum et admirationem adduxit. Hanc postea Dominam intantum dilexit, quod sua prædicatione Ordinis penitentium habitum induit, et quousque corporaliter vixit in mundo, paravit hospitium; alimenta necessaria, quæ sibi subtrahabat, exhibuit, et se exuendo eam proprio indumento vestivit.

55 Mater quedam non desinens Margaritæ humilitati detrudere, et carnalitati quam habebat ad miserum, hanc ultionem suæ murmurantis ab ea recepit. hinc omnia pia Margarita suam misit tunicam et velum capitis, cum cibariis quæ parata pro ipsa fuerant. Neque his contenta vindictis, Evangelica Bliâ, sed ut majori humilitate ledentem se ad amorem caritatis attraheret, procuravit fideliter, quomodo mulieris verbo sua debita sua sollicitudine totaliter solveret. O vere humilis et non nequiter se humilians, Margarita! quæ devotioni fidelium a longinquis regionibus accedentium, ut tangerentur ab ea, et a suis linguaribus sanarentur, cum lacrymis respondebat, dicens: Si ego creaturarum vilissima vos tangerem, ut capitis, vel signarem, certa sum, propter meorum multitudinem delictorum, quod potius augetur vobis miserritas quam recedat.

sibi detrohen- tem beneficia cumulât.

royatur agros tangere ut in- net - cur re- nuat?

56 Ad superna polorum regna Margarita semel ereptis, nulla elatione intumescerebatur interius vel elledobatur exterius, ex familiari consortio quod habebat cum Christo. Cum enim Rex gloriose Christus sermonem cum ipsa protenderet, non solum de ipsius præcepto humilium, sed de promissis mirabiliter factis, se indignam divinis revelationibus reputans, semper ista dicebat eidem: Si verba blanditiæ invisibilis hostis h se in lucis Angelum transformantis, in Christi virtute præcipio, ut statim tacens et recedens. Ille vero Jesus, qui humilia respicit et exaltat humiles in excelsis, respondit, quod ille erat qui loquebatur secum, qui suscitaverat eam pendens in Cruce, et vocaverat eam ad lumenta penitentis, qui purgatur anima ab omni macula vitæ. Et ego Jesus redemptor tuus, quem in omnibus rebus diligis et requiris, dico tibi, quod tu es illa dilecta filia, cui majora dona largiri gratiarum, quam alieni famule tuo tempore moranti sub eula. Que cum diceret, Cur Altissimus tam alta dona concedit corporeis viribus destituto, que operari non poterat; humiliter sententi de se respondit: Filia mea Margarita, non desideras tu in toto corde super omnia que haberi possunt? Nonne mortem libenter tolerares pro no?

timens ut a demone decipiat sub Christo personam,

ab hoc reita reddidit:

Numquid tu non es pauper amore mei? Nonne vivis in continuo desiderio de me solum? Nonne times in omnibus actionibus tuis, ne vita tua vel in rem minima me offendat! Et cum de his omnibus Domino responderet. Sic, ait ei Salvator noster: In prædictis omnibus meritorie mihi servis. Ama igitur me, quia diligo te: lauda me; quia laudabo te, et laudari faciam te a mundo.

D cur ab eo fol donis orietur.

57 Parvulus qui datus est nobis a Patre, antiquus dierum, in tempore natus de Virgine Christus, parvulum se Margaritæ demonstrans, tam plena suæ suavitatis ebrietate Margaritam replevit, quod corpori ejus sibi delato nequit assurgere. Cum tamen ejus præsentiam reverenter cognosceret, et velut ebrietate divini amoris retenta, loqui nesciret in optatis autem requiescens deliciis pro Cortonensibus, quos diligebat, oranti respondit Salvator, quod pax inter eos et Dominum et Guillelmum Episcopum penitus fieret: et cum ipso celeriter ad concordiam pervenirent.

pro Cortonen- sibus orans exauditur:

58 Tunc revelatum est, quod aliquas sibi devotas personas, de quibusdam earum defectibus, ut confiterentur parius, arguere non differret, et singulorum, quæ padebat eidem, vitia detegere non timeret. Et hæc omnia vera inventa sunt, quæ sibi a Domino dicebantur. Verum illa, quæ se solam in omnibus, non alios judicabat, quia nihil eorum, quæ sibi a Domino dicebantur, præsumebat ostendere, me Confessore suo eam argente, quod prenebat, contra Domini voluntatem et proximi commodum, in silentio linguam suam, et ei donata pro aliis reddere sicut debitorum tenebatur, nec humilitas impedire, dum animarum compassionem et languidis remedia subtrahere sine periculo non valebat: et quod ita mihi referre non poterat, et ejus nomine non expresso interrogarent contentes secunda illam serie delictorum, respondit mihi: Ex quo, Pater mi, meum nomen exprimere non debetis, indicabo vobis propter zelum salutis animarum, quidquid eis fuerit a Domino revelatum.

jussa quosdam de peccatis monere.

E

id sint per Confessarium fieri, se non nominata.

59 Humilitas, prima Christianorum virtus, adeo Margaritæ animam suo imperio subjungaverat, in decoro gestuum, custodia sensuum, dulcedine cordis, brevitate verborum, oblivione injuriarum, et amore penurie rerum omnium, quod omnibus sui corporis blandimentis exclusis, nulli singulari vel communi laudi suorum virtuosorum operum, quæ necessanter et ardentem agebat, aurem cordis vel corporis inclinavit. Cujus humilitatem superbus ille hostis ferre non valens, cellam ejus intravit nocturno tempore dum oraret: et narrire non cessans in quanta nominis fama exereverat, quam magna multitudo virorum et mulierum ipsam pro devotione videre et tangere cupiebat, et in gratia Dei confirmata præmia superna susceptura infallibiliter esset. Hanc dolosi hostis suasionem abhorrens, ad instar fortis athletæ, ad vincendas ejus insidias se paravit ad pugnam: nam statim sua equat delere vitia, et suis, ut potuit, culpis per ordinem recitatis, vocibus clamorosis superbum satellitem, qui tentabat de vanâ gloria, prostrando devit.

humilitas,

teulationem vixit gloria a demone sus- gestam

60 Ad verissimam sui cognitionem Margarita perveniens, justitiæ solis radio illustrata mentaliter, ad nihil aliud videbatur intendere, quam ad sui contemptum. Non enim vilem solum se ostendebat in vilitate indumentorum, verbis et moribus, sed quod plus, nisi rara virtus humilitas, honorata honores sibi collatos in sui dedecus converteret. Unde semel contigit, quod quidem puer de d Burgo sancti sepulchri vexaretur a demone tam crudeliter, ut vix a tribus viris fortissimis teneretur. Ille puer nunc a montalibus, nunc a consanguineis et amicis adjuvatus, per quem Sanctorum liberandus erat

F

repellit sua re- ctians peccata.

viam se in omnibus orien dit:

d

A erat, interrogantibus semper una voce respondit, quod virtute orationum et meritorum Sororis Margaritæ, quæ morabatur Cortonæ, infectus dæmon expelleretur. Portatur itaque puer de Burgo Cortonam : qui dum esset prope Castrum Gerardi, unde cacumina arcis poterant intueri, aerem illum sacris Margaritæ supplicationibus communitum pati non valens, puerum cum maxima et lacrymabili vexatione quasi discerpens reliquit. Dixerat namque ducentibus eum : Ego quia non potero duci Cortonam ad videndam penitentiam Margaritæ, quæ suis orationibus nos incendit, puerum vobis in itinere vestro reddam. Gratissimus socius Deo de beneficio meritis Margaritæ collato puerum cum gratiarum actionibus sanum eidem præsentans, in tantum Margaritam dolorem adduxit, quod inconsolabiliter ultra quam dicam, altos emittens gemitus sic respondit : Cum sim vitiorum fax omnium, plena demeritis, et vas abominabile, vas detestabile, et stabulum spureitarum fœtulentum, nunquam credatis, quod summa et æterna ac sapientissima virtus, quæ nunquam potest in suis errare operibus, hoc in mei amore fecerit. Illis autem sine dubitatione miraculi recedentibus consolatis, sola Margarita sine consolatione remansit. Nam flens, et nullam consolationem recipiens, dicebat, se firmiter credere, quod non solum post annos discretionis Deum suis culpis offenderat, verum etiam credebatur indubitanter, et cum lacrymarum imbribus affirmabat, se in matris utero Deum offendere inchoasse. Et verbis prædictis cum gemitibus innumerabilibus, addebat, quod omnino nulla creatura sub celo erat Margarita deterior. Satis ergo Scriptura attestante concluditur, quod ante Deum invenerat gratiam, quæ tam funditus mentem suam sine fitione, in omni virtutum opere vilipendere non cessabat. Unde quanto sedebat adinstar Magdalene humilis, tanto amplius ut vallis fertilis de Domino capiebat.

energumenum dum ad eam ducitur,
liberatum,

se humilians, negat propter se curatum :

queritur de diabolo dicente stultam evasurum.

inimica consulatione perfunditur a Christo, 1 Cor. 2 9

u. et D. Virg. tendit,

ligit te, et Mater illa beatissima cum omnibus exercitibus Beatorum : et, Vis, inquit, videre eam. Iterum Margarita respondit : Domine, dulcedo summa, illam volo, illamque desidero. Sed ideo fortassis eam ut debeam postulare ignoro, quia cum te sentio, cum te gusto, teque possideo Sanctum Sanctorum illam credo cum omni cœlesti curia possidere. Ad quam responsum Jesus Christus sic hilarem se ostendit, quod in tam immenso lumine spirituali menti ostenso fere defecit. Cui etiam quod sequitur, dixit. His consolationibus adhuc sine impedimento frueris.

63 Promissio verò tam larga suscepta, tam de exhibitis gratiis, quam promissis, humiles gratiarum actiones retulit Domino Jesu Christo. His gratiarum actionibus redditis, iterum ait ei Dominus : Tu es filia mea, quia mihi obedis : tu sponsa mea, quia me solum diligis : tu es mater mea, quia voluntatem Patris mei, in quantum vires sufficiunt, impleas. Et dico tibi, quod sub celo non est aliqua quam diligam plusquam te. Verumtamen super hoc verbum noli præsumere, quia post consolationes istas nunquam tam caro pretio eas emisti, sicut in posterum emes : nam tempus adveniet, in quo perdes in penis tuis, quam caro pretio te redemi. Humilis autem glorificanda, de suis viribus omnino diffidens, ait : Domine mi Jesu Christe, poterone sustinere eas ? Et Dominus ad eam : Ego Deus tuus, Filia, majora toleravi pro te. Dubitansque filia Ordinis et obdata, ne tribulationes illæ Ordinem sui Patris B. Francisci tangerent, præfatum Ordinem Domino recommendans, audivit eum dicentem sibi : Ego plantavi te, filia, in viridario mei Amoris. Nihil enim tantum secutus est pater tuus Franciscus dilectus meus, sicut amorem meum. Tantum quippe dilexit me, quod pro nullo alio homine tantum hodie diligor, quantum pro illo. Et scias quod illi, qui laboraverunt pro te, magnum stipendium consolationis recipiant. Ad quod verbum Margarita cum juvenitute respondens, ait : Gratias tibi, altissime Deus meus, reddo pro eis, quia pro me reducenda et conservanda in te, qui omnium estis causa meritorum, amore vestri multum laboraverunt pro me.

64 Humilis Margarita naviculam sue mentis in fluctibus fluctuare sentiens, Domino nostro dixit : Non inclinavi vos ad tam vilissimam creaturam, Domine mi : quia sub celo tenebra sum et tui. Hæc ea cum devotione dicente, respondit Dominus : Filia, tu eris in mundo lux. Et cum diceret, Domine mi, benedictionem tuam infunde omnibus, qui in viridario sunt amoris, et specialiter his Patribus, qui pro mea salute tam fideliter laboraverunt : respondit ei Dominus, dicens : Ego, filia, fecam eis gratiam pro assumptis laboribus specialem, et dabo eis lumen in predicationibus eorumdem : in cujus signum benedico eis ex parte Patris mei sanctique Spiritus, necnon et beatissime Mariæ Virginis Matris meæ. Et quia tu rogasti, quod non vis esse tenebra, et de hoc exaulivi orationem tuam. Et ait Margarita Domino : Salvator mi Domine Rex, istam precem cum desiderio magno tibi obtuli, et rogo te, inquit, Domine Deus meus, ut sicut me sustasti dulcedine presentia tue, ita me ancillam tuam nunquam sepebas, et nunquam mea secreta, quæ in excessu mentis revelas, permittas loqui. Cui respondit Dominus dicens : Margarita, hæc erit in voluntate mea, ut loquaris vel non. Dabo autem tibi meos Apostolos Fratres Minores, qui prædicabunt quæ in te fiunt, sicut Apostoli gentibus prædicaverunt Evangelium meum.

65 Et rursus Dominus ait : Tu dixisti, ne inclinaretur ad loquendum tecum. Et ego dico tibi, quod licet angere vel minui nequaquam in me f. . . per exempla

D AUCTORE V JUNCTA, EX MSS.

et illi tribulationes prædicavit :

E

ipsa pro Ordine Minorum orat.

F *lis præsertim qui eam in spiritum juvabant :*

quibus Christus benedixit,

f

A exempla tamen vitæ tuæ et dona mea quæ optabuntur in te, exaltabor ab illis per immutationem vitæ, qui modo tamquam parvulum me vilipendunt et debilem, sua reiterando vitia, nec me diligunt nec laudant, sed oro ac opere blasphemant : nam per te ad suam mentem corde humilii et animo contrito revertentes, et me suum Redemptorem immensum et æternum Deum recognoscentes, ferventer amabunt, et assidue cum reverentia servient et infatigabiliter laudabunt. Per te quamplurimi, qui nunc velut ingrati desiderare me nesciunt, de lætitia mea mentaliter illustrati, novo desiderio replebuntur, me cum maxima cordis aviditate ac lacrynis requirentes. Margarita vero se ad hæc omnia indignam pariter et ineptam reclamans, cum Domino nostro diceret, Facias, Domine, vas animæ meæ purum et lucidum, quia sui fœditas omni fœditate fœtidior, et tenebra omni obscuritate obscurior; audivit eum dicentem sibi : Filia eris lux in multis provinciis mundi. Et licet Margarita Lux esset justitiæ, bonitatis, et veritatis in Domino, cum tanto tamen tremore omnium sensuum ad altare, dum Christum reciperet, accedebat, quod omnes adstantes ad stuporem mentis mutabat et fletum. Et quia fervorem sæpe communicandi præ reverentia illius inaccessibilis lucis interponere nec retardare valebat, dixit : Offendo te, Domine mi, in illa siti avidissima, quam de frequenti communione Corporis et Sanguinis tui concepi, Respondit Dominus dicens : Quia valde mihi de ipsa places, benedico Confessori tuo, cui gratiam faciam gratuitam, qui hoc tibi agere consultit, et te in tuo timore confortat : quia quicquid tibi indicavero, flet : et omnes preces a te juste prolatas, quas meditando et orando proposueris coram me, dulciter audiam et admittam.

DOCTOR P. JUNCTA EX MSS. et prædicti multos per eam convertendos,

sua laudat, quod, licet cum timore,

B Gratissima suis benefactoribus Margarita, hæc audiens pro Cortonensibus exoravit, ut eos a cunctis periculis misericorditer liberaret, de quibus intus et extra tunc temporis timebatur. Vix preces formaverat, et æterna veritas, verum esse affirmans quod dixerat, Margarita respondit : Filia, quamvis propter eorum opera variis periculis digni sint, tamen propter amorem quem habent ad te cum tanta reverentia et devotione, faciam eis gratiam specialem : nec illud sustineant periculum, de quo timeant. Eandemque gratiam non tantum eis impertiar : sed omnibus qui te propter nomen meum dilexerint et defendent. Et converso autem omnes, qui corde, ore vel opere præsumpserunt te adflicere, sic alligam ut nolim preces tuas nullare pro eis. Ad quod verbum Margarita, suos pro Christi amore amans persecutores, cum fletu et cum timore Domino comminanti dixit : Illam pie Domine, orationem suppliciter affero, quam tuus Sanctus Moyses pro sorore detrahente et omnibus se honorantibus tulit, ut omnibus tuorum, pro malis quæcumque animo et quocumque modo ab eis mihi illatis, illa sempiterna gaudia qua tu cum lacrynis postulo, larga pietate retribuas. Et si prædictis indulgere non vis solum pro ipsorum culpa purganda, eis indulgendo me punias.

frequenter committet ex consilio Confessarii.

orat pro Cortonensibus, et ex auditur :

C Humilis Margarita erubescens, considerata majestatis altissimi Dei humiliatione, superbo vel modice, in extatica posita visione, Corpore Christi sumpto, comparabat se luto et cineri : et os sumponens in pulverem, se solum in mundo tenebrasorem esse ac fuisse tenebram proclamabat, dicens : Sero, summe Pater omnium, ad te veni : sero te diligere inchoavi : quem utinam dilexisset in utero matris meæ ! Dominus autem tunc omnes pristinae conversationis ostendit defectus : quibus visis, eunctis se esse creaturam Margarita vilioiorem cum flebilibus exclamavit. quam nimio timore percussam, ut in

orat ferventer pro se persequentibus :

se humilitat et peccata sua cum timore recogitat :

spe misericordiæ constitueret, benigne respondit : **D** Tarde, filia, penitentiam inchoasti, et cito : tarde, quoad dilationem ; et cito, quantum ad ferventem dilectionem. Ex qua responsione tam suaviter facta, ferventiori jocundata fiducia, vocavit Apostolorum principem Petrum, dicens : Beatissime Petre, dilecte Dei, bene dixisti dum contra recedentes a vitæ fonte locutus es dicens : Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Utinam, Domine mi, sine quo esse non possum, tempore illo fuissem, quo hæc tuus dixit Apostolus! quia te adorassem devote cum illa reverentissima discipula Magdalena. Ad quam Dominus respondit dicens : Recordare quod dixi Apostolo meo Thomæ, Quia vidisti me, Thoma, credidisti : beati qui non viderunt et crediderunt. Amen dico tibi, quod majus erit præmium illorum, qui modo credunt et non viderunt, quam aliorum qui me viderunt et crediderunt. Ama igitur me, plantula mea, quam plantavi in vicidario B. Francisci, et quam feci nemini per gratiam instrumentum. Audies autem grata filia sui Patris nomen per os Domini nominari, dixit : Domine magne et potens, multum dilexisti Patrem meum, quem tantis honorasti muneribus. Et Dominus, Multum, inquit, dilexi eum, quia valde dilectus fui ab eo. Et dico tibi, quod sui Ordinis amor mihi multum est suavis, propter eum quem dilexi in omni odore suavitatis. Quapropter illi quæ fuit a socia colloquente correpta, quia dixerat, quod Pater tuus Franciscus fuerat quasi novus Deus, non in excessu ferventis amoris loquens, nolo quod arguatur de hoc. Nam ipsum feri quantum ad aliqua privilegia mihi similem. Ego enim elegi duodecim Apostolos, B. Franciscus meus multos habuit et habet electos. Ego septuaginta duos discipulos congregavi, et ipse vero tot habet, quod mundo quasi videntur innumeri.

Christus varie eam solatur,

Joan 6, 69

E ac S. Franciscum mirifice laudat :

68 Et quæ ostendens ei B. Franciscum cum multitudine Sanctorum, interrogabat eam quare non postulabat eorum consortium. Quæ respondens Domino nostro, dixit : Domine, omnes Sanctos volo, omnesque desidero, sed vos sola anima mea cum lacrymis continue postulat, quia ad te solum, perpetuum ac indeficiens bonum meum ordinata sum. Et Dominus ad eam : Quia tu solum me quæris, faciam te magnam in gloria mea et tu me in plena lætitia possidebis. Ad quod verbum, cum jocunditate mixta timore Christo respondens, ait : Verum dicis, Domine mi, quod non quero nisi vos. Quare deprecor majestatem tuam, ut oculo pietatis tuæ respicias fidem meam. Ille vero qui diligentibus se dixit, Discite a me, quia mitissimus et humilis corde, loquitur Margaritæ, dicens : Pœnæ tibi crescent, secundum quas erunt in te mira etiam incrementa donorum. Sed Margarita soli Deo placere desiderans, ait : Parata est anima mea, Domine, pro tui honore nominis omnes pœnas recipere, et omnia tormentorum genera tolerare libenter : nec videbuntur amara mihi, nisi quoad timorem ne te offendam. Et succurre mihi, Domine, in tam magnis donis tuis, que pœne tui amoris ebrietate silere nequeo, nec perpendat mundus, quia sicut tu, qui omnia nosti, scis, quod laudes nolo hujus sæculi. Des ergo mihi hæc consolationem, ut consolationes mirabiles, quas in tanta copia de tui gloria paradisi gustavi, ita in abscondito teneam, ut nemo me amlat de ipsis loquentem.

E ac S. Franciscum mirifice laudat :

9

ipsa solum Deum querit.

Math. 11, 29 F

parata ad quævis ferenda.

laudes humanas deponit :

69 Tunc exaltatos humilium Christus, in extatica visione Margarita respondit *h* in ordine Seraphin tam indicibilis speciositatis, quam ei dare promisit. Quæ ejus pulchritudinem narrare nesciens, dixit : Magne Domine mi, si vestris Apostolis hæc dedisset, totum eorum mirari deberet, nedum mihi quæ sibi sui tenebra vitiorum. In qua visione corpus languidum et jejuniis maceratum tanta delectatione

h

taentis,

in rapta correboratur:

A mentis, fortitudine ac lætitia fruebatur, quod erigebatur sursum, ac si vellet animam suam sequi. Et non sentiens aliquem de adstantibus, clamabat dicens: Domine mi, nunc anima mea tui degustat ac sentit gloriam paradisi. Nam dicere poterat cor meum et caro mea. Et quoniam tunc audivit Christum dicentem sibi, Filia mea, publice dicas, et publice clama, quod tu es electa mea, et vere filia mea. Margarita vero, quæ non altum, in tanta meritorum celsitudine posita, sentiebat: sed in omnibus donis ei a Christo concessis timoris aculeo pungebatur, respondit, dicens: Non imponatis mihi, Domine mi, tam sublime nomen, quia nulla creatura ulla vilior me in seculo isto unquam potuit reperiri, nec poterit, sicut credo. Et quia quanto quis major est, et humiliat se in omnibus, majora suscipit munera gratiarum, ille qui humilia respicit, loquitur iterum ei, dicens: Amendico tibi, quod hæc omnia quæ tibi prædicta et ostensa sunt, perfecte perficientur in te.

magnum a Christo honorata,

hæc magis humilior,

70 Pro pœnitentiæ consideratione et vilitatis, quæ ad virtutum perfectionem transferunt hominem, sic impresserat in anima Margaritæ, ut ad nihil aliud tam principaliter videretur intenta, quam ad sibi appropriandum omnes defectus in summo, qui dicebantur esse, vel inveniri poterant in delinquentibus creaturis. Hæc omnes viliores conditiones sibi statuum mulierum et hominum totaliter adscribebat, respectu nativitatis, amoris et paupertatis, et, sicut superius dictum est, præterquam de hæresi, cunctis maculatam se vitis deplorabat. Hæc autem sine fictione asserens, suspirans et lacrymans non parum dolebat, si audientes hæc quæ referebat de se non crederent, intantum desiderabat asperrari ac vilipendi.

et omnia in se vitia agnoscit, præter hæresim:

71 Qua virtute Dominus delectatus ita respondit, dicens: Tu, filia mea, dicens quod scrutatus sum in hujus seculi abyssonibus, et inde viliores omnibus te extraxi, et te vilissimam creaturam elegi: sed hoc ideo feci, ut parvos faciam magnos, peccatores justos, et vilissimos ac detestabiles pretiosos. Margarita autem in pretiosum vas conversa per Christum, magis de sua fragilitate diffidens, ait iterum: Domine Jesu Christe, separa me a mundo, quia continue vivo in dubio. Jam si separare me modo dignatus fueris, non timebo de cetero a tua misericordia separari. Dubitantem ac timentem misericordiarum Pater Christus Jesus confortans, ait: Tu es filia mea, ita jam in gratia confirmata et sanctificata, in amica et corpore, propter veram fidem, et desiderium fervens, ac puram tuam intentionem, quam habes ad me in cunctis, quæ cogitas, dicis et agis, quod nunquam separari te permittam a me. Sed te honorabo, in vita pariter et post mortem. Margarita vero quæ ad solos defectus suos mentis oculos dirigebat, Christo respondit, dicens: Domine mi, quomodo tam alta concederes tam vilissimæ creaturæ? Et Dominus ad eam: Quia feci te rete, pisces in mundi fluctibus nataentes capiens; ideo non fiet solum, quæ tibi promittuntur pro te, sed propter populum meum dirigendum ad me. Quare volo quod diffundatur et publicentur gratiæ, quas tibi concessi et concedam, non solum intra mare, sed ultra. Et quis potest numerare Hispanos, Apulos, Romanos et ceteros, venientes ad eam, ut instruerentur salutaribus monitis?

vili electa a Christo, ad salutem aliorum

confirmata in gratia:

72 Cum inveneris balsamum sine odore, solem absque splendore, et ignem calore privatum, tunc invenire poteris cor Margaritæ sine humilitatis profundæ virtute. Quæ tamen humilitatis fuerit mens illa, quæ præ amore pauperum non parebat tunicæ, nec alicui rei assignatæ sibi ad arctum necessitatis usum, sequens exitium miraculum declarabit. Cujusdam namque viduæ filius in adulterium cadens, alterius viri uxorem auferens, publice cum adultera, quod pejus est, in peccato permansit. Cu-

multos instruit,

vili electa a Christo, ad salutem aliorum

confirmata in gratia:

Adulter oblitus,

jus cor induratum mater ipsius, cum nec lacrymis nec precibus emollire valeret, ut sublatam viro suo uxorem redderet, et ut pœnitentiam agere non differret salubrem; respondit ei alligatus tanto vinculo filius, et meditatus fuerat Margaritæ virtutem, dicens, et tam inconsolabiliter matri flenti, ait: Si de pane mihi acquirere de mensa Christi famulæ Margaritæ potueris, et unam solam hucellam comedam, spero quod ipsius suffragantibus meritis, non solum cum omni celeritate viro suo hanc, quæ mihi adhaesit, mulierem remittam, sed cum dolore debito Christo Domino, quem offendi tam graviter, dignos pœnitentiæ fructus reddam. Festina mater hæc audiens, ad cellam famulæ Christi Margaritæ cucurrit. Sed panem ab ea signatum minime habere poterat, quia Dei famula ei negabat, dicens: Quidquid mihi vilissimè appositum fuerit, ex contactu manuum mearum adeo maculatur, quod si qua virtus in rebus a me tactis prius extiterat, subito recedit et perditur. Sed mater pro filio panem postulare non desinens cum importunis et lacrymosis precibus, vix tandem panem obtinuit, quem optabat. O mira res, dignaque præconio! Mox ut filius particulam panis delatam sibi gustavit, statim in novum conversus hominem, renovans spiritum mentis suæ repentino motu, viro illi uxorem humiliter utroque restituit: et ad confitendum perpetratum flagitium cum vera contritione cucurrit.

quo difficulter ob ejus humilitatem obtento,

convertitur,

73 Perfectæ fidei et humilitatis, non suæ amatrix prudentiæ Margarita quæ nulli sibi promissioni factæ credebatur, nisi veraciter resplendebat in ea sanctarum Scripturarum conformitas et canonica auctoritatis veritas. In festo igitur reginæ Virginis Catharinæ, ad altare Christi suspiciens, audivit eum dicentem sibi: Filia, ego te collocabo inter Seraphim, ubi sunt ardentes Virgines caritate. Ad quod verbum cum mentis stupore Margarita respondens, ait: Domine, quomodo posset hoc fieri, cum fuerim tot maculata peccatis? Ille vero qui per suum Propheetam promiserat, Reverte ad me, et ego suscipiam te, trepidantis humilitatem acceptans, ait: Filia, tuarum penarum varietas sic animam tuam defecabit a vitiorum contagio, quod tuæ contritiones et pœnæ conformabunt te munditiæ virginali. Super quo verbo amplius timens, interrogavit Christum magistrum, si inter Virginum choros in cælesti gloria collocaverat Magdalenam. Cui verus magister dixit: Excepta Maria Virgine, ac Martyre Catharina, nulla inter Virginum choros major est Magdalenæ. Sed quia suæ despectionis pondere semper ad ima tendebat, nulla ratione pandere voluit ea quæ Salvator noster in hoc ei sermone promisit. Nihil enim de arcans sibi ostensis reserare volebat, nisi prius vel divino cogereur edicto, vel meis induceretur pro sua certiori salute consiliis, vel suis impulsu timoribus, ne lateret deceptio contra divinaram concordiam Scripturarum. Quamcumque namque suavitas internæ completeretur dulcedine, quantumque supernæ irradiationis illustraretur splendore, et ineffabilis veritatis instrueretur exemplis, nihil præsumebat, si videbatur in aliquo dissonare.

Margarita dissociata a Christo se collocandam in celo inter Virgines, Jerem. 3. 4

revelationes suas quando Confessario aperiret?

Psalm. 130. 1.

Christum de more non unquam committunt

74 Humilis corde Margarita, quæ dicere poterat cum Psalmista, Domine, non est exaltatum cor meum, in die Dominica Lactare, per me coacta, ut Regem Regum omnium Christum communicando reciperet, obediendo mihi communicans, omnis amaritudo mentis subito in dulcedinem conversa est: et timore in securitatem mutato, cor pacificè tranquillitatis donum obtinuit. Sed quia solito more secum sponsus optatus non loquebatur Jesus, dixit: O Jesu tranquilla cordis mei jucunditas. O Jesu pax mea, gaudium mentis, et sola spes, quam solum quaerit et desiderat anima mea; quid est hoc quod sentio te in anima

A anima mea, et te loquentem non audio? Estne mihi tua, quæ liquefuit et refecit, sublata locutio propter aliquem defectum non plene purgatam? Et Dominus ad eam: O inobediens, cur tuo statim Confessori Fratri Junctæ non obelisti de corporis mei communiõne recipienda! Tunc humilis Margarita respondit: Domine, idcirco inobediens extiti, quia me putabam omni virtutum decore nudatam, eo quod vestrae carebam suavitatis dulcedine. Si tamen ex hoc vestram curialitatem, quæ tam dignativa et admiranda condescensione se sibi communicat et permittit, offendi, dico humiliter meam culpam. Et Dominus ad eam: Non irritasti me de subtractione tua, quia considerasti meæ celsitudinem majestatis, et timebas tuorum defectuum vitiatem. Verumtamen, filia, tibi mando, ut quoties a Fratre Junctæ quicquid tibi fuerit imperatum, obediās ei: quia largiturus sum menti ejus in omnibus dispositionibus vitæ tuæ lumen gratiæ specialis.

75 Margarita vero se magis alijciens, Christo se offerenti respondit, dicens: Quomodo cæli terræque Creator, et speculum sine macula, bonum meum æternum, tam vilissima creatura cunctis vitiatæ defectibus, et tam variis tribulationum et tentationum agitata molestis, accedere ad altare tuum, quod pro me in ara Crucis Heo Patri sacrificasti, sumere corpus auctorem? Et Dominus ad eam: Numquid non recordaris, quod dixi tibi, ut quotiescumque afflicta fueris, ad me tuæ portum tranquillitatis accedas? Numquid non dixi tibi, quod istud vas meæ perfectum custodia, nulla concessione frangatur? Et Margarita respondit: Domine mi, tante fragilitatis me sine dubitatione cognosco, quod ad primum tentationum et afflictionum, quas patior, ictum timeo ne frangatur. Et Dominus ad eam: Filia, tuā consideratio frequens vilitatis, et oriens inde timor, tibi ostendit quod ita fiat: sed oculus meus te custodiet, et virtus mea proteget te ubique. Et tibi prædico, quod usque ad tui obitus diem in furnacem mitteris afflictionum. Ad hoc verbum Margarita respondit: Domine, tuum parvulum et fragile vas quomodo poterit tanto tempore in fornace tolerare? Nullum enim sub cælo vas credo meo fore fragilius. Et ideo si misericordie tuæ placet, notam fac mihi, Domine, diem meum, et quantum vis vivam temporis. Cui Dominus, Tu vives, inquit, ad voluntatem meam.

76 Nova humilitatis discipula, quæ non se comparabat majoribus, non paribus, nec minoribus, non pluribus, non paucis, neque uni, in suorum continenti deprecatione defectuum ita cum lacrymis se cunctis desperationem agnovit et credidit, ut cogeret pro dolore dicere: Utinam, Domine, nunquam nata fuisset, ex quo tam te offendi, nec servio mandatus tuis! Et quia de hoc verbum Christum eam dure corripuit, ei respondit dicens: Ideo hoc verbum, Domine, protuli, quia stupendum videbatur omnino, quod tanto sublimitatis majestas ad tam miserissimum condescenderet creaturam, et junctæ miseria vaso dignaretur anime commori. Ignorasti, Domine mi, qui omnia nosti, meam cum instabilitate miseriam? Bene sciebas id quod eram, et quid sim modo, et quod sub cælo creatura tam vilis tanquam fragilis non extitit. Tunc liliam convallium vallon cordis Margarita tam subito ex suavitate replevit, ut ipsa clamando diceret, quod si omnes penas, quas Sancti, pro Christi nomine passi sunt, toleraret, cum illa consolatione mirabili, in obedientiam et sollicitam vertentem. Et Dominus ad eam: Filia Margarita, nullus unquam Sanctorum suis viribus durasset in penis, si mea non fuisset gratia præmittenti. Cur ergo non credas, quod sicut eos in suppliciis roboravi, possim tuum vas tam illesibile facere ad omnium tormentorum genera perferendū, ut nulla

tribulatione latur? Margarita respondit: Credo, Domine, quod omnia quæ vis facere, potes, sed non sum digna ut fiat hoc mihi. Tunc ille, qui intellectum dat parvulis, tantis subito parvulam suam irradiavit splendoribus, ut multarum absentium personarum atque presentium cordium arcana cognosceret: et consilia ac desideria inconfessa revelans, multos ad veram et integram confessionem delictorum cum mentis amara contritione et renovatione vitæ transmisit.

77 Dixit humilis Margarita Domino: Domine mi, non dicatis, quod spreverim misericordiam et sapientiam vestram, cum dixi, Utinam orta non essem! Ideo enim dixi, quia ab Adam usque nunc non recolo creaturam aliquam indigniorem me muneribus vestris. Et Dominus ad eam: Recordare, quod possum, cui volo mea dona largiri. Estne oblita Magdalene, mulieris Samaritanæ, Cananæ, Publicani, Matthæi, quem feci Apostolum meum, et latronis cui paradisum promisi? Recordor, inquit Margarita, Domine, horum et plurium, quibus tua beneficia contulisti: et fateor indubitanter, quod digniores me fuerunt gratia tua, cum sim plena vitis et omni virtute nudata. Et iterum Dominus ad eam dixit: Amen dico tibi, filia Margarita, quod a planta pedis usque ad verticem capitis tui indui te gratia, et virtutibus adornavi. Et Margarita respondit: Domine mi, tamen quia respectu eorum quæ mihi ostendis et promittis, prædicta dona videntur pauca, nec tam magna; tum quia semper timeo, ne auferas mihi propter demerita mea collata merita, tum quia crevit avilitas te habendi, sæpe nihil mihi videtur quod habeam. Et Dominus ad eam: Sicut tu credis, filia, quod Deus sit summa et non fallens veritas, ita crede quod ea quæ promissa sunt tibi perficiantur. Et Margarita ait: Magister altissime, dove me, quare hoc tempore passa sim tam novas afflictiones. Et Dominus ad eam: Filia mea, similiter habitura es novas consolationes de me, propter quas contra te invidentium hostium novus est renatus exercitus. Sed noli timere eum, quia te protegam, quam benedico ex parte Patris mei et sancti Spiritus, nec non et beatissime Virginis Matris mee.

78 Quanto magis Margarita superinfusa dona super se sentiebat a summo fonte descendere, eo amplius in suam parvitate mentis oculum dirigebat. Unde cum lacrymis ait: Domine Jesu, expelle me a te, et recede a me vilissima et indigna. Et quia vera humilitas puritati annexa est, statim Dominus effectus ad eam familiarior, fecit ei de servanda puritate sermonem. Quo audito Margarita respondit, dicens: Domine, tu qui fons puritatis es, solus eum donare potes, et donatum servare. Numquam enim sine te quisquam Sanctorum perseveravit in ea. Cui respondit Dominus, dicens: Si vis eam inviolabiliter custodire, ser tecum quinque liquores meorum vulnerum, et cum eis tuum hostem in fronte percutias, quid a me postulasti eum pertingere te feci usque ad mei lateris vulnus? Margarita respondit: Domine, plenam de tua bonitate notitiam, et perfectum cordis amorem. Et Dominus ad eam: Si vis hæc, serva tuum cordis humilitatem, ut tibi et mentis sequeper operam resignes. Si mei notitiam appetis, caritas ardens semper a me Creatore tuo incipiat: et omnes creaturas tam intime dilige, ut ab amore tui non separet etiam Sarraeenos, computando perditionis eorum. Scis enim quod ego eos creavi et afflictus tormentis redemi, ideoque cunctis in afflictione positus condole, et cum omnibus lacere letantibus.

79 Ante conspectum veri Agni Jesu Christi Margarita omnem mentis elationem deponens, in vigilia sui Patris B. Francisci, corpore Christi cum timore magno recepto, audivit vocem dicentem sibi: Amas tu

APERTURE F. JUNCTA EA 459
quia non statim obediens Confessorio

ex nimia humilitate.

ad ferendas afflictiones, sibi a Christo prædictas, infirmam se agnoscit.

B

C

exaggeravit tantam vilitatem.

Deique bonitatem.

interno suo roboretur ut toleranti.

absentia et arcana mentium cognoscit.

præ omnibus se indignam gratia fateatur.

E

animam ad novas afflictiones.

roget Christum, ut a se tamen indigna recedat.

F qui ei inculcat puritatem.

et suorum vulnerum memoriam.

humilitatem.

cordatem.

A tu me? et priusquam responderet aliquis, dixit : Diccas, quod non : nam mentem tuam propter timores et aliorum occupationes non tenes fixam in me. Mando tibi, quod omnia quæ in te operatus sum bona reducas ad me. Quod si non feceris, esto quod non puniam te, punirem te post obitum tuum. Et Margarita respondit : Parce mihi, Domine, quia in tanta dulcedinis tuæ suavitate, quam sentio, nimis secure tecum loquor. Et utinam hoc sit veræ amicitia tuæ signum, et non mee præsumptionis vitium ! Et quia tu scis, Domine, qualis sum per me, committo me inter misericordiæ tuæ brachia, velut mortuam, quæ nullum habet sensum ad operandum. Hoc enim dico, Domine mi, quia sine te vivere non valeo. Cui Salvator dixit : Si ego tibi gratiam dono, et viam bene operandi demonstro, quare non operaris ? Agnosce-

aliquæ omnia Dei dona ad eum referat.

agnoscat gratiam sibi datum,

ter aliquam creaturam, cui hodie tantam gratiam largiar sicut tibi ? Avari me fecerunt avarum : duri me sibi reddunt asperum : non quod sim avarus vel asper, sed in se talem merentur experiri effectum. Cumque divinæ suavitatis dulcedinem humiliter postularet cum fleatibus, iterum audivit Christum dicentem sibi : Tu in terra me petis, et ibi me invenis : nam si sola meditando cœlestia me postulares,

B quem quæris, veraciter invenies in cœlis. Et quod credis tu majoris humilitatis signum, vel orare mihi regi tuo mentaliter, in quantum tibi possibile est, aut me rogare ut ad te satiantiam misericorditer condescendam ? Et vix interrogatione completa, ostendit quod majoris humilitatis signum erat, mentaliter orare Christo. In colloquutione autem ista divinæ consolationis donum recipiens Margarita dixit : O Christe creaturarum quies, sine quo nulla est pax, da requiem mihi fidei tue. Ad quod verbum Christus respondit, Non sum, inquit, requies per effectum, nisi solum diligentium me, sum tamen delinquentium pax et requies, quoad sustentationem misericordiæ, non quod ex ipsa degustent internam requiem, cum sit eis abominabile verbum meum.

mentaliter orat

80 In festo S. Barnabæ Apostoli, suscepto cum reverenti humilitate corpore Salvatoris, audivit eum dicentem sibi : Jocundare anima mea. Margarita vero in Deum absorpta, cum crederet quod Christus non Margarita, sed sibi diceret, audivit iterum dicentem sibi : Jocundare filia mea Hierusalem, quia venit ad habitandum in te Imperator Hierusalem, et in te per gratiam fecit sedem imperialem. Lauda me, quia laudabo te. Ama me, quia diligo te. Servias mihi, quia tibi serviam et ministrabo. Tunc Dei famula Margarita Christo respondens, ait : Domine mi, ego sum certa, quod parvitas mea non est tantam misericordiam digna recipere : et est tam vera ista responsio, quod totus mundus me de ista non vinceret. Imo plus dico, Domine mi, quod si maximus ignis mihi prepararetur, prius me in ipsam permitterem ad comburendum projici, quam ab ista responsione recedere. Et Dominus ad eam : Incredula, tu nescis quid operati sunt Sancti, nec quomodo me inclinavi ad illos, qui præcesserunt, et modo sunt. Unde tua responsio videretur claudere cœlum misericordiæ meæ, si non excusaret te visio magnitudinis et speciositatis meæ. Et dico tibi, quod si puritas Angelorum, Sanctorumque omnium qui in cœlo terraque sunt, ponerentur simul, si non condescenderem eis, nihil esset respectu meæ clarissimæ puritatis. Non descendi ego filia, ad sumendam carnem de Virgine Maria ? Ita feci, o simplex mea. Numquid non desendi ad permittendum me tangi a peccatoribus, et ad morandum et comedendum cum eis ? Unde ergo, si rationibus meis non ita modo vixi et ligavi cor tuum, quod prius in accensissimo igne te comburi permitteres, quam hoc negares, vel me velles offendere ? Et scis bene, quod te in hoc

ipsa se Christi alloquio et donum indignam proficitur,

parata tamen quibus pati, ut eum offenderet,

desiderio vivere facio, ut potius omnia tormentorum genera pati desideres, quam meam velis offendere majestatem ? O viola plena humilitatis odore : humilitas enim tua in hoc est aliorum humilitati dissimilis, quia non prætenditur tam magna exterioribus signis, verbis et opere, quam reperitur in te. Erat namque Margarita, exemplo Christi, non fecte, sed veraciter mansueta et humilis corde. Quidam Frater dixit, quod mirabatur, quare tam ferventer non loquebatur de Deo. Et ipsa respondit, dicens : Ita Dominus fecit mecum, sicut accomodans, cui res accommodata non redditur ; qui postea non accomodat, cum ab eo aliquid requiritur : sic quia ego Christo grata non extiti, mihi merito subtraxit quod dederat.

D ACCIORS P. JUSCTA, SA. U.S.

non fecte humilis.

a Iterum hic interjectus erat titulus : De contempto mundi. — b Videatur hic verbum aliquod desse. — c Guillelmus, sive Guillelmus Ubertinus, anno 1248 factus Episcopus Arcensis, dein et pater hujusmodi, ad arma magis, quam ad divinum cultum promovendum proclivis, ut ex Ylthio scribit Ughellus, Coronam occupaverat. morant tandem in prælio 11 Julii, anno 1289. — d Burgum sancti Sepulchri, civitas est Etrurie, sub dominio certe Angli ducta, sed miris Umbriae fortasse fines. Cathedra Episcopi ornata est a Leone X, nobili abbata Ordinis Camaldulensis in Cathedrali erecta, ipoque Abbate in Episcopum ornato. De urbis origine et nomine vgl. Ughellus tom. 3. I. ubi supra. — e Videatur verbum unum desse. — f Iterum aliqui d. desit. — g Ita exigite sensus videtur. Scriptum erat, respondens. — h Nisi aliquid desit, obscurus est sensus.

Burgum Sancti Sepulchri, urbis.

CAPUT V.

E

De passione Christi, et meditatione et patientia.

Meditantem pro nobis in cruce passum Christum Jesum, ipse triumphator invitans Margaritam ad bellum, ait : Para te ad bellum, et ad dura, incommoda et difficilia toleranda, dum vixeris : quia sicut aurum in fornace probatur, ita tribulationibus, tentationibus, timoribus, vigiliis, lacrymis, fame, siti, frigore et nuditate, purgabo te : et dum purgata fueris, ad gloriam migrabis felicitatis aeternae. Nec de his formido te terreat. Sed viriliter age, et lætanter omnia sustine : quia in omni tribulatione tua tecum ero, et ut non deficias in progressu tam aspero, sæpe suavitate mee presentia te reficiam. Tunc Dei famula Margarita, in divini erecta fervorem amoris, clamavit dicens : Ego amore tui, Domine Jesu Christe, qui tot supplicia tolerasti pro me, ad omnia perferenda genera tormentorum lætanter offero me : et parata sum cum omni desiderio pro te summe dilecto mori. In illis autem terroribus multa, quæ referre noluisti, vilians, tandem ad me Fratrem Jontam cum speciali jucunditate conversa, dixit : vis o Pater mi, jocundus ad locum Fratresque reverti ? Coniungo responderem quod sic, ait : Scias a Christo me scire indubitanter, nec læsites, quod Spiritus sanctus magis in Fratribus tui Ordinis habitat, quam inter aliquos qui sub cœlo moerentur.

Passionem meditantem, ad aspera invitatur sed in us consolanda

offerit se ad quævis :

F

intelligit in FF. Minoribus esse Spiritum sanctum.

82 Consolationes divine, quæ secundum multitudinem dolorum, qui tolerantur pro Christo passo, lactificant animam ; ita in Margarita mente dulciter abundabant, ut cuncta residerent promptissima, quæ viderentur multis non solum difficilia, sed impossibilia, perferenda illius amore qui confortabat eandem. Quadam igitur die dum Christi ludibria cogitaret, audivit eum dicentem sibi : Filia gravis est tui corporis languor, quod volo paulatim consumi : gravis tui molestia tentatoris, sed gravissima omnium et magis alligens poena meam suavitatum subtractio, vel dilatio : sed ne timeas, nec miteris, quia quanto magis meis delectationibus te replebo, tanto magis hostis invidens contra te suarum tentationum jacula jacere molietur. Tu autem, sponsa mea, non timeas eum, quoniam ego sponsus tuus, quem solum diligis, tecum sum. Non multo post crudelis tentator accedens, ut eam ad electiora cibaria facilius reducere posset, omnium ciborum, quos

a Christo animatur ad dura frenda,

per seipsum arduantem.

A quos nunquam viderat Margarita, seu gustaverat, vel audierat nominari, subito porrexit et propinavit odores. Verum ita cor ejus allegerat divina pietatis dulcedo, quod tacere non valens illam, quam de Christi suavitate conceperat, diceret cum fluxivo lacrymarum: Parce mihi, Domine Deus meus, quia nihil posset plene reficere, nisi vestra presentia, in qua est plena et infinita suavitas.

83 Regis nostri Jesu Christi passio, et Virginis Matris Marie compassio, ita mentem repleverat Margaritæ, quod nil tam asperum, nil tam durum opponebatur eidem, quod non dulciter et facilliter pateretur. Quadam igitur nocte, dum cum lacrymis Domino postulare instanter, quod in quantum possibile suis viribus esset, de Matris dolore, quem senserat juxta Crucem, sua curialitate concedere dignaretur, audivit Christum dicentem sibi. In hora prima diei more solito vadas ad locum meorum Fratrum, ubi tanto acerbitalis, amaritudinis et poenæ dolorem moe Passionis senties, qualem et quantum nunquam sensisti, nec experta fuisti. Horumque prædicta dum venisset ad locum, moe suum Confessorem requirens, humiliter pro speciali poposcit gratia, quatenus nulla ratione de loco Fratrum egredere-retur, quia sicut sibi fuerat revelatum a Domino, debebat ad Crucem die illa mentaliter crucifigi. Finitis itaque Missarum solemnibus, prope horam tertiam anima illico Deo devota felle passionis potata, et in Deum absorpta, videre cepit prothoris processum, Judæorum impetum, et audire Judæorum clamores, et dura consilia, quæ Christi supplicia conspiciant. Nunc videbat Christum proditorie salvari cum osculo, nunc videbat eum duci cum facilis et lateris ligatum, nunc a Petro negari, et ab Apostolis deseri, nunc facie lividam, nunc ad columnam sine misericordia flagellari, nunc contemni, nunc illudi, nunc velatum facie, nunc conspui, nunc ejus genas et capillos convelli, nunc derisorio ulerari, nunc cum magna celeritate crucem, clavos, lanceam, testesque falsos contra Christum jurari. Quando autem pervenit ad voces illas, Ecce Rex vester; et, Non habemus Regem nisi Casarem; et, Ego nullam invenio in eo mortis causam; et, Accipite eum vos, et crucifigite eum; ita in dolore cum vociferatione defecit, quod omnes qui adstantes respicerent firmiter eum mori. Tunc illi animæ, quam doloris gladius pertransibat, fuit extensa Mater Virgo filium suum sequens angustiam cum mulieribus et Maris et Magdalena, inter concurrentium ac blasphemantium Judæorum consortia. Et dicebat: Nunc video eum de palatio extrahi, nunc extra portam duci, et Simonem angariari: nunc video eum clavari, nunc latrones hinc, in medio poni Dominum meum, nunc sinister latro murruravit: nunc bonus exorsus, et regnum postulavit: nunc Dominum meum audio gloriam promittentem: nunc Matrem commendat discipulo, nunc Virgini Matri nepotem. Nunc Judæi insultant et murrurant: nunc etiam tenebræ occupant totam terram: nunc sitit Dominus meus, et felibus potus ei datur: nunc indulget suis crucifixoribus, et spiritum Deo Patri voce altissima recommendat. Nunc, ait, videt anima mea Longinum a circum ad Crucem duci et lanceam poni in manibus suis, et illuminatur modo pretioso sanguine Dei mei. Et, ut cuncta breviori sermone concludam, nil de serie Passionis reliquit.

B illa mentaliter crucifigi. Finitis itaque Missarum solemnibus, prope horam tertiam anima illico Deo devota felle passionis potata, et in Deum absorpta, videre cepit prothoris processum, Judæorum impetum, et audire Judæorum clamores, et dura consilia, quæ Christi supplicia conspiciant. Nunc videbat Christum proditorie salvari cum osculo, nunc videbat eum duci cum facilis et lateris ligatum, nunc a Petro negari, et ab Apostolis deseri, nunc facie lividam, nunc ad columnam sine misericordia flagellari, nunc contemni, nunc illudi, nunc velatum facie, nunc conspui, nunc ejus genas et capillos convelli, nunc derisorio ulerari, nunc cum magna celeritate crucem, clavos, lanceam, testesque falsos contra Christum jurari. Quando autem pervenit ad voces illas, Ecce Rex vester; et, Non habemus Regem nisi Casarem; et, Ego nullam invenio in eo mortis causam; et, Accipite eum vos, et crucifigite eum; ita in dolore cum vociferatione defecit, quod omnes qui adstantes respicerent firmiter eum mori. Tunc illi animæ, quam doloris gladius pertransibat, fuit extensa Mater Virgo filium suum sequens angustiam cum mulieribus et Maris et Magdalena, inter concurrentium ac blasphemantium Judæorum consortia. Et dicebat: Nunc video eum de palatio extrahi, nunc extra portam duci, et Simonem angariari: nunc video eum clavari, nunc latrones hinc, in medio poni Dominum meum, nunc sinister latro murruravit: nunc bonus exorsus, et regnum postulavit: nunc Dominum meum audio gloriam promittentem: nunc Matrem commendat discipulo, nunc Virgini Matri nepotem. Nunc Judæi insultant et murrurant: nunc etiam tenebræ occupant totam terram: nunc sitit Dominus meus, et felibus potus ei datur: nunc indulget suis crucifixoribus, et spiritum Deo Patri voce altissima recommendat. Nunc, ait, videt anima mea Longinum a circum ad Crucem duci et lanceam poni in manibus suis, et illuminatur modo pretioso sanguine Dei mei. Et, ut cuncta breviori sermone concludam, nil de serie Passionis reliquit.

C 81 Hoc tam novum et compassione plenum spectaculum ita Cortonenses omnes commovit, quod relictis olleis suis et artibus, homines et mulieres, infantibus et languidis et in cunis decumbentibus, plures illa die oratorium nostri loci, ad honorem B. Francisci constructum, in fletu et planctu repleverunt. Videbant namque non juxta Crucem, sed quasi in Cruce positam Margaritam, diris confectam

doloribus, in qua tam mira patuerunt signa doloris, ut in mortis articulo crederemus eam penitus constitutam. Præ nimio enim vehementique dolore striditibus dentibus, torquebatur ut vermis et torques, discolorabatur ad instar cineris, perdebat pulsum, amittebat loquelam, et glaciabatur totaliter: et ita sunt effectæ rancie fauces ejus, ut vix posset intelligi cum redibat ad sensum. Adeo enim usque in horam nonam sensum extrinsecus usum perdidit, quod nec concursum flentis populi, nec assistentium Dominarum eamque tenentium facies vocemque cognovit. Et quia prætereundum esse non arbitror, quod non dixi, audi quod sequitur. Nimirum ubi morientis Domini et Salvatoris hora, scilicet nona, pervenit, atque inclinatum capite sacer ille spiritus emittitur; suum adeo caput reclinavit obliquatum in pectore, ut omnes eam mortuam crederemus, amissis pariter omnium sensuum motibus atque sensu. Sic enim permansit coram Patribus nostris, et omnibus aliis qui adstantibus non sine affluentia lacrymarum, ab hora illius diei nona usque ad vesperam.

85 Vespere autem facto, quasi de morte resurgens, cum nova mentis læticia faciem sursum erexit: oculisque elevatis in cælum betanter, et tanquam miris novisque dotata numeribus, gratius cepit reddere copiosas honorum omnium largitori. Sed quia versa retrorsum in oratorio vidit multitudinem personarum, extrema gaudii occupavit timor amarus, et cepit vehementer affligi, quia Deus illum Passionis dolorem in conspectu concesserat populorum, et non in cella. At suorum amantium admirandus aniator amaritudinem Margaritæ sedans, dixit: De omnibus, quæ circa te et sine te hodie acta sunt, non timeas, nec dubites, quia te feri speculum peccatorum quantumcumque obstinatorum, ut agnoscat per te, quam libenter impertior eis meam misericordiam ut salventur. Quo audito Margarita, Christo grata et de salute proximorum sollicita, sic respondit: Ubicumque tibi honoris et laudis tributum persolvitur, et populo, quem redemisti, potest reddi salutis occasio, ibi potius, et non alibi, libet, altissime Domine, commorari.

86 Nobis autem mirantibus de corporis viribus tam subito reparatis, dixit, quod fortior erat, quam fuerat summo mane. Sero itaque facto Margarita licentata per me, suam remeavit ad cellam: et veluti nova Magdalena, quæ Christum in Cruce mentaliter viderat, credens eum sibi sublatum, ebriata doloribus, incessanter cum fletibus alta voce ab omnibus, quos videbat, suum crucifixum Dominum requirebat, tam pie quod omnes adstantes vel sibi obviantes provocabat ad fletum. Ardensque desiderio, Christi amore dicebat: Vidistis vos Dominum meum? Quo ibo infelicissima ut inveniam eum? O si te possem videre Domine mihi quam infinito gaudio me repleres! Quæro, suspiro, clamo, vigilo, laboro, et deficit cor meum: nec te invenio, quia sublatum per duram mortem mihi fuisti. O Angeli, homines et creature omnes, docete mihi Dominum meum Jesum Christum crucifixum, quem quæro et invenire non possum. Heu, heu! quid fecisti Domine mi, ut tam viliter et crudeliter tractaretur tua benignitas! Cur me dereliquisti amor meus? ubi modo absconditus es? quia te videre et audire desidero: nec audio, nec video. Et in hac siti sic auxia, in qua cibum dimisit et somnum, stetit ab hora dicta usque ad mane sequentis Domineæ.

87 Domineæ vero sequenti dum in loco Fratrum Minorum celebrarentur Missarum solemnia, et ego Frater Junata, Confessor ejus, in pulpito populo predicarem, præ timore et verecundia remuens Margarita, vix doloris impetum per brevissimam morulam

AVI TURE F
JUNCTA EA MS.
ciborum odoribus tentatur.

opians sentire
passionem, et
compassionem
Deiparæ,

Christo jubente
ad templum
FF. Minorum,

ibi in extasi
videt sigillatim
omnia mysteria
Passionis.

Joan. 19 15
clamat ex dolore,
velutque
deficit:

a

concurrunt
spectantem
eures,

D

videntque mira
patientem:

tandemque de-
misso capite
velut exanimem:

post plures
horas laxatur-
git -

E

dolet coram
populo hæc
gesta:

Christo qui id
statuti, oc-
quiescit:

vegeta domum
redit

Christum re-
quirens, etiam
ab obratis,
F

et postea sub
conione,
in rapto z

lam

A lam continens, ut extra se posita et mente alienata, coram omnibus clamare cepit, si sciebam Dominum crucifixum, et ubi Magistrum ejus posuerant? Ad ejus irremediabilem fletum omnes adstantes viri et mulieres cum devoto fervore flere cœperunt. Ego autem, cui tam avidè loquebatur, tum ad ingerendam cordi ejus fiduciam de reinveniendi Magistrum, tum ne prædicatio verbi Dei impedimentum reciperet; alta voce respondi, quod adeo erat curialis et largus Salvator, quem sic ardentè quærebat, ut diu non posset suam differre vel celare presentiam. Quæ cum audivit, quod eidem celeriter appareret, semi-viva coram omni plebe resedit.

88 Celebrato denique Missarum officio, dum ad suam cellam rēdiret, cum lacrynis et inenarrabilibus suspiriis per viam repetebat, si suum sciebant vel viderant Salvatorem? Cellamque intrans, et se ibi cum dolore recondens, cibo, potu, somnoque relictis, solum flere libebat, et flendo dicere: Amor, meus Jesus, quis te occidit? Et quis te mihi abstulit bonum meum? Amor meus doce tu me ubi nunc es absconditus. Quare vivo, si te habere non valeo, quam per presentiam suscitasti? In his quidem cruciatibus perduravit usque in mane diei Lantæ, in quo verus amator diligentem se, qui prius apparuerat lividus et despectus, cum stola immortalitatis flenti et postulanti apparens, sic Margaritam sua presentia quietavit, quod omnes mentis et corporis expellendo dolores, et arcana multa magna revelans, Margaritam cum jocunditate reliquit. Pastor tum ille bonus, qui Apostolos in apparitione sua corripuit, Margaritam, adstantes fervores doloresque in mente construxerat, quaerendo Jesum, valde redarguit, quia plebe imitata non fuerat Magdalenam in omni modo quaerendi.

89 Audiens Christi famula Margarita, quomodo Sancti per fidem vicerunt regna, et operati sunt justitiam, mihi Fratri Junctæ loquenti respondit, quod admirandum fuisset, si ad ludibria et mortem cum cantu et visu non properabant. Ego namque tum infirma, tam libenter gusto de suavitate gloriæ Paradisi solatium, quod ipsum nulli magnificentiæ vel honori valeo simulare: tantusque ac talis est iste status, quod ad ejus odorem irem cum júbilo ad omnia toleranda genera tormentorum. Tantum sentio, tantumque haurio de illo fonte, qui nunquam deficit, quod nec adusta ignibus, nec incisa macronibus, crederem vel minimum sentire dolorem. Tantam similiter de arrha promissæ mihi gloriæ securitatem recipio, ut nullius absque pœna videre possim faciem creature. Ino et quod plus est, dissolvi cupio, ac mori celeriter: quia mori pro summa vita mihi gaudium est, et vivere ulterius reputo non solum amarum supplicium, sed infernum. Tua enim dulcedo ita, Domine, me allexit, ut pro tui amore nominis corrodidi vellent carnem meam usque ad ossium medullas a b verminibus, quia vel aequaliter satisfacerem tibi de culpa prædicta, vel aequaliter tibi conformarer in pœna, vel citius, sicut opto, egrederer de hujus vite miseria. Et si vermis unus de carne caderet in terra, Domine mi, cum osculo recolligerem præ lætitia, et statim reponerem in loco doloris. Hæc tam anhelantè desiderabat Altissimum, ut non desineret flere negligentè vitium, quo rarebat omnino. Quia ei nil videbatur agere virtuosum cum præter excessum contemplationis divinæ, et continuam vitæ asperitatem, et proximorum adhortationes peritiles, et infirmitatum molestias, dicebat in die ultra sexcenta Pater noster cum salutatione beatæ Virginis, et Gloria Patri. Et quia volui ipsius mitigare dolorem et in-
solabilem fletum sedare, dixi, quod fervens desiderium de Christo conceptum, et ejus meditatio Passivæ assidua continua erat oratio, cum dulcior et efficacior spiritualis oratio, quam vocalis, et parva potest, c

90 Cum infirmitatis angustia invalescerent, et tentationes variæ molestarent, astitit ei fidelis Deus ut faceret in tentatione proventum, roborans viribus destitutam, et illustrans a tentatoribus varie pervasam. Et dixit ei: Filia, quantum nunc in præsentia mea lætaris? Et illa: Tanta est, tanque indicibilis jocunditas ista, quod cum dulcedine hac, quam sentio, omnia eligo genera tormentorum, et nullam tentationem seu supplicium expavesco. Omnem etenim superat pœnam, omnesque dolores evacuat: et ita omnes amaritudines et in dulcedinem vertit tux consolationis præsentia, quod cum ipsa incunctanter et lætenter immergerer absque pœna in plumbum liquatum et fervens oleum, et in ardenti fornace cantarem. Nimirum tantum erat contenta indictas injurias vincere, quod penitus ignorare et oblivisci summo opere nitebatur efficaciter se ledentibus ministrando sine querela, nisi ubi de injuria viriliter defendebat, et conscientiam perurgens ipsam impelleret ad loquendum pro vitiorum extirpatione et plantatione virtutum.

91 Quadam igitur die dum confortandi causa cellam ejus ingrederer, quando Senis provinciale fiebat Capitulum, coram me cum magno fervore locuta est, dicens: Pater mi, Frater Junctæ, Spiritu sancto didici revelante, quod modo Fratres in Capitulo congregati vos hortari ordinant circa visitationem meam. Nam propter experientiam Scripturarum, et multiformium illusionum quæ in multis repertæ sunt, de statu meo quidam dubitant. Sed tanta est condescensio Divinæ pietatis, quod me vestram plantationem vobis a Christo recommendatam totaliter vos permittit deserere. Celebratoque Capitulo, juxta verbum Margaritæ, novus Custos Fratrum Cortoman veniens, legem mihi Confessori suo imposuit ex parte Capituli, non quod eam desererem, sed ut semel intra octo dies visitarem, nisi dum aliquis ei novus casus accideret, vel cum in suis languoribus contingeret eam gravius laborare. Cernens autem hostis antiquus aliquos Fratres de ipsius perseverantia dubitare, et ne consolationes illæ per illusionem vel fictionem fierent, ad acquirendam famam popularis celebritatem; cepit in cellam dicere, quod Fratres experientia docti, sapientia Scripturarum illuminati, et gratia sancti Spiritus plenius illustrati, ideo de ipsa corperant dubitare, quia per eos cognoscebatur veraciter, quod tota vita, revelatio et consolationes, quæ videbantur divinæ, nihil erant nisi deceptio.

92 Propter quod Margarita statim se in orationem prosternens, cum lacrynis et tremore dixit: Domine Jesu Christe, quem solum sequi simplici et pura mente desidero, quem solum amo, propter quem corpori meo non parco, et cuncta quæ sub celo sunt terrena contemno, ejus Scripturæ, in quantum simplicitas mea de prædicationibus tuorum filiorum capit, fideliter credo; adjuva me flentem et languentem et in nova dubitatione positam. Et Dominus ad eam: Cur fles? Et illa: Domine mi, qui scis omnia antequam fiant, bene nosti, quod aliud agere modo non possum, tum quia pugno cum invisibilibus hostibus certantibus contra me, tum quia Fratres, quibus me commendasti, sua dubitatione me terrent. Eternus autem Rex ut pusillanimum confortaret, in speculum se penitentis ponens, ait: Filia, non mireris, si de te Fratres varia opinantur et dubitant, quia de me vero Deo, filio Dei vivi, quidam crediderunt, quidam vero dubitaverunt. Ad quod verbum Margarita, in omni tribulatione rutilans sicut aurum optimum in fornace, dulcorata et roborata mentaliter, sicut oculis meis vidi, prudenter cum insipientibus, libenter cum profitentibus, et lætenter cum perfectis se preparavit ad omnia dura et aspera toleranda

et nocte in cella.

qui apparet, eam quietat, sed oburgat, quod propter adalantes fervorem in se compresserit.

spe gloriæ ræ lesis, parat omnia tormenta ferre.

opta pro Christo mori, et quæ eas palli.

assidue cum Deo et pro Deo occupata.

D AUCTORE F. JUNCTA, KK MSS. ICHILIZ adest Deus,

repletque eam incredibili solatio.

futura divinitus cognosci.

E dubitant nonnulli PP. Monachos de ejus spiritu.

Confessorius jubetur semel octiduo eam nubile.

dæmon et ut deciperet insul-

dolentem et flentem solatur Christus.

F

A toleranda. Adamantium enim cor ejus nulla frangebatur injuria, nulla in quamquam lingua ejus erigebatur querela. Mos namque Domini famula erat, tam ex vehementia divini amoris, quam interne compunctionis, vel timoris, seu fraternæ compassionis, dentibus suspiria suspiris adharere, et internum dolorem animi cohibere ac celare non posse. Qua ex re sæpe ad vocem flentis, et in oratione cum Deo sæpe loquentis, vicinæ Domine cum magna devotione currebant, et extra cellam ostium observantes, cum inundantia lacrymarum orante sese, *d* quis in visis et auditis fervoribus ad divinum amorem cordialiter revocabant.

93 Accidit autem, quod quædam mulier quodam zelo ducta custodiæ repellere cum clamore a cella dictas Dominas, ibi flentes et laudantes Dominum, conaretur. Ad cujus verba non secundum scientiam prolata, mulier quædam tanquam impatiens contumeliose respondit, quædam inproperia, quæ nec loco, nec tempori congruebant, voce garrula jaculavit. Cujus amaritudinem dulcis Margarita intra cellam orans dulcorare dum voluit, sociam licentia vitæ de cella, et irritata feminam, ut secunda nocte maneret, humiliter invitavit. Sed quia erumpens furor, et feminens maxime, omne quod recte dicitur, putat esse perversum, quasi obsessa a demone, multas Margaritæ contumelias protulit. Sed illa, quæ in Deum animam fixerat, nullis commota injuriis, suavioribus invitationibus rationes pulcherrimas ostendendo, se ipsam accusando, de muliere curavit, nec potuit : nam in suo furore pertinaciter manens, nec assensit, nec cellam intrare voluit, nec ad preces assistentium Dominarum a clamore contumelioso cessavit. Videns autem Christi famula quod ad eam intrare volebat, rogavit eandem, ut ea in suo suscipere dignaretur hospitio, et erat parata manere secum : sed ira ipsius ita impeditur animum, quod Dei famulam, quam cum precibus invitare debuit, nulla ratione recepit. More autem medicorum, qui calidus curant frigida, illo sero eandem sibi missam transtulit humiliter cum desiderio cordis intimo osculandi lano, quæ aperta fuerant indecenter in infamiam Margaritæ. Nam dicebat, quomodocumque amore Domini Jesu Christi patiar, maxima dulcedo refectionis mihi videtur.

94 Quamvis enim per ordinem quælibet circulum faceret Passionis, speciali tamen modo ipsius renovabatur in corde quolibet die Veneris, de quo dicebant, quod nullus Christianorum tali die letari debet. Unde in Parasceve Domini dolens impetus violentus ipsam expulit extra cellam, et tonso capite velut ebria, sicut mater amisso filio, flebat Dominum, eundo, vociferando, per terram usque ad locum Fratrum Minorum, quibus cum recommendaverat Christus Dominus, vissetque tunc per omnes ecclesias si admirabilis ejus honestas et timor Fratrum non confunderet eandem. Unde amor diligentium se ac Redemptor dixit flenti Passionem ejus : Si esses in vasta et nemorosa solitudine nocturnis horis et tenebrosis, hostibus insidiantibus et dolosis plena, differres currere ad me. Et Margarita respondit : Credo, mi Domine, quod ad instar pueri gestientis obviare matri vocanti, præ desiderio venienti ad vos in via eudera, et viva supra vires currendo penitus remaneret. Et Christus ait : Filia, cur vis in terra facere Paradisum, cum ego meo corpori divinitati conjuncto non dederim? Non speres hoc, quia nulla tibi ratio continget. Tu nunque vis facere sicut Petrus, qui postquam in monte Thabor meo claritate splendorem fuit intuitus, tria voluit obris spiritu flegere tabernacula, nesciens quid diceret, inconvicta repletus dulcedine. Quapropter, sicut et quod petit non concessi, ita nec Paradisum,

quem tibi sum donaturus in patria, sine medio possidebis in via.

95 Imitatrix Altissimi Margarita, ad solum Christum, quem unice diligebat, anhelans, sine ipsius visitatione dulcedinis non poterat consolari. Unde cum esset in infirmitatibus patiens et tentationibus fortis, illum, sine quo nihil est validum, nihilque sanctum, ejus dulcedo subtrahebatur ad tempus, sæpe cum lacrymis repetebat, dicens : Ubi nunc est tu super omnia quæ desiderari possunt dulcis presentia, sine qua vivo in amaritudine amarissima? Pater sancte, Pater unice, Pater misericordiæ, cur quotidianis febribus laborantem, et nullam præter medicinam volentem, deseris? Cur me defensor meus pugnantem cum hostibus, qui me visibiliter in figuris variis vallaverunt, relinquis? Ubi abscondit? quam pugne victoriam consequar sine te? Jesus vero suorum merces pugnantium, et languentium medicina, Margaritæ respondit, dicens : Quo usque vixeris corporaliter in hac vita, diversis et magnis tribulationibus alligeris. Et licet semper tecum sim, non tamen sine intermissione, ut optas, senties dulcedinem meam. Nam quando super tam ineffabili refectionis læntia quiesceres, nulla tribulatio, nulla corporalis infirmitas, nullaque impetuosa tentatio te gravaret. Tunc Margarita divinis confortata colloquiis, Magistro veritatis respondit, dicens : Domine, quantumcumque pro tui honore nominis afflicta herero, te laudabo : tibi que inseparabiliter adhærebo : et quia non possum vivere sine te, per quem omnia vivunt, ideo non deserat me. Eadem hora, qua ego Confessor ejus, Margaritam visitavi, in extremis (ut credebatur) præ timore Domini laborantem, et dixi ei, quod spem suam in illo poneret, cum beatissimi civis supernæ civitatis unde ipsam in exitu sociarent. Auditoque nomine civitatis supernæ, statim riguit in excessu, et vidit Matrem Domini Regi filio supplicentem pro ipsius festinanda felicitate. Post visionem remansit et de recessu per mortem aviditas, cum ejus aviditate securitas, excluso timore pristino, quem habebat de justitiæ Dei severitate, qua Christum viderat juxta matrem arridentem sibi cum omni blanditate et materis precibus annuentem.

96 Gratissima Christi famula Margarita, post octavam Epiphaniæ Passionem Salvatoris nostri meditans cum lacrymis, in qua meditatione tam anxie ab hora noctis matutinali remansit confecta doloribus usque ad horam primam, in qua renovatus est dolor mentis propter Christi verbera et ludibria et totius ordinem Passionis : quem meditando incommensabili fletu, Matræ Redemptoris nostri cruciativa pietate compatens, magis quam prius se mentaliter Crucis confixit. Cujus cordiale compassionem Christus acceptans, loquitur ei, dicens : Filia mea Margarita, quousque juxta Crucem stetisti, multis gratiarum maneribus te ditavi : et receptis majora donassem, si te non absentasses a Cruce. Eapropter more solito ad Crucem reverti non differas, ubi consueveras cum irremediabilibus stare fletibus a meda nocte usque ad horam nonam. Tunc, ut experientia didicisti, te virtutibus gratiosis et donis spiritualibus adornabam, lumine veritatis pro te et aliis illustrabam, et in tentationibus variis te novo et inestimabili robore numelam. Ad Crucem igitur meam redire non differas, ubi cum plena dulcedine non solum tibi reddam dona pristina, sed majora. Numquam sumis tentationum ostia tui cordis aperias, et secundum conscientiam tue stimulum confessione accusatoria et nunquam palpando, sed diligenter eviscerando tuos defectus Confessori revela. Passionem meam altis vocibus hæcenus inconsolabiliter flendo solebas exprimere : nunc propter detrahentium metum,

AUCTORI P. JUNCTA EX MSS.

d

D

Ipsa quando in mulierem iratam et maledicentiam intris modis placat.

Passionem præcipue recitavit feria 6.

C

Christus ejus fervorem recipiunt.

Matth. 17. 4

desolatione.

febris.

spectris dæmonum vexata,

intelligit temperantem.

E

recreatur verbis Confessorii.

visa Dripars et Christo

compatitur D. Virgini F

a Christo jubetur ad Crucem redire.

strum obdura hentes non cohibere.

A tum, qui tui fletum doloris temere pro vana gloria fieri existimant, silentium tibi penitus indidisti. Ad fletum ergo pristinum reverti non differas : quia propter secularium, et mendaciter interpretantium bona, quæ in me sunt, verba vana et falsa duris cruciatibus punienda, Passionem meam subguttur non replices, nec abscondas : quia nulla ratione debes timere proximum, ubi ex parte tua non datur peccandi, sed gloriam et gratiam promerendi occasio. Cum igitur mihi soli, qui te creavi se redemi, placere desideres, et curialibus fletibus, in quibus gratiam obtinebis, et damnum aliquid receptura non es, Passionem meam non recitas. Nam si eam vigilanter et incessanter mente voceque revolveris, omnes petitiones tuas ut benignus pater admittam, et illustrabo te, non solum pro tua salute, sed pro aliorum, quam plurima revelabo.

Passionem mente voceque revolvere,

97 Hujus præcepti Margarita non immemor, flevit altissime Christi Passionem ab hora matutinali usque in horam diei primam. Quæ cum diceret per singula Passionis supplicia. Ad hæc te, Domine, nostri amoris vinculum inclinavit : audivit Christum dicentem sibi : Filia, tu dixisti, quod amor vestri ad patiendum me compulit, et quod vestrarum zelo animarum feci, quidquid feci : et scias quemadmodum ego cum maxima veni angustia ad requirendum te, ita venies tu cum multis amaritudinibus et afflictionibus ad requirendum me. Para te igitur ad tribulationes maximas. Sicut enim vita tua vana olim contra me per linguas murmuratorum clamavit in castris, in silvis, pratis et villis ; ita tu clamare non cesses meam per ordinem peccatorum : et quod semper in hac vita vixi in laboribus et penis pro amore humani generis. Qui autem super hoc præsumpsit contra te murmurare, offendet me graviter : et tu mihi placebis. Clama igitur, filia, quod amore vestri captus e sinu Patris descendi in uterum Virginis Matris, quando colorum Domina se dixit ancillam. Clama circumcissionis cauterium, adorationem Magorum, oblationem in templo in manu senis mei Simeonis, persecutionem Herodis, et fugam in Ægyptum. Clama, quod ego summa et æterna sapientia jaceas infantulus in præsepio super fontem vagitus dedi, et coram pastoribus atque Magis me adorantibus, qui os mutorum aperueram, silui. Clama paupertatem meam, et cum essem annorum XII remansi inter Doctores interrogans eos sufficienter, et instruens, cum Mater mea cum dolore immenso inter notos cum lacrymis requireret et cognatos. Clama quod cunctorum Creator et Dominus, qui cælos ornaveram stellis, non reservavi mihi ad usum nisi vestimentum et soleas. Clama vocationem discipulorum, et operationes miraculorum : et dicas, quod cæcos illuminavi, leprosos mundavi, paralyticos curavi, obsessos a demonibus liberavi, et mortuos suscitavi. Clama suscitationem Lazari ad preces sororum ejus. Clama pietatem, quam habui circa illum paralyticum, qui diu steterat ad piscinam. Et scias, quod sicut murmuratum fuit de meis miraculis et doctrinis, sic de Fratribus Minoribus, Patribus tuis, murmurare præsumunt. Sed quemadmodum propter verba detrahentium mihi nunquam deserere volui opera mea bona, ita nec Fratres subtrahant se propter iniqua loquentes a sanctis operibus suis, que in me agunt. Clama, quomodo ex itinere fatigatus sitivi ad puteum, et ibi cum femina longum sermonem feci, et per illam Samaritanam, Samaritanos converti. Clama quando cum publicanis et peccatoribus, Phariseisque comedi, et in eorum convivio, ut spem de venia peccatoribus darem, fletu Magdalena peperci. Clama, quod me ab illo tentari permisi corporaliterque deferri qui dignus non est de cetero me videre.

Parare se ad afflictiones ferendas.

et palam emittit re stultitiam in Christo genit nostri amore,

opus miracula,

constantiam in bene agendo ff. in muribus invidiam,

98 Clama quod in laboribus meis sudavi sudore aqueo, et in passionibus metu sanguineo. Clama cuncta quæ de me didicisti, quantum ad meam vitam et conversationis decursum. Clama iterum meum viliissimum venditionis forum. Clama cœnam, quam cum discipulis feci, et quam humiliter pedes eorum lavi. Clama quod osculo proditus fui, alapis cæsus, ligatus, capillis tonsus, velatus facie et ab illis derisus, quos mirabiliter et potenter eduxeram de Ægyptiaca servitute. Clama, quod multi cucurrerunt ad videndum me pati, non ut meis compaterentur suppliciis et doloribus, sed ut simul congratularentur malis meis. Clama, quod fui nudatus et flagellatus, colaphizatus et sputo sœdatus hominum impiorum. Clama Crucis angariam, coronam spineam, ictus arundinis, remissionem seditiosi et homicidæ Barabbæ, et innocenti Regi suo, quem paulo ante cum ramis honoraverant, parcere noluerunt. Clama Crucis ascensum, societatem latronum, clavorum duritiam, quam in manibus et pedibus delicatis sustinui. Clama, quod crucifixoribus meis indulsi, latronem recepi, et Matrem Virginem discipulo Joanni Virgini commendavi. Clama, quomodo cor meum in tanta pœnarum angustia aruit, et sitiienti Domino suo fellem poculum propinarunt. Clama fletu, quod in lecto Crucis caput spinarum aculeis perforatum et percussionibus infirmatum non habuit ubi se reclinaret. Clama, quod in manu Patris animam recommendans, inclinato capite super pectus, exanime corpus meam Matre mœstissima in cruce reliqui. Clama, quomodo immisericordes et crudelissimi, emissio spiritu, penetraverunt lancea latus meum, unde emanavit tuæ redemptionis sanguis et aqua. Volo autem, ut quodlibet opus tantæ dignationis meæ dicas, quod solus amor animarum me inclinavit ad omnia hæc agenda.

D AUCTORE F. JUNCTA, EX USE.

Passionis omnia mysteria :

99 Instante Resurrectionis tempore, in quo Christi famula Margarita summo cum desiderio requirebat in lacrymis sui præsentiam Redemptoris, statim se amanti animæ obtulit, et conqueritur de peccatoribus ei dicens : Respice intellectuali oculo, et vide quomodo crucior assidue a generatione humana. Et ut facilis injurias meas agnoscas, meos tibi distinguo crucifixores. Qui sunt illi qui me produnt ut Judas? Illi profecto sunt qui loquuntur, rident, comedunt, bibunt et dormiunt cum hominibus, et pro pecunia eos occidunt. Qui sunt, qui exuunt me, et super vestem meam miserunt sortem? Prædones viarum. Qui sunt qui modo me ad Pilatum accusantes adducunt? Judices, qui cum falsis probationibus, vel sententiis condemnant, vel hominem faciunt condemnari. Qui sunt illi, qui modo tondent capillos meos? Aurifices, mercatores et artifices, qui per avaritiam suam variis modis et novis lucrandi intendunt. Qui sunt illi, qui me ligatum ad columnam dure flagellant? Illi quidem, qui homines in insulis et castris ligant et flagellant et mutilant, ut se redimendo supra vires expendant, et similiter hajuli enriarum. Qui sunt illi qui alapis et colaphos mihi dare non cessant : Illi qui hoc tempore in religiosos et Clericos manus injiciunt violenter : qui enim tangit eos injuriose, etiam si digni sint, tangit pupillam oculi mei. Qui sunt illi qui genas meas et barbam evellere non formidant? Hi sunt miseri et a spe gloriæ separati feneratores. Qui sunt illi, qui Crucem arctam mihi fabricant atque brevem ut non habeat locum nec reclinatorium caput meum? Hi sunt divisores terrarum, qui suos concives extra demos suas ejicientes cogunt mendicare, furari, rapere, et meretricari per mundum. Qui sunt illi, qui furiose proclamant, Crucifige, crucifige eum? Hi sunt statuarii et consiliarii mnis iniqui, qui contra legem meam legem condunt, et vel contra conscientiam, vel per ignorantiam dicunt, Fiat. Qui sunt illi, qui

quoniam modo crucifixores Christi in omni genere hominum?

F

A qui faciem meam velant? Sunt adulteri et fornicatores. Qui sunt illi, qui in faciem meam spere non verentur? Blasphemantes nomen meum, et figmentis faciem suam pingunt. Qui sunt illi qui me clavibus in cruce configunt? Monetarii falsatores. Qui sunt illi, qui felle, myrrha et aceto animam meam per illa supplicia a corpore separant? Qui peccant innoxiam vitiis contra naturam: quod quidem vitium exterminavi in nativitate mea. Qui sunt illi, qui me derident in Cruce? Qui vident corpus meum in altari, et minime credunt. Quis est Herodes, qui me deridet? Quilibet malus Prælatas.

plures nunc
quam olim in-
ter Judæos,

100 Et scias, filia, quod plures hodie Judæos inter Christianos invenio contra me, quam coram Pilato fuerint tempore passionis meæ. Illi corpori meo conati sunt infligere corporalem mortem: isti vero in me pariter et in membris renovant plagas meas, in tantum quod si corpus sumptum de Virgine magnum esset, sicut machina mundialis, et esset passibile, non inveniretur in eo locus, quantum pungeri posset cuspis acus, sine vulnere, a peccatis eorum pluries iteratis. Plures namque Judæi sunt, qui me hoc tempore crucifigunt, quam fuerint in die passionis meæ. Et quare hoc? Nonne formavi eos, cum non essent, ad imaginem meam? Nonne posueram eos in Paradiso deliciarum? nonne dederam eis præcepta mea? Ipsi namque mandatum fregissent, et ego veni obedire pro eis. Ipsi gloriam perdidissent, et ego ipsorum miseriam participes sum effectus. Ipsi cælum perdidissent, et ego pro eis ad terram descendendi. Ipsi vulnerati sunt, filia, et ego vulneris meo curavi eos. Ipsi dulcedinem gratiæ, nec non et gloriæ, amiserunt: et ego pro eis gustavi potionem amarum. Ipsi coronam regiam perdidissent, et ego pro eis portavi coronam spineam. Parvus factus sum, ut eos facerem magnos: esurivi, ut eos reficerem: laboravi, ut quiescerent: et ut magnis honoribus fingerentur, multis opprobriis pro eorum salute afflictus sum. Considera, filia, si genus humanum sola beneficium temporalia ei a me sub celo concessa meditari valeret, ne dum spiritualia et æterna; cur ergo Reges et potestates, iudices et notarii, rectores locorum, et eorum officiales, Judæi, Saraceni et ceteræ nationes renovant plagas meas; quibus omnia concessa et in posterum concedenda benedicerem si se a vitiis abstinerent? Sed ita universaliter mundus vitiorum sordidus se fœdavit, quod vix de mille invenies electum unum.

101 Tu me, filia, vultu absentatum a te cum amarissimo saepe fletu requiris: sed si me tantum desideras, cur non redis ad Crucem, in qua me toties confixisti? Ex quo quidem verbo adeo vulnerata, perterrita et confusa remansit, quod nec audeat Christum, quem tam ardentem amat, repetere, nec oculos suos ad cælum levare. Verum Christi benignitas consternatum eor ad securitatem reducere, ait: Sine dubio me saepissime crucifixisti: sed postquam conversa es ad me, et postquam tertii ordinis tui Patris dilecti mei Francisci habitum de manibus Guardiani Fratrum Minorum sumpsisti, et ipsorum tu ordini devotissime obtulisti, unxisti plagas meas, et cum dolore cordis amarissimo me de supplicio Crucis deposuisti, et nunquam ibi fui per te repositus. Et dicas, filia, Fratrum Minoribus, quod nulli debent habitum, quem tibi donaverunt, concedere, qui sub eorum obedientiam et doctrinam noluerint conversari. Et scias quod priusquam personam aliquam induant, studeant intueri diligenter conditionem, statum, aetatem et idoneitatem induendorum.

102 Semel cum sola cum genitibus in cella orans suum sponsum Christum requireret, subito se inveniens positam in maxima mentis tranquillitate, dixit: Redde te mihi, altissime Deus. Redde te mihi

amator meus, redde te mihi, Creator meus: redde te mihi, Redemptor meus: redde te mihi, sponsus meus, quia sine te nullam quietem invenio. Curialisissimus vero sponsus a sponsa sua cum suspiriis et fletibus humiliter postulatus, statim respondit, dicens: Ego sum ille tuus Salvator, qui te a mortis sententia revocavi: primo in Crucis patibulo, deinde ad penitentiam te vocavi sicut Matthæum et Magdalenam. Nam sicut illi me fideliter post suam conversionem secuti sunt, ita tu venies ad me post multas tribulationes vilificata et murmurata. Non tamen per sanguinis martyrium egredieris de seculo, sicut ipsi. Et sicut de Magdalena murmuratum fuit, quod ornamenta contempserat, et ardentem sequebatur me; ita te multi deridebant sequentem me. Sed non cures, quia tu es filia mea, dilecta mea, soror mea, quam præ omnibus feminis, que hodie sunt in terra, diligo. Esto igitur fortis et confortare, quia licet pœne tibi crescant, crescet et gratia. Et dicas bajulo tuo Fratri Junctæ, quod significet Fratri Joanni, ut oret pro te instanter, quia tot erunt pœnæ tuæ, et ita suspicione plena, quod ambo dubitabunt saepe de te: et ita erunt dubitatione plene coram multis, usque ad abitum tuum: in fine autem tuo assecurabo te, et multis relinques consolationem et gratiam. Nam tu es, filia mea, lux in tenebris posita. Et volo quod vita tua sit confirmatrix fidei meæ, ad instar Patris tui B. Francisci, qui fuit renovator fidei et Ecclesiæ meæ. Ego enim in speculum peccatorum vocavi te ad penitentiam, sicut B. Matthæum publicum peccatorem. Nolo, filia, quod exanimis pœnas tuas vel nomines: sed te cum eis iuter brachia meæ caritatis reclina. Socia ista, quam tenes, affliget te, quia non tenet legem de vasculo vitreo, nec de verbis. Et ait Dominus iterum: Ego te permittam vilipendi a multis et detrahentium verbis percuti: sed tempus veniet, in quo tuos ponitebit murmuratores: de quorum insensata detractioe non timeas, quia gratia tibi concessa non minuetur. Tu dicis, quod delectabiles et suaves pœnas tuas aestimares, et melle crederes dulciores, si scires eas placere mihi Creatori tuo. Et ego tibi respondeo, quod sicut Frater Junctæ Confessor tuus ad confortandum te verum dixit, tuum jejunium, tuus cibus, vigiliæ, somnus, silentium, et locutio, consolationes et tribulationes, requies et tentatio, labor et tota vita tua mihi placent: quia omnia reducis ad me, et ordinas in me. Tu enim es tabernaculum meum, et in te loquitur summa Trinitas unus Deus: tu es tabernaculum et cella Matris meæ, quia in omnibus donis tibi a me collatis, et in posterum largiendis, mecum est, et tibi congaudet in omnibus consolationibus tuis et super his me rogat instanter.

103 Sabbato Dominica xxii post Pentecosten, recepto corpore Jesu Christi, tam magna suavitatis fuit repleta dulcedine, ut corpus ejus ex præambula infirmitate et penitentia austeritate viribus destitutum stare non poterat. Ille autem qui cuncta disponit suaviter, sine famulo Margaritæ loquitur dicens: Quia debilitas tua dulcia Magistri tui colloquia ferre non valet, reclina de mea licentia super cervicali caput tuum et inclinato capite dixit ei: Credis tu, quod ego æternus et unus Deus sum, Pater et Filius et Spiritus sanctus? et Margarita respondit: Domine tu qui omnia nosti, bene scis, quod certissime credo. Cur interrogas me, et in timore me videris ponere? Filia, inquit Dominus, ego et Petrum interrogavi, quia delector in amabili et mutua colloquio dilectorum meorum. Et Margarita respondit: Quomodo potest in creatura delectari, cujus delectatio tanta est, quod nec augeri potest, nec mutari, nec minui? Et Dominus ad eam: Filia, Scriptura de me loquitur dicens: Delicia meæ esse cum filiis homi-

D Margarita
austro amore
Christum in-
vocat:

qui amantem
respondens

prædicti ei de
tractions,

et suspiciones
sustras de ta,

E

et afflictionem
a socia tua

asserit omnia
eius opera sibi
placere

F
et Matri suæ

habet eam ob
debilitatem ca-
piti reclinare
interrogat an
credat:

cur delector
ipse agere cum
hominibus?
Prov. 8 31

nun

AUCTORE P.
JUNCTA, EX MSS.

B
post tot benefi-
cia.

quales admitti
debeant ad ha-
bitum tertior-
dinis?

A num. Hoc etiam ago tecum, ut illum quem expuli de Paradiso, in te affigam, qui me non cessat, quantum in se est, in Cruce reponere per animarum sublationem lethiferam.

104 Margarita soli Christo placere desiderans ait:

Domine mi, quamvis pœnæ, quas tolero, supra meorum virium facultatem, nihil eas reputo, quod tibi placuerint. Placeat tibi, Domine mi, desiderium cordis mei, quod in te posui et locavi. Et Dominus ad eam: Filia multum delector in amoribus puris.

Audiens autem amatrix purissima laudem pure dilectionis, dixit: Domine doce me amorem tui purum, quem nemo unquam habere potuit, nisi a te fonte bonorum omnium. Vis, inquit Dominus, ut ostendam tibi purissimi amoris signa, quæ in te sunt? Et Margarita respondit, quod sic. Et Dominus ait: Non velles tu mori libenter amore mei? Non est tibi dulce cum fletibus jejunare continue pro mei amore nominis? Nonne paupertatem in te servas arctissimam illius amore, qui pro te pauper et egens factus est? Nonne libenter omnium secularium fugis loquelam, ut soli mihi Deo tuo facilius uniaris? Nullum etiam genus tormentorum fugeres amore mei? Et Margarita respondit: Domine mi, nihil est tam grave, durum vel asperum, quod mihi leve non sit amore suavissimi amoris tui. Sed in tanto me timore relinquis, quod his omnibus exitam me credo. Quæ de re dixit ei Dominus. Iste timor afflictivus in desiderio tuo, quod habes de me, solvet culpas de anima tua. Non autem dubites quia omnia, quæ tibi promissa sunt, perficientur: et eris in patria mea magna, si pœnas sustinueris sine murmure et querela. Tene tamen modum, quem hactenus tenuisti de alia pœna tua, et ego revelabo tibi statum offendentium te.

105 Cernens autem Margarita, quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis, Domino respondit, dicens: Domine mi, quomodo tam alta esse possem, quæ præ ceteris creaturis infunditur sum per culpam, et nihil boni sentio in anima mea unde confidam? Et Dominus ad eam: Non possum ego Dominus omnium de thesauris meis donare cuilibet quantum placet? Dic ergo mihi, si nunc es satiata ex mea familiaritatis larga dulcedine? Et Margarita respondit: Domine mi, vere fateor, quod Paradisus est, ubicumque vos estis. Tamen licet ita sit, non credo satiari de vobis, si satiatis aviditatem sum per culpam, nisi in superna gloria beatorum: nam infinita gaudia te gustantium, sunt fidelium metuum attractiva. Et Dominus ad eam: Tu credis firmiter, et fateris, quod unus Deus in substantia sit, Pater et Filius et Spiritus Sanctus? Et Margarita respondit: Sicut ego credo te unum in essentia, et trinum in personis, ita donares mihi de promissis plenam securitatem. Et Dominus ad eam: Filia tu non es habitura, dum vixeris, illam plenam, quam requiris cum lacrymis, securitatem, quousque locavero te in gloria regni mei. Et Margarita respondit: Tenuistisne, Domine, sanctos viros in his dubiis, in quibus tenetis me? Et Dominus ad eam: Sanctis meis in tormentis dedi fortitudinem, securitatem vero plenam non habuerunt, nisi in patria.

106 Dominica intra octavam Epiphaniæ, in excessu mentis diu posita, ad se cum fervore rediens, extra cellam egressa est: et in illa ebrietate querebat extra quem intus ferebat in anima Jesum Christum, et levata supra se currebat ad locum Fratrum: cui Frater Confessor obvians dixit: Veni ad tuum Dominum Jesum Christum, et sic intra cellam reduxit eam: ubi excessum mentis continuans, audivit Christum dicentem sibi: Tu vis esse filia lactis, sed tu eris filia fellis, in pœnis quas patieris. Sed per ea efficieris filia mea electa et soror, et simila-

bunt te mihi: pro majori enim utilitate tua statui quandoque me tibi subtrahere, quia volo de te facere quod fit de auro in fornace projecto, et purgando animam tuam, rusticitates et offensas, quas egisti dum eras in seculo. Sed dico tibi quod intensus amor animæ tuæ ac singularis et purus, qui me solum cum instantia precum requirit in lacrymis, flectit me ad misericordiam largiendam. Et Margarita respondit: Domine mi, tuæ supplico majestati, quatenus mihi digneris concedere, quod ubique et semper tibi serviam, te diligam et continue laudare possim, sine offensa cogitationum, locutionum et operum. Tantum namque nomen tuum est dulce in anima mea, quod nunquam recuso fel, nec debeo recusare in perpetuum, quia ipsum pro me in cruce gustasti. Et Dominus ad eam: Si Lucifer inter tuos hostes crudelior posset ad te de inferno venire, statim ad te decipiendum veniret. Sic irritatus est contra te, ratione status gratiæ, in quo posui te. Et bene filia defenderis: nam licet a te recedam quod ad gustum delectationis, quam nunc audis, semper tamen sum tecum, quantum ad præsentiam meæ protectionis et gratiæ.

107 Diebus Paschalibus, præcedentibus, die Veneris ante Dominicam primam in xl. in afflictione posita Dominum suppliciter postulavit. Cujus ego suus Confessor afflictioni compatiens, cœpi ei legere quædam de divinis promissionibus sibi factis, quas dum audivit novam resumens fiduciam, dixit: Juventus me, Pater animæ meæ, ad confessionem subtilissimam faciendam, ut creatorem meum hoc mane recipiam, in cujus desiderio diu protracto infirmata sum, et elanguerunt omnes sensus mei. Finitaque confessione et devotissime corpore Christi recepto, statim dolor et languor totaliter abierunt. Nam illius suavitate relecta, qui Angelos, et beatos inebriat in excelsis, omnis mœror in gaudium conversus est. Tunc etiam ipsius anima liquefacta est cum dilectus locutus est ei dicens: Filia mea es tu nunc in gaudio, quæ tam in lacrymis et dolore stetisti? Et Margarita respondit: Domine mi Salvator bone, dies hæc vere dies gaudii appellanda est, quia gaudium meum est ineffabile: sed jejunium tam prolixum de te tam diu in fletibus me facere cogisti. Quare te in tantis angustiis amor singularis animæ meæ, quem solum amo, quæro et cupio, mihi abscondisti et absentasti? Filia, inquit Dominus Margarita, quia tempus nuper elapsum, illud jejunium representat, quod a baptismate incepti, illececo volui quod me solitaria in tuo jejunio sociares. Sed quia hoc tempus jejunium illud insinuat, quod ab Ecclesia per Spiritum sanctum illustrata institutum est, in eo me tibi exhibeo et concedo. Et Margarita respondit: Domine, quia hodie dies Veneris est, quæ vobis amarissima fuit, nollem tam miris abundare solutus, nollem gaudia ista sentire. Sed te Regem meum et Deum crucifixum in amaritudine sociare: nam ita fecisti diem istam dulcissimam, quod nunquam in tua locutione suavi tantam securitatem lætitiæ suscepisti. Quapropter indulge mihi, consolator amantissimus Jesu, quod cum tanta tecum familiaritate locuta sum.

108 Dulcis et rectus Dominus, qui transgressoribus Legis legem rememorat, ut Margaritam timidam redderet tutiorem, dixit: Filia conqueror tibi de omnibus populis, qui ligati sunt snorum funibus vitiorum, non invite, sed ex certa scientia et voluntate: quod postquam ligati sunt, flagellantur durissime, et trahuntur de vito in vitium, et verberantur, nec sentiunt, nec resistunt. Conqueror etiam tibi de ipsis, filia, quia populi, quos ad imaginem meam formavi, bestie sunt effecti, et de e artis inferni sibi fecerunt in mundo gloriam, et patriæ gloriam, quam

D

AUCTORE F
JUNCTO, EX MSS.
quomodo Deus
se pns subtra-
hat?

is invadet da-
mon statum
gratiæ.

Margarita post
communionem
summo gaudio
perfusa.

quo diu canu-
rat,
F
et quare?

Mundani homi-
nes sponte sua
ligati irahuntur
ad infernum.

c

eis

doceat eam si-
gna puri amo-
ris.

et timoris filia-
lis utilitatem,

Sanctus hic a
Deo non salu-
r.

nec habere se-
curitatem.

Margarita in
capia egredi-
tur cella ut
Christum quæ-
rat: reducitur
a Confessore:

A eis promisi, infernale supplicium æstimarunt : Nonne ut eos solverem me ligari ad columnam permisisti? Si autem ipsi voluntarie se ligari promittunt, non imputent bonitati meae. Ideoque merito de ipsis conqueror, quia dicunt amarum dulce, et dulce amarum esse. Nonne ut facerem eos liberos, et velum, quod erat ante eorum oculos, removeretur, feci me pro peccatis eorum servum, et velum coram Pilato et plebe Judæorum portavi? Cur igitur me Creatore spreto fererunt sibi illos deos novos, quos eieci de gloria Paradisi? Cur me Creatorem suum oblitus sunt? Cur eorum vincula videntur suavia, ut sic legati ad penam sponte ducantur æternam, cum dicam eis, ite maledicti in ignem æternum? Tunc horribiliter turbabuntur, videntes ad regnum invitari Beatos, et se tam infinito bono privatos in incendium proci sempiternum.

109 His tam familiariter Margaritæ reseratis a Christo, cepit tanquam pia mater corrupti peccatoribus et dicere : Domine mi, non permittatis, quod populi vestri vadant ad tam horribiles penas. Et Dominus ad eam : Dæmones, a quibus se ligari permittunt, flagellant eos quotidie, sicut triticum trituratur in area : nam ipsorum bestiae sunt effecti ad ferenda eorum opera, et dura, que patuntur, pericula non agnoscunt : sed tales, quibus obedientiam promiserunt, quia non habent potentiam faciendi nisi mala, stupidiabant eos de illa pecunia, quam habent in regno suo : nam pestilentiam promissione mea dabunt eis, et inter se sinam eos venire ad regnum et personarum consumptionem. Margaritæ vero compassione et pietate plenissima, populis obstinatis in malo compatiens, dixit domino : Misericordia, misericordia, Domine Deus. Et Dominus ad eam : Ego voco eos, et ipsi non audiunt vocem meam, quia surdi effecti sunt. Et dico tibi, quod quantumcumque durus sit homo, et non dupli cordo, nec stimulare, rediret ad me, ad plenam misericordiam reciperem eum et gratiam. Insuper eis Angelos meos ad custodiam transmitto, qui frequenter inhiarant eos ad penitentiam salutarem. Audient Christi famula Margaritæ ministerium Angelorum, Christum de ipsorum consortio interrogavit, dicens : Hignaturne, Domine, stare cum peccatoribus Angelis gloriosi? Et Dominus ad eam : Quamvis non continue propter fortorem vitiorum, saepe reinvitant eos ad gratiam, et nituntur eos reducere ad misericordiam meam : ad quorum invitationem apostatae angeli dolent et contremiscunt. Deus ergo Fratribus, quod frequenter prædicent verbum meum et aperiant doctrina sua surdorum aures, et suis exemplis illuminent cecos. Margaritæ vero solum suæ vilitatis nimium conspiciens, dixit : Domine Rex omnipotens, magna sunt valde qua audio : Sed non invenio in me bonum, pro cujus merito mihi debeas de illatis a mundo injuriis honorari. Et unde tam mira familiaritas et incredibilis? Et Dominus ad eam : Ego delector in humilitate, puritate, et caritate tua. Et sicut in magno tempore usque ad nunc non existit mulier, cui tam alta monstratur, ita in presenti tempore non est magis afflicta in se quantum. Sed ne timeas, quia tu scis quia ego sum Deus tuus, qui te custodiam. Ad quod verbum Margaritæ respondit : Tu es Pater meus, Redemptor meus, et lux vera, cui displicere timeo in paradiso meis. Et Dominus ad eam : Vince, et disrumpi penam timoris : et confitere bene peccatorum circumstantiam, nec amittas communionem Corporis mei propter tribulationum tuarum varietatem.

B **110** Invitata igitur ad divinam mensam, subdito in spiritu delata est coram Matris Dei regali sedio. Et admirans de mutatione tam subita, dixit : Domine, cum vobiscum in terra loquerer, quid est quod tam imperceptibiliter meam animam in caelum duxisti? Et Dominus ad eam : Hoc ideo, ut familiaris matri meae Reginae caelorum, aliisque Sanctis, qui mihi assistunt, te recommendes. Tunc ait Margaritæ ad Dominum : Domina caeli, advocata caeli et mundi, et Mater Dei mei, Filius vester me duxit ad vos, qui est ductor meus. Et ego, inquit Domina, recepi te et preces tuas : quia tu es filia, quam Creatori, qui requievit in utero meo, cum precum instantia continue recommendo. Ex qua responsione mirabiliter jocundata, gratias agere cepit Matri æterni Judicis, dicens : Multum, Domina, mirabatur cor meum, quod non fruebatur allocutione tua : sed ideo vos fortasse non audiebam mecum loquentem, quia solum Filium vestrum Dominum meum desideranter postulabam. Et ait Mater Domini ad eam : Filia, qui querit unigenitum meum, et Dominum, me postulat : et qui habet ipsum, habet me. Et reddita gratiarum actione Matri Dei, quæ ipsam et Filium ejus in sui recommendatione recepit, convertit se ad Sanctos omnes civitatis æternæ, et præcipue ad Beatos Joannem Baptistam et Evangelistam, B. Franciscum Patrem suum, et Catharinam, ut orant pro ea, gaudiis et jocunditate repleta in loco illo felicitatis. Dixit Altissimus : Tu seopere esse desideras in statu quietis et pacis æternæ : et non remiseris verborum, quæ tibi dixi in anno illo, quo te in cella reclusi, quia lactanda eras ad vulnus mei lateris. Unde quia tempus instat, para te ad penas tibi promissas. Margaritæ Christo sibi loquenti respondit : Domine mi, spes unica et tutum refugium meum, revela mihi per misericordiam tuam, si poena mihi promissa sunt purgativæ culparum inearum, vel ad gratiam inductivæ. Et Dominus ad eam : filia, propter anaram contritionem, penitentiam et deprecationes varias, misericordia mea præteritas culpas tuas omnes delevit : et ideo amodo sunt et erunt in augmentum gratiæ ac virtutum. Et lactare, Filia, de matre tua, pro qua rogasti me, quia licet in purgatorio moram per decem annos contraxerit, nunc est in gloria Paradisi.

111 Post hæc exstatio illo statu sublato, Margaritæ se in cella reperiens, subtrahit etiam tam dignitatis alloquiis, lacrymis rigabat facies ejus, et dicebat : Hei mihi, Domine mi, ubi nunc reperio nunc? Ubi cumque enim sine tua presentia tam suavi me sentio, in inferno videor collocari, Domini famulæ in cella oranti astitit Angelus confortans eam. Quæ dixit ei : Angele Dei, custos animæ meae, ostende mihi, quibus signis agnosci possunt virtuosus et perfecti electi Dei. Et respondit ei Angelus, Ille perfecte electus est, qui totum cor suum a rebus infimis separavit, et conjunctus soli Deo, ad ipsum clamat et suspirat toto corde die ac nocte. Quo audito Margaritæ respondit : Veni ad virtutes electorum Angele Dei. Ille, inquit Angelus, est electus, qui habet has virtutes : prima est profunda humilitas, quam debet habere illius amore, qui se humiliavit usque ad crucem. Secundo debet habere perfectissimam caritatem Tertio ille est electus, in quo impletur illud verbum, beati mundo corde. Quarto ille est electus, qui seipsum abnegat, imo et interficit pro Christum, non ferro, vel quocumque alio modo, sed suam mortificando voluntatem, et ut paratus sit ad mortem suscipiendam pro Christi nomine, si pro defensione Christianæ fidei tempus exposceret. Ille etiam se pro Christo occidit, qui suos mortificat sensus per penitentiam. Ille quinto electus est, qui compassionem veram habet ad pauperes, et in cujus ore non solum veritas semper est, sed honestas vite in moribus. Ille similiter electus est, qui amore Domini Jesu Christi reservat sibi omnes penas, ut aliis auferat, et male vult indui, comedere, bibere, et ceteros bene. Ille etiam electus est, qui de amicorum

D **112** Margaritæ se in cella reperiens, subtrahit etiam tam dignitatis alloquiis, lacrymis rigabat facies ejus, et dicebat : Hei mihi, Domine mi, ubi nunc reperio nunc? Ubi cumque enim sine tua presentia tam suavi me sentio, in inferno videor collocari, Domini famulæ in cella oranti astitit Angelus confortans eam. Quæ dixit ei : Angele Dei, custos animæ meae, ostende mihi, quibus signis agnosci possunt virtuosus et perfecti electi Dei. Et respondit ei Angelus, Ille perfecte electus est, qui totum cor suum a rebus infimis separavit, et conjunctus soli Deo, ad ipsum clamat et suspirat toto corde die ac nocte. Quo audito Margaritæ respondit : Veni ad virtutes electorum Angele Dei. Ille, inquit Angelus, est electus, qui habet has virtutes : prima est profunda humilitas, quam debet habere illius amore, qui se humiliavit usque ad crucem. Secundo debet habere perfectissimam caritatem Tertio ille est electus, in quo impletur illud verbum, beati mundo corde. Quarto ille est electus, qui seipsum abnegat, imo et interficit pro Christum, non ferro, vel quocumque alio modo, sed suam mortificando voluntatem, et ut paratus sit ad mortem suscipiendam pro Christi nomine, si pro defensione Christianæ fidei tempus exposceret. Ille etiam se pro Christo occidit, qui suos mortificat sensus per penitentiam. Ille quinto electus est, qui compassionem veram habet ad pauperes, et in cujus ore non solum veritas semper est, sed honestas vite in moribus. Ille similiter electus est, qui amore Domini Jesu Christi reservat sibi omnes penas, ut aliis auferat, et male vult indui, comedere, bibere, et ceteros bene. Ille etiam electus est, qui de amicorum

E **113** Margaritæ se in cella reperiens, subtrahit etiam tam dignitatis alloquiis, lacrymis rigabat facies ejus, et dicebat : Hei mihi, Domine mi, ubi nunc reperio nunc? Ubi cumque enim sine tua presentia tam suavi me sentio, in inferno videor collocari, Domini famulæ in cella oranti astitit Angelus confortans eam. Quæ dixit ei : Angele Dei, custos animæ meae, ostende mihi, quibus signis agnosci possunt virtuosus et perfecti electi Dei. Et respondit ei Angelus, Ille perfecte electus est, qui totum cor suum a rebus infimis separavit, et conjunctus soli Deo, ad ipsum clamat et suspirat toto corde die ac nocte. Quo audito Margaritæ respondit : Veni ad virtutes electorum Angele Dei. Ille, inquit Angelus, est electus, qui habet has virtutes : prima est profunda humilitas, quam debet habere illius amore, qui se humiliavit usque ad crucem. Secundo debet habere perfectissimam caritatem Tertio ille est electus, in quo impletur illud verbum, beati mundo corde. Quarto ille est electus, qui seipsum abnegat, imo et interficit pro Christum, non ferro, vel quocumque alio modo, sed suam mortificando voluntatem, et ut paratus sit ad mortem suscipiendam pro Christi nomine, si pro defensione Christianæ fidei tempus exposceret. Ille etiam se pro Christo occidit, qui suos mortificat sensus per penitentiam. Ille quinto electus est, qui compassionem veram habet ad pauperes, et in cujus ore non solum veritas semper est, sed honestas vite in moribus. Ille similiter electus est, qui amore Domini Jesu Christi reservat sibi omnes penas, ut aliis auferat, et male vult indui, comedere, bibere, et ceteros bene. Ille etiam electus est, qui de amicorum

AUCTOREM JUNCTA, 53 MSS.

facti demonum jumenta :

oral pro ista, Margaritæ :

intelligi quoad Angelum multa assistant :

quam ipsa sancta et Deo cara.

regnum animam in caelum :

aglicum D. Virg.

et SS.

intelligi peccata sua dimissa,

matrem post 10 annos purgatorii esse in caelo :

ut se reversa,

dicat ab Angelo

quæ sint signa Electionis.

Matt. 5. 8

et

A et inimicorum afflictione affligitur et tristatur, et lætatur de omnium consolatione, et ad neminem in aliqua prosperitate positum habet invidiam.

112 Intra hebdomadam de Passione, devotissime corpore Christi recepto, timens ne loquentes extra cellam secularia verba proferrent, quia de solo Deo cupiebat audire, dixit: Domine, non me permittas a serpente morderi, ne mens mea vagetur in aliqua re tibi contraria, quæ tibi soli adhaerere desiderat. Post longam vero precum instantiam, quibus solum Christi postulabat alloquium, dixit ei Salvator noster: Multum es fatigata, filia Margarita: sed plus fatigatus fui ego in ascensu scalarum crucis, nam pœna mea fuit prolixior quam dicat Scriptura. Ab illa enim die, qua Lazarum suscitavit, cernebam deliberatum in eorum ordinem tormentorum in cordibus hostium: representabatur animæ meæ Divinitati conjunctæ, proditorum studium, congregata in me flagella, et voces adversantium, nunc clavi, spinæ, potus amarus, et crucis pondus, nunc lancea penetratura latus meum: in quarum fixa et certa imaginatione pœnarum alterabatur coram discipulis meis a sua specie corpus meum, nec advertabant.

Et qua Dei famula ad illa verba cum tanta familiaritate prolata præ dulcedine Christi juxta tanta familiaritate dolere non poterat, dixit: Domine, numquam tam magnam dulcedinem et consolationem recepi. Et Dominus ad eam: Vis esse certa de mea dulcedine, hoc tamen quoad oculus mundi signa dilectionis subtraham, et inde non modicum penam recipies. Non enim videtur mundo de deliciis vita tua sic ordinata, ut erit, quia volo quod sicut mundus me sprevit, et non cognovit, ita spernet te, et murmurabit de te.

113 In festo B. Marci, dum in sacramento altaris optatam lætitiâ degustasset, ipsum Christum audivit loquentem et dicentem sibi: Tu rogasti ferventi animo curiam meam, ut suis orationibus impetrarent, quod tibi ostenderem si ascensus ad cellam de arce placuit mihi: et in signum, quod mihi placuit, do tibi benedictionem meam ex parte Patris, mea et sancti Spiritus; nec non beatissime Virginis Matris meæ, et ex parte totius curiæ regni mei Tu fugis amore mei, et ego fugi amore generationis humanæ. Tu fugis ad conservandam et augendam gratiam: sed tribulationes fugere non vales. Et hoc dicto subito quædam crux apparuit super eam, cujus brachia protendebantur de manu in manum, et stipes ejus a capite usque ad pedes, non tamen Dei famula clavis ferreis erat confixa. Tunc benedicens ei Dominus, et manu propria signum Crucis faciens, statim alia crux, in qua Christus erat confixus, apparuit: ad cujus dolorosum continentem animam Margaritæ amaricata dixit: Domine mi, crucifigat ego. Et Dominus ad eam: Filia mea, tu eris crucifixa tribulationibus, et non in cruce. Tu fugis creaturas, quantum potes, ne me offendas: et ego te conservabo ne possis offendere. Sed dico tibi, quod tu es modica fidei, quia cum habeas tam ferventia, tanque sancta desideria de me, quod amore mei deseris te, cur credis, quod te velim deserere? Non ego deseram te filia, sed sum, et ero semper tecum. Nam tuum zelum, ut ne me offendas, agnosco, qui tantus est, quod non curas fugere pro majoribus consolationibus obtinendis, sed solum ne offendar a te. Sed in hac fuga virtuosa, nec me offendes: et cum tribulatione gravaberis, meis consolationibus multiformiter perfrueris, et in tribulationibus deficiet corpus tuum. Dic ergo Fratri Junctæ bajulo tuo ex parte mea, quod non impediatur quin libere possis ascendere ad cellam arcis. Et scribat Fratri Joanni Benedicto, quod pro mutatione ista non alteret, neque subtrahat sollicitudinem suam a te: Sed recommendet te amicis meis, qui cum eo sunt. Et quia non ita libenter conversa-

tur anima tua cum certis personis, sicut cum quibusdam: hic est modus illuminatæ mentis, quem tibi Frater Junctæ monstravit. Cum autem veneris ad dictam cellam, ibi stabis, sicut docebo te. Et scias quod talis persona, de cujus statu dubitatis, quamvis confessus fuerit, a malis tamen desiderijs et suis operibus non cessavit. Et ille hoc dicit tibi, qui de illa matre humili nasci dignatus est, quæ dixit: Ecce ancilla Domini: in quo quidem verbo carnem de ipsa sumpsit. Et ne dubites de predictis, ecce saluto eam, dicens: Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui.

114 Ad famulam Dei laboribus, tentationibus et infirmitatibus variis fatigatam veniens Sacerdos S. Marci: cum reverentissima devotione paravit se ad recipiendum nostri Salvatoris corpus, in cujus amoris suavitate, statim ut ipsum recepit, absorpta est a consolatione superna, in qua per magnam moram quiescens, ad suorum sensuum sensibilis usum reversa non est usque ad horam tertiam. Stans autem insensibilis et irreverberantibus oculis Domino respondebat, cum mentis jubilatione, quam in facie prætendebat, dicens: Domine, quid dicis mihi, quod quidquid volo postulare a te, nihil aliud quero, nisi ut vita mea tuæ majestati perfectissime serviat, et te verum Deum meum solum diligens, sum fidelibus tuis, qui in me confidunt, lux, non tenebra? Cui Dominus: Filia, brevem sermonem tibi facies ideo, quod postquam cellam istam ingressa es, tranquillitatem sensisti corporalem pariter ac mentalem. Audivo igitur para te ad tribulationes infirmitatum et variarum tentationum antiqui hostis.

115 Alia die priusquam Sacerdos S. Marci, deferens Christi corpus, cellam intraret, Margarita repletur interna jocunditate in sui Salvatoris, quem desiderabat, adventu: et recepto cum summa reverentia pane vite; locutus est ei, dicens: Es nunc in pœna, filia? Et cum responderet, quod sic; ait Dominus: Et ego similiter fui pro amore humani generis, et non pro culpa mea. Filia dilige me, quia pauci sunt qui me amant. Servias mihi Creatori tuo, quia pauci mihi servire volunt. Lauda me quia pauci sunt intenti laudibus meis. Ego enim me feci hominem, de Maria Virgine carnem sumens, a qua lactari volui, in cuna reclinari. Et tandem Crucis tormentum non remuens, fui judicatus et traditus in manus Pilati, et sine mortis causa, ipso testante, Cruci affixus fui. Et quamvis fuerit dura mors, quam intulit tunc Judæi, amarior tamen esset ista, si passibilis essem, quam Christiani, peccata peccatis addendo, infligere non cessant. Et tantis est factor virtutum eorum, quod jam usque ad Patrem ascendit. Tu miraris, quod festum Assumptionis habuisti tantum durum: sed dico tibi, quod precibus Matris meæ procuratum est tibi dulce. Nam dicebat mihi Filio suo: Devotam meam, jam ad te per gratiam revocam, quæ tam confidit de me, consolari placeat in hac mea solemnitate. Toto nunque curam cum magna jocunditate præstolatur tuæ dilectionis diem. Tu es in pœna, et ego pro te fui. Pœnæ tibi crescant, quia tui finis tempus abbreviatur. Roga Sacerdotem talis ecclesiæ, quod faciat unam confessionem generalem: et non verecunderis ei dicere, quod sit tortus in bello carnis, quia sum paratus facere gratiam, si se disposuerit.

116 Quodam mane intra Octavam B. Francisci, accepto cum reverentia pane vite, dixit ei Pastoribus cibis, qui omnes reficet, Dominus Jesus Christus: Filia, debilis et infirma propter austeritatem vite, quam continuasti amore mei, non timeas reclinare caput. Tu credis transisse mare tribulationum, quas passura es: sed adhuc patieris multas tribulationes et murmuraciones, et eris quasi derelicta. Nam tu eris tenebra

Christus sentit
ve Passionem
cepit a suscitatio-
ne Lazari:

prædicti Mar-
garetæ, mimen-
danos detrahe-
ros:

permissit ut in-
gret ad aliam
cellam:

prædicti cruci-
figendam tri-
bulationibus:

sed in vis se illi
ad futurum:

Jubei FF. Mi-
noribus dici,
ne migrationem
obstant

D
AUCTORE P
JUNCTA, EA MSS.
quæ edam occul-
ta aperit:

E

educit ut paret
se ad tribula-
tiones:

eam solatur:

de peccatis
mortalium
queritur post
tot sua bene-
ficia:

F
D. Virginem
pro ipsa orasse
die Assumptio-
nis:

jubei Sacerdo-
tem moneri de
peccatis:

A tenebra in oculis lucis, id est, in oculis eorum qui debent esse lux. Et sicut non fui cognitus in fine meo, sed defecisse reputabar a mundo, qui me non cognovit, et postea cognovit me mundus; ita qui te modo tenebram dicunt, post tuum obitum te cognoscunt cum verecundia et dolore. Sed recordare, quod vas tuum purificandum erat variis penis, quas dum toleras amore mei, non solum exiis te vestem defectuum, sed te induam muneribus gratiarum.

117 Sabbato Dominicæ xx post Pentecosten, recepto corpore veri Dei, loquitur Christus Margaritæ, dicens : Separa te, filia, quantum potes, ab omni familiaritate secularium personarum, præterquam ab ordine Fratrum Minorum. Et scias, quod penarum tuarum varietas levis et parva in oculis aliorum videtur : Sed quoad te, quæ sentis eam, gravis est et plena doloris. Et si non invenis qui tibi inferat multa genera tormentorum, prout desideras, sustine dulciter calicis penas amore mei. Bella autem tua, in quibus vas tuum ornabitur, quia videntur tibi magis amara et suspecta, quam supplicia, pro martyrio tibi reputabuntur. Margarita hæc audiens respondit : Dominus, ego non credo, quod vas animæ meæ in talibus penis purificari valeat vel ornari.

B Et Dominus ad eam : Verum dicis, quod simpliciter penæ non purgant vel ornant te. Et scis quod in tentationibus, infirmitatibus et aliis operationibus bonis tuis multas patieris tribulationes : sed ita in omnibus te defendam, quod nunquam mortaliter, quamdiu vixeris, me offendes.

118 Et ait Margarita ad Dominum : Gratias ago tibi, dulcissime Jesu Christe, amator meus, quia sæpè mihi prodicis tam dulcia quam amara, ad quæ perventura sum, antequam fiant. Sed rogo te, amantissimi Deus, quem solum ferò in corde meo per amorem, ut adimpleas desiderium meum, et de tua defensione illudicium mihi presta. Cui Salvator ait : Non habebis confidentiam plenam, quousque poneris in gloria regni mei. Et hoc ago, ut melius conserves exhibita tibi dona, et angeantur in te dona gratiarum, ne per hoc circa salutem tuam fias magis sollicita. Ego vero, qui hoc dignatus sum tibi loqui, sum Jesus Christus Salvator tuus, de Maria Virgine natus, lactatus, in præsepio reclinatus, a Joanne baptizatus, qui pro te nudos crucem ascendi. Et quia Margarita Baptistam inter alios Sanctos specialiter honorabat, Dominum interrogavit, dicens : Orat pro me majestatem tuam ille Præcursor tuus, quem elegi pro advocato meo? Et Dominus ad eam : Non tantum ipse, sed Joannes Evangelista, et tuus Pater Franciscus, et Catharina, cum omni curia regni mei.

C Tu etiam, filia, dic in tuis angustiis, Pater noster. Et Margarita respondit : Ego dico, Domine mi, sed in tanta debilitate non video sentire saporem. Et Dominus ad eam : Non obmittas ob hoc cum dicere poteris et dicendo ad Crucem redeas. Et Margarita respondit : Ego tunc orans ad Crucem tuam revertens expelli videor. Et ostendit ei Dominus, quod ideo videbatur expelli, quia mens in tribulationibus effiebat instabilis. Et iterum dixit ei : Etiam sic instabilis et afflicta gustas sine mora beneficium Crucis meæ. Et Margarita respondit : Domine, pone in corpore meo lepram, ne de cetero te offendam, et digneris me peccata tua ad Crucem reducere. Quoad petitionem primam, dixit ei, quod ei sufficerent penæ suas, quia cum lepra scæra esset, sed cum tentationibus et infirmitate corpora ipsam conservabat in timore et gratia. Ad secundam vero petitionem ait : Ego te sæpè ad Crucem revoca et reduco : sed eructura debes apponere studium, ut reverti merearis. Tu me rogas, ne illius penæ peccato de fine tuo. Sed dico tibi, quod tantum in hac

valle miseris de dimittam, quousque placebit voluntati meæ.

119 In nocte post festum B. Benedicti, cum fletet amarissime Dei famula Margarita præ nimia compassione, quam habebat ad quemdam Patrem suum in afflictionibus positum, respondit flenti et oranti Dominus, dicens : Dic ei, quod pareat se, quia non est hæc ultima tribulatio ejus, nam adhuc intrinsecus et extrinsecus adeo affligetur ipse, et cui donum meæ concessero passionis, quod interdum de casu suo timebit. Verumtamen confortetur in me, quia nec ipsum cadere per impenitentiam sinam, et tandem in magno statu remanebit. Et cum hæc diceret Dominus, videbat Margarita Dominum erga illum valde familiarē.

120 Quadam die Margarita audivit Dominum dicentem sibi : Vade ad Crucem, et scrutare plagas meas intus et extra, et discas quantum et quomodo fuerunt anare. Cumque devota mens statim Domino obedisset, audivit quod sequitur : Ego Dominus, qui nunquam mentior, quia sum veritas, dico tibi, quod per afflictiones tuas varias, antequam de seculo isto migres, intrabis in plagas meas. Ita post hæc in meditationem Crucis, doloribus adeo intus vulnerabatur mente, quod nervi oculorum videbantur extrahi, et volas manuum tangere non valebat.

121 In die Inventionis capitis Præcursoris, corpore Christi percepto, dixit Margarita Dominus : Tu petivisti pro Fratribus meis benedictionem, et ego Redemptor omnium benedico simul omnibus, amore Electorum meorum, cum quibus sum. Sed dic Vicarius meus, quod ipsi parent se ad tribulationes, quia Fratres Minores, præ ceteris qui sub celo sunt, me imitantur. Confortentur autem, quia cum eis ero. Et quamvis alios benedixerim, istos specialiter benedico, quia de te amore mei curam fideliter gerere non spreverunt. Et dico tibi, quod plus valet una dies reconciliationis et gratiæ, quam annus : et plus talis annus, quam centum anni. Margarita autem soli Deo adherere cupiens, dixit : Domine, quando separabor a seculo, et ad te pervenire valebo? Et Dominus ad eam : Quantum placebit mihi, ut dictum est, et tandem erit longa vita tua, et in quantum possibile est corpori humano respondere dominis, prius emes eam quam habeas. Prepara ergo te ad varias et magnas tribulationes. Et Margarita respondit : Domine, vos pollicemini dona inestimabilia mihi, et confidentiam plenam non relinquitis. Et Dominus ad eam : Confidentiam illam, quam appetis, non habebis in vita tua. Et illa respondit, Hoc, inquit, postulo, ut non decipiar. Et Dominus ad eam : Amen dico tibi, non decipiaris in his quæ tibi promissa sunt. Et illa : Domine, non pro me hoc postulo, sed propter fidelem illum qui te occasione mei laudabunt, servient, amabunt atque desiderabunt : nam Domine Deus meus, quidquid amo et desidero, pro vobis ago, non pro me indigna et vilissima creatura. Et Dominus ad eam. Tu me amas, et amaberis : servies mihi, et servietur tibi : desideras, et desideraberis : laudas, et laudaberis : obedis mihi, et obedetur tibi.

122 In festo Protomartyris S. Stephani, post fletum indicibilem, et multas cum Christo allocutiones factas, intulit Christus dicens : Tu es effecta multum presumptuosa, quia in hujus seculi vita misera gloriam meam desideras postulare. Sed volo, quod habeas lætitiā in hoc mundo ad instar mei, sequendo me in degustatione pasuarum mearum. Quare para te ad tribulationes, quia in via non est patria obtinenda. Tunc Margarita respondit : Paradisus est Dei, ubi nunquam vos estis. Et Dominus ad eam : Ego ero et non ero tecum : eris enim induta gratia mea, et tibi videbitur quod sis munda, quia non me permittam cognosci in te a te. Volo namque semper

AUCTORE P. JUNCTA, ET MSS.

prodicis eam continentiam,

tentationes ei pro martyrio reputandas,

nec peccataram mortalliter :

cur tamen ei non det omnem securitatem?

jubetur etiam in angustiis et infirmitate rare :

cur ex lepra, quam petebat vitiores?

orat pro Patre quodam afflicto :

scrutari vulnera Christi jubetur,

inque ea intrat per tribulationes :

E

ipsa orant, benedicit Christus Minoribus

tribulationes denuntiat,

et ipsi,

eum plenam confidentiam negat :

F

iterum ei de mortalibus tribulationibus,

et sui subtrahentem :

per

A per te in timore meo servare, ut crescas in gratia mea.

123 Quodam die post festum Ascensionis Jesu Christi dixit Dominus Margaritæ: Veni mentaliter sursum, filia sancti Spiritus. cui revelo quod nunquam post redemptionem factam tot iverunt ad inferni supplicia, quot vadunt modo, quibus non compatior propter me ut indigens eis; sed propter eos qui sine me vera vita mortem incurrent æternam. Ego enim continue vado post eos cum misericordiæ vice, ne pereant: ideoque tibi de ipsis conqueror, quos meo sanguine pretioso redemi. Et iterum: Eleva cor tuum, et veni sursum, filia Spiritus sancti, ut dicas salutationem totam beatissimæ Virginis Matris meæ. Dictaque Ave Maria, ait Margarita Domino: Quid est, Domine, quod non ita protense vobiscum gaudeo sicut solebam? Et Dominus ad eam: Feceram te fontem, in quo salvari peccatores debent: et tu misericordiæ fontem turbasti, sed dolor tuus te in gratia conservavit. Parate ad infirmitates et tribulationes, et recordare quod pro te aspera passus sum: et sicut in hac vita quietem non habui, ita et tu habitura non es.

124 Vox illa, quæ te in festo Arcbangelii toties invitavit, vox fuit Principis Ecclesie Michaelis, qui ex parte meæ invitavit te in signum potestatis tibi danda, et fortitudinis in tribulatione, ac luminis respectu revelationis. Et Margarita respondit: Domine, valde timeo ne oculos tuæ majestatis offendam, si me his, quæ me cum tanta fide requirunt, offero et communico creaturis. Placet mihi, ait Dominus, ut consoleris afflictos: sed modum discretioni tuæ committo, et ne opera, quæ gratia mea operatur in te, prætermittas propter aliorum judicia. Jubeo tibi, ut sola comedas: nolo enim, quod devotione perdas et lacrymas propter adstantes dum comedis. Hæc enim comedendo flebat, et mentem suspendebat in tantum, quod sæpe cibo dimisso, dum sederet ad mensam, quasi cum Deo loqueretur: nunc rapiebatur, nunc orabat, nunc laudabat, nunc petebat cibari sempiterna letitia in præsentia cibi pro corpore præparati. Et ait Dominus iterum: Solum illa, quæ non aguntur amore mei et secundum meæ beneplacitum voluntatis, relinquenda sunt, tam in publico quam in privato.

125 Alia die oranti locutus est Dominus dicens: Tribulationes tibi crescunt. Et Margarita respondit: Domine, offendam vos ego in eis? Et Dominus ad eam: Dico tibi, Margarita, quia tu mereberis in eis gratiam et gloriam et benedictionem. Alioquin venialiter me offendes: sed ne timeas, quia ego ero protector tuus in illis tribulationibus. Tu affligeris in isto Sacerdote, quia tristatur hostis antiquus, quod evasit de manibus ejus. Domini autem famula dixit: Dimitto eum, Domine mi? Et Dominus ad eam: Non desperas eum, sed adjuva. Tu filia fugies, quam posui contra falsas religiosas. Et fuga tua erit tuæ coronæ causa. Et scias, quod confessio tua tam universalis, et tam expressa, est specialis virtus tibi concessa, quia pauci utuntur et indigent. Recordare, quod me tibi ostendi aliquando mansuetum, et admisi tibi mansuetudinem: aliquando me tibi ostendi ad instar Judicis judicantis, et judicialem tibi rationem ostendi; aliquando sermonem feci; et tu multas inducis ad penitentiam: aliquando locutus sum tibi dulciter, et dimisi tibi dulcedinem locutionis. Ego eram delectabilis in conspectu discipulorum: et tu es in conspectu creaturarum, quia te faciam lucem, quantum ad tenebrarum cognoscendam subtilitatem. Unde volo, quod serves purum librum conscientie tuæ, in quo recendo rationes meas, et sedem animæ tuæ, in qua requiesco. Tene clausum templum meum, et firma ipsum clave Passionis meæ.

Februarii T. III.

126 Altera die oranti Margaritæ astitit Angelus, dicens: Para te ad tot tribulationes, per quas vales mori, nec poteris. Et Margarita rogavit Altissimum, quatenus eam fortem faceret in eis, ne ipsum offenderet. Cui postea Salvator dixit: Quam penam tu posses majorem pati, quam timere ne me offendas? Dico enim tibi, quod amicis meis debet omne peccatum displicere in conscientia sua sicut in mortale. Nam quicumque venire vult post me, et cogitat ea quæ sunt contraria voluntati meæ; si facit ibi moram, graviter me offendit in mora illa: si vero contra talem cogitationem insurgit, meretur coronam gloriæ pro victoria.

127 Pluribus in tribulatione consummatis diebus, recepit Margarita Christi corpus cum magna reverentia et timore: quo recepto, audivit eum in anima dicentem sibi: Filia, cujus caritas murmuratoribus impugnatur, coronabitur in cælis: nam plus compatieris sanguini meo in Cruce fuso, quam aliqua creatura quæ vivat hodie. Quia licet multi plorant super acerbissimam Passionem meam, et sanguinis mei effusione, non tamen plorant eo modo, quo tu, filia mea. Ego enim fui in tribulationibus, et tu in tribulationibus tribularis: ego in laboribus, et tu laboras: de me fuit murmuratum, et de tuis operibus murmurabitur: ego sum in gloria, et tu anima poveris ibi. Sed dico tibi, quod tribulationes tibi crescunt. Audiens Margarita tribulationum nomina, Christo sponso respondit: Si tribulationes mihi crescunt, augetur mihi gratia tua. Et Dominus ad eam: Tu es separata a pristinis gradibus, quibus venit ad gratiam: et nunc volo, quod ascendas ad altiorem statum notitiæ meæ. Et Margarita respondit: Si hoc agitis, Domine, circa me, cur me ponitis in tam afflictivis timoribus? Et Dominus ad eam: Quemadmodum subtraxi et abscondi potentiam meam in ligno Crucis, ita me tibi abscondi in hoc mentis coronæ tuæ: ut tu cognoscas, qualis es pro te sine me. Sed multi sunt de secta Thomæ Apostoli mei, quia tardi sunt ad credendum ea quæ aguntur in te. Clama nunc, Gloria in excelsis Deo: quod sonat mutationem novam in altissimum Deum. Clama, Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis: quod significat pacem inter populos perfidorum Christianorum.

128 In sancto die Pentecostes Christum audivit loquentem, sumpta salutaris hostia, et dicentem: Filia tribulationis gloriæ et altitudinis, quam prope Virgines ponam in patria, tribulationes tuæ tanti dubii erunt, quod non solum non credens ascendere ad promissum tibi statum, sed credes a pristino cecidisse. In hoc statu recipies lumen cognitionis ad operandum opera virtuosa, ad extinguendum multa mala aliena, et recipies in ea gradum auctoritatis perfectæ fidei. Lauda et ama me: et servies mihi Creatori tuo, qui dedi eam tibi de illa fide, quam habes, quod quoties vides me in altari, credis semper recipere novum donum. Verum credis, et ita est. Tu dicis, quod non receperis nova signa gratiæ in die ista, quæ dies est Spiritus sancti. Et ego dico tibi, quod receperis maxima et non cognovisti. Scias quod hinc ad paucos dies Frater Junctæ conabitur te juvare in tribulationibus tuis, et non poterit, quin elegerit te per hanc viam, et eas concessi tibi.

129 In die B. Joannis Evangeliste cepit alta voce clamare, dicens: Curramus omnes ad fontem superni amoris. Quo dicto Christum audivit dicentem sibi: Lux nova in tenebris orta, cui ego, qui passus fui et resurrexi, benedico. Sed certa sis, quod penæ tibi crescunt, et unum de martyriis tuis erit filius tuus, qui salvabitur: nam tibi concessum est a Patre meo, quod transeas per viam tribulationum mearum: sed quanto plus vilificaberis, quæ non cognoscere modo, tantum magis ero tecum. Et in res-

ei indicant, plura enim eo tempore daminari:

monet iterum ut parat se ad petendum.

solvitur afflictos, non emittat bona propter alios, solum comedat ob pietatem:

denuuntia tribulationes,

et fugam:

habetur, ut in omni tribulatione ad se pertineat,

et iterum e conscientiam secreti.

1) succione f. JUNCTA, EX MSS.

pena ei maxima, timor ne Deum offendant:

patitur obsecratoribus:

compatitur Christo, omnium perfectissime:

transfertur ad altiorem gradum cognitionis Dei,

semper cum timore:

intelligit se majori auxilio cruciantem, acque sustentantem:

prædicantur et a Deo novæ afflictiones.

A bus omnibus, in quibus olim me offendisti, pœnas recipies, quas ignorabis interpretari dicens : Tunc punit Deus talem, quem dudum commisi defectum.

AUCTORIS P.
CUNCTA EX MSS
IN REBUS QUIBUS
DEUM ANTE OF-
FENDIT :

130 Quadam die cum intima devotione corpore Christi sumpto, audivit eum dicentem sibi : Filia territa, de his quæ dixi tibi, non decipieris, quia scripta es in vitæ æternæ libro. Benedico te ex parte Patris mei et Spiritus sancti, nec non beatissimæ Virginis Matris meæ, de qua carnem illam sumpsi, quæ in Cruce pependit, resurrexit, et in cælum ascendit, et ex parte totius curiæ cælestis, quæ te non cogitavit a creaturis, cum magna lætitia postulat. Do tibi lumen novum mentis, per quod scias te interrogantibus facilliter et veraciter respondere. Recipiens enim a tuo Angelo revelationes, et ego interdu loquor tecum, licet non ita sæpe. Et sis fortis in tribulationibus ad quas Pater meus te elegit, ut per hanc viam sequaris me crucifixum, usque ad finem tuum.

novo lumine
donatur: electa
ad pattendum :

3 Jun.

131 In festo SS. Laurentini et Pergentini dixit :

Quamvis, Domine, non sum digna ad tui sanctissimi Corporis accedere sacramentum, sicut infirma ad medicum et medicinam, y Christique corpore cum tremore recepto, audivit eum dicentem sibi : Ego

g

B sum panis vivus, qui de cælo descendi, et agnus Dei, qui tollo peccata mundi. Tu vis venire ad Patrem meum? Et illa : Domine, quando sum vobiscum, sum cum Patre et Spiritu sancto. Et Dominus ad eam : Credis tu me? Et Margarita respondit : Domine, qui omnia nosti, tu scis quod ego credo. Ad quod verbum, data benedictione ait : Ut non dubites, saluta Matrem meam. Et dixit, Ave Maria, usque Benedictus fructus ventris tui. Et salutatione finita, iterum ait : Filia, diligis me? Et Margarita respondit : Non solum te, Domine, diligo, sed te desidero, si placeret tibi, et esse in corde tuo. Et Dominus, Cur, inquit, intrare vis cor meum, et non intras vulnus lateris mei? Et Margarita respondens, ait : Domine Jesu Christe, si ero in corde tuo, ero in vulnere lateris, et omnibus locis clavorum, corona spinarum, felle et aceto et velo posito super venerabilibus oculis vestris. Et ait Dominus iterum : Filia diligis me? Et Margarita respondit : Domine, tunc te amabo, quando sensero in corpore meo tam acriter de pœna, quam accepisti pro me quod junctis manibus anima mea separetur. Et ait Dominus :

interrogatur
an credat?

territo, an
amet?

Nolles tu alium mortem? Et Margarita respondit : Non desidero alteri mori, quia mortem hanc diligere debeo amore tui, et propter culpam meam. Et Dominus dixit : Sapientia mea tanta est, quod in isto dolore scirem tibi dare dulcem mortem. Et Margarita respondit : Domine Jesu Christe, nollem dulcem mortem in hoc, sed desidero vitam amara compassione tuarum pœnarum desiccare. Tertio vero interrogans eum dixit : Amas tu me? Et Margarita respondit : Domine, si amarem te, servirem tibi : et credo quod nulla creatura te unquam, quantum es dignus diligi, movaverit. Et Dominus ad eam : Verum dixisti. Et ait Margarita : Ego vellem non solum te diligere, sed si posset fieri plusquam amare : tantum desidero habere de amore tuo. Nam ad hoc teneor, si considero meam vilitatem, quæ omnes alios superat, et non potest altitudinem tue dignitatis attingere, quæ inclinavit se tantum miseriam meam. Et Dominus ad eam : Velles sic mori, sicut B. Andreas? Et Margarita respondit : Domine, julo me mori in quocumque statu vis, dummodo in hoc dolore moriar, quem tam desideranter exposco. Nam si in hoc dolore morerer, in hora illa essem crucifixus. Et hoc convenientissimum judico, quia video in hoc mundo, quod moritur filius aliquando sine culpa pro patre : quanto magis taliter mori debeo, quæ commisi culpam non solum in parentibus primis, et

vultu in dolore
Pontonis
mori, et cruci-
fixus.

pro me tu prior mortuus es; sed propria voluntate et actu? Cui Dominus : Nolles tu sudorem meum? Et quia volebat omnes sentire passionis dolores, et ita mori, non respondit de sudore quæsita. Et ait iterum Dominus : Si fieret nova Scriptura super illam, quam dedi, non possent homines comprehendere sudorem meum, quomodo fuit anxius.

quam anxius
Christi sudor?

132 Decima octava die Julii corpore Christi devoto recepto, ascendit Margarita in quandam mentalem securitatem, a Domino postulans, ut semper ei in omnibus rebus serviret, et nunquam eum offenderet. Et, ut hoc, inquit, Domine, fiat, me vel mortuam in brachia misericordiæ tuæ pono, et me ipsam deserere volo, ut tu solus me regas. Et ait : Bente Paule tecum clamo. Quis separabit me a Christo Domino meo? Certe, Domine mi, nec fames, nec sitis, nec ignis aut ferrum, nec tribulatio aliqua. Tantum enim de te fervorem dedisti, quod cum ipso currerem prompta et securitate plena : et si totus mundus se mihi opponeret, non me separare posset a te. Et illo mane remansit cum tranquillitate et nova mentis jocunditate.

Margarita re-
pletur magna
securitate :

Rom 8. 35

133 In vigilia S. Claræ, Dei recepto filio, audivit eum loquentem sibi : Benedictæ sunt omnes pœnæ, quas pro anima tua sustinui, et illa Incarnatio, et benedicti sunt omnes labores, quos pertuli et ille amor, qui me conjunxit humano generi. Paucos hodie habeo filios bonos, respectu malorum : Sed si haberem in seculo tantum unum, benedicerem ei omnes pœnas, quas fui passus.

Christus gaudet
crucifixibus
suis, vel pro
uno toleratis :

E

134 Die Lunæ post Pentecosten, dum Christum de manu Sacerdotis vellet recipere, dixit ei : Ego venio ad te, et tu non venis ad me : diligo te, et tu non diligis me : servo tibi, et tu non servis mihi : laudo te, et tu non laudas me, quantum debes. Et quid facies, filia, in tot tuis tribulationibus, quæ habitas inter lupos? Amen dico tibi, quod ego juvi B. Paulum in tribulationibus suis, ero tecum etiam : qui protexi B. Gregorium in tribulationibus et infirmitatibus suis, et protegam te. Et Margarita respondit : Cum scias omnia, Domine, antequam fiant, quare me vilissimam creaturam interrogas? Et Dominus ad eam : Hoc est dicere, quod ego de purissimo et candidissimo utero Virginis natus, cujus anime altitudo fuit ejus profunda humilitas, pietatem habeo ad te, lucem novæ conversationis, quam mundo dedi, ut imitetur poenitentiam tuam, et salvetur.

amantur ad
Margaritam
venit Eucha-
ristia :

statuit eam
speculum pœ-
nitentiæ :

135 Sabbato Dominicæ xx post Pentecosten, devoto Salvatore recepto, tranquillitatem mentis inveniens, vidit postea statim Christum in Cruce elevatum, conquerentem de paucis lacrymis, de modica devotione, puritate, humilitate, veritate, et caritate; de multa vana gloria, invidia et inmunditia, et sollicitudine rerum temporalium, unde oriuntur tentationes vario. Et dixit, quod illi qui tam fortiter tentantur sæpe sunt suarum tentationum causa. Quare si posset in cælo fieri planetis, ita hodie flerem super omnem statum ibi cum Sanctis, sicut flevi super Hierusalem, quando eum ramis palmarum fui receptus. Item conquætas est de servis suis, qui avidè et parum loquuntur de ipso, multumque de rebus mundi, et non prædicant Evangelium ejus populo suo. Et de Prælati, qui non ordinant paces. Si tu haberes, inquit, perfectam caritatem, non velles solum stare ad ubera mearum consolationum, sed flere injurias meas, et stare cum offenso Deo tuo, et considerares, quomodo es digna tribulatione, et non consolatione, et quod es vas purgandum variis tentationibus, ubi recondantur tam pretiosa dona. Et Margarita respondit : Domine, sic me vestra dulcedo allexit, quod aliud agere non possum. Et quia desiderabat quotidie communicare, et habere copiam ministrum Dei; respondit ei Dominus, quod non haberet

queritur de
hominum pec-
catis.

deque tantis
sermonibus
sermorum tuorum :

hortatur ad
pat. entiam.

hic

D
AUCTORE F.
JUNCTA, EX MSS.
qui ei adest in
tribulatione.

et promittit
magnam con-
solationem.

ac largitur,

monetque ut
singulos ordi-
nes Angelorum
invocet :

F

ipsa opiat cito
mori,

ne nunquam
peccet,

parata quilibet
pali,

A hic consolationes suas plene. Et iterum dixit ei :
Multum placuisti mihi diebus praeeritis de victoria
tua, quam habuisti in vilificationibus de te factis. Et
illa respondit : Domine, non habeo, unde possim
placere tibi. Et Dominus ad eam : Tu posses melius
servire mihi, et si timor tuus, qui te servat ne cad-
das, nec redderet animam tuam sparsam per cogita-
tiones varias, quas nescis abjicere. Ad quod verhum
timuit magis. Christus autem eam confortans dixit :
Si vis adiutorium veniendi ad me, non des tam de
tempore in cogitationibus seculi : sed revertere ad
Crucem, et ibi reperies me, et consolationibus soliti-
tis perfrueris, meque tibi non tantum subtraham.
Dum confiteris vitia tua vicariis meis : caela quan-
tumcumque valueris, personarum nomina te laeden-
tium : sed si circumstantias aliter exprimere non
posses, non cogo te ad tacendum. Separa te igitur
ab omni familiaritate secularium, quantum potes, et
aliorum praeterquam ab ordine et Fratribus Patris
tui. Et dico tibi, quod in consolationibus receptura
es tribulationes. Et ostendit ei novum vulnus ante
pectus ex parte cordis, dicens, quod superius nomi-
nati ipsum fecerant, quos cum vulnere laterali rede-
merat. Videns autem Christus Margaritam timere
perterritam propter admonitionem superius factam,
ne occuparet mentem in cogitationibus mundanorum,
et ut reverteretur ad Crucem, iterum dixit ei : Si
vis adiutorium, revertere ad Crucem, et ibi reperies
me.

et ad visitandum
consolationem
secularium
ascendit
et novum in
pectore vulnus.

Margarita
caeli festa SS.

optul gratias
Christo.

exhibetur ut
cum sequatur,
Mat. 10. 24

CAPUT VI.

De oratione devota et fide praedicationis.

Iuter cetera Margaritae gratissima, fuit Sanctorum
solennis vacare solenniter, et eorum se precibus
commendare ferventer. Qua ex re in nocte Con-
versionis S. Pauli Deo mente conjuncta, dixit : Justum
rationabile, dignumque est valde, Salvator meus, ut
tibi soli devote serviam, et tuam solummodo faciam
voluntatem, quia tua summa et ineffabilis voluntas
et misericordia descendit ad nos tam viles : et quem
caeli cupere non poterant, in utero te puellae Virgi-
nis novem mensibus abscondisti : et cui famulabatur
Angelorum exercitus in excelsis te usque ad pisca-
torum pedum oscula in nostrum obsequium manci-
pasti. Justum est, ut serviamus tibi, cuius vita se-
cundum assumptam nostram mortalitatem fuit pau-
peritas, labor et poena, usque ad acerbissimam mor-
tem Crucis. Per illam ergo tam inestimabilem pie-
tatem rogo te, Domine, ut cor meum et vitam per-
fecte ordinare digneris ad amorem tuum. His dictis,
locutus est ei Dominus dicens : Semper vis haurire
de me vivo fonte dulcedinem, et ego pro te hansi
amaritudinem. Semper vis de me vivo pane satiari
et refici, et ego pro tua salute te famelicus expectavi.
Si vis quod ego summa sapientia tibi ad votum ser-
viam, non negligas obedire mandatis meis. Nam te
et quilibet humanam creaturam certifico, quod nec
tibi nec aliis conceditur uti gratiarum mearum in-
veneribus, nisi abneget quis semetipsum, secundum
Evangelium meum, et tollat crucem suam, et sequatur
me.

137 Omnium bonorum dux et amor Jesus, volens
post vestigia sua ducere Margaritam, ait : Penas
gravissimas pro amore meo recipies et portabis, in
quibus dum te sine mentalibus consolationibus sen-
seris, reduces ad animum tuum verbum Fratris

Junctae Confessoris tui, dicentis, quod in tua siti,
quam habes de me, tecum sum. Quis namque tibi
lumen internum donat? Quis fervorem? quis situm et
desideria? Quis te protegere dignatur in bellis? Et
cum Margarita dixisset : Vos, Domine mi Jesu
Christe : ait Dominus : Cur ergo mihi non agis gra-
tias ex omni mente tua, cum de gratiarum actionibus
plus mihi placeas, quam de dulcedine mea, quam pe-
tis et recipis? Noli timere, filia, nec dubites, quia
licet illas, quas desideras, consolationes non gustes;
quandocumque me cum aviditate et lacrymosa devo-
tione requiris, tecum sum. Sed tu vis semper satiari
de me, cum pro te extiterim mundo attematus et
vacuus. Verumtamen memento verbi Confessoris tui,
qui ut te confortaret in angustiis tuis magnis, dixit
utrumque, quod omnes etiam tui capillos capitis in-
didi misericordia mea. Confortare igitur et letare,
quia non semper continuabitur tibi amaritudo et an-
gustia : nam cum te duxerim usque ad ripam ut ca-
dere dubites, tecum ero, sicut fui cum B. Paulo, cui
meam promisi gratiam. Et tam magna tibi conce-
dam, quod nescis Patri tuo Confessori referre.
Nonne tibi videtur magna dulcedo, quam de me sen-
tis? non dicatis, inquit Margarita, Domine, magnam,
cum sit ineffabilis, inexcogitabilis et infinita.

138 In vigilia Purificationis Virginis, decorus
sponsus flevit Margaritae ipsius absentiam, locutus
est, dicens : Ne timeas, filia, quia si servare vis
Evangelium meum, et cunctis, quae sub caelo sunt,
rebus renunties funditus, nunquam deseram te, et
Sororem meam te vocabo. Ad ejus tam dulcia et
attractiva colloquia, tantam sensit mixtam siti dul-
cedinem, quod altissima voce dixit, qualiter nec Do-
mina, nec Angeli, nec Beati in superna Dei fruitione,
quantumcumque satiarentur de Deo, remanere
poterant sine fame et siti de summo Deo? Ego enim,
Domine mi, nunc admirabilem dulcedinem quietis
de te recipio, et tamen cum ipsa de te famem susti-
neo. Et dum tantarum continuaret cum dulci fletu
praeconia laudum, cum aestuantis amoris incendio,
in suis precibus docta fuit a Domino, quod singulos
invocare ordines Spirituum superiorum, cumque
similiter docens, ipsos ad suum invitare praesidium,
et inexplicabiles gratias in ordinibus singulis om-
nium Creatori. Haec adeo ferventer in Christi ques-
cebat solatiis, quod suas cogeatur Horas differre,
quas cum tanta devotione dicebat, quod nisi eas
complexset ad votum, quantumcumque languida et
infirmata, non solum nolebat comedere, sed nec au-
debat communicare. Et cum totum tempus ferre oc-
cuparet in desiderio Dei, oratione ac fletibus, nihil
ominus pro qualibet Hora xi. Pater noster cum sa-
lutatione Virginis et Gloria Patri, Deo persolvebat.

139 Quadam igitur die orans et lacrymans in ora-
torio Patris sui B. Francisci, incalescens fervidius
praedivinae gustu dulcedinis in divinum amorem,
coram multis pro devotione astantibus, propter ti-
morem publicati amoris, quem occultare non pote-
rat, humiliter Christo supplicans cum lacrymis, pos-
tulavit ut eam celeriter de isto nequam seculo educe-
re dignaretur. Et iterum dixit : Salvator optime, si
placet infinitae pietati tuae, festinanter vellem ad te
venire : in tantum timeo ne debilis anima mea, si su-
pervivero, in aliquo te offundat. Christus autem,
qui hoc ei desiderium cum timore donaverat, jussit
eidem quod se patienter exponeret ad multas sui cor-
poris passiones. Quae respondens ait : Luctanter, Do-
mine, ad cuncta pro tui honore nominis toleranda
penalia me offero, et concedo : et cuncta quae mihi
inferri possent supplicia, pro tui amoris dulcedine
pro nihilo reputabo. Tunc Dominus ad eam : Scis tu
alicui consolationi creatae, signo, exemplo aut verbo,
hanc quam sentis jocundativam assimilare dulcedi-
nem?

A nem? Non dicatis, inquit Margarita, Domine mi, quod eam alicui rei possim assimilare; qui nec omnes Beatos, qui sunt in regno cœlorum, arbitror dulcedinem tuam scire vel posse variare. Sed hoc confiteor, Creator meus, quod hæc magna dona per intercessionem Matris Virginis Mariæ me recepisse cognosco, cui nihil negas.

140 In nocte B. Blasii audivit Christum dicentem sibi: Tu semper vis meæ visitationis continuare dulcedinem, sed desiderium istud obtinere in hoc seculo non valebis. Nam qui me sequebantur Apostoli, mea sine intermissione dulcedine minime fruebantur. Quare vis sine labore meæ suavitatis gustare dulcedinem, et non facis a circumam de meæ humilitatis conubio, de profunda humilitate mea, et gradibus conversationis meæ, et de ordine Passionis? Recordare mearum visitationum, quando Pilatus me ligatum mittebat Herodi, et Herodes illum remittebat Pilato. Si enim per hujus scelas gradus ascenderis, confortare secure, qui in cœlo et in terra mihi Creatori tuo inseparabiliter conjungeris.

141 Præcipuum divine gratiæ signum, desiderium erat continuum audiendi Scripturæ divine verbum. Numquam inveni eam sic suis viribus destitutam, quin audito Dei verbo statim levaretur in mentis gaudium, et resolveretur in lacrymis et laudibus sui opificis Jesu Christi. Et quia semen Divini verbi sic hortus exultans et pugnis suscipiebat, ideo mihi, suis indigno Confessori, dicebat: Pater, loquimini mihi de Deo, quia verbum ejus me statim inebriat, inflammat, illuminat, et confortat, et ita simul corpus sanat et animam, quod quando sonat in anima mea, nihil sentio de infirmitatibus meis. Nomen forebat Jesu Christi tam incessanter in corde, quod ad expressionem ipsius in suarum loquentium principio, modis atque fine, quasi tota liquefiebat in lacrymis, et dicebat: O nomen super omne nomen dilectissimum, ejus virtus me revocavit ad gratiam, cujus sanguine redempta sum, cujus amor me sibi adherere allexit.

142 Hæc mihi ab ea de oratione ejus querenti, respondit: Frater, beatissima Trinitate invocata, quæ est unus Deus æternus et immensus, recomendo me Jesu Dei filio, pro nobis incarnato, Redemptori nostro, et Matri ejus Beato Mariæ Virgini, advocatæ nostræ, nec non et cunctis Sanctoꝝ ordinibus, inchoans ab inflammationis Seraphini, deinde revertens ad Dominum Jesum Christum per Spiritum sanctum conceptum de Mariæ Virgine, ac partum sine dolore, ad Angelorum letitiam, Magorum reverentiam, parvuli nati Domini mei fugam, et ejus laboriosa itinera. Deinde meditor Samaritanæ dignativum colloquium, defensionem mulieris in templo, et pietatem quam exhibuit illæ Cananæ, leprosis, cæcis, et paralytico ad piscinam. Intueor etiam illos summe puritatis tenerimos pedes sine calcamentis, per villas, castra et civitates discurrere, et super marinos vortices sine inundatione incedere. Contemplor item miraculorum operationem, Matthæi et Magdalene compunctionem, Lazari et aliorum miram suscitationem. Et gradens per hos gradus, ad quemlibet in singulis refero laudes Creatori. Laudo similiter in Sanctoꝝ ordinibus illum, qui cunctos condidit Sanctos, in quorum sollemni copiosa mihi et nova dona concesserunt. Et orationem continuans, quamvis cum tepiditate et defectu, ad omnia Domini beneficia sine meritis mihi collata, gratiarum actiones refero: deinde ad secretum et vivum fontem Dominum Jesum mentem, in quantum ipso dignatur, illo: et ibi stititula permanens anima contemplantur, proditorum osculum, formæ venditionis incomparabilis thesauri tan vixissimum, sudorem sanguinum, negantem discipulum, adparum

injuriam, sputorum ignominiam, verborum contumeliam, Crucis angarium, clavorum fixuram, oculos velatos, testes corruptos, iudices impios, Judæos perfidos, latronem excusantem, Dominum parcentem, Jesum Matrem discipulo commendantem. Deinde cum fletu amaro contemplor seu meditor felleum potum, solem obscuratum, saxa scissa, monumenta aperta, caput inclinatum, et spiritum Domini mei Patri commendatum. Et sic juxta Crucem moerore confecta, Virgini Matri commori desidero, et gladio sui doloris mente confodi, ipsi cum lacrymis supplicans, ut illum ineffabilem, quem fuit passa, dolorem mihi largiri dignetur, quia pro me peccante et redimenda est mortuus Dominus meus.

143 In festo B. Laurentii Christus Margaritæ oranti eum magna jocunditate se offerens, ostendit ei tunc unam sedem in illo mentis excessu, quæ protendebatur per cœlum multum, quæ erat tam miri decoris, quod ejus pulchritudinem, ita nec scivit proferre: in capite vero illius speciosissime sedis vidit beatum Patrem Franciscum in eminentiori parte sedentem. Et fuit revelatum eidem, quod ex illo sublimi et glorioso loco Seraphico primus Angelus fuit expulsus. Et ait ad eam Christus: Nondum vales, filia, hujus sedis splendorem plene comprehendere, quia nondum es gloriosa, sed in defectu viæ. Exiit in admirabilibus lumen elevata superius juxta solum Matris tam luminosum fuit ei ostensum, quod præ omnia claritate comprehendere non valens, audivit Christum dicentem sibi: Ideo decorem Matris non potes comprehendere, quia ipsam præ ceteris creaturis in meam similitudinem transformavi. Ille autem locus tam sublimis et largus, ubi filium meum dilectum B. Franciscum contemplata es, replebitur Fratribus suis, qui jam Ecclesiam meam fere repleverunt.

144 Quadam die corpore Domini nostri devote sumpto, audivit eum dicentem sibi: Lauda et honora Matrem meam speciosissimam in me. De cujus pulchritudine et altitudine nec mundus loquitur, nec Scriptura. Hanc Matrem et Domini ego summa sapientia et æterna creavi ad habitandum in ea. Hæc enim, filia mea, fuit mater et Domina. Quare tibi præcipio et impono, ut ipsam laudes et honores, et ipsam laudari et honorari facias, quantum potes, quia est omni laude dignissima. Ipsa namque fuit vas purissimum, quod præparavi mihi pro totius salute humani generis. Ipsa etiam mater est, quæ me sine dolore peperit, et virginali lacte pavit. Et Margarita respondit: Domine, quam magna est humilitas vestra, quæ inclinatur ad commendationem creature. Et Dominus ad eam: Si posset in cœlo plus dari creature laudis et honoris, summus esset, quia digna est illa dilectissima mater. Tu Margarita lauda me, non te: honora me, non te: cum enim laudaveris et honorificaveris me, laudabo et honorabo te. Ana igitur solum me, et servas mihi. Et Margarita respondit: Domine mi, sapissime parcis culpa meæ. Et Dominus ad eam: Timor mundi, et desiderium ne me offendas, tenet te in me. Sed cave ne me recipias, cum Sacerdos habet me in manu sua, nisi prius et de tuis defectibus dixeris tuam culpam. Et dicas Fratri Junete Confessori tuo, qui tibi indubuit, quod non mitteres ad eum tot homines et mulieres, quos verbis et lacrymis convertis ad me, pro confessionibus audiendis, et dixit tibi, quod volebat purgare stabula tuo in die. Die quod non purgat stabula, sed præparat in animabus confitentium mihi sedem, dum audit confitentem.

145 Sequenti die venit Angelus ejus ad eam, et dixit ei: Cum poteris stare in oratorio tibi facto genu flexa, et absque pulvinari de pluma, tenens manus ad iustarum ministrantis vel cancellatas more solito supplicantis

AUCTOR F
JUNCTA ET MSS.
incredibili jucunditate perfusa:
omnino se impedire per D.
Virg. fateatur.

invitalur a
Christo ut per
scalam Passionis
ascendat.

delectatur verbo
Dei,

et nomine Jesu:

Meditationis
ejus ardo circa
SS. Trinitatem,

SS.
Christi vitam

et passionem:

E
videt faciem S.
Francisci et
Patrem ejus,
unde ejaculus
Lacrimarum:
et solum D.
Virginis.

jubetur cum
honore.

immense honore
dignam.

et Confessorum
monere
ut libenter au-
diat peccatores
penitentes.

descendit ab
Angelus mo-
niam 25. Junii
scilicet

A supplicantis, ora. Et cum nimis debilitata fueris, appodia te aliquantulum super scamno : et sis ibi mente viva, firma et sollicita circa Dei verbum, dum Missa dicitur tibi : in quarum Missarum principijs signa te Crucis signaculo totam, et aquam recipijs benedictam, et si vis tunc Dei filium Dominum nostrum Creatorem recipere omni die, habes a Deo nostro plenariam recipiendi licentiam : in quibus Missis invenies argumentum fervoris. Et dicit Dominus, quod erit tecum ad largiendum tibi mentis constantiam.

146 In vigilia beatissimæ Magdalenaë, quæ prius surgere propter infirmitatem non poterat, in fervorem animarum ascendens et laudum, subito roborata est ita plenissime, quod omnes adstantes mirati sunt : fecitque in illa joconditate sero illo Divinas cantare laudes. Post hæc anima ejus in excessu levata mentis, vidit beatissimam Christi Apostolam Magdalenam in vestitu deargentato, ferentem coronam intextam de lapidibus pretiosis, et eam beatos Angelos circumdantes. In qua visione audivit Christum dicentem sibi : Sicut Pater meus dixit Joanni Baptistæ de me, Hic est filius meus ; sic dico, quod hæc est filia mea dilecta. Et qui miraris de ipsius tam fulgido vestimento, scias quod ipsam lucrata est in antro deserti, in quo etiam coronam, quam vides, de lapidibus pretiosis in victoriis suarum tentationum, quas in illa penitentiâ passa est, meruit obtinere. Quibus dictis, subito visio supradicta subtracta est, et Margaritam in tam magna debilitate reliquit, quod sursum caput languidum erigere non valebat.

147 Nocte altera in oratione pervigilans, in excessu mentis evecta, vidit Beatorum agmina, et Christum in solio stantem, et joconda facie famulam suam Margaritam respicientem. Quæ ducta per Angelum, et in ejus anima rueni amplexus, conquerebatur, dicens : Pater mi, cur animam, quæ nihil aliud petit quam vos, vestris privatis amplexibus ? Et Dominus ad eam : Non amplectar te, filia, quousque amore mei multas adversitates recipias. Margarita vero quæ sui consumptionem corporis sitiēbat, respondit dicens : Domine mi, quando erit istud consumptum corpusculum ? Et facta est ei responsio, quam optabat, per Angelum dicentem sibi : Tu Margarita diu et multum desiderasti tui consumptionem corporis : ad quod desiderium plene pertinges, antequam migres ad nos. Hoc per me tibi significat ille Dominus noster Jesus Christus, qui non solum me creavit et te, sed omnes creaturas. Ad quæ verba instar mulieris in partu vociferantis altissime flere coepit, admirans de dignitate humanatione summi Dei. Ille autem, qui electorum tristitiam vertit in gaudium, statim ilavus et parvulus et nive candidior, nudus in præsepio reclinatus apparuit : et postea surgens ad Matris pectus in virginali gremio sedit.

148 Exceptis horarum prolixitatibus et mentalibus excessibus, qui noctem diemque fere totum aliquando occupabant, cum inter sociarum manus irreverberatis oculis insensibiliter a mane in vesperum tenebatur ; nihilominus temporis particulas, quæ supererant, divinis laudibus adornabat. Memor namque illius admirabilis comæ, in qua corpus suum Apostolis tradidit, et discipulorum pedes lavit summi Patris Filius, dicebat decem Pater noster, pro captiva facta in horto decem, pro corona et illusionibus decem, pro columna decem, pro Cruce, in qua nudus pependit, decem, pro quolibet manu confixa decem, pro quolibet pede decem, pro quolibet aure contumelias et detractationibus lacessita decem, pro factore loci et spatis majorum decem, pro velo ante oculos venerabilesposito viginti, pro felleo potu de-

cem, pro lancea decem. Et ad quamlibet pœnam Christi, quam sciebat distinguere, cum gemitibus et lacrymosis suspiriis eundem numerum persolvebat. Excrecentibus in ea fervoribus in meditatione beneficiorum, quæ Christus humano generi contulerat, fecit acquiri fabarum non parvum numerum, quibus unum vasculum replens, hoc modo evacuavit : nam primo pro suis defectibus, quos multis annis in amaritudine mentis desleverat, dixit 400 Pater noster : pro ordine B. Francisci, cui eam Dominus recommenderat, 100. pro cunctis Ecclesiæ sanctis ordinibus in virtute conservandis et gratia, 100. Pro electis, quos Deus in statu gratiæ posuit, 100. pro peccatoribus, qui divina sunt gratia denudati, 100. pro Confessoribus, 100, et pro benefactoribus, 100. pro terræ sanctæ subsidio, 100. Et pro laudatoribus Matris Dei, 100. Pro spiritualibus fidelibus filius et compatribus suis, 100. Pro Contonensibus sibi devotis, 100. pro lædentibus vero eam, alia 100.

149 b Vi famula superni amoris amplius renovata, cœpit amore Dei Patris dicere centum Pater noster. Pro honore Filii 100. Et ad laudem sancti Spiritus 100. Pro Matre Domini 100. et pro omni ejus parentela 100. pro creatione visibilium et invisibilium, 100. Et pro infusione novarum animarum in corporibus, 100. pro primis parentibus in paradiso locatis, 100. Et pro transgressione ipsorum, 100. Pro prænuntiatione Christi adventus 100. Et quia venit ad nos in tempore præfinito a Patre, 100. Pro Angelo Gabriele ad Mariam Virginem missu 100. Et pro humili responsione Virginis 100. Pro verbo illo, Ecce Ancilla Domini 100. Et quia Mater Domini visitavit Elizabeth, 100. Quia Deum novem mensibus portavit in utero, 100. Et quia pariens, in præsepio eum reclinavit, 100. Quia Mater Dei exiit, 100. Et pro honore Joseph semis, 100, quia Christus præsepio non abhorruit, 100. Et quia circumcisci voluit, 100. Pro adoratione sanctorum Magorum 100. Et quia in templo voluit presentari, 100. Quia dignatus est conversari in seculo, 100. Et quia immensus factus est brevis ; æternus, temporalis, et immortalis, passibilis, 100. Et quia Pater eum misit 100. Et quia ipse personaliter incarnari voluit, 100. Et quia cum Matre Virgine in Ægyptum fugit, 100. Et quia post triduum in templo reperitus est in medio Doctorum, 100. Pro obedientia, quam exhibuit Matri et bajulo suo Joseph, 100. Pro labore itineris 100. Quia dignatus est loqui peccatoribus, et Canauea, 100. quia Magdalenam in convivio recepit et commendavit, 100. Pro laboribus Domine nostræ 100. Quia disputavit Christus cum Scribis et Phariseis, 100. Quia fatigatus et sitiens sedit ad puteum, 100. Et Samaritanam convertit et populum, 100. Et pro prædicationibus aliis per villas et civitates factis 100. Pro illis locis in quibus sudavit 100. Et pro omnibus insidiis, quas humiliter passus est, 100. Et quia videri et tangi ab hominibus dignatus est, 100. In honore baptismi Christi 100. Et pro vocatione Apostolorum 100. Quia panem materialem eorum Apostolis suis sanctissimas manibus frepit, 100. Et quia eis et nobis sacram Scripturam dedit et exposuit, 100. Quia mundo multas scientias dedit, 100. Et quia cum eis et cum peccatoribus manducavit, 100. Pro quadragesima in deserto facta 100. Et quia esurivit, et se tentari permisit, 100. Pro panpartata, quam nascendo, vivendo, et moriendo servavit, 100. Et pro omnibus locis, in quibus Jesus, Beatorum lætitia, ploravit, 100. Pro monte Sinai, ubi legem Moysi dederat 100. Pro transfiguratione in monte Tabor 100. Pro cena ultima, quam cum discipulis fecit, 100. Et pro sermone magno, quem eis fecit, 100. Pro corpore suo, quod eis dedit Dominus,

100.

D
OCTOBRE F.
JUNCTA, EX MSS.pro variis ho-
minum generi-
bus :b
pro variis
beneficiis
sibi aliisque
collatis.

E

et mysticis
viti Christi :

F

vidit S. Magda-
lenam in sumi-
ma gloria,ob tentationes
in antro suo
lateralis :auhelat in
trapiu ad Chris-
ti amplexum,et manu mor-
tem :rare eum cons-
picit :frequenter rap-
tus patiturad memoriam
Passionis mul-
tas orationes
Dominicæ re-
ciat.

A 100. Et quia proditorum et discipulorum pedes lavit, 100. Pro loco, quem non declinavit, ubi facta fuit proditio, 100. Pro flagellis, alapis, et derisionibus receptis in nocte, 100. Pro osculo proditoris tam mansuete suscepto 100. Et quia dixit ei, Quod faceris es, fac citius, 100. Pro cruce in qua positus fuit, 100. Et pro aliis tormentis quae sustinuit pro salute humani generis, 100. Pro latrone quem in cruce invitavit ad regnum, 100. Et pro testimonio ei a creaturis exhibito in Passione et alias, 100. Pro dolore Virginis Matris et Joannis, 100. Pro fide Matris, quam tunc in mente servavit, 100. Et pro sanctis Patribus de limbo eductis, 100. Pro resurrectione ipsius Domini, 100. Et quia Petro, Magdalena, et aliis Christi discipulis apparere dignatus est, 100. Quia discipulos salutavit, 100. Et quia post resurrectionem cum eis comedere voluit, 100. Quia cicatrices vulnerum in corpore suo servavit, 100. Et quia Magdalena in forni hortulani se ostendit et eam nominavit, 100. Item quia duobus discipulis in forma peregrini apparuit, 100. Pro ascensione Domini nostri in caelum, 100. Pro omnibus operibus quae pro creaturis perfecit et perficit, 100. Et quia Spiritum sanctum Apostolis misit, 100. Et pro adventu finalis iudicii, 100. Et quia decalogum praeceptorum ad nostram salutem docuerat Moysen, 100. Pro Patriarchis et sanctis Prophetis 100. Pro collegio beatorum Apostolorum 100. Pro constantia Martyrum 100. Pro sanctis Dei Sacerdotibus 100. Pro sanctis Virginitibus 100. Pro Deo devotis viduis 100. Pro confirmatis in gratia, 100. Et pro nondum conversis ad penitentiam 100. Pro Sacramentis Ecclesiae sanctae concessis, 100. Et pro baptismo fidelibus dato 100. Et pro omnibus temporibus bonis humane naturae concessis 100. Pro auctoritate absolventi et ligandi Sacerdotibus tradita 100. Pro continua pietate, quam Christus habet ad animas, 100. Et pro doctrina et gratia infusa praedicatoribus 100. Pro septem donis Spiritus sancti 100. Et pro quatuor Evangelistis 100. Pro dilatione egressus Matris Dei de seculo ad nostram salutem 100. Et pro miraculoso adventu Apostolorum in ejus Assumptione 100. Et quia materia non deest laudis, non debet deesse lingua laudantis a laudibus, ideo quia Margaritam liberavit a multis periculis in statu mundi, et eam nutrivit cum esset Christo rebellis 100. Et pro humane conscientiae sibi dato 100. Et propter molestantium mandatorum, quam incurrerat, 100. Et quia Deus eam revocavit ad gratiam, 100. Et quia eripuit eam de manibus tentatorum, 100. Quia omnia peccata viva variis orationibus et dimisit, 100. Et pro largitate publica et privata 100. Pro ingratitude, quam habuerat ad beneficia Dei, 100. Et pro juam paradisi ebrietis aperta 100. Nec non pro beatissimis Angelis nobis ad custodiam deputatis 100. Pro his, quae Dominus Jesus in hora mortuini passus est, 100. Et pro singulis horis dixit 100.

C 130 Cor suum tradens Deo devota Margarita ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui vocaverat eam, quia flammam divini amoris, qui eam dilatavit ad omnes, cubilero non valuit, nunc divini familiaritate colloqui, nunc temporalis largitate subsidii, nunc orationum studio vigilanti, omnibus omni modo, qui poterat, subvenire studebat. Unde mihi Confessori suo dicebat. Novitis, Pater mi, quod in orationum multarum principis intendens meae vilitatis miseriam, recurro prius ad Dei mei Matrem, deinde singulis honoratis Sanctorum ordinibus, eorumque invocato suffragio, confidentius supplico Regi Deo, ut per ipsos tam sibi gratas filios preces meas oblatas cum lacrymis oculo pietatis respiciere, et cum misericordia recipere dignetur; redditisque gratis do-

collatis muneribus, oro pro cunctis in Purgatorii poena reclusis, secundum notitiae meae gradum. Deinde oro pro Papa nostro sanctissimo, ejusque toto assistente collegio. Post haec oro pro cunctis Ecclesiae sanctae ordinibus, sub quacumque norma vivendi positus, ut conserventur virtuosiores in gratia, et debiles protegantur, ne unquam succumbant in pugna. Oro iterum pro Legatis omnibus a Sede sancta transmissis pro salute filiorum. Nunc oro pro Terrae sanctae subsidio et recuperatione, quam opto: nunc pro Regibus Christianis, et omnium terrarum Principibus et rectoribus: nunc pro terrarum concordii conservandis, nunc pro omnibus sedandis guerriis. Nunc oro pro Virginitibus, conjugatis, et viduis, nunc pro omnibus orphanis et pupillis, nunc pro afflictis omnibus et captivis, nunc pro Cortona, in qua me deus tot virtutibus adornavit; nunc pro meis Confessoribus et magistris: nunc pro Fratrum Minorum ordine, quorum curae me Christus semper et ubique commisit: nunc pro benefactoribus meis, et pro omnibus illis qui fuerunt causa mea salutis. Oro etiam pro peccatoribus omnibus, ut Deus eos reducat ad gratiam: et pro infidelibus et haereticis, ut ad matrem sanctam nostram Ecclesiam sepiendam se convertant. Sed dum pro Tartaris, Saracenis, et aliis infidelibus oro, sentio in corde dulcedinem et fervorem. Cum autem pro Judeis oro, corum ingratitude mihi occurrens, statim illa dulcedo videtur mihi atque fervor subtrahi. Oro similiter instantissimis precibus pro omnibus, qui me verbo vel facto laeserunt publice, vel occulte. Deinde revertor ad amantis Jesu desiderium: et quantum ab ipso conceditur, ascendo in contemplationis anaplexum, ubi ex familiaritate Altissimi anima tantam sentit dulcedinem, et ad tantam violentiam trahitur, quod filii mei non possunt ferre praesentiam, nisi in quantum scio quod impo-terum ordinem nostrum ingreditur, sicut mihi Dominus promisit ac revelavit, et quod non solum ad hunc Fratrem fiet, verum et Sacerdos et sui verbi praedicator.

E 131 Humilis corde Dei famula Margarita selevissimam in omnibus recognoscens, oravit dicens: Domine Jesu Christe, non vos irritet miseria mea, ut subtrahatis mihi vilissimam, nullam virtutem habenti, ea quae per misericordiam promisistis. Cui Salvator respondit, dicens: Complacuit Patri meo sanctoque Spiritui, nec non mihi, et meae Matri Virgini, de qua pro salute humana curari volui, quam non separas a laudibus tuis, et quae rogat, ut gratias tuas augram, ut serventur tibi promissa dona. Et Margarita respondit: Domine, cum ego sim superbiae vasculum, sine humilitate, honestate, patientia et caritate, quomodo mihi aliqua vestra dona darentur? Et Dominus ad eam: Non habes tu plenam voluntatem placendi mihi? Non sentis tu novas penas, quando non servis mihi? Nonne fugis libenter omnes creaturas, ne me offendas? Numquid non exuis te, amore mei? Et Margarita respondit: Domine mi, si utrumque ago, tu nosti, quod quia in tuis operibus non sum fervida, sed otiosa, quomodo dona tua communicares tam vilissimae creaturae? Defende me, Domine, ab omni culpa et insultu aedie. Et Dominus ad eam: Haec tentatio est quoddam martyrium tibi concessum, ut vires tuas exerceas fortiter ad gratiam meam exercendam. Et cum illa diceret: Quantum te, Domine, in pigritiis meis offendo? nec de donis elata efficeretur, et pavida remaneret, nil ei super isto verbo respondit.

F 132 Quodam mane cum loqueretur de Christi Passione ferventer inelucta doloribus, dixit: Si tunc astitissim Dominus meo crucifixio Jesu, dixissem quod prius me poneret in inferno, quam illos cruciatus in suo speciosissimo corpore pateretur. Ad quod

D tum varios status hominum Deo commendat:

E

postea ad Christum se attulit:

divinitus cognoscit filio suo eventura.

se coram Deo humiliat.

F

sentire cupit illi placere.

et liberari ab insultu aedie.

AUCTORE F. JUNCTA, LX MSS.

ORON INVOCAT PRIMO D. P. II SS.

A quod verbum quasi contra Divinam dispensationem prolatum Frater commotus, de ipsius deceptione timens, dixit ei: Mater Domini nostri, quæ super omnes dilexit eum, juxta crucem stans confecta moribus, seipsam, si opportunum fuisset, pro salute omnium immolasset: adiciens quod quasi ex simili causa dixit Christus Petro, qui eum pati volebat: Vade post me, sathana. Nobis quidem eam relinquuntibus in mentis excessu, et ad locum redeuntibus Fratrum, loquitur Christus Margarita dicens: Filia, dic Fratri, quod ipse verum dixit, et bene. Verbum autem illud non solum dixi, me amanti ferventer, sed etiam sathanae, qui dissuadere nitebatur prae timore passionis, quam mihi optanter interim procurabat: ipse tamen antiquus hostis me plenarie non cognovit usque ad expolationem inferni, in qua quidem tanto fuit dolore repletus, quod, si possibile fuisset ipsum posse mori, mortuus tunc fuisset. Sed tunc Petrum propter excessivum suæ dilectionis fervorem ex eo verbo non minus eum dilexi Non ponant igitur Fratres in dubium fidelissimum tui cordis amorem, qui mea respondit inclinationi, quam gratis mundo exhibui. Nam si dum patiebar in Cruce hoc verbum dixisses, fides tua, quæ tota est pura, salvam te fecisset. Tu enim es planta mea, quæ siccas plantas virides facis: nam de te consurget aqua ad irrigandas radices arborum aridarum. Tu es enim filia mea, soror et socia, cui concessit Pater meus gratiam, quam non perdes. Ad quæ verba Christi fanula Margarita perterrita, Christo respondit dicens: Non me permittas, Domine, decipi: quia nihil in me virtutis invenio, unde hoc in posterum debeam prestolari vel presenter valeam possidere. Tunc se Christus ei ostendit, veluti crucifixum, dicens: Pone palmas super locis clavorum manuum mearum. Et cum Margarita ob reverentiam diceret, Non Domine mi, subito patuit vulnus lateris amantis Jesu, et in caverna illa cor sui est intuita Salvatoris. In quo excessu amplectens Dominum crucifixum sursum ab eo ferebatur in cælum, et audivit eum dicentem sibi: Filia, de istis vulneribus trahes illa, quæ queunt predicatores referre.

Vade post me sathanas, Matt. 16. 23, magis diabolo dictum quam Petro.

Similis Petri et Margaritæ fervor.

videt hæc cor Christi per vulnus lateris.

amplexæ crucifixum sursum fertur.

Minoræ commendat: julentur facies esse in admittendo.

Margaritæ dura patienda predicantur.

B 154 Dixitque ei iterum Dominus: Dicis etiam Patribus Minoribus, Patribus tuis, quod sedes illa tam speciosissima, quam vidisti in ordine Seraphin, fuit Luciferi, in qua Pater tuus B. Franciscus residet gloriosus: et longitudo illa, quæ continuatur eum sede, replebitur Fratribus sui ordinis, qui tanti Patris imitabuntur vestigia: cujus religio magna est, et propter maximam ordinis ejus eorum membra ejus, quæ parvula sunt, innovabuntur. Propter quod ad ordinem cupientes venire recipere non dubitent: quia si non reciperem ab eis nisi castitatem et officium, placet mihi quod eos recipiant. Et si non reciperem amplius, nisi quod recedunt a mundi proditiombus, homicidiis, perjuriis, furtis, usuris, et carnalitatibus, contentus ero. Nam a vendentibus, etiam olera, offendor multum, sed sicut extenditur misericordia mea ad populum induratum, qui recessit a me, ita justitia mea extendetur ad ipsius punitionem. Et tu, filia, para te ad patientiam, quia tota vita erit in martyrio, tam dubio tamque duro, quod potius eligeres Sanctorum supplicia, quam tuas, quas sustinobis, poenas. Et quia Dei fanula non timebat poenas, sed solum Dei sui offensam, respondit dicens: Quomodo faciam, Domine mi, in poenis predictis? Tunc eo non poenam, sed tuam offensionem. Et Dominus ad eam: Tu bene juraberis in tribulationibus tuis, filia: et in tribulationibus posita migrabis ad regnum cælorum. Tu es instrumentum meum, quod, dum volo quod tangatur, tangetur. Quare tibi dico, quod pax Aretini d'Episcopi cum Cortonenibus fiet.

154 Die Dominica post Pentecosten cum devota reverentia Christi recepto corpore, statim gaudio terminato dicere cepit: Cur anima mea tuum sponsum Dei filium non quaeris ad Crucem? Quo dicto, surgens de loco, ubi orabat et quiescebat, aspersit se aqua benedicta in suorum purgatione defectuum: et subito de cella cum fervore maximo egrediens cepit Christum vocibus postulare. Quæ in instanti ad Christi pedes intellectualiter posita, levit pedes ejus et tersit: et faciem ejus videre desiderans, rogabat Altissimum, ut desideranti se ostendere dignaretur. Qui respondens, ait: Faciem meam plene in sua specie videre non poteris, quo usque locabo te in gloria Beatorum. Et Margarita respondit: Domine mi, prolixas quadragesimas me sinitis facere de vobis. Cui Salvator dixit: Sicut sunt quadragesimalia tempora tibi concessa, ita et festa de me tibi paschalia reservantur. Et Margarita respondit: Domine, placet tibi, quod loquar magna dona tua, quæ mihi largiris, coram adstantibus? Et Dominus ad eam: Quia in illa tua locutione extatica, eum non sentis quæ loqueris, panduntur misericordiae meae dona, volo quod ita loquaris. Ad quod verbum Margarita securior reddita, dixit: Tu es pater meus, suscitator meus, sponsus meus, luctitia mea, et gaudium omnium gaudiorum. Et Dominus ad eam: Tu es filia mea, socia electa. Et Margarita respondit: Quantum me diligis, Salvator meus, non me remittas in desertum, amator meus. Et Dominus ad eam: Ego remitto te, sicut ovem inter lupos. Et Margarita respondit dicens: Domine mi, destruatur cito moles corporis mei, ut merear venire ad te per viam tribulationis. Et Dominus ad eam: Quamvis tribulationes tuæ dure debeant esse, major erit tamen illa, quam patieris de me; neque enim major, nec durior esse potest, quam sentire se animam sine me. Et Margarita respondit: Tu es, Domine, vita mea, per quem vivo: et si in desertum remisisses me, in morte inenro. Tu thesaurus meus, sine quo omnis opulencia videtur mihi summa paupertas. Ad quam Christus se ostendens hilarem, dicebat ei quod in deserto rediret. Quem cum Margarita mentali contemplaretur oculo, vidit Christum in throno mirabili residentem, et Matrem Virginem a dextris ejus in alio inestimabili solo coronatam super omnes choros Angelorum sedentem, et Margarita cogitantem. Tunc invitavit eam cæternus Rex de visione distincta omnium beatorum agnitionum. De ipsa pollicitatione tam jocunda, tam larga, tam immenso gaudio dilatatum est cor, quod aperiri videbatur, et vix potuit respondere, dicens: Domine, quem unico diligo, quia a te facta sum, te videre desidero, qui me tanto replesti gaudio, quod nec tacere possim, nec exprimere. Deinde ad Matrem Domini se convertens, ait: Domina mea, dicatis, queso, Filio vestro, quod ostendat mihi vultus sui jocunditatem.

D AUGUSTINE P. JUNCTA, 68 MSS.

et in rapta Christi pedes sua sibi lavare:

E scilicet ejus dona raptus tempore aperire:

opiat eum moerere.

videt Christum et D. V. in throno sedentes.

F summo gaudio perfusa

capit omnino sibi paratissimo pauperibus

155 Dicebat Margarita Confessori suo: Pater mi, nihil de rebus ad victum vel indumentum mihi transmissis retinere volo. Nam desidero esurire, ut satiem pauperes; exuere me, ut induam eos; dare tunicam novam ipsis, et ipsorum me tegere emicinctis, et in omni rerum penuria remanere, ut ipsi abundare possint. Et dicebat Fratris: O Pater mei, nulli personæ pro meis necessitatibus fueris, sicut consuevisti, aliquid signari: quia currere volo ad desiderium animæ meæ Christum, omnibus rebus exonerata. Et si quid est alium pro meis necessitatibus assignatum, pauperibus Domini mei Jesu Christi crucifixi, quos in visceribus meis porto, sine mora distribuas.

156 In festo beatissima: Magdalena interrogavit Margarita Dominum nostrum, quem eum suis stigmatibus Passionis videbat, si omne genus humanum in

A in hujus seculi termino cum illis plagis eum visurum est? Respondit Dominus, quod sic eum visurus est omnis oculus. Sed iste plagæ, inquit, filia mea, erunt ad gaudia Beatorum, et confusionem perpetuam reproborum. Et Margarita respondit: Et non dolebunt de tali visione Beati! Et Dominus ad eam: Quia in eis erit tam perfecta gloria, quod nulla potest eis admisceri tristitia, dolere non poterunt, sed in me Redemptore de sua redemptione gaudebunt. Et vis, ait Dominus, ut ostendam tibi dona, quæ tibi daturus sum? Et Margarita respondit: Non, Domine mi, tu enim es gaudium meum, quem solum cernere cupio: vita, qua vivo: lætitia qua gaudeo: requies in qua requiesco: et totum bonum animæ meæ. Confiteor, Domine mi, quem plagatum video, quod tu es ille, qui pro humano genere pati et mori dignatus es. Sed quaeso, ut non patiaris creaturas, contra quas video nunc tam iratum, separari a te, et ire ad incendia sempiterna. Scio, Domine, quod nulla poena major esse potest, quam separari a te lætitia infinita. Et cum Salvator per modum licentiam eam benedictione donare vellet, Margarita respondit: Domine, vestram benedictionem opto: sed differatis eam, ut non recedam. Timore autem crescente do tanti terminatione solatii, convertit se ad Matrem Domini nostri, dicens: Spectiosa Mater et Domina, exora Filium tuum, et dic ei, ut sui aspectus jocunditatem mihi non subtrahat, quia nollem ab hoc jucundissima visione recedere. Et si me dispensatione sua remittit, dicatis ei, Mater, quod mihi preestet de reversione ad tanto felicitatis solatium promissionem. Et quia Christus invitavit eam ad suorum visionem Sanctorum respondit: Domine mi, qui estis Sanctus Sanctorum, lumen, dulcedo, et corona eorum, quem solum videre desidero, cum vos videro et habuero, ero coram Beatis omnibus.

B Tunc invitavit eam Altissimus, ut suis manibus e ricatrici signatas tangere non tardaret. Quod agere præ reverentia reuens, amoris signum et confidentiam postulavit. Et Dominus ad eam: In signum dilectionis et confidentie tibi mando, quod nunquam loquaris nisi de me. Et Margarita respondit: Domine mi, quia hoc preceptum implere non possum sine adjutorio gratiæ tuæ, succurrat mihi libenter obedienti misericordia tua: et quia solus nosti fragilitatem meam, absconde me a creaturis tuis, et cum loqui nesciam, non me cogas, ut aliquid referam populo tuo vel alicui persone in speciali.

C Tunc gratissima filia, suis Patribus non ingrata, interrogavit Altissimum, dicens: Domine Jesu Christe, splendor æterni Patris, quantum diligis Patres meos Fratres Minores, quibus me commendasti? Et Dominus ad eam: Filia mea, majores sunt apud me magisque dilecti, quam aliqui de mundo. Ad quod verbum cum exultatione perceptum, benedictionem pro omnibus a Sacerdote æterno Christo Jesu humiliter postulavit. Qui benedicens eos, ait: Benedico omnibus Fratribus Minoribus, filia, ex parte Patris mei et sancti Spiritus. In quo dignativo colloquio effecta senior, adjunxit dicens: Et quid erit, Domine mi, de his duobus Patribus meis electis tuis, qui tui amore tam sollicite meæ salutis se inclinaverunt? Studeant, inquit Dominus, semper esse meliores, cum habeant archam æternæ gloriæ. Et quid hoc, Domine, quod nunquam eorum permisisti gravari prelationis officio? Cui Christus respondens, ait: Scias quod adversarii mei multiplicati sunt ad tentandum populos meos: et Fratres Minores, quibus dedi regni predicationis mese, sentum sunt animarum.

158. In nocte B. Claræ Virginis, oranti Margarita assistit unus Angelus sex alius habens: ad ejus benedictionem subito tanto fuit amoris repleta in-

centio, quod gaudium externum a risu non poterat cohibere. Cujus lætitiæ sæpius illa nocte Angelus renovavit, descendens et apparens eidem. Unde Fratrem Confessorem rogavit instanter, ut nunquam coram astantibus dictum Angelum nominaret, quia præ lætitiâ tanti nominis cor repletum júbilo in jocunditatem faciem resolvebat, quantumcumque gravaretur infirmitate. Et interrogans de tam nova jocunditate, responsum accepit, quod ab illo Seraphico Angelo susceperat tam mirum jocundumque incendium.

159 In prima Dominica de Adventu, Margarita, quæ fontem vite sitibat ardentem, recepto cum reverentia Christi corpore, oravit cum fletu dicens: Per illam misericordiam, quam latroni dare dignatus es in crucis patibulo, te, mi Domine, obsecro, ne me permittas ab antiquo serpente decipi et morderi. Ideo namque ad arcem misericordiæ tuæ recurro, et ad pietatem tuam cum timore confugio, quia majestati tuæ nunquam servivi, nec servio, sed offendo continue. Cui pius Pater et Dominus respondens ait: Si me tuis cogitationibus offendis, filia, illos defectus purgas continuis doloribus, quos in animo tuo portas, et lacrynis, quas effundis. Et ego creator tuus, qui te in Paradiso formavi in prima matre, de Maria Virgine natus et in cruce passus, benedico sanguinem illum, quem in tua redemptione effudi: quia tu es illa creatura, quam hodie plus diligo, quam diligatur aliqua mulier quæ invenitur sub cælo.

160 Die Veneris præcedente vigiliam B. Thomæ Apostoli, famule Dei Margaritæ fienti et oranti Angelus Domini locutus est, dicens: Benedico cellam et omnes habitantes in ea, ut illuminentur atque purgentur, et crescant in fervore amoris. Domini famule cum fletu dicenti, Domine, ego clamo dolores et angustias patiens in absentia dulcedinis tuæ, sine qua vivere non possum, et nemo responderet afflicte; ad ejus clamorem sponsus diu desideratus Angelum misit hæc dicentem: Ego sum nuntius tui Domini, quem quotidie postulas: Ego nuntius tui Patris et Redemptoris. Quæ in magnis revelationibus et promissis timore concussa, nec tamen recedens ab actionibus gratiarum, laudavit mittentem Deum in Angelo destinato, et Angelum in Domino destinante, dicens: Laus tibi sit, Angele Dei, de tam larga benedictione, tamque proximo sermone. Sed sermo tuus, Angele Dei, valde me terruit, quia propter tam alta promissa dubito ne ipse velit ulterius mecum loqui, quem solum desiderat anima mea; ex quo per te tam alta narravit atque promisit. Cui Angelus dixit: Recordare, Margarita, verbi a Domino tibi dicti, quod usque ad obitum tui diem nova gratia crescet tibi: nec de divine subtractione locutionis timeas, quia tecum loquitur alteriori modo Deus, quam unquam locutus fuerit. Recordare similiter Evangelici verbi, quod tibi exposuit Confessor tuus de proximo diligendo. Et Margarita respondit, dicens: Et quis est iste proximus carior et intior peramandus? Dominus noster, inquit ei Angelus, Jesus Christus, pro te omnibus natus et in præsepio reclinatus: sed lux in tenebris orta est, et tenebræ eam non cognoverunt.

161 Super nascentis autem pueri penalitatibus assumptis Margarita meditans, coepit timere, ne illa die, qua lætitiâ summa erat, fieret subtractio tanti gaudii. Unde dixit Angelo, quod timebat de duro Paschate. Et Angelus ad eam dixit: Si de duro Paschate timeas, recordare quod Christus non habuit hic suave. Et Margarita respondit: Quare ergo facit Ecclesia novam lætitiâ, et concedit carnes in illa die comedere Christianis, et beatus Pater meus Franciscus dicebat, quod totus mundus jubilate debebat, quia ortum est lumen totius generis humani,

D visitur ab Angelo cum mirum gaudia:

timet peccare.

E

summe Christo directa:

visitur et benedicitur ab Angelo:

et gratias agit:

F

ducyoni f. JUNCTA, EX MSS. videt sigmatu Christi videntia tu judicio:

orat non dimittit ab ea visione:

e Christi vulnera tangere non audeat pro reverentia

Julietur non loquitur nisi de Deo quærit de PP. Minoribus,

quibus benedicit Christus:

A atque immensum gaudium? Et Angelus ad eam. Verum est, quod gaudium totius mundi natum est: sed amici Dei contristari debent illa die, quia Rex noster natus est ad pœnas et diversas tribulationes. Et tu Margarita dicis, quod tali die omnis status fidelium jocundatur. Et ego respondeo, quod tale gaudium Christus Dominus non acceptat. Multi enim sunt, qui lætantur in isto paschate, qui finaliter tristabuntur: ut multi tristantur in isto paschate, qui in æterna gloria lætabuntur. Dixit iterum Margarita ad Angelum: Roga Dominum meum, ut infligat corpori meo infirmitatem consumptivam, ut ipsum de cetero non possim offendere. Et Angelus ad eam: Dominus noster vult ut sis humilis, obediens, et reverens: et hoc, quod postulas, erit in voluntate ejus. Et Margarita dixit: Non recedas, Angele sancte, cujus præsentia me lætificat, et benedictio tua de qua me invitas, inducet novam gratiam, et roborabit in bellis animam meam. Et benedixit eam ex parte Patris et Filii et Spiritus sancti, Matris Domini, et sua, et omnium Beatorum. Et ait iterum Margarita ad Angelum: Roga Salvatorem nostrum, qui novit desiderium cordis nostri, quia nihil sub celo ita formido, sicut majestatem suam offendere, et ejus signa perfecti amoris per negligentem famulatum amittere. Quare tibi supplico toto corde, ut dicas mihi, quantum me diligit, vel quantum coram ipsius oculis displicet vita mea. Et Angelus ad eam: Hæc responsio tibi fiet secundum voluntatem mittentis Dei nostri.

162 In festo B. Blasii, aviditate crescente de Christi sumendo corpore, cum timore communicavit. Quo recepto, sentiens gaudium excedens alia cuncta gaudia, dixit, quod ineffabile gaudium erat, ubicumque se offerebat amanti animæ Christus, lætitia Beatorum. Tunc locutus ad eam Christus ait: Ego me tibi, filia, subtraham. Et Margarita respondit: Non respondeat subtractio tua, Domine, multitudini vitiorum meorum: sed intueri sitim, quam continue patior de te, et timores, quos habeo, et ob tui reverentiam anima mea sustinet. Satis namque videntur mihi graves et importabiles istæ pœnæ, ut sufficere deberent tantæ fragilitati. Et Dominus ad eam: Non recordaris tu Matris meæ, quantum sine me remansit in mundo, et præsentiam meam non videbat? Et Margarita respondit: Domine, si Mater illa gloriosa stabat in die sine præsentia visitatione, in nocte visitabatur: et si in nocte, visitabatur a præsentia misericordiæ tuæ frequenter in die. Et Dominus ad eam: Scias diem transisse cum nocte, in quibus me, sicut intelligis, non habebat: habebat tamen Archangelum Gabrielem, quem ad eam præmiseram salutandam, dum de ipsa dignatus sum carnem sumere, qui sæpissime visitabat eandem. Et Margarita respondit: Domine Jesu Christe, Mater vestra sanctificata fuerat antequam nata. Et vos (ut ego) offendere non timebat, quia magis erat confirmata in gratia, quam aliæ creaturæ. Sed ego ancilla tua sum velut res quæ non est, et statim desiuit esse. Et ideo timeo ne a te summa vita peccando recedam, tuam visitationem desidero, quia sine te perseverare posse non credo. Et Dominus ad eam: Ego quidem, filia, tibi ad tempus me subtraham, et tribulationes tibi crescent et multiplicabuntur. Et Margarita fortiter Christum amans, respondit: Dummodo tibi placeant, et in illis tibi serviam, et incessanter laudem nomen tuum, ea opto, et ad recipiendum me præparo. Et Dominus: Filia mea, quam feci in pennis albam per innocentiam puritatem, et rubicundam per amoris ardorem, in te requiesco, et in pœnis tuis mihi servis, et laudabis me factorem tuum.

163 Feria tertia post primam Dominicam in Quadragesima, cum reverentia corpore Christi recepto,

Februarii T. III.

audivit ipsum dicentem sibi: Es tu in tribulatione? Et cum Margarita responderet, Domine tu scis; dixit ei Dominus: Et ego sum in consolatione de tuis pœnis, quia te mihi conjungunt. Et Margarita respondit: Domine, tu dixeras ancillæ tuæ, quod ego jam conjuncta eram tibi per gratiam. Et Dominus ad eam: Omnis anima, quæ in gratia est usque in finem, si non crescit in gratia, retrocedit. Et Margarita respondit: Verum est, Domine, quod es in consolatione, quia tu es ipsa consolatio. Et Dominus ad eam: Filia, ego fui quantum ad humanitatem in magnis tribulationibus. Et tu fuge mundum, quem tam fugere postulasti, quod adhuc largiar tibi istud bonum. Et Margarita respondit: Domine, ego me ipsam fugio, et de me ipsa tibi lamentor. Et Dominus ad eam: Filia, et de me similiter lamentaris. Et Margarita cum tremore dixit: Domine, ideo de te conquesta sum, quia de fuga mundi meum desiderium minime complexisti. Vellem namque omni familiaritate creaturarum carere, ut plenius te cognoscere ac diligere possem. Animarum vero zelator, se ad prædicatorem exhortationem convertens ait: Dic illi parvulo, quem in cœlesti Hierusalem magnum faciam, quod studeat semper in amore meo atque servitio et in Scripturis meis: et ego dabo lumen ei ad prædicandum in injurias, quas recipio quotidie a deceptoribus hominibus, secundum artes eorum et officia. Numquam enim tam me offendiit mundus. Offendor enim de illo vitio, quod in mea nativitate punivi, a conjugatis in matrimonio, et a Virginibus et a nuptis, per superbiam, inanem gloriam et invidiam. Dic ergo, quod prædicet Evangelium meum, et vitia corrigat: prædicet cum auctoritate et ardore cordis: nec timeat infamantium verba, quia faciam adhuc ejus prædicationes agnosci. Et dic ei, quod in sinu meo eum porto, et in statu gratiæ, in quo posui animam tuam, suam portem.

164 In vigilia B. Claræ Virginis, quia Christi famula Margarita plusquam in aliis diebus cupiebat signa dilectionis divinæ in se ostendi, licet omnes homines mundi et mulieres videre Sanctas cupiant, dixit ei Dominus: Filia, in te non habes caritatem perfectam, in gradu enim, in quo nunc es, servare debes caritatem et reverentiam. Reverentiam enim tuam præcedit cognitio, quæ nunquam te sinet formare petitionem aliquam cum signo elationis seu præsumptionis. Perfecta vero caritas in amarum petitur, cum se elevat per ardorem super se, ut transcendat in me, præponendo sibi ceteras creaturas. Sicut invitatus ad nuptias, quia se ceteris dignior deceptis elegit humiliter novissimum locum, et sequitur omnes qui intrant palatium, non præcedit. De verbo illo, quod per fervorem dixisti, ne timeas, quia sicut Petrus amore fervens dum incidit ancillam, in ore meæ prædicationis meruit veniam, ita et tu in verbo prædicto.

165 In vigilia Nativitatis beate Virginis, Dei Filio reverenter suscepto, ex inestimabili suavitate, quam sentiebat in ipso, ait: Domine mi suavissima, quid facient de infinita suavitate animæ Beatorum in patria, dum de te gaudium sustinebunt inexcogitabile, ineffabile et admissum? Infinita est hæc jocunditas, qua fruor nunc, Domine mi. Et Dominus ad eam: Beatorum animæ facient secundum voluntatem meam. Et major erit jocunditas tua in patria, quam sit ista. Et quia desideras profundari totaliter in fonte amoris mei, ideo tam sæpe requiris, quantum te diligo. Cum dico tibi, quid tu es filia Dei, electa Dei, et revocata Dei, quam specialis custodio diligentia; cur dubitas ergo, cum tribulationes et infirmitates tuæ placeant mihi? Nulli cor tuum, filia, rei præbeas, nisi mihi dilecto tuo: solum me dilige, meisque laudibus sis intenta, quod tu amabo

D
AUCTORE F.
JUNCTA, EX MSS.

ul placere intelligit a Christo,

ei jubetur quendam conclamationem unimare,

E

ipsa in se servare caritatem et reverentiam;

F

nulli rei cor præbeas, nisi Deo;

opiat morbum, ne amplius peccet:

maxime horret peccatum:

deprecentur ne se et penitus subtrahat Christus.

Margarita in terra vixit a Gabriele visitatur

Margarita opulenta in tribulatione, modo tu placet Deo.

A et laudari faciam. Tu dicis quod in continua fame vivis de me. Et ego dico tibi, quod in majori fame vixi, quam tu : nam corpus meum, quod traxi de Virgine, semper fuit de quiete recipienda famelicum.

166 Post festum translationis beati Patris Francisci, in excessu mentis posita propter promissa ostensa pramnia, ita cœpit loqui : Nihil horum, quæ promittis, Domine, et ostendis, sciam referre. Et Dominus ad eam : Ego tuus Dominus Jesus Christus volo, quod nunc salutis beatissimam Trinitatem, et gloriosam beatam Virginem Matrem meam, cum tota curia Beatorum. In quo verbo tam immenso fuit repleta fervore, tantaque dulcedine, ut nova securitate percipere diceret : Tu es ille, qui pro salute humani generis de Maria Virgine nasci dignatus es. Et Dominus ad eam : Es tu digna hejus tam miræ suavitatis gratia, quam nunc sentis ? Et cum Margarita responderet, quod non ; quia cum illa non eruderet posse pati quidquam molestiæ in inferno ; dixit ei Dominus : Hæc gratia non solum tibi pro te conceditur, sed pro filiis meis, qui etiam digni sunt. Est autem dignus ille sanguis, qui emanavit tam large de meo corpore in Crucis patibulo pro ingratis. Et Margarita pro quibusdam orans, Domino dixit :

B Exaudi Domine preces servorum tuorum. Et Dominus ad eam : Non sunt preces, sed appetitus superbia, qui cogit eas laborare in terra. Oratio enim recta requirit eor ab omni labe defectuum defecatum, cor humile ad suarum miseriarum notitiam, mere etiam majestatis cognitionem ac reverentiam obtinendam. Requirit etiam cor separatam ab omni strepitu mundanorum affectuum, atque interiorum et exteriorum sollicitudinum. Ego enim, qui sum dignior omni nobilitate, me feci servum et subditum præ cunctis humiliorum.

167 In vella sua quadam die Margarita orationi et meditationi divine vacans, audivit in spiritu vocem dicentem sibi : Veni sponsa in desertum, et esto ibi, ut plenus valeas delectari cum Jesu Christo dilecto tuo, et ibi sapiens anima cum divina sapientia commoretur. Et Margarita respondit : Quomodo associaretur tanta simplicitas cum sapientia infinita ? Et Dominus ad eam : Non de sapientia mirari, noviter nominasti, quia nunquam de me Creatore tuo, et de subtilitatibus hostis tui agnovisti tantum, quantum cognoscere amodo. Et cum diceret ei, Anas tu me ? Et ipsa respondisset, Tu scis, Domine, quia amo te ; Sed nunquam, Domine, te amavi ; dixit Dominus : Non recipies tu supplicia mortis amore mei si oporteret ? Et Margarita respondit : Domine, nec gratia, nec munus, debetur mihi, nec alicui creature morienti pro te, quando a patiente supplicia non recedis, sed es cum ipso. Tunc gratissimus Deus adjunxit, dicens : Dic servo meo, quem tibi in Confessorem, spiritalem bajulum, assignavi, quod tale studium apponat in omnibus que gerenda sunt, ut merito filius meus vocari possit. Et tu in oratione tua reverentius me invita, et dic : Quando veniam ad te et inveniam te, Salvator Deus meus ? Et nos dicere sicut hæcenus dixisti : Veni, vel redi Domine, cum tu deheus tanquam me indignus reverenter venire ad me.

168 In festo BB. Joannis et Pauli post communionem corporis Salvatoris, audivit subito vocem dicentem sibi : Ego sum panis vivus, qui de caelo descendit : si quis manducaverit ex hoc panis, vivet in æternam. Pro quibus verbis jocundata mentaliter, gratias egit divinæ benignitati, qui se permiserat recipi ab eadem. Et in excessu mentis evocata, vidit Christi humanitatem candidissimam veste indutam contexta aureis stellis, et matrem virginem indutam aureo et celestino indumento. Et cum interrogaret de specioso Angelo, qui astabat, summi fuit Regis responsio quod erat Princeps celestis curiæ Mi-

chael, qui semper est paratus divinis obedire mandatis, et meam divinam sine labore perficit voluntatem. Invitata vero a Rege, cujus stare, decorem contemplantur, ex parte vulneris lateralis adducta est. Et quia desiderabat coram facie ejus stare, dixit ei Dominus, quod ideo posita fuit in parte dextera in arham societatis benedicendorum. Et dixit ei : Tu credis in debilitatibus tuis deficere, et recedere de hac vita : sed non migrabis hoc anno de mundo isto, nec in sequenti. Tot enim annorum erit vita tua, quot ordinavit voluntas et sapientia mea : nec dierum numerum vite tue refero modo tibi. Tu dicis, quod frequenter dubitas me recipere : Et ego tibi concedo, quod me possis recipere omni die. Nam, sicut Frater Joannes tibi retulit, in omni mei communione anime tue largiar novum lumen, et de plagis meis hauries tam altas et tam familiares allocutiones, quas mundus capere non potest, nec ei pandendæ sunt.

a Ita scripimus. An circulum legendum? an cruculum - *b* Non tatis præcipuum sententiam. An forte legendum, Christi famula superbo amore (sui, superbi amoris igne) amplius renovata? - *c* An exercere gratiam (coram, gratia comparati) ut possit hinc et merendum, etc. merendum, legendum? - De eo actum ad cap. 4. Not. c. - e Valde dicitur ipsius manus.

CAPUT VII.

De puritate conscientie et frequenti confessione et communione.

Fratrum Minorum plantula, Christi famula, Margarita in suæ conversionis primordiis non tantum notebatur confiteri qualibet die, verum etiam cum fletu et planctu repentinus detegebat coram astantibus sociis cogitationum incursus. Senel igitur continuatis diebus octo generali confessione cum genuibus, doloribus et circumstantiarum expressione mirifica, sicut ei oranti fuerat divinitus præstensa, ad optatum diem B. Joannis Evangeliste jejunando et vigilando deveniens, in oratorio predictorum Fratrum, populo recedente, appensa chordula ad collum, madida facie, capiteque nudato, coram altari beatæ Virginis se prosternens, ad Domini corporis sacramentum tremens et totaliter effecta subito pallida, reverenter accessit. Et recepto corpore summi Dei, inter adstantium brachia insensibilis effecta, declinavit se atque defecit. Tunc præ divini gustus dulcedine cepit serenata facie jocundari, visumque prætendebat Angelicum, ac dicebat : Hanc ebriatam amore divino lætitiâ, quam pro die Nativitatis ejus petieram, in hæc dieo Salvator omnium reservavit. Exinde irreverberatis oculis et apertis nihil videns, quarenti Domino, qui loquebatur ad cor ipsius, quantum creverat ejus anima, ita respondit, dicens : Domine, major est nunc anima mea, quam totus mundus, quia in ea vos habeo, quem caeli et terra non capiunt. Et cum fletu postulans dilecti Dei continuare præsentiam, ita de subtractione dulcedinis cepit timere, ut nihil aliud nisi flere liberet. Et ait fletu Dominus : Filia mea, scias indubitanter, te cum isto timore ad cellam tuam reversuram.

170 Ad tam altissimum sacramentum corporis Christi reverenter se præparans, ante orationem cellam totam purgabat a pulvere, dicens, quod vie tegi deberent auro purissimo, qua transiri sunt cum Christi corpore Sacerdotes. Unde liquefiebat ut cera, cum ejus præsentiam sentiebat, et retinebat eorum ad Christi corpus illuminandum. Intantum namque ipsam allexerat divinæ suavitatis notitia, et deterrebat suæ consideratio vilitatis, quod aviditatem frequentandæ communionis retardabat humilitas, et formidinem ex adverso mentis aviditas animabat. Propterea valde admirans de pugna tam nova, quam sentiebat in se, cum timore ac fletu cepit tantæ novitatis investigare principium. Cui Dominus respondens ait : Non timeas, filia, nec mueris, quia quelibet

AUTORE F. JUNCTA, EX MSS

in summa consolatione

faciatur se ea indignam :

dicit si qualis esse debet oratio, ut exaudiat :

immittitur in desertum :

Interrogatur, an amet :

jubetur reverentius orare

26 Jun.

videt Christum, B. Virg.

S. Michaelis :

haurit e plagis Christi plus allocutiones.

Confessione generali per 8 dies facta,

communicat sine ad collum ligato :

in raptu mira sibi gaudio perfruitur :

communicatur cellam mandati :

ardet et metuit communicare.

D
AUCTORE F.
JUNCTA, ET MSS.

2 Cor. 12. 9

optat mori, ut
ei adsit :

SS. Trinitatem nomine
hominum invocata :

a Christo quaerit, cur se sub-
tude relin-
quat!

optat ut pater
sue Deo placeat,

F

parata post
damnari, modo
huc Deo servat.

invitatur ad
frequenter
communionem

et patientiam
etiam in ariditate :

Et

A quolibet anima cupiens tam nobilissimum Sacramentum recipere, sic deberet a cunctis purgari defectibus, ut solari munditiae similis videretur et esset.

171 Christi famula Margarita dum in oratione sacratissima Deo diceret, quod tam vilissimae creaturae se numquam Christus communicare deberet; responsum recepit a Domino, quod splendore tam mirifico non erat induta virtutum pro se tantummodo, sed ut a Christo tam dignativae vocationis spes desperatis redeundi plenaria ad sinum misericordiae donaretur. Et dixit ei, quod tempus appropinquabat, in quo tam copiosis ditanda erat gratiarum muneribus, b cum summa devotione fideles euperent audire loquentem, et ejus tunicam lacerare devote, et ad ipsam accederent de propinquis provinciis et remotis, ut eam possent videre et tangere, et a suis pestibus liberari.

172 Conscientiae puritatem sectantem c habenti Salvalor redarguit, quia propter metum circumstantiarum personarum, fervorem ipsum requirendum cohibuit vel celabat. Mandavit etiam purissimae sponsae suae, ut quolibet die ad minus semel confiteretur Fratri Junctae Confessori suo, tum quia magis coram praedicto Fratre verecundabatur, tum quia plus aliis Confessoribus redarguebat eandem. Et ideo dixit famulae suae, quod ratione curae praecipuae, quam dictus Frater de ipsa gesserat, reservabat eidem munus gratiae specialis. Haec saepe a communione corporis Christi se humiliter subtraherat, nunc ex contemplatione majestatis excelsae, nunc ex consideratione propriae vilitatis. Ex qua humilitate inclinatus Altissimus ait : Filia, non te subtrahas, ut coepisti, a mei Corporis sacramento, quia sic est cor tuum jam purgatum a vitis, quod ut me saepe recipias tibi mando. Tu vero confessori praedicto de tuis defectibus te accusa, et secularibus parum loquere, cum pondus orationis ferre pristino more non valeas propter infirmitates. Ama igitur silentium, et si potes continue confiteri priusquam comedas, nullatenus negligas adimplere. Et sicut agebas dum ibas ad locum Fratrum, ita priusquam cibum sumas, confitearis defectus tuos Fratri : et Fratribus supra dictis semper detege vitam tuam, ut nulla tentatio te decipiat.

173 In Matris summi Dei Annuntiatione, dum solito more cum fletu ad Christum recurreret, supernae consolationis irradiata splendoribus, quaesivit a Domino, si esset ejus anima a vitiorum maculis defaecata? Qui ei respondit, quod nihil grave oculos majestatis offendens in ejus mente remanserat expiandum, et ait : Ideo benedico tibi, et volo quod amore mei te ipsam diligenter ab omni defectu custodias, et me cum volueris recipias omni die. Quae divina repleta dulcedine rogavit Altissimum, ut ita cor ejus dignaretur munire virtutibus, ut nil de cetero praeter Deum posset intrare in illud. Mane itaque facto cum Missarum solenniis interesset, tam excessivus in ea crevit fervor amoris, quod suppressere vocem in conspectu adstantis populi non valebat. Ipsa quidem hora perfusa lacrymis, fatigata suspiriis, me quaesivit, et quod differrem sibi dare corpus Altissimi, post Missam conventus humiliter exoravit, ut mentalis ebrietatis fervorem humanis aspectibus atque laudibus occultaret. Notebat enim coram populo ebriam sibi ad collum ligare, et capite nudato coram altari Fratrum miribus lacrymarum perfusa credere, ne de simulatione aut fictione aliqui eam tenere judicarent. Sic namque spiritu rapiiebatur in Deum, ut adstantes liquido crederent eam praesentialiter suum carnere Creatorem. Recepto igitur tunc corpore sui sanctissimi Creatoris, ille qui in animas sanctas se transfert, locus est ei, dicens. Confide, filia, quia tu es dilecta mea et discipula mea, quam conservabo in gratia, defendam

in tentatione, consolabor in angustiis, et ducam in vitam aeternam. Credisne, quod sim verus Deus aeterno Patri Filius coequalis? Et Margarita respondit : Non solum credo, sed vehementer admirov, quomodo non aliter anima mea liquescit in praesentia tua. Et timens ne cum aliquo defectu Christi corpus assumpsisset; benedixit ei Dominus, et dixit, quod purgaverat eam, et recordaretur verbi, quod B. Paulo dixerat : Sufficit tibi gratia mea. Et quia dulcedo illa mirabilis subtrahi videbatur, ob hoc semiviva caput suum reclinavit, dicens. O summa dilectio mea, rogo te ut animam de corpore isto educaas ut liberius tecum sim. Ille vero qui sua levitate suaviter cuncta disponit, in lacrymis postulatus, Margaritae dixit, quod ideo ipsam in timore posuerat, ut implerentur omnia, quae de ipsa scripta fuerant, et quod in timoribus suam vitam duceret et finiret.

174 Ignis amoris adeo erat in ipsius anima accumulatus, quod tam in publico, quam in privato, in magna Dei dulcedine posita diceret : Domine, Domine ubi es? Ego autem, qui semper fui de statu salutis ejus zelotypus, dicens quid dixerat, Domine Pater et Fili et Spiritus sancte, an Domine Jesu Christe, respondit dicens : Ego illum amicum et aeternum Deum invoco, qui est Pater, Filius et Spiritus sanctus. Et cum super isto verbo timeret, Dominus dixit ei : Satis, filia, mihi placet modus, quem tenes, quia tuae devotionis intentio dirigitur ad majorem descriptionem meae dominationis. Sicut namque vicarius meus, in quo posui plenitudinem potestatis, ad majorem sui status perfectionem non vocatur Papa, sed Pater sanctus; ita in modo tuae locutionis quasi digniori vocabulo utens me ita nominas. Et quia amens hostis deceptionem dicebat, Domine Salvalor meus, nihil aliud quaero nisi te Redemptorem meum; audivit eum dicentem sibi : Ego sum Christus, de Maria Virgine natus, qui te dico redemi supplicio. Et Margarita respondit : Domine, quid est hoc, quod aliquando sic a me videmini elongatus? Christus respondens ait : Noli timere, filia, quia cum tibi videtur, quod deseruerim te, tecum sum, ad tuas sedandas tentationes, et ero, ut mea dulcedine quietius perfruaris.

175 Cerneis se Christi famula Margarita velut triticum sub tribulo positum, quantum ad ponarum molestias diversarum, quas tolerabat, dixit : Domine Jesu Christe, fili Patris aeterni, qui de Virgine nasci dignatus es, hoc mecum agat misericordia tua ut omnes afflictiones, quas fero pro tui amore et honore nominis, tibi placeant, et in eis de cetero non omitam ciborum abstinentiam, orationem solitam, et vigiliarum continuationem, et lacrymarum effusionem, quas mihi hucusque tua curialitate largitus es. Est haec enim consolatio mea, ut nunquam corpori meo parcas. Nam si tua me vult damnare justitia, ut sum digna, concedatis mihi interim, quamdiu vixero, quod purissime tam mente quam corpore tibi serviam, et in nullo de cetero vitio te offendam. Et in isto modo parata sum pergere ad pinnas. Christus autem suae pietatis aures ad has humiles preces inclinans, ait : Filia recipe me saepius solito, quia per mei corporis visionem et sumptionem devotam, ad tam multiformium munera gratiarum ascendere meruisti. Et hoc fuit tuae magnam salutis, et consolationum principium. Nec mireris, si post acceptam requiem plus non adigeris et tentaris, quia praegustata suavitatis subtractio tibi sit ad tuae fidei majorem probationem: nam quousque me tecum sentis, te nulla poena pangit : sed cum subtrahi tibi videor, in angustia remanes. Et tamen tecum sum per gratiam, quamvis quoad dulcedines videar absentatus. Sustine igitur cum omni patientia penas tuas, quia tu nosti quare pateris tot adversa.

a
donatur gratia,
ut alii prosit

b

c
confiteatur quod
videt :

quis optimus
illi Confessor-
ius

B

invitatur a
Christo, ut
saepe communi-
cetur,

raro loquitur
secularibus :

invitat quod-
dam communi-
care :

C

fervorem et
rapum vult
coram populo
tegere :

p. u. dicit mi-
a. enim, a
Christo invitatur
vult :

A Et quid dices, si non dimisero tibi nisi timorem, amorem, tentationes et ponas?

*AUGUSTINE P.
IUNCTA EX MSS.
IUBETUR REDIRE
AD PROCEM
CELLAM, NEC CURARE
HOMINUM
DICTA:*

176 Revertere sine dilatione ad illam cellam, ad quam te Frater Joannes redire jusserat, ubi voces tui devoti fervoris securius elevabas. Et quia tibi videtur, quod ingressus iste, propter apparentiam levitatis, materiam præbeat aliis murmurandi, hanc verecundiam penalem ideo tolera, quia mulieri te invitanti ad aham cellam non expressisti tuam plenarie voluntatem: sed excusando te dicebas, quod eras ire parata, quocumque Fratres, quorum curæ comissa es, te locare decreverint. Revertere, inquam, ad cellam illam, in qua te antiquus hostis in serpentem specie molestabat. Tu enim scis quantas consolationes in superiori cella, ad quam de mea voluntate perrexeras, recepisti, juxta promissionem quam tibi leceram. Et si dubitas de murmuratione loquentium circa hoc, recordare quod de me vero et summo bono etiam extitit murmuratum.

*tibi specie ser-
pentium tentatio
a diabolo:*

177 Passionis Christi vestigia Margarita sequi desiderans, nil in diebus Veneris gustare volens, nisi merorem et luctum, diebus illis communicare volebat. Quapropter Salvator loentus est ei, dicens: Cur me die Veneris recusas recipere: in qua velocius ad me deberes accedere, quam in Nativitate mea vel Resurrectione, cum illa die magis humano generi me conjunxerim per amorem? Illa namque dies est, in qua extensus in ligno Crucis per amoris amplexum totum genus humanum, sicut pater unicum illum, amplexatus sum.

*non comedit
die Veneris,
B
IUBETUR TAMEN
COMMUNICARE:*

178 Altera vero die tentator, ipsius cellam ingreditus, quia principis tenebrarum perficere jussa contra Margaritam non poterat, quasi dolens et mœrens dicebat in cella: Heu, heu quo ibo? quomodo indignationem me mittentis ad istam, que suis me vicit orationibus, ferro poterit? Et post iudicum audaciam fingens cum simulata lachrya, sectando per cellam orantis et flentis, cantavit turpissimas cantationes, et Christi famulam lachrymantem, et se Domino commendantem, prociaciter invocabat ad cautam: qui quomam a fletu mentem ejus nequivit suspendere, turpissimis improprie spiritus foras utens blasphemavit eandem. Et quia vasculum sanctitudinis Christum ferens non poterat, quicquam in se recipere, quod divino majestatis oculis posset offendere, tentantem precibus et lachrymis repulit ac ejecit.

*diabonem tur-
pita cantantem*

*precibus et la-
crymis fugat:*

179 Ut ad Christi corpus suscipiendum cum reverentia quilibet se disponat, Salvator memnat in bis verbis: Filia, inquit, conqueror tibi multum de irreverentia Sacerdotum, qui me in tam magna multitudine quotidie tangunt, nec me diligunt, nec agnoscent. Si enim me veraciter agnoscerent, scirent quod nulla posset in rebus creatis similitudo, pulchritudo reperiri per aliquam, cui debet Sacerdos celebrans comparari. Et tamen me pollutis manibus tangere non verentur: sed majus faciunt de me forum, quam de hinc facerent platearum. Ad quod verbum Margarita, timore percussa, Christo respondens, ait: Cur ergo, Domine mi, tam sæpe cogitis, et tam frequenter me invitatis, ut sic indigna vestrum recipiam corpus? Cui dominus: Ego quidem, Filia, æterni Dei Patris Filius de Maria Virgine natus, jam te purgavi a defectibus tuis: et ideo benedico te ex parte Patris mei, meæ, et sancti Spiritus, et beate Virginis Matris meæ.

*docetur quam
mundi ruse de-
beant Sacerdo-
tes:*

180 Quodam mane post communionem corporis Domini Margarita super tam dignativa Domini condescensione admirans, dixit: Cur, Domine, in cœna tua Judæ et aliis te tam humiliasti: Et nunc te ipsum largiendo humilis? Et Dominus admiranti respondit: Filia, multi sunt hodie Judæ similes, a quibus me sacramentaliter recipi et tentari permitto. Sed quia tu amore mei te sæpius exuisti, et emetis rebus inopetu te fecisti, gratiarum donis te induam et di-

tabo. Quare in tribulationibus tuis ne timeas, quia te mihi unient et acceptam facient per amorem. Et benedictione consueta recepta, audivit Christum sibi maxima promittentem, quæ mihi suo Confessori propter humilitatem noluit reserare.

*b)
paupertate et
tribulationibus
unitor Christo*

181 In octava S. Laurentii, tanta post communionem corporis Christi fuit repleta dulcedine, quod præ desiderio recipiendi eum sequenti die, dicebat: Domine Jesu Christe, infinita dulcedo animæ meæ, ego indigna famula tua cum desiderio me invito pro die crastina ad sacramentum tui corporis recipiendum. Ille vero, qui se desiderantium vota non spernit, dixit quod die quolibet dabit ei de communionem desideratam licentiam. Ego feci, inquit, majus donum tibi in Cruce cum passibiliter me donavi, quam sit istud. Et Margarita respondens, ait: Verum est, inquit, Domine, quoad penam, quam tolerasti pro nobis, quos tam caro pretio redemisti. Cujus gratitudini se Christus inclinans, Margaritæ respondens ait: Tu es creatura mea, et ego Creator tuus; filia, et ego pater, electa, et ego electus, quem præ omnibus elegisti. Ego Dominus tuus, et tibi non dico ancilla, sed socia mea es. Tu alba per innocentiam in me facta, et rubicunda per ardorem caritatis. Non ergo timeas me recipere omni die, cum in anima tua locum quietis paraveris humiliter et devote.

*ab eo Socia ap-
pellatur, et si-
nitur quotidie
communicare:
E*

182 Die quadam sumpto filio summi Patris, tanta fuit subito pace repleta, ut alte clamaret, et diceret, se esse in deliciis summi Dei, et beate sentire gaudia Paradisi. Cui cum Christus diceret, si esset satiata mentaliter, respondens ait: Domine Jesu Christe, tanta sunt gaudia tua, quod etiam in cœlo gaudens esurire credo per incrementum aviditatis. Tanta etiam panis in te, quem modo sumpsi, me fortitudine roborasti, quod omni debilitate remota, et infirmitate sublata, me vera joconditate replesti. Et Christus ait: Cur ergo me non recipias omni die, cum in te locum odoris et quietis reperiam? Et quia timere cœpit, ne fervor de domis et consolationibus promissis conceptus pateret adstantibus, rogavit omnes qui aderant præ devotione plorantes, ut sine mora exiret de cella. Verum lux vera sui communicativa nobis æqualiter dixit ei: Non loquar tecum, si emiseris assistentes, cum fecerim te speculum peccatorum.

*ex communi-
one visus acci-
pi, et consolati-
onem,*

*quam velatur
cellare ad stan-
tes.*

183 Sequenti die communicans, vix Dei lamula Margarita superinfusam lætitiæ potuit tolerare: quæ miro modo completa dulcedine, audivit Christum omnia dulcorantem, dicentem sibi: Filia mea electa, benedico tibi ex parte Patris, meæ et Spiritus sancti, nec non et beatissimæ Virginis, de qua carneis sumpsi, in qua multa tormenta sustinui. Et dico tibi, quod in subtractione mea te punio et purgo de tuis offensis. Et quia majora secreta suscipies, quam unquam senseris, priusquam ad ipsam pervenias, afflictiones non modicas tolerabis. Recede ergo a secularium accedentium locutione, sicut lacteus desiderium habuisti. Quanto namque ab eorum consortio fueris separata, tanto propinquior ero tibi. Et dicas Fratri Junctæ, quod paret se ad impertiendum tibi tue salutis consilia, secundum ordinem sacrarum Scripturarum, que quidem consilia semper circa te diligenter præcogitit. Et tu ipsius reverenter utaris consilio, et te recomendo eidem, sicut olim te commendaveram Fratri Joanni defuncto.

*purgatur sub-
tractione con-
solationis:
F*

Iubetur abstinere alloquid secularium Confessariorum præcogitanda, quibus suos instruant.

184 Dominica vigesima tertia post Pentecosten, in hora diei prima, recepto cum reverentia corpore Salvatoris, audivit Dominum dicentem sibi: Filia, credis tu, quod ego sum Dominus Deus tuus? Et Margarita respondit: Creator meus, Pater et vera joconditas cordis mei, cur me interrogas? Et Dominus ad eam: Filia, in majori parte hominum quam hujus seculi, quantum in eis est, morior: et pauci sunt in quibus vivam per gratiam. Intantum etenim

me

A me offendunt, quod si in me vero Deo cadere posset pœnalis affectus propter horrorem vitiarum, quem committunt, striderem cum lacrymis, dum communicant. Nam me indigne recipiendo, deo crucifigunt, et porrigunt anarins poculum quam propinatum mihi fuerit a Judeis. Propterea recordare, quod sicut permisi me tangi, et portari in sanctam civitatem, et excelsum montem, ab hoste antiquo; et ita nunc injurias patior ab indevote suscipientibus et sine reverentia tractantibus me. Unde dicas Fratri Junctæ Confessori tuo, quod mandans ei ex parte mea, ut nemini de cetero præbeat corpus meum, nisi sit persona religiosa, vel secularis, quæ sui vultus curiositatem spreverit, vel deserere sit parata, et in meis beneplacitis et præceptis disposuerit se ferventer; nimis enim offendor in communionibus secularium in vita eorum. Væ autem illis, qui me indesinenter offendunt, ut sine suarum correctione culparum sumere me presument, quia contra eos alibi examinatio dura fiet. Et quia per conscientia lumen a gratia illustrata, notitiam habes de statibus plurimorum, hic est gladius, quem te docuit Frater Juncta. Para te interim ad tribulationes, quia venies in multarum contemptum personarum: quæ vilificatio de te facta erit loco martyrii, quod non indigitur modo sicut temporibus tyrannorum. Tunc præ timore ne me offendas, parvæ pœnæ tibi maximæ videbuntur. Sed ne timeas, filia mea, soror et socia mea, cum in presentia personarum minuenter consolationes tibi. Nam ideo fiet ita, ut mundo despectior habearis tuæque gratiæ securius consequerentur.

B 185 In Nativitate filii Dei secundum carnem, puer ille qui omnia fecit verbo virtutis suæ, dixit: Filia, quæ es in pœna, pete modo quicquid vis. Et Margarita respondens, ait: Domine Jesu Christe, concedatis mihi, ut numquam vos offendam. Et ait ad eam Dominus: Non quaeris tu vitam supernæ regnum? Et Margarita respondit: Concedatis mihi, Domine mi, hoc donum, quod postulo, ut vobis semper serviam, et numquam vos offendam. Et postea mittatis me quocumque vultis. Quod verbum in tantum Nato de virgine placuit, ut ei diceret: Tu es ancilla mea, propter statum culpæ præteritæ, famula mea propter obsequium pœnitentiæ, soror mea in statu gratiæ, et filia propter arrham æternæ gloriæ.

C 186 Post hujus diei solennitatem convertens se Margarita ad suorum memoriam delictorum, in cordis amaritudine, et indicibili copia lacrymarum, generalem confessionem continuans in fletu rauca est effecta, et præ diebus octo nec quasi cibum sumere potuit, nec dormire. Confessione completa coram me Fratre Juncta usque ad minimum vitium, in octava Innocentium recepit Christum honorum omnium largitorem, dicens: Domine Rex optime, hoc donum postulo a misericordia tua, ut vita mea tibi serviat, et per exemplum meum te laudent omnes creaturæ tuæ, et nunquam tuam valeam offendere majestatem. In tanto autem fervore tunc excrevit, quod extra cellam egrediens pro desiderio audiendi Missarum solemnium, etiam verbum Dei, currebat ad locum Fratrum: et venisset, nisi quia ego suus Confessor, qui aderam, reduxi eam in suam cellam, et respondit Domino interroganti, si esset in jocunditate maxima dicens: Domine, jocunditas tua est infinita et invisibilis, et gaudium, quod de te sentio, est inestimabile. Et interrogavit eum, si ejus confessio tam dolorosa, suæ placerit majestati? Et Dominus ad eam: Tu es, quæ per sollicitudinem continuam facis te nova gratia dignam.

D 187 Paulo post audivit pulsari campanam quandam cujusdam ecclesiæ secularis ad levationem corporis Christi, ob cujus amorem statim rapitur, et in manibus Sacerdotis vidit puerum speciosum, nive candidiorem, indutum auro purissimo: sed manus tenentis eum omnem nigredinem excedebant. Et ait Dominus ad eam: Videtur tibi, quod ego Creator tuus sim speciosior omni re? Et illa respondit: Domine mi, dicere non valeram admirabilem pulchritudinem tuam: sed risus meus in fletu vertitur: tum quia te Regem Regum video tam irreverenter tractari, tum quia cum dolore ac timore clamare compellor, Misericordia, misericordia, misericordia, pro illis foedissimis manibus, ut gratia tuæ remissionis purgentur. Inclinans autem se pietas summa ad preces filiaë supplicantis, respondit: Pare se Presbyter ille, pro quo misericordiam implorasti per custodiam sui ad pœnitentiam dolorosam, si vult misericordiam invenire. Et dicas Fratri Junctæ, quod magna pars illorum tam foedis manibus me contingunt. Rediens autem ad usum sensuum, cœpit dicere Pater noster, et ultra Qui es in cœlis, propter mentis ebriativam dulcedinem usque ad diei serum sæpius inchoans, procedere ulterius minime valuit. In hac etiam visione felici Christum audit dicentem sibi: Corpus meum, quod tam candidum conspexisti, representat humanitatem: sed aureum caput et indumentum, assumentem divinitatem. Post hæc accessit Angelus ejus custos, et cum letitia dixit ei: Confortare in Domino Margarita, quia senties de dulcedine, quam in patria degustamus, priusquam venias ad consortia Beatorum, et parum durabit tibi.

E 188 Sabbato inter octavam Epiphaniæ, summum bonum, quod in se continet omne bonum, communicando suscipiens, audivit ipsam dicentem sibi: Es modo filia contenta et consolata? Et dum responderet, quod sic, ait: Para igitur te ad recipiendum me sæpius, quia in anima tua locum quietis et dulcis amoris invenio. Et Margarita respouit: Domine tu solus me preparare potes ad condignam receptionem tam inestimabilis Sacramenti. Et Dominus ad eam: Verum dixisti, sed adhibe studium ex parte tua, ut animam puram teneas atque dulcedinem: et cum talis fueris, sæpe communica: et dicas bajulo tuo, quem tibi concessi, ut ipse sibi agat. Et Margarita respondit: Domine, si bonitate tua, a qua omnis virtus descendit, hæc quæ mandas invenirentur in me, nihilominus frequentare timerem tam altissimum sacramentum, dum meam considero vilitatem. Et Dominus ad eam: Quamvis, filia, verum dicas, sperare semper debes de misericordia mea. Et ego a te recedere volens, remanendo tecum do tibi paternam benedictionem. Et Margarita respondit: Domine, quando facies sermonem illum terrore plenum, in quo etiam Confessor meus timebit mecum, sicut promittis? Respondit Dominus: Sermonem illum tibi faciam, quando erit voluntas mea.

F 189 Ad tam altissimum sacramenti remedium invitata a Domino sæpius frequentandum, Christo respondit, dicens: Cum ero, Domine, in pelago variarum pœnarum quomodo recipere vos? Et Dominus ad eam: Præcipio tibi ex parte Patris, meæ, Spiritus sancti, nec non beatissimæ Matris meæ, B. Pauli, cujus hodie festa celebrantur, et totius exercitus Beatorum, ut tunc sæpius recipias me, fiduciam plenariam de mea misericordia tecum ferens. Benedico autem tibi, si hoc feceris, ex parte Matris meæ, et omnium electorum: et mittam tibi Angelum meum. Ad quod verbum Margarita respondit: Libertissime, Domine, ipsum volo; sed libentius opto Creatorem omnium Angelorum. Paulo post Angelus interrogavit eam, si vellet aliquid postulare. Cui Margarita respondit: Dominus Jesus Christus novit cor meum: et quumvis sit nuntius desiderii mei coram ipso, tu reverende Angele Dei digneris pro me a Domino impetrare, ut semper ei serviat vita mea ita perfecte, ut ipsum de cetero non offendam.

G 190 In festo Purificationis purissimæ Dei Matris famula

indigne communicantes crucifigunt Christum:

qui ad communionem admittendi?

Margaritæ loco martyrii est despectus:

præ omni re peti, ut Deum non offendant:

post accuratam confessionem

præ fervore egreditur e cella

D AUCTOR F JUNCTA EX MSS. videt in rapto Christum speciosum a Sacerdote in gravis manibus elevari,

et pro eo orat:

E

invitatur ut sæpe communice,

(sed bene parata)

F

præcipit in tribulatione:

Angelum orat, sibi impetret ut amplius Deum offendant:

AUCTORE F
JUN. TA. EX. 1888.

in desolati-
one timens commu-
nicari anima-
lar a Confessor-
rio?

a Christo
Mater pecca-
torum appri-
atur,

et Liliu[m] capi-
pt.

quare?

quid tu ea im-
biliter peccato-
rea?

oral securita-
tem:

A famula Christi repleti avida de corporis Christi communione, sed humilis humilia de se credens, dicebat se displicibilem coram Deo, quia subtraxerat ei consueta suae suavitatis gaudia. Ego autem immeritus ejus Confessor, de Scripturis divinis cum ea loquens, crexi ad fiduciam cor timentis, ita quod statim confessa est, et absolutione percepta, mandavi quod sine dilatione Christum reciperet, etiamsi consolationes pristinas esset nullatenus receptura, tum quia ex Christi susceptione robustior fieret contra invisibilem hostium fela nequissima, et dolosas tentationes. Confessione autem generaliter facta, misit ad Sacerdotem, de cujus manu Christi reverenter suscepit corpus. Sed quia more solito statim consolationem non senserat, timenti et flenti et conquerenti Christus respondit, dicens: Filia, noli mirari, si me citius non sensisti, quia gustus animae tuae, priusquam me reciperes, non erat dispositus. Ideo tibi me talem praebeo, qualem te reperio. Et Margarita Christo respondens, ait: Domine, ego te recipere dubitabam, quia non videbatur mihi, quod ad tam altissimum sacramentum recipiendum disposita esset anima mea. Et Dominus ad eam:

B Filia, quia mihi placet, quod tu recipias me, qui praebui tibi adiutorium ut venires ad me, praestiti enim Patri peccatorum. Ego enim feci tibi peccatorum matrem; et qui impedit te, impedit matrem meam. Super quo verbo admirans et stupens, audivit: Si aut ego beatissimam Virginem Matrem meam feci pro salute humani generis, ita et ego elegi te in speculum, et modo in peccatorum matrem. Tu enim es speciosissima facta per gratiam carum me in coelo, et sanctam faciam te in terra; et non dico tibi, quod faciam, quia ornata per misericordiam facta es jam. Tu dicis te nudam virtutibus, et ego dico tibi, quod tu es ornata. Tu dicis te pauperem, quia me credis caecum; et ego infinito thesauro te ditavi. Filia, in qua lucum quietis invenii, non te nomino Liliu[m] hortii, sed campi: quia tanti odoris eris, quod nares vitibus obturatas, quae me nunc minime sentiunt, aperire ad sentiendum odorem tuum, et sicut defert aura odorem lilij ita ego portabo odorem tuum longe lateque, ut campi liliu[m] merito nomineris. Et quia mirabilis illa, quam de Christo sentiebat suavitatis dulcedinem, cum interpolatione dabatur; admirari cepit et dicere, cui hoc esset? Cui Christus dixit: Non mireris, si me talem tibi dono, qualem te invenio: meus nuncque sparsa est, et in multis laboribus tediosa, Vide Magdalenam, enim me talem presentavi post resurrectionem in horto, qualis erat apud se ipsam. Scalam peccatorum te feci, ut per exempla vitio tuae pergant ad me. Et Margarita respondit: In quo virtutis exemplo peccatores imitari non possent? Et Dominus ad eam: Imitabuntur abstinentias tuas, jejunia tua, humilitatem, et tribulationes, quas amore meo adacriter receperisti. Imitabuntur humilitatem sanctae conversationis tuae, et mansuetudinem, quam habes in vita tua. Imitabuntur honestatem tuam, et sollicitudinem, quam habes de fuga mundi.

C Cupiens itaque super caelesti dulcedine intrare, interrogavit dulcedinis fontem, dicens: Magna sunt, Domine, quae ostenditis, sed mihi non affirmatis. Et Dominus ad eam: Non habebis securitatem quam petis de te, nec omnia illi qui corrigunt te, quando vixeris. Et Margarita respondit: Et quare, Domine, semper dum mihi loqueris novam mihi facis de tuis donis promissionem? Et Dominus ad eam: Ideo hoc ago, quia quilibet die usque ad tuum obitum nova gratiae dona recipies, et cum eis novas afflictiones: et tu hodie novum gaudium receperisti, sed Mater mea in die Purificationis secundum legis observantiam isto fuit privata gaudio,

D dum a Simeone me tenente in ulnis praenuntiatus extitit internae gladius passionis. Et Margarita respondit: Bene credo, Domine, Christo vero sermone perficiente, Margarita dicenti, Domine, si parvum sermonem facis, securitatem des mihi, ut quamdiu vixero, vobis sine vestrorum transgressione serviam mandatorum. Et Christus ait: Assecuro te, quod quamdiu vixeris, numquam mortaliter me offendas. Et Margarita respondit: Domine, ego credo vos offendere semper in afflictionibus meis, et tentationibus tam duris. Et Dominus ad eam: Tu purgaris in poenis timorum tuorum.

192 Puritatis amator Jesus Margaritae puritatem querenti cum lacrymis, dixit: Quantum potes recordari de cogitationibus, loquelis, et omnium quae audivisti cum displicentia mea, dic Fratri Junctae Confessori tuo. Timensque Margarita praeceptum hoc non posse perficere, respondens ait: Quomodo possem, Domine mi, omnium defectuum recordari, cum navigem inter marinos tempestuosos fluctus hujus seculi? Et Dominus ad eam, quantum diligis me Deum tuum? Et Margarita respondit: Quare me de amore interrogas? Tu es Deus meus, Creator meus, Redemptor meus, quem suppliciter rogo, ut non facias tam arctum praeceptum de tuo recipiendo Corpore.

193 Cum oraret Dei famula Margarita, audivit vocem dicentem sibi: Prepara te, o stella, quia Sol justitiae descendere vult ad faciendum in te sedem suam, et suos vult radios extendere pietatis atque justitiae. Sed suarum aspernatrix laudum Margarita haec audiens, dixit: Si placet tibi, nolo hoc dicere Fratri Junctae. Et Dominus ad eam: Dic ei et Fratribus, quod abscondant te: et tu abscondere, quantum potes. Tu enim stare vis ad ubera consolationum mearum, et nolles te communicare filiis meis. Bene poteram te secreta sola vocare, et ad regnum ducere Paradisi. Et Margarita respondit: Ego considero fragilitatem meam, et desidero solum vobiscum esse; et ideo filiorum vestrorum non recordabar: verumtamen si de hoc vos offendi cum timore et tremore dico meam culpam. Et Dominus ad eam: Si esses plena caritate, compatereris poenis meis, quas pro peccatoribus passus sum, et filiis meis, quos redemi. Et Margarita: Domine, ego dico meam culpam de modica caritate, quantum ad sollicitudinem, non quantum ad desiderium, quod in mente gero, et supplico ut faciat is eis plenum misericordiam. Et Dominus ad eam: Numquid non dixi tibi, quod tu eris lumen caecorum, et qui caritatem habet, ad filios meos, me diligit?

194 Dic etiam filiis meis Fratribus, quod non faciunt sermonem de inaniis, sed de verbis Evangelij et epistolarum B. Pauli electi mei; et non curent de murmurationibus popularum, quia de me omnium Domino fuit murmuratum. Dic etiam iterum sanctis Fratribus Minoribus, quod ipsi retia d a me sancti Evangelij in majori auctoritate, quam omnes qui praedicant in seculo et sancta Ecclesia verbum meum, quibus mundo, ut recommendatum habeant mortem meam, ut dum praedicant, in corde suo ferant meorum ordinem tormentorum: ex hac enim morte materiam habent deterrandi homines ne peccent, et alliciendi eos, ad promissam et acquisitam tanto pretio beatam felicitatem; et durant peccatoribus, qui me in illo vitio offendunt, quod punivi in Nativitate mea, quod novus exercitus daemonum de inferno egressus est ad generationis humanae vexationem. Ideo mundus plus solito indiget predicatione. Item dixit ei: Tu dicis, filia, quod amas me; et ego dico tibi, quod non est, creatura aliqua sub coelo, quae credit vel cogitet quantum diligo te: et doles tu de offensis, quas egisti contra me? Et Margarita respondit: Tu, qui omnia nosti antequam fiant, scis si doleo, et quantum doleo.

195 Dictaque

solum intelli-
git, non pecca-
turam amplius
mortaliter:

subetur omnes
defectus accu-
rate confiteri,

E

peccatorum
salutem cura-
re,

F

et dicere PP.
M. nobis
quidam ser-
vanda circa
conclusiones:
d

A 195 Dictaque culpa de præcepto Domini coram ipso de offensis omnibus ab hora baptismatis usque in illa hora quomodo cumque patris, audivit Christum dicentem sibi : Et ego, filia, te absolvo ab omnibus offensis tuis, quas egisti cogitatione, loquutione, et operatione, a tue natiuitatis exordio usque nunc. Tunc ex inopinata gratia, quam recepit, in lacrymis liquefacta exclamavit, dicens : Angelici omnes exercitus, cœli, aer, ignis, mare, terra, et omnia quæ in volis sunt, laudate pro me Creatorem nostrum de tam infinita misericordia, quam fecit mihi maximæ peccatricum. In Conditorumque omnium mentem levans, ait : Ego ancilla tua, que a te recepi cunctorum meorum absolutionem defectuum, refero tibi summo et æterno Sacerdoti gratias sine fine. Postquam vero gratis, sine omni merito tam large mihi parcere voluisti, concede mihi ut in spiritu audiam quod post absolutionem suam B. Mariæ Magdalene dicere dignatus es, Vade in pace : et misericordia tuæ roborata virtute, te de cetero non offendam. Cujus precibus Christus annuens, ait : Et ego, filia, tibi confirmo gratiam, quam petisti, ut nunquam mortaliter me offendas : in cujus signum te iterum benedico. Tu dicis mihi, quod ego sum Pater tuus, et ego dico, quod tu es filia mea, quæ dicis quod amas me. Et Margarita respondit : Domine, alias præcepisti mihi de communione frequentanda : sed in ea multa impedimenta sustinui. Et Dominus ad eam : Crede, filia mea, Fratri Junctæ Confessori tuo de primis tentationum motibus, et cum tunctione pectoris statim dicas culpam tuam. Nec tamen tali confessione contenta sis, cum postea Sacerdoti poteris, et scieris confiteri, sed de his cum facultatem confitendi vel memoriam non habueris ; ego tuus protector ero : neque timeas, quod tibi Confessor dedit : qui in tuis necessitatibus tibi provideri faciam de Confessore. Cave tamen, ne Confessorem tibi deputatum recuses, sed ei totaliter aperias vitam tuam. Tunc Dei famula Margarita cœpit altissima voce clamare, dicens : O infinita misericordie pietas, cui tantum inclinamini, ut velitis esse meus Sacerdos et doctor ! O infinita misericordia mea, quæ me dimissisti mihi culpas omnes præteritas et præsentem ! Domine, inquit, mi, offendo te in fuga creaturarum. Et Dominus ad eam : Non offendis, tum propter situm, quam habes de me, tum quia tuam fugis fragilitatem.

196 Dixit Margaritæ Salvator : Nullum de cetero, filia, julices, nullisque vitam despicias, et animam nullam spernas. Propter quod Margarita obedire cupiens, respondit et dixit : Domine mi, facies mihi unquam gratiam de fuga creaturarum ? Et respondens Dominus, dixit ei : Filia, sine Fratres meos Minores te ponere et tractare per manus quæ eis placuerunt : quia ipsorum regimini et curæ totaliter te commisi. Et Margarita hæc audiens, Christo respondens, ait : Domine mi, cum velim penitus a seculo separari, ipsi me non ponunt in solitudine, sicut desiderat anima mea. Et Dominus ad eam : Filia, ideo te non ponunt, quia tu es stella mundo, concessa noviter ad cæcos illuminandum, devios reducendum ad viam rectam, et erigendum lapsos de sarcina delictorum. Tu es vexillum novum, quod reducuntur peccatores ad me, sub quo et penitentes devote fundent lacrymas suas largiter et suspiria. Et quia humilis Margarita de his, que promittebantur, fiduciam propter suam vilitatis contumitum non habebat, audivit vocem dicentem sibi : Ego Christus Dei filius, de Maria Virgine natus, adimplebo promissa mea, et usque ad finem tuum cresces in ardorem majoris dilectionis.

197 In die Calendarum Maii novam mortis intravit cellam Dei famula Margarita, ut tumultum ac præsentiam fugeret personarum. Qua ingressa, mi-

sit pro Sacerdote S. Georgii sene Domino, e Fratri Junctæ, a quo facta pro mane crastino petiit corpus Christi. Facto igitur mane Sacerdos accipiens pixidem hostiarum non consecrarum obtulit ei, cogitans corpus Christi. Hoc nimirum accidit Sacerdoti, quia propter maleficas, quæ corpus Christi de ecclesia furabantur, Christi corpus in vase firmaverat intra domum, in qua pyxis erat juxta pyxidem posita de hostiis consecrandis : qui propter defectum memorie, et affectum celerius accedendi, detulit pyxidem quam non debuit. Domini autem famula Margarita, nullam sentiens in communione dulcedinem, ut solebat, suis ascribere defectibus, indulgentiam lacrymis inconsolabiliter postulabat. Mæstorum autem consolator mirificus, dubitanti et flenti respondit, dicens : Filia, ne plores, quia Sacerdos ille non dedit me tibi, ideo meæ suavissimæ suavinitatis presentiam non sensisti. Hac responsione percepta sine dilatione pro ipso Sacerdote renisit, et interrogavit eum, quare non dederat ei Dominum Jesum Christum. Qui cum verecundia ei respondens, assignavit rationem superius enarratam. Ex tunc plena fide Margarita tantum de Sacerdotis oblivione timorem capit, quod potius volebat a communione desistere, quam in præterita deceptionis dubio plus affligi. Cujus dubium Agnus innocens evacuare volens, in sequenti communione locutus est Margaritæ, dicens : Ego sum Jesus Christus, Dei vivi co-æternus filius, qui mundum visitavi, et de Maria Virgine carnem sumpsi, in cujus signum Matrem salutans dico, Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui. Tu dixisti Fratri Junctæ, quod permitteret Dominum suam peccatricem acriter verberare, et non doleret tantum de afflictionibus tuis. Verum dixisti, nam mea peccatrix es, quam intus et extra mundavi, et cum qua plenissimam pacem feci.

198 In eadem cella sequenti die, summa cum reverentia recepto corpore Salvatoris, audivit eum dicentem sibi : Tu miraris, quod non loquar ita sæpe tibi ut vis ; sed si tantum servire tibi, dignum est, antequam ad plenarium consolationem pertingas, servias mihi cum oratione et lacrymis, desiderio magno et suspiriis dolorosis. Tu etiam cum timore interrogas, si tue vite status mihi placet ? Et ego dico tibi, quod desideria tua, que habes de me, mihi accepta sunt. Tamen venialiter me offendis, quia in visis et auditis distractionem recipis ex timore, cum deberes solum cogitare de me. In aliis vero tuis operibus mihi places. Et Margarita respondit, dicens : Domine, tu nosti quod non habeo sollicitudinem de rebus a populo subtrahendis pro me, que tantum paupertatem desidero, sed ne bagula et pauperes, qui recurrunt ad me, indigentia suæ damnum patientiam pro me, et et ne de receptione rerum præbeatur de edificationis exemplum. Et Dominus ad eam : Nunquam scrutaris terrena : sed mentem præsepe, meam paupertatem, eunam, magnos labores, proditorem discipuli, et immensa supplicia, que in Cruce sustinui.

199 Reverentissima Christi famula Margarita irreverentia vitium tota mente detestans, audivit iterum Christum sibi dicentem : Tu, filia, dubitas, me recipere de manu Sacerdotis S. Georgii, quia tibi videtur quod irreverenter me tibi præbeat. Sed ne timeas, quia recipio reverentiam cordis tui. Et quamvis actus suorum sensuum mihi displiceant, non tamen displicet mihi oratio per me ordinata ad tam altissimum Sacramentum, ad quod descendo. Si autem majorem fidem et devotionem habes in recipiendo me ab uno Presbytero, quam ab alio, scias, quod quia libentius me concedo per manus bonorum quam malorum, ideo majora signa gratiæ conferuntur in manibus corruidentem.

D UCTORE F. JUNCTA, EX MSS. C

Maleficis corpus Christi de ecclesia furantur.

Hostiam non consecratam sibi præbendam divinitus cognovit :

E ne ut alius fiat vulde augetur.

injunctum solum de Deo cogitare,

nece terrena scrutari :

studiosa reverentia erga venerabile :

a Christo absolutionem omnium peccatorum accipit

gratias agit :

confirmatur in gratia :

de primis motibus peccatorum quid agere debeat ?

monetur ne quem judicet,

quæ de sua habitatione acquiescat FF. # moribus.

inhibetur motus eius

A 200 Quodam sabbato in mane desiderium habens adhuc majorem de Christo sentire lætitiã, dixit, quod volebat pleniùs gaudium de Christi gustare presentia. Ad quam petitionem Christus interrogavit eam, dicens: Quomodo tu es digna tam grandia postulare? Et Margarita respondit: Non sum digna, Domine Jesu Christe, sed ad solam misericordie tue sedem confugio. Cui Dominus: Tuus gustus infirmatus est, quia gratias, quas tibi donare dignatus sum, non tibi concessi propter te tantum, sed etiam propter amorem illorum, qui me, quantum in eis est, in Cruce reponunt, et tamen eis paterna pietate, ut ad me redeant, in omni re misericorditer condescendo. Et tu es indiscreta, quia non curas lactare nisi te: et de redemptis filiis, pro quibus tantam gratiam feci, curare non vis. Et Margarita respondit: Domine, si hæc via utilior est filiis tuis, reducite me ad sermonem vestrum, et ad pristinae nostræ familiaritatis statum. Et vereor, Domine, quia factus Sacerdos meus ad absolvendum me. Unde tibi Sacerdoti aeterno de indiscretionibus meis dico meam culpam. Et Dominus ad eam: Non sum contentus, ut mihi soli de tuis defectibus dicas culpam tuam, nisi Confessori tuo integraliter studeas confiteri. Cum autem hoc egeris, recordare, quod leprosus nisi ad Sacerdotes secundum Legem.

B 201 Et quia in suorum rememoratione defectuum tota replebatur lætitiã, dixit: Domine, quomodo potuit Mater vestra tam ineffabile gaudium sustinere, cum vos concepit de Spiritu sancto? Et Dominus ad eam: Sicut volui per potentiam et sapientiam meam, ita et potuit. Quid est, inquit, Deus, quod tu es filia mea, et ego non sum pater tuus? Quod horum prius eligeres, an quod ego essem tuus pater ex parte mea, et tu non esses filia, vel quod tu filia, et ego non essem pater? Et si vis super hoc consilium, do tibi licentiam requirendi. Anima vero ejus interius illuminata respondit: Domine, eligo ut sim filia ex parte mea, nam tu Deus creatione pater es omnium. Et Dominus ad illam: Magnam custodiam circa se anima debet gerere, quæ facta est instrumentum meum. Et Margarita respondit, dicens: Domine mi, vere magnam. Et Dominus ad eam: Si vis habere, separa te a mundo. Et Margarita: Domine mi, separata tue non servo majestati. Et Dominus ad eam: Licet cum tentationibus certes, tunc tamen via est, quam cum secularibus conversari. Nam certando purgatur anima: sed si cum secularibus moram contraxeris, imaginibus occupata remittit visibilibus, occupatur tabernaculum meum et obambulat, nec potest habere compassionem ad me offensum, cum omni die a peccatoribus in Cruce reponar. In illa vero reprehensione tam dulci, fuerunt eidem ostensi defectus omnes ejus, et omnia loca in quibus suum offenderat Creatorem. Et quia more pristino gaudium non fruebatur, dixit: Domine, cur ineffabilia gaudia regni (in modo non sentio)? Et Dominus ad eam: Ego respondeo statui tuo, quia occupationibus personarum ad te perguntium nimis tuum animam inclinasti. Et Margarita respondit: Et tu, Domine mi, reponas me in solitudinis statu. Et Dominus ad eam: Ego sum pater tuus, et tu non es filia mea. Et Margarita respondit: Et ego vere confiteor, Pater mi, quod amore filiorum vestrorum tam copiosa mihi gratiarum munera contulisti tu, qui es solus gaudium Angelorum, et lætitiã Beatorum. Ad quod verbum tantam et Christus jocunditatem infudit, ut dicere cogere, quod si nuda tunc poteretur in flammis, in predictis reprehensionibus dolore non posset. Unde ait: Tantum, Domine, de facie tua mihi ostensa gaudium mentis concepi, quod cæli, terra et omnia que in eis sunt, in ejus impressione defecerunt. Nam quam cito presentiam

tuum sensi, coram qua nemo turbari potest, ostendisti multa que narrare nequirem: et ideo a te igne, qui nunquam deficiis, inflammari desidero; cognoscere cupiens quantum amor a te. Et ait iterum Dominus: Tu non curas, Margarita, nisi de te. Et Margarita respondit: Domine, quia dixisti, quod appetitus animæ meæ erat infirmus, supplico misericordie tue, sanes eum. Et Dominus ad eam: Ego tibi præbui medicinam, qua minime uteris, nisi quoad timorem et desiderium. Et quia non curas de corpore tuo propter amorem meum, tu vis esse in Paschate, atque deliciis gratiosius modo, sed de me facies Quadragesimam. Sed recordeare illius, cui dimisi quingentos denarios, et noluit dimittere quinquaginta. Tunc pro duobus Patribus suis Dominum rogans, audivit eum dicentem sibi: Dicis eis ex parte mea: Beati mundo corde, quia facie ad faciem me videbunt.

202 Ut autem illa cum Beatis visione in perpetuum frui posset, splendor paternæ gloriæ Dei filius erudit eam dicens: Cum fecerim de tabernaculum meum, volo et rogo, ut ipsum omni puritate custodias. Et Margarita respondit, dicens: Domine, de hoc debeo te rogare, non tu me. Et ideo tue supplicio majestati, ut custodias immaculatum tabernaculum, quod creasti. Ita enim, Domine, in custodiendo requiritur labor et cautela, quod nulla ratione me sine te summa potentia custodire valerem. Et quia sermonem hunc videmini velle finire, cum tua, qui ubique præsens es, benedictione dimitte. Et Dominus ad eam: Et ego te benedico, et per gratiam usque ad tuum obitum tecum ero. Et Margarita respondit: Domine, quomodo Patri meo Fratri Junctæ potero tam alta referre? et ipse quomodo capere? Et Dominus respondit: Filia, studeas dicere, sicut scies, et ego instruam eum. In tribulatione mentis et corporis Dei famula Margarita se videns, dubitabat Christi corpus recipere, quia non credebatur posse tanto Domino debitam reverentiam exhibere. Divino autem in ea crescente fervore, in tantum de sumendo eo sitis aucta est, quod cum lacrymis et metu Christi corpus recepit. Quo gustato audivit eum dicentem sibi: Filia, tu distinctus et pleniùs tuos defectus in confessionibus aperis, quam aliqua creatura que sub culo reperitur: unde non dubites nec timeas me sæpe recipere, quia tecum ero. Et Margarita respondens, ait: Domine Jesu Christe, quia te nimis offendo, ideo communionem tui sanctissimi corporis frequentare non audeo. In hoc, inquit Dominus, me offendis venialiter, quia nimis conquereus, et super te ploras in tribulationibus tuis. Tamen dicit tibi, quod solita confessione premissa sæpe tuum me recipias Creatorem.

303 Post hanc dignativam invitationem, sequenti die communicans audivit Christum dicentem sibi: Ego, filia, sum panis qui de cælo descendi: si quis manducaverit ex hoc pane, mortem non gustabit in æternum. Iste vero panis, quem ego do, caro mea est. Et qui de pane isto devote comederit, resuscitabit eum in novissimo die. Sed dico tibi, quod in multis morior, quantum in eis est, qui me indigne recipere non verentur. Et Margarita respondit: Cum sis vita infinita, quomodo posses mori? Et Dominus ad eam: Multi me recipiunt, in quibus nullam appono gratiam, quoniam me in suis peccatis deino cruciunt. Et Margarita interrogavit Dominum, dicens: Domine, ergo quomodo dona conceditis his, qui non vivunt in continua puritate? Et Dominus dixit: Credis tu, quod Magdalena in illa puritate steterit, quam intelligis, ut sine momento temporis continue mei recordaretur? Dico tibi, quod non: vivebat tamen in continuo desiderio placendi mihi, et in continua vite asperitate. Deinde ignis sancti Spiritus

AVCTORE F.
JUNCTA, ES MSS.

arguitur a
Christo, quod
despiritualibus
solatiis sollicita.

minus labore!
pro conversione
peccatorum.

g

jubetur abstinere se a conversatione secularium,

et compati Christo curans a peccatoribus crucifixus:

D magnis perfruitur mentis deliciis:

E

benedicitur a Christo:

cum timore communicat: distincte confitetur:

F in tribulatione nimium plorat:

Intelligit Christum crucifigi ab indigne communicantibus.

A Spiritus, qui ardebat in ea, subito omnes defectus

animæ concremans, expurgabat et consumebat eos.

204 In Paschali diebus sacramentum vitæ recipiens, Regem omnium seculorum audivit dicentem sibi: Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi: et qui manducat me, non videbit mortem in æternum. Et ego resuscitabo eum in novissimo die. Ego sum divinitas illa, quæ se reclusit in carne illa, quæ prius concepta fuerat in corpore Annæ. Semper enim reclinavi me ad misericordiam, et numquam inveni plenarie correspondentem caritati meæ, et curialissimæ largitati. Et dico tibi, quod propter injurias et peccata, quæ multiplicant peccatores, impeditur verbum prædicationis meæ: ne proferatur eis.

205 Die Lunæ post secundam Dominicam de Pentecoste, Christi recepto corpore, ineffabilem jucunditatem et attrahentem dulcedinem sentiens, audivit eum, qui summa dulcedo est, dicentem sibi: Filia, ego sum Creator, lumen, fortitudo, amator et gloria animæ tuæ. Et Margarita respondit: Domine, ne dicas hoc verbum nisi ex parte tua, quia scio quod semper amasti me, amor summe. Nam ex parte mea meus amor est sicut umbra frigida et obscura. Sed supplico tibi, Redemptor meus, ut me facias candidam puritate, et rubicundam per amorem: et ange semper in me desiderium caritatis tuæ. Die Martis sequentis Dominicæ, antequam Christi corpus reciperet, in confessione sua dolorosæ contritionis amaritudinem passa est, quia non videbatur, quod ejus vita curreret secundum divinæ beneplacitum voluntatis. Cumque Sacerdos surgeret completa confessione, ut Margarita flenti pararet hostiam salutarem, subito omnis dolor in lætitiâ conversus est, et audivit panem vivum dicentem sibi: Ego sum panis vivus qui de cælo descendo, et in te delectabiliter requiesco. Et Margarita respondit: Quomodo magnitudo tua tam immensa, Domine, et puritas admirabilis, inclinaretur ad tantam miseriam, quæ est in me? Et Dominus ad eam: O incredula, cui dedi pulchriorem arcam, quæ possit penitenti donari, et perfectiorem in rebus omnibus, per quas anima mihi placere potest in via, dic isti filio meo et tuo, quod nunquam tecum de danda tibi communionem contendat, nisi prius perfecteris. Horas tuas. Margarita vero soli Deo conjuncta per desiderium inflammata dixit: Domine, quid est rogitare, quod tu venis ad me, et ego non venio ad te? Et Christus respondit: Filia, tu es illa, quam divinus oculus per gratiam intuetur. Et Margarita respondit: Domine, vos intuemini omnes creaturas, et nulla cogitatio cordis humani sapientiæ tue invisibilis potest esse. Et Dominus ad eam: Ego te per gratiam respicio alio modo quam universaliter alias creaturas. Et tu timorem magnum habes, sed majorem adhuc senties, et facies tuam Quadragesimam de me, quæ ducit ad solenne Pascha.

206 Die Lunæ intra octavam Assumptionis beatæ Virginis, post communionem perceptam, audito, Ego sum panis vivus, etc. usque, in æternum; audivit etiam vocem dicentem sibi: Filia, laboribus, tentationibus et infirmitatibus fatigata, quæ te necis ordinare, quare te laudas excusando et lamentaris? Angelus tuus hoc mane in tua confessione recepit, et in expressione circenostantiarum defectum cordis tui. Scias, quod multa est utile revertenti ad me, dispositio nature bonæ ad gratiam. Et ego tibi lumen dedi ad notitiam veritatis adipiscendam, quod placet mihi magis quam litterarum studium, qui consueverunt sermonari. Nullus enim sermo tui mihi placere potest, quantum tenere viam veritatis.

^a Vel deo soliquid, vel vox hæc, Christo, redundat — b Hic Februarii T. III.

quoque videtur deesse aliquid. — c Hæc quoque vox habent reddundare videtur. — d Deest aliquid. — e Hic quoque — f Hic deest litteris interjectis. De confessione et communionem, Caput VII. — g Suspicio hic mendum.

I) AUCTORE P JUNCTA, ET MES.

CAPUT VIII.

De materna pietate, et de ejus infatigabili zelo animarum.

Matris affectum influens, pietate simul et zelo salutis plena, sollicitè invigilabat ad singulos. Cum igitur quadam die super cruce sederet infirma, una dumtaxat de a tacolino induta tunicula, hyemalis algoris tempore super cilicio, revelante Domino didicit, quod in quadam villa per milliaria plura distante, quidam morabatur homo, verecundus et pauper, parvulam ætate familiam habens, ac per hoc inutilem et inertem, numerosam tamen, victu pariter et cultu carentem. Eapropter mandatum a dilecto Christo recepit, quod tunicam sui amore de novo transmissam, sine dilatione homini sapradicto curialiter destinaret. Tunc illum pauperem cum jocunditate et fervore mirabili, exuendo se, induit, dicens: Domine, libenter cor meum, si fas esset, donare pauperibus vellem.

208 Ordinaverat ad communem utilitatem orationes suas, sicut fuerat a matre inducta in seculo, dicens: Rogo te, Domine, pro salute omnium, pro quibus me vis orare. Sed caritatis ardore amplius exescente, sine personarum exceptione Dominum pro omnibus deprecans cœpit timere, quia morem suæ matris frugerat in orando. Ad quod verbum Christus respondit, dicens: Filia, non recte docuit te mater tua. Nam (quia debes orare pro omnibus) multa mihi placuit oratio tua generalis. Ego enim veni pro omnibus, et pro omnibus fui mortuus. De patre tuo, pro quo me tam instanter rogasti, dico tibi, quod de purgatorio eductus est. Nec dubites propter vitam ejus præteritam, quam nosti, quia purgatoria pœnæ sunt variæ, et sibi fuerunt multum afflictorie reservatæ, ut citius purgaretur. Filia mea, dicas Fratri Junctæ, pro quo me rogas, quod sollicitè prædicet, ferventer audiat confessiones, inter discordes concordiam seminet, non sit tener, sed fortis, hominum abhorreat laudes, et non discurrat Missas suas.

209 Ad tam latissimam caritatem suam disposerat sponsam Christus, quod non solum a remotis provinciis quamplurimi properabant, verum etiam divina permissione animæ defunctorum de suis receptaculis accedentes, ipsius suffragium cum instantia postulabant: inter quos duo, qui fuerant imperfecti, dixerunt ei: Quamvis in morte non potuerimus confiteri, quia nostram prævidimus mortem eum prædones extraxerunt nos de itinere, quo ihamus, per silvam ducentes, deliti nobis subito Creator noster contritionem de culpis nostris, et patientiam in morte, quam crudeliter intulerunt, et sic per misericordiam suam nos ab æternis incendiis liberavit. Nos autem, dilecta Dei, finitus amho sutures, et ego præcipue tecum loquens, legatitatem, quam debui, in mercando non habui. Quare supplico, ut facias, pia mater, cum meis de domo, ut pro me satisficiant specialiter: et pro isto similiter, qui est mecum: nam sumus in magnis purgatorii cruciatibus: et ego magis propter dolos et amicitiales in signo locutiones, in ficta dilectione: era ergo pro nobis, sponsa Dei. Igitur oranti Dei famula Margarita pro istis duobus, et aliis qui in tantis angustiis cruciantur, respondit Dominus dicens ei: Dicas Fratribus Maoribus, quod animas defunctorum habeant in memoria quæ sunt in tanta multitudine, quod vix corda hominum cogitent, et tamen a caris suis medicum adjuvantur. Et dicas eis, quod religiosi,

a a Christo jubetur tunicam pauperi donare,

E pro omnibus orare:

ab eo cognoscit patrem suum in cælo esse:

quidam confessario commendat Christi monui:

pro apparentibus animabus orat,

et pro aliis in purgatorio existentibus,

quæ innumere s. r.

et quomodo Magdaleni a sinu servabat Deo.

Peccatis compenditur prædicatione.

magnis gaudis perfunditur ex communiõne,

B pro subditis fructu:

jubetur abolvere Horas ante communionem

C re-venit a Deo per gratiam.

venit in confessione benevolentia.

A qui nimis curis secularibus se immiscent, in Purgatorio graviora supplicia patiuntur.

ADUCTURE 7.
JUNCTA, ET USS

210 In festo B. Clare Virginis, dum Christi famula Deum exoraret pro quodam in amaritudine et levitate animi constituto, dixit ei Pater clementia, quod ipsa mitteret statim pro suo Confessore, et diceret ei ex parte sua; ut illius Prælatum induceret ad compatiendum subdito suo, qui est sicut lapis in machina, et paratus ad præcipitium. Et quantumcumque Prælatus doleat de injuria mea, nihilominus recordetur, quod Petro respondi: Non dico tibi septies, sed septuagies septies. Quare volo, quod debili faciat plenam misericordiam, et ipse postea dolebit amare de omnibus, in quibus me graviter offendit. Tu etiam rogasti me pro Gilia, quam propter amorem tuum, et opera ejus virtuosa ponam in gloria Paradisi in ordine Cherubin.

orat pro quodam afflicto,

et Christi monitu, ut ei ignoscatur Superior procurat, ne labatur:

25 Oct.

211 In festo SS. Chrysanthi et Darie, post Christi corporis assumptionem locutus est ipse Christus Margaritæ, dicens: quamvis tribulationes tibi crescant, non omittas propter hoc vitiosorum vitia extirpare, et in eorum mentibus serere, et plantare germina virtuosa. Filia, semina, et ego dabo tibi semen, et infundam gratiam verbis oris tui. Et si rarius loquar tecum, et sine locutione largiar tibi lumina, ut verba tua prædicere vera possint. Filia, Deus tuus est immaculata innocentia, et ideo non mireris; si tibi quæ pervenisti in quandam columbinam innocentie puritatem, talia referantur.

jubetur peccata extirpare,

212 Tempore quo morabar Senis, Margaritæ oranti Salvator ait: Scribe: Pater Deus filio suo benedictionem et recommendationem internam suorum Filiorum, quos tanto redempti pretio, et illorum præcipue qui recesserunt de via mea. Cresce in gradibus gratiarum, ut quæ sunt Dei, semper Deo, et bonum tibi donatum appropries Creatori tuo. Nam ego summus et unus Deus, volo tam in celo, quam in terra meos honorare amicos. Unde non sit tibi durum, illi laborare pro me: quia si memor fueris fatigationum mearum, et infiniti præmii, quod paravi tibi, labores dulces erunt et cum indefessa letitia fatigaberis, *ò* culpam, quam meus amicus Franciscus vidit mentaliter pro te orans, significat sacrificium operum Dei tui, quia portas nomen meum, ut ferventi devotione coram populo duro prædices. Crux illa in tuis manibus posita, invitat te, ut sæpe ad Crucem redeas. Rosa autem tibi data significat purissimam castitatem, cujus odor extenditur ad amicos. Quare doceo te, sicut pater filium, ut cum populo prædicaveris, præbens te peccatoribus tractabilem et humanum, et in comminationibus, quas contra peccata facies, peccatoribus meam clementiam, quam libenter largior peccatori redempti, misceas verbis illis. Tu etiam, illi mi, redde te gravem moribus in omnibus operibus tuis, quia semper ero tecum, nisi me perdas culpa tua.

scribere plura monita religioso Sacerdote,

ò

213 Sequenti die post B. Magdalene festum, accipienti cum reverentia corpus Christi, Salvator locutus est Margaritæ, dicens: Plora misericordiam meam, quæ die nocturne clamat, et quasi timo vilior assumatur, quia non cognoscitur a generatione humana. Plora inobedientiam tuam, quia non obedisti mihi de piscatione animarum, quæ indigent me summo et vero bono, non ego eis. Et Margarita respondit: Domine mi Jesu Christo, ego dubito de mea fragilitate. Et Dominus ad eam: Non nomines beneficia mea et opera, quæ facio per te fieri: nec dubites, quia te tibi non sinam in aliquod mortale peccatum, si necessoris per viam per quam te ducam. Ego namque habeo misericordiam, et cum ipsa justitiam exequor. Ama igitur, filia, mecum Deum tuum, et ipsum solum pestula et honora, et solus honorem Dei tui desidera, et non tuum: et dicens Fratribus

placari amicos,

monere FF. Minores, ut solum Dei honorem curent:

Minoribus ex parte mea, quod non curent de marmurationibus, infirmitatibus, tribulationibus, et suarum necessitatum subtractionibus, fame ac siti, non de honoribus; sed solum me postulent, et teneant veritatem. Oportet enim, quod honor eorum me honoret, et omnis ad me honorum omnium referatur honor.

214 Quædam secularis Domina magna fama propter frequentationem confessionis, sic erat in animo quæta, quod non credebatur aliquid grave peccatum in animâ remansisse. Sed quia intenta erat rati et honori ac necessitatibus, Margaritæ Dei famule, pro ipsa ferventer oranti Salvator locutus est, dicens: Filia, incipias narrare Fratri Junctæ defectus illius, pro qua orasti: et cum ceperis loqui, ostendam eos tibi per ordinem, et ipse scribat ad ejus utilitatem. Dic ergo, ut illa tibi pro amore meo devota confiteatur, quia priusquam nupti tradere-tur, fuit nimis aulax, sive prompta, et corde non perfecte honesta. Confiteatur de aviditate nimia circa illum virum, quem habuit postea, et de immoderato desiderio ad eum cito eundi. Confiteatur de honestate, quam habuit in oculis, loquela et opere manuum, quia desideravit eam quoad honorem mundi. Confiteatur quia priusquam fuerit annulo subarrhata, caput suum ornavit et dorsum et nimia cordis hilaritate vadens ad ipsum virum, morando secum, de me veram non habuit notitiam, nec saporem. Confiteatur de inordinatis aspectibus secum, et quod in loquels et tactibus etiam in solennitatibus meis atque Sanctorum transgressa est ordinem juræ conjugii. Confiteatur de excessivis desideriis standi secum, non solum in ejus presentia, sed absentia. Confiteatur, quo tempore magna adversitatis ejusdam affinis sui juravit illicite, et falsam, quantum in ea fuit, dari sententiam procuravit: nec doluit tantum de nota infamia accusati, quantum de damno pecunie communi solvenda. Confiteatur, quia me offendit eundo ad palatium Potestatis, in quo appetit supra sortis de pulchritudine corporis commendari. Confiteatur, quia familiam sæpe accusabat occulte, et ostendebat signa tenerioris dilectionis circa eos et domus negotia, ut ab eis plus ceteris amaretur, et tamen nec illos, quos tanto venerabatur studium, nec alias personas vere dilexit, exceptis viro suo et filiis, quos nimis amavit. Dicat suam culpam de laudibus mundi, quarum avida fuit, et quod nunquam me digne ad altare suscepit: nam nec enim amara communicavit contritione, nec cum integritate confessionis: et quamvis multum ecclesium frequentaret, parum gustavit devotionis in mea Nativitate, Coma, Passione, Resurrectione, et aliis solennitatibus Virginis et Sanctorum: nam in his temporibus et Quadragesimis parum cogitavit de me, nec ordinate in orationibus scivit expendere tempus suum: sed orationes aridas sine lacrymis habuit, et jejunia sua fecit absque honore et amore devotionis.

studium pro vidua vetera peccata divinitus cognita, per Confessionem revocata memoria, ut eis confiteatur.

Confiteatur de inordinatis ciborum desideriis, et flet suam tenacitatem, quam in elemosinis habuit. Confiteatur diligenter, quia usa est male ablati, et recordetur bene quod quantumve expendit: nam denarii quos expendit et extraxit de marsupio viri sui, vel fuerunt violenter et fraudulenter acquisiti, vel de ludo. Unde volo quod certis personis, quas ipsa novit, satisfaciat pro se, vel per aliam diligenter: de incertis vero, ad sui libitum Confessoris. Et quia hæc de bonis viri sui, dum potuit, non restituit, nunc integraliter de suo restituit. Recordetur, quod tanquam inter famulus tenuit marsupium suæ domus, et multas inutiles expensas fecit et superfluas de illicite acquisitis, de quibus satisfaciat pro illa parte, quam in se non recusavit expendere. Confiteatur, quia non doluit de suæ terræ destructione,

E

F

quia

A quia volebat quod una pars alteram superaret, et ei donaretur, propter quod palliatam habuit invidiam ad multos consanguineos suos, si non erant in seditione suo viro conformes. Multum enim dolebat, si vel modicum in suis elationibus redderetur abjectior. Dicit etiam culpam suam de omni dominatione quam tenere voluit, in domo patris, quam a sui sorore viri nullo modo sustinisset. Dicit suam culpam de omnibus rebus consortis sui, et reddat quidquid ei ablatum de consensu ejus fuerat. Confiteatur etiam, quod nimis parca extitit circa pupillos consortis sui, quibus sicut pauperibus satisfacere debuit, et injuriose prolatis contra mares et mulieres de domo, cum veritate ac mendacio. Dicit suam culpam de de omni ornatu corporis.

Deus alia plurima peccata et defectus olim commissos denuntiare eidem viduæ jubet.

B 215 Totius perfectionis amator integraliter animam, quam relemit, curare desiderans, reliquas morborum reliquias potenter expellens, ait : Confiteatur iterum de detractionibus et judiciis circa proximorum nobilitatem et pulchritudinem : quia spernebat atque vilipendebat aliorum sufficientiam, defectus exprimendo quos noverat, et si alii dicerent, libenter discebat : bona vero si que de proximo noverat, reticebat : et corde, ore ac signis judicabat alios de superbia et aliis vitiis, et sapissime de vitiis que nunquam commiserant, sicut ipsa : que si nullum vitium, que aliis imputabat, de certo perpetrasset, de aliis minime murmurare debuit. Confiteatur, quia si inveniebat personam, de qua confidiret, mordaciter detrahebat, et loquendo blandiebatur presentibus, dicendo de ipsis bene. Confiteatur, quia superbe cupiens aliis dominari, laudari desideravit præ aliis, de nobilitate et rerum copia, quam in aliis cum invidia animi invidiebat. Dicit etiam culpam suam de mentis vagatione et de discursu sensuum, quia appetit quæcumque appetibilia alios possidere aspicebat. Confiteatur, quia hec frequentaret ecclesiam, tamen non habebat cor ad divinum officium, sed ad loquendum cum mulieribus in ecclesia : et si silebat, ibidem cor in exterioribus vagabatur. Et quamvis sanctarum personarum notitiam quæreret et haberet, et specialiter Fratrum Minorum, de ipsis non hausit saporem, nec se ipsorum moribus conformavit : sed, quod pejus est, murmurabat de prædicationibus et officiis eorumdem : et si ei aliquando placebat prædicatio divini officii, extra ecclesiam posita, Dei obliviscitur et verborum ejus. Dicit suam culpam de ingratitude beneficiorum meorum, quia eam de multis periculis liberavi, que credebat se penitus decessuram : nec cum his omnibus a mundo evelli potuit, sed ei mente inhæsit, neque nunc studet amissum redimere tempus. Dicit suam culpam de tempore vite suæ in displicentia mea consumpto : et quod, si quod mihi gratum est opus, hoc non egit solum amore mei, sed vel metu æternæ pœnæ, vel timore verecundie temporalis. Sed si se damnandam firmiter credidisset, debuit mihi cor ejus cum intima servare dilectione, quod per proditricem loquelam in malis texit. Dicit etiam suam culpam, quod multas virtutes in pluribus commendavit, quas commendatas sciebat penitus non habere. Et quamvis ad immunditiam vitio pura esset, præterquam cum viro suo, cum sanctum matrimonium copulavit, tamen non dolebat de lapsis in carnis vitium, sed eis detrahendo, cum aliis plerumque letabatur. Dicit suam culpam, quod alios arguebat de malo luero, possessionibus, loturiis, ornamentis et ligaturis, dicens, quod tam pretiosa tanque cara possidentibus minime congruebant : quia sepe inordinate emedebat : et si non vitasset dispendium, inordinatius et ardentius comedisset : de gula vitio alios condemnabat, et sua distribuit pauperibus pro mei honore nominis : et retributionem postulabat

et expectabat temporalis premii potius quam æterni. Dicit suam culpam, quod ipsius orationes opprimebantur honore cupidinum mundanarum. Confiteatur autem de indiscretionem, quam habuit circa famulas suæ domus, et cum modica compassione ad pauperes creaturas manus extendebat amore mei : et hinc est quod pauperes judicavit, quantum ad eorum conversationem, ad letum, risum, jocum, cibum, et potum subtrahendo elemosynam suam, et per detractionem similiter alienam. Confiteatur, quod duplicia indumenta ferens et pretiosa, nuditate et frigore laborantibus compati neglexit et misereri. Libenter enim pecuniam cumulavit, et vix de frusto panis subvenire pauperibus studuit. Dicit suam culpam, quia illud nomen, quod Matri mee per autonomasiam competit, ut sola Domina nominetur, sibi adscripsit : et si que nobiliores illo nomine vocarentur, deridebat eas : et servire volens aliis, exigebat ab omnibus famulatum. Dicit suam culpam, quia offendit me in cibo et jejuniis, in solitudine et societate, stando et ambulando, tempore adversitatis et prosperitatis : et quamvis libenter sociaret se mulieribus formosis, ornatis et comptis, in tantum se amavit amore privato, quod ceteris melior ac pulchrior voluit reputari. Confiteatur, quod in mei sui factoris injuriam, ad speculum se ornat, et se videndo meditabatur miserias hujus mundi, invidendo sæpius decori ac pinguedini mulierum. Confiteatur, quia parvas tribulationes suas, aestimavit magnas ; et aliorum maximas, dicens parvas, de tolerantibus eas murmurando tuo dure, quod de homicidiis et proximorum languoribus non dolebat in corde, sed letabatur, quantumcumque fletet cum fletibus in ecclesiis vel domibus eorumdem. Dicit suam culpam, quia non recreavit famulas post laborem, sed erat tenax in earum necessitatibus, non tantum sanitatis tempore, sed ægritudinis : quando enim consolatione indigebant, dicebat eis impropria multa, et infamabat eas per domum de gula et de negligentia : in partibus suis nimis deliciis attendebat : tacelbat etiam que loqui volebat, et loquebatur se ceteris conformando que silisset libenter. Confiteatur, quia devias personas propter honorem mundi vitavit, nec eas in suum consortium et familiare colloquium admittebat, quia intus et extra superbia plena fuit. Veruntamen confortetur in me, et vitam suam examinare non differat, reducendo ad memoria sua culpam : et ego infundam lumen gratiæ menti ejus.

C 216 Frater quidam, Philippus nomine, dubitans interrogare in confessionibus penitentes propter stultitiam male interpretantium interrogaciones, et non interrogare timebat, propter verecundiam vitia occultantium, per me Confessorem, Margaritam rogari fecit, ut in oratione impetraret a Domino hujus dubii veritatem. Cui dixit Dominus : Dic ex parte mea, quod secure audiat et interroget confitentes, quia divisiones gratiarum in hominibus sunt distinctæ : quapropter hanc virtutem audiendi et interrogandi concessi ego propter sui cordis et corporis puritatem. Ideo si mille passet in die una confessiones audire, nullum deserat, qui desideret confiteri : nullumque interrogare postponat, quem interrogatione credit verisimiliter indigere. Peccatores namque per se non confitentur, quia cæcitate mentis contrahunt a peccato, et ideo suos defectus nequeunt videre : merito quippe cæci sunt, quia me lucem veram in suis mentibus retinere non possunt propter fortorem peccati : postquam vero anima per confessionem fuerit defæcata, illuminatur, et sua vitia conspiciunt, et intuendo vereciter plorat et dolet. Ideo filia, necesse est, ut Confessores de peccatis interrogent : ex hoc enim tam pio studio, tanquam ferventi animarum zelo, plus diligo Fratres Minores,

D
AUCTORE P
JUNATA, EX USS.

sed eam ad
spem erigit :

Item Minori
culam dicit,
ne omittat in-
terrogare pen-
itentes, cum
et purificien-
dum.

quam

A quam aliquem Ordinem, quia ex eorum laboribus studiosis plures animas heror.

AUCTORE F. JUNCTA, ES. MSS.

217 Visitans Christi famulam Margaritam celebravi in oratorio, et dedi ei Christi corporis sacramentum. Quæ cum reverentia magna communicans, oravit dicens: Domine redde mihi alta consilia, quæ consuevi a te recipere. Et Dominus ad eam: Quia do tibi quod magis tuæ salutis expedit, non postules consilia pristina reddi tibi. Colloquium enim meum familiare dilectis meis reservo alibi. Ego enim in vita ista steti in tribulatione, et amici mei similiter debent velle stare. Et si nulla tribulatio eos tangeret, quia tamen a peccatoribus ubique offendor, deberent affligi, juraque mea defendere pro viribus et docere.

Cur pro afflictiones necessarias?

monita Dei jussu data ejus Confessario!

Illi autem qui hæc faciunt nullum timeant, quia cum illis ero. Quare dicas Fratri Junctæ bajulo tuo, quod verba Evangeliorum meorum et epistolas B. Pauli, electi mei, prædicet ferventer populo, et ego in eo speciale gratiæ donum ponam. Et quicquid tibi ex nunc ostendero, solum loquaris. Scias etiam, filia, quod simonia in mundo crevit in tantum, quod patres filios sacerdotes fieri faciunt propter aviditatem mundanorum rerum: quæ excrecente ecclesia mea tribulatione magna percutietur: et Fratres Minores tunc temporis affligentur, et si cuncti, qui sunt in ordine, non agerent aliam penitentiam, satis videtur eis magna illa, quam habebunt. Dicias etiam bajulo tuo, quod ego habeo paucos pugiles, qui viriliter pugnent pro mei honore nominis. Postquam igitur eum elegi pro me ad pugnam, semper studeat mihi placencia suo posse perficere: et eorum me sit lux in ordine suo, et occupatus non faciat congregationem de horis suis.

218 Die Lune post primam Dominicam de Adventu, audivit intellectualiter in anima vocem dicentem sibi: In deserto hujus mundi pesni te, sicut rosam inter spinas. Ego enim Dei filius de Maria Virgine natus, qui hæc loquor, perliciam quæ promitto. Annarum autem zelatrix fervida de se humilia sentiens ait: Domine, non sum digna, ut in me tam magna promissa perlicias, sed propter gloriam nominis tui, quod tantum offendi, et propter salutem quam desidero fiat quod tua gratia promittit. Et Dominus ad eam: Filia, verum dicis, et ego interponam remedia animarum multarum, languentium sanativa, non solum in terra ista, sed in multis et remotis locis atque provinciis propter amorem tui. Et Margarita respondit: Domine, Cortonenses tunc recomendo bonitati, ut fidei eorum, quam pro amore tuo in me habuerunt, respondere digeris. Et Dominus ad eam: Quia Cortonenses tibi fuerant largi amore mei, ipsorum fidei respondebo, et pro omni munera quam expenderunt in te, recipient auri maream in domo patris et consolationis. Et Margarita respondit: Domine, non rogavi te pro ipsis cum desiderio sic ferventi, quia velim minime laudem temporalis honoris ab eis recipere; sed solum quero salutem eorum, ut qui amore tui se tantum inclinaverunt ad laborandum pro me, recipiant in me gratiam specialem. Et Dominus ad eam: Et ego ponam eos in magna statu, et eorum pretio vendiderunt mihi bona mea. Et tu non cognoveris, quousque videbunt homines, ipse non valent; et audient, quo non audiant. Tu enim es filia, electa, soror, quæ solum dilectionem sequeris meam. Et Margarita respondit: Cum nulla creatura plus me tuam majestatem offenderit, et omni fuerim abyssos profundior vilitate, quomodo possent credi magna de me tu dicis, inquit Dominus, quod nihil amas præter me, et mihi soli servire desideras. Et ego tibi dico, quod me amabis, mihi que servies ita pure, quod nunquam me mortaliter offendes: et amor tuus inquantum creatura convenit, dici poterit sine

oral pro Cortonensibus.

exaudiat, se humilitat:

mensura et tu poteris dici immensurata: Tu dicis, D quod sum lætitia ineffabilis electorum: sed pauci sunt, in quibus lætari possum sicut in mente tua: amatores enim et electi mei debent esse humillimi, corde puri, ut me cernere mereantur, et in fine suo per amorem amplectar eos, eis obvians cum Beatis.

219 In festo B. Joannis Evangelistæ in scholis Fratrum cum fratre Ranaldo et Fratre Ubaldio, ego scriptor horum, Margaritæ assistens post communionem, cepit ei Frater Ranaldus tunc Custodiæ Custos loqui, dicens: Ecce mihi in Christi dulcedine quiescenti nova relatione monstratur, quod anima quedam sit criminibus onerata, ut penitus sit æternis deputanda suppliciis, nisi eam reduxeris ad penitentiam statum monitis et exhortationibus tuis: et unum dumtaxat e duobus tibi conceditur; primum, ut vel qua nunc frueris, priveris dulcedine, et animam illam reduces ad gratiam, vel si expavescis tam jocundo privati solatio, inferni deputabitur omnino suppliciis. Quod horum deliberabis omittere? Et Margarita respondit: Augustiæ mihi sunt undique, et ex utraque parte timore percutor, nam si desero tam ineffabilem Christi suavitatem, quam gusto, amarissimam penam novæ mortis incurro; et si desero animam, Christi redemptam sanguine, dubito de mei Creatoris offensa. Qua de re propositam questionem, insolutam dimitto: tanta enim est hæc dulcedo, quam sentio, quod si perseveraret, in anima, semper crederem in pernis illisa vivere sine cibo.

interrogata an lucrari animam vellet, perdendo dulcedinem gratiæ,

non potest resolvere:

E

220 Sero igitur facta Margarita tremens ad cellam rediit, et illam noctem duxit insomnem, orans et lacrymans, cum suspiris dolorosis, interrogavit de suorum remissione peccatorum Creatorem. Cujus votis Rex pietatis Christus placidus immuens respondit, dicens: Nequaquam vocassem te in die dilecti Joannis, filia, si tuorum omnium non donassem veniam delictorum: in cujus veritatis certitudinale argumentum, quemadmodum tunc, ita et modo absolvo te ex parte Patris mei celestis, cui sum cœternus et consubstantialis filius, et sancti Spiritus. Et quamvis omnia peccata tibi dimissa sint, semper tamen scrutinium conscientie facias et de cunctis desideris cordis tui, quibus me offendisti, non differas confiteri. Mira res, et memoria commendanda; mox namque ut præfatum præceptum recepit, irradiata splendoribus sapientiæ Dei mentaliter, cuncta desideria tua confessa quam inconfessa in una luce panduntur.

indignum animam peccata sibi condonata,

jubetur tamen conscientiam examinare, et confiteri defectibus.

221 Nocte insuper sequenti super ei proposita questione a Fratre Ranaldo alloquitur Christus Margaritæ dicens: O Filia, quia Fratri non respondisti, F quæ tibi dederat optionem, bene fecisti: nam sine mea presentia jam tibi communicata per gratiam non credendo vivere posse, et animam pro suis damnandam sceleribus volebas liberare: quantum namque animas diligis, quas tanto redemi pretio, tibi pluries revelavi: de quarum zelo plus nihil placet Fratres Minores, quam aliquis ordo Ecclesiæ meæ: Sunt enim utiliores animarum zelatores, quos hodie mundus habeat. Unde sicut ego Salvator mundi prædictum fundavi ordinem et plantavi, ita se studeant caritatis vinculo ad invicem communire et caritatem servare tam integram, quod sine differentia personarum inter eos tractentur minores quemadmodum et majores: et ut tantus ordo in sua permaneat puritate, volo quod præfati Pastores ordinis auctores nunquam studeant quicquid in ordine sancto modo reperitur abolendum. Sicut enim mare omnem abijcit sordem, ita et ipsi omnem defectum, tam exersum ordinem maculant. Circa insuper prædicationes, quas faciunt, constantiam habeant et fervorem, nec amore vel metu a veritatis tramite obliquantur. Et si aliquando contra prædicationes eorum

ordo Minorum in Christo habetur.

Arum per aliquos fuerit murmuratum, recordentur humiliter quod mihi omnium Creatori in prædicationibus et miraculis multas injurias invidi paraverunt atque insidias. Hic est ordo, inquit Dominus, filia, qui mihi suscitavit animas a morte peccati: et cui dedi, do, et dabo gratiam specialem in operibus suis, Margarita autem cordialiter amans ordinem prælibatum, ex his quæ audierat jocundata, respondit dicens: Intrabunt omnes, Domine, in hoc amoris tui viridarium? Et Dominus ad eam: Omnes ingredientur, sed de fructibus ejus æqualiter non gustabunt. Nulla enim res quantum amor mihi placere potest, nec amore potest res pulchrior inveniri. Si totus namque mundus daretur amore mei, sine sapore ac fervore amoris, si sustinerem quoad misericordiam id quod fieret, quantum ad complacentiam parum valeret. Nemo enim potest ad me venire nisi per viam dilectionis. Et Margarita respondit: Cur, Domine, Fratrum Minorum ordinem vocas Amoris viridarium? Numquid non aliud est tam singulare viridarium caritatis? Et respondit Christus dicens: Non est tanti amoris aliquid in orbe collegium, ut ordo prædictus. Et ideo ipsum tibi dedi, et do ad instruendum te, sicut Apostolos, quos intelligere faciam, quæ dabuntur tibi. Et tunc ostendit ei Matrem suam, dicens: Hæc est, quæ diligit te. In quibus verbis tanta fuit dulcedinis anima suavitate repleta, ut diceret, quod si vel modicum ulterius cresceret, ipsum tolerare non posset. Et rogavit Dominum nostrum, ut ipsam in vita consolationibus, quas silere non poterat, mundo absconderet, quia laudes vitabat humanas.

222 Die quadam Margaritæ oranti pro suis Patribus audivit hominem dicentem sibi Servus meus defunctus, est in optata gloria: Unde die etiam servo meo viventi: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt in regno cælorum. Qui cum fuerit occupationibus hominum deditus, reddat mentem suam statim ad me, et cuncta quæ agit, ad me bonorum principium referens; et ego ita illuminabo eum, quod non offendat me. Numquam secularium famam consideret, nec subsidiorum eorum paveat subtractionem: sed semper contra eorum vitia in ore suo usum teneat, et conservet sermonem sanctissime veritatis: *d* Et dico tibi, filia, quæ ista mine recusas, quæ panduntur tibi propter salutem humani generis, ut veraciter trahatur ad me, et discat in te quod pro modica pœnitentia cito potest ascendere usque ad excellentiam gratiarum.

223 Feria secunda post Pentecosten recepit corpus Christi, dicentis ei, quod salutaret B. Virginem, usque Benedictus fructus ventris tui. Qua salutatione finita, iterum dixit ei: Si omnia bona mihi Christo, et non tibi reddideris, cum desiderio profectus animarum, cuncta quæ promittes in nomine meo, et non ad famam tuam, perficientur, et sanabis animas tibi devotas, sicut tibi prædictum est: Sed omnes, quas sanabis, non perseverabunt in me. Et Margarita dubitans super promisso verbo respondens ait: Promittam ego, Domine, tuæ pietatis largitatem indifferenter? Et Dominus ad eam: Ita imperferis et perfectis promitte, quamdiu majestati mee servire voluerint, et me amare ac laudare. Nam illis, qui non perseverabunt, fulgebunt in inferno contra eos tuæ caritatis splendor, quia quoad hoc patientur majora supplicia: et perseverantibus in consiliis tuis, mei sanguinis meritum communicabo, cum eos premiabo in gloria regni mei, et per exemplum tuam sequentur me: reddent mihi gratiarum actiones, et vocem laudis. Et quia tranquillitatis dulcedinem, qua frui consueverat, non videbat, admiranti respondit Dominus, dicens: Talem me tibi donau, qualem te invenio.

224 Feria quarta post Pentecosten sumpto Filio Dei cum reverentia mirabili, ad altare audivit eum dicentem sibi: Amas tu me? Et priusquam aliquid responderet, dixit Dominus: Dicas, quod non. Ubi nam est pristinus fervor desideriorum tuorum, quæ accessa, et in motum violenti amoris dulciter ducta, me continue cum lacrymis postulabas, inclinans voluntatem meam ad preces tuas: De hoc amore iterum requirens Dominus Margaritam, dixit: Anna me, filia, quia ego amo te. Illa vero finem ne haberet in mente aliquid, quod divinæ majestatis aspectum offenderet, ait: Domine mi, si aliquid latet in anima mea, quod voluntati tuæ displiceat? Et Dominus ad eam: Filia, nullum habes peccatum mortale in te, sed nebula mundanorum audituum, sonusque verborum, quæ referunt accedentes ad te, impediunt locum quietis conscientie tuæ: et separant mentem tuam a contemplatione mea. Tunc Dominum rogavit, pro quodam in tribulatione maxima constituto: audivit Christum Dominum respondentem: Scias, quod secum sum quantum ad misericordiam retinendi eum ne pereat: sed duritia cordis ejus mearum consolationum impellit largitatem.

a In Italico Voculario Academicorum furtoris, sine della Crusa, dicitur Tacolino genus esse vestis jam ignotum. Sed hic potius volentem videtur significare, quam fornum vestis. — b In scriptum Non nocuerit rationi. — c Vultur hic requiri, Deat etiam culpam de verborum. — d Hæc quoque obscurus sensus.

CAPUT IX.

De revelatione sui status et aliorum.

Quædam nobilis et devota Domina, filium habens parvulum et unicam in mortis articulo constitutum, cum filicula recuperande salutis ipsum Dei famulæ cum lacrymis commendavit. Pro quo dum oraret suppliciter Deum, tum ratione pietatis ad matrem, tum ratione gratitudinis, quam gerebat in corde propter reverentiam magnam, quam habebat ad eam, audivit eum dicentem sibi: Tu plus compatereis matri pueri, quam sanguinem effudi. Tu enim nosti, quod ætate provecti noluit venire ad me, et ideo parvulos, qui sine macula egrediuntur de mundo, in hereditate regni cælorum adopto. Ego Dei filius natus de Virgine, quamvis revedam, tecum remaneo.

226 Quidam carus Deo Frater quotidie communicare desiderans, tamen retrahebatur timore, ita quod etiam raro communicare non audebat, nec accedebat ad Christi corporis sacramentum suscipiendum. Quæ ex re Dei famulam Margaritam requirens, rogavit eam, ut impetraret a Domino super precibus donum sæpe communicandi. Cujus orationi Salvator annuens, dixit: Dic Fratri, quem feci de numero electorum, et diligo et filium, quod quantum ad ejus innocentiam puritatem ipsi me concederem omni die, sed non quantum ad linguæ usum. Suam igitur prius linguam coerceat, quantumcumque loquatur ex magno zelo: et cum benedictione mea me recipiat, quando volet.

227 Frater Benignus re et nomine, dubitans de frequentatione Missarum, meruit per Margaritam in hac forma responsum a Domino: Dic Fratri Benigno pavide frequentanti me corporis sacramentum, quod de licentia mea frequenter celebret, sed priusquam accedat ad altare ad celebrandum, suos defectus plenarie confitens, suum animum ordinat ad quietem. In misericordia autem, quam habet tam vigilantem ad pauperes, usque ad finem mando quod perseveret: quia multum mihi placuit modus ejus, quem hactenus tenuit, requirendo per domos pauperes, debiles et infirmos, quos in confessionibus libentius recipit, quam divites seculares. Adeo enim pauperum necessitatibus erat intentus, quod non

D
AUCTORE P
JUNCTA. ET MSS.

provocatur ad
fervorem amo-
ris.

et moderandi
alloquia secu-
larium.

E
Tacolinum

Felices qui
parvuli mori-
untur.

F
quidam desi-
de ans sæpe
communicare.

jubetur non
multum loqui
etiam ex celo:

F Benignus
laudatur a
studio ergo
pauperes.

ob reatum.

et Amoris vi-
ridarium voca-
tur.

B
Margarita vi-
dei Dei Ma-
trem.

præclara mo-
nita accipit pro
Confessario
suo,

d

docetur omnia
ad Christum
refere:

quidque futu-
rum illis qui
eius monitis
obtemperant.

solum

AUCTORE F. ICKOTA, EX MISS

subterque se- vere argere restitutionem :

nt horrenti a regimine

commendatur obedientia :

ntcri puritas mentis,

et unria circa Missam

et conciones :

ntiere religio- virtutes :

onfessio ejus, memorin Crucifict,

castigatio su- prelor populi

A solum eis que poterat procurabat, sed sibi met necessaria subtraherebat, et pro eis debita de Prælati sui licentia contraherebat. Et ait iterum Dominus ad eandem : Dic etiam ei, quod dimittendo solum pan- nos de dorso, illis, qui tenentur restituere illicite ac- quisita, non parent. Si vero contentes non habent unde restituant, et dolent parati fideliter reddere, si facultas adesset, absolvat eos ex parte mea.

228 Frater quidam de administratione provincie Tuscie, ne ulterius prælationis gravaretur officio, orationis Margarite suffragium cum instantia procuravit. Et orans pro eo soror, audivit pastorem Principem taliter respondentem : Quamvis placeat mihi præfatus Frater de fuga prælationis, recorde- tur tamen, quod propter obedientiam mori volui : quam omnium virtuti religiosus debet præponere, pa- tienter obediendo Prælati, cum tantum mihi pla- ceat, quod vere obedienti multos defectus indul- gam.

229 Cum semel Deo devota Soror pro uno Fratre Dominum exoraret, audivit enim dicentem sibi : Be- nedico Fratrem, pro quo me rogas. Cui dicas, quod mentem suam semper in puritate conservet, et sine mora cum potest, suos confiteatur defectus et cogi- tatus. Non sit tener et dabiis, sed fortis et con- stans. Ad Missas autem dicendas accedens, dicat eis cum magna mentis tranquillitate. Non sit in suis prædicationibus curiosus, sed caritate fervidus, et interna pace placatus. Missas ejus præcedat devotio præparata : Missas non currat, nec ante eas cum Fratribus loqui velit. Si autem ipsum loqui oporteat, roget Fratres, quod differant et loqui : et talem se- cum ministrum ducat, qui nec ignorantia, nec tardio seu negligentia deardinet animum celebrantis, et si contigerit eum non gustare consolationes in Mis- sis, quas appetit, non diffidat, quia ob hoc gratia non decesset. Prædicet sollicite verbum meum, cum omni rectitudine et vigore, et retri prædicationis ferventer extendens, populo referat quæ discursus est. Et si nihil poterit in sua prædicatione lucrari, securus expectet remunerationis referre minus. Vigilanti animo studeat peccatoribus sub- venire, non solum predicando et confessiones audi- enda, sed tractatum concordiarum non deserat propter diligentiam, quam incurrit ex dedita pec- catorum. Ipse namque sapiens, cum suam comit contemni consilium, et molestientum reperit dura corda, se retrahit ab ineptis : non autem sic, dum invenerit eor paratum.

230 Cum pro Fratre Joanne de Castell Dominum exoraret, respondit ei Salvator dicens : Dic ei, quod recordetur verbi mei, Beati namdo corde etc. Super quo verbo dum subtiliter fuerit meditat, dabo ei lumen, ut ipsam intelligat ea subtilitate, qua debet intelligi et servari. Studeat me suis precibus invo- care, qui donabo me anime ejus. Elapso tempore servivit mihi de Inquisitionis officio : nunc servire studeat de cordis munditia, mentis constantia, cor- poris maceratione, et in statu orationum. Nec pre- termittendum est divinum consilium, imo henphi- entum et præceptum, in quo invenit anima, unde purgetur a vitis, et reguletur in moribus, illus- tretur sapientia ineffabili, et in virtutibus crescat.

231 Dixit ergo Dominus Margarite oranti : Dicis filii meo, quod ego me recomando ei, ut recorde- tur sui Patris Crucificti, non semel, sed pluries, uno continuo : et sciat quod de terra, ubi nunc est, quoad gentis multitudinem ibi existentis, plures vad- unt ad inferni supplicia quam ex alia terra Chris- tianorum. Tanta enim est eorum superbia, quod non solum ibi, sed in multis mundi partibus seminatur per eos, et multiformiter emittitur. Quare sicut B. Franciscus, dilectus filius meus, mulierem cooptam

coegit ad portandum per vias Assisii super caput D suum perardum intestina, ita mulieres seculares, et alie in sue detestationem superbie a Confessoribus suis similiter cogi facere deberent. Tu conquereris, quod non habes solitam suavitatem, nec habere po- tes modo in me ; quia in corde tuo timoribus et va- rus sollicitudinibus sparso, inveniri non posset, et qui separasti me a delectatione mea, volo quod ipse te dure corripiat. Dic etiam ei quod cum men- tis constantia et locutionis dulcedine instanter præ- dicet de Epistolis Pauli et de Evangelis meis. Nam dulcedo est habitus trahens audientium corda ad amorem prædicatoris. Cuique arguit de vitis cri- minosis, arguat in communi : quia tam universaliter mundus infectus est vitis, quod cum veritate potest generaliter mundum redarguere dicens : Quilibet Christiana persona, cujuscunque sit status, debet cavere sibi a tali vito, debet de agendis querere consilium Scripturarum sanctarum, et Deum conti- nuo postulare. Ipse similiter, qui hæc prædicare novit, me cum lacrymis in orationibus postulet : et ego docebo eum, cor ejus illuminans in prædicationi- bus suis : Præbet mihi cor suum semper, et cuncta, que ager, bona mihi soli bono diligenter appropriet, et secum ubique ferat frænum timoris mei. Filia, Apostoli dubitaverunt de me, et ego re- tinui te tam robustam in fide, quod de me dubium aliquid non sensisti. Dic etiam bajulo tuo, quod ego feci eum cameram thesauri mei : propter quod circa me Creatorem suum perfectior esse debet. Unde si- ent digni benedictionem meam, in prædicationibus suis ardentem extrahat veritatem, quia paucos hodie prædicatores invenio, qui eam proferant sicut debent.

232 In die a Translatione B. Francisci post com- munionem Salvator, quem receperat, locutus est ei, dicens : Conqueror de injuriis mandanorum. Et Margarita mundo compatiens, Christo respondit, dicens : Domine, tu nosti de quam fragili materia secundum corpora facti sunt : et ideo tue supplicio majestati, quatenus eorum infirmitati condescendere non recuses. Et Dominus ad eam : Si ipsi scirent, quantum eis dimittitur hæc de causa, magis essent grati quam sunt. Propterea dicas devotis tuis, quod plorent, quia ego flevi ; jejunent, quia ego jejunavi ; orent, quia ego pro eis oravi secundum humanita- tem ad Patrem ; agant penitentiam, quia pro eis feci asperam in hæc vita, non pro me, et ipsorum peccata portavi, non mea. Et quæ promiseris in no- mine meo tibi credentibus, illa faciam eis. Sed pec- catores avari me fecerunt de largo avarum, et duri, de pio durum : non quod ego sim avarus vel durus, sed ipsorum exigentibus meritis talis contra eos ef- factus sum.

233 Dixit semel Dominus Margarite exigantii et flenti Firmissime tene, quod magna tribulatio erit in mundo, quam movebit Ecclesie a b Lucifero dae- mon, qui nunquam, postquam fuerat religatus, egressus fuerat de inferno. Iste totum circumbit mun- dum, et viam Anti-Christo, sicut præcursor ejus, sollicite preparabit. Et erit tribulatio talis, quod multi religiosi egredientur de ordinibus suis, et mo- niales de monasteriis. Illo quidem tempore ordo Fra- trum Minorum valde affligetur. Sed confortentur in me quia ipsos protegam, duboque prædicte religioni gratiam meam. Et sciunt, quod ampliore gratiam eis dedi, quam aliquibus religiosis, qui sunt in mun- do. Parent se ad tribulationes, per quas mihi con- formes sient : quia tantum eos diligo, ut ipsorum vitam meam velim per ordinem conformari. Ille simi- liter malignus spiritus ordiabit in mundo proditio- nes et homicidia, congregans demonum acies contra genus humanum ; sicut una civitas exercitus et in- sidias preparat contre alteram civitatem. Ille plu- rima

corruptio dura ipsius Margari- tæ,

nullaque circa conciones :

E

a

jubetur Mar- garitu suis de- votis quædam commendare :

F

prædicatur et nova et celestis persecutio, b

et afflictio Or- dinis Minoro- rum.

A rima contra sanctam Ecclesiam pericula suscitabit, ut fideles contemnunt eandem : et de divino officio et predicationibus murmurabunt, et verbum meum non poterit libere predicari.

234 Feria sexta in Albis reperi Christi famulam Margaritam lacrymas cum magno morore cordis fundentem. Cui dum Evangelii verba Resurrectionis exprimerem, ex tam jocunda relatione repleta letitia bis coram Fratribus rapta, in illo mentali excessu multa vidit, et postea retulit, quae propter angustiam temporis non collegi. Unum autem, quod sequitur, memoriae commendans, interrogavi eam humiliter, ut virtutes nolens referret, quas verus Frater habere debet : sed propter profundam humilitatem referre nolens, sequenti nocte orantem Salvator interrogavi, cur nobis noluerat respondere ; et dixit ei : Dic Confessori tuo Fratri Junctae, quod ille est verus Frater Minor, in quo adinstar mei, qui sum veritas, invenitur. Ille est Frater Minor, cujus cor mundum est secundum verbum meum, Beati mundo corde, etc. Ille est Frater Minor, qui suum tempus in oratione dispensat, si non est Clericus, si autem est predicator et Sacerdos, expedit ipsum in praedicatione, officio, Missis et confessionibus audiendis. Et dico tibi, quod lacrymae predicatoris orantis plus illuminat, quam lectio Scripturarum. Ille est Frater Minor, qui paupertatem diligit amore mei, qui pauper extitit. Ille est Frater Minor, qui est obediens, sicut ego Patri meo fui obediens usque ad mortem Crucis. Ille est Frater Minor, qui paratus est suscipere mortem et verbera gaudenter, si oportebit, et inter verecundias pro me illatas et contumelias erit humilis in omni tribulatione jocundus : Nam et ego creator vester patienter toleravi penas amaras.

235 Plantula Minorum Fratrum cupiens gratum Ordini fructum reddere, quadam die pro suis nutritoribus Dominum exoravit. Cui Dominus : Dic Fratribus Minoribus meis, quod animae eorum in me intrare non differunt per amorem, quia sic animas eorum intrabo per gratiam. Ingredi autem cupientes incipiant a praesepe meo, et dirigant suam meditationem cum dolore per ordinem usque ad meae finale supplicium Passionis. In quolibet gradu meorum suppliciorum considerent ardentis cordis directionem. Sic enim agendo fortes erunt in tribulatione sua, et in animas eorum me transferens confirmabo eos mihi, cum ipsorum studio in predicationibus, orationibus vitae meae, et opprobriis meis.

236 In mense Maio anno Domini 1288 locutus est Christus famulae suae, dicens : Electa mea, ille malignus spiritus, quem tibi praedixi, jam exivit de inferno in periculum animarum transmissus cum exercitu suo, scilicet daemonum valde magno, et est nunc cum daemonibus in vasta solitudine, ad quam non est accessus hominum, quos libenter occiderent si auderent. Et iste legatus Luciferi tam astutus timet se Lucifero presentare, si mala ad quae missus est perficere non valebit. Huic omnes qui sub caelo sunt daemones, ad nuntium obedire nituntur, et tamquam magistro, malitiae sagacissimo instructori, referunt sigillatim cuncta, quae per mundum perpetrant mala. Hujus novi et pessimi Ducis tanta est ad multa subtilitas, quod a principio mundi non fuerunt sagaciores homines ad peccandum, discordiasque seminandum, quam nunc sunt, et amodo fient. Ille omnis perditionis rigidus procurator et pernix majorem stragem faciet suo tempore animarum, quam facturus sit cum venerit Antichristus, qui nondum est natus. Nam Antichristus multas animas capiet, sed in fine paucas retinebit, et quia hic tam crudelissimus multa mala ordinabit, et multos faciet homines occidi per mundum ; dic Fratribus Minoribus,

quod viriliter contra ejus malitiam sint parati, quia contra eos multas ordinavit afflictiones. Confortetur autem ordo meus quia cum eis ero, et sciant Fratres quod peccatores de animabus suis stabula faciunt vitiorum, volo, quod ipsi suis predicationibus eas purgent, et nullum sine terroribus ad deperationem inducant. Quod si peccator poenitentiam respuit quae iungitur, accipiant Fratres ab eo quod poterunt, evellendo totaliter omnia gemina vitiorum per subtiles confessiones de mentibus eorumdem.

237 Quidam Frater, scilicet Frater Corradus, de remota provincia ad familiam Dei videndam pergens, se orationibus Margaritae commendavit. Qua orante, responsum accepit a Domino haec dicente : Dic ei quod Missas celebret in hunc modum : die Dominico dicat Missam propter meae natiuitatis et resurrectionis memoriam. Die Lunae Missam de mortuis, pro his qui adliguntur in Purgatorio. Die Veneris de passione mea. Die autem sabbati de Matre mea Virgine gloriosa : quas si dixerit liquefet in amore meo. Non lamentetur de obsequiis, quae Fratribus facere consuevit, quia non facit modo : non enim impono ei quod expleta Missa sua in aliis Missis serviat quantum potest. Dende Missis expletis ad cellam suam, et interdum de me loquendo possit cum Fratribus recreari. Nec se onidius in suo fervore communicet. Numquam audeat petere certum dominum : sed omnia quae postulaverit, in orando voluntati meae committat. Quod si fecerit, spirituales gratias ei dabo. Sed unum faciat, et sciat quia nunquam tam caro pretio emit eas sicut auoda.

238 Et qua in signum gratiae cupiebat a Christo corrigi, dixit : O Domine mi, quare me non corrigitis, sicut illum, cum sum de omnibus corrigenda ? Dixit Dominus ad eam : Tunc te corrogo, cum te ab hominum secularitate separo. Tunc te corrogo, cum in timore te constituo. Tunc te corrogo, cum te in diligentia promissorum conservo. Ille autem Frater cum sequenti nocte pro Margarita Dominum exoraret, vidit eam in spiritu, divini amoris igne totam ardentem, et tunc audivit vocem Angeli dicentem sibi. Haec est illa Margarita, quae nihil desiderat, nihilque requirit nisi Dominum nostrum Jesum Christum.

239 In die B. Laurentii videns Christum Margarita in magna laetitia, dixit ei : Cur Domine, cum sis laetitia infanta, non repleas me jocunditate tua quam solum desidero ? Et Dominus ad eam : Quando me contemplantis in laetitia, tunc ostendo tibi, quod ego sum. Cum autem aliter, meditari debes qualis effectus fui pro salute humani generis. Eadem hora ostensi sunt in illa fontali luce multi bellantes adversus ordinem Fratrum Minorum, ad ejus belh spectaculum Christus ad ordinem B. Francisci miro modo jocundabatur, et tanta videbatur moveri laetitia circa eos, quod Dei familia nesciebat describere : ad praedictum autem Ordinem persequentes jocundari minime videbatur, nec turbari. Ex qua re in admiratione posita dixit : Quid est hoc, Domine ? nonne cunctae creaturae tuae sunt ? Cur ergo ad Fratres Minores tuum aspectum cum tanta serenitate convertis, et ad inipugnantes eos turbata facis, sicut ad illos qui de tanta culpa perire possunt, non te ostendis ? Et Dominus ad eam : Filia, circa istos ita jocundor, quia eos mihi reservo, et in altissimo statu ponam eos. Sed circa illos turbari non video, quia finaliter per Fratrum Minorum monita et exempla et documenta reddidit ad me. Amen quippe dico tibi, quomodo quibusdam de illis religiosi persentio non placebit, quam facient invidentes, et tamen seponitur eos, sicut in Passione mea quidam Judaeorum non consenserunt, nec eam tractaverunt, sed non inapudaverunt conspirationes.

D
AUCTORE P.
JUNCTA, BX 155.

confitentibus
preuenter pe-
nitentiam in-
jungunt.

Cuiusm F.
Corrado com-
mendavit pro
obtinenda de-
votione

idem videt
Margaritam
divino igne ar-
dentem

cur ex Christus
Fris apparet

F
Frisque FF.
Minores ter-
ramque spectat

Quis sit verus
Frater Minor ?

Commendatur
FF. Minoribus
ut meditentur
salutem et pas-
sionem Christi

omnibus de-
monum resis-
tenti.

A 240 In festo B. Catharinæ Virginis post communionem corporis et sanguinis Salvatoris, rogavit sociam cum affluentia lacrymarum, ut Domino Jesu supplicaret celeriter, ut nihil nisi Dominum, sitientem se, larga condescensione donaret. Dicebat namque, quod anima postquam suavitatem Dei gustare inchoat, graviter tolerat quicquid audit, quicquid sentit, quod Deus non est. Tunc æstuanti animæ misit Deus Angelum suum, qui diceret, quod mulierem sibi assistentem licentiaret, ne gaudia Margaritæ revelaret extraneis. Qua emissa locutus est ei Dominus, dicens: Filia mea, pœna: tuæ mihi placent: et quia tibi crescent, parâ te ad eas. Et Margarita respondit: Salvator meus nomina eas mihi. Et Dominus ad eam: Non nominabo omnes tibi, sed dico quod tu es manus trahens illos, qui sunt in pelago vitiorum seculi suffocati. Tu lux trahens illos, qui sedent in tenebris. Tu es filia electa et benedicta a Patre et me Filio, et Spiritu Sancto, et beatissima Virgine Maria matre mea, quam cum Catharina benedixit omnis celestis curia Beatorum, expectans adventum anime tuæ, rogans cum instantia, ut accelerem tuum de mundo exitum. Nec volo quod venias ad me nisi prius experiaris et videas, quæ senserunt Apostoli mei. Die etiam Fratribus Minoribus, quod tempus approximat, ad quod parent se ad tribulationes, in quibus videbantur a statu pristino recidisse: sed ego cum eis era, nec remanebit in mundo religio tam dilecta, nec aliquis ordo tantum serviet mihi.

instanter rogasti me, Margarita. tibi, inquit Christus, respondeo, quod secundum illorum opinionem, qui eos judicant, nequam damnati sunt: sed tam penales tolerant cruciatus, quod nisi ministerio beatorum Angelorum visitarentur, crederent se esse damnatos, quia prope damnatos stant. Scias quod variis tribulationibus mundus affligetur propter peccata: nam intantum creverunt iniquitates hominum hujus seculi, quod, si ex parte mea dici posset, propter eorum crimina vereor pro eis rogare Patrem: et Mater mea, omnium advocatrix, timeret me suum pro eis Filium exorare. Scias etiam, filia, quod quemadmodum cœlie Fratrum distinctæ sunt, ita Purgatorii pœnæ per loca diversa sunt: aliqui enim purgantur in tenebrarum densitate, alii vero in aquis fluentibus, alii in glacie, alii vero incendio æstuantis ignis etc.

D
post Inter Cherubim locandam:

Animas in Purgatorio visitari ab Angelis:

diversas esse pœnas purgatorii:

243 In nocte secundæ Dominicæ Adventus, et infra, sic locutus est Christus Margaritæ: Volo quod omnes amici mei habeant mentis puritatem, oris veritatem, carnis castitatem, sensuum mortificationem, et perfectam ac inseparabilem caritatem. Et sicut ego Dominus omnium, me subjeci pro omnibus creaturis, ita servi mei omnibus se testiment viliores, et abjectiores appetant reputari. Et si albi fuerint per munditiam castitatis, et rubicundi per amorem, eorum laudes coram me facilius redolere: et a me honorum omnium largitore abundantioram gratiam obtinebunt, et electi mei vere nominabuntur. Conqueror tibi de simulatricibus et duplicibus, quorum opera mihi non serviunt, sed offendent. Conqueror etiam, sicut alias conquestus sum, de Regibus; Potestatibus terrarum, Rectoribus, Judicibus, scribis, officialibus, censibus atque arbitrâ quæstionum. Conqueror de malis virginibus, conjugatis et viduis, de mercatoribus falsis et usurariis pravis, qui de suis offensis asperè punientur. Nam qui in hoc seculo dilationem punitionis recipiunt, punientur durius in loco illo et tempore, quibus voces eorum exaudiri non poterunt, nec aliquorum suffragiis adjuvari.

quæ requirit a servis suis Deus:

E

virtutum statum peccata

B 241 Quidam Frater adeo se orationis studio mancipaverat, quod quicquid aliud ageret quam orare et divinis officis interesse, aut prædicationi verbis divinis, tardiosum videbatur eidem pariter et damnosum. Is inter cetera hoc desiderabat præcipue, ut Christum semel intra octo dies recipere posset: sed quia considerabat divinæ Majestatis sublimitatem, et propriam vilitatem, ad tantæ Majestatis Sacramentum accedere minime presumebat, nisi eum prius Christi famulâ securaret. Quæ cum oraret pro eo Dominum, audivit eum dicentem sibi: Filia, tu dixeris, quod de quindena in quindena me sum recipere Creatorem, et hoc concedo; me etiam hinc orationi consentio propter affectus, quos ipse habebat; sed ut augetur in ipso sitis de me, et avidus me recipiat. Cum autem me desideraverit, et non summet, recordetur Doctoris mei dicentis: Crede et manducasti. Quare de ei, quod ad novam gratiam se disponat, et illos, quos de sua conversatione agnosceret, student emendare ne purgare defectus. Crucem mema teneat: et eorum se in dormitorio, choro et chostro, coquina, refectorio, et omnibus locis intus et extra et ubiqueque fuerit, crucifigat se in me: quia de hoc fonte non solum hauriet gratias, quas optavit, verum alias, quas petierit, salutaris. Et die ei, ut confortetur in me, quia tempus vobis, in quo ei concedam quod me possit recipere omni die, et tunc separabitur a corpore. Et ita postea impletum est, sicut ipsa prædixerat.

244 Quando credebatur Dei famula Margarita recipere novæ consolationis signum a Domino, dicebat prius intra se: (quid mihi dabit Dominus nunc? De qua meditatione redarguit eam Salvator, dicens: Cur niteris sustinere sapientiam infinitam? Numquam imponere audeas operibus meis lineam, in nulla sui parte mea tangas opera perscrutando: si autem vis perlingere ad id quod optas, curre per viam Crucis, et inde secure venire poteris ad dona maxima, quæ expectas. Et in hac tua simplicitate ideo te non deseram, quia sitis, quam habes de mea gratia, te excusat. Rogo te, quod omni die specialem facias reverentiam laudum beatæ Virgini, S. Joseph devotissimo nutricio meo, quia Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbant. Et tunc ostendit Margaritæ opera bona homini generis tepide facta, et semiplena cum defectu et negligentia. Et quavis tam imperfecta sint, a Deo tamen per inclinationem misericordiarum acceptantur. Et ait ei Jesus: Quare non adornas mihi locum in anima tua, in qua sedere volo? Et Margarita respondit: Parare locum nescio, nec valeo sine volas. Et cum hodie dies Veneris sit, in qua sentire debeo quod sensisti, debeo me affligere in meditatione tuorum vulnerum quæ portasti. Ad quod verbum Christus respondens ait: Quosque in terra viator moratus sum, una die in corpore consolationem perfectam non habui, et tamen amicos meos sepe sentire facio Paradisum et requiem in hac vita. Et Margarita respondit: Quid est, Domine, quod in monte non possum retinere tam alta dona, quæ mihi concessit tua largitas? Et Dominus respondit: Ideo tibi hoc accidit, quia sitis tua cogit te currere

se per viam Crucis ad consolationis perventuram,

F

monetur ut R. Y. et S. Josephum honorari quoadie.

C 242 Bajuli sui non immerito Margarita, hæc a Christo de ipso accepit. Die ei, quod sicut ego nondum eram cognitus, dum eram in terra cum discipulis meis; sic ipse in locis ei terris a religiosis et secularibus quondam cum eis erit, etc. famulæ Dei supplicenti pro anima Gilliæ famulæ suæ jam defunctæ, respondit Angelus, dicens ei: Gillia morabitur in loco Purgatorii mense uno, in quo tamen lites pœnas patietur propter nos sumes per zelum, etc. In festo Purificationis Virginis gloriose fuit Margaritæ a Domino revelatum, quod illo mane quatuor Angelus pro anima Gilliæ destinaverat, et eam, sicut ei prædixerat, collocavit in orbe Cherubini etc. Eodem mane pro tribus defunctis, pro quibus

245 Margarita intelligi famulam suam tractatum zelum fore servare uno in purgatorio,

ad

ACCITORE F. JUNCTA, LX ES.

D. Y. et SS. orant ut Margarita cito moriatur:

providet tantam FF. Minoribus tribulationem.

cupienti eundem vaporem communicat,

incalcatur emendatio defectum,

et spiritalis crucis.

Margarita intelligi famulam suam tractatum zelum fore servare uno in purgatorio,

A ad consolationes alias, quas habituram te credis. Et dixit ei iterum Dominus : Volo, quod doleas de tempore, in quo me offendisti. Et Margarita respondit : Domine, si corpus meum magnum esset sicut est machina mundialis, et totum liquesceret in lacrymis et sudore sanguinis, præ dolore injuriarum, quas intuli vobis, non possem minori offensa plenarie respondere. Et tamen doleo et tantum dolere desidero, quantum mihi concedere dignabitur tua gratia. Quas tanta mox fuit repleta dulcedine, ut præ admiratione diceret Salvatori : Quomodo possunt, Domine, omnes exercitus Beatorum, qui sunt in patria coram te, tantam sustinere dulcedinem ? Et Dominus ad eam : Ita possunt sicut largitur eis virtutem curialitas mea. Et iste gradus pro suo modulo similatur statui Joannis Evangeliste, quando vidit infefabilia, et de illo statim remansit ei tantum lumen quod fuit paratus docere totum orbem, et omnibus Ecclesiis de me scribere copiose. Et hoc ei curialitate mea donavi, quia tempus passionis meæ dubitavit de me. Et Margarita respondit : Domine, nunquam in prædicationibus hæc audivi, quod Scriptura tua hoc diceret. Et Dominus ad eam : Si Scriptura mea discipulorum dubia per omnia posuisset, etsi quibusdam fuisset utile, multis vero fuisset damnosum. Et cum ostenderet se velle terminare sermonem, ait Margarita ad Dominum : Domine, non permittas me separari a te. Cui cum Christus diceret, quod a gratia ejus nunquam separaretur, tanta fuit repleta cum novo corde dulcedine, quod in coelum anima traheretur, dicens : Domine, tuæ humiliter supplico majestati, quod omnium corda hac dulcedine repleas, quia si te gustaverint, nunquam tuam presument offendere majestatem.

B Post Purificationem Domine, communione percepta audivit Christum dicentem sibi : In desideris tuis laboras, et ego laboravi. Sed labor tuus non pleve dum vixeris cognoscetur : sed post finem examinabuntur opera tua, et fructum facient, et tu de laboribus tuis recipies tantam gloriam, quantum corda hominum cogitare nescirent. In illo tempore, quodam mane pane vite devote recepto, audivit Christum conquerentem de injuriis a peccatoribus perpetratis, et dicentem : Conqueror de illo inominabili vicio, quod in mea navitate punivi. Conqueror de conjugatis, qui matrimonii tam vitiose utuntur, quod non veri conjuges sunt, sed adulteri nuncupantur. Conqueror de vana gloria noviter adjuventa in indumentis et aliis ornamentis, quæ sunt occasiones lucrorum illicitorum, et faciunt intuentes

C peccare mortaliter, imaginationes immunditie ipsorum mentibus imprimendo, et ideo de hujusmodi loturis, ornamentis et ligaturis sæpe mortaliter offendunt. Nam in facie sua ferunt audaciam et arma Sathane : nec non et in cordibus recondunt opera pessimi ducis et tentatoris. Et hinc est, quod non solum eorum cogitationes, locutiones, et opera terminentur ad ipsum ; sed inde oritur, quod eorum orationes, peregrinationes, elemosynæ ac jejunia, cum veteris hominis operibus minime Deo placeant. Conqueror de falsis Potestatibus terrarum Rectoribus, qui non dirigunt oculos recte intentionis in Deum : sed intuentur cogitatione obliqua et ad famam propriam et ad pecuniarum thesaurum requirendum. Et de centum hodie non invenies unum qui jus suum alteri tribuat sine obliquitate. Pro dictis igitur causis, sive ratione partis, seu carnis attentie, scrutantur leges, et dolos novos invenunt, ut decipiant et opprimant innocentes. Conqueror de notariis, qui offendunt me addendo, alterando, minuendo, differendo, de his quæ audiunt in testamentis et aliis contractibus, qui crudelitate rigidi non compatiantur viduis, orphanis, et pupillis, sed solum pe-

cunite cumulandæ intendunt : et hæc est ratio, quare conficiunt in injuriarum meam instrumenta fenoris et injuste acquirendorum. Conqueror de pravis consiliariis, qui particularibus et privatis amicitiis capti communem utilitatem impediunt, non defendunt, et si aliquando pro Reipublicæ utilitate videntur loqui, hæc ideo fideliter agere se ostendunt, ut laus et fama propterea in eorumdem commodum convertatur. Quare verba eorum sub colore liciti proferuntur, ut etiam collegos opprimant, et in contentione confundant, majorem legalitatem ad commuæ bonum monstrantes, opera vero nulla. Conqueror de nuntiis omnium curiarum, qui simulantur eis, qui spoliaverunt me in Passione meâ, defendendo pro vero falso, viduis et pauperibus, pupillis et orphanis non parcentes. Conqueror de mercatoribus falsis, qui mendaciter et sine lege discretionis lucrari volunt, et veritatem in verbis occultant. Conqueror de vendentibus panem et vinum, ceram et oleum, pannum et olera, et quæcumque venduntur cum malitia in proximorum deceptionem, et de his qui vendunt mala pro bonis, et infirma pro sanis. Conqueror etiam de his qui vendunt etiam triticum, salem, et oleum : et de artificibus omnibus, et de his qui me offendunt in pondere et mensura. Conqueror maxime, de illis qui ementibus et vendentibus invident, et odiunt ementes ab aliis quam ab ipsis. Hi omnes si non se converterint ab his vitiis, ita multiplicabuntur eis adversitates, quod vix eas poterunt tolerare. Nam merito hoc fiet, cum ego Dei filius sustinuerim pro eis tot verba et verbera, et ipsi pro me nolunt solummodo verbum pati. Et quare hoc? quia in me suum speculum non attendunt, verbum prædicationis meæ audire contemnunt, imitantes hostis antiqui dolos, actus et voluntatem.

246 In vigilia B. Joannis Baptiste recepto corpore Salvatoris audivit eum dicentem sibi : Filia, tibi dico, quod ego sum pastor bonus, qui custodio et cognosco oves meas. Jocundare filia Hierusalem, cum Fratibus tuis, qui sunt in civitate supernæ gloriæ, et exhalarentur de adventu tuo. Et dico tibi, quod tu eris unum speculum in vita æterna omnibus peccatoribus. Necessè namque est, ut misericordia mea demonstretur in celo et in terra : et sicut in die judicii dividuntur justi ab injustis, ita cognoscuntur tunc peccatores, qui receperunt a me gratiam, ab aliis justis. In die illi jocundabuntur simul omnes, qui ad vocem fame et poenitentiae tuæ fecerunt poenitentiam de laboribus et penis, quas modo pateris. Tu es incredula, que non credis, quod de te possim facere vas purissimum. Ad quod verbum respondit Margarita dicens : Certa sum, Domine mi, quod nihil impossibile est sapientiæ, potentie, et bonitati tuæ : tamen impossibile mihi videtur, quod aliqua creatura possit respondere claritati tuæ, et magnitudini bonitatis tuæ, et quod mihi, quæ sum tenebra, inclinæris. Tunc pietatis Rex et Magister Margaritæ respondit dicens : Nec istud est impossibile misericordie meæ, quia nunc es plena, cui meam misericordiam sum largitus.

247 Cum tempore quodam Domino Jesu Christo ordinem Fratrum Minorum commendaret, audivit eum respondentem et dicentem sibi : Filia mea, qui mihi placere desiderat, talis esse conetur, qualis extitit dilectus B. Franciscus : in ejus ordine, quæra mihi cum tam intima devotione commendas, nunquam fuerunt tot sancti homines, quot hodie, nec tot debiles : sed fortes et justi qui sunt in eo, suis orationibus et exemplis sustentant et fovent debiles et infirmos. Unde dic eis ex parte meâ, quos animarum posui piscatores, ut non cessent prædicationum suarum retia tendere in mare hujus sæculi fluctuosi.

45 Prædicationem

D) AUCTORE P. JONCTA, ET MEE. Consiliario- rum,

mercatorum,

vendentium

E

ipsum speculum peccatorum agnoscenda in die judicii :

F

juventur Minores prædicare in terram Sinciam,

valde dolet de præsentis peccatis :

magna consolatione repletur

erat pro omnibus

a Christo in religit peccata hominum :

sanitati studium,

Judicium,

Aspiratum,

ACTORE F.
JUN. TA. EX MSS.

A Prædicationem insuper Crucis vellem quod facerent, ut passagium fieret generale pro illius sanctæ terræ recuperatione desiderata, in qua nasci et mori dignatus sum. Multi namque (si hoc fieret), ad fidem meam redibant, et ibi a fidelibus honorator. Prædicent etiam verbum meum cum fervore Spiritus, et promittant penitentibus meam misericordiam largitam, et impenitentibus committentur æternam punitionem. Et sciant Fratres Minores, quod amplores gratias dedi eis, et dabo, quam aliquibus religiosi, qui sunt in orbe. Tamen parent se ad tolerantiam tribulationum, per quas mihi conformes fiant, et cum eis ero. Neque timeant, cum eos velim mihi, quantum ad vitam ordinem, similari, quia nunquam deseram eos. Habebunt enim, e per Pa. Qui videbitur totius mundi ordinator, et erit potius dissipator. Post tribulationem vero illam, præfatum ordinem exaltabo et magnifice sublimabo, confortentur igitur in me, soli mihi placere cupientes, et de parvis atque magnis, quos possunt ad Ordinem ducere, recipiant diligenter: quia mundus adeo vitis hodie maculatur, et tanti periculi est in seculo remanere, quod, si recepti ad ordinem cum observantia castitatis solum dicerent horas suas, ego talem accepto receptionem, et ad hoc solum eos recipi mando, si plus in ordine quam sit dictum facere non valerent. Hic est ille ordo, qui mihi præ omnibus placet, quia Fratres Minores sunt homines lacrymarum et abstinentiæ et magis hierum referunt animarum quam aliqua religio hujus mundi.

parare se ad instantem tribulationem.

c

ad Ordinem facile admittere.

B 248 Quodam mane, orto jam sole, cum magna mentis lætitia hæc quæ sequuntur recitavit, dicens: Noveris, Pater, quod hanc noctem cum dulcedine quietam transegi, et Dominum audi vi dicentem: Soror mea dilecta, tu vis ita deficere in consolationibus meis, ut oculi tui nihil videant, et omnia corporis tui membra ad instar mortui nihil sentiant: hoc quidem donum habitura eris, quandoque mundo fueris mortua quo ad cogitationes, sicut mente defuncta es quantum ad opera secularia. Adhuc enim pleura mortua non est, quia venti variarum cogitationum intrant animam tuam, idcirco murum caritatis custodiae facito cor tui tam fortem, ut præter me nihil intrare valeat. Nam in te sponsa mea posui tabernaculum meum: et propter soli mihi serviro sollicita sis, vivendo in meorum obedientia præceptorum et sollicitudine amoris, ad instar hominis ignem accendere cupientis, qui postquam ligna in struem coaptaverit, sufflat et ventilat, ut ignem accendat. Prædictis autem admonitionibus a Christo præmissis, adjunxit, dicens: Vivere etiam debes in timore continuo, qui inter hostes tuos adhuc in bello reperis te. Fac igitur, sicut qui solus incedit per terras hostium crudelium, a quibus timet capi, vulnerari, spoliari, et occidi: qui circumspicit undique, arma nunquam alijciens, nec quiescens nec confidens de aliquo, donec ad locum perveniat, dilectum. Morere mundo funditus, colubas n me gratias recognoscens. Et recordare, quod hæcenus fugisti secularium personarum visitationes, lectiones et facies, propter timorem meum. Et nunc plena voluntate petis instanter, ut te silvestrem secularibus reddam, et ab eis faciam tam corpore quam mente senectum. Confortare itaque, filia et pauperula mea, confortare in me Domino Jesu Christo, quia tecum sum, et benedico tibi ex parte Patris, mea, sanctique Spiritus.

monetur Margarita mundo plene morti,

Deo adherere,

C

in timore ambulare.

249 Tenebrarum princeps Dei familia dolose insidians, et ei crudelissimo affectu se monstrans, necesse et dixit ei: Scias te nunquam a Domino Deo tuo indulgentium recepturam vel misericordiam, quam expectas, quia te ipsam per abstinentiam occidisti. Cui cum ipsa diceret, Recede, quia

dæmonem tantam eam ad desperationem,

tuis non acquiesco blanditiis; statim ab oculis ejus D evanuit, iterum reversurus. Brevisime tandem horæ spatio interjecto tam horribilis tamque stupendus redit, quod nihil terribilius sub celo credebat posse imaginari vel dici, qui dixit ei: O miserissima omnium, que sub celo sunt, fornicarum, cui servis? quem tam fideli animo sequi niteris? Cui te tam singulari et unico amore junxisti, omnibus amoribus procul pulsus? Talis enim est ille tuus dilectus Jesus Christus, quem die nocteque requiris, et pro quo te tam variis penis affligis, ut nulli suum velit communicare amorem, nisi deserenti, destruenti et occidenti. Tunc Margarita antiquo serpenti respondit, dicens: Nunc ex fallaciis tuis perpendo, quod tibi credendum non est, quia contrariarum propositionum es simulator: nam paullo ante mihi dixisti, quod me Deus propter abstinentiam misericordia sua privaverat, et nunc in contrarium objicis, quod me destruere debeo, si volo divinam gratiam invenire. Ex cujus responsione tam prompta hostis antiquus acris provocatus ad iram, terribissimus et severus appareus, ait: An ignoras, quod super te mihi potestas est data, ut omnes tui capillos capitis evellere possim, et te solitariam per cellam tam vilissime traham quam crudelissime? Christi vero famula Margarita, nullis fracta vel mutata terroribus, sciens quod formidari non debet, qui nihil nisi permissus potest, intrepida respondens ait: Si Dominus meus Jesus Christus hoc tibi jubet, quod jussit fac citius, ut sum non differas adimplere mandatum. Ad quod verbum prolatum humiliter, victus statim disparuit.

postea ad mortem sibi inferendam,

tum dira mentem,

E

generose repellit,

250 Quo disparente Christus alloquitur eam, Margaritam redarguens, quia in prima suggestione timuerat: et instruxit eam, ne metueret minas ejus, dicens, quia ciborum abstinentiam, et discretam refectionem secundum meam libitum voluntatis fecisti. Et dico tibi, inquit Dominus Jesus, quod tentationum fraudulenta varietas te sapius ducit ad ripam: sed sic impulsam cadere non permittam, sum etenim in omnibus bellis tuis tecum: et quanto alloquutionibus secularium te subtraxeris, tanto largius mea gratia perfrueris. Recordare quod hæcenus in tentationum certamine lacrymis non solum refrigerantibus, verum etiam delicta purgantibus abundasti, quas ideo in angustis tibi subtraxi, quia misericorditer jam plenarie cuncta delicta dimisi tibi: dolores tamen tui sunt sine lacrymis magis penosi, quia te preparo ad inestimabile gratiæ ornamentum recipiendum, sine quo nemini licet ingredi gloriam regni mei. Sed oportuit te, filia, prius exuere veterem

licet in prima tentatione timuerit.

animatur a Christo.

F

culpe tunicam, cum qua meam omnipotentiam offendisti. Quam quia peccatores hic exuere contempnunt et differunt, in Purgatori penis variis et crudelibus cruciatibus eam cogentur deponere ac comburere. Et sicut undas sui pro salute humani generis in crucis clavatus, sic quilibet anima mihi placere desiderans, debet se miseram illam vestem exuere: ut prius per contritionem confessionemque purgata, tandem proponat me nunquam offendere, nec ulterius se vitis maculare. Quæ dum in vitandis agendis summi ferventer comatum posuerit, postulet gratiam confidenter, quia curialiter in domum misericordiam, cujus ostium nunquam clausi, cum lætitia introduam. Et deas Fratris meis Minoribus de fervore prædicationis habendo, quem tibi in præterito nuntiavi, nec tradant oblivioni, quod sicut Apostoli mei non valuerunt omnes annas, quas optaverunt, lucrari, nec cuncta ad votum desiderata complere, cum in se haberent Spiritum sanctum, ita nec ipsi. Et sicut illi nec nimis, nec flagellis aliisque periculis obviantibus undique, veritatem obliquaverunt, aut tepide protulerant, sed se cunctis periculis exponentes pro veritate mori parati erant, ita et Fratres

jubeantque FF. Minoris habitari, ut sicut amiles Apolloni in prædicatioe ne,

A Fratres mei nec blanditis mundanorum aut minis a veritate predicanda recedant. Et quia populi tenebris involuti, eorum prædicationem spernent, et eos audire contumaciter reneunt; non merebuntur minus, si importune instabunt, sed eorum præmium majus erit. Quare cum non infligatur eis adhuc martyrii propter universalem Ecclesiæ statum, volo quod loco suppliciorum murmurationem populi tenebrosi humiliter ferant, quibus cum prædicaverint verbum meum, verbis comminatoriis misceant Scripturarum, et misericordiæ largitatem, ne de suis peccatis desperationem incurrant. Ego autem, qui hoc dico, sum Dominus tuus Jesus Christus filius Dei vivi, qui pro humano genere carnem sumpsi de beata Virgine, et omnia, quæ propter veritatem populi reseravi, paude. Et quia tu es prope tue salutis portum, idcirco antiquus hostis tuo finit insidians, infestantius solito te impugnat, et summo procurat studio quicquid contra salutem tuam, cui tam crudeliter invidet, poterit machinari. Et hoc vigilantius tractare molitur, quia nihil modo penes se invenit, quod tibi pro statu pristino possit opponere. Tu vero ne timeas, sed confortare semper in me, quia ego sum tecum in omni certamine et quolibet tuo opere.

et adversis.

monetur de instante obitu, cui instatur demon:

B In nocte dominicæ post Epiphaniam, intuens se Margarita sine suo munere tam copiosis gratiarum numeribus adornari, timuit, ne sub prætextu tam sacratarum revelationum tentator decipiens se celaret. Ex quo etiam fuit timore compulsa, loquentem secum interrogare Jesum, si veraciter ille loqui dignaretur eidem qui de Matre Virgine natus, a Magis adoratus, a Juda proditorie venundatus, et pro salute hominum passus in Cruce fuerat. Ad cuius evacuandum timorem Dei filius Jesus Christus respondens ait: Ego sum, filia, tuus Dominus Jesus, de Regina purissima natus, a Magis adoratus, qui pro salute hominum mortem subii, resurrexi, in cælum ascendi. Cur ergo times? cur dubitas? Nunc que tu præterito tibi promiseram, jam vidisti et infallibiliter recepisti? sic et tibi promissa perficiam. In tentationibus multis suscipiam te, ne cadas: nec unquam a gratia mea, qua tibi conjungor, te separari permittam. Tribulationes, quas pateris, te mihi conformant, et usque ad tuæ deificationis diem, filia mea Margarita, tecum ero. Nam et ut hæc imperiatur tibi, tota celestis curia postulat, una cum Matre mea Virgine gloriosa Regina cæli, cui te tam vivam quam mortuam commendasti: ibique pro te astant Joannes Præcursor meus, cum B. Francisco Patre tuo, Magdalena, et Catharina. In quibus verbis ita fuit illuminata veritatis splendoribus, quod absentium personarum, nostrum offendentium Creatorum, horas et tempora olensionum, ac etiam modos per ordinem, cum lacrymis animo intra se desceendebat, timore tamen ostentationis suæ et deceptiois diabolice ipsam retrahente, nihil de visis paulere præsumebat. Propter quod me rogavit, ut de tantorum notitia sibi data cum Fratre Joanne tunc Custode conferrem, qui hæc habebat in mandato a Domino, ut nunquam a consilio ejus recederet.

temet ne in revelationibus decipiatur.

secura reditur a Christo,

cum mirabili illustratione

jubetur nihil sine consilio Conferant agere.

fecit precibus et oratione ostentari,

et suis precibus et orationibus ostentatur.

232 In octava B. Laurentii, dum Christi famula Margarita oraret, hostis callidus ad eam accessit, et ostendit ei fœdus ille spiritus tante fœditatis vitia, quod ipso horrore ac poena nimium eruebant; statimque omnis vita ejus præterita secularis coram oculis suis mentalibus apposita est. Ex cujus representatione peroridua facta, prædoloris angustia in tantam corporis debilitatem incurrit quod inter brachia cujusdam devote Romine, sibi tunc assistentis, quasi exanimis recepta est. Tunc ejus anime in tantam excessivis doloribus laboranti propter offensarum præteritarum memoriam, consolator suorum

dixit ei: Confitere nunc mihi filia, tuo Domino Jesu Christo. Ad quod verbum cuncta, quæ unquam in hac vita cogitaverat dixerat, seu comiserat, eidem universaliter sunt offensa: et cum indicibili mentis amaritudine dicta culpa de omnibus illis defectibus, quos ei lumen divinum ostenderat, petivit a Domino ut in memoria suarum culparum perpetua usque ad finem eam dimitteret, cunctam amarum et penosam et angustia plenam, quod omnes sui corporis artus præ doloris acerbitate deficerent. Qua oratione finita, summus pastor manum suam super ipsam extendens ait: Absolvo te ex parte Patris mei, filia mea, sanctique Spiritus, ab omnibus tuis defectibus, quos cogitasti, protulisti, et egisti usque in istam horam.

D AUCTORE F. JUNCTA, EX MSS. ANIMA CHRISTO CONFITUR.

et ab eo absolvitur:

molesto rheumate vexatur:

Deo placet,

233 Intra octavam nativitatis Virginis gloriosæ, sumpta Communione, inter cetera que locutus est ei Christus, hoc quoque ait: Tibi timor augebitur, et non habebis consuetas dulcedines, nisi raro, quamvis sæpius tecum loquar: sed et poena tui oris, quam pateris, mihi placet: ubi rheuma corpus, guttur et linguam et labia tua decoquit et consumit. Et Margarita respondit: Domine, præ magnitudine amoris tui nullum in hac piena delector. Et Dominus ad eam: Ipsa durabit tibi usque ad finem tuum, et erit amodo penosior solito, et amplius afflictiva. Et iterum ait Dominus: Pauci sunt hodie matrimoniali conjuncti copula, qui me digne recipiant ad altare: et quia me indigne recipiunt, fœditate sua me irritant ad vindictam. Et subdit: Nunc videtur tibi totus iste mundus quasi infernus amore mei? Et cum diceret: Domine mi, sic. Et ait: Nunc totum dares, nihil reservando tibi mei amoris igno accensa? Et cum iterum affirmaret, Vere sic; alijuxit: Nunc cunctis mundalibus expropriata rebus, libenter, si oporteret, pro mei amore nominis omnes poenas jucundissime tolerares? Et dum affirmaret, quod sic, ait ei Dominus: In his omnibus sibi ubi servis. Timebat enim Domini famula, ne vita ipsius Christo judici displiceret in omnibus, eo quod pro minuta corporis infirmitate debilitata, non poterat more solito vitam asperam ducere, et assuetis sibi afflictionibus disciplinarum jejunerumque inferre. Ad quem modificandum timorem Salvatore respondit, dicens: Scias, quod Joannella et Gillia tuæ sociæ ex asperitate poenitentiae, quam adinstar tui facere voluerunt, dies suos abbreviaverunt, tuæ vite vestigia imitantes: que vestigia multi adhuc sequuntur, nec tamen offendunt me.

E

F hinc per infirmitate solitas poenitentias suscipere non valet:

234 In festo S. Martini Confessoris, Salvatore nostro in altaris Sacramento devota recepto, tanta fuit subito repleta dulcedine, quod omnis compago corporis omnesque anime vires in illa suavitate deficere videbantur. Tunc ait Dominus: Quid a me petis, Margarita, Martyr mea? Et Margarita virtutum ideo decorata virtutibus et decoribus, oblita poenitentiae pristinae, in qua corpus spiritui servire cogent, oblita laborum, lacrymarum, jejunerum, vigiliarum, dolorum, timorum, alarumque virtutum, ad quas ultra astinationem conversationemque humanam conscenderat, nihil in se virtutis esse admirans, æterni Patris filio Jesu respondit dicens: Domine mi, cur me dicis Martyrem, cum nihil asperum, nihilque virtuosum pro tua sui passa dilectione? Cui dixit Dominus: Martyriam tuam, timor est

Martyr commendatur a Christo,

A est, quem habes ut non me perdas, et ne me tuum creatorem offendas. Sed ego dico tibi, quod tu es nova lux, quam huic mundo donavi, illuminata per me. Ad quod verbum humilis Margarita respondens ait: Fiat misericordia tua, Domine, super me, ne sim tenebra in hoc mundo, sed tua illuminatione, qui illuminatio manes, lucere me fac. Et Dominus ad eam: Nonne filia, cunctis mundi delectationibus te amore mei privasti? Nonne mei amore nominis optas cuncta ferre supplicia? Nonne propter me universos pauperes in tuo corde recludis? Cumque Domino responderet, quod licet hæc omnia ageret pro sui honore, nominis et omnia ferret libenter genera tormentorum, nihil esse tamen certitudinaliter affirmavit hæc omnia, respectu minoris inclinationis divine, quam circa eam fecerat in hac vita.

235 S. Petri in Vinculis, post communionem devote susceptam, audivit Christum dicentem sibi: Jovandare filia Hierusalem, et in te faciet sedem per gratiam. Et dico tibi, quod ego jorundor in operibus meis, que ago in te. Hæc alia vice in excessum mentis ascendens, corpore Christi devote recepto, ait: Domine Jesu, postulo in omnibus operibus, que agam, servare tibi sine defectu et offensione: cum hoc namque dono nullam tribulationem recuso. Quo dicto in quandam novam securitatem subito veniens, dixit: Domine mi bone Jesu, hanc petitionem de jure mihi debetis, et potestis concedere, cum rationalis sit; et justitia tua nulli subtrahat creatura, quod justum est. Et Dominus ad eam: Non videtur tibi, quod postules aliam donum? Et Margarita respondit: Majus mihi donum fecisti, quam istud sit. Et Dominus ad eam: Tu dixisti. At Margarita postulavit abbreviari dies suos, cui Dominus respondens ait: Quid facerent iste oves tue? Et Margarita respondit: Domine, qui cuncta regis, ita reges gratia tua, quod erunt contenti post finem meum. Et iterum Dominus dixit ei: Sine timore amodo dicas, quod tu es filia et electa mea, et ego sum tuus electus Dominus Jesus Christus, qui de Maria Matre Virgine carnem sumpsit. Et dicas Fratri Corrado, quod nisi ei occurrat articulus infirmitatis, ut semel in hebdomada celebret Missam beatissime Virginis Matris mee, cui Pater meus donavit, ut omnis qui a me vero Deo et homine vult consolationem recipere, ab ipsa postulet cordiliter: inclinatus namque atque precepsus pater Matris precibus, orationibus postulata concedo. Et sciat, quod quicumque habet caritatem et pacem in operationibus, quas agit amore mei, erit vas meæ gratiæ contentivum. Et iterum dixit ei:

C Filia tu es ovis jam ad ovile reduta, cui abstuli Fratrem Joannem, qui verbo et exemplo erat veritas et vita; sed ego sum tibi utrumque, et solus vita: in quo vives, quia mihi omnia vivunt. Tu etiam jam nosti a me, quod ille, quem extuli de monte gloriæ Paradisi, de inferno multos satellites astutissimos destinavit contra cæcum fidelium. Contra quos Fratres Minores tanquam Apostolos meos opposui. Et tibi mudo, quod semper Fratrum Minorum utaris consiliis, et mihi Deo studeas fideliter obedire: quibus dicens ex parte mea, quod tu non cogant de elemosynis pauperum, quia paupertatem arctissimam servare debes: et ideo nihil occulte vel publice pro tuis necessitatibus facias reservari. Tu enim te exis, amore mei, qui sum dicitur esse vi-vos ac mortuos judicabo: Nudus fui, et operuisti me: tu jejunas, amore mei: et quod tuæ necessitati subtrahis, in alimoniam pauperum convertis: cui dicam, esurivi et tu dedisti mihi manducare: te deseris, amore mei: et ego recolligo te in gremio meæ dilectionis. His auditis, timore inestimabili ex suarum meditatione culparum laborans, nulla ratione crede-

bat, quod tam miro modo Deus se inclinaret ad eam. Ille vero, cui placent hominum corda, ei flenti et oranti compatiens, Angelum de celo transmisit, qui diceret: Ne timeas, sponsa Dei: sed confide in Domino Jesu Christo, qui tecum loqui dignatus est, qui neminem decipit: et mandata ejus opere perfice. Nam adversarios tuos, qui ubique discordias seminant, nunquam te confortaret ad paces: sed vera pax Christus est, qui de faciendis concordia te instruxit. Et ego, qui hæc loquor tecum, sum ejus Angelus, ad tuam custodiam deputatus.

236 Quinta decima die mensis Julii, recepto cum reverentia Dei filio, audivit illum intellectualiter hæc loquentem: Filia tu es subtrahit luminis ignis, et ardoris Spiritus sancti. Et hoc accidit tibi, quotiescumque citius porrigis mentem tuam ad ædificationem proximi, respectu tui, quam respectu honoris mei. Sed scias, quod non esset aliqua res tam magna, quod ad honorem meum pura mente referretur in qua ego subtraherem tibi gratiam meam. Post hæc jussit Margaritæ Salvator noster, ut ei cor suum tribueret, et tempus expenderet in meditatione conversationis ipsius, inchoans ab Incarnationis mysterio, discurrendo per singulos labores et pœnas, quas pro salute humani generis pati dignatus est. Et quia tunc temporis sociæ ejus ipsam deseruerat in infirmitate corporis fortiter laborantem, ille qui nunquam deserit servos suos, ait: Ne timeas; sicut enim ego conditor omnium aves induo et cetera nutrio, que moventur in aquis, aere, et terra; ita te induam atque paseam. Tu solum me postulas, sed ego attentius postulo te quam tu me. Tu autem commutas me pro minima cogitatione: et in eadem cogitatione, pro qua commutas me, non commuto te, sed tanquam filia tibi parco, et benedico ex parte Patris, mea, et sancti Spiritus, nec non et Matris mee, que instanter cum omni curia Beatorum me rogat, ut abbreviem dies tuos: et ut heteris cum eisdem in gloria, Margarita, te cum alacritate expectant. Tu quoque, quousque vocaberis, serva mihi cor tuum mundum, et omne verbum, quod egredietur de ore tuo, præordinetur et proferatur secundum meæ beneplacitum voluntatis.

a Translatio S. Francis celebratur in Ordine Minorum officio duplice 25 Martii. — b Suspicio legendum, secundus a Lucifero, quia dicitur nunquam egressus ex inferno, postquam fuerat religio, ut non possit generaliter de quolibet dæmone accipi, quem Lucifer in terram miserit. — c Ha scripsi erat. Quid sibi velit, non satis assequor. Au indicatur Joannes 22. Pater, per quem Ordo non nihil exortivus est? an Petrus de Cortona ex ipso Ordine antipapa? — d Ha restitimus, ut sensus exagebat. Scriptum erat, venturus.

CAPUT X.

a *Variæ consolationes et favores Margaritæ, cælitus concessi, desiderium moriendi.*

Ad tantum circa Dei famulam Margaritam familiaritatem condescenderat Dei Filius, quod quidquid erat passura a creatura, invisibili vel humana, sive infirmitate vel aliter, et quidquid erat consolationis et gratiæ receptura, prævisis illustrationibus ineffabiliter revelabat. Ex cuius tam familiari colloquio, sic in sanctam superni amoris accendebatur, quod ineffabilem illam, quam intus sentiebat de Deo dulcedinem, silentio palliare non valens, alta voce cum lacrymis exprimebat, dicens: Tam ineffabilis est, Domine, tuo alloquutionis suavitas, quod omnia sub te posita animam meam replere non possunt: et ideo vehementer admiror, quod anime hominum quas ad redemptionem creasti, te solum non amplectuntur et diligunt; et quomodo possunt amare vel intueri aliquam rem creatam. Et quia sibi videlatur hæc anima, qua facta jam erat ut hortus deliciosus, esset tanquam ager plenus vepribus et incultus, ad arcem spei lacrymantem reduxit, ait consolator mar-

AUCTOREP.
JUNCTA EX HIS
tuncus ne of-
fendat Deum,
et lux mundi:

illa se humili-
bat.

opiat servare
Deo sine defectu.

cito mori:

docetur per D.
Virg. obtineri
consolationem

subtrahit obedire
FF. Minoribus:

d
Math. 23. 30

ibid. 35
Herum auzim
ne a dæmone
decipiatur.

ab Angelo cus-
todie docetur,
has consolatio-
nes esse a Deo,

cur ex illis sub-
trahat?

in infirmitate
a sociâ deserte
adest Christus:
E

D. V. et SS.
orant, ut cito
ad cælum ven-
tural.

f

Margarita om-
nia sibi even-
tura præno-
scit

antes nam con-
solationem non
potest dissimulare:

h

rentium

cur ea scribitur delur :

A rentium : Noli timere, filia mea, nec tristeris, si tua desideria differuntur : nam cum me in mentali quiete, de pietate mea non diffidens, expectas, plus mueris, dum me sic exclusa desideras : et te amplius postea consolabor, quam si statim ea quæ postulas invenires.

in desolatione implorat D. Virg.

258 Sabbato primæ Dominicæ in Quadragesima, post corporis Jesu Christi devotam susceptionem, mira dulcedo, quæ mentem ejus repleverat, statim dispensatione superna sublata est. Sed Margarita ad miserorum præsidium cor sine mora convertens, ait : Domina mea, tuus Filius, animæ meæ sponsus, deseruit me, sine quo vivere non valeo, nec quiesco. Cui speculum pietatis, cum lacrymis oranti et Dei Filium deposcenti, astitit, et carissimum suum Filium largiri dignata est suis curialiter precibus. Ille autem, cujus oculi fidem respiciunt, cum mira dulcedine se sientium communicans, ait : Credis tu, quod ego sum verus Dei filius Jesus Christus? Et Margarita respondit : Vere, Domine, fateor quod tu es Filius Dei vivi, quem semper expecto, et totis præcordiis concupisco. Et Dominus ad eam : Et ego Virginis Mariæ secundum carnem filius, qui sum tecum, benedico tibi una cum illo æterno Patre, cujus sum unigenitus. Tene vitæ conversationalisque legem, quam tibi dedi, et nunquam eam obliviscaris. Et si quando tibi meæ radii claritatis absconditur, et meæ suavitatis dulcedinem gustare non vales, ut exuris : ideo tecum sic agitur, ut penitus cernas, qualis tu es ex te absque summa infinitaque lætitia. Cum vero me tibi large communico, tunc ineffabiliter experiris, quam magna, luminosa, et gratiosa per me Christum efficeris. Sed confide in me, quia quantumcumque videar tibi subtrahi, tecum ero : minime desereris. Quis enim de me testantem sitium donabit tibi, nisi ego æternus fons, Angelos et Beatos reficiens, qui sum in anima tua? Si enim me non haberes, nequaquam sitires, in qua quidem siti tibi meritum crescit et gratia : unde in poena illius sitis, quam pateris, sicut vociferata es hæcenus, nunquam vocifereris. Tanta Margarita parum prius fuit suavitate repleta, quod ignitate atque super pedem cadens contemplantis, licet pedem adureret, inde tamen doloris nihil sensit ad sensum reversa : nec quidquam pedi adusto molestiam intulit.

et illam benedicti :

B 259 Dominica tertia in Quadragesima, Christi corpus devote recipiens, assuetis et illustrata Christi sermonibus, hæc dicens : Diligis me, tu filia? Ad quod verbum humilis Margarita respondens ait : Domine mi, cum B. Petro Apostolo tibi respondeo : Tu scis, quia amo te. Ego, inquit Dominus, benedico tibi : et scias, quod in hoc te mihi assimilavi : inde contenta esse debes, quia sicut cum angustiis et pœnis variis requisivi te, ita cum multis tribulationibus me requires, et invenies. Sed quia tu vis semper consolatione mea frui, et spirituales mentis continuare lætitiæ : ideo tibi dico, sicut Paulo : Sufficit tibi gratia mea.

afest illi etiam in desolatione :

ipsa titonem ignitum non sentit :

Joan. 12. 17

C 260 In octava B. Joannis Evangelistæ, famulam Christi in dolore gaudio permixto reperiens, propter nimiam consolationem, quam de sui sponsi præsentia in transacta nocte receperat, afflicta erat non modicum, quia ultimus vitæ suæ dies desideratus non apparebat : nam cupiens supervestiri, petebat dissolvi, ut esset cum Christo. Sed ordinatur ac dispensator omnium rerum Jesus, ad petitionem istam nec verbum respondens, admirationi, quam pluries super Nativitate ipsius habuerat, respondit, dicens : Tu miraris, filia, quod in mea Nativitate non impendo tibi internæ jocunditatis solatia : et sic admirando conquereris, quod tali die Angeli et pastores lætati sunt, et magna repleti lætitia. Sed memor sis, quod debes mihi tuo Domino conformari, qui pau-

in tribulationibus et Christi se stimulis :
2 Cor. 12. 9

doleat ubi etiam protrahi :

peratem ac penalitates meas in ortu meo sine peccato suscipiens, vagire cepi, omnium Angelorum lætitia, inter præsepis angustias, ut genus humanum a suis fletibus liberarem. Quia igitur dies illa mihi extitit mortis exordium, et vitæ tua ordinata sit, ut, quantum tibi possibile est, meæ conversationalis imiteris vestigia : ne mireris, si tibi tali die subtrahitur consueta mentis lætitia et jocunditas. Tunc in excessu posita mentis, rogavit Altissimum, ut eam ad perfectam solitudinem reducere dignaretur : et non assensit eidem.

261 His tam dignativis alloquiis aliquantulum terminatis, parum post missus ei Angelus ad suam custodiam deputatus, qui ad auferendam de corde ipsius dubitationem, salutavit eam reverentia Matrem Dei, dicens : Ave Maria, per totum. Ex qua salutatione tam devote Reginæ cœli exhibita effecta securior, a dicto Angelo quæsit cum lacrymis, quando sui videre poterit veste carnis exuta faciem Creatoris, et collocabitur in sublimi gloria Beatorum! Cui Angelus respondens, ait : Noveris te, Margarita, in hujus vitæ exilio longo temporis spatio permansuram. Et quia magna de sua felicitate promiserat ei Angelus, de quibus humilis Dei famula dubitabat, ad Altissimum rediens, quem amabat, audivit eum dicentem sibi : Filia mea et dilecta Margarita, quando compleveris penitentiam oris tui, vocabo te, et quæ promisit tibi Angelus meus, in te perficiam. Et Margarita respondit : Domine, vas maximæ puritatis requireret tam sublimia dona, quæ donasti, et in posterum tuo liberaliter abque meis meritis donaturus es. Et quia vas tale non sum, compellor penitus a mea miseria miris gratiarum renouariæ maneribus. Et Dominus ad eam : Non sunt hæc tibi propter te solum, sed etiam propter multos peccatores, ad sinum meæ misericordiæ revocandos. Et quia tu fideliter laudes reddidisti, amore mei, omnibus Paradisi ordinibus sigillatim, ego concedam eis, ut eorum quilibet de suis tibi communicent virtutibus, quibus ab invicem distinguuntur. Tu miraris, quod die Dominica mane tibi signum lætitiæ largior, cum communicas, quam in illa, qua prius corporis mei sum dignatus instituere sacramentum : scias, quod illa die surrexi a mortuis resuscitatus apparens ac gloriosus restitui lætitiæ Apostolis et discipulis, quam promiseram : sic et modo spiritualiter tecum ero.

et Angelo custode intelligit se adhuc diu victuram :

E 262 Eadem die dum cum devotione divinum postularet alloquium, misit ei Angelum suum : quem cum sensit, locuta est ei dicens : Angele mi, roga Dominum nostrum ut dignetur iterum loqui mecum. Angelus autem dixit ei : Filia benedicta a Domino nostro, qui creavit cælum et terram, benedicta sit omnis sollicitudo, quam de te habui, Margarita : quia tu es scripta in libro æternæ vitæ. Et dico tibi, quod summus Deus, qui hæc tibi donum largitus est, loquetur tibi magna, sicut desideras, quando placebit sibi.

indignas se propter miseras sibi donis :

F 263 Feria sexta secundæ Dominicæ post Epiphaniam, recepto Dei filio, reverenter cum magna mentis lætitia loquuta est, dicens : O gaudium ineffabile animæ meæ ! O lætitia inæstimabilis, quam desidero ! Hoc dicto, statim ad suum Angelum se convertens, ait : Rogo te per illam custodiam, quam geris de me de æterni mandato Regis, quod aliquod signum mihi ostendas si in gratia ejus sum ! Dubitabat namque non modicum, ne fervores indicibiles, quos habebat in sui memoria conditoris, in quibus sibi tunicas sapius lacerebat substituti essent, loco familiaritatis divinæ lentionis. Sed ille qui ignis consumens est, a quo sicut omnes fervores sancti, locutus est ei dicens : Tu soror mea, tu filia, tu lux in tenebris posita, quæ noctem mutabis in diem, tu candela posita

in

intelligit se scriptam in libro vitæ :

in dno fervore lacrimat tunicam

A in manibus peccatorum, quæ ad me duces non solum Virgines, sed nuptas et viduas; scias, quod ad mitigandum Patris severitatem, amore humani generis plagarum cicatrices ei demonstro. Dicis fratri Junctæ, quod prædicet, quia ab hora Passionis meæ usque modo non indigent mundus tam impertina prædicatione, ut nunc, et dicat, Beati mundo corde. Et certus sit, quod ipse videbit me facie ad faciem in cælesti curia Beatorum. Et dico tibi, quod diligis me ad consolationem tuam. Nam quælibet anima ordinata perfecte me diligens, querit aliquam consolationem in terris, quia reservatur ei in cæli beatitudine. Sed tu es sicut puer, qui stare semper appetit ad ubera matris suæ, qui statim plorat, suspirat et elamat, si vel modicum separatur. Et non recordaris tu, quod ego Creator tuus a die qua de Virgine natus sum, usque ad emissionem spiritus in patibulo, nec tibi quid esset consolatio una die in mundo. Quare tibi mendo, quod sæpe venias ad vultus lateris, et sugas inde, ac sentias quid exivit pro salute totius humani generis. Cumque audisset a Domino quæ sunt dicta, respondit ei dicens: Domine mi, timor, quem habeo de tua subtractione, adeo me cruciat, inquietat et terret, ut nullam consolationem recipere possim, si te non sentio atque gusto. Et

ita tibi videtur, quia infirmum corpus more solito in actionibus virtuosis non potest exercitari, nec assuetas orationes ac laudes continuare; quod quamvis tibi quasi mortuum videatur, tamen dico tibi, quod in me vivit, et semper fervidum est in me. Nonne tibi videtur fervidum, cum omnia mihi donas, quæ etsi parva sint, nunquam judicat omnia, sciens omnia Deus, quod libentius pretiosiora suis pauperibus elargiretur? Et verum dicis, nam libentius pro me dares aureum castrum, quam id quod das. Et Margarita respondit: Domine mi, non dicatis oppidum aureum, quia si totus mundus esset sub meæ voluntatis imperio, non servarem aliquid nisi quantum tempus egeret meditari modum omnia expendendi secundum tuæ beneficium voluntatis. Et Dominus ad eam: Tu, filia mea, sis pauper amore mei, et non dubites de promissis. Illi qui me viderunt, minime cognoverunt me: sed tu me non vidisti et cognovisti. Et dicis Fratri Junctæ bajulo tuo, quod hæc omnia colligat diligenter, quia tempus veniet, in quo legenda et audienda sunt cum magna mentis jorunditate. In ordine namque B. Francisci dilecti mei, quem mecum habeo, plus amor, quam ab aliquo statu qui sit in mundo: et ipsi Fratres a me ætius diliguntur. Unde tu, filia nunquam ad eos habeas duritiam.

265 Et Margarita respondit: Domine, multum admiror, quod omnes animæ non currunt anhelanter post te. Et Dominus ad eam: Filia, non currentibus post me, parum dono de me. Et Margarita respondit: Ita, Domine, dulcis ac suavis es in qualibet re, quod etiam in lacrymis injuriarum tuorum, quas servi tui ferisse se recollunt, non deberent imponere finem, ut vel sic post te possent venire. Et quia sine te, Domine, nunquam aliquis venit ad te; vere fateor, quod soli misericordie tuæ ascribenda est salus nostræ vocatio. Cujus verba devote prolata mediator Dei et hominum grata intimitate suscipiens, Margarita respondit, dicens: Quis te, filia, venire fecit ad potentiam? Quis tibi fletus mearum offensarum donavit? Quis tibi tantas vires præstitit jejunandi? Quis te tanta honestate ornavit? Quis te de virtute in virtutem deduxit? Et virtutum et donatarum gradibus descriptis per ordinem, a Domino, Margarita respondit dicens: Vos hæc omnia, omnino origo virtutum, magne Jesu, mihi gratis donastis. Et Dominus ad eam: De ergo mihi de tantorum donorum ingratitude culpam tuam, eo quod non tibi appropriasti quod tuum est, nec mihi fontem bonorum omnium, quidquam a me receperas. Ad quæ verba divina correctionis, quasi percussa gladio ex utraque parte acuto, respondit dicens: Ego, Domine Jesu Christe, confiteor verum esse quod dicistis, et vestre majestati cum dolore dico humiliter culpam meam. Quomodo ergo esse purus poterit amor meus, cum sim peccatrix tam maxima? Pater autem pietatis immense a tam doloroso timore relevans Margaritam, ait: O filia, non recordaris Magdalene? Quo verbo audito magis quam prius timens, respondit: Domine Jesu Christe, amor Magdalene fuit purus et fervidus, sed meus non. Et Dominus, ad eam: Filia mea, tuus amor rectus est inter omnes amores qui sub cælo sunt hæcæ circa me. De Margarita Senensi tibi dico, quod plus eam debgo, quam aliquam mulierem Cortonæ manentem. In tantum mihi placet conversio ac conversatio ejus, quod factam ei gratiam copiosam donorum meorum.

266 Et Margarita respondit: Domine, multum admiror, quod omnes animæ non currunt anhelanter post te. Et Dominus ad eam: Filia, non currentibus post me, parum dono de me. Et Margarita respondit: Ita, Domine, dulcis ac suavis es in qualibet re, quod etiam in lacrymis injuriarum tuorum, quas servi tui ferisse se recollunt, non deberent imponere finem, ut vel sic post te possent venire. Et quia sine te, Domine, nunquam aliquis venit ad te; vere fateor, quod soli misericordie tuæ ascribenda est salus nostræ vocatio. Cujus verba devote prolata mediator Dei et hominum grata intimitate suscipiens, Margarita respondit, dicens: Quis te, filia, venire fecit ad potentiam? Quis tibi fletus mearum offensarum donavit? Quis tibi tantas vires præstitit jejunandi? Quis te tanta honestate ornavit? Quis te de virtute in virtutem deduxit? Et virtutum et donatarum gradibus descriptis per ordinem, a Domino, Margarita respondit dicens: Vos hæc omnia, omnino origo virtutum, magne Jesu, mihi gratis donastis. Et Dominus ad eam: De ergo mihi de tantorum donorum ingratitude culpam tuam, eo quod non tibi appropriasti quod tuum est, nec mihi fontem bonorum omnium, quidquam a me receperas. Ad quæ verba divina correctionis, quasi percussa gladio ex utraque parte acuto, respondit dicens: Ego, Domine Jesu Christe, confiteor verum esse quod dicistis, et vestre majestati cum dolore dico humiliter culpam meam. Quomodo ergo esse purus poterit amor meus, cum sim peccatrix tam maxima? Pater autem pietatis immense a tam doloroso timore relevans Margaritam, ait: O filia, non recordaris Magdalene? Quo verbo audito magis quam prius timens, respondit: Domine Jesu Christe, amor Magdalene fuit purus et fervidus, sed meus non. Et Dominus, ad eam: Filia mea, tuus amor rectus est inter omnes amores qui sub cælo sunt hæcæ circa me. De Margarita Senensi tibi dico, quod plus eam debgo, quam aliquam mulierem Cortonæ manentem. In tantum mihi placet conversio ac conversatio ejus, quod factam ei gratiam copiosam donorum meorum.

^a Debeat titulus hujus ac sequentis capituli in MS. — h. An exadima? Et non constati sensus, An quod anima, vel anima?

CAPUT XI.
Varia B. Margaritæ revelationes, victoria de diabolo, mors, miracula.

Dominica secunda de Adventu dixit Dominus Margarita

APERTURE F
JUNCTA EX MSS

semper querit
consolationem,

cum ea Christus
ipse caruerit:

jubetur ad ejus
vultus lateris
sugere.

qui etiam in
devotione ei
adeo.

ridet ipsi præ
spirituali tactu

videt animam
sua coronata
in:

sponsa Christi
est,

ab eo constant
ter amata,

D
cuique fer
venter amans,
etiam in infir
mitate,

parata solum
mundum illi
dare:

E

agnoscit con
versionem
sua et bona
omnia a deo
esse:

arguitur de in
gritudine,
F

laudatur ta
men ejus rec
tus amor

A garitæ : Tu es illa, quæ bellum magnum facies contra hostem meum. Et dico tibi, quod populus meus me non agnoscens oblitus est mei, nec curat de me. Et quamvis me reputet ita vilem, et tam graviter me offendat, non conquirem coram Patre meo de ipso, sicut tibi, nec ei offensas meas propono ut puniatur, sed me ipsum ut advocatum coram eo præsentem, et eorum sententiam revocare delector. Sed tibi dico, quod amaras afflictiones recipientes peccatores : nam sustinebunt guerrarum pericula, fames, et pestilentias, antequam veniat finis seculi. Tantum namque creverunt fontes vitiorum mentis et corporis, quod non sunt ulterius tolerandi. Major namque est malitia Christianorum in adinventionibus criminum, quam in mentibus fuerit Judæorum meæ tempore Passionis. Quare volo, quod prædicatores verbi mei mundo et sibi funditus moriantur, ut in me vera vita vivere semper possint. His dictis eam more solito benedixit.

*Christus ei cou-
queris de
multitudine et
enormitate
peccatorum :*

*vult ut prædi-
catores sibiip-
su moriantur,*

267 Tunc Dei famula Margarita, Christo respondens, ait : Quid agam, Domine mi, ut in vobis, perseveranter vivere possim? Intantum propter vestre suavitatis gustum effecta sum audax, quod neque magnitudinem vestram cum debito timore considero, nam vilitatem meam attendo. Et Dominus ad eam :

B Teneas, filia, mentem puram. Oratio etiam tua, quam fecisti ad me, ut subjecta esses omnibus creaturis, quia multum mihi placuit, jubeo ut ex nunc non tam mihi, sed omnibus, in quantum ad meum honorem spectat, te subicias, et præ omnibus amore mei te reputes viliores, exemplo mei, qui omnibus me subjei, et volui despectissimus reputari. Hæc namque humilis inclinatio exaltabit te inter Beatas, quæ sunt in cælis : sis etiam per innocentiam alba, et rubicunda per amorem, quia tu es tertia lux in ordine dilecti mei Francisci concessa. Nam in ordine Fratrum Minorum ipse prima lux, in ordine monachum B. Clara secunda, et tu in ordine Pœnitentium tertia. Hoc tam glorioso consummato colloquio, paulo post astitit ei Angelus ejus, dicens : Ille Angelus Seraphici ordinis, qui descendit ad te, dimisit tibi dilectionis incendium et altioris cognitionis de Deo splendorem.

*utque ipsa se
omnibus vi-
liorem reputet :*

268 In Epiphania Domini, cum devote recepisset Altissimum, ille Jesus, qui in animas sanctas se transfert, locutus est ei, dicens : Esne vere, filia mea, nunc speciali jocunditate repleta? Et Margarita respondit : Bene scis, Domine, quod ubi tu es, vera et perfecta lætitia est. Et Dominus ad eam : Tu filia electa, socia et soror mea, postula quod vis. Et Margarita respondit : Domine mi, nihil aliud a te postulo, nisi ut semper amem te, et serviam sine culpa majestati tue. Et Dominus Margaritæ respondens ait :

C Et ego tibi hoc donum concedo, ut quamdiu vixeris me ames et laudes, mihi que serviat vita tua. Margarita autem respondit : Hodie, Domine Jesu Christe, animarum incensum et myrrham ab illis sapientibus Regibus recepisti. Et Dominus ad eam : Non vultur, inquit, magnum tibi, quod ille qui erat Pater omnium Deus, se foemina fecit filium pro totius salute humani generis? Non videtur magnum tibi, quod invisibilis Deus factus visibilis sit, et impassibilis passus sit? Margarita autem super tam inestimabilis memoria non deficiens, Christo Regi respondit, dicens : Non valeo, Domine mi, respondere vobis de hoc, eo quod nunquam comprehendi tantum de inclinatione pietatis tuæ, quantum nunc.

*ipsa nihil a
Christo peti,
nisi ut eum
semper amet :*

*intelligit
Christi inclinatio-
nem ad nos
in Incarna-
tione,*

269 Et Dominus ad eam : Filia, postquam pro peccatoribus tantæ acerbitatis mortem sustinui, debentne me ulterius per peccatum crucifigere, et in meo corpore vulnera renovare? Durior namque pena est, quantum ad eos pertinet, quam in me renovant peccatores, quam fuerit pena Judæicæ passionis : et

ideo Pater de injuria mea commotus, paratus est duram ferre sententiam contra humanum genus. At ego ipsorum Redemptor mitis et sollicitus advocatus, eos adhuc non deserens, intine rogo pro eis Patrem. Tu autem filia, quæ consuevisti mihi rationabiliter respondere, responde ad hæc. Et Margarita respondit :

Domine, nescio respondere : sed de uno vehementer admiror, quod nunc tam plene satiata famelicam me invenio. Et Dominus ad eam : Ita factæ sunt consolationes meæ, quod nec Angeli nec Sancti eas comprehendere possunt, nec de ipsis plenarie loqui sciunt. In illa etiam tantæ jocunditatis hora cœpit ei Christus de venturo statu ejus tam excelsa promittere, quod humilis Margarita de meritis suis diffidens, ait : Domine, cum nec inveniam in me bonum, etiam habitis donis privari debeo. Et Dominus ad eam : Filia mea, plora, quia planctus tuus vertetur in gaudium, et sicut dixi Apostolis meis, plora quia ego ploravi : labora, quia ego laboravi et fatigatus sum : sis humilis, quia me humiliavi : dilige me, quia dilexi te : parce omnibus te lædentibus, quia in cruce peperci meis crucifixoribus : sis pauper, quia ab initio meæ nativitatis de Virgine usque ab obitu pauper extiti : sustine murmurationes, quia de me fuit varie murmuratum. Ad hæc omnia reverens Margarita respondit, dicens : Domine, si Apostolis hæc donasses, ut vita tua representaretur in eis, maximum donum esset. Et Dominus ad eam : Filia, tu venies per viam tribulationum ad me. Et Margarita respondit : Largiatur mihi misericordia tua, Domine, ut te penes promissis non offendam, et ex eo gaudens ad omnes me offero, et ad eas lætanter curro. Cui Dominus : Et ego dico tibi, quod nunquam mortaliter me offendes. Et iterum dixit ad eam Dominus : Filia, dilecti mei plorare non debent super penes suis, sed super populis meis adinstar mei. Ipsi etiam amici mei tres debent habere planctus : primum quippe pro suis offensis, secundum pro acerbissima passione, quam pro eis sustinui, tertium vero pro peccatoribus, qui offendendo me pereunt. Nunquam enim post redemptionem humani generis ita hoc fletu mundus indignus, sicut modo. Super isto autem fletu Margarita humiliter se excusans ait : Domine, indulgo mihi, quia cum tanto desiderio curro post te, quod planctus, tum pro meis offensis tum pro tuis tormentis, tum etiam pro filiis perditis, exercere non valeo, sicut solebam : sed tuæ caritati supplico, summe Pater, quod peccatoribus, pro quibus pie mori dignatus es, plenam misericordiam largiaris cum omni culparum remissione ne pereant in peccatis.

D
AUCTORE F.
JUNCTA, ET MSS
quoniam de-
voto crucifigi
ei vulnerari a
peccatoribus :

*ab eo magna
ipsa promit-
tantur,*

*sed jubetur ei
in tolerantia
similis esse .*

E

*triplex ejus
planctus*

F

270 In festo B. Priscæ Virginis Corpus Domini nostri Jesu Christi recepit Christi famula Margarita reverenter . in qua receptione devota locutus est ei, dicens : Tu es filia mea, electa mea, quam feci lucem et speculum coram oculis tenebrosis, in illis, inquam, oculis, qui me lucem videre possunt. Famula vero Christi, quæ se ipsam despiciebat in omnibus, Domino respondens ait : Quomodo possem lux fieri, quæ fui tenebra omni obscuritate obscurior? Et Dominus ad eam : Filia, ego te feci lucem in tenebris, et per exemplum te lapsorum manum, desperatorum filuciam, deviantium viam, et vitam morientium. Et scias, quod saltus, lætitia, et mira terribiles, quas hostis contra te insurgendo monstravit, insinuat quod ipse procurat tibi auferre Fratres Minores, et plures personas quæ tibi serviunt diligenter amore mei.

18. Joan

*dymon ab ea
FF. Minores
alacare con-
tatur,*

271 Dominica post Pascha resurrectionis Domini nostri, dum Margarita læret amari, quia non videbatur ei quod Domino nostro Jesu Christo posset ad votum servire, statim mitigatus est dolor ille quando quædam

A quædam de sociabus ejus de Deo dulciter loqui cœpit. Quibus inflammata verbis, cum illo fervore Salvatoris repostulavit mentali adventum : Tunc ille veritatis Magister, qui dixit, Quærite et invenietis, familie sue ipsam petenti respondit, dicens : Quid vis, filia mea? Ne timeas, quia ego Creator tuus sum tecum. Unde quod de altari præmeditata es, sis adimplere sollicita : et illa parte altaris nemo stet nisi tu, cum orare volueris : in alia vero parte comedere et jace. Et quia timebat, ne vita ejus disliceret eorum oculis Creatoris, quia ratione infirmitatis obsequia solita persolvere Domino juxta votum non poterat, in signum securitatis invitavit eam Dei Filius de benedictione paterna. Et cum ipsa benedictionem postularet a Domino, ait : Ego, inquit Dominus, benedico te in omnibus operibus tuis. Humilis autem Margarita cuncta opera virtuosa, quæ fecerat, coram Deo reputans quasi nihil, respondens Domino, dixit : Qualia sunt, Domine, opera mea? Et Dominus ad eam : Filia, tuus cibus et potus et somnus et vigilia, silentium et loquela, totaque vita tua, nunc quia continuum desiderium habes serviendi mihi, et timorem ne me offendas, est oratio. Et ideo te more solito benedico, et amore tui, quæ lux nova es, cellam, in qua propter me lates, benedico. Et dico tibi, quod tu es rosa posita inter flores : tu pura, posita propter castitatem, quam diligis, inter Virgines, post ejus obitum multi percussent pectora sua.

B 272 Die Veneris post festum Apostolorum Petri et Pauli incallescens monte in laudibus Salvatoris, sensit duos Angelos immediate, qui in suo descensu fecerunt de caelo ad cellam ejus unam purissimam viam et vacuum, dixerunt que ei : Nunc Margarita, fecimus stragem in aere de hostibus nostris, quia non potuerunt nostri adventus tolerare odorem, quem ex consortio altissimi Dei contraximus, et nobiscum firmamus. Sed terribi fugientes cesserunt nobis. Nos etiam tolerare non possumus fetorem superbiae, quem secum tanquam Dei rebelles ferunt. Stantique coram ea unus magnus apparuit cireulus, in ejus medio unus Angelorum apparuit in Cruce confusus ad instar Domini et Salvatoris, quem cum cerneret, et quid hoc esset interrogaret; unus eorum respondit dicens : Si tu haberes unum filium, qui esset ita plagatus in corpore sicut pro salute humani generis exitit Conditor noster Dominus Jesus Christus, nonne quotidie vulnera ejus curares secundum turrim virium possibilitatem? sed tu plagas Domini nostri Jesu Christi nec scrutaris, nec meditaris, nec lavas, nec unguis, ut debes. Time Domini famula petat eorum nomina sibi recitari. Cui unus eorum respondit dicens : Nos sumus de supremo Seraphico ordine Angelorum, in quo locaberis. Nec de nominibus nostris quæras, quia pauca exprimiuntur in terris nomina Angelorum. Et Margarita respondit, dicens : Recumendotis me Domino nostro vobris precibus, et glorioso Virgini Matri ejus, ut in eorum gratia perseverem. Cujus vocibus assensum præbentes dixerunt, quod remaneret eam benedictione æterni Dei.

C 273 Tanta in illa hora letitia sunt repleta sucine assistentes, quod jorunditatem mentis nullatenus potuerunt ad invicem occultare. Brevisque temporis spatio interjecto, ecce Angelus Domini assistit dicens : Recipio Creatorem tuum hodie, quia contoret tibi novam gratiam. Et Christus adveniens in domum suam : quam propter humilitatem ac puritatem diligebat, dixit : Filia isto mano posui te in una sublimitate eorum Patre meo, et anima tua est continue posita per gratiam eorum divinam omnipotentia. Et Margarita respondit : Domino mi, quomodo fiet hæc, cum

anima mea non ascendat ad te in fervore amoris? **D** Et Dominus ad eam : Desideria tua veniunt, et opera quæ continue fideliter agis in filiis meis, et curialitas tua largissimu, quam plantavi in corde tuo. Sed illa bona, quæ in te operor, non sunt agnita; nam si aliis creaturis mundi hodie plura non fierent, ex hoc exemplo gentes deberent ad me ferventer currere, ac converti ad penitentiam : in donis namque tibi collatis nullus defectus est perveniendi ad meam gloriam. Et quicquid tibi donatum est, habet in se ordinatam orationem, humilitatem, caritatem et sapientiæ claritatem ad impetrandum cuncta quibus indiget anima. Et quia animæ tuæ infunditur gratia tam magna et copiosa, ideo a fecit sub tanto tuum corpus pondere gratiarum. Nec tantum ago hæc in anima tua ex tuis meritis, sed ex immensa caritate, quam ad te habeo.

E 274 Cumque Rex ei magnificus ejus caritatem proposuisset; Margarita respondens ait : Domine mi, quibbet fidelis amicus tuus habet caritatem. Et ideo non est mirum si haberem ego quæ adeo sum obligata tuæ dilectioni. Et Dominus ad eam : Amici mei quamplurimi habent caritatem voluntatis; sed tu voluntatis et operis, et talis est amor meus. Filia, recordare, quod tu vocas discretionem matrem virtutum. Et verum dicis : sed tu es incredula, quam incredulitatem excusat humilitas cordis tui, cui videtur impossibile, quod tam immensa majestas inclinetur tam infimæ vilitati. Sed tu dicis, quod ego Christus sum Dominus tuus; et ego dico tibi, quod tu es filia mea, quam bella tangunt, sicut fumus in principio tangit oculum, et post paululum non sentitur. Et Margarita respondit : Domine Deus meus, da mihi licentiam ut quotiescunque cogitavero quidquam tuæ contrarium majestati, ut arrepto gladio sine peccato cor tam inania cogitans valeam penetrare. Et plus tibi dico, Domine mi, quod potius eligo vitium defæcata ad infernum mitti, quam, si possibile esset, sine plenaria purgatione defectuum in tui superni regni gloria coronari.

F 275 Die Jovis intra octavam Pentecostes, reverenter Dei recepto Filio, audivit eum dicentem sibi : Tu es rosa alba per innocentiam et rubicunda per amorem, et quicquid tu Patri meo petieris in nomine meo, habebis; et qui venerit ad te in nomine meo recipiet gratiam specialem. Nam quando mens tua offertur coram Patre, totus ordo Seraphicus tuo jorundatur amore : Majestas enim divina tunc eis revelat, quod tu poneris in sede illius ordinis.

276 Die Sabbati post secundam Dominicam post Pentecosten, recepto Dei Filio, subito in Deum et super se per excessum elevata, audivit eum dicentem sibi : Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi, et qui manducat me, ipse vivit propter me in æternum. Ego sum agnus Dei, qui tollo peccata mundi. Et tibi dico, quod pulchra res est, ut anima delectetur esse in deserto. Cui Margarita respondens ait : Domine mi, quare non ponitis me in eo? Et Dominus ad eam : Si esses ibi, valeret unum de verbis tuis plusquam valeant modo multa : sed tu recipies in omnibus rebus, in quibus afflictus fui, martyrium; solis percussioibus plagisque exceptis. His expletis sermonibus, cepit illa paulatim, quam senserat, letitia subtrahi. Nec mirum. Nam adversarius noster venit, et saltim pedibus et manibus plaudens more histrionis chorizantis, et raptoris capta præda eum victoria redentis de bello. Quæ eum suo diceret Confessori, Hostem nostrum video eum magna letitia saltantem; et ille responderet eidem, quod contra eum staret intripida, quæ sicut vocat ipsam in pristinis bellis, adhuc data maris vulnera, quam aliqua quæ in hoc tempore manetur sub caelo; audita est statim vox de caelo dicens : Quid

AUCUBI F
JUNTA EX VES.
SICUT PRO ENI-
LOQUO EXCRIBI-
TUR AD FERRO-
REM ORATIONIS
Matth. 7. 7.

benedictura
Christo,

et omnia ejus
opera :

a 2.Seraphinis,
fugantibus
odore suo dra-
mones,

exaltatur ad
meditando,
astute vulne-
ra Christi.

visiter ab alto
Angelo.

deinde a
Christo,

qui ejus desi-
deria probat,

et sua in eam
beneficia pro-
ponit,

laudatque ejus
curitatem

etiam opera :

ipsa mortem
innavit, uno et
infernum,

pro peccato :

precum ejus
efficacem.

videt demo-
num histrion-
ce saltantem

A Quid agis cum anima ista, quam Dominus noster locabit in ordine Seraphin? Et mendax spiritus respondens ait: Tu non dicis verum, nec de istius anima sub Divina custodia posita ad ejus finem desperare intendo. Et Angelus Dei bonus Margaritæ dixit: Filia Hierusalem, noli timere, nec dubitare, nam tantum poterit contra te, quantum ille qui habet victoris pedem super guttur suum, et in terra prostratus: qui quamvis conetur se tueri, et surgere amore vivendi, sub victore tamen victus jacet et captus. Ego enim animæ tuæ custos, quæ es nobile oppidum Dei, tecum sum.

et ejus perditioni inhiantem:

ab Angelo custodiamur.

qui novas contumelias in eam committentem

refellit,

et nulla minamem

reprimi,

protra ferociter insultantem.

277 Antiquus autem propter hæc omnia non recedens, sed audacius bella movens, contendere cepit contra filiam summi Regis, innominatas novasque contumelias ingerens. Ille qui contumelia dignus est, vitævit Domini sponsam, bestiam fastulentam, dicens: Quid hic agit hæc putrida bestia, et bellua, quæ novam legem contra legem mundi, quam dimisit peccatoribus Dominus meus, invenit? In qua ratione ac lege plus lucratur hodie, quam in antecedentibus geminis: et tu cum lege tua nova plus vulneras Dominum meum, et me tuum hostem, quam aliqua creatura quæ hodie vivat sub cælo. Et

B dicit, quod habes Dei sapientiam, quam ego habeo, sicut et tu. Angelus autem Domini custos ejus respondit ei dicens: Non est ita; quia hæc habet Dei sapientiam, et tu serpentis antiqui malitiam. Ad quæ verba magis indignatus ait: Ecce pulchrum vas, in quo Deus posuit sapientiam suam, cum qua Dominum meum graviter vulnerat, sicut dixi. Sed si Dominus tuus permitteret, te subito totaliter exoscerem. Et cepit se his dictis fallaciter commendare, dicens: Ego sum de domicellis ejus, et de majoribus ejus curiæ, Et Margaritæ subridens ait: Suntne tam formosi domicelli et Dominus? Et hostis ait: Non possis tu evadere, quin venias ad videndum. Custos autem ejus respondit dicens: Numquam continget hoc, quod ipsa socia vestra sit. Et hostis: Alluc de ipsa non despero. Et sanctus Angelus Dei dixit: Sicut tu desperas, quod nunquam post lapsum tuum in cælum potes ad nos redire ita nunquam in pœnis tuis animam istam tanges: quamvis tibi a Deo permissum sit, quod ei multas inferas pœnas in vita ista, ut in illa gloriosius coronetur, et corona ejus sit speciosior. Ideoque tibi præcipio, quod non contendas ulterius mecum, cum inter nos et vos de cætero nulla possit esse concordia: sed ad infernum

C rediens, hoc fereculum domino tuo deferas, dicens, quod si contra eam miserit omnes satellites infernales, omnipotentia et sapientia divina proteget eam. Ad quæ verba hostis exardescens in furiam, respondit dicens: Quomodo posuit hanc solam vexilliferam Dominus contra nos? Angelus sanctus dixit: Nos habemus multos, qui contra vos bellum retinent: et victoriam, quam contra vos faciet Margaritæ, nescitis adhuc. Tu dixisti tecum Margaritæ domicellum curiæ infernalis: sed ego habeo potestatem dominandi ab illo æterno et vero Deo, sub cujus imperio cuncta sunt posita. Cui respondit Sathan dicens: Quia nos a summis cœlestibus gaudiis Paradisi, deicitis: quod sumus valde superbi: Et tamen in hoc evidenter ostenditur, quod vos estis ista superbia, quæ superbia fuit dicere, quod es potens. Et Angelus ad eum: Miserrime, non est imputandum superbiæ, si dominatorem omnium Deum æternum magnificavi, qui olim fuisti mecum Angelus in civitate Domini, et nunc in bestiam foetidam es conversus. He mihi, quæ differentia est inter cadere et ascendere? Nos namque crescimus quotidie in sapientia et gratia Dei: vos vero in malitia, culpa et pœna. Et in hoc in malitia crescitis, quia illi, qui habent plus inter vos, communicant eam minus ha-

Februarij T. III.

bitibus. Et ad Margaritæ Dei Angelus se convertens ait: Filia, receptæne modo tuus adversarius magnum ictum? Ecce ait vexillum in tua manu pono: in quo sunt duæ Cruces, quarum una est alba, et altera rubea, quæ significant aquam et sanguinem lateris Domini nostri: et cum ipso defendas te et vincas omnia bella hostis tui. Tunc Dei famula Confessorem suum invitavit, ut eam juvaret ad subtilissimam confessionem faciendam, quia intendebat subtilius et frequentius solito confiteri. Ex quo verbotentator furibundior contra ipsam effectus, ait: Malas grates habeat ille qui tibi donavit conscientiam tam subtilem. Et quia Dei famulæ visum est, quod adversario non respondeat quantum debuerat, ex adverso cepit timere valde: cujus timorem sedare volens Angelus ejus, ait: Noli timere filia, quia Dominus noster jussit, ut pro te loquerer contra ipsum: et ipse coram te mihi responsa daret quæ in tuum commodum perpendisti.

D ALCTURE F. JUNCTA, EX MSS. donavit Margaritæ mysterium vexillum,

cur ipse coram ea demoni responderit?

E vehemens in ea desiderium communicandi,

278 Sabbato post festum S. Antonii, Salvatore nostro suscepto, subito anima illa sacra in excessiva admirationis ascendens gradum, adoravit referendo humiliter ei gratiam de tam infinita misericordia, dicens: Domine, tuæ supplico majestati, ut me digneris illuminare, ne inquam errorem, retinere, ut non corruam; corrigere, ne offendam; et ad te meum ductorem ducere, ne deficiam. Quo dicto gaudium de Domino magis crevit, cum aviditate sequenti die suum recipiendi gaudium Jesum Christum, ad quem digne recipiendum oravit, dicens: Rogo te, Altissime, qui hodie mihi dixisti, quod in me per gratiam tuam vivis, ut ita digneris me ad tuam gratiam præparare, quod usque ad meum obitum de beneplacito tuo te recipiam omni die. Ita nempe suavis es in anima mea, et tantum in me crevit aviditas de mira tua suavitate concepta, quod absque te vel ad momentum esse non possum sine doloris pœna.

279 Dominica tertia post Pentecosten recepto Dei filio reverenter audivit eum dicentem sibi: Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi, qui vivo in te, et tu vivis in me. Nec de cætero morieris per culpam, quia te sine culpis mortalibus invenio, et in continuo desiderio serviendi et nunquam me offendendi: propter quod dico tibi, quod quandocumque volueris, me recipias omni die.

desiderium assiduum serviendi Deo præservat a mortalibus.

280 In festo Purificationis Virginis gloriosæ, recepto cum reverentia corpore Salvatoris, locutus est ei Angelus Domini, dicens: Recordare Margaritæ quid Dominus noster in rubo fecit. Dico enim tibi, quod tu es sicut *b* rubus, ubi magis apponitur ignis, et applicatur ignis, qui ardet quousque tota consumitur: ita et tu puneris in tribulatione continua usque ad finem tuum. Nam si habes pacem, pro timore conscientie vivis in guerra, et de timore alligeris. Sed sicut anrum in fornace purgatur: ita et tu Margaritæ in tribulatione purgaberis. Et quia solum erat divinis mœnta solatiis et meditationibus sacris, ut divinas consolationes gustaret; dixit ei Angelus: Dominus noster diligenter expectat cor usque ad amoris petitionem: et cum amor ipsum ardentem petierit, in animam venire dilfert. Amor namque inclinat eum ad agendum in anima subito, quæ aguntur in amantibus tepide per magna temporaria intervalla. Gradus autem hujus amoris sunt tres, quibus ipsum creatorem trahit ad se fidelis et fervens anima. Primus est dolor de sui Creatoris offensa. Secundus est compassio sui: cum enim anima omni divino solatio se existimat destitutam, nihil eam nisi Deus consolari potest. Tunc altissimus Deus noster more paterno ad misericordiam flectitur, et misericordie suæ signum, anime sic moerenti compatiens, non potest ulterius continere. Sed priusquam Pater omnium in animam veniat quam

F b

Margaritæ purgatur tribulatione.

Tres gradus amoris.

A redemit, amor iste purgat omnes cordis illusiones. Margarita vero audiens nomen illusiones, Angelo respondens ait : Estne, Angele Dei, hæc illusio, quam Fratres dicunt per hostes nostros in somnis fieri? Et Angelus ad eam dixit : Non solum illa illusio est, sed animæ in sublimi statu positæ gratiarum, omnis cogitatio quæ in Dominum Deum nostrum non dirigit, illusio dicitur. Tertius etiam gradus amoris est desiderium, quod mentem inflammat ad instar ignis : in quo gradu anima se stabiliens, undique in rebus omnibus investigare non cessat, quomodo suum valeat invenire dilectum, suum sponsum, Dominum nostrum Jesum Christum. Et quia in horum descriptione timore ac dolore non potuit, tanta maue illo erat dulcedinis repleta lætitia, mirabiliter cepit timere. Contra timorem ejus Angelus remedium afferens, ait : Istud gaudium sumitur in te, Margarita, propter castitatis, reverentie et veritatis continuum usum : nec non et propter devotionem, quam habes ad istud altissimum sacramentum. Et dico tibi, quod in communionem tam reverenter a Fratribus tibi Minoribus data, lumen largioris gratiæ in te crescit, propter reverentiam singulorem ac devotionem, quam habes ad Dominum, qui delectatur in manibus amicorum suorum.

ACTORES P. JUNCTA ET MS.

Unde gaudium spiritale in anima Margaritæ?

anhelans ad mortem :

præcili ejus diem et horam

moritur 22 Febr. 1207,

adstantibus mirificis odore perfusus :

visa animam in caelum ire cum multis ductis e Purgatorio ;

d

corpus honorifice sepultum,

etarescenti intrinsecis.

B 281 Multis autem prætermissis, quæ colligi minime potuerunt, tunc ratione humilitatis Margaritæ solerter celantis arcana Dei, tum ratione Confessoris absentis per septennium, qui superiora colligit; ad ultimum famulæ Dei cum fletu postulantis de hoc mundo recedere. Et Salvator, misericordiæ fons, desiderium ejus implere festinans, non solum illum migrationis annum, incensem, et quam longe prius denuntiaverat diem, verum etiam felicem. Et lætitia plenam insinuat horam, auroram videlicet soli vicinam, in qua cum gaudio transire debebat ad Christum, cum animarum non modicum læta turba ei donanda et de penis Purgatorii liberanda.

282 Cepit igitur membris corporeis intantum destitui, quod verem et septem diebus nihil de cibis gustavit humanis : et radicali penitus deficiente humore, anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo septimo, in festo Cathedræ B. Petri Apostoli, nono Kal. Martii, cum júbilo vultuque Angelico migravit ad caelos. Tunc omnes adstantes tum mirum odore repleti, quod in mentali satietate dulcedinis veraciter cognoverunt Margaritam fuisse vas sanctitatis et gratiæ celestium charismatum contentivum.

283 Et in eadem nimirum hora quadam excellens anima contemplationi divini suspensa, in civitate Castellæ vidit spiritum felicissimum Margaritæ eum lætitia inextinguibili in caelum assumi, et cum magna multitudine animarum de Purgatorio eductarum : quam ex illa die vocavit Magdalenam, Christi sponsam et servam.

284 Audiens autem populus de Cortona transitum gloriosum, ad laudem et gloriam summi Regis, generali congregato concilio, ad ecclesiam d. S. Blasii devotissime concurrentes, balsamo camilitum corpus purpuro vestimento indutum, et in novo sepulchro, cum humaribus, Clericorum et Religiosorum actu, solemniter tumularunt. In quo secundum promissa Dei, quia multis miraculis comitavit, ideo restat duodecimam scribendum capitulum, per decem divisum capitula, de signis, quæ Deus omnipotens ad ipsius honorem per propinqua remotaque loca peregit et agere non desinit. Deo GRATIAS. Deest duodecimam hujus vite Capitulum, in quo B. Margaritæ miracula diffusius enarrantur. Deinde subjiciuntur aliorum attestaciones de veritate Legendæ.

a Videtur in hoc verbo mentio inesse — b Ita scribendum censuimus. in MS. erat, Dominus — c Civitas Castellana præcelsus in raptibus sita, ut ait Leander Albertus in Thesaur. descriptionis, prope Tibidem, inter Perusiam et Burgum sancti se-

pulchri: Episcopati et ipsa Sede ornata, cujus Antistes immediate Pontifici Maximo subjectus est, Ughello teste tom. 4 Ital. sacræ. — d Marcus Ulyssipponensis S. Basilii vocat Junctæ polior fides : quamvis Gaspar Bombacius Marcum sequatur.

APPENDIX

aliquot miraculorum B. Margaritæ.

Quoniam caput duodecimam Vitæ B. Margaritæ a F. Junctæ Bevagnate conscriptæ, quod miracula ejus meritis facta continebat, ussequi necdam potuimus, paucula a Gaspare Bombacio Italice scripta, hic breviter referemus.

Miracula ex Bombacio.

2 Vicus est agri Cortonensis, cui nomen Casale. Hic adolescens, Naldus nomine, cum boves, quos ad pascua duxerat, diffugere cerneret, eo periculis est oestro iracundiæ, ut ob inferi operi flagitaret. Assuit namque subito per aera ospostavit. Cum sub noctem ultro stabula boves repetissent, mirari herus, cui nomen Nutius, ubi bubulcus suus hæveret. Secum igitur comites aliquot sumit, Naldumque nocte tuta nequidquam perquirat. Die insequenti, quæ Dominica erat, domum sub horam nonam reverentes, in silva juvenem reperiunt, humo attollunt, secum reducere conantur. Dæmon documentum mox aliud dedit, quam vana fiducia auxilii ejus intantur stolidi mortales. Num cum in via fovea occurrisset aquæ plena, in eam bubulcum prono capite deturbat, ut in suffocatum ad supplicia æterna eum raperet. Nutius nuserum ex aqua eduxit, sentique demum ab insidiente malo genio agitari. Dæmonem jubet edicere, quandonam, quod inique occupavit, domicilio sit excessurus. Hæc, inquit, in sede Sanctæ Ilyus. Quo, ait Nutius, indicio egressum tuum signabis, quamve filem promissi dabis? Porrigit improbus lævam pueri manum. Cur enim, inquit, aliter, vel nunc perfusose mentris? At myndacis puerens, Ferum dixi, ait : exceedam, ac tum, cujus nunc lingua loquor, carbonem vomet ante Margaritæ tumulum. Confestim properant Cortomam : ibi ante D. Margaritæ sepulchrum, carbonem, et una flammarum Tartarearum habitatorem, evomunt.

Bubulcus dæmone, quem invocarat, possessus.

E

ad sepulchrum h. Margaritæ carbonem evomit, et liberatur.

3 Uxor Accursi cujusdam Lucimontensis, lactentem filiolum summo sopitum in lecto deposuerat. Ejus frater senior, dum abluat subter plumas arma, præcipiti festinatione extrahit, atque animum ad infantem advenit, eum et stragularum et revoluti lecti pondere suffocavit. Mater futurum filii somnum mirari, cujus vultum solita erat mamma identidem lenire, ultro accersit, ut ei det abera. In lecto egressum reperit, illico eum inde evoluit, ac fascias dissolvit, dolore metuque tremens : nullum vitæ indicium erat : percussit manibus pectus, genus læerrat, solvit comas, ac demum magna copia lacrymarum profusa, raso divine lucis menti illapso, oculos nimbæ fletu lumentes ad caelum tollit, si filius reviviscat, eum se ad B. Margaritæ tumulum hauriam evet. Vix elocata erat rotam, cum infans oculos aperit, vividum colorem recuperat, ardeque maternis ab uberibus lac sugit.

puer suffocatus reviviscit ejus ope.

F

hinc alius a proprio patre enectus

4 In vico Megiano Perusinae diæcesis, Dinus quidam debebat, asper homo ac truculentus, qui feritate sua naurem eo uligit, ut illo relicto ad parentum se sedes recuperet. Quod ubi ille domum reversus cognovit, adeo immani furore exarduit, ut filium tramulum in avia iremto ultisque quiescentem, ei abstrahens, guttur ita violente compresserit, ut per os, oculos, nares copiosus sanguis emanaret. Neque sic satiatæ crudelissimi patris rabies, sed, velut matris nequitiæ patris ab innovente nato repetiturus, humi eum profudit, ac genibus in eum incubens animam exprimit : et ne tam inermes parvuli graves, ubi ut innotisset, penas subire cogere, subito abscedit. Quod ageret mirabilis avia, nupte ite nefarie orbata, metuensque ne et filio, aqua Judicis sententiæ, brevi orbaretur? Plangebat interfectum, interfectori male mectuebat : nec vindicari poterat absque

A *absque novo suo dolore et damno : ot nec communicare cum ullo luctum suum. Quid si dein ipsa in suspicionem cædis vocaretur? Id metuens, nepotem triduo domi additum retinet, motu omni ac spiritu carentem, neque de eo sepeliendo cogitans. Tertio die opportuna illi recordatio incidit miraculorum B. Margaritæ : vota illi facit, ipsoque momento nepos vitæ restituitur. Hæc Bombacius.*

§ *Hadingus ad annum MDCCXCVII num. 28 de B. Margaritæ miraculis ita scribit : Cœpit protinus multis coruscare miraculis, quæ hic summatim perscringimus. Decem mortuos mirifice suscitavit : sedecim a morbis incurabilibus, et ab ipsis mortis faucibus liberavit : sex cæcos illuminavit : totidem contractos solidavit : tres muti ut loquerentur, efficit : alios totidem a calculi vehementissimo dolore*

sanavit : quinque claudis et contractis gressum restituit : quatuor a dæmonio vindicavit : quatuor item naufragantibus miraculose subvenit : quinque cadentibus in puteos, vel ex tectis domorum, vel morbum patientibus caducum, præsens præstitit auxilium : duodecim tribulatis et afflictis remedium adhibuit. Quæ omnia scripta et comprobata fuerunt, partim coram Domino Neapolone Ursino Cardinale S. Hadriani, Sedis Apostolicæ Legato in Italia sub Clemente Quinto, partim aliis viris gravissimis. Quod hic ait, quatuor naufragantibus miraculose subvenisse Margaritam; Bombacius explicat, deprehensis violenta tempestate, serenam caltemperiem commodam navigationem, illius ope redditam. Addit, amentem unam sensibus restitutam.

D
EX BOMBACIO.
pluresque in necessitate extrema adjuvi.

alia mortuis suscitati,

XXIII FEBRUARIJ.

SANCTI QUI VII KALENDAS MARTII COLUNTUR.

Sancta Martha, Virgo et Martyr Asturicae in Hispania.
 S. Cresconius, } Martyres in Africa.
 S. Zeno, }
 S. Menander, }
 S. Carinianus, }
 S. Arion, }
 S. Hippolytus, }
 S. Diodorus, }
 S. Menclantus, } Martyres in Africa.
 S. Athora, }
 S. Petrus, }
 S. Lambeses, }
 S. Lucianus, }
 S. Felix et alii xxxv, }
 S. Eros, }
 S. Carpophorus, } Martyres Smyrn. in Asia.
 S. Gerontius, }
 S. Sinon, }
 S. Herulus, }
 S. Cuscumus, } Martyres in Asia.
 S. Menalippus, }
 S. Sinertes, }
 S. Sircus, }
 S. Thea Martyr.
 S. Sirens, sive Sinerius, monachus et Martyr Sirmii in Pannonia inferiore.
 SS. LXXII Martyres, Sirmii in Pannonia inferiore.

S. Senerotes, }
 S. Antigonus, } Martyres in Pannoniis.
 S. Rutilus, }
 S. Libius, }
 S. Rogatianus, }
 S. Primianus, Episcopus et Martyr, Anconae in Piceno.
 S. Polycarpus, Presbyter Romanus Confessor.
 S. Clemens Martyr.
 S. Romana, Virgo Romana, Tuderti in Umbria.
 S. Zebinas, }
 S. Polychronius, }
 S. Moyses, } Anachoretae in Syria.
 S. Damianus, }
 S. Joannes, }
 S. Moyses, }
 S. Antiochus, }
 S. Antoninus, sive Antonius, Anach. in Syria.
 S. Florentius Confessor, Hispali in Hispania.
 S. Dositheus monachus, in Palaestina.
 S. Felix, Episcopus Brixienensis in Italia.
 S. Milburga Virgo, Wenlochii in Anglia.
 S. Lazarus Confessor, monachus, Presbyter ac pictor Constantinopoli.
 S. Celsi Episcopi Trevirorum Inventio.
 S. Milo, Episcopus Beneventanus in Italia.
 A. Petrus Damianus S. R. E. Episcopus Cardinalis Ostiensis, Prior Eremitae Sanctae Crucis Fontis Avellani, Faventiae in Italia.

not. 19.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sanctus Boisilus Praepositus monasterii Mailrosensis, Magister S. Culberti, refertur hoc die a Davide Canevari. De eo egimus xxii Januarii.
 S. Polycarpus Episcopus Smyrnenensis hoc die martyrio coronatus dicitur, culturque a Graecis, ut patet ex Meavris et Menologio: inscriptus etiam Martyrologio S. Hieronymi, Rabani, Galesmii et alius. Vitam dedimus xxxvi Januarii.
 S. Eleutherius Episcopus et Confessor memoratur hoc die in Calendario Brevari MS. S. Waldetrudis in urbe Hannoverae Montensi. Est hic Eleutherius Episcopus Tornacensis, cujus Acta idcirco xx Februarii.
 Victor Martyr, nullo adscripto loco, refertur hoc die a Felicio. Forsan is est, qui cum aliis quampulurimis Nicomediae passus dicitur, de quo egimus xxii Februarii.
 Maximus inscriptus est parvo sed antiquo, MS. S. Maximini, nobis ignotus, nisi sit Maxima inter Martyres Nicomedienses recensita xxxii Februarii.
 B. Margarita de Cortona, colitur hoc die officio Ecclesiastico in Ordine FF. Minorum, et memoratur in Bononia perbustrata Mustri. Vitam dedimus xxii Februarii.
 Corona Domini festum Verceilis agr hoc die tradunt Ferrarius in generali Catalogo, Saussains in Martyrol. Gallicco et Laherius in Menologio Virgomon.
 S. Juvenalis Martyris, } Ossa Billoni in
 S. Maximi Episcopi Confessoris. } Arverna infe-

riore asservantur, cum corpore S. Syreni monachi et Martyris, de quo hoc ipso die egimus. Nobis adhuc non constat quo die hi duo coluntur, aut qui fuerint. Memoratur Juvenalis quidam Martyr in Martyrol. Romano vii Maii; Maximini Episcopi, et Martyris apud Saussain tres, Trevirensis et Vesontionensis xxix Maii, Aquensis vii Junii. Aliequise ex his ea sunt reliqua, non est unde divinerent.
 Serenus anachoreta Aegyptius, cujus meminit Joannes Cassianus lib. 4 de Vita Patrum cap. 30 et collat. 7 et 8, Sanctus adscribitur a Petro Equilino lib. 3 cap. 148, Maurolycus et Felicianus alius hoc die meminerunt, cum de S. Sireni Martyre Sirmiacensi agunt, sed absque Sancti titulo. Nondum in vetustis Martyrologiis, aut ecclesiarum Calendariis, nomen ejus reperimus, ac ut in Menois quidem.
 Montanus Archiepiscopus Toletanus praefuit Synodo Toletanae II sub Amalario Rege, Aera 131. xv, anno Christi 1337, mortuus anno 1334, et quidem, si poemate Auli Holi, nobis ignoti, credimus, vii Kalend. Martii; hoc die inscriptus est Martyrologio Hispanico Tomasi Salazarii, qui fatetur, ejus anamnesin nullam reperiri apud aliquem ex martyrographis, dempto P. Higueri MS. hoc die, sed quod recentissimum est, Sanctum appellat Marietta lib. 3 SS. Hispan. cap. 10. In Synodo Toletana, sub Gaudenaro Aera 126. xviii, laudatur Concilii forma apud sanctum Montanum Episcopum in eadem urbe habita. Similia congerit Tomasi ex Chronica Maxima et Juliana Petro, et Adversarius Lupitprando adscriptus. Ambrosius Morales lib. 11 Cronici Hispanici

Hispanici cap. 48 ejus nomen sæpe repetit ac semel sanctum Archiepiscopum appellat. Abstinent titulo Sancti et Beati Castejon in Primatu Toletano tomo 1 part. 1 cap. 8 fol. 124, Mariana lib. 5 Histor. Hispan. cap. 7, Padilla tomo 2 venturia 6 cap. 12 et plerique scriptores. Pisa lib. 2 Historiæ Toletanæ cap. 10 proponit primorum quinquaginta Episcoporum Toletanorum catalogum, qui in aula Capituli ejusdem ecclesiæ adservatur : in quo quinque solum Archiepiscopi appellantur Sancti, secluso Montano vicesimo Archiepiscopo. Nulla etiam eidem veneratio adscribitur in officiis propriis Toletanis.

Egfridus Presbyter dicitur e Northumbria venisse ad Merwaldum Merciorum Regem, de quo mox agemus, eumque ad fidem conversum baptizasse, et sanctus Presbyter appellatur infra in actis S. Milburgæ num. 2. Nulli hactenus nomen Martyrologio inscriptum reperimus.

Merwaldus Rex Merciorum Occidentalium et Domneva conjux, parentes S. Milburgæ, Mildredæ et Milgthæ, ac Myrvinii pueruli, dein continentiam pari consensu roverunt. Merwaldus, insignis fidei propagator, iteratis vicibus Sanctus appellatur in genealogia Regum Merciorum cum Appendice Chronici Wigorniensis excusa. Domneva ejusque tres sorores appellantur in Vita S. Werburgæ in Februarii num. 1 filiæ sanctæ Eormredi : ac prior beata et regia Domneva. Collectis dein Virginibus præfuit in monasterio a se in Thancto insula constructo. A nonnullis auctoribus pro Domneva statuitur Merwaldi uxor Ermenburga soror ejus, et Sancta habetur. An etiam per errorem titulus ille ad hanc translatus sit, ac potius spectet ad Domnevam, tibi disquirentium erit.

S. Saro vel Saxo, datus coadjutor viventi Bertiloni Abbati S. Benigni Divione, tempore Caroli Calvi, sepultusque Pulteriiis. Ita Claudius Robertus in Divione. Adscriptus is est Catalogo generalis Sanctorum a Ferrario et Beatus appellatur. Citantur monumenta ecclesiæ Divionensis et monasterii Pulteriiensis. Saussains in Supplemento Martyrol. Gall. Beatum appellat, lucti in parum solum clusse locet, quos alio characterè excudit. Gualtherotus in Lingonum Anusosi pag. 334 meminit fundationis monasterii Pulteriiensis, nulla facta Saronis mentione.

S. Joannes Presbyter in Britanniâ minoris, qui in exigua cellula oratorii in agro Caiouensi constructa, miraculis claruit, inscriptus est ad hunc diem Martyrologio Gallicano Saussaini. Ignotus is est in Alberto Magno de Morlaix in libro de Sanctis Britanniæ minoris, sive Armorica, qui indices habet varios, alium Sanctorum quorum Acta vel integra habet, vel mutila, aut aliorum Sanctorum Vita memorata; alium eorum quorum necdum Acta ulla potuit assequi. Quare et nos certiora venerationis et Vitæ illius monumenta optamus proferri.

Ordonius Episcopus Asturicensis in Legionensi Hispaniarum regno floruit sæculo xi. Quem Lucas Tardensis in Chronico mundi, Æra cixlxxv appellat immutabilem fide, prudentia et largitate Antistitem et gloriosissimum Episcopum : qui cum Abbate Episcopa Legionensi et alius a Ferdinando Magno Rege Hispaniæ missus ad Regem Saracenorum Benabeth, corpus S. Isidori non absque miraculis inventum Legionem detulit. Athanasius Lobera monachus Cisterciensis in Historia Legionensi anno 1596 excusa, part. 2 cap. 29 fol. 291 legatos a Rege asserit sanctum Episcopum Legionensem Alvitum et Ordonium Episcopum Asturicensem, quorum prudentia, diligentia et virtus ei perspecta erat. et fol. 292 Dominum Ordonium Episcopum bis vocat, nullo usquam titulo Sancti aut Beati addito : quem titulum ei hoc sæculo xvii dederunt Prudentius

Sandovallius in Historia monasterii Sahaguntini anno 1601 edita § 36 et sequentibus, Antonius Yopez in Chronico Benedictino anno 1617 excuso, centuria 6 anno 1063 cap. 1, et alii illos secuti. Inscriptus dein Martyrologus Benedictinus Menardi et Bucelini et Hispanico Tamai Salazarum ad hunc diem, quod mortuus die vi Kalendas Martii dicatur in epitapho : quod his verbis concluditur : Anima ejus requiescat in pace. Uti legitur apud Sandovalium, Yeposium, Menardum. At Salazarus edidit : Anima ejus requievit in pace. Nulla denique fit mentio Ordonii in Ordine recitandi divinum Officium aut Missas pro diocesi Asturicensi cum reliquarum Ecclesiarum Hispaniæ directorio, Madriti anno 1635 et 1646 editi. Non etiam in Asturicensi Breviario MS. quod abbi, et non hic, citat Salazarus : neque demum apud Sancrum Davila, qui lib. 3 de Veneratione Reliquiarum cap. 8 pag. 296 recenset corpora Sanctorum, quæ in urbe aut diocesi Asturicensi adservantur.

Bartholomæus Abbas Majoris monasterii in Turonibus, et præfuit annis xx ab cixiv ad cixxiv, mortuus vi Kalend. Martii, humatus in sinistra parte ad altare Apostolorum. Hic ecclesiam istam multis obedientis ampliavit. Hujus vita miraculis et virtutibus plena in armario reperitur. Ita anonymus auctor, sed istius monasterii alumnus, habet in libello de Actibus Episcoporum civitatis Turonicæ et operibus Abbatum Majoris-monasterii, Ordericus Vitalis lib. 4 Histor. Eccl. asserit suis temporibus eisdem monasterio præfuisse Albertum, Bartholomæum, Bernardum, Hilgotum, et Guilielmum Abbates : qui sanctitate et probitate multos profuerunt, et longe lateque famosi, vicinis et externis viriliter micuerunt. His motus Hugo Menardus Bartholomæum appellat Sanctum, et Martyrologio suo Benedictino inscriptus xxiii Februarii, qui tamen est dies vi Kalendas Martii, non vi, ut ipse priora verba monachi Turonensis citat lib. 2 Observationum : unde et xxiv Februarii mortuum esse tradit Claudius Robertus in Gallia Christiana, Menardum secuti Saussains in Martyrologio Gallicano, et Bucelini in Menologio Benedictino, qui etiam ad hunc xxiii Februarii præfuisse eum encomio celebrant, ac Sancti titulum ei tribuunt. Nos ut Vitam supra memoratam signis, miraculis et virtutibus plenam obtineremus, impendimus operum Guilielmi Quirini Societatis nostræ Sacerdotis, qui ejus sepulchrum invenit, exiguo lapide clausum, cum hæc inscriptio : HIC IACET BARTHOLOMÆUS ABBAS LOCI ISTIUS. Nobisque rescripsit, nihil fieri de ipso in Officio Ecclesiastico, non pingi nec haberi Sanctum, narrari ipsius sive amplexu sive precibus aliquem morbo liberatum : virum extitisse eximie virtutis scripta monasterii ab hæreticis vel dissipata vel combusta. Ita ille hinc ad nos litteris.

S. Dominicus Abbas Barrengensis monasterii refertur in MS. Calendario Sanctorum Ordinis S. Benedicti : de quo apud alios nihil legimus, ac ne ritum quidem hujus monasterii comperimus.

B. Otto comitis Godefridi germanus frater, insignis cultor Beate Virginis et S. Joannis Apostoli. Capenbergensis in Westphalia in Præpositus Ordinis Præmonstratensis, laudabiliter præfuit annis octodecim, Obiit anno cclclxxii sepultus in sanctuario. Uti illa ex Catalogo Præpositorum Cappenbergæ edidimus xiii Januarii ad Vitam B. Godefridi § 10 num. 52. Ubi in olivo vitulo Bernardi a Malneckrot dicitur D. Otto Comes, B. Godefridi Germanus, pius fundator, qui cum officio annis fere sedecim functus esset, ex hac vita migravit anno cclclxxi vi Kalend. Febr. accumulatus B. Godefrido e regione summi altaris in superioriori

riori choro, in tumba elevata atque exuberata, que quidem tumba ab eo tempore nunquam aperta legitur. De aliis canoniis ab his fratribus erectis agitur ibidem § 12. *Hic Otto ad xxiii Februarii memoratur a Chrysostomo vander Sterren in Notabilibus Sanctorum Ordinis Præmonstratensis et Beatus appellatur.*

Leonora Correa sanctimonialis Ordinis Cisterciensis Eboræ in Lusitania, in monasterio S. Benedicti de Castris, mira erga venerabile Sacramentum Eucharisticum pietate floruit, miraculis etiam insignis, inscripta est in *Menologio Cisterciensi Henriquez*, *Menologio Benedictino Buccolini*, et *Hagiologio Lusitano Cardoso*: illi Beatum appellant, a qua titulo abstinet Cardoso, qui id certius nusse potuit: idemque plures, qui deo egranti citat.

Casarius Prior Villariensis monasterii Ordinis Cisterciensis in Brabantia, (quem et Casarium Heisterbacensem nonnulli perperam pro uno eodemque habuerunt) adscriptus in *Menologio Cisterciensi Henriquez* et *Benedictino Buccolini*, qui Beatum appellant: at melius Pius adscriptus Saassanus in *Martyrol. Galliana*.

Juniperus Siculus Ordinis Minorum, Hierosolymis Pro Christiana fide a Turcis gladio cæsus, ac dein combustus, memoratur hoc die a Ferrario in generali Catalogo, Cajetano de Sanctis Siculis, et Arturo a Monasterio in Additionibus ad *Martyrol. Franciscanum*. Ajunt de eo reliqui historiæ Minorum scriptores: sed necdum publico Ecclesiæ judicio inter Martyres colitur.

ANIMADV PAP 37 Gertrudis Ortenbergia vidua, tertiæ Ordinis S. Francisci, in magna apud Offenburgenses, in Mortanavia ducem Cöslunbianæ ditone existimatione est, ejus effigies saxi sepulchrali apud Fratres Minores insculpta spectatur, cum hæc inscriptione: Anno MCCCXXXV, vii Kalendas Martii, hoc claudubatur antio Domina Gertrudis legitima consors quondam Domini Rickpeldingii virtutum cultrix, Offenburg Missis, precibus, pluribus protegens a periculis. Fæc amplius precamur. Est ejus Vita sermone Germanico, seu Saxonico, mox ab obitu conscripta: quam mutilam sub finem, ubi de ejusdem morte et forsitan miraculis agit, habet Joannes Gamansius noster, scribitque eam numerare quinquagenos quaterniones et pressa omnes manu exaratos, hoc præfæto titulo: De sancta vita beate Domine dicte Rickeldeggen, et magnalibus admirandis, que benignissimus Deus cum ea operatus est proprio nomine vocata Gertrudi. At scriptor, ut addit idem Gamansius, indubitam sibi ulstruit fidem, quod teste oculata, B. Gertrudi ab arcanis intima, Domina Heilica Stoußenborgica eandem cum ipsa regulam professã, vitæque regularis individua socia, et virtutis æmula, singula dictante, calamo exceperit universa. Conque idem Pater Offenburgi ammi accarate perquireet, et coram insperret, ab Ecclesiæ Rectore responsum tulit: eam certo Beatum et Sanctam esse, et talem revera vixisse: cultum tamen incuria posterorum modo non obtinere, quod Sanctorum canonum nondum sit inscripta. Cetero, ubi Vita prædicta ab aliquo Latine translata fuerit, plenius poterunt duplicari.

Nicolaus Prior et Confessor in cenobio S. Nicolai de Buscheto Græuar, mortuus traditur anno MCCCCLVI, et miraculis clarus, refertur hoc die in *Martyrologiis monasticis Wionis, Meinardi, Buccolini*. Nihil de veneratione sacra ad ejus honorem concessa intelleximus.

S. MATTHIÆ APOSTOLI VIGILIA agitur hoc die, aut si annus bissextilis fuerit, arguenti XXIV Februarii. Est ea inscripta *Martyrologio Romano* et aliis. De S. Matthia agræmus

XXIV Februarii.

S. Modestus Archiepiscopus Trevirensis memoratur hoc die in *Martyrologio Wilsfordi*, in aliis XXIV Februarii.

S. Mandanus, seu Montanus, | Arissurdi, sive Ari-
S. Tianus, seu Tiamanus, | dardi. *Martyrologia MSS. Tamlaetense et Mariani Gormanii Ibernico*, nobis communicata a R. P. Joanne Colgano, qui illum Mannanum sive Monnanum, hunc Tianum appellat, usus altero *Dungullensi Martyrologio*: illumque ait vocari strenuum pugilem, cetera ignorari. Suspicatur vero Martyres obiisse, et forsitan in *Mota insula Scotæ Athensis*, illumque Monnanum Archidiaconum videri esse, quem Camerarius refert in *Menologio Sanctorum Scotorum Kalendis Martiis*, uti et Dempsterus in *Menologia sua*, qui de eo agit in *Historia Scotorum lib 12 cap. 834*, et pluribus Hector Boethius lib. 10 *Histor. Scot. pag. 206*. Addit Colganus, Tianum forsitan esse, quem illi Adrianum appellant. Hunc autem celebrant iidem Dempsterus et Camerarius IV Martii, arbitrati Episcopum fuisse, vel etiam Archiepiscopum S. Andree, atque ambos a Danis circa annum MCCCCLXXIV occisos. Quæ tum poterunt accuratius examinari I et IV Martii.

S. Guigneri, sive Fingarisi, passio, auctore S. A. S. Præbe, selmo Archiepiscopo et sociorum } Cantuariensis dicitur hoc die a Colgano quasi esset Finchadanus, qui in Arda colitur, uti hoc die *Martyrol. MSS. Tamlaetensi et Gormanii* refertur: Potissimum movetur Colganus auctoritate *Martyrologii Anglicani*, quod his citat. Verum fallitur. Adscriptus est in illo S. Fingarisi non XXIII Februarii, sed

XXIII Martii.

B. Elisabeta Virgo, soror S. Ludovici Regis Francorum memoratur hoc die in *Menologio Virginum Loherii et Martyrologio Hispanico Tumaii Satazarri*, quia scilicet Blanca matre Hispana prognata. Eam XXIII Februarii mortuam esse tradit etiam Arturus in *Martyrologio Franciscano*, qui ait a Leone X declaratam Beatam, et injunctum Adriano Cardinali Bovisio, ut officium de ea recitandum componeret: addit solemnitate ejus ob tempus Quadragesimale translatam esse ad diem (quando reliqua erant examinanda)

XXXI Augusti.

S. Gerardi, Episcopi Conadiensis in Hungaria in confinis Transilvanicæ, corporis ad Venetos, unde erat oriundus, Translatus hoc die celebratur a Mauratycio, Gulesano, Felicio, Grewino, Canisio, Ferrario, tam in *Catalogo generali*, quam SS. *Italix*, et in *Martyrologiis monasticis Wionis, Dorgani, Meinardi, Buccolini*. Dies ejus natalis est

XXIV Septembris.

S. Joannes Scotus Episcopus Meckelenburgi martyrio coronatus refertur hoc die ab Menardo et Colgano, qui memoriam Translationis, vel inventionis, celebrari suspicatur. Helmolodus in *Chronico Slavorum lib. 4 cap. 13*, Adamus Bremensis lib. 4 cap 11, aliique occisum tradunt

X Novembris.

S. Gorgonia soror S. Gregorii Nazianzeni colitur hoc die a Græcis, ut patet ex *Mensis, et Martia Cytheraru*. Latini eam celebrant

IX Decembris.

S. Fimanus Confessor Episcopus Medensis dicitur *Officio Ecclesiastico ab Ibernicis culti XXI Februarii*: excusum id Parisiis anno 1620, cum officio SS. *Patricii, Columbar, Brigulæ*; et nonnullorum aliorum Sanctorum *Ibernicæ, Colganus S. Finmanum*, seu Finmannum Abbatem de Cluain-Eraird appellat, ratus tamen etiam Episcopum fuisse, eumque esse qui Tymimus, seu Thimimus Episcopus dicitur in *MS. Florario*, in *Auctario Grewini, Martyrologio Germanico Canisii, et Catalogo Ferrario*, quem ut alium distinguit Fitzsimon in *Catalogo SS. Ibernicæ*, et utrumque ad hunc diem memorat. Habemus aliquam Vitam ejus, sed mutilam in *codice MS. Salmantica prudem* hac ullato. Eam Vitam a nobis acceptam

edidit

edidit Colganns ad hunc diem, qui notat. A assertit, se habere alias ejusdem Vitas, unam Latinam ex codice Insule Sanctorum dandam ad xii Decembris, aliam Hibernicam, perantiqui tamen et elegantis styli. additque in Appendice cap. I videri natale S. Finiani et a vetustis scriptoribus præcipue memoratum die xii Decembris. Usserius etiam de Primordiis Ecclesiarum Britannicarum, cum pag. 954. dixisset S. Finiani memoriam celebrari xxiii Februarii, pag. 1064 inter emendanda monet delendum diem xxiii Februarii, et substituendum diem Decembris xii, quo die inscriptus est Kalenda-

dario Benedictino MS. S. Salvatoris, item Martyrologio Witsfudi, et Auctario Greveni, et relatis a Colganno Martyrologiis Subensi, Casselensi, Dungalensi, Mariani Gormanii, Muguiri et aliorum. Quare et nos, cum Vita e codice Solmonticensi indigeat aliqua correctione, et modo extet apud Colgannum, differimus ad præscriptum ab Usserio olisque diem xii Decemb.
S. Joannis Evangeliste nativitas consignatur hoc die in Martyrologiis MSS. Tornacensi Lextensi et Aquinctino, Florario MS. et Auctario Greveni. De ea agendum erit
xxvii Decemb.

DE S. MARTHA VIRGINE ET MARTYRE ASTURICÆ IN HISPANIA, Commentarius prævius.

G U.

49 CCLI
251/1 P68.

S. Marthæ
Virg. et Mar-
t. MS.

Asturica urbs Hispania pervetusta in regno Legionensi, Ptolemæo Augusta cognominata, gentis Asturum caput, quibus Astura fluvius nomen dedit: Sedes Episcopalis fertur ab ipsa pene Ecclesia nascentis exordio idem erecta. In ea urbe martyrio coronata est S. Martha Virgo, cujus, inquit Tamains Salazar in Martyrologio Hispanico ad xxiii Februarii, celebris in illa adest diæresi memoria, frequens in Ecclesiis vocabulum, in feminis agnomen, et in populis invocatio. Acta ejusdem edidit idem Tamains ex perreverso Legendario MS. Bibliothecæ Dulaci de Arce Reynosa Episcopi Placentini, quæ et nos hic damus. Titulus Legendarii MS. hic est: Incipiunt historiae, quæ non inveniuntur in Breviario, scilicet reliquis Ecclesiis communis. Num eodem fere Acta in Lextones, quæ ad Matutinum recitari solent distributa sunt, atque ex us Hispanice edita a Francisco Padilla in Historiæ Ecclesiasticæ Hispaniæ centuria 3 cap. 6. illustre ejusdem elogium ex eodem officio Ecclesiastico excerptum legitur apud Thomam de Trugillo in Thesuro Concionatorum tomo 2 ad 23 Februarii his verbis: .

corum epitome.

2 Celebrat Ecclesia Astorgensis festum B. Marthæ, et legitur in ejus Offitio, quod tempore persecutionis factæ per Decium Imperatorem Romanum captiva fuit Martha a Proconsule quodam, qui vocabatur Paternus. Qui etiam suasisit illi, ut adoraret idola, quæ cum facere recusaret, posita fuit in equuleo, et ibi verberata nodosis quibusdam baculis, et deinceps in carcerem conjecta est. Post aliquot vero dies jussit eam Proconsul iterum ante se sibi, pollicitusque ipsi fuit se daturum esse filium suum in virum, si idola sua adoraret, et multa alia ipsi promisit. Hæc autem omnia Martha contempsit, dicens se esse desponsatam Jesu Christo et nolle sibi querere alium sponsum. Videus ergo tyrannus parum prodesse suas pollicitationes, et multo minus umas ipsas, jussit eam gladio interfici, et ejus corpus conjici in locum quemdam immundissimum. Unde honestissima quoddam matrona illud eduxit, et honorifice sepelivit. Consummatum autem est ejus martyrium xxiii Februarii aut xxii, ut alii dicunt. Hæc tibi.

obitus 22 et 23
Februar.

3 xxii Februarii memoria ejus celebratur in Menologio Virginum Laherni nostri, et altero quodam Calendario. Sed xxiii die ritu duplici peragendum festum S. Marthæ per totam diæresim Asturicensem præscribitur in Ordine recitandi divinum officium aut Missæ per Hispanias, anno 1635 et 1646 Madrid excuso. Ad quem etiam diem testantur eam coli Alphonsus Villegas in Appendice ad Flores Sanctorum: Joannes Marietta de SS. Hispaniæ lib. 4 cap. 20, et lib. 22 agens de urbe Asturicensi: Roccus de illustribus sanctitate faminis tomo 1 fol. 170, qui fere et Trugillo verterunt reflatum elogium, hic in sermonem Italicum, illi in His-

panicum. In Martyrologio Romano ad eundem xxiii Februarii memoria ejus istis est consecrata verbis: In civitate Asturicensi S. Marthæ Virginis sub Decio Imperatore et Paterno Proconsule, quia vero in Actis dicitur hæc sub Paterno in Hispaniis, eo quo Decius mortuus est anno, persecutio extitisse, martyrium S. Marthæ referendum est ad annum ccli, sub cujus finem aut initium sequentis Decii ambo et pater et filius perierunt. Consule commentarium prævium ad Vitam S. Agulthæ 5 Februarii § 1 num. 5.

4 Sanctus Davila lib. 3 de Generatione Reliquiarum cap. 8 pag. 296 enumerat Sanctos, quorum sacra corpora in urbe et diæcesi Asturicensi adservantur, ac tradit in vicino monasterio Riva de Sil dicto in veneratione haberi corpus S. Marthæ Virginis et Martyris, et variorum aliorum Sanctorum. Verum Petrus de Ayugo Ezpeleta in Antiq. Eccl. Asturic. num. 72 eumque secutus Tamains Salazarus, asserunt, sacra piguora adhuc debito adservari honore in ecclesia sui nominis, quæ de Tera dicitur, ipsius Asturicensis diocesis, olim Benedictinorum cœnobium, nunc Abbatia, inter dignitatum titulos Cathedralis Ecclesiæ: adduntque hoc luce clarius patescere, cum adhuc assit Regis Alphonsi vii de hac apud Teram adservatione diploma, quo itidem exuvias honorifice collectas Rex ipse profatur, Masinus in Bononia perustrata tradit in æde Bononiensi S. Francisci videri maximam partem Brachii S. Marthæ Virginis et Martyris, et aliquos ejusdem reliquias esse apud Barnabitas in templo S. Pauli: quæ de hoc S. Martha intellegi innuit, dum ad xxiii Februarii ejus festum collocatur.

tempus mar-
turi.
E

Corpus S. Mar-
thæ an in mo-
nasterio Riva
de Sil,

num potius in
abbatia de
Tera?

aliquæ reli-
quæ Bononiæ:

5 Multa esse in Asturiis, Gallicia, Castella veteri et Legione oppida, S. Marthæ nomine consignata, quorum nomenclaturam describere prolixum foret, scribit idem Tamains Salazar, qui cornulis loco duplicatum acrostichon carmen, pulveris vetustate compositum, subdit his verbis.

oppida ab ea
denominata:

Martyrem amare refert Asturica Martha
Vst amat et propriam cognoscunt temporis Aÿ
monnas noster nec penitus invidet ardo
Tot pia proligiis continuis alma corusea
Injacet, hic nostras fœt terummas simulatque a
VIma tibi hic quanta educes nunc viscera Marthæ

antiquum
acrostichon
AN. M. D. V.
PAP. 88.

VITA

ex antiquo MS. Legendario edito a Jo. Tamaino Salazario.

In Hispania civitate Asturum Augusta, quæ Astorgensis dignoscitur urbs, passio S. Marthæ Virginis et Martyris, cujus gesta passionis, etsi inter obli-vionis nebulas existerint, adhuc tamen illustrissimum ejus martyrium inter coronas Martyrum Ecclesiæ Dei venerabiliter honorat.

S. Martha
Virgo et Mar-
tyr colitur Asturicæ:

A
EX ANT. QUO RES.
ET IN PER EMBL-
TIONE DECI.

iusu Paterni
Proconsulis,

quia a sacri-
ficio decorum
abfuit,

capio se Chris-
tianiim fute-
tur

blanditias
spernit :

J. B.

XXIII FEB.

Horum Marty-
rum Acta Ig-
nola ;

nominia,

A 2 Ergo eo tempore, quo Decius contra fas nefas-
que Philippos Imperatores alium Romae, alterum
Verone interficere iussit, et postmodum ad Imperii
Romanorum gubernaculum ascendit tyrannus, eo
quo mortuus est anno, sub Praeconsule Hispaniae
Paterno tanta persecutio Christianorum fuerat, ut
infra duos menses innumerabilia milia martyrio
coronarentur. Unde inter tot tormentorum genera
licet Christianorum aliqui deficerent, sed ut in plu-
rimum major pars ad passionis metam laureata de-
venit. In ista igitur persecutionis procella ardens
agnoscebatur Hispania, et cum Asturicam pervenis-
set Paternus, edictis horrida praecorum voce pro-
positis, Christianos investigare permissit satellitibus.
Mos erat illis diabolica innotus fraude, ut Christiani
dignoscerentur statim, quod diis sacrificia indiceren-
tur publica, quibus omnis populus ad stare sub capitis
poena cogebatur. Si quis ergo ab isto deficiebat
conventu, ut Christianus tenebatur, et ad iudicium
ergastula ducebatur, donec aut idolis offerre thura,
aut se Christianum fateri compelleretur. Omnia haec
Asturice peregit Paternus, et cognito, quod Martha
Virgo Asturicensis, ex nobilibus parentibus orta et
divitiis opulenta, decorum sacrificiis publicis non ad-
fuisse, suspicione ducti satellites, eventum Procon-
suli retulerunt. Qui sanctam Virginem ad tribunal
sisti praecipiens, Quam praesumptione, inquit iratus,
audes deos nostros, nobilis cum sis, clandestino
subterfugio despiciere? Dic ergo, quae sis tu, aut qua
nomine vocaris? Cui Virgo: Martha vocor, ex nobili
Asturicorum prosapia orta, Christo et nomen, et
animam dedi: ejus sum, qui me de nihilo fecit, et
ad plura me elegit.

B 3 Haec inter se dignitius verba Paternus, ani-
mum Virginis per blandimenta dictionum ad sui
pertrahere voluntatem decrevit, ideo subdolo risu,
ut diis litaret, Principibus obediret, et a Christiano-
rum signentibus diverteret, lenocinio verborum ana-
fractu Virginem persuaderet. At constantissima Vir-

go in proposito persistens, impii Praesidis blandi-
tias valido spiritu recusavit. Excanduit Paternus,
et hili oppressus, pedibus et manibus humum
et aera verberabat. Tunc ad supplicia ventum.
Eam in equuleum suspendi, et membratim corpus
ejus tenerum unguis lanari, impositis insuper ad
latera facibus, donec patentibus visceribus, eaque
sale fricata, occubisset, praecipit. Omnia prout jus-
sum factum. Sed quid prodest humana potentia,
quando divina reclamitat miseratio? E supplicio fir-
mior egreditur Martha, ab equuleo deponitur invin-
cibilis Virgo, et eadem nocte Dominus cum ingenti
lumine apparens eidem, ipsam dulciter confortavit.
Cujus melliflua visione, et allocutione, sic animata
est, ut pro nihilo duceret cruciatus.

4 Videns Proconsul, quod verbis eam, nec ver-
beribus, superare non posset, post aliquot dies mu-
tata vice eam se iterum sisti Virginem jubet. De-
novo a Christi consortio dinovere, et ad idolorum
cultum pertrahere Martham callida peroratione cu-
piebat, et ad tantam pervenit persuasionis instantiam,
ut Virgini ejus filium, in sponsium se conjuncturum
promitteret. Sed sacra forma, quae sponsi in soli-
tudine divini vestigia queritabat, et ejus vocis sibilos
adprehendebat, Praeconsulis ignorantiam incusavit,
et filii conjugium recusavit, seque Christi sponsam
profitetur, a cujus dimoveri caritate et dilectione, nec
tribulatio, nec angustia, nec fames, nec nuditas, nec
periculum, nec persecutio, nec gladius valere poterat,
fassa est. Iratus nimis Paternus intra se exclamans,
dixit: Deficiens inoriar, quia ab hac mulierecula me
superatum cerno. Tunc, ne Virginis victoria prodiret
in publicum, B. Martham secreto terali gladio percus-
sam, in quemdam immundissimum locum sepeliri praec-
cepit. Quo facto, a nobilissima et Christiana matrona
corpusex oleo extractum, illud honorifice sepulturae
tradidit confidenter, praestante Domino nostro Jesu
Christo, qui est benedictus in secula. Amen.

D
in equuleo
torquetur :

a Christo ap-
parente corro-
boratur :

rejecit nuptias
cum filio Pro-
cos.

gladio creditur:

sepelitur.

quaciora alibi
recensita,
F

nonnulla coe-
rie descripta.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

CRESCONIO, ZENONE, MENANDRO, CARINIANO, ARIONE, HIPPOLYTO, DIODORO, MENELANTO, ATHORA, PETRO, LAMBESE, LUCIANO, FELICE ET ALIIS XXXV.

Plurimos terra Africa in celum Martyres misit,
quorum tamen saepe nulla extant nomina, Actis
deperditis aut nunquam conscriptis. Quorum
nec nomina quidem ipsi extant. Tredecim hoc
die in rebus optime nota martyrologis recensentur:
atque adduntur XXXV aut XXXVI, solo numero, non
proprio quisque vocabulo expressis. At qui in urbe, aut
pago, quo tempore, quibus Judicibus, quo genere sup-
plicii pulvum martyri adepti, obscurum est. Eos, ita
enumerat, quod S. Hieronymi dicitur, sive antiquissimum
Ecclesiae Romanae Martyrologium MS. In Africa
Cresconii, Zenonis, Menandri, Cariniani, Arionis,
Ipoliti, Diodori, Menelanti, Athora, Et alibi, Petri,
Lambesis, Luciani, Felicis, et aliorum XXXV. At
vetus MS. monasterii Marchianensis in unam clas-
sem omnes redigit, hoc modo: In Africa Chrysogoni,
Zenonis, Menandri, Cariniani, Arionis, Hippolyti,
Diodori, Menelanti, Athora, Petri, Lambesis, Lu-
ciani, Felicis, et aliorum XXXVI. Eadem in veteri
idem eundem monasterii. Ique nec leguntur. Ut videntur
illud et alibi, non aliud significare, quam alio intra
eamdem Africanam loco.

2 In alio Martyrologio, non amaris, sed qui cele-
briores fortassis fuerit, nominantur. Ita MS. Augiae
dicitur: In Africa, Cresconii, Zenonis, Emenauli,
Diodori, Netheris, qui a MCC annis vivit, In Africa,
aut, Chrysconi, Zenonis, et aliorum multorum. MS.
Latiense Pannonis Sanctis, de quibus infra, jungeret
eos videtur. In Pannonis, inquit, SS. Antigoni, Ru-
tuli, Libii, Emenauli et Zenonis. Ita et Hermannus
Greven cum Aquasgranensi martyrologio, Polycarpo
atque Asiaus Felicem jungit: Et in Asia Polycarpii,
Herotis, Felicis, cum aliis XII.

3 Differentia est aliqua, ut patet, nonnullorum no-
minum in variis exemplaribus. Cresconius, alibi Cris-
conius, Chrysogonus, Chrysonius appellatur. Me-
nander, Menander, Emenander, Emenaulus. Cari-
nianus, in MS. Aquemino Carinianus est: Mele-
nantus, qui in veteri Menelantus. In eodem et Mar-
chianensi Luciana, qui alibi Lucianus. Denique duo
illi codices XXXVI socios adiunt tredecim illis nominatis,
qui solum XXXV in veteri Romano.

DE SANCTIS MARTYRIB. SMYRNENSIB.
EROTE, CARPO PHORO, GERONTIO.

J. B.

XXII FEB.

Smyrnæ Episcopus fuit, ac totius (ut S. Hieronymus auctor est cap. 17 de illustrib. Eccles. scriptorib.) Asia Princeps, S. Polycarpus: quem Lotini venerantur xxvi Januarii, Greci xxiii Februarii, ut ex Menæis et Menologio oc Maximi Cytheræ Filii SS. constat. Hoc etiam die quibusdam Latinorum Martyrologis inscribitur, ut antea dictum. Illic quoque hoc die martyri agnam pregerunt Evos, Carpophorus, Gerontius, uti ex veteribus Martyrologis liquet: tempus moliusque certaminis incerta. Quod post S. Polycarpi, descripta eorum nomina sunt, argumento id est fortassis, illo fuisse ætate posteriores. Vestustissimum Romanum, sive S. Hieronymi, In Asia, inquit, nat. Polycarpi Episcopi cum aliis xii. Smyrni nat. Sanctorum Herotis, Carphori, Distinctus

B. Notherus Smyrnæ nativitas Erotis et Carphori. Vetus MS. monasterii S. Martini Tornaci: Smyrnæ natalis Sanctorum de antiquis, Heroti et Carphori. MS. Divitis-Augie, sive Richenoviense: Et in Asia Herotis et Carphori. Jungunt Gerontium MSS. Aquicineti et Marchianensis canobiorum: In Smyrna, inquit, natalis SS. Herotis, Carphori, Gerontii. Hermannus Greven in Auctario Usuardi anno 1321 excuso, et Martyrol. Aquigranense Feliceni, qui inter Africanos Martyres antea numeratus, Polycarpo et Eroti sociant Carpophoro omisso, ita enim habent: Et in Asia Polycarpi, Herotis, Felicis, cum aliis xii. De hisce duodecim artum in Vita S. Polycarpi. Solum Erotelem habet MS. monasterii S. Cyruci Romæ: Smyrna, inquit, nat. S. Herotis.

Harum Martyrum nomina ex Martyrologio.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ASIATICIS

SINONE, HERULO, CUSCUMO, MENALIPPO, ZENONE, SINERTE, SIRICO ET ALIIS.

J. B.

E

XXIII FEB.

In eadem Asia, incertum quo loco, tempore, mortis genere, martyri lauream eodem die consecuti sunt alii septem: de quibus antiquissimum Martyrol. Romanum, sive S. Hieronymi: In Asia Sinonis, Heruli, Cuscumi, Menalippi, Zenonis, Inertis, Sirici. MS. monasterii Marchianensis: In Asia Cosconii, Synorii, Heruli, Zenonis, Menalippi, Siuestis; Syricis, cum sociis eorum. Eodem habet MS. Aquicinetinum, MS. Richenoviense duos solum recen-

set: Item in Asia Sinoris, Heruli. Zeno hic Asiaticus, plane alius videtur ab Africano, qui Cresconii et Menandri atque aliorum socius: cum in usdem ambo Martyrologis memorantur. Qui Sinon nominantur in veteri Romano, ubi Sinor, et Synorius: Cosconius, qui Cuscumus: Siuestes denique, qui Inertes: melius forte Sinertes, Siricus, Siricius, an Cyricus sit, qui postremus locatur, haud divinans.

XXIII FEB.

Dux SS. Thev

Duos Greci Theas venerantur, ut ex Menæis et Cytheræa constat. Altera Ægyptia fuit cum Paulo fratre ac sorore Valentina, sive Ουζ-λένη, palmam adepti martyri in Palestina, ut ipsi referunt, xviii Julii, ut vero Romana tabula habent, xxv ejusdem: quinquam in his Theæ nomen non exprimitur. De altera Thea isthac prædicant Menæa: Τῆ αὐτῆς ἡμέρας, ἡ ἁγία μόρτης Θεὶς ἔφατι τιθεῖσθαι.

Θεῶν ἀποστόλων εἰς Θεοῦς πλόνους
Οἱ τῆς πλόνους κτείνουσι προστάται ἔργου.
Eadem die, sancta Martyr Thea gladio vitam finit. Theam deridentem falsos deos, Erroris præsidēs gladio trucidant.
Eam Cytheræus quoque refert hoc die. Nihil præterea nobis compertum.

J. B.

hæc gladio cæsa.

DE S. THEA MARTYRE.

DE S. SIRENO, SIVE SINERIO,

MONACHO ET MARTYRE SIRMII IN PANNONIA INFERIORE,

Commentarius historicus.

J. B.

CIRCA AN. CCCL.

XXIII FEB.

S. Sirenia monachus Martyr

§ 1. S. Sirenius Sirmii in Pannonia peremptus, non Firmi, aut Sexti Firmi.
Sirmium, urbs Pannoniæ inferioris, Imperatorum aliquando sedes, Christi religione a primæva Ecclesiæ statu collustratam, multoque sanguine Martyrum nobilitatam fuit. In his Sirenius censetur, sive Sinerius, qui ex eorum genere, quis etiam persecutionum temporibus μεμαρτυρῶς, sive μεμάρτυρας, solitariam vitam in prædio quopiam suo; aut lucis desertis, actitates, reperimus appellatos, circa annuum ccc palmam confessionis tulit. Hunc quia Firmi in Piteno recentiores quidam mortem appetuisse autumant, alii in ea Bæticæ urbe, quam Plinius lib. 3 cap. I vocat Sexi Firmium, cognomine Julium; ideo præferenda nobis verba antiquorum Martyrologiorum sunt, ut quæ olim de loco certumms ejus sententia fuerit, constet, simulque appareat quæ nominis ejus apud auctores varietas sit.

2 Vetus Romanum Martyrologium ab Heriberto Roswedgi nostro editum ita habet: Apud Sirmium Sinerii monachi, et xlii Martyrum. De hisce, non xlii, sed lxxii aut etiam lxxxi, seorsim agemus. MS. Martyrologium monasterii Centulensis, sive S. Richarii, quod S. Bede nomen prætulotum: Apud Sirmium S. Sireni monachi, qui sub Maximiano capite carus est. Usuardi plurimum habemus exemplaria, etiam vestustissima, et non longo tempore post ipsius ætatem auctoris exorata, et non paucis typis edita, quibus et Romanum congruit, et Bellini de Padua ante centum fere et sexaginta annos excusum, ita habent: Apud Sirmium B. Sinerii (Romanum, et quardum excuso ac MSS. Sireni) monachi et Martyris, qui jubente Maximiano Imp. tentus, cum se Christum esse confiteretur, capite carus est. Consentunt in hoc Martyris elogio alia ab annis 10 aut pluribus scripta Martyrologia, quæ alioum Usuardi nec nomen præferunt, nec ordinem phrasique in omnibus retinent.

Sirmi passus traditur in Martyrologia:

præsertim antiquis,

Februarii T. III.

47 Usuardi

A *Uuardi editio Parisiensis anni MDLXXXVI, Sirenum vocat, apud Smyrnam passum.*

AUCTORE I. B.

3 *Beda nomine vulgatum typis Martyrologium ita S. Sireni eadem ac eadem locum, causamque exponat: Apud Sirmium, natale S. Sireni monachi, qui tempore Maximiani Imperatoris, cum unius ex domesticis ejus uxorem, hora incongrua in horto, quem ipse sibi excolebat, deambulantem, acris increpando repulisset, jubente Maximiano tentus, et Christianum se esse confessus, capite caesus est. Eundem habentur in B. Adonis Viennensis, et in B. Netheri Martyrologis: nisi quod in hoc prores quatuor voces ita differantur: Apud Sirmiam S. Synerii. In Bructellensi quoque Ecclesia S. Gaudii Martyrologio ita habetur: Apud Smyrnam S. Synerii. Ita et MS. Coloniense S. Marci ad Gradus: In Smyrnia S. Sireni monachi, qui a Maximiano Imp. capite caesus est, Sirmio cum tribuatur cum plerisque recentioribus, Molanus, Causinus, Ghinius, Galesinus. Monet postremus in Annotationibus, ubi Sirenum scripserit, Synerum tamen in multis MSS appellari. Est ergo Sirenus, vel Sinerus, Synerus alibi, et Synetus, Serenus quoque et Senerus, imo et Sergius. Ita enim MS. Floravianum: Apud Sirmiam B. Sireni, alias Sergii, alias Seneri, monachi et Martyris sub Maximiano anno salutis 287,*

in paucis S. S. S. S.

diversimode appellatus:

B *Probat variis testimoniis et exemplis Baronius in Notationibus hoc die, Maximiani temporibus fuisse monachum, et ex eis quamplurimos coronatos esse martyrio additque agere utrum de Sireno Petrum in Catal. lib. 3. cap. 147. licet enim utrumque Episcopum fuisse dicat. Id vero Petrus non dicit, ita namque scribit: Serenus monachus et Martyr sub Maximiano Imp. apud Sirmium passus est. Nam cum ipse sibi hortum excoleret, et unius ex domesticis Imperatoris amicis intibus esset; quadam die uxorem illius in horto suo hora incongrua deambulantem reperit, eamque acriter de inhonestate increpavit, quod sola hora inepta monachi pomerium introisset, eam quoque cum indignatione eiecit. Que virosus de Sereno conqueritur, et quod eam turpiter eiecerit lamentatur. Qui verbis conjugis ad iracundiam motus, quem dudum a tu meum celaverat, Maximiano uti Christianum accusat. Sicque Serenus jubente Imperatore tentus, et se Christianum confessus, capite caesus est vii Calen. Martii. Ita ille, nulla Episcopatus dignitatis facta mentione. Discrepant tamen ab his pontificum, que infra dabimus, S. Sereni acta.*

Fit ex ejus epitome et Petri de Natal.

C *3 Audi nota tunc qui in Italiam ac Hispaniam advocant athleta hujus certamina. Franciscus Maurolycus, Messanenensis in Sicilia Abbas, cum Martyrologia a se concinnata, anno MDLXXVII vulgavit Typographum Sanctarum Christi Martyrum, per Primum Calabronensem Episcopum ac Theologum anno salutis cetera olim compositum, et tunc demum recognitam. In ea ut ita scripsum: Firmum Italie civitas, in Picenis. Hic Serenus monachus sub Maximiano Imp. Martyr. Serenus ipse Maurolycus ad vii Calendas Martii scribit: Apud Firmum Italiae civitatem in Picenis, B. Sireni monachi et Martyris, qui jubente Maximiano Imp. tentus, cum se Christianum esse confiteretur, capite caesus est. Nam Serenus Abbas in Seythiaca eremo Aegypti, sanctitate et castitate ineluctus, alius fuit. Maurolycum Italice exprimit Constantius Felinus medicus in Calendario, sive Ephemeridibus historicis anno MDLXXVII editis: Serenus, inquit, monachus et Martyr, Firmi in Marchia, plexus capite, jussu Maximiani: Serenus Abbas Seythiopolis, in solitudine Aegypti, exemplar sanctimonio et castitatis. Est Seythiopolis, ut alibi dicimus, urbs Palaestina: solitudo vero, in qua Serenus Abbas rarisie dicitur, Scithi vel Scethi aut Seythis appellata in Aegypto erat.*

Firmi in Piceno passus traditur ab aliis quibus:

6 *Nemo alius, etiam Italorum, quem quidem videmus, hisce tribus scriptoribus, de loco certaminis S. Sireni assentitur. Ex eorum tamen verbis usam habuisse videtur viri quidam docti, ut enim in Hispania urbem Sexti Firmum, aut Sexti Firmum pertulissent. Nam que nostra memoria ab eis procreta sunt, vel, ut crederi voluit, producta, e vetustis scriptis in hanc commentaria primum titulo Fragmentorum, Luitprandi, dem Adversariorum; ea in priori editione Madritensi, adornata a D. Thoma Tamayo de Vargas, num. 138 ita habent: Decessit Q. Serenus Samone in Gallecia cum opinione sanctitatis anno cixv, relicto filio adolescentulo, qui fuit egregius medicus, et virtutis ac religionis amantissimus. Dies senioris Q. Sereni dicitur fuisse xiv Kal. Martii illo anno. Medicei duo filii Q. et M. Sereni passi sunt sub Severo Alexandro. Item tertius et quartus Sereni passi cum aliis in Africa sub Diocletiano. Horum filii L. Serenus monachus, familiaris Diocletiani, et Publ. Serenus, Martyr, in Africa hic, ille vero in Hispania Sexti Firmi in Batica passus est sub Diocletiano anno cxc. In posteriori editione Antverpiensi, anno cxi, cxi, a Laurentio Ramirez del Prado Consulario regio et Hieronymo de la Higuera nostro curata, num. 177 eundem habentur, nisi quod pro Severo Alexandro, scriptum est Severo Alexandriae. Dem sequitur num. 178. Item Zenas et Q. Serenus passi cum aliis etc. quod in priori editione erat, Item tertius et quartus Sereni passi cum aliis. Denum num. 179 pro Sexti Firmi est Sexti Firmi.*

ab alio Scythi Firmi in Hispania,

ex Adversariis Luitprandi,

E

7 *Hujus scriptoris auctoritate nians Joannes Tamayo de Salazar, cum esse censet, qui a plerisque Sirmium passus scribitur, atque in Martyrol. Hispanico hocce elogio celebrat: Sexti-Firmi in Batica S. L. Sireni monachi, filii Q. Sereni Samonenensis Gallieci, qui cum in Domo Diocletiani Imp. aliquando aulicus versaretur, vitam periculosam relinquens, et empto hortulo, ibidem contemplationi vacasset, a formica quadam aulica persecutus, primo Maximiano imperante in Hispaniam relegatur, post ad martyrii coronam intrepidus agonus pervenit. In notis probat urbem Hispanie fuisse Sexti-Firmum, vel Sexti-Firmum: quod ultro donamus. Addit, si non illic martyri consecutus est coronam, prosopie tamen Hispania fuisse: nec hoc tamen sat solute probat.*

inleque Martyrologio Hispanico interpretatus.

8 *Non hic dicam, quod viri doctissimi, etiam Hispani, ista sive Fragmenta, sive Adversaria, ab recentioribus supposito, neque Luitprandi legitimum fundamentum esse: non enim eo argumento nunc opus ad veterum scripturarum de S. Sireno tamen sententiam, Non quaram item cur aliter excusa quidem in secunda editione, ac in prima: quidque sibi velit, quod horum (id est Zenae et Q. Sereni) filii dicuntur L. et P. Serenus? Uter utrius est? Non enim utriusque utriusque. Aut unde novit D. Tamayo Salazarum L. Serenum, Quincti filium fuisse, et non potius Zenae, qui prior, uti et ipse inter filios, ponitur? Denus omnino ita scriptum a Luitprando, et minime obscure: etiamne assertit, eundem esse Sirenum qui recentioribus Martyrologis ut vii Kalend. Martii inscriptus? Duce id tamen cum demus: eque potius sententia stabimus, quam S. Beda, qui amplius cc annis eo antiquior fuit, et in omni recentiarum genere veratissimus? Potiusne, quam Uuardi, qui Caroli Magni temporibus, centum et quinquaginta annis ante Luitprandum? Potius, quam B. Adonis Episcopi? Denique cur illi LXII aut LXXII Martyres, qui, ut mox dicemus, ibidem, in prefata urbe, ubi S. Sirenus, certamen consumentes, regna mansura percipere; non etiam Sexti Firmo tribuantur a Luitprando? Fiet id fortassis in tertia editione.*

varie id referunt.

F

9 *Quod Ferrarius, Galesinus, Molanus, Sausinius apud Averno colli S. Sirenum testantur, non est cur*

ut non quod apud Arvernios coli dicatur.

A cur non adstipulemur : neque enim isthic occisum, sed modo coli, ob reliquias eo altatas asserunt. Nisi forte et alius sit. Neque illud assequimur, quod Tamaius scribit, doctis perperam arridere figmentum, absque vetusta commendatione positum figuratum, quamvis figmentum esse deprehenditur, urridet nunquam : ac ne tum quidem quando solum suspicio est figmenti.

§ II. S. Sireni Acta, martyrii tempus, reliqua.

Acta a Tamaiio comperta.

Acta S. Sireni breviter complexi Usuardus, Beda, Ado, Notkerus, ac Petrus Equitinus Episcopus, antea citati, Joannes Tamaius Acta aut sui illius Sireni penitus deperisse, illa se ex mare compaginare. Summa est : L. Serenum, ab uno filiarum Q. Sireni medici, Quincto nimirum aut Marco, processisse. Antea dixerat Quincti filium. Adversaria ab eo citata, Zenæ aut Quincti Sireni filium faciunt : qui, Quinctus in Africa passus, Sireni medici nepos erat. Tradit deinde Tamaius, Lucrua politioribus litteris Romæ eruditum, curam Diocletiano, ejus Domesticum et sodalem factum : postea aversatrum aula fraudes, Principisque in Christianis spiritum, sibi ac Deo quietum vocasse. Cum dein unius ex ulicis Maximiani uorem, hora intempesta, in hortulo illo sui deambulante, et clamoribus omnia complectente, acris objurgatam, inde expulisset ; cum apud virum suum cum lucrynis de injuria questum : ab hac accusatum Saurum, Urbe decreto Maximiani ejectum, navigasse in Hispaniam, atque ad Sexti Firmi portum appulsum : ibi a satellibus comprehensum, cum se Christianum fassus esset, plerum capite, vii Kal. Martias anno cxxx. Hæc Tamaius, uberiore stylo.

gente Hispaniam faciunt,

aulicum,

den monitulum,

in una relegatum,

in Hispania occisum

Alia vetera et MS.

gente Græcum,

in persecutione latuisse,

multa et ex hortu rejecta,

C

ab ejus viri accusatum

rem gloriam narrare,

n. Alia Acta antiquiora ac veriora descripsimus ex reperi colier S. Martini Ultrigeti que ita habent
Apud Sirmnensium civitatem Syrenis peregrinus monachus, Græcus civis, cum de locis peregrinis venisset, hortum colere cepit, ut inde vitam transigeret, eo quod aliam artem non nosset. Qui tempore persecutionis metuens corporales plagas, latitavit : et dum excoleret hortum suum, quadam die quædam mulier ingressa hortum ejus, cepit deambulare hora incompetenti. Cunque eam vir sanctus causa lascivitatis discurrere cognovisset, increpavit eam, monens ut egrederetur, et ut honesta matrona, discipline se haberet. At illa cum confusione egressa de horto viri Dei, cepit fremere, dolens non quod inde pulsa esset, sed quod libidinis suæ causam non adimpletset. Et statim scripsit ad virum suum, qui erat Domesticus Maximiani Imperatoris, insinuans ei injuriam, quam passa fuisset.

12 Cunque accepisset litteras vir ejus et legisset, statim conquestus, ait Imperatori Maximiano : Nos cum latere tuo adhaeremus, matronæ nostræ in longinquo positæ injuriam patiuntur. At ille dedit ei potestatem ut vindicaret in eam per Rectorem provincie. Ille ergo profectus ad Judicem, ei Imperialia dicta porrexit, conquerens de Syreno. At Præses ei sibi exilato dixit : Quare intulisti injuriam matronæ tanti viri? At ille constanter respondit : Nulli matronæ aliquam injuriam feci : sed recordeor, quod ante hos dies quædam mulier in horto meo hora indecenti deambulabat, quam increpavi, et dixi, quod non recte versaretur mulier, quæ illa horti egressa de domo viri sui esset. Quod cum audisset vir ejus, erubuit et obtuluit, nihilque amplius loqui Præsidi ausus est.

13 Præses vero intra semetipsum cogitare cepit de sancti viri libera objurgatione, et ait : Hic homo Christianus est, cui displicuit mulierem in hortum

suum impudice se gerentem videre. Dixitque illi : Cujus professionis es? At ille sine aliqua mora respondit. Christianus sum. Cui Præses : Usque nunc ubi latitasti, vel quomodo subterfugisti, ut diis non sacrificares? At ille, Quomodo, inquit, placuit Deo, usque nunc me reservavit in corpore : modo autem quia palam voluit me esse, paratus sum pro nomine ejus pati, ut habeam partem in regno ipsius. Præses autem hæc audiens, vehementer iratus, dixit : Quia hucusque Imperialia præcepta latendo contempsisti, et diis sacrificare indidisti, jubemus te capite pleri, qui statim raptus ac ductus ad locum passionis, decollatus est.

D AUCTORE J. D. (SIRMIUM) DE CHRISTIANISMO,

capite plerum Sirmii,

14 Qui apud Arvernios in Gallia colitur S. Syrenus, sine Syreneus Martyr, cum Sirmnensem hunc esse asserit Saussinus supplemento Martyrologii Gallie ad hunc diem. Coli Arvernus scripsere ante eum quidam : ubi pro religione decertasset, non inharerant. Joannes Molanus in Auctario ad Usuardum ita habet hoc die : In territorio Arvernensi, S. Syreni Martyris egregii. Petrus Galesinus : Arvernus, S. Syreni, qui egregio martyrio coronatus est. Ferrarius in generali Catal. SS. qui Galesinum in Notis citat : Arvernus S. Sireni Martyris. Nec aliud Saussio perspectum fuisse videtur, cum Martyrologium capite culere, nam in eo ad hunc diem ita scriptis : Claramonte Arvernorum S. Syreni Martyris, qui propter egregiam in Christi nomine confitendo constantiam, dira perpassus, exacto illustri agone, palmam sempiternæ gloriæ accepit.

Uic, aliusve Sirenus, colitur apud Arvernios.

E

15 Ast in Martyrologio ejusdem supplemento disertus rem expressit his verbis : In Arvernia vico Billonensi, susceptio et veneratio pretiosi corporis S. Syreni monachi Martyris, qui cum se Christianum esse confiteretur, jubente Maximiano Imp. apud Sirmium capite cæsus est. Cujus sacra gleba deinde in Gallias translata, in collegiata ecclesia præsignati vici colenda reposita est, cum ossibus SS. Juvenalis Martyris et Maximini Episcopi et Confessoris. Fit autem ad tanti Coelitis patrocinium perpetuus incularum concursus ; qui maxime occurrente necessitate serenitatis vel pluvie, ad hujus gloriosi sui Tutelarum præsidium fideliter recurrentes, open ex ejus meritis et suffragiis desideratam consequuntur. Beatissimi autem hujus Martyris his in anno recolitur summa veneratione memoria : hæc die scilicet in antedicta Ecclesia Billonensi ; porro vi Idus Maii ab Ecclesia Matrice Arvernensi : forte quod hæc colat translationem, illa natalem propria solemnitate veneretur. Ita Saussinus.

reliquias ejus hollorina altatis :

Invocatur pro serenitate ac pluvia :

Claramonte 10 Maii colitur :

16 Quem Billonensem vicum appellat, reor Billonum, inferiorem Arvernia, sive Limanæ, oppidum esse. Nam Franciscus Rauchinus in descriptione Francie pag. 296 primariam ejus oppidi ecclesiam, in qua numerosum Canonicorum collegium est, dicatum scribit Sancto cuidam, quem Cernens Gallie vocat : reor Serenum vel Sirenum esse. Qui sint autem S. Juvenalis Martyr, et S. Maximinus Episc. Confessor, atibi quaeremus, vel ad proprium ejusque diem, ubi cum erant assenti, vel ubi commodum videbitur, cum alterius Sancti, nuncque eodem nuncupati, faciendum erit memoria.

F habet tibi dicatum Billoni collegium ecclesiam :

17 Porro S. Sireni hujus nostri in quibusdam Martyrologis ad alios dies translatus natalis, incuria librariorum qui ea transcribere, an alia potius equassa, hanc scio. In Martyrologio monasteriorum Marcellanensis et Aquinectum, xxi Febuarii, veritas, quibus hoc xxiii die utitur Usuardus, inserti, et lxxii Martyres Sirmii passi, et Severus, (pro Sireno,) in machus ac Martyr, ut ibi inlucavimus. At xxii ita habet MS. S. Hieronymi, seu vetustissimum Romanum ; Sirmiat. Sireni et aliorum xlii. MS. Divitis-Augur, et 23. seu Richemniense eodem xxii die : Sirmio S. Severi et

ab altis colitur 21 et 22 Febr.

A et aliorum LXXI. *Vetus MS. Laticensis Monasterii*: In Sirmio, natale Sirenae, quae tempore Maximiani plexione capitis suscepit martyrium. *Variat in rebus pauculis mendose expressis MS. S. Martini Tornaci*: In Syria, inquit, natalis S. Sirenae, quae tempore Maximiani, plexione capitis proprium suscepit martyrium. *Richardus Wulfardus in Martyrol. Anglicanum initio seculi superioris edito, ad XXIV Februarii eum refert.*

quando martyrium subierit?

18 Non videtur autem S. Sirenus, quod in Adversarius Luitprandi scribit Jo. Tonnas, anno cccx cecidisse; nedum cci xxxviii, quod Flavianum: sed fortassis circiter annum cccii aut ccciii. Miratur certe Prae-

ses, uti num. 13 Acta MSS habent: usque nunc ubi latitarit, vel quomodo subterfugerit ut diis non sacrificaret? At Martyr, Quomodo, inquit, placuit Deo, usque nunc me reservavit in corpore. Non ergo initio persecutionis cecidit, quando non tanta cura perquirebantur Christiani; sed postquam ea ita immodice exarsit, ut nullus eos latere tegere, nullus abscondere angulus passet, quod praecipue duobus imperii Diocletiani et Maximiani postremis annis accidit, cccii et ccciii. Atque adeo fortassis, qui post Sirenum hic subnectuntur LXXI aut LXXII Martyres ante eum in urbe eadem palmam consecuti sunt. Petrus de Natal. lib. 3 cap. 150 scribit sub eodem Imperatore passos, quo Sirenus.

DE LXXII MARTYRIBUS

SIRMI IN PANNONIA INFERIORE.

J. B.

XXIII FEB.

Eodem quo S. Sirenus loco, gloriose pro Christo depugnavit Martyres ubi LXXII, ut plerumque indices habent, aut LXI ut alii: ne fortassis ante eum, ut dicimus. Cum ea certe Martyrologis adscripti ad vii Kal. Martii, quo die Beda exarsit, ac MS. monasterii Centulensis: Item aliorum LXII, qui ibidem passi sunt: ubi scilicet Sirenus, de quo immediate egerat. Idem habet Abo et MSS. Martyrologia complura. Item Notherus, sed LXXII statuit, et cum Smyrnae casum Sirenum scripserit, consequens esset, etiam hos Smyrnae mutandibus, nisi errorem cum plurimum sententia corrigendum probassemus. Usuardus ita habet. Item natalis sexaginta dnum, qui martyrii certamine in praefata urbe consummantes, regna mansura perreperunt. Eundem plerique alii sequuntur: sed ex his Romanum Martyrol. Manuhy-cus ubique plurimi, LXXII statuit. *Vetus Romanum supra in Sireno citatum, XII MS. Flavianum: Natale Sancto-rum LXXII Martyrum in praefata urbe. Sirmia, nempe Galsinus: En ipsa praeterea loco Sancto-rum LXII aliorum Martyrum, qui caelesti praesidio divinaque constantia ad omnem cru-*

Sirmienses Martyra 72 vel 02

ciatum perferendum communiti, coronati sunt non Firmiani.

2 Manuhy-cus, qui, ut dicimus, Apud Firmium (ita enim habet) Italiae civitatem in Picenis Sireni martyrium constituit, adhaerere fuisse Sirenum Abbatem in Scythia aereano Aegypti, subiecit: Item natale Sancto-rum LXXII, qui martyrii certamine in praefata urbe consummantes, regna mansura perreperunt. Quae illa praefata urbs? Firmium, opinor; nam in Scythia aereano colle ascetorum multar, urbs nulla aliam. Obscurius a Constantio Felicio Sereus monachus et Martyr Firmi in Pirena locatur, Sereus Abbas in Scythopoli, in solitudine Aegypti; dein ista subducitur: LXXII Martyres occisi in superdicta urbe, Scythopoli? an Firmi? Qui S. Sirenum Sexi Firmi in Hispania ponunt, idem de his statuunt oportet, si Martyrologia vetusta ad se trahere velint, ut solum Sexi Firmum pro Sirmio restituant.

3 MS. S. Hieronymi, ut in Sireno dicimus, eam XXII Februarii refert cum aliis XII qui hi ipsi sunt, numero alterata. In MSS. Aquenensium et Marchianensium XXI Februarii, ubi et Sereus, ipsi Usuardi verbis positi. Nihil de huius actis praeterea congerimus.

alibi 22 et 21 Febr. relat.

DE SS. SENEROTE, ANTIGONO, RUTILO, LIBIO, ROGAT.,

MARTYRIBUS IN PANNONIIS.

J. B.

XXIII FEB.

Sirmii quoque, ut praecedentes, agmine gloriose perfunctus esse hos Martyres indicat vetustissimum Martyrologium Romanum, sive S. Hieronymi, in quo ista leguntur: In Sirmio, Senerotis, Antigoni, Rutili, Libi. *Consonat Richemariense: In Sirmio Senerotis. Pannonis generatum, nulli periculi oppida laedere expresso, eos tribuit plerique alii, Beda, Rabanus, Notherus, Martyrologia Ecclesiae Aquisgranensis, Hermannus Gireyn, Galsinus: In Pannonis Seneroti, Antigoni, Rutili, Libi, quem Senerotem Richemariense MS. et S. Hieron. ubi Senerotum vocant etiam MSS. Beda exemplaria, excusa Seronellum, ubi et Galsinus ac Ferrarius. Antigonus est Beda et Rabanus, qui ceteris Antigonus:*

III Martyres Sirmii passi, an ubi in Pannonia, incertum.

Nomina varie scripta.

qui Rutilus, is Beda, Nothero, Galsinio, ac MS. Laticensi Rutulus, Rotulus Rabanus, Gireyn, Martyrol. Aquisgranensis. Libii ac Libi nomen ianissime scriptum, Libi apud Gireynum. *Laticense Martyrol. solum habet: In Pannonis SS. Antigoni, Rutili, Libi; omisso Senerote. MSS. Marchianense et Aquenensium, quantum addunt, Rogatianum, quem praetermittere uolens reliquit, cum sint illa valde bene nota Martyrologia, ita ergo habent: In Pannoniis Seneroti, Antigoni, Rutuli, Libi, Rogatiani. Alium Rutulum in Pannonia passum memorat Martyrol. Romanum 15 Junii, qui ab hoc diversus: nam MS. S. Hieronymi hunc Sirmii casum tradit cum tribus sociis, illum Sahario cum duobus.*

P

DE S. PRIMIANO

EPISCOPO ET MARTYRE, ANCONAE IN PICENO,

Commentarius praevius.

J. B.

XXIII FEB.

Ancona, urbe Piceni antiqua et celebri, ad Hadriaticum mare sita, colitur XXIII Februarii S. Primianus Episcopus Gireyns (incertum cujus Sedis) ac Martyr, uti Philippus Ferrarius in Catal. SS. Italiae, inque generali Catalogo SS. et Ferdinandus Ughellus tom. 1 Italiae sacrae tradunt: ne fatetur aulo, quo tempore floruerit, tuleritque palmam martyrii, iqueari: ex sepulchrali inscriptione

S. Primianus Ep. M. cultus.

constare, Gireynum fuisse: proprium habuisse Anconae templum, in quo etiam nomen ejus seruantur reliquae: verum id hoc tempore S. Francisci de Paula appellari, quod huius alium in eo nunc divinum opus perurgenit.

2 Praeter inscriptionem, quam citant, etiam narratio Inventionis ejus, quae ante fere CCC annos contigit: itemque Revelatio martyrii ac translationis, et miracula quaedam.

In Ancona et Translationis narratio excusa

A quædam, tunc descripta in libro, qui cum reliquis asser-
vari dicitur in Curia Anconitana. Utramque eam nar-
rationem Italice vertit Georgius Tromba Thrologus oc
Sacerdos Anconitanus, edique in lucem typis Marti
Salvioni anno MDCCXCIII curavit : nos Latine demum inter-
pretati sumus, cum adipsi autographum nequiremus.

3 Ex ea narratione constat, inventas esse S. Pri-
miani reliquias sub Joanne Episcopo Anconitano, ali-
quanto ante quam Arnouie in Italiam Gregorius XI
Pontifex Max. remigraret, quod anno MDCCCLXXVI
occidit. Episcopum illum Anconitanum appellat Thomas
Herrera in Alphabeta Augustiniano Joannem Thedes-
cum; Ughellus Joannem de Tudescis, atque hic,
ante Episcopum Capitoliensem fuisse, sive Capitoliadis
in Patristico II sub Archiepiscopo Scythopolitano : elec-
tum Anconitanum anno MDCCCLXIX. X Kal. Novembris,
annos multos ei præfuisse Ecclesiæ : cui nempe successit
Bartholomæus Urbanus ex ordine Minorum electus
anno MDCCCLXXXI.

Reliquiæ in-
ventæ circa
1370.

martyrii tem-
pus.

F
translatio 1 s-
culo 10,

reclusa ejus
Anconæ,

translatio ni-
per a 10 Marti,
secundum.

4 Joannis hujus Episcopi tempore p. e. militari indi-
casse in somnis narratur S. Primianus, se ante annos
multos mille martyrium subisse : ut ad tempora Dio-
cletiani videtur posse referri. Quod ait Ughellus, du-
bitari a plerisque an Anconitanus fuerit Episcopus ;
ipse se abhi Episcopum suæ eidem matronæ indicavit ;
sed inde ab Anconitanus fuisse, Anconiam navigio
fuisse deportatus unius crederet MCC ante eam revelatio-
nem, decimo nimirum Christi seculo.

5 Ferrarius scribit cum propriam habuisse eccle-
siam in urbe Ancona : Ughellus quoque templum, in
quo quiescit, ejus nomini fuisse consecratum asserit.
Ex inventionis historiâ constat, eam ad eam dictam fuisse
S. Mariae de Turriano. An postea, cultu in ea S. Pri-
miani instaurato illius capere nomine celebrari, laud
setimus.

6 Testatur Georgius Tromba, solemnem ejusdem
Sancti translationem factam die X Marti an. et a. 1717,
curante Carolo Cardinali de Comitibus, tunc Anconitano
Antistite. Constitutionem fuerat olim a Joanne Episcopo,
ut memoria S. Primiani anniversaria celebrata perage-
retur Dominica II Quadragesimæ, censereturque in
classe festorum molitium : atque ea postmodum die XI
Kal. Marti, ut ex Tabulis illius Ecclesiæ scribit Fer-
rarius. Qui S. Primiano martyri socius fuit S. Geor-
gius, au usquam, et quo die, voluit, incertum. Pri-
miani Martyr memorantur quidam a Januarii, sed nec
Episcopus dicitur fuisse, et plures socios habet.

NARRATIO INVENTIONIS

B. PRIMIANI EPISC. MART.

ex italico Georgii Trombe.

Deus Opt. Max. qui mirabilis est et gloriosus in
Sanctis suis, divitias pauperum servorum suorum
non patitur absconditis latere : sed ut sine omnipoten-
tia in victoriosis illis athletis magnificentia splen-
descat, quæ eorum exuvie mortalibus omnino erant
ignotæ, eas non sine miraculo profert in lucem. Exi-
mius certe thesaurus corporis B. Primiani Episcopi
et Martyris, Anconæ in ecclesia S. Mariae de Tur-
riano dicta, inmemorabili tempore occultus jacue-
rat : sed cum dies adfuit, qui cum munus decreverat
erui e latebris oportere, Jacobus Benamatus Cano-
nicus Anconitanus, et Smedutius Paulinus itidem
Canonicus, illiusque Ecclesiæ de Turriano Rector,
dum peracto officio divino soli intra eam sedem
essent : divini Spiritus instinctu, conspiciunt opus
aliquod e marmore calcicatum in muro, ad dextrum
latus aræ majoris, quod tantillum fore spatii occu-
pabit, quantum ad sepulturam quamvis opus esset
supra quod armarium erat concinnatum, in quo Di-
vina Eucharistia tum asservabatur, asservaturque

S. Primiani
Ep. Marti.

locutus in
muro.

etiam hoc tempore ab templi illius Rectoribus ac
Præsidibus. Cum enim spectantes mirarentur ope-
ris elegantiam, propius accedere, ut antiquam adeo
memoriam explorarent. Ubi magno labore, ad id ido-
neis instrumentis discoperite litteræ erant, epigra-
phe apparuit muro incisa, ita tamen vetusta trita et
obfuscata, ut non facile perlegi posset. Erat autem
ejusmodi : HIC REQUIESCIT CORPUS BEATI PRIMIANI EPI-
SCOP. QVI FUIT GREGUS. Eaque verba exinde spectata
lectaque passim ab omnibus.

D
AUCTORE I. B.

significat ex in-
scriptione.

2 Paucis post diebus idem Smedutius Ecclesiæ
Rector, quique ejus fabricæ præerat magister fab-
lrum, cupidi erunde veritatis, numine instigante,
omnibus accurate circumspicentis, ex superiori parte,
ubi fenestra erat et sanctissimum Sacramentum as-
servabatur, quibus opus instrumentis lapideum qua-
dratum, artificiosèque laboratum, pia opera inde
revellit. Post eum lapidem inane spatium erat,
ibique theca lignea. Qua reverenter ac religioso
aperta universa integri corporis membra reperta,
præclara sindone obvoluta. Omnibus dein, uti antea
fuerant, repositis, rem Episcopo Anconitano F.
Joanni ex Ordine Eremitarum, a vitæ honestissime
ac sanctissime viro, aperiendam judicavit. inte-
reaque curandam cratem ferream, ac novam thecam
argenteo alioque nitore elegantè ornatam instruc-
tamque, ut tanti thesauri dignitas merebatur.

reclusus :

invenit in eo
reliquas,

E

ab Episcopo
visitata.

3 Primum igitur Episcopum adeunt, rem omnem
diserte exponunt, orant, quo certius omnia confir-
mentur, ad beneficium conferat, lustræque omnia.
Admiratus, quæ ab eis, aliisque fide dignis hominibus,
varia ejusdem Martyris miracula narrabantur, spon-
dedit se ad eam ad eam esse venturum : venitque
cum magna Cleri caterva, et summa reverentia ac
sensu pietatis oculis ipse suis cuncta lustravit, com-
peritque rite sibi cuncta esse relata. Dein Deo actus
gratias, hymno Te Deum carnaves decantato, decrevit
ut is dies, quo sanctum illud corpus erat inventum,
secunda nimirum Dominica Quadragesimæ, inter
Festa mobilia, ut vocant, referretur. Famaque cele-
britatem idem Episcopus cum Clero et populi con-
currentis turba per magna officio ac cetero solenni
ritu, recepto Ecclesiæ more, condecoravit, Jesu
Christo suffragante, qui cum Patre et Spiritu sancto
vivit et regnat in secula seculorum, Amen.

festum institu-
tum
Dominica 2
Quadragesi-
mæ.

a Ughellus scribit eum Anconitanum re esse Ecclesiam, cum
summa laude prudentis pietatisque in populum.

REVELATIO S. PRIMIANI

de suo martyrio et translatione, ex Italico
ejusdem Georgii Trombe.

Omnipotens Deus, ut illustris opera sua manifes-
tet, ac servos suos ingenti gloria extollat, multa ac
mirabilia per insomnia declarare solet, ut ex veteri
ac novo Testamento liquet : in illo futura denuntiata
in somnis Josepho Jacobi Patriarchæ filio, ac Pha-
raoni Regi Ægypti; in hoc vero, Josepho sponso
Deiparæ Virginis, ac Magis, qui Christum adoratum
venerant, et responso accepto in somnis ne redirent
ad Hierodem, per viam viam reversi sunt in regio-
nem suam. Beati quoque a Liberii corpus, loco antea
incognito tumultum, debere ad basilicam Cathedralem
Anconitanam deportari, monita in somnis
mulier quædam narratur in ipsius historia. Quoniam
autem idem semper fuit, est, eritque Deus, apud
quem nulla præteriti futurive temporis differentia
est, haud videri mirum debet, si, ut olim, ita nunc
quoque, aliqua suorum famulorum miracula per
quietem manifestet.

Drus multa in
somnia revelat.

a

2 Certe quo tempore S. Primiani repertum est
corpus, mulier quædam, Cercida nomine, cum filium
haberet morbo epileptico misere conflictatum, Deo
Sanctoque

A Sanctoque Primiano sese voto obstrinxit, Divo huic, si ejus patrocinio ab hac infirmitate filius ejus liberaretur, curaturam se ut decimae omnium, quae is acquisisset, bonorum, offerrentur. Secundum id votum, species est matrone nocte insequenti per somnium oblata ejusmodi: videre sibi videbatur S. Primianum, proceram statura, forma eleganti, habitu pontificalia indutum, ornatam mitra pedoque pastorali, via Ceptaria versus ad eam S. Marice de Turriano incedentem, et cum ad hanc fere jam pervenisset, ab eo se advocatam, eumque secutam, sed prae metu ac reverentia, propius minime ausam accedere; nec eum secundo quidem esset accessura: sed cum tertio eam appellasset, tum demum ei appropinquasse, et ista edicentem audisse: Adi hujus templi Sacerdotes, mecum nomine eos mone, minime mihi placere, ut cratem ante sepulchrum meum collocent, verum id postulare, ut corpus meum Antistes Anconitanus ex eo, in quo nunc jacet, monumento eximat, imponatque in thesam egyptiacam, argento minime coopertam: cupio enim, ut quilibet mea intueri ossa queat, neque ullus his ornatus adhibeatur, cum supra corporis mei reliquias custodiatur sanctissimum corporis Christi sacramentum absque simili ornatu: nec decet, servo majorem quam Domino exhiberi honorem. Id propterea dixisse Sanctus videtur, quod jam tacite quid se deinceps Presbyteri ejus Ecclesiae, cupiam novam fabricari, eoque argentea insignia obducere, ut superius dictum.

3 Tunc familiari Sancti sermone audientior facta mulier, ex eo ita quaerit: Sanctissime Pater, unde hic venisti, et quando hic es tumulatus? Respondit Sanctus: Socii tres simul pro Christi fide martyrium sustinimus. Primianus ego, alter Georgius: tertii quoque nomen protulit, ejus ipsa oblata fuit. Et tamen quidem, addidit Sanctus, post alia tormenta, crudelissime caput intumescit, itaque excessiva animam ad caelos cum palma martyrii evolavit. Amplius mille annis a cordis meo tempore effluerunt, Cumque homines Anconitani navibus appuli essent ad eas oras, ubi meum sepultum corpus erat; id me vidente, huc venerunt, et in tumulo, ubi nunc jacet, condiderunt. Quaevis hic annis eam, cupique porro quiescere ad diem usque universalis resurrectionis, Permisi autem e prioris loco asportari me, quia illic in me Christi nomen ab invidis minime colebatur.

4 Scito autem, intra breve tempus mare sievissum turbatum in tempestate. Vae matribus quorundam tibi navigant: multi enim naufragium facient, et mortis periculum incurrunt: sed nonnullos Deus multorum Sanctorum meritis discrimini eripiet. Illa vero, Quid fiet, ait, (tremens, missa ad Pontificem b Maximum Romam revehendum, aut certe in Italiam, nam in ea multi sunt e prioribus hujus urbis? Ea

tiremis, inquit S. Primianus, praesentissimum naufragii periculum incurret: verum quia e vectoribus nonnulli auxilium a me possent, divino munere incolumes evadent. Rursum percunctatur matrona: Quid futurum, Sancte Pater, navi Cescoli Rossi Anconitani, vicini mei? Luctuosa sane foret ejus jactura. Respondit Sanctus: Admone Cescoli uxorem, me ut religiosa obsecratione veneretur: atque ego numen precibus flectam, ut periculo eripiat, et ad domum meam, ad templum nempe, in quo meae reliquiae asservantur, salvus adveniat, etsi ingentia pericula ac praesentem prope ruinam sit subiturus.

5 Percunctatur deinceps mulier: Nihilne, Sanctissime Pater, ad illam propulsandam tempestatem praesidium est? B Primianus dixit: Suggere id consili Sacerdotibus basilicae hujus, ut cum incipiet dira illa tempestas deservire, linteam sumant, quod in capsula, in qua reliquiae meae jacent, repertum est, et in tectum ipsius basilicae cum telis, sonantibus campanis, ascendant, atque linteam ad omnem caeli partem protendant. Ad quantum spatium cervi linteam, audiri que campanarum sonitus poterit, subsidet tempestas, et circumstantes Deus ex eo periculo liberabit, deprecatione mea placatus. Id si Sacerdotes neglexerint, multi naufragio peribunt. Soluta somno mulier, ad eam adit ecclesiam, et in somnis visa narravit.

6 Haud vana vaticinatio fuit, nec inam in somnio delusa mulier. Tertio post mense in ipso Pentecostes pervigilio, ita truculenta et inanis in mari coorta tempestas, ut nemo eorum qui tunc aderant, similem vidisse se vel audisse meminisset. Quae in portu erant naves, crassis validisque rudentibus religatae, vix toto plurimum navicularium conamine retineri poterunt, ne mutuo allis quassarentur: una nequidquam contra nitentibus nautis in murum impacta diffractaque est. Epidauria quaedam, quae extra portum ad ejus murum stabat, vi tempestatis in scopulum S. Clementis projecta, perivit ipsa, et quotquot in ea erant, submersi sunt.

7 Dein recrudescente tempestatis ejusdem rabie, Anconitana una Pasqualini Peruechi ad eundem allisa est scopulum. Quod cernentes eorum uxores, qui in ea erant navi, ejulantes, vinque magnam lacrymarum fundentes, ad sepulchrum S. Primiani religiose confugiunt, eum exorant ut ab suis exitium avertat. Simul conceptae preces, repressus ventorum furor, procelle sedatae, reddita caelo serenitas, navis periculo exempta, salvis vectoribus nautisque, illusa portum subit, propitiante iratum numen S. Primiano.

a S. Liberius Confessor, Regis Armeniarum, ut amicitiam, filius, Anconae urbis Patronus, colitur 27 Mart. — b Is videtur fuisse Gregorius XI, qui Avinionem, ubi decessores ejus per annos 70 commorantur erant, in tubam remigravit anno 1370.

EX IT LICO
GFOR TROUVE
S. Primianus
matronae fi-
lium paralyti-
cum sibi com-
mendanti

in somnis ap-
paret.

et ad se voca-
tam

jubet edicere,
ne argenteum
suis reliquias
ornandis ad-
hibeatur.

quare?

et martyrii sui
modum tem-
poris que indi-
cat.

tempusque pu-
er translationis:

praesentis hor-
ribilem tem-
pestatem,

h) et sic quibus
dam subterfugium:

suggere mo-
dum ad eam
depellendam
procul ab eu-
rbe:

ra tempestas
accidit pridie
Pentecostes:

multae ad An-
conam sub-
fucatae naves:

una ope S. Pri-
miani e praesentis
periculo crepta.

F

DE S. POLYCARPO PRESBYTERO ROMANO CONFESSORE, Sylloge historica.

§ I. S. Polycarpi natalis, aetas, sepulti ab eo Martyres.

Venerunt Graeci die XXIII Februarii S. Polycarpum Smyrnaensem in Asia Episcopum, cujus Vitam ac martyrium dedimus XXXI Januarii: non eo die illam Romana Ecclesia celebrat. Hoc tamen etiam die multis Latinarum Fastis adscriptum reperitur, seu Graecorum imitatione, seu quia, cum nomen unicum, ut fere in antiquissimis Martyrologis, legissent, qui eos Fastos concinnabant, existimant Polycarpum Episcopum esse, martyrio

scriptisque clarissimum, qui presbyter Romanus erat, Episcopo illa Asiatico annis circiter cxxx junior. Hujus enim ita consecratio haec in plurisque Martyrologis, Usuardi, Adonis, Bedae, Notkeri, Bellini ac Romano quoque memoria: Ipso die (pro iis verbis, Romae habet Maurudgens et Martyrol. Rom.) S. Polycarpi Presbyteri et Confessoris, qui cum B. Sebastiano plurimos ad Christi fidem convertit, atque ad martyrii gloriam exhortando perduxit. Eundem habet MS. Flororum, Constantius Felices, atque recentiores: Galesinus physis diffusore, uti et Caminus: sed in hoc nonnulla corrigenda. Wandbertus monachus

1. 11

CIRCA AN. 1157.
ANNO 1170.

S. Polycarpus
inscriptus
martyrologis
23 Febr.

AN. 1845.
P. 39.

A in Martyrologio metrico ante 1000 annos scripto ista de eo canit :

Septimus eximio Polycarpi splendet honore,
Presbyter ore, fide, Christi qui jussa secutus,
Martyrio turbam potuit servare fidelem.

Quedam probatoe velutatis, sed fere tamen avi ignoti
Martyrologia, ejus quam brevissime meminerant. Vetus
Romanum a Rosweydo editum: Romae Polycarpi
Presbyteri, Aduant MSS. Carmeli Coloniensis, et mo-
nasterii S. Martini Tonarci, et Confessoris. MS.
monasterii Centulensis, Bedæ nomine prænotatum:
Romæ S. Polycarpi Presbyteri et Confess. qui B.
Sebastiani adjutor et cooperator floruit.

2 Idem ipsum MS. versus sic sequenti ista habet:
Romæ S. Polycarpi Presbyteri et Confess. de quo
in gestis S. Sebastiani legitur. Foran eo ut re-
liquarum ejus ad monasterium Altunvillare facta trans-
latu, at annuaret Saussanis infra citandus. Alioquin et
XXI Februarii in MSS. Martyrologis monasterium
Marchianensis et Aquinacini, insidem, quibus hic ab
Usuardo, verbis refertur.

3 Ejus acta non videntur seorsim conscripta, sed aho-
rum Sanctorum vebus gestis permixta. Acta S. Urbani
Pape accepimus Capua ab humanissimo et eruditissimo
Silvestro Aiossa, in quibus memoratur S. Marcellina,
quæ sanctum Pontificem, Sociosque Martyres sepulture
tradiderat, et ipsa martyra palmam adepti, una cum
S. Lucina filia et aliis præcensim secus XII, quarto
Kalendas Junias. Deum ista subnectuntur: Quidam
autem Sacerdos, Savinus nomine, qui jam fere per
XX annos in carcere fuerat pro Christi nomine ma-
ceratus, cum audisset B. Marcellinam una cum omni-
bussuis perrexisse ad Dominum, in eadem custodia
nimis afflictus, orans emisit spiritum. Quod audiens
Taurinus, jussit funem in pedibus ejus ligari, et
trahi corpus ejus, et in foro publico inhumatum re-
linqui. Cujus corpus rapuit noctu quidam Polycarpus
Presbyter, et sepelivit in sarcophago cum ceteris aliis
Martyribus. Eundem a Paulo Aringo tum. I Romæ
subterranæ lib. I cap. 13 ex Actis S. Marcellinæ (quæ
Acta nos necesse vidimus) ita narrantur: Venerabilis
per omnia Sanctus, nomine Sabinus, qui et ipse of-
ficienti sacerdotale gerebat, etc. migravit ad Chris-
tum, jam per XX annos maceratus diu in carcere ob
confessionem Jesu Christi Nazareni filii Dei omni-
potentis. At ubi sensit Taurinus, cum esset carcer-
arius, quod S. Sabinus defunctus esset, funem illa-
queavit pedibus, et trahere corpus ejus pro terram,
et in foro illud dimisit inhumatum. Deinde venit
quidam Polycarpus Presbyter nocte, et accepit cor-
pus ejusdem Sancti Sabinii, et recondidit in sarcophago,
ubi ceteri XXII, de quibus supra, sepulti fuerant.

4 Quærat tamen fortassis nonnemo, hunc Polycar-
pus idem ille sit, qui in actis S. Sebastiani memoratur,
vulturque hoc die, quia hanc satis congruere actus utrius-
que videntur. Interfectus traditur S. Urbanus Papa
Agricola et Clementino Cass. anno mirram CCXXX
Christi. Si jam tunc Presbyter erat Polycarpus, matu-
ra ut virtute ita et ætate, pro temporum illorum disci-
plina, initiatus sacerdotio; quam grandem natu fuisse
necesse est, cum LX post annos de egiit quæ mox narra-
bimus? Diversos tamen ficere obsque certioribus tabulis
nobis. Porro si illum, quam multa et illustra tam longo
annorum decursu, tam variis ecclesie temporibus, ex-
istere illius benefacta! Verum ea vel non sunt omnia
conscripta, vel intercederunt, vel certe nobis nondum in
notitiam venerunt. Ex Actis S. Sebastiani editis ad XX
Januarii, quæ palam explorata recitabimus.

§ II ex cap. X et XI Acterum S. Sebastiani.
Baptizuti a S. Polycarpo LXXIII, conversi a
S. Sebastiano.

Cum S. Sebastianus viros clarissimos Marcellianum

et Marcum fratres geminos, parentum ac conjugum D
blanditus, ut Christo renuntiarent, diu multumque op-
pugnatus, et jam nutantes confirmasset, parentesque ipsos
et conjuges otiosque amicos. Et Nicostratum Primi-
serrinicum Zoenzore, et captivus, qui in publica custo-
dia detinebantur, convertisset; post hæc (ut Jebæ ejus ha-
bent cap. 10 num. 31 et deinceps) S. Sebastianus abiit ad
Polycarpum Presbyterum, ubi erat causa persecu-
tionis occultus, et narravit ei omnia quæ gesta sunt.

6 Quibus auditis S. Polycarpus gratias egit Deo,
et una cum eo venit ad domum Nicostrati Primi-
serrinii, et vilens turbas credentium, salutans eos
cum omni gaudio, dixit: Beati omnes vos, qui au-
ditis vocem Domini nostri Jesu Christi dicentis:
Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et
ego vos requiescere faciam. Tollite jugum meum super
vos, et discite a me, quia mitis sum, et humilis
corde: et invenietis requiem animabus vestris. Jugum
enim meum suave est, et onus meum leve. Vos
itaque fratres nostri, quos nondum baptismatis unda
diluuit, et consecrando Deo omnipotentis carissimos
filios fecit, pro hoc quod a proposito sancto revocare
conati estis beatissimos milites Christi, opus vobis
erat penitentia, ut per ipsam ad indulgentiam access-
istis, ut etiam ad passionem a qua dolenter alios
revocare voluistis ad ipsam desideretis gratanter velle
currere et libenter amplecti, sentis vos et ad indul-
gentiam pervenisse, et ad palmam attingere. Vetus
hoc est artificium Christi. Nam ipsum quem vas
electionis suæ dignatus est, et voluit magistrum gen-
tilibus dare, qui non solum fidelium animos a peccatis
proposito revocabat, sed etiam nolentes a Christo
discedere lapidibus obruebat; hunc nobis ipse Do-
minus Apostolum condonavit, tribuitque nobis ex
Saulo Paulum, ex apostata fecit Apostolum, et dedit
Ecclesie suæ ex persecutore doctorem. Amator pas-
sionis factus est is, qui persecutionis auctor exte-
ratur: et qui in alienis afflictionibus prius gratu-
labatur, in suis postmodum persecutoribus hor-
tabatur. Ipse ergo qui tunc in Apostolo suo virtu-
tem istam exercuit, ipse et nunc de ipso inferiorum
conclavi, et ex ipsis draconum faucibus ammiram
vestrarum captivitate eripuit, et vobis nunc a ten-
nebris ad lucem remeantibus æternæ vite januas
patet. Quia ergo omnes demones, qui sunt tene-
brarum filii, contristantur, unde et omnes sancti
Angeli, qui sunt filii lucis, gratulantur; accedit omni-
busque vestrum, et det nomen sum, ut hodierno
die usque ad vesperam percurrente jejuniis, festinum
baptismatis sacramentum opportunum tempus inve-
niat. Justum est enim, ut lux a mortali mundo ab-
cedens ad nostras mentes non mortales concedat, ut
qui in isto seculo volutati in luto tenebrarum sumus,
aqua sanctificationis ablutiæ Mundati, et sinceritate
induti alacres pergamus ad Christum. Hæc et his
similia prosequente S. Polycarpo universi gavisii
sunt, et unusquisque nomen suum festinabat, prius-
quam interrogaretur, offerre.

7 Cumque hæc agerentur, venit Claudius Com-
mentariensis ad Primserrinii Nicostrati domum, ubi
ista agebantur; et dicit Nicostrato: vehementer
præfectura commota est, quod personas reorum tu-
domus custodie tradi jussisti. Hæc de causa suis te
jussit præfectus aspectibus presentari. Vide quale
debeas interrogatus dare responsum. Ingressus ita-
que ad Præfectum Nicostratus, cum interrogatus
fuisset, cur eas personas, quas carceris claustra re-
tinebant, suæ voluerit domus mancipari custodie,
respondit: Amplitudinis Vestre jussu Christianas
intra domum meam custodiendas suscepi personas,
quibus ut terrorem passionis incuterem, reorum
illos feci sociari personis, ut jussioni vestre et per-
suasioni

S. Polycarpus
et S. Sebastiano
et inter eos
vultus,

conversus gra-
tulatur,
Math. 11. 28

eoque ad pen-
itentiam hor-
tatur,

R

umbet illis
jejunium us-
que ad vesper-
am.

Nicostratus
Præfecto Urbis
de captivis do-
mum ductis
respondit

e. 24

oc. 31.

supel. S. S. ubi
ni etiam in
Martyrum cor-
pora esset an-
no

ANNO
147. 311

Ubi ad se-
pora Dionis
Martianus,

A suasioni nostrae, si non consensu suo, saltem alieno experimento consentiant, et metuant ne similis eos poena concludat. Libentissime igitur hæc audiens Præfectus dimisit eum dicens : Magno te censu a parentibus eorum remunerari faciam, cum per te illis fuerint meliores filii restituti.

AUCTOR. L. D.

conversionem suam et suorum narrat Claudio :

8 Revertens itaque ad domum suam Nicostratus Primiscrinus eum Claudio Commentariensi, cepit universa referre, et qualiter S. Sebastianus cum sit amicus Imperatorum, Christianissimus sit, et in eruditione divina perfectus, et qualiter animas Christianorum sua exhortatione revocasset, et quod satis idonea ratione docuisset istam vitam fugitivam et imaginariam esse, et sic dum teneri putatur, auferri. Narrabat etiam, quomodo veniens repente lux de caelo perlustrasset eum, et quomodo uxorem ejus, quae per sex annos muta fuerat, fecit loqui.

15 Allos suos isthuc adducit, a morbis sanandos,

9 Cum hæc narrasset Nicostratus Claudio, corruit ad pedes Nicostrati Claudius, dicens : Ex amissa conjugio duos filios habeo, ex quibus unus hydropis morbo fatigatur, alius diversis vulneribus opprimitur : rogo ut jobeas eos visitari. Non enim dubito, quod ille, qui potuit facere ut post sex annos loqueretur uxor tua, faciat, si voluerit, ut ad filios meos sanitas redeat. Et hæc dicens prorupit se ad domum suam, et fecit inter manus addei duos filios suos, et introducens eos intra domum, ubi erant Sancti Dei, projecit eos ante pedes eorum, dicens : Nulla penitus dubietatis signa in corde meo remanserunt : sed ex toto corde credens, quod Christus, quem colitis, ipse sit verus Deus, detuli huc vobis duo incrementa mea, credens quod possint per vos a mortis periculo liberari. Dicunt ei omnes simul Sancti Dei : Omnes, quos hic hodie infirmitas aliqua tenet, mox ut Christiani facti fuerint, sanabuntur.

et baptismum peti.

10 Cumque clamaret Claudius credere se, et desiderare fieri Christianum, jussit S. Polycarpus, ut darent singuli nomina sua. Primus itaque omnium dedit nomen suum a Tranquillinus pater Marcelliani et Marci. Post hunc sex amici eorum, id est, Ariston, Crescentianus, Eutychemus, Urbanus, Vitalis, et Justus; post hos Nicostratus Primiscrinus, et Castorinus frater ejus, et Claudius Commentariensis. Post hos filii Claudii, Felicissimus et Felix. Post hos Marcia mater Marcelliani et Marci, cum uxore eorum, et filius; simul autem et Synphorosa uxor Claudii, et Zoe uxor Nicostrati. Post hos omnis familia quae erat in domo Nicostrati, anime triginta et tres promiscui sexus et tetatis. Delinque annos, qui vincti fuerant, ac de carceris squalore adducti, anime sedecim.

a Polycarpus baptizandum petiit nomen :

11 Igitur omnes isti LXVIM a S. Polycarpo Presbytero baptizati, et a S. Sebastiano suscepti sunt : fœminarum autem matres factæ sunt b Beatrix et Lucina. Primum itaque Claudii filios, hydropicium unum, et alterum vulneribus plenum, mox ubi in nomine sancto Trinitatis intubxit, ita de fonte sani elevati sunt, ut nec signum in eis alicujus morbi præteriti remansisset. Post autem infantulos, Tranquillinus pater SS. Marcelliani et Marci, qui ita podagrico et chiragraico fuerat dolore constrictus, ut sicut supra dictum est, vix in manibus portaretur. Hunc dum exuerent indumentis, et illo intolerabili se diceret dolore torqueri, interrogat eum Polycarpus Presbyter dicens : Tranquilline, si ex toto corde credis unguentum filium Dei Dominum Jesum Christum tibi salutem posse conferre, et omnibus peccatis indulgentiam condonare, proprio ore edicto, Tranquillinus respondit : Ego indulgentiam solum peccatis meis dari et desidero et credo. Ceterum etsi post baptismatis hujus sanctificationem in dolo-

baptizati 68 :

hydropicium et ulcerosum baptizandis sanant :

et podagricum,

etsi id non postulantes, sed generose ad eum professum :

ribus fuero, non potero de fide Christi ulterius dubitare. Probavi enim, et ex toto corde credens in mente consensi, quod filius Dei sit Dominus Jesus Christus, qui potest et animabus et corporibus salutem tribuere, et a morte aeterna ad vitam perpetuam revocare. Hæc cum dixisset voce magna, omnes Sancti præ gaudio lacrymas effundebant, et rogabant Dominum ut fidei ejus fructus ostenderetur. Sanctus igitur Polycarpus Confessor et Presbyter, mox ut eum e chrismatis linxit unguento, interrogavit eum iterum, si crederet in Patrem et Filium et Spiritum sanctum. Statim, ut respondit, Credo, resolutæ sunt manus ejus, quæ erant nodosæ, et genua simul et planta pedum ejus ita sunt incoluit reddite, ut aesi puerulus renovatis pedibus suis in fontem descenderet, clamans et dicens : Tu es Deus unus et verus, quem miser iste mundus ignorat.

12 Hoc itaque ordine suo baptizato, universi, prout competebat, baptizati sunt, et per dies decem d qui supererant dilationi, quam noverant, in Dei laudibus perdurantes ducebant dies et noctes in hymnis et canticis, et quasi fideles milites parabant animos suos ad dimicandum pro Christi nomine in martyrio bellaturi, ita ut et in mulieribus et infantibus amor fervecet martyrii, et invicem se ad confessionem sancti nominis contra diabolicas acies præpararent.

a Omnes ad martyrium se parant.

§ III ex iisdem Actis cap. 12 et sequent. S. Polycarpus cum S. Sebastiano Chromatium Urbis Præfectum, ac filium ejus Tibarrium, convertit et baptizat: cum Chromatio mittitur in Campaniam.

Agrestius Chromatius Urbis Romæ Præfectus, clapsis xxx diebus, quos Tranquillinus poposcerat, ut filios a professione Christianæ religionis retraheret; eum ad se accersit, et quod filius factum sit quaerit. Respondet, se quoque Christo nomen dedisse, ac mox acerbissimis podagrae et chiragrae doloribus esse liberatum : simul et vanos Gentium deos irridet, et Christi Divinitatem assumptaque humanitatis mysterium exponit. Quæ cuj. xi et xii Actorum S. Sebastiani continentur : dein ista sequuntur.

Chromatius Pr Urbis inteligit Tranquillinum Christianum factum

14 Tunc Præfectus jussit eum recipi a Commentariis, dicens : Proxima te audiam sessione. Post hæc mittit et adducit eum ad se præcepit per noctem occulte, et offerens ei infinitum pondus auri, dicebat : Ostende mihi medicamentum ex quo recuperasti salutem. Cui Tranquillinus ait : Scias grandem iram et furorem Dei passuros esse, qui gratiam ejus vel vendandam existimant vel emendam. Unde si vis a podagrico dolore liberari, crede Christum filium Dei, et liberaberis, et sicut hodie me vides, ita salvus eris. Neque vix manibus deferebar, et undecim annos per omnes juncturas nervorum in corpore meo dolorum nodis strictus, vix ori meo panis alienis manibus tradebatur. Illico ut Christum verum Deum esse credidi, salutis meae gaudia recepi, et sum modicam, quia verum Deum Salvatorem meum agnovi.

F eum rursum nocte accersit.

quaerit quomodo a podagra curatus sit :

15 Tunc Præfectus dimisit eum dicens : Adduc ad me qui te Christianum fecit, ut, si mihi promiserit similitatem, possim et ego fieri Christianus. Statim autem Tranquillinus veniens ad S. Polycarpum Presbyterum, narravit ei omnia quæ gesta vel dicta sunt : et duccens eum intra domum occulte, Præfecti eum aspectibus præsentavit. Cui Præfectus ait : Licet gravis

jubet ad se adduct S. Polycarpum :

A gravis animadversio Principum Christianis infesta sit, tamen spe recuperandae salutis offeram vobis quicquid illud est usque ad dimidium honorum patrimonii mei, si ab hac nodositate a condylomatium mei fuerint membra corporis resoluta. Tunc S. Polycarpus subridens ait : Potens est Dominus Jesus Christus, ut ignorantiae tuae januas aperiat, et ostendat tibi quod ipse sit corporis tui restaurator. Nam pecuniam sive qui offerunt, sive qui oblatam accipiunt non solum nullam dolentibus conferunt medicinam, sed etiam ipsi sibi insanabilem morbum assumunt. Dicit ei Praefectus : Dic ergo mihi, quid faciam, ut consequi valeam quod spero. Dicit ei Polycarpus : Si credideris ex toto corde tuo, sicut credidit Tranquillus, salvus eris. Dicit ei Praefectus : Quo ordine credere debeam infirmo. Tunc S. Polycarpus catechizavit eum, et induxit ei ut per triduum jejunaret. Et convocans ad se S. Sebastianum tribus diebus et tribus noctibus jejunavit cum eo : et cum lacrymis pariter orabant, ut fidem nominis sui in salutem volentis credere Dominus declararet.

16 Igitur cum dies tertia, quae constituta fuerat, advenisset, ad domum sustententis Praefecti veniunt pariter properantes. Qui ingressi dixerunt : Pax fidei tuae. At ille resalutavit eos officiosissime, et hortatur eos sedere juxta se, et dixit : Ex ore Tranquilli rutilo egressa oculorum meorum assertione declaratur. Video enim hunc sanissimum, quem podagrico et chiragrico videram dolore contractum. A quo genus medicamenti, unde fuisset salvatus, inquirens, tale ab eo recepi responsum : Unum fidem meam in idolis ponerem, debilis et nimia sum infirmitate contractus ; at ubi unum Deum in coelis didici ostensione Christianorum, abnegavi universa, quae sine causis coheram, et tradidi fidem animi mei Christo. Max autem ut unum et verum Deum in caelis regnare confessus sum, statim omnis, quam per undecim annos uniseram, ad me reversa est sanitas, et omnis a me est protinus infirmitas separata. Haec audivi auribus, probavi oculis, corde credidi : superest ut quod fecistis Tranquillo et mihi faciatis, ut possim mei corporis recipere sanitatem.

17 Polycarpus Presbyter dixit : Si transeuntes dolores animae hominis non suffert, quid de illis doloribus actura est, quibus nullus unquam evenit finis, nulla datur omnino successio? Nam isti dolores illorum dolorum unaginem portant, et quantum distat inter ignem vivum et picturam ejus, tantum distat inter dolores, quos nunc patitur corpus, et illos quos anima passura est, si ignara Creatoris sui, praesentis vitae impleverit munus. Age ergo nobiscum prius de doloribus illis, et esto de illa poena sollicitus, quae habet ignem semper ardentem, et vermem semper edentem.

18 Tunc Chromatius Urbis Romae Praefectus, cum unico filio suo Tiburtio, delit nomen summi, dicens : In hoc de fide mea certos vos esse convenit, in qua etiam filium meum Christianum fieri mecum exopto. S. Sebastianus dixit : Vide ne sola recuperatione tui corporis ductus te Christianum fieri speres, sed magis spe vitae aeternae facias mentem tuam puram ad vitandam rationem veritatis. Nisi enim agnoveris quis sit Creator tuus, non poteris invenire salutem, quam quaeris. Chromatius dixit : Ergo et rusticos et simplicissimos homines non videmus esse Christianos, ita ut inter mille viros vix invenias unum qui possit vel sermonum disciplinam adipisci? Nunquid hi omnes ad istam inquisitionem attingere potuerunt dum fierent Christiani? S. Sebastianus ait : Hoc responsum tuum nostrae partis firmat assertionem. Nam ab origine mundi cum rusticis et pastoribus ovium Deus habuit rationem, et juxta finem mundi veniens non elegit Grammaticos et Oratores, sed piscatores et simplices, et ipsis tradidit notitiam suam.

February T. III.

19 Chromatius dixit : Cur ergo me dicis prius debere agnoscere, quis sit Creator meus, quem nisi agnoverim salutem invenire non possum? S. Sebastianus dixit : Quia multos deos, et multas deas coluisti. Nisi ergo hos a corde tuo excluseris, et imagines eorum confregeris, et cognoveris unum et verum Deum, vitam et salutem invenire non poteris. Chromatius dixit : Indica ergo mihi, quis sit unus et verus Deus. S. Sebastianus respondit : Si servum tuum ad hauriendam aquam miseris, dum ad fontem venerit, aspicit prius ne sordes aliquae intus lateant in lagena, et non est ausus aquam in vas mittere, nisi mundatum a sordibus viderit; nos tibi quomodo poterimus tradere fontem veritatis, nisi prius te ab omnibus idolorum sordibus et squaloribus feceris alienum? Chromatius dixit : Et quo ordine alienus effici potero ab his? S. Sebastianus dixit : Da nobis potestatem, ut omnia idola, quae in domo tua invenimus, lapidea confringamus, lignea incendamus, aurea et argentea vel aerea consemus, et pretia eorum egentibus dividamus. Chromatius dixit : Et cum haec feceritis, mihi qui fructus accedet? S. Sebastianus dixit : Omnium nervorum tuorum, quorum nodositate constringeris, statim consequeris sanitatem; et quasi qui nunquam dolueris, ita pedibus tuis currere incipies, et agnosceris quod inimicos tuae salutis deos dilexeris; tuum vero parentem hunc esse, qui te, statim ut ejus notitiam atque culturam invenieris, restaurat et salvat.

20 Chromatius dixit : Nolite vosmetipsos ad banc injuriam deponere : sed servis meis praecipiam; et ipsi universa confringent. S. Sebastianus dixit : Dubii et timidi et infideles ea confregerint, inveniet diabolus per quamcumque negligentiam eorum occasionem ledendi eos, et statim ut laesi fuerint, dicent infideles, propterea eos laesos esse quia idola confregerunt, Nisi enim lorica habens non eripitur ictibus sagittarum. Galea enim et scuto, et hasta utitur docta manus in praelio, ut ex munimine armorum et impetu ferendi assumat audaciam, et terga non vertat. Similiter et milites Dei, qui scuto fidei munitur, et lorica tegminis Christi proteguntur, habentes galeam fidei et salutis, ipsis est tutum inire certamen. Pugnare enim acerrime et fortiter vincunt, quia contra invisibilem hostem die nocturne infatigabiliter praefantur; et sunt tecti in omnibus membris, fide potius armati quam ferro. Chromatius dixit : Fiat voluntas Dei et vestra. Tunc S. Polycarpus Presbyter, et B. Sebastianus praecedentes se oraverunt : et post orationem amplius quam ducenta idolorum signa confringentes, ceperunt gratias agere Deo suo.

21 Post haec accesserunt ad Chromatium dicentes ei : Confringentibus nobis idola tu debuisti sanitatem recipere, nisi forte aliqua tibi in ultimo signa infidelitatis derelinquantur. Hoc enim apud nos certum gerimus, quod aut est aliquid, quod nondum est fractum; aut, si omnia fracta sunt, quid in animo geras nobis evidentius manifesta. Tunc ille : Habeo, inquit, cubiculum holovitream, in quo omnis disciplina stellarum ac mathesis mechanica est arte constructa, in cujus fabrica pater meus Tarquinius amplius quam darenta pondo auri dignoscitur expendisse. Cui S. Sebastianus dixit : Si hoc tu integrum habere volueris, te ipsum frangis, Chromatius dixit : Quid enim? Mathesis aut ephemeris aliquo sacrificiorum usu coluntur, cum tantum eis mensium et annorum cursus certo numero per horarum spatia distinguuntur? et lunaris globi plenitudo vel diminutio, digitorum motu, rationis ministerio, et eadem computatione praevidetur? S. Polycarpus Presbyter dixit : Illic signa Leonis et Capricorni et Sagittarii, et Scorpions, et Tauri sunt; illic in Ariete Luna, in Cancro bora, in Jove stella, in Mercurio tropica, in Venere

48 Mars

a qui ejus pro sanitate dona respiciens,

suadet ut credat, eumque catechizat,

multico triduo: jejunio

urgens ut baptizetur,

et simul Tranquillus sanatur,

explent zier-na formata.

S. Sebastianus in rei, ne sola spe amittat Christianus pat,

D OCTOBER 9.

et ut idola sua confringi sinat:

E certo deinde sanandum:

nec vult id per famulos fieri:

ra cum ipso confringit S. Polycarpus:

F

caelum vitreum ad usus astrologia judicaria factum,

monet confringendum

A Mars, et in omnibus istis monstruosis daemionibus ars Deo inimica cognoscitur. Ista Christiani ita recusant, ut non solum ipsi non habeant, non colant, non credant, non teneant; verum etiam nec amicos illos habeant, qui hujusmodi nugis suum occupant pectus? Omnia enim ista falsa deceptionisque ministra sunt: similitudo in eis veritatis est, non ipsa veritas.

ACTORE J. B. *ratione dat S. Polycarpus.*

S. Sebastianus *fallaciam astrologorum ostendit.*

b
c
d

22 Dicit ei Chromatius: Quid? quod nonnumquam futura praenuntiam? S. Sebastianus dixit: Ista omnia vanissima esse et falsissima, Christo revelante, cognovimus, quae tibi nunc manifestus aperierunt. Praeripe hodie ad te mathesis venire doctorem, cui dicas, illo tempore te asperis casibus laborasse, et inquire per quas stellas hoc tibi evenit mali. Responsa ejus erunt praedicti dubio talia, quod tempus tuum a malitioso Marte susceptum est, aut Saturnus b apocatastheus fuit, aut annus tuus ex diametro susceptus est, aut eclimacterica tibi in centro sunt nata, aut d syndetus fuit cum malo, aut invisibilis, aut in selenitate, aut immobilis circa te exitit cursus in stellis. Haec et his similia cum dixerit, rationis tibi verisimile assignare nititur aliquid et probare. Age nunc, interroga alterum mathematicum, cui

13 ipsas horas ipsaque tempus in honis tibi exhiberasse casibus dicas: illic videbis eum tibi rationalia schemata infinita afferre, quibus approbet, quia in ipsis tibi temporibus evenire debebant bona. Circulum etenim tenet ex omni parte collectum, in quo diversas et varias causas accipit, ex quibus occasionem capiat dicendi quod voluerit. Nam futura dum penitus praevidere non possunt, eliminatereas dicunt, id est, naturae rei incerta profugia. Nam diversis temporibus nati uno multifragio perierunt, et una hora diei vel noctis exorti, alter ad mendicitatem deponitur, ascendit alter ad regnum: et in uno praedio innumerabilis multitudo prosternitur, et uno die, in uno puncto, in una domo, duae feminae, pudicissima altera, altera efficitur impudica: utriusque stella si meritum contulerint, nec meretrix vituperanda est, nec casta laudanda. Certe legum litatores et Principes sacra sua praevicariata puniunt, et ideo forum, ideo iudex, ideo iura, ut justii laudentur recte, et injusti merito puniantur. Et hoc nolo ut otiosum existimes, quod te ipsum mundum salvatum attendis. Nam si ex integro a te inimici generis humani carceronias abjiceres, in temetipso quod verum est dulcissimes.

et vantatem ejus artis.

23 Audiens haec Chromatius dixit: Verus ille Deus est, qui vos tales prolaturus habere cultores. Nam omnis sermo vester ita rationalibus affluit, ut et pecundum ad rationem veram mentes inclinet. Unde etiam hoc ipsum quod ad ornatum domus visus sum excepisse, ne impediatur saluti meae ejus incolumitas, dissipetur. Credo enim, et haec fides mea est, quod his omnibus, quae Christianitatis lex abominatur et prohibet, si a me ex integro separavero, et praesentem merear salutem consequi et futuram.

Chromatius *animo ut confutatur.*

24 Audiens haec filius ejus Tiburtinus dixit: nulla patur ratione hoc opus pretiosum et procepmum et incomparabile deieci. Sed ne paterne saluti videar venire contrarius, deferantur dum cibarii et accensi ante januam cubiculi preparantur, ut dum destructum ab eis fuerit, et pater meus non receperit sanitatem, aucto in singulis chlamidis ardentibus demergantur. Audiens haec pater ejus, prohibebat fieri. Sancti vero non solum non metuebant promissum exitium, verum etiam constanter propter cibarios hortabantur.

filii in uortem mittitur ut deinde porem inuenit.

25 Tunc accesserunt ad universa idola crystallina et halovitrea, et omne opus illud mechanicum et subito dum Sanctarum manibus frangerentur, apparuit ante oculos Chromati juvenis, cujus facies lumine radiabat aspectu, et dixit ei: Misit me Dominus

dum ad confutatur.

meus Jesus Christus, cui credidisti, ut omnium membrorum tuorum recipias sanitatem. Ad hanc vocem sanissimus redditus cepit currere post juvenem, ut pedes ejus oscularetur. Ad ille dixit ei: Vide ne contingas me, quia nondum baptismatis sanctificatione te a squalloribus abluisti idolorum. Videns haec Tiburtinus filius ejus, advolvitur ad pedes S. Polycarpi. Ipse autem Chromatius Praefectus astringebat plantas B. Sebastiani, et aucto una voce clamabat: Verus Deus est Christus, verus et omnipotens unigenitus filius Dei, quem praedicatis boni ministri ejus.

D *apparuit Agnello sanctorum Chromatius.*

filii cum filio baptizatum.

26 Tunc B. Sebastianus dixit Chromatio: Sicut ipse nosti, principatum primae cohortis ago, sed utrum sit militia hominis, nescire olim decevi, nec vellem. Ad hoc tantum sub chlamyde latere volui, ut nutantium animos instruerem, et dubitantes constantes efficerem, ne passionum doloribus cederent, quos fides fecerat bellatores. Tu autem amplissima potestatis apereis gerens, non potes temetipsum nec a spectantibus tollere, neque judicandis negotiis absentare. Simulans igitur aegritudinem, tibi ipsi postula successorem, ut possis liber ab occupationibus mundi, future vite rudimenta suscipere, ut secunda nativitate iterum natus aeternis efficiaris parentibus prodes. Eodem itaque die mittit ad amicos suos in palatio positos, per quos testimonialia scripta suscipiens, tirocinium divinae militiae, antequam baptizaretur, accepit.

suadente S. Sebastianus pater Urbis praefectura liberali.

27 Quid memorem, quam plenissime fidei fuerit, quamque acris ingenii contra infidelium asserta constiterit? Sequens lectio manifestat. Nam in initio qualiter sit sacrosancti fontis unda perflusus, mentis ejus fides evidenter enitit. Interrogatus si crederet, dixit: Credo. Iterum interrogatus, utrum abrenuntiaret omnibus idolis, respondit: Abrenuntio. Proseuta est interrogatio Sacerdotis, utrum renuntiaret omnibus peccatis. At ille ait: Ista prius debui inquirere, antequam has aulas Regis caelorum intrarem. Nunc autem reinclum me non baptizatus, ut omnibus prius, quibus sum iratus, indulgeam, omnibus delatoribus meis chirographa restituiam, si em aliquid violententer abstuli, integrum reddi praecipiam. Duae mihi post uxoris obitum concubinae sunt, et istis dotem et maritos tradam, ab omni nexu servili, ingenuo, privato, vel publico actuum meorum nodos exsolvam. Et ita demum promittam renuntiaturum me omnibus peccatis diaboleis, et voluptatibus mundi. Dicit ei Polycarpus Presbyter: Beatiorum te caelestis unda perfludet, cum ea, quae arbitrio tuo dieis te esse facturum, tota festinatione compleveris: nam et Quadragesimae tempus ideo baptizandis iungitur, ut tot diebus ipsi discant renuntiaturus se esse omnibus artibus inmundi, et mundi commercibus, si qui verissime efficit volunt Christiani.

generosa animo, utre baptizatum, peccatis renuntiat, abba restituit.

F concubinas duas: et caelorum.

28 Tunc Tiburtinus juvenis sapientissimus dixit: Pater, si tibi pro renuntiandis negotiis tempus flagitas, ego qui adhuc suscepturus eram negotia fori, soli suscepcionis voluntati renuntio: et qui futurus eram advocatus ad agendas causas mortaliu, susceptam Christianitatem, ad agendas actiones Angelicas, cum unis esse corpore ex eorum numero, qui aeternam vitam accipiunt, et efficiuntur missidii sanctitatis. Tunc amplexatus est eum B. Sebastianus: quem cum baptizasset S. Polycarpus, ipse pater suscepcionis ejus est factus.

S. Polycarpus Tiburtinum baptizavit.

inceptate eum S. Sebastianus.

29 Igitur dum pauci admodum transacti fuissent dies omnibus rite abrenuntiatis a Chromatio mundi negotiis, suscepit Chromatius sacri baptismatis novitatem: et cum eodem ex familia ejus promissivi sexus mille quadringente animae, quos omnes prius manumissimus gratia a servitutis nodo exsolvit, et donis optimis instruxit, dicens hoc: Illi qui Deum incipiunt

Chromatius baptizatus et cum 14000 viris.

incipiunt

A incipiunt habere patrem, servi hominis non debent esse.

30 Erat autem Papa Urbis Romae nomine et Caius, vir magnae prudentiae magnaeque virtutis, imperantibus f Carino, Diocletiano et Maximiano. Sed Diocletianus in Urbe erat cum Maximiano: Carinus autem erat cum omni exercitu in partibus Galliarum positus: et ejus intuitu lenta persecutio Diocletiani circa Christianos esse coeperat, quia Carinus habebat aliquos amicos, quos hujus tituli professio decorabat.

31 Igitur ceciso Carino in civitate Magintaco, g Maximiano et Aquilino Consulibus, facta est persecutio talis, ut nullus emeret vel vendidaret aliquid nisi qui h statumulis positus in eo loco, ubi emendi gratia ventum fuisset, turris exhibuisset inrensam. Circa insulas, circa vicos, circa nymphaea quoque erant positi compulsores, qui neque emendi copiam darent, aut habuendi aquam ipsam facultatem tribuerent, nisi qui idolis delibassent.

32 Tunc S. Caii Episcopi consilio habito, Chromatius illustris vir omnes Christianos in domo sua suscepit, et universos ita fovebat, ut nullus omnino sacrificandi necessitati succumberet. Verum quia tanta vis persecutionis extiterat, ut opinio ipsa Christianitatis ejus celebri non posset, meruit ex t sacro rescripto Chromatius, ut medendi gratia in Campano litore moraretur, in quo erat lati caespitis domus, tributaque copiam omni Christiano ire violenti eam eodem ad persecutores rabiem declinandam.

33 Tunc orta est contentio inter S. Polycarpum et B. Sebastianum, quis horum duorum in Urbe remaneret, et quis iret cum Chromatio, qui tantum populum susceperat Christianum. Quibus altercanti- bus venerabilis Papa Caius dixit: Dum ambio passiois coronam quaeritis, acquisistum Domino populum desolatis. Unde mihi videtur, ut tu, frater Polycarpe, quia et sacerdotii rectam trammem tenes, et scientia Dei repletus es, pergas simul ad confortandas erulentium mentes, et animos dubios edificandos. At ille his verbis quievit, et blandum Papae iuperum equanimiter tulit.

34 Venit itaque dies Dominica, in qua Caius Episcopus agens quae Dei sunt, intra Domum Chromatii, haec omnes alloquitur voce: Dominus noster Jesus Christus praescius fragilitatis humanae, diuos in se erulentibus constituit gradus, confessionis scilicet et martyrii, ut hi, qui martyrii paulus se posse perfere de- sperant, confessionis gratiam teneant, et dantes latus bellantibus, Christi militum, qui pro ejus sunt nomine pugnaturi, sollicitudinem gerant. Pergant itaque qui volunt una cum filijs nostris Chromatio et Tiburtio: et necum in hac urbe qui voluerint morantur. Non enim nos terrarum spatia dividunt, quos Christi caritas necit, nec absentiam vestram sentit oculus nostri, quia de interioris hominis vos intuemur aspectu. Haec et his similia dicente Papa Caii, exclamavit h Tiburtius vir clarissimus dicens: Obsecra te, Pater et Episcoporum Episcopo, ne me patrias terga persequentiibus dare. Mihi enim valde jucundum est et optabile, si possem milites pro vero Deo occidi, tantum ut illius vitae dignitatem inveniam, quam nullis mihi successor eripiat, cui nulla tempora finem imponant. Tunc S. Caius congaudens fidei ejus lacrymas effundebat, orans ut omnes qui remanserant certamine victores existerent, triumphum martyrii capientes.

a Kaldenquaz est ut conditio, s. p. articulo ad gloriam. Pater vel monachum ut alibi dicitur. — b Tempus quo placent in eundem par eum signat per... — c... — d... — e... — f... — g... — h... — i... — k... — l... — m... — n... — o... — p... — q... — r... — s... — t... — u... — v... — w... — x... — y... — z... — aa... — ab... — ac... — ad... — ae... — af... — ag... — ah... — ai... — aj... — ak... — al... — am... — an... — ao... — ap... — aq... — ar... — as... — at... — au... — av... — aw... — ax... — ay... — az... — ba... — bb... — bc... — bd... — be... — bf... — bg... — bh... — bi... — bj... — bk... — bl... — bm... — bn... — bo... — bp... — bq... — br... — bs... — bt... — bu... — bv... — bw... — bx... — by... — bz... — ca... — cb... — cc... — cd... — ce... — cf... — cg... — ch... — ci... — cj... — ck... — cl... — cm... — cn... — co... — cp... — cq... — cr... — cs... — ct... — cu... — cv... — cw... — cx... — cy... — cz... — da... — db... — dc... — dd... — de... — df... — dg... — dh... — di... — dj... — dk... — dl... — dm... — dn... — do... — dp... — dq... — dr... — ds... — dt... — du... — dv... — dw... — dx... — dy... — dz... — ea... — eb... — ec... — ed... — ee... — ef... — eg... — eh... — ei... — ej... — ek... — el... — em... — en... — eo... — ep... — eq... — er... — es... — et... — eu... — ev... — ew... — ex... — ey... — ez... — fa... — fb... — fc... — fd... — fe... — ff... — fg... — fh... — fi... — fj... — fk... — fl... — fm... — fn... — fo... — fp... — fq... — fr... — fs... — ft... — fu... — fv... — fw... — fx... — fy... — fz... — ga... — gb... — gc... — gd... — ge... — gf... — gg... — gh... — gi... — gj... — gk... — gl... — gm... — gn... — go... — gp... — gq... — gr... — gs... — gt... — gu... — gv... — gw... — gx... — gy... — gz... — ha... — hb... — hc... — hd... — he... — hf... — hg... — hh... — hi... — hj... — hk... — hl... — hm... — hn... — ho... — hp... — hq... — hr... — hs... — ht... — hu... — hv... — hw... — hx... — hy... — hz... — ia... — ib... — ic... — id... — ie... — if... — ig... — ih... — ii... — ij... — ik... — il... — im... — in... — io... — ip... — iq... — ir... — is... — it... — iu... — iv... — iw... — ix... — iy... — iz... — ja... — jb... — jc... — jd... — je... — jf... — jg... — jh... — ji... — jj... — jk... — jl... — jm... — jn... — jo... — jp... — jq... — jr... — js... — jt... — ju... — jv... — jw... — jx... — jy... — jz... — ka... — kb... — kc... — kd... — ke... — kf... — kg... — kh... — ki... — kj... — kk... — kl... — km... — kn... — ko... — kp... — kq... — kr... — ks... — kt... — ku... — kv... — kw... — kx... — ky... — kz... — la... — lb... — lc... — ld... — le... — lf... — lg... — lh... — li... — lj... — lk... — ll... — lm... — ln... — lo... — lp... — lq... — lr... — ls... — lt... — lu... — lv... — lw... — lx... — ly... — lz... — ma... — mb... — mc... — md... — me... — mf... — mg... — mh... — mi... — mj... — mk... — ml... — mm... — mn... — mo... — mp... — mq... — mr... — ms... — mt... — mu... — mv... — mw... — mx... — my... — mz... — na... — nb... — nc... — nd... — ne... — nf... — ng... — nh... — ni... — nj... — nk... — nl... — nm... — nn... — no... — np... — nq... — nr... — ns... — nt... — nu... — nv... — nw... — nx... — ny... — nz... — oa... — ob... — oc... — od... — oe... — of... — og... — oh... — oi... — oj... — ok... — ol... — om... — on... — oo... — op... — oq... — or... — os... — ot... — ou... — ov... — ow... — ox... — oy... — oz... — pa... — pb... — pc... — pd... — pe... — pf... — pg... — ph... — pi... — pj... — pk... — pl... — pm... — pn... — po... — pp... — pq... — pr... — ps... — pt... — pu... — pv... — pw... — px... — py... — pz... — qa... — qb... — qc... — qd... — qe... — qf... — qg... — qh... — qi... — qj... — qk... — ql... — qm... — qn... — qo... — qp... — qq... — qr... — qs... — qt... — qu... — qv... — qw... — qx... — qy... — qz... — ra... — rb... — rc... — rd... — re... — rf... — rg... — rh... — ri... — rj... — rk... — rl... — rm... — rn... — ro... — rp... — rq... — rr... — rs... — rt... — ru... — rv... — rw... — rx... — ry... — rz... — sa... — sb... — sc... — sd... — se... — sf... — sg... — sh... — si... — sj... — sk... — sl... — sm... — sn... — so... — sp... — sq... — sr... — ss... — st... — su... — sv... — sw... — sx... — sy... — sz... — ta... — tb... — tc... — td... — te... — tf... — tg... — th... — ti... — tj... — tk... — tl... — tm... — tn... — to... — tp... — tq... — tr... — ts... — tt... — tu... — tv... — tw... — tx... — ty... — tz... — ua... — ub... — uc... — ud... — ue... — uf... — ug... — uh... — ui... — uj... — uk... — ul... — um... — un... — uo... — up... — uq... — ur... — us... — ut... — uu... — uv... — uw... — ux... — uy... — uz... — va... — vb... — vc... — vd... — ve... — vf... — vg... — vh... — vi... — vj... — vk... — vl... — vm... — vn... — vo... — vp... — vq... — vr... — vs... — vt... — vu... — vv... — vw... — vx... — vy... — vz... — wa... — wb... — wc... — wd... — we... — wf... — wg... — wh... — wi... — wj... — wk... — wl... — wm... — wn... — wo... — wp... — wq... — wr... — ws... — wt... — wu... — wv... — ww... — wx... — wy... — wz... — xa... — xb... — xc... — xd... — xe... — xf... — xg... — xh... — xi... — xj... — xk... — xl... — xm... — xn... — xo... — xp... — xq... — xr... — xs... — xt... — xu... — xv... — xw... — xx... — xy... — xz... — ya... — yb... — yc... — yd... — ye... — yf... — yg... — yh... — yi... — yj... — yk... — yl... — ym... — yn... — yo... — yp... — yq... — yr... — ys... — yt... — yu... — yv... — yw... — yx... — yy... — yz... — za... — zb... — zc... — zd... — ze... — zf... — zg... — zh... — zi... — zj... — zk... — zl... — zm... — zn... — zo... — zp... — zq... — zr... — zs... — zt... — zu... — zv... — zw... — zx... — zy... — zz...

— d Mannimus ibidem Not. a, fortassis syndesimus legendum, ut est romulo. — e De S. Caio Papa eodem supra 18 Febr. ad SS. Claudii et Maximi Acta. et 14 Febr. ad S. Gabini fratris. color ipse Caius 2 Aprilis. — f Carinus sub finem anni 282 exar ere- atus, anno 280, Diocletiani 3, ab eo victus et interfectus est apud Arripian seu Virgum in Moesia, ut habent plerique. Iret hic Ma- p... in Germania vocatus dicitur. — g Ima M. Junio Maximian et Vellio Aquilino, ut habent tabulr consulares. n... Maximo Maximianus Hercules ut subrogatus qui anno sequenti 287 se- condum Consul ponitur, cum nulla fiat mentio primi consulatus. — h De hoc voce dicitur ad cap. 18 Actorum S. Sebastiani Natal. f... acque insulis et nymphais. — i En illi gratia facta rescripto Au- gustorum, ut curanda sanitatis causa recedere in Campaniam ei liceret. Quod in interpretatur quidam, ut eo relegatum putent. — k Colui S. Tiburtius e Augusti.

D AUCTORE I B.

§ IV S. Polycarpi corpus in Gallia: alibi reliquiae aliquae.

Quo loco, quoque lethi genere, vitam S. Polycarpus finierit, nusquam traditur. Ex his qui illum ac Chromatium in Campaniam comitatus sunt, Ariston, Crescentianus, Eutylichianus, Urthannus, Vitalis, Justus, Suesse Arunna, qui nunc vulgo Sessa Italiae est, martyrio coronati sunt, ut n Jutu dicimus. Ad S. Polycarpus antea ibidem decesserit, an post eorum credem redierit Romam, et quomodo illic sepelitus fuerit, non aspernamur. Sicca morte defunctum indicant cuncta Martyrologia, dum Confessorem appellant, Martyrem foree videtur Constantinus Ghinus, ita scribens: Tandem et ipse Martyribus associatus, palmam promeruit, vii Kal. Februarii.

S. Polycarpi obitus.

35 Corpus post annum dcccxxl in Galliam translatum ad monasterium Altvillare, sive Altvillare, quod S. Nivardus Episcopus Remensis annis ferme ducentis prius, ad Motronum amicum in finibus diocesis Remensis, adificavit, ut in epus Vita 1 Septembris narratur, inque S. Berchorn primi illius Abbas ac Martyris xviii Octobris, et in historia Remensi Flodoardi lib. 2 cap. 7. et 10. At cap. 8. postquam de reliquis egi S. Helenae a Theotigis monacho Romae ut attulit, de corpore S. Polycarpi ista subvertit: Demque ut perlata est ad praefatum Altvillarensis monasterium sacratissima gleba, quibusdam dubitantibus an ipsa foret Helena Constantini Augusti genitrix, vitisque ligni reperitrix: ut probabili Christus asseverare dignatus est aquae judicio, triduo supplicatus jejuni. Mittuntur etiam tres fratres ex eodem monasterio Romam, ad indagandum translationis hujus beate Reginae certitudinem, qui reventes et veritatis hujus indaginem, et geminatum gaudium, corpus videlicet B. Polycarpi Presbyteri, collegae S. Sebastiani, hinc attulere caenobio.

E

Altvillare in Galliam,

quo antea S. Helenae Ang.

37 Accuratus ut narrat, Theotigis suppar Amanus ibidem et ipse monachus, qui vitam, Translationem ac miracula S. Helenae conscripsit: Et ne, inquit, praefata examinatio minor esset, quia ut posset populo satisfacere: ex edicto et consensu totius Remensis Ecclesiae, et Vicedomini, nomine Parduli, auctoritate, qui fuit postea Laudunensis Episcopus (nam sine benedictione Episcopali Romensis civitas tum temporis erat) necnon ex consensu praedictae congregationis, mittuntur ad Urbem de eodem Altvillari monasterio, quod pollebat reliquis pretiosi corporis, duo Fratres monastica religione probati, et sacerdotali munere conspexi, et tertris tantum monachus, ut in ore duorum vel trium testium staret omne verbum. qui hanc omnem, in quibus dubitatio fuerat de B. Helena, cum secreto tum diligenter inquirerent, et sibi quantocumque nuntiarent. Post non multos igitur dies, praedicti Fratres redemptes ab Urbe, non solum veritatis indaginem, sed etiam geminatum gaudium retulerunt. Attulerunt enim sacrum corpus B. Polycarpi, qui in collegio B. Sebastiani, praedicatione, baptismo et exemplo, multis fuit docatus ad fidem rectam, ac per hoc pariter ad vitam aeternam.

corpus translatum,

vicante Sede Remensi,

a 3 monachis alibi causis Romani m...,

38 Haec, inquam, literis tradidit Almannus, de quo Sigebertus

quot omnes emanavit.

e f persecutio maior Carino Christianis fa- venit.

g

h aceto, co-cc- et o.

Chromatius Christianus nbi

i

praefectura so- huius res ideo dicitur nullus. S. Polycarpi, ut cum rom- tetur translat S. Caius Papa,

C omi idem per- buant.

k S. Tiburtius in Urbe manet ipse Tiburti.

A Sigebertus Gemblacensis lib. de Scriptorib. Eccles. cap. 98 ita scribit : Almannus monachus Altvillarensis scripsit Vitam S. Nivardi Archiep. Remensis, Vitam Sindulphi, Vitam Helenæ Regine, et Translationem ejus a Roma ad conobium Altvillarensis : et quia suo tempore Francia a Normannis vastabatur etc. Vitam eam ac Translationem habimus xviii Augusti, quo S. Helena colitur : S. Sindulphi xx Octobris. Populatio- nis illius Normannæ meminit idem sub finem miracu- lorum S. Helenæ, et Altvillaris suppellectilem omnem direptam, combustaque ædificia memorat, corpora dum- taxat Sanctiorum et reliquias servatas. Hinc ergo pers- picere est, vizisse Almannum sub finem noni seculi, cum sub initium decimi Normannæ illi tempestas conquie- rerit.

39 Tempus Translationis ipse indicat, dum ait Theot- gisum, sive Tentgisum, aut Tetgisum, (ut in diversis exemplaribus nuncupatur) anno 1000xi. Romam profec- tum solvendi voti causa, iude sacrum illud pignus as- portasse. Sigebertus Gemblacensis in Chronico ad an- num 1000cxlix ita scribat : S. Helena Imperatrix a filio suo Constantino Magno, primo hujus nominis Impe- ratore, Romæ in ecclesia SS. Marcellini et Petri Martyrum, in mausoleo purpureo sepulta, ad Fran- ciam a Theogiso monacho transfertur, et in diocesi Remensi, magni Francorum veneratione excolitur, recondita in conobio S. Petri, quod Altumvillare dicitur. Sed, sive ista Sigebertus scripsit, ut ipsius verbis recitat Bellivacensis lib. 24 cap. 36, omissis ul- timis illis, recondita etc. quæ et ab optima notæ codicis Lobiansi aberant) seu quis ea fuit censbat Authbertus Miræus) ad Sigebertum adjevit : manifestum est eo anno non contigisse. Nam ante eum annum et Hincmarus Remensis, Archiepiscopus fuit, et Pardulus Laudunen- sis Episcopus : interfuit enim utroque anno 1000cxlviii Concilio apud Curviacum, in quo Gothesculus dam- natus. At cum reliquis allatur, ut jam ex Almanno dictum, et civitas Remensis sine benedictione Episcopali, et Pardulus adhuc ejus Vicecomes erat, sive, ut in historia Miraculorum dicitur, Remorum Prætor.

40 Quæri tamen potest, an statim postea missi sint Romam tres alii monachi, an aliquod post annis, ab ea quæ ibidem subnectuntur : Carolus autem Imperator, inquit Almannus, cum famam audisset, quod in Al- tumvillare S. Helena deportata diceretur, nullo modo credere voluit. Unde convocans Episcopum ip- sius civitatis, cum Abbatibus et viris religiosiis, in ipso monasterio voluit judicium publicum fieri, utrum monachi verum dicerent, an falsa proferrent. Judi- caverunt itaque non aliter credendum, nisi monachus isdem, qui omni ad nos asportaverat, manifestum iudi- cium fecisset, et in enclitidam aquam toto corpore nudatus intraret. Sed, ut Deus rei veritatem mani- festus punderet, ita hanc inter fervidas aquas con- servavit illasum, sicut et ab ipso mendacio, quod dicebatur, novorat inerruptum. Hoc mirum est il- lud aquæ iudicium, ejus Flodoardus meminit.

41 Qui hic nominatur Carolus Imperator, Calvus

est, Ludovici Pii filius, qui tunc Rex erat Occidenta- lum Francorum, atque anno demum 1000cclxxv post Ludovici ii obitum Imperator est factus. Sed quis ille est, et cujus civitatis Episcopus, qui ab eo convocatus dicitur? Si Remensis, ergo id non nisi anno 1000cclxv aut sub finem præcedentis contigit, quando electus est Hincmarus, Forsan Laudunensis Simeon fuit, aut alius Metropoli Remensi subjectus, qui post Ebbonem expul- sum sacra tantisper illic administravit. Certe non ad annos aliquot eam dilata esse controversiam videtur ex Flodoardi verbis colligi : Ut perlata est, inquit, ad præfatum Altvillarensis monasterium sacratissima gleba, quæ indicente videntur, non multo post eam trans- lationem illud iudicium contigisse. Profectus est Ro- man Theotgisis, ut diximus, anno 1000cclx, rediitque cum Remensis Ecclesia Antistite vocaret : non eodem igitur anno, nec initio sequentis. Num Ebbo xxiv Julii anno 1000cclxii Lothario in suam Sedem restitutus, eam tenuit anno fere integro : donec audiens Carolum Cal- vum, autea a Lothario fratre pulsus, resumptis viribus in Belgicam adventare, iterum ad Lotharium fugit anno 1000cclxii : sique Episcopo destituta est Ecclesia Re- mensis, donec anno 1000cclxiv, aut sequenti, ad eam re- gendam admittus est Hincmarus, qui usque ad annum 1000cclxxxv ei præfuit.

42 Jam si vii Februarii allatae sunt celestes illæ exu- riæ Altvillare, ut in quamplyrmissis Martyrologiis ac vetustis Calendaris annotatum; perspicuum est, non nisi anno 1000cclxii id contingere potuisse, cum alioqui mense Februario anno 1000cclxi non careret Remensis Ecclesia Pastore. Eodem ipso anno illa aqua ferventis probatum ad veritatem firmandam adhibita : ac missi postea Romam tres alii monachi, qui inde corpus S. Poly- carpi attulerunt paucis post mensibus : id cum arbitror significare ista Almanni verba, post non multos dies. Andreas Saussanis in Martyrol. Gallicano ad xxiv Februarii ista habet : Eodem die, in territorio Re- mensi, Altumvillari monasterio, Translatio corporis B. Polycarpi Presbyteri, qui S. Sebastianum in mul- torum ad Christi fidem conversione, Romæ magna pietatis instantia adjuvit : plurimosque, divini officii salutaris perfunitione, ad martyrii pignam et pal- mum perduxit : quibus meritis Ido factus acceptissi- mus, ad æternam assumptus est beatitudine. Si eo die contigit illa Translatio, ad annum 1000cclxii est referenda. Meminit hujus quoque Translationis Petrus Hallow noster tom. I de Fitis illustrium Scriptorum Orientis in Nutatomb. ad Præfationem Vitæ S. Poly- carpi Episc. Smyrnenensis et Martyris.

43 Octavianus Pancrolus in Thesauris absconditis Urbis, cum accuratissimum milicem habent reli- quiarum, quæ in Urbis ejusdem Urbis Ecclesis asserv- vantur, S. Polycarpi Presbyteri omnino non meminit. Bonanni in ecclesia S. Jacobi majoris aliquis extare hujus S. Polycarpi Presbyteri reliquias testatur Anto- nius Masinus in libro qui inscribitur Bononia perlus- trata.

AUCTORE J. B. ut scripsit Al- mannus ubi- dem mona- chus :

non anno 840 facta transla- tio S. Helenæ

nec tunc vaca- bat Sedes Re- mensis :

veritas aquæ ferventis judi- cio probata,

II. II.

XXIII J. ED.

ANIMADY PAP II

DE S. CLEMENTE MARTYRE

P lures Clementis nomine celebres Sancti memo- rantur. ab omnibus hic diversus videtur, ejus xxiii Februarii in Græcorum Menais ita can- signata memoria :

Τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ θεῖος μάρτυς Κλήμης εἶπε τελευτᾶσαι. Κλήμης τὸ κλῆμα τῆς νοτιᾶς ἀμπέλου, Καὶ τὸν τι γλυκεῖος ἀβρα τρυφῆς ἰσχυεῖ. Eodem die sanctus Martyr Clemens gladio percus- sus obit. Clemens palmis rationalis vitis, Novum dat mustum dum sanguinem percussus ef- fundit.

Maximus Ulytheriens de eodem agit, sed quem Marty- rem facit, in pace ait obisse. Græce ἐν εἰρήνῃ, ubi εἶπε gladio legendum est. Locus non additur. In Græ- cæ aut Orientali quædam veroniam coronatum arbitra- mur. Refertur Clemens quidem in MSS. Martyrolo- gis S. Hieronymi et Rickenowensi ad xxi Novemb. sed Romæ passus : cui additur in Romano Martyrologio Celsus, diciturque in Notis agere de his prædicta an- tiqua MSS. monasterii S. Cyriaci in Urbe. U- rum in nostro apographo Roma accepto in nomina des- unt.

D coram Carolo Calvo Rege,

non initio anni 844 cum Epi- scopus esset Ebbo :

E sed post trans- lationem 7 Fe- br. 842 factam.

fors allatum S. Polycarpi corpus 24 Feb. 843, aut prius,

Aliqui epi- reliquias Bono- niæ.

DE S. ROMANA

VIRG. ROMANA, TUDERTI IN UMBRIA,

Commentarius historicus.

J. B.

§ I. S. Romanæ ortus, conversio, vita solitaria, ætas, publica veneratio.

Tuder urbs est Umbriæ antiqua, in colle sita, haud longe a Tiberi amne, Tudertum etiam, præsertim a mediæ ætatis scriptoribus, appellata, Italæ nunc Todi. Hic S. Romana Virgo, ortu animisque vere Romana, non solo nomine, vi Kalend. Martii colitur, ita Romano Martyrologio a Cardinali Baronio inscripta : Tuderti S. Romanæ Virginis, quæ a S. Silvestro Papa baptizata, in antris et speluncis cœlestem vitam duxit, et miraculorum gloria claruit. Ejus res gestas descripserunt Joannes Baptistæ Posseverus in *Vitis Sanctorum Tudertinum* anno MDCCXCVII editis, Philippus Ferrarius in *Catal. SS. Italæ*, Ludovicus Jacobillus in *Vitis SS. Umbriæ*, Francisus Lahierus auster in *Menologio Virginum*. Memini quoque illius Baronus tom. 3 *Annal.* ad an. 335, ubi de S. Silvestri Papæ obitu agit : De eodem etiam Silvestro, inquit, non prætermittimus, ejus plantationem fuisse nobilissimam Virgineam, Romanam nomine.

2 Ea, ut videm ut Baronus, ceterique, filia fuit Calpurnii Præfecti Urbis. Cujus Calpurnii, sive, ut alii exemplaria habent, Calphurnii, aut Calurnii, mentio fit in Concil. 2 Romano sub Silvestro habito, Crispo Cæsare III et Constantino Cæsare III Coss. anno CCXXIV, ubi sub finem cap. 1 ita habetur : Erat enim ibi et Calphurnius, qui primo pentidis et postea Christianus, Præfectus Urbis. Existimant Jacobillus et Lahierus, S. Firminam Virg. et Martyrem, quæ Averiæ XXIV Novembri colitur, hujus Romanæ sororem fuisse : Calpurnii certe Urbis Præfecti filia fuit, Ita Antonius Maria Gratianus a Burgo sancti Sepulchri, Episcopus Amerinus, in ejus Vita scribit : Firmina Virgo Romana, clara Pisoum gente prognata, cujus pater Calphurnius prefectura Urbis honore fulgebatur, Agolini octavo ab Aperia lapide, procul suorum splendore atque amplitudine, vitam in solitudine, humili ac tenui cultu victique, agebat. Ea tamen annis aliquot prius quam Romana nasceretur, coronam erat adepta martyrii saxrentibus in Christianos Diocletiano ac Maximiano, cum Romana annos solum nuda decem esset, quo tempore in Soracte latebat S. Silvester Papa, anno primum CCXXIV post pontificatum cretus, qui quando latebras illos petierit ad ejus Titum XXXI Decembris quereamus. Neque illud hic dissimulandum inter eas qui Præfecturam Urbis administrarunt a consulatu Valeriani II et Gallieni, ad Constantii Ang. VI et Constantii Galli II, sive ab anno CCXIV, ad CCXXIV, nullum Calpurnium, seu Calurnium reperiri, ut patet in libello de Præfectis Urbis ab Egidio Bucheria nostro cap. XIII Commentarii in *Caenam Paschalem* Victorii edito. Sed majorem apud nos fidem obtinet Concilium Romanum citatum, quam iste libellus : in quo cum sæpe uno anno Præfecti Urbis duo, tres et nonnumquam quinque annotentur : suspicari licet, omissa, et pluribus forsitan annis, Calpurnii nomen : ut et Chromatii Agrestii, de quo paullo ante egimus ex Actis S. Sebastiani, omissum.

3 Illa ergo prognata patre Romana, cum a Christianis (quorum ideo uberior tunc erat Romæ copia, quod tam luculentis paullo ante sparsus erat Martyrum cruor, facundissimum fidei semen) ipsa quoque fidei ejusdem mysteriis a pueritia sive instituta clam parentibus est : illudque admittit, quibus Deus pretiosam

virginitatis thesaurum esset claritus, aditi eos oportere, ut non solum corporis integritatem, sed totam ei animam dedicerent, ejusque amore vel pauperibus facultates suas largiantur, vel eos, domumque et parentes relinquunt. Deo igitur cum sponso corpus animamque consecrat, cum annum ætatis decimum attigisset. At pater tradere eam primario adolecenti conjugem statuerat, eoque citius quod abhorrebat eam adhuc a nuptiis sensisset, metueretque ne Christiani ejuspiam hortatu aliorum flecteretur : minus etiam intulerat, ut sibi hac in re pareret. Gnara illa, quæ pater, quam versuta agileret consilio, ad sponsum suum Jesum cum lacrymis recurrit. Missa ad hoc colitus vaudissima columba (Angelum interpretatur Lahierus, Posseverus Spiritum sanctum) hoc protulit utique turbabat, ac publico arecebat, vocare Deo, atque adeo acerbo quæque, si inculerent, tolerare posset.

4 Abdiderat se eo tempore S. Silvester Pontifex in quadam montis Soractis latibulo, cum nonnullis e Clero, ut tempestatem declinaret, quæ concitantia adversus Ecclesiam valebatur, ibi penitentem singulari studio colens, rem Christianam, quo poterat, modo, gubernabat. Ad quoque Romanam mandaverat. Eo igitur iter intendit, plebeo aut agris, ut credibile est, habitu, ejusmodi certe, qui minime oculis adverteret hominum. Comite negant mortali usum : ductores tamen adfuisse Angelos, etsi fortassis minime inspectibili specie, nemo in inficiis potest. Ad montem ut pervenit, Pontificem investigando per sese, et ex obvius sciscitundo, tandem ad speluncam, ubi is latebat, devenit. Ingressum intrepide, in terramque prostrato, aliorum primum Sacerdotum, deum et ipsius Silvestri pedes extolulatur. Hic Anphicam quendam in Virgine speciem admiratus (nam decor animi, dignitatem quamdam eximiam corpori affundebat) interrogavit quæ sit et unde, ejusque rei grata eo reverit, aut quo tendit. Romana vocor, inquit illa, Calpurnii Præfecti Urbis filia : Jesu Christi amore omnium dimisi, paratam mortem etiam oppetere, ut ea frui in colis merear. Ad te autem Sancte Pater, huc veni, ut me Baptismi lavacro ab omni vitiorum macula emundes, et consecres Deo. Ad ubi ero consecrata, metu omni abjecto, libens moriar, ut ad æternam demigrem vitam. Pontifex immensa quadam perfusus Spiritus consolatione, dum illos in tenella Virgine unius corneret, actis Deo gratus, cum baptismo tingit, ac dein ita affatur : Ego te, filia, hodie hostiam virginis, et acceptam Deo, consecro, ut Creatori tuo animum puram et immaculatam reddas : ac Divinam majestatem precor, ut omnes ejus gratia perfecti evadamus, et viriliter pro ejus honore decertemus. Is nomen in Evangelio, illis qui hic sui amore parentes reliquerunt, aut mortem adierunt, vitam immortalis ac beatam in colis pollicetur. Illa piam obsecrare Deum, ut sibi martyrii palmam largiretur : Pontificem quoque et ceteros obstantes rogare, Deum ipsi in sacrificio suis aliisque precationibus propitium, ut robur ipsi gratiæ cœlestis largiretur, quo nec mortalem quemquam metueret, et tormenta quævis superaret.

5 Cum ei rursus Pontifex bene precatus esset, illa Tuder versus viam cepisset, ubi multos degere Christianos dederat, ut locum quempiam in illius civitatis agrarium inhabitaret, quod divina instincti menti ejus

CIRCA AN.
CCCLXV.
XXIII FEB.

S. Romana Tuderti colitur
23 Febr.

Ecclesia Calpurnii
III Y. PR.

forte soror S.
Firminæ V. II

etiam fidem
docet,

Cum nuptis
desinatur.

cœlestis columbræ
voce ornata,
fugere statuit.

E

venit ad S. Silvestrum in Soracte latebat.

F
ab eo baptis-
mum petiit

et percipit,

et unius mon-
stris :

incederet

A inscederat. Locum ergo decent millebus passuum ab ea urbe distantem, ad ipsam fere Tiberis ripam. In specus quosdam videt, sive antra, subter montes exca- vata, quæ etiamnum ingrudentes horrore quodam per- cellunt, et S. Romanæ specus appellantur. Ille sub- stitit Virgo sanctissima ad menses complures, precau- tione, verumque Dirimorum contemplatione, ac vigilis aliisque afflictationum modis sese Deo acceptabile sacri- ficium immolans, herbis silvestribus in propinquo lectis victitans, atque aquæ potu.

6 Nam diu potuit ita abaccondita lucerna non in oculo incurere mortuorum. Diffusus odor sanctitatis ejus per civitatem Tuderinam, ac vicus. Concurrere ad eam Christiani complures, Deoque gratos cecidere, qui in infirma ætate, tamque tenera ætate, tantum illi virtutem tribuisset. Sacerdotes ex eis duo, Dei intuitu, ut et sancti illius obitus testes essent, et sepulturam et honorum curam, cum ipsa diebus aliquot in specubus illis sub- stiterent, simul psalmos ac hymnos Deo precesque alias offerentes. Cum simul positus humi genibus Deo supplicarent, nuda e celo nitens columba, supra Romanæ caput adstitit, atque ipsius protulit voces: *I in Justo- rum rectis, Sanctiorum senata, qui ad celum perve- niunt, parata. Domine, omnes qui ad te confugiunt, non confundentur in æternum. Sancti Romana, sive a*

gignis actionibus perseveravit. Concurrerant eodem **D** Christiani perquam frequentes, ac multa illic fiebant miracula.

9 Hæc fere Jacobillus ac Possevinus. Usus hic anti- quissimus colicibus manu excavatis, quæ Tuderis aii asserunt: unde etiam Baronius in Notat. ad Marty- rol. ejus Acta se accepisse testatur. Moni Possevi- nus in relato MS. Tuderino dici eam Placidiani cognosdam filiam fuisse. Quo tempore decesserit, haud ita fidele nunc possumus definire, donec sui loco disquisi- rimus, quando in Soracte S. Silvester latuerit: si, quod quidam voluit anno cccxxiii, dicendum erit cum Baroni, cum anno cccxxiv Romam revocatum, eodem- que S. Romanam obisse. Quare in citato Romano con- cilio, cui subscripserunt, in Kalend. Junii, Domino Con- stantino Aug. iii et Prisco Cos. (vel potius, ut habent tabulæ consulares, Crispo et Constantino in Cos.) in eo, inquam, concilio interfuisse dicitur Calpurnius qui primo gentilis et postea Christianus Præfectus Ur- lis; recens mirram ad fidem ipso anno conversus. Haud sane apte rem putavit Lulherius, qui annos ali- quot in sinu spræ exegisse Romanam scribit, antequam baptismo lustraretur a S. Silvestra: obisse autem anno circiter cccxii. Etiamne prius quam Pontifex fieret Silvester, qui anno domini cccxv electus?

Unde hæc ac- cepit?

forte anno 324 mortua.

Salten non 312.

§ II. S. Romanæ gemina translatio.

Quamdiu manserit S. Romana: corpus in primo sepulchro loco, incertum. Translatam est mille fere post ejus decessum annis in S. Fortunati Episc. Tuderini basilicam intra eandem urbem, uno cum aliis Divorum exuvias. Ita tom. I Italicæ sacræ Ughellus: Nicolaus Armatius, ex Canonico Rotomagensi electus an. ccccxxviii viii Kalend. Maii Tuderinus Episcopus, anno ccccxi, die xii Augusti, in basilicam S. For- tunati transtulit corpora SS. Cusiani, Callisti, Fortunati, Romane et Digne. Turpe erratum extitit in Vita epistome apud Ferrarium, sed a typographi for- san negligentia, anno cxi) hunc translationem esse fac- tam. Idem unum Lulherius expressit.

11 Collata fuisse ea sacra corpora testatur Posse- vinus sub printæ altari ejusdem basilicæ, semperque singulari cultu religione. Sed quia altare illud magnam basilicæ portam occupabat, Angeli Cursi Episcopi, senatusque Tuderini, decreto, anno cccclxxx des- truction est, ut splendidius loco antiquo restauraretur. Sub illo igitur altari, die xiii Decembris repeti quæ- que illa corpora sunt in quatuor arcibus lapideis, intra antiquissimum sepulchrum marmoreum: singulis appo- sita epigraphæ erant plumbæ incisæ. Inspecit hæc omnes reliquias vœm Angelus Episcopus, et populo, qui fre- quens concurrerat, miraculis exhibuit, atque ad sacra- rium deportavit, ibi asserandas, donec alius eis repo- nendus aptatus esset locus. In Acta res omnis relata tunc est.

iterum lavena 13 Dec. 1580.

F

in veterariæ-posita:

12 Quia vero sperabat Antistes, brevi omnium expul- ditum iri, cum Gregorio xiii Pontifice Maximo egi, ut indulgentis impertitis papali pietatem ad cohes- tandam eum translationem inflammaret. Revocat Posse- vinus Pontifex diploma datum Tusculi x Junii cccclxxxii, in quo ista habentur: Omnibus utrius- que sexus Christi fidelibus, vere penitentibus et con- fessis, ac sanctissimo Eucharistiæ sacramento re- fectis, qui ecclesiam S. Fortunati Tuderini, eo die, quo translatio corporum Sanctorum Fortunati, Ca- lixti, et Cusiani, ac Sanctorum Romane et Digne Virginum, ex sacristia dictæ ecclesiæ, ubi nunc re- peruntur, in aliud sepulchrum sub altari novo, in ipsamet ecclesiæ in honoribus et debent preparatum, fiet, et deinde singulis annis die Translationis hujus- modi, a primis Vesperis usque ad occasum solis ejusdem diei, devote visitaverint, et illi pro pace in- ter

in aliam futuræ translationis die a Grego- rio 13 indui- genti.

in 1760 Tu- derinæ ditto- nis sancte 1800.

visita a Chris- tianis, ac 2 Sacerdotibus

voce columbæ evocata

oculus mortui;

psu e eo adre- nente,

as celesti voci concinnata,

repulsa,

altari obitu- ceceto;

ejus necesse su- natur leprosa.

convertere pariter,

eta S. Silvestri baptizatus,

B spomo suo ad celum migrari, cui postea cum eadem isdem Sacerdotibus, intento adhuc precationi, purissimum animam reddidit, annos decem ac menses sex nata, die xxii Februarii, Constantino Magno Romano imper- ni habentis moderante.

7 Calpurnius ubique locorum perquiri filiam jussit: ac utram intellexit, in speram quantam circa Tuder recessisse, multaque magno sensu pietatis ad eam convenit. Eo tempore cum conjuge atque aliis comi- tibus properat. Sed ut illi venit, jam exspirat: necesse tamen corpus circumtulit, quod parcos uterque effusa hæcignis riguerunt, immotis lamentis pleam lugentes. Tum Sacerdotum illorem unus, Colubæ nunc flatus, inquit. Filia vestra ex hoc lacrymarum pelago non portum æternæ salutis pervenit. jamque frontis ejusmi sui Jesu delictis in celo. Potius eam orate, ut ab illi lumen vobis, quod ipsi illarum, impetret, vestrique vobis Deum patrociniū suscipiat, ut ad eandem vos aliquando beatitudinem vobis innotuita pertingatis. Audita ipso momento vox hæc e caelis: *Justus est Dominus.*

8 Sepulchrum est illa a patribus, eorumque famu- lio, ac hinc illis Sacerdotibus, magna religione ac honorificentia corpus virginem. Permissere deinceps longo tempore in eadem specie Sacerdotes idem, annis- que creverant, ut sacrificium in ea immolaret, et alius religiosis functiones haberent. orantissimum tamen ha- buere, quo loco sacrum eam thesaurum depositissent. Agebat tunc nuntium in eadem Tuderinam regione qui- nam, xxiii Junii lepra conflictatus. Is novita Romanæ sanitatem voto ac obitu, ad Sacerdotem illis- rictat, ut pro sua incolumitate Sanctam precetur. Quod ubi egerit, ubi restituta illico sanitas est, etiamque ad septem annos producta. Obstupere eam leprosa ipsius parentes, tam precepto, qui adhuc aerebant, Romanæ. Hos unum alter Sacerdos, summi ut sita in vobis fuisse, et esse etiamnum, ut ipsi quoque bap- tismum suscipiant, pulchre se Christianos proficiantur, omni repudata superstitione, et adeunt prout Silvestrum Pontificem, tunc quidem in Soracte latrantem, sed brevi proditurum in lucem, et pacem Ecclesiæ asserentem. Ab eo sanctis præceptum- bus instituit, baptismo suscepto ab eodem eorumque sa- de obtulit iri. Parva filia vobis, pique Sacerdotis mun- tis, Calpurnius cum uxore et comitibus ipsaque docente Sacerdote Silvestrum adheruit, a quo mysteris mscæ- religiosis rite instituit, ac inibi baptizatus sunt: ubi et ipse non multa post Constantianus Augustus. Reversus ad specum S. Romanæ Sacerdos, cum acio diu in reli-

A liberatus, ut nec tantillum quidem ab iis quæ sunt Dei universorum separatus, offerebat rursus deprecationem. Postquam autem non permittebat senectus, ut citra molestiam stare posset assidue, sustentaculum ei præbebat baculum, cui innixus Dominum et laudabat et orabat. Cum autem præter alia bona esset ornatus amore in hospites, jubebat multos, ex iis qui ad ipsum veniebant, expectare vesperam. Illi autem timentes ne tota nocte illic starent, aliqua sua negotia prætexentes, se ab illis sublucebant laboribus.

2 Hunc ille quoque magnus admiratus est *b* Maro: et omnes ad se venientes ad illum ire jubebat, et accipere ejus benedictionem, eum Patrem et Magistrum nominans, et totius virtutis exemplar vocans. Rogavit autem ut in eodem quoque sepulchro poneretur: sed non siverunt, *c* qui corpus illud sacrum diripuerunt, et in eum locum, quem diximus, detulerunt. Divinus autem Zebinas, cum ante eum obisset, in vico ei propinquo (is autem appellatur *d* Cirtica) justa sibi facta accepit. In ejus sepulchro maxime eadem edificavit: us enim qui cum fide accedunt, variam ac multiplicem effundit curationem. Habet autem nunc quoque sub eodem tecto *f* Martyres, qui quod Persas quidem decertarunt, annis autem et celebribus festis a multis honorantur.

3 Hujus doctrinam magnus accepit Polychronius: quin etiam divinus *g* Jacobus dicebat eum sibi primum dedisse tunicam ex pilis contextam. Ego autem, qui illum nunquam vidi (ante meum enim adventum vite finem acciperat) in hoc egregio Polychronio divini Zebinae video philosophum: non sic enim cora exprimit figuras annulorum, ut hic illius effingit formam et characterem. Hoc autem aperte scio, ea quæ de illo narrantur, cum his quæ ab hoc sunt, conferens. Est enim similiter divino mensus desiderio, et est terrenis omnibus superior, et corpori alligatus non enim habet adatum, et quæ fertur soldine, æquaque trahit et abstrahit, et oculis fit sublimior, et perpetuo divinam visione apprehendit contemplationem, nec potest illam iniqua mentem detrahere: quin etiam cum iis qui adveniunt colloquens, superna mente peragat.

4 Eius autem per totam noctem vigiliam et stationem hinc didici. Cum enim viderem simul et cum sermo conductantem et cum inbecillitate, et *h* nullam omnino habentem curam corporis, sæpius precatus ei persuasi, ut duos assumeret, qui simul habitarent, et aliquam consolationem ab eis acciperet. Quoniam autem petit viros virtute claros, qui per se in alio debebant monasterio, illis quoque viros admirandis persuasi, ut divini hominis curam omnibus præpararent. Hinc parvo tempore cum eo habitassent, comiti sunt fugere, per noctem illam non forentes stationem. Cum autem virum divinum *i* abscerarem, ut inbecillitate corporis metiretur laborem; Non solum, inquit, eos non ego stare necum assidue, sed etiam sæpe præcipio, ut decumbant: illi autem, Et quomodo possumus, adiebant, eo, qui in laboribus consentit, stante, et inbecillitatem corporis despicente, decumbere, cum simus sani et in media ætate? Sed venerandi quidem mihi cupitis nocturnos labores, sic didici.

5 Hi autem viri procedente tempore sibi tantam paraverunt virtutem, ut cum hoc magno viro eum persequerentur philosophum. Et *k* Moyses quidam, (hoc est enim ei nomen) permansit usque in hodiernum diem, tanquam petri et domini anno ei servitium exhibens, et, quæ ex sacra illa anima convascat, virtutem accurate perfecteque exprimens.

6 Damianus autem (hoc enim erat nomen alteri) eum pervenisset ad quendam *l* vicum non procul si-

tum, ei autem est nomen Niara, et præter alias parvam quandam invenisset domunculam, in illa degit, idem vitæ institutum persequens: adeo ut qui hunc et illum recte norunt, eum aspicientes, existiment se videre B. Polychronii animam in alio corpore. Eadem enim et simplicitas et mansuetudo et moderatio, eadem lenitas sermonis, eadem in congressu suavitas, eadera animæ vigilantia, et Dei intelligentia, idem status et labor et vigilia et cibus, et quæ est ex lege divina paupertas, et nihil possidere. Nam præter unam sportulam, quæ lentem habet maledictam, nihil est in habitaculo. Tantam accepit utilitatem ex consuetudine magni Polychronii.

7 Ego autem relicto discipulo redibo ad magistrum: a fonte enim rivi fluenti procedunt. Hic ergo cum alius vitis ejecta quoque ex anima gloriæ cupiditate, et inanis gloriæ conculcata tyrannide, studebat semper labores occultare. Et *m* ferrum quidem ut gestare non inducebat in animum, timens ne ex eo aliquid damni hauriret, si arrogantia inflammationem animæ ex eo accepisset. Cum autem quercus gravissimam radicem ad se deferri jussisset, ut qui ad alium seiberet usum ea opus haberet, eam et noctu imponebat humeris, et ea imposita orabat, et interdum, cum esset ei otium. Cum autem veniret aliquis, et pulsaret ostium, eam in loco aliquo abscondebant. Hanc eum vidisset quidam, mihi indicavit: et eum velle scire, quantum esset ejus pondus vix eam potui tollere ambabus manibus. Is autem eum me aspexisset, jussit eam dimittere; ego autem eum rogavi, ut mihi eam permitteret accipere, ut ei eriperem occasionem laboris. Postquam autem eum vidi agre ferre, ei cessi desiderio victoriæ.

8 Ex his laboribus efflorescit ei quoque data gratia divinitus, et multa sunt miracula illius orationibus. Et enim cum gravis illa siccitas, quæ homines affligebat, ad preces incitaret, venit ad eum multitudo Sacerdotum. Erat autem una cum eis quidam quoque, cui Antiochena regionis multi vicij pascendi erant crediti. Is ex iis qui aderant, rogabat seniores, ut ei persuaderent, ut manum dexteram imponeret lecytho. Cum ii autem dixissent, eum non esse id facturum; dum preces post hæc fierent, et venerandum mihi caput oraret, ille pone stans porrexit duabus manibus lecythum. Is autem ita cepit scatera, ut duo aut tres ex iis qui aderant manus extenderent, et eas plenas oleo acciperent. Sed licet et divinæ gratiæ fundat radios, et rectis olliciis præclarisque et ex virtute rebus gestis sit plenus, et quotidie colligat opes philosophiæ, est tamen tanta modestia et moderatio præditus, ut minus ejusque ex iis qui ad ipsum veniunt, annos pedes amplectatur, et frontem terre imponat, sive fuerit miles, sive opifex sive rusticus.

9 Narrabo autem aliquid quod possit docere ejus simplicitatem et moderationem. Quidam vir bonus, cui longus gestis obigit prefectura, eum Cyruin venisset, cupiebat necum frui aspectu homini magnorum athletarum. Cum alios ergo obvissemus, ad hunc quoque accessimus, ejus virtutem nunc narramus. Cum ego itaque dixissem esse *n* Prædictum qui mecum accessisset, et æqui justique amatores, statim homo divinus utrasque manus tendens et ambos pedes prehendens, Volo, inquit, ut mihi aliquam promittas petitionem. Cum is autem agre ferret et ut surgeret oraret, et se quod jussisset facturum polliceretur, (conspicebat enim eum velle rogare pro aliquo ex iis qui ejus parebant titonij). Quoniam ergo, inquit homo divinus, es pollicitus, et jurjurando promissum confirmasti, acri et vehementi studio Deo pro me offer preces. Is autem frontem pulsans obsecrabat, ut eum absolveret a jurjurando, ut qui

D Damianus alio migrat.

magistro simillimus:

tente maledicta vixit.

Polychronius virtutes occultat:

m

gravi onere pressus erant,

F

supra id impendere conante Theodoroto,

clarissimi miraculis:

orans lecythum oleo replet:

F quantum advertebantur pedes osculatur:

n simplex ductis precis implorat:

non

AUCTORE THEODORETO. senex baculo nitens, hospitalis;

b honoratus iudicio S. Maronis.

c post mortem miratus, d templo et ecclesia.

e

f

B

g Polychronius Zebinae discipulus,

ejusque imitator,

in studio orationis

et nocturna statione;

h

i

non tamen cogit ad parva labores.

k

l

l quoque sancte vivens; Moyses et adhaeret

A non esset dignus o pro ipso preces offerre Domino. Ejus ergo qui in tam alta philosophia tanta sit modestia ac moderatione, quænam oratio possit ejus laudes pro dignitate consequi.

IO Hujus in laboribus suscipiendis studium ne varii quidem ac multiplices morbi, qui in eum incubere, retardarunt: sed cum a variis morbis obsideatur, eosdem labores sustinet. Cum multis autem sæpe verbis apud eum egerimus, vix hæc ædificavitur docuncularia, corpori plane frigefacto aliquantulum caloris procurantes. Ei multi quidem adhuc superstites aurum sæpe obtulerunt, et qui etiam excessere reliquerunt: sed nihil ab ullo unquam accepit, sed eorum quæ efferebantur eos jussit esse dispensatores. Porro autem magnus quoque Jacobus p cilicium, ab aliquo ad se delatum, ad ipsum misit: sed id quoque remisit, cum id esse videret densius et elegantius. Perpetuo enim usus est vilibus et minimi pretii vestibus. Adeo autem existimavit paupertatem esse quovis regno magis expetendam, ut nec necessarium quidem semper haberet nutrimentum. Scio enim me sæpe venisse, et benedictionem petisse, neque aliquid aliud invenisse, quam solas duas caricas. Hujus mel, et iis qui vident, est valde expetendum; et iis qui audiunt, suave et maxime

jucundum. Nullum enim vidi hominem, ne ex iis quidem, qui sunt faceti et dicaces, qui ulla unquam reprehensionis labe eum asperserit: sed omnes eum et prædicant et celebrant, et ad ipsum venientes minime volunt recedere.

D
AUCTORE J. B.
omnibus est
venerationi.

ob morbos non
intermittit la-
bores

aurum obla-
tum respuit:

p
cilicium ele-
gantius datori
remisit:

paupertatem
magis exsti-
mat:

Martyres
Persæ.

a *Fateletur infra num. 3 Theodorctus, eum a se non videri.* —
b *Idem Sirmundus, Græcè Μαρωσ. Rosweydm habebat Maruni. Vi-
tani S. Maronis dedimus 14 Februarii ex cap. 16 ejusdem Theo-
doretæ.* — c *Hoc ibidem narratur num. 3.* — d *Græcè ἡ Κίττα.*
— e *Græcè habetur. sui generis ἡ ἄλλα μύστα φασόβουσα. ver-
tit Sirmundus templumque loculo ejus maximum inaedificavit.*
— f *Sunt hi Martyres ex iis formis, quos idem Theodorctus lib.
8 histor. Eccles. cap. 38 scribit sub Vararane Isdeyerdæ hæc cru-
delissimis tormentis excarnificatos, e quibus fuit S. Benymin
Dionysus, qui 31 Martii interfuit. Fuerunt alioquin et alii quam-
plurimi in Perside martyrio coronati, præsertim sub Sapore,
sed 100 fere minus ante Theodorctum. Asi Isdyerdes et Vararane
eius tempore in Christianos convertunt.* — g *De hoc Jacobo agit
Theodorctus cap. 21 Colitur 20 Novembr.* — h *Græcè, καὶ
θραυτὰς οὐδὲν αἰ; ἀταλαστὰ Sirmundus vertit. Et quibus, nullo
proptus famulatu sublevari.* — i *Sirmundus, uterent ἄνευ, iam
tertia personæ pluralis est, quam primæ singularis. Sed tum ex
sancti viri responsio, tum ex discipulorum excusatione hinc,
Theodorctum ipsum fuisse, qui oravit, ut laborem imbecillitate
corporis melioraret.* — k *Idem Theodorct. Μαρωσ. Menæa item in
contextu eloqui Moyses habent in Titulu, ut dicitur τοῦ διοῦ
Μωυσεῖ.* — l *Græcè, νόσος τῆς, verit Sirmundus, urbem quann-
dam.* — m *Et Joannes, de quo supra, attinge omnino veritatem
a Theodorcto.* — n *Sirmund. Duceam esse. Græcè, ἡς ἡρμῶν ἰστέ.*
— o *Sirmundus: ut qui nec pro seipso dignus Domino preces
offerre possit. Græcè, ἡς οὐκ ἀξιόλογος ὢν οὐδὲν εἶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ
ἱκεταὶ τοῦ θεοῦ ἐπιπροσέπει.* — p *Græcè ἐστὶ, οὐραῖαν. Sirmundus
vertit, pelliceam vestiem.*

E

DE SANCTIS ANACHORETIS SYRIS

JOANNE MOYSE, ANTIOCHO, ANTONINO, SIVE ANTONIO.

i. n.

Hus quoque athletus Cystica tulit regio: Theodoretus Cyri Episcopus, adhuc supprstites, scriptis suis celebravit, cap. 23 Philothei. Joannes S. Lumeni, de quo xxii Februarii actum, discipulus fuisse traditur. Moyses hic alius est ab illo S. Polychroni discipulo, quem ontra retulimus. Nam hæc τὸ ἀποσφάρος fuit, ferrum gestans, ut et reliqui tres, ut non alter ille Moyses. Qui Antonius est apud Rosweydm in Vitis P.P. et apud Cytheræum, is Antoninus appellatur in Græco textu Theodoretæ apud Sirmundum, et in Menæis. In his τερσαρίθμοι συντάγματος, quadruplex turba hujus, ut vocunt, sic consecrata memoria est. Τῆ ἀσκή ἡμῶν μὴ μὴ τῶν ἁγίων πατρῶν ἡμῶν, Ἰωάννου, Μωυσεῖος, Ἀντιόχου, καὶ Ἀντωνίου. Eodem die (xxiii Februarii) commemoratio Sanctorum Patrum nostrorum Joannis, Moysis, Antiochi et Antonini. Tam Vitam brevi epitome perstrungunt ac fere ex Theodoro: que eadem extat in Βίαις Ἁγίων Μωυσιῖ Κυθηρῶν Episcopi.

VITA EX MENÆIS.

C Ex his Joannes familiaris fuit ac discipulus a Lumeni, montem vico Targala vicinum incolentis, atque illic ad virtutum exercitationem diligenter incumbens. Joannes porro cum in rupem quandam asperam, ac frigidam Septentrionibusque expositam venisset, illic nonaginta quinque dies commemoratus, imle abscessit: at postea reversus, quinque et viginti annos sub dio transegit. Cibus ei panis erat cum

sale, vestis cilicium. Ferramentis magni ponderis corpus omne configebat. His ergo gravatus, et Solis radiis adustus, nulla tamen unquam remissione laborum respirare animum pattebatur. Soverat juxta ejus gramineum thorum, quidam illi familiaris amygdalum: quæ cum decursu temporis arbor facta umbraum illi præberet; hæc excilli eam jussit, ne quid inde hauriret solatii.

2 His ille laboribus exercitus migravit ad Dominum. Cujus laudatissimus Moyses insistens vestigiis, in edito quodam vertice, qui e Rame vico incurvabat, vitam et ipse asceticam coluit. At magnus Antiochus, jam senex, in loco solitario septem sibi construxit. Beatissimus quoque d Antoninus in senili corpore, pares juvenibus labores suscipiebat. Vestis erat eadem omnibus, idem victus, statio, precatio: nec senectus, nec imbecillitas naturæ, eorum tolerantiam debilitavit: et semper vividum quasi efflorescentem in seipsis laborandi ardorem alebant. Sancta igitur ejusmodi cantie conspicui, in pure animas Deo reddiderunt. Tantam illi ex divini Joannis convictu et exercitatione perceperunt utilitatem.

austere vivit.

omnem res-
ponens recrea-
tionem.

ejus imitato-
res S. Moyses,
S. Antiochus,
c
d

S. Antoninus,
etiam senes se
numerant.
F

a *Id non aperte tradit Theodorctus, sed solum idem vitæ insti-
tutum sociatum esse, quod Lumeni, de quo in Menæis. ante
caput addit, verum fuisse præter cetera lenitate et mansuetu-
dine illustrem.* — b *Addit Theodorct. visumque oblectaret.* — c
*Idem et Theodorctus Sirmundi in ὑπόμνησιν τῶν ἐπισημῶν Πρωτῆς ὑπερφυ-
μῆτος τῶν ἁγίων. In Rosweydm editione est Romæ.* — d *Idem et Sir-
mundi Theodorctus, Rosweydm Antonius.*

DE S. FLORENTIO CONFESSORE
HISPALI IN HISPANIA.

J. B.

Recentiores Hispanicarum rerum scriptores Florentius dicitur Hispali urbi videntur, in Critium alium relatos, Martyrem alterum, alterum Confessorem. Illum esse voluit, qui Martyrologis memoratur xxvii Octobris martyrium fecisse apud castrum Tyle: quod castrum cum in Gallia sit, frustra ipsi in Hispania quaerunt, contortis etiam locorum quorundam vocabulis. Sed de eo nos ad eum Februarii T. III.

dum viderimus. Confessoris ita ad xxiii Februarii suscepti Martyrologio Romano memoria est: Hispali in Hispania S. Florentii Confessoris. Hæc de eo scribit Ambrosius Morales lib. 10 Chronic. cap. 28. Admodum celebris est Hispali S. Florentius, quem alii Martyrem appellant, alii Confessorem. Ambr. cum ejus corporis reliquiis, quas in ea Ecclesia asservant, reperitum esse Latinum epitaphium, e quo constat,

SECTIO V
XXIII FEB.

Horum anni-
versaria com-
memoratio.

namino,

Vna.

a
S. Joannes in
fore aspera

EX OCCIDENTE
15 FEB

S. Florentius
Hispali cultus
23 Febr.

A in pace quiescisse virum sanctum xxiii Februarii, vixisse annos lxxi, sepultum xv Martii (imo xvi, ut patet) anno cccclxxxv. Quæ si ita sunt, Confessor fuit, non Martyr, quia nulla eo tempore grassabatur in Hispaniis persecutio, unde ei occasio martyrii posset offerri. Et vero quod in pace quiescisse dicitur, argumento est, naturali morte defunctum, absque carcere aut tormentis. Aiunt quoque Hispanum fuisse, genere nobilem. Verum hæc mihi haud ita explorata sunt ac certa, ut cupirem, utque jure esse oporteret. Inest tamen epitaphio illi sufficiens pondus, cum præsertim Ecclesia Hispanensis eo die officium Ecclesiasticum de S. Florentio recitat.

2 Ita Morales, summo viri iudicio et apud eruditos auctoritate. Ab eo plerique descriperunt, etsi non omnes citent, et quidam injuri usqueveritate abutuntur, ejus illa addubitatione omisso, quæ scriptoris sinceritatem insigniter commendat. Aiquit ergo de S. Florentio Thomæ Trugillus tom. 2 Thesauri Concion. par. 2 Martiæ lib. 6 de SS. Hisp. cap. 3. Alphonsus Callegas par. 1 Floris SS. Rudericus Carus Antiquit. Hisp. lib. 2 cap. 11. Alphonsus Spina Antiquit. Hisp. lib. 2 cap. 15 Franciscus Bivarina in Notul. ad Dextri Chronicum. At L. Marinus Siculus lib. 3 de reb. Hispan. mirifice hallucinatur, ita de S. Florentio scribens : S. Florentius Martyr Hispanis et genere nobilis, sub Decimo Præsido passus, martyrio coronatus est. Hæc legitur in catalogo Sanctorum Romano. Cujus reliquie sanctæ nostris temporibus in ecclesia Hispanensi apud sacrarium, cum aliis S. Sanctorum reliquiis, in magno pretio ac veneratione fidelium Christianorum, in capsula videntur, quo talibus versiculis in urta simul inclusis designantur. Subdit citatum a Morab inscriptionem, de qua mox. Sed qui ille Decimus Præsides? an Barianus sub Diocletiano? an alius quisquam sub Deco? Procul illi distat ab anno cccclxxxv. Qui alterum Florentium Martyrem Hispania, adeoque Hispani, asserere conantur, sub Trajano peremptum voluit. Ita Chronicum quod M. Maximi Episcopi CesarAugustani nomine editum, ad

annum lxxxii Christi : Floret memoria per Hispanias D utriusque Florentii Hispanensis : prioris (qui dictus est Rusticus, ad quem scripsit Plinius Secundus) Martyris sub Trajano passi, alterius Confessoris sub Zenone Episc. Hispanensi.

3 Inscriptionem antea citatam ita representat Rudericus Carus in Notationib. ad Maximi Chronicum :

REQVIEVIT IN PACE
FLORENTIVS VIR SANCTVS
DIE X KALENDAS MARTIAS.
VIXIT ANNIS LXXI,
ET DEPOSITVS EST DIE III
IDVS MARTIAS, ERA DCCXIII.

13 Martii sepultus.

Addit Antonius Quintanadrenas noster in libro de SS. Hispanensis : ANNO DOMINI cccclxxxv. Quæ et habet Marinus Siculus, et Joannes Tamaius Salazar. At Spina loco citato, et Franciscus Padilla histor. Eccles. Hisp. centur. 3 cap. 35 in epigraphen illam efferunt : Sanctus vir Florentius quiescit in pace xxiii Februar. Vixit autem an. lxxi. Sepultus xv Martii an. Dom. cccclxxxv. Quod Carus et Quintanadrenas habent, x Kal. Martii obisse qui dies Februarii xx est, Tamaius corrigit, vi Kalendas Martii. At neque in Id. Martii, sive de xiii, neque xv, in illo Martyrologio annotata S. Florentio depositio.

4 Scribit Padilla recitari de eo officium ab Ecclesia Hispanensi xv Martii. Ea si consuetudo tenuit, quo tempore scribebat Padilla, ante l. annos, modo antiquitate est. Nam testatur Quintanadrenas, ab anno cccclxxxv celebrari cum officio duplici secundæ classis, die xxiii Februarii : fieri tunc in basilica metropolitana solennem supplicationem, in qua ejus corpus inclisum arce argenteæ, circumspicitur : inventum autem pectus id pignus cum altis sedis fundamenta foderentur. Aliud de eo nihil reperimus. Quod Tamaius scribit, ex nobili Gothorum origine apud Hispaniam natum, minus multo probatur nobis, quam quod supra ut exploratum reperit Morales, quod Hispanus et genere nobilis fuisse usqueveretur.

E honoratur officio duplici 2 classis.

corpus circumspicitur :

an Gothus *

AUCTORE I. B. 23 Febr.

incertum an nobilis et Hispanus :

a multis fatus :

B in unum conflatus cum necio quo Martyr.

ANADY PAP. 42.

J. H.

CIRCA AN 1033X XIII 113.

SS. Dorothei et Basilii non sunt in antiqua Fastis nomina.

laudatus in- ienit Dorotheus S. Theodoro Studii.

DE S. DOSITHEO MONACHO IN PALESTINA, Commentarius prævius.

Martyris sui nomen, quod causæ esset, cur neque in Menais Græcorum, neque in vetustis Latinorum Martyrologis nominum inscripta extarent S. Dorothei Archimandrita, Sanctique Dositheii ejus discipuli, cum utriusque gravissimis testimoniis celebrati sanctissimi sit. De Dorotheo certe quid duo sapientissimi sanctissimique Patres scriberent, Theodoros Studita et Tarasius Constantinopolitanus Patriarcha, perspicere est in Prologo ad quos Dorothei Ascetens institutus, qui ab Studita fortassis quipiam monachi, Orthodoxo certe ac religio scriptore, compositus est. Ita ergo loquitur : Hæc librum virtutis præcepta tradente, et animo maximo utilem, ut opus reveri Dorothei Orthodoxi, et inter Patres conspici, admittere debemus, cum non sit illius infidelis et perversi. Quomodo etiam Pater Noster et Christi Confessor, Theodoros Studionensis monasterii moderator sapientissimus, in suo ad discipulos testamento recte docuit. Qui postquam suæ fidei sensum declaravit, et omnes ad unum alios hereticos anathemate damnavit, sic insuper subjungit : Et universim tam antiqui quam novi Testamenti librum divinitus inspiratum, et præterea omnium Sanctorum divinatorum Patrum, Doctorumque et ascotarum Vitas ac divina

scripta suscipio. Hæc autem dixi propter aperte perniciosum Pamphilum, qui ex Oriente adventans, Sanctos illos viros Marcum, Isaiam, Barsanuphium, Dorotheum et Ihesychium calumniatus est. Nec vero ego, cum Barsanuphium, Isaiam, Dorotheum nomine, illos Acrophorum propugnatores, qui et ipsi capite minuti sunt, aut Decacretarum, sive Decicorum conjuratos socios intelligo, qui et a S. Sophronio talia anathematis confixi sunt : sed alios videlicet illos supra nominatos, ut his diversos, quos ego per examen sanctissimi Patriarchæ Tarasii, jam pridem summo sacerdotio fungentis, necnon aliorum fide dignorum hominum, tam indigeantur, quam Orientalium, testimonio probatos, ex paterna traditione amplector. His accedit quod inigo Barsanuphii in divino sacrario magni templi, maxime sanctis Patribus, Antonio, Ephraimo, aliisque collocet etc. Aliud de Dorothei virtutibus sane luculenter prædicit quibus epus (ut creditur) discipulus, in epistola ad Fratrem potentem sibi Dorothei sermones ab eo inventos, transmitti : quæ epistola usdem sermonibus, sive institutionibus, aut doctrinis præfixa extat in Bibliotheca PP. sed a Balthasare Corsiero nostro, in nova Dorothei interpretatione pui boni ommissa est, quod in Græco non extaret. Verum nulla magis ingenua ac sincera haberi

F

ANADY. PAP. 64

et S. Tarasii Patriarcha CP.

aliquæ ipsius librorum interiore ac discipulo :

D
AUCTORE J. O.

in territorio
Gazensi,

ubi et S. Bar-
sanauphius,

E
qui mortenti
adstitit,

circa annum
830.

F

S. Dorotheus
fili monachus
sub Serido Abb.

A hoberi B. Dorothei laudatio potest, quom quae ipsiusmet stylo in eisdem institutionibus expressa est. Sed de eo forsan alibi uberius.

2 Beatum autem Dositheum ita ipse Dorotheus, laudatissimus ejus magister, laudat Institutione 1 de abnegatione: Considerate parumper, ad quantum profectum conferat propriae praecisionis voluntatis. Exemplo sit B. Dositheus. Ex quali vita, ex quali luxu, ex quali socordia, homo ille, cum neque verbum Dei unquam audivisset, ad qualem tamen mensuram sanctitatis exiguo temporis spatio pervenerit audivistis, eo quod obedientiam amplecteretur, et propriam abscederet voluntatem. Sed quomodo etiam glorificavit eum Deus, neque permisit tantam ejus virtutem abire in oblivionem, sed sancto cuiquam seui revelavit, qui et vidit illum inter omnes istos Sanctos, ipsorum beatitudine fruementem. Quod uberius narratur in ipsius Dosithei Vita, ab eodem scripta B. Dorothei discipulo, qui ejus institutiones invenit. Ita enim in suae Epistole ad Fratrem eas institutiones petentem: Ego vero prius de S. Dosithei vita compendio dicam: qui beati Patris Dorothei primus discipulus fuit, dum adhuc esset sub Abbate Serido, et obedientiae certamen secundum Christum viriliter decertaret. Priori illa verba, Ego vero prius, ita effertur in Ingolstadiensi anni MDCCXVI editione: Ego vero denum. In Greco est, πρότερον δὲ. Corde-rius ea omisit.

3 Primus ex recentioribus S. Dosithei nomen Martyrologio suo inscripsit Petrus Galesinus die xxiii Februarii, his verbis: In urbe Ecbatana S. Dosithei monachi et Confessoris, qui nullis sacrarum rerum doctrinis eruditus, brevi ad perfectionem progressus, pro vite religiose meritis praemium coeleste accepit. Sicutus Galesinum Ferrarius, ad xxii Februarii ita scripsit: Eebatanis in Media S. Dosithei monachii. Citat in Annotat. Menologium Graecorum, in quo neque Dosithei nomen, neque Dorothei reperio. Annotat Galesinus praeter Eebatanam Mediar metropolitim, alium esse ejusdem nominis in Syria. In Phoenice fuit, de quo Plinius lib. 5 cap. 19 ita scribit: Memoria urbium, Dorum, Sycaminon, promontorium Carmelum, et in monte oppidum eodem nomine, quondam Eebatana dictum. De hoc etiam Stephanus de urbibus. Εββάτωνα ἡ μετὰ τὴν Μεδίαν ἔστι, καὶ Συρίας πόλις, Eebatana magna pars Mediae est, et urbs Syriae. At in neutra monasticam vitam egit Dositheus. Unde originem traxerit, nusquam traditur. Monachus factus in monasterio S. Seridi. Ubi autem illud? Tam prope ab Ascalone civitate Palaestina distabat, ut die uno ex tractu Ascalonensi ad illud proficisci quis posset, et vesperi domum reverti. Patet id ex ipso S. Dorotheo Instituti sic scribente: Cum quondam in monasterio Abbatis Seridi versaret, venit eo discipulus cujusdam magni senis ex patribus Ascalonis, ad quippiam Abbatis sui nomine percunetandum. Habebat autem in mandatis a se, ut vesperi ad cellam propriam revertetur. Quod ille ita accurate exsecutus est, ut nec tempestate vehementissima, imbribusque et tonitruis, ac torrentis exundatione, nec Seridensium monachorum, ipsiusque inter eos Dorothei, ut isthuc ea nocte maneret, induci se cohortationibus sit passus. Erant qui ex partibus Ascalonis ad Carmelum usque ire die uno potuisse, ac redire, eum existimet?

4 Non illic ergo S. Seridi monasterium fuit. Fuit autem Ascaloni utrumque vicinum, in pomorio, aut agro certe, civitatis Gaza. Idem enim est Seridus, et qui in Vita S. Joannis Eleemonis xxiii Januarii Seridon appellatur, paulum mutata terminatione nominis. Erat Seridonis ita celebris fama etiam tunc cum Ecclesiam Alexandrinam gubernaret Joannes, ut non aliter describi necesse esset ejus monasterium, quam ut Seridonis monasterium diceretur: itidem ut Seridi. In

dicta Vita cap. 11 num. 64 pag. 511, Leontius Episcopus de S. Vitalio, qui colitur xx ejusdem mensis, sic loquitur: Et habitans prius in monasterio Seridonis, exiit et venit Alexandriam. Tum ut situm monasterium indicet num. 69 ita scribit: Sepulto ergo eo in nullo honore, permansit is qui ab eo correctus et sanus factus est, faciens memoriam ejus. Postmodum autem et renuntiavit seculo, ingressus monasterium Abbatis Seridonis in Gaza, et suscepit cellulam Abbatis Vitalii secundum fidem, et in ea permansit usque ad mortem suam. Metaphrastes in eisdem S. Joannis Eleemonis Vita, ibidem cap. 10 num. 59 Magnam Seridonem vocat: Cum quietem, inquit, et silentium ageret in monasterio Magni Seridonis, venit Alexandriam. Sacrosancti silentii exemplum in eodem monasterio praebuerat S. Barsanuphius senex, qui ne Beato quidem Dorotheo loquebatur, nisi S. Serido seu Seridone interveniente, ut infra in S. Dosithei Vita patebit. In Vita autem S. Barsanuphi, quam forsitan xi Aprilis, quo Martyrologio Romano inscriptus est, vel, quo obisse dicitur, xii Septembris dabimus, Evagge appellatur Abbatis Seridi monasterium, si mendum abest.

5 Illic ergo quinquennium exegit Dositheus ac sancte mortuus est, vivente adhuc et in extremis illi distante S. Barsanuphi, qui et memoratur Hierosolymam cum aliis quibusdam sanctis ac Sapientibus monachus evocatus, ac deum Constantinopolim, ut moliente nascio quid Justiniano in favorem haereticorum, resisteret. Fuit id fortassis tempore Conscitu Constantinopolitani sub Menna Patriarcha, in quo tamen Barsanuphi nomen non legitur, sed aliorum ex eadem Palaestina et Phoenice Archimandritarum ac monachorum, qui insigni zelo Anthimi damnationem urserunt, quod esset Eutychiama heresi infectus. Habitum id concilium est anno MDXXXVI. Unde conjicere licet, sub Justino seniore, aut primis Justiniani temporibus circa annum fortasse MDXXX, vixisse S. Dositheum. Neque nobis probatur, quod in Paradiso Carmelitici decoris Aegyptus scribit, quinto Christi seculo floruisse Dorotheum ac Dositheum. Sed longius aberrat a vero Alardus Wigelus, qui in Bibliotheca veterum PP. Coloniae edita huic Dorotheum inter eos scriptores locat, qui seculo quarto, id est, inter ecc animum Christi et ecc floruerunt. Quomodo ergo citat S. Dorotheus Abbatem Zosimam, qui sub Justino seniore clarus vite sanctimoniam fuit, ut lib. 17 cap. 4, tradit Nicephorus Callistus, aut cap. 5, si de altero Zosima est sermo, qui eodem tempore vixit, et S. Mariam Aegyptiacam sepelivit? Colitur hic iv Aprilis, aliter xxx Novembris. Citat autem S. Dorotheus non scripta Zosimae, sed verba, ut ab ejus ore accepisse, non legisset, videntur: Sicut dixit Abbas Zosimas, inquit, qui nempe ipsius temporibus vixerat. Illud miror, Joannem Baptistam de Lezana, accuratissimum scriptorem Annalium Ordinis Carmelitici, nec quinto, nec sexto seculo, Barsanuphi, Seridi, Dorothei, Dosithei meminisse, cum utrumque Zosimam aliosque quamplurimos, commemoraret inter sui instituti professores, et magni Eliae imitatores: quod de Dorotheo sociisque potiori jure asserere poterat, cum, ut diximus, nonnulli eos in ipso monte Carmelo habitasse vident, a quibus tamen dissentire nos antea declaravimus.

VITA S. DOSITHEI

auctore eorilaneo anonymo, interprete Bal-
thasare Corderio S. J.

Beatus vere Abbas Dorotheus vitam solitariam, Deo adjuvante, amplexus, ad Abbatis Seridi conobium accessit, ubi magnos quosdam ac complures reperit quieti deditos: inter quos duo erant eximii magni senes, sanctissimus scilicet a Barsanuphius, ejusdemque discipulus, sive coexercitans, Abbas Joannes, qui prius eam

S. Dositheus
autem ab ipso
S. Dorotheo,

et in Vita,

scripta ab ejus-
dem S. Doro-
thei discipulo:

inscripsit
Martyrologio
Galesini 23
febr.

non fuit Echa-
tana in Syria,

sed mediu dici
vixit ab As-
calone,

in monasterio
S. Seridi, seu
Seridonis,

AUCTORE COE-
TANO.

A eam quam a Deo habebat futura praevidendi gratiam cognominatus est Propheta: quibus cum semetipsum omni fiducia formandum tradidisset, magno quidem seni per sanctum Abbatem Seridum loquebatur, Abbati vero Joanni Prophetae etiam deservire; promeruit.

b
construit valetudinarium
supplu fratris.

2 Cum adhuc Beatus Abbas Dorotheus versaretur in convolio Abbatis Seridi, et certamen Christianae obedientiae perficeret, decreverunt sancti senes, ut eo loci ipse b valetudinarium extrueret, ejusdemque curam haberet. Nam si quando infirmabantur Fratres, valde afflictabantur, quod nullum, qui ipsorum curam gereret, haberent. Extruxit igitur, adjuvante Deo, valetudinarium, proprio secundum cariem fratre sumptus ipsi suppeditante. Erat enim vir Christi admodum diligens et monachorum amicus singularis. Porro ipse Abbas Dorotheus, ut dixi, una cum aliis quibusdam piis ac religiosis Fratribus, curam habebat agrotantium, quippe cui hujusmodi administrationis demandati erat dispensatio.

Dorotheus delicatus juvenis, c

3 Quadam igitur die accessit eum praefatus Abbas Seridus: qui cum ad eum venisset, juvenem quendam inveniit militari sago indutum, delicatissimam juxta ac c formosissimum. Is autem tunc forte venerat ad monasterium, una cum quibusdam amicis Abbatibus, qui erant de palatio Ducis. Ut igitur accessit Dorotheus, assuit cum seorsum Abbas Seridus, eique dicit: Mi viri adduxerunt hunc adolescentem, dicentes eum velle hic in monasterio commorari: et verere ne forte sit aliquis magnorum istorum filius, qui vel sullaratus sit quippiam, vel mali quid egerit, et fugere velit, nosque periculo exponatur; neque enim habitus ejus, neque forma est ejuspiam, qui monasterium profliteri vitam cupiat. Hic autem erat d delictum ejusdem Tribuni, in magno luxu vitam transigens (semper enim istiusmodi delicta perquam molliter educuntur) nec unquam Dei verbum audierat: sed quidam familiares Tribuni mentionem illi fecerant sanctae civitatis, ejus et ipse visendae desiderio tenebatur. Petiit igitur a Tribuno, ut ad loca illa sancta invisenda mitteretur. Ille autem nolens eum morore, cum reperisset quendam amicum suum germanum ille abeuntem, ait illi: Gratificare mihi, et juvenem hunc tecum assume, ut loca sancta invisat. Ille vir puerum a Tribuno susceptum in omni honore ac reverentia habuit, suae et uxoris mensae illum adhibens.

d
rudu rerum fidel.

4 Tibi vero ad sanctam civitatem pervenissent et loca sancta adorassent, profecti sunt Gethsemanum, ubi erant infirmi dejecta supplicia. Cum igitur adolebens illi spectaculo intentus et abstupefactus assisteret, vidit mulierem quandam venerabilem, purpura indutam, sila adstantem, quae singulos quosque dominatorum ei deprecabatur, utque illa quosdam tantquam ex se manebat, e Gloria tibi Christo, qui omnia facis propter hominum salutem. Adolebens vero ille eum huc ubi ipsa audivisset, tenebat et admirabatur: nunquam enim, ut dixi, verbum Dei audierat, neque hunc de judicio quidquam intellexerat. Conversus igitur ad eam dixit: Domine, quid quis faciet, ut hae supplicia evadat? Illa vero respondens ait: Jesum, et ne vesceris carnibus, et jugiter ora, et has jernas evades. Ceterum cum huc tria illi precepta dedisset, jam amplius non apparuit, sed evanuit.

et Hierosolymam.

videt plectu tormentu inferni.

e
monitu Sancti cujusdam.

ut ea erodat.

tesnat, carni abstinet, oral

5 Ex eo igitur tempore juvenis ille conquisitus permansit, et tria illa precepta, quae dederat, et mulier, sabbulo servabat. Amiens vero Tribuni, videns eum jejunantem et carnibus abstinentem, adhibebatur causa Tribuni, quom sciebat ipsum magis facere. Commilitones vero istiusmodi vitae institutum considerantes niunt ad eum: Fili, quae tu facis, non sunt hominis in saeculo degere cupientis. Si igitur hoc modo vivere volueris, confer te ad monasterium,

et servabis animam tuam. Ille vero, qui necdum de Deo quidquam noverat, neque quid esset monasterium sciebat, ea dumtaxat, quae ab ista muliere audiverat, observabat.

ducitur ad monasterium;

a S. Dorotheo examinatur:

et traditur instituendus,

f
prohibente S. Barsanupho:

E

6 Ait ergo ad illos juvenis: Vos ducite me, quo nostis. Ego enim quo me conferam penitus nescio. Quidam autem ex illis, ut dixi, erant amici Abbatis Seridi, qui tunc adulescentem una secum ad monasterium adduxerunt. Tunc Abbas misit B. Dorotheum, qui ipsi loqueretur, ipsumque examinaret. At ille nihil aliud respondere noverat, quam, Volo salvari. Reversus igitur Dorotheus Abbati refert: Si omnino decreveris ipsum admittere, nil est quod timeas, nullum enim vitium habet. Dicit ei Abbas: Fac igitur caritatem, et tecum illum assume, ut salvetur: nolo enim eum inter Fratres commorari. Ipse vero praemolestia instanter id recusabat, dicens, neque status neque moduli esse sui onus istiusmodi in se suscipere. Cui Abbas: Ego, inquit, et tuum onus et illius gesto; tu cur adhiberis? Tunc dicit ei B. Dorotheus: Quoniam igitur hoc omnino decrevistis, expone illud f seni, si tibi videtur: Bene, inquit ille, ego exponam ei. Pergit itaque, et rem seni refert. Tunc senex ipsi declarat, ut sic eum susciperet: Per te enim, inquit, Deus salvabit eum. Tunc suscepit ipsum cum gaudio, et secum habuit in valetudinario, atque Dositheum appellavit.

soltus comedere 6 libras panis,

vensim docetur d uicis esse contentus:

P

7 Quando autem edendi tempus advenerat, dicebat ei: Comede ad satietatem, tantummodo observa mihi, quantum comederis. Et abiens comedit, et venit dicens ipsi: Comedi unam panem eum dimidio. Erat autem panis quatuor librarum. Ait illi Dorotheus: Num bene te habes, Dosithee? Respondit ille: Etiam, Domine bene habeo. Tum ait Dorotheus: Numquid esuris? Nequaquam, Domine, inquit illi; minime esurio. Igitur, infert Dorotheus, comede panem unum et quartam alterius partem: aliam vero quartam partem in duas partes dividit, quarum alteram comede, et fecit sic. Tum ait ei Dorotheus: Esurisne Dosithee? Respondit: Etiam, Domine, modicum esurio. Post paucos dies, iterum dicit illi: Quomodo habes, Dosithee, numquid mansisti famelicus? Nequaquam, Domine, sed per preces tuas bene habeo. Igitur, inquit, tolle aliud dimidium quartae partis, et fecit sic. Iterum post paucos dies dicit ipsi: Quomodo nunc te habes? numquid esuris? Respondit: Bene habeo, Domine. Dicit illi: Divide quartam illam aliam partem in duas partes, et dimidia comede, alteram dimidium relinque. Et fecit similiter: saepe Deo cooperante, paulatim ex sex libris constitit in octo unis. Etenim vel in comedendo etiam valet assuetudo.

servit agris

aspere locutus flet.

a Dorotheo dicitur in p. 1. 1. 1.

8 Ceterum juvenis isto mitissimus erat in omni opere, quod faciebat. Ministrabat autem aegrotis in valetudinario, et quilibet ministerio ejus recreabatur. Omnia enim munde peragebat. Si vero contigisset eum erga quemquam infirmum negligentia usum, aut verbum aliquod cum ira locutum fuisse, dimissis omnibus illens cellulam ingrediebatur. Cum igitur alii ministri valetudinari ingrederebantur ad ipsum consolandum, nec ipse consolationem ullam admitteret, abibat Dorotheum, eique dicebant: Fac caritatem, Domine, et disce quid habeat hic Frater, quod lacrymetur, et nescimus quare. Itaque ingressus est, et reperit eum humi sedentem, ac flentem, eique ait: Quid est tibi, Dosithee? quid habes? cur flect? Cui ille: Ignosce, Domine, quoniam natus tui, et nudo locutus sum Fratri meo. Et dixit ipsi: Itane irasceris, Dosithee? Itane non pudet te iratum etiam male loqui Fratri tuo? An ignoras, ipsum esse Christum, teque Christum colligere? Tum ille demisso vultu flebat amaro, nihil penitus loquens. Postquam vero vidit illum satis flevisse, aiebat ei: Deus tibi parcat

A parcat: *g* surge, modo incipiamus, et diligentiam adhibeamus, ac Deus opem feret. Quo audito, statim surgebat, cum gaudio ad ministerium suum, accurrens, ac si a Deo arrabam accepisset.

9 Ministri ergo valetudinarii mores ejus observant, et quando videbant ipsum lacrymantem, dicebant: Quid habet Dositheus? Quid erroris commisit? aiebantque B. Dorotheo: Domine, ingredi cellam ejus, quia habet isthuc negotium. Cum igitur ingressus invenisset ipsum humi sedentem ac flentem, satis intelligebat ipsum male verbum aliquod locutum fuisse, dicebatque ei: Quid hoc rei est, Dosithee? rursus-ne Christum afflixisti? rursusne iratus fuisti? Nonne pudet te? te tandem non corrigis? At ille pergebat flere. Cum ergo iterum vidisset ipsum lacrymis saturatum, Surge, inquit, Deus tibi parcat, denuo incipe, et impone tibi emenda. Ipse vero actutum cum fiducia tristitiam illam abigebat, et ad opus suum sese accingebat.

10 Ceterum ægrotis lectulos commodissime sternebat: adeo autem ingenuus ac liber erat in cogitationibus suis manifestandis, ut non raro cum lectulos egregie stravisset, ac B. Dorotheum illac transire videret, ei diceret: Domine, Domine, cogitatio mihi dicit: Eleganter lectulos sternis. Et respondit ei Dorotheus: Papæ Domine, ecce bonus servus factus es, insignis cubicularius, sed non bonus monachus evasisti.

11 Numquam autem sinebat ipsum erga rem quampiam, aut materiam quæcumque affici. Omnia enim cum gaudio et cum fiducia excipiebat, et in omnibus alacriter obediebat. Si quando indigebat veste, Dorotheus eam illi suppeditabat: quam ille deinde aliens magna cum modestia et elegantia consuebat. Cumque illam absolvisset, vocabat ipsum Dorotheus, ei dicens: Dosithee consuis sine vestem istam? Respondebat. Ita Domine, recte atque eleganter ipsam concinnavi. Tum Dorotheus: vade, inquit, da ipsam huic Fratri, aut huic infirmo. Et abibat ac dabat ipsam magna cum alacritate. Rursus ipsi aliam vestem porrigebat, quam ut iterum eleganter sarcivisset ac concinnavisset, similiter dabat ei: Trade illam isti Fratri, ac protinus eam porrigebat, nec unquam affligebatur, aut murmurabat, dicens: Postquam laboravi sarciens et concinnavi vestem aliquam, tulit eam a me, atque alteri præbet: sed quidquid honi audiebat, id magna promptitudine exquebatur.

12 Alio quodam tempore quidam *h* Apocrisiarius seu monasterii procurator, attulit illi cultellum valde concinnum et affabre factum: quem cum accepisset, tulit ad Abbatem Dorotheum, dicens: Frater ille hunc cultellum attulit, quem ego accepi, ut si jusseris, habeamus illum in valetudinario, quoniam optime scindit panes. Porro numquam Beatus ille in valetudinario quidquam habuit amplius rei alicujus venustæ, quam recte valens. Ait igitur ipsi: Age, affer illum, ut videam num sit præstans. Quem cum ipsi tradidisset, dicens: Revera, Domine, idoneus est ad parandas offas. Ut autem vidit illum vere accinnatum esse ad opus, sed quoniam non volebat ipsam cuiusvis rei nimis affici, non permisit ut eam possideret. Ait igitur ipsi: Dosithee, sicine tibi placet! Numquid vis esse servus cultelli hujus, et non servus Dei? Sicine, Dosithee, tibi placet, ut cultelli hujus affectu illigeris? Et non te pudet velle, ut cultellus iste tui potius dominetur quam Deus? Quo audito, minime abnuit, sed silens oculos deorsum flexit. Postmodum ubi illum increpare perrexisset, Vade, inquit, depone cultellum istum, nec tangas eum. Qui usque adeo exinde cavuit ne ipsum tangeret, ut neque alteri unquam ipsum tradiderit, sed et aliis ministris illo utentibus, ipse solus absti-

nebat. Nec unquam dixit, Cur ego ab omnibus absolute abstrabor? Sed omnia quæcumque audiebat, cum gaudio perficiebat.

13 Hoc igitur modo exiguum illud tempus, quo in monasterio vixit, transegit. Vixit enim circiter annos quinque, et sic mortuus est in obedientia, ne unica quidem in re propriam faciens voluntatem, neque quidquam ex perturbatione unquam peragens. Quando autem infirmatus fuit, et sanguinem spuit, (tabe enim extinctus est) audivit a quodam ova sorbilia multum conferre iis qui sanguinem excreant. Noverat autem hoc et B. Dorotheus, qui libenter illi remedium aliquod attulisset, sed præ nimia distractione id illi non venerat in mentem. Ait igitur illi Dositheus: Domine, velle tibi suggerere aliquid, quod mihi profuturum audivi, sed nollem id mihi concederes, quoniam istiusmodi cogitatio me infestat. Cui ille: Dic mihi, inquit, Dosithee, quidnam illud rei sit. Tum ille, Sponde, inquit, te mihi non daturum istud, quandoquidem, ut dixi, cogitatio ejus me turbat. Cui Dorotheus, Recte, inquit, ut vis faciam. Tunc ille: Audivi, inquit, ova sorbilia conducere iis qui sanguinem spuant; sed te per Dominum obsecro, cum ex temetipso non statueris mihi dare, ne des mihi propter cogitationem meam. Recte, inquit Dorotheus, cum non velis, non dabo tibi, tantum ne turberis. Satagebat autem pro ovis illi dare res alias, quæ conducebant sanitati, quandoquidem dixerat sese ovorum cogitatione turbari. Ecce etiam in tanta infirmitate contra propriam voluntatem decertabat.

14 Habebat vero etiam jugem Dei memoriam, quoniam ei devotus erat, jugiter dicendo: Domine Jesu Christe, Deus meus, miserere mei, Fili Dei adjuva me. Hanc nimirum orationem assidue habebat in ore. Quando autem infirmabatur, dicebat ipsi: Dosithee curam habe orationis, vide ne ipsam perdas. Ille vero respondebat: Bene, Domine, ora pro me. Rursus cum ingravesceret morbus, ait ipsi: Quid est, Dosithee, quomodo se habet oratio? etiamnum sibi constat? Et respondebat: Ita, Domine, per tuas preces. Ubi vero magis ac magis ingravescere cepit morbus, (in tantam enim incidit imbecillitatem, ut in sindone gestaretur) ait illi: Quomodo se habet oratio, Dosithee? Tunc respondit: Ignosce, Domine, jam amplius membare illi nequeo. Cui ille, Omittite igitur, inquit, orationem, ac Dei tantum memor esto, eamque tibi presentem considera.

15 Porro valde laborabat, et magno seni significabat dicens: Dimitte me, quia non possum amplius. Cui senex, Sustine, inquit, fili, quoniam prope est misericordia Dei. Beatus vero Dorotheus intuebatur eum laborantem, et anxius erat ne quidquam damni pateretur. Rursus post aliquot dies ait seni: Domine, non possum amplius. Tunc dicit illi senex: Vade in pace, ac siste te sanctæ Trinitati, et ora pro nobis.

16 Fratres vero istiusmodi missionem senis audientes, ceperunt constriari ac dicere. Quid omnino fecit hic? vel quodnam finit opus ejus, ut audiret istiusmodi? Secundum veritatem enim non viderant ipsum hinc jejunantem, quemadmodum alii qui isthuc faciebant, vel ante vigiliis evigilantem, sed neque ad ipsam vigiliam exortabatur, nisi post duas sequentias, neque illum viderant exercitium aliquod obuentem; sed viderant ipsum paucillo jusculi, aut pisciculi capitello, vel alia re quamquam, quæ ægrotis superflua, veseunte. Erant autem isthuc quidam, ut dixi, qui tanto tempore ad duos dies jejunaverant, ac duples vigiliis fecerant, et exercitiis vacaverant.

17 Ut igitur audierunt illi istiusmodi senis responsum juveni datum, qui vix quintum prægerat annum

D) AUCTORE COE-TANEO.

tabe laborans suggerit ova sibi posse prodesset.

sed obtinet ut non dentur: 15

semper oral,

etiam orger:

doretur Dei saltem memor esse:

F) nemin obienta a S. Barsanuphio moritur,

non magna an tertule sanctitatem adeptus.

g) den animatur

si denuo incipiat:

contra vitam gloriam militatur:

B) contra vitam gloriam militatur:

vorie exercetur, ne ulli rei officiat:

numquam murmurat:

h) cultellum lau-

C) cultellum lau-

l) cultellum lau-

quod accurate scribit.

DOCTORE COE-
TAREU,
sed insigni
obedientia,

in ea simplici-
simus :

A annum in monasterio, conturbabantur ignorantes
ejus exercitationem, atque indiscussam in rebus om-
nibus obedientiam, et quod ne semel quidem pro-
pria voluntatem explevisset. Si contingeret B. Do-
rotheum ipsi verbum aliquando quasi ridendo dice-
re, protinus occurrens cum festinatione abibat,
et absque ulla discussione quicquid dicebatur pera-
gebat. Exempli gratia : Cum in principio ex consue-
tudiniquadam asperius loqueretur, B. Dorotheus,
quasi ipsum perstringens, ait ei : Opus est phiala
vini meri Dositheae; vado igitur, accipe lagenulam.
Quo audito simpliciter abiit, et adfert phialam vino
plenam, et panem, ac tradit illi tanquam benedictio-
nem accepturus. Ille vero cum id ignoraret, quasi
admirandus attendebat ea, atque dicebat : Quid
vis? Respondit : Quoniam jussisti ut experem lagen-
nam vini meri, da mihi benedictionem. Tunc ait ei :
Stulte quia vociferaris, sicut Gothi (etenim illi quan-
do ad iram provocantur, clamant, et tumultuantur)
idecirco dixi tibi : Accipe lagenam vini meri, quia
etiam tu tanquam Gothi vociferaris. Quod cum
audisset prostratus veniam petiit, et abiit, ac phia-
lam reposuit.

in humilitate
exercetur :

interrogans
Abbatem de
loco Scripturarum

B 18 Alias vero iterum venit ad Dorotheum, inter-
rogans ipsum de aliqua Scripturae sacrae verba : ex-
perat enim propter annui puritatem Scripturas quas-
dam intelligere. Ille vero nolens tunc in his ver-
sari, sed magis humilitate servari. Quando igitur
interrogavit ipsum, respondit se nescire. At ille nihil
equitans, iterum venit, et interrogat eum de quodam
alio Scripturae capite. Cui etiam tunc respondit :
Nescio, sed vado interroga Abbatem. At ipse abibat,
nihil penitus dijudicans. Beatus intem Dorotheus,
jam praehoratus Abbatem sorsum : Si venerit Dosi-
theus ad te, et interroget quidquam scripturisticium,
verbera ipsum parumpor. Cum igitur venisset, atque
interrogasset eum, cepit illum cadere dicens : Cur
non taces, cum nihil scias! Tunc haec aures inter-
rogantis considerans puritatem tuam? Postquam
haec et talia dixisset, dimisit illum, dicens ei alapis
impingens. Ille vero reversus est ad Dorotheum, ge-
nus ei ex alapis rubras ostendens ne dicens : En
adhuc firmas solidisque habes. Nec dixit illi : Cur

ab ea circum-
litum,

tu non correxisti me, sed ad Abbatem misisti? Nil
tale dixit, sed omnia cum fide ab illo accipiebat, et
sine discussione peragebat. Quando autem ipsum de
sua cogitatione interrogabat, tanta fidei certitudine
ac persuasione, quae audierat, suscipiebat et con-
servabat, ut non opus esset de eadem cogitatione
ipsum amplius interrogare. Hanc igitur admirabilem
ejus exercitationem, eum ignorarent, ut dixi, fratres
quidam, de senis dimissione murmurabant.

19 Ceterum cum Deus gloriam ipsi pro sancta illa
obedientia preparavit, nec non Dorothei, tum adhuc
discipuli, singularem in regendis ac servandis ani-
mabus gratiam manifestare vellet, qua ipsum absque
errore tam brevi et compendiosa via ad Deum addu-
xisset: non multis post B. Dositheii obitum diebus,
quidam sanctus et magnus senex, qui isthuc hospitio
excepiebatur, videre cupiebat sanctos Patres, qui in
eo conubio vita functi erant et obdormierant. Ruga-
vit itaque Deum, sibi ut eos revelaret; et vidit
veluti in choro illos omnes sibi astantes, inter quos
et juvenem quemdam aspexit assistentem, de quo
admirandus interrogabat, quisnam esset ille juve-
nis, quem inter Patres conspexisset: cumque formae
illius signa et characteres accurate descripsisset,
agnoverunt omnes Dositheum fuisse, et glorificave-
runt Deum, admirantes, de qua vitae conversatione,
de quo primo statu, ac vivendi ratione, ad quanta
praemia, qualemve mensuram tam brevi tempore
pro sola diuntaxat obedientiae indiscussa observa-
tione, ac propriae voluntatis abnegatione pertingere
meruit.

D
uce murmu-
ral :
cogitationes
clare aperit :

vidiam vero
sancto apparet
inter Sanctos
illius conubii,

et agnoscitur
ejus sanctitas.

E

a Dr Barsanupho epimus in protogoneis. Vitam ejus dabimus
ii April. vel 13 septemb. — b In vita S. Barsanuphi non tanta
voluntarium pro fratribus id fuisse invenitur, quam reno-
dubium pauperibus accipiendis. Ita habetur : Voluit autem
ibidem ad pauperum susceptionem domicilium construi quod
opus eundem juvene de Antiochia venient, et in amore Dei fer-
venti, nomine Dorotheo, agendum commisit. — c Chrysostomus
cataber verit. vultuque jucundissimum — d Idem : Erat autem
hic fortasse cognomen Tribuni, seu Praefecti militum, filius. — e
Desunt haec apud Calabrum, usque Adolescens — f Barsanupho
nimium. — g Calaber. Surgo, et jam tunc denuo sumanus in-
litium, et nobis posthac cavendus, deusque operum ne quem-
quam inuere alicuius, et Deus nobis opem feret — h Ita
laetatur Instit. i B. Dorotheo. Fruer etiam ille quem Abbas ejus
ob ipsorum necessitates in pagum miserat ad suum apocristarium.
Ad quem locum multi commentatur Cordarius. Calaber, ad usum
nostrum accommodatus valde.

DE S. FELICE

EPISCOPO BRIXIENSI IN ITALIA,

Commentarius praevius.

C

J. D.

Brixio S. Felice Episcopi numerariam me-
morum in Kalendis Martii celebrari testatur
Martyrologium Romanum, hac parte auctum a
Baronio, et Galesinus. Titum ejus sermone
Italicus composuit Aecadius Martineus, quam Lutue
transulimus, etsi pluribus verbis id fore solum conti-
nent, quod in Antistitum Brixianorum indice chronolo-
gum Joannes Franciscus Florentinus ita perstrinxit :
S. Felix annos circiter xi. Ecclesiam gubernavit ;
Adalddi et Theodulinda Regum auxilio templi quum-
plura erexit et bonis auxit : suis adhortationibus a
civitate contra Mahometem auxiliares copias impe-
travit : sui demique opera effecit, ut quem Arianis
Episcopum Rothmaris Longobardorum Rex, et ejus-
dem saeculo, in urbe praefecerat, eundem paullo post
tolleret. Hujus cineres ab humili loco in templo S.
Afrae an. cxxxviii. arca alabastrina, jam ante civi-
tatis consilio preparata, illati sunt. Celebratur vii
Cal. Mart.

CIRCA AN. DCLXII
XIII. FEB.

S. Felice na-
tali, Vita.

aha de eo bre-
viter scripta,

2 Epitomen quoque Vitae ejusdem habet Ferrarius
in Catalogo SS. Italiae : apud quem ista propria, in
quibus a Martinego ac Florentino dissentit ; persua-
sisse Avivaldo Regi S. Felicem, ut Heraclio Impo-

ratori adversus Saracenos auxilia contractis copiis
mitteret in Asiam. Cujus id vetusti scriptoris testimo-
nio probat? Adit, Arianis Episcopos, quos Rotarius
multis in locis ordinandos curarat, S. Felicem sese
opposuisse, et coram et scriptis. Quis ea citat scripta?
Denique, civitatem ab ea labe immunem servasse.
Regis minus, qui exilium intentalat, negligentem.
Amplius tradit Ughellus, ejectum Brixia Felicem : Ce-
terum Felix, inquit, non usque adeo felix fuit, quin
sub Rotario Rege Ariano senserit incommoda insult-
antis fortune. Ariannum enim Episcopum in Bri-
xina Sede sibi perferri indoluit. Verum sua pa-
tientia ac sanctimonia, non modo indignae infecta-
tionis impetum fregit, sed etiam compulsi Regem,
ut Ariano ejecto, Pastorem Catholicum ad Sedem
reduceret. At cum Paulus Diaconus duos simul con-
stitutus Episcopos scribat, non ejectos Catholicos; nescio
an hoc de S. Felice credibile sit : nisi forte Regem ad-
versum se irritari, acriter illius decretum impugnans.
Longe id verisimilius est, quod Martineus scribit, a
S. Felice confirmatos in fide Catholicos, haereticorum
errores erudite confutatos, inique accensam plebem, ut
concordiae causa censuerit Rex avocandum vide Ari-
num,

F

a pluribus :

an a Sede
dejectus a
Rotario?

A num, Polliionis etiam fortasse (si, quod voluit, regius Cancellarius is fuit, civisque Brixianus,) consilio impulsus. Alibi ipsi conversi Arianorum Episcopi, ut de Anastasio Ticinensi tradit lib. 4 cap. 44 Paulus Diaconus. De auxiliis Heracho missis, illud munus alienum a ratione, quod ilem scribit Ughellus, etsi haud facile me credulam prebeo: Populum Brixianum, inquit, frequentissimis habitis concionibus adhortatus est, ut contra Mahometanum sectam in Orientem ferret suppetias. Sunt illa pleraque ex Elia Capreoli historia Brixienis accepto.

3 Ferrarius annos xxx illi Ecclesie praefuisse Felicem scribit, obisse circa annum DCCLVI Christi: ac Martinengium arguit, qui xl annos illi tribuat, veli tamen anno DCXXXVI creatum, DCCLVI obisse: cum disertè is scribat, circa annum DCCLVI decessisse Rotarium, sub extremam Felicis vitam, ac regnum deinde tenuisse quinquennio Rodolphum, postea Aripertum: sed nihil tum gestum esse memorabile, quod ad Felicem pertinere videatur. Ceteri in xl annos consentiunt, sed eos Ughellus ab anno DCXXII orbitur. Nullæ profertur vetustæ temporum notæ, unde certum quid definire valeamus.

VITA

ex Italico Aseanii Martinengi.

Quam suta expertus in scribenda a S. Faustini Episcopi Vita difficultatem eadem cupienti S. Felicis res gestas commemorare, haud paullo gravior occurrit. Nam cum isthæ vix tenui mentione annuum, aut rancide antiquitatis fragmento adjutus, perbreve de ejus vita commentarium contexere sinî coactus; hic omnia me deficiunt: neque enim aut antiquitas ulla, quæ S. Felicis illustrata facta explet, venit in manus; aut ejus externi historici, ac ne nostratum quidem rerum amudes, nisi obiter, meminere. Quare veniam mihi tribui ab iis, qui hæc legent, flagito; si prætermissis, familia, ex qua ortus est, progenitorum nominibus, educatione ipsius, animique et corporis præclaris dotibus, et quæ ei peculiaria evenere, de quibus altum apud scriptores omnes silentium; ea prosequar diutaxat, quæ illa tempestate religioni Christianæ, ac præcipue urbi nostræ Brixianæ accidere: unde de Antistitis sanctissimi pietate ac virtutibus ceteris fieri conjectura queat.

2 Recensetur S. Felix in annalibus Brixianis septimus et viceimus ejus urbis Episcopus, ac Dominico successisse memoratur. Annalibus subscrit d Rambertus. Evectus ad eum gradum dignitatis est Felix, ut vulgo opinio est, circa annum Christi DCXXV, eumque tenuit annis circiter xl, quantum ex annatum fide, aliorumque monumentis scriptoruna, statuiere potui. Potiebantur tunc rerum Longobardi, sub quorum et Brixia dominatu erat. Imperium inter eos circa annum Christi DCXXVII (ut in appendice ad Eusebii Chronicon tradit Mattheus Palmerius) Adalvaldus, Agalulpho vita functo, est adeptus, vel etiamnum puer, quod Paulus Diaconus testatur, vel certe maturiori jam ætate, ducta Theodoricæ Francorum Regis filia, ut nostri memorant annales. Is cum Theodolinda matre, singularis pietatis femina, regnum decem annis administravit. Horum igitur extremis temporibus, Felicis potissimum intercessione, cujus erat sanctitatis præclara existimatio, multe in nostra urbe restauratæ sacræ aedes, amplisque dotatæ facultatibus sunt.

3 Adolvaldo dein mente capto, suscepit regni gubernacula Ariovaldus circa annum nostræ salutis DCXXXVIII, cum triennio jam Episcopale munus Felix gessisset. Eo tempore (ut quidem censet Capreo-

lus; nam Palmerius ad Adalvaldi imperium id revocat) impius Mahometus, superbo sibi adscito Magni Prophetæ et Spiritus Dei nomine, ex Arabia egressus, orbem h terrarum nefarie doctrinæ figmentis replerat, multosque Asiæ atque Africæ populos in suæ pertraxerat impietatis societatem: cum nemo rudes illos populos sana doctrina eruliret. Qui deinde veluti Sara legitima Abraham uxore orti, divinarumque promissorum hæredes, Saraceni dei voliere, quasi divinitus imposita nomenclatura. Atque huic vesania ita istorum temporum obsecuta est improbitas, ut numero conflato exercitu in Syriam irruerint, ac late ferro flammaque grassati, multis excidium urbibus attulerint, ac complures sibi populos subjecerint. Heraclius, qui tunc Orienti præerat Imperator, in sacrosancta Christi Cruce Hierosolymis Constantinopolim ablata, ne in Barbarorum, quorum late terror voltabat, manus veniret, omnibus suis contractis copiis, secorumque auxiliis, iis non obviam ibat, immanem illam propulsaturus ab Imperii finibus calamitatem. Felix igitur noster, quippe, qui ut providus ac sapiens navele rus adventatem eorum imminenteque Ecclesie navî prospiciebat procellam, quam tetra nubes tunc in Oriente exorta minabatur; amantè Ariovaldo Rege, ita suorum civium, vi diuendi animos accendit, ut ipsimet haud exiles copias contraxerint, quæ cum ceteris Italis, Christiane religionis proquagatoribus junctæ, cum eximia laude Italicæ nationis, haud parum subsidii attulere, ad comprimeudum in præsentia hostilem impetum, oppellendun- que ex occupatis jam Imperii provinciis.

Excessit haud multo post æta Ariovaldis. Regnum Rotario delatum, sapientiæ ac disciplinæ militaris laude præstanti viro, sub annum Christi DCXL. p Præbita tunc Felici novi ænorisque laboris occasio. Nam, sive id cum facte virus combiberat Rotarius, sive ingenii, quo plurimum valebat, fiducia, eo erroris erat imprudens prolapsus; Arianam hæresim ita tuendam susceperat, ut (monstrum immane!) binos in singulis urbibus Antistites legi, Orthodoxum unum, alterum Arianum, vellet: ut mirum Ecclesia, dilectissima Christo sponsa, novo portenti genere geminum attolere caput. Id enim esset Brixie quoque factum limid facte exprimi verbis potest, quantum Felici, sanctissimoque Pontifici molestiæ dolorisque attulerit. Quam ille assidue inebelles solabatur, dubios nutantesque confirmabat, erigebat lapsos, solidis rationibus convincebat obstinatos, in quorum animis altas jam radices egerat perversa ac seclerata superstitio! Species hæc erat assidui belli; arena committendo certaminis, locus quivis: arma, quibus feriendus hostis esset, argumenta: quibus conjecta ab eo tela depellenda, responsa sapientiæ ac prudentiæ plena: victoriæ summa, impositum adversariis silentium. Concurrebatur passim in templis, foris, campis, domibus. Quanto vero animi ardore huc atque illuc ferebatur Felix! Ut providi dum partes omnes strenue exequabatur! ut addebat annos Catholicis! ut arma subministrabat! At, sicubi infirmiora aciem perspexerat, ut inferebat sese! ut percussorum reficiebat animos! ut victoriam variam atque illustrem reportabat! Asserebat porro Ariana impietatis minorem Patre Filium, utroque Spiritum sanctum, atrocem nimirum sanctissimæ Trinitati blasphemiam inferens. Nam sunt in ea Pater, Filius, Spiritus sanctus coæterni, ut sol, radius, lumen, quorum sine aliis nullum nascitur: unius ejusdemque substantiæ; ut aqua limpidi fontis, rivi inde promanantis, ac lacus in quem confluit: gloria et perfectione æquales; ut vivi vultus formæ in terso speculo, aut crystallino fonte exhibetur. Quoniam igitur

D IX ITALICO MARTINENGI.

h

i

k

m

n

E excitate suos dicitur, ut ad bellum contra Mahometanos irent:

o

P Anuario brevitatis Emacopos intrudente.

quo confirmat Felix.

visidue decertans cum Arianis.

eorumque errores confutans.

Sedis tempus.

a Auctor, de h- cænobus monumentis.

S. Felix vitam ex temporibus, quibus vixit, forma colligit.

S. Felix fit Episcopus circa annum 625.

sub Rege Adalvaldo:

restaurat ecclesias:

g

A igitur furialis illa impietas tanta temeritate ipsam sanctissimam Trinitatis splendissimam gloriam, et ineffabilem incessebat majestatem; eo acris Felix ceterique Orthodoxi, justa perciti indignatione, ut filii clientes, pro aeterni Regis honore dimicabant. Tantum denique Felicis indefessus ardor potuit, ut civis fere in seditionem sint versi. Rotarius intellecta tumultus popularis occasione, alterum inde Episcopum amovit: praesertim cum audisset, Catholicos efficacibus argumentis imposuisse Arianis silentium. Felix eximia perfusus animi voluptate, quod instar generosae aquile pullos suos a serpente defendisset, cum publicis sacrificiis quam potuit taximas Deo gratia segit.

B Jussit deinde Rotarius (ut Paulus et Palmerius tradunt) leges, quae sola memoria servabantur nullis consignatae litteris, digeri ac describi, in codice manu relatas: idque jus omne Edictum appellatum. Nam septuaginta septem annis, adeo amplae re, nullis scriptis legibus vixerat Longobardi. Praecipuus tum praeclearae rei auctor Pollio fuit, vir eximia eruditione, Rotari Cancellarius, patria Brixianus, ut Annales testantur. Ille quoque (ut ego quidem existimo, etsi a nullis id traditum scriptoribus est) Felix ahortumque Episcoporum diligentia cautum, ne quis in legum codice statuta referrentur, quae Ecclesiasticam libertatem et jurisdictionem violarent impediirent.

C Alia eo tempore luctuosa cumprimis evenit calamitas: ingenti enim terrore motu universa concussa Italia est, ac praecipua Brixiae urbs: ubi multa prostrata humi aedificia, multo oppressi ruina mortales. Secuti imbres dantur ac copiosi: ab his eluvio, qua funditus domos plurimae eversa, viciniae adeo integri, multi extincti homines, agri late mandati fructuumque spes intercepta. Deinde (ut fere calamitas una alterius est gradus) e noxio patrique vigore, qui exorabatur a terra, pestilentia orta, qua intumescabant quae adlata erant corpora, ita foetum in morum, ut agnosci homines non possent. Ita vero ea saevit lues, ut pars sit maxima civium Brixianorum delata: ac passim factula cernelantur corpora, partim in locis, partim in nuda humo strata, ut erant soluta vi morbi correpta distentaque. Quam vero publica isthac calamitas graviter Felicis convulserit animam, non potest exprimi verbis. Sed pro singulari sua sapientia, cum omnia haec a divina manu sentiret infligi flagra (quippe quae sola conturbat elementa, terram quatit, aquam concitat, turbat aeren, mortalium irritata sederibus) salutare remedium arripit, pleneque divinae Majestatis consilium. Publicis igitur ad populum sermonibus, privatisque colloquiis, insigni minui fervore ac ferundia, Jovis noster hortari omnes ad penitentiam, quo una divinam ultionem inhibere, atque iratum serenare numinis faciem potest.

D Ipsomet dein extentis brachiis, sublatisque in caelum oculis, inflammato iustitiae spiritu, ita precabatur Deum: Ignosce, Domine, populo tuo: non putaris ei insultare Muhametanus et haeretici: qui conspecta crudeli hac ignis strage, concludunt blasphemiam, non esse illam religionemque nostram tibi acceptam. Scio, Domine, non solere a divina tua manu armari adversus hominum creaturas, nisi in gravium criminum, quibus divina tua laesa Majestas est ultionem. Ea enim causa haustus olim diluvia orbis terrarum, igni delata urbes quinque, absorpti telluris hauri Cera, Dathan, Abiron, flamma ieti Nadab et Abiu, Angeli gladio casus Sennacherim numerosus exercitus. Eadem nunc eussa, terramoto concussa haec civitas, inundatione vastatus ager, pestilentia extincti mortales. Sed quid, Domine, aperi sinum, excita viscera misericordiae tuae, dic

Angelo frameam vibranti ultricem: Satis est, re-
D duc dexteram. Sin adhuc aliam incussurus es plagam, en me paratum, velut alis filios neos tecturum: me feri, sicque justa tua residat indignatio. Parce populo tuo, aut e numero me viventium expunge, atque e cadura hac vita me exime. Mihi pretiosa jucundaque mors contiget, quae vitam his mihi perquam dilectis conservet. Ita saepius secreto precabatur Felix: inde ad publicas decernendas supplicationes conversum credibile est Litanis usum, quas non ita pridem ad similem avertendam calamitatem magnus composuerat Gregorius. Omni interea ope succurrere afflictis, sepelire mortuorum corpora, nulla sordium ac tabis habita ratione, pari humilitatis humanitatisque officio amplis elemosynis alioque subsidio egentes juvare. Sub extremam Felicis aetatem, mortuo circa r annum DLVI Rotario, regnum Rodwaldus quinquennio tenuit: hunc Aripertus excepit: nihil tum gestum est memorabile.

E Ista sunt, quae de Felicis virtutibus, ac rebus ab eo praecclare gestis, colligere potui. In hoc certe obscuro scriptorum silentio, quo ejus involuta est vita, istae virtutis ejus scintillae, a fortuna temporum, quibus vixit, ductae, possunt eximias ejus animi doctes testari. An non enim illustrem ejus sanctitatem fuisse necesse est, quem Reges populique tanti aestimant? religionem, qui tot restauravit templa? zelum, qui longe ab domo adversus Muhametanos ferri arma suaserit? doctrinam, qui haeresim Arianam contuderit? pietatem, qui gregi suo in tam acerba calamitate succurrerit? An non egregia opera, quae tantam ei et in terris gloriam, et in caelis coronam peperere?

F Tandem vivendi finem Felix fecit, cum ad extremum senium pervenisset. Cum enim tunc non crearentur, nisi qui maturae aetate essent, Antistites, ipseque xi. in eo manere annos exegerit, necesse est tummo grande natu fuisse. Neque minus, quam vita, ut credibile est, sancta mors fuit: utraque multis conspicua miraculis, etsi ad nostram ea notitiam non pervenerint. Id fortassis nostra in conservanda spiritualium nostrorum progenitorum memoriae sequitatis meruit. Quae tamen ejus sanctitatis ac meritum opinio fuerit, argumento est illius sepulchrum. Erat arca e saxo versicolore sane quam pretioso, quodque ego non his in regionibus, sed in Africa excisum crediderim, parte anteriore plurimis exilibus status, Longobardico more vestitis, ornata: quae cum deinde moveretur, fracta est, ejusque perspicuus valor: ac secta in partes, ex hisque confecti, qui ante altare adis S. Afrae eruntur, cancelli. (Quod esset hoc saxum adeo vetustum, ut jam exili aetate inciperet, et celsata culta Longobardico statura, praeter reportam intus in lamina epigraphica, evidenter fidem faciebant, his ipsis, quibus mortuus est Felix, monumentum hoc illi excitatum esse imperii Longobardico temporibus. Id vero aut religiosum illarum Principum, aut urbis ipsius, cupientibus sacris Praesulis sui ossibus, dignum ejus magnitudinis, existimatione, meritis tumulum exigere, opus fuisse, inde confitias, quod et pretiosum adeo saxum, ita variis elegantibusque distinctum venis, ex longinquis advectum regionibus, accurate sculptum, etsi rudi celo, ut ea erant tempora. Est igitur sacrum corpus insigni funeris pompa, multis eum porum hieronymis, in aede / SS. Fausti et Jovita ad sanguinem, quo jam S. Afrae dicitur: intra eam arcam depositum. Neque unquam ex ea exemptum, etsi ipsa arca, variis temporibus, alio atque alio ejusdem aedis loco statuta sit. Ea demum anno MDLVI in sacello ad meridiem reperta, in novam basilicam sacrum deportatum est pignus, collocataque haud procul eo loco, ubi prius conditum fuerat

EX ITALICO MARTINENGI

obinet ut Arianus Episcopus renovetur:

dat operam ne lege Longobardum laudantur Ecclesiarum jura:

terram motu, pestibus, peste officios civis

hortatur ad penitentiam et precis:

orat ipse pro populo ferentem.

cosque juvat.

E Anacephalosis dictionum.

S. Felix pie moritur:

honorifice sepelitur.

corpus intertum an. 1308.

A fuerat, in ara templi media, quæ majoris elegantiae atque ornatus gratia ad Australem partem obversa est.

a De S. Fauslino Episcopo Britanniæ eginus 16 Febr. — b Tricesimus est apud Vahellum. — c Caisar S. Dominicus, S. Felcis decessor, 20 Decembris — d. Alia Hampertus, dicitur, ab Eghello Episcopus Britanniæ 44 statuitur. Eam eisdem Hamperti varietatis de translatione S. Philastrii, ubi inter alios epis opus Britanniæ recenset quique Dominicum a. Feheem — e Adaloldus vocatur a Paulo Diacono et ubi, in Episto Puteano Adalvaldus, ubi Baronio, qui et Adovaldum appellat. — f Pulus Diaconus lib 4 cap. 31 desponsatam ei fuisse plam Throdetherii, Regis Austrasiæ, scribit, patre adhuc vivente, anno 604, vel 605, eam adhuc puerulus esset. Erat vero Theodoberius Theodorici Burgundiæ Regis frater, ab eo victus reatogue exilus anno 612. Agrilphus anno 616 abrisse traditur. — g Inno 626, secundum ca que de morte Agilulphi iam dicta — h Hoc multi recentiores confingunt. Ne Arabum quidem tota potius videtur Mahometes, qui anno 631 impuram annam efflovi. Successores vi armatum superstitionem suam propagarunt. — i Cur ait deinde? Multis ante Mahometem seculis celebre nomen fuit Saracenorum, qui et Christianam fidem complexi, ut alibi diximus. — k Fac-

lum id sub Cmaro qui tertio loco post Mahon elem Ameras Arabum fuit. — m Id factum scribit Cedrenus anno Heracli 24, Christi 633. nol. iulio 634. — n Non ipsemet, sed varii Duces ab eo facti, qui omnes victi ab Umaro, subjugataque, veniente adhuc Heraculo, Syria, Palestina, Ægyptus, aliæque provincie. Ita qui res tantis in Perside egerat Hieracius, loique prælia commiserat serandissimum creuit, postquam in hæstus prolapsus est Monothellitarum, ymanus et infelix demereps fuit. — o Non est sane tunc pulus. Hæstus hanc expeditionem alii quoque e recentioribus memorant, Vahellus, Florentinus, Ferrarius, Capricolus. At non veteres, quos quidem viderim. Poinisse aliquos fieri delectos ab Eraculo, in quibus et Brixiemes alijum numina dedrunt, missaque in Orientem sunt, non inheor: sed quæro auctorem, qui id scribit. — p Alii annu 638. Quæ hic narrat Martinus de Botavia, deque duobus Episcopis pene per omnes regni civitates constitutis, ac Pulus Longobardorum in unum codicem redactis, habet Pulus Diaconus lib. 6 cap. 44 — q In narrat Capricolus in Britanniæ annalibus. — r Alii anno 654 intinuit Rotharis tunc Rothari mortem et forte etiam prius sinitenda, cum Rolobaldus eius filius 8 annis regnasse dicatur, Anripertus deinde 9 cujus eiecit filius Grimobaldus regnum inuæst. annu 662, ut ostendunt 9 Febr. ad Vilam S. Sabini Epist. Canonum § 10 num. 60 — s Dr. hac adde actum 16 Februarii ad SS. Faustini et Jovite Acta § 3 num. 11

DE S. FARCONGOTA

REGIA VIRG. ANGLA, EBORIACI, SEU FARÆ-MONAST. IN GALLIA,

Commentarius historicus.

G. H.

SUD FINEM
SECULI VII.
XIII FEB.

In S. Far. F
monasterio

vixerunt
S. Edelburga
Abbatissa,

a S. Farcon-
gota.

colitur illa 7
Julii,

Est Farcongota
23 Febr.

filia primæ
Earconberti
Regis Cantuariorum.

et S. Sexburgæ

F
etarescit mira-
culis:

altarum se
preclibus com-
mendat,

instare sibi
mortem edocia
per revelatio-
nem.

miratur Ange-
lis puillenti-
bus

Inter illustriora in Gallia monasteria summarum ante mille annos extracta numerari debet, quod in diocesi Meldensi etiamnum extat, olim ab Agnerico Comite, SS. Walberti et Favonis Episcoporum Meldensium pariter, in saltu Berigensi et sui domini prædio, S. Faræ filie suæ ædificatum. Ei loco tunc Eboriacus nomen erat. postea a sancte hujus Abbatissæ memoria, Faræ-monasterium: od quod variorum collatio Sacerdotiorum etiamnum spectat. extra agrum quoque Meldensem, in diocesis Silvanectensi, Parisiensi, Belloracensi, Colitur autem S. Fara, ut patet ex Breviario Meldensi et Martyrologio Gallicano, vii Decembris: quavis in Martyrol. Romano etiam, sub nomine Burgundoforæ, in Aprilis referatur. Tanta ea fuit celebritate sanctitatis, ut hujus splendore ad suam disciplinam traxerit ex Gallia, Anglia, Hibernia nobilissimas puellas, ac Regum Principumque filios. Inter has emittit S. Edelburga, Annæ Regis Anglorum Orientalium filia, quæ S. Faræ in monasterii regimine subrogata, vitam in sanctitate complevit vii Julii quod dir publica ei impenditur veneratio. Hujus ex sorore nuptis S. Earcongota fuit, de qua hic agere institutus, nata Earcomberto Rege Cantuariorum et S. Seaburga, Annæ Regis filia: ac soror fuit S. Ernandæ, Wulsthero Regi Merciorum nuptæ: hujus illusterrimus xiii Februarii Vitam, et nobilissimum irque ac sanctissimum progrem deduximus, a pagina 686 ad paginam 692.

2 Tritheimus Abbas lib. 3 de Viris illust. Ord. S. Benedicti cap. 53 succincta epitome Vitam S. Faræ Abbatissæ complectitur, ac sequente capite, prætermisiss S. Edellurga matertera, aqut de S. Earcongota, quam Earcongotam appellat: ac quem diem natalam S. Edellurgæ Beata lib. 3 Hist. Eccl. Angl. scribit in magna gloria sulere celebrari, mendose ad S. Earcongotam transfert, diem tempore Nonarum Juliarum. In verbi Tritheima juravrat mox scriptoris Martyrologii Benedictini, Wion, Menardus, Dorgonius, Bucerhus, Mathew: secuti ritum Ferrarius in Catalogo generati, et Sansovius in supplemento Martyrol. Gallie, quorum et nos ducti auctoritate, monimus alibi Acta ejus ad illum vii Julii differenda esse. Verum ut ex Breviario Meldensi dulcissimum, ejus in illa diocesi fieri xxiii Februarii, non cum Virginia S. Mathie commemorationem, nullam alibi ejus extore mentionem; hic de ea dixerim prouenda, que potissimum, apud Bedam cap. 8 libri 3 extant.

3 Anno, inquit, Dominiæ Incarnationis sexcentesimo quadragésimo Earballdus Rex Cantuariorum, transiens ex hac vita Earcomberto filio regni gubernacula reliquit. Quæ ille suscepta viginti quatuor Februarii T. III.

annis et aliquot mensibus nobilissime tenuit. Hic primus Regum Anglorum in toto regno suo idola reliqui ac destroi, sitam et jejuniunm qualraginta dieum observari principali auctoritate præcepit. Quæ ve facile a quopiam posset contemni, in transgressores dignas et competentes punitiones proposuit. Cujus filia Earcongota, ut condigna parenti soboles, magnarum fuit virgine virtutum, semper serviens Deo in monasterio, quod in regione Francorum constructum est ab Abbatissa nobilissima, vocabulo Fara, in loco qui dicitur in Brige. Nam eo tempore, needum multis in regione Anglorum monasteriis constructis, multi de Britannia, (Reges ac divites, ut in Saxonica translatione additur) monastica conversationis gratia, Francorum vel Galliarum monasteria adire solebant: sed et filias suas eisdem erudiendas, ac sponso celesti copulandas mittebant, maxime in Brige, et in Cale, et in Andilegum monasterio. Inter quas erat Saethryth filia uxoris Annæ Regis Orientalium Anglorum, et filia naturalis ejusdem Regis Ethilburg, quæ utraque cum esset peregrina, præ merito virtutum, ejusdem monasterii Brigensis est Abbatissa constituta. Cujus Regis filia major Sexburga uxor Earconberti Regis Cantuariorum, habuit filiam Earcongotam, de qua sumus dicturi.

4 Hujus autem Virginis Deo delicate multa quidem ab incolis loci illius soleant opera virtutum et signa miraculorum usque hodie narrari. Verum nos de transitu tantum illius, quo celestia regna petit, aliquid breviter dicere sufficet. Imminente ergo die sue vocationis, cepit circumire monasterio casulas infirmarum Christi famularum, earumque maxime, quæ vel ætate provecata vel probitate erant morum insigniores, quarum se omnium precibus humiliter commendans, obitum proxime suum, quem revelatione didicerat, non velabat esse futurum. Quam videret revelationem hujusmodi esse perhibebat. Vidisse sese aliatorum ceterarum hominum idem monasterium intrare, hosque a se interrogatos, quod quærent aut quid sibi vellent, respondisse, quod ob hoc illo fuerint destinati, ut aureum illud munus, quod eo de Cantia venerat, secum assumerent.

5 Ipsa autem nocte, in cujus ultima parte, id est, incipiente aurora, præsentis mundi tenebras transiens, supernam migravit ad lucem, multi de fratribus ejusdem monasterii, qui alii erant in iocibus, jam manifeste se concentus Angelorum psallemum audisse referant, et sonitum quasi pluinæ multitudinis monasterium ingredientis. Unde mox egressi dignoscere quid esset, viderunt lucem radiis emissam

A sam fuisse permaximam, quæ sanctum illam animam, carnis vinculis absolutam, ad æternam patriæ cœlestis gaudia ducelat. Addunt et alia, quæ ipsa nocte in monasterio eodem divinitus fuerint ostensa miracula. Sed hæc nos ad alia tendentes suis narrare permittimus. Sepultum est autem corpus venerabile Virginis et sponsæ Christi in ecclesia beati Protomartyris Stephani. Placentque post diem tertium, ut lapis, quo monumentum tegebatur, anoveretur, et altius ipso in loco reponeretur : quod dum fieret, tantæ fragrantie suavitas ab imis ebullivit, ut cunctis qui adstant Fratribus et Sororibus, quasi opobalsami cellaria esse viderentur aperta. Sed et matertera ejus, de qua diximus, Æthilberg... ejus esset virtutis magis post mortem claruit... ejus corpus transtulerunt in ecclesiam B. Stephani Martyris : ejus videlicet natalis ibi in magna gloria solet celebrari die Notarum Juliarum.

6 Hartenus Beda, ejus ultima verba a S. Edelburga Abbatisa, quam Æthilberg vocat, ad S. Earcongotam transtulit, ut supra indicatum, Trithemius, et post eum Borysfehdus in Historia Eccl. Angl. seculo 7 cap. 5. Non aliud mendum adjuvat, ut Abbatissam Brigensem appellaret. Secuti Doriganus, Bachelanus, Ferrarius, Saussaius, ac Wilsonus in priori Martyrologio Anglicani editione ad eundem vii Julii; in posteriore eam prætermissa est. Iterum Briar, inquit, Saussanus, in agro Meldensi S. Earcongothe Regine et Abbatissæ, quæ S. Edilburgæ predictæ Abbatissæ suæ matertera, sacra in regimine successit, non minus dotibus gratiæ, quam præfectura vice insignis : quemadmodum venerabilis Beda veraci encomio testatur. Verba Bedæ dedimus, in quibus nulla præfectura, aut regimen S. Earcongotæ tribuitur. Abbatissæ statuuntur Saethrythi filia uxoris Anni Regis, atque ejusdem Regis filia naturalis Æthilberg, sive Edelburga. In Gallo Christiana Claudi Roberti, sed, ut præfatur, inverte serie temporum, hæc prima Abbatissæ Pharis monasterium referuntur : S. Phara, S. Edelburgis filia Regis Saxonum Orientalium (imo S. Edelburga filia Regis Anglorum Orientalium) Gilburgis, Helvidis, Rothildis, Mathildis, Emma,

Havidis etc. nulli S. Earcongotæ facta mentione, imo ne Saethrythi quidem, quæ saltem S. Edelburgæ successit

7 Henricus Archidiaconus Huntingdonensis in tractata MS. de Sanctis Angliæ illustre encomium, sed ex Beda excerptam, habet SS. Erhengodæ et materteræ Æthelburth, (ita enim ambas appellat) et hanc ait celebrari Nonis Julii, illius natalem cum Beda silet. Wigornensis ad annum 630 agens de Rege Ercomberti hæc solum addit : Cujus filia Ercongota, quam peperit ei S. Sexburga Regina, extitit magnarum Virgo virtutum. Plura ex Beda addit Westmonasteriensis ad annum 631, Joannes Bronton in Regno Cantie pag. 740 Ercongecam nuncupat, quæ, inquit, amore sacre religionis monasteria petiit transmarina, ubi Virgo requiescens, claris a Christo suscepta miraculis se ostendit. Malmesburienis hæc ita refert : Cujus Ercomberti filia Ercongetha, tanto soboles non indigna parente, tenuisque virtutis lineamentis patri respondens, Kalas monasterium apud Gallias sanctitudinis suæ luce vestivit. Est monasterium illud in vrbali villa, quæ Kalas dicebatur, extractum a S. Bathilde Regina Francorum, cum ipsa vidua post obitum Chlotovri II, anno 1061XVII functi, cum parvulo filio Rege Clotario in regnum gubernaret Francorum, uti ex Actis S. Bathilæ primæ Abbatissæ datimus XXI Januarii ad Vitam S. Bathildis Regine pag. 734 num. 12. cum prædem in S. Faræ monasterio habitaret S. Earcongota, imo jam defunctæ S. Faræ successerit S. Edelburga matertera : quæ eodem errore, forsitan Malmesburienis hausta, in Martyrologio Anglicano secunda editionis ad vii Julii dicitur Kalensis Abbatissa.

8 Quo autem obierit anno S. Earcongota, non emittat : Wigorniensis de ea agit ad annum 1031, quo Ercombertus patri suscepit regnum Cantuarum. Mortuus hic dicitur in Chronologia Saxonia anno 1031XIV. Trithemius scribit Earcongotam in monasterio Brigensi claruisse anno 1013. Buelius anno 1013XXX, alii aliter. Fritse S. Ermenildam sororem ejus ad annum ceteræ præ diximus ad ejus Vitam. Sub finem seculi septimi abasse opinamur S. Earcongotam.

▲ OCTOVI G. D. in luce magna ad cœlos ducitur :

sepeliuntur in ædes. Stephaniani,

in quam translatum corpus S. Edilburgæ.

Non fuit S. Earcongota Abbatissa :

B

Inudatur ab aliis scriptoribus :

non fuit in Kalensis monasterio :

E

quo tempore obierit :

DE S. MILBURGA VIRGINE

WENLOCHII IN ANGLIA,

Commentarius historicus.

§ 1. S. Milburgæ familiæ regia : mater ejus non S. Ermenburga, sed Dunnera.

Qua parte in Salsopia, hodie in Anglia Constituta, apud occidentales Mercos flumen Sabriana Carnarus et Ordovices, antiquos Britannicæ populos, distinguunt; illic in Transsabrana regione, quæ ad Ordovices olim spectabat, visitur apud Windlochium, alias Windocium, et Ventidochium, Saxonice Wintons, Anglice Wenloche, et tunc calce, ut ad Cambdenus in Salsopia descriptione, sub Richardo n. oris fulmine notum : sed multo notius Saxonice seculi antiquissimum sanctimonialium habitatione, ubi Milburga sanctissima Virgo vitam egit et tumulum accepit. De ea Lelandus lib. 2 collectan. in Monasterio Anglicano pag. 613 editas ista habet. Milburga Abbatissa Ventidocensis, loco, qui Wintons antiquitus nuncupatur, coelesti conversatione feliciter illustratur. locata dormitio et perpetua mansione glorificatur, ubi constructo venerabili monasterio profuit ipsa Mater Anglica. Hæthelmus Malmesburienus de Gestis Pontificum Anglorum lib. 4 titulo de Monasteriis Episcopatus Herefordensis, hæc ita exponat : In diversis præsulatus sunt duo cœnobia, apud Scrotheshorium, et Wenloch. Scrotheshorienisim recens est,

a Rogero Comite de Monte Gomerico constitutum. Apud Wenloch fuit antiquissima sanctimonialium habitatio : ibique beatissima Milburga, soror S. Mildredæ, neptis Penda Regis Merciorum ex filio, transegit vitam, et sita est.

2 Familiam Penda Regis deduximus XII Februarii § 1 Vite S. Kraonthe Regine Merciorum, quæ nupta fuit Wulphero filio Prætor. Ethelredi, Merwaldi : pugnata Merualdo est S. Milburga. Faerunt autem Reges Merciarum Wulphorus, eique mortuo successit S. Ethelredus. At Præda fuit Rex Middelengorum, sive Meditraneorum Anglorum, et favore Osu Regis, Australium Merciorum. Merwaldus vero, sive Meriwaldus, aut Merwale, Rex Weston-hecanorum dicitur in Genealogia Regum Mercie sub finem Chronici Wigornensis, scilicet qui in occidentali plaga Merciorum regnum tenuit, ut tradant Wigornensis ad an. 673, ad sequentem Westmonasteriensis. Eundem Merwaldum appellant tamen Regem Merciorum Simon Dunelmensis in Historia Regum Anglorum cul. 89. Radulfus de Diceto in Abbrævationibus Chronocorum ad an. 679 aliique cum Vita S. Milburgæ, in qua ista apud Cupgravina fol. 23, leguntur : Erat Merwaldus Rex Merciorum paganismus deditus, quando sanctus Presbyter Edfridus doctrina clarus

G. H.

CIV. AN. CIV. 1500XIII LIB.

Wenloch in Salsopia

1912 S. Milburga

perquæ et Regibus Merciorum,

filia Merwaldi,

fratres occidit in Salsopia Merciorum.

A pnea, Merciorum Dominis, lux primogenita extitit, sic in regno parentum Deo sacratis Virginibus viduisque Dux primiceria vitæ celestis præfudit. Constructo enim in loco, qui Winnicas antiquitus dicebatur, monasterio, modico Wenloke, Virginibus congregatis præfuit ipsa Mater et vitæ regularis Magistra. Ab inuenit enim ætate omni studio Deo servituro curavit: et ornatus ejus præter quod erat intrinsecus, de exteriori non curavit. Appetitores virginalis pudicitie repellibat, nullius, nisi Christi solius amorem admittens, cui soli voto ardenti adhaerebat. Virescelat ei vita mundialis, sponsus mortalis, proles carnalis: et conobii discipula pro Christo subdita efficitur. *Hæc ibi. Apud Harpsfeldium, forsân ex citata ante Vita, dicitur per Theodorum Dorovernensem Archiepiscopum consecrata, et monasterium amplis possessionibus, multis et pretiosis Sanctorum reliquiis, magisque privilegiis et prærogativis a patre Merwaldo et patre Wulphero Merciorum Regibus exornatum.*

6 Non defuit piæ voluntati S. Milburgæ favor celestis, ut virginitas Christo sponsa oblata conservaretur. Cum enim, ut apud Capgraviu legitur, vice quadam extra monasterium in quadam villa, nomine Stokes, moraretur, filius Regis ejusdem eam per violentiam rapere, et in conjugium sibi copulare affectabat. Et collecta militum manu, cum moliretur sibi prædam facere de Virgine, ostensa colitis famule Christi juvenis nequitiæ, fuga statim cura familia præparatur. Interea vir ille temerarius ad locum veniens, et Virginem non inveniens, hipo rapido agnam Christi fugientem insequitur. Erant ibi amnis quidam, nomine Cori, vado inabilis et alveo mediocri, quem Virgo cum suis fugiens leviter transivit, et persecutor iniquus transire non potuit. Nam aqua subito intumescens omnino transmissibus semitam denegabat. Confusus igitur juvenis et attonitus, amplius Virgini talia inferre non præsumpsit. *Hæc ibi Corfson Corvo annis in agris sive Hundreda Wenlochiensi exortus prope Ludlowium oppidum Tremde fluvio immixtus, infra Wigornium urbem celeberrimam Sabennæ illabatur. Ferrum, non solum annis, sed et aureses silveas, quas aures etiam Gascelonus cap. 3 Vita S. Hærburgæ appellat, Virgins voluntati invertebant: quod, aliisque miracula ita in eadem Vita referuntur.*

7 Cum autem aucto indomito in eodem loco de Stokes Virginis sanctæ agros occupantes depascerent, et passim depopularentur, damna sanctæ Virgini multata, non turbatur. Potens enim meritis et virtutibus, avibus illis inquit, ut in agris ejus exanim nulla remaneat, nec in posterum de genere illarum agris suis damnum aliquod inferre præsumat. Virgins itaque imperio volucres hæc lege coercentur, ut satis ejus ulterius non nocentes, jussis suis obediunt, et agris valdebant. Singulis annis hoc miraculum renovant, diu quasi jussionis memores, præceptum transgredi nolunt, et agris vitantes a satis abstinent: aut enim famelicæ sic ad pascum descendunt seens agros, aut voluti fatigato, quasi respirando sic perparum eis insident, ut in pasto mole citius recedant.

8 Cum autem nocte quodam diutius solito orationibus et contemplationi vacasset, fatigata sopori membra dedit, et orto solo perensa solis radio, de bono subito expurgata, reddidit attentam. Cumque matris solito attentata procederet, de capite suo sœvum volamen quasi neseta projecit. Ne mora, solis radius, divino natus, antequam terram tangeret, illud suscepit, et deinceps se reversa esset, pendulum in aere eorum ipsa mansit: et celeste miraculum cognoscens, colitis se visitatum intellexit: Duo gratias inde libavit, benedixit et magnificavit.

9 Vidua cum filio suo mortuo venit ad Virginem sanctam, et solam in oratorio eam inveniens, ad pedes ejus cum gemitu cecidit, et ut vitæ restitueretur filius ejus, sua intercessione jugiter imploravit. Cui Virgo ait: Non es, inquit, sanæ mentis, quid a me fieri deprecis? Vade et sepeli mortuum tuum, teque morturam præpara post filium tuum. Ad hoc enim ut inoriatur omnis homo nascitur. Non a te, inquit vidua, recedam, nisi prolem meam mihi restituis vivam. Videns enim Virgo sancta mulieris fidem, cum juxta defuncti corpus in oratione se prosterneret, tantus ignis protinus super eam de celo venit, ut inde tota cooperiri atque comburi videretur. Quod cum Soror quamdam vidisset, exclamavit dicens: Domina mi, surge velocius, et de incendio exire festina: totam te igne coopertam grandi video. Quo dicto, tota species ignea ab oculis ejus evanuit, et surgente ab oratione Virgine, viduæ filius a morte resuscitatus matri redditur.

10 Decursis in omni sanctitate et puritate duodecim lastris, ingravescente corporis molestia et febrilibus fatigata, convocatis Sororibus: Vos, inquit, hæcenus, dilectissimæ Sorores, sicut animæ meæ viscera dilexi, et sicut mater filiis pia sollicitudine præfui. Jam vero divina pietate cursu peregrinationis meæ terminante, et supernæ vocationis gratia me ad bravium misericorditer invitante, carnis universæ viam ingredior, Deo et B. Mariæ vos relinquo. Et multis salutaribus monitis et exhortationibus illas instruens, vii Kalendas Julii migravit ad Christum, et in monasterio suo cum honore sepelitur. *Hæcenus Vita a Capgravo edita: in qua forsân error typographicus est, diu dicitur migrasse ad Christum vii Kalendas Julii, quo die utilis hæcenus inscriptum Martyrologiis nomen legitur. Harpsfeldius ait feliciter ad vii Calendarum Martii cotamigrasse, et non tantum mortuo vitam, sed etiam cæco lumen redditum ejus meritis fuisse.*

11 *Etus S. Milburgæ hæc ratione colligi potest. Suscepit genitor Merwaldus fidem Christianam et sacram baptismum anno Christi 1061, cui deum nuptii tradita est Damvera, neque aliter licitum erant Christianam Virginem Pagano in conjugem dari, ne fides et sacramenta celestis Regis consortio profunderentur Regis, qui veri Dei cultus esset ignarus, uti Beda lib. 2 Histor. Angl. cap. 4 scribit Eadbaldu Regem Cantiorum respondisse S. Edwino Northan-Hymbrore Regi, cui hæc necesse Christianus S. Edelburgam filiam ejus missis precibus in conjugem peteret. Eodem modo diximus xii Februarii pag. 687 § 3 Ermenildam ab Ercomberto Rege Cantiorum Eadbaldi filio non fuisse desponsatam Wulphero, nisi eximie et constanter Christiano. Quod idem de Ermenilda, sive Eormvelo, fratre Ercomberti, et altero Eadbaldi filio dicendum est, cujus filiam fuisse Domnevam constat. Nupta ergo sit Merwalo anno conversionis ejus, aut sequenti 1061. Cum ergo primogenita dicitur S. Milburga, forsân anno 1062 nata, quam decursis duodecim lastris, id est, sexaginta annis, migravisse ad Christum supra dictum est; annus is foret 1122.*

§ III Corporis S. Milburgæ inventio, miracula, veneratio.

Ex memorato supra Lelando, de morte S. Milburgæ citantur ista pag. 613. Monastici Anglicani: Gilela vero virginis corporis entu celebri reconditur ante majus altare in ecclesia sanctæ Trinitatis. Ferrum, ut Malmesburiensis lib. 2 de Gestis Regum Anglorum cap. 13 tradit, Milburga quæ apud Weneloch requiescit, olim ab æcolis nota, post adventum Normanorum dum nascitur locus sepulchri, aliquandiu oblivioni data. Sed locum omnino desertum fuisse scribit

AGOSTONE G. B. S. Milburga fit sanctimonialis,

et Abbatisa,

a puertitia virtutis et castitatis amans:

B prædonem pudicitie fugit,

et anime subito intumescere servatur:

anseribus silvearibus turperat, ne agris suis nocerent:

C

sacrum velamen eadip. in his suspensum recipit

1) filium viduæ mortuum

suis precibus, et igne celesti circumdata,

resuscitat

moribunda in acti moniales adhortatur: E

abit vii Calendarum Julii, non Julii,

sed Martii.

nata patre, ante nuptias Christi adrem amplexo,

F

mortua circa annum Christi 1122

Seynteburgh & Milburg

in oculum.

monasterium
descriptum
datum Cluniacensis :

A scribit idem *Malmesburiensis lib. 4 de Gestis Pontificum*, dum cum Rogerus Comes de Monte-Gomerico monachis Cluniacensibus implevit, *Camdenas in Montgomeriæ descriptione asserit*, Rogerum Montgomerium fuisse Comitem Salopie, cujus patrimonii erat Montgomerii, et Montem-Gomerium dictum: qui, ut est in libro Angliæ censuali, castrum construxit. At sepulchrum Virginis Milburgæ, inquit *Malmesburiensis*, clam erat novis adventis, monachis Cluniacensibus, omnibus videlicet vetustatis monumentis violentia hostium et temporis deletis.

13 *Edwards Mathew ad xxiii Februarii asserit a novellis tradi S. Odonem Bellensem de corpore S. Milburgæ inventionem librum edidisse. At notatur ab Harpsfeldio in margine, miracula post ejus inventionem Atonem Ostiensem Episcopum et Cardinalem conscripsisse. Farsan unus idemque est Otho, vel Odo Castellionensis, Urbani II Pontificis nepos, e monacho Cluniacensi ab eo in Episcopum Cardinalem Ostiensem anno MDLXXXVIII adjectus, qui Paschalem II anno MDLXXXIX inauguravit: et forsitan ab eo in Angliam Legatus a latere missus est: Maximus orator dicitur in poemate Baldrici Abbatis Burgulensis apud Franciscum Chesneum tomo 4 Hist. Franc. Tunc, inquit Harpsfeldius ex hoc scriptore, Deus ipse amoris erga sponsam suam Milburgam non obscurata testimonia Angliæ posteræ exhibuit, corpusque ipsam Virginis, licet post multa secula, ad notitiam venerationemque hominum in apertum protulit, ad annum salutis millesimum centesimum primum, et Imperium Henrici, in loco, qui Winloconi dicitur, Raimundus quidam, dum forte operaretur in monasterio sanctæ Trinitatis, arculam, sive capsam veterem reperit, et in ea scripturam ab Alstano quodam Presbytero conscriptam, quæ testatur Virginis corpus prope altare ibidem sepultum. Sed cum altare non appareret nihil erat adhuc certi. Atqui Deus hanc omnem incertitudinem paullo post sustulit. Cum enim in ea ecclesia duo pueruli, ut fit, luderent, repente terra se aperuit, ita quidem, ut primo unum, deinde et alterum puerum ad genua usque absorberet. Qui casus magnam monachis admirationem occasionemque præstitit, ut terram elloliendam curarent. Quod cum peregrissent, incidit in quædam humana ossa, et postmodum in fundamentum ipsius altaris, de quo mentionem fecimus.*

14 *Hæc ibi, quæ paululum aliter enarrat Malmesburiensis lib. 2 de Gestis Regum Anglorum cap. 13. Nuper vero, inquit, adunato ibi conventu monachorum Cluniacensium, dum inchoata novi templi machina, quidam puer per pavimentum cœcitatis cursitaret, effracta mansubi fovea, propalam corpus Virginis fecit. Tunc balsamici odoris aura per ecclesiam spirante, altius levatum tot miracula præbuit, ut caterentium eo populorum unda confluerent. Vix patuli campi capiebant agmina viatorum, dum aspis umbonibus dives et mendicans se agerent, cinctos in commune præcipitante fide. Nec cassum eventum res habuit, adeo ut nullus inde, nisi extincta vel in tigata vultudine discederet nonnullosque regis morbus, medicis sane incurabilis, per merita Virginis relinqueret. Eadem repetit Malmesburiensis lib. 4 de Gestis Pontif. Angl. et Continuator Bedæ lib. 2 cap. 33.*

15 *Aliqua miracula ibidem facta exponit Harpsfeldius his verbis: Concurrerunt tam ad fidem rei, adque gloriam Dei sponsæ suæ manifestandam, et alia, eaque insignia testimonia. Nam ad eas reliquias ita recens inventas horrenda lepra a duabus mulieribus depulsa est: mulierihumen orulorum restitutum, quod amiserat: puer illuminatus est, qui*

numquam oculis prius quidquam usurpaverat. Fuit et alia mulier in vicina villa, quæ Petelia dicitur, gravi ægritudine quinque annos concussa, quæ mox ut aquam, qua sacræ Reliquiæ ablutæ erant, elibit, morbum omnem excussit, horrendumque simul aspectu vermem evomit, qui geminum in capite, geminum in cauda cornu, sexque pedes habebat. Ad fidem vero rei, vermis ille ligno quodam excavato inclusus, in monasterio conservabatur. Hæc Harpsfeldius, quæ eadem Anglico sermone edidit Hieronymus Porterus in Floribus SS. Angliæ, et villam Peteliam invenit pagum, seu vicum Patton, estque forsitan quod ad sinistram Corpi amnis ripam Peton in Chorographis tabulis visitur.

16 *Florent præterea in Wallia gloriosæ Virginis Milburgæ miracula loco, qui ejus nomine, eo quod sui juris aliquando fuerat, Landmylien Walliæ dicitur, quod in terram Milburgæ Latino sermone vertitur. Ita Lelandus in Monastico Anglico pag. 613 editus.*

17 *Nomen S. Milburgæ inscriptum est antiquo Martyrologio nostro MS. quod Bedæ nomen præfert, in qua ista habentur, xxiii Februarii: In Britannia B. Milburgæ Virginis, cujus virtutibus et miraculis claruit. Inscriptum quoque nomen. MS. Florario, Martyrologio Coloniae edito anno 1490, Auctaris Greveri et Molani ad Usuardum, Martyrologos Gallesiani, Canisii, et Romani, in quo ista legitur: In Anglia S. Milburgis Virginis, filie Regis Merciorum. Wion et Menardus in Martyrologio Monastico, in Anglia, annat, monasterio Feueloch (Meardus Wenloch) depositio S. Milburgis Virginis, Merwaldi Merciorum Principis filie, cujus corpus post multos annos incorruptum inventum est. Quæ in Calendario Benedictino utopianto contractus expressit Dorganus: at longiore encomio eum celebrant Bucelinus, Mathew, Porterus, et Wilsonus in Martyrologio Anglico: cujus verba ita Latine sonant: Wenlochii in Salopia depositio S. Milburgæ Virginis et Abbatissæ, filie Merwaldi Regis Merciorum, cujus magnam sanctitatem et vite innocentiam dignatus est Deus confirmare variis miraculis, per eam tam in vita quam a morte patris. Mortua autem est circa annum Christi sexcentesimo septuagesimo quarto, et in proprio monasterio Wenlochensi sepulta. Cujus sacrum corpus tempore Gulielmi Conquestoris Regis, facta pio viro revolutione, integrum atque incorruptum elevatum est, et pretiosis impositum loculis, magno cum honore et veneratione in dicto monasterio Wenlochensi, quod ipsa edificaverat, adservabatur etiam usque ad tempora Regis Henrici viii, et ruinam tam præclari monumenti.*

18 *Hæc ibi. Annos tam ætatis et obitus S. Milburgæ, quam inventionis reliquiarum aliter et antiquis monumentis deduximus. Mortuus est Gulielmus Conquestor anno MDLXXVII, Gulielmus Rufus autem ejus filius anno MDCC, cui alter filius Henricus I successit: ad cujus regnum idem Wilsonus in secunda editione Martyrologii Anglicani corporis inventionem melius refert xxvi Maii his verbis: Eodem die Winlochii in Salopia Translatio S. Milburgæ Virginis et Abbatissæ filie Merwaldi Principis Merciorum, cujus sacrum corpus anno Christi millesimo centesimo primo, favore cœlesti monachis Wenlochensibus inventum est, et ad eminentiorem locum ejusdem monasterii translatum. Ubi et magna veneratione adservatum fuit, et multis claruit miraculis, usque ad tempora Henrici viii quando monumentum illud destructum est.*

D
AUCTORE Q. H.
ÆGRI EPOTA
AQUA RELIQUIARUM
LOTIONE
SACRALI

vermem
evomit.

in Wallia
miracula
sunt:

ejus anniversaria
veneratio
23 Febru.

E

F

et 26 Mart.

ANIMAT.
PAP 46.

Corpus S. Milburgæ reperi-
tum an. 1101.

ostrem inu-
visumum
exhibet.

ad id xpi, 30
nanus.

epoxe.

exci

DE S. LAZARO CONFESSORE MONACHO PRESBYTERO, AC PICTORE, CONSTANTINOPOLI,

Commentarius historicus.

J. B.

CIRITER AN.
CUR. 16001 XI
XXIII FEB.
Sui Theophilo
Imp. Leonoma-
cho

Theophilus Imperator (qui Michael Balho pater, Octobri mense an. 1265 CXXXIX, mortuo gubernacula suscepit, tenuitque annis XII, in mensibus) advocatili adversus sacras imagines flagrabat odio: ut (quod Georgius Cedrenus, Joannes Scilizus, Chrysaltes atque testantur) qui eas colerent, Episcopi, eorumque subditi, ac praesertim monachi, quique pingerent, in carceres sordibus delictis compungerentur, aut in montes ac speluncas expellerentur, sicut ac fame interituri. Edixerat quoque ut monachus fas esset in urbes ingredi, sicut ut omni modo arcerentur, ut iniqua, ne in agris quidem, tuto in conspectum hominum dare se auderent. *Proprum semper fuit haereticorum, atque eorum qui in perniciosis uaritates uelant, obisse monachos, antiquae pietatis per vulgum tenaces.* Statuerat item Tyrannus pictores omnes e medio tollere, nisi si vite tue die gratia, imagines conspuere, atque profanas res humi abjectas conculcare uellent.

multa passi
monachi

et pictores:
S. Lazarus
monachus,
idemque ph. bor
vulphorus cu
a. hile)

2 Inter alios captus est Lazarus, e Chazana artus, ab inuente apate monasticam vitam amplexus, ac deum Saeculato initiatus, ut infra dicetur, et nunc ut ait Cedrenus arte pingendi replebris. Videtur autem complures ea tempestate monachi pingendi artem habuisse, quod abrogatum per Imperatorem edicta. *Dicorum imaginibus, non facile alii reperirentur, qui vel cum captus peruicax eius pingerent, vel etiam arti illi, spe quatuor sublata, se adhiberent.* Ita xi Februarii in Vita S. Theodora Augusta Methulium monachum diuinos pictorem fuisse, suoque arte Boyari Bulgarorum Regi pietatem uentilasse: qui nobis uidetur in eam, quem ix Martii Constantinensis Ecclesia ueneratur, Moruarum et Bulgarorum cum S. Cyrillo Apostolum.

3 Lazarus igitur Theophilus (ita Imperatorem per Theophilum appellat Cedrenus) blandis primis uerbis sulgere tentauit. Et uero sensu adulatione capi non posse, ad sibi familiarum uim conuersus, ita illum tormentis excruciauit, ut his nomine superfluum existimaretur: dein tacto affectum carceri inchoit. Ubi uero intellexit cum uerbis receptis, deinde sacras imagines pingere; luminas ferreas ignibus palmas manuum ejus admoeri iussit. Carcerem igitur depastus est ignis, diuina anima dilectione pugil criminum corruit. Verum oportebat eum Diuina providentia posteris reservari. Quare cum eum Tyrannus inuicem agere didicisset, Augustae et quorundam aliorum, quos illa intus habebat, e custodia dimissus est, utque in templo Praecursoris, quod Terribilis sive Terribilis, dicitur occultatus, itaque ut erat pligis male affectus, imaginem ejusdem Praecursoris depinxit, quae diuinae conseruata est, ne morbos sanabat. Et haec tunc quidem ita gesta sunt.

tenetur bla-
ditte,

dein dixit tor-
mentis,

u. omni adu. t. t.

diuina pingit
imaginem
admoerens
S. Iouani,

ac post mor-
tem Tyranni,
Scheriore

4 Post tyranni autem interitum, uera iterum Fide elucescente, Jesu Christi Dei et hominis imaginem suis manibus crexit, quae est in Chalce. *Græce est, τὸν τοῦ χαλκῆς, ἢ καὶ διὰ τὸν χαλκῆς ἀντιτύπον.* Gulbus erat. In terra columnae, imaginem suis manibus impressit. *Zonarius ita de hac imagine scribit:* Pertur et post Tyranni interitum, Seruatoris imaginem in Chalce pinxisse, et quibus nunc ueneritur, restituisse, eum quo prius ibi fuerat Diuina imago, dudum crasa fuisset. *Ferebat autem Zonarius anno cxxxvi, ante Mundi ut ait, sexies millesimo uicesimo sexto, ad quem snos perhibet Annales. Curra atque*

χαλκῆς, sive publicum edificium fuisse uidetur, ab areis forsan uulvis, rostro aut cancellis ita dictum, Constantinus Imp. de auro ano Busilio ita scribit: *Ἐξαίρετως δὲ τοῦ διγέρου τῆς χαλκῆς λαμπρότατον τὸ πάλαι καὶ ἀεικότατον εὐαγγέλιον, τὸ χρυσοῦ καὶ τῆ τῶν κραυδούτων βιβλίον, ἰσως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἐμπροσθεν κατὰ μέρος πολλὰ διαρρέου καὶ τῶν ὁρατῶν ποιήσασαν ἔχοντος, αὐτὸς καὶ πύλον καὶ διατάξεις συγχαίς ἀπέκλειψεν, καὶ περιποιήσαστο, καὶ κινῶν κατιστάσαστο διερυστήριον Ἀγίου τοῦ πάγου καὶ Ἡλιαίας σιμυότατον.* Ante tamen omnia in Chalce splendidissima olim et maxime admirabili uide, quam tempore et imperantium negligentia, forte etiam et incendiis, multis in locis uicium facientem, et fatiscente jam tecto squalentem, ipsemet labore et profusis impensis expurgauit refecitque, et noua illic Iudicium subsellia instituit, Aroepago et Hebrea angustiora.

in Chalce curia
iudiciali:

5 Item B. Lazarus, inquit Cedrenus, ab admirabili Imperatrice Theodora rogatus, ut marito suo ignoscere, ueniamque ei a Deo impetraret. Non est, ait, o Augusta, iniustus Deus, ut nostrae dilectionis, et ipsius causa tolerantium arummarum obliuiscatur, odium uero illius et immodicum furorem iis anteponat. *De hac re fusus egius xi Februarii ad S. Theodora Vitam § 7.*

Ε

ορατρο ανατα
Theophili

6 Romam postea uenit B. Lazarus tempore Benedicti in Papa, qui Leonis in mortuo xviij Julij anno 1268 affectus, decessit xxi Februarii an. 1600. xviij. De Lazaro ita in Benedicto scribit Anastasius Bibliothecarius: *Hujus temporibus Michael, filius Theophili Imperatoris, Constantinopolitanae urbis Imperator, ob amorem Apostolorum misit ad B. Petrum Apostolum donum per manum Lazari monachi et pictoris artis nimie eruditi, genere uero Chazari, il est, Euangelium de auro purissimo cum diversis lapidibus pretiosis, Calicem uero similiter de auro, et lapidibus circumdatum, reticulo pendente de gemmis albis pretiosis mirae pulchritudinis decoratum, et uela duo de olobero cum Cruce de olobero, et lista similiter de chrysochlo, et parua coepertoria ipsius calicis, sicut nos Graecorum est. Similiter et uestem de purpura imperiali munda super altare majus, ex omni parte cum historia et cancellis, et rosas de chrysochlo uero imagine pulchritudinis decoratum, etiam et uelum de stauraci uinum, cum Cruce de chrysochlo, et litteris de auro Graecis. *Baronius to. 10 ad annum 836 mm. 6 paulum uariandis uerbis ex alio MS. haec recitat; quippe hic genere Chazaus fuisse dicitur Lazarus, ipso genere Chazarum uocat. Sappus Chazarorum et Chazariae mentio fit apud Cedrenum; ac nominatum cum de Heracho et Chostoe agit, Turcos Orientales Chazaros appellari scribit. Voces Anastasi quasdam obscuriores alij exponunt, ut Gerardus Joannes Vossius in libro de uitis sermonis, qui listam fimbriam; holoverum, uel oloberum purpureum; chrysochlo uero claratum, uel aurochlo; uelum de stauraci uel stauracium, interpretatur esse cui intellecti pumpini uel caryphi.**

Romam mitti-
ter a Michaelē
3 Imp.

u. omni numeri-
bus pretiosis:

F

uentione Chaz-
aus fuit, sive
Turcus,

7 Quae haecenus relata sunt de Lazaro, breuiter perstringunt Menza Graecorum ad xvij Norembris, his uerbis: eodem die memoria sancti Confessoris Lazari pictoris.

Tr. Christo, jam non pingit Lazarus, Sed uidet uidentem, nec coloribus sensibilem. *u. pueri a monachis,* hic ab usque pueritia vitam monasticam ingressus, ingressus

A pingendi scientiam edoctus est; et ad vite austeritatem ac continentiam, etiam misericordie erga pauperes singulare studium adhibuit. Unde et Sacerdotii gradu decoratus est. Ex quo tempore adversus omnes hereses accinctus, tantas aerumnas, non solum ab Eutychianis, Nestorianis, Dioscorianis, sed et ab impijs Icommachis perpeusus est, ut verbis exprimi nullis possint. Missus est etiam Romam veterem, ut paternorum et Apostolicorum dogmatum fidem propugnaret: reversusque cum magna gloria, iterum simili ex causa Romam abiit; sed in medio itinere correptus aegritudine, decessit. Venerandum ejus corpus reatum Constantinopolim, in S. Evandrii templo humatum est.

8 *Eadem habet in Biaz: 'Αγίου Μωξίμου Ep. Cyptherans. Eadem Menologion Sirloti, prater quam de ultimo itinere Romaa, (quod fortassis vel in caussa S. Ignati, vel tempore Basili Imperatoris suscepit, deque reportata Constantinopolim corpore. Quid autem dicitur et in Menais et in Menologio, pro patriis et Apostolicis dogmatibus pugnaturus Romam venisse (nisi ea fortassis glossata est cujusquam reverentis Graeci) ita videtur intelligendum, quod Imperatoris nomine, novo Pontifici obtulurus obedientiam venerit et pseudopapae*

13 *Anasthasin anathema diciturus: sive tum missus est, cum matre sanata, solus rursus summum administrare Michael cepit, ne fortassis sinistra de eo suspicio Romae oriretur, quasi dogmata Fidei, patris exemplo, intereret comellere; sive quam primum auditum est, Lotharium ac Ludovicum Imperatores, falsa improbata relatione deceptos, Anasthasin partes tueri velle, tunc S. Theodori et S. Ignatii Patruarchae consilio ablegatus Romam Lazarus est, ut profiteretur, si quid illi moveret, statutum pro legitimo Pontifice Orientis Imperatorem.*

9 *Memoriam S. Lazari celebrant Graeci, ut jam diximus, xvi Novembris, quo die etiam Ferrarius in generali Catalogo SS. ita de eo meminit: Constantinopoli S. Lazari pictoris, multa ob sacras imagines passi. At Baronius Martyrologio Romano ad xxiii Februarii nomen illius inscripsit, addito hoc elogio: Constantinopoli S. Lazari monachi: qui cum sacras imagines pingeret, Theophili Imperatoris Iconoclastae jussu, diris supplicii exoneratur, et manus et caudenti ferro comburitur: sed Dei virtute sanatus, abrasas imagines sanctas pingendo restituit, ac demum in pace quievit.*

10 *In Nationibus haec addit: Agunt autem Graeci de eo die xvii Octob. quando ex Cithiensi urbe translatum est corpus ejus Constantinopolim, ut testatum habetur in dicto Menologio eo die. Verba Menologi sunt: Eodem die Relatio pretiosarum reliquiarum Sancti et Justi Lazari, quas reliquias celeberrimus et fidelissimus Imperator Leo, divino zelo commotus, in templo pulcherrimo, sub ejus sancti viri nomine dicato, ex urbe Cytiensi Constantinopolim translatas, in argenteis oculis reposuit.*

11 *At sunt ea de S. Lazaro fratre Mariae et Martiae intelligenda. Polet ex Cedreuo, qui de Leone Sapiente Imp. filio Basili Macedonis, sic scribit: Erexit ibidem et aliud templum, homini S. Lazari dicatum: inque eo Sancti ejusdem allatum corpus collocavit, at sororis ejus Mariae Magdalene reliquias ex Epheso advectas. Illud ex Epheso deest Carpalate, neque ad S. Lazari ipsam pertinet, sed ad S. Magdalene; ut ex Graeco colligere est: Ἀρχιεπισ δὲ ἐκὶ τῶν αἰῶν κατὰ τοὺς τόπους εἰς ὄψατα τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου, ἐν ᾧ καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου μετακομιστὰ ἀπὸ τοῦ σῶμα, καὶ τῆς ἁδελφῆς αὐτοῦ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς εἰς Ἐφῆσου μετακομιστὰς. Nam quod bis verbum μετακομιστὰς repetat, iudicio est non eodem ex loco thesaurum utrumque apportatum, Zonaras unde Magdalene allate reliquias sint non expimit, seorsum tamen allatas nuntit, ita scribens: Nominis S. Lazari aliud posuit templum, in quo sacrum ejus corpus recondidit ex Cypro allatum, sed et Magdalene Mariae*

12 *Clarius haec in Menais exponantur, ubi Lazari corpus inventum dicitur ἐν τῇ νήσῳ Κύπρου, ἐν τῇ Κυπριαίων πόλει, in insula Cyprum in Cytiaeorum urbe, cum hae inscriptione: Lazarus quadrivlanus et amicus Christi. At xxii Julii dicitur ἡ ἁγία μυροφόρος καὶ ἰσαπιστολος, Μαρία ἡ Μαγδαληνή, Sancta unguentifera et par Apostolis Maria Magdalena, Ephesum venisse ad S. Joannem Theologum et Apostolum, ibique sancte obdormivisse, ac tumultu in altum speluncae, in qua postea quieverunt septem Sancti patris Dormientes. Leone deinde beate memorie Imperatore nostro, reliquie S. Magdalene allatae sunt Constantinopolim, et in monasterio S. Lazari depositae. De S. Maria Magdalena plenius agemus xxii Julii, deque fratre ejus S. Lazaro xvii Decembris.*

dem accedo: alios hereticos impugnat:

iterum et Romam:

in via moritur.

Cur Romam incensus?

quod natus est? See. et 23 Feb

D AD TORE J E non reobitur eius Translatio 17 Octob.

Sed Lazari frater S. Magdalene, et in illius templum utraque reliquias ubi dicitur.

E

Lazari ex Cypro,

Magdalene Epheso.

DE S. CELSO EPISCOPO TREVIRENSI, Commentarius praevious.

§1. S. Celsus Trevirorum v. Episcopus, cccc annis antiquior Celso Toletano.

Trevirorum urbs antiqua et illustis, sedes olim Praefecti praetorio Galliarum, ac nonnullorum etiam Imperatorum, ac Belgicae primae metropolis; a tribus S. Petri Apostolorum Principis discipulis, Eulchario, Valerio, Materno, Christianam fidem edacta est: ut habet vetus traditio, ab omnibus recepta, variis testata monumentis, et vel eo solide argumento firmata, o nobis exposito ubi sapimus, quod S. Maximinus II, qui Agrippinensis concilio anno cccxli et Sardicensi cccxliii interfuit, vicessimus octavus ab Eulchario ejus urbis Antistes numeretur. Cum ergo qui inter utrumque eam Ecclesiam gubernarunt, omnes fere ad aras invocentur, ac multi tamen sacra morte defuncti sint, nonnulli annos plures sederint, Maternus XI, XV Valerius; consequens esse videtur, ut simul omnes tria expresso vultu censeri queant.

2 S. Materna S. Auspicius successit, qui vii Julii

colitur: hunc S. Celsus, uti constat ex Catalogis, quos exhibent Antonius Demochares tom. 2 de sacrificio Misae, cap. 33, Claudius Robertus in Gallia Christiana, Petrus Merseus Cratopolis in Aanalib. Archiep. Treviren. Gabriel Bucherus Germania sacrae parte 1 pag. 33, (qui tamen fallino dum obusse scribit xxiii Febr. ut nox incrimus), Egidius Bucherus noster Belgica Romani lib. 6 cap. 4, Witelmuus Kyriander Comment. de Augusta Trevir. par. 3 pag. 39, Bartholomaeus Fisen in Floribus Ecclesiae Leodivensis pag. 537, Gesta Treviror. MSS. Joannes Euen, quoque interpretes Joannes Scheuchmauus, in eorundem Gestorum epitome, edita anno cmlxxvii, Christophorus Browerus in accuratissimis Trevir. annalibus, MS. codex Serenissima Regina Sacciae, in quo Nonima Pontificum Trevirae urbis, ad Egilbertum usque, ut sub eo prouide caratus in liber videtur: fertur autem Plovi successisse Egilbertus anno cmlxxxix.

3 Inscriptum est Martyrologis S. Celsi nomen xv Januarii, ut ad eum diem dixerimus. Hermannus Gire-

quatus S. Cel-

coll. vol. 1. 1. 2. p. 11. 11.

CIRCA AN. CCL. 111, 13111 FEB.

TREVIRORUM PRIMA 3 EPISCOPI, DISCIPULI S. PETRI.

A *ven Carthusianus in Auctario ad Usuardum, edito anno*
ACTORE I. B. *ciddxxi, eo die ita habet: Trevis Celsi Episcopi et*
Confess. Aliud Martyrol. ibidem anno ccccxcx ex-
cusum: Treveris S. Celsi Episc. et Confessoris
Christi, qui in coemeterio S. Eubarhii requiescit. Pe-
trus Canonus noster in Germanico Martyrologio: Tre-
viris S. Celsi Ep. et Conf. cujus inventio xxiii Fe-
bruarii celebratur. MS. Florarium: Trevis de-
posito Celsi Episc. et Martyri. Confessorem faciunt
ceteri jam citati. Ita et Maurycius, ut Martyrol. Ec-
clesiae S. Mariae Ultrajecti ante aliquot secula exara-
tum: Item Celsi Confessoris. Eo die obisse constat
ex Brabevo, qui lib. 10 Annal. pag. 392 tradit, tu-
mulo S. Celsi circa annum cmaxix reperto, praeter
epitaphium tribus versibus constans, inscripta fuisse
haec verba: Depositus pridie Nonarum Januariarum.
Et vero Phaulericus, qui circa annum cxxvii historiam
inventionis S. Celsi litteris mandavit, infra num. 21
testatur S. Eghertum Episcopum pro concione adher-
tationem esse cives, ut frequentius B. Celsum visitare
non superederent, et ut imposterum singulis annis
ejus natalitium diem, qui constat pridie Nonas Jan-
uarii, summo honore celebrare studeant, Aposto-
lica auctoritate mandasse.

eo die sepultus.

F *4 Sausanus in Martyrol. Gallicano Depositionem et*
Inventionem conjungit, et quidem ad xxiii Februarii
quo solum die ejus nunc fit una cum regula S. Mat-
thiae commemoratio, ac tertia lectio de eo recitatur, ut
patet ex officis propriis anno ccccxxvi excusis. Ita
autem habet Sausanus: Trevis depositio et Inven-
tio S. Celsi Ep. et Conf. qui quintus ordine nobilis
hujus Sedis Antistes, cum Ecclesiam inter ipsos
persecutionum turbines mirifice direxit: vitaeque et
moribus cum Christi disciplina consonis, tum stu-
dio, tum exemplo, populi sui mentes ad patriae ce-
lestis amorem accendit. Denique optime munido ovili
doctrinis et disciplinis, aeternam ad requiem profes-
sus est. Quibus autem pollutet apud Dominum meri-
tis, post obitum magnis virtutum divinarum signifi-
cationibus, quae ad ejus patrocinium peractae sunt,
innuit. Ita ille, Miracula, quae erant, non nisi post
Elevationem accidisse memorantur: si quae prius edita,
ei vel conscripta non sunt, vel certe conscripta dem
obliviscunt. De eis in MSS. Gestis Trevorum ita le-
guntur: Deinde Auspiciens quidam Ecclesia reginam
tenuit. Deinde iniques per legitimas successiones,
sanctitate et gloria pollentes existerunt: sanctissi-
mus scilicet nomine vel meritis Celsus, animo su-
blimus, sed et genere clarus, non solum patriae sem-
per ubique vigeans, affectu pro, honore actusque so-
lennis. Quae ferè sunt ex ejus epitaphio sumpta.

zelosus

et ab obitu clarus mira- culus,

C *5 Batem S. Celsi ita determinat Bronevus lib. 2.*
Annal. ad annum 3 Antonii, 141 Christi: Eodem
vero tempore Celsus, cujus inventio apud Trevis
xxiii Februarii dies consecutus est, testata miris
operibus Confessoris ne Martyris innocenti, Auspi-
cio in Treverica Ecclesiae gubernatione successerat.
Hos in eo gerendo munere simul xii annos confu-
disse, ex eo deprehendas, quod Felicem primum,
qui successerat in Celsi locum, pontificatum ab anno
Christi centesimo quadringentesimo secundo inisse,
nonnulli sentiant veterum. Hæc suo quoque culenti
comprobat Hucherus noster haec antea citato.

mortuus circa an. 162

Quidam veris- se putant seculu 0.

G *Hæc parva propterea deluxi uberius, quam ad iv*
Januarii fecerunt consuetum, quod Hispani quidam
scriptores interque eis amicus noster Joannes Tamais
de Solazar, eundem hunc esse Celsum putant, qui sub
anno 1588 Tolitanus Episcopus fuit, Mantani de-
cessor. Hauserunt id ex duobus Chronis super editis,
altero sub nomine M. Marina Casarvagustani Epis-
copi, altero Juliani Petri. Prius ad 1700m dicit, sine
anno 1588m Christi, ita habet: Hecori Tolitano
Episcopi successit Celsus natione Germanus, vir

D *egregie doctus, et opinione raræ sanctitatis clarus. Juhanns num. 239: Hecori Toletano Episcopo succedit Celsus natione Germanus, vir sanctus, cujus agitur in Germania dies xxx Maii. Vir fuit doctus. Hector, vel Ferrandus, rediit in Africam: ad annos 181. vivit: supplet opera S. Fulgentii Ruspen-*
sis Episcopi, magistri sui, qui Iberiae, vel Ibris, mi-
grat ex hac vita anno Domini 181. Ad unum vero
1835 ista habet Maximus: B. Montanus succedit
Celso sanctissimo viro, qui patriam suam Treveren-
sem repetens, ibique praedicans, vite sanctimonia
ac miraculorum frequentia fulget: ejus translatio
celebratur xxiii die Februarii. Julianus autem num.
265, Celso, inquit, viro sanctissimo, ad Germaniam
profecto, et ibidem sancte mortuo, succedit Monta-
nus, Archidiaconus Toletanus, doctus et sanctus.

E *7 Acta hinc S. Celsi, Episcopi Toletani in His-*
pania, ut ait, et Treverensis in Germania, Confes-
soris, ista concinnavit Joun. Tamais: Celsus cum
ex Germania originem duxisset, in Hispania ado-
lescens adventavit, et apud Toletum, urbem Gotho-
rum regiam, S. Hecori Ferrando ipsius Sedis Pre-
suli adhaerens, tanti Magistri doctrinam emulatus,
ad sublimem eruditionis Ecclesiasticae apicem, mira
sedulitate pervenit. Porro Celsi disciplina pietateque
sic omnium civium animos amabili compositione
molliit, ut vita functo Ferrando, in patriarchalem
Hispania Sedem sullectus, Toletanae Ecclesiae ha-
culum reportaret. Dem pluribus interjectis, ista sub-
dit: Haec et aliis ferventis zeli, doctrinae, et virtu-
tum operationibus cumulatissime exantlatis, in Ger-
maniam redire compulsus, apud Trevis fuit hu-
manissime susceptus: in quorum contubernio ita
vitam tradidit honestissimam, et demortuo Aprun-
culo ipsius urbis Episcopo, ei, meritis efflagitanti-
bus, et omnium suffragiis expetentibus, renuus lic-
et, successerit Antistes. Illam denum Ecclesiam
inter validos persecutionum turbines mirifice rexit
et direxit, vita et moribus cum Christi discip-
lina consonis, tum studio, tum exemplo, populi sui
mentes ad patriae celestis amorem accendit. Deni-
que optime munido ovili Dominico doctrinis et disci-
plinis, aeternam ad requiem profectus est, in Kal.
Junii, anno Domini 1835. Cujus corpus in ecclesia
S. Eubarhii sepultum, ad usque annum 1838m
delituit: quo Eghertus Trajectensis Episcopus, post
Trevirensis, illud vi Kalendas Martii, in eadem in-
venit ecclesia: et honorifice collocatum, mira ci-
vium veneratione colitur.

et Toleti Ferrando magistro usum.

coque mortuo Toletanum Episcopum factum: dem redisse Trevis.

factum tibi Episcopum.

mortuus 30 Maii 828.

F *8 Non verebar jam, ne truscatur mihi humanissimus*
Tamais, ut, (ut ad xix Januarii pag. 194) oggan-
nire scribat, si nolam suppositis illis communitariis
Dactylis, Marini, ubiunque nri, cum ipse sibi id li-
cere voluerit, ut ab us impune resideret. At enim,
Hecorem Ferrandum anno 1838m mortuum, quem Ju-
hanns ad annum 181. vixisse tradit. Et hoc sane qui-
dem fatendum est, si idem hic visc dicatur Ferrandus
Carthaginensis Ecclesiae Diaconus, sanctique Fulgentii
discipulus, quem ipsi volunt supplevisse opera magis-
tri sui: ut non puterit annis xii ante hunc decessisse,
cum ipsemet Tamais obitum S. Fulgentii anno 1838m
statuat. Imo ad annum 181. pervenit, quando, creta
juni Constantiugali quaestione de Tribus Capitalis, ipse,
ut ubi scipus, ab Anatolio et Pralagio S. R. E. Dia-
conis rogatus est, ut (quod Facundus Herminensis
Episcopus lib. 4 cap. 3 testatur) habito de hac causa
diligenti tractatu cum reverentissimo ejusdem Ec-
clesiae Carthaginensis Episcopo, vel aliis, quos et
zelum fidei et divinae Scripturae sciret habere noti-
tiam, consulentibus responderet, quid observandum
in commune omnibus videretur.

At Ferrandus ultra annum 830 vixit.

imo et 846.

G *Sed de Ferrando plura fortassis alibi, si mihi con-*
stiterit Sanctorum alio esse adscriptum. Illud hic suffi-
ciat

A ciat verbo iudicasse, Celsi illius Toletani Episcopi, qui tamen a nostro hoc quum longissime distat, non fuisse decessorum, neque eundem esse Hectorem illum Carthaginis Spartariæ Episcopum, qui concilio Tarracoenensi anno Christi lxxxvi interfuit : neque demum omnino Episcopum fuisse. Nam Facundus jam citatus, ipsius Ferrandi aequalis, eodem libro, laudabilis in Christo memorie Ferrandum Carthaginensem Diaconum vocat. An si tot annis Episcopus fuisset, id ignorare Facundus, in eadem cum ipso Africa idegens, potuisset? Ipse quoque Ferrandus ita epistolam suam vel libellum pro Tribus Capitulis oritur : Dominis beatissimis, et devotis obsequiis prosequendis, Sanctis fratribus et Condiacanis, Pelagio et Anatolio Ferrandus exiguus. Quo more ritumque Condiacorum se illorum faceret, si jam tot annos Episcopus fuisset, et quidem in clarissimis duabus Hispaniarum urbibus? Quid de eo S. Isidorus Hispalensis in eadem Hispania doctissimus Episcopus? nonne cap. 14 libri de Scripturis Ecclesiasticis, Ecclesie Carthaginensis Diaconum vocat, nulla Episcopatus facta mentione, cujus nec veteri antiqui meminerunt?

hic Episcopus fuit,

sed tantum Diaconus Carthaginensis :

B 10 Verum missam muc longiorem de Ferrando disputationem faciamus, quando ea nihil attinet ad S. Celsum Treverensem Episcopum, cui cccc annis eo antiquior est. Neque accuratissimus Garsias Loaysa, Hectorem, qui concilio Tarracoenensi interfuit, vel Ferrandum vocat, vel in catalogo Antistitum Toletanorum reponit, sed successisse Petro I Celsum ait, Celso Montanum, qui anno Christi lxxxvii concilio Toletano interfuit. Congruunt Catalogus quem Franciscus Pisa vulgavit ex tabula sacrorum Toletani. Nec illud dissimulaverim non probari mihi, neque probandum facile Curia Romane, quod dicatur ille Montani decessor Celsus in Patriarchalem Hispaniarum Sedem suffectus. Non enim Metropolitam, v. g. Casarea Cappadociae, Ephesi, Hieracleæ, quem nos Primatem nunc vocamus, quisquam Patriarcham recte dixerit.

Celsus Toletanus Petro successit.

C 11 Quod num. 4 venturimus S. Celsi Treverensis elogium ex Saussaio, ejus partem ad Toletanum transtulit, ut jam dicimus, Tamasus : illud tamen minus apte, quod cum ille inter ipsos persecutionum turbines, Ethnicis mirum Imperatoribus adhuc Christianos infestantibus, S. Celsum Ecclesiam suam direxisse scribat; hoc quoque Celsum alterum inter validos persecutionum turbines mirifice rexisse et direxisse eum scribat. Qui enim turbines persecutionum Ecclesiam Treverensem aptarunt ab anno lxxxviii ad lxxxv, quo obisse Celsum ait? Traxerat tunc Austrasie regnum Theodericus Clodovi Magni filius, religionis propagandæ, ornandæque Ecclesie studiosus. Sed ut illud qualem Tamasus sut idoneo culculo firmavit, quod Celsum, quem ait anno lxxxv obisse, statuit S. Aprunculi successorem, qui non nisi anno lxxxviii S. Vibero successit, ut ad illius natalem xxii Aprilis dicimus, et ad Vibici v Novebris.

sub Theoderico pro Rege :

qui tempore Treveris Episcopus fuit S. Vibicus,

Celsus Toletanus non in Germania, sed Toletani Sacri habetur.

D 12 Quod Celsum suum Julianus euli in Germania, Treveris Tamasus, xxx Marti scribant; nullum vult MS. aut carusum Martyrologium, (vult autem plurima) Brevarium nullum, in quo ad eum diem Celsi extet nomen. Neque Toleti etiam aut euli alim, aut Sanctus appellari solet, ut ex Pisa et Loaysa patet. Didacus de Castellan Episcopus Lucensis in libro de Primatu Ecclesie Toletanae, sed Maximian et Julianum secutus, Sanctum vocat et cali Treveris asserit : clamant Treveri nullum se Celsum nosse, præter antiquum illum, seu Confessorem seu Martyrem, tecum a S. Materno Apostoli Petri discipulo.

§ II. Inventionis S. Celsi tempus, historiam, commemorationem.

Quæ prima Treveris, totoque forsitan Belgii, creditur Februarii T. III.

fundata Christianis ecclesia, domus fuit Albanæ mulieris senatoriæ, cujus S. Eucharius extractum filium divina virtute ad vitam revocavit, ut xxix Januarii in Vita S. Faleri cap. 3 num. 13 dictum. De ea ecclesia ista leguntur in Epitoma quæstorum Treverorum Schekmanni lib. 2 cap. 1. Tum illa domum, quam satis amplam et præminentem habebat, sanctificante B. Euchario, in ecclesiam deputavit : quam B. Eucharius sub nomine S. Joannis Apostoli et Evangelistæ consecravit. Sita est ad meridiem urbis extra portam mediam : quam hodie incolunt religiosi ordinis viri, Christo sub regula D. Benedicti militantes. Digne tandem pro meritis remunerandus sacer Antistes Eucharius ubi jam xxii annis pontificium administrasset, vi Id. Decemb. in pace quievit, et sepultus est in basilica S. Joannis prædicta.

D AUCTORE J. B. ALBANÆ DOMUS TREVERIS A S. EUCHARIO CONSECRATA.

E 14 Verum S. Eucharius, quem tradunt anno lxxxiii obiisse, qui potuit ecclesiam S. Joanni Evangelistæ in Divo recepto dedicare, cum hunc S. Hieronymus lib. de illust. Ecclæ, scriptorib. cap. 9 dicat usque ad Trajanum Principem perseverasse... et confectum senio, sexagesimo octavo post Passionem Domini anno mortuum? Is autem erat annus Era vulgaris xcix. Ea forsitan ædes postmodum restaurata, S. Joanni Apostolo dicata, dein ab ipsomet Euchario novum titulum sumpsit. Browerus non ab Euchario, sed solum antiquitus Apostolo dicatam scribit Annual. lib. 2 pag. 174. Corpus ejus (Eucharii nempe) anno Christi lxxxiii, æde, quæ antiquitus B. Joanni Evangelistæ, inde vero ipsius nomini sacra dicataque fuit, humatum est : ubi et septendecim ordine deinceps succedentium Antistitum sepulchra, magna olim veneratione et præcipua religione colebantur. Cum anno dcmlv ccccxxvii inventæ S. Mathæe Apostoli ibidem reliquie essent, templumque restauratum, et ab Eugenio iii Papa Idib. Januarii ccccxxviii dedicatum; sensum postea templum et monasterium S. Mathæe nomine ad hæc usque tempora celebratum, ut plenus dicitur xxiv Februarii ad S. Mathæe statum.

(sed non S. Joanni Evangelistæ)

E ipseque in ea sepultus, et 17 successores,

F 15 Inter septendecim illos Præsules, quas Browerus scripsit in æde S. Eucharii post illam sepultus, S. Celsus fuit : cujus corpus ccccxxxvi post ejus obitum annis inventum, translatumque ab Egberto Treverensi Episcopo, viri nobilissimi, quem Johannes Gerbrandus a Lechis in Chron. Belgicæ lib. 8 cap. 2 Theoderici Hollandiæ secundi Comitis filium fuisse scribit : de quo plenus apud ix Decembris, regimusque obiter xv Februarii, cum de S. Severo Presbytero esset sermo.

interque eos Celsus, cujus corpus sub Egberto Ep. inventum;

F 16 Hujus Inventionis Translationisque historiam litterarum monumentis consignavit Theodericus ejus temporis scriptor non indotus. De eo Trithemius in Chronica monasterii Hirsaugiensis ad annum cxi pag. 43 ita scribit : His quoque temporibus claruit apud Treveros nostros Theodericus monachus comobii S. Mathæe Apostoli, ordinis nostri, qui cum esset vir studiosus atque doctissimus, scripsit de inventione S. Celsi librum unum : que per Egbertum Archiepiscopum vii Calend. Martii, in præfato monasterio facta est. Non satis Trithemi verba expendi debetissimus Joan. Tamasus de Salazar, cujus ad diem xxii Februarii hæc est titulus Inventionis : Historia de Inventione Reliquiarum S. Celsi Confessoris, auctore Theoderico monacho in comobio S. Mathæe Hirsaugiensi, qui vixit anno Domini xi. Non est Hirsaugium Treveris, nec S. Mathæe in ea comobium : sed in diocesi Spurensi trans Rhenum, atque in Ducatu Wirtenbergensi, ad Napolthum fluvium, qui Eulæ immixtus, Nicrensi influitur, ad demum in Rhenum defertur : olim ad comobium S. Aurelii colla dicebatur. Ejus Chronica componere cepit Trithemius cum Abbas Spurensis esset, absolvit cum præesset comobio S. Jacobi Imperii apud Herbipolim. Is porta loco citata apud Treveros nostros scribit, quod in diocesi Treverensi nullus esset.

F Inventionis historiam scriptam a Theoderico monacho,

non Hirsaugium,

A humeris portare, ac vestris per omnia votis ad plenum satisfacere quivissent.

3 Sed quid pluribus opus est? Destinatum est quidem monachis, quadam specialitate præ ceteris, quatenus moram nesciant in explendis priorum suorum præceptis; et quamquam illis injungantur impossibilia, de Domini semper miseratione confidentes, sciant sibi omnia fore explebilia. Quapropter experiar votis quæ injungitis, certo certius credens, quod B. Celsus suis mihi precibus possit obtinere, quatenus hoc glaucum pelagus merear salvis meribus enatare, atque ad optabilem portum illæsus valeam pervenire.

a Ita habebat Gamansii nostri apographum: vixitque ambigo, qui auctor, nunc rarissime identidem voces afficiant, ita scripserit. — b Carticæ observat Gerardus Joannes Vosius lib. 4 de vitis sermone et variis gl'osematibus cap. 3 pro onerare, ac prope curram onerare carro aliquid advehere, usurpatum a variis mediæ ævi scriptoribus.

CAPUT I.

S. Eucharîi monasterium Treviris ab Egberto Episcopo reedificatum.

Cum omnibus divinæ atque humanæ philosophiæ sectatoribus liquido constet, quod Trevericæ Metropolis tum mundanæ dignitate antiquitate, tum etiam Catholice fidei Cardinali majestate, jure meritoque totius Galliæ a Archisterium sit hactenus vocitata, atque Apostolicæ auctoritatis quadam particularitate ceteris undique secus Ecclesiis eminentius sublimata; ob hoc scilicet lætabile accidens, quod eam universitatis conditrix personalis Trinitas atque essentialis unitas Deus, primitivo sancti Evangelii fulgore per trium b operariorum suorum perpetim remanerandum labore deifice visitare atque illuminare dignata est; satis revera inconsequens visitur, si ea quæ jam clementi respectu, in calce temporum, apud ejusdem urbis Ariopagum ostendere censuit, silentii torpore humiliter in auras evanescent. Si enim suaviloquo superstitute Augustino apud c Hipponem regiam urbem similia panderentur, augustissimus ipse rhetor, rhetoricis (nti sibi moris fuit) plura obinde volumina venustate floribus. Sed magnam magna, parvum autem parva decet. Dimittamus Augustinum philosophiæ penam ad sidera volare. Nos autem per d tapinosin præcelsa gesta fenestratim propalantes, sed ex quanto illi offeratur. Hinc ordiendum est atque expediendum opus propositum; sed nunquam tam diligenter explicitum fiat, quam devote obedientia inchoat.

5 Anno Dominicæ Incarnationis cmlxxviii, quando divinæ memoriæ e Otto secundus, Maximi Augusti, Ottonis gubernativus, Romanæ monarchiæ apicem strenue gubernando, Princeps agebat in sceptro; sanctæ Trevirensis a Deo conservandæ Ecclesiæ præfuit beata recordationis vir virtutum f Egbertus Archimandrita lampadibus, clarus quidem parentelæ generositate, sed clarior totius prolatitatis imprestabilili dote. Et revera, quia ipsa gemina claritudine pollicebiliter viguit, uti honor delatus proposcit, totus regni Pontificibus atque Optimatibus ipsa sui reverentia præcelluit. Denique statura proceris, vultus autem rutila formositate præ omnibus tunc temporis primatibus eminentius venustus. Erat enim monachorum præcipuus tutor ac nutritor, ac regularis disciplina specialis amator; quippe qui sub habitu Episcopi humile pectus occultavit devotissimus monachis, sicque se cum Martha foras profudit ad explendum frequens ministerium Domini, ut tamen cum Maria totum se conferret ad studium verbi divini; faciens

se divinitati gratam hostiam, in practica videlicet columbam, in theorica autem turturem.

6 De liberalitate vero ejus, quia unice opimatus extitit quid condignum eloquar? Novum quippe in illo Joannem, quem g Elemonem vocant, videres: quia opes, quas ei Deus profusius largitus est, pleno, ut ita dixerim, cornu per manus egentium transmisit in cælum. Monasteria namque, quæ Trevericæ subjacet exedre, ante ipsius sane tempora ultra communem Deo servientium modum erant indiga, atque asperrima victualium necnon utensilium confecta inopia: et ob hoc religio monastica non minimum passa est deliquium. Sicque rarecente morum perfectorum ventilatore, ignis ille divini amoris, quem Veritas misit in terram et voluit vehementer accendi, jam abundante quoque locorum iniquitate, non modo frigescere, verum, quod periculosius est, molis omnibus cæpit extinguî.

7 Nam veneranda memoriæ antecessor ejus Theodericus, doctor quidem extitit facundissimus, atque familiæ Domini procurator industrius; sed quia temporis angustia ob multiplices rei publicæ exactiones totiens totiensque erat coartatus, minus monasteriorum necessitudinibus consulit: quia nec unde, obvium sibi fuit. At isto summo veneramine nonnuandus, regiam viam a dextris et a sinistris incedens, militum ambitionem refrænuare non timuit: conprovincialium tyrannidem æquus arbiter auctoritate compressit, et omnia quæ monasteriis hostili fuerant invasione subtracta, manu potestativa mudecuniquè recollectit, ac monasteriorum partibus sub magna vigilantia reconsignavit, et, ut pius pater familias, neglecta atque atate consumpta resarcire tantopere curavit.

8 Cumque paterna lumina et ad septa B. Eucharîi contorqueret, monachorumque illius paupertatæ nimium condoleret; sapienti usus consilio, primum monasterio dignum delegit dispensatorem, Abbatem videlicet, nomine Gotherium, unice apud h Gandense cenobium i disciplinatum, cui tantum supplementi sumptuum in agris vineisque, exceptis aliis perpulcherrimis donariis, ornamento monasterii conducibilibus, contulit, ut quamdiu firmamenti sphaera volvitur, ejus pærenne meritum proude capiat incrementum. Quanta autem aliis monasteriis suæ pastoralitati æque subactis, et agente inopie pressura pene collapsis, ad restorationis gratiam larga manu concesserit, qualiterve monasticæ religioni, quæ tunc temporis ubique pessumdari videbatur, utpote favorabilis animarum languentium archidator, auctoriali antidoto succurrerit, modum atque calendum excelunt, ideoque ad narrandum sermo succumbit.

9 Adeo denique virtutum pelagoga caritas in ejus pectore vigorabili imperio sceptrum obtinuit, quatenus cum Beato Job laud injuria dicepe posset, quia ex utero matris mee egressa est caritas mea. Didit siquidem frequenter udisque luminibus alta multotiens suspiria traxit, quod sacellum, in quo pretiosus Domini Archipresbiter Eucharis, una cum beatissimis k commanipularibus suis, in pace pansit et adventum Redemptoris expectat, humili nimis atque paupertino, tot labentibus annis, duraret instrumento: secum anxius in archivoments volvens, quatenus vitum sospitate comitante, condigno, quantum ad hominum æstimationem, apparatu, jactato novo fundamine, tantis Patronis ornamento, uti l decuerit, ornatu dominicalem unguetens perpuleret Ecclesiam; nauci pendens istam nostram veteranam, et ex obliquo vocans eam redituum repositorium.

10 Cumque tam spiritali voti crebra intentione esset occupatus; accidit quædam vice, ut præfatos Principi, qui eum Apostolici honoris prærogativa dignatus

D UCTORE TREVIRICO, EX USS.

g liberalitate in pauperes

et monasteria valde tunc indiga,

et collapsa:

quod non poterat decessor,

f ea restaurat,

et quæ adeupta vindicat:

canobio S. Eucharîi Gotherium Abbatem præfeci, h ac omnia largitur,

ut et alius:

f

Job, 31 18

illud splendidius re edifice cogitat:

k

l

scribenda suscipit.

ANUAD. PAP. 47.

Faculentus.

Carriçare.

PRÆFAT. O.

a Ob Trevirorum honorem

b

c narranda quæ reverit illic mira evahere.

d

e Egbertus Episc. Treviren.

f clarus genere.

gorma.

h auctoritate.

i caritate erga monachos.

j-elate.

A oporteret : sicque transcripto tituli e tomo, Episcopii delegavit Claviculario.

in synodo Eugilhenheimensi

16 Cumque, secpnalum tanti Pastoris intemera-
bile statutum, die noctaque Fratres in pausatorio
Justorum, nunc sub divo, nunc sub tecto divinum
frequentarent officium: summumque importunis pre-
cibus compellarent solem, qui voluntatem timentium
se procubulatio facit, et deprecationem illorum exau-
dire solet; non multo post corrogata est imperiali
edicto solentis synodus quamplurimum Episcoporum
atque Abbatum, Patrum videlicet Belgicae necnon
Germaniae, apud regale palatium, quod barbarico
vocabulo Engilnheim vocitatur: in qua nonnulla
Ecclesiasticae utilitati necessaria, sanctorum Cano-
num praevidente auctoritate, dulciter sunt promul-
gata, atque successurae posteritati inviolabiliter ob-
servanda indicta. Cui necessario interfuit Treverice
Ecclesiae Metropolitanus benemeritus Eghertus, cujus
memoria, quandiu Hadia dicitur, semper est in be-
nedictione habenda: quia pias ejus studis ascribitur,
quod sine Ecclesiae Clerus scientia ac religione
mobilitatur. Dismissis sane inibi multis, quae synodica
postulat rubrica, postquam tantus Archiepiscopus, qui
inter omnes illos primatum tenet, vacuum sibi fore
ad loquendum pervidit, arrepto vitaculo, cui erat
inscriptus B. Celsi titulus, ordine quo oportuit; quod
apud urbem suam divina dignatio prae manibus
revelaverit, Tolliana facienda coram peroravit,
titulumque ipse recitavit.

B mentionem illam narrat:

gratulatur Imperatori,

17 Quibus auditis Imperator, immenso perfusus
gaudimonia, sacrum et Deo decibilem his verbis
affatus est conventum: Gaudete fratres et Patres in
Domino, et laudate ex intimis visceribus Dominum
Deum nostrum, qui mira aeternae suae bonitatis gra-
tia respicere dignatus est ad tempora nostra, dando
Ecclesiae suae apud Trevericam Metropolim novum
patronum B. Celsum, quem virtutibus perplenum
plenuaque diernum, a tempore exitus sui de Aegypto,
hactenus in supernis sedibus concivilitavit frequen-
tatis Angelorum. Iterum rogo, gaudete, quia, ut verum
fatear, non solum exinde nobis salus aucta est,
verum etiam piii Pastoris probitas ejusdem urbis,
quem in praesentiarum cernitis, enucleatim patefacta
est. Quod cum audissent utriusque ordinis Sacerdotes
Domini, qui eidem sacrae interfuerunt synodo,
expansis ad caelum manibus, pias prae gaudio fuderunt
lacrymas, immensas Conditori referentes gra-
tes, qui tam gloriosum pignus non passus est sub-
terrari diutius, sed ejus apud ipsum esset meriti,
miraculis, coruscantibus censuit publicari. Neque
enim fas fuit, ut illi deesset in terris obsequium Ec-
clesiasticae militiae, cum jam in coelis a Domino red-
dita erat eorum justitia. Post haec sacro placuit
concilio, quatenus Augusti g prastigmate praecunte,
atque Episcoporum indisgregalati consensu comi-
tante, Trevericus Vates naviter Sedem suam revise-
re debuisset, et glebam B. Celsi, nna cum h subire
Clero, de tumulo proprio levare, atque sublimiter in
arcella, quasi in quodam divinarum opum gazophy-
lacio collocare, sicque totius sanctitatis cultu, acsi
summi Regis non qualecunque membrum, sacro
altari imponere.

et Episcopi,

g probantque ut reliqua honorifice eleventur

Polyandrum

Carliare

a Polyandrum scripsit in Filis SS. occurrit, pro cometerio aut
sepulchro in Vita S. Vincenti 13 Jan. can. 7 num. 37 pag. 814.
Dante Inventarii Sancti polyandrum Vincenti Et 13 Jan. in
Historia Francul S. Mar. cap. 7. an. 47 pag. 1000 Venera-
bilia exornare non desunt polyandrum sancti Pontificis exornandum. Et 25 Jan.
jan. 630 in 23 in S. Perpetua. 3 num. 21 Vas dicitur ar-
genteum ad polyandrum sancti Pontificis exornandum. Et 17
Jan. pag. 108 in Vita S. Sulpicij et prodromo. et eius pro monu-
mento vel tumulo aut elevato sumi. Cui scilicet prudenti viro,
eius natura delente motus e hinc composulium subget tamen
Vincentium inraconum polyandrum — h. a. in vulgo cenet hic
scriptor Guaronen, Virgilian, Virgilium, et utis q. i. ea v. ce
ad hunc sensum uti — c. ha. 18 Jan. pag. 202 in Vita S. Benedicti
cap. 2. num. 11 Venerandi fratres Gallus atque Belcolus, quo-
rum et superius vocabula caravimus. Hunc ipsum ex nostro

opere locum citat lib. 4 de vrbis glossematibus cap. 8 pag. 664
Gerardus J. anne Vossius, et alia multa addit. c. alius scriptoribus,
noluitque charavare potius legentium sideri. — d. Tapes sepul-
chrum est Graece, atre tumulus. — e. Tomus, rotas, sectio ssi
aut fragmentum libri. Hic sensus est, in vitaculo aliquo: aut
charis descriptam illum sepulchri epigraphen fuisse. — f. Gaudi-
monium a veteri quoniam interpretet propheta Birch. cap. 4
num. 34 usurpatum. Et gaudimonia ejus erit in lucum. — g.
Πολυανδρῶνα monitum est. ter, videlicet — h. Subicem aut Sub-
icem pro subjecto dixere veterum quidam. Vide Gellum lib. 4
cap. 17.

D Gaudimonia.
Subex.

CAPUT III.

Reliquiarum S. Celsi solennis elevatio, transla-
tio: earum veritas ique probata.

Tali quippe mandato atque consilio percepto, bea-
tus Archiepiscopus Eghertus, uti prudens animal, tot
Patrum se benedictionibus atque orationibus muni-
vit, necnon Imperiali gratiae tenacius juxxit, sicque
prospero successu iter maturavit, divina vallatus
tutela, comitumque lateratus caterva. Cumque se-
metipsum in propria Sede recepisset, pauculis in-
terrepellinantibus diebus, convocavit ad se omnes
sapientia praeditos Abbates et monachos, Presbyte-
ros quoque et Clericos, ad suam diocesim pertinen-
tes: rem gestam palam omnibus retulit. Quos cum
omnes synodali decreto consentaneos inveniret,
processionem festivam illico construxit, cum Cruci-
bus, et cereis, thuribus quoque textibusque Evan-
gelij gemmatis, omnique Ecclesiastico apparatu,
combinatis Fratribus hymnum Domini dulces canen-
tibus, asyllum B. Eucharie, lactitiae lacrymis plenus,
pedetentim adiit. Jam vero postquam sanctus Christi
Confessoribus sese votumque suum simpliciter com-
mendavit, laudisona voce tanti collegi ad caelum
usque pertingente, ad speticum locum tremebundus
accessit: ibique Divinitati morosius supplicavit,
quatenus tam sacro desiderio non fraudari, quin po-
tius voti campos mereretur efficit.

S. Eghertus Clerum sua diocesis convocat,

E eoque probante solennem supplicationem instituit.

post preces,

19 Sed quoniam diligentibus Deum omnia coope-
rantur in bonum, postquam a oramini finem impo-
suit, fide plenus Deo gratum aggressus est opus,
ablatoque munimine sigilli: sacrum mansolestum fecit
republicari. Quo aperto, tanta mirifici odoris
suavitas profusa est, ac tanta superni nectaris fra-
grantia emanavit, ut aestimarent se omnes, qui ade-
rant, Divinitatis gloria obamburari, atque deliciis in-
teresse Paradisi: sicque metis simul gaudioque per-
culsi, hoc modo proruperunt in laudem Domini:
Benedictus Dominus Israel, qui nunquam deserit
sperantes in se, quia nostri Pontificis exigentibus
beatis meritis Israelitam suum, qui h meritum et
nomen prodit Celsum, revelari disposuit in diebus
nostris. Ac deinde, Beatus, inquit, quem elegisti,
Domine, et assumpsisti, quia super omnia bona tua
illum uti fidelem servum constituisti, ac nostrae par-
vitati Patronum piissimum contulisti.

a tumulum S. Celsi aperti, e quo suavis odor diffunditur.

b

20 Inter haec sacrae modulationis otia Sacerdos
Domini Eghertus reverenter depopulavit tambas,
auferens ab ea ossa e exsucta et albida, et posuit in
sindone munda et candida, julilans cum omni Clero
aptissimum et commodum tali officio responsorium:
Exultabunt Sancti in gloria, laetabuntur in cubilibus
suis. Quis enim dicere sufficiat quantus ibi, non
maeroris, sed lactitiae spiritalis fletus exundabat,
quando tantus Pontifex inter hymnisonas voces se
colubere non poterat, quin ad laudes Redemptoris
lacrymarum imbribus faciem irrigaret devotus? In-
ter laeta vero monachorum carmina, atque resultan-
tia Clericorum jubila, permixti undique vulgi vox
prestravit canora, et in tanto fidelium caetu nihil
aliud audiebatur, nisi tantum Kyrie eleison, et,
Gloria tibi Domine. Postquam autem B. Celsi ossa,
tanto tempore humilista, Domino revelante fuerant
glorificata; Episcopali sunt diligentia in arca gesta-
toria

c elevavit S. Celsi reliquias,

repositaque in arca gestatoria

A toria collocata, et a viris timoratis de loco sepulchri honorifice delata, atque Ecclesie B. Eucharii summa reverentia illata. Cumque Deo amabilis Archiepiscopus celesti dote locupletatus, et tanta credentium numerositate circumfultus, idem monasterium fuisset ingressus, illic hymnum Ecclesiasticum Paschali gaudio celebrem, cujus initium est, **TE DEUM LAUDAMUS**, ipse primus diapasontica voce inchoavit, et tanti collegii sonoritate honeste finivit, lampadibus cadentibus, campanis crepitantibus, thuribus aromatum incensione fragrantibus, quatenus omnibus indubium constaret, quod in illa tante jucunditatis processione, Angelorum simul atque hominum concentus summæ Divinitati in odorem suavitatis esset oblatas.

21 Peracta igitur sanctarum reliquiarum decensissima illatione, reverentissime a beato Pontifice sublinatae sunt super S. Eucharii altare, gratissimis plausibus, omnibus in commune gaudentibus, dulcesque lacrymas uberrime profundentibus. Et revera magna et inefficabilis erat causa gaudendi, quando supernæ civitatis tantum municipem, Trevirensis populus, per divinam gratiam in patrocinata meruit habere participem. Cumque ad Missarum sollemnia Archiepiscopus infulatus eodem ministrorum processisset, et tam devotus conventus Domino dulciter jubulare crepisset, crevit in omnium cordibus, qui aderant, timor ac reverentia erga B. Celsum, enixius divinis supplicantiis gratias, quatenus aliquid indicium ejus sanctitatis ipsa die experiri mererentur: quod et factum est. Nam recitata sancti Evangelii lectione, Pontifex Ecclesie more populum admonendo allocutus est, et sicut nardos dedit odorem suum, intinans omnibus revelationem sanctorum pignorum; exhortans eos, ut frequentius B. Celsum visitare non desuperarent: et ut in posterum singulis annis ejus natalitium diem, qui constat pridie Nonas Januarii, summo honore celebrare studeant, Apostolica auctoritate mandavit.

22 Finito vero doctrinæ sermone, de pulpito rediit ad altare, quatenus Deo omnipotenti ad honorem B. Celsi, obque totius salvationem Christiani populi, nostræ redemptionis hostiam devota mente offerret. Cumque jam offertorius cantus cum magno jubilationis sermo consummatus fuisset, et jam Præfationis ordo instaret; examinationis gratia experiri Sacerdos homini præsumpsit, quid de B. Celso sentiendum foret, ne forte in vacuum cureret, aut incurrisset, accepto in oculis totius Cleri pammicula tenuissimi illi, et involvit illi articulum de compage digiti sacrati, et injectit prunis thuribali vivis, quibus thymianata incendebantur, et totum illud horo spatium, per quod Canonem mysticum ex integro pervgit, illum non atque ab igne impactum permansit: quatenus Apostolicum illud per ignem materiam in B. Celso claresceret evidenti, quod de purgatio generaliter præsentatum est omnibus, quia minusque opus quale sit, ignis probabit.

23 Ecce qui tribus pueris in camino ignis solatio affuit, ipso ad declaranda hujus viri merita ne breviter pammiculis, ardendi potestatem admittit carbonibus, qui nunquam fuit, nunquam non erit, nunquam aliter erit: quo nihil est secretius nihilque præsentius: qui difficile invenitur ubi sit, difficile ubi non sit: cujus minus bonitate facti sumus, justitia penas lumen, elementa liberamur: in ejus simplici substantia vel natura nihil est violabile, nec compositum, nec fictum, nec terre-particula regnum ejus est, nulla flagitia probat, nunquam mentitur: cui nullius peccatum aut nocet, aut perturbat ordinem imperii sui, vel in primo, vel in mo. Si enim violentia materialis et extinguibilis ignis non habuit potestatem laedendi illud involucrum, ob tantorum

meritorum magnitudinem, qui fieri potest, ut in die furoris Domini, elementis ardentibus, potestatem accipit ille ignis purgatorius alicujus læsionis in B. Celso, jam resurrectionis filio, qui super fundamentum, quod Paulus architectus posuit, antrum, argentum, lapidesque pretiosos, quoad in carne præter carnem vixit, ædificare non desit?

24 Quo viso miraculo, Missarumque teuore completo, reposuit Episcopus Deo acceptabile pignus, reliquis ossibus super altare decenter locatis: dataque benedictione, dimisit populum in pace, laudantem Deum, ac dicentem; Nunc cognovimus quid habemus, quoniam bonus Dominus, quoniam in seculum misericordia ejus.

a Oramen pro oratione, seu precatione, etiam alibi usurpatum. — b MS. Audierase, merium nomine prodit — c lto MSS. utrumque. — d MS Treviren. desiderant

MIRACULA S. CELSI

CAPUT I.

Contractus et eurgumenus S. Celsi invocatione sanati.

Expeditis tandem, sermone licet impolito, calamoque silvestri, quæ narrationis series poscebat, de Inventione corporis S. Celsi Confessoris Christi pretiosi, hinc jam stylium vertamus oportet ad dilucidanda ejus inclyta miracula, quæ pius ac misericors Redemptor noster Christus revelare dignatus est, per ejus merita gloriosa, ut totum ad laudem ejus pertineat, sine quo omnes Sancti nihil facere poterant. Et quis habet aliquid non suum? Prævenit namque, ut bene velint: sed nisi subsequatur et præstet ut possint, frustra conantur: quia non videntis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Sed quia B. Celsus ante tempora secularia cum omnibus Sanctis prædestinatus est in regnum, ideo Spiritu sancto præventus est et subsecutus: quia nihil profuit illi vocatio, nisi subsequeretur in fine electio. Servatus igitur sacris reliquiis B. Celsi super altare S. Eucharii, post Inventionem per mensem integrum; placuit ejusdem conobii Patri, Gunderado nomine, cunctisque Fratribus, quatenus arcam S. Celsi deferre debuissent in navim Ecclesie, et ponere super sanctæ Crucis altare, quod est in introitu Propitiatorii, diventes, ne forte B. Celsus, ob maximam humilitatem cedat Domino ac magistro suo S. Euchario, adeo utique, ut quoad socialem super sanctum altare sortiuntur quietem, cohibeat se, utpote minor ac junior ab iudiciis signorum, sciens sibi in Evangelio scriptum quia non est discipulus super Magistrum.

2 Quod cum factum fuisset, postea raris interpositis solibus, multis modisque declaravit omnipotens Deus, quantum apud ipsum valeat dilectus Confessor suus B. Celsus. Nam in eodem monasterio S. Eucharii fuit quidam pauperulus, nomine Richolfus, qui ab ipso matris utero ita contractus debilibusque egressus est, ut vix humani corporis speciem aliquantulum ostentaret: ambulare non valuit, quia pedes recurvi atque monstruosi natibus adhaeruerunt, et genitum pergens, reptile potius quam ambabile animal simulavit: interdum vero sustinum fulmine per ascellas subportatus, inferiorem corporis partem veri potius quam terre commendare solebat. Hunc etenim Fratres admonere curabant, quatenus concessis visibus altare sanctæ Crucis visitaret frequentius, promittentes ei operi sanitatis per intercessionem provenire S. Celsi, cujus sacratissima sibi habebantur lipsana. Qui miserabilis, dum in eodem loco quadam nocte sese in orationem daret, et frequentibus suspiriis B. Celsum ad suum auxilium compelleret; subito divina super eum gratia

AUCTOR TDEO DENICO, EX MSS. in qua ad templum S. Eucharii feruntur.

magno omnium gaudio:

Egbertus Mixsam celebrat

in ea conclonitur

d festum S. Celsi celebrandum indicit

partem digiti ejus igni impunit,

qua non læditur:

quod illustre miraculum:

reliqua ossa in altari ponit.

Oramen.

E

Reliquie S. Celsi post mensem

transferuntur ad altare sanctæ Crucis: Matth. 10, 23

F

quidam misere contractus

nd est nescio oras.

A tia resplenduit, et ex una corporis parte sospitatem, quam illi nativitas negavit, per tanti intercessoris obtentaculo in testimonium relicto, per alterum autem stratui proprio sese redderet. Sed quare ille, qui nihil non potest, qui omnia, quæ ex nihilo creavit, in nihilo suspendit, semisanatum hominem reliquerit, quem tamen postmodum ex integro sanavit, quia penetrare nequeo, vivacioris ingenii lectoribus discutiendum reservo. Scriptum quippe de illo est: Qui vivit in æternum, creavit omnia simul. Sic namque ille pius, ille misericors facit, qui continet aquas in nubibus, ut non erumpant pariter deorsum, quia omnia in mensura et numero et pondere constituit: interdum concedendo parva, suadet ad querenda majora. Infirmum quippe vasculum, totum sanitatis pondus fortassis ferre non valuit: idcirco medicus partem subtraxit, et portabile fecit.

3 Ex hac ergo divinæ miserationis particula pauper animatus: fides indubitata spem illi totius recipiendæ sanitatis promisit: reputans in corde suo, quia qui corpus in hunc opus bonum, potens est et perficere. Et iterum quadam nocte, quiescentibus Fratribus, sese B. Celso in loco eodem offerens, perfecte sanitatis a Domino, ejus patrocinantibus meritis, indeptus est domum. Nam media fere nocte cepit aestuare, atque nimii doloris voces emittere, et quasi tortorum violentia distentus, per omnes compagum juncturas tantum dedit fragorem, quasi cremium quoddam tunderetur. Quod Fratres expergefacti in prætorio audientes, alacriter ad divinum spectaculum omnes prorunt, et invenerunt eum inter divinitatis manus tam mirifice jam conformatum, quatenus totus incommodi, quo ab incunabulis possessus fuerat, vel extrema vestigia in eo minime remanerent. His perspectis, omnipotenti Deo, ejusque famulo B. Celso gratias referre curabant, atque campanarum sonitu, hyannorumque dulcisono cantu civis passim ad laudem Domini incitant.

4 Cumque præ ubertate lætitiæ, tam insigne factum absque reerastinatione Archiepiscopi intimare studuissent, solito lætior effectus, omnium bonorum largitori gratias retulit, qui in diebus suis ad confortandam Ecclesiam talia exhibere miracula voluit. Citatque totus urbis Clero, nec non monachorum sacro collegio, B. Eucharium monasterium adire non distulit: compertoque minutis ordine atque opportunitate curationis, juxta quod in Apostolorum Actibus legitur, repleti sunt omnes stupore et extasi in eo quod contigerat illi. Pontifex autem ut tam evidens divini medicaminis miraculum longius latiusque innotesceret, Missarum protinus solemniter festive celebrare studuit. Cuiusque populum, hora tempesta, secundum datam sibi sapientiam Catholico more evangelizaret, atque donum sanantem coram propalaret; jubet recreatum humunculum in medium, quasi ad spectaculum sisti: quatenus apud omnes, qui aderant, mirabilior fieret gratia Dei, cum illum cernerent divinitus reformatum propriis incedere plantis, quem eatenus non ignorabant hospite gressu uti, fastidique subsilio imitti. Qui cum in mediana adductus fuisset arbiter, et ab omnibus fuisset agnitus; jussus est ab Episcopo huc illucque gressum tendere, et palam cunctis ambulare. Cumque et jussa novus viator explorare conaretur, quis ibi risam, licet honestum, colubere posset, cum nunc retro nunc in ante, utpote ambulandi nesciens, lapsantibus crasulis incederet, atque a vino ingurgitatum simularet? Quo experto B. Celsi miraculo, omnes in commune Deum benedixerunt, qui tam præclaro miraculo Sanctum suum magnificavit. Peracta denique Missarum celebratione, omnibusque rite consummatis, Pontifex dona dedit B. Celso: et ipsam sanctum, qui

omnibus prodigio exitit, monachico habitu contextit, (erat enim de familia Episcopii) et quamdiu adviveret, ne ab Ecclesiæ servitio pedem retrahere presumeret, præfixo mandat præcepto. Isdem autem renovatus pauper, plurimis annis, uti jussus fuit, in monasterio deservivit: et post curationem tanta corpulentia viguit et viribus abundavit, ut inter omnes monasterii servitores, parem invenire sibi non posset. Unde factum est, ut ad majorem utilitatem, Fratrum consensu, accedere debuisset, id est, ad officium fullonis, quo per plures annos inreprehensibiliter desudavit, atque omnibus amabilis permansit.

5 Sed neque hoc silentio occulere debeo, quod in præsentia nostra ante paucos contigit annos. In eodem quoque S. Eucharium cœnobio crevit quidam monachilis indolis parvulus, nomine Martinus, qui ab ipsis matris sinibus B. Eucharium fuit oblatus. Hic denique cum vigilantia cura, una cum ceteris pueris juxta inviolabile decretum Regulæ, in claustrum custodiretur; quadam die æstivo tempore accidit ut magna nimborum violentia subita ingrueret aquarum inundantia. Cumque Fratres, expleta jam vespertina synaxi, secundum consuetudinem ad convivium convenirent; puerulus idem, accepto in refectorio vasculo, solivagus quasi, ad hauriendum aquam egressus est. Qui, cum aquam de puteo trahere non valeret, perrexit cœcus cum vasculo ad oratorium S. Materni, ut tandem de a cloaca liberet, que nuper illic ante ecclesiæ fores pluvie importunitate constitit. Cumque ibi diutius moram ageret, secumque revolveret, utrum necne bibere debuisset, subito malignus spiritus, in speciem se ejusdem servitoris Ecclesiæ transfigurans, astitit puero propius, et accepto ab eo vasculo, aquam de cloaca hausit, eique ac si largus pincerna propinnavit. Puer ergo tam miserabiliter delusus, poculum oblitus signare, studuit fundotenus elabere, sicque ad refectorium redire. Finita autem comæ, et hymno dicto, Fratres ad ecclesiam, juxta morem, cum psalmodia pergunt. De oratorio vero redeuntes, cepit puer vagis oculis hæc illacque tendere, et ex tremulo pectusculo quemdam grunitum emittere, ut palam omnibus daretur intelligi, quod ab immundo possessore esset pervasus. Cumque puerosum peragogus, nomine Dominicus, homo specti adolescens, disciplinam puero, adhuc rei nescius adhibere vellet; subito Magistrum puerulus conviciando assiluit, eumque tenacius per capillos tenuit.

6 Quod dum Fratres nimium attoniti pervidissent, unanimis in orationis arma ruit: victamque puerum ante altare S. Eucharium ponunt: Divinitati flebiliter supplicantes, quatenus per Sanctorum sanctorum sibi cara merita, quantoque puerum ab antiqui hostis liberaret pervasione. Oratione autem prolixius fusa, de divina miseratione Fratres presumentes, aquam protinus coram altare benedixerunt, et in honore B. Celsi puerum libere tegerunt. Quo hausto, dicto citius antiquus prædo, Dominici juris fabricam fuga lapsus deseruit, seseque gehennabus anfractibus dedit. Cumque jam saucæ mentis puer ceteris associatus coconvulsus in claustrum resideret; testem sibi adhibuit rerum inventorem Deum, quod evidenti in hora sua liberationis cerneret, qualiter vir Domini B. Celsus, eundem malignum hostem stomachando foris ad portam ligatum teneret, eumque diutius cum ejusdem portæ vertibus torqueret, acertius interdicens ei atque interminans, ne locum Deo sacratum amodo temerare presumpsisset. Benedictus per omnia Deus.

D
AU. TOBE THEO
DERICO, ET MSS.
ET MONACHICI
VESTE DONAT,

qui deinde ro-
tastissimus.

E

Puer aquam
cruce non
signatam bi-
bens,

a demone cor-
ruptus,

et magistrum
mule aripit.

F

monachorum
precebus, et
aqua benedicta
in honorem
S. Celsi pota,

liberatur

a Colluvionem aquæ pluvie videtur a riptor intelligi. ff.

ex parte sana-
tur.

Eccl. 18. 1

postea integr.

Eubertus, ve
milleto, et
centi,
Act 3. 40

divinam facit.

pro concione
in vasculum
eiecit.

Int. sine san-
tium, oram
omni. is ambu-
lare

A

CAPUT II.

Cæcitas, paralysis, atiaque incommoda, ope S. Celsi depulsa.

Neque enim illud memorabile factum a minus cen- seo oblivioni tradendum, quod divina largitas per veneranda B. Celsi patrocinia, ante aliquot annos, in conspectu Fratrum nostrorum operari dignata est. Nam miracula B. Celsi quid aliud aestimanda sunt, nisi fructus laboris S. Eucharii? Probitas nempe discipuli, est incrementum honoris magistri. Si enim talia apud Deum promeretur discipulus, quid putamus, si necessitas incubuerit, didascalus? In ejusdem quippe monasterii suburbio, ante hoc fere quinquen- nium quidam adolescens, Thiezo nomine, qui adhuc superest, ea peste percussus, quam elephantium medi- ci vocant, ad extrema venit, adeo ut ab omnibus jam amicis desperatus fuisset. Sed quamquam lues ipsa eodem anno nimium grassaretur, et non mini- mam stragem populi Christiani dedisset; huic tamen vitam non extorsit, sed sine malignitatis rabie ac- torum lumina extraxit. Cumque jam ipsa invaletudo quoquo modo ab eo post obsecrationem cessasset; mater ejus veterique cognata, valide super cæcitate ejus contristati, salubre sibi invenere consilium di- centes: Quid est hoc, quod patimur? Num vero B. Celsus, si ad eum confingimus, impos apud Deum judicandus est, qui tam evidenter quotidie apud nos miracula exercet? His sermocinationibus mater, quam nimia doloris vis præ ceteris torsit, fidei spem agglutinans, quadam die eundem filium suum, cum cereorum oblatione, B. Celso ad illuminandum ad- ferens; prostraverunt se ambo in pavimento, emixus sibi Divinam clementiam adesse rogantes, ac B. Celsi suffragia flagitantes. Quid plura? Divina mox affuit miseratio: lunem emicuit caeco, et qui alieno ducto B. Celsum visitavit, divinitus concessio proprio visu, inollensa planta repelavit propria, laudans et benedicens Dominum nostrum Jesum Christum.

caecus ad ejus tumulum illum- minatur:

B

8 Illud quoque nequaquam in ultimo loco ponend- um esse iudico, quod in diebus h Lucitelli hujus Trevericæ urbis Archiepiscopi pius ac misericors mundi Redemptor Christus, ad elucidanda famuli sui dilecti Celsi merita gloriosa, exerrere dignatus est. Nam ejusdem monasterii quidam ministerialis sululeum habuit, nomine Petrum, qui ingruente diutina morbi infirmitate, ita contractus ac premortuus per omnes nervorum nexu collectus est ut per multos dies in strati recubans, absque aliam juvenamie, nullo se pacto in aliquid posset latere declinare. Cumque jam tanti temporis prolixitate, omnis ab eo spes recuperando sospitatis ablata fuisset, tandem quicorum humeris, ad ecclesiam deportatus est, atque ante S. Celsi sacratissimum glebam positus: aquil quem nec tantum remansit vitium, quo saltem extremis digitorum artibus tangere quivisset humum. Sed quid sunt aliud Dei miracula, nisi que hominibus sunt impossibilia? Custoditus namque il- lorum per biduum tertiam tandem die Divino tactus respectu, plenus surrexit de terra virilus, adeo ut, sine ejusdem subdito, sine se referret dummeula, claudicans tamen adhuc uno pede, quia non fuit restitutus plene. Quare autem et ad percuratum non sit, dicit qui vidit.

b

9 Quoniam quidem, ad hanc Redemptoris, B. Celsi miracula quolibetque sermone eudero delibe- ravimus, d' tumesti tenuitas e ingenio nostri, cuncta que de his ad nostram notitiam pervenire potuerunt, elucere nequit, unum tamen, quod ad præsens animo recurrit, nullo modo minui abili. Ante hoc sane quadrentium crevit in eodem monasterio quidam

paralyticus sanatur,

quo tumen unguis inter- pre:

d e

septennis puerulus, nomine Azelinus, qui adhuc in- columis spirat, quem pene Fratres nostri omnes noverunt: qui quadam die subcutaneo morbo crude- liter percussus, tanto turgore cepit inflari, ut quasi hydropicus videretur. Quod enim aliud fratres sui et amici erga tantam inlirmitatem agerent non inve- niebant, nisi desperato sanitatis reditu, exequias festine parabant. Nam juxta humanam aestimatio- nem omnis vivendi spes aberat: quippe qui totus vesicarum aggere cunctatus, male lucida pelle vide- batur quasi vitreus. Cumque in hac doloris angina ultimum traheret spiritum, repente frater ejusdem major natu subintulit, clamore flebili dicens: O sancte Dei Celse, qui jam tot miseris et morte peri- clitantibus ad plenum subvenisti, succurre et huic fratri meo in præsentis periculo. Et si hoc egeris, testor gratiam tuam, quia quamvis supererit, sanc- titati tuæ singulis annis cereorum ratum persolvat censum. Qua perfecta stipulatione, eadem hora (quod mirum dicto est) ita omnis illa inflatio detumuit, ut absque cunctatione aliqua cunctis constaret, quod patriota noster B. Celsus apud Deum hoc obtinere potuisset.

quidam a lethali tumore liberatur:

Hinc laus, hinc Domino trino sit semper et f uno, Qui damnat reprobos, glorificatque pios.

E

10 Neque enim hoc minore veneratione habend- um est miraculum, quod in præsentia nostri, per B. Celsum operari dignatus est Christus filius Dei. Anno vero Domine Incarnationis millesimo sep- timo, Indictione quinta, quadam arreptitia femina de contigua monasterii villa, parentum atque ami- corum turba comitata, super vehiculum S. Celso sananda adducta est. Cumque S. Valerii Confessoris Christi annua g festivitas adesset, et ad tantum Pa- tronum plebs Treverica certatim properaret, contin- nit se B. Celsus ipsa die ab efficientia curationis, ob stragatum tante multitudinis. Nam et ipsa da- moniacæ per multa Sanctorum loca fuerat prins de- verta, sed qua divinitus S. Celso fuerat reservanda, nusquam alio fuit liberanda. Defluxa vero eadem festivitate, deportata est misera in oratorium B. Materii, posita super eam arca B. Celsi. Custodita ergo ibidem ad triduum, quarto autem jam a mali- gno spiritu erepta, verum Christianæ mentis statum est h indepta.

evangeliuma liberatam:

11 Qua vero beati viri miracula, qua a verilo- quis nobis comperta sunt relocatoribus, quam verus potuimus, aliquanta jam stylo commendavimus: modis omnibus iudicemus fore censemus, si ea, que nostra ætate per eundem Patrem Divinitatis velle exerevit, torpentis silentio obmutescant. In sæpente quippe B. Eucharii conobio, quidam singularis in- dols adolescens conversatus est, Burchardus no- mine, qui ab ipsis pene enabulis Deo omnipotenti nutriendus, ibidem a parentibus fuerat delegatus, quique adiac superest, ac diaconi fungitur officio, ne non et mira utilitate præ multis honori est mo- nasterio. Hæc denique cum nocte quadam juxta in- convulsam Regule statum, una cum Fratribus in dormitorio præstaret, casu accidentis quoddam ani- mal insolens peryicæque plurimum, quod arineæ nomen sortitum est, subito arrende ejus cavernulas intrare percussit, atque tam infesti hospitis impro- bitate percussus, de nocte illico surrexit, de tanto infortuno satis anxius. Quiddam ageret, quo se consilio committeret, præ nimia inquietudine obivium non habuit. Cumque per tres continuos dies, totid- emque noctes, tam miserabili dolore vexaretur; (nam illud fugaci sumum animal, quod pubem vo- cat, tantum sibi irrogare molestiam credidit) Abbas monasterii, beate videlicet recordationis Gunderadus, cepit una cum Fratribus eidem ado- lescenti, quod proprium monachorum est, tandem in animmodis

aranea autem adolescenti dormienti in caverna, in- ducens eccu- tum, tum,

A omnimodis convenientibus compati, ac de ejus incommoditate nimium conqueri, necnon et ope medicinali, tanto dolori frequentius mederi. Multa jam siquidem medicinalia incassum sibi exhibit a fomenta; cepit a nonnullis omnino desperari, quoniam videbant dolorem esse vehementem. Quid plurimis insudandum? Subito superno nutu incitatus, unicum sibi ac speciale solamen delegit, terratenusque, uti monachis propositum est, B. Celso diutius prostratus, fide comite, meritis ejus se commendavit intentius. Finito tandem pauculis oramine verbis, illa maledicta extemplo bestiula retrogrado ito exiens, in volam ejus dexteram recidit. Quo viso miraculo lætissimus Frater isdem effectus, Iteo omnipotenti ejusque dilecto famulo Celso, quem intercessorem promeruit, immensas gratiarum actiones, uti debitum poposcit, devotissime retulit.

Sit laus, sit virtus, necnon jubilatio Christo.

a Duplex nequitiem pro simplici usurpat. — h Lutollus sive Ludolphus Eggerii successit, sedique annis fere 13 — c MS. Buda. dilucubrandi — d MS. Trevir. tamen — e Idem MS. igniculi — f Ita MSS. Urtrunque, pro uni. — g Die nimirum 29 Janu. — h MS. Trev. adepta

CAPUT III.

Tres monachæ Horreenses, ipseque scriptor, meritis S. Celsi sanantur.

B **H**actenus de his egimus, quæ domestica et familiarum relatione, de sancti virtutibus viri comperimus, hoc est de his dumtaxat, quæ vel in B. Eucharii septulis, vel in ejusdem monasterii appendiciis, congruis temporibus contigisse referuntur: jam ordo flagitii necessarius, ut et de mediocribus atque a extimis ad nostram notitiam usque perlata disse-ramus aliqua. Non enim potest civitas abscondi supra montem posita: et clarissima virtutum lucerna noluit, sub ejusdem monasterii modio, acsi radiorum inops, occultari, sed potius, ut omnibus, qui in domo Dei manserant, protentis miraculorum flammis, prædax luminis existeret, longe lateque innotesci voluit b dilucebre. Est namque in eadem Treverica urbe quoddam monasterium situm, quod antiquitus c Horrei vocabulum accepit, Reginae cœli consecratum: in quo, a tempore orthodoxi Regis Dagoberti, sanctimonialis semper foeminae Deo consueverant devotius deservire. Illic denique quædam sanctimonialis foemina de claro stemmate progenita, cui vocamen erat Henza, non minimæ (ut aiunt) utilitatis extitit: quæ ineluctabili quodam miserabilique infortunio tacta est, non aliqua, ut credimus, ultione divina, verum ad declaranda insignis gloriosa B. Celsi merita. Quadam vero die, dum hora competente reficere vellet, ita subito mandibulæ ejus ab invicem divulsæ sunt, ut mandendi officium prorsus sibi fuisset ablatum: sicut hiantis faucibus, prodigio cunctis extitit, atque per plures dies ineluctabili molestia laboravit. Cumque jam ab omnibus consorioribus suis, ob diuturniorem dolorem, desperata fuisset; subito animo illius occurrit, quanta et qualia amator hominum Christus Jesus per B. Celsum quotidie ostenderit miraculorum beneficia, nequaquam fide læsitans, sed plenus credens, quia citius et illius sanitatem non impos apud Deum obtinere posset, si pro illa pius precator accederet. Hæc dum sæpius secum revolveret, tandem aliquando amicis suis supplicavit, quantam spem in B. Celsi meritis haberet: sicutque salubri reperto consilio, placibilem cereorum oblationem tanto festina transmisit Patrono. Res miram, ac vehementer stupeam. Denique una eademque hora, qua cerei coram patrociniis beati viri sunt accepti, recepit eadem Nonna pristinae sanitatis gaudia, ita procul dubio, ut cereorum portitores sub omni celeritate domum redeuntes, jam invenissent vividam facie reflectentem, quam paulo ante cum morte

Februarii T. III.

reliquerant configentem. Hæc sunt dona tua, Jesu Redemptor Christe, qui Apostolis tuis pollicitus es, dicens: Quidquid orantes petitis, credite quia accipietis, et fiet vobis, quique tanto virtutum jubare dilectum tuum Confessorem Celsum facis coruscare. Tibi semper sit, cum Patre sanctoque Pneumate, laus et gratiarum actio per æterna secula, Amen.

13 Alio quoque tempore, in eodem semper Virginis Mariæ monasterio, quædam sanctimonialis foemina extitit, quæ generoso sanguine procreata, haud ultimo in loco ibidem est habita, nomine Geila. Quam die quadam acerrima satis febricula invadens, totum circiter annum absque interstitio aliquo, nunc ardore, nunc algore inimicis vexavit. Jam vero omni virium possibilitate exhausta, ultimum pallidula trahebat spiritum, nihilque aliud nisi exequias præstolabatur: cum subito omnipotentis Dei famulum Celsum ad memoriam reducens, sub omni festinantia fecit se ad monasterium S. Eucharii semivivam provehi, atque ante patrocina B. Celsi terratenus prosterni. Cumque aliquandiu pro posse tanto supplicaret Patrono, tandem sui intercessoris suffragantibus meritis, divinus super eam respenderit intuitus: sicut optatæ sanitatis dote recepta, cum omni alacritate remeavit ad propria, laudans ac benedicens Deum ac Dominum Jesum Christum, qui salvos facit sperantes in se, cui gloria in secula seculorum, Amen.

14 Sed neque hoc silentio præterire fas esse censimus, quod tam recenti memoria in eodem monasterio Divinitatis benigna dignatio, per B. Celsi inelucta merita ostendere disposuit. Quædam namque ibidem magna parentele Nonna ab cunabulis versabatur, quæ Glismoda vocabatur: quam ita a renibus usque ad talos paralysis divulsit, ut per totum annum in lectulo recubans, nunquam se in latus ad latus posset declinare, nunquam absque balularum adminiculo de stratu se posset erigere. Cumque jam in extremis posita foret, subito quadam die magnis cepit vocibus fantrices suas compellere, ac minus obstinationibus d quaesere, quatenus sese cursim absque cunctatione aliqua, ad monasterium B. Eucharii deferre maturarent. Quæ postulata nil morate, corpus præmortuum summo conatu carrocæ velicula imposuerunt, et quo suaviter potuerunt, ad locum destinatum perduxerunt. Cuiusque adminiculatricum manibus ante castellam B. Celsi posita fuisset, quibus valuit viribus, tanto se interventori captas mandam commendavit, ibique in orationibus pernoctavit. Mane autem facto, secundum quod monachis moris est, jentaculo caritatis accepto, ad propria remeavit. Jam vero dehinc post biduum, cum hora solita de lecto surgere cuperet, et nemo sibi ministrantium afforet, nisu quo potuit stipulam lectuli apprehendit, ac sese ad ambulandum suffulsit. Quo tentato, subito superna B. Celsi patrociniis respecta gratia, totis exclamant viribus, dicens: Gratias Deo: ecce S. Celsi opitulantis patrociniis dimissa sum ab infirmitatibus meis. Ex hoc namque tempore usque in præsens tam perfecte restituta est sanitati, ut ab omnibus secum comitantibus quotidie dicatur: Benedictus sit ille in firmamento cœli, qui te respexit per suffragia beati Confessoris sui Celsi.

15 Hactenus pro parvitate igniculi divinitus mihi collati, audita tantum qualemque dictatu notavi: nunc jam in calce opusculi aliquid libet deponere, quod in me virtus divina, per B. Celsum dignata est ostendere: sed opportunius hoc, ut opinor, recitatur, si semotim proprio capitulo utatur. Nam sicut ad divinitus cumulum laudis aliorum commoda veracissimis gestis inserere magna mercedis esse dinoscitur, ita propria reticere, non minimæ dimo-

52 tionis

S. Celso imo-
cato excussa.

D
AUCTORE THEO-
DENICO EX MSS.
Mar. 11. 24

aha diuturna
febriliter liberata

aha diuturnum
paralysit.

Monachæ Ho-
rreense divulsæ
maxillæ,

creta S. Celso
oblatu crallu-
te

A tionis creditur. Dominicæ Incarnationis anno millesimo sexto, qui est ultimus vicesimi quinti decennovales Cycli, in secunda serie magni anni, qui Paschalis dicitur; undosum hujus mundi salum, Christo gubernante, nudus, evasi et ad tuffissimum B. Eucharii portum hospitalitatis gratia confugit. Cumque ab ejusdem monasterii Patre, summæ venerationis viro, nomine Richardo, germanitus satis essem susceptus et omni monachili devotione tractatus; Fratrum me conventui immeritum jus sit adunari, nec quasi hospitem jam, sed sicut familiarissimum, affatus est grativencum. Postquam autem pusillitatem meam monastici ordinis non minimam persensit habere notitiam, cum ex ipsa sui columbina simplicitate, tum et pro annositate mea grandævitate, scilicet me esse autumans, cum nec primis (ut ita dicam) litteris ad plenum fuisset instructus; paterna mihi persuasit auctoritate, quatenus aliqua in laudibus Redemptoris, de S. Celsi inelytis virtutibus ac miraculis noviter exhibitis, calamo licet rusticano, scripturam nullo pacto differrem. Cui sane persuasioni nequaquam refragandum fore ratus, partim tanti Patris imperatu, partim communi Fratrum compulsu rogati, nuper in diebus Quadragesimæ, tantillum studii fabricare. Cumque, ut verum fatear, per tres fuisset continuos annos ita podagra intricatus timore, atque rurium exulceratione, ut vix baculo sustentari possem (laus Deo) tantisper de S. Celso, quod didici, peracto, tam perfecte, tanto Patrono interradente, restitutus sum, eadenus me Asahelem potius quam claudicantem monachum, existimare posses.

AUCTORE THEODERICO, EX 1153
Scriptor an.
1006 monachus
factus.

inveterata podagra liberatur.

Horreum monasterium.

Festum S. Celsi monachus Eucharisticis colendum.

etique jam in curio triumphavit gratulandum.

Joan. 15. 8
quia hic fructum protulit.

valeret. Mansit autem inconconvulsibiliter in vite, sicut sponsa Ecclesia in suo capite : quia Spiritus adoptionis filiorum Dei, certissimam sibi in ejus pectore sedem delegit, in quo semper, Abba Pater clamavit. Unde Dominus ipse in Evangelio, A fructibus, inquit, eorum cognoscetis eos. Ergo, Fratres mei, vultis fructum cognoscere palmitis tanti, quem de succo traxit Spiritus sancti? Audite Apostolum, Fructus, inquit, Spiritus est, caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, modestia, continentia, castitas, mansuetudo. Iste namque est virtutum fructus, qui permanet in vitam æternam. Unde et Dominus ad discipulos : Ego, inquit, vos elegi, ut entis et fructum afferatis, et fructus vester maneat. Sicut enim de fructu arbor cognoscitur, ita B. Celsus oliva fructifera in domo Domini plantata, per fructuum bonorum operum, notitiam delit virtutum suarum, quia Spiritu ambulavit, et desideria carnis crucifixit. Fuit enim crucifixus mundo cum Apostolo, et omnia hujus sæculi blandimenta, quibus nonnumquam magni viri, veluti in visco capti sunt, quasi stercora recusavit, ut Christum lucrificeret, et verus superni regni hæredipeta fieret. Non enim incircumcisa aure audivit sapientiam Dei in plebeis clamitantem, hoc est, in latitudine omnium per orbem nationum prædicantem. Si quis diligit sapientiam, ad me declinet, et eam inveniet. Ergo quia sapientiam dilexit, per quam Deus Pater omnia creavit, et ipsam videlicet incarnationem; audivit etiam per Evangelium suum clamantem ac dicentem : Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis : et ego reficiam vos. Post hanc vocem lætus ecurrit, quia Christum esse Dei sapientiam cognovit : et ideo jugum ejus suave et onus ejus super se tulit, et ut mansuetissimum animal patienter portavit.

D
Math. 7. 16
Gal. 5. 22
Joan. 15. 16
Gal. 6. 14
mundum contemnitus.
E
Prov. 9.
attendens, in mentis :
Math. 11. 28

4 Ut autem ille Beatissimus in proposito a coronate, quasi propriis imitens viribus, non succumberet, audiens ab Apostolo, quia non coronabitur, nisi qui legitime certaverit, et ipsa veritate discipulis attestante, quod sine illa nihil facere possent; supernorum desideriorum affectibus incitatus, cum ipsa Ecclesia sponsa in Cantici, quætulie ab ipso juvari postulavit, dicens : Trahe me, ut merear post te currere in odore unguentorum tuorum. In odore quippe unguentorum Domini, hoc est, in doctrina sancti Evangelii, B. Celsus non tantum ambulavit, sed etiam ecurrit : quia noscit tarda molimina sancti Spiritus gratia. Ipse enim illicitor noster Christus Jesus, ad redemptionem humani generis properans, sicut de eo Psalmista testatur, exultavit ut gigas ad currendam viam, ut esset a summo caelo egressus ipse et occursus ejus usque ad summum ejus. Tanta vero Spiritus sancti efficacie vivacitas est, ut nequaquam onustus et fessos, sed agiles atque expeditos quærat operarios. Hinc Paulus dicit : Sic currite, ut comprehendatis. Et rursus, Festinemus, inquit, ingredi in illam requiem. Unde notandum summo opere est, quod omnia opera Domini ubique cum festinatione jubentur fieri. Hinc est, quod Virgo Maria, percepto ab Angelo Divino oraculo, statim cum festinatione montana conscendit, ac matrem Præcursoris Domini visitavit. Unde et Redemptore nato, atque in præsepi reclinato, venerunt pastores festinantes, ut ea probarent quæ ab Angelo audierant. Hinc est etiam, quod in Lege præcipitur pascha cum festinatione comeli, quia tanta beatitudo non cum desidia ac torpore querenda est, sed alacriter sunt Christi sequenda vestigia.

a
2 Tim 2. 8.
Joan 15. 5
Cant 1. 2
velociter Christum sequens.
F
Psal. 18. 6
Cor 9. 14
Heb 4. 11
Ezo. 12. 11

5 Liqueat ergo lucidius cunctis ratione utentibus, quod iste vir Domini, Spiritu sancto præventus, in omnibus mandatis divinis sit strenuissimus inventus. quia in hac vita odio habuit animam suam, ut in vitam

SERMO

Theoderici Sacerdotis et monachi in sollemnitate S. Celsi legendus.

II Idierna sollemnitas, Fratres carissimi, quam nobis auctor atque opifex humane salutis Christus Jesus, exoptatissimi Patris nostri, B. Celsi festivo transitu consecravit, tanto a nobis propensus debet observari, tantoque religiosius celebrari, quanto nos constat apud ejus sepulchralem presentiam, quotidianis atque continuis patrocinis soljuvari. Creditur enim apud omnipotentem Deum tanto arctius pro nostris excessibus intervenire, quanto devotius ejus sanctam festivitatem sollemnizando nitimur redimere.

2 Hæc est namque dies illa gloriosa, omnique spiritali tempore veneranda, in qua superne illius civitatis semper viventia pascua, mundi hujus felix triumphator intravit : et super omnia bona Domini sui constitutus, sine fine cum Christo regnaturus, est coronatus. Quapropter gaudeamus, et exultemus Domino, quia jam illum cum omnibus Sanctis deest collaudatio, quorum in regni Capitulo perpetuo agglutinatus est consortio. Horum rogo, gaudeamus, quia jam ille septies beatus coronam justitie est a Domino remuneratus.

3 Erat quippe vir beatissimus Celsus unus de Evangelicis illis palmitibus, de quibus ipse Dominus, Qui manet, inquit, in me, et ego in eo, hic fert fructum multum. Nisi enim in vera vite, quæ Christus est, per fidem et dilectionem, quandiu carnem vegetavit, maneret, talem fructum ferre nullo modo

tam

*sapiens archi-
tectus.*
Luc. 6. 47.

A tam aeternam custodiret eam. Erat enim Evangelicus architectus, summarum instrumentis virtutum edoc- tus, de quo ipse Dominus ait : Omnis qui venit ad me et audit sermones meos, et facit illos, ostendam vobis cui similis sit. Similis est homini aedificanti domum, qui fodit in altum, et posuit fundamentum supra petram : inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, et non potuit eam movere, quia fundata erat supra petram. Venit quippe per fidem B. Celsus ad Dominum, et audivit sermones ejus per ministerium Apostolorum et Evangelistarum, eosque in corde bono et optimo retinuit, et fructum centuplum fecit : quia caritas Dei diffusa erat in corde ejus per Spiritum sanctum, qui fuit possessor illius. Fecit autem eosdem sermones Domini, quia vigilanter audivit Apostolum Paulum Romanis intonantem ac dicentem, quod non auditores Legis justii sint apud Deum, sed factores Legis. Jacobum vero Apostolum non minore perspicacia intendit, qui fidelibus persuadet dicens : Estote factores verbi, et non auditores tantum. Audivit enim ipsum Salvatorem in Evangelio dicentem : Beati, qui audiunt verbum Dei et custodiunt illud : atque omnibus medullis cordis et viribus corporis studuit audita custodire, praese ferens curam animae suae. Et quia non auditor obli- viosus est factus, sed factor operis : idcirco beatus in facto suo apud Deum et homines inventus est.

Rom. 9. 13

Jacob 1. 22

Luc 11. 28

Luc 12. 35.

lucens mundo.

Matth 10. 16

*prudens et
simplex.*

1 Cor 14. 20

B iterum audivit Dominum discipulis dicentem : Sint lumbi vestri praeciuncti, et lucernae ardentes, et in- vincibili agone per se, quod audivit, custodire cura- vit : quia et munditiam Angelicae castitatis exercuit, et lucernam se ardentem ad exemplum bonorum ope- rum omnibus praebuit. Lucerna quippe est B. Celsus, quia in hoc caliginoso tempore vere lucis radios, per miraculorum efficaciam cunctis solet spargere, qui in via Domini nituntur ambulare. Lucerna, in- quam : nam sic lucet meritorum ejus lux coram hominibus, ut per eum glorificent et collaudent Deum, qui gratia sua praeveniens et subsequente talem ac tantum fecit eum. Rursus ex Evangelio audivit : Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbae : atque eorumdem vim verborum scelerter perpendens, omni vigilantia spiritali ita se eidem mandato coaptavit, ut et serpentis astutia novum hominem, quem in baptismo induit, nullo modo pos- tea temeraret, et columbae simplicitate, quae nulli cupit nocere, astutiam serpentis temperaret. Ita quoque secundum Apostolum malitia parvulus exis-

tere curavit, ut tamen a perfectorum sensu nequa- quam deviare. Sicque in palaestra Catholicae fidei indiglabialis miles agonizans, bonum certamen certavit, cursum consummavit, fidem servavit : nunc demum reddita est ei corona justitiae, quia fidelis est qui repromisit. Ergo quia B. Celsus sermones Domini et audivit et fecit, ideo assimilatus est ho- mini domum humilitatis aedificare cupienti, qui posuit fundamentum fidei supra petram, quae Christus est : quia omnis qui se hic humiliat, exaltabitur cum ipso in futuro, utpote membrum sincerissimum in capite suo.

6 Sed quia omnes, qui volunt pie vivere in Christo, persecutionem patiuntur ; postquam fundamentum supra petram posuit, et secundum Apostolum super- aedificavit aurum, argentum, lapides pretiosos, orna- nesque virtutum geminas inseruit : inundatione vari- rantia tentationum a malignis spiritibus, sive ty- rannica praesumptione lymphante, illisum est flumen omnigenarum tribulationum domui illi, et non po- tuit eam a statu suo movere. Quare ? Quia funda- ta erat supra petram. Caritas enim, ait Apostolus, numquam excidit. Nam quia fronte cadere potest, quem omnia continens continet Deus ? Ipse quippe est caritas. Usque adeo vero divinitatis inflamma- batur odoribus, ut omnino certus eum Apostolo es- set, quod neque mors, neque vita, neque Angeli, ne- que Principatus, neque instantia, neque futura, ne- que altitudo, neque profundum, neque creatura ali- qua se posset sequestrare a caritate Dei, quae est in Christo Jesu.

7 Laus illi et gratiarum actio, qui eum secundum Apostolum ante tempora secularia, cum omnibus Sanctis praedestinavit, in regnum, et in beati ordinis albo, utpote divini praelii bellatorem, conscripsit. Honor sit illi et potestas, qui eum elegit et assump- sit, manum ejus dexteram tenuit, in voluntate sua deduxit, atque hodierna die cum gloria suscepit, in caeli palatio collocavit, Ecclesiae suae adhuc in terris perenigranti piissimum patronum simulque factorem concessit. Benedictus sit ille in firmamento caeli, qui est gloriosus in Sanctis suis, mirabilis in majestate sua, cujus regnum et imperium absque ullius aevi mutabilitate permanet inconvulsum, et nunc, et semper, et per immortalia saecula saeculorum, Amen.

a Videtur hic ceromae poni pro lacte, quam intus ceromate, vel, oleo unguentur. vel pro ipsa palaestra.

D AUCTORE THEO- DENCIO, EX MSS.

1 Cor 3. 12

*fortis in adver-
sitas.*

1 Cor. 13. 8

E

Rom. 8. 39

Tit. 1. 2

*Deo gratias
ideo agendum.*

Ceromae.

DE S. MILONE

EPISCOPO BENEVENTANO IN ITALIA,

Commentarius historicus.

J. D.

*IV. CRILES
1311 pag.*

*S. Milo Cata-
logo SS. ad-
scriptus.*

20. 1. 2.

E didimus ad diem viii Februarii vitam S. Ste- phani, qui Ordinem Grandimontensem instituit : ipse prelate et litteris eruditus a Milone Archie- piscopo Beneventano, qui Milus a quibusdam appellatur, et a Raphaelo Volaterrano Molo. Is quoque libulis Sanctorum abscriptus, etsi officio Ecclesiastico minime honoretur. Topographia Sanctorum per Pri- mum Cabilunensem Episcopum et Theologum anno salutis ccccxi. olim composita, ac deinde a Fran- cisco Maurolyco recognita, editaque anno cldm. xviii in lucis quae B. littera inchoantur, ita habet : Beneven- tum Italiae civitas. Ille Januarius Episcopus, Festus, Stephanus et Desiderius sub Diocletiano Martyres. Hic Milo Episcopus, qui educavit Stephanum Gran- dimontensem fundatorem.

2 Diem, quo ejus recolatur anniversaria memoria, Cabilunensis non expressit. In Topographia Philippi Ferrarum dies xx Novembris assignantur Doras Ep.

Benevent. xxii. Deodatus Ep. Acutius M. Acutius et fratres MM. Milus Ep. Repositus etc. Eodem quo- que die ita habet Constantinus Ghimus in Natalib. SS. Canoniceorum : Item eodem loco S. Mili similiter Epis- copi. In codice quodam Carthusiae Bruxellensis, sed non antiquo manu exarato, ista legi ad xxv Marti : In Benevento S. Milonis Archiepiscopi ejusdem ci- vitatis. At Marius Vipera Archidivinus Beneventa- nus, cui praevidetur haberi praeter alios fides debet in Cata- logo SS. Beneventanorum pag. 88 ista habet : Fe- bruarii xxiii, de S. Milone Archiep. Benevent. ac postea : ad caelestem patriam evolavit Beneventi vii Calend. Martii. Idem in Chronologia Episcoporum Beneventan. pag. 91 sic scribit : Die xxiii Februarii S. Milo Archiepiscopus noster obdormivit in Domi- no. Atque hi omnes vel in Catalogo Sanctorum eum reponunt, vel absolute S. Milonem indignant, uti et Joannes Vincentius Ciarlantus Archiepiscopus Isernien- sis,

et 25 Marti,

sed melius 23 Febr.

sis,

DOCTORE T. B.

A sis, in *Memoria historici Samni lib. 3 cap. 34. Geraldus autem septimus Prior Grandimontensis in Vita S. Stephani ante plura jam secula conscripta, cap. 1 num. 3 B. Milonem vocat.*

erat genere Arvernus:

3 Fuit autem S. Milo ex Arvernus in Gallia oriundus. Ita idem Geraldus: Eo vero tempore B. Milo prædictæ civitatis Archiepiscopatum regebat, huic viro, de quo loquimur, cognitus a juventute in finibus Arvernæ, unde genus habuerat. Quo anno decesserit, ex S. Stephani colligi ætate potest, quam illic § 3 prævi commentarii num. 22 pertractavimus, ostendimusque anno cxxxv obisse, feria vi. viii Februarii, cum a morte S. Milonis anno Romæ quatuor vixisset, quinquaginta in Martensi oratorio; unde consequens est Milonem anno cdlxx obisse. Cum quo nostro calculo concordat Vypera, dum Arelun, S. Milonis successorem, tradit floruisse anno Domini cdlxxi: Carolanum loco citato, dum ait Ordinem Grandimontensem institutum anno cdlxxv, quinto nimirum a Milonis morte.

obit an. 1070.

4 Quæ de S. Milone gesta tradita litteris extant, ea fere sunt ex Vita S. Stephani. Hunc onnos xii natum pater in Apuliam duxit: unde cum per Beneventum civitatem, completis orationibus, feliciter remearet; puer idem oblatum Deo, qui parvulos suscipit, infirmatus est. Eo vero tempore B. Milo prædictæ urbis Archiepiscopatum regebat, huic viro, de quo loquitur, cognitus a juventute in finibus Arvernæ, unde genus habuerat. Cui Archiepiscopo nobilis prædictus filium suum commendavit, ut infirmitatis ejus curam ageret, et, si viveret, eum erudiret: erat enim puer Stephanus jam duodennis... Post paucos vero dies, Divina operante clementia, puer sanus factus est, et quasi oblitus patris et patriæ, hilaris et gaudens in terra facti aliena. Unde Archiepiscopus, velut pius pater et fidelis doctor, apud quem xii annis moratus est, bonitatem et disciplinam et scientiam ipsam studiosius coluit: ac ipsum a scholis vacentem, cum suo diocesis præfata pertractabat, pedibus suis adstruere solebat. Pueritiam igitur Stephanus annos excedens, defuncto Archiepiscopo, Romam ingressus, et cum quodam Sancto Ro-

B S. Stephanum Grandimontensem 12 aucta substituti litteris et vir-tute,

et ad res tractandas adhibet,

manas Ecclesiæ Cardinali iv annos permansit. **D** 5 Carolus Fremonus, ut ad cap. 1 Vitæ S. Stephani, Annotat. h monachus, in Gallia ejusdem Sancti Vita a se edita, tradit eum a S. Milone Subliacoum, dein Diacum ordinatum: et ab eo dum diocesim visitaret, comitem adscitum, missumque alius sæpe ad va-

sacrisque in-tuat:

6 Quo tempore apud B. Milonem debebat Stephanus, in notitiam venit cujusdam in Calabria religiose congregationis, de qua cap. 1 Vita num. 4 ista traduntur: A Romano Pontifice devotissime petit, ut ordinem, quem in Calabria observare didicerat quumdam religiosam congregationem, recta via incidentem, et unanimiter in claustrum sine proprio viventem, et obedientiam humani generis reparatricem pro suis viribus in omnibus custodientem, et mundum sibi et se mundo crucifigentem, et in Cruce Domini gloriantem, in suorum remissionem peccatorum, sibi alicubi observare concederet. In Proportio fratrum Ordinis Grandimontensis, in Lectionibus diei secunde intra Octavam S. Stephani, plenus exaggeratur snuctumonia illius congregationis, et de S. Milone illud additur: Horum itaque propositum sapientissimus Archiepiscopus Milo, in sermonibus, quos ad populum habebat, jugiter commendabat: et cum eorum Patrum aliquem videre poterat, ut Christum in servo suo loquentem audiebat, omni postposita sollicitudine ei vacabat. Audiebat eum de conversatione eorum, unde postmodum Clericorum, laicorum aliorumque religiosorum vitam ad altiora inflammabat: proponens eis exemplum istorum, ab omni cupiditate (que radix omnium malorum est) caventium, solisque celestibus inhiantium. Cum igitur jam pueritiæ metas excedens Stephanus, huic sanctissimum virum in hujusmodi vita cerneret adeo complacere: mores et actus illius religionis, desiderio eisdem imitandi, attentius investigare studuit, et fideliter memorie commendare. Hæc ibi. Neque de S. Milone plura adhuc experimus.

qui monachos sanctos imitari cupit,

E quos Milo mag-ni faciebat,

ausique laudabat

DE B. PETRO DAMIANO

S. R. E. CARDINALE. EPISC. OSTIENSI, PRIORE EREMI S. CRUCIS FONTIS AVELLANI, FAVENTIÆ IN ITALIA,

ANIMATIV. PAP. 48

G. II.

C

Commentarius prævius.

F

§ 1. *Eremita sanctæ Crucis Fontis Avellani in diversi Eugubini Ordini Camaldulensi adjuvanti. Illius institutum, incrementum: monachi sancti sub B. Petro Damiano.*

AN CHR. CLOLVIII NBO PED.

In diversis Eugubina

monasterium erem. sanctæ Crucis Fontis Avellani,

Lugubinum, sive Lucinum, Umbrie cis Apenninum oppidum in ipsis montium radicibus, Cæsari lib. 1 Belli civilis, Cicero lib. 7 ad Atticum epist. 13, Silius Italica lib. 8, aliisque antiquis scriptoribus notum, hodie Eugubinum, Italis Gubbio et Agubio dicitur: quod tamen ex vicinis antiqui oppidi castris, post barbarorum in Italiam inundationem, restitutum voluit. Sedes illic olim civita Episcopalis, cui seculo Christi militem plurimæ profuerunt, assumpti et monasterio Eremitæ sanctæ Crucis Fontis Avellani, sive Avellane: quod nullibus passuum quatuordecim a civitate Eugubina distat, sedem in radicibus montis Cæstris versus Orientem, uti illic pars Apennini appellatur in Chronico Gualtheri, antiqui scriptoris, et ab anonymo ejusdem loci eremito apud Ajetanum, in præfatione ad opera B. Petri Damiani, Petrarchæ lib. 2 de Vita solitaria tract. 3 cap. 17 quietissimam indi-

getat subtudinem in Italia medio, ad sinistram Apennini latus, quæ vetus adhuc Fontis Avellane nomen servabat, dum is seculo xiv scriberet: nunc sanctæ Crucis titulum genere obsertent Augustinus Florentinus lib. 3 Historia Camaldulensis cap. 7, eamque sanctæ Crucis nomenclationem assumptam ob servæ ferre jejunium, tempore B. Petri Damiani ibidem captam.

2 Hoc Fontis Avellani eremitorium, ut nonnulli appellant, circa annum Christi millesimum, aut paullo ante traditur extractum a quodam Ludolpho Gessonis filio, qui in Episcopum Eugubinum electus, ultra isti honori cessit: quem tamen ex eremo illa Fontis Avellani admiserunt Johannes, Theobaldus, seu Tedaldus, S. Rodolphus, Magnus: quorum temporibus vixit B. Petrus Damianus, et quidem, si primus excipiat, postquam monasticam disciplinam in illi eremo amplectus est: qui aliquam sibi etiam ejusdem Ecclesiæ curam impositam fuisse scribit epist. 14 lib. 1 ad Alexandrum II Pontificem his verbis: Quod Eugubina Ecclesia, quæ mihi dudum a vestris decessoribus est commissa, nunc, pro dolor, est omnino confusa, et velut

crucium circa annum 1000.

plures mox de- dit Epi copo Eugubino:

A velut area, quæ pedibus conculcatur, abjecta; peccatis meis id exigentibus deputo. *Idem epist. 8 lib. 4 hæc Maynardo Episcopo Eugubino mandat: Instaura, venerabilis Frater, Ecclesie tue prædium, prodige secularibus tradita: revoca diversi generis ornamenta nocenter exposita: etsaltem insignia quæque vel optima restituantur, quæ prelationis tue tempore graviter suspiramus ablata. Hæc ille pro sollicitudine ejus Ecclesie sibi commisse. At librorum e se conscriptorum iudices, ac quasi censores, constituit S. Rodolphum Episcopum Eugubinum et Theodosium Senogallensem, ejus etiam diæcesis eremo Fontis Avellani vicinia est versus mare Adriaticum. Extat epistola ad illos lib. 4 num. 11 De Episcopis Eugubinis et Senogallensibus consulte Italiam sacram Ughelli.*

3 Quam præferunt huic eremo Fontis Avellani ante B. Damianum Priores (ita Moderatores appellabantur) necdum legimus. Ipse B. Petrus opusc. 34 cap. 6. In hac, inquit, eremo Fontis Avellani, ubi nunc habito, Prior quidam fuerat, nomine Joannes. et opusc. 15 cap. 28 docet, qualis debet esse Prior inter Eremitas, et quomodo electus debeat Prioratus officio fungi: qui tamen infra in Vita etiam Abbas et Magister nuncupatur. A morte B. Petri rexit Eremitas illos Prior Lijrandus, cui Vitam illius inscripsit Joannes, et ipse dein, ut infra dicitur, Prior Fontis Avellani constitutus, ac tandem Eugubinus creatus Episcopus. Quo forsân modo supra memorati Episcopi Eugubini ex Prioribus Fontis Avellani sunt plerique assumpti.

4 Præerat etiam B. Petrus, ut supremus moderator, atque per diversa loca aggregatis discipulis, ut num. 20 in Vita dicitur, et num. 19 quinque ab eo extracta monasteria, sive eremitarum habitacula, referuntur: quæ cum aliis quibusdam in unam confluunt Congregationem, ejus caput fuit eremus sanctæ Crucis Fontis Avellani: atque in monasterium sanctæ Mariæ ad parvas, olim urbis Faventine, nunc moenibus inclusum, in quo B. Petrus diem extremum vite clausit, Ordinis monachorum, Congregationis S. Crucis Avellane dicitur in Historia monastica ejusdem nominis Benedictini Congregationis S. Justini, apud Cujetinum, in præfatione ad opera B. Petri, quem ut circa an. ccccclxxx floruisse Regulam et vivendi institutum hujus Congregationis præscribit atque explicat B. Petrus opusculo xv in capite xxxi distincto. At opusculo xiv ad exemplum et imitationem posteriorum exponit regulas et vivendi instituta, quibus Eremitæ Fontis Avellani suo tempore utebantur: usque ut qui post se illic victuri sunt utantur, neque ad laxiorem vitæ normam declinent, gravissime obtestatur. Est hæc Fontis Avellani eremus ante centum circiter annos Ordini Camaldulensi adjuncta, ut agentibus potissimum Petro Francesehno Balneoballensi Visitatione, et Julio Roberto Cardinale Episcopo Urbinate, creato anno ccccxlviij, qui factus dein Vicentinus Episcopus, ac postea Archiepiscopus Ravennas, mortuus est anno ccccxxxviii. Meminerunt hujus conjunctionis Petrus Ricordatus Diario 4 Historie monastice, a Cujetano citatus, Augustinus Florentinus lib. 3 Historiam Camaldulensium alioque. De Ordine Camaldulensi equinus vii Februarii ad S. Romualdi ejus fundatoris Vitam, quam B. Petrus Damianus scripsit, compulsus, ut in prologo testatur, multorum Fratrum peregrinis et germana caritate devinctus. Item opusculo 13 ante citato de sui Congregationis institutis cap. 16 discretionem debiliorem in Prioris sui arbitria ponendam docet, in exemplum discipulum S. Romualdi adducta. Et infra in Vita num. 19 dicitur ad montem Præmum invenisse cellulam, in qua B. Romualdus quondam mansisse ferebant, ibique eremitarum fundasse habitacula.

5 De possessionibus huic Eremo procuratis, agit B. Petrus opusculo 14 In hoc loco, inquit, qui Fons Avellani dicitur, plerumque viginti, plus minus, monachi per cellulas, sive in assignata cuique obedientia, degimus, ut omnes simul cum Conversis et famulis tricenarium quinarium numerum aut vix aut breviter excedamus. Ac dein vivendi regula exposita, ista subdit, successorem in regimine substituentium alloquens: Ut autem ad hæc observanda nullus excusationi pateat locus, juxta id, quod exiguitate loci humilis compehebat, studium otenu possessiones acquirere, ut prædictum Fratrum numerum possis, nisi exercendi cura defuerit, sustentare. Librorum quoque numerum non minimum derelinquimus, ut Fratribus nostris, qui pro nobis orare dignentur, meditando copiam præberemus. Bibliothecam omnium veteris et novi Testamenti voluminum, licet cursim, et per hoc non exarte vobis emendare curavimus. Ex Passionibus quoque beatorum Martyrum, ex homiliis sanctorum Patrum, ex commentariis allegoricis sacre Scripturæ sententias exponentium, Gregorii scilicet, Ambrosii, Augustini, Hieronymi, Prosperi, Bede, Remigii etiam et Anselmi, insuper et Hieronimi atque Paschasii, divina gratia nostris abbescente laboribus, plures libros habetis, quibus vacare potestis: ut sancte anime vestre non solum oratione crescant, sed et lectione pinguescant. Ex quibus mirum codicibus nonnullos prænostra possibilitate correximus: ut in sacre discipline studiis intelligentiæ vobis altum panderemus.

6 Claustrum quoque juxta Ecclesiam construi hæc intentione censuimus, ut, si quem adhuc inoluta monasterialis Ordinis consuetudo delectat, habeat, ubi in præcipuis festivitatibus sollempniter ex more procedat: cum et processioni Crucem argenteam satis idoneam procuravimus. Eju- dem quoque intentionis studio, imbecillitati fragilium consulentes, etiam tintinnabula atque bellina, diversaque divina domus utensilia comparavimus. Calices quoque duos argenteos pulcherrime deauratos hæc vobis ratione providimus, ut, cum sacra Domini Corporis et Sanguinis mysteria vultis accipere, stammum vel vilium quodcumque metallum vestris labus nequidquam necesse sit adhibere. Conspicua nihilominus sacrosancto altari tegmina, et celebrandis Missarum sollempniis pretiosa contulimus ornamenta. Hæc omnia, Fratres, nos non sine labore quasivimus, ut vobis laboris impendia tolleremus, tantoque liberius, se vester animus ad alta sustulere, quanto minus hunc ad providenda sibi intima rei familiaris iniqua non gravaret. Hæc tenens B. Petrus, qui epist. 2 lib. 3 evocatus ab Archiepiscopo Ravennate, Gebhardo, exenat se ob iniquum suorum, quibus providere debebat: Præcepti mihi, inquit, dilectissime Pater et Domine, et precipiendo mandasti, ut ad te venire: sed ego pauperentium locum ad regendum suscipiens, qui prius per meipsum solummodo pauper exfuit, nunc per tot pauper electus sum, quot regendos accipi. Perpendo igitur, et quale sit plurimos regere, et præbendis necessitatis stipendia non habere. Hæc B. Petrus, qui in Chronico Guuldensi, circa annum ccccxxxv conscripto apud Cujetinum, habetur hujus eremitarum sanctæ Crucis juxta Fontem Avellano constructor, quod de prima eremitice vite fundatione accipi haudquaquam potest.

7 Inter vivos de eremo illa bene meritis fuit S. Rodolphus ejus discipulus, dein, ut diximus, Episcopus Eugubinus, ejus Vitam a se scriptam B. Petrus dicavit Alexandri Pontifici, et hæc substantiam narrat: Ante fere septennium ille Rodolphus cum matre et duobus fratribus, se paullisper et ite procedentibus, servis dumtaxat libertate donatis, castrum suum inexpugnabili munitione vallatum, mihi cum omnibus, quæ sui juris erant, prædis contulit, atque ad Eremitum veniens, habitum monastice professionis accepit

D auctore a. a. eremite in Fonte Avellani circiter 20,

a B. Petro Damiano procurata possessio,

viri in bibliotheca libri,

E

claustrum extructum,

templi facta utensilia,

calices,

ornamenta

F

Discipuli ejus, Sancti adscripti, Rodolphus,

A accepit. *Haec ibi. Colitur S. Rodolphus xxvi Janii. Alter vero, cujus Vita cum Actu S. Rodolphi juncta legitur, est S. Dominicus Loricatus, et ipse B. Petri Damiani discipulus factus, uti istis ibidem verbis testatur : Longe vero post. Magistro praebente consensum, dignatus est vir sanctus praedictus mihi misero, et quem ipse suscipere dignaretur indigno, mira se prorsus humilitate committere, et sicut Abbati monachum subjugare : cui nimirum praestitit, non accepit. Et quem susceperam velut in subjectione clientem, gaudeo me in schola Christi vere philosophum percepisse doctorem. Tota quippe vita ejus, praedicatione et edificatione, doctrina erat et disciplina. *Haec ibi de S. Dominico Loricato, cujus natalis incidit in xiv Octobris.**

DOCTORE G. O
Dominicus
Loricatus,

Joannes
Laudensis,

B Tertius discipulus Sanctis obscriptus est Joannes Laudensis, illustri familia apud Insabros Laude Pompeia oriundus, qui, ut Acta ejus habeat, tanti viri fama compta, exemplo ejus animatus, confugit ad ipsum, et elongavit se a mundo fugiens et de terra propria et cognatione recedens, venit in terram, quam ei Dominus revelavit, et venerabili Patri Petro Damiani Priori Eremiti, et devotorum Fratrum Magistro, se obtulit humiliter, genibus flexis rogans instanter, ut ipsum sub disciplina sacrae regulae beatissimi Patris Benedicti susciperet in discipulum et Fratrem, Regi Christo perpetuo serviendum. At vero reverendus Dei Sacerdos Petrus Damiani videns Joannis simplicem animi puritatem, fervorem spiritus, obedientiam promptitudinem, et verum mundi contemptum in ipso, ipsum benigne recepit. *B. Petrus hinc inscripsit opusculum xlv de decem Aegypti plagis et decalogo, atque ita alloquitur : Dilectissimo Fratri Joanni, jam non Laudensi, ideoque laudabili viro, Petrus peccator monachus paterna dilectionis affectu, contempsisti nuper, fili, Pharaonem, et superbi Regis ne opprimentis Aegypti simul abominatus es servitutem : necesse est ergo nunc, ut gradus per desertum, multa tentationum genera subeas, sitis ne famis inopiam perferas, et sic per arduos pericula, diversaque calamitatis angustias ad terram repromissionis attingas. *Plura isthac, et in prologo et capite ultimo, legi possunt de singulari B. Petri ergo hanc disciplinam affectu caritatis, quae auctor Vitae S. Joannis istis exprimit verbis : Duce vero columnae lucida Fratrum Eremiti Fontis Avellanae reverendus Prior Petrus, et Clericus Dei Joannes, sicut duo Seraphim divina caritate inflammati, corde et ore jugiter Deum altissimum collaudabant, et Fratrum mentes et corda et ora ad Dei timorem et fraternam caritatem accendebant, O quam homini et quam juvenum erat tales fratres habitare in unum ! De eodem S. Joanne in Chronico Guilielmi haec loquuntur : In eodem siquidem eremitorio inter alios sanctos Priores monachos, servus Dei Dominus Joannes Laudensis multa vixit sanctitate et dura Penitentia et abstinentia, infra illas silvas condensis et praerupta montium, corpus suum castigavit. Qui postmodum de Prioratu sancto Crucis in Episcopatum Eugubinum assumptus in multa sanctitate vixit et obiit. Dies illius natalis assignatur vii Septembris.**

excitatur a
B. Petro in
opusculo illi
inscripto,

singulari am-
icitia conjunc-
tus,

e Priore
sanctae Crucis
Eugubinae
Episcopum,

Opera a. Petri
Damiani diti
hauriantur,

den edita a
Epomano,

theis Casinensi, Copranica, tum Canonico Ecclesiae S. Petri, atque alterius cenobii Italiae, Aloysius Lipomaneus Episcopus primo Veronensis, dein Bergomensis, ac curavit typis Romanis anno MDCLX vulgari, quarta parte tomi octavi Vitarum Sanctorum praesorum Patrum. Margarius item Bignarus varias ejusdem B. Petri epistolam adjuncti in auctore editione Bibliothecae veterum Patrum. Cardinalis Baronius ad annum 1037 num. 15 ait singulis feriae annis dicenda esse, quomodo B. Petrus multiplici nomine illis temporibus perditissimis Ecclesiae Catholicae profuerit, cum ad Ecclesiastica negotia subeunda vocatus saepe ex eremo fuit, ac passim ejus epistolae atque opuscula e codicibus MSS. profert. At Cajetanus omnia ejusdem opera undequaque collecta in tres tomos distincti, quorum primus continet epistolarum libros octo, secundus varios sermones et Sanctorum historias, tertius denique illustrata de variis argumentis opuscula sexaginta. Quae omnia dein novo studio ac labore recognita auctaque in Gallus proferunt.

Bigno,
Baronio,

et potissimum
Cajetano in 3
tomos dis-
tincta.

10 Praeposita his operibus est Vita B. Petri Damiani ex duobus codicibus MSS. Ravennate et Faventino edita, ac in tertia Surii editione recusa : quam et nos hic dumtaxat in capite nostro distinctam, et notis et ad marginem rerum gestarum breviter illustratam.

praeposita
Vita ex MSS.
edita,

Auctorem opinamur S. Joannem Laudensem, dein Proterem ejusdem eremi, et postea Episcopum Eugubinum, ut supra diximus. Ipse nomen suum prolixi in Vitae inscriptione, ac mox in Prologo ait se tanto Patri, haec in extremis pene temporibus, individuum comitem iulhesisse. Ipse enim S. Joannes, ut in ejus Vita legitur, fama tanti viri compta, quando hic cum licentia Domini Papae Cardinalatus gloriam deseruit, et in eremo Fontis Avellanae se reclusit, exemplo ejus animatus, confugit ad ipsum. *Qui in ipsius S. Petri Vita postquam cap. 8 ejusmodi creatum narravit reditum, mox num. 42 quae agitur eo videtur refert : Vidi nempe inquit, Et deia, hoc quidem ipse praesens agnovi. Demum individuum ad mortem usque permansit comes, cum ille num. 49 exitus sui horum appropinquare cognoscens, extemplo nobis, inquit, lectulo circumstantibus, matutinae officium peragere jussit. Et num. 21, postquam, ait, illius sepulturam Faventiae celebrassimus, indeque redeuntes apud monasterium Accretio prima mansione hospitamur ; ibidem non solum istud, sed et alia quaedam quae miraculo huic subdare curavimus, nos addiscere contigit, referentibus eadem quibusdam ejusdem monasterii Fratribus, nec non et praedictae Eremiti, qui tunc illo convenerant. Ex adjacentis miraculis aliquid sibi relatum num. 24 assuit a Fratre, dum cum eodem a silva redisset. Aliud num. 27 et 28 narrat, prout is, cui illud beneficium collatum erat, factus monachus, totum nobis, inquit, ut digessimus, ex ordine enarravit. Ita num. 42 dicturum sum, quod majoribus meis condiscipulis referentibus audivi. At quae conversionem ejus praecesserunt, ait num. 2 se relato cujusdam ipsius propinqui, viri gravis et honesti, anilivisse : at partem ex quodam condiscipulorum meorum, inquit, qui ejus contubernio ante me familiariter inhaesere, partem eorum, quae relatus sum, me ex ipsius Petri ore suscepisse memini. Et num. 18, Saepem, inquit, nobis referre solebat. Alia etiam ex ejusdem B. Petri opusculis excerptis : ita num. 10, Et quidem ipsemet tam hoc, inquit, quam aliud, quod de ejus abjectione recanter nati, superius retuli, suis opusculis exarando inseruit. Quae cap. 7 de Ecclesia Mediolanensi recondita narratur, in libro cui vocabulum, Actus Mediolani, lucubenter exprimi ait, quae eisdem passim verbis servata descriptis, Eodem modo, quae de institutione Fontis Avellani num. 16 traduntur, haec eorum auctor et conspexerat, et observavit, tamen ex opuse. 43 et 45 desumpta sunt.*

E
auctore S.
Joanne Lau-
denti,

individuo
comite,

referente quae
vidit,

aut ab illis
discipulis
f

et propinquo
ejus cognovit,

aut quae B.
Petrus et re-
tulit.

aut scripto
reliquit

§ II. B. Petri Damiani lucubrationes. Vita ejus edita. Dies natalis.

Opera B. Petri Damiani non sine Ecclesiasticarum litterarum detrimento in tenebris vixit disjecta jacuisse, testis est Paulus v Pontifex Maximus in Brevis ad Constantinum Cajetanum monachum Benedictinum monasterii Cotanensis S. Nicolai de arena, cujus labore et diligentia ex multis bibliothecis conquisita ea et collecta fuisse asserit. At varios ejusdem B. Petri tractatus MSS. jam ante exerpserat ex biblio-

A 11 *Ughellus* *tomus I Italiae sacrae in Episcopis Eugubinis*, S. Joannem Laudensem cognomento Grammaticum appellat, ob styli scilicet elegantiam et gravitatem, quae fere supra xvi illius consuetudinem est in hac Vita expressa. *Hic ergo diligens veritatis cultor, florenti calamo res a B. Petro gestas, mox ab obitu ejus descriptas, dicavit Liprando Priori ejus successori: qui Aciprandus forsitan alius est, cui B. Petrus inscripsit opusculum 45 et 46, quod ultimum ita exorditur: Exigis, dilectissime fili, ut tibi aliquid scribam, et, qui me dictante frequenter aliis scriptitatis, ut tibi quoque aliquid scribatur, imploras: cujus epistola 19 aegritudinum suarum seriem exponit. Quae sub finem de apparitione B. Petri anno cixlxxx facta habentur, ab alio quopiam videntur postea adjuncta, ut ibidem observamus, et Appendixem inscribimus.*

S. Joannes etiam Grammaticus appellatus: an Aciprandus idem qui Aciprandus.

ante B. Petro a secretis? Appendix sub calcem Vitae.

Alia Vita hic omittimus scripserunt, Jo. Ant. Flaminus,

12 Alii seculo decimo sexto ejusdem B. Petri Acta suo stylo exornavit a Cajetano cum editione Romana Epistolarum simul excusit, sed postea in editione Lugdunensi omisit, quod ejusdem Domiani res gestas, quas ejus discipulus Joannes, eademque prorsus serie narrent. Harum primus est Joannes Antonius Flaminus Forovornchensis, quem inter et Leandrum Albertum Ordinis Praedicatorum summum extitit animorum conjunctio, ac mutua studiorum communicatio. Illi

B Leander anno cixlxxvi inscripsit *Vitas Generalium Ordinis Praedicatorum*, a B. Jordano successore S. Domini usque ad Thomam Cajetanum, quae Vitae extant lib. I Virorum illustrium Ordinis Praedicatorum, Flaminus etiam varias *Vitas Patrum Ordinis Praedicatorum* a Leandro editas conscripsit, ut S. Alberti Magni, Vincentii Valentini, Jacobi Veneti, Mauricii Pannonii, Felicitii Bergomensis, et Jacobi Alemanni; quam tamen ex Italico Latine expressit. Eodem modo scripsisse se *Vitas quatuor sanctissimorum Patrum urbis Faventinae*, in Prologo Vitae B. Petri Damiani his verbis testatur: Magna soleo voluptate affici, viri Faventini, quoties repeto, quam grata et quam jucunda vobis obtingat opera, quam in describendis *Vitis Sanctorum*, qui a vobis religiosissime coluntur praestare cœpi, tanta quidem animalacritate, quanta non facile praestari a quoquam vestri amantissimo queat. Hoc autem animadverti in descripta nuper a me B. Terentii Confessoris, qui mihi prius oblatas est, ac B. Sabini Episcopi et Martyris vita. Quare cum a vobis duorum, qui adhuc restabant Sanctorum similem a me operum expectari audirem, putavi me debere eodem studio expectationi vestrae ac desiderio respondere. Igitur B. Petri Damiani et S. Emiliani, quos Episcopale fastigium cumsanctitate illustres fecit, duobus, quos dixi, prioribus adjeci, ut spectatum jam, ni fallor, amorem erga vos meum, et voluntatem vobis omnia (quae a me praestari possint) gratificandi, manifestioribus quotidie indicis experiantini. *Hic Flaminus. Coluntur memorati alii cum B. Petro urbis Faventinae Protectores, Terentius xxx Julii, Sabinius, sive Savinus, vi Decemb. Emilianus vi Novemb. ad cujus MS. Vitam auctor dicitur Joannes Antonius Flaminus Faventinae Ecclesiae Presbyter, quem Leander Albertus Virum litteratum appellat. Vitam B. Petri ita concludit: Domino in sepulchro marmoreo locarunt corpus, ubi usque in hodiernum diem multis prodigijs sanctum Antistitem suum Deus illustrem ac venerabilem populo facit. Cujus spectata magis documentis mira sanctitate atque facultia, quantum sidus in Ecclesia Dei extiterit, qui ea, quae de illo compendiose descripsimus, quique luculentos ac saluberrimos illius sermones legerint, testari, ni fallor, abunde poterunt. Beatus autem Petrus circa annum Christi millesimum et octogesimum diem suum obiit, magnus Faventinae urbis Protector et custos. Haec ibi. De anno obitus B. Petri infra agemus.*

cum hoc exordio et epilogio

de ejus apud Faventinos veneratione.

et miraculis.

13 Apud Cajetanum alia extat B. Petri Damiani Vita, ex Augustino Fortunio monacho Congregationis Camaldulensis libro quinto Historiarum Camaldulensium et partis posterioris a capite vi usque ad xiv. Priorem partem libris tribus edidit auctor sub nomine Augustini Florentini anno cixlxxxv, magno Daci Etruriae dicitam Sub calcem hujus Vitae relato apparitione B. Petri, quam in Appendixem rejecimus, haec adduntur: Beatus vero Petrus exinde (quod est ab anno cixlxxx) ab omni Ecclesia pro Sancto habitus, et inter Coelicolas receptus est. *Alia ejusdem B. Petri Vita ex Hieronymi Rubi historia Ravennate collecta est a Jacobo Mosandro, editaque tomus vi de Vitis Sanctorum in Supplemento ad Surium, et apud Lippellum recens. Cajetanus ex eodem Rubi camaldulensium Vitam, sed alio ordine dispositam, cum praecedentibus auctoribus vulgavit. Quae cum omnia aut ex priore a Joanne descripta sunt, aut ex aliis antiquis auctoribus, de quibus infra agemus, excerpta, extantque saepius typis impressa, hic omittimus, rejectis nonnullis in Notis, et sequentes §§. Eundem Vitam Italice libro de Sanctis ac Beatis Camaldulensibus edidit Silvanus Razzius Abbas Camaldulensis: quam potissimum praefatur se ex Rubi transtulisse.*

D ACTORAE G. H. AUGUSTINUS FORTIUNUS,

Hieronymus Rubius.

Silvanus Razzius.

14 B. Petrum Damianum die anniversaria Cathedralis S. Petri Apostoli spiritum Domino reddidisse tradunt Joannes in Vita num. 49, et alii cum secuti. Ob hanc tamen Cathedralis solennitatem Faventini venerationem B. Petri in diem praecipuum xxiii Februarii referunt, quo die Ferrarius in Catalogo generali ista habet: Faventini in Emilia S. Petri Damiani Episcopi Ostiensis, ejus urbis Protectoris, Longiori vacuum annuam celebrat in Catalogo SS. Italiae, ac Sancti titulo etiam ornati, licet nondum in Sanctorum numerum relatum esse fateatur. Cum Ferrarius Sanctum appellat Jacobillum de Sanctis ac Beatis Umbriae ad xxiii Februarii, ad quem diem et ipse aliquam Vitam ejus habet et colit apud Faventinos asserit, atque antiquas Lectiones MSS. Ecclesiae Faventinae, quae de Vita ejus tum recitari solebant, allegat. Cum ipsis Faventinis et nos Acta ejusdem xxiii Februarii damus: quo die ejus obitum referunt Calvisius ad annum 1072 et Schmidius in Diario historico: quod tamen apud Baronium, cujus testimonio nituntur, non legerant. At xxii Februarii, quo die mortuum esse diximus, inscribere eundem Balinghemi noster Kalendario Mariano, Ghivus Natalibus Sanct. Canoniarum, Non, Dorganius, Menardus, Bucelinus, Martyrologis Benedictinis, ac Surius, Harvius, alique ejus Vitam dedere.

Mortuus est B. Petrus Damianus 22 Febr. E calendar 23 Febr.

§ III. B. Petri animus reverens erga S. Benedictum, hujus Regulam et ordinem. Alius ab eo Petrus de Honestis. Cognomen Damiani.

Ceterum Benedictum jure optime assumunt etiam cultum ac venerationem B. Petri Damiani, utpote qui sanctissimum Patriarcham Benedictum solenni cultu prosecutus est, in ejusque die natali haec de causa strictum Quadragesima jejunium posse aliquantulum relaxari praescripsit opusc. 11 de ordine et regula rivi Fontis Avellani. In duabus, inquit, Quadragesimis, quae vel Natalem Domini vel sanctum Pascha praecedunt, consuetudo tenuit, ut neque monachus, neque laicus, vini vel etiam piscis perceptio concedatur. Palmarum quoque in eisdem Quadragesimis nunquam vit praeter unum, nisi his quatuor festivitatibus scilicet B. Andreae et S. Benedicti, et in Dominica Palmarum, et Cena Domini, quibus nimirum sacratissimis diebus pisces et vinum cum gratiarum actione percipiuntur. Imo nonnullis aut duplex illud quadragesinale spatium absque diebus Dominicis totum jejunando peragere solere, exceptis tribus solennitatibus, Sancti videlicet Andreae et S. Benedicti et Andree

F Ermitus Fontis Avellani solent cultu honorari S. Benedictum.

Andree

A nuntiatio Dominice. Est eremus illa dicata S. Andree, unde et monasterium S. Andree de Avellana dici legitur apud Augustinum Florentinum, citatum a Hone lib. 1. *Liqui vite cap. 9. At S. Benedictus in Congregatione eremi Fontis Avellani Patronum colunt, non ut canolat, verum ut anachoretæ sive eremite, quorum vitam perfectiorem, quam canobitarum, esse docet pluribus B. Petrus Damianus lib. 6 ep. 12 ex ipsius S. Benedicti verbis.* Hæc itaque, inquit, nostra non sunt, sed ejusdem Patris nostri verba: Secundum, inquit, genus est anachoretarum, id est, eremitarum: horum qui non conversionis fervore novito, sed in monasterii probatione didicerunt contra diabolum, multorum solatio jam ducti, pugnare: et bene instructi fraternæ ex acie ad singularera pugnam eremi, secum jam sine consolatione alterius, sola manu vel brachio contra vitia carnis vel cogitationum, deo auxiliante, sollicitum pugnare. Hæc ex cap. 1 Regula S. Benedicti B. Petrus, cujus et ista sunt in eadem epistola. Hoc præterea novimus, quia B. Benedictus eremi cultor extitit, et hoc certe nos optavit esse, quod fuit, sed... dispensative constituit prius monasterialis vite plantam, ut illic disciplina flagellis attrita, et exercitiis probati jam facilius eremi consequerentur ad arcem. Hoc itaque Benedictus, quod et Beatus becerat Paulus. * Agamus quidem erat Apostolus, homines tamen ad conjugium provocabat: Unusquisque, inquit, uxorem accipiat, et utriusque virum suum habeat... Paulo post tamen dicit. Volo omnes homines esse sicut meipsum. Aliud vero volebat Apostolus, et aliud præceperat. Volebat nos, sicut ipse erat, castitibus esse, propter excellens videlicet veritatis pudicitia meritum, sed volebat inire conjugium, quia fragilitatis nostræ periculum timebat... Ita B. Benedictus, quamquam propensius velit nos esse, quod erat, hoc est eremi sectatores; tolerabilius tamen dicit nos infirmos ac debiles in monasterii portu vel ignobiliter vivere, quam in tempestuosa naufragii mundi voragine deperire. *Ac tandem ita concludit: Ut ergo Fratres ad eremum de monasteriali via descendant, et nos hortari et nos debemus cum caritate suscipere, ut non velut hostes a legato viro schismatico, quod absit, aversene discedere, sed ut revera discipuli videamur et illi invicem unanimiter consentire.*

B 1 Cor 7, 2 et 7

C *Hæc tamen in illa sua epistola B. Petrus, qui præter consuetudinem monasteriorum S. Benedicti exercebat, tradit opus. Via sua eremo Fontis Avellani, alia quam plurima et longe excellentiora observari. Ita de Psalmodia, inquit, constitutum est, ut cum duo Fratres simul commorantur in cella, duo persolvant in die psalteria, unum pro vivis, alterum pro mortuis... Qui autem solus moratur, psalterium quoddam vivorum totum per singulos dies adimpleat; defunctorum sive mortuorum, sive totum, juxta quod virum possibilitas administrat. Horarum autem Psalmodia canonica omnino, sicut illi in monasterio, ita hic per ordinem nihilominus adimpleatur. Ac paulo inferius, Regulare est, inquit, monasteriis, ut hi, qui in via diriguntur, foras non comedant, si eo die sperint reverti; cui videlicet observantia illud etiam apud nos additur, ut si vo ipso, si vo alio die fuerit quis egressus, jejunius semper ad Primum revertatur. Quam etiam B. Petrus, ut in Vita legitur num. 43, hinc Eremi sua novam observantiam in nonnullis monasteriis, pro devotione impletentibus, excitando instituit, et usque Casim montis canabum inter regularum mandata statuit nonnulla conscribenda. Quæ præterea confirmat Leo Marsianus et ipse Episcopus Ostiensis lib. 3 Chronica Casimontis cap. 21 his verbis: Porro Dominus Petrus Damianus ad monasterium veniens, cum verbo pariter et exemplo ad Dei servi-*

... tum, quoscunque posset, ferventer accenderet; tandem permissione Abbatis Desiderii ab omni congregatione obtinuit voluntaria oblatione in remissionem peccatorum omnium, ut sexta feria per totum annum pane et aqua contenti, disciplinam singuli facta confessione perciperent, insuper et triduum jejunium in capite Quadragesimæ per annos singulos agerent. Fuit Desiderius Abbas S. R. E. Cardinalis, ac dein Pontifex Romanus Victor in appellatus, quem sæpius invidit B. Petrus, et plures epistulas opusculaque eidem scripsit. Ejus apud Casimontis successoris Odoensis dicitur Leo Chronica Casimontis.

E 17 Floreat eo tempore pro ceteris in Gallia canobus Cluniacense seculo decimo constructum, uti diximus, xii Januarii ad vitam B. Bernardi Abbatis, cui successerunt Odo, Aymarus, Majolus, Odilo, Hugo, viri sanctitate illustres. De accessu B. Petri Damiani ad monasterium Cluniacense in tractatu miraculorum S. Hugonis ab unctore eodantem scripto, ista in Bibliotheca Cluniacensi col. 460 narratur: Tempore quodam necesse fuit sancto viro pro tuendis filiis ad Ecclesiam matrem recurrere, et Romanæ Sedis patronum advocare. Quapropter Urbis illius refugium petens, magno labore et difficultate a latere avulsam Dominum Petrum, Hostiensem videlicet Episcopum, cognomento Damianum, obtinuit, ut sibi daretur pro magno Petro preliaturus, et adversarios prostraturus mirabili sua prudentia atque facundia. Erat namque vir ille abstinentiæ singularis usu et ferreorum vinculorum mixto undique sic attritus, ut vix posset inveniri modus, quo ejus corporis imbecillitas fovetur, ad equitandum onus grave utcumque tolerandum. Et quia levi plerumque scandalo offendi poterat, necesse habebat sæpe aliqua satisfactione placari. Ad quam rem venerabilis Hugo ita se inclinabat, ut ejus annum reformaret ad tranquillitatem, ac si alter Martinus esset, qui nihil putaret indignum quod humilitas agendum suaderet. Cum ergo venisset Cluniacem, alter ille Gregorius per eloquentiæ ubertatem, non tamen per Apostolicæ vite æqualitatem, vidissetque humanitatem et disciplinam, virginitatem et hæcundam contulisset, cæpit herere ac stupere, qualiter sancti esse aut sanctos institutores habere possent, qui tantis abundarent bonis: et rursus quomodo non sancti esse possent aut perire, qui tam devote sustinerent tam grave pondus laboris et custodiam monasticæ disciplinæ. Aliquando sane judicabat ciborum copiam, aliquando mirabatur hæc jejunantibus deesse gratiam, quam illos habere videbat. Veruntamen si fieri posset, sicut ipse dicebat, ut utraque virtus obedientiæ et abstinentiæ sociaretur in eis, tum profecto Apostolicæ nihil defuturum perfectionis.

F 18 Qua de re conveniens Dominum Abbatem observabat, ut a sagittis duabus saltem feriis se suspenderet, qui in ceteris tam perfecti essent, ut anachoretis nihil deberent. Cui venerandus Hugo, discretionis custos egregius, Si, inquit, Pater carissime, vultis nobis augere coronam mercedis per additamentum jejunii, tentate prius nobiscum pondus laboris vel per actu dierum spatium, et deinceps restimabatis, quid adjuvandum censere debeatis. Nam quamdiu non gustaveritis pulmentum, nescire poteritis, quod exigit condimentum salis, etsi non adhibueritis saltem minimum digitum vestrum, nequaquam judicare de onere fraterno diserte ac digne valebitis. Quibus ille auditis sentiens fascis hujusmodi gravitatem suis viribus importabilem, cessavit a petitione ingravandi ponderis, et semetipsum cæpit reperentere, inde alios ferire voluit, quia sagittam ad eos sine suo vulnere nequivit dirigere: intelligens magnum esse pensum illud, ac debere sufficere, quod apprehendere ipse non posset, qui in tanto videbatur

AUCTORE G. B.
ut Patronum, et Fundatorem eremitarum,

et eremi cultorem.

et per hoc, in nuptiis,

MONASTICA exercitio B. Benedicti nonnulla alia præceteriora adduntur

horum nonnulla addit B. Petrus assumi a Casimontibus,

a Pontifice Cluniacem miseris,

miratur sanctitatem monachorum inter bonorum abundantiam

suadens majorem abstinentiam,

a S. Hugone Abbate discrete admonetur, id fieri non posse,

A tur stare virtutum culmine. Eruditus itaque Præsul multo eruditior reddit quam venit, magnumque thesaurum fugiendæ inanis gloriæ et capessendæ veræ humilitatis secum reportavit. Hæc ex historia Miraculorum S. Hugonis Abbatis Cluniacensis, quo petente Vitam S. Odilonis a se conscriptum esse testatur B. Petrus, ita illum exorsus : Hugo Cluniacensis monasterii Rector, et spiritalis militiæ dux ac præcipuus informator, hoc mihi laboris injunxit, ut Vitam B. Odilonis, decessoris videlicet sui, proprio stylo succinte perstringerem, et ex his, quæ in anterioribus paginis latius reperiebantur esse diffusa, utiliora quæque, magisque necessaria, brevi compendio delectarem.

19 Hæc de S. Benedicto, ejusque Regula et Ordine paucis fuere attingenda, quod nonnulli B. Petrum ab eremo Fontis Avellani transtulerint ad Portuenses cœnobitus diocesis Ravennatis, et ab instituto anachoretico S. Benedicti ad Regulam Clericorum, sive Canonico-rum Regularium : quibus etiam constitutiones et recte vivendi decreta præscripsisse volunt, et regulam Damianam perperam appellant. De hac Portuensium Canonico-rum Congregatione legendus Gabriel Pennotus par. 2 historie Ordinis Clericorum Canonico-rum cap. 47, ubi num. 2 varios hujus erroris assertores enumerat, quorum sententiam secutus Ciacconius in gestis Summorum Pontificum et S. R. E. Cardinalium, in Stephano x res gestas B. Petri Damiani, et ulterius Petri de Honestis confundit, ab Ughello in secunda editione emendatus, sublatis etiam insignibus Domus de Honestis, in quibus ruber leostans et erectus in area alba, piceam nucem auream anterioribus pedibus quasi manibus sustinet. Arnoldus Non, quasi omnium sententias conciliaturus, libri 2 caput 9 ita exorditur : Sanctus Petrus de Honestis, cognomento Damianus et Peccator, nobilis Ravennas, monachus monasterii S. Andree Eremiti de Avellana, Ordinis S. Benedicti Congregationis Columbae etc. Ferrum alius est Petrus Damiani, de quo nigrinus, alius Petrus de Honestis, uterque Ravennam patriam habuit, uterque Peccatoris nomen assumpsit : sed ille se Petrum peccatorem monachum, iste Petrum peccatorem Clericum appellat, uterque Prior fuit, ille monachorum eremi Fontis Avellani in diocesi Eugubina; iste Clericorum, seu Canonico-rum Regularium, in ecclesia Portuensi B. Marce in agro Ravennate, quibus et constitutiones præscripsit, a Paschale II Pontifice x Kalend. Januarii, Indictione x, anno cxcxvi approbatus. Mortuus denique est Petrus de Honestis in suo Portuensi cœnobio anno cxcxix, id est post obitum B. Petri Damiani annis quadraginta septem. Epitaphium Petri de Honestis, ejusque ad Paschalem Papam epistolam, ac hujus responsum, et monasteria varia huic Congregationi Portuensi adjuncta recenset ante memoratus Pennotus, qui Petrum de Honestis etiam Beatum appellat, mortuumque ait iv Kalend. Julii : at iv Kalend. Aprilis excedit Ughellus, quod suo tempore examinabitur.

20 Unde B. Petro cognomen Damiani accesserit variant auctores. Ciacconius, Bellarminus, cum aliis nonnullis Damiani filium appellant. Fortunius alique a nomine fratris Damiani, cujus opere studio liberalibus imbutus est, illud sibi vocabulum adsumpsisse volunt, et forsitan hac de causa Petrus Damiani, non Damianus ab aliquibus scribitur. At Petrus Damianus, nisi passim aberrent codices quam exactissime excusi, appellatur a Leone Marsicano et auctore antiquo miraculorum S. Hugonis supra relatis. In Vita Stephani x Papæ, in epistolis Alexandri II Pontificis : secuti dein Helmundus, Antoninus, Lipomannus, Bergomensis, Riccardus, Ralewinckus, anonymus Benedictinus Congregationis S. Justine, et anonymus Fontis Avellani in testimonio a Cayetano ante opera B. Petri excusis.

Februarii Tom. III.

§ IV. Acta priora B. Petri Damiani, item apud Pontifices Gregorium VI, Clementem II, Leonem IX, Victorem II, Stephanum IX, Nicolaum II. Episcopatus ejus Ostiensis. Dignitas Cardinalitia. Schisma Benedicti Antipapæ ejus opera sublatum.

Petrum Damianum extitisse Doctorem eximium, ac Reip. Christianæ et Apostolicæ Sedis nobilem partem, testatus est Paulus V in memorato Brevis ad Constantinum Cajetanum. Natus is est Ravennæ, forsitan circa annum Christi nongentesimum octogesimum octavum, ut infra relato ejus obitu patebit. At primis adolescentiæ annis porcos pascere debuit, etiam grandiusculus factus : litteris postea imbutus et studiis liberalibus, dein scientia excellens. alios erodivisse traditur num. 7. Eremiticam tandem vitam capessens, apud Fontem Avellanum monasticis indutus est vestibus. Cumque lectioni sacræ sedula meditationes vacaret, tanta divinarum Scripturarum scientia claruisse dicitur num. 17, quanta secularium ante non claruerat. Docuit ibidem Fratres suæ eremi, dein monachos Postapostanos, a S. Guidone Abbate evocatus. Mortuus hic Abbas est anno cxcxvi, sed annos eum octo supra quadraginta cœnobio Pomposiano præfuisse tradit Rubens lib. 3 Historiæ Ravennatis. Biennio apud Pomposianos qua dormendo, qua concionando exacto, ad eremum Fontis Avellani reversus est : atque aliquo illic quiete fructus ad celebre S. Vincentii monasterium ablegatus est. In hoc cœnobio B. Petrum Damianum scripsisse Vitam S. Romualdi circiter unum tertium decimum, postquam hic excesserat e vivis, assertit idem Rubens. Vitam S. Romualdi edidit anno xv Februarii, et hunc anno cxcxvii mortuum esse diximus. Hinc decimus tertius ab obitu illius annus convenit in annum Christi cxcxl, et verum a B. Petro gestarum epocham chronologicam firmat, ab Augustino Fortunio etiam ex Chronicis quibusdam majoribus observatam.

22 Creatus dein eremi Fontis Avellani Prior est, cum aliquandiu rebus temporalibus procurandis fuisset præfectus. Ut Ravennam venire invitatus ab Archiepiscopo Ravennate Gebehardo (est hic xvi Februarii anno cxcxlv mortuus et in monasterio Pomposiano sepultus) rescripsit epistolam supra a nobis indicatam, qui excoquat, cum jam Prior alios regere eorumque necessitati consulere cogitur, se ad eam facile venire non posse. Quæ ante dictum annum cxcxlv contigerunt. Hoc autem anno postquam tres simul Pseudopontifices Ecclesiam Romanam invasissent, sublato schismate, legitimus Pontifex creatus est Gregorius VI, ad quem extant initio libri; bina B. Petri epistolæ, in priore se audita ejus electione exhilaratum ostendit, et sperare Ecclesiam Dei per eum, sordibus expurgatam, pristinum consecuturam decorem. Baronius relata ea epistola ad an. 1044 num. 8 de B. Petro addit, tanta ista non nisi legitime electo Papa digna esse : ut plane, si desint alia, ista sufficiant ad demonstrandam ejusdem canonice electionem omni ex parte purissimam. Non enim ejusmodi fuit Petrus Damiani, qui vellet hæc scribens turpiter adulari Pontifici : non exarsuans zelo Ecclesiasticæ discipline, nemini parere novit, quin acerbissime arguerit, quemcumque sciret eidem adversantem. Hæc Baronius, qui ad annum 1046 num. 3 ait eundem Gregorium VI exemplo S. Gregorii Nazianzeni, qui ob pacem conciliandam Ecclesie sponte se abdicavit, eodem ipsum animo, eademque virtute Pontifici Sede sponte cessisse.

23 Hinc successit Suidgerus Bambergenis Episcopus, ac Clemens II dictus, in ipsa Natalis Domini die xxv Decembris consecratus : qui mox Henricum Imperatorem filium Conradi Salici, ejusque conjugem Agnetem inter Misarum solennia coronavit. Baronius an.

eo petente scribit Vitam S. Odilonis.

Alius est a Petro de Honenlis Prior Clericorum monasterii Portuensis in diocesi Ravennate.

mortuo an. 1119.

B. Petro 10-pionum Damiani.

D LUCTORE G. B.

B. Petrus natus aliquot annis ante 1000 Christi annis: studis imbutus,

fit eremita Fontis Avellani,

docet variis in monasteriis,

E

scribit Vitam S. Romualdi circa an. 1040.

creatur Prior ante an. 1044.

scribit ad Gregorium VI, F

ejus auctoritate legitimum Patrum probatum :

A 1047 *num.* 13 Ad ipsum Clementem, inquit, Petrus Damiani, eremi incolae celebris nominis tum sanctitate, tum etiam doctrina, scripsisse reperitur epistolam, cujus hoc est exordium : *Novit Beatitude vestra, Excellentissime Domine, quia Dominus invictissimus Imperator non semel, sed saepe, mihi precepit, et, si dicere audeo, rogare dignatus est, ut ad Vos venirem, et quae in Ecclesiis nostrarum partium agerentur, quaeque mihi necessario : quod illa epistola diligenter praestat, mittitque una litteras Imperatoris in itinere acceptas, et rogat ut ad se scribat, utrum iter susceptum sibi prorsusquendum censcat.*

24 *Clemente in eodem anno, vi Idus Octobris extincto, postquam Ecclesia a Benedicto, tertium Solum Romanam invadente, fuisse aliquantulum afflictam, creatus est Damianus in anno cclxxvii, cui intra primum Sedis mensum vita functa, tandem ubi quinque menses Sedes vacasset, successit S. Leo Papa ix, ante Brum dictus, Episcopus Tullensis in Belgica v. Hinc scripsit B. Petrus contra multos Obtractatores. At Leo remisit preclaram epistolam, in qua viri sancti zelum laudat, atque incantamentum Obtractatorum detestatur, et penitentiam rescribit, ac verba ista concludit : Fili carissime, inenarrabiliter gaudeo, quia exemplo conversationis instruis, quidquid auditoria facultate docuisti. Plus est enim upro docere, quam vivere. Quapropter, auctore Deo, pulchram obtinuius victorie, et cum Dei et Virginis filio letaberis in caelesti mansione, et tot mercedibus eris cumulatus, quot ereptis per te in diaboli laqueis fueris constipatus, et quomammodo coronatus. Haec S. Leo, qui contra Simoniacos Concilium Romanum anno cclxxx celebravit, cujus decretum laudat B. Petrus Damianus episc. 6 cap. 35. Quae autem ejusdem Leonis extat epistola x ad Anurimus, qui post obitum I. piscoopi expulsores duorum Episcopatum redierunt, reversetur inter epistulas B. Petri Damiani lib. 3 num. 6, et sub nomine Pontificis ubi in scripto asseritur, Alitans est S. Leo Papa anno cclxxv die xix Aprilis, virtutum et miraculorum laude insipis, ut cum tabula Martyrologii Romani deperderent, Successit Gebhardus Austericus in Germaniam Episcopus, deo Victor n. dictus, anno sequente cclxxv Idibus Aprilis in Curia Domini consecratus : in cujus manibus Henricus Imperator anno sequente cclxxvi, in Nonis Octob. tradidit Deo spiritum. Est et ipse Victor Papa primum anno cclxxvii Florentiae defunctus xxviii Julii. Reperitur nam B. Petri litterae ad Victorem amantiore animo, sed zelo laesa postitae exarsuante, scriptae pro quodam illustri viri spoliata et injuste verata.*

25 *Eodem anno cclxxvii Fridericus ex Abbate Cusimense et Cardinale Presbytero inventus creatus est Pontifex in Augusti, ac Stephanus appellatus, nonis vulgo dicitur, qui revera decimus censendus, cum Stephanus Zachariae successor anno cclxxvi constitutus, licet paucibus solum dies in ea dignitate vixerit, Pontifex legitimus fuerit, ab successorem itidem Stephanum perperam amissus. Sub hoc Pontifice B. Petrus, obedientiae praeecepto cunctus, ut infra Acta habent, Ostiensis Ecclesiae ordinatus est Episcopus : cujus Episcopatus quia Cardinalium Decano, a quo Simanus Pontifex consecratur, tribui solet, inter S. R. E. Cardinales B. Petrus etiam merito numeratur, licet hujus dignitatis mentio non fiat in ejus Vita, aut tunc recentium Pontificum epistolis ; neque semetipso B. Petrus Cardinalem in suis lucubracionibus appellat. Fuit ejus epistola 1 libri 2 ad Venerabiles Episcopos Lateranensem Ecclesiae Cardinales, ad quam annotat Cajetanus, colligi eum fuisse Episcopum Cardinalem ubi haec verba inserit : Nos itaque, Fratres mei, ut me vobis audenter interseram, nos, inquam, qui tanquam septem sumus oculi super lapideam anam, qui stellatum portamus imaginem, qui Angelum tenemus per immanitacionis officium dig-*

nitatem, videamus, splendeamus, et verba vite populi, non solum vocibus, sed et moribus nuntiemus. Haec ibi. *Variora indicia ex ejus operibus noscimus. Bertholdus Constantiensis, ab Ottone Episcopo Ostiensi, deim Urbano in Papa, anno cclxxxv consecratus Presbyter, appellat Petrum Damiani piae memoriae Cardinalem Episcopum in Appendice Chronici Hermannii Contracti, ad annum eade deducta. Secuti auctor Vita S. Joannis Landensis ejus discipuli, Franciscus Prutarcha, Joannes Trithemius, Aloysius Lipouanus, alique, At Cardinalis Barouius ad an. 1037 a num. 19 pluribus exponit Ecclesiae Romanae formam illius temporis, secundum quam primum Cardinalium Episcoporum statuit Ostiensem : et Augustinus Furtunus in Vita a Cajetani edita ait, Stephanum Pont. Max. Ostiensem illi copulavisse Ecclesiam, sacrique collegii Decanum fecisse anno cclxxv, initio Quadragesime, mense Martio, Sabbato quatuor temporum, an. 1038, *Ciaconus eo die asserit primam Cardinalium creationem contigisse sub Stephano, et cum B. Petro Damiano sex alios factos Cardinales. In supra memorato Breve Pauli v. ul. Cajetani S. R. E. Cardinalis Episcopus Ostiensis appellatur. Stephanus ergo Papa, ut in ejus Vita cum Concilio edita legitur, habitis in Urbe plurimis Conciliis contra concubinitum aliave plurima vitia Cleri, mores Ecclesiae reformavit. Petrum Damiani ab eremo abstractum creavit Episcopum Cardinalem Ostiensem. Ad invisendum S. Joannem Gualbertum fama sanctitatis celeberrimum Florentiam profectus, incidit in morbum, et paucis diebus postquam aegrotasset, obiit iv Kalendas Aprilis anno cclxxxvii.**

26 *Quod mox obortum est schisma, ita Leo Ostiensis lib. 2 cap. 102 describit : Interea Gregorius Lateranensis et Tusulanensis Comes, comperto Romani Pontificis obitu, sociato sibi Girardo Galerense et Romanis potentibus aliquot, noctu cum armatorum turbis ecclesiam una pervadunt, et Joannem Veliterrensem Episcopum, Mincium postea cognominatum, Papam constituunt, Benedicti illi imposito nomine. Quod cum Petrus Damianus, vir valde religiosus, (quem eo tempore Stephanus Papa ab eremo extractum, in Ostiensi Ecclesia Episcopum fecerat) comperisset, una cum Cardinalibus resistere ac reclamare coepit atque anathematizare. Sed hi tamen omnes terrore compulsi, per varia loca fugere. Scripsit B. Petrus epistolam 4 libri 3 de dicti Benedicti schismate, sub hac inscriptione : Domino Il. reverentissimo Archiepiscopo Petrus peccator monachus, delatae subjectionis obsequium. Cajetanus missam opinionatur Henrico Episcopo Ravennati, et agi de schismate Cadulo Antipape. Inscriptum Henrico episc. 6 contra Simoniacos, cum noviter sacerdotium suscepisset anno cclli. Sed in Appendice, seu cap. 39 dicit ut a se factum, cum ne tenuem quidem sententiam solutionis exemplum potuit. Unde non videtur ei postmodum fuisse, aut auctitiam conservasse. At de schismate Benedicti, non Cadulo, agi clare indicat his verbis : Huc accedit, quia piae memoriae Stephanus Papa, congregans intra Ecclesiam Episcopos civilisque Romanis, Clero et populo, hoc sub districti anathematis excommunicatione statuerat, ut, si eum de hoc mundo migrare contingeret, antequam Hildebrandus Ecclesiae Romanae Subdiaconus, qui eum communi omnium consilio mittebatur, ab Imperatrice rediret, Papam nullus eligeret, Sedes Apostolica usque ad illum reditum intacta vacaret. Cum ergo Hildebrandus, qui postea fuit Papa Gregorius vii, ex Germania redisset, Semis ad se Cardinales et nobiles Romanos convocavit, quorum suffragis Gerardus Episcopus Florentinus reuantiatus est Pontifex Romanus, ne Nicolaus in appellatus. Cum interim Benedictus occupatam sedem Romanam adhuc vi detinere, dictam epistolam*

ACTORUM G. N. gratiosus apud Clementem u. Papam et Henricum Imperatorem

a S. Leone ix laudatur :

sub ejus nomine a. r. lib. Anurimus

scribit et Victorii n. Papae

a Stephanum vulgo ix, qui x est,

erentur Episcopi, Ostiensis

imo et S. B. E. Cardinallia

schismati Benedicti Antipape constiti :

de eo epistola scribit - F

Nicolaus in de p. v. d. i.

A *epistolam scripsit Petrus, in qua Cardinalitiam suam dignitatem clare indicat: Illud autem, inquit, quod in calce subiectionis epistolae, ut vobis scriberem, quid mihi de eo, qui in Apostolica Sede nunc praesidet, vel eo, qui ejusdem Sedis electus est, videretur, quamquam per nonnullos Ecclesiae vestrae filios jam potuissetis audire, quae sit nostra super duorum hominum diversitate sententia; tamen, quia praecipitis, etiam apicibus annotamus. Ille vimirum absque ulla excusatione Simoniacus est, quia nobis omnibus ejusdem Urbis Cardinalibus Episcopis reclamantibus, obsistentibus, et terribiliter anathematizantibus, nocturno tempore, cum armatorum turbis undique tumultuantibus et furentibus, inthronizatus est. Quae reliquis omissis indicant de ante indicato Schismate agi.*

27 Cum Benedictus pseudopapa et schismaticus in Concilio Sutrino condemnatus, omnique sacerdotali officio privatus esset, et Nicolaus a Clero populoque Romano digno honore susceptus, et Pontifex solenni coronatione mense Januario anni MDLIX inauguratus; mox eodem anno habitum Romae Concilium centum et tredecim Episcoporum, in quo Berengarius haereticum abjuravit, constitutio de electione Romani Pontificis edita, et decretum contra simoniacos factum, cujus meminit B.

Petrus opusc. 30 cap. 1 Qui dem ad Mediolanenses, a Nicolao Papa missus, Ecclesiam illam a labe duplici liberavit, quae in Vita cap. 7 referuntur, quorum meminerunt Alexandri II, qui Nicolao successerat, Legati in Constitutionibus anno MDLXVII Clero populoque Mediolanensi praescriptis, ubi haec prudenter inserta sunt: Quia itaque per Confratrem nostrum Dominum Petrum Ostiensem Episcopum, reverendie sanctitatis virum, quidam sunt olim in hac urbe correcti, non opus est ea, vel praeteritis lites omnibus notas, replicare. Quae legitur lib. 7 epistola 9, cum scripsit B. Petrus nomine Nicolai Papae ad Ananiam Jaroslai Russorum Regis filiam, Regnam Galliae, atque Henrici uxorem, cujus pietatem et in pauperes beneficentiam laudat, ac suadet ut virum suum Regem ad Republicam juste administrandam, Ecclesiam protegendam, atque pietatis opera inflammet: filios quoque suos, quibus ipsa imbuta est moribus, instituat. Mortuus est Henricus Rex anno MDLX, cui Philippus adhuc puer successit. Quod aliam idem Pontifex curavit reedificari juxta Florentiam monasterium S. Felicitatis, manavit privilegio re Idus Januarii, Indictione XII Florentiae dato, is est annus MDLX, qui tamen Romae numerabatur ab Annuntiationis festo, et inscribitur in dicto privilegio annus MDLIX, cui cum aliis quatuor Episcopus subscribit Petrus peccator monachus, is est, de quo agimus, Damianus.

C *§. V Schisma Cadaloi pseudopapae per B. Petrum restinctum: ejus ad eremum Fontis Avellani reditus. Legatio ad Clunienses, Archiepiscopos Galliae, et Henricum Regem sub Alexandro II Papa.*

Cum Nicolaus II orbis Christiani habens moderante, Ecclesia Dei majori tranquillitate et felicitate frui cepisset, eidem gratulatur B. Petrus epistola 7 libri 1, atque una pro Anconitanis, qui a Catholica communione summi fuerant, orat, ut infelices homines a mortis aeternae periculo eripiantur. Eidem Nicolao Pontifici inscripsit opusculum 17 de Caelibatu Sacerdotum, ipsi quoque hortatur, ut postposito omni humano respectu, adversus luxuriam, Apostolico zelo successus, insurgat, neque potentes, qui Ecclesiam turpitudine coramunt, reverentur. Sed vel potissimum apud hunc Pontificem id egit B. Petrus, ut sibi omnis Episcopate deponere permitteret. Erat ea de re epistola 8 libri 1 ad eundem Nicolaum Papam, et Hildebrandum S.R.E. Cardina-

lem. Erat etiam opusculum 19 eidem Pontifici dictum de Abdicacione Episcopatus: in cujus prologo inter alias causas hanc allegat: Cum sub sancto Pontificatu vestro jucunda pace universalis Ecclesia potitur, canis meis et grandevae jam jam senectuti, requies non negetur. Ac tandem magna animi modestia libellum hunc capite XI ita concludit: Horum igitur aliorumque Patrum auctoritate suffultus, Episcopatu simul et monasteriis in sanctis manibus vestris irtractabiliter aberuntis, omneque jus a me movendae imposterum questionis ac repetitionis abscindo. Et quia pro innumeris peccatis meis non sum dignus in Ecclesiastica dignitate persistere, det mihi divina misericordia per sanctas orationes vestras, venerabilis Pater, eo ipso vitae quod restat, in luctu et poenitentia permanere... Omnipotens Deus, qui incomprehensibili dispensationis suae consilio, et me ab obtinendi regiminis ambitione dejecit, et vos ad Ecclesiastici culminis summa provexit, sancto cordi vestro, cujus est inhabitator, inspiret talia mihi per sacras litteras mandata dirigere, quae meis votis meisque valeant desideris concordare.

29 Haec egit B. Petrus pro abdicacione Episcopatus, nec tamen voti sui compos factus est, forsitan ob Nicolai Pontificis mortem. Obiit is sub fine Julii anno MDLXI, cui post duas menses interregni successit Anselmus Episcopus Lucensis, a Cardinalibus circa Kalendas Octobris legitime electus, et Alexander II appellatus. Fuerit is comes B. Petri Damiani in celebri ad Mediolanenses legatione, eumque opusc. 3 quod Actus Mediolani indigetavit, prudentia ac sanctitate conspicuum fuisse testatur. Contra hunc Pontificem, novo schismate conflato, Cadaloi Episcopus Parmensis XXVIII Octobris pseudopapa constitutus est, assumpto Honorii II nomine: quem huius ad eum scriptis litteris B. Petrus monuit, scelervis magnitudine ante oculos proposita, et nisi respiceret, Divina ultionis propinquum fulmen munitur. Sunt et epistolae 20 et 21 libri primi. Quoniam vero cognoverat causam Cadaloi ab asseclis Henrici Regis Germaniae, tum adhuc adolescentis, et necdum in Imperatorem assumpti, impie defendi, epistola 3 libri 6 ejus animum quibusdam quasi stimulis impellere conatur ad opem Ecclesiae ferendam, erigi quam criminis ejus zelus ac studium elucet: quod paucis hinc verbis ex epistola deceptis ostendit: O utinam, inquit, ego ante tribunal tuum adjudicere reus duellionis, dum tu tamen in Adversarios Apostolicae Sedis vindices arliter aequitatis! In cervicis meae jugulum securis vibrata deserviat, tantummodo Romana Ecclesia propriae dignitatis apicem per te reparata consensuat. Porro si Cadaloi cito, velut alter Constantinus Arium, destruis, et Ecclesiae, pro qua Christus mortuus est, pacem reformare contendis; faciat te Deus in proximo de regno Imperiale fastigium scindere, et a cunctis hostibus tuis insignis gloriae titulus reportare: alioquin si adhuc dissimulas, si mundi periclitantis errorem, cum possis abolere, detrectas; et reliqua. Cabilbeo spiritum et consequentia reliquo lectoribus intellectua.

30 Haec ad Regem B. Petrus, cujus est etiam epistola 6 libri 3 ad S. Annonem Archiepiscopum Coloniaensem, quem laudat, quod Cadaloi persecutus sit, et pro viribus Ecclesiastico mucrone jugularit: hortatur ut extremam operi manum imponat, id futurum, si ejus opera generalis Patrum conventus cogatur. Quod et factum est. Nam in Germania Osbornense Concilium traditur auctoritate S. Annonis congregatum, in quo, Rege Henrico praesente, recitata est Synodalis decretatio, quam B. Petrus Damianus, tanquam inter Advocatum regium et Defensorem Romanae Ecclesiae habita fuisset, composuerat: ubi omnium consensus conclamata dicitur damnatio Pseudopontificis Cadaloi, Alexandri

D *AUCTORE G. N. PETRI LIBERARI ONERE EPISCO-PALI:*

E *electo in Papam Alexandro II,*

Cadaloi pseudopapam restinctum reprehendit.

apud Henricum Regem causam Ecclesiae defendit.

F

S. Annonem Archiep. Coloniaensem contra Cadaloi restinctum.

in Cardinalem esse ostendit.

Mediolanum militavit

pro Nicolao II ad Regem Galles scribit

not 20.

varias litteras scribit Nicolao II.

A Alexandri vero electio comprobata. Consule Baronium ad an. 1061 num. 21, ubi xxvii Octobris, ipsis vigiliis sanctorum Apostolorum Simonis et Judæ, hæc peracta scribit. Disceptatio illa Synodali continetur etiam inter opera. B. Petri tomo 3 opusc. 4 et tomo 25 Conciliarum editionis regie a pag. 638. Hortari item S. Annonis, a Proceribus Germaniæ Romam legati, concilium Mantuanum anno cldxliv habitum est, cui Alexander Papa cum Cardinalibus assistit; eoque petente B. Petrus Damianus et S. Anno Archiepiscopus interfuerunt: ubi Cadalo pseudopapa denno condemnato, Ecclesiar et Imperii scandalum sublatum est. Multa interim illis annis subitæ vitæ discrimina B. Petrus, quæ episc. 3 lib. 6 ad monachos Cluniacenses appellat conglobatas Cadaloici furoris insidias. Quod Cadaloui hospitio accersisset Gualfredus Dux et Comes Tusciæ, ab eodem B. Petro epistola 10 lib. 7 monitus est.

31 Alexander II, cum, ut supra dictum est, circa Kalendas Octobris anni cdlxi esset electus, consecrationem distulit, quousque Synodali decreta sua electa canonice facta cognosceretur, atque rata pariter haberetur. In eo cum schisma Cadaloicerasisset, ab Urbe fugam arripuit, ne a nonnullis Romanis Cadalo faventibus opprimeretur; a quo B. Petrus tum se orare Episcopi liberatum scribit opusc. xx, quod eodem Alexandro, Apostolica Sedis electo et Hildebrando inscriptum: atque in caput i exorditur: Benedicta omnipotenti dispensatio Conditoris, quia ad vos nuper ascendens, duorum Episcopatum, unius regendi, nempe Ostiensis, alterius visitandi, scribet Eugubini, mole depressus, prærupta Alpium jugâ transivi: moxque sæcra tribulationis abjecta, exoneratus, et liber ad dilectam solitudinem, tanquam fugitivus posthinc in repedavi.... Unde ego cum Ecclesiasticum vobis regimen renunciare disposui, non ravi, quia Romana, que vos estis, Ecclesie, quod suum erat, digno restitui, et ut vobis me confessum esse proleat, pro hac refutatione centum annorum penitentia est mihi consequenter injuncta, per illa innumera remedia, que monasticis sunt regulis instituta. Quomodo autem centum annorum penitentiam expleatur, exponit B. Petrus in Vita S. Dominici Lorcati his verbis: Porro cum tria scoporum millia unum penitentiam apud nos regulariter expleant, decem autem psalmodiarum modulatio mille scopas admittit, dum centum quinquaginta psalmis consistere psalterium non ambigitur, quinque annorum penitentia in unius psalterii disciplina recte suppantibus invenitur. Sed sive quinque vires decas, sive viginti quinquies, centum faciunt. Consequitur ergo, ut qui viginti psalteria cum disciplina decantat, centum annorum penitentiam se peregrisse confidat. At quo ætate eam penitentiam susceperit B. Petrus, in dicto Opusculo 20 cap. 5 indicat: Ecce jam oculi, inquit, caligant, et solito amplius phlegmatis humores abundant. Rugeæ subeunt, et dentium ruinam gingivæ minantur. Caput denique, quod canis hæcenus spargebatur, cygnæ jam albore nivescit: vox rucit, virtus defleat. Et cap. 7 inter perorandum, addit, se, ut jussus erat, cupere Apostolicæ Sedis Pontificem ordinare, seu consecrare, ac protinus a proprii Pontificatus Ostiensis arce recedere.

32 Verum etsi B. Petro concessum fuerat in eremo Fontis Avellani commorari, non fuisse tamen eum Episcopi onere prorsus liberatum, innuit ipsemet epistola 18 libri 1 ad Alexandrum summum Sedis Antistitem, tum consecratum: in qua sub finem ista habet: O quam jucundum, quam suavo munus, quam denique dulcis ad aures meas nuper fama devenit, quo vos Ostiensem Comitatum mihi subtraxisset et alii tradidisset perhibuit.... Ulterius etiam Divinam imploro clementiam, ut Episcopatum quoque quan-

toeyus ordinare non differas, et sterile arenosi lit-
toris aratrum mihi de manibus tollas. Quod non videtur impetrasse. Nam præter illa, que contra Cadaloum antipapam prior fuit ad Cluniacense monasterium, quarum forsam prior fuit ad Cluniacense monasterium, cum hujus Abbas S. Hugo, ut supra ex episc. Vita diximus, Romanæ Sedis patrocinium advocaret: quando magno labore et difficultate a latere Pontificis avulsum Romanum Petrum, Hostiensem videlicet Episcopum, cognomento Damianum, obtinuit. Laborem tum a se impensum memorat B. Petrus episc. 2 lib. 6 ad S. Hugonem Abbatem. Cum jam me, inquit, senectus incurva deprimeret, et effæto viribus corpore notabunda gradientis vestigia sub incertis gressibus vacillarent: ego ad tuæ jussionis imperium, animam meam, ut ita loquar, in manibus meis posui, æstivis adoperta nivibus Alpium prærupta conscendi, et pro utilitate venerabilis monasterii tui propinqua satis Oceanum Galliarum intima penetraui. Diu se ibidem moratum conqueritur in epistola 3 ejusdem libri 6 ad monachos Cluniacenses his verbis: Promissum mihi fuerat, quod in Kalendas Augusti forem regressus ad propria: sed profligato postmodum trimestri curriculo, et quanta potui celeritate curavi, et tamen vix ante quintum Kalend. Novembris diem, Fontis Avellani, unde processeram, cacumen ascendi. Memint etiam B. Petrus hujus sui itineris opusc. 34 cap. 6 et opusc. 39.

33 Alteram B. Petri in Gallias legationem, cum erimia ejus commendatione continet epistola 21 Alexandri Papæ ad quinq. Archiepiscopos Galliarum, quam hic integram damus: Alexander Episcopus, servus servorum Dei G. Remensi, R. Senonensi, B. Turo-nensi, M. Bituricensi, T. Burdigalensi, Archiepiscopis salutem et Apostolicam benedictionem. Non ignorat sancta vestra fraternitas, dilectissimi, quod ex auctoritate Sedis Apostolicæ, cui nos indignos elementia Divina præfecit, totius universalis Ecclesie regendus ac disponendus nobis status incumbit. Quoniam igitur pluribus Ecclesiarum negotiis occupati, ad vos ipse venire non possumus, talem vobis virum destinare curavimus, quo nimirum post nos major in Romana Ecclesia non habetur, Petrum videlicet Damianum Ostiensem Episcopum, qui nimirum et noster est oculus, et Apostolicæ Sedis immobile firmamentum. Huic itaque vicem nostram pleno jure commissimus, ut quidquid in illis, Deo auxiliante, statuerit, ita ratum teneatur et firmum, ac si speciali nostri examinis fuerit sententia promulgatum. Quapropter venerabilem sanctitatem vestram fraterna caritate monemus, et insuper Apostolica vobis auctoritate præcipimus, ut talem tantumque virum, tanquam nostram personam, digni studeatis devotione suscipere, ejusque sententiis atque judiciis propter B. Petri Apostolorum Principis reverentiam humiliter obedire. Quisquis enim festu superbiæ (quod absit) inflatus, illius iudicio contradicere vel adversari extiterit, usque ad dignam satisfactionem, nostram vel Romanæ Ecclesie gratiam non habebit. Quia vero, cum ad vos Girelmum misimus, adhuc adventum prælati Domini Petri nos impetrare posse nullatenus speraremus, volumus, ut si quid apud vos Girelmus cepit, ad Domini Petri magisterium veniat, et per ejus manum quidquid agendum est fiat. Hactenus epistola Alexandri II. Inter alia tum præclare in Gallias a B. Petro patrata, sententia executionis cum aliis Episcopis in Reginaldum monasterii S. Medardi invasorem lata est, quam Alexander II epistola 22 ad Gerasium Archiepiscopum ejusque Suffraganeos data confirmat, eamque executioni mandari præcepit. Epistolam brevitate causa omitto.

34 Iterum trans Alpes legatus est B. Petrus ad Henricum

ACTORE D. B
ADEST CONCILII
IN QUO NA II
CONDENNATUR:

passur insi-
dias:

impetrat ab
Alexandro II
electo recessum
ad eremum
Fontis Avellani,

Importa pen-
itentia 100
annorum

explenda 20
psalteris cum
disciplina re-
citantis.

Interim Epis-
copus adhuc
Ostiensis,

D
ab Alexandro
legatus trans
Alpes, primo
ad Cluniacen-
ses monachos,

E
dein ad Archi-
episcopos Gal-
liæ,

cum illustri
Pontificis com-
mendatione,

F

A *Henricum Regem, cum is juvenili furore abreptus, Bertam conjugem, quam ante biennium in uxorem duxerat, statuisset repudiare. Lambertus Schafnuburgensis, qui tum vivebat, rem gestam in Chronico ad annum CIXLXIX, quo contigit, ita narrat: Post Pentecosten Rex Wormatiæ cum Principibus regni colloquium habuit. Ibi primum cum Episcopo Moguntino rem secreto agit, ejusque opem ad perficiendum, quod mente machinetur, obnixè implorat.... Synodum conficiendo negotio indixit Moguntia proxima post festum S. Michaelis hebdomada.... Imminente jam die, qui scindendo Regis conjugio dictus fuerat, Rex Moguntiam conceitus properabat. Et ecce interfendendum comperit Legatum Sedis Apostolicæ suum Moguntia adventum præstolari, qui discordiam fieri prohibeat, et Episcopo Moguntino Apostolicæ animadversionis sententiam minitetur, quod tam nefariæ separationis se auctorem promiserit. Conternatus illico, quod rem diu exoptatam perdidisset e manibus, pariter quo venerat in Saxoniam redire volebat. Vix et regre tamen anicorum consiliis superatus, ne Principes regni frustraretur, quos summa frequentia sibi Moguntia occurrere jussisset; Francoufurt abiit, ibique eos, qui Moguntia convenerant, adesse jussit. Quo dum frequentes venissent, Petrus Damianus (is Legatus erat Sedis Apostolicæ, vir retate et vitæ innocentia admodum reverendus) mandata exposuit Romani Pontificis, pessimam rem et a nomine Christiano, nedum ab regio, multum abhorrentem esse, quam molitur. Si minus humanis legibus vel Canonum sanctionibus tereretur; parceret saltem famæ et existimationi propriæ, ne scilicet tam fœdi exempli venenum, ab Rege sumpto initio, totum contamularet populum Christianum, et qui ultor esse debuisset criminum, ipse auctor et signifer fieret ad flagitium. Postremo si non flecteretur consiliis, se necessario vim Ecclesiasticam adhibiturum, et Canonum lege scelus prohibiturum. Ad hæc suis manibus nunquam Imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilenti exemplo, quantum in se esset, fidem Christianam prodidisset. Hæc summa legationis B. Petri, quam Principes æquam censuere, ac Rex ipse tandem fractus, in regni ac thori consortium Reginam admisit, ex eaque regni hæredem et successorem genuit.*

postea ad Henricum Regem Germaniæ,

Moguntiam,

quem impedit ne divorcium cum uxore faciat.

B *Henrici hujus Regis mater erat Agnes Guilielmi IV Ducis Aquitaniae filia, cum marito Henrico Salici filio, a Clemente II Papa, ut supra diximus, anno CIXLVI Imperatrix coronata: quæ inique etiam tolerat absque licentia sua et filii creatum fuisse Papam Alexandrum II, et contra eum adhaerens fueratque Cadaloo pseudopapæ: pro quo delicto expulso Romam venit ad limina Apostolorum, ubi usque consilio B. Petri Damiani, in Patrem spiritualem assumpti, cui omnia sua peccata a prima infantia patrata confessa est. Quæ ipsemet B. Petrus testatur opusculo 36, De fluxa mundi gloria et seculi despectione, illi inscripto, cap. 5. Extant et quatuor ejusdem ad hanc Imperatricem epistolæ libro 7, in quarum ultima eandem in Germaniam profectum hortatur, ut Romam redeat: quod et fecit, ac Romæ permanens, sanctitatis conspicua et vita decorata anno CIXLXVII.*

Confessarius est Agnes Imperatricis:

§ VI. Legatio B. Petri ad Florentinos et Ravenntes. Obitus, sepultura. Veneratio.

In Italia ultimis vitæ suæ annis multo præclarior egit B. Petrus, quorum alia cap. 8 et 9 Vitæ narrantur, alia illic ommissa paucis hic attingimus. Magnum circa annum CIXLXIII constat esse in Ecclesia Florentina schisma, dissidentibus ab Episcopo monachis, inter quos primum locum tenuisse S. Joannem Gualbertum, Ordinis Vallis Umbrosæ fundatorem, in Vita ipsius, ad XII

Mortuus ab Alexandro II Florentiam

Julii illustranda, asseritur his verbis: Vir beatus Episcopus Florentinus, nomine Petrus, patria Ticinensem, non solum simoniam, sed etiam hæresis, propter illud vitium cum suis Fratribus reum assebat, nec ab eo sacramenta percipienda dictabat. Inde vero vehementer orta est contentio in Clero et populo Florentino, aliis Episcopum defendentibus, aliis monachos laudantibus, quod tanta libertate illud vitium detestarentur. Et Episcopi parens, utpote homo simplicissimus, fassus dicitur, se Regi ter mille libras dedisse. Alexander II misso B. Petro Damiano, conatus est partes dissidentes conciliare, sed re infecta coactus est redire. Adversus monachos agebat, qui Episcopum suum, nedum ab Ecclesia Catholica condemnatum, clamarent esse vitandum, benedictionis illius et sacramenta esse maledictiones et sacrilegia: ac propterea prohiberent populum accipere sacramenta ab Episcopo aut ordinatis ab eo. Hinc plurimi absque sacramenta Eucharistiæ moriebantur, neque baptizati christumate ungebantur. Hæc B. Petrus opusculo 30 de Sacramentis per improbos administratis late deducit, quod Florentinus misit. Corruptum nonnechi iusta B. Petri reprehensione, quod zelo non recte ordinatum præsecuti causam Episcopi essent; Romam profecti, coram Pontifice Episcopum accusarunt, et Petrus monachus Vallis Umbrosæ, post sacrificium Missæ, indutus adhuc vestibus sacris, solum casula deposita, per ignem illæsus transit: uti pluribus describit Desiderius Abbas Casinensis, qui eundem Petrum Episcopum Athanensem, dum scriberet, adhuc supervivisse affirmat. Baronius ad an. 1063 num. 38 asserit Petrum Florentinum Episcopum, quem Acta S. Joannis Gualberti tradunt ab Alexandro Pontifice de omni Episcopali officio depositum fuisse, postmodum reconciliatum fuisse et in communionem ab iisdem monachis receptum: quod Ughellus in Episcopis Florentinis tomo 3 Italiae sacre negat, sed alium nunc substitutum Episcopum, etiam Petrum nomine, contendit.

discuti causam Episcopi de Simonia accusati:

37 *Occasione hujus Episcopi Florentini celebratum est Romæ Concilium centum et amplius Episcoporum adversus Simoniacos: ubi et canone quarto statutum est, ut Clerici simul manducarent et dormirent, bonæque in communione possiderent: quod Baronius an. 1063 num. 37 asserit factum suggestionem Petri Damiani, scriptis suis Alexandrum Pontificem ad hæc sancienda rogantis: scilicet opusculo 24 contra Clericos proprietarios, Epistolam inscriptam opusculo XIII de brevitate vitæ Pontificum Romanorum, et Divina providentia: ac pro eodem ad questionem ejusdem Patriarchæ edidit opusculo 38, contra errorem Gregoriorum de*

ut Clerici simul manducarent et dormirent, bonæque in communione possiderent:

processione Spiritus sancti: ejusdem Pontificis nomine extat epistola 7 libri 3 ad Clerum et populum Mediolanensem, in qua postquam paternam, quam de eorum salute Pontifex, patria Mediolanensis, gerebat sollicitudinem humanissimis verbis ostendit; hortatur ut nihil humile, nihil terrenum cogitantes, ad celestia toto animi impetu, toto fervore se extollant. Alias misit ipsi Pontifici epistolas, quæ libro primo excusæ sunt: in his modis pravæ consuetudines eradicandas ostendit, modo Simoniacos oppugnat, modo Aurelianensem in Gallis Episcopum, cujus Ecclesia ab improbis vexata, multis calamitatibus procellis et turbis agitata, eidem accurate commendat: modo deprecatur pro Ravennate Episcopo, ut ab anathematis vinculo solvatur. Indignum quippe est, ait, ut propter unius hominis offensam, tam innumerabilis multitudo hominum deperat, et tantum Christi laborem, pro quo pretiosum sanguinem fudit, ac tot innocentium animas miserandè unius personæ culpa subvertat. Erat is Henricus, creatus Archiepiscopus anno CIXLI, mortuus circa annum CIXLXX. De eo Alexander Pontifex scribens ad Valerianum Episcopum, Stupinus, inquit, quod Henricus,

F varias Alexandro II scribit epistolas.

pro Ravennate Archiepiscopo excommunicatio deprecatur

A ricens, Ravennas dictus Archiepiscopus, nixus sit te excommunicare. Verum quia excommunicatus te excommunicare non potuit, Apostolica auctoritate te tuosque absolvendo, mandamus exinde non curare. Ita ex Ivone et Grothano Rubens et Ughellus, Profanatore sublato, uti Acta infra habent num. 49, jussu Alexandri II Ravennam proficisci præcipitur. Quam legationem, licet jam ætate confectus, suscepit.

Faventis moritur an. 1072.

B 38 Istis vero, ut num. 49 additur, aliisque nonnullis negotiis patrat, cum prima mansione Faventiam tenuisset, febre correptus decubuit, et die anniversaria Cathedra S. Petri, spiritum Deo reddidit. Annum obitus expressit Bertholdus Constantiensis, auctor, ut supra ostendimus, coævus, qui in Auctario ad Hermannum Contractum ad annum 1017. ista scribit: Petrus Damiani, pie memorie Cardinalis Episcopus, jam dudum mundo crucifixus, migravit ad Dominum vii Calendis Martii: cui Dominus Geroldus, revera monachus, scientia Scripturarum insignis, et moribus suo prædecessori non impar, in Episcopatum successit. Hæc Bertholdus. Quæ præclare cum Vita B. Petri consentiunt, ut mirum sit a Fortunio, Rubeo, Recordato, Hone aliisque quam pluribus, obitum ejus differri in annum 1017. asserti, quæ cum Ravennam fuisse ob Gregorio VII Alexandri successore missum post obitum Herberti Archiepiscopi. Quæ uti nullo modo sunt fundamenta, ita alteriore non indigent refutatione. Quem ergo reverens dei multumque successore petiit B. Petrus, et nunquam potuit consequi, tandem a morte accepit. Fuit is Gerardus, uti Geraldus et Geroldus, natione Germanus, patria Ratisbonensis, monachus ac Prior major Cluniacensis, qui ab Alexandro Papi in Gallias destinatus est Legatus, a Gregorio VII in Hispaniam Germanus, utque, eodem Bertholdo teste, ix Idus Decembris anni 1017. vivo functus. Consule Ughellum in Italia sacra, et editionibus ad Concilium de Vita Pontificum et Cardinalium.

numanno xlviii 667

C 39 Baronna an. 1072 num. 34 asserit B. Petrum mortuum esse anno ætatis sue sexagesimo sexto, utpote quod ipse se tantum testetur in epistola ad Senatum, post annos quinque ab Ottonis tertii Imperatoris obitu, nempe anno Domini millesimo sexto, nam eundem Imperatorem exordia anni secundi post millesimum abisse superius est demonstratum. Verum hanc epistolam B. Petri ad Senatum nusquam in accurata operum et epistolarum editione reperiri potuimus. At contra B. Petrus ad Alexandrum II electam, ergo sub finem anni 1017, ut intum sequentis, describit suam senectutem, et caput, quod emis hactenus spargebatur, cygnorum jam albore nivescere: et tantum non nisi quinquagesimum quintum ætatis annum egisset, aut summum aboluisset. Quid si post quinque annos ab obitu Imperatoris Ottonis secundi se tantum esse indicavit? Is esset annus nonagesimus octogesima octava, et capillus cygnorum cum reliqua senectute supra indicata habuisset anno ætatis lxxxii, mortuusque esset anno ætatis lxxxiv, ætate confectus, ut ex Actis jam dicamus, librum Baronus ita dicto num. 34 illustra B. Petri opera in se commemorata concludit: Sic Deus in hoc deploratissimo seculo, cum exerevisset ad Ecclesiam obruendam diluvium carnis, dedit mundo tantum virum, qui austerissimas vitæ exemplo verbiq; predicatione et scriptis exsiccaret tantum putredinem, pariterque pugnaret adversus simoniacam heresim, quæ ubique locorum grassabatur impune. Hæc Baronus.

Corpus ejus translatum in. 1334.

De sacri corporis Translatione ista tradit Ughellus ad Concilium Faventis: ad hujus sancti viri tumulum ardent facies, populus confluit: seipens inscriptionum usu abolita, corporis ejus Translationem in memoriam revocat.

**A. D. MCCCLIV, DIE XIII APRILIS
TRANSLATVM FVIT CORPVS
S. PETRI DAMIANI RAVENNATIS
IN SCRIPTVRA DOCTORIS
ET OSTIEN. EPISCOPI,
AC APOST. SEDIS LEGATI,
ORD. S. CRVCIS FONTIS AVELLANÆ,
IN PRESENTEM ARCAM A REV. P. D.
MATTHÆO DE CALLIO HIC ABB.**

D

Sequentes versus sub eodem arca extant:

Quinque denis mille trecentis et quattuor annis, Tertius Aprilis cum a decimo fluxerat ortus, Transtulit te Clerus doctum in pagina sacra, Ostiensis Præsul, quem dotat Cardinalatus. O Petre Damiane te Crux in Ordine Fontis Avellane beat, tu Legatus quoque tandem Sedis Apostolicæ, petra nunc claudere ista. Instat nunc Abbas Matthæus de Callio natus.

41 Alteram in quadam columna primarii Faventini templi appensam subjicit idem Ughellus, quæ B. Petrum inter urbis suæ Patronos relatum esse testatur Faventini: estque hujusmodi.

voto solenni in Patronum assumitur an. 1312.

Imminente civitati ex Gallis periculo credis, exitii et flammæ, vovit universus populus Faventinus agere non minus solemniter in diebus festis SS. Savini, Emiliani, Terentii et Petri Damiani, quam diebus Dominicis agi solitum debituque sit, si modo omnipotens Deus ruinam averteret. MD. XII.

E

VITA

auctore S. Joanne Laudensi ejus discipulo, ex II MSS. a Constant. Cajetano editu.

PROLOGVS

Domino Liprando Priori et ceteris senioribus cremi Fontis Avellane Joannes.

Opus mirabile, Patres, quod sanctitati vestræ placuit me injungere parvitati, quam meis sit perardum viribus et impar ingenio, ipsemet liquido perpendo. At quia non presumo vestro quidquam abnegare imperio, licet sensus hebetudo illustres tanti viri actus meriti devitet committere stylo, ne, dum superiora sibi aggreditur, Lectorum magis ad nauseam, quam ad legendum excitare videatur; confidens tamen de vestris sanctis orationibus, almisque ipsius pii Patris nostri Petri Damiani meritis, ad cujus vos acta exaranda meam obedientiam provocatis, devotus aggrediar vestris obtemperare mandatis. Ipsemet enim consultus fore censeram, ea me quovis rudi stylo interim annotare, quo digne postmodum a peritioribus elucidata scriptoribus, ad notitiam futurorum possent præfutura pertingere, quam imperitiæ notam nimium declinando, intacti prorsus relinquere: ne forte post modicum caligine oblivionis obliueta, non parvo mei discrimine de cunctorum omnino liberentur memoria. Nam cum omnibus pateat, neminem gestorum illustrium virorum consensum, absque culpe macula ignavo silentio tegere; quanto magis constabit, non parvo me obnoxium fore delicto, qui tanto Patri, licet in extremis pene temporibus, individuis comens inhaeserim, si ejus mirabilia gesta silentio præterne, quam divulgare maluerim.

Auctor hanc vitam scribit obedientia ad oculis.

et ne memoria huius viri periret:

2 Foronigitor, quæ relatus sum, partem me ex ipsius ore suscepisse meminî, partem ex quodam condiscipulorum meorum, qui ejus contubernio ante me familiaris inhaesere; quædam autem relatu eundem ipsius propinqui, viri gravis et honesti, quæ videlicet illius conversationem processerant, audivi: cetera quidem propria presentia ipsemet annotavi. Verum jam nostri sermonis articulus, ad historiæ ipsius vertatur exordium.

scribit a B. Petro sibi relata, a consensu narrato, aut a se visa.

CAPUT I

CAPUT I.

Ortus B. Petri : infantia et pueritia adversis probata. Studia litterarum.

Vir itaque Dei Petrus prænominatus Damiani, famosissimæ Ravennæ urbis civis haud ignotus, liberalibus apprime disciplinis imbutus, cum Pythagorici apicis bivium paullulum transcendisset, lavum quem ceperat consulte relinquens, dextrum callem prudenter arripuit : ipsoque juventutis fervore, divina affatus gratia, seculari pompæ renuntians, ad perfectionem monachicam avidè convolvavit. Qui nimirum honestis parentibus editus, ab ortus ipsius crepundis, rebus perurgeri cœpit adversis. Cum ejus nempe mater, jam filiorum pertesa, domo videret a hæredibus referta, hunc genuisset extremum ; unum liberorum, qui tum jam grandiusculus adoleverat, conquestus exclamavit : Pro pudor, ecce jam tanti sumus, quod in hac domo vix capimur : et quam male sibi congruunt hæredum turba, et hæreditas ! Ad cujus verba mater vehemens indignata et feminei livoris zelo succensa, complexis manibus se miseram seque ulterius vivere vociferatur indignam. Illico eum, ut ita loquar, ante pene quam lactaret ablactat, et quasi nunquam ipsum de cetero suis manibus attrahendum, infausta quædam sibimet imprecans, a se prorsus ablegat. Sic filium, antequam vivere discat, emancipat : et quod possidere solum posset, a possessione materni pectoris exhereditat.

4 Cum igitur perexile illud plasma, quod erat omni nutriticiæ sedulitatis officio destitutum, fame simul et algore nigresceret, et tenuis, non dicam vox, sed quasi sibilus de pectusculo vix adhuc palpitante rauriret ; ejusdem Presbyteri femina, quæ patrii laris erat quasi vernacula, supervenit, et inhumanam matris suæ dicitur severa, in quantum licuit, invectione corripuit. Numquid, Domina, inquit, hoc est matris Christiane, quod non probatur esse tigridis, vel leonæ ? Illæ parientes emittunt catulos, et nos ad imaginem Dei conditos, alimur et nostris visceribus procreatos ? Et hic forte, qui nunc ita projicitur, si ad ætatis incrementa pervenerit, locum inter suos non infamum obtinebit. Cavendum etiam, ne ejus mater esse contemnis, filicida merito judicaris. Hujusmodi plane verbis **b** uxor Presbyteri officio functa est Sacerdotis, dum et maternum ad pietatem molliovit affectum, et morientem ad vitam restituit filium. Mox itaque non ignava virago ulnas fluentibus induvis expedit, substrata pelle juxta ignem puerilia membra distendit, et undique, perungendo corpusculum, non modicæ summæ e sanguine prodigavit. Videres itaque tenellos artus liquecentis arvine fomenta combibere, et resumpto vitali calore rubescere, et sic in eo nitorem radis infantie subito reflorere. Ubi notandum, quia et mater ejus facta fuerat Herodia, et illa facta est Elias : sicque per peccatrici mulierem studium, et desperatus de mortis faucibus retrahitur, et mater de filicida liberatur : quæ nimirum jam sese matrem advertens, quem velut alienum inamitis exposerat, ad pie mox dilectionis amplexum maternorum viscerum affectibus revocat, omnemque illi nutriticiæ curæ diligentiam instanter exhibere non cessat. Puer autem hac diligentia, donec ablactatur, perficitur : quæ sane post modicum utroque orbatus parente, infra pueriles adhuc annos immature privatur.

5 Eo igitur fraternali curæ relicto (o incomprehensibile Divinæ dispensationis arcum !) unus ipsorum, qui atrox inter ceteros honestis moribus præditus sub ovina pelle latebat, fraudulenta nunc pietate pro paterna vice educandum suscepit : atque dum sibi colerem adoptare se fingit, dicit velut

emptitium servituti adjicit. Cui socia conjux hærebatur, quæ nullis pietatis visceribus ab illius sævitia differebat. Uterque igitur super innocentem puerum unanimi feritate grassantes, torvo ac nocerali eum aspectu tractantes, duris afflictionibus pendulæ illius viribus officiebant : servorum nempe cibariis, et quæ magis congruerent porcis, malignaque vappa usu sustentabant assiduo. Pedibus nudis, vestibus ibat incultis, verberibus vapulabat, pugnorum ac calcium crebris ictibus subfacebat. Porro cum jam grandiusculus sub tam iniquis licet oneribus frisset affectus, ad porcos pascendos ejicitur, ceterisque mancipiorum conditionibus indifferenter subicitur. Quid in his vero considerandum, nisi quod idcirco hunc suum Dominus militem permittebat acriter affici, quo ad spiritus procinctum militiæ disceret acriter affici, quo ad spiritus procinctum militiæ disceret acriter informari : quatenus ejus virtus eo robustius ardua postmodum quæque perferret, quo ipse a puero expertus hujusmodi jam fuisset ? Hic etiam succincto notabile quoddam referre non otiosum putamus.

6 Quadam die dum idem præfata adhuc laboraret inedia, casu nummum reperit : et tanquam subito dives effectus gratulabundus, quid eo mercari aptius posset, diu mente revolvere cœpit : nimirum dum suavis cunctis egeret, dulcis appetitus per mollia quæque puerilem mentem trahebatur : quod dum prolixius fieret, ancepsque quod esset eligendum ambigeret, divinitus tandem inspiratus, ait : Quid est quod revolve ? quidquid horum certe assumam, non erit ejus diuturna voluptas : melius ergo est, ut tradam Presbytero, qui Deo sacrificium offerat pro patre meo. Quid hujus pueri simplicitate prudentius ? quid hoc egente pupillo frugalius ? Et spreto cunctis, quæ peritura cognovit, illud solum elegit, quod mansurum in æternum speravit. Porro quid hoc fuisse putamus, nisi quoddam futurorum præsignium, quod appetitū videlicet æternorum contemneret temporaliter blandientia ?

7 Ut autem ad ordinem redeamus, postquam homino, qui suorum curam non deserit, ex præfatis etiam calamitatibus eruiere placuit ipsum pene consumptum, ex impiorum laniatibus misericorditer abstraxit ; et in germani alterius sinu, Damiani nomine, jam mulcentium tandem fovendumque locavit. Hic eum itaque cura satis dilectione complexens, tantam ipsius curæ diligentiam imponebat, ut paternum excedere videretur affectum. Quem porro, jam licet grandiusculum, litterarum apicibus tradidit imbuendum, nec non et studiis subinde liberibus : in quibus scilicet tam doctis tamque industrius est agnitus, ut ipsis suis Doctoribus mirabilis haberetur. Cumque discendi finem ex omni liberali scientia peritus fecisset, mox alios erudit, clientium turba ad doctrinæ ipsius famam unilique conflante, studiosissime cœpit.

a Ex his duo filii mox cœrantur, altissimum liberium, seu 50-
vorum B. Petri, meminit ipse epistola 14 libi 8, quom ipsi
tuo vidui scripti, ad continentiam rax adhortans. Appellatur
Hedebundus et Sappho Fratrum Boniani et Mariani memoriali lib.
2 epist. 14 — **b** Mox peccatrix muliercula dicitur. De abus
sacerdotum illo tempore sibi pellices velut arces detinentium,
infra antea a Fortunio et Rubio pellex appellatur a Livonia
famula quædam B. Petrus epist. 18 cap. 18 ut Mariani Pres-
byterum eam publice tamquam legitimum possebre usum
non reverentiam esse. — **c** Una rousiam legendum arrotamur, id
est scabium, Unde rousia, Galus, rousie, H. panis rous — **d**
Damianus hic ejus frater, dicit fuit Archipresbyter B. ennos,
qui scripsit epistolam 2 lib. 6 sub hoc titulo Bonino Damiano
fratri carissimo Petrus peccator monachus quidquid servus
et filius, ut de dilectissimum et dilectissimum in Christo Pa-
trem et Donatum appellat, quam illa negotiosam conficitur,
tja que prius expetit. Fundem Damianum ex Archipresbitero
monachum factum tradit lib. 2 epist. 14. Merius Damiano
negotia sui meminit epist. 11 lib. 1 ad Alexandrum a Pon-
tione et epist. 29 lib. 6 ad Stephanum monachum, ubi sororis
filium appellat. Eadem monacho factu scribit epistolam 21 et
22 ejusdem lib. 6 — **e** Adolescentem se in Yaventina urbe prop-
ter litterarum studia constitutum invenit et epist. 30 lib. 6 ut
dum in his adolescentie flore et nova pulchritudine faciem,
et astus libidinis accenderet carnem se apud Parmense oppi-
dum liberium artium studis sustinisse ut lib. 5, ep. 10, quo-
rum

D
AUCTORE S.
JOANNE LAUDEN-
SI.

porcos pascit :

invento num-
mo curat sa-
crificium
Misse pro
patre offert :
E

a Damiano
fratre cultus
habetur

studia appli-
catur :
c

F

alios docet.

Frater et
sorores ejus.

pellices Sacer-
dotum uxores
habuit.

rousia,
Damianus
alios frater,

alios sororis
filius.

Studia Favent-
ur et Parmen-
se paravit.

B. Petrus Ba-
tennæ natus :

a
a matre ob
multiplicem
prolem reju-
tur :

b
persuadente
alia femina
recipitur :

c
ab hac ur
juventibus or-
latur :

d
a matre ejus-
q. in tota d :
e

A ram et lib. 2 epist 17 inveniunt Ivonem Magistram suum appellat lib. 6 epist. 17. Studia dictis in locis periculis esse tradit etiam Rubens.

AUCTORE S JOANNE LAU- DENSI

CAPUT II.

Deliberatio varia et probatio sui assumpta a B. Petro de vita monastica.

Inter ista nimirum dum favore populari efferretur, dum divitiarum copia cumularetur, jam pene potuit horum lenocinio seculari pompas subtrahere, aut illecebris veneris illectus implicari. Sed quoniam ex electorum numero nequit nullus prorsus minui, respectu illico divino preventus, ita secum agere coepit: Et cur delecter presentibus, uti caro suggerit, atas exposcit? Sed numquid his perituris debeo inhærere, et non magis istis renunciare, potiora providere? At si forte postmodum hoc me facturum promitto, quia non multo carius, multoque Deo acceptius modo agere satago, dum atas viget, dum pro-pere mulerent? Jam vero post hæc paulatim inclinat a mundanis studiis removere, ac divinis obsequiis accingi: et licet exterioris cultus specie adhuc videatur horrere rudicis, toto tamen mentis affectu bonis aspirat æternis. Sub mollibus itaque vestibus cilicium induit, pygmis, vigiliis, et orationibus so- lenter insistit. Et quia, valente juvenia, stimulus acriter urgebatur carnalibus, mediis noctibus estrato surgens, aquis se fluvialibus immergebat: in quibus tantum nudo manebat corpore, donec argentia membra rigerent, noxio recedente calore. Exinde vero regrediens, quaque venerabilia loca psallendo circumiens, totum ante synaxim complebat psalterium. Eleemosynis quoque pauperum assiduis insistens, ac frequentibus eis convivis pascens, suis laboratur manus, eis, tanquam Christo, ministrare devotus.

Deliberat de statu vite:

carnem domat vitio, seculo, B

aquis se immergit:

liberata in egenos:

circum adhibet mentis:

C in defectu panis hunc de- teriore dant permitit:

spina parris gutturis inhar- renie recatur

et velut incautum piscem per gulam trabebat ad mortem: undique illi augmentabantur angustiae, et non tam mori quam mortis turpitudine terrebat. Malebat quippe, ut se tela transirent, quam sedus prurientis gulae interitus deturparet. Anhelus anxie- batur spiritus, et mœroris tenebræ ei circa oculosolvebantur. Quid pluribus moror? Tandem Christo detulit, eique se imparem, etsi non pane, tamen potestate, liquido cognovit. Bucellam suam pauperi festinus apposuit, ejusque ante se vicaria permuta- tione locavit: et (o placabilem Deum super malitia nostra!) statim ad primum accepti panis gustum pestis illa pertransivit, et interceptum fragmentum decidens in interiora purgatur. Deliciosus itaque panis ei factus est plaga; grossus vero et durus, me- dicina. Escam mutavit, et laqueum, qui eum feraciter astringebat, absolvit. Deposuit superbiam, coelestem- que pensavit de humilitate medicinam, et supernæ miserationis medelam, quam nimirum ut se tam mira- biliter obtinuisse pensavit, in sui liberatoris præconium hujuscemodi mox sermone prorupit: Benedictus omnipotens Deus, qui periclitantibus subvenit, et in gaudium de mœrore convertit: arrogantiam calcat, superbientiam humiliat, atque misericordiam largitur, quatenus et ipse nos ad misericordiam invitat: Estote, inquit, misericordes, sicut et Pater vester coelestis misericors est: suæque tribulationis periculum, quod eatenus erubescendo celaverat, jam cunctis præ gaudio narrat. Quod vis siquidem doloris non valuit, letitia magnitudo extorsit. Et quidem ipsemet tam hoc, quam aliud, quod de ejus abjectione recenter nati superius retuli, suis opusculis exarando inseruit.

pane meliore alteri oblato, liberatur,

supplex Deo gratias agit: Luc. 6. 36.

E et rem factam proponat,

11 Verum, ut ad suum ordinem noster jam sermo recurrat, hic Christi tiro flammam sui pectoris ad altiora votis atollens assiduis, quod mente conceperat, implere vehementer optabat: scilicet huic seculo limbus renunciare, habitumque militiæ spiritualis assumere. Attamen in patris suibus prorsus hoc agere recusabat, ne vel affinium vel necessariorum ad- utus, quodlibet sibi ad perfectionem tendenti noxium pareret obstaculum.

adspirat ad vitam monasticam:

a

indical desiderium eremitia S. Crucis Fontis Avellani: F

12 Hoc autem eo meditante, atque assiduis orationibus exorante, quatenus sibi a Domino aditus panderetur salutis; ecce duo Fratres ab eremo sanctæ Crucis a Fontis Avellani, ejus fama jam sibi plane immoterat, illuc directi adveniunt: quos cum divino nutu obvius habuisset, ac peroptatam conversatio- nem habere cum eis cupisset, sui pectoris revelavit arcum. Illi vero gratanter audientes quod panditur, pæis eum montis in idipsum roborando succedunt. Sciscitatur ergo, an sanctus illorum Abbas, cujus fama laudabilis ad ipsius jam notitiam venerat, illum susciperet, si ad ipsius contubernium accedere voluisset. Illis quidem annuentibus, atque ipsum hoc persuadentibus, spondet se, Divina opitulante gratia, quantocyus ad eos venturum, ut possit suum implere desiderium: quibus argenteum scyphum obtulit, regans, quod eum suscipientes, Domino Ab- luti deferrent. Illi vero vasis amplitudinem cernentes, pondus incusant, viæ longioris impedimentum præterdunt, dicentes, non se posse tanta sarcina gravari, viamque prolixam itineris impedire. Cumque in suscipiendo eum precibus instaret, aiunt illi: Si ergo nos tanto opere cogis, nec tuo vacuo munere prorsus adire permittis, præbe hujuscemodi quidquam aliud, quod nos aliquid viæ dispendio levius pro tua devotione perferre valeamus. Quod ille audiens, vehementer admirari, stupere, secumque dicere cepit: Qui sunt isti, qui dum pauperes egenique videntur, adeo quæ sunt mundi hujus despiciunt, ut in optato vase ferendo assuere vel minimum labo- rem contemnant? Nonne vere liberos vereque dixe- rim

offerit illis argenteum scyphum:

stupet non admitti:

Arim eos beatos, qui tanta fortitudine ambitionis jugum suis e cervicibus excussisse, tantaque mentis excellentia vanam mundi pompam calcasse cernunt? Unde super hoc plurimum edificatus, vehementius ad secularis pompæ contemptum succenditur.

13 Ab hinc igitur de sua valde sollicitatione sollicitus, prius cupit experiri, utrum cellula, quem andierat, laborem perferre sufficeret. Quandam itaque cellam ingreditur, in qua nimirum quadraginta diebus, ad illius eremiticæ sanctionis instar, non segniter exercetur. Qua scilicet experientia admodum roboratur, nil jam cupit eremiticam illam austeritatem pertimescere, imo toto eam affectu inhiante appetere.

a *Sæpius nomine Fontis Avellani solum appellatur. De cosupra equinus. — h Cellam cenobii S. Marie ad litus maris Adriatici. inquit ex Dunthe Fortunus lib. 5 Histor. Camulani.*

CAPUT III.

Vita monastica B. Petri in eremo sanctæ Crucis Fontis Avellani.

Tempore itaque optato suscepto, quo videlicet id apte peragere præter scientiam suorum omnium posset, assumens ex suis bonis, quæ voluit, clam iter arripuit. Cum ad Eremum pervenisset, desiderium suæ mentis denotans illis aperiens, in illorum consortium se recipi devote poposcit: cui mox, quod salubriter postulabat, gratanter permittitur, atque uni ex Fratribus, pro novitiorum more instruendus contraditur. Qui cum eum ad cellulam deduxisset, mox, ut jussus fuerat, lineis exutum, cilicioque indutum, ad Abbatem rediit: quem Abbas cuculla superinduit absque mora præcepit. Ipse vero super hoc admirans, dicebat intra se: Quid mihi accidit? Nonne debebam prius disciplinæ hujus experimentum capere, ac postmodum ad suscipiendam vitam ultroneus posceus accedere? Numquid valeo tam subito præventus obtemperare? Cumque hoc secum ageret, extemplo in semetipsum reversus, increpare se cepit vehementer, et dicere: Numquid, si res pueret, obstinatusve resisteres? Quod factum est, nomen paulo ante constanter tibi omnia perpeti promittebas? Cur tamen cito enerviter succumbere non formidas? At si forte illud iudicis noxium, istud adiutitas libentius; ut quo durus toleras, eo placidius in retributione suscipias. His itaque propriis invectionibus reflexus, Senioris præcepto illuc acquievit, placidiusque gratanter obtemperavit.

15 Assumpto vero habitu, tanto protinus fervore succenditur, ut corporea cura contempta, sola, quæ sunt spiritus, appeteret: carnem spiritui totis viribus servare compelleret: delectata vel sumptuosa cuncta respiciens, aspera quæque et contemptibilia requireret. Porro, quod dico, hoc intueri vales exemplo: Dum hic esset aliquando cum suo profecturus Magistro, molliorem scapularum induere, atque pulchritudinem, quam affectaret, equum ascendere jussus est. Rogare itaque Magistrum summissis cepit precibus, ne sibi hoc dignaretur præcipere, quod ipse nimium, velut indegens, abhorreret. Magister vero ejus precibus acquiescere noluit, ne vituperare videretur discipulum, quem diligebat tamquam unicum, si sic eum juxta summi desiderium secum permitteret incultum procedere. Discipulus autem longe aliter sentiens, totumque aliorum convertens, nimirum emhescere secularibus jam apparere nitidulus: ne ipse, quæ olim seculo renuciasset videbatur, secularium pompam adhuc carnaliter querere putaretur. Quod tamen opprobrium multo magis ille sustinere, quam inobedientiæ notam maluit: quam videlicet incurere vehementius expavit. Videbatur enim sibi, prout ipse referbat, ut quicumque illum sic

Februarii T. III.

comptum equitare cernerent, digito demonstrarent, et velut carnalem subsannarent: sibi que non monachi, sed sponsi nomen aptarent. Unde tantus rubor ejus suffuderat faciem, ut vix caput erigere, vix in quempiam posset acies oculorum dirigere. Illis autem regredientibus, cum ad a cenobium S. Vincentii, cui vicina rupis Petra-pertusa vocabulum indidit, perventum fuisset; jam Domini servus ulterius ferre nequit ignominiosum nitidulæ vestis ornatum: occasione itaque ibidem paulisper reinorandi reperta, Magister cepto itinere tendit ad Eremum, ille vero alium sibi scapularum, h humiliorem stamine et colore, acquisitum induit: sique velut inmani sarcina, qua depressus hactenus fuerat, levatus, quanto eus post Magistrum ad proprium est monasterium reversus. Nequaquam enim eos agere poterat, qui squalidis utebantur vestibus, venustus ipse indutus revisere: dum moribus ornari potius gestirent, quam vestibus.

16 Ut autem ad superiora redeamus, bonæ indolis Christi miles tantis illico jejuniorum, vigiliarum, ceterarumque afflictionum laboribus se cepit atterere; ut ii, qui diuturnis jam studiis exercitati fuerant, illius mores et vitam intuentes, sua cogentur acta contemere. Nam dum molitum vitiorum funditus certaret evellere, cuncta moralium ipsius loci exercitiorum genera totis gestiebat viribus, indefesso operis labore, complere. Porro e loci institutio hujusmodi fore dignoscitur, quod bini divisim cellulis commorantes, die noctique a spiritali luctamine, velut in acie consistentes, brachia non remittebant. Inexpugnabilibus namque psalmodia, orationis, lectionis, abstinentiæ, obedientiæque armis accincti, adversus aereas potestates infoderabiliter dimicabant. Abstinentiæ vero modus hic erat, ut quatuor in hebdomada diebus pane et aqua contenti, tertia, et quinta feria paucillum leguminis sumerent, quod videlicet singuli in suis cellulis decoquebant. Jejuniorum quippe diebus nequaquam pro suo libito cuiquam de pane sumere licebat: sed id, quod præfixa mensura præbebat. Porro de vini usu quid memorem, cum nisi pro ipso sacrificio, seu forsitan pro ægro, vinum illudem tunc prorsus deesse feratur? Nudipedalia passim per Eremum cunctis temporibus exerebant: in cellis vero nec d caligas inducebant. Ceteris autem spiritalibus exercitiis, disciplina videlicet e metanensis, f palmatis, prolaxis g ulnarum extensionibus, sedulo, prout cuique h fervor virtusque inerant, incumbant. Porro vigiliarum hunc morem servabant, ut signo temporis personante, totum post synaxim Psalterium ante lucem complerent. Petrus vero hoc commune signum longe vigilando præveniens, quidquid tamen noctis post i synaxim restabat, continuatis excubiis transigere satagebat: ne communem scilicet videretur canonem solvere, qui ad inussa quoque se comabat extendere. Noverat enim sacratius fore, quod publica lege taxatur, quam quod institutione privata dependitur; et quod gratuita munera quantumlibet grandia, minimo valeant a mandato legis offerentem absolvere, quo minus quæ lege præfixa sunt, student diligenter implere: cui nimirum licet quælibet pro devotione adjuvare, non tamen instituta majorum propriis amovere. Voluntaria quippe augere merito possunt, excusare omnino, quæ legis sunt, nequeunt.

17 Denique dum hujusmodi pernoctaret excubiis, tantam læsi cerebri passionem contraxit, quo vix vel medico somno jam refici posset: atque postquam adhibito medicamine de concepta passione divina opitulatione convalescit, sic jam discretè agere didicit; quatenus et remissionis corpoream vitam, et præcipitationis cursum prudenti moderatione colubere satageret. Qui nimirum dum cellule stititionem

rigida

D
ACTORS
S. JOHANNIS
LAUDENSIS.

a

b
vitiorem vestem accipit.

instiluit jejunia, vigilia, alisque loci exercitiis.

c

orationi,

abstinentiæ:

d

e / g
patientis / h

F

e lege præscripta voluntarie devotioni præferi.

dolore capitis creatur:

eo liberatur:

40 diebus se cellæ cuidam induit.

b

Properat ad eremum S. Crucis Fontis Avellani:

admittitur: vestibus monasticis induitur:

lentationi constanti raudit:

voluntaria quæque appetit:

de quædam vita et utilitate equum crebescit iter facit:

AU-TORE S. JOANNE LAU-DENSI. claret scientia sacræ Scrip-turæ

A rigida censura servaret, et post assuetum psalmodia, precum, atque orationum persolutum, sedula meditatione lectioni vacaret, tanta divinarum Scripturarum scientia claruit, quanta secularium antea non claruerat.

a De hoc monasterio agit B. Petrus episc. 32 lib. 6, cujus se summa auctoritate præfuisse innuit. Quadringentesimo Jehennit alioque præscribendo — b De vitiis reclusi monachorum disertè apud. 32. et de reclusivorum opus 29 — c De ordine Ieroniatarum et facultatibus eremi Fontis Avellani, item De sine congregati-onis institutis ratione tractatus duo h. Petri. tomo 3 opus . . . 34 et 35, ex quibus hæc videntur excerpta. — d Nudis cruribus per- manere solitus tradit opus. 34. — e Melancon, Græve prævost, penitencia, his signisq; prædicationem sive inclinationem corporis in terram. Ita B. Petrus scribit in Vita S. Bonifacii Lorch. alt. ab eo in uno psalterio recitando mille metanæas fieri, et c. p. 10 apud 14 ut pro fratre nostro nunquamque septimigenas metanæas facere S. Simeon Sigilla apud Theodorium cap. 26 Philothei quondam quoniam plurimas inclinationes faciebat, quibus ad mille ducentis quadraginta quinque enumeratis, defec- susque obierat, numerat deid. Consulto Gougenastion non cepit ad vitam patriam. — f Valentinus a prima manus dixit sunt. eas quædam sibi infligit, quando pabius illud terre. Ita B. Petrus lib. 6 ep. 27 ad Petrum Cerebravum monachum, For. ca. inquit, est homo indolis ad terrenum ferreus membra dicitur circum- audit, nulli cum labore metanæas aliquid postulationis superius polius. Hæc b. Petrus lib. 10. cap. 17 et 25 ait diem unum penitencie viginti palmis redim posse, ubi prævostis pabiorum ferula testatæ ubiq; intellegunt. — g B. Petrus in Vita S. Bonifacii scribit ait hunc duodecim psalmos viginti sex vicibus sub nullo prorsus intervallo, sed uno ductu, extensis in modum Crucis brachis quondam decantasse. item juveniculum Fratrem a capite usque ad lorum psalterii elevata brachia tenere, Ita ut laquear tabulatum cellulae manibus sæpe contingeret — h B. Pe- trus opus 15 hæc tradit Super metanæas vero disciplinis atque palmatis sive etiam brachis alendendis in orationibus ceterisque sancti feroris exercitiis, nulla fratrem lege constringimus. Flamma in Vita B. Petri in epistolâ Ceteris vero spiritualibus exercitiis, certioribus genuflexionibus et prolatis ubarum in Crucis modum extensionibus, prout vulgusque feror erat virtus- que, vocabant — I Ita infra num. 40 synaxis pro nocturno seu matutinali officio necesse incipitur.

Melancon.

Palmate.

oratio expan- sis brachiis.

Synaxis.

donec, cooperante sibi Domino, uberem sui fructum D famulatus impenderet.

19 Magister vero ejus tantam ipsius prudentiam ac zelum considerans, lactabat strennum se rece- pisse discipulum, cui tuto committeret ipsius Eremitæ gubernacula. Assumpto itaque discipulorum consulti, Eremitæ procuracionem ei, licet abneganti ac re- nuenti, post se suscipiendam mandavit. Post migra- tionem vero Magistri, e regimen loci suscipiens, tam spiritali quam temporali cultu fœdè modicè dila- tavit. Et quia divina gratia ad uberiores animarum fructum ejus mentem succenderat, cepit alia loca perquirere, ubi ad serviendum Deo congregare mo- nachorum cupiam posset. In g Camarinensi itaque diocesi aptum quendam ad eremitarum habitacula- loeum, juxta suam vicinam rupem curiosus inla- gurio inventi: ibique congregatis Fratribus, orato- rio fundato, orlinateque Priore, sub quo famulari Deo deberent, rursum ad loeum alium investigandum processit. Pervenit igitur ad montem Pegrum, in territorio h Perusino, ibique alia eremitarum fun- davit habitacula: ubi videlicet cellulam quandam invenit, in qua B Romualdus quondam mansisse ferebant. Quo igitur in loco, aliis locatis Fratribus, ad al'um rursus demigrans, in Comitatu Faventino congruum reperit loeum, qui nuncupatur i Gano- nium: ubi preparatis habitaculis, alios Deo famula- turos constituit. Sed et vicinum hinc loco monaste- rium, quod k Acereta dicitur, construxit. Alterum quoque in Ariminensi territorio, in loco, qui l Mur- canum nominatur. Injussuque autem studiis assid- uis vacare gaudebat, non quæ sua essent, sed quæ Jesu Christi, requirens.

creatus Præ- curator,

e f

g dein Prior Fontis Avellani: extruit quinque mo- nasteria

h

i

k

l

CAPUT IV. Conciones B. Petri in variis monasteriis habita. Præfectura Fontis Avellani. Diversa monasteria extructa.

Cum tempus igitur advenisset, ut lucerna domus Domini erecta super cambalbrum omnibus lucret, jubente Magistro, a paucis illis Fratribus exhortationis verba impendere cepit. Cuiusque ejus opinio jam latius effusa crebresceret, b Wido venerabilis Abbas e Pomposiano, vir sanctissimus, suos legatos ad hunc Abbatem dirigens postulavit; quatenus caritate Fratrum, cum ad summi monasterium destinaret, scenamque aliquandiu remorari permitte- ret: quo poscentibus Fratribus verbi sacri progare tabulum debuisset: ipsique pro petito caritate, quam postulat, Deo disponente, minime frustratur. Ille enim dirigitur, ubi cetera Fratrum centena- rium numerum ferebatur implere. Cuique ibidem fere brenam retentus, non parvum fructum ex facto verbi semine fidelis operator Domino tulisset, accepto Abbatis sui mandato, subnexo etiam obsequentia ver- bo, quatenus ad se redire debuisset, licet pluribus obstructis precibus, tenori ultra nequaquam valuit: sed tanquam vir Deo plenus, obedientia per omnia subditus, Magistrum non obaudire formidans, festinus ad eum rediit. Sæpe namque nobis referre sole- bat, eum sermoneinandi occasio id videretur expos- cere, quo sui nos exemplo, velut ex propinquo, ad obedientiam efficacius provocaret: quod si quid olim sibi cum obedientia additamento præcipi contigisset, tanto sui viscera verbum hoc illic terrore con- cerneret, ut nulla injuncti operis difficultate ab ipsius executione retardari videret. Peracto igitur cum suis confratribus permissi temporis spatio, iterum ejus- dem rei gratia, ob quam Pomposianum iterat, ad S. Vin- centii, cujus supra meminimus, monasterium pergero- jubar. Quod nequa quanto vel turba monachorum, vel latitudine facultatum cornebat uberius, tanto se monasterio normam disciplina fore declarabat angustius. Ibi quoque aliquandiu commoratus, nequa- quam il seguis a Dominica vineæ cultura quievit:

a Concionatur ad stros

b h c

dein ad Pom- posianum

et monasterii S. Vincentii Fratres:

d

20 Porro quamquam his gerendis prudens Dei servus instaret, tamen dilectum sanctæ Crucis Fontis Avellane loeum et collegium, quod ipse pro omnibus tanquam vicinum diligebat, crebro, quocum- que diverteret, visitare curabat. Nequaquam sane illorum oblivisci poterat, cum quibus a suæ conversionis exordio conversatus fuerat, quosque jussione Magistri sibi commendatos esse recolebat. Quamquam nec ceteros, quis per diversa loca discipulos aggregaverat, sua dicitur visitatione carere patiens, modo sui presentia, modo epistolis, modo dirigendo ali- quos spiritualium discipulorum sibi herentium, omnes paternæ sollicitudine congruis vicibus inviseret. Hanc quippe sollicitudinem non solum propriis quos ipse fundaverat, sed et pluribus locis aliis tam cenobiorum, quam Canonicearum, tanquam communis parens cunctorum, non desinebat impartire, prout cuique videbatur expetere. Sed his paululum inter- missis, jam de illis aliqua loquamur, quæ Dominus per eum fecisse dicitur, in quorum sane relatione, Deo opitulante, quiddam nominasse mendacii, velut ex proprio, prorsus vitare curabo: illorum tradi- tione fideliter exsequendo, qui se vel ipsius interfuisse, vel ab his, qui interfuerant, accepisse, seu etiam, qui erga se ea, quæ memorabant, gesta fuisse dicebant.

sæpe visitat eremum S. Crucis:

inram erem monasterium extructorum et aliorum.

l

a Monachos plerumque viginti plus minus degisse, at eum Con- versis et famulis triginta quinque, supra dictum. — b S. Wido, sive Gallo cognomine Stambliatus, mortuus est an. 1046. 2 Aprilis, at vultur potissimum 31 Martii. Corpus eius servatur Spiræ ad Hierum in templo cathedrali illi dicato. — c Pomposa inquit Ferraris ad 31 Martii, est pagus cum canobio et abbatis. Insti- gni in territorio Ravennate inter Ravennam et Hadriam, ab ipsa urbe Ravenna ad 15 M. P. quod tere a Camelo distans B. Petrus epistola 6 libri 6 mittit dominum Pomposianum monacho, petit ut pro se a marie preter fundat sicut pro suis fuerint. Item o- pusculum 13 de Perfectione monachorum inscripsit O. Abbat Pomposianum ejusque sancto conventum — d Ibidem tunc eum scripsisse et nom S. Romaldi circa an. 1040. supra dictimus e Antè anatum 1044 supra probatum. — f Ibi nona monasterio a se ac- quisito explicat B. Petrus opus. 14, ubi supra nos multaverimus. — g Est Camerinum urbs Mars hic Anagninæ ad radices montis Apentini. Præerat tunc Romaldus Episcopus, ad quem exiit epistolum B. Petri tradit Egelius de Episcopis Cameriniensibus. In hoc diocesi condita a S. Romaldo cenobio dicitur B. Petrus cap. 12 vite illius. — h B. Petrus lib. 6 epist. 30 ad Truzonem monachum

S Wido

Pomposa monasterium.

Camerinum

A *monachum hęc scribit. In Perusino monasterio, sancti videlicet Saluatoris, cui nuper et ipse p̄fatus, quidam monachus fuerat etc. An illud in monte Prego? Quod modo in hęc Perusina est monasterium Camaldulense S. Severo sacrum, fuisse olim extra portam S. Petri tradit Crispinus in Perugia Augusta lib. 1 cap. 18. — 1 Gomonium Flaminio Gomonium, Fortunio Gomyinium, Rubeo Gomyium, qui ait nunc Cavium secundum quosdam appellari B. Petrus opusculum 44 de festivo sabbati quosdam Fratribus in eremo Ganagni constituit, et epistola eius 31 lib. 6 scripta est ad suos eremitas Gomyignens S. Barnabe. Quę de hoc loco acipi videntur. — k isti locus prima mansione redeuntibus Faventia Eugubium occurrit, ut infra dicitur ann. 21, vide et cap. 9 lit. 1 — 1 Murelanum p̄p̄m etiam nunc vultur non prociā a mari in confinis fere Romandiolę, versus Ducatum Urbinateu.*

Perusinum monast.

Gomonium.

Acereta.

Murcianum.

CAPUT V.

Miracula varia B. Petri meritis patrata.

A *Quadam igitur die apud p̄fatum a Gomonium cum in cella couisteret, Fratri, qui ei ministrabat, ex fonte sibi potum afferre jussit: qui statim pergens festinus jussum complevit. Quod Magistro gustante vinum esseprehenditur. Increpare itaque discipulum cepit, quod pro aqua sibi vinum tulisset. Illi veroasserenti, hausisse se ex fonte, quod obtulerat, eundem sibi potum Magister porrexit, jubens gustando ipsum experiri, qui valeret se teste fallax convinci. Cui gustanti licet vinum sapuisset, quod erat, nihilominus tamen, ut bene sibi conscius, potum illum ex fonte se hausisse affirmabat. Cumque illi fides nequaquam daretur, alius ad eundem fontem Frater dirigitur, cujus gressus, ne fallere similiter posset, observari precipitur. Qui ergo ex eodem fonte mox pleno vasculo hauriens, concitus rediit: potum quem hauserat, Magistro tradidit. Verum dum hic quoque potatur, optimam esse vini speciem æque fere probatur. Fratres quoque, qui cum eo erant, ex eodem gustantes, vinumque optimum comperientes, Deum p̄re gaudio collaudaverunt omnes. Quibus Petrus illico prostratus supplicat, imo sub obedientia interdicit ac mandat, quatenus se in carne degente, nulli prorsus mortalium, quod factum noverant, pandant. Quo factum est, quod ad nostram notitiam id, autē ipsius obitum nequaquam pervenire potuerit: sed postquam illius sepulturam Faventia celebrassemus, indeque redeuntes, apud p̄fatum monasterium suum Acereta prima mansione hospitaremur, ibidem non solum istud, sed et alia quedam, quę, faciente Domino, miraculo huic subdere curabimus, nos addiscere contigit: referentibus eadem quibusdam ejusdem monasterii Fratribus, nec non et p̄dicta Eremi, qui tunc illo convenerant.*

Aqua a discipulo hausta in vinum mutatur.

Berum ab alto hauri.

miraculum stereno presium.

a morte scilicet.

b

c

c

milites ex vino dolo nihil haurire possunt.

d

e

ingerunt singulas aditibus patentibus virgas: quibus deductis, eas quidem madere conspiciunt, vinum tamen introrsum nihilominus hæret inclusum. Illa nimium virtus, quę Israelitico quondam populo rubri maris profunda calcanti, aquarum fluentia, murorum ad instar, dextra levaque suspenderat, liquori hujusmodi fluxum constrinxerat. Et qui hostiles tunc adversariorum acies, ne gressus piorum impediri possent, aquis potenter immersit: ipse nunc istorum protervia, ne suo nocerent famulo, mirabiliter obstitit. Nam, ut illorum rabida fames, interempto Dei populo, manibiorum præda satiare nequivit: sic istorum vesana sitis rapina ejus famuli restingui minime valuit. Dum suos itaque vesanos conatus snperna virtute delusus frustratosque perpendunt, divini cedentes virtuti, confusi arentesque discedunt.

pudore confecti abeunt.

23 His autem profectis, viator quidam adveniens, eidem flagitabat Presbytero, ut sibi quantolibet vini dignaretur poculo subvenire: cui Sacerdos eadem, quę prioribus, verba respondit. Cumque viator precibus instaret, quatenus ex eodem caritatis sibi gratia subveniret; Sacerdos, quę militibus illis contingerant, ei seriatim enarrare curavit, ne ultra sibi importunus insistere debuisset. Ille tamen a sua petitione minime desistens, aiebat: Se jam magis ex ejus sperare beneficio, quod rapina arrogantium ita abstractum fuerat, dum ipse sibi bene notus jam dudum fuisset, nunquam frequenter exhibuisset. Jam igitur Presbyter tanta postulatus instantia, fideique mollitus, licet timide, accessit ad dolium: et quoniam, ut scriptum est, Superbis Deus resistit, humilibus dat gratiam; liquoris fluxus facilis mox tactu est haurientis manum secutus. Itaque mitis obtinuit inermis, quod armatis fuerat negatum superbis.

Sacerdos pro pio peregrino haurit vinum.

E

Jacob. 4 6

24 Dum quadam die advesperascente idem Pater fessus cum eodem, qui hoc mihi tenuit, Fratre a silva redisset, sola panis quadra cum erolis oleribus comanti apponitur: quem ille totum socio largiens, solis oleribus vescens, hortabatur convivam, quod patienter illam ferret pauperem comam, ditiorum habiturus in crastino mensam. Factumque est. Sequenti etenim die tanta est alkta ciborum copia, quę cunctis illic degentibus in plures dies sufficere poterat.

in summa panis caritate, ciborum copia, cunctis offeruntur.

25 Vir quidam magnus, admodum viro Dei devotus, omnia piscium fexentia in precipuis ei solennitatibus legare consueverat. Accidit autem ut aliquando, Domini propinquantē natale, nequaquam hujusmodi potuisset piscis invenire, quos digne ei posset juxta morem dirigere: cumque super hoc non modica angeretur molestia, tandem in ipsa sacra Dominica nativitatis nocte, grandis ei piscis advehitur. Exhilaratus ergo, et plurimum gavisus precepit, ut Dei viro illico deferretur. Porro nox tetris densata tenebris, nullum stellarum lumen radiabat, via quoque nimis laboriosa et difficilis erat, quam litosa nivis salubra omnino consperserat; piscis tamen portitor nulla difficultate, diu lucem præstolari permittitur. Eo itaque cepti itineris viam carpente, ad obscuram quandam ripam, profundamque pervenit: cujus extrema dum vimum, velut ignarus, persqueretur, lapsis repente vestigiis in ina precipitatur: et cum tantus fuerit casus, ut solvi potuissent totius corporis nexus, meritis tamen viro Dei, virtute divina, totus servatur illæsus. Incolumis ergo et validus onus excessum cervicibus lætus resumpsit, sicque ad Dei hominem hilariter properavit, Domini sui munus obtulit, quodque ex mortis faucibus ipsius fuisset meritis ereptus, gratias egit. Cui ille, Noli inquit, fili, noli homini deputare peccatori, quod Deus tibi dignatus est sola sui miseratione largiri: ei tantum ex collate salutis laudare gratias

piscem B. Petro allaturus nocte iter agit.

F

corrull in a-quam.

a mortis periculo liber evadit.

CAPUT VII.

Ecclesia Mediolanensis per B. Petrum recon-
ciliata.

D
AUCTORE
S. JOHANNI
LAURENSI.

In a Simoniaca quoque labe et haeresi, ac b Nico-
litarum, evellendis non minimum laboravit: quae
videlicet pestes tam perniciosa consuetudine praeva-
luerant, tamque impune e totam ferme Ecclesiam in
omni Romano orbe sedaverant, ut vix jam repre-
hensorem, tanquam licitae, formidarent. Quas, o
Domine, o bone Jesu, jam nos per hunc tuum egre-
gium bellatorem, ceterosque paucos sibi adherentes,
eliminatas esse, te cooperante, gaudemus, proster-
tisque hilares insultamus. Ob quas nimirum ex Am-
brosiana quoque Ecclesia propulsandus, quanto se
discrimini numererit, nequaquam silentio prae-
tereundum putamus. Denique ut idem in quodam suo
libro, quem ipse super hoc speciali negotio edidit,
cui vocabulum, d Actus Mediolani, juxta sui pro-
prietatem indidit, luculenter expressit. Propter
has geminas haereseis, Simonicam scilicet et Nicolai-
tarum, inter praefatae Ecclesiae populum et Clerum
non parva fuerat oborta seditio. Quoniam quidem
haec tantum pestis execrabilis ita apud illos moleve-
rat, tantumque libertatem assumpserat, ut ad fedi-
tatis suae nequitiam peragendam, nequaquam jam
latibulum quereret, sed velut licita honestaque ne-
gotia publice exerceret. Nam si quis ad quolibet
Ecclesiasticum erat Ordinem promovendus, nullatenus
absque venalitate commercio, ac consecran-
tis, imo contaminantis, manus valebat accedere.
Alterius vero feditas catenus se impudenter effude-
rat, ut nuptiae Presbyterorum nil discrepare viden-
rentur ab ambitione secularium. Unde divino ins-
tinctu tactus zelus fidelium laicorum adversus detes-
tabiles istas labeis pio contigit fervore succendi, ut
protantis sceleribus diluendis Apostolicae Sedis suf-
fragium e requisissent.

33 Ad quod itaque peragendum, summus Ponti-
fex f Nicolaus secundus hunc, quem tam sapientiae,
quam sanctitatis auctoritate praeditum moverat, des-
tinare curavit. Qui cum profectus fuisset, g condi-
gnaeque sibi atque Apostolicae Sedis praesens venera-
tione susceptus, causam sui Apocryphiarum totius
Ecclesiae auribus intimavit. Quo factum est, ut mox
post diem alterum factione Clericorum repente in
populo murmur exoriretur, non debere Ambrosia-
nam Ecclesiam Romanis legibus subjacere: nullum-
que iudicandi vel disponendi jus Romano Pontifici
in illa Sede competere. Nimis indignum, inquit,
ut quae sub progenitoribus nostris semper extitit li-
bera, ad nostrae confusionis opprobrium nunc alteri
sit, quod absit, Ecclesiae subiecta. Postremo tu-
multuantium clamor attollitur, ad Episcopale pala-
tium undique convenitur: deinde tintinnabula pers-
trepunt, tubarum clangoribus tota civitas intonat.
Intentabant, ut ita loquar, ei omnia mortem: et sibi
a quibusdam suis dilectoribus, et compatiendo mor-
tentibus suggereretur, quod nonnulli ejus sitiabant
errorem.

34 Congregato itaque in Ecclesia Clero et populo,
ascendit pulpitem. Quo vix tantum sedato, his ver-
bis exorsus est. Noverit caritas vestra, dilectissimi,
non me pro Romanae hae Ecclesiae honore venisse,
sed vestram praesens gloriam quaerere: vobis salu-
tem et gratiam, quae est in Christo Jesu, cum ejus
auxilio, si permittitis, procurare. Quo enim pacto ho-
nore indiget parvuli hominis, quae laudum praevonia
ex ipsius ore sortita est Salvatoris? Quae autem pro-
vincia per omnia regna terrarum ab ejus ditione
extranea reperitur, ejus arbitrio ipsam quoque con-
solam et ligatur et solvitur? Ceteras quippe Ecclesias
cujuscumque

a b

c
Simoniacam,
et Nicolaita-
rum haereseis
oppugnata,

Mediolani po-
lissimum
grassantes:
d

E

e
a Nicolao II
Mediolanum
mittitur.
f
g

a populo tumultu-
ante peri-
culum intin-
nere monen-
tur:

F

contemna
doctam habet,

Math. 16

A dens, Dominicae se familiae procuratorem constitu-
tum cognoscens, coepit solerter procurare, quatenus
susceptum ministerium taliter sibi commissum im-
penderet, ut adventum Dominicum posset intrepidus
expectare, tamque plenam et perfectum annonae
mensuram suis exhiberet conservis, quo veniente
Domino mereretur audire: Enge serve bone, intra
in gaudium Domini tui. Nec hoc tamen sibi sufficere
judicans, si erga f unius tantum Ecclesiae plebem,
cui videlicet praerat, administrationis suae curam
praetenderet, dum se cunctis sciret obnoxium con-
servis, in una secum familia conscriptis, se sollicitum
exhibebat: omnesque lucrari Deo cupiens, tan-
quam sagax rimator piscosi gurgitis, solerter inves-
tigabat, sicubi pro qualibet solennitate populi multi-
tudo conflueret, quatenus divini verbi lineam sub-
mittens, plures capere, et quasi de mundani aequoris
profundo ad superni amoris alta sustollere posset.
Hujuscemodi namque lucri gratia, longe diurnam
lucem multoties eum praevenerit conspeximus, si talis
conventus longiuscule fieret, ne competens sermo-
cinandi sibi hora transiret. Si penumero quoque
illum novimus acribus febribus nocte confectum,
mox orto sole ingressum Ecclesiam, Missarum in-
choasse solennia: et usque sextam fere horam edita
voce in aure totius plebis protrahendo sermonem,
non parvum nobis ex se praebuisse miraculum; cum
et robustiorem viribus, et clariorem eloquio cerneremus,
quem jam pene defecturum suspicabamur. Quo
plane daretur intelligi, non alium ipsius ore concio-
nari, quam illum, qui discipulos suos docens, niebat:
Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Pa-
tris vestri, qui loquitur in vobis. Cujus videlicet elo-
quia, velut e largissima fontis vena redundantia,
singulorum capacitati congrua propinabat. Quae ni-
mirum, etsi aliquando fierent prolixiora, nulli tamen
esse poterant onerosa. Quae nempe onerositas in il-
lus esse posset sermonibus, quibus erectis auribus,
tamquam divinis affectibus, ab omnibus inten-
debat? aut infructuosa ejus esse poterant verba,
cui sancti cooperabatur Spiritus gratia? Mi-
nime.

diligenter mi-
nisterium
commissum
implet:

f

in solenni po-
puli concursu
consonatur.

etiam febribus
confectus,

B Hinc namque est, quod g dies Crucis ab innum-
meris fidelibus hae tota Provincia ob reverentiam
Dominicae passionis in abstinentia celebratur. Quam
videlicet observantium idem passim omnibus predi-
cans, hortabatur. Hinc nihilominus constat, quod
orianum h Horarum officia in honore almae Dei Ge-
nitricis in pluribus Ecclesiis instantia, maxima ges-
tum parte dignoscitur: quod matricum Ecclesiarum
Clerum per Romanam Provinciam undique sibi con-
figuam congregatum inspicimus, eosque nonnulla
canonici ritus vestigia, Deo favente, imitari applau-
dimus: qui relictis olim cunctis canonicis institutis,
et a communis vitae ordine praesens recesserant, et
in singulis laribus una cum mulierculis seculariter
degebant.

Math. 10 30

absque fasti-
dio audientium:

g
inducit jeju-
nium vi fe-
ria:

h
officium hora-
rum B. Mariae
Virg.

31 Hinc namque est, quod g dies Crucis ab innum-
meris fidelibus hae tota Provincia ob reverentiam
Dominicae passionis in abstinentia celebratur. Quam
videlicet observantium idem passim omnibus predi-
cans, hortabatur. Hinc nihilominus constat, quod
orianum h Horarum officia in honore almae Dei Ge-
nitricis in pluribus Ecclesiis instantia, maxima ges-
tum parte dignoscitur: quod matricum Ecclesiarum
Clerum per Romanam Provinciam undique sibi con-
figuam congregatum inspicimus, eosque nonnulla
canonici ritus vestigia, Deo favente, imitari applau-
dimus: qui relictis olim cunctis canonicis institutis,
et a communis vitae ordine praesens recesserant, et
in singulis laribus una cum mulierculis seculariter
degebant.

Cleri conjunc-
tam habitatio-
nem.

a Variis notus B. Petrus fuit Pontifex cum extitit ejus epis-
tolae ad Gregorium vi, Clementem ii, S. Leonem ix et Victorem
vi, qui omnes ante Stephanum, de quo hic agitur, sederunt. — b
Fuerat ante a Clemente ii ad Benurum ii Imperatorem, qui Rex
ejus nominis in est, obsequens, ut ipse ait epist. 3 lib. 1. — c Ste-
phanus creatus iv Nonas Augusti anni 1057, mortuus iv Kalend.
Aprilis anni 1058. — d Anno 1058, ut supra probatum, creatus
Cardinalis. — e De vita actuum et contemplativa sub figura Laz et
Bachis praetere dicitur B. Petrus episcopus 13 de Perfectione
monachorum cap 8. — f Illi quoque commissum fuisse Eugu-
binum Ecclesiam supra diximus. — g Singulis scilicet hebdo-
madis fere sexta, de quo jejunio infra iterum agitur num. 45
et seq. — h Affectum suum erga Horas officio B. Virginis Beppar-
pandit B. Petrus opusculo 10 de Horis canonicis cap. 10. ubi
narrat Horarum beatissimae Virginis studiosum praetorium ve-
nitium per eandem impetrasse. Fortassis aut B. Petrum Legatum
de latere per Italiam missum ut promulgaret decreta de
silecendo officio B. Mariae Virginitatis, et jejunium sextae feriae in ho-
norem sanctae Crucis simul indiceret. Verum quoniam rem legationem
refert institutum a Gregorio vi, suspensa est, cum convit B. Pe-
trum ante ejus Pontificatum obisset. Rationem temporis in hac
Vita accurate servatum arbitramur.

Officium
B. Mariae

A cuiuscumque dignitatis, sive Rex, sive cuiuslibet conditionis homo purus instituit, et prout voluntas erat aut facultas, specialium prerogativarum eis jura prefixit: Romanam autem Ecclesiam solus ille fundavit, et super petram fidei mox nascentis crevit, qui beato caeli clavigero Petro terreni simul et celestis imperii jura commisit. Illius ergo privilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Unde non dubium, quod, quisquis cuiuslibet Ecclesie jus suum detrahit, injustitiam facit; qui autem Romanæ Ecclesie privilegium, ab ipso summo Ecclesiarum omnium capite trahitur, auferre conatur, hic profecto in hæresim labitur. Fidem quippe violat, qui adversus illam agit, que mater est fidei: et illi contumax invenitur, qui eam cunctis Ecclesiis prætulisse cognoscitur. His itaque h aliisque quampluribus rationibus de prerogativa et primatu Sedis Apostolicæ redditus, populus carnis benevolus redditur, seseque executurum quicquid iungere placuisset, unanimiter pollicetur.

ACCIORE P.
JOANNE LAU-
DENSI.
I ecclesiam B-
miniam a
Christo fundi-
tam docet,

h
et multum
sciat:

Clericos undi-
que conven-
ientes exami-
nat.

35 Quid multis innotuit? Adest Clericorum plurimus ille conventus, qui ex omni Ambrosiana parochia, quasi ad Synodum, fuerat convocatus. Communiter ergo et sigillatim quisque perquiritur,

B et vix e tanto numero quisquam promotus ad Ordines sine pretio reperitur. Hic itaque quot curis afflictus, quot sit cogitationum stimulis laceratus, quis exiiret? Tam late siquidem diocesis, tam nobilis urbs omnes Ecclesias ut verbis utar ipsius, sacris mysteriis quodammodo profanare, Christiane videbatur religionis eversio. Sed et litigiosum erat indulgere paucis, cum fere omnino esset cuncta communis: nec legitimum videbatur diversa in eis prodire sententia, cum esset una omnibus causa. Hoc etiam suis argumentabat angustias, quia nisi quaecumque decisionis calculum causa ista susciperet, nisi cum magna hominum strage luerentis populi se jurgia non cedarent. In arcto itaque positus, quia non poterat nihil illius Ecclesie vera canonum auctoritate corrigere, studuit saltem perversos ejus usus finera imponere, ac gratuita promotionis Ordinem futuris temporibus providere. Exegit itaque non solum ab i Archiepiscopo, verum etiam a cunctis ejus Officinalibus, ad quos pertinere videbatur, invariabilem sponsonem per h monumenta litterarum, per sacratæ manus tactum, postremo per Evangelicium sacramentum de Simonem labe, et Nicolaitarum hæresi ex tunc, et dominicus debenda, funditusque pro suis viribus fideliter extirpanda.

quem hæresi-
bus inopellit-
runt,

juramento
adstringit Ar-
chiepiscopum
et officiales

k

C His vero ita gestis, plurimorum sanctorum Patrum canonum auctoritas exquiritur: quibus consideratis, necessaria discretione modernum visum est, ut omnes illi Clerici, accepta poenitentia, inter Missarum solemnia reconciliarentur, ornamenta de manu Episcopi, ex auctoritate Toletani Concilii, recipientes. His itaque taliter reconciliatis, decretum est, ut non mox passim omnibus redderetur officium, sed his dimittatur, qui essent et litteris eruditi et casti, et morum gravitate honesti viderentur. Ceteris autem sufficeret, quod sancte Ecclesie per divinam gratiam essent rursus inserti a qua eamtenus fuerant divina scientie face præcisi. Illi autem Episcopi, quibus administrandi licentia redditur, non ex male nequeata veteri ordinatione ad omnem reparantur officium; sed illa potius beati Apostolorum Principis efficacissima auctoritate, quam in B. Apollinarem repente usus est, dicens: Surge, accipe Spiritum sanctum, simulque Pontificatum.

cuncti Clericos
sub Missa re-
conciliari, et
diplomas so-
lum ad officia
recipi:

37 Hæc autem succincte perstringere curavi, ut cetera ipsius gesta, horum inspectione possint adverti. Quo denique modo ego illius acta quem sigillatim exprimere, qui nunquam in sancta Ecclesia desistebat, quicquid pravum, quicquid insidens emer-

gebat, evertere; quicquid vero pium ac religiosum advertebatur, ad Christi gloriam instituere? In quibus sane operandis non parva enim facultas divinitus comitabatur, cum ipsius auctoritatis censura penderet, quid in ea admittendum, quidve agendum canonicis sanctionibus foret. Huic quidem assertioni tota Romanæ urbis attestatur Ecclesia, que quondam doctrinæ illius splendor illustrata ejusque auctoritate subnixâ, ipsius abscessu et ab exhortationis verbo se pene abmutuisse, et irrecompensabilis auctoritatis nummine caruisse deplorat. Illius nempe auctoritas omnes confutabat errores, vacillantesque confirmans, ambigua stabiliebat: litigantium ora refrænans, superbiorum colla premebat, mentesque humilium animans roborabat.

D

illustrat Ro-
manam urbem
doctrina et ex-
hortationibus.

38 Circa misericordie quoque opera qualis quantum fuerit, quis digne loquatur? Quis sane in elemosinarum studio propensior? quis in abluendis pauperum pedibus devotior? Quis in vestiendis nudis, in reficiendis egenis, in visitandis regrotis promptior illo potuit esse unquam? Ab istiusmodi namque operibus nulla pene illi dies vacabat, ubicumque hæc fieri temporis aut loci congruentia permittebat: et dum ista ubivis locorum agere non desisteret, quid putandum, cum apud Episcopium maneret? Hi siquidem turba pauperum Episcopalia limina quotidie frequentante, alii dapibus appositis reficiebantur, alii accepta stipe revertebantur: ex quibus, assumptis duodecim eorum, assidue pedes lavabat. Præterea in suis conviviolis, que semper ex more cum hospitibus communicabat, si qui egeni circumaque per regionem lectulis decumbebant, oblivisci ab eo minime poterant: dum quemlibet suorum, quem timere Deum acrius sciret, ad horum ministerium specialiter deputatum semper haberet. Hujusmodi quippe studii assidua exercitatio persistens, talibus gratulabatur lateribus facultates Ecclesie thesauris inferre celestibus, quas scilicet in propriis summo opere devotabat assumere sumptibus. Aiebat enim se Dominicarum rerum constitutum fore ministrum, non dominum; dispensatorem, non possessorem.

?

liberalis in
pauperes,

E

maxime in
Episcopo re-
sultans,

39 Et autem suorum quoque clientium ad hæc fideliter exerecnda, devotas mentes accenderet, hujusmodi eos sermonibus satagebat commone re frequenter: Noveritis, filii, omnia ista sacra esse, et peccatorum preta: unde summo opere cavendum, nequid horum, avaritia seu quolibet negligentia incuria, Christi pauperibus subtrahatur, quibus nostra residua omnia illibata debentur. Cum nobis itaque suppetant, quibus egeni et miseri valeant reformari, diligenter exquirite, pie considerate, qui vicinus in regionibus exierint: qui vel esurie, vel penurie cuiuslibet angore laborent, quatenus hujusmodi pie compatiendo, necessaria ministrantes, a terne mercedis tenetum nobis vobisque communem in celestibus acquiratis. Quoniam quidem si modo in seminando fideles nobis cooperatores extiteritis, de communi proculdubio nobiscum fructu beata in retributione gaudebitis. Hujusmodi quippe monitis pius Pater suus contubernales ad misericordie opera instigabat. Hinc sane pensandum est, qualis in exhibendis confratrum necessariis fuisse credatur, qui tante benignitatis erga universos extitisse dignoscitur. Verum quid de coherentibus sibi memorem? quancloquidem erga cunctos Dei famulos in sacra militie proposito constitutos, eo dilectionis vinciebatur affectu, quo carna amplius, quam proprio, gratulabatur solatio.

reditum Ec-
clesiasticorum
se ministrum
et dispensato-
rem asserens:

F

altos montis
ad elemosinas
excitans:

maxime pius
erga religiosos
viro.

a Simonem inquam unctorem in novo testamento simonem ab illo dicitur vocari B. Petrus cap. 4. ap. 3. ad Cerevales Episcopus Anstolice Sedis, quo tenetum ap. contra phariseorum et manerum caputulum. - b Nicolaitarum facta se adisse ait Chrysostomus in S. Joannis Apocalypsi cap. 2. v. 7. de quibus vide interpretes

Nicolaitarum.

A terium, et mystica revelationis intellige sacramentum. Quid est enim, quod laudes Crucis chorus ille psallentium melodis vocibus concerepabat, nisi quia futurum erat, ut dum in honore Crucis solenne jejunium instituerent, quam dulces ei laudum modulus suaviter personarent? Hymnum quippe in beatae Crucis honore decantat, qui ea videhiet die, qua Christus in cruce suspensus est, jejunium celebrat. Et quid est, quod nulli videbantur panes in mensa, nisi ut mirum dulcia spiritus alimenta comederent, dum per amaritudinem carnis Dulces Deo laudum modulus resonarent? Tanto quippe dulcior gustus exoritur in palato cordis, quanto major amaritudo distractionis perturbat lasciviam carnis. Quid est etiam, mensam Abbatis sub Crucifixi Redemptoris pedibus ponere, nisi per jejunium sextae feriae, quo dies Crucis est, totum refectorium salutiferae Crucis signaculo dedicare? Et quid est sub Crucifixi Domini pedibus residere, nisi post eius vestigia tendere: et per eum, quo nos praecessit, tramitem jugiter ambulare.

B Verum ad hoc aetius commendandum, et illud aptissime contigit, ut sanctus quidam alius Frater, Petrus nomine, dum id constitueretur, abisset: qui postea quinta quadam feria regressus, eadem nocte per somnium vidit, quod Dominus Petrus illum ad prandium convocaret, sermoneque ipse conviva discumbere. Sequenti vero die in capitulum veniens, cum ceteris Fratribus disciplinam novi ritus accepit, et sic laetus et alacer factus, exultavit in Spiritu sancto, dicens. Bene, Deo gratias, prandium, ad quod me Dominus Petri Damiani vocaverat. Nec inaurito sane nostrae carnis afflictio mensa vel refectio dicitur: quoniam unde nostrum per continentiam corpus atteritur, inde spiritu superius gratiae pinguedine saginitur.

C Quartis itaque hujusmodi revelationibus plane noscentibus, ea illis caelitus tradita, quae per os beatissimi viri noviter sibi fuerant promulgata, non solum ad ipsorum observantiam ferventis succensi sunt, verum etiam eum insuper rogaverunt, ut si quid deesse quod eis adhuc videretur, injungeret: si quid superfluum, tolleret: quod vero corrigendum foret, cunctis applaudentibus emendaret. Unde factum est inter cetera, ut projicerent equulas, quodas quasi quibusdam pileis, capita contegebant, quo de cetero solis capitis honeste essent monachorum more contenti. Staterunt quoque, ut de peregrinis involvituris ultra jam grandioris pretii vestimenta non emorant: sed ex rusticorum textrinis vilis potius, ac vernacula compararent.

a Imperata facultate ab Alexandro II ut supra dictum. — b B. Petrus opus. 18 cap. 14 ut quondam conturbati panis quadra abbas de illis, ex de Vita S. Adalphi Lupo cap. Epistola ad hunc edita. c d e f g h i k l m n o p q r s t u v x y z aa ab ac ad ae af ag ah ai aj ak al am an ao ap aq ar as at av aw ax ay az ba bb bc bd be bf bg bh bi bj bk bl bm bn bo bp bq br bs bt bv bw bx by bz ca cb cc cd ce cf cg ch ci cj ck cl cm cn co cp cq cr cs ct cv cw cx cy cz da db dc dd de df dg dh di dj dk dl dm dn do dp dq dr ds dt dv dw dx dy dz ea eb ec ed ee ef eg eh ei ej ek el em en eo ep eq er es et ev ew ex ey ez fa fb fc fd fe ff fg fh fi fj fk fl fm fn fo fp fq fr fs ft fv fw fx fy fz ga gb gc gd ge gf gg gh gi gj gk gl gm gn go gp gq gr gs gt gv gw gx gy gz ha hb hc hd he hf hg hh hi hj hk hl hm hn ho hp hq hr hs ht hv hw hx hy hz ia ib ic id ie if ig ih ii ij ik il im in io ip iq ir is it iv iw ix iy iz ja jb jc jd je jf jg jh ji jj jk jl jm jn jo jp jq jr js jt jv jw jx jy jz ka kb kc kd ke kf kg kh ki kj kl km kn ko kp kq kr ks kt kv kw kx ky kz la lb lc ld le lf lg lh li lj lk ll lm ln lo lp lq lr ls lt lv lw lx ly lz ma mb mc md me mf mg mh mi mj mk ml mn mo mp mq mr ms mt mv mw mx my mz na nb nc nd ne nf ng nh ni nj nk nl nm no np nq nr ns nt nv nw nx ny nz oa ob oc od oe of og oh oi oj ok ol om on oo op oq or os ot ov ow ox oy oz pa pb pc pd pe pf pg ph pi pj pk pl pm pn po pp pq pr ps pt pv pw px py pz qa qb qc qd qe qf qg qh qi qj qk ql qm qn qo qp qq qr qs qt qv qw qx qy qz ra rb rc rd re rf rg rh ri rj rk rl rm rn ro rp rq rr rs rt rv rw rx ry rz sa sb sc sd se sf sg sh si sj sk sl sm sn so sp sq sr ss st sv sw sx sy sz ta tb tc td te tf tg th ti tj tk tl tm tn to tp tq tr ts tt tv tw tx ty tz ua ub uc ud ue uf ug uh ui uj uk ul um un oo up uq ur us ut uv uw ux uy uz va vb vc vd ve vf vg vh vi vj vk vl vm vn vo vp vq vr vs vt vv vw vx vy vz wa wb wc wd we wf wg wh wi wj wk wl wm wn wo wp wq wr ws wt wv ww wx wy wz xa xb xc xd xe xf xg xh xi xj xk xl xm xn xo xp xq xr xs xt xv xw xx xy xz ya yb yc yd ye yf yg yh yi yj yk yl ym yn yo yp yq yr ys yt yv yw yx yy yz za zb zc zd ze zf zg zh zi zj zk zl zm zn zo zp zq zr zs zt zv zw zx zy zz

Accessus B. Petri ad mon. Casinense et urbes Ravennam et Favent. obitus, sepultura.

Ipsius vero praefatum Caenobium (Casinense) dum aliquando idem Dominus Petrus ex more a visitasset, cum esset ibi, beatissimi Benedicti b Basilica fundabatur: quae auro ac lapidibus modo adornata perspicue cernitur; aliquantos ibi reperit pueros, qui pro vectandis lapidibus venerant, arreptos demonis acriter vexati: quorum licet medicis artibus, tantum ab ipsis demonis virium ferebatur, ut a binis vel ternis robustissimis viris singuli comprehensi, vix aliquatenus possent arctari. Cum autem die quadam Dominum Petrum ad opus illud intuentium contigisset exire, Desiderius venerabilis ejusdem Caenobi Casinensis Abbas ipsum, ut consueverat, ex nomine jucunde compellans, ait: Domine Petre, cur istos nostros non curas operarios? Cui ille, Habent hic, inquit, sanctissimi Benedicti praesentiam, qui eis, si velit, valet salutis conferre medelam. Ego enim quid sum? Existimavit tamen Abbas ex eis aliquos ad ipsius fore hospitium dirigendos, quatenus illorum vexationem conspiciens, attentius pro eis miseris oraret. Quod quidem ille omnino prohibuit, non sane inhumanitatis duritia, sed observandae, quod magis censendum, humilitatis custodia. Veruntamen dum tunc contigisset eum viginti fere diebus ibidem propter Fratrum caritatem mansisse, eodemque spatio diurnum emergentibus illos omnes plene curatos fuisse; quis illud fidehiter non credat, quod credebatur illi tunc temporis asseverantes dicebant, eum videhiet pro ipsis lateenter orasse, sicque eis salutem a Domino impetrasse?

48 At quia nobis difficile, imo impossibile est illius gesta cuncta narrare, opportunum ducimus jam ad extrema stylum dirigere, et qualiter suum cursum compleverit, atque hinc ad superna migraverit, Domino opitulante, deponere. Dum pius igitur Christi Sacerdos hujusmodi lucrandarum animarum studis inhiavit inhaerere, vitioque praesentis labor extreme jam pene linea moram teneret, jussu e Alexandri Secundi Romani Pontificis Ravennam patriam suam proficisci praecipitur, rem valde necessariam saluti totius urbis, Cleri ac populi peracturus. Erat quippe tunc temporis defunctus ejusdem urbis d Archiepiscopus, qui pro sua protervia, sententia Romane Synodi, olim fuerat communione privatus: qui tamen eum nimia temeritate nequam ob illatum iam sententiam tremefactus, ab e Archiepiscopali temperaret officio, consentaneum sibi populum sua contagione misere sedavit, totamque Ecclesiam illicitis ausibus profanavit. Tandem vero, de medio profanatore sublato, praefatus Apostolicus cum numerosi populi exitiale contagium fratrum visceribus misertus, tantum Patrem, qui auctoritate Apostolica eundem reconciliando absolveret, illa delegare decrevit, neminem scilicet ad hoc opus gerendum dignorem vel aptiorem existimans, eo quod is non modica existeret auctoritate subnixus, ac per regenerationis gratiam ejusdem esset Ecclesiae filius, ipsiusque etiam f hortatu idem seponimero ad hanc elementiam provocatus. Quam utique legationem illo, licet jam aetate confectus, ut strenuus filius maternis beneficiis non ingratus, optato suscepit. Nam gratulabatur se tandem reperisse aliquid, quod sui debitum obsequii pie posset persolvere matri. Quo cum, Domino suffragante, prospera pervenisset itinere, in manu civium susceptus ingenti cum laetitia, sui causam patefecit accessus: super quo civis illi inmodico jurandati, immensus Deo, qui eos respexerat, Christique Vicario

AUCTORE S JOHANNES LAUDESII.

alia alteri monacho:

rogatur ut ut teriorem perfectionem praescribat.

Panis Castorelicus.

Biblica crasis.

Insuperiarium.

Insuperium cum scriptis.

Desiderius Ab. Casinens.

a b Pueros in monie Casino laborantes a d. x. monibus vezatos,

E

prohibet ad suum hospitium mitti,

r editur eius precibus liberasse

ab Alexandro II Ravennam missus:

c

d

e

cives ob crimen Archiepiscopi censuram obstricti.

f

APPENDIX
Apparitio B. Petri Damiani.

D

ar penitentes
absoluit :

A rio, qui hunc talem et tantum virum ad se direxe-
rat, gratias referentes, prævaricationis suæ peni-
tentiam humiliter egerunt : unde et reatus veniam,
quam suppliciter postulabant, atque absolutionem
ex Apostolicæ auctoritatis munere gratulabundi per-
cipere meruerunt. Absoluto itaque ab excommunicationis
illius vinculo, cunctæque Ecclesiæ dono gratiæ ma-
teriæ concessio, tota urbe in manus effecta est exultatio.

Favens febri
in monasterio
S. Mariæ la-
borat :

49 Istis vero aliisque nonnullis negotiis, quæ
tantum virum gerere decebat, patris, iter suæ
legationis egressus y Urbeni pergere cepit. Cum-
que prima mansione Faventium tenuisset, apud ve-
nerabile monasterium quoddam B. Mariæ Dei
Genitricis, quod h foris portam nuncupatur, decen-
ter susceptus, mox febre correptus decubuit. Qua
uimurum in dies invalescente, circa medium octavæ
noctis silentium, quæ Cathedræ B. Petri Apostoli
anniversaria diei celebritatem ducebat, exitus sui
horam appropinquare cognoscens, extemplo nobis
lectulo circumstantibus, nocturnum seu matutinale
officium totum peragere jussit : volens utique prius
solemnitati Apostolicæ vota persolvere, ac sic denum
securus abire. Tota ergo peracta synaxi, sanctum post
modicum i Domino spiritum corporeis reddidit nexi-
bus absolutum, ut ea videlicet die, qua præsens meruit
Ecclesia in pastoralis Petrum Sede locare, eadem Pe-
tri discipulum cælestis curia in beata susciperet sede.

post recitatas
a suis matu-
nas de Cathedra
S. Petri,
moritur :

50 Cum ergo ipsius transitus illico nunciatus in
urbe fuisset, ab his videlicet qui circa eandem do-
mum excubabant, ne vel corpus exanime a suis
monachis, qui de h vicino ipsius monasterio adve-
nerant, furto asportari potuisset, tota civitas repente
ad ejus exequias ingenti concursu leta properavit.
Quorum multitudine dum Ecclesia, qua locutus
fuerat, subito referta fuisset, et qui pio funeri prius
accedere unanimiter gestirent, undarum more re-
trosum se invicem repellebant : tantoque tardior
cuique accessus patebat, quanto celerius pervenire
tumultuando satagebat. Quoniamque autem ipsum
accedere, ejusque loculum merebantur attingere,
pia gratulabantur oscula, illatis muneribus, ejus
pedibus seu linteaminibus ipsis indigere. Porro ma-
soleum interea officiosissime præparatur. Ab alia
siquidem basilica quadam eminus sita immane
labrum lapideum, nitido candore decorum, mira
facilitate quantocumque, non absque ipsorum quoque
deferentium admiratione, acsi levissima materies
quælibet advehitur, atque in ipsa beate Dei Geni-
tricis basilica a fronte chori, juxta gradus videlicet
quibus ad altare ascenditur, decenter componitur,
ibique Sacerdotis Christi venerabile corpus summa
cum exultatione cunctorum reverenter reconditur ;
omnibus in psalmis et hymnis voces in excelsum
tollentibus, dignaque Deo gratiarum præconia totis
viribus exhibentibus, cujus munere tanto se ditatos
fore beneficio gratulabantur. Ipsi gloria, laus, vir-
tutes, honor et decus, atque imperium sit nunc, et
semper, et omne per ævum. Amen.

i

h

magna populi
concursum ex-
equi celebra-
tis,

a fronte chori
repletur.

C

Tempium Ci-
vium.

Alexander II.

a Fuit va visitatio a precedenti diversa, uti ex sequentibus
constat. — b Capiti est extrin ea basilica anno 1006, dedicata ab
Alexandro II papa anno 1071, cui solemniter interfuerunt Ar-
chiepiscopi 10, Episcopi 43, Principes, Duces, Abbates alique
quingenturum. Legi de va possunt Leo Otensis lib. 3 Chronici
Casimirus cap. 20, 27, 28, et alii rerum Casimirus scriptores.
— c Alexander II sedit ab anno 1061 ad 1073 cui B. Petrus
pater episcopus et quinquaginta missæ, Vitas SS. Rodulphi Episcopi
Eugubini et Dominici tartarum pater, et sub quo, ut hinc patet,
obit. — d Henricus anno 1070, kalendis Januariæ defunctus. —
e Ab Alexandro Papa cum excommunicatione fuisse supra dixi-
mus. — f B. Petrus episc. 14 lib. 1 ad Alexandrum II, ut ante
revelum. Hinc liquet omnia hæc perperam ad Gregorium VII
Alexandri successorem transferri a Fortunio et hinc, quasi
ad Wiberium Archiepiscopum successorem Henrici missas
fuisse. — g Roman redibat ita Fortunius. — h Juxta Faventina
urbis mania collocal B. Petrus episc. 6 cap. 18. Monasterium
hoc nunc infra urbem receptum esse tradit Fortunius et Ruben.
— i Anno 1072 ut supra probatur. — k Damiano vel Ageria,
de quibus supra actum. Pro hunc alteratru videtur hoc S.
Marx monasterium accipere Wion, dum lib. 2 Ligns vix cap. 9
scribitur a B. Petro ait.

Februarii T. III.

a
b
c
d

Per visum in-
ter Episcopos
apparet Ugano
Abbati :
urguit ingrati-
tudinem ejus :

A Anno millesimo octogesimo Incarnationis Domini,
mense Augusto, Indictione b quarta, post decessum
supradicti Domini Petri Damiani, c erat quidam
monachus, qui Abbas olim extitit venerabilis d mo-
nasterii S. Gregorii in Ariminensi territorio con-
stituti. Hic namque vidit Dominum Petrum inter
multitudinem candidatorum Episcoporum infulatum
sedentem, et tenentem pastoralem virgam in manu,
atque docentem eos ea, quæ ad Deum pertinent.
Cumque eum idem Abbas summis vultu salutas-
set ; ait Dominus Petrus ad ceteros Coepiscopus :
Iste monachus, quem ego valde dilexi, sed postquam
a me recessit, nunquam ad me rediit : et non solum
ille, sed et alii plures, quos ego educavi et nutriti,
ingrati existere beneficio. Deinde ait ad illum : Cur,
inquit, non ad me in locum, quo eram, venisti? At
ille dixit : O mi Domine, ex quo a nobis recessisti,
locum in quo habites nescimus : quomodo igitur ad
te venire potui? Tunc dixit ei Dominus Petrus . O
hebes, an nescis, quod in Camera S. Mariæ Vir-
ginis habito, et in illius sacrario demoror? Nam in
ejus domo habito, et illius Camerarium esse me
profiteor. Quem postquam vidit, statim somno est
excitatus.

E

52 Deinde post paululum rursus obdormiens,
vidit eundem Dominum Petrum talia sibi verba
dicentem (nam ita sibi videbatur, quasi ante plures
dies hæc eadem ab eo verba audisset). Nonne,
inquit, dixi tibi, ut ad me venires? et quare non
venisti? At ille tanquam mutus cepit stare. Mox
Dominus Petrus, quasi cum ira pupugit eum subius
sinistram auriculam de summitate virgæ, quam manu
gestabat : quo ictu ita se sensit esse perturbatum,
ac si lancea vel terribili vertice terreratus fuisset.
Denique maxilla illius tota cum gutture ita intum-
uit, ut pene de ejus vita desperaretur. Tunc ita-
que ante altare illius Ecclesiæ prostratus, ac toto
corde ad Deum conversus cum magno gemitu dixit :
Domine Deus omnipotens, qui eorum et terram et
cuncta, quæ in eis sunt, condidisti, si tibi servitus
Domini mei Petri, ut credimus, complacuit, libera
me per ejus merita ab instanti, quem patior, dolore.
Dixit hæc, et cepit stare. Et ecce non post longum
tempus ab eo omnis tumor et dolor ita aufugit,
ac si aliquis veniens manu ipsam vulnus ab ejus
maxilla vel gutture auferret. Qui statim cepit glori-
ficare Deum, ac faculum ejus Petrum Damiani, qui
eum castigare primo ac deinde sanare dignatus est.

qui gutturis
tumore, casti-
gatur.

ejus meritis
sanatus,

53 Posterea denique die surgens bene castigatus
ex verbere Faventiam perrexit : ut veniens ante
altare S. Mariæ foris portam, ubi corpus Domini
Petri reconditum fuerat, prostratus humi, ac perfu-
sus lacrymis facie, adoravit et laudavit, ac benedi-
xit Deum super judicia justitiæ suæ. Dehinc foris egres-
sus ad Fratres suos, cepit narrare Præposito, ac
ceteris Fratribus omnia, quæ sibi contigerant. Qui
audientes, laudaverunt ac benedixerunt Deum, qui
taliam per servum suum ostendere dignatus est mira-
biliam. Denique Præpositus cum predicto Abbate e
Ugano, qui ita vocabatur, ac Fratribus ingressus
Ecclesiam sanctæ Dei Genitricis, pulsaverunt omnia
signa et posuerunt f cæceptata cum luminaribus
ante arcam ipsius S. Petri Damiani : et celebrantes
Missas obtulerunt solennes hostias Deo in odorem
suavitatis, pro anime e ejus absolutione. Amen.

ad corpus S.
Petri peregrina-
natur.

e

f

g

a Si sequentia adjecta videntur. Vite ante editæ, et ut vidimus,
solita in rbarum pluvæ conflux. — b Imo erat Indictio III, quam
annuamque Christi moxquam adhibuit S. Joannes abbas Vite. —
c Videtur deesse anno 1070. — d Est prius S. Gregorii prius
Murianum monasterium a B. Petro extructum. — e Ibatum
vocat Fortunius — f Cæceptata, fides et cetera confecta. — g Au-
Abbas Ugani quem B. Petrus culpaverat?

XXIV FEBRUARII.

SANCTI QUI VI KALENDAS MARTII COLUNTUR.

S ANCTUS MATTHIAS APOSTOLUS, in Palaestina.	S. Exuppus,	
S. Montanus,	S. Jubiana,	
S. Lucius,	S. Gemeliana,	
S. Tullianus,	S. Julia,	
S. Victorius,	S. Fortunata,	
S. Flavianus,	S. Peregrinus,	
et socii,	S. Victoriens,	
S. Paulus,	S. Maxentius,	
S. Primitivus	S. Gegalus,	
vel Primitiva,	S. Lucianus alter,	
S. Lucianus,	S. Honoratus,	
S. Edilius, vel	S. Flavianus,	Martyres Nicomediae in
Edifilius,	S. Felix alter,	Bithynia.
S. Petrus,	S. Caslus,	
S. Felix,	S. Salarus,	
S. Orbanus,	S. Felicissimus,	
S. Martha,	S. Victor,	
S. Crisconina,	S. Maria,	
S. Caius,	S. Januaria,	
S. Florentius,	S. Rufiniana,	
S. Donatilla,	S. Fortunatus,	
S. Rogatilla,	S. Aurelius,	
S. Donatilla altera,	S. Rufilus,	
S. Marcellina,	S. Sergius Martyr Caesareae in Cappado-	
S. Ninnadus,	cia,	
S. Felianus,	S. Modestus, Episcopus Trevirensis in Bel-	
S. Nida,	gica t,	
S. Flavius,	S. Praetextatus, Episcopus Rotomagensis,	
S. Afferis,	Martyr.	
S. Atulinus,	S. Letardus, Episcopus Silvanectensis, Can-	
S. Samula,	tuariae in Anglia.	
S. Calis,	S. Ethelbertus, Rex Cantiorum et Anglosa-	
S. Dicianus,	xonum, Cantuarie in Anglia.	
S. Januarius,	S. Joannes Theristes, monachus Ordinis S.	
S. Diddus,	Basilii, apud Stylum in Calabria.	
S. Securis,	B. Meforus, vel Mefortius, Confessor.	
S. Sellaris,		

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sanctus Honoratus, Episcopus Mediolanensis. refertur hoc die a Galesinio. De eo agimus vii Februarii.

S. Berectus monachus in Scotia floruisse sanctae vite exemplo et gloria predicationis traditur apud eundem Galesinum, et, qui cum secuti sunt, Wionem, Menardum, Doryganum, Wilsonum: de eo etiam plura praedicant absque ullo auctore Camerarius et Dempsterus. Videri non alium esse, quam S. Bevacium, diximus ad hujus Vitam xv Febr.

S. Srenus, Martyr Sirmi in Pannonia. Witfordus in Martyrologio Anglicano. Nos cum aliis xxii Febr.

S. Polycarpus, Presbyter et Confessor Romae, MS. Martyrol. Centulense, seu S. Richarii. Alii, quos secuti sumus, xxiii Februarii.

Primitivus, } refertur hoc die a Felicio. De his
Ronus, } infra agimus in Actis SS. Montani,
Donatianus, } Lucii, et sociorum, cum quibus fuerunt capti, et Primitivus et Donatianus, in carcere mortui.

Domotrias nobilissima Virgo Romana, a sanctis Pa-

tribus laudata, (ad quam extat epistola S. Hieronymi) memoratur hoc die in Menologio Virginiu Lalwen nostri. Aliqua Vita ejusdem historia conscripta est ab Antonio Gallonio libro de sanctis Virginitibus Romanis, nullo tamen venerationis publicae indicato testimonio, nullo assignato die. Sanctae titula uterque eam honorat, uti et Baronius in notis ad vii Februarii litt. II, ubi occasione S. Juliani rudur Bononiensis meminit Juliane ex illustri Anticiorum familia oriundae, quae mater S. Dometriadis fuit: interim Dometriadis nusquam in Martyrologio Romano mentio fit. Non etiam meminerunt Ferrarius in Catalogo SS. Italic aut Catalogo generali, Galesinius, Muurolycus, Petrus Equitinus: non denique Octavius Pancirolos de ejus reliquis agit. Certum ergo cultus ac venerationis monumenta desideramus.

Cicilius Sedulius, vulgo Caelius Sedulius, qui quinto saeculo floruit Poeta et Orator, inscriptus est ad hunc diem Martyrologio Hispano Tamari Salazarri ob auctoritatem Chronici Deetri, diciturque Episcopus Oretanus in Hispania fuisse, et Suetius appellatur.

Vita

Vita refertur ex Actis SS. Hiberniæ Joannis Colgani, qui de eo agit xii Februarii, atque, ut illi dicimus, solum Venerabilem nominat.

Hassea Virgo Aredfodi, } memorantur a Mariano
Cumineus Abbas Huensis, } Germano Martyrol.
Kieranus Vameu, } MS. Hibernico.

Hassee usquam reperimus præterea fieri mentionem, ne quidem in Indicibus Colgani ad tomos duos SS. Hiberniæ hactenus editos. De alius duobus hæc leguntur in MS. Martyrol. Tamtactensis: Cumineus Finnius, filius Fieclii, filii Fergutii, Abbas Huensis. Dein Kieranus Va-messe Ardforii. An ex hoc adjuncto scripta apud Gormannum Hassea Virgo Ared-fodi, num contra ex hujus nomine jam relata ex Tamtactensi sicut Kierano adjecta, inquirant alii. Omisit illos Colgannus, et solum Cumineum, quem et Cumeanum appellat, ad hunc diem celebrat, verbis hæc Martyrologii Tamtactensis: Cumineus Abbas, filius Fiachæ, filii Faradacii, Abbas Huensis. At ipse aut patre ortum Eriano, Fiachæ filio, qui prouide altius ex fratre nepos deberet fuisse. Usserius de Britannicarum Ecclesiarum primordiis pag. 702 Cumineum Album sextum Abbatem Huensem scribit et annos præfuisse xii, eundemque ibi et pag. 688 censet Cumineum Album, quem librum de virtutibus S. Columbæ scripsisse testatur S. Adamnanus lib. 3 Vita S. Columbæ cap. 5, sed Abbatem non appellat. Ejus vitæ initium indicat Martyrologium Dungalense hoc esse: Venerabilis Abbas et plurimorum Pater cœnoliorum. Quam vitam habebat, sed mutilam, in codice nostro MS. Salmantica accepto, quam Wardæo communicatam Colgannus edidit, qui et arbitratur dictum Abbatem Cumineum Album esse Cumianum Hibernum, cujus extat ut Segienum iv Abbatem Huensem epistola de Controversia Paschali, edita ab Usserio in Sylloge veterum epistolarum Hibernicarum pag. 24. Verum hic semet Cumianum appellat, alium S. Adamnanus Cumianum Album. Sed neque a S. Adamniano Cumianus, neque ab Usserio Cumianus inscribitur Sanctus. Buelinus citato Colgano eundem hoc die refert in Menologio Benedictino. At Colgannus num. 25 arguit Dempsterum, qui etiam Benedictinus assererat lib. 3 Hist. Eccl. Scot. cap. 323. ipseque eoli tradit iv die Aprilis. Eundem etiam arguit, quod cap. 250 alium ab eo statuit Commum discipulum S. Columbæ, a Lesco et Hectore Boethio laudatum, quem tam ibi, quam in Menologio Scotico ut eoli xvi Octobris, citato Martyrologio Anglicano, in quo S. Commus inscribitur die vi Octobris, uti et in Fitzsimonis Catalogo SS. Hiberniæ, et Ferrara Catalogo generali, citata etiam Wionis appendice ad Martyrologium Benedictinum. Verum cum fo san plures a Colgano censentur in unum, neque ullum antiquæ venerationis apparere monumentum, et alii in Hiberniæ Martyrologiis una relati, a Colgano prætermittantur; et nos nihil de his possumus statuere, dum Clariona et certiora fundamenta ostendantur. De Regula S. Columbæ monachis Huensibus præscripta egimus xvii Februarii in Vita S. Finani Episcopi Lindisfarnensis pag. 23 num. 12

Torquatus cognomento Felix, ex Archipresbytero Toletano Episcopus Iriensis, inde Portuensis et Bracarensis, fidei causa a perfidis Saracenis sub Muza, anno dcccxxiv... Kalend. Martias occisus cum aliis xxvii civibus Bracarensis. Ita Adversaria Juliani Petri num. 319. At Tomarus Salazar aduagvi v Kalend. Mart. ut oī hunc diem refert in suo Mart. Hisp. assereus memoriam ejus, cum penitus periret, per Chronicon Juliani e faucibus ereptum oblivionis. Decret. Memoria illius in Ord. recitandi officium producessi Bracarensi anno. 1617 excuso.

Desiderius Conversus in Claravalle sub S. Bernardo, magnus Deiparæ Virginis cultor, a qua apparente in morte ad caelestem gloriam invitatus est, refertur hoc die a Chrysostomo Henriquez in Menologio Cisterciensis, atque a Buelino in Benedictino, et Beatus appellatur: Saussaius solum Pii adscribit.

Conradus de Perusia Ordinis Prædicatorum ad hunc diem adscribitur Sanctus et Beatus Umbriæ a Ludovico Jacobillo, et Beatus nominatur; relatus etiam inter viros sanctitate et miraculis illustres post Martyrologium Ordinis Prædicatorum, sed absque titulo Beati, qui ibidem nonnullis tribuitur.

Antonius de Rosatis Ordinis Minorum S. Francisci, a Saracenis pro fide Christi inter asseres per medium sectus, gloriosa passione anno dcccclxix consummavit passionem, et Beatus ac Martyr habetur in Martyrologio Franciscano Arturi a Monasterio. Ayunt de eodem plures scriptores ab eo citati, sed nullus asserit honores Martyrum ei hactenus ab Ecclesia decretos.

Robertus Neapolitanus, Ordinis Prædicatorum, vir sanctus, obiit Venetiis hoc die anno dcccxcvii, claruitque miraculis tam vivens quam vitafunctus, ut scribit Leander Albertus lib. 5 de viris illust. Ord. Prædic. qui et Beatum appellat, traditque corpus ejus tertio post mortem anno, licet cæno et aquis immersum, integrum tamen atque incorruptum repertum. Quæ eisdem verbis leguntur in Catalogo virorum sanctitate insignium post Martyrologium Ordinis excuso, absque tamen Beati titulo.

Bartholomæus Abbas Ordinis Cisterciensis monasterii Populetanum in Catalonia obiit anno dcccxcxlv virtute et miraculis clarus, qui fertur etiam mortuum suscitasse. In Chrysostomo Henriquez et Buelino hoc die in suis Menologiis, qui et Beatum appellant, non indicati ullius publicæ venerationis facultate.

Constantius Fabrianensis ex Prædicatorum etiam Ordinis vir sanctus, hoc die obiit Escubi in Piceno anno dcccclxxxi, uti memoratus scribit Leander, qui et Beatum appellat, uti et Ferrarius in generali Catalogo SS. Decet Catalogo illustrium sanctitate et miraculis virarum, post Martyrologium Ordinis excuso.

S. Victorinus, } Martyres in Ægypto, Mar-
S. Victor Ninivitta, } tyrologium MS. Romanum,
S. Nicephorus, } sive S. Hieronymi. In Ri-
S. Serapion, } chonoviensi MS. duo priores

referuntur. Serapion solum inscribitur Martyrol. Aquisgranensi et Auctoria Geeren. De his agit Martyrol. Romanum cum aliis xxx Februarii.

S. Reginus Episcopus et Martyr. Galesinus, Ferrarius. At magna Geeren Menæa, et de βίαις ἀγίων Cytheræ sequenti die xxv Februarii.

S. Herulus, } Martyres Casareæ in Cappadocia.
S. Lucius, } MS. antiquum Martyrologium Ro-
S. Georgius, } manum, sive S. Hieronymi. Ha-

S. Absolon, } bentur etiam in MS. Aquisgranensi et apud Notherum, sed hi pro Georgio junxerunt Sergium, quem Casareæ in Cappadocia passum, infra hoc die dicimus. At Herulus, Nothero Herulus, in MS. Aquisgranensi Herodius dicitur, in quo vor Absolonis male transpositi erat post verbum Romæ, hoc modo: In Casarea Cappadocia SS. Herodii, Lucii, Sergii, Romæ Absolonis, Natalis Primitivi et Pauli. Legendum ergo: Sergii, seu potius Georgii, Absolonis; dea Romæ Natalis Primitivi et Pauli, ut infra, ubi de his agimus, dicitur. Notherus, smili transpositione deceptus, Romæ S. Absolonem tribuit. Herodii et Lucii meminit Geeren. Sunt autem hi adscripti aliis Martyrologis ad vi Nonas Martii, sed Georgium etiam nonnullis Sergius, Martyrologio Romano et aliis Lorgius

- Lorgius est. Ita Herulus, Herolus, Herodius, ali-
quibus Erolus et Heraclius dicitur, et aliis Marty-
ribus Romæ aut in portu Romano passis adiungitur.
Quæ omnia accuratim discutiantur in Martii.
- S. Birstanus, Episcopus Wintemensis in Anglia,
in scriptis hoc die Menologio Benedictino Bucelini,
relata vitæ epitome ex Matinesburicensi, apud quem
nichil de die obitus legitur. *Matthew in Trophæis Be-
nedictinorum in Anglia retulit ad xxx Januarii.*
*Martyrologium Anglicanum, quod cum Ferrario ma-
nuimus sequi, in utroque editione celebrat ejus solen-
nem memoriam die xxii Aprilis.*
- Adallero 1, Episcopus Metensis, opinatissima sanc-
tissimus vir, sanctæque religionis indefessus ubique
reformator, (ut his verbis ex Chartulario MS. S.
Aranthi tradit Meurissius in Historiæ Metensi
pag. 315) refertur hoc die a Ferrario in Catalogo
generali et Beatus appellatur, et citatus quidem in
Notatione Tabulis Ecclesiæ Metensis: sed verior
in legenti incuri obreperit, cum in memorato Char-
tulario dicatur obisse vi Kalendas, non Martii, sed
Maii. Et in Necrologio Metensis Ecclesiæ cathedralis
legitur: xxvi Aprilis obiit D. Adelbero Metensis
Episcopus. Quare si quæ venerationis sacra, ejus
non meminit Meurissius, deprehenderimus citare
momentum, referemus ad xxvi Aprilis.
- S. Tertullini, | Martyrum corpora e cimiterio
S. Chrysanthi, | Romano S. Callisti Luxembur-
gum in templum Societatis Jesu delata sunt: cujus
Translationis prima solemnitas habita est hoc die,
ipso S. Mathiæ Apostoli festo, anno MDCCXXVII,
sed annus celebritati assignata est Dominica ix post
Pascha, quæ tum per Octavam continuatur. Quod
prima vice factum est anno MDCCXXVIII, quo illi
Dionisius celebrat in x Maii. Acta Translationis cum
authenticis instrumentis erudite descripsit Alexander
Willelmus noster, nunc ejusdem collegii Luxembur-
gensis Rector, quæ edemus ad dictum x Maii.
- S. Joannis Baptiste capitis prima inventio Hieroso-
lymis facta traditur hoc die in quamplurimis Mar-
tyrologis Latinis et Græcis. Item ejusdem Translatio
in Aquilaniam inscripta etiam est MS. Florario.
Quæ erant in festo Decollationis ejus illustranda
xxix Augusti.
- S. Gerardus Episcopus et Martyr in Hungaria me-
moratur in Martyrologio Wilsfordi. Colitur xxix
Septemb.
- S. Bonificii Regis, | mentio est in MS. recenti Car-
S. Cleodii Martyris, | thensi Bruxellensis. Infra
in ii Relatione Translationis et Inventionis corporis
S. Mathiæ nunc, 19 dicitur Treviris in ejusdem S.
Mathiæ monasterio esse reliquias S. Bonificii Ducis,

qui fuit unus e Martyribus Thebæis apud Treviros
occisis. Favian hic Bonificius Dux, per errorem
in dicto MS. Rex appellatur, ejusque forsitan socius
Cleodius potest censeri. Si quæ major certitudo acce-
dat, poterit ad Acta istorum Martyrum Trevirensium
dici vi Octobris.

S. Dionysii Episcopi ecclesiæ prope Parisios dedica-
tio, olim a Christo apparente facta, celebratur hoc
die, inscripta Martyrologis Wionis, Dorgumii, Me-
nardi, Bucelini, Saussai, Ferrarii, et Florario
MS illustranda cum Actis S. Dionysii ix Octobris.

S. Polycarpi, | Martyrum ex sodalitate Ursulano
S. Martii, | transpositio in monasterio Bonæ-
et sociorum | Spei. Ita Gelonius in Fastis Agrip-
panensibus. Sociorum nomina exprimit Rayssus He-
rologiophylacio Belgico, scilicet Valerii, Honorati,
Terentii, Margarite, Baldine, Samharicæ et alte-
rins Margarite. *Uorum corpora addit in Belgicis*
*Geosorum tumulibus ab iconomachis redacta in cim-
eres, quas ibidem collectas habent in veneratione. De*
us aq. poterit ad Acta S. Ursule et sociarum xxi
Octobris.

S. Elutus, alius Hlutus, Abbas, discipulus S. Ger-
mani: ejus minima visa fuit deferri in specie aq-
uile, pennas aureas habentis, cum Angelis in cælum
avolare. *Kalendarium MS. Benedictinum Vitam*
habet Cupigrammæ, dantiam, quo in Martyrologio
Anglicano refertur, vi Novembris.

B. Simon de Alna, Conversus Ord. Cisterciensis in
Belgio, refertur hoc die a Molanum Natalib. SS.
Belgi, Chrysostomo Henriquez in Menol. Cister-
ciensi, Saussai in Martyrol. Gallicano, Ferrario
in generali Catal. SS. Hugone Menardi in Marty-
rol. Benedictino, Bartholomæo Eisen in Floribus
Ecclesiæ Leonice. Pydio Gelenio in Fastis Agrip-
panensibus. sed, qui omnes Molanum, sequuntur.
Authentus Miræns, qui alias non temere a Molanum
solet discedere, ad vi Novembris refert. At Vita MS.
quæ penes nos est, ad vi Decembris.

Hiscæ et Hinnæ et Olympiadis matronæ memoriam
erstat hoc die in Florario MS. at Greven in Auctario
Usardi ita habet: Olympiadis sanctæ matronæ.
Item Hiscæ et Hinnæ Sanctarum. Nomen Hiscæ
in Præsa feminis etiam in baptismo imponi solet,
tantique Sanctæ alicujus id esse. S. Olympiadis
vidua festum colitur in Martyrologio Romano
xvii Decemb. De Hinnæ et Hiscæ, quæ hic conjungi
videntur, si quid interea certi occurrat, poterit alibi
referri, aut certe eodem xvii Decembris.

S. Joannis Evangelistæ natalitium refertur in MS.
parvo S. Maximini, in pluribus hesternis die. Colitur
xxvii Decembris.

DE S. MATHIA

A POSTOLO IN PALÆSTINA,

Commentarius prævius.

G. B.

§ I. S. Mathiæ electio, veneratio publica. Sermo
ab Autherto Abb. Casinensi de eo scriptus:
an ulius a S. Augustino?

Quæ a viris auctoribus de S. Mathiæ Apostolo
dicta, scripta ac typis etiam curata extant, ad
diversa sunt referenda classes prout ea pro-
prie videntur veritate usquequæ, aut etiam ab
ea assectanda magis et magis recedunt. Certissima sunt,
quæ calculo diurno approbata, ab Evangelistâ Luca in
Apostolorum Actibus recensentur, et infra alius ejusdem
Apostoli gestis inserta referuntur. Est ea electio adscripta
Florario Sanctarum MS. et Auctario Greveni, ad diem
xii Maii. Proxime accedit celebris cultus ac veneratio

ejusdem Apostoli, omnibus orthodoxam fidem amplectis,
ab Ecclesiâ univoca. Hanc solennitatem persequitur Lan-
tan vi Kalendas Martii, sive die xxiv Februarii, aut,
si annus bissextus fuerit, xxv, Mediolanenses vii Fe-
bruarii. Græci, ut infra constabit, diem ix Augusti hinc
sanctæ memoriæ consueverunt

2 Buranius in Notis ad xxiv Februarii asserit Lati-
nos omnes de eo agere hac die. Quod apud nos adser-
vatur exemplar MS. Martyrologi Romani, sive S.
Hieronymi, a mille circiter annis curatum, non habet
nomen S. Mathiæ, neque vi Kalendas Martii, neque in
peripheria Notitia de locis sanctiorum Apostolorum.
Nam, ut legitur in epistola dedicatoria S. Hieronymi
ad Chromatum et Heliodorum Episcopos, in prima
parte

dein cetero
sua

ejus mentio in
MS. Martii
et S. Hiero-
nimo non est
24 Febr.

POSTAN IX.
XXIV FEB.

Certissima est
electio S. Ma-
thiæ in Apo-
stolorum.

A parte libelli omnium Apostolorum festa conscripta sunt, ut dies varii non videantur dividere, quos una dignitas Apostolica in caelesti gloria fecit esse sublimes. *Conclusa his verbis dicta S. Hieronymi epistola, sequitur hic titulus* : Notitia de locis sanctorum Apostolorum, et ita explatur : in Kalendas Jul. Natalis Apostolorum SS. Petri et Pauli Romae. ii Kal. Decemb. Natalis S. Andreae Apostoli in civitate Patrus Provinciae Achaiae. vi Kal. Jan. Natalis Apostoli S. Jacobi fratris Domini et Joannis Evangelistae. viii Kal. Jul. Natalis dormitionis S. Joannis Apostoli et Evangelistae in Epheso. xii Kal. Janua. Natalis S. Thome Apostoli in India. Et Translatio corporis ejus in Edessa v Kal. Jul. viii Kal. Augusti Natalis Jacobi Apostoli fratris Joannis Evangelistae, in Jerosolymis. Kal. Maii Natalis S. Philippi Apostoli in civitate Hierapoli provinciae Asiae. viii Kalen. Sept. Natalis S. Bartholomaei Apostoli, qui decollatus est in India jussu Regis Astyagis. xi Kal. Oct. Natalis S. Mathaei Apostoli, qui passus est in Persida. v Kal. Novemb. Natalis Apostoli Simonis Chananaei et Simonis Zelotis, qui a templorum pontificibus occisi sunt in Suanis civitate Persarum. *Haec ibi, quibus mox dies Januarii subiunguntur : ne tum de singulis iterum Apostolis absque mentione S. Mathaei indicatum diebus agitur. In Historia certaminis Apostolorum quae circumfertur sub nomine Abdiae Babyloniarum Episcopi et Apostolorum discipuli, diciturque ab Entropio ex sermone Helvaico in Gracuna, et a Julio Africano in Latium translata, de isdem ante relatis Apostolis agitur nulla etiam facta mentione S. Mathaei Apostoli : ut mirum sit a Galesinio et Barone in Notis ad Martyrologia in apocryphis censerit, aut ut spuria rejici, quae de eo ab Abdia sint scripta.*

3 Festas rursarum Ecclesiarum sententius de rebus gestis S. Mathaei docent antiqua Martyrologia. Barchinense, sive Divitis-Jugii MS. ad vi Kalendas Marti relatis aliorum Sanctorum nominibus, de quibus infra agemus, sub fine ista habet : Et alibi Mathaei Apostoli. Ita etiam MS. monasterii S. Cyriaci Romae : Et S. Mathaei Apostoli. At primo loco forme legitur in reliquis Martyrologis. Antiquum Romanum Rosweydi : vi Kalend. Marti, S. Mathaei Apostoli. MSS. Coloniense S. Mariae ad Gradus, et Centulense sub Bedae nomine : Natalis S. Mathaei Apostoli. in MS. Reginae Sueciae additur : Qui duodecimum Apostolatus locum pro Juda sortitus est, pro quo in MS. Tornacensi S. Martini ista habentur : Qui ex discipulis septuaginta sorte electus, pro Juda Scariothi, duodecimus inter Apostolos subrogatus est. Quae ferme eadem leguntur in MS. Latensi. MS. Trevirense locum praeterea assignat his verbis : In Judaea Mathaei Apostoli, qui unus ex septuaginta duobus in loco Judae subrogatus est. S. Isidorus, qui Episcopus Hispalensis seculo Christi septimo floruit, in tractatu de vita et morte Sanctorum novi Testamenti cap. 80 de praedicatione S. Mathaei pauca adjungit. Mathias, inquit, de 127 discipulis unus, et pro Juda Iscariothi duodecimus inter Apostolos subrogatus, electus est sorte, et solus sine cognomine : cui datur Evangelium praedicationis in Judaea. Quae eadem in Martyrologio Bellini, secundum morem Romanae curiae leguntur. Ado interponit : atque in locum proditoris Domini subrogatus. Regiensa praepouit Rabanus et Notherus his verbis : In Palaestina nativitas Mathiae Apostoli, qui de 127 discipulis

pro Juda traditore in Apostolum electus, in Judaea Evangelium praedicavit. *Hactenus Martyrologia illa antiquiora et majoris auctoritatis absque ulla obitu S. Mathaei mentione. His similia continentur in quamplurimis MSS. nostris Martyrologis.*

4 Authpertus Abbas xvii Casinensis de obitu S. Mathaei haec solum in sermone in laudem ejus conscripto habet : Postquam vero reliquit Judaeam patriam praedicando, quam in sorte praedicationis acceperat, et plurimos ethnicos ad fidem Catholicam convertit B. Mathias Apostolus, migravit ad Dominum in quatuordecim annis Jesum Christum. Meminit hujus scriptoris Petrus Diaconus de Viris illustribus Cassinensibus cap. 13 his verbis : Authpertus, ejusdem cenobii Abbas vir disertus et valde eruditus inter multa et praecelara ingenii sui monumenta, in laudem S. Mathaei Apostoli, nec non de Purificatione sanctae Dei Genitricis aliorumque Sanctorum, homilia valde pulchras composuit. Fuit autem temporibus Lotharii Imperatoris. Imo Ludovici Pii Imperatoris, aut certe hoc ex conspuratione filiorum abdicato, Lotharii tum intrusi. Praefuit namque Authpertus, Casinensi cenobio annis tribus, electus anno 1000, mortuus anno 1007. Joannes Baptista Murus in Annotationibus ad Petrum Diaconum anno 1000 a se primum in lucem emissam, assertit sermonem in laudem S. Mathaei Apostoli ineditum adhuc credi. Baronius in Notis ad Martyrol. indicat se habuisse characterem Longobardico conscriptum, cumdemque se legisse in codice MS. S. Mariae ad Martyres, incipere, Inclytam gloriam etc. Habemus et nos sermonem istum cum dicta exordio in codice quodam MS. nostro valde antiquo. Extat etiam inter Vitas Sanctorum a Mombratio collectas tomo 2 fol. 146 excusus sed aliquot locis mutatis. Ferrum neque in codice nostro MS. neque apud Mombratium nomen Authperti, aut alterius auctoris invenitur, quod forsitan in aliquo snovum MSS. legitur Baronius, aut certe vel ideo conjecit, quia e B. Beuedicti regula testimonium adducitur, unde et nos Authpertum ejus sermonis auctorem credimus, et hic datus ex dicto MS. ac Mombratio : cujus libri olim post artem typographicam inventam inter primos excusos paucis innotuerunt, et in rarioribus bibliothecis adservantur. Ex hoc sermone docemus solennem cultum, quo S. Mathiam ad illa tempora venerata est Ecclesia Catholica : et auctor nrm. 2.asserit se deponere, quae sancti Patres in ejus laudem mirifice protulerunt.

5 Qui huic sermone prologus praemittitur, legitur in Breviario MSS. alicujus aenis 1479, 1490 et 1522, secundum morem Romanae curiae excusus. Lectiones item Breviarii Ecclesiae Monasteriensis anni 1342 ab eodem prologo incipiunt, et isdem verbis cum hoc sermone fiunt, plerisque intermediis alii phrasibus contractis. At prologo illo omissa ab ipso sermone incipiunt Lectiones Breviarii Monasteriensis anno 1489 Argentorati excusi. Eorum Lectionum prior pars solebat olim recitari in Ecclesia Ulrojectina, quae in Breviario anno 1508 edito continetur. Idem exordium atque ex hoc sermone habentur in Breviario Ebroicensi in Gallia. Ist in eo, quo uti solebat Ecclesia S. Quantini in Viromandua, ab eodem exordio, incipit Lectio tertia, duabus prioribus desumptis ex alia de S. Mathia tractata, qui plerumque exhibetur in Breviario Argentoratensi anni 1478, et Spirensi anni 1507, ac S. Augustino tribuitur : de quo videtur Galesinus ista annotasse : Extat de illius vita sermo, quem alii S. Augustino, alii Bedae ascribunt; idemque in plerisque Ecclesiis legitur. Et Baronus, Ferrus sermo, inquit, de S. Mathia, quem alii Augustino, Bedae autem alii tribuunt Incipiunt vero istae Lectiones : Cum praecelara B. Mathaei Apostoli festivitas per annum cursus revolutionem sese representat, maxime juvenilitatis gaudia merito nobis multiplicat. Quo etiam exordio, sed postea primum dis-

AUCTORE G. II.

obitus apud Authpertum,

sermone secundo 9 scripto

E

in MSS. re-
perto,

a Mombratio
edito,

sermonis hujus
partes in
vitis Brema-
rensibus,
F

ui et alterius
S. Augustino
ascribitur.

neque in Notitia de locis SS. Apost.

lege Judae Tbadiae,

B

neque in Historia adscripta Abdiae.

In Martyrologio 24 Febr. nomen S. Mathaei,

electo in Apostolatu,

C

et, quae apud S. Isidorum legitur,

praedicatione in Judaea.

A *crepantes, Lectiones habentur in Breviariis Ambianensi, Tullensi, Verdunensi, Insulensi, aliisque superiore seculo creusis, Brugensi item, et Savidunensi anni 1491, licet hoc iterum ab invicem, nisi a precedentibus, diverſæ ſint. Omnes nihilominus Lectiones ſunt deſumptæ ex homilia, quæ in Milleſimo S. Augustini a Bartholomæo de Urbino collecto continetur verba Mathias. Aliæ eunt Lectiones antiqui Breviarii Tornacensis et Andamavopolitani, quæ ita incipiunt: De Mathia Apostolo parva nobis antiquitas monumenta reliquit.*

S. Mathias ab aliis dicitur in pace quiescere.

B *6 In omnibus hæcenus, et forſan ſcrupulo nimio, enumeratis Breviariis nullum extat ullius martyrii, aut mortis per vim illata, veſtigium. In Breviario Slesvicensi anni 1512, relatu tribus primis Lectionibus electione S. Mathie, ita quarta incipit: Cum igitur Mathias Judæam in sortem accepisset, prædicationi ibidem inſiſtens, et multa miracula faciens, in pace quiescit. Quæ eadem in Legenda Claudii de Rata, et Jacobi de Voragine, et in Fuda Sanctorum Hagencæ anni 1508 recitata leguntur: in quibus tamen, ut infra dicitur, aliorum ſententiæ de uice illi illata referuntur. Martyrologium MS. Curuelii Cohamensis dicitur aſſeritur: Apud Judæam natale B. Mathie Apostoli, qui loco Judæ ab Apostolis sorte electus, in Judæa Christi Evangelium prædicavit: novissime vero vitam in pace finivit.*

§ II. Relatu de prædicatione S. Mathie in Æthiopia, ad Pontum Euxinum, et in Macedonia. Varia eidem traduntur inſicta tormenta.

A *ntipertus infra num. 15 eadem sibi objicit ac respondet; Passio namque, inquit, illi si quaeritur haberi, sicut ceterorum Apostolorum, manifestissime constat, quod ipse sibi intulerit passionem, et crucem suam ferendo Christum fuerit secutus, dicens eum Apostolo: Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. Eadem cum nonnullis aliis ex sermone Antiperti descriptis leguntur in Breviario Lugouensi sub initium hujus sæculi sequitur. Nec alia forſan passio (ut eadem verbo utari posset ab aliquo requiri in MS. Martyrologio Aquisgranensi, cui sub finem diei xxv. Februarii adijuncta sunt hæc pauca verba: Passio S. Mathie Apostoli. In libro Sacramentorum S. Gregorii Magni inter opera ejus ex MS. antiquo bibliothecæ Vaticane edita, uti etiam ex MS. Carthaginiensi servatum a Menardo vulgato, proprium Prefatio de S. Mathia legitur hæc verba: Cujus passionis triumphum solenniter celebramus. Ubi verba passionis verum intelligi martyrium persuadet auctoritas communis Ecclesiæ, et in passum censeri mortuum esse S. Mathiam infra constat.*

Passio S. Mathie an in imitatione Christi posita?

an martyrium videtur?

C *8 Relata Judæa patrum, plurimos Æthiocos alibi a B. Mathia ad folem Catholicam conversos fuisse supra ex Antiperto dicitur. Greci in Menæis et apud Cytheriæam, in Æthiopia cum profectum viderunt ad ix. Augusti, hæc verba: Erat Mathias nunc ex septuaginta, postea in locum Judæ Iscariotes uiderunt Apostolis numeratus. Prædicavit vero Evangelium in exteriori Æthiopia, multisque suppliciis ille exercitatus, spiritum Deo reddidit: Quæ fere eadem in Menologio Cassii leguntur: Eodem die constanti sancti Apostoli Mathie, qui unus ex septuaginta communioratus est cum duodecim Apostolis pro Juda Iscariote. Prædicavit autem Evangelium in Æthiopia, ubi multis pro fide Christi superatis tormentis, spiritum Deo tradidit. Hæc ibi, sed per amantissimum forſan errorem ad vii. Augusti plane in fine relata, cum spectent ad sequentem ix. Augusti: quo die ex constitutione Manuelli Comitis Imperatoris Orientis ferre in-*

an illud in Æthiopia videtur?

D *peruntur, ut apud Balsamonem in Photii sacrorum Canonum expositionem titulo 7 cap. 1 et Leuclavium lib. 2 Novellatum Augustinum pag. 161 legitur. Augusti, inquit, dies vii propter Servatoris nostri Jesu Christi transformationem, et ix propter memoriam sancti Apostoli Mathie. De prædicatione in Æthiopia Nicephorus lib. 2 Hist. Eccl. cap. 40 ista tradit: Mathias porro, qui jacturam duodenarii Apostolorum numeri surserat; primam Æthiopia adii, atque ibi a feris, insectis, immanibusque gentibus multa pertulit. Cum vero que oportuit et verbis et factis divino Evangelio annuntiando præstisset, et Christo magnam hominum multitudinem accumulasset, animo intrepido et forti martyrii coronam suscepit.*

9 *Locus Æthiopiæ assignatur in Actuario S. Hieronymi de Scriptoribus Ecclesiasticis, qui Catalogus a Sophronio, ut ipsemet Hieronymus sub finem testatur, Græce translatus est, et postmodum pluribus intrusus auctus. In eo hæc cap. 10 adduntur: Mathias cum unus esset et numero septuaginta, adlectus est in ordinem undecim Apostolorum in locum Judæ Iscariote, qui fuit proditor. In altera Æthiopia, ubi est irruptio Apsari et Hissi portus, prædicavit Evangelium, cum essent homines agrestes: et illic dormivit, et illic sepultus est usque ad hodiernum diem. Hæc ibi. Æthiopia altera dicitur, Græce ἐν τῇ δευτέρῃ Ἀθιοπίᾳ, quam primam Nicephorus appellat, Græce τῆς πρώτης Ἀθιοπίᾳ. Menæi vero ejus prædicationem adscribat exteriori Æthiopiæ, τῇ ἑξῆς Ἀθιοπίᾳ. Quæ in Synopsi de Vita et morte Prophetarum et Apostolorum, sub nomine S. Dorothei Episcopi et Martyris edita, tribuuntur interiori Æthiopiæ hæc verba: Mathias cum esset unus ex septuaginta discipulis, postea uiderunt Apostolis duodecim loco Judæ proditoris annumeratus est. Ille in interiori Æthiopia, ubi Hissus maris portus, et Phasis fluvius est, hominibus barbaris et carnivoris prædicavit Evangelium. Martius est autem in Sebastopoli, illicque prope solis templum sepultus. Hæc ibi, e quibus hæc, sive vera sunt seu falsa, statuit Ortelius in Theſauro Geographico, verbo Æthiopia, fuisse circa Cholelem hanc Æthiopia, prope Pontum Ericæ Euxinum, ad quem hanc procel a Trapezunte constituit Ptolemæus Hysii portum, ac deinde versus Colehidem Apsorum fluvium, ejusque ostium, pro quo etiam Absarum legit Plinius, utque Auctarium S. Hieronymi citatum. Et proxime apud Ptolemæum junguntur Sebastopolis, ac deinde Phasis civitas et Phasis fluvii ostia. Verum potuit S. Mathias fuisse et in Æthiopia Africam et in luce ad Pontum Euxinum ditioribus: quæ deinde loca conjungerint auctores Synopsicos S. Dorothei et Actuarii S. Hieronymi, omnia proænt dissita appellantes Æthiopia: uti majorum nostrorum tempore India etiam nuncupata sunt America, atque in Oriente et Occidente longinquæ regiones.*

An prope Pontum Euxinum prædicavit et obierit?

E

10 *Greci in Odis suis ad hanc Gentium ad Christum alibi conversionem, et inter alia ita S. Mathiam alloquuntur: Καὶ θείας ἀποραχίης τῶν σοφῶν τοῦ λόγου αἰότος ἀπέθωξας τῆς ἰδιωλεμονίας ἐν ταύρατι. Et divina conſuetudine sapientium sermonum tuorum fugisti stultam idololatriam in spiritu. De ejusdem martyrii hi traduntur versus in Menæis: Ἐξέθην σφίσις ἰούδας ἐπὶ βράχου. Ἐξέθην σφίσις Μαθίας ἐπὶ ἔθλου. Ἦρθη ὁμαρ ἰωταρ ἔθλου ἰθὺος Μαθίας. Discessit suspensus Judas in laqueo. Accessit suspensus Mathias in ligno. Suspensus est nom in ligno divinus Mathias.*

in cruce suspensus dicitur.

Eodem modo S. Mathiam patulum crucis pertulisse, et tali martyrio coronatum ut eos ascendisse, in aliquibus libris legi tradunt Breviaria Herbipolense anni 1573, Slesvicensis et Viola Sanctorum supra citata.

11 *Macelomam etiam prædicatione, miraculis et captivitate*

A captivitate *S. Mathiæ* fuisse illustratam alii perhibent apud *Equilium* lib. 3 cap. 149 his verbis : Cum ergo Apostoli ad prædicandum essent divisi, *Mathias* Apostolus ad prædicandum in sortem prædicationis accepit. Qui tamen, ut alibi reperitur, prius in Macedonia prædicavit. Gentiles vero ejus fidem et sanctitatem probare volentes, quamdam potionem toxicantem, qua cuetos bibentes visu privabat, sibi dederunt : quam in nomine Christi bibit, et nullam lesionem incurrit. Et cum illa potio plusquam ducentos quinquaginta excecasset, ille singulis manus imponens, omnes illuminavit. Diabolus vero in similitudinem infantis cani eis apparuit, suadens ut *Mathiam* occiderent, qui cultum eorum evacuabat. Quem per tri-duum quæsierunt, et in eorum medio consistentem minime viderunt. Tertia vero die se eis sponte manifestatum, vincetum in carcerem recluserunt : ubi demones sibi apparentes in eum dentibus fremebant, sed appropinquare non poterant. Dominus autem cum multo lumine sibi assistens eum confortavit, et ostio aperto liberum abire permisit. Et dum iterum prædicaret, et quidam obstinati persisterent, mox terra se aperuit et cuetos illos deglutivit : reliqui vero ad Christum conversi sunt. Post hæc reversus Apostolus ad Judæam verbum Domini prædicabat etc.

B Eadem leguntur apud *Claudium de Rota* et *Jacobum de Voragine*. *Plurima etiam continentur in Breviario Passavicensi* anni 1505, *Herapolensi etiam et Viola Sanctorum*, diciturque manibus post tergum ligatis, et tunc collo imposito, graviter afflicto, et sic in carcere reclusus. Prædicatione dicta in Macedonia habetur etiam in *Breviario antiquo Romano*, et variis *Martyrologiis* mox referendis.

§ III. Acta *S. Mathiæ* ex Hebraico versa. *Genus Martyrii a variis relatum. Scripta ei falso attributa.*

Wolfgangus *Luzius Ferdinandus* Imperatoris olim *Consiliarius et Historicus*, inter alia ingeni sui monumenta ex variis MSS. addidit carmen incerti auctoris de *Passione Christi*, et memoratum *Abraham de Vitis Apostolorum* : quibus, utquit in *Præfatione*, ut editio justum volumen assumeretur, adjecei alias *Sanctorum Dei* historias, quæ nihil partim vel vetustatem scriptio-nis, partim vero ob historiae seriem vere visæ sunt. Sic *Mathiæ Apostoli* historia, ex Hebraico, incerto auctore versam, et antiquissima membrana litterisque exceptam, quia apud *Abliam* non habetur, conjungere placuit. *Habemus eandem S. Mathiæ Acta ex MS. Ultrajectino S. Salvatore, alia MS. cano-nobi Bndicensis Ordinis Canoniarum Regularium S. Augustini diversis Paderbornensis in Westphalia, ac tertio MS. bibliothecæ Susatensis Ordinis Prædicatorum, item in Westphalia, ex quarto demum MS. Carthusianorum monasterii S. Albani juxta Treviros. Qui ex Hebraico Latine vertit monachus fuit Trevirensis Abbatæ S. Mathiæ, et secundo Christi XI vixit. Hinc Legendæ Trevirensis passim appellatur ab auctoribus, qui cum aut integrè in alias linguas transfererent, aut varie contractas partes ediderunt. Ex his sunt S. Antonius Archiepiscopus Florentinus par. 1 *Chronici* tit. 6 cap. 15, *Jacobus de Voragine*, *Claudius de Rota*, *Episcopus Equilinus* ante citati. Hujus verba, quin pauca sunt, et de morte agunt, hæc damus : Reversus Aposto-lus in Judæam, ut supra diximus, verbum Domini prædicabat, multosque in signis et prodigiis convertebat. Cui invidentes *Judei* enim in concilio statuerunt, duoque testes, qui illum accusaverunt, primo in ipsum lapides miserunt : quos lapides in testimonium secum petiit sepeliri. Qui dum lapidaretur, securi in capite percussus, spiritum Deo reddidit. *A Nicephoro*, ut supra diximus, refertur animo intrepido*

et forti martyrii coronam suscepisse, et quidem, ut *Joannes Langus* interpretes adjunxit, lapidibus pene obrutus, ad extremum securi percussus. Similia leguntur in *Vita S. Mathiæ a Joachimo Peronio Benedictino Cormeriaceno scripta et a Lazio edita. Quæ etiam ut magis secura trahere Franciscus Huræus et Zacharias Lappellus de Vitis Sanctorum, sed ille S. Antonium, hæc Peronium descripsit.*

13 Breviarium Romanum completissimum, cum *Officiis Sanctorum Ordinis Minorum S. Francisci, et Eremitarum S. Augustini, Venetis anno 1522 excu-sum, continet proprias in Matutino, laudibus et Horis antiphonas, ex eisdem prope Actis desumptas. Ex eisdem Lectiones recitantur in Breviario Spiren-si anni 1477, Mogantino, Wormatiensi, Erfurano, Bisantino in Burgundia, Remensi, Rotomagensi, Constantiensi in Gallia, Ebovensi in Lusitania, Ambrosiano a S. Carolo Borromeo Mediolanensibus præscripto, item Ordinis Prædicatorum anni 1533. in quibus primo lapidibus cæsus, demum securi percussus dicitur. Passariense anni 1503 addit etiam in cruce suspensum fuisse hoc ordine : Duo igitur fuerunt testes, qui ipsum accusaverunt : hi primum in ipsum lapides miserunt, deinde crucifixerunt. Denum Romano more securi percutitur, et extensis in cælum manibus spiritum Deo reddidit. Unde sequeretur rivum de cruce depositum fuisse : et sic aliorum sententiæ supra relata viderentur posse conchitari. Omitto plura Breviaria tædi vitandi causa, maxime quæ neglecto obitu priorem partem Actorum attingunt. Solum refero, quæ in Breviario Romano a Cardinale *Quignoneo* concinnato, et anno 1513XXXV a *Paulo* in permissa, de prædicatione et morte ejusdem recitantur his verbis : Hic autem (ut quidam tradunt) cum in Macedonia prædicavit, deinde in Judæa verbum Dei latissime disseminasset, multosque prædicatione et consequentibus signis ad Christi fidem convertisset ; a Judæis ille egre ferentibus, comprehensus, lapidibus pene obrutus est, ac postremo securi percussus vi Kalendas Martii.*

14 Similia habent *Martyrologia* ab aliquot seculis conscripta. *MS. Florarium* : Natale B. *Mathiæ Apostoli*. Hic electus fuit sorte ab Apostolis pro *Juda* proditore, et Evangelium Christi constantissime prædicavit annis triginta tribus ante eiretre. Postea in *Judæa* lapidatus et securi percussus migravit ad *Domum* anno salutis LXXI. *Martyrologium Coloniae* anno 1490 excusum ista habet : Natale B. *Mathiæ Apostoli*, qui post ascensionem Domini ab Apostolis sorte electus, atque in loco *Jude* proditoris subrogatus, apud *Judæam* Christi Evangelium prædicavit. qui prius unus de septuaginta duobus discipulis Christi fuit. Primo a *Judæis* capitur, et velut blasphemus lapidibus obruitur : post hoc quasi bos securi percutitur, et capite truncatur : tali martyrio prius oculos in cælum figens, emisit spiritum. Similia leguntur in *Auctario Gregori* anno 1515 et 1521 excuso. Plura etiam habentur in *Viola Sanctorum*. At *Mauridicus* ista tradit : Natale S. *Mathiæ Apostoli*, qui post Ascensionem Domini ab Apostolis sorte electus, in *Judæa* locum successit, et in Macedonia primum, inde in *Judæa* prædicavit, ubi lapidatus ac securi percussus a *Judæis*, occubuit. Eadem, sed alia phrasia, refert *Gallesianus*, et sermone *Germanus Caninus*, atque *Italicus Felceus*, sed hic prædicationis apud *Macedones* non meminit. Breve hæc referantur in *hodierno Martyrologio Romano* : In *Judæa* natalis S. *Mathiæ Apostoli*, qui post Ascensionem Domini ab Apostolis in locum *Jude* proditoris sorte electus, pro Evangelii prædicatione martyrium passus est. Innuitur etiam ejusdem martyrium in *Missali Romano*, dum rubrus color in *sacris Missæ* præscribitur adhibendus.

15 S. *Bonaventura* duos de S. *Mathiæ sermones* editit, et priorem ita concludit : Electus fuit ad obser-vantiam

ap alia tradi-tur in Macedo-nia prædica-re,

a veneno illu-sus, 250 excucator sanasse,

et carcere a Christo libera-tus.

D AUCTORIS G. R. Peronio,

Huræo, Lappello,

in Breviariis Romanis et aliis.

E

Acta ex Hebraico versa,

edita a Lazio,

et in variis MSS. reperta.

contracta a S. Antonino,

Equilini

et variis Martyrologiis.

F

Martyrium indicatur in Martyrologio Romano.

A vantiani mandatorum, sicut omnes communiter just. Electus fuit ad perfectionem consiliorum, sicut omnes discipuli. Electus fuit ad tolerantiam martyrii, sicut ceteri Martyres Christi, sicut ex *Legenda* ejus potest ostendi, quæ hic poterat recitari. Electus fuit ad officium Prælatorum, sicut ceteri Apostoli, qui mundo toti constituti sunt a Christo Prælati. Electus etiam hodie fuit ad gloriam Beatorum, ad quam est ingressus consummatione martyrii. Hoc etiam martyrium invenit *B. Laurentius Justinianus* in sermone de *S. Mathia*. Illum, inquit, superveniens Paracletus caritate complexit, deditque ut omnium linguarum generibus loqueretur, miracula faceret, converteret nationes, predicaret Christum, ac martyrii consequeretur triumphum. Denique cum veteris Coapostoli super thronos duodecim tribus Israel judicantibus sedebit. *Hæc ille. Quæ vero de martyrio ejus a S. Bonaventura Legendæ citatur, de Actis Hebræicis ejus, quæ infra damus, intelligi prorsus videtur.*

B 16 Octavius Panciroli in *Thesauris Urbis absconditis regione 2 ecclesia 53, occasione reliquiarum S. Mathie, quæ in ecclesia S. Mariæ Majoris, ut infra dicitur, adservantur, assertit, S. Mathiam in locum Juda proditoris electum Apostolum, ad predicandum sortitum fuisse Judæam, et cum, facta quadam per Macedoniam Apostolica exersione, ad eam rediisset, mortem ibidem pro Christo occubuisse. Quibus potuerit similiter in *Ethiopia* aliquando, aut verius *Colchidem, aut acrolis Ponti Euxini, destinatus fuisse, qui post eum ad apostolatam electionem traditur ad annum tertium ac trigessimum vixisse? Christum Salvatorem nostrum pro redemptione generis humani cruci affixum fuisse Tiberio Cæsare Augusto v. et *Flavio Sejano Cons. alibi utendum videri verosimilis. Annus is erat Aetæ vulgaris tricesimus primus, ut, prout obitus S. Mathie referendus foret in annum 1315. In Florario MS. supra relato dicitur migrasse ad Dominum anno sulatis 131, qui etiam anno S. Jacobum, cujus infra martyrium cum eade S. Mathie conjungitur, occisum fuisse ex *Eusebio et Hieronymi chronico colligitur Pelverius, Deckerus, et alii; et nos accuratius ad Kalendaria Matius, diem ejus natalem, examina-****

17 Baronius in *Notis* tradit Evangelium, quod nomine Mathie ferebatur, a Gelsio in Romano Concilio esso rejectum inter apocrypha cap. Sancta Romana, dist. 15. Verum de his editionibus *Decreti* varient, apocrypha censentur Evangelia nominibus Thadæi, Thomæ, Barnabæ, Bartholomæi, Andree, et quo falsarunt Lucianus et Hyerius, nulla facta mentione Mathie, quem S. Barnabæ esse prorsus asseritur lib. 1 *Requitionum, quæ S. Clementi Pontifici attribuantur; et forsitan simili errore idem Evangelium nomine Barnabæ, et nomine Mathie vulgatum est. Hujus nomen *Ozgenes honoris 1 in Lucan, sive in provincia Lucæ. Quatuor, inquit, tantum sunt Evangelia probata, e quibus sub persona Domini et Salvatoris nostri proferenda sunt dogmata. Sicut quoddam Evangelium, quod appellatur secundum Thomam et juxta Mathiam, et alia plura legimus. Ne quid ignerare videremur propter eos, qui se putant aliquid scire, si ista cognoverint. Hæc ibi. Eiusdem etiam classis, inquit Baronius, existimatae sunt traditiones nomine Mathie editæ, ex quibus Mareion suam ipsius heresim adstruebat, *Clemens Alexandrinus in libro Stromationum ex eis quoddam fragmenta recitat; e quibus videt est lib. 7: Si electus vicinus peccaverit, peccavit abetis. Nam si se ita gessisset, ut jubet verbum vel ratio, ejus vitam ita esset revaritus vicinus, ut non peccasset. Alterum vero lib. 3 illud est: Contra carnem decertandum est, enquo abutendum; amnam vero fidei et cogitationis tan-***

quam utrinquentis angere oportet. Agit etiam de his *D scriptis falso et attributis Eusebio lib. 3 cap. 23.*

§ IV. Reliquiæ S. Mathie Romæ, Treviris et aliis locis adservatæ.

A Altera restat, nec minus intricata, controversia de sacris Mathie Apostoli reliquiis, quæ variis in locis traduntur depositæ. Ac primo Nicephorus et Græci in *Menæis et Menologio*, quorum supra verba dedimus, asserunt eum *Ethiopia* adfuisse, ibique multa prorsus tormenta, martyri coronam reportasse. Qui *Catalo-* quum S. Hieronymi de *Scriptoribus Ecclesiasticis d Sophronii Græce redditum auxit, omisso martyrio, scribit et illic, sive in Ethiopia, dormivisse, et illic sepultum esse usque in hodiernum diem. In Synopsi de vita et morte Prophetarum et Apostolorum, sub nomine S. Donothei Episcopi et Martyris edita, dicitur mortuus Sebastopoli ibique prope solis templum sepultus, prope Colchidem ut supra diximus. Hinc *Nicolus Ser-* rarius in sui de *Apostolis* dissertatione ista affirmat de S. Mathie: In altera *Ethiopia*, ubi est irruptione *Ap-* sari et *Hyssi portus (ad Pontum scilicet Euxinum) sanctissimis Christi Domini legibus agrestissimos homines percolavit: ubi et occisus, et D. Hierony-* mi, imo fortassis etiam posteriorum, qui hæc *Hie-* ronymo adjectisse videntur, tempore humatus fuit. Nam quod *Perionius* eum in *Judæa* interfectum scribit, minus probatur. Hæc *Serarius*, qui dum aliquas ejus *Reliquias Treviros* fuisse olim latus non improbabile judicat, prioris relictionis auctoritatem, ut mor constabit, magna ex parte subvertit. *Faleimur S. Mathiam* apud *triginta duorum triente annorum, quos in Ap-* tolatu exegit, et in *Ethiopia* Africanam, et in vicinas *Ponto Euxino* regiones, quas hi auctores insolito alius loquendi modo *Ethiopia* appellant, potuisse *Evangelii* Christi predicandi causa proficisci: tamen omnino arbitramur in divisione orbis inter Apostolos facta ei oblituisse *Judæam; eamque illius labore et prædicatione, præcipue vite tempore excultam, et sanguine tandem irrigatam. Auctores supra dedimus: quibus ex dicendis lux major accedet.**

19 *Christophorus Browerus* lib. 11 *Annalium Tre-* virensium pag. 658 ex vetustissimo libro, quem tempore martyrii S. Bonifacii Archiepiscopi Moguntini, anno 754 occisi, asserit gladio cum vitibus male exceptum fuisse, editi reperit *Notitiam* regionum et civitatum, quibus sanctorum Apostolorum et Evangelistarum venerabilia corpora requiescunt. *En autem Notitia sic incipit: B. Joannes Baptista* requiescit in civitate nomine *Sebasta. B. Petrus Apostolus* requiescit *Romæ* in provincia *Tuscia. Et sic de aliis Apostolis, inter quos dicitur de S. Mathie: Mathias* Apostolus requiescit *Hierosolyma, in provincia Sym.* In hac ergo *Notitia* indicatur prima, aut saltem ruble antipio sepultura. Nam S. Joannis Baptiste sepulchrum tempore *Juliani* apostatæ, *Pagani, ut ait Ruffinus* lib. 11 *Histor. Eccl. cap. 28, apud Sebasten* Palaestina: urbem mente rabida et funestis manibus invaserunt, ossa disperserunt atque ea rursus collecta igni cremarunt, et sanctos cineres pulveri immistos per agros et rura disperserunt. *Habemus ergo ex hac Notitia S. Mathie corpus Hierosolyms adservatum fuisse, ac potuisse inde a S. Helena matre Con-* stantini Magni *Romam* deferri, quod asserunt utraque *Actio Translatiois et varia Breviarii ac Martyrologia, non indicanda.*

20 Sed et illud apud scriptores disputatur, an *Romæ* corpus Apostoli permanserit, an *Treviros* sit arretum. *Petrus de Natalibus* lib. 3 cap. 119 supra citato hæc de S. Mathie addit: Cujus corpus in *Judæa* sepultum, deinde *Romam* translatum, in ecclesia S. Mariæ majoris esse dicitur, et ibidem caput ejus populo

DOCTORE G. H. in sermonibus S. Bonaventuræ.

et B. Laurentii Justiniani.

Quandtu in apocrypha S. Mathie videntur.

ANIMAV. PAP 40

Et falso adscriptum Evangelium.

et traditiones.

Ab aliis dicitur S. Mathie in Ethiopia sepultus.

Sebastopoli prope Solis templum.

E

potius pot fident Christi illic etiam annuntiatum.

in Judæa Martyr obit:

F corpus ejus traditur Hierosolyms sepultum.

ei a S. Helena Romam delatum.

an in ecclesia S. Mariæ majoris depositum.

A pulo demonstratur. Ait dicit S. Antonius, Claudius de Rota et Jacobus de Voragine cum Breviario Sleswicensi, corpus ibidem sub lapide porphyretico sepultum esse. Onuphrius Panvinus libro de principibus Urbis Romae basilicis, in septima basilica S. Mariae Majoris ait, sub altari majori esse corpus S. Mathiae Apostoli. Enumerant deinde xxii classes reliquiarum quae ibidem conservantur et statim diebus populo ostenduntur, ac num. 17 recenset caput S. Mathiae Apostoli, cujus, inquit, corpus est sub Altari Majori hujus basilicae; ac tandem in fine addit, has reliquias populo die Paschae ostendi solere. Similia scribant Atilius Serranus, de septem Urbis ecclesiis, Octavius Panciroli in Thesauris absconditis Urbis, atque. At quo tempore, quare occasione corpus eum delatum sit, sub dubio relinquitur. Est basilica S. Mariae Majoris sub Liberio Papa qui anno cccclm sedem Pontificum consecravit, ob miraculum urbis constructa, ut dicitur v Augusti, quibus dies per Ecclesiam universam ab illius basilicae dedicationem est solennis. Ab eius nomine basilica Liberii dicta, postea a Sixto III, qui anno Christi cccclxxxv Pontifex creatus est, de novo restituta atque amplificata est et S. Mariae Deposita dicta, deinde S. Mariae ad praesepe, et S. Mariae Majoris appellata, cujus absidam Paschalem Papam, qui anno lccccxvii caput Summus Pontifex Ecclesiae processit, de novo refecisse trahit Anastasius Bibliotecarius. Hinc apud manus opere insculpta est haec inscriptio: IN HAC SACRA BASILICA CORPORA SS. MATHAE APOSTOLI, HIERONYMI DOCTORIS, ROMULI ET REBECCAE VIRGINUM RECONDUNTUR. Ita Baronius in Notis ad xxiii Julii, quo Virgines ille coluntur, memorata a Gregorio Magno lib. 4 Dialog. cap. 13, qui ut eodem tempore, quo ipse monasterium petiit, eas iuxta B. Mariae Virginis ecclesiam habitasse. Panciroli regione 2 ecclesia 43, opuntur ut corpus S. Mathiae simul cum corpore S. Hieronymi Romam advectum, aut certe de tempore translationis illius nihil sciri posse. Baronius in Notis ad ix Maii, quo Martyrologio Romano inscripta est translatio corporis S. Hieronymi, hanc putat factam esse, cum Saraceni Palaestina invaderint: Panciroli annum conpetit lccxxxv, quo idem Baronius miseram Palaestinae et urbis etiam Bethlemiticae devastationem in Annalibus describit. Demum inter Indulgentius, a Nicolao Papa iv hujus basilicae S. Mariae Majoris circa annum ccccxc concessas annotantur in festo B. Mathiae Apostoli anni decessi et sex quadragena, et in octava ejusdem sex anni et sex quadragena; ut in festo reliquorum Apostolorum et Evangelistarum, (quorum nullum exprimitur nomen) S. Laurentii et S. Hieronymi duo anni et duce quadragena. Ex quibus id satis manifestum relinquitur, Reliquiarum ibidem tum adservatarum antiquam satis apud Romanos opinionem fuisse. Aliqua etiam particularis in variis Ecclesiis Romanis esse addit idem Panciroli.

21 Contra Browerus lib. ii Annal. Trevir. pag. 639 et sequenti opponit, Treviros inficias non ire, quod Apostoli corpus ex provincia Eois in Occidentem sit translatum et in urbem Treverim primitus depositum: ut non eo in loco sic innotuit hanc esse, ut non ad se aliquando ossa ejus penetrariut: talem esse fidem majorem traditionem, cum et inventio apud Treviros subinde increbuerit, et luculentis affirmata sit miraculis, notata locis temporibusque: contra terrarum alibi non perinde haec in luce collovari. Alioquin, addit, fieri potuisse credas, ut res in oculis humanum proposita, regione templi nobilissima et cultu nobilissima civitatis intentum ac defixum in hac cogitatione Praesulum fugeret? Consule instrum. 3 Acta posteriora Translationis, ubi dicitur Eberhardus Archiepiscopus Treverensis Romae existens, legendo cognovisse corpus S. Mathiae ab S. Helena ex Juda translatum, a S. Agritio ordinato Treverorum Februarii T. III.

Episcopo Treviros deportatum, et iuxta corpora S. Eucharisti et sociorum depositum fuisse. Sed pergit Browerus: Ut pueriliter factum ab ea taceam, qui illa ipsa, quae manibus Romae tenelat ossa S. Mathiae, haec tam solerti domi cura indaganda et omnibus duceret vestigiis persequenda. Emuvero sit ita fugerit eum res tanti, et conquisitionis hinc ardor Romae refrigerit. Quid igitur? Tantamne industriam studiumque posterorum excitare potuit Eberhardus, ut quarendi sitis ne toto quidem annorum prope sexaginta circulo sedata sit; donec optatus in populi conspectum e tenebris tandem his emergeret thesaurus? Sed unde cumque idem hinc beatus Apostolus importatus sit, vocari in dubium aut possessionem tam certam ullius petitione sollicitari, non patitur Treviri. Nam Apostoli si queras ubi eubent ossa propria; ubi fulgeat venerabilis ejus vertex, adducunt in rem te presentem, et Augusti hinc cernunt sacrosanctos esse sibi dicent penates, et excelsis hisce praesidis muros urbis suae stare tutos. Quod si in iudicium rem deducas et eos presseris arietibus, scripturas etiam ac tabulas obsignatas adferent, quos Helena Augusta et Silvestri Pontificis favore, intu, Agritio auspicio advecta haec ossa esse doceant. Ostendent in veteris oratorii augusta sede titulo suo conspicuum fuisse Apostolici pignoris monumentum. Urgeant etiam, cur inducto primum Patroni nomine (nam Eucharium olim tectum id septimum sacrum tenuisse quis nescit?) posteri totam patrocinii locique gloriam Apostolo Mathiae cedere ac debere voluerint? Unde tanta populorum editiones, peregrinorum concursus, incolarum vota supplicaque, et Apostolici patrocinii prodigia excitari poterint, exquirent. Denique utrorumque causa probe cognita et disceptata, efficitur fortasse non obscure, ut utriusque parti sequus inclinet, caveute praesorum fide, Treviri juxta ac Romani pignoris utrimque participati gloriam titulumque sibi merito vindicent possideantque, non sine pietatis tamen exceptione. Nihil TREVIRO IN POSSESSIONE SINT AUGUSTI ET APOSTOLICI PIGNORIS FVERINTQUE AB MYLTIS SECVLORVM ETATIBVS, ATQVE ADEO NUNC ADIUC POSSIDENT: nec causa suppetat cur non, uti possident, fieri vis videatur. Haec Browerus, quorum ultimum forsitan quis pro se Romam adducerent. Hinc S. Antonius par. i Chron. tit. 6 cap. 13 narrato ejus martyrio addit: Cujus corpus de Judea translatum Romam, exinde Trevirum secundum illam legendam deportatum est, sed secum alios, Romae dicitur communiter requiescere in ecclesia S. Mariae Majoris sub lapide porphyretico: cujus caput populo monstratur. Ita apud Claudium de Rota, Jacobum de Voragine, cum Breviario Sleswicensi, de quibus ante actum, utroque sententia refertur.

22 Acta translationis corporis S. Mathiae Treviros factae, et duplicis eorumdem inventiois, et miracula ibidem ejus patrocinio patrata, datus duplici: priora auctore eodem manacho Treverensi, quo interprete edidit Acta Hebraica eisdem et martyri S. Mathiae. Hic in primo prologo haec praefatur: Quomodo autem de Judea in Treverim venerit, sicut in Historica Treverica et in monumentis Silvestri Papae legi, miracula quoque ejus subsopienter elissaram. Edimus autem ex tribus codicibus MSS. Treverensi Carthusianorum, Badiensi et Ultrayetano, de quibus supra egimus. Aetatem suam auctor suggerit anni 4 dum haec profert: Narravit mihi quidam senex religiosus cum lacrymis, se in Compresbytero sopius hoc vidisse, illo scilicet qui circa annum ccc, manibus suis attraxerat reliquias S. Mathiae, quarum revelationem dein factam anno cccxxvii et annis sequentibus patratu miracula describit. Posteriora Acta datus ex MS. Codice ipsius S. Mathiae monasterii; quorum auctorem Browerus libro 13 Annal. Trevir. pag. 739

56 suggerit

D
AUGUSTO. II.

et has dat pro
possessione
vindicatis.

E

F

Acta Translationis et Inventiois reliquiarum S. Mathiae, auctore Vitz interprete.

sub altari majori.

B
cum inscrip
tione in absi
de posita.

et Indulgentis
in festo et oc
lava.

ut Treviros
delatum esse
topis argu
mentis se os
tendere asse
rit Browerus.

A *suggerit his verbis* : Medio tempore dum Eberhardus B. Eucharii Abbas coepit monasterii vigilanter insistit, divino tandem placuit Numini, pretiosissimum corporis B. Mathiae Apostoli thesaurum, tot annis ignoratum, in hominum conspectum velut e tenebris adducere, atque iterata inventione novo quodam beneficii genere Trevirorum Ecclesiam exhibilarare. Quae res cum ingentem omnibus laetitiae materiam peperit, tum admirandis illico virtutibus editis, incredibilem languentium hominum multitudinem excitavit, qui omnes, precibus apud sacrum beati Apostoli corpus effusis, haud dubiam sunt operi sanitatis experti : ipseque adeo Lambertus cenobita non illiteratus, qui opera ibi divinitus patrata scripto etiam libro est persecutus, ope se Divi Mathiae hoc anno scribit liberatum. *Cenobitum S. Mathiae se innumat tota scriptio, et num. 9 laicus Sacerdos, ut ut, primam tantum litteram se cognovisse nobis indicavit, quem, ut in fine num. 10 dicitur, neque sibi nec loco huic habitare ulterius, commodum nobis visum fuit. Apud de incerta anno MDCCXXI exorto. Accepit se auctor dicitur num. 12 ad enarranda miracula, sed quae nobis transmissa non sunt : nonnulla, quae in prioribus relatione non attinguntur, supplemus ex Annalibus Broweri.*

alia a Lamberto cenobita S. Mathiae scripta :

ANIMADV. PAP. 80

ab Eugenio 11 Trevirus profecto,

et Alberto Archiepiscopo consuevit ecclesia S. Mathiae an. 1148

B 23 *Interea fabrica novi templi ab Eberhardo Abbate incitata, et cujus occasione ossa sacra Apostoli Mathiae revelata sunt, a successore Bertoldo Abbate perfecta est. Quo tempore Eugenius in Papa cum S. Bernardo et Cardinalibus viginti quatuor Treviros venit, et anno MDCLVII pridie ejus diei, quae primam Dominicam Adventus praecedat, ad hoc S. Mathiae monasterium in suburbium dederit, honorifico ibi ac splendido hospitio exceptus : inde sequenti die sollemnissimo Principum, Episcoporum, Cleri ac populi concursu urbem ingressus, festa ibidem Natalis Christi celebravit, ac tandem Idibus Januarii anni MDCLXXVI ipse Eugenius Papa et Alberto Archiepiscopus ecclesiam Divi Mathiae Apostoli erectam, ejus honori memoriarumque annui religionis conservaverunt, ac primariam eam dicentes SS. Joanni Evangelista, Eucharis, Philippo, Jacobo et Stephano Protomartyri sanctam esse voluerunt. Altare vero quod erat ad tumulum S. Mathiae in honorem sanctae Crucis, et Apostolorum Mathiae et Jacobi fratris Domini conservaverunt : reliqua altaria dedicaverunt aliis aut Cardinalibus aut Episcopi, et tam ipsi quam Eugenius Papa varias indulgentias concesserunt visitantibus tumulum S. Mathiae : et sunt ibidem et reliquis S. Mathiae nonnulla partes impostae altaribus duobus praedictis, uti etiam altari ad Aquilam sub terra, et altari in crypta : est in capsula S. Mathiae adscriptum ejusdem inventum cum diversis aliorum Sanctorum reliquiis. Quae infra ex MS. relatione dedicationis Ecclesiae confirmantur. At brachium S. Mathiae ostendi solere in exeso muro 1515 Cataloga reliquiarum Ecclesiae S. Mathiae legitur.*

C 24 *Solennis reliquiarum S. Mathiae revelatio facta est Kalendis Septembris : cui diei postea adscripta est etiam Reliquiarum Translatio : cujus tamen ad XXIV Februarii meminerat nonnulla Martyrologia et Breviaria Germanica et XXII Julii Florarum Sanctorum MS. At 1 Septembris Martyrologium Coloniae recensum anno 1490 ista habet. Treviris translatio S. Mathiae Apostoli de Roma Trevirum. Ac deinde plura ex Actis infra dandis profertur. Quae etiam leguntur in Martyrologio Germanico Casini et Anacario Hermanni Gerren, et paucis apud Molanum in additionibus ad Usuardum, et Ferrarium. In tribus praeritis Martyrologiis haec eodem 1 Septembris leguntur. Item Treviris inventio ejusdem Apostoli apud S. Eucherium. Quae in Florario MS. ita referuntur : Apud Trevorum in Ecclesia S. Eucharis, primi illius civitatis Archiepiscopi et Confessoris, Inventio corporis S. Mathiae Apostoli subtus altare S. Joannis Baptista*

Reliquiarum Translatio adscripta 24 Febr. 18 Julii et 1 Sept.

et eorumdem inventio 1 Sept.

anno salutis MDCCXXVI Imo annus MDCCXXVII fuit, et altare Sanctissimae *Deiparae Mariae, uti infra ex Actis constat. De eadem Inventione agunt Breviaria Trevirensis etiam MSS. et Lectionarium nuper recensum, ubi etiam annotatur, monasterium, quod ab S. Eucharis nomen tulerat, exinde ab illa inventione Divi Mathiae nomine celebrari coeptum. Inter Reliquias, quae in ecclesia Collegiata S. Paulini Treviris Dominica proxima tertis Idibus Maii ostenduntur, nonnullae sunt S. Mathiae cum lapide super quem in ejus relictione dicitur sors cecidisse. Sunt et reliquiae nonnullae apud sanctimoniales in Ponte Lemus.*

25 *Wilhelmus Monachus S. Maximini in Gestis MSS. Trevirensibus in Ottone Archiepiscopo sub finem libri ista tradit : Idem Dominus Otto caput S. Mathiae Apostoli de castro Erenbretstein ad ecclesiam Trevirensis suam sponsam magnifice transtulit, et apportari fecit. Fuit hic Otto illustri Comitum de Zuythenheim stirpe pinguentis, et reverit Ecclesiam Trevirensis ab anno MDCCXXVII usque ad annum XXX ejusdem saeculi. Est in diocesi Trevirensi Confluentia urbs praecleara, ubi Mosella in Rhenum illabatur : huic urbi oppositum est castrum Erenbretstein, huic Hermanstrugi dictum, est castrum montis praevallidum : in quom qua olim occasione caput S. Mathiae delatum sit, non legimus. Ejus relatio inscripta est XI Augusti Martyrologia Coloniae 1490 exenso, Germanico Casini, Anacario Gerren et MS. Florario his ubique verbis : Treviris in majori ecclesia translatio capitis S. Mathiae Apostoli. In Eptome Gestorum Trevir. an. 1517 recensu, libello 3 titulo 2 referuntur reliquiae ecclesiae majoris, quae his per annum, in septimana sancta et die Pentecostes ostendi solent, et quinto loco ponitur caput S. Mathiae Apostoli, cujus corpus Diva Helena de Judaea per ipsam translatum, ad Treviros per B. Agritium... designavit. De eodem S. Mathiae agit XXIV Februarii Saussurus in Martyrologio Gallicano et de capite ista tradit : Porro caput sancti hujus Apostoli pridem in Gallias allatum, Barberiaci in Aquitania tandem mansit repositum congrua cum observatione ; quoad usque ab haereticis Calvinianis e sacenario impie abstractum, flammis injectum est. Qua combustionem sicut fodi illi hagiomachi suum in tantum Christi praevocem et pugilem odium proliderunt : sic ipsimet sanctissimo Apostolo haec ex injuria nova gloria accessit. Ex hoc enim rogo hisque pretiosis cineribus tanquam gemmis conflata exit, quae semper in vertice ejus radiavit, recenti parva triumpho coronam. Baccinus in Sarrario Breviario partes reliquias S. Mathiae in monasterio S. Justinae de Padua tantas esse, ut velut de toto glorientur. Scardomas lib. 2 Rerum Palatinarum pag. 90 enumerat praecipuas Sanctorum reliquias, quae in monasterio S. Justinae quiescunt, neque ullam S. Mathiae fuisse mentionem.*

26 *Aegidius Gelenius Fastis Coloniaensibus eandem S. Mathiam adscriptis, quod in Basilicis variis, singulariter colatur, ejusque Reliquiae sunt in pluribus ecclesiis : videlicet in collegiata S. Cuniberti, et S. Mariae ad Gendus, itemque Carthusianorum, et Crucigerorum, et in sacello SS. Willibrordi et Bonifacii, ut idem Gelenius tradit in Magnitudine Coloniae Ayrripansensis paginis 289, 310, 356, 301 et 616. Sunt etiam nonnullae ejusdem S. Mathiae reliquiae in metropolitanae urbis Pragensis ecclesia S. Viti, et in superiori Bavaria in monasterio Ambecensi diocesis Augustanae. Ejusdem articulus digiti adscriptur in Hildensium Cartusa ad ripam Mosae prope oppidum Sirvicium, et duae ejusdem S. Mathiae costae in monasterio Hannoverae Lutheo : de quibus agit Royssius in Hieroglyphario Belgico. At Masanius in Bononia perlustrato asserit in templo S. Domini inter Reliquias honorari digitum S. Mathiae, ejusque aliquos particulis esse apud sanctimoniales*

capitis ex Erenbretstein Treviris Translatio

E 11 Augusti.

reliquiae ob Barchinensi Aquitaniae Galonensis combuster :

an etiam Pal - p. 9

alia reliquia Coloniae

Prage, in B - 107. a.

Belgic.

Ital.

sanctimoniales

A sanctimoniales ejusdem S. Dominici institutum amplexas, quarum ecclesia est S. Mathiæ dicata. Sunt ejusdem reliquæ aliquæ in celeberrimo monasterio Casinensi et aliis variis locis.

§ V. Apparitio S. Mathiæ jubentis monasterium extrui.

Cum seculo Christi decimo tertio, S. Ludovico Francorum Regi aliisque Principibus ad Terram sanctam proficiscentibus, varii Sacerdotes societatem inter se iniissent, ut stretram populis terra marique tanquam eorum parochi, navarent operam; Ordinis S. Crucis, qua vestris signabantur, jecerunt fundamenta, qui mox in Germania inferiore inter Mosam præcipue ac Rhenum plurimum dilatatus est, ac præcipua totius Ordinis domus Huius oppido dittonis Leodiensis constituta. Quæ pluribus exponit memoratus ante Gelenius lib. 3 synagmate 43, ubi § 4 ait totam illustrem Merodiam familiam in totum Ordinem S. Crucis vicem semper addictam fuisse ab anno ccccxxi, quo D. Warnerus illustris Baro de Merodia trina visione a S. Mathia Apostolo, aliquot Ordinis Sanctæ Crucis Fratribus (ut habitus indicabat) stipato, communitus, oratorum eidem S. Mathiæ Apostolo et monasterium Ordinis S. Crucis, vulgo dictum Schwartzbroch, erexit et fundavit. Hæc Gelenius. Est autem Schwartzbroch, Latine Nigra palus, monasterium Ducatus Julincensis et diocesis Colonensis ab Marcolino quinque circiter millibus passuum distans, a quo tum monasterio quam oppido, medio itinere distat Merola, vetus castellum, Bavoniae titulo dudum illustre, unde nobilem familiam Merodiam, multas in stirpes partitam, cognomen tum inditisse diximus x Februarii, cum de Translacione capitis S. Gubielmi ageremus, pag. 487. At dicti Warneri Merodii Vitum una cum Origine hujus monasterii, quod Vallem S. Mathiæ appellat, typis Coloniensibus anno ccccxxvii edidit Franciscus Thomas Franch Ordinis S. Crucis Religiosus, ex qua quæ ad S. Mathiæ apparitionem spectant, hic damus. Sunt autem ista:

28 Prima origo hujus monasterii incepit anno salutis humane ccccxxi, verum quomodo contigerit, paucis dicemus. Cum generosissimus Baro ac nobilissimus Dominus Wernerus a Mæræde die quadam venationi insisteret, lassatum corpus in ipso fervore diei somni quiete refocillaturus, ad locum quemdam horroris et vaste solitudinis declinavit: qui præ nemorum spinarumque densitate tunc temporis accessit hominum insolitus, a solis inhabitabatur feris. Cumque paullulum obdormisset, factus est in excessum mentis, viditque virum statura procerum, vultu decorum, barba proluxa, pallioque nivei coloris amictum: viditque turbam magnam Religiosorum Ordinis Crucigerorum, quam dinumerare nemo poterat, prædicto astantem viro. Cumque nobilissimus Dominus de visionis novitate stuperet, propius accedens vir ille ait: Cognoscisne me? Et nobilis, Minime, inquit, et quis es Domine? Et quanam sunt hi Religiosi Crucis signati, quos tecum esse conspicio? Et ille, Ego, inquit, sum Mathias Apostolus, ex Apostolorum catalogo unus, in prolixioris locum ab Apostolis sorte electus. Missus autem sura ad te, Divinum tibi insinaturus voluntatem. At ille: Domine, quid vis me facere? Et Sanctus, Exaudita est, inquit, oratio tua, et elemosynæ tuæ commemoratæ sunt in conspectu Dei, Divinæ voluntatis est, in loco, quo soporifera reclinasti membra, in mei nominis honorem ædificare monasterium, introducereque illius Ordinis Religiosos, quos in præsentia apud me esse conspicias. Et his dictis disparuit. Nec mora: postquam visio hæc de illustris nobilissimique viri oculis sublata est, simili sub schemate nobilissimæ Domine Elisabethæ de Mæræde ejus contorbali apparuit, præcipiens eadem, quæ et ipsius marito præceperat. Cumque autem sero factum esset, gradu celeri illustris nobilisque Dominus castrum Mærædense repetit: cumque de apparitione sibi facta, intra se recogitaret, mirum in modum cœpit contristari et mœstus esse. Cum vero mœstiam intra cordis arcana reconditam obnubila facies propalaret, uxor tristitiæ causam cœpit perquirere. Cur, inquit, tristior solito est facies tua? et vultus tuus quare concidit? At ille narrare cœpit quæ viderat, quæque audierat: necdum apparitionis seriem plene consummaverat, cœpit et ipsa narrare visionem sibi ostensam. Itaque consilio parique voto suum accersientes Capellam divini humanique juris peritum, apparitionem factam exponentes, ejus consilium desuper inquirunt. At ille, ut vir sagacis admodum ingenii, sciens plures somno illudi, Phantasma, inquit, fuit. Nequaquam, aiunt, quinimo vera apparitio fuit. Si, inquit, apparitio vera et a Deo fuit, supplices uterque effundite preces, ut Sanctus, de quo ipsi dicitis, Mathias rursus vobis appareat, et de construendo monasterio plenius vos instructos reddat.

29 Mirandum sane prodigium et relatione dignum. Intempesta noctis silentio, cum sopor irruit super homines, ecce Sanctus, de quo dixi, Mathias rursus illustri Domino de Mæræde, ejusque contorbali Elisabethæ apparuit. Cur, inquit, increduli fuistis verbo meo? et quare hasitastis super accepto mandato? Et ad Dominum, Surge, ait, quantocyus, mena desiderium comple, et monasterium, de quo tibi præceperam, construe. Fratresque Ordinis S. Crucis illic pone, ut Deo valeant exhibere famulatum die noctue. Et his dictis ab eorum oculis evanuit. Nec mora: B. Mathias Capellano apparuit. Qua, inquit, temeritate ausus es apparitionem Domino tuo factam phantasma judicare? Nisi destiteris, temeritatis tue debitas penas reportabis. Facto mane Capellanus lacrymis perfusus accessit ad Dominum, quæ viderat et audierat enarrat.

30 Eodem itaque anno nobilis illustrisque Dominus de Mæræde in prince apparitionis loco juxta mandatum a B. Mathia acceptum, letam Angelis, tabescentibus daemonebus, nemorum densitate præcisa ac remota, in sanctissimi Mathiæ Apostoli honorem fundavit ecclesiam, reliquisque monasterii complexit officinas, introducens juxta divinum beneplacitum Fratres religiosos Ordinis S. Crucis viuentes sub regula S. Augustini, oblatisque donariis redditibusque annuis, delegatisque terris, peracto feliciter suæ vitæ cursu obdormivit in Domino. O virum ineffabilem, terrenis quamvis actibus et negotiis deditum, Apostolica tamen et innumerie sanctorum animarum Ordinis S. Crucis multitudinis apparitione dignum! Felix nimirum stirps Mærædiana, quæ tantos talesque produxit viros virtute integros.

31 Confirmant autem hanc Apostolicam apparitionem, et originem fundationis hujus monasterii Vallis S. Mathiæ, litteræ fundationis hujus monasterii, quæ asservantur diligentissime a Dominis Baronibus Mærædensium, quas et mihi dictari curavit generosus Dominus Philippus modernus Baro Mærædensis. Idem confirmat sermo habitus coram Venerabili Capitulo Aquisgranensi in Jubilæo D. Arnolli de Mæræde, ubi idem ut certissimum et isto tempore unicuique notissimum commemoratur. Idem affirmat constans traditio Fratrum hujus monasterii et litteræ fundationis Conventus ejusdem. Idemque approbat nomen ipsum monasterii, videlicet, Vallis S. Mathiæ, et continua hujus Apostoli in divinis officii memoria. Confirmat et patris S. Mathiæ appellatus, qui et fluxit ad levandam situm generosi D. Wernerii,

Ordinis Crucigerorum 13 erecto

addicti Merodiam,

ob fundationem monasterii Vallis S. Mathiæ.

Anno 1340 S. Mathias apparuit D. Wernerio Mærædio,

præcepit monasterium extrui

D AUCTORE G. H. APPARET ET ELISABETHÆ UXORI,

E iterum utriusque,

et dein Capellano:

extruitur monasterium cum ecclesia:

F

supplicatio in honorem S. Mathiæ.

A Werner. Denique confirmat quod diximus annua supplicatio oppidi Marcodurani in honorem S. Mathie Apostoli.

AUCTORE AUTHPERTO ABBATE CASINENSI.

SERMO DE S. MATHIA

auctore Authperto Abbate Casinensi, ex MS. Antuerpiensi et Mombrilio.

CAPUT I.

S. Mathie electio in discipulum et dein Apostolum Christi.

a b Prologus.

Mathias Hebraice, Latine dicitur b Donatus, ut subaudiatur pro Juda Scarioth. Iste enim in loco ejus duodecim ab Apostolis electus est, cum pro duobus sors mitteretur. Ille sine c cognomine solus habetur, cui datur evangelii predicatio in Judaea: cujus festum celebratur sexto Kalendas Martius: fuit enim de septuaginta discipulis unus.

d S. Mathias

2 d Inelyam et gloriosam festivitatem B. Mathie Apostoli Domini nostri Jesu Christi tanta devotione venerari et glorificare oportet, quanta illum, Divina gratia dispensante, ad Apostolicam dignitatem electum esse cognoscimus. Sed qualiter, vel quo ordine, per sanctos Apostolos patrata sit, et quid exinde sancti Patres in ejus laude mirifice protulerint, per sacro Scripturam seriem pandere curamus. Salvator etenim humanus noster Jesus Christus, humani generis conditor atque Redemptor, cum propensiore et arcano consilio censuisset mundum languidum elementissimo visitare, suumque plasma de potestate diabolice fraudis mirabiliter eripere (quod per quinque millia et eo amplius annorum possederat) ille, qui erat Rex regum et Dominus dominantium, sub potestate humani Regis, Octaviani scilicet Augusti, humiliter nasci dignatus est: e et ille, qui erat creator celi et terrae, carnis nostre fragilitatem suscipere non est dedignatus. Ac perinde per incrementa crescens, ut effectum vere incarnationis suae ostenderet; quoniam quidem ille esset verus dies, qui duodecim horis lucebat, duodecim Apostolos eligere censuit: deinde ad similitudinem septuaginta duarum linguarum, septuaginta duos discipulos assumpsit, binosque misit ad praedicandum. Inter quos simplicem B. Mathias sanctae predicationis ministerium suscipiens, ita se divinis humiliter totum subdidit praeceptis, ut fideliter predicando ad sanctae Matris Ecclesiae gremium, Ethnicum populum perducere curaret. Unde admodum acceptabilis et devotissimus Christo factus, cum trahitur ille Judas Dema proderet Christum, sive homicida effectus apostolatium perderet; iste vir Domini in loco illius sorte et oratione sanctorum Apostolorum duodecimus Apostolus ordinatur: cui datur sacri Evangelii predicatio in Judaea, sicuti sanctis Apostolis in singulis regionibus.

B

a Christo propter nos incarnato.

3 Veruntamen, si in regione Christicolarum, omnium festi Sanctorum celebrari condecet, quanto magis beatorum Apostolorum? Qui specialiter Christo adhererunt, colloquia cum illo habuerunt, comederunt ne biberunt, omnemque illius edicantiam sitibundo pectore hausuerunt: quique etiam ab ipso Domino fratres et amici appellari memorant, cum diceret: Jam non dicam vos servos, sed amicos meos. Et ubi: Hi sunt fratres mei. Magnanisque insuper vicissitudinem illis conferens, Gaudete, inquit, et exultate, quia nomina vestra scripta sunt in caelis. Hoc quia ipso momento ita convenit, propter hanc excellentiam illorum solennitates sub una festivitate merito celebrari congruum fuerat, sicuti communem vitam atque consortium cum Domino habuerunt. Nam et B. Hieronymus hoc astruens in Martyrologio, quod Chromatio et Heliodoro Episco-

e

inter 72 discipulos assumptus,

4 Exurgens autem Petrus in medio fratrum, dixit: (erat autem turba hominum simul fere centum viginti) Viri fratres, oportet impleri Scripturam, quam praedixit Spiritus sanctus per os David de Juda: qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jesum, qui communeratus erat in nobis, et sortitus est locum ministerii hujus: et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, et suspensus medius crepuit, et diffusa sunt omnia viscera ejus: et notum factum est omnibus habitantibus Hierusalem, a Scriptura est enim in libro Psalmorum: Fiat habitatio ejus deserta, et non sit qui habitet in ea, et episcopatum ejus accipiat alter. Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati sunt in omni tempore, quo intravit et exivit inter nos Dominus Jesus, incipiens a baptismo Joannis usque in diem, quo assumptus est a nobis, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos, i Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Justus, et Mathiam. Et orantes dixerunt: Tu Domine, qui nostri corda hominum, ostende quem elegeris ex his duobus unum, accipere locum ministerii hujus et apostolatus, de quo praevaricatus est Judas, ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Mathiam, et annueratus est cum undecim Apostolis.

pro Juda proditore in Apostolum electus,

5 In hac itaque electione hujus sanctissimi Apostoli consideranda est et admiranda dispensatio Divinae potentiae atque humanae gloriae: quoniam quidem, sicut divina Scriptura denuntiat, non sicut videt homo ita praevidet Deus. Ille enim Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Justus, ab hominibus est electus: Mathias autem, qui interpretatur h Dei parvus, sive Donatus, Spiritus sancti electione factus est magnus. O vere parvum! O vere magnum, qui non ideo magnus, quia elatus, sed ideo magnum quoniam humilis factus, sectando atque vestigia Domini sui dicens: Non venit filius hominis ministrari sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis. Et illud quod in alio loco dicit cum I Zebedaei filios ad sanctam cogeret humilitatem: tui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Et Donatus idem Mathias dicitur: a quo, vel quare? ab ipso utique Domino Jesu Christo: qui cum praecognitum habuit ante mundi constitutionem, ante suam sanctam incarnationem, quatenus cum veniret ubi penitendo temporis, cum ex sacra sumeret Virgine carnem, cum nasceretur, cum a suo post discipulo traderetur, Donatus ab ipso Domino in duodecimario numero exaltatur utique glorificaretur, et duodecimarius numerus perfectus inveniretur. Nec mirum, nec incredibile: nihil enim Dei sapientiae impossibile, nihilque incognitum esse creditur. Omnia enim, quaecumque voluit, fecit in caelo et in terra,

magna veneratione colendus

Joan. 15. 15 Math. 12. 49 Luc. 10. 20

7 Sane in prima parte libelli mei omnium Apostolorum festa opportunissime scripsimus: f ut diebus variis non videantur dividi, quos una dignitas apostolatus in caelesti gloria fecit esse sublimes. Sed quia mos obtinuit g in sancta Ecclesia, ut uniuscujusque Apostoli festa specialiter, quo die caelo sit natus et coronatus, in illo celebrentur; nos hodierna die B. Mathie duodecimi Apostoli natalem tanta veneratione excolere debemus, quanta, ut praedictum est, inter Apostolos mirabiliter electum esse comperimus. Sed quemadmodum B. Petri Apostoli elogio, inno Spiritus sancti gratia, sit patratum, quia magna auctoritatis magnaeque excellentiae sacramentum est, et a B. Luca Evangelista narratum; ad laudem Domini nostri Jesu Christi atque ipsius sancti et gloriosi Apostoli gloriam decentius condecet enarrare. Ait enim praefatus Evangelista:

7
9
die natali,

4 Exurgens autem Petrus in medio fratrum, dixit: (erat autem turba hominum simul fere centum viginti) Viri fratres, oportet impleri Scripturam, quam praedixit Spiritus sanctus per os David de Juda: qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jesum, qui communeratus erat in nobis, et sortitus est locum ministerii hujus: et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, et suspensus medius crepuit, et diffusa sunt omnia viscera ejus: et notum factum est omnibus habitantibus Hierusalem, a Scriptura est enim in libro Psalmorum: Fiat habitatio ejus deserta, et non sit qui habitet in ea, et episcopatum ejus accipiat alter. Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati sunt in omni tempore, quo intravit et exivit inter nos Dominus Jesus, incipiens a baptismo Joannis usque in diem, quo assumptus est a nobis, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos, i Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Justus, et Mathiam. Et orantes dixerunt: Tu Domine, qui nostri corda hominum, ostende quem elegeris ex his duobus unum, accipere locum ministerii hujus et apostolatus, de quo praevaricatus est Judas, ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Mathiam, et annueratus est cum undecim Apostolis.

Act 1. 15 et seqq. Electio ex Actis Apostolorum refertur.

h Psal. 68. 26

5 In hac itaque electione hujus sanctissimi Apostoli consideranda est et admiranda dispensatio Divinae potentiae atque humanae gloriae: quoniam quidem, sicut divina Scriptura denuntiat, non sicut videt homo ita praevidet Deus. Ille enim Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Justus, ab hominibus est electus: Mathias autem, qui interpretatur h Dei parvus, sive Donatus, Spiritus sancti electione factus est magnus. O vere parvum! O vere magnum, qui non ideo magnus, quia elatus, sed ideo magnum quoniam humilis factus, sectando atque vestigia Domini sui dicens: Non venit filius hominis ministrari sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis. Et illud quod in alio loco dicit cum I Zebedaei filios ad sanctam cogeret humilitatem: tui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Et Donatus idem Mathias dicitur: a quo, vel quare? ab ipso utique Domino Jesu Christo: qui cum praecognitum habuit ante mundi constitutionem, ante suam sanctam incarnationem, quatenus cum veniret ubi penitendo temporis, cum ex sacra sumeret Virgine carnem, cum nasceretur, cum a suo post discipulo traderetur, Donatus ab ipso Domino in duodecimario numero exaltatur utique glorificaretur, et duodecimarius numerus perfectus inveniretur. Nec mirum, nec incredibile: nihil enim Dei sapientiae impossibile, nihilque incognitum esse creditur. Omnia enim, quaecumque voluit, fecit in caelo et in terra,

Job. 10. 4

F S. Mathias

k quia humilis et parvus

Matth. 20. 28

l Luc. 14. 14 et 18. 14

praedictum in Apostolum

A ra, in mari et in omnibus abyssis. O quantum distans humana meriti a supernis judiciis atque divinis! O quantum humana sapientia ab illa sapientia, de qua dicit Apostolus: O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viae ejus! Hanc enim sapientiam completam vidimus in B. Mathiae electione, quem Dei sapientia in thesauro suo reconditum habuit humilem et parvum: sed tamen voluit in seculo pandere magnum et gloriosum, scilicet cum in throno illum duodecimo exaltaret. Excipiamus ergo eum tamquam a Deo donatum, tamquam ab ipso praedeterminatum: veneremur illum et tamquam ab ipso inter discipulos valde glorificatum. Non enim ille praedictus Barsabas aestimandus est ille Barnabas comes B. Pauli Apostoli: nam ille filius consolationis, hic autem filius quietis interpretatur.

a **E**t hic prologus in MS. nostro et Moutorio, et in antiqua Brevarius legitur: non tamen meminit Barotius. Disruptus est ex Isidoro. — *b* Ita Isidorus lib 7 Orig. cap. 8, Mathias, inquit, qui inter Apostolos sine cognomine solus habetur, interpretatur Donatus, ut subaudiatur pro Juda etc. — *c* Hoc ab Isidoro additur, quod ab illo Zacharias, a d. Barnabas habebatur, ut supra dictum. — *d* Hoc initium citat Barotius in Notis ad Martirologium. — *e* Haec desunt Moutorio. Sicut in MS. et Hieronymus. — *f* Editum passim. Ut dies varii non videantur dividere, Moutorius. Ut diebus variis non dividere videantur. — *g* Moutorio. Intus sancta secunda Ecclesia — *h* Additur apud Lucam. Ita ut appellaretur ager ille lingua corum Macedonia, hoc est, ager sanguinis. — *i* Inscriptus est hic. Josephi Martirologio Romano. — *k* Ita Avator infra, Beda in Acta, et alii interpretantur Dei parvum de cuius etymo Hebraeus disputat Cornelius a Lapide in eodem loco. — *l* In hoc loco praecedentem sententiam dixit de monasterio, ut sequentem sapienter alia occasione dixit.

CAPUT II.

Electio S. Mathiae sorte facta. Donum linguarum in Pentecoste collatum: Privilegium cum Christo iudicandi mundum.

Et dederunt, ait Lucas Evangelista, eis sortes, et cecidit sors super Mathiam. Neque etiam hoc exemplo, vel quia Jonas Propheta sorte deprehensus sit, indifferenter sortibus est credendum: cum privilegio singulariarii h. communem legem facere omnino non possint. Nam in sorte Jonae Prophetae Gentiles tempestate coacti auctorem periculi sorte quaerebant: et hic B. Mathias dilectus Dei sorte eligitur, ne ejus electio a lege veteris testamenti discrepare videretur, ubi summus Sacerdos sorte quaeri jubebatur: sicut de Zacharia dicitur, Secundum consuetudinem sacerdotum sorte exiit, ut incensum poneret. Sed hanc figuram licuit exerceri, donec veritas per Jesum completeretur: cujus hostia tempore Paschae immolata, sed die Pentecostes, Spiritu sancto in igne apparente, et vere consummata est. Inde est, quod B. Mathias ante Pentecosten sorte ordinatur: septem vero Diaconi (inter quos beatissimus Martyr primus ipse Stephanus, qui glorificando Jesum Christum, a dextris Dei stantem illum cornere meruit) postea nequaquam sortis agitatione, sed discipulorum tantum electione, Apostolorum vero oratione et manus impositione sunt ordinati. Qui autem hanc regulam exemplo Apostolorum tenere voluerunt, caveant et videant hoc beatos Apostolos non fecisse, nisi fratrum coetu collecto, et precibus effusis ad Dominum.

7 Quis etenim hanc Dei misericordiam perfectam, quis ejus dispensationis gratiam praevalere enarrare? Ipse utique sui Apostoli electionem per ignem Spiritus sancti confirmare dignatus est, qui hostiam sui corporis, quam pro nobis obtulit, die Pentecostes per ignem Spiritus sancti mirabiliter consummavit. Sic etenim ordo sacrae Scripturae per beatum Evangelistam denuntiat, dicens: Et dum completerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco: et factus est repente de caelo sonus, tamquam adveniens spiritus vehementis, et replevit totam domum, ubi erant sedentes, et appa-

ruerunt illis disperstitae linguae tamquam ignis, sed ditque supra singulos eorum: et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et coeperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Illa namque in Lege hostia acceptabilis Deo erat, quae coelesti igne consumebatur: sicuti divinitus actum legitimus in holocausto justae Abel et Manue, patris scilicet fortissimi Sampson, atque Heliae et ceterorum Prophetarum, nam ubi nos legimus: Respexit Deus munera Abel in Graeco scriptum est, et inflammavit. Ergo B. Mathiae Apostoli hostia electionis sacrae Scripturae documento, habet maximam sanctionem, et sanctissimam possidet firmitatem. Unde igitur et ex quo? Quoniam confirmans approbat illam de caelo Dominus, dando ignem Spiritu sancti omnibus Apostolis, utique et ipsi B. Mathiae, ut omnium gentium linguis perpetuo loquerentur.

8 Sed forsitan dicit aliquis: Fuit utique Spiritus sanctus Apostolis et B. Mathiae datus tantummodo illo in tempore et in illo loco, postea vero ablati est, sicut et ab omnibus Prophetis et a B. Eliseo, qui dicit de muliere orbata prole ad puerum: Dimitte illam quoniam anima ejus in amaritudine est: et Dominus celavit a me, et non indicavit mihi. Absit, inquam, hoc, absit a catholica veritate. Nam si B. Eliseo ac ceteris Prophetis fuit olim Spiritus sanctus datus et ablati: sed nequaquam a sanctis Apostolis et a B. Mathia. Illis etenim etsi ad tempus fuit datus et ablati, ita expediebat, ita congruum fuit, sicut prophetantibus Veritatem. Cum autem Christus Veritas venit, sanctis Apostolis Spiritus sanctus perenniter est datus et confirmatus, sicut et gratia omnium linguarum. Et merito. Nonne magna est differentia apud Dominum inter Apostolos et Prophetas? Illi enim ut famuli adventum Domini praeserverunt, et crediderunt, nec tamen incarnationem viderunt: sancti autem Apostoli incarnationem ejus et viderunt et crediderunt, comederunt cum illo et biberunt, et, ut praedictum est, amici ab eo appellari meruerunt: insuper etiam pro ejus amore sanguinem suum fuderunt. Approbat hoc illem Christus Dominus cum dicit: Multi Reges et Prophetae voluerunt videre, quae vos videtis, et non videntur, et audire quae auditis, et non audierunt. Qui autem hoc proterve improbare voluerint, caveant omnino, ne veritati resistant, et ne a veritate recedant, quae est Christus. Ipse enim hanc sententiam confirmat, inquietus Apostolis: Si diligitis me, mandata mea servate: et ego rogabo Patrem et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum. Anniadvertendum est utique, quid sit in aeternum manere. Quod est enim in aeternum manere? Hoc est, quod nunquam finitur, quod nunquam recedit, non habens finem, neque occasum, et revera non ait, hodie vel eras, vel tot diebus vel annis, sed in aeternum. Hoc sentiens B. Hieronymus, affirmat illud in duodecim quaestionibus indubie dicens: Ego utique audacter ac tota libertate pronuntio, ex eo tempore quo Apostoli in Domino crediderunt, semper eos habuisse Spiritum sanctum, nec potuisse signa facere absque Spiritu Dei gratia. Et infra de gratia omnium linguarum, Magnus, inquit, necessarium fuit Apostolis varietatem linguarum universarum gentium loqui, ut annuntiaturi Christum, nullo egerent interprete. Unde in Lycaonia, cum audissent arcelem Paulum et Barnabam loqui linguis suis, Deus etiam in homines conversos eos existimabant. Idemque Apostolus in epistola sua hoc approbans, ait: Gratias ago Deo, quod omnium gentium linguis loquar.

Hoc ille insinuando protulimus, ut intelligamus ad quantum perfectioris gratiam B. Mathias est electus, qui inter duodecim Apostolos duodecim apostolatus culmen scandere meruit: ac proude cum Dominus ad

D AUCTORE AUTH- PENTO ABRATE CASINENSIS. in Pentecoste accepit Spiritum sanctum et donum linguarum

Gen. 4. 6

4 Reg 4 27

numquam ablatum: E

Luc. 10. 14

Juan. 14. 18 F

utroque interprete Christum praevidit.

1 Cor 14 18

Rom. 11. 39

a Cur sorte electus.

Luc 1 9

c non S. Stephanus, et socii Diaconi

Act 2 1

AUCTORE AUTU-
BERTO ARDATH
CASINENSIS.

f

g h
Electio ubi Ara-
tores carmine
descripserunt.

k

l

Cum Christo
iudicaturus S.
Mathias

Luc 16
et S. Paulus,

1 Cor 6, 9
Mathi. 19 28

cum aliis
Sanctis,

A ad iudicium venerit, gloriosus enim illo residens f
apparebit. De lujus quoque Apostoli Mathie mira-
bili electione ac Judae trahitoris dejectione textum
B. Lucae Evangelista prosequens Arator sanctae Ro-
manae Ecclesiae Subdiaconus, quod B. Petrus Aposto-
lus g prosa oratione perdocuit, ille h versibus
heroicis deprompsit dicens :

9 Primus apostolico, parva de puppe vocatus,
Agmine Petrus erat : quo piscatore solebat
Squamea turba capi, subito de littore visus, i
Surgit, et insinuans divina negotia, coram
Sic venerandus ait : Nostis, quia proditor amens
Corruit, ipse suam stringens in gutture vocem,
Mercedem sceleris solvit sibi, tædia noxæ, k
Aeris ut medio communi pueret hosti,
Debita pœna locum : celo terraque perosus
Inter utrumque perit, nullo condenda sepulchris
Viscera rupta cadunt, tenuesque clapsus in auras, l
Nunc opus est votis, quod verba prophetica clamant.
Quem licet supplicare vices, tunc summa precantes,
Constituere duos, Joseph cognomine Justum
Mathiamque, Dei parvum quod nomen, ut aiunt,
Hebraeo sermone sonat, humilemque vocando.
Comprobat. O quantum distant humana supernis
Judicibus ! parvi merito transcendit ille,
Laudæ hominum qui iustus erat : duodena refulgent
Signa, choris terrisque jubar jaculatur Olympi.

10 Verumtamen, si aliqui imperiti et sanctorum
Scripturarum nimis idonei documentis, de lujus
sanctissimi Apostoli electione obstistere voluerint,
dicentes; Si B. Mathias duodecimarii numeri aposto-
latum explevit, et duodecimarii numeri aposto-
latum ad iudicandum; ergo B. Paulus Apostolus ab ista
sessione sequestratus erit; novimus utique, quia
duodecimarii numerus in hac re vel ceteris sacrae
Scripturas elogiis, secundum tropum, qui dicitur
Synecdoche, pars pro toto accipitur: qua ratione
proculdubio et B. Paulus Apostolus, et ceteri Sancti
sedebunt cum Domino ad iudicandum. Hoc namque
verissime approbat B. Augustinus in explanatione
Evangelii de villico, inquit: Videmus Apostolum
Domini Paulum sine ulla ambiguitate dixisse: Nos-
citis quia Angelos iudicabimus. Quos utique angelos
nisi malos? et ipsam eorum principem posuit. Ergo
sedebat ipse Apostolus in duodecim sedibus, de quibus
Dominus ait. Sedebitis super sedes duodecim,
iudicantes duodecim tribus Israel. Sed ipse non erat
inter duodecim Apostolos. Ideo suggero, ut novitis
intelligere duodecim sedes. Novimus enim, quia
primitus a Domino electi duodecim exiit traditor
Iudas, in loco ejus subrogatus B. Mathias. Si enim
singuli in singulis sedibus sedebunt, jam impetus
est numerus: ubi ergo sedebit Apostolus Paulus? An
forte molebitam sibi sedem usurpavit, quando dixit,
Noscitis quia angelos iudicabimus? Duodecim ergo
sedes, universæ sunt sedes, in quibus et Apostoli et
ceteri Sancti sedebunt cum Domino ad iudicandum.

a Hæc usque ad finem numeri ex Beda descripta sunt, nonnullis
omissis, et paucis de S. Stephano additis. De sorteque S. Ma-
thiae nonnulla habet S. Hieronymus cap. 5 Ecclesiasticæ Hierarchiæ
§ 8 Consultate interpretæ in Vita Apostolorum. — b Interponit
Beda ut Hieronymus ait. — c Beda vera consumpta est Vete-
ris omnia erant consumptis acceptis Deo victimis caelestis igne
consumit. — d Hæc, conflavit. — e In S. Hieronymus ex Theo-
dotimo. — Et inflamavit Dominus super Abel et super meretricem
ejus: super Cain vero et super meretricem ejus non inflamavit.
Græcè Theodoto terrogans inflamavit, et 70 Joh. episcopus et dicit
respondit. — f MS. clarabit. — g Momb. sup. h Rex adjuvata
Elyna suscepit Vitho Pontifici, creata anno 840, mortuo anno
888, sub quo Aratorum Cardinalium post alios statum Vithellus in
Additionibus ad Clementinam. — i Omittitur decem apud Arato-
rem interpositi versus. — k Hieron. 4 versus omittuntur. — l
Alii decem versus omittuntur. — m Momb. et quis unus inde
ceceherit, et quis in loco ejus fuerit subrogatus, est. B. Mathias.

CAPUT III.

S. Mathie gesta reliqua. Obitus.

His ita definitis, breviter ad laudem B. Mathie

Apostoli devotissime revertamur. Glorificemus illum, D
et veneremur, ac triumphali laude perpetuis præco-
niis declaremus: imitantes interiu sanctam illius
humilitatem, quæ est mater omnium sanctorum vir-
tutum. Caveamus superbiam, quæ est radix omnium
malorum: quam sequendo ille, qui primus ejectus
est et princeps extitit omnium malorum, in æternam
præcipitatus est damnationem. Unde Deus noster
clemens et omnipotens, non tantam passus in cœ-
lesti patria permanere a ruinam, novos Angelos re-
creans, novamque creaturam ad imaginem et simi-
litudinem suam hominem plasmare dignatus est: ex
cujus progenie, tantos illic ascendere statuit, cum
ipsa videlicet instauratione decimi ordinis, quantos
illic sanctos Angelos remansisse creditur, docente
sancto Propheta: Statuit terminos gentium secun-
dum numerum Angelorum Dei. Ab ista namque ruina
superbiæ Dominus Christus discipulos suos ervere
præcavens, cum dixissent ei, Domine, etiam dæ-
monia subjiciuntur nobis, ait illis: Videbam Sathan
sicut fulgur cadentem de caelo. Ac si diceret: Stu-
dete in omnibus humiliter vivere, et de miraculis
nocte gloriari, ne calatis similiter sicut ille, qui
talia dilexit. Proinde hoc præceptum Domini beatis-
simus Dei Apostolus Mathias amplectendo et reti-
nendo, in caritatis fundamento solidatus, in humili-
tatis nequæ comexus, sic humiliter vivere stultit,
et inter septuaginta duos discipulos Divina gratia
electus ad apostolatus gloriam conscendere me-
ruerit.

12 Habet ergo Apostolus Domini gloriosus, habet
perfecto prærogativam et excellentiam apostolicæ dig-
nitatis, non supra omnes, sed cum omnibus: non
b excellentior cunctis, sed omnibus cœqualis. Quare
hoc? Pro eo utique, quod Dominus Christus, cum
potestatem tribueret B. Petro Apostolo hanc atque
solvendi in cœlis et in terra, non illi solummodo tale
privilegium contulit, sed omnibus nimirum Apostolis,
omnibusque in Sacerdotati dignitate locatis. Unde
sicut ad increpationem B. Petri Apostoli Ananias et
Saphira, teste B. Benedicti Abbatis e regula, cor-
pore utique non animam mortui sunt: ita et increpa-
tione B. Pauli Apostoli Barjesus quidam Elymas
magus, lumine privatus est: itemque Apostolus stu-
porem nocere suæ sola missione epistolæ dæ-
moni tradidit, et rursum, cum voluit, restauravit,
dicens: Confirmate in illum caritatem, ne forte
abundantiori tristitia absorbeat, qui ejusmodi est.
Similiter autem Simonem illum magum, de sublimi
ære cum Coapostolo suo Petro mirabiliter præcipi-
tavit. Dehinc cum illos Christus instrueret, dicens:
Qui credit in me, opera quæ ego facio ipse faciet, et
majora horum faciet (quod de seminecunctis, et umbra
postea factum legimus, Luca referente in Actibus
Apostolorum) non prætulit aliquem, sed omnibus
æqualiter illam contulit potestatem.

13 Si autem quaeritur: utrumnam miraculorum
virtutibus, tantus Apostolus Domini specialiter cla-
ruerit: sciendum est per omnia, quia multas et stu-
pidas virtutes cum ceteris Coapostolis et apostoli-
cis viris operatus sit. Nam utique inter illos erat,
quibus Christus tribuit potestatem, dicens: Signa quæ
ego facio, et vos facietis, et in alio loco: Si dixeritis
monti huic, transi hinc, commovebit se de loco suo.
Idemdem: Habete potestatem calcandi super ves-
tigiis et scorpiones. Si enim, Christo attestante, qui
veraciter veritas est, de miraculorum virtutibus reti-
nendum est, quod iste vir Domini inter ceteros Apo-
stolos operatus sit: quantas illum credimus exercuisse
virtutes miraculorum; in provincia scilicet Judææ,
quæ illi in sorte prædicationis ad fidem Christi convertere
valuisset sine miraculorum patracione, sicut de sanctis

ob humilla-
tem, a nobis
imitandam,

a

Luc. 10. 17.
et 18

S. Mathias
Apostolus an-
numeratus,

E

b

æqualem cum
aliis potesta-
tem obtinuit,
Act. 5
cap. 37

c

Act 13

1 Cor 3. 1

2 Cor. 2. 7

Joon. 14. 12

F

Act. 19. 11 et

8. 13

miraculis cla-
ruerit,

Mathi. 17. 19

Luc 10. 19

Act. 3. 12
Act. 6. 8

licet ea scripta non sint :

Joan. 20. 30

horum fecit maximam, in animalis convertendi :

Ephes. 1. 4

Joan. 11. 9

regulari Dei ordinatone electus est :

Matth. 20. 28

Gal. 6. 11

passio dum mundo crucifixa :

pugnare cum diabolo,

1 Pet. 5. 8

Ephes. 6. 12

et v. 17

A tis Apostolis legimus. Per manus autem Apostolorum fiebant signa et prodigia. et de B. Stephano scriptum est : Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Sed quia minime scripta sunt miracula S. Mattheae, non sunt incredulitati deputanda, sed veritati, cum de ipso Domino Salvatore scriptum sit : Multa quidem et alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum, quae non sunt scripta in libro hoc. Et ut potiora inferamus, sciendum est utique, quod tot mortuos suscitaverit, quot ab aeternae damnationis morte, salutifera predicatione eripuerit : quod per omnia excellentius atque gloriosius esse decernitur a peccati morte animam defunctam Christo restituere, quam morturo corpori vitam donare. Resque enim gloriosius atque praestantius, quam aternaliter cum Christo vivere, cum Christo gaudere, caeleste regnum cum Angelis, cum Sanctis omnibus possidere? Quanto enim melius atque decentius beatissimum Paulum a morte animae resuscitatum, quam Lazarum a morte corporis videmus?

Interea neque hoc de hujus Apostoli gloria praetermittendum, quoniam quidem, quamquam omnes Apostoli ante saecula electi a Domino esse credantur, docente Apostolo ad dicente : Qui elegit nos ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus. Sed tamen non de quolibet, sicut de hoc sancto Apostolo, Dominus Christus contulit mentionem, cum diceret in Evangelio : Nomen duodecim horae sunt diei? sanctos videlicet Apostolos significans, et Judam inter eos. Si enim horae erant, S. Augustino docente, lucebant : si hinc celebant quomodo Judas diem Christum ad mortem tradebat? Ergo non Judam dixit in hoc loco traditorem : sed B. Mattheum successorem ejus et predicatorem. Hunc ergo praevitit, hunc insinuavit, quem in loco illius alterius postea mirabiliter ordinavit. Ipse etenim in caelo jam regnans, Apostolum illum constituit, qui in terris positus ceteros elegit Apostolos : nam et in caelis tunc cum Patre regnabat, et in terris eos ut filios gubernabat, sicut pollicens inquit : Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Ac per hoc datur intelligi : ut, sicuti decimum ordinem in caelestis gloria restituit de humana generatione, ita duodecimum numerum de B. Mattheae digna electione.

Passio namque illius si quaeritur haberi, sicuti ceterorum Apostolorum, manifestissime constat, quod ipse sibi intulerit passionem, et crucem suam ferendo, Christum fuerit secutus, dicendo enim Apostolo : Mihi autem absit gloria, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. Cum enim manifestum sit, quod duo sunt genera passionum, una in occulto, et altera in manifesto : patet mirum, quoniam quidem illi mundus erat crucifixus, quia odio illum habebat, et tanquam mortuum aestimabat. Similiter et ille mundo : quia illum ad sua gaudia trahere non valebat. Quis etenim sapiens ignorat duriora esse supplicia, quotidie spirituaher in acie stare, diaboli fraudi resistere, quam uno momento tyrannico gladio vitam finire. Hoc sentiens beatus Apostolus Petrus, commonebat curabat dicens : Adversarius noster diabolus, tanquam leo rugiens, circum querens quem devoret, cui resistite fortes in fide. Et B. Paulus similiter, State, inquit, succineti lumbos vestros in veritate, ut possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere : et galeam salutis assumite, et gladium spiritus, quod est verbum Dei. Nomen magnus Jacobus gladio Herodis truncatus : sed dilectus admodum Christo Joannes Evangelista germanus ejus in pace sanctae Ecclesiae a Christo vocatus et coronatus est?

Ergo beate nimis Apostole Christi Matthea exulta et gloriare in Domino Jesu Christo : gaude jam laetus gaudio sempiterno : et merito, quoniam praesago nomine vocitatus, et a Christo donatus : jam non parvus, sed magnus, non infimus in saeculo, sed gloriosus polles in caelo. Et quare hoc? quo pacto? qua gratia? Pro eo scilicet, quoniam cum esses humilis in corde tuo, nec laudes hominum cuperes, nec favorem, non aurum, non gemmas, non fluxa saeculi regna : pro terreno regno caelestem patriam : pro perituris gaudiis adeptus es paradisi amenitatem. Nam te mirabiliter ut Apostolum Paulum placide vocavit e caelo : illum namque prius praclaro lumine privans, ad gremium sanctae Ecclesiae caelitus destinavit : te quoque per caelum sanctum, per sancti Spiritus actum caelum et apostolicum fecit conscendere thronum. Ille te mirum eligit de grege discipulorum, qui Petrum et Andream, Jacobum et Joannem de littore ethiopicorum. Plaudite ergo nimis, plaudite per cuncta beates : jam coetibus angelicis sociatus, jam Christi nectare satius : inter apostolicas sedes in judicio illo magno, cum judicabit orbem terrae in aequitate, cum Christo Domino nostro exaltatus. Sed quia hoc totum donavit tibi gratia Christi, suppliciter petimus, humiliter postulamus, ipso enim pro nobis exorare digneris : ut nos elementer exaudiat postulantes, et placide remonet decertantes. Postquam vero de reliquiis Judaeae patriam praedicando, quam in sorte predicationis acceperat, et plurimos ethnicos ad fidem Catholicam convertit B. Mattheus Apostolus, migravit ad Dominum nostrum Jesum Christum e sexto Kalendas Martias, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per infinita saecula saeculorum.

a. Monbratio, damnationem. — b. Idem, excelsior. — c. S. Benedictus cap. 37. Memorantur, inquit, Annae et Sapphira, ne forte mortem, quam illi in corpore pertulerunt, haec est vel omnes, qui aliquam fraudem de rebus monasterii fecerint in anima patiantur. Ceterum quid Patres venerint de damnatione harmon, disputant. Haffens lib. 6. Disquisitionum monasticarum tract. 3. disquis. 4. Cornelius a Lapide et alii Interpretis in cap. 3. veterum. — d. Beati hoc verbum et Monbratio et MS. sol. ex antiquo Breviario Martiensis apponit. — e. Beati Monbratio dies : legitur in MS. et Brev. Norimensi.

ACTA S. MATTHAE

ab anonymo olim Hebraeae scripta, ab interprete monacho Trevir. aucta, ex IV MSS. et editione Wolfyngi Lazii, et variis Breviariis.

PROLOGUS I INTERPRETIS.

Cum multo studio et sollicitudine flagerem, quomodo gesta B. Mattheae Apostoli, quae apud nullum Ecclesiasticorum interpretum habentur, invenirem : quidam Presbyter, nomine Theodorius, thurmantem me ac tristem videns, causas a me tristate requisivit et accepit. Unde summa exultatione perclusus, quia hoc in me studium invenerat, dixit : Quod, si eorundem gestorum interpres esse vellem : cum quodam Judeo familiari suo se acturum, ut mihi librum, quem ipse Damatorum intulit, pro eo quod in ipso contra Legem argentum damnatum conficitur, Mattheus scilicet, Jacobi utriusque, et Stephani, idem Judaeus praesentaret. Decearum eo tempore a quodam ex Judaeis litteras Hebraicas. Venit ergo Hebraicum deferens, cujus cum ego titulum legerem, Sir Ha-irum. hoc est, Cantica cantorum scriptum invenit : tantaque indignatione commotus sum, ut vix ab illo manus continuerem. Nam illosibi Christianus odio ingenito decipere me gestiebat. Et tu, inquam, leno spurcissime, Ubricume fallere tentas, qui Hebraicarum Graecarum et Latinarum historiarum plenissimum acceperit scientiam? Nihil est certe in vestra bibliotheca, sive Graeca, sive Latina, quod mes-

D AUCTORE AUTH- PERTO ABBATE CASINENSIS
Eclamat scriptor a I S. Mattheum,

ejusque patro- rium in imple- rat.

d

e

a

b

Interpres est Acto S. Mattheae sollicitus,

etiam

A ciam. Timore ergo correptus, maxime ne ei apud Principem, in cuius gratia tunc fui, nocerem, iurjurando se mihi satisfaturum pronovit, quod et fecit. Lecto namque titulo libri, quem postmodum detulit Ay Mathay, hoc est, Vita Mathie, scriptum deprehendi. Denique opinatus omnia me intelligere, que infra scripta erant, licet invitus, omnem tamen ex ordine veritatem mihi aperuit, accepto a nobis pretio viginti trium solidorum. Post hunc anno sequente Iohannis meus Archiepiscopus ab alio Iudaeo, in periculo rerum suarum constituto, ita se omnia habere deprehendit, excepto quod ad nomen suum allusisse dixit versiculo Psalmi. Postea casuali incluse pro hoc ipso triduanum jejuniu agenti ideam revelatum est. Legatur itaque absque omni dubitationis scrupulo, quod tam certis argumentis verum esse deprehensum est, quia omne ambiguum Spiritus sanctus abolevit. Quomodo autem de Iudaea in Treverim venerit, sicut in historia Treverica et in monumentis Sylvestri Papae legi, miracula quoque ejus subsequenter edisseram.

AUCTORE AUTH-
PERTO ABITE
CASINENSIS.
a Iudro ea ac-
cipi:

adhuc
Translationem
et miracula:

n Sunt ea suscepti fidei, et a nonnullis apostrophis habentur
— b Prologus hic deest in MS. Treverensi et Siculensi, datur ex
MS. Madicensi et Ultrajectivo, ac Lucio. — c Lactus Haymoly

PROLOGUS II INTERPRETIS

Reverendissimo Domino suo, Ecclesie S. Eucharisti Treveris Abati vere dignissimo, humilis Levita, omnium Fratrum illi commissarum ultimus, debite indulgentis devotum obsequium. Cum verba simul et opera prepolleas, Pater beatissime, plurimos a levitate seculari retractos theorie h. claustro societati, ex quibus in sperandis illud tue sollicitudinis studium impendisti. Attestantur tuis instantia, quotidiani ammonitio, correptio: quam licet ex juvenili levitate non satis libenter excipiam, ex qua tamen pietate prodeat, cum mentem a vanitate recolligo, non ignoro. Illud quoque praeterire non debet, quod me lectum instare jugiter precipis et hortaris, ne scilicet otiosum inimicus inveniat, ne murmurando mentem occupet, ne detractio in lingua deserviat, ne manus operi, quod ad rem non attinet, insistat. Praecipit igitur benignitas tua, ut Vitam B. Mathie Apostoli, ad cuius ossa digne praesides, ab Hebraeo volumine (qui Damascena dicitur) intitulatur, quod in eo contra Legem agentium, iudicia continentur) exceptam c. latius exponerem, secundum indagatam avido, vel potius extortam omnem rei veritatem. Quod ego, licet audacie merito denoter, fieri tamen ut potui. Proinde licet alii latius, tum eloquentius explanare, stylymque rusticum lima urbana decentius expolire, Dominus te incolumen nobis custodiat, Pater carissime. Amen.

fratru Abbatii
sui latine
edit:

c
et latius expo-
nit.

C

d Datur ex Anzo solo deest in omnibus MSS. — b Deest verbum, adhaerit in clastro aut simile. — c Huc constat non esse huiusmodi interpretationem, sed nonnulla a monacho adjecta fuisse.

PARS I
Vita et Obitus S. Mathie

CAPUT I.

S. Mathie ortus, educatio, electio in discipulum et Apostolum Christi. Prædicatio in Iudæa.

a
S. Mathias
nascitur e no-
bilibus et piti-
patribus:

Igitur gloriosissimus Apostolus Domini nostri Jesu Christi Mathias, de tribu Juda, civitate Bethleem, illustri prosapia oriundus fuit. Parentes vero ejus multis divitiis et nobilitate generis a insignes, grandi apud Deum et homines morum venustate pollebant. Unde vero divinitus illis excolitur concessu, ut religiosi parentes religiosiorem ex se filium procrearent. Natum itaque puerum Mathiam, quod in nostra

lingua Dei parvus, sive donatus, dicitur, nuncupaverant: quem etiam ab amnis puerilibus divina institutionibus Legis inauguraverunt. Ad pedes itaque b Simeonis summi Sacerdotis et incomparabilis viri, atque tunc temporis in Legge Mosaica doctissimi, prima Legis elementa percepit; divinaque sibi gratia cooperante, omnem in brevi Legis et Prophetarum scientiam comprehendit. Studebat jam tum in tenera ætate majorum imitari studia, divinae lectioni incumbere jugiter, lascivie sensum non impendere, sed annos juveniles morum vincere maturitate. Promde adulescens factus, crebris disputationibus examinatus, non solum condiscipulis, sed et ipsi Magistro suo mirabilis habebatur. Quippe, qui licet eruditissimus esset, nullatenus extollebatur, sed juxta nominis sui etymologiam se vere parvum et humilem exhibere nitabatur, illud Sapientis sæpe commemorans: Quanto magnus es, humilia te in omnibus. Et illud, c Superbum sequitur ignominia, humilem autem spiritu gloria. Erat igitur vir beatus corpore d mundissimus, animo purus, in solvendis sacrae Scripturae questionibus acutissimus, in consilio providus, in sermone animus ejus ad virtutem, ut esset ad intelligentiam habilis, ad misericordiam facilis, in prosperis non elatus, in adversis constans et intrepidus. Satagebat ut quod sensu perciperat, opere completeret, ex manus assertionem oris probaret doctrinam. f O beatum virum, cujus preconium non solum in Ecclesia Sanctorum, sed, quod mirificum magis est, in synagoga resonat g Judæorum. Nam qualis quantum existimandus est fuisse, quem boni totius æmuli, idemque damnatores ejus, non desinant laudibus extollere?

4 Et igitur lucerna de h. modio Legis ad candelabrum transiret Ecclesie, vocatione Christi dignus habitus, pauperum Christum pauper ipse secutus, in sortem et numerum septuaginta duorum Discipulorum ab ipso Domino designatus est. Completo deinde dispensationis Dominice i sacramento, Incarnatione videlicet, passione, resurrectione et ad ascensione in celos, surgens Petrus in medio fratrum dixit: (Erat autem turba hominum fere centum viginti) Viri fratres, oportet impleri Scripturam de Juda, quam prælixi Spiritus sanctus per os David, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jesum, qui connumeratus est in nobis, et sortitus est sortem ministrum huius. Et hoc quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, et suspensus crepuit medius, et diffusa sunt omnia viscera ejus: et notum factum est omnibus habitantibus Hierusalem, ita ut appelleretur ager ille lingua eorum Hæcoldama, hoc est ager sanguinis. Scriptum namque est in libro Psalmorum: Fiat habitatio eorum deserta, et non sit qui inhabitet in ea, et episcopatum ejus accipiat alter. Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati sunt in omni tempore, quo intravit et exiit inter nos Dominus noster Jesus Christus, incipiens a baptismo Joannis usque in diem, qua assumptus est a nobis, testem resurrectionis ejus fieri nobiscum unum ex istis. Et statuerunt duos, Joseph, qui dicebatur Barsabas, qui cognominatus est Justus, et Mathiam, et orantes dixerunt: Tu Domine, qui nosti corda omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministrum huius. Et apostolatus, de quo prævaricatus est Judas, ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Mathiam. Et annumeratus est cum undecim Apostolis. Cum ergo compleretur dies Pentecostes, accepta in linguis igneis Spiritus sancti gratia, Apostoli dispersi sunt toto orbe terrarum. Beatus ergo Mathias ex decreto ejusdem Spiritus sancti, Judæam in sortem prædicationis suscepit, in qua quantum divinae gratiæ

b
in lege instru-
tutine:

doctus et humi-
lis,
Eccl. 3 20
Prov. 29. 23
c
d

e
in omni vir-
tute excellit:
E

f

g

h

adoptitur a
Christo inter
72 discipulos:

i

Act. I.

in locum Judæ
proditoris,

F

Psal. 68. 26 et
108 8

sorte electus
est apostolus:

in Iudæa præ-
dicavit:
k

A gratia lumine præventus, æmulorum in se livorem accenderit, sequens pagina declarat.

a Lucius venerandi. — b Vultus intellecti S Simeon senex, qui Luc 2 Christum in ulnis excepit. Lucius in præ-sit Simonis summi et incomparabilis virtutibus voce Sacerdotis, qui in 4 MSS. habetur, S Simeon a Cyrillo Hierosolymitano, Epiphano, aliisque dicitur Sacerdos fuisse. Anno Hilleli, Doctoris apud Hebræos insignis fuisse non discipulum aut filium, et in eo spiritum Synagoga maxime Judæorum defuisse tradunt ex Talmudicis Galatinus lib. 1 cap. 3, Genebrardus in Chronologia aliisque. Consule Baradrum tomo 1 Concordiæ Evangelii lib. 10 cap. 2. Colitur S Simeon 8 Octobr. Fuit interim Simon filius Boethi summus Sacerdos, sed ut Josephus ait lib. 15 iniqui Judaicæ cap. 12, regni Herodis, cuius socius erat, anno 13, ante Christi Etiam in 24 Alius Simon decessor Capthæ statuitur. Alius demum tertius a Capthæ successor — e Editio sublimata habet Superbum sequitur humilitas, et humiliter spiritu suscipiet gloria. — d MS. Ultr. castus — e Item, sermone nitidus. — f Lucius hic interpreti. O beatum virum, qui sub umbra positus, opera lucis exercebat, qui Legi subditus, virum gratiæ præferbat. Desinit in 4 MSS. — g MS. Trecur, cum Lucio, impiorum. — h MS. Ultræct. et Lucius medio — I MS. Trecur. mysterio. Lucius ministerio — k Item MS et Lucius quemadmodum divina gratia quosdam mancipans, æmulorum etc.

CAPUT II.

S. Mathiæ miracula: quæstio de eo habita. Blasphemix Judæorum in Christum.

Ab Anno igitur post passionem Domini b tricesimo tertio plus minus, c Ananus junior, cui a Caypha Pontificatum adeptus, d credens se opportunum tempus invenisse, idem Pontifex adversus discipulos Domini inflammatus, et Festo Præsede mortuo, et Albino adhuc in itinere constituto, concilium Judaicum fecit, et quosdam deducens ad se, inter quos et fratrem Jesu Jacobum tradidit puniendos. Qua tempestate beatus Apostolus Domini Mathias verbum vitæ æternæ Judæis per circumitum nuntiabat, multosque filiorum Israel convertebat ad Dominum signis et prodigijs. Cæcos namque illuminabat, leprosos mundabat, dæmones ex obsessis corporibus in nomine Christi fugabat; claudis gressum, surdis auditum, mortuis quoque vitam restituebat. Instruebat eos quid erat vitæ, quid morum, quid religionis, Moysen quidem sanctum prædicans, Legem nihilominus omni cultu dignissimam, sed quæ sub palea litteræ maxime in se Christi et Ecclesiæ sacramenta contineat, Christum denique ab ipso Moyse signis et æigmatibus præfiguratum, verbis prophetæis annuntiatum, in redemptionem generis humani missum a Deo Patre per Virginem mundo innotuisse, divinæ Legis testimonio comprobabat, plurimamque elisere, et interpretans illis, omnia signis potentissimis approbat.

C In hunc ergo modum dum circumisset vicus et castella, beneficiens et annuntians verbum Dei, devenit in civitatem Galilee, quæ Latine e Giscala dicitur: et introiens in synagogam, cepit ex Scriptura Legis evangelizare Christum. Illi autem intebantur contraire sermonibus ejus, blasphemix et detestationibus, nomini sancto maledicentes. Cumque instantius ipse de Jesu sermonem faceret, illi repleti zelo, duxerunt eum, et vincientes, nuntiaverunt Principi Sacerdotum et senioribus, dicentes: Condemnati illius Jesu, qui se Filium Dei dicebat, discipulum comprehendimus, quem subvertentem plebem per synagogas et computa deprehendimus. Quid opus factu sit, consulte. Nos enim multis Legis questionibus examinavimus illum et invenimus hominem contra Legem quidem agentem, sed in ipsa Lege peritissimum, qui et gloriatu r Simeonem se habuisse Magistrum. Nobilis est genere, illustris et acceptus in plebe, quamobrem dixerimus nihil in illum absque auctoritatis vestre imperio præsumere. Quidam ex synagoga Principis dixerunt: Lex nostra, fratres, ut nostis, non nisi ex sua confessione, seu testium veracium assertionem, condemnat, sicut scriptum est: In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Et absque testibus nemo pu-

nietur. At illi dixerunt, Invenimus eum per synagogas subvertentem populum per totam Galileam, conventicula facientem, circumferentem doctrinam Jesu Nazareni, Principum judicio crucifixi. Denique non est civitas aut vicus, in quo novam sectam non invexerit homo perditissimus, et qui in Moysen locumque sanctum et Legem blasphemare non timuit. Hujus rei testes sumus.

7 Pontifex Ananus dixit: Nomen ejus edicite. Responderunt: Mathias natus de Bethleem Judæ: Pontifex dixit: Quandoquidem non expedit nobis nec generi nostro, sermonem de Jesu propagari, adducatur, ut, si qua temeraria per ignorantiam protulit, diluat per penitentiam: sin alias, penam prævaricationis incurrat. Absentes ergo cum ministris Pontificis et aliis Principibus Magistratum, adduxerunt beatum virum in concilium. Quem intutus Pontifex, ait: Scit omne concilium hoc et orbis universus, in quantum respublica nostra devenit opprobrium, non quidem culpis nostris exersitate, Præsidiumque Romanorum avaritia, vel, ut ita rectius dicam, severitate. Nec enim fuerunt nominandi quidam rerum novarum cupidi, sectas adducentes, per quas tot millia Judæorum perversa sunt, quot a Romanis exercitiibus interempta, vos nostis. Nec enim talia ex ipsa sua magnitudine latere potuerunt, et ex ipsa vicinitate seu potius visione terruerunt. Veruntamen illorum cum suis auctoribus vanitas, non sine magno generis nostri opprobrio penitus interit. Nec inventus est, qui populum ex ipsorum superstitione vel heresi post illos irretiverit, fuerunt enim g Judas Galilæus, et h Theodas magus, quos post illorum interitum nemo recollit, nemo venerari vel imitari contendit.

8 Maximus bonum hæresiarum Jesus Nazarens surrexit, qui Deum ac Dei Filium se prædicans, Legis observationem nihil pendit, multorum oculos et annos signis suis et præstigijs illiciens avertit. Suscepit tamen in se Legis decreta, quæ contempsit, realiter hoc approbans, quod verbaliter interdixit. Sed quorsum ista? Scimus a Domino Moyse sancto Legem datam, a Patriarchis verbis et effectibus approbatam, a Prophetis nihilominus observatam: quibus et Deus miracula facere dedit: qualia Jesus facere non potuit. Quis enim nesciat Moysen cum Domino quasi homine collocutum? Quis nesciat Heliam igneo curru ad sidera transvectum? Quis ignorat cadaver Helizei mortuum de sepulchro suscitasse? Quis ambigat ceteros Dei sanctos plurima miracula perpetrasse. quorum nullus tamen hanc dignitatem nominis divini usurpavit, nullus Legem novam adinvenit. Denique sancti Prophete abjecto habitu, voce humili, qua tantum datur intelligi, non sponte sed torrente sancti Spiritus impulsu, locuti sunt. Ille autem ad ostentationem omnia agenda passum verba vana jaectavit. Intantum processit ejus insania, ut et Principes Sacerdotum suis contumelijs læraret, Scribas et Pharizæos hypocritas appellaret. Quis hoc Prophetarum præsumpsit? Sed illo præsumptionis dignum finem invenit, atque utinam memoria ejus cum ipso perisset, neque esset qui errorem doctrine ejus semel amovendum resuscitaret! Sed præter votum accidit. Ecce templum sanctum, civitas sancta, leges paternæ, Romano Præsidi et legibus Romanis exposita sunt. Non est qui condeleat, non est qui misereatur, nemo qui judicet, nemo qui reputet. Tradimur ad iudicium, et sustinetur: seducimur, et consentimus: in direptione sumus, et tacemus. Isti præcipue Galilæam manus Romanorum nos tradunt, dum sanguinem Jesu, quasi innocentis hominis, in nos et in genus nostrum refundere non erubescunt. Expedit ergo nobis, ut pauci periant, ne

D INTERPRETE MORNACRO TREVIKENSIS Deuter 19, 15

assistit concilio.

Ananus Pontifex deplorat miseriam Judæorum:

g h

in Christum impe debacchatur:

F

S. Simeon senex.
ali Simonis summi Pontificis.

ab
c
d

Miraculis claret.

comprehensura Judæis:

usatur.

f

A ne Romani totum locum deleant et gentem. E duobus malis si neutrum vitari potest, minus et tolerabilius eligendum est. Prospicere tamen errantibus, et salutis afferre remedium, magis est sinere quam de voluntario ipsorum interitu vel perditione gratulari. Neque nos in periculis positi, cuiusquam desideramus periculum : sed, quod nostro competit officio, lapsos reformare, errantes corrigere, periclitantibus summopere adesse studemus. Perpendat et hic igitur animi nostri mansuetudinem : tempus habet, dantur inducias, quarum interstitio possit animum suum revocare religioni. Habet potestatem pro se quæ expedit allegare, verbis *k* executoris objecta refellere.

k

a Deest hoc initium in MS. Treverensi. — *b* Is foret. *Er* et *Christiani* 64, sed foret subalternus annus a passione 30 anni 31, ut non cum S. Iuliano ocellus. — *c* Anus Ananias, Anianus. *De* eo *Josephus* lib. 20 antiquit. *Judae*, cap. 8 1/2 tra. *Idem* vero *Aegyptus* junior *Josephus* Pontifice Jusso privati vitam agere, sacerdotium ejus dedit Anan filio, et ipsi vocato Anano. Is *Juda* erat, erat et ferax ingenio, secta Sadduceus, quod hominum genus apud *Judaeos* in judicando est severissimum. *Aristophorus* in *Panathenibus* *Juda*is *Ananiam* epum vocat. — *d* *Josephus* loco indicato *hæc* ita narrat. *Tempus* opportunitatis se nactum ratus, marito *Fest*o *Albino* adhuc agente in *Rome*, concellum *Judaicum* advocat, statoluque coram eo *fratrem* *Jesu Christi* *Jacobum* nomine et una quosdam alios reos impetralis peractos lapidandos tradidit. quod factum omnibus in ea civitate bonis et legum studiosis vehementer displicuit. *Idem* *Josephus*. *Occisum* *est* S. *Matthiam* *dicem* anno *VI* *ex* *Incipit* et *Herodiani* *Choro* *ecclie* *tradunt* *Petrus*, *Balthazar*, et *alii*. — *e* *Giselaum* *Gothorum* *opululum* *indomulum*, a *Tito* *capitum*, et *cives* *sedulo* *in* *desertis* *Josephus* *lib.* 4 *belli* *Judaici* *cap.* 4 *Lazarus* *addit* *nomine* *Gallii* *fuisse*. — *f* *MS.* *Rodæ*, et *Trevis*. *cum* *Lazio* *Simonem* *habuit*. — *g* *Juda* *Giselaum* *appelbat* *Josephus*, *qui* *lib.* 18 *Antiq.* *Judaic.* *cap.* 1 *et* 2 *describit* *ejus* *sectam*. — *h* *Theodas* *Magus* *legitur* *in* *MS.* *Trevis*, et *Susl.* *ac* *Lazio*, *at* *MS.* *Bulle*. *Theodas* *magus* *Josephus* *lib.* 2 *Ant. Jud.* *cap.* 2 *sib* *incum*, *Theodas* *praestigiatæ*, *ubi* *et* *cives* *ejus* *inducuntur*. — *i* *Lazarus* *et* *et* *MS.* *Trevis*, *sententia*, *et* *potius* *legendum* *salubre*. — *k* *Idem*, *excusatoris*.

Ananias seu Anianus summus Pontifex.

S. Jacobus octavus anno Chr. 61.

B *Christum ostendentem* *Judæis* *in* *figura* *Christi* *venturi* *contingisse*.

CAPUT III.

S. Mathiæ in fide constantia, martyrium.

Tunc B. Mathias exiensis ad caelum manibus dixit : De objectis, viri fratres, quæ vos crimina dieitis, non oportet me multa dicere, quandoquidem esse Christinum non est criminis, sed gloriæ. Nam ipse Dominus dixit per Prophetam : Vocabo servos meos in novissimis diebus nomine alio. Pontifex Ananus dixit : Quomodo non est criminis Legem sanctam pro nihilo dicere, Deum inhonorare, fabulicæ superstitionis et inanibus vacare? B. Mathias respondit : Si meis verbis præbeatis auditum, docebo vos, qualiter hoc quod prædicamus fabulosum non sit, sed ab initio Legis testimonium approbatum. Deus Patrum nostrorum Abraham eduxit de Ur Chaldaeorum, promittens illi terram Chanaan, et semini ejus so daturam in hereditatem, cum neque filios neque filias haberet, et Sara uxor ejus sterilis esset : de quo tamen scriptum est : Credidit Abraham Deo, et reputatum est ei ad justitiam. Et locutus est Dominus ad Abraham dicens : Juxta condictum revertar ad te, et habebit Sara filium. Per repromissionem igitur natus est Abraham patri nostro filius, quem appellavit Isaac. Ex illo natus est Jacob, qui surripuit primogenitum fratris, a Domino electus : in quo repromissio fructificaret, sicut Scriptura dicit : Jacob dilexi, Esau autem odio habui, Cumque zelaretur Esau Jacob ut eum occideret, abiit Jacob in Mesopotamiam Syriæ ad Laban, et servivit sub merce, usquequo loqueretur ei Deus, dicens : Reverte in terram nativitatis tue, eroque tecum, et eroam te, et liberabo te. Cum igitur abisset eum multa familia et pecunia, et venisset in Phanniel, descendit ad eum vir qui loquebatur usque mane cum eo, dixitque ad eum : Dimitte me, aurora est. Qui respondit ei : Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Et benedixit ei, et dixit ad eum : Non vocaberis ultra Jacob, sed Israel erit nomen tuum. Sciscitanti nomen viri ait : Cur quaeris nomen meum quod est mirabile?

S. Mathias fratrem Christi proficitur.

Christum ostendentem sicut Abraham.

Gen 15 6.

Gen. 18. 14

Malachi 1. 2

Gen. 1. 1

et Israel Gen 32

Et abiit Jacob, et cum illo, quos genuit, in terra Chanaan duodecim Patriarcha : ex quibus præmisit Deus in Ægyptum firmamentum ac Salvatorem, qui adesset eis et semini eorum in tempore afflictionis. Facta deinceps fame in terra Chanaan, descendit Israel in Ægyptum in annibus septuaginta, et habitaverunt patres nostri in oppidis Gessen, et multiplicati sunt nimis. Cumque afflictiones multas tolerassent ab Ægyptiis, surrexit Moyses vir potens et eruditus, qui fugiens Pharaonem persequentem, devenit in Madian. Unde cum pasceret oves socii sui Jethro in deserto Madian, apparuit ei Dominus in igne flammæ rubi. Appropinquante autem illo ut videret visionem mirabilem, dixit ei Dominus : Solve calcamentum de pedibus tuis. Quod quidem, fratres, scientibus legem loquor, signum fuit repudij. Quod intelligens idem vir sanctus, ait : Obsecro, Domine, mitte quem missurus es, significans videlicet quod idem postea scribit filius Israel dicens : Prophetam vobis suscitabit Dominus de fratribus vestris tanquam meipsum, hunc audietis, juxta omnia quæ locutus fuerit vobis.

10 Et iratus Dominus ad Moysen, ait : Ecce Aaron frater tuus venit in occursum tibi, ostendens nondum consummatam plenitudinem temporis : in quo verus ille nuntius adesset, qui populum suum non de manu significativi Pharaonis, sed de potestate intellectualis et significati, qui est diabolus, liberaret. c Significativa enim cetera omnia quæ gesta sunt : Phase vestrum, indicio est, quod a patribus ad litteram celebratum, maxima in se mysteria continere manifestis et evidentibus de causis patet. Quid enim esus carniæ agni proderat ad conscientiam? quare renes accingitis? Quare in manibus baculos tenetis et calcamenta in pedibus? Hæc omnia, fratres, licet scientiam Legis habeatis, sicut scriptum est, nisi credideritis, non intelligetis. Quomodo enim sanguis agni in utroque poste et in superluminari aspersus ab exterminatore nos liberaret nisi Crucem Jesu, qui dicitur Christus, significaret? De ipso namque Isaias dicit : Sicut ovis ad occisionem ducetur. Et inter cetera : Cum iniquis reputatus est.

11 Utergo nomen Jesu Pontifex audivit, furore repletus est, et ait : Hæc itaque ad destructionem Legis prosequeris? An ignoras scriptum? Si quis propheta aut Summius in Israel surrexerit, ut avertat vos a Lege Domini Dei vestri, moriatur homo ille? S. Mathias respondit : Propheta, de quo nobis sermo, non tantum Propheeta est, sed et Dominus Propheatarum, et Deus Dei Filius ejus divinitas veris indicis declarat. Hæc igitur ductus ratione in ipsum credidi, sperans quod in confessione nominis ejus perseverabo. Pontifex dixit : Si dantur induciæ, visne aliquando penitere? S. Mathias respondit : Absit a me, ut a veritate, quam semel inveni, non per penitentiam, sed per apostasiam, recedam. Jesum Nazarenum, quem vos tradidistis et negastis, verum Dei Filium, Patri per omnia substantialem et coeternum atque coequalent corde confiteor, ore prædico. Christi servus sum, aliud esse non potero.

12 Tunc Pontifex obturans aures suas, et stridentibus in eum, cum furore clamavit, dicens : Blasphemavit, et subjuvit : Audiatur Legem. Et lecta est juxta quod attulit : Homo qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum, et qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur : lapidibus eum obruet omnis populus : non parcat illi oculus vester, ut auferatis malum ex Israel. Cumque vir sanctus nec blandimentis averti, nec minis concuti posset : protulit in eum sententiam dicens : Os tuum contra te locutum est, sanguis tuus sit super caput tuum

b

et Moysi

Exod. 3. 5

Exod 4. 13

Deut. 15. 15

E

c omnia ostendentem Judæis in figura Christi venturi contingisse.

Isa 53. 7 et 12

Deut. 13 5

F

Christum verum Deum proficitur.

adjudicator reus mortis Lev 24 15 et 16

A tuum. Proinde ductus est ad pœnam. Cumque venisset ad Bethlaskila, hoc est, domus lapidatorum, indixit silentium et dixit : Quare, fratres, Adamahay, hoc est, hominem viventem, interfecistis? Scriptum namque est : Cum videro faciem Domini Sabaoth, numquid non vivit anima mea? Vel ut alii Judæo peritiori placuit secundum Hebraicam veritatem : Quando veniam, et apparebo ante faciem Dei? Ait enim, quia prima et ultima littera nominis, quæ sunt Mem et Iod, simul junctæ resonent, quando et ipse per has litteras allu-erit ad nomen suum versiculo Psalmi. Et subjunxit vir sanctus : Hypocrite, bene prophetavit de vobis David, dicens : Captabunt in animum justî, et sanguinem innocentem condemnabunt. Et Ezechiel ait : Mortificabant animas, quæ non moriuntur.

12 Testes igitur duo numero, secundum Legis mandatum, posuerunt manus suas super caput ejus, et in cumulo lapidum dejecerunt eum, ac primi lapides miserunt. Mathias autem petiit duos lapides conspeliari sibi in testimonium illis. Et lapidatus est ab illis, e securi quoque Romano more percussus est, ut quasi f in hoc Presidi Romanæ majestatis aliquid deferretur. Tunc extensis in cœlum manibus reddidit spiritum die sexta Kalendarum Martiarum. g Et accedentes discipuli ejus honorifice sepelierunt eum in nomine Domini nostri Jesu Christi : cui est honor et gloria cum æterno Patre Spirituque sancto in secula seculorum. Amen.

a Vitis Ananias et Ananias. ut supra. — b Loxius et MS Trevir. aliena — c MS. Babil. Significativa enim tunc fuisse constat omnia, quæ gesta sunt Phase emni vestrum judicium est — d MS. Sicat. Bethlaskila. MS. Budic. Bethlaskra. MS. Ultra. Bethlaskria. — e Hinc p. i. cum securi pignus — f MSS. Budic. Etr. et Susit. nihil Presidi deferretur — g Ita MS Trevir in alius sic legitur. Et accedentes viri ex discipulis ejus sepelierunt eum quorum sunt nomina, Laclis, Kapli, Herda, Samuel, Simon, Naaman, Josephi Ismael, Simon, Joannes Quique Joannes gratia Dei destinatus apostolatus ceteris in fide permanentibus Domini nostri. Loco Herda, Lectus habet Ilmina et Heimbaba.

PARS II

De Corpore S. Mathiæ apud Trevirenses, et variis miraculis.

auctore eodem monacho Trevirensi, ex m codicibus MSS.

CAPUT I.

Corpus S. Mathiæ Roma Treviro translatum.

His de passione beati Apostoli prælibatis, nunc qualiter corpus ipsius in civitate Treverica, in qua modo honorifice requiescit, translatum sit, pro possibilitate nostrarum virium et sancti Spiritus dono, recto ordine prosequemur. Constantino itaque patre Augustorum b monarchiam Romani principatus adepti, atque in e Christi religione fundato, mater ejus Helena, d primum quidem Judæa impietate seducta, postmodum autem Divina dispensatione correctâ, Hierusalem præfecta est : ubi cura voto suo per e inventionem sanctæ Crucis satisfaceret, ad filium rediit, ac deinde Romam ad j Papam Silvestrum demigravit : cum quo communicato consilio, nullum se de perditione urbis Trevericæ, cujus ipsa esset g indigena, dolere confessâ est. Unde summo petiit, ut prædicatores præfate urbi transmitteret. At beatissimus Papa Silvester, ejusdem urbis antiquam considerans dignitatem, quæ secunda Roma olim vocari meruerat, quemnam inveterate superstitionis extirparet idoncum legaret, hæsitabat. Eapropter religiosa femina jejunii et orationibus vacans, sacre petitionis effectum adeptâ est. Divinitus namque inspirato consilio B. Silvester S. Agricius h Patriarcham Antiochenum, virum eruditum, et multis confessionibus clarum, ad se vocavit, eique prædicationem et Archiepiscopalem

in Treviro dignitatem commisit. Quod cum ille, utputa longo jam t senio ac labore fractus, renueret, utriusque precibus tandem victus, assensit, et Trevirum ire perrexit.

2 Huic B. Helena reliquias magnificas, k tunicam videlicet Domini inconsutilem, cum uno clavorum ac cultello Jesu, Sanctum quoque Mathiam Apostolum de Judæa translatum suæ urbi defendendum, per manus Silvestri Papæ tradidit. Cui etiam idem Apostolicus privilegium antiquæ dignitatis, quod hæcenus in monumentis publicis habetur, reformavit. Veniens autem Agricius urbem Treviricam a pristino revocavit errore, aquisque salutaribus ablutam Christianæ religioni mancipavit. Sacras quoque Reliquias pro fidelium petitione in diversis locis distribuit : Mathiam vero Apostolum altius terre infodiens, juxta corpora sanctorum Patrum Eucharîi, Materni, Valerii in suburbio Treverensi ad meridiem collocavit. Quo in loco post multos in Christo desudatos labores, l Idibus Januarii carnis eductus carcere, ipse quoque requievit. Post cujus obitum urbe quinque a m Barbaris eversa, ubinam locorum Beatus Apostolus reconditus fuerit, oblivioni traditum est.

a Hæc præfatio usque ad Constantino deest in MSS. Bulhensi et Ultrajectino, et in Treverensi. — b Anno 310, vel 311, in Belgica et Trevis Constantinum idem Christî anglicum esse, ubique Crucis signum vidisse, pluribus probat Buchterius lib. 8 Belgic Romani cap. 8. — d Supra sequentia verba deantur in MSS. Treverensi ; quæ ad Vitam ejus 18 Augusti sunt examinanda. Consule eorum Baronium ad an. 313 num. 11 et 12 — o Anno 328 ut 3 Marti dicitur. At S. Helenam aliquot postea adhuc annis vivisse diximus 18 Februarii ad Vitam S. Constantini nephis num. 10 — f Sedit S. Silvester a Kalend. Febr. anni 314 ad 325, quo obiit 31 Decembris. — g De hac Treverorum opinione, quod scilicet Trevis sentu S. Helena fuerit, egimus 18 Januarii ad Vitam S. Agrici cap. 7 notat. A. — h An S. Agricius fuerit Patriarcha Antiochenus, solum desuperius, an solum ex Clero Antiocheno, nãque, impertinimus ad eum Vitam, ubi diximus eum sedisse an. 314 et Archiepiscopi Concilio subscripsisse. — i Forsan circa an. 328 sentu fractus Roma fuit, ac privi onere Episcopi liberari, in tum Reliquias accepit. — k Remini herena aliarumque tunc alliarum Arbiquarum Browerus lib. 4 Annot. Trevir pag. 244, et seqq. ac 1 da S. Agrici num. 6 sed absque mentione hujus tunc. — l Cultellum esse, quo Christus in sacrificissima carne usus est, tradit dicit Browerus et auctor Vite S. Agrici Desont hoc de cultello in MS. Trevir. — m Urbs Treverorum vastata nui etiam eversa dicitur a Francis, Wundulis, Hunnis, iterum a Francis ac tandem a Normannis. Consule Joannem Enca cap. 7 et 9 Browerum et alios. Salvianus lib. 5 Calamitatum, ad Treverorum urbem, ex qua oriundus erat, quadruplici vastatione prostratam.

CAPUT II.

Duplex reliquiarum S. Mathiæ inventio: Negligentia in cultu ejus punita.

Anno ab Incarnatione Domini a millesimo centesimo vicesimo septimo, regnante h Henrico Romanorum Imperatore secundo hujus nominis, c Everhardus Archiepiscopus Sedem Trevericam gubernavit. Huic Henricus Imperator totique Ecclesie Treverensi sacram suam direxit legationem, in qua partem corporis B. Mathiæ, et d corpus B. Valerii Archiepiscopi, integrum sibi transmitti non solum petiit, sed etiam præcepit. Qua de re inito consilio, cum civitas tota turbaretur, verelariis remissis, hæc prætulerunt excusationem, videlicet se nescire ubi locorum sanctus depositus esset Apostolus : sui periculo capitis incubere, si illum locum, quo rucunditus putabatur, contra voluntatem plebis adire voluissent. Sed cum jussio Regis urgeret, maximeque promissa, quæ ipse postmodum devotus imploravit, corda plebis mulerent, convocatis Suffraganeis suis Archiepiscopus locum ipsum quævisit et invenit. Cum igitur vestibus sacris induti, globum B. Mathiæ aperissent : tantum odorem omnes adstantes naribus hausserunt, ut se Paradisicis odoribus reflectos aestimarent. e Theodorici vero Virdunensis Episcopus, cognomento Sanctus, cum se inclinaret, ut quippiam Regi ac sibi de sancto corpore

d dicitur ad locum suppletur :
Psal 41 3.
Psal 93-21
Ezech. 19. 19
lapidatur, Levit. 24. 14
securi occiditur :
e
f
B
g
sepeliatur a discipulis :

B
INTERPRETE MONACHO TREVIRENSI.
i
k
l
m
ab eo juxta corpora SS. Eucharîi Materni et Valerii sepultum.
m
E
F
a
b
c
Henrico Imperatore reliquias S. Mathiæ petenti d
refossum, tamen odorem emittit :
e

A pore tolleret, divinitus coercitus, deorsum ruens, /
partem capæ purpureæ, eo quod ossa sacra tetige-
rit, abeissam in ipso perdidit sarcophago.

INTERPRETE MO-
NACHO TAREY-
RESL

tribus alari-
bus impositum
a Presbytero,

cujus digiti
oleo stillant

g

h

B In Susterensl
monasterio

forte S. Ma-
thias in Pa-
tronum terntu
vite electus,

i

negligentem
de eo Missas
celebrare, cor-
ripit in somno
apparens,

C

et maculam
fronti surit,

totâ sibi vita
relictum,

4 Erat autem ibi quidam officio Presbyter, cui
solum reponendum se S. Mathias permisit. Hic
consilio et præcepto Episcoporum, quos ingens ter-
ror invaserat, Mathiam Apostolum in tres portio-
nes divisit, tribusque altaribus diligenter et secreta
reposuit paneissimis fidelibus consecis, ne postmo-
dum alicujus violentia civitas Treverica proprio pri-
varetur Patrono. Nec tamen Imperator omnino
frustratus est, sed quomodo ejus satisfactum sit vo-
luntati, novit Deus arbiter xvi. Presbyter autem,
qui sacra ossa tetigerat, meruit hoc omni tempore
vite suo donum habere singulare, ut ubicumque de
B. Mathia eo præsentem sermo fieret, utriusque ma-
nus epus digiti, quos medicos vocamus, oleo stilla-
rent. Narravit mihi quidam senex religiosus cum
lacrymis, se in Compresbytero suo sæpius hoc vi-
dissim cum admiratione multorum. g Nec mirum, si
de po hoc oleum pietatis emanavit: nunquid oleum
præstenderet, qui pietatem quam infirmis pluribus
exercuit, legit, advertit?

5 Post hæc in Episcopatu Tungrensi quondam,
nunc vero Leodiensi, locus quidam est, h Sustris
nomine, pro eo quod sanctimoniales ibi degunt,
quas vulgo Sorores vocant. Erat in eodem loco Ma-
ter monasterii religioni operam dans, quæ, sicut
moris esse solet, sorte candelarum unum ex Apo-
stolis sibi Patronum eligere decrevit. Inscriptis igitur
duodecim candelis nomina duodecim Apostolorum,
altarique superponens, triduum jejunium et
afflictionem toti indixit congregationi. Tertia vero
die cum oratum ab omnibus esset, ipsa equit ab
orationibus levans, ad altare accessit, manam candelarum
corripens legit, et nomen Mathie scriptum invenit.
unde plurimum indignata, quod totinam, ut
putabat, Apostolorum invenisset, abivit, et sprevit:
iteraque jejunium indicens, simili exitu et sorte
Mathiam recepit, i Cumque et tertio idem fecisset,
nihilominus Mathiam, elegit. Timens igitur, ne to-
tiens sortem replicando, Deum provocaret, a Deo
sibi delegatum Patronum omni studio amplectitur,
constituitque a duobus Presbyteris ter in hebdomada
Missas celebrari in honore Apostoli. Quod quidem
tunc omni sollicitudine exactus est, alter vero, sive
negligentia, seu contemptu dubium, indictum sibi
ollicium non explevit. Quam ergo nocte cum vino
simul et nimio somno sterneret, Sanctus ei Mathias
per visum ussigit, et quare dictum ollicium neglige-
ret, inquisivit. Cumque ille quod diceret non habere-
ret, vir sanctus ait: Eris quidem morte dignus, sed
patienter illatum mihi ad tempus perfero injuriam.
Tamen ne hanc visionem falsum aestimes, hanc tibi
nobis iuremendam constitui, ut hæc electrice et tuam
omnes desidium et nostram intelligant animadvertionem.
Dixit, acque in fronte tacto, soluto recessit.
Mano cum ille visionem nihil penderet, et se, ut
assolet, somni delusum vanitate joculari, quidam
foris acturus egrediretur. Cumque occurrentem sibi
quendam ex familiaribus suis salutarer, ille electricem
admiratus, quidam ei contigisset, requisivit.
Hic autem, ut erat vanus, nihil respondens præ-
stitit: sed ab alio de ipsa macula compellatus, item-
quo a pluribus, tunc donam visionem suam cepit
recolere, et, quia frustra non fuisset, cogitare. Sa-
lubri itaque timore correptus atque correctus, deni-
ceps S. Mathiam Apostolum in maximo habuit ho-
nore, et quod negligentia deliquerat, omni solertia
corrigrere studuit. Omni tamen tempore vite suo
electricem circumtulit ad correctionem et emenda-
tionem multorum.

6 Ea tempestate Presbyter quidam, monachus

ecclesie Eucharii primi Trevirorum Archiepiscopi,
ubi Mathias Apostolus, ut prædiximus, paucissimis
consecis latebat, visionem vidit præ sagam futuro-
rum. Videre enim se vidit in media ecclesia stellam
quandam radiare, quæ suo fulgore claritatem solis
excedens, non solum Gallias, sed et totum orbem il-
lustrabat. Cumque expergefactus iterum obdormi-
ret, vidit ex eo loco, quo stellam viderat, fontem
aque limpidissime scaturire: qui in diversos ef-
fluens, totius orbis terminos fluentis salubribus irri-
gavit. Vidit, et intellexit.

D Ossa S. Ma-
thie latentia
designant in
visione stella
splendida,

fonti scaturi-
ens,

7 Præterea vir quidam in laico habitu constitu-
tus, cui moris erat nocturno tempore Sanctorum
cæmeteria circuire, ut orationi liberius vacaret, quo
id tempus a negotiis semotum est, ad ecclesiam S.
Eucharii quadam nocte devenit. Ibi dum ex more
de loco ad locum discurreret, ante oratorium beate
Dei Genitricis Mariæ procubuit, et dum multa cor-
dis contritione Deo supplicaret, humana tandem
victus fragilitate, dormitare cepit, divinoque, ut
post patuit, nutu obdormivit. Vidit enim altare bea-
tæ Dei Genitricis k velut in duas partes scindi in
cujus medio quendam librata statura et ætatis vi-
dit dormire virum. De sub illo autem fons aque pu-
rissime bulliebat: ad quem hauiendum diversi
sexus et ætatis multitudo innumerabilis properabat.
Ex eo vero quicumque bibissent, aut corpus inunxis-
sent, a quacumque detinebantur infirmitate, inco-
luntati pristinae reddebantur. Accessit igitur et ipse
ut ejusdem benedictionis l et gratiæ particeps fieri
mereretur. Tunc quasi strepitu circumstrepentium
vir jacens in altari excitatus, et ad eum conversus,
quidam quæretur, requisivit. At ille primum obstu-
puit, verum sæpius interpellatus, causa salutis
accedere se cum illis professus est. Enimvero vi-
deo, inquit, quantæ jucunditatis et gratiæ partici-
pium deferant, qui benedictionis hujus fonte, haud
dubium quin tuæ, reficiantur. Arcedo proinde et
ego, tui maxime presentia provocatus, in quo divi-
num quiddam messe sentio, tam ex habitu corporis
quam ex copia virtutis. At ille vultu placido, Ma-
thias, inquit, ego sum, jam olim hic latens: sed no-
veris, quod tempus revelationis meæ instat. Nove-
ris autem quia te maneat merces maxima, et eos,
qui me tuo exemplo adire voluerint, salutis gratia
consequatur. Nullus erit irritum votum, nullius va-
cua postulatio, sed unusquisque in affectum plenus
subsequetur effectus. Evigilans autem ille, secum
que viderat recensuit, et postmodum paucis fide-
libus que vidisset gratulandus aperuit.

S. Mathias vi-
sus dormiens,

E

k

l

in loquens,

et patrocinium
addicens,

m

8 Cum ergo plenitudo temporis venisset, in quo
thesaurum in agro, cui benedixit Dominus, abscon-
ditum divina dispensatio iterum manifestare decre-
visset; n Everhardus Abbas ampliare ecclesiam S.
Eucharii disposuit. Cumque prospero effectu opus
ipsum de die in diem cresceret, necesse fuit altare
prophetium sancte Dei Genitricis Mariæ, ubi re-
liquæ sancti Apostoli a supra memorato monacho
occultis recondite fuerant, penitus auferri, ut scilicet
locus novæ structure pateret. Consilio igitur
inito prima diei hora, qua Kalendis Septembris il-
luxerat, presentibus viris religiosis ipsa altare
perfractum est, de quo miri odoris suavitas emana-
vit. Qua jucunditate invitati, cum pridem eodem
signo Mathia partes, unam mense Januario, alte-
ram mense Martio invenissent, sicut a Presbytero
trifarum divisus fuerat, propius se iterum confu-
lerunt. Invenierunt itaque arcum plumbeam castigatæ
quantitatis titulumque marmoris inscriptum Græcis
quidem litteris, sermone autem Latino hoc modo:
S. MATTHIAS APOSTOLUS. Flentes igitur præ gaudio
cum multa exultatione majora ossa B. Mathie Apo-
stoli cum ipso sarcophago in præfata ecclesiam in-
tulerunt

F

n

ossa præcipua
reperit

Kalend. Sep-
temb.

epus: ut
tunc
A'V'V'V'V'
p'p' S'

A tulerunt, et in theca lignea ferro diligenter compacta, pro tempore reposerunt : ubi quantum effusum sit lacrymarum gratiarumque actiones reddita, lectoris industriae relinquo. Ex illo autem die pax cepit esse, ut omnium Principum discordia in concordiam, ira in misericordiam, odium in caritatem verteretur. Haec est vere mutatio dexteræ Dei excelsi : hæc mirabilia Altissimi. Celebrata est hæc inventio major et ceteris illustrior Kalendis Septembris ad laudem Dei omnipotentis.

a Est hic annus male intrusus, spectat ad aliam inventionem infra num. 8 relatam. ante istum hæc 80 fere annis contigit, ut infra Lambertus in olivæ relatione tradit, et ex sequentibus martiricis Imperatoris u. Rex m. successit Conrado patri an. 1039 pridie Nonis Junias defuncto, mortuus in Nonas Octob. anni 1056. — c Eberhardus successit Popponi xvi Kalen. Junii anni 1047 defuncto, obiit xvi Kalend. Junii anni 1068. — d Est corpus S. Valerii tunc Henrico Imperatore Danavium, et ab eo Gandorix, urbe Imperiali Saravia, depositum. Quam rem Henricus diplomate testatus anno 1053. Virmarii municipio donata isti monasterio S. Mathie. Diploma editum est a Browero lib. 11 pag. 656. Vitam S. Valerii defunctus 29 Januarii. — e Theodoricus Gothobonus Dux Lotharingæ filius, fuit Episcopus Verdunensis ab anno 1047 ad 1090. Fuit aliquandiu in schismate pro Imperatore contra Pontificem Romanum. — f Wassenbergus de Episc. Verdunensibus fol 231 ad m. MS. codice Auzac. Vitæ legi cum manu amissis, quod hinc refertur. — g MS. Trevir. sequentia ita habet : Quod cum illo oleo infirmorum plurimi pristinae sanitati restituti sunt. — h Theophrastus in Vita S. Willibruti Suevæ, seu Suestera ductus, in pago Mosarorum suis, hanc procul Auremonia, in Ducatu nunc Juliacensi. Ceterum hæc in MS. Trevirensi post num. 8 habentur. — i Hæc de tertio sorte solam habentur in MS. Trevirensi. — k MS. Trevir. ultro — l in MS. Budic. additur, Hæc — m MSS. Budic. et Ultr. votum — n MS. Trevir. Eberhardus.

CAPUT III.

Submersus, ope S. Mathie ad vitam revocatus : ægri sanati. Reliquiæ immobiles reddita.

Fuit eo tempore b molendinarius quidam, nomine Lambertus, civis Treverensis, qui parvulum secum assumens in navi c filium, ad molendinum in medio Mosellæ d alveo constitutum navigare properabat. Cumque adiculam ipsius molendini subintrasset puerum in navicula incaute dereliquit, qui baculum manu tenens, cepit colludere aquis, et simplicitate puerili neque præteritulum captare. Cuiusque manu aque fluenti cubito tenus immergeret, ipse quoque toto corpore subsecutus est. e Pater autem ejus peracto negotio, pro quo venerat, ad naviculam reliit, puerumque, quem ibi reliquerat, minime invenit : unde nimio dolore correptus querulis ululatibus omnia complevit, maximamque multitudinem rusticorum in ripa fluminis suis clamoribus congregavit. Et cum in aquam se mittere vellet, ut scilicet ipsi puerocommeretur : rogabant eum astantes, ne desperatione actus, duplicem de se triumphum hosti antiquo permitteret : sed magis spe sua in Deum reposta, sibi pueroque consulere, sciretque Mathiam Apostolum ad salutem omnium esse revocatum. Qua consolatione recreatus, invocato S. Mathie nomine f pueraque supernatantem, sed extinctum, reperit, extractumque ripa fluminis eum incredibili dolore invexit : ubi cunctorum lacrymis exceptum corpusculum libitina componit, ac sepulture preparat, ne calor corrumpi posset ac dissolvi. Sepius tamen Mathiam cum multo gemitu cordis invocans, puerum ab ipso cepit respicere, dicens, ut sibi eum deinceps servituum resuscitaret. Quod et factum est. Denique inter manus epulantium ad nomen B. Mathie puer assurgens, aquarum superfluitatem evomuit, et ab omni dolore liber, in servitio S. Mathie multo postea vixit tempore g.

h Quo tempore summam inventionis ejus et miraculorum lætitiâ maxima pene h desolatio subsequuta est. Nam in eodem monasterio S. Encharii quidam Suevus hypuerita, quonquam illiteratus, habitum tamen assumpsit Monachilem, et se, ut id

genus hominum assolet, callidissime simulata religione palliabat. Serviabat omnibus, non coram Deo, sed ad oculum, videlicet non ut Deo, sed ut hominibus placeret. Unde quia specie recti decipiamur, magnum in brevi favorem omnium adeptus est, ita ut in brevi subcustodis ei officium astu renitenti committeretur : et pene, quidquid ad custodiam attinebat, potestati et dispositioni ejus permitteretur. Cum ergo novi operis spatium quotidie pararetur, et altaria de locis suis transponerentur, aut frangerentur : ille sacris Reliquiis oculos iniecit, opportunitatem quærens, quomodo sibi magnum aliquid tolleret, quod in patriam suam questus gratia detulisset. Venit itaque ad altare quoddam, in quo nomen S. Agrii, de quo supra meminimus, supra ossa ejus in marmore exaratum invenit : sed cum non intelligeret penitus ipsam scripturam, scrutari cepit si quid uspiam simile reperiret : quod et fecit. Nam simile quid in codice vitæ ejus scriptum inveniens, crebra inquisitione ad notitiam bujus nominis accessit. Diabolico igitur instinctu predictum altare violavit ac fregit, reliquiasque sacri corporis secum asportavit : quas inter ossa vulgi ignobilis in comæterio reposuit, quousque itineri suo necessaria prepararet. Post triduum penitentia ductus, quod sacra ossa indigne collocasset, ea rursus inde transtulit, et i in turris ejusdem cochlea, ligno et myricis cooperta, quanto dignius itineri suo, declinavit. Quadam autem die cum lumen ob venerationem sanctarum Reliquiarum ibi accendisset, eo aliud quid curante, subito k lumen ipsum, casane an potius nato divino dubium, exiit, adiculamque ipsam vorax ignis apprehendit. Unde cum ingens incendium surgeret mox ab urbe tota illic curritur. Fratres vero huc, illucque circumferuntur. Quod cum Suevus ille videret, cochleam adscendit, de qua cum depositum deponere vellet, omnino movere non potuit. Sereniorum vero, ut vel medicum quid inde surripere, attemptavit : sed mox ignis ex ipsi assilens prosiliit, et faciem ejus genasque subussit, qui veluti amens effectus, a gradu in gradum dilabitur, et vix ad se reversus flammam evasit.

l Interca maligni quidam, consilio mto, Mathiam inde asportare volebant, asserentes, monachos sicut veste, ita etiam moribus nigros, indignos esse Mathiam : quorum peccatis exigentibus tam sanctus et celebris locus exureretur. Et cum plurimi in hunc modum vane commentarentur, plurimorum sibi similibus animos in idem facinus deduxerunt : fumibusque applicitis thecam sancti corporis abstrahere conati sunt : sed mentita est iniquitas sibi, et spes impiorum frustrata est. Non est enim sapientia, non est consilium contra Dominum. Denique cum ventum et eo amplius homines accessissent, locum ipsum movere non poterunt : quo miraculo conterriti desisterunt. Arca vero postmodum a duodecim viris inde relata sine labore multis et magnis miraculis usque in præsens eoruscit. Suevus ergo ille, non monachus, sed demoniacus, ut vidit tam enorme suum farinus latere non posse, per ordinem rem gestam Fratrilus aperuit, et cum multo dedecore, ut dignum erat, recessit : ossa autem B. Agrii semimista collecta ac reposita sunt.

n Eo tempore quidam paralyticus de Ardenna silva, qua maxima est totius Gallie, audita opinione Apostoli, spe salutis animatus, votum vovit, statimque paulo melius habens, lateri utrique optavit baculos, et ad urbem Trevericam ire perrexit. Tribus igitur hebdomadibus vix iter confecit : veniensque ad locum sanctum, orationi se dedit. Cum vero pro multitudine plebis orare non posset, paululum secessit : dein recessu silentium nactus, orationi totus incubuit. Qua completa, sanus evasit.

13 Nihil

D AUCTORE MONACHO TREVERENSI. Incuria subcustodis,

furto conatis reliquias S. Agrii auferre,

E

incendio exorto,

Reliquias S. Mathie abstrahere,

movere nequeunt.

Sanati ad reliquias paralyticus,

a b c d Puer in Mosella submersus,

e

invocato S. Mathie a patre ejus, reperitur,

f

et resuscitatus,

adductus servitio S. Mathie

g

h

A
AUCTORE MONACHO
TREVIRENSI.
paralyticam.

13 Nihilominus vidua quedam paralytica cum illo devecta esset, similiter visa revelatione, cum devotissima oratione oraret, officium corporis recipere meruit.

phrenetica.

14 Alia vidua cum filiam haberet, solatium senectutis suæ; eo patientius paupertatem ferebat, quo filie studio ac sedulitate regebatur. Judicio igitur divino, seu demum seu phrenesi exagitata filia, intolerabilem matri incussit terrorem. Cunque fama B. Mathiæ ad aures ejus pervenisset, gravibus caulis collam ejus compressit, eoque eam devexit. Cunque triduo orantes nihil impetrassent, quarta demum die mater filiam sanam recepit, et regressæ sunt magnificas Deo gratias referentes.

Medicus ob-
trectator in-
raculorum
S. Mathiæ,

15 Inter hæc et alia stupenda atque evidentiâ divinæ virtutis opera, quæ per B. Mathiam illis temporibus in civitate Trevirensi, et in hac regione illuxerunt multimoda, quorumdam mentes, hinc Judæus et Pharisæorum invidia intantum excecavit, ut magnificis operibus Domini detrudere non metuerint. Pro hujusmodi de quodam particpe eorum ad candelam auditorum infundere volumus : quomodo videlicet, ad multorum de simili erga Sanctos præsumptione correctionem, illius sit redarguta impietas. Quodam namque die, aliquibus ab urbe egredientibus, qui B. Mathiam cum oblationibus suis devotè venerati, alii eju dem petatis ac desiderii affectu occurrerant, si vera est fama, quæ de miraculorum suspicietâ Apostoli glorificatione processit, ab eis curiosius seiscitantes. Ad quos unus maligno spiritu plenus, ut paulo post claruit, Omnia hæc, inquit, deli et fallacia plena sunt, monachorum et clericorum adventiones novæ : detestanda hæc eorum conflatio, et totus veritatis aliena, nisi ad confusionem eorum detecta fuerit, insatiabilis eorum avaritia, non salutè, sed hereticis, multorum simplicium fidelium animæ sub hac falsa specie sanctitatis illaqueat. Hæc et his similia plurima, cum in auribus omnium inconsiderate exornis et, omnes fere minime consternati sunt, et tam sancta et salubri apostolice venerationis iteratione, desistere mente ceperunt; nisi quod a quibusdam ejusdem comitatus, ad non credendum falsissima, quæ ille insanæ mentis protulisset, salubrioribus nimirum verborum persuasi sunt. Uxor namque illius et filius tanquam propinquitate affectu, verborum quantum potuerunt, a tanta impudite revocantur taxaverunt, asserentes, nimirum inconsulte cuncta hæc cum protuli, sed de occultis alienis nihil esse affirmandum. Incepit eorum respicere qui talia agerent : fallenti potius quam falso, facienti et non patenti, omne peccatum plus nocere, et impunitum apud Deum non manere. In hunc modum verbis utrumque præ sue intentionis studio prodatis; nevisimo justo Dei iudicio, cum nec ab uxore quidem et filio rogatus voluisset abstinere, eidem, cuius instinctu tam perversa locutus fuerat, maligno traditis spiritu, invidus suis submot in jectis vestem in pectore usque deorsum seclit; deinde ascenso jumento suis cum insequen illis ad montium et silvarum nivia evasit. Per biduum quæsitus est, nec inventus; juvenum vero qui sedebat in cornosa palude usque ad latera infixum repererunt : infelicem autem illum ac miserum, ablitâ quoque perserantibus, non invenerunt. l

more a dymo-
ne abcepit
perit.

C
16 Inter hæc et alia stupenda atque evidentiâ divinæ virtutis opera, quæ per B. Mathiam illis temporibus in civitate Trevirensi, et in hac regione illuxerunt multimoda, quorumdam mentes, hinc Judæus et Pharisæorum invidia intantum excecavit, ut magnificis operibus Domini detrudere non metuerint. Pro hujusmodi de quodam particpe eorum ad candelam auditorum infundere volumus : quomodo videlicet, ad multorum de simili erga Sanctos præsumptione correctionem, illius sit redarguta impietas. Quodam namque die, aliquibus ab urbe egredientibus, qui B. Mathiam cum oblationibus suis devotè venerati, alii eju dem petatis ac desiderii affectu occurrerant, si vera est fama, quæ de miraculorum suspicietâ Apostoli glorificatione processit, ab eis curiosius seiscitantes. Ad quos unus maligno spiritu plenus, ut paulo post claruit, Omnia hæc, inquit, deli et fallacia plena sunt, monachorum et clericorum adventiones novæ : detestanda hæc eorum conflatio, et totus veritatis aliena, nisi ad confusionem eorum detecta fuerit, insatiabilis eorum avaritia, non salutè, sed hereticis, multorum simplicium fidelium animæ sub hac falsa specie sanctitatis illaqueat. Hæc et his similia plurima, cum in auribus omnium inconsiderate exornis et, omnes fere minime consternati sunt, et tam sancta et salubri apostolice venerationis iteratione, desistere mente ceperunt; nisi quod a quibusdam ejusdem comitatus, ad non credendum falsissima, quæ ille insanæ mentis protulisset, salubrioribus nimirum verborum persuasi sunt. Uxor namque illius et filius tanquam propinquitate affectu, verborum quantum potuerunt, a tanta impudite revocantur taxaverunt, asserentes, nimirum inconsulte cuncta hæc cum protuli, sed de occultis alienis nihil esse affirmandum. Incepit eorum respicere qui talia agerent : fallenti potius quam falso, facienti et non patenti, omne peccatum plus nocere, et impunitum apud Deum non manere. In hunc modum verbis utrumque præ sue intentionis studio prodatis; nevisimo justo Dei iudicio, cum nec ab uxore quidem et filio rogatus voluisset abstinere, eidem, cuius instinctu tam perversa locutus fuerat, maligno traditis spiritu, invidus suis submot in jectis vestem in pectore usque deorsum seclit; deinde ascenso jumento suis cum insequen illis ad montium et silvarum nivia evasit. Per biduum quæsitus est, nec inventus; juvenum vero qui sedebat in cornosa palude usque ad latera infixum repererunt : infelicem autem illum ac miserum, ablitâ quoque perserantibus, non invenerunt. l

a B. consequenti in MS. Trevirensi Carthusiana una, sed prima et cetera a Broverus lib. 48 Annot. Trevir. pag. 730 et 741. b Broverus aquasio auctor ut dicitur — c Hinc Wrenemum app. ad — e Hinc addit. ubi habetur Mosellæ sublepis. moletum invariati et exeret. — e Hinc d. u. Ad orationem usque B. Hinc passim inter aliosse invariatum sublepis devolvitur. — f Hinc. Videt B. inique facile adhaerere periculum preferendit. quoniam tunc, ut noscuntur, tenacissime protenderat. — g Broverus adit. aliosque restatati invariatum infra a nobis et eo dudum. — h Anno 1131 in ea ubi supra relatione constat, quæ nulla ex parte est. — i In suarum super parte a B. ubi supra invariatum. — k Bre. inveni causa infra habebatur vocatur, ad-

mutitur a Broverus pag. 780. — I Broverus hæc refert pag. 741 ad ult. Scelus a demone, ut creditum est, ad stygiam usque paludem evectus, vivus vidensque inferorum portas lust.

D

ALIA ACTA INVENTIONIS

CORPORIS S. MATHIÆ ET MIRACULORUM, auctore Lamberto monacho Trevir.

ex MS. Trevirensi monasterii S. Mathiæ.

PROLOGUS

Dignum et justum quidem, nec non credimus displicere, si in gloriam et honorem B. Mathiæ Apostoli Domini, præter illam reverentiam, quæ ei in toto orbe terrarum sub die sexto Calendarum Martiarum a Christi fideibus exhibetur, civitas Trevirorum, quæ felicia ejus ossa continet, a alium quoque diem solemnizet. Re etenim vera pium est atque conveniens, ut, quibus gratia datum est Domini Dei nostri, præ ceteris gentibus familiarius ejus quasi perfru allocutione, atque quotidiana confoveri benedictione, illum propensiori, quam quibus hæc gratia non contigit, reverentur honore. Hoc autem maxime congruum judicavimus, die salutifera revelationis ejus. De cuius ketabunda translatione simul et inventione, nec non et revelatione, sed et qualium quantumque miraculorum glorificatione laudificati sumus, Domino adjuvante, prout possumus, dicemus ex ordine. Sed ipsum B. Mathiam in omnium primordis necesse est, per Dominum Jesum deprecemur, quatenus ejus intercessione non alia, quam quæ sibi digna ac Deo sunt placita, nostra ducti insipientia proferamus.

a

a Kalendis Septembris, quem diem, inquit Broverus, sancti Apostoli inventioni eodemque posteri in divinis officiis habent sollemnizatum.

CAPUT I.

Corporis S. Mathiæ Treviros delati duplex inventio.

Igitur anno incarnati Verbi Dei trecentesimo a sexagesimo octavo, Constantino Magno, patre Augustorum, Christianissimo Imperatore Romani nominis sceptra solente regente, B. Helena, mater ejus imperatrix Augusta, et ipsa nihilominus Christiana in professione firmata, Domina Cruce inventa, hujus patrie suæ (erat enim indigena civitatis Trevericæ) præ memoratæ B. Mathiam Apostolum a Judæa translatum cum aliis magnificis reliquiis, de quibus modo non est sermo, per Patriarcham Antiochenum Agrimio cum benedictione B. Sylvestri, tunc Romani Pontificis, huc destinavit. quod nimirum B. exempli ipsius B. Sylvestri eidem Agricio data legendo cognovimus. Quem videbatur B. Mathiam non longe post fideles populi, qui tunc erant Treviri, in gaudium et letitiam venturis retro filijs, tanta consideratione, propter ingruentes quas Ariani et Paganij comitabant Ecclesiarum persecuciones, juxta corpora e SS. Eucharæ, Valeri et Materni terre altius in fossam, venerabiliter collocaverant, cuius nos nunc revelati gaudij participatione, Dei nostri gratia perfruemur.

a
Corpus S. Mathiæ a S. Helena

b
per S. Agrimium Treviram transmissum :

c
in terra defossam :

d
petente Henrico Imperatore ejus reliquias.

3 Perinde multum temporis illuxerat, annorum propemodum d sexcentorum, et Eberhardus Archiepiscopus viri modestus Trevirorum Ecclesiam gubernabat. Ille colligatus est a Rege, qui regnavit in illo tempore, Henrico scilicet Conradæ secundi Imperatoris filio, quatenus ad illustrandam templum suum, quod Goslarie facebat, impertiretur ei de reliquiis S. Mathiæ Apostoli, nec non et de corporibus aliorum Sanctorum, quorum fama esset Ecclesiam suam Trevirensium plus omnibus Cisalpinis abundante. Episcopus autem reliquias petenti denegabat, quoniam an illic essent dubitabat : imo et si ibi es-

sent

A sent, ignorabat ubi essent. Inter hæc quadam vice, cum, ut sæpe faciebat, venisset Romam, sive orationis gratia, sive alia qualibet exigente causa, forte reperit librum illic, continentem, quibus in locis singuli Apostolorum prædicaverunt, ubi et quomodo passi sint et quieverint : cognovitque legendo S. Mathiam in Judæa prædicasse et quieverisse, ac postmodum ab Helena Constantini matre a Judæa translatum, et per Patriarcham Antiochenum Agricium Treverim fuisse transmissam, ibique juxta corpora discipulorum Christi filii Dei, in sinistro latere inter Aquilonem et Austrum fuisse depositam. Quod videns gaudio gavius est, et assistentibus sibi quibusdam Trevericæ huic Ecclesie non satis fidelibus causa congratulationis ostendit. Qui post Regi, propter quod prælibavimus, non quiescenti, sed magis magisque de die in diem, ut desiderium ejus completeretur instanti, ad gratiam Regis adulescentis, magnifici et pretiosi atque sacrosancti illius Ecclesie thesauri delatores effecti, aperiunt, quid legendo cognoverint. Itaque cum Rex audierat quod juxta corpora, ut diximus, discipulorum Christi (nec dubitandum, quin B. Eucharii ac sociorum ejus) ossa illius fuerint antiquitus deposita, petit cum interminatione gratiæ ac dilectionis sue, simul cum illius reliquiis quantumlibet modicis dari sibi corpus S. Valerii Episcopi, pollicens, quod et fecit, ad honorem Dei et quasi conciliationem patrifamilias monasterii illius, beato supra nominato Euchario, quatenus fratrem et communionem suam a se separari permitteret, daturum se de e redditis suis magnifica beneficia. Igitur persuasu suffraganeorum Episcoporum, f. Adalberonis, vocabulo Sancti, Metensis, et Theoderici, cognomento Magni, Viridunensis, aliorumque, quos illo tempore Treviri contigit esse, effodi de profundissima terre altitudine, hec invitus, tamen permisit Archiepiscopus.

4 Denique cum prædicti Pontifices, alique e Clero sepulchrum aperissent, tanta ex eo repente odoris suavitas emanavit, quod omnes admiratione et metu percussi, et ut credimus, divinitus inspirati, tanto thesauro regionem hanc nequaquam fraudare, sed cooperculo sepulchrum citissime claudere deliberaverunt. Ibi Theodericus Viridunensis Episcopus extremitatem capite, qua eo die solemniter erat indutus, amisit : quia dum ipse sanctis Reliquiis curiosius intendit, ut, si posset, aliquid ex eis subriperet, clauso cum celeritate sepulchro, partem capitis intus claudi contigit, quam eo invito et renitente, statim ferro incidere oportuit. Venerabilis vero Presbyter, qui ossa Apostoli tractare meruit, tali testimonio omni reliquo vite sue tempore claruit; ut, quotiescumque cum aliquo earundem reliquiarum mentionem habuisset, statim mirum in modum digiti manus ejus dextera, Sanctorum ossium tactu sacratæ, quasi oleo imbuti stillare cœpissent. Porro prædictorum corporum totiusque Ecclesie petitione atque consultu, B. Mathiæ Apostoli ossa sacratissima non deinceps sunt terre infossa, sed desuper terram, verumtamen ne forte furto surriperentur, in parietibus vel in altariis sunt recondita, vel infra ejusdem basilicæ septa, ubi a fidelibus illis deferrentur piæ devotionis obsequia, nec tamen auferri facile possent cujusquam persone violentia; si que fieret utervitas hoc munus Patrono, perpetuo ejus non defraudaretur beneficio. Ubi vero sacra illa pignora tunc fuerint deposita, senibus populis de medio factis, succedentibus filiis incognitum fuit.

5 Verum decursis abhinc fere octoginta annis, placuit Domino Eberhardo, ejusdem, sanctorum videlicet Confessorum Eucharii ac sociorum, comitii Patri, quatenus veteres monasterii muros destrueret et novos edificaret. Quocumque occasione opus

istud inceptum sit, factum non est absque divina dispensatione, maxime cum nulla veterum ædificiorum urgente ruina tale sit opus exorsum, quod tam sumptuosum, tamque inæstimabile postulari impendium. Verum quid Deus intenderit, usque in tempus illud absconditum fuit, quod ipse præcivit et prædestinavit. Fuit præterea in eodem monasterio vir quidam vitæ sanctitate laudabilis, presbyterii honore præditus, vultu angelicus, senex et Deo dignus, plenus dierum, qui in somnis vidit orama presagium futurorum. Visum est ei quasi de medio monasterii stella rutilans, ac serenissima exurgeret, que immenso fulgore sui non solum civitatem, sed et provinciam omnem illustraret. Rursum vidit, quasi de medio altaris, quod erat ibi seorsum in honore sanctæ Dei Genitricis, fons exuberans limpidissimus ebulliret, qui rivis affluentibus totam civitatem irrigaret. Rursus quidam ex civibus consuetus erat nocturno tempore Sanctorum loca visitare, et plus ceteris B. Eucharii monasterium frequentare. Cum ergo in una noctium hujus beatæ consuetudinis suæ excubias celebraret, essetque orans ibi secus altare, quod fuit ibi seorsum contra pedes Confessorum, in honore sanctæ Dei Genitricis Mariæ consecratum, ut supra diximus; inter orandum, ut fit, repente obdormavit, et vidit in interioribus altaris per transversum B. Mathiam jacentem quasi dormientem, indutum auro textam chlamydem : visumque est ei quod de sub eo fons limpidissimus ebulliret, de quo veniens utriusque sexus innumerabilis multitudo bibebant, seseque lavabant, et quicumque ex eis infirmabantur sani fiebant. Hoc videns in visu surrexit, et venit propius. Quo appropinquante, conversus ad eum S. Mathias, ita alloquitur : Quid queris ? Qui ait : Quomodo video de concurrente turba, qui infirmi veniunt, fonte hoc potati, sive loti, salvi fiunt ; venio et ego ejusdem salutis gratia consequente. Imo vero quomodo te, Domine, istic accumulere video, desiderantius accedo : sciebat enim ipsum esse Apostolum. Et Mathias, Bene, inquit, et sapienter agis, hic me toties visitans. Dico enim tibi, quod, quicumque ad hunc locum, de peccatis suis vero penitens, cum fide ac devotione venerit, et Dominum per merita Sanctorum hic quiescentium precatus fuerit, propitiabitur illi Deus. Quomodo quidem electorum Dei hic corpora plurima sunt recondita; cum quibus et ego jaceo. At ille expectatus, quod viderat, cum reverentia iudicare curabat.

6 Interea crescebat illa novi structura ædificii, et deducebatur magna admodum cum festinatione, priori tabernaculo adhuc habente statum. Contigit itaque astate peracta, autumno meliore, ut altari majorum arcum, qui sunt in conspectu sanctuarum, machinas præstruentes, altare sanctæ Dei Genitricis, quod supra diximus, opportunum iudicarent esse amovendum. Quod dum fieret, res gaudio digna, omni lapide pretioso gratior et celsius : fidelis sermo. Ibi invenerunt locellum in modum areæ plumbæ majora corporis ossa Mathiæ Apostoli continentem, sed et marmor latum ad modum palmi, in quo excavatum fuit, S. Mariæ APOSTOLUS, simul cum reliquiis intrinsecus positum. Quid plura ? Numquam ades illa una omnium exultatione et ludantium Dominum voce personuit. Arca autem sacras habens reliquias, in medio delata : theca lignea pro tempore appurata, ferro firmissime compacta, aliaque : propter quod supra paucis intimavimus castissima custodia observatum esse, donec perfectio, quod præ manibus erat, opere novo, communi deliberaretur consilio, ubi condecienti mitteretur in loco. Paucis demum transactis diebus, cœperunt multi infirmi confluere, et precibus Apostoli subsecuta est gratia Domini. Benedixit enim Dominus terram suam, avertit captivitatem

Jacob :

D AUCTORE LAURENTE MONACHO EX MS.

præterea visio: stella rutilans,

fons exuberans,

E

S. Mathiæ jacenti,

et alloquitur

et precationem adducit,

F

g

reperit ossa majora S. Mathiæ

in theca rutilante,

clarent in oculis,

et de loco depositionis certiore facio,

magis urgente.

B

e

f

reperit; nam odorem emittit.

C

digitus attingenti oleum stillantibus.

in altariis reconditum.

inter ædificanda,

A Jacob; quia post longos annos sterilitatis, inedia et famis terra dedit fructum suum, et Dominus præparavit mensam populo suo, et depulsa violentia tyrannorum et prædonum, jucunda tempora pacis et quietis successerunt, ut vere dicere exultantes possimus: Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae. Contigit autem hæc inventio anno Domini Incarnationis millesimo centesimo vicesimo septimo, Indictione quinta, regnante serenissimo et Dei cultore h. Lothario Saxone, sub Pontificatu Martyris Christi i. Meinhardi Episcopi die Kalend. Septembris, prima hora diei, ad laudem et gloriam Christi.

h
an. 1127
Kal. Septemb.
i

a Inno vicesimo octavo, ut ex dictis constat, legendum, Eum tamen annum 368 etiam de scripto Guillelmus monachus S. Mariani in Gestis Trevirovum MSS cap. V. Fide corruptam chronologiam apud eos vixisse constat, cum Constantinus obiit anno 337, et S. Helmi obijt ante eam annis. — b Joannes Eum in Epistola gestorum Trevirovum an. 1517 excusa privilegium S. Silvestri Agrico dulum cap. 4 tradit, in quo corpus S. Mathie ab Helmo et tradit mentio. Verum, ut illic editum est hoc privilegium, suspexit fidei est. — c In in cap. 5 tradit corpus S. Mathie oratorio velle S. Eucharii ab Agrico datum — d Inno septingentorum, ut annu circiter 1020 — e In, accepto capite S. Valeri, factum esse an. 1083 supra dictum. — f Adalbero in, plus Frederici Comitis Barchinensis, factus Episcopus Melanen in 1040 mortuus an. 1082 Idibus Novemb. In Neopolio Melani plus Episcopus appellatur. De Thierico Viriunensi ante actum — g Berall hoc verbum, ex Bronero supplementum. — h Lotharius regnare cepit anno 1125, coronatus an. 1133, mortuus an. 1137 — i Megnerus creatus Archiepiscopus 1127, qui cum Basima versus per Hubera, a Carolo Suevi Ducis, et Imperii candidato, copias et carceri Parvise in Italia inclusus, ubi vixit per annos in quadrate expositi, Kalendis Octobris anni 1130 mortuus est cui etiam coronam martyrii attribui observat Bronerus ad illam annum

Megnerus
Archiep.

CAPUT II.

In incendio monasterii, reliquie S. Mathie, serventur S. Eucharii dissipate.

Sed sicut nullis precedentibus meritis operum bonorum, sed gratuita potius Dei miseratione de hujus sanctissimi Apostoli insperata inventione magniflco lætati, prorecti et consolati sumus, ita peccatis nostris meritis, causisq; quas supermemoravimus, impellentibus, graviter post hæc confristati et periclitati sumus. Anno demique abhinc quinto, qui est Domini Incarnationis millesimus centesimus tricesimus primus, cum jam veteris S. Eucharii structuram monasterii in novum studiosissimum repararetur statum, quoque ex parte sanctuarii per freta stabiliter cooperta trabulis tegibusq; fuisset; xviii Kalend. Junii, cum Fratres meridiana transacta hora, jam Nonam more solito meliorasset, subito et insperate in edificio sacrum, quod versus Aquilonem eidem monasterio adhaerebat, maximus ignis accensus, minaces in altum flammæ extulit, et corrupto ritibus beato sanctuarii, exitalem omnibus minabatur inferitum. Mox dicto citius universa civitas commota, simulq; in unam conglobata, ad sedandum accurrunt ignem: cui se undique accenso ipso ardore opposites, incendium divini, ut postmodum rei exitus docuit, voluntate sæviens frustra conabantur extinguere. Igne autem super capita illorum eadente, nec cum ardentia poterant scandere tecta, ingressusq; per quod intraverunt, jam prope obstructo, cum evasions nullus poterat egressus, et ex imminente periculo undique coarctarentur; hec inviti succubentibus cesseret flammis, et aliqui per fenestras super inferiora proxima delapsi tecta, aliqui vero per funes se summitiendo vix incolumes evaserunt. Rursus certatim converrentes tecta dormiterii et claustrii ritissime destruxerunt, ne ignis de monasterio decidens, locum omnino inhabitabilem redderet. Quod utique factum esset, nisi clemens miseratione Dei afflisset. Nam ex oborto incendio monasterii longissime in extremitate villæ domus incensa est, quanto magis proxima edificio tecta, nisi Dei protectio afflisset, pone consumpta fuissent. Unde me-

An. 1181 ex-
titulo magno
incendio,

C

rito proclamare possimus: Nisi Dominus adjuvisset, forsitan obortus ignis vivos nos absorbuisset. Quantum inibi lacrymarum fusum sit, quanti fletus, quanta suspiria, quis digne valeat enarrare, cum amantissimum certe locum in toto regno per gratiam Dei ex inventione et ex miraculis S. Mathie nominatissimum, putarent ab exitalibus flammis exterminandum. Sed quid Dominus misericordiae et consolationis ostendere dignatus sit, justissime viletor insinuandum.

8 Primum autem omnia incumbere nobis sollicitudo de Reliquiis Sanctorum, et maxime de pignori- bus S. Mathie Apostoli, quibus Dominus locum illustrire dignatus est; ne malevolæ mentis homines aliqua machinando consiliario, ex quibus locus esset ludibrio deinceps et despectui subdendus. Quod ita etiam per omnia evenisset, nisi, ut paullo ante dixeram, miseratione Dei afflisset. Cum etenim ignis, ut prædiximus, contigua circumquaque lambendo consumeret, et adicula, qua majus altare cum sarcophago Sancti continebatur, ignis jam immineret; quidam malignæ mentis in unum cõgregati, conimuni tractabant consilio, qualiter idem sarcophagum foras extractum, arte qua possent laborarent, ut inde subtractum urbi inferrent, dicentes: manifestis iudicii declarasse, non esse ipsius voluntatis, amplius ibi commorari, cujus protectionis omnimodis monachi indigni fuissent. Circumdatum ergo sarcophagum longissimo fune, ad exteriorem portam usque tendente, omni communi de inveni- endo erere conabantur, sed qua intentione id facerent, evidens rei declaravit eventus. Nam centum et eo plures, nunc brachiis, nunc fustibus impingentes, de loco vix movere potuerunt, donec venientes sanioris consilii et majoris auctoritatis viri, adhihilato eorum consilio, sic tandem cum ingenti labore foras extractum, ante ipsius fores oraculi posuerunt. Quod tamen postmodum finito incendio in locum pristinum referentes, levissimi inventum est oneris, ut, quod paullo ante a centum viris non potuit moveri, nunc a duodecim facillime referretur.

reliquie ab
implitis loco
moveri non
possunt.

E

9 Ex qua autem causa ortum sit, vel cur permiserit Deus hoc prævaluisse incendium, scire volentibus pro posse pandamus: nam silentio bene supprimenda non est, quia causa incendii major ipso incendio fuit. Erat ibi quidam monachus, a ex aliunde advomens, ibi jam ex multo tempore susceptus, qui non ibi secundum regulam promissæ obedientiæ, sed absque subjectione morabatur, et tantum falsissime utique fidelitatis ubique demonstrabat, ut non solum ei minima quæque committeretur, verum etiam cellam indigno regulam impingeretur obedientiæ. Qua tandem, licet invitus, amissa, quia inquietissimæ vitæ fuerat, maligno utique suadente diabolo, rarsum custodis arripuit non jussus officium, quo et spontaneo quod præbebat adjutorio ad hanc quoque obedientiam aptus esse judicaretur. Quid plura? Ut sine voluntatis erat, custodis adjutor deputatus, confessionem contra voluntatem Fratrum, et etiam sæpe contradicentium, in monasterio sibi cellulam collocabat, quo aptus perficiende suæ dementiæ locum inveniret. Inerat autem ei discedendi desiderium, ob quod omnimodis satagebat, licet furtive, Sanctorum reliquias acquirere, cum quibus in alium locum veniens, honorabilibus susceperetur. Remanserat autem ibi de veteris monasterii structura turris admodum magna, ingredientibus templum pandens introitum, studiosissime quondam a venerabili Bertollo Albute constructa: in ejus ascensu altare staterat, quod licet ex eo quod imper ab his, quos supra notavimus, violatum, et Reliquiis in summitate sui fuerat vacuatum, negligenter tanem, ut postmodum patuit, ex ossibus et cineribus S. Agricii

facile referuntur.

a
Monachus ma-
tae villæ,

F

arripere vo-
lentis reliquias
S. Agricii

Antiochenensis

A Antiochensis Patriarchæ, et Trevirorum Archiepiscopi copiosissime fuerat insignitum. Qui licet per tot tempora nullo sciente inibi servaretur, tamen hoc a senioribus memoriæ traditum audivimus, quod prædictus venerabilis Abbas interdum clanculo ascensa ipsa turre, orationi ibi per totum vacaret diem, sæpius etiam pervigilem ante memoratum altare prostratus duxerit noctem. Forte igitur sic operis ratio postulaverat, ut eadem turris destrueretur, quatenus locus novæ daretur structuræ. Cumque ædificia ejus et laquearia jam pene ablata fuissent, prædictus monachus, nescio quo instinctus spiritu, cum jam cenandi horam præterisset, operariis ab opere suo domum discedentibus, arrepto ferramento, prædictum altare confringere aggressus est. Et cum aliquantum in frangendo laborasset, invenit scrinium diligentissime sigillo superposito reconditum. quod sigillum, quia litteras non noverat, ejus esset, scire non poterat, sed priam tantum litteram se cognovisse nobis retulit, quæ est in capite prædicti Abbatis Bertulfi, et ideo ipsius fuisse judicatur, qui ædificata ipsa turre altare pariter statuerat. Fugas ergo prolatum scrinium, rejecto sigillo, temeraria non verebatur aperire manu; bre-

B vemque titulum marmori inscriptum ipsis ossibus superpositum auferens, quia aperte erat scriptus, utcumque potuit legendo, cognovit S. Agnicus Anemiscopus, scriptum *es. e.* Laetus ergo effectus, scrinium descendens secum detulit: et quia illud secure servandi locum non habuit, in cœmeterio inter ossa mortuorum in crypta reposuit, donec tandem aptum sibi locum provideret, quo illud sine timore, nullo sibi conscio servare posset. Quod et triduo ibi absconditum latuit, quoadusque in sacrario, quia, ut diximus, custodis tutor erat, locum aptum servandarum Reliquiarum cautissime provideret. Est autem sacrarii domus inferior lapidibus camerata, superior autem lignis adoperata, ad quam de inferiori per cochleam ascenditur. In hac ergo superiori locum inter trabes et tectum præparavit, ibique sacra ossa de crypta reportata locavit, magnamque struem lignorum veteris ædificii circumposuit, sæpiusque illuc eundo, interdum etiam ibi dormiendo locum frequentare non destitit. Interea iter suum licentia acquisita parat, nunciisque fidei suo cuidam amico direxit, rogans eum obnixè ad se venire, adjiciens quod rei quam vellet cum illo tractare, nullum omnino alium vellet interesse. Reliquiarum igitur parte de scrinio pannis quos præparaverat imposita, studiosissime satagebat, quatenus nil suæ obstaret profectio: ut omnibus rite præparatis, quacumque die sibi placeret, liber posset discedere.

C **10** Talia miser, divinam non recogitans animadversionem, tractaverat: sed Deus omnipotens, qui S. Agricius noluit separare a sanctissimo suo Apostolo, cujus quondam per tanta terrarum spatia vector extiterat, nupitum ejus dispositionem manifestavit et cassavit. Cum etenim, ut prædiximus, locum eundem aliquandiu jugi sollicitudine frequentasset; die ante prædicta inde descendens more sibi solito, alias nescio quo ire paravit: cum subito ipsa domus, incertum unde exorto incendio, cum Reliquiis et monasterio combusta est, licet aliqui ad honorem Reliquiarum eum lumen ibi habuisse affirmant, quod ipse ex toto negavit: vel rursus alii dicant, ab igne, quo candela ibi parabantur, hoc evenisse: quod incredibile videtur, quia ante triduum ignis ex toto ibi defecerat: re autem vera divina voluntate hoc decretum fuerat. Igne autem flammis in altum jacente, ille miserimus anxius de Reliquiis, festinus accurrens, domum ascendit: parum cum Reliquiis jam incendio proximum apprehendit, quem secum trahere cupiens, omnino non potuit: nec ultra iniquis mani-

bus tractando cessit, sed potius ibidem comburenda remansit. Qui cum in trahendo frustra diu laborasset, desperans scrinium aperuit, ut saltem aliquod membrum inde acciperet, quod suæ voluntati incombustum servare posset. At cum introspexisset, subito ignis, quasi fulgur de sacris ossibus jaculatum, ita faciem ejus inflammavit, ut resupinus corruens, pene examinatus esset. Sed nec tunc quidem os aperuit, ut alicui ex accurrentibus cum armis et aqua rem panderet: quod si fecisset, jam illæ incendio Reliquiæ ereptæ fuissent. Ita Deo disponente, Agricii ossa et pulvis in loco permanserunt, quæ inique furanda de loco requietionis sublata fuerant: quæ postea minutatim inter carbones diligentissime requisita magna ex parte inventa sunt, ut majorem ipsius corporis partem nos non dubitemus habere. Pulvis vero cum cineribus cautissime cribro purgatus, ibidem in unum locum servandus repositus est, quibusdam suadentibus, ut in honorem ejusdem S. Agricii, altare ibi statueretur, et dedicaretur Ecclesia. Per omnia benedictus Deus, qui nos licet indignos, noluit privare Patrono tali: ejus nos auxilio ubique gaudemus perfiri. Postquam autem hæc acta sunt, videns auctor hujus sceleris, non posse celari, quod Deus voluit manifestari; cuncta quæ generat, vel cogitaverat, protulit in medium: monstravit quoque locum, ubi reliquias collocaerat: quem Fratres diligenter perscrutantes, sicut jam diximus, quantum poterunt, semusta ossa coadnaverunt, et honorifice in reliquum habenda conservaverunt. Ille autem miser, dictante omnium sententia, cum licentia discessit, quia neque sibi, nec loco huic habitare, ulterius commodum nobis visum fuit.

11 Si quem vero movet, cur Deus ossa Sancti sui permissit ab igne consumi, non enim defuere, qui de hoc murmurare et nos falsitatis arguere invidiose non desisterent, dicentes: Quia si reliquiae istæ sanctæ fuissent, ab igne non perissent. Quibus omissis, si quem fidelium movet, breviter respondendum est illi. Primo quia sicut Deus mirabilis in Sanctis suis, multos eorum invisibiliter eripuit de manibus impiorum, sic plurimos eorum per cruciatus temporales transmisit ad regna caelorum: illos quidem protegens misericorditer, istos autem occulto iudicio permittens cruciari crudeliter, qui visi oculis insipientium quasi mortui, sed in pace sunt translati. Denique tres pueros in ignem Babylonium missos sacra Scriptura refert hinc unum Deo inter ignes illesos cantasse, Joannem vero Baptistam Evangelista testatur in præmium saltatricis capite cæsum esse, cujus etiam ossa à Eusebio Casariensis historia liber undecimus a Paganis effusa refert et igne cremata fuisse. Et quis nesciat Baptistam Domini non solum tribus pueris, sed etiam omnibus natis mulierum secundum vocem Domini majorum surrexisse? Quotidie quoque videmus pro peccatis populi ab infidelibus Christianis corpus Dominicum cum ecclesiis comburi, quo nihil unquam sanctius dici vel excogitari potest. Secundo autem hujus rei dubitationibus respondemus, sicut superius initio descriptionis ejus jam diximus, pro peccatis nostris hoc evenisse, nec nos dignos fuisse, quos majoris signi iudicio Dominus dignaretur latificare. Quippe nobis desideriosis et male viventibus, quos haculo sustentaverat paternitatis, gaudio scilicet B. Mathie inventionis, nullo nisi studio conversationis melioris justum fuit adhiberi virgam correctionis acrioris, sicut Scriptura dicit: Flagellat Dominus omnem filium quem recipit. Si igitur summi Patris filii sumus, vel si non sumus et esse cupimus, flagella Patris quasi illi suscipiamus, suscipiendo multa quæ fecimus recogitamus, recogitando fletibus diluamus, diluendo præterita, futura caveamus. Quamvis, etsi altius aliquid sentire

D
AUCTORE LAU-
BERTO MONACHO
EX MS.
impeditur aucto-
re incendio,

sacris ossibus
inter carbones
reperitis.

E

Reliquias in-
cendio dissipari
permisit
Deus ob varias
causas.

Mat. 6
Mar. 6

F

Math. 11. 11

Heb. 12. 6

AUCTORES LAN-
BENTO MONACO
EX MS.

A volumus, nequaquam sine miraculo incendium istud transisse cognoscere potuerimus. Excepto enim, quod liquido apparuit, quod Apostolus Domini a S. Agricio separari abivit; mihi hoc satis mirum videtur, quod in tanto periculo ignis et incendii, in tanto concursu et multitudine utriusque sexus populi, nemo prorsus vite vel salutis suae debilitatem incurrit, nullus omnino nostrum rerum suarum aliquid perdidit.

Auctor mira-
cula S. Mathie
narrare
statuit.

12 Hæc utinamque dicta sufficiant, nunc aliqua miraculorum B. Mathie dicamus, quæ ante inventionem ejus contigisse multi adhuc in corpore navescentes religiosi prædicant, a quibus nos hæc contigit audisse. Si enim multis profutura Dei summi opera, et pro sui veneratione cunctis admiranda propalare et enarrare honorificum est, a patribus filiis tradita, ab ipsis utique posteris tradenda sunt, ut devotio fidelium ad persolvendas ei grates impigra semper et expedita maneat, per medicam fidem nostram et pene dissolutam, et ut ita dicam, jamjam per omnia consensam deinde miraculis reintegrare et recuperare non desistit.

^a Suevus supra dicitur — h. tino Rufinus lib. 11 cap. 28 qui et sub Juliano apostata factum tradit et Eusebi historia in Constantina Magna desinat, cui reliqua a Rufino unnectuntur.

B

CAPUT III.

Miracula nonnulla ex Annalibus Trevirensibus Christophori Broweri suppleta.

a

Sed nec minus in illum adolescentem Apostoli promptum opitulandi studium eluxit, qui per eosdem dies vico Temolza, exco Mosellæ gurgite raptus, et diu multumque conquisitus, extractusque, denum exanimis est. Neque, cum magnis anni caloribus, offensi cadaveris odore propinqui, festinant exequias, inter jam fractis auribus, orbitate icta, et pervicax doloris, domum velle deferri mortuum, ut vel herymis suis et extrema pietate filio parentet. Lecto igitur composito, stratoque deo, tristicis ac flebilis circumstant vicinia, assiduisque precibus Apostolum implorat. Nocto ergo tota in pervigilio ac precibus acta, linteis innotis, sentiunt leniter aspirare defunctum, et sensim in corpus, rigore jam suo conclamatum, spiritus immigrare vitales. Quid multa? Qui diem noctemque mortuus fuerat, Apostolo duce, rediit in dereheto vite lætam ingressus est.

Resuscitantur
submersus.

13 Sed et puer Colonienſis diocesi, villa S. Severini mortuus gravi ex infirmitate, cum laetus ornatusque, pervigilio agitato, mater Apostolum Mathium plenis fiducia precibus orasset, puer, (mirum dictu) extorris et dilagare parantibus, quotquot aderant, illico revixit.

et alius
mortuus :

C

15 Atque hæc ex quædam pauca ascenda Apostoli inventioni. Nam ego quid varia tristitia morborum aquina ad memoriam hæc sedibus suis alioqui pulsus fugatuque memorem? tabidos artus suo restitutos vigori, fluentes paralyſi nervos, sola præco substrictos; et auribus, lingua, pedibus, ceterorumque membrorum captos officio, numeribus ad vota dumtaxat suis redditos? quid, propulsatos ab obsessorum corporibus demones, rabie percitos et furore solita mentis tranquillitate, naufragos portu, saluteque domitos? infinitum sit, si nunc ista perconsam.

vires morti
depulsi.

16 Ardebat Lutzelburgiorum vastitate atque populatione adhuc diocesis, ob castrum Bonnagense in S. Petri funde constructum, et Brunico tyrannus, loci municeps in omnes prædandi occasiones intentus, provinciam præcursabat, cum Iuno agricola pagi Punderichi, qui sub Joannis Baptiste natalon cum filio et conjuge, flumine adverso subvectus ad honorandum Apostoli memoriam labitur in tyranni

manus; isque ocyus constrictum et in custodiam abductum ferreis compedibus onerat, conjuge dimissa ac filio fuga elapso. At uxor vicem sollicita mariti, cum assiduis precibus ac votis B. Mathie Apostoli patrocinium fatigat, et captivus laud segnius graviora in dies perfunctus, eundem adhibet deprecatorum propulsanda servituti; ecce tibi cum festivo sole, cælo flagrantissimo, sopitis somno custodibus, Immo vehementius incumbit in preces. Illic compedum retinaeula crepitare, et laxatum sponte sua, in sublime ferrum exilire. Tum pavor mox circumstetit hominem, animoque vario fluctuatus, ex smarmane murorum corona se præcipitet, an vero per melius custodes contendat ad salutem? Ad extremum intentiore cura beatum Apostolum invocans, Deoque immortalis caput salutemque suam commendans, ex alto se dat in casum, citraque noxam delatus ad ima, sospes lætusque grassatorum manus effugit.

f)
captus mi-
rabiler
liberatus :

17 Opem Apostoli nec is irritam sensit, qui cum prævalido antagonista vel nolens comparatus, in arenam duelli causa descendit. Vir nobilis erat, cujus de industria nonnisi pepercere, savus et oppido crudelis in subditos. Is graviter in se odiis omnium concitatus, cum rapinis et injuria multos afflisset, alios exhausisset funditus; ad extremum irritatis læsorum animis, in ejus horrea atque ædificia furtim congestæ facies, atque ultio eo relegita, unde sviendi intium illa sumpserat. At is tam inopinati casus intolerans, dum auctor incendii manet in occulto, vicino suo innoxio diem dicit, obrutinaque calumniis, ex duobus alterum eligat compellit; ut vel iudiciam reus subleat, vel singulari invito secum certamine causam discrepet. Hic trepidare ad sola pugilis verba misellus, et se suaque omnia in servitute dicere, sine recusatione, dummodo hæc tanta se calumnia liberet, amicorumque preces ad id consequendum interponit. Sed exorari læctique homo implacabilis nequit. Tum innocens ille, velut leto sacer, et arene destinata victima, prodit uno dumtaxat clypeo tectus, munitusque clava. At contra nobilis ille monachus non sine satellitio, thorace etiam atque diverso telorum genere, probe incedebat instructus. Magna hominum erat expectatio, palæstram corona ambientium. Ubi collato propius pede conserto manus, nobilis prægrandi librata securi clypeum adversarii, ictu uno minutatim dstringit. Hic tum nudo latere palpitans gladiator inexercitatus, jugulum præbere, aut fugam latebrasque circumspicere. Sed animabant prope juvenem voces adstantium, pariterque rogantium, æquid jam fer-

conatus singu-
lari certamine
pugnare.

E

F

rum recepturus, infelix ad Apostolum Mathiam preces non funderet? Ergo cum gradu resumpto, se fortius colligit in arma, simulque manum laud frustra missurus, Mathiam Apostolum appellat, adversarium ictu clava sic ferit, ut ruenti spiritum mox expresserit, armaque pubentior imbecillo submisit. Ita sub monachicæ, licet parum laudate periculo, innocentem tamen Apostolus protexit; et nec votis pupuli, pugnantis fame salutique deesse voluit. ^b

ope S. Mathie
vincit.

b

18 Atque hæc de beati Apostoli Mathie tum reventi illustrata miraculis gloria, ab hæc ipso avo litteris propagavere prolati scriptores. Quo temporum cursu, ad venerationem publice item exposita magni Patrom ossa, pro manifesto tradiderim. Sed primaeva theca, quæ prænobili opere, ex versicolore metallo, et laminis argenteis extracta, parergis et imaginibus effulgebat, seu bellorum, seu hominum injuriis periit, ejusque crassa nonnulla, et reseguina tabulis reliquiarum inserta creduntur. Arculam, quæ Apostoli sacra ossa asservant, materie cedrinam existimant, cujus longitudo unius ulnæ cum dimidia, latitudinem quarta pars longitudo

Tum'areli-
quia cum 170'

cedrina,

diuis

A dinis dimetitur. Quæ vero jam in oculis hominum est c tunc hæ species, ex candido lapide, opere statuario non ineleganti quidem, at minime vetusto, reflecta est, cum inscriptione :

IN HAC TUMBA CONSERVATUR
CORPUS S. MATHEE APOSTOLI
CVM MEDIETATE CORPORIS
S. PHILIPPI.

a Egerii Brouerus ante de filio molendinarii in Mosella subuerso, et patro uito S. Mathie ad vitam reuocato, de quo in superioribus relictione uim. 7 octum, relictis ad notas variantibus sectionibus — b Adalabur orauis maledicti obrectatoris punitio supra uim. 13 rebata. — c In catalogo reliquiarum monasterii S. Mathie an. 1515 relictis, dicitur sacratissimum corpus ante chorum in tumba argentea conservari.

CAPUT IV.

ex MS Treuerensi.

Basilica Treuirenſis S. Mathie ab Eugenio III
Papa dedicati : varia indulgentiæ concessa :
reliquiæ variorum Sanctorum adseruata.

A Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quadagesimo octavo, decennouennalis Cycli anno nono, Indictione undecima, presidente Apostolico a Eugenio III Romano Ecclesiæ Summo Pontifice, anno Papatus sui tertio, Imperii Conradii tertii Regis gloriosius secundo, regni undecimo, venerabilis autem b Adalberonis hujus civitatis Archiepiscopi anno decimosexto, dedicatum est hoc monasterium ab eodem venerabili Apostolico, et ab Adalberone Archipresule, Idibus Januarii, petente venerando Hertoldo Abbate, ordinationis suæ anno duodecimo. Consecratum est autem principale altare in honore S. Joannis Evangeliste et S. Eucharii, Apostolorum Philippi et Jacobi, S. Stephani Protomartyris, quorum etiam reliquiæ ibi continentur; insuper habetur ibi de petra super qua natus est Dominus, de præsepio Domini, de virga qua flagellatus est Dominus, de sudario Domini, de sepulchro Domini, de virga Moysis, de vestimentis S. Mariæ matris Domini, de pallio S. Jacobi fratris Domini, Reliquiæ sanctorum Apostolorum Jacobi fratris S. Joannis Evangelistæ, S. Bartholomæi, S. Mathie, Urbani Pontificis Maximi, Marcelli Pontificis Maximi, Syxti Pontificis Maximi, SS. Innocentium, Adelberti et Wenzeslai Martyris, xi. Martyrum Thebeorum, sanctorum Martyrum Blasii, Cypriani, Mauricii, Cyriaci, Vitalis, Bonifacii, dens S. Hippolyti, Leandri, Alexandri, Justini, Crescentii, Maxentii, dens Lazari et de sepulchro ejus, Pancratii, Hermetis, Gangulfi Martyris, Severæ Virginis, Eustachii, Thyrsi Ducis Treuirenſis, Bonifacii Ducis, Reliquiæ C Episcoporum Confessorum Eucharii, Valerii, Materni, Agritii, Cyrilli, de stola et de pallio S. Maximini, Magnifici, Modesti, Auctoris, Mari, Modowaldi, Bonosii, Felicis, sanctorum Treuironum Pontificum, Nicolai, Remigii, Augustini, Medardi Episcoporum, Benedicti, Eusebii, Celsi, Felicis in Pincis, Galli, Undecim millium Virginum, Vincentiæ Virginis de undecim millibus, Martine Virginis, Praxedis Virginis, Benedictæ Virginis.

20 Altare quod est in medio monasterii ad tumbam B. Mathie Apostoli consecravit idem Eugenius Papa et Albero Archiepiscopus Treuirenſis, in honore sanctæ Crucis et sanctorum Apostolorum Mathie et Jacobi fratris Domini. Continentur etiam ibi Reliquiæ de sepulchro Domini, Reliquiæ Apostolorum Mathie, Jacobi, Bartholomæi, sanctorum Martyrum, Cornelii Pontificis, Stephani Pontificis, Pancratii, Gangulfi Martyris, Severæ Virginis, Thebeorum Martyrum, Thyrsi Ducis Treuirenſis, undecim millium Martyrum, de Reliquiis SS. Eucharii, Valerii, Materni, Agritii, Remigii, Eusebii, Celsi, Undecim millium Virginum, Vincentiæ Virginis, Martine Virginis. Iste Eugenius Papa et Albero Archiepiscopus

pus Treuirenſis contulerunt ad dedicationem monasterii nostri et duorum altarium, videlicet ad principale altare, et ad illud quod est in medio monasterii ad tumbam S. Mathie triginta annos, decem et octo c Carenas.

21 Altare quod est ad Aquilonem sub turri consecravit d Hamedeus Lasaunensis Episcopus in honore S. Joannis Baptiste, et omnium Patriarcharum et Prophetarum. Continentur vero ibi reliquiæ de dente S. Joannis Baptiste, Stephani Papæ et Martyris, Mathie, Eucharii, Valerii Auctoris, Thebeorum Martyrum, Bonifacii Martyris Maguntini Episcopi, Martyrum Georgii, Marcellini et Petri, Naboris, Nazarii, Eustachii, dens Hippolyti, Thyrsi Ducis et Martyris, Alexandri, Crescentii, Maxentii, Constantii Martyris, Undecim millium Virginum : qui etiam contulit unum annum indulgentiæ et quatuor Carenas.

22 Altare quod est inferius, consecravit idem Episcopus in honore SS. Gregorii Papæ, Nicolai et S. Benedicti Abbatis et omnium sanctorum Confessorum : continentur ibidem reliquiæ SS. Benedicti, Nicolai, Valerii, Materni, Agritii, Auctoris, Clementis Metensis, Maximini, Modowaldi, Sigismundi Regis, Undecim millium Machabeorum Martyrum et aliorum Martyrum et Confessorum et Virgginum. Idem Episcopus contulit ad dedicationem ipsius altaris annum unum indulgentiæ et quatuor Carenas.

23 Altare quod est ad Austrum sub turri consecravit e Hymerus Tusculanus Episcopus et Cardinalis, in honore S. Stephani Protomartyris, S. Laurentii et omnium sanctorum Martyrum. Continentur ibi reliquiæ S. Stephani Protomartyris, S. Clivientis Papæ, S. Cornelii Papæ, SS. Laurentii, Vincentii, Blasii, Georgii, Christophori, Gangulfi, Eustachii, Oswaldi Regis, Sigismundi Regis, Thebeorum Martyrum, Undecim millium Virginum et aliorum multorum Sanctorum. Qui Cardinalis ad dedicationem ipsius altaris contulit duos annos et octo carenas quærentibus et penitentibus limbum B. Mathie.

24 Altare vero quod est proximum ostio monasterii consecravit f Henricus Archiepiscopus Eboracensis, in honore S. Agathe Virginis et omnium SS. Virginum. Continentur ibi Reliquiæ SS. Virginum Agathæ, Lucie, Agnetis, Cecilie, Odilie, Anastasiæ, Barbaræ, Scholasticæ, Eugeniæ, Concordiæ, Columbæ, Euphrasie, Praxedis, Priscæ et aliarum. Insuper et pyxis plumbea maxima, quas reperta est in antiquo altari plena reliquiis Sanctorum : qui etiam contulit unum annum penitentiarum et quatuor F carenas.

25 Altare, quod est in crypta, consecravit g Hartwicus Gelbennensis Episcopus in honore SS. Petri et Pauli, et omnium Apostolorum. Continentur ibi reliquiæ sanctorum Apostolorum, Andreæ, Bartholomæi, Mathie, Eucharii, Valerii, Agritii, Martini, Thebeorum Martyrum, qui contulit annum unum penitentiarum et quatuor carenas.

26 Omnes fere Reliquiæ predictas contulit Dominus Eugenius Papa de Urbe. Isti autem sunt Cardinales, qui interfuerunt huic consecrationi, Hymerus Tusculanus Episcopus et Cardinalis, h Humboldus Presbyter Cardinalis de titulo Joannis et Pauli, i Wido de Summa Presbyter Cardinalis de titulo S. Laurentii et Damiani, Gisilbertus Presbyter Cardinalis de titulo S. Marci, k Hugo Presbyter Cardinalis de titulo S. Laurentii in Lucina, Julius Presbyter Cardinalis de titulo S. Marcelli, Wido Presbyter Cardinalis de titulo S. Potentianæ Virginis, Heribertus Presbyter Cardinalis de titulo S. Anastasiæ Virginis, l Wido Diaconus Cancellarius

D
EX MS. TREVI-
RENSI.

c

d
in altari ad
Aquilonem.

e
in altari infe-
riori,

E

f
in altari ad
Austrum,

g
in altari pro-
pe ostium.

h
in altari in
crypta

i
Cardinales
cum Eugenio
Papa præsen-
tes.

k

l

l

c
unc lapidea.

a
An. 1148 dedi-
caus ecclesia
ab Eugenio III
b

Reliquiæ in
altari majori

m altari ad
tumbam
S. Mathie.

A rius de titulo Cosmæ et Damiani, Octavianus Diaconus et Cardinalis de titulo S. Nicolai in carcere, in Wido Cremensis Cardinalis de titulo S. Eusebii, in Gregorius de titulo S. Angeli, Cardinalis, Joannes de titulo S. Mariæ novæ, et Dominus Hyacinthus de titulo S. Mariæ Cosmedin, Dominus et Otto de titulo S. Georgii ad velum aureum.

Omnes isti Cardinales quilibet eorum contulit omnibus visitantibus lmina SS. Apostolorum Joannis et Mathiæ, Philippæ et Jacobi, et sanctorum Confessorum Eucharii, Valerii, Materni, Agritii et multorum aliorum Sanctorum qui in nostro monasterio requiescunt, annum unum penitentia, et centum dies et unam carenam, p

o Eugenius III. creatus est Romanus Pontifex anno 1145. venit in Gallias an. 1147, anno sequente Romam reversus mortuus an 1153. Advenit quæ ad urbem Treverensem late describit Braverius pag. 775 et seqq. ubi et huius temporis characteres refert.

— b Adalbero, infra Albero, uti passim ab aliis dicitur, Adalbero etiam apud Joannem Eren leatior — c Carenus auctor appellat, quas alii Quadrageas. — d Amadeus Lausanensis alii r : cujus extant homilia de Beppara Virgine. — e Hunarus et Imarus alia, creatus Cardinalis anno 1142. mortuus Cluniaci an. 1184 ad quem scripsit varias epistolas S. Bernardus. — f Est Henricus Treuaris Romaneque v. Alcentus anni 1147 ab Eugenio Papa Archiepiscopus Eboracensis consecratus, mortuus Revelacian 1184. — g Forsanus est, qui Claudio Roberto est Arduus Genevensis Episcopus, aut etiam decessor. Nam catalogus admodum imperfecus est. — h Atus Humbaldus et Hibaldus, Attucingolus Laureus, creatus an. 1140. — i Atus Gudo, Diaconus ab Innocentio n factus; dein Presbyter Cardinalis tit. SS. Laurentii et Damiani, titi et Gilbertus de Gilbertus dicitur. — k Creati sunt anno 1144 Hugo, Julius et Aribertus, hic Heribertus, a Celestino II, et Gudo, hic Wido. Cito Gemenus a Lucio II. — l Gudo alia, p. apud ex Comitibus Capronæ, creatus Cardinalis Diaconus an. 1130 uti Octavianus 1138. — m Guido huic titulus S. Callisti ab aliis datur. creatus est an. 1145. — n Gregori titulum alii non expremunt, creatus est an. 1144. unum Joanne, et Hyacintho. — o Aliis dicitur esse Otto tit. S. Gregorii in Velabro creatus an. 1130. — p Plura addebantur subsequentibus temporibus facta, quæ omittimus. De reliquiis veris ejusdem monasterii extat catalogus anno 1318 editus.

DE SS. MONTANO, LUCIO, JULIANO, VICTORIO, FLAVIANO, ET SOCIIS, MARTYRIBUS IN AFRICA,

Commentarius prævius.

G. II.

AN CCLIX.
XXIV FEB.

In præsecutione
Valeriani
et Gallieni
S. Cyprianus
exul an. 257,
occisus an.
258, 24
Septemb.

Octava in Christianis excitata persecutio, atrocius saevierunt Valerianus et Gallienus, Imperatores anno cccxv creati. Tunc Valeriano quartum et Gallieno tertium Coss. anno cccxv tertio Kalendarum Septembrium S. Cyprianus Episcopus Carthagenensis ab Aspasio Paterno Proconsule excommunicatus, et erul in urbem Carthagenam missus est. anno sequente cccxvi, Tusco (alio Finsco) et Basso Coss. a Proconsule Galerio Maximo, qui Aspasio Paterno successerat, morti adjudicatus, die xviii Kalendarum Octobrium passus est, et post paucos dies Galerius Maximus Proconsul decessit : ut ea uberior in historia passionis S. Cypriani, una cum illius operibus edita, narrantur. Cui autem, et infra in horum Martyrum Actis num. 21 legitur, Episcopus Cyprianus solus passus fuisset, ostensum est S. Flaviano, quasi Cyprianum ipsam interrogaret, et ipse postmodum Martyr futurus cum aliis qui ab eodem Proconsule Galerio Maximo capti et in carcerem conjeti sunt, et a Procuratore fiscali Solone, qui infra num. 6 dicitur defuncti Proconsulis partes administrasse, morti adjudicati anno cccxv, antiquam Roma alius cum suis abis submitteretur Proconsul Praefectus de diebus temporum lib. 43 ad dictum annum cccxv eorumdem martyrum videlicet hæc verba : In Africa persecutio grassari pergit, in qua plures S. Cypriani discipuli martyrio afflicti.

C 2 Historia passionis horum Martyrum eleganti stylo perscripta est, et lecta dignissima, uti observat Malanus in Auctario Ursardi ad xxiv Februarium, et præfatur Laurentius Surius ante eadem Acta a se edita. Sicut autem illa partim ab ipsis Martyribus conscripta, quæ priore scilicet vulgare continentur, partim ab alio quodam, qui pensens interpret, supplevit. Baronius in Annalibus ad annum cccxv, quo ipse eos martyrum consummasse arbitratus est, assertit num. 3 epistolam a Confessoribus in carcerem detrusis, et in ipso quoque carcere perscriptam esse : quoniam, inquit, ex antiquioribus scriptis eadem erutam, et collatione facta cum ea, quæ apud Surium edita est, ut fidelissimum omnique ex parte sibi constantem hæc attexerit, ut insigne integritatis monumentum, perutile, jucundum gratumque fore existimamus : quippe quæ ab his scripta esse reperitur, ut S. Cypriani doctrina ac disciplinam assueverunt, utque qui discipuli ejus fuerunt, eoquo usi sunt familiarissimo. At recitata epistola num. 15 ita addit : Quid autem de illis, qui hæc scripserunt, subsequentum sit, eos, qui his adorant, oculisque spectantur, et perpetua memorie com-

mendasse gaudeamus. Quæ dein Acta Annalibus inserit ad numerum usque 31, ubi ita concludit : Illicusque auctor et finis dierum ministrorum Ecclesie Carthagenensis, quorum una dies, nempe sexto Kalendarum Martii, hæc post biltum ab aliis Flavianus passus sit, Ecclesiasticis tabulis anniversaria celebritate recolitur. Hæc Baronius, qui etiam ad Martyrologium Romanum eadem Acta germana haberi assertit : quæ nos damus ex prævetusto codice MS. celeberrimo monasterii S. Maximi prope Treveris, cum editionibus Sarriana et Baroniæ collata, præ quibus multo exactior variis locis apparet. Auctor autem num. 12 testatur a S. Flaviano hoc sibi munus in-junctum, ut quodcumq; litteris eorum deesset adderetur, et num. 21 ait ipsam Flavianum, jussisse hæc scribi, et ad propria verba conjugi, addi quoque ostensiones suas : ac tandem concludit ea ad memoriam posterorum merito conscripta esse, ut sint exempla quæ discantur.

3 Memoria sacra horum Martyrum inscripta est Martyrologiis ad hunc xxiv Februarium, quo die ista Notitius habet : In Africa Juliani, Julæ et aliorum plurimorum. In Nicomedia Luciani Presbyteri. At nulla Julia in his Actis reperitur : est inter Martyres Nicomedienses, quas domus cccxv suis nominibus expressos, ut forsitan ea verba, Julio et aliorum plurimorum, sint post Lucianum referenda. Hermannus Greven in Auctario Ursardi aliquos horum Martyrum exprimit : Item Lucii, inquit, et Flaviani, Montani et Gemelli Martyrum. Et hæc Gemellus ad hæc etiam non spectat, qui forte est Gemelliana inter eosdem Martyres Nicomedienses. At Galesinus hoc ita refert : In Africa sanctorum Martyrum Montani, Lucii, Juliani, Victoris et Flaviani, quorum præclara profide certamina gaudenti animo suscepta et mirabiliter confecta leguntur. Eadem tradit Camsius in Martyrologio Germanico. Sed monet Galesinus in Notis, pro Victore reponeendum esse Victorium, qui cum aliis ita memoratur in Martyrologio Romano : In Africa sanctorum Martyrum Montani, Lucii, Juliani, Victorici, Flaviani et sociorum, qui fuerunt S. Cypriani discipuli, et sub Valeriano imperatore Martyrum consummaverunt : quibus additur apud Ghazium : Qui primo ad ignem destinati, cum divina virtute fuisset extinctus, in tetrum carcerem vinculis constricti, fure et siti afflicti, sed divina favente gratia refocillati, cum iterum atque iterum interrogati, libere Christum confiterentur, idoloque detestarentur, tandem gladio precepti coronas meruerunt.

D

E

dantur ex MS

collata cum
editis a Surio
et Baroniæ.

Martyres au-
tem hi sunt,
Julianus,

F

Lucius, Flavia-
nus, Montanus,

Victoricus,

et socii

4 31

discipuli ejus
Martyrio af-
fecti un.
280.

Acta passionis
continent et ex
epistola ab ip-
sis Martyribus
scripta,

et ex relatione
testis oculati :

A 4 At qui Socii in Martyrologio Romano et apud Ghinum innuuntur fuisse, certo numero in MS. Florario SS. ad xviii Maii censentur his verbis : Sancto- rum Martyrum Montani, Lucii, Flaviani, et aliorum quinque. Horum nomina Felicius ad hunc xxv Fe- bruarii ita exprimit : Montanus et socii videlicet Lucius, Julianus, Victorius, Flavianus, Primolus, Renuus, Donatianus, discipuli ante S. Cypriani, qui post martirium Magistri variis tormentis Martyres coronati sunt : quamvis Renuus et Donatianus primo magnis poenis dilacerati in carcere decesserint. Ast Acta num. 2 referunt Donatianum et Primolum in carcere et baptizatos et mortuos esse. Dein num. 3 visio Renui narratur, neque ulla ejus deinceps mentio fit. Quilini potius octavus locus attribuitur Victori Presby- tero, qui ab aliis num. 7 Commartyr appellatur, et statim post visionem, de qua ibi agitur, passus dicitur? et ita recte a Galesinio et Canisio memoraretur S. Victor, ut alius in Martyrologio Romano et apud Ghinum Victorius. Demum possent et Quartillusia ad- di, qua num. 8 dicitur maritum et filium Martyres sub- secuta. Successus Episcopus demique et Paulus cum comitibus martyrio coronati referuntur num. 23. Sed hi forsam ad xix Januarii spectant, alii ad alios dies : cum non sint una eademque omnes luce mortui aut in- terempti.

an inter socios Primolus, Do- natianus in carcere de- functi, Renuus.

dein Martyres Victor Presb.

Quartillusia,

Successus Ep. et Paulus ?

B 3 Quae extat num. 20 aut 21 inter epistolas S. Cy- priani a Celerino ad Lucianum, haec interserit de Mon- tano : Et nunc modo duplex mihi tristitia incubuit, quod cum Montanum fratrem nostrum communem abs te de carcere ad me esse venturum sciebas, de salute tua, vel quid penes te agatur, mihi non si- gnificaveris. Haec ibi, quae generoso animo S. Mon- tani satis conveniunt, ut incarceratos ipse Confessores ante inviserit, necessaria procuravit, et ad martyrii pulnam excitavit. De Lucio, Juliano, Victorico, qui- cumque demum illi sint, agitur in epistolis S. Cypriani, sed quia ab eo relati Episcopi fuerunt, huc non videntur spectare, cum hi potius, ut supra ex Baronio dictum, ministri Ecclesiae Carthaginensis sub S. Cypriano Episcopo fuisse videantur. Flavianus ad carcerem red- ductus est, quasi se Ducentum esse negasset.

An mentio S. Montani in epistola Celerini ?

fuerunt mi- nistri Ecclesiae Carthagi- nensis.

ACTA PASSIONIS

Ex MS. S. Maximini, Baronio et Surio.

CAPUT I.

Epistola Martyrum de captivitate, inedia et tormentis in carcere toleratis.

E nobis est apud vos certamen, fratres dilectissimi, ut nihil aliud agendum Dei servis et Christo ejus dicatis, quam multitudinem fratrum cogitare, quam viam, quam rationem. Hic amor, hoc officium ad has nos impulit literas, ut fratribus post futurum et mag- nificientiae Dei fidelis testimonium, et labores ad to- lerantiam, nostri per Dominum memoriam relinque- remus.

Prologus

2 Post popularem tumultum, quem ferox vultus Praesidis in necem concitavit, postquae sequentis diei acerrimam persecutionem Christianorum, apprehensi sumus Lucius, Montanus, Flavianus, Julianus, Victorius, Primolus, Renuus, et Donatianus catho- cumenus, qui baptizatus in carcere statim spiritum reddidit b ab aqua baptizatio ad martyrii coronam immorulato itinere festinans. Circa Primolum squi- dem similis consummationis exitus contigit. Nam et ipsum ante paucos c dies habita confessio baptiza- vit.

Captivus SS. B

In carcere in- tuuntur Doni- tianus et Primolus

3 Igitur apprehensis sententia, et apud Regionantes in custodia constitutis, nobentiam Praesidis milites unnciaverunt, quod die hesterno ardens, nobis in- teritum minaretur. Nam, ut postea quoque verissi-

me cognovimus, exurere nos vivos cogitarat : sed Dominus, qui solus de incendio servos suos liberat, in cujus manu sermones et corda sunt Regis, furem- tem a nobis Praesidis saevitiam avertit : et incum- hentes precibus assiduis tota fide, statim quod peti- vimus accepimus : accensus pene in exitum nostrae carnis ignis extinctus est, et flamma caminorum ar- dentium Dominico rore sopita est. Nec difficile cre- dentibus fuit, nova posse ad vetera exempla contin- gere, Domino in spiritu pollicente : quia qui glo- riam istum operatus est in tribus pueris, vincebat et in nobis.

D EX MS. ET SCIO

precibus alii impetrant ignis extinc- tionem :

Dan. 3.

4 Tunc a proposito suo, Domino propugnante, contractus, mitti nos in carcerem jussit. Quo dedu- cti a militibus sumus, nec expavimus federa loci il- lius caliginem : moxque il carcer tenebrosus spiritu prae lucente resplenduit, et contra e obscuritatem do- formi et caeca nocte contactam instar diei, fidei nos devotio candida luce vestivit : et ad summum ascen- debamus locum penarum, quasi ascenderemus in caelum. Quales illic dies duximus, quales transegi- mus noctes, expoi, nullis sermonibus possunt : tor- menta carceris nulla affirmatione capiuntur : nec veremur atrocitatem loqui, ut est. Quo enim teuta- tio grandis est, eo major est ille qui eam vincit in nobis : nec nostra est pugna, quia est Domino pro- tectente victoria. Nam et occidi servis Dei leve est : et ideo mors nihil est, cujus g aculeum comminens, atrocitatemque devincens Dominus, per trophaeum Crucis triumphavit. Sed et nulla causa armorum est, nisi quia miles armatus est : et armatur, quia egressio est, et in coronis nostris ideo premium est, quia certamen ante praecessit : nec datur pal- ma, nisi h congressione perfecta. Sed paucis diebus visitatione fratrum refrigerati sumus. Nam omnem noctis laborem, diei solatio letitia sublevavit.

di trunduntur in carcerem divi- nus illustra- tum :

d e

dura patiuntur :

E

j

h

5 Tunc Keno, qui nobiscum fuerat, somno i ap- prehensio, ostensum ei est produci singulos. Quibus prodeuntibus lucernae singulae praeferebantur. Cujus autem lucerna non k praecesserat, nec ipse proce- debat. Et cum processimus nos cum lucernis nostris expergefactus est. Et, ut nobis retulit, latati sumus, fidentes, nos cum Christo ambulare, qui est lucerna pedibus nostris, et qui est sermo, scilicet Dei.

excitantur et- stione hant :

i k

Psal. 118.

6 Post ipsam noctem dies nobis hilaris angeba- tur. Et continuo eadem die subito rapti sumus ad Procuratorem, qui defuncti Proconsulis partes ad- ministrabat. O diem letum, gloriam vinculorum ? o optata votis omnibus letena ! O ferrum honorabilis atque pretiosius optimo auro ! O stridor ille ferri, qui strepebat, dum trahitur per aliud ferrum ! Lo- qui nostrum futurum solatium videbatur : atque ne hac juvenitute tardius fruere, a militibus ubi- nam nos Praeses audire vellet, huc atque illuc per totum forum circumducti sumus. Tunc nos in secre- tarium vocavit, quia necdum hora passimus adve- nerat. Unde prostrato diabolo victores sumus in car- cere reversi, et ad alteram victoriam reservati. Hoc itaque praelio victus diabolus, ad alteras se as- tutas vertit, tunc nos et siti tentare molitus. Et hoc suum praelium multis diebus fortissime gessit, ita ut, quod magis l se cum diabolo facere adversa- rius putabat, m agra tantum copia ad Solonem fis- calem et aquam frigidam laboraret.

ducuntur ad Procuratorem :

l?

remittuntur ad carcerem i

inedia cru- ciantur :

l m

7 Hic autem labor, haec inopia, hoc necessita- tis tempus ad Deum pertinent, dilectissimi fratres. Nam qui nos tentari voluit, ipse ut n allocationem in ipsa tentatione haberemus, ostendit. Nam Vie- tori Presbytero, Commartyri nostro, qui statim post hanc eandem visionem passus est, ostensum est hoc. Videbam, inquit, puerum huc in carcerem introi- se, cujus fuit vultus perlicius super splendorem inenarrabilem, qui nos deducebat per omnia loca o quaque

n animantur ap- paritione Christi Mar- tyrii Victori facta,

o

A quaque iremus, egredi tamen non potuimus, et ait mihi. Adhuc modicum laboratis, quia nunc impedimini. Sed confidite, quia ego hic vobiscum sum. Et adjecit : Die illis, quia gloriosioreni coronam habebatis : et ad Deum suum spiritus properat, et anima jani proxima passioni sedes suas requisivit. Nam hunc eundem hominum de Paradiso interrogavit, ubi esset. Cui ille ait : Extra mundum est. Ostende illam, inquit, mihi. Qui ait illi. Et ubi erit fides? Cumque hic per humanam u pusillitatem diceret, quod me munda, tenere non possum : ille signum, quod eis dexam. Respondit ei Dominus, et ait : Die illis signum Jacobi : Latandum est, fratres dilectissimi, ut Patriarchis, etsi non iustitia, laboribus adæquari possimus. Sed qui dixit, Invoca me in die pressuræ, et eximante, et clarificabis me, ad clarificationem q fuit flexus, post preces ad se habitas commemoratus est nostri, prius miserationis suæ denuncians manus.

B De hoc enim sorori nostræ r Quartillosæ hic nobiscum posita ostendit : eujus mulieris et maritus et filius ante triduum passi erant. Ipsa quoque s hic residens, propinquitate suam velociter subsequente est, que in hunc modum, quod vidit, exposuit : Vidit, inquit, illum meum, qui passus est, venisse ad carcerem : qui sedens super labrum aquarium, ait : Vidit Deus pressuram vestram et laborem. Et post hunc introivit juvenis miræ magnitudinis, qui ferebat phialas duas singulis manibus, lacte plenas, et ait : Bene animo estote, commemoratus est vestri omnipotens deus. Et ex phialis illis, quas ferebat, debet omnibus bibere, que phiala non deficiebant. Et subito t ablutus est lapis, qui fenestram dividit molius : sed et clave fenestras ipso medio u allata, liberam oculi faciem adinvenit. Et posuit juvenis ille, quas ferebat phialas, manum ad dexteram, alteram ad sinistram, et ait : Ecco et saturati estis, et abundat, et tertia adhuc phiala superveniet vobis.

C Tunc abiit altera dies, quas post hanc visionem eluxit. Expectantes autem eramus horam illam, quando fidealis non r cibis, sed panoria et necessitas inferretur : quia cibis nullis vobis suberat. Nam et altera die jejuni manseramus. Subito autem ut silentibus pedis, esurientibus cibis, desiderantibus martyrium obvenit : ita laboribus nostris refrigerium Dominus per Lucianum carissimum nobis præbuit. qui disrupto y cutenarum obice, velut per duas phialas per r Heremianum Hypodiacentium, et Iannarium cathactemum, alimentum indeliciens omnibus ministravit. Hoc subsidium egros et laborantes nimium suffulsi. eos quoque, qui per eundem laborem, hoc est, per incommodum Solonis et frigide aque ingritudinem jam morderant, ab immitate revocavit. Cujus tam gloriosis operibus omnes apud Deum gratias agimus.

D Jam nunc, dilectissimi fratres, et de amore, quem in nos invicem habemus, aliqua dicenda sunt : hoc instruimus, sed admonemus : quia sicut sanal unanimis sumus, ita et apud Dominum una vivimus et oramus. Tenenda est concordia caritatis, et dilectionis vinculis inhaerendum est. Tunc diabolus prosteritur, tunc a Domino, quidquid postulat, accipitur, ipso pollicente ac dicente : Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quancunque poteritis in patre meo, confinget vobis. Nec alio modo vitam eternam recipere et cum Christo regnare poterimus, nisi fecerimus quod præcipit faciendum : pro quo et vitam promissit et regnum. eos denique hereditatem Dei consequi, qui pacem cum fratribus tenerint, suo magisterio ipse Dominus ornabit, dicens : Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Quod exponens Apostolus ait : Ut simus

fili Dei. Si autem filii, et hæredes : hæredes quidem D Dei, cohæredes autem Christi. Si quidem compatimur, ut et commagnificemur. Si hæres non potest esse, nisi filius : filius autem non est, nisi pacificus : hæreditatem Dei habere non poterit, qui pacem Dei rumpit. Et hoc non quasi admoniti dicimus, aut sine divina ostensione suggerimus.

E Nam cum Montanus cum Juliano habuisset sermones aliquos aa ob eam, que ad nostram mulierem obrepit, communionem, quæ nec communicabat : eumque post correctionem, quam in eam con-gesserat, in rigore ipso discordie mansisset : ostensum est eadem nocte Montano hoc : Visum est, inquit, mihi venisse ad nos Centuriones. Cumque deducerent nos per viam longam, pervenimus in campum immensum, in quo occurrerunt nobis Cyprianus et bb Lucius. Pervenimus autem in locum candidum, et facta sunt vestimenta nostra candida, et caro nostra manufata, candidior vestimentis candidis. Ita autem perlucida fuit caro nostra ut oculorum visum ad intima cordis admitteret. Et respiciens in pectus meum, video quasdam sordes, et expergefactus sum in visione. Et occurrit mihi Lucianus, et retuli illi visionem, et aio illi : Seis quoniam sordes illas, illud est, quod non statim concordavi cum Juliano? et in hoc expergefactus sum. Qua de re, fratres dilectissimi, concordiam, pacem, unitatem omni virtute tenemus : imitemur jam hic esse, quod ibi futuri sumus. Si nos invitant justis promissa præmia, si ferret injustis poena producta, si cum Christo esse et regnare cupimus, quæ ad Christum et regnum perducant illa faciamus. Optamus vos bene valere.

q Et hoc exordium in MS S. Maximi. Baronus præponit hæc per a Lucius, Montanus, Flavianus, Julianus et Victorius etc. fratribus universis salutem a deo cum Sario in incipit. Dilectissimi fratres, nobis nihil aliud est agendum, quam ut de Dei sevis et Christo ejus dicamus, et de multitudine fratrum cogitandum, quancquam ratione hoc amar per hoc officium ad has nos scribendas impulerit literas ut fratribus post futuris et magnalente Dei fidele testimonium, et labors tolerantiam per Dominum memoriam reliquereimus — b Desunt sequentia 9 verba in cæcis. — c Sarius et Baro meuses — d Ms. accessus. — e Sarius obscenralis deformia et coea noctis contecta. Baro coea nocte — f Baro et Sarius sed venient arcepiatem loci in est dicere, quam ubi tentatio grandis est. Ille ibi major est etc. — g Sarius aculeum comitens, contentionemque. Baro con-vellens — h Sarius solatium letitia quo abstulit. Baro. letitiaque. I MS. comprehensus — k idem processerat. — l Sur et Baro. secum ferere — m us regnum Baro quod ugotalant cor-pora ubi Solonem Biscalem, qui upum frigidam post laborem non daret. — n Baro. alleviationem. — o Sur et Baro ut extir-pemus — p MS. fragilitatem q ibi Baro. V Sur. qui factus MS. post fides ad preces conlugens — MS. Tharullæse. — f idem ar. lus molles — Asm. allatus — y Baro. subfalo. MS. illius e medio allati — x MS. cibararia — y idem i otocartariorum — z He-remitium Hypodocou — munita p m epistolis 78 79. et 80 apud S. Cyprianus quibus hui respondere a divinitus Confessor. Ius ad metalla, cum S. Cyprianus hi es per illam pœnanciam subsidia missos. Iater Heremianus socios Iun alerai Lucius oculibus, qui hic videtur Lucius dicit. — aa In MS. que mirata sunt apud Sarium et Baronum verba transposita, ob eam mulierem, que ad mulierem accessit Sarius. apposuit — bb Alias Lucius, cunctant Sarius et Baronus.

CAPUT II.

Martyrium SS. Lucii, Juliani, Victorici, Montani : S. Flaviani in carcerem reducti constanti.

Hæc omnes de carcere simul scripserant. Sed quia necesse erat omnem actum Martyrum beatorum pleno sermone complecti, quia de se et ipsi propter modestiam minus dixerant, et Flavianus quoque privatum hoc nobis minus innoxit, ut, quidquid litteris eorum deesset, adderemus ; necessario reliqua sub-junximus. Cumque per plurimos menses reclusi fuissent in carcere, et fame ac siti diu laborassent, tandem seroproduci iubentur, et ad prætorium Præ-sidis admoveri. Et omnibus quidem gloriosa voce confessis, cum Flaviano adiutorium a reclamaret amore perverso, negans eum Diacrum, quod con-fabatur ; inter ceteros, id est, Lucium, Montanum, Julianum, Victorium, dicta sententia est, Flavianusque

EX MS. ET SURIQ.

P

Psal. 49. 15

q

r

s

et violone Quartillosæ r videtur :

B

t

u

r

y

z

refectantur submissa alimento.

C

mutuum caritatem communiunt :

Matth. 18. 19

Matth. 8. 0.

Rom. 8. 17

aa

et visigne S. Montani confirmantur.

bb

E

F

u Adjudicantur morti, reducto Flaviano ad carcerem.

A nusque rursum receptus est. Et quamvis haberet plenam doloris materiam, quod scilicet de tam bono collegio separatus est, tamen fide et devotione, qua vixit, credebat id fieri, quod Deus vellet, et tristitiam solitudinis destituit religione sapientiae temperabat. Dicebat etiam. Cum cor regis in manu Dei sit, quae causa mororis est, aut quare succensendum putem homini, qui hoc loquitur, quod jubetur? Sed de Flaviano postmodum plenius.

13 Interim ceteri ducebantur ad victimae locum. Concursus fit undique gentilium et omnium fratrum. Qui quamvis obsequentes aliis et ceteris Dei testibus pro religione et fide, quam Cypriano docente didicerunt: tunc tamen officio pleniore et copia maiore convenerant. Erat illic videre Martyres Christi felicitatem gloriae suae vultus hilaritate testantes: ita ut possent ceteros provocare ad propriae virtutis exempla, etiamsi tacerent. Sed nec sermonis largitas defuit. Nam exortationibus suis singuli plebem Dei corroboraverunt: Et Lucium quidem praeter ingenitam lenitatem et probam ac modestam verendum infirmitas etiam gravis et labor carceris fregerat: ac propterea cum comitibus paucioribus solus ante praecessit, b ne multitudinis nimiae pressura defusioni sanguinis invideret: qui tamen et ipse non tacuit, sed comites suos quomodo purius potuit instruxit. Cui cum dicerent fratres, Memento nostri: Vos, inquit, mei mementote. Quanta Martyris humilitas, de gloria sua nec soli sub ipsa passione presumere? Julianus quoque et Victorius insinuata du fratris pace, et commendatis omnibus Clericis, maxime eis, qui famem carceris c passi erant, ad passionis locum cum gaudio et sine pavore venerant.

14 Sedenim Montanus, corpore et mente robustus, quatenus et ante martyria gloriosus, quidquid semper veritas postularet, constanter et fortiter dixerit sine ulla exceptione personae; tamen de martyrio proximo crescens, prophetica voce clamabat: Sacrificans diis eradicebitur, nisi Domino soli. Et hoc frequenter iterabat, insinuans et inculcans, non licere, deserto Deo, ad simulacra et manufacta idola sacrificia offerre. Haereticorum quoque superbiam et improbam contumaciam retundebat, contestans eos, ut vel de copia Martyrum intelligerent Ecclesiae veritatem, ad quam redire deberent. Deinde lapsorum abrupta festinantia e negotiationem pacis ad plenam penitentiam et Christi sententiam differbat, nec non integros quoque ad tutelam integritatis exhortans: State fortiter, fratres, et constanter militate, dicebat. Habitis exempla. nec vos lapsorum perfidia destruat ad ruinam, sed nostra tolerantia magis sedificet ad coronam. Virgines quoque singulas admonebat, ut sanctitatem suam tuerentur. Generaliter omnes docebat, ut Praepositos venerarentur. Praepositos quoque ipsi concordi pacis insinuans, nil esse melius niebat, quam Praepositorum unanimem voluntatem: tunc et plebem posse ad sacra obsequia provocari, et ad vinculum dilectionis amari, si Rectores plebis pacem tenerent. Hoc enim est propter Christum pati, Christum etiam exemplo sermonis imitari, et esse probationem maximam fidei. O exemplum grande credendi?

15 Cum autem jam carnis immineret, et gladius super cervicem eius libramento nutante penderet, expansis ille manibus ad Deum, voce clara, ita ut non tantum ad totius plebis aures, sed et ad Gentiles quoque ipsos sonus vocis evaderet, oravit, rogans et deprecans, ut Flavianus, qui per suffragium populi de comitatu eorum remanserat, sequeretur die tertio. Et quo precis suae fidem faceret, f manua- lem, quo oculos fuerat ligaturus, in partes duas discidit, et iussit alteram reservari, qua Flaviano oculi

post crastinum ligarentur. Sed et in medio eorum in area solum servari iussit, ut nec sepulturae consortio separaretur. Et perfectum est sub oculis nostris, quod Dominus in Evangelio suo reprobavit, ut qui tota fide peteret, quidquid peteret, impetraret. Nam post biduum, secundum quod postulatum fuerat, Flavianus quoque productus, gloriam suam passione perfecit. Quoniam tamen, ut supra dixi, etiam ipse mandavit, ut bidui moram g memoratis causis jungeremus, faciendum erat necessitate maiore, quod fieri merito deberet, etiamsi non juberetur.

16 Post suffragia illa, post voces, quibus quasi pro salute ejus amicitia inimica surrexerat, revocabatur in carcerem virtute robusta, mente invicta, fide plena. Nihil de animi ejus vigore mutaverat, ne remanendi quidem contemplatio: quae quamvis posset movere, tamen fides, quae immanentem passionem tota devotione praesumpserat, temporanea impedimenta calcabat. Haerebat lateri ejus incomparabilis mater, quae praeter fidem, qua ad Patriarchas pertinebat, in hoc etiam se Abraham filiam comprobavit, quod filium suum et optabat occidi, et quod interim remansisset, contristabatur intimo dolore. O matrem religiose piam! O matrem inter vetera exempla venerandam! O Machabeam matrem! Nihil enim interest de numero filiorum, cum perinde et haec in unico pignore totus affectus suos Domino mancipavit. Sed ille collaudans matris animum, ut dilationem suam non doleret, Scis, inquit, mater merito carissima, ut semper tentaverim, si confiteri contigisset, martyrio me frui, et frequenter catenatus videri, et saepe differri. Si ergo contigit, quod optavi, gloriantium est potius quam dolendum.

17 Et cum ad carceris januam veniretur, difficultus multo et tardius visum est, quam soleret, aperiri, olmitentibus etiam h carcerariorum ministris: ita ut videretur obfirmatum spiritu quodam repugnante atque testante, indignum esse carceris sordibus eum fedari, cui coeleste habitaculum pararetur. Quia tamen divinitus corone dilata dignus carcer admisit. Qualis illic mens fuit biduo illo, qua spe, quae fiducia, cum Martyris Dei amicus et de collegarum petitione praesumeret, et de sua crederet passionem luteram? Dicam, quod sentio. Dies ille post biduum tertius, non quasi passionis, sed quasi resurrectionis dies sustinebatur. Admirans erat demum turba gentilium, qui vocem Montani k petentis audierant.

a Antici scilicet Flaviani, ministri Ecclesiae, negabant eum Diaconum esse, ut eriperent. Hinc ad carcerem rediit, ut ad causam ejus plenus equivoqueretur. — h Sarcus et Barou, ne multitudo nimis pressura de fusione sanguinis invideret. — c Idem visitaverunt. — d Idem, ligamenta accedendo. — e MS. et Sarcus negotiationem. — f In Actis. S. Cyprianum locum inanimales, cum interamina et mantula. — m alta quidem Actis interamina et oraria sequuntur. supra in MS. Barou. villa dicitur. — g Sarcus et Barou, juberentur. — h MS. Catacraetarum. — i Sur. et Bar. divinitatis corone dilata. — k MS. petentis.

CAPUT III.

S. Flaviani animus generosus, visiones, martyrium.

P ostquam vero produci tertio die iussus est, rumore cognito, confluebant increduli et a perfidi, idem Martyris probaturi. Egrediebatur de carcere Dei testis, jam ad carcerem non reversurus. Communis omnium magna letitia, sed major habebatur in animo suo certo, quod et fides propria et petitio antecessorum suorum extorqueret Praesidi vel invitam, licet populo reclamante, sententiam. Unde et occurrentibus fratribus et salutare cupientibus fide tota polleebatur, quod in b Flaviano cum omnibus pacem facturus esset. O magna fiducia, fides vera! Ingressus deinde praetorium, cum mirante omnium in custodiarum loco stabat, expectans donec voceretur.

19 Illic

exemplo et exemplo caxiant alios:

b S. Lucius in morte precibus rogatus, et ipse aliorum petiit.

c SS. Julianus et Victorius hilares in morte.

d S. Montanus incepto uti loquatur.

e haereticos et lapsos

f dai motiva boni Christiani.

g occidendus erat pro S. Flaviano

J. EX MS. ET SURIO. 1781 et reser-vari partem inter, et locum sepulture. — Math. 11

S. Flavianus constans et ad mortem promptus,

a matre ad martyrium amatur: E

h

magna spe biduo in carcere detinetur.

k

F

a Litus exiit carcere ad praetorium:

b

A 19 Illic nos in latere ejus constituti eramus, juncti penitus haerentes, ita ut manus manibus teneremus. exuberantes Martyri honorem, et contulerimus caritatem. Illi condiscipuli ejus suadebant, cum lacrymis etiam, ut praesumptione deposita, sacrificaret interdum, postea quicquid vellet facturus : nec incertam illam et secundam mortem plusquam praesentem vereretur. Et haec Gentilium verba sunt, qui dicebant ultimi furoris esse, magis e mortis modum timere, quam vivere. Sed ille gratias agens, quod amicitia duce, quantum in ipsis erat, consultum sibi vellent; tamen et de fide et de divinitate non tacuit, dicens, multo melius esse primo in loco, quantum ad libertatem integritatis pertineret, occidi, quam lapides adorare. Tunc deinde summum esse Dominum, qui omnia imperio suo fecerit, ac si propterea solus colendus sit : addens et illud, quod Gentiles manus credunt, etiamsi de divinitate quid sentiunt, vivere nos etiam cum occidimur, nec vinci morte, sed vincere; ipsos quoque, si vellent pervenire ad conscientiam veritatis, etiam Christianas esse debere.

20 His illi retusi et revecti, postquam nihil per suadelas obtinere potuerunt, ad crudeliorum se misericordiam contulerunt, vertentes a proposito voluntatis suae vel torquentis deponisse. Et cum admoventi jussus esset, interrogatus a Praeside, quare mentiretur se Diaconum, cum non esset, mentiri se negavit. Et cum Centonarum diceret, e Notariani sibi datum esse, qua contineretur eum fingere, respondit : An nobis est verisimile ne mentiri et illum verum dicere, qui notarianum falsum dicit? Qui cum reclamante populo ac dicente, Mentiris, iterum a Praeside interrogaretur, an vere mentiretur, respondit : Quod est compendium mentiri? Ad hoc populus exasperatus, torqueri eum iteratis clamoribus postulavit. Sed Dominus, qui servi sui fidem fovebat, non est passus probati Martyris corpus tormenti atque vel levi laceratione pulsari. Cor enim Regis ad contentum statim flexit, et testem summi, usque ad mortem fidelem, consummatocursu et agone perfecto, g coronavit.

21 Exinde jam gaudens, quia per sententiam datam passionis suae erat certior, etiam jocundo colloquio fruebatur. Et sic effectum esse, ut juberet haec scribi, et ad propria verba conjungi : addi quoque ostensiones suas voluit, quarum pars ad moram bidui pertineret. Cum adhuc, inquit, Episcopos noster solus passus fuisset, ostensum est mihi haec, quasi Cyprianum ipsum interrogarem, An isti iectus doleat, scilicet Martyr fatum de passionis tolerantia consulebat. Qui mihi respondit et dixit : h Alia caro patitur, cum animus in caelo est, et nequaquam corpus hoc sentit, cum se Deo tota mente devovit. O verba Martyris, Martyrum cohortantis! Negavit esse in passionis actu dolorem, ut qui et ipse habebat occidi, animari constantius posset, quod nec parvam quidem sensum doloris de passionis actu haberet.

22 Postea, inquit, cum plures paterentur, contristabar in visu nectis, quod quasi a collegis meis remansissent. Et apparuit mihi vir quidam, dicens : Cur contristaris? Cui cum causam tristitiae meae dicerem, ait : Quid tristaris? his Confessor es, tertio Martyr eris per gladium, et sic impletum est. Nun confessus Christum primo secretario, secundo publice, reclamante populo, jussus recubi, a collegio suo secundum testimonium suum remansit, et productus post confessionem duas, tertio passionem perfecit.

23 Deinde, inquit, cum jam e Successus et Paulus cum comitibus suis coronati fuissent, et ego post intrinsecam convalescerem, video ad domum meam venisse Successum Episcopum, vultu pariter et cultu

nimis claro, cujus effigies difficulter agnosceretur, eo quod carnales oculi Angelico splendore rutilarent. Quem cum vix agnoscerem, ait mihi : Missus sum nunciare tibi, quoniam tu passurus sis. Hoc cum dixisset, statim veuerunt duo milites, qui me perducerent et perduxerunt me in locum quemdam, ubi erat fraternitatis multitudo collecta, k et cum ad praesidem admotus essem adduci jussus sum, et apparuit subito in medio plebis mater mea, dicens : l Laudo te, quia nemo sic martyrium duxit. Et vere nemo sic. Nam, ut omittam carceris abstinentiam singularem, et ut accipientibus ceteris vel modicum cibum, qui de sordibus penuriae fiscalis offerebatur, solus se ab ipso medico continuo, tanti habens jejuniis multis et legitimis fatigari, dummodo alios victa proprio saginaret.

24 Ad illa igitur venio, quod cum tanto honore deductus est, qui a tot Sacerdotibus comitatus, disciplinis omnibus m ordinatis, ad iustar ductis dirigi meruit. Sic regnatorum cum Deo Martyrem, jam spiritu ac mente regnantem, etiam itineris tota dignitas exprimebat. Sed nec de caelo testimonium defuit. Imber largus et lenis temperato rore descendens fluebat, ad multa proficiens : primo, ut Gentiles perniciter curiosos intervenit pluviae refrenaret, tunc deinde ut divertendi daretur occasio, et sacramentis legitima pacis nullas profanus arberiter interesset. Et quod Flavianus ipse ore suo dixit, adhuc pluebat, ut Dominice passionis exemplo aqua sanguine jungeretur. Sic n confirmatis omnibus fratribus et pace perfecta, processit e stabulo, quod Fuscano de proximo junctum est. Ibi cum editionem horum et sermone aptum conscenderet, silentio manu facto, hujusmodi verba emisit : Haec noveritis, fratres dilectissimi, quod nobiscum pacem habetis, si Ecclesiae noveritis pacem, et dilectionis unitatem servaveritis : nec putetis pauca esse, quae dixi, cum et Dominus noster Jesus Christus, passioni proximus, haec novissime dixerit : Hoc est mandatum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Et supremum illud adjunxit, et in testamenti modum ultima sermonis sui fide signavit, quod p Lucianum Presbyterum commendatione plenissima prosecutus, quantum in illo fuit, sacerdote destinavit. Nec immerito. Non enim difficile fuit, spiritu jam caelo et Christo proximante, habere notitiam. Deinde ad locum victimae, perfecta sermone, descendit, et ligatis oculis q ea parte, quam Montanus servare ante biduum jusserat, fixis tanquam ad precem genibus, passionem suam cum oratione perfecit. O martyrum gloriosa documenta! O testium Dei experimenta praecelara, quae ad memoriam posterorum merito conscripta sunt, ut, quemadmodum de scripturis veteribus exempla, dum discimus, summus, etiam de novis aliqua discamus.

a MS. perlicite mentis constantiam probatur. — b Sur. Fuscano — c idem mortem male linere. Baron. mortem vel tenere. — d MS. perperimulter Ideo colendus — e Baronius haec annotat. Quam hic auctor dicit Notarianum, idem est quod Notaria. Apulius, et ipse Afer, de Asino antea lib. 7 sic nominat. Eodem quoque nomenclatura utitur Augustinus epistola 160 ad Anagnum, cum ait Donatistas cura eorum, qui disciplinae publicae inserviant, praesens Notaria, ad iudicia legesque perduxit. Sed interdum Notarium pro Notaria, habet epistola 110 ad Marcellinum. Est autem Notaria, sive Notaria, scripta relatio, quae aliqui in Judicia. I. Accusatores, Noniiores n ad S. C. Turpil. Ite Baronius. MS. N. Notaria in h. Notarium, sed videri non habet. — f Addebitur in MS. jam in carcere penitus plenissimo, supple probatum, quod dicitur. — g MS. consummatocursu. — h Baron. Nullo carere. — i MS. Successus. Baronius putat Successum illum esse ad quem Cyprianus scripsit epistolam 82, asseritque Episcopum Abbruentem Germaniam, qui interfuit magno Concilio Carthaginiensi. Collatur 19 Januarii inter ceteros Martires Afros Paulus et Successus, sed nulla Episcopatus facta mentione. — k Sur. et Baron. haec solus habent. Inter quos apparuit mater mea. — l MS. Laudate, laudate. — m Item MS. ordinatis. — n Sur. et MS. consummatum. — o MS. hinc. — p Lucianus hic electus est Episcopus Carthaginiensis, sed haec tenus post obitum S. Cypriani vacante, ut ex Ophala tractu Baronius, Sur. et MS. Licetum habent. — q Baron. ea vitae parte at supra monuimus dixit.

D et S. Successus Episcopi upparentium :

k

l

eductur in comitatu sacerdotum, m

caelo pluvio,

E

n Joann. 19.

p

q

F

EX V6 ET SUBIO

c condiscipulos gentiles ad similitudine sacrificandum incitantem instruit :

d

B affirmat ac Diaconum esse :

e

f adjudicatur morti :

g

Acta scribi mandati cum visione S. Cypriani.

h

alterius viri,

DE SANCTIS MARTYRIBUS IN PORTU ROMANO
PAULO ET PRIMITIVO, SIVE PRIMITIVA.

G. II.

XXIV FEB.

In portu Romano

multi Martyres sacre,

hoc ut celebrantur Paulus et Primitivus :

Portus Romanus, secundo Episcopalis civitas Cardinalitii dignitate ornatu, ab Urbe miliaria xvi distat ad Tiberis dexteram non longe ab Ostia, prima civitate Episcopali Cardinalitiiæ prærogativa. Hic Portus modo piscatoriarum consularum recessus ignobilis est, olim nobilissimorum ædificiorum celebris : ac varus appellatur, modo solum Portus, modo addito cognomine Portus Romæ, Portus Romanorum, Portus Urbis, Portus urbis Romæ, Portus Augusti etc. et frequenter in Martyrologio Romano Portus Romanus : in quo quamplurimi Sancti palma martyrii coronati fuerunt. Inter hos eminet S. Hippolytus ejusdem loci Episcopus, a quo reliqui Episcopi Portuenses, etiam S. Hippolyti appellantur : hunc aliosque Martyres in Portu Romano passos celebrat Martyrologium Romanum xxii Augusti : quo item die inscripti antiquo MS. Romano Martyrologio, quod S. Hieronymo adscribitur, celebrantur in Portu Romæ. Quod itidem MS. Martyrologium diem xxiv Februarii ita aspicitur : vi Kalend. Martii, Romæ in Portu natale Pauli et Primitivi. MS. antiquum Richemouense ab his quoque Sanctis orditur, sed Portu omisso. Romæ, inquit, Pauli et Primitivi. At MS. Aquisgranense sub dubio locum assignat, his verbis : Romæ Absolonas Natalis Primitivi et Pauli. At quid illud Absolonas? Notherus Sanctum statuit. Item, inquit, Romæ Absolonis. Ast idem legitur in MS. S. Hieronymi, jungiturque Martyribus Cæsareæ Cappadociæ passis, ut nomen illud perperam huc translatum et insertum videatur, unde præcedentia in eo Martyrologio ita arbitramur ordinanda : In Cæsarea Cappadociæ Natalis SS. Herodii, Lucii, Sergii, Absolonis. Romæ Natalis Primitivi et Pauli. Priores in Syllabo Prætermissorum ad vi Nonas Martii referimus. Posteriores etiam refert Grevenus in Auctario Usuardi anno 1515 et 1521 excuso : Romæ sanctorum Martyrum Primitivi et Pauli.

ab alio talis Primitivus,

aut Primitiva,

C

DE SANCTIS MARTYRIBUS NICOMEDIENSIBUS

LUCIANO, EDITIO, VEL EDITITIO, FELICE, ORBANO, MARTHA, CRISCONINA, CAIO, FLORENTIO, DONATILLA, ROGATILLA, ITEM DONATILLA, MARCELLINA, NUMMADO, FELIANO, NIDA, FLAVO, AFFERE, ATULINO, SANULA, CAHE, DICIANO, JANUARIO, DIDDO, SECURE, SELLARE, EXUPPO, JUBITANA, GEMELIANA, JULIA, FORTUNATA, PEREGRINO, VICTORICO, MAXENTIO, GEGALO, ITEM LUCIANO, HONORATO, FLAVIANO, FELICE, CASTO, SATURO, FELICISSIMO, VICTORE, MARIA, JANUARIA, RUFINIANA, FORTUNATO, AURELIO, RUTILIO.

G. II.

IIII FEB.

Paginum sanctorum Martyrum nominibus implemus, thesaurum ostendentes, quem multorum annorum intervallo deploramus penè obrutum. Notherus primum indicavit, qui alios ad tam Februarii T. III.

rit amauensium error obrepere. Hinc tamen Baronius Martyrologio Romano holterno ita inscripsit : Romæ S. Primitivæ Martyris. Annotatque de ea consentire vet. manuscr. quorum supra meminuit, conobis scilicet S. Cyriaci, ut alibi sæpius monuit. Ferrarius etiam in Catalogo SS. Italæ, Primitiva, inquit, Martyr in Rom. Martyrol. tantum memoratur. An ea impta fuerit vel Virgo, et sub quo Imper. martyrium sit perpessa, ubi corpus ejus requiescat, prorsus ignoratur. Quod et de multis, quorum sola exstat memoria, contigit. Adde et facile uominis alicujus litteram unam interturbari, ut hic factum apparet.

3 Altera in Paulo Martyre controversia est, tum is ex hoc xxiv Februarii ad vi Nonas Martii amandandus sit, quod eo die in Martyrologio Romano ita legitur : In Portu Romano sanctorum Martyrum Pauli, Heraclii, Secundulle et Januarii. Annotat autem Baronius : Beda de Paulo tantum agit, et Heraclium omittit, sed restituitur ex dictis vet. manuscr. Verba Bedæ sunt : In Portu Romano Pauli, Secundulle, Januarii. Galesinius, Beda solum citato, Heraclium adiunxit, qui alteri classi Martyrum ab alio adiungitur. In MS. Martyrologio S. Cyriaci ista solum habentur, vi Kalend. Martii. In Cæsarea Cappadociæ Lucæ Episcopi, Primitivi, Romæ Pauli, Januarii. In Tornacensi MS. hæc leguntur : In Cæsarea Cappadociæ Natalis Lucæ Episcopi, Januarii et Primitivi. Eodem die in Portu Romano in cœmeterio Pauli Natalis Secundulle et Januarii Virginum. In his Martyrologiis supra Paulus non iungebatur Primitivo : quos tam xxiv Februarii et diuinus, quam ii Martii coniungit Grevenus in Auctario Usuardi, his verbis : Romæ SS. Georgii, Heraclii, Absolonis, Pauli, Januarii, Primitivi, Secundulle. Quæ hoc modo leguntur in MS. Richemouensi : Romæ Primitivi, Erolii (lege Heraclii, aut Heraclii) Georgii, Absolonis, Secundulle, Januarii. In MS. Martyrologio S. Hieronymi hæc aliter distinguuntur : Cæsareæ Cappadociæ, Lucii Episcopi et Primitivi. Romæ Secundulle, Januarii. In MS. Aquisgranensi denique hæc traduntur : Natalis S. Lucii Episcopi Via Appia ad Sem Sixtum Natalis SS. Georgii, Heraclii, Absolonis, Pauli, Januarii. In Cæsarea Cappadociæ Lucæ Episcopi, Primitivi. Et hæc sunt Martyrologia, quæ utroque die horum Martyrum meminerunt : quibus si alii ceperunt certiora, eaque suggesterint, ad ii diem Martii profereamus.

An idem Paulus ab aliis referatur 2 Martii.

F

F

Martyres Nicomedenses, Eulianus, Julia,

A sanctorum Martyrum Primitivi et Pauli, Rutili, Serapionis, Herodii, Lucii. *Ex his priores duos solum Romæ passos retulimus. Rutilus ad hos Nicomedieus spectat. Serapion cum ulatus in Ægypto passus est, a nonnullis etiam hoc die refertur, a pluribus proximo xxv Februarii, ubi nos de eo et sociis agemus. Herodium vero, alius Herulum et Lucium Martyres Cappadoces ad vi Nonas Marti rejicimus. Idem Græva inter Africanos Martyres recenset Gemellum, qui forsan hic Gemeliana dicitur. Et hæc in excusis Martyrologiis solum reperimus: ex MSS. reliqua damna. Iquisgrancuse cum memorato Grævi Auctario fere convenit. in eo hæc leguntur: In Casarea Cappadociæ Natalis SS. Herodii, Lucii, Sergii, Absolonis. Romæ Natalis Primitivi et Pauli, Rutili, Serapionis Martyris. De verbo Absolonis postposito voci Romæ: supra actum est. In quadam MS. Parisiensis Labbar nostri referuntur Edititius et Rutilus, quarum ille alius Editius dicitur. In parvo Martyrologio MS. monasterii S. Maximi, sed perantiquo, hæc conjunguntur. vi Kalendas Martii, Natalitium S. Joannis Evangeliste. Orbanii, Sergii Sirmi. *Ex his Orbanus ad hos Nicomedieus pertinet, Sergius ad Cappadoces. Quid verbo Sirmi indicetur, non capimus. xxiii Februarii dedimus varios Martyres Sirmi in Pannonia passos: unde perperum vocabulum illud ad diem sequentem forsan translatum. Nam pridie in pluribus MSS. celebratur intritus S. Joannis Evangeliste. In eodem MS. S. Maximi die sequenti refertur Marcellina, quæ hæc spectat.**

Gemeliana.

Editius, vel Edititius.

Orbanus.

Marcellina.

et illi hic recensiti in MS. S. Hieronymi.

dæ, Flavi, Afferis, Atulini, Sannæ, Cahis, Iticiani, D Januarii, Diddi, Securis, Sellaris, Exuppi, Jubitanæ, Gemeliana, Julie, Fortunata, Pegerini, Victorici, Maxentii, Gegoli, item Luciani, Honorati, Flaviani, Felicis, Casti, Saturi, Felicissimi, Victoris, Mariæ, Januariæ, Rufiniani, Fortunati, Aurelii, Rutuli.

3 Hactenus Martyrologium S. Hieronymi, et usque ab ipso probabiliter scriptum: cui otius sequentia adiunxit et aliquos ex dictis Martyribus, fortassis diversos ratus, repetit his verbis: Nicomediæ Natale SS. Luciani Presbyteri, Petri Palatini, Adviti. *Hic supra Editius appellatur. Dedimus xxiii Februarii alios Nicomedieus Martyres, quorum dux et antesignanus erat Euterius Palatinus: ubi nonnulla de hac dignitate observavimus. Qui inter hujus diei Martyres Felicissimus est, legelatur in MS. Felicissimus, errore amanuensis, ut videtur. Eodem modo qui Felianus est, forsan Felicianus dicendus est: quoniam et in aliis nominibus passim menda subesse, ex aliis MSS. codicibus, si aliquando reperuntur, emendanda.*

aliqui repetit.

4 De S. Luciani statu ac conditione quæri potest, cum Presbyter appellandus sit cum Nothero, et MSS. Tornacensi et Richemensi, in eo et Auctario Martyrologii S. Hieronymi: quod forte adjectum a librario, existimante S. Lucianum Antiochenum Presbyterum qui Nicomediæ passus, ut vii Januarii diximus, ad quem diem omnibus pene Martyrologiis inscriptus est: ac memorata MSS. S. Hieronymi et Richemense ita eundem diem aspicuntur: vii Idus Januarii In Nicomedia S. Luciani Presbyteri. Addunt MSS. Tornacense et Leticense: Qui in quatuor partes est divisus, singule autem partes singulis lapidibus aligata: in mare sunt mersæ. quæ Deo relinquente, Elenopoli altera die consolidatum corpus cum ipsis quatuor lapidibus inventum est. Item Clerici, Diaconi et Antiocheni, qui septies torti, et de carcere producti, decollati sunt. *Hæc ultima verba in aliis Martyrologiis in singulari numero effervunt, de S. Clero Diacono Antiocheno, de quo tunc eodem vii Januarii egimus. Posset alioquin non temere quæri, an non illi Clerici, Diaconi, et Antiocheni scilicet utriusque sexus, h. xviii sint, quos jam xxiv Februarii passos referimus, maxime si Lucianus Presbyter hoc iterato positus dicatur, ut discipulis sociisque certaminis jungeretur.*

An S. Lucianus Presbyter fuerit, et alius S. Luciano Presb. Antiocheno?

An socii sint Clerici, Diaconi et alii Antiocheni?

DE S. SERGIO

MARTYRE, CÆSARÆE IN CAPPADOCIA, Commentarius prævius.

G. H.

C

ANNO G. CIV
1114 FEB.

S. Sergii veneratio sacra

Cæsarea metropolis Cappadociæ priore, multorum illustrium Martyrum palæstra fuit: in qua hoc die pulchrum celestis victoria præmeruisse S. Sergium, videtur Martyrologia tam manu exarata quam curata, Bedæ, Uvardi, Adami, Bellini, Maurabge, Romanum antiquam Rosweygi, hodiernum Baroni. In hoc ista leguntur. Cæsariæ in Cappadocia S. Sergii Martyris, ejus gesta præclara habentur: quæ alii etiam præclaris imo vocant. Nonnulli Martyrologia horum gestorum non meminerunt. Galesinus hæc scribit. Cæsariæ in Cappadocia S. Sergii Martyris, ejus tum admirabilis ob Christum dimectio extitit, tum alia divini facti narratur. Eodem describit Galesinus in Martyrologio Germanico. Annotat vero Galesinus, scribi ab martyrologis ejus præclara acta extare, nihil tamen adhuc compertum esse.

2 Tamasius Solazar eundem inscripsit Martyrologium Hispanico his verbis: Cæsariæ Cappadociae natalis S. Sergii monachi et Martyris, ejus sacra pignora Hispaniam adhata, apud Betulonem Labtanie in Cithlonia honorifice dehærescunt. Idem in Notis adit

in difficultatibus investigandis Actis se totam operis indaginem accommodasse: in autem Acta ex pervetusto Codice MS. Gothico, apud vienobium Toletanum Montis-Sion Cisterciensis Ordinis adseruato, excerpta recepit, optulante D. Martino de Zelaga Ocariz, tunc apud Toletanos Inquisitore, unne apud Salamantinos Scholastico dignissimo. Hæc ergo Acta a Tamasio edita deamus, quavis ab homine imperito videantur conscripta.

3 Genus mortis Martyrologia Latina non suggerunt, quod Acta clare docent contigisse amputato capite, et confirmant nostram conjecturam, quæ vii Januarii indicavimus hunc Sergium videri quem Græci in Menæris et apud Cytherum eo die celebrant, assrutique capite plexum vitam fluxisse.

4 Primus Cabulensis Episcopus in Topographia Sanctorum ante annos eo scripta, de S. Sergio Betulone quæscute ista habet: Betulon ejusdem provincie Tarracensis Hispania litoralis civitas prope Barinonem. Hic Anastasius miles ex Lorida cum sociis septuaginta tribus Martyr. Hic jacet S. Sergius in suo monasterio Martyr. De S. Anastasio ejusque

F

Lic antiquo

an apud Græcos colatur? Januarii?

an S. Sergius Betulone seculi vlti cum S. Anna 1310 id dicitur sociis

A sociis cum Ferrario egimus xxi Januarii, et una S. Sergium, conjunximus, ne videremur separare, quos alij etiam Hispani scriptores conjunxerunt. Ambrosius Morales lib. 10 *Hist. Hisp.* cap. 28 fol. 383 et Domeneccus *Hist. SS. Catalaniæ* pag. 123, narrata S. Anastasi eade, addunt ibidem etiam martyrio affectum monachum, Sergium dictum. Idem memorantur in *Chronico* sub nomine *Juboni Petri* edito, et S. Anastasius miles in persecutione Decii statuitur occubuisse, ejusque martyrium adeo fuisse illustre, ut v die Decembris Græci in suis Menologiis hujus fortissimi militis et Martyris meminerint. Ita illic num. 86. An autem, postquam Menologium Græcorum ab Henrico Conisio editum est, aut saltem postquam ex eodem MS. et Menæis Græcis nomen illius Martyrologio Romano insertum est, hæc primo sint composito, alij inquirant. Num meminerint Græci Decii imperatoris, non Hispani: aut ullius urbis, imo nec sociorum, qui in *Chronico* illo num. 87 asseruntur septuaginta, etiam socii in difficillima pugna et in corona.

3 His de S. Anastasio et sociis narratis, num. 88 de S. Sergio ista adstruuntur: Betulone in Laetania allatum est corpus S. Sergio monachi, pro fide passi in Cæsarea Cappadociæ, cujus dies xxiv mensis Februarii celebris habetur. Sunt qui putent hunc Sergium filium fuisse S. Philippi Martyris, qui post administrationem egregiorum magistratum factus monachus, martyrium post patrem sororemque pertulit, et cum eisdem Romæ sepultus, cum eis æternam patriam possidet. Bene dicunt passum fratrem esse Eugeniæ. Quidam vero auctores falluntur, passim Romæ dicentes: sed revera passus est martyrium illustre Cæsariæ Cappadociæ. Hæc ibi, quæ paululum enodanda, Bene, inquit, dicunt passum Sergium fratrem esse Eugeniæ. Colitur hæc xxv Decembris, cujus Acta vidit Lycophanus, et ex eo Svirius: in quorum exordio de parentibus ejus, et fratribus ista leguntur: Commodus post Marcum suum patrem, Romanum tenente Imperium, cum jam septem annos in eo transegisset, quidam Philippus vir illustris Ægypto præficitur: qui simul cum uxore Claudia et filio mittitur in Ægyptum. Ei erant duo quidem filii masculi Avitas et Sergius, filia autem, nomine quidem Eugenia, animo vero generosa, sicut etiam corpore et forma insignis. At Philippo Alexandria inter orandum, pro fide Christi occiso xiii Septembris, quo die Faustis sacris adscriptus est, Claudia uxor cum filio et S. Eugenia Romam reversa est: quando, ad longum Acta habent, Senatus Romanorum ejus filios elegit insignes magistratus, Abitam quidem Proconsulem Carthagini. Sergium autem Africæ Vicarium.

Hunc in *Chronico Juliani* dicitur post administrationem egregiorum magistratum factus monachus, martyrium post patrem sororemque pertulisse. Verum de ejus monachatu aut martyrio nihil ea Acta habent: ut forsitan, quia nomen ibi Sergii inventum est, illi, quæ ad S. Sergium Cappadocem aliter monachum spectant, sint levissima conjectura adjecta. Nam Commodus Imperium Romanum accepit anno clxxx, occisus anno cxciii, et S. Sergius martyrium subit anno ccciv, non vero martyrium ejus, multo minus corporis translato referendu sunt ad tempora Decii, cum infra in Actis post sororem, quæ sub Gallieno passa est, dicitur martyrium pertulisse. Verum *chronicon* forsitan exponendum est, quod occasione martyrii S. Anastasi, quod Betulone pergit, adjecta sit Translatio corporis S. Sergii ad eandem Laetaniam urbem Betulonem.

6 Infra in Actis S. Sergii hæc de Translatione clausula legitur: Postmodum currente tempore sancti monachi lipsana in Hispaniam delata sunt, et apud oppidum Betulonem sepulta honorifice quieverunt, licet hodie situs sepulchri penitus ignoretur. Quæ clausula majoris apud nos ponderis esset, quom Chro-

nicon Juliani, si postea non fuerit Actis adjecta. Alegenus in *Paradiso Carmelitico*, statim 2. titulo 6 cap. 131 statuit martyrium S. Sergii ad annum Christi eccc sub Imperatoribus Arcadio et Honorio fratribus regnantibus. Potius conjici posset tunc contigisse corporis translationem; atque eam clausulam cum ipsis forsitan Actis scriptam fuisse: quo tempore situs sepulchri ignorabatur, quod verba Betuloni solo æquata et diruta dicitur, et ex ejus ruina Badolona constructa. Non tamen, quisquis is Sergius fuerit, Ordinis Carmelitici monachus fuisse absque antiquorum scriptorum auctoritate temere dixerim. Forsitan monachus solum habitus quod Monasterium S. Sergii, ab ejus reliquiis illic depositis, fuerit appellatum. In antiquis Martyrologiis nullum monachatum ejus reperitur vestigium. Qui a nobis relatus est xxiii Februarii Sirenis, sive Simerius, Sirmi in Pannonia inferri sub Maximiano Imperatore passus, monachus passim in Martyrologiis dicitur, ab Vita solitaria in prædio quodam suo, aut locis desertis, vitam, ut ibidem dicitur num. 1. Hic in MS. Floriano dicitur ab aliis etiam Sergium appellari. An ab illo hanc Cæsariensem Sergium nomen monachi sit translatum, haud scimus.

7 Molanus annotat ad Usuardum de S. Sergio forte agere S. Gregorium Turonensem de Gloria Martyrum cap. 97, cujus hoc est initium: Sergius quoque Martyr multa signa in populis facit, curans intrinsecas, sanansque languores fideliter deprecantium. Agit idem Turonensis de S. Sergio Martyre lib. 7 *Hist. Franc.* cap. 31. Narravit, inquit, quidam, quod aliquis in partibus Orientis Rex ablato S. Sergii Martyris pollice, in dextero brachio corporis sui servasset etc. Coluntur Nomen Octobris SS. Sergius et Bavelus, nobiles Romani, sub Maximiano Imperatore in provinciam Augusti Euphratesin dicta, occisi. De quo Sergio Turonensem in *Hist. Franc.* agere scribit ad eundem vii Octobris Baronius. Adjungitur hoc xxiv Februarii Sergius alius SS. Herulo, sive Herodio, Lucio, Absoloni, passis etiam Cæsariæ Cappadociæ, pro quo Sergio alij Georgium aut Lorgium ponunt, ut supra inter Prætermissos monimus, et plenus dicemus in Martii.

VITA

Ex MS. Toletano edita a Joanne Tamaio Salazario.

A Anno u vigesimo Imperii Diocletiani et Maximiani, et Consulatus eorum b II per universum orbem adversus Christianos impietatis eorum edicta c transmissa sunt: quæ per diversarum provinciarum Judices destinata, sub grandi metu capitique sui periculo susceperunt, ut si qui cultui Christiano religionis servientes reperirentur, diversis penis et cruciatibus interirent. Quibus nefandissimis jussionibus emanantibus, dum in Orientalibus maxime partibus persecutionis atrocitas inmineret, per omnes d utriusque Asiæ provincias, quicumque Christiani reperti sunt variis tormentis gladioque sunt necati. Eo igitur e tempore, metu divino ac providentia factum est, ut in f Nicomedia Maximianus, Et Mediolani Diocletianus privatam vitam appetentes de Imperio discessissent. Quem ob rem Dominus sanctis Ecclesiis vel Christianæ religionis cultoribus requiem medicam præstitit. Igitur quidam, Supricius nomine, Melita genitus ab Imperio Romano, q tam Armeniam quam Cappadocem Præsidatus actionem promeruit: quam in utrisque partibus uno tempore, ministravit. Cumque Præses idem Supricius iter dirigeret in Armeniam, per Cappadociam transitum faceret, in Cæsariam advenit: ubi dum Christianos strictè requireret, et repertos a suis ministris sibi præsentari præciperet, non defuissent duo viri Chris-

D ADTORE G. B. an sub Arcadio et Honorio?

an ipse monachus et Carmelia fuerit?

E an de hoc Sergio agat Greg. Turonensis?

F In persecutione Diocletiani et Maximiani

d e f

g Sopricio Cæsariæ in Cappadocia in Christianos servente,

an frater S. Eugeniæ?

et filius S. Philippi Martyris Alexandrini?

corpus S. Sergii in Hispaniam delatum.

AUCTORE ANONYMO

h 1

A tiano nomini inimici, ac profanis idolis servientes, qui plurimos Christianos esse in eadem civitate dicerent quos sibi idem Præses Sapricius ab officio jussit adduci. *h* Dorotheam Virginem, *i* Barlaam, et alios dira Præsidis feritas brevi tempore consumpsit. Postea sceleratissimus Præses idolorum sacrificiis delictus, nefandorum Principum Diocletiani et Maximiani per totam Cappadociam jussione cunctis innotuit: suis etiam præceptis constitutus, ut, si in quocumque loco Christiani reperti fuissent, usque ad necem diversis excogitatisque suppliciis torquerentur. Quod dum in Caesarea metropolitana civitate Cappadociae cognitum fieret, et Paganorum Principum jussiones, vel edicta sacrilega sævissimi Præsidis publice legerentur, et ea cuncti observare fortiter urgerentur, tunc quidam parvo numero Christiani reperti sunt, qui tamen jussionibus eisdem nec terri sunt, nec assentire propositis suppliciis voluerunt. Crescebat autem per dies singulos turba fidelium, et multiplicabatur quod Deum coram justorum.

B Contigit autem in diebus illis, nefandissimo Jovi, quem profanorum idolorum Gentiles putabant esse Principem, annua sacrificia fieri in Capitolio, quod basilicæ Præsidis vicinum erat: ad quod sceleratorum turba cum immundis hostiis concurrerant. Alii autem per viam sacram, secundum eorum morem sacrilegum, cum albis et laureatis tauris et magna exultatione, ut demoniis ipsis sacrificarent, ad ipsum Capitolium festinabant, quandam execrandam festivitatem simulacri vanissimi celebrantes. Hæc illis gerentibus, monachus quidam, Serginus nomine, Christiana fide in suis parentibus eruditus, et Christi Domini fidelis servus jam electus: qui primo per secularia ministeria mundanis Principibus deservierat; sed sacrilegi sæculi turbes timens, et humana gloria auram contemnens, relictis omnibus, et pauperibus distribuens, in vastum sese receperat montis Tagarium, ubi nudus Christum nudum requirebat, et jejunii, oratione et ceteris delictis, aspera veste coopertus, sic Christum hieribere curabat. Ille Dei nutu in urbem accedens, inter turbas sacerdotum intermissus, vanum sacrificiorum apparatus expectabat, et illa hora, qua sacerdos ille sacrilegus idolorum suos complices verborum quibusdam magis exorabat, Serginus in corde suo Deum deprecari coepit, ut mirabulum suorum infidelibus populis ostenderet magnitudinem, et ut scelerati sacerdotis noticiam faceret tanquam nihilum evanescere. Ita ergo factum, quatenus idolorum minister infans nullum deinceps ab idolis responsum accipere potuit, propter quod iratus sacrificia defensor, diversas mendacii telas obtingere coepit, quibus deorum suorum, propter Christiani nominis permissionem, iram exardescere propinabat. His fidei zelo succensus Serginus, in medio omnium existens, voce magna clamavit: Equid, sacrilege sacrificæ, deorum tuorum iram ventris, quando Dominus meus Jesus Christus, qui linguas sapientium facit disertas, propter nominis sui gloriam aliquando demonum obtutescit loquelas. Is est, scelerate, qui propter mei servi sui orationem, et propter ipsius elementis dignationem, ora mendacii hujus demonis reseravit. Iste est, superstitiose, qui me indignum elegit ministrum, et ut tue et totius hujus populi manifestarem invidie erro-

rem, et ut mea omnibus religionis veritatem intrépide patefacerem.

3 Obstupuit illico sacrificus, et in Sergium manus injiciens, omnes, quos ad sacrificandum populos congregaverat, convocavit, qui sanctum monachum comprehenderunt, et male distractum coram Præsede detulerunt. Qui omnia a flammis acta pernosceus, ad Sergium reversus, dixit: Quis tu, qui deos nostros, demones dicis, et Augustos nostros demonum cultores affirmas? Cui Sergius: Ego sum servus Domini mei Jesu Christi, cujus virtute et idola tua tamquam nihilum ante me, et simulacra Augustorum mentita, ora licet habentia, non loquentur. Præses respondit: Omnes Christiani istis magicis artibus gloriamini, sed nunquam a morte vos liberat Deus vester. Respondit Martyr: Statutum est hominibus semel mori. Væ vobis, qui hac temporali vita privati, æternam, si Christo Deo meo non creditis, mortem accipietis. Nos temporalem, propter decretum habemus, sed postea vita nobis remanet gloriosa. Subrisit Sapricius, et postmodum dixit: Procul dubio judicio privatus insanis. Propter deos omnes, si non sacrificaveris, non elongabo a te capitalem sententiam subire, sed mox te faciam gladio vita privati, ut illam a te mentitan gloriosam experiaris. Cui respondens Sergius, dixit: Ego gratias ago Domino meo Jesu Christo, qui me peccatorem de multis sordibus et potestate demonum liberare dignatus est, ut antequam non errem: et ideo, quæcumque volueris in me supplicia inferre, paratus sum, quia idolis non sacrificabo. Tunc protulit in eum sententiam dicens: Sergium diis inobedientem, Dominosque Augustos nostros blasphemantem, gladio percuti decrevimus, atque omnes facultates ejus publicis titulis præsignari. Quibus prolatis, satellites Sergium arripunt, et amputato capite, corpus inibi reliquerunt, quod nocte Christiani colligentes, in domo honestæ matronæ sepelierunt. Passus est autem vi Kalendas Martias.

4 Postmodum eurrente tempore sancti monachi ipsiana in Hispaniam delata sunt, et apud oppidum Betalonem sepulta honorifice quieverunt, licet hodie situs sepulchri penitus ignoretur.

a Anno 29 Diocletianus vadit in annum Christi partim 303, partim 304, estque ea. Eo Diocletianus, qui e postea, ab initio imperii persecutus nomine, Era Martium dicta est, incipit eo anno Chr. 284 die 20 Augusti — **b** Aberrat auctor. erant namque anno 303 Diocletianus vii et Maximianus vii consules, a quo anno 304 Diocletianus ix. et Maximianus vii Consules. — **c** Iuno a Pass. hinc anni 302 edicta promulgata fuisse scripsit ex Eusebio dicimus. — **d** quædam dicitur aut utraque Asia ab antiquis indicata? — **e** Kalendis Aprilis anni 304. — **f** Iuno contra Methodium Maximianum et Diocletianum Nicomedie purpuram passus scribitur Idibus et aliis. — **g** In actis quartis S. Blasii, 3 Februarii pag. 349 et 35, codice Card. Baronii editis, dicitur num. 2 Lysios et Agricolaus tam Armenie quàm Cappadociae prævidentes gubernasse, ubique postquam Diocletianus Nicomedie, Maximianus autem Methodium purpuram deposuerunt, ut ibidem num. 1 legitur, ubi in Commentariis prævio invidiamus num. 1 eundem Agricolaum isthæ præfuisse etiam imperantibus Diocletiano et Maximiano, uti deinde sub Licinio, et urbeni Sebastiani, in qua S. Blasius passus est, ubi plerisque Armeniarum urbium, a nonnullis Cappadociae urbium, ac prævide dicit Agricolaum præfuisse tam Armenie quàm Cappadociae, quod S. Hieronymus videtur concepit, qui sub Cappadocia præfuisse videtur. — **h** S. Dorotheæ Acta deditur 6 Februarii, quæ eam sub Sapricium referunt passam. — **i** Colitur S. Barlaam Martyr 10 Novemb. de quo extat sermo S. Basilii, etiamque S. Chrysostomi: hanc Fronto in suis Latinæ a se reddidit edidit Iuno 3 operam. — **k** S. Plalippus Martyrem patrem apponit Tomanus Salazarum, de eo et Chama nomine et S. Eugenio item supra actum. — **l** In Chronico Julijani Petri dicitur administratio egrigiorum Magistratum, in vita S. Eugenio vicariatus Africe, sed de eodem Sergio ut agatur, tempora non præmittant.

a Prævide examinatus,

intrepide mortem contemnit:

E

capite plectitur.

Corpus in Hispaniam deferitur.

F ANONYMO PAP. 52

S. Sergius monachus

preces idola reddidit inita

C reprehendit sacrificios:

DE S. MODESTO EPISCOPO TREVIRENSI IN BELGICA I, Commentarius historicus.

G. H.

CIRCA ANNUM
CCCLXXX.
XIV FEB.
S. Modesti
cultus sacer in
Martyrologiis

Inter quamplurimos sanctos Ecclesiae Trevirensis Episcopos floruit saecula Christi quinto S. Modestus, cuius solennis memoria celebratur XXIV Februarii in variis MSS. Martyrologiis: Trevirensi S. Paulini, Ultrajectino Clericorum S. Hieronymi, Lovaniensi Societatis Jesu, aliisque Usuarii codicibus ad usum Ecclesiarum Belgicarum cultus: item in MS. Florario SS. Martyrologio, Felicio, Ghonio, Molano in Auctario Usuarii: in quibus, et Martyrologio quoque Romano haec fere eadem verba leguntur: Treviris S. Modesti Episcopi et Confessoris. Eadem pauca additis habentur in Martyrologio Colomae an. 1490 exciso, et apud Grevenum in Auctario Usuarii, et Causium in Martyrologio Germanico: Treviris, inquit, in ecclesia S. Eucharisti depositio S. Modesti, ejusdem loci Episcopi et Confessoris. MS. Bravelleuse S. Gulde, et aliud recens Carthusiae Bravelleuse: Treviris S. Modesti Episcopi et Confessoris, qui post Miletum cum multo fructu ibi Ecclesiam rexit. Longius enim eloqui celebrat Saussanus in Gallicano Martyrologio: Ipso die, inquit, Treviris S. Modesti Episcopi et Confessoris gloriosi, qui tempore Gelasii Papae hanc Ecclesiam gubernans, magnis sanctitatis et sapientiae fulgoribus eandem irradiavit: divites enim in officio pietatis continuit, pauperes re non minus quam consilio adjuvit, aberrantes in viam revocavit, omnes denique ad sancte agendi studium salutaribus documentis et virtutum suarum admirabilium exemplis inflammavit, hisque locupletatus gratiae divinae honoribus, evocatus est ad praemium. Haec Saussanus. Officium Ecclesiasticum fit Treviris hoc die de S. Mathia Apostolo cum commemoratione S. Modesti Episcopi, qui pridie sen XXIII Februarii refertur in Martyrologio Wilfordi.

El officio
Ecclesiastico.

2 Quibus Episcopus sederit annis aut quando vita functus sit, non satis liquet. In MS. Florario assignatur annus mortis quadragesimus nonagesimus nonus. Et Gelasius quidem, ejus tempore Episcopum fuisse statuit Saussanus, conscendit Cathedram anno CCXXII, mortuus anno CCXXVI. At Cratepidius in Catalogo Episcoporum de costa tradit: S. Modestus cum illi gaudia, ejusque noxia blandimenta caedica neglegit, mortuus est anno CCCCLXXXVI. Christophorus Browerus lib. 3 Annalium Trevirensium narrata felicitate Childerici Regis Francorum in Gallie ditandis subjugandis, haec pauca de istius temporis Episcopis Trevirensibus pag. 336 annotat: Milesus per id tempus Treviris natum concesserat, vita innocenter acta in lxxviii fastis ad nulesagesimum Septembris diem venerandus. Suscepit gregem inde Trevirenum Modestus Episcopus, qui item ob virtutis absolutae pulchritudinem, Divi dignatione cohonestatus sextimo Kalendarum Martii habet in feriis. Ejus sacri memoriam cepit servat B. Mathiae cultus. Porro hinc Ecclesiae Trevericae praefectus Antistes Maximianus, qui annum circiter quadragesimum octogesimum attigit: neque interio illis ad memoriam claris actionibus hi omnes Episcopi, quos diximus, innotuere: ut fatiget animum successiones has necesse tam crebras, et rerum etiam, quod caput est, inanes.

annus mortis
num 490.

an 486,

an 480?

3 Haec Browerus. Regnavit Childericus ab anno CCCLV ad CCCLXXIX, quo illi successit Chlodoveus filius,

anno dñi cccxciv fidem Christi amplexus. Hinc colligimus difficillimis temporibus praefuisse Ecclesiae Trevirensi S. Modestum, dum scilicet iterata aut forsam tertia vice urbs illa a Francis, gentilitia adhuc deorum falsorum superstitione arretitis, tempore Childerici Regis capta est et vastata: quam eundem memorant Hincmarus in Vita S. Remii, Sigebertus in Chronico, Gesta Regum Francorum cap. 8. At Trevirorum civitatem jam pridem ante a Francis direptam inrensunque secunda irruptione fuisse ex Frigidero tradit Gregorius Turonensis lib. 2 Histor. Franc. cap. 9. A Chuns etiam tempore Merovi Regis Francorum, ac patris dicti Childerici Treviros destructos fuisse in iisdem Gestis Regum Francorum cap. 3 legimus. Vixit eodem saeculo quinto Salvianus Episcopus Massiliensis, sed S. Modesto aliquanto senior, qui libro 6 de Gubernatione Dei quater tradit expugnatos Treviros, et interim eos corruptissimis moribus fuisse affirmat, testis oculatus: Vidi siquidem ego ipse, inquit, Treviros domi nobiles, dignitate sublimes, licet jam spoliatos atque vastatos, minus tamen eversos rebus fuisse, quam moribus.... Lugubre est referre quae vidimus, senes, honoratos, decreptos, Christianos, iam imminente admodum jam excidio civitatis, gulae ac lasciviae servientes. Ac similibus relatis fuit his verbis: Ad hoc quotidie malorum pululantium multiplicatione perventum est, ut facilius esset urbem illam sine habitatore, quam ullum penè habitorem sine crimine esse. Inter illos igitur vorumque filios ac posteros vigilantis et fidelis Pastoris partes praestit dubio egit S. Modestus, gregem sibi commissum conatus veris fidei virtutumque incrementis instruere, atque ad tutissimum aeternae salutis ovile deducere.

Orbs Trevirensis
capta et
incensa:

E
incola vitis
dediti.

vigilanti
S. Modesti:

4 Depositum corpus in ecclesia S. Eucharisti supra ex Martyrologio dicitur. Est ea ecclesia postea S. Mathiae dicata, ob ejusdem Apostoli corpus ibi adservatum, ut jam hoc die retulimus. Hanc et Browerus supra citatus ait, ejus sacri memoriam cepit servare B. Mathiae cultum, id est monachus Benedictinus Bursfeldensis congregationis, in hoc S. Mathiae extra muros urbis Trevirensis monasterio, quod Joannes Schelkuanus in Epitome seu Medalla Gestorum Trevirensium a Joanne Enoch collectorum libello 3 describit, ac tit. 2 tradit ibidem requiescere hos sanctos Trevirorum Praesules, Celsum, Cyrillum, Modestum: et tit. 3 inter alios reliquos, quae in Septimana sancta ante Pascha, et in Vigilia Pentecostes ostenduntur, nunciat caput S. Modesti Episcopi Trevirorum. In Catalogo item Reliquiarum monasterii S. Mathiae anno 1515 exciso, dicuntur decimo loco ostendi capita SS. Celso et Modesti Trevirensium Episcoporum: tum caput Severae Virginis et Abbatissae sororis S. Modesti Episcopi Trevirensis, ac Materterae S. Gertrudis Virginis. Coluntur S. Severa xx Julii S. Cyrillus XIX Maii, et XXII Februarii S. Celso ubi Historiarum Inventio eius dicitur. Aliquas ejusdem S. Modesti et aliorum Sanctorum reliquias jam olim in altari majori ecclesiae S. Mathiae summa cum veneratione adservatas fuisse legitur cap. 4 Historiae 2 translationis et Inventiois reliquiarum S. Mathiae supra pag. 453. Aliquas S. Modesti Episcopi reliquias esse Bononiae in templo S. Luciae, quod nunc ad Patres alii Bononiae ANIMADY. PAP. 33.

corpus ejus in
templo
S. Mathiae.

F
caput publice
ostendi solitum:

reliquiae in
altari:

alii Bononiae
ANIMADY.
PAP. 33.

DE S. PRÆTEXTATO EPISCOPO ROTOMAGENSIS MARTYRE, Commentarius prævius.

G. II.

ANNO DCCLXVI.
XIV FEB.

S. Prætextatus
successor
S. Flavii,

subscribit
Concilium Parti-
siense ut,

et Turonensi
II an. 806.

Acta ejus
dantur ex
Greg. Turon-
ensi,

titulus sacre
24 Febr.

elogium ex
Salsano.

Floruit seculo Christi nato S. Prætextatus Ec-
clesiæ Rotomagensis in Gallia Episcopus: dece-
sorem habuit S. Flavium ad xxiii diem Augusti
sacris fustis interceptum, qui Concilio in Aure-
lianensi interfuit circa annum DCXLI, forsitan vita sanctus
anno DCXLVI, quando sub die v. Kalendarum Novembris
habitus est Concilium Aurelianense v, cui nullus
subscripsit Episcopus Rotomagensis, nec Presbyter
aliquis vel Diaconus, sive Archidiaconus, vel Abbas
ab eo directus: ut constat ex subscriptiombus longa serie
a Sirmone ex conciliis MSS. Carbeciensis et Lugdunensis
relatis. Subscriptus Uptatus Abbas directus a
Prætextato Episcopo Ecclesiæ Castellicæ, olim in
Provincia Viennensi, tunc sub Archiepiscopo Avinionen-
si: qui Prætextatus etiam subscripsit Concilio Pa-
risiensi II. Fernm postea Parisiensi in interfuit S.
Prætextatus Ecclesiæ Rotomagensis Episcopus, qui
a Baronio in Notis ad Martyrologium Romanum, et
in Annalibus ad annum 532, num. 27, utra Demo-
chare, Uchen, Claudio Roberto in Catalogis Archiepiscoporum
Rotomagensium, et in Concilio a Binni et Surio collectis adscribitur Concilio Aurelianensi v, sed
ulter substitutus est Prætextatus. At quo anno habi-
tus sit Concilium Parisiense, cum Rotomagensi Præ-
textatus adfuit, asserit Sirmonius non liquere. Retulit
ipse circa annum DCXVI, uti uti annum DCXIX. Interfuit
dem S. Prætextatus Turonensi II anno VI regni Char-
berti, Christi DCXXVI, cui hoc formula subscripsit:
Prætextatus, etsi preceator, in Christi nomine Epi-
scopus Ecclesiæ Rotomagensis, hunc consensus
nostrum secundum Patrum statuta relegi, consensu
et subscripsit, sub die xv Kalendas Decembris, Tu-
ronis. At suo et aliorum Episcoporum, fere omnium
qui dicto Comilio subscripsit, decreta confirmavit
congregationem a S. Radegunde apud Preturos institutam,
ut ipsa peterit Regina, scriptis pro ejus stabilitate
et tutela literis, quas curavit Concilio Turonensi
confirmari asserui. De quibus consule Gregorium Tu-
ronensem lib. 9 Histor. Franc. cap. 39 et 42, et Acta
Concilii Turonensis.

2 Qua deniceps a S. Prætextato gesta extant, ac-
tate referuntur a Gregorio Turonensi, qui coram adfuit,
et præ reliquis Episcopis tutelam patrociniumque ejus
suscepit. Hujus ergo verbis Acta S. Prætextati damus,
suntque ea potissimum, que ad ejus exitum et necem
spectant. Præterea partem de exitu ejus et restitutione
descripsit Arnobius lib. 3 Hist. Franc. cap. 21, 26 et
64. Puncta etiam attigit Fredegerius in Historiæ Epi-
toma cap. 78. Valeri etiam possunt Paulus, Emilius,
Robertus Gagnonius et alii rerum Francicarum recentio-
res scriptores: uti et Baronius in Annalibus.

3 Inscriptum est S. Prætextatus tabulis Martyrolo-
gii Romani die xxv Februarii istis verbis. Rotomagi
passus S. Prætextatus Episcopi et Martyris. Que fere
eodem legitur apud Galannum, Caussem, et Molanum
in prioribus editione Usuardi a se aucti. Plura addi-
dere Glimus in Natalibus sanctorum Canoniarum et
Salsanis in Martyrologio Gallicano, cujus hæc sunt
verba. Rotomagi S. Prætextati Episcopi illius civi-
tatis et Martyris, qui doctrina et pietate clarus,
eum commissam Ecclesiam ad divinum benefici-
um administraret, falsis criminibus impetitus, Sede
sum dejectus, et in exilium apud Benevium Constan-
tiniensis tractus insulam ablegatus, hanc remanentem
maxima Christianæ patientiæ tolerantia pertulit:
donec agnita ejus innocentia, honorifice pua Gun-

theranni Regis opera, adeoque ex Episcoporum Lu-
teticiæ considerentium sententia restitutus est. Quam
justam redintegrationem cum Fredegundis Regina,
que odio gratis virum Dei habebat, infesto animo
ferret: cum Melantio, quem in ejus locum intruse-
rat, necem ejus machinata, effecit, ut ipso die sa-
cratissimo Paschæ, dum pius Antistes ante altare
preces fundens se-e celebrandis divinis mysteriis
prepararet, a nefario sicario pugione sub axilla
confoderetur. Ex quo lethali ictu erumpente cruore,
agnus mansuetus, fontis vite sitientissimus, pro-
pius ad aram accessit, divinique humiliter expetiit
sacramenta. Factus igitur aræ et mense Dominicæ
ex voto particeps, divine victimæ carne confortatus,
calicisque salutaris fluentis inebriatus, sopore heato
obdormiens, ad montis celestis adyta, et divini ta-
bernaculi, que innocentibus et mundo corde homi-
nibus preparavit Divina majestas, sempiterna gau-
dia emigravit. Hæc Salsanus, multa pte interpreta-
tus, que apud Gregorium non leguntur.

4 Interceptus est S. Prætextatus anno Gunthramni
XXV, Chilberti XI, Christi DCXXXVI, die XIV Aprilis,
in quem tum incidit Pascha, cyclo Lunæ XVII, Solis
VII, litera Dominicali F. Baronius relata ejus necem ad
annum DCXXXIX, hæc enim elogio coronat: Quo pariter
anno aneta est Gallia novo Martyre, nempe Prætex-
tato Episcopo Rotomagensi, qui du multumque, odio
perfidie Fredegundis, exiliis fatigatus et afflictatus,
nilul remittens sacerdotalis constantiæ in redar-
guendo perperam facta Principum, potissimum vero
Fredegundem ipsam, quam alteram Jezabelem his
temporibus Gallia passa est, am eadem immisso tau-
dem sicario, in ecclesia ipsa ferro perentitur, ac
paullo post spiritum Deo reddidit. Ita plane secun-
dum S. Ambrosii sententiam utilius Principes odio
Episcopos persequuntur, quam illecebris blandiuntur.
Ad coronam enim suorum Sacerdotum permittit
Deus scelestos Principes insanire facereque adver-
sus eos: quo quid in eis intus virtutis lateat, foris
appareat, et qui in vasis fictilibus thesaurus occul-
tabatur, in multorum utilitatem effundatur, et lumen,
quod reconlitor in lugenis militum Gedoms, iisdem
perfractis, foris appareat, quo sancta Dei illustretur
Ecclesia. Hæc Baronius.

occiditur an.
586.

laudatur a
Baronio.

not 21
f

ACTA EXILII ET MARTYRII

EX HISTORIÆ FRANC. GREGORII TURONEN.

CAPUT I.

Calumniæ in S. Prætextatum: ejus exilium.

Interempto a Sigiberto Rege, b Chilpericus Rex
Parisius venit, adprehensamque c Brunichildem Re-
ginam apud Rotomagensem civitatem in exilium
trusit, thesurosque ejus, quos Parisius detulerat,
abstulit. filium vero suum Meroveum cum exercitu
d Pietavos dirigit. At ille relicta ordinatione patris
Turonos venit, et dies sanctos Paschæ tenuit: mul-
tum enim regionem illam exercitus ejus vastavit.
Ipso vero simulans ad matrem suam ire velle, Roto-
magum petiit, et ibi Brunichildi Regina conjungi-
tur: eam quoque sibi in matrimonio sociavit.

2 Audiens Chilpericus, quod Prætextatus Roto-
magensis Episcopus contra utilitatem suam populis
munera daret, eum ad se arcessiri præcepit. Quo
discusso, reperit eum eodem res Brunichildis Regi-
næ commendatas: ipsisque ablatis, eum in exilium
usque

a b
c
lib. 5. cap. 1

cap. 2
d

Matrimonio
inito inter
Meroveum a-
lium Chilper-
ci Regis et
Brunichildem,
cap. 19

*a Chilperico
S. Prætextatus
in exilio deli-
neri jussus,*

*in Synodo ini-
que accusatur.*

*adductis falsis
testibus :*

*defenditur ab
Actio Archi-
diacono Pari-
sensi,*

*et S. Gregorio
Epsc. Turon-
sensii :*

Exech 33 6

** et nostro,*

*g
h
qui dum anti-
mo Episcopus,
si peccata
Regis audiant
arguere*

i

*ad Regem
vocatur*

A nsque ad sacerdotalem audientiam retineri præcepit. e Conjuncto autem concilio, exhibitus est. Erant autem Episcopi, qui advenerant, apud Parisius in basilica S. Petri Apostoli. Cui rex ait : Quid tibi visum est, o Episcopo, ut inimicum meum Meroveum, qui filius esse debuerat, cum amita sua, ad est patri sui uxore, conjungeres? An ignarus eras, quæ pro hac causa Canonum statuta sanxissent? Etiam non hic solum excessisse probaris, sed etiam cum illo egisti, datis muneribus, ut ego interficerer. Hostem autem filium patri fecisti, seduxisti pecunia plebem, ut nullus merum fidem habitam custodiret; voluistis regnum meum in manu alterius tradere. Hæc eo dicente, infremuit multitudo Francorum, voluitque ostia basilicæ rumpere, quasi ut extractum Sacerdotem lapidibus urgeret. Sed Rex prohibuit fieri. Cumque Prætextatus Episcopus ea, quæ Rex dixerat, facta negaret; advenerunt falsi testes, qui ostendebant species aliquas dicentes : Hæc et hæc nobis dedisti, ut Meroveo fidem promittere deheremus. Ad hæc ille dicebat : Verum enim dicitis, vos a me siquis muneratos; sed non hæc causa extitit, ut Rex ejiceretur a regno. Nam et cum vos mihi et equos optimos et rex alias præberetis; nunquid poteram aliud facere, nisi et ego vos simili sorte remunerarem?

B Recedente vero Rege ad metatum suum, nos collecti in unum sedebamus in secretario basilicæ B. Petri; confabulantibusque nobis, subito advenit Aetlius Archidiaconus Parisiæ Ecclesie; salutatisque nobis, ait : Aulite me, o Sacerdotes Domini, qui in unum collecti estis : aut enim hoc tempore exaltabit nomen vestrum, et hunc famæ gratia refulgebitis : aut certe nullus vos amodo pro Dei Sacerdotibus est habiturus, si personas vestras sagaciter non erigitis, aut fratrem perire permittitis. Hæc eo dicente, nullus Sacerdotum ei quidquam respondit : timebant enim Regnæ furorem, ejus instinctu hæc agebantur. Quibus intentis, et ora digito comprimentibus, ego aio : Attenti estote, quæso, sermonibus meis, o sanctissimi Sacerdotes Dei, et præsertim vos qui familiariores esse Regi videmini. Adhibete ei consilium sanctum atque sacerdotale; ne exardescens in ministrum Dei, pereat ab ira ejus, et regnum perdat, et gloriam. Hæc me dicente, silebant omnes; illis vero silentibus adjei : Mementote, Domini mei Sacerdotes, verbi prophæti, quod ait : Si viderit speculator iniquitatem hominis, et non dixerit, reus erit anime pereuntis. Ergo nolite silere, sed prædicate et ponite ante oculos Regis peccata ejus, ne forte ei aliquid mali contingat, et vos rei sitis pro anima ejus. An ignoratus quid novo gestum sit tempore, quomodo apprehensum g Sigismundum Chlodomeris retrusit in carcerem, dixitque ei h Avitus Dei Sacerdos : Ne injicias manum in eum, et eum Burgundiam petieris, victorianam obtinebis? Ille vero abnuens, quæ ei a Sacerdote dicta fuerant, abiit, ipsumque cum uxore et filiis interemit; petiitque Burgundiam, ibique oppressus ab exercitu, interemptus est. Quid i Maximus Imperator? nomine cum B. Martinum compulsisset communicare cuidam homicidæ Episcopo, et illa, quid facilius morti addictos liberaret, Regi impio consensisset, prosequente Regis æterni judicio, ab imperio dejectus Maximus, morte pessima condemnatus est?

k Hæc me dicente, non respondit nullus quidquam, sed erant omnes intenti et stupentes. Duo tantum adulatores ex ipsis (quod de Episcopis dici debendum est) nuntiaverunt Regi, dicentes, quia nullum majorem inimicum in suis causis quam me haberet. Illico unus ex aulicis cursu rapido ad me representandum dirigitur. Cumque venissem, stabat

rex juxta tabernaculum ex ramis factum, et ad dexteram ejus k Heribramnus Episcopus, ad laevam vero l Ragnemodus stabat : qui erat ante eos scamnum pane desuper plenum, cum diversis ferulis. Visoque me, Rex ait : O Episcopo, justitiam cunctis largiri debes, et ecce ego justitiam a te non accipio : sed, ut video, consentis iniquitati, et impletur in te proverbium illud, quod corvus oculum corvi non eruet. Ad hæc ego : Si quis de nobis, o Rex, justitiæ tramitem transcendere voluerit, a te corrigi potest; si vero tu excesseris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi, sed si volueris, audis : si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is qui se pronuntiauit esse justitiam? Ad hæc ille, ut erat ab adulatoribus contra me accensus ait : Cum omnibus enim inveni justitiam, et tecum invenire non possum. Sed scio quid faciam, ut noteris in populis, et injustum te esse omnibus perpatere. Convocabo enim populum Turonicum, et dicam eis : Vociferamini contra Gregorium, quod sit injustus, et nulli hominum justitiam præstet. Illis quoque hæc clamantibus, respondebo : Ego, qui Rex sum, justitiam cum eodem invenire non possum; et vos qui minores estis, invenietis? Ad hæc ego : Quod sim injustus, tu nescis. Quod vero falso clamore populus te insultante vociferatur, nihil est, quia sciunt omnes a te hæc emissa. Ideoque non ego, sed tu potius in declamatione notaberis. Sed quid plura? Habes legem et canones; hæc te diligenter rimari oportet, et tunc quæ præceperint, si non observaveris, noveris tibi Dei judicium imminere.

5 At ille, quasi me demulcens (quod dolose faciens, putabat me non intelligere) conversus ad m juscellum quod coram eo erat positum, ait. Propter te hæc juscella paravi, in quibus nihil aliud præter volatilia, et parumper ciceres continentur. Ad hæc ego, cognoscens adulationes ejus, dixi : Noster cibus esse debet, facere voluntatem Dei, et non his delictis delectari : ut ea quæ præcepit nullo vasu præternittamus. Tu vero, qui alios de justitia culpæ, pollicere prius, quod legem et canones non omittas; et tunc credimus quod justitiam prosequaris. Ille vero porrecta dextera, juravit per omnipotentem Deum, quod ea, quæ lex et canones educebant, nullo prætermitteret pacto. Post hæc accepto pane, hausto etiam vino, discessi. Ea vero nocte, decantatis nocturnalibus hymnis, ostium mansionis nostræ gravibus auditio cogi verberibus, missoque puro, nuntios Fredogundis Regine adstare cognosco : quibus introductis, salutationem Regine suscipio. Deinde precantur pueri, ut in ejus causis contrarius non existam, simulque ducentas argenti promittunt libras, si Prætextatus me impugnantem opprimeretur. Dicebant enim : Jam omnium Episcoporum promissionem habemus, tantum tu adversus non incedas. Quibus ego : Si mihi mille libras auri argenteque donetis, nunquid aliud facere possum, nisi quod Dominus agi præcepit? Unum tantum polliceor, quod ea, quæ ceteri secundum canonum statuta consenserint, sequar. At illi non intelligentes quæ dicebam, gratias agentes discesserunt. Mane autem facto, aliqui de Episcopis ad me venerunt, simile mandatum ferentes : quibus ego similia respondi.

6 Convenientibus autem nobis in basilica S. Petri, mane Rex adluit, dixitque : Episcopus enim in factis deprehensus ab episcopali officio, ut avellatur, Canonum auctoritas sanxit. Nobis quoque respondentibus, Quis ille Sacerdos, cui furti crimen inrogaretur; respondit Rex : Vidistis enim species, quas nobis furto abstulit. Ostenderat enim nobis ante diem tertium Rex duo volucria, speciebibus et diversis ornamentis referta quæ apprehendebantur anaplius

D
EX HIST. GREG.
TURONENSIS.

k
l

accusatus
iniquit.

intrepide se
defendit.
E

m
nec cibo regio
inescitur :

F
non peccata a
Regina Fredo-
gunde oblata
corruptur :

S Prætextatus
coram Episcopis
fuit a Rege
accusatus,

EX HIST. GREG. TERCIENSIS.

A plus quam tria millia solidorum : sed et sacculum cum nummatis auri pondere tenentem quasi millia duo. Hæc enim dicebat Rex sibi ab Episcopo fuisse furata. Qui respondit : Recordari vos credo, discedente a Rotomagensi urbe Brunichilde Regina, quod venerim ad vos, dixique vobis, quia res ejus, id est, quinque sarcinas commendatas haberem : et frequentius advenire pueros ejus ad me, ut ea redderem, et nolui sine consilio vestro. Tu autem dixisti mihi, o Rex : Epice hæc a te, et revertantur ad mulierem res ejus : ne inimicitia inter me et Childebertum nepotem meum pro his rebus debeat pullulare. Reversus ergo ad urbem, unum voluerim tradidi pueris, non enim valebant amplius ferre. Reversus iterum, requirebant alia. Iterum consului magnificentiam vestram. Tu autem præcepisti dicens : Epice, epice hæc a te, o Sacerdos, ne faciat scandalum hæc causa. Iterum tradidi eis duo ex his : duo autem alia remanserunt mecum. Tu autem, quid nunc calumnias, et me furti arguis, cum hæc causa non ad furtum, sed ad custodiam debeat deputari? Ad hæc Rex, Si hoc depositum penes te habebatur ad custodiendum, cur solvisti unum ex his, et labrum aureis contextum filis in partes dissecasti, et dedisti per viros, qui me a regno depererunt?

se defendit :

B Prætextatus Episcopus respondit : Jam dixi tibi superius, quia munera eorum acceperam. Ideoque cum non haberem de presentibus quod darem, hæc presumpsisti, et eis vicissitudinem munerum tribui. Proprium mihi esse videbatur, quod filio meo Meroveo erat, quem de lavacro regenerationis excepi.

nova fraude a Rege exco-gitata,

7 Videns autem Rex Chilpericus, quod cum his calumniis superare nequiret, attentus valde ac conscientia confusus, discessit a nobis : vocavitque quosdam de adulteribus suis, et ait : Victum me veritas Episcopi fateor, et verum esse, que dicit scio. Quid nunc faciam, ut Regine de eo voluntas adimpleatur? Et ait : He, et accedentes ad eum dicite, quasi consilium ex voluistis dantes. Nosti quod sit Rex Chilpericus pius atque compunctus, et cito lætatur ad misericordiam. Humiliare sub eo, et dicite, ubi eo objecta a te perpetrata fuisse. Tunc nos prosterni omnes coram pedibus ejus, dari tibi veniam impetramus. His sollicitus Prætextatus Episcopus, pollicitus est se ita facturum. Mane autem facto, conventum ad consuetum locum; adveniensque et Rex, ut ad Episcopum. Si munera pro muneribus his hominibus es largitus, cur sacramenta postulasti, ut fidem Meroveo servarem? Respondit Episcopus : Peti, fateor, amicitias eorum haberi cum eo : et non solum bonitatem, sed si fas fuisset, Angelum de celo excoissem, qui esset adiutor ei. Filius enim mihi erat (ut saepe dixi) spiritalis ex lavacro. Cumque hoc adterentio altius tolleretur, Prætextatus Episcopus prostratus solo, ait : Peccavi in celum, et coram te, o Rex misericordissimo. Ego sum homicida nefandus, ego te interficere volui, et illum tuum in solo tuo erigere. Hæc eo dicente, prosternerat Rex coram pedibus Sacerdotum, dicens : Audite, o pessimi Sacerdotes, neim crimen execrabile committentem. Cumque nos lentes, Regem elevassent a solo, jussit eum in basilicam egredi. Ipse vero ad metatium discessit, transmittens litteras Canonum, in quo erant quaterno novis adnexis, habens canones quasi Apostolicos, continentes hæc : Episcopus in homicidio, adulterio, et perjurio deprehensus, a sacerdotio divellatur. His ita lectis, cum Prætextatus staret, stupens Berthramnus Episcopus, ait : Audi o frater et Compiscop, quia Regis gratiam non habes, ideoque nec nostra caritate uti poteris, priusquam Regis indulgentiam merearis. His ita gestis, petiit Rex, ut aut tunc ea ejus scinderetur, aut centesimus octavus Psalmus,

innocenter seductus, peccata, que non fecerat, faceret :

C Defuncto a vero Chilperico, inventaque, quam diu quæserat, morte, Fredegundis Regina jam viduata Parisius adventit, et cum thesauris, quos intra murorum septa concluserat, ad ecclesiam confugit. Multa quidem ibi vana exercebat, non metuebat Deum, in cuius ecclesia petebat auxilium. Habebat tunc temporis secum Audonem Judicem, qui ei tempore Regis in multis consenserat malis. Ipse enim cum Minimo Præfecto multos de Franciis, qui tempore Chilperici Regis senioris ingenium fuerant, publico tributo subegit. Qui post mortem Regis ab ipsis spolatus, ac denudatus est, ut nihil ei, præter quod super se auferre potuit, remaneret : domos enim ejus incendio subdidderunt. Abstulissent itaque et ipsam vitam, in eam Regna ecclesiam expetisset. Prætextatum vero Episcopum egre suscipit, quem civis Rotomagensis post excessum Regis de exilio expulserat, cum grandi laetitia et laude civitati sue restituerant. Post reditum vero summi ad Urbem Parisiacum adventit, ac se Gunthramno Regi representavit, exorans ut eausam suam diligenter exquireret. Adstaret enim Regina, eum non debere recipi, qui fuisset per iudicium quadraginta quinque Episcoporum a sacerdotii officio segregatus. Cumque Rex pro hac causa Synodum excitare vellet, Raguenodus lupus urbis Episcopus, pro omnibus responsum reddidit, dicens : Scitote ei poenitentiam indictam a Sacerdotibus, non tamen eum prorsus ab episcopatu remotum. Et sic a Rege susceptus, atque convivio ejus adscitus, ad urbem suam regressus est. Interim dies placiti adventit ad Episcopi ex jussu Regis Gunthramni apud r Maticensem urbem collecti sunt. Prætextatus Rotomagensis Episcopus, orationes quas in exilio postus scalpserat, recitavit. Que quibusdam quidem placuerant, a quibusdam vero, quia artem scentis minime fuerat, reprehendebantur. Stylus tamen per loca Ecclesiasticus et rationalis erat.

cap. 31 morante Fredegundi

qui maledictiones a Scharioticas continet, super caput ejus recitaretur, aut certe iudicium contra eum scriberetur, ne in perpetuum communicaret. Quibus conditionibus ego restiti, juxta promissura Regis, ut nihil extra canones, gereretur. Tunc Prætextatus Episcopus a nostris oculis raptus, in custodiam positus est. De qua, cum lugeret nocte, gravissime cæsus, in p insulam maris, quod adjacet civitati Constantiæ, in exilio est detrusus.

D
frustra oblitiscie S. Gregorio,
in exilium petitur :
P

a Sigebertus Rex Austrasiorum occisus est anno regni 14, Christi 575 cui successit Childebertus filius, cuius regni primus annus cecidit in annum Christi 570. — b Chilpericus Rex Suesionensis, frater Sigeberti et S. Gunthramni Regis Aurelianensis et Burgundionum, et Chariberti Regis Parisiorum sed ab anno 570 defuncti, uxorem habuit Fredegundem, pessimum facinoram. — c Viduata Sigeberti. — d Fecerunt verbes Prætextatus et Turonensis Chariberti Regis Parisiorum et ab uxorem ejus a fratribus expulsi fuerat, cessavit deum Childeberto, filio Sigeberti. — e Anno Childeberti 2 Chilperici 10, Christi 577, quo Pascha diversimode celebratum 21 Martii, 18 et 28 Aprilis chronici quum ferunt. — (Anonimus lib. 3 cap. 6) — f Prophecia verba substatim Si me dicente ad unquam morte mortuus non annunciaris ei, sanguinem ejus de manu tua requiram. Ezech. 3, 19, ut quia Gregorio narrant, sensu non verbis habuitur Ezech. 33, 6. — g Narratur ea jure Greg. Turon. lib. 3 cap. 6 quæ dicenda erunt ad Vitam S. Stylomeri Regis Burgundionum Kalend. Mart. Occisus est Chilomerus anno 524. — h Et is Avitus Abbas Salsiacensis. — i Est hic Maximus Imperator innotuit, occisus anno 588. Aliqua ad vitam S. Marini Episcopi Turonensis referenda 11 Novembris. — k Archiepiscopus Burdigalensis, Alnus Infidelitatis filii Chilonis Regis Francorum. — l Episcopus Parisiacus, successit S. Germaini. — m Anonimus feruntur. — n Tunc varia ornamenta et o scilicet quod S. Petrus Actum, agens de Juda Tuhariote, ex hoc insulam dicitur hæc verba Et Episcopatum ejus accipiat alter. p Brencium appellat Salsatus in Martyrologio.

CAPUT II.

Reditus S. Prætextati ab exilio ; cædes, sepultura. Inquisitum in auctorem cædis.

D Defuncto a vero Chilperico, inventaque, quam diu quæserat, morte, Fredegundis Regina jam viduata Parisius adventit, et cum thesauris, quos intra murorum septa concluserat, ad ecclesiam confugit. Multa quidem ibi vana exercebat, non metuebat Deum, in cuius ecclesia petebat auxilium. Habebat tunc temporis secum Audonem Judicem, qui ei tempore Regis in multis consenserat malis. Ipse enim cum Minimo Præfecto multos de Franciis, qui tempore Chilperici Regis senioris ingenium fuerant, publico tributo subegit. Qui post mortem Regis ab ipsis spolatus, ac denudatus est, ut nihil ei, præter quod super se auferre potuit, remaneret : domos enim ejus incendio subdidderunt. Abstulissent itaque et ipsam vitam, in eam Regna ecclesiam expetisset. Prætextatum vero Episcopum egre suscipit, quem civis Rotomagensis post excessum Regis de exilio expulserat, cum grandi laetitia et laude civitati sue restituerant. Post reditum vero summi ad Urbem Parisiacum adventit, ac se Gunthramno Regi representavit, exorans ut eausam suam diligenter exquireret. Adstaret enim Regina, eum non debere recipi, qui fuisset per iudicium quadraginta quinque Episcoporum a sacerdotii officio segregatus. Cumque Rex pro hac causa Synodum excitare vellet, Raguenodus lupus urbis Episcopus, pro omnibus responsum reddidit, dicens : Scitote ei poenitentiam indictam a Sacerdotibus, non tamen eum prorsus ab episcopatu remotum. Et sic a Rege susceptus, atque convivio ejus adscitus, ad urbem suam regressus est. Interim dies placiti adventit ad Episcopi ex jussu Regis Gunthramni apud r Maticensem urbem collecti sunt. Prætextatus Rotomagensis Episcopus, orationes quas in exilio postus scalpserat, recitavit. Que quibusdam quidem placuerant, a quibusdam vero, quia artem scentis minime fuerat, reprehendebantur. Stylus tamen per loca Ecclesiasticus et rationalis erat.

a
lib. 7 cap. 2
cap. 4
Post obitum Chilperici
cap. 15
Fredegunde enim sua in malitia persistente,
h

F
cap. 16
S. Prætextatus ab exilio re-vo-
caturus.

a S. Gunthramno Rege
mensis adhibitus,

Rotomagum remittitur
lib. 8 cap. 20
c
in Synodo Maticensi causam suam agit.

9 Dum Fredegundis apud Rotomagensem urbem commoraretur, verba amaritudinis cum Prætextato Pontifice habuit dicens : Venturum esse tempus, quando exilia, in quibus detentus fuerat, reviseret.

cap. 31 morante Fredegundi

Et

A Et ille : Ego semper et in exilio, et extra exilium Episcopus fui, sum, et ero; nam tu non semper regali potentia perfrueris. Nos ab exilio provehinur, tribuente Deo, in regnum; tu vero ab hoc regno demergeris in abyssum. Rectius enimerat tibi, ut relicta stultitia atque malitia jam te ad meliora converteres, et ab hac jaetantia, qua semper ferves, abstraberis; ut et tu vitam adipisceris æternam, et id parvulum, quem genuisti, adducere ad legitimam posses ætatem. Hæc effatus, cum verba illius mulier graviter acciperet, se a conspectu ejus felle fervens abstraxit.

10 Adveniente autem Dominicæ Resurrectionis die, cum Sacerdos ad implenda Ecclesiastica officia, ad ecclesiam maturius properasset, Antiphonas juxta consuetudinem incipere per ordinem cepit. Cumque inter psallendam formulæ decumberet, crudelis adfuit homicida, qui Episcopum super formulam quiescentem, extracto baltei cultro, sub ascella percudit. Ille vero vocem emittens, ut Clerici qui aderant adjuvarent, nullius auxilio de tantis adstantibus est adjutus. At ille plenas sanguine manus super altarium extendens, orationem fundens, et Deo gratias agens, in cubiculum suum inter manus fidelium deportatus, et in suum lectulum collocatus est. Statimque Fredegundis cum Beppoleno Duce, et Ansovaldo adfuit, dicens: Non oportuerat hæc nobis ac reliquæ plebi tuæ, o sancte Sacerdos, ut ista tuo cultui evenirent. Sed utinam indicaretur, qui talia ausus est perpetrare, ut digna pro hoc scelere supplicia sustineret! Sciens autem eam Sacerdos hæc dolose proferre, ait: Et quis hæc fecit, nisi is qui Reges interemit, qui sanguis innocentem effudit, qui diversa in hoc regno mala commisit? Respondit mulier: Sunt apud nos peritissimi medici, qui huic vulnere mederi possunt; permitte, ut accedant ad te. Et ille: Jam, inquit, me Deus precipit de hoc mundo vocari. Nam tu, qua: his sceleribus princeps inventa es, eris maledicta in sæculo, et erit Deus ultor sanguinis mei de capite tuo. Cumque illa discederet, Pontifex ordinata domo sua, spiritum exhalavit. Ad quem sepeliendum et Romanus Constantine urbis Episcopus advenit.

11 Magnus tunc omnes Rotomagenses cives, et præsertim seniores loci illius Francos, mæror obsessit: ex quibus unus senior ad Fredegundem hinc ait: Multa enim mala in hoc seculo perpetrasti; sed adhuc pejus non feceras, quam ut Sacerdotem Dei juberes interfici. Sit Deus ultor sanguinis innocentis velociter: nam et omnes erimus inquisitores mali hujus, ut tibi diutius non liceat tam crudelia exercere. Cum autem hæc dicens discederet a conspectu Regine, misit illa qui eum ad convivium provocaret. Quo remeato, rogat, ut si ejus convivio uti non velit, saltem vel poculum hauriat, ne jejunos, a regali dono discedat. Quo expectante, accepto poculo, bibit absinthium cum vino et melle mixtum, ut mos barbarorum habet: sed hoc potus veneno imbutus erat. Statim autem ut bibit, sensit pectori suo dolorem validum innumere: et quasi si incidere intransirens, exclamavit suis, dicens: Fugite, o miseri, fugite ita alium hoc, ne necum pariter peramanini. Illis quoque non bibentibus, sed festinantibus abire, ille protinus excrecatus, ascensique equo in tertio ab hoc loco statim cecidit et mortuus est.

12 Post hæc Leudovaldus f Episcopus epistolas per omnes Sacerdotes direxit, et accepto consilio ecclesias Rotomagenses clausit, ut in his populis solennia divina non spectaret, donec indagatio com-

plurimi reperiretur hujus auctor sceleris. Sed et aliquos apprehendit, quibus supplicio subditis, veritatem extorsit, qualiter per consilium Fredegundis hæc acta fuerant. Sed ea defensante, ulcisci non potuit. Ferebant etiam ad ipsum percussores venisse pro eo quod hæc inquirere sagaciter destinaret, sed custodia vallato suorum, nihil ei nocere poterunt. Itaque cum hæc ad Gunthrammum Regem perlata fuissent, et crimen super mulierem jaceretur, misit tres Episcopos ad filium, qui esse dicitur Chilperici, quem superius Chlotharium scripsimus vocitatum, id est, Arthemium Senovicum, Veranum Cabillonensem, et Agreem Tricassinum: ut scilicet cum his qui parvulum utriusque, perquirerent hujus sceleris personam, et in conspectu ejus exhiberent. Quod cum Sacerdotes locuti fuissent, responderunt seniores: Nobis proorsus hæc facta displicent, et magis ac magis ea cupimus ulcisci. Nam non potest fieri, ut si quis inter nos culpabilis invenitur, in conspectum Regis vestri deducatur, cum nos possimus nostrorum facinorosa regali sanctione comprimere. Tunc Sacerdotes dixerunt: Noveritis enim, quia si persona, quæ hæc perpetravit, in melio posita non fuerit, Rex noster cum exercitu huc veniens, omnem hanc regionem gladio incendioque vastabit: quia manifestum est hanc interfecisse gladio Episcopum, qui maleficis Francum jussit interfici. Et his dictis discesserunt, nullum rationabile responsum accipientes: obstestantes omnino ut nunquam in ecclesia illa Melantius, qui prius in loco Prætextati h subrogatus fuerat, Sacerdotis fungeretur officio.

13 Anno quoque xiii Childeberti Regis, cum ad occursum ejus usque ad Metensem urbem properassimus, jussi sumus ad Gunthrammum Regem in legationem accedere, quem apud urbem Cabillonensem reperimus... Cui ego: Indicasti nepoti vestro, ut omnes regni sui Episcopi in unum convenirent, quia multa sunt, quæ debeant indagari. Sed juxta consuetudinem canonum placebat gloriosissimo nepoti vestro, ut unusquisque Metropolitæ provincialis suis conjungeretur, et tunc quæ irrationabiliter in regione propria fiebant, sanctione sacerdotali emendarentur. Quæ enim causa extat, ut in unum tanta multitudo conveniat? Ecclesie fides periculo ullo non quatitur: hæresis nova non surgit. Quæ erit ista necessitas, ut tanti debeant in unum conjungi Domini Sacerdotes? Et ille. Sunt multa, inquit, quæ debeant disceri, quæ injuste gesta sunt, tam de incestis, quam de impiis quæ inter nos aguntur causis. Sed præcipua illa Dei causa extat omnibus major, ut inquirere debeatis, cur Prætextatus Episcopus gladio in ecclesia fuerit interemptus. Tunc jussit ut in Kalendis mensis quarti hæc Synodus prolongaretur.

a Anno 584 b Childebertus et filius Chlodovi I, Rex Partiarum, mortuus anno 538 — c Mahsonensis 2 Concilium intelligatur, habitum anno 583 — d Hic est Chlotharius 2 in obitu Chilperici patris quatuor tantum menses natus, — e Macarius, etiam alius, in MS. Regina Suetri post Appendicem Roberti de Monte ad Chronicon Sieberti dicitur S. Melchius. — f Episcopus Hincassinus dicitur a Greg. Turon. lib. 9 cap. 13 deest apud Chlodovm Robertum, — g Colutor S. Achennus Stammensis 23 Aprilis, et Veranus Cabillonensis 20 Octob. Hinc alii a Verano Episcopo Ecclesie Cabillonensium, qui sub Archiepiscopo Avinionensi modo est, non suis distinguunt. — h Tempore exilio ejus, sed post ejus reditum subnotus, ut dicit Turon. lib. 7 cap. 19 At restitutum postea Sedi Rotomagensi constet ex epistola S. Gregorii Magni ad eum et alios Francorum Episcopos, qui commendavit SS. Augustinum, Laurentium, et Mellitum in Helandiam ad conversionem Anglorum missos. Robertus de Monte in Auctario Sieberti, ex MS. Regina Suetri, ad annum 580 asserit Prætextato interfecto successisse Melantium, hoc indigno, qui, ut fertur, deinceps ejus particeps fuit. Qui etiam innoti Salvianus supra relat. — i Hic est annus Christi 588.

D EX HIST. GREG. TURONENSIS.

missi a Gunthrammo Rege, Episcopi homicidam inquirunt:

E * ad que? re infecta reverti coguntur: not. 22 h

i lib. 9 cap. 20

Gunthrammus Rex jubet in Synodo congreganda inquiri de auctore necis S. Prætextati.

F

dat monita æternæ salutis:

d die Paschalis in templo graviter vulneratus,

B Fredegundi Regine visitati homicidia imputat:

moritur. e

Arqueus Fredegundem hinc in castris,

f tenui interitur

g tempore B. 40. regnum a. a. i. validum a. a. i.

DE S. LETARDO

EPISCOPO SILVANECTENSI IN GALLIA, CANTUARÆ IN ANGLIA,

Commentarius prævius.

G. H.

SUB INITIUM SECULI VII. XXIV REG. S. Ethelbertus Rer. et Letardus, simul vixerunt, et coluntur :

Eodem tempore et loco diu vixerunt S. Letardus Francus, Episcopus Silvanectensis, et S. Ethelbertus Rex Cantuarum apud Anglo-Saxones : cum eodemque etiam in templo amborum a morte sunt corpora sepulto, ac postea ob sacrum illis exhibitum cultum uni eodemque altari imposita. Quare et nos uno eodemque die Acta illorum conferimus, ac sacræ eorum venerationis participes non tam reddimus, quam relinquimus. Mortuus est S. Ethelbertus Rex anno Christi DCCXVI, die XXIV Februarii : vita etiam aliquot ante eum annis sanctus est S. Letardus Episcopus, at quo die, necdum potuimus assequi. Nouerit ejs varie scriptum est: Luitbardus, Luitardus, Lethardus.

2 Guilielmus Thornus cap. 2 Chronici § 2 secutus Thomam Sproutum, hæc de epus Episcopatu tradit : Iste Letardus erat Episcopus Silvanectensis in Gallia, cuius metropolis est Archiepiscopatus Remensis. Harpsfeldius sec. 7 Histor. Anglic. cap. 4 Salvator-tonsem, errore amanuensis seductus, appellat. Quot annis cum Episcopatum gesserit non constat. Inter decessores habuit Gonotigerum, qui concilio Aurelianensi v anno Chr. DCLVI subscriptus : decessor an successor, an forte vicarius fuerit Malulfus, qui Chalpernum Regem Sueuoniam anno Chr. DLXXXIV interceptum cepellit, uti scribit Gregorius Turon. lib. 6 cap. 46, incertum. Inter Gonotigerum Malulfumque unus apud Claudium Robertum in Gallia Christiana medius collocatur Sanctinus, sed solo nomine iustus, si tamen tabulis fideatam. Num quoniam ex Conciliis Gallie a Seruando nostro editis delectus Gonotigerum, a Claudio Roberto appellatur Hodiernus, seu Frodigerus, vel rectius Prodigerus. Ita forte, qui hæc Sanctinus, noster Sanctus Letardus est, aut certe et Sanctinus et S. Letardus inter præfatos Gonotigerum et Malulfum potuerunt eum diocesim Episcopi recesse. Abiturus in Cantium Letardus, vel vicarium sibi Episcopum substituit, ut fit, qui quoad ipse abesset, administraret diocesim sacræque obiret : vel Episcopatu se suo, ut plures in tempestate ad gentium conversionem peregre in perpetuum aut ad incertum tempus, proficiscentes, annente Pontifice Romano, abdicauit.

3 Occasionem illius profectum, et ritæ deinceps in Cantio acta, ita paucis Bedæ lib. 1 cap. 25 narrat : Rex Cantuariorum Ethelbertus uxorem habebat Christianam de gente Francorum regis, nomine Bertham. Quam in conditione a parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis suæ cum Episcopo, quem ei eandem fidem dederat, nomine Laidhardo, inuoluntam seruare, licentiam haberet. Fuerunt autem Berthæ parentes Charibertus Rex Parisiorum, Chlothari 1 filius, Clodovici 1 nepos, exierit annum DLXX mutatus ; et Ingoberta, que, teste Gregorio Turonensi, anno Childeberti Regis XIV, Christi DLXXXIX, migravit a seculo... relinquens filiam unicum, quam in Cantia Regis cuiusdam filius matrimonio copulavit : Idem lib. 4 cap. 26. Porro Charibertus Rex, inquit, Ingobergum accepit uxorem, de qua filiam habuit, qua postea in Cantia virum accipiens est deducta, additque Ingobertam a Chariberto relictam esse, et Merofildem acceptam. Ingoberta ergo repudata filiam matrimonio copulavit : sed condita, secundum Bedam, a parentibus apposita, de fide seruanda, et Episcopo eum in Cantium comitataro. Et per parentes aut consensus Chariberti patris, adhuc eo tempore varentis, intelligitur, aut certe patris Reges atque consanguinei

assensione sua et pactis conditionibus matrimonium approbarunt, quod nobis verosimilius videtur. Num S. Ethelbertus Rex (verba sunt Malmesburiensis lib. 1 de Gestis Regum Angl. cap. 1) primis pubescentis regni temporibus adeo vicinis Regibus fuit ridiculo, ut uno et altero pulsus prælio vix suos terminos tutaretur. Quæ ad annum DLXXVIII referuntur in antiqua Chronologia Saxonica, et Chronici Wigorniensis et Westmonasteriensis. Postmodum, pergit Malmesburiensis, cum adultiori ætate etiam consultior militiæ accessisset peritia, brevi omnes nationes Anglo- rum, præter Northanhimbros, continuis victoriis domitas sub jugum traxit : et ut exteriorum quoque familiaritatem acisceret, Regis Francorum affinitatem filia ejus Bertæ nuptiis sibi conciliavit. Ubi inuicem plures annos fluxisse post clades priores anno DLXXVIII acceptus, ut Charibertus ante filie nuptias videretur illi e minus excessisse.

4 Quæ postea in Cantio contigerunt ita prosequitur Malmesburiensis : Tum vero Francorum contubernio gentem eandem barbara ad unas consuetudines confederata, silvestres animos indies exuere, et ad leniores mores declinare. His addebatur Letardi Episcopi, qui cum Regina venerat, ecclesis admodum vita, qua Regem ad Christi Domini cognitionem etiam tacens invitabat. Quo factum est, ut postea B. Augustino prædicanti Regis animus jam emollitus facile cederet, et primus de numero patrum suorum sacris sacrilegis renuntiaret. Et Bedæ lib. 1 cap. 26 ecclesiam, in qua is sacris operaretur, indicat his verbis : Erat autem prope ipsam civitatem Cantuarum ad Orientem ecclesia, in honorem S. Martini antiquitus facta, in qua Regina, quam Christianam fuisse prædiximus, orare consueverat. In hæc ergo, sicut ante S. Letardus, et ipsi, scilicet S. Augustinus et socii, primo convenire, psallere, orare, Missas facere, prædicare et baptizare coeperunt. Thornus cap. 2 Chronici § 2 dicta paucis confirmat : Letardus, inquit, Episcopus in ecclesia S. Martini ipsi Reginae cultus mysteria exhibebat, ubi etiam Augustinus cum sociis obsequiis se dedere diuini, ipso Rege Ethelberto ritibus paganicis adhuc seruiente. Nec dubium, inquit Harpsfeldius seculo 7 cap. 4, quæ Berthæ et Letardi presentia valde Evangelicæ negotium apud Ethelbertum post Augustini tempus promoverit. Certe Letardo nil inter alia imprimis laudi fuit, quod Gallia relicta ad barbarum et mitledeum populum, non sine suspitione periculi, Reginam sequi voluerit : eujus sanctitatem hæc atque, tum etiam signa ab eo post obitum edita commendant, ut non sine causa majores nostri superiorum civium catalogo eum ante multa secula adscripserunt.

5 De obitu et sepultura S. Letardi et Reginae Bertæ idem Thornus ista narrat : Anno ab Incarnatione Domini sexcentesimo decimo tertio B. Laurentius Archiepiscopus, S. Augustini successor, consecravit ecclesiam istam SS. Petri et Pauli, præsertim Rege Ethelberto cum confusis turbis, et sanctum corpus Augustini in ecclesiam introduxit consecratam, atque in porticu Aquilonali sepelivit. Corpus vero S. Letardi et Bertæ Reginae in porticu sepelivit S. Martini. Ista enim duo corpora extra ecclesiam primo fuerant sepulta, eo quod tempore eorum, ecclesia non fuerat consecrata. Hæc ita, e quibus conjici potest, ambobus, S. Letardum nempe ac Reginam Bertham, non multis

nuptiæ S. Ethelberto Rege Cantii,

subactis ple-risque Anglis glorioso :

E

sancta et casta via Regem ad Christi cognitionem in adducta :

in templo S. Martini divina officia percipit.

F

ad conversionem Regis juncti :

in templo SS. Petri et Pauli sepelitur cum Berthæ Regina,

S. Letardus Episc. Silvanectensis :

B

religiosis causa comes datus Berthæ,

filia Chariberti Regis Parisiorum,

A multis ante ecclesie consecrationem annis e vita migrasse. Mortuus est S. Augustinus anno MCV die VII Kalend. Junii, quo ejus Vita edetur. De S. Laurentio ejus successore egimus 11 Februarii. Defunctus etiam est Rex Ethelbertus, teste Beda lib. 2 cap. 3, anno MCVI, die XXIV mensis Februarii, atque in porticu S. Martini intra ecclesiam beatorum Apostolorum Petri et Pauli sepultus, ubi et Bertha Regina condita est, et cum ea, ut divimus, S. Letardus Episcopus.

6 Ertot in Monastico Anglicano schema seu figura summi altaris hujus ecclesie SS. Petri et Pauli (quae posteris sub nomine S. Augustini, una cum monasterio adjuncta, magis innotuit) cum Reliquiarum scriniis in eo, aut circum, positis, et inscriptionibus in veteri ejus exemplari MS. insertis. Inscriptiones hinc appositae sunt his verbis: Anno Domini MCCCXL istud altare dedicatur in honorem Apostolorum Petri et Pauli et S. Augustini v. Kalend. Novemb. Et dein: Anno Domini MCCCXXV istud altare dedicatur in honore Apostolorum Petri et Pauli, S. Augustini Anglorum Apostoli, et S. Ethelberti Regis Kalend. Martii, a Petro Episcopo Corbonensi. Haec sunt inscriptiones, e quibus tempora eruantur, quibus illud altare restauratum fuit et denuo consecratum. In medio pignotis supra altare erecti, et singulari artificio elaborati, visitur mausoleum cum hac inscriptione: Sanctus Ethelbertus. In quo scilicet corpus ejus conditum fuit. Supra hoc mausoleum, in superiore pignotis parte, visitur praecava Christi resurgentis statua, versus quam vesperant duo Angeli in utroque latere constituti: interque hos et Christum duo posita mausolea, quasi parva ovatoriola sunt, quorum unum adscriptum: Sanctus Letard, alteri Reliquiae. Duo utrumque prope altare sunt ostia, per quae ad corpora Sanctorum datur accessus. Sunt autem underim Archiepiscoporum Cantuariensium singula suas sacellis inclusa, videlicet SS. Augustini, Laurentii, Melliti, Justi, Honorii, Deusdedit, Theodori, Britwalli, Tutwini, Nothelmi et Lamberti. Praeter ea sunt corpora S. Mildredae Virginis, et S. Adriani Abbatis. Quibus duabus singula altaria sunt adjuncta, ut tertium S. Augustino, ejusque primis successoribus. Haec sunt illud schema seu figura sculpta, et, ut dicitur, in Monastico Anglicano excisa: e qua antiquae venerationis S. Letardi, et dictorum Archiepiscoporum, vestigia certa eruantur.

7 Acta aliqua tam S. Ethelberti, quam S. Letardi extant in nova Legenda Sanctorum Angliae a Joanne Capgrave collecta, et anno MCCCXXVI Londini excusa. Unum utrorumque Actorum esse auctorem facile stylius persuadet. Miracula autem S. Letardi adduntur, quae nostris, inquit auctor, temporibus crebrescent post tot sui obitus secula. ac deus nunc. 4 meminit Reginae Egithae, quam arbitramur Godwini filiam, S. Edwardi Regis et Confessoris circa an. MDL uxorem fuisse, quae alius etiam Edgitha, Eadgitha, Edgida, Goditha, Editha dicitur. Quo jam tempore ultra quatuor secula ab S. Letardi obitu erant elapsa.

VITA AUCTORE ANONYMO, ex Legenda Joannis Capgravi.

Dignus Deo Antistes Letardus, praecursor et janitor venturi Augustini, in Anglia apparuit. Praevenit illum, ut lucifer solem: paravit ei viam, ingressum et locum, ut ille pararet Domino. Prodigium gentis animae non timuit ferream Gentilium barbariem, seculi Principibus terribilem. Ipse Dei famula Reginae Berthae, dum Ethelberto Regi adhuc Gentili Christiana a paterno regno Francorum mitteretur, dux, comes, doctor, servator, ac totius pietatis instigator, a monstruosis ritibus monumentum, ab idololatria sacrarium, a diaboli venubilis obstaculum, in omni adversitate patris erat solatium: quae etiam

cum eodem sancto Patre, ac Rege jam Christo sacro, conspeliari meruit. Nec illam arbitramur illaudabilem, nec pietate in Deum carentem, scilicet religione, eleemosynis ceterisque moribus benignis pollentem, quae et Christianis Regibus ac populis nata tantum habuit institutorem. Inter profanos Christi tulit opprobrium, in ecclesia ridiculum, in Dei sui cultu ludibrium. In antiquissima sancti Praesulis Martini ecclesia sub urbe sita, beato Pontifice Letardo presidente, frequentabat Regina Misarum et orationum sacramenta cum suorum comitum familia Christiana. Sanctissimus vero Letardus, quis digne existimet, quanta miracula per tot merita exhibuerit in vita, cujus tanta crebrescent nostris temporibus post tot sui obitus secula, de quibus injuria est memoriae non commendare aliqua?

2 Puella quaedam a nativitate caeca ad ipsius tumulum accedens, meritis S. Letardi, fugatis oculorum tenebris, visum recepit.

3 Contractus quidam, solutis calcaneis et extensis tibus, mox pedes erexit, et ambulare cepit.

4 Abbas Abendoniae anulum Reginae Egithae casu fortuito perdens, ubique illum quaerens, invenire non potuit. Cum lacrymis demum et precibus Letardi clementiam exposcit, et illico anulus, ubi orabat, reluxit.

5 Matrona quaedam parere non valens, angustiis partus pene exanimata, in ardui montis supercilium, ut sibi in spiritu visum fuit, rapitur, et tetris damnorum tenebris territa, ab immanissimis tortoribus eam rapientibus cum diris supplicis torquetur. Itaque per arctum foramen rote illam extendere atque detrahere, et in sulphureas sui barathri abyssos praecipitare conantur. Cui in tanto timore et tremore jugiter Salvatorem inelamanti, inestimabilis claritatis sidus enim apparuit, quod quanto propinquius, tanto clarius radios suos effudit. Et ecce in medio illius cornuae lucis B. Letardus emicuit, qui pontificali auctoritate perditionis ministros exterminans, dixit: Discedite damnati spiritus in tartara vestra. Quid vobis cum Dei famula quod illam raptatis? Falso, inquit, nomine, non fidei executione Christianam vendicamus in nostra jura. Nostra est pedissequa, nostra haereditabit tormenta. Interdico, inquit Episcopus, vobis omnem in ea potestatem: ocyus discedite ab illa in vestrae perditionis ergastula. Ad ejus enia imperium relicta captiva, omnes demonum minae, omnia machinamenta funditus exanimata evanuerunt. Mulier vero, resumpto spiritu, de B. Letardi vultu et patrocinio laetificata, prolem enixa est.

6 Paralyticus quidam cum ad tombam ejus cum lacrymis epem imploraret, sopore depresso adstitit pius Pater, quid velit, quid cum tam importune efflagitet quaerens. Debilis se sanitatem quaerere respondit. Et ille, Quando, inquit, debitas poenas luitis, tunc supplices venitis: ubi desiderata obtinueritis, immemores et ingrati divinis beneficiis cito terga vertitis. Ad haec illo obnixus insistente, et exortationem pollicente, misericors Pater subintulit: una tibia sanatus, cum altera ubi bis, quatenus pars sana te admoveat gratiarum bonitatis divinae, infirmam redarguat ingratis uegligentiae. Et cum tanto desiderio requiras sospitatem ablatam, discas non pervipendere collatam. Surrexit ergo semisanus, uno crure erectus, altero relictus. Erat enim a rebus et infra ante curationem Sancti totus paralyticus.

7 In processione annuali Rogationum, vel Litaniarum, solet efferri scrinio auro B. Letardi corpus opiferum in benedictionem et proventum agrorum ac plebium. Cum aliquando a duobus Fratribus corpus ejus sanctum per campos veheretur, quaedam mulier insania capta, feretrum cum impetu tangens, pleno intellectu et ratione formatur.

D AUCTORE ANONYMO EX LEGENDA CAPGRAVII. De virtutibus dicitur.

in sede S. Martini divina officia peragit: intravit a morte clarus.

sanantur circa:

et contractus:

annulus amissus recuperatur:

E parturiens

contra demonum insidias

a S. Letardo apparente defensa,

F paralyticus altera parte corporis sanatur:

corpore S. Letardi circumlato,

insania tollitur.

et de S. Ethelberto Rege:

in altari scriptus innovato,

nam deposita corpora SS. Ethelberti,

Letardi

et aliorum 13.

Acta SS. Ethelberti et Letardi

seculo scripta.

S. Letardus praecursor S. Augustini, adfuit Berthae Reginae,

DE S. ETHELBERTO

REGE CANTIAN. ET ANGLO-SAX. CANTUARIE IN ANGLIA,

Commentarius prævius.

U. II.

§I. S. Ethelberti nerdum Christiani regnum : conjugium.

AN. CUR. DCXVI
XIV FEB
Cantium (regio
Britanniæ mo-
ritima) a Bel-
gis cultum.

a situ angula-
tari dictum.

a Romanis
interceptum.

Cantium et antiquè olim Britannicæ, et hodiernæ jam Angliæ clavis, angustioris mari a reliqua Europa ad Galliam Belgicam divisum, regio maritima omnis, situ in lateris illius, quod contra Galliam est, altero angulo ad orientem solem, quo fere naves ex Gallia appellant: quod olim observavit Julius Cæsar lib. 3 de bello Gallico. Cantio primum, pulvis indigenis, potius Belgæ cum reliqua parte navitima, qui et sua nomina civitatibus provincisque subiectis, teste Casare, imposuerunt: ita Cantium a situ angulari, quem etiamnum hinc ibent, appellant: cujus incolæ ait Cæsar ex omnibus Britannis longe humanissimos esse, neque multum a Gallica differre consuetudine. Romanis quoque Cantium prima Britannicarum provinciarum cessit, eorumque constabulo B deinde in ea insula imperio, a Præside Britannia prima gubernatum, idem quoque Cantium prima depredationum Saxonum postea expositum fuit, subacta ora ejus maritima, quam Iustus Saxonum idem dixerunt: e quo hæc prædones exturbatis, Præfectum habuit, Amiano Marcelino nartore lib. 27, tractus maritimi Camilton, quem liber Notitarum Imperii spectabilem virum Iltoris Saxonici Comitem per Britanniam vocat. Demum sub Theodosio juniore, ut infra e Beda referemus, Romanorum legationibus ad tutelam Gallia evocatis, Britannia Pictorum Scotorumque crudelitati expositi, electo sibi Rege Fortigerno, Saxonis in ora maritima Germanica Belgicæque predominantes in auxilium evocant, domicilia in Cantia cisassiquato, qui postea ex hospitibus domini fuerit, phæu iste multatim regna Anglo-Saxonica everterunt.

Saxonibus
traditum.

regnum istle
constitutum
anno 467 :

2 Haec primum in Cantio occupavit Hengistus, abavus S. Ethelberti, circa annum Christi cccxvi, Rex Cantii, Cantie, Cantiorum vel Cantuariorum dictus. Accessit circa annum cccxvi Ella, sive Elli, Rex Australium Saxonum, quem Beda lib. 2, cap. 3 primum statuit inter Saxonis Regnum potentissimum. Capere deinde regna Cordicæ apud Saxonos occidentales anno dxxx, Erkenwinus apud Saxonos orientales anno dxxxvii, et Ida in Northumbria anno dxxxviii.

C Hæc fere Regum statu, quantum in Cantio sceptum suscepit S. Ethelbertus circa annum Christi lxx, obitque secundum Bedæ computum, anno regni lxxi, Christi, ut infra dicemus, dccxvi. De ejus vita in Florentius Wigornicus: Anno lxxi Ethelbertus Rex Cantuariorum regnare cepit, et lxxi annis, teste Beda, regnavit. Matthæus Westmonasteriensis in Floribus historiæ eodem anno rxx Ethelbertus Rex magnus Cantuariorum secundum quosdam regnare cepit, quibus etiam Beda consentit. Verumtamen illorum sententia apparet probabilior, et deinde: Anno gratiæ lxxvi Ethelbertus Remerici filius regnum Cantio suscepit, lxxi annis illud strenuissime gubernavit. Sed se ipse non corrigat, dum cum anno dccxvi post regnum tempore, quod lxxi annis gloriosissime tenuit, æternæ celestis regni gaudia consecutus scribit: in lxxi regni annis consentiunt Simon Dunelmensis ad an. 646, Joannes Brantonus in Chrono Regum Cantie, Capgravius, Polydorus Vergilius, Havysfeldius et passim alii. Malmesburienensis lib. 1 de Gestis Regum Anglorum cap. 1 dicit hæc: Ethelbertus, inquit, filius Remerici rerum potitus lxx annos juxta Chronicum, juxta Be-

regnavit 86
annis :

dam lxxi transegit. viderit Lector, quomodo hanc dissonantiam componat: nos eam, quia admomisse suffecerit, in medio relinquimus. Est hæc Chronologia Saxonica una cum historia Bedæ edita, in qua ita legitur ad annum dclx. Hic Ethelbertus Cantuariorum regnum cepisset, annosque lxx tenuit. Verum annos hic lxxi legi debere obitus ejus convincit, ibidem ad annum dccxvi relatus.

3 Hæc de auto regit, in quo, teste Malmesburienasi, primis pubescentis regni temporibus, adeo vicinis Regibus fuit ridiculo, ut uno et altero pulsus prælio, vix suos terminos tutaretur. Quæ fere eadem leguntur in Chronico Joannis Brontoni. Wigornicus hæc ita refert ad annum dclxxviii Ethelbertus Rex Cantuariorum, dum Regi Occidentali Saxonum Ceaulino et Cutlæ ejus filio bellum intulerit, ab eis in Cantiam est fugatus, duobus ejus Ducibus Oslavo et Cnibhano in Wihlandine trucidatis. Hi duo Comites dicitur in Floribus Westmonasteriensis et Chronologia Saxonica, in quo Oslac et Cnebban nominantur. Est autem Ceaulinus, Bede, Celin, inter Reges Anglo-Saxonis potentissimus secundum habitus, et regnavit usque ad annum dccciii. Hujus Ceaulini et S. Ethelberti tempore exorsi sunt regna Ulla apud Orientales Anglos anno dclxxv, et Cridda, seu Creadda, apud Mercios anno lxxxiii. S. Ethelbertus interim, teste Malmesburienasi, cum adultiori ætati etiam consultius militiæ accessisset peritia, omnes nationes Anglorum, præter Northambros, continuis victoriis demittis sub jugum traxit: et, ut Beda refert, post Ceaulinum tertius in Regibus gentis Anglorum, cunctis Australibus eorum provinciis, que Humbro fluvio et contiguis et terminis sequestrantur a Boreafiliis, imperavit.

Juvenis a Sa-
xonibus occi-
dus devictus,

E

senior reli-
quis debellatis

ad flumbrum
fl. usque im-
petrat.

4 Idem Ethelbertus, addit Malmesburienasi, ut externorum quoque familiaritatem adseiceret, Regibus Francorum affinitatem filia ejus nuptis Bertæ sibi conciliavit. Erat autem regum Francorum seculo illo Christi sexto quatuor in fratres divisum, primo filius Chlotovei, tum Chlotharici, ut dictum est i Pybruaru ad Sitan S. Sigeberti Regis, et alibi. Gaguinus lib. 2 Historie Finnicorum cap. 1 ait, quia nec illius, nec Regis nomen ab auctoribus traditur, se temporum annotationem secutum, conjicere hunc fuisse aut Chlotharicum i aut Chilpericum, ejus scilicet filium Regem Suessionum: Chlotarium etiam Petrus Aurelius aliique crediderunt. Sed nullum præter conjecturam præferant fundamentum. Ne enim hoc ex temporis ratione sumatur, observandum est cum Chilperico vixisse tres ejus fratres Reges, Sigebertum apud Austrasios, Guntramnum apud Burgundios, et apud Parisienses Charibertum. Hujus autem Chariberti ex Ingoberga uxore filiam fuisse, clare tenet Gregorius Turonensis lib. 9 Historie Francorum, cap. 26. Anno inquit, Childeberti Regis xiv, Christi dclxxxix, Ingoberga Regina, Chariberti quondam relicta, migravit a seculo, mulier valde cordata, ac vite religiosa prædita, vigilis et orationibus atque elemosynis non ignava... relinquens filiam unicam, quam in Cantia Regis ejusdem filius matrimonio copulavit. Hæc Gregorius, qui evocatus, egrotanti adfuit Ingoberga, anno post mortem mariti vicesimo vita functe: olasse vero Charibertum circiter annum dclxxx, alibi ostendimus. En, quod ignorari asserebat Gaguinus, nomen patris et matris: ipsius autem filix nomen Bertham tradit Beda, Althibergam S. Gregorius Papa.

Duxit uxorem,
filiam Regis
Francorum,
non Chlotarici
i, aut Chilperici
i;

F

sed Charibert
Regis Parisio-
rum, et Ingo-
bergæ reginæ.

Bertham seu
Althibergam :

Guthelmus

A *Guilielmus Thornus cap. 2 Chronici § 2 Bertam asserit filiam Auberti Regis Parisiorum, qui est Charibertus. Ricardus Vitus Boxinostochus lib. 9 historiarum Britanniae Bertam a Berteflede, altero Chariberti, sed ex pellice Mercostede, filia, non distinguit: quae, cum dicta Ingoberga morretur, sanctimonialis monasterium vitam agebat. De hac ista Gregorius Turonensis lib. 9, cap. 33 scribit: His diebus, post mortem Ingobergae ante indicatam, Ingeltrudis, quae monasterium in atrio S. Martini apud Turones statuerat, ad Regem quasi filiam accusatura processit. In quo monasterio Bertefledis, filia quondam Chariberti Regis residebat. Sed ista Ingeltrude egrediente ad Regem, haec Bertefledis in Cenomanicum monasterium est ingressa: erat enim gulae et somno dedita, et nullam de officio Dei curam habens. Haec de Berteflede, quae si vivo Gregorio Turonensi monasterium vitam deseruisset, ejus colatum non effugisset.*

§ De conjugio S. Ethelberti et parentibus etiam agit idem Turonensis lib. 4, cap. 26. Porro Charibertus Rex, inquit, Ingobergam accepit uxorem, de qua filiam habuit, quae postea in Cantia virum accipiens est deducta. Tum, inquit, Malmesburiensis, Franco- rum contubernio gens eatenus barbara Anglorum ad unas consuetudines confederata, Silvestres animos indies exuere et ad leniores mores declinare. His addebatur Letardi Episcopi, qui cum Regina venerat, caelebs admodum vita, qua Regem ad Christi Domini cognitionem etiam invitabat. Atque ita ante adventum S. Augustini, Beda teste, ad Regem Christianae religionis fama pervenerat, nulla accurata scientia: eaque de causa verba S. Augustini nova illi videbantur et incerta, quibus continuo non posset assensum tribuere. De S. Letardo jam nunc hoc etiam dicimus.

6 *Francois mensat neghgentie S. Gregorius Papa lib. 5 epistola 38 ad Theodoricum et Theodebertum Francorum Reges missa: Peruenit, inquit, ad nos, Anglorum gentem ad fidem Christianam, Deo miserante, desideranter velis converti, sed Sacerdotes vestros et vicino negligere, et desidia eorum cessare sua adhortatione succendere. Ob hoc igitur Augustinum cum aliis servis Dei illuc praevilimus dirigendum. Idem scribit epistola 36 ad Brunehildam Regnum: Sacerdotes, qui in vicino sunt, pastorem erga eos non habere sollicitudinem. Baronius anno 396 sect. 9 causam conjicit in assidua bella, quibus non vitam illis adferre gratiae, sed, quam a natura haberent, auferre pro viribus laborarent, vel saltem dempta libertate ducerent sub iugo captivos, ac venundarent. Propterea S. Gregorius lib. 5, ep. 10 Candido Presbytero in Gallias ad patrimonium exigendum misso commendat, ut pueros Angles, qui sunt ab annis decem et septem, vel decem et octo, ut in monasteriis dati, Deo proficiant, comparet, quatenus soldii Galliarum apud proprium locum utiliter expendantur.*

7 *Denum S. Gregorius lib. 9 epistola 39 Bertham, seu Aldibergam, Reginam hortatur, ut post adventum S. Augustini cultum religionis Christianae ante non promotum, ad debita perfectioris cultum producat. Et quidem jam dudum, inquit, gloriosi filii nostri conjugis vestri animos prudentiae vestrae bono, sicut revera Christianae, debuistis inflectere, ut pro regni et animae suae salute fidem, quam colitis, sequeretur: quatenus et de eo et per eum de totius gentis conversione digna vobis in caelestibus gaudis retributio nasceretur. Nam posquam et recta fide Gloria vestra munita, et litteris docta est, hoc vobis nec tardum, nec debuit esse difficile. Et quoniam, Deo volente, aptum nunc tempus est, agite ut divina gratia cooperante cum augmento possitis, quod neglectum est, reparare. Itaque mentem gloriosi conjugis vestri*

in dilectione Christianae fidei adhortatione continua roborate. Vestra illi sollicitudo augmentum in Deum amoris infundat, atque animos ejus etiam pro subiectae sibi gentis plenissima conversione succendat.

8 *Denum Britanniae incolis antiquis hoc vel maxime vitio vertit Beda lib. 1 rus. 22, quod nunquam genti Saxonum vel Anglorum secum Britanniam incolenti verbum fidei predicando committerent. Deditimus xiii Januarii vitam S. Kentigeri Episcopi Glascuensis, et xxix Januarii vitam S. Gildae Sapientis, qui antio seculo Christi sexto suam referunt caritatem et solum fidei erga Saxones Anglosque exhibuisse. Id forsitan est magis observatum, quod viri forent viri Apostolici, summi caritate erga Anglos et Saxones inflammati.*

§ II S. Ethelberti Regis conversio, pietas, post mortem cultus: Vitae ejus scriptores.

Proscriperant Anglo-Saxones a suis finibus religionem Christianam: postmodum in Cantiano Ethelberti regno indultum. Is quippe et suis illius amplectenda potestatem fecit, templorumque publice divanlorum Christo, ac primus Regum ejus gentis sacrum suscepit baptismum, ac Regibus ceteris lucem, quam sequerentur, praetulit: Episcopis quoque Sedes constituit, Sacerdotibus ecclesias condidit, cenobitis monasteria extruxit, eademque hac unum luculentis dotavit parulis, et, ut saluti possederentur, amplissimum privilegium. Annus hinc sollicitati illuxit Rex Christianae, lxxxi, quo a S. Gregorio Papa, de Anglorum salute pridem, etiam ante pontificatum sollicito, missi sunt viri Apostolici, Augustinus, Laurentius, Petrus alique numero circiter quadraginta, secundum Epitomen Bedae, sequente anno lxxvii insulam ingressi. Verbu illi haec leguntur: Anno lxxvi Gregorius Papa misit Britanniam Augustinum cum monachis, qui verbum Dei genti Anglorum evangelizarent. Anno lxxvii venero Britanniam praefati Doctores: quo eodem anno Regem ad fidem Christianam conversum baptizant, quod forte Bedae epitome induratum voluit. Illius conversionis diem Peutecostes adscribit unctior historic fundationis monasterii S. Augustini Cantuariensis Thomas Sprottus, ejusdem cenobii sub annum Christi ccccxxx monachus: et ex eo alter ibidem monachus Guilielmus Thornus, cap. 1 Chronici § 3.

10 *Rege baptizato reversus in Gallias Augustinus, ab Etherio Archiepiscopo, non Arclatensi, sed Lugdunensi (ut II Februarii ad vitam S. Laurentii probatum est) Archiepiscopus Anglorum ordinatus fuit, die secundum Sprottum et Thornum, xvi Kalend. Decembris anno praedicto, Annum tunc adhuc fluxisse lxxvii praechure confirmat S. Gregorius Papa lib. 7 epistola 30. Eulogio Episcopo Alexandrino scripta, in qua refert Augustinum Episcopum factum vel hos, qui cum eo transmissi sunt, tantis miraculis in gente Anglorum coruscare, ut Apostolorum virtutes in signis, quae exhibent, imitari videantur. In solennitate autem Dominicae Nativitatis, quae hac prima Indictione transacta est, plusquam decem millia Anglos baptizatos esse, Coarvent ea Indictio I in annum partim lxxvii, quo tot millibus baptismus collatus fuit; partim in lxxviii, quo ea epistola a S. Gregorio exarata est. Sigebertus in Chronico Augustinum cum aliis a S. Gregorio anno lxxvii destinatum ad praedicandum in Anglia scribit, et anno lxxix Edilbertum Regem cum gente sua baptizatum, quem annum Regis baptismum adscribit Usserius in Indue Chronologico ad Antiquitates Ecclesiarum Britannicarum: quae satis refutata.*

11 *Regni Cantu caput, sedesque S. Ethelberti erit Durovernum, Ptolemae Darnvernum, Bedae Dorovernia, alius Dorobernia, posteris Cantuarum, Anglice*

D AUCTORE 9. B.

Britanni ab Anglo-Saxonibus aversi

In Cantia fides Christi primo restituta est,

E

missis a S. Gregorio viris Apostolicis anno 806,

S. Ethelberto baptizato anno 807 die Peute-costes,

F conccrato S. Augustino in Archiepiscopum 16 Novemb.

baptizatis 10000 Anglorum in festo Nativitatis Christi

urbem Durovernum,

Canterburii

non Bertefleda:

Ab hac aliusque Francus

jam Rex et subditus in fide instructi:

S. Gregorius idem Francos arguit,

et Reginam,

A Cantuarii. Saxonice Cant-wara-byrig, in est, Cantiani populi urbs: quam S. Ethelbertus Rex, ut tradit Cambdenus in Cantio, cum jure regali Augustino Archiepiscopo gentis Anglorum consecrato elargitus dicitur. Alii quidam scriptores volunt eum palatium regium, seu solum regni, in sedem Pontificalem aulamque suam in Christi ecclesiam transtulisse. Nonnulla postea facta a Regibus Anglorum, illi forsitan adscribuntur: ita ex Tabulario monasterii S. Augustini, refert idem Cambdenus, a Guilielmo Rufu post Normannorum ingressum civitatem Cantuarie datam Episcopis ex solido, quam ante tenuissent ex beneficio. Eminent etiamnum S. Ethelberti dona sive opera in duobus templis, quibus sua adjuncta fuerunt monasteria, alterum Christi Salvatoris est, quod in medio quasi urbis sine tanta majestate se in orbem erigit, ut pueri etiam incertis religionem inveniunt, in quo tot illustres et sancti Archiepiscopi sederunt: et posterioribus seculis maxime celebratum fuit, ob memoriam utque sepulturam sanctissimi Martyris Thomae Archiepiscopi, et ejus etiam nomine templum S. Thomae fuerit appellatum. Alterum templum sub urbe ad Orientem situm, S. Augustini nomine notum, quod ejus hostium S. Ethelbertus in Regum et Archiepiscoporum sepulturam ad honorem SS. Petri et Pauli extruxerat. Hinc monasterio praefatus Abbas S. Petrus, de quo egimus vi Juniarum. Alii templo etiam extra Cantium a S. Ethelberto constructa infra referimus.

B *12* Furta diplomata a S. Ethelberto data fuisse aliqui negant, alii affirmant; tria referuntur a Spelmano a pag. 118, et Clemente Regnero lib. 1 Apostolus Benedictinorum in Anglia tract. 1 sect. 1 § 13. Aliqua apud Thornum et Hartsfeldum etiam extant, quae ibi videri possunt. Edgarus Rex confirmat Dorobernensem Ecclesiam matrem esse et ibidem ubi regni sui Ecclesiam, S. Ethelberti statuto allegato: Anno, inquit, Domini Incarnationis mcccxxv, Ego Edgarus Rex Anglorum, divinaque concedente clementia Monarchus, Regnum antiquorum Ethelberti et successorum illius, ac Archiepiscoporum Brithwaldi et Athelardi statuta et privilegia, cum venerabilibus Archiepiscopis Dnastani consulti atque consilio, renovamus et in Domino roboramus: statuentes, ut Ecclesia Christi in Dorobernia aliarum Ecclesiarum regni nostri mater sit et domina, et cum omnibus sui perpetuo sit ubique libera praeter expeditionem pontis et arvis constructionem, etc. uti ex MS. codice Eccles. Cantuar. refert Spelmanus tom. 1 Conciliorum et Decretorum Britanniae pag. 432, qui idem Spelmanus pag. 304 tradit ex Saxonico a se latine redditum privilegium Ethelberti Regis circa annum cxxi datam, in quo approbat monachorum ordinem, quem S. Augustinus ex praeepto S. Gregorii, et ex iugni Regis Ethelberti constitutione et auxilio in terram hanc intulit, et ejusdem monachos sanctos in ecclesia Christi disposuit. Ad hanc Sedem Cantuariensem dignitas Metropolitae, sive Archiepiscopi, Londino (ubi sub Britannis antea fuerat, restituentibusque mandavit S. Gregorius) translata a S. Augustino, ordinato Episcopo Londinensibus S. Mellito: tum, ut in epistola Bedae dicitur, anno mccc Orientales Saxones fidem Christi perciperunt sub Rege Saeberecho et Antistite Mellito. Quae Edgarus Rex in quadam diplomate Hæres-monasterium Ecclesiae concessit apud Uscrium de Britannicis antiquitatibus cap. 6, ita exponit: Ecclesia B. Petri, quassata est in loco terribili, qui ab incolis Thorney nuncupatur, ab occidente scilicet urbs London, olim Domine Incarnationis anno mccc, B. Ethelberti iocatus, primi Anglorum Regis Christiani, destructo prius ibidem abominations templo Regum paganorum, a Seberto praedivite quondam Subregulo London, nepote videlicet ipsius Regis, constructa fuit. Erat hic ex Regi-

bus, quos a S. Ethelberto ad fidem Christi excitatos referit infra Capgravius.

13 Anno mcccvi Edilbertus Rex Cantuariorum defunctus est. Ita Bedae Epitome, et infra Vita, ubi tamenu vitio librariorum legitur annis mccciii. Saxonice melius is expressus, et ab omnibus postea Chronologis accurate descriptus, annus regni lvi, et post missum Roma S. Augustinum, xxi: ut mirum sit apud Baronium in Annalibus ad annum dcccvi ejus obitum referri. In Chronologia Saxonica haec epocha ad ejus mortem saltem quasi formula indicatur: Anno mcccvi Ethelbertus Rex Cantuariorum obiit, regnumque filius Eadbaldus suscepit: eodemque anno ab initio mundi quinque millia annorum cum sexcentis et sedecim annis effluerunt. Diu abitus Bedae, Capgravius et reliqui amnes fuisse xxiv Februarii observant, quo Bedae dicitur aeterna celestis regni gaudia subiisse, et eod. regna consentisse. Reliquam vitam illius ex eodem Breda collectam, eique adiungimus alteram vitam a Joanne Capgravo in Legenda Sanctorum Angliae editam; quam seculo Christi undecimo scriptam fuisse conjecitavimus supra in Actis S. Letardi Episcopi. In ea annotatur, antiquitas a primordio, ipsius inter Sanctos celebrata solennitas. In diplomate Edgari Regis supra relato B. Ethelbertus dicitur.

14 In Flavaria MS. Sanctorum hoc die: Cantuaris in Anglia Athelberti Regis et Confessoris anno 661, mo, ordine numerorum transposito, anno 616, In Martyrologio Colouar anno 1490 excuso: Item S. Athelberti Regis et Confessoris. Eadem habet Greven in Auctario Usuardi, Martyrologium Romanum: In Anglia S. Edilberti Regis Cantiorum, quem S. Augustinus Anglorum Episcopus ad fidem Christi convertit, additurque in Notis, cum migrasse ex hac vita anno Domini mcccvi Galenus ita scribit: In Anglia S. Ethelberti Regis, Confessoris: qui B. Augustini, ab Gregorio Pontifice ad eum insulam missi, praedicatione, fidei complexus, ecclesias Deo exaedificavit, religionisque Christianae amplificandae studio deditus, cum multa pie sanctaeque egerit, ad praemium abiit in caelum. Eadem fere habet Wion in Martyrologio monastico; quem ut a se proferri, non eo quod monachus extiterit, sed quod conversus ad fidem Christianam per monachum Benedictinum fuerit anno Domini fere dci; mo prius, anno dcccvii. Similia elogio leguntur in Martyrologio Anglicano et Germanico, et apud Molanum in Auctario Usuardi, et Edouardum Maibew in trophis Anglicanis Benedictionum. In Breviario Ecclesiae Sarisburiensis haec de eo habetur oratio: Deus qui inter Reges Anglorum B. Ethelbertum Regem et Confessorem tuum primo sacra regno Angolorum, concede propitius, ut, ejus triumphalem memoriam veneramur in terris, ejus perpetuo consortio laetemur in caelis. Per Dominum etc. Erat imago altaris summi Ecclesiae Cantuariensis S. Augustini cum Monasterio Anglicano excusa, in cujus altaris medio corpus S. Ethelberti locatum est, utque infra haec verba. Anno Domini mcccxxv istud altare dedicatum in honore Apostolorum Petri et Pauli, S. Augustini Anglorum Apostoli et S. Ethelberti Regis Kal. Martii a Petro Episcopo Corbioniensi. At xii Septembris celebratur in quodam recentiore MS. Translato S. Ethelberti Regis. Sed nun de hoc agitur Rege Cantii, quem alii Confessorem appellant, an de S. Ethelberto Martire Rege Anglorum Orientalium, incertum est. Colitur hic xx Maii. Polydorus Vergilius lib. 4 historiae Anglicae tradit S. Ethelbertum inter divos relatam, suo tempore multis emittisse miraculis. Agunt de eodem reliqui omnes historiae Anglicanae scriptores, antiqui et recentiores, qui ea tempora, quibus vixit, illustrant.

15 Inter posteros suos S. Ethelbertus habuit et longa serie

DUCTIONE Q. D
id est Cantuariam, aut certe palatium nunc dederit Archiepiscopo?

construxit templum Christi salvatoris

et S. Augustini.

Diplomata S. Ethelberti:

Cantuaris se des Archiepiscopi.

Londinum Episcopi.

Obit S. Ethelbertus an. 616.

Vita unde edita?

E

nomen in sacris fastis.

oratio.

F

altare.

miracula:

A serie Reges Cantōrum et plures vitæ sanctitate eminentes. Ac primo filius illi successit Rex Eadbaldu, qui post apostasiam, per S. Laurentium revocatus, teste Beda lib. 2 cap. 6. Ecclesiæ rebus, quantum valuit, in omnibus consulere et favere curavit. Præter hunc filium Regem, duæ illi filiæ fuerunt S. Edelburga, et S. Eadburga; prior S. Edwino Northumbrorum Regi nupta, suo matrimonio, ut tradit idem Beda cap. 9, occasio fuit fidei percipiendæ genti Northanhymbrorum, cui a eade mariti in Cantinnu redacti dedit Rex Eadbaldu frater villam Limming, non procul a mari et portu Dubrensi, in qua ipsa monasterium construxit, et a B. Honorio Archiepiscopo Cantuariensi velamine consecrata, Mater plurimarum Virginum et viduarum fuit, ut legitur in Vita ejusdem Honorii apud Capgravinum; ibidemque cum sorore sua S. Eadburga requiescit, ut docet in Vita S. Werenburgæ in Februarii Goscelinus. Coluntur autem S. Edelburga viii Septemb. S. Edwino Rex ejus maritus xii Octobris. S. Eadburga refertur xiii Decembris, sed passim creditur S. Eadburga Abbatissa monasterii S. Mildredæ, proneptis illius, cujus corpus hæc transtulit in ecclesiam novam a Cuthberto Archiepiscopo post annum MCCCLII consecratam, et requiescit cum S. Mildreda in Taneto insule.

B 16 Nati sunt Eadbaldo, nepotis S. Ethelberti, Principis Ermenredus, et Ercombertus, et neptis S. Eanswida, quæ colit solebit Folkstonii ad Oceanum, quæ dabri versus Occidentem abitur, in monasterio ab ea iste extracto. Ermenredo nati, proneptes SS. Ethelredus et Ethelbriktus Martires, quibus xvii Septembris sacræ est, et quatuor sanctæ sorores, Dompneva, Ermenburga, Etheldritha et Ermenegitha. Coluntur S. Ermenburga xix Novemb. Donapneru nupta Mervaldo Principi Myrciorum genuit dntam S. Mildredam, de qua agemus xiii Julii, ejusque sorores SS. Milburgam et Milwidam, quarum illam postuimus xxiii Februarii, hæc xvii Junarii. Ista de filiabus et neptibus Ermenredi nepotis S. Ethelberti: ut frater ejus Ercombertus Rex opud Bedam lib. 3, cap. 8 præcepit in toto Cantii regno idola destrui, et jejunium Quadragesimale observari. Huic S. Sexburga, filia Regis Orientalium Anglorum, de qua agemus vi Julii, genuit Egbertum et Lotharium Reges Cantii, et SS. Ermenildam et Earcongotam: quarum hæc apud Francos in monasterio S. Pære, diocesis Melhensis prope Parisios, viert, coliturque xxiii Februarii: xiii S. Ermenilda, quæ Vulervo Merciorum Regi nupta, eidem peperit S. Werenburgam Virgineam, ad ejus Vitam in Februarii, de his uberius actum. Regnarunt deinde in Cantio S. Ethelberti abnepotes, Edriens et Witredus: ac deinde tres hujus filii, illius abnepotes Ebertus, Ethelbertus et Alfriens, omnes reliquos Christianæ veritatis defensores: post quos ab anno MCCXCV adulterinum Principum genus exortum est, qui se et Rompub. penitus pressum dederunt.

VITA

Ex S. Bedæ hist. Ecclesiast. gentis Angl.

CAPUT I.

S. Ethelberti majores in Britanniam evocati. Eorum et S. Ethelberti regnum. Hujus uxor Bertha.

Ex lib. I cap. 11, 12, 13, 14, 15, 25, 26, et lib. 2, cap. 5.

Ethelbertus Rex Cantuariorum erat filius a Irminici, ejus pater b Octa, ejus pater Oeric cognomento e Oise, a qua Reges Cantuariorum solent Oiscingas cognominari. Cujus pater Hengist. Perhibenter fratres fuisse Hengistus et Horsus. Erant autem filii Wetgisli, ejus pater Vecta, ejus pater

d Woden: de cujus stirpe multarum provinciarum regium genus originem duxit.

2 Anno ab Incarnatione Domini quadringentesimo septimo apud Britannias Gratianus municeps tyrannus creatur et occiditur. Hujus loco Constantinus ex infima militia ut invasit Imperium, in Gallias transiit, e Exin Britannia omni armato milite, copiis universis, tota floridæ juventutis alacritate spoliata (quæ tyrannorum temeritate abduncta, nusquam ultra domum rediit) sub duobus gentibus vehementer sævis, f Scotorum a Crcio, Pictorum ab Aquilone, multos stupet gemitque per annos. Anno autem regni Theodosii junioris y vigesimo tertio, Aetius vir illustis, qui et Patricius fuit, tertium cum Symmacho gessit consulatum. Ad hunc paupercule Britannum reliquiæ mittunt epistolam, et ita suas calamitates explicant: Repellunt Barbari ad mare, repellit mare ad Barbaros: inter hæc oriuntur duo genera funerum, aut jugulancur aut mergimur. Neque quidquam ab illo auxilii impetrare quiverunt, utpote qui gravissimis eo tempore bellis cum h Bleda et Attila Regibus Hunnorum erat occupatus. Initum consilium, quid agendum, ubi quærendum esset presidium ad evitandas vel repellendas tam feræ, tamque creberrimas gentium Aquilonarium irruptiones: placuitque omniibus cum suo Rege Vortigerno, ut Saxonum gentem de i transmarinis partibus in auxilium vocarent. Anno ab Incarnatione Domini quadringentesimo quadringesimo nono, Saxonum gens invitata a Rege, Britanniam tribus longis navibus advehiit, et in Orientali parte insule jubente eodem Rege, locum manendi, quasi pro patria pugnatura, re autem vera hanc expugnatura, suscepit. Inito ergo certamine cum hostibus, qui ab Aquilone ad aciem venerant, victoriam sumpsere Saxones. Duces eorum primi perhibentur duo fratres Hengistus et Horsus postea a Britonibus occisus.

3 Confluentibus certant in insulam entervis, grandescere coepit populus advenarum. Tum into cum Pietis facere, in socios arma vertere incipiunt. Advenerant autem de tribus Germaniæ fortioribus populis, id est, Saxonibus, Anglis, Jutis. De k Jutarum origine sunt Cantuarii et Vectuarii, hæc est, ea gens, quæ Vectam insulam tenet, et ea quæ usque hodie in provincia Occidentalium Saxonum Jutarum natio nominatur, posita contra ipsam insulam Vectam. De Saxonibus, id est, ea regione quæ nunc antiquorum Saxonum cognominatur, venere Orientales Saxones, Meridiani Saxones, Occidui Saxones. Paro de l Anglis, hæc est, de illa patria, quæ Angulus dicitur, et ab eo tempore usque hodie manere desortus inter provincias Jutarum et Saxonum perhibetur, m Orientales Angli, Mediterranei Angli, Mercii, tota Nord-humbrorum progenies, id est, illarum gentium, quæ ad boream Humbri fluminis inhabitant, ceterique Anglorum populi sunt orti.

4 Cunctis Australibus eorum provinciis, qui Humbrie fluvio et contiguis ei terminis sequestrantur a Borealibus, imperavit Rex Cantuariorum Ethelbertus, qui uxorem habebat Christianam de gente n Francorum regna, nomine o Berthan. Quam ea conditione a parentibus accepit, ut ritum fidei ac religionis suæ cum Episcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Luidhardo, inviolatam servare licentiam haberet. Erat autem prope ipsam civitatem Dorovernensem, quæ imperii totius erat metropolis, ad Orientem ecclesia, in honorem S. Martini antiquitus facta, cum adhuc Romani Britanniam incolebant, in qua Regim orare consueverat.

a Anis Irnerici, Irnerici, Himerici, Humerici initium regni ejus statuit anno 532 — b Atis Olla, captivæ creditur regnum an. 512 — c Altus Osea, Eise, Esk, remansit ab an. 488 dicitur — d Wodin, seu Godan, Germanis Mercurius est, quem deorum maxime ad us colit tradit Tacitus de moribus German. cap. 9.

D
 DE HIST. ECCL.
 IRENE.
 d
 c. 11
 Britanniam Romano milite vadant,
 c. 12
 f
 a Scotis et Pictis vexatum.
 c. 13
 g
 h
 c. 14
 invitati Saxones
 E
 i
 c. 15
 intrant an. 449.
 duce Hengisto abavo S. Ethelberti,
 k
 l
 occupatam partem Jutarum cum Jutis,
 m
 n
 o
 p
 q
 r
 s
 t
 u
 v
 w
 x
 y
 z

S. Ethelberti filius Eadbaldu Rex,
 filia S. Edelburga nupta S. Edwino Regi
 et S. Eadburga:
 nepotes Ermenredus,
 et pro-pugnati Sancti.
 Ercombertus Rex,
 proneptis Egbertus ac Lotharius, Reges, sorores sanctæ,
 abnepotes et anepotes hujus S.
 S. Ethelberti genus regnum, lib. I. c. 15

Wodin. Mercurius.

A
EX HIST. ECCL.
BEDÆ.

Picti, Hiberni
seu Scoti, hos-
tes Britonum.

Saxonum va-
ræ sedes.

Intr.

Angli.

horum regna :

cap. 9. hinc dies Mercurii illa dicitur. Ludenslach, Wodens-
dach et per contractionem Wodenslach, Wodens-
dach ad Vitam S. Kentigerni 13 Januarii cap. 6. — e ille Beda refert
veritas Galdr Sapientis de heraldo Bedahut, qui apud utrumque
pfectus legi possunt — Britannias Ictis et Hibernis insulis
assuetos tradidit olim sub hæc hæc secuti ut Eboracensis Hætor in
pauca, quæ ad insulam patrem Constantini Magni. At eandem
Hibernias Scoti, rati Pictorumque gentium ferarum excursu,
Cass. Constantio Aug. 1 et Juliano Cesare in, anno Ch. 300 vas-
tibus fuisse scribit Anon. Marcellinus lib. 20 et iterum de post-
erioribus annis, lib. 27 — Vt olim refert Houbert, Christi 430,
cur Theodosius annis 39 Imperii absolvere — h. Alia Beda
et Beda Is a fratre Alida videlicet. De Alida ab Acto anno
454 detulit scriptus epinus — h. Tunc altero sæculo Saxones in
Britannia, Frisia et Germaniam maritima dominatos fuisse asser-
ditur ad Vitam S. Sigeberti 1 Febr. § 1, ut vbi inde facile ad
filiis Bedamur Saxonum, ad eodem olim occupatum, invitati
iran ferunt. Tullum Saxonum orantur fobas. Eorum antiquum
sedem trans Album in Hibernia descripsimus 3 Febr. ad Vitam
S. Anthonii § 1. — h. Juba in editione Volantem præperam Vitam
ulimus Charitæ. Chersonesus populus a Saxonibus exortus, una
illis hæc in sedibus habitasse opinor — h. Beda antiqua
Anglorum sede vbi et Inverum, equos § 10 ante Vitam S. An-
thonii. At Antileum Vindis et Deuringis, sive Thuringis,
constant a facio de uerbis Germanorum cap. 40, translatis in
interiorum Germaniam, et Saxonibus nuntiis, quorum Regi
plura Theoderici Austriacorum Regis desponsam fuisse, deinde
nuptiam Principis Vancorum tradidit Procopius lib. 6 Gothorum,
additque Britanniam tunc inhabitatam fuisse a Britonibus imi-
gentis, Anglis, et Felsis, quos alii Saxones vocant. — in VII sæculo
interea horum regna in Britannia post adventum Saxonum ce-
perunt, ita Angli a Saxonibus aduocati sunt. Verum in insulam
nobis verosimiliter videtur — a Filium fuisse Chariberti
Regis supra probauimus. o S. Gregorio Papa lib. 9. ep. 59
Adhærent corrupte pro Adhærentia seu Ethelberti filia
S. Ethelbertus eidem Gregorio Adhærentia est.

adherent, insula, et eis necessaria ministrari, donec D
videret, quod eis faceret, jussit. Nam et antea fama ad
eum Christianæ religionis pervenerat.

7 Post dies ergo venit ad insulam Rex, et resi-
dens sub divo, jussit Augustinum cum sociis ad
suam insulam advenire colloquium. Caverat autem,
ne in aliquam domum ad se introirent, veteri usus
augurio, ne superventu suo, si quid maleficæ artis
habuissent, eum superando deciperent. At illi non
demonico, sed Divina virtute præditi, veniebant,
Crucem pro vexillo ferentes argenteam, et imagi-
nem Domini Salvatoris in tabula depictam, Letan-
iasque canentes, pro sua simul et eorum, propter
quos et ad quos venerant, æterna salute Domino sup-
plicabant. Cumque ad jussionem Regis residentes,
verbum ei vite inna cum omnibus, qui aderant, ejus
omnibus prædicarent, respondit Rex, dicens : Pul-
chra sunt quidem verba et promissa, quæ adfertis ;
sed, quia nova sunt et incerta, non his possum as-
sensum tribuere, relictiis eis, quæ tanto tempore cum
omni Anglorum gente servavi. Verum, quia de longe
huc peregrini venistis, et, ut ego mihi videor per-
spexisse, ea, quæ vos vera et optima credebatis, nobis
quoque communicare desideratis, nobis molles-
ti esse vobis : quin potius benigno vos hospicio
recipere, et, quæ virtui vestro sunt necessaria, mi-
nistrare curamus : nec prohibemus, quin omnes,
quos potestis, fidei vestre religionis prædicando
societis. Dedit ergo eis mansionem in civitate Do-
roverniensi, eisque, ut promiserat, cum administra-
tione victus temporalis, licentiam quoque prædicandi
non abstulit.

8 At ubi sibi datam mansionem intraverunt, cœ-
perunt Apostolicam primitivæ Ecclesiæ vitam imi-
tari, orationibus videlicet assiduus, vigiliis ac jeju-
niis serviendo, verbum vite, quibus poterant præ-
dicando, cuncta hujus mundi velut aliena spernendo,
et tantum, quæ victui necessaria videbantur, ab eis,
quos docebant, accipiendo, secundum ea, quæ doce-
bant ipsi, per omnia vivendo, et paratum, patendi
adversa quoque, vel etiam moriendi pro ea, quam
prædicabant, veritate, animum habendo. Cœperunt
ergo in ecclesia S. Martini primo convenire, psal-
lere, orare, Missas facere, prædicare et baptizare.
Crediderunt nonnulli, et baptizabantur, mirantes
simplicitatem innocentiæ vite, ac dulcedinem doc-
trine eorum celestis. At ubi ipse Rex etiam inter
alios delectatus vita mundissima Sanctorum, et pro-
missis eorum suavissimis, quæ vera esse miraculo-
rum quoque multorum ostensione firmaverunt, cre-
dens baptizatus est; cœperit plures quotidie ad
audiendum verbum confluere, ac relicto gentilium
ritu, unitati se sanctæ Christi Ecclesiæ credendo
sociare. Quorum tibi et conversioni ita congratula-
tus esse Rex perhibetur, ut nullum tamen egeret
ad Christianismum, sed tantummodo credentes ær-
tiori dilectione, quasi concives silæ regni celestis,
amplioctetur. Diderunt enim et a doctoribus an-
tiquisque sine salutaris servitium Christi volunta-
rium, non conctitum, debere esse. Nec distulit, quin
etiam ipsis doctoribus suis locum sedis eorum gradui
congruum, in Doroverniæ metropoli sua donaret,
simul et necessarias in diversis speciebus possessio-
nes conferret : ipsi etiam majorem prædicandi per
omnia, et ecclesias fabricandi, vel restaurandi, licen-
tiam acceperunt.

B

CAPUT II.

S. Ethelberti ad fidem Christi conversio.

Ex lib. I. cap. 23, 25, et 26.

a
c. 23

b c
A S. Gregorio
Inpa,

d

e
anno 500.
S. Augusti-
num et socios
miser,

Anno ab incarnatione Domini a quingentesimo
ortogesimo secundo Mauritius Imperium suscipiens
b anno et viginti annis regnavit. Cujus anno regni e
decimo Gregorius, vir doctrina et actione præci-
pius, Pontifex Romanus et Apostolicus Sedis
sortitus exiit annis d. tredecim, menses tres, et dies
decem. Qui divino admōitōis instinctu, anno decimo
quarto ejusdem Principis, adventus vero Anglorum
in Britanniam anno e circiter centesimo quinquage-
simo, misit servum Dei Augustinum, et plures alios
cum eo monachos finentes Dominum, prædicare
verbum Dei genti Anglorum. Qui cum jussis Ponti-
ficalibus obtemperantes, memoratum opus aggredi
cœpissent, junque aliquantum itineris conferissent,
perculsi timore meti, redire domum potius, quam
barbaram, feram, incredulamque gentem, cujus nec
linguam quidem nossent, adire cogitabant, et hoc
esse tutius communi consilio decernerant. Nec mo-
ra : Augustinum, quem eis Episcopus ordinandum,
si ab Anglis susceperunt, disposerat, domum re-
mittunt : qui a B. Gregorio humilī supplicatu obti-
neret, ne tam periculosam, tam laboriosam, tam in-
certam peregrinationem adire deberent. Quibus illa
exhortatorias mittens litteras, in opus eos verbi, di-
vino condito auxilio, proficisci suadet.

c. 25

S. Ethelbertus

in Taneto in-
sula appulso.

f

jubet subis-
tere :

6 Revertens ergo confirmatione beati Patris Gre-
gorii Augustini, cum famulis Christi, qui erant
cum eo, rediit in quos verbi, pervenitque Britan-
niam. Erat eo tempore Rex Ethelbertus in Cantio
potentissimus, qui ad confiniam usque Humbæ Rus-
minis miximi, quo Meridiana et Septentrionalis
Anglorum populi dividuntur, fines imperii tenebat.
Est autem ad orientalem Cantu plagam Tanetos
insula, quam a confinibus terra secerat flavius
Wantsam. In hac ergo appulit servus Domini
Augustinus et socii ejus, viri (ut fertur) ferne qua-
draginta. Acceperat autem, præcipiente beato Papa
Gregorio, de gente Francorum f. interpretes, et mit-
tens ad Ethelbertum mandavit se venisse de Romæ,
ac mandium ferre optimum, qui sibi obtemperantibus
reterna in caelis gaudia, et regnum sine fine cum
Deo vivo et vero futurum, sine ulla dubietate pro-
mitteret. Qui hæc audiens manere illos in ea, quam

D
alloquitur.

audit conelo-
nantes,

E
accipit hospi-
tio :

a. 26
sanctissima-
rum conversatione

post alios

delectatus,

F
baptizatur :

facit subtilis
conversis.

a Successit Tiberio 15. Augusti mortuo, præte acceptis eius filio
10. conjugem, successore designatus Indulione 15, ut prælatre
Bede Consueti Filionem Alexandrinum — b Innoctum 21. regni,
Christi 492. 23. Novemb. m. r. r. r. c. Etius arduus est, ut
hæc anno 300 — d Hæc arduus emendandus ad ejus. Nam
12. Martii. — e Aut in anno citus. — f Hæc Presbyteros voluit e
vino duci S. Gregorius, ut a. r. r. r. ad Theodericum et Theoderi-
cum Reges Francorum, lib. 9. ep. 59.

CAPUT III.

S. Gregorii Papæ dona et epistolæ ad S. Ethelbertum, aliosque in Britannia.

Ex lib. I cap. 27, 29, 31 et 32.

Interea vir Domini Augustinus venit a Arelas, et ab Archiepiscopo ejusdem civitatis Etherio, juxta quod jussa sancti Patris Gregorii acceperat, Archiepiscopus gentis Anglorum ordinatus est. Reversusque Britanniam, misit continuo Romam Laurentium Presbyterum et Petrum monachum, qui beato Pontifici Gregorio gentem Anglorum fidem Christi accepisse, ac se Episcopum factum esse referrent. Simul et de eis, quæ necessaria videbantur, questionibus ejus consulta flagitans. Nec mora: congrua questionibus responsa recepit. Præterea idem Papa Gregorius misit Augustino cum præfatis legatariis plures cooperatores ac verbi ministros, et per eos universa quæ ad cultum erant ac ministerium Ecclesie necessaria, vasa videlicet sacra, et vestimenta altarium, ornamenta quoque ecclesiarum, et sacerdotalia et clericalia indumenta, sanctorum etiam Apostolorum ac Martyrum reliquias, nec non et *b* codices plurimos. Misit etiam litteras, in quibus significat, se si pallium direxisset, simul et insinuat, qualiter Episcopos in Britannia constituere debuisset. Misit etiam Augustino epistolam super miraculis, quæ per eum facta esse cognoverat. Misit et idem beatus Papa Gregorius eodem tempore etiam Regi Ethelberto epistolam, simul et dona in diversis speciebus perflura: temporalibus quoque honoribus Regem glorificare satagens, cui gloriæ celestis suo labore et industria notitiam provenisse gaudebat. Exemplar autem præfate epistolæ hoc est:

10 Domino gloriosissimo atque præcellentissimo filio Ethelbergo Regi Anglorum Gregorius Episcopus. Propter hoc omnipotens Deus bonos quosque ad populorum regimina perducit, ut per eos omnibus, quibus prælati fuerint, dona suæ pietatis impendat. Quod in Anglorum gente factum cognovimus, cui vestra gloria idcirco præposita est, ut per bona, quæ vobis concessa sunt, etiam subiectæ vobis genti superna beneficia præstarentur. Et ideo, gloriose fili, eam, quam accepisti divinitus, gratiam sollicita mente custodi. Christianam fidem in populis tibi subditis extendere festina: zelum rectitudinis tuæ in eorum conversione multiplica: idolorum cultus insequere, fanorum ædificia everte: subditorum mores in magna vitæ munditia exhortando, terrendo, blandiendo, corrigendo, et boni operis exempla monstrando, ædifica: ut illum retributorem invenias in celo, cujus nomen atque cognitionem dilataveris in terra. Ipse enim vestræ quoque gloriæ nomen etiam posteris gloriosius reddet, cujus vos honorem queritis et servatis in gentibus. Sic enim Constantinus quondam piissimus Imperator Romanam rempublicam a perversis idolorum cultibus revocans, omnipotenti Domino nostro Jesu Christo secum subdidit, sequæ cum subiectis populis tota ad Deum mente convertit. Unde factum est, ut tanto in opinione prædecessores suos, quanto et in bono opere superaret. Et nunc itaque vestra gloria cognitionem minus Dei, Patris et Filii et Spiritus sancti Regibus ac populis sibi et subiectis festinet infundere, ut et antiquos gentis suæ Reges laudibus ac meritis transcat, et quanto in subiectis suis aliena peccata deterserit, tanto etiam de peccatis propriis ante omnipotentis Dei terribile examen securior fiat.

11 Reverendissimus autem Frater noster Augustinus Episcopus, in monasterio regula doctus, sacre Scripturæ scientia repletus, bonis anctore Deo operibus præditus, quæque vos adinonet, libenter

audite, devote peragite, studiose in memoria servate: quia, si vos enim, in eo quod pro omnipotente Deo loquimur, auditis; idem omnipotens Deus hunc pro vobis exorantem celerius exaudiet. Si enim, quod absit, verba ejus postponentis, quando eum omnipotens Deus poterit audire pro vobis, quem vos negligitis audire pro Deo? Totamigitur mente cum eo vos in fervore fidei stringite, atque ad usum illius virtute, quam vobis Divinitas tribuit, adjuvate: ut regni sui vos ipse faciat esse participes, cujus vos fidem in regno vestro recipitis, et facitis custodiri.

12 Præterea scire vestram gloriam volumus: quia, sicut in Scriptura sacra ex verbis Domini omnipotentis agnosceimus, præsentis mundi jam terminus juxta est, et Sanctorum regnum venturum est, quod nullo unquam poterit sine terminari. Appropinquante autem eodem mundi termino, multa imminet, quæ ante non fuerunt: videlicet immutationes aeris, terroresque de celo, et contra ordinem temporum tempestates, bella, fames, pestilentie, terræ motus per loca, quæ tamen non omnia nostris diebus ventura sunt, sed post nostros dies omnia subsequuntur. Vos itaque, si qua ex his venire in terra vestra cognoveritis, nullo modo vestrum animum perturbetis: quia ideo hæc signa de fine sæculi præmittuntur, ut de animabus nostris debeamus esse solliciti, de mortis hora suspecti, ut venturo Judici in bonis actibus inveniamur preparati. Hæc nunc, gloriose fili, paucis locutus sum, ut, cum Christiana fides in vestro regno excreverit, nostra quoque locutio apud vos latior exerescat: ut tanto plus loqui liceat, quanto se in mente vestra gaudia de gentis vestræ perfecta conversione multiplicat.

13 Parva autem xenia transmisit, quæ vobis parva non erant, cum a nobis ex B. Petri Apostoli fuerint benedictione suscepta. Omnipotens itaque Deus in vobis gratiam suam, quam cepit, custodiat atque perficiat, atque et hic vitam vestram per multorum annorum curricula extendat, et post longa tempora in celestis patrie congregatione suscipiat. *c* Incolumen Excellentiam Vestram gratia suprema custodiat, Domine fili. Data die decima Kalendarum Juliarum, imperante Domino nostro Mauritio Tiberio piissimo Augusto anno decimo nono, post Consulatum ejusdem anno decimo octavo, Indictione iv. *d*

a Inno Lugdunum, ubi Ethelium fuisse Archiepiscopum diximus 2 Februarii 2 ad Vitum S. Laurentii Archiepiscopi. Tunc autem Arelatensis Archiepiscopus erat Virgilius creatus anno Childberti Regis Austrasorum 13, Christi 587, ut ibidem ex Greg. Turonensi docemus. — *b* Evangelium S. Gregorii adhuc extare in Bibliotheca Cottoniana scribit Clemens Regnerus tr. 1. Apostolus Benedictus scilicet. 1 § 13 ad Antiquam historiam fundationis Monasterii S. Augustini, qui Biblia S. Gregorii suo tempore extitisse addit. De aliis domibus infra narrant. — *c* Reliqua desunt apud Græcorum in rebus existantibus. — *d* Additur in aliquibus editionibus, id est anno Domini 601.

CAPUT IV.

Ecclesie ab Ethelberto Rege constructæ Synodus habita.

Ex lib. I. c. 33 lib. 2. c. 2 et 3

At Augustinus, ubi in regia civitate Sedem Episcopalem accepit, recuperavit in ea, regio factus adnunculo, ecclesiam, ibi Romanorum antiporum Ethelium opere factam, et cum in nomine sancti Salvatoris Domini nostri Jesu Christi sacravit, atque ibidem sibi habitationem statuit et cunctis successoribus suis. Fecit autem et monasterium non longe ab ipsa civitate ad Orientem, in quo epus hortatu Ethelbertus ecclesiam beatorum Apostolorum Petri et Pauli a fundamentis construxit, ac diversis donis ditavit: in qua et ipius Augustini et omnium Episcoporum Dorovernensium, suorum et Regum Cantii, poni corpora possent.

15 Augustinus adjutorio usus Ethelberti Regis 1, 2 c. 2 convocavit

D
EX HIST. ECCL.
BEO.E

ob adveniantem finem mundi

non terreatur. E

et dona mittit,

et optat celestem gloriam. c

d
Ethelricus Lugdunensis Episcopus. f
codices S. Gregorii.

lib 1. c. 33
S. Ethelbertus dicit S. Augustino ecclesiam S. Martini.

extruit SS. Petri et Pauli.

a
1. 1. c. 27
S. Gregorius intellexit Anglorum conversionem,

c. 29

mittit varia dona,

b
et epistolas,

c 31
c. 32
eum S. Ethelberto,

laudat eum ob virtutem fidem -

ad eam custodiendam hortatur,

exemplo Constantini Imper.

ut ut S. Augustinum docerem audiat:

LV HIST. ECCL. SED E JUVAT IN SYNODO BRITONUM COLLECTA:

A convocavit ad suum colloquium a Episcopos sive Doctores proximae Britonum provinciae, in loco ubi usque hodie lingua Anglorum b Augustines-ac. id est, robur Augustini, in confinio Wicciorum et Occidentalium Saxonum, appellatur. Dicebat autem eis, quod in multis quidem nostrae consuetudini, ino universalis Ecclesiae contraria geritis; et tamen, si in tribus his mihi obtemperare vultis, ut Pascha c suo tempore celebretis, ut ministerium baptizandi, quo Deo renascimur, juxta morem sanctae Romanae et Apostolicae Ecclesiae compleratis, ut genti Anglorum una nobiscum verbum Domini praedicetis, cetera, quae agitis, quamvis moribus nostris contraria aequanimiter cuncta tolerabimus. At illi, nihil horum se facturos, neque illum pro Archiepiscopo habiturus esse, d resp. debeant. Quibus vir Domini fertur minitans praedixisse, quia si pacem cum fratribus accipere nonlent, bellum ab hostibus forent accepturi. Et, si nationi Anglorum nobissent viam vitae praedicare, per horum manus ultionem essent mortui passuri. Quod ita per omnia, ut praedixerat, Divino agente iudicio, est peractum. Siquidem posthac Rex Anglorum e Ethelfridus, collecto grandi exercitu ad civitatem f Legionum, quae a gente Anglorum Legaeester, a Britonibus autem rectius Carlegion appellatur, maximam gentis perfida stragem dedit. Sicque completum est praesagium sancti Pontificis Augustini, quamvis ipso jam multo ante tempore ad caelestia regna sublato, ut etiam temporalis interitus ultionem sentirent perfidi, quod oblata sibi perpetuae salutis consilia spreverant.

16 Anno Dominico Incarnationis sexcentesimo quarto Augustinus Britanniarum Archiepiscopus ordinavit duos Episcopos, b Mellitum videlicet et Justum, Mellitum quidem ad praedicandum provinciam Orientalium Saxonum, qui Thamesi fluvio drimuntur a Cantia, et ipsi Orientali mari contigui, quorum metropolis Londonia civitas est super ripam praefati fluminis posita, et ipsa multorum imperiorum populorum terra marique venientium. In qua videlicet gente tunc temporis Seberhtus, nepos Ethelberti ex sorore Ricula, regnabat; quamvis sub potestate positus episcopus Ethelberti, qui omnibus, ut supra dictum est, usque ad terminum Humbri fluminis, Anglorum gentibus imperabat. Ubi vero et hae provincia verbum veritatis praedicante Mellito accepit, ferit Rex Ethelbertus in civitate Londonia ecclesiam S. Pauli Apostoli, in qua locum Sedis Episcopalis et ipse et successores ejus habuerunt. Justum vero in ipsa Cantia Augustinus Episcopum ordinavit in civitate i Doruvorni, quam gens Anglorum a primario quondam illius, qui dicebatur Roef, Rofecestre cognominat. Distat autem a Doruvorni millibus passuum ferme viginti quatuor ad occidentem, in qua Rex Ethelbertus ecclesiam B. Andreae Apostoli ferit, qui etiam Episcopos utriusque Iugas Ecclesiae dunt multa, sicut et Doruvornensis, obtulit: sed et a territoria ne possessiones in usum eorum, qui erant cum Episcopis, adposuit.

h S. Mellito Londani Episcopo

estrull ecclesiam S. Pauli,

et S. Justo Boffens Episc.

ecclesiam S. Andreae:

Locus Synodi.

responsium Ab. Bangor.

Britonum crisi,

Guilhelmo Neubrigensi auctore cartanico, aliisque pluribus de-
 trahitur, potissimum ubi causa Britonum agitur. — f Ex est a
 legione u Augusti olim dicta ad fluvium Icam apud, Stures
 antiquos in Britannia u, ubi Comitus Monawelensis. — g Obiit
 S. Augustinus anno 618 die 26 Maii, feria, 3 — h Coluntur
 Mellitus 24 Aprilis, Justus 10 Novemb. — i Ha libri sed scri-
 bendum Durabrigi, u habet Antonini Itinerarium, inde in ta-
 bulis Panningerianis contractum nomen Hobis an vult potius
 Roff uedictum, u cenet Cambdenus in Conita? — k Snelman
 in Concilio Britan, pagina 130 ex antiquis ita scribit: Ethelber-
 tus Rex Deo inspirante pro animae suae remedio dedit Episcopo
 Mellito terram, quae appellatur Tillingham ad monasterium, sive
 solatum, scilicet S. Pauli. Et ego Rex Ethelbertus ita firmiter
 concedo tibi Prasuli Mellito potestatem ejus habendi et possidendi,
 ut in perpetuum in monasterii utilitate permaneat. De his Cantuariensis monasterio et ecclesiae collatis seorsum agemus.

D urbs Boffensis, donata S. Yr- lito.

CAPUT V.

Leges a S. Ethelberto latæ. Mors ejus et sepultura.

Ex lib. 2. cap. 4 et 5

Laurentius Archiepiscopi gradu potitus, strenue fundamenta Ecclesiae, quae nobiliter facta vidit, augmentari; atque ad praefatum debiti culminis, et crebra voce sanctae exhortationis et continuis iuxta operationis exemplis provehere curavit. His temporibus venit Mellitus Londonia Episcopus Romam, de necessarii Ecclesiae Anglorum causis cum Apostolico Papa Bonifacio tractaturus. Et cum idem Papa reverendissimus cogeret Synodum Episcoporum Italiae, de vita monachorum et quiete ordinaturus, et ipse Mellitus inter eos assedit anno octavo imperii Phocatis Principis, a Indictione decima tertia, tertia die Kalendarum Martiarum, ut quaeque erant regulariter decreta, sua quoque auctoritate subscribens confirmaret, ac Britanniam rediens, secum Anglorum Ecclesiis mandata atque observanda deferret, una cum epistolis, quas idem Pontifex Archiepiscopo Laurentio, et Clero universo, simul et Ethelberto Regi atque genti Anglorum direxit. b

l 2 c. 4 S. Laurentio Archiepiscopo, et S. Mellito Romam pro- lecto, E

a Bonifacius 4 Papa scribit S. Ethelberto,

b hic nota tradit decreta judiciorum, c d

18 Ethelbertus Rex inter cetera bona, quae genti suae consulendo conferebat, etiam decreta illi judiciorum, juxta exempla Romanorum cum consilio Sapientum constituit. Quae conscripta e Anglorum sermone haecenus habentur, et observantur ab ea. In quibus d primitus posuit, qualiter id emendare deberet, qui aliquid rerum vel Ecclesiae, vel Episcopi, vel reliquorum ordinum furto auferret, volens scilicet iustitiam eis, quos et quorum doctrinam susceperat, praestare.

19 Anno ab Incarnatione Dominica sexcentesimo e decimo sexto (qui est annus viceimus primus, ex quo Augustinus cum sociis, ad praedicandum genti Anglorum missus est) Ethelbertus Rex Cantuariorum post regnum temporale, quod f quinquaginta et sex annis gloriosissime tenuerat, reterva caelestis regni gaudia subit; qui tertius quidem in Regibus Anglorum cunctis Australibus eorum provinciis qui Humbro fluvio et contiguis ei terminis sequestrantur a Boreabilis, imperavit; sed primus omnino euli regna concecidit. Defunctus vero est Rex Ethelbertus die vigesima quarta mensis Februarii, post g viginti et unum annos acceptae filiae, atque in porticu S. Martini intra ecclesiam beatorum Apostolorum Petri et Pauli sepultus, ubi et Bertha Regina condita est.

cap 5 e moritur anno 616, f

F g sepultur.

a Anno 616. — b Additur So. omne, in solatium, recte quo vitæ perfectionem. — c Id ed Saxonicis, prout exant in Codic. MS. qui Totius Boffensis appellatur apud Synodum sub isto titulo. Hæc sunt decreta, seu iudicia quae Ethelbertus Rex constituit tempore Augustini — d Ea in referuntur in d. Snelmann 1. Quibusque res Dei vel Ecclesie abstrahit, duodecima componit solutione. Episcopi res sexta solutione. Clerici res trina solutione. Pauperes violata dupliet emendatæ solutione; Pauperes, dupliet etiam solutione. Si illex populum suum convocaverit et hos illic quipiam ligura afferret, duplex esto emendatio et praeterea quinquaginta solidis Regi pendio in. Si Be. in domo alicujus contoverit et dominum illic quis intulerit, dupliet emendatione cum posulo eo. — e Ha Saxonicæ interpret. ut supra dixi us, ubi decimo tertio — f Abi quinquaginta et uno — g Annotatibus annis incompleto et 807, quo baptizatus, et hoc 616 quo mortuus est. atiquot mensibus requisitus, ut viginti anni expletur.

Leges S. Ethelberti

ALIA VITA

Ex Legenda SS. Angliæ Joan. Capgravi.

terrentem, Sacerdotes Dei metuere; populis præsidem. Clericis obedire, pusillos et infimos Ecclesiæ venerari. In compeendis vitiiis, virtutibus extolendis, mandatis Dei explendis, cunctisque pietatis operibus quantum eniterit, ille æthereus liber tanto clarius expressit, quanto in his segnius mundus obtulit. Migravit autem ad Domium vi Kalend. Martii, anno regni quinquagesimo sexto, adventus B. Augustini ad se ac susceptæ Christianitatis vice-

D EX CAPGRAVIO.

moritur.

f inter Sanctos colitur:

in visione Sacerdos increpatur ob lumen ad reliquas non accensum.

E

3 Cum quodam tempore ejus festivitas negligere- tur, nec porticus sua solito ornatu, nec lumine vesti- retur, Sacerdos quidam eodem nocte devotionis gratia ibidem exubans, vidit puerum quemdam de tumba sancti Regis procedere cum tanta claritate, ut porticus tota resplendere videretur: faculam lu- cidissimam in manu gestabat, facies benigna et nivea cum oculis sideris illi erat, aurea casaries lum- meros velabat, et contemplatorem suum stupidum et trepidum sic affatur: Nec hinc, inquit, mihi in hac una mea nocte ministrare curastis, nec adeo dignum existimastis. At ego perenni illustratus splendore, nequaquam vestro indigeo lumine. Hæc increpando dicens, tumbam suam, eodem contemplatore vigi- lante, et evidentissime intrante, subit. In mysterio visionis hujus potest videri foruam pueri significare ejus post baptismum in Christo simplicitatem, atque evangelicam parvuli innocentiam in nuditate, inor- natae suae porticus injuriam, in præensa lampade, Fratrum relarguisse negligentiam, et incredulæ ca- citatis culpam.

a Hinc colligitur prologum Auctoris a Capgravo rejectum. — b Adde in Regibus Anglorum, qui cunctis Australibus provinciis Im- peravit, ut jam ex Beda vidimus. Aliæ quintus fuit Regum Caellæ. — c In Monasterio Antiquo pag 87 dicitur Rex Ethel- bertus Eliensis Ecclesie fundator ministris officium Dei cam- plentes constituisse, quos Penlor Regis exercitus postea fugavit. Sicut est monasterium Ethel- e in regno Orientium Anglorum, in Comitatu Cantabrigiensi, ad fluvium Granium in insula Logu- mine — d Attila Etheldredæ, vulgo S. Audrey, filia fuit Annæ Regis Orientalium: colitur 23 Junii de ea agit Beda lib. 4 cap. 19 et 20 Godwinus acturus de Episcopi Eliensis, iste postea constituit, præfatur S. Ethelbertum ex consilio S. Augustini ibi ecclesiam condidisse quam postea falsicentem et ruinæ proxi- mam reparavit S. Etheldreda et in sanctimonialium canobium convertit facta prima ante Abbatissam. — e Archiepiscopus Cantu- buriensis vita sanctus an. 888 colitur 19 Mart. — f Omnis hie judiciorum decreta verbis Bedæ inserta, a nobis supra unum. 18 relata.

S. Etheldreda,

S. Dunstanus,

HISTORIA DONATIONUM S. ETHELBERTI Ex MSS. apud Spelmanum.

Sanctus Ethelbertus Rex Angliæ, qui suscepit Christianitatem a B. Augustino misso a D. Gregorio Papa an. Dom. DLXXXVI, in Ecclesiam Christi Cantuarie dedit eidem Augustino et successoribus suis palatium regium, et sedem perpetuam in civitate Do- robornice, quæ nunc dicitur Cantuaria, cum ecclesia veteri, quæ ab antiquo tempore Romanorum ibidem fuerat fabricata, quam ipsemet Augustinus Salva- toris nomine dedicavit, post consecrationem suam b Arelatenis factam.

F a

S. Ethelbertus dedit S. Au- gustino pa- latium:

b

c

pro sede Pontificati:

2 c Ordinatus igitur Augustinus Angliam rediit, et cum gloria, et omni qua deceit solemnitate, a Rege et populo est susceptus, atque in civitate Cantuarie Sedem Episcopalem Rege annuente adeptus, prima- rium Angliæ genti retulit primarchatum. Patroci- nium illud primarchide Rex ipse Deo amabilis tanto fuit triumphali gaudio exipiens, ut illum statueret suæ metropolis Ecclesiasticum Præsidentem, quem pri- mitus susceperat hospitem; nec tantum urbis, sed et totius orbis sui speculativum fiducialiter præfe- rebat Custodem: solum regni in Sedem Pontifica- lem, adamque Regis in Christi Ecclesiam transfo- rens.

Ethelbertus a antem Rex Deo amabilis, tertius erat b Regum Cantie; sed primus regni colorum ascen- sor. Quidquid Anglorum Apostolus Augustinus, discipulique sui Evangelici, in vinea et messe Domini profecerunt, salva Christi præventrice gratia, huic debetur. Quantum enim in humanis rebus est, nisi ille concessisset, nisi Divinos operarios adjuvisset, nullus cultus, nullus fructus veræ salutis Anglorum terræ provenisset. Suscepit in legatis suis Christum adhuc incredulus: laudavit æternæ felicitatis nun- tium, cui diffidebat: collegit anxios advenas in urbe sua Borebernia, quos nesciebat: dedit ibi curæ vitæ necessariis mansionem temporalem, deinde peren- nem his, quorum sectam non admittebat. Non illos ut ignoto habitu et moribus abhorruit, non ut abe- nos reputit, non ut humiles contempsit, non ut suo- rum numinum ac paternarum legum damnatores damnavit: sed animi clementia prædicantibus favit, et, ut ad suam fidem, quos possent, converterent, patienter tulit, elementer annuit.

a b

S. Ethelbertus necdum sus- cepit fide Christianis fact.

2 Tam benignus in Christianos in nativa gentili- tate fuit, quam tandem induta Christianitate. Quod enim Augustinus cum consortibus humiliter evan- gelizabat, iste sublimer confirmabat. Quod ille Apostolice plantavit, ille regicæ propagavit. Rex enim exhortatione ac promissione beatitudinis æternæ magis, quam suo terrore, satagebat, sicut, divino do- cumento didicerat, voluntarios, non coactivos, Deo acquirere Reges quoque subjectos vel consortes ad cultum Christi tota benignitate excitabat: credentes, ut fratres, cognatos, et concives regni æterni mire amplectebatur. Ubique Christus colebatur, et eccle- siis passim constructis, fana et delubra, aut des- truantur, aut in ecclesias consecrantur. Quanto hunc congratulationis affectu, pro suscepta fide S. Gre- gorius fovit, quam mellifuis epistolarum instrumen- tis, ac si cœlestibus oculis, ad omnem pietatem atraxit, ad omnem virtutem accendit, ad ineffabile dilatandi Christi regni premium, proposito Constanti- ni Augusti exemplo, incitavit.

3 Construxit per Augustinum Romani Salvatoris ecclesiam, ac etiam extra urbis muros in honore Apostolorum Petri et Pauli insigne monasterium, ubi et Rex et Pontifex cum omnibus successoribus suis perpetualiter requiescerent. In Londonia in ho- nore B. Pauli Apostoli ecclesiam construens, illi Episcopum provexit: Roffensis similiter præsulatus cum ecclesia S. Andreæ Apostoli ab ipso fundatus, sufficienter ditatur. c Eliensis quoque monasterii ipse fundator in antiquis chartis legitur, quamquam beata Virgo d Etheldreda post longam desolationem suam ibi primatum mereatur. Hæc et alia inclyta, vel Pontificalia, vel monasterialia, quantum libera- lissimus Rex, et superni regni cultor amantissimus, cum ceteris minoribus oratoriis sublimaverit, re ipsa bodie elucescit. Monasterium Apostolorum regis possessionibus ampliavit, ornatu varie decoravit, regia liberalitate et Apostolica auctoritate privilegiis multiplicibus honorando. Ad hoc enim monasterium e S. Dunstanus crebris noctibus orandi gratia veniens, visionem supernorum civium vidit, et hymnis celestibus interesse meruit: qui sapiens dixisse fertur, quod, ubicumque in ecclesia vel coemeterio pedem quis verteret, super aliquem Sanctorum calcaret. adeo loca corporibus Sanctorum plena esse asseruit.

B baptisatus fidem propa- gat.

etiam apud heget.

excitatus a S. Gregorio:

extrin eccle- nas

4 Ethelbertus enim Rex, cum usque ad Humberi- flavium sub ditone sua possideret, sic se pauperem Christi exhibuit, tanquam nihil haberet. Gloriosum erat videre late imperantem egenis servire; Reges

c et monaste- rium Eliense.

d et Apostolorum Petri et Pauli:

e

f et vitibus ornatu

A *Auctor Græcus est ejusdem Basiliani Ordinis monachus. Cognomen S. Joannis Gualterius scribit Terrestri, MSS. Acta Theristi, Baroums et alii Therestii, Cajetanus optime Theristis, aut Theristæ. Græce appellatur Ιωάννης ὁ Θεριστής, messor, ἀπὸ τοῦ θερίζειν, metere, messim facere, ob causam, infra referendam.*

cognomen Theristæ.

Stylus oppidum Calabriae.

ac Sædes olim Episcopatus.

3 Stylus, Leandro Alberto Stillum, oppidum in monte perhonestum, ab ora maris Ionii introrsum quatuor millibus, in Brutis (nunc appellant Calabriae ulteriorem) inter Loccos et sinum Scylacium, Sedem ibidem olim Episcopalem fuisse trahunt hæc Acta, et quidem restauratam, postquam urbs ea aliisque vicinis o Saracenis jam pridem eværsæ fuerant, de quibus extant antiqua monumenta apud Gualterium pag. 166 his verbis : Hi sunt Episcopatus, qui sub ipsa persecutione destructi fuere, a parte maris Oceani, Episcopatus Tauriani, Nicotere, Vibonis, Amanteæ, Agelli, Velie... A parte maris Adriatici Episcopatus Bruzzani, Hieracii, Stili, Frischene... Qui Episcopatus, ultra defectionem populorum et persecutionem, per nulla tempora propriis Episcopis caruerunt. Constantinopolitanum Imperium nullum poterat præparare adiutorium, propter Cresensium et Saraceno-rum obstaculum. Hæc ibi.

Calabria et Apulia a Saracenis infestata.

liberata a Normannis.

Ducibus primo creatus.

dein utriusque Siciliae Regibus.

mortuus est S. Joannes circiter an. 1177

B *Fuit Creta a Saracenis Hispanensibus occupata circa annum MCCXXIII. ab Africanis vero Sicilia circa annum MCCXXXIII, exinde Calabria et Apulia cum vicinis duobus Saraceno-rum depredationi potuerunt : at post ducentos creiter annos, Normanni rerum in Apulia possit, inde pulsatim et Græcos et Saracenos expulserunt : quod Gulielmo Tancredi filio, qui a Bruchio ferreo cognomen traxit, potissimum tribuitur, qui et Apulie Comes dictus est. Hinc fratres successerunt, quorum præcipuus Robertus Guiscardus, cujus infra in Actis mentio est, Apulie Calabriam adjunxit, dein a Nicolao II Pontifice anno CCLXIX Dux Apulie et Calabriae creatus, imo et Siciliae, quam occupare sperabat. Accitus a Roberto Duce, fuerat in unctum frater Rogerius Comes, pater junioris Rogerii, cujus ibidem Acta nominantur. Hic Messanam occupavit anno CCLX, ac cum Duce Roberto contra Saracenos selevit sæpius congressus, post alias Siciliae urbes eisdem Panormium anno CCLXXI eripuit. Roberto Duce anno CCLXXXV aut etiam, ut alii volunt, citius, mortuo, successerunt filii, Rogerius, Dux dictus, et Bohemundus, qui in Syriam profectus, creatus est Princeps Antiochie. Mortui ambo sunt et Rogerius Dux et Bohemundus Princeps anno CCLXX. Illi substitutus filius Dux Gulielmus, at nullo relicto hærede, vita functus anno CCCCXXII, die VII Kalendas Augusti. Supererat junior Rogerius, nepos ex fratre Roberto Ducis, qui etiam mense Januario anni sequentis eorum Honario II Pontifice, præstito fidelitatis juramento, ab Archiepiscopo Copuano Dux Apulie, Calabriae et Siciliae sollemni ritu constitutus est, ac tandem anno CCCCXXX die Nativitatis Christi, auctoritate Anacleti Pontificis Panormi in Regem utriusque Siciliae coronatus. Quæ pluribus referuntur apud Falconem Beneventanum, Gausfredum monachum, Lupum Protospatam, aliosque ævisti scriptores.*

3 *His relictis ita ætatem S. Joannis ordinamus. Mortuus est, cum ultimus Rogerius Calabriae esset magnus et augustus Princeps, ab obitu scilicet Gulielmi Ducis, et quod beate advertit Gualterius, cum necdum esset Rex coronatus : quod contigisse sub finem anni CCCCXXII diximus, ut XXIV Februarii ejusdem anni, aut certe uno alterove anno prius, in eulum emigravit, annis ipse meritisque cumulatus. Cajetanus pag. 77 annum adscribit CCLXXI, et quidem sub Comitibus Siciliae, quando vitam monasticam juvenis agebat. E Sicilia in Calabriae a matre S. Joannis missus est, quo tempore Messana cum reliqua Sicilia sub jugo adhuc gemebat Saraceno-rum : idcirco ante annum CCLXX, quo Messanam Saracenis ereptam diximus, Ephebus tunc pubescebat, adolescens, juvenis, impubis, pubes, imberbis, ut his*

verbis appellatur, ætatis annorum forsitan duodecim aut quatuordecim : natus matre Panormum captiva abducta, et patre in irruptione Saraceno-rum in Calabriae occiso; at quo anno non constat. Pandolphus Colleenius lib. 3 Histor. Neapol. tradit ea tempore, quo Henricus II Imperator, ab Clemente II Romæ coronatus, Capuam usque profectus est, et res Campanæ constituit, iterum venisse in Italiam Saracenos, et Scannum in Calabria cepisse. Constitutus Clemens II Pontifex anno CCLXXI, ipso Nativitatis die, mox Henricum Imperatorem coronavit. Potest autem illa aut aliqua anterior Saraceno-rum irruptio intelligi, atque ita S. Joannes moriens aliquot supra octoginta explevit etæ annos.

6 *Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italie vi Nonas Martii hoc elogium profert ex hæctenus dictis elucidandum : Joannes, inquit, monachus S. Basilii, et postea Abbas apud Stylum Calabriae oppidum (quod olim Cousilinum dictum est) Therestis cognomento, mira sanctitate eluxit. Is S. Nili Abbatis contemporaneus fuit : quem ille in tanta veneratione habuit, ut terram, quam Joannes pedibus calcabat, humiliter oscularetur, et eum alterum Joannem Baptistam appellaret. Eundem S. Bartholomæus S. Nili discipulus summo honore prosequebatur. Factus Abbas multos annos monasterio præfuit, illudque sanctissime rexit, multis sui instituti relicti discipulis, ac miraculis clarus ibidem quievit in pace. Corpus in magna apud Stylos habetur veneratione. Addit se hæc tradere ex ejus Vita satis prolixa, in qua ejus miracula pluribus enarrantur. Hæc die Styli coli, sed in Martyrologio Romano de illo agi VII Kalend. Julii : appellari Therestum quasi messorem, causam in miraculis exponi : de eo agere Hieronymum Marafrotam in Chronico Calabriae lib. 1. Hæc Ferrarius in illo Catalogo Sanctorum Italie anno 1613 creatus, qui postea anno 1625 edidit novum Catalogum Generalem Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt, et de S. Joanne Theriste agit nobiscum ad XXIV Februarium, et monachum, non Abbatem appellat, annotatque vitam ejus Græce scriptam, extare, quam Latine versam hic duximus. Silet ibidem Ferrarius de SS. Nilo et Bartholomæo, quos forsitan tunc dediderat, S. Joanne Theriste semaris, et S. Nili dum ante decessisset, quam is notus fuerit in Sicilia : in qua cum moraretur sub Saracenis, etiam mortuus videtur S. Bartholomæus inscriptus Martyrologio Romano ad diem XI Novembris, et S. Nilus ad XXVI Septembris : in ejus Vita Græco-Latina a Caryophilo Romæ anno 1624 edita nullam hujus Joannis Theristis reperimus mentionem. De utraque agit supra citatus Marafrotus lib. 1 cap. 35, laudata etiam Joannis cujusdam sanctitate, quam SS. Nilus et Bartholomæus reverebantur, sed cognomen Theristis non apponit, ut is alius Joannes videatur fuisse.*

D AUCTORE O. B. NATUS POST AN. 1040

non fuit Abbas

neque cum SS. Nilo et Bartholomæo vixit.

E

F

neque floruit anno 970.

7 *Presbyter Congregationis Oratorii, qui in marginibus notulis ad Martyrologium Romanum indicavit Annalium Baronii loca, ubi de Sanctis fit mentio, aut si id non fiat, tempora suggestit, quibus floruerunt; ad relatum memorum S. Joannis Theristis XXIV Junii, apposuit hunc floruisse circa annum MCCCCLXXVI contemporaneum S. Nilo, quo anno nonnulla gesta S. Nili commemorat in Annalibus Baronius, uti ibidem Presbyter ad XXVI Septembris etiam annotavit. Sed hæc ex Ferrario desumpta jam rejecimus.*

VITA

Auctore monacho Ord. S. Basilii, interprete Stephano Barlaro,

Ex MS. Antonii Bentitti Soc. Jesu.

CAPUT I.

S. Joannis Theristæ ortus, educatio, conversio ad fidem, et ad monachatum.

Sanctus Joannes Theristi, Ordinis nostri Pater, in Calabria

A Calabria a parentibus claris. Christi humani generis Servatoris religionem colentibus, procreatus est : ejus pater Comes fuit oppidi cujusdam, quod Cursanum appellabatur, in Styliano positum territorio : ubi hæc nostra tempestate a Butteria dicitur esse. Quo tempore Sicilia pene tota Mauris referta erat, qui nomini ac populo Christiano scampiteri hostes, impia inter se inita societate, maximo cum terrore fidei cultorum, ingentem classem, et exercitum numero amplissimum, in ea insula compararunt : a qua solventes, et Calabria littoribus appellentes, quem plurimos pagos ne per multa oppida, inter quæ a Taurianum, b Vibonem, Stylarum et c Cursanum, evertere. In Cursani autem eversione Dei permissu Joannis patris de medio sublatus est. Mater vero gravida ad famosum Panormum tracta, quam venustate ac decore affluentem, illius urbis vir primarius uxorem sibi adjunxit. Mulier parvulum in lucem editum Christianæ fidei præceptis toto pectore ; conjux autem Mahumeticis legibus inebuebat.

2 Ephebus cum pubesceret, enique modestum, et prudentem nosceret mater, sic fuit allocuta. Fili, captiva hæc ipsa ducta sum, ideo patria hæc mea non est : neque iste, quem tuum hodie putas genitorem, tuus est pater. Nam pater tuus, qui Comes erat, ab hæc barbara gente in Calabria Cursano nobili nostro oppido, Stylium prope sito, secus amnem supra monasterium Ordinis d Rhodiani inflammare trucidatus est. Au paulo post : Nate, Cursani dominatus, nec non bonorum nostrorum dispositio ad te tamquam ad verum hæredem, et filium spectat. Itaque, si illis potitum contendere volueris, thesaurum etiam magnum tibi in palatio nostro reperies, quem ego et pater tuus jam pridem obrueramus : et de hoc cum satis edocuit. Post hæc Comitissa ad patrem, quod plurimum erat, se accinxit salutem, propterea et siebat : Nate, Maurorum secte adherentes, tartari utique expectant penas : amplectentes vero Christianam fidem nihil sustinebunt incommodi. Quin etiam addebat : Nemo, fili, nemo animam suam in tuto tenere ; nec illa beatissima ac juvenillissima Dei visione perfrui valebit ; nisi qui in hæc ærummarum valle regenerationis lavacro munditus fuerit : quod humane salutis remedium Cursani tribuitur. Hic Deo vero exhibetur cultus : hic salvus esse inquilis, dum non est, qui te hujusmodi abluat lavacro.

3 Hæc, et alia verba pia educatrix sæpenumero faciens, geniti animum ad baptismi susceptionem inflammavit, et ideo inquit : Mater Cursanum emendi voluntas mea testatur desiderio, utiamsi peream. Tum femina Prophetæ illud attulit : Jacta super Dominum curam tuam etc postremo firmum in tali proposito natum intelligens, Cruciculam, quam pater se ante custodierat, donavit : signo maximo munivit, et commisit, ut in adversis ad illam perfereret : multisque obæctis lacrymis dimisit : qui inde ad salum proficiscens, et cythram conscendens, audacter navigationem subiit. Cum autem Mameritanum fretum transmitteret, a custodibus Messanæ visus, ac tutum fuit exagitatus. At vero pulch Cruciculam præ manibus accipiens, et ad illos conversas, omnes et stupidos atque immobiles reddidit.

4 Interea dum aspiraret Favonius, secundissime iter suum proseguens, ad Styli tandem cras incolumis impulsus est. Hunc regionis incolæ Mauritano habitu et indutum more venientes, comprehendunt. Dei consilio et providentia ad Episcopum perduxerunt : abs quo interrogatus quis esset, unde veniret, vel quidnam quereretur, submisso respondit : Ex Mauritania, quod in his regionibus dari audivi, sacrosancti baptismantis ergo. Cui Præsul : Tu hæc in ætate id assequi non poteris ; nihilominus, si

ista teneris cupiditate, in olei ferventis lebetem tibi prius ingrediendum erit. Tunc adolescens hilari fronte : Ecce paratus ad omnia, inodo optatum mihi contingat. Pontifex juvenis animum tentare studens, ignem accendi, et super eum vas imponi jussit : cui, ut cito ebulliret, ligna identidem supponebat exterius : cumque effervere inspexisset, baptismi amore flagrans, e epitegium, quo amictus erat, sibi detraxit. Cujus fortitudinem admirans Antistes, illum amplexatus est continuo : deinceps eum, qua potuit solertia, cathechizavit : porro autem ad templum duxit, ibi magna cum solemnitate baptizavit : suo Joannis nomine vocari, apud se diversari et remanere voluit.

5 Sub idem tempus adolescens delubrum crebro frequentans, aliquando diversorum icones Sanctorum in eo circumspiciens, astantes rogavit : Quenam imago hæc, vel quanam hæc? Ad Divi Joannis Baptistæ cum pervenisset. Quisnam pelle tectus carneli? Cui : Iste est Joannes Baptista, Deo carissimus, qui penitentiae speculum fuit : quem tu jure optimo imitari deberes, siquidem ejus nomen es sortitus. Atque ab eis illius vitam percontatus est, qui ipsam horridam, et aridam in eremo, et finem ejus quam brevissime nunciarunt.

6 Hæc auditis, divino lumine afflatus Joannes, Præsulem convenit, ut in solitudine a mortalium turba, quo Domino Dominorum tutius familiaris videret, se pateretur conferre. Cui Antistes adiculam intra lucos quosdam Boream versus ad secundum lapidem a civitate, ubi in præsens ossa Joannis sancta venerantur, indicavit : quo loco religiosissimi Patres, Ambrosius nempe et Nicolaus, juxta regulam magni Patris nostri Basilii caelestem vitam transgebant. Is petita ab Episcopo venia, ad monachos festiniter perrexit, eosque supplicibus verbis oravit, ut se in suam adirescerent sibi societatem. Verum ii : Revertere fili, quia impubis es, et tu potius pro nostra perturbatione, quam adificatione hæc accessisti. Quibus in herbis : Patres mei, nulla alia de causa ad vos veni, nisi ut salutem anime meæ consulerem, Deo et vobis obsequium præstando. Et comobitæ ad eum : Regredere puer, nobis enim vivendi norma oleo ardua est, ut ægre ipsi illum sustinere queamus. His dictis, excluso hospite, ad luminum Patrem observationibus confugerunt monachi. Atqui advena extra fores nonnullos dies maxima submissione et metu eos deprecans, intronissus, his dictis verbis, iterum ab eisdem admonitus est : Redito fili, quia admodum juvenis es, et regula jugum deferre minime poteris. At adolescens : Deo bene juvante, vestroque fretus auxilio, id mihi fore suave spero. Ea demum probata obsecrantis constanti, Fratres divino impetu ducti, cum ad suam sodalitatem incredibili cum Joannis jubilo admiserunt.

7 Aliquot post menses educatrix sermonum haud immerito tiro ad suum genus pertinentia, item ad thesaurum obrutum significavit comobitis : quo circa a majore Cursanum missus, cumque plane inventum, eum immenso monachorum gaudio, pro sanctissimi Patris nostri Basilii regula, pauperibus distribuit. Exiit assiduis orationibus, contemplationibus, jejunis, corporis crucerationibus, vigiliis, ac sacræ Scripturæ lectionibus incubuit.

a Taurianum monachi Plinius lib 3 cap 5, ab ipse antiquæ Tabular. Maritimo lib. 1 Phormi Calabria cap. 35, ibidem in monasterio S. Mariani vixit se tradit SS. Pantium Abbatem et Philothetium monachum ab ipse, mo et SS. Niloni et Bartholomæum, de quibus jam eptimus, hincdem vitan monasterium auspiciatis. Sita urbs ad mare Tyrrhenum fuit, olim S. de Episcopali ornata ex ejus vicinis Partia, oppidum viciatum fuit, aut ut alii, oppidum S. Elvæ qui Semitana. — b Vibon, seu Vibona Vellella, olim testibus Plinio lib 3 cap. 8 et Strabone lib. 6 Hippo et Hippodam, Salsæ itidem olim Epistipolis, et parte maris Tyrrheni. Mameritanæ oppidum nunc esse nullorum opinio est. Consule Muratorum lib. 2 cap. 20. — c Prope Cursanum primo excedens Sacracenus tradit Guallierius, qui ab eis prætere destructam aut Nicoteram

D obiecto olei ferventis lebetæ,

e insubitus baptizatur

occasione imaginum templi,

inquiri vitam S. Joannis Baptistæ :

f cum imitatus creemum peti :

monachos S. Basilii adit :

post longam reptam

f admittit :

thesaurum patris distribuit pauperibus :

sanctæ vitæ

Taurianum,

EX SPELMANNO S. Joannes e Cornubus Cursanis in Calabria oriundus,

patre occiso,

a b c

nascitur in Sicilia matre a Saracenis abducta,

b ab eo edocetur genus suum, d

possessiones optulit,

et fidei Christianæ mysteria :

abiturus in Calabria

Psal. 84 accepta ab eo Crucicula,

reddidit Mauris immobiles :

in Calabria ab Episcopo examinatur,

A coleram. *urbem, hoc tempore Eriopolem, et Marrapodium, nunc Varapodium dictum. — d. Qualiterius nunc esse Veliensium arbitrit, sed flavit nomen non auferet conijcere. — c. Epilogium. Græve ierapenes, superior togula, a præpositione veli super, et rēpas, formatum hoc a Latina voce Toya, in Græce rōya legitur in Chronico Alexandrino.*

Epilogium.

CAPUT II.
Miracula. Obitus.

A cœnobio haud procul extat specus, quæ perennis scaturit unda, quæ quidem, ut fama est temporibus nostris, Aqua Sancti propter sequentia nuncupatur. Huc de sui Prioris licentia ad preces Deo Optimo Maximo fundendas ex intervallo Joannes concedebat. Hyemis interdum tempore cum humores inter gelidos hic oraret, Styli Regulus, cui nomen erat itidem Joannes, venatu rediens, et hac obiter transiens, in Christi ferro snum fixit obtutum; et repente in offensionem incidens, asseclis suos et comites respiciens, inquit: Animadvertite quid faciunt monachi, se lavant, quo aliis pulchriores et venustiores videantur. Ac dum loqueretur, e vestigio ejus præcordia quasi flammam acerrime concremantem, et ardorem nunquam non argentem sentire. Ac tamen ad ades suas laboriose reversus, super genitricis collum exclamando, et amare flendo semivivus pro-

Aqua Sancti dicta.

quæ lavantem dum Regulus irridet.

B cubuit. Quæ: Fili quid? Hei mihi, parens, quia flammis male exurit cor meum. Quæsitus quidnam fecisset quamve transisset, vel quidnam vidisset, responsum dedit: Venatus sum, ac specum, quæ est secus eremum permeavi, ibique cœnobitum se abluentem conplexi: quapropter in offensionem lapsus fui, et illico hæc me invasit adustio. Mater unice eum diligens, omni cunctatione abjecta, una cum conservis suis domum properant monachorum, quos horarios recitantes psalmos adhaerent. His cum finem vix imposuissent, eremi cultores statim accersivit tristis femina: atque ad illorum pedes supplex prostrata, incendium a genito vultu, voce, et collacrymatione deprecata fuit. Commotus Joannes Domine precibus, vasculum porrexit dicens: Vade mulier ad speluncam, unda et reple, et nato devote propina. Quæ ab eodem degustata, (mirum) flamma extincta est, et protinus convaluit infirmus. Quamobrem B. Joanni fundum, quem postmodum in beneficii memoriam dixerunt Pyrito, quod ignis explicatur, ipse Regulus pariter cum matre, jusque germano condonavere.

igne sacro correptus.

egoque natus S. Joannis de pulchra sanatur.

C Eques quidam in monasterio S. Joannis Rhodiani, quod nostro ævo Monasterium appellatur, quippe qui bene meritis de Patribus in eremo tunc delitescens, ad corporum alimoniam et operimentum eorumdem quotquot amnis suppeditabat necessaria. Joannes invisere Junio mense hunc messoniam tempore stulens, œnopiorum mere plenum, ac panis a buccellatum sibi cepit. Is cum ad agros, quorum unus Maro, alter vero Mutravulum nuncupatur, adventasset; messorum fortem et strenuam eosdem motentem equitis multitudinem ibi nactus fuit. Quem spectantes homines, ut moris est, illudere, et convitiis consecrari cœperunt: tamen Basilii filius perinde ac si nihil audiret, illis appropinquans, et salutationem dicens, panem, et merum, quod ferebat, obtulit in refectum, atque apposuit. Qui quidem edentes simul et bibentes, Dei munere saturati sunt universi: et quod caput fuit, et admiratione dignum, panis et vini quantitas semper integra restitit.

S. Joannes messoribus pū equitis, se irridentibus.

dat cibum et potum, quantitate non diminuta:

10 Hoc Joannes contemplan, et Deo omnipotenti gratias agere cupiens, ab illo ex industria se duxit loco. Inter vero gratiarum actiones habendum, præter opinionem aer in nubem coactus est, et mox intus manavit eulum; quare opera mercenariæ pluviam vitantes, ad arborum tegmina sese receperunt. Pater cum grates Altissimo, ut par erat, egis-

set, utrumque messum agrum nec non manipulos devinctos cognovit: verensque ne ob eam rem aliqua veneratio vel observantia sibi præstaretur, ab incepto itinere desistens, revenit in cœnobium. Deinde serenato aere, soleque reducto, ad falcem repetendam manus surrexit ardens juvenum: qui cum agrorum segetes demessas omnes contuerentur, Christi famulum non invenientes, magna eis de hoc admiratione incessit. Novissime vero diversa inter se posthabita consilia, equitis domicilium cientes curmina, ac nimia lætitia gestientes, mercedis causa, irremabant. Quibus herus obviam prodians, illos objurgavit, dicens: Quæ est hæc ineptia? Numquid animi impotes? Cur hora hæc cum nondum sit meridies, ab agris meis discessistis, et opus non estis prosecuti? Cui unica voce: Domine, messis absoluta, et manipuli subligati sunt. Tum Eques: Qui hæc quoniam eras totidem mihi neque sufficiunt operarii? Et magis eadem narrata firmissime asseverabant. Ille rursus: Num adventitium implorastis auxilium? Handquamquam, respondere: sed tantum ad nos venit monachus ille Joannes, qui potum et escam tradidit, et postea recessit. Dominus inquisitione facta, ac rei veritate facile comperta sit: Pater Joannes agros meos demessuit, propterea eos jam elargiendos illi decrevi: quod paucis interpositis diebus pius Eques effecit, unde cœnobite in presentia fructus capinut, et aluntur. Pro quo miraculo Joannes Theresti, quod messor sonat, denominatus est: ideo cum amphoro, falce, et buccellato pingitur.

D EX WS. ob manipulos se oranie demessas et colligatis:

domo Equitis avas illos accipit:

R et Therestes cognominatur et pingitur.

11 Rogerius b Guiscardus junior, Roberti ex fratre nepos, Calahna magnus et angustus Princeps, insanabili ulcere mori ergo jandiu laboraverat in facie. quem etiam tum Deo permittente nemo medicorum curare valuerat. Joannis rumor ad ipsum cum percrebruisset; illum visendi studio, difficile quodcumque negligens iter, adiit, sed dem summo oblusse invenit: quandoquidem, paulo ante ejus amia; nimirum vi Kalendas Martias, a terreno hoc carcere evolaverat in cœlum: et quamvis Christi amici mors summo dolore Principem hoc affecerit, nihilominus genibus flexis calaver ante sanctum suaviter olens ingenti devotione sic allatus est: O B. Joannes deprecare Dominum pro me, ut per suam immensam pietatem hoc morbo eripere dignetur. Hæc peracta obsecratione, sibi bria defuncti reverenter sumpsit habitus: quæ eundem morum conficiens, Dei miseratione et meritis extincti, non sine magna Herois voluptate, in ea allixis remansit morus: et quod maximum fuit, nullam excatrici signum in Principis vultu amplius apparuit: obstupefactus prodigio Princeps, ejusque omnis Procerum et comitantium caterva, pleno ore, cuncti Deo Deorum in servo suo gloriam dederunt. Insuper alius quoque innumeris misericordiarum Pater et Deus totius consolationis famuli sui sanctitatem portentis et miraculis declaravit, quoniam limen captis oculis, et auribus auditum restituit, mutis lingua solvit vinculum, atque a cacodæmombus vexatos liberavit: complures denique ab aliis depulit languores ac morbos: e quibus permotus Rogerus cœnobium, et famulum, sicut hodie cernitur, condidit, et vii Kalendas Julii d. consecrandum curavit: item aliquos campos, et saltus dilargitus est, quos hoc seculo monasterium fruitur, et sustentatur.

b

mortuus 26 Februarii:

ad ejus cadaver sanatur Rogerus Guiscardus Princeps Calahna.

F

et variis aliis.

c

d

12 Vitam hunc Divi Joannis Theresti e quadam vetustissimo codice manuscripto, qui in monasterio Cryptæ Ferrate ad Tusculum asservatur excerpti: et ex Græco in Latinum, licet incompositè, fideliter tamen converti ego Frater Stephanus Bardanas a Stylo Ordinis Minorum conventualium, anno ab effracto serpentis capite mccccxiii. die vero decima quarta Junii.

Epilogus interpretis.

EX MS.
Buccellatum

A a Ita et Græci βουκέλλωτον cibum e pane paratum appellant, et βουκέλλωτον paratum, ut legitur lib. 9 Basilicōum 18, dicitur ἐκ τοῦ βουκεῖ ἀδάματος, ὃ ποτινὴ ἀπὸ τοῦ, ex nomine Bucca, quod panem significat — b Guscordus componentium erat Roberti, et forte sic legendum — Rogerius junior Roberti Guisardi ex fraire nepos. De illis supra egimus. — c Addit Gualterius, tempore

siccitatis reliquias S. Joannis deferri ad mare, et optatam impetrari pluviam, et anno 1625 die 13 Aprilis post allatas Inasco sacras reliquias mare ex suo loco ad tredecim pedes retrocessisse. — d idem Gualterius asserit consecratum ad honorem S. Joannis Theristis, et hoc monasterium caput aliorum hujus ordinis ex-nobiorum Calabria constitutum esse.

D
S. Joannes
pro pluvia
imploratur,

DE B. MEFORIO SIVE MEFORTIO CONFESSORE.

G. II.

XXIV FEB.

Antiquum Martyrologium MS. quod in Coloniensi Carmelo adservatur, post relatum XXIV die Februarii notalem S. Mathie Apostoli, et Inventum capitis S. Joannis Baptistæ, addit hæc solum: In Cæsarea Cappadocie S. Sergii Martyris. Ipso die Beati Meforii Confessoris. De S. Sergio supra actum est. De Meforio aqunt etiam MS Florianum SS. Martyrologium Colonia anno 1490 excusum, et Hermannus Greven in Auctario Usuardi anno 1516 et 1521 vulgato, hisce iisdem verbis: Ipso die

B. Meforii Confessoris. At Maurolycus Abbas Messanensis in suo Martyrologio nomen ita effert: Ipso die B. Mefortii Confessoris. Eundem Mefortium Confessorem etiam huic diei adscripsit Frlicius in suo Kalendario Urbis anno 1577 edito. Cetera quæ locum et tempora spectant, cum alijs ejusdem Actis, nos latent. MSS. Additamenta Carthusiæ Bruxellensis ad Hermannum Greven ista habent: Eodem die S. Mauri translatio, quæ de eodem Meforio aut Mefortio videtur dici.

XXV FEBRUARII.

SANCTI QUI V KALENDAS MARTII COLUNTUR.

Sanctus Donatus
 S. Justus
 S. Ilirenæus,
 Ilirena,
 S. Pisinion, vel Pision,
 S. Aurulius,
 S. Rutulus,
 S. Primasius,
 S. Ingenula, vel Ingenua, et alii xlv
 S. Ingona, vel Ingenua,
 S. Fortunatus,
 S. Pissinus,
 S. Ilirenæus,
 S. Justus,
 S. Crescentius,
 S. Revoeatus,
 S. Januarii,
 S. Luciosa,
 S. Casta,
 S. Fortunatus alter,
 S. Victorinus, Martyr in Ægypto.

Martyres in Africa.

Martyres.

S. Victor,
 S. Nicephorus,
 S. Claudianus,
 S. Dioscorus,
 S. Serapion,
 S. Papias,
 S. Antonius Martyr.
 S. Ananias Presbyter,
 S. Petrus claviger,
 vii milites
 S. Rhegius, Episc. Scopulorum Martyr.
 S. Casarius, Questor provincie Bithynie,
 frater S. Gregorii Theologi.
 S. Felix in Papa.
 S. Theodorus Satus.
 S. Aldetrudis V. Abb. Matbodiensis in Belgio.
 S. Walburgis Virgo, Abbatissa Heidenheimensis in Germania.
 S. Tarasius, Patriarcha Constantinopolitanus.
 S. Getlandus, Episc. Agrigentinus in Sicilia.
 B. Robertus de Arbrissello, Fundator Ordinis Fontis Ebraldi in Gallia.
 S. Avertanus, Conversus
 Ordinis Carmelitarum.
 B. Romæus,
 } Lucæ in Etruria.

Martyres in Ægypto.

Martyres.

Lucæ in Etruria.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sancti Fursi et Confessoris Translatio consignata ad hunc diem in Maurolyci et Galestini Martyrologis ac monasticis Wilsoni, Menardi, Buxelmi, Anglicanoque Wilsoni, et Ferrarii Catalogo novo. Fursus illius Sancti Translationes indicat Colganus hoc die tom. 2 de Actis SS. Hibernie: nos duas in ejus Vita narravimus xvi Januarii.

S. Felix iv Papa ad hunc diem Fastis Romanis inscriptus fuit, ne perperam dictus S. Gregori Magni atavus, ut etiam in Notationibus et Annalibus observavit Baronius. In postrema Martyrologii correctione, Urbani viii jussu adornata, hic Felix iii positus, qui vere S. Gregori atavus fuisse videtur. De ea prolixè hic agimus, de S. Felice iv supra xxx Januarii.

S. Maximi Levite Mart. | Cumis Neapolim translatus
 S. Johane Virg. Mart. | reliquæ sunt v Kal.
 Martias anno mcccvii, Indict. x. Cujus Translationis historiam videmus ad Vitam S. Juliane xvi Februarii. De S. Maximo ageamus xxx Octobris.

S. Constantia Virgo, Constantini Magni filia,
 S. Attica, | Virgines S. Gallicani Consulis coluntur
 S. Artemia, | filia

hoc die Romæ Officio Ecclesiastico in Ecclesia S. Petri, uti Octavianus Panciroli testatur in Thesauris absconditis urbis Romæ, reg. 2. cæles. 62. De us egiimus supra xviii Februarii.

S. Rogatianus Martyr hoc die refertur in quadam MS. Martyrol. Philippo Lobbei nostri, alius ignotus: nisi is sit fortassis, qui in duobus MSS. junctus reperitur Martyribus in Pannonia truncatis, ut dicimus xxiii Februarii.

S. Marcellina Martyr memoratur in exigno quodam sed antiquo Martyrologio MS. monasterii S. Maximini Treveris. Ea forsitan est, que inter Martyres Nicomedensibus recensita xxiv Februarii.

Februarii T. III.

S. Victorius Martyr Carthagine coronatus scribitur hoc die a Galestino, MS. codicem allegante. Ferrarius, Galestium tamen citans, Victorem appellat. Ignotus ille nobis, seu Victor, seu Victorius.

Beatus anachoreta, a Palladio in Lausaca historia cap. 13, inque Heraclidi Paroliso laudatus, Richardi Wilsfordi Anglicano Martyrol. hic inscriptus; alteri, quod adhuc videmus, nulli.

S. Kenani, sive Kenani, Abbatis nomen tradit Colganus hoc die reperiri Hibernis quibusdam adscriptum Martyrologis, nullo indicato, quo colatur, loco, non qui vixerit tempore. Conjetit ipse, illum esse Kenanum, cujus in Vita S. Jaove, sive Jovini, Episcopi Leonensis, mentio fit ad diem ii Martii apud Albertum Magnum de Moribus in libro de SS. Britannie Armorice. Alberti de Kenano verba ita Latine reddita e Gallico in ejusdem Jaove Vita recitat Colganus num. 13. Inter hæc S. Paulo, in monasterio Baz vitam solitariam ducente, Jaova S. Kenanum ad se accessit, quem et Sacerdotem Canonicum constituit, ac deinde parochiam de Pion-Kerneaw ei administrandam dedit, magno fructu consecuto. At nom. 14 dicitur idem Kenanus divino munere dicitur S. Jaove multam lethalem, ac celestibus Sacramentis enim munisse, et defuncti fuisse curasse. Fatetur ibidem Notat. i Colganus, S. Jaove nomen non retare in Hibernensibus Martyrologis, vel quia nomen depravatum, vel quia extra patriam decessit: quod quidem et alius Sanctis multo celebrioribus contingit. Nos quis sit Kenanus in Colgan MSS. relatus ignoramus: neque tamen Canonicum illum Leonensem cogimus vel Hibernum vel Abbatem fateri. Nam quod ait præterparum Ecclesiarum Canonicos eo ævo monachos fuisse, et quibus commissum particularium Eccle-

62 solum

- suarum regimen, *Abbat*; non probat, nec univ-
ersim verum est.
- C**aillanus monachus ac cellæ cuidam prepositus,
cum esset a S. Columba ad monasterium, quod in
Hy, sive Iona, insula hic construxerat, evocatus,
eandem quam venerat hebdomada, ad Christum migravit,
ut ei idem Sanctus prædixerat. Quod luculente
narrat S. Adamnanus in *Vita S. Columbae* cap. 31,
absque tamen ulla debita Cælibibus reverentia signifi-
catione, aut Sancti Beate titulo. Eum David
Camerarius, citato S. Adamnino, *Abbatem* ait
fuisse, et hoc die Scotico *Menologia* inscribit, Thomas
Dempsterus in *histor. Eccles. Scotorum* *Abbatem*
quoque statuit, et scripsisse tradit *Meditationum*
librum unum, ut Sanctum a nonnullis habitum,
colique xiii Martii: quo tamen die, ut et hoc xxv
Februarii, in suo *Menologio*, postea excuso, ejus non
meminit. Dempsterum arguit *Calgannus* notat. 76 ad
Vitam S. Columbae, censetque si ulimode constare
possit venerationem ei eeu Indiget debere, potius ad
xxv Julii, vel xxix Octobris referri debere.
- S.** Gotardus Episcopus et Confessor Mediolani, toti-
dem verus hinc inscriptus *Martyrologio Gallesium*,
ex antiquo (ut in *Notis* ait) libro, qui ab Hieronymo
Aqueo, basilicæ S. Ambrosii Canonico Mediolani
usurabatur. Nobis de eo Antistite nil constat.
- V**alerius quidam memoratur, Eremita primus, dein
Abbas curiæ S. Petri de Monte in Hispaniam,
scriptorque *Vite S. Fructuosi Episcopi Bracharenensis*
atque ejusdem monasterii funditoris. Eum absolute
S. Valerium appellunt Prudentius Sandovalius in
libro de monasteriis Hispanensibus Ord. Benedictini,
Antonius Yepes tom. 2 *Chronicorum* ejusdem Ord.
ad an. 646 cap. 3, *Antbertus Miræus* in *Chro-
nica Benedictina* pag. 146, ut tandem *Joannes*
Tamarius Solazarius, qui ejus nomen ad diem xxv Fe-
bruarii *Martyrologio Hispanico* inscripsit propter hoc
eius epitaphium:
- In hoc cimiterii jacet laus insigne Valeri
Corpus laici datum, sed anima ad astra volatum
Assumpsit sancti Nam sufficit gloria tanta
Nostro huic Rupiano comelio Petri-Montano.
Implet sepulchri cavas venerabilis Abbas
Era septingentesima tribus additis ad tricena,
Mense Februario, die quo natus in Calendario.
Si bene perpendas, numeratur Quinto Kalendas
Sequentis mensis, anno octavo Egicæensis.
- Ex quo quidem epitaphio constat de die et anno mortis
Valerii: si tamen id ab initio ejus tumulo inscriptum,
de quo dubitare utcumque *Tamarius* videtur: Cujus
corpus, inquit, honorifice sepultum, hac Leomina
inscriptione subsignatum, traditur inventum fuisse
suroplagam: at nihil in eo continetur, quod non
de alio quovis viri pro die posse videntur. *Sandovalius*
narrat ejus *Vita* ex ipsiusmet, ut ait, scriptis;
post mortem relatam *Isidori Asturicensis Episcopi*,
qui secum eum ducere *Toletum*, ut eruditi præditum
eruditione, cupiebat, ista subnectit: Nihil de rebus
a se gestis amplius scribit Sanctus, nec ego alibi
quidquam reperi. Nam dubium, quin eo in mo-
nasterio diem obierit, ac sepultus sit, et sacrum
ejus corpus unum aliquod sit ex iis, quæ illic arceis
inclusa sunt: neque enim refodiabant Sancti mo-
nachi corpora, inque thesibus auratis et intrinsecus
lyso obdolis recondiebant, et juxta majus altare
locabant, nisi quorum esset explorata sanctitas,
perspicuis etiam miraculis testata. Quæ ex formula
loquendi hujus scriptoris nobis non omnino affirmate
asserit ab eo videntur. Quare Valerium tantisper hic
omittimus: nihil tamen ejus sanctitati derogantes, sed
certura expectantes documenta, e quibus liquido
constet, eum in Cælitum munera jntam haberi.
- S.** Walburga Virgo Bituricensis hoc die a *Maurdyco*,

Canisio, Felicio refertur, ut diversa ab *Heydenhei-
mensi*, quæ hodie colitur, cum eadem sit, ut in *pro-
legomenis*, ad hujus *Vitam* dicitur.

Etherius, Uxamensis in Hispania Episcopus, S.
Beati (de quo xix Februarii egimus) in oppugnanda
Felicio Urgeltani et Elipandi Toletani hæresi adju-
tor, a Joanne Tamario Solazario Beatus appellatur,
reponiturque xxv Februarii, ob hos versus, quos
inter sepulchralia codicis sui reperit, sed a quo com-
positi sint sceleratè se ignorare.

Moritur en quinto Martis nunc ipso Kalendas,

Uxiana corpus habet, et sua festa colit.

Memnere *Etherii* scriptores alii permulti, nemo
illi cælestes honores decretos tradit. Decessisse aut
Tamarius anno 1000.

Walburga Virgo, soror Luthardi Paderbornensis
in Westphalia Episcopi, monasticam vitam am-
plexa in cenobio Herswerle prope Paderbornam,
a *Hione* et *Bucelino* in *Menologio Benedictino* atque
a *Ferrario* in generali *Catalogo*. Sanctis annua-
rata, videtur pro S. Walburgæ, sive Walburgæ
Heydenheimensi, quæ hodie colitur, sumpta, ut ad
hujus *Vitam* dicemus.

Lucius II Papa decessit v Kalend. Martii 1059.
Masius in *Bononia* perlustrato, ad hunc diem scri-
bit in ecclesis quadam *Bononiæ* spectari ejus effigiem
apposito Sancti titulo. Nil simile apud alios legi.
Fav Sanctissimus dicitur, ut ceteri Pontifices.

Adelelmus Abbas primus monasterii Montis Angelo-
rum, vulgo Engelberg, apud Underwaldias in
Helvetia, hoc die, anno 1031 mortuus dicitur et
Beatus appellatur a *Christophoro Hartmanno* in
Annalib. Eremitæ Deipre, e, cujus monasterii alumnus
fuerat *Adelelmus*: itemque Beatus est *Henrico Mu-
rero* in *Helvetia* sancto, Sanctus *Gabrieli Bucelino*
in *Menologio Benedictino*. Additque hic, ejus in ho-
diernam usque diem sacrum corpus apud incolas
exterosque ob raram miraculorum virtutem præ-
cipua haberi in veneratione, eque illius etiam
hodie tumulo plurimos miram, eamque suavissimam
ac celestis, odoris fragrantiam percipere
consequisse. *Hartmannus* ait, teste et auctore ve-
neranda antiquitate, plura miracula apud ejus
sepulchrum facta. *Murerus* scribit, e priori sepul-
chro, anno 1061, xiv Julii, corpus ejus transla-
tum, tum ad honorificentiori loco esset, tum quia
instaurari templum oportebat: ad dextrum autem
Chorilatus inter altaria trium Regum et antiquorum
Patrum Ordinis S. Benedicti, in terra quidem sepul-
tum, sed tumulo altiore: illic, ut ad prius sepulchrum,
multa in dies obtineri a Deo beneficia. Non tamen
clare prodant hi scriptores, an aliquis illi publice
honos, vel decreto Ecclesie, vel antiqua Antistitem
conventum, habentur.

Mechtildis Virgo sanctimonialis instituti Cisterciensis
in Germania, ab *Chrysostomo Heuriquer* in
Menol. Cisterciens. et *Bucelino* in *Benedictino* ad
hunc diem Beata appellatur, utriusque solo nomine
nota ex *Kalendario Dionisii* anno 1617 edito et nescio
quo alio: nobis quoque ignota.

Jacelinus Prior Generalis decimus Ordinis Carthu-
sini, qui alius *Jacelinus* est, adscriptus *Supple-
mento Martyrologii Gallicani*, sed titulo solum beate
memoræ honestatus: ab alio refertur xxvi Februa-
rii, ut illic dicemus.

Eleus quidam Ordinis Minorum *Guarimus* in Sazo-
nia, a *Francisco Gauzayo* in SS. ac BB. *Catalogo*,
Beati quoque titulo oratur, uti et ab *Arturo* in
Martyrol. Franciscano hoc die: quo tamen non constat
eum decessisse, nedum ab *Eclesiæ* Beatum de-
claratum, aut antiqua popularum religione cultum.

Benedictus de Pace, B. Joannis Columbini socius,
xxv Februarii anni 1000, pie mortuus est, ut
testatur

- testatur Ludovicus Jocohillus tom. I de SS. Umbriae, qui et Beati eum titulo decorat, cum neque auctoritate Ecclesiae, neque populorum diuturna religione, eam illi dignationem habitam doceret.
- Maria Sulperia anno cccc, aetatis suae lxxv, xxv Februarii, magna sanctitatis opinione Lovanii in majori nosocomio e vita migravit, cum aegris xl per annos summa diligentia et caritate ministrasset. Ossa ejus Albertus et Isabella Belgii Principes e terra elevari, loculoque imposita, sacelli muro inseri curarunt anno ccccxxvii, addique epitaphium marmor incisum, quod Miræus in Festis Belgicis recitat, qui eam a se non semel visam testatur, cum ipse Lovanii studiorum caussa versaretur. Recitat id quoque ex Miræo Rayssius in Auctario ad Molani natalis.
- S. Nestor, S. Pamphilus, S. Casta, in Martyrologio Bedæ typis vulgato Martyribus Afris, qui hoc die coluntur, additi: in Consu Martyrologio Nestor et Casta: in Rabani solus Pamphilus, alius in aliam classem retrans. Verum non Pamphili Martyris, sed Pamphyliae regionis facta mentio a Beda, nisi librarius inverteisset. Namita Notherus Pamphyliae Nestorem Castamque attribuit Pamphyliae, inquit, Nestoris, Castæ. Idem habent MSS. Martyrologia, Aquigrunense, Tornacense S. Martini, Leticense: sed in hoc postremo Castus est, non Casta. Sola huc pertinet Casta, cum S. Crescentio, qui cum illa etiam Nestori sociatus legitur in MS. Florario, ac MS. Adonis Martyrologio monasterii S. Laurentii Leohi. Verum Casta et Crescentius cum aliis ix Sanctis conjunguntur hoc ipso die in vetustissimo Martyrol. Romano: in quo, et Richuoniensi, seorsim S. Nestor refertur, de quo nos, cum Usuardo, Beda, Adone, ac Martyrol. Romano, aegimus xxvi Februarii.
- S. Victor Confessor in pago Trecassino, memoratur hoc die in Grever. Auctario ad Usuardum, alioque Martyrol. exrenso Colonia anno 1490, Felicio quoque, ac Maurolyco, et nonnullis MSS. Ast in ceteris xxvi Februarii.
- S. Anghtrudis Virgo, filia S. Bavonis Confessoris, hoc die in MS. Florario SS. refertur titulum verbis. Vita matrica S. Bavonis Anghthrudeni vocat, utia Adeltrudem. De ea aegimus xix Martii, vel ad diem ipsius S. Bavonis i Octobris.
- S. Alexander miles in Thracia sub Maximiano Imp. pro Christi fide gladio cesus, hoc die memoratur in Menæis, Gulesimo, Ferrario. Eam esse suspicamus, cujus Acta extant apud Metaphrasten, Lipmanum, Surium, quæ dabimus xiii Maii.
- S. Aglaes Martyris nomen hoc die extat in Grever. Auctario ad Usuardum, de qua et MS. Florarium: Romæ Aglaes meretricis et Martyris anno salutis cccxxvii. En esse videtur Aglae nobilis matrona Romana, quæ cum aliquando cum Bonifacio possessionum suarum curatore peccasset, ducta deinde penitentia, sancte deinceps vivere instituit, uti et Bonifacius, qui pro fide Christi Tharsi in Cilicia mortem oppetit: unde Romani relatum corpus Aglae honorifice sepelivit, ac xii deinceps annis sancte vixit, atque in pace obdormivit. Acta S. Bonifacii cum Brevario Romano dabimus xiv Maii. Aglaen plures referunt ad v Junii.
- Januarius monachus Casinensis, discipulus S. Guinizonis, magne et obedientie et abstinentie (quem ferrum candens in terram lapsum nuda manu sustulisse, supraque incudem posuisse trahit Desiderius Abbas Casinensis, qui deinde Victor in Papa fuit, lib. I Dialog. et Petrus Duconus lib. de ortu Instaurum Casinen. cap. 29) hoc die refertur a Gabriele Buelino in Menol. Benedictino, Joannes Baptista Marcus in Notis ad Desiderii Dialogos, factur Guinizonem in Martyrol. Benedictino inter Sanctos recenseri: ac mox de Januario agens, cultus ei adhibiti non meminit, neque Fasti alii ab Italibus etiam monachis concinnati. At Petrus Diaconus cum narrasset, Guinizonem mortuum esse vi Kalend. Junii, et sepultum in ecclesia S. Nicolai in loco qui Ciconia dicitur, addit in quo et S. Januarius discipulus ejus defunctus una cum magistro suo positus est: ad quorum Christus merita declaranda miracula diem usque hodiernum patrare non cessat. Ceterum cum nec ipse diem indicet, quo Januarius obierit, nisi obtunde intuscat, magistro eum suo jungemus xxvi Maii.
- S. Antonii de Padua, Ordinis Minorum, Translatio consignata est hoc die in generali SS. Catalogo Philippi Ferrarii, qui Officia Minorum citat: in quibus non xxv, sed xv Februarii ritu duplici ea celebratur. De qua nos ad illius Vitam xiii Junii.
- S. Pauli Apostoli capitis inventio hoc die adscripta est Martyrologio Aquenctino. De ea agetur xxxix Junii.
- S. Victoris et sociorum Martyrum in Ecclesia Eduensisi commemorationem fieri hoc die scribit in Martyrol. Gullicano Saussains. Sed cum plures sint Victores Martyres, quis hic potissimum sit, laud nobis constat. Is est forsitan, qui cum pluribus sociis Massiliæ colitur xxi Julii.
- S. Marcellum Episcopum Apameæ Cypri, qui gladio percussus martyrii coronam adeptus est, hoc die commemorant Menæa, et Maximus Cylthrazus. Suspiciamus Apameæ in Syria legendum, eumque esse S. Marcellum, quem Martyrol. Romanum refert xiv Augusti.
- S. Burchardus Episcopus Herbipolensis hoc die refertur a Galesano, Witone, Buelino. Agitur festum ejus Herbipoli feria v post SS. Dionysii, Rustici, Eutherii. Vitam ejus dabimus xiv Octobris.
- S. Hypatius Gangrensis in Paphlagonia Episcopus, ab hæreticis, dum a Synodo Nicæna rediret, interfectus hoc die, ut habent Menæa. Nos de eo aegimus cum Martyrol. Romano xiv Novemb.
- Piammon Eremita ac Presbyter inscriptus est Martyrologio Anglicano Richardi Witsford, ante annos cxi edito. Vultur is esse, de quo agit Rufinus lib. 2 de Vitis PP. cap. 32, Sizonemus in historia Eccles. aliique. Palladius cap. 72 Ammoniam appellat. Ammonie plures fuerunt, uti xxvi Januarii diximus, atque etiam Ammonii. Iterum de hoc quærrere licebit, quando, sub nomine etiam Piammonis, in quibusdam Martyrologis ejus mentio fit, xiv Novemb.
- Adamus canobii Ebricensis Ordinis Cisterciensis in Francouia primus Abbas in Menol. Cisterce. Chrysostomi Henrquez, et Benedictino Buelini ut hunc diem Beati titulo insignitur. Ductus a Conrado Romanorum Rege ad Comitatu, populo, ne Principibus sua facultas persuaserit, ut expeditionem adversus Saracenos susciperent, Cruce signati, uti testatur Otto Frisingensis lib. I cap. 40. Extant ad eum epistolæ binc S. Bernardi. quinta et septima. Obiit, ut auctor est Bruschius, anno cccclxi postridie S. Cecilie. Si quem ei cultum impendi cognoverimus, licebit de eo agere ad xxiii Novemb.
- Leobardus monasterium in Alsatia prope Tabernas condidit, quod Lewartzell dictum, ut est Leobardi cella, postea a Mauri restauratore Mauri-monasterium, vulgo Maurimunster. In veteri quodam diploma apud Iodocum Cæcicum nostrum Dominus Leobardus Abbas appellatur: in alio pag. 89 B. Leobardus Aquileus Mauri-monasterii primus fundator. Ita et Bruschius in Chronologia monasteriorum Germuæ, B. Leobardum Eremitam et Abbatem nuncupat. Præfuit postea ei monasterio S. Benedictus Abbas Indensis, utra hujus Vita 12 Febr. num. 34 narratur. Polliciti illic eramus hoc hos die de Leobardo

bardo et Mauro acturos, cum Menardus utrumque Sanctum vocet. Sed cum nuper Joannes Gamansius noster, sagacissimus sacrarum antiquitatum indagator, nobis significasset, se in eo monasterium omnia accurate lustrasse, ac nihil reperisse, vel ab illo, etiam

conobita ac loci Priore, viro curioso, cognoscere potuisse, et Caccius pag. 64 scribat, Leobardum pridie Kalend. Jannar. celo receptum: nos illum (omnia interea per otium plenius examinaturi) rejecimus ad xxxi Decemb.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

DONATO, JUSTO, HIRENEO, VEL HIRENA, PISINIONE VEL PISIONE, AURULIO, RUTULO, PRIMASIO, INGENULA, VEL INGENUA, ET ALIIS XLV,

Sylloge historica.

a. n.

XXV FEB.

Martyrum memoria in vortis Martyrologis:

Qui huc a nobis referuntur sub duobus septuaginta titulis Martyres, in duas turmas distinguuntur in antiquo, et nunquam satis laudato Martyrologio MS. Romano, quod a S. Hieronymo credant quidam emscriptum. Id hinc dicitur istis verbis inscribitur: v Kalend. Martii. In Africa natale Donati, Justi, Hirenei, Pisonis, Aurulii, Rutuli, Primasii, Ingenulae et aliorum XLV. Primos duo inscripti quippe sunt antiquis Martyrologiis, Lactenti et Turnacensi S. Martini: In Africa natale SS. Donati et Justi. In MSS. Ultrajectino S. Mariae et Trevirensi S. Martini numerus huc Martyrum adjungitur: In Africa Donati et Justi Martyrum et aliorum quinquaginta minus. Quae rade in leguntur in Auctorio Greven ad Usuardum At MS. Centulense, seu S. Richardi, Lugdunensi, quae supra Ingenula dicitur, juncti, et numerum mutant. In Africa SS. Donati, Justi, Ingenie et aliorum quinquaginta. Ceterum numerus haec tenus in omnibus convenit, MS. Aquisgranense hoc quatuor recenset, omisso numerationum numero: In Africa natalis SS. Donati, Justi, Hirenei, Pisonis. Alius sub finem adjungitur Ingenua quae aut Ingenua huc relata est, aut potius Ingenua ad secundam classem pertinet, MS. Martyrologium S. Cyrini: In Africa Donati, Justi, Erenoi, Ingenua et aliorum xxxv. Ita apographum nostrum Roma acceptum. At Baronius annotat ad hunc xxv Februarium, in vetere Martyrologio monasterii S. Cyrini praeter hos recensitos superadditi et alios quadraginta quatuor. Ingenua omittitur in Martyrologio Romano, in quo ista legitur: In Africa sanctorum Martyrum Donati, Justi, Hirenei et sociorum.

quibus alii perperam juncti:

Ceterum etiam dicitur in Bedae exemplari exensu, et manu scripto monasterii Reichenbergensis. Sed alii, qui huc non spectant, junguntur socii, his verbis: In Africa natalis SS. Donati, Justi, Rutuli, Hirenae, Pisonis, qui huc spectant: deum Pamphili, sed legendum, Di Pamphilia Nestoris, Castri: huc sequentibus adjungenda. S. Nestor ad xxv Februarium remittentibus. Causus in Martyrologia Germanica, omissis Rutulo et Pamphilo, reliquos recenset, additque alios fuisse socios quinquaginta, qui omnes fidem Christi magna patientia constanter professi, per varias tribulationes ac tormenta vetera gaudia adepti sunt. *Baronius*: In Africa natalitas SS. Donati, Justi, Rutuli, Hirenei, Pisonis, Pamphili (pro quo legendum, in Pamphilia) natalitas Nestoris et Castae, Netheris cum aliis clare distinguit: In Africa SS. Donati, Justi, Rutuli, Hirenei, Pisonis, Deum Pamphyliae, Nestoris et Castae.

In MS. Reichenbergensi, in duas classes discernuntur, qui huc spectant: In Africa Justi, Hirenei et XLV. Donati, Pisinionis, Aurilii, Rutuli et aliorum x. Hi alii x forsitan referendi ad sequentem classem et sic legendum: In Africa Justi, Hirenei, Donati, Pisinioni, Aurilii, Rutuli et XLV. ac demum et alibi x, qui tamen videntur, sed secundum Fortunatum forsitan omissus est. In MS. Parisiensi Philippo Labbei nostri leguntur: v Kal. Mar. Donati, Ingenie cum aliis XLV. **E**

3 Eorum Martyrum ex antiquis Martyrologis deprompta memoria. Donatus et Justus, in omnibus eodem modo expressi. Qui Hirenaeus, alibi Hirenaeus, Herennus, Erenaus, et Herenae scribitur. Pisinio, etiam Pisiso, Ingenola, Ingenua et Ingenia, Rutulus et Rotulus, Aurulius et Auribus, Primasius in solo Martyrologio S. Hieronymi additur.

nomina varie expressa.

4 Baronius in Notis ad hunc xxv Februarium, videntur hi, inquit, illi esse, quos Lucianus in epistola xxii apud Cyrilianum refert, et inter alios nominat Donatua et Herenem: licet Pamelius in Annot. ejusdem epistola, auctoritate ejusdem alterius manuscriptorum, bibliothecae Guilielmarum Brugensium, diversis diebus illos esse passos affirmet. Nos autem Romano plus deferimus. Verba Luciani in citata epistola xxii sunt ista: Saluta Numerianum et Candidam, quae secundum Pauli praecceptum et ceterorum martyrum, quorum nomina subjicio, Bassi in Pejerario, Mappalici in questione, Fortunionis in carcere, Pauli a questione, Fortunae, Victorini, Victoris, Hirenaei, Credulae, Herone, Donati, Firmi, Venti, Frueti, Juliae, Martialis et Aristonis, qui Deo volente in carcere fame necati sunt. Haec Lucianus. En nomina Donati et Hirenae a Baronio relata. Sed cur Hirenaem in eadem epistola nominatum omittit? De aliis a Luciano relatis egimus xi et xxii Februarii, deum acturi xvii Aprilis. Nec tamen omnium nomina Lucianus expressit, quia non erant id ejus institutum necessarium. Ceterum qui supra relatus est S. Aurulius aut Aurilius forsitan Aurelius est, cujus meminit S. Cyrillus epist. 23 his verbis: Aurelii quoque adolescentis, tormenta perpassi, nomine libelli multi dati sunt, ejusdem Luciani manu scripti, quod litteras ille non nosset.

Num de his Martyribus agat Lucianus apud S. Cyrilianum?

5 Baronius in Annalibus hanc a nobis recitatam epistolam Luciani partem retulit ad annum cclm, quem Decii annum primum numerat: sed jam saepius nominamus, Decium triginta solum menses imperasse ab anno cclix ad an. cclm.

Quo tempore passi.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

INGONA, VEL INGENUA, FORTUNATO, PISSINO, HIRENEO, JUSTO, CRESCENTIO, REVOCATO, JANUARIA, LUCIOSA, CASTA, FORTUNATO.

G. II.

Altera hæc sanctorum martyrum turba in perantiquo MS. Martyrologio Romano, sive S. Hieronymi, refertur post Martyres Afros, de quibus jam egimus hoc ordine: Et alibi Ingona, Fortunati, Pissini, Hirensi, Justi, Crescentii, Revocati, Januaria, Luciosa, Casta, Fortunati. Dem additur: Pamphylia, Nestoris, qui in variis martyrologiis hoc die memoratur, in pluribus sequenti, ubi et nos de eo cum Martyrologio Romano agimus. Qui in MS. Richemensi post Martyres Afros in duas classes distributos adduntur ubi delevit, hæc spectare ibidem diximus, ac forsitan in eo Martyrologio ultimum Fortunatum non comprehendit. Sunt etiam inter Martyres Afros Justus et Hireneus, utque iterum inter hos ejusdem nominis Martyres in citato Martyrologio S. Hieronymi recensentur.

que ut diximus, martyrio coronatus, et ad sequentem diem remittendus. Hæc autem tenentur: Eodem die Nestoris, Castæ et Crescentii Martyrum. In veteri Codice MS. qui apud Philippum Labharum nostrum Lutetia extat, hæc habentur: Justi, Crescentiæ, Rogatiani, Nestoris. Ex illis hæc spectant Justus et Crescentia, aliis omnibus Crescentius dicitur Rogatiani alibi nulla hoc die mentio est Colitur xxiii Februarii inter Martyres, qui in Pannonia passi, Rogatianus; inde forsitan hæc transpositus, aut eo hæc.

Castæ,

Justus,

Ingenna,

E Hireneus, Pissinus,

157 FEB.

XI Martyres hæc nominati

alibi decem

B 2 Crescentii solius mentio fit apud Wandelbertum hoc versu:

Quinta die Crescentii augetur laude Beati. Idem Crescentius et Casta tenentur in MS. Adome monasterii S. Laurentii apud Leodium, et in Florario MS. sed jungitur Nestor Episcopus in Pamphylia, at-

et versum Crescentius,

DE SANCTIS MARTYRIBUS ÆGYPTIIS

VICTORINO, VICTORE, NICEPHORO, CLAUDIANO, DIOSCORO, SERAPIONE, PAPIA,

G. II.

Sylloge historica.

Conscripta fuisse olim horum Martyrum Acta, ex reliquiis eorum, quæ in variis Martyrologiis, isque perantiquis, reperuntur, videtur posse colligere. Quare donec ea, sicubi forsitan quacunquæ lingua, etiamnum latent, in hæc transferantur, quæ de us Martyrologio memant, hæc visum recitare. Primum ergo xxiv Februarii antiquum MS. Martyrologium Romanum, sive S. Hieronymi, de his sub finem diei illius ista habet, quæ forsitan ad sequentem diem revocanda fuerit; ut tunc hic v. Kalendas Martii illis, solo amanuensis errore, postpositus, fuerit præfigendus: In Ægypto natale SS. Victorini, Victoris Ninivite, Nicophori, Serapionis. Suspiciari quisquam possit, ut Victor a quæm plurimus ejusdem nominis Sanctus discerneretur, patriam ejus oppositam, Assyriorum nempe urbem, Niniven, aut certe, alia de causa illud ei cognomen fuisse. In MS. Martyrologio Angliæ divitis, seu Richemensi, hæc eodem xxiv Februarii traduntur: In Ægypto passio SS. Victorini, Victoris Ninivite; pro quo in priori MS. legitur Ninivite. At forsitan Victor et Ninivita, vel Ninivitta, diversi sunt. De hac tamen Ninivita nulla præterquam in his duobus MSS. mentio apud antiquos. Serapion eodem xxiv Februarii refertur in MS. Martyrologio Aquisgranensi, et Auctario Greverii ad Usuardum, jungiturque alius Martyribus, quos ibidem in varias classes redequimus, et Serapionem hisce Ægyptus addendum censuimus.

Serapion, Dioscorus, Nicophorus. Vetus Romanum a Roswydo editum hæc eos ordine, quem reliqui fere servavit, retulit: Apud Ægyptum Victorini, Victoris, Nicophori, Claudiani, Dioscori, Serapionis et Papiæ. Adject MS. Leodiense S. Lamberti, Sub Numeriano Imperatore, ut MS. Colonense S. Marie ad Gradus et Florarium MS. addunt, agente Sabino Duce. MS. Treverense S. Pauli nominibus recensitis subdit Qui omnes solum martyrium Christo dedicaverunt, sub Mimbriano (loge Numeriano.) Principe, Duce Sabino. In eodem MS. qui alius Dioscorus, Dionysius est. Simili modo in MS. Curveli Columensis, Nicholorus et Papinon scribantur, qui sunt Nicophorus alius et Serapion: imo et Imperator Numerianus inepte Juvenianus vocatur: qui sub Juveniano Imperatore, inquit, exquisita tormentorum genera toleraverunt. Usuardus in omnibus passim Codicebus manu exaratis et typo censis. Apud Ægyptum, inquit, natalis SS. Victorini, Victoris, Nicofori, Claudiani, Dioscori, Serapionis et Papiæ, sub Numeriano Imperatore: quorum primus, secundus et tertius pro confessione Deitatis constanter exquisita suppliciorum genera tolerantes; reliqui quatuor, Claudianus et Dioscorus, flammis incens, Serapion et Papias gladio cæsi sunt. Omnes itaque celebre martyrium dedicaverunt. Eadem leguntur in Martyrologio Romano Bellini, et Fiola Sanctorum. Pro Claudiano apud Molinum Claudius habetur. In Martyrologio Coloniæ 1490 excusis hæc sub finem adduntur: martyrium, agente Duce Sabino, dedicaverunt.

idem et Claudianus,

Dioscorus et Papias:

F

CIRCA AN CALISEV. 157 FEB.

24 Febr. referuntur in Ægypto passi.

Victorinus, Victor, Nicophorus,

Serapion,

25 Febr. apud alios Latinos

2 Reliqui Latini de usdem agunt hac xxv Februarii. MS. Martyrol. Treverense S. Martini numerum solum imbecat. In Ægypto vii Martyrum. Nomina indicantur in Martyrol. MS. Mariam Gormani in Hibernia, sed loco omisso, et alio fere ordine, quam apud reliquos: Victor, Victorinus, Claudianus, Papias,

3 Boda excusis et MS. Monasterii Richebergensis, longior hoc encomio eos celebrat: Apud Ægyptum natale SS. Victorini, Victoris, Nicofori, Claudiani, Dioscori, Serapionis et Papiæ, sub Numeriano, agente

cum longiore encomio apud Bedam

A agente Sabino Duce. Quorum primus in pilam e robore cavam, et nulique circumforatam missus, ac per singula foramina diutissime transpunctus, et cum nimis sanguis efflueret, aductus o pila, capite cæsus est. Secundus manibus ac pedibus amputatis, in eandem pilam missus prioris tormenta sustinuit, et novissime gladio cæsus est. Tertius cum ultro in pilam fuisset ingressus, indignatus iudex jussit eum inde produci, et super craticulam prunis substratam aliquantisper assari et inverti. Cumque in confessione persisteret, sublatus inde, minutatim gladio concisus, spiritum reddidit. Reliquorum quatuor Claudianus et Dioscorus flammis incensi, Serapion et Papias gladio consummati sunt. *Hæc Beda, quæ verbis huc inde pauculis commutatis habent Ado Vicentensis, Notherus, Petrus de Natalibus lib. 3 cap. 131, Martyrologia MSS. Reginae Sveciæ, Trevirensis S. Maximini, Bruxellensæ S. Gudila, in quo dicitur natale sanctorum septem fratrum. In Adone MS. Leodiensi S. Laurentii pro Dioscoro est Moscorus et Fabianus lux pro Sabino. In MS. Reginae Sveciæ misso Numeriano Imperatore, post nomen Martyrum hæc leguntur: Qui sub Sabino Duce perempti sunt, quorum primus in pilam ex robore cavam etc. in MS. Trevirensi ex ebore cavam habetur. Idem apud Equitanum cultris transpunctus dicitur. At tertium jussit iudex seculum Notherum aliquantulum perassari. Denique in fine codicis Bruxellensæ gladio perempti omnes, celebre martyrium consummaverunt. Ex dictis elugium in hibernicum Martyrologium est ejusmodi translatum: In Ægypto natalis sanctorum Martyrum, Victorini, Victoris, Nicephori, Claudiani, Dioscori, Serapionis et Papiæ sub Numeriano Imperatore, quorum duo primi pro confessione fidei exquisita suppliciorum tormenta constantiter tolerantes capite plectuntur. Nicephorus post craticulas candentes, ignesque superatos, minutatim concisus est. Claudianus et Dioscorus flammis incensi, Serapion vero et Papias gladio cæsi sunt.*

et alios:

B *Urbem Ægypti, in qua hi gloriosi athleteæ coram martyrii promeriti fuerant, assignant aliqui Diospolim, sive Diospolin. Nam Petrus Caballurnensis Episcopus in Topographia sanctorum Martyrum ante annos ducentos composita ut iuxta a Maurolyco recognita, lit. D. ista scribit: Diospolis civitas Ægypti. Hic Victorinus, Victor, Nicephorus Claudianus, Dioscorus et Papias, sub Numeriano Imperatore Martyres. Diospolis parva civitas in Ægypto. Hic habitaverunt Amos, Macarius Ægyptius, et Isidorus discipulus Antonii anachoretæ. Ptolemaus lib. 4 cap. 5 utramque Διὸς πόλιν appellat, illam μετρίαν hanc μικράν. Fuit prior, de qua hic agitur, metropolis Thebaïdas. Quam horum Martyrum palæstram etiam statuunt Maurolycus, Galesinus, Canisius et Ferrarius in Topographia Martyrologii Romani. Tormenta priorum paullo aliter narrat Galesinus: Diospoli, inquit, in Ægypto sanctorum Martyrum, Victorini, Victoris, Nicephori, Claudiani, Dioscori, Serapionis et Papiæ, ex quibus Victorinus in caveam ex quæru collectam, midique perforatam inclusus, et per foramina cultris vulneratus, capite eum extaret, securi percussus est. Victor idem pertulit, etc. In Notationibus habet pro Nicephoro reponei Nicephorum; ita enim in omnibus scribit. In hibernica Martyrologia Romana Nicephorus scribitur, uti etiam Græci, de quibus mox agemus, appellant: Baronius quoque in Annal. tom. 2 an. 281 anni. 10, quo ipse anno illorum martyrium refert.*

Au possit Diospoli?

C *Idem in Notis ad Martyrologium Romanum asservit Græcos in Menologio de us agere XXXI Januarii. Nos auctoritate Bavarii unguis moti et ista XXXI et precedenti XXX Januarii, et sequente 1 Februarii de us inter Prætermissos egimus, atque inde ad hanc XXV re-*

Nicephorus, alius Nicophorus.

A Græcis referuntur 30 Janu.

D *jecimus ulteriorem inquisitionem. Die autem xxx Januarii in Menologio a Canisio edito ista habentur: Eodem die sanctorum Martyrum Victorini, Victoris, Nicephori, Claudiani, Diodori, Serapionis et Papiæ in urbe Corintho passorum Imperatore Decio. At magis hoc conconium xxxi Januarii adfertur in magnis Menais: Eodem die memoria sanctorum Martyrum, Victorini, Victoris, Nicephori, Claudii, Diodori, Serapionis et Papiæ Corinthiorum. Hi Decio imperante ob fidei in Christum confessionem comprehensi, et ad Tertium Proconsulem, Corinthi Græciam consulari imperio administrantem, adducti. Ex Corintho autem sancti sunt emissi: et post plurimos et intolerabiles cruciatus vario fine vitam clauserunt. Victorinus, Victor et Nicephorus in mortarium compacti et contusi, animas ediderunt: Claudius manibus pedibusque truncatis vita excessit: Diodorus exustus, Serapion capite plexus, Papiasmersus martyrium absolvit. Hæc in illis Menais, quæ etiam apud Cythærum ἐν βίαις ἑγίων leguntur. Adduntur in Menais decem versus, quibus hæc indicantur:*

31 Janu.

Tres, membris in mortario contritis, facti generosi.

Apparuerunt hi tres membra corporis Christi;

Illustres prinitias Claudius Domino

E corpore dedit, manus et pedes.

In igne etiam datur certaminis corona;

Ingressus es Diodore, et Martyr coronaris.

Dein, o vita, contra timorem gladii te confirmabo,

Quemadmodum etiam Deus, confirmavit Serapinum.

Lotus es, o Papiæ, in acerbis maris balneis,

Et dulcedinem adeptus es celestium deliciarum.

E **G** *Galesinus in Notationibus ad 1 Februarii, Horum, inquit, egregias pro fide Christi diuinationes fortiter constanterque susceptas, Græce explicatas, Latine redditas, adscripsimus Martyrologio. In quo ad eundem Februarii Kalendarum ista tradit: Eadem die sanctorum Martyrum Victorini, Victoris, Nicephori, Claudii, Diodori Serapionis et Papiæ. Hi cives Corinthi, Christianæ religionis accusati, varie necati, celesti premio perficiuntur. Victorinus oculo dextro eruto, præcisus manibus et pedibus, in pila marmorea contusus, animam Deo reddidit. Victor abscessa lingua, idem supplicii genus invicto animi robore sibiens, migravit in celum. Nicephorus primo ita pedibus pressus est, ut e naribus sanguis eruperit: post capillis suspensus, tunc in mortario demum pilo contractus, abiit ad Dominum. Claudius autem manibus pedibusque abscissis, in ignem coniectus. Diodorus igne coctus, Serapio sublimibus pedibus pendens, capite muletatus, Papias saxo alligatus in mare projectus; ita nobilibus martyrii coronam omnes acceperunt. Hæc a Græcis accepta habet Galesinus; quem sequitur Canisius in Martyrologio Germanico, sed eisdem Actis in breviorum contractis epitomen.*

1 Febru.

F **7** *Iterum Græci in Menais eos celebrant v Aprilis, et quidem primo loco, atque in adjunctis odis passim eorum certamina exprimunt. Ita autem illum diem auspiciantur: Eodem mense, die quinto, sanctorum Martyrum Claudii, Diodori, Victoris, Victorini, Papiæ, Nicephori, et Serapionis qui, uti in jurum ode dicitur, oculis expunctis, et digitis contusis, et lateribus adustus suspensi, et ossibus contritis, membratum gladio concisi sunt, aut capite plexi. Fraudulentum concubitu, non negasti Salvatorem universorum, non stulte sacrificasti idolis, o magni et gloriosi Martyres. Veniemur igitur, ut additur ibidem, cum Claudio gloriosum Nicephorum, venerabilem Diodorum et Victorem, Victorinum Pappianque et Serapionem, chorum septenarium, sanctissimam congregationem et Ecclesie populum omnibus ex partibus perfectam, plura demonum millium millia*

et 5. Aprilis

cum variis elogis ex odis collectis.

gladio

A gladio fortitudinis conscindentes. Ac multis similibus recitatis, quæ brevitatis causa omittimus, post titulum *Σὺ Κύριέ μου Φῶς*, Tu Christe lux mea, hæc adduntur: Magnis flagris vulneribusque assuefactus, Diodore, sustinisti obeliscos et gladios, alacri experimento tolerasti carbonem exustionem. Et tu, Serapion, in tormentis suspensus inconcussa mente permansisti, inter callidos ac versutos degens, gladio vitam finivisti. Hostiles, o Pappia, gladios sensisti percussus, et clavis confixus Martyr, et aquis maris submersus. Hymnis laudentur Serapion et divinus Diodorus, Victorinus, Pappias, Nicephorus, Claudius et Victor, qui imposturas et fraudes perfectissime vicerunt. Post recitatas dem variorum Martyrum memorias de hisce Sanctis hæc iterum referuntur: Passus es, o gloriose Victor, lateribus excoriatis, atque in mortario confractus, ac lingua exscissa mortuus, cantando: Benedictus es, Domine, in templo glorie. Fortitudinem divini Spiritus, o Claudi, tolerasti flagris lumeros et ventrem caedi, maxillas percuti, ac manibus pedibusque abscissis, laudas Dominum. O Nicephore revera Martyr, sustinisti et magnanims digitorum perditionem, et constans totius corporis contusionem: victoriæ ergo diademate nonimi tuo conveniente exornaris... Hodie magna fide accedamus et generosum Victorinum, Claudium et divinum Pappiam, et Diodorum et Serapionem, et sapientem Victorem et Nicephorum, beatos ac fortunatos prædicemus. *Hactenus Menæa.*

B *8 De eisdem videtur eadem v Aprilis agi in Anthologio Græcorum his verbis. Τῶν μαρτύρων Κλαυδίου, Διοδώρου, Θεοδούλου καὶ τῶν ἄνδρῶν αὐτῶν. Hinc Ferrarius ita illos Catalogo generali inscripsit: Apud Græcos sanctorum Martyrum Claudi, Diodori, Theoduli et sociorum. At Theodulus huc non spectat, qui cum Agathopode martyria passus, eodem v Aprilis seorsum refertur. Menologium a Canisio editum Menæis assentitur his verbis: Sanctorum Martyrum Claudi, Diodori, Victoris, Victorini, Papii, Nicephori, Serapionis. Apud Cytherensium etiam referuntur, et nomen Παπίου scribitur, quod interpretes Menologi a nominativo Πάπιος deduxit, cum sit Παπίας, aut Παπίας, uti sapius in Menæis legitur. Aliam scri-*

pulum injicit Baronius in Notis ad vi Martii, quo die referuntur SS. Victor et Victorinus, Claudianus et hujus uxor Bassa Nicomedie varia tormenta passi, et in carcere extincti. Ubi addit Baronius: Agunt item Græci de Victore et Victorino xxxi Januarii, quos tamen non Nicomedie, sed Corinthi sub Decio Imperatore passos affirmant: sed fortasse illi ab his sunt diversi. Ino plene diversos arbitramur. Sed illi solum tres sint cum Bassa uxore Claudiana et ob Martyrologis constanter referuntur Nicomedie in carcere extincti.

9 Alii inter septenos hosce quæstio manet, qui probetur eosdem esse, cum reperitur loci, temporis et nominum differentia. Nam qui Latinis sunt Claudianus et Dioscorus, a Græcis Claudius nomine contracta, et Diodorus, littera il loco ac scripta, appellatur. Sed vel tantilla diversitate apud eosdem Græcos idem Martyr, modo Serapion, modo Serapinus, et Papias ac Pappias appellatur, et Nicephorus usdem Græcis est cum Martyrologio Romano, qui utius Latinis Nicophorus fere, aut Nicoforus. At temporis loci, quibus passi sint, nulla ad v Aprilis, quo die præcipue coluntur apud Græcos fit mentio: Ad Kalendas Februarias in elogio a Galesino Latine reddito dicuntur cives Corinthii, et in Menæis ad xxxi Januarii Μάρτυρες οἱ ἐν Κορίνθῳ ἀρχιεπίσκοπος Τερτίος τῷ ἀποστόλῳ ἐν Κορίνθῳ τῆν ἀρχὴν τῆς Ἑλλάδος διέπονσι. Martyre Corinthii, ad Tertium Præconsulem Corinthi consulari imperio Græciam administrantem adducti. Sed emissi ex Corintho dicuntur ἐκ Κορίνθου ἢ ἑρμαίνα οἱ ἄγιοι. Quæ forsou sub Decio contigerunt, quamvis exules in Ægyptum profecti, ad tempora usque Numeriani illic superstites, tandem glorioso certamine Martyres occubuerunt. Successit Numeriano Diocletianus sub quo maxima in Christianos est exorta persecutio, quæ decima unaverunt, et sub hoc numero subinde Decimum memlosa dicta: potuit illa ritum censori, quæ sub Numeriano paucis solum locis ob antiquam olim a Decio edicta proposita viguit. Nonnulla etiam in tormentis differentia est. Si quando Acta erantur, liquida erant omnia. De SS. Pappia, Diodoro Claudiano, et Corona in Pampdyliis sub Decio possis agemus Die sequenti xxvi Februarii.

D AUCTORE G. H

Nomina Martyrum varie scripta.

An cives Corinthii videlicet primo capti.

tu Ægypto exules passi:

DE S. ANTONIO MARTYRE

G. H.

P lares tota hoc opere Martyres, Antonii appellati: quarum alii gladio erasi, alii in mare submersi, alii in ignem injecti, alii alius tormentorum generibus occisi palam martyria fuere promitti. Græci xxv Februarii in Menæis de hoc Martyre ista pauca commemorant: Eodem die S. Antonius Martyr igne absumptus est. Ad quod martyrium in subjuncto disticho ita alludunt:

*Εὐθέως Ἀντώνιον ἐῖς πῦρ οἱ πλάσαι,
Ἐψουσαν ἄφην ἤστειρον τῷ Κυρίῳ.*

Injicientes Antonium in ignem malevoli, Coquunt fereculum sobrium Domino. Nomen ejusdem Martyris Antonii ubscriptum est margini extremo apud Maximam Cytherensium ἐν βίαις ἁγίων, reliquis incuria typographorum omissis.

2 Alius in fornacem ignis ardentis injectus Antonius, celebratur ix Augusti Martyr apud Græcos in eisdem Menæis, et Menologio a Canisio edito, et ortu Alexandrinus dicitur, sed nulla suppetunt argumenta, quibus unum eundemque esse, ac utroque die a Græcis coli probemus.

S. Theodulus ad alios spectat,

ut et Nicomedie passus Victor, Victorinus etc.

xxv FEB.

S. Antonius igne absumptus:

SS. DIODORUS, ANON. xlv FEB. S. Anania et sociorum memoria in Martyrologio, 29 Januarii.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ANANIA PRESBYTERO, PETRO CLAVIGERO, ET VII MILITIBUS,

Commentarius prævius.

E tsi affirmet Matthæus Raderus inster in MSS. Annotationibus ad Græcorum Menæa, in nullis Fastis aut Calendis horum esse mentionem, præterquam in Menæis; plura tamen mor proferemus Martyrologia, quæ de illis agunt, et ad varios dies. Et quidem xxvi Januarii citata Menæa ita habent: Eodem die commemoratio sanctorum Mar-

tyrum, Ananie Presbyteri, Petri Κλειδοφύλακος, (sive Clavigeri, aut Clavum custodis) et cum ipsis vii militum. Tum hoc cum elogio ornant, quod Maximus Cytherorum Episcopus in vulgarem Græcorum linguam vertit, ediditque in βίαις ἁγίων. Hi Diocletiano Imperatore Maximo Præsule Phœnicem administrante, ibidem coronam martyrii sunt adepti. Perductus

alios in fornacem ardentem conjectus colitur 9 Aug.

J. H.

A Perductus ad Maximum Ananias, cum Christum intrepide confiteretur, idola vero irriteret, verberibus primum caeditur, ignitis deinde veruculis humeri ei aduruntur, ipsaque jam ustulate carnes aceto et sale consperguntur. Post oratione sanum concutit, et idola humi prosternit. In carcerem coniectus, caelesti cibo recreatur. Ibi ipsum carceris janitorem ad Christi religionem convertit; cumque eo tandem, Maximi Praesidis jussu, mortem subit, in mare projectus, cum aliis septem militibus, quos ad Christi signa pertraxerat.

2 Ad xxvii Januarii eos retulit Petrus Galesinus haec verba: Eodem die S. Ananiae Martyris, qui Diocletiano Caesare apud Maximum Praefectum Christianam fidem sponte professus, in idolorum cultum invecus est: atque comprehensus, primum verberibus caeditur, deinde candentibus subulis perfoditur: post verberibus, quae sic acceperat, sale et aceto perficitur, in custodiam includitur, ut eo loco fame necaretur. Sed divinitus factum est, ut per septem dies cibo caelesti is aleretur. Quod ubi animadvertit carceris custos Petrus, relicta impetate, Christianam amplexus est religionem. Quamobrem hic una cum eo, Praefecti jussu, rotae alligatus, in craticula interque collocatur, succenso igne: quo de repente mirabiliter restincto, tortores, ubi rei admirabilitatem perspexerunt, Christum Deum libera voce profitentur, atque sic quidem hi, qui septem erant, et illi ambo, Ananias et Petrus, in mare projecti, ad martyrii palmam pervenerunt. Ita ille, qui in Notationibus proficitur, ac ex tabulis Graecis totum Ananiae martyrium Latine expressisse, Joannes Tannius Salazar ad eundem diem Martyrologio Hispanico ita inseruit: In portu Juliobrigensi Hispaniae, sanctorum Martyrum Ananiae et Petri ejus custodis, cum aliis vi satellitibus, qui cognita veritatis fidei evidentia, et Martyris constantia, in Christum credentes, in mare projecti, ad gloriae trophaeum pervenerunt intrepide. De loco martyrii postea quaerimus.

3 In pluribus antiquis Martyrologis MSS. et nonnullis excusis, statuitur horum pugilam natalis xxv Februarii. In MS. Florou: In Fenice passio SS. Ananiae Presbyteri et Petri, cum septem militibus, Martyrologium collegii Societatis Jesu Lovani in membrana caerulea, satis antiqua manu: In Fenice SS. Ananiae et Petri carcerarii ejus, Hermannus Greven Carthusianus in Auctario ad Usuardum anno 1733 excusis, solum istud habet: Ananiae Martyris. MSS. Martyrologia Ecclesiae S. Gualteri Brucellis, Domus S. Hieronymi Ultrajecti, monasterio S. Ceciliae Leida, et Lacus S. Mariae extra eundem urbem, atque aliud magne ac vetus quod penes nos est, ita habent: In Phoenice, SS. Ananiae Presbyteri, et Petri carcerarii ejus. Quorum primus sub Praeside Maximiano flagris excussus, solo acutoque vulnere aspersus, et cilicio asperissimo confectus, et deinde cum Petro praefato, ejus constantiter inverso, post vultus pueris simul in fornacem succensam missus, cum aliis septem militibus in mare praecipitatus, gloriam martyrii adepti sunt. In antiquissimo Adonis Martyrologio, quod asservatur in monasterio S. Laurentii juxta Leodium, ad marginem sed antiqua manu adscripta haec erant. In Phoenice passio S. Ananiae Presbyteri, et Petri cum septem militibus. Qui Ananias sub Praeside nomine Maximiano, flagris excussus, et sale et aceto aspersus ejus vulneribus, et cilicio asperissimo confectus; et sola ejus insullatione contritus idolis; retrusus est in carcerem, ubi dum a Domino visitatur, Petrus carcerarii conjunctus, et Christo credens, caput ei adhaerere, et praesentia corporis et defensione Christianae fidei, Indo carcere cinctus, in craticula substratis prunis exurit, nec vincitur; deinde sale

conficitur, et spatha carnes conciduntur. Petrus vero super prunaria congeriem resupinatur. Post haec carcere inclusi post septem dies educuntur, et in fornace missi, nihil contra eos valuit incendium. Quorum constantissimam virtutem admirati septem milites, qui in eorum supplicis fuerant grassati, crediderunt Deo, relicta gentilitate: qui cum eis multis affecti cruciatibus, ad ultimum in mare praecipites dati, beato fine in Christo quieverunt. Ipse etiam Praeses rabie mentis efferatus in seipsum, ultro mari injectus infelice interit, primum tamen in Sanctos tam crudeliter se deservisse poenitens: sed effectum penitentiae spontanea morte praeveniens, nullus remansit.

4 Ad diem xxvii Martii horum Martyrum ita rursus meminit Hermannus Greven: Ananiae Presbyteri, et Petri, ac aliorum vi militum sub Diocletiano subversorum. Eodem die Petrus Canisius noster amplum eorum contexit elogium, quo Actorum epitomen complectitur, asseritque in Phoenicia tumulata eorum corpora: sed in ea ab Actis discrepat, quod eo die consiquit eorum memoriam, cum, quae damus Acta, discrete tradunt consummatos esse beatissimos Martyres vi Kalendas Martii: ubi tamen inesse mendum aliquod suspicamus, ac legendum x Kal. Mart. cum vi Kal. sare xxv, nulla Martyrologia, quae quidem viderimus, eorum meminerunt. At nec meminerunt is diebus, quos MS. Budicense Agonesque Martyrum Lutetiae excusis designant. Hi enim consummatos videntur iv Kal. Februarii, quae est vicesimanona Januarii. Illud autem sic habet: Passi sunt autem sancti Martyres sub Maximiano et Diocletiano Imperatoribus, die quo regnavit et triumphavit in Cruce Dominus noster Jesus Christus. Is vulgo creditur esse dies xxv Martii. Neutro die in Fustis nominati

5 Descripsit Ananiae et sociorum Acta Heribertus Rosweylus noster ex insigni ac vetusto codice monasterii Gladbaecensis in provincia Juliaccensi, quae nos cum alio talem codice Imperialis monasterii S. Maximini Treviris contulimus. Eadem accepimus a Joanne Gamansio nostro ex MS. cenobi Budicensis Canonico regularium in Hestphalia: sed haec paulum interpolata, et exornata videntur, ut et quae Rosweylus olim describi curarat ex Agones Martyrum Lutetiae ante centum annos, excusis. Erant quoque haec Acta inter Historias Sanctorum Coloniae anno 1600 cccclxxxiii, ac biennio post Lovanii excusis, quas Legendae partem secundam vocare solum Malanus voluit: sed contracta ea sunt Acta, uti et quae in MS. codice Ecclesiae S. Salvatoris Ultrajecti habebantur. Cum in tot codicibus ea extant Acta, et in pluribus consignata sit Martyrologis eorum memoria, mirari quisquam possit, cur Tannius Salazar in Notis ad xxvii Januarii pronuntiet sterilem admodum de his Martyribus apud nostros (Hispanos nempe) et externos adesse commemorationem. Ex duobus agnosce et nomen, et agoni palaestram, eruciantumque ferocitatem: Deatru scribet et Galesinia. Ex his ipse Acta contexit, non paucis necesse unde objectis. Verba Galesini num. 2 recte citamus. In Chronico, quod Deatru adscribitur, ad annum 308 Comment. 2 num. 10 ista habentur: In Hispania in portu Juliobrigensi S. Ananias et socii, qui pluribus cruciatibus toleratis evieerunt. Quibus ex verbis, etsi, quantum voluit nonnulli, tribuerimus illi Chronico auctoritatem, non tamen pro certo constaret, eundem esse Ananiam de quo Galesinus atque agunt: praesertim si Hispanus ille Ananias miles fuit, utroque et Praefectus militum ut scribit Tannius, cum alter Sacerdos fuerit, ut ex Martyrologis citatis ac Menxis Actisque exploratum.

6 Eodem Menxia cum Cytherae, ac plerumque Martyrologia jam citata, in Phoenice palmam martyrii obtinisse Ananiam et socios affirmant. Acta quae damus

D

4

5

F

6

AUCTORE J. B.

27 Januar.

25 Febr.

cum epitome Actorum.

stem 27 Martii.

E in die variant Acta.

quae hic ex MSS. eduntur.

alia ad manum.

recentiora quaedam incerta.

in Phoenice passi.

cx

A *ex MS. Gladbacensi et S. Marimini, aiunt in Phœnice sepulta eorum corpora. Quæ ex codice Buloensi descripta, tradunt disruptis vinculis ad litus maris in momento perlata esse contra civitatem, quæ vocabatur Fenete. Quæ forte sunt ab eo qui Acta illa recensuit et interpolavit, ita immutata. Quamquam fuit in Paleestina Phenuesus, seu Phæno urbs sed non maritima. Legenda Colomæ et Luvani anto annos, ut ibi-zimus, CLXX excusa, ita habet: Et sepelierunt eos honorifice in Fenice, in loco ubi per merita Sanctorum virtutes multæ sunt. Fenice quoque scriptum in MSS. nonnullis, in aliis Phœnice: apud Camstrum, in Phœnicia: in Menais, ἐν φωνίῳ, in βίταις Αγίων Κυθηρεί, κατὰ φωνίαν. In Agonibus Martyrum Lutetiae excusis ita dicitur: Et alia die sedens Præses pro tribunali, in provincia Bithyniæ, civitate Mausisto etc. Et sub finem: Consummati sunt autem beatissimi Martyres in provincia Bithyniæ, civitate Mausisto. Nusquam alibi Mausisto urbem legi. Julibriga nota veteribus, Plinio lib. 3 cap. 3, et Ptolemao lib. 2 cap. 6, qui inter Cantabrorum mediterraneas urbes eam censet. Plinius deinde lib. 4 cap. 20 in eorundem Cantabrorum regione statuit, portum Virtutis Julibrigensium. Excitæ eo nunc urbs, et unum sit an duæ, quove nomine appelletur, video non satis constare inter recentiores. Neque expedit dicitur loco uno investigando occupati, cum securus sit, pluribus assentiri, in Phœnice, stantibus locum certaminis Ananias ac sociorum. Si quod in alteram partem documentum occurrerit liquidum ac certum, sequemur.*

an in Bithynia?

B *De horum quoque martyrii tempore, ut aliud constat, quam, quod plurimi affirmant, sub Diocletiano triumphasse. Non igitur, quod in illo scriptum Hispaniensi Chronico, anno cccviii, cum quadriennio ante sese Diocletianus purpura abdicasset.*

ante annum 306.

VITA EX VETUSTIS MSS.

CAPUT I.

S. Ananiæ Presbytero, Christum ad tribunal confesso, inflicta tormenta: idola cum templo insufflundo ab eo eversa.

a Ananias a pueritia sanctus.

postea fit Sacerdos.

A *Ananias vir sanctus ab infantia rudimentis fidei se circumdans, misericors, benevolus, separatus ab omnibus seculi actibus, in divinis Scripturis nimis eruditus erat, ita ut sensum memoria pro libro haberet. Qui cum adhuc lubricæ esset ætatis, raptus a populo Diaconus est ordinatus. Insistente vero populo, post parvum temptus Presbyter est ordinatus. Qui præcepta Domini adimplens fideliter, nulli ferebat adulationem, sed rectus erat ad veritatem.*

b oria persecu-tione.

c

d

C *2 Cumque vitam suam Domino adjuvante bene re-gere, ecce a b Diocletiano Imperatore jussio emanavit, ut Christiani sacrificarent diis. Alia denique die sedens Præses pro tribunali, cussit exhiberi Christianos ad thurificandum. Tunc quidam, d Munificandus nomine, homo profanus, plenus vanitate idolorum, qui et procurator videbatur esse civitatis, audiens passionem Præsidis, statim abiit ad domum S. Ananias, et ingressus invenit eum legentem codicem, et dixit ei: Leva, quid sedes? Et S. Ananias respiciens ad eum, dixit: Quid est, amice? At ille respondit: Vocat te Præses. Et surgens S. Ananias, lætus effectus dixit: Eamus in nomine Domini nostri Jesu Christi. Qui mox venerunt ad auditorium.*

Prævidi stitit.

Christianum se professus.

3 Et ingressus Munificandus, obtulit eum, gaudens quasi prior permisisset præceptis Præsidis. Quem ut vidit Præses juvenem fortem, hilarem vultu, et valde decorum aspectu, cum admiratione animi dixit ad eum: Quis dicaris? Ananias respondit: Christianus sum. Præses dixit: Quo nomine appelleris edicito. S. Ananias respondit: Si nomen meum que-

Februarii T. III.

ris, Ananias vocor. Præses dixit: Quia dixisti te Christianum esse, sacrificadiis, secundum præceptum Imperatorum. Sic enim jusserunt Imperatores, ut omnes Christiani, qui inventi fuerint, sacrificent diis: si autem noluerint, diversis tormentis usque ad mortem afficiantur, obediens vero magnum honorem consequantur. Proinde acquiesce mihi, et sacrificadiis, et primæ dignitatis esse poteris. S. Ananias dixit: A pueritia mea sacrificare iudici Deo, et Christum Jesum adorare puro corde: vacuis autem et vanis dæmonibus, quid dicuntur a te dii, non sacrifico. Age quod agis.

D EX MSS.

recusat idolis sacrificare:

4 Præses dixit: Video te in juvenili ætate virum et sermone nimis sapientem: et quomodo te in tali errore delisti, ut unum Deum et Christum colas, quem male agentem Judæorum pueri crucifixerunt? S. Ananias dixit: Si scires virtutem Crucis ejus, reliqueres idolorum errorem, et ipsum adorares, ut animæ tuæ vulnera curet, qui est verus Deus, unicus Dei Patris filius, omnipotens per omnia cum Patre, qui cum voluntate Patris et sua, naturæ hominum pro fine seculi hujus seipsum dedit, ut eos, qui vinciti laqueis a diabolo capti tenebantur, pretioso suo sanguine redimeret, et impiorum insaniam atque idolorum vanitatem, quam tu colis, judicio et potestate suæ mortis æternis pœnis adjudicaret. Præses dixit: Multis sermonibus et seductoriis adinflasti aures meas, quasi qui possis mihi persuadere deorum gloriam derelinquere, et colere crucifixum, sicut et tu vis: sed me audi, sacrificadiis, et non minima tibi provides, et e in præsidiu meo magnus eris. S. Ananias dixit: Quem semper et nunc usque meum provisorem Deum Patrem et Dominum Jesum Christum adoravi, ipsam colere sum paratus. Nam tu dæmonum minister videris, et non minimis tormentis es cruciandus.

Christum libere prædicat:

E

e

5 Præses dixit: Quia cum fiducia feci te loqui; et deos blasphemias, et me putas dæmonum habere consortium. Sed de vetero ego superbiam tuam abdicco et quasi blasphemum pœnis te excrucio, et compello deos colere, qui protegent civitatem, per quos et mundus gubernatur. S. Ananias dixit: Vero quia cæcus es et infelix, sensu cares, qui Deum verum genitorem minus verbi, et omnium rerum gubernatorem ignoras, et a similibus tibi immundis dæmonibus seculum gubernari existimas. Præses dixit: Sacrificadiis, nam fiduciarum factam membra tua. S. Ananias dixit: Consequisti timore tuo terrere similes tibi; nam mihi noli verbis comminari, sed dico, age quod putas, quia adest mihi susceptor meus.

Præsidis minas contemnit.

F

in templum ductus

g

6 Ad hæc Præses commotus introivit in templum, quod erat magno opere factum, y ubi erat camera deaurata, plena simulachris, et ipsa argentea ex auro infecta: et jussit induci S. Ananiam, et dixit ei: Sacrificadiis magno Herculi: vide gloriam et virtutem ejus. S. Ananias dixit: Seducaris miser, nescis quid conveniat tibi. Isti enim lapidei, lignei, ferrei, ænei, ab hominibus facti sunt, et ornati ex argento et auro, ad seducendos vos acordes, ut eos per malum intellectum sequamini, qui nec vident, nec audiunt, nec loquuntur, nec ambulat, nec aliquem juvare possunt, nec seipsos salvare, si quis comminutus fuerit ex eis. Præses hæc audiens, accensus furorè jussit nudari eum, et tensum virgæ cædi. Cumque caderetur S. Ananias, elevatis oculis ad caelum dixit voce magna: Vide Domine, et adjuva servum tuum. Præses autem magis præcepit eum cædi fortiter. Et cum intasset trigenta Centuriones casus, ut et virgæ et nervi consummati fuissent: amplius furere cepit Præses, et jussit eum ad fustes haptari, ut patrefacta interiora ejus valerent. Sanctus autem Ananias hilari vultu hymnum Deo canebat,

deus videt

et virgæ

et fustibus,

h

A inimici nostri, qui quaerunt animas nostras, ut auferant eas.

a In MSS. Gladbac, et S. Maz. ac Legenda, Agones habent, ad carcerem. MS. Bodic. apparuit ei Dominus Jesus Christus — b Agones addunt, Domino redeunte in caelum — c MS. Budiv. Factum est autem, dum esset in carcere, mortuus est Praeses, subrogatus alius pro eo incho nequior, et sevjor, qui vocabatur Maximus Titum utrisque quibusdam Maximus dicitur, ut unica ostendimus. — d Agones addunt, cum socio quod deest in ceteris. — e Dicit hoc in Anonibus, MS. Budiv. habet eum calce. Legenda, quasio E. t Squatus, sive Squatina, piscis cute aspera ut et etiam liqum et ebora poliantur: unde Graecis pisa, id est lina dicitur. Vide Pannium lib. 9 cap. 12 et lib. 32 cap. 11. Muthuum Martini in Lexico philologico, Ulysseni Aldrovandum de piscibus lib. 3 cap. 06.

CAPUT III.

Milites vii conversi, baptizati, in mare mersi, cum S. Anania et Petro.

Hac audiens Praeses cum ira jussit Sanctos in carcerem recipi, et balneum incendi. Sancti vero constituti in carcere glorificabant Dominum, dicentes: Eluc de carcere animas nostras ad confitendum nomini tuo, Domine. Et cum per dies septem a balneum incensum igneum appareret, Praeses jussit Sanctos de carcere duci, et in balneum includi. Qui cum ducti fuissent, et apertis ostiis intromisissent eos invocantes sanctam Trinitatem inseparabilem; mox flamma, quae eructabat, extincta est, et ministri clausurunt ostia. Sanctus autem Ananias orabat, b dicens: Domine, qui omnia tua virtute gubernas; qui Isaac oblatum tibi sacrificium sanctificasti, et pro ipso agnum praeparasti; qui servum tuum Damielam de lacu leonum eduxisti; qui Ananiam, Azariam, et Misahelam de camino septies tantum incenso eruisti; qui Jonam de ventre ceti liberasti, et pepercisti Ninivitis, et transduxisti populum tuum per mare rubrum; dans et manna manducare, et aquam de petra bibere, sicut ergo, Domine, liberasti omnes placentes tibi, ita et nos, Domine, libera de ore diaboli.

14 Tertio autem die Praeses jussit septem milites aperire balneum. Et euntibus eis, congregata est multitudo populi, ut viderent si quid forte remansisset de corporibus eorum. Qui ut aperirent ostia, eructans flamma multum populum paganorum consumpsit. Illi autem septem milites, a Domini praesentia salvati, viderunt multitudinem Angelorum cum S. Anania et Petro; et mox redeuntes ad Praesidem, dixerunt ei: Domine Praeses, illi Christiani, qui missi sunt in balneo, viri sancti sunt, et serviunt Deo vivo, Regi caelesti. Nos vidimus cum ipsis Angelos Dei cum magna gloria, et tanta incenso ignis, rore frigidior habebatur. Tu autem innocentes viros inique condemnare jussisti. Praeses dixit: Magi sunt, et non solum seduxerunt ignem, sed et vos. Aut forte praemium accepistis ab eis? Milites dixerunt: Scito nos servos esse immortalis Dei; nam nos nullum praemium accepimus ab eis. Homo insane, quid potuimus accipere ab eis, quos tu nudos in igneum balneum includi jussisti? Sed scimus, quia tui militans, potest et ignem refrigerare, et aurum et argentum donare eis. Proinde cognosce, quia conversi sumus ad Deum Ananiae et Petri: habes et nos fortes athletas, resistentes iniquitati tuae.

15 Ad haec Praeses iratus, jussit ligare eos ad columnas in foro, et de loro crudo cadere fortiter. Ananiam vero et Petrum jussit educi de balneo, et adduci ad se ante tribunal. Quos ut vidit, dixit eis: Quare delidistis vosmetipsos tam obscura spei, illum vero, qui a Judeis crucifixus est, super vitam elegistis, et non vultis nobis consentire? Ananias dixit: Inique, impie, non solum quod sanguinem fundis innocuum, adhuc insuper et passionem ejus blasphemias; audisti tantas virtutes quas tunc operatus est? Non audisti, quod caeci visum, surdi auditum,

claudi gressum, paralytici sanitatem recipere, leprosi inuadentur, mortui resuscitentur? Quis autem hoc aliquando ausus est blasphemare? Sed et nunc pro defensione ejus diversas poenas, quas nobis ut canis rabidus inferis, nihil horum sentimus. Sed ideo non tardabit iudicium ejus in te, quia propter impietatem blasphemiae tuae mittet tibi iram de caelo, qui membra corporis tui validis tormentis trucidabit: et tunc scies, quia Deus verus sit in caelis.

16 Ad haec Praeses iratus jussit comportari ligna multa, et pyram magnam fieri et oleum superfundi, ignemque incendi, et S. Ananiam et Petrum ibidem mitti. Et statim duxerunt eos ad caminum. At illi signo Crucis se signantes ingressi sunt in ignem. Et mox flamma consurgens e portabatur in circuitu in altum cubitis viginti. Spiritus enim sanctus in figura columbae descenderat in medio ignis, etiam videntibus populis, et cum ipsis erat Sanctis. Praeses autem jussit milites solvi de columnis. Quos cum exolvissent, jussit eos projici in ignem. Illi autem orabant ad Dominum dicentes: Deus Angelorum, et omnium Sanctorum, Domine omnipotens Jesu Christe, indulge nobis facinora nostra, et serva nos illaesos ab incendio ignis, quia in te confidimus. Et tenentes sibi manus invicem ingressi sunt in ignem; et mox nubes emittens aquam, extinxit ignem, et non tetigit eos ignis.

17 Praeses autem haec audiens, et furens cum ira jussit d sacerdotali honore amphitheatrum parari. Et mox Praeses cum eis surrexit ad stadium. Et ingressi ut consederent, jussit intromitti Ananiam, et dimitti ei leopardum. Exiliens autem leopardus cucurrit ad S. Ananiam, et ad pedes ejus inclinavit cervicem suam, et post haec erigens se gaudens, genua ejus amplexus est. Et vox emissa est de caelo, dicens: Anania, Anania parata est tibi corona: Maximiano autem ira magna imminet, qui te dignum famulum Christi insisit diversis poenis affligere. Et leopardus mitis reversus est ad caveam suam. Praeses autem haec audiens, jussit omnes feras simul dimitti. Et exeuntes ferae tantum mugitum dederunt, ut omnes in faciem caderent praetimore. Et currentes bestiae ad S. Ananiam circumdantesque eum, cum stupore respiciebant, et inclinatis capitibus adgrabant eum, ac vestigia ejus, ubi ambulaverat Sanctus Dei, terram linguis suis lambebant, et mox revertebantur in caveas suas.

18 Quod videns Praeses, confusione peresus, dedit adversus eos hanc sententiam, dicens: Ananiam sacrilegii criminis auctorem, et Petrum discipulum ejus et septem milites, qui arrepti dementia rebelles extiterunt, nec ad praeccepta Imperatorum obsequentes fuerunt, sed prona voluntate projicientes arma felicia, participes reatus eorum cum magno desiderio esse voluerunt; placet hos omnes e hebetari pelago, perducetos usque ad mare, qui deos blasphemant, et infausti ad contumeliam Dominorum existunt; hos ut digni sunt mala morte jubeo affici, et collo, manibus, pedibusque pondera plumbi colligata in profundo maris demergi. Et suscipientes eos officiales compulerunt ambulare.

19 Et cum dicerentur Sancti, ibant gaudentes unusquisque onus ferens, scilicet, plumbimmensum pondus aggravati humeris suis portabant. Qui videntes fratres qui erant in civitate, et amicos, qui ibant pariter cum illis, venerunt in quemdam locum semotum, ubi erat aqua parva. Videntes autem illi septem milites proiecissent se ad pedes S. Ananiae, petentes baptismum. Sanctus autem Ananias fecit in parte segregari persecutoris, et aquam illam signavit, orando Deum et dicendo: Aquae ex fonte crescente in nomine Domini Jesu Christi, qui a Joanne praecursore baptizatus sanctificavit

D
EX MES.
cique triste
cautum de-
munitat:

conjectur
cum Petro in
ignem,

c
illius serva-
tur, apparet
Spiritu sancto
in specie co-
lumbae,

ut et 7 milites:

E
d
Ananias objec-
tus leopardo et
illis feris non
laeditur,

sed voce cae-
lesti robora-
tur:

jubeatur in ma-
re projici
cum ceteris:
f

e

quos in via
baptizat,

Squatos.

a

ardenti balneo
inclusi, Deum
orant:

b

R

post 3 dies il-
lari, ad usum
Antoniensis,

etiam Angelus
viri

7 milites id
Praeside mon-
strant, eoque
Christo crede-
re:

C

deca foris ex-
duntur.

Ananiam
Praesidem,
blasphemum
arguit,

A ficavit aquam Jordanis, et nunc vos replemini in gloriam ejus. Et statim erupit aqua multa, et impletus est locus ille. Et S. Ananias benedixit eam, et accipiens singulos, baptizavit eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

EX MSS. aqua benedictione aucta:

g Deum precatus,

cum eis submergitur:

h corpora in litibus ejecta, a Christianis caritatis munus sepeliuntur,

20 Et exinde profecti ibant leti hymnum Deo dicentes: Deus factus es adiutor noster convertisti planetum nostrum in gaudium, et precinxisti nos lætitia. Et ut venerunt ad locum destinatum, ligaverunt eos plumbo cum funibus immensis, et superposuerunt eos in scapham, perduxeruntque eos in melio pelagi. Stans autem S. Ananias orabat Dominum dicens: g Deus omnipotens, pius et misericors, qui non es commemoratus iniquitates nostras, qui vis penitentiam peccatoris, ut convertatur de via injusta et vivat: Domine, qui in tua voluntate duodecim Apostolos tuos convocasti, et misisti eos in seculum prædicare te provisorum et salvatorem animarum nostrarum; te ergo deprecor, Domine, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, qui potens es ad salvandum: accipe commendationem, quam credidisti nobis, quam tu conservasti illibatam et custoditam. Ut autem complevit orationem, signavit omnes, quos baptizaverat, ut prius ipsos mitteret in mare, et ipse signans se dicendo, In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, missus est post illos in mare.

21 Et ut descenderunt in profundum maris, mox funes ipsi cum plumbo disrupti sunt, h et omnium Sanctorum corpora eduxit mare ad litus, et alia die venerunt ad civitatem. Quidam autem, qui nocte per visum communiti fuerant viri religiosi, cum aliis Christianis militibus, diligentes corpora Sanctorum, colligaverunt eos aromatibus, hymnum Deo dicentes,

et proferentes vocem resonantem in organis, et lætantes, honorifice sepelierunt eos in i Phœnice, in quo loco virtutes multæ sunt, demonia expelluntur ab obsessis, omnium infirmitatum valetudines curantur.

D i et miraculis illustrantur.

Præses exlesti igne tactus, k

ac lætescens, crimen agnosca,

jubes se a viis in mare profici, et mox a bellis marinis devoratur.

22 Tricesimo autem die post passionem Sauctorum ignis de celo cecidit super Maximianum k ac si ferrum, et manus ejus abscisse sunt, oculi caecati, et pedes vulnerati a verbibus consumebantur, et rugiebat multis tormentis afflicto, dicens, omnibus: Audite omnes gentes, sive Judæi, sive gentiles, sive liberi, sive servi, nemo servis Dei cruciatus impendere audeat: exemplum enim omnium in vita sit, sicut et ego ignorans feci. Cum magna autem prece adjurabat domesticos suos et milites, ut mitterent eum in mare, quia tantum dolorem tormentorum pati non poterat. Milites autem obediens præceptis ejus sustulerunt eum et miserunt in mare, et mox in conspectu eorum bestia marine suscipiens eum devoraverunt, ita ut nec os ejus edneret mare ad litus, secundum quod prædicta fuerant ea a S. Anania Consummati sunt autem beatissimi Martyres die l vi Kal. Martii, regnante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Deo Patre in æneta secula seculorum, Amen.

a MS. Glodbac. Balneus. — l Hæc oratio deest in Aquibni. — c In MS. et Leunda. nisi Agon. rotabatur in circulo in altum plusquam centum cubitis — d Hæc duo verba habentur in aliis MS. Glodbac. — e In MS. Glodbac. et S. Mar. ad Bethari pelagus perductos. Agon. ad Bethane pelagus. — f Agnus latroni baptizavit Petrum et septem filios milites. Verisimile est, Petrum prius fuisse a S. Anania baptizatum. — g Hæc oratio exiit in MS. Glodbacensi in ceteris vel contraria erat, vel omnino ommissa. — h Addit MS. Barth. Angelis in alba veste susceperunt animas eorum et perduxerunt eos ante thronum Christi. — i In loco vulgatura et certaminis actum in Prolegomenis. — k In MS. Rudicensi. in Glodbac. erant assiderunt. — l Monumentum supra, videri die v legendum, utique Acta de die non consuetur.

E

DE S. RHEGINO EPISCOPO SCOPULORUM MARTYRE,

Commentarius historicus.

G. II

CIRCA ANNUM CCLV. XXV FEB.

S. Reginus colitur 25 Febr.

et 26

Graecæ in Menæis, et apud Cytheræam is βίος ἀγιος, celebrant hoc die S. Reginum, magnam fidei orthodoxæ propagatorem. Eodem die xxv Februarii, inquit, memoriam sancti ac sacratæ Martyris Regini Episcopi Scopulorum. Dein hoc distichon in Menæis legitur:

Ἀσίστος ἦ, Πάγιος, τὸν ποδοβύσιον, Κἄν δειχῶν ἐπιθήσει πικρὰ σοι ἕλασι. Immodicus es, Regino, animi tui alacritate, Quinvis gravia crebro contra te gladio moveantur.

Tam istud utrobique encomium additur:

Ex Helladæ exortus hic erat, Christianorum parentum filius, ob præcipuas virtutes et multiplicem pietatem Scopulorum ordinatus Episcopus, et ad Sardinensium synodum vocatus, vi verborum ac libertate dicendi omnes hæreses dissipavit. Item ad Sardiniam Episcopatum reversus, mota persecutione, ab Hælladæ Præside comprehensus, ac multis vexatus tormentis, tandem est capite plexus.

2. Præcedenti die, xxv Februarii S. Reginum suo inscripsit Martyrologio Galesius, atque ex voluminibus ac monumentis Græcorum, hæc memoria tradita asserit: In Græcia S. Regini Episcopi ac Martyris. Hic o parentibus Christianis natus, ab incoente ætate tum pietate, tum sacris excultis litteris, Episcopus factus, in illo munere obemulo cæli sibi virtutum famam collegit, ut ad synodum Sardinensium vocatus, hæreses omnes dicendo retulor. Exentia autem non multo post in Catholicos persecutione comprehensus, crucientibus varie affectus, demum abscissis cervicibus, martyrii premium tulit.

Hæc Galesius, nonnullis prius Menæorum narrationibus additis, nonnullis etiam prætermisissis, Galesium sœntus Ferrarius, eodem xxv Februarii, Apud Græcos, inquit, S. Regini Episcopi et Martyris.

3 Urbs S. Regini Episcopalis ommissa est ab Galesio et Ferrario, in Menæis et apud Cytheræam dicitur Ἐπίσκοπος Σκοπέδου. Est autem Græcæ appellaturum σκώπεδος, quod Latine scopulus: ut possit haberi Episcopus aliquorum in scopulis et rupibus degentium. Ptolemæo tamen lib 3 cap. 13 sub præno est Σκώπεδος, insula maris Ἀγαί, quæ a navigantibus e Thessalia versus Hællæspantum inter quam plurimas insulas mox conspiciuntur ac multis sinibus oras maritimas divisas habet, hoc tempore Uroma appellata. Harum insularum Episcopus videtur fuisse S. Reginus, Sede in Scopelo insula constituta, sub Ætropolis Thessaliæ Larissa, cuius Episcopus Alexander cum reliquis sævæ provinciæ Episcopis interfuit synodo generali, jussu Constantis et Constantii Imperatorum anno lxxviii Sardinæ nobilem in Thracia, Illyria et Mysia confinium habitæ: cui Episcopi ccc lxx interfuerunt, plerique Catholici, nonnulli Ariani, hec lvi solum nomina subscribentium modo extant. In ea synodo absolutus est S. Athanasius, Ariani domati, Nicænum concilium approbatum, Canonis aliquot conditi, et nonnullæ epistolæ synodales incipite, in quibus dicitur sancta Synodus etiam ex Episcopo Thessaliæ congregata: atque inter hos videri fuisse S. Reginum jam diximus.

scilicet Episcopus Scopulorum,

F

nam in insula Thessaliæ Scopelo?

interfuit an. 347 Sardicenti synodo:

4 Deinde postea Constante Imperatore, hæresis Ariana sub Constantio insolentius eorum sustulit. Tam S. Paulus Episcopus Constantinopolitanus Scilicet sua dejectus, ac Cincium perductus, ab Ariano vii Junii anni cccii strangulatus

sub Constantio Ariano

strangulatus

A stranguatus est. Insequentibus annis in S. Athanasii iterum Sede sua dejecti perniciem Constantius Imperator Arionis totis viribus incumbens, passim Episcopos vi atque verberibus in illius damnationem adegit, aut scelus hoc detrectantes carceribus, exiliis, atque etiam

morte damnavit. Quo tempore S. Rheginum synodorum Nicænae et Sardicensis propugnatorum, ab Heliodis et Theodasie Præsidi captum, diris exagitatum pernis, ac tandem capite plezum, arbitrarium circa annum cccclv coram martyri promeruisse.

D
AUCTORE G. B.
OCCURSA CIRCA
no. 333

DE S. CÆSARIO

QUÆSTORE PROV. BITHYNLÆ, FRATRE S. GREGORII THEOLOGI,

Commentarius prævius.

J. B.

§ I. S. Cæsarii publica veneratio : in Rep. minus : mortis tempus : funebris laudatio : bona contra invasores defensa.

Beata Gregorii Theologi, vulgo Nazianzen dicti, familia fuit, quippe tota in Divorum numerum ronscripta : pater Gregorius Nazianzi Episcopus Sanctus, Sancta Nonna mater, Sancti Iheri, Gregorius Sasimorum Antistes primam, dein Constantinopolens; Cæsarius medicina scientia clarissimus, deus Bithyniæ Quæstor : ac demum Gorgonia horum soror, Singulorum dies festos infra annotabimus, v Kalendas Martus consecrata Cæsari in Fastis Romanis memorii, huc verbis : Nazianz S. Cæsarii, fratris B. Gregorii Theologi, quem idem Gregorius inter agmina Beatorum se vidisse testatur. Quæ quia ab antiquioribus exemplaribus aberant, addita a Cardinali Baronio existimo.

2 Alioquin apud Græcos a multis retro seculis in album est Cælitum relatus. Nicephorus enim Xanthopulus, ante annos prope cccc. *Historie Ecclesiast. lib. 10 cap. 19* ita scripsit : Πόντιε δὲ οἱ τοῦ τῶ τῆς πολιτείας σεμνῆ, τῆς ἀγριότητος κατηλιθίσσαυ. ὡσπερ δὴτα καὶ Γρηγορίου Κεῖσαρίου, καὶ ἡ Γεργονία. Quæ ita vertit Joannes Laugus. Omnes autem isti (Basilius, Gregorius Nysenus, Petrus Sebastius, Numeritus, fratres; et Marina soror) propter vite integritatem in numerum Sanctorum sunt relati : quemadmodum sune et Gregori frater Cæsarius, et Gorgonia soror. In Menæis ad diem ix Marti ista habentur : Τῆ ὑπερῆμύρα, τοῦ ἀγίου μάρτυρος οὐρπασινοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου Ταρσίου, καὶ Κεῖσαρίου ἀδελφοῦ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου. Eodem die sancti Martyris Ursasiani. Et sancti Tarasii, et Casarii fratris S. Gregorii Theologi. Eadem habet Maximus Cytherorum Episcopus, atque utrobique Κεῖσαρίου est, uti et apud ipsam C Gregorium. In Nicephoro Κεῖσαρίου, Cæsarius seu Cæsareus penultima longa. Adhuc in Menæis distichum, in quo meatu fit orationis S. Gregorii in Cæsari suere habite.

3 Ea est inter Gregorii Orationes decima, in cuius exordio proficitur se in ea ut loquendo, ita et laudando moderatione usurum. Nam nec enim, inquit, qui decessit, amplius quam par sit lugerimus, ut qui ne in aliis quidem talia probare soleamus; nec in ea laudando modum ac decorum excedimus; quamquam gratum, ac, si quod aliud, maxime congruum munus est eloquenti viro oratio, et ei qui sermones meos unice amavit, laudatio : nec munus dumtaxat, sed etiam debitum omnium debitorum justissimum. Ubi dem quæ dicturus sit, proposuit, elegantem subnectit rerum a Cæsaria gestarum narrationem : quam ita transcribimus, ut in quatuor §§ eam partiamur : primus institutionem ejus ac studia complectetur. Alter, quæ post illa sub Constantio Imperatore gessit, ab anno cccclv, quo Gregorium Athenis discessisse, ipsum Alexandria, tradit Baronius, ante consulatum Arhetionis et Lolliani. Tertius, quæ sub Juliano Apostata egit, quasque cum eo de fide dimicationes subiat. Quartus denum, quibus ornatus fuerit humilibus a Valentiniano ac Valente, quorum anno sexto decessisse videtur, Christi cccclix,

proximo post terræ motum, quo dirum in modum Nicæa urbs est laefactata. Annum illius terræ motus Sorvutes histor. Eccl. lib. 2 cap. 10 indicat : Valentiniano et Valente secundum Coss. v Id. Octobris, terræ motus in Bithynia factus, Nicæam urbem deturbavit : is erat annus Era vulgaris cccclviii. Anno sequenti mortuus S. Cæsarius videtur : nam S. Gregorius olutum illius ita narrat, ut cum dicit eum e terræ motu incoluntis exisset, non item murbum evadere potuisse, quasi inter illu hand lingua spatium temporis intercesserit.

4 Erat tunc in Bithynia Quæstor Cæsarius, sive Præfectus thesaurorum : quod munus qui gerebat, sub illustri viro Comite largitionum erat, ut et Notitia Imperii Orientalis patet. Nam quid uttimisset eum in Bithynia habitare, si Quæstor fuisset, ejus sub dispositione, ut in eadem Notitia dicitur, Leges dictandæ, etc. qui vir magnificens, illustris, gloriosissimus dicebatur? Causam tamen cur in Bithynia fuerit eam § 4 num. 17 significat Gregorius : Διατίρις γὰρ ἐν τῇ Βιθυνίῳ, τὴν αὐ πολλοστὴν ἀπὸ βασιλέως διέπων ἀρχὴν, ἣ δε ἦν τορτίειν βασιλεὶ τὰ χρέματα, καὶ τῶν θησαυρῶν εἶχεν τὴν ἐπιμέλειαν. In Bithynia habitabat, non postremam ab Imperatore administrans præfecturam, pecunias utrumque Imperatori congerendi, et thesaurorum curam gerendi. Et cur utroque subderet ista idem scripsit? Ἐπιπέλειον γὰρ αὐτῷ τὰς μετὶ τῶν ἀρχῆς βασιλέως προσιμῆτατι. Hoc enim illi majorum dignitatum velut præludium esse Imperator voluit. Atque Quæstoris dignitas in Notitia Imperii una de maximis est. At sub dispositione viri illustris Comitibus sacrarum largitionum primisunt Conites commerciorum, Præfecti thesaurorum, Comites met illicum etc. Erant autem Præfecti thesaurorum, ut Guidus Pancrolus notat, in singulis fere provinciis.

5 Nam ergo hic est, ut quidam existimant, Cæsarius ille Comes rerum privatarum, ad quem erat ronscriptum Valentiniano et Valente ipso statim initio imperii datum, de quo Baronius ad annum 364 num. 8. Nam quo tandem ratione præfectura thesaurorum illi gradus esse poterat ad ampliores dignitates anno quarto dictorum Imperatorum, si jam primo eorum anno Comes rerum privatarum fuerit, quæ illustrior multo dignitas? Munus adhuc credibile est, quod Leuclavius adscripsit ad Zosimum in margine, fratrem Gregorii Nazianzen fuisse Cæsarium illum urbis Constantinopolitane Præfectum, quem idem Zosimus atque Ammianus lib. 26 tradunt, initio imperii Valentis u Procopio tyranno in carcerem conjectum. Non id siluisset Nazianzenus, non dixisset per præfecturam thesaurorum voluisse Imperatorem, ut ad majorem sensim perveniretur, si jam ante unum e primariis tribus imperii numeribus gessisset.

6 Ubi porro mortuus sit Cæsarius noster, nusquam exprimitur. Nazianzum delectum est cadaver, ubi id portantes inualarunt, atque exequiarum ei honorem ritu Christiana impenderunt, ut frater testatur. Idem in carne de vita sua, quod post Cæsari abitu evenerit, ita narrat :

Munus gerebat publicum quoddam mens Germanus : (o quæ vis tua est, nequissime!) Quæstorem

Præfectus erat thesaurorum in Bithynia : E

F non Comes rerum privatarum,

nedum urbis CP. Præfectus

sepultus est Nazianzi :

CIRCA AN.
CCCLXV.
XXV FEB.

Cultus S. Cæsarii
25 Febr.

in Sanctos
jam olim re-
latus,

Menæis in-
scriptus
9 Martii,

a Gregorio
fratre lauda-
tus oratione
funebris,

(e quo hic
Vla excerpta)

MORTUUS ANNO
369

AUCTORE J. B. mortui boni quidam inia- dium :

A Quæstorem agebat : inque medio munerè Excedit iuvo. Tum canum vis maxima In mortui nummos rabida et censum ruit : Lacerant aucti cuncta, servi, extranei, Quis enim eadente ligna non quereu rapit? Quantum attingebat ad meas res - scilicet, Negotiorum non timebam sarcinas : Valueris enim sum facile in altum provolans. Sed me decebat patris cum dulci meo Tum lata ferre, quam vices rerum asperas, Atque esse socium, non opum, at molestiæ.

contra quos Gregorius opem implorat Sophronii Praefecti urbis CP.

7 Scripsit tunc Gregorius ad Sophronium Praefec- tum epistolam, (quæ est 52 inter eas quæ extant) opem ejus implorans adversus eos, qui in mortui fratris for- tuas crudeliter invaserant, easque dissipabant. Prin- cipio autem epistolæ de vite fragilitate et inconstantia egerit, sed breviter, philosophatur, tum de cæssa Cæ- sarii honorum ita scribit : Erat quondam non inter obscuros, tuos quoque, Cæsarius, ino (nisi me fra- ternus amor fallit) inter valde illustres, eruditionis nomine conspicuus, morum probitate multis super- rior, clarus etiam amicorum copia, quorum primum te tanquam nobilitatem esse, tum ipse confidebat, tum nobis persuadebat. Ac vetera quidem ista sunt : tuque plura per teipsam adicies, funebribus eum honoribus prosequens, quod omnibus natura insitum est, ut mortuo amplius etiam quidpiam elargiantur. Ac nunc (sed vide ut sicis oculis hunc sermonem transmittas, aut iterum certe commodeque collacry- mos) hic quidem exanimis jacet, ab amicis inops, desertus, miserabilis, paucillo myrrinæ delibutus, (satis tamen id etiam impensum) paucis quoque vilibus in- dumentis opertus - ne magni aestimandum, quod hæc quoque hominum miseratione consentus sit. Impe- tum autem adversarii, ut audio, fecerunt, in ejus fa- cultates, easque illi aliunde, liberrime et insolenti- sime partim jam diripiunt, partim direpturi sunt. O crudelitatem atque immanitatem! Nec quisquam est qui prohibeat; sed humanissimus quisque hæc so- lum prestat, quod legum fides implorat atque ob- testatur. Et, ut breviter dicam, fabula facti sumus, qui felices quondam habebamur. Hæc tibi ne levia et tolerabilia videantur, obsecro : sed vicem mis- tram dolo, sicutque indignare, et beneficio sublato e vivis Cæsarium afflicte. Eja te per amicitiam ipsam obtestor! Eja per quæcumque habes carissima, per spes animi conceptas, quas tibi fastas efflicte, solum te erga mortuum amicum præbens : ut sis etiam, qui adhuc in vivis sunt, hoc largiaris, et spem tuis mo- horem afferas. An tu nos pecuniarum cura angri pui- sis? Intolerabilior nobis ignominia fuerit, si solus ex omnibus mortalibus Cæsarius amicis caruisse vide- retur, qui sibi esse permultos existimabat. Ac depre- catio quidem talis est, atque a talibus proferri : quando quidem in nos quoque fortassis non contem- tuendo locum habes. Quod autem auxilium, quæve ra- tione ferendum sit, tum res ipse admonebant, tum prudentia tua dispiciet.

tertera amici ejus

B Ac nunc (sed vide ut sicis oculis hunc sermonem transmittas, aut iterum certe commodeque collacry- mos) hic quidem exanimis jacet, ab amicis inops, desertus, miserabilis, paucillo myrrinæ delibutus, (satis tamen id etiam impensum) paucis quoque vilibus in- dumentis opertus - ne magni aestimandum, quod hæc quoque hominum miseratione consentus sit. Impe- tum autem adversarii, ut audio, fecerunt, in ejus fa- cultates, easque illi aliunde, liberrime et insolenti- sime partim jam diripiunt, partim direpturi sunt. O crudelitatem atque immanitatem! Nec quisquam est qui prohibeat; sed humanissimus quisque hæc so- lum prestat, quod legum fides implorat atque ob- testatur. Et, ut breviter dicam, fabula facti sumus, qui felices quondam habebamur. Hæc tibi ne levia et tolerabilia videantur, obsecro : sed vicem mis- tram dolo, sicutque indignare, et beneficio sublato e vivis Cæsarium afflicte. Eja te per amicitiam ipsam obtestor! Eja per quæcumque habes carissima, per spes animi conceptas, quas tibi fastas efflicte, solum te erga mortuum amicum præbens : ut sis etiam, qui adhuc in vivis sunt, hoc largiaris, et spem tuis mo- horem afferas. An tu nos pecuniarum cura angri pui- sis? Intolerabilior nobis ignominia fuerit, si solus ex omnibus mortalibus Cæsarius amicis caruisse vide- retur, qui sibi esse permultos existimabat. Ac depre- catio quidem talis est, atque a talibus proferri : quando quidem in nos quoque fortassis non contem- tuendo locum habes. Quod autem auxilium, quæve ra- tione ferendum sit, tum res ipse admonebant, tum prudentia tua dispiciet.

Gr. παροχὴ αὐτοῦ ἀνεκτι- σθέν ἰσχυρὸν ἔστι.

ei sui,

olim Notarii

Cæsarea ornandi, postea Magistri officiorum

8 Hactenus Gregorius. Porro Sophronius, cui scrip- sit, is est qui Valenti sub initium imperii rebellionem Procopii mutavit, clam egressus Constantinopoli. De eo Ammianus Marcellinus lib. 26 cap. 48 ita scribit : Nonnulli omnia tuiora presentibus rati, a civitate occulte dilapsi, Imperatoris castra petivere timeri- bus festinatis. Hos omnes Sophronius vivenssimo cursu progressus, tunc Notarius, Praefectus postea Constantinogædes, Valentem a Cæsarea Cappado- ciam jam praefecturam, ut vaporatis aestibus Cilicem jam lenitis ad Antiochie percurreret sedes textu nar- rato gestorum, spe dubia, ut in tabulis, peregrinum a- stupentem, avortit Galatiam, res adhuc trepidus ar- cepturum. Erat is Cæsarea Cappadoeciæ ornandus, ut epistola 332 inducit S. Basilus, cujus et aliae multæ

extant ad hunc Sophronium epistola, ex quibus constat D eum postea Magistrum officiorum fuisse.

9 Sub finem orationis alia quædam de Cæsario in- ducit ejus frater : postremum natum fuisse inter SS. Gre- gorii ac Nonne liberos, conditumque sepulchro quod si- bi ipsis parentes construxerant : Quo quidem officio, in- quit, nos etiam functi, finem dicendi, ut et vos la- crymandi, faciemus, jam ad sepulchrum vestrum properantes, quod solum ac triste donum Cæsarius a vobis habet, parentibus quidem et senectuti oppor- tunc paratum, filio autem ac juvenili ætati donatum, præpostere quidem, ac non absurde apud eum qui res nostras administrat. O omnium domine et effec- tor, ac præcipue hujus figmenti... nunc quidem Cæ- sarium, discessus nostri primitias, quæso, suscipe. Quod si postremum natu, primum; tuis rationibus, quibus omnia reguntur, vedimus. Nos vero post quo- que opportuno tempore suscipe. tandiu in carne vitam nostram moderatus, quamdiu conducibile fuerit.

Cæsarius in parvum se- pulchro condi- tus,

primus ex eorum liberis mortuus.

10 Uxor ac liberis caruisse cum in eadem oratione ostendit : Quid alia, inquit, commemorare necesse est? At hæc, quæ præclara omnibus et expetenda censentur, non uxore habebit, non filios? At ne- que eos lugebit, aut ab illis lugebitur, non filios? Et neque opes hæreditate accipiet? At hæres ipse ha- bebuit quos habere commodissimum est, et quos vo- luit, ut dives hunc migraret omnia secum ferens.

uxore et filijs carens,

pauperes hæ- redes habuit :

§ II. S. Cæsarii apparitio : scripta.

Quod in Martyrologio Romano dicitur Gregorius Cæ- sarium fratrem inter agmina Beatorum vidisse, sumptum ex eis quæ in eadem oratione ita scripsit Gre- gorius : Expectabo Archangeli vocem, extremam tu- ban, coli transformationem, terræ immutationem, elementorum libertatem, totius mundi renovationem. Tunc Cæsarium videbo, non jam peregrinantem, nec qui jam ab aliis feratur, et lugeatur ac misera- tioni sit : verum clarum, illustrem, excelsum, qualis sæpe mihi in somnis visus es, o fratrum carissi- me, et fratrum amatissime, sive voluntate mea, si- ve ipsa veritate hoc informante. Quævis autem non omnino manifeste affirmat eam fuisse veram animæ Cæ- sarii apparitionem; ita tamen accepisse videtur S. Joan- nes Chrysostomus Damascenus sub finem orationis, de his qui cum fide ex hunc vix excesserunt. Cum enim S. Ephrem Syrum citasset, subjicit. Ac rursus ille Theologi eugonementum consentus, Tunc, inquit, Cæsarium, clarum, illustrem, et gaudio exultantem perspiciam; qualis mihi etiam in somnis visus es fratrum carissime. At neutro loco dicitur fratrem vi- disse inter agmina Beatorum, quod habet Martyro- logium.

visus in som- nis (fratri glo- riosus,

F ut interpreta- tur S. Damas- cenus.

12 Extant tom. 4 Bibliotheca veterum Patrum edi- tionis Colonensis anni 1618 a pag. 644 ad 697 Cæ- sarii viri illustris Dialogi quatuor, qui ab hoc Na- tumzeno Cæsario conscripti esse dicuntur. Atque id cla- re indicantur in titulo Græco-latine editionis, quam Au- gusta Vindobonæ adornavit Elias Ehingerus, qui titulus ita habet : Questiones propositæ a Constantio, Theodorico, Andrea, Gregorio, Domino, Isidoro, Leontio, quo tempore Cæsarius Nazianzeni germa- nus frater, a secretis erat, et Constantinopoli doctens xx totos annos commemoratur. At tot annos Constans- tinopoli non videtur commemoratus Cæsarius, qui, ut Ba- rumus calculum inter anno cccxlv Alexandrii discesse- rit, fuerit aliquantulum in patria, ad quam item revertit Juliano imperante, in Bithynia dein habitavit sub Va- lente, cujus anno sexto, Christi cccclxxv obiit.

Dialogi seu Questiones Cæsarii, an hujus?

13 Si autem Dialogus illos, seu Questiones edidit, quomodo non ejus meminit in libro de scriptoribus S. Hæc...

A velut necessitudine felicem prolem definiunt. Ambo humani, misericordes, multo tunc et latronibus et mundi principi eripientes, ab incedatu ad habitationem sese tran-ferentes, maximamque hereditatem, hoc est, futuræ vitæ splendorem, filijs coacervantes. Sic illi ad altam seclentem pervenerunt, virtute atque annis inter se pares, ac pleni dierum, tam qui manent, quam qui fluunt ac dilabuntur : uterque primas inter mortales habiturus, nisi mutuo ipsi sese principatu prohiberent. Atque omnes felicitatis numeros expleverunt, excepta hac postrema, ut quispiam existimare queat, sive probatione, sive dispensatione, hoc est, meo quidem iudicio, ut præmisso eo filio, cui propter aetatis lubricum magis timendum erat, ita jam ipsi securo animo vitam claudant, et cum universa domo ad superna transferantur.

4 Atque hæc exposui, non ut illorum laudes prædicarem : aut quod essent nescius, vix quemquam etiam tota oratione de eorum laudibus instituta, materia dignitate assequi posse; verum ut illud ostenderem, a progenitoribus impostam Cæsario fuisse colende virtutis necessitatem, nec mirum aut incredulum videri debere, si tales nactus parentes talibus laudibus se dignum præbuit : sed illud potius si neglectis domesticis et propinquis exemplis, alios sibi spectandos proposuisset. Atque initia quidem ejusmodi fuerunt, et qualia esse nobilibus conveniebat, ac recto et honeste victuris. Et autem media incidant, hoc est, pulchritudinem, magnitudinem, utque illius in omnibus rebus gratiam, et velut in sonis concertum, (quandoquidem nec nostram est, res inusmodi mirari, tametsi aliis non parvæ esse videntur) ad ea que deinceps sequuntur, et que, ne si cupiam quidem, facile præfermitere possim, orationem conferam.

5 Igitur sub hujusmodi moribus et educati et instituti, atque in Iupiseo loci disciplina satis exercitati et exultati, in quibus ille ingeni celeritate dici non potest quam longo intervallo plerosque post se reliqueret (a quoniam pacto harum rerum memoriam sine lacrymis præteribo, nec me, contra quam pollicitus sum, parum fortis animi esse dolor ostendit!) cum jam peregrinationis tempus esse videretur, tunc primum alter ab altero destructi sumus : ego nimirum ob artis oratoriae amorem in Palæstinae scholis tunc florantibus, moratus; ille autem Alexandriam profectus, urbem et tunc, et nunc quoque, tum vere, tum hominum existimatione, doctrinæ omnis officinam.

6 Quid primum, aut quid maximum ex illius laudibus commemorarem? aut quid sine gravissimo orationis damno præfermitum? Quis præceptoribus liberior? Quis aequalibus juvenior? Quis improborum societatem et consuetudinem magis vitavit? Quis optimorum virorum, cum aliorum, tum celeberrimi cujusque ex patria et nobilissimi familiaritati sese magis adjunxit? Quod videlicet non ignoraret, ad virtutem aut vitium permagni referre cum quibus quispiam consuescit. Atque idcirco quis præsulibus, imo quis universa urbe carior, (quamvis alioqui ob ipsius magnitudinem omnes obscuri atque incoegiti essent) aut quis ob temperantiam clarior, aut ob ingenii sagacitatem illustrior? Quodnam doctrinæ genus non peragravit? Imo quodnam est, quod non, ut ne nimium quidem aliud? Cuiam autem concessit, ut ad ipsum vel tantillum appropinquaret, non equalitantum, sed etiam majorum natu, et qui plus temporis in litterarum studiis consumperant? Nam et omnia ut unum excolerent, et singula rursum ut omnia. Ac ut volueri ingenio præditus, studio et diligentia, ita studiosos et industrios ingenii celeritate superabat :

vel, ut rectius loquar, ingeniosos ingenio, et laboriosos studio, et eos qui utraque re pollebant, utraque præcelleret.

7 Atque ex Geometria quidem et Astronomia, et e doctrina aliis periculosa, cum, quidquid utile erat, collegisset; hoc est, ut ex corporum caelestium concentu atque ordine Creatorem admiraretur; quidquid noxium et exitiosum erat, effugit : nempe ea, que sunt ac fiunt, ad siderum motum haudquaquam referens; quemadmodum ii qui conservam suam creaturam adversum Creatorem concitant, verum, ut alia omnia, sic eorum quoque motum, ut par est, divine providentiæ attribuens. In numeris autem et supputationibus, atque ea feximia artis medicæ parte, quæ in naturis ac temperamentis, causisque morborum inquirendis versatur, ut succis radicibus rami quoque simul amputentur; quis ita ineptus et pervicax erat, ut secundas ipsi daret, ac non bene secum agi duceret, si proximum illi numerum obtineret, ac primas inter secundos ferret? Neque vero hæc sermo quidam sunt, nullo testimonio suffultus verum et Orientalis et Occidentalis ora, et denique omnes eæ regiones, quas postea perlustravit, insignes ipsius doctrinæ columnæ sunt.

a Pater SS. Gregori. Cæsar, Gorgonia, Gregorius et ipse dicitur, ab Hapsisurorum secum nescio pater Genitilis et Judæo, ad fidem conversus : quo tempore Episcopo ad synodum Nicenam profectus habuit anno 323, ut 13 Januarii, cum de S. Leonis, Cæsariensis Episcopo ageretur, dixerunt. Id hoc filius indicat, dum cum oleo in frigidum utrumque instillavit, tactiphora. et S. Pauli epistola ad Romanos sumptis, ut observat Elias Cretensis. Porro Gregorius deinde Nazianzus Episcopus fuit, et in Sanctorum tabulis relatus ad 1 Januarii, ubi Iulianus episcopus hinc Gregori scilicet Theodori, orationem in eius favore habitam dedimus. — b Mater S. Nomen colitur, v Augusti. — c Intuitus omnia. Refertur hæc debent ad illa, que Post sequuntur — distracti sumus — d Ea Cappadocia secundum erat, ut Elias Cretensis nomen. — e Id est astrologia, ut inquit Elias, qui præterit quod in his artibus, astrologia, geometria, arithmetica, et numerus et nomina rejecerit, quod elegerit unquam nunc, ostendit. — f Asseret idem Elias, hoc non per se nomen esse dictum, revera enim Cappadocia in proprio administratione dignam esse medicinam, quibus verbis Græce usus Gregorius.

§ II. S. Cæsarii a studiis ad parentes reditus : vitæ unica sub Constantio Imp.

Cum autem ut omnis generis mercibus in ingenium navim onerariam, sic ipse omni virtutis ac discipline genere in animam suam collecto, in patriam rursus navigaret, ut pulchris doctrinæ suæ merces aliis etiam impertiret; hic quoque admirabilis quedam res accidit : quam (quia ejus recordatio me omnium maxime delectat, vobisque etiam voluptatem afferre posset) non alienum fuerit paucis exponere. Mater nostra, materno quodam voto, atque amoris erga filios pleno, hoc optabat, ut quemadmodum ambos eodem tempore emiserat, sic ambos quoque simul redeuntes videret. Eramus enim, si non aliis, matri quidem certe, cum simul conspicerentur, a par quoddam votis exoptandum atque visendum, licet nunc ab invidia male dissolutum. Et ecce Dei impulsu, (qui justas preces audit, et parentum erga probos filios amorem in pretio habet) nec ex consilio ullo, nec ex compacto, ille Alexandria, ego b ex Græcia, alter a terra, alter mari, eodem tempore in eandem civitatem appulimus. Hæc autem erat Byzantium, urbs totius Europæ principatum nunc tenens; in qua tantam brevi gloriam Cæsarius adeptus est, ut publici honores, nobileque matrimonium, ac senatoria dignitas ei oblata fuerit; communique decreto a e magno imperatore per legatos pettum sit, ut principem urbem viro ruditiorum principe ornari atque honestari vellet, (si quidem hoc ipsi curæ esset, ut vere primaria, nomenque suo digna existeret) atque ad ceteras ipsius laudes hanc accedere, ut Cæsario et merito et cive ornaretur : quamvis alioquin præter ceterum splendorem, viris, tum in philosophia, quam in aliis artium

EX ORAT
S GREC
NAZIAN.

ac fortunalis

ab illis recte
educatus,

c

studiorum
caussa il
Alexandriam :

ibi præclare
se gerit,

d

ac strinatam
progræssa
fuit,

D
in geometria,
astronomia,
e

arithmetica,
f
medicina,

ubique postea
clarus :

E

Domum rever-
surus

optante ma-
re ut simul
cum fratre
rediret,

a

cum eo, illius
ignaro,

b
simul venit
Constantino-
politim :

c

ut ibi maneat,
inguis pro-
missis solli-
citur :

A artium generibus, eximie abundet. Sed de hac re satis.

9 Illud autem quod tunc contigit, licet aliis temere ac fortuito contigisse videretur, ejusmodi multa fert casus in rebus humanis; apud pios tamen perquam manifestum erat, nulli alii eam rem adscribendam esse, quam Deo caris parentibus ad unius voti summam explendam, filios tunc terra tum mari in unum colligentibus. Age, ne hanc quidem Caesarii laudem praeteremus, quae quamvis aliorum iudicio exigua fortasse, et ne commemoratione quidem digna sit; mihi tamen, maxima et tunc visa est, et nunc item videtur, (si modo fraternus amor laudem meretur) neque nunquam eam inter primas collocare desinam, quoties mihi de rebus narratio instituta fuerit. Nam cum civitas iis, quos diximus, honoribus eum retineret, negaretque se illi ulla ratione potestatem discedendi facturam; ego tamen, cujus auctoritatem Caesarius in omnibus rebus plurimi faciebat, in contrarium nitens, hoc sum consecutus, ut nec parentes voto suo, nec patria debito sibi officio, nec denique ego desiderio meo frustrarer. Itineris enim socium comitemque se mihi adiunxit, meque non urbibus solum et populis, non honoribus et proventibus, qui multi ad eum undique partim confuebant, partim in spe atque expectatione erant; verum propemodum ipsi quoque Imperatori ejusque edictis anteposuit.

fratris tamen consilio in patriam rediit.

B

10 Hinc ego, excussa omni ambitione, non secus ac gravi quodam domum, et molesto morbo, philosophari atque ad supernae vitae studium meipsum transferre constitui: vel potius antiquior quidem cupiditas fuit, vita autem posterior. At vero Caesarius, cum doctrinae suae primitias patriae consecrasset, dignaque laboribus admirationem sui commovisset; postea gloriae cupiditate ductus, atque, ut mihi fidem faciebat, quo urbi presidio esset, in aulam se contulit: non ille sane tenui admodum gratiani nobis faciens, (me etenim apud vos purgabo) quoniam inter postremos apud Deum censi, satius et sublimius est, quam apud terrenum Imperatorem primas terre, non tamen reprehensione dignam. Philosophari enim ut maximum, ita difficillimum est: nec id aggredi multorum est, nec aliorum, quam quos divina mentis magnitudo, quae probe hominum voluntati manum porrigere solet, advocavit. Non parvum autem hoc quoque aestimandum est, si quis secundum vitae genus complexus, probitati studeat, ac majorem Dei salutem suae, quam terreni splendoris, rationem habeat, atque hunc quidem, tamquam scenam aut personam quamdam ex multis et caducis praeferat, hujus mundi fabulam agens; ipse autem Deo cum imagine, quam se ab eo accepisse, eique debere novit, vitam ducat.

postea ad aulam rediit.

fratres non omnino probante:

C

11 Quem quidem scilicet animum Caesario fuisse compertum habemus. Nam cum non magno negotio ac labore opus habuisset; verum doctrinam dumtaxat suam, vel potius brevem quemdam doctrinae prologum ostendisset; primum statim inter medicos dignitatis gradum obtinuit, atque in amicorum numero apud Imperatorem habitus, amplissimis honoribus affectus est. Il Gratum porro artis humanitatem Proceribus proposuit, illud nimirum exploratum habens, nihil esse quod, hominem ad altiora proveheret, quam virtutem, et famam honestis rationibus collectam. Et quibus gradu inferior erat, eosdem gloria longe superabat. Qui cum ob pudicitiam et temperantiam omnibus carus esset, eaque de causa pretiosum rerum curam susceperet; nec e adjutore Hippocrate ullo modo opus haberet, adeo ut nihil prorsus esset f Cratetis simplicitas, si cum illius simplicitate conferretur; omnibus rursus magis quam pro dignitatis ipsius gradu venerabilis erat.

At primus medicus, et amicus Imperatoris.

d artem gratis exhibet Proceribus.

e f

Februarii T. III.

12 Cumque magnis quotidie dignitatibus ornaretur, majoribus tamen, ac jam in spe positus, dignus babebatur, tum ab ipsis Imperatoribus, tum ab omnibus iis, qui primas secundum eos tenebant. Quodque maximum censendum est, non commisit, ut a gloria, aut ab iis, inter quas versabatur, deliciis, animae suae nobilitas corrumpere. Quin potius cum multa et magna ipsi suppeterent, ad dignitatem tamen hoc primum erat, quod Christianus et esset et nominaretur: sic ut alia omnia cum hoc uno collata, ludus quidam ac nugae ipsi essent. Alia enim ab aliis etiam ludi posse, non secus atque in scena, quae velocissime et figitur et dissolvitur, imo facilius fortasse deletur, quam constituitur, ut ex multis hujus vitae mutationibus, et prosperitate sursum ac deorsum habente, perspicere licet: pietatem vero bonum munus proprium esse, quodque tuto permaneat. In his studiis Caesarius, etiam in g Chlaido, versatus: est in his cogitationibus et vixit et vita cessit, majorem quantum ad absconditum hominem pietatem ostendens et exhibens, quam quae in commune spectabatur.

D EA ORAT. S GREG. NAZIAN. summo est in honore:

temperanter et pie vixit.

g

a Gr. τὴν ἐμὴν, ἔσχατον γὰρ ἰδοῦσα μὲν, βίβλα ἡμετέραν ἰδεῖσθαι. — b Gr. ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Ex Hellade; Athenis nempe. — c Gratianus Constantinus, Constantini Magni F. Ad eum missa a Seneca legatus, ut Crisostomum juberet in urbe regni manere. Ha in Graeco: ὁμοίως, καὶ πρὸς βασιλεῖα προσέβλεπον στασιάζον τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ κληρικόν ἀρχιεπίσκοπον, τὴν πρῶτην καὶ τὴν δευτέραν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς κατὰ μακεδονίαν, ut ad magnam illum Imperatorem legatio mitteretur ex communi decreto ut principem urbem exulliarum principum ornari et honorari juberet — d Gr. Ἄμωρον δὲ τῆς τῆς ἐξέτης φιλαδελφίας τοῖς ἐν τῇ πόλει προσέβλεπον. Quod vel ita intelligi potest, ut is qui in dignitate erant, gratis curam omnem infunderit, vel ut gratis medicinam eos diceret. — e Exlat juramentum illud Hippocratis in iure & classis operum ejus. Eius Cratesius solum τὰ ἐοῖσα δεύονται: ne quid benignum atque humane hujus artis admitterent, ne cum fraude tractarent, nec operam suam pretio addicerent. Plura sunt illius juramenti sapia; ad non postremum, nisi certis in rebus. — f Crates Thebanus opes suas plebi projecit, sed ex inani ostentatione: ut Elias Cratesius observavit — χλαιδος, inquit idem, Scythiorum dignitatis symbolum.

E

§ III. S. Caesarii apud Julianum Apostatam gratia: constantia in fide Orthodoxa.

Atque ut alia omnia praetermittam, propinquorum nempe, qui in calamitatem aliquam inciderant, eorum et presidium, fastus contempnim, sequabilitatem inter amicos, auctoritatem apud Praesides, certamina quae pro veritate suscepit, sermones quos multos et frequentes et cum multis habuit, non argutos solum, sed etiam admodum pios et arduos; rem unam pro omnibus dicam, qua nihil in ipsius vita celebrius est, magisque pervulgatum. Furebat adversus nos a infandus Imperator, et cum in seipsum primum per Christianae fidei abjectionem insanisset, jam aliis quoque intolerabilis erat: nec retorum quidem Christi hostium in modum magno animo impietatem profertens, verum humanitatis obtentu persecutionem celans; atque instar flexuosi illius serpentis, qui ipsius animum obsidebat, omni machinarum genere in voraginem suam miseris callide pertrahens. Ac ne eos honores, qui Martyribus haberi solent, consequeremur (hos enim Christianis vir egregius invadebat) primum illius artificium hoc fuit, ut qui Christi causa patiebantur, tanquam fontes et facinorosi cruciati afficerentur. Alterum, quod huic rei non tyrannidis, sed persuasionis nomen imponebat: quo scilicet major eorum infamia, quam periculum esset, qui sponte ad impietatem se conferebant.

Juliano Apostata Christianos persequente,

a

F non aperta vi,

ne Martyres fierent.

13 Cumque alios pecuniis, alios dignitatibus, alios promissis, alios variis honorum generibus (quos ne regie quidem, sed perquam serviliter in omnium aspectu deferret) omnes denique verborum praestigis ac suo exemplo ad se alliceret, post multos Caesarium quoque aggreditur. Proh stuporem et amentiam, si spem habuit fore, ut et Caesarium, et fratrem meum, et bis parentibus natum, sed callide multos aspectu pervertente; ipse quoque Caesarius oppugnatur &

sed callide multos aspectu pervertente;

ipse quoque Caesarius oppugnatur &

64 praedaretur

ENONAT
S. GREG
NADIAN.

A prædaretur? Verum (ut in hoc sermone paulum immoret, atque ex hac narratione delicias capiam, quemadmodum ex spectaculo, si qui tunc adfuerunt) ingrediebatur vir ille fortis, Christi signo septus, clypeique vice magni Verbum præferens, ad hominem multum in armis et magnum in dicendi facultate. Nec vero ad illius aspectum ullo metu perculsus est, nec ob verborum blanditias de animi magnitudine quidquam abiecit: verum promptus et paratus athleta erat ad decertandum, tum sermone tum opere, adversus enim, qui in utroque genere viribus pollebat. Ac tale quidem erat stadium tantusque pietatis propugnator. Atque certaminis præses, hinc quidem Christus per Passionem suam pugilem armans; illinc autem gravis tyrannus, tum verborum illecebris athletam molebens, tum potentie mole territans. Quin etiam utriusque theatrum erat, hoc est, et eorum qui in fidei pietate adhuc remanserant, et eorum qui ab illo abrepti fuerant, in utram partem eorum certamen inclinaret spectantium, atque uter vinceret, magis laborantium, quam illi ipsi quos spectabant.

intrepide cum
eo agit,

b

15 An non b timistis, ne quid Cæsario animi alacritate parum dignum accideret? At bono estote

B animo: cum Christo enim victoria, qui mundum vicit, ac nihil quidem mallem, quam ut ea que tunc dicta et proposita sunt, sigillatim nunc exponerem (nam et lucras aliquot captiones et argutus, meo quidem iudicio, memoratu non injueundas ea disputato continet) verum interpositum prorsus hoc foret, et ab orationis instituto alienum. Ut autem Cæsarius cunctis verborum illius nexibus, et conatibus omnibus tam apertis quam obscuris, ludi enjuspiani instar propulsatis, magna et clara voce Christianum se et esse et semper fore pronuntiavit, nec sic quidem prorsus egerit: mire etenim Imperator Cæsarii doctrina frui atque exornari gestiebat. Quo etiam tempore celeberrimum illud, cunctis audientibus, prolocutus est. O felicem patrem! o infelices liberos! Nam nos quoque ignominie societate ornandos duxit, quorum et eruditionem et pietatem Athenis cognoverat. Verum in reditum ejus reservatus, (etiammodum etenim illum adversus Persas justitia armabat) ad nos redit, exul beatus, et victor incruentus, utque ob ignominiam clarior, quam ob splendorem et gloriam. Hanc ego victorum magna illius manu, et sublimi purpura, et ingentis prebii diadmate longo sublimiore et excellentiore esse censeo. Hac narratione magis effror, quam si universum imperium cum eo paritum esset. Malis igitur temporibus cedit, in eoque legi nostra obtinuerat, que hoc saneit, ut si quando tempus urgeat, pro veritate quidem, periculum adeamus, nec pietatem per ignaviam proicamus; quamdiu autem licet, pericula ipsa ne provocemus, sive animarum nostrarum metu, sive ut in consulari, qui periculum nobis inferunt.

et conatus ejus
claudi,

se semper
Christianum
fore professus;

acerbo ejus
dicio perstrin-
gitur, una
cum fratre:

redit in pa-
triam.

C

a Julianus Apostata, Constantia in exilio, solus imperavit ab anno 304 ad 8 Martii 305. que ad verum Christianos ab eo gesta, passim commemorant Ecclesiasticæ historia, ut hic breviter A. Gregorius Nazianzenus. — b Timotheus certe Gregorius ipse videtur, cum fratrem intellexit in Juliano se famulatum contulisse. Scripsit enim gravissimum ad eum consilium, in quo vitiorum etiam remissionem arguit ei, Augustinerebus emissa et etiam, inquit. Nam quid maiore affectu liceret quid scribere attinet, ad eum qui scribitur eum ut omnium mortalium maxime persuasum dicit eum timore, nos hinc en, que de te pervagantur, impleverit vellem si fieri posset sermone ausis, quos aut de in, timo fallit et necessari, quam excellit, quoque modo nobis cogniti, resses, quod quidem etiam homines pietatis cupiditasque, in alius rebus philosophia saltem. Iam plus colapsion declaratio, nunc extorram paratum et gloriam. Nunc Episcopi illum militare, atque quibus debitum esse, quando pecuniarum communis ignis accensus est, oblitus in solis animas que periculo versantur homines, ac non potius in hunc hanc gloriam et securitatem et opes existimare, mirum fortiter et strenue adversus tempus stare, et

Gregorius
cum antea
a constantia

quam longissime se ab omni scelere et piaculo remove... Ac dominum quidem patrem nostrum, sermones hos perquam egre et indignè ferentem, ipsiusque etiam vite tædia laborantem, quoque modo solus ac recreo, de tua voluntate omnique sententia illi spondens, atque confirmans, te nequam diutius nobis molestum fore. A. deinde inter alia ad constituendas vite suavitates cum hortatur.

§ IV. S. Cæsarii sub Valente Imp. officia: mors: sepultura.

Posteaquam autem hæc valigo discussa est, externaque regio caussam recte disceptavit, ac vibratus gladius impium prostravit, resque ad Christianos redierunt; quid dicere necesse est, quanto cum honore et gloria, aut cum quot et quantis testimoniis, ac velut ipse beneficium potius dans quam accipiens, in aulam rursus receptus sit, ac novus honos priorem exceperit? Ac tempus quidem a Imperatoris subinde commutavit; Cæsario autem gloria, et auctoritatis apud eos principatus haudquaquam convulsus ac dissolutus est. Quin potius de eo inter b Imperatores certamen erat, quoniam Cæsarium magis sibi adjunderet, et cuiusnam ille magis amicus et familiaris diceretur. Talis Cæsarii pietas, talia pietatis præmia. Audiant juvenes, audiant viri, ac per eandem virtutem ad eundem splendorem contendant, (honorum enim laborum gloriosus est fructus) quicumque hoc etiam ambiunt, atque in felicitatis parte collocant.

Juliano mor-
tuo ad aulam
revocatur,

a
acceptissimus
Imperatoribus:
b

E

17 Jam vero quæde hoc quoque ipsius miraculum est, quod simul et parentum et ipsius pietatis maxima argumentum habet? In Bithynia debebat, c prefecturam ab Imperatore non postremam administrans, Quæstoris siquidem munere fungebatur, ac thesaurorum curam gerebat. Hoc enim illi majorum dignitatum velut preludium esse Imperator voluit. Cum autem Nicææ terræ motus, post hominum memoriam maximus, exortus, omnes pene oppressisset atque una cum urbis pulchritudine delevisset; solus ipse ex illustrius viris, aut certe cum aliquid generis, exalid: idque modo quodam incredibili, hoc est, ipsa ruina protectus, ac parvas quasdam periculi metas referens, ut eo scilicet modo metum caperet majoris salutis magistrum, totumque sese superne parti adjunderet, translata militia a rebus motui obnoxius, et commutata sibi ipsi aula. Atque hoc quidem et in animo habebat, et summo studio exoptabat, quemadmodum mihi per litteras persuadebat, cum hanc ad eum monendum d occasionem arripissem: quod nec unquam facere destiti, molesto ferens, illius indolis magnitudinem in deterioribus rebus versari, animamque adeo philosophicam in publicis negotiis volutari, ac velut solem nubibus obduci.

c
si Quæstor
Bithyniæ:

in ruina Ni-
cææ ex terra-
motu scribitur,
relentia
eletricæ:

suadente fra-
tre, statim
mundum re-
linquere:

d

18 Verum terræ motus quidem superior fuit, e morbo vero non item: homo enim erat. Atque illud ipsi proprium fuit, hoc cum aliis commune: illud pietatis, hoc naturæ. Atque consolatior calamitatem anteverat: ut ipsius morte emensus, ob admirandum salutis genus gloriemur. Ac nunc nobis magnus ille Cæsarius servatus est, civis pretiosus, mortuus laudatus, ex hymnis ad hymnos transmissus, ad Martyrum sacra cum pompa ductus, sanctis parentum manibus honoratus, matre ceterorum gestatime pietatem morrori subrogante, lacrymis a philosophia superatis, psalmibus luctum sedantibus, denique anima recens creata, quam Spiritus f per Baptisimum reformavit, dignos honores recipiens.

morbo mor-
tur.

in patria o-
suis religio-
sepeliatur.

f

19 Hoc tibi a me, Cæsari, funebre munus: hæc sermonum meorum primitiæ: quos occultavit per sepe questus, in te ipsum detorturus eras. Hoc tibi a me ornamentum, tibi quidem, sat scio, omni ornamento carius: non sericeæ ac molles, ac circumfluentes tela, quibus, neque dum adhuc superstes esses, multorum more delectaberis, utpote virtute sola or-
natus

Ecce hinc
hæc oratione
cum laudat

A natus : nec lini pellucidi texturas, nec pretiosorum unguentorum infusiones, quas prius etiam ad gymnaea remittebas, et quorum fragrantiam dies unus solvit : nec denique aliud quidquam parvorum, et quae apud parvas in pretio sunt : quae quidem omnia hodierno die auribus hic lapis una cum pulchro corpore contemisset. Valeant Gentilium certamina et figmenta, per quae miseri juvenes ornati sunt, exigua exiguorum certaminum praemia proponentes : et quibuscunque rebus per libamina et primitias et coronas, ac recens decerptos flores, hominibus vita sanctis parentem, patriae legi potius et stolido morori, quam rationem servientes.

20 Meum munus est oratio, quod etiam fortassis futurum tempus excepturum est, perpetuo motu praeditum; nec eum qui hinc migrarit, prorsus abscedere sinens; verum auribus animisque hominem, quem orandum suscepit, semper conservans, ac desiderati simulachrum expressis, quam in tabula spectandum proponens. Ac talia quidem sunt, quae a nobis offeruntur. Si autem parva et meritis tuis

inferiora, Deo quoque gratum est, quod sit pro viribus. Atque alia quidem persolvimus, alia vero dabimus, anniversarios honores et commemoraciones offerentes, si quidem certe qui superstites erunt.

a tade conjiciat forsam quispiam, ad Jovianum huc fuisse revocatum, deinde eo mortuo ad Valentianum ac Valentinum. — b Eodem nempe Valentianum ac Valentinum. — c De ea praefectura egius in prolegomenis. — d Extat Gregoria epistola, tunc scripta quae Casario illud incitent, unitibus Deum sepius debere, a quo salutem acceperunt, atque ad illius partes sese adungere, parva et huiusmodi reperta parum curantes. Nam in eorum, quosque deprecari impor utique in. — e In hoc. — f Fortassis graves tibi ac molesti esse videmur, qui de his rebus saepius ut scribimus ac sermones nostros non adnotionem, sed ostentationem esse existimus. — g Eo paullo post correptus videtur, atque immo sequenti anno obiisse. Unde falli certum est Nicephora, qui lib. 12 cap. 44 scribit, cum Elebeho missum Antiochiam a Theodosio, anno Christi 384, ad vitandam populi rebellionem, Casarium Gregorii fratrem qui tum Magister dignitatem in Imperia pala obtinebat. Non cum huc habitus est in Casaria eaque oratio, vix enim adhuc pariter uterque: ne pater postea moribus laudatus quoque sinebri oratione ab eodem Gregorio est, praesente S. Basilio, qui Ltaen mortuus est anno decimo ante iunilium Antiocheum, qui, ut nos statimus, vicesimo post Casarii obitum coegit. — h Hinc conjicio non praedem ante baptizatum fuisse Casarium, qui mos erat ea viae multorum, ut in adultam viatam baptismum differret, hanc sane prudenti consilio, utce tot undique impendentes mortuorum vitae casus,

D
EX ORAT
S GREG.
NAZIAN.
DE PRASAGI
ANNIVERSARIOS
EI HONORES HAB
BITUM TRI.

quae optima
parentandi
ratio :

DE S. FELICE III PAPA,

Commentarius historicus.

§ I. Felices quatuor Pontifices Romani sancti Felicis in cultus sacer, progenies nobilit.

I nter summos Ecclesiae Romanae Pontifices memorantur quatuor Felices appellati, omnes sacris tabulis Martyrologii Romani adscripti : ne duo quidem priores, sui etiam sanguine agrum Evangelicum sibi commissum irrogarunt, auno cultu Officii Ecclesiastici ad aram huius honorantur, Felix I, qui sub Aureliano Principe circa annum cclxxv martyrio coronatus est, ad diem III Kalendas Junii : ad IV Kalendas Augusti Felix II, qui a Constantio Imperatore Ariano ob fidei defensionem e Sede sua dejectus et Cyrene in Tusciam occulte necatus gloriose occubuit, uti usdem verbis traditur in Martyrologio Romano, ubi et Papa secundus nuncupatur : ut mirum sit cum ex numeris Pontificum expungi ab Onuphrio Panvino in Chronico Ecclesiastico et Notis ad Platum, Alphonso Ciacconio in Historia Summorum Pontificum, abisque. Erit antiquus codex MS. in bibliotheca Serenissimae Christianae Reginae Suaeve, in quo sub nomine Damasi Papae continetur Historia Summorum Pontificum, ad S. Felicem IV post tempora Damasi continuata, adveniens deum absque ullo eliqui nominibus sequentium Pontificum ad Pelagium usque secundum, S. Gregorium Magni decessorem, in hac historia etiam Felix II, inter Summos Pontifices recensetur, ac successor S. Liberii adhuc vivens, et ab Constantio Imperatore, quod nollet haeresi Arianae consentire in exilium relegati, qui tunc videtur ultra pontificatum cessisse et Clero Romano plenum liberamque dedisse facultatem proficiendi universali Ecclesiae Pastorem, qui eam (uti S. Felix fecit) contra violentiam insidiosaque Arianorum propagaret. Historia Pontificum asserit Felicem aut cum consilio Liberii ordinatum, aut, ut aliqui Codices, habent eum a Liberio cum consilio aliorum ordinatum Ita S. Celestinus v nulla etiam publica urgente necessitate, anno ccccxciv dignitate Pontifica aliquamdiu administrata, sese abdidit. Reliqua de S. Felice in discutiuntur ad xxxv Julii.

2 Hic obiter praehabitis, secernis sequentes cum Martyrologis, Felicem in Papam, Felicem IV Papam vocamus, quos Ciacconius asserit Felicem II et Felicem III fuisse ac dici debere. Altera de hisce duobus controversa est, qui dies cultui sacro singulorum in Martyrologis assignentur, Perantiquum MS. Martyrolo-

gium Richenoviense et MS. Carmeli Coloniensis, varia item exemplaria MSS. Usuardi ad usum fere Ecclesiarum Belgicarum aucta, MS. Florarum, Martyrologium Coloniae 1490 excusum, Bellinus de Padua, Molanus in additionibus ad Usuardum, xxx die Decembris haec pauca habent. Romae S. Felicis Episcopi, quem Marcolicus Papam in nominat. Petrus de Natal, lib. 2 cap. 21 eundem Simplicii Pontificis successorem tradit, ac in Kalend. Januarii in basilica B. Pauli Apostoli sepultum. Hermannus Grever in Auctario Usuardi, Secundum Catalogum, inquit, Romae Felicis Papae tertii (secundum alios quarti) et Confessoris. At qui referunt illo die Felicem IV necdum legitimus. Huius obitum contigit IV Idus Octobris tradit ante citata Historia Pontificum, in qua de die, quem Felix III ultimum in hac vita habuit, nihil omnino dicitur. Eiusdem Felicis III memoriam iterum conservatam traditur dies in Idus Maii in MS. Florario his verbis : Romae depositio Felicis Papae III, anno salutis ccccxi, sepulti in basilica S. Pauli. At Ciacconius in Martyrologio Germanico XVI Septembris, Romae, inquit, S. Felicis Papae tertii, viri admodum sancti, qui Aecacium Episcopum Constantinopolitanum haereseos condemnavit. De eodem S. Felice in Romani Martyrologii tabulis auctoritate Urbani VIII Pontificis Maximi recognitis ita legitur xxv Februarii : Romae natalis S. Felicis Papae tertii, qui S. Gregorii Papae avavus fuit : de quo is refert, quod S. Tharsillo nepti apparuit, illam ad coelestia regna vocavit. Ante eam recognitionem legentur : Romae natalis S. Felicis Papae quarti, qui S. Gregorii Papae avavus fuit etc. At xxx Januarii olim legebatur Romae S. Felicis Papae tertii, qui pro fide Catholica multum laboravit. Nunc illud Textu sublatum est, et Felix IV illo die colitur, ut tum dictum est pag. 1032 et sequente.

3 S. Gregorius Magnus homilia 38 in Evangelia de S. Felice avavo suo ista scribit : Quadam nocte Tharsillo amito, quae inter sorores suas virtute continue orationis, afflictionis studiose, abstinentiae singularis, gravitate vitae venerabilis, in honore et cultu sine sanctitatis exereverat, sicut ipsa narravit, per visionem avavus Felix, huius Romanae Ecclesiae Antistes, apparuit, eique visionem perpetuo claritatis ostendit, dicens : Veni, quia in hac te lucis mansione suspicio, quae subterquanti mox febre correpta, ad diem pervenit extremum. Haec S. Gregorius

E
G. U.

colitur 30
Decemb.

13 Marti,

16 Septemb.

F
et 25 Feb.

per errorem
30 Jan. quo
colitur Felix
IV.

Felix Papa
avavus S. Gre-
gorii Magni,

ANNO CCCCII
XIV FEB.
SS. Felices
Pontifices Ro-
mani.
Felix I Mart.

Felix II Mart.

an hic statuend-
us inter
Pontifices ?

Felix III,

A rius, qui lib. 4 *Dialogorum* cap. 16 ex citata homilia eadem recedit, erantque ad Vitom S. Thorsilla amicitia ejus die XXIV Decembris plenius enarranda. *Venerabilis Beila* lib. 2 *Hist. Eccl. Gentis Anglorum* cap. 1 *Felicem Papam* etiam atavum S. Gregorii asserit. Erat Gregorius, inquit, natione Romanus, ex patre Gordiano, genus a proavis non solum nobile sed et religiosum dureus. Deinde Felix ejusdem Sedis Apostolice quondam Episcopus, vir magne glorie in Christo et in Ecclesia fuit ejus atavus. *Hæc Beda* secutus S. Gregorium, ex quorum verbis, quibus hic Felix fuerit non liquet. Joannes Diaconus, qui circa annum MCCCLXXX de vita S. Gregorii libros quatuor conscripsit, atavum ejus Felicem Papam IV dixit. Iste Gregorius, inquit, senatoria stirpe progenitus, tam nobilissimam quam etiam religiosissimam genealogiam duxit, ita ut quartus Felix Apostolice Sedis Pontifex, vir magne in Christi Ecclesia reverentie, qui basilicam SS. Cosmæ et Damiani Martyrum via sacra juxta templum Romuli, sicut hactenus cernitur, venustissime fabricavit, ejus atavus fuerit. *Hæc ibi. Quæ de fabrica basilicæ SS. Cosmæ et Damiani referuntur, ad S. Felicem IV spectant, et in ejus Artis xxx Januarii narratur. Joannem Hieronymum secutus Leo Marsicanus Episcopus Ostiensis, qui circa annum MCC floruit,*

B lib. 1 *Chronici Casimirus* cap. 1 de S. Benedicto loquens ista de S. Felice adjungit. Claruit S. Benedictus, inquit, temporibus Imperatorum Justini senioris et Justiniani, Romanorum vero Pontificum, Joannis primi, et quarti Felicis, quem sanctus Papa Gregorius atavum suum fuisse testatur.

*Hæc Leo, ita prædicta S. Gregorii verba cum Joanne Diacono interpretatus, cum ipse solum dicat atavum suum fuisse Felicem Romanæ Ecclesie Antistitum: eumque esse Felicem III, de quo hic agimus, persuadent et patri utriusque Felicis, ac ratio temporis recte ponderata. Nam Felix IV fuit Sannus natione, patria Beneventanus, et Felix III Romanus. Atque certum atque indubitatum est S. Gregorium non ex Sannibus originem ducere, sed ab antiquis Romanis Scindaribus. Præterea si anni ab obitu Felicis IV numerentur, usque ad electionem S. Gregorii Papæ junctum sensus, tantum sexaginta invenientur, quibus includi nequeunt quinque generationes ab atavo ad atavipetem statuenda: haberi autem poterint, si anni circiter centum interponantur, quot sepe fluxerunt ab obitu S. Felicis III, usque ad S. Gregorii Pontificatum. Quæ pluribus exponi Baronius in Notationibus ad Martyrol. Rom. et in *Annal. an. Ch. 592*, ubi eam cum Maurassæ, S. Felicis in obitum, addit, explosa depravata lectione, qua in Martyrologio Romano legebatur Felix Quartus, legi S. Felicem Papam Tertium. Consentiant passim reliqui scriptores, Onuphrius Panormio, Joannes Stella, Alphonsus Cincorus, de Pontificibus Romanis, Arnoldus Wion, Joannes Seifridus atque qui de familia Anciani, ut mox dicitur, scribunt Petrus, de *Doctrina temporum* lib. 13 ad an. 592, Severinus Binius atque in collectione conciliorum. His refringit Ferrarius in *Catalogo SS. Italiae*, sed ante recognitionem Martyrologii Romani ab Urbano VIII curatum, et frustra absque antiquorum auctoritate confugit ad familiam matrem S. Gregorii, quasi vel ita esset ex Sannibus oriundus. At quod maximum ex ratione temporis posuit firmamentum, silentio præterit: neque aliud cecit effugium, quam errando notionem veteris atavus, quasi ex avus atque vel proavis indicetur. Quæ frustra excogitantur. Cum Ferrario sentit Viperi de SS. Beneventanis hoc die.*

C Arnoldus Wion secutus Hieronymum Bardum Florentinum Ordinis Camaldulensis, cujus librum MS. Italico sermone de nobilissima et antiquissima familia gentis Ancie habuit, in suo de eadem familia tractatu S. Felicem III Papam, atavum S. Gregorii

Magni, a Quinto Ancio Prænestino, quem anno Urbis conditæ ccccl., ante Christum natum circiter ccc, prognatum asserit interpositis quindecim clarissimorum virorum generationibus. Hos Wionis et Bardus conatus illustrat et prosequitur Joannes Seifridus in arboe Anciani Serenissimorum Principum Augustissimæ Donus Austriacæ. *Avus S. Felicis ab his auctoribus dicitur Ancius Tertullus, Sexti Ancii filius, ac Sexti Petronii Probi, quæ anno cccclxxi cum Gratiano Imperatore Consulatam gessit, frater. Hunc autem Ancium Tertullum anno cccclxx et duobus sequentibus administrasse in Occidente Præfecturam Prætorii observavit Onuphrius lib. 3 Comment. in Fastos. Porro pater S. Felicis, ut hi auctores sentiunt, fuit Flavius Ancius Felix, dicti Ancii Tertulli filius, de cujus conjugio hæc scribit Seifridus lib. 3 pag. 104. Verisimillimum, inquit, mihi videtur hujus Felicis conjugem extitisse Petroniam illam, cujus epitaphium visitur Romæ ad D. Pauli extra muros: nam in una eademque tabella et filii Gordiani et filia Emiliane sepulchralis inscriptio annexa legitur, quæ nomina stirpis Ancie Gordiane propria hoc tempore fuere, et illa in eodem epitaphio Levitæ conjugis fuisse prædicatur: quod sane de eo quo loquimur Felice, intelligi non improbabilius potest, præsertim cum ratio temporis minime nobis adversetur, nisi malnus opinari Petroniam hanc in Felice Papæ in connubio vixisse, antequam mirum sacris initiaretur ordinibus. Hæc Seifridus. At memoratum epitaphium vidit Gruterus in Auctario antiquarum inscriptionum pag. 1057, et ex eo Seifridus, cujus priorem partem de Petronia hic lectoris judicio sistimus, est ante tale:*

Levitæ conjux Petronia, forma pudoris,

His mea discedens Sedibus ossa loco.

Pareite vos lacrimis dulces cum conjugæ natæ,
Viventemque Deo credite flere nefas.

BP. in pace in Non. Octob. Festo VC. Conf.

Hæc ibi. Fuit Festus Consul cum Marciano anno cccclxxii.

G Natus autem est S. Felix tertius patre Felice Presbytero de titulo Fasciole, ut prodit *Historia Pontificum antiqua*, et ab Anastasio item aucta, in omnibus passim munus exaratis et excensis exemplaribus, aut variis ad eam lectionibus simul typis regis nuper editis, et Onuphrius in epitaphio sanctorum Pontificum eundem Felicem appellat Presbyterum Cardinalem Romanæ Ecclesie in titulo Fasciole. At Baronius ad an. 483 num. 16 ex vetere Anastasi libro asserit ex patre quidem Felice genitum, sed ipsam Popam sanctum antea presbyterio in Titulo Fasciole, et ideo fuisse ante Presbyterum Cardinalem sanctorum Martyrum Nerei et Achillei addit Cincorus. *Reliqua, quæ S. Felix in juventute ac potiore viridis ætatis parte, seu caelebs, seu matrimonium conjunctus, aut etiam sacris Ordinibus susceptis egerit, nos latent. Ex his tamen, quæ deinceps referemus, eum Pontificem maximum creatum, præclare admodum ac sancte id munus executum esse, recte colligimus, præsertim vitam cum magna cum virtute peragisse. De posteris ejus ut S. Gregorium usque prædicti scriptores agunt, et alibi poterit esse nobis agendi occasio, maxime si certiora nanciscamur monumenta.*

§ II. Pontificatus S. Felicis. Pulsis Episcopis substituti Alexandria Petrus Mungus, et Antiochia Petrus Fullo. Hic a S. Felice excommunicatus.

Quem tempore turbulentiſſimo, in Cathedram S. Petri everheret, servavit Deus S. Felicem, qui summa cum auctoritate libertateque esset orbis universi Ecclesie Orientalibus atque Occidentalibus præfaturus, leges opportunas conditurus, causas necessarias cogiturus, ac controversias occurrentes defuturus, oppressis opem laturus, fustu

avo Ancio Tertullo,

pater Flavio Ancio Felice.

an etiam matre Petronia?

E num ipse an pater fuerit Presbyter Cardinalis?

F

Tempora Pontificatus S. Felicis in difficulta.

creditur a quibusdam nobilissima Ancie familie oriundus.

A fastu elatos depositurus, Imperatorum aulicam coer-
 citurus, ac barbaris restitutus regibus : qui denique et
 aliorum esset legationes ab Oriente et Occidente sus-
 cepturus, et, ubi ipse praesens corpore nequirit assistere,
 suarum auctoritate legationum ac per vicarias praefec-
 turas praesto futurus, cunctisque Ecclesis supremus
 ipse arbiter et Index sancto praesidio adfuturus. Prae-
 fuerat multis annis Orienti Zeno Imperator, homo
 semper perfidus, sed qui tum impellente Acacio Episcopo
 Constantinopolitano, voferrimo haeretico, in detor-
 tius prolapsus, fidei formulam ab illo conceptam promul-
 gavit : *Ενωρεως* id est, Conciliorum appellau-
 runt, sub quo *Ουνομενικη* synodi Chalcedonensis tacita
 abrogatio latebat. Joannes Talata, seu Tabennesiota,
 Episcopus Catholicus, ac legitime ordinatus, Sede pul-
 sus erat Alexandria, ac Petrus Mongus, quem Mo-
 gum et Moggum alii vocant, ob haereses a S. Simplicio
 Pontifice Romano damnatus ante depositusque, eo in-
 consulto et nulla habita synodo in illum reductus Sedem
 anathemati denique ab hisce haereticis et laicis homini-
 bus in Episcopus legitimum aliosque vivos Orthodoxos
 lata sunt. Rebus hisce adeo intricatis subsidium porrec-
 tuens erat S. Simplicius Papa, sed morte praeventus
 rem integrum successoris reliquit. Mortuus is dicitur vi
 Nonas Martii, quo die antiquus Martyrologis inscriptus
 est. Annus eo moriente labebatur cccclxxxiii. Intrusus
 etiam in Sedem Antiochenam Petrus Fullo Ecclesiae
 illius pacem plane turbavit.

turbantibus
 pacem Ecclesiae
 Zenone Imp.
 Acacio Ep. CP.

Petro Mongu
 Ep. Alexan-
 drino,

Petro Fullone
 Ep. Antioche-
 no,

Odoacre Rege
 Italiae.

per Praefectum
 praetorii

• et civitatis
 libertatem
 electionis
 Pontificis im-
 pediente.

B 8 Odoacer Rex Erulorum, qui e remotis apud mare
 Suevicum seu Balticum, sedibus oriundus, sed, ut ob-
 servat Theophanes, in Italia educatus, ab Imperatoris
 Nepotis factoribus in odium Orrestis, qui Nepote fugato,
 Augustulum filium suum Imperatorem appellaverat, in
 Italiam cum milite evocatus est, qui occisis Orreste,
 ejusque fratre Paula, ac relegato in Campaniam Au-
 gustulum, sublatoque Imperio Occidentali, Rex ipse Ita-
 liae factus superabat octavo anno : seculo ipse Ariannus,
 de Summi Pontificis electione legem tulit libertati Eccle-
 siasticae repugnantem, quam Symmachus Pontifex anno
 idem in synodo Romana, Polmaria dicta, abrogavit, in qua
 dicitur Basilium sublimis et eminentissimus vir, Prae-
 fectus Praetorio atque vices praecellentissimi Regis
 Odoacris agens, Clero in unum apud B. Petrum
 Apostolum residenti dixisse : Quamquam studii nostri
 et religionis intersit, ut in episcopatus electione
 concordia principaliter Ecclesiae, ne per occasionem
 seditionis status civilitatis vocetur in dubium, tamen
 almonitio beatissimi viri Papae nostri Sim-
 plicii, quam ante oculos semper habere debemus,
 hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse man-
 datum, ut propter illum strepitum et venerabilis Ec-
 clesiae detrimentum, si eum de hac luce transire
 contigerit, non sine nostra consultatione ejuslibet
 celebretur electio. Haec ibi, quibus insunt fraudes et
 Odoacris Reqs et Basilii Praefecti intrudere se in
 Summarum Pontificum electionem conantur. Potuit
 Simplicius Papi forsau petisse aliqua iurita, quae ad
 comprimendas turbas, si quae ab hostibus Ecclesiae con-
 citarentur, necessaria forent, non autem consultationem
 requireret, multa minus, ut laicus Sacerdoti anathema
 diceret, et contra Canones, quod ei non compete-
 bat, constitueret : quemadmodum sententia synodi Polmaris
 ea constituta, decernuntur nullius esse momenti, ener-
 vata esse et in irritum deducta.

C 9 Nam autem propter iniquo Regis edicta inter obitum
 S. Simplicii, et electionem S. Felicis major temporis
 mora interponenda sit, dubitamus. Sex Solis vacantis
 dies passim assignantur, viginti addunt alii codices, alii
 solum tres dies interponunt. Annum S. Felicis primum
 componit Theophanes eum anno decimo Imperii Zenonis :
 cujus tamen Imperatoris annum primum non numerat
 ab obitu Leonis senioris, quem statuit vita decessisse
 mense Januario, Indictione xii, anno Erae vulgaris

ccccxxiv, ac mox addit Zenonem mense Februario
 a Leone juniore filio suo Imperatorem coronatum,
 et dein inchoatum a Septembri proximo annum, primum
 assignat Imperii Zenonis, ac mortem indicat Leonis
 junioris, quem ut solus decem menses cum Zenone
 proprio parente moderatum Impertum obisse, mense
 scilicet Decembri ejusdem anni cccclxxiv, cum quo
 Barmanus, Petrusque alique primum Zenonis annum fi-
 niunt. Hujus ergo Imperii anno decimo, in quo S. Fe-
 licis annos Theophanes numerat, decimum tertium age-
 bat Acacius in Pontificatu Constantinopolitano, egisset-
 que in Alexandrina secunlum Joannes Talata, seu Tu-
 bennesiota, nisi jam ante pulsus fuisset, ob causam
 quam describit Theophanes : Hoc etiam anno partium
 Petri Mongi studiosi, largitionibus atque imposturis
 Zenoni suaserunt, ut Joannem Tabennesiotam Episcopum,
 quasi praeter ejus mentem consecratum, expelleret
 Alexandria, Petrum vero Mongum ab Eu-
 chaitarum locis Alexandriam revocaret. Tum vero
 Henoticon, pacis nimirum sanctionem, ab Acacio
 Constantinopolitano, prout affirmant nonnulli, dictatum,
 Zeno tulit, et per omnes provincias promulgavit.
 Mongum vero, priusquam rediret Alexandriam, cum
 Simplicio Romano Pontifice et Acacio jus sit Zeno
 communionem habere. Hinc ut Mongum acciperent,
 ejicerent autem Joannem, Acacius ad Alexandrinos
 scripsit. Joannes Petri adventu comperto, Clero licet
 et populo pro eo animas ponere paratis, Acacio
 ne discederet deprecantibus, mala quae foret Petrus
 commissurus secum reputans, prudenter et citra
 tumultum urbe dilapsus est.

Joannes Ta-
 bennesiota Ep.
 Alexandrinus
 expellendus,

alio urbe
 exisse dilapsus

D 10 Liberatus in Breviario de causa Nestoriani et
 Eutychiana cap. 18 asserit Joannem tum profectum
 esse Antiochiam, et sumptis ab Calaudione Patriarcha
 Antiocheno intercessionis synodis literis Romanum
 Pontificem Simplicium appellasse : ad quem
 Alexandria fugientem Joannem properasse, tradit lib.
 3 cap. 15 Evagrius his verbis : Joannes fugiens
 Alexandria, ad antiquam Romam contendit, ibique
 magnas concitavit turbas. Dixit namque se pro de-
 cretis Leonis et Chalcedonensis concilii sui Sede
 episcopali exturbatum fuisse, alterumque, qui illis
 adversabatur, in ipsius locum subrogatum. Quare
 cum Simplicius antiquae Romae Episcopus vehementer
 conturbaretur, et literas propterea ad Imperatorem
 Zenonem daret; rescribit Zeno, criminque perjurii
 objectat Joannem; eumque ejus rei, non autem
 alterius, gratia, episcopatum abdicatum esse. Haec
 Evagrius. Victor Tannunenensis in Chronico ista scribit
 peracta : Theodorico V. C. Cos. anno Christi
 cccclxxxiv. Felix Romane Ecclesiae Praesul monachus
 et Clericis per Orientem, Aegyptum et Bithyniam
 commemorantibus scribit ut Petrum Alexandrinum
 Episcopum Chalcedonensis synodi obtrectatorem,
 et ejus communicatores tanquam haereticos vitent.
 Theophanes cum anno xi Zenonis auspicietur
 primum annum Petri Mongi post ejus reditum ad episcopatum
 Alexandrinum. Nam, ut ait idem ad annum
 in Zenonis, in mortui Petri Aeluri locum Petrus
 Mongus induitur, vir nequam et veritatis adversarius,
 ab uno Episcopo, eoque etiam deposito, consoc-
 eratus, quem Dei zelo moti menschi adorti, sex tan-
 tum et triginta die Pontificatus honorem assentum
 deturbarunt.

an ad S. Sim-
 plicium Rom-
 anum venerit

P
 Petrus Mongus
 an. 484 pro-
 scribitur a
 S. Felice Papa
 tanquam haer-
 eticus evitan-
 dus,

Sede Alexan-
 drina olim
 electus :

E 11 Calaudion, vir Catholicus, Episcopus Antioche-
 nus, ut Evagrius cap. 16 tradit, scribens ad Imperatorem
 Zenonem et Acacium Episcopum Constantinopolitanum,
 Petrum Mongum non solum adulterum
 vocat, verum etiam, eum cum esset Alexandria, Chal-
 cedonensi concilio anathema indixisse asserit. Sed
 relamento criminis invento, Calaudion ad inroledanum
 Oasin condemnatus fuit, quod partes Illi, Leantii,
 et Pamprepi contra Zenonem foveret. Erant hi tunc
 stricta

ejus fraudes
 dreegi Calau-
 dion Ep. An-
 tiochenus,

qui ideo expellitur

A *stricta oblatione in Papirio Castello pressi, ex quibus*
AUCTORE G. B. Leonitius inquam Imperator Antiochiam ingressus
 fuerat mense Junio, Indictione septima, *anno*
 CCCLXXXIV, ut ea exacte narrat Theophanes. Pulso
 autem Calandione, uti addit Evagrius, Petrus, cogno-
 miento Fullo (qui Cnaphens, sive Cinaphens, Græcis
substituitur *ὁ Τυζαῖος, etiam appellatur*) qui ante Calandionem et
 Petrus Fullo, Stephanum illi Episcopus fuerat, propriam Sedem
 repperavit, qui Henotico Zenonis subscripsit, et
 Synodicas litteras Alexandri om ad Petrum Mongum
 misit. De primæ ejus Episcopatu ista ad annum ju-
 rianum imperii Zenonis habet Theophanes: Julianus An-
 tiochie Præsul, ex gestis rebus dolore concepto,
 vitam amisit. Petrus autem Fullo thronum invadens
olim ubi Epis- se ad anathematizatos et tumultus excitandos convertit:
 copus: ex quo credes et domorum dirptiones ab hymno,
 quem *τετραζύγιον* appellant, appositum additamentum.
 Dein anno in Imperii Zenonis ista de ejus depositione
 tradit: Ceterum Petrum Fullonem, ut qui Basilisco
 Imperii innotuit fuerat, Zeno habuit exosum, Ori-
 entalis itaque synodi decreto dignitate motus est, et
 in ejus locum Joannes ordinatur. Hic quoque post
 menses tres eicitur, ac demum successor ejus Ste-
 phanus, vir pietate spectabilis, Antiochie promo-
 vetur Episcopus. Hic autem, ut anno Imperii Zenonis
 iv, Indictione i, refert Theophanes, communium Petri
 Fullonis sequacium suffragio Antiochie designatus
 Episcopus, apud Zenonem quasi Nestorianus accu-
 satur: eum tamen, velut ab imposito crimine alien-
 num, Orientalis synodus, Imperatoris mandato Lau-
 diceo congregata, sine Sedi restituit. Quo, ut annum
 Imperii Zenonis vii, Eatis sancto Stephanum alterum
 Zenonis Imperatoris jussu in ejus locum ordinave-
 runt, quem fidei perditelles, pro sua in Petrum Ful-
 lonem propensione, in amicitia subsidium furorem
 urrantibus, in sancti martyris Barlaam baptisterio
 ventis calanis perfossit et necatum in Orontem flu-
 vium projecerunt. Adscriptus is est Martyrologii Ro-
 mani tabulæ ad diem xxv Aprilis. Hinc tunc Calan-
 dionem, ut dicimus, successit, eoque pulso Petrus Fullo
 recuperavit Sedem anno CCCLXXXVI, cujus tamen an-
 num primum Theophanes cum anno Imperii Zenonis
 xii conjungit.

B *12* Additis mox a Petro Fullone ad Trisagium his
 verbis, Cruentius propter nos, exhorruit orbis univer-
 sus, et concilio contra eum habita sunt, et Roma a S. Fe-
 lice Papa, et Constantinopoli ab Acacio Antistite, et
 vixit ab his duobus alioque Episcopo ad Petrum Ful-
 lonem epistole missæ sunt, quæ tomo 10 Conciliorum
 editiois Regiæ, etiam Græco-Latinæ. Earum prima
 est S. Felices Papæ a pag. 18, quæ ostendit illum non
 solum in Valentini, Monachi, Arii, Sabelli, Apulhi-
 anis hæreses, verum etiam in errores gentilitatis, plures
 Deos asserentes incidisse: ac confutatis singulis blasphem-
 as in fine cum sic alloquitur: Hæc tibi scripsi una
 cum presentio Synodo conveniens te eorum Deo et
 sanctis Angelis ut ea doceas, et nobiscum sentias,
 ut illudata fides nostra maneat ad gloriam Dei. Est
 hæc prima Synodus a S. Felice congregata. Erat al-
 tera ejus epistola a pag. 26, quæ Petrus Fullo deponitur
 et anathemate percutitur. Et non solum, inquit, ab
 Antiochena Ecclesia, sed ab omni civitate deponit
 et firma sit hæc tua depositio a me, et ab his, qui una
 mecum Apostolicam thronum regunt, et ab Acacio
 Constantinopolitano Ecclesie Pastore, et a venera-
 bilibus Episcopis sibi subjectis, quoniam ipsorum
 meminit non sustinisti. Sequitur deum a pag. 30
 epistola S. Felices ad Zenonem Imperatorem, quæ et
 monstrat Petrum Fullonem synodali judicio sententia
 anathematis condemnatum, idcirco ab ejus communione
 abstinentum esse: petitque ut Petrum depositum ex
 Antiochena Sede expellat. Quæ multum, inquit, a
 nobis, et in Christo dilectis fratribus nostris, qui in

Oriente sunt, et a venerabili Acacio vestre regalis **D**
 et Deo amata civitatis Archiepiscopo, admonitus,
 converti noluit. Aliorum epistole habentur a pag. 47
 ad pag. 71 et ipsius Acaci a pag. 56. Baronius ad
 an. 483 num. 66 aliam, quæ intervertit, a S. Felice scri-
 ptam epistolam arbitratur, quod in epistola ultimæ ad
 Fullonem ex editione, quæ habetur tomo 1 epist. Rom.
 Pontif. hæc verba legitur: Nec ambulare in veritate
 nec nostris duabus epistolis aurem voluisti accom-
 modare, nunc igitur sum exorsus adversus te pro-
 ferre sententiam. Quæ etiam in Græcis, ab interprete
 alio amissa, ita referuntur: *Καὶ ὡς ἔδραμας τῆ ἀλη-
 θείας, καὶ τοῖς ἐπι δις γράμμασιν ἡμῶν ἐπιστάσαι οὐκ
 ἠρέμακον ἀποδέχασαι κατὰ σου.* Ceterum Petrus Mon-
 gus, inquit Evagrius cap. 17, homo fraudulentus,
 versutus et temporibus serviens, minime in una per-
 stitit sententia, sed *τοῦτο* concilium Chalcedonense
 anathemate damnavit, modo palinodiam cecinit,
 idemque ipsa concilium omnibus suffragiis appro-
 bavit. *Aliud vel maxime agit ut ulnuncta epistola ad
 Acacium, quæ dicto capite recensetur.*

§ III. Legati a S. Felice ad Acacium missi, et pecunia corrupti.

E Evagrius relatæ rebus, quæ ad Sedem Antiochenam
 et Petrum Fullonem spectant, cap. 18 ad Episcopatum
 Alexandrinum (quem pulso Joanne Talina seu Taber-
 nesida, recuperasse Petrum Mongum diximus) transiens
 ista tradit: Joannes, qui Romam confugerat, Felicem,
 qui post Simplicium Episcopus Romanus fuit, admo-
 net de rebus a Petro gestis, suadetque, ut narrat Za-
 charias, uti epistolam abdicatorem ideo mittat Acacio,
 quod Petro communicaverit. *Quæ accuratius cephit
 Theophanes ad annum Zenonis xii, et in S. Felice:*
 Hoc anno, inquit, Episcopi Orientis per litteras Aca-
 cio conquesti sunt, quod Mongo communionem con-
 sortium imperisset. Ille spretis eorum monitis,
 Mongum eundem in communionem admittere com-
 pulsit cunctos, Civis autem urbium Regine cuncti-
 que simul Orientales Felicem, qui post Simplicii obitum
 Romanam Sedem tenebat, supplices adierunt,
 et malorum omnium auctorem incesaverunt Aca-
 cium. Interea Joannes Alexandria Præsul hæc ead-
 dem denuntians Romam ingreditur: aut certe, si a
 temporibus S. Simplicii Romæ permanserit, jam aliorum
 legatione impulsus, Romanorum annis mox occupavit.
 Annus tunc habetur Zenonis xii, Christi cccclxxxv.
 Eundem annum induit Victor Tannuensis in Chro-
 nico, et reliquam Orientis habem describit his verbis:
 Post consulatum Theodorici V. C. Orientales Epi-
 scopi, præter paucos, per Henoticum Zenonis com-
 munionem atque consensu polluti Petri Alexandrini,
 Petri Antiochæ, et Acacii Constantinopolitani Epi-
 scoporum, synodo Chalcedonensi renuntiavit. Et
 Theoborus Lector lib. 2 Collectanorum, Cum omnes,
 inquit, alii Patriarchæ, ut fertur, Henoticum Zenonis
 approbarent, solus Felix Romanus illi non commu-
 nicavit. Henoticum Græce habet Evagrius cap. 14, et
 Latine Liberatus cap. 18, et alii ex illis.

F *14* Quæ deus S. Felix egerit, ita narrat Theophanes
 eodem xii anno Zenonis: Felix itaque synodo in co-
 rinthi Apustolorum Petri templo coacta, duos Epi-
 scopos et una Helensorem Constantinopolim ablegat,
 Zenonique et Acacio litteris significat, ut Petrum
 Mongum, cum hæreticum, Alexandria eiciant. Eadem
 referunt Anastasius Bibliothecarius et Cedrenus, qui
 anno xii Zenonis hæc etiam gesta asserit. Evagrius
 cap. 28 ista sic exponit: Cum libelli Felici a Joanne
 Talina contra Acacium, quod contra Ecclesie ritum
 cum Petro Mongi communicaverat, deque aliis faci-
 noribus ab eo contra canones admisis, dati erant:
 mittuntur a Felice ad Zenonem Vitalis et Misenus
 Episcopi, ut ejus auctoritate tum concilium Chalce-
 donense

Mongus tempo-ri servit:

quo amoto successerant Joannes,

Stephanus,

S. Stephanus alter, Maritor,

Calandionem,

iterum Petrus Fullo,

hæreses con-ventus in Synodo Consti-ntiopol. sub Acacio, et Roma sub Felice,

quæ cum depo-nt et excois, munitur.

ne indicat Ze-onem Imper.

Mongus tempo-ri servit:

Acacio com-munionem Petri Mongi promouent,

orthodo.xi ad S. Felicem confugiunt

anno 483.

hic synodum colligit:

millit legatos
Constantinopolim :

A donense confirmaretur, tum Petrus ut hæreticus episcopatu pelleretur, tum denique Acacius mitteretur ad ipsum Felicem, rationem de rebus, quas Joannes ei objectasset, redditurus. *Quæ plenus continentur tum in epistolis Synodici S. Felicis Papæ ad Zenonem Imperatorem et Acacium, et Concilio Romano datis, tum in libellis citationis Acacii, ad eundem Zenonem et Acacium missis, quæ in dicta tomo x Conciliarum habentur pag. 3. 11, 44 et 45. De Episcopis et Defensore Ecclesiæ Constantinopolim missis, ita in epistula ad Zenonem scribit S. Felix :* Conveniens fuit, ut Vitalis et Miseni fratrum et Coepiscoporum meorum, et famuli vestri Felicis, Ecclesiæ Defensoris, ad vos necessariam legationem mitterem, qui non tam bajuli specie ista deferrent, quam meam vicem peragentes, me quodammodo vobis facerent esse presentem. *In libello citationis ad Acacium de hisce legatis ita loquitur :* Ad quam rem de collegio nostro fratres et Coepiscopos nostros Vitalem et Misenum, cum quibus illum a latere nostro fidelissimum nostram Felicem Defensorem, sanctæ Ecclesiæ Romanæ ordinatione dixerimus. *Fuisse autem Misenum Curianæ Ecclesiæ in Campania Episcopum, et Vitalem Droentinum, sur Truentinum, in Piceno, movet ex perbrevis historia auctoris vocæ Baronius ad an. 483 num. 19.*

Felicem Defensorem
Ecclesiæ.

Episcopos Misenum
Curianum et Vitalem
Truentinum,

B Qui hisce addebatur libellus Joannis Talatæ, hætenus desideratur.

15 At quæ hisce legatis inter proficiscendum ad-versa obtulerunt, ita Theophanes ad annum Zenonis xiii Christi cccc.lxxvi, narrat : Hoc anno legatis Roma profectis, et apud Abydum Zenonis et Acacii consilio detentis, vi quoque ablatis eorum litteris, ipsique in carcerem conjectis; eos, nisi cum Acacio et Petro Mongo communicent, interfectorum, Zeno comminatur. *Est Abydus urbs provincie Hellesponti prope ipsum fretum, cujus Episcopus Hermias subscript Concilio Chalcedonensi. Victor Thunnenensis hæc gesta tradit Longino V. C. Cos. Is est annus cccc.lxxvi. Acacius, inquit, Constantinopolitanus Episcopus litteris Felicis Romane Ecclesiæ Præsulis admonitus, ut a damnatorum synodi Chalcedonensis communione atque societate abstinere, legatos ejus custodie mancipat. Dum interim ab orthodoxis Constantinopoli summo desiderio legati expectantur, a Cyrillo, monasterii S. Di, quod Acemetorum est, Hegumeno, litteras ad S. Felicem datus esse scribit Evagrius cap. 19. At priusquam, inquit, Vitalis et Misenus venire ad Imperatorem, Cyrillus monachorum, quos Acemetas appellant, Hegumenus, mittit ad Felicem, quo eum, cum tam gravia peccata contraxerant fidem admissa essent, insinularet tarditatis. Felix igitur scribit ad Misenum, ut nihil ante moliretur, quam esset cum Cyrillo locutus, et ab eo quod esset facientium didicisset. Hæc ibi, quæ etiam apud Nicephorum lib. 16 cap. 16 leguntur : uti præcedentia ex Theophane descripta Cedrenus, ejusque etiam annorum epocham observat.*

detentis Abydi
in carcere
anno 486

Jubet illos
agere cum He-
gumeno Acemetorum :

C Misenum, ut nihil ante moliretur, quam esset cum Cyrillo locutus, et ab eo quod esset facientium didicisset. *Hæc ibi, quæ etiam apud Nicephorum lib. 16 cap. 16 leguntur : uti præcedentia ex Theophane descripta Cedrenus, ejusque etiam annorum epocham observat.*

16 Anno dem Zenonis xiv, Christi cccc.lxxvii, ista contigisse refert Theophanes : Porro Zeno Acacii suggestionibus, Orientales Episcopus Henotico, sive Concordiæ sanctioni, subscribere, et Petro Mongo communicare cogebat : sed et ipse Felicis Romani Pontificis Apoerisario, blanditus delictos et pecuniis mescatos, præter mandatorum sibi impositorum fas, in Petri communionem adduxit, omnibus Catholicarum partium in adversum contestantibus atque reclamantibus : et primo quidem hamum funiculis circumligantes, uni ex illis publicè appenderunt, secundo librum inamiserunt, tertio etiam olerum copioso imposuerunt. *Eadem ex Theophane referunt Anastasius et Cedrenus, sed hic omisso anno xiv Imperii Zenonis, a Theophane indicato, tradit ea contigisse 79 ita ut, anno xv. At Liberatus non meminit Abydi*

hi pecunia
corrupti Acacii
conveniunt
anno 487.

urbis, sed Constantinopoli et captivatem et reliqua gesta adscribit cap. 18 his verbis : Quoniam vero tot epistolæ, quæ vel ad Acacium a Papa, vel ad Imperatorem missæ sunt, mihi penitus profecerunt; ex deliberatione Vitalis et Misenus Episcopi in legatione directi sunt, ut quæ superius dicta sunt allegarent, et Petrus, sicut antea, de Alexandria Sede pelleretur. *Itum est Constantinopolim et supradicti Episcopi in custodiam sunt redacti, chartis sublatis, ne Catholicis, quibus scriptum fuerat, redderentur. Quos iterum Acacius post hæc de custodia ejiciens, secum fecit procedere, ut quasi confirmato Petri sacerdotio dimitterentur. Redierunt aliquando Legati, sed præcesserant monachi, qui eos graviter de prodicione arguebant. Auditi cominus et convicti ex ipsis litteris, quas detulerunt, a locis propriis sunt remoti. Felix Defensor Ecclesiæ, qui cum Legatis directus fuerat, impediens infirmitate cum ipsis pergere non potuit. Sed, postquam Vitalis et Misenus a custodia Constantinopoli sunt egressi, perexit cum chartis Ecclesiasticis Constantinopolim, passusque est et ipse, sublatis chartis, gravissimam custodiam. Hæc Liberatus, a quo quæ de reprehensione Legatorum a monachis facta narratur, ita Evagrius cap. 19 exponit : Qui autem ex monasterio Acemetorum ad Felicem, Misenum et Vitalem venerunt, eos propterea coarauerunt, quod ad ipsorum usque adventum Constantinopolim, Petri nomen clam et occulte in sacris tabulis legi consueverat; ex eo autem tempore ad præsens usque palam et aperte Misenum ac Vitalem cum Petro communicasse. Ac dem cap. 20. Crevere, inquit, res istæ sermone Symeonis monachi canobii Acemetorum Romani ad Felicem Papam a Cyrillo Hegumeno missi. Nam Misenus et Vitalis ab eo fuere reprehensi, propterea quod cum hæreticis communicarent, idque cum nomen Petri, ut hæretici, palam in sacris tabulis recitaretur : quodque ea ratione multi simplices homines ab hæreticis in errorem inducerentur, qui affirmare non dubitarunt, Petrum ab Episcopo Romano in communionem receptum esse. Addidit etiam Symeones, cum quodam questionibus rogarentur, Misenum et ejus fautores noluisse quemquam orthodoxorum in colloquium venire, vel litteras reddere, vel quidquam contra veram sinceramque fidem admissum accurate examinare. Producebatur item in medium Sylvanus Presbyter, qui cum una cum Misenus et Vitali fuisset Constantinopoli, verba monachorum confirmavit. Hætenus Evagrius.*

D
AUCTORE, N.

E
arguantur a
monachis
Acemetis

et accusantur
apud S. Felicem :

§ IV. Anathemate percussus a S. Felice Legatus et Acacius : hujus et aliorum Patriarcharum dicitur. Schisma sublatum.

P revaricatione legatorum per dictos monachos orthodoxos intellecta, induxit S. Felix synodum, Romæ apud S. Petrum Apostolum habendam, ad quam Episcopi septuaginta septem venerunt. *Quæ in ea synodo contra hæc Legatos sententia lata est, Gelasius Papa S. Felicis successor in Concilio Romano anno ccccxcv habito, antequam Misenus absolveretur, ita pag. 222 refert :* Sedes Apostolica quidem, quæ Christo Domino delegante, totius Ecclesiæ retinet principatum, pro dispensatione curaque generali, quam pro fide Catholica vel pro patris canonibus regulisque majorum necessaria semper circumspectione dependet, Misenum atque Vitalem, quos contra Eutychianæ pestilentie sectatores, vel contra eos, qui talium se communionem polluerant, sua potestatis legatione insultos, ad Orientem dudum sub sanctæ memoriæ decessore meo Præsule destinavit, quod Apostolica præcepta declinantes quolibet modo in eorum, adversum quos missi fuerant, consortia recidissent,

tu Concilio 77
Episcoporum
causa eorum
discussa.

gestis

A gestis synodalibus rerum discussione patefacta, communiōne pariter et honore, merito iureque submovit. Et ipsi lxxvii Patres in hac synodo sub S. Felice congregati in epistola ad Clericos et monachos Orientales pag. 78 hanc suam sententiam contra dictos Legatos et Acacium latam esse testantur : His ergo, inquit, deterioribus compertis, Vitium atque Misenum, a sacerdotali collegio et sacrosancta communiōne suspendimus, Acacium quoque membris Christi perniciosus inhiantem, et per civitates atque provincias unam de fide Catholica Ecclesiam dissipantem, inter Episcopos sanctos atque inter Christianos iudicavimus non haberi... eum jam nunc, Eutychianæ hæreseos defensorem et patronum, e corpore Ecclesiastico, ut partem putridam anathematizamus, sententia memorata abscissum.

18 Edictum sententiæ S. Felicis Papæ, quod propter ejus damnationem in Orientem directum est, ex codice MS. edidit Symonides in Notis ad Facundii librum contra Marcinum, et nos, quia hæc in tomis Conciliorum non est recensum, hic damus, estque tale : Acacius, qui secundo a nobis admonitus, statutorum saluberrimi non destitit esse contemptor, neque in mors credidit esse carcerezandum, hunc Deus cælitus prolata sententia de sacerdotio ferit extorrem. Ergo si quis Episcopus, Clericus, monachus, hinc, post hanc damnationem eidem communiaverit, anathema sit Spiritu sancto exequente. Scripsit deus S. Felix epistolam Acacio, qua relictis ejus criminibus, munere eum sacerdotali et fidelium communiōne privatum movet sub finem his verbis : Habe ergo cum his, quos libenter amplecteris, portionem ex sententia presentis, quem per tuæ tibi direximus Ecclesiæ Defensorem. Sacerdotii honore et communiōne Catholice, nec non etiam a fidelium numero segregatus sultatum tibi nomen et munus ministerii sacerdotalis agnosce, sancti Spiritus julicium et Apostolica auctoritate damnatus, nunquamque anathematis vinculis excludendus. Cælius Felix Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholice urbis Romæ subscripsit. Data v Kalend. Augusti. Venantio V. C. Cos.

hoc edito a S. Felice in Orientem missum,

19 Hæc ibi. Sed qui tunc Consul Venantius, qui reperitur solum cum Theodorico cum dignitatem gessisse anno MDCCLXXXIV, Zenonis XI? quo nempe anno scribit Theophanes Theodoricum in Thracia Byzantium evocatum, Consulemque renuntiatum, et Thraciæ præfecturæ donatum : qui post varia gesta, in Italiam profectus cum Odoacre confregit caput, eoque tandem devicto Rex Italicæ factus est. Quo videri annualem Theophanes adhuc Calandionem referit Episcopum Antiochenum, in cuius tum expulsi locum Petrus Fullo intrusus est : quem et ipse Acacius damnavit, atque ut ab Apostolica Sede damnaretur, iussit, uti in hoc ipsa epistola S. Felicis etiam videtur, et ex aliis epistolis S. Felicis ad Zenonem et Petrum Fullonem supra relatum est. Baronius an. 483 nam 44 ut epistolam S. Felicis ad Zenonem Imperatorem reddi in nonnullis obscuram ob mendosam scripturam et curiosam voluntatem : quidni et simili de causa nomen Venantii loco alterius Consulis irrepisse dicatur? Victor Tunnuncensis post Consulatum Longini, sive ad annum MDCCLXXXV, ista refert : Ararius Constantinopolitanus, Petrus Alexandrinus, et Petrus Antiochenus Episcopi, Chalcedonensis synodi iuncti, a Felice Romano Ecclesiæ Præsule et synodo in Italia facta damnantur, et ipsi damnatio Acacii Constantinopolium legatis missis per monachos monasteriorum Aelimitensium atque Dii ingeritur. Hæc autem, et duobus precedentibus annis, hi notantur in Chronico Marcellini Consules : Symmelus solus, Longinus solus, Boetius solus. At Cassiodorus atque Longinus socium assignant Deciam. An etiam Boetio collega Venantius dari debeat possit ob hanc S. Felicis epis-

et epistola ad Acacium.

ANIMADV. PAP. 50.

an ea scripta Venantia Consule?

D tolam inquirant alia. Infra ob nomen Boetii Consulis loco Mavortii intrusum, observamus epistolam S. Felicis Papæ iv perperam Felici in tributam. Est ergo dicta epistola signata v Kalendas Augusti anni MDCCLXXXVII.

20 Quæ autem dem contigerunt, anno Zenonis XIV ita narrat Theophanes : Felix vero cognitis legatorum suorum gestis, Ecclesiæ dignitate deiecit, et adversus Acacium parem depositionis sententiam scripsit. Qui ipsam perferebat, eos qui Abydi in insidiis locati fuerant præterlapsus, ad Dii monasterium appulit. Dienses autem monachi Acacio in sacrario stanti die Dominica Felix epistolam tradidere. Acacii fautores quosdam ex monachis, qui dederunt epistolam, necaverunt, alios supplicis examinatos in carcerem detruserunt. Hæc ibi. Memoria horum sanctorum Martyrum adscripta est Martyrologio Romano ad vii Februarii, quo die epimus de monasterio S. Dii, ejusque Hegumenus sive Archimandritus, ac eorum zelo in defendenda contra Acacium orthodoxa religione. Quamtenus litteras monachis Acæmetis seu Diensibus dedit missas a S. Felice Defensor Ecclesiæ, Totus, seu Tutus, appellabatur. Addit Liberatus epistolam ab Acæmeto in pallio Acacii suspensam fuisse.

tradita Acacio a monachis Diensibus, idem in martyrio affectus :

21 Acacius, inquit Theophanes, absque animi motu depositionem exceperit, et Felicis nomen expunxit. Atque ut Liberatus tradit cap. 18, patrocinate Imperatore, remansit usque ad mortem sacrificans. Nam, teste Facundo Episcopo Hermianensi in Africa in bello contra Mucunium, supradictus Zeno Selis Apostolicæ decreta continens, prædicto Acacio communiabat, et omnes Ecclesias in sui regni finibus constitutas idem facere compellebat. At non diu vixit Acacius, cujus obitum ponit Theophanes anno Zenonis XV. Et Liberatus. In istis turbis, inquit, constituta Ecclesia moritur Acacius. Ad annum MDCCLXXXVIII refert Baronius, ad sequentem Victor Tunnuncensis, dum Consulatum Eusebii exprimit.

moritur Acacius,

an. 488 aut 489,

22 Theophanes eodem anno Zenonis XV de Acacii successibus ista tradit : Acacio defuncto Phravitas (qui ab aliis etiam Flavitas et Flavianus appellatur) tres menses Episcopatu potitus, Felici literis significat, se cum illo quidem communiōnem habere, cum Petro Mongo nullam. In adversam Mongo scribit, se cum illo communiōne conjungi, a Felice vero se penitus alienum. Felix porro de litteris ad Mongum datis, cum ab orthodoxis certior factus fuisset, Phravite legatos cum synodalibus litteris ad se venientes unius honorifici tractatus dimisit, aut, ut vertit Anastasius, cum inhonestate dimisit. Græcè, ἀτίμως τοῦτους ἀπέπεμψεν Nicephorus lib. 16. cap. 19 ατίμως ἔλασεν. At pergit Theophanes : Phravita vero mortuo Balthymius, Presbyter et pauperum in urbe Neapoli curator, Constantinopolitanum Episcopatum asseruit est. Is exemplo Petri Mongi nomen e sacris tabulis erasit manibus propriis, et Felice Pontificis Romani reposuit : atque ita resedit in throno. Hæc Theophanes ad dictum annum XV Zenonis : e quibus illa, quæ ad successionem Euthymii spectant, secundum Baronium ad annum MDCCLXXXIX referenda sunt. Euthymus cap. 23, Euphemius inquit, cum litteras Petri Mongi de mutua inter ipsos communiōne accepisset animadvertetque eas Actis Concilii Chalcedonensis anathema indixisse, valde animo commotus est, seque a Petri communiōne penitus sejunxit... Quapropter cum Euphemius et Petrus essent inter ipsos graviter dimicaturi, et synodus alter adversus alterum convocatur, Petrus excessit e vita : cujus obitum tradit Theophanes ad annum XVI Zenonis. Hoc anno, inquit, Petrus Mongus Alexandria decessit e vivis : et Athanasius cognomine Celites in ejus locum promotus est. Et anno Zenonis XVII, Petrus, inquit, Fullo, Episcopus Antiochenus, interit, et Paladius sancti Protomartyris Thecle Ecclesiæ, quæ est

ejus successus Phravitas,

F

Petrus Mongus, ante expunctus e dyptichis Constantinopolitanis.

A est in Seleucia, Presbyter promotus est Episcopus. Cujus interim annum primum cum xvi anno Zenonis in praefixa tabula conjunxit, ac postea ad annum 1 Anostasi Imperatoris Petrus Fullo peti ut exilio reditum ad Seidem Antiochenam, quae arbitramur ad dictum annum xvi Zenonis referri debere, rumque anno sequenti mortuum esse, ubi Graece τεβερρευζι legitur.

B 23 Haec de tribus Sedium Patriarchalium Episcopis, in anathematis damnatione contra eos a S. Felice lata misere extinctis: cum quorum obitu necdum optata Ecclesius Orientalibus exorta pax est: quod Euphemius Constantinopolitanus impedimentum posuerit, ut ad annum Zenonis xvii ita exposit Theophanes: Hoc anno synodales Euphemii litteras Felix accepit, et ut Catholicae communionis impertitum consortium: haud tamen Episcopum agnovit, quod Acacii ejusque in Episcopatu successoris Phravita, nomen e tabulis Ecclesiasticis non expungerat. Quae valem scribit Nicephorus lib. 16 cap. 19. Liberatus cap. 18 usserit Euphemium a Felice Papa susceptisse scripta, sed quae Boronius ad no. 489 num. 1 intelligit non communicatoria, sed communitoria. sicut et reperiuunt, inquit, littere quas S. Felice successor Gelasius ad eundem Euphemium scripsit, quibus eum admonit, ut nomen Acacii aboleret, si vellet consequi Ecclesiae Catholicae communionem. Est haec prima Gelasii epistola a pag. 87 in tomo 10 Conciliarum editionis Regiae relata. Ceterum Zeno Imperator eodem Imperii anno xvii, secundum computum Theophanis, comitali morbo extinctus est, Indictione xiv, et in ejus locum successit Anastasius Silentarius, eadem Indictione xiv, anno ccccxcxi, magna feria quinta solennitatis Paschalis, sive hebdomadae sanctae, die xviii Aprilis, qui mendosus apud Theophanem dicitur xiv Aprilis. Nam Pascha contigit xxi Aprilis, cyclo Solis xxiv et Lunae xvii, littera Dominicali F. Hic Anastasius post annos Imperii xxviii, ipsa etiam majore hebdomada fulmine ictus interit die xi Aprilis anni lxxviii, quovis cyclo Lunae vi, Solis xxiii, littera Dominicali G, Pascha celebratum fuit xv Aprilis. Successit Justinus, sub quo misso ab Hormisdo

Ob nomen Acacia non expunctum, negata Orientalibus communio a S. Felice,

concessa ab S. Hormisdo sub Justino Imp.

an. 519.

C et 520 continetur dicto tomo x Conciliarum. Hinc Facundus contra Maximianum, relata Zenonis pernicacia, addit: Anastasio deinde in imperium et presumptionem similem succedente, omnis Oriens, praeter admodum paucos, qui in illa multitudine occulti latebant, a communionem Sedis Apostolicae per annos ferme quadraginta (a temporibus S. Simplicii, quo gliscere haec haereticis coepit) usque ad tempora Justini permansit. Et cum quidam per illud tempus ejusdem partis Episcopi communionem Sedis Apostolicae sibi ac suis Ecclesiis postularent, non impetraverunt, donec Principis Justini temporibus Acacii damnationi subscriberent.

§ V. Reliqua S. Felice gesta, obitus, sepultura.

Hactenus egiimus de gravissimo dissidio Episcoporum Orientalium, sub Imperio Zenonis et Anastasii, qui ideo sunt a S. Felice Papa sanctae Romanae Ecclesiae communionem privati. Nunc pauca restant, circa Ecclesias Africanas ab eodem S. Felice constituta. Ingemiscerant ex jam prudens sub Regibus Vandalis, Ariana haeresi infectis, primo sub Geiserico tyranno, dein sub ejus filio Hunerico, qui primis annis Sedis S. Felice graevam adversus Catholicos persecutionem movit, aut certe saepe

In Africa Vandala multa martyrium perit, aut in castrum traxit,

pius motam renovavit. De illustribus Martyribus tunc caesis, et variis Confessoribus in exilium missis, saepius toto hoc opere agimus. Sed non evasit truculentus Tyrannus ultrices supremae Judicis manus. Nam, ut Victor Uticensis, cum lib. 3 persecutionem hanc Vandalicam enarrasset, sub finem tradit, sceleratissimus Hunericus persecutorum suorum mortem consummavit, dum putrefactum et ebulliens vermibus non corpus, sed partes corporis ejus viderentur esse sepultae. Hunerico subrogatus Gundabundus, ejus ex fratre Gunzone nepos, pacem mox Ecclesiae reddidit, et Catholicis ab exilio permisit reditum. Cum essent ergo Gundabundi indulgentium Episcoporum et aliorum orthodoxorum relaxata exilia, alii qui ante ad Arianos transierant, atque ab eis fuerant rebaptizati, nunc respiscentes, medicinam quaesivere vulneribus, sed quod ab orthodoxis Confessoribus ab exilio reversis vitarentur, confugerunt ad Romanam Ecclesiam, ejusque Pastorem summum S. Felicem, ut is pra munere suo assignaretur lapsis et resurgere desiderantibus manum auxiliatricam porrigere. Pontifex evocatis triginta Episcopis synodum coegit in basilica Constantiniana, sub die in Idum Martiarum. Flavio Boetio V. C. Consule, anno Christi cccclxxxvii, et pro qualitate delictorum opportuna remedia advenit, quae aliquot capitulis distincta, quae a pag. 77 in dicto Concilio tomo leguntur: ubi pag. 78 Episcopis longo ordine recensitis Felix Episcopus Ecclesiae Catholicae urbis Romanae praesidens synodo, dixit: Communis dolor et generalis est gemitus, quod intra Africanam rebaptizatos etiam Episcopos, Presbyteros, Diaconosque cognovimus: quae res sine dubio ad vestrae quoque pervenit notitiam sanctitatis: de quo quid observari debeat, ordinare nos convenit. Praeinde ut manifesta sit super hoc nostra sententia, quae nobis sunt visa reventur. De hac sua sententia scripserat epistolam, ad universos Episcopos per Africae provincias constitutos quae lecta in congressu Patrum fuit, et sententia vorantem approbata. Legitur in epistola a pag. 36 in dicto x Conciliarum tomo, consignata Idibus Martii, Dinamio et Sifidio Coss. Roma scilicet detenta ad annum cccclxxxviii, quo in Africam missa est. Reliqua ibidem legi possunt, et in Barozio in Annalibus ad an. 487 num. 1 et seqq. explicantur.

23 Praecedebat Hispaniam sub servitute Gothica, quo tempore Zeno inter Episcopos Hispanenses recensitis ibidem floruit, quem S. Felix in epistola eidem scripta inter mundi turbines gubernatorem Ecclesiae praecipuum appellat, eique quendam Tercentianum communit. Reliqui circa Ecclesiam Hispaniarum a S. Felice decreta latent. Alia quaedam Felice Papae epistola ad Caesarum Episcopum suspensa diu tenuit viros doctos, cum Boetii Consulatus, post quem data vulgo annotabatur, congrueret cum Felice in temporibus: unde et Baronius ad annum 488 num. 7 eam epistolam retulit. Verum diligentia Jacobi Sironi nostri discussae sunt tenebrae, et reddita auctori sui epistola, id est Felici iv, cum ex cohaere Arelatensi verum restituerit lectionem, qua data legitur post Consulatum non Boetii, sed Mavortii, anno Christi lxxviii, quo iurebunt et S. Felix iv Papa, et S. Caesarinus Episcopus Arelatensis. At tempore S. Felice in dominabantur in Gallia Alaricus Rex Visigothorum, Gundabodus et Godegisilus Reges Burgundorum, omnes haereticos Arianos infecti, et Chlodoveus i Rex Francorum necdum ad fulem Christi conversus. Quae hisce temporibus vigilantia Summi Pontificis apud Episcopos Galliae orthodoxos peracta sint, etiam latent.

26 In Gestis Summorum Pontificum apud Anastasium aliosque pauca haec observantur: Feicisse eum basilicam S. Agapeti juxta basilicam S. Laurentii Martyris. Feicisse etiam orationibus suis in urbe Roma per mensem Decembrem consecrassaque Presbyteros

D AUCTORE G. B.

alii rebaptizati Arianismum complexi,

ab aliis, dum redire desiderant, rejecti,

a S. Felice, habita synodo, adjuvantur anno 487,

E

missa epistola an. 488.

alia epistola S. Felice ad Episc. Hispanensem,

F

non auctem ad Caesarium Ep. Arelatensem:

basilicam S. Agapeti extruit:

A byterus viginti octo, Diaconus quinque, Episcopos per diversa loca triginta unum. Demum fuisse Pontificem temporibus Odoacris Regis usque ad tempora Theodorici Regis, quos ambos de imperio Italia vixit confingentes, roque ipse tempore mortuus est, quo Odoacer in urbe Ravennatum ab Theoderico obsidebatur, qui altera ab obitu S. Felicis anno interemptus est. Sedit S. Felix annos octo, menses undecim, dies xxiii, aut secundum alios codices, dies xv, aut xvii, vel xviii. Sepultus est in basilica S. Pauli Apostoli. Bucelinus in *Socrario Benedictino* tradit corpus sacrum tanti

Pontificis quiescere in monasterio S. Pauli Romano. *D* Victor Tununensis, Anastasio et Rufo Coss. inquit, Romanae Ecclesiae Præsuli Felici succedit Gelasius. Anus is est ccccxciii. Marcellinus in *Chronico*, quod mirum est, in tempore Sedis nullum aberrat: Nam Indict. v Trocando et Severino Coss. hæc scribit: Romanae Ecclesiae Felix xlii Episcopus ordinatus vixit annis xii, qui numerantur ab anno cccclxxxii, ad annum ccccxciv, ad quem Asterio et Præsilio Coss. statuit S. Gelasium ordinatum, cui dies xxi Novembris sacer est.

DOCTORS G. D. confert Ordines sacros:

sedit fere 9 annos.

D sepultus in basilica S. Pauli.

DE S. THEODORO SALO.

G. II.

XXV FEB

Febl. 6. 36

Mirabilem Deum in operibus suis agnoscimus omnes, mirabilem eundem deprædicantis sacre litteræ in Sanctis suis: quos potissimum modo prorsus admirando adducit ad perfectionem vite, ac tandem æternam salutem. Inter hos Sanctos eminent illi, qui, ut vite sanctioris suam gloriamque mirabilem factorum de se ipsos abolerent, neve ex ætate imolescerent, et salutis jacturam fuissent, stultitiam simularent, ac quædam parabolam atque ab usu vite communis remota admiserunt. Quæ res quam Deo gratæ fuerit, corpus miraculis confirmatum est: qualia leguntur in Actis S. Symonis Sali ad Kalendas Julii illustrandis: cujus etiam suavis celestis symphoniam Angeli celebraverunt. Similiter Sanctum hoc die celebrant Græci in Menæis, et apud Maximum Cythereum, his

verbis. Τῆ οὐτῆ ἡμέρα ὁ ἅγιος Θεόδωρος δια Χριστὸν σαλῶς ἐν ἀρχῇ τελειοῦται. Eodem die S. Theodorus Salus, seu propter Christum stultus, in pace vitam finivit. Eundem Græci in *Menæis* comparant cum Davide Rege, qui 1 Reg. cap. 21 apud Achim Regem Philistinorum derentiam simulavit, dum, ut ver. 13 legitur, immitavit os suum coram servis Regis, et colubebatur inter manus eorum, et impingebat in ostia portæ, defluabantque saliva ejus in barbam, quando cum Achis hotainem insanum et furiosum, qui in domum suam ingredi non posset, judicavit. Imitatus Davidem S. Theodorus etiam dissimulata prudentia, vitam peregit et æternam beatitudinem assensus est. Reliqua Acta hæcenus latent.

E

DE S. ALDETRUDE

VIRGINE, ABBATISSA MALBODII IN BELGIO,

Commentarius prævius.

G. II.

SUD PINEM S. CO. VII FEB.

Sanctæ Aldetrudis familia nobilitate et sanctitate:

Malbodii, sive Melbodii, quod oppidum est Hannonia in Belgio ad Sabram fluvium, extat perfectissimum nobilitatis Canoniarum collegium, a S. Aldegunde nobilissima Virgine extractum, uti fere dictum est ad epus Vitam xxv Januarii. Hujus Virginitatis soror fuit S. Waldetrudis, nupta S. Vincentio Comiti: colitur ipsa ix Aprilis, maritus xiv Julii. Eorum filia fuerunt SS. Aldetrudis et Madelberta Virgines, atque ambe post S. Aldegundem materteram Abbatissæ Mallothensæ, prior Aldetrudis, quæ xxv Februarii colitur, tum Madelberta, cujus dies natalis incidit in vii Septembris.

C Acta aliquæ S. Aldetrudis sanæ ex codice MS. monasterii Ruler Vallis prope Bruacellus, inserta primæ parte Hagiohologi Brabantiarum. Horum Actorum prior pars legitur in MS. Breviario Montensi eisdem perpetua nobilitatis Canoniarum collegii, a S. Waldetrude in ea urbe conditi. Hæc pars est in illo Breviario distributa in novem lectiones, quibus additur hæc Oratio in ejus festo recitanda: Beatissimæ Aldetrudis solennitatem agentes, tuam, Domine, deprecamur elementiam, ut per ejus preces assiduas a cunctis criminibus nos absolvas. Colitur etiam hoc tempore S. Aldetrudis Officio novem lectionum in Ecclesiis collegiatis Canoniarum Malbodiensium ac Montensium et secundæ Nocturnæ lectiones ex eisdem Actis recitantur, excerptis paucis, quæ ex Gestis S. Aldegundis emendantur, quæ sic in prælo I ita pag. 1639 num. 22 leguntur:

3 Christi secuta vestigia hœta et venerabilis Virgo Aldegundis, inter ceteras, quibus dudum subtrahens, Christo lucrata fuerat, illam quoque sororis suæ Waldetrudis, nomine Aldetrudis, ab ipsis cimbulis in monasterio regulariter educaverat. Quæ quotidiano excubans secus pedes matris suæ, ut altera Maria, ad ipsius vitam et mores instituebatur. Erat quippe summa humilitatis et obedientiæ: quod ut omnipoten-

teus Deus mortalibus patefaceret, jussit materfamilias B. Aldegundis eisdem adolescentulæ, ut fragmenta cere concervaret in unum, et igni superposita cogerentur in massam. Illico dicto citius paruit, ignem accendit, vasculum id est, pelvum, cera plenum superimposuit. Cum ecce rigo victore subjecte materia, strue lignorum decedente, concha tervens in partem se vertens animositatem igni subministravit. Quod cernens virginitas bona indolis Aldetrudis, vehementer tanto indoluit damno, festinansque nudis manibus, ac brachiis exertis vas de incendio caloris cum cera liquefacta ab igne liberans, in pavimento posuit. Intercedentibus siquidem orationibus beate Virginis, et obedientia illius suffragante, nil lesionis in carne et cute ipsius reperitum est.

4 Hæc nuctor primis Vitæ, quæ in altera Vita auctore Hucbaldo paullo alter pag. 1044 num. 16 ita referuntur: Duas autem neptes, filias sororis suæ, cum magna diligentia regulariter S. Aldegundis erudiebat, et ut Dominum Christum sibi sponsum eligerent, ab ipsis infantie rudimentis diligenter edocebat. Harum una Madelberta, altera vocabatur Aldetrudis. Quæ videlicet Aldetrudis, puella bone indolis, materteræ suæ mores et vitam satagebat imitari, secusque pedes illius indesinenter accumbens, doctrina vite stitabat informari. Quæ cum multis floreret virtutibus, humilitati præcipue et obedientiæ dedita erat. Huic aliquando beata virgo Aldegundis præceperat, ut fragmenta cere concervaret in unum, sollicita ne vel minima rerum monasterii deperirent. Illa dicto citius paruit, dispersa cera fragmenta collegit, ignem accendit, vas æneum, id est, pelvum, cera plenum superimponit. Sed cum dominante flamma strues lignorum jam combusta decideret, atque sartago fervens, ignis ardore circumcincta

*at. vasculum obedientiæ miraculo confirmata:

eandem ab alio relato.

sub S. Aldegunde matertera plura educto:

A cumcincta in partem alteram declinaret, ac magis inde focus exastuaret, timens virgineola, ne quid damni contingeret, armata fide, manibus nudis extensisque brachiis de medio flammarum Interem bullientem festina sustulit, nihilque penitus in cute suæ carnis perpessa lesionis, in pavementum deposuit. Tantum apud Deum et meritum jubentis et virtus obedientis sine dubitatione promeruit. *Hæc Heubaldus : quæ in Actis MSS. diversimode, ut mox constabit, narrantur.*

5 De tempore, quo potissimum florerit S. Aldetrudis, hæc traduntur : primo, Acta num. 1 tempus Dagoberti inelyti Regis Francorum assignant, quo loco Dagobertum primum, anno DCCLV martium, intelligi innuit prima Vita S. Aldegundis pag. 1040 num. 27 his verbis : Sepulta est ergo amatissima Christi Virgo Aldegundis, sponsa Douini, habitaculum Spiritus sancti in villa sua: quondam ditionis, ubi animam reddidit Creatori suo, vocabulo Curtissolra, ubi uterque suus parens tumulati esse dicuntur. Posthæc a Rege inelyto Sigeberto atque beatissima Virgine Aldetrude Abbatisa translatum est corpus ejus in municipium Malbodium. Est is S. Sigebertus Rex Austrasiorum, mortuus anno DCCLXIV Kalendis Fe-

B bruarii, ad quem diem Vitam ejus dedimus, ac chronologiam Regum Francorum stirpis Merovingicæ ordinavimus; sub ejus regno S. Aldegundem circa annum DCCLXI suscepto sacrae religionis velamine fuisse in sponsam Christi sacramentum a sanctis Episcopis Auberto et Amando, dirimus vi Februarii ad hujus Vitam pag. 833 num. 98. Mortuum esse S. Ananiam anno DCCLXXXIV ostendimus pag. 837 num. 107. Hujus gloriam vult S. Aldegundis non post mortem ejus, sed cum adhuc vivus in lucrandis Deo animalibus desideret. Uter autem prior obierit, Amanulus an S. Aldegundis, incertum. Prævat illis temporibus regno Austrasiorum Dagobertus II filius S. Sigeberti, quando sub S. Aldegunde matertera sanctorum vitæ exercitationes obibat S. Aldetrudis : a qua et forsitan Theoderico Rege, Dagoberti II successore, corpus est ejusdem S. Aldegundis translatum, uti etiam ad illius Vitam annotavimus. Demum cum annis duodecim Abbatisa nobile illud collegium tenuisset, ad præmium laborum evocata, sub fine sæculi septimi e vita excessit.

6 Inscripta est ejus memoria per vetusto MS Centuleusi, sive S. Richarii, ad xxv Februarii his verbis : Natalis S. Aldetrudis Virginis, Ado MS. monasterii S. Laurentii Leodii : S. Altrudis Virginis filia S. Waldetrudis : additumque erat antiqua manu : Quæ apud Marium in magna veneratione, et pro præsentia corporis et pro virtutum ejus efficacia habetur. Agunt de eadem Molanus in Auctario Usuardi, in Indiculo et Natalibus SS. Belgii, Soussains in Martyrologio Gallicano, Miræus in Fastis Belgicis, Wion, Menardus, Borganius, Bucelinus in Martyrologio Benedictinis, Colganus de eadem agit in Actis Sanctorum Hiberniæ quasi patris Hiberniæ natu foret, quod suo tempore discutitur. Memmerunt etiam Gelenus in Fastis Colonienibus, Ferrarius in Catalogo novo, Lathierius in Menologio Virginum atque scriptores rerum Bolyricarum. In Florario MS. ad xxviii Januarii ita habetur : Malbodio monasterio, nata S. Aldetrudis Virginis, filia S. Vincentii Comitiss Hannoniæ, et Abbatisæ Canonicarum ex stirpe Carolidarum prodierunt. In quodam recentiori MS. refertur xv Martii. Nonnulli eum voluit filium esse S. Bavonis, de qua supra inter Prætermisissos egimus.

VITA

Ex duobus codicibus MSS.

collata cum Lectionibus Breviariorum.

Fuit, sicut vetusta docet series, sub tempore Da-

geberti inelyti Regis Francorum, quædam puella, genere nobilis, sed nobilior fide et operibus, a nomine Aldetrudis, filia illustris viri B. Vincentii et ejus electæ conjugis Waldetrudis : quæ ab ipsa genitrice sua tradita fuerat beatæ ac sacratæ Virgini Aldegundi Abbatisæ, germanæ præfata Waldetrudis, materteræ suæ, ad erudiendum ac sanctam regulam edocendum : cujus sectans exempla ad vitam pervenit beatam. Si dicere aut narrare quis cupit, vitam hujus, exemplis ostenditur evidenter, quod corpus imitata est vestigia, ipsam post secuta est in cælis. Quæ cum adhuc in puerili ætate in monasterio posita, a beatâ emittiretur consanguinea, Evangelii auditis sententiis, cepit animum ad amorem patris cælestis exercere, atque ad beatam æternamque vitam adhibere. Inter hæc cepit sollicite cogitare, et sancta nutrix ipsius Virgo Christi Aldegundis incessanter eam admonere, ut virginitatis servaret palmam, et bonis operibus suam ornaret lampadem, quatenus veniente sponso, non cum stultis virginibus pulsans et clamans, remaneret foris ad januam, sed cum electis coronaretur in gloria. Nam quos omnipotens Deus, inquit, sui desiderii amore videt accensos, eos per multa argumenta attrahere non desistit, ut magis ac magis e exonerati animo ad calorem fidei inardescant : quatenus ad destinata præmia tenaciter festinent, ac mundi illecebros perhorrescant, et calcando per angustum callem, ad illum perveniant, coram quo se credunt in ampla beatitudinis sede permanere.

2 Hoc desiderans beata Virgo cepit lubricas vanasque hujus sæculi pompas despiciere, atque amare cælestia, in orationibus crebra, in vigiliis assidua, in elemosynis larga, et omnique prosperitatis studio gregem Christi sancta gubernans sub norma, velut amica piissima, cum de rebus monasterii more solito curam gerens, jussit coram se fragmenta cere in unam massam fundere, ac in pelvi quadam refrigerari. Cera liquefacta nimio calore ignis ac flammæ, redundante cacabo, conscendit in altum. Tunc præfata famula Dei, dolore detrimenti commota, stupefactis ministris, indubitanter ecurrit, nudisque manibus vas simul cum cera ab igne ferventi abstulit, et in pavimento deposuit, brachia manusque ac digitos igne ac cera habens perfusa. Factumque est intercedentibus meritis beatæ Virginis, ut nec in carne nec in cute ipsius ullum incendii aut doloris signum appareret.

3 e Jamque in assertione honorum operum cepit Dominus fidelibus sanctimonialibus per visum noctis visiones Angelicas demonstrare. Quadam igitur nocte cum se sopori dedisset, una e Sororibus vidit quasi stella descendere et ascendere, g et quærebant eam ut iret ad nuptias sponsi. Cumque hanc retulisset Sororibus visionem, nimio amore gavisæ glorificabant Dominum, qui sibi fideles cælestes vocat ad nuptias.

4 Cumque jam esset Mater cœnobii, plebiculamque Christi regens sub dextera, intempestæ noctis silentio cum se in accubitum colligens post peractum officium, puallisper somnum arripisset; una e Sororibus vidit, ante cornu altaris hilari vultu astare beatissimum Petrum Apostolum loquentem cum ea, et dicentem sibi : Forti animo esto, Virgo amabilis, nam te tuasque famulas in perpetuum custodiam, hincque antiqui evacuabo insidias. Denique iterum videns super labia ejus favam mellis lucifluam, scalamque erectam usque ad cælum, aspexit quomodo Virgo Christi conabatur per eam ascendere. Hæc audiens beata Virgo, gaudens exultabat in corde suo.

5 h Præterea quadam nocte Dominica stans in platea Aldetrudis Christi famula, a quadam Sorore fideli, sustinente manum ejus dexteram, et audiente

D

RV MSS.

a

S. Aldetrudis filia SS. Vincentii et Waldetrudis.

b

apud materteram S. Aldegundem Malbodium educatur :

educetur sancte vivere :

c

E

virtutum exercituum animam applicat :

d

ab igne servatur illata :

F

e

fit Abbatisa : visa est nuptiarum ad nuptias sponsi Christi :

g

visa item a S. Petro auxilium addicente exercitari,

sonitum

et fiducia in Deum laudatur :

An sub Dagoberto vixerit ?

an sub S. Sigeberto :

an potius sub Dagoberto u

a Theoderico ?

cultus 25 Februarii

28 Janu. et 15 Marti.

ex MSS Regina salutata

A sonitum virorum loquentium ei. neminem autem vidente, sciscitabatur quid loquerentur ei. Quae respondit. Audivi eos loquentes: Quia Regina eris, et Regi aeterno sociaberis. At illa anno latata, et praegaudia percipiens pectus summi, genibus flexis dixit: Domine, quomodo fiet istud cum sim peccatrix et indigna nimis!

mystice declaratum precibus eius exauditas

6 Interea videns famula Dei supramemorata aquilam volentem ad caelum, cujus tenens aliam beatam Christi Virgo Aldetrudis dexteram in manibus, intuita est, quomodo alia sequebatur eam post tergum: quae tandem caelos simul penetraverunt, et factus est splendor magnus, et vociferatae sunt aquilae dicentes: Exaudita est oratio tua.

Oral dirigit in via salutis a Christo

7 Nihilominus de visionibus assiduis tristabatur Virgo Christi, timens accepta minime fore ipsius oracula. Deprecabatur ergo Dominum cum lacrymis dicens: Domine Jesu Christe, qui nosti omnia, antequam fiant, ostende indignae ancillae tuae occulta sapientiae tuae: ut te in omnibus laudare valeam, et inter choros sanctarum Virginum aggregari merear, qui es benedictus in secula, amen. Factoque fine, fessa ab oratione cum se sopori dedisset, conspexit in visu, quasi staret sola in platea, intuitum dirigens ad Meridiam, et vidit ingentem massam crystalli, ad ipsam globi clarissimi, transluentem ante se: quia pergens per partes Orientales, cupiebat manu apprehendere, sed cum velocitate pertransiit.

et visione confirmatur

8 Post dies non multos venit quidam Presbyter boni testimonii, narrans ei, quod videret in visione noctis Epiphaniae hominem subtilem optime eruditum, qui venit quasi Rex ab Oriente afferens in manu sua virgas tres florigeras, quas dedit ipsi sanctae Virgini Aldetrudi, dixitque illi: Reges eos in virga, et crescebant in manu eius usque ad imos. Quod audiens illa, velut a gravi somno expersa, trismus, flexisque genibus cum lacrymis, elauso aforis ostio, intravit in secretum cubiculum cordis sui, deprecans Dominum, et dicens: Dirige me in veritate tua, et doce me, quia tu es Deus Salvator meus, et te sustinui tota die.

alla visione Presbytero facta excitatur

9 Iterum dum ante fores staret ecclesiae sola in platea, nullusque cum ea, aspiciens ad Meridiam audivit tonitruum magnum in caelo, et ecce fulgur egrediebatur magnum splendens nimis in oculis ejus, quae expavit timuitque valde, dicens: Domine Jesu Christo, tibi commendo spiritum meum. Aspexitque subato, et vixit ante se in specie viri pulcherrimum juvenem, dicentem sibi: Noli timere, propitius ero tibi. Intelligens itaque Dominum esse Jesum Christum in confortatione animi sui, ne trepidaret, benevola exitit et secura: quoniam non despicit Dominus petentes se, sicut ipse in Evangelio loquitur: Quaecumque petieritis Patrem meum in nomine meo, dabit vobis. Et iterum: Qui petit, accipit, et qui quaerit, invenit, et pulsanti aperitur.

Ob tonitruum et fulgur territa, Christum consolatam agnovit

Joan 16 23 Luc 11 10

10 Porro videns quaedam religiosa Soror venientem Dadonem Episcopum, qui alio nomine vocatus est Audoenus, recitavit ei vitam beatae Virginis Christi a principio, haud dubium, quin ut habetur memoriae ipsius in Malbodiensi caenobio: veluti Sobnias Abbas fecit de Nivelensi monasterio. Tandem sponsa Christi hoc triste seculum dereliquit die vigesima quinta Februarii, et ad sponsum suum feliciter migravit, Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Deo patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus trinus et unus, per infinita secula seculorum, Amen.

i k l

pie moritur, E

a MS. Montense cognomen. — b Idem nutriendum. — c Idem exhortari animus. — d Ita MS. Montense. At MS. Abohae vultu, Quaesque seculi prosperitates despiciens studiosa gregem, velut matertera piissima, quae dum de rebus... gereret. In lectulibus suis miseris se amplius non. Et in omni bus materialibus suis vestigia et mores studuit vitari, eoque multas floretis virtutibus, humilitati potissimum et obedientiae dedita fuit, quam in ea Deus insuper mirabiliter renouavit. Cum enim ad plateam beatam Virgo Aldetrudis et processisset, ut fragmenta coae conservaret in unum, alia emississe patens, fragmenta collecta vasi aeneo super ignem inponit. Quae ex Vita S. Aldetrudis excerpta sunt. — e In Lutetia, ecclesiae ista praeparantur: Successit b Aldetrudis matertera sua in regimine Melbodiensis monasterii, illudque post eam sanctissime rexit duodecim annis. — f Ita MS. Montense. — g Et. — eodem Beatamque Virgineam Mariam, ut ad nuptias venire Agui, invitarent. — h Sequentia solum sunt in MS. Abohae vultu. — i Colitur S. Audoenus 24 Augusti, quo die obiit an 1381, post cuius obitum adhuc superfuisset S. Aldetrudis videtur. — k Sobnias abbas in Malbodo in Vita S. Aldetrudis, quae cum scriptis asservit. — l Lectiones et eius in concinuntur: Tandem migravit in caelum die vigesima quinta Februarii.

DE S. WALBURGE

VIRGINE ET ABB. HEIDENHEIMENSI, EYSTADII IN GERMANIA,

Commentarius praevius.

a. II.

§ I. S. Walburgis Vita a variis conscripta.

Eystadium, alius Eystottum, vel Aichstadium, quod credunt a querebus istae successis nomen olim sortitum, in Bavaria Transdanubiana ad Almonium, sive Altmuliam, fluvium, qui post aliquot anfractus in Danubium labitur Ratisponam inter et Ingolstadtium: a quo quatuor ferme tenens Germanicis urbem illam distare versus Septentrionem ferunt. Originem ea suam debet S. Willibaldo, fratri S. Walburgis, cui anno Christi 1003, Episcopo ordinato in regno obtigerat Ercoleunda, sed tota devota, qua nullam in vicinis illorum, praeter viciniam Depparae Virgini decantam eodem habebat. Verum structo ab eo monasterio, accurrerunt qui positus domicibus locum vicinum majori indies frequentia colerent, donec in oppidum creverint, ut plerumque in Julii ad Acta S. Willibaldi dicitur. Reliquae S. Walburgis postmodum ad idem oppidum translatae, miraculose ubi statu illud celebrantur reddidit.

CIRCA AN. 1003. XXV. FEB.

Eystadii

reliquae S. Walburgis

que Heidenheimi Abbatis obitu

mbaldo, altero S. Walburgis fratre medius inter silvas electus, in quo anno 1001, monasterium castrum, et in eadem sancte ubi, cujus Vita datur xviii Decembris. In hoc Heidenheimi, loco a vivorum monasterio separato, collectis sanctimonialibus praefuit S. Walburgis Abbatissa, et frater Humbaldo superstes, utriusque monasterium et vivorum et Frigunum sanctissimis formavit institutis.

F

3 Huius trium Sanctorum pater fuit S. Richardus, ad cuius Vitam vii Februarii editam discussimus Acta varia de SS. Willibaldo, Wunibaldo et ipso Richardo diversis scriptis, inter quae pag. 69 censuram emittit Hildeborigonem S. Willibaldi et Vitam S. Wunibaldi ab hac S. Walburge aut altera saltem consanguinea eorum elaboratam. Accedunt proxime Acta S. Walburgis seculo integri post eius obitum scripta a Hildebardo Presbytero, qui vobis Hascricianus traditur monachus fuisse, aut certe ex monacho Canonice factus. Nam (uti anonymus Hascricianus Gumbacharo ii istius nominis, xviii Episcopo Eystettensi anno 1115 defuncto, famularis et superstes asservit) inter innumera pietatis et virtutis opera Erchenbaldus Hascricianus

Acta SS Willibaldi et Wunibaldi a S. Walburge forte scripta.

A serensem Abbatiam, tunc Fuldensi, Elenwangensi et Derensi Abbatii jure et divitiis aequalem, S. Willibaldo acquisivit : sed tamen non totam. Arnulphus quippe tunc temporis Princeps eandem Abbatiam precibus et servitio prædicti Antistitis devictus (oblati prius regalibus circa Rheum curtibus, in quibus et Thusburg cum omnibus suis pertinentiis) ad Eystattensem Episcopatum regali donatione tradidit, et chirographo aureis litteris inscripto stabilivit. His ita peractis prudens Episcopus ejectis monachis Canonicos ibi fecit. *Hæc anonymus apud Gretserum in catalogo Episcoporum Eystattensium in Erchambaldo viii Episcopo, cui Wolfhardus inscripsit Vitam S. Walburgis quatuor libris distinctam : in quorum primo, quæ ab ea vivente acta sunt, complexus, pluribus prosequitur eodem libro primo et tribus sequentibus miracula postmortem in monasterio S. Salvatoris Monheimensis patrata. Est Monheim, seu Mouenheim, teste Steuarto, civitatula sub ditione Comitum Palatini Neuburgici, non procul a Wendinga Bavaricæ, adde et Pappenheimio. Eo particula reliquiarum S. Walburgis anno MCCCXCIII, regnante Arnulfo, necdum Imperatore, delata dicitur num. 10. Hæc Wolfhardo scribere desideranti narravit, qui interfuit et reliquias apto locello recondidit. Miracula quæ deum illic patrata narrat, intra triennium omnia contigerunt : plurimi a mortis sanati, cum scriberet, in vivis supererant : alia asserit evulenti sibi ratione comperta.*

4 Librum primum Wolfhardi edidit Henricus Canonicus tomo 4 Antiquarum lectionum ex codicibus MSS. Ecclesie Cathedralis Ratisponensis et monasterii Eystattensis Ordinis Prædicatorum, quæ deinde ex Causisio tertie editioni, Vitæque Surii ab aliis adnotata, adjuncta ad Kalendas Maii. Idem Causisius sub finem tomi 4 eæ codicis MS. Wndbergensi in Bavaria varias publicavit a se observatas in dictum librum primum lectionis. Dno et nos nacti sumus alia hujus libri exemplaria ex codicibus MSS. archivi Episcopalis Eystattensis et monasterii S. Galli, cum aliqua parte ex codice monasterii Bullicensis in Westphalia descripta : quibus inter se collatis novam huic libro conferimus lucem : Cum interim post hunc librum a Wolfhardo editum, miracula quotidie ab hæc S. Walburgis reliquias multiplicarentur, subsequentibus annis MCCCXCIV, et MCCCXCV se tres alios libros diligenti apposita vigilantia scripsisse ad secundum præfatur : ejus partem medium edidit idem Causisius ex dicto MS. Wndbergensi. Illum integrum cum libro tertio et quarto habemus ex memorato codice MS. archivi Episcopalis Eystattensis opera Suffragani Principis olim transmissum. Duplex exemplar Eystattensis monasterii sanctimonialium S. Walburgis et monasterii Benedicto-purani, de quibus infra, habuit Steuartus, qui ex priore MS. rejectis in marginem ex Benedicto-purano discrepantibus tertionibus, tres ultimos libros Wolfhardi integros primus publicavit, cum libri primi parte posteriore et præfatione ad Erchambaldum. Quæ vero a S. Walburgis gesta sunt aut reliquiarum translationes continent, ex variis collecta edidit Steuartus, quæ nos antiquitatis amantes singula serpsim damus, ac primo loco libros, ut diximus, quatuor a Wolfhardo conscriptos.

5 Auctor hic in præfatione ad librum 4 mentionem facit ulterius a se conscribendi operis, quod num deum præstiterit, illudque in vobis obsoletis adhuc delitescat, ignominus. Verba ejus sunt : Libelli quarti exordium capiam, et trans-ursis stylo corrente gloriosius sacre Virginis miraculis, ad promissum Dialogum veniam, ut in eo pro ingenio quantitate admissio, sudare decerteat. Quod eo in Dialogo promiserit, ant editum scripserit, non constat : suspicior ad S. Walburgis laudes pertinuisse, ut historica carmina ab eodem in carcere scripta, si anonymo Hasenrietano, qui sub Gundacaro uerit, fides habetur : de quibus apud

Gretserum lib. 1. Observationum ad Vitam S. Willibaldi cap. 1 hæc historiola profertur : Cum graviter, inquit, contra Episcopum Erchambaldum deliquisset, et in carcerem missus, veniam per neminem impetrare potuisset. Egomet, inquit, intercessor meifiam, factisque in carcere historicis de S. Walpurga carminibus, tandem egredi permissus, ut ante Episcopum venit, novum illud sancte Virginis Responsorium alta voce percantavit : sicque non solum veniam, verum etiam honorem et remunerationem promeruit. Hæc ille anonymus, quæ si Gretserus integrum protulisset, quam fidem mereatur, clarius constaret.

6 Hæc de Wolfhardo, quo an alius antiquior extiterit scriptor Vitæ S. Walburgis, queri potest. Balrus centuria 2 Scriptorum Britannicæ, Centuriatorum Magdeburgici centuria 8, Conradus Gesnerus in Bibliotheca, Joannes Pitseus de illustribus Angliæ scriptoribus ætate 8 aliique recentiores tradunt S. Walburgis Vitam fuisse scriptam a fratre S. Willibaldo Episcopo. Verum, quia nullum, quo ista firmentur, proferunt argumentum ; haud sane tutum erimus, priorem præsertim, Balri, Gesneri, Magdeburgensium, qui hæretici fuerunt, stare auctoritate absque ullo certioris antiquitatis vestigio : quamvis non dubitemus quin illa, quæ post integrum seculum ad memoriam pervenere Wolfhardi, non minus potuerint statim ab obitu S. Walburgis, quam fratrem SS. Willibaldi et Wunibaldi, ede, aut calamo ab aliquo minimum sanctimoniali describi : quæ deinceps facilius perierint quod ea omnia a Wolfhardo accurate transcripta forent. Hujus tunc saltem in heium est, quod in priore Præfatione, Erchambaldum, ut signa et portenta, quæ illorum temporibus peragebantur, ut a se annotarentur, exegisse scribat, nulla Actorum in vita et obitu facta mentur. Eo capite 1 et 2 fere continentur. Quæ cap. 3 d. Translatione reliquiarum scribuntur, si ipse coram non adfuerit, potuit a variis et nominatim Liubila tum sanctimoniali Mœnchheimensi præsentate accipere, quæ Abbatissa adhuc supererant, dum libro quarto anno MCCCXCV aut sequente finem imponeret.

7 Alia S. Walburgis octa, antiqua etiam, sed ex Wolfhardo contracta, addimus ex perveteris codicibus MSS. Ultrajectino S. Salvatoris, Trevirensi duplici S. Martini et S. Marimini, et quarto codice Antuerpiensi Domus Professoris Societatis Jesu. Ex hisce Actis Lectiones recitari solebant in pluribus Breviariis antiquis, quæ etiam anno MDCCCXXX ad usum Cathedralis Ecclesie Iprensis ex antiquo Breviario Ecclesie Mœruensis sunt recusæ. Tempus, quo hæc primum fuisse scripta, quadantenus insinuat in eplogo his verbis : Sed adhuc in diversis per totum Francorum regnum provinciis, quæ ejusdem Virginis reliquiarum pignoriibus illustratæ consistunt, quotidie plura excellentiorique præconio digna effluuntur. De reliquis et cultu S. Walburgis late propugato sub finem nomi, et intram decimi seculi, per diversa Germaniæ, Burgundiæ, Flandriæ et reliqui Belgii loca, agemus infra §§ 6 et 7. Inter Episcopos Ultrajectinos XIX fuit Adelboldus, anno MDXIII ordinatus : quem vitæ hujus auctorem fuisse illud nempe persuadere videtur, quod præcipuum hujus vitæ exemplar Ultrajecti servatum fuerit, quod in ecclesia Tilensi S. Walburgis a se restanturata collegium Canonicorum, ut infra dicitur, collocavit, quod vir ipse literatissimus, de laude sanctæ Crucis, et Depuræ Virginis, ac Vitæ S. Henrici Imperatoris, et S. Walburgis scripserit, quæ singula testatur Wilhelmus Heida in Historia Episcoporum Ultrajectinorum, ubi de Vita S. Walburgis ita habet : Ratiserunt aliqui Adelboldum natione Frisium et nobilem extitisse. Sed ego potius Batavum crediderim, cum fratrem ejus prope Tielam in Sanctivica habitasse constet ex Vita D. Walburgis, quæ ab Adelboldo

psius S. Walburgis a Wolfhardo Presbytero edita lib. 4

cum miraculis

illius etio paratralis :

unde hic editus liber primus

et tres alii :

Wolfhardi Dialogus

et Responsorium.

Acta ejusdem Walburgis an scripta a S. Willibaldo

aliove coarvo ?

E

Alia Acta coluntur ex MSS.

F

an auctore Adelboldo Ep. Ultrajectino ?

A boldo scripta erat. Potuit fratri suo inscripsisse, aut ejus saltem mentionem fecisse in præfatione, quæ perierit. Eadem Acta, sed breviora in epitomen contracta, exstant in *Historia Sanctorum novo*, ut olim appellabatur, seu *Legende* parte secunda Colonæ 1483 et Lovanii 1485 edita, quæ, et supra memoratus Lectones consulto hic omittimus.

B Alia nondum, quod sciamus, exera damus tertio loco ex codice antiquo MS. celeberrimi monasterii Weingartensis in arce Altorfensi prope Ravenspurgam, urbem Imperialem, extracti. Eadem Acta nobis Colonia misit ex codice MS. bibliothecæ Societatis nostræ Joannes Grothausianus noster. An non hæc fortassis ex prioribus amplifiata opera monachorum Weingartensium seculo duodecimo? Eorum tempore illic scriptum Chronicon de Welfhis Principibus, ab Henrico Cansio tomo 1. Antiquarum Lectionum editum. Ne autem nimis simus in eisdem repetendis, omittimus miracula quæ in Monasterio monasterio contigerunt; quod eodem ordine, quo in altera jam relato Vita, sed phrasi alia referuntur. Non obscuris hæc Actis est Epitome, olim in *Legendum Sanctorum Angliæ* a Joanne Capgrave relato, quam a nobis prætermissam ibidem lectorem reperit.

C Quarto loco successit Medihardus, sive Medingaudus, Poeta, qui, quæ Wolfhardus soluta oratione prosecutus est, rhythmis inclusit, ut ipse in Prologo præfatur:

Prosam Wolfhardus, rhythmus fecit Medihardus. Quo tempore recerit non constat. In Epitogo diebus Patrum præcedentium mirabilia gesta asserit, suis temporibus ex sacra tumba equam manare jugiter. Curmna hæc ex perierato codice MS. archivi Episcopalis Eystettensis damus, collato cum isdem editis ex Codice MS. bibliothecæ Episcopalis Eystettensis a Gretsero lib. 2. Observatorum ad Vitam S. Willibaldi cap. 6.

D Medihardi æqualis, aut potius senior, fuit Adalbertus Abbas Heidenheimensis, qui sub Eugenio in Pontifice circa an. Ch. c. x. Syntagma quoddam de S. Walburga ejusque fratribus collegit: ejus potissima fuit cura, utrudere quomodo monasterium Heidenheimense a S. Wimbaldino conditum, et a S. Walburga post illius obitum administratum, postea ad Canonicos seculares translatum fuerit, opera ducti Eugenii Papa et Eberhardi Episcopi Bambergensis iterum Ordlms Benedictini monachis reddidit. Editit illud Syntagma, a Gretsero editum eodem lib. 2. Observatorum cap. 7. Id hic omittimus, quod ea, quæ ad S. Walburgem spectant, hujus servatis verbis retulerit Philippus, ut ad Vitam ab eo scriptam observamus. Quantum ergo locum occupat hic Philippus a Rathsambansen cognominatus, domo Abata, genere nobili, professione monachus, dein Abbas Cisterciensis monasterii Barisensis, seu Parisiensis, prope Coburniam, studio et exercitio Doctor Theologie, et egregius prædicator, qui sub Clemente 5. Pontifice anno c. lxxvi. constitutus est xxxix. Episcopus Eystettensis: quo munere præclare functus, obiit anno 1322 hoc ipso xxv. Februarii die, natali S. Walburgis, ejus vitam non inlegram stylo, ut de eo testatur Gretserus, scripsit, sed nimis secure et facile, haud satis acri adhibito examine, Adalbertum aliosque secutus, hinc inde aliquantulum corrigendus. Acta cu editit Henricus Cansius ex codice MS. monasterii Rehdorfensis Canonico regularium S. Augustini ad Almontium fluvium supra Eystadium post ardem Episcopalem anno c. lxxvi. fundati. Acta eandem collata cum MS. Ecclesiæ S. Walburgis Antuerpiensis, et variis lectionibus ex codice MS. bibliothecæ Episcopalis Eystettensis, editis a Gretsero post Vitam S. Willibaldi ab eodem Philippo conscriptam: in qua plurima de S. Walburga ex altera ejusdem Vita repetuntur, quæ omnia duobus libris observationum accurate a Gretsero illustrantur.

quinta auctore Philippo Ep. Eystettensi, inserto Adalberti syntagma:

E Ex his Philippus de S. Walburga Actis jussione sanctimonialium monasterii S. Walburgis Eystadi, de qua § 4. agemus, confectæ olim est Epitome celebris de Vita et translationibus reliquiarum S. Walburgis, editis demptisque pluribus, quum Ingolstadii typis Ederianis publicavit Petrus Stevartius Leodiensis, sacre Theologie Doctor, qui pluribus annis docendo et Præsidis munus obeundo collegium seu seminarium Hilltholdinum Eystadi illustravit, deinde anno c. lxxxiv. Ingolstadtum ad geminum cathedram Mauricianaam scilicet et Academicam evocatus, Academiam etiam Procancelarius rexit. Hanc Vitam ab eo editam proferimus serato loco, relictis libris quatuor de Miraculis S. Walburgis ex Wolfhardo transcriptis. Suas ipse notaciones adjunxit Stevartius, quas Gretserus uideo copiosas credidit, ut vix cuiquam veltrane spicilegium legendum pararet relictum. Tempus, quo sanctimonialis hanc Vitam curavit conscribi, indicat in præfatione post artem impressoriam inventam, qui exarari desiderarunt et Latino et Germanico idiomate, quod tamen nunquam factum fuisse Stevartius indicat, quod exemplar typis eusam nusquam computreat. Usus ipse dupliex exemplari Latino MS. altero Eystettensi, altero vetustissimo celebris in superiori Bavaria monasterii Benedicto-purani, Alpbabus vicini, submissa a Christophoro Gwoldo Ducis Bavarie Consiliario, qui et Metropolitani Salisburgensem post Hugelcum Hundium egregie illustravit. Germanicum exemplar MS. extabat, cum ederet Stevartius, apud Georgium Episcopum Philadelphicum, et Vicarium Eystettensem.

F Demum septimo et ultimo loco damus analecta aliqua de miraculoso oleo S. Walburgis, cum recentioribus quibusdam miraculis, a Gretsero tractatu singulari, Ingolstadii anno c. lxxxv. editis: in quo plurima de naturali et supernaturali fluxu hujus olei disputat, quæ a nostro instituto minus remota non attingimus.

G Joannes Bulxus, et Joannes Putzger de illustribus Angliæ seu Britannia scriptoribus, ille 7. centuria, hic ætate 15. voluit præter hos virtutum S. Walburgis illustriorem extitisse quendam Joannem Polum, nobili prosapia apud Anglos natum, quem Colonia Agrippina ferunt Canonicum obiisse circa annum Christi c. lxxxv. cum autem scriptis mandasset, quæ in Italia et Germania de S. Walburga ejusque parente S. Richardo collegisset. Inter cætera, avunt, quæ notata digna recenset, illud accurate memorari, a S. Walburga majorum ecclesiam Antæcipie Dripuræ Virginis sacrom, a fundamentis erectam et fundatam fuisse, quod hæctenus in nullis Actis aut manu exaratis, aut typis editis legitimus, et infra § 7. plenius referamus. Ex recentioribus scriptoribus plurimi de S. Walburga agunt, aut aliquod Vitæ compendium tradunt, quos vel hic omnes recensere opera non est pretium. Enimet inter illos Matthæus Raderus noster, qui in præclarissimo suo opere de Bavaria sancto volumine 3. nitidissimo stylo virtutes et miracula S. Walburgis complectitur: in quo commentario subinde Wolfhardum allegat, cum Philippum describit, quod tenne viris doctis memorie c. lxxxv. facile contigit. Multus est in laudibus S. Walburgis Joannes Espagnolus sacre Theologie Doctor, monasterii S. Remigii Remis Hipparchandrita, seu magnus-Prior, et ejusdem S. Walburgis prope Attinicum Provincatus Superior. Hic Duaci anno 1644 evulgavit Gallico uliomate Historiam notabilem, ut vocat, conversionis Anglorum, Sanctorum regionis, monasteriorum, ecclesiarum et Albatiarum, peregrinationum, apparitionum spirituum, et sanctorum reliquiarum, explicatam super vitam miraculosam S. Walburgis Virginis et Abbatissæ: plurimis annotationibus et commentariis historicis illustratam, usus, ut præfatur ad Lectorem, Actis ejusdem S. Walburgis a Wolfhardo et Philippo Episcopo conscriptis. Quæ ad nostram institutum faciunt, cap. 10. quodam habet de Translatione reliquiarum Al-

seria scripta cura sanctimonialium Eystettensium

Analecta de oleo S. Walburgis.

Attil Vitz scriptores

Joan. Polus.

Matth. Raderus.

Joan. Espagnolus.

D
AUCTORE G. H.

A tiniacum, quæ ejus auctoritate freti proferimus § 3. Georgius Stengelius noster edidit Ingolstadii anno ccccccxxxv e manuscripto Rehdorffensi Sermones aliquot de Divis Eystettensibus Willibaldo, Wunibaldo, Sola, Walburge, de qua quatuor ultimi scripti fuere : primus traditur dictus legendus in ejus natali vel obitu xxv Februarii, ultimus vero die 1 Maii in festo Translationis ex monasterio Haidenheimensi Eichstadium. Auctor, quisquis is est, sive monachus Rehdorffensis, sive aliud, post annum cccccclxxxvii illos sermones scripsit, in quorum primo pag. 4 ista narrat : Cum Rex Romanorum Maximilianus captus esset in Gent, et juvenis, qui secum erat, ei diceret, Utinam essemus in monte Willibaldi in Eystat; Rex fecit votum, ut ipsum visitaret, et sic liberatus fuit. Fecerat Maximilianus Aquisgrani coronatus Romanorum Rex die ix Aprilis anni cccccclxxxvi, et hinc nonnullum evolutio Novis Februarii Brngis captus est, petentibus per litteras Gandavensibus a populo Brngensi, ut captum Romanorum Regem firma custodia adserverent. Ultimi sermonis infra mentionem facimus, potissimum in Analectis de olea S. Walburgis.

§ II *Discessus S. Walburgis ex Anglia in Germaniam. Etas reliqua.*

B **W**alburgem genere nobilissimam fuisse, natione Britannam, sive ex Anglo-Saxorum gente probamus ad Vitam S. Richardi parentis vii Februarii, ubi cum sub Ina Regi apud Sarunes Occidentalis floruisse ac liberos genuisse dicimus, pag. 71 num. 15. De ortu S. Walburgis nihil reperimus : juniorem credimus fratribus, et ex secunda forte Richardi uxore progenitam, quod patriam cum noverca, fratrum sororumque suorum clientela, legatur reliquisse S. Wunibaldus, quem anno 1001, fratrem vero alterum S. Willibaldum anno 1004 utrum ostendimus pag. 70 num. 10. Cum hisce duobus filiis discessum S. Richardi parentis ex Anglia versus Apostolorum limina retulimus in annum 1000 Christi, quo in itinere ipse Richardus anno sequenti 1000 sanctissime e rivis abijt Luce in Hetruria : cum jam aliquot annos nata, adolesceret in patria S. Walburgis, quod inter liberos molestivos, ob quorum parvitatem et fragilitatem Richardus peregrinationem a Willibaldo propositam primo recusabat, rediatur censeat. De us ex Hodoiporico S. Willibaldi dictum ad vitam S. Richardi pag. 76 num. 5. Cum demum Willibaldus suscepta ad Terram sanctam peregrinatione proceat abesset, Wunibaldus post septennium peregrinationis in patriam regressus, diligenter docendo fratres et sorores et alios de suo genere propinquos exhortari cepit, ut in recto itineris tramite de solita veritatis via pedem retrahendo non deviant, sed ad angustam paradisi portam per arduam et asperam viam ire tentarent. Quoniam alii S. Wunibaldi fratres et sorores fuerint, nusquam legimus. Inter has fuisse S. Walburgem vel inde conjeimus, quod in antiquissimis hinc SS. Willibaldi et Wunibaldi Actis nulla ullius sororis una proficere mentio fiat, sed fratrum et sororum in patria relictarum.

15 *Aliter sentit auctor qui aliquot post seculis Itinerarium S. Willibaldi, cujus partem pag. 78 edidimus, scripsit : Incenderat, inquit, et idem felix ardor S. Willibaldi fratrem Wunibaldum, nec non et amborum sororem, Virginum deus Walpurgam, multosque ejusdem non solum cognationis sed et patriæ, ut capto Crucis vexillo, nudi evolerent, secuturi Regni gloria. Anno in æstatem vernante, cum ventis patientibus prima fides arderet pelago, sancti fratres Willibaldus et Wunibaldus cum patre Richardo et sorore Walpurga, alnque non paucis, in quorum pectoribus idem fervebat ardor, navi consensa iter optatum arripunt. Eundem ex Anglia dis-*

cessum cecinit in suo de S. Walburge poemate infra num. 3 Medibardus :

Hæc educta de patria
A fratre sanctissimo
Willibaldo, primum Romam,
Inde Hierosolymam
Adijt, hinc duce Christo
Ad nos usque pervenit.

In Actis S. Richardi ex MS. Bulcensi pag. 79 editis, post annum cccclii scriptis, assignatur etiam Walpurga hujus itineris socia, quasi illi et S. Willibaldo iter Hierosolymitanum injunxisset Pontifex Romanus : eoque pervacto ambo Romam reversi, assumpto fratre suo Wunibaldo ad S. Bonifacium, cum ejus, qui tum Romæ aderat, Legato, fuissent profecti : quæ ex Actis antiquissimis et certissimis Willibaldi et Wunibaldi refutata corrumpit, in quibus, dum decennio integro monachus Cusmi degit S. Willibaldus, frater ejus S. Wunibaldus legitur cum S. Bonifacio, qui Romam ipsemet venerat, in Germaniam profectus. In Itinerario antea citato dicitur S. Willibaldus fratre Wunibaldo, sororeque Walpurga dimissis, duobus comitatibus sociis, ipse tertius victoriosum iter ingressus in Terram sanctam abuisse. Quod de S. Walburge deum actum? an post septennium fratrem in patriam redeuntem comitata? an vero Romæ sola persistit, monasterio alieni inclusa? Sicut omnino ut diximus, antiquissima Acta Willibaldi et Wunibaldi. In Hodoiporico S. Willibaldi, ipso adhuc superstiti a S. Walburge utrare consanguinura conscripto, dicuntur, ille Willibaldus, pater suus et frater Wunibaldus cum collegarum eum comitantium profecti ex patria : deinde post obitum patris Romæ duo germani felicem monasterialis disciplina vitam aliquamdiu duxisse : tum, relicto ibi Wunibaldo, cum duobus suis sociis perexisse Hierosolymam Willibaldus, nulla facta sororis una proficere mentione, sed fratrum et sororum cum noverca in patria relictarum; quos, ut diximus, post septennium in patriam regressus S. Wunibaldus ad profectorem vitam amplectendum adhortatus est.

16 *Addunt eadem Acta cum consilio amitorum, et cum juniorum subsidis, fratre suo comite, secunda vice Romam redisse. An tum cum Walburgis comitata inter juniorum subsidia? An patris non frater, sed sorore sua comite dici debet S. Willibaldus frater post suum a peregrinatione Hierosolymitana reditum vixisse, in monte Casino monachus? Verum potuit aliquis junior frater fuisse, qui Romæ lustrata rediit in patriam. Posset denique adhiberi, num forte ab imperio librario hæc adjecta sint verba qual sua loco accuratius inquirendum. Hic dixisse sufficit potius valeri S. Walburgem inter eos censendam, quorum mentes de secularibus negotiationum curis ad divinæ institutionis formam provexisse dicitur S. Wunibaldus, sen hinc comitata Romam, sen (quod multo probabilius est) monasterium in patria vitam fuerit asperata, donec cum aliis sanctimentibus a S. Bonifacio evocata, in Germaniam venit.*

17 *In Vita S. Bonifacii ab Othlono scripta dicuntur fœmiae religiose venisse, et recensentur Chunnihilt matertera S. Lulli, et filia ejus Borathgit, Chunnidrut et Thecla, Lioba et Walpurgis soror Willibaldi et Wunibaldi, ex quibus, præter S. Walburgem Colubas adscriptæ Thecla xv Octobris, et Lioba xxviii Septembris. Hujus Vitam scripsit Rudolfus monachus Fuldenis jussu Abbatis sui B. Rabani, quam præfecturam ab anno 1000 ad 1004 habuisse, dicimus iv Februarii ad ejus Vitam pag. 308 et 309. At Rudolfum Confessarium dem Ludovici Regis Germanie fuisse ibidem pag. 301 num. 5 retulimus. Ex ista autem S. Liobæ Vita pauca huc transcribamus : Eo, inquit, tempore qua celestis vitæ studiis beata virgo Lioba in monasterio floruerat, sanctus Martyr Bonifacius, v-*

et Hierosolymam :

ultimum hoc iter rejectum.

E

inoutrumque.

an socia secundi itineris S. Wunibaldi

F potius in patria Sanctimonialis facti :

deum cum aliis iocunis,

et potissimum S. Lioba, rogata S. Bonifacii,

auctor & sermorum de S. Walburgis.

S. Walburgis Anglo-Saxoni co,

S. Richardo patre et fratribus Romam proficere nati in patria relicta.

etiam peregrinam comita itineris Germanice credidit.

AUCTORIT. G. II

A dens Ecclesiam Dei crescere, et certantibus studiis ad vota perfectionis accendi, duplicem viam ad profectum religionis instituens, monasteria construere cepit; ut ad fidem Catholicam populi non tam Ecclesiastica gratia, quam monachorum ac Virginum congregationibus repereretur. Volens ergo utriusque professionis ordinem regularem observari, idoneum utrique magisterium studuit adipisci... et in patriam cum epistolis legatos direxit ad Tettam Abbatissam, deprecans, ut ad solatum suae peregrinationis, atque ad auxilium Legationis sibi injuncto transmitteret ei Liobam Virginem, quam fama sanctitatis et doctrina virtutum tunc per longinqua terrarum spatia divulgata, et laude celebri multorum ora repleverat. Eam Mater congregationis, beato viro, sicut rogaverat, cum honore direxit: quam, cum venisset, vir Deo plenus cum summa veneratione suscepit, diligens eam non tantum propter affinitatem, qua sibi ex materno sanguine iungebatur, quantum propter sanctitatem vite et sapientie doctrinam, qua plurimis et verbo profuturam noverat et exemplo. Igitur sicut desideraverat, monasterium custodiam et regularem vite normam instituit: et Liobam Virginem spiritalem, Virginum Matrem esse decrevit: statuitque ei monasterium, in loco qui vocatur Bischoffsheina; ubi non parvus ancillarum Dei numerus collectus est, quae ad exemplum bonae magistræ celestis discipline studijs instituebantur, et infantum doctrina ejus proficiebant, ut plures ex illis postmodum magistræ florent aliarum, ita ut nulla aut etiam rara in illis regionibus essent monasteria feminarum, quae non discipularum ejus magisteria desiderarent. *Hæc Rudolphus.*

mittente S. Tetta Abbatisa.

venit in Germaniam:

18 Calendas S. Tetta xvii Decembris, Abbatissa fuit Wimbrunni Rudolpho, abis Wimbrunio, insigni Virginum concho a S. Guthurga S. Inæ Regis sorore, de qua apertius xxxi Augusti, in Duræto apud Occidentales Saxones extracto, uti dictum vi Februarii ad Vitam S. Inæ Regis pag. 906 num. 30. S. Liobæ consanguinea etiam videtur fuisse S. Walburgis, quod S. Bonifacius carnali propinquitatis et sanguinis copulatione fuisse sociatus et glutinatus S. Wunibaldo dicitur in hujus Vita, et avunculus S. Walburgis habetur a Philippo infra num. 3. Altera S. Liobæ consanguinea Rudolpho est S. Thecla. Quamobrem haud improbabili conjectura asseri posse opinamur, cum S. Liobæ SS. Theclæ et Walburgis venisse in Germaniam, atque ambas inito exercitibus in monastica vita Bischoffsheini, quod ad Tuberam fluvium in diversi Moguntina monasterium jam olim destructum esse refert ex Tithemio ad Vitam S. Bonifacii Notatione 24 Serarum lib. 3, rerum Moguntinarum. De S. Thecla eodem vi Februarii ad Vitam S. Hadolphi pag. 304 § 2, Discipulum S. Liobæ vocat Rudolphus in prefatione, quod ex ejus, aliarumque fidei narratione vir religiosus Mago Presbyter et monachus comperta habuerit, et sibi narravit, defunctus quinquagenario, antequam ipse ea scriberet Rudolphus. Festum exitus B. Walburgis ex Anglia, celebratur Eystadi vi Augusti, ut Notatione 7 ad ejus Vitam observat Stevartius: quod antiquum Martyrologium Colonense et Auctarium Carthusianorum Galoniensium ad Esuardum referunt adventum S. Walburgis Virginis.

mitti degit Bischoffsheini,

Exitus ex patria collitur 4 Augusti.

19 Quo vero anno sacre hae Virgines ex patriam suam in Germaniam venerint satis videtur Rudolphus, dum in hae Liobæ Vita, ejus a S. Bonifacio evocata ex Anglia et missi ex Germania S. Stevart ad monasterium mulierum Casini tempora conjungit: hoc autem anno instituti monasterii Fuldensis in Christi mcccxlvi assignat Brauerus lib. 4. Antiquitatum Fuldensium in Chronographia Abbatum. Anno dem mccc, ceptum extra monasterium Haidenheim a S. Wunibaldo, eumque ibidem obiisse anno mcccxli jam dirimus, et fuisse probavimus

contigit au. 748,

vi Februarii ad Vitam S. Richardi pag. 70 num. 9. D In eodem Haidenhamio aute obitum fratris collectas fuisse sanctimonialis, quibus praefuit S. Walburgis, seu Mater sive Abbatissa appellata, infra indicat Wolfshartus num. 3. et Adelbertus in Commentario Heidenheimi ita exponit: Assumpsit etiam Wunibaldus, post extractum Heidenheimum, sororem suam S. Walpurgam Virginem Deo dicatam, qua: cum Virginitibus Christo desponsatis sub imperio et eruditione S. Wunibaldi, ex consilio S. Bonifacii Archiepiscopi, et S. Willibaldi Eistettensis Episcopi, seipsas hostiam immaculatam Deo viventi sub districtione regularis disciplinae jugiter immolaverunt. Pro Christi fide mortem appetit S. Bonifacius anno mccciv. Philippus infra cap. 4 scribit S. Walburgem mxx a suo in Germaniam adventu apud S. Wunibaldum vitam monasticam in Thuringia auspicatum, inde cum eo Haidenheimum migrasse: quod apud antiquiores non legimus. In Vita S. Wunibaldi legitur post obitum hujus monasterium habuisse, atque una cum fratre suo Episcopo S. Willibaldo interfuisse elevationi et translationi corporis S. Wunibaldi postquam xvi annos fuerat sepultum. Annus is est mcccxxvii.

Heidenheimum abi ante 784,

elevationi corporis S. Wunibaldi adest an. 777.

20 Quot diei unus vixerit non legimus. Greiserus cap. 7 observationum ad Vitam S. Willibaldi refert in MS. codice monasterii Walpurgii, quod est Eychstadi, ad Vitam S. Walburgis, ubi de obitu ejus agitur, ad marginem adscriptum esse, obiisse illam anno mcccxxvi, quem unum Roderus noster in Bararia sancta, Struyelius in Vita S. Wunibaldi cap. 4, Stevartus ad Vitam S. Walburgis cap. 8 aliique assignarunt, hac obducti ratione, quod obitus S. Wunibaldi passim conjectetur in annu mcccix et a Philippo dicitur num. 19 S. Walburgis post illius mortem sedecim annis, id est, quoadusque vixit, monasterii gubernacula tenuisse. Verum quia ad Vitam S. Richardi satis probatum est S. Wunibaldum obiisse anno mcccxli cui sedecim obijtis annis ante dictus emergit mcccxxvii, quo xxiv Septembris interfuit elevationi corporis ejus: ut non potuerit decedere xxv Februarii, ante annum saltem mcccxxviii. Idem Philippus Episcopus, in ejus et fratris Willibaldi Vitis pergit confirmare tempus assignatum, quod ab obitu juxta S. Wunibaldum Ecclesiastica sepultura commendata sit per B. Willibaldum Presulem fratrem suum. In Vita etiam a sanctimonialibus composita dicitur officium sepulturae per B. Willibaldum Presulem fratrem suum accepisse, itaque necessario ex hac vita migrasset ante annum mcccxxxi, quo S. Willibaldum fratrem ejus obiisse passim omnes statuunt, et probavimus ad Vitam S. Richardi pag. 71 num. 12. Eo ordine decessisse insinuat Adelbertus in Heidenheimi commentario, ubi ista habet: Defuncta autem S. Walpurga et juxta S. Wunibaldum sepulta, fratre quoque ejus S. Willibaldo Episcopo mortuo, qua auctoritate vel qua necessitate monasticus ordo exclusus fuerit, et Canonico-secularium ordo in eandem cellam subintroierit, certum non habemus. Verum infra eum ordinem videri potest immutari, cum aut monasterium post mortem SS. Willibaldi, Wunibaldi et Walpurgis a Canonice secularibus possessum. Quamobrem in summo coarctorum scriptorum silentio aliud hic certi nequit statui, quam S. Walburgem mortuam esse, post annum Christi septingentesimum septuagesimum septimum.

Vni ante S. Willibaldum an. 784 defunctum obiit;

§ III. Dies obitus S. Walburgis. Veneratio sacra. Alia in Westphalia Walburgis sanctimonialis.

In die obitus S. Walburgis assignando silent antiquiores scriptores: alii in variis ubi-que sententias ob cultum atque venerationem variis diebus secundum veterariam Ecclesiarum consuetudinem, Philippus Eystettensis

25 Febr. obiit

A *tensis infra num. 23 et in Vita S. Willibaldi, ait obdormivisse in Domino v Kalendas Martii, hoc est, in crastino Matthei Apostoli. Quæ eadem referunt in ejus Vita sanctimonialis Walpurginæ cap. 8 addit Stevartius Notatione 7 eo die xxv Februarii obitum S. Walpurgæ in Calendario et Breviario Eycbstedtensi consignari et celebrari. Eundem obitus diem signant Raderus, Porter, Mathew, aliique recentiores in ejus Vita, Stengelius in Vita S. Wunibaldi et passim alii. Consentimus Ecclesiæ quamplurimæ Germanicæ in suo de S. Walburge sacro officio. Ex his Heribipolensis, Viennensis, Passaviensis et Augustonæ Ecclesiarum officia proprio hoc herve elogium habent Kalendis Maii pro nona in Motuini lectione cisidem fere verbis: Walburga in Anglia nata, Abbatisa monasterii Heidenheim Eystettensis diocesis, soror S. Willibaldi Episcopi Eystettensis, Virgo sanctissima conversatione, atque multis virtutibus et signis clara enituit. Ad declarandum ejus sanctitatem Dens varia beneficia pie petentibus sub ipsius patrocinio clementer ostendit. Obiit vero quinto Kalendas Martias in monasterio suo, ubi corpus ejus primo conditum est. Postea vero sacre ipsius reliquie Kalendis Maii translata Eystadium, stillando oleum perenni fulgent miraculo. De variis Translationibus mox agemus. Eundem præcæ dubio diem intelligit anonymus Hæserictanus, qui undecimo Christi seculo floruit, dum scribit Leodogorum Comitem, xxi Februarii defunctum, in monasterio S. Walburgis in ipso depositionis sacratissime Virginis die sepultum. De eo egimus illo xxi Februarii inter Prætermissos pag. 234. Auctor sermonis 1 de S. Walburge, cujus supra memoravimus, natalem vel obitum diei xxv Februarii adscribit.*

B *22 Ad eundem v Kalendas Martias plurima et antiquissima Martyrologia eam celebrant, ac primo quod sub Bedæ nomine cum ejusdem operibus et seorsim extat excusum, seu nonni etiam curatum in celebri prope Aichstadium Reichenbergensi monasterio: S. Walpurgæ Virginis. Eadem habentur in antiquo martyrologio MS. Metropolitano Ecclesiæ Pragensis et Martyrol. Wilsfordi, qui festum ejus vocat. MSS. antiqua Trevicenses S. Martini: In Bavaria S. Walpurgæ Virginis. Natalem illum diem esse indicant MS. Floracium Sanctorum: Depositio S. Walburgis Virginis, et Kalendarium MS. ordinis S. Benedicti: Transitus S. Walburgis Virginis Abbatisæ Eestettensis. Agunt de eadem hac die MS. Martyrol. Carmeli Coloniensis, Munrolycus, Felcius, Canstus in Martyrol. Germanico: sed ab hac forsitan nostra aliam arbitratu, quæ apud Bituriges floruerit. Bituricas, inquit, S. Walburgis Virginis. Nullam alterius Walburgis restigium in istis Francorum regionibus reperimus. Potuit soleantur olim istic cultus fuisse post translata ejus reliquias aliquas in Franciam a Carolo Culo Imperatore, de quibus infra agemus. Munrolyco Calendarioque Sulthurgensitatis, aliam hac die Wion Walburgam Virginem ponit, sororem Luthardi Episcopi Paderlonensis, quæ monasticam vitam exereuerit in cenobio Herswerde, quod ipsa suis sumptibus edificarat circa annum Domini octingentesimum quadragesimum. Hæc Wion, a quo male allegatus Petrus Cratepatus de Episcopis Germaniæ, cum Gaspar Bruschnus sit, qui de D. Walburga agit ejusque fratre Luthario, seu Luthardo, quem Martyrithus Elibstorpensis, de quibus egimus in Februarii, commemorat, quod dudum pag. 314 num. 20 rejecimus. S. Rembertus Archiepiscopus Bremensis epistolam, in Vita iv Februarii pag. 364 num. 20 relatam, scripsit hujus Luthari sorori sanctimoniali in monasterio Heesti, vulgo Niekerse, quod Wion Herswerde existimatum dirimus ibidem Annotatione B. De eadem Februarii T. III.*

D *Walburga agunt Bucelinus in menologio Benedictino et Ferrarius in Catalogo novo. Ferrum quod Paderbonæ, aut Neckerse, nullum hujus cultus eriet vestigium, eam inter omissos recensuimus. Menardus indicata hac ex Wione Walburga, quam omittit, sororem SS. Willibaldi et Wunibaldi celebrat, et hoc die obiisse censet. S. Walburgem officio Ecclesiastico coli in plurimis Ecclesiis, indicant Sacrificale antiquum Peregrinantium excusum anno Christi 1521, et varia Breviaria, uti Monasteriense anni 1489. Erphodionum 1518. Antuerpiense 1496, in cujus diversi universa, ritu ut dicitur, dupliet hoc die celebratur, et in paræcia illi dicata plenaria plerumque indulgentia a summis Pontificibus ad festivitatem majori devotione pervagendam impetrari solet. Eadem ritu duplici Furnis Oppido Flaudra de quo supra agemus, colitur Festum Transmigrationis ejusdem.*

E *23 Denique Trithemius lib. 3 de Viris illustribus arduus S. Benedicti cap. 250 huic ejus morti diem assignat cum hoc elogio. Walburgis Abbatisa in Heidenheim, Eistettensis diocesis, soror S. Willibaldi Episcopi, natione Anglica, Virgo sanctissimæ conversationis, multis virtutibus et signis clara enituit, cujus inelyta gesta diligenter conscripta sunt. Clariuit circa annos Domini septingentos quinquaginta. Obiit v Kalendas Martii. Sed ad Eistat translata est Kalendis Maii, quando etiam ejus festivitas agitur. Hæc Trithemius, cujus auctoritate male fultus Non in Martyrologio monastico ait defunctam v Kalendas Maii, seu xxvii Aprilis, quo die hæc habet: In cenobio Heidenheimensi juxta Eistadium in Germania, depositio S. Walburgis Virginis et Abbatisæ, sororis SS. Willibaldi et Wunibaldi, ex cujus corpore oleum in subjectum argenteum vas miraculose defluit, quod multis gravibus morbis medetur. Nonnem secuti, eodem die colendam S. Walburgem Menardus Dorganus, Bucelinus, Benedictini et Wilsonus in Martyrol. Anglicano, sed priori editione anni 1608 eo die depositionem recolit, in posteriore anni 1640 translationem reliquiarum ad urbem Eystettensem, eisdem utrobique ad marginem relatis Trithemio et Wione, Martyrologium Usuardi MS. sed nuctum, quod penes nos est, hæc iv Augusti habet: Apud Eydenhen natale S. Walburgis Virginis, quæ flagrans amore divino, patriam hereditatemque relinquens soli Deo placere studuit. Alii Kalendis Maii obitum ponunt, quos supra referemus. Summa Eistadii eo die solemnitas est ob memoriam reliquiarum translatarum.*

§ IV. Translatio reliquiarum S. Walburgis Eystadium. Veneratio ejusdem Kalendis F Maii. SS. Werburga et Walburga pro una eademque a nonnullis habitæ.

C *um sepulchrum S. Walburgis debita non observaretur veneratione, ab ipsa Virgine apparente admonitus Episcopus Eystettensis, sacrosanctum corpus ejus curam elevavit, et Eystadium transferri. Otkorus, Otkarius, sive Otkarius is fuit vi Eystettensium Antistes, quem Altino xxi Februarii anni MCCCLVIII vita functo substitutum, et cum eodem Ecclesiæ per annos xxiii præfuisse, anno MCCCLXXXI mortuum esse tradunt Dennachares, Bruschnus, Grisevus, et passim omnes, nemine, quem legimus, contradicente. Attamen iv Februarii ad Vitam B. Rabani Archiepiscopi Moguntini pag. 310 num. 49 opposuimus, hunc Otkarium interfuisse anno MCCCLXXVII quodam Moguntina, ubi inter nomina Episcoporum, qui ad Ecclesiæ Moguntinæ diocesis, sive provinciam, dicuntur pertinere, non Altinus, sed Otkarius legitur. Huic nostræ correctioni favet expedita, auspicio Ludovici Regis Germaniæ contra Slavagum Bohemum, Witrachi Ducis*

elogium ex Trithemio

alii referunt obitum 27 Aprilis,

hæcque S. Walburgis Eystadium translata ab Olgario Ep.

ACTORUM G. B.

A filium, facta: cui cum aliis Comitibus profuisse Otgarium Episcopum anno 1000. VII testantur Annales Fuldenses, ab auctore eorum scripti. Ejus ergo consecratio non anno 1000. VIII, sed 1000. XLVII aut etiam prius contigit; uno si anni Scilicet recte numerati tres et viginti, tremendo annum 1000. XX vir obtigit; ad quem tamen in MS. Kalendario Ordinis Benedictini, non admodum antiquo, Translatio ea facta dicitur. Demochares vero asserit S. Walburgam ab Otgaro translata, cum esset consensu Summi Pontificis Adrisini II in Divorum numerum relata. Praefuit is Ecclesiae ab anno 1000. XLVIII ad annum 1000. XLII. Sed nihil de anno Translationis aut istius Canonizationis, ut aiunt, apud antiquos legitur.

ante annum 870.

Translatio in scriptis Martyrologis 25 febru.

12 Octob.

25 Varii hanc Translationi, sive Elevationi, aut etiam Canonizationi dies assignantur. Ac primo XXV Februariam a Gregorio in Usuardi Auctario indicatur Translatio S. Walburgis Virginis: qua ad XII Octobris refertur in perantiquo MS. Martyrologio monasterii Richenbergenensis prope Eystadium, quod cum Beda excuso in pterisque convenit. Eodem die Elevationi S. Walburgis Virginis annotatur in Auctario MS. Cothusaense Braxellensium. Quo etiam die colitur Furnis in Flandria festum elevationis reliquiarum, quod etiam olim Antwerpae fuisse celebratum habetur in Breviario antiquo Antwerpensi. In Vita cura sanctimonialium edita cap. XI dicitur Translationis dies, quo corpus per Ockarium latum Aelstadium, agrum IV Idus Octobris. Addit notat. 7 Stevortus ad intelhyr de solo monasterio S. Walburgis, ubi tribus diebus apertam est sepulchrum sanctae Virginis, ut miraculum stillantis olei omnes eorum intueri et venerari possint. Cum autem Wolfhardus num. 8 disertè dicat Translationem ex Heidenheim factam esse XI Kalend. Octobris, annum memoriam hujus Translationis in XII Octobris rejectam fuisse, aut aliam illi colit Translationem arbitratur. Eodem die XI Kalend. Octobr. hanc Translationem celebrant Wion, Menardus, Buelmus, Daryonius, Benedictini, et cum us Ferrarius in generalis Catalago. At miror Winnem ducere, a Wolfharde silentio praeteriri, quo anno, a quibus, vel ex quo loco hae Translatio sit facta; cum is clare asserat reliquias translatae ex monasterio Heidenheim, per Archiepiscopos Vultoneum et Adalungum nec non per Othmonem et Livilikum sanctimonialium. Martyrologium MS. Braxellense S. Gulifa IV Augusti ita tradit: In Germania Elevationi S. Walburgis Virginis, quae Kalendis Maii migravit ad Boninum. Sed ille IV Augusti ab alius colit adventum ejus ex Anglia in Germaniam supra dicimus: ab aliis vero Translationem reliquiarum

facta 21 Septem.

potissimum celebratur 11 Martii.

C Formas in Flandriam nos dicimus. 26 Solemnissima celebratio est Kalendis Maii, de qua Philippus Episcopus ista num. 23 tulit: Festum Canonizationis ac Translationis ejus in die Apostolorum Philippo et Jacobi communiter celebratur. Quo die in antiquo MS. Martyrologio Ultrajectino haec habentur: Item Translatio S. Walburgis Virginis. In Beda excusa: Natalis S. Walburgis Virginis, aut in MS. Richenbergenensi additur vel Translatio. In Usuardi Martyrologio auctiore quod penes nos MS. extat: Beata die elevatio S. Walburgis Virginis. Wion in Martyrologio monastico: Eodem die Translatio S. Walburgis Virginis et Abbatissae Hildesheimensis, quae cum V Kalendis Maii (imo Martii ut ante correctum) beata ex hoc corpore migrasset, hoc die in civitatem Aelstadiensem solemnè pompa translata; ibidem summo honore colitur. In Florano Sanctorum MS. hae dies Canonizationis sacer dicitur: Canonizatio S. Walburgis Virginis et Abbatissae Hilae S. Richardi Regis, et sororis S. Willibaldi et Willibaldi.... EX tumba ejus ex alio marmore facta, et in qua ossa ejus recondita, quae in altari

est reposita, inter Missarum solennia non singulis diebus fluit oleum album ad modum lactis, quod nec ante nec post aliis temporibus vel vicibus fluit, nisi solum Sabbathi diebus a mane usque ad vesperam, de quo oleo sanantur languidi etc. Alii quam plurimi, etiam antiquissimi, omisa et elevatione, et translatione, et canonizatione cultum ejus hoc die referunt. Ex his Martyrologia MSS. Trevirensis S. Martini, S. Hieronymi Ultrajectinum, Brugense S. Donatiani, Albertense, Pragense, S. Morimini prope Treviros, aliisque. Ita S. Laurentii Leodi, et Martyrologia excusa, antiquum Ordinis S. Benedicti, Bellini, Maurolyei, Feltri, Molani, haec pauca ubique verbis: Ipso die S. Walburgis Virginis. Galesinus adjungit in Germania, et in Notationibus scribit sororem fuisse S. Bonifacii. Martyrologium Gallico idiomate Leodi anno 1664 editum. Cestria in Anglia S. Walburgae Virginis, quae apud Lotharingos Ovburga dicitur. Eadem de Cestria legebatur in Martyrologio Romano anno Christi 1586 excuso, quae urbe omisa in hodierno martyrologio ita habentur: In Anglia sanctorum Asaphi Episcopi, et Walburgae Virginis, additurque in Annotationibus, in Anglicana Ecclesia de his una simul agi, licet Beda tantum de Walburga agat, quae ibi claudit circa annum 1000, cum Beda jam ante anno 1000. XXVI obisset, illudque Martyrologium a posterioribus fuerit interpolatum. Nullum etiam in ullo Anglicano seu Breviario seu martyrologio ubique Kalendario vel tenue vestigium reperimus, quod SS. Asaphus et Walburga una simul, ut est, eodem officio Ecclesiastico colantur. Fuit S. Asaphus Praepositus monasterii, quod S. Kentigernus ad Chryde Elwacque fluminum confluentes in Flintensi Wallae Comitatu excitavit, et ex Praeposito Episcopus ibidem constitutus sancto Kalendis Maii ubi: ob ejus cultum ac venerationem publicè devotè S. Asaphi appellatum est ob Angliis oppidum, Britannis Man-Elwy, ut dicitur XII Januarii ad Vitam S. Kentigerni cap. 5, et in Commentario praevio num. 3. Proxima Flintensi Comitatu accedit Cestria et provincia et urbs Episcopalis, in qua celebre monasterium est, dicuntur S. Werburgae, quam et hanc Walburgam pro una eademque Virgine habuerunt. Fuit ea filia Wulferti Regis Merciorum et S. Ermentildae, ut ad illius Vitam in Februarii, et ad hujus, XII dicimus. In Prologo Appendix Roberti de Monte ad Sigebertum editae cum operibus Guiberti Abbatis de Norwinto pag. 742 haec leguntur: S. Walburga apud Cestriam quiescit, additurque historia anserum silvestrium et obedientium, quae ad S. Werburgam spectat, narraturque a Goscelino in ejus Vita pag. 388 cap. 3. Martinus Curilla in Annalibus sermone Hispanico editis fol. 226 Richardum Regem asserit patrem S. Vulgariae, ita Walburgam adpellat, et S. Asaphi Episcopi.

S. Walburga a S. Werburga filia Regis Merciorum apud alios non distincta.

27 Dies natalis S. Walburgis ab aliis creditur primus Maii ob magnam, quae ea die colitur solennitatem: ita Martyrologium Braxellense MS. In Germania, pago Sualaveldae, S. Walburgis Virginis. Quae cum duobus fratribus suis Willelaldo et Winebaldo S. Bonifacium de Anglia in Germaniam secuta est: ubi ipsa facta est Abbatissa, et post castissimam vitam hae die migrasse creditur ad Boninum. Martyrologium Colanum anno 1490 excusum: In Germania cum solo Eystadiensi, deposita religiose monialis S. Walburgae Virginis, sororis S. Willibaldi Episcopi Eystadensis, ejus tumba gloriosis miraculis decoratur. Eadem fere habent Gregorius in Auctario Usuardi et Camisus in Martyrologio Germanico. Translata autem est Eystadium ad templum sanctae Crucis, quod postea a S. Albalberge nomen obtinuit, ut et canoniarum monasterium, quod illi tunc adjuvit Episcopus Ockarius, sub quo observat Gregorius tractatu purgationum de oleo S. Albalbergis, Virgine Lipsana, ubi Heidenheimio

natalis ubi 1 Martii

reliquae ubi inpositae

A *Heideheimio Eystadium translata sunt, humo tecta fuisse, sed ab Erchanbaldo VIII Episcopo anno Ch. MCCXXIII refossa, atque in aram illata, quando Liubitz Monheimensi Abbatisse reliquiarum pars data fuit. Quod licet ob Vitam cura sanctimonialium conscriptam clarum videtur Gretsero, tamen ante dubium fuit, et nobis adhuc est, ob verba Wolfhardi infra num. 10. ubi ait: Cives putasse S. Walpurgam sibi penitus ablatam, se autem popularibus ignaris verba consolationis impendere, et confirmare tantum reliquias (aliquam scilicet corporis partem) sublatae quae sibi scribere desideranti narravit; qui interfuit et dlatas reliquias apto loco recondidit: un ergo humo iterum tecta? donec ut mox et tristitia civium plene tolleretur: pectoralia S. Walpurgis visibiliter summo altaris sarcophago ad perpetuam sepulturam sunt tradita, ut addunt Acta a sanctimonialibus edita. Philippus Episcopus nimis in hac parte satisfecit, dum Heriberto attribuit, quae sub Erchanbaldo contigerunt. Fuit autem Heribertus XV Episcopus, cognatus S. Heriberti Archiepiscopi Coloniensis, de quo agemus XXI Martii, traditurque profuisse Ecclesiae Eystettensi ab anno CXXX ad CXXLII, quo tempore monasterium S. Walpurgis plurimum multiplicavit, innovavit, multisque praediis locupletavit, opera atque opera conferente Leodegario Lechsmundii Comite, ut et congregationis numerus augetur et monachica sanctimonialium vita, cum Canonicis prius essent, ibidem institueretur, quod et factum est. Monasterium post obitum Heriberti a fratre ejus et successore Gozmanno cum Brunone Wirzelburgensi Episcopo dedicatum est XIV Octobris in festo S. Bartholomaei, uti tradit auctor coaevus sed anonymus Hasevrieanus apud Gretserum in catalogo horum Episcoporum. Fuit Leodegarius post vitam sancte actam, in medio S. Walpurgae, quod ipse construxit, monasterio, in ipso depositionis ejusdem sacratissimae Virginis die, officiosissime sepultus. Gretserus lib. I Observationum ad Vitam S. Willibaldi cap. 19 cum monasterio intelligit sub eodem Heriberto templum Walpurginum extractum esse, et sub successore Gozmanno solenni ritu consecratum, additque in catalogo Episcoporum reliquias ad summum altare templi Walpurgini, ubi adhuc hodie honorantur, translatas esse, quod deinde libello de oleo S. Walpurgis retractat, dum ruit sub Erchanbaldo, summo altari impositas nisi forte Heriberto altare illud innovavit, et hoc titulu quasi secundus Translator censeri queat.*

28 Memorabile illud sub Heriberto contigit et hic ex anonymo Hasevrieano inserendum: Cum quidam hyporrita, inquit, in vestimentis ovium conspectus, intrinsecus autem lupus rapacissimus, brachium S. Walpurgae, et calicem aureum fortim surripisset, et in monte in quodam lapide concavo abscondisset, nullo modo inde auferre, neque ipse quoquam potuit abire. Quod maximum sacrilegium, quia in die S. Bartholomaei Dei gratia est revelatum, devotissimus Episcopus eidem Apostolo capellam ibi fieri jussit, et postea in festo ejus sollemniter dedicavit.

§ V. Sacra veneratio S. Walpurgis per reliquiam Germaniam, Burgundiam, Franciam. Aliæ SS. Walpurgæ Martyres.

Reliquias S. Walpurgis per totum mundum dispersas legimus infra in Vita cura sanctimonialium scripturum, 35. Verum id in Vita altera ex MSS. Ultrajecto usque edita restringitur ad diversas per totum Francorum regnum provincias. Tempora, sacella, altaria tam multa ad honorem S. Walpurgis Virginis erecta esse scribit Stevartius notat, 7, ut nullus ea sit enumeraturus. Aliqua nos recensimus, ne mole obnoxius lectorem. Ex antiquioribus monasteriis censeri potest, quod in histori de Landgravio Thuringia apud

Pistorium cap. 8 dicitur, sub Ludovico Landgravio a Comitibus de Kevernberg terrae Thuringiae prope Wassenburg in honorem S. Walpurgis constructum sub anno MCCXXV, postea translatum in oppidum Arnstat, ad quod Helgi annis iussit in Gerra fluvium, qui inde Erfordium Thuringiae metropolim pertabitur.

30 Wittebergæ urbe Saxoniae celebri, solebant quantumvis feria II post Dominica Misericordia maximo populi accursu inter alia sacra pignora ostendi duo reliquaria, in quibus observabantur tres dentes S. Walpurgis, quinque particulae de ossibus ejus, duae de vestimento, cum oleo ejusdem Virginis. Quae ex libello de reliquis Wittebergensibus editi Gretserus lib. de oleo S. Walpurgis cap. 8, operaturque Duces Saxoniae has reliquias ab Episcopo quondam Eystettensi obtinuisse. Aliquis etiam S. Walpurgis reliquias a Carolo IV Imperatore Pragae allatas fuisse, ibidemque adhuc servari indicat Catalogus reliquiarum Ecclesiae Metropolitanæ anno 1645 excusus, quando solenni supplicatione instituta, furre reliquiae quamplurimae ad illum ex minori urbe Pragensi translatae, Dominica infra Octavam assumptae in calum Virginis Mariae.

31 Laurentius Beyerluock in Theatro vitæ humanæ inter alios catalogos Reliquiarum refert ex quidam tabulo anno 1625 excusa, in monasterio Andree in sacro monte superioris Bavariae, diocesis Augustanae in veneratione haberi aliquas reliquias S. Walpurgis cum oleo, quod ex ejusdem corpore deflavit. In eadem Bavaria in monasterio Windbergensi Ordinis Praemonstratensis, diocesis Ratisponensis inter sacra hysana summi altaris, alteriusque S. Nicolai dicati, esse aliquas S. Walpurgis Virginis reliquias ex codice MS. ejusdem monasterii tradit Espagnolus cap. 10 Vita S. Walpurgis. Ante plura secula Augustæ Fideiolicorum in primam Dreipax Virginis ade erectum fuisse altare sanctae Virginis Walpurgis, testantur Acta S. Udalrici Augustani Episcopi, IV Julii. Eidem Sanctae visuntur Moguntiae, Viriduni et alibi per Germaniam dicata sacella. Bucelinus par. 2 Germania sacra pag.

91 S. Walpurgae, inquit, Argentinenensis diocesis illustre eonobium professionis Benedictinae virorum religiosorum conditum primo a Theodorico Comite Montis-Pelgardii, auctum a Friderico Coelice-Sueviae Duce, ejusque conjuge Juditha Guelphica, Henrici Nigri, seu Magni, filia, Friderici I Imperatoris parentibus, quod deinreps hic ipse jam Imperator anno Christi CXCXIV Abbatiali honore sublimavit, et plurimum locupletavit. Utrunque beneficium monachi grato animo testati sunt, fieri ante sacrarium ea de re programmata, quod apud Guillinmannum de Episcopis Argentinenensibus pag. 207 legi potest cum anno CXCXIV, qua inchoatum istud eonobium. Meminerunt fundationis eonobii S. Walpurgis Lazius de Gentium migrationibus lib. XI pag. 623, Trithemius apud Guillinmannum atque.

32 Coloniae Agrippanæ varis observari reliquias S. Walpurgis Virginis docet lib. 3 de Coloniae Agrippanensis magnitudine Egidius Gelenius, ac primo in collegiata Ecclesia S. Gereonis aliquas ossium hujus Virginis particulas inclusas esse herethear IX et XV tradit pag. 264 et 265, digitum vera aliquem ejusdem Virginis in Abbatia S. Pontaleonis in veneratione haberi osserit pag. 372. Quae vero pag. 508 scribit de reliquis S. Walpurgis apud Societatem Jesu in sacro thesauro depositis, fere eadem ex historia collegii Coloniensis nobis communicavit Petrus Hieratus nosler, cujus hic verba damus: Cranium S. Walpurgis Virginis anno CXCXCI in Monte S. Walpurgis (Germanico Walperberg) repertum, cum Societas Jesu in possessionem ejus Prioratus, agente Serenissimo Ernesto et nepotibus ipsius Philippo et Ferdinando Bavaris, Summi Pontificis auctoritate venisset, translatumque

Coloniae

D
AUCTORE G. B.

reliquiae Wittebergæ in Saxonia,

Pragae in Bohemia,

E
in monasterio Andree

et Windbergensi in Bavaria:

altare Augustae Fideiolicorum: atibi sacella.

monasterium in Alsatia:

F

reliquiae Coloniae:

cranium in templo Societatis Jesu ibidem.

a furc auferri nequunt,

S. Walpurgis monasterium in Thuringia,

A Coloniam, statuæ pectorali argenteæ inclusum est. Instantissime pro eo impetrando tum apud Romanum Pontificem, tum apud P. Generalem Societatis laborarunt Illustrissimi Comites Truchsesita Walpurg, sed frustra, nisi quod tandem accepta particula, gratiose Societatem illius possessione gaudere in-auerunt. Ejusdem Virginis scipio, seu baculus anno ccccxlvi a P. Joanne Zwenbrugg in eodem monte, serio inclusus cum veteri inscriptione est repertus, et tralucensibus fenestellis argento inclusus, soleniter in monte quotannis i Maii ejusdem festo in processione circumferunt. Porro has ipsas S. Walpurgis reliquias in Coloniensem diocesim intulisse creditur S. Anno, cum ex Bavaria ejusdem Sanctæ fratrem huic diocesi intulit. Is est S. Wunibaldus, cujus potiores reliquias ait *Gelrinus in Fastis Agrippinensibus ad xviii Decembris*, adseruari Siegeberg, in monasterio a S. Anno Archiepiscopo Coloniensi fundato. Mortuus est S. Anno iv Decembris anni cclxxxv.

33 S. Walburgem ob has reliquias *Fastis Agrippinensibus ad Kalendas Mains* adscripsit his verbus *Gelrinus*: Eodem die S. Walburgis, filie S. Richardi Regis Anglo-Saxonum, SS. Willibaldi et Wunibaldi sororis, cujus venerabile caput primum in Coloniensibus villas translatum, ecclesie et monti cum pago nomen dedit: deinde propter bellorum motus ex eodem monte intra civitatem ad basilicam Patrum Societatis Jesu translatum, preficis hermie inclusum, hoc die in sancte Crucis ura honoratur. Fuerat olim in dicto monte monasteriolum sanctimonium, post monachorum Cisterciensium, cujus memuerunt *Cassanus lib. 7 exemplorum cap. 21* et *Gaspar Jougelinus in Abbatis Ordinis Cisterciensis per diocesi Coloniensem*. Ait hinc *Walburgis* Virginis, alias ejusdem nominis *Martyres*: ac primum idem *Gelrinus in Fastis ad eandem Kalendas Maii* ista tradit: Item Coloniæ in majoris Nazarethi monasterio, S. Walburgis Virginis et Martyris ex societate Ursulana caput honorifice custoditur. De eadem agit *Gelrinus pag. 560*. *Hermannus Cronbach in historia Ursulana*, dicitur item, quibus Walburgis nomen fuit ab initio, aut certe postea vidit, meminit *lib. 8 pag. 757*, ne priorem statuit S. Ursula mulierum, cujus caput ex *Paulo Morigu* asserit *Mediolani* uservari: alteram *Reginam* appellat, cujus caput *Calouse* in veneratione est apud monachos *Corporis Christi*, uti etiam testatur *Gelrinus pag. 349*. Hinc mirum non foret, si atque hinc *Ursulanarum Reginam* reliquias censuerit *priorum Walburgis*, de qua hic agimus: cui dentis est una e quatuor parochias, que prope urbem Trevirensis circummerca extructæ sunt, de quibus agitur in *Epitome Treveridum anno 1517* excusa fol. 62.

34 *Joannes Roberti in Notis ad Vitam S. Huberti Episcopi Trejectensis ac dem Leodiensis, § 77*, citatis MSS. et magno *Chronico Belgico*, asserit *Leodii* ecclesiam S. Walburgis olim tempore dicti S. Huberti extructam fuisse. Verum S. Hubertus anno mcccxxvii vita sanctus est, cum S. Walburgis necdum esset e Britannia egressa. Fuisse olim arcem, seu castrum Episcopum Leodii, quod ob eandem hujus Virginis nomen S. Walburgis habebat, tradit *Joannes Huesenius de Episcopis Leodiensibus cap. 7* asserens castrum illud anno ccccclxxx eversum fuisse. Mansit dein celebritas ejusdem Leodiensis civitatis portæ Divæ Tutelaræ S. Walburgis: prope quam portam sub initium hujus seculi ut templum parochiale extrueretur S. Walburgis dicatum, et rebus necessariis instrueretur se procurasse præfatur *Petrus Stevartus ad Vitam S. Walburgis a se illustratam*. Sacra ejus memoria in officio divino celebratur apud *Leodienses* et *Trejectenses* ipsis Kalendis Maii. Celebrem hujus sanctissimæ Virginis apud Germanos cultum demonstrant omnia passim *Breviaria*,

nominatim *Ratisponense, Passaviense, Constantiense, D Spirensis, Wormatiense, Bambergense, Herbypolense, Moguntinum, Heideisheimense, Monasteriense, Trevirensis S. Maximin, Virdunense, et alia, a centum et amplius annis pleraque excusa.*

35 In Burgundia antiquissima fuit prope Cluniacua ecclesia S. Walburgis, de qua S. Odo Abbas in *Cluniacensis lib. 2 Collationum cap. 28* ista scribit: Est ecclesia B. Gualburgis in hac vicina nobis regione, in qua miracula fiunt. Contigit autem, sicut Dominus Berno Abbas refert, ut ejusdem S. Gualburgis reliquie super altare aliquot dies manerent. Sed mox miracula cessaverunt. Tandem vero ipsa Virgo inquam ex infirmis apparens, Idcirco, inquit, non sanamini, quia reliquie meæ sunt super altare Domini, ubi majestas Divini mysterii debet sollemniter celebrari. Quod cum ille custodibus referret, tulerunt capsam, et protinus miracula fieri cœperunt. Si ergo, subjungit S. Odo, ob illius mysterii reverentiam nec ipsa sua pignora Sancti volunt propius vicinari, quid censendum est de immunditiis etc. De B. Bernone Abbate Cluniacensi anno mcccxxxviii vita functo egimus xii Januarii, de S. Odone successore acturi xviii Novembris.

36 Attinacum oppidum Campaniæ Gallicæ ad Aroniam fluvium, in Rethorum ditone inter metropolim Remorum et Sedanum, antiquis scriptoribus notissimum est ob regnum Palatum in quo Pipinus, Carolus Magnus, Ludovicus Pius, Carolus Calvus alique suos conventus ac placita, ut tunc publica curia appellabant, frequenter habuerunt, usque ipsi presentia locum huic ad Natalitia aut Paschalia festa celebranda honestauerunt. Quod tamen palatum regum ab hosterno oppido Attinaco nullo crederet milliari distitum fuisse tradit *Espagnolus cap. 10 Vita S. Walburgis*. In hoc palatio extructa est a Carolo Calvo ecclesia S. Walburgis, sed una cum palatia a Normannis versa. Pnce et quiete Gallis reddita, alia eadem Virgini edificata est ecclesia, quam Hugo Campaniæ Comes a Philippo Francorum Rege, ducta in uxorem filia ejus Constantia, in dotem accepit, ac postea anno cxcvi Molismensi exobio donavit: estque hodie cellaseu prioratus monachorum Benedictuorum a Molismensibus dependens: ex cujus monasterii archivo hoc edidit *Espagnolus diploma*: Majorum auctoritas... Ego Hugo anime vere salutis providens, venerabilis uxoris meæ Constantiæ, Philippi Francorum Regis filie, laude et assensu, ex cujus parte villa, que Attigniacua vocatur, in jure meo cessit, capellam S. Walburgis, S. Mariæ Molismi et Fratibus ibidem Deo servientibus, et quidquid ad eandem capellam attinet, lege testimoniali concedo, et in perpetuum tenendum confirmo... Retais cccc. Subsignavit Archiepiscopus Manasses, duo Archidiaconi, Præpositus, Decanus, Cantor et alii, Ludovicus filius Philippi Regis, dem Rex ejus nominis vi et Crasus cognominatus, Hugo Comes et Constantia conjuges fundatores, et Fulcradus Cancellarius.

37 Solemni veneratione peragitur ibidem ab antiquis temporibus huc usque festum S. Walburgis Kalendis Maii: quo die omnes Parochi Decanatus Attinacensis (qui ultim Montis marini dicebatur) quatuoraginta et plures solebant convenire ad dictam S. Walburgis capellam, ibidemque post decantatum Missæ sacrificium, publice tum iustitu solite supplicationi intererant: quibus Priore et religioia inter eos imta obligatione sexaginta solidos solvebat Parisienses, sub hac tamen cautione, ut si ex Parochis non comparerent viginti, pro quolibet infra hunc numerum absente, ex assignata alius pecunia tres solidi detraherentur: ut inter alios anno ccccxciv fuisse conventum asserit *Espagnolus*, additque ad huc fere tempora consuevisse Decanum Attinacensem Kalendis Maii in capella S. Walburgis benedictum oleum suis Parochis distribuere.

etiam per reliquiam Germaniam:

in Burgundia ecclesia,

reliquia, miracula:

Attinaci in Campania Francia

templum S. Walburgis,

juris Abbatis Molismensis.

F

festum i Maii:

38 Hæc

AUCTORE G. M.
scipio in monte S. Walburgis.

memoria in fastis Coloniensibus,

Alie Walburgis Martyres Ursulanæ:

Parochia S. Walburgis prope munita Trevirorum urbis: Leodii olim ecclesia, arx,

nunc portu, ei parochia: cultus sacr,

A 38 Hæc de solemnî cultu S. Walburgis apud Attinacenses, quem exortum tradunt ob reliquias ejusdem Sanctæ ex Germania a Carolo Calvo eo delatas. Miræus inter diplomata Belgica lib. 1 cap. 15 ex tabulis Molismensis hoc edidit : Karolus divina propitiante clementia Rex Francorum... Noverit ergo omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorumque, presentium scilicet ac futurorum, solertia, quemadmodum imitantes exempla priorum prædecessorum nostrorum Regum, Deum tinentium atque colentium; ducti etiam nos religione, et succensi igne divini amoris statuimus ædificare ecclesiam in Attiniaco palatio, in honore S. Walburgis Christi Virginis, quam pro tutamento totius regni ex partibus Orientalium sagaci industria abferre voluimus. Ubi ob prædecessorum successorumque nostrorum, nostræque regiæ majestatis regni que stabilitatem condonamus ex nostro proprio jure... Signum Karoli Regis gloriosissimi. Hæc apud Miræum, quæ Espagnolus etiam edidit addito e litteris Karoli mox illius avi signo : annotatque sigillo impressam imaginem Regis fuisse cum obsoleta circumquaque et detrita scriptura quæ legi nequit. Annus a neutro exprimitur, neque quo diploma signatum, neque quo dictæ reliquæ delatæ sint ex partibus Orientalium : inter quas Franconia, Suevia, Bajoria censebuntur : quibus limitanea sunt et Heidenheim et Eystadium, quo sub Otkario Episcopo ex illo monasterio delatas reliquias ejus supra diximus. Coævi fuerunt Otkarus Episcopus et Rex Carolus Calvus, cui ejusve legato potuit ille aliquas S. Walburgis ac fratrum reliquias dedisse, Attinaci in palatio regio depositas, dum ibidem in honore S. Walburgis extrueretur ecclesia. An Carolum Calvum in partes Orientales profectum (quod alii volunt) comitatus fuerit Baldwinus Ferrus, aut hic ejus legatus reliquias hæc attulerit, easque dein a Rege socio suo impetratas, Furnas in Flandriam detulerit, max in-

quiremas.

B 39 In magno beneficiorum Franciæ registro Parisiis excuso præter prioratum S. Walburgis adnotatur in Decanatu Attiniacensi parochia S. Walburgis, et vulgo a geographicis S. Waubourg ibidem signatur. Aponseit ea parochia in sua collatione Patronus Decanum et Capitulum S. Symphoriani in Remorum metropoli : ubi in Abbatia S. Remigi aliquot ossium S. Walburgis particulas in radem theca cum reliquis S. Cilinix matris S. Remigi in summo altari repositas servari, tradit idem Espagnolus, qui illos Attinaco tempore Normanniæ devastationis Remis delatas arbitratur. Colitur S. Cilini xxi Octobris. Observo denique Attinacum vulgo dici Bourg d'Attignui, ac pro eo videri apud aliquos externos scriptores sumi urbem Bituricum, vulgo Bourges dictam, ideoque in MS. Martyrologio Carmeli Coloniensis, et apud Manrolycum perperam legi hoc xxv Februarii : Bituricas S. Walburgis Virginis, quæ etiam habentur in Martyrologio Germanico Cassii et Italico Felici : nulla interim hujus Walburgis Bituricensis mentio fit apud Saussainum, neque etiam in Hagiologio Francogalliæ a Philippo Labbe Biturico excerpto ex antiquo Martyrologio Abbatis S. Laurentii Bituricensis. In Normannia ad Sequaniam diobus infra Rotomugum milliarius peninsula est, continens beneficiorum prædium Equitum Meltrasiæ cum sacello S. Walburgis admodum celebri, quam credunt in Germaniam abituram ex Anglia eo venisse, quod parentem ejus S. Richardum fecisse probavimus ad ejus Vitam pag. 71 num. 13.

§ VI Tempia et reliquæ S. Walburgis Furnis et in reliqua Flandria.

Furnæ opulentum Flandriæ Occidentalis oppidum in diocesi olim Moruenensi, nunc Iprensi. Eo in oppido

præcipua ecclesia (nam tres sunt curæ pastorali destinatæ) dicata est S. Walburgi, olim sanctissimæ Depa-ræ Mariæ sacra, a Balduino Burbato Flandrorum Comite circa annum cxxx magnifico opere constructa, ornataque insigni collegio Canonicorum, quorum traditur numerus, ob lautum quo fruebantur præceditum, in duplum auctus. Decem ex his cum Præposito Ipras translati sunt anno cixdix, cum Episcopalis Cathedra in ea urbe erigeretur : alius cum Decano Furnis remanentibus. Quæ pluribus exposita apud Sanderum tomo 2 Flandriæ illustratæ pag. 477 legi possunt. Quatuor in hac Furnensi Ecclesia dies cultus S. Walburgis adscriptos, ipsemet eam ex libro rituali descripsit, scilicet Festum transmigrationis xxv Februarii, Elevationis reliquiarum xii Octobris, Translationis reliquiarum Furnas iv Augusti. Dies hæc solemnissimo cultu, interdicto etiam opere scruli, et ritu Ecclesiastico primæ classis cum Octava celebratur. Demum Kalendis Maii in officio quod ut SS. Philippo et Jacobo peragitur, additur Commemoratio de S. Walburge, quod itidem, uti de præcipua Patrum observatur toto anni decursu, quando ut per ritus Ecclesiasticos licet.

41 Translatio reliquiarum S. Walburgis inscripta est Martyrologus nonnullis ad iv Augusti. Molanus in Auctario Usuardi, S. Walburgis Virginis, inquit, cuius reliquæ sacre Furnis habentur. De hæc reliquiarum Translatione agunt eodem die dem Molanus in Natalib. SS. Belgu Wilsonus in Martyrol. Anglicana, in Gallicano Saussain, in monasteriis Wion, Menardus, Bucelinus in Natalib. SS. Canonicorum Ghinnis, in Catalogo Generali Ferrarius, cuius hæc verba sunt : Furnis in Flandria Translatio S. Walburgis Virginis, addit Wion : cuius sacre reliquæ ibi requiescunt. At Kalendis Maii iterum in eisdem Martyrologis S. Walburgis et fratrum Translatione memoratur. Molanus ad Usuardum. Furnis Translatio reliquiarum Walburgis, Willibaldi, et Williboldi (imo Winnibaldi) anno millesimo centesimo nono. Quæ inde excerpta sed verbis subinde mutatis, leguntur apud Wionem, Dorganum, Menardum, Bucelinum, Conisium, Saussainum, Ferrarium. De hac Translatione Meyerus lib. 4 Annalium Flandriæ ad an. 1109 ista narrat : Ad Kalendas Maias Furnis translata corpora SS. Walburgis, Willibaldi et Winnibaldi, adstantibus cum Canonicis suis Herberto Furnensi et Thoma Evershamensi Præpositis, ac Gertrude matre Roberti Comitissæ, quæ id temporis jura dedit Furnensibus. Fuisse Thomam primum Evershamensium Canonicorum Regularium in agro vicino Præpositum, eumque anno cixxxviii vita functum scribit in Furnensibus Sanderus.

42 At Gertrudis mater Roberti junioris Comitissæ, Hierosolymitam dicti, origine Sarmica, nupta primum Florentio Comiti Hollandiæ : quam ipsa provinciam, marito extincto, pro filio impubere, Throdrico v aliquamdiu rexit : dein nupta Roberto Friso, qui postea Comes Flandriæ fuit, atque ex eadem Gertrude Robertum suscepit, cui anno cixcxi in bello Normanniæ extincto, mater superfuit, in summo senectute mortua. Fuisse eum in ecclesia S. Walburgis apud Furnas præbendam anno cixcxi Indict. iii, in Nonas Octobris ex registro hujus ecclesiæ eduli Olivarius Uredius in Probationibus ad Genealogiam Comitum Flandriæ tabula 3. littera H. Sed feria vi addendum, cum prima errore amanuensium legatur. Tres alias præbendas ab eadem Gertrude dotatas assertit Sanderus tomo 2 Flandriæ illustratæ pag. 477, sed pro anno 1122 citato, ante quem ipsa jam decesserat, substituentium 1102 aliumve arbitramur. Gertrudis exemplum imitatio, alii duo ibidem ad S. Walburgem beneficia fundarunt Werenbaldus quidam et Carolus Bonus Flandrorum Comes, et dictæ Gertrudis ex Adela filia nepos. Eas porro donationes, diplomate anno cixcxi dato, ritas habuit Callistus

D AUCTORE G. H. Furnis in Flandria S. Walburgis templum,

collegium Canonicorum,

4 festa :

E Reliquiarum Translatio 4 Augusti :

alia 1 Maii

facta a Gertrude Comitissa Flandriæ : F

varia illic sacerdotiorum fundationes :

reliquiæ a Carlo Calvo procuratæ.

parochia S. Walburgis.

reliquiæ Remis :

sacellum in Normannia.

A S. Ansharii pag. 400 num. 39. Colitur S. Donatiana XIV Octobris.

reliquæ Aldenardum ad Comitiam delata.

46 *Baldvina Fevrea jure hereditario successere posterì Baldvinnus Culus, Arnulphus Magnus, Baldvinnus junior, Arnulphus junior, Baldvinnus Barbatus, Feyrei atnepos. Ab hoc, inquit Meyerus lib. 2. Annal. Flandriæ, indictus anno cxxx Aldenardæ conventus, in quo Hugo Episcopus Noviomagensis cum omni Flandriæ dignitate, Corpora etiam SS. Gerulphi, Wandregisili, Ansberti, Vulfranni, Bavonis, Amandi, Pharahildis, Donatiani, Amelbergæ, Walburgis, Landoaldi, Vincianæ, Vedasti, Bertini, Winonis, aliaque omnia Flandriæ sacra interfuerunt. Hunc conventum factum arbitratur pro pace Flandriæ ad componendam domesticam discordiam, in qua Flandri in duas divisi partes, alii Barbato patri, alii filio ejus Balduino Insulano adhaerebant. Hæc Meyerus. Ab eodem Balduino Barbato circa annum etiam cxxx templum S. Walburgis fuisse Furnis extractum supra indicavimus.*

aliquæ reliquæ Ipris.

47 *Ex dictis S. Walburgis reliquiis Furnis inservatis particulae aliquæ Ipris delatae sunt ad Cathedralē S. Martini ecclesiam, quas argenteo capiti affabre admodum facta impostas aliquando venerati sumus. Colunt eam Iprenses officio, ut dierum, duplice XII Octobris, Lecturibus secundi Nocturni scriptis ex antiquo Breviario Ecclesiæ Morinensis, et Ipris recusis. In Insulensi antiquo Breviario celebratur IV Augusti.*

el Brugis in templo S. Donatiani

48 *Alteri in Floundi in urbs culta, templo, reliquiis S. Walburgis honorata, sunt Brugæ, nobile temporum: ubi ædes Cathedralis S. Donatiano dicant in thesauro sacro habet aliquis S. Walburgis reliquiis, ejusque festum solebat celebrare IV Augusti, ut Breviarium proprium anno 1320 excusum testatur. Inter antiquiores urbis hujus ecclesias, quæ plurimæ ibidem sunt, est parvæ S. Walburgis sub patronatu Decani et Capituli Canonicoꝝ Ecclesiæ S. Salvatoris, ibi obtinens unum jus nominandi Parochum, præter quem divina officia in ea ecclesia peragunt Sacellum duodecim de grege, ut vult, chori et tres foranei. Aliquis ibidem S. Walburgis reliquias, non Antuerpiæ, sed Furnis acceptas, diximus asseruimus. Solemnitate primariam quam et diu notalem credunt, celebrant IV Augusti, officio duplice primæ classis cum Octava. Post solenne Missæ sacrificium instituitur supplicatio, in qua circumferuntur dicte reliquæ S. Walburgis. Festum Translationis ultimo Aprilis, sive primæ Kalendæ Maias officio duplice majore ex decreto Remigii Drutii, secundi Brugensium Episcopi, celebratur, quod ipsæ Maii Kalendæ solennitate SS. Philippi et Jacobi impediuntur.*

et alio huic Sanctæ dicato:

ejus ibidem cultus.

49 *Tertia Flandriæ civitas, quæ S. Walburgem religiose colit, est Aldenarda ad Scalim, Torvacum inter et Gandavum, in illius olim, nunc hujus diocesi. Primoviu in ea ædes ampla et magnifica S. Walburgi Virgini dicata, Personatum habet veterem, Curiones quatuor partitum regionibus oppidi Sacramenta administrantes, Canonicoꝝ etiam collegium cum subsidiariis aliquot Sacellum ad laudes divinas statutis horis exsolvendos. Colitur in ea ecclesia bis quotannis S. Walburgis, u Maii, officio ut vocant duplice, sed in Clero tantum, et IV Augusti sollemnissima etiam in populo veneratione, quam Clerus octiduo sequente continuat. Particula parva ex ossibus S. Walburgis ibidem servatur, anno cxxx accepta dono Caroli Henchi Archiducum Iprensis, qui cum ex reliquiis Furnensibus olim Rythovio primo Iprensium Episcopo donatum post hujus obitum anno cldvllxxxiii consecutus fuerat: ut ex hujus literis in archivo Aldenardensi servatis didicimus.*

Aldenardæ templum primarium S. Walburgis,

cultus,

reliquæ.

S VII. Tempia et cultus S. Walburgis Antuerpiæ, Tilæ, Zutphanæ, Groutingæ.

Antuerpiæ est ecclesia S. Walburgis, cultusque non

infrequens. Gorepius Becanus non minus in historiis antiquis fingendis, quam dictionibus ad libitum efformantibus et derivandis ingenuus, excogitavit novum Antuerper nomen sive nomen præcis Gentilibus, etiam ante Christum natum, in veneratione fuisse, eique nomen Walburgis inditum: qua voce rim oreis ad tuendum factæ significari asserit lib. I Adnatarum, quasi hæc Diva eadem fuisset, quæ Græcis Pallas, Latinis Minerva vocatur. At Christiana religione ab Antuerpiensibus suscepta, nomen falsæ Dæe, uti, in nomen sanctæ Virginis translatum, ut, quemadmodum ante male et perperam Walburgim lapideam orabant et honorabant, ita post recte et citra religionis veritatem, Walburgim Virginem Christianam in templo venerentur. Plura id genus comminiscitur Gorepius aulibus fabulis leviora, at modo lepida aliqua annotatione intercludere voluit, ut certa et indubitata obtrudit. Ergone omnibus in locis, ubi burgum, seu castellum, olim fuit, Gentilis hæc Walburgis culta est, idque ignoratum, donec hoc idolum e suo grege procederet Gorepius? Num vera Christi religio ignorata Antuerpiæ, donec decimo Christi seculo, aut serius etiam, ibi cepit honorari Virgo Walburgis? At S. Audouenteste in Vita S. Eligii, qui ambo seculo septimo obierunt, Flandrensibus, Andouerpensibus, aliisque ab illo elocati fuerunt, quorum maxima pars relictis idolis dicitur conversa ad verum Deum et Christo subjecti. Quo etiam seculo septimo circa annum mclxv S. Amando Trajectensi Episcopo, ut VI Februarii pag. 833 num 97 dictum est, in eodem Burgo, seu Castello Antuerpo, ut eo seculo vocabant, debeatum est templum in honorem sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, quod deinde a Rohingo viro illustri donatum est S. Willibrordo, ab eoque cum aliis vicinis possessionibus transcriptum Epternacensi apud Luxemburgenses monasterio, anno Theoderici VI, Christi mcccxxvi cum in Britannia adhuc degeret S. Walburgis: ut mirum sit a Grammatilib. 2 Antiquitatum Antuerpiensium cap. 3 tradi fabulosum Gemilis Walburgis cultum a S. Willibrordo extirpatum, substituta veneratione S. Walburgis Christianæ Virginis jam tum in Divos relatae. De Rohingo, SS. Amando et Willibrordo consule etiam Notitiam Miræ de Ecclesiis Belgii cap. 15.

D AUCTORIS O. S. Antuerpiæ non in locum cuiusdam Dæe, Walburgis dicte.

substituta S. Walburgis Virgo:

E

51 *Alteri cultus origo, eaque multo securior, passim refunditur in Antuerpiensium traditionem, qua vult S. Walburgem Virginem apud se aliquamdiu commemoratam, cum ex Britannia in Germaniam tenderet, a S. Bonifacio evocata, et visita hodieque crypta, in qua etiam orare solitam tradunt. Favet conjecturæ, quod S. Bonifacius, qui S. Willibrordo successerat in administranda Ecclesia Ultrajectina, Rohingum, aut certe ejus posterum, aliosque ditionam Revensum et Tazandriæ toparchas, S. Willibrordo ante addictissimos, studuerit fovere, quibus nobiles illas et Dea sacratas Virgines, præscripta itineris facienda ratione, putat commendasse. Certiora nobis indicia sublata sunt incurSIONE Normannorum, a quibus anno mcccxxxvi Antuerpina civitatem incensam referunt. Annales Fuldenses. Nec facile dem potuit tunc ea civitas opibus direptis, ædificans hostili flamma absumptis, cinibus accolisque trucidatis, aut in longinqua fugatis ad aliquem splendorem emergere, ut altum de ea scriptorum silentium persuadet. Successit deinde in vicinam Flandriam cultus S. Walburgis ob reliquias cotranslatus: ac tunc Antuerpiensibus injecta mens videtur, eam ut publice honorarent, quam credebant olim a majoribus hospitio exceptam. Templum tunc in burgo (ut vocant eius partem illam civitatis, ubi olim castrum fuit) erat S. Catharinae Virgini ac Martyri sacrum, in quo tunc cultus S. Walburgis dicitur esse secretum, quod sacrosanctæ Eucharistiae adservanda postmodum dicitur, quando ipsum templum sanctis Virginibus Catharinae et Walburgi cepit sacrum haberi, quod tandem cultu et veneratione S. Walburgis*

sed quia Antuerpiæ creditur hospitio excepta.

F

postea colli capta

dicatum illi secretum.

A S. Walburgis prævalente, hujus solius nomine appellatur. Crypta, in qua Sanctam habitasse aiunt, extrema templi hujus parte visitur, in qua partem mandibulæ ejusdem Virginitis adseruatum caput venerati sumus. In Breviario proprio, quo ante Romanum officium introductum utebatur Antuerpiensis Ecclesie, memoria ejus ut Patronæ domesticæ quater singulis annis celebrari soletur, xxv Februarii, 1 Maii, iv Augusti, xii Octobris: ante semel dumtaxat, idque xxv Februarii et ritu duplici, ut supra monimus. Propria hactenus venditoribus erecta est sodalitas ad honorem S. Walburgis, quam in ejus templo colunt Kulendis Maii ad altare venerabilis Sacramenti. Ad eum dies agit de S. Walburge ejusque apud Antuerpiensium cultu Aubertus Miræus in *Festis Belgicis, postrihe, seu v Marii, Saussouis in Martyrologio Galluano, Antwerpia, inquit, S. Walburgis Virginis, ex cujus tumulo manat olei liquor, qui plerisque Beate ipsius operi postcentibus medelam confert salutare. Verum hic tumulus visitur non Antwerpia, sed, ut diximus, Eystadum in Germania.*

52 Joannes Balanus centuria 7 Scripserunt Britannum num. 81 tradit Joannem Polum seculo Christi xv scripsisse Virginitem hanc Walburgam, magnum Antuerpiæ templum Deiparæ sacrum primum extruxisse. Balanus sequitur Pitæus, neque ausus se opponere Gretserus lib. 1 Observatum cap. 1. Verum diu postea occasio extruendarum viciniorum ad honorem Deiparæ Virginis fuit, cum post jam incerta Normannorum incensa et depopulationem miraculosa ejusdem Deiparæ imago inter arbores ibidem est reperta: ad quam eodem anno circiter cxxxiv ex templo S. Michaelis migrarunt cum Præposito Canonici octo. Aucto anno cxcxi urbis pomario fuit eodem ædes Deiparæ Virginis ubi inclusa, post quod tempus illustris basilica extructa fuit, eque dein adjecta turris altissima, ac nobilissimo opere, cepta extrui anno cxcxcxii, atque annis nonaginta sex ære publico edificata, ut silvæ templum excepto choro igne postmodum absumptum ac de novo extructum, sed post Joannis Polæ ratam. Bruzellis olim in ecclesia S. Gubiti S. Walburgem coluntiam ex antiquo ejus Breviario colligimus. Ibidem in sacratio ante Serenissimorum Belgii Principum Alberti et Isabelle, aliqua particula reliquiarum ejusdem adseruabatur Furnis arceps: Aliqua etiam particula est in templo Bruzelliensi Societatis Jesu pedi Crucis imposita.

non est ab ea extructum templum Deiparæ Virginis.

Bruzellis cultus, reliquiarum,

Tibi S. Walburgis templum,

et Canonico-rum collegium,

53 Patronam Ultrajectinam appellat S. Walburgem Wilhelmus Heda in catalogo Episcoporum Ultrajectinorum in S. Willebrardo Episcopo: ubique in ea diocesi erectum Tielæ templum refert in Adelboldo XIX Episcopo: Ecclesiam, inquit, Diva Walburgis in Tielâ comam, Ecclesie Trajectensi, a Davis et piratis paulo ante destructam restauravit et perfecit Adelboldus, deputatus in illa collegium Canonico-rum, ubi dudum Walgerus Princeps et Comes, frater Theoderici (ut volunt) primi Comitis Hollandiæ, templum struxerat, et Virgines sacras, quas sanctimoniales vocant, pro obsequio divino instituerat. Quod postea collapsum et dirutum, sanctis Virginibus, reparatum fuit, et viri religiosi sub professione S. Augustini vel B. I. idori (quos Canonicos regulares appellant) in illorum locum subrogati, qui Deo serviendo pie vivebant usque ad tempora Adelholdi. Hic tertio tunc loco desolato, et per eum instaurato, dissoluta priorum disciplina, Canonicos præfecit seculares, qui temporis successu, ob sextam municipalium translati sunt in oppidum Arnhemiensem, benignè excepti a Comite tunc Geliæ, qui locum eis accommodavit ubi sedes ponerent. Hæc Heda. De Adelholdo et ecclesia Tileni ita scribit Joannes de Beka lib. de Episcopis Ultrajectinis. Hic Adelboldus anno Domini cxxxv Trajectensem ecclesiam veteris

structuræ destruxit, novæ fabricæ fundamenta jecit, quam cum ecclesia Tileni paucis annis decentissime consummavit. Est Tila ad dexteram Fahlis fluvii ripam oppidum, nunc Ducatus Geliæ, quod Zuentiboldum Regem, filium Arnulphi Imperatoris, circa annum 1000 Ultrajectinæ Ecclesie dedisse, ejusque donationis confirmationem circa annum 1000 Episcopum Radbodum impetrasse tradit Joh. Isacius Pontanus lib. 5 historia Geliæ, quo tempore floruerunt Gerolphi Ducis Frisorum filii Theoderici primus Hollandiæ Comes ejusque frater Walgerus, a quo templum et monasterium Tila extructum asservit Heda.

54 Transferri cepta est Ecclesia collegiata ex oppido Tileni Arnhemium anno cxcxcv. Causa discessus in oppidanis rejecta, qui in Clerum, quem quos executionibus in se rigidiorum accusabant, tumultu facto insurgentes, nonnullos trucidarunt, quosdam ad ecclesie asylum confugientes de turri præcipitarunt, ceteris qui effugerant extra pomaria sine relegotis. Quod cum inhumanum et barbarum placerebat, inter partes postremo ita pronuntiatum, ut Clerus suis omnibus integre receptis, quæque cuperet dividitis quo vellet, libere abiret. Præerat tunc Geliæ Comes Renaldus II, postea a Ludovico Bavaro Imperatore Dux creatus: qui cum civibus Arnhemienibus honorifice eos ac reverenter suscepit, datus ad inhabitandum locis, designatisque spatibus et arvis, quibus nova præterea edificare domicilia integrum ipsis foret. Ea ergo Principis ac totius urbis favore ac gratia suscepti Canonici, non modo habitationes sibi novas pararunt, sed et basilicam S. Walburgi Patronæ suæ e solo excitatam venusto opere intra exiguum tempus perfecerunt. Quæ pluribus lib. 6 et 7 Historia Geliæ deducit Pontanus. Est Arnhemium ad dexteram Rheu ripam, tetrarchiæ Geliæ, quæ Veluvia dicitur, caput, Ducum olim, jam concidit sedes.

Arnhemium tronslatum,

E

S. Walburgis templum constructum:

55 Zutphanus alterius tetrarchiæ Geliæ et proprii Comitatus caput ad dexteram Isalie fluminis ripam, præcipuam ecclesiam habet S. Walburgi sacram, elegantem, sumptuosam, et perbetatæ structuræ, quam refert idem Pontanus lib. 6, idque ex membranis exarati codicilli, ab Othone et Nassorio Geliæ et Zutphanie Comite extructam atque a Burchardo Prasulo Ultrajectino anno cxcv ad honorem S. Petri Apostoli et S. Walburgis Virginis consecratam, cum prior ecclesia incendio fœdata fuisset, quæ Canonico-rum hubuit collegium, cui Godescalcus Comes Zutphanie circa annum cxcx multo donasse prædicitur.

nti et Zutphanie primarium,

56 Groninga urbs unæ ex hithernis Belgicis provinciis nomen dedit, Frisus Occidentibus et Orientalibus, uti hoc ævo loquimur, contigua. In ea urbe, teste Ubone Emio lib. 1 Hist. Frisæ, antiquissimum templum est forme rotundæ, ac arcis in modum validis parietibus structum, Walburgi Virgini sacrum, cum puteo perenni et ad summi labri altitudinem perpetuo scaturientis aquæ. Cultum ibidem S. Walburgis viguisse arbitramur, postquam Groningam Bernulpho XX Episcopo Ultrajectino donavit Henricus III Imperator, Conradi filius anno cxcxl. Donations diploma edidit Heda.

et Groningæ.

§ VIII. S. Walburgis cultus in Anglia. De eadem Orationes et hymnus.

Ultimus tandem, quod multum miramur, seculis cultus S. Walburgis etiam apud Anglos captus promoveri, cum Wilhelmus de Richenau in Episcopus Eystettensis reliquias aliquas SS. Willibaldi, Walpurgis et Richardi, una cum Legendis, Officiis ac Responsoriis in Notis Regi Angliæ transmisit: cui sacra ista munera gratissima acceiderunt, moxque in honorem istorum Conlitiu diem festum indixit, ut hæc verbis in Catalogo Episcoporum Eystettensium narrat Gretserus,

Reliquiarum in Angliam delatæ,

A Gretserus, quod libro de Oleo S. Walpurgis cap. 9 pluribus prosequitur ex veteri Codice in quo, qua id ratione contigerit, ipsimet Legatus annotavit, quam annotationem pro Gretsero exscripsit Georgius Brunner Eystadii ad D. Walpurgis parochus. Ea sic habet: Anno salutis MDCCLXXIII, xii Kal. Septemb. tui ego Bernardus Adelman de Adelmans-felden Canonicus Eystettensis a Reverendissimo in Christo Patre ac Domino Guilielmo de Riehenaw Episcopo Eystettensi ad Inlytium Henricum vi Angliae ac Franciae Regem, Dominumque Hiberniae, cum historiis ac reliquiis Sanctorum Wilibaldi, Wunibaldi, Walpurgis, Richardi missus: quas in civitate Cantuariensi in templo Salvatoris x Kalendas Octob. summa cum veneratione ac devotione idem Rex a me suscepit eodem anno MDCCLXXIII, atque ultro promisit se curaturum, ut in futurum quotidie in honore predictorum Sanctorum Missa celebraretur, ac singularum septimaniam eo die, quo ei reliquae per me praesentatae essent, solenne officium decantaretur, praesentibus ibidem Archiepiscopo Cantuariensi, Episcopo Batoniensi... Et inter omnes reliquias Rex Angliae qui se de stirpe S. Richardi esse asseruit, ab Episcopo Eystettensi missas, imprimis oleum S. Walpurgis maxime admiratus ac veneratus est. Ita ego Bernardus ob gloriam meorum Patronorum, qui secundo vento meum iter comitati sunt, manu propria testor, precibus quorum me indignum commendo. *Rex ille Angliae non fuit Henricus vi, sed vii, regnum auspicatus anno MDCCLXXXVI, pater Henrici viii, qui a fide et communione Catholica desecit. Quod eadem S. Walpurgis in Martyrologio Anglicano, sed nuper conscripto celebratur, ante dictum est.*

depositor Cantuariensis,

• Irrogandum videtur septimanarum ubi cultus institutus :

B 58 Quae interea Acta, aut quod Officium Ecclesiasticum in Angliam lata sint, non legimus. Dammus pauca qua in antiquioribus Breviariis et Officiis legimus: ex illis plura haec Antiphonam continent: Sancto de semine orta sacrosancta Walpurgis, a primaevo juventutis flore bonae indolis, Domino servire cepit leto fortis animo et caelesti concupivit interesse thalamo. *Aha in Antwerpensi antiquo Breviario legitur:*

de ea antiphona,

Sancta Walburga, gemma Virginum nitidissima, una Reginarum summo Regi assignatarum, rogamus te per immortalis sponsam, qui te in caelesti thalamo amplectitur, coronatam: ut pro interventu sanctam defendas Ecclesiam toto orbe diffusam, alleluia. *Oratio in plerisque haec habetur: Omnipotens sempiternus Deus, castorum corporum et mentium conservator et custos: piis Ecclesiae tuae precibus adesse dignare, et intercedente Beata Walburge Virgine tua, mentibus nostris pius illabere, et spiritalis vitae nobis tribue puritatem. Per Dominum. Aham de ea dici solitam tradit Espagnolus ad ejus Vitam: Deus, qui inter cetera et innumera gratiae tuae dona, etiam in sexu femineo tua operans magnalib; concede propitius, ut Beatae Walburgae Virginis tuae apud misericordiam tuam sentiamus auxilium, cujus non solum castitatis illustramus exemplis, verum etiam miraculorum gloria jucundamur. Per Dominum etc. Quae eadem fere reperitur in Breviario Merivensi et Iyris hoc tempore in usu est.*

Orationes.

C 59 Septiens hymnus editus est a Gretsero lib. 2 Observationum ad Vitam S. Wilibaldi cap. 9.

hymnus.

Ave flos virginum, soror magnorum fratrum Wilibaldi et Wueibaldi, ave virginis sponsa decoris.

Inter innumeros quos misit Sanctos, te letam genuit, letamque misit, florem Angelicam, Anglia mater.

Te mater Domini, mater et Virgo choreis Virginum Virginem junxit, Filioque suo sponsam dicavit.

Ingressa thalamum Regis celorum, audis Angelicam
Februarii T. III.

cum carmen jucundum: Intra, Virgo, tui gaudium desponsi.

D
AUCTORE WOLFHARDO PRESB.

Laus tibi Trinitas, laus et potestas, te laudant Virgines quinque prudentes: tu ora pro nobis Virgo Walpurgis, Amen.

VITA

auctore Wollhardo Presbytero.

LIBER I

ex variis MSS. et Canisio.

PRÆFATIO

Domino beatissimo, Deoque vere dignissimo, a Erchanbaldo Pontifici, Wollhardus Presbyterus, in ipso qui est via et veritas et vita, viam, veritatem et vitam deposcit invenire. Exigis a me, Pater per secula memorande, et Praesul nominatus in orbe, ut signa atque portenta, quae per te optatissimum, nunc in seculo Christi Virginem Walpurgam, c nostris temporibus divina peregit elementia, cura diligentissime indagata ad laudem et nomen vivificae Trinitatis, nec non ad excitandos animos Dominice plebis, prout eadem contulerit liberalis et Deifica Trinitas, sedulus annotare decerem. Gravis siquidem gravi scelerum pondere praegravato a te mihi imponitur sarcina: quoniam peccatis obnoxio horrendum est tractare de e sacris, et miscere aliena non propriis. Verum, quoniam, gloriosissime Pontifex, virum desideriorum te fore comperio, et cum Daniele Propheta semper nova de abditis indagare curiosus cerno; arctor nimis, et immensis circumquaque septus angustiis, quid eligam penitus ignorans, primum oppilatam pudore mentis faciem obfirmo; quoniam indignum me esse non ambigo: dein obedientiae normam primam humilitatis aspiciens formam, si jubentis dicta superba aure contemniam, timeo, ne legem praevaricationis incurram: tum ad memet clavum retorquens, imperitiae infirmitate languesco; inde inbecillitati, nec ne scrupulositati meae vires laud proprias, sed Olympicas objicio. Rursus, si aggredi, licet trepidus, pertentavero, ne a lectore philosophicae noter infamia, perborresco, dum, omissis philosophicis ac praeflare indolis vius, qui in Prophetis calami nomine designantur, ego, qui nec viridis junci extimo vocabulo mereor titulari, incompto arduum opus exordiar stylo, et dum mundialium plurimorum inordinatae superbia, quae Sanctorum vius ac vitas calce proterit petulant, et miraeorum, si qua audent pedicula aure percepit, audiens me mandata, et tamen veracissima in patulo proferre prodigia, caniuo incipiat dente corrodere, et verissimis fulsa praerferre. His atque aliis innume-ris vallatus angustus, quia sum refertus contagiis ac si ericis spinis, ut verbis Salomonicis loquar frequentiva meditatio mentis meae est afflictio carnis. Quocirca ad arcem confugiens, his verbis clamabo ad Dominum: Domine labia mea aperis, et os meum annuntiabit laudem tuam; ut ipso adjuvante, cujus sum, licet labilis carnis conditio, justissimis tuae persolvatur exactio. Commendo ergo me iterum atque iterum mentis Virginis et tuis, Pater, precibus indefessis, quo mihi eunli impetrent caelestem, et felici itinere perducant ad hae calcem.

a

b

c

d

E

e

f

g

Ps. 44. 2

F

Eccles. 12. 14

Ps. 80. 17

h i

Erchanbaldus Ep. Eystet.

Philocompica.

a Erchanbaldus, alius Erchebaldus, Erchanbaldus, Erchenboldus, Erchenwoldus, via Episcopus Eystettensis, interfu' con-cilio Treburensi anno 895. De annis Sedis varianti Bruscius et Gretserus. Nos supra eum de Opporio vi Episcopo auctorem, ostendimus catalogos Eystettenses non esse nisi accuratos. — b MS. Eystet. movant apud Cantuarii, inopinatissimum. — c MSS. Iria, novis. — d MS. S. Gualt. sedulus, parus, sedulus, canis, schedulus. — e Can. Sanctus — f hinc, obedientiae norma primam humilitatis aspiciam gemmam. — g Episcopus iustus, ja tanta sapientia et gravitate, sive potius gravitate, iactabundus, fastuosus. — h Canis. calcem. — i Au Vitam hinc auctor in capita distinxit duobus Liber primus obsequae editus est. Apud Stevarium omnibus libris capta et praefiguntur post prologum et iterum interpolantur.

- A** *Ur. Codices MSS. variant. Nos more nostro singulos libros distinctum in capita usui communis accommodata, rejecta ad marginem aliorum divisione. Est autem libri primi apud alios hęc series capitulorum.*
- 1 De origine S. Walburgis Virginis.
 - 2 De eo ubi lux cœlitus emicuit in diversorio Virginum.
 - 3 De eo ubi Virgo Christi moribundam puellam ad vitam reparavit.
 - 4 Ubi B. Walburgis migravit a seculo.
 - 5 Ubi apponit Occario Episcopo.
 - 6 Ubi fines Eystatenses addit.
 - 7 Ubi apertum est mausoleum Virginis.
 - 8 De eo ubi educus reliquias Virginis obtulit, et curatus est.
 - 9 De alio educu curato.
 - 10 De Ablatuso Lulula podagrica.
 - 11 De quodam a nativitate contracto.
 - 12 De cereo cœlitus illuminato.
 - 13 De matre et filio curatus.
 - 14 De muliere paralytica curata.
 - 15 De quodam claudu curato.
 - 16 De muliere, cujus crux confectum est.
 - 17 De sex signis in una muliere factis.
 - 18 De muliere corva et erecta.
 - 19 De quodam fastidioso curato.

CAPUT I.

S. Walburgis genitrix: fratres sancti: vita monastica: lux cœlitus data.

Igitur postquam felix gens Anglorum per a Apostolum memorandi Papæ Gregorii, qui, etsi non aliarum gentium, ipsius tamen et esse Apostolus meruit et dici, ab infidelitatis tenebris eruta pium nomen Christi et Christianitatem caput amplecti, quasi fructuose arboris radix ad humorem gelidi marmoris succulata emisit propaginem, et, ac si ex succulo primæ et originariæ puritatis in fide, maximam crevit in arbore, ministrante illi virentem evangelicæ fluente doctrine: ex hac multa subductæ ita crevere, ut se Oceanus pelagus transponentes, et miro germine pullantes, nostris efficerentur saltibus altiores. Hujus eminentis arboris ramus Beatus extitit b Bonifacius orthodoxus Antistes, qui ob fidei cunctis imitabile meritum fines patriæ et dulcia rura postponens, dum ignotum exulando adit callem, summi Pontificis Magoneia infulatu suscepto, alienam in nobis quasi propriam cepit habere tellurem. Ejusdem floridæ atque fronsosæ arboris Britannicæ rami ad nos usque extiterunt protensi, duo beati cum castissima sorore Virgine Christi Walpurga Christi Confessores Willibaldus et Wunibaldus, qui similiter ob amorem cœlestis patriæ peregrinari cupientes, ipsum, qui perire profectus est in regionem longinquam, accipere sibi regnum et reverti, et ipsi præcincti lumbos castitatis tegomæ, lucernæ bonorum operum in manibus portantes, secuti sunt Regem. Quorum prior post multam temis corporis maceratiem, qua se per multa diversarum regionum affligerat spatia, oborientali norma sibi ingesta, ordianate eum prælibato piæ memoriæ Antistite Bonifacio, Pontifici pervenit ad culmen, et Eystatensis Ecclesiæ pastor fidelis sortitus est gregem: illicque cœlestem et Anglicam inter homines vitam ducens, veniente hora Domineæ vocationis, oves, quas rexerat, summo pastori salutari Domino consignavit, et ad ipsum mercedem recepturus sine beatissimo evolavit. Alter vero totum se Christi servitio mancipans, mundam omnia corde liquidissimo respicit, et locum, qui dicitur Heidenheim, sibi ad incolendum delegit, ibique oratione se munivit, sp̄o roboravit, fide armavit: et eandem, quam cum fratre susceperat monachicam vitam, strepente bajulavit, multosque ad bene vivendi regulam prævius invitavit. Deinde cum tempus supernæ remunerationis advenit, cœli jamas jam securus intravit, molemque exterioris hominis in prælibato Heidenheimensi loco condendam reliquit, in ultima Domine die ipsam et non aliam cum Sanctis aliis recepturus. Tum illo, quem supersitem hinc dimisit in Vita, Willibaldus scilicet Præsulegrediens, quem propter sacrosancti sui Præsulatus apicem fratri in ordine scribendi prætulit

mus. licet post fratris beatissimum finem aliquantos vixerit annos, germani proprii corpus exanime cura diligentissima condere curavit, et, ut dignum tanto viro fuerat, peregrinum jam a seculo, et civem Angelorum cum hymnis et canticis sepelivit.

3 Hactenus memoriam beatorum germanorum Willibaldi scilicet et Wunibaldi paullulum exarando percurremus; ut sciret plebs Christo devota, viros cœlestis militiae et Angelicæ vitæ unius ejusdemque meriti habuisse sororem, Walpurgam videlicet sponsam Christi et Virginem. Nunc quia ad eandem ipsa patrocinante calumiam flectere nitor, de his satis dixisse sufficiat. Post discessum igitur beati Wunibaldi miræ sanctitatis viri, Walpurgis, Virgo imitabilis pie viventibus, universis collectis sanctimonialibus, vere quibus potuit Christo devotis, in loco prænominato Heidenheim, Dominicus instantissime incepit inherere mandatis, relictis atque calcatis mundialibus omnibus rebus ceterisque plurimis ac innumerabilibus istius mundi transitoris pompis. Noctibus igitur atque diebus in oratione persistens, vigiliis atque jejuniis semper incumbens, castum a primevæ originis virentiæ corpus custodiens, seipsam totam Domino commendabat attentius, ut, quam munierat fide, casto conservaret et corpore, sicque Dominum protectorem semper in cunctis operibus ac prævium habuit, et quodcumque petiit, impetravit.

4 Contigit namque ut in ipso, quod frater ejus edidit, monasterio Heidenheim, dum ipsa Christo sedulo serviens moraretur, et peracta vespertina synaxi, revertente ipsa de ecclesia ad solitum diversorium, noctem proximam cœcæ tenebræ minarentur, ac quidam custos ejusdem ecclesiæ, nomine c Gomeradus, lumen prævium stolidus negaret petenti, illa, ut est mos sanctarum mentium, injuriam sibi illatam patienti animo gestans, sanctimonialibus, prout ratio dictaverit temporis, mensam cœnandi gratis abeuntibus, incunata lectistermia petiit, tum mirum in modum in consuetudine earundem sanctimonialium dormitorio tanta lux usque ad pulsum matutinalis officii coruscavit, ut eadem præ nimietate sui fulgoris terræ intima penetrare videretur. Stupentibus itaque quæ viderant sacratis Deo, universis, et præ gaudio exultantibus cunctis, ad matrem Walpurgem convenere devote, et visum lucis terrificæ narravere. At illa se totam convertens ad Dominum, lacrymis fuscis istam prorupit in vocem: Tibi Domine, cui ancilla humilis deservire decrevi a cunabulis, collato de munere gratias refero, qui ad excitandos famularum tuarum mihi coherentium animos, me indignam luminis tui solamine visitare dignatus es, et tetræ horrores caliginem crassam misericordiæ tuæ radiis evacuasti: et id non meis meritis valet adscribi, verum gratuite tuæ munificentie pietatis, et precibus mei et tui devoti famuli fratris.

n De apostolatu S. Gregoriæ Papæ ob missos viros Apostolicos egimus 2 Februarii ad vitam S. Laurentii Episcopi Cantuariensis ab eo missi et 24 Februarii ad vitam S. Eulherii Regis Cantuariarum concessi. Agimus alias scriptis et ad ipsius S. Gregoriæ vitam 12 Martii. — V. Colitur S. Bonifacius 5 Junii quem consanguineum fuisse SS. Willibaldum et Walpurgam sanctissimos ad illius vitam 7 Febr. pag. 74 item 16 — c. Alis Gomeradus, Gomeradus, Gomeradus, Gomeradus: ab aliis nominem omissum.

CAPUT II.

Moribunda sanata precante S. Walburge: hujus obitus.

Preterea Virgo memorata, et semper in ore tenenda Walpurgis, exitum fratris sui Wunibaldi, ut sexui moris est feminarum, graviter perfore gerens, contigit, ut quadam vespere, nullo ex monasterio vel humer sentiente, egrediens, ad domum ejusdem divitis deveniret, et ante fores ejusdem quasi peregrina

b
Ex Anglia prognati, in Germaniam venerunt SS. Bonifacius, Willibaldus,

Wunibaldus,

et horum soror S. Walburgis,

cap. 2
Ablatuso Heidenheimensi monasterio,

E

c

F
lux cœlestis illius tollit.

A qua e. o. u.

D

CAPUT III.

Reliquiæ S. Walburgis Eystadium translatae : pars data Liubitzæ.

canum ferro-
cum contem-
nit.

A peregrina quædam et ignota sola consisteret. Quo-
dum eam dominus domus, sive familia intrinsecus
famulatus officia præbens, sensisset astantem, quæ-
que foret persona, nesciret; æstuante patrefamilias
cum domesticis universis, ne rabida canum suorum
audacia, qualiscumque esse videretur persona, dila-
nando discerneretur, jussit ut, quæ quidem esset,
oculus indicaret. Tum illa, Nequaquam, inquit, me
tui, quod vereris, canes insano deute contingere
quibunt, nec Walpurgam, sic enim nuncupor, mor-
dere valebunt. Ipse nempe, qui me ad domum tuam
perduxit incolumem; ad locum unde veni reluet
valentem, et qui me ad tuum, te ignorante, pertulit
atrium, ipse domum ture medicina conferet donum,
si totis viribus eundem credideris medicum medico-
rum. Quo audito, vir illustris a loco, quo seleserat,
illico prosilivit, et animo consternatus, quare ad
ostium nobilis persona et Omnipotentis ancilla con-
stitent, requisivit. Illa vero non sine causa se venisse
asseruit. Tum vir memoratus cum omni veneratione
eam in domo excepit, et omnem famulatum debitæ
servitutis exhibuit. Ubi ventum est ad noctis moras,
soporis silentio temperandas, sacram Virginem non
alicubi pausare volentem in cubiculum languentis
filie a trepidus introduxit: erat enim languor cordis
jam penetrans fibras, et intercepto vitalis flatus an-
helitu, mortis compendium parato itinere portas oris
hiantis adire tentabat. Tum pater ejusdem puellæ
labiis palpitantibus b mugiens ejulabat, et natæ car-
rissimæ amariss lacrymis funebria præparabat. Mater
vero intimo cordis arcano jam pene præmorta, et
pendula in planctu, voce dimissa exhalantis filie
operiebatur egressum, cui jam luctuosa c familia
paraverat bustum. Verum Domini clementissima
miseratio, qui occidit et vivere facit, percutit et
sanat, a morte minaci languidam revocavit, et orante
per totam noctem Virgine sancta, in crastinum
puella sda surrexit. Quo parentes viso miraculo
laudes omnipotenti Deo reddiderunt. Dein ei pluri-
ma xenia adhuc tremuli offerentes, et ex asse ejus
se sanctis orationibus commendantes; illa Christum
mira gerentem habens, pecuniam respuit et ad mo-
nasterium, unde venerat, repedavit: et quanto ma-
gis Divinam in se clementiam vigere conspexit, tau-
to ad astrictioris vitæ se gradus extendit.

adducitur ad
vorbundam:

a

B

b

c

cani precibus
sanat:

C

c 4

retulibus
adornata

retul.

reperitur

6 Hac duo tantum præclara miracula, quæ Virgo
beata peregit in vita, huic inserere dignum pu-
tavi opusculo, quæ nostram ad memoriam perve-
nere, ne ad alia, quæ hactenus Dominus per eam
operatus est, et operatur quotidie signorum prodigia
ipso Domino largiente, fideliter transiens eadem
omississe culparet. Stultum nempe videtur rei veri-
tatem a calce narrando incipere, et sic ad titulum
capitis pervenire; ideoque prius acta stylo corrente
descripsi, ut sequentia Virginis intercessionibus
etiam valeant annotari. Dum igitur sacra Virgo
Walpurgis totam se in Dei amore firmasset, et mun-
dum cum ejus concupiscentia superasset, fide plena,
moribus insignis, caritate referta, sapientia decora-
ta, castitate gemmata, misericordia redimita, humi-
litate fulcita, et omnibus virtutibus adornata, vo-
canti Domino mortis accepto compendio acceptura
remuneracionis præmium obiavit, et ex hujus mun-
di lacrymosa voragine felici fine decessit, et in eo-
dem, quo in sancto proposito Christo servierat mo-
nasterio, haud sine maximo lamentantium ejulatu,
officium sepulture mortalis accepit. Ibidem ergo ali-
quantum temporis corporea compagnatione quies-
cens, suis, quos superstites in mundo reliquit, beatis
intercessionibus auxilium præbuit, et ut mater
filios educavit.

a Conis. Intrepidus. — b MS Wambert. pugnis — c Can.
femina.

P arvo denique interjecto tempore, quo sacre Vir-
ginis cineres in eodem loco tellus avara retinuit, con-
tigit decedentibus b prioribus ejusdem Ecclesiæ pas-
toribus, c Ockarium venerabilem virum Eistetem-
sem cathedram meruisse. Qui dum minus quam de-
pesceret honestatis ratio, idem monasterium, quo
beate sanctimonialis ossa tegebantur, excoleret,
quodam nocte corporis quiete sopitum, dum tetræ ei
tenebræ silentium ministrarent, hujusmodi eum al-
loquio Virginem compellasse narratur: Cur, inquit,
Ockari, qui Præsul dici et esse meruisti, dormum
Dei, in qua corporis sopore quiesco, et sepulchrum,
in quo carne reposita ultimum judicii diem expecto,
inhoneste hactenus tractasse voluisti? Nam servo-
rum huc coeuntium lutulentis pelibus quotidie cal-
cor, et indecentibus vestigiis premor. Sciens igitur
scito, quoniam tale aliquod judicium pandam, quo
non recte te erga me et domum Dei egisse compe-
rias. Sed si reum te fore cognoveris, veniam merearis,
quod modico explicito tempore rei probavit
eventus. Nam statim in proximo dum erecti essent
parietes ejusdem fabricæ prominentes, et trabium
spatiosa compago sequenti die patentibus muris de-
beret apponi, subito facto jam noctis d silentio, ma-
rus aquilonaris terratenus seserevolvens, præcipitium
egit horrendum, terroremque haud nimium tam do-
mesticis curæ familiaris, quam cunctis circumqua-
que manentibus inauditum incussit.

c. 3

b

c

Apparens
Ockario
Episcopo.

contemptum
sua sepulture
ubi

E

d

e

f g

h i

F

Corpus

transfertur:

k

c. 0

m

aliquæ reli-
quias Liubitzæ
silenti conce-
duntur:

8 Facto autem mane cum ad hujusmodi specta-
culum omnes pavidi convenissent; custos qui tunc
ibidem e Reinfridus inerat, calle directo prælibato
Præsuli tremulis labiis unciavit. Qui intelligens vi-
sionem, quam prius in somnis viderat, esse com-
pletam, cum suis illo usque tetendit, atque cum
omnibus pene comprovincialibus ecclesiam repolivit,
quam etiam sacro chrismate dedicavit. Dein cum in
orbem transissent dies, memoratus antistes Archi-
presbyteros f Vultonem et g Adalungum illic sedu-
lus destinavit, Ommonem quoque cum santimoniali
h Liubila ex monasterio i Mowenheim cum eis abire
precepit, ut sacros cineres Virginis cum summa
diligentia elevarent, ac cum hymnis ac psalmodi-
um concentibus ad Eihstatense conobium deportarent.
Hi vero jussa felicia prospero itinere complentes, re-
sonantibus in celum campanarum melodis, et con-
crepantibus undique canorum spiritualium eupho-
niis, pia viscera rure, in quo hospitata fuerant, fletu-
tes præ gaudio extulerunt, et ad jam dictam mona-
sterium devexerunt, Quod factum est xi Kalendas
Octobris. Ea vero cum debito honore illo delata, die-
bus interjacentibus ternis, corpus k sanctum Willi-
baldi Confessoris egregii, ad locum eum unde sor-
oris tulerat cineres, idem Antistes reportari præce-
pit, id est, vii Kalendas Octobris.

9 Postquam autem B. Walpurgis fines Eistaten-
ses per semeipsam visere dignata, et fratris rura
revisens, ab omnibus gaudenter excepta, contigit
volvente temporum climate, ut memorata sanctimo-
nialis Liubila a propinquis et affluibus, nec non et
ab aliis circumstantibus ita foret arcata, ut etiam
vi m sive ingenio a materna eam prope expellerent
hereditate. Verum illa totis viribus reluctante, incidit
ei divinitus salubre mentis consilium, ut a venerabili
Erehanuldo Pontifice, qui adhuc Eihstatensis sedis
infula decoratur, sanctæ Virginis reliquias licet anx-
ia postularet, ut, si divino munere concedente ejus
mereretur ditari cineribus sanctis, proprii solatia
juris Deo et Virgini consignaret, et in manu Ponti-
ficis

AUCTORE
WOLFGARDO
PRESB.

A ficis donativa in perpetuum traderet. Quod quia a Deo sumpsit initium, ab ipso finis meruit obtinere augmentum. Et licet prius tentando difficillimum videretur, felix tamen et desiderabile votum felicem sumpsit effectum. Accepto praterea idem Episcopus super hoc negotio Regis et regalium virorum consilio, Virginis patrocinia sancta se daturum esse promisit, quod et opportunum postea tempore fecit.

7
n
o

10 Anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi octingentesimo nonagesimo tertio, Indictione tertia, regnante felici prosperitate Arnulfo serenissimo Rege, apertum est o mauseolum B. Walpurgis Virginis in basilica, in qua locata fuerat tempore Ockarii Episcopi. Mittens igitur prudentissimus ac sagacissimus in omnibus negotiis Erchenboldus Episcopus, religiosos Archipresbyteros cum aliis boni meriti sacros, ossa dicata sanctae Virginis jussit exquiri, et inventa diligenter attractari, summaque cum reverentia partita recondi, ita ut optatae diu reliquiae darentur Liubike, et thesaurus ejusdem corporis per secula sua servaretur Ecclesiae. Hi denique, ad quos jussio pervenit Antistitis, eandem ocyus licet simpliciter corde titubantes accelerare curarunt. Cuiusque se totos Dominae miseratoni committerent, et in psalmis et hymnis sine cessatione persisterent, fidentes invenerunt cineres amplectendos beatae Matris nostrae Walpurgis, quasi lympham tenui madefactos, ut quasi guttatum ab eis toris stillas extorqueri valerent. Qui licet tanta essent humiditate referti, nec pulvulus tamen manibus contractantium quoquo pacto valuit adherere. Sublata demum pro qualitate incomparabilis thesauri desiderantissima portione, reliquum loco restituerunt suo. Quis vero moror, quare angoris tristitia Bistatonsis invaderet rives, cum tanta pignora partirentur, potantium Dominam Walpurgam sibi penitus ablata, qui verum agnoscat, ut veritas poseit, verissimus fateatur. Ego autem illis qui nesciunt, ut et populares ignari videntur, verba consolationis impondo, dum p tantum reliquias esse sublatas veratione confirmo. Hinc ita gesta mihi scribere desideranti narravi, qui terribili hinc rei dum ageretur interfuit, et datas reliquias apto locello recondidit.

B
effossum sudant,

dividuntur :

p
reconduntur :

restituta tripudiat, eadem, quam supra taxavimus, D passione quassatus, et a matre illo usque perductus, dum feretrum attigit, omnium membrorum sanitatem recepit, et ad domum unde venerat hilaris recurrit.

c. 10

12 Postquam vero ejusdem Virginis xenia sacrosancta in basilica, quae sita est in honorem Opificis et Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, cum populi laude plenaria sunt super altare locata; nocte sequenti, dum memorata sanctimonialis Liubila, quae in isto monasterio tunc erat, et adhuc permanet, Abbatissa, cum aliis Deo sacratis feminis in ipso oppido propter traditionem, quam fecerat B. Willibaldo jure haereditario ejusdem monasterii, sicut lex c Sualveldica continet, moratura tribus in domo extranea noctibus sopori membra delisset, gravique incommodo podagrae quateretur, astitit ei quidam veneranda canicie Clericus, qui eam ita compellens ait : Liubila, cur dormis? quare non surgens ad ecclesiam pergis? Cui illa, ut hactenus asserit, similis dormienti respondit : Ut quid nunc ad ecclesiam eundem est, cum signa mutationalia necdum pulsata sint? Ego quippe nec illic incesso pedum pergere valeo, nisi manibus aliorum delata existitero. Qui ait : Vade celeriter, ne moreris, quia B. Willibaldus ecclesiam cum multo agmine petit, qualiter sanctam suam sororem reconditam habeas, a te curiose perquirere volens. Quae statim, ac si nihil incommodi pertulisset, exurgens, et de loco ad locum exiliens, basilicam, ad quam tendebat, sanissima ingressa est, Deoque simul grates et Virgini pro adepta sospitate rependit.

podagrae
Abbatissa
Liubila :

E

13 Quidam pauper nomine d Leibulfus, ex utero genitricis parientis ita contractus et curvus est natus, ut quasi monstrum aliquod cerneretur a cunctis. Qui dum inter plures, qui ad patrocinia Virginis convolabant, in eodem monasterio victus pariter et remedii quaereret solatium, quadam nocte, dum lectisterna dormiens premeret, B. Virgo Walpurgis ei per visum apparuit, et ut ad ecclesiam pergeret imperavit. Quo respondente sese algoris canicem perhorrescere, et glaciales injurias formidare, ideoque nec a loco quietis audere saltem exurgere; illa ad eum blandis eloquiis inquit : Vadens vade, miselle, celeriter, quoniam ego a te illo, quo nunc premeris, algore deterso, fervidam membrorum conjuginem ministraba, et hujus in recompensatione mercedis, scabella mihi, quibus adhuc curvis artibus uteris, donare debebis. Qui licet segnis ecclesiam introivit, et paululum commoratus inde ad hospitale, unde venerat, anxius rediit. Surgente vero optata diei aurora, iterum basilicam adiit, et ante feretrum Virginis beneficium accepturus accessit. Circa tertiam vero horam subito palpitando se volutare cepit et in pavimento reflectere. Cum ecce c tripediae, quibus sua usus est in vita, divinitus e manibus, ac si evulsae, ante altare projectae sunt, sique membris omnibus solidatis atque erectis, stetit et ambulavit, qui prius natibus miserabiliter repens, prioris vitae cursum laboriosum impleverat. Idem namque sanus et valens in ministerio ejusdem usque hodie deservit Ecclesiae, ut cunctis liquido demonstraret, qualis ejusve meriti apud Deum hinc sancta sit Virgo, quae hujusmodi et similia impetrare meretur.

c. 11

contractus, et
incurvus, a
S. Walburge
admonitus

Interea dum tanta optata muneris patrocinia cum magna exultantium gloria deferrentur ad jam dictum locum, monasterium puellarum Mowenholm, ubi ventum est ad villam S. Bonifacii, quem dicitur a Malinhelm, quidam eandem puer operato sacro pulvere foretro obviavit, et sub eodem positus, ipsam quam quaesierat sanitatem recepit. Tunc subito, ut commorantes hodieque fatentur, tanta vis in eodem loco fengeavit odoris, ut nares portantium, praecedentium, et sequentium feretrum vix fore potuissent. Eodem die praesquam Ecclesiam, ad quam ferabantur reliquiae Virginis inferrentur, parvulus quidam, nomine b Rudolfus, qui adhuc vita incolumi

CAPUT IV.
Miracula S. Walburgis in morbis deputsis et cereo accensa.

c. 8
Sanantur duo
epileptici,

a

c. 9

b

14 Hoc igitur patrato miraculo Adalbertus Alamanniae Comes illustris illo usque devotus advenit, cereum non modicum detulit, et altario pronus imposuit, pro se suisque suppliciter Dominum et Virginem exoravit, sique benedictione potita ad propria remeavit. Suscipiens autem eandem candelam Liubila, quia praefato Comiti familiarissima est et cara, candelabro erexit, et inaccessam tunc forte reliquit. Quarto vero die coelitus lumen accepit, tribusque diebus

c. 12

Cereus coelitus
accenditur.

Interea dum tanta optata muneris patrocinia cum magna exultantium gloria deferrentur ad jam dictum locum, monasterium puellarum Mowenholm, ubi ventum est ad villam S. Bonifacii, quem dicitur a Malinhelm, quidam eandem puer operato sacro pulvere foretro obviavit, et sub eodem positus, ipsam quam quaesierat sanitatem recepit. Tunc subito, ut commorantes hodieque fatentur, tanta vis in eodem loco fengeavit odoris, ut nares portantium, praecedentium, et sequentium feretrum vix fore potuissent. Eodem die praesquam Ecclesiam, ad quam ferabantur reliquiae Virginis inferrentur, parvulus quidam, nomine b Rudolfus, qui adhuc vita incolumi

A diebus et noctibus in ea lumine perdurante, quarto nemine emungente, extincta est. Hora autem, qua divinitus comas radiantis ignis ablambuit, videlicet nona, ita se sponte ostia obstruxere ecclesie, ut nullus infra duarum fere horarum spatii quantitatem patula habere mereretur et pervia. Deinde is qui obstruxit Christus aperuit, et patentia intrare volentibus fecit.

Sustafeldia. *n* Altiis Nuiheim. — *b* Alti Roodolphus et Roodaldus — *c* Sustafeldia, *altus* Sustafeldia, regio vicina ad flumen Annonum, in qua Nendelheimense varnubium extructum. Roodolphus in Vita B. Raban' Archiep. Moanulini 4 Febr. pag. 516 n. 18 regionem Sustafel Dominorum appellat. — *d* Stevarus Leipofus. — *e* Severo Sulptus in Vita S. Martini dial 2 cap 1 inserit a Gallis rusticis tripodas dici, quas avii tripodas nuncuparent. Scabellu Wolfhardus ante appellarat, trimum scilicet pedum.

CAPUT V.

Variis sanitas collata ope S. Walburgis.

Done praterea Virginis prasidia requirentes illuc devenere mulieres, mater cum filia, utraque manuum curvedine inhonesta, de vico qui dicitur a Wemedinga. Hæc dum erectis in caelum oculis cordis auxilium ab ipso, qui fecit caelum et terram, supplicii devotione deposcerent, et Missarum solenniis interessent, divina meritis Virginis eis affuit virtus, et in exordio festivi Missæ conceptus, mater adepta est sospitatem, laudans Deum et Virginem. Tum nata parentis dubios in tremulo pectore animos gestans, et fluctivaga mente consistens, ineffabile ei de matris reddita sanitate tripudium intulit, de sua vero nodosa contractione gemebat. Videbat jam suam, quam natura dederat, genitricem obpanis manibus caeli benedicere Conditorum, verum adhuc in se missellam cernebat regnare curvedinem. Hæc dum sæpius nutabunda mente reflectens consisteret, finito ejusdem Missæ canore, ab ipso, qui se initium et finem voluit propalare, et ipsa sanitatem meruit obtinere. Tunc eadem mater cum filia, moniales cum Matre Liubila, nec non et astans omnis communis sexus familia, exultantibus animis cum hymnis et canticis reddiderunt Domino laudes in caelis, qui solutionem tribuit compeditis, et erectionem largitur allisis.

16 Delata est ad idem monasterium mulier quædam, nomine Reginswindis, quæ ipsius est vicina ecclesie, ita membris omnibus destituta, ut nisi vebiculo, duobus videlicet deferentibus, lacertis insertis, et altrinsecus operatis, quoquo pacto illo pervehi potuisset. Quæ ante altare feretrum adhuc Virginis continens, a suis diligenter exposita, gratam, Walpurga interveniente, a Domino statim adepta est sanitatem, et omnes, qui interfuere, audierant Largitori salutis eam gratias referentem.

17 Fuit quidam vir de vico, vocamine *b* Megensbam, nomine *c* Wolgerus, qui pedem unum super alterum ita connexum habuerat, ut infra septem annorum lacrymosum illi *d* circumulum sedens, nunquam cibi edulium sumere potuisset. Mirum enim in modum pes vicino et comiti pedi inhæserat, et residendi quietem morbus insaniens claudicanti negaverat. Is ad jam dictum sacræ Virginis *e* arcisterium opportuna temporis climata veniens, et non incesso pedum ambulando, sed quasi cum baculo misere saliendo, spaciosa interjacentia rura perlustrans, totum se illius piæ miserationi contribuit, statimque salutem ambulandi recepit.

18 Est vicus *f* in Francia, qui ab incolis appellatus est *g* Bergila, ubi quedam extitit femina, quæ *h* Engilswindis est nuncupata. Hæc dum a loco ad locum equitans, pro opportunitate negotii adjacentis festinare voluisset, equo, quo jam casura in proximo residabat, lapsa agili et horrendo perlapsa est. Cruere namque pavidi corporis, hujusmodi præcipitio ruiæ contracto, et artuum omnium bajulo eidem mise-

re i minutato, quæ alienis conata est incessibus uti, duorum annorum vergente reflexu propriis haud meruit frui. Tandem miserator et misericors Dominus injuriis misera: solita pietate compatiens, Virginis suffragantibus meritis, metam lacrymosi ei præstare voluit doloris. Dum igitur lucifugæ noctis teterrimum chaos, dei gratiam molestasset, et membra languentia eadem stratu singultivo componeret, ac palpebris tremulosis quietis saltem gratiam degustasset, astitit ei Domina Walpurgis, quæ nobis *k* a Domino condonata est veniahs, veniam munifica repromittens, si dubietate semota fidem panderet cordis. Vade, inquit, muliercula, gratæ ignara salutis, et archiatrum tuæ stude perquirere sectionis, et dum eum ad hujusmodi officium liberalem invenneris, de secata tibia intus abstractis ossiculis, salutis a Christo postmodum gratiam inopetrabis. Tum illa, ut audivit suæ remedium sospitatis, totis nisibus Omnipotenti grates rependens, suffragium accellerans adiit archiatrum. Complens denique visionis jussa salubris, et ossibus minutis evulsis, pristinae gratiam indepta est sanitatis. At ubi vidit divinæ ei miserationis subsidium affuisse, lætabunda et laudans incesso pedum Virginis monasterium adit, rei gestæ seriem patule peroravit, et oblationibus, quas detulit, altari impositis, etiam partem contracti crucis ad indicium veridicæ assertionis ostendit, ibique sui corporis vehiculariam partem relinquens, partem revocavit ad patriam. Quam ancilla Christi Liubila partem assumens, argento fabricare præcepit, et in eadem basilica suspendit, ut, si quis hoc audiens, incredula mente perstiterit, illo veniens, oculos suæ cæcitatatis aperiat, et dum viderit partem feminei corporis muro dependere fabricatam, saltem confusus abscedat, et sua de stoliditate veniam deprecans, erubescat.

n Altiis Wendingen *Stevrthius* asserit non inelegantem civitatem in confluibus Bavarie esse. — *b* Altiis Magaricchesheim. *Stevrthius* conjuu legendum Merastien pagum prope Monheim in diocesi Eysteltensi. — *c* Altiis Wolskerus — *d* Ann. ex MS. Ben. Curriculum — *e* De Arcisterio pro monasterio sumpto actum 17 Jan. sup. in Vita S. Antoni lit. a. — *f* Orientali, sive Franconia ut additur in MS. Bened. — *g* Altiis Bergilum — *h* Altiis Ingalsuandis et Engilvidis. — *i* Stevartus, immutato.

CAPUT VI.

Contumax sæpius punitur, et ope S. Walburgis sanatur: alii morbi depulsi.

Fuit etiam quædam mulier de villa, quæ dicitur a Stollenheim, nomine Geila, in qua bis terna Dominus per beatam Virginem Walpurgam operari dignatus est signa. Nam cum festus dedicationis ejus basilicæ dies, et annuus adveniret, et omnes, qui noverant Deum et Virginem, in hac eadem festivitate celebri venerantes feriale m ducerent diem, illa contumaci et irreverenti eam fronte despiciens *b* zetas hyemales, et operosas ingrediens, *c* curceboldum, quem prius ad texendum erexerat, flexis digitulis texere cepit. Ubi, cum duabus vicibus ex *d* glomice sive trama, quam manu tenebat in tela fila transponeret, hæsit misero insertus manui glomex, et intumescente ea penitus cum lacerto, hæc, quæ affuerant mulierculæ, *e* mancellam ei a manu prævaricatrice et tumida dissuerunt, et cubitali subaculia reponentes tristes hanc meritissimam reliquere. Ubi vero rutilantis munus diei, noctis densa caligo fuscavit; dum membra lectulo pausanda dedisset, visum est ei, quod quædam in ipsa, in qua glomex inbaserat manu, columba grata grana colligeret, quam etiam puellula abigere voluisset. Tum nescio qualiter mancella, quæ prius tumentis dextera disenta extiterat, loco aptata priori, eodem quo prius tenora connexa est. Unde tam ipsa quam cuncti, qui videre, satis mirati, ad Virginis auxilium, cum eadem ocyus convolarunt. Cumque misericordiam Dominum pro

D AUCTORE WOLFRARDO PRESB. *i* crus contractum.

k

E

c. 17 *a*

F S. Walburgis festo operans, punitur, glomere manui inserto,

b

c

d

e

f

g

h

i

j

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

AUCTORE WOL-
FARDO PRESB

A misera pronis mentibus implorarent, obvia illis illioco eius extitit miseratio, et decidente eodem glomice temerario, sana inventa est manus cum brachio.

curvata e
brachii

20 Ipsa vero tantam in se cuditus gestam virtutem oculis cordis non penitus advertens, verum ad locum suorum solamine, unde venerat, redire contendens, cum mancellam, quam supra taxavimus, que prius inventa in loco priori consueta, se sponte dissuerat, arrepta acu suere voluisset, ut nec eadem saltem ad monumentum ipsius oratorii remaneret, ad tertium ictum miserabilis puncti ita manus inventa est cum brachio curva, ut inveniretur inter f ascellam arctius fixa. Inde temeraria, et admodum stibila serum perferens detrimenta, ad suffragium Virginis est devecta. Post vires amittente nodosa curvedine, sanitatis ibidem donata est pulchritudine.

21 Verum nec sic his duobus territa miraculis misera, et iterum redeundi ad propria iter aggredi nisa, ultio quam meruit, statim eam secuta est inaudita. Non orbes, quos ei visionis munere mater natura contulerat, domesticas domunculas deserentes, et becellis a cogitis, cæcigena fœditate urgente, penitus exurgentes genarum receptaculo vicinarum tetri effecti sunt hospites. Sicque, dum ei lumen lumina subito abstulerunt, horrenda eam castigatione multarunt. Mirum nunc dicturus de Virgine, Christum attentius invocato, ut ipse, qui mihi sensus igniculum contulit, vera scribendi manus indulgeat, et veritatis lumen ostendat. Ergo dum hoc sanctimoniales attonita cognovissent, ad solita eam paradus luminibus detulere presidia Virginis, ut ipsa, que ei propter arrogantiam suæ stolidissime mentis detrimentum contulit cæcitatatis, piæ in eam panderet viscera miserationis. Quid plura? Tunc Walpurgis mater et pia omnium se quarerentium eductrix respexit miserando ad miseram tetra caligine pressam, et oculos luminis dignitate privatos, et locis non propriis hospitantes revexit ad sedes, et g oculos in capitis arce rotantes solis radius fecit esse videntes.

B
exaltate et
oculorum
inverione :

ter raudis,
g

c 18
h
i
curvatur
brachii rigor,

22 Mulier quadam h Francigena tellure exposita, verum i attaeta gravis incivmodi miserabili ngitatione percussa, brachii dextri familiare officium perdidit tremebunda. Exinanito nemp emortui lateris ei climate dextro, nec ad os saltem proprium languentem ac vacillantem quibat tendere manum. Illic, sui vota felicia percomplescentes summa cum festinatione ad Virginis oratorium deduxerunt. Igitur veniens, et alta ex imo pectore suspiria trahens, utque ei thifex patrorimo Virginis opem ferret, sedula mente deposcens, erexit se, utque ad altare fideliter filelis accessit. Que, dum, misa quo potuit, facitergum, quod pro munere detulit, nre salutari ngitando imposuit, sanitatem statim plunissimam recepit et gratas agens, ad locum inde venerat, repedavit. Verum non multo expleto temporis incremento, dum intuens cupida mente Dominus ejus carnalis membris omnibus fore valentem, ad debite eam servitutis jura reflecteret, prior articulata manus cum brachio, que benedicti celestis potita est dono, quasi injuriam recæta cupiditatis illatam ferre non valens, horrenda max curvedine sese retorset, et violenta contractione urgente, ventretenus dependit, quo etiam hæsit, et sic inpressa demersa est. Tunc cernens Dominus ob sui reatus admisionem, melalem, quam meruerat, femmam perdidisse, imo penum quam non speraverat accepisse, votum Domino ex animo vovit, ut si B. Walpurgis opitulantibus meritis eadem sui juris funula reparari mereretur, vinculo servitutis evulsam libertatis tabulis eam ocyus condonaret. Mirum in modum statim, ut, portis ei ingenuitatis apertis, civis electa

ri contractio

est Romana, illa, qua prominenti fuerat ventri inserta, est manus erecta, et priori officio restituta. Hæc duo in una femina sunt patrata miracula, et evidenti ratione comperta.

c. 19

k

23 Quidam nomine Erchanboldus, qui hæcenus vita sanissimus jocundabatur in ista, de vico vocabulo k Mura, illic auxilium a Domino requisivit, et cum fide postulans celerius reperit. Is ita fastidii notatus est morbo, ut expletis septem et viginti, ut ipse testatur, hebdomadibus plenis, nec panis edulium suavere potuisset, nec carnis quadrupedum aut volucrum sive piscium refectioe humana qualibet frueretur, haustum quoque vini vel sicera nullatenus ore contingeret, nec tamen gressuum communium munere fraudaretur. Tantum leguminis modico, et ovorum meditullis pendulo corde contentus, vix viscera languentia refovebat. Ergo dum iisdem jam tenui carnis velamine tegetetur, et gelida creberrime flumina corpus inane frigescerent, licet lenti gradu potiretur, metani tamen operiebatur egressus. Cum subito membris tepido sopore depressis, vox eum ita blanda et lenis quædam adgreditur. Cur, inquit, desidia languescis inepta, et salutis cura postposita tua, de remedio desperas in vita? Age ergo, quod moneo jam de corporis reparatione securus, et ad monasterium Mowenheim vade festinus, ibique beuedictæ Walpurgis Virginis Christi reparabers precibus. Cumque illo celeris veneris, tres sanctimoniales juxta altare ejusdem invenies Virginis, que de altaris calice consecrato, tibi poculum propinabunt. Quod dum fecerint, vesceudi pariter ac bibendi usum communem sine dilatione recipies. Hoc igitur salutifera vocis tactus impulsu evigilans, summa cum celeritate ad jam dictum se monasterium postulavit adduci. Veniens autem pronus oravit, visionem, quam viderat, ejusdem juxta altare positis sanctimonialibus tribus per ordinem pandit, et de calice vini gustum sedulus exquisivit, quem et accipit. Mox ergo vini liquorem aubelantia ejus guttura glutierunt, corpes ei panis affluit fames, et qui tantum Dominici corporis sacramentum vorare ante nequibat, farrea postea famelicus domi quarebat. Manducavit plane, et bibit in eodem loco : panemque, vinumque, qua ei muneris morbus avi quantitate negaverat, auxilio Christi Virginis implorabat. Sicque adeptæ de qua prius desperaverat sospitate, ad locum inde venerat cum nimia rediit exultatione. Si quis ergo hæc ita gesta mente obstinata non credit, eundem ipsum interroget dum adhuc vivit. Nam et locum hic exaratum invenit ubi degit, et vocabulum, dum istud requirit aut perlegit, audit.

longa stomachi
nausea.

l

F

a Stevartio Stofpoulielm, oppidum castro pervetusto insignio, Elingensi domo Ordinis Equitum Teutonicoorum hodie subiectum: non procul a Weissenburg civitate Saxonie Imperiali — l Zeta, seu Zella, quasi dicitur, aut ducta, uti zalobus, diabolus, ha lipocun-tum significat. Ha Glossarium Cambræcense: Zete luciniales domus quas celestem subditus ignis. Zete ast-ules, quas Infrigidat subducta aqua. — c. 1. 1. 1. Erceboldum, Ms. Utraj-enreboldum Ms. S. Martini Erceboldum. Secoritus aut iustri nentiam atquod hucile esse Germanice rickikamp dictum. — d Glemex, glomiel, in Plinius glomere etius, de cupis nominatio, sicut glomer ut glomus certant Graunatic. — e Ascella pro ascella a sicut Tarconensis Hadriscus Casarius, alii — f Can. foliculos est autem solivulus dimicivum a vlc. — g E Fran-cia Orientali explicita Phitippus Episcopus. — h Can. ut actu. Ms. B. n. ad tactum — i Daphni cum Muram non procul abirent in Marchonia a Nosta erat, nobili familia Lm ieschennimorum sub-jecium obserat Stevartius.

Zeta

erceboldum.

glomex.
ascella soliv-
lus.

LIBER SECUNDUS.

Miracula anno mcccxcv patrata.
ex MSS. variis, Canisio et Stevartio.

PROLOGUS.

Opere pretium duxi, quoniam mira, que per suam famosi sumam Christus quotidie operatur et operatus est Virginem, jam dudum tenui chartula colligere cepi, ut ea que sunt indaganda requiram, et diligenti apposita vigilantia, prout vires suppetunt,

A tunt, indagata perstringam. Non quo quisquam, ut reor, talia ac tanta, quae hactenus patrata sunt in praefato monasterio Virginis suffragantibus meritis, ac diebus pene singulis patratur prodigia, ex a se valeat explicare : quippe cum tanta sint numeri quantitate, ut vix valeant promi elogio linguae : verum ut sponsio humilis, Patris praeepto pareat imperantis, et pedetentim lepidi viam carpat et coepti itineris, ut, quo tendit, Trinitatis optica dirigatur auxiliis. Curiosum ceterum Lectorem, secundum incipiens libellum adinoneo, ut barbarismorum foedam congeriem in hoc opusculo floccipendat, et veritati in vulgari eloquio fidei aurem apponat, et quod hic invenit, simpliciter perlegat, et acsi sterquilinio margaritam exquirat : sicque fit, ut et sua fidei litera tollat, et nostra incontaminatus omittat. Ceriferæ namque sapius apes, licet obstructis vasculis hybla mella diffundant, cloacis tamen squalentibus insidere non recusant. a

ravit immerite, ad iudicium audientium omnium eidem conferrem ecclesiae. Aderat tunc forte quidam, voventis verba audiens conjugatæ, qui merita Virginis, praesentis lumen reparaverant vite, qui ait : Quoniam ego debitum ei in vita mea servitium reddeere debeo, si mihi hoc, quod optasti, imponeris, deportabo. Nam ipsa mihi viam, quam peccata tulerunt, misericordissima contulit, et lumen, quod diu natura negaverat, munifica reparavit. Quod illa audiens, praebito teris pondere, famulum Virginis onustavit, et ad monumentum fidei in ecclesia appendere postulavit. Fecit ille quod poposcit. Lumbilæ Abbatisæ detulit, ipsaque desiderium flagitantis feminae adimplevit. Quod illuc usque in hodiernum diem permanet conservatum.

D
AUCTORE VOL-
FRANCO PRAE-D.

appetit in
templo S. Wal-
burgis :

cap. 2

cæcus illumi-
natur :

g

E

h

cap. 3

i

h
munus octa-
tur.

F

ad eum sacculu
austr :

l

3 Quia igitur supra portitoris prius caeci memoriam egimus, dignum est, ut qualiter gratiam visionis meruerit, enarremus. Dum ergo idem ipse, Kattfridus namque adhuc vivens vocamine nuncupatur, prius caeca caligine premeretur, et geminis orbibus mala albuginaria, quae vulgo y perulas nuncupamus, obnoxia pateretur, nullumque omnimodis intuitus lumen gestaret in capite, quo vel exiguae lucis igniculum videre potuisset, duas ad monasterium veniens illic hebdomadas percomplexit. Contigit iterea, ut qualiam die pro se misello Dominum et Virginem precaturus ecclesiam introisset. Cumque Missarum sacrosancta solennia usque ad Evangelii Domini euphonia traherentur, praefatus caecus apposita dextero, quam erexerat, manu oculo, perulam caliginosam, quæ in h eam divinitus recidit, sanctionialibus, quæ Missæ canore intererat, gaudens ad intuendum devexit, et in uno oculo visum recepit, ibidemque pro collato munere debitum famulatum impendit.

4 Hæc et his similia plebs Christo devota, passimque latum distenta per orbem, dum experiretur in loco Virginis celebri facta miracula, coepit ad eundem locum convolare lætissima; ita ut ex tetraformi mundi clumate, intercluso nullo penitus die, gregatim coirent fidelium turmæ, grataque ibidem Domino et i Matri munera deferentes, accepta quaesita benedictione redirent in pace. Inter quas quadam extitit muliercula ex pago h Dringewa, quæ populorum illo tendentium se fideliter miscens agminibus, tripudianti animo iter aggressa est conmeandi, ut inos est Sanctorum præsidia requirentium, in sinu familiari, prout facultas contulit opum, xenia gestans, scilicet candelas, lanam, linumque et si qua sunt hujusmodi. Cumque in his numeribus Dominum placatura cum plurimis devenisset, intrans vicinum et adiacens arcisterio cometerium, locata prius provide munuscula requisivit, et in sinu thesaurario, flexis strictum foris articulis, una cum operimento illud quod reposuit hilaris apprehendit. At vero in basilicam cum ceteris intrans, dum sacculum, in quo benedictionem ipsa consuevit, iterum secuta requireret, nihil invenit. Tunc stupore attonita vehementi, et anhelos in pectore animos volvens, pallidæque ora moestis vultibus præferens, hæsit corde ac si mente captiva, quilibet ageret, quo tenderet, quo se verteret, ignorabat. Opæa denique luminum tutamina haud sine nimio pudore demittens, credulum ac secreti sui consciium sinum penditii canassa culpabat; sinus vero quod acceperat fideliter conservatum reddidisse, delatrice teste, pandebat.

5 Dein clavum in semetipsam l refigens, et culpa se incuriae notans, nec ipsi, quæ contractaverat, manû saltem credere quibat. Rursum curiositas, quæ tunc ejusdem negotii dispensatrix occulta forte extiterat, sinuosa velamina sepius requirebat. Inde, ne corruptæ vestis improvisa disceris, damnata, quo gemebunda substiterat, facere potuisset, singultuosus faucibus

- a Capitulum distincto sequens in excusis exemplaribus subjungitur Prologo : in nonnullis MSS. iterum interponitur : nobis sufficit i cum aliis MSS. solum hic indicata capita.
- Cap. 1 De muliere, quæ rasile perditum invenit.
- 2 De illuminatione cæcigenæ.
- 3 De eo ubi sacculus cum eulogiis incutus est.
- 4 De eo ubi spatium perditum inventa est.
- 5 De curatione caduci.
- 6 Ubi peregrinus occisus est, et mortuus probatus est.
- 7 Ubi puella visionem accepit.
- 8 De illuminatione cæca.
- 9 De puero, qui caecus natus visum recepit.
- 10 De muliere cæca.
- 11 De duobus caballis furatis et molumentibus horis repertis.
- 12 Ubi claudius puer sanatus est.

CAPUT I.

Res deperditæ ope S. Walburgis recuperatæ : cæcus illuminatus.

Cap. 1
a b
c
d
E
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z
aa
ab
ac
ad
ae
af
ag
ah
ai
aj
ak
al
am
an
ao
ap
aq
ar
as
at
au
av
aw
ax
ay
az
ba
bb
bc
bd
be
bf
bg
bh
bi
bj
bk
bl
bm
bn
bo
bp
bq
br
bs
bt
bu
bv
bw
bx
by
bz
ca
cb
cc
cd
ce
cf
cg
ch
ci
cj
ck
cl
cm
cn
co
cp
cq
cr
cs
ct
cu
cv
cw
cx
cy
cz
da
db
dc
dd
de
df
dg
dh
di
dj
dk
dl
dm
dn
do
dp
dq
dr
ds
dt
du
dv
dw
dx
dy
dz
ea
eb
ec
ed
ee
ef
eg
eh
ei
ej
ek
el
em
en
eo
ep
eq
er
es
et
eu
ev
ew
ex
ey
ez
fa
fb
fc
fd
fe
ff
fg
fh
fi
fj
fk
fl
fm
fn
fo
fp
fq
fr
fs
ft
fu
fv
fw
fx
fy
fz
ga
gb
gc
gd
ge
gf
gg
gh
gi
gj
gk
gl
gm
gn
go
gp
gq
gr
gs
gt
gu
gv
gw
gx
gy
gz
ha
hb
hc
hd
he
hf
hg
hh
hi
hj
hk
hl
hm
hn
ho
hp
hq
hr
hs
ht
hu
hv
hw
hx
hy
hz
ia
ib
ic
id
ie
if
ig
ih
ii
ij
ik
il
im
in
io
ip
iq
ir
is
it
iu
iv
iw
ix
iy
iz
ja
jb
jc
jd
je
jf
jg
jh
ji
jj
jk
jl
jm
jn
jo
jp
jq
jr
js
jt
ju
jv
jw
jx
jy
jz
ka
kb
kc
kd
ke
kf
kg
kh
ki
kj
kk
kl
km
kn
ko
kp
kq
kr
ks
kt
ku
kv
kw
kx
ky
kz
la
lb
lc
ld
le
lf
lg
lh
li
lj
lk
ll
lm
ln
lo
lp
lq
lr
ls
lt
lu
lv
lw
lx
ly
lz
ma
mb
mc
md
me
mf
mg
mh
mi
mj
mk
ml
mm
mn
mo
mp
mq
mr
ms
mt
mu
mv
mw
mx
my
mz
na
nb
nc
nd
ne
nf
ng
nh
ni
nj
nk
nl
nm
nn
no
np
nq
nr
ns
nt
nu
nv
nw
nx
ny
nz
oa
ob
oc
od
oe
of
og
oh
oi
oj
ok
ol
om
on
oo
op
oq
or
os
ot
ou
ov
ow
ox
oy
oz
pa
pb
pc
pd
pe
pf
pg
ph
pi
pj
pk
pl
pm
pn
po
pp
pq
pr
ps
pt
pu
pv
pw
px
py
pz
qa
qb
qc
qd
qe
qf
qg
qh
qi
qj
qk
ql
qm
qn
qo
qp
qq
qr
qs
qt
qu
qv
qw
qx
qy
qz
ra
rb
rc
rd
re
rf
rg
rh
ri
rj
rk
rl
rm
rn
ro
rp
rq
rr
rs
rt
ru
rv
rw
rx
ry
rz
sa
sb
sc
sd
se
sf
sg
sh
si
sj
sk
sl
sm
sn
so
sp
sq
sr
ss
st
su
sv
sw
sx
sy
sz
ta
tb
tc
td
te
tf
tg
th
ti
tj
tk
tl
tm
tn
to
tp
tq
tr
ts
tt
tu
tv
tw
tx
ty
tz
ua
ub
uc
ud
ue
uf
ug
uh
ui
uj
uk
ul
um
un
uo
up
uq
ur
us
ut
uu
uv
uw
ux
uy
uz
va
vb
vc
vd
ve
vf
vg
vh
vi
vj
vk
vl
vm
vn
vo
vp
vq
vr
vs
vt
vu
vv
vw
vx
vy
vz
wa
wb
wc
wd
we
wf
wg
wh
wi
wj
wk
wl
wm
wn
wo
wp
wq
wr
ws
wt
wu
wv
ww
wx
wy
wz
xa
xb
xc
xd
xe
xf
xg
xh
xi
xj
xk
xl
xm
xn
xo
xp
xq
xr
xs
xt
xu
xv
xw
xx
xy
xz
ya
yb
yc
yd
ye
yf
yg
yh
yi
yj
yk
yl
ym
yn
yo
yp
yq
yr
ys
yt
yu
yv
yw
yx
yy
yz
za
zb
zc
zd
ze
zf
zg
zh
zi
zj
zk
zl
zm
zn
zo
zp
zq
zr
zs
zt
zu
zv
zw
zx
zy
zz

Capit. Lib. 2
praefata.

Cap. 1
a b
c
d

B-vile perditum,
e f

in sacula
S. Walburgis.

ubi reperitum,

A faucibus ruminabat; ad extremum undique destituta, ream et miseram se intimo cordis areano clamabat. Quid plura? Preces ibidem ingentes ad Dominum fudit: sicque cum ceteris repedantibus, et ipsa confusa recessit. Cumque suam, quam reliquerat, moesta reviseret domum, domina, cui conditionali jure famulatus semper servitium exhibebat, eam profertus accesserit, quidque ad conobium sacre Virginis, ubi fuerat, viderit vel audierit, vera comperta ratione edicere postulavit. Cui cum plurima narrando retexeret, in se quoque mirum quod acciderat, postposita omni confusione perstrinxit. Tum domina sagaci pectore verens, ne sui juris fumula alieni laboris pondere sarcinata, Deum cum Virgine fallere conaretur obnoxia, oburgantia statim opposuit verba pro hujusmodi facinoris culpa ipsam confundere visa. Mira dicturus sum, quoniam ibi mox virtus affuit Christi. Cum ergo adversus famulam domina plurima prosequeretur indignans, illico sacculus, de quo ratio ordinem retexerat, cum eulogiis prioribus ita ut prius fuerat colligatus, atque comutus, in gremio ejusdem domine patule est inventus, ac si manu propria collocasset. Mirata oppada, et ultra quam dei valeat stupescita dominam iam dicta cum famula, omnisque domestica adstant familia, nec a loco quidem ubi resoderat, amlebat resurgere: verum cum tremore atque pallere nimio Dominum sedulo precabatur. Deum intus cum suis consilio, Archipresbyterum accesserit, eique inopinata atque inaudita novis temporibus rei veritatem per ordinem pandit. Auditis his preterea is, qui advenerat Presbyter, recitata psalmodum melodia, sacculum, qui inventus fuerat, illico dissuit et oblationculas, quae in eo latebant, Ecclesis condonavit. Ipsum vero sacculum in Salomon Antistiti destinavit, quique eundem ad Virginis monasterium retransmisit: ubi ad laudem et nomen vivificae Trinitatis haecenus conservatur illaesus, cupis regnum et imperium permanet in secula seculorum.

AUCTORE VOL-
FRANDO PRESSO.

post reditum

subito domi
reperit.

m

cap. 4

n

o

Mater moris
filiorum
Irisia.

p

B De his duobus, quae supra perstrinxi miraculis, me satis mirante, et si quid his aliquid in jam dicto monasterio simile factum sit, consosius inquirente, affuit qui desiderii mei sitim fluente oculata veritatis extinxit, et praefabata dno, ne cui viderentur ambigua, tertio roboravit. Fuit, inquit, quaedam femina nobilis Franca, cui his hinc mater natura contulit natos: Ipsa eadem in fortuali jure non desereus in ipsis crepundis receptura. Nam florido viridinis vitrona decus, quod in ipsis initis cepit laxis artibus pullulare, mox nec ex alto o delapsura, fractis vrium spectabilium cruribus, lugubri aggressum est dissolutione linguescero: quorum membra tenerima suis ipsius visceribus edita genitrix aspiciens moesta euhabat sua, quae tam dulcena pignora lactaverant, ubera, veribusque tristiteris luctuosa congerens cantica, miserabili voce clamabant: Heu me, tantum quia parturam dolorem sinus matris exposuit! Heu me, quia nivi pudoris honestatem thorax nuptialis adomat! Heu me, quia dum dolorem matris parturientis prodens dempsi; et ipsa mater effecta in memet eundem p parturienti dolorem retorsi! Melius mihi, fateor, foret, commune multis ac lugubro funus excipere, quam sobolis deliciente demissis orbitibus mortem aspicere. Hae et huiusmodi, ut mors amare planguntium est foeminarum, verba congemmas, ut vidit jam unius filii irrevocabilem horam oris portas attentius penetrare, quasi uno amisso aliis portura, parvulus nltimum clausit diem. Eo igitur mortis debitum capiente, eadem quo in fratre usque ad metam prius grassaverat pestis, ferali ignita furore transiit ad vitalia fratris. Quem quoque dum more simili percudit, sine dila-

tionem extinxit. Inde nec sic bellua insaniens satiata, tertium etiam terebravit, et flatus exigui spiramina dempsit. Pro dolor! tum mater torvis luminibus semetipsam aspiciens, et eandem, quae cara pignora tulerat, mortem sibi saepius impreans, tandem nutabunda feminei corporis spe oculos nitebatur reflectere ad quartum. Dum ergo fluctivaga id volveret mente, affuit qui famam miraculorum ei sacre matris nostrae Walpurgis competenti panderet ratione. Quam dum intenta aure exceptit, quasi ex intimo sopore evigilans, votum Domino et Virgini sedulo vovit, ut si puer mereretur digna existere sanitate, eundem secum ad ejus basilicam deportaret delato cum ianere. Miserator igitur et misericors Christus lacrymosorum singultuum suae volens misereri ancille, et finem imponere maestitiae, pepercit, quem plasmaverat, puero, et doloris angustias tulit infirmo. Cumque genitrix valere vidisset infantem, oppandens ad superos manus, cum, qui sanat et percudit, in excelsis Dominum benedixit.

foto concepto
unum recipit
sanum.

7 Interea votum, quod prius ardenti desiderio voverat, sollicita acceleratione perficere festinabat, paratisque omnibus, quae proflxi spatium posecebat itineris, optati visa est aggredi tramitem callis. Igitur dum dispositus emetis, iumenta iam onerata praemitteret, ipsa cum puero vehicula ascensura somnipedalia, sola ad requirendum superfluit pueri spatia. Cumque omni penitus domo eversa, nil omnimodis invenisset, disinctum secum puerulum tulit, ac Domino comineante viam curpere coepit. At ubi se a referentibus monasterio comperit propinquare, gaudens quia fines optatos meruisset attingere ab equo, quo illo usque delata exstiterat, celeri cum aviditate desiliens, pedestri devotissima calle oratorium Virginis conabatur attingere. Tum tanta flammum imbrumque moderata extitit magnitudo, ut vix quis vehicularis perfrens adjunctibus, usquam pervehi potuisset. Porro suis impellentibus, consultus fore determinans, ut equitans quiesitura Virginis suffragium monasterium adiret ovanter. Ubi eipum scandere visa est sambuca familiaris pressura pulvinar, quaevis jam dudum diligenter, et non inventus, divinitus affuit mureo, et jacens patula in sambuca sedili, mirantibus qui aderant universis, ipsum et non alium se praebuit ad videndum. Hoc dum ardenti cerneret pectore mater, quanta potuit celeritate monasterium adit, valvas basilicae referta gemino tripudio rei experte intravit, seque cum superstitute atque haerede puero totam Domino et Virgini consignavit, mira, quae et domi et in itinere directo contigerant, patulis et veracissimis labiis peroravit: et ad iudicium omnium ensiculum tradidit, servarique in seculum in eadem ecclesia humiliter postulavit: sicque benedictione potita, ad propria letissima remeavit. Si quis igitur huic verissima rationi contraire voluerit, ad idem monasterium viam tendat, spatium eandem iuro dependentem aspiciat, et dum eam stolidus creverit, Christum per Sanctos suos haec et similia et horum majora valere facere non diffidat.

spatham, nre
entem amissam

subito in
itinere recu-
perat.

F

^a Numerus hic intrinsecus est. Causus ex MS. Wundbergensi edidit anno octingentesimo nonagesimo tertio. Consenti MS. Benedicto parvum apud Stevarium, qui ex alio MS. edita rat anno octingentesimo nonagesimo quarto, que meque ex numero hominum octingentesimo nonagesimo nono. — ^b Alterum mendium: non Insulae si. — ^c Regnum quadrimodum Arnulphi, s. u. quadruplex: 1. Burgundia sive Pannonia, Boemia, Moravia, quod fuerat Carolomanii parentis. 2. Franconia Orientalis cum Thuringia, Saxonia, Frisia, quod fuerat Ludovici patris. 3. Alamannia quod fuerat Caroli Crassi etiam patris. 4. Lotharingia. His regnis omnibus praefectus est Carolus Crasso abdicato an. 887. — ^d Annus S. Arnulphi inveni in anuum chr. 894, quo hae miracula contigerunt. — ^e Rislo. Si lecto incorrupto, Germanice apud Stevarium est goldm hellein, quo antea acientia ad confingendum orale inditur, autum rislo, quod splendore suo ardeat. Rosweyda monie adscripsit. — f. Orale, sive orarium,

Irignum
Arnulphi
quadruplex.

Rislo.

Orale.

A rioni, captis amictus seu cooperculum, etiam inter vestes sacras habetur. De eo actum 10 Januarii ad Vilam S. Agathonis et alibi. — g Perula, et usitatus perla, pro margarita accipitur. hic ubi binnem oculorum significat. — Can. in ipsum MS. Bm. in ea l. 1 Idem MS. et matri sue — k Idem MS. Dragone, alius Drageo, pagus ducebat Constantiensis. — l Can. ligens et culpam sue in curia notans. — m Steuirtus suscipitur Erchenbaldum Episc. Eysteteusen ob sapientiam Salomonem dicit. Verum est Salomon m. Constantiensis Episcopus. anno 891 aui sequente constitutus, mortuus 8 Januarii anni 929. — n Steu. fortunalia iura. — o Can. et MS. Den. delapsu — p Idem MS. parienti.

CAPUT II.

Morbus caducus curatus. Homicidium puniunt.

Extitit quoque miserabili quidam morbo caducus, et ita membris labescentibus fractus, ut aliter ad jam dictum oratorium nequaquam perveli potuisset, nisi mansuetissimo impositus equo, strictim in eodem vehiculo vinciretur. Is dum auxilium celestis beneficii languenti corpore requireret, in eodem loco ante sanctum Pascha hebdomada septima veniens, aliquantum temporis a suis gratia recuperandæ sanitatis dimissus, ibidem est demoratus. Quadam ergo die ecclesiam intrans, dum eadem, quæ sæpius ruminabat, pernecessaria verba singultuosis vocibus replicaret, scilicet, Domina omnium te in fide querentium benignissima mater, miseratrix adesto misero a membris omnibus labenti et destituto, et nunc jam succurre peccatis obnoxio, open fer munifica reo, et sanitatem indigno solito præbe suffragio; Liubila Christi et Walpurgi ancilla devota, misericordie viscere tacta, b stauplum, qui ob signum recuperandæ salutis pendebat, jussit deorsum uno pede demitti, ut citius ad eum, qui in hoc fatigatus labore extiterat, exsilire potuisset. Cumque id celerrime fieret, ac si ita dici queat, suam stauplum laud valens ferre injuriam, imo Virginis, ad cujus pendebat signorum memoriam, displicente se in quo pendebat, funiculo, iterum se dimisit infernus. Inde nullo penitus contingente, idem sese sponte retorquens funiculus, aspicientibus pene qui aderant universis, ad priorem, ubi antequam dimitteretur ab homine extitit, rediit statum. Tum divinitus fateor tactus ægrotus, qui prius casso ad excutiendum eum labore sudaverat, protinus exilivit, stauplum fortiter excussit, et manente eo illeso plenissimam sanitatem recepit.

9 Mirabilis Deus jugiter in suis, quos membra atque amicos appellare dignatus est, Sanctis, incunctanter mirabilia faciens, terrificum nobis, in quos fines seculorum devenerunt, nuper est ostentare dignatus prodigium, a seculis, ut reor, maudatum. Plurimis namque a quatuor mundi partibus, Virginis, super qua instans oratio texitur, sacrarium aduentibus, venit etiam peregrinus quidam agminibus se interserens populorum, atque basilicam veniam precaturus intravit. Ubi dum intemis visceribus propiaculis suis Domino supplicasset, matrem familiam Liubilam cum aliis inibi servientibus Virgini famulabus, gravido quasi parturiente pectore, accersivit, quis esset, et unde venisset, aut quam ob causam tanti spatii calle transposito, incognita rura quaesisset, evidenti innotuit ratione. Gratias, inquit, potentissimo Regi Regum, qui in me misericordiam suam ostendit, vindicta delicta præcænti, vobis coram positus refero, Domine quoque reuæ Walpurgæ, ante cujus sacrum altare consisto, grates ex corde rependo: quia mundi instantis haud modica tellure lustrata, desiderii salutaris compos effectus, hujus sancti atrium arcisteri merui contemplari, quo et de innumeris, que commisi, reatibus auxilio Virginis mearear liberari, et mirum, quod in me virtus peregit Altissimi, a me ipso, priusquam ab alio, possit audiri. Dignum est enim, ut ad aures perveniat audien-

tium, quod simplex Trinitas per merita passim suorum operatur Sanctorum. Et ne me aliquis oculus supernæ majestatis fallere cupientem, verba falsiloqua concinnare contendat, testor Deum, in ejus conspectu ante sacrum altare consisto, atque per ejus nomen terribile juro, Virginem quoque, cujus in loco hoc suffragia requisivi, cum omnibus Sanctis testem adhibeo, ne non quidquam verisimile, aut falsa prodere ratione, verum ut contingit, liquidissimo narrare sermone.

10 Anno igitur e præterito, quo famis acerrimæ tabes inedia squalentes multos tam in urbibus, quam in vicis protraxit ad necem, contigit, ut duo præfata cladis angustias de loco ad locum peregrini quotidie fugitantes, dum quadam die viam famelici carperent, quo se verterent conquirentes, tertius quoque ignoto in cespite eorum se jungeret itineri. Cumque ut moris est gradientium, inter se plurima fabularentur, egentes, inter cetera, quæ verbis objecta sunt verba, duo tertium percontati sunt commean-tem, quo itineris sui calle directo tendere concitus voluisset. Qui ait: Evolutis jam olim diebus non modicis, quo famam gloriose in orbe referentibus plurimis andivi Walpurgis, nunc superest, ut in ipso, quo cernitis, tramite, ipsa eadem adminiculo prævia, locum suæ adire debeam mansionis. Tum illi: Si, inquit, comes, ut asseris, illo gressus felicis itineris eundi direxisti, habeto nos ejusdem socios callis, et nostris fruire fraterna fabulatione colloquii; ut simul viarum multarum discrimina transcentes, mutus fulciamur auxiliis terroribus postpositis universis. Nam et nos ad eundem locum pergere disponentes, victus pretiosi longe lateque quærimus adjuvamentum, et nunc adhuc jejuno stomacho gradientes, vix gressus figimus titubantes. Quibus conviator pacificus ait: Eia fratres, prolixi jam itineris angustias deponentes, et quoniam tempus est, apta peregrinis sedilia requirentes, frangamus jestacula residentes. Cumque se faterentur, nil communis habere pensi edulii, ait: Jam nunc inventi comites membra ruri sternite lassa, et meis de cellariis congesta sumpturi cibaria, quieti donate corpuscula. d Tum avida guttura panem cum e sanguine ministrantis, ac si jam glutientium egenorum exposita avide sumpsero convivio, ut pastores citius sui neci traderent membra. Sumpto igitur opportuni temporis cibo, ait, is, cujus jam latens finis intraverat januas, suos dulcissimos ad convivias. Modicum re- sumptis viribus, collegæ, fidelem vobis audite collegam, ac parumper quiete salubri composita, dulcem somnum luminibus indulgete; et pressis sopore duobus, tertius vigiliam tutam præstet ambobus, ut sic corporis coagula gemina recreatione resumpta, viam quam cepit tendat invicta. Hæc dum ad socios verba jam toto corpore pene mortuus perorasset, se mox in terram projecit, prævia capitis lumina clausit, ac soporem ultimum degustavit. Nam protinus pestiferi contra innocentem crudeliter consurgentes, mortis ei compeulium tradiderunt.

11 Cumque tanto miseri scelere perpetrato, quid de extincti cadavere agerent, penitus ignorarent, tandem unus eorum exanimi sarcina oneratus, haud- que levi pondere peronustus, caput abdita quoque rimari ac devia: abrupto quoque et concava, ut tantum facinus, quod mater terra silere nequibat, deposito in remotioribus onere, tegere potuisset. Tandem miser ac parenti omni belluodetior, invento, pro quo custabat locello, dum tenos, quos prius strinxerat artus, deponere conaretur, hæsit atrox divina operante virtute, viventi corpori corpus exanimæ, et rubea bajuli colla pallidos arcibus excepere lacertos: sicut infelix ipsum, quod nullo exigente gestaverat prius, pretiosam ac si aliquid

1) AUCTORE VOL- EDUARDO PARS. juratus asseruit)

c

in itinere ad S. Walpurgem E

dato comitibus cibo,

d e

F inter dormitendum

occiditur:

cadaver ab humeris homicidæ defœrentis nequit avelli:

ACTURE VOL-
FRARDI PRESB.

A terens, de loco ad locum vegetabat invitus. Ergo dum nullo pacto tam gravis et inaudita sarcina a quoquam potuisset evelli, quadam die ipsi, qui hoc, quod scribimus, postea retulit, monstruoso cum pondere obviavit. Quem cum horribilem toto corpore mortuum gestare vidisset, ultra quam diu valeat, et ipse horrore preventus est. Resumpto tamen vituli postmodicum flatu, ad semetipsum rediit, bajulum, qui ei dudum cognitus ac familiaris extiterat, recognovit, quidque ei calamitatis, quia corpus ferret exanime, contigerit, sollicitus requisivit. At ille omni cunctatione submota, voce similiter familiari et credula, rei metuenda veritatem exposuit, et ut sui miseretur, evulsa quam farebat mole gravissima, postulavit. Rem, ut reor, fateor inauditam. Audiens denique stultus verba sedulo flagrantis, visum est ei, quod reum adstantem facili videret absolvere ratione: arripisque suum, quem secum tulerat, gladium, harentis brachia mortui a collo secare voluit vegetantis. Verum, dum manus temeraria harentis brachia peregrini contigit, hæsitet ipse eodem, quem raperat, ut ita dicam, gladio teste, sicque tria corpora quasi forti bitumine conglutinata, inserte hærebant mutuo conjugata.

brachio peregrini (d abscessuri) immolo:

B 12 Affuit præterea miseratio Trinitatis, circumque cor incanti teligit secatoris, quo ad statum rediens mentis, suam adipisci misericordiam mereretur per suffragia Virginis. Nam mox ut ad se reversus, stoliditatem suam recognovit, ore pallo clamare coepit: Recognosco in me misero plurima regnare delicta: remiscor priorum, quæ a pueriva origine contraxi, facinororum: animadverto, quæ priora quæ operabar nunc in me venere peccata, dum mysterium a seculis inexpressum præceci ausus extirpi tangere manu. Verum si me reum ac miserum corde contrito superna respexerit pietas, et Beate nunc Walpurgis absolvet sanctitatis, quamdiu in isto in quo hic hæreo, corpore orbis calcavero rura, nunquam me profectum eidem Virgini contrarium fore facturum, inquantum libilis conditio carnis vota prævaleret servare sacramentum sponsionis. Hæc dicens, oculosque ad superos cum ingenti gemitu levans, statim viridis squalentem deseruit curam, et discissus a corpore tubescens stetit oxanter in genui suo. Videns igitur in se celestis miserations dominum, evidenter esse peractum, grates quas poluit, suo Salvatore rependit, simulque cum terribili onere comite onerato, undosum Rheni pelagus petiit. Ebi dum aliquantulum consistere viatores, præfibus mortui enlavoris lapulus, pudore simul cum sarcina pressus, malens necis subjacere periculo, quam vitæ exosæ ultra gestare dedecus manulatum, cassum iter arripit, rugosum alvei pelagus introivit, ut extincto jam dudum profundam traderet sepulturam, simulque in uno eodemque lateis gurgite, lacrymabilem sibi adimens vitam, et ipse eandem vastis sortiretur in undis. At ubi fluctivagi marmoris fluxus nefandum ablanbuit homicidium, protinus hand suam existere præcium sciens, ac si stercus evomuit, et ad litus usque revexit. Stupefactus qui aderat convulso, sua quo de salote tripudians, ne de alterius calamitate alius ingemiscens, tandem miserum misero cum pondere derelinquens, inuastoriam Virginis impiger petiit, non quæ necederat ore veralico recitavit, et ne falsum mix excoctatum empanum videretur, ante altare sacrum ejusdem Virginis fidissimus stetit, per nomen Excelesi, cuiusmodi Sanctorum, necnon et per ipsam, cui astabat, Virginem intrepidus juravit, ut id quod evidenti protulit ratione, vero confirmaret sermone. Pertur idem miser, sed non miserabilis, Virginis præsidia sæpius querere voluisse, ut votum consequi mereretur. Verum nunquam ad eandem cellam pervenire potuisse, ut cunctis liquido

hic ope
S. Walburgis
tervatur;

C
ille cum cadu-
vere volens
se submergere.

efficitur e
flumine:

propr totum
solvit:

alter nequit
S. Walburgis
venire,

clareat, quantum in se iram Domini provocasset, D quem nec saltem fines monasterii beatae Virginis excipere dignarentur. Hunc multi cum jam dicta ponderis mole hæctenus in vita florentes sæpius non sine genitu contenti, plurimis retulerunt. Unde constat, verum esse, non falsum, quod plurimum pandit relatio populorum. Mihi autem nullus imputet exaranti, crimenque velit impingere falsiloquii, quoniam nec ego excoctare præsumpsi, nec anilia elatus verba compari: verum ita, ut supra taxavi, fidelibus mihi referentibus, schedula annuare curavi.

a *Caniana*, morbus — b *Staupi*, ornamenta loricarum ex argento suspensa, *Anastasio B. Blothi*, apud *Josephum Laurentium in Annalibus onomasticis*: hinc *Staupulus*, *Stewartius* *Tholium* *criticæ*. — c *Ex hoc loco hæc colligisse et computo nostro anno 894 confirmatur: non anno præterito 893 ob huncmodi asperam et ad Malum prolixam, posse maximam penuriam tradunt Annales Fuldenes.* — d *Hinc usque citati Conatus*, reliqua duntaxat ex *MSS.*, et *Stewartio*. — e *An sanguine? id est, urvano aut pinguedine, qui ubi conduntur, Casarius lib. 5. *Metor.* cap. 4. arduerens in sanguine obretas ait, et monachos decipi in sagittæ et carminum pinguedine.*

Staupulus.

CAPUT III.

Cæci illuminati ope S. Walburgis. Alia miracula.

Vir quidam de pago Necchariensi, quæ lingua a cap 7
Dialectica b Necchargowe ab incolis nuncupatur, au- a
ditis multis ac crebris quæ quotidie in oratorio Vir- b
ginis fiebant virtutibus, venit et ipse ad medicam E
puellam secum perferens caecam, quatenus, Deo miserante, et ipsa meritis suffragante, videntem reportaret ad patriam, Hujus sane lumina tenebrosa ita caro contexerat tumida, ut vix statim eorundem quæ ceruere potuisset. Tantum de-formis et turgida salutis viam quærebatur ignara. Cumque auxilium a Domino in consistorio basilico tamis, qui detulerat, quam eadem, quæ orba delata extiterat, poplite flexo poposcissent, subito patescitibus c geniculariis thec- c
is visus rediit ad pupillas, easdem prolixo jam tempore viduas. Agentes igitur Salvatore atque Interventrici debitas tanto pro munere grates, patriam revisere gaudentes.

visum accipituri puella,

14 Pauper quidam famosi Comitis d Adalberti, cap. 8
nomine Fridericus, quem oculis corporalibus videntem aspexit, et de mensula paupertatis meæ panis portionem porrexit, ab ipso primo die, quo eum genitrix sine mperatibenti, cecitatis obscuritas est faditate. Qui cum jam in matura ætate, tetra caliginis pressus, priores tenebras ferret ad senium, propria ducatum ei præbente sorore, limina Walpurgis adiit benedictæ. Quo dum fatigatus jam itinere pervenisset, petiit ut ante altare Virginis duceretur, quatenus opportuna, quæ secum tulerat, manuscula super illud imponens, veniam de peccatis consequi mereretur. Deductus ergo ad aram, ubi mansueto Virginis propiavit, lassoscentibus omnibus continuo membris, rugavit ut potuit, se ocyus ad altari reduci, aptumque sibi sedile requiri. Quod dum protinus fieret, paululum tremebundo corpore requievit. Tum subito dilapsus in terram, cepit pallida membra saxosa velutare tellure, et quasi ultimum clausurus diem, sese creberrime in pavimento reflectere. Deinde cum potus abstantibus de fumere ejus tractaretur, quam de humis, quam quæsierat, dignitate, nil unquam videntes ocelli, sanguinis mædefacti errore, guttatim in terram stillare cæpere, ac pavementum uberrime crementare. Cumque eadem, quæ tunc merat, hora transisset, diu negatum invenit visum, et tam ipse, quam omnes qui aderant, Altissimo gratias retulerunt.

cap. 8 d

sinex cæcis u
nativitate:

F

15 Abbat denique cellam opatissimam salubris cap. 9
Christi Virginis similiter pter quidam, de vicohaud longe posito, e Heimensturt, nuncupamine Hano, ab existendi exordio noctis secum super caliginem gestans, et cecitatis horrore fatiscens, Qui adhuc in tenera

e

tenera

D
AUCTORE WOL-
FGARDO PRESS.

olus cæcus
natus
f
uno oculo
videt :

g

cap 10

mulier
illuminata :

h

cap 11

i

B
Ratisponen-
sibus civibus

furto ablati
equi.

C

post fugam
noctis

reperi prope
monasterium.

A tenera ætate cor indocile possidens, et immaturis visceribus sensus vigore torpescens, prout scivit et potuit, preces illi ad Dominum fudit. Misertus ergo misericors et miserator Dominus miseriam fœlicis private, invisam et insuetam jubaris præstare dignatus est dignitatem, unoque oculo manente, ut prius fuerat, gemtricis a partu fuscato, desiderata in altero potuit est luminis claritate. Ite quo si curiosus lector vel auditor inquirat, cur is, qui in uno corporis orbe, noctis voluit g discernere fœditatem; in alio originariam passus sit reinanere caliginem, perpendat occulta Deum rimari secreta, suaque fore inexacta iudicia.

16 Ipsa eademque die, qua præfatus puérulus Altissimi in se meruit gratiam, ut prædictum est, copiosam, mulierecula advenit ignota, pupillis geminis cæca. Verum, ut reor, copiosa fide referta, dum ex corde profundos gemitus traxit, totamque se Omnipotenti et Virgini contulit, lumen diu adeptum recepit, et ipsi, qui lumen rectis corde munificis tribuit, indicibiles gratias egit, ac expleta cum laudibus oratione cordiflua, hilaris atque sanissima ad propria h remeavit.

17 Vulgata igitur opinione celeberrima: Virginis, et pene per orbem universum longe lateque diffusa, i Reginensis quoque urbs quondam regalis et inclyta, suos ad idem monasterium transmisit cives, pro modulo affectus prius deliberati et conscie facultatis, placituras Altissimo enlogias deferentes. Qui voto potiti optabili, cum magno basilicam intraverere tripudio. Ubi dum apertis scriinis cordis et corporis quædam altario illis et introentibus cunctis exposito, quædam etiam xenia ab ara liquidissimi pectoris mitterent polo, experta luminibus auribusque, pro qua venerint, ratione, acceptaque, quam quæsierant, benedictione, quia eis tardior hora incubuit, in vicino monasterii castrametati sunt, die alteri ad propria reversuri. Verum opacæ noctis silentio veniente, somnoque januas luminum jamjamque quiescentium elementius adeunte, fures qui a furvo, id est, nigro, traxere etymologiam priscam, cujusdam Alamanni, vocamine Rathari, cernentes fatigata ex itinere Reginensium membra sopore nimio prægravata, nulloque vigilante custode, per distenti latitudinem campi juncta fore dispersa, duo, quorum cæca obscurior nocte cupidior eor jam tetrum intraverat possidendum, unus clancule apprehenso rapistro, alter arrepto renum cingulo, cassam duorum equorum diripere capturum. Rapta igitur iidem inefficaci latroneuli præda, ascensisque quæ ceperrant proceci temeritate jumentis, iter ad patriam remeandi arripere gaudentes.

18 Sed is, qui se in Sanctis suis gloriosum atque laudabilem cunctis ostendit, gaudium præsumptionariæ aviditatis in rubore mororemque convertit, ut mundialis controversia stoliditatis palam agnosceret, quid Christi in cœlis et in terris omnipotentia valeret. Nam rapaces alieno portati vehiculo, equitandi peritiam vanis exercere vigiliis, crassisque in tenebris, circa monasterium Deo amabile, omni nisu atque conamine, rura paterna calcere procul dubio æstimantes, dum domos proprias læta altrinsecus fabulatione adire quasi agiles voluissent, facta rosea matutinalis temporis luce, in proximo culturali sacræ Virginis a semetipsis inventi sunt arvo. Quis autem eos terror invaderet, quæque verecundia totos per omnia possideret, difficile est mente tractare, verbis exprimere, ac pagina testiuanti ad alia annotare. Tandem cupidi quoquo pacto ad se reversi, miraculum per sanctæ intercessionem Virginis agnovere patratum, et rubore tremoreque ineffabiliter castigati, qui prius alienis conati sunt furtivisque frui vehiculis, ad propria repolarunt gressibus pro-

priis, relictis in quibus antea gavisii fuerant equis. Quo Dominicæ ostentationis signo omnes, qui viderunt vel audierunt, mirati sunt : sed amplius hi, qui jussu divino jumenta perdita recipere meruerunt. Agentes sane miicæ Trinitati gratissimas laudes, Ratisponenses hi qui venerant cives, tam pro acquisita, quam quæsierant Ecclesiæ benedictione, quam pro signi admirabilis munere, redierunt ad propria, narrautes fideliter de his omnibus, quæ gesta erant in via.

19 Natura conditionis humanæ a primæva origine laboribus innumeris, mortique subacta, a labore initium cepit, et in ipso terminum ponit. Unde quidam in ortu prodeunt cæci; quidam miserabili partu, membris omnibus oriuntur curvi atque contracti; alii utrisque gressibus claudi; alii in uno grassante atroci debilitate infirmi; plures paralytici; multi alius atque aliis incommoditatibus pressi, indictam ab initio hactenus editi laboriosam atque mortalem retinent horam. Sed Rêdemptor humani generis, qui suscitavit et suscitavit mortuos, qui illuminat cæcos, qui erigit elisos et solvit compeditos, qui impotentes, si quos dignatur, facit esse firmissimos, ipse suos inter incredulos glorificare et extollere quotidie dignatur electos: ut licet cum ipso regnent in cœlis, tamen ipso agente, mira operentur in terris, fideque carentes visis his signis atque miraculis incognitis, discant, qualiter ad Dominicam credulitatem pervenire debeant: nec non ex infirmantium restituta valetudine corporea, ipsi quoque mente et animo convalescant. Horum grex copiosus ad cellam matris Walpurgis quotidie confluit, et operari quid possit per Sanctos suos Christi virtus agnoscit, dum imbecillis et debilis qui venit, resumpto vigore virum redit. Junctus extitit parium agmini quidam k Brisegewensis puer, non pedum adminiculo gradiens, verum manibus et natibus repens, ipsamque, quam innumeri antea, desideratam requisivit salutem. Qui dum Nonis Maii, ut hæc quæ illi deservit sanctimonialia, fida ratione testantur, in recuperatricem multorum sanitarum ecclesiam introisset, hi qui prius lamentabili coagula natibus uniti fuerant cæces, celeri scissione distincti ad calcandum communis ruris optabilem cespitem inventi sunt habiles.

a Stevartius ex MSS. Omissis et conjectura Theologica, Germania et Belgii Deutschen Teutschen Itali Tudeschi De nominis origine disserit Chyverus lib. 1. Germaniarum antiquar. cap. 9. Germania postea dicitur facta. — h Pagus Antonii Stevartio ad Neccarum fluvium. — c Gencularius a Gena derivatur, non autem ut genculum, gencularius, vocis astroti a opus. — c MSS. Heimmænsfurt et Heumænsfert, hodie Heimmænsfurt dicitur asservit Stevartius. — f MS. Ben. luce privati g item, discentere. — h MS. Egypt. et Stevart. pervolvit — i Reginensis urbs, in Nidua Imperii Regina castra, in Tabulis Antonii Regium, atis Reginoburgum et Ratispona, nota urbs ad Danubium, in quem ibi dicitur Regius fluvium. — k Brisegewensis ex Brisigovia, seu Brigovia, cujus metropolis ad Rheinum Braccum, oriundus.

LIBER TERTIUS.

Miracula anno mcccxcv patrata, ex variis MSS. et Stevartio.

Vadente temporum instantium adhuc lacrymabili serie variantur etiam pariter mentium humanarum multimodæ qualitates. Quo constat, non semper hominem agere valere, quod si adiacet velle: verum cum labitur exterior mundus, inclinatur et interior animus variis ictibus terebratus, ut ab affectu concepto jam prius frequentius coincidat, in quo dudum fixo gradu stabat. Sicque fit, ut corpus dum quod non appetit percipit, obtineat detrimentum; et animi affectus promptus habeat præmium.

Exigente namque tunc, Pontifex venerande, Dominationis imperio, pro tenuissimi capere ingenii duos jam pridem miraculorum semper mente et ore retinenda matris Walpurgis libellos succincto popularum orationis perstrinxit commento. Verum multiplicitatis anfractuum secularium occupationibus pres-

cap. 12

E
Inter alia
miracula

k
claudis
sanatur.

Gencularius.

F

AUCTORE WOLFRADO PRAESB.

A sus, pene duorum decursis hebdomadibus circumstantium temporum, ad initium tertii pervenire nec quivi, nec merui. Nunc autem quia meta secundi jamjam initium postulat tertii, ipsum utinam habere merear duce, cordi-que exigui benignissimum directorem, qui sua sapientia os aperuit muti, et linguas infantium facit esse disertas. a

a

- a Hujus libri captia hinc praefertur
- 1 De eo, ubi mulier caeca illuminata est.
- 2 De pane mulieris, qui a sinu perditus et postea inventus est.
- 3 De pulvillo domi perditus et in via invento.
- 4 Ubi homo quidam vultus perdidit.
- 5 Ubi vas in itinere inventum est.
- 6 Ubi in una eademque fornica quinque facta sunt miracula.
- 7 De fornica clauda, et sarota.
- 8 De tribus caecis illuminatis.
- 9 De pisce in via miraculose invento.
- 10 Ubi mulier muta curata est.
- 11 De bobus quatuor in via inventis.
- 12 Ubi porcus a lupo direptus est.

CAPUT I.

Circitas patrocinio S. Walburgis sublata : res perditae recuperatae.

cap. 1

a

b

Memoranda Dominicae Incarnationis anno octingentesimo a nonagesimo quinto, quaedam e familia hectorum Martyrum b Gordani et Epimachi, Campidunensis scilicet monasterii puella, a nativitate caeca, nomine Guinrada, dum gratiam in loco celebri Domini audiret famosam, cepit etiam et ipsa totis anhelare precordiis, ut ad sacrarium venire mereatur beatissimae Virginis. Cujus dum membra soporem levisissimae quiete modicum degustasset, alluit in ipso dormitionis articulo, qui eam ita compellens, ait. Uir misera geminis orbata luminibus, furvis ita sopati quiescis in tenebris, et non magis blanda lullationis domesticae, de salute tecum ruminando conquiris pernecessariae sospitatis? Nam licet te conserto more matutinalis atque diurna lux gratanter excipiat, caecam tamen e laurit a tenebris, orbam remittit ad tenebras. Verum si tetrum a te repellere interis chaos, et di-tensas caeli cupis cernere aethas, necnon et virtutes contemplari tellures, importuni soporis segnitium mitte, solite quietis cassam ignaviam repugne, et ad monasterium Monacho, ductae concito perge. Et cum tibi illuc gressu perveneris, prius actas, et nitide coctas atque in d. luxula obtrusas altaris e oblatas imponere, sicque totam te perim Epidei et Virgin trade. Cum autem easdem ante locaveris oblatumenas, bina e vicino vementes gallinae ipsas voraciter comedent dente, talique edulo pastae, altaris exenibus desudabant. His ita dietis, verbisque cum salutaris visione subductis, res-admum quod supererat noctis, puellula fatibunda peregit. Noctis vero horrere fiata, cum jam vasti aequoris Oceani lymphae, laetis Titanis nevis remitterent comas, a lecto, in quo membra sopori tradiderat, hilari mente prostrans, nuptus itineris acquisivit, eandem ac praeviam puellam assumpsit, et callis ignara telluris iter arripuit. Sicque per devia transiens rura monasterio, quod mutabunda querebat, morum propinquare.

Circa in somno admonita,

c

d e

C

peregrinatur ad S. Walburgem :

f

offert munera :

3 Sed priusquam illius terminos adisset, reminiscens suae saluberrimae visionis eoditus nunciato, oblatas decenter excoxit, in fluxula reposuit, vicisque carpere cepit. Ubi vero ventum est ad divo optatum basilicae ulitum, divo celeberrima Palmarni ad vesperam fidente, cum intimo cordis gematu orientum introivit, se-que in terram prosternens, atque a tetris luminum cavernis falsa lacrymarum flumina fundens, ut jussio visionis attentius imperarat, ex asse uni se Domino, et salutaris Virgini commendavit. Cumque diu longa prostraheret in oratione suspiria, tandem a pavimento, in quo jacuerat, humilis exurrexit, ad aram accessit, oblatas, quas dolerant tremulis digitulis superingessit, et hand longe

modicum ab eadem se pausaturo se movit : cum ecce D duae, quas creverat in visione, gallinae, id est, ex sanctimonialibus geminae, stantes juxta altare, impositas abstulere oblatas, rem pro qua caeca venerat, sollicito requirentes. Quibus ipsa ejusdem rationis ordinem retexuit, et ad calcem usque perduxit. Finito eloquio linguae, affuit solamen statim ex Virgine. Nam omnipotens de caelo, semper prospiciens super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum, statim super credulam de caelo respexit, et vacuatis luce luminibus solis radios ministravit. Expavescens ergo de lumine, quia cernebat quod non viderat ante, illuminatori suo Christo, et interventrici Virgini, cum ceteris astantibus gratias egit et sana discessit.

vultum accipit

cap. 2 praegnantem adjuta,

g

R

h

panem offerendum subtrahens,

perdit :

reperit in petra aquam benedictam :

F

cap. 3

pulvillus perditus

4 Quaedam praegnantis mulier, foeminae mollitiae percussa formidine, appropinquante parturienti lucu-tuoso dolore, votum votit ex corde, ut, si inter exitiales angustias, mortem quam timebat, evaderet, membraque tenerrima carissimi editi secura exponeret, cum sugente eodem ab uberibus nato, oratorium sacrae Virginis latissima peteret, et ex quantatula propria coram altari eundem infantulum g librare debuisset. Nato denique prospere, ut optaverat, infante, venit, ut veraciter asseritur, duobus operata de panibus, et vase cervisia referto. Cumque vota simul cum infantulo aequilibre imponeret munera, librato cum uno ex panibus eisdem et cervisia puerulo, panis alter, qui excessit in pondere, ablatus est, et in sinu h cumerario deventricis statim repositus. Quod utrum fecerit avaritiae stimulo tacta, an stoliditate secularis ignaviae pressa, divino servetur examini, cui in latebris nil operatum, nil invenitur occultum. Prudens tamen lector avaritiae imputat, quod et signum sequens patenter insinuat. Completo namque pueri jam dicto libramine, volentes jam egredi completa oratione, panis in sinu ab ipsa, quae cum ibi locaverat, quassatus, et non inventus est. Attonita mulier stupe exonerata carissima, circumspexit, et sicuti torta occulerit, curiosius requisivit. Sed fallentibus eam oculis, fallente etiam credulo sinu, dum a basilica vacua egredi nitetur, sanctificatione, ut reor, atque benedicta, quae in petra juxta valvas oratorii, ad partem aquilonarem assidue funditur, ne intrantibus aliquando deesse videatur, se conspergere cupiens, damnum sublatae anomae in eadem petra positum invenit, agnovit, erubuit, ibique ad indicium venientium dereliquit, et ad locum, unde venerat, remeavit. Si quis ergo titubet, illo si vult pergat, et de muro hactenus eundem panem pendenteis aspiciat.

5 Plurimis Alamanniae regionis assidue Virginis suffragia devota mente requirere festinantibus, quia finibus eorum adiacens est monasterium, venit cum ceteris commentantibus ab eisdem partibus, etiam mulier quaedam ex pago Blisgowe, nomine Rualilda, pro peccatis admissis veniae indulgentiam quaesitura. Ubi dum completa competenti oratione, inpositoque altaribus, quod detulerat, munere, atque percepta solenni benedictione, in via jam posita, facta hora quietis nocturna, pulvillus, qui cum lecti apparatu in itinere fuerat deportatus, capiti supponendus jacentis, quassatus inter sarcinas diu est, et non inventus. Facta vero ibi alterius desperatione invenendi, ut praebita ad suos, qui aderant, materfamilias. Jam socii curam inquirendi sollicitam ponite, et pro lujusmodi damno astutare nolite : reliqui forsitan in monasterio, uter cupere festini. Sicuti disjunctum est a quaesitione perditae capitalis et sopori membra donata. Illucite vero matutinali hora sequentis diei, ad sua redire parati, iter cupere festini. Cum autem ad domum propriam devenissent, curiosa mulier i folli sibi

1

D
AUCTOR VOL-
FRANCO 1788.

inter redeun-
dum reper-
tur :

B
Buxula.

Adalbero Ep.
Augustanus.

Wantus
Muffula.

Chrometica-
lla.
Burchardus
Dux Thuring-
yæ.
Alix Wal-
achonis.

Megingundus
Comes.

Hannula.

F

cap. 6

Mulier epilep-
tica et muta
sanatur :

subductam. Verum animo æstuabat obliquo; quo-
niam nil tale viderat, nil simile auditu perceperat :
mirabatur, quia oculatim quod prius manibus vecti-
tabat, jam nullo furante, vel rapiente carebat. Quid
plura ! Ubi horæ diei profensa est dilatio, spes
quoque recipiendi vasculi mire subducti pariter et
sublata est. Igitur completis, pro quibus venerat,
caussis, ad sua disposito itinere redire conati sunt.
Dumque de pluribus, ut mos iterantium est, inter
se sermocinarentur, et quærerent, vasis quoque per-
diti mentio affuit copiosa. Tum subito etiam quid-
dam illorum aspiciens, vidit ipsimum in medio viæ
itinere vas jacere expositum, immutatum : quod tol-
lentes et Dominæ jam dicte cum nimia admiratione
afferentes, una eum eadem gratias retulere gan-
dentes. A quo statim loco ad cœnobium remiserunt;
ut ibi mirabiliter servaretur, ubi Christus per Vir-
ginem mirabilia operatur.

a *Magna iterum in antio confusio. MS. Eystet. Cantisi habet*
415. Stewarti 915, at quod seculi sulcus Beneficito purinum 895.
atque ita quæ singulis febuit, nunc miracula, singulis conscri-
bebantur libris. Deinde annus 915 nequæ fuisse, quia et Erchem-
baldus Episcopus, ubi inscribuntur, omnium consensus dicitur
obvise anno 902, et Adalbero Episcopus Augustanus, cuius adhuc
viventis mentio fit, mortuus est anno 910. Denique annus albe-
rius aut Regis aut Imperatoris loco Arnulphi mortui fuisse ad-
iungitur, ubi supra lib. 2 factum. — b Colantur 85. Gordianus et
Epanuchus 10 Maii quartum reliqua sunt in Compendiensi mo-
nasterio ab Hildegarde Caroli Magni uxore fundato. De eo legitur
Bruchius, Cranus, Buelchius et alii. — c Forte, iustus, ubi cen-
set Canisius. — d Buxula capsæ et buxa, folia de Transilvania
S. Martii 13 Januarii, cap. 4 et reliquis S. Stephani in Buxula,
alii Buxula, et buxa lignea reconditas fuisse. Sierarius margi-
nem adscripsit Pexoleula an. cæ. MS. non intellexit. Sierarius
margis, capsæ et buxa. — e Oblationes antiochi Stewarti. Oblata
retrae Medihardus poeta. — f Hæc aliquid buxa — g MS. Can.
liberare — h Sinus canaliculus in carcerem inclinatissimus. — i
Follis et folliculus marsupium seu saccus cæ pelle aut corio. — k
Adalbero ex Abate Elvæensis Episcopi Augustanus, creatus an. 887.
ita Regno Teuburgensi Conditio an. 893, quo hæc facta sunt,
interfuit. Mortuus an. 910. Ita Hildobrandus et alii breves
S. Gulsti. Sanctus habetur a Menardo et Buelchio an. 12 Janu-
arii. — l Wantus in additione l. Capitulum Caroli Magni et Lud-
ovici per p. 22 unusquisque monachorum libeat hantios in
ostio, nullifus in hunc venientes. Sani autem Wante et
mollis vires Germanicæ pro chrothice æstiva de hibernis — in
Chrometrica, quod uantibus commensuratur, uantibus suspi-
cipes, aut zepoperepæ dicitur. — m MS. h. n. licet exposita.
— n Aliis Gosala. — p Burchardus infra nom. 17 Thuringiam
regit, cuius Ducatum illi ab Arnulpho Rege voluntatis fuisse
anno 892 (sola 893 sequi) tradit litano, quo regente, cum
strenue gubernabat. Occisus ab Hungaris an. 903 refert S. Haf-
naburgensis. — q Aliis Walachonis hunc unumquodam Episcopi
de Lutragravus Hæste corrigendus, cui pater Burchardi di-
ctor Ludovicus, et uxor alter Ludovicus, quem tradit a Carolo
Crano an. 885 constitutum Lutragravum Thuringie. Verum tam
profuisse Popponeum constat ex Annalibus Faldensibus, Regnum
et alius carnis. Ut solum Burchardum ab illo anonimo scribi ei
provincia præfectum post an. 913, occisum an. 972, eorum
anonimo 63 membo — r Megingundus Comes, (homo Regis ne
pos ab Alberico episcopo sociis in monasterio S. Sixti quod voca-
tur Buxula, docti intellectus est v. Kal. Septembris, anni 892. Annal.
Metanæ. Trierum corpus deportatum, apud S. Maximilianum so-
pultum. Boiano. De hoc Megingundus v. annis 8 Febr. ad Villam
S. Margolæ Marti pag. 188 ann. 18 et 19. — s Hannula genus
poculi MS. Ben. Hannula. Hannula a Rusticoida adscripta. Han-
nus barbatus in Annalibus anonimorum vas parvum, in latitudi-
nem porrectum. — t MS. Ben. ex illi sublata reddito. — u Stro-
curiosa.

CAPUT II.

Miracula u S. Walburge patrata in muta,
clauda, cæcis sanatis.

Vicis quidam in Bajoaria regione, a Che-
lesgrove Adalotesloch nunepannime vocitatus, mul-
tis mihi quoque ista fideliter scribenti plenissime
cognitus : in quo quadam adhuc in vita superstes
est muliercula, nomine Asna, in qua superna in-
seratio, sullragantibus Matris nostre meritis, quin-
que evidentissima operari dignata est signa. Nam
labili et tremulo corpore tota caduca, insuper obis-
tente obire inflexibilis lingue miserabiliter muta, et
cunctis notum monasterium esse adducta, ut ibi in-
veniret remedium, ubi multi quæsitum invenere
presidium. Cumque mihi lacrymosæ ad Domi-
num funderet preces, vox in sublimi aulica est sup-
plicantis, et sociata lacrymis sanitate corporea, in-
columis mulier remeavit ad propria. Sed insipide
multorum rusticorum ac secularium mentes, dum
dona

cap. 6

Mulier epilep-
tica et muta
sanatur :

dona

A sibi præstito, ubi jam dictus in itinere fuerat loca-
tus pulvillus, hand plenius credens per crinitas lan-
nugines apprehendens, fortiter excussit, illudque quod
non latebat, invenire voluit. Sed vacuus illo folliculus
vim quasi passus, id quod non habuit, nec ostendit,
nec reddidit. Transeursa vero hebdomada subse-
quente, is qui follem aptum itinere præstitit, venit,
quod præstiterat requisivit, acceptumque festinus
excussit, buxulam parvam reperit domique follem
revexit, resedit, juxta se collocavit, atque iterum
excutere festinavit. Mirum dictu. Is, qui sæpius an-
tea excussus fuerat follis, nil nisi buxulam reddidit :
tunc demum quasi ligaturam muliebrem evomuit, et
qui prius inonustus apparuit, onerosus se cunctis
potenter ostendit. Ipse denique dispensabili Omni-
potentis augmento paullatim incipiens cumulari, in
ipsam eandem, quadum exiterat, quantitatem ex-
crevit, et capitalis pristini se intuentibus exhibens
formam, ipsum qui perditus jam olim fuerat, et non
alium fore, liquido monstravit. Viso interea tam
inopinato signi miraculo, et gratias multimodas
agentes Deo, ilem k Adalberoni detulerunt Episco-
po : ille vero prebhatum statim cœnobio; ubi
ad iudicium venientium pendet de muro, et fidem
hæsitanti et incredulo tribuit populo.

B Huic aliquid pene simile in eodem monasterio
operatum est miraculum, quod non restimo silentio
contegendum. Quidam a partibus Franciæ illo adve-
niens, nescio utrum protervia mundialis supercilii
tactus, an incuriæ oblivione corruptus, sive etiam
improvida stoliditate deceptus, cum l wantis, quos
habuerat in manibus, ecclesiam publice introivit.
Verum vagahundam ad se retrahens mentem, wan-
tos a manibus evellere voluit : verum neutrum in-
venit. Cumque de his diutius tacitus miraretur,
facta tandem oratione, acceptaque, pro qua venerat,
benedictione, ad propria repellavit. Explicitis igitur
quatuordecim noctibus, dum sederet cilium gustaturus
ad mensam familiari cum suis utens colloquio,
cepit quod ei contigerat, evidenti pandere ratione.
Ubi dum plura fabularetur ad socios, easdem et non
alias, juxta se jacentes invenit manicas. Quod cum
vidisset, hæsit animo, et ultra quam credi potest
admirans; tandem resumpto spiritu, cepit tractare
cum suis, quid de eis agere debuisset. Cernens nam-
que in chymometrica munera, quæ prius nescio
quo pacto perdididerat, ante se in patule jacentia, me-
tuebatur si ad pristinos resumeret usus, aliquid divinis
in se operari vindicte. Tandem competenti sumpto
consilio, ad monasterium, ubi amiserat, destinavit;
decutis fore iudicium, ibi ad iudicium debere ser-
vari, ubi copiosa credentis populi quotidie confluit
multitudo, et ubi plura ac desideranda cernuntur mi-
racula, istud etiam inter cetera nihilominus pande-
retur. De quibus, si aliquis dubitat, si vult, eat, con-
trectet, et videat, et dum aspexerit, credat.

C Pari etiam modo, dum o Gilsila matrona perno-
bilis, uxor p Burchardi, q Walachonis Comitis filii,
qui antea matrimonio juncta r fuerat Comitis Me-
gingundi, orationis causa, ut solita est, cellam
Virginis adisset, in primis pro se suisque omnibus
Domino supplicavit : dem erigens se, et signo Do-
minico innuens, eas quas secum detulerat, obtulit
eulogias. Ubi ventum est ad pauperum Christi elee-
mosynam partiendam, datis cibi stipendius con-
gruentis, dum etiam pocula sedula ministraret, vas
quod s hannula nominatur, quo mixto agebatur,
inter manus propinantium ita exinanitum est, atque
subductum, ut nullas assistentium illo modo scire
potuissent, quantum ratione perditum esse videretur.
Sciebant sane, conscientia propria teste, propinatrix,
nec quodam casuali more fore dilapsam, nec a manu
dispensatrici esse direptum, neque aliqua fraude

cap. 5

p q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

in folle seu
sacco sæpius
excussio

reperitur

k

cap. 6

l

chrothice
emula

m

n

recuprantur

cap. 5

p q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

hæc in cœnobio
perditum

A suorum adminiculo vicinorum, seu etiam propinquorum, ad Virginis delata est oratorium, Quo dum mundico tempore debilis pedibus moraretur, florida verni temporis dignitate, et ipsa trijudicanti mente flurescens, plenissima restituta est sanitati. Sed dum paululum inibi non animo, verum corpore constituta postmodum remaneret, visum est ei, ut monasterium deserens, ad propria remeare debuisset. Quod dum opere percomplexit, statim dirum suo in corpore languorem incurrit. Igitur aliquantum temporis stimulata languoribus, resecta cum eodem est ad cellam incommodo: ubi divinitus haecenus castigata, non adhuc plenariae sanitati donata moratur.

sanatur clauda:

cap. 8

a exert illum nantur.

I

14 Interea dum haec agerentur, quidam ignoti et s a nativitate advenire cives et pauperie urgente mendii i. corporis et luminis solatium requirentes, et lacrymosi singultuum vocibus postulantes. Quos cum materfamilias Lubila cum devotis Deo famulabus humaniter suscepisset, et victus alimoniam misericorditer ministrasset, visum est eis, ut suffragia Virginis attentius implorarent, quatenus visum a primæva origine inexpertum ejus meritis et precibus adipisci mererentur. Motibus igitur quibus poterant in ecclesiam intravere, et facta oratione votiva, tangi sibi caeca lumina oculorum, de I cambuta Virginis petiere. Quod dum factum esset, sensim visus incognitus pervenit ad oculos, et irradiati radiis jubaris, lucem crevere gaudentes. Id omnes, qui videre et audire mirati sunt, et ei, qui solus mirabilia magna facit, gratias non modicas retulerunt.

Cerillum.

Cambuta.

a Aios Chelsgouve. Stevar. Adelslog (agus Jun ditionis Eys-
 telen. inter Eyzadium et Aurethum oppidum, vulgo Nassenfeldt.
 — b In infra num. 12. alio loco vocabulo Adellulda Adellulda, Adellulda — c MS. hec citus pot — d Idem perdmxit.
 — e Germania verso reisten fiachs Cerillum etiam Medibardus usurpatulibi ignotum. — f De Rogationum antiqua consuetudine agemus ad Vitam S. Marerti Episcopi Viriennensis xi Mon — g MSS apud Stevar post heidomadam Cracium secuturam. — h Forte collum. — i Stevar. et cana. Blamina, al ibi. 8 num. 14 flambra omnes habent, id est, verilla, s. n. labora, in supplemento-
 nibus præfertur solita. — k MS. Ben Chelsgou. Stevar. Kes-
 chigam, oppidum mille passibus Ingolstadio distans. — l MS. Egret. Cambuca De eo citatus ad Vitam Episcopi S. Toso-
 nis Augustani, et Urbani Lemoniensis 16 et 23 Januarii, ubi pro-
 pelo Pontifici sumitur, cum quo et S. Alburgis pignitur. In
 Germania editione pro feretro accipitur, quod minus probamus.

CAPUT III.

Implorata S. Walburge res variæ acceptæ. Mutu sanata.

cap. 9

C

Peregrini inter elegias pisces petios non accipiunt.

Quadam die, dum ego ad idem monasterium ali-
 quid novi ac desiderabile audire cupiens, adventis-
 sem, et fidei animo, si quid auditu dignum existeret,
 quod ad notitiam perveniret, requirerem: affuerunt
 duæ ex Virginis famulabus a Diethildis et Ruathil-
 dis, quæ mere satisfacerent voluntati, nulique cum
 cautione et cartula residentis, inter alia hujusmodi
 retulere miraculum. Accidit namque, aiunt, ut mul-
 torum moris est quarentium Dominum, et suorum
 interventionis Sanctorum, ut quidam orationis
 causa idem oratorium adissent. Intransentes vero in
 ecclesiam, dum adoraverunt viventem in secula,
 etiam beatissimæ Walpurgis pronis vultibus quæsiere
 suffragia. Completæque pro quo venerant voto, insu-
 per accepta benedictione, que comes in eundo existeret
 animæ: viatici quoque corporalis eulogiam a
 matrefamilias accipere. Erat enim tempus abstinen-
 di a carne: et idcirco ea, quæ manus largientis
 invenerat, secum animo devoto tulere, scilicet, panem,
 caseum atque cervisiam. Dum ergo ab eis piscis
 quaereretur, et negante, qualitativi temporis vice
 minime adipisci potuisset, operati sarcina superius
 exarata, iter cepere rebundum ad propria.

15 Cumque plurima famulantes comitantium more
 incederent, ventura est ad locum, ubi grata et virentia
 juncentis gramina pro temporis congruentia inve-

nirentur. In quo exonerato eorundem pendere ju-
 mentorum, de Dei donis ac datis, et benedictionibus
 Virginis percepturi, sese in forum viride prostraverunt.
 Tum is, qui eorum sarcinis manum innit-
 tere familiaris consueverat, b sistarcias evidenter
 aperiens, dum ea, quæ in monasterio pro benedictione
 acceperat, et propria conscientia teste, ipse posuerat,
 rursus tolleret, et discumbentibus appone-
 ret, miro admodum modo invisum antea et intactum
 aspexit et sustulit piscem, ipsumque inter cetera,
 quæ ministrandi officio apponere festinabat, haud
 absque nimia atque terribili apposuit admiratione.
 Non tamen mirum, quod acciderat ante ejusdem inopinati
 pisci-nli fractionem, ausus est silentio tegere, verum,
 ut accederat, regente admirabilis signi virtute,
 compulsus est enarrare. U, inquit, socii, filique
 collegæ: nequaquam existimo vos de acceptis monasterii
 enlogiis prius cibum debere percipere, quam de eo,
 quod nobis presentialiter accidit signo clarissimo,
 laudes Domino decantare. Nam ante positum,
 quem vos cernitis, piscem, nescio quis ad vestri
 edulii pabulum præparasset, et unde venisset,
 quise in sistarcia victitera passisset! Unum hoc
 veraci sermone confiteor, nec domi tulisse, nec in via
 aut dono aut pretio acquisisse: sed neque ad monasterium,
 aut istum, aut quemlibet alium accepisse. Reminiscitur
 igitur vestra sagax prudentia, pisces in eodem aristerio
 humiliter postulasse, verum accipere nullatenus
 potuisse. Hujus rei, Deo teste, me veriloquum et
 conscium testem adhibeo, nullius alterius, nisi divini
 muneris destinatione collatum. Quapropter animadvertite,
 et diligenti consideratione perpendite, eundem in cibum non esse sumendum:
 verum ad indicium fidelis populi, ad cœnobium ocyms
 remittendum; ut ibi fideliter servetur pro signo,
 quem caelesti meruisti accipere dono. Quod audientes
 et incredibili admiratione stupentes, Domino gratias
 reddiderunt. Postea de percepta benedictione monasterii
 cibum cum maximis hymnologis capientes, quis ad
 cellam Virginis piscem reportare potuisset, curiose
 tractare cœperunt. Sed cum nullum ad præsens
 invenire potuissent, qui eum fideliter deportaret,
 sumpto velociter necessario corporis victu, iter
 arripere jucundum, non oblit secum vectitare pisci-
 culum. Ubi vero ad villam, quo dicitur e Diethart
 feliciter pervenerunt, obvias ibi Dei famulas superius
 nominatas cum magno cordis habere tripudio. Quibus
 cum rei gestæ seriem narraressem, piscem etiam
 tradiderunt, ut eorum manibus veleretur ad id
 sancta, in quibus Christo largiente, crebra fiunt
 miracula. Detulerant igitur ad monasterium, et tam
 Matrifamilias, quam omnibus exhibentes, suspende-
 runt in latere prominentis parietis dedicati, ut ibi
 cerneretur a cunctis, notumque fieret omnibus, non
 falsum, sed verum esse quod scripsiimus.

D VERTURE VOL- FUSCUS PRASH. PISC S DIVINITUS PISC E IMPORT- TUS, b

magna letitia servatur,

E

et ad S. Wal- burgem de- fertur:

c

d

F

cap. 10 e f g

loquela matr redditur

7 Duo a regione e Tyringia, f Burchardi Comit-
 milites, g Deitharius atque Hein, suere Virginis qua-
 siere præsidia, adducentes secum feminam quan-
 dam humane modulis loquela carentem, ut ibi Do-
 mino miserante mereretur accipere gratiam, ubi
 multi multiplicem consenti sunt verum. Quo dum
 prospero itineis calle, alacri corde venissent, desi-
 derio potitu priore, suis pro paculis indulgentiam,
 fisis a fundo pretoris precibus petierunt. Hein al-
 lata monacha altario imponentes, mulierem etiam
 mutam, quam secum a patria adduxerunt, animo de-
 voto et credulo corde Omnipotentis largituae mise-
 rationi, et Virginis commendaverunt monificæ pi-
 tati. Illa etiam, quia lingua non potuit, humiliati
 spiritus contritione indulgentiam postulavit. Perac-
 tis pro quibus venerant causis, ad sua redire conati
 sunt, eandem secum mutam mulierculam ad patriam
 revehentes. Cumque de ejus exquisita, et non inventa
 salute

AUCTORE VOL-
FR. RUD. PALSD.

in reddu,

cap. 11

A

i

boves furto
abduci

k

dominæ suæ

C

l

a S. Walburge
redemti

statuuntur.

salute tristes ad propria repedarent, quadam nocte, cum lassa omnes quieti corpuscula tradidissent, ipsa quoque somnifero pausaret in lectulo, affuit ei quadam elegantis speciei, miræque venustatis puella, quæ ei flatu placidissimo insufflavit in aures. Quæ statim evigilans, et de eadem felici visione curiosi meditatione pertractans, ligatæ ei solutum est vinculum linguæ, et modulos promptæ cepit exercere loquelæ, referens debitas numerum largitori laudes, qui locatis secum in superis Sanctis, plurima valere donavit in terris. Unde comites et universi qui audire mirati, letisque meatibus proprias revisere tellures. Sed prudenti animo cogitantes, non decere tam evidens miraculum reticere, notum per suos monasterio sacre Virginis facere studuerant, ut Dei famulus et omnibus fideliter audientibus fieret cognitum, quod in eadem femina divinitus est ostentum.

18 Matrona quelam genere et moribus clara, nomine Dietbirga, illis in partibus pene coniectis notissima, a finibus Alamannia regionis ad monasterium venit, Dei famulus mihi commorantibus h impressura, consueto more, solatium, et pauperibus necessarium datura i subsidium. Hæc cum mente promissimam atque devotissimam voluntate tam Christi ancillis, quam egentibus pariteretur, vergente jam ad ocnsum noctifuga die, densæ noctis atra successere cubines. Pausantibus itaque universis, minus provida regimini curiositate etiam ei, qui cum onusto advenire carpento, nocturni sopati quiete dormire lubulei. Hi autem qui crassis in tenebris nequaquam obdormiunt, verum ut dormientibus noceant semper invigilant, videntes fessa labore corpora humi dejecta, et jugalia quatuor sine ullius vigiliæ custodia stare jumenta, præcæta manu injecta, eadem cornigera furati sunt pecora, non sine utilitati servanda, sed dominæ necessaria servituti iterum mancipanda. Tota enim nocte eosdem, quo furto temerario ceperant boves, casso labore mivantos, ad eandem per quam domina animalium reversura fuerat, studeverunt tendere castra. Vere enim dignum exitit, ut eorum captiva existeret præda, quorum mens fuerat diabolo capiente captiva. Cumque mane illucescente, a lectulis cuncti exurgerent, surgentes etiam cum adis homi feneri k pulsos, furatos invenere jugales. Hujus rei dispendio animo graviter vulnerati, tandem dominæ propriæ adhuc in eodem monasterio constitutas, furtum, quod acciderat, retulerunt. Illa femine cordis lacta mollitia, familiam asseruit esse culpandam, que tantum, taleque facinus ausa fuisset admittere, et monasterium in orbe celebri ausu temerario violare, ac, famositatem per universum pene mundam, multorum relatione protensus, tanto crimine infamare. Audita hujuscemodi objurgatione incondite faciundie, matrisfamilias pia simplicitas incredibili cepit pulvere pulbere, et animo fluctuante vehementer aestuare. Tandem l accita inculpabili summa cum celeritate familia, partim nimis atque terroribus, partim cum cepit appellare blanditus; ut si objecta foret culpabilis noxa, salutifera confessione peracta, indignam pervenire mereretur ad veniam. Verum furto haud rea domesticorum ecclesia et immunis a culpa, nec furtum reddidit, nec se in crimine tanto pravitatis involvit. Adhuc tamen mulier suspiciens uranti carbone in cordis utlamo constituto, cepit remanere ad propria, relicto in atrio monasterii, quod delicti jussisset, exonerato carpento. Uniquo anxio et nimis sollicito corde incederet, invent in media publica via stantes illos, quos latronum provincialium sublatione perdidit boves, adventum domino præstolantes. Denique viso miraculo, fallacem et suspiciosam conscientiam tacita objurgatione culpa-

vit, et pro imposito familiæ furto veementem eruluit; boves proprios tulit, et gemino referta de onere, ad propria rediit.

19 Quodam igitur tempore configit, ut porci ejusdem domus in pascuis pascerentur. Adveniens itaque atrox et sanguinarius avido gutture lupus, suem de grege atroci dente diripuit, et ad saltus optati latibulum, aspiciens pastore, devexit. Secutus est, sed nec prælam abstulit, nec invenit: indeque vacuus recurrit. Lupus vero insolito more illam, quam rapuerat, sarcinam, pastoris more illesam servavit, et duobus m custoditam diebus, tertio sanam ad gregem redire permisit, prius latus de illo, quod extulerat, onere: tristior postmodum, quia non potuit satiari de carne.

a Diethilda et Ranthilde ante nominatae sunt: illa aliis Diethildis, hæc Ranthildis, Radhildis Rodilis. — b MS. Ben. sistartias. Ita 1 Negum cap. II panis deficit in sistarcis nostris et cap. 2 Vite prioris S. Genulphi 17 Januarii levatur thesaurus in sistarcis, unde forte sistarcem videtur. Sicapria Græcis est annona militaria. sicut frumentum, sicut cibum et parvis. Alii cistoriam scribunt, ut sit cistellæ, quæ deferunt panem, sicut cista, apud panem. — c MS. Ben. Diolluri — d nitis, abate. — e Aliis Thuringia et Turingia. Hennecius Pyrtigos dicitos tradit a Tyrogetis populo ad ostium Tyra fluminis degente. Quod necdum apud ultos hauritus. — f De Burchardo supra cap. I actum. — g MS. Ben. Dietharius. — h Item, impensura. — i M. Eysel. præsidium. — k MS. Ben. provisosores. — l Ann. ovila. — m MS. Ben. Intactum.

LIBER QUARTUS.

Alia miracula ibidem patrata, ex eisdem MSS. et Stevartio.

PRÆFATIO

Vaheram hujus opusculi brevilogio metam imponere dissolutam; verum concurrentium jugiter mirabilium rerum atque signorum desiderabilis novitas iterum iterumque ad scribendum impellit atque provocat, et ut perfecto opere ad finem usque perducam, frequenter invitat. Non enim in initio galeati militis præhantus virtus ascribitur; verum in fine efficacis victorie virtus cum favore a referentibus propalatur. Dignum est enim, ut laus prædicetur in fine, et finis decoretur in laude, Domino dicente: Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Quapropter libelli quarti, Christo favente, exordium capiam, ut et transcursis stylo currente gloriosis sacre Virginis miraculis, ad promissum dialogum veniam, et in eo pro ingenioli quantitate admissio sulore decerem. Si quid ergo in hoc opusculo in visum et inaudium lector invenierit, pia mentis intentione percurrat, et Dominum solum mirabilia facientem agnoscat. Non enim membranæ annotata essent, si mirabilia non fuissent. Legimus namque, quia signa non fidelibus sed infidelibus data sunt. Unde credimus in novissimis temporibus atque periculis multa inaudita operari Christum per suam amabilem Virginem velle prodigia, ut bestiales numerare in seculo hominum montes, quæ prædicanturam converti despicunt verbis, saltem inauditis inclinentur ex signis. Quisquis ergo legere et audire desiderat, cordis, si est, rubiginem tollat; et, dum me vera scribere experimento didicerit, credat, sciatque me non signorum esse fictorem, verum fidelissimum exceptorem, ut pro hoc labore liberari merear a peccatis, præcibus et interventionibus Virginis. a

a Capitulum hic syllabus seruebatur.

1 De quodam claucho curato.

2 Item ibi alio claucho curato.

3 Ubi claucho alius est sustulit restitutus.

4 De muliere pichibus rescripta.

5 Ubi item abis delictis probis sanatus.

6 De muto et claucho sanatis.

7 De demum claucho curato.

8 De circo que visum recepit.

9 Ubi cæcus quidam illuminatus est.

10 De alio cæco illuminato.

11 De illuminatione alterius cæci.

12 De muliere, que cili et potus communem victum multo tempore non potuit percipere.

CAPUT I.

cap. 12
sua a lupo
servatur et
dimittitur.

sistartiae

E

Matth. 34 18

F
1 Cor. 14. 22

Capit. lib. 4

a

CAPUT I.

Claudi octo et mutus ope S. Walburgis sanati.

Claudus quidam in famosissimo a Fuldensi monasterio plurimo tempore commoratus, famam Virginis audire promeruit. Qui ab illo die, quo erectis auribus verba referentis misellus exceperit, tanto est amoris incendio inflammatus, ut ejus vix queat explicari affectus. Cœpit denique et viam et conviatores aestuante inquirere, ut ad monasterium Manliem mereretur aliquando pervenire. Tandem compos voti effectus optati, et viam didicit et commeantes invenit. Tum animo jam feliciter saliente, gressu tamen obliquo cunctis notum oratorium adit, et non claudicante spe, claudus corpore in ecclesiam introivit. Ubi dum attentissime Dominum exorasset, reflexo in gradu directo curvissimo pede, gratiam quam quaesierat, statim ambulandi promeruit.

3 Alrus quoque ex villa, quæ dicitur b Tuzinga, nomine e Elimpertus, simili pedum debilitate quasatus, dum plurimis evolutis temporibus acris laboraret, visum est ei, ut Virginis basilicam adire debuisset, ejusque ibi benignissimam clementiam imploraret. Quod et fecit. Arrepto igitur, quo potuit iteris gressu, voti desiderabilis effectum, quanta valuit aviditate complevit. Sed veniens prius se in oratione prostravit, et reum peccatis pectus pugnolundente corripuit, et veniam fuis lacrymis postulavit: quam et accepit. Nam statim omnis ab eo curvado recessit, atque orthometron insueti tranitis sumpsit, et gratias Altissimo retulit.

4 Helengerus etiam a Francie partibus quidam eodem pressus incommodo, devotus advenit, atque in ipso loco aliquo tempore mansit. Cumque pendentia de muro claudorum multorum jam de sua recuperatione gaudentium sustentacula frequenter adspiceret, de sua quoque cœpit et ipse salute tractare, atque submisso in terram vultu pallido, Christum attentius invocare. Qui dum id sæpius faceret, illam, pro qua precatu fuerat adeptus est sospitatem. Qui duo hactenus vicem acquisite gratie rependentes, sese in competenti armentario servitio manciparunt; ut ibi debitum redderent famulatum, ubi sanitatis consecuti sunt gradum.

5 Si de omnibus, qui illic incesso pedum potiti sunt, claudis voluero texere orationem, ante deficiet dies, quam signorum evidentiam plurimorum. Veruntamen ea, quæ ad memoriam veniunt, non aestimo silentio cœnticenda, quoniam, ut legimus, Dei narranda sunt opera, cujus sunt inexquisita judicia. Ideoque quendam feminam e Manswindam, ad mentem reducere festinamus, ut ipsa quoque, qualiter curata sit, enarremus. Ex villa namque que dicitur f Truthinga adveniens, et medelam corporis animaque in monasterio quaerens, (erat enim pedum debilitate deformis et inhonesta) diutius ad eorum orationis voces et pectore ingulbri destinavit, et, ut sui Omnipotens misereri dignaretur, prolixo precatu flagitavit. Cui mox divina virtus et miseratio alluit, et gressum, quem perhiderat, intergerminum reparavit.

6 In ipsa villa, in qua monasterium celebre situm est puer vocabulo g Beretgus erat, in quo vivifica Trinitas ipsum idemque operari dignata est signum. Fuit enim per tres annos gressuum ambulatione privatus, ita ut ad nullius fructuosi operis exercitum habilis esse videretur. Quem tollens nimia referta moestitia genitrix, nuncupamine Ratila, ad basilicam detulit salutarem, ibique ante oculos Divine majestatis exposuit, et ejus inenarrabilem miseracionem cum lacrymis et gemitu postulavit. Videns itaque de excelso caelorum habitaculo Dominus

Februarii T. III.

mulieris fidem, curavit infantem, et matris precibus fecit ambulante. Quo audito, domina utriusque, infantulum tradidit eidem ecclesie jure perpetuo possidentium, ut ibi quamlibet adviveret, servitii jura impenderet, ubi vires ad famulandum recipere meruisset.

7 Similiter Romanus quidam adveniens, et in porticu aquilonari, cum carruca, in qua delatus fuerat, miserabiliter jacens, sequenti die postera ambulandi meruit facultatem.

8 Accidit præterea quodam tempore, ut h Hildegarda Domina, pacifici Regis Ludovici filia, orationis gratia cum i Luitpoldo famosissimo Comite ad jam dictum monasterium deveniret. Non ergo immemor beneficiorum sacre Virginis, præsertim cum sciret et crederet multa ibidem facta esse, et pene quotidie fieri miracula, adduxit in comitatu sequenti k ab ortu originario mutum, ut si dispositione superita gratissimum directi faminis donum mereretur percipere, audita apertius crederet, dum visa fidem auditis darent. Luitpoldus quoque, ut suspicor, non dispari desiderio tactus, commenteantem secum detulit claudum. Ubi dum eadem nocte quiescerent, matutinali veniente synaxi, omnes in ecclesiam celeriter festinarunt. Cumque Dei famulas inibi servientes Dominicos copissent concubare contentos, astantibus etiam his, qui secum detulere predictos debiles; mutus soluto vinculo plectri, clara cœpit loquelis enutere voce, et mirabilem Deum in Sanctis suis cordis júbilo collaudare. Et non solum ille verum etiam omnes, qui officio matutinali intererant, omnipotentem Deum collaudabant Cernens ergo ille, quia, ut desideraverat, ita rei eventus impleverat; magno exultanti cordis repletus tripudio, elevatis in caelum manibus, gratias omnipotenti retulit Deo.

9 Sequenti denique ejusdem felicis horre momento, et Luitpoldi prætaxati Comitis justifer claudus cœpit exilire gaudente, ac Salvatore summa benedictio congruenter. Idem etiam Comes venerabilis, ut cognovit suum, quem detulerat, claudum exilientem, et laudantem Deum, laetitia cordis exultans, misericordiam benedixit Domini.

10 Ut ergo jocunditas gratulantium duorum cumulantius augetur, duo evidentiæ et aperta miracula tertium roboravit. Nam quædam cujusdam clauduli mater, cum vulnisset præsentia signa duo esse patenter ostenta, et ipsa suum, quem exposuerat lamentabili editu natum, subintulit ad curandum. Sic præcedentibus curatis duobus, postremo astantibus universis sanatus est tertius. His ternis, duo præcipue desiderantes visis miraculis redierunt ad sua, ista narrantes e plurimis.

a MSS. aliqui Fuldenses. *He co actum 4 Febr ad Vitam B. Hubini.* — b Severino Tubinga. *Academum antiquum nobilis, et redes antiquorum Palatinorum et Comitum Tubingensium, de quibus Lazarus lib. 8 de Magyreni pag. 408, Crusius par. 2 Annal. Suev. lib. 7 cap. 1.* — c Sev. Elimpertus — d MS. Ben. Heltingerus — e Item Manswindam — f S. erarius Wasser Truchtingam appellatus civitate Decanatus ruralis Hulo insignem. — g MS. Hen. Perrethikus — h Alro. Hildegarda et Hildegardis, coram Arnulpho necensata, regis possessionibus privata, ead in monasterio Chemissem vitam in gratiam recepit, sua majori ex parte recepit *Leopoldo an. 894.* — i Luitpoldus, alius Luitboldus, Leopoldus Liudboldus, Luitpaldus, nobilis Annus Dux, cujus in-ribus, consilii quoque res non a sud Arnulpho episcopo filio Ludovico, qui cum summo propitiu quoque vocat, statim incuncta. *Ann. ab Hildegarda anno 908 actus successit Arnulpho filius, illustris Bajorum factus Princeps. Consule Annal. Botcos Brunneri lib. 7 et aliorum.* — k MS. Ben. Hilarum excessum.

D AUCTORE WOLFRARDO PRESB.

VI

cap. 6 h

i

k

E mutus sanatur

Claudus VII

VIII

F

Tubinga.

Hildegardis

fil. Ludovici n. Luitpoldus Dux Bajorum.

CAPUT II.

S. Walburgis patrociniò demoniaca liberata, et iv cæci visu donati.

De præteritis, quæ hactenus enumerata sunt, ipsa jam ratio finem cogit imponere, ut ad alia, de quibus narrandum est, calaniam valeam meliorare. Multiplicia enim multipliciter enumerantur, resque

cap. 7

A per ordinem constitutæ ex propriis accidentibus discernuntur. His omissis, redeamus ad eum, qui coepus est ordinem. Inimicus diabolus, humano generi semper infestus, quamdam mulierculam, nomine *a* Matsuindam, febri arreptione pervasit, et varia contritione quassavit. Igitur a dæmone tota possessa, et a tanto huste miserabiliter captivata, cæpit de loco ad locum discurrere vagantque eronea dentium stridore terrificâ, multiplicium voce sonorum horrenda: ita ut in sui habitus qualitate tot variatim ostenderet species, quot milleformis hostis artium diversarum frequenter in se hominibus exhibet formas. Cumque sæpius, sæpiusque a partibus Dambii fluminis cursu avidesola admonasterium pervolaret, et sanctimonialibus permaximos terrores inferret, verentes, ne serpens ille callidus in ipsa familia, opportunitate accepta, aliquid sui operis moliretur, reduci eam ad locum, unde venerat, magna cum interminatione jusserunt. Parvo interjecto temporis spatio, iterum sola ad idem monasterium cum pristino terrore occurrit, metunquæ omnibus Dei famulabus ingressit. Illæ vero iterumque reduci eam cum celeritate maxima fecerunt, et ne ultra ad eundem accedere comaretur locum, timide inhibuerunt. Sed nihil profuit. Nam statim ut reducta extitit, ad monasterium rediit. Quod tanto tempore fecit, donec liberata ab hoste Virginis benignissime prece, optata rediit cum salute.

B 12 Patertfamilias quidam ex regione Suevia, *b* Frileloi insignitus nomine, cum Gtrida vocabulo conjuge, et filia Regimulda necessitate perductus, Virginis auxilium requisivit. Nam præsidiæ eorundem carissima filia, dum quadam die in opere muliebri constituta, nescio quid ex eodem compleve voluisset, visus subito privata est dignitate. Cujus præhæti parentes, licet turbido vultu orbam aspicerent matam, tamen ad Virginis semper nominando præsidium spem habere firmissimum. Credebant enim si eandem cæcam ad ejus perducerent domum, quod ejus, qui de caelo prospicit, miseratione continui, caritate cetera, via et luminis redderetur aperta. Salus ergo secuta est fidem, dum cæcam filiam, hi qui adduxere parentes ad Virginem, statim reducere videntem.

C 13 Fertur, quod ex provinciâlibus citra Rhenum locatis, quidam peregrinus, nomine Adalbertus, a nativitate cæcus, egenorum aliorum catervis insertus victus gratia requirendi, Virginis adventu dominum. Erant enim sacra dies Quadragesimæ, in quibus abundantius et pauperibus pro redemptione animo victus impenditur, et ecclesia a fidelibus frequentius visitatur. Ubi dum veniens, erogatas partientium sumeret alimonias, relecto ex cibis exterioribus corpore, cupit quique mente tractare, qualiter liberari potuisset a luminum cæcitate. Verum cum a multis audisset, Virginem cæcos illuminare, studuit et ipse totis precordis ad ipsam pro sua caliginosa cæcitate clamare. Cujus fidem ut Dominus vidit; et Virginis preces in caelo pro misero preerantis audivit, et cæco in terris humiliter postulanti misericorditer lucem, quam nunquam aspexerat, ministravit.

D 14 Quodam itaque contigit tempore, ut pro admonentis, atque in Dei timore roborandis Dei ancillis, ipsam monasterium, juxta morem frequentius consuetum, probus piusque Pontifex Erchemboldus visitaret, et in eis sanctæ prædicationis creditum mellitis labiis sereret ammonam. Cumque adhuc in eadem cella consisteret et pro herandis Christo animabus attentius desudaret, quidam a partibus Franciæ cum agmine clericorum et pauperum *d* flamma devotissimi et Kyrie eleison voca canora canentium, a nativitate cæcus pauper advenit, et nisibus quibus potuit, in basilicam cum con-

victoribus introivit. At ubi *e* fixis genibus in oratione fibram etiam cordis erexit, et pius Dominus suam aurem placidam *f* propitius inclinavit, fusamque pauperis precem audivit, lumen quod natura negaverat, sua mira potentia condonavit. Quo viso, Præsul et omnes qui affuere miraculo, laudes in excelsis reddiderunt Deo.

E 15 Non incongruum videtur, si sequens præcedenti æquiparetur miraculo, cum cæcus ille fuerit, qui, ut diximus, patenter ibi lumen accepit: orbis et iste, de quo series textitur, qui etiam in eadem ecclesia diem videre promeruit. Transeunte namque festiva solemnitate Paschali dum, *g* Albaria sequens hebdomada, Adalbertus Comes *h* nominatus, a rure Francorum illustrium, monasterium petiit. Ubi dum divinum officium stans in basilica cum suis audiret, incognitus quidam affuit cæcus, et inter ceteros stetit adductus. Nec mora, facta ad Deum prece humillimâ, lux ejus noctem fugavit ab oculis, cernentibus et mirantibus qui aderant universis. Cumque talem in se agnovisset virtutem, Creatori reparatorique suo retulit laudem. Rediensque sanus et incolonus ad patriam, illud quod in se divina peregrit dignatio, ubicumque potuit divulgavit.

a At. Matsuindam et Mutsundam. — *b* At. Frililoi. *c* — *Siev.* deserta. — *d* *MS.* *Ben. addit* cummixto. — *e* *At.* flexis. — *f* *MS.* *Ben.* protinus. — *g* *Id est.* hebdomada post octavam trache, seu Dominicam in Albar, quando baptizate vestem albam deponchant. — *h* *Id est.* tertio occurrit Adalbertus *lib. 1.* num. 13 dicitur Comes Almannie. *lib. 2.* num. 14 Comes famosus. *hic* Comes veniens a rure illustrium Francorum *claves* Ornatum. An tertius Babenbergensis, qui Heptimano decus Francorum, anno 908 decessit?

CAPUT III.

Mira ingluviæ et fastidium cibi per S. Walburgimdepulsa.

Duo, favente miseratione superna, in fine hujus libelli narraturus sum a seculis inaudita miracula, et rudibus mentibus vixle difficilia. Verum Creatori ex creatura quicquid vult facere creditur esse facilitimum, ideoque quod refero nulli vileatur ambiguum, quia antequam scriberem, satis habui expertum, Villam dicunt incolæ in pago Sualaveldico a Drutehugam, in qua quædam mulier, nomine Friderada, dum familiaris ceteris, in obsequio domini *b* Edirami suæque dominæ uxoris ejusdem, diu noctuque serviret, adveniente insperata injuriæ panalis angustia, gravi cupit corporis infirmari molestia. In qua dum pene amorem duorum *c* circulo miserabiliter laborasset, miseratione tacta siderea, modici est levaminis dono potita. *d* Ubi ergo virum paulatim sibi sensit adesse vigorem, tanta etiam in ipsa crevit ingluviæ, ut augescente quotidie avidissimo desiderio gula, vix a quoquam cibi edulio potusve apposito haustu valerit impleri. Cui dum plurima parentes, sanguinis unitate jugati, quotidie ministrassent, illaque majora semper inquireret, deficientibus jam peno impensis, quid de ea facerent, sollicito tractare coperunt. Nondum enim pedum officium meruerat obtinere: verum cum tripodis, simili poterat, flebiliter se trahabat, viresque in viridi adhuc corpore semper amississe lugebat. Inerat ei permaximus ex gula intemperantia, ut ipsa mihi retulit, pudor; dolebat ineffabiliter, quia ei lacrymosus curvedinem intulit languor. Meditabatur, quanta sua in dominorum, dum adhuc vigit, extiterit famulatu devotio, quantaque tunc eam præceret carnis peccatrici inopinata contritio. Tum cum assiduis ipsa consilio febleissimo sumpto, ejulanti pectore, et singultuosa voce dominam petiit, ut ad oratorium sacre Virginis perveli mereretur. Quo cum venisset, et duobus diebus posita in oratione consisteret, licet cumetis tertio ministrante, gressum debilius adeptæ sanitate. Hoc patrato miraculo, statim ejusdem famule nuntiatum est domino.

Ex

AUCTORE WOLFRARDO PRESB.
a
 Liberalior dæmoniaca:
 cap. 6
b
 illuminantur cæci,
 I
c
 cap. 10
 II
 C
 cap. 10
 III
d

D
 AUCTORE WOLFRARDO PRESB.
e
f
 cap. 11
 IV
g
h
 E
 Adalbertus Comes.
 cap. 12
a
b
 Mulier post morbum clinica.
c
d
 F
 et ingluviæ laborans.
 gr. cum re ipit.

A Ex quo gavisus, cum conjugē sibi unita, nec non familia universa, directo ad monasterium calle, ubi sanata fuerat famula, venerunt; et rei gestę veritatem, sicut auditu didicerant, invenerunt. Qui mox pro munere donarii congruentem, eandem sui juris et dominationis ancillam, in qua signum ostensum fuerat, altario gestientes tradere voluerunt, ut ibi jugiter deserviret inter alias inibi famulantes. Verum hoc Linbila renuit, et in eodem loco aliquandiu inanere præcipiens, post paucos dies dominis sanam et incolumem retransmisit.

17 Sed statim ut rediit, languorem incurrit. Videns autem præfatus muliercula dominus haud sanum fuisse consilium, quod a monasterio quoquo modo foret abstracta, præsertim cum liquido videret, quoniam esset iterum divinitus visitata, consultius fore dijudicans, ut eam patenter Virginis dominio ex suo jure contraderet, rursus cum prompta animi voluntate deductam ad comobium famulam languore corporis stimulatam, a suo in perpetuum servitio fecit immunem et traditione peracta firmissima, Virgini reddidit servientem. Quod dum fecit, statim convalescit. Ubi ergo se redidit valentem, de sospitate acquisita coepit esse lætissima.

eundem
omissum se-
cundo recipit :

Ingluvas
indicata
sanctimoniali :

d

bolitur pau-
benedictio :

recedit fasti-
dium :

abicit omni-
cio et potu,

B 18 Verum gulę appetitu permaximo sæpius tacta, crevit etiam in ea immoderata cum pudore tristitia. Visum est ei denique, ut suę confusionis enormitas alicui ex sanctimonialibus medicinali confessione secretius panderetur; quatenus, divina operante virtute ab eadem erui mereretur. Cumque opportuni temporis congruentia speculata, Deithildam ejusdem procuratricem ecclesię in remotioribus positam contempleretur, verecundiam d balbutientibus labiis professam, et ut sui misereretur orationis sanctę juvenine, et consilii rationabilis firmitate, toto mentis est deprecata conamine. At illa, ut moris est timentium Dominum, dum flebilem confessionem audisset, eventum suę miserię sollicite confidentis, flexibili ei compassa est animo, coepitque prius, oratione peracta, diligenter inquirere, quo ei valeret mederi consilio. Tunc venit in mentem, ut ei panis benedicti portio conferretur, et sic ei appetitus mali desiderii tolleretur. Accito denique Humondo venerabili, ut vultus indicat, proboque Presbytero, petiit, ut panis allatus mox benediceretur ab eo. Qui illico, ut mos est benedicientium, benedixit, et de ipso percipiendum fęmine tradidit. Ut ergo ex eo gustavit, paulatim esuries ita se subducere coepit, ut miro modo, sicuti prius de die in diem cumulata exereverat, ita postmodum quasi viribus fractis, infirmant, sicca tatesceret. Sic pro esurie, crescente fastidio, ad ultimum nihil aliud, nisi caseum aut lac edere potuit, et quoties ut biberet aliquid sitis extorsit, pro potu communi lac solummodo sumpsit. Et hoc, anno fere dimidio. Postea vero, si quando hæc eadem Dei dona gustatura suscepit, statim ex-puit.

19 Cumque sæpius, sæpiusque eundem cibum potumque perciperet, et quoties suaveret, toties inclinata rinceret, cernens laborem spemque ulterius tolerare non posse, petiit cum demissa satis humilitate, a supra jam nominata Dei famula Diethilda, ut nihil ei stipendii victualis impenderet; quippe cum omne quod impenderat, perdidisset. Tum Dei famula ut verba suadentis, imo precantis audivit, licet nolens et invita, consensus. Tamen satis mirari coepit, qualiter corpus viventis, nisi ægritudinis molestia prægravante, sine victualibus a mundi origine institutis, possit subsistere. Crevit ergo cum admiratione inexpertæ a seculis virtus, quam misericors et miserator operatus est Dominus. Igitur prædicta Dei ancilla, quid de illa ageret, præcul dubio æstuantem, ad eam tandem, quę in ipso vico prope

monasterium Virginis e regione montis sita est, ecclesiam destinavit; et cuidam ex consorioribus suis, quę ibi procurandi gratia fuerat constituta summa cum diligentia commendavit. Illa non ignorans, unde res ageretur, suscepit, et cum omni diligentia custodivit, sexque hebdomadibus fere secum tenuit, in quibus nec aliud manducavit, nec quicquam potus corporei sumpsit.

D
AUCTORE VOL-
FRUARDO PRÆB.

sex hebdoma-
dis :

20 Illis expletis, Deithildis jejunam visitatura ad basilicam venit. De cujus statu et conversatione dum attentius inquisisset, audivit, sicut prius audierat, ab omni cibo, potuque eam his terna Sabbata jejunasse. Tum illa, ut solitum est mulieribus, multis lepidisque quempiam mulcere blanditiis, ut suis valeant inclinare sermonibus, coepit eam lenibus aggredi hortamentis, ita inquit : Misere, o misera, tui jam pene exanimi corporis, miserere animę pereuntis, et quasi jam inferni januas penetrantis. Quis enim vivens, si victus privetur solatiis, non statim privabitur vita? Quis mortuus, dum vivente adhuc in corpore constitit, non tali juvenine vixit? Noli, ait, noli, carissima filia, hujusmodi te obstinatione seducere, quin potius ad mentem festina redire, et aliquid cibi potusve tibimetipsi consulens percipe. Quis sane de te hujusmodi famam agnosces, aliud, nisi ridiculum et deliramentum esse fateatur, cum vere nullum vivere, nisi victualibus corporeis posse testetur? Age ergo, audi vocem fideliter suadentis, Dei Virginis famulę, et gustans paululum de communis cibi edulis potusque liquore, vires resume, ut nobiscum pariter vivere possis in pace. Pallor enim ostendit in cute, quod te compendium cito rapturum sit mortis acerbæ. Si vero aliqua inimici falleris fraude, fate, filia, fate, et noli erubescere. Credo pro certo, si feceris, quia statim Christi virtute, sanctęque Virginis prece erueris. Non est, fateor, dignum, ut tale aliquid ad aures perveniat mentium reprobarum, quę semper Christi virtutibus obire conantur, et de earum vanissima falsitate vivam pervertere veritatem : ne, dum hujusmodi ineptam audierint fabulam, operatrici virtutum incipiant derogare, nosque ejus devotas ancillas falsiloquas ganniti ore clamare : sicque fiat, ut plura, quę acta sunt et aguntur in isto felici loco miracula, ex uno inaudit et ideoque incredibili tegantur prodigio. His auditis ancilla e corde compuncta volebat quidem aliquid gustare, nec poterat, quia eam, ut credo divina sagina pascebat. Sed ne hortantis Dei famulę blanda et suaviora contineret verba, ex deteriori, quam nominant, sicera (deterior enim est, quia posterior) pocula ab ea sibi petiit propinari. Ex qua dum impressis vasculo labiis modicum exhibisset, per tenues statim oculos, nec non per odoriferas nares orupit, ita ut mox visum amitteret, quo lucem cernere consueverat temporalem. Tum iterum ab eadem, in qua tunc morabatur basilica, ad Virginis perlata est oratorium, prius in jam dicta ecclesia duobus dimissa diebus. Veniens igitur ceca, ibique juxta morem pristinum jejuna consistens, parvo interjecto temporis emolumento visitata elementer a Domino, visus adepti meruit recipere sanitatem.

importuna
persuasione

sicera bibi :

emittit per
oculos et
nares :

culæ ceca :

visum recipit :

sterum diffi-
citer obser-
vata abstinet
omni cibo et
potu,

non

A non tamen liquido creditit. Verebatur sane, ne aliqua milleformis astutia deceptoris fraudata, visus hominum falleret, et in remotioribus posita, vicium communem perciperet. Timebat e contra, ne, si signum admirabile, ratione veritatis dictante, non crederet, delicti culpam incurreret. Quocirca cum suis prudens consilium sumpsit, et Meginjerto, qui eidem altari deservit, Presbytero, Pontificali auctoritate iterum iterumque mandavit, ut eam, de qua loquimur, famulam in suam custodiam sinneret, et sex plebis hebdomadas, cum summa diligentia et industria conservaret, ut si intuitus humanos astutia diaboli falleret, diligentius observaret. Quod predictus Presbyter et diligentissime observavit, et requiriti Episcopo fidelissime renunciavit. Tunc Episcopus omni dubitatione detersa, quasi jam compulsus credidit, et ut crederetur a cunctis, sua auctoritate firmavit. Sic denique adhuc jejuna consistit tertio a solemnitate Confessoris Christi Martini vergente anni circulo usque ad diem hanc. Operatur tamen juxta modulum facultatis, quidquid ei fuerit commendatum. Coelestem vero Eucharistiam dum sumpserit, nisi omni eum festinatione dominum statim ierit, vomitunda consistit: atque hoc uno, ut testatur, remedio convalescit. Mirum in modum,

præterquam
Eucharistiam

H ut corpus humanum jejunia non abhorreat, et tamen vivens super terram gradibusque permaneat. Sed omne quod hic videtur impossibile, omnipotenti Christo creditur esse possibile. Qui cum esset Deus, et imago Patris, pro hominibus factus homo, contra naturam essentialis libertatis, corpus, quod assumpserat, voluit esse passibile, utique ipse qui est, conceit esse omne quod est: quia in eo consistit quod est. g.

g

a Dronthlingea oppidi sacri Rom. Imperii Marescallorum a Pap-pendena nunc castro Insigne juxta Almonium non procul ab Inso oppido Puppenheim. Ita Severinus. — b Alia Edermann et Edermanni. — c MS. Ben. curculo — d libro MS. palatini. — e Idem Satis odium jejuna — f Idem MS. Quod et fecit, et in prius narratum fuerat, ita et non aliter se invenisse miraret. — g Petrus Severinus vir in antiquis MSS. eruditissimus et illustrandis solertissimus, ad hunc suorum Notationum in quatuor libros de Vita S. Walburgis sacratissima Virginis et Abbatissæ sub Wolfhuldo Presbytero conceptis editarum, lectoribus hinc multa prodiderit. Nec quomquam moveat, inquit, quod in libellis miraculorum percensetur quodam, satis, ut prius intell. ageret, exillo et in illa. Nam Deus in omnibus operibus suis, citius parvis impius, suo usque magnus est. Equè enim magnus est in fornica, ne in elephante, aspe magnus in ecclesia, ne in curia, quo nihil horum, nisi ab omnipotente illa dextera condiderit, pibat. Ita magis ut Theodorus Severinus. Ad miranda momenta — v. alibi sequentes. Vita ejusdem S. Walburgis vulgariter superentia, et quasi obque nullo non redundantes, inter legendum ut præterierat per nos licet. Nobis religio insuet, et quæ a Pontificibus Adelholde et Philippo, vras admodum literatis, et in illis (consulatis dignitate, scripta erant, neque sententia sine quam recto loco videremus, indicant Severinus vir latus typis dignam, quon dubitamus plurimum non prolo huc re per- teneant, sed vici illis judicium erant apud nos, et uti operamus apud lectores, qui non quon dubitamus conspiciet, quis stupulus prope modum secus de cultu sanctissimæ hujus Virginis promoven- do apud varium hominum psummorum genus fuerit sensus.

VITA II S. WALBURGIS

a auctore a Adelholde Episcopo Ultrajectino. Ex MSS. Ultraject. et in aliis, collata cum Capryravia, Historiæ Sanctorum ante an- nos CLXXV excusa, Surio, et Breviariis.

CAPUT I.

Gesta S. Walburgis, obitus, corporis translatio.

Postquam Deo rara Anglorum natio per mem- randa Gregorii Papæ apostolatum a Gentilitatis errore ad Christianitatis veritatem conversa est, multi ob celestis spei remuneratorem ex eorum im- mero ultra maritimum patriam usque ad h. Francor- um pervenerunt Imperium. Ex quibus Bonifacius sanctus, dum e huc in peregrinam pervenisset provinciam, quasi nativam adeptus est sibi patriam, dum d. Moguntiacensis presulatus ob sua merita adeptus est Cathedram. Ex ejusdem quo-

Ex Anglia in
Germaniam
venit

b

c

SS. Bonifacius.

d

que d Angliensis insulæ silva proruperunt huc ad nos tres fecundissime arbores, duo videlicet uterini fratres Williboldus et Winniboldus, cum Deo et hominibus sorore carissima Walburga: quorum prior, Williboldus scilicet, ordinante illum præ- scripto Bonifacio, ad Heystatensis Ecclesiæ promo- tus est pontificum: ibique angelicam vitam perdu- cens, tandem beatissime abiit, non obiit. Alter vero totum se Christi servitio mancipans, mundanaque omnia funditus respiciens, locum, qui dicitur Heydan- heim, sibi ad incolendum elegit. Ibiq; continuus orationibus munitus, spe roboratus, fide armatus, eandem, quam cum fratre, monachicam susceperat conversationem, strenuissime usque ad exitum ani- mæ finiens multos post se f ad bene vivendi regulam prævis exhortatus est.

D

Willibaldus,
Winnibaldus,
Walburgis:

f

g

hæc fit Abba-
tissa Heden-
heimit

h

nocte hæc
coelesti
illustrati:

E

2 Post q horum vero discessum soror eorundem, totius feminei sexus decus post S. Mariam, Wald- burga, quibuscumque potuit se imitabile præbens exemplum, eidem puellaris catervæ monasterio in præfato loco Heydanheim præstituta est materfamil- ias, ad omnia quæ a Christo posceret semper effica- cissima. Contigit ibidem quondam Vespertina hora peracta, revertente hæc ipsa de ecclesiæ ad suum habitaculum, ut quidam ecclesiæ ejusdem custos, h Guomerandus nomine, ingruentibus noctis tenebris petenti Walburgæ lumen sibi prævium stultus denegaret. Ad quam injuriam insuperabilem retinens patientiam, ornata sanctimonialium catervula, per- actisque divinis laudibus, dormitorium adiit. Tunc mox in modum libidem tanta luminis flagran- tia emittit, ut ejusdem domicilii pavimentum pene- trare videretur, et sic usque ad matutina permansit præconia. Stupentibus hinc omnibus Deo sacratis Virginibus, et exultantibus ad religiosissimæ Matris- familias lectulum concurrentibus, illaque coelestis fulgoris immensitate insinuantibus, illa prorupens in lacrymas, sublevatis ad Deum oculis et manibus dixit: Tibi, Domine Jesu Christe, de hoc collato munere gratias ago, qui ad exercendas ancillarum tuarum mihi coherentium mentes me indignam luminis tui adjuvanine consolari dignatus es, tetri- que horrois caliginem clementie tuæ radiis eva- cuasti: et id nequaquam meis, sed i fratrum meo- rum, tuorum videlicet famulorum, adscribo me- ritis.

h

i

i

3 Post obitum beatissimi k Episcopi Williboldi fratris S. Walburgæ, contigit illam, sicut feminei sexus natura esse cognoscitur, / intolerabilis exiude fuisse impatientiæ. Tunc quodam vespertino tero- pore, nullo ex illa cognoscente familia, de monaste- rio egressa, venit ad ejuſdem domum divitis: et ante fores ejusdem quasi quædam peregrina et ignota sola constitit. Quam videns dominus domus, ignarus quæ esset, cum universis domesticis suis restuabat, ne rapida suorum canum audacia eam laniando de- cerperet: jussit, ut, quæ esset, oryx indicaret. Tum illa: Nequaquam, inquit, metuo, quod tu vereris canes me posse crudeli dente contingere, nec Wal- burgam (sic enim nuncupor) mordere valebunt. Ipse enim qui me huc ad tuam domum perduxit incolu- men, ad locum, unde veni, illasam poterit me per- ducere: et ipse domui tuæ conferet medicinæ sola- men, si tota fide eumdem credideris esse medicum medicorum. Quo audito, vir illustris a loco, quo se- derat, illico prosilivit, animoque consternatus, quare tam nobilis puella et omnipotentis Dei famula ad es- tium constitit, requisivit. Tunc illam cum omni veneratione suscipiens, omnem illi debitæ servitutis famulatum exhibuit. Hora vero nocturnæ requietio- nis interrogata, ubi vellet requiescere, respondit, se nusquam alibi velle pausare, nisi in cubiculo, in quo ducta

canum fero-
ciam contem-
nit:

k

l

F noctu egressa

puellam ino-
rtundam
precebus sanat:

ducta

A filia ejus usque ad mortem valida egritudine perducta jaceret, cujus funebria jam a patre et matre preparabantur. Quibus præ nimio dolore ejulantibus, intravit cubiculum, et totam noctem educens insomnem, orationibus ad Dominum per transactam noctem profusus, in crastino puella incolumitate integerrima convaluit. Quo viso parentes miraculo, Deo omnipotenti, qui occidit et vivere facit, percussit et sanat, multimodas persolventes gratias, amantissimæ Deo et hominibus Virgini plurima protulerunt xenia, seseque ejus sacratissimis precibus commendaverunt. Illa autem donorum pretiositatem refusans, Christumque solum ante omnia diligens, ad monasterium regressa est; et quanto magis in se divina comperta est vigere clementiam, tanto ad arctioris vite in excellentiam semetipsam de die in diem coaptavit.

4 His duobus miraculis inter alia nobis cognitis in sua vita peractis, beatissima Virgo cum in Deo corroborata, mundum cum suis concupiscentiis penitus superasset, omnibus se sequentibus ad omnem religionem imitabilis facta, tandem ex hoc mundo triumphans, obiit, et ad paradisum sui triumphi bravium susceptura beatissime abiit *n*: et in eodem quo semper Christo ancillabatur monasterio, cum maxima sepulta est honorificentia.

5 Parvo ex hinc tempore decedentibus ejusdem Ecclesiæ Pastoribus, in qua S. Walburga condehatur, contigit Otgarium venerabilem virum Heystatensis ecclesiæ Cathedralis obtinuisse, qui cum minori, quam ratio desperet, honestate ilem monasterium, in quo beate Virginis corpusculum humabatur, excoluisset; quadam nocte per visionem fertur sacra Virgo hujusmodi verbis illum compellasse: Cur, inquit, Otgari Præsal Deo digne, monasterium quo corpore sum recondita, sic negligenter haecenus habere voluisti? Nam servorum illuc convenientium temulentis quotidie calor pedibus, vulgaribusque vestigiis comprimor. Cito enim cognosces, quoniam tale aliquid tibi indicium pandam, quo non recte te erga me et domum Dei egisse comperias; ut, si te reum exinde cognoveris, veniam merearis. Quod non falsum esse visum post non multum temporis, rei comprobavit eventus. Nam statim in proximo dum erecti essent parietes ejusdem fabricæ, et prominens trahium compago sequenti die super muros deberet apponi, noctu aëquilonaris paries subito usque ad terram corruit; terroremque haud minimum tam domesticis quam cunctis circumquaque conversantibus incussit. Facto autem mane, cum ad hujusmodi spectaculum omnes pavidi convenissent, custos ejusdem ecclesiæ, nomine Reginfridus præscripto Præsulis Otgario per velocissimum hoc intimavit *o* nunciium. Qui hoc audito mox visionem, quam *p* viderat, esse completam intelligens, illic acceleravit; atque cum omni festinantia ecclesiam cum devotissimis restauravit comprovincialibus, atque dedicavit. Transacto igitur anno memoratus Episcopus suos Archipresbyteros *q* Walconem atque Adhalungum cum quadam sanctimoniali, Liubila nuncupata, illic transire præcepit, quatenus corpusculum S. Walburgæ cum summa diligentia effodientes et cum notarum clangoribus hymnorumque concentibus, omnique reverentia ad Heystatense deportarent cœnobium quod cum omni populari exultatione *r* undecimo Kalendas Octobris perfecerunt. Sed et ejusdem Antistitis jussu fratris S. Walburgæ Winniboldi membra post tres dies *s* octavo Kalendas Octobris ex eadem ecclesia tollentes, ad eundem locum transporterunt,

ais miraculis Tila factis virtutes operaque ejus memorantur. — b Francorum Imperium late simulat pro amittens ditionibus, quæ Dominus Caroli Magni ejusque posterorum subdix fuerant per Gallias, Belgium, Germaniam. — c S Bonifacius primo in Frisiam appulit tum Frisiam subiecit, atque tres annos, (beata tredecim scribit) cooperavit S. Willibrordus in diocesi Ultrajectina et Frisiorum conversione laboravit: colitur 8 Junii. — d Fecerat plurimum annis Episcopus ad conversionem gentium constitutus, tandem itala et Sedes Moguntina: eaque urbs tam metropolis Francorum appellabatur. Consule notat. 23 Serarii ad vitam S. Bonifacii lib. 3 rorum Moguntiarum — e MSS. aliqua, Angliensis. — f In MS et 2 Trev. ad benevivendum primum exhortatus. at prævis in Legenda Lovan. Surius mutato solo da scribit: multosque suis exemplis ad bene vivendi studium perduxit. — g Ita omnia MSS. cum Coparatio et Lehaub. Breu. Morin. At Surius ita correct. Ubi vero Winniboldus excessit e vivis, fœminei sevis etc. consentit in priore Vita Walburgis. — h Itis Gomeradus et Gomeradus, Surio, Gomeradus — i Wolthardus, precibus mei et tu devoti famuli fratris. — k Ita omnia MSS cum tractatu Lovan. et Coparatio. At Surius deletio Episcopi nomine, Winniboldum expressit, quam anno 761 obisse supra diximus, et S. Willibrordum post obitum S. Walburgæ videri superfuisse — Sur. in modico corpore dolore — m MSS. Trev. et S. Max clementiam excellentem. — n In Historia Sanctiorum, seu Legenda tome 2 i gloriæ 1483 et 1485 ex uso, hæc interponuntur. Legitur autem, quod ipsa pro consrvanda castitatis munditia, adeo virorum factus in illa suis semper exhorruit, ut etiam post mortem, cum viri quidam corpus ejus sepeliendum contingeret, in testimonium pristinae custodie puritatis statim concuti et tremere cepit — o MS. Antu interitum — p MS Ultr. auberat — q Sur. Valtonem et Alungum cum Liubila. — r MS Ultr. octavo — f Idem, quinto.

D
AUCTOR E ABEL-
BOLNO EPISC
EX MSS.

m
sanctæ inori-
tur:
n
sepelitur:

Otgarium
Episcopum de
contemptu
sepulture
arguit:

transfertur
Evadum,

r
s

Titulus in MS. nostro præfertur. Vita Beatissimæ ac Deo dilectissimæ ac paradoxæ Walburgæ. Scripsum esse ut Adelholdo Episcopo Ultrajectino diximus supra pag. 312 num 7 in ante-

CAPUT II.

Pars reliquiarum S. Walburgis donata Liubila Abbatisæ. Ingluvies alique morbi sublati.

Sed postquam beatissima Walburga Heystatenses fines per semetipsam visitare dignata est; contigit postea ut memorata sanctimonialis Liubula a suis propinquis, multum sibi invidentibus, ita coartaretur, ut tam violenter, quam ingeniose a sua eadem materna prope expelleretur hæreditate. Sed saluberrime anxia, inito consilio petit ad Heystatensis ecclesiæ Ercenbaldo Antistite, ut sibi concederentur S. Walburgæ reliquie, quatenus si illa in obtinenda sua materna prævaleret hæreditate, hanc Christo suæque Virgini Walburgæ jure perpetuo condonaret. Quod quia a Deo sumpsit initium, ab ipso etiam terminum habere felicissimum meruit. Anno igitur ab Incarnatione Domini octingentesimo nonagesimo tertio, regnante Arnulpho, apertum est sepulchrum Walburgæ, beatissimæ Virginis, in quo tempore Otgarii Episcopi fuerat collocata, atque ob sepulturam ab eodem Episcopo minus procuratam in visione, ut jam præscriptum est, multum austeriter increpabatur.

7 a Contigit miraculum a seculo inauditum, multiplicibus atque manifestissimis compertum testimoniis. Quædam cujusdam familiæ ancilla, nomine b Fritherada, dum familiaris ceteris in obsequio sui domini suæque uxoris assidue ancillaretur, subitanæ egritudinis molestia carpebatur: in qua dum miserabiliter biduo vexaretur, paulisper convaluit: sed tanta deinde succrevit sibi ingluvis, ut non saturari ullatenus, sed vix refocillari potuisset. Cui dum plurimam ejus propinqui victus copiam inprimis ministrassent; illaque de die in diem majora semper subsidia concupisceret, quid de ea facerent sollicitè tractare ceperunt. Nondum enim incesso fruebatur sed scabellulis Hebliliter reptabat. Tunc suo suorumque consilio parentum, dominam petit, ut præfate Virginis oratorium adire mereretur. Quo permissa, dum veniens instanter supplicaret die tertio debilius pedum adepta est sanitatem. Quod audiens prædictæ familiæ dominus videlicet, ejusque domina, nimis gaudentes acceleraverunt illuc pervenire, eandemque ancillam S. Walburgæ in proprietatem ibidem jugiter ad servendum dederunt. Sed Abbatisa præfata Liubila hoc renuit, hique illam aliquamdiu manere permittens, post paucos dies dominis suis incolumem remisit.

E

Liubila prætere reliquias,

operitur sepulchrum au. 893.

a

F clauda ingluvie laborat. b

In oratorio S. Walburgis pressum recipit:

consilium

A
 DOCTORE ANEL
 NOI DO EPISC.
 EX MSS.
 Hieron claudu
 gressum :

C
 pane benedicto
 liberatur
 ingluvie :

d

laborat fasti-
ditio omnis
viti :

A Sed mox ut regressa est, pristino languore correpta est. Videns autem predicta domina non bonum consilium fuisse, quod ullo modo a monasterio post sanitatem abderetur, eam festinatione eam reducens, ecclesie in proprium tradidit famulatum, statimque convalescit : sed e intolerabili gula appetitu fatigabatur. Sed dum nimis inde laborans verecundaretur, inito consilio prudenter confessa est hoc cuidam Thiedilda ejusdem monasterii procuratrici, quatenus ejus orationibus ab hac insatiabili ingluvie sublevaretur. Que ejus afflictioni compassa, salubre excoigitans consilium, fecit eam accipere benedicti panis portionem a quodam venerabili Presbytero, nomine d Reimundo. Ut ergo ex eo gustavit, ita paulatim viro modo decrescere cepit et annihilari, ut ante consuevit augmentari, ut tandem nihil aliud edere nisi caseum et bibere nisi lactis vix modicum circa fore dimidium annum potuisset. Postea vero ita illi penitus corporalis nutrimenti defectu desiderium, ut si aliquando tentaret de aliquo gustare statim evanisset. Cum vero cibi omnino sine celeri vomitu nihil posse gustare credula exitisset, rogavit predictam Dei famulam Thiedildem, ut nihil vitales stipendi illi impenderet, cum omne quod impenderet perdidisset. Tunc rem a seculo inauditam stupefacta, ullum quippe corpus posse absque alimento tamdiu vivere, quid de ea ageret, nimis aestuabat. Tandem ad alteram illius monasterii ecclesiam illa prope positam eam dixit, commendans eam civium ex censoribus ejus, que eidem procuratrix constituta erat. Quam suscipiens cum omni diligentia observavit, sexque hebdomadis fere secum detinuit : in quibus eam nihil manducasse vel bibisse certissimum fuit.

B Quibus expletis, venit prefata Thiedildis hanc visitare, quod factum fuisset, comperit. Tunc Dei ancilla Thiedildis diversis modis et blanditiis cepit eam exhortari, dicens : Noli, carissima filia, noli hujusmodi obstinatione te seducere, sed potius ad mentem accelera relire, et alimante aliquo, tibi metipsum consulens, percipere : si vero quodlibet falleris plorantissimo, fateri filia, et noli erubescere : eredo pro certo si feceris, quod mox Domine nostre precibus adjuveris. His auditis ob nimiam objurgationem erubescens, e coacta tentabat aliquid gustare, nec poterat. Sed ne exhortantis Dei ancille suaviora verba condempnare videretur, petit sibi de deteriori sicera porrigere. Ex qua dum permodicum invita degustasset, mox per nares et per oculos id parum, quod degustavit, erupit, ita ut mox ceca efficeretur.

sumpto cibo
creca :

sanatur :

C Tunc ad monasterium redacta non post multum temporis visum recuperavit : sed in eadem, qua prius cunctis obstupenda detinebatur abstinentia, perlaravit. Cumque predicta materfamilias totaque illa puellaris congregatio de hujusmodi inaudita unquam causa nimis obstupescerent : inito consilio, Presulem venerandum, ad cujus diocesim id monasterium subiebat, adierunt : renque per ordinem ab initio gestam narraverunt, quod ejus prudentie super hoc incredibili signo videretur esse discernendum et statuendum. Ille vero hoc auditu obstupescens, nullo modo credulus, verebatur ne aliqua millefariis diaboli astutia delusa visus hominum falleret, eique alimantie refectatio in secretioribus posita qualemque arte administraretur. Tunc cum suis inito consilio, vocatoque de monasterio S. Walburgae valde religioso Presbytero, auctoritate pontificum iterum iterumque mandavit, ut eandem ancillam, de qua loquimur, in suam susceptam custodiam, ne aliqua astutia humanas falleret obtutus, castissimum observaret. Quod et fecit, et ut prius narratum fuerat, a se diligentissime compertum Episcopo nuntiavit. Tunc Presul omni dubitatione detersa quasi jam

D compulsus creditit. Sic denique adhuc triennio a S. Martini Missa usque ad illum consistebat diem. Operabatur tamen juxta facultatis modulum quidquid illi fuerat injunctum. Eucharistiam vero quoties sumere nitebatur, nisi cum omni festinatione dormitum iret, mox vomitibunda constitit. Quidquid ergo nunc humana videtur impossibile imbecillitati, omnimodis Divinae facillimum esse credatur majestati.

solam Eucha-
ristiam
percipit

f Postea igitur prudentissimus in omnibus Er-camboldus missus illuc cum suis aliis boni meriti viris Archipresbyteris corpusculum beatae Virginis jussit effudi, inventumque diligenter contractari. Quod nimia trepidatione cum divinis laudibus adimplentes, elladiendo invenerunt reliquias sanctissimae Virginis, nimium adamandas, quasi tenui humore madefactas. Quae quamvis tantum essent roscidae, nullo tamen pacto, saltem unus pulvisculus viduit manibus attractantium adherere. Sublata tunc ex Heystatensi monasterio corpusculi sacrae Virginis portio, prout Episcopus dictatum habuit, turbulentissimus mator et egulatus Heystatensibus, quasi totam matronam sibi ablatam deflentibus, exortus est. Interea dum tanta oplati muneris patrocina cum magna exultantium gloria ad locum, qui dicitur Movenhen, duceretur : quidam forte epilepticus puer sacri ponderis feretro obviens, sub eodem se incurvans, ipsam quam quesivit sanitatem recepit. Tunc subito, ut omnes commeanes testati sunt, tanta in eodem loco odoris redolentia confragravit, ut nares pretereuntium vel subsequantium feretrum ferre vix potuissent.

Pars reliquia-
rum Moe-
heim defertur :

epilepticus
sanatur :
E

a Sequentia miracula ex Wolfhardo selecta, quod primum, narratur ab eo lib. 3 cap. 3 continet an 893, biennio post corporis translationem. — In MSS. Antic. Frierherda. Sur. Frierherda — e Adular in MS. Antic. singulis diebus. — d Alpis Remundo, Remundo, Remundo, Mundo. — e In MSS. Antic. et S. Max. addebatur, lucebat — f Sequentia ex lib. 4 Wolfhardi sumpta sunt, et coherent cum his, que supra. 6 hujus Vitae leguntur.

CAPUT III.

Varia miracula ope S. Walburgis patrata.

Postquam ergo sanctissimae Virginis pignora supra sanctum predicti monasterii altare locata sunt, sequenti nocte contigit Abbatissam Liubulam ibidem adfuisse : dumque illic tribus detenta noctibus, gravi padagra morbo laborans se sopori dedisset, astitit ei quidam veneranda civitate Clericus, Williboldus, ut creditur Episcopus, S. Walburgae frater (qui in eodem loco suam proprietatem hereditario jure longe ante donatam habuit) eamque compellens ita ait : Liubula cur dormis? quare non surgens ad ecclesiam pergis? Ad quem illa : Ut quid nunc ad ecclesiam eundem est, cum nequum pulsata natumalia signa sonnerunt? Ego quippe nec illic incessu pudum illo modo pergere valeo, nisi aliorum manibus deducta fuero. Qui ait : Vade celerius, ne moreris, quoniam Williboldus eundem cum magno agnune intravit ecclesiam, qualiter sanctam sororem suam reconditam habeas, a te curiose perquirere volens. Que statim, acsi nihil incommodi perforrens, surrexit, et de loco ad locum exiliens, basilicam, ad quam tetendit, ingressa est, divinae clementiae atque beatae Virgini gratiarum actiones pro adepti sospitate rependit.

Sanatur
paralytica,

contractus,

12 Quiddam autem pauper a nativitate contractus, quasi quoddam ceruere monstrum : dum inter plures ad S. Walburgae patrocinia confugientes, victus pariter et remedii solatium quaereret, nocte quadam sibi dormientem apparuit beatissima Virgo, et ut ad ecclesiam pergeret, imperavit. Quo respondente, se algoris asperitatem perhorrescere, ideoque nec a loco quietis audere se saltem erigere. Ad quem illa

A illa blandis respondit verbis : Vade miselle celeriter, quoniam ego te ab hujus frigoris asperitate qua nunc affligeris protegens, calida membra administrabo; mihi quæ pro redditæ sanitatis mercedula scabellula, quibus adhuc uteris incurvatis artubus, ad ecclesiam suspendere debelis. Qui quamvis pigerrime ad ecclesiam pergens, ibique paululum commoratus, ad suum anxius rediit hospitium. Mane autem facto iterum regressus illuc et ante beate Virginis feretrum se projiciens, circa tertiam horam subito palpitando se cepit volutare in pavimento et profundere, et scabellula, sine quibus nunquam se de loco transferre potuit, acsi divinitus e manibus evulsa, ante altare projecta sunt. Sicque membris omnibus consolidatis erectus ambulavit, et convalescens in eadem ecclesia ad dies vite suæ validus et incolumis postmodum administravit.

paralytico,

13 Allata est ad idem monasterium quædam mulier, nomine Reginsundis, ita membris omnibus debilitata, ut nisi aut veliculo aut duobus eam inflexis inter se brachiis portantibus nullo modo transferri nspiam potuisset. Quæ ante altare, super quo Virginis feretrum continebatur, a suis exposita, celerissimam adeptam salutem, ita ut sine alterius ductu per se efficacissime, quocumque vellet, pergeret, Jesum Christum et sacre Virginis glorificans merita.

operans ejus festo punitur.

14 Quædam etiam mulier de villa, nuncupata Stofohem, vocabulo Geyla, cum advenisset festus dedicationis illius ecclesie annuus dies, omnibus in illa regione solemnizantibus, illa sola procaci animo parvipendens, suam ingressa est hyemalem zetam, et circiboldum, quem ad texendum prius erectum habuit, flexis cepit texere digitulis dexteræ; sed cum duabus vicibus ex *b* glomite sive tramea, quam manu tenebat, in telam transponeret, inhaesit illi miserime insertus manni glomex, intumescere toto la-certo : sed quæ affuerant muliercule tantaverunt inclusum *c* glomitum singillatim dissuere *d* filis. *e*

b

c d e

laborans fastidio cibi

15 Quidam vir nomine Breamboldus expletis jam *f* triginta septem hebdomadibus, dum nullus generis cibo vel potu aliquatenus vesci potuisset, nec tamen pedum incessu fraudaretur, nisi languidus pergeret quo vellet. Tantum ovorum raris medullis, modicissimoque leguminis suffragio vix pendulam refuebat anxius vitam, gerens macilentissimum et imbecillimum cum vita sibi ingrata corpusculum, nec vini vel sicere gustum ore ullatenus contingere delectabatur. Tunc sibi ægre dormienti vox blanda eum ita adit : Cur, inquit, desidia languescens, neglecto tuæ valetudinis remedio, de tua vita sic omnino desperas? Age ergo, quod moneo jam, de tui status recuperatione securus, et ad monasterium Monveihem vade festinus, ibique beatus Virginis meritis adjuveris. Cumque illuc celerius veneris, inventurus es ibidem tres sanctinomales secus altare stantes, quæ *g* tibi consecratum sanguinem Domini de calice propinabunt; quem dum ab illis acceperis mox edendi, bibendique absque ulla dubitatione delectatio tibi associabitur et prosperabitur. Hoc igitur saluberrime vocis impulsu expergefactus, summa cum celeritate, ad jam dictum monasterium adductus est, qui illic ab oratione se erigens compertis juxta altare tribus matronis astantibus, visionem quam viderat, exsolvit : moxque, ut de sacro calice degustavit, affuit ei magnum edendi et bibendi desiderium, sique comestione et bibitionis totiusque corporeæ valetudinis remedio acquisito, cum nimia exultatione domum incolumis rediit, et in eadem incolumitate usque ad finem vite perseveravit.

exultans moni-

tia,

g

somens ad reliquias S. Walburgis, exultat.

16 Contigit nimium mirabile, et, nisi plurimorum approbaretur cognitione, valde incredibile, (sed

divinæ Majestati nihil constat impossibile) inauditum nuper a seculo signum. Dum igitur maxima undique confluentium populorum ad S. Walburgæ basilicam turba conveniret, affuit inter illos quidam incognitus exul, peregrini habitu stans vel jacens, qui inter ceteros attentius et instantius oravit, quem Abbatiſſa Liubula intuens inter ceteros flebilis perseverantiusque orasse admirata, eundem ab se vocari præcepit; et quis vel unde esset nimium curiose interrogavit. Ad quam ille : Gratias, inquit, Deo omnipotenti ago, qui me sanctissimæ Virginis Walburgæ meritis de maximæ confusionis scandalo, indignissimum peccatorem liberare dignatus est. Quod tam vos hic modo præsentis, quam omnes a me potius quam ab aliis, quam mirificum sit, audire oportet : et ne me aliquis divinum fallere conscientiam velle suspicetur, testor Deum, quem nihil latere potest, ante ejus assisto, licet indignus, altare, et S. Walburgam, ejus nimium compulsus suffragia requisivi, me nihil ficta sed veridica, in hoc miraculo, narratione relaturum, prout possibile est humanæ fragilitati.

17 Anno quoque *h* priori, quo famis atrocitas multos affligerat contigit duos pauperes eandem famis acerbitatein, de loco ad locum, de regione ad regionem confugere : tunc contigit quemdam tertium, de longinqua regione, pauperem illis associari : quem ubi, vel unde pergere vellet interrogantibus, respondit se, sicut plures velle cognitum est, S. Walburgæ patrocina quasitum. Tunc illi : Si illuc, inquit, eundi desiderium est, habeto nos ejusdem itineris, et consolationis consocios, ut simul multæ longinquitatis pericula transeuntes, mutuis confortemur auxiliis. Nam et nos ad eundem locum ire disponentes, victus inopia nimium constricti, et adhuc jejuni gradientes, vix vacillando gressu ambulare valeamus. Quibus simplex conviator : Eia confratres, inquit, prolixi itineris longinquitatem Domino Jesu Christo commendantes, angustias depomamus. Et quoniam meridiana requietio imminet tempus, queramus ubi disjunctandi modicumque pausandi aptus inveniri possit locellus. Quo invento, cum discumberent, et cum priores consocii, nihil comneatus secum habere conquerebantur, ait qui supervenit : conviator tertius : Jam nunc lassique quiescentes de meis pransuri cibulibus; postmodum ea ratione danciamus, ut nimirum tertius securum vigiliam exhibeat duobus, ut sic gemina refocillationis et pausationis recreatione relevati ceptam in Domino perfectionem perficiamus. Quibus hoc bonum consilium insidiosè approbantibus, sumpsit alter de duobus consociis somnum imaginarium; sed tertius, qui supervenit, mortiferum atque novissimum. Nam protinus contra unacentem consurgentes nefandissime interemerunt.

D

AUCTORE ADEL-
BOLDO AP. SC.
EX MESS,
ut peregrinus
quidam acis
S. Walburg
gnatus.curatus asse-
ruit,

E

altus peregrinus
ad
S. Walburgem
abiens,

I

stato comitibus
viba
Fab his occidit-
tur :

18 Quo perpetrato, quid de mortificati cadavere impiissimi agerent, coangustati, tandem eorum alter horribilem sarcinam propriis coaptavit humeris, cepitque perserantari, ubi in quolibet devio vel abdito mortificatum exposuisset loco. Tandem hoc invento, dum amplexum a se corpus comaretur deponere, crepit a mortuo vivus arctius constringi, ut nullo conamine funeris pondus a se potuisset disjungere. Quid faveret infelicissimus? Anxius quocumque pergere studuisset, inclinabilem sui factoris proditricem ad se temerissime conglutinatam, horrorem cunctis incutiens, comportavit. Cui interea fatigabiliter de loco ad locum vaganti quidam sibi cognitus obviavit; sed conspecto tante horribilitatis onere pene exanimis expallescens, tandem animo recuperato, cur tam horrificæ molis bajulus extitisset perennetatus est. At ille, ut sibi familiari amico credulus cunctum hujus commachinationis ordinem re-
ferebat,

hujus corpus
ubi hominem
humeris abelli
nequit,

MIRACULA S. WALBURGIS

TILE FACTA.

ex MS. Antuerpiensi Societatis Jesu.

EPISTOLA I

Custodis Tilensis ad Adalboldum Episcopum Ultrajectinum.

A ferebat, et ut suae calamitatis commiseratus grave-
dinem, qua miserrimo comprimebatur, a se exclu-
dere quodam modo comprobaret. Tunc ille facile suo
amico posse succurrere arbitrans, arrepto gladio
quem secum ferebat, mortificanti corporis brachia,
gestantis amici cervicem vivaciter complexantia,
articulatum, nisi alter acquissit, abscindere volens,
quatenus suum ab hujus inauditi ludibrii violentia
erueret amicum. Sed res mira et stupenda, et in
Domino Jesu Christo laudanda: mox ut manus il-
lius mortui edhaerentis lacertos attingerant abscin-
dendos, abscissoris corpus quasi tenacissimo bitu-
mine conglutinabatur illis duobus. Sed statim divina
misericordie compunctus suorum scelerum collacry-
mando reminiscens, precatur, quatenus immensa
Dei Clementia per B. Walburgae suffragia sibi mi-
serrimo nimiumque facinoroso misereri dignaretur.
Cui hujusmodi supplicanti, suaeque ad S. Walbur-
gam vota multifarie pollicentanti, multumque ejulanti
dissectum est corpus, et nimium libero consolatus
utelatur incessu, erectis oculis ac manibus Deum
semper et ubique, sanctamque glorificans Virgini-
nam.

AUCTORE ADEL-
BOLDO EPISC.
EX MSS.
neque gladio
alterius ab-
scindi,

19 Tunc pariter terrifico sarcinarum pondere
usque ad litus Rheni conitabatur, ilique dum ali-
quantulum constitisset, praescriptus miser tanti on-
eris gravitate et dedecoris confusione allictus, ma-
lens mortis sulcare iterum, quam detestabilis et
ingrate vitae fastidium diutius sustinere, Rheni al-
veam conscendens, quatenus sic sibi suoque cada-
veris congluti ponderi ignotam acquireret sepultu-
ram, cum omni impetu se praecipitavit in illius abissi
voraginem. k Sed Rhenus tanti criminis immundi-
tium, suam praedam non esse praesumens, absque
ulla morula paritidam cum suo morticinio vivum
ad litus revocavit. Stupefactus autem nimiumque
exterritus ejusdem conviator, et de ejus direptione
nimis congratulans, sicut de alterius calamitate col-
lacrymans, tandem miserabilem cum miserabili onere
derelinquens, ad S. Walburgae monasterium concito
curso advenit, trique gesta seriem per ordinem
veridico ore ibidem cunctis narravit: summique
juramenti approbatione affirmare, si permitteretur,
libentissime voluit. Pertor namque praefatus fineris
captivitate detentus, B. Walburgae Virginis praesi-
dia saepe voluisse nitre, sed nunquam illius ecclesiam
contingam posse contingere: et liquido monstraretur
quanti roentis existeret vinculo colligatus, qui sic
procal, ne ad S. Walburgae monasterium ullo modo
pertingere posset, coerceretur. Hunc multi cum jam
saepe dicti oneris mole, qui tunc temporis existerent,
viderunt: unde constat nequaquam esse falsum,
quod tam plurimorum attestatiome esse verum cor-
roborabatur.

k
nequit cum
hominem in
Rhenio
submergi.

20 Haec itaque signa et prodigia hic nunc scripto
comprehensa, quae Divina majestas in illa novitate
sublevationis ex monumento corpusculi, Deo et ho-
minibus admiranda Virginis peregit, multum lau-
danda et admiranda sunt. Sed adhuc in diversis per
totum Francorum regnum provincens, quae ejusdem
Virginis reliquiarum pignorum illustrata consis-
tunt, quotidie plura excellentioraque praeconio di-
gna offendent per Jesum Christum Dominum nos-
trum, cui est cum Patre et Spiritu sancto perennis
gloria in secula seculorum Amen.

S. Walburgis
varis locis
claret intra-
cultis.

a MSS. Trevir. post reditum sanitatem scabellata. l. Wol-
phorus glomieu seu trama — c MS. N. Bar. glumieum. — d
Idem et Anni. membris — e Quomodo eadem forma signata
S. Walburgae ex ipsa sa. mta sui referret a Wolphardo lib. V — f
MS. Ultr. Trigena, Wolphardo, septem et viginti — g Walph.
de alioris calico consecrati ubi pectus perigent. — h Anno
895, ut probatum ad cap. 2 lib. 2 Wolphard. ubi haec narratur.
i MS. Ultr. et Trevir. commentor. k Sequentia aliter nar-
rat Wolphardus.

Cum scribere cogitarem quaedam miracula, quibus
Dominus noster Jesus Christus per merita S. Wal-
burgae Ecclesiam suam misericorditer nostris ten-
poribus illustrare dignatus est, tu Praesulum spec-
tatissime b Adalbolde, menti meae occurrebas, dig-
nus eo munere ut tuo nomini scripta sacraret: quia
numquam quidem tam commode facere aut dici
vel scribi potest: quando id omnium opinione pro-
pria virtute superes. c Nota est enim cunctis tua
excellens sapientia, summaque vir virtutis et con-
silio ubique praedicaris. Omnium quoque judicio non
solum domi, sed etiam in d castris Imperialibus
praestantissimi et solertissimi hominis officia exer-
cere comprobaris. Si cui tamen haec, quae de te di-
cimus, dubia fortasse videntur: respiciat Trajectum
diversis operibus a te auctam et ornatam, ibidem-
que novum monasterium S. Martini miro ingenio a
te fundatum et ordinatum, et mira celeritate paucis
annis pene ad perfectionem perductum: ut haec non
videantur adificando constructa esse, sed quasi op-
tando subito tibi constitisse: sciatque de te nihil om-
nino assentationis proferri posse. Unde, si quid
imperite dilatavi, sub tuam correctionem et defen-
sionem conferre decrevi, credens illud tua auctori-
tate defendi et nobilitari. Sed si adhuc quisquam est,
qui tua amplissime prudentiae derogare conetur:
videat etiam haec nostrum in Tiele, jam divinis
rebus florentem, et de quo me loquentur promisi,
a superioribus Episcopis, omnibus solatus destitutum;
a te uno, pia consideratione, pene ad pristinum
statum restitutum. Praedia quoque ab invasoribus
diu retenta, quae religiosi viri ad cultum Dei illic
tradiderant, restituiti. Ex quibus rebus facile colligitur,
quia terrena commoda non quaeris, sed soli
Deo placere studeas. Quod vero me scripturam pro-
misi, ita gestum est.

a
Exordium
epistolae de lau-
de Adalboldi:

b

c

d

E

2 Erat quidam ex Britannia conductus a merce-
tore in navim suam: hic veniens ad Tiele, arreptus
est a daemonio: quem nimis furentem, dum sui eum
verbis comperere conarentur, insiliens in eos, man-
ibus omnes dilaniavit. Postea vero, dum fur-
rias ejus ferre non possent, comprehenderunt et in
eorum bovis (quod lingua Britanniorum Hudifac
vocatur) iligaverunt. Tum vero in tantum debacha-
tus est, ut mirum in modum circa brachia, ubi lora
eum constrinxerant, magnitudine ovarum tumores
exerescerent. Post paucos autem dies sui familiares
in vecte eum adherentes, attulerunt ad ecclesiam
S. Walburgae. Forte ibi custes ipsius monasterii ante
portas consterat, cognoscentis autem causam eor-
um, ut illum in ecclesiam introferrent, jussit: qui
miser summo clamore, ne id fieret, prohibere mole-
batur. Illi tamen hominem introferentes, posuerunt
super gradus, ut jussum est, ante altare. et Ves-
pere jam incipiente decantari, tum vero voce horri-
bili, seipsum intra eorum discerpens, majore vi mi-
ser saevire coepit. Denique ubi ad Completorium
ventum est, jam summo mente, ut nobis visum est,
quievit: et immobilis jacens usque ad horam alterius
diei primum sic permansit. Convocavit itaque custos
ecclesiae Fratres, et Missa pro infirmo celebrata, et
psalmis congruis cum litania decantatis, traditum est
ei corpus et sanguis Domini. Quae postquam gesta
sunt, nobis astantibus, purgatus daemone, solutus
est

Demoniacus
furens,

F
ANIMALIV.
PAP. 37

deducitur
ante altare
S. Walburgis,

A est, et prostratus aliquamdiu in oratione surrexit: et secundum illum Evangelicum tulit grabatum suum, et ambulavit in domum suam. Per omnia benedictus Deus, qui in Sanctis suis tanta mirabilia, etiam in nostris diebus, operari dignatur.

3 Alius etiam de villa Wisebadon in finibus Magontie, nomine Martinus, miserabili aspectu venit ad S. Virginis monasterium. Tremebat enim toto corpore intantum, ut ad omne opus inutilis videretur; et neque satis commode incedere vel sedere, aut stare valeret. Si quando cibum capere deberet, tanti tremoris erat, ut vix aut nullo modo sine auxilio alterius manum ad os ducere posset. Si vero potum exposceret, non aliter, nisi caput ad parietem comprimeret vel alius quis manibus ambabus illud teneret, bibere potuit; accubitum, quem nox obtulit, sæpius habebat. Hic apud nos fidelium elemosinis circa hebdomadam sustentatus est. Sexta vero feria adveniente, is in ecclesia S. Walburgæ primo mane juxta chorum sedebat, cum repente ex ore illius et naribus erumpens sanguis stillabat. Tum illi qui circa altaria erant orantes, auditio ejus humili clamore, accurrebant; nosque, percepta tanta benignitate Dei, convenimus; et illum, qui antea omnibus membris concussus erat, sanum et quietum sedentem invenimus: qui postea nullam læsionem corporis sustinens, in monasterio ipso per annum pro accepto beneficio serviebat. Nos vero, advolantibus vicinis, in ecclesia magnis vocibus in commune Deum laudavimus, qui suo pio respectu, et merito S. Walburgæ, nos lætificare dignatur.

4 In confinio Gallorum et Aquitanorum Episcopus ea *g* consuetudo est, ut ad pœnitentiam vocatis lapideis magni ponderis cum circulis ferreis ad collum suspendant: ut ventrem hominis ferro circumdent, sive brachia itidem ferreis circulis circumligent; et litteris, facinore eorum commendato, per diversa mittant loca, ut per hanc penam erubescendo gravius alligantur, et ad perpetrandum tale scelus, terrorem ceteris incutiant parricidarum, vel aliorum horum similium ea pena est. Taliu peregrinorum unus ad nos venit, et brachia predicta pœna circumligata attulit: sed circulus, qui dexterum brachium ambiebat (ut ipse, et qui cum eo erant attestabantur) ad oratorium *h* S. Othelrici dilapsus est: sinistrum vero adhuc ferro impeditum gestabat. Hic ipse cum uno die, sicut sæpius, suffragia S. Walburgæ imploraret, ante Missam venit et juxta chorum stetit. Cumque sic aliquantisper staret et oraret, circulus de brachio jussu Dei solutus in terram ante pedes ejus decidit, et circumspiciens, quod ipsi acciderat, cum ingenti gaudio ipse miratus est. Ille vero ferreus circulus, ob monumentum tanti signi, in aquilonari parte ejusdem monasterii in muro defixus, usque hodie dependet.

5 Parva est insula Them, habens villam nomine Leclme, in qua habitabat mulier quadam, quæ vocatur Bereleta: hæc in sacratissima festivitate S. Bartholomæi Apostoli, dum sui segetem in horrenum reconduendam, domum carro deducerent, obviam procedebat, et se manipulos in quoddam tectorium, quod barbara lingua, Barg, vocatur, jactandos propebat. Cumque jam manipulum manibus comprehendisset, utraque manus manipulo mox adhæserunt; et articuli in eo quod comprehenderant ita sunt innolati, ut sine sectione nullo modo divelli possent. Expavit mulier, et ipsa sua infelicitate, quod sibi accidisset, cunctis innotuit. Ducta est itaque a suis familiaribus per ecclesias; tandem venit ad portum Tiele, ad monasterium S. Walburgæ, manipulum portans accessit. Obtulit se predicto custodi; quid illi esset agendum, flens humiliterque sibi intimari precabatur. Cum cum responsum esset, ut mi-

Februari T. III.

sericordiam Dei cum patientia expectaret, discessit; et sub occasu solis ut jussum est, rediit. Hæc posita est ante gradus altaris: et, euntibus nobis ad horas matutinas, reperimus eam ante altare jacentem, et dexteram manum a stramine solutam. Peractis vero matutinis laudibus, et omnibus egressis, relicta est sola ante altare. Interim illa cepit se volutare hæc et illac: viditque ille custos subito manum extensam; et stramen, quod in ea continuerat, coram altari projectum. Surrexit ita mulier sana, et maritus ejus cum aliquibus vicinis vir et consilii ubique prædicatur. Surrexit ita mulier sana, et videns uxorem illasam, benedixit Deum, qui acceptam cum magno gaudio relierunt in sua. Hæc ab illo custode et a multis visa tibi, Illustrissime Præsulum, descripta sunt, ut aliter referentibus, quam acta sunt, credas.

a Extat hic tractatus in colvæ nostro Antuerpiensi post relationem Vitani S. Walburgis, hoc solum verbis præposita. Alius liber. Auctor est custos Ecclesiæ Tinternis, oppidi Geltræ ad Vahalm et cultu S. Walburgis olim celebris, vide dicta pag. 522 num. 63. — **b** Adalboldus Aufredo 3 Martii anno 1008 mortuo factus Episcopus, mortuus v. Kal. Decemb. an. 1027. — **c** Hæc citius Anstadius Heda describit his verbis. Cujus Adalboldi excellens sapientia nullis nota est, et qui summæ virtutis vir et consilii ubique prædicatur. — **d** S. Henrici Imperatoris juveni ante Episcopatum Proconsul eximius teste Becko vir popularis et magnæ apud eum auctoritatis. Ita Heda. Immo ante Adalboldum, quum Gerardus hinc Episcopus Cameracensis, regni in Ecclesia et palatio habebatur anno 1004. ut ad eum annuuntur hoc Sigbertus. ut anno 1018 Theodorico Comite Hollandiæ debellante Fresones, Godefridus Dux Lotharingiæ inferioris ad eum debellandum ab Imperatore missus est. ut his verbis Annales Episcoporum habent, qui non solum Adalboldum sed etiam Episcopos Coloniensis, Trevirensis, et Leodiensis copiosè adjungunt tractu multorum lib. 3 Chronici Cameracensis cap. 19. ubi ad Adalboldum maxime exaltatum Imperatorem ait. — **e** Annales quum Bedam hæc ita describit tentant. Si de hoc cuiquam dubitare visum fuerit, respiciat Trajectum diversis operibus ab illo auctum et ornatum, ibidemque novum monasterium S. Martini miro ingenio ab eo fundatum et ordinatum, et mira celeritate paucis annis pene ad perfectionem perducum. — **f** Iudeu Annales. Vident etiam lacum in Thela jam divinis rebus florentem, a superioribus Episcopis, omnibus solatis desutium, ad ipsu vero pia et paterna consideratione ad pristinum statum restitutum. E. quibus rebus facile colligitur quia terrena non quævisit, sed soli Deo placere studuit. — **g** De hoc consue adme equum ad Vitam S. Junonis Abbatis Inimicentis 28 Januarii. pag. 864 num. 6 et ubi sæpius. — **h** Forsan S. Othelrici Episcopi Augustani mortui anno 973, 6 Julii, cujus meritis eo tempore plurimum debeant miracula.

EPISTOLA II

a ejusdem Custodis Tilenis ad Immonem Diaconum.

S amicos ad judicia vocari liceret; te jam dudum nunc Diaconum Wormatiensem justis vinculis ad carcerem reciperem, sive cippo constringerem: ita manifeste in furto, te ipso iudice, deprehensus es. Quia sicut ipse scripsisti mihi, omnia conclavia mea et angulos cellule mee ita perscrutatus es, ut nihil relinqueres intactum. Tandem impigisti in illas litterulas, quas de miraculis B. Walburgæ scriperam, quasque occultas esse volueram, ne sermo rusticioris linguæ aures disertorum offenderet. Sed quia quærenti, Dominica voce, promittitur invenire, tibi ignoscere, et hoc furtum, non ad vitium, sed ad virtutem sanctissimæ intentionis imputatur. Non enim aurum, aut argentum (quæ prima imperitis hominibus videntur) quævisisti: quæ si quævisisses, forte vanum laborem qua rentis fortuna eluderet. Sed innata piis est quadam sollicitudo sanctarum Scripturarum, quæ non per plateas nimia curiositate currit, sed intra domicilium studiosorum mentium collocata subsistit: quam tu quæque cum Daniele sortitus es, qui in aula ditissimi et potentissimi Regis nutritus, non divitiis, non aerea domus, non continuus Regine aspectus, ab intentione sui studii revocabant; quando semper Dei sui melior, in parvo tugurio solarii, intantum se orationibus et scripturis exercebat, ut etiam ab Angelo Vir desideriorum jure appellaretur. Tu quoque desiderio sanctæ Scripturæ cum illo adductus, petisti in litteris tuis, ut ea tibi mitterem, quæ de B. Walburgæ miraculis scripta ehadrim. Denique in hoc, tuis quoque sodalibus pergratum me

70 facturum

D AUCTORE ANONYMO, SE. MS. ADARATI S. WALBURGIS DISSOLVUNTUR:

alium membrorum iremore laborans,

janatur.

quidam ferreum brachii vinculum solitur.

die festo laborantibus manipulis innotuit.

Luc 11. 10

Mittitur miracula Immonis,

AUCTORE ANONYMO. EX MS.

A facturum, confirmasti, et maxime Nuermaldo, quem tibi carissimum denunciasti; mihi utique, propter hoc quod tibi est carus, non poterit esse nisi dilectissimus. Et nunc, qui praesens es, accipe quod petisti, et defer tuis certe et meis in Christo: eo tamen pacto, ut non in publicum illa efferatis, sed infra claustrum vobis reservetis. Unam autem quod a me pratermissum est (quamquam et alia, antequam ego ad locum venirem, facta sunt) quia tam studiosum te, tuosque consodales video, referam.

additur unum alibi omis-sum.

Dæmoniaca aut phrenetica sanatur.

7 Santuicliem villa, quam a Tyle flumen dividit, quæ tibi quoque nota est: in hac erat vir habens uxorem speciosam, et honestæ vitæ laudabilem, nomine Vulgod, quæ sive illud dixerim illusionem dæmonum, sive phrenesim, patiebatur: quidquid tamen horum esset, certe sanæ mentis non erat, et verba peregrina humanæ sobrietati sine internissione loquebatur. Cibum neque potum, nisi coacta, capiebat, somno quiescere non poterat. His incommodis tota familia fatigata, vir ejus moestus venit ad nos, casum suum indicans, rogabat ut agram visitarem. Quo, cum venissemus, illa torvis oculis in nos intenta, vix nos cognoscebat: quia plerumque hominum potorum, sive etiam familiarum cognitionem amittebat. Commiserati ejus vexationem, fecimus eam flumen transferri, et ante altare S. Wallurgæ poni. Post paucos autem dies orationibus et meritis sanctæ Virginis, pristinae sanitati est restituta, magnumque gaudium non solum nobis fecit, sed etiam suis domi attulit. Si testem hujus signi habere cupis, b fratrem tuum, an ita se res habeat, interrogabis, qui hanc, marito suo in illa miserabili cæde Frisionum interfecto, duxit uxorem.

B
b
c

a Titulus in MS est Incipit epistola ejusdem Cosiodi ad Immonem Diaconum unde ad eundem præterea epistolam vulgatum scriptam. — b Foron hoc loco vult intellecto, aut perperam reperiant quod aliam nuchent, scriptam. Item ab Adultho referri in Vita S. Walburgis tractatu ejus in Sontica prope Tielam habuisse. non hic agitur de hujus dæmonis, cu. hinc epistola missa — c Contigit et Frisionum cædes anno 1018

VITA III S. WALBURGIS
auctore anonymo
ex MSS. Wudgartensi et Coloniensi.
PROLOGUS.

a
Matth. 20

C Sublimitas superne pietatis, nec non et benignitas nostri Salvatoris, semper adest parata in salutem eorum, quos predestinavit ad capessenda præsentia futura et æternam vitam. Et sicut ipse in Evangelio spiritualiter docuit, quosdam mane, et quosdam hora tertia, quosdam sexta et nona quosdam etiam undecima ad excolendam vineam suam convocat: quia quibusdam in infantia, quibusdam in juventute et adolescentia, aliquibus in senectute spiritualis assumere rationis concedit laborem. Nec difficile est ranti ipsius inveteratos scelerum mores corrigere, qui etiam Leviathan dentibus absorptos armilla suæ misericordiæ revocavit ad vitam: ad percipiendam suæ honoratis fiduciam, eos ipsos, quos taliter dentibus ejus excussit, participes in carbesti gloria adstruit. Ex his enim scimus esse Prophetas, ex his quammaxime constat iudex ille Apostolorum numerus, ex his Martyrum triumphalis exercitus, ex his insignia Confessorum numerus, nec non et Virginum chorus ne monachorum mirabiliter consistit ornatu: de quorum collegio etiam sanctam Dei Virginem Walburgam esse constat, quam credimus junctam esse chorus celestibus, et sociam supernorum civium. De cujus vita ego pauperentis ingenio, non sine magno timore aliquantulum proloqui presumo: sed potens est Deus os meum ad propalanda Virgini suæ magnalia aperire, qui os usine ad increpationem resoravit Prophete. Itaque ex his,

Job. 3. 8

Nun. 22 28

quæ vobis veridicorum narratione sunt comperta, Denarrare incipiām aliqua.

a Datur hic prologus ex MS. Colmencus, drest in MS. Wudgartensi.

CAPUT I.

Gesta S. Walburgis, obitus, corporis Eystadium translatio.

A dvenientibus quondam multis mercatoribus Romanam, multaque venalia ibi ex diversis mundi partibus conferentibus, contigit S. Gregorium inter alios advenisse, ac vidisse inter alias pueros venales positos, candidi corporis, ac venusti vultus, capillorumque forma egregia: quos cum aspiceret, interrogavit de qua regione vel terra essent allati: dictumque est, quia de Britannia insula, cujus incolæ tales essent aspectu. Rursus interrogavit, utrum iidem insulari Christiani an pagani adhuc erroribus essent implicati: dictumque est quod essent pagani. At ille intimo ex corde longa suspiria trahens, Heu pro dolor, inquit, quod tam lucidi vultus homines tenebrarum auctor possidet, tantaque gratia frontis, quasi species mentem ab interna gratia vacuum gestat. Rursus ergo interrogavit, quod esset vocabulum gentis illius: responsum est, quod Angli vocarentur. At ille: Bene, inquit, Angli, nam et angelica sunt facie, et tales Angelorum in cœlis decet esse coheredes. Quod habet provincia noræm ipsa de qua isti sunt allati? Responsum est, quod Deiri vocarentur iidem provinciales. At ille: Bene, inquit, Deiri: quia de ira reversi et ad misericordiam Dei conversi. Rex provincie illius quo nomine nominatur? Responsum est quod Elle diceretur. At ille alludens ad nomen ait, Alleluia. Jam laudem Dei Creatoris illis in partibus oportet cantari: accedensque ad Pontificem Romanæ et Apostolicæ sedis (nondum enim erat ipse factus Pontifex) rogavit, ut genti Anglorum in Britanniam aliquos Verbi ministros, per quos ad Christum converterentur, mitteret: seipsum paratum esse in hoc opus Domino cooperante perficiendum: si tamen Apostolico Papæ hoc ut fieret placeret. Cumque hoc illi abnegaretur, ingemiscens fertur dixisse, culpam et desidiām esse prædicatorum, si de tam speciosæ plebis animabus et de tam pulchris vasis infernus dilataretur. Cui cum illuc ire concessum ab Apostolico esset et jam in itinere fuisset, indignati Romani voluerunt illum Apostolicum lapidibus obruere, qui se prout potuit excusans, misit post illum. Cumque Legati post illum accelerarent, contigit illum cum suis comitibus in quadam præti amonitate meridiana et advolavit una locusta, et resedit coram illius cappa: qui statim ex nomine illius volatilis prædixit, antequam nuntii apparerent, quod cum amplius cum comitibus progredi non liceret. Quibus unde hoc sciret percontantibus ait: Locusta dicitur quasi loco sta. Tunc mox appropinquantibus missis reversus est, et non longo post Apostolicus ordinatus misit ad Britanniam reverendissimos sacri ordinis viros b Augustinum et Mellitum ceterosque doctos viros et religiosos cum diversis ecclesiasticorum virorum necessariis.

a Angli innotescunt S. Gregorio:

E

a submissis ab eo viris Apostolicis convertuntur: F

b

c

d

3 Cumque Anglorum gens, crebrescentibus iidem catholicae fidei Doctoribus, magis ac magis Christum colere cupisset, cuperunt continuo religiosi viri ac mulieres pro celestis patriæ amore nativam deserere regionem, et peregrinationem in Francorum e regno frequentare: quorum videbat e multis fuerunt d Willibrordus et Suthbertus et Leobinus, et duo Ewaldi, et S. Bonifacius, qui Mogontiacensis sedis, ulvum quidem, indigena tamen, meruit et adeptus est episcopatum, et alii quam plurimi, quorum nomina sola Dei scientia colligit. Tunc ex prædicta Anglorum

A Anglorum gente duo religiosi viri Williboldus et Winniboldus Christi Confessores cum castissima sorore Walburge ob amorem cælestis patriæ peregrinari cupientes, in superioribus Franciæ partibus ad Heistatensis ecclesiæ locum pervenerunt; quorum alterum, Williboldum videlicet, ibidem ob suæ doctrinæ et continentiæ quantitatem ad Pontificii dignitatem beatissimæ memoriæ Bonifacius provexit. Alter vero Winniboldus se omnimodis divino cultui subjiciens, nunquam omnia perfecto corde parvipendens, ad locum quemdam, qui dicitur e Heidinheim cum sua sorore Walpurga ad habitandum sibi elegit, ibique vitam quam cum sorore susceperat monasticam strenue observans, vitamque cælestem et angelicam inter homines duceus, multisque se ad bene vivendum exemplabilem exhibens, in Christo finivit. Cujus corpus frater ejus Episcopus nomine Williboldus, reverendissimus debitis curavit humare exequiis, qui postea aliquantos supervivens annos, vite sue cursu expleto, requievit in Christo. f Duximus huc usque sermonem de primordio conversionis gentis Anglorum ad Christum, et pluribus post corroboratam fidem Catholicam religiosi viris ac g mulieribus de Britannia ad Franciam contuentibus, ut sciret omnis plebs Deo devotam beatissimam Walburgem per quam longe lateque Dominus noster Jesus Christus nova et inaudita sanctitatis miracula exercere non desistit in diversis locis, hanc eandem esse de gente Anglorum, tantorumque virorum ut prædictum est, esse germanam.

4 Igitur post discessum miræ religionis h Episcopi Williboldi soror ejus Walburga ferventissima in Christi servitio collectis, prout plus poterat ad se sanctimonialibus in scripto loco Heidinheim, Dominicis i invictissima cepit inbarere mandatis, et contemptis ad perfectum omnibus secularibus pompis. Os ergo ab omni inepta muniens loquacitate, et auditum avertens, et ore ac corde nocte et die studentissime Dominum laudans ac deprecans, et ob hoc omnia, que petivit a Domino Jesu Christo, plenissime semper se impetrare gavisa est.

5 Contigit ergo in ipso monasterio in Heidinheim, quod frater ejus construxit, dum in ipso, ut dictum est, ardentissime serviret Deo, ut quondam post vespertinas laudes duntius in k monasterio orationum prolongatione sola moraretur, usque dum instans nox omnino obtenebretur: cui cum lamen petenti custos ecclesiæ incommodus, nomine Gumeradus, ad precludendam proacriter denegaret, illa ut sanctorum mentium consuetudo esse constat, patienti animo illatam sibi injuriam suffereus, ceteris sanctimonialibus mensam, ut ratio temporis exigebat, canendi gratia adeuntibus, sola in lectum incenata suas orationes frequentans perrexit. Tunc mirum in modum in dormitorio earumdem sanctimonialium tanta lucis coruscatio, usque dum signa pulsarentur ad matutinas, insplenduit, ut intima terre penetrare putaretur. Hinc omnibus in eodem dormitorio conquiscentibus ex tanti splendoris nimietate obstupefactis, et inde præ gaudio invicem diverse sermociuantibus et ad Matris Walburgæ lectulum concurrentibus, erigens se, vidit ejusdem claritatis l immensitatem per totam illius habitaculi amplitudinem coruscare. Quæ statim oculis ac manibus ex toto corde ad Divinæ majestatis intuitum se erigens, profusus lacrymis, prorupit in hanc vocem: Tibi, o benigne Jesu Christe, cui ex cunabulis deservire decevi, de hujus magnifici honoris ostensione super nos indignas ancillas tuas, gratias refero; quod ad excitandas coancillarum mearum animas tanti fulgoris illustratione, hoc dormitorium irradiare dignatus es, et id meis nequaquam, sed fratris mei, hujus

videlicet ecclesiæ constitutoris, meritis adjuvantibus deputandum adjudico.

6 Interea memoranda virgo Deo Sanctisque ejus nimis amanda, dum ex fratris m Williboldi exitu, ut mos femineo sexui esse cognoscitur, gravissimo affligeretur mœrore, contigit ut quadam vespertina hora, nullo ex monasterio sciente, clam egrediens, ad cujusdam divitis domum deveniret, et ante ejusdem fores quasi peregrina quædam et ignota et solvaga consisteret. Quod cum paterfamilias ejusque domestici cognovissent, ignorantes que esset, tamen timentes, ne ab eorum canibus nimium n delictis et rabidè dilaniaretur, jubente domino domus, ut, quæ esset et nude venisset, citius innotesceret, et ait beatissima Virgo: nequaquam vereor mortuorum morsibus eam dilaniari: nec Walburgam (sic enim nuncupor) magnam in Christo habentem fiduciam attingere ullatenus valent: ipsum quidem, qui me prospero itinere huc ad domum tuam pro caussa adhuc tibi incognita misit, illum ipsum me incolumem reducturum per snam magnam misericordiam confidentissime credo. Et jam si tu indubitanter credideris, per mei peccatricis adventum conferetur domui tue a Domino Jesu medicorum medico maximum medicinæ solamen. Quo audito, vir illustris a loco, quo discubuit, illico prosilivit, et mente consternatus, cur sic ad ostium sumum tam nobilis persona et omnipotentis Dei ancilla constiterit, requisivit, et cum omni reverentia eam in suum introduxit habitaculum, cunctumque debite servitutis exhibuit obsequium. Habuit namque idem paterfamilias unicam filiam validam et diuturna egritudine desperabilem. Tunc insistente dormitionis tempore S. Walburga, ubi dormire vellet, requisita, respondit, se nusquam velle dormire nisi in eodem cubiculo, ubi ejus moribunda jaceret filia. Pater vero et mater jam de ejus exequiis et de sepulchro tractantes, amarissimoque ejulatu cum omni domo sua lacrymantes, paraverunt illi ad requiescendum juxta muri incipientis lectulum puellæ: ubi orationibus solitis totam insomnem ducens noctem, ad matutinas dum Virgo visitaretur, æstinata mortua, reperta est vivificata prospere valens. Quo evidentissimo ambo parentes viso miraculo, omnipotenti Deo, qui accidit et vivere facit, dignissimas persolverunt gratias. Deinde plurima ei oblata ab ejusdem parentibus xenia, sed in Christo omnia se habere conspiciens, constanter opepsit o maximas opes. Mune autem facto, ad monasterium reversa est, et quanto magis in se Divinam clementiam manifestare cognovit, tanto ad ætatis vite disciplinam se de die in diem cum omni humilitate et mansuetudine sollicitissime coaptavit.

7 Hæc duo tantum miracula præclara, que Virgo beata in sua peregrina vita, que ad meam pervenerunt notitiam, ad memoriam reducere dignum putavimus, ne ad multo mirabiliora, que per eam post obitum ejus divina fecit potentia, et quotidie fieri scribitur festinantes, hæc eadem diu misse, multo culpamur: mirum quidem esset absurdam a fine ejus gesta incipere, et sic tandem ad ejus operum exordia pervenire. Cum ergo sacra Virgo totam se in Dei amore consolidasset, mundique concupiscentiam superasset, fide plena bonis moribus omnibusque virtutibus se imitabilem cunctis demonstrans, et cursu fideliter peracto, repletum omni honorum operum fructu adveniente p sanctissimi obitus die, id est Kalendis Maii, ad cælestis sponsi thalamum, cum honorum lampadibus meritorum ornata, ex hujus vite arumosa peregrinatione ad perpetuam migravit patriam, et in eodem monasterio, ubi studentissime Deo omnipotenti semper administravit, cum turbulentissimo ejulatu strepitu honorifice con-

D
AUCTORE ANO-
NYMO, EX MSS.

m

noctu egressa
Walburgis,

n

canum rabie
contempta,

excipitur hos-
pito:

E

moribundam
precibus
sanat.

o

F

sancte
moritur
p

repetitur
dita

ex Anglia
orundi inter
alios SS. Will-
boldus et
Winniboldus,

fratres
S. Walburgis,

e
in Germania
moritur:

f
horum soror
S. Walburgis

g

h

i
præst sancti-
monialibus

k
lumen usque
subtrahit

C

dormitorium
releuit luce
coruscant,

l

A 7 Multis annis evolutis.
Exorante moniali
Aperitum est mauseoleum,
Memorata mortalis.
Accipit desiderata
Quibus sublati ad sua
Bac in via puer quidam
Gaduce affectus morbo,
Utor miræ suavitatis
Ipsa die puer alter
Se univl portavitibus
Et indepsa sanitate.
8 Reliquis exoptatis
Et Ecclesie illatis,
Senior per visum quidam
Lulula, inquit, cur dormis?
Sanctus enim Willibaldus
Visurus quærit suam.
Surgens illa fecit iusta
Erat enim podagra
Sed perfecte est sanata
Ea vetero matris curvum
Qui algehis tripodis
Omniibus diebus vilit
9 Coreus ingens a quidam
Qui divinitus accensus
Quarto die hora nona
Seguitur nox prodigum
Fures quippe ecclesie
Que post duas horas sponte
Duce quippe mulieres
Inhoneste adveniant,
Que astantes inopprant
e Rem alteri contracta
Candamque claudicanti
f Excelsissime Bergensi
10 Hecla continax matrona
Inhonorans, sed his terais
Glorioserum fecit
Nobis Francigenæ
Que addita servitio
Sed redita libertate
Hinc quemdam fastidiosum
Alloquens per visionem
Ejus libere: quo facto
11 Matrona sollicitate
Bulle, quod illa statim
Conservaret ut ibi
Cæcus quidam ad beatæ
Sincera confugit illic,
Senect salutaris sine
Quodam illic deprecantem
Sæculum eubogiarum
Quem Walpurgis inelamata.
Quem juvenem in gremio
Disperditis enogis
Destinavit reddidit
12 Mater quamlibet banda
Sed tribus mureo absumptis
Volo facti Matræ sancte
Mater voti non invenio,
Duceis secum viti causam
Cujus spalam miramodo
Miserum quemdam caduco
Opem sancte Matræ longo
Sanctitas exoptata
13 Tempore famis acerbæ
Pervagans liva plura
Quadam die peregrino
Quem postquam ad sancte Matræ
Percontans recognoscunt,
Prostititit convalescentes
Duoque simul ambularent,
Tempus affuit praeaudi,
Nil habentes, rivalori
C Vixere clementiam
Se addit regulate,
Concedunt quodlibet.
Utriusque breviter,
Vitam insignissimam.
Resignavit autem,
Quo conversata loco
tithicissimæ,
Tempore non modico:
Ab ipsa connoctis,
Sollicitum solenniter
Transibit toparchiam
Erchanbulo Prasule,
Lulula prædixit,
Virginit eximie
Datis emulis prædiis
Virginit reliquias,
Perrexit hæssima.
Obviavit feretru,
Quo sanato protinus
Seguitur miraculum,
Cadens similiter
Sacras reliquias,
Grates ad Virgini
Moenhinc transportatis,
Ipsa nocte Lulula
Assistens sic monuit.
Cur ad Ecclesiam
Intravit cum plurimis,
Serotum locavris.
Mememor passionis,
Plurima per tempora;
Percurte podagra,

Mire sanat Leibollum,
Servivit Ecclesie
Grates agens Dominæ,
Est affatus Comite
Archebat per lridum,
Est sponte lux extincta.
Ingens ac mirificum
Clause sunt divinalus,
Polebant iterum.
Manuum euerentem
Missarum solennis
Sospitatis gratiam.
Sospitatem reddidit,
Iressum redintegrat,
Opem miram contulit.
Ejus festa iamosa
Subacta paculis,
Sanctitatem Virgins,
Corvum sanat brachium,
Incurvat denovo,
Sospitalem recipit,
Fame pene mortuum
Monuit de calice
Esurit solito.
Perditum restituit
Missæ ad euenobium
Ilic in testimonium
Virgins festivitatem
Receptum lumine
Municipal servimul.
Cum venisset Virginem,
In via perdidit,
Reversa restituit,
Sævientis domum,
Elemusynarius,
Ob signi memoriam
Filiorum quatuor,
Effecta tristissima,
Quartum morticipit.
Ad Walpurgam properat,
Puerum superstitem
Invenit, et oblitit.
Morbo delitissimum,
Implorantem tempore,
Mire fecit compotem,
Duo quidam impes
Pro vultu penuria,
Ob signi vultu eundam
Tendere, conubium
Ejusdem tineris
Sese devotissimus.
Sermo parifico,
Sed duo fanclis
Assiduit benovolito.
Cujus postquam viatico
Parvam requirit sumptori
Sed novum convalescentem
Quo viso, nefandi duo,
Insurgunt in dormitatem,
Cujus sicut Abel sanguis
Quorum mors, ut raver
Impositum dorso sui
Sed cum villet depunere
Sic miser invitis parlat,
Quadam die turbulit
Quem rogat obstupefartum
Qui arripit quo præcinctus
Dum scere a vivente
Mirum diem, mox et ipse
Tandem memot nefandorum,
Confletur puro corde
Spondet veram, si solvatur,
Cujus votum quia pium
Subitus a tom horrenda
Deo et Virgini sancte
At miser ille onustus
Jamque factorem non ferens
Destinat indignam vitam
Versus ad libent fluentia
Intrat atyvenum profundum
Sic punitur homicida
Suffocatum hñmi fluetus
Et cum Juda tradidit
Quot interitum amico
Longe lateque auditio
Deus Deorum laudatur,
Nullis in paribus orbis
Catervatim appropierant
Agros suos ad Virginit
Et peccatis depravantur
Inter hæc his bimis certis
Quorum duo ex utero
15 Regimens vilit cives
Adventantes pernoctant,
Bini abducuntur equi
Verum fures cum rapina
Gyrant vastera lita nocte
Sed dextera dei fecit
Nam aurora infolgente
Equos reddunt pudibundi,
Regimens redierunt que
Clamum quemdam non utem
Monstrum hominis informæ.
Miseratio ad statum
16 Poetra quidam ad ipsi
Audita opinione
Desiderio flagavit

Quam quidam in visione
Oratorum adiret
Oblatas mundas offerret,
Quas illatas statim bime
Quibus pastæ deservirent
Venit, affulit, imponit,
Astant diæ moniales,
Prævisæ in visione,
Et requirunt diligenter,
Quibus illa dum exponit
Domino propitiate,
Incongnitum hincen cæci
17 Mulier prægnans in partu
Votum vovit, ut si præsens
Natum puerum cum deus
Quo congressu voti rea
Offert natum cum promissis
Sed tentat in solventio
Quo continuo amisso,
Dum se aqua spargit sacra,
In petra fontis sacra
Ergo quem ad suum male
Ad sanctæ gloriæ matris
Ananæ, et Saphyæ
18 Sed quid dicam de pulvino
Mirabiliter inventor?
Et receptis? quid de vase
19 Hæc enim Virginit beata
Hæc illius sanctitatis
Quod in via quidem sua
Quis muretur quod singula
Siculis super personis
Sic pariter operata
Benigne relictis sunt.
Insternunt se granini,
Hent sermons mox opprimit.
Sudente diabolo,
Jugulantes impit,
Ileo clamat de terra,
Moneatur mortui,
Depurat in abilita,
Adhesit firmissime
Quem sponte peremerat,
Decerebat socio,
Et ferat auxilium.
Videbatur gladio,
Vobisset mortuum,
Cohasset firmissime,
Que palavit, scelerum,
Se peccasse graviter,
Christu penitentiam
Exaudivit Dominus,
Compæge cadaveris,
Grates agit debitas.
Tam pulchra sarcina,
Putridi cadaveris,
Digna morte linquere,
Cum horrenda sarcina
Intravit Tartarum,
Uthume divina
Epicunt protinus
Sputillura caruit,
Inulit pacillio.
Sicno tam mirabili,
Et Walpurgis merita
Hæbatur pro maximis.
Populorum agmina
Deferunt elementiam,
Suis indigentiam,
Restauravit lumina,
Matris ruci fuerant,
Uthone datur oculus,
Causa orantibus
Quibus somno deditis
Furtibus a pessimis,
Se potantes abire,
Volentes evadere,
Virtutum non modicam.
Capti furti crimine,
Et confusi maxime,
Ad sua hæssimul.
Sed reptantem manibus,
Matris clementissimæ
Reformant legitimum.
Hent cara conalibus,
Virginit eximie
Venienti maximo,
Nocturnam submonuit,
Tanti desiderii
Altari imponeret.
Calline comederent
Altaris exulibus.
Fretes fudit utimas.
Callina videlicet,
Que oblatas colligunt
Que, nate, cur, venerit.
Singulari veraciter,
Et luata Virgine,
Mavis hausit oculis.
Constituta proximo,
Vinceret periculum,
Præsentaret Virgini,
Opportuno tempore,
Ad templum munusculis,
Voto palem unicum.
Egressura de templo,
Panco male substractum
Jacentem obstupuit.

Usum surripuerat,
Protestandum liquerat,
Fraudem vix effugiens,
A matrona perditio,
Quid de Vantis perditis,
Amisso ruportoque?
Gloriosa merita,
Præclara judicia,
Hæc palare scandala.
Faciat miracula
Cito in una femina
Quinque mirabilia.
Mulier quodam caduce,
Venit ejus ad gratiam,
Sed gratias habita nullas
Post decem hebdomadarum
Audivit per visionem
Cur, inquit, mulier stulta
Surgens Virginit ad donum
Et completo præramine
Sponde tue salutaris,
Surgens venit, opus carpit,
Sed alius quodam die
Oculus ejus misiter
Tum prævatis hæc impudens
Confletur se errasse
Quod temeritas absulit,
Quadam die ab hostia
Acciperet ad purgandum,
Ipe rursus sanctæ matris
Letaniarum diebus
Sed fusus iulvest dextræ
Que ad Donum recurrens
Sed et ante Pasche dies
Acc manu indixa
Fideliter implorando
19 Claudam nitroque in pede
Que neglecta gratiarum
Sed mox pristini torruit
Inter hæc teros memicos
Carcos a nativitate
Sancta Virgo, dante Christo,
Numerum excedunt tanta,
Piscæ donat oratores,
Mox remittunt conserrandum
Tyngens duo quibus
Sacrosacta ad Virginit
Ipi recepti clara
Cujusdam boves matronæ
Fures subvertent noctu,
Non valentes, reliquunt
Quadam die lupus arox
Invadens rapuit suem,
Non non auctus licerare,
20 Magnifica et famosa
Grissimoclaudis reddidit quibus,
Nullus venit saxinus,
Sed et legis pacifici
Hiltegrata emia Luitbulo
Ad gratiam Matræ sanctæ
Regis nata multum quemdam
Expertori sanctitatem
Quis utroque sanus fecit
Sed et ipsæ astantibus,
Ipsa eulengue homo
Beparavit, et altum
Quo viso hospites tant
Et Virgini persolventes,
Marli benedictione
Miserum, et miserantiam
Dæmonie mire vevantem,
Magnificæ operatrix
Sed et sexus primuscut
Lucis honore privatis
Et qui venere murrantes
21 Hæstant plura miracula
Miseræ mulierculi,
Que nequamum reticere
Sulaveldico in pago
Donnis suis accepta,
Que languore forbissimo
Bicium in languoris
Tandem monare alvino
Sed cessante uno morbo,
Nauque tam intemperata
Incessit semelantiam,
Abundantia valeret
Exhaustis jam parentibus
Anxiosa hinc dolore,
Tandem divinitus tal
Igitur tota ipse sua
Et in Virginit beata
Bogat suos se deferri
Quo delata hidenis
Quibus exvata Virgo
Qua privata diu fuit.
Quo dudico, dominibus ejus
Venit cum conuge sua,
Rem videre gloriosam
Præterea et mola
Sanitate donatur.
Agens redit ad sua
Explicium curriculum
Mortoris hanc voretu,
Salvus est Ingrata
Grado vade emolam,
Famulatum delibum
Et dum vivas, exalbe.

D
AULTORE MCOI-
DARDO.
in v-tion
admonita,
donaria
præscripta,
offerri,
isum recipit;
prægnans
adpula,
panem offe-
rendum deci-
nens, perdit,
receptumque
appendit;
varia recupe-
perantur
ope Virginit
sanatur
E
raduca et
nula, ingrata
amissum
oculum
recipit,
hnum manu
incurum
voluitur uti
fusus,
et avus;
sanatur
clouda,
3 cæci
piscæ cultus
redditur
loquaci
lones u furi-
bus deserunt
tur a hypo
sus dicitur.
LIB. IV
Sanatur
5 claudis,
adhibet a
nobilitate
matus et
studius,
dms claudis,
dramouca,
4 cæci;
F
mulier
languens
convalescit,
laborat
migrante
intolerabili,
a S. Walpurgæ
gressum reci-
pit,
et a dominis
mancipata
reducitur, a
languore novo
et migruores
ogha benedicta
sanatur,
domum

Desert Lulibla
partem reli-
quarum,
in via duo
epitaphic
sanantur;
ad reliquias
Monheimis
sanatur
Lulibla
pedagoga.
et incurtus;
divinitus
accensus ce-
rens, foras
clausæ et
aperitæ;
curate manus
incurtus;
B
contracta,
f
C
claudis,
ob feram vio-
lantium panita;
subitus rigor
brachi,
nausea stomi-
chi;
LIB. II
res amissæ
recuperantur
ulmanatur
cæcus;
reperitur
sacculus;
moribundus
sanatur
mendur
spolia;
epitaphicus
sanatur
Duo vagi
juncti peri-
grina,
dormientem
occidunt
cadaver alteri
liberatur
et primum
Armissur e
adhæret;
alius abservit-
ria coheret,
ad parantem
prior despera-
bundus sub-
mergitur
si inæpultus
juget,
ad S. Walbur-
gem su celebris
concursum;
4 cæci tiliu-
nonur
epu furin
aditus neque-
ant,
redduntur;
claudis
sanatur.
LIB. III
Cæco

A Domum heta redit
 Operis dum faceret,
 In genus prosiliit.
 Recurrit ad Virginem,
 Oculis resiliit
 Humilitas reddidit.
 Persuasa et certum
 Hosiit linum manum
 Manu gaudet libera.
 Nenti opus aggressa,
 Indissolubilit.
 Opem consecuta est.
 Calcitram resarcens,
 Virginis suffragium
 Evasit periculum.
 Salvam ferit formidam,
 Actione redit,
 Languoris incommodum.
 Adventantes pariter
 Soluta elementa
 Novis donat oculis.
 Quae fecit miracula
 Quam ipsi attenti
 Signi ad indicium.
 Nolam secum puellam
 Tulerunt suffragia :
 Donata est lupula.
 Advenit Virgine,
 Sed auferre penitus
 Via stantes publica.
 Iregeu Wobolhemensem
 Quam ei lastris intulit.
 Tertia reliquit die
 Virginitatem operatrix
 Sed deus singulis
 Quam roborat gratians.

B Ludvict illa
 Gloriosa Gaulte
 Gode venit supplie,
 Comes surdum attulit.
 Eius famossimum.
 Virgo healtissima.
 Mullisque dilectam
 Mater hestigiosa
 Puerum claudissimum.
 Grates Christo moximas,
 Incluzone venia,
 Remordet hestidit.
 Quomodo multoerulam
 Disturpo tempore,
 Signorum saluient.
 Diversis temporibus
 Reddit eism hie hie,
 Inhibilans redouit.
 In una perfrata
 Virginis elementa
 Mira sunt gloria.
 Fuit quadam hie hie,
 Atque devota lora,
 Exrolare erperat.
 Transacto mab-tis,
 Paululum emuluit,
 Majorum incidit.
 Eicendi hie hie
 Et nulla edulit
 A suis saturari.
 Sed fame nerescente
 Hinc pudore maximo,
 Occurrit consilium.
 In Bonina postea
 Redigo suffragio,
 Ad Walpurgis gratiam.
 Incumbat proelibus,
 Gradendi mberce,
 Suscipitum reddidit.
 Effertus hestidius,
 Multaque familia,
 Gratesque persolvit
 Qui cum vellet salvatrici
 Aboluisse dissonante,
 Sed hoc ipsum distulisse
 Nam recessum dorum sanam
 Sed obstanti matri sancte
 Adhuc tamen fuit dira
 Corpus mui dum solamen
 Sana opum monialis
 Benedicet puenem fecit

Collatis signis, sunt septem septuaginta.
 Consecrat hunc numerum qui Spiritus est operatus. Amen

a Hae quo Romanum et Hierosolymitanum supra pag. 513
 num 15 et seqq. in dubium revocantur, arbitrati cum a S. Rom-
 nificati et Patribus evocata cum aliis Virginibus venis in
 Germaniam h at S. Wundhilti fratris tunc defuncti meritis ab
 illa tributa trantant ubi e Plures S. Wundhiltum et defunctae
 super fuisse asserunt. d Accuratam pro h ynduio etiam recepit
 Philippus infra cap. 1. ubi placet annotatum. e MS. Herum.
 f Idem Engellunde.

Quo gustato nequam illa
 Virgini sorra favente,
 Sic panitiam decrecendo,
 Sic rescente fastidio
 Tandem nil aliud cihni
 Nil de potu gustare,
 Tali pasta edulio
 Capit ei hanc fastidire
 Quod dum tolerare nequit,
 Sex transactis septimanis
 Vix persuasa a magistra
 Lala resperpse fluxit
 Quam et visus dignitate
 Supplicando Matri sancte
 Vision pristinum recepit,
 It ad Pra-sulem perlata,
 Commendavit Presbytero
 Recognovit veritatem
 Bicennio diutius
 Potiusque abstinent,
 Quod miraculorum genus
 ?i Taba per carum suam
 Operatur in diebus
 Illigena eorum
 Nostis quoque temporibus
 Nec cessat quolibetis
 Mundo suam declarare
 Nam ex ejus sacra tumba
 Qua latrui quocunqnet
 Per merita sanctae Matris
 Sed quod summa esse salus
 Quisquis peccatis gravatus
 Confugerit, promeretur
 Quam et nobis sterosos,
 Praegravatis, impetrare
 Sancta Virgo tam sanctorum
 Hoc Pater, hoc Natus ejus,
 Eorumdem trium nobis
 Cujus regnum gloriosum
 Salvatum mancipare,
 Bonum opus distulit,
 Postmodum postulit.
 Languor idem occupat,
 Hucus reliquar,
 Manente ingluvie.
 Anxia squiritere,
 Vocato Presbytero,
 Redditque famelicis,
 Fames voracissima
 Capit ac subtrahere,
 ?i jutus accreverat.
 Pro mira resure
 Praeter solium caseum,
 Ni tantum hoc poterat.
 Anno ferme mello
 Acceptumque spere
 Pectus abstulit.
 Absque ulla postique,
 Dum gustat rerevisiam,
 Per penitus, neresque,
 Anxia continuo.
 Gode desolissimo,
 Gibam omnem respuit.
 Eandem venerando
 Anxi voracissime
 Mirabilissime
 Onulzents dupibus
 Ginetis retro seculibz
 Est hie hie hie
 Christiane mirabilia
 Patrum praecedentium,
 Quae scripta nobis reliquit.
 Fuit peripiam placina,
 Neresque miraculis,
 Sponsam Dei Fillus,
 Aqua manat jueller,
 Mithenis edoris
 Et hie hie consanguinitur,
 Sospitasque moeritor,
 Ejus ad elem usum
 Veram indulgentiam.
 Procelis hie hie hie
 Dignetur a hie hie
 Germania germanorum,
 Hie andoriam Spectet
 Gaudet pro meritis
 Nullum habet terratum.

VITA V S. WALBURGIS

auctore Philippo Episcopo Eysteltensi.
 ex MS. Antuerpiensi, Canisio et Gretsero.
 PROLOGUS

Excellentissimae Dominae suae a Ungarorum
 Reginae, necnon felicis recordationis Do-
 mui b Alberti quondam Regis Romanorum
 filiae, e Frater Philippus miseratione divina
 Eysteltensis Episcopus, quidquid potest
 reverentiae et honoris, et si quid valeant
 orationes peccatoris.

Congnum valde, sanctum et laudabile fore decer-
 nitur, ut filia Regis vitam sanctitate praeclearam filiae
 Regis desideranter amplectatur, et eadem pro spe-
 culo suae recreationis ac componende pulchritudinis
 delectabiliter speculando fruatur. Nam in ipsa con-
 templando inveniet speciem sanctae conversationis,
 perfectionis formam, ac virtutis imaginem, quam
 sacrae imitationis studio veneretur. Hinc est, quod
 sinceritatis vestrae devotionis ac celsitudini reveren-
 die dominationis epistolam, continentem vitam et
 mores, obdum, et insignia miraculorum B. Wal-
 purgae Virginis, quibus eam Dominus in vita, morte,
 et post mortem clarere voluit, offero: non immemor
 existens humillime ac reverende postulationis,
 qua vobis praedictam Walpurgis vitam a me transcribi
 petistis: qua petitione mirum in modum exhilaratus
 gaudebam in Domino, hinculentioni consideratione
 perpensans, quod hujusmodi petitio, cum ex re pe-
 tita, tum ex modo petendi, ex radice pietatis pullu-
 laret. In se namque praegmans erat petitio, et argu-
 mentum gestabat studiosae voluntatis, et probamen-
 tum future sanctitatis, in Regina filia Regis per-ona
 postulante. Praecor autem vestram regiam dignita-
 tem, et dignitatis benignitatem, ut praedictam episto-
 lam consortibus vestris, id est, filiabus Regum, et
 aliis devotionis ad B. Walpurgam Virginem habenti-
 bus ex caritate communicare dignemini. Nam cari-
 tas non quaerit quae sua sunt, sed quae Jesu Christi,
 et quae Sanctorum suorum, quos in ipsa et per ipsum
 veneramur.

2 Filiae Regum, quae in honore tuo, Fili Dei Jesu
 Christo, quae Rex Regum, et Dominus dominantium,
 mundi excellentias, saeculorum divitias, ac
 proprie carnis delicias contempserunt, ut lesponsum
 candidum et rubicundum, dilectum, electum, et
 praedilectum ex dilatati cordis amore currentes in
 odore iugentorum tuorum, ab omnibus retardativis
 exoccupati, liberi sequerentur, et sequendo conse-
 querentur, et consequendo castae dilectionis desi-
 derio amplecterentur, multo reverentiali honore, ac
 laude digna veneratione ab universo coetu fidelium
 prosequende, et pro-rentione extollende sunt. Hae
 namque in seipsis, vel saltem in Patribus suis, in
 presenti saeculo coronatae, temporalem dignitatem in
 aeternam sublimationem commutantes, in coelis coro-
 nari meruerunt, et censum terrenorum parvipenden-
 tes, affectum supernorum divini amoris virtute ma-
 gnificabant, et in sublimitatis honore humilitatem,
 et in adversitate benignitatem servantes, tam in
 respondis, quam appetendis, tamquam magnifice
 persour, viam vitanda virtutis, quae ducit ad bra-
 vium aeternae salutis, luciferi exemplo excellentis-
 sime filiolibus Christi demonstrarunt. De istarum
 filiarum Regum numero laudabili, et merito ineffa-
 bili B. Walpurgis Virgo, quae ab infantia in omni
 vite sanctimonia Deo conservata existit, esse dig-
 noscitur, ejus vitae et mortis insignia in epistolare
 compendium gratia brevitas colligere promissius,
 quod

a
 b
 c
 E
 f

A primus Abbas, cujus sacrum corpus an. 1316 presentibus Philippo Episcopo et Ludovico IV Imperatore elevatum est, et sacra reliquiarum pars ab hoc Norimbergam delata? De eo agit idem Gregorius lib. 2 Observ. cap. 8. Colitur 7 Junii — g. S. Willibrordus Frisonum Apostolus, filius matertera S. Willibaldi dicitur in Calendario, quod Pontificatus Eystelensi innoxiam est. Ita Gregorius lib. 2 Observ. ca. 1. Furiant ergo consobrinus. Colitur ille 7 Novemb. — h. Habuit B. Sola, post gloriosum triumphum martyrii S. Bonifacii Archiepiscopi, Dominum Willibaldum Episcopum et Wunibaldum germanum ejus Presbyterum adiutores sui laboris, qui et ut prope gentis viro, omnibus huc in locis adjuviculum ac solatium praebeant. Ita in Vita illius 3 Decembris danda. Ermaricus monachus ac deum Abbas Eluicangensis, invenitque B. Hubani Mauri adhuc Abbatul. ego ante an. 842 scripsit. Furiant ergo si non ipsidem parentela, saltem nationis, et amicitiae vinculo conjuncti. — I Gregorius in variis lectantibus, mirabilis Martyr. Simili forsan casu nomen Martyris etiam S. Demetrii adjunctam — k. Sequentia ejus capitis, cum toto fere capite sequenti, huc translata sunt, et verba fere similia, ex relatione Adelberti Abbatis Hirschenb. monensis, relata a Gregorio lib. 2 observat. cap. 7, quam nos adeo, cum ibi extet, omisimus. — l. Camus, addidit.

S. Sola.

AUCTORES PLI LIPPO EPISC

CAPUT II. Fratrum S. Willibaldi Episcopatus, S. Wunibaldi sacerdotum.

Post ejus beatissimi transitum filii ejus Sanctus videlicet Willibaldus et Wunibaldus una cum sociis suis ad limina Apostolorum Petri et Pauli perrexerunt. Ubi a Papa a Gregorio III, qui tum Apostolice sedi residebat, benignissime suscepti, orando, et loca sanctificationum circumveundo, aliquantum temporis devotissime exegerunt. Factum est autem quod S. Willibaldus, et quidam ex sociis immenso desiderio accenderentur, quatenus Jerosolymam irent, et loca, in quibus Deus homo conversatus est, inviserent. Quod et ita factum est, S. Wunibaldo propter infirmitatem magnam, qua tunc detinebatur, Romae relicto. Cum h. interim c. Bonifacius, Maguntinae Sedis Archiepiscopus, Ecclesiastice utilitatis causa et ex legatione d. Pippini Regis, qui tunc temporis Alamannorum Rex extiterat, advenisset: et cum vidisset S. Wunibaldum, eo quod nepos ejus esset, et quod multa de eximia virtute et animi ejus constantia audivisset, multum in Domino gavisus est, et suppliciter Dominum Papam exoravit, ut ejus adiutorio talem cooperatorem et socium in agricultura Dei mereretur accipere. Cujus petitioni Papa Gregorius libenter acquiescens, rogando praecepit S. Wunibaldo, ut societati et contubernio S. Bonifacii adhereret, et in omnibus ejus consilio et praecepto ad serviendum Deo obediret. Hoc quoque S. Bonifacius a predicto Papa obtinuit, ut, si quando Divina elementa S. Willibaldum ejus conspectui praeferret, ad colendam vineam Domini in adiutorium sibi ad Alamanniam eum transmitteret. Cumque memoratus, et saepe memorandus S. Bonifacius omnia, pro quibus venerat, secundum benedictum suum pergesset: Apostolica benedictione firmatus, in Alamanniam ad Pippinum Regem rediit, et omnia, quae in via acciderant, et quomodo Apostolica auctoritate S. Wunibaldum socium et cooperatorem laboris sui accepisset, ex ordine narravit. Peractis autem omnibus, quae tum in Regis curia tractanda erant, sanctus Archiepiscopus valde faciens Regi in Thuringiam transit, et ibi S. Wunibaldo habitum monasticum religionis tribuit, et ad sacerdotii gradum omnibus qui venerant eum in laudum ejus acclamantibus, promovit. S. Wunibaldus vero virtutem obedientiam attendens in spiritu humilitatis, in cunctis, quae ei in iungebantur, perfectum se servientem exhibuit, et sicut bonus filius et perfecta discipulus usque ad mortem S. Bonifacii obediit. Videns autem Archiepiscopus, quod B. Wunibaldus in omni justitia et sanctitate proficeret, septem ei ecclesias in Thuringia regendas commisit, quas ipse ad tantum culmen perfectionis provexit, ut usque in hodiernum diem per totam illam provinciam in laudem Dei honor et gloria S. Wunibaldi predicetur.

a

B

Willibaldus Roma Jerosolymam abiit.

b c

d S. Wunibaldus datur socius S. Bonifacio,

C

Et Sacerdos,

regi Ecclesias Thuringiae,

7 Cum haec in Alamannia circa e. B. Wunibaldum D agerentur, B. Willibaldus frater ejus, in via, qua Jerosolymam tendebat, in mari et terra magnis et multis periculis alliciebatur. Nam tentationum procellas postquam divina favente gratia evasis, pericula latronum, famis et sitis, macerationis, captivitatis, incarcerationis squalores, graves a Paganis, per quos transitum fecit, pro nomine Jesu Christi sustinuit passiones; sed virtute Dei de his omnibus liberatus tandem sicut desiderabat Jerosolymam venit. Dedit autem ei Dominus tantam gratiam in conspectu Paganorum, qui tunc Jerosolymam inhabitabant, ut quocumque pergeret, eorum conductu iret et rediret. Mansit itaque multo tempore in finibus illis, et peragratis omnibus sanctificationum locis, in quibus Deus homo conversatus fuerat, Adriaticum mare iterum transfretavit, et ad Casinum montem, ubi ex institutione S. Benedicti Abbatul monasticam religionem vigere audiverat, pervenit, quem pater Abbas ejusdem monasterii, cui nomen f. Petronax erat, unanimi consensu sui conventus, in monachum et fratrem ad humilem sui petitionem assumpsit. Assumptus itaque S. Willibaldus in omnibus, quae congesti in cunctis Fratribus laudabilis apparuit, et in omni morum et conversationis honestate mirabilem ac g. imitabilem se exhibuit. Mansit itaque apud eos multo tempore irreprehensibilis, imo per omnia laudabilis, et tunc omnibus valefaciens de licentia Abbatul cum quibusdam honestis h. Fratribus, Ecclesiastice utilitatis causa ad Dominum Pappam properantibus, iterum Romam transiit.

S. Willibaldus Jerosolymam rediit

ad monasterium Casinum se.

E

g

h inde homo.

8 Praesentatus itaque Apostolico conspectui, benignissime susceptus est ab eo, et interrogatus de peregrinationis suae labore, omnia quae ei in via acciderant, et quam misericorditer Deus de manibus quaerentium animam ejus multotiens eum liberavit, et quam laboriose Jerosolymam, et cum quanto periculo alia sanctificationum loca, utpote a Paganis possessa, alienat, et i quomodo lumine oculorum duorum mensium spatio orbatus fuerit, et in ecclesia sanctae Crucis miraculose illuminatus, et puriori usui visus a Domino restitutus fuerit, per omnia enarravit. Flebant ergo omnes, tum quia talem juvenem pro Domino patrum dereliquisse, et tantos h. labores pertulisse videbant, tum etiam quia se nihil talium pro Domino peregrisse dolebant. Interea beatus Papa recordatus, quod S. Bonifacio Archiepiscopo de cooperatione et societate S. Willibaldi promiserat, paterna exhortatione, et Apostolica auctoritate praeicipiendo rogavit, ut sine contradictione ad S. Bonifacium Maguntinae Sedis Archiepiscopum cum festinatione properaret, et in vinea Sathoth fidelem cooperatorem, et humilem ministrum in omnibus, quae ei S. Bonifacius injungeret, se exhiberet. Cujus praecepto S. Willibaldus in spiritu humilitatis obediens, Apostolica benedictione roboratus in Alamanniam ad S. Bonifacium, sicut et a Domino Papa praeceptum erat, pervenit, et quomodo ad serviendum et obediendum ei a Domino Papa missus fuerat, ex ordine narravit. Postquam vero S. Bonifacius et S. Wunibaldus, ceterique ejusdem societatis fideles Fratres tam dilectum Deo et hominibus Fratrem saluum recepissent, diutissime in osculis, et in collium ejus irruerunt, et praegaudioses, Deum largitorem omnium bonorum pro universis beneficiis suis glorificaverunt. Sed et Rex Pippinus ut cognovit adventum tam venerabilis personae, plus quam credi potest, coepit in Domino gaudere, eo quod tantum lumen justitiae regno suo illuxerit, et quod omnes adversitates eorum orationibus a regno suo propelli firmissimam spem haberet. Crevit itaque Ecclesia Christi per verbum et per labores S. Bonifacii, sociorumque ejus, et credentium

missionem Papa ad S. Bonifacium,

F

Atium in Domino fides angebatur, et abolito idolatriæ ritu, in consecrandis ecclesiis, in prædicando verbum Domini, in baptizandis Gentilibus, in procurandis infirmis et pauperibus, Ecclesiasticus ordo per omnem Alamauniam instituebatur.

¶ Fuerunt autem illis temporibus in regno Pippini Regis duo viri illustres, scilicet l Odilo Dux, et m Sweigerus Comes, qui uterque ad S. Bonifacium venientes, orationibus ejus se commendaverunt, et prædia sua cum mancipiis ad serviendum Deo viventi devotissime ei obtulerunt. Sed beatissimus Præsul considerans, quia res Ecclesiæ vota sunt fidelium, preta peccatorum, patrimonia pauperum, ex allodis Odili Ducis n Frisingem a instituit Episcopatum; ex prædiis vero Sweigeri Comitis p Eystetensem fundavit et firmavit Pontificatum: præfecitque venerabilem fratrem, et discipulum suum q S. Corbinianum Frisingensibus; S. Willibaldum vero Deo dignum Episcopum Eystetensibus: hoc instituens, ut rebus Ecclesiasticis pauperes alerentur, infirmi recrearentur, captivi Christiani, prout facultas suppeteret, redimerentur. Cæpit autem sanctus Præsul Willibaldus incircumcisus corde verbum vitæ evangelizare, et in omni pontificatus officio fidelem dispensatorem, et bonum servum Dei se ostendere. Unde omnes comprovinciales, divites et pauperes, tanta familiaritatis dulcedine sibi conjunxerat, ut de omnibus finibus regionis illius ad eum confugerent, et ad salvandas animas suas consilium et auxilium ab eo expeterent. Sicque factum est ut bonitatis ejus fama crescente, S. Bonifacio cunctisque in Muguntina metropoli acceptissimus fieret, et in conciliis, et in judiciis, in consecrandis quoque ecclesiis, ac aliis chrismatum donis primum post Archiepiscopum locum obtineret. Concessumque est ei cum privilegii attestazione, ut in his, et in aliis Deo digna gerendis, ipse omnesque successores sui, Eystetensis Ecclesiæ Pontifices, cum necessitas aut tempus exigeret, specialiter præ aliis sanctæ Maguntinæ sedis Suffraganeis, vice n Archiepiscopi gereret, r et tamquam præfate Sedis s Cancellarius, et Prolocutor concilii a dextris Metropolitanæ proximus assideret: in cuius dignitatis evidentiam vestitura magni ac mystici ornatus ei concessa est, nec non omnibus rite sibi succedentibus, præ cunctis Episcopis qui de linea Moguntinæ derivationis computantur. Est autem vestis illa t Rationale, quo et jam summus Pontifex accedens ad sancta sanctorum, olim supervestiebatur. C Habebat autem Rationale summus Pontifex in Lege veteri in præfigurationem multe perfectionis. Pontificibus vero novi Testamenti quibusdam conceditur, in exhibitionem consummate virtutis, quæ gratia et ratione perficitur, unde et rationale nuncupatum est.

Hispania ad S. Benedictum venerat. *Discessit autem a Casinensi monasterio circa fratrum S. Anticez anni 710.* — *i Hæc de caritate desunt in relatione Adelberti.* — k MS. Antwerp. Bales. — l Odilo, alius Othilo et Utlo, Dux Bjoariorum ex Altrude, Caroli Martelli filia, anno 711 in uxorem ducta, genuit Threslonem Ducem bellis Francie et Bovicis crebrem. — m Swigerus, Swickerus. Shuggarius, Comes Hespergeus. Est autem Hesperga Comitatus caput ad Salsam flumen oppidum, sex circiter leucas ab Eysladlo. — n Pelsinga urbs Episcopatus Bavariæ ad Isaram fluvium, cuius Episcopus recenset Hundus in Metropoli Salsburgensi, Archiepiscopus subsunt. — o Antea institutum reformavit et lucupletavit, ut ad Adelbertum observat Gretzerus. — p Hinc postea Comes Hespergeus ad litra usque advocati Episcopatus manserunt, donec deficiente illa familia, Constantinus anno 1301 Episcopatus cessit, ut docent idem Gretzerus lib. 1 Observ. cap. 13 et Stevartus ad cap. 1 Vita S. Walburgis. — q Aliqua hie apparet confusio ex nominibus Gregorii II et Gregorii III successivum non satis distinctis erorta. Est namque S. Corbinianus a Gregorio II missus in Invariam et Frisingensis Episcopus obiit circiter annis 710. Colitur 8 Septemb. et frater ejus Erembertus successit a Gregorio III constitutus. De his legi potest Andreas Brunner par. 1 Annal. Invaricum lib. 5. — r Hucusque ex Adelberti relatione. — s Proximum hie Episcoporum Eystetensium explicatur a Gretzerico lib. 1 Observ. cap. 15. — t De Rationali disputat idem Gretzerus ibidem cap. 16. Quæ aliæque ad vitam S. Willibaldi spectant iam discutienda.

D AUCTORE PHILIPPO EPISCOPO ODILLO

Dux Bjoariorum, Swigerus Comes, Frisinga.

S. Corbinianus.

CAPUT III.

Discessus S. Walburgis ex Anglia in Germaniam. Vita monastica in Thuringia.

His ergo prælibatis, ad ea, quæ de B. Walpurgis vita tractanda promissimus, Deo favente et vita comite, restat ut styllum convertamus. Nam conditio presentis operis hoc requirit, et occupatio temporis, qua tribulamur, idipsum expiscit, nude convenit, ut digressiones in amplius nequaquam admittamus. Sciendum igitur, quod sæpe dicti, ac semper benedicti fratres, Beatus videlicet Willibaldus, ac S. Wunibaldus a tempore, quo fide dignorum relatione intellexerant, Reginam Angliæ genitricem suam, mulierem virtutis ac preclari meriti, viam universæ carnis fuisse ingressam, ut frequenter de sorore sua, Beata scilicet Walpurga, naturali affectu stimulati, et caritate, quæ religiosus decet, inflammati, sollicitari cogebantur: scientes eam post discessum matris, omni solatio temporalis destitutam. Hæc ergo advertentes, de consilio S. Bonifacii decreverunt ut eam fidei vocatione ad se venire rogando præciperent, quatenus ipsa per eos, et ipsi per eam mutua in Domino consolatione fruereutur, quod et ita decretum in factum a producunt. Per fideles namque nuncios, ac famosa legatione B. Bonifacius nepem, et fratres sororem, prædolei supplicatione et prece invincibili sollicitabant, quatenus ad eos venire non omitteret. Cum ipsi Patres spirituales ipsam, quam genuissent in Christo filiam, auctoritativa admonitione ad id faciendum hortarentur; Virgo Walpurgis, gloriosa semper, hoc simplex mandatum ac fidele consilium sagaci mente complectens, supra quam enarrari potest, in Domino gratulabatur, uberimas ei gratiarum actiones exsolvens super eo, quod tam magnificentium Patrum, ac carissimorum fratrum meruisset reverenda salutatione, ac piissima exhortatione visitari. Ex tunc Virgo Walpurgis sapiens, et uba de numero prudentum, solenter cogitare cepit, et cogitatio in spiritu scrutabatur, quid ei in hoc casu liceret, eamque deberet, nec non ipsi febeiter expediret. Hæc namque sunt circumstantiæ secundum prædilectum S. Bernardum Doctorem, quibus moralis actus conditionatur. Nam hæc circumstantiæ alias, si quæ sunt ex parte persone, loci vel temporis, in se includunt: cum enim aliquid licet secundum rationem mandati, et decet quantum ad adificationem proximi, si expellat secundum conditionem proprii subjecti, sufficienti cautela actui provisum est. Oportet enim, ut hæc tres circumstantiæ concurrent, ut actus morabiter instauretur: quia secundum sententiam beati Apostoli multa licent, quæ non expediunt; et alias circumstantiæ si replere ex combinatione delectat, invenies, quomodo

E

Evocata a fratribus et S. Bonifacio.

a

F S. Walburgis

post vitam netherbitoniam.

1 Cor. 6. 11

l m

n o p

q ordinatur Episcopus Eystetensis:

B

et Cancellarius Sedis Moguntinæ.

r s

t

C

S. Gregorius II.

S. Gregorius III.

S. Zacharias.

Pippinus Rex.

Petronas Ab.

a Quibus hic Gregorius fuerit, sicut Adelbertus obdus in Pontificatus hincem successores Gregorius. Fuit hic S. Gregorius II, qui ab anno 711 ad 731 præsul Ecclesiæ, mortuus 13 Februarii, ubi inter illustres peregrinos, qui Romam ejus tempore pervenerunt, recensimus pag. 195 num. 25 S. Hieronymum, sed Lucæ anno 722 mortuus dicitur ad hujus vitam pag. 70 num. 10, quo ordine anno, non solum sequente, Romam venire sibi exus. b His actorem et dicitur S. Bonifacii hinc nostrum apparet confusio. Præterit tum Roma, Gregorii II successore S. Gregorius III, mortuus an. 731, die 28 Novemb. qui colitur. Sub hoc verbum iter Bonifacii S. Bonifacii contigit anno 738, quo S. Wunibaldum ibidem reperit, et secum in Germaniam abiecit. — c Confunduntur verbum et quantum S. Bonifacii iter Romanum. Hæc factum est tempore S. Zachariæ Pape postquam anno 745 fuerat abbas Moguntinæ Archiepiscopus. d Facto anno 738 pæterit Francia Major-Domus cum regna potestatis Carolus Martellus, pater Pippini et Carolomanni: hoc nitem, sub anno 741 Romam et Carolum obvenit præfectus Alamanum, et Pippinus nondum Rex, postea auctoritate Zachariæ Pape a S. Bonifacio anno 750 unctus. Hinc infer de Pippino dicta, ad Carolomannum spectant. — e Reliqua quæ ad SS. Willibaldum et Willibaldum spectant, ad propriorum Acta accuratius examinandus. De itinere S. Willibaldi nonnulla dicitur 7 Febr. pag. 70 na 11. f De Petronas Abbate Constantini et S. Willibaldi ad eum advenit episcopus in Vita S. Gregorii II, 13 Febr. pag. 195 num. 27 et 28. g MS. Eystet. immutabilem. — h In Hætoporico sorus dicitur Presbyter, qui de Februarii T. III.

A dietae circumstantiæ ad perfectam conditionem actus in solidum requiruntur.

11 Itaque Walpurgis Virgo humillima proprii sensus sagacitati non innitebatur, sed tota devotione se Deo committens suppliciter exorabat, ut in vitandis et agendis, voluntate Domini bona, beneplacente et perfecta semper regeretur. Et non post multum temporis divina revelatione cognovit, quod suæ invitationis vocatio a Deo præordinata fuisset, et secundum Divinæ voluntatis nutum prodisset: unde consensum liberrimum huic gratiosæ invitationi præbere non dubitaret, nec dubitando in amplius quoquo modo differre deberet. Ex hac certificatione Virgo Walpurgis devotissima plusquam credi potest mente gavisæ est, et ex illa hora mente sollicita tractare cupit, quomodo conceptum iter Deo laudabiliter, nec non utiliter sibi aggrediretur: et collegit atque elegit circiter numerum *b* triginta sodales suæ religioni conformes, ac ipsius intentioni congruentes, et expedita decenti provisione, que in expensis vel impensis ad dictum iter requirebatur, de licentia eorum, qui sibi suæque societati auctoritative præerant, sæpe dictum iter aggressæ est et valedicens suis, ac solo natalis patriæ, tanquam filia laudabilis obedientiæ audiens consilia, videns Sanctorum exempla, populum suum oblitæ est, et domum patris sui, ut Deus Rex Regum conenpisceret decorem suum, quæ retro sunt perpenderit, et anteriora, id est, potiora futuræ benedictionis charismata requirens, viam propositæ voluntatis exorditur: et cum sua ordinata, nec minus devota societate, ad mare Anglicanum usque perveniens, mari placido, et aura optabili puppim conscendit: et votive navigantes pro aliqua parte temporis, diabolum humani generis inimicum, qui Sanctis Dei per diversa tentationum machinamenta adversari consuevit, scitiam mari, et intemperiam aeri immittens, mare sævire fecit, et contrarietate ventorum in periculosas undas compulsi, ita ut nautæ instrumenta navigandi projicerent, et de sola salute æterna Dominum deprecarentur.

12 Quo viso Virgo Walpurgis devotissima in orationem se prostravit, et in hæc verba Denu, ut creditur, exoravit: Domine, si mirabiles sunt relationes maris, tu mirabilior es in altis Dominus, et quia tu dominaris potestati maris, motum fluctuum ejus, cum vis, tu mitigas. Exaudi ergo nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terre et in mari longe, qui S. Richardum servum tuum, Regem et progenitorem meum, in hoc mari a periculo undarum liberasti, fideiiter ac fiduciale clamantem ad te. Et surgens ab oratione imperio divinæ virtutis suffulta, imperavit mari et ventis: quo facto, statim aura datur grata, nec non quieverunt maria, jussu Divinæ voluntatis spiritum procellæ repellente, et aquas maris quasi in utro, prece B. Walpurgis Virginis, Domino concludente. Tunc vehementi ac letabunda ululatu omnes, qui erant in navi, gratulari in Domino cogebantur, quod tam supersalutifera liberatione a periculo mortis, quod eis ex tempestate maris imminabat, crepti sunt, et B. Walpurgam, tanquam specialiter Deo dilectam, ex hoc signo deprehendentes, ut Sanctam per omnia venerabatur, et favente Dei gratia pro desiderio ad portum salutis applicuerunt, et de navi exeuntes operibus virtutum se contulerunt, diversa loca sanctificationum circumcuntes, Dominum in Sanctis suis devota mente quasi adunat, advertentes, et quoniam Deus in Sanctis suis mirabilis faciens prodigi, et mirificans misericordiam suam, secundum omnes voluntates suas in eis, seipsum laudabilem atque amabilem omnibus nobis ostendit, et ex multiformi glorificatione Sanctorum, mundum illuminando lactificavit, et multa

exempla fructuosa ædificationis eidem reliquit. D

13 Circumdavit ergo B. Walpurgam Dominus, et docuit, ac custodivit quasi pupillam oculi sui, circumdavit per diversa *d* loca sanctificationum, et docuit eam per varia exempla Sanctorum, et custodivit a macula delictorum, quasi pupillam oculi sui. Ipsa autem in sua peregrinatione frequenter ac gaudenter ad Dominum dixisse crederet: Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ: meditabiles inquit, in corde, cantabiles in ore, imitabiles in opere. Et ut longa locorum spatia brevi sermone transeamus, memoratæ Virgo, nec non semper memoriter recolenda, cum sua societate ad B. Bonifacium Archiepiscopum, et ad suum fratrem S. Willibaldum in Alemanniam pervenit, ibique hilari ac gratiosa hospitalitate suscepta est, et pro tempore cum eisdem commorata, dulci allocutione fruebatur, ex qua delectabatur in Domino. Et qualiter nutu divinæ voluntatis, et auctoritate vocationis ipsorum patriam deseruisset, et ad eam secundum formam mandati properasset, et quomodo in via custodita a Domino, ab omni discrimine itineris ad terminum viæ salubriter pervenisset, etiam ex ordine narravit.

14 Intellegens autem Virgo Walpurgis, quod S. Wumbaldus frater ejus vitam monasticam atque eodidem in provincia Thuringia duceret, et profectus septem monasteriis sui ordinis auctoritate S. Bonifacii fuisset, quæ laudabiliter, ut sanctum Dei et electum decet, religiosissime gubernaret, suppliciter S. Bonifacium, nec non fratrem suum, videlicet S. Willibaldum, exoravit, quatenus eam ad fratrem suum, Sanctum videlicet Wumbaldum Abbatem sanctissimum, destinaret, et ejus consilio et cooperatione, sub regulari custodia ac monasterialis vitæ exercitio, gratia Dei favente, servaretur. Ut autem audissent Patres sanctissimi, Archiepiscopus videlicet ac ejus Coepiscopus B. Willibaldus, quod intentione sancta ac motivo rationabili duceretur, suam petitionem approbant, ac ipsi licentiam abeundi, et ad S. Wumbaldum divertendi concesserunt. Quæ et profecta ad S. Wumbaldum perveniens, religiosa salutatione suscepta est. Tunc soror fratri causam adventus sui exposuit, atque eidem humili prece in Domino supplicavit, quatenus ipsam una cum societate sua devota in aliquo monasterio locare curaret, ut imbi Deo famulantes, quanto ab exterioribus magis abstracta, tanto interioribus magis intentæ invenirentur, quod et ita factum esse legimus. Nam B. Wumbaldus sapientiam sororem suam, una cum societate sua in quodam monasterio collocavit, quod usque in hodiernum diem conebium S. Walpurgis dicitur. Videns autem Virgo Christi dilecta, se pro voto sancti desiderii fore in loco religionis positam, talem se exhibuit, ut ab omnibus in exercitiis virtutum, et spirituali fædificatione bonorum morum commendaretur. Erat enim servans formam virtutum, videlicet caritatem, et matrem earundem, scilicet humilitatem, et benignitatem, et cordis patientiam, quæ opus perfectum habet, et in studio earundem se perfici satagebat. Et quid plura? Cum ejus mirificæ sanctitatis vita aspicientium, vel de ipsa audientium fuerit disciplina. Et quanta fuerit in júbilo contemplationis, quam frequens in verbo orationis, quam efficax in prece intercessionis, quam natura in silentio discretionis, quam sollicita in re et modo cujusque piæ actionis, nullus de ipsa sufficienter enarrare presumat.

^a Cant. prodit. — ^b De ratione itineris actum § 2 pag. 513.
^c MS. Eystel, quomodo. — ^d An tum Antwerp, inquisitio § 7. — ^e An postea cum S. Ado in monasterio in monasterio Fischpöschel ad fluvium Inbevan in diocesi Magnana, inquisitio § 2 p. 51. — ^f Causa conversionis

AUCTORE PHILIPPO EPISCOPO.

cum 30 sodalibus discedit.

b

facturæ tempestatis.

eam precibus sedat.

in terram exscendit.

c

d peregrinatur ad diversa loca.

Ps. 118. 54

pervenit ad SS. Bonifacium et Willibaldum.

e profectus in Thuringiam ad S. Wumbaldum fratrem

f

in monasterio sancte degit.

f

CAPUT IV.

Vita monastica S. Walburgis in Heidenheim, duplicis monasterii praefectura.

Factum est autem cum B. Wunibaldus frequenter ad Dominum et avunculum suum, Sanctum videlicet Bonifacium, nec non fratrem suum, Sanctum scilicet Willibaldum, gratia consilii et spiritualis solatii diverteret, quod multo honore et reverentia ab omnibus suscipiebatur, et tamquam vir sanctitate praeclarus a cunctis venerabatur. Et cum vir beatus famam suam tam in provincia Thuringiae, quam etiam circa partes Rheni multum per omnem modum exaltari conspiceret, *a* timuit fructum laborum suorum vanae laudis gloria evanescere, et lampadem suam, veniente sponso, *b* infatigato oleo tenebrescere; elongavit se ab omni, quod videbatur sapere pompam saeculi, fugiens ab omni applausu hominum, ut maneret in contemplationis solitudine. Itaque Ecclesiam, quas regendas susceperat, bene dispositis, accepta licentia ab Archiepiscopo, secretum solitudinis petivit, et ad partes illas, quae Swanfelden nuncupantur, accessit; et cum diu hac et illac circumversando locum suo desiderio complacenter quaereret, tandem divina providentia ita disponente, inter densitates silvarum et inter convallia montium, solitudinem multitudinis fontium et qualitate suae magnitudinis veloci impetu decurrentium irriguam, ac monasticae habitationi congruam invenit. Cujus loci situm vir beatus diligenter considerans, toto corde exhilaratus est, et benedicens Deo, soloque prostratus cum Propheta exclamavit, dicens: Haec requies mea in saeculum saeculi, hic habitabo, quoniam elegi eum. Quem locum vir Deo plenus diligentissime incoluit, et in eo oratorium cum mansuetis extruxit, et vitam sanctorum Patrum imitatus, ad servendum Deo religiosas personas et in observatione mandatorum Dei probatas collegit, et conobscam vitam celebrari, et regulam Sancti Benedicti observari inibi constituit, et loco nomen Heidenheim usque in hodiernum diem permansit.

16 Assumpsit etiam sororem suam, Sanctam videlicet Walpurgam Virginem Deo dicatam, quae cum Virginibus Christo desponsatis, sub imperio et eruditione sua de consilio S. Bonifacii Archiepiscopi ac B. Willibaldi Eystetensis Episcopi, seipsas hostiam immaculatam Deo viventi sub distractione regularis disciplinae jugiter immolaverunt. Contruxitque eisdem sacris Virginibus oratorium a suo monasterio, ut decebat, segregatum, non tamen longe positum: in quo praefatas Virgines ponens, famulam Deo pro posse et nosse praecipit: quas etiam verbo sanae doctrinae et exemplo bonae vitae indesinenter ad formam perfectionis hortabatur. Crevit itaque locus ille per merita S. Wunibaldi, et S. Walpurgae Virginis, et sicut interius orationibus et divino obsequio Sanctorum est adornatus, ita brevi tempore in exterioribus fidelium oblationibus est amplificatus. *c* Nam omne monasterium, quod in spiritualibus bene regitur, in temporalibus optime gubernatur. Quod vero in spiritualibus et in his quae sunt ad Deum negligitur, in temporalibus et exteriori administratione cito dilabitur, nec ab hominibus reputatur. Et hoc non solum in libris legimus, sed etiam praesentis temporis experientia docet, et idipsum in diversis ordinibus, ac monasteriis monstrative edocemur. Et omnes qui spirituali edificatione per verbum S. Wunibaldi, et exemplaritatem sanctitatis B. Walpurgae Virginis proficiebant, de praediis, de mancipiis, de rebus mobilibus, de auro, de argento, de gemmis, de auro textis vestibus per manum S. Wunibaldi atque S. Walpurgae Virginis oblationes Deo offerebant.

17 *d* Cum autem venerabilis Abbas et Confessor Christi, et soror ejus jam dicta, et semper laude digna, viderent fines praediorum suorum dilatari, et in omni ornamento, et divitiis temporalibus res Ecclesiae augeri, veriti extollentiam oculorum ex superdeditate divitiarum generari, partem Ecclesiasticarum rerum in usus pauperum distribuerunt, et quaedam ex praediis Ecclesiae, cellis adjacentibus adhuc mendicitate paupertatis laborantibus, hilari mente et larga manu contradiderunt. Attendebant enim Prophetam orantem, et dicentem: Inclina cor meum Deum in testimonia tua, et non in avaritiam. Meoque quidquid ipsorum cella proprium possidebat, tempore necessitatis cum nihil habentibus commune fore aestimabant, et in defectum rerum necessarium pro posse suo tamquam largi auxiliores omnibus opem suam quaerentibus semper se et sua hilariter impenderunt. Advertens illud Apostoli: Quoniam hilarem datorem diligit Deus, et iterum: Et ipse impendat pro animabus vestris. Sub ipsis etiam et per ipsos vixit religio monachorum, ipso exhortante, et S. Walpurga adoperante, sanctitas et castitas floruit Virginum. Fuitque illo tempore ipsorum ecclesia *e* ayle, et portus omnium laborantium: nec fuit, qui in tribulationibus suis non inveniret ibi certum refugium per merita et orationes Sanctorum inibi Deo ministrantium.

18 Cum autem S. Wunibaldus venerabilis Abbas et Christi Confessor, Deo vocante, et ipso ad caelestia regna suspirante, terminum sui meritorii incolatus attigisset, gravi infirmitate correptus, cursum vitae consummavit, de hujus peregrinationis exilio ad caelestem patriam, de transitorio labore quinta decima Kalen. Janu. in caelestem requiem feliciter migravit. Cujus corpus S. Willibaldi frater ejus Eistetensis Episcopus suusque Dioecesanus cum multitudine virorum ac mulierum ad exequias sancti viri concurrerunt, devotione Clericorum et orationibus monachorum sanctorumque Virginum, in oratorio, quod ipse venerabilis Pater Wunibaldus Deo fabricaverat, honorifice sepelivit: quod nunc oratorium, sanctus Praesul ob honorem Dei, et reverentiam B. Jacobi majoris, qui Patronus ejusdem loci dinoscebatur, nec non ob fratris dilectionem amplavit, et adornavit. Flebant autem omnes qui tunc aderant, quod tanti Patris corporali praesentia orbi essent. Gaudebant vero, quod ad caelestem iudicem tam Deo placitum intercessorem praemisissent. *f* Secuta sunt autem signa in sanctitatis ejus argumentum. Audierunt namque discipuli ejus compulsationes campanarum, nulla humana administratione adhibita, et luminaria extincta absque omni humano admunculo crebro accendi viderunt. Si autem lector devotione studiosus perampliora de ipso miraculorum prodigia audire concupiscat, ad propriam Sancti *f* Legendam recurrere poterit, qui breviloquium assumpti laboris non admittit, ut plura, quam ad declarationem Legendae spectat, quam sub stylo habemus, prosequamur.

19 Denique post mortem fratris sui Wunibaldi sancta et venerabilis Virgo Walpurgis, ex districta injunctione Sancti Willibaldi superstitis fratris sui atque pariter Dioecesani, gubernacula et regimen regularis disciplinae in cella Haydenhaymensi, tam super monachos, quam super sanctimoniales non sine effusione lacrymarum cogelatur suscipere. *g* Noverat namque sororem suam Pater spiritualis et frater utrinus, quod constanter strenua in corrigendis, et misericorditer pia in compatiendis procul omni dubio indeficiente inveniretur. Non autem quarens honorem, sed tribulationem et dolorem, ut in sequentibus apparebit, invocando nomen Domini, injunctam sibi gubernationem humiliter *g* obeditione suscepit,

DAUCTOR PHILIPPO EPISC. d

in elemosinis liberales.

Psal 148, 36

1 Cor 9, 7
2 Cor 2, 15

E

S. Wunibaldo defuncto

et miraculis claro, f

utrorum proficetur utriusque monasterio:

g

Ipsa et frater recedunt

a

b

B

in Heidenheim

Psal 13, 14

monasteria unguis ecclesiarum,

C

abunde dotata,

AUCTORE PD LIP
PO EPISC
h

omni virtute
excellit :

I

B

Pssl. 127 2

S. Benedictus
regula 85
laborem omni
hostia amat,

Gen. 2. 15
cum lectuore

et oratione.

A suscepit, et h sedecim annis, id est, quoad usque vixit, dicta gubernacula tenuit, et seipsam formam et exemplum bene vivendi ostendens, omnem excessum streuere, et ut ita dicam, viriliter correxit. Tanta enim fuit, cum tempus et res exposcebat, gravitatis, et tanta pro congruitate loci et temporis opportunitate pietatis ac mansuetudinis, et omni hora in conversatione sua tante extitit sanctimonie et perfectionis, ut ab omnibus merito veneretur ut Domina, et a cunctis diligeretur, ut mater amantissima. Fide namque recta luculenter, spe firma fortiter, caritate perfecta dulciter, cum suis intrare contendeat in requiem atque civitatem manentem, quæ sursum est, Jerusalem, et est libera atque mater nostra. Prudentia nihilominus, id est, recta ratione agibulum utebatur in negotiis, luminosa iustitia fruebatur in iudiciis, constantissimæ fortitudini innitebatur in adversis, temperantia discretionis et gratie consentanea regebatur in quibuscumque prosperis; et caritate sibi cunctos i conviventes superabat, humilitate longe præibat, lenitate consolationis ac sanctæ mansuetudinis intantum corde dilatabatur, ut non esset, qui se absconderet a calore caritative dilectionis ejus.

20 Item frequens erat in manuali labore, frequentior in lectione, frequentissima in oratione. Frequens in manuali labore fuit : panem enim otiosa non comedit, sed digiti ejus apprehenderunt fenum. Attendebat namque quomodo scriptum est : Labores manuum tuarum manducabis, leatus es, et bene tibi erit. BONUS ES, inquam, in presenti seculo, et bene tibi erit in futuro. Et iterum advertit verbum regule suæ dicentis, Otiositas inimica est anime : et sententiam valde auctorizatam, qua dicit : Otiositas et voluptas arma sunt hostis antiqui ad miseram animam decipiendam. Expediit enim, ut mulieres laboribus manuum suarum intendant. Nam primus humani generis inimicus mulierem primo tentavit, non solum ex eo, quod eam infirmiorum viro conspexit, sed etiam ex eo, quod ipsam magis otiosam esse viro præsumpsit. Scriptum est namque : Posuit Deus hominem in paradisum, ut operaretur, et custodiret illum. Frequentior erat in lectione, quia in Divinis scripturis negotiari novebat, et eisdem pro speculo componende profectitudinis internæ et formæ emendanda conversationis fruebatur; ac ea intentionis aviditate, ac firma credulitate legebat, ac si Deus ei apparens a facie ad faciem loqueretur. Frequentissima etiam in oratione fuisse legitur. Nam secundum sententiam B. Augustini, Homo in oratione positus Deo loquitur : unde summo necessarium in prælatione constitutis esse videtur, ut frequentius student esse in oratione, ut suam summiq; necessitatem Deo proponentes, consilio divine sapientie informetur, auxilio Divinæ potentie roborentur, solatio Divinæ clementiæ consolentur, ut in dubio melius eligant, in adversitate non deficiant, sed in consolatione Spiritus sancti semper in melius proficiant. Inherentes Deo per fidem formatam, quæ per dilectionem operatur. In his et aliis virtutum exercitiis perfecta et gratiarum affluentis infusa et perfusa defectuatur, et passibus cognitionis et amoris in Deum certatim ac frequenter forebatur. Apud eam, qui fontem vite possidet dulciter refecta, in affectu, et illuminata intellectu, ad se veniens campus sui facta suis condescendens, a Deo illuminata illuminabat mentes hominum. Hæc de virtutum studio et studiorum exercitiis peripuncta de immensis dicta sufficiant, quia ex nunc reliquum de miraculis, quæ in vita, in morte, et post mortem Dominus per eam, et propter eam gloriose ipsam manifestando egerit, stylium convertemus. Ut igitur fidem credulam verbis nostris astrua-

mus, primo aliqua de signis ejus, quæ Dominus D proter ipsam, et per ipsam, etiam cum adhuc in carne viveret, operatus est, quæ in valde k approbatis libris scripta invenimus in medium adducere k Deo auctore concupiscimus.

a Hæc ex Adelberto desumpta sunt. — 1 MS. Antwerp. invacuato. — c Aurea hæc sententia a Radero tribuitur Wulphardo. — d Hæc de elemosinis attribuit Adelbertus sibi Wunibaldo, et villas monasterii Ebraungensi et S. Solv dominas vidit. — e Asyle ab Adelberto etiam et Alvario dicitur, asylum presam et subinde asylum. — f Ladum in Vita antiqua S. Wunibaldi et apud Adelbertum leguntur. — g Omnis obedientia. — h Anno 16 regimini interfecti elevationi corporis S. Wunibaldi 24 Septemb. quatuor postea exeret, in quibusdam 2 no 20. — i Cuncta, conveniens. — k Adelbertus, in authenticis libris, a Wulphardo scriptis.

CAPUT V.

Miraculi in vita a S. Walburge patrata. Ejus obitus, corporis translatio.

Sciendum ergo cum post discessum fratris sui, videlicet S. Wunibaldi, gubernacula monastice discipline in Haydenhaimensi Ecclesia, Virgo Walpurgis teneret; contigit quod quidam Ecclesiasticus, nomine Gomerandus qui debite ordinandis ac luminaribus accendendis Ecclesiæ præerat, conventui tempore cœnæ lumen subtraheret, respectum Dei non habens, S. Walpurgam graviter in hac re offenderet. Nam defectui sororum suarum compatiens, et injuriam suam patienter sufferens, incœnata ad orationum consolationem se contulit, et ei, qui indeficiens et verum lumen est, a injuriis consoladum suarum commisit. Hæc enim est virtus Sanctorum maxima, ut injurias suas patienter sufferentes, ipsas Deo b permittenti fiducialiter committeudo resignent. Scriptum namque est : Mihi vindictam, et ego retribuam dicit Dominus. Unde Sancti molestias mundi nequam calcantes, et innitentes verbo, quo dicitur : Si compatimur et coregnabimus, condigne Spiritus sancti dulcedine recreantur. Factum est autem cum B. Walpurgis orationem incumberet, mox mirum in modum lux oculis demissa, ad instar fulguris coruscantis, omnem locum, in quo S. Walpurgis et sorores ejus erant, replevit, et usque in ortum solis ab eis non recessit. Qua in re magnitudo virtutum S. Walpurgæ Virginis clare enunt, et omnium corda, qui hoc signum viderant vel audierant, ad obediendum S. Walpurgæ Dominus vehementer accendit.

22 Aliud quoque miraculum in veritate conscriptum reperimus. Quod quidam præpotens tyrannus juxta eellam Haydenhaimensem in prædio suo habitationem habuerit, qui propter infirmitatem fibre suæ, quam unice dilexit, intolerabili morore et dolore laboravit. Cujus anxietatem et tristitiam cum S. F Walpurgis Virgo compersisset, signo Crucis et sanctarum orationum virtute munita, ad hospitium prædicti tyranni nihil metuens, sed in misericordia Dei certam fiduciam habens, vespertino tempore tanquam peregrina esset, pervenit, et ad ostia domus pulsando hospitalitatis gratiam, et ingressum domus sibi prestare postulavit. Quam cum paterfamilias pulsantem et deprecantem audisset, voritus ne eam violenta rapacitas, quorum multitudo apud ipsum erat, eam discerneret, præcepit familie suæ, ut concito cursu ad ipsam properarent, et eam moribus defensam pacifice introducerent. Cui S. Walpurgis, Non veniaris, inquit, quod me Walpurgam ancillam Christi emes tui possint ledere, quia sub custodia Christi constituta, nulla adversitas, nullumque periculum mihi poterit prevalere. Tunc paterfamilias audito nomine Walpurgis de sede sua prostravit, et miratus tam nobilis, et tam sancte Virginis adventum studiosissime totam domum emundavit, et omnibus, quæ oculos ejus sanctitatis offendere possent, detersis, benignissime eam in domum suam recepit, et

Asyle pro Asylum,

Lumine avare subtrahit E

a

b

Rom. 12. 10

• suslinemus,

2 Tim. 2. 12

Incem cœlitus irpetrat.

noctu agrava,

canum ferociam contemnit.

omne

A omne humanitatis et devotionis obsequium ei exhibuit. Videns itaque S. Walpurgis patrem, et matrem, et omnem familiam circa pramortuam, et jam agonizantem puellam, et in summo vitæ articulo constitutam esse turbatam, intrinsecus pia compassione affecta, petiit, ut intra cubiculum moribundæ puellæ lectus sibi sterneretur, ut omnibus exclusis nocturna quiete sola, cum sola puella fruere-
 tur. Cujus petitionem omnes admirantes, eo quod puella esset desperata, et omnia, quæ ad exequias erant necessaria, fuissent præparata, tamen de B. Walpurgis sanctitate præsumentes, omnes foras ejece-
 runt, et secundum postulationem ejus solam cum sola nocte illa reliquerunt. At Virgo Christi ostiis clausis totam illam noctem insomnem ducebat, et genibus flexis, lacrymis et orationibus sponsum suum largitorem omnium bonorum suppliciter exorabat, ut in virtute potentia suæ, et in multitudine miserationum suarum puellam pristinae sanitati restitueret; et non solum parentes puellæ, sed et omnes Swanfeldenses, ntpote in fide Catholica adhuc rudes, hoc signo curationis ad agnitionem et amorem sui nominis incitaret. Cujus precibus miserator et misericors Dominus aures suæ pietatis benignissime accommodavit, et ex integro desperatam puellam incolumitati restituit. Cum hæc virtus Altissimi, S. Walpurga orante, intra cubiculum ostenderetur, pater et mater puellæ cum universa familia domus circa sepulchrum fodiendum, et circa paraturas, quæ defunctis exhiberi solent, hæc et illæ discurren-
 tes, lamentabili dolore cruciabantur. Tunc beata Virgo Christi Walpurga reseratis ostiis parentes puellæ vocavit, et puellam e a Deo sanata, ut nul-
 lum vestigium ægritudinis in ea appareret, cum magno gaudio et cordis exultatione eis filiam summe dilectam præsentavit. Parentes vero puellæ virtutem Dei et sanctitatem B. Walpurgis in repentina sanitate filie suæ cognoscentes, cum magno tripudio cordis gratiarum actiones Deo retulerunt, et pedibus S. Walpurgis provoluti, ingentia ei dona obtulerunt. Quæ illa tanquam lutum pro nihilo reputans, exhortata est eos, ut Deo fidei adhererent, et nihil terrenum, nihil seculare dilectioni Dei præponerent. Posthæc valefaciens eis, occulte ad cenobium suum rediit, et post operationem hujus miraculi in spiritu humilitatis majori afflictione corpus suum maceravit, nec ex hoc præsumpsit alta sapere, sed magis humilibus consentire. Conjunctus
 C autem ex narratione jam dicti miraculi, non solum puellam pristinae sanitati mirifice restitutam, sed etiam canum rabie, et quasi invincibilem eorundem insaniam fore mitigatam. Nam in verbis ejus Dominus monstra placavit. Hinc etiam non inme-
 rito creditur, ut rabida incursio canum vel aliorum ferocium animalium intentati, si beatam Walpurgam Virginem gratiosam devote inclamaverint, procul omni dabo liberentur, vel si læsi fuerint, cito salubriter meritis B. Walpurgæ Virginis sanitati reddantur. Hæc autem miracula de innumeris, quæ in vita peregit, huic operi annotare curavimus, quatenus ad ea, quæ in reliquo dicenda sunt, compendio magis stylo veniamus.

23 Post hæc per aliqua temporis intervalla Virgo Walpurgis Deo carissima cursum felicis vitæ feliciori fine consummavit. Virgo enim prudens semper cogitabat et cogitando anhælabat, ut parata, Deo vocante, introiret ad nuptias, quæ thalamum æternitatis obtinent, ubi sposo, salvo Virginitatis flore pariter et honore, votiva perpetuo fruere-
 tur. Et tandem ægritudine, quæ ipsam invaserat, invalescente, Ecclesiasticis Sacramentis munita, et sacra suis dans monta, plena Spiritu sancto obdormivit in Domino, quinto Kalendas Martii, hoc est, in cras-

tino Martiæ Apostoli. Festum vero Canonizationis ac translationis ejus in die heatorum Apostolorum Philippi et Jacobi, ut communiter celebratur. Est autem sanctissima Walpurgis Virgo juxta S. Wunibaldum Ecclesiasticæ sepulturæ commendata per D. Willibaldum Præsulem fratrem suum, ut vicinitas sepulturæ germanitatem generis et paritatem sanctitatis demonstraret. Sed priusquam de prodigiis, quæ translationem ejus secuta sunt, aliquid disseramus, congruit, ut aliqua signa, quæ in morte ejus apparuerunt, et veridica relatione famosa habentur, compendio abbreviati sermonis transeamus. Cum enim venerabilis Virgo spiritum suum in manus Domini commendasset, et ille ad Dominum, qui delit illum, pervenisset, exanime corpus in specie glorificati hominis ab aliquibus circumstantibus tali visione dignis demonstratum est. Odor enim miræ suavitatis et fragrantie inestimabilis totam domum impleverat, ex præsentia glebæ sanctissimæ, quam virtute virginis castitatis, pariter et humilitatis circumdederant lilia convallium cum dependentibus fuscis florum violis. Insuper cura Virgo laude dignam corpore deferretur ad ecclesiam, ceteri ac candelæ sine admiculo humane cooperationis accendi videbantur.

24 Processu vero longi temporis postquam beatus Præsul Willibaldus de hoc mundo nequam migraverat in polorum regna, cœtibus Angelorum admixtus, revelatione divina cuidam Eystettensium Episcopo, nomine d Herberto, monstratum est, ut beatam, Deo placitam, et humilibus gratam, venerabilem Walpurgam Virginem de loco humili, in quo inhumata fuerat, ad locum excellentiorem magis, ac reverentialem transferre deberet. Igitur Dominus omnipotens Ecclesie Eystettensium, ac salutis totius populi ejusdem civitatis nec non circumjacentis regionis prospicere, imo misericorditer providere decernens, sapiedictam benedictam, ac semper benedicendam cum multa gloria et honore, ac miraculorum innumera bilium ostensione, ad civitatem Eystettensem per dictum ejusdem civitatis Episcopum transferri voluit, ut locum nostræ sedis aggregatione Sanctorum, videlicet B. Willibaldi ac Walpurgæ Virginis sororis ejus germanæ, corporali præsentia tantarum divitiarum thesauris in gratiarum ubertate ditaret, et ditando sublimaret, et sublimando cunctis honorabilem demonstraret. Postquam autem venerabile corpus sapiedictæ Virginitis de loco sepulturæ suæ supra terram est collo-
 catum, omnia membra ejus quasi rore perfusa, et oleo infusa, cunctis apparuerunt, fragrantiam nihilo minus inestimabilis ac mirificæ odoris omnes qui aderant seuserunt, ac infirmi, qui pro eo tempore presentes fuerant, quocumque dolore tenebantur, salubritate suavitatis tam recreativi odoris curati sunt, et cum multa ut dignum erat celebritate, a loco predicto ad civitatem præfatam corpus Virginis venerabile deferretur, multis occurrentibus, ecce quidam epilepticus gratia adipiscende sanitatis feretrum, in quo sanctum corpus ferebatur, transi-
 vit, et in ipsa hora pristinae sanitati restitutus est. Supervenit et quidam puer eodem morbo detestabili laborans, et frequenter dolore conquisatus, spe enratonis feretrum tetigit, et omnimodam sanitatem adeptus, gaudens ad propria removit.

a Adelbertus, injurias suas et defectum vocorum Cantius, injurias suas et injurias consodidit. b. M. Antwerp, et Lystel. ptenil. — c. M. Antwerp, et Adrb. alic. — d. Ieta Herberti ex et Objaru vi Episcoporum Lysteltensium confundi hic monimus supra §. 3.

CAPUT VI.

Reliquia: aliqua S. Walpurgis latr ad monasterium Monheim. Miracula varia patrata.

Postquam autem ejusdem Virginis sacrosanctæ reliquie

apud mori-
bundam sola
pernoctat.

B
estque pre-
cibus sanata.

C

invocatur
contra rabiem
canum.

abu 25 Fe-
br. 1711.

D
AUCTORE PBI
LIPPJ EP SC.

Corporis
gloria

odor :

cerei ultra
accens.

E

d

corpus Eystla-
dium
transferretur.

F

oleo manat.

egri sanantur.

ACTORE PUI-
LIPPO EPISC.
a
Reliquit datr
Monasterio
Mouhaim,
b

curantur po-
dagraica,

contractus et
incurtus.

Luc II D

C
cerens colens
acciditur.

curv manus
sanatur.

operans ejus
festo punitur :

A liquit ad monasterium, quod a Mawenhaim dicitur, et a sanctimonialibus pio exercitio virtutum inhabitatur, delatae sunt, et super altare collocatae; sequenti nocte quidam Clericus veneranda rancie astitit, et ejusdem loci Abbatisam, cujus nomen b Neulila erat, alloquitur sub hac forma verborum dicens : Neulila cur dormis, et quare non surgis, ad ecclesiam pergis? Cui illa respondit, ut quid nunc ad ecclesiam evasum est, cum signa matutinalia nonlum pulsata existant? Ego quippe illic incessu pedum pergere non valeo, nisi manibus aliorum delata inferar. Incommodo podagrae plus quam dici possit premor, usu membrorum minus valens. Qui ait : Vade celeriter, ne moreris, quia B. Willibaldus ecclesiam cum multo agmine Sanctoꝝum petiit, perquirere volens qualiter sanctam soreꝝum suam reconditum habeas. Quae statim ac si nihil incommodi pertulisset exurgens, et de loco ad locum exsilens, basilicam, ad quam tendebat, sanissima ingressa est, ac Deo simulque Virgini grates pro adepta sospitate rependit.

26 Item quidam puer, nomine Leopoldus, ex utero matris sui contractus et curvus natus est, ut quasi monstrum a cunctis cereretur. Qui dum inter plures, qui ad patrocinia Virginis convolebant, victus pariter et remedii quaereret solatium, quadam nocte beata Virgo Walpurgis ei per visum apparuit, et ut ad ecclesiam suam pergeret, iuperavit. Qui respondens, Quoniam totus indigens ab infirmitatis dolore habens, incedere non valeo, insuper algorem circumstantis frigori pertinensu, rogo, ut ab hoc itinere excusatus habeam. Quae ait : Valens vade celeriter, quia mea intercessione ab infirmitatis dolore curaberis. Qui surgens ad ecclesiam, ut point, pervenit, et inibi perfectam sanitatem consecutus est, tempore vite suae in eodem monasterio Deo et familiaribus ejus letanti animo serviebat. Haec est Virgo, quae agnum sine macula sponsam Virginum non solum stola virginitatis sequitur candida, sed etiam liberalitate eximia quidem imitatur. Dicit enim Jesus Christus : Petite et accipietis, quod exponens egregius doctor B. Gregorius ait : Libenter dat, qui ad petendum invitat. Sic de nostra Virgine dicere possumus, quod libenter infinitas hominum curat, qui gratiam curationis ab ea postulari precunt.

27 Item Adalbertus Alamanniae Comes illustris B. Walpurgae devotus advenit, cereum non modicum quantitate et pretiosum munere, prout posebat ejus munificentia, attulit, et altari prout inposita, ac pro se, suorumque salute suppliciter Dominum ac Virginem suppliciter exorans, benedictione petita, ad propria renovavit. Suscipiens autem eandem candelam Abbatisa Neulila, quia praefato Comiti sancta familiaritate fuit carissima, candelabro erexit, et inaccessam tunc reliquit. Quarto vero die lumen cunctis accipit, et tribus diebus ac noctibus eo lumine perdurante, quarto die nempe extinguente extincta est. Hora autem, qua divina virtus comas radiantis ignis abstersit, videlicet nona hora, ita se sponte ostia ecclesiae destruxerant, ut nullus infra duarum fore horarum spatii quantitatem patula habere mereretur, et pervia. Deinde his qui obstruxerant ostia, Christus apparuit, et potentia intrare volentibus fecit.

28 Una praeterea Virginis praesidia inquirentes illic devotore mulieres, mater cum filia, utraque manuum curvedine inhosita gerens, patrocinia Virginis deprecabantur, et cum Missarum solennis interessent, mater in principio, filia vero in fine Missae equitatem obtinuit sanitatem.

29 Rursum erat quadam mulier de villa, qua dicitur Stephenmyu, nomine Golla, in qua bis tera Dominus per beatam Virginem Walpurgam ope-

rari dignatus est signa. Nam cum dies festus Walpurgae Virginis adveniret annuus, omnes de provincia, qui Deum per fidem noverant et gratiam Walpurgae Virginis, diem feriando celebriter percolerent, illa contumaci et irreverenti fronte diem festum despiciens, exteriori operationi manuum, spreta solennitate diei, se ingressit, ac filare et texere coepit secundum formam artis, quam in retroactis temporibus e in usu habuit. Quid plura? Glomex et quaedam alia instrumenta hinc arti competencia tali glutino manui ejus adhaeserunt, quod ab ejus manu facile non poterant separari, sed etiam inflatam brachii atque manus incidit tantum horribilem et manica inflaturam non caperet; sed a circumstantibus cum difficultate abstraheretur. Hoc videntes vicini miseram exhortabantur, quatenus ad suffragia Walpurgae Virginis confugeret, ut gratiam consequeretur in auxilio opportuno, quod et ita factum est. Nam veniens ad limina Virginis omnimode et subito sanitati restituta est. Quae cum ad propria remeasset, ingrata percepti beneficii, opus prius depositum iterato assumpsit, et statim detestabilem curvaturam manus et brachii in signum divinae ultionis accepit. Quae iterum ad mentem conversa de transgressione penituit, et ad patrocinia dicte Virginis recurrrens, gratiam perfecte sanitatis obtinuit.

30 Nunc quod mirabilis est, audiamus. Item quodam die festivo Walpurgae Virginis jam dicta insensata mulier immemor tantorum beneficiorum manualiter operari cum incoeperet, lumine oculorum subito est privata, quae videns divinae ultionis effectum condigne locum obtinuisse, ad remedia penitentiae currens, votum vovit Walpurgae Virgini, quod si ei gratiam illuminationis obtineret, perpetuo in posterum obsequis suis libenti animo, corde, ore, et opere tanquam studiosa famula vellet obtemperare. Quid plura? Pietas gratiosa in B. Walpurgae Virgine, et virtus penitentiae in hac miserabili muliere circa ultione divina, claro lumine ipsius oculos vestivit, quo et in posterum gaudere permisit. O mater pia Virgo Walpurgis benigna, quae toties delinquentem corripuisti, et correptam restituisti; advertens Salvatoris nostri pietatem, qui principi Apostolorum Petro dixit : Non solum remittendum esse septies, sed septuagies septies, ipsi gloria, et tibi glorificatio in saeculorum saecula.

31 Item erat quaedam mulier de Orientali Francia, id est, Franconia, quae brachii dextri familiare officium omnino perdidit, atque latus dextrum emortuum sentiebat, causa de omnipotentis benignitate, et copiosa B. Walpurgae Virginis gratia, ad monasterium ejusdem Virginis se delucei deprecabatur, quatenus remedium sui doloris inveniret, et Deo ac praedictae Virgini mente in posterum deserviret. Quod et ita factum est. Ad limina enim veniens supplici corde Walpurgam Virginem pro adipiscenda sanitate exoravit, quam perfecte in ipsa hora obtinuit, et ad propria gaudens quantoque remeavit. Videns autem dominus ejus, cujus ancilla servilis conditionis extiterat, eam penitus ab omni infirmitate respicisse, ad opera manualia eam lucrificata compellebat. Quo facto pristinam infirmitatem incidit, et peramplius, quam antea inflamari coepit. Quod videns dominus intra se dixit, O beata Virgo Walpurgis, si famulam meam iterum curaveris, procul omni dubio eam ab iugo servitutis absolvens, manumittam, perpetuo, quatenus non mihi, sed Deo ac tibi de cetero liberrime famuletur. Hoc voto peracta curata est, et obsequiis Dei ac Walpurgae Virginis sedulo mancipata.

32 Item etsi B. Walpurgis aliquos excecatos dolore oculorum sanaverit, alios a civitate cecos curaverit, tamen de miraculosa restitutione lumi-

D

c

sanatur.

E

vicinum operans
fit circa.

visum percepti:

Matth 18. 22

F
paralytica cu-
ratur

d

num,

A num, quæ in duabus personis facta est, gratia brevitatæ solum enarrabimus. Erat quidam Comes, nomine Adelbertus habens quemdam pauperem, qui Fideramus nuncupabatur, qui oculis corporalibus ab utero matris suæ orbatu, notus cunctis fuerat; hic cum ad maturam ætatem pervenisset, petit ut ante altare Virginis duceretur, quatenus necessitatem suam miseram querulosa voce gratiosæ Virgini proponeret, et exinde solatium illuminationis consequi mereretur. Ad dictum altare perducens, lamentabiliter exoravit, quatenus ei Dominus per intercessionem S. Walpurgæ Virginis lumina oculorum, quorum usum expertus non fuerat, impartiri dignaretur. Tunc Deus omnipotens per interventum Walpurgæ Virginis eundem cæcum claro lumine et forma oculorum vestivit, qui ad propria rediens, multo tempore supervixit, atque a plurimis agnitus, quia is erat, qui a nativitate cæcus extiterat.

cæcus illuminatus.

33 Item quidam puer a nativitate cæcus pro ascensione illuminationis ad ecclesiam Walpurgæ Virginis perductus est, qui dum una cum suis Dominum deprecaretur, quatenus ei per suffragia prædictæ Virginis actum et usum videndi donare dignaretur, multæ admirationis signum contigit. Nam in uno oculo pulebre ac perfecte illuminatus, in altero cæcitate relictus est. Cujus caussam si curiosus lector vel auditor inquirat, eidem respondebimus: Quoniam judicia Dei abyssus multa, et altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei investigabiles vias habet, et ideo perscrutator majestatis opprimetur a gloria,

puer uno oculo:

34 Item in eodem monasterio quoddam miraculum patratum est, quod non est silentio contegendum. Quidam a partibus Franciæ veniens extensa cervice, chirothecas in manibus habens irreverenter, et absque debita lammulatione monasterium sæpe dictæ Virginis ingressus est, et utrum hanc negligentiam mereretur obviæ injuria, vel rusticitatis stoliditate, præsumentes judicare non possimus, sed quid eidem acciderit advertamus. Igitur chirothecas, quas intrans monasterium in manibus habuit, ad mentem rediens detrahere volens non invenit, sed de manibus evanuerant, ita quod nulla circumspeditionis diligentia inveniri poterant, quantumcumque exquisite. Stabat ergo attonitus, et plus quam credi potest de re gesta admirabatur. Facta tandem oratione, acceptaque pro qua venerat benedictione, ad propria repedavit. Expletis autem quatuordecim diebus, dum sederet cibum gustaturus ad mensam, familiari cum suis utens colloquio, cepit, quod ei contigerat, evidenti relatione pandere: ubi, dum plura de eadem materia fabularetur ad domicilii sui domesticos, easdem et non alias juxta se jacentes invenit chirothecas, quas cum vidisset, hæsit animo, et vehementer admirans, tandem resumpto spiritu easdem suis ostendit sociis, ac fideliter eos consulens, tractare cepit, quid de ipsis consultis agendum videretur. At omnes provida mente censuerunt, easdem chirothecas ad monasterium Walpurgæ Virginis esse transmittendas, tam in signum patrati miraculi, quam simul in evidentiam exhortationis, quod nullus ecclesiarum Walpurgæ Virginis, vel quorumcumque Sanctorum irreverenter intrare, vel inibi stare quomodo modo præsumeret. Transmissæ ergo chirothecæ ad monasterium multis ostensæ sunt. Ad emendationem, et boni moris pariter commendationem hoc notandum est. Legimus itaque de S. Elizabeth, filia Regis Ungariæ, cum ad orationem staret, vel basilicam Salvatoris nostri, suorumque Sanctorum intraret, quomodo caput de capite posuit, sertâ deposuit, annulos e manibus traxit, in evidentiam reverentiæ Divini cultus, qui cum abdicatione exterioris pompæ, et aggregatione devotionis

ob irreverentiam monasterii ingressum,

chirothecæ evanescunt,

omnia redduntur,

in templo servantur.

internæ, necnon ornatu et resplendentia bonæ conscientiæ celebrandus est.

D
DUCTORE PHILIPPO AUSE.

35 Item erat quædam puella B. Walpurgæ Virginis speciali reverentia satis intenta, ac devota mente ipsam colens, quæ juvenili ætate sua nimis delectabiliter fruebatur, non tamen dissolutione inhoneata. Hæc frequenter infirmitate, et aliis admonitionibus correpta est, nec desistebat, sed ut frequenter cum suis sodalibus ludens jocabatur, et inter alios ludos cuidam ludo satis dissolute magis intendebat, qui projectio pile nuncupatur, quo sibi puellæ et juvenes mutuo pilam projiciendo porrigit, et rursus eandem recipiunt, et hic ludus cachinnis et inordinatis motibus interdum abundare dicitur. Et ecce S. Walpurgis Virgo sibi devotam non dereliquit, sed ei mirabili vexatione intellectum dedit, nam cum multipliciter correpta, et non tamen correctæ, Indum prædictum, quem amaverat, quadam hora exereret, pila manui ejus intantum adhesit, ut ab ea dolore magno simul et verecundia vix avelleretur. Quo facto respicit, et in posterum mentem suam ab omni mundiali gaudio retraxit, ita ut Deo Sanctæque Walpurgæ Virginis officiosa sedulitate pro residuo sui temporis deserviret.

nintum hudentis munit pila adheret.

a Abis Monheim et Mounheim, de quo supra actum. — b Ms. Eystet. Heubita. MS. Antwerp. Luvivilla. supra Umbra. — c Gms. visitaverat. — d Colitur S. Elisabeth 19 Novemb.

E

CAPUT VII.
Fluxus olei miraculosus e corpore S. Walburgis

Pro finali quoque conclusione annotare decrevimus, quod sanctum corpus gloriosæ Walpurgæ Virginis in altari publico ejusdem monasterii caute ac reverenter longe præfatus Antistes Erbertus recondidit. Ubi miracula usque in hodiernum diem continuata feliciter crebrescent. Nam de membris ejus virgineis, maxime tamen pectoralibus, sacrum emanat oleum, quod gratia Dei et intercessione B. Walpurgæ Virginis eccos illuminat, surdos audire facit, et gressum claudis reddit, emictisque debilibus optatum effectum devote petentibus misericorditer indulget.

Quædam ejus

emittit plurimos,

37 Quam etiam gratiam curationis ipsi experti sumus. Nam gravi infirmitate egrotantes, ad excidium vitæ devenimus, et rememorantes gratiam, quam B. Walpurgis suis dilectoribus indesinenter ostendit, præcepimus de oleo sacrosanctæ suæ emanationis nobis copiosius afflari, et desiderabili haustu phialam plenam ebibimus, orantes in hæc verba: O B. Walpurgis Virgo, ob reverentiam B. Willibaldi fratris tui dilectissimi, ejus successor indignus sum ego Philippus peccator, interpellâ pro me ad Dominum pro condonatione peccatorum meorum, et ut respirem a gravamine hujus ægritudinis, ad laudem Dei omnipotentis, et intemeratæ matris ejus Virginis Mariæ. Ut quid plura? Radem die a criticavimus, et brevi post in tempore sanitati omnimode restituti sumus.

n gravi morbo

Philippum Episc. scriptorem:

a

38 Hoc quoque sciendum, quod hora celebrationis Missarum cum Sacramentum corporis et sanguinis Jesu Christi in altari conficitur, in quo remanet est, frequentius nec non uberius oleum de sacro corpore ejus distillat. Unde hæc hora pro receptione ejusdem olei diligentissime observatur. Et si phialæ, in quibus sacrum oleum recipiendum est, non directe vel perpendiculariter distillationi supponantur, guttæ ejusdem olei sibi coherent dependentes, ad modum botri, vel laxi mellis nequaquam in alium locum decedentes, sed postquam negligentia corriguntur, et vasa, in quibus mundæ sacrum oleum recipi debet, distillationi aptantur, easdem sine omni cooperatione illabatur, per quod aperte monstratur, ut

munit copiosius sub consecrationem

et vasis mundis supponitur:

A in vasa munda recipi debeat, quia ab immundis locis vel vasis omnino se præservat. Et sæpe compertum est, quod receptum in vase etiam munda, si immunde vel irreverenter teneatur, vel ad locum, ubi peccata illecebre perpetrari consueverunt, deportetur, omnino evanescit, vel orificium vasis ipsum oleum nequaquam ad effectum santonis egreditur.

cessat tempore Interdicti Ecclesiastici.

39 Ex scriptis etiam colligimus, et certa relatione fide digniorum intelleximus, quod civitas Eystettensis una cum tota diocesi, ecclesiastico interdieto quodam tempore supposita fuerat, propter quasdam damnosus injurias, quas Episcopus, qui tunc præerat, a Baronibus terræ et incolis sustinuit. Ex tunc liquor sacre emanationis stillare cessavit, usque in diem, qua ecclesia restituta esset indemnitati. Et idem venerabilis Episcopus cum universitate civitatis indicto jejunio nudipes, et absque lineis ad monasterium B. Walburgis ascendit, devote ac subnixè cum universitate populi sui supplicans, ne effectu tante benignitatis, sicut est emanatio sacri liquoris, in amplius civitas privaretur. Et credens ad altare dictus Pontifex Missarum solempne astante populo devote peregit, et in confectione Sacramenti, et ejusdem percceptione sacratissimus liquor, qui infra spatium minus anni nequaquam distillaverat, nec ullo modo se ostendit, adeo abunde erupit, ut ampullam divitiarum pintæ capacitatis, vel minus serici adimplet. Quod Pontifex videns cum plebe Deo devota, plusquam mirari potest, gaudium repletus, immensas gratiarum actiones Deo ac B. Walburgæ pro concessione tanti beneficii persolvit. b

40 Notandum, quod etiam idem sacrum oleum tante munditiæ ac sinceritatis existit, ut sine omni corruptione et toda maculationis facultate per ducentos annos servatum consumis puritatis invenitur cum illo, quod hodierno die de stillicidio ejusdem sacre emanationis susceptum est.

200 annis incorruptum servatur:

41 Nunc videamus quid sibi vult per significationem emanatio sacri olei in B. Walburga, vel aliis Sanctis puta in B. Nicolai, vel B. Katharina, vel glorioso Gunde-karo Pontifice nostro, vel quibuscunque d Sanctis, quibus concessum est ex speciali prærogativa meritorum, et ostensione magnitudinis præmarum. Juxta quod sciendum, quod oleum cuiuscunque liquoris infusum supernat, unde misericordiam ex similitudine designat. Superexaltat enim misericordia judicium. Et iterum: Misericordia ejus super omnia opera ejus. Oleum nihilominus magne est levitatis et multa utilitatis: nam illuminat, pascit, et sanat. Sic pietas secundum beatum Apostolum ad multa proficiendo valet, habet enim promissionem vite, que nunc est, et vite futura. Hinc etiam est, quod oleum cordialiter pietatem sui proprietate exprimit, et ideo de Sanctorum corporibus sacri olei emanatio plenitudinem exuberantis misericordiarum, ac redundantiam viscerose pietatis, ac lenitatem caritatis præostendendo figurat. Fuerunt namque hi Sancti, qui habuit securiginem emanationis sacri olei misericordissimi ac purissimi in vita, et ideo misericordiam consensu per signa misericordie et pietatis hominibus post mortem laudabiliter innotescunt. Sic B. Walburgis Virgo tamquam oliva in domo Domini fructuosa, et quasi oliva in campis Ecclesie speciosa per oleum diffusum dilatavit nomen suum. Rivalis enim sacre emanationis notitia sanctitatis ejus derivata est in fines terræ, oleo misericordie et pietatis illuminans cæcos, spiritualiter et corporaliter pascens esurientes in bonis per affectum sancti desiderii, ac corpora sanctitatis suavis, contritis corde medetur. Amen.

Plus olei variis Sanctis concessus,

Jac. 2. 13

Ecccl. 18. 12

1 Tim. 4. 8

ob misericordiam eorum et pietatem in vita præstabiliam.

a Causa exhereditatis sunt medicis dies eritit, in quibus de morbis fecit Julianum. b Monachus hildolfensis tom. 3 de S. Walburga, Quando Sorores, inquit, illius conventus Eystettensis sunt discordes, versare solet hildolfium. — c Gunde-

rius II, ordinarius Episc. Eystet. anno 1058, mortuus 2 Augusti an. 1073. itaq. ejus decreta collata an. 1309, patris S. miraculis, quorum aliqua recensit Grelserus in Catalogo Episc. Eystettensium. — d Plures Sanctis possessores recensent ad Vitam S. Walburgis Audeus et Stevartius notat, S. Grelserus etiam de Oleo S. Walburgis cap. 5. Raystius in Hieroglyphico Belgico pag. 13 et seq. Unscribat nuper deus librum amicis noster Silvester Jossa Capua, necdum editum aulianus.

VITA VI S. WALBURGIS

Studiosanctimonialium Eystettensium scripta ex II MSS. a Stevartio edita.

PROLOGUS SANCTIMONIALIUM.

Nova non cupimus, sed vetera ad memoriam plurimorum reducere volentes, cum plerumque apud cænobium nostrum S. Walburgæ, ordinis almi Patris S. Benedicti, Eystettensis civitatis et diocesis, in quo corpus ejusdem Virginis S. Walburgæ corporaliter, mirabili quodam modo requiescit, historia, Legendæ, Vitaque sanctissimæ Virginis Walburgæ Latino, potiusque materno stylo, ob ejus virtutum merita, exercitiisque sequenda, sine numero expostuletur, que rarissime integra, veraque apud alios invenitur; satisfacere devote postulantium cordibus cupimus, et ad honorem Dei, Genitricisque sue immaculate, haud non S. Walburgæ, omniumque Sanctorum, hanc impetire, et ad notitiam omnium perducere paratissimè sumus. Ideo arte impressoria, stylo vero, ordine et forma ex originali antiquissimo libro nostri monasterii, hanc exarari fecimus cum summa diligentia, illo solo intuitu, ut ex hoc crescat honor Dei et Sanctorum, lausque S. Walburgæ, memoriaque nostri conventus salubris, per hanc participationem apud legentes habeatur. Unde et illi pro nobis omnibus apud Altissimum intercedere dignentur. Amen. a

- a Annectebantur deus varia de S. Richardo parente, que nos abunde dedimus 7 Februarii, et que ibidem dicuntur de Offoniæ regni illi tradita discussimus 7 5 pag. 73. Horum loco verum capitulum hujus vite subjungimus, derivam more nostro divisuræ. Sunt autem hæc a Stevartio edita:
- Cap. 1. De ortu et genere D. Walburgis.
- 2 De vocacione D. Walburgis ex Anglia in Germaniam.
- 3 De exitu D. Walburgis ex Anglia in Germaniam et miraculo.
- 4 Quomodo religiosis velum accepit, et velata vixerit, et de industria S. Wunibaldi fratris ejus.
- 5 De laudabili regimine S. Walburgis post fratris sui S. Wunibaldi mortem.
- 6 Miraculum in vita ab ipsa Virgine perpetrotum.
- 7 Abud miraculum infirme Virginis sancti restituta.
- 8 De obitu S. Walburgis, sepultura et miraculis illi factis.
- 9 De revelatione S. Walburgis Otkario Eystettensium Episcopo facta.
- 10 De prima translatione S. Walburgis per Otkarium Episcopum et miraculis in illa factis.
- 11 De adventu S. Walburgis ad Eystett. et altera translatione ejusdem.
- 12 De ultima translatione seu elevatione sancte Virginis, cum ejus reliquie summo altari monasterii S. Walburgis civitatis Eystettensis sunt impostæ.

CAPUT I.

S. Walburgis ortus, genus, adventus ex Anglia in Germaniam.

Igitur Beata Walburga Virgo Deo placida, et hominibus grata, ex illustri prosapia, inno stirpe regia exorta, scilicet ex Richardo Rege Anglorum, nunc vero consorte Angelorum, patrem in cura, genitorem in natura sortita est; qui liberos suos discipulum Christiane religionis, et viam veritatis, tam per se quam per fideles pedagogos dignissime docuit. Qui postea ad exhortationem liberorum suorum, videlicet S. Willibaldi, et B. Wunibaldi, necnon S. Walburgæ, regnum et patriam dereliquit, et peregrinationem duram una cum liberis sociis assumptis, licenti periculo se commisit, et tandem post multos labores, et multa pericula, ad Luccam, seu Lucanensem civitatem, pervenit: et ibidem mortali infirmitate consummatas, in monasterio S. Frigidiani in Domino feliciter quiescit.

cap. 1 S. Walburgis pater S. Richardus.

obi Luca 1

A 3 Post ejus transitum beatissimum, filii ejus Sanctus videlicet Willibaldus et Wunebaldus una cum sociis suis, ad limina Apostolorum Petri et Pauli perrexerunt, et a Papa a Gregorio licentia obtenta, Willibaldus et quidam ex sociis Jerosolymam petierunt, S. Wunebaldus propter infirmitatem magnam, qua tunc detinebatur, Romæ relicto : qui ad mandatum Papæ b Gregorii c... ad instantiam S. Bonifacii d Moguntinæ Sedis Archiepiscopi, qui cum utilitatis causa, et ex legatione Pippini Regis Alamannorum Romam advenisset, suppliciter Dominum Papam exoravit, ut ejus adjutorio talem cooperatorem et socium in agricultura Bei mereretur accipere. Cujus petitioni Gregorius Papa libenter acquiescens, rogando præcepit, ut ipse Wunebaldus, contubernio S. Bonifacii avunculi adhereret, et in omnibus ejus consilio et præcepto ad serviendum Deo obediret.

4 Hoc quoque S. Bonifacius a prædicto Papa obtinuit, ut si quando divina clementia S. Willibaldum ejus conspectui præsentaret, in adjutorium sibi ad Alamanniam eum transmitteret. Et peracta legatione, et Apostolica benedictione percepta, ad Alamanniam rediit una cum S. Wunebaldo cooperatore suo, quem postea a Maguntia in Thuringiam transmisit, et ibidem S. Wunebaldo habitum monasticæ religionis, secundum Regulam sancti Patris Benedicti tribuit, et ad sacerdotii gradum promovit. Sanctus vero Wunebaldus virtutem obedientiæ attendens, in spiritu humilitatis, in cunctis, quæ ei injungebantur, perfectum se servientem exhibuit, et sicut bonus filius et perfectus discipulus, usque ad mortem e S. Bonifacio obedivit. Videns autem Archiepiscopus, quod S. Wunebaldus in omni justitia et sanctitate proficeret, septem ei ecclesias in Thuringia regendas commisit : quas ipse ad tantum culmen perfectionis provexit, ut usque in f hodiernum diem per totam illam provinciam in laudem Dei, bonor et gloria S. Wunebaldi prædicetur.

5 Cum ergo hæc in Alamannia circa B. Wunebaldum agerentur, B. Willibaldus frater ejus, in peregrinatione, viso sepulchro Christi Jerosolymis, Iocoque passionis ejus, tandem ad montem Casinum, ubi ex institutione S. Benedicti Abbatis monasticam religionem vigere audierat, pervenit. Quem Pater Abbas ejusdem monasterii, cui nomen Petronax erat, unanimi consensu sui conventus, in monachum et confratrem ad humilem sui petitionem assumpsit : ubi in omni morum et conversationis honestate, mirabilem, et imitabilem se exhibuit. Mansit itaque apud eos multo tempore irreprehensibilis, imo per omnia laudabilis.

C 6 Et tunc omnibus valescens, de licentia Abbatibus, cum quibusdam honestis fratribus, Ecclesiasticæ utilitatis causa, ad Dominum Papam properantibus, iterum Romam transivit. Præsentatus itaque Apostolico conspectui, benignissime susceptus est. Et paterna exhortatione, et Apostolica auctoritate præcipiendo rogavit, ut sine contradictione ad S. Bonifacium Maguntinæ Sedis Archiepiscopum, cum festinatione properaret, et in vinea Sabaoth fidelem cooperatorem et innocens ministrum in omnibus, quæ ei S. Bonifacius injungeret, se exhiberet. Cujus præcepto S. Willibaldus in spiritu humilitatis obediens, Apostolica benedictione roboratus, in Alamanniam ad S. Bonifacium ejus avunculum, sicut ei a Domino Papa præceptum fuerat, pervenit, et quomodo ad serviendum, et ad obediendum ei a Domino Papa missus fuerit, ex ordine narravit.

7 Postquam vero S. Bonifacius et S. Wunebaldus, veterique ejusdem societatis fideles Fratres, tam dilectum Deo et hominibus fratrem salvum recepissent, diutissime in oscula et in collum ejus irruerunt et præ gaudio flentes, Deum largitorem omnium bo-

norum, pro universis beneficiis suis glorificaverunt. Et beatissimus Præsul Bonifacius ex allodiis Swiggerii Comitis, quæ S. Bonifacio, cum mancipiis serviendum, Deo viventi devotissime obtulit, in episcopatum Eystettensem fundavit, et ipsum S. Willibaldum Deo dignum Episcopum Eystettensibus præfecit : quibus verbum vite evangelizavit, et in omni Pontificatus officio fidelem dispensatorem, et bonum servum Dei se ostendit. His itaque prælatis, quomodo Wunebaldus in Thuringia, Sanctusque Willibaldus in Eystett, institutus fuerit, quod intellectus historia S. Walpurgis esse de necessitate g requirit : nunc restat, Deo favente, et vita comite, ut stylum convertamus ad ea, quæ de B. Walpurgæ vita tractanda promissimus, unde convenit, ut digressiones in amplius nequaquam admittamus, nisi in quantum præsens opus requirit.

8 Sciendum igitur, quod sæpèdicti ac semper benedicti fratres, Beatus videlicet Willibaldus, ac S. Wunibaldus, a tempore, quo fide dignorum relatione intellexerunt, h Wunnam, seu Wunneheydam, Reginam Angliæ gemtricem suam, mulierem virtutis ac præclari meriti, vian universæ carnis fuisse ingressam ; tunc et frequenter de sorore sua, Beata videlicet Walpurga, naturali affectu stimulati, et caritate, quæ religiosos decet inflammari, sollicitari cogebantur : scientes eam post discessum matris, omni solatio temporali destitutam. Hæc igitur advertentes, de consilio B. Bonifacii, decreverunt, ut eam fidei vocatione ad se venire rogando præciperent, quatenus ipsa per eos, et ipsi per cetera mutua in Domino consolatione fruenterent. Quod et ita decretum, in factum prodit. Per fideles namque nuntios, et famosa legatione B. Bonifacius septem, et fratres sororem prædulci supplicatione, et prece invincibili sollicitabant, quatenus ad eos venire non omitteret ; cum ipsi Patres spirituales ipsam, quam gemissent, in Christo filiam, auctoritativa admonitione ad id faciendum hortarentur.

9 Virgo Walpurgis gratiosa semper hoc supplex mandatum ac fidele consilium sagaci mente complectens, supra quam enarrari potest in Domino gratulabatur, uberrimas ei gratiarum actiones exolvens super eo, quod tam magnificorum Patrum, ac carissimorum fratrum meruisset reverenda salutatione, ac piissima exhortatione visitari. Ex tunc Virgo Walpurgis sapiens, et una de numero prudentum, solerter cogitare cepit, et cogitando in spiritu scrutabatur, quid ei in hoc casu liceret, eamque deceret, necnon ipsi feliciter expediret. Itaque Walpurgis virgo humilissima proprii sensus sagacitati non inutebatur, sed tota devotione se Deo committens, suppliciter exorabat, ut in vitandis et agentibus, voluntate Domini bona, beneplacente, et perfecta semper regeret. Et non postmultum temporis divina revelatione cognovit, quod sue invitationis vocatio a Deo præordinata fuisset, et secundum divinæ voluntatis nutum prodisset : unde consensum liberrimum huic gratiosæ invitationi præbere non dubitaret, nec dubitando in amplius quoquo modo differre deberet.

10 Ex hac certificatione Virgo Walpurgis devotissima, plusquam creli potest, mente gavisata est. Ex illa hora mente sollicita tractare cepit, quomodo conceptumiter Deo laudabiliter, et sibi utiliter aggrediretur : et collegit atque elegit conformes ac ipsius intentioni congruentes. Et expedita decenti provisione, quæ in expensis, et impensis ad dictum iter requirebatur, de licentia eorum, qui sibi, suæque societati auctoritative præerant, sæpe dictum iter agressa est. Et valedicens suis, ac solo natalis patriæ, tanquam filia laudabilis obedientiæ, audiens consilia, videns Sanctorum exempla, populum suum oblita

D ACTORE PRI-
LIPPO EPISG.

consecratur
Episcopus
Eysteltensis

cap. 2

post obitum
matris,

E

missa in
Angliam a
fratribus et
S. Bonifacio
legatione,

evocata
Walburgis

F

ex divina re-
velatione ac-
quiescit :

cap. 3

comitibus,

CERA SANCTIMO-
NIALIUM.
mare ingredi-
tur :

tempestate
jaclatur,

cum precibus
sedat,

venit Mogun-
tiam.

A est et domum patris sui, quae retro sunt parvipen- dens : et potiora futura benedictionis ebarismata inquirens, viam propositae voluntatis exorditur; et cum sua ordinata, nec minus devota societate ad mare Anglicanum usque perveniens, mari placido, et aura optabili puppim conscendit; et votive navigantes pro aliqua parte temporis, diabolus humani generis inimicus, qui Sanctis Dei per diversa tentationum machinamenta adversari consuevit, savitiam mari, et intemperiem aeri immittens, mare saevire fecit, et contrarietate ventorum in periculosas undas compulsi, ita ut nautae instrumenta navigandi projicerent, et de sola salute aeterna Dominum deprecarentur.

B II Quo viso, Virgo Walpurgis devotissima in oratione se prostravit. Et surgens ab oratione, imperio Divinae virtutis suffulta, imperavit mari et ventis : quo facto, statim aura datur grata, necnon quieverunt maria jussu Divinae voluntatis. Tunc vehementi ac laetabunda admiratione omnes, qui erant in navi, gratulari in Domino coegebantur, quod tam supersalutifera liberatione a periculo mortis, quod eis ex tempestate maris imminabat, erepti sunt. Et beatam Walpurgam, tanquam specialiter Deo dilectam, ex hoc signo deprehendentes, ut sanctam per omnia venerabatur, et favente Dei gratia, pro desiderio ad portum salutis applicuerunt : et de navi exeuntes, operibus virtutum se contulerunt. Et ut longa locorum spatia brevi sermone transeamus, memorata Virgo necnon semper memoriter recolenda, cum sua societate ad B. Bonifacium Archiepiscopum, et ad suum fratrem S. Willibaldum in Alaman- niam, in civitatem Moguntinam pervenit; ibique hilaris ac gratiosa hospitalitate suscepta, et pro tempore cum eisdem commemorata, dulci allocutione fruebatur, ex qua delectabatur in Domino. Et qualiter nutu divinae voluntatis, et auctoritate vocationis ipsorum, patriam deseruisset, et ad eos, secundum formam mandati properasset, et quomodo in viarustodita a Domino, ab omni discrimine itineris salubriter ad terminum viae pervenisset, etiam ex ordine narravit.

a Gregorio II. — b Gregorio III. ut supra probatum. — c Desunt ista aut similia, in Germaniam, seu Alamaniam discussit. — d Postea Moguntinus Archiepiscopus factus est, ut in et sequentia de Pipino Rege supra correximus. — e Post obitum S. Bonifacii vixit S. Willibaldus 7 annis et 6 mensibus. — f Circa annum 1150 cum scriberet Adalbertus, ex quo ista desumpta. — g Mallet Stewartus, requirit. — h Sicut Antiquiores nomen matris, Wion rebatur 7 Feb. pag. 73 num. 26 Wioniam, seu Bonnam vocat, sororem S. Bonifacii.

C

CAPUT II.

S. Walburgis vita monastica : miracula.

cap. 4

Alitura in
Thuringiam
ad S. Willibal-
dum fratrem,

sum ipsi habu-
tu a monastio
cu :

I ntelligens autem Virgo Walpurgis quod S. Wunobaldus frater ejus vitam monasticam atque colitibem in provincia Thuringia duceret, et praefectus septem monasteriis sui ordinis, auctoritate S. Bonifacii fuisse, quae laudabiliter, ut sanctum Dei et electum deest, religiosissime gubernaret; suppliciter S. Bonifacium, nec non fratrem suum, videlicet S. Willibaldum, exoravit; quatenus eum ad fratrem suum, Sanctum videlicet Wunobaldum Abbatem sanctissimum destinaret, ut eius consilio et cooperatione sub regulari custodia ac monasterialis vitae exercitio, gratia Dei favente, servaretur. Ut autem audissent Patres sanctissimi, Archiepiscopus videlicet et ejus Coepiscopus B. Willibaldus, quod ipsa intentione sancta, ac motivo rationabili duceretur, suam petitionem approbant, et velum ei tradentes secundum regulam S. Benedicti, ipsi licentiam abeundi, et ad S. Wunobaldum divertendi concesserunt. Quae praefata, ad S. Wunobaldum perveniens religiosa salutatione suscepta est.

13 Tunc soror fratri causam adventus sui expo-

suit, atque eidem humili prece in Domino supplicavit, quatenus ipsam una cum societate sua devota, in aliquo monasterio locare curaret, ut ibi Deo famulantes, quanto ab exterioribus magis abstractae, tanto interioribus magis intentae invenirentur. Quod et ita factum legitur. Nam B. Wunobaldus saepe dictam sororem suam, una cum societate sua, in quodam monasterio collocavit, quod usque in hodiernum diem, a Coenobium sanctae Walpurgis dicitur. Videns autem virgo Christi dilecta se pro voto sancti desiderii fore in loco religionis positam, talem se exhibuit, ut ab omnibus in exercitio virtutum, et spirituali aedificatione bonorum morum commendaretur. Erat enim servans formam virtutum, videlicet caritatem et humilitatem, necnon benignitatem et cordis patientiam, quae opus perfectum habet, et studio earundem se perfici satagebat. Et quid plura? Cum ejus mirificae sanctitatis vita, aspicientium, vel de ipsa audientium, fuerit disciplina. Et quanta fuerit in júbilo contemplationis, quam frequens in verbo orationis, quam efficax in prece intercessionis, quam matura in silentio discretionis, quam sollicita in re et modo cujuscunque pie actionis, nullus de ea sufficienter enarrare praesumat.

14 Factum est autem, cum B. Wunobaldus frequenter ad Dominum et avunculum suum, Sanctum E videlicet Bonifacium, necnon fratrem suum, scilicet Willibaldum, gratia consilii et spiritualis solatii divederet, quod multo honore et reverentia ab omnibus suscipiatur, et tamquam vir sanctitate praclarus a cunctis venerabatur. Et, cum vir beatus famam suam, tam in provincia Thuringia, quam etiam circa partes Rheni, multum per omnia modum exaltari conspiceret, timuit fructum laborum suorum vanae laudis gloria evanescente, et pompam suam, veniente sponso, infatuato oleo tenebrescere, elongavit se ab omni quod videbatur sapere pompam seculi, fugiens ab omni applausu hominum, ut maneret in contemplationis solitudine. Itaque Ecclesiis, quas regendas susceperat, bene dispositis, accepta licentia ab Archiepiscopo, secretum solitudinis petivit, et ad partes illas, quae Swannelden nuncupatur, accessit. Et cum diu hac et illac circumcurando, lucum suo desiderio complacenter quaereret, tandem divina providentia ita disponente, ad monasterium, quod dicitur Eystett, ad fratrem suum Episcopum Willibaldum pervenit : et ibi inter se disputantes, qualiter suae voluntatis arbitrio effectum praebere potuisset. Tunc illi pergentes, invenerunt inter densitates silvarum, et inter convallia montium solitudinem, multitudinem fontium et qualitate suae magnitudinis veloci impetu decurrentium irriguam, et monasticam habitacionis congruam b invenit. Cujus loci situm vir beatus diligenter considerans, toto corde exhilaratus est. Et benedicens Deo, soloque prostratus, cum I propheta exclamavit dicens : Haec requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Quem lucum vir Deo plenus, de consilio et auxilio S. Willibaldi fratris sui, ad quem major pars de jure pertinebat, obtinuit, et in eo oratorium cum mansuenculis extruxit, et vitam sanctorum Patrum imitatus, ad serviendum Deo religiosos personas, et in observatione mandatorum Dei probatas, collegit, et coenobiale vitam celebrari, et regulam S. Benedicti observari inibi constituit, et loco nomen Heidenheim usque in hodiernum diem permansit.

15 Assumpsit etiam sororem suam S. Walpurgam, Virginem Deo deitam, quae cum Virginibus Christo desponsitis, sub imperio et eruditione sua, de consilio S. Bonifacii Archiepiscopi et B. Willibaldi Eystettensis Episcopi, seipsas hostiam immaculatam Deo viventi, sub discretione regularis disciplinae jugiter immolaverunt, construxitque eisdem sacris Virginibus

D

a
in mona aeterno
collocatur,

sancte viri

E

S. Wunobaldus
solitudinem
amat.

cum S. Will-
baldo

F

b

reperio loco
idoneo.
Ps 131 14

aedificat mo-
nasterium.

eo aedificata
S. Walburgis.

præficiuntur
Virginibus.

A Virginibus oratorium a suo monasterio, ut decebat, segregatum, non tamen longe positum; in quo prælatas Virgines ponens, famulari Deo pro posse et nosse præcepit: quas etiam verbo sanæ doctrinæ, et exemplo bonæ vitæ indesinenter ad formam perfectionis hortatur. Crevit itaque locus ille per merita S. Wunnebaldi et S. Walpurgæ Virginis, et sicut interius orationibus, et divino obsequio Sanctorum est adornatus, ita brevi tempore in exterioribus fidelium oblationibus est amplificatus. Nam omne monasterium, quod in spiritualibus bene regitur, in temporalibus optime prosperatur. Et omnes, qui in spirituali ælificatione per verbum S. Wunnebaldi, et exemplaritatem sanctitatis B. Walpurgæ proficiebant, de præliis, de mancipiis, de rebus mobilibus, de auro, de argento, de gemmis, de auro textis vestibus, per manum S. Wunnebaldi atque S. Walpurgæ Virginis, oblationes offerebant.

monasterio duplicato.

16 Cum autem venerabilis Abbas et Confessor Christi, et soror ejus jam dicta et semper laude digna, viderent fines prædiorum suorum dilatari, et in omni ornamento et divitiis temporalibus res Ecclesiæ augeri; veriti extollentiam oculorum ex superfluitate divitiarum generari, partem Ecclesiasticarum rerum in usus pauperum distribuerunt, et quædam ex prædiis ecclesiæ, cellis adjacentibus adhuc mendicitate paupertatis laborantibus, hilari mente et larga manu contradiderunt. Sub ipsis etiam et per ipsos viguit religio monachorum, ipso exhortante, et S. Walpurgæ adoperante, sanctitas et castitas floruit Virginum, fuitque illo tempore ipsorum ecclesiæ, asyle et portus omnium laborantium, nec fuit, qui in tribulationibus suis non inveniret ibi certum refugium, per merita et orationes Sanctorum inibi Deo ministrantium.

beneficentia in prosperis.

17 Cum autem S. Wunnebaldus venerabilis Abbas et Confessor Christi, Deo vocante, et ipso ad cælestia regna suspirante, territorium sui meritarii incolatus attingisset, gravi infirmitate correptus, cursum vitæ consummavit, de hujus peregrinationis exilio ad cælestem patriam, ac de transitorio labore quinta decima Kalend. Januarii, in cælestem requiem feliciter migravit. Cujus corpus S. Willibaldus frater ejus, Eystettensis Episcopus suusque Diocesanus, cum multitudine virorum ac mulierum ad exequias sancti viri currentium, devotione Clericorum, et orationibus monachorum, sanctarum Virginum, in oratorio, quod ipse venerabilis Pater Wunnebaldus Deo fabricaverat, honorifice sepelivit: quod idem Præsul ob honorem Dei et reverentiam B. Jacobi majoris, qui Patronus ejusdem loci dignosebatur, necnon propter fratris dilectionem, amplavit et adornavit. Flebant autem omnes, qui tunc aderant, quod tanti Patris corporali præsentia orbi essent. Gaudebant vero, quod ad cælestem judicem tam Deo placitum intercessorem præmississent. Secuta sunt autem signa in sanctitatis ejus argumentum, prout studiosus Lector in propria ejus Legenda videre poterit.

obi S. Wunibaldus.

repetitur.

C 18 Denique post mortem fratris sui, sancta et venerabilis Virgo Walpurgis, ex districta injunctioe S. Willibaldi, superstitis fratris sui, atque pariter diocesanæ, gubernacula et regimen regularis disciplinæ in cella Heidenheimensi, tam super monachos, quam super sanctimonialia, non sine effusione lacrymarum cogebatur suscipere. Noverat namque sororem suam Pater spiritualis, et frater uterinus, quod constanter strenua in corrigendis, et misericorditer pia in compatiendis procul omni dubio indeficienter inveniretur. Non autem quærens honorem, sed tribulationem et dolorem, ut insequentibus apparebit, invocando nomen Domini, injunctam sibi gubernationem humili obeditione suscepit, et sede-

cim annis, id est, quoad usque vixit, dicta gubernacula tenuit, et seipsam formam et exemplum bene vivendi ostendens, omnem excessum strenue, et, ut ita dicam, viriliter correxit.

19 Tantæ enim fuit, cum tempus et res exposcebat, gravitatis, et tantæ, pro congruitate loci et temporis opportunitate, pietatis ac mansuetudinis, et omni hora in conversatione sua tantæ extitit sanctimonie et perfectionis, ut ab omnibus merito veneretur ut Domina, et a cunctis diligeretur ut mater amantissima. Fide namque recta luculenter, spe firma fortiter, caritate perfecta dulciter, cum suis intrare contendebat in requiem. Nam recta ratione agibilibus utebatur in negotiis, luminosa justitia fruebatur in judiciis, constantissime fortitudinis innitebatur in adversis, caritate cunctos sibi conviventes superabat, humilitate longe præibat. Item frequens erat in manuali labore, frequentior in lectione, frequentissima in oratione. Frequens in manuali labore fuit, ne panem otiosa comederet; sed labores manuum manducaret: frequentior erat in lectione: frequentissima etiam in oratione, in qua Deo loquimur. Hæc de virtutum studiis, et studiorum exercitiis pauca de innumeris dicta sufficiant.

20 Contigit namque ut in ipso, quod frater ejus condidit monasterio, Heidenheim, dum ipsa Christo sedulo serviens moraretur, et peracta vespertina synaxi, revertente ipsa de ecclesia ad solitum diversorium, noctem proximam cæcæ tenebræ minarentur, ac quidam custos ejusdem Ecclesiæ, vocamine Gomeradus, lumine prævium stolidus denegaret penitenti. Illa, ut est mos sanctarum mentium, injuriam sibi illatam patienti animo gestans, sanctimonialibus, prout ratio dictaverat temporis, mensam, eonandi gratia, adeuntibus, incoenata lectisternia petiit. Tum mirum in modum, in communi earumdem sanctimonialium dormitorio, tanta lux usque ad pulsum matutinalis officii coruseavit, ut eadem pro sui nimietate fulgoris, terræ intima penetrare videretur. Stupentibus itaque quæ viderant sacratis Deo universis, et præ gaudio exultantibus cunctis, ad matrem Walpurgam convenere et devote, et visum lucis terrificæ narravere. At illa se totam convertens ad Dominum, lacrymis fosis istam prorupit in vocem: Tibi Domine, cui ancilla humilis deservire decrevi a cunabulis, collato de munere gratias refero, qui ad excitandos famularum tuarum mihi coherentium animos, me indignam luminis tui solamine visitare dignatus es, et tetri horroris caliginem crassam, misericordiæ tuæ radiis evacuasti. Et il non meis meritis valet asseribi, verum gratuita tuæ munificentie, pietati et precibus mei et tui devoti famuli fratris.

21 Præterea virgo memorata et semper in oratione tenenda Walpurgis, exitum fratris Wunnebaldi, ut sexui moris est feminarum, graviter pectore gerens, contigit, ut quadam vespera nullo ex monasterio vel leniter sentiente, egrediens, ad domum qujusdam divitis deveniret, et ante fores ejusdem quasi peregrina quædam et ignota sola consisteret. Qua dum eam dominus domus, sive familia, intrinsecus famularatus officia præbens, sensisset astantem, quaerque foret persona nesciret, testuante patre-familias cum domesticis universis, ne rabida canum suorum audacia, qualiscumque esse videretur persona, eam laudando discerneret, jussit, ut quaerque esset oculus indicaret. Tum illa: Nequaquam, inquit, me tui, quos vereris, canes insano dente contingere quibunt, nec Walpurgam, sic omnia nuncupor, mordere valent: et qui me ad tuum, te ignorante, pertulit atrium, ipse tuæ domui medicinæ conferet donum.

D
CURA SANCTI-
MONIALIUM.

omni virtute
excellit.

cap. 6
E

luminis avaræ
subtrahit

lucem cælestis
impetrat:

C

cap. 7.

noctu egressa

canum fero-
ciam contem-
nit

si

cap. 8
S. Walpurgis
utriusque mona-
sterio præfici-
tur.

A si totis viribus eandem credideris medicum medicorum. Quo audito, vir illustris a loco, quo sederat, illico prosilivit, et animo consternatus, quare ad ostium nobilis persona, et Omnipotentis ancilla constiterit, requisivit. Illa vero, non sine causa se venisse asseruit. Tum vir memoratus cum omni veneratione eam in domo excepit, et omnem famulatum debite servituti exhibuit. Ubi ventum est ad noctis horas soporis silentio temperandas, Virginem sacram non alicubi pascere volentem, in cubiculum languentis filiae trepidus introduxit. Erat enim languor cordis jam penetrans fibras, et intercepto vitalis flatus anhelitu, mortis compendium parato itinere, portus oris hiantis adire tentabat. Tum pater ejusdem puellae, labiis palpitantibus mugiens, ejulabat, et natae carissimae amarum lacrymis funebria preparabat. Mater vero intimo cordis arcano jam pene praemortua, et pendula in planetu voce demissa, exhalantis filiae operiebatur egressum, cui jam luctuosa familia paraverat bustum. Verum Domini clementissima misericordia, qui occidit, et vivere facit, percudit et sanat, a morte minaci languilam revocavit, et orante per totam noctem Virgine sancta, in crastinum puella sana surrexit. Quo parentes viso miraculo, laudes omnipotentis reddiderunt Deo. Dein plurima ei xenia adhuc tremulis offerentes, et ex asse ejus se sacris orationibus commendantes. Illa Christum habens miram gerentem, pecuniam respuit, et ad monasterium, unde venerat, repudiavit. Et quanto magis divinitus in se clementiam vigere conspexit, tanto ad arctius vitae se gradus extendit. Nec duo tantum praefata miracula, quae Virgo beata peregit in vita, huic inserere dignum putavi opusculo, quae nostram ad memoriam pervenerit, ne ad alia, quae haecenus per eam Dominus operatus est, et operatur quotidie, signorum prodigia, ipso Domino largiente fideliter transiens, eadem omnisse culparer.

a Videtur haud monasterium S. Walburgis prope Wassenburgum, sed ad castrum an. 913 dicitur pag. 517. b Rebutundare hoc verbum tonat etiam Struvius. c Ms. Bened. devotio.

CAPUT III.

S. Walburgis obitus, corporis translatio.

Cumque sacra Virgo Walpurgis totam se in Dei amore firmasset, et mundum cum ejus concupiscentia superasset, fide plena, moribus insignis, caritate repleta, sapientia decorata, castitate gemmata, misericordia redimita, humilitate fulenta, et omnibus virtutibus adornata, vivente Domino, mortis accepto compendio, acceptura remunerationis praemium, a Walpurgis Deo carissima, cursum felicis vitae felicioni fine consummavit, et de hujus mundi ergastulo felicissimo decessit quinto Kalendas Martii, hoc est, in crastino Matthiae Apostoli, et in eodem, quo in sancto proposito Christo servierat, monasterio Heidenheim nomine, haud sine maximo lumentantum ejulatu officium sepulturae per B. Willibaldum Praesulem fratrem suum accepit. Ibidem ergo aliquantum temporis corpora compaginatione quiescens juxta fratrem S. Wunnebaldum; ut vicinitas sepulturae germinatam generis et paritatem sanctitatis demonstraret.

22 Cum autem venerabilis Virgo spiritum suum in manus Domini commendasset, et ille ad Dominum, qui dedit illum, pervenisset, non sine miraculorum coruscatione, quo recto ordine hic inserenda merito sunt. Nam cum corpus S. Walpurgis in fetore positum esset, examine corpus in specie hominis glorificanti ab aliquibus circumstantibus tali visione dignum demonstratum est. Similiter odor, mirae suavitatis et fragrantiae inestimabilis totum domum impleverit, et praesentia globa sanctissima. Item, cum corpus ejus ad ecclesiam deferretur, cer-

ei ac candela, sine adminiculo humane cooperationis accendi videbantur. Nec non alia per plura signa facta sunt, quae compendio abbreviati sermonis pertranseo, ne legentibus prolixitas tedium generare possit.

23 Processu vero longi temporis, postquam beatus Praesul Willibaldus de hoc mundo nequam migraverat in polorum regna, coetibus Angelorum admixtus, revelatione divina cuidam Eystettensium Episcopo Ockario sexto, qui dum minus, quam ratio deposceret honestatis, idem monasterium, quo beatae sanctimonialis ossa tegebantur, excoleret, et ecclesiam ejusdem monasterii magnis aedificiis et structuris renovaret, monstratum est ei ut corpus B. Walpurgis de loco humili, in quo bumata fuerat, ad locum excellentiorem magis ac reverentialem transferre deberet. Igitur Deus omnipotens ecclesiae Eystettensi ac saluti totius populi ejusdem civitatis, nec non circumjacentis regionis prospicere, imo misericorditer providere decernens, qualem nocte corporis quiete sopitus, dum terrae ei tenebrae silentium ministrarent, hujusmodi enim alloquio Virginem compellasse narratur. Cur, inquit, Ockari, qui Praesul esse et dici meruisti, domum Dei, in qua corporis sopore quiesco; et sepulchrum, in quo carne reposita, ultimum iudicii diem expecto, inhoneste haecenus tractare voluisti? Nam servorum huc coeuntium lutulentis pedibus quotidie calcor, et indecentibus vestigiis premor. Sciens igitur scito, quoniam tale aliquod iudicium pandam, quo non recte te erga me, et domum Dei egisse comperias. Sed si reum te fore cognoveris, veniam mereberis.

24 Quod molico explicito tempore rei probavit eventus: nam statim in proximo, dum erecti essent parietes ejusdem fabricae prominentes, et trabium spatiosa compago sequenti die patentibus muris deberet apponi, subito facto noctis initio, murus aquilonaris terra tenus sese revolvens, praecipitum egit horrendum, terroremque haud minimum tam domesticis curae familiaris, quam cunctis circumquaque manentibus inauditam incussit. Facto autem mane, cum ad hujusmodi spectaculum omnes pavidi convenissent, custos qui tunc ibidem inerat Reguifridus itineris calle directo, praefato Praesuli tremulis labiis nuntiavit. Qui intelligens visionem, quam prius in somnis viderat, esse completam, cum suis illo usque tetendit, atque cum omnibus pene comprovincialibus, ecclesiam repolivit, quam etiam sacro chrismate delicavit.

25 Deinde cum in orbem transissent dies, memoratus Antistes Archipresbyteros Waltonem et Adalungum illic sedulus destinavit, cum multis viris religiosi, ad querendum corpus S. Walpurgis. Nec non Ononem cum sanctimoniali Laubila ex monasterio Monheim cum eis abire precepit, ut sacros cineres Virginis summa cum diligentia elevarent, ac cum hymnis et psalmodiarum concentibus ad Eystettense cenobium, in quo S. Willibaldus Eystettensis Episcopus frater ejus sepultus fuerat, deportarent, in quo cenobio nunc est ecclesia Cathedralis ejusdem diocesis. Hi vero jussa felicis prospero itinere percomplentes, et in manibus Domini, resonantibus in caelum campanarum melodias, et conserpantibus undique canorum spiritualium euphoniis, et officiis divinis peractis, pia viscera rure, in quo hospitata fuerunt flentes pro gaudio, extulerunt, et ad jam dictum monasterium devexerunt. Quod factum est XI Kalend. Oct. et diebus interjacentibus ternis, id est, nono Kalendas Octobris, corpus sancti Wunnebaldi, ad locum unde sororis tulerunt, deportarunt.

26 Cum autem venerabile corpus supradictae Virginis de loco sepulturae suae supra terram est collocatum, omnia membra ejus quasi rore perfusa cunctis

CURA SANCTI-

MONIALIUM

moribundam
puellam
precibus
sanat;

B

respuit
munera.

cap. 8

u

obit 23 Fe-
bruarii.

repletur

Corpus apparet
glorificatum.

cap. 9

ob sepulchrum
neglectumarguitur
Ockarius:
Eecclesia res-
tauratur.

cap. 10

F

missa Legatis

transferretur
Eystettium

A cunctis appaernerunt. Fragrantiam nihilominus inestimabilis ac mirifici odoris omnes qui aderant senserunt, ac infirmi, qui pro eo tempore praesentes fuerant, quocumque dolore tenebantur, salubritate suavitatis tam recreativi odoris curati sunt, et cum multa, ut dignum erat, celebritate, a loco praedicto feretro imposito, equis adjunctis, ad civitatem Eystettensem deportaverunt cum processione celebri ac devota, multis infirmis occurrentibus in via, qui cum feretrum tangerent, sanati sunt. Inter quos quidam epilepticus, gratia adipiscenda sanitatis, feretrum in quo sanctum corpus portabatur, transivit, et in ipsa hora pristinae sanitati restitutus est. Supervenit etiam quidam puer eodem morbo detestabili laborans, et frequenter dolore conquassatus, spe curationis feretrum tetigit, et omnimodam sanitatem adeptus, gaudens ad propria remeavit. Omissis tantum causa brevitate multis aliis signis et miraculis, quae in itinere ab Haidenham, usque ab Eystetti facta conspiciantur, ad alia properemus.

cap. 11

Corpus
Euchardii
excipitur :

27 Postquam autem beata Walpurgis fines Eystettenses est per semetipsam visere dignata, fratris rura revisens, ab omnibus gaudentem necnon reverenter acceptata est. Ubi Episcopum ejusdem civitatis processionaliter cum toto Clero obviam habuit; quantoque gaudio populus Eystettensis ob praesentiam sancti corporis Walpurgis Beatae refocillatus sit, nemo explicare valet. Cum autem corpus praedictae Virginis interiori portae civitatis Eystettensis, quae vulgus Innerwesten Thor vocatur, applicuisset, praecedente solenni processione, versus ecclesiam S. Willibaldi, fratris ejus, ad quam dictus Episcopus corpus ejus transferre nisus est; tunc equi feretrum portantes laxatis habenis, seu frenis dimissis, nullo gubernatore regente, ad quamdam ecclesiam, in monticulo circa eandem portam sitam devenere, ante januam ejusdem ecclesiae immobiles stantes. Quae quidem ecclesia tunc sanctae Crucis, nunc vero S. Walpurgis nomen sortita est, et sic vocitata usque in hodiernum diem. Ad quam ecclesiam sanctissimum ejus corpus translatum est et summa cum reverentia per eundem Oekarium Episcopum sextum, (qui e sedit in Episcopatu viginti quatuor annis, et obiit anno Domini octingentesimo octogesimo) cujus translationis dies agitur *d* quarto Idus Octobris, reconditum, ubi hodierno die quidam circulus ex lapideus factus cum imagine S. Walpurgis evidenter apparet; in quo quidem circulo corpus ejus quievit, donec Episcopus Eystettensis eorum cum summo altari congruo tempore funditus, ob honorem S. Walpurgis, prout hodie cernitur, restauraret.

equi portan-
ta ad eccle-
nam S. Cru-
cis divertit :

c

d

28 Cum autem idem Oekarins Episcopus, anno Domini octingentesimo octogesimo, Deo vocante, de hoc exilio migrasset, quidam nomine *e* Gotteschale successit, qui sedit annis tres. Deinde quidam Erchanboldus nomine, ei in Episcopatu successit, qui sedit annis viginti. Ergo volvente temporum climate contigit, quod memorata sanctimonialis Luibilla de Monheim, a propinquis et affinis, nec non et aliis circummanentibus, ita foret arcata, ut etiam vi sive ingenio a materna eam prope expellerent hereditate. Verum illa totis viribus reluctante, incidit ei divinitus salubre mentis consilium, ut a venerabili, qui adhuc Eystettensis Sedis infula decoratur, Erchanbolder Pontifice, sanctae Virginis reliquias Eystett recomlitas, licet anxia, postularet, ut si divino munere concedente, ejus inereretur ditari cineribus sacris, proprii solatia ruris Deo et Virgini consignaret, et in manu Pontificis donativa in perpetuum traderet. Quod quia a Deo sumpsit initium, ab ipso fluvis meruit obtinere augmentum. Et licet prius tentando difficillimum videretur, felix tamen et

epi S. Wal-
purgis .heredias
impetrata :

desiderabile votum felicem sumpsit effectum. **D**
29 Accepto praeterea idem Episcopus Erchanboldus super hoc negotio Regis et regalium virorum consilio, Virginis patrocinia sancta se daturum esse promisit: quod et opportuno tempore postea fecit, nempe obtenta a Sede Apostolica canonizatione ejusdem sacrae Virginis Walpurgis; quae quidem *g* canonizatio facta est modico elapso tempore, ipso die Apostolorum Philippi et Jacobi. In quo usque hodie celebratur festum canonizationis ejus. Cujus rei gratia eodem die omni anno, processio solennis ab ecclesia Cathedrali, per Episcopum et Canonicos fit, ad ecclesiam parochialem S. Walpurgis, ibique officium divinum summa cum celebritate a Canonicis perficitur, eisque reliquia, seu stillicidium ejusdem sanctae Virginis ad potandum ministratur.

D
PERA SANCTI-
MONIALIUM.*g*
ejus canoniza-
tio.

cap. 12

30 Anno ergo ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi octingentesimo nonagesimo tertio, indicatione tertia, regnante felici prosperitate, Arnulfo serenissimo Rege, apertum est inausoleum B. Walpurgae Virginis in basilica, in qua locata fuerat Eystet, tempore Oekarri Episcopi sexti. Mittens igitur prudentissimus ac sagacissimus in omniulogotis Erchanboldus, Episcopus octavus, viros religiosos, Archipresbyteros cum aliis boni meriti suos, ossa dicata sacrae Virginis jussit inquiri, et inventa diligenter attractari, summaque cum reverentia partita recondi, ita ut optate diu Reliquiae darentur Luibille, et thesaurus ejusdem corporis per secula suae servaretur Ecclesiae. Illi denique ad quos jussio pervenit Antistitis, eadem ocyus, licet corde simplici titubantes, accelerare curarunt. Cumque se totos dominicae miserationi committerent, et in Psalmis et hymnis sine cessatione persisterent, fodientes invenerunt cineres amplectentes beatae Matris nostrae Walpurgis, quasi lympha tenui madefactos, et quasi guttatum ab eis roris stilla extorqueri valerent. Qui licet tanta essent humiditate referti, nec pulvulus tamen manibus contractanti quoquo pacto voluit adhaerere.

Reliquiae ror
madent :
E

31 Sublata demum pro qualitate incomparabilis thesauri desideratissima portione, data est Luibille, quae cum magna exultantium gloria deferretur ad saepedictum monasterium puellarum Monheim, ubi in itinere in villa S. Bonifacii, quae dicitur Muhlham, in quodam caduco miraculum fecit, cum multis aliis miraculis, prout in primo libro de miraculis Sanctae Walpurgis, capitulo *h* octavo cum sequentibus habetur. Quis vero miror, quaeve angoris tristitia Eystettenses invaderet cives, cum tanta pignora Luibille partirentur, putantiam Dominam Walpurgam sibi penitus esse ablatam; donec pectoralia Sanctae Walpurgis visibiliter summo altaris sarcophago, ad perpetuum sepulturae sunt tradita?

earum pars
Monheimum
debita :**h****F**pars altari
imposita :

32 De quibus mirabiliter Deo cooperante, usque in hodiernum diem manet sacrum oleum, seu stillicidium, in signum castitatis: et maxime tempore, quo in eodem altari sacrum Eucharistiae conficitur Sacramentum. Quod quidem stillicidium aegris et praegnantibus digne sumentibus permaxime praestat sanitatis augmentum. Cujus rei gratia singulis annis, in die Sancti Marci, nec non in die canonizationis Sanctae Walpurgis, Episcopo Eystettensi, et Canonicis, haud non Sacerdotibus et Clericis processionaliter in eadem parochiali ecclesia Sanctam Walpurgis convenientibus ad divinum officium devote peragendum, sumendum porrigitur in remedium tam corporis, quam animae. Ipsum quoque oleum, seu stillicidium praedictum, si ab aliquo portatum, vel tentum in vase, fuerit irreverenter tractatum, aut quid inhonestum circa illud perpetratum, evanescit: quod pluribus per experientiam claruit, et nostris temporibus edoctum est. Quare summa cum reverentia

oleum
effluens :

bitur.

A reverentia servanda, et in loco sacro conservanda locetur.

Citra Sanctimonialium.

33 Reliqua vero pars Reliquiarum Sanctae Walpurgis, praeter illas per totum mundum dispersas, maximo cum honore servantur in quadam arena, per ipsas sanctimoniales in altari chori eorumdem, in ipso coenobio Sanctae Walpurgis Eystettensis civitatis, ordinis sancti Benedicti, sub regula observantiali devote degentes, die noctueque Deum laudantes, qui ipsum monasterii locum per Sanctae Walpurgis virginis corpus illustravit. Quod usque multis miraculis coruscavit, hodieque coruscet, pro quibus sit laus Deo per infinita secula seculorum, Amen. i

a MS. Bened. haec ita refert: devixit et ex hujus mundi lacrymosa veragine felici hinc decessit et in caelum etc. — b Wolfhardus cum al. ix, viii Kalend. Octobr. — c De aulis Ockardi episcopi supra pag. 510 num. 21 — d De cultu illius diei apud Eystettensium actum eadem pag. 510 num. 25. e Bruchio et Gretsero Godescalcus, cui forsan 13 anni Sedes Triburuli. — f Cum scriberet Wolfhardus, cupit haec verba sunt. — g Alii ut Mgaris procurantem apud Trevinum II volent. h A nobis ad marginem annotato. — i Reliqua solum verbis ex Wolfhardo referantur.

ANALECTA

De Oleo S. Walpurgis.

B Singularium tractatum de sacro oleo S. Walpurgis Jacobus Gretserus noster a se Ingolstadt anno 1610 editum Joanni Christophoro Episcopo Eystettensi inscripsit: in cuius tractatus capite primo haec habet: Condita sunt ipsam B. Walpurgis Virginis Eystadii in summi altaris lapide duro, solido, excavato, et superne concluso, eo ipso loco, quo a sacrificante Sacerdote Corpus et Sanguis Domini immolatur, ita ut probabile sit, hanc tumbam fungi vice sepulchri, quale in omnibus aris consecratis ex ipso consecrationis ritu et praescripto visitur. Infra praedictum lapidem est cavitas seu foramen quadratum, in quo destillat stillicidium de lapide superiore, qui sacra Virginis ossa tenet. Videas guttas modo majores, modo minores, nisi aut nucis avellanae magnitudine de lapide supino dependentes, quas omnes excipit late patent argentea cochlea Iconem hujus elegantem a Raphaelo Sadelerio arena tabula expressam exhibet Raderus tomo 3. Bavariae sanctae autem Vitae S. Walpurgis. Inquiri deinde Gretserus num flumen hujus olei videatur naturalis, quod cap. 2. negat. An liquor iste, inquit, si nil nisi mori et naturalis aqua foret crecis lumen, surdis auditum, claudis gressum aliisque aegrotis sanitatem impertiret? An Clerus et alii statis diebus singulari pietatis affectu liquorum hunc bibissent, si nihil aliud fuisset, quam aqua ex vaporibus generata? Idem capite 3 confirmat his verbis: Oleum hoc maxime fluit, quando a sacerdote Eucharistia in altari conficitur, et populo adoranda proponitur. Deinde oleum hoc evanescit, nisi reverenter Imbeatur: nec desinit, nisi vasculo mundo et decenti excipiat.

Reliquiae lapidei altaris inclusae

stillant liquorem

intra: via operantem,

2 Singuli ostendit altaris exemplis ex Vita S. Walpurgis a Philippo Episcopo conscripta, alteraque a Stevartio edita, quae supra relata non repetimus. Adhuc deinde aliud scriptum ab Henrico Rebdorffensi in Annalibus, hujus verba: Anno clxxxviii. Dominica in medio Quadragesimae, quae fuit ii Kal. Aprilis, fures de nocto intraverunt monasterium S. Walpurgis Eystettensis, et cum campanarum ejusdem turris intraret ad deponendum se in loco, irruunt fures in ipsum, velata facie, volentes eum occidere, qui se defendit. Fuit in monasterio graviter vulneratus, propter quod stillicidium de reliquiis B. Walpurgis consuetum minime cessavit per quatuor septimanas vel circa et post Octavas Paschae appropinquante festo ejusdem Virginis, manavit ut ante. Haec Rebdorffensis, Gretserus dein cap. 4 inter alia ostendit li-

sacro et tempore et modo,

qui liquor ob sanguinem fuscus casat

quorem, non esse a naturali causa ex ejus ad multos annos duratione, et limpidiissima claritate et aliunde: utpote non exiguum momenti in eo esse, quod hoc oleum non semper stillat, sed hiberno dumtaxat tempore a xii Octobris, hoc est a festo Translationis S. Walpurgis usque ad xxv Februarii, quo die beata Virgo ad immortalem vitam migravit. Quavis boni omnis loco habeatur, si stillatio ultra hunc terminum proferatur: prout anno Domini ccccxx prolata est. Reliqua, si volet, apud Gretserum Lector reperiet, quae ad institutum nostrum minus spectant. Sit loco argumentorum multorum haec Stevartii Notat. 3 sententia: Qui dubitat ille veniat, videat, et sensibus non alienis sed suis credat: additque hanc sacri Olei virtutem et efficaciam expertum esse suo tempore primum novae ecclesiae parochialis S. Walpurgis juxta Leodium Parochum, qui datus ad ipsum Stevartium litteris, fatetur hunc sacrum liquorem ex Germania Leodium transmissum, non modo sibi, sed et aliis nonnullis aegris cum invocatione S. Walpurgis Virginis, applicatum: ac pristinae sanitati se et alios ejusdem virtute restitutos fuisse.

D a 12 Octobr. ad 25 Feb. stillat:

Leodii eo plures sanati,

3 Monachus Rebdorffensis in ultimo sermone de S. Walburge, cum utitur, ut supra pag. 513 num. 13 diximus, a Steingeho nostro nuper exco, ista tradit: Etiam tempore meo, dum in Monheim ecclesiae monasterii funditus innovaretur, et dum fundus alter foderetur, altare quoddam sub terra obrutum inventum est integrum. Et dum Andreas, scriptor civitatis pater Fratris nostri Sixti in Rebdorff nobiscum professi, esset magister operis, hoc videns jussit altare circumfodi, ut libere staret, et omnes homines abire fecit et ipse cum duobus Presbyteris lapidem altaris levavit, ubi in vitro stillicidium illud sanctum clarissimum cum reliquiis invenit: quod (ut schedula apposita loquebatur) ad trecentos annos ibi perseveraverat, et quia trina vice locus iste combustus fuit, altare illud in capella subterranea sic obrutum, incognitum permansit. Haec ille: quibus adjungo recentiora miracula a Gretsero relata, et idoneis, ut praefatur, auctoribus testata.

13

Monheimit ex reliquiis stillat oleum.

MIRACULA

Virtute olei S. Walpurgis patrata, auctore Jacobo Gretsero Societatis Jesu.

Quod in rebus humanis solenne est, ut res maximo quotidiano usu, si in promptu et oculis omnium sint admirationem venerationemque exquisitorem amittant, illud idem Prodigioso oleo, quod e Sanctae Virginis Walpurgae sepulchro ubertim in hunc usque diem destillat, usu venire videmus. Etsi enim plurimi salutari hoc liquore medicante, variis corporis aegritudinibus et extrema etiam vitae pericula frequenter a se avertant, contenti tamen privatim Suscipitrici Virgini gratias habere, incolumitatemque ipsi referre in acceptis, publice se beneficium accepisse non testantur, nec apud eos nomen suum profitentur, qui Virginis gloriae propagando rem publicis monumentis consignare aut cupiant, aut debent. Quod partim ejusmodi hominum simplicitati condonandum est, partim effuse sanctae Virginis beneficentiae imputandum, utpote quae tanta beneficiorum mole supplices sibi mortales obruere statuerit, ut beneficium sua numerari nolle videri possit: quod non guttatim ea subinde affluant, sed perenni rivo, e sacro oleo prominentia in quoddam beneficentiae flumen exereverint. Verum ne tanti miraculi fides paulatim obsolescat, dum rarus Virginis beneficentiam hoc quidem tempore emanant, quae sepius audirentur, si eveniret rarius, visum est sacri olei divinam vim tot per secula sibi constantem, pauculis

Miracula ob frequentiam non esse scripta:

haec certa est.

A pauculis quibusdam nuperisque exemplis testatam facere. Suppeditavit ea vir virtute et doctrina conspicuus R. D. Georgius Brunner Eystadii ad D. Walpurgae Parochus, artium et philosophiae Magister, qui omnia, quae jam narrabimus prodigia aut praesens spectavit, aut ab iis quibus ea evenerunt, cognovit, aut laudatis aliis testibus confirmare potest.

Oleum ob
verba blas-
phemiam evenit :

2 Inprimis retinet sacer liquor solenne summi in eo, quod si contemptum et non reverenter habeatur, repente evanescat. Praecipue vero blasphemiarum impatiens est, adeo ut longa experientia compertum sit, si ii qui sacrum oleum penes se habent, blasphemis vocibus Deum ledant, tanto thesauro eos mox privari. Et non pauci aliunde e locis dissitis ad S. Walpurgam vel venerandam, vel implorandam profecti Eystadium, sancte affirmarunt, se sacrum oleum in vaseculo probe clauso sibi afferri curasse, sed vacuum recepisse, eo quod tabellarii, genus hominum in blasphemando non indisertum, maledicis in Deum vocibus sacrum liquorem fugaverunt. Ita mirum non vult Deus et S. Walpurga oleum suum peculiari divinae suaeque gloriae augmento scaturiens, maledico ore contemnerari.

eo pitato pu-
erorum puer-
peris :

3 Parturientium maxime necessitati hoc oleum opitulatur, et ideo si difficilior partus periculum minetur, solent Eystettenses feminae id pro praesenti remedio adhibere, eventu fere secundo. Anno cmlxxxviii puerpera inopis fortunae a D. Walpurgis Parochia, jam praesentium omnium iudicio cum morte conflictari coeperat : ergo Parochus advocatur, qui mulieri de peccatis confessae et sacra Eucharistia refectae, suavit ingentem de salute, ope sacri olei potiunda, fiduciam conciperet. Fecit illa, sacrum liquorem hausit, et S. Walpurgae utique patrocinio, mox restitui coepit, hodieque superstes est. Mense Maio anno hujus cmlxxxix Walpurga Krausin operarii Eystettensis uxor, fetum mortuum enim non poterat : ubi S. Walpurgae oleum pharmaci vice adhibuit, partu simul et periculo soluta est. Beneficium hoc xxix ejusdem mensis die in ipsa S. Virginis aede, Missae sacrificio in gratiarum actionem oblato pensari curavit.

o

visu co oculis
p. hinc caeci-
tas

4 Georgius Muller fullo et civis Eystettensis in tantum lippiebat, ut caecutentibus oculis tenuem etiam meridiana luce fulgorem solummodo perciperet : quo malo integrum biennium laboravit, mire interim patiens et in caecos adeo beneficis, ut uxori liberisque praeeperit, ne illum mendicium oculis captum sine stipe dimitterent, se testem esse posse, caecitatis malum omnium miserationem mereri. Forte circumforaneus quidam medicus Eystadium delatus erat. Is huic homini remedium postulat, affectos oculos curare aggressus est tali successu, ut miserum senem omni visu privatum in Cimmerias tenebras coniecerit. Quatuor continuos menses multis Deum precibus pro oculis restituendis fatigaverat, et ardentem calamitosam noctem deprecatus erat, cum nescio cuius suavis, monetur S. Walpurgae oleum collyrii vice usurpare, pluribus hoc malo laborantibus id saluti fuisse. Acquiescit senex, tribus diebus continuis, oculis illius Virgineus liquor instillatur, ille quavis nocte, D. Walpurgis ope oculorum lumen sibi redditum non vane somniat. Tertia quippe nocte exacta expergefactus, visus se compotem sentit, hypocaustum solus intrat, pendula e parietibus vasa stannea conspicatus, uxorem et liberos in clamat, et in gratulationis partem venire jubet. Ne vero gratitudinis officio deesset, cereum collati beneficii testem D. Walpurgae obtulit, et quinque reliquis, quibus supervixit, annis tantum visu valuit, ut nec duce egeret, nec ab arte sua factitanda impederetur. Totam rei seriem ipsa fallonis uxor Bar-

bara Mulleriu lxx annos nata, Parocho ad D. Walpurgis retulit. Item eidem testatus est Joannes Belenhofser vir aetate et moribus gravis, qui rem publica fama celebratam fuisse asserit.

D
AMITTORE JAC.
URETSEN.

Anno cmlxxxviii die Septembris xv animam egit juvenis quispian Wilibaldus Pelenhofer fullo et civis Eystettensis : is omnibus Ecclesiae Sacramentis, quibus tunc usus esse solet, ad ultimam hactenus rite comparatus, subito nervorum stuporem manus movere non poterat, quae ubi sacro oleo D. Walpurgis unctae fuerunt, mox pristinus vigor et nativa mobilitas illis rediit. Et quamvis juvenis hic fato postea concesserit, abunde tamen manuum recepta incolumitate monstravit, se totum a D. Walpurga sanari potuisse, nisi magis e re ipsius fuisset, potius deinceps in caelo vivere, quam in terris. Rem ita gestam esse testatur R. D. Parochus ad D. Walpurgis, et demortui parentes, fratres ac sorores.

uncta manus
rigore liber-
catur :

6 Eodem anno, cum R. D. Conradus Brunner tunc Parochus Thannensis prope Elvacum, nunc Ecclesiasticus collegiatae Ecclesiae Comburgensis, primitiis patri sui R. D. Georgii Brunneri Parochi ad D. Walpurgis, Eystadii interesset, vaseculum oleo D. Walpurgis plenum dono accepit. Ille deinthe vaseculum, cum Eystadio domum revertens, ad nobilem quandam matronam a Nenhansen diverteret, in pago

infuso auri
auditus
restituit :

Funfstetten dicto, muneris loco eidem matronae reliquit. Illa, quod una aure prius capta esset, remedium hoc caelo sibi dimissum credebat, quare sine mora unam alteramve sacri olei guttulam surdastrae auri immisit, tota interim mente S. Walpurgam in clamans. Et noluit Diva Virgo tam ad hominum preces aurita, devotam sibi matronam diutius surdastram manere : ergo eadem hora auri auditumque incolumem illi praestitit. Hujus miraculi fidem, R. D. Conradus Brunner missis ad patrum suum litteris obsignavit.

7 Anno cmlxxxviii huius tempore, puella sedecim annorum Barbara Awerin, Wolfgangi Aweri Eystettensis filia, in silvam abiverat fratre comite, ut communi opera ligna, seu potius sarmenta, in usum pauperulae familiae solenni pauperum more conquirent. Inciderunt in vastiorem truncum more felibus alienius arboris, eumque in humeros sublatum una domum deferre inceperant : at in progressu puella labante vestigio sub onere corruit, truncus vero tanta vi cadentis capiti illisus est, ut ubertim sanguis ore, naribus, auribus erumperet, puellaeque aegre languentem spiritum traheret. Quare frater corbi impositam domum retulit, morienti quam victurae longius propiorem, ibi rursus sanguis ore, naribus, auribus torrentis instar effusus, aliquot vascula implevit, et chirurgus omnem salutis spem mox deposuit. Accersitus ergo animae saltem servanda Parochus ad D. Walpurgis, ubi agram nec linguam nec prope etiam aultus compotem esse vidit, ne forte absque criminatione expiatione moreretur, nutu, ut poterat, se accusantem absolvit, et suavit, ut S. Walpurgis oleo extremo huic malo medicinam quaereret. Paruit illa, et vix sacrum liquorem libavit, cum mox lingue officio fungi potuit, quare de peccatis distincte confessas, postquam Christi corpore animum paverat, extemplo convalescere coepit, hodieque mortis suae, cum omnino auferri nequeat, dilationem saltem sana ac integra B. Walpurgis sacro oleo acceptam refert.

libato lethale
vulnus cura-
tur :

8 Eodem anno R. D. M. Sebastianus Megerlin Monacensis, dum Theologicis studis incumbit, adeo graves catharros, seu humorum deluxus sustinuit, ut aures illis obsessas omni audiendi facultate quinque hebdomadam spatio carerent. Obtulit illi hos-

surditas
ablata :

usus

AUCTORE FAC.
GRETSERO.

A usus est, omnem illam humorum colluviem divina olei vis diluit. Adfuit Eystadii voti reus XVI Aprilis, et in templo hospitalitatis suae sacris operatus, coram ejus sepulchro, de precibus suis a sancta Virgine auditis miraue sacri olei efficacia, quam expertus esset, fidem presentibus omnibus fecit. Hoc ipso sacro liquore surdastris auribus instillato auditus obicem se removisse, testata est eodem anno mense Junio Antistita sacrarum Virginum in Holzham Anna Rehlingerin.

curatum oculi
vulnus,

9 Festo die Visitationis Deiparæ Virginis anno eodem, S. Walpurgis sepulchrum inuisit nobile par conjugum una cum Sacerdote, qui illis a sacris Confessionibus erat. Accubuit uterque conjunx sacris epulis, et magna cum veneratione sacrarum virginæ liquoris a Parocho ad D. Walpurgis sibi reclusum spectavit: coram quo nobilis illa matrona attestante tam marito, quam Sacerdote, professa est magno se beneficio S. Walpurgæ obstructam teneri, ob oculum salutaris olei ope servatum: quippe se conjugæ absente, domestico operi enipiam intentam, cultro incautus librato, a re, quam scindere destinarat, aberrasse, et cultri mucrone in oculo defixo, median ejus pupillam seruisse: quare desperatis humanis remediis, Sacerdotis qui præsens aderat suasu, sacrum oleum leso oculo illevisse, ejus vi pupille vulnus mox in integrum et ad sanum coivisse, nec se ullam amplius ex eo vulnere visus diminutionem passam. Inspexit curiose oculum Parochus, nec ullum vulneris vestigium deprehendit.

epilepsia,

10 Laborabat annua jam integrum morbo caduco puella decennis, Anna Brown nomine, Michaelis Brown de pago Rottenbuch ditionis Eystettensis filia, et remedia multa incassum adhibita de humana ope desperare cogebant: ad divina ergo confugiunt familiares, de sacro oleo puella: prebendo deliberant, et ea quidem hebdomade, qua misella trices singulis diebus miserandos epilepsie æstus humi volutata passa est. Vix allatum fuit divinum pharmacum, et loco, ubi agra decumbebat, illatum, cum morbi vis remitti cepit: sacro deinde oleo sumpto, triduo convaleuit, et que ante fenestram impetu saepius in terram dejiciebatur, post in suavem somnum labi crebra visa est. Obiit hæc puella cum parente suo publicam pagi sui supplicatione, quam Calendis Maii hujus anni ad S. Walpurgis sepulchrum incide instituerunt: parens in gratitudinis pignus aliquot ova S. Walpurgæ monasterio obtulit, tenuè munus de tenui censa, gratius Medico Virginum futurum, quam si aureorum centurias superbis oculis Cræsus aliquis deprompsisset, magis divitiarum testes quam gratitudinis. Res est plurimorum testimonium firmata et maxime parentis puella, qui cum illa apud ædificium Virginæ templi Paulum Marstaller divertit, et omnia diserte narravit.

morsus felis
rabiosi,

11 Eodem hoc anno in pervigilio Ascensionis Dominee Anna Fasserin, Martini Fasser de Brattienfort uxor, domi suae a rabioso felle occupata fuit, qui pestilenti morsu manuum illius lanxavit, nec quidquam vero vicinorum opem inclamans, felis pertinaci morsu de manu pendulum fuste quidem abegit, vulneris tamen periculum non depulsi. Anxia igitur de remedio, audit duos pagi sui incolas, aliquot abhinc annis, saniles morsus sacro virginis Walpurgæ oleo feliciter curasse. Non dubitabat atum sibi hoc remedio consultum iri, quater itaque ad sacras Virginis monasterii S. Walpurgis accessit rogaturæ sacri olei subsidium, que ubi vulnere sacrum liquorem instillarunt, mulier omni doloris sensu libera mansit, et a Virginibus ad Parochum remissa, audiente Michaelo Schepfel, monasterii junitore beneficium sacri liquoris recusavit, et S. Walpurgæ grato animo assignavit.

12 Ipso autem Ascensionis festo, S. Walpurgam D. supplex venerata est Anna Ringerlin, virgo annos admodum XL nata, de pago Pollenfeld ditionis Eystettensis; ea de peccatis suis confessa et SS. Eucharistia pasta, Parocho ad D. Walpurgis narravit, se cum duodecim abhinc annis, aliquando sana ædibus egressa esset, repentino morbo correptam, ipsum triduum rationis usu destitutam, velut in phrenesi decubuisse; allato deinde haustoque sacro liquore omnem morbum repente evanuisse. Eadem femina sancte affirmavit, bis se gravem ophthalmiam sacri olei collyrio depulisse, imo addidit cum primis oculis laboraret, se a S. Walpurga contendisse, ut iterato eo morbo multaretur, quo saepius tam potentem manum posset experiiri, admirari et prædicare. Audiverunt hæc narratam, præter Parochum, duo viri religiosi ordinis S. Benedicti, P. Andreas Scheflier, et P. Georgius Geyger, hic monasterii Plankstetensis Supprior, ille Prior.

phrenesis,

ophthalmia,

13 Non ita dudum R. D. M. Georgius Simon Ecclesiastes principis templi Elvacensis, sorori febrienti sacrum oleum libandum dederat, quo sumpto febris mox cessavit, et illa convaleuit. Idem cæleste hoc pharmacum somine agrotanti, ac hæresi imbutæ suavit: quo cum usa esset, sacer hic liquor omnem corporis animique morbum paulo post deterisit: reddiit enim ad Ecclesiæ gremium, unde torpiter hæresi impellente profugerat. Hæc suis litteris ad R. D. Parochum D. Walpurgis D. Joannes Simon bona fide confirmavit.

febris

13

miles

14 Joannes Krell patria Monacensis, Illustri Domino de Tilly, totius Bavarici exercitus copiarumque fœdere Catholicorum Principum collectarum supremo Tribuno militari a pedibus, in reliquo Domini comitatu Eichstadium pervenit V Calend. Martii, anno post millesimum sexcentissimum vicesimo. Ibi dum dies complures substitit, multa ut fit, quotidianis oppidanorum sermonibus, et de D. Walpurgæ sanctinoma, et de operibus admirandis, ac præsertim de sacro olei fonte, quam Diva illius ossa copiose exsulant, commemorari audivit. His ille rebus incensatus, ita animum addixit, ut statueret et ipse ad eam Virginem religiose colendam nonnihil facere: atque ne longiore fortassis mora animus interperceret, aut pietatis consilia in oblivionem desinerent, voluit proxime statim secuturo Sabbati die ædem S. Walpurgæ sacrum adire, rebusque divinis interesse, et premissa peccatorum expiatione cælestibus animam epulis pascere, totumque in sanctæ Virginis patrocinium sese tradere. Nec hæc pietas stetit: insuper etiam miraculosi olei sibi copiam fieri petiit. Vitream bullam eo plenam, cum ejusdem S. Walpurgæ iconismo haud difficulter impetravit. Præsertim numerum sunt pietatis artes. Nam quasi præcurret, qua parte perichitaturus esset, ita et iconem illam oleo perfusam, recenti in Divam amore atque studio, quasi res triplex interiori tunice assutam, gestare cepit, et prius nudatum pectus eodem liquore tanquam ad palastram animose perunxit. Nec frustrata est spes Walpurgæ. Ita enim ossa oleo delibuta induravit, ut in quovis casum durarent, ejusque vitam dissipari noluit, ejus nec ossa violarentur.

sumpta æde
S. Walpurgis
sacra commu-
nitione,

F
sacro ejus
oleo se ungit:

15 Accidit forte ut proximo Lunæ die, qui secundus Marti erat, Eichstadio digressus, Donawerthan peteret, inter ceteram cursorum turbam Dominum comitatus: median omnino jam horam pone carpetum ambulando consumpsisset, cum in eo loco, quem a sito Profundam-Vallem nominant incola, obvium habet arigam, cujus planstrum vino onustum totas pene vallis angustias obtinebat. Hic Joannes dum de via cedere, et in sublimiorem collem evadere cogitat (nec enim fuga facilis erat in tam repentino casu)

planastro vini
obrutus,

A casu) subita eversi totius plaustrī ruina occupatur. Et quamquam vix spatium erat, magnis tamen vocibus Jesum ingeminat, opeinque magne Virginis implorat. Erant quanto breviores eæ preces, tanto magis seriae. Vix clamor precantis audiri coeperat, cum mox seu terror, seu quod creditu proclivius est, ipsa plaustrī moles desuper incumbens una et hominem et vocem oppressit. Viginti hominum facile aderant : hi omnes, alter altero citius advolare, et currum erigere allaborant. Frustra sunt omnes : nimio pondere conatum vincente, humi perseverat plaustrum, et sub plastro obtritissimo similis elinguis Joannes. Vectes expediunt, trochleam admovent, ac tandem summa vi dolia plaustrunquē super rotas restituunt. Quartam adeo jam horæ partem Joannes vino (sed sobrie) sepultus jacuerat, postquam extrahendi illius facultas est data. Sed et postquam moli subtractus est, mediam plane horam tenuit, qua nullius vitæ aut animæ vestigium ostendit. Conclamatum a circumstantibus, et jam de humando cogitaverant, nisi prius in aurigam animadvertere placuisset. Is nimirum cum ad necem postularetur, vox Joanni est reddita, qua aurigam immunes culpæ pronuntiaret, liberumque mitti flagitaret. Ad hæc se præsidio Virginis Matris Sanctæque Walpurgæ præsentī non jam vitæ periculo, sed morti subductum esse, quæ nisi in ultimo discrimine succurrissent, jam sese non modo ad plures, sed et in plura abiturum fuisse. Enimvero casu periculi plenissimo funestissimoque, a quo humana vi salvus abire nequaquam potuisset, in memoriam sibi quam primum reductas esse, quas nuper de S. Walpurga concepisset animo cogitationes. Hunc favorem gratiamque a præpotenti Deo, augustissima Virgine Maria, ad cujus Lauretanam ædem hoc ipso die, anno proxime præterito invisisset, denique a D. Walpurga, cujus ante oleo, (quod secum gesserat) pectus armavisset, hæud dubie profectum esse. Post hæc æger equo impositus, et Eichstadium reductus est. Hi in hospitio et lecto cum haud exiguis pectoris percussis cruciatu persentisceret, magnosque sanguinis globos ex ore ejiceret, oleum sacrum D. Walpurgæ, quod adhuc et ipsum una cum vase sibi integre constabat, poposcit. Porrectum est. Etiamnum præcordia pendente digito inungebat, et jam dolor omnis evanuerat, sed et vires pristinae redie-

rant. Quare sanus ac valens V Nonas Martii ad S. Walpurgæ, rem sacram inibi in gratiarum actionem procuraturus, accessit, semperque se servum D. Walpurgæ fore statuit, quem Walpurga servatum voluisset.

16 Porro ut constaret, rem bona fide narratam esse, ex Archigrammateo Eichstettensi hoc testimonium illi attributum : miraculum autem totum infra nominandorum Dominorum chirographo subscriptum designatumque est Eichstadii, vii Idus Martii anno Christi MDLXXX.

Casum ego hunc coram spectavi, biduoque antequam hoc accideret, sacra illum synaxi in S. Walpurgæ æde refici vidi. Ita testor Victorius Gilg de Imola Serenissimi Bavaricæ Ducis Aulicus, et supra memorato Domino de Tilli supremo Tribuno a secretis.

Huic ego quoque rei præsens, astiti. Sic testor Joannes Ludovicus Piesser de Wilthurn prædicti Domini de Tilli ephelus cubicularius.

Mirum hoc ego ipse non modo spectavi, sed et Joannem hunc in civitatem comes deduxi. Ita testor Adamus Camerboer, Perill. Domino de Tilli indignus substitutus.

Biduo ante mihi de peccatis, quam casus iste, de quo fit hic mentio, contingeret, honestus vir Joannes Krell confessus est, et postea rursus, ubi sacro S. Walpurgis oleo adjutum sensit, confessione se expiavit, ac SS. communionem refecit. Ita testor Joachimus Meglinus Societatis Jesu Sacerdos.

Honestus vir Joannes Krell Monacensis xxix Februarii Anno MDLXXX infra octavam festi S. Walpurgis, quod xxv Februarii celebrari solet, D. Walpurgis parochiale templum, ejusque turribus invisit, ibidem sacra synaxi refectus, antrum, ubi e S. Walpurgæ Reliquiis per lapidem suis temporibus destillat limpidissimum oleum, vidit, urceolum sacro oleo plenum accepit. Rediit ad me altero postquam casus hic enumeratus acciderat, die, qui fuit tertius Martii, casum hunc sanctæque Virginis auxilium exposuit. Ejusdem sacra Virginis imaginem, quam thoraci versus pectus affixerat, ostendit, et S. Walpurgis ædem sanus et incolumis gratias acturus revisit. Ita testor, M. Georgius Brunner Parochus ad D. Walpurgam.

et mortua creditus,

B subito loquitur ope Desparæ et S. Walpurgis

terralis

ANNIDP. PAP. 60.

ANNI CONSISTI 1600. VI 21V FEB

Inocentiacum hæreticæ debellandæ æternus S. Tarasius,

DE S. TARASIO PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANO, Commentarius prævius.

§ I. Tempus Patriarchatus S. Tarasii. Vita scripta. Cælius sacer.

Quemadmodum sancta Christi Ecclesia tunc potissimum cum variis hæresibus agitata provellet, a infamis hominibus opprobria videbatur, vellementis a sanctis Doctores fortiusque propugnata ac defensa, majore et rerum gestarum splendore emicuit, et virtutum herouarum gloria elucens triumphavit; ita sæculo post Christum natum octavo, dum adversus sanctus imagines impium atque scelerationem susceptum esset bellum, non defuerunt illustres pupiles, qui pro veritate defendenda corpora sua vitæque obicerent, suæque sanguine cultum sacrarum imaginum stablerent. Hoc sacrum bellum ab aliis eruptum, feliciter suo tempore confert S. Tarasius Ecclesiæ Constantinopolitane Patriarcha. In qua urbe Leo Isaacicus Imperator, a Judæo instigatus, dejecta per satellites suos Salvatoris imaque, sceleratum illud bellum circa annum Christi MDLXXXVI auspiciatus est, ac deinde flagitio ac-

rescente ebrietum ferale contra curvandas imagines tulit, in locum sanctissimi Patriarchæ Germani (cui dies XII Mui sacer est) Anastasia quodam substituto, Impia parenti, atque hæreses hujus architecto successit injuriore scelere contaminata soboles, Constantinus Copronymus, qui cuncto etiam impiorum hominum conciliabulo sacris imaginibus damnari curavit. Huic dein successit Leo filius, et ipse putente vitæque hæres impletus. Eadem reomanorum robur exarservit, qui deum sub hæc Imperatoribus occupant Patriarchalem Constantinopoli Sedem : Constantinus II, ac Nicetas, cui vita erant successit Paulus qui infra in Actis num. 6, post relictam Severo, ingemisit ter per manus et stramentum a se inscriptam hæresi assensionem. Ordinatus fuit Paulus Patriarcha mens. Februario, secunda juniorum hebdomada, die Dominico, anno MDLXXX, qui eodem anno, vii Septembris Leone Imperatore extincto, imperavit Constantinus filius cum Irene matre. Ab his S. Tarasius, qui administrata ante Consulatu dignitate, vis primus scriba ab æreana

testes miraculi

E

G. II.

F

DOCTORE O B.

A operam dabit, in Patriarchatu electus, eorum desiderio noluit assensum præbere, nisi stipulatus de OEcumenica Synodo cogenda, in qua proscripta Iconoclastarum heresi, sacrarum imaginum restitueretur cultus. De heresi eadem resuscitata seculo Christi nono, ac tandem debellata, egimus iv Februarii in Vita S. Nicolai Studite, ac plenus xi Februarii ad S. Theodoræ Augustur Vitam.

ordinatus Patriarcha an. 784, 25 Decemb.

vita functus anno 806, 25 Febr.

2 Factus est ergo Patriarcha sanctissimus vir Tarasius, ipso die Christi Natali, viii Kalendas Januarius, anno v Imperii Constantini et Irene, Indictione viii, anno Christi DCCCLXXXIV ad finem labente, ut nobis auctores sunt Theophanes infra citandus, Cedrenius, aliique. Viginti eundem et duos annos pontificalem decorasse Cathedrali Acta ejus infra num. 47 referunt. Desunt etiam numerum menses decem. Nam et Theophanes, in Tabulis præpositis annos Sedis xxi numerat, et ad annum iv Imperii Nicephori ista tradit: Hoc anno mense Februarii die xxv Indictione xiv, Tarasius sanctissimus Patriarcha Constantinopolitanus gloriose diem clausit extremum, et relatum est corpus ejus ad fauces Ponti, et in monasterio, quod ipse construxerat, quarta feria primæ jejuniorum hebdomadæ sepultum. Et mense Aprili, die duodecima,

B magna sancti Pasche Dominica consecratus est sanctissimus Patriarcha Nicephorus. Hæc ibi, quæ omnia præclare conveniunt in annum Christi DCCCVI, quo anni Patriarchatus ejus xxii alter solum mensis fuit: idemque cent imperii Nicephori annus quartus, qui nimirum, eodem teste Theophano, tyrannidem adversus Ironem pissimam conestavit die xxxi Octobris Indictionis undecimæ, tum scilicet cooptæ, anno Christi DCCC. Jam vero dicti anni DCCCVI, Cyclo Solis iii, Lunæ ix, littera Dominicali D, Pascha celebratum fuit xii Aprilis, quo die S. Nicephorus, de quo xiii Murtri agemus, consecratus fuit Patriarcha Tarasii successor, et dies Citerum, seu, ut supra dicitur, quarta feria primæ jejuniorum hebdomadæ, incidit in xxv Februarii, cum ut Acta infra num. 52 habent, mensis Februarii quintum teneret diem cum quintuplo quaternione seu viginti diebus: qui dies sacro ejus cultu permansit illustris. Anastasius in historia scribit, xii Kalendas Martias obiisse, quo die nullis præsertim Fastis reperimus nomen ejus inscriptum. Ex allato Theophanis loco facilius intelligitur Cedrenius, interpunctione aliqua, quæ in typos omnes, etiam regios, irrepserat, hæc ratione emendata: Anno iv, Tarasius sanctissimus Constantinopolis Patriarcha, honesto vitam clausit: Sepultusque est in monasterio, quod ipse extruxerat in Angustiis, quarta die primæ septimanæ jejuniorum. Et magna Dominica Nicephorus secretarius creatus sanctissimus Patriarcha etc. Est autem quarta dies primæ septimanæ jejuniorum, videlicet dies Cinerum: et magna Dominica in qua solemnitas Paschalis peragitur. Hæc ad Nicephorum, quarta dies ad Tarasium spectat: utriusque in eadem hæcenus erat ad Nicephorum relata. Zonarus diem obitus na consignat: Patriarcha, inquit, Tarasio prima jejuniorum hebdomade defuncto, Græcè τὸν βίον μὲν ἀλλὰ χόρον, inelytus Nicephorus a secretis Dominica Paschalis communi suffragio Patriarcha est electus.

C 3 Ignatium discipulum, adeoque temporibus suis æqualem, nactus est a morte Tarasius vita sua scriptorem. Quantum vir ille fuerit, supplevit Studas his verbis: Ignatius Diaconus, et vasorum Custos magno Ecclesie Constantinopolitane, dein factus Nicænae Metropolitanus, Grammaticus: scripsit Vitæ Tarasii et Nicephoris sanctorum et locutorum Patriarcharum, Epitymbios, Elegos, Epistolas Iumbos in Thomon Autarten, et alia multa. De dignitate Scrophylacis seu Custodis vasorum, qui tantum OEconomia, et magno Sacellario, seu Sacellario, videbat, consulendus est Georgius Curpalata de officis magne Ecclesie,

Vitam ejus scripsit Ignatius Episcopus Nicænae,

Notationibus Gretseri et Goari illustratus. Interfuit vii D OEcumenicæ Synodo Nicææ habitæ Hypatius Nicææ Bithyniensium Episcopus, cui nunc Ignatius proxime successerit, non liquet. Testatur ipse infra num. 56 se in flore juventutis ab S. Tarasio exercitatum fuisse in trimetris, tetrametris, trochaicis ac anapesticis ac heroicis: et sacras ejus conciones celeri se calamo exerpisse, easque optimis traditis scriptoribus in codicem retulisse. et num. 48 se morienti adfuisse Tarasio indicat, et num. 1 præfatur se cum pura et sincera veritate in lucem edere, quæ viderit oculis, hausserit, et ipsa noverit experientia. Hanc S. Tarasii Vitam ab Ignatio scriptam ad xxv Februarii suis operibus inseruit Metaphrastes, quam Latine factam a Gentiano Herveto ediderunt Aloysius Lipomanus, et Laurentius Surus ad eundem xxv Februarii cum hac inscriptione: Ignatii monachi, quæ sit singulatiim expositio vitæ et miraculorum S. P. N. Tarasii Archiepiscopi Constantinopolitani. Verum si Studas fides adhibenda, a vita monastica evocatus tum erat Diaconus et vasorum custos, aut potius Metropolitanus Nicænus. Vitam eandem damus more nostro in capita et numeros distinctam, notisque illustratam.

ejus discipulus,

oculatus testis:

4 Colitur dicto xxv Februarii in Græcorum Menologio a Genebrardo edito, atque Horologio Tarasius Archiepiscopus Constantinopolitanus. In altero Menologio a Canisio vulgato hæc leguntur, S. Tarasii Archiepiscopi Constantinopolitane urbis, qui auctore Adriano Romano Pontifice in secunda Nicæna Synodo egregiam navavit operam, ad eandem illorum hæresin, qui sanctarum imaginum cultum impugnabant. Synaxarium MS. Menæi Titani apud Franciscum Combefis pro Actis sectæ Synodi cap. 1 §. 6 hoc cum encomio celebrat: Memoria sanctissimi Patris nostri Tarasii Archiepiscopi Constantinopolitani. Docuit is adorandas esse venerabiles imagines, ejusque opera regale Imperium ac Romanorum potestas ad Apostolorum atque OEcumenicorum Conciliorum venerandas traditiones postliminio rediit: sanctaque Ecclesia Patriarchis omnibus unita est. Eodem referuntur in eadem Menæi; additurque: Cum ergo et religio vixisset, et apud Imperatores in magna veneratione esset, et cœnobium trans fretum ædificasset, multitudinemque monachorum in eo constitisset; pauperibus quoque subvenisset, Ecclesiamque duos et viginti annos et menses duos præclare administrasset, in pace vitam finivit, in suo, quod fundarat, monasterio sepultus. Quod ad corporis habitum attinet, simillimus erat Gregorio Theologo, præter canitiem (neque enim adeo totus incanuerat) et oculum minus serenum, quem magis latentem habebat. Dies illius festus peragitur in magna et sanctissima Ecclesia, quæ scilicet Sophiæ cognominatur. Eadem leguntur apud Maximum Cythærenum in Vitis Sanctorum, et in novo Anthologio Græcorum auctoritate Clementis viii probato. Ecclesiam cum tantum dixisse annos unum et viginti, ac menses duos supra dixerimus. Diem obitus xxv Februarii Menæa in præpositis his versibus docent:

Ἀλυστος ἔρμος Ταρασίον λαμβάνει
Κόσμου παραχρῆς καὶ ζῆλις σισωσμένον.
Εὐκῆδι ἐκ ταραχῶν Ταρασίος ἔπατο πίμπρο
Tranquillus portus Tarasium capit
E mundi tumultu et procella servatum.
Vicesimum namque quinta ex turbine volavit Tarasius.

Eandem versima quinta Februarii diem ejus nativam a Græcis consignatum haberi observat ante memoratus Combefis. Galesinius citatis antiquis Ecclesie Constantinopolitane tabulis et Græcorum Eulogio eundem refert. In Græcia S. Tarasii Episcopi et Confessoris. Molanus in Auctario ad Usuardum ex Græcorum Menologio, Die vigesima quinta, inquit, sancti Patris Tarasii

S. Tarasius colitur 25 Februarii apud Græcos E

F

et Litinici

A Tarasii Archiepiscopi Constantinopolis. *Eadem habetur in Martyrologio Germanico. Lucento magis eucomio refertur in Martyrologia Romano: Constantinopoli S. Tarasii Episcopi, et eruditione et pietate insignis, ad quem extat Adriani Papae primi epistola pro defensione sacrarum imaginum. Addit Baranus in Notationibus obiisse eum humanae vitae diem multis pro fide Catholica laboribus exantlatis, et in Annalibus ad annum 806 num. 1 scribit eum sanctitate clarum xxv mensis Februarii mortuum esse. Graecorum Menais iterum memoria ejusdem Tarasii et S. Casarii habetur ix Martii, uti hoc die dictum ad Vitam S. Casarii pag. 596 num. 1. At die xv Maii inscriptum Florario Sanctorum nomen S. Tarasii Constantinopolitani Episcopi. In vita S. Platonis xvi Decemb. obitus S. Tarasii meminit S. Theodorus Studita, et divinum virum appellat. Illustrata sunt quae xxi Februarii retulimus in Vita S. Georgii Episcopi Amastreni pag. 273 num. 18 et 19, quae ibidem legi possunt.*

§ II. *Varia in electione Patriarchali discussa. Nomen universalis Patriarchae rejectum.*

Quae circa electionem S. Tarasii in Patriarcham Constantinopolitanam peracta sunt, licet infra in Actis utcumque explicentur; eadem tamen ex Imperatorum, Pontificis Romani, ipsius Tarasii, aliorumque rescriptis testimoniisque paulo enucleatis durimus esse proponenda. Ac primo Imperatores Constantinus et Irene Patribus in synodo Nicena et congregatis rescripto suo Actiioni primae inserto (Σάξοxy Patres appellant, majestatem Imperatoriam venerantes) inducunt a se subditum industriam conatumque in promovendo ad Patriarchalem dignitatem Tarasio: et post approbationem decessoris Pauli enarratam haec subiiciunt: Consilium nobiscum consiliati sumus, quidnam deberet fieri. Et deliberavimus in consilio nostro, quod cum ordinatus foret Patriarcha, quae dicta fuerant, mox perciperent finem. Accersentes ergo viros Ecclesiasticorum negotiorum expertos, et Christum Iteum nostrum invocantes, et consilium cum eis facientes, quisnam dignus esset provehi ad sacerdotii Cathedram hujus Deo conservandae Regiae civitatis. Et omnibus unius animi, uniusque consilii factis, in Tarasium, qui nunc in Pontificali praesidet dignitate, dabatur decretum. Hunc itaque advocantes, qui nequaquam annuere voluit, neque consensum his, quae decreta fuerant, effici postulabat. Cumque nos eum, quam ob rem obedire minime pateretur, percontati fuissimus; primo quidem respondit excusans se, et super se jugum sacerdotii dicens. Nos autem intelligentes, quod excusationem quamdam faceret proponens non obediendum, nequaquam discessimus ab eo, sed permausimus persuadere illi conantes, quod susciperet summi sacerdotii dignitatem. Ipse itaque videns instantium nostram, causam renuntiationis annuntiabat: Quoniam video, inquit, et conspicio Ecclesiam, quae super petram, Christum scilicet Deum nostrum, fundata est, scissam nunc et disruptam, et nos aliud atque aliud loquentes, et eos qui ex Oriente unius nobiscum fidei sunt Christianos, aliter; et concordantes his eos qui ex Occidente consistunt; nosque alienatos ab illis universis, et per singulos dies ab omnibus anathematizatos agnosco. Et quia Synodum universalem posse fieri, dum Vicarii tam a Papa Romano, quam ab Orientis Principibus Sacerdotum inveniuntur. Haec nos innotescentes in praesentia Sacerdotum et gloriosissimorum Principum nostrorum, et totius Christo amabilis populi nostri, qui tunc hic aderant, virum eduximus: et in praesentia eorum, quidquid nobis responderat, et ipsis affatus est. At vero universi illi haec audientes, li-

benter acceperunt, postulantes pacificum et pium imperium nostrum, ut fieret universalis Synodus.

6 Quae apud populum dixit Tarasius, et potissimum quod summi illius sacerdotii jugum, sive onus graece, invitus acceperit, praclare narrat potissimum ex Theophane Anastasio, ubi haec populo proponit Tarasius: Nunc, o viri, qui Deum timetis, et semper huic in cordibus vestris habetis, quique Christi vocatione, veri videlicet Dei nostri nominamini Christiani, aio, audite brevis sermonis ab exiguitate ac humilitate nostra rationem. Ego quidem quidquid piis Imperatoribus nostris, et per omnia orthodoxis responderim, et in conspectu vestro orationis meae apologia respondeam? timore deprimo ad consentiendum huic electioni? et vereor a facie Dei currere taliter, et quomodolibet circumspetus, ut non terribili damnationi succumbam. Si enim divinus Paulus Apostolus qui Dei voces audivit, caelumque habuit erudiens se, et Paradisi inspector effectus est, audivitque arcana verba, et portavit nomen Dei coram gentibus et Regibus, dixit: Ne forte, cum aliis predicaverim, ipse reprobos efficiar; quomodo ego, qui in mundo conversatus, et cum laicis communeratus, in Imperatoris administrationibus militavi, sic absque judicatione atque circumspicione possum insilire ad sacerdotii magnitudinem? Horrendum coenam ad exiguitatem meam et temerarium studium. Causa vero timoris et refutationis meae haec est. Aspicio et video Ecclesiam, quae supra petram, Christum Dominum nostrum, fundata est, scissam nunc et divisam, et nos alia atque aliter loquentes, et aliter eos Christianos, qui in Oriente unius nobiscum fidei sunt, sed et his concordantes Occidentales; nos ab omnibus illis alienatos, et a se per singulos dies anathematizatos. Dira poena est anathema, procul a Deo emittit, et a regno caelorum expellit, ducens in tenebras exteriores. Nescit Ecclesiae lex vel terminus sectam sive contentionem, sed sicut novit confiteri unum Deum, unum baptismum, unam fidem, ita et concordiam unam in omni Ecclesiastico negotio. Nihil enim est in conspectu Dei tam acceptum atque placabile, quam ut unum simus, et una efficiatur Catholica Ecclesia, quemadmodum in sinceram nostram fidei symbolo confitemur. Et petimus nos, fratres, ut reor et vos, quoniam scio timorem vos Dei habere, a piissimis et orthodoxis Imperatoribus nostris synodum universalem colligi, ut efficiamur et nos, qui unius Dei sumus, unum: et qui Trinitatis cultores existimus uniti, et unanimes et collegae: et qui capituli nostri Christi sumus, efficiamur copus unum compactum atque connexum: et qui sancti Spiritus sumus, efficiamur non contra invicem, sed pro invicem: et qui veritatis existimus, efficiamur ipsimum sapientes atque dicentes, et non sit in nobis certamen sive dissensio, ut pax Dei, quae exuperat omnem sensum, muniat nos. Et si quidem jusserit orthodoxiae propugnatores, Imperatores videlicet nostri, petitioni meae annuere, consentio et ego. Sin autem, impossibile est mihi hoc facere, ne subiciar anathemati, et inveniar condemnatus in die Domini nostri et justissimi Judicis, ubi neque Imperator, neque Sacerdos, neque Principes, neque hominum multitudo poterit eripere me. Et quidquid placuerit vobis, fratres, date apologiae meae uno verbo assertionis vestrae redditae petitioni meae responsum. Et libenter audierunt omnes, quae dicta sunt, consensus praehentes, ut fieret Synodus.... Itaque octavo Kalendas Januarias octava Indictionis consecratus est almus Pater noster Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus, qui missis Romam synodicis suis et libello fidei suae receptus est ab Adriano Papa. Haec apud Anastasium Theophanem. Verum eae ad Pontificem Romanum litterae perierunt, quas ex ejusdem

D AUCTORIS O. B.

et populum Constantinopolitanum,

1 Cor. 9. 27

E

maxime ut Synodus (Eccumenica) colligatur;

F

ut et 9 Martii et 7 Maii

De electione S. Tarasii

rescriptum Imperatorum,

postulata S. Tarasii apud Imperatores.

A ejusdem Pontificis responso arbitramur, paucis sub finem mutatis, similes alius litteris, quæ crant Actiõne 3, Synodi 7, cum hac inscriptione.

Epistola Synodica ad Patriarchas Orientis.

7 Exemplar litterarum, quæ missæ sunt ad summos Sacerdotes et Sacerdotes Antiochiæ, Alexandriæ, et sanctæ Civitatis à Tarasio sanctissimo et beatissimo Patriarcha Constantinopoleos. Multa et magna providentia Dominus Deus hominum vitas regens, et protrahens, atque proventum vitæ uniuscujusque consulte deducens, (sine ipso namque factum est nihil, quia et capilli capitis nostri numerati sunt ei) et me in laicorum ordine usque nunc communeratum, et Imperialibus ministeriis deputatum, nescio, quibus judiciis, ipse scit, in Cathedram Pontificalem exexit, hortatu valido à veritatis propugnatoribus, piissimis videlicet ac orthodoxis Imperatoribus nostris atque sanctissimis Episcopis seu Clericis in me violenter effecto, cui succumbens animi, et obedientiæ fœctum his carpendum commisi. Et rogo vos sanctissimos, ut tamquam patres me pusillanimitatem baculo potentia, id est, paternis vestris magistris fulciatis; et veluti fratres puris orationibus vestris nos eum armatura Dei contra versutias antiqui hostis adjuvetis, atque fluctibus invicem surgentibus vacillantem gubernetis, quatenus pertingam ad portum voluntatis Christi Dei nostri. Nunc autem ad aliam intentionem dicendi progredior. Quia enim presea quædam, et, ut verius fateamur, Apostolica traditio in omnibus Ecclesiis involvit, ut hi, qui ad Pontificium provehantur, præcedentibus se in eodem ordine, qualiter se habeant, quæ sunt fidei sunt, exponendo commendent; visum est et mihi hoc sectanti me vobis inclinare, et liquido confessionem pronuntiare, quemadmodum a tubis sancti Spiritus, quarum sonus in omnem terram exivit, et in fines terrarum verba, et ab eorum alumnis atque asseclis, sacratissimus videlicet Patribus nostris educatus, ex ipsis mollibus unguis didici. Credo in unum Deum. . . . Expetens etiam intercessionem sanctissimam et intermerito Domine Dei Genitricis et semper Virginis Mariæ, sanctorumque Angelorum, et sanctorum et gloriosissimorum Apostolorum, Prophetarum, Martyrum, Confessorum et Doctorum; salutaris et venerabilis iconas eorum, et omnem hæreticam abominans contentionem. . . . Recipio etiam sanctas et universales sex Synodos, et earum divina dogmata pariter et doctrinas, inquam quæ divina inspiratione nobis tradita fuerunt. Omittit reliqua cum eorundem Patriarcharum ad S. Tarasium responso. Sufficit pars aliqua epistolæ Adriani Papæ, qui illi respondet, quam citat etiam Nicolaus I Papa epistola 6 ad Photium. Erat in actiõne 2 Synodi VII, etiam Græce translata cum hoc titulo.

C 8 Dilecta Fratri Tarasio Patriarchæ Adrianus Episcopus servus servorum Dei. Pastoralis cura. . . consideravius vestre dilectæ sanctitati sacra altari concordia, et subtiliter velum manifestare. In Synodice confessionis vestre fidei, quæ Apostolice Sedi nostræ directæ sunt per Leonem reverendum Presbyterum vestrum. Invenimus in eis initio primæ paginae Reverentiam vestram ex illico ordine et Imperatoria administratione ad sacra gradus sublimitatem esse fastigium. Et vehementer in his anima nostra mirata est. Et nisi vestram sinceram et orthodoxam fidem in prædictis Synodice sacri Symboli secundum ritum sanctorum sex universalium Synodorum, et de venerabilibus imaginibus bene se invenissemus habere, nullatenus auderemus hujusmodi obaudire Synodice. Sed quantum cor nostrum tristatur de incepta veteri ex nobis distantia, tanto confessionem et rectam fidem vestram anima nostra inveniens letata est. Invenimus autem in prædicta Synodice epistola sanctitatis vestre post plenitudi-

Adrianus Papa in responso

admittit electionem ejus

ob idem ejus,

nem fidei, et confessionem sacri Symboli, et de sacris ac venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione dignissimum contineri. Ac pluribus interpositis addit: Porro post confessionem fidei vestræ notum factum est nobis, quod vestra venerabilis sanctitas postularit ab orthodoxis ac zelatoribus ac propugnatoribus veritatis, piissimis videlicet Imperatoribus nostris, qui ad gloriam Dei facti sunt, quo fieret universalis Synodus, et repromiserint coram omni Christiano populo suo, supplicationi vestræ pie annuentes, Synodumque in regia urbe fieri definientes. Nos autem, quemadmodum et in ipsorum Diva continebatur jussione, dilectos nobis et approbatos atque prudentes Sacerdotes pro statu sacrarum imaginum, ut prisco illic in partibus ordine constituantur, cum magno desiderio et maximo gaudio destinavimus. Sed vestra sanctitas eisdem piissimis Imperatoribus et triumphatoribus laacriter suggerat, ut in primis pseudosyllogus ille, qui sine Apostolica Sede inordinate et insylogistice factus est adversus venerabilium Patrum traditionem contra divinas imagines, anathemazetur præsentibus Apocrisiariis nostris. Deum sic concludit: Dilectos nostros Petrum scilicet Archiepiscyterum sanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ et Petrum monachum et Presbyterum atque Abbatem, qui missi sunt a nobis ad vestigia tranquillissimorum et piorum Imperatorum, rogamus propter amorem S. Petri Apostolorum Principis, et propter nos, omni benigna susceptione ac humanitate dignos apud vos judicandos pariter et habendos; quatenus et in hoc magnas referre gratias valeamus. Deus omnipotens dilectionem vestram, si stabiliter permanserit, conservare annuat; et fructum, qui tibi creditus est, super mensuram abundantia faciat abundare, atque in sempiterna transire gaudia faciat. Deus te incolmen servet, dilectissime Frater.

D Hæc Adrianus Papa secutum ea, quæ habentur in Synodo VII ab Anastasio Latine versa, et majorem fidem merentur, quam quæ in alia ante vulgata editione leguntur, ubi titulus talis est: Dilecto Fratri Tarasio generali Patriarchæ: ubi a Græco quoniam appositum verbum generali. Ita universalis Patriarchæ nomen eidem a nonnullis Episcopis actioni secunda Synodi septimæ subscriptibus attributum est: ut Anastasius ante hanc Synodum ad Joannem VIII Papam præfatur. In eo sane, inquit, quo frequenter Universalem Græci Patriarcham suum inconvenienter appellunt, Apostolatus vester adulationi veniam det, sæpe Prælati suis non sine reprehensione placere studentium. Verum cum apud Constantinopolim positus, frequenter Græcos super hoc vocabulo reprehenderem, et fastus vel arrogantiam redarguerem; asserebant, quod non ideo Œcumenicum, quem multi Universalem interpretati sunt, dicerent Patriarcham, quod universi orbis teneat præsulatum, sed quod eundem parti præsit orbis, quæ a Christianis inhabitatur. Nam quod Græci Œcumenicum vocant, a Latinis non solum orbis, a cujus universitate Universalis appellatur, verum etiam habitatio vel locus habitabilis nuncupatur. Hæc Anastasius. Verum cum Adrianus Papa in sua ad Imperatorem Constantinum et Leonem matrem epistolæ queratur male ab eis nomen Universalis Patriarchæ S. Tarasio attributum; optime colligimus eum tunc ejusmodi titulum honoris Tarasio non contulisse. Exiit ea epistola Actiõne secunda ejusdem Synodi septimæ, in cujus posteriore parte ita scribit: Mirati sumus, quod in vestris Imperialibus jussis pro Patriarcha regis urbis, scilicet Tarasio, directis, Universalem ibidem eum reperimus exaratum; sed utrum per imperitium, aut sebisiam vel hæresim iniquorum scriptum est, ignoramus. Sed deinceps suademus vestræ clementissima Imperialique potentia, ut inime in suarum exarationum serie Uni-

commendat restitutionem sacrarum imaginum.

K et suos ad synodum Legatos.

Nomen Universalis Patriarchæ a quibusdam datum S. Tarasio,

F quo sensu excusari possit?

improbat Adriano Papæ.

A versalis describitur : quia contra sanctorum Patrum traditionum decreta esse videtur. In secundo enim ordine, si non per sanctæ nostræ Catholicæ et Apostolicæ Ecclesiæ auctoritatem (sicut in omnibus patet) numquam valuit nomen habere, quod nimirum, si Universalis super prælatam sibi sanctam Romanam Ecclesiam, quæ est caput omnium Dei Ecclesiarum, describitur, tamquam sanctarum Synodorum rebellem atque hæreticum appellare se certum est. Quia, si Universalis est, etiam Ecclesiæ nostræ Sedis primatum habere dignoscitur, quod ridiculum omnibus fidelibus Christianis apparet, quia in toto orbe terrarum ab ipso Redemptore mundi B. Petro Apostolo Principatus ac potestas data est, et per eundem Apostolum (cujus vel immeriti vices gerimus) sancta Catholica et Apostolica Romana Ecclesia usque hactenus et in ævum tenet Principatum ac potestatis auctoritatem : quatenus, quod non credimus, si quispiam eum Universalem nuncupaverit, vel assensum præbuerit, sciat se orthodoxæ fidei esse alienum, et nostræ sanctæ Catholicæ et Apostolicæ Ecclesiæ rebellem. Ipse enim Tarasius regie urbis Patriarcha misit nobis Synodicam, priscam adimplens consuetudinem, quam suscipientes et liquidius indagantes, et de confessione tam recte fidei ejus, quam dogmatum sanctorum sex Synodorum et venerandarum imaginum ovantes. Nihil iterum turbati ac conturbati sumus, quia ex laicorum ordine et Imperialibus obsequiis deputatus, repente Patriarchatus culmen adeptus est, et apocaligus contra sanctorum Canonum Censuram factus est Patriarcha... Et nisi per ejus fidelem concursum pro sanctorum imaginum erectione, in ejus consecratione assensum omnimodo tribuere nequivimus. *Subscribitur data vii Kalend. Novemb. Indictione ix, scilicet anno dccclxxxv.*

B *10* *Quam procul ab omni fastu et titulorum ambitione absque S. Tarasius, molesta vix subscripserit Synodi semper post Vicarios Adriani Papæ, licet Episcopi non esset, facta, satis docet. Ibi Actio quartæ ita subscripsit, Tarasius misericordia Dei Episcopus Constantinopolensis novæ Romæ, confirmans sic se habere veritatem, omnia, quæ superius efferuntur, libenter admittens, his subscripsi. Iterum Actio septimæ. Tarasius misericordia Dei Episcopus Constantinopolensis novæ Romæ paterna dogmata sequens et traditionem Catholicæ Ecclesiæ definiens subscripsi. In epistolis vero ad Imperatores, Adrianum Papam, aliosque se indignum Episcopum appellat. Habentur ex epistola sub finem ejusdem Synodi Nicæne.*

C *11* *Extat illustre testimonium S. Tarasii in Prologo ad S. Dorothei Archimandritæ Institutiones asceticas ab orthodoxo ac religioso scriptore, forsan Studita monacho, scripto his verbis : Sanctos illos viros Marcum, Isaacum, Barsanuphium, Dorotheum et Hesychium... per examen sanctissimi Patriarchæ Tarasii, jam pridem summo sacerdotio fungentes, nec non aliorum fide dignorum hominum, tam indigenarum quam Orientalium, testimonio probatos, ex paterna traditione amplector. Reliqua hujus testimonii edimus supra ad vitam S. Dosithei 23 Februarii pag. 381 num. 1.*

VITA

auctore Ignatio Episc.

e Græco Latine reddito a Gentiano Hervelo.

PROLOGUS.

Naturus per ingentem maris magnitudinem in clyti Patris et vita inaccessa præstantis, vereor ne adversos ventorum flatus lingue agrestis et vasto

rum fluctuum obscuritatis excitem, salumque et tempestatem mihi procurem animæ naufragii. Talis enim est inscitia temeritas, quæ orationem effundit tamquam paleam, ad nihil quod sit opportunum conducibilem, et affert damnum ei, quod oportet fieri et est utile, et in naufragio incidit multiloqui, quod fieri non potest, ut omnino effugiat peccatum, ut est Salomonis et divina admonitio. Hoc meum reprimat ingenium et terret cogitationem, et refranat orationem, et divinarum viri dotum profundum intueri properantem retardat. Sed cum altum longi temporis silentium res ejus tegens esset multorum auribus damnum allaturum, ut quæ teneantur desiderio audiendi res optimas et præstantissimas, quæ ab illo in vita gesta sunt, ut quæ sint plenæ utilitate animæ; age, valere jubens omnem dubitationem, pauca quædam de ipso, quæ dignatus sum videre oculis, et quæ accepi auribus, et quæ ipsa novi experientia, et in mea humili et egena scio manere memoria, cum pura et sincera veritate in lucem edere, si Deus concedat, jam conabor. Nam etsi non possim dicere pro dignitate, non ideo universum deseram : sed quia nolo abscondere talentum, sicut ille malus et piger servus, ideo quod Deo gratum est prompto et alacri animo offerre pro viribus, etsi non potero debitum solvere cum fenore, in eo quidem certe, quod sortem exerceam et procurem, ut ei nihil detrahatur, ero aliqua ex parte accipiendus.

CAPUT I.

Probitas parentum S. Tarasii. Hujus pia educatio. Consulæ dignitas.

Ille ergo sacrosanctus et magnus Tarasius, qui Christi mansuetudinem et humilitatem ab infantia usque ad senectutem imitatus pulchre expressit, in cuius, sicut prius dixi, virtutum mare me, ut natarem, demisi, quisnam esset et unde, et ex qua patria et parentibus ortus sit, arduum fuerit dicere his etiam qui ex scientia sciunt ample et magnifice dicere, non solum mihi, cuius est plane humilis et abiecta oratio, tantam præclari generis ab alto repetere magnitudinem, et a majoribus deductam ejus stirpem recensere, qui gloriari non vult ejusmodi laudibus, neque fluentibus divitiis cor apponere, convenienter divino Psalmographo, unquam est meditatus. Hoc unum autem possumus dicere, quod omni auctoritate et maxima excellentia apud eos, qui per id tempus imperabant, Georgius ejus pater et rei nomen conveniens sortita mater ejus a Encratia, propter summam justitiam primas partes obtinuerunt, ex Patriorum serie derivati, appellati b Patricii. Quorum pater quidem cum ascendisset ad altitudinem tribunalis judicialis, integreque et incorrupte jus omnibus ex æquo tribueret, Solone et Lycurgo antiquis illis legislatoribus conspectus fuit longejustior : qui etiam aliquando rectam et legibus convenientem tulit sententiam, cum, quid esset justum, tunc ignorassent, qui videbantur Imperio obtinere, neque id vellent exequi. Juris vero dicendi difficultas in his fuit : Pauperculæ quædam femine, fuerant gravissimi eriminis accusatæ. Quænam autem fuerit ea accusatio, jam dicam.

3 Accusatæ fuerant eadem fecisse lactentium infantium, per foramen domorum vel portis etiam clausis subeuntes, et ex improvise infantes interficientes. Quæ etiam traherantur in judicium ab iis, qui credebant fabulis, et volebant Christi Dei nostri sequi doctrinam, quæ simulacris et phantasmatibus nequam decipitur. Est enim apud Græcos in fabulis dæmonia quædam, e Gello nomine, quæ dicitur, cum immatura morte abrupisset, quibusdam spectris accessisse ad recens natos infantes, et eos interfecisse

D AUCTORE G. H.

Prov. 10 10

Auctori familiaris cum S. Tarasii consuetudo.

Math. 23. 25. E

Psal. 81. 11

Parentes S. Tarasii genecre Patricii :

F b

pater in jure dicendo intergrissimus :

c d o

modestia S. Tarasii in titulis.

ejus doctrinæ exultatio.

CAPUT II.

S. Tarasius ad Patriarchatum Constantino-
polititanum destinatus a Paulo decessore.

AUCTORE
IGNATIO EP.

pauperulus
fatuus a
gravi calum-
nia liberat :
Johan 14 6
Luc. 24. 39

A fecisse. Hujus fabulæ improbo pellecti ac decepti spiritu, qui ea dicebant probabiliter, conanturetiani ad mulierculas transferre hoc execrandum scelus, et eis adscribere in spiritum conversis emission eorum, qui moriebantur ante tempus. O stuporem, o cordis oculorum cecitatem! Si corpus longitudine profunditate, et latitudine compactum ac constipatum, in spiritum dissolutum procedit, et hæc facere conceditur; Christus ergo (qui est ipsa veritas, dicens, Spiritus carnem et ossa non habet) reputatus est phantasma ab eis, qui hæc asserunt. Quin etiam Christus quoque, qui veram carnem accepit, et spiritum carnem et ossa non habere vere affirmavit discipulis, nulla re circumscriptur, quæ obstat, quominus sit phantasia. Sic ergo censens et circa dubitationem judicans Georgius, feminis absolvit a criminibus. Qui tunc autem e rerum potiebatur (valde enim defendebat phantasiam) cum sensisset sic judicasse Georgium, jussit eum ad se adduci. A quo evidenter edoctus de vero exitu lata a se sententiæ, eum quidem cecidit per summam ignominiam; latam autem ab eo sententiam vel invitus comprobat, ut qui a criminibus absolutus conservavit mulierculas. Et Georgii quidem constantiæ et justitiæ pars hic sita sit.

e

B Mater vero clara pietate, et id, quod ipsa appellabatur, eorum proficere in filio, venerandum reddidit summi filium et vere templum continentie. Et cum æqualibus quidem suis et inprudis dicens eum nullam habere consuetudinem: inire amicitiam eum iis, qui amant deus virtutis, suadebat, et eis conjungi jure caritatis spiritalis. Quamobrem ingressus per universam virtutea, erat apud omnes reverendus, ut etiam consulari dignitate fuerit honestatus: et electus sit primus scriba arcanorum Imperatoris: et in aula imperatoria luciferi instar resplenderit: ut qui divinas quidem disciplinas abunde esset complexus, et ex æterna eruditione collegisset, quæ sunt præstantissima. Illas quidem meditans ad ascensum virtutis, et phantasia semis decursus æquarum divina cognitionis, ut rationales finctus proferret in tempore: harum autem utilitatem per attentionem et cautionem in animo reverens obsignavit, per quas posset corrigere, quod est pravum et barbarum: et lingua sua imponere legem accurate loquendi. Cum sic de cetero per utrasque laudem esset assecutus, et totum se Deo dicens per pietatem et puram conscientiam, venit ad habitum spiritalis perfectionis, et mundi munera alienis in mundo habitu, se a mundana removuit ambitione, et spiritui adaptans animam, vas sacrum efficitur electione melioris, etiam ante sacerdotium, et pastor pecudum rationis compositum, qui pascebatur adhuc, præmuniendatur: et sperabatur fure, ut suscipere universam omnium præfecturam, ut lucida lucerna jam accensa, igne virtutum mundum illustrans universum, et omnem hæreticam dispellens caliginem, et lucem præferans rectæ fidei.

a matre pie
multibus
S. Tarasius :

Psal. 1. 3

Patriarcorum
dignitas,

u. *His Eusebio. Græcè, Ἐπισκοπὸν, continentia, ut infra dicitur.* In Nomen Patriarcorum illa ævo in utroque Imperio Orientis et Occidentis summa erat et dignitas et præfectura. Ita synodus vii a S. Tarasio celebrata est presentem et audientem primo loco inter gloriosissimos et magnificentissimos Principes Petrum laudatissimum Excelsis Patriarcham (Græcè, ὁ ἄριστος Πατριάρχης) et Comite Deo conservandi Imperialis officii: uti sub initium singularium Actuum ejusdem synodi reperitur. Ita Sylvianus Papa in epistola synodica ad Constantinum Imperatorem et Leonem matrem, quæ actum 2 epistolam synodi habetis, vocat Cardinali Magnam, Regem Francorum et Longobardorum, ac Patriarchum Romanorum, tum ipsi Patriarchis paræ fuisse Patriarcham Constantinensem, testis nobis est Walafredus Strabo, qui sub filio et nepotibus Caroli Magni floruit. Comparatur, inquit cap. 31. de Actibus Ecclesie. Papa Bonifacius Anagninis et Cesarillus: Patriarchus vero Patriarchis, qui prius post Cesaris in Imperio fuisse videntur. *e. Terminus ultimus* d. Virgo illis dicitur, *in Constantiniano Capromyris, cujus nomen silet, ne Georgio maculam offret, quod impio illi ac seculo Imperatori servavit substitutus Judæ. Imperavit Capromyris ab anno 731 ad annum 735, præstantem Anagni titulum adeptus, patris collega.*

Nec populum sua spes fecellit, ut qui mox accepit id, quod desiderabat. a Paulus enim, quem Cypria natum excepit b Salamis, c sancte et integre clavum regens sacerdoti, cum nefaria adhuc vigeret hæresis, quæ accusat Christianos: eorum, inquam, qui abolerent imaginem Christi veri Dei nostri carnis susceptionis, et ejus, quæ enim vere et proprie peperit Dei matris, et incorporearum, ut visæ sunt, potestatum; et jam omnes d Sancti oppugnatores hæresis a brevi et caduca hac vita excessissent, et traducti essent ad eorum, quæ in vita gesserant, quæ sit illic, discretionem; et serpentine doctrine virus etiam post exitum evomissent ex Ecclesia; ægre ferebat et animo angebatur Paulus, cum non haberet, qui ei opem ferret, et manum præberet ad rectæ fidei correctionem, propterea quod omnes adhaerent hæresi, eamque confiterentur et assentirentur. Caput itaque consilium dignum sua prudentia. Nam cum incidisset in morbum, qui ei mortem erat allaturus, et deducturus ad longævam quæ illic est, resolutionem, se clam e subduci e Sede: et cum venisset ad f Flori monasterium, in numerum monachorum se retulit, mutato anictu. Postquam autem notum fuit, quo se demississet Pontifex, idque jam pervenisset ad aures eorum, qui per id tempus rerum potiebantur, (Irene autem et Constantinus ejus filius primas potentie partes tunc pulchre obtinebant) ii, quod res accidisset nova et insolita, animo non parum conturbati, statuerunt venire ad dictum monasterium. Postquam vero agnoverunt Pontificem subisse habitum humilitatis, ira repleti et metu rogaverunt eum, qui se ad tantam dederat aulicam, quænam fuisset causa Pontificis fugæ et tonsuræ, reputantes nunquid nihil esset facturus gravem Imperatoris indignationem. Paulus autem miti ac placida oratione (talis enim erat, si ullus alius) iram leniens imperatoriam, persuasit, ut irasci desisterent: et aperuit causam, quæ eum ad hoc deduxerat, hoc modo verba faciens.

a
b c
Paulus icono-
machorum
hæresi impar,

d

e
subduci se in
monasterium,
E

e
f

Imperatoribus
de abdicato
Patriarchatu
satisfactu.

6 Me, o Imperatores, et morbus et improvisus mortis adventus coegit hoc facere, multo autem magis ad id impulit Ecclesie deformitas, quæ laborat hæresi, et ex diuturna mala opinione tantum accipit dolorem, ut ei inhaerit vix inamificabilis: et g ter jam per manus et atramentum inscripta hæresi assensio. Neque enim mihi licuit effugere recta male opinionis: sed accidit, ut et lingua et manu in ea implicarer. Quod etiam me magis angit, ut quod excedat sensus animi. Vileo omnes orbis terrarum partes, quæ in vestra manu tanquam in statera appenduntur, fidei immobilen conservantes trutinam, et in recta permanentes doctrina et exultantes, ab Ecclesia nostra longe dissidere, et tanquam a Christi grege alienas oves repellere. Et ideo reuso esse pastor cætus hæretici, et statim potius habitare sepulchrum, quam esse obnoxios anathematibus Sacre h quaternionis, Sedium Apostolicarum. Sed cum scripti potentiam in vestras manus Deus tradiderit, et Imperialem curam geratis Christianissimi gregis, qui est sub sole, ne despiciatis tristitiam matris vestræ Ecclesie, sed studeate, ut ea rursus veterem recipiat pulchritudinem. Ne putamini abominandam hæresim nunc quoque tantam suam ex quereato, ut dicitur, vastare ac perdere vineam vestre imperatorie et fidelis agriculturæ, et a transeunte viam non trita et aspera, mala opinione turpiter eum pervadi. Est vobis scientissimus agricola, qui aluerit botrum veræ confessionis,

g

h

et

A et eum expresserit in divina torcularia niuis et solius Ecclesie, et cum implevit craterem sapientie, paraverit fidelissimo populo poculum recte sententiae. Et quemnam hunc innuis, ei dixerunt Imperatores! Tarasium mea significat oratio, qui est primus a secretis divini vestri imperii. Illum scio, et quicumque recte sapit, Ecclesiam esse oportune suscepturum, et virga quidem rationis particeps haeresum nugas esse exacturum: docendi autem et pastoralis buculo introductorum et foras educturum ad stabula et mandras veritatis, gregem divinissimum. Cum auribus Imperatoris sic seminasset orationem, et eam effecisset genitalem, et quae jam fructum tulerat in centuplum, gravitate morli oppressus, ad tabernaculi dissolutionem, per mortem confidenter festinabat, redificationem a Deo per incorruptionem, ut dicam Apostolice, sortitus i.

suadet sibi
substitutus
S. Tarasium.

Paulus Pa-
triarcha.

Martyr et ob
cultum imagi-
naria.

anathema
contra Icono-
clastias.

Eligitur in
Patriarcham
ab imperatore
a Clero.

a Theophanes de Paulo anno Leonis Imperatoris 5, Christi 780, Indict. 3 ita scribit: Mortuo 6 Februarii die Dominico Niceta Constantiнопoleos Episcopo, Paulus honorabilis Lector, genere Cyrius, verbo ac actu coruscans, post plurimam propter haeresin, qua tenebatur excusationem, vim multam passus consecratur Patriarcha Constantinopolitanus secunda jejuniarum, seu Quadragesima, Domnica. — h. Abis Salamina, in Notitia Graecorum Episcoporum facta anno 882 Constantia, in Metropoli Cypri. — e. In Chronologia Nicephori. Paulus Cyrius Iacocus, orthodoxus et Confessor. A Zonara etiam dicitur Lector orthodoxus. — d. Aliqui referuntur a Theophane supra. S. Theophanes martyr palam persecutus, Papias, Strategius, Iacobus Probopolaris, Leo, Thomas, omnes nullo Leonis Imperatoris, quem perperam Hieronymus Leonem Armenicum scribit in Notis ad 5 Decemb. quo die sacra eorum memoria quotannis recollitur — e. Die 31 Augusti, Indict. 7, anno Imperii Constantini et Irene quarto. In Theophanes, qui haec pluribus narrat. Est is annus 781. — f. Subscriptis sequenti synodo Nicena: Ὁ ἁγιὸς Παύλος ἐπίσκοπος τῆς ἑσπερίας. — g. In rescripto Imperatorum Constantini et Irene actione synodi Nicena, qua illud ἐπίσκοπος appellat, Paulus inducitur dicitur: Eo quod cum huiusmodi viris conversatus fuerit et computatus. Imo secundum Theophanem, Patriem et senatus Primores dixerunt ei: Quare subscripsisti cum consecraretis non te consecraturum Iconium? — h. Anathema scilicet, et ipso hinc colligitur hinc adhaesisse contra Iconoclastas, Alexandrino, Antiochiano et Hierosolimitano. Hoc anathema iconoclastis innotuit est Gregorius II, in illis Gregorius III, ut ex Anastasio in horum Vita, Zonara de Leone Armeno, aliisque constat. Quod anathema nunc reliqua deturam Ecclesiarum amplexa sint Patriarcha, hinc liquet. — i. Ex tunc, impat Theophanes, cepit diei et disputari super sanctis imaginibus serio ab omnibus cum fiducia.

CAPUT III.

S. Tarasii electio et consecratio Patriarchalis.

E sic quidem se gessit Paulus: Imperatores autem in Pastoris electione mentem habentes occupati, et Pauli sermone stimulari, in Tarasium aperte defigunt oculos: et eum, Deo volente, ut viduato gregi praesent, communi consensu sapienter eligunt. Eis assentiebatur, quidquid erat optimum et praestantissimum e sacro senatu, divinus plane coetus: ut qui omnino scirent virum in omnibus praefulgere et dignum, cui demandaretur dignitas pastoralis. Quidquid autem erat promissum circumforaneum, et lucernam redolebat haereticam, Patris sanctitatem, etiam ante sacram ob ea acceptam vestem, ut ad arguendum vehementissimam et acutissimam, suspectam habens eorum, nolebat assentiri communibus suffragiis, non volens ab antiqua sua respicere sententia: et malebat involvi caeno limi ho-reses, quam potari vivifico fuento puri et imperturbati fontis doctrinae Tarasii. Sed vidit id, quod justum erat: et admissum est, quod pro pietate ferebatur, decretum. Jubent itaque Imperatores statim eorum sibi Tarasium, ut quae Deo videbantur et legibus Ecclesiasticis, iura in eo confirmarent. Ille vero adorat cum pia et honesta specie, et quas a Deo habebat, gratias circumdatus: apud quem honestis et egregiis agentibus sermonibus, et tamquam jam cum Patre, de eo quod erat postea constituendum, consilium inenutes, usi sunt verbis ejusmodi.

8 Non putamus latere tuam prudentiam, quod

praeteritis temporibus Ecclesiam invasit vertigo haereticae caliginis, quae nihilo tolerabilis eam opernit, quam nova plaga Aegyptiaca, tenebrae, inquam, palpabiles, ut usque in hodiernum diem cancri more serpit per gregem: et per universum fere mundum in animam commovit tempestatem. Sed, quoniam Deus ineffabili nutu eam produxit, ejus ductores, qui non juste justum persequi statuerant, justo iudicio ab imperio exemit et a vita, et tamquam lampadem praeluentem nostram accendit potentiam, ut mala opinionis abigamus tenebras, et faciamus exoriri solem cognitionis; ecce te evocamus defensorem et propugnatorem, et ad hoc certamen adiutorem, ut qui sciamus te pulchre posse armari ad rectam tuendam sententiam, et structa ex divinitus inspiratis Scripturis acie, pro ea confingere et te praecclare gerere. Ne ergo terga veritas ob ea, quae pie a nobis proponuntur, qui mundanis opibus et copiis studentes procurare pacis utilitatem: qui etiam pedibus et manibus opem ferre, et omnem movere lapidem, ut dicitur in proverbis, ut inveniamus quod querimus, et apprehendatur quod desideratur. Tempus est ergo, ut contextatur praecleara et valde optanda Ecclesiae tunica, quam scidit pestis haeresis. Nunc appropinquat dies insignis et salutaris, in quo Christus cessare faciens fremitum erroris simulationum, annuit copiosis suis miserationibus, ut ejus veneranda erigeretur statua, quod attinet ad humanitatem. Transiens ergo ad septem Sacerdotii, cum adversus haeresim devertaveris, cane victoriae canticum adversus inimicos: a Deo praemium et coronam accepturus, egredere.

D
auctore
IGNATIO ET.

cum spe per
cum debellat
da haeresis:

E

9 Tarasius autem Imperatoris allocutione obstupefactus, et tamquam a caelesti aliquo sono attonitus, respondit in hanc sententiam ad ea, quae dicta fuerant. Tempestatem quidem, quae in fidem et universum commovebat vehementer irritat, et usque ad fundamenta Ecclesiam periculosis agitavit fluctibus, et anima naufragium multis concitavit, nulla est auris, quae non acceperit, etiam si pauci effugerint vim procellae. Hunc vero sedare turbineum, et nocturne pugnae luna non lucente hanc pacare praesentem, majus est, quam ut ullae vires id queant praesentare. Quis enim, quae tam nefarie invaluit, consuetudinem, et naturae vim accepit, et mundum prope modum iurejurando adegit adversus divinam potestatem, converterit, et fecerit discere quod est melius, nisi Deus aspexerit et defenderit vestram divinam potestatem? Ecclesia, quae impietatis tyrannide olim fuit exuta veteris decoris pulchritudine, lacerisque pannis diu esso induta sustinuit propter putria et imbecilla degnata haeresis, nunc a Deo vobis ornatur piis variatibus. Per vos ergo rebovatur mandata Apostolorum, per qua refulsit splendor verae fidei. Resurgent sacrarum Synodorum pura decreta, quae Evangelicis servantur traditionibus, nec sustinent in aeternum ullo modo posse surripi. Asperiantur vestibula paternorum dogmatum, et Christi pectus in eis greges transeant, et tamquam ex divino paradiso confluantur doctrinae rectae confessionis. Per a Capphaicum enim concilium facta est abortio fetus haeresis, Per concumenicam Synodum nascantur filii Ecclesiae, et ad mensuram aetatis Christi incrementum accipiant. Nam si hoc factum fuerit, et antiqua ac prima amictus dignitate fuerit decorata, et verae opinionis pius dogmatum Lucifer vestro studio eam illustraverit, habebit omnes fideles in eadem sententia convenientes et suas animas profundentes, ut ea stabiliter fundata, conservetur supra firmam petram fidei.

egre admittit
Patriarchatum:

F

ante requirit
exactam syn-
nodulum de-
cretorum
observatio-
nem:

a

10 Cum haec eorum Imperatore animae utilia declarasset mysteria, ipse enim rugit, ut cum quoque de his disserentem audiat communis coetus populi

A puli. Nam hoc caput recte fidei ferebat turba militaris, ut cui non videretur esse admittendas et adorandas venerandas imagines. Nutu ergo Ecclesiae hoc facere incitatus, cum fuisset in inclyto *b* Magnaura palatio, universa conflente civitate et sacerdotali multitudine, se quidem excusavit, validis demonstrans rationibus, qualis esset sacerdotii professio et dignitas, et ad quantum altitudinem et magnitudinem evehat eum, qui vult ad hoc procedere: seque non esse idoneum ad id suscipiendum, ut qui jam olim fuerit implicatus in mundi dignitatibus, et in hujus vite turbis et sollicitudinibus plurimum involutus, et mysticum hunc statum nondum gustaverit. Eum enim, qui ad hanc vocationem et hunc gradum properat, illotis, ut dicitur, manibus cito ad id insilire, et que non tangi possunt, tangere non est tutum: sed enim, qui est educatus in iis, quae ad hoc ferunt, justificationibus, et directus Evangelicis et Apostolicis, ut par est, vivificis doctrinis, ad discernendum viam rectam et incurvam: ut illa quidem pastoraliter deducat ad meliora; hanc autem declinet et vitet, convenienter divinae admonitioni, ut que procul ferat a Deo et ejus constitutionibus. His fretum, traduci oportet ad hanc magnitudinem.

B Me autem, ut scit Deus, ad hoc suscipiendum ministerium invitum coegerunt Imperatores, cum hoc mihi nunquam venisset in mentem, neque de hac unquam rectione cogitasset, tanquam electo ergo Dei populo et gregi meam communio conscientiam, ut, si me hunc maximo muneri volueritis alligare, et me hujus jugum subire statureris, traditioni (Eccumenice) fidei vos quoque ipsos inclinetis, et ne vos sequi pigeat Patres, qui hinc via sunt ingressi, et ceteri sanctis (Eccumenicis) synodis, et iis, que pie ab ipsis sunt decreta, consentire ne recusetis. Ad supernam enim hereditatem transmittunt eos, qui ipsis parent, et fiunt auctores magnae et immortalis remunerationis.

C **11** Ejus itaque admonitiones tanquam Angeli voces admittit populus, et pollicenti se instar ovium secularis ducem pastoraliter, se, ut Deo et ei videtur, in omnibus pariteros affirmabant. Tunc de cetero d' inspiratione principalis et divini Spiritus, conspirante etiam consilio Imperatoris, limi mundam mutata dignitate, et tonsa coma ritu Clerici, honestoque et venerando alio sumpto amictu, divinis et spiritibus invocationibus, sicut Aaron et Pharaon, suscepit unctionem honoris sacerdotalis, et ascendit ad altitudinem Cathedrae pastoralis, hinc hinc adjungens, et virtutum arguens virtutibus, et modum superantibus profectibus datum, sacratissimum talentum multiplicans.

a Hac est Pseudosynodus Constantinopolitana in palatio Magnaura ab Imperatore Constantino Copronymo congregata, anno Imperii 13, Indictione 7, Christi 645, habitaque a quatuor Idus Februaris, ad vestium Idus Augustas, multo presente ex Catholicis Scythibus, Romanis, Antiochenis, Alexandrinis, Hierosolymitanis. In ea collata successum imaginum damnata est. Regenti Theophano, Arcadioque in Arcadio historia, ubique, h. Lollupandus lib. 6 de rebus Imperatorum et Regum cap. 2 aut dicit quasi magnum aulum, loci 3 posita, ex quo inter antiquissimas dicitur pulchritudinis, et pluribus aliam in antiquo describit. Falso in Nidobono substat ubi a Theodosio juniori acbi factus, dicitur Galias lib. 1 Topographia Constantinopolitana cap. 3, ubi dicitur ab alijs hinc ita dicit, quod Anastasius ita perhibet magnum aulum imperatoris extractus. *b* Haec sunt Magna Constantinopolitana, Ephesina, Chalcedonensis, Constantinopolitana II et III. *c* Haec Indiction, qua in eo claretur signa vici Apostolici.

CAPUT IV.

S. Tarasii exercitatio virtutum erga se, Clericum, pauperes, monachos.

Continuum enim tanquam Euerateso blinis, et qui omni jam pridem abunde exercebat, usque adeo sibi paravit ex eo, quod esset paucis contentus, ut

esset ejus victus a rebus supervacaneis omnino alienus, et non luxurians usque ad satietatem. Vitae autem suae habenas ita moderabatur, et animi perturbationum tumultus ita reprimebat, ut esset omnibus divinis exemplar propositum, cui nunquam persuaderi poterat, ut moveretur ad appetitum voluptatis. Cum autem ad divinarum Scripturarum meditationem sibi domesticam asscivisset vigiliam, somnum ut membra solvens et inutile amandabat adesse. Quis enim eum in lecto recubentem, aut mollibus stragulis unquam vidit involutum? Quis tunicam et zonam super cubile dimittentem unquam accepit et preparavit, ut esset elegantior et concinnior? Quis ex ejus pedibus unquam detraxit calceos, et alligata spongia, ut mos est, levigavit et polivit? Sed ipse erat sibi, ut dicitur, balneator, et inserviebat sibi ad usum corporis: in hoc quoque Christum magistrum divino zelo imitans, dixit: Non veni ut mihi ministraretur, sed ut ministrarem: exemplum humilitatis praebens suis discipulis.

13 Habebat autem precationem, quae mentem sublime ad caelos evehebat, et soli Deo reddebat familiarem, et conjungebat incorporeis, et expellebat omnem tentationem, convenienter Domini eloquio. Nullum enim erat tempus, quo non habebat solum eum genu flectentem, et surgentem, et manus ad oculos extollentem, et superne accipientem a Deo illuminationem. Humilitatem vero, ut quae ei a puero fuerat familiaris, ita est complexus, ut non solum ea in ipso conspiceretur, et ex ea laudem assequeretur: sed etiam transiret ad alios, qui exemplo suo informabantur. Multis enim ex iis, qui erant relati in numerum Clericorum, qui suos humbos zonis cingebant aureis, et ornati erant variis et pretiosis vestibus sericeis, aurum quidem ademit; fecit autem succingere humbos cingulis contextis ex pilis caprarum. Is vero, qui toti corpori ex iisdem filis purpureas vestes habebat contextas, excogitat tunicas remotas a curiositate nimia et delicis, ut quae essent vestitus honestus, et convenirent iis, qui Deo servire staturerunt, et profitentur humilitatem. Ex quo quid evenit? Ut tolleretur quidem, quidquid damni ex eo nascebatur; honoraretur autem fugilitas, ut thesaurus quispiam pretiosissimus. Castitatem vero et, que cum ea simul degit, temperantiam, ut quae sanctificationem conciliaret, appellavit sorores: per quas, quae carnem invadit, sordidam et adulteriam exterminans cogitationem, et ignominie affectione depopulans, a Deo fuit redimitus victricis corona impatibilitatis.

14 Commiserationem autem et ditissimam in pauperes misericordiam tam hilariter, ut ille dixit, impertit, ut superaret omnes, qui suppeditabant pauperibus, et fieret novus Joseph, dans frumentum egentibus. Saepe enim mensae obsonia in frusta comminens, ad accipiendos eos, qui esuriebant, in dies eis parabat convivium. Abunde autem hujus rei sunt testes usque in hodiernum diem, definita receptacula eorum caussa, qui hospicio accipiebantur, et pauperum nostrorum Fratrum. Quinetiam mensuram pecuniae dationem ab eis pro attribuit, in jugillaribus novem muncusisque significans. Quotidianam autem distributionem, quam manu sua propria in manus pauperum immittebat, quis ratiocinator dicens sus ferit a Diophantus, aut multiplicans numeravit a Nicomachus, quae erat arena copiosior, et egenorum ventres referebat? Jejunio vero quod est ante Christi passionem, magnam erogare largitionem in diversis locis et ecclesiis, iis, qui magna premebantur moeria, ipse excogitavit, usque ad Christi hunc adferentis, festum festorum Resurrectionem. Et otio et tempore longo mihi opus fuerit, ut per ordinem

b de ea prae mittit concionem ad populum

c quo obedientiam promittente, consecratur Episcopus.

a Pseudosynodus sub Copronymo.

b Magnaura palatium.

a Refraugit gulam.

D appetitum voluptatis, somnolentiam,

e et omnem corporis commoditatem. Matth. 20. 28

orat assidue:

E humilitatis amans, vestitus iustum corrigit in Clericis.

castitatem temperantiam fovet,

F misericordiam in pauperes,

a *b*

potissimum tempore Quadragesimae:

A nem collocem accubitus invitatorum hospitem et proselytorum, claudorumque et caecorum et mutilorum ordinatam sequens consequentiam, et posteris dans exemplum munifici ac liberalis instituti.

in summo gelu nudis largitur vesica :

15 Tempus autem hyemis, quod erat acerrimum, niveque et gelu et glacie terræ vinciebat intestina, et iis, qui in ipsa erant, imponebat instar collaris, frigidissimam eamque gravissimam molestiam, quomodo in eos, qui horrebant, et laceris pannis erant obsiti, et solum pudenda contegebant, usus machinationibus foventis recreationis, propulsavit? Tunicas enim, penulas et præterea tegumenta ex crassissimis lanae filis et staminibus confecta, et vellere deo gravia, magno auri pondere emens, et iis, qui sub dio misere affligebantur, distribuens, arcebat gravem molestiam frigoribus. In salutari autem prius dicto die reverendæ Christi Resurrectionis, post divinæ synaxis et communionis peractum mysterium, adhuc sacris vestibus candidatus, ad veteris basilicæ jam dirutum locum, qui vocabatur c Estia, veniebat. Illic enim parabat egentibus maximum, quo acciperentur, epulum. Quos cum fecisset recumbere, incipiebat ipse ministrare, vinum effundens ex crateris, et potum eis distribuens. Deinde cum hoc minus obisset, ibat in domum suam patriarchicam, non aliquorum humulorum, ut dicit fabula, medullis se nutriens, neque mensa d Sybaritica exicipiens, nec quæ ventrem titillat et inpinguant bellarius, sed frugibus obsonis, et quæ non spectabant ad delicias, se reficiens. Quis ad tantam humilitatis altitudinem memoratur fuisse erectus ex iis qui unquam fuerunt? Quis demissionem Christi sic est imitatus, qui patrum sinus non exinanita magnitudine, nostræ paupertatis subiit speciem, et ministrando docens ad cælum evolare, fecit considerare cum paterna majestate?

c die Paschæ ministrat pauperibus -

Phlip, 2. 7

e construit monasterium ex bonis paternis.

16 Hic ipse, qui nunc laudatur, etiamsi in mediis jactaretur tumultibus, non solum anxietatem quietem et silentium, sed alii quoque ea affatim suppeditavit, eos a mundo abluens et Deo reddens familiares, et virtutis effluens filios, ut hujus sanctæ vitæ et operationis genitor et productor. Hujus autem rei fidem facit omnino, ex hereditate eorum, quæ ad ipsum lege dotis ex bonis paternis redibat, e edificatum monasterium in sinistra parte Bosphori Thracii. In quo cum arborum rationis participum plantasset generosa germina, quæ pinguescebant fluentis exercitationis, et agebantur copiosis condimentis abstinentiæ, ea fecit Christi agriculturam, tricesimum et sexagesimum et centesimum virtutum fructum fideliter producentia in sanctitate et justitia. Ex quibus multi ab ipso sunt vocati ad dignitatem pastorem, et, ut par erat, ornarunt possessionem sacerdotii: fueruntque columna immobiles fidei catholicæ. Quod quidem ostendit tenebrosa inundatio hæresis, adversus quam fortiter pugnantes, et nubem subvertentes multorum periculorum in persecutionibus et afflictionibus, et sub dio perpressionibus, ad splendorem superni luminis, eam fuderunt ac dissolverunt: in qua etiam suum cognitum reddidere magistrum, tanquam semper lucentem Luciferum. Et hæc quidem postea.

Etia

a Hujus extat Arithmetica et Algebra. — b Nicomachus Graecus scripsit de Arithmetica, Geometria, Harmonia etc. — c Scribit Socrorus lib. 2 cap. 2 Lævia a tempore Constantini in maximo honore a principibus et civibus habitum fuisse, et Michællum etiam dicit ob sancti Archangelii apparitionem. Sed si locus in Bosphoro Thracico situs, navigantibus ex Ponto Constantinopolim ad dextram apparet, et nescit ab urbe, si navi traquentur circiter 35 stadia, si sinus interjectus pedibus aut equo circumventur, septuaginta. Forsan ob bella frequentior ut pupuli religionis obsecrarentur ea statio in urbe constituta fuit. — d Sybarita in tagina Græcorum luxu habebantur nimium dediti. — e In eo sepultus fuit, ut infra dicitur num. 52.

Februarii T. III.

CAPUT V. Synodus VII Œcumenica Nicææ habita. Imagines restitutæ.

Ipsæ autem perfectis virtutibus usus est ad satietatem, cum mentem suam actione prius exercuisset, ut ascenderet ad contemplationem, et ejus fuisset capax receptaculum, concinne animum adhibebat iis, quæ ad rectam fidem pertinent, et, ut, quæ Deo volente visa fuerant, et Imperatoribus promissa erant, ad effectum venirent, contendeat. Hoc autem erat, ut Œcumenica procederet synodus: et ab eo, quod justum est, minime aberraret Ecclesia. a Jussu ergo Imperatorum, omnes Pontifices ex unaquaque regione et civitate proficiuntur in civitatem regiam, et jam edicto conventu in inclyto b templo divinarum Apostolorum, et jam c sedentibus Episcopis in sedibus propositis, ecce quoddam examen vesparum, virorum, inquam qui erant animis leoninis, ex exercitu d Constantini, qui olim imperii scepra non pie administrata, exurgens veluti ex quibusdam alveis male opinionis, accedit ad dictam eadem sacram, bellicis armis eam obstructurum. Qui cum venerandæ adis atrus appropinquasset, incondita voce locum replerunt, dicentes non esse ferendum infirmare et transgredi ea, quæ olim visa fuerant Constantino. Non enim permittimus, aiebant, illis abrogari dogmata, et prædicari esse statuendas imagines. Quod si quis hoc inceperit, et ante nostros oculos viderimus congregari e synodum, quæ fuit ab ipso congregata, sanguine Sacerdotum terram reddemus purpuream. Hæc dicebant, et in portas irruentes, volebant eos, qui f erant intus, interficere.

u Curat Synodum VII congregari, Constantinopoli;

b

c

d

E

e quæ turbata ab Iconomachis,

f

18 Tunc metu imperatoris potestatis sessionem relinquunt Pontifices. Imperatores autem in eos, qui res novaverant, cum ira frementes, cito venerunt in suum palatium, eorum insolentiam et insurrectionem et eversionem universi reputantes. Tarasius vero ad sacram aram accedens, timoris nullum signum præ se ferens, merentium incipit sacrificium, et mystica communionem peracta, donum revertitur: ubi vacabat prioribus laboribus, nempe in sacra Scriptura et in demonstrationibus faciendis ex Patrum eloquiis: rursusque statuebat, necesse esse congregari synodum, ne communio hæretica in pejus proficeret. g Imperatores vero cum eos, qui illam seditiosam fecerant conspirationem, et insultaverant in gloriam eorum imperatoriam, zona exutos a militari dignitate exauctorassent, et ab omnium armorum auxilio desertos et nudos effecissent, jubent unumquemque eorum ignominia notatum, redire in patriam. Non enim, aiebant, sustinet Deus tales parentes seditiosum, habere defensores et propugnatores ejus, quod ex eo relucet, palatii.

h eis exauctoratis

i

h

Nicæam translata:)

19 Hæc cum Deo volente sapienter statuissent, et aliquid tempus intercedere bonum esse existimassent, pulchro rursus mandato edicunt, ut in præclaram Bithyniæ metropolim simul conveniret cæterus Sacerdotum et Pontificum: Nicæam, inquam in qua h Trinitatis, quæ est ejusdem essentia et expers omnis materia, adversus Arii et suorum rabiem acutissimus gladius fuit labreatus: in qua Trinitas hypostasearum individua divisione, et divisa unione theologice refulsit. Et cum sanctissima classis dicto citius in dictam venissent civitatem, Tarasius quoque venit ex urbe regia, ex i Apostolicis sedibus se cum assumens eximios quoslibet et præstantissimos: nempe ab Adriano quidem Papa Romano Petrum h priatum Presbyterum, et Petrum Monachum et l Præfectum. m ab Apostolica autem diœcesi, a Policiano, inquam, sacratissimo Papa Alexandrino, n Thomam monachum et Presbyterum: et a o Theo-

i

k

l

m

n

o

ἀποστολικῶν προσηγοριῶν προσηγορίας ἐν εἰδήσιν. Quæ au-
tor inde descripsit, qui et diei inceptæ Synodi meminerat. — x
ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιστολῶν vocat Synodus, eamque recitat. — y Aeliane 2
recitantur epistolæ Adriani Pape, ad Imperatores et S. Tara-
sium. Aeliane 3 epistolo S. Tarasio aut Patriarchas Sedium
orientalium, et eorum responsum — z Hæc omnia possimum
actione 1 sunt gesta. — aa Aeliane 5, qua et tres Patriarchæ
Constantinopolitani Anastasius, Constantinus et Meletas ana-
themati subjecti sunt. — bb Mense Novembri, obi Theophaus

tica Davidica, per perspicuitatem et evidentem re-
rum distinctionem, clare aperiebat ea, quæ intelli-
gebantur: adeo ut essent veluti in conspectu iis, qui
erant lecturi, et recta iis, qui inveniunt cogni-
tionem.

D
AUCTORE
IGNATIO EP.
Psalmos Da-
vidis exponit :

CAPUT VI.

Profligata a S. Tarasio hæresis et simonia :
immunitas Ecclesiæ propugnata.

Tarasius autem, et Apostolicarum sedium Mystæ
eximii, cum ad sacrosanctæ Ecclesiæ venissent præ-
fecturas, et divinis doctrinis populum instruxissent
ac corroborassent, iis, qui in Clerum cooptati fue-
rant aut Episcopatum tenebant, nullum ante Syno-
dum, aut in Synodo, aut post Synodum crimen in-
tendunt de priori mala opinione, neque eos, qui ordi-
nati fuerant ab hæreticis, a pascuis segregant Ec-
clesiasticis. Sed Synodalem et paternam sequentes
dispensationem, eos quidem, qui ad piam transfuge-
rant sententiam, manibus suis complexi sunt tam-
quam fratres et collegas in iunere Pontificatus : eos
vero, qui in re aliqua claudicaverant, et in iis, quæ
ad fidem pertinent, perversis adspexerant oculis, et
deinde a lapsu resipuerant, et libellis comprehen-
dendam abrogarant opinionem, iisdem amplectentes
visceribus, collocabant in suis sedibus : et in paci-
fico statu, et tranquillitate nullis agitata fluctibus,
conservarunt Ecclesiam orbis terræ.

Aspicientes
benigne susti-
net,

B

23 Et in iis quidem, quæ ad gloriosam fidem
pertinent, sic magnus affectus Tarasius, ad eam recte
et aperte explicandam, et ad eos, qui vacillabant et
utrisque pedibus claudicabant, ut recto pede incede-
rent, persuadendos, magnam suscepit certamen et
immensum laborem : quotidie quidem eos, qui acce-
debant, honestis monitis inducens : et si quos vide-
bat corde perversos, eos dirigebat verborum con-
gressionibus, eosque legibus colligans veritatis, ad-
ducebat Ecclesiæ: sacras a hostias. Ostendebat au-
tem nullam omnino habere consensionem aut con-
venientiam, prout videbatur fidei accusatoribus, idolo-
rum abominaciones cum piis et divinis figuris vene-
randarum imaginum. Nam illorum quidem, aiebat
ille, productio simul inquinata cum primis exempla-
ribus, efficitur plena omni turpitudine ; harum vero
cum sint veneranda prima exemplaria, necessario
etiam simul veneranda apparent, quæ ex illis produ-
cuntur. Et sunt illa quidem inventa gentilis falsæ re-
ligionis, efficta ex eo, quod nusquam est; hæ autem,
quæ a Christiana recte fiunt sanctitate, ex eo quod
est, ad id quod est, efformata, habent consequen-
tem exemplaris archetypi sanctitatem.

defendit eum
ad sacram
aram confu-
tationem,
B

4
docet discer-
men inter
idola Ethnico-
rum et imagi-
nes sacras
Christiano-
rum.

C

24 Cum enim invenisset Ecclesiam præstigatoris
et circulatoris in morem affectam et errantem in
montibus hæresis, et sustinentem famem et sitim,
non panis et aquæ, sed famem audiendi verbi Do-
mini, eam alens in pascuis quietis, et deducens ad
semitas justitiæ, gregem fecit pinguissimum, saluta-
ribus pugnæfactum actionibus, et dulci lacte fidei
acrem hæretici fermenti amaritudinem expuentem,
et effectum novam conspersionem. Et primum qui-
dem b Simoniacæ crumenæ scindens vinculum, quo
sanctus Spiritus donum venale proponitur, statuit,
ut Sacerdotum gratis fierent creationes et ordina-
tiones : ex atrio ecclesiastico omnem pecuniariam
expellens consuetudinem, et quidquid erat asperum
ejiciens rectas facit semitas fidei, gregem multis
provocans sermonibus, et ascendens in sacratissi-
mum ambonem, parabat mensam doctrine, ex divi-
nitatis insperatis Scripturis venas obsonia, ad alen-
das animas utilia. Quin etiam sparsim colligens can-

Amos. 8. 11

b
immunitatem
profligat

26 Cum hæc igitur venissent ad aures Pastoris,
eum repleverunt maxima animi ægitudine, ut qui
videret contemptiorem divinorum sacramentorum
movere ad indignationem honorum datricem Dei
benignitatem. Sed videte a misericordi Patre suppeditatum
tunc ei auxilium, et admiramini prudentiam. Eo enim tempore, quo oportebat cibum sum-
mere eum, qui alligebatur, sacra veste se induens,
proficiscebatur ad adytum : et per dexteram por-
tam ingrediens, quæ ad reficiendum virum erant ne-
cessaria, suppeditabat, abunde ex se afferens : et
deinde abibat, eum relinquens. Si quando autem
venter, cui negari non potest, eum cogeret facere,
quæ sunt requisita naturæ, ex alto rursus descen-
dens, et eum ad recessum deducens et expectans, et
eum postea manu capiens, restituebat tribunali. Id-
que non semel et bis in die faciebat, sed quoties evo-
catus erat ad hoc ministerium ab eo, qui graviter
periclitabatur.

et cibum ad-
fert :

F
famulatur in
naturæ neces-
sitatibus :

27 Hanc insatiabilem divini viri demissionem
admirantes milites, et fieri non posse cogitantes, ut,
qui simplex erat, caperetur, quando iusti manus
eum regeret, improbum in eum struunt consilium,
quod superabat omnem fraudem et astutiam. Clam
enim per alium adytum collocant insidias, ut quando
ex sacris adytis ovem Pastor traheret naturæ ser-
vientem, eam instar luporum raperent : quod etiam
factum est. Nam cum Sanctus viri, ut solebat, cu-
ram gereret, et ad requisita naturæ eum duceret, ii,
qui secure latebant in insidiis, per aliam portam ir-
rumpentes, eum rapiunt, et ad regiam per vim tra-
hant. Postquam autem sceleratum infelicium machi-
nationem in eum adornatam cognovit Pastor sanc-
tissimus, ira et dolore arreptus, nulla utens dilata-
tione,

per insidias
captum repe-
tu

A ut tu dixisti, cogitavit Imperator, et carnem divina lege conglutinatum, et quæ una cum ipso facta est, statuit excindere, nescio, quemadmodum feret gravissimum, quod in eum a gentibus inferendum est, probrum? aut quemadmodum ejus potestas gregem coget ad temperantiam, et fornicationem puniet et adulterium, cum ipse sit tam turpium convictus flagitiorum? Nam etiamsi dederimus fide digna esse, quæ a te adducuntur, et esset mulieris evidens maleficium, sic etiam oporteret id cavere propter reverentiam vocis Domini, quæ dicit: Qui dimittit uxorem suam, præterquam propter fornicationem, mœchatur. Quemnam autem imperio excellentiorem sibi societate matrimonii voluit conjugere, quæ ad tantum processit flagitium? Sed hoc ideo prætextitur, ut honorabiles nuptiæ et torus immaculatus violetur: introducatur vero dedecus fornicationis, et germanum semen fiat adulterium, et alienet id, quod est cognatum, introducto furtivo et turpi concubitu. Hanc ergo a nobis et iis, qui sunt nostri similes, accipe responsionem, et aperi iis, qui miserunt. Non enim cedemus iis, quæ a te jactantur. Mortem potius et gravia subibimus supplicia, quam in rebus ejusmodi ei ullo modo velimus inservire. Audiat Imperator nos huic improbabili consilio non esse parituros.

Notib. 6. 32

B 31 His verbis cœlestibus attonitus is, qui Imperatoris servabat responsis, vultu tegens tristitiam, venit quam citissime ad eum, qui miserat, eorum, quæ ille sperabat, nihil quod ei esset cordi, omnino afferens. Postquam autem sacrosancti Pastoris constantiam vidit Imperator quæren esse firmiorem, quæ ab impetu ventorum non concutitur, in admiratione habuit, quod factum fuerat, timens, ne inclyti Patris mens inflexibilis nullo strepitu terre-retur. Rursus ergo mittens, jubet adesse Sanctum, credens, si coram adfuisset, fore ut se submitteret potestatis austeritati. Cum ergo venisset in regiam et ad ipsum Imperatorem, et cum eo de more conse-disset, habens secum senem illum d Joannem, quem, cum in synodali versaretur expositione, admonuit oratio fuisse legatum diocesis Orientalis; multisque salutaribus admonitionibus apud Imperatorem esset usus Princeps Pastorum, et non persuasisset: erat enim, ut est in proverbio, hydram scindere, eum a lapsu liberare, qui cum suis instar volutabatur in fornicatione. Impulsus enim ab impudentia, his ver-bis usus est ad Pontificem.

Imperatorum evocatus adit,

C 32 Ego quidem id, quod jam pridem mihi accidit, ad vestram retuli Sanctitatem. Nihil enim te volui celare, affectionem ac benevolentiam Patris in te indicans. Porro autem nunc quoque per eam linguam imperatoriam, statui clarius agere meam causam. Meo enim imperio insidiantem, quæ non ex Deo mihi unita fuerat, adjutricem, cum lex aperte jubeat, quin ab ea possim divertere, nemo contradicet. Nam cum sint manifesta crimina, aut mors eam excipiet: aut, quod est benignius, per totam vitamaget penitentiam. Non enim ad quempiam ex vulgo erat transiturum, quod ab ea adornatum erat, scelus: sed ad germanum conjugem, et fidelissimum Imperatorem, et gentibus terribilem, et ad univ-ersum orbem terræ pervasurum erat maleficium. Quo quid esse potuerit periculosius et magis horribile, adeo ut ipsa demerpsit ad nullam confugere defensionem. Est enim privata omni oratione, et quæ ipsam commendare possint, probationibus ut quæ argumentorum, quæ vitari non possunt, habeat contra se veritatem ad perfectam condemnationem. De cetero autem vocat tempus, ut ipsa letifera pot-entis venena aperiatur: ut cum vestra sancta vide-rit Paternitas sceleris magnitudinem, id certum habens et exploratum, non amplius dubitet, neque

si divorcium concedatur mortem Augustæ immanem.

ullam expectet moram aut temporis dilationem: sed quamprimum eam jugis subiciat canonicis, et persuadeat ei vitam eligere quietam ac monasticam, si velit eam manere inter vivos. Nam cum hoc maleficium sit mihi positum ante oculos, fieri non potest, ut cum ea amplius servem jura conjugii, aut amice amplius cum ea conjungar et fedus ineam. Nocentem enim, ut dicit proverbium, Deus quoque persequitur. Innuit ergo, et allata sunt vasa vitrea cum liquore turbido curiose composito ad falsam accusationem: quæ ante faciem ejus et magni Patris statuerunt, qui afferebant, quibus dicebat conjugem vel mortem ei esse machinatum, vel mentis emotionem.

D AUCTORE IGNATIO, EP.

præterendo venenum sibi ab ea paratum.

33 Videns ergo magnus Tarasius iis, qui nequaquam conveniebant, nexibus captum Imperatorem, et falsi labyrinthis involutum, ut evadere non possit, labi in peccati periculum, sacerrimum telum infigit in ejus corde, sic dicens: Ne moveas, o Imperator, arma surda adversus Dei leges, neque propter horum transgressionem, clanculum contra milites. Est enim imperatorie potestatis indicium, omnia cum libera facere conscientia, et nihil tectum ac dissimulatum mente agitare adversus eum, qui dedit coronam, et maxime evertendo divinam ejus mandatum et voluntatem. Neminem enim latet, nullum intercessisse scelus ad ea, quæ nunc nefarie struuntur adversus Imperatricem, et quæ eam voluit subicere maleficorum veneficiis, et affirmant eam machinatum esse mortem Majestati tuæ incomparabilem. Quis enim ut prius dixi, glorians specie juventutis comparari potuerit cum tua pulchritudine, ut a fraude inescata tibi venenum præberet muliercula, et se ab ea, quæ est in te, abduceret amicitia et germano ardore? Quisnam apparet majori glorians excellentia, quam vestri imperii e quadruplex pur-pura, quem oculis et nitibus plectentium summæ vestre prætulit dignitati? Quis contra adversarios in tot preliis se tam præclare gessit supra vestram plusquam Davidicam fortitudinem, ut ab ipsa amaretur plusquam tua imperatoria dominatio? Non est, non est ita. Fuerunt hæc inventa et excogitata, ut prætenderentur ad omne vitium: proposita, ut labem inurant scepro imperii, parabolam in gen-tibus, et motionem capitis in populis vas ponere graviter urgente. Propterea legitima jura vestre conjugalitatis et imperatorie unionis non audemus dis-solvere, Dei legislatoris timentes sententiam: neque verbis, quæ spectant ad accusandam tuam conjugem credere sustinemus, etiam si nulle mortibus et tor-mentis subjecti fuerimus, ut qui sciamus, diuturna inflammatione teneri tuam affectionem in mulier-culam illam fornicatricem. Quin etiam hoc quoque notum facimus coram Deo in primis honorandæ tuæ purpure, quod intra cancellos inruente mensæ, in qua sacrificium magnæ hostiæ Christi venerabiliter peragitur, non sinemus amplius nobiscum vestram ingredi potentiam, ne nos quoque audiamus, quod in execrationibus jam olim dicitur ad Sacerdotes: Calcure atrium meum non alijctetis. Hæc Tarasius, qui primi Pastoris Christi oves regobat spiritaliter, cum coram Imperatore pronuncasset eum cordis contritione, orationem conclusit silentio.

refutat; excogitatum crimen ostendens:

E

34 Prædictus autem Joannes, cum ipse quoque ad Imperatorem multis esset usus admonitionibus, sustinuit maximos fluctus ignominie ab iis, qui Præture dignitate gloriabantur et honore Patricia-tus: qui etiam minabantur se ense adacturos per-istestina senis, ut qui imperatorie potestati verba expueret contraria, et non cito acquiesceret volun-tati Imperatoris. Cum autem firmam et stabilem ma-nerere utriusque sententiam, Imperator his verbis sen-sisset et minus, fervente ira incensus, et sciens se

e

eligi nullius mori quam divorcio assentiri:

F

excommunicationem Imperatori minatur:

cum Joanne Synkello

adversa patitur: non

LECTORE
IGNATIO, EP.

Matth. 14. 3

Psa. 100. 8

duciam
pelticem
coronare ab-
nuui.

f

g

h

Milite nup-
tice imperato-
ris,

contracte
Judic. 4
mense Sep-
tembr. an. 793

C

S. Tarasii patientia in adversis : admonitio ad Clerum de fruendo illicito sensuum appetitu.

Et de Imperatoris quidem in infirmo precepto recusatione, et divini Patris forti ac generosa constantia lactentis. Neque enim fas est res illius ulterius mandare monumentis litterarum, quae iis, qui audiunt, nullam afferunt utilitatem. Hoc autem oportet commemorare, quod a tempore illius lapsus Imperator magnum oppressit Tarasium multis tentationibus, et adhibens custodes, qui nomine quidem usi sunt a Syncellorum, moribus vero longe aberant a pietate. Quos nisi assumpsisset, et nisi per eorum oculos transisset, non licebat eniquam ad divinum et sapientem Pastorem Principem accedere, et ea quae videbantur eloqui. Taceo, quantum Imperator ostenderit crudelitatem in eis, qui illi appropinquant, et cum observabant germana servitute, plagis afflictiens et eodemmodo exiliis nulla juxta de causa, studens eum dejungere a cura rerum divinarum, et tentans eum adficere tristitia. Ille autem forti ac constanti exelsuque et infracto animo eum, quae accidebant tanquam quae erant utilia reputans, graves illos Praefectos, tanquam Aegypti aecos operum exactores, sustinuit, et in omni tentatione et labore se b

a
Injuria illa-
tas patientia
sine perferi :

b

probum esse ostendit, adamantina Jobi ratiocinatione tanquam armis munitus, et illius inexpugnabilem imitatus patientiam, adeo ut ignave verbum insipientiae e labris suis numquam emitteret. Neque enim habebat humilem et abjectum animum vir ille justus in iis, quae accidebant, sed virtutibus sublimem et exelsum, et Pontificalibus canonibus et legibus pulchre erectum, et plane expertem omnis limosae nequitiae.

37 Divino enim sermone nutritus, et omnem sensum irraginis nitidis et sacrosanctae scaturientibus fluentibus, docebat habere oculum videntem omnem rectitudinem, et declinare theatralem omnem ostentationem, eum coercendo, ne circa res externas vagaretur. Multos itaque ex iis, qui erant in sacris, qui equorum certaminibus mirandum in modum delectabantur, repressit, et ut se domi continerent, cum haec fierent, sibi quae et divinis Scripturis attendere, admonuit : et ut nullam turpem et ab honestate alienam audicionem omnino admitterent ; Davidicis vero fidibus portam aperirent, et iis magis delectarentur, ut quae graves sermones et animae utiles continerent, quam indecoris et inhonestis canticis, quae canuntur cum tympanis et tubis, persuasit. Omnem autem rerum suavium odoratum, qui mortem attrahit, admittere debortabatur : eum vero, qui conservabat suaveolentiam Apostolicam, festinantem ad odorem unguentorum Christi, maxime attrahere adhortabatur, et vociferari illud sponsae, quod in Cantico canticorum ad sponsum praeflare canitur : Sauciata caritate ego, et curram ad odorem unguentorum tuorum. Aversabatur autem mortuas et maleolentes non sanae doctrinae abortiones, ut, quae essent causae tetri odoris male opinionis, hoc enim ante alia omnia praecipiebat, declinare asperas vias haeresum : simul vero ferri extra errorem cum sulci axibus Ecclesiasticis, congruenter divinae admonitioni proverbii. Tactum autem, qui est necessario minister gustus, colubebat frenis legis spiritalis, ut rationis particeps attingeret alimentum et cibos salutares, et perpetuum animae praeberet epulum : ex quo accedit concoquens distributio eorum, quae iusto aggregantur immaterialiter : et excernit omnis superfluitas male habitudinis, quae dissolvit locum animae.

38 Sed quis in his tam se recte gessit, aut melius castigavit eorum repugnantias, quam pura et reverenda Tarasii conscientia? Quis eo in divinis fuit frequentius occupatus? Numquam enim dedit otium auribus, quando vocabat tempus precatiois : sed ipse semper sua sponte prompte accedens, Deo abunde offerrebat primitias divinarum hymnorum, tanquam fructuum oblationum, et neque eum retardabat aut emollebat socordia, nec quaequam accessisset multitudo curarum publicarum, abstraheretur a precibus : sed cum suo tempore nunquam deesset precibus, rerum exteriarum turbam suscipiebat. Sic in divinis mysteriis initiatus, et sic pulchre sacra peragens mysteria, vir unus cognoscitur ex iis, qui post gratiam, et ex iis, qui in gratia et ante gratiam refulsorunt in Ecclesia.

a Syncelli prope divinus et saepe Patellarum consortes sunt, curiaque eorum particeps, secretorum consilii, individui in rebus omnibus socii, directores et consiliarii, verum etiam consilia Episcoporum dicebantur, imo et Imperatorum Ita apud Codinum cap. 5. de officis Constantinopolitanis num. 30. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

D

doret frenare
oculos

auris,

odoratum,
E

Cant. 1. 3

lactum :

F

facta dictis
exaequat.

Syncellorum
dignitas.

Prudens dis-
mutatio cum
Imperatoris,

remittere

AU-TORRE
IGNATIO, EP.
et Christi Az-
demptoris.

A summæ malorum tolerantia pelagus. Etenim propter clementia magnitudinem, et ineffabilem misericordie bonitatem, cum accepisset carnem ejusdem, cujus nostra, essentia, nequaquam se esse Deum inficiatus, verbo quidem veritatis, a verbi ministris atramento colorato, ut heet, annunciat; re vera autem coloribus ab ipsis et eorum asseculis circumscrubitur et depingitur, non crasse materia commiscantibus simplicitatem et forme vacuitatem; neque enim circumciditur, nec subit affectionem; sed quod sua natura cerni potest et contrectari, quam optime depingentibus et circumscrubentibus. Quamobrem tota anima, corde et cogitatione, que sunt ab eis decreta, tentes et amplectentes, et qui ex Deo sunt mentis nostre gressus ab eo apertissime habentes dilatatos, magno studio contendimus ad excipiendam, et ut fas est, adorandam Christi imaginem et ejus perpessionem, et ad nos exhibendos dignos Sanctis, qui fuerunt a seculo. Quomodo ergo non ex his bonus efficitur aliquis, etiamsi cor habeat sententia lapideum? Quis non reveretur coloratam pieturam, que fert exempla pietatis, per que doceri possunt veteres res geste, mundi ortus, legisque et Prophetarum, saneque et antiquam efficere cogitationem? Per quam necedit meditari divina et magna gratie miracula, que ad Dei gloriam inducunt spectatores, qui omnia fecit in sapientia, et suos servos per suam in ipsos benevolentiam, maximis exultu honoribus; et propterea aperte voluit eos depingi ac describi, et eorum memoriam esse perpetuam in nostris cordibus. Quidnam ex his unquam damnum ad animam redierit? Quisnam autem non potius ex his acceperit utilitatem? Quis ex crebra ac diligenti eorum consideratione non perpetuam comparavit memoriam salutis conciliatricem?

Psal. 103. 24

Stupiditas
reconcoctata-
rum imagines
sacras ab
idolis Gen-
tilium non
differunt.

C 43 Die mihi enim, qui infans et ignominiose partis ordinem laudas, o heretice, neque enim didicisti honorare, quod est dignum honore; qui idolis et venerandis imaginibus libenter eandem tribuis ignominiam, quando profani et sancti series differentiam, et his, que ex illis deducuntur, tribues id quod convenit? Est enim proprium legis et eruditionis, sancta discernere a profanis, et immunda a mundis; quomodo rursus est iniquitatis et insentia, que inter se pugnant, simul cogere, permiscendo et confundendo omnia. Si enim Jovem cum Servatore comparas, in eo quid venerabiliter exprimat effigies, hoc affirmas sine omni distinctione; namquid contumeliam et dedecus, quod Jovi, qui falso dicitur, tribuis, sancta quoque Christi forme injures? Audi omni te inania quaedam hujusmodi adducere ne blaterare, et his, qui a Christi vocantur nomine, et Trinitatis glorie cultum, honorem et solam latras adorationem invisibiliter et emunt et tribunt, intentare crimen idololatrie, et maligne miscere, que non possunt inter se convenire. Non das differentiam imaginis Christi et simulacri Jovis? Non honoras Christum, quod sit ejus exemplar venerandum, et Jovem abominaris propter execrandam ejus libidinem atque petulantiam? Non Christum Deum pronuncias, oh sanctitatem ejus incomparabilem, et que expressa est per materiam, ab antiquis honoratum, Deum et hominem referentis imagines adunitis similitudinem; fabulosam autem illum porreidam, et ejus, que a divinitate excidit, effigiem transmittis in profundum, in qua ipse patris sui, que abscederat, verenda est penitentiis? Non in Christum Servatorem habens propitium, qui materiali Sanctorum expressa delectatur effigie, odio autem habet satana et improborum ejus satellitum abominaciones: qui cum vidit Christi et ejus servorum erectas imagines, everuntur, ingeniscunt et delirant, et adversus eos, qui hac libenter faciunt, strident

dentibus, et pulverem excitant calamitatum. His D encomiorum verbis excitans Tarasius, et in tabulis honorifice insculpens ab eis pro Christo suscepta certamina et pericula, eorum insistebat vestigiis, etiamsi manserit sane vibicibus, non autem eos a tergo sequebatur.

CAPUT X.

Comparatio S. Tarasii cum Apostolis et Patriarchis.

Videamus vero, an etiam contenderit cum iis qui erant in gratia. Nam cum Verbi discipuli, mentis in Magistrum immutabilitatem, per divinam ostenderent confessionem, ipse quoque eam servavit integram et inviolabilem a materno utero, et factis ipsum verum Deum predicans, qui ex Maria in ultimis temporibus, et ex Patre ante secula est genitus, equalem Patri, quod attinet ad ejusdem glorie virtutem Divinitatis. Sic cum Philippo et Thoma decretum protulit, Dominum et Deum Christum dicens, non palpius, que clavis confixæ fuerant, manibus, neque quasitis, que per lanceam facte erant, punctationibus. Quamobrem beatum quoque finem aperte accepit per fidelem et ferventem confessionem. Sic Zebedei filium secutus est, qui appellatus fuit filius tonitru; propterea quod aperte meminit in principio Verbum esse, et apud Deum esse; et erudiens efficit alios spiritu Apostolicos, propterea quod Evangelistarum divinitus inspiratum instrumentum, ut quorum voce mundi salus resonet, in Ecclesiis, que erant ubique terrarum, coloribus expressum materialibus, convenienter divina et paterna traditione jusserit, ut mens compuncta per evangelicam sacramque effigiem et sanctitatem ad Deum, qui hæc eis inspiravit, multifariam honorem transmitteret, et efficeretur receptaculum venerandarum auditionum. Andreae vero, qui fuit vocatus primus ex Apostolis, adeo fuit propinquus et conjunctus germano vite instituto, ut a habenar ejusdem pastoralis cathedra, post tot seculi, sed numero valde multiplicata acceperit, et ad metam celestis cursus gregem per virtutem deduxerit, et victoria eis causa fuerit contra adversarios. Paulo autem fuit colligatus in eo, quod in docendo primas partes obtinuerit. Totum enim mundum verbi nexibus inclusum intra decreta Ecclesiastica, sapienter efficit populum Deo acquisitum et regale sacerdotium. Petrus vero, quod multorum patrum summus sit appellatus, et quod et creditum fuerit ligare et solvere, quecumque sunt vinculo digna et solutione, aliunde expressit. Cum Precursore convenienter quidem ei, qui ab ipso fuit predictus, et dixit majorem Joanne non surrexisse inter natos mulierum, non audendum est eum in multis conferre, nisi solum in acri et prefracta libertate reprehendendi, zeloque qui reprimi non poterat, affirmandum est non procul abuisse Tarasium.

43 Ut autem eum quoque videas merito sequi eos, qui floruerunt ante gratiam, hinc scies. Cum divinitus moto eorum Prophetarum conspiravit divino spiritu inspiratus: quandoquidem illi quidem populo qui Duce Mose per mare rubrum nuper fuerat a dura servitute liberatus, et ab insano cultu idolorum admirabiliter transierat, post divinum illum Dei contemplatorem, salutare portus divinitus affuerunt, prophetie ancoras relaxantes, et validis pietatis alligantes rudentibus, et citra errorum deducentes ad terram Dei cognitionis. Hic autem Ecclesiam, que non secus ac cymba in mari agitabatur fluctibus, et veniebat in periculum, ne faceret jacturam eorum, quos vehebat, propterea quod deesset peritus gubernator, qui resisteret fluctibus, sanæ fidei clavo

Conferendus
est cum
SS. Apostolis,

Philippo et
Thoma,

Joan. 20. 27
12

Marc. 9. 17
Joan. Evang.
Joan. 1. 3

Andrea,
Joan. 1. 40

a

Paulo,

Petro,
F

Joanne
Baptista:
Matth. 11. 11

cum SS. Pro-
phetis,

A clavo regens, in portu collocat : et eos, qui erant in ea, conservatos, idolica et vana, quam in lingua habebant adversus sacras imagines, ablata opinione, synodalibus paternisque et rectis circumvallavit decretis. Cum sacrosancto autem psalte Davide concurrir in innocua, et cum eo diligens decorem domus Domini, non dedit somnum oculis et palpebris dormitationem, et requiem temporibus, donec seipsum exemplar Domino et tabernaculum Deo Jacob, sicut ille, exhibuit. Zelo motus cum Phinees, hæresim et ejus amatores tamquam veras fornicationis introductores, et dogmatum adulteriorum genitores, confodit. Aaronis superavit sacerdotium. Non enim tintinnabula et mala puica, et lapides pectoris, et superhumeralis, neque mitra, et cidaris, et talaris, et auri lamina, hunc sicut illum amiciebant ritu Sacerdotis, neque sacrificium per sanguinem taurorum et hircorum, ejus et populi expiabat ignorantias : sed moderatus amictus cum spiritu paupertatis, eum reddebat splendulum, et legali holocausto erant sacratoria, quæ ab eo offerrebantur : ut qui agnum, qui tollit mundi peccatum, Christum sacrificaret sacris invocationibus et fidelium distribueret manibus, et omnes adspargeret pretioso illo sanguine, quem ostendens, dabat ad debitorum animæ solutionem.

46 Mosem autem expressit in eo, quod esset mitis, et in nullum ostenderit vestigium odii et malevolentiae, etiamsi furiosus et malevoli, Patris Tarasii diceudi libertatem, quæ ad insipientium spectabat correctionem, iram et odium esse male conjecerint. Gustavit Jobi tentationes, etiamsi non in rebus similibus. Cum Jacob ut gratia Israelita, et appellatus mens, quæ Deum videbat, simul purgatus sanctificatur anima et cogitatione. Simul cum Isaac fuit fide sanctificatus, etiamsi non a patre, sed ipse cor suum in holocaustum offerens : cumque fuisset victima et sacrificans, in odorem suavitatis obtulit pulcherrimum Deo sacrificium. Cum Abraham, eo quod fuerit pater spiritualis multarum tribuum et populorum, et crediderit, et ei, qui eum fecerat, pure servierit, divinam promissionem fructum est consecutus. Sed quid ejus virtutum transmittit mare Atlanticum? Imponamus ergo rebus conclusionem, et ex præsentia finem subiciamus, et ne promisso non stare arguamur, plus quam par sit, producentes orationem.

CAPUT XI.

S. Tarasii sanctus, morbus, obitus, sepultura.

Post plurima enim certamina, et profundam doctrinæ infinitum, et vitæ honeste puritatem, et veræ fidei confessionem, et ratione præditi gregis ad ea, quæ sunt præstantiora et divina, ejus monitis deductionem, et in amentis pauperibus copiosam suppeditationem, et assiduum sanctis rebus datam operam, et in pastoralis munere durturam moram (viginti enim et duos a annos pontificalem decoravit cathedram) ingruens morbus et valde gravem ei dolorem afferens, non persuasit, ut oblivisceretur perpetui et divini officii. Nam et morbo et semo laborans, nequaquam satiabatur sacrosancti mysterii celebratione : sed intenso ad Deum amore ardens, et morbi nullum ducens rationem, pectore immitens mensuraligæ, quæ ponebatur ante aram divinam, sancta peragebat. O fidem et sapientem in rebus divinis diligentiam! o interminatum in Deum amorem! Non enim curam gerebat corporis, ut cum rerum

divinarum eum cepisset satietas, mysteria divina interrumpere, sed laboribus corroboratus, et cum Paulo clamans : Cum infirmor, tunc potens sum; acriter vacabat divino cultui.

48 Invaluit ergo morbus, et eum de cetero cessare faciens a divinarum operatione, ei paravit lectum infirmitatis, quod utinam non fecisset ante oculos eorum, qui eum nunquam in lecto conspexerant. Tunc tunc fit miraculum novum et terribile, quod nos, qui aderamus, admiratione implevit et timore, videntes eum veluti in eestasi, et luctantem cum adversariis, qui non cadunt sub adspertum. Non enim adversus carnem et sanguinem erat ei certamen : sed adversus principatus, adversus potestates, adversus spiritalia nequitiæ. Tamquam enim verba faciens cum aliquibus, qui eum examinaabant, et actæ vitæ rationem ab eo exigebant, ita causam suam agebat. Quamobrem multis videbatur esse reus debendi, et rationem reddere exactioris, erat vero justum judicium superni auxilii omnem vitæ maculam eluere, et nullum illinc ferre delictum : appellari autem lucis participem, et simul obire cœlestibus materiæ expertibus potestatibus. Nam quando quidem habuit linguam iis, qui audiebant, sensa aperte explicantem, verbis resistebat, et prompta dabat responsa ad ea, quæ objiciebantur, dicens se nullus eorum esse sibi conscium, quorum eum accusare voluerant. O nulli culpæ atinam cum Deo conjunctionem! Non potuerunt maligni inimici eum vel parva in redprehendere obnoxium, vel abominandis suis sceleribus ei aliquid affingere : sed eos redegit ad omnem consilii inopiam, per generalem et terribilem infirmitatem, ut nec in eum quidem possent ullam causam in speciem dicere probabilem. Quando autem linguæ obtortuit instrumentum, nec se verbis poterat defendere, labro, et manu, et nutu eos evertebat, et non cessabat eos expellere. Videbatur enim nobis tanquam in inimicos ferociter frondere, et eos cum ira repellere, donec sensus coeperant convivere.

49 Tunc enim tranquillissimo habitu, vespertinas laudes celebrante Ecclesia, et clamante, Inclina Domine et exaudi me, ipse pellicem huic exiit anictum : et relictis vinculis carnis, venit ad luminosa atria cœlestium, et habitat in ineffabili letitia, quæ percipitur intelligentia, ex ea, quæ hic est, improbitate in anima nullum signum inferens. Nam cum hic ageret, virtutibus morte affecerat mortale hoc tabernaculum, erubescere enim dimidia ex parte naturam habere immortalem. Mortuus tamen est, existimo autem simul quoque cum eo virtutes esse mortuas, nisi forte fallor, insigni audacia magnam quid et terribile eloquens.

50 Univera vero civitas, inconsolabili luctu et lacrymis eum non cessabat deslere, tamquam suam Patronum et defensorem. Qui autem fideliter tunc sceptrum administrabat, (is vero erat Nicephorus) non cessabat dolore cruciari. Procidens enim supra pectus gloriosi corporis, et ipsum tegens purpura, furorem luebat lamentationem, eum vocans Pastorem, Patrem, imperii Adjutorem, Luciferum, qui nunquam occidit, reip. Ducea ad ea, quæ sunt meliora, et divinum Magistrum, exercitus inexpugnabile propugnaculum, minorum sua ad Item intercessionem strenuum Prodigatorem. Quid denique non faciens, quid non dicens, orbis terra-dannum reputans Pastoris jacturam? Quæ autem in potestatis et honoribus maximum splendorem obtinebat, Patris, tanquam qui contineri posset, rupiens prohibere decessum, lacrymis fudata, acerbeque cum revocans et amplectens, et tanquam quæ multorum honorum pateretur amissionem, perinde atque rivis, rigabatur lacrymis.

David,

Phinees,

Aaron,

R

Mose,

Job,

Jacobo,

Isaaco,

Abrahamo,

S. Andreas

Apost.

C

q
Morbo et semo
reocatus,

non cessat of-
ferre sacrifici-
um

D

ACTORE
IGNATIO EP.
2 Cor. 12. 10

moribus undus
luctatur cum
dæmonibus

Ephes. 6. 12

E

Migrat e vita,

P

cum magno
luctu Nicepho-
ri Imperato-
ris.

c

A 31 Ecclesie autem letitia deflebat utilissimum suum Procuratorem, Agricolam, Plantatorem, eum, qui omni celati incrementum dederat ad virtutem, qui nulli macule obnoxium conservarat sacerdotium, qui omnem rugam male opinionis a divinis atris absternerat, qui pro veritate sermones, tamquam pretiosos lapides, in Ecclesie infixerat diademate, qui erat incorruptus Antistes, qui ad manuum impositionem donis allici non poterat, qui Simoniacæ magiæ aurum adulterium esse ostenderat, qui erat Apostolorum successor in virtute, qui consulebat et conversabatur cum Patriarchis et Patribus, qui cum electis consentiebat Synodis, qui omnia factus est omnibus, ut aliquis omnino salvos faceret, convenienter magno et divino Apostolo. Monachorum autem ceteris religiosissimus, in eum, ut probum suum excitatorem, et summum ducem ad abstinentiam, ostendens tristitiam, et hymnos contexens lacrymis, prosequatur ad patres, qui prius refuserant in exercitatione patrem, qui erat continentie propugnaculum inexpugnabile. Qui erant egeni, suum suppeditatorem: qui orbi, oculum: qui claudi, pedem: qui nudi, vestem: qui hospitis, exceptorem: qui in vinculis, visitationem: vidue, defensorem: orphani, adjutorem. Omnis conditio et omnis ætas confluebat instar fluminis, lectum tangens, et sacro illo spectaculo frui pie contendens. Et nisi Imperator populi tumultum et impetum militari manu cito repressisset, multi venissent in mortis periculum, dum trulunt et vicissim truduntur, et laudabile ostendunt desiderium in eum, qui desiderabatur.

B 32 Sequitur ergo gloriæ plenum inelytum corpus sanctorum virorum manibus, qui leubis et hatribus latam mare terram solidam effecerant, dum transierant ad monasterium ab eo edificatum in Bosporo Byzantino, in venerando templo omnium Martyrum, qui pro Christo sanguinem effuderunt, cum mensis Februarius d. quintum teneret diem cum quintuplo quaternione. Eum autem longum tempus celare non poterit, est enim omni tempore excelso. Natura enim virtutis non sustinet oblivionem: non tunc enim invidias hebetatur: sui enim memoriam facit immortalæ nostris animis, et non sint dispergi et tegi silentio.

a Non completos, ut supra dictam. — h Mortuus est anno 896. — c Irene fortunis omnibus exiit imperium adeptus est anno 802, Octob. Julij. II. — d Is dies eo anno incidit in festam quartam Cincera

CAPUT XII.

C *Miracula ad sepulchrum S. Tarasii patrati.*

Tempus est autem, vobis, qui estis virtutis studiosi, exponendi res a Patre præclare gestas in sepulchro, quas non poterit profibere monumentum. Non est enim illius monumentum: sed est ille monumentum monumenti. Multi enim ad eum accedunt, et liberantur ab iis, quæ ipsos vexabant, affectionibus. O mirandum! etiam postquam hinc excessit, eorum, qui hic sunt, curam gerit, et ab iis, qui querunt, invenitur, et iis, qui pulsant, aperit ostium medicantis suæ visitationis. A diuturno enim sanguinis profluvio graviter quondam agitate quedam muliercula, et magnos sublemites fluctus et tempestates, cum in madimentum maximum partem suarum facultatum consumpsissent, et non potuissent invenire mali tranquillitatem, Evangelicam illam prædicationem sanguinis laborantem imitata mulierem præ laudabili impudentia, non licebat enim mulieri tangere monasterium, cum id inelytus Pater olim constituisset) mihelri astu optime usa, virili veste tegentes pudorem femineum, et pro se ferentes speciem eunuchorum clam confugiunt ad egregij hujus gubernatoris capsam, quæ nullis agitur fluctibus:

et cum lampade quæ in ea lucet, oleum hausissent, citissime appellant in portum curationis. Quin etiam vir quidam, cum alter ex oculis leina cæcutiebat, cum fuisset prope divinam thecam, et salutaris unctionis auxilio esset usus, leinam non ita multo post eluit, et a Deo visum aperte recepit. Alterius quoque manus, quæ allatrabat corpori, et longo tempore manserat in assiduo motu operatione mali demonis, sola invocatione sacrosancti corporis, et unctione olei illius thecæ, quæ facit miracula, etiamsi procul abesset, repressa est manus ab illa rabie, et reddita fuit sana sicut altera.

34 Multis quoque aliis, qui vexabantur a malis spiritibus, inventus fuit pater medicus. Et dæmonum quidem expulit operationes: eos autem, qui tormenta sustinebant, allevavit voluntate et ope Omnipotentis. Quin etiam quosdam, qui ab adversa potestate spectris fuerant obstupescuti, et qui surdos et mutos eos reddebant, torpore sustinerant et deinde ad divini viri sepulchrum fide manserant, per utilem et salutarem lucentis olei unctionem, Deus visitavit, et liberatis a spectri vertigine, dedit ut auditu rursus et lingua sane ageret, quæ ad ea pertinent. Quin etiam quæ ab inflammatione graviter cruciabantur, et laborantibus dolores inferebant intolerabiles, divina invocatione olei thecæ, quod jurgat ac mundat, assecuta sunt doloris relaxationem.

35 Jam vero etiam adversus hæreticos, postquam hinc excessisset, divinum zelum ardentem ostendit, a Leo enim adhuc imperatorie gloriæ sceptrum admanstrans, et b Iconomachorum hæresim nefarie amplectens, cum ei appropinquaret vitæ finis, quo erat gladio feriendus, ut ipse adhuc superstes sua voce declaravit, c vidit B. Tarasium in somnis ad eum accedere, et cum gravi ira jubere eundem, d Michaeli nomine, ut ensen in eum adigeret. Ille vero jussui morem gerens, gladio transegit Imperatorem. Hinc autem Leo multus in hoc fuit, eum, qui in somnis ipsum sauciaverat, Michaelæ omnino conans invenire in Sancti monasterio. Quamobrem cum quosdam ex iis, qui in ipso erant, monachis ad se jussisset adduci, carceribus et tormentis eos subiecit, nocturnum ejus interfectorem per eos sibi indicandum fremens. quem etiam, ut eversorem imperii esse extrema passurum. Hoc enim ei persuasit vel invito, quod factum erat, narrare monachis: a quibus cum nos quoque miraculum, tamquam maturum fructum decerpserimus, venimus ad vos fideles, adherentes craterem letitiæ. Non enim prætererat tempus sex dierum, cum Michael suscipit sceptrum imperii, et eum interficit. Ita Deus etiam post mortem clarificat suos famulos, et eos delet, qui nolunt ipsum pie colere.

36 Sed me tempus deficit narrantem præclari et divini Patris magna miracula, quæ tamquam in prato rose, ubique nascuntur, et hortantur, ut feramur ad uniuscujusque electionem. Nos autem cum non habemus linguam, quæ possit metiri ac referre, quæcumque a Beato facta sunt miracula, hæctenus ceptum orationis eorum perficientes, malimus ad silentium transire, statuentes a periculo reuotam requiem plus lucræ asserere, quam si vincamur cum pericula. Prompti enim et alacris animi insatiabilitas saepe arrogantiam solet conciliare. Tu vero veneranda basis sacerdotum, ne mea temeritatis reprehendas vomitum, qui audacissime, sed rudi et incondito sermone, tam magnas referam narrationes: sed intensus meam benivolentiam ac fidem tamquam parvum munus oblatum reputans, concede verbis locum, ut accipiantur et quiescant. Non enim obliviscar utilitatis tuæ in me doctrinæ, nec ferentis mei in te ministerii medocritatis: cum illius quidem delicias me expleverim in flore juventutis, et a te fuerim initiatus in iis, quæ sunt optima et præstantissima exercitris

AUCTORE
CVATIO ET
Cleri Constantinopolitani,

1 Cor. 9
monachorum,

pauperum:

appellat in
monasterio
Bosphori
Thraci,
in templo
omnium
Martyrum.
d

Claret miracula:

Mare 3
oleo lampadis
toluntur
dixerunt,

D
oculorum
leina,

diabalia
agitato
manus:

liberantur
obscisi, etiam
muri et surdi
facit:

E

S. Tarasius
visus Leonis
Armeno in
suam eadem
inimicere
Michaelem
Bulbum.

a
b
c
d

F

An cor hujus
vita n. s. Tara-
sio in postulis
exercitris

A trimetris, tetrametris, trochaicis, et anapaesticis ac heroicis : hoc autem obierim in sacris quae a te concinne quotidie habitae sunt, orationibus, ad animarum aedificationem, et augmentum universae venerationis Ecclesiae : quas celeri calamo et atramento notis excipiens, et optimis tradens scriptoribus studium adhibui, ut artificiose referrentur in codicem. Sunt ex vero ejusmodi, ut per eas omnibus proponatur pius purusque cultus ac fides : publica autem notetur ignominia somnium haeticorum. Si enim tui obliviscar, excidam a Dei memoria : et nisi tui meminero, lapidibus projiciar in profundum : et lingua, ut dicit divinus Psalmographus, adhaereat faucibus, hoc est enim mihi omnium debitorum pretiosissimum, tui semper habere in corde monumentum.

conciones
ejus in codi-
cem rediit.

ps. 136. 6

Suum obedi-
entia adductus
scripsit.

57 Decetero autem aequum est, ut ad te conver-
tamur orationem, o Dei serve, quicumque es, qui
me nolentem incitasti ad hoc certamen, et coegisti
aggredi ea, quae vires superant. Tibi mea accepta
sit obedientia, et meae orationis adspiciens humilita-
tem et inornatam dictionem, ne me accuses negli-
gentiae. Non enim divino Patri aliquid dignum attu-
limus, aut potuimus prope accedere ad dignitatem
harum, quae prope sunt, virtutum. Res enim omnem
dicendi facultatem superant, adeo ut omnes lauda-
tores ex aequo non assequantur oratione eum, qui

ipsi debetur, honorem. Ego autem, qui omnium lon-
gissime absum ab eo laudando pro meritis, propono
promptam et alacrem voluntatem, ut accipiar, ut
qui et laborem dicendi inopia, senioque et morbo
frangar. Tu vero mercedem ac remunerationem a
Deo acceperis, intercessorem, defensorem et propu-
gnatorem, et tuae spei adimpletorem, quem ex Deo
dilexisti, habens Tarasium. Qui et suis ad Deum in-
tercessionibus affatim et secure praebat, quae
sunt usui ad hanc caducam vitam, et praestet, ut tuae
vitae ita illic reddas rationem, ut reus non peragaris.
Quod tecum detur omnibus consequi, qui pure ac
sincere in Deum speraverunt, ejus gratia et copio-
sis miserationibus, intercedente intemerata et casta
Dei genitrice et caelestibus et omnibus Sauctis,
Amen.

D
auctore
TARASIO EP.

agnoscit S.
Tarasium in-
tercessorem
defensorem,
propugnato-
rem.

— a Nephro Imperatore anno 811, Julii 25 Indict. 3. ex-
tincto, post regimen Stauracii paucorum mensium, successit
Michael Curpalates, 2 Octob. Imperator salutat, quo Impe-
riam relinquente capessit Leo Armenus anno 813 Ind. 6 feria
2, die 11 Julii — b S. Nephore Patriarcha pulso, Constanti-
nopolitani creavit Antistitem Theodotum, quo usus hortatore
in sacras imagines et monachos atrociter baculatus est. — c
Cedreus : Perturbabat et alia laud modice visto, Tarasium Pa-
triarcham nobilem illum jam dudum mortuum, Michaelem
quemdam nominatum exhortari, ut in Leonem impetum faceret,
letaliq; ictu sterneret. Zonaras. Est et Divus Tarasius, ex hac
arumosa vita super translatus, eundem in somnis visus, qui
Michaelem quemdam inclamaret, eumque ad invadendum et occi-
dendum Leonem hortaretur. — d Michael Balbus, quem saepe
majestatis reum in carcere detinuit Leo Armenus, ipsum nocte
Natalis Domini inter sacra ipsa trucidavit anno Christi 820.

Apparito
S. Tarasii.

E

DE S. GERLANDO EPISCOPO AGRIGENTINO IN SICILIA, Commentarius historicus.

ANIMADV
PAT. 60

G. H.

§ I. S. Gerlandi vita ante Episcopatum : hic ei collatus et stabilitus.

Agrigentum insulae urbs ad mare Libyem, e re-
gione Africa, antiquo splendore a plerisque
scriptoribus celebrata, praesens Graecis *Ἀγρίτζα*
et *Ἀγρίτζίνων ἱερόπων* dicta : cum incoluisse
octoginta hominum milia tradit lib. 8 Diogenes Laer-
tius, exponens Empedocles de Agrigento carmen : hoc
autem tempore civium in ea numerari supra octo milia
tradit Roccus Pirrus in Sicilia sacra, notum 3, qui
de hac Ecclesia Agrigentina agit : quam incolae voluit
a S. Petro Apostolo illi fundatam, ejusque S. Liber-
tini primum fuisse constitutum Episcopatum, postea
circa annum Christi xc martyrio coronatum in Nor-
mbris. Quod primis saeculis ibidem extitit templum Cathe-
drale, ab eodem Libertino, ejusque successoribus Dei-
piae Virginis Mariae sacratum ; post exactos Saracenos
a S. Gerlando primo Agrigentinis dulo Episcopa, dica-
tum est S. Jacobo Apostolo Ecclesia Agrigentinae Pa-
trono, postmodum ob reliquas S. Gerlandi, et plu-
rima ejus opae facta miracula, ejusdem nomine unucupa-
tum.

AN. CODI.
127 LIB.

Agrigent
in Sicilia.

templum
Cathedrale
dictatum est
S. Gerlando :

fuit in orbe
Burgundia.

vir doctus et
fuit

2 Fuit S. Gerlandus genere Allobrox, in Bisun-
tino oppido Burgundiae claris natalibus ortus. Ita
Pirrus, ratus Pantonem Sequanorum metropolim,
in Allobrogibus esse. Hinc Sansarius in Martyrologio
Gallicano hoc eum elogio exornat. Eodem die xxv Fe-
bruarii in Burgundia commemoratio S. Gerlandi,
provinciae hujus alumni, eximii Confessoris, qui li-
terarum gloria praestans, at magis religione in-ignis,
amplexandae solitariae vitae desiderio, Siciliae insulae
intimos petens recessus, magnae virtutis et sancti-
tatis exercitia perecoluit : at eum vitae purissime
suaves odores undique efflaret, et cella ad solium
Pontificale raptus, Agrigentinus illic Episcopus crea-
tus est : susceptamque Ecclesiam caelestis conversa-
tionis exemplis cum aliquandiu illustrasset, per
pastoralis vigilantiae bene exactos gradus ad aeternae

gloriae palatium conscendit. Hae Saussains : quae
forsan excerpta sunt ex Breviario Gallicano : cujus, ut
infra dicitur, etiam partem describit Pirrus, qui de vita
ejus ante susceptum Episcopatum illa solum habet : Nor-
thmannorum Principum Roberti et Rogerii consan-
guineus fuit : ab iis ob virtutum merita, sapientiae
laudes, religionis excellentiam atque generis nobili-
tatem in Siciliam accersitus, Sacellanus major prin-
cipum (quo titulo sic ille se vocat, subscribens in
erectione Ecclesiae Catanensis) mox a Clero popu-
loque Militensis urbis Calabriae Primicerius scholae
Cantor cathedralis illius Ecclesiae diligenter. Sed de-
pravatos Militensium mores vitaeque licentiam fasti-
diens ad suos in Burgundiam rediit. Hae Pirrus. De
propinquitate S. Gerlandi cum Principibus Roberto et
Rogerio nulla extat mentio in ipsius Rogerii diplomate
de privilegiis Ecclesiae Agrigentinae ejusque Episcopo
Gerlando concessis. Qui vero subscribit erectioni Eccle-
siae Catanensis in eadem Notitia fol. 116 (ubi hic mar-
gini adscribit Pirrus) non Gerlandus est, sed Geroldus :
cujus hae illic subscriptio habetur : Ego Geroldus Ca-
pellanus Domini Rogerii Comitum similiter : Est an-
tem Militum seu Melitum, ulterioris Calabriae urbs,
Sede Episcopali decorata in Gregorio vii Pontifice Ro-
mano, Salerni in Campania anno MDLXXXV vita functo.
In hac Melitensi urbe anno MDCLII mortuum esse Roge-
rium Comitem, qui cum fratre suo Roberto Duce Sici-
liam pulsus Saracenis liberavit, tradunt Fazellus lib. 7
Rerum Sicularum, decadis posterioris cap. 1, Pirrus,
atque.

an Rogerii Co-
mitis sacella-
nus ?

Cantor
Melitensis in
Calabria :

F

3 De Agrigento recepto et Sede Episcopali restituta
ista scribit loco indicato Fazellus : Anno salutis
MDLXXXVI Kalendis Aprilis magno cum exercitu
Agrigentum obsidet Rogerius, tandemque vi Kilen-
das Augusti per delitionem et urbem et uxorem Ta-
mucti Saraceni, qui Agrigento et Enne urbibus im-
peritabat, eorumque filios accepit. Potitus Agrigento
arcem et urbem praesidiis munit... Ennara urbem
dura oppugnatione cinxit, cepitque... His feliciter
gestis

Agrigentini.
erectis mil.
1180 Sarace-
nis.

A gestis, omni jam Sicilia (præter Neetum et Buteram) potitus, sacris aliquamdiu templis, Episcopatibus atque Abbatibus in plerisque civitatibus Deo dicandis operam dedit. Agrigenti quidem cathedrale templum ditissime locupletatum fundavit erexitque : cui Gerlandum Allobrogensem genere, virum pium, primum Episcopum præfecit : in Catana Angerium, in Syracusis Stephanum, in Messana Robertum ex Troyna translatum, in Mazara Stephanum Rotomagensem, atque alios alibi pro conditione locorum atque virorum Abbates Episcoposque constituit. Anno deinde salutis cplxxxix ad Butera expugnationem se composuit. *Hæc Fazellus : ex cujus sententia ante illum annum Gerlandus alique Episcopi constituti videntur.* Cum vero, ut scribit Pirrus, Rogerius Comes ad collapsos Siciliæ præsulatus erigendos animam adiecit, Gerlandum scripsit, ut ad se veniret, eumque ad administrandam Ecclesiam Agrigentinam destinavit. *Eundem Pirrus ab Urbano II Pontifice consecratum Episcopum colligit ex Pontificis diplomate. Est autem Urbanus II in Pontificem Romanum electus in Idus Marti anni cplxxxviii, quo etiam anno potest S. Gerlandus fuisse consecratus.*

B *4 Ne autem lites subsequentis temporibus intenderentur, ob diæcesis suæ terminos, et possessiones liberaliter Sedi Episcopali assignatas, procuravit fundationem Ecclesiæ Agrigentina privilegio Rogerii Comitis stabiliri, et diplomate Pontificio confirmari. Privilegium Rogerii editum est a Fazello decade 1 hb. 6 cap. 1 et denno collatum cum autographo MS. Ecclesiæ Agrigentinae, vulgatumque a Pirro, quod subjicit : Ego Rogerius Calabria Comes et Sicilia, divino munus precidit, supernæ gratiæ gladio cinctus, galea et scuto bonæ et laudabilis intentionis adornatus, Siciliam petiti contra nefandam Saracenorum feritatem pugnaturus, quos, septiformis Dei conciliante gratia et cooperante, imo efficiente omnia Divina misericordia, expugnavi, et expugnans illorum superbiam, et virorum contra nostram fidem instantem audaciam minoravi, et, ut verius loquar, ad nihilum redegi. Quis enim visa castellorum et civitatum eorum ampla et diffusa ruina, et palatiorum suorum studio mirabili compositorum ingenti destructione perognita Saracenorum, quorum vibus superfluis hæc deserviebant, incommoditate non attendat esse multiplices, miseras magnas et detrimenta innumera? Horum igitur contra Christicolæ vehementi insaniam et potentia annihilata, et tota Sicilia mihi et meis imperatibus obediens per omnia, ego Rogerius prædictus Comes anno cxxxii ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi, Urbano II Apostolicæ Sedis presidente, Rogerio Duce Calabriae et Ducato Apulie regnante, in conquista Siciliæ Episcopales Ecclesiæ ordinavi. Quarum una est Agrigentina Ecclesia, cujus Episcopus vocatur Gerlandus. Cui in Parochiam assigno, quidquid infra suos subscriptos continetur, cum omnibus jurebus decimarum et aliorum jurium parochianum tam civitatis Agrigentina quam diocesis, videlicet a loco, ubi oritur flumen subtus Corillonem usque desuper petram de Zanoth, et inde tenditur per divisiones Jatinæ et Cephalæ et deinde ad divisiones Biccari : inde vero usque ad flumen Salsum, quod est divisio Panormi et Thermarum, et ab ore hujus fluminis ubi cadit in mare. Et protenditur hæc Parochia juxta mare usque ad flumen Tortum, etsi hæc et ab inde ubi oritur, tenditur ad Pyra subtus Petram Eliæ, atque inde ad altum montem qui est supra Pyra, inde autem ad flumen Salsum, ubi jungitur cum flumine Petra Eliæ, et ex hoc flumine, sicut ipsum descendit ad Lympladium, qui locus dividit Agrigentum et Buteriam, atque inde per maritimam usque ad flumen de Bilichi, quod est divisio Mazariae, et adhuc tenditur, sicut*

hoc flumen currit usque subtus Corillonem, ubi incipit divisio, exceptis Biccari, Corillione et Thermis. In proprietate autem Domini Gerlandi Episcopi et aliorum post eum Episcoporum est Casale Cathal, cum centum villanis, in quo frumenta concedo sibi singulis septimanis. Horum vero omnium si aliquis aliqua prædictæ Ecclesiæ et Episcopo suo abstulerit vel injuste damnaverit, qualiscumque persona fuerit, anathemate damnetur. *Hæc Rogerius, in cujus sigillo ista leguntur : Jesus Christus vincit. Deus adjuvat servum suum Rogerium Comitem.*

C *5 Qui indicatur Rogerius Dux Calabriae et Apulie, hujus Rogerii nepos est ex fratre Roberto, qui anno cclxxxv, aut forsitan citius, mortuo successerat. Pirrus ob hoc privilegium suspectus S. Gerlandum anno salutis cxxxii in Cathedra Agrigentina sedere cepisse. Verum eo anno Episcopis jam ante constitutis limites diocesis præscripti fuere. Simile privilegium Catanensi Ecclesiæ ejusque Episcopo Anserio datum est vi Kalend. Maii Indictione xv anno Domini Incarnationis cxxxii, in quem convenit Indictio xiv, quæ forsitan substituenda, aut annus sequens cxxxii. In hoc diplomate asserit se per diversa loca Siciliæ idonea ecclesias reedificasse, et jussu Summi Pontificis Episcopos collocasse, ipso eodemque Romanæ Sedis Apostolico et laudante et concedente, et ipsos Episcopos consecrante. Pirrus hoc diplomate pag. 10 relato, annotat ante Anserium Episcopum Catanensem fuisse constitutos Robertum Troinensem anno circiter cclxxxii, Gerlandum Agrigentinum et Stephanum Mazarensem anno cxxxii, ubi a priore sua sententia, quæ S. Gerlandum anno cxxxii edere cepisse dixerat, discedit, motus epistola seu diplomate Roberti Episcopi Messanenensis et Troinensis, missa anno cxxxiv. Ambrosio Lipavensi et Pactensi Abbati, et notitia 4 Ecclesiæ Pactensis pag. 386 relato, in quo Episcopatum erectorem hæc ordo servatus indicatur : Primum, inquit, Tragimen-sion Ecclesiam, in qua Dominum et venerabilem Robertum primum constituit Episcopum, deinde Agrigentinam et Mazariensem, sequenter autem Catanensem, ac ultimo Syracusanam constituit Ecclesiam et Episcopum : qui fuit Rogerius Northmannus, cui ejusque successoribus eam Ecclesiam regendam, disponendam et propagandam concessit et confirmavit Urbanus II auctoritate privilegii signati anno Pontificatus VI, Dominice Incarnationis cxxxii Kalendis Decembris Indict. 11, quæ perperam xv traditur apud Pirrum pag. 153. Quo anni jam Rogerius poterat aliquot per annos Episcopus fuisse, quem admodum pluribus annis S. Gerlandus suum administravit Episcopatum, cum idem Urbanus II et successoribus boni omnia a Comite Rogerio donata simili diplomate confirmaret, quod hic addo.*

D *6 Urbanus Episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri Gerlando Agrigentino Episcopo, ejusque successoribus canonice primovendis in perpetuum. Omnipotentis Dei dispositione mutantur tempora, transferuntur regna : hæc est, quod magni nominis nationes dirutas et depressas, viles vero atque exiguas nonnumquam legitimis exaltatas : hæc est, quod in quibusdam regionibus Christiani nominis potestatem Paganorum feritas occupavit : in quibusdam iterum Paganorum tyrannidem Christianæ potentie dignitas conculeavit. Sicut nostris temporibus, gloriosissimorum Principum Roberti Ducis et Rogerii Comitis fortitudine, supernæ dignationis misericordia omnem Saracenorum molestiam in Sicilia insula expugnavit, et antiquam Ecclesiæ sanctæ statum pro voluntatis suæ beneplacito recuperavit. Unde et ipsius ineffabili misericordia gratias agimus, et ipsius gratiam super illos egregios fratres, alterum jam defunctum, alterum ipso patraente superstitem imploramus, et ad Ecclesiarum, quæ in eadem*

D et possessiones stabiliantur :

non est Gerlandus anno 1098 consecratus Episcopus

E

neque an. 1091.

F

impetrat confirmationem divisionis Episcopatus et possessionum ab Urbano II

ACTOREIGNATIO ET.

Episcopus constituitur an. 1088.

ab Urbano II consecratus :

impetrato diplomate Rogerii Comitis,

* Facit, non consideret magnas dejectiones per me factas, lumen esseque eorum clades ?

limes Episcopatus an. 1093 assignati.

A eadem insula sunt. restitutionem, seu ordinationem, pro nostri officii debito anhelamus. Sicut igitur, annuente Deo, ceterarum jam parochias disposuimus; ita et Agrigentinae diocesis praesentis decreti auctoritate disponimus. Statuimus enim, frater Gerlande, quem omnipotens Dominus in ipsa Ecclesia nostra, tamquam B. Petri manibus, consecrare dignatus est, ut tibi deinceps tuisque legitimis successoribus episcopali jure regendum ac disponendum perpetuo maneat, quidquid infra fines subscriptos continetur, videlicet a loco, ubi oritur flumen subtus Corlionem... In proprietate autem tui, quam successorum tuorum jure, Casale Cathal cum centum villanis, sicut a supradicto filio Comite Rogero traditum est, conserventur. Praeterea quaecumque in posterum liberalitate Principum, vel oblatione fidelium, eadem Ecclesia Agrigentina juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare... Datum Barri per manus Joannis S. R. E. Diaconi Cardinalis, xi Idus Octob. Indict. viii, Incarnat. Domin. cxcix, Pontificatus Urbani ii Pont. anno xi. *Hæc Urbanus ii, cuius longam clausulam omisimus, uti et terminis diocesis Agrigentinae verbis iisdem, quibus ante eos descripterat Rogerus Comes, relatis. Meminit etiam hujus Pontifici dyplomatus Fazellus.*

§ II. *Reliqua S. Gerlandi in Episcopatu gesta: obitus, cultus sacer, reliquæ, templum et sacellum ei dicatum.*

E Gestis S. Gerlandi ista de extracto *xile Cathedrali* tradit Pirrus: Pastoralis sollicitudine, insigni pietate, atque admirabili caritate affectus Gerlandus, ad verticem urbis juxta monitissimum castellum, ne a Saracenis Agrigenti adhuc degentibus invaderentur sacra et Clerici, Episcopale palatium atque Cathedralē templum quadrato lapide ac nobili structura a fundamentis excitavit, illudque D. Mariae (uti a D. Petro fuerat olim dicatum) et D. Jacobo Apostolo consecravit iv die Aprilis: illa sex annorum spatio opere complevit. *Idem Pirrus sub fine Notitæ 3 pag. 320 scribit templum D. Mariae Dei genitrici sub Episcopo Libertino sacram, post exactos Saracenos D. Jacobo dicatum.*

8 *Verbas Breviarii Gallicani ad diem xxv Februarii de S. Gerlando legi solitis ista addit Pirrus:* Erat sermone facundissimus, in statura magnus, in persona pulcherrimus, in paupertate largus, in caritate splendidus, in donatione munificus, in morum honestate præclarus, nonnullos Judæorum de molioribus et sapientioribus ad fidem Christi convertit: quos ipse pius Pontifex de sacro fonte levavit. Cum duodecim annis magna religione præfuisset, et senex jam esset, Roma rediens, per Baleariam Calabriae oppidum transivit: ibi Dragonem ejus loci Propositum inveniens, cum columbina voce, uti erat assuetus, suppliciter rogavit, ut post decessum ejus pro eo oraret, et illum post se in episcopali Cathedra sessurum prophætico spiritu nuntiavit. Agrigentum reversus, post sex menses Deo animam reddidit die xxv Februarii: cujus corpus undique suavissimum odorem emittens, et Ecclesie illius Clerici et Coepiscopi in Sicilia constituti, in choro interdum deponentes, quarta die maximo cum honore et reverentia in sarcophago inter duas Tribunas illius ecclesie collocarunt. *Hæc e Breviario. Pirrus pag. 318 asserit præcipnam templi Cathedralis partem appellari Tribunal.*

9 *Vita sanctum S. Gerlandum Episcopum tempore Comitis Rogerii anno erc tradit Octavius Cajeta-*

nus noster in Idea SS. Sicutorum in Indice Chronologico, numeratis scilicet xii annis Sedis ab anno cxcxxxviii ad hunc erc. At cum in dicto Breviario dicatur præter xii annos, quibus vixerat cum Roma rediret, post sex menses annum Deo reddidisse xxv Februarii, potius videtur obitus referendus in annum sequentem erci, quo etiam anno Comes Rogerius e urbe decessit. At Pirrus, qui arbitratur anno tantum cxcxciii Episcopum ordinatum, et ob verba dicti Breviarii annos xii sedisse, ad annum, inquit, salutis erciv, triennio post Comitis mortem, Gerlandus (uti eruditissimus et nobilissimus Abbas Ladarius etiam habet) vitam protraxisse dicendus est: imo si anni duodecim completi sumendi sint, visque sex menses, uti jam ostendimus, addendi, non annus erciv, sed potius sequens ercvi statuendus: ut, ut illi volunt, sedere solum cepisset anno cxcxciii, quod minus probari ostendimus.

10 *Die xxv Februarii sacram ejus memoriam celebrat in suo Martyrologio Maurolycus Abbas Messanensis has verbas:* In Sicilia S. Gerlandi ex Burgundia, Episcopi Agrigentinorum tempore Rogerii Comitis. *Eodem Galeasmus tradit ex Maurolyco, cui, inquit, de rebus Siculis valde assentimur. Eodem habent Felicius, Molanus ad Usuardum, Ferrarius in Catalogo generali. Octavius Cajetanus in Martyrologio Siculo his eum verbis proponit:* Agrigenti, S. Gerlandi Episcopi et Confessoris, Rogerii Comite. *Ferrarius in Catal. SS. Ital. ex Lectionibus, quæ in ejus celebritate recitantur, hæc elogium exerpit:* Gerlandus Veruntione in Burgundia natus, in Calabrianum Brutiorum veniens, Mileti aliquandiu moratus, Cantorum Primicerius creatur. Sed cum Clericorum mores depravatos ferre non posset, rediit in patriam. Cum autem Rogerius Comes Saracenos e Sicilia eiecisset, cui Gerlandi doctrina et vite probitas satis perspecta erat, illum in Siciliam accersit, Episcopumque Agrigenti nuper ex hostilibus recepti circa annum salutis cxcxxxv ordinandum curat Gerlandus etsi invitatus ad hanc dignitatem assumptus est, divinam tamen voluntati resistere noluit. Quare munus pastorale aggressus præcipuum pauperum, peregrinorum, viduarum et orphanorum curam suscepit. Plurimos Judæos et Saracenos, qui in ea urbe remanserant, tum publicis concionibus, tum privatis colloquiis ad Christum convertit. Tandem boni Pastoris officio perfunctus, in caelos v Kalendas Martii ad præmium evolavit. *Hæc ibi non absque mendo anni cxcxxxv, quo non potuit Agrigentinus constitutus fuisse Episcopus, si urbs Kalendis Aprilis unius sequentis capta obsideri, et vi Kalendas Augusti hosti crepta sit, ut supra ex Fazello dicimus: uno necdum præerat Ecclesie Summus Pontifex Urbanus ii, cujus manibus ordinatus dicitur. Elogium ex Saussuro supra delimus.*

11 *Quo loco corpus S. Gerlandi ab initio conditum fuerit, non satis constat. In Breviario Gallicano dicitur inter duas Tribunas ecclesie majoris collocatum: sed post Translationem id factum. Pirrus pag. 276 de Episcopo Gentile agens, asserit ab aliquibus tradi, ob illa cum transferret, inventum fuisse in inferiori parte templi. At de translatione corporis pag. 274 ista scribit:* Fuit etenim Gerlandus multis miraculis ante et post mortem præclarus, et ad ejus sepulchrum confugientes a languoribus sanavit. Ab eo loco, ubi sacrum corpus Gerlandi situm erat, anno rucclax die xx Martii, Indict. vii, Gentilis Episcopus successor certior factus a quodam piissimo Sacerdote, qui ab eodem Divo Gerlando fuerat tertium monitus de corporis translatione, in templum maximum solenni ritu transtulit, atque in arca lignea inter duas Tribunas sanctissimi Sacramenti et Dive Mariæ in sublimi loco erecta honorificentissime condidit. *Aedit Gentilis Episcopus ab anno erccliv, aut forsam præcedente, ad annum,*

D
AUCTORE A II.

aut potius
1101.

non 1104 aut
1109.

Manuscriptus
Martyrologis

B

F

miraculis
chret:

corpus trans-
fertur an
1157.
20 Martii:

annum,

an. 1099.

Construct
templum
Cathedrale:

convertit
Judæos:

successorem
suum præsum-
pti:

mortuus 25
Februarii

an 1109,

A *annum CIOCLXXI aut sequentem. Idem Gentilis, teste etiam Pirro, anno CIOCLXX facultatem fecit Ansaldo Regii palatii Panormitani Castellano, ut in agro Villae novae monasterium S. Trinitatis construeret, et templum S. Georgii Martyris reedificaret, utque in loco, qui dicitur Refesses in honorem S. Mariae aliud exaedificare posset: dummodo Abbas seu Prior obedientiam Ecclesiae Agrigentinae praestet, eamque ter in anno, in Assumptione B. Mariae, in festo S. Jacobi et in Translatione S. Gerlandi visitet. At Raynaldus Episcopus Agrigentinus anno CIOCLXXI, mense Junio, Indict. IV memoratum ecclesiam S. Mariae de Refesio juris suae Ecclesiae, cum omnibus juribus suis ad emphyteosim concessit Presbytero Matthaeo Panormitano Canonico, et Magistro Gniloni Clerico aliisque viginti monachis, ut sub regula S. Benedicti ibi degerent his conditionibus, ut quolibet anno in festo S. Gerlandis Patroni unciam unam auri pro censu solverent, et quod Abbas vel Prior teneatur per se vel per alium Cathedralon ecclesiam Agrigentinam in Translatione B. Gerlandi visitare. Ita verbis donatus ex tabulis Agrigentinis desumpta Pirrus pag. 288. Eodem modo Urso Episcopus Agrigentinus anno CIOCCXIX cessit Peregrino Priori S. Mariae de Adriano ejusque Congregationi monasterium, quod clade bellorum in insula Vestica destructum erat, item ecclesiam S. Nicolai, quae est extra civitatem Agrigentum in urbe veteri cum terris, vel ecclesiam S. Blasii in Camarata, dummodo ipse et successores sibi et successoribus suis obedientiam praestent, ter singulis annis in die Assumptionis B. Mariae, in Dedicatione ecclesiae et Translatione B. Gerlandi veniant, solvantque nomine census tres rotulos cereae. Ita ex tabulis Agrigentinis Pirrus pag. 285. Translationis S. Gerlandi memoria inscripta est ad xx Marti eisdem tabulis Agrigentinis et Martyrologio Siculo Orlandi Cojetani his verbis: Agrigenti translatio S. Gerlandi Episcopi et Confessoris. Eadem leguntur in Ferrarii Catalogo novo.*

B *12. Uerente in das regni S. Gerlandum populi veneratione, ipsius templum cathedrale a Gerlando nomen accepit, quod Pirrus pag. 320 factum asserit anno CIOCCCV, quando illi: templum IX Novembris dicatum est. At pag. 291 ista refert: Anno CIOCCCV, IX Novembris, IV Indict. altare B. Virgini dicatum a B. Gerlando, in Cathedrali templo consecravit Bertoldus Episcopus: ubi sanctorum Apostolorum Jacobi Bartholomaei, Andreae, et Vincentii Martyris, Gregorii Confessoris et Pontificis et Gerlandi reliquias soleanni ritu inclusit, eumque diem consecrationis sacrum fecit. Fuit hic Gregorius, Agrigentinum in Episcopus, cujus brachium thecis argenteis inclusum uservatur: colitur XXII Junii. At praecipua veneratione honorant cives corpus S. Gerlandi, ejusque interressum, teste eodem Pirro, signa divinae virtutis quotidie experiuntur. Fazellus etiam dec. I lib. 6 cap. 1. Nobilitatur, inquit, hodie Agrigentum aede Cathedrali quadrato lapide structa, ac sepulchro D. Gerlandi, primum post exactos Saracenos Agrigentinum Episcopi, miraculis conspicui. Anno XXVII hujus XVII seculi Agrigentinae Ecclesiae consecratus est Episcopus Francisus Trahinæ, qui cathedrale templum exornavit, praecipuam ejus partem, quam Tribunam appellant, perfectit, tribusque auxit magnificis sacellis, quorum unum sanctissimo Christi corpori, alterum D. Gerlando Patrono, extracta ac dedicata, tribus etiam institutis in perpetuum Sacellanis quotidie sacra facturis locupletissime fundavit dotavit exornavitque. Tertium S. Francisco dicatum. Ita Pirrus pag. 318. At pag. 274 haec de cultu ejusdem S. Gerlandi repetit: Agrigenti in Sancti honorem bis in anno solemnitate indicunt, die obitus XXV Februarii, quando etiam brachium thecis argenteis inclusum, et baculum pastorale videnda proponuntur, et XX Martii in memoriam Translationis corporis: sed die Dominica in Albis solemniori omnium Religiosorum processione per urbem sacrum corpus circumducitur, ac per dies XV publicae munitudine instituuntur. Demum addit Pirrus particulas reliquiarum S. Gerlandi Panormi in aede maxima et sacello regio asservari.*

ACTORE Q. U.
ites Translatio celebratur.
inscriptus Martyrologis.

templum Cathedrali consecratur ad honorem ejus an. 1305.
sacellum an. 1307 erigitur.
reliquae ejus ostenduntur.
circumferuntur.
hinc aliquae Panormi.

B. ROBERTI DE ARBRISSELLO

FUNDATORIS ORDINIS FONTIS-EBRALDI,

Prævio commentario discussa Vita.

§ 1. *Ordinis Fontis-Ebraldi a B. Roberto instituti primarium monasterium, nomen, sanctitas.*

Fons-Ebraldi nobile est firmum in Gallia monasterium, unde originem ac nomen trahit celeberrimus Ordo, qui in monachos monachosque distinctum, sed diversa incalentes coenobii, Abbatissu Fontis-Ebraldi, nunquam Generalis Antistita, moderatur. Variè a scriptoribus nomen expressum; usulatus Fons Ebraldi, sive Ebraldi, Gallie Font Ebraldi, appellatur. Alii Fontem Ebraldi vocant, *Willelmus Neubrigensis lib. 1 cap. 45 Ebraldi: Joannes Rex Angliae in diplomate, quod datum die XXX Augusti, anno I regni ipsius, qui erat Christi CIOCCXIX, in Monasterio Angliano pag. 193 extat nunc Fontem Ebraldi, nunc Ebraldi nuncupat: Rogerius Hovardus parte posteriori Annal. ad annum 1177 Frant Everont: Joannes Brompton Abbas Journalsis in Chronico ad eundem annum Ebraldi et Ebraldi: alii aliter.*

2. Factum autem monasterio nomen a fonte loci, in quo situm. De eo ista Baronius tom. 12 Annal. ad ann. 1117 ex vulgari fama: Foruit, inquit, Ebraldum

dum quendam juvenem, genere nobilem, sed moribus corruptis, magna sicariorum manu stipatum, adjacentes vias regis latrociniis olim infestasse, silvasque tunc temporis frequentes inselisse, quarum hodieque reliquiae manent non parvae. Posthac Theologum quendam Parisiensem, eximia doctrinae virum diviniq; verbi concionatozem insignem, Robertum de Abruscellis nomine, eo adventasse, sanctisque exhortationibus suis non modo juvenem illum, ut mores vitamque mutaret, impulsisse; sed multos praeterea omnium generum homines ad despiciendam seculi vanitatem, austeriorisque vitae leges subeundas, permovisse; ad quorum habitationem distincta iisdem in septis monasteria condidit, sua seorsim viris, Virginibus, agrorum, et mulieribus reliquis sollicitando; universe porro congregationi Abbatissam praeposuisse etc. Isto Baronius: qua totidem verbis, eo tamen minime citato, descripsit Mirans lib. 2 Origin. monasticar. cap. 10. Eandemque multo probatius invenit in commentario de Trecentium sanctitate ad an. 1106 num. 8 et seqq. Gevrosius, et verum historicam esse affirmat. Cui vero ea probari queat, contrarium attestante Balduino Tolensi Episcopo, antea Abbate Burgubhensis coenobii, levis pauculis a Fonte Ebraldi distans,

J. D.
AN CIOCLXXI
XXV FEB.
Monasterii
Fontis-Ebraldi
nomen.

nomen ab Ebraldo
pradone circa
an. 1100 con-
verso,
p.

A tantis, et quidem B. Roberti æquali? Nam is num. 16 ita scribit: Locus erat incultus et squalidus, spinetis absitis et repribus, ab antiquo Fons Eyraldi unncupatus, ab hominum cohabitatione sequo-stratus: a Condatensi autem cella quasi duobus distabat milliariis, diucessi adiacens Pictavensi. Si cum eo venit B. Robertus jam ab antiquo is locus Fons-Eyraldi dicebatur, non igitur ab Eyraldo, quem adhuc juvenem illic ipse converterit, nomen duxit.

sed ab antiquo impositum ei loc.

cujus sanctitatem prædixisset fertur S. Martinus:

3 Nolim tamen inficiari, fuisse illic fortassis olim densis in silvis prælonum latibula. Nam vulgo id uocellarum sermonibus celebratur, S. Martini Turonensem Episcopum, cum ad Condatensem sui Episcopatus vicum venisset, quæsisse quis ille esset locus arboribus frequens, quæ tunc eminus spectabat: cumque audisset salutum esse rapinis ac latrociniis infamem, responsisse, olim saltum eum sanctis præventionibus ac religioso cultu Numinis illustratum iri: atque hoc dramam sequingentis post annis evenisse. Ea tamen ipsa narratio nullo veteri testimonio confirmatur.

B

4 Jacet vicus Condatensis (jam oppidum, quod Galli Caniles vocant) in extremis finibus diucessis Turonensis ad Vignnam amnem, qui haud inde procul Ligeri miscetur. Dnobis inde milliariis, ut Baldricus scribit, sive modica Gallica leuca, tritibus a Salmuro oppulo ad Ligerim sito, distat Fons-Ebraldi. Franciscus Ranchinus Andium provinciæ primarius abbas esse scribit Burgulium et Fontem-Ebraldi. At cum de Pictombus opt, Fontem-Ebraldi ut ad Turonam Andiumque confinia, sed in Pictavensi esse dicebat. Gervasius monachus Durobernensis in Chronico ul an. 1177 Fontem-Ebraldi de Andegavia vocat. Et Joannes Bromton ad eundem annum, Rex, inquit, in Andegaviam ad Fontem-Ebraldi pro uno Conventu sanctorum monialium misit. At postea ad annum 1189, Processit, inquit, Ricardus Comes Pictavensis, cum corpore patris sui Henrici II Regis Angliæ, usque ad Fontem Ebraldi in Normannia. In in Normannia illud conobium locavit, quod Normannum primaria erat earum ditionum, quas in Gallia Angliæ Reges possidebant, un memoratæ lapsu, supervacuum est quæverere. Miræus scribit loco citato, in Fonte Ebraldi, intra unum velut oppidi ambitum esse quatuor monasteria, tria monialium, quæ sunt circiter ducentæ, et unum monachorum, qui sunt circiter quadraginta et suum habent Priorem. Ac paulo inferius: Altare majus canobii monachorum Fontis Ebraldi situm est in confinibus diucessis Pictaviensis, Turouensis et Andegavensis. Et hæc aliæque a R. P. Guilhelmo Riche-rio Abbate S. Vincenti Cenoniensis, Fontis Ebraldi olim Visitatore anno 1707 sese accepisse testatur.

est in Andium confinibus,

in Pictavensi diucessi,

jam oppidum cum 4 monasteriis.

C

5 Hoc religiosissimi Ordinis caput, hæc Abbatissæ, quæ toti illi præest, sedes. Voluit enim Fundator, (quo loco antea citato annotat Baronius, et infra clarus patet) ut Abbatissa in omnes tum viros tum feminas jus summum obtineret, statuens ut viri S. Joannis Evangelistæ exemplo Virginibus seu mulieribus parerent: et hæc vicissim, Beatæ Virginis exemplum sequentes, Religiosos tanquam filios amplecterentur. Statuta denique et constitutiones pro utrisque separatim perscripsit. Ac paulo post ait, Ordinem multorum Pontificum authenticis Bullis approbatum, qui eum docent ab illis verbis Christi, Ecce filius tuus, Ecce Mater tua, institutionis suæ originem rationemque petiisse. Edita sunt nuper varia diplomata Summorum Pontificum, qui vel Fundatoris sanctitatem laudant, vel Congregationem ab eo institutam Apostolicæ auctoritatis privilegio munitur. Ita Paschalis in diplomate dato vi Kal. Maii, Indict. xiii, anno Christi 1061, itemque ulio dato Nonis Aprilis, anno Christi 1063, Dilectis in Christo Sororibus sanctimonialibus in monasterio Fontis-Ebraldi omnipotenti Deo servien-

toti Ordini præest Abbatissa.

u Pontificiis approbatum in bullas.

tibus inscripto; quo se fatetur de ipsarum Religionis studiis ardentioribus provocari etc.

6 Callistus II, Turonibus apud Majus-monasterium dato diplomate, xvii Kal. Octob. Ind. xiii, an. 1069, ita loquitur: Dilectæ filiæ Petronillæ Abbatissæ monasterii S. Mariæ de Fonte-Ebraudi, et iis quæ post eam regulariter in eodem regimine successerint in perpetuum. Cum per Pictavensem parochiam pro Ecclesiæ servitio transitum haberemus, venerabilis Fratris nostri Guilhelmi Pictavensis Episcopi suggestionem, ad B. Mariæ de Fonte-Ebraudi monasterium declinavimus: ubi monastici Ordinis disciplinam vigere per omnipotentis Dei misericordiam cognoscentes, locum ipsum cum omnibus ad eum pertinentibus B. Petri decrevimus patrocinio confovere. Unde etiam nostris tanquam B. Petri manibus in honore Beatissimæ et Gloriosissimæ Dei Genitricis semperque Virginiæ Mariæ oratorium dedicavimus. Idemque in alia Bulla: Apud B. Mariæ de Fonte-Ebraudi monasterium, monasticæ religionis disciplina, sicut ipsi præsentibus perspeximus, per omnipotentis Dei gratiam perseverat: unde viri religiosi et Dominum timentes, qui circa ipsum sunt, locum ipsum diligunt, Callisti quoque diucessor Gelasius II, Ubi, inquit, per omnipotentis Dei gratiam ex longo jam tempore maxima religionis observantia custodita est. Postea quoque Innocentius II: Quam spectata et famosa sit religio monasterii Fontis-Ebraldi, quantumque ex ea homini, ipsius gratia cooperante, proveniat etc. Lucius quoque II, qui anno 1134 sedebat, Sane ait Petronillam Abbatissam alloquens, pro ampliori religionis prerogativa, quæ de loco vestro per Dei gratiam longius divulgatur etc. Ipsis etiam idem Pontifex sanctimonialibus compellens, Quoniam de vobis, inquit, valde confidimus, caritatem vestram per omnipotentem Dominum deprecamur, ut ipsæ speciales pro me ad Dominum orationes faciatis, et per omnes Congregationes vestri Ordinis fieri studeatis. 7 Sugerius Abbas S. Dionysii in epistola ad Eugenium in Papa, quam ex MSS. vidit Jacobus Sirmoadus noster in Notis ad Gosfridi Vindonensis epistolam, inter cetera in commendationem sanctimonialium Fontis-Ebraldi ita scribit: Placeat igitur Excellence vestre ab his molestiis (quas nimiam illis facesset Episcopus Pictavensis, Gilbertus Porretinus, ut rear) eas eripere, et ut in pace Deo deserviant, eis in unitudine misericordiarum vestrarum providere, sub protectione Dei cæli, et vestra Apostolica auctoritate confovere et protegere: utpote tantum tantæ religionis locum, quem, cum in partibus illis in scholis essemus, noviter inceptum esse vidimus, et per Dei voluntatem fere ad quatuor aut quinque milia sanctimonialium jam exerevisse audivimus, et gaudemus. Obiit Sugerius meatus anno Christi 1085, ætatis suæ LXX, ut tradit Claudius Robertus.

monasterium illic dicitur Callistus 2.

latioris idem Ordo a Gelasio 2.

Innocente 2,

Luc 2

Eugenio 3 com munitus a Sugerio Ab. F

valor amplificationis.

2 Abbatissa 11 stiblis.

ne reliquit pte 6 illustre.

8 Biennio fere ante Sugerium jam memoratum S. Dionysii apud Parisios Abbatem, anno nimirum 1061, viii Calendas Maii, ut dicitur in Necrologio Fontis Ebraldi, migravit a seculo piæ memoriæ Domina Petronilla, venerabilis monacha, incomparabilis et irrecuperabilis Mater nostra, a Domino nostro Margistro Roberto prima constituta Abbatissa. Idem autem B. Robertus, ut scribit loco citato Baronius, et de eo Miræus, statuerat, ut cum Abbatissa, quam præerat, diem suum clauderet, ea illi succederet, quam Religiosæ ipsæ suis suffragis elegerent. Quod ab illis semper observatum est, quando electionum usus in monasterio permansit. Ceterum et quantum stetit eligendi potestas, et postquam auctoritate Pontificis constituta Abbatissa coeperunt, optimas semper atque memorabiles Abbatissas sortite sunt, vitæ integritate ac sanctitate quæ genere illustrioris:

tametsi

A tametsi peraeque Regum et Principum, aut nobilissimorum certe Equitum filia fuerint.

9 Ex eo tempore celebrata late sanctimonia hujusce Congregationis est, atque in Hispaniam quoque et Angliam hinc accessit sanctimoniales, quae solutam in nonnullis veteribus aliorum Ordinum monasteriis, disciplinam restituerat, aut nova conderat. In Angliam certe anno CXCXXVII evocata, datumque us Ambresburienae in Wiltouensis agrum canobium, quod olim S. Eduardi Regis ac Martyris verbera et interfectrix Alfritha fundavit, traditum in Monasterio Anghcano pag. 191 ex Rogerio Hovedeno. Hujus ista sunt verba ad eum anuum in parte posteriori Annalium: Eodem anno idem Rex Henricus II, expulsis sanctimonialibus de abbacia de Ambresburie propter incontinentiam suam, et per alias domus religiosas in aeternam custodia distribuit, ipsam abbaciam de Aiabresburie dedit Abbatisae et domni de Frunt Everoit (lege Fonte Ebraldi) in perpetuum possidendam: et misso a Frunt Everoit uno conventu sanctimonialium, Richardus Cantuariensis Archiepiscopus intraduxit eas in abbaciam de Ambresburie XI Kal. Junii die Dominica etc. Idem in Chronico Joannis Bromtoni narratur, diciturque Abbatissa illa per mandatum Alexandri III Papae deposita ac sanctimoniales omnes ibidem, quae errorum et vitae suae turpitudinem relinquere, et ordinem Fontis Ebraldi tenere volebant a domo illa disperse. Quibus sic dispersis, Rex in Andegaviam ad Fontem Ebraldi pro uno Conventu sanctarum monialium misit etc. Ubi vides sanctas moniales appellari monachas Fontis Ebraldi. De eadem hac Ambresburienae coloniam agit Gertrudius Dacobernensis in Chronico.

10 Idem Bromton famosum et nobile monasterium Fontis Ebraldi appellat: Guillelmus Neubergensis lib. 1 cap. 15 famosissimum illud monasterium firmanarum de Fonte Ebraudi vocat. Et lib. 3 cap. 25 famosum et nobile monasterium, ac deinde, monasterium celeberrimum religionis titulo inelytum. Willelmus Tyrus, lib. 14 cap. 1 de Matilde, (ipse Mahalem vocat) secunda Fontis-Ebraudi post Petramillam Abbatissa loquens, ita scripsit: Anglorum Regis Henrici (secunda ejus nominis) filia desponsata fuerat: sed interim conventum, sponsus in Angliam navigans, naufragum passus, pelago submersus est: ejus vero sponsa perpetuum virginitatem, in claustrum puellarum religioso admodum apud Fontem Ebraudi sanctimonialium perpetuo vitam duxit. Willelmum Tyrum Suffraganeum fuit, ac dem S. R. E. Cardinalis, Jacobus de Vitrico. Is historice Occidentalis, cap. 20 de monachis nigris scribens, ita inter alia loquitur: Hae autem praedicta diximus, salva pace et reverentia quorundam hujus Ordinis sanctorum et venerabilium conventuum qui adhuc in honestatis et laudabilis conversationis proposito, et religionis distractione perseverant. Ejusmodi sunt Cluniacenses in capite, et in quibusdam eorum membris, a capite non discrepantibus: sicut apud S. Martinum de Campus in Parisiensi civitate, et praeterea monachi religiosi Cantuarienses in Anglia, et illi qui sunt de Allongien in Brabantia, et Sanctimonialis nigris de Fontevraut, cum quibusdam aliis Deo devotis monachorum nigrorum conventibus: quorum caritatem et humilitatem, labores assiduos et onera pene importabilia, novit ille qui eis patientiam et perseverantiam subministrat: ut adis in via deficientibus ipsi ad destinatum sibi brevium festinantes, finem consequuntur optatum.

11 Willelmus quoque Malinesburienis, utraque parte senior, lib. 3 de Regibus Anglorum ita et originem Fontis-Ebraudi describit et praedicat sanctitatem: Hujus Petri (Pictaviensis Episcopi) fuerunt contemporanei et in religione socii Robertus de Arbrisel et

Bernardus Abbas Turinensis, quorum primus omnium hujus temporis sermocinatorum famosissimus et profundissimus, tantum, non spumeus, sed mellea viguit eloquentia, ut hominibus certatim opes congerentibus, illud egregium sanctimonialium monasterium apud Fontem Ebraldi construeret, in quo, tota seculi voluptate castrata, feminarum Deo devotarum quanta nusquam, multitudine in Dei fervet obsequio. Nam praeter ceterarum illecebrarum abdicationem, quantum illud est, quod in nullo loco loquuntur, nisi in Capitulo, proposita a Magistro perennis taciturnitatis regula; quia semel laxato silentio feminarum pronae sunt ad inussitandum frivola?

12 Monet tamen Joannes Picardus Bellovacus ad S. Victorem Parisiis Canonice regularis in Notis ad cap. 15 lib. 1 historiae Neubergensis, has regulares disciplinas, alioquin paulo severiores, fuisse mitigatas auctoritate summi Pontificis sub annum MCCCCL... Maria enim Britanna, Virgo tum puissima, simul et nobilissima, Fontelraldensis Antistita, curarat, ope consilioque virorum prudentium, seligi ex regula S. Benedicti, Robertique institutoris sanctionibus, capita, et diligentius servari in universis suae familiae parthenombus; quaeque videbantur subobscuriora, planius describi. Eorum vero quae duriora censebantur, nempe silentium ubique locorum, nisi in Capitulo, interlicens collocationem, temperatum, ut liceat loqui post preces, ut vocant, Primas: dein post signum ad laborem factum.

§ II. B. Roberti patria. Vitae historia, anniversariam memoria, BEATI ac SANCTI praerogativa muneralio.

Hujus igitur celeberrimi monasterii et Ordinis fundator fuit B. Robertus, Varonum auctores in cognomine, ut observant Andreas Chersanus in epist. 17 lib. 2 Petri Venerabilis, Honoratus Nicquetus noster lib. 1 historiae Fontis-Ebraudi cap. 3, Joannes Baptista Souchetus in Notis ad cap. XI Vitae B. Bernardi de Trivno. Appellatur ergo a Gaufrido in dicta Vita B. Bernardi; de Arbrissello, Arbrissellensis, et cap. 23 si mentum abest, Urbreselen is: de Abruzzo in quadam inscriptione citata a Soucheto, et in MS. Rotensi apud eundem de Abrincello: a Petro Pictaviensi Episcopo in charta data an. 1106, de Herbressello in quadam charta de Arbusculo: de Arbrussello in MS. codice Cenomaniensi opusculorum Geoffrati Fudocimensis: de Brusello a Petro Venerabili: a Joan. Soucheto, de Bruxelles: de Bruxello a Joanne Hyeto citato apud Souchetum; de Arbovecello in quibusdam actis publicis apud Guillelmum Catellum: de Arbricellis in Chronico S. Albani Andegar, de Arbotuel et Arbrisel in chartis Rotensibus: de Arbrisel a Malinesburienis: a Nicqueto d'Arbrussel: Souchetus rectus censet de Arbrissello: nos de Arbrissello retinemus, quod vulgatissimum apud scriptores.

13 Ductum ad a loco natali, exili vico septem leucis distante ab urbe Redonum in Britannia Armorica, qui tunc Arbrissellum vocabatur, teste Baldrico, Dolensi in eadem Britannia Episcopo: nunc vulgo Arhesec dicitur. At Guervosius in Commentariis de Tricassium affirmat, altero ab Augusto Trevarum lapide, vico cui l'Arbrissel nomen: nec auctorem citat ullum, qui eam illi patriam tribuat, nec argumentum praebeat, quo id firmet, praeter unicam illum vocem. Baldricus, qui et Robertum novit, et propequum Fonti Ebraudi Burgundense canobium vidit, et deinde Doli in Britannia Antistes fuit, illum ut cap. 1 Vitae num. 7 Britannice minoris alumnum fuisse, ex pago Rhedonensi oriundum, villae, quae vulgo Arbrissellum inoccupat, indigenam et colonum, ac num. 8 Silvester Redonensis Episcopus

D rigidissimum ubi silentium,

postea mitigatum. E

B Roberti cognomina:

F

patria, non Campagna Trecentis.

scil Britannia Armorica:

AUCTORE G. R. NOT. 23

Ambresburienae in Anglia canobium ita datum:

Ordo ambresburienae scriptoribus laudatus, NOT. 24

inter praecipue florentes secl. 12

A *Episcopus ita eundem Robertum ad se Lutetia accersitum alloquitur : Vides, Frater carissime, quomodo sancta Redonensis Ecclesia, mater tua, sine regimine vacillat. Qua enim ratione Redonensis Ecclesia mater ejus dici potuit, si erat in diocesi Trecentinatus, solumque in patria antehac et Lutetiae versatus?*

Vita duplex, a coarctis scripta

15 Non viderat Guerrosius, quam hic domus B. Roberti geminam vitam, unam, ut diximus, a Baldrico scriptam, alteram ab Religioso Fontis Ebraldi, ejusdem sancti viri discipulo, in quem vulgo Andream fuisse existimant, de quo in ipsa vita eadem vita cap. 6 num. 36 mentio est. Atque ejus videtur in veteri quodam Necrologio ita mentio fieri : in Ilus Augusti obiit Andreas Sacerdos Capellanus Magistri Roberti. Utraque ea Vita e MSS. Fontevaldensibus edita primum ab Michaeli Cosniero oppidi ejusdem Parocho : qui dein alia perscrutatus archimonasterii monumenta, haud pauca nobis submisit sibi in priorem editione desiderata. Vita utraque postea Cosniero mortuo nitidius edita Flexa anno MDCCXCVII, addita ex opposito luculenta paraphrasi Gallica, a P. Joanne Baptista Chevalier Societatis nostrae Presbytero connumata. Omnium vero accuratissime historiam Fontis-Ebraldi Gallice scripsit Honoratus Niequetus noster libris quatuor : quorum primo res a B. Roberto gestas, secundo ejus sanctitatem, tertio Ordinis explicitum instituta : quarto omnium Albatissarum acta succincte enarrant.

not. 25.

16 Quae nunc ordinem illum sanctissimum pari pietatis et prudentiae laude, administrat, secunda et tertiama a Petronilla B. Roberti discipula, est Joanna Baptista de Borbonio, Henrici IV Galliarum Magni Regis filia. Ea cum summo studio ad conservandum, qui adhuc in Ordine vagat, spiritum, religiosaque exercitationis dignitatem, incumbit : tum praesertim sanctissimi Fundatoris Roberti honorem utitur, quibus potest modis amplificare. Eaque causa geminus, quas dicit, Vitae, anno MDCCXLI et MDCCXLVII Flexa editas, ad nos miti curavit, cum aliis libellis, opera praecipue nostri Honorati Niequeti compositis : quorum unus Summorum Pontificum, S. R. E. Cardinalium, Antistitum, Principum, clarorumque scriptorum de B. Roberti Arbrissellensis sanctitate testimonia complectitur : alter inseritur, Gloria B. Roberti de Arbrissello, Ordinis Fontis-Ebraldi fundatoris, sive vite epitome, virtutes, elogia. Tandem, pro summa quam minimam Societatem nostram prosequitur, benevolentia, dignata est nobis per litteras commendare, ut in nostro nosiro de Sanctorum Actis opere locum quoque Vita B. Roberti daremus. Id vero jam antea ultro constitueramus, ut ex usque VII Januarii de B. Vitale Sarumacensi dicta sunt, perspicere licet : quibus nullum tunc adhuc vitam B. Roberti nocti eramus, sed quaedam solum illius e variis scriptoribus eloquia. Non pauca ex duobus haece libellis, historicoque Niequeti, ad illustrandam sancti viri memoriam decerpimus.

not. 26.

honorem ejus Abbatissa Joanna Baptista de Borbonio amplificat.

varia nobiscum volumini-rali nominum in.

17 Non est adhuc quidem Robertus in Caetium tabulas via Pontificis Maximi sententia ascriptus, ut de eo Ecclesiasticam officium recitari Missaeque offerri sacrificium possit : verum id impetrare eadem Joannam Baptista Antistitu omnibus nervis contendit. Urui quoque jam a pluribus annis, ut hic publicis in Ecclesia cultus B. Roberto haberetur, Serenissima Magaça Britanniae Regina, quae saepius super hac re ad Pontificem scripsit, et per Oratorem suum anno MDCCXIV supplicem libellam obtulit, e qua ista referuntur in citata Gloria B. Roberti, unde intelligere quisque possit, quam tandem ratione muta, Caetibus debitum honorem Roberto procurare aggressa sit : In tanto, inquit, Majoris Britanniae tumultu, quo pene jam totum regnum sus deque vertitur... remedium et praesentissimum malorum levamen futurum mihi erit, si insignis alicujus Servi Dei gratiam favoremque mihi conciliem, honorem ipsi in terris procurando, quo ipse in caelis Februarii T. III.

tyu canonici- tionem urget.

uni a Regia Anglia.

pro felici Anglicanarum rerum successu apud Deum advocatus existat. Quare cum omni humilitate supplex peto, ut per Sanctitatem Vestram liceat in Ordine Fontis-Ebraldi Officium dicere et celebrare Missam de V. P. Roberto ejusdem Ordinis Fundatore qui fuit olim acceptissimus, atque adeo Consiliarius Fulconis Junioris Comitis Andegaviae, Turonike et Cenomanie, postea Regis Hierosolymitani, unius ex progenitoribus Serenissimi Regis Majoris Britanniae sponsi mei : cujus etiam antecessores alii, Henricus n. Richardus I, Angliae Reges; ac nonnullae Reginae Anglicanae, Eleonora, Elisabetha, multaque Principissae, in eodem templo, in quo venerabilis Servi Dei reliquiae jacent, sepeliri summa pietate exoptorunt, Ordinemque ab eo fundatum per varias Anglicani regni provincias propagarunt.

D DOCTORE J. B.

18 Hactenus ex Serenissima Regina supplice libello, Rex quoque Christianissimus, ut accipimus de eadem causa ad Innocentium X Pontif. Mar. scriptis, negotiumque urgeri ab Oratore suo mandavit. Urget etiam (ut jam indicavimus, et usdem, quae hic damus, verba in citata Gloria refertur) Excellentiss. et Reverendissima Domina Joanna Baptista a Borbonio, Abbatissa Majoris monasterii, et caput totius Ordinis Fontis Ebraldi. Urget Ordo universus, cum Condatensi B. Martini, aliisque adjacentibus Canonicorum Capitulis; ut eundem Robertum SANCTI nomine constanter hactenus insignitum, utpote vitae sanctitate et magnis in Sanctam Ecclesiam meritis celeberrimum, apostolica eloquentia et constantia praefulgentem, Sancta Romanae Sedi addictissimum, et Apostolicae auctoritatis retinentissimum, perpetuum haereticorum malleum; martyrii avidissimum, et pietatis causa ab impiis quam plurima perpassum, Summorum Pontificum, Antistitum, clarorumque scriptorum commendatione nobilem, justitiae omnis et sanctitatis propugnatorem invictissimum, tot Sanctorum parentem, tot hominum utriusque sexus millia Deo lucratum, omnium cujusque generis miserorum asylum certissimum, cujus sanctitatem caeli crebris miraculis loquitur, terra quotidianis precibus, votis ac donariis testatur, Apostolicae Sedis nutu atque auctoritate colere ut Sanctum liceat.

Rex Gallia,

E alique

quippe cui ex meritis deberi videntur,

19 Quae hic conglobatim celebrantur praecoma, ea partim ante probata, partim suis locis in Vita, atque ex eodem de ejus Gloria libello hac probabuntur. BEATUM certe jam ab annis circiter MCCCXXVII praedixit Baldricus Episcopus, insigni sapientia praeditus scriptor. Ita cap. I num. 7 : Fuit igitur BEATUS (de quo loqui disposuimus) ROBERTUS, Christianae professionis cohaerens et filius. Et nam. 24 Praeter illa, quae fecit B. ROBERTUS miracula. Ac demum num. 25 Annis revolutis et annis, quibusdam indicis sensit B. ROBERTUS fuere summa appropinquare.

quique ante an nos 600 Beatus sit appellatus, F

20 Citati saepius titoria pag. 33 ostendit non Benti solum, sed Sancti titulum Roberto ab omni retro memoria solere tribui : Habet, inquit, et in prisca Litaniarum supplicationibus Ecclesiasticus Ordinis ritus hanc B. P. ROBERTI, post S. Benedicti, invocationem : S. ROMATE, MAGISTER BONE, ORA PRO NOBIS. Et vero hactenus fons ille, qui antiquitus Fons-Ebraldi vocabatur, in honorem B. Roberti, qui ex eo fonte bibit, et in valle, in qua scaturit, monasterium Ordinis caput instituit, non aliter quam Fons S. ROBERTI appellatur. Adeo haec SANCTI appellatio Servo Dei adhaesit, ut communi popularum ore celebratur.

ut postum Sanctus.

21 Antea vero jug 13 ista erant relata : Corpus in Fontis-Ebraldi monasterium magno cum apparatu portatum prosequutus est Leodegarius Archiepiscopus Bituricensis. Obviam sacris reliquiis ierunt Fulco Comes Andegavorum, Radulphus Turonensis Archiepiscopus, Ragnaldus Episcopus Andegavensis, Abbates multi, innumeri Sacerdotes, cum infinita populi

et cujus publice honorum reliquiarum;

ACCITORE 7 D

A populi multitudine. Cor Ursani retentum, ubi honorifica inclusum est pyramide. Ara quæ proxima est, **ARA SANCTI CORIS** appellatur. *Et pag. 29 dicitur Leodegarius Archiepiscopus Bituricensis sepeliri voluisse Ursani, ubi sanctum cor B. P. Roberti magna populorum veneratione colitur. Non veremur ergo, ne quis nos sugillet, qual tam libere eum Beati titulo ornemus, qui jam a 13 annis, et quod excurrit, a gravissimo Antistite ei tribuitur sit, quicquid Sanctus ab immemorabili tempore, unanimi populorum pietate, etiam in sacris Litanii, sit appellatus.*

obiit 24 Febr. anno 1117 :

B quidem constare, ex consensu totius Ordinis, anno eum decessisse cxxxvii Christi, qui secundum Francorum id est avi calculum, cxxxvii dicebatur, cum anni auspiciis a solemnitate Paschalis duceretur, qual demum sub Carolo ix Rege emendatum; veterum festo S. Mathie ista in diem sequentem in Martyrologio Ordinis **Fontis-Ebraldi prælegi**: Eodem die in Biturica patria, apud Ursanum, præclara dormitio Reverendi Domini Roberti de Arbrissel, Doctoris Theologi, venerabilis Presbyteri, ac carissimi Patris nostri : qui vic fuit Christianissimus, Sanctæ Ecclesiæ Lucifer splendidus, et in sancta prædicatione alter quodammodo Paulus. Redonensis diocesis, provincie Britannicæ fuit oriundus fonteque celestis doctrinæ funditus repletus, et in religione probabiliter fundatus, a primo lapide auctor Fontis-Ebraldi, basilicam ejusdemque basilicæ quamplures cellas fundavit, ædificavit, multiplicavitque, et in eisdem locis, Deo inspirante, viros ac mulieres ad serviendum Deo omnipotenti fideiher coadunavit : quos etiam, dum adhuc viveret, et Sanctorum Patrum exemplis et regulis, omnique sana doctrina, verbo et exemplo ad plenum informavit. Hic fortis athleta verbi Domini fidelissimus dispensator, dum ex more suo ad externas nationes prædicationis sanctæ gratia præcederet, apud prædictam locum, quem ipse Deo favente adliverat, qui Ursanus dicitur, et a Biturica civitate duodeviginti milliariis, hoc est, duodecim leucis, disjungitur, vocante Deo, sonax et plenus dierum, viam universæ carnis ingressus est, caelo gaudens, terra plorante, glorioso fine quiescens, corpus terræ spiritumque polo reddidit, anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo decimo septimo.

ejus illo die elogium in Martyrologio Ordinis.

C § III. *B. Roberti sanctitas illustrium virorum testimonio celebrata, ejus sepulchrum.*

Opera præterea fore existimo, si hic ex utroque jam citato opusculo strictam encomia colligam, quibus Roberti virtutes ac sanctimoniam eximii scriptores, aliisque viri illustres, ac præsertim Pontifices decoraverunt. **URBANUS II Pont. Max.** Prædicatorem Apostolicum instituit : intellexit etenim, ut in *Vita* refert **Baldricus**, quod Spiritus sanctus os ejus aperuerit. **PASCALIS II**, magnæ religionis virum, virum venerabilem, dum adhuc viveret, appellavit. **CALLISTUS II** mortuum, bonæ memoriæ, venerabilis memorie : **HONORIUS II**, felicis

B. Robertus laudatus a Summo Pontifice, etiam recentioribus,

recordationis. **LUCIUS II**, bonæ memoriæ, spectatæ religionis Presbyterum. *Delegat a SIXTO IV*, Patrem memoria dignum.

24 Baldricus Episcopus, qui ut superiore § diximus absolute **B. Robertum aliquoties vocat**, alibi virum sanctum et justum nominat. *Alibi ita scribit* : Sanctus igitur Spiritus obediitioni meæ admniculetur, et Domini Roberti mihi sanctitudo suffragetur. *Deinde* : Hunc profecto dixerim, habitaculum Jesu Christi, et organum Spiritus sancti, Responsalem et Vicarium Altissimi, ipsius delibutum sermonibus. *Ac postea* : Dominus Robertus, fons prædicationis, fons religionis, singularis seminiverbii, Doctor illustris et eximius, verbis et operibus admirandus, Vir extollendus et imitandus. *Sed hæc aliique infra in ipso Baldrico hæbet legere.* **Petrus II Episcopus Pictavensis** in instrumento quodam scripto Pictavis anno 1106, Quidam vir apostolicus, inquit, nomine Robertus de Herbressello, verbo divinæ prædicationis sagaciter invigilans, et tonitruo sanctæ exhortationis plures tam viros quam mulieres a seculari luxu revocans, in nostra diocesi ecclesiam quamdam in honore S. Mariæ Virginis fundavit, in loco qui **Fons-Ebraldi** vocatur, quem locum **Aremburgis** uxor **Widonis**, filii **Osmundi**, et **Rivaria** filia ejus, ad ædificandam prædictam ecclesiam sibi dederunt. *Idem Petrus in alio scripto eum vocat virum religiosum, verbo sanctæ prædicationis deditum : idemque alibi, virum magnæ religionis et bonæ opinionis. Gerardus Engolismensis Episcopus vir maximus, nisi erimia virtutum ornamenta postea fovendo Anacleto schismate dedecorasset, bonæ memoriæ ac magnæ sanctitatis virum.*

ab Episcopi,

25 Petrus Abbatialis Abbas, egregium præconem Christi. *Tabula abbatiæ S. Mariæ de Rota*, virum magnæ auctoritatis et infinitæ religionis. **Fulcho Comes Andegavensis**, magnæ religionis et honestatis virum, clarissimum. **Fulcho Junior** item **Andegavorum Comes**, hominem religiosissimum, cujus admirabilis doctrina verbo sanctæ prædicationis et tonitruo sanctæ exhortationis per totam Ecclesiam sua fulget eloquentia. **Aremburgis Comitissa**, **Fulchonis uxor**, magnæ religionis virum, verbo evangelicæ prædicationis sagaciter dispensatorem. *Alii denique, hominem sanctissimum. Andreas autem vitam, quam infra dabimus, ita exoritur* : Ipsius, de quo locutus sum, intercedentibus meritis, Spiritus sancti adsit mihi gratia. *Postea eum vocat Lucernam eremitarum, virum omni ore laudabilem. Abbates, quos B. Robertus consulit, eum de primæ Abbatisse electione ageretur, Tuum, inquit, Carissime Pater, super hæc re potius tenendum est consilium : præsertim cum pro certo sciamus, inter ceteros nostræ ætatis mortales tuum vigere consilium : te enim donavit Deus mundo consiliatorem animarum.*

alique hominibus illustribus,

26 Si quis recentiorum scriptorum de eodem sancto viro testimonia requirat, habet superius § I num. 2 magni Cardinalis Cesaris Baronii : in cujus Annalium eptome ad annum 1117 Henricus Spontanus, Apamiensis in Gallia Episcopus, B. Robertum vocat eximium virum doctrine et probitatis. Antonius Yepes, tom. 7 historia Benedictinæ, hominem pium et sanctum. Claudius Robertus in Gallia Christiana agens de abbata S. Mariæ de Rota, virum magnæ auctoritatis et infinitæ religionis. Egregium quoque illius encomium continere Andreas Saussanus et Jacobus Rinaldus antea citati, qui absolute B. Robertum appellavit.

etiam recentioribus,

27 Plebasque aliorum laudationes collegit ut superavit Leodegarius Archiepiscopus Bituricensis, qui (ut in Gloria B. Roberti dicitur) venerabilis servi Dei reliquias in sua diocesi, in qua obierat, retinere eum non posset integras ; ne tanto Thesouro Bituricensis

oratione funebri ab Archiep. Bituric.

sis

A sis diœcesis penitus orbaretur, saltem cor tandem obtinuit a Petronilla prima Abbatisa, quæ præsens aderat : ipseque defuncti corpus prosecutus usque ad majus monasterium Fontis-Ebraldi : ubi eum oratione fœnebri honestavit, quam *Gulthæ edulit F. Yvo Magistri. Ex ea ista sunt Lotine expressa* : Custodit Dominus corpora Sanctorum suorum : id quod sacre eorum testantur reliquie. Testatur et corpus Patris vesfri, quod licet nullis aromatibus conditum, nihil tetri odoris ad hanc usque diem exhalavit, etiamsi jam a multis diebus exanine remanserit. Quod certissimum est insignis ejus sanctimonie argumentum, quam non nisi abstinentia voluptatum seculi, fervore spiritus, et austero vivendi genere tutatus est. etc.

et Patriarchis comparatus

28 Providerat Deus huic seculo piissimum Patrem Magistrum Robertum, ut quamdiu in vivis ageret, lucerna esset, non abscondita sub modio; quæ peccatorum mentes, pulsus improbitatis tenebris, Solis justitiæ radis illustraret. Quis enim vestrum nescit exinnum illum ereni cultorem, aliis quidem fuisse odorem vitæ in vitam, aliis vero sagittam potentis acutam? Ausim dicere, Reverendo huic Patri non defuisse Josephi patientiam, constantiam Jeremiæ, zelum Phineæ et Tobie caritatem. Davidem refulsit, cum pertransiret in deserto, et per mille vitæ pericula tenderet ad regnum. Particeps fuit consilii et solertiæ Danielis, et Samuelis obtinuit æquitatem. Præcursores Domini imitatus, anachoreticam vitam duxit; herbis famem, sitim frigida dumtaxat levavit, ciliciorumque corpus textit. Paulinæ eloquentiæ participem fuisse aio. etc. Pes fuit claudorum, cæcorum oculus, solatium afflictorum, orphanorum pater, sponsus sanctorum viduarum, Virginum custos et paranymphus, refugium miserorum, vitiorum omnium depulsor, auctor virtutum, concordia dissidentium. etc. Atque hoc postremum mirabile fuisse notatur, in B. Roberto, ut quisque proprium donum habet a Deo, qui dividit singulis prout vult.

Ejus sepulchrum honoratum,

29 Hæc utique ab Archiepiscopo illo dicta in exequiis B. Roberti, cujus mausoleum, ut vocat Baldricus, ante aram majorem, quatuor columnis unquam erat : superiori saxo insculpta ejus effigies : habitus ei sacerdotalis, pedum pastoralæ, manus chryocæ tectæ, insertas digito annulus. Tanta porro illud mausoleum in veneratione fuit, ut olim coram eo vota religiosa nuncuparent sanctimoniales. Anno 1030 novem multoque magnificentius erectum est altare, viii Octobris consecratum a Philippo Caspensi Numetensi tunc Episcopo, qui et reliquias inclusit Deiparæ Virginis, Sanctique Joannis Evangelistæ, (quorum præcipue honori dicantur) aliquas etiam S. Joannis Baptistæ, ac S. Ludovici Regis. Ob hujus aræ submoveri, sub novo stulem posita, perquam affulere elaborato, mausoleum : cujus ad angulos varix e sacra Scriptura sententiæ, nigro in marmore litteris aureis exarata : effigies ejus albo e marmore, cultu sacerdotali, in tumba eadem marmorea recubans. Priore aperto tumulo ossa complura integra reperta sunt : quæ in arculam plumbeam, cum non exigua copia pulveris, in quem cetera erant membra resoluta, itemque pulveribus in sepulchro Petri Pictaven-sis Episcopi repertis, comleta sunt.

innovatum,

addita hac inscriptione.

30 Addita hæc novæ illi tumbæ inscriptio : Venerabilis quondam Robertus de Arbrissello, vir admodum pius, et zelo animarum exæstans, divina, qua plurimum poterat, eloquentia, ad Dei obsequium, ad seculi contemptum, multosque utriusque sexus mortales, qui cum ad deserta loca sequebantur, induxit, eaque occasione Ordinem Fontis Ebraldi primus instituit : variaque domicilia, devoto præsertim femineo sexui, extruenda curavit. Quorum omnium caput

esse voluit hæc monasterium : in quo Abbatissam, D non solum Virginibus ac mulieribus Deo dicatis, sed AUCTORE J. De etiam religiosi viris, præposuit, qui hoc vitæ sequuntur institutum, a sancta Sede Apostolica, jam a sui exordio ad hæc usque tempora, approbatum, variisque privilegiis regibus muneribus auctum. Obiit anno mxxvii. Ejus ossibus ac sacris legendis cineribus Ludovica de Borbonio, hujus cœnobii, atque adeo totius Ordinis Antistita, hoc mausoleum novo pegmate exornatum, totius Ordinis nomine, tamquam parenti optimo, perficiendum curavit anno mdcxxiii.

§ IV. B. Roberti in eremitica et apostolica vita primi socii.

Ex his Roberti encomiis, quæ § 2 num. 18 congesta sunt, unum restat, ut ostendamus sanctitatem ejus miraculis esse cœlitus confirmatam. Sed prius mantissa quedam atterenda est rerum ab eo gestarum, quæ ab utroque Vita scriptore prætermissa, sunt tamen ab antiquis auctoribus traditæ. De primis B. Roberti in Apostolicorum laborum susceptione sociis atque adiutoribus, Guilielmus Neubrigensis, qui se anno mcccxxxv natum testatur lib. 1 de rebus Anglicis cap. 13, jam antea citato, ita scribit : In transmarinis partibus, sicut a majoribus accepi, tres memorabiles viri uno tempore fuere, scilicet Robertus, cognominatus de Arlinculo, Bernardus et Vitalis. Hi non ignobilitate eruditi et spiritu ferventes, circuibant per castella et vicos, seminantesque secundum Isaïam super omnes aquas, de conversione multorum fructus uberes colligebant : pio inter se placito constituto, quod Robertus quidem feminarum communi labore ad meliora conversarum sollicitudinem gereret, Bernardus vero et Vitalis maribus propensius providerent. Robertus itaque famosissimum illud monasterium feminarum de Fonte Ebraldi construxit, et regularibus disciplinis informavit : Bernardus vero apud Tyrociam, et Vitalis apud Saviniacum monachis regulariter institutis, suos quisque ab aliis per quasdam præceptorum proprietates distinxit. Cumque ex his tribus radicibus servorum atque ancillarum Dei per diversas provincias religiosa germina pullularent, quidam Saviniacenses monachi Bellelandam nostram condiderunt. Quæ quidem ita accipienda sunt, qual cum Bernardus ac Vitalis virorum congregationes instituerunt; Robertus etiam feminas aggregavit, ac præcipuo quidem studio, ut quarum spiritali ministerio viros, seque adeo ipsum subjecerit : quare ad hunc præcipue famulæ, etiam fortassis quæ a duobus illis erant conversæ, accurrebant.

E B. Robertus cum BB. Bernardus et Vitale prædicat :

Isa 31. 20

hi virorum :

ille feminarum cœnobium instituit :

F

32 Quæ vero ratione inter sanctos illos viros amicitia conluerit, ita in B. Bernardi Pontrensis, primi Abbatis Tyransenis, Vita, tradit Gaufridus Grosanus auctor coetaneus cap. xi. Nam Bernardus cum cœnobium S. Savini Prioris titulu administraret, Gervasio Abbate peregre profecto, jamque mortuo; cognita (ut ille scripserit ait) monachorum voluntate, qui eum sibi Abbatem facere disponebant, clam discessit ab eis, rem sibi a multis annis desideratam quærere intendens, scilicet anachoreticæ vitæ studium, et ut sibi victum acquirere labore manuum. Manebat autem non multum longe a monasterio S. Savini vir quidam venerabilis et religiosus eremita, Petrus nomine de Stellis, qui illius postea monasterii fundator extitit, quod Fons Gombandi dicitur. Ad quem Bernardus divertens, eo quod sibi jam antea notus ac familiaris esset, causam, qua venisset, aperuit. Quem Petrus magna cum animi alacritate suscepit : sed quia in vicinia monachorum erat, qui eum invitum Albatem sibi facere satagebant, illum diu secum, licet nimis exoptaret, tenere non potuit. Bernardus vero exæstans cum desiderio jam optato pauperatis

Bernardus ne Abbas fieret

ad Petrum de Stellis fugerat,

A paupertatis ac solitudinis; tum vehementer reformidans, quod, nisi citius recederet, Abbas, implicandus sollicitudinibus curæ pastoralis, impellente Abbate suo vel Episcopo, coactus fieret; Petrum obnoxius rogabat, ut se inde citius latenterque subduceret, atque ad ignotas remotissimæ regionis solitudines perduceret. Petrus itaque precibus rogantis acquiescens, factus ductor itineris, quod postulabat complavit. Erant autem in confinio Cenomanicæ Britannicæque regionis vaste solitudines, quæ tunc temporis, quasi altera Aegyptus, florebant multitudine eremitarum per diversas cellulas habitantium, virorum sanctorum ac propter excellentiam religionis famosorum. Inter quos erant principes et magistri Robertus de Abresello, atque Vitalis de Mauritio, Radolphus quoque de Pusteia, qui postea fundatores extiterunt multarum atque magnarum congregationum; quibus divina dispositio per Petrum, qui eos antea noverat, hunc quartum adjungere curavit, ut illis tribus quarto adjuncto firma fieret quadratura, quæ postea magna et lata ædificia erat portatura.

B *33 Pergit deinceps cap. XII.* Petrus vero de Stellis multorum dierum itinere confecto pervenit ad Dominum Vitalem, unum ex suprascriptis, quos principes et magistros eremitarum fuisse jam diximus. Ita illi. Fuit autem Radolphus (qui hic cum tribus illis Sanctis eremitis jungitur) magister quoque sanctimonialium, utdem ut B. Robertus. De eo Joannes Baptista Souchetus Carnotensis Canonicus in Observationibus ad cap. XI Vita B. Bernardi pag. 187 ita scribit: Fuit Radolphus primus Mendicionis asceterii, quod nunc S. Jovinis de Marnis in Pietonibus dicitur, monachus; deinde eremi cultor; ad extremum director et procurator (quo nomine etiam Robertus Arbressellensis in elenco colicis Cenomanici apud Simonium in observationibus ad 47 epist. lib. 4 Godfridi Vindocinensis appellatur, pro fundatore) S. Sulptii monialium; apud quas hominem exiit xvii Kal. Septemb. cxxxiii, et in ipsarum ecclesia, magna sanctitatis opinione, situs est.

C *34* Illa porro sanctorum virorum in solitudine, commemoratio contigit post concilium Claramontanum, quod anno cxxxv habitum est; ante tamen Pictavense, quod voc. De hoc Ivo Carnotensis epist. 211 ad Radolphum Remorum Archiepiscopum: Computaverunt eundem consanguinitatem alio tempore in prædicta Curia (scilicet Domini Papæ, ut ante dixi) legati Fulconis Andegavensis Comitis, et proleverunt, cum accusaretur Rex Francorum Philippus, quod eodem Comiti consanguineo suo uxorem suam subtraxerat, quam etiam illicite retinebat. Propter quam accusationem, et patris scelus comprobationem excommunicatus est Rex a Domino Papa Urbano in Claramontensi concilio. Et cum post factum divortium prædictus Rex esset reversus ad prædictæ mulieris consortium, excommunicatus est in Pictavensi concilio a Cardinalibus Joanne et Benedicto. Meminit et alibi Ivo illius concilii: cujus Canones ad eum annum recitat Baronus in Annalibus. Adferunt eadem concilio R. Robertus de Arbrissello et B. Bernardus de Tirono, ut in hujus Vita cap. 23 narrat Gaufridus: Per idem tempus, inquit, duo Cardinales Joannes atque Benedictus, Apostolicæ Sedis legatione fungentes, ad urbem Pictavim concilium convocarunt, in quo cxi Patres adfuerunt: qui et Philippum Regem Francorum, propter Fulconis Consulis Andegavensis uxorem, quam in adulterio tenebat, anathematis vindicta percusserunt.

35 Qua excommunicatione comperta, Guillelmus Dux Aquitanorum, qui alevat, totius pudicitia ac sanctitatis nimis, timeus ne similem vindictam pro consimilibus culpis patretur, nimio furor suc-

census, jussit illos omnes deprædari, flagellari, occidi. Quod ministris suis facere incipientibus, Pontifices et Abbates huc illucque diffugiunt, et ut temporalem vitam retinerent, tuta latibula querere contendunt. At vero Bernardus atque Robertus Orbresellensis, qui concilio intererant, fortissimi justitiæ propugnatores, ac totius iniquitatis et injustitiæ expugnatores, aliis turpiter diffugiuntibus, ita immobiles constantesque persistenterunt, ut nec ab incepto excommunicationis desisterent; sed pro Christo mortem vel contumeliam pati gloriosissimum ducerent: et quamvis eis persecutores mortem non intulerint, isti, quantum in ipsis est, martyrium per-tulerunt.

36 Souchetus ex Chronico Maleacensi apud Bestium citato, ista notat: xiii Kalend. Novembris fuit concilium, quod tenuerunt duo Cardinales Joannes et Benedictus..... nni eorum Joanni nomine, apparuit S. Hilarius, et dixit ei confirmando: Joannes noli timere, viriliter age, eras ero tecum: et excommunicavit Regem Philippum. Joannes Bouchetus in Annalibus Aquitanicæ parte 3 cap. 2 tradit, cum Rex cogendum Pictavis concilium diceret, a Guilielmo Duce Aquitanicæ et Comite Pictavensi agnato suo petuisse, ne in urbe sua talem sibi injuriam inferri poteretur: mandasse illi Guilielmum, ut urbe Legatis ceterisque Antistitis illico excederent: unum et Legatis spatium deliberandi postulasse, eoque nocte insequente S. Hilarius apparuisse, et ne minus Ducis terreretur monuisse, ei enim se adfuturum: Duxem, cum ei Legatus postredie hoc retulisset, permisisse ut pro arbitrio cuncta perficeret. Idem apud Baronium ex Boucheto narratur, et in Notis ad concilium Pictavense tom. 26 Concediorum, ut edita Parisiis sunt et Regio typographo. De eodem concilio agitur in fragmento historie Francorum tom. 4 Chesnei, sed nulla ibi mentio apparitionis S. Hilarii. Dux ille Guilielmus, cujus hic mentio est, pater fuit Guilielmi, quem S. Bernardus Claravallensis a schismate ad deferendum legitimo Pontifici obedientiam revocant. De patre egyptus x Februarii ad S. Guilielmi Eremitæ Vitam § tertio ac postea de filio.

37 Erat illius concilii Pictavensis tempore B. Bernardus Abbas monasterii S. Cypriani juxta Pictavos. Robertus abbatum de Rota forsam jam dimiserat, aut certe moro dimisit, uti et Bernardus suam. De hoc Gaufridus cap. 24 Vita epus: Exestians amore paupertatis ac solitudinis, ad secretum eremi, a quo fraudulenta violentia abstractus fuerat, rediit, et mentem suam, quæ ibi remanserat, invenit. Qui Domino Roberto de Arbrissello atque Vitali de Mauritio, quorum jam superius mentionem fecimus conjunctis, Gallianas regiones nudis pedibus peragrabant: in villis castellis atque urbibus verbum Dei prædicabant, homines ab erroribus vitæ suæ eruentes, quasi validi ac robustissimi arietes Divinæ potentia viribus aduti, muros infidelitatis atque vitiorum impellentes confringebant, corda hominum ab errore caducarum rerum evellebant, mala eorum colloquia bonos mores corrumpentia destruebant, malorum operum nequitas disperdebant, totius iniquitatis coaditum congeriem dissipabant, virtutes, Deo auctore, cordibus eorum inserentes plantabant, et plantitas exemplo corroborantes ædificabant: et quantumvis mortuorum cadaverum resuscitatores non essent, quod magis est faciebant, id est, annas in peccatis mortuas vivificabant, et vivificatas Deo veræ vitæ conjungebant. Talia igitur signa facientes, quandoque simul, aliquando vero singulatim diversas provincias circumabant; quibus, machinante diabolo, tribulationes non deerant.

38 Idem scriptor cap. 42. Dum igitur Bernardus monasterium suum ædificaret in Franconia, Robertus Arbressellensis suum construxerat in Aquitania, Radolphus

a quo in eremum ductus ad BB. Robertum, et Vitalem, ac Radolphum

postea fundatorem canobii monialium,

Pictavensi concilio anno 1100

Interfuit BB. Robertus et Bernardus,

D nec mortis periculo motus,

uti nec Legatus Apostolicus, qui a S. Hilario in somnis confirmatus

E Regem excommunicat.

F B. Robertus cum BB. Bernardo et Vitale, per Galliam prædicat,

maximo fructu,

quasiq; in ruculo:

singuli in diversis provinciis proprium Ordinem instituerunt.

A Radulphus Fusteiensis in Britannia, Vitalis vero de Mauritio suo fabricabat in Normannia : quorum superius arboriter, longe a se positos, et in diversis regionibus separatos manere voluit, quia tot et tanta unusquisque illorum monasteria construxit, ut una eos regio minime caperet, una provincia congregationibus ab illis adunatis, minime sufficeret. Ita ille, Conditum a B. Bernardo monasterium SS. Trinitatis de Tironio in Carnotensi est diocesi. Fontis Ebraldi, ut antea dictum, ultra Ligernia, qui limes Arctous est Aquitanie. Saviniacum in Abruncensi diocesi, extrema Normannia ora, Cisterciensibus deinde institutus addictum a Venerabili Serlone, cum natus xviii, idque anno cccciii, Eugenii in Pontificis Max. auctoritate. Radulphus S. Sulpitii cenobium sanctimoniam apud Redonas construxit. Enumerat singillatim Souchetus, in Observationibus ad dictum xlii caput Gaufridi, monasteria omnia quae a Saviniaco, quaeque a Tironio, et Fonte Ebraldi dependent.

§ V. B. Roberti miracula.

B. Robertus illustratus miraculis,

Veniemus nunc ad miracula. Recte auctor Glorise B. Roberti, in ipso principio opusculi : Commendarunt ejus sanctitudinem Summi Pontifices, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Historici varique scriptores : qua sit in existimatione sanctitatis, testatur qui sacris reliquiis habetur honor, et veneratio : testantur etiam Miracula.

non solum spiritualibus

in animarum curacione,

40 Baldricus Episcopus sola ea videtur vel perspectu habuisse vel publicare voluisse, quae in animarum curacionibus facta ab eo erant miracula : Exprimat quis, inquit in Vita quid seuserit : ego audacter dico, Robertum in miraculis copiosum, super demones imperiosum, super terrenos Principes gloriosum. Quis enim nostri temporis tot languidos curavit, tot leprosos mundavit, tot mortuos suscitavit? Qui de terra est, terrena loquitur, et miracula in corporibus admiratur : qui autem spiritualis est, languidos et leprosos, mortuos quoque convalescere testatur, quando quilibet animabus languidis et leprosis suscitandis consulit et medetur. Denique (ut omnium pace dixerim) per quem Pastorum tot locutus est, tot operatus est Dominus? His consonant, quae § superiore, num. 37 de B. Roberto Beatoque Bernardo a Gaufrido scripta retulimus, majusque vos fecisse, dum animas in peccatis mortuas vivificabant, et vivificatas Deo vere : vita conjungebant : quam si corporum morbos gravissimos ac vulnera persenuissent.

aliquo Ordinis institutione ac mica propolitione,

41 Quod vero optari miraculum illustris potest, quam Ordo religiosus praerularis ab eo institutus conformatus, itaque dilatatus, ut eo superstiti capitum tria millia censerentur, cenobia triginta et, quod caput est, post tot secula constanti floreus opinione sanctitatis ; non sine manifesto Fundatoris sui apud Deum patrocinio? Memini ante annos circiter xlv cum apud Matthiam Horum Archiepiscopum Mechliniensem ac Belgici nostri Primum sermo incidisset, de B. Ignatio Societatis nostrae parente in Sanctorum tabulis referendo, et duxisset nonnemo ut ea res perageretur miracula proferri debere ; dixisse sapientissimum illum gravissimumque Antistitem, non ubi se miracula desiderare praeter ipsam Societatem ab eo comitam : se amplius Archiepiscopatus preventibus, Principum Alberti et Isabellae Austriacarum favore, secundis Cleri univrsaque Ordinum studiis subnixum, tot annis in seminario erigendo laborare ; cum ille nullis fortunae praesidiis, nulla Principum gratia aut commendatione fretus, exiguo tempore, tantam religiosorum hominum congregationem instituerit, viderique optimis firmatam legibus, ad ultima terrarum propagatam, uberrimis afferentem fructus. Idem profecto de Fontis-Ebraldi Ordine dici merito potest ; neque coaliscere tantillo tempore potuisse

et constanti hac usque fide ;

hominis unius industria, sine peculiari auxilio numinis ; neque tandem rigere in eo studium perfectionis, nisi celo receptus Fundator, illius identidem curam gereret. sancta excideret caelesti ope desideria, labores proveheret sanctimonialium iuxta ac monachorum.

D AUCTORE : P.

42 Non deservit tamen etiam eo Roberto quae mortales praerogative saltem, externi miracula. In Gallieani Martyrologii Corollario ita de eo scribit Andreas Saussains : In omni sanctitate consummatus, apud Ursanum monasterium feliciter expiravit, siquid postea clarificatus divinis, quibus etiamnum coruscet. Jacobus Ramaldus in Liliis Gallie sanctae supracitatis : Ab Ursonio cenobio, pugnis et victoriis suis debitas accepturus coronas, in caelum abscessit, dum hic triumphat in miraculis. Nec mirum a Baldrico quae post B. Roberti mortem contigerunt, miracula nulla commemorari, cum brevi post ejus decessum temporis lapsio spatio vitam ejus nulum quam succucite collegerit. Audrens vero illa fore solum prosecutus est, quo extremo tempore Robertus gessit. Speciem non vanam habere miraculi visum Leodegario Archiepiscopo ut ipse supra § 3 num. 27 testatur, quod corpus ejus, licet nullis aromatibus conditum, nihil tetri odoris exhalaret, etiamsi multis diebus exanime remanserit. Quod certissimum est, inquit, insignis ejus sanctimoniae argumentum.

sed alius exterius :

corpus ejus exanime dnu non inale olet :

43 Recentiora quidem narrat Nicquetus in historia Fontebraudensi : atque hoc quidem cor lib. i cap. 36 primum fuit ut diximus, cor B. Roberti in templo cenobii Ursani pyramidi marmorea impositum, tres alte pedes, quo etiamnum ibi visitur altari primario ad coram Evangelii, ut vocant, situs propinqua, ad templi parietem. Novi tamen integra nunc est : anno enim cccclxxx cum Dux Bipontinus cum Germanicus copias ad hereticorum auxilia remisset in Galliam ; quidam ejus miles cum infringere cupiens, ictibus aliquot contudit. Neque desuit caelestis vindicta : caecitate percutitur sacrilegus, et, ut quidam tendiderunt, brachii alterius rigore. Sed mox velut translato in unum lumine, cur ea sibi inflata sit poena agnoscat, flagitium detestatur, et unde ulortum erat, haerensim : rovet novendibus illis peragendas in praecedibus exenbas : atque his fuit illi restituitur videntis facultas. Ita memrant etiamnum Ursani incolae, qui a parentibus suis, testibus oculatis, acceperunt.

miles haereticus violatus ejus reliquiis percutitur caecitate :

conversus, post dies 9 visum recepit :

44 In eodem Ursanensi vixit anno cccclxxxiv, ubi B. Roberti cor asservatur, (quod populus Cor sanctum appellat, et magna frequentat et veneratur pietate) crepere Missae de sanctissima Trinitate celebrari, quibus gratiae agerentur Deo pro eximias deus sancto illi vno divinitus collatis. Tam vero suavissimo odore ultro eadem completa est aedes, caelesti quodam et invisibili suffitu. Palam ut testata ejus cenobia sanctimoniales, quorum apud Nicquetum lib. 2 cap. 13 expressa nomina, ac Hugualtus medicus atque alii, quibus intra septem monasterii ad infirmarum curacionem ingredi fas est. Eundem mirare perrepsisse se Ludovicus Perrierus ordinis ejusdem Sacervus, tum Ursani coram sancto illo Corde, tum in Fontebraudi coram intra cellam suam aliquas B. Roberti reliquias haberet, testatus est.

suavis odor at Cor Sanctum,

atque B. Roberti reliquias :

45 In eodem Ursanensi monasterio Sorori Gabrielae d'Assy brachium utrumque paralyti dissolutum fuit a Decembri anni cccclxxxii ad menses omnino quinque. Plurima admota medicamenta, irrito labore. Tandem serui secunda Paschae, die xvii Aprilis, placuit horis xl assiduis fieri preces, quibus Divina bonitas ad succiendendum infirmam, eoque modo manifestandum sancti Fundatoris gloriam flecteretur : sumptaque ab omnibus cum in furem sacra Eucharistia, Gabrielae restituta divinitus sanitas est : idque omnium earum, medicorum suprascripti testimonio confirmatur.

illius ope curata paralyti,

46 Joannae Mousier Ursanensi religiosa sinistrae mammae tetrum carcinoma, nucis magnitudine, mensibus

carcinomia,

A bus aliquot exercebat. Implorata identidem B. Roberti ope, nulla preterea adhibita medicina, festo omnium Sanctorum, anni MDCCXXXIV, resedit malum, omninoque evanuit. Testato il ipsa, ac medicus.

47 Anno MDCCXXXV Caudunus in Borbonio Henricum Assium acuta febris pene ad extrema deluxerat: frustra erat ars omnis medicorum: matris Margarete Lassaigne animum subit recordatio miraculorum, que fieri B. Roberti meritis dicerentur: votum ei nuncupat: momento remittit febris, relique puero salus.

48 Concludam hac caput verbis hinc, que in Gloria B. Roberti pag. 49 leguntur: Quam multi vero variis morbis liberati, Servi Dei invocatione, aut aliquo ad ejus sepulchrum exhibitu cultu, vel hausta fontis aqua, cui nomen a S. Roberto, videre est in informatione facta anno MDCCXXIV mense Junio, monasterio Fontis-Ebraldi, auctoritate Illustriss. et Reverendiss. Domini Episcopi Pictavensis. Et quoniam jam apud sanctam Sedem Apostolicam argetur ejus Canonizatio, pergat Deus mirabilibus signis servi sui prodere sanctitatem.

§ VI. Refutatur epistola sub nomine Goffridi Vindocinensis Abbatis contra B. Robertum conficta.

B riusquam B. Roberti Vitam a duobus coarctis scriptoribus edam proficimus; maculam unam, que posset universa, et que jam memorata sunt a nobis, et que in Vita memorabuntur, illius decora affuscare, sentio hic obiter deterrere oportere. Ea aspersa est ex probrosa epistola, que in libro 4 Epistolarum Goffridi Vindocinensis Abbatis numero quadragesima septima extat, hoc titulo: Goffridus Vindocinensis monasterii humilis servus, suo in Christo multum dilecto fratri, servare molam discretionis, et terminis, quos patres posuerunt, esse contentum. In ipsa deinde conficta epistola: In nullo agere, proter in quod est agendum, est Angelica perfectio: quam habere minime potest, quando hic sumus, nostra conditio. Dum igitur non habemus perfectionem Angeli, nullatenus habeamus presumptionem diaboli. Hec idcirco, venerabilis frater, proposuimus; quia te taba egisse, et adhuc agere, fama discurrere sinistra audivimus; que si vera sunt, ut nulla excusatione illa defendas, sed cum omni festinatione corrigas, tuam simplicitatem germane caritatis visceribus commoneamus. Audivimus enim, quotiam circa sexum femineum, ipse regendum epistoli, duobus modis, altero alteri prorsus contrario, te ita sollicitum reddis, quod modo in utroque modum discretionis penitus excedis. Feminarum quasdam (ut dicitur) minus familiariter tecum habitare permittis: quibus privata verba sapius loqueris, et cum ipsis etiam, et inter ipsas noctu frequenter cubare non erubescis. Hinc tibi videris, ut asseris, Dominum Salvatoris digne bigulare Crucem, cum extinguere conaris male accensum carnis ardorem. Hoc si modo agis, vel aliquando egisti, novum et inauditum, sed infructuosum genus martyri invenisti.

50 Ac quibusdam in eandem sententiam interjectis, hinc adduntur: Tu quidem in mundo quasi montem excelsum ascendisti; ac per hoc in te linguas et oculos hominum convertisti. Ergo stans in monte, videris curruas: nec per martyrion Martyribus sanctis penitus ignotum, religiose vite principio notam infamie derelinquas. Nulla etiam tua actione mundo, qui pene totus te sequitur, suscite scandalum. Nam fieret tibi damnatio gravior, ruina plurimorum. Matherum quibusdam, sicut fama sparsit, et nos ante diximus, saepe privatim loqueris, et eorum accolitu novo quodam martyrii genere cruciaris. Illis siquidem te semper sermone jocundum ostendis, et ula-

erem actione, omneque genus humanitatis exhibes, nulla servata parcitate. Aliis vero, si quando cum ipsis loqueris, semper locutione nimis durus appares, nimis districtus correctione: illas etiam fame et siti ac nuditate crucias, omni relicta pietate, etc. Ac tandem epistolam ita scriptor concludit: Vale, et nos tuarum sanctorum precum, suppliciter precamur, participes effice.

51 Ea omni tempore demonis rursus fuit, ut quos videret viro, prestantes virtute ac scientia, ad aliorum simul procurandam salutem incumbere: neque ullis ipsius circumveniri fraudibus, revocarique a proposito colenda et aliis inculcanda pietatis posse; ris infamiam aliquam invivere conaretur, doctrina eorum aut moribus in suspicionem adductis: ita futurum ratus, ut si que erroris aut etiam ignorantie opinio, si que cupiditatis, si que hbalinis, aut certe levitatis, excitata foret; continuo spernerentur, vitarentur, et que antea seminarum salutaria consilia abjicerentur. Nihil opus est il exemplis confirmare, quando Christum ipsum, sapientiam eternam, omnis sanctimonie auctorem, nefarii homines volentium esse ac blasphemum, et demonum opera ad faciendum miracula uti joctantur.

52 Precipue tamen si quis feminis ad sanctiorem vitam informandis operum nature ceperit; infamia enim turpitudinis alivus notare satagnat demonis hoc in negotio admistri. Num cum sint femine natura magis verecunde ac timida; illico, si quid tale audierint verobuntur, ne subdolis sermionibus vel pudori suo sensim lites inferatur, vel honestati certe nominis probrum consciscatur. S. Hieronymus summus ille et castissimus doctor, quod quibusdam matronis ac Virginitas Romanis, quarum erat eximia in studio puritatis sedulitas, sacras Scripturas expoueret; tractatus est a multis ut hoiarum parum pudens, precipue cum ex luzzi pompisque seculi munus remississent. Testatur ipse et refellit invidiarum hoc in genere calumnias epist. 99 ad Asellum ubi hinc inter alia scribit: Pene crebro triennium cum eis vixi. Multa me Virginitum crebro turba circumdedit. Divinos libros, ut potui, saepe multis disserui: lectio assiduitatem, assiduitas familiaritatem, familiaritas fiduciam fecerat. Dicant quid unquam in me aliter senserint, quam Christianum decebat? Pecuniam cujusquam accepi? munere vel parva vel magna non sprevi? in manu mea res alicujus insumit? obliquus sermo, oculus petulantis fuit? Nihil mihi aliud obijcitur, nisi sexus meus: et hoc nunquam obijcitur nisi cum Hierosolyma Paula et Melania proficiscuntur. Ac paulo post: Antequam domum S. Paulae nossem, totius in me urbis studia consonabant: omnium pene judicio dignum summo sacerdotio decernebar. Beata memorie Damasus meus sermo erat: dicebar sanctus, dicebar humilis et discretus. Numquid domum alicujus lascivioris ingressus sum? Numquid me vestes sericæ, nitentes gemme, picta facies, auri rapuit ambitio? Nulla fuit aba Romæ matronarum, que meam posset edomare mentem, nisi lugens, atque jejuans, squallens sordibus, fletibus pene cæcata, quam continuis noctibus misericordiam Domini deprecantem Sol saepe deprehendit? Cujus canticum psalmi, sermo Evangelium, deliciae continentia, vita jejunium? Nulla me potuit alia delectare, nisi illa, quam manducantem nunquam vidi? Sed postquam eam pro merito castitatis venerari, colere, suspicere ceppi, oianes me illico deseruere virtutes! O invidia primum mordax tui! o Sathanae caliditas semper sancta persequens? Plura adjicit in eandem sensum.

53 Si cujus autem ejusmodi mystagogi ita publice produta est virtus, ut nulla in eum flagitii videri suspicio possit; aliquid commiserunt improbi homines, quo notam illi aliquam saltem temeritatis, imitarique sui fiducie, impugnant. Notus ille in nostris annalibus religiosissimi

AUCTORES I. B.

febris maligna.

morbi alii:

ANIMADV. PAP 61

de quibus publica sumpta informatio.

B. Robertus in epistola nomine Goffridi Vindocinensis edito,

accusatur de epistola cum feminis familiaritate, ac temeritate,

adversus alias asperitate.

Semper alienam salutem inane procurantes impetuntur calumnia.

Præserim si feminas ad Deum convertunt,

ut S. Hieronymus tibi acclisise queritur:

F

A giosissimi ordinis professor, qui cum parum æquo in nostros homines esset animo, nec ferret totius populi sermonibus eorum celebrari integritatem, et circumspiciam cum omni ordine et seruo conuersandi rationem; sparsit in vulgus, eos peregrinæ cuiusdam herbæ præsidio libidinis motum reprimere. Atrocior fuit, quæ in sanctissimum virum Robertum de Arbrusello, conjuncta calumnia est, vel dissipatis per ora hominum sinistris rumoribus, vel conficta, sub Goffridi veri gravissimi nomine, quam dicitur, epistola. At hujus auctor epistola, se ra quæ scribit, fama discurrere sinistra audivisse. Qui vero potuit ea discurrere fama, cum ita arcte ab aspectu, etiam religiosorum ejusdem instituti, arceantur sanctimoniales, ut ne quidem Abbatissa, Drona, Priorissa, si morbo correpta confiteri vellet, ad lectum accerseri Sacerdotem possit; sed his verbis in constitutionibus præscriptum sit, opud Nicquetum lib. 3 cap. 12, ut, quæcumque illa sit, ad Capellam transportata, ibi confiteatur et communicetur, et communicata, egresso Sacerdote, ad lectum reportetur. Qui ergo ad eas sic conclusas accedere Robertus, vel ipse aut cum poterant? aut cui credibile sit, qui tanta cura eorum consulere voluerit puloris securitati, ipsum cum ita etiam noctu versatum esse?

B Si porro ea late fama manaret, ut usque in Carnutes ad Goffridum pertingeret, quomodo non ad Pictavensem Episcopum viciniam pervenit, essetque ne Robertum ita lacerantem apud Pontificem commendaret, aut etiam in sua diocesi toleraret? Quomodo non ea dem fama alio quopiam modo aulum Pontificis afflarit, ubi raro ignorantur res eæ, quæ de viris Ecclesiasticis, præsertim non longe summis, censura dignæ narrantur? At non illi tanto favore Robertum essent prosecuti, non tam amplis privilegiis ordine ornassent, si quid simile ipsis vel leviter suboluisset. Non tanto numero huc se ordini addixissent honestissime nutrone ac Virgines, si quid tale occulissem enquam audissent: non ei adhaerere tot viri potuissent, si se sensissent ejus exemplo in tales conjici illecebras. Quil sancti ejus sodales Bernardus et Vitalis? Et præcipue feminis erudiendis tradidissent, velut precutari ad eam rem industria divinitus dotata, velut imprudentiæ vel impudentiæ potius, obnoxium essent suspecti? aut non ad illos quoque fama eadem pervenisset, atque a suis eos monasteriis excussisset, ut illi in faciem resisterent? Vere enim reprehensibilis fuisset, si tale quid tentasset. Spiritus pietatis ac timoris Dei qua ratione accendi ferruque poterat in mulierum animis, quas plurimas et peccatorum casu extraerat, si non quam longissime eas ab omni abstruabat ejusmodi delictamento? Favissent igitur plii Berliat, si qui, etiam per jocum, de viro sanctissimo tale quicquam dixerunt. Nec reor quemquam Christianæ disciplinæ aden rudem, qui ista viro pro ac sapienti venire in auctum potuisse existimet.

C Quid ergo Goffridus, cur tanto potuere verborum amicum reprehendit, si non credidit? Cur non potius scripsit, se probum ejusmodi invidisse, sed credere non potuisse? Non inficior, veros quosdam zelo vehementi præditos etiam aliqui doctos nonnumquam quæ conficta sunt in pios homines crimina, etiam ab uno illa alterove solum audierint, us fidem tribuere; aut saltem, quia metuant ut vera sint, graevus us auditis commoveri. Possent, nisi reverentia, quam debemus religiosæ antiquitati, retaret, proferre nonnullis, qui vel unius relatione, etiam falsa, vel temere exaggerata, violentum in quosdam styliam contorsere. An hic etiam scriptor humani aliquid passus, et petuhntis alicujus hominis diceretur, lanam discurrantem vocavit. Asperior certe nonnullis visus.

D Dicam plane quid sentia. Non est ea a Goffrido scripta epistola: nec tempus facile ostendit quisquam, quo scribi ab eo potuerit, aut a Roberto ansa, ut scriberetur præberet. Tempore Urbani II ita Roberti faciendum cum

summo pietate conjuncta, secundis hominum sermonibus celebrabatur, ut cum ad se idem Pontifex accesserit, concionari coram se Aulequam ad infinitam prope multitudinem hominum jussisset, ac deinde Apostolicum Prædicatorum constituerit, sive, ut Baldricus ait, secundum a se Dei Seminiverbium. Non ergo adhuc sinistra illa de Roberto fama Goffridum afflarit: alioquin pro summa sua cum Pontifice familiaritate admonuisset, ne tanta auctoritate hominem armarer, cujus in publicum ita periculosa esset conversatio. Et qui poterat, id tunc ad eum, ab eo ad Pontificem deferri crimem, cum necdum ulla femina Robertum consecrarentur; ac ne proximis quidem post annis, quando abbatiam instituit et vixit Rotensem Canonorum regularium?

E Habitam tempore Paschalis II, anno c100, ut antea diximus, concilium Pictavense: Nec multo post (ut ad epistolam 32 lib. 4 ejusdem Goffridi, notat Sirmundus noster ex Chronico Turoensi) abbatia Fontis-Ebraldi in Pictavensi diocesi fabricatur. Eo unumrum tempore, dices, id, si non gestum a Roberto, sparsum certe est, et Goffrido relatum; cum necdum sanctimoniales ita essent arcte conclusæ. At non erat, quod tunc ad Robertum scriberet Goffridus, qui ipse frequens erat in Fonte Ebraldi, etiam prius quam ita claustrum includerentur sanctimoniales, ab asperitibus virorum penitus summo. Testatur id ipsemet eodem lib. 4 epist. 32. Quod vobiscum, inquit, in Paschate non fui, nostri corporis infirmitas causa extitit. Gibbus enim mihi crevit in dorso, unde me securi oportuit. Et quamvis inter manus et lacrymosas voces dilectarum Deo sanctimonialium de Fonte Ebraldi, rasorio scribente in nostra carne suas litteras, corpus nostrum infirmitate pariter et vulnere non mediocriter fatigatum teneretur; nec infirmitas, nec secantibus crudelitas, nec statim impositi solis asperitas, ut vos vel ad momentum oblivisecrer, facere potuit. Tum familiaris erat in Fonte Ebraldi Goffridus, ut illic reserari sibi gibbum vellet, sub ipsa monasterii, ut reor, exordia, cum et ministerium impendisse sanctimoniales dicantur, quas et Deo dilectas appellat. Cur non tunc Deo quoque dilectum Robertum movebat, si quid de illo, quale dicitur, manderat? Cur necesse erat tam artem epistolam mittere, atque ut posteritati quoque innotesceret, in adversarius eam asseruere? Idem lib. 4 epist. 24 venisse se ad Fontem Ebraldi scribit, ut cum Episcopo Pictavensi illic colloqueretur. Epistola dicitur 26 ait se ultra Fontem Ebraldi progressi secure non posse. Ergo illic frequens, ac familiaris erat, non sanctimonialibus magis quam Roberto.

F Neque vuleri eumquam potest, posteaquam Ordo jam fundatus, suisque legibus formatus erat, in scripta epistola: qui enim cum Roberto et sanctimonialibus idem Goffridus sanctissimam tunc societatem voluisset; cum potius tum illum tum istas, propter tantam temeritatem, violatumque si non pudorem, pudoris certe nitorem, aversari debuisset? Habetur autem ea societas in Chartulario majoris monasterii Fontis-Ebraldi, charta 27, hac formula: Notum facimus ita futuris sicut presentibus, quod Dominus Goffridus Abbas Vindocinensis, ante omnes, et supra omnes Abbates, hujus loci qui Fons Ebraudi dicitur, familiaritatem habet et beneficium: et cum ipse obierit, per singulos annos ipsi solemniter celebrabimus anniversarium. De Fratribus autem Vindocinensis monasterii, de quibus breve habuerimus, tantum faciemus quantum pro nobismetipsis. Ipse vero Dominus Abbas partem telonei, quam apud S. Florentium habebat de sale, nostro monasterio donavit in perpetuum et habendam concessit. Facta sunt hæc in Capitulo Fontis Ebraldi, presentibus Domino Goffrido Abbate Vindocinensi et Domino Roberto Magistro nostro, anno c1000 Indict. VII.

G Satis jam manifestum, non potuisse eam vel famam

D AUCTORE J. B. SALICEM ANTE AN. 1100.

non statim post eum annum,

sub initium Ordinis:

E tur enim scriberet ipse frequens in Fontis-Ebraldi?

F non adulto ordine, qui cum eo an. 1114 Societatem iussit:

latia in B. Robertum in calumnia,

refutatur ex constitutionibus Ordinis.

favore erga eum Episcoporum, et Pontificum,

plurimum ad eum accessione

et pietate:

an epistola auctor Goffridi, forte nimis credulitas?

non potuit,

A Robertus noster ab hujus mundi cœnulo exilio ad incolatum nobis destinatum nos præcessit. Istius conversationem, quoad in terris vixit, quam longe a communi hominum conversatione remota fuit. Mater carissima, parvitati nostra: describendam præcepisti, quatenus litterarum tenori maudaretur, quo utilitati humane fragilitatis olim quoquo modo consulere-
 tur. Vestigia siquidem Patrum si scripta reperi-
 mus, multo libentius imitamur, quos pro nobis sup-
 plicantiibus intercessores confidimus. Virgilianum, seu Tullianum stylum hoc nimirum opus expeteret. Sarcinam grandem, et gravem imbecillitati nostræ, Domina Petronilla, imposuisti: cum me et multa mundi fluctivagi inquietet *g* procella, et maxime minoris Britanniæ, in qua cum scorpionibus habito, bestialis, geminaque circumvallaverit ferocitas. Denique quomodo coloratam legem scribendi tenebit, quem nulla Salustiane stitue stilla unquam poravit? Rogo, quo ausu temerario, quo ore linco Robertum virum sanctum et justum nominabo, multiplices superoratus peccato? Ad ultimum quid dicam? Schedulas mihi quasdam dedisti, quæ prope nihil de Domino Roberto continebant, præterquam quod ipsum de Britanniis nostris oriundum referebant.

B Tamen enim recordor, quod Deus etiam imueritis suam præstat gratiam, me audisse; et bruto animali, asellæ videlicet, humane lingue officium opificem summum ad horum præstitisse, recolo me legisse: non ambigo, quin ille qui linguas infantium facit disertas, *h* illum mihi, non pro meis, sed pro sæpe nominandi Roberti meritis impuret facundiam; qui et si voluerit per plumbeam fistulam meam, aquam limpidissimam ætati successuræ profuturam distillat. Attentabo igitur, Sorores sanctissimæ, vestris orationibus, quibus me specialiter commendando, conjunctus, de Magistro nostro, pro quo continuo suspiratis, modicum quid dicere: sed vereor, ne errandus viator in via deficiam. Quo in studio si quid bene dixerò, dono Dei, queso, deputate; si secus, quod pertimesco, vel ætati nostræ decrepitæ, vel manui tremulæ, vel meæ somnitiæ, seu conversati-
 oni meæ in peccatis inveteratæ tandem imputate. Memerote tamen omnes homines, præter unum, peccatis obnoxios vixisse. Valet.

a De hac fuisse agit Nequius lib. 3. *Historiæ Fontebaldensis* cap. 2, censetque antea vixisse fuisse alioquin *et antiqua et illustri familia de Chemillaco, sine Camillio, vulgo de Chemille* — b *Cusneri editio, sine re. — c Ita utraque editio, alius Semineverbum. — d Alud MS. ut nos olim notant Cusnerus evallavit. — e Diplomatico stilo 7. *Kil. Maii, Ind. 13, anno 1100. Ex Pontifici creatus 12. Aug. 1099, obiit 23. Jun. 1118. — f Cusneri editio, maxime. H. — g turbella, equat idem. — hat. etiam et mihi, ait idem.**

CAPUT I.

B. Roberti ortus, studii, archipresbyteratus, publica scientiarum professio, pœnitentiæ.

Gratias agamus Domino Deo nostro, qui huc usque non destitit visitare nos, tanquam sol matutinus oriens ex alto. Nec mirum, cum id ipsa Veritas prædixerit, eum id ipsum ipse Jesus in hæc verba taliter promiserit: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Si autem vobiscum Deus est quomodo Emmanuel, quomodo omnium opifex et rector inter nos otiosus esset? Quomodo dies sine luce? quomodo ignis absque calore? eritne glacies absque gelu? Sol absque splendore? Et quoniam nunquam et nusquam Deus esse potest otiosus; diebus tamen nostris coram nobis operatus est manifestus, dum venerabilem Robertum de Arbrissello mundo delitit speculum, suffocato-
 rem vitiorum, propagatorem et educatorem virtutum, omnium desolataram et errorum personarum solamen et præambulum. Iste siquidem Robertus Solis Orientalis radius, Lucifer irreverberatus, Præ-

Februarii T. III.

dicator potestativus, Occidentalem orbis plagam irradiavit, et ignorantie tenebras ore potestativo irrfuscavit.

5 Hujus admirabilem inter mortales conversatio-
 nem, Ego Baldricus Dolensium a Metropolitanus, licet indignus, sanctimonialium Fontebaldensium voluntatibus acquiescens, stylo, quamvis impolito, mandandam promulgandamque suscepi: quatenus seculis futuris exemplorum illius odor redoleat, et scholæ Christianæ doctrina ejus proficiat. Pluris enim qualibet rerum gestarum historia materies erit, quam lertionis series commendabit. Supersunt plurima de Roberto, calamo celebriori referenda, quibus mea multum obest imperitia: obest etiam, quæ ingenium meum obtundit, ætas amosa, et in oblivionem versa senectus remula. Non igitur doctrinæ litteratoriæ suffultus adinivialis hoc opus aggredior, quoniam dumtaxat in Domino confido. Sanctus igitur Spiritus obedienti meæ adminicule-
 tur, et Domini Roberti mihi Sanctitudo suffragetur. Amen.

6 De venerabili responsurns Roberto, Spiritum sanctum suggestorem veritatis imploro quatenus quæ huic rei digna sunt subministret, sine cujus adjuto-
 rio ipsa Dialecticorum loquacitas muta est, ipsa Philosophorum excogitatio obtusa est. Ut igitur ipsius historie fundamentum altius revolvamus, qua patria, quibus parentibus pro esserit, et quibus temporibus effloerit, succincte tractemus: ut de singulis veritati testimonium perhibeamus. Non enim aberrare videbimur, si de ipsius origine primitus disceptemus.

7 Fuit igitur Beatus, de quo loqui disposuimus, Robertus, Christianæ professionis coleres et filius, Britanniæ minoris alumnus, quam provinciam deco-
 ravit Sacerdos, *b* ex pago Rhedonensi oriundus, villæ, quæ vulgo e Arbrissellum nuncupatur, indigena et colonus. Pater autem ipsius Danaliochus, mater vero d'Orguendis nomenclatur. Ipse denique Robertus ab ipsa pueritia, maturis moribus inolescere cepit: nec enim, ut assolet, juvenis, ætatis illius sequebatur lasciviam: sed iustitiam, prout poterat, amplexabatur castimoniam, et intrinsecus diligebat munditiam. Fugientes litteras pro orbem persequi videbatur, quoniam ab annis infantilibus, litterarum studiis quas assequi non poterat, fuerat deputatus. Perambulabat regiones et provincias irrequie-
 titus. Et quoniam Francia tum florebat in scholaribus emulmentis copiosior, fines paternos, tanquam exul et fugitivus, exivit. Franciam adiit, et urbem, quæ e Parisius dicitur, intravit: litterarum disciplinam, quam unce sibi postulerat, pro voto commodam reperit: ibique assiduus lector insidere cepit. Illis exercitiis totus desudat: nec ob id conversationis approbata observantiam prætermittebat. Inter conscholares quandam modificatæ severitatis majestatem prætendebat: et quod de se futurum erat, id quibusdam iudicis evidenter significabat. Tunc temporis Rex *f* Philippus, Regis Henrici filius, Francorum colonias regebat: et *g* Gregorius septimus Urbis Romæ Papatum tenebat. Hæc idecirco diximus, ut quibus temporibus Robertus exereverit et studerit, patenter insinuaverimus. Reddebat etenim scho-
 lasticis, quod scholasticorum erat, nec propterea se Dei servitio minus coaptabat. Auspicabantur de eo jam aliqui, qui eum noverant, quoniam intuebantur in eo magnum quiddam.

8 Urbs interea Redonis suo destituta i Patrono, ad Deum reconversa, præmissis precibus, *k* Silvestro quemdam elegit in Episcopum, quem et inorum sinceritæ, suaque commendabat nobilitas: qui prout erat sanguine generosus, generosior erat et meritis: et licet non multum literatus, litteratos tamen mibi

D AUCTORIS BALDRICI EPISC.

Vitam scribit Baldricus, a

ut pluribus prosit:

E dicenda dividit.

h B Robertus in Britannia natus,

discit litteras:

f et Parisios

ubi studet, ne probe se gerit:

g

i k cu calice Ar-loues ab Episcopo,

quam scribit hortalis,

g excusat auctor vitam tenuitatem.

lumen spe auctin dicitur,

h

per preces si coram ob- tinendi,

opua aggredi- tur.

Math. 28 20 B Robertus, in lucem hō- manibus dicit,

apoc 21. 17
congregat
secos,
quos Regula-
res vocat -
b
us domitium
edificat.
ab Urbano
2 advocatur.
c
coram eo
concionatur.

A rere: legerat enim, Qui audit, dicat, veni. Incum-
bebat igitur talentum sibi commissura distribuere,
quod Dominus a nuptiis veniens exigeret cum tene-
re. Visum itaque est illi multos debere colligere,
ipsisque dare manducare, ne forte deficerent in via,
quidam enim ex eis de longinquo venerant. Vocati
autem sunt collecti illi, Regulares, qui more primi-
tive Ecclesie vivere satagebant regulariter. Factum
est igitur examen illud advolans de mundi lenocinio,
Canonicorum b Congregatio. Præerat eis Robertus
docens eos mellifico more apud prudentissimæ. Edi-
ficarunt itaque commune domicilium, et complexan-
bantur diligenter monitoris magisterium.

14 Contigit in illis diebus, ut Romanus Pontifex
Urbanus Secundus, urgente temporis necessitate, in
Gallias devenerit, et ad Andegavos declinaverit.
Audiit de Roberto: non enim abscondi debebat
tanta lucerna sub moggio. Accersiri eum mandavit,
ejusque colloquium desideranter cupivit. Celebrare
ibi habuit solennem cujusdam c Ecclesie dedicati-
onem, ad quam confluisse putares totam orbis am-
plitudinem. In tanto conventu Robertum loqui præ-
cipit:

Et non insolitis mandat sermonibus uti.
Locutus est ergo luculenter ad populum: cujus ver-
ba valde Domino Papæ complacuerunt. Intellexit
etenim, quod Spiritus sanctus os ejus aperuerit.
Imperat denique, et iungit ei prædicationis offi-
cium: et aliquantulum remittit ei talis obedientie
commendat ministerium. Secundum a se eum statuit
Dei d Semiivervum: utque ubique discurrat, adhor-
tatur ad hujusmodi studium.

15 Hinc ex tunc Summi Pontificis legationi cu-
riosus cepit insistere, et finitimarum Episcopatumum
regiones perambulare. Honorabatur ab omnibus,
quoniam et honorandus erat, nam et gratia Dei evi-
denter cum illo ambulabat. Nec erat sermo illius
sterilis, nec otiosus, quem commendabat laudabilis
et verborum et operum comitatus. Quod prædicabat
complebat operibus, ne forte cum aliis prædicaret,
nec operaretur, ipse statim reprobus haberetur.
Adhærebat ei tanta convenarum multitudo, ut pene
Canonicorum numerus reputaretur pro nimio. Mox
enim numerus numerum excederet, si saltem par-
tem decimam supplicantium Canonicis aggregaret.
Ipse tamen ampli pectoris, nulli deesse voluisset, si
Fratrum voluntas et ordo permisisset. Cogitavit
igitur ab eis discedere. Considerabat autem, quomo-
do id absque eorum molestia posset implere. In præ-
sentia Pontificis r Andegavensis, in cujus diocesi
morabantur Canonici, ventum est: et juxta rei con-
siderationem, et Domini Papæ jussionem, ex Epis-
copi consilio, et ex Clericorum permissione, Rob-
ertus libere discessit, ut liberius prædicationi vaca-
ret, et expeditus quocumque et quibuscumque pos-
set proficeret.

a Soltum Credoniensem vocant: Galtee la forest de Croan,
a Credonno oppido provincie Andegavensis. Ecclesia tamen est
magna pars illius silvæ. — b S. Maria de Bula, sive de Boso,
cujus Canonice regularium Ordinis S. Augustini. de ejus
fundatione jam dictum ad caput præcedens Notat. K. Nique-
tus scribit distare Andegavo 15 leucis. — c S. Nicolai hæc Ec-
clesia est apud Andegavos Ordinis S. Benedicti, ab Urbano 2
dedicata 10 Februarii anno 1096, ut scribitur Claudius Rob-
ertus et Niqueus. hæc lib. 1 cap. 9 plures enumerat Ecclesias
ab eodem Pontifice in Gallia dedicatas. — d Ita in utraque
editione. Abi Semiivervum legunt. — e Gaufridi, de quo
Claudius Robertus et Niqueus.

CAPUT III.

B. Roberti prædicationis: conventus Fontis-
Ebraldi constructio, aliorumque: institutio
Ordinis, ac regimen.

N on sine communibus lacrymis avulsus a Canoni-
cis, regiones et provincias cepit perambulare, et
prius paucis associatus asseclis per plateas et com-

pita semen verbi Dei passim seminare. In modico
sexus utriusque plures adjuncti sunt ei: quia nemi-
nem, cui Deus aspirasset, audebat repellere. Ipse
adhuc non habebat ubi caput reclinaret, nisi quem
necessitas coegisset. Postquam a Canonicis disces-
serat, noluerat adhuc locum quemlibet eligere: ut
liber, et sine baculo, et sine pera, posset procedere.
Videns autem subsequendum multitudinem dilatari,
ne aliquid ageretur inconsulto, quoniam mulieres
cum a hominibus oportet habitare; ubi posset
sine scandalorum scrupulositate conversari et vive-
re, deliberavit perquirere, et si quod desertum con-
tigisset reperire. Locus erat incultus et squalidus,
spuetis obsitus et vepribus, ab b antiquo Fons-
Ebraldi nuncupatus, ab hominum cohabitatione seque-
stratus, a c Condatensi autem cella quasi duobus
distabat milliariis, diocesi adjacentis Pictavensi, Sil-
vulam hanc, sive ductum, in quo Dei nova familia
et novus exercitus habitaret et laboraret, elegit, et
dono a d quibusdam possessoribus accepit: et pro-
miscenos Christianitatis tirones illuc induxit.

17 Fecerunt autem ibi pro tempore quædam tu-
guriola, quæ dumtaxat eos tuerentur ab intempe-
stiva aeris ingruentia. Oratorium etiam ibi quodlibet
construxerant, in quo Deus invocaretur, et hospita-
retur in medio castrorum suorum. Castrenses illi
cum Deo suo desiderabant singulariter confabulari,
ejusque colloquio peroptabant recreari. Inde proce-
debant ad opera, ut de laboribus manuum suarum
vivere possent, et nunquam otiosi vivere præsume-
rent. Mulieres tamen ab hominibus segregavit, et
inter claustrum eas velut damnavit, quas orationi
deputavit: homines vero laboribus mancipavit. Non
sine discretionem id agere videbatur, quia sexum te-
neriorem et nobilitiorem commendabat psalmodiæ,
et theorie: fortiorem autem applicabat exercitiis
vitæ actualis. Laici et Clerici mixtim ambulabant:
excepto quod Clerici psallebant, et Missas celebra-
bant; Laici laborem spontanei subibant. Omnibus
silentium certis temporibus indiciebatur. Blande
respondere, et non jurare jubebantur: et omnes amore
fraterno conglutinabantur. Nulla inter eos amaritudo,
nulla invidentia, discordia nulla. Flexo collo,
demisso vultu incedebant, garrulitatem vitabant,
vaniloquium nesciebant. Hæc erat subditorum con-
ventio: erat ea lex, sub qua militabant. Prælatum
suum, Magistrum tantimmodo vocabant: nam ne-
que Dominius, neque Abbas vocitari volebat.

18 Longo tempore non jumento eulibet inedit:
nec vinum, nec cibos saporosos gustavit. Ipse sem-
per nudis pedibus incedebat, et tunicas et saccum
asperiores induebat: quousque consilio Sacerdotum,
corpore jam fatiscente, calectus jumentum ascen-
dit, et corpuseculo parumper indulsit, non ut delecta-
retur, sed ut ad laborem quoquo modo confortare-
tur: curam enim carnis facere cavebat in desiderijs.
Jejunia sæpe continuavit, orans frequenter pernoct-
avit, membra sua diuturna maceravit inedia, et
nulla quemque exasperavit molestia. Hypocrisim a
se funditus extirpabat, facie hilaris et jucundus, sim-
plex et blandus in respondendo, copiosus in distri-
buendo, sibi modicus, Fratribus et Sororibus in-
dulgebat multum. In sermoinando contra peccatores
videbatur invectivus, peccati vero desertores affectu
paterno consulabatur: unde acciebat ut multi publi-
cani et publicanæ ipsi adhererint, atque toto posse
obedierint. Nullum siquidem remittebat errabun-
dum: sed tandem in sinu suo penitentem confove-
bat collocatum. Sermo ejus non poterat esse non
efficax, quia, ut ita dixerim, omnibus omnia erat;
penitentibus lenis, austerus vitiosis, lugentibus
blandus et facilis; virga irreverentium, baculus se-
num et vacillantium; pectore gemebundus, oculo
malidus,

D
ADITORE DAL-
URICO EP SC.
cum paucis
liberius ubique
prædicat
atque certo
lare: sequen-
tibus se viris
ut mulieribus
a
selem statuit
in silva Fons-
Ebraldi:
b
c
d
inguria illie
edificat:
E
firmius
iustitio inclu-
dit, ut orant:
quos iis ac
viris regulis
prescripserit?
ipse Magister
a suis voca-
tur:
in se durus
F.
benignus et gra-
tiosus,
et quosdam
penitentis,
omnia omni-
bus factus

constituitur
Apostolicus
concionator.
d
ubique concio-
natur,
magno fructu.
plurimi se
ei jungunt.
C
ab eis discedit.

A madidus, consilio serenus. Hunc profecto dixerim, habitaculum Jesu Christi, templum et organum Spiritus sancti, Responsalem et Vicarium Altissimi.

AUCTORE DAL-
DICO ERISC.

19 Ipsius delibitum sermonibus, intantum peccatis abrenuntiantium crevit examen, ut numerus pene fuerit innumerus : quos alio volebat censerì vocabulo, nisi Pauperes Christi. Multi contuebant homines cujuslibet conditionis : conveniebant mulieres, pauperes et nobiles, viduae et Virgines, senes et adolescentes, meretrices et masculorum aspernatrices. Nec jam innumeram copiositatem preparata capiebant tuguriola, imo capaciorebus timentuli Christi indigebant mansionibus. Cui omnia suppeditavit stipendia qui filius Israel in deserto sua saporifera pavit affluentia. Hanc quoque suam familiolam inopem et mendicam, et in his cibario suo sustentavit fratribus : cum ubi neculum araverint, neculum severint, neculum messorum. Inspiravit etenim Deus omnium omnibus indigenis circum habitantibus, quatenus quotidianum eis miserint edobium, quotidianum eis praepraverint epulum : neculum quidem sine Deo poterat fieri, qui continuabat circummissis colonis voluntatem panes dirigendi. Cum gratiarum actione suscipiebatur quidquid erat, et gratiarum actione laudabatur Deus cum qui dederat. In neutram partem ingrati esse volebant, quia de presentibus gratias gaudenter actitabant, futura certiores et spe robusti expectabant : sumebant copiam, et sine murmure sustinebant inopiam : in utroque vero benedictus Deus. Ad cibos exquirendas exibat Robertus, mater apìs, apìs prudensissima, et cum omnibus confabulabatur : et Dei familie non jam solum mittebantur pulmentaria, sed ad nuditatem suam protegendam indumentorum quolibet donaria, et ad habitationes construendas largiebantur munera. Omnibus una voluntas, omnibus indeficiens facultas : mittentium augmentari videbatur pecunia, cum propter hoc nulla mittentes adficerentur penoria. Adventabant Principes et populi, novam Dei familiam pro parcimonia regulari mirandam et pallidam visitaturi. Nec recedebat jejuni, cum illi verbum edificationis prius audirent, panemque caritativum pro communione gustarent.

mos vocat
Pauperes
Christi
plurimos al-
mitit, viros ac
feminas :

alendis iis
necessaria

B laudabatur Deus cum qui dederat. In neutram partem ingrati esse volebant, quia de presentibus gratias gaudenter actitabant, futura certiores et spe robusti expectabant : sumebant copiam, et sine murmure sustinebant inopiam : in utroque vero benedictus Deus. Ad cibos exquirendas exibat Robertus, mater apìs, apìs prudensissima, et cum omnibus confabulabatur : et Dei familie non jam solum mittebantur pulmentaria, sed ad nuditatem suam protegendam indumentorum quolibet donaria, et ad habitationes construendas largiebantur munera. Omnibus una voluntas, omnibus indeficiens facultas : mittentium augmentari videbatur pecunia, cum propter hoc nulla mittentes adficerentur penoria. Adventabant Principes et populi, novam Dei familiam pro parcimonia regulari mirandam et pallidam visitaturi. Nec recedebat jejuni, cum illi verbum edificationis prius audirent, panemque caritativum pro communione gustarent.

ipse procurat.

multis ultro
mittentibus.

C a id est, cum illis, phœni Gallia. Ha postea post, homines laboribus mancipavit. Et nam 20, divisi sunt homines a mulieribus. — b Non ego, ut quidam voluit ab Libertulo prae-
dico, quia illi convertitit — c In hoc loco (nunc opulenta) motus S. Martini, ut ad ejus vitam XI Novemb. dicitur. Nequius Gallie Canles scribit, Chivalier Canle vorari. — d Quinam hi fuerit, declarat Petrus Pictavensis Episcopus in Charta data Pictavia anno 1106 his verbis : In nostro tempore quidam vir apostolicus, nomine Robertus, in nostro diversis ecclesiam quamdam in honore S. Marie Virginis fundavit in loco qui Fams-Ebrauli vocatur : quem locum Aramburgis vocat Wloma, illi omnium, et Livaria illa ejus ad edificandam predictam ecclesiam sibi dederunt, adjacentes terram quatuor bobas excolendum in duobus temporibus. Igitur de hac donatione Nequius lib. 1 cap. 15.

not. 24.

CAPUT IV.

Vita carnobis a B. Roberto edificata, ultra :
ejus pietas, miracula, obitus.

edificat vortos
conventus,
alios famulis,
alios viris :

Jam igitur parietibus oratorii dilatandis et multandis instabatur : dabatur sumptus copiosus, asseriebantur usus necessarii : claustra et claustra preparabantur : nec tamen tria vel quatuor tantis mulierum collegis suffecerunt. Divisi sunt homines a mulieribus : et seorsum in locis remotioribus, preparatae sunt eis domus, et domus. Mulieres iterum segregavit sugax Magister ab invicem : et rursus per cellas et cuneos distinxit eas : eorumque collo-
cavit illas et illas, quantum alteriter numerus in simplicitate extendebatur. In claustra majori plusquam trecentas insimul locavit : alias vel centenas, vel sexagonas, vel per alterius quantitatis turmas commendavit, alibi plus, alibi minus : nec non et homines per discretos delegavit manipulos.

21 Operariis autem assistere nec volebat, nec poterat, quia nationibus multis praedicare habebat. Constituit igitur ex Sororibus unam responsam et operibus Assitricem et Magistram, Hersendiam nomine, quae spreta sua, qua praelegebat, nobilitate, choris seminarum adhaeserat, imo prior conversa fuerat. Vivebat autem Hersendis et magna religionis et magni pariter consilii. Huic autem Hersendi conjunxit et Petronillam procuracionis mansionariae gnaram, quam ipse Robertus postea elegit in Abbatissam, nam Hersendis jam ad Superos recesserat. Has itaque duas feminas quantum cognoverat prudentes et industrias et magna cantela personas, aliis, ut dictum est, praefecerat Sororibus. De his autem hactenus. Dominus vero Robertus nunquam vel a praedicatione, vel ab oratione quibuslibet occasiunculis avulsus est : sed strenuitati totus deditus, finitimas et longinquas circumcurabat regiones. Erat autem acceptus Regibus, Episcopis, et Principibus, Clericis, et quibuslibet popularibus.

D
edificavit
praeficit Her-
sendem.

quae cum Pe-
tronilla Soro-
ribus praesi :

ipse praedica :

22 a Mittebant in pauperrimi Fontebrauldensis conobii gazophylacium Reges et Consules larga donaria. Debant Principes, et pene omnes, quae videbantur necessaria. Alii sua dabant praedia, et singuli quaecumque delegissent stipendia : unde factum est, quatenus in brevi locus ille excreverit in domibus, et oratoriis, in familiari etiam suppellectili. Porro de his quae mittebantur, eleemosinae faciebant copiosam : suscipiebant pauperes, ac debiles non repellebant : nec inestas, nec pellices refutabant, leprosos, nec impotentes. Leprosis etenim et suas mansuetulas, et monachalia claustra construxit, et unde singuli alerentur Magister Robertus instituit : et persaepe, quoad vixit, tales ipse per se humillime visitavit. Missarum celebrationibus cum tota devotione singultibus instabat, et, ut ita dixerim, nihil quod irreligiosis esset, scienter admittebat. Dominus solus erat, totus anxilabatur, quoniam in turba quietus putabatur. Ejus quodlibet colloquium, moralis edificatione erat : nam quidquid dicebat, Deum sapiebat. Quavis pluribus indigeret latomus, et cementariis, et artificibus diversis : tamen ea cura sibi videbatur postrema : quoniam ejus anima in sancta religione duntaxat erat sollicita. Cujus, putas, calamus Robertum ad unquam explicabit, cujus mens, cujus conscientia, cujus animus Deo semper adhaesit? Cum plus dico de Roberto, magis obstupesco : quoniam abundantius, quid adhuc de ipso dicendum sit, invenio : sed quoniam ad ea quae dicenda essent, nequam sufficere : tanquam nihil dixerim, ecce succumbens supersedeo, et erubescens exclamare compellor : Inopem me copia fecit.

a

dicato loco,
B

ample paupe-
ribus subvenit :

leprosos visit :
intime Deo
adhareti,

deque eo loquitur :

23 Ecce de Roberti conversatione praedicanda aliquantisper disputavimus, et haec aliquid videamur, tamen pene nihil diximus, qui quanta familiaritate apud Deum vixerit, exprimere gestimus, sed sufficienter non possumus. Per quem enim diebus nostris copiosiora Deus operatus est miracula? Nonne Robertus evidenter illius imitator claruit, qui dixit, Spiritus Domini super me, evangelizare pauperibus misit me? Iste revera pauperibus evangelizavit, pauperes vocavit, pauperes collegit. Nam si qua mulier ad eum de nobilitate maturavit, illi qui sapit, ibi Nicodemum et Jesum, ibi Cornelium Centurionem et Petram assimilabat : affluentia siquidem gratiarum Dei omnes allicit, neminem repellit, quia vult omnes homines salvos fieri. Exprimat quis quid senserit, ego autem dico Robertum in miraculis copiosum, super demones imperiosum, super terrenos Principes gloriosum. Quis enim nostri temporis tot languidos curavit, tot leprosos mundavit, tot mortuos suscitavit? Qui de terra est, de terra loquitur, et miracula in corporibus admiratur : qui autem spiritualis

F

Dei Spiritu
plevus,
Luc 4. 18

1 Tim. 2. 4

multa fact
miracula.

A spiritualis est, languidos et leprosos, mortuos quoque convaluisse testatur, quando quilibet animabus languidis et leprosis suscitandis consulit et medetur. Denique (ut omnium pace dixerim) per quem Pastorum tot locutus est, tot operatus est Dominus?

24 Contemporanei nostri, nos quoque Pontifices, et Abbates, Clerici, et Sacerdotes in labores alienos introivimus : et de eorum, quam priores pertulerunt, penuria impinguati sumus : et forsitan parum profecimus, et, quod pertimescendum est, fortassis ad improprium nostrum dictum est : Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. Robertus iste, iste, inquam, Robertus omnimode pro Christo pauperatus, exiit a patria, et a propriis cognationibus; turibus quibus predicaverat, circumseptus, ne illis deesse videretur, in Fontevraldensi solitudine, sine cuiuslibet reditus pecunia, multas pauperibus mansiones edificavit propter Christum. Ibi oratoria construenda curavit : fundamentum primum, primoque lapidem posuit : servos, et ancillas Dei plusquam ad duo, vel circiter ad tria millia, congregavit : per cellas, et regiones, tanta Christianorum agmina collocavit : unde sustentari potuissent, preparavit : quatenus in tam brevi spatio magnis Regibus hoc opus esset difficillimum. Age jam quis hunc mendicum? quis hunc indigentem? quis hunc pauperem, non testetur divitem? Dives quidem fuit, cui nihil, quod multis sufficeret, defuit : dives, inquam, fuit, qui tot et tanta, que modo supersunt, opera non sibi, sed ipsi Deo preparare potuit : qui tot frequentias hominum in desertis cibare potuit. Sed, ut verius loquar, ipse ista non potuit, sed ut facta fuerint, evidenter promeruit. Deus largitor et magister : Robertus dispensator et minister. Alter b δαψιδωσ stillabat, alter fideliter stillas dividebat. Quamdā amicabilem contentionem inter se visi sunt habuisse, quis eorum plus posset; an ipse presentando, an ipse distribuendo? Vere Deus Robertum fidelem noverat procuratorem, cui suam commiserat familiam, et agebat pecuniam. Scriptum enim habemus, Fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Quomodo enim sine Deo possent hæc fieri? Fateor, et verum fateor, quia eorum non discordaverunt vota, quorum tam certissime concordarunt opera. Et hæc sunt, si nescis, præter illa quæ fecit B. Robertus miracula, Deum diligere, Deo servire, Domini Roberti voluntatibus Deum tam efficaciter respondere : et omnia, quibus indigebant sui satellites, per manum ejus præbere. Noverat ejus fidem, ejus volebat offendere voluntatem. Denique dum vixit, Robertum suum Deus semper exultit, quatenus et sua familia in manu ejus augmentaretur quotidie, et unde singula consummarentur, largiretur assidue.

Psal. 72 7 :

pauper ipse in solitudine conventus pluræ edificat :

ad 3000 mil :

vel ut a Deo aliantur imperat :

Matth. 14 43

presagit obitum suum : tuos vitalit :

sumpta Eucharistia,

C præ moriturus (fratris)

Apostolorum, hæres factus Dei, cōbæres autem Christi, gaudiis fruere tur sempiternis. Opimis autem familiæ Dei, et præcipue Ancillarum Christi, corpusculum ejus irroratum lacrymis, redditum est Fontevraldensi monasterio, et in condigno sepultum in auleo : Ludovico in Francia regnante, Paschali Urbis Romæ Papatum ministrante, Jesu Christo Domino nostro imperante per infinita secula. Amen.

a Multos enumerat Niquetus lib. 1 cap. 22 viros ac frummas, etiam Principes, qui possessiones donaque varia monasterio Fontis-Ebraldi contulerunt. Quidam ita loquitur in chartulario monasterii : Ego Solisia Banfredis, Alia Petri Achardi, habitum religionis monachatus acceperunt cupiens Dominus Robertus et monialibus Fontis-Ebrauli, ibi sub regulari disciplina congregatis, me primam et alodium meum de Polineo dono et in æternum concedo. Quæ verba ita interpretatur Niquetus, quasi ipsa postularum omnium prima se suaque Dea isthe cassetur : sensus hic esse mihi videtur, quod se primum, deinde sua donet. Recte autem observat idem scriptor, duas ob causas præcipue impulsus a Deo homines, ut luculentis largitionibus necessaria Fontevraldensi congregationi suppeditarent : prima erat, quod hæc ita large subveniret pauperibus et infirmis, nam id genus misericordiarum plerumque Deus omnino verum caput monentur : secunda, quod illic crimina vigeret præter maritimum innocentia, ut providè omnes experirent secum merita ac fructum tam exquisitè victatis, quod fieri posset, participari. — b id est, forte. c Rinaldus, Usorum vocat. Niquetus Gotthe Ursanum. — d hæc est Ludovicus 6, cognomento Grassus, qui anno 1108 Philippo patri successit obiit 1137, 1 Aug. — e De Paschali 2 actum antea obiit 22 Januarii. Sedes anno 11.

D AUCTORE BALDRICO EPISCOPO, ROM. 8. 17

sepelitur in Fontevrald.

ALIA VITA B. ROBERTI SIVE EXTREM CONVER. ET TRANSITUS EJUS, auctore monacho Fontis-Ebraldi, Andrea, ut creditur, ipsius discipulo et Confessorio.

CAPUT I.

B. Roberti ægritudo, deliberatio de Abbatissæ electione.

Descripta per Baldricum Venerabilem Dolensium Metropolitanum, luculento sermone, Magistri Roberti a Vita; descripta etiam compendiosè ejus recitanda conversatione et morum honestate; b libet etiam sub brevitate ad posterorum reconvalescentiam revocare, qualiter circa finem vite se habuerit, qualiter ex hoc mundo migraverit. Hoc tamen hujus operis lectori notum facio, quia non omnia que dicenda erant, in hoc tractatu notabo; sed potius que dicenda sunt, breviter significabo : nam si cuncta que in ultimo vite sue anno per eum Dominus operari dignatus est, per singula vellem recitare, fateor quia tanto pressus pondere, etiam nolens succumberem. Sed quoniam ad hæc investiganda, ingenio mei pene nulla est scientiola; ipsius de quo locuturus sum, intercedentibus meritis, Spiritus sancti adsit mihi gratia.

E

a b

Auctor gesta sub finem vite a B. Roberto narrat, sed breviter :

F

Robertus unde dictus?

C

2 In primis autem dicendum est, quare Robertus sit vocatus : non enim sine divina dispensatione tale sortitus est nomen. Dietus namque Robertus c quasi roboratus, vel robore certus. Re enim vera roboratus erat, quia hunc nimirum Spiritus sanctus ad bene semper agendum roborabat. Certus etiam robore fidei fuit, et in sancta religione ad finem usque perseveravit. De quo non indigne religiosus quidam metricanoms ait :

Si quæris scilicet, similis non invenietur. Qualis quantus erat, fructu testante docetur.

3 Hic itaque Robertus, jam plurimos annos indefessus predicator, non solum adjacentibus, verum etiam exteris nationibus verba Dei distribuerat: cum ingravescente corporis ejus infirmitate, aliisque ægritudinibus pristinis, cepit repente destitui viribus. Denique apud Fontem-Ebraldi cogente necessitate infirmitatis, in lecto suo recubans, omnes Fratres in eodem loco habitantes ad se vocari præcipit d Omnibus celeriter congregatis, ait : Ecce, filii mei carissimi, quos in Evangelio genui, corporali pulsatus incommodo

æger monachos interrogat, an velint perseverare in obsequio sanctimonialium ;

d

AUCTORE EIVS DISCIPLINO.

A incommo-
 do, viam uniuersae carnis ingredior. Qua-
 propter deliberare vobiscum, dum adhuc vivo, utrum
 periuanere velitis in vestro proposito; ut scilicet,
 pro animarum uestrarum salute, obedatis Amelliarum
 Christi praecepto. Scitis, enim quia quaecumque,
 Deo cooperante, alicubi aedificavi, earum potentatui
 atque dominatui subdidi. Si vero cum illis remanere,
 sicut coepistis, non vultis; do vobis licentiam, cum
 meo tamen consilio, alterius Rebgionis. Quo audito,
 pene omnes unanimi voce dixerunt: Absit hoc Car-
 rissimae Pater, a nobis, ut nunquam eas relinquamus:
 quoniam, te teste, nullatenus melius alibi facere pos-
 sumus. Absit hoc, inquit, a nobis, ut consilium
 tuum relinquamus: immo Stabilitatem atque Perse-
 verantiam Pontebrauldensi Ecclesiae, coram Deo et
 Sanctis eius in manu tua omnes unanimiter atque
 spontanea promittimus

quod omnes
 voverunt.

Episcopus et
 Abbates consu-
 lit de Al-
 tissa electione.

4 Concordata itaque Fratrum ac Sororum nostra-
 rum taliter congregatione; voluit posteritatis suae
 utilitati providere, divina, ut opinor, edoctus inspi-
 ratione. Nam paucis evolutis diebus, cum quotidie
 ureretur febrium ardoribus, nonnullos Episcopos at-
 que Abbates ad se mandavit, et quod consilium
 quoddam petierit esset, per nuntios notificavit. Et
 quoniam eodem tempore Pictavenis Ecclesia
 proprio viduata Patrone f, sub Willelmo Principe
 laborabat; praecipit ejusdem Ecclesiae ad consilium
 suum nonnullos accedere Primates. Tandem conu-
 lunato religio-arum atque nobilium personarum con-
 ventu non modico, aperuit eis consilii sui rationem,
 pro qua tantam condonari fecerat multitudinem.
 Sentio, inquit, Fratres mei, finem meum inanimere:
 et ideoque vos mandavi, quatenus vestro consilio,
 possim Ecclesiae nostrae profectui de Abbatisae elec-
 tione salubriter providere. Cui omnes unanimiter,
 reverenter dixerunt: Tuum, Carissime Pater, super
 hac re potius tenendum est, consilium: praesertim
 cum pro certo sciamus, inter ceteros nostrae aetatis
 morales tuum vigere consilium. Te enim donavit
 Deus mundo consiliatorem animarum: et eo ipso
 quodstante, facillimum est Tibi, consilium praebere
 successurae vitae tuorum.

qui cum ip-
 sius
 comitunt.

Eccl. 31. 14

quod non
 potius conver-
 sum laicam,
 quam Virgi-
 nem claustrum
 debent elige-
 re?

5 Tunc ait ad eos: Scitis, Dilectissimi mei, quod
 quicquid in mundo aedificavi, ad opus sanctimonialium
 nostrarum feci: et quae potestatem omnium fac-
 cultatum mearum praebui: et, quod his majus est,
 et me et meos discipulos, pro animarum nostrarum
 salute, eorum servitui submissi. Quamobrem dispo-
 sum, cum vestro consilio, hinc congregationi, donec
 sum superstes, Abbatissam ordinare: ne forte
 (quod absit) post obitum meum aliquis presumat
 hinc mense definitum contradicere. Et ideoque Sapientis
 juxta monumentum, volo omnia cum consilio facere,
 ut post factum possim non poenitere. Qui enim sine
 consilio majorum opera sua agit, indiscretum se esse
 ostendit. Unum quero a vobis, utrum de conversa
 Loica Abbatissam mihi liceat instituire? ut dum
 factum fuerit, detractores (si qui fuerint) authentica
 y nostra auctoritas compescat. Scio enim hujus Or-
 dinis dignitatem, scio Virginitatem exigere. Denique
 scriptum est, quod Qui Virgines custodit, Virgo de-
 bet existere. Sed quomodo poterit quaelibet clau-
 strensis Virgo exteriora nostra convenienter dispen-
 sare, quae non movit nisi Praeuios cantare? Quid
 enim rationabiliter tractabit terrestria, quae semper
 consuevit operari spiritualia? Quo, inquam, nolo
 pondus praeterea portabit vite, quae non movit nisi
 gaudia theoriae? Qua ratione de exterioribus lingua
 illa respondebit, quae a pueritia loqui cum Domino
 orando, cantando, legendo consuevit? Difficillimum
 etiam, ut engatur temporalium rerum tunc iam
 exitum revidere? Quae lotos pedes congundet se jam
 habere. Legi enim, quia sapiens mulier domum suam

aedificat: insipiens vero aedificatam destruit. Quam
 ob causam nolo alicui claustrensi Virgini praer-
 lationem istam committere, ne forte videar (quod
 nunquam fiat) quae aedificavi, destruere: quippe
 cum, quod cooperante Deo aedificavi, argui potero;
 si scienter nescienti hanc curam commisero. Eligatur
 itaque, si placet, sagum ciliicium, quod taber-
 naculum Domini undique cooperiat, et exteriorum
 rerum tempestates viriliter sustineat: ut oecus
 perfecto colore interius rutilare valeat. Liceat Ma-
 riae celestibus continuo inhiare: et eligatur Martha,
 quae sciat exteriora sollicitè ministrare.

D
 Prov. 14. 4
 Exod. 16. 6

quod illi
 probant.

6 Quo audito, seniores qui aderant, assensum
 praebuerunt, atque omnia quae dixerat, vera esse affir-
 maverunt. Et ut haec Magistri Roberti sententia
 firma et inviolabilis in perpetuum haberetur, inter-
 mit hinc consilio quidam Archipresbyter Andega-
 vensis, vir bonae conversationis, affirmans quod, dum
 quondam Romae esset, audivit Dominum Urbanum
 Papam (scilicet qui Roberto nostro Officium praedi-
 catoris injunxerat) concedentem, ut quaedam ma-
 trona, quae quatuor viros habuerat, pro tempore et
 necessitate cujusdam Ecclesiae, Abbatissa fieret. No-
 verat sane vir vitae venerabilis, quia quod humana
 fragilitatis nostrae necessitas salva fide compellit,
 divina pietas suam tenens ubique temperiem,
 non punit. Quo cognito, Senatores illi iactati sunt,
 et quia vir prudens prudenter vellet agere, univer-
 saliter dixerunt. Postquam autem venerabilis con-
 cilio finita est, solertis viri consilium laudando con-
 firmarunt, ac dupliciter ab eo cum gaudio ad sua
 remearunt.

E

a Alud MS. generatione. — b MS. ut licet. — c Non pla-
 cet hac etymologia. Nomen ut e Teutonica lingua, sive Sciam-
 blica, quo Frangi veteres usi, sumuntur. De eo in fine Quaer-
 tionum Habertinarum Joannis Roberti Arnoldus Boecopius nos-
 ter, qui in huius, quod quidem significat, et licet sive beart, quod
 indole praeditum, deducit: ut si quasi natura quietus: vel a
 hot sive hool, rubro, quasi ruber aut rufus dicitur: vel a
 rui, forma aut ordine, quasi indole ad militaria contubernia
 propensus. Alii aliunde deducunt. Non est satten Latina vox.
 — d Alud MS. quibus. — e Hae, usque septim, aberrat ab
 editione Cosmeri: quae tamen ipsemet mihi scripsit se in alio
 MS. reperisse. — f Petrus scilicet, qui multa a Willelmo Duce
 perperisus, in castro sancto obiit, ut Malmsburienis et ex eo
 alii tradunt. — g Alud MS. ut nos nuntii Cosmerus, vestra
 fuisset infusus.

CAPUT II.

Petronilla Abbatissae electio. B. Roberti statuta.

Trausente autem septimo mense, in quo pre-
 dictus senatus condonatus fuerat, et appropinquante
 jam hinc Octobris, v Kalendas Novembris, quod a
 memorato senatu quiesierat, alumnus noster non
 sine religiosorum virorum complexit consilio. Elegit
 itaque ad tanti honoris dignitatem Petronillam de a
 Camiliaco, quae relictis paternis rebus, ejus disci-
 pula fuerat, a conversationis suae pene initio, prece-
 dente tamen nonnullorum sapientium saao consi-
 lio, dicens: Dignum quippe mihi videtur, ut quae
 portavit mecum laborem peregrinationis et pauper-
 tatis, portet etiam pondus qualemque consolatio-
 nis nostrae et prosperitatis. Licet enim monogama
 fuerit, cogente tamen necessitate, nulla mihi conve-
 niunt videretur hinc praedationem. Novit enim pre ce-
 teris donaria nostra, et juxta Apostolum abundare,
 et penuriam pati. Scit enim sapientibus tempestivum
 responsum dare, scit et idiotis opportune condes-
 cendere.

F
 Petronillam
 statuit Abba-
 tissam.

viduam,
 Phil. 4. 11

8 Postquam vero quod fecerat Doctor egregius,
 deorsum auditum est, non solum b Fratres nostri, ve-
 rum etiam seculares, hujusmodi electionem lau-
 daverunt. Denique etiam postquam Electio facta fue-
 rat ad notitiam ejusdem Petronillae; longum est dis-
 serere, qualiter fugere voluerit, vel quibus modis
 suam electionem detractare tentaverit. Timebat
 namque non irrationabiliter (quod timendum erat)
 tanti

omnibus pro-
 bantibus,

ipsa perinvita

A tanti status honoris inestimabile onus suscipere. Metuebat ex una parte, utpote sapiens noluer, suam imbecillitatem. Considerabat ex altera parte inestimabilem ipsius prælationis magnitudinem. Quid plura? Licet multum repugnans, tandem, annuente Deo, suorum præcibus convicta, vel, quod verius est, Magistri Roberti obedientia constructa, acquievit. Multa etiam sunt relatu digna, quæ de ejus conversatione possem narrare. Sed quia filium ejus, quamvis indignum, me esse confiteor, taceo interim: ne, (quod absit) caput ejus, adulationis oleo iudicet impinguare. Electione itaque carissimæ Matris nostræ, communi religiosorum virorum consensu hoc modo perpetrata, unusquisque remeat ad propria.

¶ Dehinc non longo post tempore, cum sæpeditus Robertus cupisset propitiante Deo, ex infirmitate sua alicuiusmodi meliorari; studium electionem quam præduximus, e Girardi venerabilis Engolismensis Legati auctoritate firmari: qui non solum factum solertis viri ex sua parte concessit, verum etiam, quod majus est, privilegium Paschalis Romæ Papæ, missis suis nuntiis, de electione, quam Robertus fecerat, haberi fecit. Hinc factum est, ut Robertus noster generale præceptum Abbatisæ, quem elegerat, dedisset, ut nunquam aliqua ex claustrisibus in Fontevraldensi monasterio Abbatisa fieret. *d* Noverat sane vir sanctus, quod multa Ecclesiæ sunt dissipate propter incuriam et imperitiam Abbatisarum, quæ in claustris sunt educatæ. Et, ut hoc præceptum a successoribus inviolabiliter servaretur, litteratum custodiæ traditum est, inter reliqua ejus mandata, quæ scripta sunt apud Fontem-Ebraldi, et usque in hodiernum diem servantur.

¶ Dedit namque Eremitarum lucerna, memoratus scilicet Robertus, gemi suæ religiosæ quædam præcepta: ut videlicet tam viri quam mulieres unanimiter custodirent Religionis suæ sanctitatem, in locutione, in actu, in victu, atque vestitu. Sciebat te vera vir omni ore laudabilis, quia vana est religio, quam assidue comitatur immoderata locutio. Sciebat etiam, quia frustra quis se habere fidem gloriatur, nisi eundem fidem bonis actibus insequatur: nam, Jacobo teste Apostolo, Fides sine operibus, mortua est. Legerat etiam vir benignus: Bonum est carnem non manducare. Et ideo voluit se et suam familiam a tali edulio pro Dei amore abstinere. Noverat denique, quam vilis tunica contemptum mundi demonstrat: et ob hanc causam, et se et suos sibi subditos vitioribus indumentis vestiri volebat. Dicebat enim nobis, illa vestimenta omnibus Religiosis posse sufficere, quæ frigus humanæ fragilitatis possent expellere, non quæ corpus quâvisque mortuum possent ornare; quod sine dubio reprehensione dignum est et senulare. Hæc tamen regula de vestimentis ab eo constituta est in nostra Religione; ut juxta S. Benedicti magisterium, neque Fratres, neque Sorores nostræ inculpantur de nativo vestimentorum colore, vel grossitate, aut latitudine. Si quis vero hæc mandata ad plenitudinem nosse desiderat, apud Fontem-Ebraldi, ubi tam pro amore tanti viri, quam pro magno munere scripta sunt, humiliter requirat.

a Ab alio de Chemilhara appellatur, ut supra ex Nicpoto diximus. — *b* Ideo in archivo Ordinis, ut lib. 1 cap. 28 citat Nicpetus, Dei gratia, omnium electione Mater electa dicitur Henrica, Petronilla electa a M. Roberto, et constituta Abbatisa, omnium voluntate et petitione tam sanctimonialium, quam religiosorum Fratrum. — *c* Fuit hic Girardus, ut superius nominamus, Paschalis 2 tempore Legatus Apostolicus, et præcurator: sed postea obstinate a partibus Anacleti contra Innocentium 2 stetit. Hæc gesta multum anno uno ante mortem Paschalis, sub eodem nempe anno 1146. — *d* Subit tamen Nicpetus, post Petronillam non nisi duos Ordines præfatos Abbatisas, quo non a prima aetate, Deo virginitate in munusculo coevisset. Hæc ille furant, Maloldis, quam supra diximus Henrici 1 Angliæ Regis filio dispensam, et Mariæ, Theobaldi Magni Comitis Comitissæ filia, Ludovici 1 Ducis Burgundia vidua, quæ fuit 7. Abbatisa.

CAPUT III.

Pax inter dissidentes reconciliata B. Roberti opera. Nova cœnobio ædificata, visitata.

Hic quidem, de quo loquimur, Robertus nonnulla habitacula in diversis provinciis, cooperante Deo, ædificaverat, in quibus sanctimonialium cohortes, diutina Religione in Fontevraldensi claustru probatus, juxta locorum competentiam includebat, atque ad earum servitium aliquos ex Fratris nostris destinabat. Hæc autem erat præterea illius inflexibilis consuetudo, ut ubicunque cœnobio sanctimonialibus suis ædificare fecerat, in honorem S. Mariæ semper Virginis ea construeret. Et quia S. Joannes Evangelista eidem Virgini, præcipiente Christo, quoadusque corporaliter in mundo conversata est, devotus a Magister diligenter servivit; decrevit vir prudens, ut Fratrum oratoria in ejus venerationem dedicarentur; quod non sine divina inspiratione factum fuisse existimo, ut quem videlicet exemplum serviendi sponsis Christi Fratres haberent, eundem suorum oratoriorum Patronum esse gauderent. Nec tamen talia dico, quod velim nostrum servitium æquiparare delectabili Joannis obsequio; credens procul dubio, quod ea excellentissima Virgo juxta Filium suum in celo posita, sola est sine exemplo.

¶ Illa vero habitacula, in quibus vir memorabilis oves dominicas cum consilio adjacentium Pontificum includebat, more boni pastoris frequenter visitabat: ut si aliquando, diabolica suasionem, aliqua vitiorum fomenta pullularent, ea pro posse suo radicitus extirparet. Contigit autem, ut daretur ei quidam desertus locus inter Galliam, concedente ei Ludovico Francorum Rege, qui nunc usque c Alta Brugeria vulgariter nuncupatur. Despiciebat revera intra castella, vel vicos, conventus suæ sanctæ Religionis habere, nimirum aperte cognoscens proposito sanctæ Religionis talia nocere. Ædificato vero loco, infra paucos annos, de quo nobis sermo est, misit ante se ad eundem locum per Petronillam Abbatisam nostram, quam ipse elegerat, aliquas ex Sororibus nostris, propter quas maxime locus ædificatus fuerat: quas idem vir vitæ venerabilis usque studiosè sine mora subsequutus est.

¶ Quadam die in territorio Carnotensi ad vicum Bonevallis, in quo quædam monachorum *d* abbatia erat, hospitalitatis gratia convenerunt, eodem tempore quo Carnotensium Episcopus revebat et Yvo, qui adeo pro quibusdam causis cum *f* Bernardo hujus Bonevallis Abbate discordatus fuerat, ut propemodum irreconciliabilis esset eorum discordia. nam multa religiosa personæ eos multoties pacificare tantaverant, nec tamen inter illos pacem reformare convalescebant. Postquam vero pius Magister tantam discordiam invitus audivit; discordantibus illis valde condoluit, atque qualiter eos pacificare posset, apud se cogitare cepit. Præmisit ergo iante se per Angardum religiosam monacham, quæ Fontem-Ebraldi tunc Priorissa erat, sanctimonialibus suas ad locum destinatum: ipse vero consociato sibi *g* Bernardo Abbate religioso, atque Petronilla Abbatisa sua, propter prædictæ discordia reconciliationem festinat, accurrit Carnotum. Dolebat etenim vir pacificus, Magistros Ecclesie, detestanda dissensionis libertati infideliter subscire: et, ut verum fatear, postquam prudens conciliator caritate conductus Carnotum advenit; licet multum laboraverit, non solum tamen illam dæmoniacam discordiam finditus dissipavit, verum etiam, quod multi jam incredibile suspiciebantur, in antiquam amicitiam illos restituit.

¶ Pace vero inter Magistros Ecclesie sanctæ reformata, appropinquante Dominica Nativitate, su-

D AUCTORES EICUS DISC. IVO.

Alto ducte e Fonte Ebraldi colonia.

Sororum templa D. P. sancta, Fratrum S. Joanni Evangel.

B

B. Robertus suas visitat.

h c

Alta Brugeriam monachis mittit.

d

e f

F hunc Ep. Carnotensem et Abbatem, Bonevallis graviter dissidentes

reconciliat.

g

acquiescit.

confirmatur electo a Legato Apost.

et ipso Papa.

statutum de electione.

alta B. Roberti præcepta

de silentio.

Jac. 2 20 Rom. 14 21

abstinere a carnibus, visitavit.

Reg. c. 33

AUCTORE EJUS DISCIPLINO. *Alta Brugeris canobium visitat.*

A prae dictus discordiae mediator ad Alta-Brugeriam locum, de quo paullo ante mentionem fecimus, perrexit : ibique Dominicam Nativitatem cum dilectis sibi Filiabus, quas non longe ante ad eundem locum per *h* Angardum transierat, celebrans, in jejuniis assiduus, in orationibus praecipuus, in lectione insatiabilis, pernox in vigiliis, superabundans in lacrymis, in doctrina admirabilis, quot modis semet pro Deo in ira cordis immolaverit, vel quem fructum in domesticis suis, sive in confluentibus ad eum turbis, Domino acquisierit nunc usque, ut reor, ceteris mortalibus nanct incognitum.

Gaufrido Carnotensi Episcopo eieci.

Canonicis die vexatis.

B Perneta denique in eodem loco cum summa reverentia, Dominice incarnationis praefata festivitute; dispositaque interius et exterius ejusdem loci Domini ovilis societate, iterum Carnotum rogatus advenit. Defunctus quippe jam fuerat Carnotensis Antistes, quem superius prenotavimus, et in loco ejus, communi Clericorum electione, alius in thronizatus. Tanta autem seditione inter Clericatum et Communitatem illius civitatis versabatur, ut etiam nonnulli Canonicorum missis facultatibus suis, jussu Comitissis membratim trucidari timerent. Convenerant hujus rei gratia Carnotum nonnullae potentes personae.

Carnotum evocatus.

aper eolendit

eos Comit. reconcilial

Convenerunt denique Abbas Bernardus bonorum omnium memoria dignus, cujus ius usque hodie per omnes Galliae Ecclesias, Sed omnino inutiliter : nec illam dissensionem jam solvere poterant, imo instigante omnium bonorum hoste, quotidie augmentabatur. Depredatus etenim jam fuerat ejusdem urbis Princeps Canonicorum domos, eosque in claustris suis incluserat : et, quod dicti quoque nefas est, praefatum illum virum, Gaufridum nomine, quem Clerici in loco defuncti in pontificalem Cathedram canonicorum intrinzaverant, ab urbe fugaverat.

C Sed quid moror ? Jam Canonicis ipsis sola spes post Deum in nostro Roberto restabat : unde factum est, ut missis legationibus suis praestantiam illius cum omni supplicatione postularent. Noverant sane Canonici, quia tantam gratiam dederat Deus viro, de quo loquimur, ut quod aliis impossibile penitus erat, hoc per illum ille, cui omnia possible sunt, operari dignaretur. Ille autem maxima infirmitate detentus, cum interrogatus foret, utrum Carnotum venire posset; omnia sibi possible esse usque ad mortem, respondit. Quo veniente, quam vere Dei famulus fuerit, etsi tacere lingua nostra, exitus tamen gesta rei aperte manifestat. Tandem namque gratiam Dominus ei contulit, ut cum non tantum religiosi quoque venerarentur, sed etiam Reges et Principes ejus imperio libentissime obsequerentur. Dignum quippe erat ut creatura diligeret illum, quem a Creatore diligere per operum merita non dubitabat. Ille ad utrosque secundum dependentiam sibi a Deo tributam loquens, cooperante gratia Dei, totum illum machinationem diaboli cum a fundo extirpavit. Nam per ejus meritum, praedictae urbis Comes Clericis universa quae abstulerat, reddidit : et *h* Gaufridum illum, qui ad Episcopatus regimen canonice electus fuerat, ejus electionem acquiescens, ad urbem redire concessit : atque, quod dicti quoque delectabile est, in anteriorem familiaritatem Canonice se copulavit. Credo namque qui hoc mortiferum vili homicidium per dilectum sibi Robertum ab hoc Domino extinguere videbat, quantum mesentibus foret cognitum, quanti meriti Robertus noster apud eum foret. Quae vero, vel quanta beneficentia praedictae civitati in illis diebus per servum suum dignatus sit Dominus praestare, mirum non est possibilitatis indulgere. Hoc tamen referre juvat, quia Simoniacae haeresis, quae Carnotensem Canonicorum basilicam indutissime fundaverat, concedente Gaufrido Episcopo, cujus vita nostra quoque vetite suavissime redolet,

labem Simoniacam extirpat :

atque concedentibus a majore usque ad minimum **D** ejusdem comobii Canonice, in perpetua damnatione per Robertum nostrum extincta est. Et ut haec pestis execrabilis in eadem Ecclesia in sempiternum omnino damnaretur, votum quod fecerunt, juramento firmaverunt.

Alta Brugeris.

a *Alia MS. minister. — b* *Sextus is fuit illius nominis, ut ante dictum. — c* *Alia Alta Brugeriam vocant, Gallice Haute-Bruyere. Dicitur s. Lewis Lutetia. Istic Bertrada a Philippo Rege dimissa, pie vitam finivit. Cellitus 2 in Bulla, qua Ordinum anno 1119 confirmavit, Ita de hoc monasterio loquitur opud Nicquetum cap. 31. Confirmamus Clausum Auberli, ex dno Ludovici Regis Francorum. lucum Alta Brueria ex dono praedicti Regis, et Bertracae noverat ejus, de cujus dote erat. — d* *Ordinis Benedictini ea est abbatia. — e* *Celebris Ivo Carnotensis doctura et sanctitate, cujus varia extant opera. — f* *Alia MS. Bernerium vocat, ut monuit Cosuarius, itaque scripsit Nicquetus num. 31. — g* *Et. Hic est ille Abbas Tironensis, ut hic idem scriptor tradit. — h* *St. Augustinum. Quae sequuntur, usque ad num. 26, deerrant in Cosuieri editione, sed postmodum eo procurante submissa ex alia MS. — k* *Hic est Irenaeus successor. In Vita S. Gaudentii 10 Februarii cap. 3 num. 12, vocatur vir virialis, plenus spiritu consilii et fortitudinis.*

CAPUT IV.

Captivi visitati a B. Roberto, latrones benignitate deliniti, Ursani et in Dolensi abbatia gesta.

Carnotensibus itaque pacificatis, fidelis verbi Domini dispensator Carnotensem urbem, nunquam ad eam postea remeaturus, reliquit : conjunctoque sibi Bernardo Tyronii Abbate venerabili, cujus societas semper sibi gratissima fuerat, ad castellum, quod populariter a Blesis dicitur, ambo insimul pervenerunt. In eodem vero castello *h* Guillelmus Nivernensis religiosus Comes incarceratione tenebatur, eo quod Ludovici Regis Franciae partes pro pace tenenda adversus Carnoti Comitem ipse tueretur. Hic etiam Guillelmus exigentibus vitae suae meritis utriusque carus habebatur. Apparet profecto quante honorificabilis tunc dignitatis Consul ille fuerit, quem visitare in carcere dia iste columnae Ecclesiae sanctae veniebant. Quod adeo confortatus fuisse narratur, ut diceret : Quis non gaudeat se diu incarcerationi, ut a talibus vix possit visitari? haec idcirco dixerim, ut ostenderem quod Robertus noster non segnitiei vacabat, sed modo juxta Evangelicam praecipitum incarcerationatos visitabat, modo et discordantes ad pacem revocabat. Visitato itaque sibi dilecto Comite, atque plursquam carceralis poena exorbitat, confortato; duo illi visitatores nunquam posthac in hac vita sese visuri, inseparabiliter, ut ita dicam, sunt separati : inseparabiliter namque separati sunt, quia quos caritas jungit, terrarum intercapedo non dividit. Perfectae etenim caritatis indissolubile est vinculum : quomam, ut B. Augustinus dicit, Caritas, quae dividi potest, nunquam vera fuit. O si possent modo cognoscere isti, quod se demerps in hac mortali carne non viderent! Credo plane quia aut vix, aut nunquam viventes in carne a se recederent, praesertim si obitum suum tam propinquum esse cognoscere.

visit cum B. Bernado Comitem Nivernensem captivum :

sibi Carissimum

tendit Ursanum :

18 Abbas autem Bernardus tunc ad propria rediit. Pastor vero noster ad Bituricensis provinciam, talentum sibi creditum multipliciter dispensando, iter suum direxit. Numquam scilicet vir provolvis, quia quanto magis aliquis suo a dicitaverit exemplo; pro tot tantisque, in die Judicii, retributionis mercedem accipiet a Domino. Sicut enim fertile apuistrum examma sua circumquaque dispergit; sic piissimus Pater Noster mellifluis sanctimonialium agmina ex Fontevraldensi claustris alius locis dispartiebat. Ex hoc itaque venerabilium apum mystico apuistrum, olim Bituricensis pago quamplurimas Sororum nostrarum distulit : et in loco, qui Ursanus a populo dicitur, preparato primum ligneo claustrum, locaverat, quarum etiam amore easdem partes

A partes catechizando sine dubio uunc visitare parabat.

19 Sed si unum quod ei in itinere contigit, recitare volumus, quantæ patientiæ, quantæque sanctitatis ipse fuerit, successoribus nostris manifeste notificabimus. Nam sicut quidam ex Fratribus nostris, Petrus nomine, sacerdotali præfulgens dignitate, verbo et vita fidelis, qui eo tempore cum eo aderat, nobis retulit; cum coeptum iter peragerent, quadam die inciderunt in latrones: qui secundum morem suum, maligno spiritu repleti, non solum bestias sodalium ejus abstulerunt, ceterum etiam, quod gravius est, illud iumentum, in quo mittissimus ille sedebat, per fræni lora arripuerunt, illumque contumelios affectum ad terram deposuerunt. Ille vero, ut erat benignus, columbina voce coepit eos pie increpare: et ut se a laticinio coluberent, blandis sermonibus exhortabatur. Credo certe misericordem virum plus doluisse de eorum perditione, quam de sua, vel sociorum distractione.

20 Petrus vero socius ejus, qui narrante hoc didici, non ferens æquanimiter quod factum fuerat de Magistro, locutus est talibus verbis ad prædones: Dicite, miseri, ubi fugietis? qui talem ac tantum virum disturbare non timuistis? Pensate, quæso, pensate quanta reverentia sit sanctis viris exhibenda, ut sic saltem desinat inimicari recorda vestra. Nam, ut sancte dicunt Scripturæ, viri sancti templi Dei sunt. Templum enim Dei (ait Apostolus) sanctum est, quod estis vos. Quapropter dum Sanctus quilibet ad iracundiam excitatur, constat nimirum quia ejusdem templi inhabitator Deus ad vindictam provocatur. Desinat ergo furia vestra: et quod fecistis malum contra Sanctum Dei, debeat fructifera penitentia. Numquid non scitis hunc hominem, quem modo de caballo injuste deposuistis, Robertum esse de Arbrissella, cujus odor suavis redolet in universo mundo? Audito vero Roberti nomine confestim turba latronum timore perterrita, ad pedes sancti viri provoluta est, indulgentiam deprecative postulando. Ipse vero eorum poenitentiam congaudens, eorumque petitioni æquo animo condonans, quicquid circa eum male egerant, elevavit eos a pedibus suis, atque benigne osculatus est. Quibus non solum veniam, quam illagitabant, impertivit; verum etiam, quod illi propter peccatum suum minus mererantur, totius benefici sui illos participavit.

21 O virum ineffabilem, admirabili pietate exuberantem, quem nec prosperitas, opitulante Deo, decepti, nec adversitas superavit! Cum enim, sicut scriptum est, Doctrina viri per patientiam noscatur; patet profecto, quantæ patientiæ, quantæque excellentiæ in doctrina Robertus iste fuerit, qui eo modo quo diximus, etiam inimicos suos remuneravit. Pensemus, si possumus, quantæ dilectionis fervore vir iste felix memoriæ, amicos suos diligebat, qui juxta Dominicum præceptum, etiam adversariis suis tanta beneficia ultimes impendebat. Cum enim dicat Scriptura: Non contristabit justum, quicquid ei acciderit; liquet patenter in quanto justitiæ culmine vir iste fuerit, qui nec provocatus injurus, nec pro amicis, a recto itinere tramite deviat. Licet mihi, Fratres, dicere, virum hunc in hoc facto S. Sambeli fuisse comparabilem, qui inimicis suis volens reddere vicem, pro ipsis se promisit facere orationem. Non enim discrepabat ab illo qui ait: Cum his, qui oderunt pacem, eram pacifens. Quid ergo nos miseri in ejus congregatione ante Deum dicturi sumus, qui nec amicos, sicut debeamus, amamus?

22 Postquam autem pacis amator ab inimicis pacis quodammodo pacifice discessit; ad locum Ursani, ad quem tendebat, non sine antecedente fidei dispensatione, pervenit. Quo in loco circa quindecim dies

cum dilectis sibi filiis et Filiabus commoratus; D lectioni et orationi, atque prædicationi, ceterisque virtutum exercitiis indefessus vacabat. Expectabat enim ibidem Petronillam Abbatissam, quæ a Fonte-Eyraldi ad eum venire debebat. Qua veniente, placuit illi, ut ad exteriora loca, prædicationis utilitate exiret: rogaverant enim eum quidam populi prædicationis illius verba, non mediocriter famelici, ut eis prædicationis sanctæ beneficium impertire dignaretur. Ipse vero piis eorum precibus acquiescens, eorumque desiderabilem famem, cooperante Deo, satiare desiderans, cum jam coeptum iter ageret, sociatus sibi Petronilla aliisque nonnullis, quadam die apud e Dolensens Abbatiam hospitalitatis gratia pervenit. Quem monachi ejusdem connobiliæti suscipientes, hospitalitatis jura ei honorifice præbuerant, ut eorum animas prædicationis sanctæ pabulo reficere dignaretur, humillime postulaverunt.

23 Quorum precibus largus Domini Seminivibinus commotus, altera die cum quibusdam ex suis sociis in Capitulum monachorum ingressus est: ubi ultimum sermonem, quem ad populum facturus erat, prolixè faciens, quam dulciter, quam pie, quam misericorditer, quam devote, quam prudenter, quam caritative, quam simpliciter, quam discretè, auditores suos arguendo, obsecrando, increpando, declinare a malo et facere bonum ipse docuerit, etiam illi qui interesse meruerunt, fatentur se narrare non posse. Sed quid mirum, si hoc sermone tam excellenter implevit, per quem Deus totet tantæ sermone, pene incomparabili, testantibus illis qui audire meruerunt, mundo præbuerat? Tantam namque prædicationis sanctæ gratiam ei Dominus donaverat, ut eum communem sermocinationem populo faceret, unusquisque, quod sibi conveniebat, acciperet. Non erit ejus præsentio inefficax, sed in tantum audientium corda contrebant, ut patenter daretur intelligi quis esset illic. Nimirum Spiritus sanctus aderat, sine cujus auxilio sermo doctoris exterius frustra laborat. De quo etiam scriptum est: Non enim vos estis, qui loquimini: sed Spiritus Patris vestri. Postquam autem sermonem illum finivit, eosdem monachos, qui quadam querimoniam adversus Fontis-Eyraldi Ecclesiam habebant, secum omnino in eodem loco pacificavit; nec non etiam quendam Principem illius terræ, Alardum nomine, concordavit cum illis.

a Blesæ, seu Blesæ, urbs est ad Ligellam, supra Turones, de qua in Vita S. Agniphæ Abbatissæ Hærensis 3 Septembris. Castellanum Blesense in libro ejusdem situm est moatis vel conuigium est latus Ligericæ amnis, utriusque Liger perinde præterlabens præter ipsam conuigium, quam illi loci subanius ceteris exhibet, abundantius quoque frugum, vini scilicet et rei frumentariæ, ceterarumque humanæ necessariorum naturæ, magnam præstat gratiam. Gallie Bles appellatur. b Tertius hic erat illius nominis Mercurius comes, qui sub imperio edæ Carikassimo Ordinis se manserunt, et quidem in gradu et conditione Comitiæ, ut vocant, sed tantum tempore mortuus est, 20 Aug. 1138. Ita Niquet. c De eius monasterio, præter Clau, Robertum, meminit Massonus lib. de personibus Gallie, qui vitam ait ad Augustinam flumen inter Augustinam quibusdam dicitur, Gallie Andæ. Ipse vices Dolensens est in futurigum finibus, et vulgo Dols, vel Bourg de Dols, vel Bourg-Dieu, seu Bourg-Dol. Est autem Ordo Benedictini

CAPUT V.

B. Roberti suprema aegritudo, susceptum Vitæ, et sacra unctio.

His itaque peractis, Petronillam atque Angardum Fontis-Eyraldi Procuratrices, que cum eo erant, visitatum Fratres atque Sorores, ire commouit: atque ipse cum a Andrea Capellano suo ad populos, qui ejus prædicationem, sicut superius diximus, avide desiderabant, et desiderantes multis precibus postulabant, perrexit. Eadem autem die, qua ipse a Dolensens monasterio recessit, qua esse sexta feria habebatur; in ipso itinere cepit de jumento suo sæpius descendere, et quod multum infirmaretur, sociis

inridi in latrones.

ab his contumelia affectur:

ad hi a socio ejus increpiti.

1 Cor. 3. 17

cognitio quis esset,

seuam priant.

quibus etiam contact,

Prov. 10. 11

miræ caruare

Prov. 12. 21

1 Reg. 12. 21

Ps. 110. 7.

Urant quid gerit

D AUCTORE DIS DISCIPULO.

ext prædicatoribus:

diverit ad Dolensens monachos: c

is rogantibus prædicat

E

vulde ferventer

et efficaciter:

Math. 10. 2: dissidentes conciliat:

Blesæ urbs. F

Dolensens monasterium

a

1 et ma. xgroiat

A
AUCTORE EUS
DISCIPULO.

defertur Gra-
caicum,
b

jubet se revelli
Ursanum

pra sapiens
mortem victi-
nam :

A suis manifestare. Cui cum illi dicerent, Carissime Pater, revertere, quæsumus, revertere, ne pejus graveris ab infirmitate, aiebat : Nolite, Filii, mihi talia dicere : sed eamus usque ad oppidum, quod b Gracaicum dicitur, ut cum audierint populi, quibus meum adventum promisi, me illic venire ; si ceptum iter non potero facere, saltem credant quia necessitate cogente reversus sum. Venientes autem ad supradictum castrum, in eodem hospitati sunt.

25 Altera autem die, Sabbato scilicet, ita prægravatus est Didascalus noster ab infirmitate, ut jam omnino non posset equitare. Quod cum ipse sentiret, ait collegis suis : Præparate mihi, corissim mei, quoddam ligneum feretrum, et reportate me ad Ursani locum, quoniam scio ex hac infirmitate me moriturum. Quod postquam agnovit hospes ejus, ait ei : Noli, quæso, Magister, quod dicis facere : sed potius hic requiesce, quousque videas si poteris ex hac invaliditudine convalescere. Ipse vero quasi privatim dicebat sodalibus suis : Quidquid vobis dicant, nolite curare : sed quod vobis præcepi, propeanter facite. Apparet profecto, quod sentiebat obitum suum imminere : sed ne sua gens pro corpore suo laboraret, volebat ad Ursanum redire, dum vivus erat. Præparato itaque, sicut præceperat, ligneo feretro ad castellum, quod c Issoldunum dicitur, eum apportaverunt, ibique hospitati sunt. Hospes vero, qui eum suscepit, cepit eos multis modis rogare, ut apud eum concederent infirmum suum impensare. Quod ubi ad aures Magistri Roberti pervenit, vocatis sociis suis, ait illis : Nolite, Filii, hospitis nostri consilio acquiescere, sed, sicut vobis jam dixi, ad Ursanum potius me redite. Et quoniam ipse Petronillam et Angardina, sicut supra diximus, ad alia loca visitare Dominicum ovile transierat, presentiens finem suum appropinquare, misit post eas legatum, ut veniret Ursanum festinanter eum visitare.

26 Mane autem facto Issoldunum relinquentes, ad Ursanum (sic ipse præceperat) sanctissimum infirmum deportaverunt. Eodem namque tempore quædam nobilis monacha, Agnes nomine, Ursani Prioratum tenebat, que illi valde oppido cara habebatur, eo quod ipsa consilio ejus, fallaces seculi divitias, quæ sibi multum blandiebantur, reliquerat, et pro Christo paupertatem delegerat. Quæ cum cognovisset tam gravem Magistri infirmitatem, quantum mororem habuerit non facile dictu. Quis etiam referre posset, quam magnum dolorem habuerunt ejusdem loci Fratres atque Sorores, audita Doctoris nostri tam gravi infirmitate? Revera enim timebant, tanto scilicet ac tali viluari Pastore. Advesperumte autem Dominico die, quo sanus eger Ursanum asportatus fuerat, cepit ipso Fontis-Ebraldi nomen pie ingeminare, dicens : O Fons-Ebraldi, Fons-Ebraldi, tam astimavi in te jecero! Cum enim Andreas, filius collega ejus, diceret : Pulcher Magister, quid est quod dicis? Si sentis hic finem esse, saltem fac quod tuum est, impera corpus tuum post obitum ad Fontem-Ebraldi portari. Ille respondit : Et quare meum cadaver hinc portaretur? Nam per omnes hunsachas (ut verbis illius utar) ablatum esset a vobis.

27 Alia autem die, secunda scilicet feria, rogavit sibi dari Viaticum Corporis et Sanguinis Domini Nostri Jesu Christi : quia cum longius profecturum se esse providerat, indeo siduerrimum illud Viaticum humillima devotione sibi dari posebat, sine quo vixor quilibet errabundus omnino deviat. Allato autem ad eum Corpore Dominico, cepit cum incensu gemitibus, atque profundis suspiriis gratitiam misericordiam ab eo petere, seque inutilem servum dicere, et in cunctis operibus suis se accusare. Ve-

petit Viaticum,

dolens de peccatis,

rum sciebat prudens lector, quod Deus ita mandaverat : Cum omnia, inquit, que præcepta sunt vobis, feceritis; dicete : Servi inutiles sumus, etc. Illum quippe Justum imitabatur, qui cum perfectus esset, omnia opera sua vereri se fatebatur. Geminum etenim planetum agebat : dolebat multum de eo quod nonnumquam Dominica præcepta præterierat : ponebat ex altera parte ex hoc quod omnia mandata non observaverat. Et, ut omnia verba ejus dicam epilogando, se servum inutilem fuisse per omnia plangebat et julando. Postquam autem immemorabiliter seipsum accusavit, accepta poenitentia, nihil de propriis meritis præsumens, sed misericordiam assidue deprecando, Dominicum Corpus accepit. Audiant hic, qui Corpus Dominicum ad damnationem suam indiserete accipere audent : ut vel sua peccata per sanctam poenitentiam, dum licet, deleant; vel certe si noluerint, tam admirabile Sacramentum indigne suscipere vereantur. Aperte enim clamat Apostolus, quia Qui manducat et bibit indigne, etc. Si enim tantus ac talis vir tam timide sacrosanctum Corpus Dominicum accepit, multo magis nos peccatores, tremebundi atque flebiles accedere debemus : qui etiam si multum profecerimus, finem nostrum ejus pretio coequare non audemus.

D
Luc. 17. 10

humiliter id
accipit,

non temere, ut
quidam :

1 Cor. 11. 29

28 Prætereunte autem secunda feria, quia non dubitabat vir bonus exitum suum propinquum esse; voluit omnia sanctæ Ecclesiæ Sacramenta, utpote Christianissimus, in se suscipere. Petiit ergo devote tertia feria, ut benedicto Oleo ungeretur : credens profecto Apostoli Jacobi verbis, quod scilicet per hujus operationem mysterii peccata hominibus dimittuntur. Unctus autem salutifero unguento, iterum munivit sese non sine interno gemitu, Corpore Dominico : nec tantummodo his duobus diebus Eucharistia Christi semet munivit, sed etiam omnibus diebus, quibus in ipsa infirmitate jacuit. Sed quis poterit narrare qualiter, vel quibus modis ante Corpus Domini se semper studuit accusare? Fatentur illi qui ibi esse meruerunt, quia an unquam ante Corpus Dominicum se plus accusaverit, omnino nesciunt. Nullus est, nullus enim id prædo, nullus denique sic se accusabat latro : cum enim scriptum sit, Justus in prians accusator est sui; patet profecto quod ipse justus fuerit, qui quavis singulari conversatione vixisset, tamen se tam multipliciter accusavit.

E

immixtura
cro oleo.

cap 5. 15

quotidie com-
municat,

cum summo
dolore de pec-
catis,

d
Prov 18. 17

a Quomodo si Andreas Vita hujus scriptor est, et hujus Veneris B. Roberto comes fuit, ea quæ habentur cap. precedenti num. 20, aut se Petro narrore didicisse, cum in Israhel spectasset? b brassay Gallice vocant, aut Gracay oppidum est in Inturibus. — c Issoldun Gallice oppidum est in corandem Episcopatum ditone. — d Consueti edilio, pudor sed postea admodum, in alio Ms. haberi prædo.

F

CAPUT VI.

Septultura a B. Roberto expetita in Fonte-Ebraldi.

Eadem vero tempestate Leodegarius, vir vita floribus et ætate, Bituricensis diocesis Archiepiscopus tenebat, quem, nisi fallor, inseparabilis dilectio Magistro Roberto conglutinabat : tanto namque, ut reor, amore invicem conjungebantur, ut quod unus vellet, alius vix denegaret. De hoc siquidem Leodegario multa virtutum præconia possemus referre : sed quoniam a adhuc inter innumeras hujus exilia præcellas, in incerto navigat, ipsa humana ignorantia, velin nolim, cogit me tacere. Nec enim omnis qui carperit, sed qui ad finem usque perseveraverit, hic salvus erit. Hinc itaque felicis memorie Robertus nuntium quendam transmisit, et ut eum visitare dignaretur, deprecando mandaverat. Ille vero audita ejus infirmitate, festinat devotus eum visitare. Postquam autem advenit, villulam ipsam suis famulis die ac nocte caute custodire præcepit - timebat

Leodegarium
Ep. Bituric.
rogari ut se
visitaret.

AUCTORE EJUS DISCIPULO, addicere se orationum pro solo ordine.

A sua gratuita pietate, dignetur mihi aliquid prestare; studebo ipsum misericordiae fontem pro omni congregatione mea jugiter interpellare: quia ibi non est vita, ubi deest verus amor. Pro posse meo diligam: quoniam in hac vita illos non diligere potero. Scio enim quamlibet sepulcrum defuncto non nocere: credo procul dubio Dominum ubique auxiliari, cui voluerit, posse praebere: attamen haec, quam praedixi, causa est, quare in istis locis jacere requiro: haec occasio est, cur in coemeterio Fontehradensi meum cadaver inhumari jubeo. Quam ob causam, Sanctitatis Tuae reverentiam humiliter prece imploro, ut tu corpus meum sanctimonialibus nostris reddas, atque ad Fontem-Evraldi usque perducas, ibique tuo sancto ore, sepulturae meae officium facias. Modo apparebit in finem, si unquam in vita me veraciter dilexisti. Si ergo cordialis amicus mihi fuisti, si unquam tibi amicus existi, concede mihi, obsecro, quod postulavi.

Episcopo dubitante,

35 Ille vero nolens suam diocesim tanto thesauro spoliari, respondit illi, et ait: Ego, Carissime Magister, sicut jamdudum cepi, mente integra multum te diligo: sed hoc quod petis a me, non est totum in mea potestate, sed ex magna parte in Principibus istius terrae. Tu enim cognovisti, quod locus iste sit in terra ejusdem Principis, nomine Alardi, quem etiam ipse ex magna parte sollicitavit. Nolo enim tibi me casum promittere, quem postea non possem implere: sed sine me crastina die de hac re consilium accipere.

36 Quo audito, Andreas Sacerdos dixit Magistro: Noverrit dilectio tua, Magister bone, quod Agnes hujus loci Priorissa, poterit multum petitionem tuam aut adjuvare, aut nocere. Quamobrem obsecra eam, ut perficiat ex parte sua petitionem tuam: est enim indigena istius terrae, et Alardus fuit vir ejus, qui est dominus istius villae. Vocavit itaque eam vir prudens et ait illi: O Homina Agnes, impero tibi obsecrando, et obsecro imperando, sicuti Dominam meam, Filiam atque discipulam, ut facias quantumcumque poteris de hac re, quam ab Archiepiscopo fieri postulavi. Cui ista respondit: Bone Magister, vultus vos ut faciam istud? Ille vero inquit: Volo, Filia, omnino, atque desidero: et tali pacto osculari manum meam tibi praecipio. Illa vero osculans venerabilem illius manum, promisit se facere, quod flagitaverat desiderium.

Agnem Priorissam Ursanensem ad commemorationem.

a ubi, ut Cl. Robertus scribit, 31 Martii 1120. Unde patet, quando scripta sit haec Vita. — b Galliae La Haye c Alud MS. ut superius, Augardis. — d Alud MS. misit. — e Uno ligno de SS. Petra et Paulo.

C CAPUT VII B. Roberti sub mortem preces, professio Fidei, publica peccatorum sacramentalis Confessio.

Omnibus a se dimissis,

Post haec illi qui circumstantabant, ceperunt ei dicere: O bone Magister, deberes Deum rogare, eo quod sentis te morti ita propinquum. Quibus ille respondit: Ego certe Deum deprecari multum desidero: sed propter vos, qui me impeditis, omnino non valeo: recedite, et abite, ut saltem Deum meum amodo possim orare. Quamvis vero egressis, cepit Deum ipse humiliter rogare, ut pro sua pietate Romanum Papam, et omnes Doctores a suo Ecclesiae, in proposito sanctae religionis dignetur ad finem usque servare. Tunc etiam cepit hospites suos nominatim referre, et pro singulis orationem Deo offerre. Oravit etiam tunc pro omnibus benefactoribus suis, et inimicis: et pro cunctis fidelibus vivis atque defunctis. Ad ultimum etiam cepit pro Willelmo Pictaviensium Comite, qui exigentibus suis meritis excommunicationis gladio tunc sanciatas erat, Domi-

oral pro Ecclesia,

avis benefactoribus,

num exorare, ut si ejus providentia esset, pro sua benignitate dignaretur eum ad viam veritatis revocare. Apparet profecto quam magna vir iste plenus fuerit caritate, qui ad finem usque perseveravit pro amicis et inimicis suis tanta devotione orare. Patet liquido, quod inimicos suos ut se diligebat, qui eis dari illud orando optabat, quod sibi ipsi a Deo tribui cupiebat: quin etiam clarins constat, quam amicos suos sapienter amabat, pro quibus orationis munus Domino Deo dulciter offerebat. Persequamur, si possumus, qua vigilantia cetera legis mandata observabat. Quin etiam, quod gravius esse solet, inimicis suis bona retribuebat: licet enim ipse, volente Deo, in pace occubuerit, credo tamen quod martyrii palmam non amisit. Et ne fortassis quod dico, quoquo modo displiceat, audiat sanctam Scripturam sic affirmantem et dicentem: Martyrium non in sola effusione sanguinis, sed abstinentia peccatorum, et exercitatione mandatorum Dei perficies. Hinc rursus scriptum est: Omnis vita Christiani hominis, Crux est, et martyrium.

et inimica:

38 Postquam autem pro cuncto populo Christiano, orationes ad Dominum diutissime fudisset, cum jam ab eo pene omnes recessissent, intempestae noctis silentio Petrum quendam Fratrem laicum, qui cum eo assidue erat, ad se vocavit, et ait illi: Voca ad me Andrean Sacerdotem. Veniente autem Andrea, dixit illi: Adfer mihi, obsecro, lignum sanctae Crucis. Alata autem sancta Crux, de stratis suis virtute qua potuit, letabundus exilivit, et ante Crucem cum magna reverentia genua sua flexit, et quid in se de Deo sentiret, circumstantibus aperuit. Tunc confitebatur se credere quod Deus omnipotens, unus in Trinitate, et trinus in Unitate, ipsum caelum et terram, et omnia quae in eis sunt, imperio voluntatis suae fecerit. Confitebatur etiam, quod Luciferus, qui mane oriebatur, qui est principium viarum Dei, habentem signaeulum similitudinis Dei, plenum sapientia et decore, omni lapide pretioso ornatum, in Paradiso Deus collocaverit. Referbat etiam se credere, qualiter ille nullo suadente, per superbiam suam sponte ceciderit: et qualiter ad hanc restorationem ejus, Deus hominem et limo terrae ad imaginem et similitudinem suam mirabiliter condiderit. Memorabat, quomodo per invidiam diaboli in orbem terrarum mors introierit: vel quomodo fraudulentus Iustus hominem de Paradiso expulerit. Revocabat etiam ad memoriam, quantas caecitatis tenebras, quantasque miseras humanum genus usque ad mundi finem sustineat, pro eo quod primus homo Dominicum preceptum preterit. His etiam addebat, quemadmodum humanum genus, exigentibus suis peccatis, aquis diluvii perierit: et quemadmodum Deus octo animas in Arca Noe salvaverit. His adjugebat, quam gloriose Deus filios Israel de Aegyptiaca servitute liberaverit, et quam mirifice (pereuntibus in deserto murmurantibus) credentes in terram promissionis introduxerit.

E

copiam sanctae Crucis,

proficetur se credere omnia creata a Deo,

lapsus Luciferi, h et hominis.

statutum e. G. F

39 Dicebat etiam pronus ante sanctam Crucem, qualiter Dei Filius descendens in uterum sanctae Virginis, novum, sicut ille promiserat, caelum et terram fecerit: vel qualiter in Bethleem nasci, et in praesepe poni, atque vilibus pannis involvi pro nostra salute, nullis nostris praecedentibus meritis, sed sola misericordia voluerit. Profitebatur etiam, quod non solum Deus homo pro hominibus dignatus est fieri, sed etiam (quod mirabilis est) circumcidi, baptizari, et jejunare. Recordabatur suspirando, quod Panis vivus, qui de caelo descendit, ut nos satiare, esurit; quod fons vivus, ut a perpetua siti liberaret, sitivit. Revocabat etiam ad memoriam genus atque suspirans; quod ille qui voluntate omnia condidit, factus homo pro hominibus, derisiones et sputa

Incarnacionem Verbi.

Passionem.

A sputa, colaphos atque flagella, injurias atque vulnera, et ad ultimum Crucis mortem pro hominum redemptione sustinere voluntarie dignatus est. His copulabat vir pius Dominicam Resurrectionem, et ad caelos Ascensionem, atque Spiritus sancti adventum : his etiam similiter adungebat futurum in finem seculi iudicium, in quo Deus reddet unicuique juxta suum meritum.

40 Ad ultimum anuectebat his, qualiter Deus omnipotens ex quodam seniculo, et ex quadam paupercula muliere eum nasci fecerit : et qualiter ei postea innumerabilia bona, sine praecedentibus meritis, praebuerit. Post haec agebat omnipotenti Deo multimodas gratias, pro his aliisque innumerabilibus beneficiis humano generi collatis gratis : reddebat etiam Deo magnificas gratias eo quod sibi, aliorum meritis, tot et tanta beneficia tribuisset.

41 Postquam autem vir Catholicus suam credulitatem coram sancta Cruce, audientibus illis qui ibi erant, plenarie narravit; dehinc peccatorum suorum confessionem inaudite se accusando, publice manifestavit, dicens : Audi Presbyter peccata mea, qui etiam audite caeli et terra. Filius Dei venit in mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Ecce in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis inentritis, innumerabilibus modis mea culpa peccavi. Tunc confitebatur coram omnibus se reprehendendo, quod dum esset puerulus, et comederet eum matre, pulchriores cibos accipiebat : et dum plueret, ipse siccitatem desiderabat, et e contraria : referebat se etiam arguendo, quod dum adhuc esset secularis, in ordinatione ejusdem Redonensis Episcopi, et in venenum Simoniaci semel inciderit : confitebatur etiam, quod Deus magnam litterarum scientiam, atque praedicationis gratiam ei gratis praestit-

terat. Se pronitebat de eo, quod talentum sibi a Deo creditum non, ut deberet, multiplicaverat. Tunc dicebat, quod ipse Religionem mulierum condunaverat, quae laborem sanctae Religionis pro Deo excellenter sustinebant, sed ipse solus earum laudem habuerat.

42 Ubi quidem hic locus dicendi est, si singulatum narrare vellem, qualiter, vel quibus modis coram sancta Cruce sese accusaverit? Postquam autem immemorabiliter se arguendo accusavit, singula nominando peccata, omnium peccatorum suorum abolutionem a Deo humiliter supplicatione petiit; et ut ei finem suum in proximo donare dignaretur, post haec exoravit. Certum quidem est, quod Deus servum suum in hac oratione exaudierit : quem non longe post a vinculis carnis absolutum, a mundi hujus exilio abstraxit.

a Aliud MS. sancte — h Ad reparandas, ut vulgo dicitur, lapsorum Angelorum vias, sive ad replendas, e quibus deturbati sunt, celestis civitatis spatia. C Haec peccata ejusdem generis videtur, cujus praedicta duo, quod pulchriores pulchriores cibos sibi appositos comederit, quod dum plueret siccitatem desideravit, in quibus non facile culpam deprehendere queas. Nempe hancram mentum est, ubi quoque culpam agnosceret, ubi culpa non est. Ita referebat B. Robertus se in venenum simoniae semel incidisse, in ordinatione ejusdem Redonensis Episcopi. Fuerunt illius tempore tunc Redonenses Episcopi, Mannus, sive Meen, Silvester, Marbodius, Molanus ordinatus tribuitur XI annis aut vixit ante Roberti natiuitatem. Silvester vero cum factis 25 annorum esset Robertus, tunc ut ille Episcopus crearetur conferre hic potuit, tenus in re, nulla adhuc ductura optime, alteriusve rei commentatione? Nec ut dicit, sed in venenum incidisse Simoniam, quia fortassis, dum illum audiret aut etiam videret ordinari, et renerit in mentis ut enteretur ad inuicem ducendum, quo ad snalem perveniret dignitatem, excogitando quibus modis Principis et Cleri sibi comparare favorum posset. Cum autem sub eodem Silvestro Archiepiscopo electore tunc Redonensis studii episcopus sit, uti supra narratum, non est credibile ubi Abbatibus Antistes est creatus, cum illa ratione talem contuhere culpam potuisset. Et factissis ipse tunc Redonensis reliquerat, atque Andegavorum migravit

D
AUCTOR: L. J.
DISCIPLINA

valde se accusans :

pic moritur.

Culpa Simoniaci in B. Roberto nulla fuerit? E

DE S. AVERTANO

CONVERSO ORDINIS CARMELITARUM

ET B. ROMEO, LUCÆ IN ETRURIA,

Commentarius praevius.

§1. Antiqua memoria S. Avertani : ejus sepultura suburbana. Tria S. Petri templa Lucæ.

L uca vobis Etrusciae antiqua, atque ob defensam libertatem celebris, praeter inlygenis ac domesticos Patronos, gaudet etiam sanctis Protectoribus, qui aliunde eo profecti, vita isthuc feliciter functi sunt. Ex his fuit S. Richardus ex Anglo-Saxonica nobilitate vir primarius, pater sanctissimae Virginius Walburgis : de illo regimus xv Februarii, de S. Walburge hac vicesima quinta, qua e vivis excessit. Alter populo Lucensi accessit ex Ordine Carmelitarum Patronus athena, ex Gallia transalpinu Avertanus, alius Albertanus et Alvertanus, aut etiam Avoardus dictus : cujus sacra ossa, ut plenus infra referetur, ad ecclesiam urbis Lucensis Cathedralis anno Christi MDCCXIII delata sunt, antea in suburbio, cum honore asseruata.

2 Pupulus Lucensis Apostolorum Principi Petro aeternam gratiam relatuus, ob S. Pantinum ab illo sibi commissum Episcopum, fertur in honorem ejusdem S. Petri anno MDCCI templum combulisse in suburbio versus meridiem, qua Pisas itur. Fuisse etiam olim ecclesiam collegiatam cum titulo Prioratus, ex quodam privilegio ab Alexandro Papa in Ecclesie Lucensi Cathedrali anno MDCLXXVII indulto liquere. Præterea, quod duo alia templa sub ejusdem Apostoli titulo essent in urbe condita, nomen huic suburbanæ ædi accessisse honorificum

S Petri majoris, indicarique in tabulis antiquis anno CIOCLXXVI signatis : atque ei tunc fuisse vicinum renouatum excipiendis peregrinis pauperibus, in quo S. Avertanus, inhibito in urbem ingressu, cum morbo aliquandiu luctatus, sanctissimum Creatori suo reddidit animam. Cujus corpus, ob putrata mox ejus intercessione pharima miracula, cum magna, ut verisimile est, solennitate sepultum in dicta S. Petri majoris ecclesia : in cujus origine deducenda auctorem sequenti sumus Casarem Franciscottum Congregationis Lucensis B. Marie Presbyterum tractatu de Templis et Reliquiis Lucensibus, adjuncto accuratissime ejus lucubrationi de Rebus Lucensibus Italico idiomate anno XII hujus seculi vulgate.

3 Quo tempore hæc S. Avertani in Italiam peregrinatio, et felix ad aeternam salutem apud Lucenses transitus evenerit, nequaquam inter auctores constat. Sænitio annuum prætercent antiquiores scriptores; hosiarii verum assignant, alii LXXVI, alii LXXX supra millesimum et trecentosimum. Inter illos sunt Bzovans in Annalibus ad eum annum 1366, num. 15, Alegrius in Paradiso Carmelitico statu 4, etate 15, cap. 125, Ferrarius in Catalogo SS. Italiae 25 Februarii. Annum ejus seculi octogesimum statuent ante memoratus Franciscottus in Vita S. Avertani, Petrus Thomas Saracenus in Menologio Carmelitarum in ejusdem Vita, et infra Auctor Vita num. 13, Aubertus Mirans libello de Origine ac progressu Ordinis Carmelitarum tradit vita

o. II.

S. Petri majoris dicta, sepultus : F

an circa annum 1366 aut 1390

agit gratias pro sibi collatis a Deo beneficiis :

Sacerdoti confititur publice coram aliis

antiqua et iniqua peccata,

SECCLO XIX
XIV FEB.

Luce in Etruria

Colitur S. Avertanius,

in antiqua parochia suburbana

A ac miraculis claruisse circa annum MDCLXX. *Joannes Grossius, qui eo tempore vixit, in Magistrum Generalem Carmelitarum anno MDCLXXXIX electus, ac primus omnium meminit S. Avertani, maxime auctor nos movet, ut ibi ante ipse vidisset, cuius ipse miracula ex antiquis picturis confirmet, non hominum tunc videntium certiore relatione. Hic ergo in Viridario Carmelitico, quod MS. extat in bibliotheca Carmelitarum Francofurti, ita scribit. Sanctus Albertanus Conversus in Ordine, ex partibus Gallie in diocesi Lemovicensi oriundus: qui peregrinationis causa, de superiorum suorum licentia, visitabat quam plurima loca, et demum venit ad civitatem Lucanam, ubi diem extremum, multis clarens miraculis tam in vita quam post mortem, clausit. Cujus gloriosum corpus est sepultum in ecclesia S. Petri extra murum civitatis Lucane, ubi quam plurima sua miracula pieturis antiquis sunt depicta, et praesertim in ecclesia cathedrali ejusdem civitatis Lucanae. *Hic Grossius.**

4. *Aligua antiquarum pactionum ex dicto suburbano S. Petri majoris templo, cum illud, ut infra dicitur, anno MDLXXII esset destrudendum, in urbem delata, etiamnum hoc tempore in novo S. Petri majoris templo appensa spectatur; cui inscriptum sequens poema solenne aliquam reliquiarum SS. Avertani et Romæi elevationem indicent olim factam esse. Sunt autem hi versus:*

Carmeli quondam, nunc Avertanus Olympi
Cultor, in hac moriens ossa reliquit humo.
Græcus Joannes Lucensis origine, nuper
Erui, et celso sustulit illa loco.
Romænamque delectonitum, quo jungeret urnæ
Urbis honor, quibus est atheris una domus.
Et qui perpetuæ regnant cum Principe vite,
Luca sub ipsorum numine tuta valet.

Joannem hunc ecclesie S. Petri majoris Præpositum fuisse, quem ipsi Priorem vocant, nec dubitamus: quo autem tempore vixerit, haud certum. An fortassis sacrarum reliquiarum solennis elevatio contigit, quo tempore recentiores obtinuit locum? An Paulus Gubrius Eugubinus, Ecclesie Lucensis Episcopus, quem trulit Saracenus decreto sancivisse, magna cum solennitate sacrum pauperum Carmelitæ corpuseulum nobilitari loco in civitate collocandum esse; hunc potius elevationem corporis, quod in suburbio mansit, suo decreto sancivit, concesserit facendum? Electus is fuit Episcopus secundum Franciscum, et Ughellum tomæ Italia sacre anno Christi MDCLXXIV. Perussæ anno LXXX ejusdem ævuli e viciis sublatus. An denique pictura illa, quam Grossius circa illud tempus agnovit in rde Cathedrali fuisse, posteros in errorem induerit, ut scriberent, et corpus tum fuisse in urbem translatum, et anno MD Avertanum ritum functum esse? In re dubia certi quipiam statuere qui possumus?

5. *Ceterum sacras S. Avertani reliquias necdum anno Christi MD in urbem delatas fuisse testantur dua, qui tum urbem in Italiam, illustrex Ordinis Carmelitarum scriptores. Primus est Baptista Mantuanus in Poemate de Vita S. Nicolai Tolentini lib. I. ubi ita habet:*

Tu quoque, Lunensi claudit quem marmore Luca,
Avertanus Pater, nec vis in membra ferri:
Sic licet contentus honore templi suburbani. Alter est Baptista Venetus de Catanis in speculo Ordinis Carmelitarum Venetus anno MDVII cæso, qui solo MDIII hæc refert: Sanctus Albertanus ex partibus Gallie oriundus, videlicet Lemovicensis diocesis, qui in sua peregrinatione moriebatur Luca, et non est sepultus in Conventu, sed in ecclesia S. Petri majoris extra muros civitatis Lucanae. Hæc in speculo Ordinis leguntur, ex quo Saracenus se Vitam S. Avertani ordinari præfatur: et tamen scribit mox ab obitu, præfatis ab Eugubino Epi-

scopo die, incredibili populorum frequentia, a toto Clero in urbem Luca devotissime translata, et in ecclesia parochiali S. Petri honorifico titulo condita esse sacra pignora D. Avertani Carmelitæ. Quo tempore S. Avertanus moriebatur, duplex erat intra urbem Lucensem templum S. Petri dicatum, aliud Somahli cognominatum, ab illustri Somahliana familia, quæ aliquem e suis majoribus hujus templi fundatorem fuisse profertur. Aliquam ejus restorationem factam esse anno MDLXXII indicat antiqua hactenus illic serrata inscriptio: varias eum donationes collatas esse ante annum MDLXXII monumenta antiqua docent. Fuit hæc ecclesiam parochialis, cum titula etiam Prioratus, ut illud, aliudque suburbanum S. Petri primum fuerit pro uno eodemque haberi.

6. *Alia fuit in urbe ecclesia S. Petri, Cigoli, vel Cicoli denominata, a fundatore Petro Cigoli, qui rem fertur ad honorem S. Petri extraxisse. Antiquitatem ejus colligimus ex tabulis de ea anno MDCLXXXVII confectis. Eam demum obtinuerunt Patres Carmelitæ, et S. Petri Civilis, seu Clivicolæ appellant, sed quo tempore adierint possessionem, incertum. Hoc certum esse atque indubitatum affirmat Franciscus, quem hic auctorem sequimur, anno MDCLXXXI Patres Carmelitas intra urbem Lucensem habitasse. Imo dum extra muros civitatis sepeliretur S. Avertanus, et non in conventu Carmelitico, hunc tum Lucæ fuisse opinatus est ante civitatis Baptista Venetus de Catanis Congregationis Mantuanæ alumnus. Est ea Congregatio quæd Carmelitas celebris, ex varis Italiae conventibus anno MDCLXXXV, Capitulo Mantuæ xviii Augusti habito, in unum corpus redacta, cui auctoritate Sedis Apostolicæ anno MDCLXXXV præpositus est Vicarius Generalis Stephanus de Tolosa. Extant hujus Congregationis constitutiones Bononiæ anno 1602 excusæ, præfixo catalayo omnium ejusdem Congregationis monasteriorum, serrato ut osseritur antiquitatis ordine: in quo post monasteria Mantuanum caput Congregationis, Silvarum et Ferrariense, quarto loco statutur Lucense, S. Petrus Civilis, seu Colicula, nuncupatum. Distat Florentia vi miliaribus dictum monasterium Silvarum, in quo S. Andreas Corsinus sacerdoti sui primitias ante annum MDLXXX obtulit, admissus in Ordinem Carmelitarum in Conventu Florentino circa annum MDLXXXVI, ut accerere ad ejus Vitam delatæ anno xxx Januarii. Quod tamen idem Florentinus Conventus in præfata Mantuana Congregatione, serrato, ut voluit, antiquitatis ordine, tantum occupet xxx locum, consequens est, Lucense S. Petri civilis monasterium ibi ante extractam fuisse. Hoc S. Petri Civilis templum ab ecclesia S. Petri majoris suburbana non distinguitur infra in Vita num. 10 et 14. et apud Saracenum, qui in ejusdem Vita ista tradit: Prædicat S. Avertanus, subinde Carmelitas in D. Petri Civilis templo gloriose victuros, ubi ipsum Carmelitam in D. Petri hospicio incognitum, spiritum pauperum exhalare contingebat.*

§ II. Reliquiæ SS Avertani et Romæi in urbem delatæ.

Prefatis Italis scriptoribus Baptista Mantuano, et Baptista de Catanis ceteri sunt duo ejusdem Carmelitarum Ordinis scriptores Belgæ: ad quorum notitiam venit S. Avertani memoria, quam suis scriptis posteritati commendarunt. Alter horum est Arnoldus Bostius, apud Gandenses anno, ut ferunt, MDCCXCVI sepultus. Hic in suo Patronatu Mariano cap. 9 ista scribit: Albertanus Gallus Lemovicensis, vir sublimis sanctimonie, cujus reliquias urbs Lucana veneratur, miraculosa gloria multis innotuit. Hæc ibi: et bene veneratur urbs Lucana reliquias, tum adhuc in suburbio extra muros serratis, exposita tamen in ecclesia Cathedrali

D
717 et altera
S. Petri parochia urbana pro una cademque habita.

tertia ecclesia
S. Petri in urbe.

an Carmelitarum ante adventum S. Avertani?
E

non etiam ab suburbano templo satis distincta;
F

Corpus S. Avertani Lucensis in venerabile.

AUCTORE A. D. NUM. POTENS MULTO CURIOS.

ob antiquas tunc de co extantes picturas?

an hunc solennis elevatio

S. Avertani

et D. Romæi

a prima sepultura non satis distincta cerneri potest?

Corpus oderat in suburbano a die anno 1800.

A Cathedrali miraculorum ejus pictura. Easdem tamen reliquias olim valuisse cives inferre in urbem, sed diuina vi prohibitos primus scribit Joannes Palaeologus, seu de Aqua vetere Baturus, quem in Vita S. Avertani scribendum alterum mactorem secutus est Saracenus, de quo ita pulcat Segerus Pauli Carmelita, infra a nobis plenus citandus: Palaeologus, inquit, Chronicon tripartitum, tametsi apud multos non magis nominis historicos quondam in pretio fuerit, magna tamen hoc tempore agnoscitur correctione chronologica indigere. Hujus autem Chronici, lib. 3 cap. 12, haec refert Palaeologus: Sanctus etiam Albertanus Gallus Lemovicensis, sublimis sanctimonie vir xx die Februarii, ingentium miraculorum gloria notus, apud Lucanam civitatem ivit ad Christum. Hic dum penderet, se ab hoc seculo migraturum, cupiens introire Lucensem civitatem, a custodibus habita repulsa, ait: Veniet tempus, ut introducere me vobis volentibus non dabitur facultas. Igitur abscedens paulisper, et Deo spiritum emittens, adeo miraculis coruscantibus effulsit, ut Clerus eum populo ad tanti viri reliquias intra ferendas accurreret. Verum corpore ejusdem fixo, et omnino immobiliter permanente, ididem cum summa reverentia ingentem construere basilicam. Haec Palaeologus: ac primo, quem assignat diem obitus xx Februarii, eundem profert Dulcius de Coria in Chronico Carmelitaram Hispanice anno 1398 excuso lib. 11, cap. 13; additque a Carmelitis Religiosis festum ejus eodem die celebrari: quem infra constat aut luc in re, quod mirum est, memoria falsum, aut certe errores utriusque, typographus impuniti debere.

8 Secundo quam Palaeologus credidit extractam basilicam ibidem, ubi corpus permanserat extramuros immobile; idem Coria intra mœnia conditam arbitratur. Verba addidimus ex Chronico illo Ordinis ab Algerico Carmelita Hispano fideliter, ut ait, educta in Vita S. Avertani, inserta Paradiso Carmelitico statu 4 cap. 166, Latine ab eo edita. Post repulsum a custodibus acceptam, paucis præteritis, inquit, Avertani spiritus juxta mœnia urbis ad supera volat, corpore ibi caelesti splendore circumfuso manente, et viros odores halante. Cumque miris coruscasset multis, civitas cum Episcopo et Clero admirata, confluit ad locum, visoque prodigio tanto, pignit omnes Avertano aditum denegasse, et cum illud introducere tentarent, ut honorifico sepulchro tumularetur, immobile Avertani corpus inventum est. Ex quo templum ad partem interioriorem muri, quae locum respicit gloriosi transitus ejus, erigere decreverunt. Cum ergo per urbis januam nequirent introducere corpus, per summa mœnium, erecto ponte, introductum est, et celebri Lucae in templo, sarcophago erecto conliti, grandi fidelium veneratione servatur. Ibi miraculis lucusque clarissimus, magna populi frequentia recollitur. Haec ex Chronico Dudaci de Coria Alegricus: ante quem ex eodem Ordinis Chronico eadem, sed contractius, eviderunt Abrahamus Bzovius in Annalibus tomo 14 ad annum 1366 num 16, et Philippus Ferrarius in Catalogo SS. Italiae 23 Februarii. Verum cum ex supra dictis, aliisque post dicendis perspicue constet, corpus S. Avertani, et mox ab obitu in suburbano S. Petri majoris templo sepulturae traditum, et postea honorifice istie elevatum, usque ad annum 1303 summa cum religione fuisse servatum, tota jam allata recentiorum istorum scriptorum narratio merito redditur suspecta. Ipsum etiam templum suburbanum, ut supra ex Francuuto retulimus, quingentis nunc annis creditur extractum, quam Lucam hospes venerit Avertanus. Sed his relictis ad certiora properamus.

9 Idem Francuuto, auctor Lucensis supra laudatus, refert ad majorem urbis Lucensis securitatem varia suburbana aedificia anno 1303 debuisse destrui, ne bello

ingruente inde majus aliquod urbi detrimentum subiret. Quare Senatam Lucensem, impetrata ante a Romano Pontifice facultate, etiam destraxisse templum S. Petri majoris; sed cum onere aliud hisce patriarchionis, sub titulo etiam S. Petri majoris, loco commodo intra mœnia erigendi: fuisse autem huic templo in urbe extruendo assignatum locum, ab antiqua, sed tum collapsa, aede S. Petri de Curtina cognominatum; quod quartum ibidem censendum est templum S. Petro dicitur: viderique etiam in novo illic erecto templo picturam antiquam S. Avertani et B. Romæ, cui inscriptum est de sacris eorum reliquiis elevatis poema a nobis ante datum. Horum autem corpora, uti et S. Senesii Martyris, cui dies iv Maii sacer est, tunc ex templo illo suburbano diruendo in urbem translata fuisse, depositaque in ecclesia Cathedrali, confectis publicis tabulis, quibus Clero populoque ecclesie S. Petri majoris jus asseritur, quocumque tempore sacra ea pignora repetendi. Petrus Thomas Saracenus testatur se, dum Luca anno 1303 Lectoris sacrae Theologiae munere fungeretur, eas tabulas apud Excell. D. Josephum Altogradum vidisse, atque ras a se visas sequenti anno in ecclesia Cathedrali publice pro concione significasse: corpora autem SS. Avertani et Romæ, unica plumbea arca oclusa, in ejusdem ecclesie sacrorum asservari. Harum tabularum exemplum descriptum, et propria manu signatum, Joannes Baptistæ Lezana, ex eodem Carmelitarum Ordine ob editos libros clarissimus, Roma in Belgium misit, ubi a R. P. Daniele a Virgine Maria, tum Carmeli Bruzellanensis Priori, dem Provinciae Belgicae Provinciali, communicatum: cujus nullam mentionem faciunt Dulcius de Coria, Alegricus, Bzovius, Ferrarius, nisi forsitan ad hoc templum S. Petri de Curtina, ponte supra mœnia strato, mox ab obitu corpus ejus sacrum fuisse delatum.

§ III. Tabulae publicæ de reliquiis in ecclesia Cathedrali depositis.

In nomine Domini, Amen. Cum veneranda corpora S. Senesii, et B. Romæ et Averardi, quæ in ecclesia S. Petri majoris extra et prope portam, nuncupatam S. Petri, civitatis Lucensis tradita erant sepulturae, ex dicta ecclesia S. Petri in ecclesiam Cathedrali S. Martini de Luca, de consensu et auctoritate R. D. Vicarii Reverendissimi D. Cardinalis Episcopi Lucensis, et etiam Capituli dictæ Cathedralis Ecclesie, nec non et magnificorum Dominorum magnificæ civitatis Lucensis, translata fuissent, propter evolutionem fœdatis de ipsa ecclesia S. Petri, ob necessitatem imminentis belli, quod dabitur per Florentinos indices adversus civitatem Lucensem, ut ex invasionibus, discursionibus, et depraedationibus, quæ quotidie fiebant per milites et gentes Florentinorum in agro Lucensi, facile comprehendi poterat. Cuiusque ipsa corpora delata essent processionaliter, et honorifice in dictam Cathedrali ecclesiam, et infra scripti Domini Canonici, Operarius et Parochiani præfatae Ecclesie S. Petri vellent de eis diligentem curam haberi, prout devens erat, et religioni ipsorum corporum conveniebat; propterea convocato et congregato Capitulo Reverendorum Dominorum Canonice præfatae Ecclesie Cathedralis, de mandato interioris sacristæ ad requisitionem Acolythorum ipsius Ecclesie, et sonum campanæ, more solito, in loco infra scripto, quem pro eorum loco capitulari ad infrascripta specialiter peragenda pro hac vice elegerunt et deputaverunt, in quo Capitulo ita congregato interfuerunt infra citati, videlicet D. Ginfortes Gigli Archipresbyter, D. Sebastianus Menochius Primicerius, D. Dominicus Sinibaldi, D. Ginfortes de Ginfortibus inferior

D
auctores a u.
Templo su
burbanio des
tructo

corpora
SS. Avertani,
Romæ, et
Senesii in
æde Cathedrali
deponuntur.

E

Instrumentum
authenticum

F

reliquias hon
norifice in
idem Cathed
ralem esse
delatas.

an impeditum
dipnotus, ne
inferretur
urbi?

an nona et ex
tructa basilica,

si ponte super
mastra erecto

in urbem olim
delatum sit?

ALCATOR G. B.

A interior sacrista, D. Joannes de Giglis, D. Petrus D. Pinis, D. Michael de Orsucciis, D. Petrus Angelus Baldassaris et D. Hieronymus Philippi Petri; absentibus D. Nicolao de Thegrinis Archidiacono, Oratore ad Pontificem, D. Roberto de Guinigus requisito et debito tempore expectato, et D. Mattheo Gliova infirmo. Qui omnes, ut praenittitur, congregati, sunt major et sanior pars dicti Capituli, et faciunt et representant totum dictum Capitulum.

ad beneplacitum deponentium restituendas,

11 Quibus quidam Dominis Canoniceis et Capitulo ut praenittitur, congregato, venerabiles viri, Presbyter Pantaleon de Silico, Presbyter Olivus de Missagroia et Franciscus Laurenti Barsantis Clericus de Luca, Canonici dietae ecclesiae S. Petri, Franciscus olim Philippi Massei Operarius opera dietae ecclesiae, et Franciscus Melchioris Parochianus praefatae Ecclesiae S. Petri, vice et nomine totius Parochiae dietae Ecclesiae, in absentia Prioris dietae Ecclesiae ad praesens Romae existentis, hoc publico instrumento consignaverunt et relaxaverunt dicta Corpora in depositum tenenda et fideliter custodienda in ecclesia Cathedrali praedicta, ad beneplacitum ipsorum deponentium, modis et nominibus praescriptis. Qui quidem Domini Canonicei, ut praenittitur, ad Capitulum congregati, ac ipsam Capitulum, praedicta corpora in depositum a dietis deponentibus ceperunt, illaque penes sese habere, et es e dixerunt etc. renuntiantes etc. neque custodire et salvare et honorifice tenere promiserunt, praefatis deponentibus supra dictis, praesentibus, stipulantibus, et modis et nominibus praedictis, et mihi Notario uti personae publicae etc. illaque reddere et restituere Rectori, Canoniceis, Operariis et Parochianis praefatae Ecclesiae S. Petri, ad omnium eorum voluntatem et requisitionem, sub poena ducatorum mille auri lata totius ejus inde ageretur, et questio esset, speciali pacto, solenni stipulatione promissam, qua poena commissa vel non etc. atque toties committatur etc. sub promissione referentibus, restitutionis etc. pro quibus etc. obligaverunt dietis deponentibus et mihi Notario uti personae publicae etc. dictum Capitulum et ejus bona praesentia et futura jure et nomine pignoris et hypothecae, renuntiantes etc. Actum in choro ecclesiae cathedralis praedictae, praesentibus D. Cesare de Romanis de Luca Presbytero, Jacobo olim Jacobi de Carraia Melano Plebano S. Pauli et Presbytero, Torrignano olim Thomasi de Sedtia Lucensi eive, testibus etc. sub anno Nativitatis Domini MCMXII Indictione prima, die XXI mensis Augusti, ad fol. 104.

novae ecclesiae S. Petri majoris.

B In congregatione, ac ipsam Capitulum, praedicta corpora in depositum a dietis deponentibus ceperunt, illaque penes sese habere, et es e dixerunt etc. renuntiantes etc. neque custodire et salvare et honorifice tenere promiserunt, praefatis deponentibus supra dictis, praesentibus, stipulantibus, et modis et nominibus praedictis, et mihi Notario uti personae publicae etc. illaque reddere et restituere Rectori, Canoniceis, Operariis et Parochianis praefatae Ecclesiae S. Petri, ad omnium eorum voluntatem et requisitionem, sub poena ducatorum mille auri lata totius ejus inde ageretur, et questio esset, speciali pacto, solenni stipulatione promissam, qua poena commissa vel non etc. atque toties committatur etc. sub promissione referentibus, restitutionis etc. pro quibus etc. obligaverunt dietis deponentibus et mihi Notario uti personae publicae etc. dictum Capitulum et ejus bona praesentia et futura jure et nomine pignoris et hypothecae, renuntiantes etc. Actum in choro ecclesiae cathedralis praedictae, praesentibus D. Cesare de Romanis de Luca Presbytero, Jacobo olim Jacobi de Carraia Melano Plebano S. Pauli et Presbytero, Torrignano olim Thomasi de Sedtia Lucensi eive, testibus etc. sub anno Nativitatis Domini MCMXII Indictione prima, die XXI mensis Augusti, ad fol. 104.

C Ego Petrus olim Joannis Pauli de Piscilla Notarius Lucensis praedictis interfui, et rogatus subscripsi.

Idem facio ego infrascriptus qualiter apud me habeam eorum hujus instrumenti. Romae apud Transpontinam Carmelitarum ix Octobris MDCCLX.

Ego Fr. Joannes Baptista de Lozano.

Erat tunc Episcopus Lucensis Status Gara Roborens Lucensis, Julii n. Papae ex sorore nepos, titulo S. Petri ad Vincula Cardinalis, vita sanctus anno MDCCXVII. De Ecclesia Cathedrali S. Martini legendus Franciscus. In in catalogo Sanctorum, quorum ille sacra corpora servantur, ita taliter: Corpus S. Senesii in depositum pro rebo S. Petri majoris... Corpora SS. Avertani et Romae solum in depositum pro S. Petro majoris. Et recensitis reliquis. *Lectione S. Petri majoris, addit: Hoc debent suo tempore referri tria sancta corpora praedicta, videlicet S. Senesii Martyris et SS. Avertani et Romae.*

§ IV. Cultus S. Avertani confirmatus. Acta scripta.

Primum anno post translatum corpus S. Avertani in

ecclesiam Cathedrali, excusum est Missale Ordinis Carmelitarum, quod etiamnum extat Coloniae Agripinae apud eosdem Carmelitas. In hujus Calendario legitur ad xxv Februarii: Avertani Confessoris Ordinis Carmelitarum. Item Breviarium ac Missalibus Ordinis, Ventus et Lupulini editis anno 1372 et sequenti, haec inscriptio est xxv Februarii: S. Avertani Confessoris ordinis nostri. Duplex. addunturque propriae Orationes in Missa et od Horas Canonice tractanda. Sixtus Papa v Carmelitis discalceatis, qui relicto proprio Breviario Romanum susceperunt, permisit, ut recitarent Officium Ecclesiasticum dato diplomate anno MDLXXXIX, die xxvi Junii, tum de S. Avertano, quom alius ejusdem Ordinis Sanctus, quorum officia propria extant apud Venetos, Ebrouenses, aliosque edita, ut etiam observavit Miraeus lib. de Origine et progressu Ordinis Carmelitarum, in quo et S. Avertani miraculis clari meminit. Paulus Papa v idem privilegium iterato concessisse anno MDLXX die xx Junii tradunt Franciscus, Saracenus, Borius loco ante citato, Ferrarius in Notis ad Catalogum SS. Italiae hoc sic: cuius elyptum ac Coria desumptum jam supra ex parte rejecimus. Idem Ferrarius in Catalogo generali SS. Apud Lucam in Hetruria, aut, deposito S. Avertani Confessoris, Ordinis Carmelitarum. In horum Martyrologio Burdigale anno 1624 excuso haec leguntur: Lucae in Tuscia S. Avertani Confessoris Ordinis Carmelitarum, vita et miraculorum gloria illustris; cuius corpus in eadem civitate in Cathedrali ecclesia honorifice conditum est. Oratio ad Horas Canonice et in sacrificio Missae uti solita, et sub Urbano viii a Congregatione sacrorum rimum anno MDCCXXVIII, die xii Junii, denuo approbata, est hujuscemodi: Da nobis, quasumus, Domine, Beati Avertani Confessoris tui vitam religiosam, sub vexillo Genitricis tuae Mariae de monte Carmelo, perfecte sectari; ejusque intercedentibus meritis in omni perfectione firmari. Qui vivis etc.

Festum S. Avertani in Missalibus

et Breviario Carmelitarum,

a Pontificibus probatum;

nomen in Martyrologis;

Oratio:

memoria 26 Febr.

Vita Italiae scripta,

Latine translata, F

subinde emendanda.

§ V. Memoria B. Romae.

Antiquissima B. Romae memoria reperitur in supra dato poemate num. 4 de Clavis a Joanne reliquis S. Avertani, quibus sacra hujus ossa adjunxit, sive, ut poeta loquitur,

Romaeumque dedit comitem, quo jungeret urnae
Unus honor, quibus est aetheris una domus.
Et qua perpetuae regnant enim Principe vitae
Luca sub ipsorum numine tuta valet.

Reliqua S. Romae honorata,

Utriusque

VITA S. AVERTANI

auctore Carmelita Italo,

interpr. Segero Paulo ejusdem Ordinis,

CAPUT I.

S. Avertani sancta pueritia ; ingressus in monasterium.

ANIMAD-
PAP. 62.

a
S. Avertanus
Lemovicensis.

b c

pro festis ubera
sugere renuit :

E

puer usans
virtutum :

d

Angelico
monitu jubetur
ingredi Ordinem
Carmelitarum :

F

A Utriusque autem reliquias ex templo suburbano ad eadem urbis primariam delatas esse anno MDLXXIII ex tabulis MSS. ejusdem Ecclesie jam recitatus constat. In iis dicuntur veneranda corpora S. Senesii, et BB. Romæi et Averardi ex ecclesia S. Petri majoris extra portam in ecclesiam Cathedrali S. Martini translata. Præterea corpora horum Sanctorum unica plumbea arca in ejusdem Cathedralis sacristia occlusa servari scribitur ante ritatus Saracenus. Hæc certo. Sed quis hic fuerit B. Romæus, aut quo tempore vixerit, incertum. Qui e tribus Patronis suburbani templi nominatur S. Senesius, ex antiquis Martyribus creditur fuisse, et anno CCCXVI pro Christo vitam dedisse, quod in Muir discutiendum. An medio aliquo tempore B. Romæus inter SS. Senesium et Avertanum vixit, ut ei secum ille locus assignatur? Comes sepultura seu plumbea arca aut arca factus est S. Avertano, ut idem utriusque exhibetur honor: quod simul hoc die facimus. Sequenti die utrumque conjunctum Sanssani in Martyrologio Gallicano.

15 S. Avertani in suo itinere Italico comitem faciunt alii Romæum, alii Henricum: quos auctores ut alii inter se facilius conciliant, unum eundemque statuunt Romæum et Henricum. Quæ de Henrico traduntur hæc fere sunt. Primo, Baptista de Catanis Venetus in speculo Ordinis ante memorato ita scribit: Decimus septimus fuit S. Henricus, cujus corpus Lucæ requiecit in quadam ecclesia parochiali, ubi multa per eum fiunt miracula. Deinde Henrici memoriam assignari tradunt ad diem xv Januarii in quodam Kalendario MS. Carmeli Mechtumensis. Præterea hoc elogium adferri a Philippo Metro dicitur in Catalogo: B. Henricus, vir devotus, bonus et religiosus, visitandi limina Apostolorum causa et provincia Turonie proficiscens Romam. Ubi cum ob mira facta publicæ sanctitatis titulum acquisivisset, Lucam concessit: ubi tribus annis sancte vivens et sanctissime moriens in cælis conversatur. Corpus nunc Lucæ in ecclesia Cathedrali conditum est. Ex archivio. Hæc Metius, quæ in suis Annotationibus habet Segerus Pamb. Franciscus diligens archivarum Lucensium persecutor, in ecclesia Cathedrali refert duodecim Sanctorum corpora conservari, præter varia capita, abaque plurimorum Sanctorum ossa; nec meminit ullius Henrici: imo neque inter reliquias, quæ in aliis ejusdem urbis templis publica veneratione honorantur, illas S. Henrici recenset. Multa hic profecto perplexa atque intricata: primo, an aliquis Henricus inter Carmelitas fuerit, qui cum opinione sanctitatis vitam Lucæ clausit: secundo, illene cum S. Romæo idem censeretur, an ab eo diversus. Petrus Thomas Saracenus in Vita S. Avertani num. 7, margini adscribit hæc ipsa verba: De B. Romæi infirmitate, alii Henricus, unum eundemque et Romæum et Henricum ratos.

16 Tertio cum Carmelita hæcenus festum B. Romæi non coluerint, an eorum Ordini adscribendus sit. Ita quidem juvavit Joannes Carthogena lib. 17, capitulum 3, in festo S. Marci de monte Carmelo habita: B. Avertanus, inquit, Gallus et B. Romæus, quorum duorum corpora coluntur Lucæ in ecclesia Cathedrali, scilicet in eo ordine floruerunt. In catalogo Confessorum Carmelitarum apud Laurentium Begerhuck in Theatro vite humanæ refertur B. Romæus Italus, cujus reliquie Lucæ in veneratione habentur. Eundem Romæum S. Avertano itinere socium adiungunt Ironotus, Saracenus, et Auctor vite mox danda. Quod quo antiquorum testimonio neque satis firmatur, neque etiam refellitur, neque nos decemus. Colunt Religiosissimi Patres Carmelita cum Lucensibus SS. Avertanum et Romæum: et quos, una urne honos junxit, una Carmeliticæ instituti junxisse professio existimetur.

Februarij T. III.

Avertanus gloriosum germen, ac splendor montis Carmeli, natione Gallus, patria a Lemovicensis, modicis fortuna, sed virtutibus ditissimis parentibus ortus fuit. Nomen ipsius Avertanus mysterio non caruit; quippe, qui plurimas liberaturus erat peccatrices animas a tartarea sauce b Averni. c Ab ipsa porro infantia cælestium thesaurus virtutum animam suam ditare cepit. Observavit quippe non raro mater ipsius infantis, quod pro festis quibusdam solennibus, instar sanctissimi Præsulis Nicolai, lac maternum ante solis occasum sugere reaueret, magna cum admiratione parentum, adeo ut cum mater aliquoties vi cibum ei ingerere tentaret, clamoribus in cælum directis, ipsos quasi cælestes in sui adjutorium advocare videretur. Nec minorem parentibus admirationis materiam suppeditavit, cernentibus illum integris subinde horis, fixis oculis cælum aspiciere, quasi in futuram adscribendum supernæ civitatis possessionem. In discursu spirituali (si quis occurrebat) divinus puer adhuc balbutiens, aures præhebat attentas, mirabili quadam propensione insinuans se quasi bene instructum in schola divini amoris, tabulis delectari colloquiis. Vix ulla demum virtus erat, quam in tenella adhuc ætate non videretur possidere, supergrediens semper de se conceptam parentum opinionem.

2 Sic exarescens puer Avertanus sapientia et ætate, vehementi accendebatur desiderio, victimam se Deo consecrandi in claustris religiosus. Unde integros subinde consumebat dies in oratione ac jejunio Divinam instantissime rogans majestatem, necnon dignissimæ cœli Imperatricis implorans patrocinium, ut sibi insinaret Dei voluntatem, seque in rectam viam dirigeret perfectionis. Quod dum morte quadam, majori ex parte in lacrymis et orationibus insumpta, intentius postulasset, consolari eum volens Deus, misit ad ipsam d Seraphinum Angelum, hisce illum verbis alloquentem: Deus te soletur, fortunate juvenis, serve dilecte Altissimi, a quo missus sum ad tuum complendum desiderium: in ejus nomine tibi denuntio, ut omni spoliatus affectu mundano, sine mora summo mane templum accedas beatæ Virginis Mariæ de monte Carmelo ibique cum devotis Religiosis illis pie vivendo, in holocaustum te offeras Divinæ majestati. Quibus dictis, suavissimo relicto odore, cælestis nuntius evanuit. Sanctus vero juvenis totus attentus, simulque interna repletus consolatione, ac júbilo spiritali, lacrymas fundens præ gaudio, gratiarum actiones Deo egit, quas potuit maximas, dicens: Gratias tibi ago, Deus æternæ, ob tantos mihi exhibitos favores. Et nunc ego illos promeritus sum, cum tantis peccatis, tantis cum erroribus, quibus te offendi? (tametsi ipse Angelica pene niteret puritate.) Omnia hæc de tua benignitate mihi exhibita recognosco. Benedicta sit in secula tua Divina bonitas. Laudetur semper nomen tuum sanctissimum. Sequar te, sequar vocem tuam amantissimum.

3 Vix igitur matutina apparente aurora, surgens e lectulo suo pauperrimo, patrem suum accessit, narans genulexus cum lacrymis mirabilem quam habuerat visionem, instanter ac humiliter ejus postulans benedictionem, licentiamque adimplendi id,

79 quod

translatæ.

an ab eo alius
S. Henricus

Lucæ rapullus?

an S. Romæus
Carmelita et
comet itineris
S. Avertani?

etiam conqui-
sita elemosini-
ni.

A forma supplicandi divites commoti, non modo dabant abundanter, sed et ipsi pietate ac lacrymis perfunde-
bantur: imo morantii eorum seculo valedicentes, relicta avaritia, patrimonium sua opulenta in pauper-
culos Dei servos erogabant, ipsiusque exemplo reli-
giosa intrabant claustra.

orans raptur
in extasim,

7 In orationis quoque et contemplationis virtute ita celebris extitit inclytus Dei servus Avertanus, ut dies sepe integros jejunos, citra ullam proprii corporis curam, in oratione transegerit: idque cum tali spiritus alienatione, ut subinde Religiosis nonnullis, de Superioris mandato, cellam quos acceden-
tibus, et magnis excitatis clamoribus ac tumultibus, vix tandem ad se redire posset. Quod non parum in-
serviebat isdem devotis et contemplativis Religiosis confratribus suis. Consuetudo illi erat in aliquot per annum festivis diebus (etiam in majori tranquillitate somni) *b* nocte ieiunia, absque strepitu ullo, e duro ac pauperulo lecto surgere, colles monasterio vicini-
genibus flexis ascendere, supra duos lapides, brachiis in modum crucis extensis, et lacrymantibus oculis orare, nec non adhibito lapide durissimo, pec-
tus suum ad sanguinem usque percutere, donec il-
lucesceret. Fertur cum stupore de glorioso e Jacobo

b
ab longam
genus flexione

c

B Apostolo Hierosolymorum Episcopo, quod ex assi-
ditate orandi, ita cutis ejus in genibus obdurerit, ut cameli pelle durior appareret. At cesset nunc stupor iste, ac portentum mirabile. Nam servus Dei Avertanus taliter obduratum ex nimia genuflexione habuit pellem, ut ferri instar, cutis in genibus ejus appareret. Nec hoc adeo impossibile cuiquam videatur, licet crediti forsitan difficile; cum persape dies integros ab ipsa puerili aetate, genibus flexis consu-
meret orando, et ex assidua sanguinis effusione in petra durissima, ut dictum, tenerrima: carnis ejus durities cresceret. Angelicus igitur hic S. Avertanus cunctis Christianis ac Religiosis ad imitandum nostris temporibus speculum esse deberet.

pelle indures-
cente.

d
reliquias
Sanctorum re-
neramus

per Romanum
sancti peragat.

8 Crescebat hoc modo vir sanctus in virtute ac perfectione. Unde et magnum ei inerat desiderium loca sacra ac Sanctorum illic quiescentium reliquias invisendi, aliam praesertim d urban Romanam, plurimarum thesaurorum reliquiarum illustrem. Pro quo etiam itinere a Superioribus licentiam impetravit, adjuvato sibi Ordinis sui socio B. Romano, magno Dei servo. Anno igitur Christi millesimo trecentesimo septuagesimo nono post solennitatem omnium Sanctorum, iter suum ingressi sunt. Non est autem quod me fatigem in declaranda devotione et affectu, quoniam duo illi terrestres Angeli amorosam suam exequabantur pietatem. Non erit ecclesia in urbibus, quas pertransibant, quam non affectuosissime visi-
tarent. Non eis colloquia erant fabulosa ac mendacis re-
persa: non incompositae eorumque formabantur, nec ridiculosi successus narrabantur, ut modernis quibusdam peregrinis in usu est. Aliud nihil ex ore eorum prodibat, praeter industria caritatis Dei ac dilectionis proximi. Aures illorum non delectabat quidquam praeter Scripturam sacram ac verba coelestia.

C

a Coluit S. Rham Carmelita 20 Julii. — b Et hoc loco col-
loquit Sogrenus Panchus conventum Lemovicensium tum adhuc extra
urbem in agro fuisse situm antequam Europae consuetudine, qui
primo Carmelitas sua monasteria fundarunt extra urbem. — c
Referuntur haec in Lectionibus Bevenis ad Multitimum epist. Ka-
tholici VIII, quo die cum S. Philippo coluit. — d Hoc ita re-
fect Saracenus num 3 A venite accepimus, num sacerdotali
dignitate decoratus. Illud insigne, quod cum Gregorius XI, cum
optime regendus patria cum Lemovicensis erat ad apicem Pon-
tificatus evertus anno 1371, ex Coriolano, Romanorum curiam e
Gallia, ubi per 70 annos steterat, ad urbem, monacho S. Galba-
riae veniens, reduxisset anno 1376, Avertanus ardens Romam
ad Apostolorum humina adeundi et Lateranensem basilicam,
que super omnes Urbis et oras ecclesias supremam obtinet
locum, ut ex Constitutione quae Pontifex summus ex Avenio-
nensi civitate dederat, ipse incepit, SUPPLI UNIVERSIS, etc. de-
votè visendi desideria flagrare cupit. Haec Saracenus quo an-
no de Gregorio XI, Sede Pontificia Romam relata, et ecclesia

Lateranensis, habet Franciscus Longus a Coriolano in Breviario
Chronologico: sed ne verbum quidem de S. Avertano, aut ejus
apud Pontificem nullum, ut inde constaret eius circa illud
tempus vixisse, Fuisse Conversum Ordinis habemus ex Ver-
dario Joannis Grossi eo seculo Magistri Generalis Carmeli-
tarum.

D
DUCTORE CAR-
MELITA ITALO,
INTER SEGRENO
PAULO.

CAPUT III.

S. Avertani pia mors, sepultura, miracula.

Bona ergo ex parte consummato feliciter itinere, cum pervenissent ad Alpes, seu confines Italiae, eo tempore pestilentia, aliove pernicioso morbo infec-
tus; necesse eis fuit gravissimas supportare molestias et animi dolores, quod nullam intrare possent Italiae civitatem, de morbo, scilicet, pestifero suspecti: unde et cum dedecore ubique repulsi sunt. Quam tamen repulsam sancti viri magna cum patientia sufferebant, gratias agentes Divinae majestati, quod dignos illos fecerit tantas pro amore suo pati tribula-
tiones. Non poterat tamen non contristare B. Avertanum, privari se hac occasione visu corporum tot sanctorum Martyrum, tot alius pretiosis thesauris spiritualibus non perfru. Unde correptus levi febricula, coactus fuit una cum dilecto socio suo (qui et ipse longo ac laborioso itinere delatigatus erat) ad locum quempiam, quietis ergo divertere. Illoque divinitus, ut creditur, inspirati, versus inclytam ac nobilem civitatem Lucam iter direxerunt. Juxta cujus urbis muros hospitale erat, S. Petri majoris nuncupatum, in quo ordinarie peregrini ac viatores recipi solebant. Ad hoc idem hospitium ambo divertentes caritative ac benigne recepti sunt, totaque nocte illa ibidem remanserunt. Mane vero sequenti surgens S. Avertanus, et cognoscens instare tempus, quo animam suam Creatori suo redderet, accessit ad portas urbis, humiliter rogans custodes earum, ut sibi ac socio suo civitatem intrare liceret. Sed in vanum ejus cessit petitio: de peste namque suspecti, repulsi fuere. Ex omni itaque parte afflictus vir sanctus, in eodem S. Petri majoris hospitali persistere coactus fuit.

Gravante pes-
te ubique ex-
clusus,

febricitans,

B

in suburbanii
Lucensis hos-
pitali

manet.

10 Febris autem infirmitate quotidie incremen-
tum sumente, anhelans expectabat diem fortunatum, quo relicta hae vita mortali, gaudio aeternae gloriae, cunctis fidelibus Christi servulis repromisso, perfrueretur, non sine socii sui Romae cunctorumque astantium dolore. Omnibus itaque Ecclesiae Sacra-
mentis rite munitus, cum sancta ejus anima ad sui sese prepararet Creatoris praesentiam, in major febris ardore, totus in Deo absorptus piis meditationibus, defessum corpus suum hoc modo pallulum suble-
vabat. Volens vero Deus (in mercedem, credo, tantorum, quos patienter sufferebat, dolorum) Prophe-
tiae dono eum colonestare, die quodam intensioris suae infirmitatis, spiritu raptus in eodem, a tres mirabiles cognovit ac praedixit eventus. Primo quidem, intercessionem sanctissimae Dei Genitricis caele-
stium Reginae, sedandum atrox ac generale schisma Ecclesiae. Secundo, corpus suum, quod vivum Lucani civis ingressu prohibuerant, mortuum magno cum honore in digniori e civitatis loco reponendum. Terti-
o, confratres suos Carmelitas, maxima cum obser-
vantia ac perfectione possessuros praefati hospitalis S. Petri majoris d templum extra urbem, in quo ipse Creatori suo redditurus erat animam.

extremis Sa-
cramentis mu-
nitus,

F

a
vria praedicit
futura:

b

c

d

11 Appropinquante igitur hora fortunata, qua vehitulum erat vita hae mortali, cum sentiret defecere palliatum spiritum suum, totus resolutus in lacrymas ac suspiria, culpas suas delere cepit, mundissimus licet a qualibet gravioris peccati macula. Et oculis in caelum delixis, ait, Veni, veni, dulcis Jesu, cum infinita misericordia tua succurre huic animae tibi devotae. Non mereor gloriam, cum te tot culpis offenderim: sed de sola tua cunctis amorosa

misericordiam
tibi suppliciter
impulor:

amorosa

ACTORUM CAR-
MELITA ITALO.
INTERP. SEGERO
PAULO.
Ezech 38. 11

A amorosa pietate, audeo tibi infelicem hunc offerre spiritum. Superabundet, mi dulcissime Jesu, gratia, ubi abundavit malitia, qui proprio ore dixisti: Nolo mortem peccatoris; sed magis ut convertatur, et vivat. Peccasse me non nego: sed ecce jam cum lacrymis ad benignissimos pedes misericordiae tuae remissionem peto. Pone nunc, amate Jesu, pietatem tuam ineffabilem in hoc indigno peccatore, qui dignum me agnosco perpetuo igne in meorum poenam peccatorum: non tamen distido de paterno tuo amore, cum quo, licet indignissimum, semper me amasti, et secure mihi promitto gloriam caelestem. Aderat morienti fidelissimus socius suus B. Romæus, qui cum malis circumstantibus cognoscens ac videns animæ hujus devota suspiria, dolores, lacrymas, cum sat perspectam haberet sanctitatem ejus, audiens nihilominus verba hujusmodi humillima, et abjectam adeo ac vilem, quam de propria sua persona habebat, opinionem, et ipse a lacrymis abstinere non poterat.

12 Vix tandem absolverat vir sanctus prefatam orationem suam, cum, ecce, subito locus totus, ubi moribundus jacebat Avertanus, divino quodam repletur splendore ac suavissimo odore caelesti. Nec mirum: advenit quippe Christus Jesus Creator caelestis, cum serenissima caelorum Regina Virgine Deipara, innumerabili Angelicorum spirituum multitudine circumdatus: de cujus gloriosis vultuibus radii splendidissimi emicabant, ad consolationem, videlicet, dilecti servi sui. Qui et dulcissimas verbas eum alloquebatur, dicens: Veni, veni annua dilecta, mihiq; devota, in requiem Salvatoris tui: intra in hoc apertum latas, ad recipiendam praemium, tuis condignum laboribus. Veni jam gloriosus mecum in paradisum, ad fruendum gloria tibi promissa. Quibus dictis, benedicens dilectum servum suum, suscepit purissimum spiritum ejus, ut illum glorificaret jugiter in eorum cum ceteris civibus Paradisi caelestis. Mortuum jam gloriosum Confessorem Avertanum, ut Deus palam faceret vivere in omni aeternitate, mox in circuitu aëthere sonore divinitus resonantes e campanæ, non sine miraculo, citra ullam videlicet operam humanam. Unde divulgato sancti viri transitu, innumerabilis hominum accurrat turba ad sacras ejus reliquias visitandas.

13 Volens quoque Deus adhuc glorificare dilectum servum suum in terris, quem regnare fecerat in caelis, sacro ejus corpori virtutem tribuit patrandi miracula, eaque stupenda et inaudita. Non fuit quisquam, quemcumque etiam infirmitate infestissima laborans, qui visitando idem corpus, sanus non redierit. Omnes stabant attoniti, videntes quae fiebant miracula: caecos illuminari, claudos ambulare, surdos audire, surgere paralyticos, et mortuos resuscitari. Quamobrem cuncti omnipotentem laudabant Creatorem in oculis mirabilibus caelestis hujus peregrini. Pervenit rumor tantorum miraculorum ad aures Reverendissimi et Illustrissimi f. Pauli Gabrielis Engubini, Lucensis Episcopi vigilantissimi. Hic de totius rei serie instructus, cum Excellentissimi Senatus pio consensu, sub decreto ac precepto injunxit, ut cum solenni processione sacrum corpus illud transportaretur in nobilem g. urbis parochiam S. Petri, ibidemque in sublimiori loco collocaretur. Ordinata itaque jam dicta processione, cum maximo populo-

rum concursu lacrymantium præ devotione, et sacras reliquias honorantium cum coronis et floribus odoriferis, translatum fuit regia pompa idem sacrum corpus in ecclesiam jam dictam, et in h. purissima crystallo inclusum, ad honorem et gloriam Dei omnipotentis, siquæ gloriosi Confessoris S. Avertani: qui mortuus est anno nostræ salutis. i. millesimo trecentesimo octogesimo, die vigesimo quinto Februarii.

14 Honoraverat Divina majestas dilectum sibi Avertanum prophetiæ dono; quo in primis prædixerat, intercessionem beatae Virginis Mariæ sedandum schisma illud Ecclesiae, quod a malignis quibusdam introductum, eandem graviter afflixerat. Id vero feliciter successit. Instituito siquidem h. festo Visitationis Deiparae ab Urbano Papa vi, requievit Ecclesia in pace et quiete pristina. Prædixerat secundo; quod corpus suum, vivum repulsam a Lucensibus, mortuum deportaretur honorifice in sublimiorem basilicam eorum. Quod et ipsum contigit: divulgata siquidem ejus morte, ac vitæ sanctitate, sumptuoso eum apparatu collocatum est in majorem ecclesiam parochialem ejusdem l. urbis. Demum tertio prædixerat, sui Ordinis Fratres Carmelitas cum perfectissima observantia possessuros locum illum, ubi spiritum Deo reddidit erat. Sed et hoc factum: nam paulo post serenissima Respublica Lucensis eundem locum eis attribuit.

a Silent antiquiores et singula sua non carent difficultate, ut videantur minus aliqua amplificatione in alium sensum traducta. — b Corporat schisma anno 1378, quando contra Urbanum vi Pontificem Romanum electus Antipapa, Clemens vii dictus, Avinionem sedit: de quo schismate omnes proceres historici scribunt, qui in tempora uttingunt. An tum vixerat S. Avertanus, supra disputatum est. — c Inno in templo suburbano corpus fuisse usque ad annum 1513 ante demonstratum est. — d Esque ad 1513, dum destrueretur, fuisse templum parochiale supra dictum est. Carmelitas vero habuisse atque elatum habere in urbe templum S. Petri Cigoli, seu Civilis. — e Alium ubi silentium, ritum apud Saracenorum. Anno 1380 illa functi, de eo supra actum — g Inno suburbii, ut supra probatum. — h Corpus, multo minus honorifice conditum, elevari Johannes Goxens, et plumbæ urve inclusit: in tempore Gabrielis Engubini, ante dubitatum est. — i Inno anno 1366, et forte citius. — k Anno 1389. Extat tomo i Bullarum constituto Bonifacii ix pro ejusdem festi confirmatione edita. Sed schisma adhuc nullis annis postea duravit. — l Inno suburbii. — m Suspensum pro uno eodemque templo occipi et S. Petri Cigoli in urbe et S. Petri majoris extra urbem. Sed illud forte possederunt Carmelitas ante adventum S. Avertani.

CAPUT IV.
Obitus B. Romæi.

Bentus a Romæus ex toto afflictus, ac desolatus de perditione socii sui Avertani, defessus quoque ex laboribus et austeritatibus itineris, superveniente febris infirmitate, lectulo affixus mansit in septimum usque diem, morbo quotidie incrementum sumente: die vero octavo ad extrema perveniens, receptis Ecclesie Sacramentis, et absorptis in divinis tunc sibi exhibitis mysteriis, gratiam expetiit a Divina majestate, pertingendi ad fruitionem gloriæ caelestis, ac presentiam sibi ablatis dilecti socii S. Avertani. Motus Redemptor noster pietate ac desiderio famuli sui Romæi, venit ad eum jam morientem innumera associatus Beatorum multitudine, una cum annua gloriosa S. Avertani, ipsa b. die octava a morte ejus, ad suscipiendum spiritum B. Romæi, virtutum candore ornatum, ut eum glorificaret in omni aeternitate paradisi caelestis.

a De eo infra actum. — b Est quarto Martii, qua die in ultis hujus mensis fit.

Secundum morientis prædictionem, cessat schisma

corpus urbi illatum.

E

a

F

g. Romæi morientis

apparuit Christus cum S. Avertano.

b

a Christo apparens vocatus,

moritur,

a campanæ tiro somnibus

C miraculis clarus,

f transferretur in primariam urbis ecclesiam.

g

XXVI FEBRUARI.

SANCTI QUI IV KALENDAS MARTII COLUNTUR.

- S**anctus Papias, }
 S. Diodorus, } Martyres Attaliae in
 S. Conon, } Pamphylia.
 S. Claudianus, }
- S. Nestor, Episcopus Magydensis, Martyr Per-
 gae in Pamphylia.
- S. Alexander, }
 S. Nestor, }
 S. Justus, } Martyres.
 S. Theon, }
 S. Epion, }
 S. Donativus, }
 S. Ampliatus, }
 S. Ingenus, }
- S. Fortunatus, } Martyres Antiochiae.
 et socii xxxii }
- S. Felix Martyr Alexandriae.
- S. Dionysius Episcopus et Martyr. Augustae
 Vindelicorum.
- S. Paschalis Martyr Romanus, Antuerpiae in
 Belgio.
- S. Philippus Episcopus Martyr, Bononiae in
 Italia.
- S. Alexander, Episcopus Alexandrinus in
 Aegypto.
- S. Faustinianus, Episcopus Bononiensis in
 Italia.
- S. Porphyrius, Episcopus Gazae in Pa-
 lestina.
- S. Andreas, Episcopus Florentinus in Etru-
 ria.
- S. Servulus, Episcopus Veronensis in Ita-
 lia.
- S. Eoladius, } Episcopi Nivernenses in Gal-
 S. Agricola, } lia.
- S. Victor Presbyter, Archiaci in Gallia.
- B. Edigna, Virgo regia, in Bavaria.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S**ancta Mildwida, sive Milgitha, Virgo, in An-
 glia, soror SS. Milburgae, et Mildredae, hoc
 die memoratur a Menardo, Portero, Mathew,
 et Martyrologio Anglicano 2 editionis. Nos
 cum eodem Martyrologio, sed 1 editionis egimus de
 ea xvii Januarii.
- S. Bathildis Reginae Galliae corporis Inventio et ele-
 vatio contigisse hoc die dicitur in Historia Transla-
 tionis post Vitam ejus edita. xxvi Januarii.
- B. Guilielmus Presbyter eremita, ac cœnobii Olivæ
 in Hannonia fundator, ad hunc diem inscriptus est
 Menologio Benedictino Bærlini. Vitam ejus dedi-
 mus x Februarii.
- S. Simeon Episcopus Metensis refertur a Saussaio
 hoc die, quo etiam Clambus Robertus in Gallia Chris-
 tiana obisse cum tradit, citato Molano, qui illum ad
 xvi Februarii habet, et nos cum Ecclesia Metensi et
 aliis Martyrologis, imo et ipso Saussaio de eo egi-
 mus dicto xvi Februarii.
- S. Eucherius Episcopus Trajectensis ad Mosam hoc
 die consignatur in MS. Florario, ab aliis xx Febr.
- S. Avertani conversi ordinis Carmelitarum Natalem
 hoc die statuunt Saracenus in illius Vita et Saussaio
 in Martyrol. Gallic. Nos cum Breviarum Orbis
 eum dedimus die precedenti. xxv Februarii.
- B. Romæus S. Avertano socius jungitur in Martyrol.
 Gallicano Saussaio: eundem S. Avertano junximus
 xxv Februarii.
- Fuga Christi Romani in Aegypto celebratur hoc die in
 Breviariis Compostellano, Palentino, Nijmensi, Ta-
 letano, Placentino, citatis in Martyrol. Hispan.
 Tamar Salazarum, qui addit Madriti in cœnobio Cis-
 tertinensium celebrari illud festum suæ Christi, ex-
 ponque miraculosum simulacrum beatissimæ Vir-
 ginis Mariæ.
- Eutropie matris S. Euthaliæ Virginis et Martyris
 memoria apud Leontinos. Octavianus Cajetanus in
 Martyrol. Siculo, et Ferrarius in Catalogo novo.
 Neuter Sanctam aut Beatam appellat. De ea agitur
 xxxv Augusti ad Natalem S. Euthaliæ filiae, et
 antea x Maii in Actis Martyrum SS. Alphii, Phila-
 delphi, Cyrini.
- P. N. Macariae Martyris et Episcopi. Ita Calenda-
 rium posterius Copticum a Seldeno in libro de Syn-
 drous Juliorum excusum. Quis ille sit, hactenus non
 potuimus assequi.
- Procopius anachoreta sanctissimus vixit in insula
 Rhodo, cujus sanctitatis fama excitatus S. Porphy-
 rius Episcopus Gazæus. (cujus hoc die Vitam damus)
 cum Constantinopolim anno cccc i Palestina navi-
 garet, eum invasit una cum Jonane Archiepiscopo
 Cesareæ Palestinae. Ambos ipse distincto divino
 Episcopos agnovit, usque prædixit felix iteris
 certum et docuit modum, quo aperirent Constantinopoli;
 pervenirent quoque natiuitatem Theodosii Junioris
 Imperatoris. Quæ accurate in Vita S. Porphyrii
 referuntur cap. 3 num. 35, 36, 37. In reditu vero
 cum impetente nauta Ariano non possent accedere,
 apparuit S. Porphyrio in somno Procopius, ac do-
 cuit quomodo tempestas sedari posset per conversio-
 nem nauta Ariani, ac modum convertendi eum syn-
 gressit. Hæc narrantur cap. 8 num. 55 et 56 a
 Marco Vita scriptore, qui una uiderit, et Sancti
 titulo eum semper indiget, asseritque quinque annis
 mortuum ante fuisse, quam eam Vitam scriberet; et
 in numerum Angelorum relatam, ne vitam nulli
 culpe affinem vixisse in jejuniis et vigiliis et sum-
 ma paupertate. Quo vero necdum reperimus nomen
 ejus ullis Fastis inscriptum, ipsi cum in Cælitum ta-
 bulas referre nostra auctoritate non ausi, hæc tamen
 indicanda duximus.
- Septem Gazæi homines Christiani ab idololatrix in ali-
 qua seditione in eos irruentibus, clavis et gladiis oc-
 cisi, et alii multi sancti, referuntur infra in Vita
 S. Porphyrii Episcopi Gazæi, cap. 12 num. 95.
- Berochias minister S. Porphyrii Episcopi Gazæi in
 Palestina, refertur a Ferrario in Catalogo novo ad
 xvi Februarii, citato Menologio Græcorum: sed
 quod illi sit nescimus. Idem in Nova topographia
 eundem refert ad hunc xxvi Februarii, a quo suspi-
 comur per errorem ad xvi translatum. Fuit is Dia-
 conus ordinatus a S. Porphyrio, et cum eo ad mor-
 tem usque vixit, ob plagas ab idololatrix acceptas
 mortui instar relictus, sed subito receptis viribus in
 illis

illos irruens, eos fugavit : quæ cap. 5 Vita S. Porphyri infra nom. 22 et sequentibus narratur. Iterum cap. 12 nom. 90 ab plagas ab irruentibus idololatriæ in cæles Episcopales et illatas dicitur inventus jureus et in extremum periculum adductus. Ceterum nullis Tabulis Ecclesiasticis reperimus inscriptam. Salaphtha Virgo, sive Irene Græcæ, infra in Vita S. Porphyri cap. 12 num. 97 et sequentibus dicitur cum adhuc Gentilis hospitiu excepisse, ac contra rationem idololatriam occultasse, sed ad fidem conversa, Christum sibi sponsam elegit, ac sacrum a S. Porphyrio habitum accepit. In omni sanctitate et abstinentia degens, cum Marcus discipulus, S. Porphyri vitam scriberet, qui orat, ut sanctorum ejus præcum possit esse participes. Hanc Irenen Virginem ad sequentem diem xxvii Febr. rejicit Lactantius noster in Menologio Virginum, ubi et Beatam nuncupat.

Syrus Abba, } referuntur hæc die in Martyrologio Anglicano Wintoniæ.
 Isanus anachoreta, } Ex his tres priores abierunt
 Paulus anachoreta, } ad Anab, præcedens novigium
 Anuli Abbas, } impetrasse narratur. Agunt de us Ruffonis lib. 2 de Vitæ Patrum cap. 10, Palladius lib. 8 cap. 33 et seqq. et de Anab, qui etiam Anuph dicitur : ista narrat Nrephorus lib. 4 cap. 14 sub finem Floruit tunc quoque (quarto Christi seculo) Anuli ille, quem post confessionem pro Christo in persecutione obtinuit, ferunt nunquam postea mendacium dixisse, neque quidquam terrene rei concupivisse : quo voto a Deo orasset, omnia obtinuisse : Anguloque instructore usum pietatis virtute experientia ad summam perfectionem pervenisse. Nædum alibi factis inscriptis legitimus.

Maima (Virgo, ut videtur) } Ita MS. Martyrologium Hibernicum Marianum in Gorman Ex his hæc die coluntur S. Alexander Episcopus Alexandrinus, et Nestor Episcopus, Martyr Pergæ in Pamphylia, uno cum alio Alexander et Nestor Martyres scorsim coluntur. Nulla Salomonis hæc die alibi mentio est, sed et in apographo nostro inclusum circulo nomen est, quæ de causa, ignoramus. Reliqui valentur Hiberni, eorumque, excepto Talmachio, mentio fit in MS. Festologio Pambichtensi, hoc ordine : Cronanus Glim-essen, Becanus Kins-shou, Maima Virgo, ut videtur, Ethnea Virgo, Edllogus, seu Ethlogus, A Colgano in Actis Sanctorum Hiberniæ hæc die omittitur Cronanus Glim-essi, vel Glim-ess-eu, cujus neque in ulla indicibus utriusque libri ab eo hactenus editi restigium reperitur. Becanus abus Ogriuo agit ac dilatat, nam minus idemque sit, de quo mox agemus Maima Virgo, ut videtur, ab eodem Colgano in primum transformatur, et Moenna, Moena, Moenus, Moenus, Maimus, asseritur dici. Sed quasi sit Episcopus Moena, genere Brito, discipulus S. Brandani, putat alio die in Ecclesia Britannica coli : quod necdum nobis compertum, discuti poterit ad Vitam S. Brandani xvi Mart. Quæ autem sit Ethnea, nullum debet idem Colganus, ac datus refert, nam rubicon, sicuti Magni Columbe, de quo poterit agi 18 Junii ad hujus Vitam ; aliam Ethneam Virginem cum S. Fedelina a S. Patricio baptiz. tom, de qua mentio fit in hujus Vita xvi Marti. Notatione 2 ambigit, quæcum Ethnea (nam plures hujus nominis feminas colligit) hæc die colatur. Pro

Edllogo etiam idem Colganus Usserium de Primoribus Britannicarum Ecclesiarum, quasi de eo ageret pag. 870, et in Indice Chronologico an. 352, sed neutro loco meminit Edllogi. Demum qui in Martyrologio Gorman solus celebratur Talmachus, cum quoque ante memorati Brandani discipulum statuit. Colganum secutus Bucebinus, ejus nomen suo etiam Menologio Benedictino inscripsit. Reliqua in Vita S. Brandani de Talmacho et socio ejus Moeno referuntur.

Laurentius Episcopus Stabiarum, sive Castelli ad mare, S. Catelli de quo xix Januarii egimus, decessor, a Michæle Luccho in Vita S. Antonini pag. 12 absolute B. Laurentius appellatur. Antonius Curaceolus in Notationibus ad ejusdem S. Antonini Vitam, quam xiv Februarii dedimus, pag. 30 hoc Laurentii epitaphium recitat : In hoc tumulo requiescit V. B. Laurentius Episcopus sanctæ Ecclesiæ civitatis Stabiensis, qui vixit annis plus minus xxx. Sedit in Episcopatu xii. Depositus die iv Kal. Martiarum, Ind. xv, imperante Heraclio Ang. anno secundo. At neque constat quam antiquum hoc epitaphium sit, neque erui ex eo potest, esse Laurentii nomen in Sanctorum tabulis relatum.

Fortunatus tempore Caroli Magni Imperatoris, Mediani monasterii, olim a S. Hildulpho Archiepiscopo Trevirensi in Vosago ædificati, Abbas creatus est, cum prius, ut traditur Hierosolymorum Patriarcha extitisset. Eum Joannes Ruveris Antiquitat Vosagi parte 3 lib. 1 cap. 8 sanctitatis vite conspiciam fuisse scribit. Labellus de S. Hildulphi, in Vosago successordibus, de ejus obitu ista habet : Beatus ergo Patriarcha Fortunatus, meritis tandem et ætate consummatas, huic temporalitati iv Kalendas Martii est subtractus, atque ad perpetuam flantiam (quæ forte stantium) dierum infinitatem perductus. Hujus veneranda gleba post bases altaris beati Papæ Gregorii decenti sepultura est tradita. Ex neutro scriptore colligi sat potest, et publicam delatum ab Ecclesia venerationem.

Rado monachus Bezuensis, in Ducatu Burgundicæ, et diocesi Lingueni, a Danis, sive Normannis, anno MDCCLXXXVI Gallias infestantibus, interceptus, refertur hæc die in Menologio Benedictino Burchi : qui Sanctum ac Martyrem appellat, editque monumenta ejusdem monasterii et Hugonis Menardi observationes ad Martyrol. Benedict. nullo indicato loco. Memoribus ejus non meminit ad hunc diem, neque in Martyrologio, neque in duobus libris Observationum, neque etiam in utraque Appendice aut duplici Indice ad litteram R. Agit de Rabone Saussans in Appendice ad Martyrol. Gallic. inter Sanctos, quorum dies natales incerti aut et incompeti erant. Quem etiam diem, cum certioribus Ecclesiasticis cultus ac venerationis monumentis libenter intelligemus atque amplectemur.

Burchardus Comes Carholi, Miliduni et Parisiacæ civitatis, qui Fossatense monasterium per S. Majolum Abbatem Clunacensem reformari curavit, hoc die vita functus est. Exant Acta sanctæ ejus conversationis, ab Odone monacho Fossatensi scripta, et typis ex MS. S. Germani de Pratis excusa : quæ olim solebant hæc die in illo monasterio legi. Ceterum aliud atque sacra venerationis monumentum non reperimus.

Maurili Fiseaniensis, seu Fiseanensis monachi depositio celebratur hæc die a Burchio in Menologio Benedictino, ac Beatus appellatur : præter suos Annales et Andr. Bamberg. etat Vincent. in Spec. Hist. sed nullo indicato loco. Agit hæc de S. Maurilio Episcopo Andegavensi lib. 17 cap. 20. Verum is ante ordinem Benedictinum vixit. Alius est Maurilius Archiepiscopus Rotomagensis, quem Saussans

ANNADV.
 PAP. 03.

ad

edito. Ferrarius Scotum scribit et Episcopum Constantiensem in Gallia. At cum Bruscho Rhatum Curiensem appellat Martinus Crusius per. 1. Annul. Sævic. lib. 10 cap. 6. De superioribus Rhætiae partibus natum asserit Jacobus Manlius Brigantinus in Chronico Constantiensi a Pistorio edito. Vicinorum Constantiæ locorum indigenam faciunt Theoborus Abbas Campuloniensis in Vita S. Magni seu Magnaldi Magistrum vi Septembris, et Wolafrihus Strabo in Vita S. Galli; quorum sententia apud nos majoris ponderis est. Qui quamvis cum magnis laudibus offerant, ab omni tamen titulo Sancti ac Beati abstant: uti et Demochares, qui discipulum S. Galli Scoti nuncupat. *Deest nomen*

in Breviariis Constantiensibus seculo præcedenti excusis, eorumque Calendaris. Imo cum Manlio editus est Catalogus Sanctorum indigenarum et advenarum Vindonissensis et Constantiensis diocesis, in quo nulla hujus Joannis mentio fit, licet sub finem dicantur nonnulli adjuncti, qui pro Sanctis habentur, licet in Canonem non sint relati. Henricus Murerus tamen in Helvetia sacra nuper excusa Beatum appellat, adscripto margini die xxvii Decembris; asserens interim sub finem, diem obitus soli Deo esse notum. Si certiora monumenta venerationis publicæ suggerantur, poterit de eo agi xv aut xxvii Decemb.

DE SANCTIS MARTYRIBUS PAPIA, DIODORO, CONONE, CLAUDIANO ATTALÆ IN PAMPHYLIA.

G. II.

A. N. CBR. CCLJ
XXVI FEB.Hi quatuor
Martyresreliati in Actis
S. Nestorisapud Galesi-
niam 4 Febr.

Pamphylia regio celebris inter Lyciam et Cilicium ad mare Mediterraneum, ejus maris quæ ora cum allat pars mære Pamphylum appellatur, Pamphylia urbs primaria est Pergæ, Præsidis Sedes: ubi pro Christi fide interfecit S. Nestor Episcopus Magydensis, quem præcesserunt quatuor illustres pugiles Papias, Diodorus, Conon, Claudianus: de quibus in Actis S. Nestoris ista nunt. **I** narratur: Itaque in Pamphylia scelestissimum Dren Imperatoris edictum propositum est sub Præside Pollione, qui tenebat ipsam provinciam: qui non recrastians misit equites qui percurrerent, etiam regale præceptum taxans, ut si alicubi essent Christiani, ad edendum immolata idola cogerentur. Quo tempore et beati isti martyrizati sunt: dico autem Papiam, et Diodorum et Claudianum et Cononem: quorum, cum tempus fuerit, gesta pandemus, interim B. Nestoris enarrabimus. Eodem, sed contracta, leguntur apud Surium, qui Cononem hec Cononis excedit. At Pollio in codice MS. Treverensi S. Maximiani, ex quo Acta ista dantur, Polio scribitur, a Græcis Publius appellatur.

2 Galesius horum memoriam Martyrum, omissa tamen Conone, consecrat pridie Nonas Februarii, atque e Græcorum monumentis asserit in Notationibus se ita horum martyrium expressisse: Attalia in Pamphylia sanctorum Martyrum Papiæ, Diodori et Claudiani. Hi pastores, Christi fidem passim promulgando,

multos ad religionis Christianæ cultum perduxerunt: quo nomine ad Publium Præfectum, Decio Imperatore, delati, nullis minitacionibus deterriti, palam liberaque voce se Christianos esse confessi, ostenderunt unum esse verum Deum, qui cælum, terram, quæque cæli ac terre ambitu continentur, edeficit. Qua libera fidei confessione Præfectus commotus, cum eos in fidei proposito constantes omni excruciasset supplicio, demum securi percuti jussit. Quorum corpora a fidelibus religiose sepulta sunt. *Hæc ibi Galenus, qui iterum xxv Februarii, quo S. Nestor a quamplurimis, ut mox dicemus, memoratur, eodem hos Martyres sub nomine trium fratrum videtur adjungere, ubi ex perantiquo Martyrologio ista annotat se edere: Hoc ipso die, inquit, Sanctorum Nestoris et trium germanorum fratrum, qui Juliano Christianæ pietatis et virtutis adversario, pro Christo fortiter dimicando coronantur. Hæc ibi, mendose mirus nomine Juliani, loco Decii, sub quo et Nestor et reliqui Martyres passi sunt. Denique in Martyrologio Romano relata S. Nestoris nec hoc xxvi Februarii ista adduntur: Hædem passio SS. Papiæ, Diodori, Cononis et Claudiani, qui S. Nestorem martyrio præcesserunt, et, ut annotat Baronius, in eadem Decii persecutione ante Nestorem consummatum. Est autem Attalia supra relata urbs maritima Pamphylia, hanc procul Magyale, ubi Episcopus erat S. Nestor, ut ex sequentibus constat.*

E

et 23 Febr.

in Martyrol.
Rom. 26 Febr.

F

DE S. NESTORE

EPISCOPO MAGYDENSEI, MARTYRE PERGÆ IN PAMPHYLIA,

G. II.

Commentarius prævius.

AN CCLJ
XXVI FEB.S. Nestoris
Acta legitimacultus sacer
23 Febr.

Sancti Nestoris Episcopi ac Martyris dantis Acta præsentata, quæ ab ipsis videntur notariis eorum concepta, atque ad posterum transmissa. En censuit legitima Baronius in Annalibus ad an. 284 nunt. 23, ac citat Surium, qui fatetur a se stylium fore mutatum et quædam periphrastice reddita. Plenior hæc nostra sunt, descripta ex perantiquo MS. codice monasterii S. Mariani, in quibus primærum stylium, quamvis rictorem, retinemus. Addit Baronius Græca Acta haberi, et fideliora opinatur, quæ non vidimus. Hæc nostris consentiunt Martyrologia, quæ promde aude aperire est pretium.

2 Antiquiora Martyrologia celebrant memoriam S. Nestoris xxs Februarii. Ita MS. Romanum, quod S. Hieronymus est, et Richenorensis. Pamphylia natalis S. Nestoris. Culantur eodem xxv Februarii SS. Crescentius et Casta cum aliis Martyribus, sed qui in MS.

Adone Lodiensi S. Laurentii et Florario MS. socii S. Nestoris perperam trahuntur his verbis: Eodem die Nestoris, Castæ et Crescentii Martyrum. At Casta cum Ingenua jungitur in MSS. Aquasgranensi et Tornacensi S. Martini: In Pamphylia Nestoris et Castæ, Ingenuæ. Notkerus: Pamphylia natalis Nestoris et Castæ. Bedæ ac Rabanus Pamphylia solum habent, qui quasi socios Martyribus Afirs jungitur, quibus Nestorem et Castam jungunt Bedæ et Cassius. In MS. Laticensi referantur Nestor et Castus: ast alius omnibus Casta dicitur, cum eorum decem Martyrum ibidem celebratur. Apud Galesium memorantur cum S. Nestore tres germani fratres, et videntur indicari Papias, Diodorus, et Claudianus, de quibus jam egimus.

3 Hoc vero die xxvi Februarii pluribus est S. Nestor adscriptus Martyrologis, ac primum Romano antiquo *et potissimum 26 Febr.*

qua

A quo a Roswylo elato, his verbis : Apud Pergem Pamphyliae B. Nestoris Episcopi, In Florario MS. supra cum SS. Crescentio et Casto relatus est nullo indicato loco; sed hoc die ita refertur : In civitate Pergem Pamphyliae Natale S. Nestoris Episcopi et Martyris, sub persecutione Decii crucifixi anno salutis cccm. Quae ultima vario phrasi exprimitur in aliis Martyrologis. In MS. Carmeli Colonensis : Qui ex persecutione Decii Caesaris post equuleum crucifixus est. In MS. Trevirensi : Qui crucis suspendio migravit ad Christum. In MS. Reginae Sueciae : Qui crucis patibulo martyrium consummavit. In MS. Leodiensi S. Lomberti : Qui persecutione Decii jussus est suspendi in cruce, et sic emisit spiritum cum gloria. Usuardus hoc eum encomio illustrat : In civitate Pergem Pamphyliae natalis S. Nestoris Episcopi, qui persecutione Decii cum die noctuque orationi insisteret, postulans ut grex Christi custodiretur; comprehensus, nomen Domini mira libertate et alacritate confessus, equuleo crudelissime tortus est. Exin crucis suspendio victor migravit. Eodem leguntur in varis Martyrologis excusis et manu exoratis : in Martyrologio Romano nonnulla adduntur ex Beda aut Adone, qui longiora elogio ex Actis profertur : nos quod est Adonis recitamus.

B 4 In civitate Perge Pamphyliae natale B. Nestoris Episcopi, qui persecutione Decii, cum die noctuque orationi insisteret, postulans ut grex Christi custodiretur, comprehensus a quodam Irenarcho, qui erat princeps curiae civitatis, velut aries sine malitia oblatu est Praesidi Pollioni. Et cum nomen Christi mira libertate et alacritate confiteretur, deos autem Gentium demonia pessima esse memoraret, jussus ab eodem Praeside suspendi in eruleo, et crudelissime torqueri, ketus psallebat, dicens : Benedicam Dominum omni tempore, semper laus ejus in ore meo. Praeses vero stupens tanta tolerantia, et volens eum blandis verbis a fide revocare, dixit ei : Vis esse nobiscum aut cum Christo tuo? Cui S. Nestor cum magno gaudio respondit, dicens : Cum Christo meo eram, et sum, et ero. Tunc indignatus Praeses dedit adversus eum sententiam, ut, quia Jesum crucifixum sub Pontio Pilato fateretur, tamquam devotus Deo suo, illius subiret sententiam, et ligno crucifixus resolveretur a vita. Ille gratias agens Deo, cum jam affixus esset patibulo, docebat assistentem populum Christianum, ut persistenter in fide et caritate Christi, et libentissime compaterentur, ut et simul glorificarentur. Post haec petens omnem adstantem turbam fidelium, ut genua flectentes orarent eum ipso : cumque complisset orationem, et dixissent omnes, Amen, reddidit spiritum. Consummavit autem martyrium suum quinta Sablati hora tertia.

C 5 Hactenus Ado, quae fere eadem leguntur apud Notkerum, ut sunt aliquanto contractiora apud Bedam. In MS Trevirensi S. Maximini sub finem ista adduntur : Qui primus Arium Pre-hyterum summa haeretica impietate depravatam, et divina veritate convictum, de Ecclesia eiecit, et postea inter trecentos octodecim Patres eundem in Niceno Concilio damnavit. Verum ea non spectant ad S. Nestorem, Pamphyliae in Asia provincia Episcopum, et amplius septuaginta annis ante martyrum coronatum, quam Nicenum sit collectum Concilium. Sunt autem ea verba desumpta ex elogio S. Alexandri Episcopi Alexandri, cujus infra hoc die Actis daturus. Simili tamen ammissionum mendo falsus est Ferrarius in Topographia, verba Perge, ab ista tradit : Nestor Episcopus, Martyr sub Decio, non tamen morte affectus cum Niceno Concilio, interberit, nisi fuerit alius hujus nominis Episcopus Pergensis. At contra Episcopus Pergensis, qui Concilio Niceno interfuit, in nullis plane Conciliorum Actis appellatur Nestor, sed Callimicus, alius Calliditus, aut

Gallides dictus. At Nestor, quo nomine unicus legitur interfuisse, fuit Sysdrensis in provincia Isauriae Episcopus. Deinde S. Nestor non fuit Pergensis in Pamphylia Episcopus, sed urbis Magydensis, a cujus Proceribus et Irenarcha captus est et Pergem ad Praesidem Pamphyliae Pollionem missus, cujus jussu in cruce actus, Martyr obiit. Erat Pergae Pamphyliae metropolis et Praesidium Romanorum sedes, in interiore regione ad fluvium Cataractum sita : cujus Episcopus Callimicus primo loco inter hujus provinciae Episcopos in Niceno Concilio nominatur. Magydis vero, quae et Magylus, vel Marylus, et infra in Actis corrupte Mandis scribitur, est urbs Pamphyliae maritima, cujus Episcopus Aphrodisius dicto Concilio Niceno interfuit. Nec procul Magyle distat Atalia, altera urbs maritima Pamphyliae, in qua supra relati quatuor Martyres dicuntur pastorali munere functi, ac tandem securi percussu gloriosam meritorum coronam perceperunt.

6 Graeci in Menais et apud Maximum Cytheraeum ἐν βίαις ἁγίων eundem Nestorem celebrant xxvii Februarii his verbis : Eodem die memoria sancti Martyris Nestoris. Hic erat temporibus Decii Imperatoris et Publii Praesidis extra Pergem urbem Pamphyliae, qui ab Irenarcho Praefecto propter Christi cultum comprehensus est, et ductus ad Praesidem; coram quo cum Christi fidem profiteretur, in cruce actus, postquam Deo palam gratias egisset, et Christiano in fide confirmasset emisit spiritum. In aliorum Martyrum elogio supra etiam Publius dicitur, qui alius Pollio.

ACTA

ex MS. Trevirensi S. Maximini et Surio.

CAPUT I.

S. Nestoris Episcopatus : captivitas, examen coram Irenarcho.

Fides nos ammonet ad sanctorum Martyrum memoriam pertrahi, et videre victoriam athletarum Christi, exemplum nobis non parva instrumenta ministrantium : quos filius coronavit, glorificavit Pater. Athletas autem dico, non illos qui in imagine litigant, quorum laus dubia est, et incerta victoria, ino et corruptibilis corona : sed illos dico gloriosos et sanctos viros, qui usque ad mortem concertati sunt, ne negarent Filium Dei, tenentes promissionem ipsius Salvatoris, dicentis : Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo, qui est in caelis. Ex illis ergo coelestibus athletis unus est B. Nestor. Nam cum a Decio Romano regni apice Deo invisus teneret, jussit omnes ad propria secreta abstrahi, et invocantes nomen Domini nostri Jesu Christi ad immunda sacrificia provocari : si qui autem contradixissent, Judici offerri, et poenis omnibus affligi praecipit. Itaque in Pamphylia sedestimum edictum propositum est sub Praeside b Pollione, qui tenebat ipsam provinciam : qui non recrastians misit equites qui percurrerent, etiam regule praecceptum taxans, ut si alicui essent Christiani, ad edendum involuta idolis cogentur. Quo tempore et beati isti martyrizati sunt : dico autem c Papiam et Diodorum, et Claudianum et Canonem : quorum, cum tempus fuerit, d gesta jandemus : interim B. Nestoris enarrabimus.

2 Ille enim B. Nestor Episcopus fuit apud e Maudis, Martyr autem apud Pergem. Hic, sicut praediximus, fide et religione et omni vita sua Deo fidelissimus, modestus et humilitatis tanta fuit, ut etiam ipse, qui hinc negotio praerorat, conversationem ejus timeret, sed litteris tyrannicis obviare non audebat. Consilium autem faciens cum consoribus suis, dixit : Non aliter possumus adversus Christianos, nisi Epi-

D Auctore a. a. Martyrium in urbe Perge peractum :

Sedes Episcopalis Magidia.

cultus apud Graecos 28 Feb.

E

Inter illustres Christi athletas,

Math. 10. 32

a imperante Decio.

b sub Pollione Praeside Pamphyliae.

c Papiam, Diodorum, Claudianum, Canonem :

d et Nestor obiit auctorem Gentilibus formulabilis,

elegium ex Adone :

ex Actis S. Maximini et al. Interactur Conc. No. 270

A scopum ipsorum in manibus habuerimus : quia omnes voluntati ejus famulantur et obedunt. Beatus vero Nestor, ubi insidias eorum cognovit, plebem quidem suam omnem fecit discedere, Ne forte, inquit, lupus introitus in gregem Christi, aliquam ovium dilaceret; ipse autem non discessit a domo sua, in oratione persistens nocte ac die, nil amplius postulans, nisi ut custodiretur grex Christi.

3 Cum venissent igitur ad domum Episcopi Nestoris persecutores, atque alii ex civibus sectatores iniquitatis, circumcinxerunt domum ejus : et accedens unus ad januam cepit clamare. Beatus autem Martyr erat in oratione, et unus de pueris suis nunciavit ei, dicens : Quia foris querunt te. Cum ergo comprehisset orationem, et dixisset, Amen, exiit aries sine malitia, habens *g* mafortium super caput suum. Et cum exisset ad eos qui venerant, omnes declinaverunt vultum suum, et adoraverunt eum. Ille autem dixit : Filii, quae est causa, qua venistis ad me? Dixerunt illi : Vocat te Irenarchus et omnis curia. Ille autem signans se in nomine Domini nostri Jesu Christi, subsequatur eos, sicut ovis in sacrificium, et cum venissent ad forum, surrexit omnis curia, et salutavit eum. Dixit autem eis : Pareat vobis Dominus : ut quid hoc fecistis? Respondentes dixerunt :

B Digna est conversatio tua adorari. Et accipientes eum in medio sui, secesserunt in locum separatam a multitudine, positisque subselliis plurimis, jasserunt affleri thronum, et ornari eum, ut ibi sederet Episcopus. Ille autem dixit : Sufficit mihi hic honor, quod a vobis vocatus sum : qua autem ex causa vocatus sum, dicite.

4 Et Irenarchus dixit : Nosti, Domine, praeceptum Imperatoris? Ille ait : Ego praeceptum Omnipotentis novi, non praeceptum Imperatoris. Irenarchus dixit : O Nestor, consenti cum tranquillitate, ne conveniaris in iudicio. Nestor dixit : Cui consentio? Ille autem dixit : Praeceptis Regis. Nestor ait : Celestis Regis praeceptis consentio. Ille dixit ei : Daemonium habes, Nestor ait : Utinam vos daemones non haberetis, nec aemonia coleratis? Irenarchus ait : Quomodo nasus es deos daemones appellare? Nestor ait : Ego hoc et ratione consigno, et confessione eorum qui exorcizantur, ut intelligas, quia daemones sunt quos adoratis. Et Irenarchus movens sancto Martyri caput suum vacuum, dixit : Ego te faciam apud Praesidem per tormenta confiteri, eos vere esso deos. Mox S. Nestor signaculum Christi ponens in fronte sua, ait : Quid mihi minaris tormenta? Dei mei tormenta timeo, non tua nec Iudicis tui : vomitantem et in tormentis et extra tormenta condtebor Christum filium Dei vivi.

a Imperator Decius 30 menses ab anno 249 ad 251. — b Pollio, in MS. Pollio, in *Menaea* Graecorum Publicis. — c *De his Martyribus hoc die cognatis*, *Archiepiscopi Conon* : in MS. est *Comon*. — d *Gesta aliqui ecclesiarum colliguntur et elogio supra dicto, ubi secus dicitur praenata*. — e *Imo Magillus, seu potius urhem Maggiboniam aut Maggibonem*. — f *Sotkerus, sive mactula, Ado Laurentius MS. immutatus sine iustitia praesentibus. Ado Moricatus, hunc mactulus*. — g *Mafortium, quovis et maborte leguoculum caput dicitur. Vasianus de Institutis carabiorum lib. 1 caput 7 miserit de mafortibus monachorum, asservitque esse argustum palium, quo colla pallae atque humeri teguntur. Mafortis in Vita S. Gudilo 8 Januarii pag. 519 num. 23 mafortem appellat integumentum, quo caput haereticusque utantur. Argo, ubi ubi sa-*

CAPUT II.

S. Nestoris accusatio et examen sub Pollione Praeside, Tormenta, martyrium.

Irenarchus non negligens, neque recrastinus, perrexit Pergem, et tradidit sanctum Martyrem duobus insecutoribus : ipse quidem praecedebat, sequubaturque agnus lupum. Cumque in via essent, terramotus factus est repente non modo in terra, sed et in caelo.

lajasa est, confortans Martyrem suum. Illi vero stupentes super hoc negotio, timore tenebantur cum conscientia stimulis, quod sanctum virum tenerent. Mox interrogaverant eum, dicerentes : Domine Episcope, unde sonus hic et terrae motus? Ille autem dixit : Signum Dei mei factum est. Et cum venissent ad civitatem quarta sabbati in hora a decima, manserunt extra civitatem.

6 Et cum retulisset Irenarchus ad Praesidem de sancto Martyre, sedens mane Praeses pro tribunali, et oblati est ei S. Nestor. Irenarchus itaque porrexit relationem Urbano adjutori. Et cum retulissent relationem, dicebant : Eupator et Socrates *b* et omnis curia Romana Domino Praesidi praestantissimo salutem. Divinis litteris advenientibus Domini nostri Imperatoris ad tuam, Domine, Claritatem, jubentis ut omnes Christiani ad sacrificia perducantur, atque a sententia male sibi insita revocentur, humanitas tua nil dure, nil perturbate ad haec explenda, sed quiete agere voluit : sed parum proficit haec lenitas, cum illi obstinatione quadam edictum imperiale contemnunt. Nam hic rogatus a nobis et ab omni curia, non solum ipse non acquievit, sed et omnes qui sub eo sunt, utpote Principis sui exemplum sequentes, parare animos ad explenda, quae iussa sunt, noluerunt. Nos interim suadere istum non destitimus, ut secundum victoriosissimi Regis epistolas ad templum Jovis veniret : sed convitatus et contamelis aggressus est deos immortales, ipsum etiam Imperatorem, licet absentem, non parvis injuriis afficit, in te quoque eadem loquacitate usus est : unde coacta omnis curia destinare eum ad claritatem tuam.

7 Et Praeses dixit illi : Quis diceris? B. Nestor dixit : Famulus Domini mei Jesu Christi. Praeses dixit : Non de actu tuo, sed de nomine quaesivi. Nestor ait : Meum nomen proprium hoc est, me esse Christianum. Si autem vis temporale nomen meum agnoscere, Nestor vocor. Praeses dixit : Quid ergo? Immo, et saudearis sine tormento jurare per deos ut velocissime scribam ad Dominum Imperatorem, ut Princeps sis sine contradictione sacerdotum, ut omnia sub potestate tua sint, et honores accipias et munera : sed et confessor noster sis, ut possis praecclare multis annis vivere. Sanctus autem Martyr aspiciens in eum, et signans se, dixit ad Praesidem : Etiamsi carnes meas multumoda poena exrucies, si vincula, si bestias, si gladios pares ; donec spiritus in naribus est, non negabo Domini mei nomen Jesu Christi. Iudex autem jussit eum suspendi in equaleo, et crudelissime torqueri. Ministri autem tam alto vulnere iugulas imprimebant, ut costae ejus nudarentur. Sanctus autem Nestor psallens dicebat : Benedicam Dominum in omni tempore : semper laus ejus in ore meo.

8 Iudex autem stupens super tolerantiam viri, dixit ad Martyrem : Homo infelissime, non erubescis semper spem tuam ponere in homine, et hoc in e biethiano? Nestor ait : Haec mihi sit confusio, et omnibus qui invocant nomen Domini nostri Jesu Christi. Cumque turbae clamarent, ut exterminarentur ; interrogavit eum Praeses per praefonem : Vis immolare deus an non? Sanctus Martyr filicum habens in Christo, ait : Impissime et iniquissime filii diaboli, non solum non vereris Deum, qui tibi hunc debet principatum (per ipsum enim Reges regnant, et tyranni obtinent terram, et Principes scribunt justitiam) sed et me cogis relinquere eum, unum et verum Deum factorem et salvatorem omnium, et adorare vanam et saxea simulachra? Praeses dixit ad eum. Quid vis, nobis iam esse aut cum Christo tuo? Mox Martyr domum ait : Cum Christo meo semper fui et sum et ero.

9 Videns ergo Iudex obstinationem tolerantiam

EX MS. praesens per-
secutionum
provocans gre-
gi suo.

f
g
abducitur ad
curiam :

honorificet
excipitur :

frustra pel-
licitur ad fi-
dem deferen-
dam :

spernit minus.

Mafortium.

ablegatur
Pergem :

D
confertur
coribus.

a

offeritur
Prae idi
Poli om
b
cum litteris
Senatus.

invenitur
E

facitve re-
justi promissu.

h. i. i. i. i. i. i. i.
F

Psal. 33 1

o. r. e. l.
p. e. r. s. e. r. v. a.
P. r. o. v. 8 14

*admirantur
morti*
affigunt cruci

A ejus, protulit continuo adversus eum sententiam, dicens: Quoniam non consensisti, Nestor, victoriosissimo Regi neque diis immortalibus, sed secutus es Jesum crucifixum sub Pontio Pilato a Judeis, ut audio; ergo ut non sis indevotus Deo tuo, habeto ejus sententiam, ut ligno crucifixus pereas. Cumque jussisset Judex, cum omni celeritate preparatum est lignum, ut crucifigeretur.

*de cruce docet
Christianos*

10 Crucifixus autem ligno B. Nestor, docebat singulos Christianorum, dicens: Filioli, stabilis sit nostra confessio ad Deum, et non negemus eum, qui pro nobis passus est, Deum; ne gaudeat diabolus de simulacris Christi: conpatiamur ei, ut glorificemur: non negemus eum, ut ipse nos non neget. Memores estote quia Pater eum misit Redemptorem animarum et abolitionem peccatorum nos-

trorum, qui peccatum non fecit, et peccatum pro nobis factus est: et omnes nos ei donavit Pater, ut in nomine Jesu omne genu flectatur coelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris. Et dixit astanti turbæ: Filioli, oremus et genua flectamus ad Dominum per eumdem Jesum Christum. Omnibus flectentibus genua et *d* orantibus, emisit spiritum.

D *EX MS. Phil. 2. 10*
pie moritur.

a *Sarcus, undecima — d* *Idem, totusque Senatus, et forsan vox Romana debet abesse, et substitui Magydenis. c*
Brotosus dicitur, qui volente morte perit, seu Bsa, id est vi, mortuus. — d *Sarcus. Et simul ipso de cruce orante, cum dixisset Amen, obdormivit in Domino. Beda, expleta oratione, cum dixisset omnes Amen, reddidit spiritum. Ado: Cumque complisset orationem, et dixisset omnes Amen, reddidit spiritum. Eadem habet Notkerus: et ambo addunt, quæ in MS. aosten, apud Sarcium et Bedam desunt: Consummavit autem martyrium suum quinta sabbati, hora tertia.*

DE SANCTIS MARTYRIBUS

ALEXANDRO, NESTORE, JUSTO, THEONE, EPIONE, DONATIVO, AMPLIATO, INGENUO.

G. II.

INFLU.
B *antiquissimis Martyrologiis memoria horum Martyrum inscripta, quibusdam omnium, aliis nonnullorum, iis alibi numerus innumeratorum Martyrum jungitur, ab aliis vero Alexandria præponitur, quasi ibi lauream martyrii sint promeriti, quæ molus videntur in aliis desesse. Ac primo Martyrologium MS. Romanum, sive S. Hieronymi (in quo, ut modo vidimus, pridie actum erat de S. Nestore Episcopo, in Perge urbe Pamphylia martyrio coronato) hunc diem istis verbis auspicatur: iv Kalend. Martii, Natale Sanctorum Alexandri, Nestoris, Justi, Theonis, Epion, Donativi, Ampliati, Ingenii, Epion. Ist ultimum hunc suspicor a priore Epione diversum non esse: cum a'ti solum unius Epionis sive Opionis, meminerint. Qui dem Fortunatus et Felix referuntur cum variis sociis, seorsum a nobis referentur. MS. Richenoviense, sive Augia-divitis eodrum nobis Martyres proponit: In Alexandria Alexandri, Justi, Theodoli, Nestoris, et aliorum xxxv, Epion, Donativi, Ampliati, Ingenii. Loco Theodoli reliqui legunt Theonis. Qui interseverunt Martyres xxxv ad S. Fortunatum spectant. Alexandria etiam attribuantur in MS. Aquigranensi: In Alexandria Natals SS. Alexandri, Nestoris, Theonis, Epion, Justi, Donativi, Ampliati, Ingenii, Felicis. At Felix seorsim refertur in Martyrologio S. Hieronymi et Alexandria passus dicitur. In Martyrologio Rabani ita habetur: In Alexandria nati-
tavit Sanctorum Alexandri, Nestoris, Theonis,*

Opionis, Justi, Donativi, Ampliati, Ingenii. *In MS. S. Cyriaci hæc solum leguntur: SS. Alexandri, Nestoris, et aliorum xxvi, quos socios ad urbem classem pertinerre monimus. In Martyrol. Parisiensi Philippi Labbei nostri mentio fit SS. Alexandri, Nestoris, Theonis, Donativi, Ingenii, omissis Justo et Epione. Beda duos priores refert, sive sui catns esse S. Alexandria Episcopum, et S. Nestorem Episcopum in Pamphylia, de quibus ante egerat, et sequentes ita refert: Item Sanctorum Theonis, Opion, Justi, Donati, Ampliati, Ingenii. In MS. Richenbergeni additur, Martyrum. Quos eodem Auctario Usuardi inscripsit Hermanus Grecus. Duos hoc versu complexus Wandelbertus:*

Nestore quartus erat, socio pariterque Theone. Martyrol. MS. Tornacense S. Martini duos S. Felici jungit his verbis: In Alexandria Sanctorum, Felicis, Alexandri, Nestoris. At Latense ista solum habet: In Alexandria natale Sanctorum Felicis et Alexandri. Hinc ergo quia S. Felice unijuncti sunt Martyri Alexandrino etiam hi videntur Alexandria hæc solum de causa ab aliquibus attribudi. Galesinus Fortunato et Felici adjungit Theonium, qui ad hos Martyres spectat, et Romæ passus tradit, quod infra refertur. In MS. parvo, S. Marini sed antiquo xxvii Februarii memorantur SS. Felix et Ampliatus, quoad hunc diem spectant, et Ampliatus hæc innumeraandus est, de Felice seorsim agimus.

DE S. FORTUNATO ET SOCIIS XXXII MARTYRIBUS ANTIOCHENSIS,

Sylloge historica.

G. II.

III. B.
III. Martyres cum S. Felice proponuntur apud rece. 67. 12.

*Q*uis domus har et sequente titulo antiquos Martyres S. Fortunatum ac socios, ut S. Felicem; eorum non meminere, in excensis quidem Martyrologis, Beda, Usuardus, Rabanus, Ado. Alii postea eos conjunxerunt, quasi essent passi eodem in loco, quem inveniri non expresserunt. Ita Bel-linus, Molanus, Grecus in Auctaris Usuardi, uti et hujus nonnulli exemplaria MSS, ad usum Ecclesiarum Belgicarum aucta, Martyrologium item Calanæ an. 1490 excusum, MS. Florentina, Muralgeus, Canisius, quos secutus Baronius asserit in Notis ad Martyrologium Romanum eos redditis ex predictis codicibus in manuscriptis, atque visidem, quibus illi verba refert: Item sanctorum Martyrum Fortunati, Felicis et alio-

rum viginti septem. Nulla horum mentio fit in Martyrol. MS. S. Cyriaci, quo plurimum usus est Baronius. Petrus de Natal eodum refert lib. 11 Catalogi cap. 11 num. 77, et Fortunatum Presbyterum statuit.

2 *In aliis Martyrologiis, isque antiquioribus, separantur, et S. Felice assignantur martyrii palæstra Alexandria; Fortunato vero et sociis Antiochia. Quæ tamen dubie exprimitur in vetustissimo Martyrologio Romano, sive S. Hieronymi, quod a mille prope annis excavatum penes nos est. In eo hæc leguntur: Anthi. Fortunati et aliorum xxxii. In Alex. Felicis. In MS. Richenoviensi etiam admodum antiquo hæc aliqui major affulget his verbis: Antiochie, Fortunati et aliorum xxxv. Qui tamen socii inter alios Martyres notabuntur*

ab eo separantur in antiquis Martyrol.

A notabantur non suo loco, ut supra monuimus. In Martyrologio MS. Centulensi, sive S. Richari, quod in titulo inscribitur secundum Bedam per circulum anni, in quod tamen aliquod mendium incuru amanuensis irrepit, ut quis facile perspiciet, dum hæc legitur: In civitate Pergen Pamphylie Sancti Fortunati Episcopi et Martyris, et aliorum xxx duorum. Quæ ita arbitramur emendanda. In civitate Pergen Pamphylie Sancti Nestoris Episcopi et Martyris de quo jam egimus. Deinde supplenda ita reliqua videntur: Antiochiæ Sancti Fortunati Martyris et aliorum xxx duorum. Qui tamen Fortunatus etiam Episcopus appellatur in antiquo MS. Ultrajectino Ecclesie S. Marie, in quo ita absque loco et sociis memoratur: Item Fortunati Episcopi. In MS. Colonien. S. Marie ad Gradus ista habentur: S. Fortunati Martyris et aliorum 33. Eam jam nunc variat in hæc Martyrologus suorum numerus, xxxii, aut xxxv. Placet prior numerus, quod is in Martyrol. S. Hieronymi reperitur, et in Centulensi exprimitur verbum duorum: et sic error aliorum facilius emendatur, cum ex numero v aliquis v fecerit, et contra posteriores, qui socios tradunt xxvii, ex tertio x formasse v dicendi sunt.

B 3 Galesinius diversam a ceteris viam ingressus, ista habet: Romæ sanctorum Martyrum Fortunati Presbyteri, Felicis, Theonii et aliorum sex et viginti. Annotat deinde se ea tradere ex Martyrol. MS. et Rom. Theonii autem nomen se expressisse ex eod. MS. Sed qui ad coronam vii Martyrum ante relatum spectat. Quod Romanum allegatur Martyrol. est Bellini, in quo nulla urbis Romæ mentio habetur in editione Veneta anni 1498 et Parisiensis 1521. Sed Presbyter ex Petro de Natalibus statuitur.

4 Hactenus a Felice Fortunatum sejunximus et huic illustrem palæstram martyrii assignavimus Antiochiam, illi mox datam Alexandriam. Verum illos eosdem conjungi debere contendunt Hispani apud Jo. Tuvainum Salazarium, qui hoc eis clayo coronat in Martyrologio Hispanico ad xxvi Februarii: Uxama-Barca in Austrugonibus, SS. Fortunati et Felicis cum xxvii

sociis, qui in persecutione Gallieni Imperatoris varie pro fide torti, demum ad martyrii lauream agonistæ devenerunt intrepidî: *Lucius agonis adstruitur ex Chronico sub nomine Flavii Lucii Dextri edito, in quo ad an. 268 num. 3 apud Bivarum hæc leguntur: Uxama-Barca in Austrugonibus Hispaniæ populis S. Fortunatus insignis Christi Martyr et xxvii cum eo. Quos mox eodem crediturunt, qui hoc die in Martyrologio Romano leguntur, nullo addito loci aut temporis, quibus passi sunt, documento, quod jam dedimus, et ostendimus Fortunatum ejusque xxxii socios Antiochiæ passos. Fuerunt autem Austrigones Hispaniæ populi Cantabris vicini aut forsan subjecti: ubi Uxama-Barca, aut Uxama-Barca, oppidum fuit Ptolemao aliisque notum: eam aliqui tradunt nunc Orduniam celebrem Biscayæ urbem esse, aliqui Laredum. Quod huic sociis, si aliquis ibi fuerit Fortunatus Martyr cum xxvii sociis, alii videntur ab his, quos retulimus.*

5 In eodem Dextri Chronico ad an. 360 num. 8 ita leguntur: Capreæ in Vetrica sancti Martyres Felix, Fortunatusque coluntur. Tuvainus Salazar adit in Martyrol. Hisp. hos Martyres Uxama-Barca ad Caparam urbem delatos, ibidem cultum promeruisse egregium, donec urbe eversa, S. Fortunati caput apud Placentiam translatum, in hujus Cathedralis Ecclesie sacrario honorifice conditur. Idem Tuvainus in historia S. Epitacii describit omnes reliquias Ecclesie Placentinæ, et pag. 400 assertit in primo ordine Reliquiarum ad partem sacrarii adservari capita S. Fortunati Martyris, S. Fridelini Confessoris, et aliorum a Thebeis Martyribus cum quatuor partibus reliquiarum ignotarum. Verum inter tot sanctos Martyres, quibus Fortunati nomen fuit, non constat sacrum illud caput Placentiæ adservatum esse illius Fortunati, qui fertur Capreæ celebrem cultum habuisse, non etiam illius, qui supra fertur Uxama-Barcæ sub Galieno passus, multo minus illius Fortunati, quem diximus hoc xxvi Februarii in antiquis Martyrologis memorari Antiochiæ pro Christo interemptum.

G. II.

DE S. FELICE MARTYRE ALEXANDRIÆ IN ÆGYPTO.

Quem titulo precedenti separavimus S. Felicem Martyrem a S. Fortunato ejusque sociis, hic faciliori compendio seorsim celebramus. De eo ista in antiquo MS. Martyrologio Romano, quod est S. Hieronymi, leguntur: In Alex. Felicis. Netherus: In Alexandria Felicis cum sociis suis. Sed hi ad aliquam ex præcedentibus classibus spectant, et variè in diversis Martyrologiis assignantur. MS. Laurentiense: In Alexandria natale SS. Felicis et Alexandri. MS. Tornacense S. Marini alterum addit: In Alexandria natale Sanctorum Felicis, Alexan-

dri, Nestoris. Sunt hi duo ex corona vii Martyrum, a quibus Martyrologium S. Hieronymi hunc diem usquecat. Illis nomen additur S. Felix in MS. Aquigranensi, et reliquis verba ista, in Alexandria præponuntur, quod omisso etiam nomine Felicis fieri in Martyrol. Richenoviensi monuimus et soli Fortunato præponitur in MSS. Regniæ Sæcæ. In MS. Leodiensibus S. Lamberti et S. Laurentii, hæc leguntur. Ipso die S. Felicis cum sociis suis: additur in Brucellensi: viginti et septem, sed quos ostendimus S. Fortunato jungi debere.

G. II.

DE S. DIONYSIO EPISCOPO AUGUSTANO, MARTYRE, Commentarius historicus.

Augusta Vindelicorum inter primas Germanicæ urbes est, quam recentiores scriptores antiqua Tacito de Germaniâ situ cap. 41 splendissimam Rhetice provinciæ coloniarum appellari. Unam namque provinciam constituebat Rætia et Vindelicia, cum regiones in formam provinciarum ab Augusto Imperatore redigerentur. Primus Cabilunensis Episcopus in Topographiâ Sanctorum Christi Martyrum, ante annos ducentos composita, et postea re-

gata, ac cum Monrolyci Martyrologio edita, Augustam civitatem Ræticiæ Vindelicorum cognominat et inter Sanctos Augustanos constituit Philippum Episcopum sub Antonino Vero Martyrem. Eundem Augustanus adscribit Francisus Treucus lib. xi Germaniæ ephesios fol. 202. Verum Augustani inter suos Sanctos, Apostolos, vel Episcopos illum non agnoscunt, quod nullus veteris scriptoris testimonium profertur. Et forsan S. Philippus Episcopus est, qui Gortia in Creta

ACTVRE G. D. SINT ANTOCHIE OCCII

socii 32.

perperam, adjuncto Theonio, Romæ adscripti.

quis Fortunatus Hispaniæ affigetur?

xxvi FED S. Felix Mart. Alexandriæ.

AN CHR CCCII. XXVI FEB. Augustus Vindelicorum,

Caput S. Fortunati Placentiæ: E

incertum, cuius.

F

non fuit Episcopus Philippus

A Creta temporibus Antonini Veri et L. Aurelii Commodi Ecclesiam contra furorem Gentilium, et hereticorum insidias tutatus, colitur XI Aprilis. Ita seihert **RETIA** et **CRETA** ob aliquam litterarum convenientiam minus distincte: et res nonnullæ, quæ in altera evenerunt, ad alteram ab imperitis translatæ. Petrus Equilinus in Catalogo, lib. 7 cap. 28, S. Afram ejusque matrem S. Hilariam sororem S. Dionysii, ex Rhætia in Cretam insulam ablegat, his verbis: Aphra Martyr apud Cretam (lege Rhætiam) in civitate Augustana martyrium passa est. Hæc cum esset pagana et metretrix, matrem Hilarium de lenocinio vitæ exigentem habebat. Ipsa vero cum tribus ancillis suis, videlicet Digna, Eumenia, et Eutropia se cunctis peccatis prostituebat. Sed per prædicationem Narcissi Hierosolymorum Episcopi ad Christum conversa, et cum omni domo et matre baptizata, atque a peccato conversa est.

in Creta mortuus:

non vixere SS. Dionysius, Afræ et Hilaria in Creta:

nec conversi in S. Narcisso Hierosolymitano.

B **2** Hæc ibi cum altero mundo, quod S. Narcissus Augustanorum Apostolus staturatur Episcopus Hierosolymorum, qui passim habetur Episcopus Gerundensis in Hispania: de quo, et hujus familiaris baptismum in Actis antiquis Conversionis et Passionis SS. Afræ, Hilarie et sociarum Martyrum, ex antiquis MSS. cohercibus a Marco Velsero editis, ista leguntur: Per dies autem plurimos docuit eas plurimos Dei S. Narcissus Episcopus: et baptizata est Hilaria cum filia sua Afræ, et cum puellis suis, et cum omnibus amicis suis. Fecitque domum Hilarie ecclesiam: et ordinavit eis Presbyterum Dionysium, avunculum Afræ. Ipse autem Episcopus Narcissus, perfectis ordine rebus, post menses novem ad Hispaniam profectus est ad civitatem Gerundam: in qua multum populum Deo acquisivit per tres annos, et ita deorum martyrii palmam cum Diacono suo Felice attingit. Hæc ibi, quæ eodem modo in MS. nostro olim ab eodem Velsero accepto, et collato cum MS. vetustissimo Claudii Puteani, leguntur. De S. Narcisso re convenienter, verbis discrepant, quæ in antiqua Historia Sanctorum anno 1483 et 1485 æreusa leguntur: ante quæ tempora Boninus Mombritius in suo de Sanctis opere Actu passionis SS. Afræ et Hilarie edidit, et de reditu S. Narcissi ita habet. Ipse autem Narcissus Episcopus perfectis ordinibus post menses novem ad Hispaniam profectus est ad CIVITATEM SCAM, quæ vocatur Gerunda. Colitur S. Narcissus apud Augustanos et Gerundenses XXIX Octobris, Martyrologio Romano inscriptus XVIII Martii quo die Joan. Tannius Salazar in Martyrologio Hispanico eum asserit origine Scallahytanum, et Episcopum Braccarensem fuisse. Quod suo tempore commutabitur: nunc ad S. Dionysium ejusque familiam revertantur.

vel Gerundensis Martyre:

nec videtur origine Cyprii

C **3** Sigismundus in Chronico Augustano anno ccccclxxxiii scripto, atque a Joanne Pistorio inter veteres rerum Germanarum scriptores publicato, Regnum Cyprii S. Hilariam creat ac bella tum gesta addit, quæ Marcus Velserus lib. 7 Rerum Augustan. Vindelæ. tacito etiam nomine enunciat: non tamen omnia abolere ausus, de origine hujus familie ista tradit: Narcissus mulieris metreticis domo, omnium ignarus, receptus est. Mulieri nomen Afræ, mater Hilaria, Hilarie majores Cyprii fuisse. Hi Augustam quacunque occasione delati (nam bellum, quod quidam inter Cyprii Atticæque Reges commentum nec existisse, nec istis temporibus extare potuisse, nemo ab omni historie cognitione tam alienus quin perspectum habeat) Cypriam simul Veneris mysteria attulere. Quibus iniuncta Afræ matris consilio, patrini secula morem, Deum vulgato corpore coluit. Excusus is Velseri tractatus anno 1534. Editus dein an. 1601 liber de Sanctis Augustanis, ac præclaris imaginibus illustratus, in quo eadem feruntur. Afræ et Hilaria duntaxat origine Cypriæ, Venerem vulgato corpore coluisse. Idem

postea tradidit Carolus Stengelius cap. 3 Historiæ Augustanæ. At Bruschius de Episcopis Germaniæ cap. 8 plura ex Sigismundo suggerit, scilicet Domianam Hilariam ejusque filiam Afram, Cypri Reginas affirmari. Verum in summo antiquorum silentio non magis e Cypria dicende videntur oriunda, quam ex insula Creta, quod ante rejecimus: et forsitan hæc a porta quoniam, quod esset autistites sacerorum Veneris, quæ Diva potens Cypri prædicata, ipse quoque dictæ e Cypria originem duxisse: adjunctoque orutus grotia bella, quæ Velserus expuncta maluit.

D VICTORIÆ D. G.

E **4** Sed Antiqua Acta S. Afræ consideremus, et quæ ad nostrum institutum faciunt exceperimus; ex quibus hæc prima sunt: Fecit Narcissus domum Hilarie ecclesiam. Et ordinavit eis Presbyterum Dionysium avunculum Afræ. In MS. codice S. Marimini ista habentur: Et ordinavit eis Presbyterum, Zoziolum nomine, avunculum Afræ. Eadem leguntur apud Mombritium. In antiqua Historia Sanctorum hæc phrasi efferuntur: Domum Hilarie matris Afræ in ecclesiam consecravit: Zoziolum autem avunculum Afræ in Presbyterum eis ordinavit: ahis sibi Clericis in adiutorium sumptis. Quæ Bruschius, Sigismundum secutus sic expouit: Domianæ Hilarie fratrem Sosimum, præstanti ingenio, eloquentia item ac medicæ doctrina præditum, ut ipse etiam Christum Dei filium rudi adhuc Alemannorum populo prædicaret, pie ac graviter aliquoties exhortatus S. Narcissus, facile persuasit. Hunc Sosimum non jam amplius Sosimum, sed S. Dionysium appellans, Dionysii Ariopagite conterranei ac compatriotæ fere sui virtutem, ac vitæ sanctimoniam, vel imitari eum, vel etiam superare volebat. Hæc Bruschius, forsitan ratus ob conficta inter Reges Cypri et Atticæ commentitios bellum etiam contiguas regiones esse Cypriam Syriæ vicinam, et Atticam provinciam Græcæ in Europa. Interim Bruschius describit Martinus Crusius par. 1. Anualium Survicorum lib. 3 cap. 9. Annotat tamen alibi inventi, diversos Episcopos fuisse Dionysium et Sosimum: illum circa ccc Christi, hunc vero circa ccc per xviii annos, quem Berwelfus secutus sit. De priore, seu S. Dionysio, hic agimus: de quo relato S. Afræ martyrio apud Velsorum in hujus Actis ista sub finem adduntur: De Sancto vero Dionysio ipsius Afræ avunculo, quem novellæ plantationis fidei B. Narcissus ordinavit Presbyterum, et plenus instruxit, quamvis specialiter scriptis non exprimitur; tamen non est dubitandum, quin ipsius gloriose Christi Martyris Afræ exequis tanquam Sacerdos et Pontifex interfuerit, et pariter cum sorore sua Hilaria, aliisque Martyribus, per ignem passionis palmam victoriæ susceperit. Hæc in Actis apud Velsorum, quæ desunt in MSS. Puteani et monasterii S. Marimini, opud Mombritium etiam in antiqua Historia Sanctorum anno 1483 æreusa.

Presbyter ordinatur S. Dionysius, etiam Zoziolum dicitur:

exequis S. Afræ adest

idolatriam expugnat:

F **5** Ceterum consentiunt reliqui scriptores, ac primo Bruschius labores S. Dionysii ac martyrium ibi enarrat: Sic Sosimus, vel Dionysius, Augustanis et Vindelicis Christum intrepida voce duobus pene annis concionatus est. Cuius autem reprehenderet acriter idolomanias gentilitias, et contra statuas ethnicorum deorum, solum et unum Deum, illum videlicet, qui trinus et unus esset, adorandum concionaretur; irruit in eum ac totam ejus familiam, in pias etiam tumper Christianismo iniunctas puellas, Afram, Dignam, Eanomiam ac Eutropiam, ac in harum omnium Domianam ac formatricem Hilariam, Gaius tyrannus, Dicoletiani Imperatoris ac Ecclesie Christiane summi persecutoris Praefectus. Hanc totam, inquam, sancti viri Sosimi novam adhuc scholam et Ecclesiam ad supplicium rapiens, primum exquisitissimis tormentis misere cruciavit. Postea cum nulla spes esset tyranno, redituros istos Christi Confessores

A Confessores ad gentilitias abominaciones; statim ut interficerentur etiam omnes, apparitoribus suis præcepit. Hoc factum legitur annum Christi circiter trecentesimo: et hinc Sosyium, vel Dionysium, sanctum Dei Martyrem, summi primum Episcopum, tota Augustensis Ecclesia juretat, predicat, et unanimi consensu conficitur... Habitarunt S. Sosyius et ejus soror Hilaria extra urbem Augustanam eo loco, ubi nunc est templum S. Udalrici: in eadem vicinia, et agros et hortos etiam habuerunt. Unde hodie adhuc ejus tractus rudes fere omnes S. Udalrici conobio vestigiales ac tributariae sunt. Est hodie adhuc in Augustani ejusdem Canonici ædibus lapis cum hac inscriptione SOSYIUS PRIMVS. *Hæc omnia Bruschius. At Marcus Velarius Ecclesiam istam ex ædibus S. Hilarie factam, asserit Philippo et Jacobo Apostolis, ut fama fert, sacram. Ac relato S. Afræ martyrio, quod illatum arbitratur anno cccvi, ista addit: Matrem et ancillulas ad ejus sepulchrum excubantes brevi postea igni quoque exturtas præditum, nec non Dionysium Episcopum eodem lethi genere interisse creditum. Demochares etiam in Catalogo Episcoporum Augustanorum hoc eum elogio vocant: Primus, S. Sosyius, qui et Dionysius vocatus est, S. Narcissi discipulus, et ab eodem Episcopus constitutus, præfuit annis duobus. Hæc quod unum Deum verum esse predicaret, quem coleret, et cui soli sacrificaret, ac Missæ sacrificium offerendum verbo et exemplo, constanti animo defenderet et assereret, martyrio decoratus a Gaio Diocletiano Imperatoris Ecclesie persecutoris Prefecto. *Hæc ibi. Persecutione Diocletiani fervente renasse S. Narcissum Episcopum Augustani, et in eadem persecutione martyrii pulvum S. Afræ retulisse, hujus Acta clavis verbis exponunt: ut mirum sit Tamaram Salazarium ad xviii Martii propter auctoritatem, ut ait, Flavii Dextri, et Marci Maximi, opinionari S. Narcissum anno cclxxvii sub Aureliano Imper. passum esse. At prævalere antiqua monumenta Vita S. Afræ alibi ostendemus.**

extra urbem habuit ecclesiam.

igni extinctus Martyr obiit.

in persecutione Diocletiani, non Aureliani,

corpus in altari depositum.

an. 1268 elevatum.

ccccxxxvi. Contigit prædicta elevatio, cui translatio iv Kalendas Martii, qui dies cultui S. Dionysii munus sequentibus temporibus sacratas, concessis etiam indulgentiis ab Alexandro iv, qui tum Ecclesie Pontifex Maximus præerat.

7 Postmodum Carolus iv Imperator tabulam argenteam deauratam dono misit, cui caput S. Dionysii includeretur, cum hac inscriptione ut pietatis plena, ita cultus et elegantie inani:

M. C. Ter numerato cum t., uno simul anno, Carolus est quartus regnans hoc nomine dictus, Qui dedit ornatum, sanctis petiti hunc fore gratum, Huic est inclusus terræ Dionysius hujus Præsul devotus, vita quam nomine notus.

8 Ita auctor libri de Sanctis Augustanis an. 1601 excusi, et ex eo Stengelius. Canisus ab S. Dionysio inspicatur hoc die Martyrologium Germanicum hoc modo: xxvi die Februarii. Hodie est festum S. Dionysii Episcopi et Martyris, fratris S. Hilarie, qui tempore persecutionis Diocletiani a S. Narcisso Episcopo Hispano conversus, et primus Augustanorum Episcopus consecratus, tandem ab fidei Christi combustus est. Eundem solum memorat idem Canisius in Calendario præfæto. Inscriptum etiam Ferrarius Catalogo novo. Inter Sanctos, qui in diocesi Augustana, officii propria habent, hoc die colitur S. Dionysius Episcopus et Martyr sub ritu duplici, quæ autem in secundo Nocturno leguntur Lectiones de ejus Vita, eas hæc adimus.

D concessis ab Alexandro 4 Indulgentiis.

capit argenteum inter thesaurum 1351 in.

cultus in Martyrologiis.

in diocesi Augustana.

EPITOME VITÆ, ex Breviario Augustano.

Dionysius gentilis primum, deinde Ecclesie Augustane primus Episcopus, una cum Afræ et Hilaria sorore sua ac reliqua hujus familia, a S. Narcisso Episcopo, qui Augustæ apud Afram diverterat, in fidei Christiane doctrina instructus ac baptizatus est: atque ab eodem postmodum Presbyter ordinatus, et pa adhortatione animatus, ut fundamento, a se jam primum facto, ipse strenue superedificaret, gregis Domini pastor in diocesi Ecclesia relinquatur.

2 Præceptoris itaque sancti consilium imitatus, Deo devotus discipulus, idolorum cultum persequi et exortere non destitit. Et quod fidelis et prudentis servi, quem Deus super familiam suam constituisset, unius esse intelligebat, impia errorum caligine obsecutus ad fidem Christi convertit. Nec mortem veritus, nec tormento ignis (quo Afræ et Hilaria cum suis ab Heorum contemptum et in fide Christiana constantiam interempte rant) absterritus, sed divino amore inflammatus, vitam vitæ æternæ inrepodus semper præceperat.

3 Captus igitur, quod in eadem fidei sinceritate et constantia invito anno persisteret, diris carceribus includitur, et cum Christum negare non vellet, atque illa adorare renneret, quod diu desideraverat, martyrii præmium feliciter consecutus est. Ejus sanctissimo reliquæ postea in æde S. Udalrici collocatæ sunt. Quarum translatio concessis ab Alexandro quarto Summo Pontifice indulgentiis illustris, quarto Kalendas Martii celebratur.

S. Dionysius convertitur.

præfuit Ecclesie Augustanæ.

unius strenue obiit.

impreccius in martyria familia.

et ipse Martyr.

reliquæ honorantur.

DE S. PASCHALE

MARTYRE ROMANO, ANTWERPIÆ IN BELGIO.

J. D.

xxvi FEB.

Celeberrimum inter vetera Christianorum, quæ Romæ erant vel in agris Romano, cæmeterium, illud est quod, altero ab Urbe lapide, via Apollinæ videtur, a S. Lucina matris privata con-

structum, deinde a S. Callisto Papa circa annum cccxvii instauratum, vel parte aliqua adjecta ampliatum, unde vulgo S. Callisti cæmeterium appellatur. Ex eo complura hæc sæculo extracta Sanctorum Martyrum corpora,

ra,

Exemerit
S. Cuthaci ex-
teriora corpora
SS. Paschalis
et Cypriani
Marti.

Ara, ac raris donata Ecclesiis. Præ multis illas Duo-
rum effodiendo educendoque reliquias plurimum desu-
davit Balthasar Ballonus Societatis Jesu religiosus :
cui propterea in præ opera remunerationem a Joanne
Baptista Altero, tunc Eminentiss. Cardinalis Vicarii
Ficesgerenti, postea in Cardinalium cooptato collegium,
aliquot Sanctorum corpora donata; eo sine, ad eamque
impertita facultate, in eodem donare alius, extra Urbem
mittere, inque ecclesiis palam exponere ipsi liceret.
Fuerit ex his SS. Paschalis et Cypriani Martyrum
corpora : quæ ipse anno a Nativitate D. N. Jesu
Christi MDCLXVI, Indict. XIV, pontificatus Sanctis-
simi in Christo Patris ac H. N. D. Innocenti Divina
providentia Papæ X anno II, i Februarii, donavit
P. Andreae Judoci provincie Flandrubelgicæ Societatis
Jesu Præposito Provincenti, collocanda in usum ec-
clesiæ Domus professæ ejusdem Societatis Jesu Antuer-
piæ, uti ex ipsiusmet Balloni synographo constat. Verum
idem Præpositus Provincialis, sibi alteram ex his cor-
poribus ab eo traditum ossevit, ut cui vellet templo
provinciæ suæ id donaret donentque (cedente juri suo
Domus professæ Præposito P. Francisco ab Hees)
corpus S. Cypriani collegio Mechlinensi: relictum Do-
mum Antuerpiensi est S. Paschalis.

an. 1640 do-
nata Flandre-
belgicæ pro-
vinciæ Soc.
Jesu.

illud Mechli-
nensi collegio,
S. Paschalis
Domum An-
tuerpiensi :

utrumque legi-
tione appro-
batione ab Ep.
Antwerp.

permissaque
publica retri-
buit :

ASSURAV.
PAR 64

XXVI FEB.

S. Philippi
corpus in Gre-
gorio XV cur-
a in Bononia
tam.

ANNO
FEB 12

ANNO D. MDC.
XXVI.
FEB.

S. Alexander
tam repe-
re reliquis Dia-
conis etia.

que sigillatim Officium Ecclesiasticum de Martyre non
Pontificer, ritu duplici, secundum morem Sanctæ Roma-
næ Ecclesiæ : ut videre est in publica diplomate, dato
pudic Id. Februarii MDCLVI, quod in archævo dictæ Do-
mus asservatur.

3 Ea capsula, quæ S. Cypriani reliquias continet,
legitime obsequata, Mechliniensibus tradita est, simul-
que authenticum exemplar dictæ diplomatis. In altera
capsula, quæ Antwerpæ retenta, sacri corporis S. Pas-
chalis pars magna in pulveres aut frusta minuti erat
resoluta : quamquam et ossa aliqua integra erant, et
aliorum partes notabiles : uti et crani major pars, alia-
que minores. Adhuc erat vitrea lumpus, in eodem se-
pultura (ut conjecere est) revoluta, sed in aliquot par-
tes dissecta.

4 Anno demum MDCLIII, feria III post Dominicam
Quinquagesimæ, die XXV Februarii, corpus S. Pas-
chalis Martyris, novæ, non eleganter ornate, thecæ
inclusum, in ecclesiam dictæ Domus professæ solenni-
ter delatum est : ac de eo, usque usque instrumentorum
votumque concerta, celebratum est sacrum, ali-
que toto eo die Missæ privatæ. De rebus gestis S. Pas-
chalis, utque tempore ac modo martyrii nihil nobis
compertum. Quæ de approbatione translationeque reli-
quiarum breviter hic commemorari, eorum omnium
testis oculatus sui.

5 Quia vero Ill. mos Rev. mos Antistes noster,
facultatem fecerat diei eligendi, qui maxime opportu-
nus omnivariæ ejusdem sancti Martyris peregrinatio-
solenitati videretur ; consuitur qui tunc præerat præ-
dictæ Domui ; P. Franciscus Genbels, ut eodem XXV
die Februarii quotannis S. Paschalis festum celebra-
retur. Verum quia eo die in Cathedrali basilica, tota-
que hac urbe ac diocesi, festum agitur S. Walburgis
Virginis, ritu etiam duplici ; quem et nos morem, ut
debet, retinemus ; satius visum est, ut in diem XXVI
S. Paschalis solennitas rejiceretur.

D
ALTONI 1 n.
quæ S. Pascha-
lis reperit
partes ?

translatio
facta 25
Febr. 1653.

E

cur 28 Feb.
rolatur ?

J. n.

F

n. n.

DE S. PHILIPPO

EPISCOPO ET MARTYRE BONONIÆ IN ITALIA.

Ex usdem, ut opinor, cryptis Romanis, magnificæ
ciuitati Bononiæ deus ac presidium a S. Phi-
lippi Episcopi et Martyris corpore accessit. Id
enim Gregorius XV Pontifex Maximus senti-
monialium Conversarum (ut vocant) ædi donavit. Qua
porro tempestate, quæ ratione coronam adeptus sit
martyrii, nos latet : atque an Roma consummaverit ?
Certamen, an eo deportatæ aliunde ejus sint eruntæ :

atque etiam (nam et illud fatendum) an effossum ul
corpus sit Roma, an alio ex loco venerit in Pontifris
murus. Ab eo sanctimonialibus illis donatum, breviter
indicat in Bononia perlustrata Antonius de Paula Ma-
simus : quæ eundem Conversarum ædem, Despura-
tiumque Cælitium eleganter pietas imaginibus orna-
tam memorat.

DE S. ALEXANDRO

EPISCOPO ALEXANDRINO IN ÆGYPTO,

Commentarius historicus.

§ I. S. Alexandri Presbyteri creati gesta. In-
itium schismatis Meletii et Arii.

Sanctissimus Ecclesiæ Alexandriæ Patriarcha
Alexander, hoc die creditur vita mortali exutus
aut ralesse evadisse præmium laborem, quos pro
Ecclesiæ Dei quampulcherrimos sustinuit, non tam
in crudelissima Diocletiani, Maximiani, Maximini,
aliorumque persecutions, quando Presbyter erat, quam
in fide orthodoxa contra Meletium et Arium coramque
assensus propaganda : quod potissimum Episcopus
Alexandrinus constitutus, eadem ipse crudelitate ac
Dæmo celo instructe, graviter aique ac pudenter pre-
cepit. Mortuus est anno Christi, ut infra constabit,

CCCXXVI, ac teste S. Athanasio successore, vir senex in
decrepita senectute, adeoque septuagenarius major ;
forsan circa annum Christi ccc. aut non multo post na-
tus. Quæ primis vite annis egerit, usquam scriptum
reperimus. Singulari officio S. Theonam Episcopum
Alexandrinum complexus videtur, sub cuius invocatione
et honore ipse postea ecclesiam extruxit. Præfuisse
S. Theonam Ecclesiæ Alexandrinæ annos novemdecim,
atque ante ritum sanctum fuisse, quam persecutio a Dio-
cletiano et Maximiano suscitaretur, assertit Theophyl-
actes. ab hoc S. Alexandrum in Urbem assumptum ac
Presbyterum ordinatum arbitramini, Colitur S. Theo-
nas XXVI Augusti. Post Theonam, inquit Eusebius lib.
7 Hist. Eccles. cap. 26, cum dicitur et mox eo an-
nis

forsan a Theo-
na Episcopo
Presbyter ordi-
natus :

A nis Ecclesiam administrasset, in episcopatum Alexandriæ succedit Petrus. Hic duodecim annis continuus in eo officio fungendo cum summa dignitate inter primos floruit. Qui cum triennium prope ante persecutionis tempus in Ecclesia illa gubernanda contrivisset, de reliquo vitam duriore excercitatione et magis severa traduxit, et, ut omnibus constabat, Ecclesiarum utilitati omni cura ac studio prospexit. Ac propterea nono persecutionis anno, capite amputato, erat a Deo insigni martyrii corona donatus. *Hæc Eusebius. Colitur xxvi Novembris S. Petrus, sub quo S. Alexandrum inter seniores Presbyteros sacras functiones abisse mox constat.*

2 Dum ferro ac flammis in Ecclesiam etiam Alexandrinam tyrannicus furor debaccharetur, schisma novum in Ægypto conflatum est a Meletio Lycopolitano Episcopo, qui a S. Petro Alexandrino propter crimina depositus, ab eo descendit. Rem gestam paucis narrat S. Athanasius apologia Contra Arianos. Petrus, inquit, apud nos ante persecutionem Episcopus, et in persecutione Martyr declaratus, Meletium Episcopum Ægypti nominatum, multis convictum criminibus, et imprimis, quod idolis sacrificasset, in communi Episcoporum synodo deposuit. Meletius autem non ad aliam synodum contigit, neque eorum successoribus se studuit purgare, sed schisma fecit, adeo ut illius sectatores etiam nunc pro Christianis Meletiani vocitentur. Ac jam tum in Episcopos convicia dicere incepit, ac primum Petrum, deinde ejus successorem Achillum calumnatus est, et post Achillum Alexandrum, utque magna cum calliditate, exemplum ab Absalone mutuatus, ut pudorem depositionis sue calumnias innocentium ulcisceretur. *Hæc S. Athanasius. Ex ea Meletiana factione prodit Arius, qui impium contra Dei filium hæresim effudit. De ejus origine Sozomenus lib. I Hist. Eccl. cap. 14 ista tradit: Jam vero quamquam religio Christiana in ceteris omnibus rebus florebat, tamen disputationes quedam litigiosas, que simulatione scilicet petitas, et verò Dei cognitionis eliciendo, res ante nimium exagitationis in controversiam rursus delucebant, Ecclesias vehementer perturbabant. Harum disputationum auctor fuit Arius, Ecclesie Alexandrinæ apud Ægyptum Presbyter: qui licet initio videretur doctrinæ Christianæ perstudiosus esse, Meletio tamen res novas molienti adjumento fuit. Cujus partes eum deseruisset, a Petro Episcopo Alexandrino Diaconus ordinatus est, et rursus ab eodem Ecclesia ejectus, quandoquidem eum Petrus fautores abdicasset Meletii, et ejus baptismum improbasset, hic Arius in res a Petro gestas graviter invecus est, et quiescere nullo modo potuit. Hæc Sozomenus.*

3 Comprehensus dein a ministris Imperatorum S. Petrus Episcopus est, et carceri inclusus, quando et a rursus pro Ario interpellatus est, ut in suam deum gratium, Ecclesiam restitutus, reciperetur. In Actis martyrii S. Petri, que tam gesta fuerant, enarrantur, ubi etiam hujus paucis amicitiaque concilianda intercessores habentur SS. Achilles et Alexander. *Paucæ hæc, que hæc faciunt, excerpti dicunt, et primo prout ea excusa sunt opus Summi his verbis: Cognita infelix Arius sententia, gaudens atque exultans ad Christi Ecclesiam eum omni velocitate pervenit, et cepit in dolo quosdam de Presbyteris atque laicis obsecrare, ut ei a S. Petro veniam atque indulgentiam peterent. Cum igitur alio die veniret ad eum viri magni utique religiosi, quos eum Presbyteris idem nefandis direxerat, ingredienti carcerem, proceperunt se ad genua B. Petri, obsecrantes eum cum lacrymis, ut Arium a vinculo damnationis absolveret, et eum in sancta Ecclesia presbyterii ministerio restitueret. Iam autem ois beatissimus Petrus manum, elevavit eos, dicens: Quid vultis, dilectissimi mihi fratres,*

aut quid quaeritis? At illi respondentes dixerunt: D) Precamur beatitudinem tuam, venerabilis Pater, ut digneris veniam præstare infelicissimo Ario, et absolvas eum a vinculo, ipso eum vivisti... Tunc venerabilis Petrus cum ingenti gemitu lacrymans, ait: Pro Ario me obsecratis, dilectissimi fratres, qui sponsam Christi violare conatur? Hic Arius, pro quo rogatis, soli Deo mortuus est, et a facie illius hic et in futuro seculo projectus... Hæc dicente beatissimo Petro, viri qui pro indulgentia ejus venerant petere, procererunt se ad pedes ejus, et veluti muti sunt effecti, nec quidquam de eo illi amplius locuti sunt. Videns autem beatissimus Petrus ita eos pavore perterritos, apprehendit duos ex ipsis seniores Achillum et Alexandrum. *Hinc prosequitur ex Actis a Baronio editis ad an. 310 num. 5. Panillulum eos segregavit a ceteris, et clauso eorum sermone, dixit ad eos: Nolite me, fratres, tamquam inhumanum ac rigidum accipere. Revera enim et ego homo sum, sub lege peccati degens: sed credite meis sermionibus. Lateus est Arij dolus, omnem supergreditur inquietatem. Et hoc non a meipso asserens, ejus sanctio segregationem. Hæc etenim nocte, dum solemniter preces ad Dominum funderem, assistit mihi quidam puer, quasi duodecim annorum, cujus faciei claritatem ferre non poteram. Nam tota hæc cella, in qua stamus, immenso lumine radiabat: ipse autem inostrium erat indutus colubium, scissum in partes utrasque a collo usque ad pedes: tenensque gemma manu colubii scissuras applicabat eas peccatori suo, quatenus propria tegeter nuditatem. Ad hanc quidem visionem ego miratus obstupui. Mox ubi data est mihi loquendi fiducia, exclamans dixi: Domine, quis scit tibi indumentum? Et ille: Arius mihi scit: sed præcave omnino, ne eum in communionem recipias. Ecce enim crastina die venturi sunt, qui te pro eo postulabunt. Vide ne suscipias, acquiescens illis: quin potius juleto Achillæ et pariter Alexandro Presbyteris, qui post tuum exitum recturi sunt Ecclesiam meam, ne aliquatenus illum recipiant. Tu autem futurus es Martyr, mortem velocius expleturus. Hæc tibi, quibus priora Acta addant exhortationem S. Petri ad duos illos Presbyteros. Qua finita Achillas et Alexander complexantes et osculantes manus ejus, lacrymantem flebant, eo quod dixerat eis, amplius faciem meam non videbitis: et ita venerunt ubi erant populi stantes, Clerici et laici: et hucius est de doctrina fidei, quæ est in confessione Domini nostri Jesu Christi, et orans iterum salutavit eos in pace. Qui recedentes, secreto nuntiaverunt populo, quemcumque facere commoniti fuerant, ut eum coram omnibus anathematizarent, et in ecclesiam ingredi nunquam sinerent.*

4 Hactenus Acta B. Petri, quem anno persecutionis ix Christi cccx, martyrii corona donatum supra ex Eusebio dicimus. Subrogatus mox est in Sedem Alexandrinam Achilles, in quo nimia animi facilitas videtur reprehendenda, quod contestatum S. Petri decessoris immemor, Arium parententiam simulatam, et caldida arte sese in ejus unicitatem insinuantem, admisserit, et presbyterii honore auxerit: de quo ista Sozomenus lib. I cap. 15 tradit: Ubi vero Petrus martyrio occubuerat, Arius venia ab Achilla petita, non solum permissus est diaconatu fungi, verum etiam ad presbyterii gradum elatus est. *Accidisse suspicatur Baronia, ut Achilles Arium a Meletiano schismatico se defecere proficentem, in horum oho contineret. Nam, ut S. Athanasius loquitur Apologia 2, Meletiani erant homines prius fide indigni, schismatici, hostes Ecclesie, a temporibus B. Petri, cui insidias posuerunt, et Achille ejus successoris, quem calumnati sunt, et Alexandri, quem usque ad tribunalia Cesaris*

in 1082 C. II
inter seniores
Presbyteros
sub S. Petro
Ep. Martyre
habitus.

cum eodem
Petro et
S. Achilla ca-
lumnias impe-
ditus a Meletia-
nis:

quibus favit
Arius,

a S. Petro
Ecclesia ejec-
tus:

quem in car-
ceri pro Ario
diptecantur
SS. Achillas et
Alexander,

sed admonen-
tur de scissura
Ecclesie per
Arium facien-
da,

et successione
utriusque in
episcopatu:

S. Achillas
Episcopus
Arium Pres-
byterum
creat.

A saris calumniis persecuti sunt, *Ast orat. 1 contra Arianos, hos Jezabeli appulat similes, qui dolosos sibi Meletianus conciliarunt: memores, quemodo isti primum beato Martyri Petro, dein Magno Achilla, postreino etiam B. Alexandro se adversarios opposuerint. Colitur Magnus Achilles vii Novembr. mortuus anno cccxi. Nam, ut asserit Theodoretus lib. 1 cap. 3* Episcopatum Achillas ad exiguum tempus administravit, et Ecclesiae Alexandrinae clavum tenuit: cui successit Alexander doctrinae Evangelicae propugnator acerrimus. *Gelasius Cyzicenus in historia Concilii Niceni tomo 2 editionis Regiae pag. 341 Episcopatum Achille menses solum quinque tribuit: at sex menses assignantur in historia Patriarcharum Alexandrinorum simul cum Chronico Orientali ab Abrahamo Echellensii edita.*

illi S. Alexandri der au. 311

§ II. S. Alexandri iudicium de baptismo ab Athanasio puero aequalibus impertito. Templum S. Theonae constructum. Haeresis Arii detecta. Epistolae ad varios. Concilia Alexandriae habita.

Quod Metaphrastes in Vita S. Athanasii scribit contigisse, cum S. Alexander Alexandriae Antistes in Episcopum consecratus esset, τότε τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τῶν ἱεροσύνην ἔχοντων ἰγγερισθέντος, hic ex Rufino qui propior his temporibus fuit, referimus: asserit ipse, ab his, qui cum S. Athanasio vitam duxerant, se accepisse, quae lib. 10 cap. 14 ita narrat: Tempore quo apud Alexandriam Petri Martyris diem Alexander Episcopus agebat, cum post expleta solennia conventuros ad convivium suum Clericos expectaret, in loco mari vicino vidit eminens puerorum multitudinem super oram maris ludum, imitantium, ut fieri solet, Episcopum, atque ea, quae in Ecclesiis geri mos est. Sed cum intentius diutine pueros inspicere, videt ab his geri quaedam etiam secretiora et mystica. Perturbatus illico vocari ad se Clericos iubet, atque eis, quid eminens ipse videret, ostendit. Tunc aliis eos et comprehensos ad se perducere omnes pueros imperat. Cumque adessent, quis eis ludus, et quid egissent et quomodo, percunctatur. Illi, ut talis habet aetas, pavidi negare primo, deinde rem gestam per ordinem pandunt: et baptizatos esse a se quosdam catechumenos confitentur per Athanasium, qui ludi illius puerilis Episcopus fuerat simulatus. Tum ille diligenter inquires ab his, qui baptizati dicebantur, quid interrogati fuerint, quidve responderint, simul et ab eo qui interrogaverat: ubi videt secundum religionis nostrae ritum cuncta constare; collocatus cum concilio Clericorum, statuisse traditur illis, quibus integris interrogationibus et responcionibus aqua fuerat infusa, iterari baptismum non debere: sed adimpleri ea, quae a Sacerdotibus mos est. Athanasium vero atque eos, quos ludus ille vel Presbyteros habere visus fuerat vel ministros, convocatis parentibus sub Dei obsecratione tradit Ecclesiae suae nutriendos. Parvo autem tempore exacto, cum a Notario integre et Grammatico sufficienter Athanasium fuisse et instructum, continuo, tanquam fidele Domini commendatum, a parentibus restituitur Sacerdoti, ac veluti Samuel quidam in templo Domini nutritur, et ab eo pergente ad Patres in senectute bona ad portandum post se Ephod sacerdotale deligatur. *Hoctenus Rufinus, cuius auctoritate citata eadem in eptoma contracta refert Socrates lib. 1 cap. 11. Sozomenus eundem Rufinum totidem verba describit, additque eum S. Athanasium nondum esset pubertatem adeptus illud evenisse: Graece, οὗτος προσέειπε γενομένων τότε φανῶν ἐν αὐτῷ συμπέθεσθαι. Nam quannus haec contingerent anno Christi cccxi, quo Annalibus suis inseruit Baronius, Februarii Tom. III.*

diem natalem S. Petri Martyris celebrat:

S. Athanasium pueri dicit Episcopum, videt pueros baptizatum.

ri in concilio exanimata, videtur baptismum non retulendum:

num litteras instructum adxuit,

vix est ut impuber fuisse Athanasius videri possit, qui in integris quindecim annis elapsis, post S. Alexandri obitum fuit Episcopus Alexandrinus constitutus. Sed ea exactus ad 2 Maii, quo die S. Athanasius colitur, poterat examinari. Habuit interim Alexander illum et convictorem suum et scribam, sive, ut Sozomenus loquitur, ἑμοδίατος ἕλε καὶ ὑπογραφεύα.

D AUCTORIS O. N. scribam constituit:

6 S. Athanasius apologia 1 ad Constantium Imperatorem crimen sibi obiectum diluens, quod in magna ecclesia, priusquam dedicaretur, synaxis habita sit, exemplo Patrum id fieri potuisse ostendit. Beatae siquidem memoriae Alexander, inquit, cum alia loca angusta essent, in ecclesia maiore Theonae, quam aedificabat, synaxes celebrari voluit: id enim iubebat hominum frequentia, nec in cogendo populo respexit, eam nondum exaedificatam esse. Memnerunt Ecclesiae huius S. Epiphanius haeresi 69 et Baronus in Notis ad xxii Augusti. Etenim, addit S. Epiphanius, quotquot Alexandriae sunt Catholicae communionis ecclesiae, uni Archiepiscopo subjectae, suus cuique praepositus est Presbyter, qui Ecclesiastica munera iis administrat, qui circa ecclesias illas habitant, eorumque conventicula Vici, sive Laurae, ab Alexandrinis vulgo nominantur.

templum S. Theonae exstruit:

Presbyteros singulis ecclesiis praeficit.

7 Ex his Presbyteris, sive Parochis, aut Pastoribus erat tum Arius, quem ait item Epiphanius, Baccalensis cuiusdam ecclesiae sub S. Alexandro praefecturam gessisse: cui etiam sacrae Scripturae interpretationem concreditam tradit Theodoretus lib. 1 cap. 2, eumque in honore atque existimatione apud Alexandrum fuisse mouit Sozomenus lib. 1 cap. 14. At contra Arius, ut addit Theodoretus, eum videret Alexandrum ad Episcopatus gubernacula designatum, invidiae flammam, qua incendebatur, minime reprimere, sed ea vehementius inflammatus, materiam contentionis et discordiae indies aucupari laboravit: ac tametsi in praestabilem eximiamque Alexandri vivendi rationem acriter aciem intendendo, nihil ad falsam criminationem contra eum confingendam potuit omnino reperire, tamen austus invidiae eum quiescere non sivit. Istum igitur cum hostis veritatis diabolus nactus esset, ejus conatibus Ecclesiam procellis miscere exagitareque instituit. Nam persuasit illi, ut Apostolicae Alexandri doctrinae aperte resisteret. Quae Epiphanius citato loca ita exponit: Hunc igitur Arium Alexandri Presbyterum Satanæ spiritus invadens impulit, ut (quemadmodum scriptum est) pulverem adversus Ecclesiam excitaret, ex eoque haud mediocre incendium erumperet: quod universum prope modum Romanum Imperium ac praesertim Orientales illius partes corripere... Fuit blandus iuprimis atque omnium animas adulationum illecebris devinctas tenebat. Quare brevi septingentas fere Deo consecratis Virgines ab Ecclesia abstractas in unum coegit. Adhuc et Presbyteros ab eo septem, ac duodecim Diaconos abductos. Quin etiam pestiferum illius virus ad Episcopos usque pervasit. Nam Secundum Pentapoltanum Episcopum cum aliis nonnullis in partes suas pertraxit. Quae omnia clam B. Alexandro Episcopo in Ecclesia gerebantur, donec Meletius, rem omnem ad Alexandri Archiepiscopi aures detulit. Hic namque Alexander, teste Theodoro, sacrae Scripturarum disciplinae obsecutus, filium Patri honore parem, eandemque cum Genitore habere substantiam docuit: ast Arius palam contra veritatem pugnans eum creatum et factum affirmavit. Quin etiam adiecit, tempus aliquando fuisse eum non erat, et alia nonnulla, quae ex ejus libris multo apertius possunt intelligi... Alexander igitur doctrinae Apostolicae patronus, primum hortatione et consilio eum a sententia deducere tentat. Sed, ut docet Rufinus lib. 10 cap. 1, cum Alexander Episcopus natura lenis et quietus, assiduis commotionibus

E Arium in honore habet:

ab eo calumniis impellitur:

F a quo et in hunc pellectas Virgines, Presbyteros, Episcopos intelligit:

lenitate eum ad viam veritatis reducere studet:

A tionibus Arium cuperet a pravo incepto et assertio-
nibus impiis revocare; nec tamen res ex sententia
procederet, quod plerosque jam contagio pestiferæ
assertionis infecerat, non solum apud Alexandriam,
verum et per alias urbes provinciarumque dispersa, per-
nitiosum fore credens dissimulare, et aliis plurimis
Consaecratoribus suis rem indicat.

8 *Hæresis hæc Arii palam innouit, quo tempore,*
uti Orosius lib. 7 cap. 28 testatur, Crispus et Constanti-
nus fuere Casares creati : quod Gallieno et Basso
Consulibus, anno ccccxxi, Kalendis Martii contigisse
notat Idatius. Quo tempore Alexander, uti asserit So-
crates, concilio multorum Episcoporum convocato,
Arium et ejus opinionis fautores presbyterii gradu
abdicat : qua de re ad Episcopos cujusque civitatis
scripsit. In ea epistola ibidem a Socrate relata asserit,
fere centum Ægypti et Libyæ Episcopos in unum
conuenisse. Rem gestam Epiphanius citata ante hæresin
69 ita exponit : Alexander habito Presbyterorum, ac
quorundam Episcoporum qui aderant, conventu, de
eo (Ario) questionem habet, ac diligenter examinat.
Tum veritatis cedere detrectantem eiecit ex Ecclesia,
ac tota civitate proscribit : cum quo et Virgines illæ
et Clerici, quos antea commemoravi, cum reliqua
multitudine haud exigua ab Ecclesia distracti sunt...

concilio anno
317 habito,

perinocentium
cum assecit
urbe expellit :

B Interim Arius divortium ac dissidium ubique faciens,
et in uniuscujusque animos callide sese insinuans,
multos perdidit. Sed ubi deprehensus, et in urbe
convictus, atque omnium præconio traductus est,
Alexandria fugiens, in Palestinam abiit. Ibi singulos
Episcopos adire ac pensare adularique cepit, quo
plures sibi suffragatores adjungeret. Ex his quidam
illum receperunt : alii vero repulerunt. Quæ mox ut
ad aures Alexandri Episcopi perlata sunt, encyclicas
ad singulos Episcopos litteras dedit, quo hodieque
studiosorum in manibus versantur, numero fere sep-
tuaginta. Scripsit inter alias ad Eusebium Casaream
Episcopum, qui adhuc supererat, et ad Macarium
Hierosolymorum, Asclepium Gazæ, Longinum As-
calonis, Mercurium Jammis Episcopum, et alios.
Item in Phœniciam ad Zenonem quendam antiquum
Tyri Episcopum et alios. Scripsit et in Cœleu-Sy-
riam. Missis his epistolis, quibus eos in cubam, qui
Arium receperant, rescribere ad Alexandrum sin-
guli, quidam dissimulantem et callide, alii ex animo
et sincere. Nonnulli exceptum a se hominem nega-
bant, alii per ignorantiam admissum. Erant et qui
eo se consilio receperat faterentur, ut eum lucri fa-
cerent. In summa varia litterarum argumenta fue-
runt. Ast Arius scriptis ad omnes Episcopos litteris,
ab omnibus passim exclusus, a nemine præterquam
a fautoribus suis, suscipiebatur : quorum princeps
erat Eusebius grandi admodum mita Episcopus Ni-
comediensis. Hæc S. Epiphanius. At Socrates, relata
Encyclicæ S. Alexandri epistola, inter alia adit, ma-
ximè omnium Eusebium Nicomediensem Episcopum
ad disensionem incitatum, quod Alexander ejus
nomen suis litteris gravius perstrinxerat... Is au-
tem tametsi ad Alexandrum litteras scribere non
destitit, ut controversiam inter ipsos ortam missam
faceret, Ariumque cum suis in Ecclesiam reciperet;
alios tamen, qui alias incolebant civitates, convul-
sus est, ut Alexandri voluntati prorsus refragaren-
tur : unde tumultus ingens nusquam non concitatus
est... Commiscebantur item Arius Meletiani, qui
non multo ante fuerant ab Ecclesia segregati... Co-
terum quibus Arii opinio absurda videbatur, hi judi-
cium Alexandri de Ario datum approbarunt, rectam-
que et æquam sententiam contra eos, qui sic sentie-
bant, esse pronuntiatam existimant.

70 epistolas ad
varios Episco-
por scribit :

a variis res-
criptum :

ab Eusebio Ni-
comediensi in
Arii favorem.

scribit
S. Silvestro
Papæ :

C Perierunt priores, qua-
rum tamen memoria extat in epistola S. Liberii Papæ
ad Constantinum Imperatorem, in qua ista leguntur :
Manent litteræ Alexandri Episcopi ad Silvestrum
sanctæ memoriæ destinatæ : quibus significat ante
ordinationem Athanasii undecim tam Presbyteros,
quam etiam Diaconos, quod Arii hæresin sequerentur,
se Ecclesia eiecisse. Epistola ad Alexandrum
Constantinopolitanum admodum longa a Theodoro
lib. 1 cap. 4 edita est, in qua anathemate damnati
Presbyteri et Diaconi nominantur : qua relictæ addit,
eundem Alexandrum litteras in eadem sententiam
scripsisse ad Philogonium Antiochenæ Ecclesiæ An-
tistitem, ad Eustathium, qui il temporis Berœæ
rexit Ecclesiam, et ad alios, qui erant dogmatum
Apostolicorum Patroni. Quin Arius ne se continere
quidem potuit, sed scripsit etiam ipse ad eos, quos
sue opinioni se censui habere consentientes. Quod
vero nihil falsi contra eum Divus Alexander scrip-
serit, Arius ipse litteris, quas dedit ad Eusebium
Nicomediæ Episcopum, locuples testis est. Hæc lit-
teras adjunxit cap. 3 Theodoretus, ac deiu cap. 6, quas
Eusebius ad Paulinum Episcopum Tyri scripsit. Ad-
dit et Epiphanius epistolam Arii ad Alexandrum : in
qua calliditas ejus in occultanda hæresi apparet.

D 10 Silvester Papa accepit S. Alexandri epistola, co-
gnitisque Arcanorum turbs Alexandria et alibi excita-
tis, ut quamprimum emergentem hæresim comprimeret,
Hosium Episcopum Cordubensem, quem Constantino
Imperatori gratum noverat, delegit : qui in Orientem
missus, implorato auxilio Imperatoris convocaret Con-
cilium, Sedisque Apostolicæ auctoritate gliscens incen-
dium restingeret. S. Athanasius apologia 2 contra
Arianos Concilium ab Hosio ceterisque Episcopis
palliatum, generale appellat, ob hanc scilicet Sedis
Apostolicæ auctoritatem illi communicatam. At Con-
stantinus Imperator (verba sunt Socratis lib. 1 cap. 4)
cum de his rebus certior factus esset, incredibilem
animo hausit dolorem, perturbationemque illam
censuit suam ipsius calamitatem esse. Exemplo igitur
illud discordiæ incendium, quo inter ipsos exar-
descebant, restinguere seriè aggreditur, litterasque
per virum spectatum et fidelem, Hosium nomine,
Episcopum Cordubæ, que est civitas Hispaniæ (hunc
enim Imperator singulari amore complexus est, et
honore summo prosecutus) ad Alexandrum et Arnum
mittit. Quarum litterarum partem aliquam citat So-
crates, integras Eusebius lib. 2 Vitæ Constantini cap.
63 habet, sed homo Arianus, qui eas aut ipse corrupit,
aut ab Eusebio Nicomediensi itidem Ariano violatas aut
compositas inseruit, culpa rerum perturbatarum in
S. Alexandrum rejecta. Interim Hosius Legatus Sedis
Apostolicæ ac litteris Imperatoris munitus, ad S. Alex-
andrum in Ægyptum profectus, omnes illarum pro-
vinciarum Episcopos Antistiti Alexandrino subiectos ad
Concilium, quod Athanasius Generale appellat, convo-
cavit. Quæ ibidem gesta sunt, excederunt, excerptis pau-
culis, que apud S. Athanasium leguntur, scilicet Col-
lathum Presbyterum, qui tanquam Episcopus, cum non
esset, plurimus Presbyteros ordinavit, depositum esse,
et cum laicis in ordinem redactum, atque in eo statu
reliquo vitæ tempore permansisse, Socrates lib. 3 cap.
5 asserit hæresim Sabellianam ab Hosio tunc explosam
ac rejectam fuisse. Atque de Ario ibidem fuere conclusa,
alta fuerit ubi vixit sepulta.

Alexandro Ep.
CP.

et aliis :

E

a S. Silvestro
et Constanti-
no Imper. pro
pace Ecclesiæ
solicitus,

mittitur
Hosius Ale-
xandrum,

F

concilium
cogitur :

E 10 Silvester Papa accepit S. Alexandri epistola, co-
gnitisque Arcanorum turbs Alexandria et alibi excita-
tis, ut quamprimum emergentem hæresim comprimeret,
Hosium Episcopum Cordubensem, quem Constantino
Imperatori gratum noverat, delegit : qui in Orientem
missus, implorato auxilio Imperatoris convocaret Con-
cilium, Sedisque Apostolicæ auctoritate gliscens incen-
dium restingeret. S. Athanasius apologia 2 contra
Arianos Concilium ab Hosio ceterisque Episcopis
palliatum, generale appellat, ob hanc scilicet Sedis
Apostolicæ auctoritatem illi communicatam. At Con-
stantinus Imperator (verba sunt Socratis lib. 1 cap. 4)
cum de his rebus certior factus esset, incredibilem
animo hausit dolorem, perturbationemque illam
censuit suam ipsius calamitatem esse. Exemplo igitur
illud discordiæ incendium, quo inter ipsos exar-
descebant, restinguere seriè aggreditur, litterasque
per virum spectatum et fidelem, Hosium nomine,
Episcopum Cordubæ, que est civitas Hispaniæ (hunc
enim Imperator singulari amore complexus est, et
honore summo prosecutus) ad Alexandrum et Arnum
mittit. Quarum litterarum partem aliquam citat So-
crates, integras Eusebius lib. 2 Vitæ Constantini cap.
63 habet, sed homo Arianus, qui eas aut ipse corrupit,
aut ab Eusebio Nicomediensi itidem Ariano violatas aut
compositas inseruit, culpa rerum perturbatarum in
S. Alexandrum rejecta. Interim Hosius Legatus Sedis
Apostolicæ ac litteris Imperatoris munitus, ad S. Alex-
andrum in Ægyptum profectus, omnes illarum pro-
vinciarum Episcopos Antistiti Alexandrino subiectos ad
Concilium, quod Athanasius Generale appellat, convo-
cavit. Quæ ibidem gesta sunt, excederunt, excerptis pau-
culis, que apud S. Athanasium leguntur, scilicet Col-
lathum Presbyterum, qui tanquam Episcopus, cum non
esset, plurimus Presbyteros ordinavit, depositum esse,
et cum laicis in ordinem redactum, atque in eo statu
reliquo vitæ tempore permansisse, Socrates lib. 3 cap.
5 asserit hæresim Sabellianam ab Hosio tunc explosam
ac rejectam fuisse. Atque de Ario ibidem fuere conclusa,
alta fuerit ubi vixit sepulta.

§ III. In Synodo Nicæna auctoritate S. Alexan-
dri gesta. Ejus Fortitudo unini contra
Arianos. Obtus, cultus sacer.

Verum ubi contra, quam expectabatur, res non
succederet, et contentio reconciliationem concordie
impediret, Hosiusque ad pacem faciendam missus,
ro

A re infecta reverteretur; Constantinus indicit concilium Nicaeae, scribitque ad omnes Ecclesiarum Praesides, ut ad diem praestitutum adsint. *Ita Sozomenus lib. 1 cap. 16. At Rufinus lib. 10 cap. 1.* Tunc Constantinus, inquit, ex Sacerdotum sententia apud urbem Nicaeam Episcopale concilium convocavit, ibique Arium trecentis et octodecim Episcopis residentibus adesse jubet, ac de ejus propositionibus et questionibus judicari. *Fuere potissimum, quorum ex sententia coactum Concilium, S. Silvester Pontifex Romanus, S. Alexander ac ceteri Orientis Patriarchae, ex quibus Alexandrum de hac Ariti haeresi ad Imperatorem scripsisse tradit Epiphanius : et in sexta Synodo Oecumenica act. 18 dicuntur Silvester Papa et Constantinus Imperator magnam Synodum apud Nicaeam congregasse. Habita ea est Paulino et Juliano Coss. anno cccxxv, capta xiii Kalend. Julii, terminata vii Kalend. Septemb. De consensu S. Alexandri et praecipuorum virorum Bellarmius lib. 1 de Conciliis, cap. 19 ista dicit : Itaque si conjectare licet, tres ordines erant in Concilio, unus a dextris, alter a sinistris, et tertius in capite aule totius, et quidem in hoc tertio medius sedebat Imperator inter Episcopos Hosium legatum Pontificis, et Alexandrum Episcopum Alexandrinum, nec non Vitum et Vincentium, Legatos item Apostolicos. Deinde ordinis ejus, qui erat a dextris, sedebat Eustathius Episcopus Antiochenus : alterius autem ordinis qui erat a sinistris, sedebat primus Macarius Episcopus Hierosolymae, atque hac ratione sei vabatur ordo dignitatis inter primarios. *Hac Bellarmius. Alium ordinem assignat Baronius ad an. 325um. 56. Inter subscribentes hunc Synodo pag. 211 rationis regiae post Hosium Episcopum, Victorem et Vincentium, primus est Alexander Alexandriae magnae Episcopus : qui in Historia Concilii per Gelasium Cyzicenum pag. 431 et 471 haec refertur verbis : Alexander Alexandriae cum Athanasio tunc Archidiacono, Ecclesiis per totam Aegyptum, Libyam et Pentapolim et regiones finitimas usque ad Indiae provincias. Ad priores subscriptiones pag. 240 ista annotantur : Alexander Patriarcha Alexandrinus, universae Ecclesiae Catholicae clarissimum decus et ornamentum, innumeris ferme Sanctorum elogiis praedicatus, totius agminis quasi Dux ille est, qui primus omnium adversus Ariti impietatem et blasphemiam sublimem vexillum erexit.**

B *12 Apud Gelasium lib. 2 Concilii Nicaeni cap. 1 pag. 341 dicitur sacerdotii principatum in Alexandria Ecclesia suscepisse, vir in summo honore ab omni Ecclesiae Clero et populo habitus, magnificus, liberalis, facundus, aequus, Dei amator, amans hominum, pauperum studiosus, bonus et mansuetus erga omnes, si quis alius. Eundem Patres congregati passim sanctissimum collegam appellunt, et potissimum in epistola ad Ecclesias per Alexandrum, Aegyptum, Pentapolim et Libyam constitutas, ubi pag. 445 inter alia traduntur ista : Si quid praeterea vel Canonibus vel decretis constitutum est, honoratissimus Dominus frater et collega noster Alexander ad vos reversus certius perferet, ut qui actorum omnium auctor fuerit et particeps. Lactum etiam vobis nuntium afferimus de consensu omnium in celebrando sanctissimo festo Paschatis, quod ea res etiam vestris precibus recte constituta est.... Laeti igitur ob res prospere gestas et ob pacem et concordiam communiter inter omnes constitutam, tum denique ob excisis radicibus haereses, collegam nostrum et Episcopum vestrum majore honore et ardentiore caritate complectimini : qui nos praesentia sua recreavit, et permittum laboris in hac aetate sua suscepit, quo vos alicuius tranquilliore pace frui possitis. *Hac illi Episcopi. Concilium ergo Nicaenum, ut Sozomenus lib. 1 cap. 20 tradit, tum Arium, tum fautores opinionis ejus pariter abdicavit, decrevitque ne**

C *veniret Alexandriam. Quin etiam verba, quibus ejus explicabatur opinio, et librum quem de eodem ediderat, inscripseratque Thalia, legi vetuit... At vero Imperator non solum Arium multavit exilio : verum etiam Episcopis omnibus et populis edictum scriptum misit, ut tum illum, tum ejus opinionis fautores, impiorum numero ducerent, et si qui liber reperiretur ab illis scriptus, in ignem conjicerent, quo neque ipsius, neque opinionis, cujus auctor fuerat, ullum monumentum extaret.*

13 *Alexander ad Sedem suam Alexandriae reversus, quae de Ario a Patribus in Concilio statuta fuerant, promulgavit. Cum ergo, inquit S. Athanasius apologia 2, ab ecclesia Arius per beatum Episcopum Alexandrum ejectus esset, Eusebiani discipuli pariter et socii impietatis semetipsos ejectos esse arbitran-
tes, multis adhortationibus Alexandro scripserunt, ne Arium extra Ecclesiam relinqueret. Alexandro autem ob pietatem in Christum, hominem impium non recipiente, in Athanasium ejus Diaconum iras avertunt, et quia cum assiduum esse apud Alexandrum, et in pretio haberi curiose animadvertent, et quia jam antea ejus pro Christo pietatem in Synodo Nicaena, ubi cum magna libertate contra Ariana haeresim disseruerat, experti essent, in gravissimum odium exarserunt. Verum, ut legitur in Vita S. Athanasii apud Metaphrasten, cum Arius impius non acquiesceret, sed etiam in exilio posset per complices suos allicere pietissimum Imperatorem Constantinum, et sibi reditum ab exilio pararet, et scriptis fidem suam exponeret, verbis quidem nostrae fidei consentaneis, re ipsa vero valde discrepantibus : in admirationem Imperator raptus, statim eum Alexandriae honoratum remisit. Cum igitur Alexandriae Arius venisset, Alexander Episcopus eum non recepit, incitante illum et excitante ad hoc S. Athanasio tum temporis Archidiacono. Adeo res detestanda eum commovebat, iterum conari movere haere in. Ex hoc igitur rursus Aegyptum turbabatur. Tunc etiam, qui cum Eusebio Nicomediensi erant, et ipsi scripserunt, et Imperatorem ad scribendum incitarunt. Athanasius igitur eum Episcopo Alexandro et recensabat ubique illos recipere, et scribens ad Imperatorem docebat, non recipiendos esse illos, qui semel post fidem abrogatam condemnati sunt. Constantinus graviter hoc ferens, ab Eusebianis incitatus, haec scribens S. Athanasio minatus est. Cum voluntatem meam cognitam habeas, omnibus in Ecclesiam ingredi volentibus aditum aperi. Si enim cognovero, quod aliquis eorum, qui Ecclesiam ambiunt, prohiberis ab aditu, mittam statim, qui te jussu meo condemnet, et loco moveat. Perinde autem et Episcopo Alexandro eadem de Ario scripsit. Haec autem Constantinus scribebat rationem utilitatis praedixam habens, ne Ecclesia in schisma distraheretur, sed omnes ad concordiam reducerentur. Acceptis Alexandri litteris Imperatoris, parum dein temporis vixit, sed vitam beato cum fine commutavit. *Hac tibi, ad quae alludens S. Athanasius orat. 1 contra Arianos ista habet : Quod si res quoque nostri temporis contemplandae sunt, nostis quomodo B. Alexander usque ad mortem contra hanc haeresim depugnavit, et quot tribulationes, quantosque labores, quamquam jam senex in decrepita aetate, sustinuerit, qui et ipse ad Patres suos appositus est.**

14 *Nonnulla, qua tempore ultimi morbi S. Alexandro contigerunt, narrat Sozomenus lib. 2 cap. 16 his verbis : Eodem tempore Alexander Episcopus Alexandriae, cum jam de vita decessurus esset, summum in episcopatu successorem Athanasium reliquit, divina quadam impulsione, mea quidem sententia, ad eum suffraganum inductus : siquidem ferunt illum, cum conatus esset aufugere, invitum ab Alexandro ad*

D
AUGUSTO. U.

Alexandrum reversus,

Arium non vult recipere, alius pro eo deprecantibus,

E

et per Imperatorem instantibus,

Itaque ad SS. Alexandrum et Athanasium scribente : P

in ultimo morbo S. Athanasium in Episcopatu successorem fore praedicti : ad

Concilium Oecumenicum Nicaeae habendum indicitur.

ab Ariano an. 325.

quo ibidem locum cum alius S. Alexander praediti,

ac subscripsit :

summe ab ubi traditus :

auctor omnium actorum habitus.

Anianum, mira hominis sanctitate allecti, substituerunt. Qui ab Episcopo Romano confirmatus, dum dat operam, ut, quam plurimos possit, ad fidem Christi traducat, magnum cum universa Christiana plebe detrimentum accepit. Nam Diocletianus, qui anno Christi cccxxxiv Imperium, socio biennio post Maximiano sibi assumpto, iuverat. Christianis præter modum infensus, quæsitibus per omnes civitates dimissis, acerbissimas de illis questiones habendas imperavit. Ex quibus cum unus Bononiam venisset, templum Christianorum evertit, et diligenti eorum inquisitione facta præter alios, quos Christum constantissime profitentes cruciavit, Hermetem, Ageum, Cainum, Agricolam et Vitalem crudelissime interfecit.... Atque hæc quidem anno Christi cccv acta. Zana et Faustini primorum Episcoporum sepulchrum ad aedem D. Petri, quæ nunc D. Felicis dicitur, cum litteris id significantibus hodierno etiam die visitur. Quinquennio interjecto lux clarissima populo Christiano, variis jam pridem Imperatorum persecutionibus confectato, affulsit. Nam Imperium Constantinus Magnus, præcipuus Christiani nominis et professor et fautor excepit... Hoc autem tempore cum alii Italiæ populi, tum Bononienses imprimis ipso auctore Episcopo (is Basilium fuit a Silvestro Pontifice datus) non solum vetus templum reedificaverunt, sed nova etiam alia ex ritu Christiano, quæ parœciæ dicta sunt, construxerunt.

3 Hæc in *Historia Bononiensi Sigonius*: cui assentitur *Ludovicus Zaccanus lib. 2 Compendii Vitarum Sanctorum Italiæ editi*, additque S. Faustinianum tempore persecutionis sanctis exhortationibus suos in fide corroborasse, animis etiam ad martyrium sustinendum additis, quorum alioquin nonnulli nutare videbantur, deque palma martyrii relinquenda, et fide Christi abneganda cogitare.

4 Idem *Carolus Sigonius*, qui Bononiæ linguæ Latina Professor floruit, ibidem anno 1586 edidit quinque libros de Episcopis Bononiensibus, ac libro primo censet S. Zanam ante annum trecentessimum et persecutionem Diocletiani in pace mortuum esse, ac deinde vocasse Sedem per annos ipsius persecutionis; quæ enarrata agit de S. Faustiniano his verbis: Anno inde tercentesimo duodecimo Constantinus Imperator Maxentio tyranno deleto, Italiani ac Romani in potestatem adduxit, ac Christianus effectus, lucem tandem pacis optatissimæ attulit. Itaque, ut summa erat pietate ornatus, non sacras solum Deo edificari basilicas jussit, multisque ipse in locis extraxit, sed magno etiam in honore ipsos basilicarum Antistites habuit. Quare ut reliquæ civitates, sic Bononia quoque sæva persecutionis tempestate defuncta, Episcopum sibi ascivit. Hic vero S. Faustinianus fuit, qui reliquias Christianorum, superiore Ecclesiæ naufragio dissipatas, judicatur undique collegisse, ac Constantini instituto ædificandam basilicam præparasse. Fieri etiam potest, ut idem synodo Romana inter centum sexdecim Episcopos interfuerit, quos S. Julius Pontifex ad confirmandum Nicænum Concilium contra Arium anno tercentesimo tricesimo septimo advocavit. Situs est autem in eodem monumento quo Zana: quod adhuc ad S. Felicem cum hoc titulo visitur: Hic requiescunt corpora Zanæ primi Episcopi, et Faustini secundi civitatis Bononiæ. Memoria agit in Kalendis Februarii.

5 Hæc *Sigonius de Episcopis Bononiensibus*, et mox S. Basilium subiungit. *Ughellus* *tom. II Italia sacre* inter Faustiniannum ac Basilium interponit duos Episcopos, Domitianum scilicet et Joannem: ac nihilominus tradit S. Faustinum, ita Faustiniannum appellat, eam Ecclesiam rexisse temporibus Constantini Magni anno cccxi, et e vivis exemplum esse xxx Janua-

rii. *Cherubinus Ghirardaccus lib. I Historiæ Bononiensis Italice editæ* annum mortis S. Faustinianni assignat ccccl, diem vero cultus sacri xxix Januarii: reliqua fere ex *Sigonio de Episcopis Bononiensibus* describit, addens eum eodem se ea referre ex Vita S. Petronii, quæ est apud monachos S. Stephani, et Fr. Leandro in *Historia Bononiensi*. Addit autem *Ghirardaccus* eundem S. Faustiniannum interfuisse primo Concilio Generali Nicææ habito, et inter trecentos actodecim Episcopos Arii hæresin contemnuisse. *Habita ea Synodus anno cccxxv*, ac desunt plurima nomina eorum, qui subscripserunt, et maxime Episcoporum Ecclesiæ Occidentalis: uti omnium Episcoporum, qui supra indicatæ Synodo Romanæ interfuerunt. *Utrique Synodo interfuisse S. Faustiniannum sensit Celsus Falconus in Metaoribus historicis Ecclesiæ et Episcoporum Bononiensium*, ubi virtutes actionesque ejusdem S. Faustinianni pluribus amplificat. Quæ visitur prope templum S. Stephani Protomartyris ecclesiæ SS. Petro et Paulo dicata, in quam S. Ambrosius corpora SS. Vitalis et Agricolæ magna cum solennitate transtulit, constructa traditur a S. Basilio, ab aliis vero a S. Faustinianno; a nonnullis ab hoc incepta, ab illo vero perfecta.

6 Antonius di Paolo Masinus in Bononia perlustrato, celebrari ait xxvi Februarii natalem S. Faustinianni: quo die de eodem Officium Ecclesiasticum ritu duplici celebratur: et ex tabulis Ecclesiæ Bononiensis hæc in Martyrologio Romano leguntur: Bononiæ S. Faustinianni Episcopi, qui eam Ecclesiam Diocletiani persecutione vexatam verbo prædicationis firmavit et auxit. Refert eundem hoc die Ferrarius in *Catalogo SS. Italiæ*, ejusque acta contraxit ex relatione Sigonii de Episcopis Bononiensibus, uti etiam Gaspar Bombacius in *Memoria sacris urbis Bononiensis*, qui etiam solennitatem ejusdem celebrari xxvi Februarii asserit, quem etiam diem assignat Zaccanus.

§ II. Apparatus prævius Translationis corporum SS. Zanæ et Faustinianni.

Gabriel Palæotus postquam Concilio Tridentino interfuerat Rotæ Auditor, creatus est anno cldcclxx a Pio IV S. R. E. Cardinalis, ac deinde a successore Pio V Episcopus Bononiensis, cujus urbis civis erat. Ererat dem anno cldcclxxxii in Metropoli Ecclesiæ Bononiensis primus a Gregorio XIII constitutus est Archiepiscopus. Hic inter alia insigniora opera præclare desulavit in *Sanctorum Reliquiis* a loco minus culto aut orato ad honestiorem atque ampliozem deferendis, idque sæpe Magistratu utque urbe ipsa efflagitante atque impellente, et fere Summo Pontifice prius admonito atque annuente. Ejusmodi quatuor Translationes solenniter celebratas profert Archiepiscopus Bononiensis, anno cldcclxciv, dum adhuc viveret Palæotus, Romæ creatus: in quo refertur tertia Translatio corporum SS. Zanæ et Faustinianni, celebrata IV Maii anno cldcclxxxvi: ex qua relatione nonnulla excerpta hic damus.

8 Jacebant hæc sacra corpora in marmoreo quodam vetustissimo vase in cœmeterio ecclesiæ S. Felicis, qui locus olim suburbium erat, ubi et Episcopalis ecclesia et Episcopalis residentia habebatur, nunc vero urbi includitur, estque monasterium sanctimonialium Ordinis S. Clare. Solennitas autem ad hoc usque tempus producta est, tum ut Capella major, quæ in metropolitana ecclesiâ edificabatur, ædificii amplitudine ac magnificentia, illustribus picturis et statu, oculis omnium et admirationem et ablationem afferret non exiguum; tum ut Episcoporum frequentia, qui ad Concilium provinciale primum Bononiense celebrandum convenirent, dignius ageretur. Præterea Illustrissimus Archiepiscopus ad hanc Translationem sua præsentia honestandam

traditur successe S. Faustinianni - sive ante Diocletiani persecutionem.

nactus post eam S. Basilium successorem;

illic, tum Sede vacante.

factus Episcopus an. 512

credidit nihil religiosum restituisse et forte Arium damnasse, Bonæ

D AUCTORE N.

et in Concilio Nicæno:

au extraxerit ecclesiam SS. Petri et Pauli P

E Colitur 26 Februarii.

Palæotus Archiep. Bonon.

F transfert corpora SS. Zanæ et Faustinianni

an. 1580

ex cœmeterio S. Felicis,

tempore Concilii provincialis:

tandam

A tandem invitavit etiam omnes Episcopus cives Bononienses, his, quæ sequuntur litteris, quæ omnibus et singulis committuntur.

ACTORIS O. D.

invitat hac epistola

ad causam celebritatem

Episcopus Bononiæ oriundus :

9 Reverendissime Domine. Sacra corpora SS. Zamae et Faustini, primi et secundi Episcoporum hujus Ecclesie Bononiensis, quorum memoria in Martyrologium Romanum relata est, et apud nos duplici officio quotannis celebratur, hactenus humiliori loco, prout superiora ferebant tempora, et minus ornato, quam decet, recondita, ad nostram metropolitanam basilicam transferre, et in majori altari collocare Deo adjuvante statuimus, die iv proximi mensis Maii. Cum vero Translationes hujusmodi solenni apparatu et frequentia Episcoporum ac magno concursu fidelium celebrari soleant; id quod et ab Ecclesiasticæ historiæ lectione accepimus : et nostris quoque temporibus ab Episcopis gravissimis et religiosissimis observatum esse videmus; nos ut muneris nostri satisfaciamus, et celestem horum Patronorum meritum pro viribus aliqua ex parte respondeamus, Amplitudinem vestram Reverendissimam, ad hunc spirituales triumphum sua presentia exornandum, his nostris litteris invitare volumus. Nam cum beatissimi hi nostri Antistites fidei fundamenta in hac urbe primi jecerint, et salutibus illam institutis primi amplificaverint, jure suo exigere videntur, ut tum ab universis civibus Bononiensibus debitum illis hic Christianæ pietatis honor tribuatur; tum vero a nobis Episcopis, qui eos in hac pastoralis administratione, velut fortissimos ac sapientissimos Duces agnosimus, potissimum debetur. Quare hujusmodi officium, ut patriæ ipsi perhonorificentia, et pietate Dominationis vestrae Reverendissima dignissimum, nobisque gratissimum ab ea vehementer exposcimus, Deus illi gratiam suam copiose largiatur. Datum Bononiæ etc.

10 Nomina Reverendissimorum Episcoporum, ad quos litteræ missæ sunt, ita recensentur :

horum nomina :

- D. Marcus Antonius de Marsiliis Archiepiscopus Salernitanus.
- D. Ludovicus Bentivolus Episcopus Tiferni.
- D. Christophorus Boncompagnus Archiepiscopus Ravennæ.
- D. Alexander Musottus Episcopus Imole.
- D. Joannes Franciscus Cinobius Episcopus Forolivienis.
- D. Celsus Papius Episcopus Castri.
- D. Jacobus Masinus Episcopus Signi.
- D. Nicolaus Horatius Episcopus Catanzari.
- D. Georgius Mungiolis Episcopus Aversa.
- D. Alexander Cospus Episcopus Vigeliensis.
- D. Vincentius Turfanus Episcopus Arimin.
- D. Julius Caesar Segnius Episcopus Reatinus.
- D. Aloysius Marescotti Episcopus Strongoli.
- D. Sigismundus Zanettinus Episcopus Firmanns.
- D. Joannes Antonius de Grassis Episcopus Faventia.
- D. Vincentius Casalius Episcopus Massa et Populonia.
- D. Angelus Perutinus Episcopus Sarsina.

11 Ex his omnibus venerant Reverendissimi Domini Episcopi Sarsina, Tiferni, Imole, Forolivien, Castri, Aversa, Faventia, et Massa. Præter quos etiam interfuit D. Jacobus Diodus Episcopus Crema. Atque liqui ob itinerum difficultatem et longitudinem tum aliis gravibus impedimentis detenti, humanissimis litteris, et pio in sanctissimos Præcules affectu plenè, se venire non posse responderunt.

aliqui adfuerunt

alij impediti.

Indulgentiam plenariam dedit Sixtus v.

12 Atque ut dignitati atque ornameto in hac actione fructus etiam spiritualibus accederet, obtinuit Illustrissimus Archiepiscopus plenariam indulgentiam a Sixto Papa v datam die xxii Aprilis anno MDCCLXXXVI Pontificatus anno i sub hoc exordio : Exponi malis fecisti, quod, cum in civitate Bononiensi extra ecclesiam SS. Naboris et Felici in locum

decenti et aperto reperiantur corpora SS. Zamae et Faustini in Episcoporum Bononiæ, cuperes illa ad locum altaris majoris ecclesie tue Metropolitanæ Bononiæ, ubi honorificentius custodiri possint, transferre etc. Sensus reliquæ partis mox profertur.

12 Appropinquante ipsius Translationis die, ut populus, quid esset hæc solennitas, ab ipso Pastore intelligeret, atque ad eam celebrandam magis inflammaretur, voluit Illustrissimus Archiepiscopus litteras, ut vocant, Pastorales de eadem Translatione, vulgari etiam sermone redditas, et a concionatoribus promulgari, et per urbem affigi. Earum hoc exordium est : Gloriosa corpora Sanctorum inhabitantis Spiritus sancti domicilia etc. In quibus antiquo cultu Reliquiarum occasione harum transferendorum jam dicta, prima Bononiensium ad Christum conversione, et rebus gestis SS. Zamae et Faustini explicatis, ita populum adhortatur : In id vero hujus præsertim solennitatis tempore imprimis incumbit, dilectissimi, ut ad præscriptum litterarum Sanctissimi Domini Nostri de plenaria Indulgentia Translationem hanc celebrantibus concessa, omnes et singuli sacra Confessione et Eucharistia ante expiati, ad supplicationem accedatis, et devotas preces pro Summo Pontifice, pro Christianis Principibus, pro hæresis extirpatione, pro sanctæ Matris Ecclesie exaltatione, pro civitatis hujus et provincie salute humiliter effundatis... Ut autem commigrantibus excelsis his Ducibus nostris in Metropolitanam basilicam honorificentior comitatus, cultusque celebrior adjungatur, non solum provincie nostræ Reverendissimos Episcopos adesse, sed etiam Reverendissimos Episcopos, Bononienses cives, ex suis Ecclesiis convocandos curavimus...

Archiepiscopus in litteris pastoratibus

hortatur suos ad lucrulandam indulgentiam.

13 Quapropter, Deo favente, constituimus cum omnibus Ecclesiasticis gradibus triumphum hunc gloriosissimorum Ecclesie nostræ Principum solenni apparatu comitari : et ideo movemus Prælatos, Canonicos, Capitula, Parochos, Clericum nostrum universum, ut præstituta die intersint, et lumina accensa præ se ferant, suoque omnes et singuli loco, ordine et habitu (qui sacerdoti) incedant, atque Ecclesiastico et pio concentu annis in eorum sublati religiose Corporum religiosissimorum traductioni, operam suam edificationis et reverentiæ plenam exhibeant. Quod idem religionis officium ab omnibus pariter Regularium Ordinibus et familiis in Domino requirimus. Confraternitatibus quoque spiritualibus mandamus, ut luminibus item accensis et psallentes, omnemque pietatem præ se ferentes, Translationis hujus solennibus caeremoniis sub suis vexillis intersint. Sanctimoniales autem, quæ sui holocanstum intra monasteriorum claustra Altissimo dedicaverunt, cum huc celebritati interesse nequeant, studiose movemus, ut interiore mentis fervore devotisque illam precibus prosequantur.

prescribit methodum in Translatione servendam ab Ecclesiasticis,

et Regularibus :

14 At vero Illustrissimum Senatam, Magistratum, collegia omnesque civitatis ordines seculares paterno affectu invitamus, omnesque et singulos eorum, ut accensa lumina præferentes, et in spiritu humilitatis orantes, sacram hanc Translationis celebritatem sua presentia exornare velint, vehementer in Domino hortamur et rogamus. A matronis item seu matribus familias, devotique omni civitatis femineo sexu exposcimus, ut earum salutis maxime cupidos sanctissimos istos Episcopos accensis pariter luminibus et piis precibus venerentur et devote subsequantur. Ceterum universos etiam diocesis nostræ populos ad ipsam hanc solennitatem rite celebrandam, beatorumque Antistitum sacra corpora visitanda, et omni cultu et honore pro viribus afflicienda pariter hortamur, ut eo præsertim tempore suam erga hos Pastores suos pietatem et gratum animum ex omni parte testentur etc.

invitat Senatam et ordines seculares,

matronas ad luminum accendendam,

et reliquos ducentes :

A 15 *Harum litterarum exempla missa sunt ad singulos civitatis Parachos, usque in adjuncto chirographo mandatum, ut ipso Translationis die, planeta decora induti cum face accensa ad eam accedant, et cum eadem toto processionis itinere proceant, libellumque precum ad id elitum habeant, psalmis illis atque hymnis canendis devoto corde vacent. Similiter eadem exempla missa sunt ad omnes et singulos Archipresbyteros et Plebanos diocesis, totidem scilicet, quot parochiae sunt, quibus praesunt, aliisque litteris injunctum, ut ipsi Plebani et Parochi alique diocesis Sacerdotes superpelliceis mundis induti, et lumina in manibus habentes, ad civitatem stato tempore convenirent, et huic solemnitati, ut par erat, ipsi quoque omnino interessent... Aliis litteris admouiti sunt Parochi suburbiorum, ut una cum populo, a prandio tamen, ne nimia frequentia celebrantis ordo perturbaretur, ad visitandas et venerandas sacras Reliquias, processionis modo sub suis quique vexillis devote pergerent.*

16 Quia vero magnus est monasteriorum sive conventuum, societatum spiritualium aliorumque locorum piorum Bononiae numerus; ideo, ne a multitudine oriretur confusio, sequentes tantum invitati fuerunt. Carmelitae ecclesiae S. Martini, Servitae ecclesiae S. Mariae servorum, Eremitae S. Augustini ecclesiae S. Jacobi, Minores conventuales ecclesiae S. Francisci, Praedicatorum ecclesiae S. Dominici, Montis-Olivetani ecclesiae S. Michaelis in bosco, Canonici Regulares ecclesiae S. Salvatoris, Benedictini ecclesiae S. Proculi, Canonici Lateranenses ecclesiae S. Joannis in monte, Canonici Regulares S. Georgii in Alega ecclesiae S. Georgii. Singuli autem Superiores instructione particulari admoniti sunt, ut Monachi, Fratres et Canonici planetis, dalmaticis et pluvialibus, aliisque quae habere possent pretiosissima, induti advenirent, candelabra argentea, thuribula, naviculae ferrent, facesque accensas in manibus gestarent, musicaeque variis choris triumphum hunc sanctissimum associarent. E societatis spiritualibus laicorum invitatae sunt societates, quae vocantur Vite, Burgi S. Petri, Magdalene juncto loco quodam pio orphanorum, Angelorum, S. Mariae Guerinorum, S. Job, S. Francisci, S. Dominici, S. Bartholomaei cum orphanis et Mortis. Interfuerunt etiam omnes scholae Doctrinae Christianae quae infinitum prope numerum parvulorum canentium devote, et candelas accensas in manibus habentium amplectebantur.

17 Appropinquante ipso Translationis die novo edicto mandatum est omnibus et singulis Canonicis et Capitulis Curatis, aliisque Sacerdotibus, Diaconis, Subdiaconis et Clericis, quibuscumque civitatis, seu diocesis commorantibus Bononiae, ut praestituta die, suo ordine et loco sub suis crucibus vel vexillis in habitu sacro solennis hujus Translationis processionem comitentur: videlicet Canonici et Capitula pluvialibus, Mansionarii et Capellani planetis, vel dalmaticis, seu tunicellis, Sacerdotes alii planetis, Diaconi, Subdiaconi et Clerici dalmaticis seu tunicellis, vel mundis superpelliceis induti, et accensa lumina in manibus ferentes. Mandatum insuper omnibus Ecclesiarum Rectoribus tam regularibus quam secularibus, Plebanis aliisque, quorum est ecclesiae civitatis praesae; item omnibus et singulis sacrorum Superioribus, ut pridie Translationis sabbato vespere post signum Salutationis Angelicae, cum ecclesiae Cathedralis campanae pulsabuntur: et ipsi ecclesiarum suarum campanas uno eodemque tempore solenniter pulsari faciant: idemque exequantur toto eo tempore, quo sacra processio habebitur. Petitionem denique ab omnibus, ut nocte qua diem Dominicam praecedet, ex antiquo hujusmodi solen-

nitatum instituto, luminaria in honorem horum Sanctorum accensa in fenestris exponantur.

§ III. Gesta in translatione corporum SS. Zamae et Faustini.

Ornamenta Ecclesiae Metropolitanae Bononiensis ad hanc solennitatem et primam Concilii provincialis celebrationem singularia erant peritissimorum hominum ingenii exquisita: sive altissima testudo tholusque ubi capella major erat, sive altare ipsum, sive picturae adspicerentur. Statuae Episcoporum Bononiensium, qui in numerum Sanctorum relati sunt, pulchro erant ordine in ipsa ecclesia supra fornices collocatae: parietes et columnae auro argenteoque emicabant. Viarum ornatus erat preclarissime paratus a nobilissimis civibus, qui divitiis pietatem ita conjunxerunt, ut si Bononiam appellare solent hospitalium homines, multo magis eam fuisse viderint, cum suos Praesules sanctissimos quodammodo excepit.

19 Illustrissimus Archiepiscopus, ex sacrorum antiquorum rituum consuetudine has sacras Reliquias tertio recognovit, praesentibus R. P. Magistro Joanne Antonio Florano Inquisitore, plerisque ex Magistratibus, senatu et Collegiis aliisque a civitate deputatis supradictae Societatis Officialibus, itempore R. D. Sebastiano Medices Vicario Generali, R. D. Alphonso Paleoto Archidiacono Bononiensi, Rev. Canonico Penitentiario, Canonico Theologo, aliisque Canonicis et Metropolitanis et Collegiatis insignis S. Petronii aliisque Doctoribus medicisque peritis, praesertim vero Arancio et Sacco anatomistis excellentissimis, et notariis ad id vocatis: cum quibus Illustrissimus Archiepiscopus accessit ad locum, ubi sanctae erant reliquiae. Ingressus oratorium, ubi paratae erant omnia a Magistro caeremoniarum, aliisque ministris, breviter habuit sermonem de praesentia horum Sanctarum, atque obligatione, qua tenetur Bononiensis civitas ad eos omni cultu venerandos. Tum una cum ministris aliisque, accensis facibus accessit ad vas illud, in quo sacrae reliquiae asservabantur, quo aperto Doctor Arancius, mandante Illustrissimo Domino ossa omnia publice legit et super altari enumerata, dum notarius scribebat, illa composuit, quae in duabus arculis ab Illustrissimo Archiepiscopo accommodata sunt, quas sera recte firmatas in vase illo, ubi prius erant, idem reposuit, quod caele lateribusque etiam innotuit est.

20 Eodem modo facta fuit secunda et tertia recognitio, sed haec mansabbato ipsam Translationem praecedente: quando ex praedictis arculis extractae in tribus tabernaculis, auro sericoque ornatissimis, quae ad ea transferenda elaboratae erant, distributae sunt, ita ut capita in uno tabernaculo separatim asservarentur. A prandio ejusdem diei una cum Episcopo aliisque ad praedictum Oratorium se contulit Illustrissimus Archiepiscopus, et tabernacula ab oratorio ad ecclesiam S. Felicii solemniter transtulit, et super altari collocaata, dictis Pontificalibus Vespere, populo per totam sequentem noctem sacra corpora adoranda reliquit.

21 Processio habita est die Dominica, processione inter ceteros Illustrissimo Cardinale Salvato Bononiae Legato, Magistratu et reliquis ordine supra descripto, celeberrimo ritu, frequentissimoque populo et mira omnium devotione. Delatae sunt tabernacula sub tribus umbellis auro contextis, quas Sacerdotes parati in manibus gestabant. Ea vero Illustrissimus Archiepiscopus aliique Episcopi et Canonici vicissim in quibusdam feretris auratis accommodata ferebant. Omnia concentibus plena erant, atque ut ad Metropolitanam ecclesiam perventum est, tor-

D
ANTHONII P.

Ornatus ardis
Cathedralis,

et viarum.

Corpora
Sanctorum ab
Archiepiscopo
cum variis ter
recognoscunt
tur,
K.

in notario
composita,

F
pridie collo-
cavitur in tri-
bus taberna-
culis:

transferuntur
ad ecclesiam
S. Felicii.

die Dominica
& Mail, in pro-
cessione defe-
rentur ad
eandem Catho-
dralem:

videt sacras
praesentibus
parochis ur-
bu.

et diocese:sa:

aliquot
omnes
regulares,

B

et societas
laicorum,

et parvulos
Doctrinae
Christiane:

C

manus ver-
vanda in Ci-
pitulis Cano-
nicorum,

parari omnes
campanas
urbis,

et sacra lum-
i riam urbi,

A mentorum bellicorum fragor, tubarum clangor, organorum vocumque concentus, omnium animos ad aeternae gloriae, qua hi Sancti fruuntur, cogitationem accendebant: demum ab Illustrissimo Archiepiscopo super altari majore reposita sunt. Tum Missa ab eodem celebrata est Pontificali more sollemnissima praesente Illustrissimo Legato, Magistratu aliisque: et post Evangelium habitus sermo in honorem sanctorum Corporum.

22 Peracta Missa depositis indumentis Pontificalibus, postquam discessit Illustrissimus Legatus una cum Magistratu, Illustrissimus Archiepiscopus cum Episcopis, Praelatis et Canonicis in palatium se recepit, in cuius aula mensa laute instructa erat: ibidem duodecim pauperibus, quos et novis vestibus donaverat, accumbentibus humiliter inservivit, iisque duodecim crumenas cum elemosyna, postquam comederunt, distribuit et dimisit.

23 A prandio praesente item Illustrissimo Legato, Magistratibus aliisque solennes Vesperas celebravit et in sacris reliquiis benedixit populo: tum duae capsulae cedrinae ad illa affabre confectae, et diligentissime elaborate, allatae sunt: in quarum singulis capsula plumbea erat, atque aereis luminibus a tabernaculis depromptae sunt reliquiae, omnibus illis, qui aliis recognitionibus interfuerunt praesentibus, atque ab Illustrissimo Archiepiscopo in ipsis capsulis cedrinis compositae, lamina argentea unicuique capsulae interius affixa. In altera, quae erat S. Faustini ita insculptum erat. Hic asservatur corpus S. Faustini Episcopi secundi Bononiae, ex aede S. Felicis summa celebritate in hanc metropolitanam ecclesiam translatum, a Gabriele Palaeo Archiepiscopo i Bononiae in Concilio primo Provinciali die IV Maii anno Christi MCLXXXVI. Insuper membrana involuere plumbeo circumdacta in singulis capsulis reposita est, in qua ita scriptum erat: Corpus S. Faustini, qui anno Christi cecum fuit Bononiae secundus Episcopus, in hanc Metropolitanam ecclesiam translatum a Gabriele Carl. Palaeo Archiep. i Bononiae maximo omnis ordinis, aetatis, sexus, cum civitatis, tum diocesis frequentia et religione in Concilio primo Provinciali, die IV Maii MCLXXXVI. Similia de S. Zama leguntur.

24 Postremo opereculo plumbeo prius a fabro ferrario diligentem compresso, ita ut arcula plumbea neque aperiri neque extrahi possit, nisi totum opus dissolvatur, clausa sunt capsulae cedrinae et clavis apte firmata, et ab Illustrissimo Archiepiscopo sub altari majore sunt repositae: ita ut per fenestellam cancellis aureis firmatam, lampade argentea intus accensa a quibuscumque aspici possint: et in una-quaque capsula legitur exterius nomen majusculis litteris exaratum Sancti, cuius reliquiae in ea sunt, hoc est: CORPUS S. ZAMA. PAPI EPISCOPI BONONIE. CORPUS S. FAUSTINIANI SECI MDI EPISCOPI BONONIE. Atque ita religiose asservantur et pie coluntur sanctissima illa corpora, quorum animae in caelesti patria, aeterna felicitudine perfruuntur. *Hae sunt, quae ex Archiepiscopo Bononiensi exscriptimus, atque in commodiorem nostro usum ordinem dedimus, abuti nonnulli a Celso Falbour, qui lib. 6 in Archiepiscopo Palaeo eandem Translationem describit. De eadem agit Musinus ad 24 Januarii, et Gaspar Bombacus ad Vitam utriusque Sancti, qui addit haec omnia a populo Bononiensi illos eodem potate ac veneratione coli, qua Roma*

in basilica Vaticana honorantur corpora sanctorum D Apostolorum Petri et Pauli.

§ IV. Hymnus, antiphona, et Oratio de SS. Zama et Faustini.

Editus fuit ab Illustrissimo Archiepiscopo libellus praecum, in quo hymni, psalmi, orationes et preces dicendae de his Sanctis leguntur. Ex his pauca subiungimus.

Hymnus.
Salvete sancti Ecclesiae
Bononiensis Praesules:
Salvete Patres inelyti,
Et civitatis lumina.
Tu Zama primus arduis
Christo gregem laboribus
Hic comparasti, et pabulo
Sacri educasti dogmatis.
Mox late in Orbe saevit
Extrema persecutio,
Cum grex tenellus obvis
Fuit luporum faucibus.
Sed pace terris reddita
Faustinianus affuit,
Qui dissipatos undique
Agnos ovili retulit.
Exinde veri numinis
Cultum vigere Felsina
Vidit, Crucisque insignia
Et sacra templa surgere.
Nos ergo vestra nomina,
Et haec sacra pignora
Laude, ac honore debito
Pie colentes tollimus.
Dum se recens haec Metropolis
Ornare tanto munere
Praegestiens, eis locum
Honestiorem dedicat.
Sic vos, Beati, pergit
Urbem favore prosequi:
Benignus ut hinc omnia
Perula Christus arreat.
Nos caritatis nutua
Pacisque nexu colligat:
Det puritatem cordium,
Det sanitatem corporum.
Qui mortis atrae vinculis
Virtute fractus propria,
Victor resurgens imperat
Cum sempiterna gloria. Amen.

Antiphona. Laudationem Domini loquatur os nostrum: benedicat omnis caro nomini sancto ejus in seculum et in seculum seculi.

1. Decantaverunt, Domine, nomen sanctum tuum.

2. Et victricem manum tuam laudaverunt pariter.

Oratio. Omnipotens sempiternae Deus, qui nobis humilis tuis innumera tuae gratiae dona largiri non desinis; quaesumus elementiam tuam: ut, qui Sanctorum Zamae et Faustini Confessorum tuorum atque Pontificum vitae exemplo et predicatione te verum Deum agnovimus, amborum meritis per viam salutis gradientes, tibi digne inservire mereamur. Per Dominum nostrum etc.

Hymnus,

E
• ita olim
dicta Bononia.

F
Antiphona,

Oratio.

ACTORE O. N.

canitur Missa,

fit concio:

elemosynae
distribuantur:

post Vesperas
cantatas,
corpora inclu-
sa capsulis ce-
drinis,

cum inscrip-
tionibus,

deponuntur
sub majore
altari,

titulo appen-
so 1

et haec omnia
ibidem hono-
rantur.

A quem postea dolose egisse innouit. Hinc S. Hieronymus epist. 79 ad Hippium et S. Augustinum scribens, hæc de Pelagio testatur : Quidquid in illa miserabili synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere confitetur. Et S. Augustinus lib. 1 contra Julianum cap. 3 Episcopos illic præsentis enumerat : Habemus, inquit, alios Orientales Episcopos quatuordecim, Eulogium, Joannem, Ammonianum, Porphyrium, Euthonium, Porphyrium, Fidum, Zosimum, Zebanum, Nymphidium, Chromatium, Jovinum, Eleutherium, Clematium, quos uno loco simul inventos in istum consessum introducere voleamus, illos ipsos qui Pelagio Judices præseuerant : eumque ut homines nullo ex altera parte urgente adversario, putantes Catholicum, tanquam Catholicum pronuntiarunt. Quæ in notis ad hunc synodum etiam referuntur tomo 4 Concil. editionis reg. pag. 335, atque Eulogius, qui primus ordine recensetur, dicitur Metropolitani Palestine Episcopus Cæsariensis, ac Joannis, de quo actum, successor. Alii fuerunt Episcopi ejusdem Palestine in qua xi. Sedes Episcopales numerantur : Ex his in eisdem Notis dicitur Joannes Hierosolimitanus, Eleutherius, Sebastenus, Euthonius Hierichuntinus, Zebanus Eleutheropolitans, Jovinus Ascaloniti, et alter Porphyrius Gazæus : addendus et Fidus Joppensis ex Concilio Ephesino notus.

B Mortuus tandem est S. Porphyrius anno episcopatus ab eo fere vigesimo quarto, mense undecimo. Ita Acta in fine, quibus Menæa addunt octo dies. Annus is fuit ex calculo hæreticus solubilis, quadringentesimus vicesimus primus; quem Gazæi Ara propria oppellunt quadringentesimum octogonum : quam nos epocham alibi observatam necdum legimus. In pace autem cum Sanctis dormiuit die secundo mensis Dystri : qui quoniam ex aliorum computatione respondet Martii Romano, inscripta est 2 Martii memoria illius in Græcorum Menologio a Constantio edita, eodemque aut alio in Notis Martyrol. Rom. a Baronio edita, his verbis : S. Porphyrii Episcopi Gazæ ex urbe Thessalonica, Arcadio et Honorio Imperatoribus. Cum eodem in terra vitam duxisset, migravit ad Dominum. In eo si tempus mortis indicetur, decessit Honorio et Theodosio Juniore imperantibus : nam hic Arcadio patri anno cecum vita fuisse successit. Non etiam mortuus est S. Porphyrius mense Martii, sed Februarii Nam, ut num. 21 dicitur, menses Græcorum præcedunt quinque diebus menses Romanos. Et undecimo die Lydeni, ubi Andynæ, peragunt diem Theophaniorum Domini nostri Jesu Christi :

C qua incidit in diem sextum Januarii isti mensi correspondentis. Eodem modo num. 53 vigesimus tertius Xanthici mensis apud Græcos dicitur esse apud Romanos decimus octavus Aprilis. Quæ etiam modum singulos menses aspiciendi usurpant Ægypti, qui Bernabath, seu Bernabath, mense appellunt, quo in Gazæi Dystrum dicitur, ejusque initium ducunt a xxv Februarium Romanum.

G Hinc solennis cultus S. Porphyrii a Græcis annuatur ad diem xxvi Februarii, in Menæis magnis, in Vita Sanctorum a Maximo Cythereo editis, in novo Anthologio, in Horologio, ac demum Menologio seu Calendaria a Genebrardo edito : in quo ista verba leguntur : Porphyrius Gazæ Archiepiscopus et Synsi. Quod illud Synsi, ubi non crepuit. Episcopum atq. Græci vocant. Latini Græcos imitari eundem referunt xxvi Februarii. Melanus in Actuario Usuardi : S. P. Porphyrii Archiepiscopi Gazæ Galensinus : Gazæ in Palestina S. Porphyrii Episcopi, qui Ecclesiam Gazensem magna Christianarum virtutum exortatione cum circiter viginti et quinque annis feliciter gessisset, certamine, quod contra idolorum cultores ab initio susceperat, præclara confecto, vita sanctissimæ acta, relique plurimus religioso et mirabili-

ter gestis, quieuit in Domino. Martyrologium denique Romanum hoc eam vnicuique celebrat : Gazæ in Palestina S. Porphyrii Episcopi, qui tempore Arcadii Imperatoris, Marnam idolum, ejusque templum evertit, ac multa passus quieuit in Domino. Meminit ejusdem Lesana in Annalibus Carmelitarum ad an. 398 num. 6.

I Vitam S. Porphyrii proximis ab ejus obitu annis scripsit Marcus ejus discipulus, ab eo Diaconus ordinatus, et familiaris omnium laborum atque itinerum per ultimos triginta aut circiter annos socius ac comes. Est is diligens et veritatis cultor et illorum temporum gnarus historicus, vir, inquam, admodum eruditus, pius etiam ac sanctus, uti ex tota Vita hujus serie accurate deducta conspiciunt. Eam Vitam Latine interpretatus est Gentianus Hermetus, ediditque Aloysius Lipomani et Laurentius Surius ad hunc xxvi Februarium : eandem et nos more nostro illustratam damus. Præfiximus Vitæ epitomen ex Menæis Græcorum, quæ etiam apud Cytheræam legitur, et aliquanto contractior in Anthologio novo.

Vitam ejus scripsit Marcus Diaconus, ejus discipulus.

Vitæ epitome e Græcorum menæis.

VITÆ EPITOME
ex Menæis Græcorum.

Memoria S. P. N. Porphyrii Episcopi Gazæ Thessalonica hic oriundus erat, filius parentum non minus pietate quam divinis instructorum : quibus cum patriâ relicta, Ægyptum petiit, et Scetes solitudinem ingressus anachoreticam vitam amplexus est, et post annos quinque Hierosolymam venit, multosque piis sermonibus illustravit. Quapropter a Prælylio Hierosolymorum Patriarcha Presbyter ordinatur, et a Joanne Episcopo Cæsaree Palestine aliisque Episcopis et ipse Episcopus Gazæ consecratur. Ibi multas miraculorum virtutes elidit, et Christianos quidem in fide confirmavit, et plurimos Gentiles ad Dei notitiam convertit. Cum vero videret a regionis illius Præsidibus fideles magnis officii injuriis, Constantinopolim profectus, S. Joannem Chrysostomum accessit, et que pateretur eidem exposuit. Hic rem prole intellectam commendavit Amantio Cubiculario, qui ad Eudoxiam Augustam venit. Hæc eum perhumaniter excepit, indicavitque Imperatori Arcadio ejus adventum et oraculum, quo illis bærelem masculum nasciturum prædixerat. Augustus vehementer hoc nuntio reerentis, meritis Deo persolvit gratias. Postea peperit Imperatrix Theodosium juniorem, eumque a Sancto, quem ad se accersiri curavit, voluit sacra benedictione donari, atque omnia se ex Sancti voluntate perpetuam promisit. Imperator vero, lætis litteris et rationibus vertigalium imis, egre tulit, assereus non posse fieri, ut idolatras persequeretur, propter multa, quæ ipsi pendebant, tributa. Cui Imperatrix respondit : Grave quidem est, Domine, quod petiit Episcopus, sed gravius est negare. Itaque tandem Imperator amittit petitioni, missisque Gazam litteris, mandavit impios urbe pelli. Beatus notem Porphyrius ad commendam ecclesiam ab Imperatrice duo anni centenaria accepit, et ratione sumptuum ducenta munistrata. Ac reversus ad suam Ecclesiam, omnia idolorum fama funditus evertit, et hæreticos ejecit. At templum Marnæ cum igni absumpsisset, novam eadem, prout Eudoxia Imperatrix præscripsit, construxit. Cum igitur in Ecclesia sua, et claris sanctitate, et multis patribus miraculis ineluctus, vixisset annos viginti quatuor, menses undecim, ac dies octo, ad Dominum migravit.

B

S. Porphyrius anachoretus.

Sacerdos.

Episcopus.

Imperatrix Arcadio.

Imperatrix Theodosium.

Imperatrix Theodosium contra idololatras.

Templi idolorum evertit.

Eccliam ad piam curam restituit.

AUCTORE G. P.

an. 421 mortuus.

non 2 Martii.

sed 26 Feb.

scriptus Martyrologi Græcis.

et Latini.

VITA

auctore Marco Diacono, ejus discipulo,
interprete Gentiano Herveto.

PROLOGUS.

Sanctorum virorum certamina, et divinum eorum
zelum et desiderium, pulchrum est contemplari
oculis: dum enim cernuntur, digna evadunt quæ
amantur. Afferunt autem non mediocrem quoque
utilitatem, quæ de iis sunt narrationes ab iis, qui
accurate sciunt, subeuntes animos auditorum. Est
visus quidem auditu fidelior: persuadet vero etiam
auditus, si a fide dignis dicantur, quæ dicuntur. At-
que si rerum quidem utilium esset ejusmodi narra-
tio, ut in eam nihil posset aut negligentia aut mali-
tia, et non veritati falsum insereretur; supervacu-
neum esset hæc conscribere, cum sufficeret veritas
ad redificationem, quæ semper per successionem in-
seretur auribus posterorum. Sed quoniam corruptum
ac perdit tempus, seu per oblivionem, seu per mali-
tiam atque negligentiam; necessario accessi ad hanc
præsentem descriptionem, ne processu temporis obli-
vioni mandetur hic vir sanctus, et inquam,
H Porphyrius. Meminisse enim rerum recte et ex vir-
tute ab eo gestarum, sit iis, qui audiunt, opem fe-
rens medicamentum.

2 Est vero absurdum, tragicos poetas et alios
ejusmodi in rebus ridiculis et anilibus fabulis consu-
mere orationem; nos autem despiciere sanctos viros
et dignos, qui mandantur memorie, tradi oblivioni.
Quas non ergo dabo pœnas, si non scriptis tandem
vitam hujus viri pii, vitam, inquam, philosophicæ
magistræ, ejus qui est æmulatus vitam, quæ est in
coelo, et qui bella gessit et decertavit, non solum
adversus duces et defensores insani cultus simula-
crorum, sed etiam adversus universum populum,
plenum omni insaniam? Meminerat enim eorum, quæ
a beato Apostolo dicta sunt: Accipite armaturam
Dei, ut possitis resistere in die terribili, et omnibus
confectis stare. Hæc armatura indutus, ad certamina
descendit dictus Apostolus. Sed quamvis tales et
tautos haberet adversarios, qui Apostolo similem
decertationem habuit Porphyrius, ei tamen parem
victoriam est assecutus, et in media Gaza erexit
trophaeum, nempe in sancta Christi Ecclesia, quæ
fuerat ab eo comita. Præbuit autem ei victoriam,
non humana natura, sed mens quæ divinam attra-
hebat gratiam. Nam cum fuisset Christi amator
ardentissimus, omnia pati et facere sustinuit. Quam
multos bellorum impetus excepit hic ab adversariis?
C Quam multas sustinuit conspirationes et subsama-
tiones?

3 Sed quoniam de præclaro viro fieri non potest,
ut dicamus omnia, quæ sunt et multa, et multis vi-
dentur incredibilia, pauca exponam, quæ memini;
cum longo tempore cum eo habitaverim, et ex beata
illa et stupenda anima diuturnum fructum percepe-
rim, quæ jam versatur cum Angelis. Hunc ergo,
qui omne genus virtutis est sortitus, quis non jure
laudaverit? Atque scimus quidem, quod hujus viri
virtutem assequi nulla possit oratio: est tamen mihi
aggrediendum confidenti ejus sanctis precibus. Con-
scribam autem illius laudationem, non magnifica et
splendida oratione: neque enim verborum facundia
silet ornare vitam eorum, qui sunt hujusmodi,
sed virtus factorum, ipsam quoque magnificam effi-
cit dictionem. Ego itaque confidens sanctis dicti
Sancti precibus, ad hæc accedo descriptionem, per
ipsas a Domino Jesu Christo gratiam petens et opem,
ut possim qualicumque occasione narrare sancti viri
virtutem. Peto autem ab iis, qui hæc scripta legent,

ne diffidere velint iis, quæ dicuntur. Ipse enim fui
spectator viri virtutis, ut qui simul cum eo habitave-
rim, simul navigaverim, et simul cum eo sim af-
flictus usque ad ultimum diem ejus ex hac vita de-
cessus. Hinc vero mihi ducatur principium narra-
tionis.

CAPUT I.

*S. Porphyrii vita anachoretica, et privata in
morbis et peregrinationibus.*

Gaza est civitas Palestina in confinio Ægypti:
est autem non obscura, sed populo frequens et
clara civitas. Illo vero tempore in ea vixit ho-
minum insaniam in colendis idolis. Hujus accepit sa-
cerdotium, qui a nobis laudatur, Porphyrius: qui
patriam quidem habuit cœlestem Hierusalem, (nam
in eam fuit adscriptus) terrenam autem Thessaloni-
can. Erat vero ei genus insigne. Divinus enim amor
subiit relinquenti patriam et splendorem generis et
opes infinitas, et vitam amplectendi monasticam. Cum-
que navigasset Thessaloniam, venit in a Ægyptum.
Recta autem profectus in b Sreten: et paucis post
diebus dignatus venerando habitu. Et cum illic esset
versatus quinque annos cum sanctis Patribus, alius
divinus amor eum subiit adorandi sancta et vene-
randa Dei loca. Cumque illic fuisset et adorasset,
abiens in partes Jordanis, habitavit in spelunca.
Cum illic autem esset versatus quinque annos cum
multa afflictione, ex magna siccitate et inæqualitate
locorum illorum, incidit in magnum morbum. Videns
vero se adductum in extremum periculum, Dei pro-
videntia accersit quemdam ex suis notis, ut eum
duceret Hierosolyma. Morbus autem erat scirrhus
hepatis cum continua febre tenuissima. Hoc ergo
morbo invalescente, et assidue pungente intestina,
et corpore tabescente, ipse non cessabat quotidie
obire sancta loca, incurvatus, et non valens recto
corpore ingredi, sed innitens baculo.

5 Accidit autem illo tempore, ut ego ex Asia na-
vigarem ad adorandum loca veneranda. Cumque in
eis essen, diu ibi sum versatus, me alens operandi
manibus: callebam enim vulchre scribendi artem.
Adspiciens vero Sanctum continenter videntem ad
Christi resurrectionem, et ad alia oratoria, mirabar,
quod in tanta corporis imbecillitate, non dubitaret
se sic cruciare. Quodam autem die cum ei occurris-
sem in gradibus c Martyrii, quod fuerat conditum
a Constantino Imperatore, non valenti progredi ac-
currens, et ei manu meam porrigens, rogavi ipsum,
ut ei inmitteretur, et gradus ascenderet. Ille vero no-
lebat, dicens: Non est justum, ut ego, qui vado ad
petendam veniam peccatorum, nitar manui alterius.
Sed sine, frater, Deum videre meum laborem, ut
ineffabili sua clementia mei quoque miseretur. Hæc
ergo, et divina audiebat eloquia, ductoribus aures
adhibens, et mysticam mensam semper participans:
deinde revertebatur ad suum habitaculum, et quam-
nam quidem vitam ageret, erat manifestum. Mor-
bum enim adeo contemnebat, ut existimares ipsam
habere morbum in alieno corpore: Dei enim spes
ipsum eo levabat.

6 Hoc autem eum solum male habebat et morle-
bat, quod remansissent facultates, et non conven-
ienter ei, quod dicit Evangelium, vendite essent
et distribute pauperibus. Causa autem hujus im-
pedimenti fuit, quod essent ei fratres pueri, quando
excessit e patria. Hoc ergo agere ferens, petit a me,
qui jam ei eram familiaris, (ei enim ministrabam
propter ejus infirmitatem) ut navigarem Thessalo-
nicam, et dividerem facultates cum suis fratribus.
Et cum delisset mihi scriptum mandatum, et me
Domino commendasset, dimisit præbitis mihi mini-
mis

D
AUCTORE MARCO
DIAC. DISCIPULO,

Nascitur
S. Porphyrius
Thessalonica:

a
b
anachoretia de-
git quinque
annis in
Ægypto:
E

totidem in
Palestina:

eger misit
Hierosolymæ
sacra loca.

c

F

Math. 19. 21

patruum
amplissimum
misit Thessa-
lonicam Marco
accepti.

Res Gaze
Sanctorum
scriptæ poste-
riori sunt.

S. Porphyrius
fortia egit et
passus est.

Ephes 6 11

Auctor Vitam
certa scien-
tia fideliter
scripsit.

A alium quidem vellent Clerici, alium vero laici: erant enim revera inter Clericos quidam vite honestate ornati. Cum magna ergo esset confusio, et nihil deduceretur ad effectum, tandem visum est, ut quinque Clerici et totidem laici viri insignes irent ad Pontificem e Metropolitanum, et peterent ab eo Episcopum, quem ei revelasset Spiritus sanctus.

d vocatur Casarem:

12 Pontificatus autem munus tunc obibat d Joannes, qui ipse quoque erat vir probus et omni virtute ornatus. Cum ergo ad eum accessissent Gazæi, rogarunt ipsum, ut daret eis Pontificem, potentem opere et sermone resistere idololatriis. Quod cum audisset, statim indixit jejunium: et post tres dies revelavit ei Dominus de B. Porphyrio: et scribit epistolam ad S. Praylium Episcopum e Hierosolymorum, cujus fecimus antea mentionem, ut ad ipsum mitteret B. Porphyrium, propter quamdam Scripturæ quæstionem, quæ erat ab eo solvenda. Erat enim B. Porphyrius idoneus ad solvendum, quidquid erat difficile divinæ Scripturæ Spiritus sancti. Litteris beati Joannis credens pius Praylius, eum dimisit, jubens ne moraretur illic plus quam septem dies.

revellione cognoscit se fore Episcopum:

B 13 Cum autem audivisset B. Porphyrius vim eorum, quæ scripta fuerant a sanctissimo Joanne, primum quidem fuit conturbatus, postea vero dixit: Fiat voluntas Dei. Et cum illa vespere me accessisset, dicit mihi: Frater Marce, eamus et adoremus sancta loca et venerandam Crucem. Multum enim est præteritum temporis, donec sumus ea rursum adoraturi. Ego autem dixi: Cur sic dieis, Pater? Ille vero respondens, dixit: Præterita nocte vidi Servatorem dicentem mihi: Redde depositum, quod apud te deposui. Volo enim te conjungere uxori, humili quidem et abjectæ, sed præditæ bonis moribus. Tu autem accipiens, orna eam, ut obliviscatur prioris suæ mendicitatis. Nam etsi est abjecta et humilis, non est tamen aliena, sed mea soror germana. Tu vero cave, ne habens uxorem et domus curam gerens, ex injustitia aut violentia aut iniquitate congreges: nam et me ad iram provocabis, et eam molestia officies: hæc enim ei quoque displicent. Sis vero summa bono et prompto animo, et omnia tibi suppeditabuntur, unde non expectas. Hæc mihi significavit Dominus Christus nocte præterita, et timeo ne, dum volo expiare mea peccata, expiem etiam peccata aliorum multorum. Sed tamen Dei voluntati non licet repugnare.

C Cruce adorata proficitur Crucem:

14 Hæc cum dixisset, profectus est, et ego cum eo: et cum adorassemus sancta loca et venerandam Crucem, isque multum esset precatus et lacrymatus, reposuit in aurea theca venrandam et vivificantem crucem: et cum eam tuto clausisset, exiit, et vadens ad B. Praylium Episcopum, tradidit ei claves: et cum accepisset preces, et ab eo fuisset Deo commendatus, est egressus. Cum autem venissemus ad nostrum habitaculum, nos paramus: conductis vero tribus jumentis, et accepto viatico, egressi sumus. Viatica autem erant omnia, quæ idonei erant. Eramus vero quinque in via, ipse Beatus et ego, et duo agasones, et alius juvenis minister, nomine Barochas, quem quidem invenerat paulo ante Beatus abjectum in platea, et cum esset in extremo periculo, cumque accepit et collegit: et cum multa in eum expendisset, Dei auxilio eum sanum reddidit. Ab illo ergo tempore manebat apud ipsum, ei mecum serviens. De pio vero Barocha dicam procedente oratione. Illa autem die iter ingressi, sequenti venimus Casarem. Per totam autem civitatem dispersum fuit, eum advenisse: erat enim Beatus magni nominis, propterea quod amaret pauperes. Profecti vero sumus ad id, quod erat illic hospitium.

15 Cum autem audivisset B. Joannes Archiepi-

scopus, cursu ad nos accessit. Cumque se invicem salutassent et precati essent, paululum assederunt. Dixit autem ei Archiepiscopus: Surge frater propter Dominum et vescere mecum, ut cito surgamus ad vigiliam sanctæ Dominicæ: ingressi enim sumus vespere sabbato. Beatus vero Porphyrius rogavit eum, ut ei concederet vespere propter viam laborem. Dixit autem se post primum somnum surrecturum ad vigiliam. Cum autem non potuisset persuadere Episcopo, surgens Beatus, cum eo est profectus, me quoque accepto. Fratrem enim Barocham dimissimus in hospitio prope vestes: et ab eo invitati, cenavimus. Cum multa autem locuti fuissemus spiritualia, et parum dormissemus, surreximus ad vigiliam.

11 AUCTORE MARCO DIAC. DISCIPULO. EXSCRIPIT AB ARCHIEPISCOPO JOHANNES:

ordinatur Gazærum Episcopus:

16 Illa vero nocte accersit B. Joannes Gazæos, et dicit eis: Parati eritis ad exitum, hodie enim accipietis Sacerdotem, virum quem ostendit Dominus. Cum fuisset autem mane, rapientes B. Porphyrium, ordinarunt eum Episcopum Gazæ. Multum vero est lacrymatus, nec erat satietas ulla ejus lacrymarum. Dicebat enim se esse indignum talis sacerdotio. Vix tandem autem, cum Gazæi et qui illic Christiani inventi sunt, eum consolati essent, quievit. Cum autem fecissemus sanctum Dominicæ ministerium, rorsus invitati sumus, ad vescendum cum Archiepiscopo.

E

17 Jussit vero nobis quamprimum exire: cumque unum alium illic diem egissemus, exivimus: dormivimus autem f. Diospoli, et thinc, cum pernoctassemus, sero vespere ingressi sumus Gazam valde lassii et afflictii. Hæc autem fuit causa afflictionis. Prope Gazam pagi sunt in via, qui sunt deliti cultui simulacrorum. Eorum vero incolæ consulto totam viam straverant spinis et vallis, ut non possent aliqui transire. Effuderunt autem conum, et alii male olentibus fumis vaporarunt, ut nos fetore suffocaremur, et veniremus in periculum, ne visum amitteremus. Vix tandem conservati, circa horam nocturnam ingressi sumus civitatem. Hæc vero difficultas ac molestia Beato accidit suggestione demonis. Sed ut non agre ferebat, existimavit enim diabolum has parasse insidias, quod voluisset justum ab ejus ingressu avertere.

f proficiscens Gazam,

idololatorum insidiis impeditur:

18 Profecti autem sumus ad aedes Episcopi, quas adificaverat prius nominatus S. Ireonius Episcopus, simul cum sancta ecclesia, quæ vocatur Irenes: eam vero hoc nomen dicunt habere duobus modis. Dicitur enim Gazæi, quando capta fuit civitas ab g. Alexandro Macedone, quodam signo dato illic cessasse bellum, et ab illo tempore vocari locum Irenen, id est, pacem. Hunc locum cum invenissemus B. Ireonius coli a Gazæis, in eo construxit ecclesiam. Sive ergo propter ea, quæ prius dicta sunt, sive propter nomen conditoris, mansit sic appellata usque ad hodiernum diem. Illinc ergo profecti sumus ad minimas aedes episcopatus, ab ea edificatas.

Gazæ ad aedes Episcopi dicitur.

g

F

a Praylius, alio Prantius, et Parahyllus, Throphum dicitur, qui cum Hierosolymorum Episcopum statuit ab anno Theodosii Imperatoris undecimo, Christi 318. Quomodo ego putent an 303 ordinarè Presbyterum s. Porphyrium dubitatur. Quid u Patricecha Synodus persuasit s. Porphyrium, et pro unius molestia excusantem adgerit, ut sacras Ordines suscipere, et quomodo a Patriarcha sit consecratus, et tamen illa actio attribuitur? Quid si Praylius fuerit sanctorum locorum Episcopus Sacerdos hic dicitur? aut Chorepiscopus? Hic Chorepiscopus Patriarchæ Antiocheni seculo quinto fuisse quendam Melitum dicitur s. Januarii ad vitam s. Simonis Stylite pag. 263 num. 11. De Chorepiscopo Orientalium doctas univ. adversiones habet Petavius in Epiphaniæ de heresibus num. 1. Baronius ad an. 308 num. 97 de huc Porphyrii ordinatione agens ista scribit. A Cyrillo licet errore Praylius scribitur ejus Ecclæ Episcopo Sacerdos invitatus creatus. Quæ inde margini tertio edidit Surtanus sunt abscripti. Verum e mente Baronii locus saltem in corrigendus esset, ut n Joanne, quem in Cyrillo an. 306 rita sancto ante statuerent successores, diceretur Sacerdos creatus, quem sub Arendio Imperatore asservit Episcopum creatum, quod triennio post contigit. Ad conjecturam de Chorepiscopatu Praylii potius ex hoc loco confirmatur. — In Colitur s. Ireonius 16 Decemb. etiam Murigrol. Romano adscriptum. — Casarez Palestina ad mare mediterraneum

Praylius Episc. Hierosolym

an aute Chor-episcopus?

A mediterraneum, quæ erat prima Metropolitana, illique adheret Gaza. — d S. Hieronymus de Ecclis. Scripturis refert Episcopos Cæsariæ cap. 113 Euzolam sub Theodosio seniore pulsam, et Gelasium ejus successorem cap. 130, cui Johannes successit: post quem fuit Eulogius, qui an. 315 Inconstantiana synodo præcedit. — e Hæc vix postea videtur per quamdam multiplicationem adjecta: aut potius ista omissa, sanctorum locorum, quæ supra habentur. — f Hieropolis, olim Lydda, vel Lyda, sepulchro S. Grægorii nobilis, ut dicitur 19 Febr. in Vita S. Theonis pag. 111 num. 13 et 131. — g Gazam ab Alexandro Magno captam eversamque referunt Curtius lib. 4, Arrianus lib. 3 Josephus lib. 2 Antiq. Judææ, cap. 8, quod factum censet Salicrus tomo 5. Histor. Eccl. antiqui testamenti mundi 372, ante Christum natum 331, Duræ Regis Persarum 7, Alexandri 5.

CAPUT III.

Pluvia impetrata precibus S. Porphyrii. Barocha vulnus inflictum.

Accidit autem, ut illo anno esset a siccitas et defectus pluvie. Cives vero omnes id ascribebant ingressui B. Porphyrii, dicentes: Nobis responsum dedit b Marna, fore ut Porphyrius esset auctor malorum civitati. Cum autem pergeret Deus non pluvie primo mense, qui ab eis vocatur c Dios, deinde etiam secundo, qui dicitur Epillos, omnes affligebatur. Congregati autem idololatæ in Marnæ, multa sacrificia et multas preces faciebant ea de causa. Dicebant enim, Marnam esse dominum imbrum: Marnam vero dicunt esse Jovem. Cum autem perseverassent septem dies, hymnos dicentes, et egredientes extra civitatem in locum, qui vocatur orationis, animum despondentes, reversi sunt ad sua opera, nulla re effecta. His sic factis, congregati Christiani cum viris et feminis et pueris, numero dicentis et octoginta, rogarunt S. Porphyrium, ut cum eis egrederetur et precaretur, ut dimitteretur pluvia, jam enim erat hinc, eoque magis, quod Beati ingressui adscriberent siccitatem.

20 Persuasus autem Sanctus, cum edixisset jejunium, jussit omnes vespere congregari in sancta ecclesia, ut illic vigiliis peragerent. Foribus vero tota nocte triginta preces et totidem genuflexiones, præter choros et lectiones. Cum fuisset autem mane, accepto signo venerande Crucis, quod nos præcedebat, egressi sumus cum hymnis ad antiquam ecclesiam, que est a parte occidentali civitatis, quam nunc viderimus sanctissimum et beatissimum d Asclepium Episcopum, qui multas sustinuit afflictiones pro fide orthodoxa: ejus vita et facta scripta sunt in paradiso deliciarum. Cum ergo fuissimus in dieta ecclesia, illic quoque fidimus totidem preces: et illic egressi, vivimus in sanctum martirium gloriosæ Martyris et Timothei, in quo repositæ sunt etiam aliqua reliquia Micris Martyris et Theæ, que reposita est in numerum Confessionum. Cunque illic levissemus totidem preces et genuflexiones, reversi sumus in civitatem, factis tribus precibus et tribus genuflexionibus. Cum autem fuissimus circa civitatem, invenimus eum clausum: erat vero hora nona. Idololatæ enim hæc fecerunt, volentes dissipare populum, ne perfecteremus supplicationes. Cum autem venissemus duas horas ante portam, et nemo esset qui aperiret, videns Deus populi potentiam fletusque et ineffabiles lacrymas, maxime sancti viri, motus misericordia, quomodo tempore magis Elie Propheta, movet ventum Austrum, et nubes tegitur celum, et incipunt fieri fulgura et tonitrua, simul atque sol aridissos, et deridit multus imber, ut existimarentur non gutto sed granulo e cælo deijci. Nos autem pro magno gaudio propemodum non sensimus: eramus enim invicem complexi.

21 Quidam vero Gentiles cum adspexissent miracula que Deus nobis fecerat, et credidissent, nobis portum aperuerunt, et commixti sunt nobiscum, clamantes: Christus solus Deus: ipse solus vivit. Con-

venerunt autem nobiscum in sanctam ecclesiam, et illinc Beatus eos dimisit in pace, Christi signatos signaculo. Erant vero viri numero centum viginti septem, et femine xxxv et infantes xiii, ex quibus erant puella quinque. Nos autem cum fecissemus perfectam gratiarum actionem, recessimus unusquisque domum cum gaudio et pace. Tanta autem pluvia descendit illa nocte et altero die, ut omnes timerent, ne domus corruerent, ex quibus erant plurimæ constructæ ex lateribus. Pluit vero Dominus noster Jesus Christus assidue, ab octavo Lydenæi usque ad decimum, est autem apud eos Lydenæus, apud Romanos Jannuaris. Præcedunt autem quinque diebus eorum menses Romanos. Undecimo vero die peregrinus diem f Theophaniorum Domini Jesu Christi, cum gaudio laudantes et gratias ei agentes propter omnia, que nobis fecit ejus benignitas. Accesserunt autem gregi Christi eodem anno, præter illos cxxxv, alii quoque cv. Alii vero idololatæ non cessabant insidiari Beato et reliquis Christianis. Quando enim ei Præses obtingebat Gentilis, cum vel pecuniis corruptum, vel etiam per impiam eorum religionem persuasum, inducebant, ut vexaret Christianos: et ab eo tempore B. Porphyrio non levis eveniebat afflictio. Assidue ergo noctu et diu rogabat benignum et clementem Deum ut eos ab errore converteret ad suam veritatem.

22 Quoniam autem superius memini B. Barochæ, de ipso narrata reliqua. Hæbat is zelum divinum, ut si quis alius: multa enim gravia sustinuit ab idololatris. Cum enim ivisset ipse aliquando in vicum propter g canonem Ecclesiasticum, non procul a civitate (erat autem is, qui canonem debebat, idololatæ) cum ab eo canon exigeretur, isque rem vellet protrahere et differre, et ex eo nata esset inter eos contentio; accessit impius agricola quosdam ejus pagi ei similes, et incipiunt verberare clavibus B. Barocham, et portantes eum semimortuum, projecerunt extra pagum in solitudinem: illic vero jacebat multys et nullo sensu præditus. Alio autem die, Dei benignitate, transit per illum locum Cornelius Diaconus, cum aliis duobus Christianis: et cum invenissent piæm Barocham, et eum agnovissent, importarunt in civitatem.

23 Cum vero idololatæ eum vidissent portari, arbitrati esse mortuum, conversi sunt in h furorem, propterea quod existimabant esse abominandum, mortuum fore in civitatem: et cum eum vi eripuisent ab humeris eorum, qui ipsum portabant, incipiunt verberare piæm Cornelium Diaconum, et duos Christianos, et ligato pede B. Barochæ, trahabant eum. Interim autem renuanciant quidam fratres beato Episcopo. Is vero conturbatus, ne accessit, et alios tres fratres, qui sunt inventi apud ipsum, et dicit noli. Confidentes currite, o fratres: est enim tempus martyrii. Postquam autem pervenimus ad locum, ubi ligarant Beatum, concurrunt populus: et alii quidem sanctissimum Episcopum afflicebant contumeliis, alii vero videntes ejus tolerantiam, et quod, cum contumeliis afficeretur, non irascitur, sed rogabat mansuetudine dicens, ne sic probris et contumeliis afficerent corpus, quod est obnoxium iisdem afflictionibus; sunt nostrarum partium, et in se invicem convertuntur ad plagas usque. Nos autem cum multam vidissemus confusionem, portantes piæm Barocham, discessimus in sanctam ecclesiam.

24 Postquam vero vidimus eum adhuc spirantem, ejus curam gessimus. Pro eo autem fundebantur per totam vesperam et noctem intensa preces: omnes enim fratres convenerunt. Sanctus vero Episcopus non cessabat lacrymari, et Deum pro ipso rogare: sciebat enim qualis esset divinus ejus zelus. Cum autem

a Pluviam idolo latæ frustra a Marna idolo expetunt:

b

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

aa

ab

ac

ad

ae

af

ag

ah

ai

aj

ak

al

am

alios 108 eodem anno

g

g Barochas a rusticis idololatris plagis excipitur:

h mortuus creditur exipitur e Christianorum manibus:

i mansuetudinis S. Porphyrii donatus:

portatur in templum,

S. Porphyrius videlicet jejunium et vigiliis:

ordinaat supplicacionem ad varia tempora:

impetrat pluviam:

conversit 127,

f

g

g

h

f

portatur in templum,

A autem vidisset Deus lacrymas sancti Pontificis et preces populi, (eum enim numerabant secundum Phinees adversus idololatrias) acceleravit suam misericordiam, et illa nocte aperit oculos ejus, et incipit loqui, et petere dari sibi potum. Ego autem, qui ei assidebam, statim cucurri, ut renunciearem beato Episcopo : prae magno enim gaudio oblitus sum dare ei potum, et mihi id accidit, quod ancillas tempore B. Petri, quando audita ejus voce, prae gaudio non apernit ostium : sed eum dimittens, primum annu- ciavit his, qui erant domi : tale quid ego quoque sum passus. Cum id autem beatus audivisset Episco- pus, non fuit victus ab amici affectione, sed perse- verabat in precibus. Nos vero cum intellexissemus ejus firmitatem et constantiam, eum mittentes, re- cessimus ego et pius Cornelius Niacensis, assidebat enim mecum B. Barochae. Postquam autem implevit preces et omnem consequentiam sanctissimus Episco- pus, ipse quoque nobiscum sedens, interrogavit pi- um Barocham, quemadmodum id esset passus ab initio. Ipse vero narravit nobis omnia.

23 Dum nos autem consultarem quid esset faciendum, fit mane : et ecce Defensor populi cum Irenarchis, et duobus primoribus, Timotheo et Epi- phaneo, et aliis multis, venientes incipiunt clamare et tumultuari, dicentes : Cur intulistis mortuum in civitatem, cum patriae leges hoc prohibeant? Interim autem contumelia quoque afficiebant beatum Episco- pum. Nos vero eum tumultum audivissemus, egressi sumus : et cum nos vidissent, coperunt me ver- berare, et pius Cornelium Niacensem. Cum autem eos, qui erant ex populo, vocassemus in testimonium, sanctissimus Episcopus os nobis obstruebat, immu- quemque rogans et admonens, ne irascerentur tam inconsiderate. Illi vero impii, quo magis rogabantur, eo magis furebant, et virum sanctum afficiebant contumelia. Cum igitur pergerent tumultuari, confir- matur et corroboratur pius Barochas, et impletur divino zelo, surgitque et arripit fustem, et incipit ver- berare eos, qui incidebant : et eos invadunt metus, et incipiunt cadere unus super alium fugientes, eosque est persecutus ut que ad id, quod tunc erat Mar- neiium, revertiturque cum magna victoria novus nos- ter Sampson, stratis ipse quoque mille obhengenis. Ab illo ergo tempore ipsum timeant idololatrae, et nec ejus quidem nomen audire poterunt. Brevi autem post tempore dignati sumus ordine diaconatus ego et pius Barochas. Ego quidem plane indignus, qui eum assequer : ille vero meritissimo jure id asse- cutus.

C a th hieronim in siccitatem timent Palaestina et Aegypti impen- dentem sterilitatem. Hinc illa benedictio est apud Isaiam 32. 20. Beati qui seminabis super omnes aquas, manabiles pedem hominis et asini. — In De Mariae Dea, qui Jupiter est, et Mariae virginis supra. — Tres primae litterae in mensis hoc referuntur. Sicut, A, M, M, M, M, Lullius litteris expressi, His, alius Dins, Epileos, melius Appellatus, et Lydenicus, fuit in Lydenum Audenaus. Respondent mensibus Aegyptiacis Martium a XXIII Octobris, Chiac a XXIII Novembri, et Tullio a XXIII Decembri. De urase Bystra, quo S. Porphyrius abiit, supra actum — Id Aselepus, sive Aselepius, sub Constantino Imperatore Sede tuzensi pulsus, Romam ad Julium Papam confugit : qui Scythas pulsi eodem tempore revertunt SS. Athanasius et Paulus Pabroa- cha, ille Alexandrinus, hic Constantinopolitanus, et Episcopo Marcellus Ancyranus, et Lucius, sive Lucretius, Hieronymus Italicus. Haec Socrates lib. 2. hist. lxxl. cap. 11, Sozomenus lib. 3. cap. 7. Plerique in eodem anno exstiterunt, interfuerunt Concilio Sardi- censi an. 357, et Aselepius adversariorum eorumque persequere potestatis est innocens declaratus. Theodoretus lib. 2. cap. 8, Sozomenus lib. 3. cap. 9 et epistula Julii Papae apud Sozomenum lib. 2. cap. 18. — Videtur Theophilus Duronus in Macarionum ob filium Christum post datus cruciatus in ignem conjecit inhi- carum, cui ad 13 Diocletianus adjuvante in Martyrologio Boniano SS. Memris et Thien, tanta passio quod confectus hujus loci con- firmat. — C. Nos jam videtur festum Epiphaniae vacuissimum, quod celebratur a Januario. — In mensis mensis videtur : Ita videtur ad Arcadius Imp. Perthius eum in verigildibus. Geare in Mensis mensis. — In Constantinum Gazorum in Christianus favorem describit Sozomenus lib. 5. cap. 8, in eade. Martyribus videtur, et cap. 11 et 14 in praesentibus S. Hieronymus, quod etiam in hujus Vita 21 Octobris observat S. Hieronymus. Plura de eorum crudelitate supra diximus. His majoribus vident in Gazorum progeniti.

CAPUT IV.
 Edicto Imperatoris templa idolorum clausa.
 Puerpera ope S. Porphyrii adjuta. Con-
 versio infidelium.

V idens autem sanctus Pater noster Porphyrius nefaria, quae quotidie fiebant ab idololatriis, statuit me mittere Bysantium, ut peterem ab Imperatoribus, ut diruerentur templi simulacrorum : Gazae enim adhuc maxime celebrabatur, quod vocatur Mar- neiium. Et scriptis litteris ad sanctissimum Episco- pum Constantinopolitanum, ejus laus et gloria me- moratur ab omnibus, navigavimus, et spatio viginti dierum eo pervenimus : et rehlitis litteris a B. Joan- ni, ore eum omnia docui. Cum primum autem audi- visset, id significavit b Eutropio Cubiculario, qui tunc erat assiduus apud Imperatorem Arcadium. Cumque ei legisset epistolas beati Episcopi, et peti-isset ab eo, ut concurreret cum litteris ; acceptis ab eo promissis, exiit, et dixit mihi. Quietum animo esto, o fili. Spero enim in Dominum Christum, quod suam, sicut solet, sit facturus misericordiam. Ego vero non cessabam quotidie eum admonere : ille autem mittebat et instabat Eutropio. Septem vero post die- bus pronunciatu edictum Imperatoris, ut clande- rentur simulacra Gazaeorum civitatis, et ne consu- lerentur amplius. Traditur autem hic jussus in ianuis ejusdem Hilarii, hominis r subadjubae Magistri.

27 Ego vero tribus post diebus egressus sum By- zantio, et spatio decem dierum perveni in civitatem Gazaeorum, septem diebus preveniens Hilarium. In- veni autem sanctissimum Porphyrium egrotantem. Postquam vero ei tradidi responsam beatissimi Joan- nis Episcopi Constantinopolitani, et id legit, laetitia affectus convuluit a febre. Dicebat autem se in mor- bum incidisse ex multa afflictione idololatrarum. Septem vero post diebus venit dictus Hilarius, habens dios d commentarienses Consulatus, et multos ab- jutores ex Azoto et Aesalona, et omnes ministros pu- blicos. Statim autem comprehendit tres primores, et accepta ab eis satisfactione, ostendit eis divinum edictum, quod jubebat, ut clauderentur idolorum templa Gazae civitatis, et eversis omnibus, quae erant in eis, simulacris, ea clausit. Maria vero simula- crum sicut latenter consili, pro e plurimis acceptis pecuniis. Rursus autem faciebant, ut solebant, ido- lolatra nefaria.

28 Contigit vero aliud fieri miraculum, quod mul- tos provocavit, ut venirent ad cognitionem veritatis. F Dens enim, ut qui sit clemens et misericors, seip per occasionem convertere genus hominum ad hanc suam, quae mente percipitur. Fuit autem eju- modi id quod accidit. Mulier quaedam clara in civitate, no- mine Elia, cum esset paritura, incidit in magnum periculum. Fuit autem haec causa periculi. Fetus ejus non exibat secundum naturam, sed conversus erat ad id, quod est praeter naturam, et cum manum emisisset, non poterat reliquum corpus edu- ci : erat enim obliquum in utero, nec poterant obstri- trices id deducere ad id, quod est secundum natu- ram. Cruciabatur vero in inter dolore ineffabili, for- tum tunc impellentibus ad exitum doloribus. Fuit autem majus dolorum incrementum, cum successis- set primo secundus dies, et similiter tertius dies majorem dolorem attulisset, quam secundus. Creve- runt autem dolores usque ad septem dies, semper additamentum malo accipiente. Quinetiam voluerunt melius ejus furtum exsecare : sed cum viderent eis virtutem cecidisse, omnem spem plane abiecerunt. Ejus ergo parentes et maritus eju Heros, cum es- sent daemonum dediti superstitioni, pro ea quotidie facebant

Actol. 11. 13

Idololatrae ob- corpus mortui crediti tumul- tuantes egypti spectet et fopit.

Barochas et Riticus misse. rando Dea teni.

Mores Gazaro- rum.

Aselepius Episc. Gizeu- s.

SS. Timotheus, Memris, Thien.

Martyribus Gea 24.

D

u

b

Arcadii Imp. rescriptum contra idola impetratur. B

c

d

Hieroni avarti- tu edictum arcadii factu- ma.

Puerperam inversa fetu periclitantem

A retrocessit, dans priorem locum beatissimis Episcopis, dicens : Decet vos Sacerdotes habere priorem locum : me autem humilem et abjectam, et qui ordinationem non sum assecutus, posteriore. Tunc cognovimus sanctissimum Procopium esse perspicendi potestate et predictum. Cum enim nos nunquam adspexisset, neque de nobis audivisset, cognovit per spiritum eos esse Episcopos, beatissimos, inquam, Joannem et Porphyrium, et ideo eos affectu honore dicendi preces priori loco. Deinde post preces sedimus et cum esset nobis locutus multa anime utilia, rogavit caussam susceptæ itineris molestiæ. Beatus vero Porphyrius ei omnia narravit de Gazetis, quantus sit eorum furor in colendis simulacris, et quam multa mala ab eis putantur Christiani : et quod ea de causa ascendunt, ut rogent Imperatores, ut evertantur templa idolorum.

36 Cum autem audivisset S. Procopius anachoreta, dixit : Domine Jesu Christe, converte tuos fauulos a fraude diabolica ad fidem illuminatam. Deinde dicit sanctissimis Episcopis : Ne sitis anxii animo, o Patres : Deus enim qui novit zelum vestræ fidei, iter vobis diriget, et dabit omnia, quæ sunt vobis cordi. Agite ergo, ea vobis dabo monita, quæ Deus revelavit meæ humilitati. Primum convenite sanctissimum Episcopum Joannem, et cum eo preces ad Deum fundite, et ei rem exponite : et ipse est vobis consulturus ea, quæ ipsi revelavit Dominus. Non potest enim loqui in palatio, quoniam ei irascitur Imperatrix Eudoxia. Ipse ergo vos commendabit Amantio Cubiculario Domini, viro pio et qui habet in honore Sacerdotes : ipse vos introducet ad Imperatricem, et quando ad eam ingressi fueritis, vos est benigne exceptura. Exponite ergo ei rem universam, et jubete eam valere, et exite. In secundo autem ad eam ingressu, postquam vos eam hujus rei admoneritis, dicite ei : Speramus in Christum filium Dei, quod si rei præsentis studueris, est tibi daturus filium masculinum. Cum hoc autem audierit, est læta futura, est enim prægnans, et hæc est mensis nonus, ex quo concepit : et est factura omnia, ut rem vobis reddat effectam Deo annuente.

37 Nos autem cum audivissemus quod dixerat vir sanctus, et credidissemus iis, quæ fuerat locutus et ipse nos Deo commendasset, egressi sumus : et solventes illo die, navigavimus : et post alios decem dies pervenimus Byzantium : et accepto hospitio, die sequenti vivimus ad sanctissimum Archiepiscopum Joannem. Cum vero cognovisset quoniam essemus, nos accepit magno honore et observantia. Nos autem rogavit, quam de causa hunc viam laborem sustinimus, et ei narravimus : et cum cognovisset, recordatus est nos longo ante tempore hoc rogasse litteris : et cum me agnovisset, benigne est complexus. Rogavit vero nos, ne angamur animo, sed spem habeamus in Dei misericordia. Dixit autem nobis : Ego quidem non possum loqui cum Imperatore, cum enim in me irritavit Imperatrix, quoniam eam reprehendi propter possessionem, quam cum concupisisset, eripuit. Et mihi quidem non est hoc curæ, quod irascantur. Seipsum enim læserunt, non me. Nam et si lædant meum corpus, animæ multo magis proderunt, hoc tamen relinquamus Dei misericordie. De nostro autem elicto, si videatur Domino, eras accersam Eunuchum Amantium, qui est Eunuchus Imperatricis, et multum potest apud eam, et est vere Dei servus, et ei rem exponam, et est magnum studium adhibiturus Deo annuente. Nos vero, cum ille sic nobis promississet, et nos Deo commendasset, vivimus in nostrum hospitium.

38 Die autem sequenti, vivimus ad Sanctum, et invenimus apud eum Cubicularium Amantium : rei

enim nostræ curam gesserat, et eo accersito, de re nostra eum docuerat. Postquam autem ingressi sumus et cognovit Amantius nos esse eos, de quibus cum ipso fuerat locutus, surgens adoravit sanctissimos Episcopos, facie inclinata in terram. Illi vero cum cognovissent quisnam esset, eum sunt complexi et osculati. Porro autem eis quoque jussit sanctissimus Episcopus Joannes ore proprio Cubicularium docere de re sua. Sanctissimus autem Porphyrius ei omnia narravit de idololatriis, quemadmodum habere et confidenter faciunt res nefarias : et quemadmodum affligunt et vexant Christianos. Ille vero audiens flevit, et impletur zelo divino, et dicit eis : Ne sitis anxii, Patres. Dominus enim Christus est defensurus suam religionem. Orate ergo vos, et ego loquar cum Augusta, et spero in Deum universorum, fore ut consuetam suam faciat misericordiam. Die autem crastina vos ad eam introducam, et ipsa ore vestro a vobis docebitur, quæ vultis : invenietis vero eam a me prius instructam. Cum hæc autem dixisset, nobis valere jussis recessit. Nos quoque, cum multa spiritalia locuti essemus cum sanctissimo Archiepiscopo Joanne, isque nos Deo commendasset, recessimus.

a Periti, ejus dies 23 apud Gazas incidit in 17 Februarii, ut apud Egyptios Barmalith. Non autem substituentis Februarii nisi ex Breviario ad marginem Soriani tertie editionis factum. — b Die 27 Febr. — c Breviario addit occulta. — d Die 9 Martii : ac 10 factum colloquium cum S. Chrysostomo, die 11 cum Amantio cubiculario. — e De zelo S. Chrysostomi ut idola in Phoenice deprecarentur agit Theodoros lib. 5 Hist. Eccl. cap. 29. — f Intelligitur ager seu vinea vidua Theognosti vi ab Imperatrice ablata : de qua re omnes Vita S. Chrysostomi scriptores agunt.

CAPUT VI.

Benignum colloquium S. Porphyrii cum Imperatrice. Nativitas Theodosii junioris.

Die vero a sequenti nos accersit Cubicularius Amantius per duos Decanos, ut iremus in palatium : et surgentes, properare vivimus : invenimus autem ipsam nos expectantem, qui accepit duos Episcopos, et eos introduxit ad Augustam Eudoxiam. Postquam vero eos adspexit, prior salutavit, dicens : Benedicite Patres. Illi autem eam adoraverunt. Sedebat vero super auream lectum, et dicit eis : Ignoscite mihi, Sacerdotes Christi, propter ventris quæ me premit necessitatem. Debebam enim in vestibulo occurrere vestræ sanctitati : sed propter Dominum orate pro me, ut quod est in utero, in lucem edam cum Dei benignitate. Sanctissimi autem Episcopi admirati tantam ejus demissionem, dixerunt : Qui benedixit uterum Saræ et Rebecce et Elisabeth, benedicat et vivificet id, quod est in tua ventre.

40 Postquam vero locuti sunt alia quoque verba spiritalia, dicit : Scio cur hunc viam laborem susceperitis : me enim prius dormit Amantius Eunuchus. Quod si vos quoque me vultis docere, jubete Patres. Jussi autem, docuerunt omnia quæ pertinebant ad idololatrias, quemadmodum secure faciebant res impias, et quemadmodum sua potentia opprimebant Christianos, non sientes eos obire illum officium publicum, neque sua prædia valere, ex quibus vectigalia publica pendunt Imperatorie potentie. Cum hæc audivisset Imperatrix, dixit : Ne sitis anxii, Patres : spero enim in Dominum Christum filium Dei, fore ut per unum Imperatori ea facere, quæ decet vestram sanctam fidem, et vos hinc dimittat compotes desiderii. Abite ergo et vos reficite, estis enim defatigati, et orate, ut Deus opera ferat meæ petitioni. Cum hæc autem dixisset, jussit afferri pecunias : et cum accepisset circa tres pugillos, dedit sanctissimus Episcopus, dicens : Hæc interim accipite ad expensas. Episcopo vero his acceptis, cum multum et benedixissent, exierunt. Exeuntes autem, magnam pecuniæ partem distribuerunt Decanis, qui

D
AUCTORUM MARCO
DIA. DISCIPULO.

accipiant
Amantium,
Cubicularium
Imperatricis
procuratorem
negotiorum.

E

Eudoxia benedixit
Episcopos :

F

verum optam
addicit :

dat elemoniam :

D
AUCTORE MARCO
DIAC. DISCIPULO.

A variatam multiplici et diverso genere vestium. Non est autem mearum virum dicere splendorem illius ornatus, sed illorum, qui sunt in dicendo exercitati: ego vero transibo ad præsentem veram conscriptionem. Baptizato juniore Theodosio, et ab ecclesia egresso in palatium, licebat rursus intueri virtutem eorum, qui præerant multitudini, et vestem eorum refulgentem: erant enim omnes candidati, ut existimaretur multitudo esse nive repleta. Præcedebant autem Patricii, Illustres, et omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes cereos, ut putarentur astra cerni in terra. Erat vero prope infantem qui portabatur, ipse quoque Imperator Arcadius, vultum habens hilarem et nitidum magis quam ea, quam gestabat, purpura. Unus autem ex Proceribus portabat puerum in splendida veste. Nos vero admirati sumus, videntes tantam gloriam. Dicit autem nobis S. Porphyrius: Si ea, quæ paulo post evanescent, tantam habent gloriam; quanto magis cælestia, quæ sunt parata Sanctis, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt? Stetimus autem nos in vestibulo sanctæ ecclesiæ, habentes etiam chartam supplicationis.

proceribus
candidatis por-
tantibus ce-
reos:

48 Postquam vero fuit egressus a baptimate, exclamavimus dicentes: Rogamus tuam pietatem, chartam quoque porrigenes. Cum autem adspexisset is, qui gestabat puerum, et cognoscebat rem nostram, (eam enim prius didicerat a Domina) jussit chartam ei accipi: et cum accepisset, constitit. Jussit autem fieri silentium, et cum solvisset, legit partem: et cum involvisset, subiecit manum capiti infantis: et cum id inclinasset, clamavit coram omnibus: Jussit ejus potentia ea fieri, quæ sunt in supplicatione. Omnes autem eum adspexissent, sunt admirati: et adorabant Imperatorem, eum beatum pronunciantes, quod dignus esset habitus, qui videret in vita filium imperantem: exultabat autem audiens. Imperatrici quoque Eudoxiæ fuit annunciatum, quod factum fuerat propter suum filium. Letata est autem, et genibus flexis Deo egit gratias.

Episcopi offerunt libellum supplicem Theodosio infantis.

49 Ingresso vero infante in palatium, ei occurrit Domina, et eum accepit et osculata est: et eum portans, ipsum quoque salutavit Imperatorem, dicens: Beatus es, Domine, propter ea, quæ viderunt oculi tui in vita tua, et Imperator letabatur audiens. Cum autem Imperatrix eum vidisset hilarem, dixit: Si videtur, sciamus quidnam continet supplicatio: ut omnino fiant, quæ in ea continentur. Imperator vero jussit legi chartam: et postquam lecta fuit, dixit: Gravis quidem est petitio, sed gravior est recusatio, quoniam hæc est prima jussio nostri filii. Dicit autem ei Domina: Non solum prima jussio, sed etiam in hoc sancto habitu et pietatis gratia supplicatio, et petita a viris sanctis. Vix tandem annuit Imperator, cum Domina valde ei instaret. Hæc omnia renunciavit nobis pius Amantius.

obtinere quæ petierant:

50 Die autem cæquenti nos accersit Imperatrix: et eum de more prior salutasset sanctos Episcopos, jussit sedere, et dixit eis: Vestris precibus concessit mihi Deus rem vestram, idque factum fuit ejus auxilio, vidistis autem, quam via et ratione sumusa. Sed si videtur, crastino die accersam Quæstorem, et coram vobis jubebo, ut convenienter ei, quod continet supplicatio, fiat rescriptum divinum ex nomine duorum Imperatorum: et ut semel dicam, faciat omnia quæ consequuntur. Episcopi autem, his auditis, vi multum benedixerunt, et ejus filio, et Imperatori. Cumque multa alia disseverissent animæ utilia, postquam valelixissent, exierunt. Die vero dæquenti accersit Quæstorem et nos. Dicit autem ei: Accipere hæc chartam, et convenienter ei, quod in ea continetur, divinum rescriptum manda litteris. Quæstor vero accepta charta, divinum rescriptum

d
fit rescriptum

dictavit celeriter nobis præsentibus. Ei autem suggestimus, ut Duces et consulares et res eorum deputaret ad fereudam nobis opem.

51 Postquam vero perfectum fuit divinum rescriptum et subscriptum, rogavimus Dominam, ut hoc negotium mandaretur alicui viro illustri. Jussit autem Amantio querere virum bono zelo præditum Christianum, cui hoc negotium deberet committi. Multi enim ex his, qui tunc erant in dignitatibus, simulate habebant fidem, de quibus sumpsit penas Divina justitia. Cum enim rescivissent Imperatores, eos non recte se habere circa fidem intemeratam, eos privarunt suis dignitatibus, eosque et in corpore punierunt, et mulctarunt pecuniis: hæc autem facta fuerunt antea. Quocirca jussit Augusta negotium nostrum committi viro orthodoxo. Commissum vero fuit cuidam, nomine e Cynegio ex consistorio, qui fuit vir admirabilis et fide fervens. Eo autem accersito, jussit Augusta, ut omnia idola usque ad solum everteret, et igni traderet. Porro ei quoque manu sua dedit pecunias, dicens: Accipe ad sumptus, et nihil capias a sanctissimis Episcopis. Cum talia autem mandata accepisset a Domina, egressus est promptior et alacrior.

executio committitur Cynegio:

52 Cum transegissemus vero reliquum hyemis, et fecissemus sanctos dies festos / Paschales et diem Resurrectionis, parabamus nos ad navigandum. Rogavimus autem admirabilem Amantium, ut id significaret Domina, ut eam juberemus valere. Ille vero cum hoc audiisset, fuit magno dolore affectus, propterea quod nos essemus navigaturi: nos enim tantum dilexit, ut ipse rogaret Dominam, ut eum dimitteret ad orandum in sanctis et venerandis locis. Timebat autem Domina eum dimittere. ne, si illuc iret, fieret monachus, et ibi maneret. Sciebat siquidem viri vitam: erat enim revera nulli culpæ affinis, multas præbens elemosynas, et perpetuo jejunans, et multos hospitio accipiens et concurrentis ad pios usus. Hactenus quidem de pio Amantio. Domina vero de nobis significavit, et ingressi sumus ad eam, et dicit sanctissimis Episcopis: Quando Deo volente navigabitis? Illi autem dixerunt: Propterea sumus ingressi, ut juberemus tuam valere potentiam. Illa autem dixit: Recordamini semper mei, et mei filii.

E
paranti discessionem:

53 Jussit vero protinus afferri pecunias. Quæ cum fuissent allatae, dixit Domino meo Episcopo Porphyrio: Accipe Pater hæc g ducenta... et ædifica, quam sum pollicitus, ecclesiam in medio Gazæ: et significa mihi, si opus habueris pluribus pecuniis, et eas statim mittam. Construe etiam xenodochium, ut excipias fratres, qui veniunt in tuam civitatem, et tribus diebus eis sumptum præbeas. Dedit autem sanctissimo quoque Joanni aureos mille, et vasa pretiosa utrisque. Ad sumptus vero dedit utrisque ad centum aureos. Obtinuit autem prædictus sanctissimus Joannes Episcopus Casaræ, quæcumque voluit privilegiatione suæ ecclesiæ. Cumque precati essent, et multum benedixissent Dominae et ejus filio et Imperatori, exierunt.

F
donantur maximis sumeribus ab Eudoxia

54 Rogarunt etiam, ut ingrederentur ad Imperatorem. Imperator autem eos interrogavit, an essent omnino expediti, et an Augusta eis aliqua donasset. Ipsi vero dixerunt: Sumus omnino expediti a sospite vestra pietate, et pia vestra conjuge, et a filio vestro, quem Deus custodiat, fueruntque multa et magna nobis donata. Statim autem jussit etiam Imperator Praefectis, eis dare ex pulchris vectigalibus Palestinae circa viginti libras auri. Doluit autem ipse quoque pro sumptibus circiter unum pugillum, qui inventus est continere circiter nummos quinquaginta. Cum vero ei quoque multum benedixissent, sunt egressi. Eginus autem in civitate alios tres dies, donec accepimus legationem quadraginta libra-

et Arcadio

rum,

Arum, et post tres dies navem ascendentes, navigavimus Gazam, vicesimo tertio Xanthici, qui est apud Romanos h octavus decimus Aprilis. Præclarissimus vero post nos egressus est Cynegius, usus publico navigio.

AUCTORE MARCO DIAC. DISC. PULO. DISCE TUM 18 Aprilis.

Cynegius

Pascha Alexandrinum anni 401.

Centenarium.

o Forsan circa diem 1 Aprilis. h Inauguravit. — c Die 5 Aprilis. — d Die 6 Aprilis Sabbato ante Dominicum Paschuarum, aut forsam citius hæc annua contigerunt. — e Basilium ad hunc annum 301 ann. 31 arbitratur Cynegium esse ad quem eratatum Perfectum Prætorio extant rescripta in Cod. Theod. lib. 2 de Curis, ad eadæm Honorio et Evodio Coss. an. 388, et hactenus est hic in Consulatu suo anno 388, sepultus apud Apolliniam xv Kalend. Aprilis, teste Idatio. Putavit hæc Cynegius alterius filius, nepos aut consanguineus fuisse. — f Pascha Alexandrinum in Græcia et Oriente observatum fuit 14 Aprilis, cyclo LXXX 3, Solus 18 April. Dominicali f in Canone Paschali veteri annotatur Pascha ad diem xi Kalend. Maii, seu xxi Aprilis, quo in Occidente fuit observatum, non in Oriente, ut ex sequentibus constat. Per festos Paschales hæc indicata intelliguntur. Curia Dominici, Parasceve, ac dein Resurrectionis dies. — g Hieronymus opusculum deesse, auri libram ponderis. Græci in Menais ista habent: Κομνηνά παρα τῆς Ἀγοστής, χρυσῶν ἐπιπέπων ὅλην ὑπὸν ἀποδοῦναι ἐκείνῳ, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἡμερολογίῳ διορίσθαι. Romanus aut Augustus duo centenaria, id est pondus, auri, ad adificandam ecclesiam, et ratione impensarum ducenta numismata, pro quibus hic centum auri leguntur. Centenarium Romanum significare talento Græci dicit Isidorus lib. 16 cap. 13. Acto autem hæc sunt 15 Aprilis post diem Resurrectionis Domini. h Hæc luna diela præclare emersit. Incidebat eo anno 18 dies Aprilis, in feruum quintum post Pascha, et anteque tres dies post illaquam Imperatoris et Imperatorum.

CAPUT VIII.

Heditus S. Porphyrii Gazam : tempestas crelita sedata : sollemnis in urbem introductio.

Pervenimus autem Rhodum spatio quinque dierum, valde vero studeamus ire ad S. Procopium anachoretam. Cumque nos valde rogassemus nauclerum, ut nobis concederet tres horas, non concessit, dicens : Non possum ventum invenire tam secundum. Nos autem ei dicebamus : Possunt preces sancti viri nos servare, et dare nobis ventum secundum. Nauclerus autem indignatus, non admisit nostram petitionem. Sed cum aquati fuisset, solvimus. Valde vero erubescimus, quod non levisset nobis cum venire. Precibus ergo ab eo petimus, ut nobis ignosceret, et pro nobis oraret ut salvi essemus, et effectum redderemus opus, quod fuerat nobis commissum.

Rhodum appulsi

agitantur horrida tempestate

Cum ergo Rhodo navigassemus, et duo dies in maris tranquillitate et serenitate felix fuisset nobis navigatio, repente oritur tempestas, ventique, et fulgura et tonitrua, et in altum tollebantur fluctus instar montium, et attollebatur navis, ut nos existimaremus eam nubes tangere. Erant autem clamores et lacrymæ et oratio ad Deum : imploramus quoque preces S. Procopii anachorete. Cumque fuisset vespera, et tempestas non cessaret, permansimus vigilantes totam illam noctem : circa matutinum autem ex multa afflictione parum dormivimus sanctissimi Episcopi, et videt in somnis Dominus meus Porphyrius S. Procopium anachoretam, dicentem vis : Nauclerum catechismo institute et obsecrate, (est enim ex excoeranda hæresi Arii) et efflicte, ut ipse anathematizet Arium, et malum eius fidem, et statim cessabit tanta tempestas. Propterea enim, quod sit ipse ex dicta hæresi non concessit vobis, ut ad me veniretis. Eam tamen catechesi institute : est enim rectam doctrinam a vobis accepturus.

propter nauclerum Ariatum

quo hæresin abjurante ; potantur malicia ;

37 Hæc cum audisset sanctus noster Porphyrius, fuit exortatus, et nobis accessit narravit, quo viderat in somnis. Statim vero vocato nauclero, ei diximus : Vis navem tuam esse salvam, et nos omnes, et ante omnia tuam amicum ? Ille autem dixit : Non est hoc rogandum. Esi vero dixerunt Episcopi : Abnega malum tuum fidem, et credo in rectam fidem ; et salvus eris tu et navis, et omnes nos. Dicit eis nauclerus : Quoniam video vos habere præsentiam (comprehendistis enim, quæ erant in corde meo, cum nemo id vobis renuntiaverit) ecce dico vobis : credo,

ut creditis, et abnego hæresim Arii. Rogo autem vos, ut per otium me ex sanctis Scripturis illuminetis in recta fide. Sancti vero Episcopi cum acceperunt et obsignarunt, super eum fuscis precibus, et eum quoque impertierunt divinis a Sacramentis. Interim autem cessarunt fluctus, et vespere mutatus fuit ventus, et feliciter navigavimus : et cum fuisset in pelago alios quatuor dies, quinto mane adnavigavimus in maritimam partem Gazæorum, quam vocant h Majumam.

D
a
b
a Græcis splicium supplicatione excipiuntur.

38 Postquam autem descendimus, nos cognoscentes, qui illic erant Christiani, exceperunt cum salmodia. Similiter vero ex civitate quoque, cum audivissent, occurrerunt nobis, habentes signum venerandæ Crucis, et ipsi psallentes. Commixti sunt autem, qui erant ex duobus locis, et facti sunt non parvus populus, erant enim plures, qui erant ex maritima, propterea quod haberent multos. Egyptio-vini mercatores, Idolorum vero cultores videntes ea, quæ fiebant, dissecabantur : sed nihil audebant facere, quomam adiverant, in quanto honore fuissent habiti sanctissimi Episcopi apud Imperatores, et quod essent evertenda simulacra : et magnaangebantur cura et animi ægritudine.

Veneris statua, E

39 Postquam autem fuimus ingressi civitatem, in loco, qui vocatur Tetramphodos, id est, quadrivium, stabat statua marmorea, et dicebant eam esse Veneris, erat autem supra aram marmoream : statuæ vero effigies erat nudæ mulieris, quæ habebat aperta tuta sua pudenda. Statuam autem in honore habebant omnes cives, maxime vero mulieres, lucernas accendentes, et thure sufflentes. Dicebant enim eam in somnis respondere iis, quæ volunt inire matrimonium. Derisivebant autem se invicem mentientes. Siquæ vero jussi a demone contrahere matrimonium, tantum abibat ut id recte eis procederet, ut inter eos fierent divortia, aut male cohabitarent. Hæc cognovimus ab iis, qui fuerant aversi ab errore, et veritatem agnoverant.

a demone in ea homines decipiente

40 Quæ etiam nonnulli idololatræ, non ferentes calamitates gravium conjugiorum, quæ jussi fuerant contrahere a demone Venere, succenses, confessi sunt deceptionem. Tales enim sunt demones, ut qui decipiant, et nihil unquam veridicant. Neque enim possunt aliquid certo præscire : sed ex verisimilibus præ se ferunt se præscire apud eos, qui eis serviunt. Quomodo enim possunt verum dicere, qui exciderunt a veritate ? Quod si in aliquibus contingit eos divinare, hoc fit ex eo, quod evenit : quomodo etiam accidit in hominibus, ut sæpe quadam prædicant futura de re, quæ est eventura. Ea ergo, quæ ex iis, quæ accidunt, successerunt, quod quidem raro fit, admiramur. Quæ autem conjectura non assequimur, quod quidem fit assidue, silemus. Hactenus quidem de demonibus et de eorum deceptione.

F

41 Cum nos ergo, ut dictum est, navigassemus in civitatem, et venissemus in locum, in quo erat dictum simulacrum Veneris, portarent autem Christiani venerandum lignum Christi, hoc est, figuram Crucis, videns demones, qui habitabat in statuâ, nec videre sustinens signum, quod ferebatur, turpiter egressus ex marmore, dejecit ipsam statuam, et confregit eam in multa fragmenta. Accidit vero, ut duo idololatræ starent prope aram, in qua stabat statuâ : et corniens, unius quidem caput fregit in duas partes, alterius autem humerum et brachiale. Stabant enim ambo, sanctum populum subsannantes.

ad conspectum Crucis prælatæ confringitur.

interimque subsannantes supplentur

42 Multi autem ex Gentilibus, cum vidissent signum quod factum fuerat crediderunt, et commixti cum laicis, una cum eis sunt ingressi in sanctum ecclesiasticum, nomine Irenæ. Fuit autem illo die magnum gaudium inter Christianos, tribus de causis : primam

Christianorum triplex gaudium :

A primum quidem, quod sanum recepissent Sacerdotem, et qui ea fecerat, quæ desiderabant. Secundo, quod contriti essent illi gentium, et facti essent tanquam pulvis, qui dispergitur ab area æstiva, quin etiam similiter atque ipsi contracti sunt, qui confidebant in eis. Tertio autem et maxime, quod conservate sunt animæ, quæ errabant, et accesserunt gregi Christi. Cum eis vero obsignasset Episcopus, dimisit in pace, jubens ut vacarent sanctis Scripturis, erant vero viri numero XXXII et septem mulieres. Cum duos autem alios dies fuisset Joannes Archiepiscopus, profectus est Cæsaream, quem Christiani omnes et sanctus Episcopus deduxerunt usque ad duo milliaria.

a An sacrosancta Eucharistia intelligenda? Hanc navigantes fideles solitos secum conferre docet S. Ambrosius in laudatione sancti Saltyri fratris, S. Gregorius cum de Maximiano agit alique, ut ad hunc locum observat Baronius. — In Majima, viginti Gaza distat stadiis, a Juliano apostata Gazæ subjecta, cum a Constantino Imperatore privilegium civitatis accepisset ac proprium Episcopatum, qualis fuit S. Zeno cui sacer est 26 Decembris, eratque tunc Constantia appellata.

CAPUT IX.

Templi idololorum eversa Gaza. Plurimi idololatricæ convertuntur a S. Porphyrio.

B Post decimum autem diem venit admirandus Cynegius, habens secum Consularem et Ducem, et magnam manum militarem et civem. Presceverunt vero multi ex idololatriis, et exierunt e civitate: alii quidem in vias, alii autem in alias civitates: erant vero complures ex divitibus civitatis. Bonum autem ædes, qui fingerat, annotavit, quem diximus, Cynegius. Die autem sequenti, accessit civibus, presentibus Duce et Consulari, aperuit eis litteras imperatorias, quæ jubebant, ut everterentur simulacra et delubra, et igni traderentur. Cum primum vero id audivissent idololatra, ejularunt magna voce, adeo ut id regre tulerint magistratus, et in eos cum minis emisissent milites, qui eos virgis et clavis verberabant, Christiani autem cum magno gaudio laudibus prosequerantur Imperatores et magistratus.

C Statim vero cum magistratibus et cohortibus militarihus impetum fecerunt et everterunt delubra. Erant autem in civitate simulacrorum publica templa octo: nempe Solis, et Veneris, et Apollinis, et Proserpine, et Heecates, et quod dicebatur Hierion seu sacerdotum, et Fortune civitatis, quod vocabant Tycheon, et Marnion, quod dicebant esse a Critæ generis Jovis: quod existimabant esse gloriosius omnibus templis, quæ sunt ubique. Erant autem alia quoque plurima simulacra in ædibus et pagis, quæ nemo posset numero subjicere. Demones enim cum Gazæorum animum ut ductilem apprehendissent, errore inopleverunt universam civitatem, et quæ circumcirca sita erat, regionem: hoc autem eis accidit ex nimia simplicitate. Quamobrem traducti ad sanctam fidem, sunt magno zelo incitati Christiani. Hactenus quidem de Gazæis.

65 Jussi ergo milites, cum Christianis civitatis et maritima ejus parte impetum fecerunt in simulacra. Et primum cum voluissent evertere simulacra et Marnium, repulsi sunt. Illis enim idoli sacerdotes, cum prius de eo audivissent, portas interioris templi intrinsecus magnis lapidibus abstruxerunt: et cum exportassent in ea, quæ dicuntur adyta, quæcumque erant vasa in templo pretiosa: quin etiam ipsa deorum ipsorum animalia, illis occultaverunt: et per ipsa adyta fugerunt per alias vias. Dicebant enim, dicta adyta habere multas vias in diversa loca. Repulsi ergo, sicut prius dixi, conversi sunt ad alia simulacra: et alia quidem everterunt, alia vero igni tradiderunt. Cum ergo rapuissent omnia, quæ in eis erant, vasa pretiosa, Sanctus autem Porphyrius anathemati subjecisset in ecclesia quemlibet civem

Christianum, qui ex delubris aliquid accipit ad hucrum proprium: nullus ex fidelibus civibus aliquid accepit, nisi milites, et qui illic inventi sunt advenæ. Obibant ergo cum laicis ex Clero viri pii, et ipse Sanctus Porphyrius Episcopus, reprimentes eos, ne aliquid acciperent. Fuerunt vero decem dies evertentem templa simulacrorum.

66 Post dictos autem dies consilium cœperunt, quoniam modo uterentur Marnio, et quid ei facerent. Alii enim dicebant, ut debere effodi: alii autem, comburi: alii, locum purificari, et sanctificari ad Dei ecclesiam, et erat de ea re magna deliberatio. Tandem sanctus Episcopus edicit populo jejuniu et orationem, ut eis revelet Dominus, quidnam eos facere oporteat. Cumque illo die jejunassent, et Deum de hac re precati essent, vespere peregerunt sanctam synaxim. Cum perageretur autem, puer circiter septem annos natus, stans cum matre propria, repente exclamavit, dicens: Comburite intus templum usque ad solum. Facta sunt enim in eo multa gravia, et maxime hominum sacrificia. Id vero hoc modo comburite: Afferte picem humidam, sulphur, et sevum porcini, et hæc tria commiscete, et unгите portas aeneas, et ignem in eas injicite, et sic totum templum comburetur. Non potest enim aliter fieri. Id autem quod est exterius, sinite cum ambitu: et postquam fuerit combustum, purgatis locum, adificate illic sanctam ecclesiam. Dicebat autem hoc quoque: Testificor vobis coram Deo, ne fiat aliter. Neque enim ego sum, qui loquor, sed Christus, qui in me loquitur. Hæc autem dixit lingua Syriaca. Postquam vero audierunt, omnes admirabantur et Deum glorificabant.

67 Venit autem hoc miraculum etiam ad aures sancti Episcopi: et cum manus suas ad eum extendisset, Deum glorificavit, et dixit: Gloria tibi, Pater sancte, quoniam abscondisti a doctis et sapientibus, et revelasti ea parvulis. Jussit autem puer suam quoque matrem, postquam dimissa esset ecclesia, inveniri in Episcopi ædibus. Separato itaque puero, dixit Episcopus mulieri: Adjuro te per filium Dei vivi, ut dicas, an suggestione tua aut alicujus alterius, te sriento, filius tuus illa est locutus, quæ dixit de Marnio. Mulier autem cum hæc audivisset, dixit: Trado meipsam terribili et tremendo Christi tribunali, si inquam præscivi aliquid ex his, quæ filius meus hodie est locutus. Sed si viderit tibi, ecce accipe puerum, et cum minis de eo habe questionem: et si dixit alicujus suggestione, metu confitebitur: sin vero nihil aliud dicit, est evidens, quod a Spiritu sancto fuit inspiratus. Cum hoc audisset Episcopus, quod dixerat mulier, et laudavisset, jussit eam pallulum secedere, et introduci puerum. Cumque adductus esset puer, dixit ei: Quis tibi suggestit, ut loquereris in ecclesia illa, quæ es locutus de Marnio? Puer autem tacebat. Jussit vero sanctissimus Episcopus afferri flagellum, et extendi puerum ad hoc, ut ab eo tereretur. Ille autem tenens flagellum, alta voce clamavit, dicens: Quis tibi dixit, ut loquereris die, ne flagello cædaris. Puer vero stabat mutus, nihil loquens. Tunc nos, qui eramus circa ipsum, hæc ei cum minis diximus, ille autem erat immobilis.

68 Tandem postquam omnes cessassent, os suum aperiens, dixit puer lingua Græca: Urte templum, quod est intus, usque ad solum. Multa enim gravia in eo facta sunt, et maxime hominum sacrificia. Hoc autem modo id urto: Afferte picem humidam, et sulphur, et sevum suillum, et miscete hæc tria, et unгите portas aeneas, et ignem eis immittite: et sic templum comburetur. Alias enim non potest fieri. Quod est exterius autem, sinite cum ambitu: et postquam fuerit combustum, expurgato loco, statuite illic

D AUCTORE MARNIO DIAC. DISCIPOLO.

Marnium comburendum esse per puerum Christus edicit:

Matth. 11. 28

F Puer exanimatus a S. Porphyrio:

causam repellit Græca.

Vajima.

B Frequentibus gentilibus publicatur edictum Imperatorum.

octo idololorum templa everuntur:

a

anathemate percussis, rapientes et anathemata idoli:

A
AUCTORE MARCO
DIAC. DISCIPULO.

illie sanctam ecclesiam. Testificor enim vobis coram Deo, non posse aliter fieri. Non enim sum, qui loquor, sed qui est in me Christus. Admiratus est autem sanctissimus Episcopus Porphyrius, et omnes qui cum eo erant, audita pueri libera loquendi fiducia, et quod partite et distincte esset locutus. Accersita vero matre, eam interrogavit, an ipsa aut filius ejus sciret linguam Graecam. Illa autem jurejurando affirmabat, neque se, neque summi filium scire Graece. Cum hoc rursus audivisset sanctissimus Porphyrius, laudavit Dominum: et afferens tria numismata, ea dedit mulieri. Puer autem eum vidisset numismata in manu matris suae, exclamavit, dicens lingua Syriaca: Ne accipias mater, ne tu quoque auro vendas donum Christi. Rursus autem eum id audivissent, summe mirati sumus. Mulier vero reddidit tria numismata, dicens Episcopo: Ora pro me et filio, et commenda nos Deo. Sanctus autem Episcopus eos dimisit in pace.

hujus linguae
ignarus.

B
Murnum
comburit et
diripitur.

69 Mane vero congregatis religiosis Clericis et Christi amante populo, et praeterea admirabili quoque Cynegio et Magistratibus, dixit eis, quomodo locutus est puer de Murno. Cum autem audivissent, mirati sunt, et communi consensu dixerunt, ut sicut dixerat puer, sic combureretur. Alata ergo pice humida, et sulphure, et sevo stillo, et his tribus mixtis, unxerunt portas interiores: et fuscis precibus, ignem admovent, et statim universum templum eum arripuit, et fuit exustum. Quotquot autem milites et hospites poterant, rapiebant ex igne, quae inveniebant, seu aurum, seu argentum, aut ferrum, aut plumbum.

Tribunus simulate
Christianus
divitiis putatur.

70 Erat vero illic quidam ex Praefectis militibus, quos vocant Tribunos, qui ad eam combustioni templi, erat autem, ut apparebat, Christianus: in occulto vero erat idololatra. Hic ergo cum interesset, et videret conflagrationem et diruptionem, quae fiebat a militibus, dissecabat: et sub praetextu, quod curaret ut servarentur ordines, flagellis crudeliter caelebat, quem inveniebat ferentem aliquid spoliis. Cum haec fierent, et ab igne corrupti essent parietes, repente lignum ardens incidit in Tribunalum, et ei duplicem affert mortem. Perfracto enim capite ejus, ussit reliquum corpus: et statim fideles milites et Christi amans populus, scientes eum esse propensum ad simulacra, Deum glorificaverunt, et dixerunt illum justum, qui dicit: Quid gloriaris in malitia, potens iniquitate? Totam iniquitatem egitavit lingua ejus: tanquam novacula aenta foristi dolam. Dilixisti multum magis, quam bonitatem: iniquitatem magis, quam loqui justitiam. Dilixisti omnia verba submersivis, linguam dolosam. Propterea Deus destruet te in finem: evellat te, et emigrare te faciet ex tabernaculo tuo, et verbum tuum ex terra viventium, et quae deinceps sequuntur in psalmo. Dies vero plurimos perpetuo arsit templum.

Psal. 51

C

71 Postea autem facta est etiam domorum persecutio, erant enim multa simulacra in plurimis atriis: et quae inveniebantur, partim quidem igni tradebantur, partim autem in coenum jacebant. Inveniebantur libri quoque pleni praestigis et incantationibus, quos quidem dicebant sacris, ex quibus sua faciebant mysteria, et alia nefaria idololatrie. Ipsi quoque eadem passi sunt, quas di sui.

simulacra do-
sacra et
omni libri
comburantur

Convertuntur
ad fidem, alii
metu, alii
agnita ecclesia
te

Matt. 7 7
Psal. 1. 18

72 Accurrerunt autem multi ad sanctam fidem, alii quidem metu, alii vero condemnantes priorem suam vivendi rationem. Omnibus vero portas sanctae aperiebat Ecclesia. Meminerat enim sanctae Scripturae, quae dicit: Pulsanti aperietur: et qui quaerit, invenit. Et rursus: Sive praetextu, sive veritate Christus annuncietur. Dicebant autem quidam ex fidelibus sancto Episcopo, non oportere eos accipere, qui accedunt propter metum, sed eos, qui

bono proposito. Sanctus vero Episcopus dicebat iis, D
qui haec dicebant.

73 Sunt etiam virtutes, quae casu et calamitate accidunt hominibus. Quomodo qui servum aliquem possidet improbum et ingratum, prius eum admonet, ut sit semper memori et grato animo; postquam autem eum nullo modo videt parere admonitioni, ei decetero metum infert necessario, plagasque, et vincula, et alia hujusmodi, non volens eum perdere sed servare, et agnoscere id, quod oportet. Talem etiam Deum existimate, qui fert patienter nostrum ingratum animum: saepe autem suadet, quae sunt nobis utilia, per Scripturas et alios viros sanctos. Nobis vero non parentibus, volens omnino, ut bonus et benignus nos possidere, et non repellere, nobis infert suum timorem et disciplinam, nos invitans, ut eum necessitate agnoscamus, id quod oportet. Quomobrem dicit Scriptura: Quando interficiebat ipsos, tunc quaerebant eum, et convertebantur, et mane vigilabant ad Deum. Et rursus dicit propter eos, qui resiliunt et jugum a Deo excutiunt: In campo et freno confringes maxillas eorum, qui non appropinquant ad te. Oportet ergo, o filii mei, admonere humanitatem per metus, et minas, et disciplinam. Propterea rursus dicit: Bonum est, quod humiliasti me, ut discam justificationes tuas. Haec autem a me dicta sunt propter eos, qui volunt accedere ad nostram sanctam fidem. Nam etsi dubitantes accesserint, potest eos mollire tempus, Christo annuente. Ut autem aliud quoque vobis renunciem: si non conspecti fuerint fide digni, ut qui jam fuerint in mali habitu: qui ex eis nascuntur, possunt esse salvii, ut qui cum bono conversentur.

omnes admittit
S. Porphyrius.

Psal. 77. 34.

Psal. 31. 9.

Psal. 118. 71
E

74 Cum haec sanctus dixisset Porphyrius, et persuasisset fratribus, accipiebant omnes, qui volebant illuminari, catechesi eos instituens multis diebus, non solum ante baptismum, sed etiam postea. Assidue enim docebat verbum, non splendida et magnifica utens oratione, et se volens ostentare: sed simpliciter utens dictione, et omnia solveus ex Scriptura. Accesserunt ergo illo anno gregi Christi circiter trecenta nomina, et ab illo tempore augmentum accipiebant singulis annis res Christianorum.

et instruit
catechumenos.

a Cretogemus legi debere supra dictum, ubi plura de Murno.

CAPUT X.

Nova ecclesia a S. Porphyrio extracta. Tres
pueri in puteum lupsii servantur.

Murnio vero omnino exusto et a constituta civitate, statuit beatus Episcopus cum religioso Clero et Christi amante populo, sanctam ecclesiam condere in loco exusto, quomodo ei revelatum fuerat, quando erat Constantinopoli: propter quod etiam acceperat pecunias a religiosissima Imperatrice Eudoxia. Dimissis ergo Magistratibus et Christi amante populo, retinuit partem auxilii, ne fieret aliqua novitas post eorum exitum. Non propter hoc autem solum: sed etiam, ut opem ferret ad congregandam materiam aedificii dicte sanctae ecclesiae. Quidam autem consulebant, ut aedificaretur sicut positum fuerat idoli templum. Erat enim forma rotundae, circumdatum duabus porticibus, se invicem interius subeuntibus: ejus vero medium erat ad emittendos vapores constitutum, septentrionaleque et extensum in altum. Habebat autem quaedam etiam alia, quae dicebant simulacra, apta ad execranda illa et nefaria, quae fiebant ab idololatriis. In hac ergo forma et positura dicebant quidam aedificandam esse sanctam ecclesiam: alii vero contradicebant, dicentes ipsam quoque positurae memoriam esse delendam. Qui autem hoc dicebant, persuadebant omnibus, ut qui recte dixissent. Dixit vero sanctissimus Episcopus: Hoc quoque

Extractus
novum tem-
plum,

A quoque relinuemus consilio. Interim autem dum repurgatur locus, venit Magistriannus, epistolas afferens inperatorias semper memorandæ Eudoxiæ. Continebant vero litteræ salutationem et precum petitionem pro suo marito et filio. Erat autem in alia charta inter litteras descripta forma sanctæ Ecclesiæ in figuram Crucis, quomodo nunc quoque Deo volente cernitur: et continebant litteræ, ut convenienter dictæ figuræ sancta conderetur ecclesia. Lætatus est autem S. Porphyrius, cum legisset et vidisset formam descriptam. Sciebat enim hoc quoque factum fuisse ex divina revelatione, et meminuit Scriptura, quæ dicit: Cor Regis in manu Dei. Continebant autem litteræ, pretiosas quoque columnas esse mitendas et marmora.

edocetur ad in
figuram Crucis
faciendam:

Prov 21. 1

76 Ejecto autem cinere et ablatis omnibus abominationibus, relicta rudera marmorum Marnii, quæ dicebant esse sacra, et in loco inaccesso, maxime mulieribus, ea censuit sanctus Episcopus incrustari in platea ante templum, ut conculcarentur non solum a viris, sed etiam a feminis, et canibus, et porcis, et bestiis. Hoc vero idololatriæ fuit magis molestum, quam templi confagratio. Quamobrem complures ex eis, maxime autem mulieres, usque in hodiernum diem marmora non ascendunt. Brevi autem post tempore edicit jejunium uno die: et cum dimisisset fuisset preces matutinae, jussit pius Episcopus quemlibet virum Christi amantem, afferre ligones et rastra et alia hujusmodi instrumenta. Hoc vero vespera prius edixerat, ut omnes mane invenirentur parati: quod etiam factum est.

indicta solenni
processione
cum effigie
sanctæ Crucis.

Psal. 94

77 Congregato autem populo cum dietis instrumentis in sancta ecclesia, quæ appellabatur Irene, jussit omnes psallentes simul proficisci in Marnium, quod olim fuerat. Ipse vero sequebatur, portans sanctum Evangelium, et circa se habens piùm Clerum, revera imitans Christum cum discipulis. Præcedebat autem populum semper memorandus Barochas, venerandæ Crucis portans effigiem. Ab utrisque vero partibus populi erant milites, qui relicti fuerant ad continendam in officio civitatem. Euntes autem psallebant, et in versiculorum psalmi intercisione dicebant, Alleluia. Erat autem psalmus quem dicebant: Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo salvatori nostro. Præoccupemus faciem ejus in confessione, et in psalmis jubilemus ei. Quoniam Deus magnus Dominus, et Rex magnus supra omnem terram: quoniam in manu ejus sunt fines terræ et altitudines montium. Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud, et aridam formaverit manus ejus: Venite, adoremus et procedamus ei, et ploremus coram Domino, qui fecit nos: quoniam ipse est Deus noster, et nos populum pascenæ ejus, et oves manus ejus. Dicebat autem alios quoque psalmos, donec ingressi sunt in Marnium.

Psalmi dicitur
applicatur

78 Hortatus est autem S. Porphyrius Episcopus Rufianum queantiam architectum Antiochenum, virum fidelem et scientem, per quem fuit etiam perfectum totum ædificium. Is accepto gypso, designavit posituram sanctæ ecclesiæ, convenienter formæ, hujusmodi missa fuerat ab imperiis pia Augusta Eudoxia. Cumque precatus esset sanctissimus Episcopus et genu flexisset, jussit populum fodere. Statim autem omnes uno animo et eadem alacritate fodiebant, clamantes: Christus vicit. Non hec erat vero videre differentiam inter virum et mulierem, aut senem aut puerum: sed promptus et abicer animus vires præbebat omnibus. Et alii quidem fodiebant, alii autem terram exportabant, adeo ut paucis diebus fuerint et omnia loca eblossa, et terra ægesta.

79 Prus itaque præparata materia, et ingentibus lapidibus ex tumulo, qui dicitur Aldioma, a parte orientali civitatis, et alia materia; Sanctus rursus,

congregato Christi amante populo, multisque precibus et Psalmidiis dietis in loco, ipse primus se succingens, cepit portare lapides, et jacere fundamenta. Deinde pii quoque Clerici, et omnes laici lætantes, et magna voce psallentes, adeo ut audirentur a tribus milliariis ex civitate.

80 Factum est autem illo die magnum miraculum. Sunt putei intra sacrum ambitum, ex quibus est unus ab occidentali parte sanctæ, quæ nunc est, Dei Ecclesiæ, non parum profundus. Tres ergo pueri sitiientes, iverant ad bibendum, et appropinquantes ori putei, se inclinabant, immitentes ligno, quod erat in ore putei, ut solent facere pueri: et fracto ligno, tres ceciderunt in puteum. Quidam vero, qui forte illic aderant, iverunt et renunciarunt populo, quæ facta fuerant. Fuit autem non parvus tumultus, omnibus concurrentibus ad puteum. Cum vero quod factum fuerat, cognovisset sanctissimus Episcopus, ipse quoque currens ad locum, jussit fieri silentium. Quo facto, cepit precari et rogare Deum cum multis lacrymis, ut vivos et illæsos conservaret pueros, et maxime propter idololatrias, ne dicant, Ibi est Deus eorum, in quem sperabant? Et cum fuisset hora una lumi inclinatus, et surrexisset; jussit aliquem descendere per funes cadorum, et scrutari pueros. Clamabant enim, qui erant ex populo, appellantes pueros: neque erat ullus, qui eos inferne audiret ex puteo.

tres pueri in
puteum lapsi.

12

81 Cum autem vir ille descendisset, inventi sunt tres pueri, sedentes super magnum lapilem, illæsti et hilares, inter se colloquentes. Cum vero vir ille eos adspexisset, valde est admiratus, et Deum glorificavit, et inferne clamans, dixit: Laudate Dominum, vivunt enim tres pueri. Cum autem audivisset sanctus Episcopus et populus, lætati sunt: et demissa magna sporta, jusserunt simul elevari tres pueros. Erant enim parvi, ad sex vel septem annos nati. Sporta vero accepta, is, qui erat inferius, tres illos ligatos fecit tuto sedere, jubens eis elaudere oculos, donec sursum pervenissent, et dicere: Jesu Christe, serva nos. Cumque hoc fecisset, clamavit ut apto finem traherent: et trahentes, dicebant hymnum trium puerorum: Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum. Cumque pervenissent, et eos adspexisset et sanctissimus Episcopus, (erat enim is etiam in ore putei, et tenebat funem) repletus gaudio et lacrymis, exclamavit, dicens: Benedicite omnia opera Domini Domine, et, Laudate Dominum. Postquam autem eos e sporta sustulerunt, scrutati sunt, mirum quid fracta esset aliqua pars eorum corporis, et nihil inventum est in eis male affectum.

Ita si miracula
sunt servantur:

San 3

82 Sed magnum adspeximus miraculum. Inventi sunt enim tres pueri habentes signa Crucis tanquam acu infixæ. Unus quidem in media fronte, alios autem in summa dextra manu circa digitos: alius vero in humero dextero. Erant autem pulchre expressæ Cruces, neque oblique, neque incurvæ, sed unius mensuræ, ut apertum esset, eas divina esse signa. Neque enim eis adferebant dolorem, neque eduxerant sanguinem: sed erant impressæ tanquam ex b emnabari, manserunt autem in eis longo tempore ad hoc, ut viderent omnes et admirarentur. Nam multi etiam ex alienigenis eum vidissent, crediderunt.

signa sanctæ
Crucis divini-
tus signati:

b

83 Cum vero ille quoque ascendisset, qui propter pueros descenderat, iurejurando affirmabat, dicens: Quando eos inveni in sportam, et sursum ferebantur, videbam circa eos tanquam fulgur, donec pervenissent ad os putei. Fuit autem Christianis illo die lætitia: cultoribus vero simulacrorum dolor et offensio. Edificium autem præcedebat in dies, omnibus prompto et alacri animo operantibus. Neque enim erat, qui ullum sua mercede frustraretur: sed etiam amplius præbebat, se munificè gerens in eos qui

extrahuntur
splendida luce
fulgentes:

A qui operabantur. Dicebat enim justum esse, ut non execrationem, sed benedictionem acciperet omne opus adificii.

c 84 Anno autem e sequenti mittit Eudoxia Imperatrix columnas, quas erat pollicita : quae quidem erant magnae et admirabiles, numero triginta. Duae vero vocantur d Corystiae : quae quidem sunt in sancta ecclesia, huerentes tamquam smaragdi. Cum ii autem adnavigassent, qui eas ferebant, rursus apparuit studium, promptisque et alacer animus populi Christiani amantis. Omnes enim cum audivissent, statim concurrerunt ad litus, non solum vero viri, sed etiam feminae et pueri et senes : omnes enim corroborabat fidei desiderium. Et cum currus adduxissent, impositam unamquamque columnam traxerunt et in templi e hypethro eam deposuerunt, et rursus reversi sunt, et aliam attulerunt, donec omnes portarent. Et de his quidem haecenus.

a Baronius, ordinata. In Cinghobris est color quidam ad nuda accedens. Legendi quatuordecim quoque Bernardi Crisi nostri lib. 2 de Miraculis cap. 4 sect. 3. — c Anno Christi 402. — d Corystiae correptionis. Carostia legitur apud Toponiam et Sarion. Id autem Carystus Euboea insula oppidum, vultu marmoris ferax apud Pliniam, Strabonem, Euripidem, aliosque memoratum. e Hypethrum, est adfretum quasi sub aethere positum. Vitruvius lib. 1 cap. 2.

B CAPUT XI.

Mulier Munichae ob blasphemum, orante S. Porphyrio, subita morte percussa. Dedicata ecclesia. Etenusignae S. Porphyrii.

Bareus Manticha 85 Illo autem tempore venit in civitatem mulier quaedam Antiochena, quae vocabatur Julia, erat vero ex execranda haeresi eorum, qui dicuntur Manichaei. Cumque cognovisset aliquos esse rectos illuminatos, et in sancta fide nondum stabilitos, in eorum irrepens animos, eos contumeliat per doctrinam suam, oculos perstringentem et incantantem : sed multo magis per penitente erogationem. Qui enim inveniunt dictam impiam haeresim, non aliter potuit inescare aliquos, nisi datis pecuniis. Eorum enim doctrina, us quidem, qui sapient, plena est omni blasphemia et condemnatione, et ambibus fabulis, quae attrahunt mulierulas, et viros pueriles, qui levem habent mentem et cogitationem. Ex diversis enim haeresibus et gentium dogmatibus hanc suam perversam constituerant opinionem, callide et vafre volentes omnes capere. Deos enim multos dicunt, ut placeant Gentilibus. Praeterea tempus observant, fatuque et astrologiam asseverant, ut scire praecent, utpote quod non sit in nostra potestate perire, sed ex fati necessitate.

c et Christum phantasticum 86 Porro autem Christum quoque confitentur. Dicunt enim eum hominem fuisse visione. Etenim ipsi quoque visione dicuntur esse Christiani. Ha enim praetermitto, quae sunt ridicula et digna execratione, ne eorum, qui haec legunt, aures impleam modesti auditione et prodigiosis narrationibus. Res enim Philistionis, Seem et Hesiodi, et aliorum, qui dicuntur Philosophi, commiserentes cum rebus Christianis, suam haeresim constituerunt. Quandoquidem pistor mixtionem faciens ex diversis coloribus, efficit existantione hominem, aut bestiam, aut aliquid aliud, ad decipiendos eos, qui adspiciunt, ut stultis quidem et insipientibus videatur esse verus, us autem, qui sapient, mifera et deceptio et humana exegitatio : ita etiam Manichaei ex diversis dogmatibus haerentes, effecerunt improbam suam opinionem : vel potius ex diversis serpentibus virus congregantes et miscentes, lethiferum effecerunt venenum, ad hominum annus interimendas. P' autem prius dictum est, cum illic versaretur iustificata mulier, quidam fallaci illius doctrinae sunt seducti.

D 87 Post aliquot vero dies cum id cognovisset a quibusdam fidelibus S. Porphyrius, eam accersitam interrogavit, quamnam et unde esset, et quamnam haberet opinionem. Illa autem et patriam, et se esse Manicheam, est confesssa. Iis vero, qui erant apud ipsam, ira motis, (erant enim quidam pii) eos rogat Beatus, ne irascantur, sed patienter eam adhoneant et semel et bis : servans id, quod dictum est a sancto Apostolo. Deinde dicit mulieri : Abstine, o soror, ab hac mala opinione : est enim satanica. Illa autem respondit : Dic et audi : et aut persuadebis, aut persuadeberis. Sanctus vero dixit : Parate ad crastinum diem, et veni huc. Illa autem cum valere eum jussisset, est egressa. Beatus autem cum jejunasset, et Christum multum rogasset, ut diabolum pulvere afficeret, paratus fuit in diem sequentem. Advocavit vero quosdam ex piis Clericis et laicis ad disputationem suam et mulieris.

E 88 Die autem sequenti accedit mulier, habens secum duos viros et totidem mulieres, quae erant juniores et formosae, omnes vero pallidi. Julia autem erat protracta aetate. Ducebatur autem tota eorum disputatio a scriptis et orationibus mundanae disciplinae : multo vero magis Juliae. Erat autem humilis eorum habitus, et modesti mores : et quod dicitur, extrinsecus oves, intrinsecus vero lupi rapaces et venenata animalia. Omnia enim dicunt et faciunt cum simulatione. Deinde jussi sedere, discipabant et inquirebant. Sanctus autem Porphyrius, ferens sancta Evangelia, cum fecisset signum Crucis in ore suo, cepit eam rogare, ut diceret suam opinionem. Illa vero coepit. Frater autem Cornelius Diaconus, qui tunc paulo ante nominatus, sciens notis scribere quibus utuntur in jure, jussus a beatissimo Episcopo, notabat omnia, quae dicebantur et opponebantur, ne et frater Barocha admonentibus. Disputationem autem non scripsi in hoc libro, propterea quod sit magna : ut qui velim compendio hoc scriptum mandare litteris : eam vero in alio libro exposui us, qui voluit scire sapientiam a Deo datam sanctissimo Porphyrio, et amiles fabulas, quas effluit prodigiosa loquens et venetica Julia.

F 89 Quam quidem cito est persecuta divina justitia. Postquam enim multa horis plurimis esset fabulata, et consuetas dixisset blasphemias in Dominum et Deum universorum, motus a divino zelo S. Porphyrius, videns eam, qui omnes lines continet, tam qui cadunt sub aspectum, quam qui non cadunt, blasphemias et malefictis inessit a muliere, in quam operabatur diabolus, et quae se submittebat illius voluntati, in eam tunc sententiam, dicens : Deus qui facit omnia, qui est solus aeternus, neque principium habens nec finem, qui glorificatur in Trinitate, tuam perentiet linguam, et obstruet os tuum, ne loquatur blasphemia.

G 90 Sententia autem prolationem consecutum statim fuit supplicium. Cepit enim tremere Julia et nutari vultu : et manens in ecstasi longum tempus, non loquebatur : sed erat muta et immobilis, habens apertos oculos, et intuentes sanctissimum Episcopum. Qui vero cum ea erant, cum adspexissent ea quae sustinebat, magno timore sum affecti : eam autem consolabantur, et curmna cantabant ad ejus aures, et non erat vox, nec auditus. Cum longo autem tempore mansisset muta, emisit animam, profecta ad tenebras, quas in honore habuerat, eas lucem esse arbitrans, convenienter Scripturae, quae dicit : Vae us, qui faciunt id, quod est dulce, amarum : et quod est amum, dulce, qui tenebras ponunt lucem, et lucem tenebras. Jussit autem Sanctus componi ejus corpus et tradi sepulture, misertus humane naturae :

virginia columnar ab Eudoxia missa

Bareus Manticha

impta,

coliti deca

et Christum phantasticum

Mulier Manticha decipi neophylos

D admonetur a S. Porphyrio :

Th 3. 1

provocat ad disputandum

E

Math. 7 15

facto signo Crucis a S. Porphyrio,

F

et oratione,

subito muta et varda reddatur

Ess. 3. 20

et mortu 2

A ecclesiam. Cumque ascendissemus in sedes Episcopales, in his nihil invenimus, nisi pium Barcoham jacentem et adductum in extremum periculum ex plagis, ei illatis ab impiis idololorum cultoribus. Post paucos vero dies cum cognovisset Proconsul, quæ facta fuerant in civitate, vocatur autem Clarus, mittit Commentariensem cum magno auxilio, et conjicit in custodiam eos, quos ostenderunt in, qui gerebant res publicas, et adducit Casaream: et de ahis quidem sumpsit supplicium, alios vero dimisit caesos nervis bonum; et non parvo incusso timore, sic sedavit civitatem.

Auctore Marco D'ac Discepo.

B 100 Paucis vero post diebus recordatus est S. Porphyrius bonæ illius puellæ, quæ nos accepit, et eam per me accessit. Illa autem venit currens, habens etiam aliam mulierem, quam dicebat esse amitam. Ingressæ vero ab beata Episcopo, preciderunt ad ejus pedes: qui eas benigne accepit, tanquam pater benevolus. Dixit autem puellæ: Revera, o filia, cupis fieri Christiana? Illa respondit: Jam tibi dixi, o Domine, me jamdum abhinc hoc teneri desiderio, et nunc adduxi testem meam amitam, quæ ipsa quoque tenetur eodem desiderio. Ille autem factus, ei et ejus avia: jussit dari quotidie argenti quatuor nummos, ejus autem amitæ dedit unum nummum, et cum eas signasset signo Crucis, dimisit, eis jubens ut vacarent precibus, et per catechesim institutionem catechumenorum. Misit autem ad ejus quoque domum pium Timotheum Presbyterum et per catechesim institutorem, et ei jussit signare aviam puellæ. Nam, sicut prius dixi, corpus habebat imbecillum et solutum. Tres autem illæ per catechesim institutæ, paulo post dignatæ sunt venerando baptismo.

Salaphtha convertitur ad fidem:

C 101 Postquam vero sanctam deposuisset habitum Sanctus, accessit puella, dixit ei: Vis te viro jungamus legitimo matrimonio? est enim tibi tempus nubendi. Neque enim nostra Scriptura prohibet honorabiles nuptias. Puella autem cum audisset, quod vir sanctus dixerat, eo potius flere et dicere: Bone Pater, postquam me conjunxisti viro magno, vis me ab illius jungere, et dare viro humili et nihili? Nequaquam hoc feceris, Domine mi. Admiratus autem Sanctus, dixit ei: Et quis est is, quem tibi conjunxisti? Illa vero respondit: Jesus Christus Servator nostrorum animarum, verus meus sponsus, a quo non separabor in æternum. Cum audivisset Sanctus et compunctus fuisset, ost lacrymatus, adeo ut præ magna compunctione puellam sit complexus, et ejus caput deorsulatus. Erat enim revera plane impati-

non vult alium sponsum præter Christum:

promptus ad effundendas lacrymas. Porro autem nos quoque, qui eramus apud ipsum, cum vilissemus gratiam sancti Spiritus datam piæ puellæ, glorificavimus Deum, qui dat electis suis sapientiam et gratiam. Dimisit vero illo die puellam.

D 102 Contigit autem in ipsis diebus anum requiescere, et migrare ad Dominum. Tunc advocata puella, accessit Beatus piam Manaridem Diaconissam, quæ interpretatur ipsa quoque Græca lingua *γορράζή*, id est, Lucida. Et commisit Salaphtham, ipso dato habitu regulari. Et cum eas Deo commendasset, dimisit in pace. Ea vero suscepit talem vivendi rationem, qualem non habuit alia illo tempore, quotidie jejuniis, et post jejunium modico panis vescens cum sale et madefacto legumine, aut subtiliter comminuto olere et aqua sola: vinum enim non sumebat omnino. Diebus autem festis utebatur oleo, et vescetur olivis: nihil autem aliud gustabat, quod fuisset igne coctum. In jejunio vero Quadragesimæ, secundo quoque die comedeat legumina madefacta, aut comminuta oleta sine pane. Totam autem sanctam Paschalem hebdomadam transigebat nihil sumens, præferquam quinta sancta feria, post Communionem sanctam, aquam calidam: et corpus suum usque adeo maceraverat, ut qui videbant, putarent se umbram aspicerent. Fuit autem ahis quoque multis exemplum. Sunt enim temulati vitam sanctæ puellæ Salaphthæ: quæ in hibernum usque diem videtur vivere. Est enim mundo morte afflicta, vivit autem Christo, et est cum ipso perpetuo: ejus sanctarum precum simul nos participes. Et hæc quidem dicta sint de sancta puella Salaphtha.

accipit habitum sacrum.

sanctæ vivit.

E 103 Beatissimus autem Episcopus Porphyrius, cum regulam constituisset Ecclesiasticam et omnem consequentiam, et alios paucos annos fuisset superstes, postquam sanctam sanctificasset ecclesiam, in morbum incidens, pium fecit testamentum: in quo cum multis legasset, et omnes Christum amantes populi Deo commendasset, in pace dormivit cum Sanctis, a secundo mensis Dystry, anno, ut est Gazeorum computatio, quadringentesimo octogesimo: episcopatus ab eo gesti vigesimo quarto, mense undecimo, et præclaro peracto certamine adversus idololatrias usque ad diem suæ dormitionis. Et nunc est in paradiso deliciarum, intercedens pro nobis cum omnibus Sanctis: quorum precibus nostri miserentur Pater et Deus cum Filio et sancto Spiritu: cui gloria et potentia in secula seculorum, Amen.

a S. Porphyrius moritur.

a Die 26 Februarii, anno III, uti supra probatum

DE S. ANDREA EPISCOPO FLORENTINO IN ETRURIA, Commentarius historicus.

5. II.

SECOLO IIII. V. XXVI IIID.

Florentinæ co- hinc S. Andree.

Florentinæ Etruriæ metropolis, et Magnorum Ducum inclita sedes, et primis suis Episcopis scriptam veneratur *Coditibus subscriptis: et hoc die S. Andream, de quo Martyrologium Romanum: Florentinæ S. Andrea Episcopi et Confess. Eundem etiam refert Ferrarius in Catalogo SS. Italia, ubi monet, ex antiqua potius traditione, quam ex illa, quæ de eo extat, historia, inter Sanctos haberi et coli, cum non solum Acta, sed et tempus, quo vixit, et patriam desideretur. *Je deinde in Annotatione addit eos, qui annales urbis Florentinæ scripsere, rem hanc quasi incertam præterire, uti apud Borghinum antiquitatis aliqui studiosum diligentemque indagatorem videre est: alios opinari S. Andream cum esse, qui S. Zenobio proximo successit;**

non 2, qui erat seculo 9.

alios enim, qui Ludovico Imperatore circa annum Domini MCCXX floruit, multaque ecclesie Florentinæ beneficia contulit: rem prorsus aulicam esse, quam ipsi Florentini viderunt.

2 Ferdinandus Ughellus, et ipse Florentinus, *tomo 3 Italia sacra, Florantius omnes Episcopos profecti, interque eos Andream priorem, S. Zenobii successorem sanctum appellat, et in Sanctorum numerum re- latus asserit, eoque XXI Februarii: Acta autem intercedisse, sive ex vetustate temporum, sive ex mortali in curia, ita ut etiam cum altero Andrea confundatur: de quo postea agit absque ulla sacri cultus mentione. Brounus in Notis ad Martyrol. Rom. et Ludovicus Zaccarius lib. 1 Compendii Vitium SS. priorem etiam intelligunt, dum plura scribunt de ipso tradi*

sed 3, successer S. Zenobii:

A tradi in Vita S. Zenobii apud Surinum xxv Maii, cui in Episcopatu successit. *Eam S. Zenobii Vitam vidit Joannes Archiepiscopus Arctinus, verosimiliter cognomento Tortellus, tempore Eugenii iv Romane Ecclesie Subdiaconus, ac postea Nicolao v a cubili curi et consiliis: qui, postulante Eugenio vitam S. Athanasii ex variis collegit, utraque opuscula conscripsit. Hunc ejusque fratrem Carolum Aretinum nobilitate illius temporis ingenia appellavit Volaterranus lib. 21 Anthropologiae. Hic Joannes se presente anno Chr. ccccxxxix factam esse abiam Translationem corporis S. Zenobii testatur in fine Vitae illius, quam tempore Conventu Florentino conscripsit. Aliam Vitam ejusdem Zenobii ob Ughello, ubi de Episcopo Florentino agit ex antiquis MSS. editam, scripsit Laurentius Archiepiscopus Anaphitanus, qui in ea dignitate vixit ab anno cxxxix ad cxxlviii.*

cupus ex libro duplici Acta.

Obit S. Zenobii tempore Arcadii et Honorii.

B *3* Hic ergo scribit S. Zenobium a Deo omnipotente a terris ad colorum gaudia abstractum esse temporibus Arcadii et Honorii. Corpus autem sacratissimum ipso die quo defunctus est, vii Kalendas Junii, reconditum esse in arca marmorea, et positum esse in ecclesia S. Laurentii juxta altare, et cum fuisset aliquot annorum curricula elapsa, ob infestationem quarundam gentium translatum esse in S. Reparata basilicam, opera S. Andreae successoris, *ve mox ex altera Vita ab Aretino scripta dicitur. Fuit autem ecclesia S. Laurentii parva, porroper versus Septemtrionem a ciuitate distans, a S. Ambrosio dedicata, petente ejus famulatrice S. Juliana uulua, ut vii Februarii ad hujus Vitam dicitur.*

repetitur extra urbem in a de S. Laurentii,

transfertur ultra urbem,

anno 405.

S. Andreas fil Episcopus an. 400.

4 Ughellus Vitae S. Zenobi subiungit inscriptionem antiquam columnae eo loci insculptam, ubi in Translatione contigit miraculum ulmi aridae reuiviscite reuiviscens. In hac inscriptione legitur corpus S. Zenobii Florentinorum Episcopi feretro portatum de basilica S. Laurentii ad maiorem ecclesiam Florentinam, tempore Imperatorum Arcadii et Honorii anno xi, die xxvi Januarii, Feria quinta. *Qui characteres conveniunt in annum Christi cccc, cyclo Solis xxi, littera Dominicali A. Annus tum erit undecimus Arcadii et Honorii, dum totum Imperio attribuitur annus Chr. cccc, post mortuus est illorum parens Theodosius Magnus: cui integrum illum annum alii adscribunt. Eodem vero inscriptioni male intrusus legitur annus Christi ccccvi, qui prorsus a reliquis et magis certis characteribus distat. Quae supra relata sunt aliquot annorum curricula elapsa post obitum S. Zenobi, ante ejusdem corporis Translationem infra ab Aretino explicantur, dum ea Translatio facta traditur anno quinto praesulatus S. Andreae: cujus prouide*

C *initium obitusque S. Zenobi referendus in annum Chr. cccc. Procul ab hoc calculo oberrat Aretinus, unum obitus S. Zenobi rejiciens in annum Chr. ccccxiv, minus Ughellus, referens uitam S. Andreae ad an. ccccvi, ac refelluntur trudentes S. Zenobium anno ccccvi obuisse: inter quos est Scipio Anniratus par. 1 Historiae Florentinae lib. 1.*

5 Statutum a nobis chronologum confirmat indicata infestatio quarundam gentium, ob quam S. Andreas corpus S. Zenobi intra mœnia transtulit. Nam, teste Prospero in Chronico, Stilicone et Anthemio Consulibus, id est, anno cccc, Radagaisus in Tuscia, multis Gothorum caesis, ducente exercitum Stilicone, superatus et captus est. *Hanc incursionem etiam in an. ccccxi rejicit cum alius Anniratus, ut quinque anni interponantur. Hujus Radagaisi inmanem crudelitatem et in Christianos odium describit, qui tum irruerant, S. Augustinus lib. 3 de Ciuitate Dei cap. 23, et Paulus Orosius lib. 7 Historiae aduersus Paganos cap. 37. Nam si ille, inquit S. Augustinus, tam inpius cum tantis et tam inpiis copiis Romanis fuisset ingressus (idem de aliis locis censendum) cui peper-*

transfert illud corpus ob infestationem Radagaisi Gothi.

cisset quibus Martyrum locis honorem detulisset? In qua persona Deum timeret? cujus non sanguinem effusum, cujus pudicitiam vellet intactam? etc. Fervent, inquit Orosius, tota Urbe blasphemiae, vulgo nomen Christi tamquam lues aliqua praesentium temporum probris ingraturatur. Fit omnium Paganorum concursus, hostem esse cum virium copia, tum maxime praesidio deorum potentem: Urbem autem ideo destitutam et mature perituram, quia deos et sacra perdidit. Haec Orosius: qui scribit in exercitu Radagaisi fuisse plus quam ducenta millia Gothorum, ut et Marcellinus Comes, sed ad annum sequentem ccccvi, quae ad quadringenta millia augeat Zosimus lib. 3 Historiarum: e quibus uno die amplius quam centum millia prostrata, ne uno quidem Romanorum extincto, sed nec vulnerato, testatur S. Augustinus. In hac ergo barbarorum incursione S. Andreas prouide transtulit corpus S. Zenobii intra mœnia urbis Florentinae, atque in maiorem ecclesiam. Hujus Translationis historiam a Joanne Aretino in Vita S. Zenobii editam adiungimus, quam S. Antoninus, et ipse Florentinus, par. 2. Chronicorum tit. 10 cap. 12 in compendium contractum, prolegitima historia existimat, et suo calculo hunc seniores S. Andream confirmat. Ita ergo scribit Aretinus:

D AUCTORE O. B.

E *6* Post Zenobium vero Andreas, vir sanctus et Florentinus civis, ad episcopatum assumitur. Qui videns miracula, quae a Doratio ob Zenobii merita in Ambrosiana fiebant ecclesia, et hunc honorem ecclesiae majori potius deleri iudicans, quinto praesulatus sui anno, consilio cum Clericis et maioribus suae urbis communicato, statuit beatissimum Zenobii corpus ex Ambrosiana B. Laurentii ad cathedralem sancti Salvatoris transferre. Et convocatis ex vicinis urbibus Episcopis, totoque suo Clero, diem festum vii Kalend. Februar. cum praecedente jejunijs populo indixit: quo scilicet sanctissimum Zenobii corpus magna celebritate ad maiorem transportaret ecclesiam. Quo adueniente die, capsula cum corpore Beati Zenobii ornatissime super quodam lectulo componitur, illamque soli Pontifices deportant, praecedunt Clerici et ceroferrarii, quorum erat multitudo non parua. Sequitur fidelis populus, prius primi civitatis ac viri omnes, post quos mulieres sequuntur ac pueri Hymni, psalmi et cantica, tam a Clericis quam a devoto populo decantantur. Quin etiam mulieres atque pueri cantilenas, ejus impensa beneficia recensentes, mira voci modulatione cantabant. Omnia in Dei laude resonare videbantur. Proceduntque Pontifices, et ad plateam, quae est juxta basilicam Baptistae Joannis, deveniunt. Multus illic populus advenit, et statim viro feretro, extollunt in júbilo voces. Canatur quisque pro viribus loculum ipsum saltem contingere. Quo contigit, ut Pontificibus portantibus ex nimia fieret devotione compressio: cecidissentque cum sancto corpore, nisi arida quaedam et antiqua ulmus, cui cum loculo adhaeserunt, illos sustentasset: quae a tam sacratissimo corpore contacta, admirata gratiam, exultavit, et videlicet omnibus, statim vivit, mistique folia et flores: et indes cum a devoto populo per frusta decerperetur; Florentini cives, in tantae rei memoriam, marmoream cum Cruce in eodem loco columnam erexerunt, quae in hodiernum diem usque perdurat.

magna urbis celebritate,

F

et miraculo ulmi aridae reflorescentis,

7 Adjuti igitur Episcopi et seipsos resumentes, corpus sanctissimum ad ecclesiam deferre contendunt. Sed cum ipsius ecclesiae januam introire procurant, nescio qua divina impediti virtute, illud omnino in ecclesiam inferre nequeunt, nec qualibet via connixi, valvas ecclesiae ingredi possunt. Extolluntur clamores in populo: quidam hoc caussam putant, quidam illud. Alii reportandum ad Ambrosianam ecclesiam

corpus immobite, factis precibus et voto.

AUCTORE G. H.

A ecclesiam proclamabant. Sed Andreas Episcopus, vir sanctus, magna animi fluctuatione perculsus ad optimum confugit orationis remedium, et coram omni populo precumbens genibus, et tensis duplicibus palmis, oculisque in caelum suspiciens, pie oravit ad Dominum, ne contristaretur populus ille: sed haerere cum beatissimo corpore ecclesiam ingredi et illud statuto loco componere. Atque pro tanto beneficio duodecim ibidem constituere Clericos vovit, qui in honorem sanctissimi Pontificis divinis obsequiis perpetuo vacarent. Et oratione completa consurgens, submitit et ipse cervicem foretro, hortaturque alios Pontifices una secum ingredi ecclesiam. Qui Deum laudantes, omni cessante impellimento, cum iubilo totius populi Christiani, ecclesiam Salvatoris intrarunt: et celebratis Missarum solenniis, beatissimum Zenobii corpus juxta corpora Eugenii et Crescentii ministrorum ejus in quadam ejusdem ecclesiae cataumba honorificentissime locaverunt.

desert in ecclesiam:

G. H.

POST AN 12 XXVI FEB.

Inter Sanctos Veronenses Episcopos

colitur S. Servulus,

sepultus in ecclesia S. Stephani.

13 **A**loysius Lipomanius Episcopus Veronensis in prefatione ad tomum IV de Vita Sanctorum a se editis asserit, in sancta insignique Ecclesia sua Veronensi, quod dictu pene incredibile videtur, xxxiii Episcoporum sanctorum celebrem agi memoriam, et anniversaria festa cum solemnibus Missis recedi: imo Sanctos illius Ecclesiae non solum civitatem Veronensem, sed pene totum mundum venerari et suspicere. Verum xxxvi Episcopos Sanctos Veronensem Ecclesiam administrasse, et quoniam plurimos antiquis monumentis probat Augustinus Valerius, et ipse Episcopus Veronensis, dem S. R. E. Cardinalis, in libro de Sanctis Episcopis Veronensibus, in quo de S. Servulo pag. 11 ista habet: S. Servuli Episcopi Veronensis corpus requiescit in ecclesia S. Stephani, ut ex tabula vetusta ex membranis, de qua ubi de S. Alexandro: ex Francisco Corna, ex constitutione synodali die xxvi Februarii, et ex tabula Sanctorum eodem die, de quibus supra. Haec ibi. In prore vetusta tabula tradit pag. 4 sequentia legi: Item fuerunt in dicta ecclesia S. Stephani corpora sanctorum Episcoporum Veronensium Lucidi, Dimidriani, Servuli, Viudemalis, Saturini et Lupi. Quae verba etiam ex vetustis ecclesiae monumentis allegat Onuphrius Panvinus lib. 4 Antiq. Veronensium cap. 4, sed addit juere inveniis locis. Est autem, ut is narrat, basilica S. Stephani Verone inter vetustissimas ejus civitatis ecclesias, primis Christianorum temporibus, paullo extra urbis portam, loco qui dicebatur ad Fontienos, via Tridentina, aedificata, quae aliquando Cathedralis fuisse dicitur. Haec Panvinus. At Franciscus Corna, cujus testimonium secundo loco Valerius protulit, de antiquitatibus Veronae, ac sanctis reliquiis, quae in ea reperuntur, scripsit librum anno ccccclxxvii. Constitutio vero synodalis facta est anno cclxxiii. Tabula demque Sanctorum secundum

C

Ubi et idem Pontifex Andreas altariolum sub ipsius D nomine mira devotione consecravit... Interim mortuo Andrea viro sancto, ad episcopatum assumitur Mauritius Florentinus Presbyter, vir multa sanctitate praeclatus, et a pluribus creditur sub Totila Martyr effectus: sicque mortuus, in cataumba B. Zenobii juxta Andream sepultus fuit.

mortui

8 Coluntur S. Mauritius xxviii Junii, S. Eugenius xxvi Novembris, S. Crescentius xix Aprilis, S. Reparata vii Octobris. Huic templum (quod deinde Cathedralis fuit, et nunc S. Mariae Floridae appellatur) ereverunt Florentini, et acceptum referentes victoriarum fructum de caeso exercitu Radugaisi, et patriae optatissima libertate recuperata. Ast aedes S. Laurentii inter ecclesias xii collegatas praecipua, continet Magnorum Ducum sepulchra, atque inceptum a Ferdinando in sacellum, octavum mundi miraculum n. qualis habendum, si aliquando perficiatur.

Templa S. Reparatae.

et S. Laurentii.

DE S. SERVULO EPISCOPO VERONENSI IN ITALIA.

consuetudinem Ecclesiae Cathedralis Veronensis, edita fuit anno cclxxviii. Quae duo erant postrema monumenta ab eodem Valerio prolata. Consule ejus duo prima folia.

E

2 Ex eisdem Tabulis Sanctorum Ecclesiae Veronensis, et Constitutione synodali, eundem Servulum inscripsit Galesinus suo Martyrologio his paucis verbis: Verone S. Servuli Episcopi. Quae etiam habet Ferrarius in Catalogo generali: ac de eodem agit in Catalogo SS Italiae, eloqui maxima ex parte desumpto ex Valerio, qui fol. 42 ista scribit: Servulus Veronae Episcopus, bonus Dei servus, toto sui Episcopatus tempore in Deo inservivit, ut omnem humanam laudem contemneret, omnes cogitationes, omnia sua studia, omnes denique actiones ad populi Veronensis salutem referret. Obiit vir eximia sanctitate iv Kalendas Martii, et sepultus est in basilica S. Stephani. Eadem describit Ughellus tomo 3 Italiae sacrae in Episcopus Veronensibus columna 586.

inscriptus Martyrologio 20 Febr.

3 De tempore Sepulsi S. Servuli silet Valerius. Inter Episcopos inveniit temporis et ordinis ex Calendario eundem recensent Panvinus lib. 4 cap. 7, et Franciscus Tontus lib. 3 Nobilitatis Veronensis cap. 9. Ferrarius statuit xxix Episcopum, ac S. Lupi successorum, et putari circa annum 13 vixisse. At iv Nonas Decembris ad acta S. Lupi, arbitratur hunc inter annum 13 et 14 in humanis fuisse. Verum Ughellus tradit S. Lupum, non xxviii, sed xxiii fuisse Episcopum, habuisseque successores SS. Felicem, Moderatum, Salvinum, Andronicum, Viudemalem, Silvium, Luperum, Mamium, Petronium, Carbonium, Simplicium, quem conjicit circa annum 13 beato fine quiescisse: et hujus successorem fuisse S. Servulum xxxv Episcopum: ac postea praefuisse S. Verecundum, mortuum Fl. Andeobino collega Cos. Justino seniore Augusto, ac Theoderico Italiae Rege, anno dcccxxiii.

quo tempore et ordine sedepit? F

ANUBADY. PAP GH

DE SS. AEOLADIO ET AGRICOLA EPISCOPIS NIVERNENSIBUS IN GALLIA,

Comprotrarius historicus.

G. H.

SECOLO VI. XLVI FEB. Nivernis inter alios Sanctos

Nivernum urbs Galliae montis et fluvii, ad Ligorem fluvium, ubi hic Nivernum amnem serbet, multos venerat Colubas adscriptos, aut fuso pro fide Christi sanguine Martyres, aut illustres explorata sanctitatis Episcopus. Ea his in pluribus

Martyrologiis reperitur hoc die consignata memoria S. Agriculae Episcopi, cui Aeladium decessorem cum Sansano jungimus.

2 MS. Martyrologium Usuardi, quod inter antiquos codices Serenissimae Christianae Reginae Sueciae adser-

tatur

colitur
S. Agricola
Epic. 26 Feb.

A *vatur, ista habet ad iv Kalendas Marti* : Nivernis S. Agricoli Episcopi et Confessoris. Ita S. Devcolus et Devcolus Abbas appellatur, cujus Acta dedimus xviii Januarii. MS. Martyrologium Carmeli Colonienensis eundem ita refert : Nevernis B. Agricolæ Pontificis. Similia habent Maurolycus, Galesinus, qui codicem MS. citat, et hos secutus Ferrarius : sed hi cum Felicio Agricolaum nominant. Eundem memorat Hermannus Greven in Auctario Usuardi, in quo mendose Avernis pro Nivernis excusum est. Saussains in Martyrologio Gallicano hoc eum elogio celebrat : Nivernis S. Agricolæ Episcopi ejusdem civitatis et Confessoris, qui Alexiæ in Burgundia natus, ætatis primitiis Deo devotæ vitæ institutione consecravit : paulatimque annis et meritis excrescens, sacræ militiæ mancipatus, pietate et doctrina adeo excelluit, ut defuncto S. Æoladio ejusdem Sedis Pontifice, unns omnium dignus, qui vicem ejus suppleret, ob sanctimoniam præclara decora judicaretur. Inexpetito igitur sibi delato honore ac onere suscepto admirabiliter factus est, gregi virtutum splendore prælucens : cumque sui ævi sanctissimus quodque lere Proles panopliæ Episcopalis gloria auteiret, restituendæque Christianæ disciplinæ zelo nonnullis Galliæ Celticæ symulis interfuisset, tandem pastoralis digne exacta sollicitudine, meritum magnitudine cumulatus, ad æternum evocatus est gaudium. Hæc Saussains. In Florario MS. recitatur die xvii Marti memoria Agricolæ Nivernensis Episcopi et Confessoris.

a 17 Martii.

et jungitur
S. Æoladius
decessor.

B *3 De S. Æoladio olim Saussains in Supplemento ad iv Kalendas Marti ista scribit* : Nivernis S. Æoladii Episcopi et Confessoris, qui Ecclesiæ magnam lumen, concilio Lugdunensi anno quingentesimo septuagesimo interfuit, postque beatum transitum refusit in Ecclesia S. Stephani, ubi funeratus est, emerita beatitudinis rasis. Item Saussains viii Junii relato in Supplemento S. Itherii Episcopi Nivernensis evomio ista addit : Sederunt autem in Nivernensi Cathedra alii sanctitatis exploratæ Præsules ante B. Itherium, quorum aliqui fixos natales habentes diebus propriis ad cultum consignati sunt, alii tametsi meritis æque spectabiles in Fastis sacris in nime certa die sunt adscripti : nimirum SS. Patricius, Eulalius, et Æoladius, quorum beneficiæ memoria ne a Galliæ Sanctorum serie excedat, nomina eorumdem pium et consentaneum visum est, tabulis his sacris adscribere. Quod, ut vidimus, præstitit de S. Æoladio, ad xxvi Februarii, quo S. Agricola ejus successor colitur

olim
S. Æoladio.

C *4 Eundem Æoladium non minus, quam Agricolam, titulo et compellatione Sancti honorant scriptores catalogi Episcoporum Nivernensium, ac prima duplitem edidit Valus Coquilhus sub finem Historiæ Nivernensium* : sed in utroque decessorem S. Agricolæ Sanctum Æulalium, sive Ærladium, appellat, actis duorum Episcoporum uni eidemque adscriptis : quos Joannes Chenu, et Claudius Robertus in suis catalogis melius distinguunt. Numeratur S. Eulalius Nivernensium iv Episcopus, quem tempore Chlodovei primi Francorum Regis S. Severinus Abbas Agunensis misens, reperit surdum et mutum, eumque precibus curavit, ita ut eodem die Missam celebraret, uti in hujus Vita xi Februarii pag. 349 unum, 10 et 11 dicitur. Hanc Eulalium coli xxvi Augusti tradunt Saussains in Supplemento, et Coquilhus pag. 39, ubi novo errore eundem S. Agricolæ successorem statuit. Verum S. Eulalius aut sub Chlodoveo i aut proximus post obitum ejus annis vita functo, Ecclesiam Nivernensem gubernavit Tauriciadus qui anno dxxxvii interfuit Epavoruni Synodo : deinde Rusticius, qui Aurelianensis in subscripsit anno dxxxv aut sequente, et Aurelianensis iv circa annum dxxxi habitæ : Aregius, seu potius Aridius Aurelianensis v anno dxxlvii, et Parisiensis ii circa annum dxxv, ubi Aridius scribitur, pro qua apud Coquilhum, Chenu et Robertum Clementinus legitur, sed is Aptensis Episcopus utriusque Concilio subscripsit, Substitutur Euphronius a Chenu et Roberto, diciturque subscripsisse privilegio S. Germani Episcopi Parisiensis pro monasterio S. Vincentii, anno Chariberti v, Christi dxxxv. Hanc tum successit S. Æoladius, qui Lugdunensi ii anno dxxlvi subscripsit hunc verbum : Æoladius in Christi nomine Episcopus Ecclesiæ Nevernensis subscripsit. Hujus sepulchro in ecclesia S. Stephani adscriptus hos versus esse tradit Claudius Robertus :

1) AUCTORE U. I. rut successerunt Tauriciadus, Rusticius.

Aridius,

Euphronius, E

S. Æoladius,

Quisquis ab occasu properas huc, quisquis ab ortu, Corpus in hoc tumulo, quod veneris, habes.

Præsul Æoladius, hujus quondam Pater urbis, Adventum gaudens sustinet hic Domini.

3 A Joanne Chenu S. Æoladius, sive Æoladius, appellatur : de quo quot annis sederit, aut quando migravit e vita non constat. Successor ejus fuit S. Agricola, nonnullis Agricola et Agricolus, Galliæ S. Argle. Interfuit Concilio Matiscomensi, Lugdunensi iii, et Matiscomensi ii annis Christi primo, tertio et quinto supra quingentesimum octogesimum. Interfuit etiam conventui Episcoporum apud Gunthramnum Regem, et cum alius confirmavit excommunicationem, ante ab Episcopis Putari congregatis latam in Chrothildem et reliquis sanctimoniales, quæ anno dxxxix e monasterio S. Rodgerundis recesserant. Quod tunc ab Episcopis apud Gunthramnum collectis rescriptum est, edidit Gregorius Turon. lib. 9 hist. Francorum cap. 41.

S. Agricola :

6 Corpus S. Agricolæ depositum fuisse in ecclesia parochiali S. Vincentii, quæ olim Abbatiam annexam habuit, et nunc S. Agricolæ dicata est, tradunt Coquilhus et Claudius Robertus.

hinc templum dicatum.

DE S. VICTORE PRESBYTERO ARCHIACI IN CAMPANIA GALLICA,

Commentarius prævius.

RECITO VI
ACT VII
S. Victor non
fuit Archiaci
in Hispania :

J *oannes Tamarus Salazar in Martyrologio suo Hispanico piam Gallis litram invenit de S. Victoris in tali solo, et regione, in qua vitam egredit anachoreticum, Auctoritate is unico videtur Chronici, quod sub nomine M. Maroni, Casimiro Augustini ante annos mille Episcopi, unper prodit, in quo ad annum cccclix ista legitur* : Per hæc tempora floret in Bætica in pago Archilacensi S. Victor eremita, vir egregie sanctus, de quo memoria proditum est, ab utero matris suæ demanibus fuisse formulabilem. Ejus corpus in Gallias delatum est. Rodericus Carnus ad hunc Marini locum annotat, Archilacem ex Ptolemao in Bætica fuisse, quam Moletius Alcedahorra

nominat : quosdam vero suspicari Archilacem in montibus Marianis fuisse, ubi nunc est Aracena : quod et ipse sentit lib. 3 Chirographiæ conventus juridici urbis Hispaniensis cap. 78, cujus adhæret Tamarus. Fatremur a Ptolemao lib. 2 Geographiæ cap. 4 Archilacem constitu urbem mediterream apud Turdulos Bæticæ populos. Verum huc non spectare S. Victorem, de quo hic agimus, ipse libenter subscribet Tamarus, ubi vitam ejus antiquissimam legitur : quam ex fide dignis codicibus manu exaratis eruit Nicolaus Camuratus Tricassinæ Ecclesiæ Canonicus, atque in Promptuario sacrarum antiquitatum Tricassinæ diocesis a fol. 358 publicavit. Eundem Guilo Abbas Arrenariensis olim ad S. Brunnarilum

G. H.

A narium misit, ab eo fugitans, ut quidam in anniversario in S. Victoris festo canendum legendumve conscriberet. Tamius fallitur, dum asserit non auidendum esse Nicolaum Camuzatum, qui in Miscellaneis historicis transcripsit Bernardi sermones. Pollitur, inquam, vir utloquin sagacissimus: non enim Bernardi sermones transcripsit Camuzatus, sed, ut notat Menardus lib. I Observationum ad hunc xxvi Februarii, ejus Vita exit a Nicolao Camuzato in Miscellaneis historicis: in qua omnia reperiuntur, que de eo dixit S. Bernardus in duobus illis sermonibus, quos in laudem ipsius composuit. Quæ nimis accurate expendisse videtur Tamius, qui Menardum citat, nec nisi apud eum videtur Camuzatum legisse. Hic alioquin in Notis de S. Bernardo ista addit: Hoc unum vere dicere possum, ejus sanctissimi nominis famam fuisse celeberrimam jam inde a D. Bernardi temporibus, qui divini officii cantica et hymnos concinnavit, etiamnum hodie in Arremaricensi conobio xxvi Februarii, qui dies ejusdem S. Victoris natalis est, decantari solitos. Hæc sola de S. Bernardo asserit Camuzatus.

2 Extat epistola S. Bernardi ad Guidonem Abbatem Arremaricensem, quæ est num. 312 cum hac exordio: Petis, carissime mihi Guido, et tecum pariter, qui tecum sunt Fratres, dicere me vobis aliqua legenda solemniter vel canenda in festivitate S. Victoris, cuius apud vos corpus sanctissimum requiescit. Quibus verbis relatis, Tamius ista infert: Si ergo sanctus anachoreta in Gallia natus, educatus, eremita, et prædicator extitisset, non est dubium, quin Bernardus expressisset: at quia aliud non est adeptus encomium, sola sepulchri commemoratione contentus, cetera sub silentio perstrinxit. Adhuc binum sermonem Bernardus contexit, in illis haud verbum de origine, educatione et prædicatione apud Gallos reperies. Hæc Tamius: neque tamen ea argumentatione in Chronicon illud geminus Marini factus habebatur, evocit. S. Bernardus neglectis locis nativitatis atque eremiticæ habitationis S. Victoris, ea tradidit, quæ resplendent veritate, sonent justitiam, humilitatem suadeant, doceant acquiescentiam, quæ etiam lumen veritatis mentibus pariunt, formam moribus, erucem vitii, affectibus devotionem, sensibus disciplinam, ut in eadem epistola præfatur ac deinde quæ composuerit intueat: Præstiti, inquit, quod petisti, Præstiti dico, non quod tibi ad votum, sed quod mihi ad manum venire potuit, pro posse utique meo, non pro velle tuo. Servata tamen antiqua veritate scurrorum, quæ in mihi transmissis de Vita Sancti, duos sermones delavi qualicunque sermone meo: illud quantum potui cavens, ut nec brevitas obscurus, nec prolixitas redderet onerosos, Deinde quod ad cantum spectat. Hymnum composui, metri negligens, ut rousu non deessem. Responsoria xij cum antiphonis xxvii suis in locis disposita, addito Responsorio uno, quod prioribus Vesperis assignavi, itemque duobus aliis brevibus ipso die festo pro vestra regulari consuetudine, uno ad Laudes, altero ad Vesperas, decantandos. Hæc S. Bernardus qui in Responsorio v (quod Tamius non advertit) ista habet: Dum transiret Rex Francorum, et veniret secus, ubi habitabat eremita etc. Atque ita in his omnibus servavit veritatem antiquorum scriptorum, quæ de Vita Sancti transmiserat Guido Abbas. Hanc Vitam, ex qua sui deversit S. Bernardus, datus ex Camuzato, eique adijungimus præter sermonem, in quo plura historica attinguntur, quam in posteriori, qui admodum paucis demptis, potest concurrenque Sancto Confessori fore applicari. In hymnis, antiphonis et responsoriis multa passim ex eadem Vita attinguntur, et periphrastice describuntur. Ex his datus hymnos, et unam antiphonam cum Oratione.

AUCTORE O n-
cujus Vitam e
MSS. erant
Camuzatus,
non tran-crip-
sit sermones
S. Bernardi:

at quod hic
Sanctus loca
non exprimit,

ull derogat
Gallia.

E Vita
S. Victoris
compositi a
S. Bernardo
sermones

responsoria
antiphonar,
hymni.

3 Loco, quæ in hac Vita referuntur, sunt primo, diocesis Tricassina, in Campana Gallica, in qua claris natalibus ortus: secundo, territorium Arciacense, in quo in villa Saturniaco seclusus in cellula vivit, et sancte mortuus est. Est enim Arciacum, sive Archiacum, aut Arceya, oppidum, seu pagus, ad Albulam flumen in eadem diocesi Tricassina num. 9 Arciacense castrum dictam: a quo territorium Archiacense hic denominatur, estque hoc tempore adhuc notum Decanatu Ecclesiastico, cui præest Archidiaconus. Singulare in eo contetur parochia: utique beneficia Ecclesiastica videri possunt in Catalogo Beneficiorum diocesis Tricassinae anno 1618 edito. Arceya etiam mentio fit in fragmento historiae S. Balsemi Martyris a Camuzato fol. 334 edito, quod ita incipit: Tandem vero attingens loca Campaniæ devenit ad quandam civitatem, Arceyas nomine: nam dicitur illo tempore, quo Vandali Galliæ rastabant, civitas fuisse, nunc autem villam omnes non ignoramus esse. Colitur S. Balsemius xvi Augusti. Ferrarius in Topographia nova de eodem loco ista scribit: Archiacum, Archy, pagus prius, hoc tempore oppidum Galliæ Lugdunensis, in ea regione, quam Campaniam vocant, in territorio, et diocesi Trecenti, ubi Cisterciensis Ordinis monasterium. xxvi Februarii Victor monachus monasterii Arrimarensis. Ex Breviario Cisterciensi, de quo sermones extant apud S. Bernardum. Hæc Ferrarius. Verum in prædicto Catalogo beneficiorum diocesis Trecentis solum Prioratus Areliaci annotatur, cujus collatum dependet ab Abbate Majoris monasterii Ordinis Benedictini, cum et ipse Prioratus est. Ex illo errore Cisterciensibus adscriptis Hæton in Martyrol. monastico: In territorio Archiacensi, inquit, S. Victoris Confessoris, Ordinis Cisterciensis: cuius laudes S. Bernardus conscripsit. Non etiam fuit S. Victor monachus monasterii Arrimarensis, quod est alterum Ferrarii erratum: ob quod tamen Benedictinis eum annoverant Dorgamus, Memardus, et Bucelinus in suis Martyrologiis.

4 Tertius locus in territorio Areliacensi villa Saturniaca, vita eremitica et obitu S. Victoris illustris. Camuzatus in Notis ad hanc Vitam fatetur sibi non esse datum scire, quo in loco ipse D. Victor sedem suam dixerit, ubi solitarius sedere, et assiduis meditationibus levare se supra se consueverat, nec pariter locum, ubi corpus ejus tumulatum. Suscipimus cellula ejus loco extractam fuisse basilicam S. Victoris ab Archiaco castro sex millibus passuum, uti num. 9 legitur. Hæc in loco degentem S. Victoris innotuit unus ex Francorum Regibus, ut num. 4 dicitur. Comatus annotat se veteres quasdam membranas et monumenta perlegisse, quæ D. Victoris Chilperici nomi Galliæ Regis temporibus floruisse asseverant... Verum se nihil certi super hæc re statuere ausum. Successit Chlothario i anno dxi mortuo Chilpericus cum tribus fratribus, anno ipse dclxxxiv vita functus, cui superfuit S. Gunthronnus frater Rex Burgundiæ et Aurelianensis, anno lxxxii defunctus, in cujus regno diocesis Tricassina fuit. An forsitan Childericus legi debuit, filius Chlodovi ii, qui monarcha Galliarum factus, hanc etiam Tricassinam Campaniam, sub suo Imperio habuit, et anno dclxxxix occisus est?

5 Quintus locus in Actis num. 7 memoratus est pagus Cupulinacens, ubi debebat filius spiritalis S. Victoris, de alto Francorum sanguine. Quæ omnia in Gallia S. Victoris rebus demonstrant. Demum Arremaricense monasterium Benedictinum, ad quod Corpus S. Victoris translatum est, quatuor leucis a Tricassina urbe distat, ab Adremano Presbytero anno dclxxxviii fundatum: cuius monasterii Abbas in Archiacensi Decanatu atque Ecclesiastico patronus, designat Parochus, aut etiam Prioratus confert: ex quorum aliquo loco potest corpus S. Victoris ad ejus monasterium delatum

D
Notus
S. Victor in
diocesi
Trecenti:

in territoria
Archiacensi
vixit.

E

non monachus
Cisterciensis,

neque Benedictinus
Arrimarensis:

in villa Satur-
niaco

basilica
S. Victoris.

F
Quis Rex
Francorum
eum inmisit?

in Arremar-
icense monaste-
rium an. 837
fundatum
corpus S. Vic-
toris transla-
tum:

A delatum fuisse cum Actis antiquis: in quibus nulla hujus Translationis mentio fit. Originem monasterii Are-marensis post alios describit Mirax de Originibus Benedictinis cap. 45. De eo Bucelinus in sacrario Benedic-tino hoc xxvi Februarii ista tradit: Natalis S. Victoris Presbyteri, ejus sacrum corpus in monasterio Are-marensi religiose colitur.

6 Ceterum memoria sacra S. Victoris inscripta est eodem xxvi Februarii MS. Martyrologio Carmeli Coloniensis, MS. Florarum, Martyrologio Coloniae an. 1490 excuso, Auctoris ad Ursardum Greven et Molani, Martyrologio Germanico Conist. his utriusque verbis: In territorio Archiensi S. Victoris Confessoris, in Martyrol. Romano additur: ejus laudes S. Bernardus conscripsit. Galesinus mutata phrasi ista tradit: In finibus Archiensi S. Victoris Confessoris, de quo S. Bernardus duos habuit sermones. Martyrologium Lroitu Gallico sermone editum: In territorio Archiensi diocesis Trecentis in Campa-nia, decessit S. Victor Confessor: cujus Vita scripta est a S. Bernardo. Imo et Vita olim scripta sermones duo et officium Ecclesiasticum de eo compositum. Sans-sanus in Martyrol. Gallicano hoc eum elogio celebrat: In Trecenti diocesi, pago Archiaco, S. Victoris Presbyteri et Confessoris, qui in Gallia florens, dum adhuc ethnicae superstitionis semina pullularent, pravaeque supererant impietatis germina extirpavit, multos ad Christi cultum ex idololatria convertit, ac caelestis vitae documentis, exemplis denique multa pietatis et virtutis, nec non magnis miraculis illustris, plenus dierum et bonorum operum ad aeternam felicitatem transiit. Cujus praecoxia S. Bernardus bino celebravit encomio, memoriaeque sacratissimae percolende proprium officium, quod Are-marensibus ascetis inscripsit, adornavit. Quod etiamnum vel in natali ipsius beati Confessoris decantari solet in coenobio Are-marensi: ubi ipsius corporis sacrosanctae reliquiae jam pridem conditae, debita veneratione coluntur, eoque energumini, daemoniaci ac lymphati deducuntur, et salutaris ipsius Beati ope liberantur. vixque dies ulla effluit, qua non hujusmodi beneficii quidquam contingat. Hae Sanssani, quorum ultima e Camuzato, verbis ipsis servatis descripta sunt. Memendus etiam lib. 1 Observationum asserit, dum viveret S. Victor, fuisse adhuc gentilitatis reliquias, eo quod dicitur num. 7 in Vita, in pago Cypudiniaco turbas hominum de religione Catholica docuisse, quibus verba instructio catechistica rusticorum accurrentium solum indicatur.

7 Macrologus eundem celebrat pridie, sive xxv Fe-bruarii his verbis: In pago Trecentino Victoris Con-fessoris. Eadem leguntur in MS. Florarum, Martyro-logio Coloniae anno 1490 excuso et in Auctario Greven ad Ursardum, quibus existimatus fortassis alius ab eo quem ipsimet deinde xxvi Februarii retulerunt, San-ctumque appellaverunt, eum, de quo pridie egerant, Beati solam titulo dignati.

8 N. Des Guerres eundem vitam, quam hic diximus, Galliae edidit in Historia Trecentina, additque ipsi cranium argenteo capiti artificiose elaborato, ac reliqua ossa capsula similiter argentea inclusa asservari, ac die xi Octobris ob Translationem reliquiarum moenibus pe-regrinorum accessu celebrari.

VITA

auctore anonymo, sed antiquo,
ex MSS. a Camuzato edita.

CAPUT I.

S. Victoris ortus, educatio, presbyterium, vita
anachoretica, vitam precibus impetratum.

Claruit splendor homini super justos, quorum in-

desinenter fama rotatur per orbem. Non de illis nar-ratur, quibus inflata manet potestas, sed qui sub-jecta mente, fide devoti, Christo famulari cernuntur. Dum certamen praelii Job sanctissimus cum antiquo habuisset humani generis inimico, a summo vertice usque ad plantas pedum ulcere pessimo et vermium quatiebatur dolore, sed patientiam habens, Domini meruit gratiam. Numquid ignorantia erat apud Du-minum, quod justus esset, ac ideo tentatus est. Nullo modo, sed ut probatus justificaretur, et sciret unus-quisque, quia cum Dei adjutorio potest ab homine diabolus superari: quia magna est pugna certaminis ubi de Christi victoria triumphamus.

2 Fuit igitur quidam a Victor, doctus de nomine gaudens, Trecentinae diocesis claris natalibus or-tus. Ante nomen accepit, quam membra susciperet: antequam solveret moras genitrix utero plena. Cum quidam ab spiritu vexaretur immundo, clamabat di-cens: b Quare nos torques praee initio nascendi sancte Dei Victor? Sed in hac re non testimonium demonum quaerimus, sed confessionem, ut eum an-nunciarent de nomine, e quod postea rei probavit eventus. Deinde post septem menses, decimo in-choante, mota sunt viscera matris, et pium Victo-rem progeniem sacram protulit orbi natum. Denique post transactum curriculum dierum, baptismi unda perfunditur et caelesti purgatur gratia ab originali peccato. Cum in cunabulis positus a parentibus cer-neretur, valentes Spiritum sanctum esse in infante, stupefacti mirabantur, sed hoc fuit praesagium, quod postea impletur in eo. Crescebat autem puer in cor-pore, dum pueriliter gestabatur in infantia, sed erat mentis senectus in Domino.

3 Datus studis litterarum imbuatur, qui jejunis et orationibus deditus, suas dapes pauperibus in elemosynam jugiter tribuebat. Mundana linquens studia, juvenis lectionibus vacat, Scripturarum eloquia et dulcedinem Christi fidei a favore gentibus praedicabat, et complectitur in illo sermo, quem David tribuat dicens: Quam dulcibus faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel et favum ori meo. Unumque ad legitimum venisset aetatem, clericatus onus regulari norma suscepit, donec diaconatus officium vel pre-sbyterii orbis gradus ascenderet. Nec multo post tempore in Archiense territorio derelictis paren-tibus se transtulit, ibique in villa, cui vocabulum est Saturniacus, a viris illustribus et ab omnibus incolis loci illius magno amore pro Christi gratia diligebatur, ubi diebus ac noctibus seclusus in cellula, in-desinenter jejunis et orationibus memebat, orans pro populi indulgentia et remissione peccatorum.

4 Cum ibidem degeret, unus ex e Francorum Re-gibus cum per opera ripe summis cum equitibus vel accipitribus per amonissima loca venandi caussa deambularet, audiens beati viri famam, ad ejus tu-gurum gavisus adventu: sed beatus vir, quem nihil latebat, cellula sua festinus in occursum ejus egres-sus est. Rex ille, ut eum vidit, occurrit et osculatus est eum. Tunc venerabilis vir exorsus est dicens: Si Celsitudo regni vestri non re puit, cellulam servi vestri dignam ingredi. Quo ingresso, uni ex pueris istud, et rejde eum rore carbesti: ut, sicut manna in deserto patres nostri satiati sunt, ita repleremur tuae benedictionis dono. Faciens signum Crucis illico repletum est vas illud f vino jucunditatis, ejus suavitudo

D
AUCTORE Q. N.
EPILOGUS
ANON. 13.

a
S. Victor non-
dum natus,
est terrori dex-
mombus.

b

c

baptizatur:

E

virtutibus
augetur:

divina scientia
imbuitur:

d

consecratur:
Psal. 118
At Presbyter:
secedit in soli-
tudinem:

F

praeceit Regis
intentionem

in cellam
inductus:

f

A suavitudo dulcior melle, nec potest illius dulcedinem lingua dissolvere, et potantes universa turba satiata est, et omnes tripudiantes iter coeptum peregerunt cum gaudio. Nec illius benignitas ibidem defuit, qui in Cana Galilee aquas in vinum convertit, et quod non habuerat per naturam, nec in vite pependerat, nec vitis fructificaverat, per verbum Christi mutatum est in falernum.

S Miraculum istud non est silendum, sed narrandum, videlicet quadam die operarios, in agrum misit, ut triticum seminarent, et unus fere duorum moliorum capacem foveam faciens in terram suffodit. illico autem a domino vexatus, sicut leo rapidus, ex utrisque partibus faucium eructabat incendia. Quem vir Dei a longe videns, vexillum faciens Crucis, purgavit eum: et triticum, quod absconderat, propriis manibus restituit.

a S. Bernardus *sanctus in antiphonis et responsis alludit ad nomen S. Victoris, ut etiam in Invocatio quod ad Matutina legitur ejusmodi.* Candidus, Victor vicit mundum. canalem in ejus victoria, ut amaranus. b *Idem responsorio ad 1 resp.* O vere Victor, quod quod vixisti, vixisti, ab utero ad tumulum. In respons. 1 ad Matutinum: O virum precipue sanctitatis, qui ante saecula quam natus ante Victor ipse, quam nomine fuit, in ut clausus in utero jam de hoc triumpharet. Quae etiam in sermone 2 legitur. In resp. 2 O mundum et multoties miraculum? hoc rugiens fugit a face parvuli neculum vagientis. In resp. 3. O Felix mater, cuius uterum sensit novitatem, nulli matrem computari a deo hinc hinc Baptiste etc. In sermone 2 Parvulus ad pignum, magis ad victuriam. malis visu nonnulli vident, et jam egerunt demonia. c *Una post novem menses videtur legendum.* d Forsan, leryore, inquit *Canaliculus.* — e S. Bernardus *respons. 3* Dum transiret Rex Francorum, et ventret serus ubi habitabat eremita, admiratus est super his, qui dicebantur de viro hoc resp. 6 Jam his aurum absconditum fama delatrix prodiderat, et non potuit praeterire Regem praeteritum, sed divertit ad tunicam pauperis, exstitit fama sanctitatis. — *Idem resp. 7* Ingresso lege pauperis cellam, sollicitus huius, quod vinum non haberet, haustum de proximo fonte aquam, convertit in vinum, et bibit flex. et qui cum eo erat. — *Idem resp. 11.* Revelatur iniquitatis mysteria, demon hominem cogit, homo demonem prohit, Victor mundum effudit inter illos, dum clamorem fugat, et hominem sanat. fragmentum prodeinde ipsa mansuetudine recuperat. De factu hoc agitur etiam resp. 9 et 10.

CAPUT II.

Caelestes visimes S. Victoris. Obitus. Miracula.

Quadam die cum jejunis et orationibus inedigne corpus maceratum quieti tribuit: et; consurgens per opaca noctis silentia, quodam se in loco ad orationem telluri praestavit. et eum sursum intenderet, a vidi caelum apertum, et Crucem Domini aureo eurusum fulgore, et ex utraque parte lapidibus pretiosis ornatum: et audivit vocem sibi dicentem: Haec quo vultis, anime sunt Sanctorum, qui pro Christo hominum stulas suas in sanguine agni laverunt. Et terrore concussus, ruit in faciem suam, magnificans Dominum, qui illi b terram patefecit arcana. Ab illo quippe die, in cellula clausus latebat, et cum nulla vacaret secularibus per mundum, multi tamen diversis languoribus veniebant ad eum afflicti et sanabantur.

7 Nec illud mysteriorum silendum putavi, quod ad tanti viri laudis veram virtutem oportet edicere. Cum esset vir beatus huius personis aetatis, devotius omnia mandata, e obsequio respiciens, quae mundus habet gerenda: erat et veneranda civitas, eratque in caritate perfectus, et inter proceres seculi et factus cultus a divinitate concessum, quod specialis ab omnibus diligebatur, Interca reverentissimus vir habebat filium spiritalem, de alio Francorum genere in pago enguonimato Cupidannet, quem de saeculi fontis unda susceperat, a quo obnoxio depererat est, ut illum vel familiam suam visitare dignaretur, quia olim eum desideraverat adventum. Sed Jovatus vir non venit, et diem pollicetur, et stent spiritumderat adimplevit. Cumque ad praefatum domum venisset, occurrunt universi eum gaudio, et ut inanus caeleste aut margaritam spendilam eum suscipiunt, et non recipiunt ebum nisi in vespere: cente

jam die, post refectorem quietem sibi paullisper vel suo corpuculo tribuens. Media quadam nocte ex more consurgens, psalmis et hymnis boninum modulatis vocibus inplorabat, usque illulescens aurora que in Dominico die lucescit. Igitur matutinali solennitate perfecta, dum ad visitandum turba hominum convenisset, et de religione Catholica eos doceret; cum sermo prolongaretur et appropinquasset hora, et ad ecclesiam, ut mos est, ad audienda sacra mysteria properaret; quodam in loco dicitur restitisse, ubi e audire meruit catervas Angelorum, et orationem Dominicam completam, ubi dicitur, Sed libera nos a malo. Et stupefactus caput inclinans in terram, simul amabat manibus pectus suum percussit ut: Heu me, quia cum sim indignus, Jesu Domine, audire merui orationem auribus meis, quam tu ipse, Domine, docuisti dicere discipulos tuos, inenarrabilibus vocibus Angelorum. Et haec dicens ait: Revertamur domum, quia jam divina munia persoluta sunt in caelis. Quo audito non est gloria elatus humana, sed Dei bonitate in suo mirato opere, quia Dominus dicitur colescentes se, et non derelinquit omnes qui sperant in eum. Illo vero die vescentes pariter et bibentes manserunt ibi. In postero namque die ad cellulam suam remeavit in gaudio, et omnes molimes dereliquit.

8 Paura de pluribus retuli, ne legentibus fastidium generarem. Nam caesis visum, surditis auditum, mutis linguam, et claudis restituit gressum, universi populo testificante. Quarto namque Kalendas Martii migravit ad Dominum, reconditurque in loco amono, ubi sancta tenentur membra sepulchro, et spiritus astra magna petit triumpho.

9 Accidit tunc illo tempore, ut homo quidam, facto peccato furti, comprehensus in Arceiacensi castris, in ergastulorum custodia reclusus, per diuturnam custodiam detineretur. Qui in visu videre promeruit B. Victorem, et quasi suo baculo compaginem catenarum teligisset, quibus vincetus fuerat. At ille expergefactus, sentiens in se virtutem ostentans, quod de manibus vel collo ipsius vincula, quibus constructus fuerat, dissoluta fuissent, et tantum in pedibus remansissent; quid agere vel quid facere deberet anxius, venit in sensum ejus ut ad basilicam sancti viri peteret auxilium defensionis, et forsitan de pedibus eius vincula dissolverentur. Custos carceris jacebat exanimis, quia sopor Domini irruerat super eum. Surgens namque is, qui vincetus fuerat, tentabat si posset incidere. Titubant membra dum gressum porrigeret. Patefacto ostio ergastuli, telo arripito in manibus, primum vix curvus incedens, magis ac magis roborabatur animus ad salutem, ut quem Divina virtus eripuit, nullam poterat habere impedimentum. Quamobrem ita cursu celeri per opaca noctis silentium, sex millia passuum percurrit, quasi ne unum quidem stadium ambulasset, et videbatur illi ut quasi Angelicae manus usus fuisset officio. Nam cum intrasset infra atrium, vel valvas ipsius basilicae contigisset, continuo ferri compago crepuit, atque in frustra comminutum est: ut quod in pedibus inhaererat, in manibus contractum populo teste monstraret. Multa quidem signa et prodigia per eundem benignitas Salvatoris nostri prodere apud ejus dignatur tumulum usque in presentem diem, regnante domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

a S. Bernardus *resp. 12.* Suscipiens Victor, vixit caros aperlos et trarem mitem genus ornatum, et vox ad eum. Genibus sunt amma, trinis gloriam secute. Et serm. 2 Vere amma tus, Victor, una ex genibus, que illa in cruce apparuerunt. Vere milia cruet, cum divina inserta glorie, eandem sibi claritatis magnum indit quam lavent. *Cultus referuntur antiph. 1 ad Laudes.* b *Una caelestis legit S. Bernardus serm. 1 num. 3.* c S. Bernardus *antiph. 1 ad Laudes:* ineffabili centus suavitate plausibiles voces Angelicas audiebat.

SERMO

AUCTORE ANTIQVO. precibus vinum impetrat.

a dr mone ob furum vexatum liberat.

B

Concionatur na populum.

caelesti cantu loco suavitatis. Mox respicitur.

c

E

caelestis miraculis.

moritur 26 Febr.

apparet incarcerationi.

solvi alcu vincula.

F

venementem ad templum sibi dicant.

liberat.

alia ejus miracula.

a caelesti oratione et allego recitatur.

b

omnibus est catus.

invitit filium spiritalem.

SERMO S. BERNARDI ABBATIS.

Victoris vita et gloria specialis, non tam ad gloriam, quam ad virtutem provocat omnes, qui recto sunt corde. Non recti plane, sed perversi est animi, ante querere gloriam, quam exercere virtutem, et velle coronam, qui legitime non certaverit. Vanum est vobis, inquit, ante lucem surgere. Ita est. Frustra ad celsitudinem nititur gloria, qui prius non claruit virtute. Frustra fatuae virgines sponso obviam surgunt, quarum lampades extinguuntur: et ideo fatuae, quia vacuis gloriantur lampadibus, virtutis oleum non habentes. Absit inibi gloriari, nisi in gloria illorum, quibus Propheta congratulans, ait: Domine, in lumine vultus tui ambulabunt, et in nomine tuo exultabunt tota die, et in iustitia tua exaltabuntur. Et infert: Quoniam gloria virtutis eorum tu es. Pulchre non eorum, sed virtutis eorum gloria commendatur. Quae enim sine virtute est gloria? Profecto indebita venit, praepopere affectatur, periculose captatur. Virtus, gradus ad gloriam: virtus, mater gloriae est. Fallax gloria et vana est pulchritudo, quam illa non parturivit. Sola est, cui gloria iure debetur, et secure impenditur.

2 Sancto Victori nec virtus, nec gloria deest, sed quemadmodum ambae res, et quo ordine in homine processerunt, id opere pretium intneri. Pugnavit fortiter, viriliter superavit, et sic demum gloria et honore coronatur. Quomodo nempe inglorius remansisset bellator fortis, humilis Victor? quamquam nec in die virtutis suae sine gloria fuit, signis et prodigijs admirandus. Habemus, dilectissimi, in Vita Victoris, et quod digne miremur, et quod salubriter imitemur. Miror vna delisse in eremo, non vitem, sed fontem. Miror et stupeo infantem adhuc in utero pavori fuisse pavendis daemonis, quippe ab ipsis praecognitum, et jam tunc ex nomine designatum. Nec vacuum nomen, ubi hostium fuga, et extorta confessio, victoriam concessit infanti. Quis item non miretur, furem a daemone deprehensum, et rursus a demone mox hominem liberatum? Quis etiam non omni admiratione stupendum ducat, carne circumdatum hominem, oculis patentibus carnis oculos superno infigere lumini, et videre visiones Dei, Angelico insuper mulcere cantico, doceri oraculo? Haec atque similia in sancto homine veneramus, non amulamur. Merito quidem, quando et sine salutis periculo possunt non fieri, et sine salutis periculo nequeunt usurpari. Tutius sane aemulanda solidiora, quam sublimiora, et quae magis virtutem redoleant, gloriam minus.

3 Studemus proinde moribus conformari, cui in mirabilibus simulari, etsi volumus, non valeamus. Aemulamur in viro sobrium victum, devotum affectum: aemulemur mansuetudinem spiritus, castimoniam corporis, oris custodiam, animi puritatem, ponere frenum irae, et modum linguae, dormire parvus, orare frequentius, commovere nosmetipsos psalmis, hymnis et canticis spiritualibus, diebus jungere noctes, et divinis lambibus occupare. Aemulemur charismata meliora. Discamus ab ipso, quod mitis et humilis corde fuit. Aemulemur, inquam, quod extitit liberalis in pauperes, jucundus ad hospites, patiens ad peccantes, benignus ad omnes. Hoc enim melius. In his forma est, cui imprimamur. In iuraculis gloria, a qua reprimamur. Illa latifitent, ista aedificent: moveant illa, ista promoveant. Epu-
lemur, dilectissimi, ad mensam divitis vocati, mensam abundantem panibus, deliciis cumulatam. An non dives, qui nos exemplis redicit, protegit meritis, laudat signis? Dives plane, in cuius hodie convivio solemni Angeli et homines pariter congregantur. Hi

Februarii T. III.

ut reficiantur, illi ut deliciantur: isti ut proficiant, illi ut gaudeant. Cujus vita repleta bonis, quid nisi mensa referta cibus? Nec tamen omnibus omnia apponuntur, sed ut tollat quisque, quod sibi expedire et convenire videbitur.

4 Et ego quidem consilio salubriori diligenter considero, quae mihi apponuntur. Cautum est mihi eligere mea, et aliena non tangere. Non extendam manum ad gloriam miraculorum, ne si attentavero, quod desuper non accepi, perdam merito, et quod videor accepisse, non levo cum illo oculos ad rimanda secreta caelestium, ne oppressus a gloria, confusus resiliam sero confugiens ad consilium sapientis, qui ait: Altiora te ne quaesieris, fortiora te ne scrutatus fueris. Infertur mensis vinum novum aquarum rubentium, non tango: quia non mihi appositum scio, qui similiter elementa mutare, naturas innovare non valeo. Cerno item in mensa Victoris, Angelos illum audisse canentes. Numquid videbo et ego mihi supernos exhiberi cantores, aut certe citharædos illos de Apocalypsi coram me citharizare in citharis suis? Imperat ille daemionibus adhuc in corpore vivens, vinum in corpore solvit, jam corpore solutus. Cibi sunt, sed non mei: equidem jocundi et sapidi, sed non tangit illos anima mea: quoniam non est inopi mihi, unde sufficienti talia redhibere.

5 At si diligenter considero, ecce prae oculis in mensa Sancti, censura iudicii, disciplinae vigor, sanctitatis speculum, vitae forma, virtutis insigne. Haec a me et absque praesumptione sumuntur, et salubriter insumuntur, et si dissimulo, districte repossuntur. Audi adhuc, quamam mihi iure appusita putei. Si panem doloris, et vinum compunctionis de divitis mensis obtuleris, tollo securus, qui sum pauper et inops. Erunt mihi lacrymae meae panes die ac nocte, et poculum meum cum fletu miscebo. Pars mea haec, qui dolenda commisi. Nec me tamen pigebit, ut aestimo, cibi huius, quantum qui apposuit scientiam, addit et dolorem. Sed et si temperantiae, si iustitiae, si prudentiae vel fortitudinis exempla appareant, ea incunctanter sumo, sciens quia talia oportet me preparare. Haec mihi apponi, haec a me repetitum iri non dubito. Numquid signa et prodigia exigenda a nobis sunt, ut ea diviti vicissim prepararems?

6 Fratres, vasa sunt in honorem illi, qui nos invitavit, non cibi pauperum. Tu ergo, qui invitatus es, diligenter considera, quid tibi ille, quid sibi inest apposuerit: non enim quicquid in mensa apponitur, tibi apponitur. Quid si in poculo aureo fuerit propinatum? Non poculum tibi, sed potus apponitur. Sume potum, et pone aurum. Ergo exemplum bonorum operum et rectitudinem morum paterfamilias communitat ita domesticis, ut praerogativam sibi retineat in miraculis. In his tamen atque illis, ille glorificandus est, cuius munus sancte vivere, cuius virtus signa facere est: qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus in secula seculorum, Amen. a

a Alter sermo S. Bernardi ita incipit. Gaudeat in Domino, dilectissimi, qui inter cunctas sine peccatis beneficia indulat hominem mundo, cuius multi salvarentur exemplo. Sub fluxum est praechara invocatio ad S. Victorem: quam pium, inquit, quam dulcem, quam suavem, a Victor, in hoc loco afflictionis, et in hoc corpore mortis te caute, te robore, te precari... Eia ergo fortis athleta, dulcis patronus. Alacritate fidelis, exurge in adiutorium nobis, ut et nos de nostra creptone gaudeamus, et tu de plena victoria gloriamur, etc.

HYMNUS TRIPLEX.

auctore S. Bernardo Abbate.

Una Victoris meritis praecelara,
Hominem terris, qui non sit de terra,
Velut e caelo datum, representat
Ad imitandum.

Hymnus ad
primas
esperat.

35 Christus

Psa. 126. 2
S. Victoris
vita et gloria
ad virtutem
provocat.
Psa. 88. 17 et
18

ipse virtutibus
preclatus,
gloria mira-
culorum
coronatur

S. Victoris
virtutes
amulanda

proprie
instat cibis
viva

D
AUCTORE
S. BERNARDI

non ad mira-
cula patranda,
EccI. 3. 22

Apo. 14. 2

E

sed ad sancte
vivendum:

electo discrete
vivenda.

F

A Christum in illo vixit, et non ipse,
 Speculum vitæ mortuis de mundo,
 Homo cælestis præbuit seipsum,
 Similes quærens.
 Aliquid quoque sanctius professus
 Extitit Victor forma sanctitatis,
 Integrum servans atque incorruptum
 Decus honesti.
 Unde et vidit visiones Dei,
 Vidit et cælos aperiri sibi:
 Nempe iudicis visio cælestis
 Querit aspectus.
 2 Merito dulces Angelorum voces
 Corpore gravi audiebat homo,
 Carneos luxus perimens, in carne
 Angelum vivens.
 Sic oportebat, ut jam designatum
 Vas in honorem sanctius maneret:
 Sanctitas cuius dedicata fuit
 Matris in alvo.
 Denique carne graviora cernentes
 Matrem non ferunt, fugitant paventes,
 Inducant nomen, confitentur sanctum
 Utero clausum.
 Neque tenello hinc tam mature
 Vita secura gloriæ invidit,
 Et quidem magis cumulavit eam
 Fœnore multo.

Laudes,

B

J. D.

AN CICCIA

Bueche in
 Bavaria
 colitur
 B. Edigna P.

20 Febr.

Vizæ epitome e
 Sanssulo.

C

elegantiam e
 Brunnero.

Buecha, sive Bucha, aut Puech, mens est Bavariæ, Monachum inter et Augustam Viudehorum, juxta Erstenfeldum instituti Cisterciensis canobium ad flumen Ambram situm. Hic, ut Aventinus lib. 7 Annalium Boiorum scribit, S. Edigna (quam accole furvis præficiunt) humata colitur. Cur eam, in utroque editione, Ingolstadiensi et Basileensi, dicat Aventinus furvis præfici, sive, ut ex autographo restituit Raderus, furtis, non declaratur.

2 Cui eam xxvi Februario tradit idem Raderus tom. 2 Bavariæ sanctæ, atque ex eo Andreas Sanssulus in Martyrol. Gallicano, et Franciscus Laherus noster in Menologio Virginum. Elogio hæc eam celebrat Sanssulus: In Bavaria S. Edignæ Virginis: quæ Regum Franciæ inclita propago, filia Henrici I Regis, sororque Philippi I, tota Christi amore succensa, virginitatem suam cælesti Sponso ab ipso ætatis flore consecravit. Oh quod religiosum votum, palam nuptias aspernata, cum ad eas incunabulum parentum imperio egeretur, intrens exitium subit: planstroque vecta, peregrini habitu, cum scipione, per boves sponte jugum ad trahendum nobile omnes saluantes, delata, in Bavariam venit, eoque loco divinitus constitit: ibi inantro delitescens, tandem Deo in sacris votis, lacrymis et vigiliis multis litavit, quousque ad celestem patriam, e peregrino solo et exilio profecta est. Cujus merita apud Deum pretiosa, magna miracula illustrarunt: quibus etiamnum insignis et admodum in ecclesia, ubi quiescit, sub ejus patrocinio delecta. Laherus diffusoreni Vitum Gutlivo sermone contexit, accepto e Radero matere.

3 Succincte atque eleganter de ea scribit Andreas Brunnerus noster Amalium Boiorum parte 3 lib. 12 sect. I pag. 227 ad annum max. Eadem tempestate, Edigna Virgo satis concessit. Eam præterea sua virtus non sinit, longe clarior natalibus, quos tamen ipsos ad Reges Franciæ communis fama refert. Carpeno rusticano, in obsidata veste, quæ genus abscenderet, in Boucan vecta, Bueche, qui Monachium

3 Vina de fonte, non de vite manant,
 Musta pro rivis corolata fluunt,
 Beneficentis manu bene usa
 Pro torculari.

Subito Sapor subiens novellus
 In novos usus latices coegit,
 Rege mirante, ubi non putabat,
 Regium potum.

Damone tortus publicat se homo,
 Furta fatetur: miser vel invitus
 Pellitur tortor, fure deprehensus
 Tortus et ipse.

Hæc satis probant aliaque multa
 Prærogativam gloriæ Victoris
 Nec minoratum, quo præventus fuit
 Spiritu bono.

Gloria summæ Trinitati Deo,
 Gloria Trias una personarum,
 Tota cuiusque non divisa triuna,
 Tres enim unum.

Antiphona. O magnifice Victor etsi elevata est magnificentia tua super cælos, sed non terræ inopes tua jugis munificentiâ derelinquat.

Oratio. Exaudi Domine, quæsumus, tibi supplicantium preces, ut quos corporali beati Confessoris tui Victoris fecisti præsentia gloriari, concedas ejus benigna intercessione undique præcuniri. Per Dominum etc.

D
 n VesperasClavis
 generalis.

Antiphona.

E
 Oratio.

DE B. EDIGNA

VIRGINE REGIA, BUECHÆ IN BAVARIA.

inter et Augustam Viudehorum vicus est, conselit: cavo tibi trunco plerumque abilita: quæ imbuta Virginis sanctitate, a morte ipsius oleum, quod panacæ vicem esset, fudit. Id simul ac vendi ceptum est, fontem avaritia arefecit. Cetera ejus beneficia quæstui non obnoxia in hanc usque diem perpetuantur. Furum abigeorumque damna illi potissimum commendata etiam Aventinus scripsit, ut ejus beneficio amissæ opes dominis reconcilarentur.

4 Plenorem de ea narrationem exhibet Raderus, quem et hic edemus. Eleganter præfigit Divæ iconæ, ubi ipsa insidet planstris: hinc nolu alligata, galls adstat, hinc planstrum trahunt boves: parte alia sacra advenia, atque ab ea non procul cava tibia. Additi inferi hi versus:

Hæcine, Virgo, tui dos est amplissima regni?

Jaspe hic, hæc gemma, regia mitra, torus?

Anrea tecta, specus tibi, quam seclæ cavavit?

Pecten, avis, planstrum, timula sinistra, pectus?

O prudens rerum Virgo, dum negligis orbem,

Orbis te domnam dicere jure potes.

Quidquid amat vanum est, et vanos reddit amantes:

Quem nisi fugisses te fugiturus erat.

VITA

quætor Mathæo Radero Soc. Jesu.

Edignam e Francia Galliarum in terras Germanias ad Boios, monumenta manu exarata, quæ in sede B. Edignæ extant, profectam tradunt, ortanique e regia stirpe, adeoque Regis filiam. Sed nec annum natalem, nec Regis nomen edunt. Natam oportuit, vel a Henrico I, vel Philippo I, qui eodem anno cum Edigna ingravit e vita, b. v. a. inquam, cix, cum novem et quadraginta annos regnasset millesimo quippe et sexagesimo, Henrico patri admodum adolescens, vel potius puer, successit. Ita fieri potuit, ut Edigna soror esset Philippi I, si rationem temporum incernimus; vel certe filia, si junior extimeta est. Henricum tamen patrem existimem: quamvis in neutram partem auctoritas extet.

plenior e Raderus: apud quem ejus imago.

subscriptis versibus.

F

B. Edigna
 Regis Franciæ
 filia.

a

b

c

D
AUCTIONE NAT-
TA EO RADERO.
multa ab anno
1600 ad 1616
facta ibi
miracula:

A 2 Sed et qui Reges proxima cognatione attingunt, scriptores nonnumquam Regum sobolem appellant, uti d Richardum Angliæ Regem; qui neque Rex, neque Regum fuisse videtur filius, uti supra in S. e Wunibaldi rebus monuimus. Ita non liquet de Edigna, an Regum filia, an cognata fuerit. Francigenam tabulæ scriptæ vocant, et Regis filiam. Sic enim, de pectine ejus loquitur charta: Pecten iste « (quem ipse coram inspexi et manibus contrectavi) « beatæ Virginis Edignæ Francigenæ, quæ Regis « Franciæ filia extitit, et pro sponso suo Christo « Domino exilium subiens, hoc in loco requiescit, « signis et miraculis gloriosa. Subjicitur deinde in « schedio gravis execratio in eos qui pectinein inde « auferre conarentur.

aut Regum
cognata,
d
e

in Bavariam
venit. ejus
vultus pecten,
alii reliquias

peregrina eo
vniil. sancte
miri:

3 « De sacris ejus reliquiis in propatulo aliud « nihil habetur, excepta maxima testula, quam ha- « bebat, quam et hic adjungere procuravi. Reliqua « ejus xeniola cum ipsa in tumulo condita dignos- « entur. Qualiter autem ad locum venerit, in alia « chartula pandere cogitamus. Extat et tabula patri- « a lingua exscripta, que docet ex regia stirpe Francorum oriundam, in has terras peregrino cultu tectam venisse, Deoque sacris votis, lacrymis et vigiliis multis litasse, tandemque sexto et vigesimo Februarii ccccix. ad coelestem patriam et peregrino solo et exilio profectam: cranium, ossa, velum, ligulam, cochlear religiose custodiri, sancitumque, ne quis quid inde auferret: sanctitatem Virginis crebris erga miseris beneficiis dudum inclaruisse.

clarescit
miraculis:

4 Diu mecum anxius consultavi, quid sibi vellet quod Aventinus scripsit, ab accolis dici FURCIS PÆ-
FECTAM: patronane in auxilium vocaretur ab iis qui in furcas, patibula et cruces essent agendi; an ut aliquis Averruncus deus striges, Camias et Camidias arceret. Sed cum ipse anno ccccxvi. Nonis Augusti, in rem præsentem venissem, ab vicinis et redituo (nam Paræcus aberat) didici, per Edignam invocatam res seu furto ablatas, seu quocumque casu deperditas, domum reconciliari: eoque conjeci, ab Aventino scriptum fuisse FURCIS, non FURCIS præfectam. Adii demum manum ipsius et legi FURCIS pag. 120 lib. 7 parte ultima. Emendabis ergo libros editos.

ad res perditas
recuperandas
inocuetur:

in cavo arbore
habitant:

inde olivum
manavit:
aravium
repressum:

5 Spectavi quoque latibulum ejus in cavo ingentis, quæ triplice stirpe consurgit, filia: quam oleum / olium largitam affirmabant, sed cum beneficium avari mortales venderent, negasse benignitatem, fontemque olei exaruisse. Servantur hodie corporis exuvie in capsella vitris pellucida, nuperque concinnata et pectorali Virginis imagine ad sinistram templi arani, in qua visitur justæ ejusdem icon inter Divas g Walburgam et Ursulam collocata Imago in pede altaris docet Edignam plastro peregrini habitum, cum scipione, per boves sponte ferre ad vehendam Virginem jugum subeuntes advenisse. Adest et picta cristata avis et æs campanam, quæ veniente Edigna cum nullo movente concinuisset, Virginem quasi signo divinitus receptam constitisse, thique loci consedisse, vitamque reliquam sanctissime exegisse, et factis quoque admirandis vivam mortuamque celebratam fuisse: de recentissimis cognovi.

g

talenti miracu-
tu illic conce-
dit.

6 Observata sunt ab anno decimo supra millesimum sexcentisimam usque ad sextum decimum præsentem, quo locum adii, non pauca. Ophthalmiam, qua diu laborarat puella, curatam, in cujus beneficii monumentum pendent ad aram cereæ oculorum pupillæ. Aliis cephalalgiam, aliis vivam gutturis, aliis dysenteriam, qua puer bimulus per biduum cruciabatur, aliis phrenesin abstulit, mentemque restituit. Legi aliis explicatos difficiles partus, qui hærebant matresque jam in ultimam mortis necessitatem adduxerant: labentes alios, mollius exceptos, aliis calculos ejusdem beneficio exemptos. Pecudum quoque morbos propulsasse fertur. Quæ prolixius patria lingua sunt exposita, ex qua hæc decerpere placuit, ne in iis que post mortem accidere, et hodie accidunt, commemorandis prolixior essem. Nam quamvis beneficia Sanctorum omnes libenter experiamur, cum nos mala premunt; plerique tamen eadem non sine fastidio recognoscunt.

7 Legi alicubi, sed lucus non occurrit, (ayud Wolfgangum Seleuder, nisi me fallit memoria) hæc h B. Aureliæ, de qua supra memini, fuisse sororem: sed tempora reclamant, si rite sunt annotata.

E

a Henricus i Gallie Rex coronatus vivente ac jubente patre Roberto anno 1027 die Pentecostes, ut ex veterum scripturum fide tradunt San-Marthum, patris deus, die 20 Julii an. 1033, mortuo, solus regnavit: obiit 4 Augusti 1060. Desponsa ei scribitur fuisse Mathildis filia Raimundi Salis Imperatoris, quam inavultu mortuam accepit, prius quam ei jungeretur, anno 1035, ac Wormatæ sepultam. V. Continuator Anonim cap. 38 scribit Henricum ex ea filiam unam in unam conficere, aut priores defuncta est, matre ejus paulo post subsequente. Anno certe demum 1048, ut 23 Novemb. ad Urbanum 8. Clementem Papa et Macrytis decanus, misit in Sebastianum Catalauncensem Episcopum Rogerium pro filia Regis filius terre, Anna nomine, quam debebat ducere uxorem. Erat ille, ut ibidem dicitur, Jerusalem, sive Georgius Selavus, qui olim vulgo Iaroslavus, 8. Wladimir filius, Russorum Rex, de quo matrimonium egimus 12 Februarii ad Urbanum 8. Alexii Metropolitæ Kioviensis pag. 639. Ex hac una suscepta Henricus filius 3. filium unam. Wilhelmus Genuinicensis lib. 7 cap. 28 de Henrici matrimonio et liberis ita scribit: Mathildem Julinselohi Regis Anglorum filiam in matrimonio habuit, ex qua duos filios Philippum et Hugonem, utriusque filiam habuit sic duas uxores Henrici in unam conficere, aut priores nomen alteri tribuere videtur. Mathildem vero filiam emisit. Quid filia factum, nemo tradit. Hæc est forsitan, que in Henricum fugit, Edigna nostra? — h Philippus i Henrici patris voluntate coronatus est an. 1059 die Pentecostes 23 Martii in viduum octavum ætatis annum supergressus Obiit 30 Julii 1108, cum regnasset annos 49, menses 2, dies 7. Unde Roderus comendandus calculus. — e Ast ego, si horum Regum alterutro nota est B. Edigna, tamen Philippi patris filium credam: quia utrum tradunt San-Marthum præter filios duos ac filiam ex legitimo matrimonio susceptos: nullus plures habuit: e quibus atopical upud eodem scriptores filia numerantur, idem posteritati nota, quia illustris filia vix ita desponsa. Putant aliqui ex curia grege domo profugere, ne a patre ad nuptias cogereetur, cupis proinde Henrici scriptores non meminissent, claviculum rursus ne deum suis gentibus penitus ignota. — A Egidius 7 Felicianus proter de S. Richardi, patris SS. Willihaldi Episcopi, Wunibaldi Abbatis, Walburgis Abbatissæ, rebus græcis latinisque a pluribus scriptoribus Regem appellari, ac videtur unum ex iis subregulis fuisse, qui upud Occidentales Sacros in Britannia, ab anno 573 per decem annos regnum illud inter se divisum tenuerunt, atque etiam 8. Iux regnante Regis et ipsi appellati variisque Actis subscripti repræsentant. Regi ut hæc rem præcipue potest 4 pag 72 — e Imo in Willihaldi ut dixi, eodem tom 2 pag. 95. Nam de S. Wunibaldo nostro agit tom. 3. Caluarus 8. Richardi sancti liberi, Willihaldi Episcopi 7 Julii, Wunibaldi Abbis 18 Decembris, Walburgis F. Abbatissæ 25 Febemart. f Impudius habet Brunnerus, volutare hæc Insensum oleum fuisse. — g Er quoque, ut fusc mirabile alibi, Regum filia aut e regno grece profugit, in Germaniam peregrine advenit, suscipi reliquiis nobilitant ac turantur, Ursula Culmanni Gryppellam, ubi 24 Octub. cultus, Walburga Istodum. — h De B. Aurelia, que dicitur Hugonis Capeti Regis filia fuisse, egi Raderus hoc eodem tom 2 pag. 163. ayemus nus ad 15 Octobris, quo obiisse fertur anno 1027.

F

XXVII FEBRUARII.

- S**anctus Julianus podagricus,
 S. Cronion Eunus, ejus famulus,
 S. Besas miles,
 S. Gelasius, seu Gelasinus, mimus, Martyr Heliopoli in Phoenicia.
 S. Nesius Martyr,
 S. Alexander,
 S. Antigonus,
 S. Abundantius, sive Abundius,
 S. Tifianus,
 S. Macarins,
 S. Severianus,
 S. Calanus,
 S. Fortunio, seu Fortunatus,
 S. Januarius,
 S. Dionysius, et alii xxiv,
 S. Servilianus,
 S. Dacianus,
 S. Leander,
- Alexandriæ in Ægypto.
 Martyres Thessalonice in Macedonia.
 Martyres in Africa.
 Martyres Smyrnæ in Asia.
- S. Honorina Virgo et Martyr, Confluentiæ in Francia.
 S. Pontiana Martyr, Genuæ in Liguria.
 S. Chrysogonus Confessor, Genuæ in Liguria.
 S. Thalelaeus anachoreta in Syria.
 S. Onesina Virgo.
 S. Eucharius Episcopus Trajectensis in Belgio.
 S. Comgannus, Abbas Glinnussensis in Hibernia.
 S. Stephanus Constantinopolitanus, Accubitor Mauricii Imperatoris.
 S. Baldomerus, Subdiaconus Lugduni in Gallia.
 S. Alnothus cremita, Martyr in Anglia.
 S. Basilus,
 S. Procopius Decapolita,
 B. Joannes, Abbas Gorziensis in territorio Metensi.
- Confessores constant.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

Sanctus Joannes Calybita, propter Christum in atrio parentum sub tugurio mendicans, memoratur hoc die a Maurolyco, Felicio, Canisio, Greveno. Præxit Petrus Equitinus in Catalogo lib. 3 cap. 156, asserens eum in Kalendas Martii in pace quiescisse. Vitam dedimus die, quo eum Greco et Latino colunt, xv Januarii.

S. Meginaudi Abbatis in monasterio Einsidlenensi memoria annotata a Menardo in Benedictino Martyrol. Est is S. Moiradus, sive Meguradus, Eremita et Martyr in Helvetia, uti ad ejus Vitam ostendimus xxi Januarii.

S. Felix
 S. Ampliatius

inscripti sunt Martyrologio parvo S. Maximini, sed antiquo, de us equis xxvi Februarii.

Mecheldis Virgo nulla alia voce addita, memoratur in MS. Florario SS. Consule diem præcedentem (quo inter Prætermisissos et in alios dies rejectos, tres hujus nominis indicavimus) xxvi Februarii.

Archelus ejusdem in Sardini nostra memoria fuisse ossa reperta, scribit Dionysius Bonfant in Triumpho Sanctorum Sardinæ lib. 3 cap. 22 cum hac marmorea inscriptione: HIC JALIT DEAYVS MARTYR ARCHVLLAVS PRESVITER ORIT TERZIO KALENDAS MARTI AN. 100. Id si ita cryptum fuisse ex publicis actis constaret, haud equidem dubitavimus, Archelano illum verum Martyrem agnoscere ac venerari. Sed quia sæpe hic auctor B. M. interpretatur Beatus Martyr, et Roma nos præfere Eminentiss. Cardinalis Franciscus Barberinus, ac Rev.^{mo} D. Lucas Holsternus S. Petri Canonus, moueri curavit, ne temere Sardem illis repertarum Reliquiarum narrationibus fidem habuerimus; libere adhuc differre judicium licet.

Joannes in eremo superioris Thebaidos, vita, moribus et abstinentia clarus, qui sola Eucharistia, die Dominica sumpta, vitæ: ac pedibus longi statione discipulis, ab Angelo sanatus est, et secunda divini repletus, Fratrum conversationem absens cognovit: ægros oleum puce Benedicto sanavit, uti et eludum tuum emulo ab eo confecto. Quæ pluribus narrantur a Ruffino lib. 2 de Vita Patrum cap. 15, Palladio in Lausica historia cap. 61. De eodem annotat Ros-

weydu agere Soromenum lib. 6 cap. 28, tradit res futuras aliisque hominibus obscuras eidem non minus quam antiquis Prophetis Deum patefecisse, largitionis facultatem medendi illis, quos perturbationes corporis et morbi insanabiles direxerant. Quæ eundem leguntur lib. 8 Histor. tripartita cap. 1 et apud Nicephorum lib. 11 cap. 39. Floruit sub Valentiniano circa annum cccclxxiv, qui apud Cassiodorum annotatur. Hunc aliosque duos, Joannis nomine, viros sanctitate illustres, cum egisset de S. Joanne Calybita, adjunxit Petrus Equitinus lib. 3 cap. 158 secuti Hieronymus Greven, Maurolycus, Felicius, Canisius, atque hic cum Equitino Sanctum appellat. Necdum hujus aut alterum nomina in Memoribus Græcorum aut aliis antiquis Martyrologis, ex quibus cultum Ecclesiasticum colligeremus, hactenus reperire potuimus.

Joannes Abbas in Scithi, quem sol per quadraginta annos non vult iratum, qui moribundus asseruit nunquam se fecisse suam voluntatem, nec quinquam docuisse, quod ipse prius non fecerat, relatus ad hunc diem ab isdem Greveno, Maurolyco, Felicio, Canisio, post Petrum Equitinum, qui de eo agit lib. 3 cap. 157, et hunc scribit Augeli instar in eremo absque cibo vivere tentasse: quod alteri potius tribuendum. De hoc Joanne agit Cassianus lib. 5 Instructio- num cap. 27 et 28. Ferrarius in Catalogo novo eundem memorat, et cum Equitino et Canisio Sanctum appellat.

Joannes vir sanctus ac totus gratiæ dona repletus, in eremo vicina oppido Diulco tantam habebat consolationis gratiam, ut quacumque mœstitia, quocumque tædio oppressa fuisset anima, paucis ejus sermonibus alacritate et lætitia repletur. Sed et sanctitatem gratia plurima et a Domino donata est: uti de eo testantur in Vita Patrum Ruffinus lib. 2 cap. 33. Palladius lib. 8 cap. 73. Soromenus lib. 6 cap. 28. Nicephorus lib. 11 cap. 35. Eum Petrus Equitinus post præcedentes eodem Joannis nomine appellatos retulit lib. 3 cap. 159. Quem secuti, hoc xxvii Februarii eundem Joannem etiam conjunxerunt Grevenus, Maurolycus, Felicius, Canisius, Ferrarius, qui duo cum Equitino Sanctum indigent, ac Nitænes Sutræ eremi habitatorem statuunt.

Joannes

- Joannes, qui ex jussu Abbatis sui Pauli læenam ligatam adduxit, præcedentibus adjungitur a Maurolyco, cujus et in notationibus meminit Ferrarius. Agunt de eo in Verbis seniorum Ruffini lib. 3 de Vitis Patrum cap. 27, et Pelagius lib. 3 libello 14 cap. 4.
- Joannes minor Thebæus, discipulus Abbatis Amonis, qui duodecim annis infirmo patientissimo inservivit. Idem Maurolycus, ex Verbis seniorum Ruffini lib. 3 cap. 155, Pelagii lib. 3 libello 16 cap. 4 et Paschasii lib. 7 cap. 19 num. 2.
- Joannes alius benevolus et munificus erga Fratres. Idem Maurolycus.
- Ireneum Virginem Gazensem inscripsit hoc die Menologio magno Virginum Franciscus Lohierus noster, Beata titulo condecoratam. Ea est Salaphtha. Græcis Irene dicta, cujus in Vita S. Porphyrii Episc. dir. xxvi Febr. fit mentio honorifica: quam nos quoque eo die inter Prætermittos retulimus.
- Comanus filius Va Temie in MS. Tam lactensi, et Festologio Mariani Gormani, iisdem verbis (si tamen in egrapho recte expressa) refertur hoc die. Prætermittus est a Colgano, nec nobis notus.
- Sexulphus, sive Sexulphus, aut Saxulphus, primus Abbas monasterii Medelhamstede, sive Petroburgi, in Angliâ, dein Episcopus Lichfeldensis, vir fuit eximie pietatis ac zeli, ideoque ab Eduardo Mathieu et Hugone Menardo in Martyrol. Benedictino Beatus appellatur ad diem xxviii Januarii: Sanctus a Gubr. Buelino in Menologio Benedictino, et Hieronymo Portero, eodem die: uti et a Joanne Wilsono in utraque editione Martyrologii Anglicani, in priore xxvii Februarii, in posteriore ad xxviii Januarii. Nihil hactenus in veteribus scriptoribus observavimus, unde conjecere licet, in Calicutum alio olim positum fuisse. Et sane Daniel King Cestrensis in Cestriae descriptione edita Londini an. cmlxxvi, pag. 61 agens de Episcopatu Cestrensi, primum Merciorum Episcopum, cujus Sedem Lichfeldia ait fuisse, S. Ceadana vocat Anglice S. Chad, tertium Sexulf, absque Sancti titulo.
- Lucas primus Archimandrita monasterii S. Salvatoris Messianæ in pace quiescit. Octavius Cujetanus noster in Martyrol. Sicula ex elogio ad ejus sepulchrum in ecclesia S. Joannis Baptiste appenso, Idem pag. 33 annumerat viris fama sanctitatis illustribus.
- Emanuel ex Ordine Cisterciensi monachus, monasterii S. Bernardi in Frisia alumnus, ad Sedem Cremonensem in Italia evectus circa annum cixclxx: quam Ecclesiam cum paucis menses rexisset, vitam finivit xxvii Februarii, pluribus miraculis tum vivus tum mortuus clarus. In Ughellus et ipse Ordinis Cisterciensis tomo 4 Italiae sacrae in Episcopis Cremonensibus, qui Sanctum appellat. Inscriptus etiam Calendario Cisterciensi Divione excuso, item Menologio Henricus et Buelini, qui duo Beati titulum tribuunt. Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonensi an. 1627 excuso de Sanctis omnibus agit, qui in diocesi Cremonensi celebrantur, aut quorum ibidem sacra Reliquia adseruntur, neque usquam inter eos meminit Emmanuelis Episcopi Cremonensis.
- Elisabeta Abbatissa monasterii Boldronensis Orillinis Camaldulensis, quæ precibus alimenta impetravit, et visu est cupium inter Angelos horum mortis celos ascendere, inscripta est hoc die Menologio Benedictino Buelini, et Beata nuncupata. Silvanus Rozzius inter Sanctos et Beatos Ordinis Camaldulensis ejus Vitam edidit pag. 66, et beatam Sororem appellat.
- Robertus prior canobii Cisterciensis memoratur in Menologio Henricus et Buelini, et Beatus vocatur; a Sansano in Martyrol. Gallicano Paris adseribitur.
- Joannes monachus in valle S. Lamberti juxta Leodium refertur hoc die ab iisdem Henricus et Buelino cum titulo Beati, quem Pius etiam numerat Saussaius, omittit in Floribus Leodiensibus Bartholomæus Fisen.
- Clara de Ubaldinis, illustri orta genere, marito, e quo plures liberos genuerat, mortuo, nuntium mundo remisit, institutum S. Clarae complexa in monasterio Monticelli dicto, cujus et Abbatissa creata est, vitamque reliquam magna opinione sanctitatis exegit; nec sine miraculis, ut aiunt, corpore post plures ab obitu annos integro adhuc reperto. Beata appellat Silvanus Rozzius tomo 1 de Sanctis Etruscis, uti et Arturus in Martyrologio Franciscano, qui huic diei ejus natalem adseribit. Nihil nobis constat de cultu, qui Calicutus debetur, et palam exhibitus.
- Raynaldus Reatinus Ord. Minorum hoc die inscripsit Martyrologio Franciscano Arturi a Monasterio ac Beati titulo decoratus; uti et apud Wadungum tom. 2 Annal. an. 1291, num. 73, et apud Gonzagam parte 1 in Catalogo Beatorum: sed horum nullus quidquam profert, unde constat eum illi honorem ab Ecclesia delatum.
- Butius, sive Buccius, aut Buosius, Tiferni, sive Civitatis Castelli, Episcopus, hoc die mortuus dicitur anno cxcclxxiv, ac Beatus appellatur in historia SS. Umbrae Ludovici Jacobilli, ex Annalibus Jesuatorum. Eo titulo obstinet Ferdinandus Ughellus in catalogo Episcoporum Tifernatum. Ergo saltem, an ei veneratio ulla tribuitur, non habet.
- S. Oswaldus Wigorniensis Episcopus, dein Archiepiscopus Eboracensis, inscripsit est hoc die Supplemento Martyrol. Gallicani a Sansano: de eo agemus xxviii Febr.
- S. Leander Episcopus Hispalensis hoc die inscripsit est Martyrologio Romano, itemque Bedæ, Usuardi, Adonis, Wandelberti, Notkeri, atisque recentiorum quamplurimis, nosque hoc die res ab eo gestas ex S. Gregorio, S. Isidoro, et alius solidæ fidei scriptoribus colligere statueramus. Sed postea depræhendimus ab ulla Hispanensi Ecclesia hoc die coli. Verum ab Ecclesia Hispalensi, cujus Antistes fuit, de xiii Marti, officio duplici secundæ classis; a Carthaginensi, unde erat oriundus, eodem die, duplici item officio celebratur. Missale Mixtum, secundum ordinem Almie Primatis Ecclesie Toletanæ, Lugduni excusum anno 1551, in Kalendarium præfixo ita habet ad xiii Marti: Leandri Episcopi Confess. et Doctoris, iv Capparum. Consunt Breviarium secundum regulam B. Isidori, dictum Mozarabes, excusum Toleti, auctoritate Francisci Ximenes Archiepiscopi anno 1502: et Missale Mixtum secundum regulam B. Isidori, dictum Mozarabes, excusum Toleti anno 1500, ejusdem Ximenes auctoritate. Sequuntur hæc recentiores quidam in suis Fastis ac Martyrologiis. Quamobrem et nos quoque illius Vitam differemus in xiii Marti.
- Joannes brevis statura, obedientia conspicuus apud Seyatim, ad cujus irrigationem surculis aridus fructificavit. Itu Maurolycus post varios ejusdem nominis relatos, et Ferrarius in Notis ad Catalogum Generalem. Narrat id Joannis miraculum Cussians lib. 4 Institut. c. 24, et lib. 3 de Vita Patrum cap. 27, at capite præcedente indicat victoriam a Theodosio Imperatore ejus precibus reportatam, ac videtur is esse, qui colitur xxvii Marti.
- S. Felix Episcopus et Martyr Romæ via Aurelia. Martyrol. MSS. Tornacense S. Martini et Laurentense. Est Felix Papa i et ii martyrio via Aurelia affectus. Colitur Felix i xxx Maii, Felix ii xxix Julii.
- SS. Petri et Andreæ Apostolorum vocatio ad apostolatam, in MS. Florario et Greceni Auctario ad Usuardum

Usuarium hoc die annotatur. De ea poterit agi ad Vitam S. Petri
 et S. Andreae xxx Novemb.
 S. Hildolfus Confessor, qui cum SS. Arbogasto et Theodato ad flumen Halesum erecto oratorio se totum contemplationibus et meditationibus divinis tradidit. *David Camerarius hoc die ex Vita S. Florentii Episcopi Argentoratensis in Novemb. apud Surium. Sed contra quoniam hic sensit, cum judicamus esse S. Hildolfum Trevorum Episcopum, de quo xi Julii.*
 S. Mariæ Magdalene translatio. *Florac. Sanct. MS. de ea agitur xix Martii. et die ipsius natali xiii Julii.*
 S. Aigulphi Abbatis monasterii Lirinensis, et Martyris inventio, *inscripta Martyrologis manu exaratis ordinis S. Benedicti, monasterii S. Salvatoris et alius. De ea agitur in Sept.*
 Elvius Menevensis in Wallia Episcopus hoc die in Martyrol. *Anglicanum a Joanne Wilsono intrusus in 2 editioe, quem in primo melius omiserat. Citet autem Breviarium Sorani, in quo ad 1 Martii Lect. 6 de S. Davide Episcopo ista habentur: Nam cum baptizaretur ab Elveo Menevensi Episcopo redeunte de Hibernia, ac tunc applicante in portu qui dicitur Gleysal. In Vita S. Davidis, quam 1 Martii habimus, hæc traduntur: Puer autem natus, a S. Helvæo Momeniensium Episcopo baptizatus est. Ac vixit cum matris S. Davidem primam Mene-*

vensem Episcopum statuunt, qui potest is ab Elveo Menevensi Episcopo dici baptizatus? Si tamen fuisset aliquis ejusmodi Elveus, unde dicitur Wilsonus eum in Sanctorum tabulas retulit? Unde ad hunc diem pertinere? De S. Helvæo, sive Albæ, aut Aylbæo, agemus xii Septembr.
 SS. Andronicus et Athanasia conjuges. *Metaphrastes, Surius, Molanus, aliique. Nos cum Græcorum Menæris et Martyrol. Rom. ix Octob.*
 S. Edmundi Cantuariensis Episcopi Canonizatio. *Florac. Sanct. MS. Dies ei sacer est xvi Novemb.*
 S. Oda Virgo Rhodæ in Brabantia Martyr. *Dempsterus in Menologio Scotico et Ferrarius in Catalogo generali. Colitur xxvii Novemb.*
 Soghanus et Sophanus Episcopi memorantur in Menologio Scotico Thomæ Dempsteri, quos ab aliis præcedenti die locari scribit. *Nullum vidimus, qui eorum meminere præter Ferrarium, qui hoc die in Notis eorum nomina retulit, citato Martyrol. Scotico, quod Dempsteri Menologium interpretatur. Ast ipse Dempsterus xxvi Febr. ita scribit: In Germania Ogani Episcopi. Et Breviarium Scoticum citat. De S. Ogano agit in Ecclesiast. historia gentis Scottorum lib. 14 num. 987, citatque Germanicam Canisii Martyrologium, et asserit eum xvi. xxvii Febr. Ut plane idem esse videatur Soghannus, qui S. Oghanus, ab oscitante omnium ita scriptus. Sed Sophani sive S. Oplani nusquam vestigium. De S. Ogano iterum quaeretur xv Decemb.*

DE SANCTIS MARTYRIBUS ALEXANDRINIS
**JULIANO PODAGRICO, EUONO CRONIONE EJUS FAMULO, ET
 BESA MILITE,**
 Commentarius historicus.

U. H.

AN CHR. ECL. XXVII FEBR

Alexandria in persecutione Decii.

etiam ibi ante ejus imperium capta.

Philippo Imperatore utroque, patre Verona, filio Roma, a militibus anno cccxix intercepto, Imperium arripuit Decius, ac continuo, uti Paulus Orsius lib. 7 cap. 21 scribit, ad persecuendos interfiriososque Christianos, septimas post Neionem, leralia dispersit edicta. Quæ tum Alexandria in Ægyptu gesta sunt, narrat, qui præsens aderat, S. Dionysius Episcopus Alexandrinus in epistola ad Fabium, alius Fulvium et Flavonium, Episcopum Antiochenum, inserta ab Eusebio lib. 6 Histor. Eccl. cap. 34. Verum, quod plura mirandum est, in libro usserit anni, antequam edicta illa Decii lata sunt, mox cum ipse necem suspensisset Imperium Decius, incertum quondam vale, ac diuina ministerio, persecutionem illam Alexandria mutam fuisse: de qua et nos egimus xxi Januarii, xii et ix Februarii, quibus diebus coluntur in illa prævia persecutione occisi SS. Metras, sive Metranus, Conita, sive Quincti, et Apollonia. His quartus additur S. Serapion ad xiv Novembris Fastis æneris ubscriptus.

2 In ipsa autem Decii persecutione, Julianus et Eumus in Domini Jesu Christi confessione perdurantes, admiranda spectacula martyrii sui Angelis et hominibus præbuerunt: ut legitur vi Decembris apud Adonem in S. Anthonis Martyris elogio. Horum et Bexæ militis passionum ita refert in dicta epistola S. Dionysius. Decii edictum erat jam divulgatum, illudque tale profecto videbatur, quale Dominus prædixerat futurum: in quo terribilissima illa ejus præpemonum explabatur sententia, nimirum electos, si possibile esset, in errorem inductam iri. Quin omnes certe motu percussis obstupuerunt. Atque ex illis, qui eum dignitate, tum divitiarum affluentia præstare videbantur (qui quidem non pauci erant numero) nonnulli timore perterriti, diis eorum colendis se ultro offerunt: alii ex privatis sedibus in pu-

blicum raptati, ad delubra ducuntur a magistratibus: multi viciorum suarum eo pellicuntur, qui quidem nominatim evocati, ad impura et profana eorum sacrificia se conferunt. Horum autem non pauci, quasi minime essent sacrificaturi, sed illi ipsi potius victimæ et sacrificia idolis futuri, pallore exalbescunt, et formidine attoniti stupent: adeo ut a frequenti populi turba, quæ circumstitebat, dum se omnibus perspicue patefaciebant, cum ad moriendum tum ad sacrificandum, eadem timiditate esse affectos, risu et ludibrio haberebantur. Alii paratius ad altaria concurrunt, dura ore et impudenti constanter asseverantes, se nunquam fuisse Christianos, de quibus Domini sententia verissime dici potest, eos difficulter posse salvari. Ex reliquis, qui tenuiores erant et magis obscuro, plerique utrumque istud hominum genus, quod postremo posuimus, imitantur. Alii capessunt fugam, alii comprehenduntur: atque exprehensos nulli ad vincula et carcerem pergunt, et multis diebus ibi tenentur conclusi: postea tamen, antequam ad tribunal accedunt, Christum ejurant. Quidam tormenta diu fortiter sustinent, sed ad postrema succumbentes, fidem pernegant. *Hæc ibi. De atrocitate persecutione Decii agit S. Gregorius Nyssenus in Vita S. Gregorii Thaumaturgi xvii Novembris. At turpissimam quorundam defectionem et ad idololatram relapsam deplorat S. Cyprinus eo tempore Episcopus Carthagenensis in libro de lapsis. Sed reliqua ex S. Dionysii epistola recensemus.*

3 Ceterum, inquit, qui Domini erant, tamquam firmæ et beatas columnas, ejus ope et gratia roborate, fidei firmitati, quæ in eorum animis penitus insidebat, vires ac tolerantiam apte et apposite respondentem adepti, admirabiles et insignes ejus regni Martyres ac testes facti sunt. Quorum primus erat Julianus, homo podagra doloribus adeo oppressus, ut

Math. 24. 24
Julianus a fide in idololatram relapsus.

Math. 10. 23
F

etiam post carceres et tormentata:

S. Julianus podagricus.
ut

D
IUSTORUM I.

A nt neque incedere, neque pedibus consistere posset. Hic cum aliis duobus, qui cum gestabant, ad iudicem adducitur: quorum alter extemplo fidem denegat, alter nomine Cronion, cognomento Eunus, et senex ipse Julianus Dominum ingenue confitentur, qui per totam urbem, quæ certe, ut nostis, amplissima est, camelis insidentes deducti, et ita sublimes verberibus cæsi, tandem immenso quodam rogo et supra modum exardescente, hominum multitudine undique circumfusâ, comburuntur. Ac dum adducebantur ad locum supplicii, miles quidam, nomine Besas, illis inter eundem opem ferre, et his qui eos contumelia afficiebant, ex adverso resistere laborat. Qui, populo propterea contra eum vociferante, inde illico abripitur ad iudicem, et in præclaro illo prælio pro pietate suscepto, tamquam fortissimus Dei bellator, strenue et viriliter se gerens, securi demum percussus. *Hæc apud Eusebium S. Dionysius, qui et ipse cyregius Confessor obiit, coliturque XVII Novembris.*

et S. Cronion Eunus famulus.

flagris cæsi comburuntur

S. Besas miles.

capite plectitur

a Rufino Eunus solum appellatur.

colitur cum variis sociis 10 Febr.

et 20 Febr.

E

Decliana.

F

30 Octob.

4 Rufinus lib. 6 Hist. Eccl. cap. 31 eandem S. Dionysii epistolam recitat, nominis hinc inde recisus, ac martyri genus immutat: cuius promde verba addimus. Primus, inquit, venerabilis Julianus podagra contractus, ita ut neque incedere neque stare posset, cum his qui eum in sella portabant offeritur: quorum unus quidem statim negavit; alius vero, nomine Eunus, cum Juliano sene in Domini nostri Jesu Christi confessione perdurat. Quique jubentur camelis impositi per omnem circumduci civitatem, et flagris hinc inde verberantibus, populo spectante, lanari, usquequo finem vitæ in ipsis verberibus ponerent. Sed vir quidam militaris cum assisteret, et quosdam volentes etiam mortuis illudere cadaveribus prohiberet, clamor repente adversus eum totius vulgi extollitur. Offeritur Judici fortissimus miles jam Domini, et nusquam se inferior factus, in confessione persistens, capitis proprietate damnatur. *Hæc Rufinus, qui non indicat sociam S. Juliani dictum fuisse Cronionem, cognomento Eunum, sed Eunum solum appellat, quod in Martyrologiis illi nomen adhaesit: deim hos igni combustos esse silet: denique nomen Besæ non addit: unde et ejus paucora Martyrologia meminere. Est autem Έβουζ, sive Έβουζ beaverolus, Κρόνος; Saturnus, hinc Κρονίων, uti Latine Saturnus.*

5 Memoria solius Juliani consignata est in MS. Martyrologio antiquo Servissimæ Reginae Suecia xxvii Februarii his verbis: Et in Alexandria S. Juliani senis et podagrici, Martyris. Socius illi Eunus adjungitur in aliis passim Martyrologiis. Romanum verus a Rosweydo nostro editum ista habet: Alexandriæ Juliani Martyris et Euni, qui cum ipso sene perduravit. Similia non indicato mortis genere leguntur in MSS. Coloniensibus S. Marce ad gradus et Carmelitano, Florario, Felicio, aliisque. At tabulæ Usuardi, Bellini, cum Viola Sanctorum ac variis MSS. hæc tradunt: in Kalendas Martii Alexandriæ passio S. Juliani Martyris. Is cum ita podagra constrictus teneretur, ut neque incedere neque stare posset, una cum Euno ministro suo, in sella iudici offertur, qui camelis impositi per totam jubentur circumduci urbem, et flagris hinc inde inspectante populo lanari, usquequo finem ipsis verberibus sortirentur. *His ferme consentiunt Bedæ, Ado, Notherus, Manitius, Galesinus, Canisus, dum eos tradunt inter verbera exparsisse, quod ante ex Rufino veritas. Quæ eadem plecur leguntur in Beccario auctoritate Pauli III anno MDLXXXV excuso.*

6 In Martyrologio Romano ex ipsis Eusebii historiæ martyrum eorum, ac militis Besæ, ita indicatur: Alexandriæ passio S. Juliani Martyris, qui cum ita podagra constrictus esset, ut neque incedere, neque stare posset, una cum duobus famulis, qui eum in

sella gestabant, Judici offertur, quorum alter fidem negavit, alter, nomine Eunus, cum Juliano in confessione Christi perdurans, ambo simul camelis impositi, per totam urbem circumduci jubentur, et flagris lanari, ac tandem incenso rogo, hinc inde spectante populo, comburi. Ibidem S. Besæ militis, qui cum insultantes in prædictos Martyres cohæberet, delatus ad Judicem, pro fide constanter agens, capite truncatus est.

7 SS. Julianus et Eunus variis adjunctis Martyribus celebrantur xix Februarii in Adone MS. Ecclesiæ Moravensis in verbis: Apud Alexandriam natale sanctorum Martyrum Juliani, Euni, Macarii, Epimachi, Metrani, Apolloniae, Ammonariae, Corintæ et aliis decem, qui temporibus Iech variis pro Christo passionibus gloriose coronati sunt: sicut scribit B. Dionysius Alexandrinus Antistes in libro de Martyribus. Eosdem omnes referunt illo die Maurulycus et Felcius: sed Corinta, alius Cointa dicitur. Verum xx Februarii assignantur in Usuardi Auctario quæ Hermannum Grecum, Julianus et Eunus minister suus Martyres. Illis reliqui supra nominati socii junguntur in MSS. S. Richardi sub Bedæ nomine, et Carmelitarum Coloniensium, item alio excuso Coloniae anno 1490. Quorum exceptis Euno et Ammonaria adscripti etiam sunt Florario MS. Verum pluribus cum sociis ita eorum triumphus depingitur in Martyrologio MS. S. Maximus: x Kalend. Martii, Apud Alexandriam natale sanctorum Martyrum, qui persecutione Datiana variis pro Christo passionibus gloriosissime coronati sunt, id est, Juliani venerabilis senis et Euni, Macarii, Epimachi et Alexandri: item SS. Apolloniae et Ammonariae, nec non Cointa, Mercuria, Dionysia, itemque Ammonaria, Metrani senis, Serapionis, Heronis, Arsenii, Dioscori, Isidori, Nemesii, et Scirionis Martyrum. Alii quoque quampiorum in desertis ac montibus fame, siti, frigore, langore, latronibus bestisque consumpti, imitari sanctos Dei Prophetas, martyri gloria coronati sunt. Inter quos etiam venerandus senex Charemon Episcopus urbis Nilopolis, una cum grandæva conjuge, cum ad Arabicum montem discessisset nusquam ultra comparuit. Qui omnes simul ad quinque millia fuisse signantur. Scribit B. Dionysius Alexandrinus Episcopus in libro de Martyribus: qui et ipse sub eisdem persecutionis immanitate, in multis saepe confessionibus satis clarus, et passionum tormentorumque tolerantia magnificus fuit. *Hæc ibi. De veneratione SS. Metrani, Cointæ (quæ supra Corinta dicitur) Apolloniae, Serapionis et ipsius Dionysii dictum est. Reliqui coluntur mense Decembri, et die quidem viii S. Macarini, xii SS. Epimachi, Alexander, Ammonaria, Mercuria, Dionysia et altera Ammonaria: at xiv die SS. Hero, Arsenius, Dioscorus et Isidorus, xix S. Nemesius, domum xxii SS. Ischirion, hic Schirion dicitur, et Charemon Episcopus.*

8 Graeci hos sanctos Martyres celebrant xxx Octobris, quo die in Menologio Canisi hæc leguntur: Eodem die natalis sanctorum Martyrum Cronionis, Juliani, Macarii et aliorum tredecim, qui sub Decio Imperatore apud Alexandriam pro Christo cruciati, in confessione permanentes, martyri coronam acceperunt. Quo etiam die, citato in Notis Graecorum Menologio, ista in Martyrologio Romano leguntur: Alexandriæ sanctorum Martyrum, qui cum SS. Juliano, Euno et Macario passi sunt sub Decio. *Ubi observat Baronius, de Juliano et Euno, qui idem est cum Chronione, sive Cronione, agi xxvii Februarii, de Macario viii Decemb. Verum de reliquis tredecim agitur etiam xii, xiv, xix et xxii Decemb. ut jam ostendimus. Sicutque n, ut iterum annotat Baronius, quorum martyrum describit S. Dionysius apud Eusebium lib. 6 cap. 27. Idem memorantur xxx Octobris a Graecis*

qui cum S. Juliano inter flagra moriturus:

omisso etiam militis nomine:

scripti Martyrologus 7 Febr.

et reliquæ Rufini.

et narratione Euni.

A in magnis Menæis et apud Cytheræ, cum, sed non absque mirandis : Eodem die, inquam, sanctorum Martyrum Alexandri, Cronionis, Juliani, Macarii et aliorum tredecim. Sancti isti Decio imperante Alexandriæ passi sunt. Primus autem Alexander productus, cum, quod podagra laboraret, rectus stare non posset, eum Cronione familiari suo camelis vectus. Per medium ergo urbem ad spectandum traduuntur, suspensique flagris conciduntur, atque igne supra modum exardescente perfusi, animas Deo reddiderunt. Julianus vero et Macarius post multa tormenta capitibus truncantur. Ex reliquis tredecim, alii ferro varie lacerati, alii exusti, alii gladio subjecti, omnes in fide constantes, martyrii palmam retulerunt. *Hæc Menæa, in quibus S. Alexandro tribuitur S. Juliani podagra et huic præstitus a S. Cronione famulatus, eisque in cameli impositione, atque martyrio societas. Flammiis quidem absumpti fuisse S. Alexandrum legitur in epistola S. Dionysii, sed S. Epimachus eisdem socius in tormentis et martyrii palma assignatur. Emendanda præterea Menæa, quod referant S. Macarium una cum S. Juliano post multa tormenta capite truncatum, qui æque atque S. Julianus, sed diverso et*

tempore et occasione vivus est combustus. Denique præter hos alii xiii sunt, si S. Besus annumeretur. Historiam horum Martyrum describit etiam Nicophorus lib. 5 Hist. Eccl. cap. 36, sed nomen Euii, non Cronion, sed Ischyriou, sive Ischorion, exprimitur. Græce hæc verba sunt : Άΐσις δέ, ὁ Γυβάρων πέν ὄνομα, Εΐουος δέ ἰσχωριου. Alter vero, cui Ischorion quidem nomen, Euius vero cognomen.

9 S. Juliani aliquas sacras reliquias adseruari Augustolum in Galia tradit Saussains in Martyrologio Gallicano his verbis : In Ecclesia Augustoduuensi commemoratio agonis S. Juliani Martyris Alexandrini, qui podagrie morbo affectus, cum neque stare neque incedere posset, una cum Euno servo ob fidei Christianæ cultum ad Judicem sella delatus est : cujus jussu uterque camelis impositus, et per urbem ductus, verberibus dire cæsus est, donec in summa pietatis constantia unus et item alter purissimos spiritus efflavit. Hujus reliquiarum haud exilis ejusdem portio, Divino beneficio ex Ægypto in Galliam advecta, atque in Æduensem basilicam illata, multo cum honore, clarum illic et venerabilem ejusdem reddidit memoriam.

Reliquiæ S. Juliani Augustodunum in Galia.

B

DE S. GELASIO, SEU GELASINO, MIMO, MARTYRE HELIOPOLI IN PHOENICIA,

Sylloge historica.

E

G. II.

ANNO CCXCVII
22 VIII FEBRUARII

S. Gelasius senior,

illudens baptismati con-
vertitur :
gladio occiditur

Celebris est apud Græcos xxvii Februarii memoria S. Gelasii mimi ac Martyris, qui in Calendario Genebrardi cura edita appellatur Gelasius senior, et Procopio Decapodite, quem infra referemus, adjungitur. Eundem Πέλοσιον προσέβουατον etiam cognominat, ac solum suo Menologio inscribit, Christophorus Patricius et Proconsul Mytilenensis. At Menæa et Maximus Cythereus hoc eum elogio exornant : Μίμη, τοῦ ἀγίου Μάρτυρος Γελασίου, ὃς τὸ βάπτισμα κήλυσθεῖς διαπαίξει παρὰ τοῦ ἀρχοντος, βαπτίζετο ἀλλόθως, ἐπὶ ἕξει τελειούται. Memoria sancti Martyris Gelasii, qui jussus a Præside baptismati illudero, in veritate baptizatur, et gladio vitam finit. Adduntur in Menæis hi versus cum allusione ad nomen Gelasii, quod ridiculum sonat :

Φόνισμα μίλλον, ἐργλὸν γέλας πλάων.
Πλόσις δὲ, Πέλοσι, ἐπίμυρι κάρων.
Βαπτισθεῖς, Πέλοσι, καὶ ἰσθόμητικῶδε τμήτης,
In splendorem futurus, insultantem derides imposturam,

27 Febr.

C At splendore repletus, Gelasie, capite pleeteris. Baptizatus, Gelasie, percussus es vicesima septimo.

2 Hæc Græci in Menologiis ac Menæis, non indicato loco aut tempore, quibus martyrii est palmam assecutus : quæ satis dilucide exponuntur in Chronico Alexandrino ad annum Diocletiani xiii, Maximiano Herculio v et Maximiano Junio Cæsare ii Coss. Is est annus 373æ vulgaris cccxxvii, qui talem annus Christi in eorum assumpti cclxix numeratur. Hæc ibi porro habentur : His Consulibus martyrium pertulit S. Gelasius Heliopoli urbe Libanasiæ. Hic erat mimus secundus, quem theatro prius repleto, ac populo universa spectante, alii mimi in balnei ampudum solum et repente repletum aqua congeere-

runt, Christianæ religionis mysteriis ac sancto baptismati illudentes. At Gelasius ipse secundus mimus ita baptizatus, cum ex solio ascendisset jam veste alba amictus, non amplius passus est se spectaculo theatri illudi, dicens : Christianus sum. Vidi enim in lavaerio gloriam tremendam. Quare et Christianus morior. Quod cum populus in theatro urbis suæ Heliopolitane adspiceret, furore vehementi incensus, ex gradibus in scenam magno cum impetu involvit, ac S. Gelasium comprehensum, et in candido amictu, quo indutus erat, et theatro ejectum, lapidibus obruit atque interfecit : atque hunc in modum vir justus et vita decessit : cujus sacras corporis exuvias deportarunt extra Heliopolim in vicum Marianam, unde erat oriundus, ibidemque illi sacra oratorum extruxerunt.

in balneo coelesti visione conversus, nihil profectum :

crandidus lapidibus impellitur :

sepelitur Marianam, extructa illi æde

Gelasus et Gelasius dicitur :

F
et mimus secundus.

3 Hactenus Chronicon Alexandrinum, in quo hic mimus Gelasius dicitur, qui alibi Gelasius est, unius apposite litteræ facta differentia. At gladio eisdem dicitur interceptus, in Chronico vero lapidibus obruitus : sed potuit a Præside furori populi creptus fuisse, ac tandem gladio casus martyrii palmam obtinuisse. Est autem Heliopolis urbs Episcopalis Phœnicæ Libani, quæ provinciam hic Libanasiæ appellatur. Quare autem dicatur mimus secundus aliquo modo etici potest ex Cicerone et Horatio : hic lib. 1 epist 18 aliquid simile indicat his versibus :

Ut puerum sævo credas dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
At clarus explicat M. Tullius deinatione in Ferreni his verbis : Ut in actoribus Græcis fieri videmus, sæpe illum, qui est secularium partium, eum possit aliquanto clarus dicere, quam ipso primarum, multum submittere, ut ille princeps quam maxime excolat.

anno 207 He-
liopoli.

DE S. NESIO MARTYRE.

G. II.

XXVII FEBR.

S. Nesius her-
vix bubulis
cæsus.

Panca nobis Græci in magnis Menæis, et Vitis
Sanctorum a Maximo Cytheræo editis, suggest-
runt de genere mortis, quo S. Nesius martyri
coronam assecutus est xxvii Februarii, quo die
ejus natalem his celebrant verbis : Τῆ αὐτῆ ἡμέρα ὁ ἅγιος
Νήσιος βουβούροις τυκτόμενος τελευτᾷται. Eodem die
S. Nesius nervis bubulis cæsus, vitam finit. In Me-

uris additur sequens distichon, et martyrii genus con-
firmatur.

Νεύροις βουίοις Νήσιος πάγωνόρει.

Νευρόμενος γὰρ τῶν πόνων λίθην ἔχει.

Nervis bubulis Nesius passus vincit.

Viribus enim nervisque auctus, laborum oblivis-
citur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

ALEXANDRO, ANTIGONO, ABUNDANTIO, sive ABUNDIO, TITIANO, MACARIO, SEVERIANO, CALANO, FORTU- NIONE, sive FORTUNIO, aut FORTUNATO JANUARIO, THESSALONICÆ IN MACEDONIA,

Sylloge historica.

G. II.

XXVII FEBR
Martyres pro-
pugni nullo
innocato loco.

SS Alexan-
der, Antio-
nus,

Abundantius,
Fortunio,

ant Fortunio-
nus,

alio Abidius
et Fortunius,

et Fortunio
dictus;

Januarius,

Titianus

An Noni-
us
Diocletiano
pari?

Illustris hæc novem Martyrum corona est : de quo-
rum numero, et loco martyrii non parva in Mar-
tyrologis tam manu exaratis, quam excusis, diver-
sitas est. Ac primo omni omissio referuntur in
Martyrologio MS. Leodiensi S. Lamberti, ac duo so-
lum nominantur : Eodem die xxvii Februarii Sancto-
rum Alexandri et Antogoni, qui aliis Antigonus est.
Hæc omissio duo alii Alexandro junguntur in Usuardo
MS. Regius Sæcæ, et MS. Ultrajectino Clericorum
S. Hieronymi, in MS. Florario, et Martyrol. Colo-
niæ anno 1490 excuso : Eodem die Alexandri, Abun-
dantii et Fortunonis. Idem referuntur in MS. Mar-
tyrol. Carmeli Coloniensis, sed secundus Abundantius
scribitur : ut tertius Fortunatus dicitur in Usuardo
MS. Albergeni, Leydeni, et Lubecæ anno 1475 ex-
cuso. Manuolycus utrumque nomen immutat : Ipso die,
inquit, Alexandri, Abundii et Fortunii Martyrum :
qui Abundius solus refertur in MS S. Maximiani parvo,
sed satis antiquo. In aliis loco S. Alexandri legitur
Alexandriæ, quasi in ea urbe viderentur passi. Ita
MS. Aqueneticum : Item Alexandriæ, Abundantii
et Fortunionis. MS. Bruxellense S. Gudici : Eodem
die Alexandriæ, Abundantii et Formionis, lege For-
tunionis, ac puelle inferius : Item S. Fortunati, quem
ab aliis pro Fortunione positum diximus. In Adon
MS. Regius Sæcæ : Item eodem die SS. Antige-
ni et Abundantii. In MS. S. Cyriaci, quo pluri-
mum usus Baronius, horum trium memoria receditur :
Alexandri, Abundantii, Januarii. Quæ additur Dio-
nysius cum xxiv sociis, hæc non spectat, seorsim dandus.
MS Parisiense Philippo Lubeci nostri, horum quinque
meminit : Alexandri, Antigoni, Abundantii, Ti-
tiani.

2 De antiqua horum Martyrum veneratione ex re-
latis jam Martyrologis satis constat, sed locus certami-
nis nondum indicatus est, quem Galesinus, ut sæpius
solet, Romam adscripsit hæc formula : Romæ SS.
Alexandri, Abundanti Antigoni, et Fortunati Mar-
tyrum, qui Diocletiano fidei adversario, dicationi-
lius constanter susceptis, coronantur. Annotat vero
se ex codice manu scripto accepisse, nomina scilicet
Martyrum et satis incorrecta, cum loco Abundanti sit
Abundianus, ac pro Fortunione referatur Fortunatus.
Sicent alii de tempore martyrii, ut et ipse Baronius,
qui Galesinum secutus, eisdem Romæ passos tradit in
Martyrologio Romano his verbis : Romæ natalis sanc-
torum Martyrum Alexandri, Abundii, Antigoni et
Fortunati, annotatque ea omnia esse ex veteribus
MSS. emendata, in quibus additur et Januarius.
Eum jam iterum ex codice MS. S. Cyriaci, quem
Februari T. III.

asserit alibi idem scriptor se passim sequi. Verum in eo
Abundantius legitur, non Abundius, et deest Fortu-
natus, atque urbs Roma : quæ ex Galesinio videntur
sumpta. Potuit etiam S. Fortunatus ex xxvi Februa-
rii, quo die de eo egimus, hæc translatus esse.

3 Thessalonicam vero celebrem Macædoniæ urbem,
et prædicatione S. Pauli, cyusque ad nicolas epistola il-
lustrem, assignunt alia Martyrologia. Aquisgranense
MS. admodum antiquum hic mutilum est, et ipsam urbem
absque Sanctis indicat : in Kalend. Martii : in
Thessalonica... natalis SS... Leandri, quem cum aliis
Smyrnæ passum max dabitur. MS. Richenoviense, sive
Angie-ditris prope Constantium, ista habet : In Thes-
salonica Alexandri, et in Africa Anteginis, Dionysia
et aliorum xxiv. In quibus unus verbi transpositio ita
est corrigenda : In Thessalonica Alexandri et Anti-
goni : qui hæc spectant. Tum, in Africa Dionysii et
aliorum xxiv. Ita etiam legendum infra constat. Beda
excusus et MS. monasterii Richenbergensis in Bavaria :
In Thessalonica natale Alexandri, Androgoni, Abun-
dantii. Rabanus Maurus : In Thessalonica nativitas
Sanctorum Alexandri, Androgoni, Abundantii. At
loco Androgoni, nomen Antigoni substitutum est.
Hermannus Greven in Auctario Usuardi anno 1513 et
1521 excuso, Thessalonica, inquit, Alexandri, Abun-
dantii, Antrogoni, et Fortunionis Martyrum. ac dein,
Item Macarii, qui etiam hæc spectat. Denique antiquis-
simum Martyrologium MS. Romanum, sive S. Hiero-
nymo, in codice, qui apud nos est ante mille fere annos
exaratus, hæc habet : in Kal. Mar. Nat. Alexandri.
In Thessalon. Antigoni, Abundantii, Titiani, Macari,
Severiani, Calani, Fortunionis, Januarii. Quæ trans-
posito unico verbo ita sunt legenda : in Kalendis Mar-
ti. In Thessalonica Natalis Alexandri, Antigoni,
Abundantii, Titiani, Macarii, Severiani, Calani,
Fortunionis, Januarii. Duo ergo hæc nominantur ab
aliis non relati, Severianus et Calanus.

4 Ferrarius in Catalogo SS. Ital. ex Beda et aliis
Martyrol. scriptoribus horum Martyrum istud con-
cinnat euvonium : Alexander, Abundinus, Antigonus
et Fortunatus, Diocletiano et Maximiano Imperato-
ribus Romæ coronati sunt. Conmota enim perse-
cutione, inter alios, qui Christianæ religionis delati
fuerunt, et sic comprehensi varique torti sunt, post
dicationes, in quibus constantes in fide perman-
sere, martyrium compleverunt. Hæc ibi. At Beda ab
eo citatus cum aliis antiquis Martyrologis adscribit
Thessalonica, ut jam ostendimus, et solus Galesinus est,
qui apposuit persecutionem Diocletiani. Manius in Bo-
nonia perlustrata asserit S. Antigoni Martyris corpus
86 ia

E

An potius
Thessalonica,
cui in veterri-
mis Martyrol.
adscribuntur
Alexander,

Antigonus,

Abundantius,

Fortunio.

Macartus :

Titianus,

Severianus,

Calanus

Januarius.

eorum entro-
nium et Fer-
rariu

AD OCTOBR. G. B. an horum Martyrum reliquias Bononiæ?

A in æde S. Francisci adservari, et S. Abundii Martyris reliquias aliquas esse in ecclesiis S. Martini Majoris, S. Gabrielis, et Scholæ piæ: et tamquam horum, de quibus egimus, forent Martyrum, hoc die refert.

¶ *Joannes Tamaius Salazar in Martyrol. Hispan. ad hunc xxvii Februarii. In cœnobio, inquit, S. Basilii oppidi de Cuellar Segobriensis diœcesis, depositio S. Antigoni Martyris, qui Romæ cum aliis passus: ejus sacra lipsana Hispaniam advecta, ibidem honorifice requiescunt, et devota veneratione coluntur. Acta ejus martyrii ex Galesinio, Philippo Ferrario et Martyrol. Romano describit. Quo autem tempore addit, Translatio horum sanctorum pignorum S. Antigoni Roma Hispaniam efferta sit, nondum didici. Neque nos adhuc didicimus, an qui illic, quique Bononiæ colitur Antigonus, idem sit, et utrobique pars tan-*

an hujus Antigoni corpus in Hispania?

tum extet sacrarum ejus exuviarum: necdum in Roma advectæ ad eas urbes ex exuvæ: nullo denique minus, an, de quo agimus, Antigonus, Thessalonice coronatus, Romam sit unquam asportatus. In dicto S. Basilii cœnobio adservari corpora trium Sanctorum testatur Egidius Gonzales Divita tomo I Theatri Ecclesiastici Hispaniarum, agens de Ecclesia Segovicensi pag. 319. SS. Evagrii, Antigoni et Velle, quam Bellam interpretatur Tamaius. Colunt cœnobice S. Evagrium Kalendaris Octobris, quo die Martyrol. Romano inscriptus Evagrius Martyr, qui cum SS. Prisco et Crescente traditur Tomis in Ponto passus. Eodem modo, quia S. Antigoni cultus hoc die refertur et Antigonum quoque suum venerantur, sive idem sit, seu diversus. At S. Velle aut Bellæ venerationi nullus assignatur dies: forsitan, quia nomen hujus famine Fastis sacris necdum repererunt adscriptum.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRIS

DIONYSIO ET ALIIS XXIV.

G. B.

XXVII FEBR.

Sunt hi Martyres antiquioribus MSS. Martyrologiis adscripti, ac solum Dionysius, nullo indicato loco aut comitatu aharum, legitur in Martyrol. MS. parvo S. Maximini antiquo. In MS. Parisiensi Philippi Labbei nostri usque loco consignatur memoria Dionysii et aliorum xxiiii. In MS. monasterii S. Cyraci, Dionysii et aliorum xvii. Apud alios palæstra martyrii assignatur Africa. In MS. Martyrol. antiquum Romanum, sive S. Hieronymi, Bedæ excusum, et MS. Richenbergense, ut Robustus: In Africa Dionysii et aliorum xxiiii. Galesinus ex MS. codice, Camisur in Martyrol. Germani, et Ferrarius in

Catalogo novo: In Africa S. Dionysii et aliorum viginti quatuor Martyrum. In MS. Richenow. aliqua transpositi et immutata sunt: In Africa Anteginis, Dionysie et aliorum xxiiii. Est Antigonus prior, et ad Martyres Thessalonicenses jam relatos spectat. Dionysius vero, non Dionysia, apud alios omnes legitur. Hermannus Green alius adjungit: ita in Auctario Usuardi: In Africa Dionisi, Taciam, Dionis Martyrum, aliorumque viginti trium. Nomen Dionis, et Dionisi, ejusdem est Dionysii. Tacianus vero est aut Titianus inter Martyres Thessalonicenses, aut Datanus inter Smyrnæos, de quibus jam agemus.

11

E

DE SANCTIS MARTYRIBUS SMYRNENSIBUS

SERVILIANO, DATIANO, LEANDRO.

G. H.

XXV FEBR.

Varios hæcæus deimus Smyrnæos in Januario et Februario Martyres, quibus hoc die tres isti adjuvantur, relati in antiquo MS. Martyrol. Romano, sive S. Hieronymi, in MSS. Richenoviensi, Latiensi, Turanensi S. Martini, his verbis: In civitate Smyrna Asiæ natalis SS. Serviliani, Datiani, Leandri. Idem memorantur nullo assi-

guito loco in MS. Parisiensi Philippi Labbei nostri, ut in MS. Aquigranensi Leander, alii desunt, codice mutilo. In MS. parvo S. Maximini die XXVIII Februarii refertur Servilianus. De Taciano ab Hermannus Green indicato, egimus inter Martyres Afros. Incerta sunt horum et præcedentium Sanctorum tempus et modus certaminis.

ANIMADV. PAP. 71.

DE S. HONORINA VIRG. MART.

F

CONFLUENTIÆ IN FRANCIA,

Commentarius prævius.

G. II.

XXVII FEBR.

Confluentia in Francia

corpus S. Bononiarum adseritur.

sub Carolo Simplex e co delatum:

Voxinum Francicum prope agrum Parisinum provincia est, in qua flumen (Esa, sive Esia, dein etiam Isara dictum, infra urbem Pontisæsam Sequanis illudatur prope oppidum Confluentum, seu Confluentis S. Honorinæ, vulgo, Conflans Sancto Honorinæ, aliter Fin d'Oise appellatum, quod etiam Castrum Conflandum seu Conflandinum nuncupatur. Corpus S. Honorinæ in eo oppido pro adseritur, olim r Gerardivilla, qui vicus ab ostio maritimo Sequanæ fluminis haud procul abfuit, ob persecutionem Normannicam tempore Caroli Simplex Regis Francorum eo delatum. Quam Normannorum vastationem ita describit Ordricus Vitalis lib 3 Hist. Eccl. Tempore Caroli Regis Francorum, qui Simplex cognominatus est, Brier, cognomento Costafferre, filius Lubroci Regis Banorum, cum Hastings nutritio suo, et ingenti juvenum multitudine, ad depopulandas gentes de vagina sua egressus est Ex insperato de mari quasi turbo vehemens in Gal-

liam intravit, et oppida urbesque, cum Sanctorum cœnoliis, repente concremavit: et per triginta annos super Christianos cum suis complicibus insatiabiliter furuit. Tunc Rotomagus et Noviomni, Turonisque et Pictavis, adque præcipue urbes combustæ sunt. Inermes populi occiduntur, monachi et Clerici disperguntur, et Sanctorum corpora aut in suis tumulis jam destructis adibus absque cultu relinquuntur, aut a piis cultoribus ad peregrina loca devehuntur. Cum his Danis, sive Normannis, pacem ac fedus sancit Carolus Simplex anno MCCCXXII, data Duci eorum Rolloni, Christianam fidem amplezo, in matrimonium filii Gisle, cum ora ea maritima Galliar, quæ deinceps est Normannia appellata.

¶ Cum venerabile corpus S. Honorinæ multis apud Confluentinos claresceret miraculis, Ivo Comes de Bellomonte super Isaraam, et Adalidis uxor ejus, volentes B. Honorinæ de Confluento a monachis Deo deserviri, dederunt anno CMLXXX eam et omnia ad illam pertinentia

lucus an, 1090 monachis in cœmibus donatur

A pertinentia Becicensi monasterio, sublibera potestate et ordinatione Abbatum præfati monasterii. Ita *Papirus Maximus* in descriptione fluminum Gallie, ex MS. codice monasterii Becicensis in Normannia: quod eo tempore monachis virtute ac doctrina claris excelleret sub S. Anselmo Abbate, dein Archiepiscopo Cantuariensi in Anglia, cui dies XXI Aprilis sacer est. De memorato Comite Bellouontano Ivone agit *Ordericus Vitalis* lib. 8 ad an. 1090, asseritque filium ejus Adeludem unquam fuisse Hungoni de Grentesmaisis, strenuo Militi, anno cixciv in Anglia defuncto.

Historia Translationis scribitur seculo 12.

Cultus in Martyrologio 27 Feb.

3 *Historiam Translationis ac miraculorum S. Honorine damus, ex antiquo MS. n. Federico Floveto Societatis nostræ Sacre the nobis Rotomago transmissam: quam seculo Christi XII et forsitan a monacho Becicensi scriptam fuisse ipsa infra verba innunt.*

4 *Memoria S. Honorine: ascripta est ad diem xxvii Februarii Usuardo MS. monasterii Aquicincti, his sub finem illius diei verbis: Et S. Honorine Virginis. At MS. Flovarum: Honorine Virginis. Hermannus Greven in Auclario Usuardi: Castro Conflando Honorine Virginis: addit Canisius in Martyrol. Germanico, Et Martyris. Molonus in additionibus ad Usuardum: Eodem die in Northmannia B. Honorine Virginis. Ferrarius in Catalogo Generali: Conflaudi in*

B Gallia S. Honorine Virginis et Martyris, Conflaudi in Rotomagum et Cadomum, ab incolis Conflen dictum. Verum *Honfleur* ibidem situm, errandi occasio fuit. *Saussains* in Martyrol. Gallicano locum describit his verbis: Eodem die apud Pontem Isaræ in agri Parisiensis et Normannie confinio, S. Honorine Virginis et Martyris: cui suscepta pro Christi fide et cultu in flammis extrema concertatio, immortalis gloriæ trophæum et æternæ felicitatis præmium peperit. Iterum xxvii Martii nomen S. Honorine adscriptum MS. Florario, Martyrologio Colonia anno 1490 excuso, et Auclario Hermannus Greven his verbis: Castro Conflando S. Honorine Virginis. Et *Maurolycus*: Castro Conflandino S. Honorine Virginis et Martyris.

et 27 Martii.

Genus martyrii olim ignotum.

5 *Quo tempore vixerit, et quo genere certaminis coronam martyrii adeptæ sit, videtur non omnino constare. Auctor historię translationis num. 3 asserit, Dominum Jesum, quanti illa foret meriti, quantæque virtutis, hujus regionis hominibus, ejus passionem ignorantibus, manifestasse. In antiquo Brevario Ecclesie Corisopitensis in Britannia Armorica celebratur hoc xxvii Februarii festum S. Honorine Virginis et Martyris, Officio omni ex Communi Virgins et Martyris desumpto, præter Legendam in tres Lectiones ut Mutatinum dispersitam, quæ abbreviata est ex Vita S. Dorotheæ Virginis et Martyris, quam dedimus vi Februarii pag. 773 et seqq. Hæc utem eptoma incipit: In provincia Cappadocia, apud Cæsaream civitatem, erat quædam puella, nomine Honorina: hæc quotidianis diebus in castitate et sobrietate Deo sedulum exultabat officium: Finit vero his verbis: Cum ergo venisset in actu percussoribus, rogavit carnificem, ut modicum permitteretur orare. Quæ cum complexset orationem, percussa gladio, cum triumpho martyrii perrexit ad Christum. Hæc ibi absque ulla mentione S. Theophili Advocati, aut rosarum et pomorum cælestis acceptorum.*

ad Mutatinum Lectiones ex Vita S. Dorotheæ recitatur.

C 6 *Saussains, ut supra retulimus, in flammis extremam suscepisse concertationem scribit. Quo citato et monumentis Confluentinis, Laherius noster in Menologio Virginum ista fere de ea narrat: Hanc Virginem, cum tyranni Romani Ecclesiam in Gallia et reliquo Imperio crudeli persecutione vexarent, ab horum Officialibus comprehensam fuisse in ea Gallia parte, quæ postea Neustria et Normannia dicta fuit: in qua ipsa ante nata, atque in pueritia sacro abluta*

aliis igne inextinguibili tradunt sub tyrannide Romanorum.

baptismatis fonte, magno zelo et pietate Christianam colebat religionem. Eandem captam, post varias interrogationes, quæ fere solebant præmitti, serio admonitam fuisse de fide Christiana deserenda, objectis etiam, ni faciat, atrocium tormentorum minis, verum magno animo respondisse, nolle se statuas atque idola sensu carentia adorare, quæ repræsentarent homines damnatos, qui dum viverent, omni impudicitia atque aliis enormibus contaminati sceleribus fuerunt. Extractum propterea jussu Præsidis luculentum ignem fuisse, in eumque S. Honorinam in penam blasphemiarum ab ea contra deos prolatarum conjectam, ac divinos hymnos cantantem, sub tyrannis Romanis die xxvii Februarii martyrii trophæum consummasse. Hæc Laherius: at quo tempore Confluentina monumenta, quibus ipse et Saussains nituntur, fuerint scripta, non indicant.

D AUCTORE G. R.

HISTORIA TRANSLATIONIS

ex MS. eruta a Federico Floveto, S. J.

A Anno ab Incarnatione Domini Jesu Christi a... Carolo cognomento Simplicie regni Francorum Julia tenente, a Septentrionalis plagæ remotissimis locis eam in partem Franciæ quæ tunc temporis Neustria, nunc autem Normannia nuncupatur, gens quædam ferocissima advenit: quæ gentili adhuc errore implicata, Domino Christo vero Regi vita et moribus prorsus erat contraria. Ipso tamen permittente, qui et utitur inimicis, et quoties huic mundo quoquo modo irascitur, ad vindictam malefactorum cacodæmones mittit, quos tamen, ne tantum noceant quantum cupiunt, Divina sua virtute cogit, et illius avi populi exigentibus culpis, urbes, villas, monasteria, circumaque Sequanæ litus et in omnibus ejusdem regionis partibus constructa, a fundamentis diripienda, et ignibus cremanda contradidit: quorum nefandissimis morsibus velut agna a lupis, cerva a canibus, gens aufugiens Christiana per extraneas provincias latebras quærendo vagabatur. Sanctorum autem reliquias, quas propria adhuc in sede recubans pio affectu coluerat, ne a perfidis et Christianæ fidei adversariis repente dehonorentur, religionis antiquissimæ tot inter adversa haud immemor, secum deferens, diversis, prout placebat Divino obtutui, per Franciam hospitabatur in locis.

a

E Sub Carolo Simplicie Normannus in Neustriam irruentibus,

incolæ fugiunt;

Reliquias exportant:

2 Unde factum est, ut B. Honorine Virginis ac Martyris venerabile corpus a vico, cui Gerardivilla vocabulum est, in eo loco vicino mari, ubi Sequana finem facit per honoratorum Clericorum manus, fracto a capite sarcophago, de terra levatum, pago in Parisiensi castrum apud Confluentinum, equo sustentante, deportaretur, et in beate Genitricis Mariæ ecclesia, inibi ab antiquo tempore constructa, sibi Domino annuente, et ea quæ nunc oculis conspiciuntur omnia providente, hospitaretur. Cui vero omnipotens Deus, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut conversus vivat, gaudium majus super uno peccatore penitentiam agente Angelis inesse perhibet, quam justis super nonaginta novem, quibus non opus est penitentia, gentis illius suæ ditioni per baptismatis ablutioem colla b subdidisset, et Sanctorum caterva deportantium manibus sedes ad pristinas remeasset; noluit hæc beatissima Virgo sanctæ Martyris Domini amplius in terris carere, cuius est in cælis felici juncta consortio.

corpus S. Honorine

F Confluentiam defertur ad templum S. Mariæ:

Luc. 15. 7

b pace reddita ibidem manet:

3 Cum deinde Dominus Jesus Christus, ut, quanti illa foret quidem meriti quantæque virtutis, hujus regionis hominibus ejus Passionem ignorantibus manifestaretur, magnas quidem super ægrofantes, saneræ martyris auxilium fide ac devotione deprecantes, cepit ostendere virtutes; reddebatur cæcis visus, surdis auditus, loquela mutis, et oppressus quisque

claret miraculis:

A quisque, ab ea qua tenebatur infirmitate, dono Divino sanus et incolumis officiebatur. Tradunt equidem et pro veritate affirmant, annis quampluribus transactis, cum quadrupes ille, super quem allata Martyr fuerat, corpore et flatu moreretur, corpusque ejus nudo sub aere, ferino vel canino dente lacerandum, aliquantis diebus projectum fuisset, omnesque pariter a tactu illius jejuni manerent; hoc aspicientibus et re super tali valde stupentibus visum fuisse, ut fossa in humo absconderetur, et ad tam magni miraculi monumentum, ejus de corio basilicæ janua a foris tegetetur. Quod ita gestum est, et nostrorum plurimi superstitēs qui se ab antiquis vel audisse vel propriis oculis adspexisse ea quæ narramus certissime protestantur.

4 Veniebat interea sanctæ Virginis se commendatura precibus, et deprecatura suffragium, utriusque sexus et diversæ ætatis hominum copiosa multitudo veneranda, non solum a vicinis locis, verum etiam ab omnibus pene circumpositarum provinciarum vicis vel oppidis, ita ut circa monasterium et per cunctas plateas memorati castrî perpetuæ multitudinæ viderentur, nec tantæ etiam etiam multitudinæ capiendæ sufficeret. Crescebat ejus fama, apparebat virtus, rampentibus hinc inde per provincias circa incarcerationes compeditosque catenis, ferreis vinculis, manibus, ad Domini nostri Jesu Christi et sanctæ Virginis invocationem. Videntes etenim de die in diem vinculatorum quamplurimos, gratiarum actiones sua pro liberatione in beatarum Reliquiarum præsentia reddere venientes, secumque ferri pondera nimia, quibus ante graviter pronebantur, Deo et suæ liberatrici præsentatura deferentes, ita ut in ecclesiâ diversi generis vinculorum, sicut et usque hodie, non modicus cerneretur æcervus.

5 Vir quidam nobilis generis, et secundum seculum non mediæ altitudinis, e Igerandis de Bova nomine, pater d' Thomæ de Marla, ceteros inter adveniens, boiarum terna parva et quamdam longissimam magnique ponderis catenam, quæ adhuc a nobis peregrinis ostensa servatur, per ministrorum manus, quorum multitudine affluebat, secum attulit. Cumque oblatione facta, et Deo super mirabilibus, quæ in Sanctis operatur, gratiarum actione reddita, Baccensis monasterii Prætor, qui et dono et permissu Comitum Bellimontensis, Yvonis nomine, g nuper illis advenerant, convocasset in numerum, omnibus palam hæc narravit: Eram enim captus ab hostibus, qui me circa filias boiarum his tribus paribus, et hanc quam videtis catenam ponderosam collum secus onustum, quodam arcto et longo et supra fundum erecto deposuerant in dolio, ita ut hæc catena quoddam per foramen supradicti vasis foras extracta, eundem stipiti vicinum ultra parietem stanti fortiter indigeretur. His enim oneribus graviter depressus, multis etiam insuper deputatus excubiis, tota die et nocte cum lacrymis et gemitu, Dei et B. Honorinæ, cujus ad me memoriam delata fuerat, auxilium invocabam, ut, quæ tantis in necessitate et angustia positus succurrebat, mihi misero, infidelibus, ac peccatori suâ pietate succurrere dignaretur.

6 Quid ultra f' Placuit Deo et beatæ Virgini meis

meriti minimi precibus assensum præbere. Nocte itaque sequenti, cum his intentus supplicationibus adfuissem, et sopori sese custodes delisissent; adstitit mihi quadam speciosa Virgo clara cum luce, veste candida, tali me affamæ alloquens: Hen tu, inquit, homo, quid a me petis? quid tibi vis faciam? Ego enim cum ejus nomen ipsa indicante cognovi, omnem ei, quam patiebar, angustiam, prout jusserat, ex ordine revelavi. Tum illa, Surge, inquit, festinanter, quia te Domini gratia suffragantibus meritis, e tanta miseria liberavit. Nec mora, a fundo dolii intrepidus prosilivi, a suo tenore deficientibus vinculis pedum, a collo pariter et ligno cui infixæ erat, ignocantibus ministris, exiliente catena. Cum vero hæc et multa alia, quæ enumerare perlongum duximus, Fratribus super his Deo gratias cum lacrymis referentibus, retulisset, ad propria remeavit, dato ecclesie uno de servis suis tota cum generatione sua, qui in loco sui annis singulis locum dignis cum oblationibus visitaret: quia præ multitudine hostium suorum sapius Confluentiam advenire non posse profitebatur.

7 In illo tempore quidam hujus castrî vir nobilis, Drago nomine, quamplures in carcere suo habebat homines vinculatos, Dei et B. Honorinæ, quatenus a tot et tantis, quas diu jam passi fuerant sine causa, miseris relevarentur, tanta cum assiduitate auxilium deprecantes: quibus in præce persistentibus gratia Divina non defuit. Ipso sedente supradicto Dragone omni cum familia sua ad mensam, cuncti præter unum de carcere exiere, ruptis celesti virtute singulorum vinculis, beatæ Virginis oratorium, laudes Deo pro liberatione sua cantaturi, ceteri congressu deposcentes: nec ab ullo convalescentium, quos ante transibant, penitus audiri nec videri poterunt. Cumque in ecclesiam fuissent ingressi, et tintinnabulorum miraculo grandisimæ vocibus miles adhuc prædens exceptus fuisset, audito quod jam dicta Martyr suos captivos taliter liberasset, laud nihil contristatus ad carcerem concurrit et nunquam remansisse invenit, suos ut consuetis assequeretur, aliter cum voce præmonuit, reputans ei utpote diffidenti, quod alius discedentibus solus ipse remansisset.

a In apographo erat annis enovis cum mendo scriptus, 576 An 896 legi debet? Nam Carolus Simplex adversus Eudonem creatus Rex est anno 893, uti Eudone 3 Junii, anni 898 illa facto solus regnavit, qui forsitan omnino aut alius ex seqq. substitutus est. — b Anno 912 baptizato Gallone. — c Legebatur Igerandus de Bova, alius Ingerannus de Bova, sive Biliensis: in Vita S. Godofredi Episcopi Ambianensis S. Norw. Ingerannus Comes castelli Coctuci, pater Thomæ strenui militis, in litteris S. Godofredi Consilii Ambianensis, alius Comes Ambianensis, Princeps de Para, filius Dragonis Dunini de Bova, Vicariorum Corbeie quæ testimonia congerit et recenset in genealogia familiarum Galsensis, Ardensis, Gaudensis et Cœnesensis, et de eo agit lib. 6 cap. 2 et in probationibus a pag. 317 ad 325, Sugerius Abbas S. Dionysii in Vita Ludovici Grossi Regis cap. 3 appellat Ingerannum de Bova virum venerabilem et honorabilem egregium, patrem Thomæ de Marla fibris ad anno videlicet 1080 ad 1118. — d Mater ejus Ada de Marla fuit, ut domini ejus hæres, prima Ingerannus uxore, unde patre adhuc vivo vocabatur Thomas de Marla, et post ejus mortem Marla, ut quibus Marla, castellum Andricus Itali solitum prædiorum appellat: ejus rebellione etiam contra Ludovicum Grossum Regem describit Sugerius, Gilbertus Abbas de Nungento, alique apud Chesneum dista lib. 6 cap. 3 et in probationibus a pag. 325 ad pag. 336. Florent ab anno 1096 ad 1130, quo ex vulnere mortuus est. — e An scriptus e monacho Baccensis? — f Bellimontium, vulgo Beaumont, appellatum ad Esiam sive Iovans supra Pontisvorum, a qua quæque Tricli Gallis elector distat. De donatione hæc an. 1080 facta supra egiimus. — g Actorem hujus historię fuisse eorum Thomæ de Marla ex tota hæc narratione apparet.

13 MS.
equus ob reliquias delatus a bestiis intactus:

hi affluant peregrinantium:

multi incarcerationi liberantur:

etiam Ingerannus de Bova.

pluribus vinculis catenis,

implorentur ope S. Honorinæ,

D
caque apparet reute

liberatur,

donat ecclesie servum,

E
plures a castro Confluentino vinciti liberantur,

Ingerannus de Bova.

F
Thomas de Marla.

DE S. PONTIANA MARTYRE GENUÆ IN LIGURIA.

I. P.

XXVII FEBR.

Edita sunt anno cxxxviii Officia propria sanctæ Genuensis Ecclesiæ ex Apostolica concessione, Eminentiss. et Reverendiss. Domini D. Stephani Cardinalis Duratii, Archiepiscopi Genuensis, jussis recognita. Quibus pag. 33 subnectitur Kalendarium Sanctorum, qui in particu-

laribus Genuæ Ecclesijs celebrantur. In hoc ad xxvii Februarii annotatur S. Pontiana Martyr, quæ celebrari dicitur in Ecclesia S. Nicolai de Toleutino; ejusque illic Caput asservari. Ceterum quæ tempestate martem appetiverit, quove loco ac modo, non comperimus, ac ne nomen quidem hactenus alibi legitimus.

DE S. CHRYSOGONO CONFESS.

GENUÆ IN LIGURIA.

J. B.

XXVI FEBR.

Kalendario jam citato Sanctorum, qui in particularibus Genuæ Ecclesijs celebrantur, Cardinalis Duratii, Archiepiscopi Genuensis, auctoritate edito, ad exordia xxvii Februarii diem inscriptus S. Chrysogonus Confessor, qui in

Ecclesia Ordinis S. Francisci celebrari dicitur, ejusque illic Reliquiæ asservari. Nullum usquam Chrysogonum Confessorem legi, omninoque illius nominis Sanctam unicum, qui Aquileia martyrio perfunctus colitur in Brevario Romano die xxiv Novembris.

DE S. THALELÆO ANACHORETA IN SYRIA, Commentarius prævius.

E

G. H.

B

CIRCA ANNUM
CCCLX.
LXXVII FEBR.

Prope Gabala
urbem Syriæ

vixit S. Thale-
læus.

Gabala urbs Episcopalis fuit Syriæ sub Laodicea metropoli, Antiochiam inter et Tripolim, ad mare Syriacum e regione Cypri insulæ, πόλις Γαβάλων infra in Actis S. Thalelæi apud Theodoretum et in Menæis Græcorum dicta: a qua recessimo studio dissita erat habitata S. Thalelæi, cujus natalem xxvii Februarii celebrant Græci in suis Menæis et Vitis Sanctorum a Martino Cyptheræ editis, hoc prolato encomio: Eodem die memoria S. P. N. Thalelæi Confessoris. Cilix hic gente, asceticam vitam amplexus, ad urbem Gabalorum venit: a qua collem quemdam viginti stadiis distantem occupavit, in quo domum erat delubrum: ibique pertenui Napoli fixo, egregie seipsum religionis exercuit laboribus, jejuniis, inquam, et vigiliis, aliisque afflictationibus extenuans corpus. Unde in dicto habitantes delubrum damnos, plurimis enim turculamentis perturbabant, quos fœde pudæfactos dimisit, irrita eorum imbecillitate. Dein majores appetens labores, derelicta hac casa, cellam angustissimam, nec corporis magnitudini respondentem, ædificavit. in quam ingressus, frontem genibus adfixam tenuit, ac decennio ibi pie sancteque exacto in pace obdormivit. Hæc ibi. Additur in Menæis hoc distichon.

Ὁ Θαλέλαιος φαιδρὸς ἦκε πρός πόλιν.

Θολοῖς ἐδαιῶν, ἀρεταῖς ἱσπερμένος

Thalelæus splendidus coelum ingreditur,

Virtutibus, tamquam olivarum ramis, coronatus.

2 Vita S. Thalelæus seculo Christi quinto cum Theodoro Cyri in eadem Syria Episcopo, qui ejus vitam scripsit cap. 28 Philothei, editi in Vita Patrum lib. 9, et Græco-latine tomo 3 operum Theodoretii cum nova versione Sirmondi. Assertit autem Theodoretus se ea narrare, quæ oculis ipse suis spectavit. Sed necdum obibat S. Thalelæus, cum hanc religiosam historiam Theodoretus ante annum ccccl. egeret, ut qui post synodum Calchedonensem, cui interfuit aduulium senex, non dū vixisse videatur.

3 Vita Abbatis Thalelæi Cilicis narratur a Joanne Moscho cap. 39 Præti spiritualis, sive libri 10 de Vita Patrum his verbis: Abbas Petrus Presbyter ejusdem monasterii S. P. N. Sabbæ narravit nobis de Abbate Thalelæo Cilice, quod sexaginta annos transegisset in vita monastica nunquam flere desistens,

dicensque jugiter: Tempus hoc nobis ad penitentiam indultum est, et valde requiretur a nobis, si illud neglexerimus. Ad quem locum annotat Roswydus, videri verisimilius hunc eundem esse cum Thalelæo Theodoretii, quia uterque Cilix et idem de penitentia dictum habent. Theodoretus eum vidit, et Moschus audivit narrari ex Petro: sic tempora convenire possunt. Adde non dei Petrum dixisse, quæ voluit: et potuit ipse eum relatione aliorum, aut ex historia religiosa Theodoretii a se lecta narrasse. Floruit Joannes Moschus seculo vi et vii, a quo Vita S. Joannis Elermosynarii anno dcccxxvi defuncti scriptum fuisse testatur Leontius in hujus Actis xxxi Januarii. Hujus relationi, spectatus et tempore et genere executionis apud ipsos monasterii S. Sabbæ religiosos asceticus magis notus, potius congruit, si dicatur Thalelæus a Moscho indicatus esse, cujus Cyrillus in Vita S. Euthymii Magni Abbatis 20 Januarii, cap. 11 pag. 313 num. 70 meminit his verbis: Sunt ergo illa quoque narranda, quæ mihi Joannes, Silentiarius, inquam et Episcopus, et Thalelæus Presbyter (si autem adhuc in Laura B. Sabbæ se exercentes adsunt) tradiderunt. Hæc Cyrillus in illa Vita circa annum dlii conscripsit: quo tempore Leontius erat Hequemenus monasterii S. Euthymii, cui anno dlii successit Germanus Medabensis, qui narravit Joanni Moscho et Sophronio Saphustæ necem anachoretæ se spectante a Saraceno interempti, et vindictam mox ab ave sumptam. Quæ Moschus tradit cap. 21, ac nos retulimus 19 Febr. pag. 134 num. 8 ob Sanctos Martyres, qui a Saracenis in Palæstina occisi isto die coluntur. Hæc de illis anachoretis, nomine Thalelæi appellatis, sive singuli sunt diversi, sive pro uno habiti.

4 Alius est Thalelæus Martyr inscriptus Græcorum Menæis xx. Maii, cujus martyrio relato libro 1. Virdarii sacri Radernus noster, unum eundemque censuit et hanc Martyrem, et anachoretas iam a Theodoro quoniam Moscho relatos: quos omnes diversos postea statuit in suis ut Menæa observationibus necdum editis, et Martyr vixit sub Numeriano Imperatore, aliis multo antiquior. Alius fuit Thalelæus Archiepiscopus Thesalonicensis, cujus detestabilem mortem describit Moschus cap. 43. Alius ab eodem Moscho refertur cap. 91 Thalelæus, ex nauta anachoreta, qui præservit suam mortem

nisi hic statua-
tur a Cyrillo
in Vita
S. Euthymii
commendatus:

alius Thalelæus
Martyr.

alius ex nauta
anachoreta.

laudatus a
Theodoro

idem quidam
a Moscho
relatus.

A mortem. Hinc liquet nomen Thalelæi fuisse pluribus commune, nec debere acta unus facile alteri applicari.

VITÆ EPITOME

ex Philotheo Theodoretî cup. XXVIII.

S. Thalelæus prope Gabala

cellam juxta delubrum statuit

ab iis oppugnata, arboribus dejectis

at ultinia ad pileum conversis

no in inque-tant

G. II.

XXVII FEBR. Trea Sancti, diei Onesima

alm Onesima Virgo colitur 27

Neque Thalelæi silebo narrationem, est enim plenum miraculo spectaculum. Non solum autem alios audivi narrantes, sed etiam ipse vidi admirabile et præter opinionem spectaculum. Nam cum viginti stadiis præcua a Gabala, (ea est autem urbs parva et elegans) tumulum quemdam occupasset, in quo erat delubrum dedicatum dæmonibus, et quod ab iis, qui jam erant antiquitas impij, multis honorabatur sacrificiis, parvum quoddam fixit tugurium. Sceleratos autem illos et execrandos perpetuo colebant, ut dicebant, magnam eorum crudelitatem sacrificiis placare admitteres. Multis enim penicem afferebant, et iis qui accedebant, et iis qui erant vicini: nec solum hominibus, sed et asinis, et mulis, et bobus, et ovibus, non cum bestiis bellum gerentes, sed per eas quoque hominibus tendentes insidias.

2 Tunc ergo cum eum vidissent advenisse, perterritæ quidem conabantur, sed non poterant, cum et eum ammiraret fides, et pro eo pugnaret gratia. Rabie itaque et furore repleti, in eis quæ tunc illic plantatae erant arbores fecerunt impetum: in illo autem tumulo multe erant ficus et olive, quæ florebant. Ex iis diebus plus quam quingentas repente fuisse evulsas: audivique plures vicinos agrestes id narrantes, qui olim quidem detinebantur caligine impietatis, per ejus autem doctrinam et miracula acceperunt lucem Dei cognitionis. Quoniam autem eum hoc fecissent perniciosi et scelerati dæmones, non expulerant athletam philosophiæ, rursus in eum alias paravere machinas. Noctu enim ululantes, et lampades ostentantes, combantur porterrefacere, et ejus mentem perturbare. Ubi autem risit omnes eorum insultus, eo postea relicto effugere.

3 Is autem eum duas rotas construxisset, quæ duorum cubitorum habebant diametrum, asseribus non inter se compactis, sed disjunctis et separatis, ambas rotas conjunxit. Deinde eum intrus sedisset, et curvis et clavibus disjunctas illas confixisset tabulas,

sub illo rotam appendit, tribus aliis altis lignis in terram defixis, et superioribus eorum initiis aliis lignis commissis, et in eorum medio duplici illa rota alligata, et sublime elata. Hujus autem spatium quidem quod est interius, habet quidem cubitorum duorum altitudinem, cubiti vero latitudinem. In eo sedens vel potius suspensus, annis jam fuit decem perpetuis. Cum autem corpus habeat maximum, neque sedens quidem potest collum erigere, sed semper sedet incurvatus, genibus habens affixam faciem.

4 Ad eum cum venissem, inveni quidem eum ex Evangeliiis colligentem utilitatem; eum autem interrogavi, cupiens scire causam illius novi vitæ instituti: Ille autem Græca lingua usus, erat enim Cilix genere, Ego, inquit, multis peccatis obnoxius, et credens supplicii, quorum minæ sunt intentatæ, hoc vitæ genus excogitavi, hoc agens ut castigetur corpus pœnis mediocribus, ut eripiar a magnitudine earum quæ expectantur. Sunt enim illæ graviores non solum quantitate, sed etiam ipsa qualitate: sunt enim involuntariæ. Quod autem ab invito fit, id est valde molestum: quod autem est voluntarium, etiamsi sit laboriosum, minorem affert dolorem: spontaneus enim labor est, non violentus. Si his ergo, inquit, parvis molestiis minvero ea quæ expectantur, hinc magnum lucrum referam. His auditis, ejus ingenii soletiam valde sum admiratus, quod non solum ultra constituta scammata, sed septa decertaret, aliæque de suo excogitaret certamina: sed quod eorum etiam causas sciret, et alios doceret.

5 Jam vero multa quoque miracula per ejus preces fieri dixerunt acceche, non solum hominibus sed etiam camelis, et asinis, et multis curationibus per eum adipsentibus. Hinc universa illa gens, quæ impietate detinebatur, paternum quidem abnegavit errorem, divinæ autem lucis accepit splendorem. His utens administris, et delubrum dæmonum diruit, et maximum adem excitavit victoria insignibus Martyribus, iis qui dii falso nominabantur, vivos opponens mortuos. Horum concedatur intercessionibus ut hic eum eadem victoria certaminum terminum occupet, et nos ab his et illo adjuti, simul vehementes amatores certaminum philosophiæ.

D In angusta et ita rotis duabus compacta

annis 10 inclusus vitæ:

eligit hic pati, ut evicti penas æternas:

E

miraculis et curationibus claret:

Martyribus ædem erigit.

DE S. ONESIMA VIRGINE.

Onesimum Episcopum Ephesiorum, ac Martyrem, ab Apostolo Paulo laudatum, celebravimus XXI Februarii, ad cujus Vitam etiam egimus de alio Onesimo Martyre Leontino in Sicilia, qui colitur XXI Julii. Alius ab his est S. Onesimus Episcopus Sussionensis in Gallia: cujus sacre reliquie adservantur Duaci in Belgio in ead. S. Anati, rarumque venerationi datus est dies XII Martii. Quæ et nomen illud ad femininam sexum translatum est, ac sancta Virgine illustratum. In antiquo Martyrologio MS. quod adservatur Colonie apud Patres Carmelitæ, inter selectos Sanctos, qui pauci singulis diebus referuntur, ista leguntur XXVII Februarii: Ipso die B. Onesima Virginis. Martyrologium Colonie anno 1490 excensum ita habet: Ipso die B. Onosimæ Virginis. Eadem habentur in Martyrologio cum Doctrinali Clericorum anno eodem impresso. Hermannus Greven in Auctario Usuardi anno 1315 et 1521 impresso solum ista tradit: Onesimo Virginis. Maurolyces Abbas Messanensis in Sicilia et Felcius XXVII Februarii referunt Onesimam et Ruffinam Virgines. Colitur seorsim in reliquis Martyrologiis Ruffina XXVII Februarii. Hæc de antiqua S. Onesimæ veneratione hactenus nacti sumus. Ceterum quo tempore aut loco vixerit, necdum legimus.

Antiqua Tugurium construxit, Episcopus fuit S. Eucharius; XIX a S. Materno, S. Petri Apostoli discipulo, qui inter Treverorum Antistites tertius, Tuguriorum primus nomenclatur. Quamvis qui Trajectensis, quique antea Tugurienus Ecclesia præfuerunt, celebratur Trajecti officio duplici memoria VI Februarii,

F

et 28 Feb.

DE S. EUCHARIO

EPISCOPO TRAJECTENSI IN BELGIO.

Trajecti ad Mosam, civitate Belgi antiqua ac nobili, decimus a S. Serratio, qui Sedem illuc Trajectica Tuguriorum transtulit, Episcopus fuit S. Eucharius; XIX a S. Materno, S. Petri Apostoli discipulo, qui inter Treverorum Antistites tertius, Tuguriorum primus nomenclatur. Quamvis qui Trajectensis, quique antea Tugurienus Ecclesia præfuerunt, celebratur Trajecti officio duplici memoria VI Februarii,

ut ad eum diem dirimus: omnes enim in Sanctorum tabulas relati. Seorsim autem singulorum, diversis diebus, in eadem Ecclesia altire, solennitas agitur, aut saltem in Martyrologiis et Calendaris leguntur nomina. S. Eucharius diei XXVII Februarii adscriptus. Ita Kalendariorum Sanctorum diocesis Leodiensis ante plures annos Leodii excensum: S. Eucharius Episcopus Trajectensis. Ferrarius in Catalogo generali SS. Trajecti ad

colitur cum ceteris 6 Febr.

J II.

SECOLO VI XXVII FEBR. S. Eucharius 10 Traject. Ep.

coram 27.
quando sede-
rit.
et quondam ?

A ad Mosam S. Eucharii Episc. Tungrensis et Trajectensis. Idem tamen Ferrarius die præcedenti ito scripserat : Eodem die memoria B. Eucharii Episcopi XIX Tungrensis.
2 In tempore assignando, quo is Trajectensem Cathedralam tenuit, sede hallucinatur, ut solet, Joannes Ploccentius : Antistes creatus est, inquit, anno salutis 1031. Egidius Bucherius noster in Chronologia Episcoporum Trajectensium, addito tomo 1 Joannis Chapeavilli, statuit S. Falconi successisse Bucharium anno 1030, mortuum 1038. Eum sequuntur Anbertus Mirax in Fostis Belgicis et Claudius Robertus in Galia Christiana. Ostendimus xx Februarii S. Falconem decessisse circa annum 1031. Qui ei successit S. Eucharius, quamdiu sederit non liquet. Successor ejus S. Domitianus Arvernensi concilio anno 1035 inter-

fuit : antea igitur obiit S. Eucharius, sed quanto antea tempore, haud divinamus.
3 Magis etiam res ab eo gestæ ignorantur, quam Sedis tempus. Placuit hominem avita nobilitatis ac solidæ perfectionis aut fuisse : probabili conjectura. Egidius a Leodio, Aureæ vallis monachus ex nozione nominis, quod bonam gratiam significat, ejus commendandæ virtutis principum ducit, ita scribens ad cap. 31 Harigeri Abbatis de Episcopis Tungra, Traject. Leod. Bonæ porro gratiæ bajulator nomine, remulatoreque operatione B. Eucharius, nonusdecimus extitit Episcopus : et in Calend. Martiab Angelis creditur inter choros suorum consacerdotum et Confessorum coronatus esse, qui sancte et juste vivendo studuit omni die offerre holocaustum Domino, non ex pecore alieno, sed ex corpore proprio.

D
AUCTORE 1 0.
gesta ejus
ignorantur.

DE S. COGMANO ABBATE GLINNUSSENSI IN HIBERNIA.

J. 0.

ANTE AN
1031
18 FEBR.
S. Comgani
colitur
27 Febr.
ubi Abbas ?

B Iiberniensi duo Martyrologia, quorum regrapho, R. P. Joannis Colganii humanitate, adepti sumus, alterum Mariani Germani Abbatibus Lugnidensis, Tamactense alterum, xxvii Februarii memoriam exhibent S. Comgani de Gleann-usseu, sive Glinnussen. Alios citat idem Colganus Fastos, quibus Sancti hujus Comgani inscriptum sit nomen : alios item duos ejusdem nominis Sanctos memorat, quorum unus die 2 Augusti, alter 13 Octobris colatur. Notat autem, Comdanna quoque appellari, sive Hibernice Camillun; quia litteræ g et d, addita adspiratione h, eundem in Hibernia linguæ, ut ait, sonum efficiunt. Prececlere autem scribit olim fuisse Glinn-usseu monasterium in Occidentalis Lagenæ finibus.
2 Quidam Sanctum hunc Comganum S. Columbae Abbatibus Hyensis sorore natum autantant : quod Colganus refellit, hoc præcipue argumento, quia cum S. Comgonus senex obierit, ei tamen onnam agenti adstiterit S. Ita Virgo, sive Ida; quæ ipsa nuntia traditur anno Christi 1031, cum esset tunc S. Columba solus xi vi annorum; parum credibile videtur, sororis ipsius filium jam ante grandem natu fuisse. Nobis tamen non liquet,

profecta etate decessisse S. Comganum, neque acta ejus ulla profert Colganus, nisi illud unicum, quod cap. 3 um. 11 Vite S. Ita, quam xv Januarii edidimus ita narratur :
3 Sanctus Abbas Comganus, cum sciret suæ remunerationis tempus advenire, rogata est a S. Ytha, ut veniret ad eum, et dixit ei Comganus : En moriar hæc infirmitate citius; et rogo te in Christi nomine, ut ponas manus tuas super labia mea, et claudas os meum in hora dormitionis meæ. Scio enim, in Angelo Dei, super quemcumque morientem imponeris manus tuas, quod Angeli Domini illico animam ejus deducant in regnum. Dixit ei sancta Virgo : O Pater sancte, quid tu dicis! Peccatorem hominem oportet hoc verbundicere. Magna est merces tua apud Deum, et tu gloriosus eris inter Sanctos Dei. Quid indiges me? Dixit S. Comganus : Vere dico propter hoc quod ego petii, nullus demon ad iter nostrum appropinquare audebit, vel nos ullo modo accusare. Interea vir sanctus Comganus de hoc seculo inter choros Angelorum sanctorum migravit, et quod petiit, perfecit S. Ytha.

S. Ita sancti-
tatem per
Angelum
cognoscit.
quæ pie mor-
tuo dicitur
claudat.

DE S. STEPHANO CONSTANTINOPOLIT. ACCUBITORE MAURICII IMPERATORIS,

G. II

Sylloge historica.

F

POST AN
1031
18 FEBR.
Vtr loca CP
16
poveatore
Harmatio Duc
suerunt
appellata.

C una Basilicus, Zenour Imperatore pulso. Imperium Orvutule occupasset, Consulatum ipse gessit cum Harmatio, sive Armatio, aut Armato, Nepote suo, quem τὸν ἰδίον θυβήτιον appellat Theophanus. Hunc ille Thraciæ Ducem præterea ac Magistrum militiæ constituit, et eum universo exercitu et plebe Constantinopolitana adversus Zenonem misit. Sed eum Zeno muneribus corruptum in suas attraxit partes, pollicitus militarem præfecturam perpetuam, ejusque filio Cæsarem dignitatem. Verum recuperato Imperio cum Harmatium militæ Magistrum constituisset, ac filium ejus Basilicum Cæsarem creasset, quasi completis conditionibus jurejurando ante sancitis, eundem Harmatium obtinere jussit, ac filium Lectorem ordinari, qui postmodum Cyrenæ urbis Episcopus fuit. Ab hoc Harmatio loca nonnulla appellata testatur Georgius Codinus libro de Origine Constantinopol. pag. 17 his verbis : Τὰ δὲ Ἀρματίου, ἄνωγ ἢ Ἀρματίου Μαγίστρου τοῦ ἀνωγίου θυβρόπου Ζηνοῦς, ἢ καὶ προσεφώνετο τὸν στρατὸν ἀντάρατος Βασίλειου κατὰ Ζηνοῦς, ἢ καὶ κατὰ θυβρίδα προσεφώνετο Ζηνοῦς. Harmatium autem

ea loca dicuntur, ubi erat domus Harmatii Magistri, qui fuit vir domesticus Zenonis, cui et prodidit exercitum Basilici, qui se Zenoni opposuerat. Qua de causa et Zenonis jussu interemptus est.
2 In his Harmatio locis suis habuit possessiones S. Stephanus, quem Græci in Meneis magnis et Vitis Sanctuarum a Maximo Cythærico dicit, xxvii Februarii celebrant his verbis : Τῆς ἑσπέρης ἡμέρας ἡ ἑσπέρης Στεφάνου, ὁ συστασάμενος τὸ γερουσιεῖον τοῦ Ἀρματίου, ἐν ἑσπέρῃ τελευτᾷ. Eodem die S. Stephanus, qui Gerocium in locis Armatii constituit, in pace obdormivit. Eodem in adjuncto disticho explicantur.
Τῆς Στεφάνου, πρῶταυς Ζηνοῦς πόρου,
Ὁπότε βασίλεια πρῶταυς Στεφάνου, στίχου.
Senibus Stephanus procreat vite annam.
Stephanum a morte procreator cali romana cingit.
3 Quo tempore et qua ead conditione floruit S. Stephanus, indicat memoratus Codinus eadem pag. 17 his verbis : Τοῦ δὲ ἑσπέρης τῆς νουσιεῖου, καὶ τὸ γερουσιεῖου, καὶ τὸ δέμα, τὸ ἐν τῇ τῇ Ἀρματίου, ἕταυς Στεφάνου, παρακαλούμενος Μουρτίου τοῦ Βασιλείου,

in us S. Ste-
phanus extru-
it Geroci-
mum

Α
αυτονη α η
ει αλια α διφια

μετὰ δώδεκα χρόνους τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Cisteruiam cognouit Arietariam, et Geronomium, et balneum, quod est in locis Harmati, extruxit Stephanus, Mauricii Imperatoris Accubitor, duodecim annis post ejus Imperium, ergo anno Christi 1049. Nam anno 1041 Indet. vi die xxvii Novemb. feria iii Mauricius interemptus fuit. In MS. Regis Gallie dicitur παραλοιδόμενος ἐπὶ Μουρικίου, reliquis omissis, quae constanter in quinque aliis MSS. habentur. Fuit igitur Accubitor aut mensæ ipsius Maurici, aut certe sub

Mauricio officio Accubitoris iungebatur. Ita apud Theophanem anno iv Imperii Leonis Isaaurici filius ejus Constantinus Copronymus, anno praecedente natus, ἐν τῷ τριεσσαλίῳ τῶν θ' Ἀκουσίτου, in tribunali xix Accubitorum, accepit coronam, consuetas orationes peragente B Germano Patriarcha. Et anno Imperii xii Leo Isaauricus silentium contra sanctos et venerandas imagines celebravit in novemdecim Accubitorum tribunali, Σελέστιον ἐκρότησεν ἐν τῷ τριεσσαλίῳ τῶν θ' Ἀκουσίτου.

D
ante Accubitor
Mauricii Imp.

DE S. BALDOMERO

SUBDIACONO LUGDUNI IN GALLIA,

Commentarius praevius.

G. II.

CIRCA ANNUM
1014.
23 VII FEBRU.

S. Baldomeri
oppidum,

11
reliqua 1012,

epitome Vitae,

natus 27 Fe-
bruarii.

tempus 1817
sub Gandrico
Episcopo.

Inter Sanctos, quas celeberrima Gallie urbs Lugdunum veneratur quamplurimos, est S. Baldomerus Subdiaconus, alius Baldumerus, Baldomeres et Baldomeres appellatus, Gallicus S. Germer, aut S. Germier. Ejus nominis non ignobile visitur oppidum ab urbe Lugduna statorie diei distitum, in confinio montanorum et campestrum Sequanorum: cujus suburbano illustri reddit fons aluminosus, vicinis Font-foule dictus. In hoc oppido magna cum veneratione adseruatur brachium S. Baldomeri: reliquum sacrum corpus, quod olim in Lugdunensi basilica monasterii S. Justi, ubi post vitam sancte peractam migravit ad Christum, in summa veneratione fuerat, seculo superiore, dum immenus haereticorum rabies ibidem sciret, cum aliis Sanctorum reliquis abjectum atque dispersum fuisse, indicant nobis datae ex de re litteris Petrus Franciscus Chiffletius e Societate nostra, vir in antiquis monumentis erudendissimus: cujus ibidem industria acceptam Vitae epitomen e MS. collier S. Justi descriptam domus. Eandem habuit Theophilus Ragnaudus noster sibi a V. C. Maudric de Frenovil Serenissime Dandavici Principis Consiliarii communicata, atque Indiculo Sanctorum Lugdunensium inseruit, sed stylo passim composito, nonnullisque ex sanctis Patribus adjectis, quibus Acta illustrat, et lectorem sacris monitis instituit.

2 Notatis S. Baldomeri celebratur xxvii Februarii, quo die plerisque Martyrologiis post ejus obitum scriptis memoria ejus inserta est, scilicet qua vixit aut mori errata aut typis casa, Bedae, Usuardi, Notheri, Adonis, Bellini, Manrolphi, Galesini, Felici, Camisti, eadem atque verborum phrasi, quae ita in Martyrologio Romano detinetur: Lugduni S. Baldomeri viri Dei, cujus sepulchrum crebris miraculis illustratur. Sanssons in Martyrologio Gallicano, eximio cum encomio celebrat, sed ex epitome Vitae desumpto. Die xxvii Februarii inscriptus est MS. Ultrajectino S. Marce.

3 Est Subdiaconus ordinatus a Gandrico, alius Gandmerus, et Cambrico, Episcopo Lugdunensi, qui Concilio Cablonensi sub Chlodoveo n. habito circa annum 1014 praesedit, existente tunc Abbate S. Justi Viventio, quem Gandricus in episcopatu successorem fuisse tradunt Parvulians lib. 2 histor. Lugdunensis cap. 45 et Demochares: at Joannes Chenu et Claudius Robertus Viventium Gandrici decessorem statuunt, et quidem ex Abbate S. Justi creatum, quod ex lince Artis refelitur. Interim ex horum aetate, quo tempore S. Baldomerus vixit, haec pronuntiare

VITAE EPIOTOME

ex MSS. eruta a Petro Francisco Chiffletio Societatis Jesu.

Beatus famulus Christi Baldomerus, intra Gallias natus, apud Lugdunensium urbem extitit habitator.

Et dum in Dei nomine ab adolescentia in Christi cultu, et bonis operibus permaneret, vultum semper et gressum simplicem gessit. Nam in vestitu, et calcamento vilis apud homines videbatur: quod dignum et pretiosum post ejus obitum esse cognovimus. Ille quotidie assiduis precibus Dominum benedicebat, diurnis et nocturnis horis dicens: In nomine Domini, Deo gratias semper. Quod omnes ita dicere commonebat, quasi dignus pastor: ut intentissime unusquisque Deo deberet referre maximas gratias. Nam fideles Christi quasi lectioni intenti, ista in suo corde recordantes, ad ejus exemplum, Christum benedicere non cessabant.

2 In primis fere annis in adolescentia et juventute faber ferrarius fuit: quod magistrum ita digne peregit, ut quantaecumque utensilia sibi necessaria ad hoc opus exercendum habebat, in pauperum necessitates pro amore Domini dispensaret. Tunc igitur ista fideliter agens, quasi miles Christi, et fortis puguator, aciem hostis... inimici, intentis ad Dominum precibus, superabat. O virum beatum, Baldomerum, in quo nunquam dolus apparuit! Fuit semper castitate integer, in amicitis verus, in caritate benignus, in lectione intentus, in elemosinis promptus. Sermo autem ejus fuit ad Dominum benedicendum assidue solus, ad inimici superbiam repellendam astutus, ad confabulationem Fratrum letus et eruditus: nulla illi omnino vanitas, nullum mendacium dominabatur: et castigationem in omnibus pie et perfecte gerebat.

3 Quodam autem tempore cum venisset vir Viventius Abbas, ad orationem in vico quodam, qui Auditivus vocatur, et ingressus fuisset, memoratum famulum Christi Baldomerum in vilissimo vestitu et calcamento ibidem orantem invenit. Sed cum apud ipsum cupisset habere colloquium, et inquireret quis esset, sensit per Spiritum sanctum, Dei fidelem esse ministrum, sicque eum secum usque ad suam domum letus adduxit. Deinde postea in monasterio S. Justi Lugdunensis, in quo ipse positus erat Abbas, permanere constituit: in quo loco ita semper vitam beatam duxit, ut quidquid ei Dominus a quibuscunque personis Deum timentibus transmittere dignabatur, omnia in pauperum expenderet elemosinis: nec totum Evangelium perscrutans, nullum curam adhibens de postera die quid haberet; verba autem quas paullo ante memoravimus, assidue dicens, In nomine Domini, Deo gratias semper, usque in finem suae intermissione usitavit.

4 Et cum ista semper pro Dei amore fideliter exereret, et fama ejus in omnibus bonis operibus longe lateque quotidie cresceret, a sancto ac beatissimo Gandrico jam dicte urbis Papa, haec invitatus, ad subdiaconatus implendum officium est benedictus: cujus manus jam dictus vir Dei cum lacrymis osculabatur

S. Baldomerus
in vestitu
modestus,

Deo gratias
continuas agit
E

Jobber ferrarius
in a pauperibus
largitur:

quibus vitam
vultu excellen-
tiori:

a S. Viventio

in monasterio
S. Justi deo.

Subdiaconus
ordinatur:

A labatur, dicens, ne ipsi hoc imponeret, et se indignum esse vociferabatur suscipere tale ministerium.
 5 In eodem vero monasterio S. Justi cellulam, in qua habitaret, vilem elegit: in qua habitatione dum esset, tantum ei Dominus dignatus est donare gratiam, ut aves cœli a nullo hominum capte, aut comprehense, juxta consuetam horam refectionis, in ejus manibus cibum veniret assidue sumere: quas cum reficiebat, ita vir Dei monebat, dicens: Reticimini, et Domino cœli benedicite semper. Interea tamen pro jam dicta urbe quotidie, et omnibus commemorantibus in ea, ac memorato Abbate ad Domi-

num preces fundebat cum lacrymis, ut ipsis ingressum paradisi aperire dignaretur.
 6 Et cum eum Dominus de hac luce recipi jussit, tantam ad memoriam ejus dignatus est conferre salutem, ut si quis ad sepulturam beati viri ægrotus adveniret, et fideliter ibidem exoraret, a quacumque infirmitate fuerat possessus, statim sanus abscederet, et qui tunc putabatur in corpore esse inferior gradu, jam cognoscitur in spiritu esse superior et virtute, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et potestas, laus, virtus, et gloria in secula seculorum. Amen.

D
 AUCTORE ANONYMO EX MSS.
 a morte claret iuraculis.

DE S. ALNOTHO EREMITA MARTYRE IN ANGLIA, Sylloge historica.

J. B.

Northamptona urbs est Angliæ, ad Antonam (sive Aufonam, ut mavult Cambdenus) fluvium sita: unde urbs accepisse nomen videtur, ac fecisse ipsa anglo Comitatu, qui in ipsa fere medietate Angliæ positus. Altius paulo versus ejusdem fluvii fontes, secundum viam Prætoriam, ut tradit ci-tatus tam Cambdenus pag. 376 editionis Loudinensis anni 1607, Wedon pœt, Merciorum Regis Wolpieri olim regia, in monasterium ab ejus filia Werburga, sanctissima Virgine, conversa. Haud inde procul Stowa, vulgo Stow, vel Stowe, vicus erigitur in hujus Comitatus tabula apud Cambdenum ac Spedum, in cujus vicu ecclesia reliquæ olim S. Alnothi servata fuisse. Is S. Werburgæ armentarius primum, dein onachoretu propinquus in saltu, ubi a latronibus trucidatus, Martyr habitus est.

2 Edicimus in Februarii Vitam S. Werburgæ, atque a Cambdeno ad Heribertum Roswepdum nostrum transmissam, scriptoriquæ nisi nos conjectura fallit, a Joertino, sive Gosertino. In ea cap. 3 num. 12, quod-que hætenus de S. Alnothi compertum, narratur his verbis: Quante autem humilitatis fuerit Werburga, quante etiam apud Deum sublimitatis, in eodem loco Wedonensi aliis confirmatur indicis. Erat illi armentarius, vir piæ conversationis, et, quantum licuit sub humana servitute, sanctæ vitæ, qui et suis locis fama meritorum perpetuatur ac recolitur festiva, Alnotus nomine. Hunc villicus Dominæ cum forte lamaret cruentissimo verberare, et ille omnia in Dei nomine tolerare mansuetissime: alnæ Virginis compassio non ferens dolorem, proruit ad pedes indignis lamistæ, clamans cum prece et increpatione: Parce pro Dei amore; quare excarnificas hominem innocentem, apud altissimum Inspectorem omnibus nobis. Ut credo, acceptiorem? Cuique ille vel prece furore vel prece superbia tardius flecteretur; continuo dicit cervix et torva facies, superna indignatione in terga illi reflectitur. Sic demum, quod magis debuerat, ipse ad pedes Dominiæ provolvitur, et venam, quam insonti negaverat, suo reatu cum lacrymis deprecat.

3 Vir autem memoratus jacet ad Stowam una legia a Buccabrive: quem in silva anachoreticam vitam ducentem latronum martyrizaverunt, et divina signa Deo acceptabilem, uti celebratur, prodiderunt. Per Buccabrive erat in MS. mendose Buccabrive expressum, duabus litteris b et i extritis. Videtur is locus esse, qui apud Cambdenum in tabula Northamptonæ Biabrook dicitur, apud Spedum Bugbrok. In Monumenti Anglicana inter Dominicos facta Davintrensi Prioratu in agro Northamptonensi, (qui Prioratus nunc procul Widdala distat) mentio fit maneri et ecclesie de Braybrok: an idem is locus sit, qui Biabrook, Bugbrok, Buccabrive dicitur, nolui conjicere.

4 Agit de Alnotho in Floribus Vitarum SS. Angliæ Februarii T. III.

Hieronymus Porterus in Vita S. Werburgæ; Stowe tamen et Buccabrive non meminit: quem autem Vitæ S. Werburgæ scriptor villicum Dominiæ vocat, a quo vir sanctus inique et atrociter verberatus; ipse Prætorum, sive Baylivum appellat. Meminit quoque Alnothi Copgravinus in ejusdem S. Werburgæ Vita, ubi ista habet: Armentarius tandem ille in silva quadam anachoreticam ducens vitam a latronibus martyrizatur. De eodem Sancto Nicolo Harsfeldius in histor. Ecclesiast. Angl. seculo 7 cap. 23 ita scribit: Fuit etiam hoc seculo Alnothus anachoreta, qui in solitudine a latronibus cæsus est.

5 Inscripta S. Alnothum Martyrem Joannes Wilsonus Martyrologio Anglicano ad xxvii Februarii: quem seculus Ferrarius in novo SS. Catalogo, in Anglia, inquit, S. Alnothi Martyris. Ast idem Wilsonus in posteriore Martyrologii sui editione ad xxv Novembris retulit; nulla reddita cur mutari ratione. Etsi nobis minime constet quo die agi illius universaria memoria solet, malimus e duobus n. Wilsono propositis diebus priorem eligere, quod eodem hoc mense Vitam dederimus S. Werburgæ, quam consulere lector possit. Unum illud utroque nobis in Alnothi elogio apud Wilsonum non probatur, quod in Elyensi tractu eum solitariam egisse vitam scribit, cum discrete in loco Wedonensi, aut circa eum, illa crudeli villico inflata divinitus perire dicitur, sanctæque Virgine intercessione depulsa: constat autem in Northamptonensi Comitatu esse Wedoniam, licet in Elyensi quoque campio habitant S. Werburga.

6 An pro fidei alterius Christianæ virtutis defensionem occubuit S. Alnothus, non satis constat, etsi martyrizatus dicitur. Sed, quod sæpenumero alibi turbulamur, sæpe qui innocentes occisi ab impiis, et si non odio religiosus, tamen si prolixius deinde illustres extiterit, honorifica Martyrum nomenclatione dignati sunt. In S. Meinradus xxi Januarii, S. Mengoldus viii Februarii, S. Rumoldus i Julii. At quandoque profligata vitæ hominis, quod insolitum virtutum splendorem ferre non possent, innocentibus manus intulerunt: aut quod vis divina dona favoreque Numinis inviderent, ut Cælius Abeli, quem verè ac propriè Martyrem extitisse nemo facile negaverit. Quodam quod moribus precibus curarent, atque facerent miracula, ut ob eorum sanctimoniam concensu hominum frequentarentur, propterea eorum donatus locupletis existimarentur, intercepti ab us qui ipsorum rebus inhæbant: qua ratione ipsorum caritas a Dei cultu promanasse censei potest, qui illis us fraudi ne sit vitam ideo posse, rationem ipsi martyri impertitur. Cultus atqueque S. Alnothi satis manifeste indicari videtur num. 2 his verbis: suis locis tanta meritorum perpetuatur ac Nicolai B. festivè. Et num 3. Divina signa Dei acceptabilem prodiderunt.

laudatur a scriptoribus: 13

27 Feb. an 23 novemb. rotatur, an alio die, incertum.

an vice Martij? F

Sanctus limbus, et miraculis clarus.

aves cœli famulantes habet.

CIRCA AN 1000 XXVII FEBR.

S. Alnothi reliquæ Stowæ in Northamptonia.

is S. Werburgæ pr armentarius.

injuste a villico verberatus, divinitus vindicatur.

si Ermita ac dicitur a sil. ubi.

A 7 *Wilsonus scribit in utraque sui Martyrologii editione occisum esse S. Alnothum circa annum 1001. XX. Ferrum ex iis quæ in Februarii de S. Wereburge ætate dicta sunt, hinc constat, nullu scrius id contigisse, cum Wulpherus Rex S. Wereburge parens anno 1001. XXV mortuus sit, filia vero suo alterove post anno monasticum vitam in Elyensi parthenone primum*

complexa: neque continuo post, sed non paucis annis elapsis videtur Woburnense patris palatium in monasterium mutasse. Huic monasterio cum ipsa præisset, armentarius fuit Anethus, ac dein anachoreta factus, incertum quanto post tempore a sceleratis hominibus trucidatus est.

DE SANCTIS MONACHIS

BASILIO ET PROCOPIO DECAPOLITA CONFESSORIBUS CONSTANTINOPOLITANIS,

Commentarius historicus.

CIRCA ANNUM 1001. CL. XXVII FEBR.

In persecutio- ne a Leone Isaurico ob cultum sacra- rum imagi- num concitata,

Leo Isauricus irreligiōsus Imperator anno Imperii IX Christi 1001. XXV, de proscribendis et deponendis sanctis et venerandis imaginibus primum tractatum habere coepit, ut scribit Theophanes, qui ad annum sequentem ista prosequitur: Ab eo, inquit, tempore inimicitias cum beato Patriarcha CP. Germano imprudenter suscepit, omnes decessores suos Imperatores, Præsules Christianosque populos, tamquam idololatrias, ob sanctorum venerandarumque imaginum adorationem condemnans; cum ille pre nimia incredulitate atque rusticitate de respectivo eorum cultu rationem ac sermonem minime capere valeret. Verum in obstinato animo perdurans, anno Imperii XIII, Christi 1001. XXX, Indict. XII, die VII Januarii, Silentium contra sanctas ac venerandas imagines in novemdecim Acribitorum tribunalio celebravit, atque in locum S. Germani Patriarchæ, abominando Leonis consilio nequæ quam cedentis, suffectus est Anastasius: quem Gregorius Pontifex Romanus adjudicavit, Leonem tamquam irreligiōsum per epistolas redarguit, ac Romam cum tota Italia ad defectionem ab egius Imperio concitavit. *Hæc ibi. Est is S. Gregorius II in capis Vita XII Februarii hæc pluribus dicta sunt § 7 pag. 699 et seqq. Colitur S. Germanus XII Martii.*

B

2 Verum tyrannus ob illud S. Gregorii factum majori in dies furore percitus, persecutionem adversus sanctas imagines movit: adeo ut multi Clerici et monachi et devoti laici obrecta fidei decretapericlitati, martyrii corona fuerint redimiti: ut ibidem asserit Theophanes. Inter hos monachos eminerunt sancti Confessores Basilius et Procopius: quorum sacra memoria celebratur XXVII Februarii, aut utriusque Martyris, aut S. Procopii tantum, relata in sequentem diem solemnitate S. Basilii. *Je primo uterque memoratur XXVII Februarii in Menologio Græcorum a Cusiso edito his verbis: Sancti Patris nostri Confessoris Basilii et Procopii Decapolite: qui tempore Leonis, cognomento Iconomachi, pro sanctorum imaginum cultu varios cruciatus perpessi, mortuo tyranno erepti e carcere, in pace dormierunt. In Menologio itidem Basilii Imperatoris apud Bavoniam ad a. 735 nunt. 2 ista habetur: Hi sub Leone Isauri Iconomachi, fuerunt Imperio, mundum et que in mundo sunt relinquentes, simul monachi, et bene prius exercitati, heresi postmodum in sanctas imagines excitata, studiose restiterunt iconomachis. Vnde comprehensi, multaque passi tormenta non cesserunt, sed ad mortem usque veritatem prædicabant: quamobrem immaniter laniati sunt et detrusi in carcerem: ubi manserunt usque ad Imperatoris obitum, et liberati sancto sine quieverunt. Inscripti eodem die sunt Martyrologio Romano his verbis. Constantinopoli sanctorum Confessorum Basilii et Procopii, qui tempore Leonis Imperatoris pro cultu sanctorum imaginum strenue decertarunt. Mortuus est Leo anno 1001. XL.*

SS. Basilius et Procopius plura passi,

celebrantur 17 Febr.

C

3 Solus Procopii sollemnis veneratio XXVII Februarii indicitur in Græcorum Horologio, Menologis Manu

*Cytheræ, et Christophori Mitylenæ, et Calendario a Genebrardo Lutine edito, in quo incuria typographi impressum, Urgecopius Confessor Decapolita, qui tamen in eodem Calendario die sequenti Procopius appellatur, quod et hic restituendum. At Græcorum magna Menax, et Anthologium novum Clementis VIII auctoritate editum, ac Maximus Cytheræus ἐν βίαις ἀγίων hoc cum celebrant encomio: Hoc eodem mense Februarii, die XXVII, memoria sancti Patris nostri et Confessoris Procopii Decapolite. Ille prius monastica vita assumpta, in omni semet virtutum religiosarum genere exerevit, animi quoque summa munditie exornavit. Eos qui Verbi Incarnationem impie negabant, virili constantia refutavit, atque exsibilavit. Postremo vero certamine per flagra peracto, magnam se Confesorem exhibuit, et miraculorum virtute illustris, ad Christum enigravit. *Quæ ultima de persecutio- ne ab cultum imaginum a Leone Isaurico illata esse intellegendi infra constabit. Adduntur in Menaxi varia odæ, hymni, ac versus. Est Decapolis regio decem civitatum, uti vox Græcorum iudicat, sita juxta mare Galilee et utrumque oram Jordanis minoris, cujus in Evangelio mentio fit Matth. 4 Marci 5 et 7. Consule Onomasticon Bursæ ad urbis et loca sacra Scriptura.**

E

ex Decapoli ortundus -

4 Solus Basilii sollemnis in XXVII Februarii translata, reperitur in eisdem Menologis Cytheræ et Mitylenæ, Græcorum Horologio et Calendario a Genebrardo edito, in quo ista leguntur: Basilius Confessor socius S. Procopii monachi. Amphior etiam encomio in Menaxi, Anthologio et apud Cytheræum in Vitis Sanctorum celebratur in hunc modum: Eodem mense Februarii, die XXVIII, memoria sancti Patris nostri et Confessoris Basilii, qui in certamine socius fuit S. Procopii. Vixit hic sub Imperio Leonis Iconomachi, et relicto mundo, et que omnibus, quæ in mundo sunt, factus est monachus, ac disciplinam religiosam, uti decebat, coluit. Deinde cum sanctorum imaginum cultus alijceretur, magno studio Iconomachis restitit. Unde comprehensus, multaque tormenta passus, non dedit tamen manus, sed veritatem ad mortem usque prædicavit, socium certaminis, nactus S. Procopium. Quare toto corpore ad collum usque concisus est et custodie mancipatus. Tyranno vero extincto, solutus vinculis, egressus carcere, priorum vite formam resumpsit, multosque diversis occasionibus ad virtutem ac fidem orthodoxam instituit. Tandem inter preces et gratiarum actiones, ad Deum, quem ab infantia desiderarat, letus migravit. *Hæc ibi. In Menaxi inter alias odas ethymnus adiluntur hi versus:*

et S. Basilius 24 Februarii.

Ὁς Προκοπίου Βασίλειος ἁγιασμοῦ,
 Ὁμολογεῖται ὡς ὄντας ἀληθείας.
 Cum Procopio Basilius hymnis celebratur.
 Ut qui sunt Confessores veritatis.
 Milanus Græcos secutus, Die vigesima septima, inquit, S. P. Procopii Decapolita Confessoris. Et, Die vigesima octava S. P. et Confessoris Basilii, synasceta S. Procopii.

aut solus Procopius

DE B. JOANNE ABB. CORZIENSI IN TERRITORIO METENSI,

Commentarius prævius.

§ I. Gorziense monasterium a S. Chrodegango fundatum.

Tractus est terræ quidam in Mediocrimum regione, olim pagus Scarponensis, sive Scarponinse, aut Scarponna dictus, cis Mosellam fluvium, ad occasum vergens, inque prima regni Lotharii inter patris ejus divisione, Carolo Calvo Francie Occid. Regi assignatus: quem perperam Christophorus Browerus noster Annal. Trevirc. lib. 7 pag. 411 in interiori margine in Hasbanio locat, pago Mosao inferiore. In Scarponensi hoc pago, leucis aliquot ab ipsa urbe Metis monasterium insigne Gorzianum a rivo, cui adjacet, dictum, fundavit S. Chrodegangus, sive Grodegangus, Metensis Episcopus, de quo plenius vi Martii agemus.

2 De eo Paulus Warnefridi in libro de Episcopis Metensibus scribit: Jam huic vir egregius, et omnibus præconiis efferendus, Chrodegangus Antistes eligitur, ex pago Hasbanienensi oriundus patre Sigrammo, matre Landrada, Francorum ex genere primæ nobilitatis progenitus. Hic in palatio majoris Karoli ab ipso enutritus, ejusdemque Referendarius extitit, ac demum Pippini Regis temporibus pontificale decus promeruit. Fuit autem omnino clarissimus, omnique nobilitate coruscus, forma decorus, eloquio facundissimus, tam patrio quam etiam Latino sermone imbutus: servorum Dei nutritor, orphanorum viduarumque non solum altor, sed et clementissimus tutor. Ac pluribus eodem de re interjectis, Construxit etiam, inquit, alterum monasterium, quod Gorzia vocitur, ubi pari modo non modicam multitudinem adnavit monachorum. Et post pauca: Obiit pridie Nonas Martias in diebus Pippini Regis. Requiescit in Gorzia monasterio, quod ipsa a fundamentis extruxit. De eodem breviter Annales Fuldenses ad 1002 annum Christi: Chrodegangus Metensis urbis Episcopus postulavit a Paulo Romanæ Sedis Apostolico corpora sanctorum Martyrum Gorgonii, Naboris, et Nazarii: et impetravit, adduxitque cum honore ab urbe Roma, et in Franciam transtulit. Et ad unum sequentem: Corpus S. Gorgonii condidit in monasterio suo, quod ipse a novo ædificaverat, cui vocabulum est Gorzia etc. De S. Gorgonio iterum infra, et ad 19 Septembris, quo colitur.

3 Situm Gorziæ, tempusque fundationis, ipsemet sanctus Pontifex Chrodegangus declarat Actis publicis ea de re confectis, quæ ante annos complures legi Bruxellis, apud Nobilem et Clariss. virum Joannem Jacobum Chiffletum Catholici Regis nostri Medicorum Comitem, in Chartulario Gorziensi. Paucula ex illis delibo huc spectantia. Primum ita habet: In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, Amen. Ego Chrodegangus, ac si indignus, si non opere vel nomine, gratia Dei Episcopus, una cum comite et voluntate Illustris viri Pippini Majoris-domus, senioris nostri... Idecirco donamus de rebus S. Stephani, ad illam basilicam S. Petri et S. Stephani, vel ceterorum Sanctorum, quam a novo ædificavimus in fine Haldiniacæ, in pago Scarponinse, ubi Gorzia consurgit, et ad ipsam cellam, quam ibidem construximus... Actum apud Andernacum in palatio publice, anno ab Incarnatione Domini 1002, Indict. xiii, Epacta xiii, Concurrente iii, anno vi Childerici Regis, xx die mensis Maii. Sigillum illustri viri Pippini Majoris-domus. In annum Regis Childerici

error fortassis irrepsit, licet non omnes idem statuant regni ejus exordium. Theodericus ipsius decessor obiisse traditur an. 1000, regni xvii, a cujus obitu hic erat annus octavus. Bucherius in Chronologia Episcoporum Leodensium, anno 1002 abitu Theoderici, et Childerici initium ponit. Alii denique cum Theodericum anno 1000 mortuum fateantur, Childericum tamen anno solùm 1002 regno titulo ornatum probant ex Snessionensi Concilio, quod habitum dicitur Childerici in anno secundo. Christi 1002. Secundum enim calculum annus esset Childerici tertius, quo confecta ex Chrodegangi tabule sunt: et sane potuit facile ex iii fieri vi, ut ex conjunctis inferre duabus prioribus mandatis pemptos existeret.

4 Alterum instrumentum Chrodegangi ita habet: In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, Amen. Chrodegangus, ac si indignus, si non opere vel nomine, gratia Dei Episcopus; una cum comite et voluntate Illustrissimi viri Pippini incliti Regis, senioris nostri... Idecirco donamus de rebus S. Stephani, ad illam basilicam S. Petri et S. Stephani et S. Pauli vel ceterorum Sanctorum, quam nos, Deo auxiliante, a novo ædificavimus in fine Haldiniacæ in pago Scarponinse, ubi Gorzia fluviolus consurgit... Actum est hoc Metis publice, anno ab Incarnatione Domini 1000, Indict. vi, Epacta xxiii, Concurrente i, anno iii regni Pippini gloriosissimi Regis, xxv die Maii. Cuncti hic temporum characteres soluti.

5 Aliud biennio post datum hæc refert: In Dei nomine Chrodegangus ac si peccator, Metensis urbis Episcopus... Tunc per Dei adiutorium una cum comite et voluntate Domini nostri piissimi et gloriosissimi Regis Pippini Francorum, atque consensu Fratrum nostrorum spiritualium, et Deum timentium laicorum fidelium S. Stephani, ædificavi monasterium in loco qui dicitur Gorzia, in pago Scarponinse, in honore beatissimorum Apostolorum Petri et Pauli, necnon et S. Stephani, et ceterorum Sanctorum, et fundavi atque dotavi ipsum monasterium de rebus et terris, quæ per venditiones et commutationes mihi legibus obvenierint; ea scilicet conditione, ut in ipso monasterio monachi secundum ordinem et regulam S. P. N. Benedicti Abbatis amodo et semper perpetuis temporibus vivant... Et sit ipsum monasterium sub mandeburde et defensione S. Stephani Ecclesiæ Metensis... Actum in Compendio palatio publice in synodo congregata, anno ab Incarnatione Domini 1002, Indict. ix, Epacta xv, Concurrente iii, anno vi regni Pippini gloriosi Regis, sub die xv Kal. Junii.

6 In quinto instrumentum ista habentur: Dono ad monasterium, quod vocatur Gortia, quod ego in nomine Domini a novo ædificavi in honore beatorum Apostolorum Petri et Pauli vel S. Stephani in pago Scarponinse... montem Virorum in pago Scarponinse... Actum in villa Arcomagno publice, anno ab Incarnatione Domini 1002, Indict. x, Epacta xxvi, Concurr. v, anno vii regni Pippini Regis.

7 David Blondellus in Genealogia Franciæ pleniori assertione, dum Vindicias Hispanicæ Joan. Jacobo Chiffletii, parum profecto urbana, refellit, quas retarimus Chrodegangi donationes, et ad officias, planeque supposititias aut interpolatas. Quid ita? Quod expressos a Christi exortu annos habeant. Neque enim ulla Francorum monumenta, tota Pippini, Caroli Magni

ANIMADV.
PAP. 73.
J. B.

AN. CMLX.
LXVIII. FEBR.
In ditione
Metensi, pag. 1000
Scarponinse,

B
S. Chrodegan-
gus Episcopus,

in nobilitate
mus,

Gorzian
monasterium
fundat,

ornalique reli-
quias,

C

in fine Haldini-
nacæ,

E

ad Gorzian
fluviolum,

F
Ordinis
S. Benedicti,

ac multa et
donat:

ANIMADV
PAP. 73.

donationum
tabulas, hic
italas, immen-
sio suspectas
David Blon-
dellus.

A Magni, Ludovici Pii, et filiorum aetate, Christi annis (quod postea in more positum) consignata reperiri. *Am tu id sic univrsis? Si forte, inquit, Synodica excipias. Ergo id fateatur, quod inficari nemo potest, eo tempore in synodis opponi notam illam annorum Christi solere. Quam id faciebant? Episcopi, opinor, eorumque tabelliones, Ecclesiasticorum ueterum scribae. Vetus iam is erat, si qua alia non synodica acta consignabant, ea uti nota? Non inficior quidem, Regum ipsorum multa diplomata ea carere, qui scribae regii non facile morem antiquum mutare aut volebant aut poterant: at Præcules nego eo constrictos more fuisse: nego alios viros principes, cum præsertim in monasteriorum Ecclesiarumve commoda quidquam statuebant, non eam subinde illorum etiam aetate Regum, notam octis suis addidisse. Ipsi Pontifices Romani vix ante annum 800c. Ep. vulgaris, annos Christi suis litteris adscribere, an hinc sequetur, omnia Ecclesiastica acta, aut monastica, quæ hac nota sunt insignita, supposititia esse? Tamen multo magis se ad Ecclesiam Romanæ consuetudinem accomodare Antistites alique sacri homines videntur debere, quam ad Regum suorum Episcopi aut Abbates Galii.*

B 8 Nam quod negat ibidem Blondellus, Archiepiscopali pallio insignem fuisse Chrodegangum, refertur in secundo Francicorum scriptorum Andrea Chesnari tomo pag. 213, ubi ex Stephano in Vita isto afferuntur: Et dum in Francia esset positus, Rodigango sanctissimo viro Episcopo (is est Chrodegangus, ut ex toto narrationis contextu patet) pallium tribuit, et Archiepiscopatum ordinavit. *Fuciferatur Blondellus, ut Chiffletum ex Anastasio in Stephani in Vita, Alberico, aliisque Gorziensibus Christi sæculis fursuris chartis probare. Non sunt equidem scriptores, quibus sua plurimique ipse probat, ea qua in auctoritate. Quod tamen Charta Gorziensis Anastasio pares facit, eas vel inuictus confirmat, quando Anastasium scriptorem gravissimum esse, etiam Blondelli symmystæ quidam hæretica fateantur, non solum Catholici omnes. Sunt ergo, quas nos citavimus, Chartæ ejusdem atque Anastasius, non fursuris, sed probatissimæ farina, et tanto erant probatiora quæ retulimus.*

et dum in-
miam conti-
nit, laudat.

atq; alibi sup-
posititia vel
improbe in-
terpolatæ.

C 9 Nolum tamen omnes, quæ ubi de Gorziæ fundatione erant sub Chralewangi nomine, chartas defendere. Unam recitat Meurissius in historia Episcoporum Metensium pag. 168, quæ ibi dicitur anno 1001. xv. Indict. iii, anno quarto regni Pipini Senioris, quæ inuicem non congruunt. Erat cum secundum nostrum calculum Pipini annus xv aut xvi, secundum alios autem xiv. Deinde eam comparatus Pippinus adhuc vivens senior dicitur? In prius citatis Chartis senior noster, sive Dominus, non absolute senior, appellatur. Præcedenti quoque apud eundem Meurissium chartæ, qui nulli characteris temporis, plane ἀόριστος: Annus ab Incarnatione Domini 1001. xiii, Indict. vii, Epact. xxiii, annus iv Pippini. Quædæ vero pag. 164 Botallitium, quo Pippinus Rex dotavit Ecclesiam Gorziensem in fine ita habet: Acta sunt autem hæc omnia in conspectu gloriosissimi Regis Pippini ii, xvii Cal. Jul. die Dominico, anno quoque 1001. x ab Incarnatione Domini, Indict. xiv, sive dies xv Junii Dominicus erat, sed feria secunda. Absurdus pag. 166 signatum est aliud ejusdem Pippini diploma his verbis: Actum anno quo supra, necn ab Incarnatione Domini. Et tamen bona nonnulla, quæ enumerat, dicunt se ait, ad locum SS. Petri et Pauli, Sanctique Gorgonii egregii Martyris, ubi Gorzia fluviolus consurgit. Cui anno 1001, aut etiam 1002 (ut alibi legi notat in margine Meurissius) S. Gorgonii venire in mentem

potuit, cujus anno demum 1001 conditum Gorziæ sit corpus, ut habent annales Fuldenses? Sed de his satis. De fundatione prima Gorziæ ac fundatore constat.

§ II. Monastica disciplina Gorziæ collapsa, ab Adelberone Ep. et Einoldo Ab. restituta. Viri sancti et nobiles illic monachi. Abbatum catalogus.

Quæ deinceps nobilissimum monasterium fortuna fuerit, quaque ratione sua et recuperata facultates, et, quod caput est, disciplinam restituta, exponit Sigehertus Gemblacensis in Vita S. Guiberti, sive Wiberti, quæ apud Surium extat xxiii Mai: Id conobium, inquit, olim vir magni nominis, Pippini Regis ex sorore nepos, Crodegandus Metensis Episcopus construxit, et ad æternam suæ sanctitatis monumentum opibus ditavit, et, quod magis est, religionis gratia decoravit. Sed processu temporis, crebrescente bellorum malitia, et per hæc crudescere malorum miseria, et quia leges silent inter arma, ideo invalescente qua terrarum injustitia: etiam ibi per notam temporis, et Prælatorum incuriam, disciplina regularis cepit emolliiri censura. Et hæc celestis iræ permissio tandem permansit, donec tandem divinæ miserationis oculus super inhabitantes terram prospexit, qui et infidelitatis tenebras amovit, et lumen veritatis revocavit. Ad hæc inter primos a Deo missus est Adelbero, primus hujus nominis Metensis Episcopus: qui nobilium Christianissimus, et Christianorum nobilissimus (erat quippe frater Frederici Ducis) in hoc primo regiminis sui dedit exercitium, ut et seculari potentia et Episcopali censura exturbaret a sua diocesi irreligiositatis vitium.

Bellus gra-
tibus collapsam
Gorziæ disci-
plinam

II Hujus bonæ intentionis oculum intendens primum super monasticam disciplinam, elaborat eam ad apostolicæ vitæ redigere normam. Et incipiens a Gorzia, quæ ceteris monasteriis erat præstantior in sua parochia, ubi institutæ religionis vix ipsa apparebant vestigia, non prius destitit, quam monasticæ vitæ professores, a seculi vanitate retractos, rectæ vitæ reddidit, et ante omnia radicem malorum, et malum monachorum nocerem, scilicet proprietatum concupiscentiam, inuicem pastorali extinxit, et qui in seculi compitis patebant luporum morsibus, Dominica ovili inclusit. Collaborabat sibi ad hoc pius Gorziensis Abbas Agenoldus, restauranda: sanctæ religionis adiutor opportunus. Itaque extirpatis nocivis radicibus de Dominici horti areola, Adelberone Episcopo plantata, Agenoldo rigante, Deo autem incrementum dante, crescebant solito uberius virtutum plantaria. Quicumque ergo abrenuntiantes seculo, suave jugum Christi tollere volebant, quia mites et humiles corde, exemplo Christi, esse deberent, hic ediscebant. Quicumque ex militari habitu in timore Domini fortitudinem suam mutabant, hic quasi in campo divini tirocinii experimentum sui capiebant. Quicumque ex clericali sorte ad altiorem humilitatis gradum volebant ascendere, hic cum Jacob, non in somnis, sed re vera scalam cælis attingentem merebantur videre, per quam Angelos ascendentes et descendentes possent videre. Cum ergo hic tantus sanctæ religionis fervor tam longe lateque caloris sui diffunderet flammam, hic ad disciplinam Domini omnis confluxerat nobilitas, omnis dignitas, omnis sine personarum discretionem professio confluxerat et retas. Nec quisquam vel initium conversionis se credebatur arripuisse, cui non contingerat Gorziensi regulæ intuitum. Hic inveniebatur hæc, quod parvulus suggeret: hic solidus panis, quem parvulis manderet, et aliquando quasi nutrix in corpus suum trajiceret, ut et alios rudes vel infirmos inde pasceret.

B

restituit Ade-
bero Ep.
Meten.

eliminata
proprietate.

juvante Age-
noldo Abate.
F

cujus institu-
tæ cui quam-
parvulus nobi-
lis curæ irra-
diant,

A 12 *Hæc Sigebertus. Præter S. Guibertum, de quo rursus inferius agemus; Sancti quoque Forannanus et Machalanus hic monasticas institutiones hausserunt; de quibus ad xxx Aprilis quæremus an socii invicem peregrinationis fuerint, ut existimat Rayssius in Auctuario ad Molani Natales. De Machalano in Vita S. Kadhræ vi Marti, istæ leguntur: Interea devotionis desiderio crescente, monasticæ religioni coperunt aspirare. Unde cum voluntate Dei, Domina illa (Hersendis) Machalanum Gorziam, scilicet disciplinatum venerabilis Agenaldi; Kadhræ vero Floriacum, ubi Erchembaldus vir magnæ religionis præerat, direxit. Ambo quod cupierant assecuti, Machalanus, apud Patrem Agenaldum, monachum professus est; Kadhræ vero die Conversionis Pauli Apostoli apud Floriacum coram Domino Erchembaldo habitum et animum monachalem induit. Emenso itaque tempore, sæpèdicta matrona Gorziam misit, omni affectu Dominum Agenaldum orans, ut Machalanus ad locum olim electum posset regredi: reversusque locum, quem, susceperat, gubernabat. Erat autem locus supra Mosam fluvium, prisco vocabulo Walciodorus nominatus.*

ut et S. Guiberti

et S. Machalanus,

B 13 *At S. Forannanus ipse Pontificem Maximus dicitur adhortatus, ut Gorziæ monasticam disciplinam addiceret. Ita in ejus Vita traditur: Prædictum Christi Confessor tale mandatum a Domino Benedicto, qui in totius mundi gubernatione a celestis regni Clavigero anchoram in agnitione hujus nominis fixerat septimus, suscepit; quatenus remeantem ad propria, ad monasterium diverteret, quod nuncupatur Gorzia, atque ibidem, cum suis, divinis institueretur mandatis. Etenim sub norma monasticæ religionis colla derreverat suscipere. Obtemperatoremque Apostolicæ jussionis gestientes existere, ad monasterium superius nominatum una pervenere. Quo brevissimo in tempore divinis institutionibus pleniter roborati, quod diu concupierant sunt adepti. Erectus est aut Pontifex Benedictus vii anno DCCCLXXV, annis xv post obitum Agenaldi, sive Einoldi. Ergo non cum S. Machalano habitavit Gorziæ S. Forannanus, ut ex citata S. Kadhræ Vita, ab antiquo auctore scripta, colligi potest: nisi scriptor Vitæ S. Forannani, qui multo junior, fallitur, de quo nos suo tempore inquiremus.*

ac successorum, S. Forannanus, Papa mandante

C 14 *Abbatum Gorziensium catalogum nobis Alexander Wilthemus noster communicavit, a Francisco Lahiero nostro vel descriptum ex archivo Gorziensi, vel ex aliis monumentis collectum: nam qui singulis oppositi sunt anni, non semper obitum aut regiminis principium indicant, ut in Agenoldo, sive Eginoldo, aut B. Joannis decessore, patet, cui annus 940 adscriptus, cum sit anno 933 Abbas creatus, reverteque aut annum 939 aut 960. Hæc alii, quibus penitus illius monasterii vicinacumque Ecclesiarum evolvere monumenta licet, disquirent, et an nemo omisissus. Catalogus hæc est:*

Abbatum ante et post reformationem catalogus

Theodemarus	an. 738	770
Optarius		812
Magulphus		816
Halduinus		822
Drogo		838
Ludovinus		890
Eginoldus		940
S. Joannes I		960
Giboldus		962
Odolbertus		970
Ermenfredus		984
Immo		1006
fuit idem Prumiæ et Augiæ Abbas.		
Sigilfridus		1032 1052
Henricus	1069	1088 1090
Warnerius		1093 1103
Theoduinus		1126 1136

Wigerius		1139	D
Hieronymus		1148	AUCTORE I B
Isembaldus		1159	
Albertus	1170	1174	
Petrus I	1175	1203	
Walterus I	1204	1221	
Oliverius		1229	
Gerardus		1233	
Simon	1236	1269	
Joannes II	1292	1293	
Petrus de Beffremont		1302	
Walterus II		1304	
Adamus		1319	
Theobaldus		1344	
Walterus III		1349	
Joannes III Delphinus		1351	
Nicolaus a Prinego		1356	
Hugo de Fenestranges		1361	
Jacobus de Valle		1419	
Jacobus II de Gerbertivillare		1453	

Postea cepit Abbata in Commendam, ut loquuntur, duri.

15 B. Joannis successor, qui hic Giboldus appellatur, Sigeberto in Vita S. Guiberti est Gibaldus. De Odolberto fit inferius mentio in ejusdem B. Joannis Vita. Qui ab Odolberto tertius est Immo, sive Ymmo, is est cui Milo Episcopus historiam martyrii S. Gorgonii dedicavit, cum insigni Gorziensium hospitalitatis pietatisque commendatione, ut ex præfatione patet, cujus hæc est exortum: Sanctæ Gorziensis Ecclesiæ venerabili Albati Ymmoui, et cuncto monachorum cœnobio sibi commisso, Milo Episcopus, servorum Dei famulus, debitas in Christo cum oramine preces, Quod me quidem olim vestræ regionis fines ingressus non solum honorifice suscepistis, verum etiam omnem humanitatem speciali dilectione mihi generatim exhibuistis; si opere (ut volo) dignas grates vobis rependere nequeo, solum id quod valeo, eo studiosius devota mente facere desidero, quo me in aliquo hujusmodi negotio defecisse cognosco... Igitur, ut præfatus sum, non meis meritis, sed gratia fraternæ caritatis honorabiliter a vobis susceptus, tanta detentus sum familiaritate vobiscum, ut omnino me non ut hospitem, sed quasi unum ex ipsis Fratribus esse putarem. Unde dum inter ipsa sacra eloquia vestra, que mihi videbantur quodammodo datu sancti Spiritus ignita, et quasi ex ipso fonte salutaris scientiæ salientia, etc. Sed jam ad B. Joannem venimus.

ab Eginoldo veritas fuit Immo, E

cui Milo Episcopus, acta S. Gorgonii dicunt,

magna caritate Gorziæ crecepit:

§ III. Joannes, secundus Gorziæ post reformationem Abbas, non S. Arnulphi Metis, quando mortuus? Beati ac Sancti titulo ornatus. Vita ejus a Joanne S. Arnulphi tertio Abbate scripta, sed mutila.

F

Unus e primariis Adalberonis Episcopi in Gorziæ reformatione adiutoribus Joannes fuit, idemque post Einoldum Abbas. Quam hæc edimus ejus Vitam, ab eodem Alexandro Wilthemio acceptam, quocum cum Jacobus Sirmundus communicavit. Citat eum Andreas Chesnæus in historia familie Barrensis pag. 3. et Joannes Jacobus Chiffletus in Stemmate Childibrandino cap. 4. Ejus vitæ epitomen edidit Hugo Menardus lib. 2. Observationum in Martyrologium Benedictinum, et Gabriel Bucelinus in Menologio. Unam dolemus, mutilam eam Vitam esse. Nam cum cap. 1 num. 6 in quinque partes scripserit dicenda distribuisset; quo studio virtutem in seculari adhuc habitu degens coluerit; quo labore ad monasterialem inde vitam transierit; quo labore, qua jogiter vigilantia, in omni virtutum exercitio, prius in contubernio ceterorum, sub majoris imperio, desudavit; quomodo postmodum in regimine substitutus, locum, quem semel in acie spirituali coperat, tenuerit,

Vita B Joannes ex MS Jac. Sirmundi,

sed mutila.

A ternerit, nec quocumque hostis impulsu, gradu excesserit, donec Domino secum certante, seque servante, victor evaserit; postremo quis ei finis feliciter con-annuati certaminis fuerit; tria quidem priora capita perquam ampliter excentus est; posteriora duo, quae esse praecipua videbantur, omnino desunt, seu fato interceptus ea non attigerit, seu fortassis intercederint, uti postremum, quod extat, de legitime Hispaniensis, fide corruptum est, carie papyrum aliave vitio infestante. Erit fortassis qui uspiam exemplor integrua reperiat.

17 Sane absque praefatione illa jam citata esset, ex qua de illius vita extant, nescivimus eum Abbatem fuisse. Nec desunt, qui Gorziensem quidem monachum fuisse eum, sed monasterii S. Arnulphi Metis Abbatem, non Gorziensem autem: alii cum Abbas Gorziensis esset, ad S. Arnulphi gubernandum canonicum iule accitum putant, abque Austro susceptum, tertium ibidem Abbatem fuisse. Quod mihi haudquaquam probatur. Non enim ut reticisset Vite B. Joannis scriptor, qui se monachum fuisse, aut certe Abbatem, in S. Arnulphi canobio indicat cap. 8 num. 66 ita scribens: Quoniam de omnibus illius sancti collegii, (Gorziensis) qui singuli fere digni memoratu pro merito egregie conversationis essent, longitudine obstante.... non sufficiens; Patrem nostris MONASTERO S. ARNULPHI datum.

B Dominum Austeum, fas non est praeterire. Cum deinde num. 68 mortem ejus et exequas memorat; B. Joannis ei subrogati non mentitur.

18 Idem scriptor cap. 1 num. 2 Abbatem se fuisse ostendit, seque et S. Kallroe, et alios circumquaque curam monasteriorum habentes, a B. Joanne subita aegritudine correpta in crastinum evocatos; ac subdit: Multitudine vale facto dimissa, Patres Reverendissimi Kadhroe, Berhardus, Hudo, Adelnodus, cumque his ego infimus, cum nonnulla parte nostrorum Sanctorum, exitu illius observando substitutis ibi per quatuor, quibus superfluit, dies, admixtis pariter loci ejusdem sancti collegii Fratribus, qui unico ei famulatu assidue induebant. Non ergo Metis in S. Arnulphi canobio aegrotabat Joannes: non eam aetate necesse fuisse S. Kadhroe, qui Metis monasterii, quod tunc S. Felicitas, nunc S. Clementis dicitur, Abbas erat, in monasterio S. Arnulphi assidue subsistere; at satis fuisse identidem ad illum venturum. Idem et de aliis quibusdam dies forsan posset. Sed cum tribus aut quatuor levis a suis singuli canobis obessent, satius erat illic habere, eorumque morbi ejus praestolari.

19 Denique quod aegimus, clare affirmat auctor Vite S. Kallroe, quam ut Marti dubitamus, in scribens:

C Ceterum civitas, quae est juxta Apostolum vinculum perfectionis, tanta in ea resplendit, ut nisi videris non credas. Et autem ex hac aliquid sub exemplo dicamus: Joannes Abbas Gorziensis canobii, columna in templo Dei, ejus mortem, sicut nescio quis ait Paganus gemuisse leones, montes silvaeque feracique loquuntur, gravi inaequalitate correptus lectulo decubabat, et, quia erat vir inenarrabilis abstinentiae, aridis oculis, ut solibus sanis, imbecillis artus cogente spiritu excruciebat. Pater Kadhroe hoc audito, caritate docente Gorziam pervenerat, et, mense hunc, quod cum Ecclesiae filius reddere possit; carum scilicet edulium parari jusserat: et veniente hora refectionis, posita est eorum eis mensula. Cumque illatos cibos Joannes horreret attingere, sciens Kadhroe, quia civitas non querit quae sua sunt, qui jam olim parcitatis amore saltem ovum non contingere statuerat, carnes suscipiens comedeat. Quod cum vir Dei Joannes vidisset, jam non valens ejus jussu contraire, infirma membra, quod convalesceret, reconvalluit. Quid ergo? Nonne caritatis Christi in hoc quoque Kadhroe deservivit? Nomen si Abbas S. Arnulphi fuisse ali-

D quando B. Joannes, id scriptor hic, qui columnam in templo Dei fuisse ait, qui ejus mortem a silvis ferisque quodammodo deflectam, indicasset?

20 Dictis repugnare videtur ista ex antiquis memoris monasterii S. Arnulphi ad nos missa narratio: Post Austeum suscepit Joannes officium pastorale S. Arnulphi, temporibus primi Ottonis, magnifici famosissimique Imperatoris, genitoris secundi ejusdem nominis, qui pro defensione Sanctae Dei Ecclesiae contra Saracenos in Apulia praelium totis seculis memorandum commisit. Erat Comes Palatii, nomine Teubertus, apibus florens, vir in divinis atque humanis rebus strenuissimus, et omni bonitate conspicuus. Hic ex Erinetrude conjuge, feminei sexus prolem suscepit. Sed quia masculini deerat, creber in orationibus persistens, a Deo sibi filium dari deposcebat. Eis intentus, accidit ut quadam die monasterium S. Arnulphi ea de causa adiret, diuque humi stratus ante sacrosanctum altare orationem protelaret. Joannes autem Abbas ejusdem loci ante valvas basilicae stabat immotus, donec Comes Palatinus exiret: cui ab ecclesia egredienti post salutationem oscula praebans, Lactare, inquit, virorum nobilissime, tuasque orationes auditas a Deo cognosce. Cumque ille rei novitate horrore perustus, venerandus adstaret, rogans inde id sciret; ille ait: Cui mentium secreta patent, revelante didici, te masculinam prolem jam diu a Deo precatu quaesitam promeruisse: namque heri stirps virilis ex casto tuo matrimonio erit, vocabulo Benedictus, ab eo qui vocat ea quae non sunt tamquam ea quae sunt, per omnia benedicendus. Cave ei nomen immutes, quod qui cuncta ex nihilo creavit dedit: namque Deo Sanctoque Arnulpho nutriendum sub regulari proposito trade, cujus quandoque euitescens propagator longe lateque. Crechulus ille viri Dei affatibus, domini responso accepto reversus est laetus.

21 Interea non multis elapsis diebus, mater, quem suscipere Christo filium conceperat, pro tempore enixa est. Genitor vero clam matre sumptum puerum una cum nutrice ad monasterium superius dictum Abbati Joanni defert, postulans ut ab ipso catechumenus efficiatur. Non renuit vir sanctus, quin quod Comes rogaverat, acutum implevit, nomenque imposuit. Expulsi his Comes puerum pallio purpureo involutum ecclesiae infert, atque altari superponens, Deo Sanctoque obtulit Arnulpho, Abbate Fratribusque adstantibus. Sublatus inde ab Abbate nutrice ad nutriendum redditur, sicque domum refertur. Matriona dumque post incommodum convalescente, ubi congruum vidit, viro suo ait: Christi sacramentis nostrum (si vestrae placet Celestidini) sobolem tempus instat ut jubeatis initiari, et ab linea proavorum titulum sumere nominis. Naperrime hoc actum est, Comes inquit. Illa, quomodo vel a quo seiscitante; Apud canobium B. Arnulphi, inquit, a Joanne loci ipsius Abbate, qui et cum Benedictum nominari jussit. Contristata matriona, Hoc, ait, vocabulum solis saeculo remittantibus monachis est congruum, a S. Benedicto ad eos derivatum. Hoc, inquit Comes, et ipse in processu temporis erit. Quo audito illa, Tantam infamiam, inquit, Deus nostro non sinat generi illatum iri, ut ex me natum puerum videam unquam professionis hujus forontem habitum. Quam Comes blande corripiens, simulque viri Dei prophetiam denuntians, non solum ab intentione revocavit, sed et gratulandam ex dono sibi a Deo concesso reddidit.

22 Iste Joannes, qui Pastor est Ecclesiae hujus S. Arnulphi, multis fulsit miraculis. Subjectione utique et obedientia Abbati suo, cum esset Gorziensis, sine mora obediebat. Abbas tamen subtilis erat spiritalibus. Joannes Abbas S. Arnulphi cuncta exteriora

SOCCRE J. R.

caput scriptor
fuit monachus
in canobio
S. Arnulphi
Metis,

imo idbat:

at B. Joannes
ille Abbas non
fuit,

Coloss. 3. 14

sed Gorziensis
solum:

* Ms. Viense.
Ermentrude,
scriptor tamen
etiam
Joannes.
dictus videtur,

ac divinitus
praescisse nas-
citurum Teu-
berto filium,

E

quem a patre
oblatum Deo,
ipse baptizavit,

F

et Benedictum
appellavit:

quod .x.ij. fe-
rentem usque
rem Teubertus
placavit:

B. Joannis
Gorzianus
gesta quaedam
et adscriptus:

A riora, perinde ac cum esset claustralis, procurabat consilio Domini Abbatis. *Alia subiecta complura, ex Vita B. Joannis Gorziensis satis vitrose decrepta et contracta : ac deoam ista :* Post hoc sciendum, quod Abdalratum Rex Saracenus Hispaniarum misit suos legatos ad Ottomem Serenissimum Imperatorem, amicitium petens, sed contra fidem multa describens. Ad quem missus est B. Joannes Abbas noster ad prædicandum baptismum, et errorem commutandum. Iste enim fuit prudens in factis, bene arguit sublitos, et monuit ut omnibus vite temporibus semper regulam custodirent.

23 *Eodem narratio, Gallico veteri sermone expressa, ex MS. Cancellarie Viensis ad nos missa, hoc titulo : De Domino Joanne tertio Abbate S. Arnulphi Metis, Pluribus suspensior Joannem tertium Abbatem S. Arnulphi, fuisse ipsummet Vitæ B. Joannis Abbatis Gorziensis scriptorem : et si quod narratur de Tenberti Palatini prole muscula divinitus obtenta, Deoque oblata, in S. Arnulphi æde contrigit ex predicatione Joannis Abbatis ; hinc fuisse, diversum a Gor. usui, ejus tamen æqualem. Huc facit quod nos quoque Franciscus Lohvers noster movuit, in elogio Joannis tertii Abbatis S. Arnulphi ista haberi : Hic Joannes pater memorie inter plures scholarum sapientie exercitationes, authentica modulatione Responsoria de S. Lucia Virgine et Martyre composuit, Vitamque S. Glodesindis, ac nocturnum de ea officium. Cum autem Vitam inchoasset Domini Joannis decessoris sui, morte preventus imperfectam reliquit. Vitam sanctæ Virginis Glodesindis abbas xxv Julii, ut S. Lucie, cujus eo tempore Deodericus Episcopus reliquias ad urbem Metensem attulit, xii Decembris. Sed qua ratione scriptor hic Joannes tertius Abbas S. Arnulphi appellatur? Quoniam, ut arbitror, primus fuit Albertus sive Albertus, aut Herebertus ; secundus Austens, ipse tertius. Non ergo B. Joannes Gorziensis decessor ejus fuit, nisi qui ante eum annis aliquot decessit e vita.*

24 *Nunc de ejusdem B. Joannis præfecturæ tempore, et mortis, dicendum : sed breviter, quando nos Vitæ historia destituit. Venerunt ab Abdarachmane Cordubensi Saracenorum Hispaniensium Rege Legati ad Ottomem circa id tempus, quo Luitolfus ejus filius in Italiam recessit, ubi anno sequenti mortuus est. Ita Witschindus Corberensis lib. 3 Annalium edit. anno 1621, pag. 31 : Crebris victoris Imperator gloriosus factus atque famosus, multorum Regum ac gentium tinorem pariter et favorem promeruit : unde plurimos legatos suscepit, Romanorum scilicet et Græcorum Saracenorumque : per eosque dies diversi generis munera, vasa aurea et argentea, aerea quoque, et mira operis varietate distincta vitrea, vasa eburnea etiam, et omni genere modificata stramenta, balsamum et totius generis pigmenta, animalia Saxoniis antea invisæ, leones et camelos, simias et struthiones : omniumque circumquaque Christianorum in illo res atque spes sitæ. Luidolphus autem filius Imperatoris, cum sibi fidem vult servare amicis, patria cessit, Italiam cum eis adit : quo agente annum fere totum, diem extremum obiit. Hæc Witschindus. Atque Lonaherti Schafnaburgensis ad annum 956 ista sunt verba : Eodem anno Luitdolfus in Italiam perrexit, eamque sibi subegit. Ad annum vero 957 : Luitdolfus in Italia est mortuus. Itemque ad annum 956 *Marranus Scotus* : Lutolphus Adelbertum bello vicit, et ipse eodem anno moritur. *Videntur ergo Legati ab Saraceno Rege venisse anno 956 postquam Ungaros in Alomania Otto debellasset. Anno fatis sequenti ad eum missus B. Joannes, anno 959 reversus, quo et Abdarachman mortuus videtur.**

25 *Demum post reatum, mortuo Einolde, Gorziæ Abbas factus est : videturque obiisse anno MCCCLXXI aut forsan præcedenti, xxvii Februarii. Nam cum ibidem,*

comno die xxvii Maii martuæ est S. Guibertus fundator Gemblocensis, Abbas Gorziæ erat Oibaldus, qui superius in Catalogo Abbatum Giholdus, mendose fortassis, vocatur. Ita Sigbertus in S. Guiberti Vita : Ille accessit ad se Abbate suo, cui nomen erat Oibaldus, aperit ei suam sacrorum desiderium, et hoc ab eo ultimum expetit beneficium, ut licet suis defuncti corporis sui glebam, referre ad Gemmelacense cœnobium.

26 *Joannis nomen in Martyrologio Benedictino ita consecravit Hugo Menardus ad in Calend. Martii : In territorio Metensi, B. Joannis Abbatis Gorziensis. Eadem habet Gabriel Bucelinus in Menologio Benedictino, qui insigne attestat elogium, ex ejusdem Menardi Observationum lib. 2 Andreas Saussanis in Martyrol. Gallicano Beatum quidem nuncupat, in Piorum tamen classe locat, brevi hoc orationum elogio : In territorio Metensi B. Joannis Abbatis Gorziensis ord. S. Benedicti, multe pietatis et admirabilis innocentie viri. Ast in citata superius narratione, in qua nomen illius et Joannis alterius, tertii Abbatis S. Arnulphi, res gestæ consulti videntur, ista habentur : Fecit et petitiones multas B. Joannes ab Episcopo Adalberone, ac deinde : Missus est B. Joannes Abbas noster etc. Eadem habet vetus codex citans Cancellariæ Viensis. Catalogus Abbatum Gorziensium discrete S. Joannem vocat, Andreas Chæcerus in Præfatione ad historiam sanctæ Barrensis ita scribit : Habuit Adalbero Episcopus Metensis patruum Fredericum, primum monachum, deinde Abbatem cœnobii S. Huberti in Ardenna, qui Trevisis mortuus est et in S. Maximi ad e tumulatus. Quod memoratur in Vita S. Joannis Abbatis Gorziensis nondum typis vulgata. Joannes Jacobus Chiffletus cap. 4 Stemmati Childebrandini : Id quod etiam firmatur ex Auctore Vitæ S. Joannis Gorziensis, quam scripsit circa annum cxi. xvi.*

VITA B. JOANNIS

auctore, ut videtur, Joanne Abbate S. Arnulphi Metis,

eruta e MSS. a Jacobo Sirmondo S. J.

CAPUT I.

Auctoris præfatio. Occasio scriptiois.

Nostrum a in omnibus, quæ piæ, probæ, vel honestæ vite sunt, rari nostri ætate exempli Patrem Joannem, jam pridem, eo adhuc superstitè, animus erat ad multorum profectum scriptis proponere : et ne tantus vir ex nimia desidia, (quod nefas utique et non sine reatu reputaretur) obscuri nonnisi fama teclis lateret, litteris qualibuscunque committere. Interea nobis diversa curantibus, et pro otio impeditus forsitan negotium expectantibus, spes in longinqua male porrectas, ejus rerum, ut assolet, repente præcidit mortuum. Nam dum cunctamur, idem vir sanctissimus, nutio in ætæ Quadragesimæ, prima ipsa die, post horam vespertinæ reflectionis, sanæ (ut sibi semper moris) pareissimæ, id est, panis tantum et aquæ ; acutissima febre corripitur, quam post quantum exinde diem, exitus est subsecutus. Tum vero ac si per sem suspensa, illius nobis tempora ceteris tam presentia, ex manibus præcepta ingemimus, qui utique, queque dicenda essent de ipso, ab ipso melius, dum advixisset, ad quem scilicet, si quo opus fuisset, facilis esset recursus, disceremus : si tamen quisquam ille intus ei existeret, qui aliqua ex eo extorquere so posse confideret : adeo humane semper fugitans gloria, quidquid egerrat, soli operum ac cordis sui testi committebat. Sed miro modo, ut gloriam quique appetentes, ab ea amplius deseruntur, ita e contra, se fugientes, ipsa magis insequitur. Unde sancti viri, quanto latere desiderant

varia compo-
sunt.

ad B. Joannem
Gorziæ istis
Vitam in n
absoluit

videtur fuit
Analei.

Com ad Otto-
nem Imp. le-
gatos Abde-
rachmanum an.
956 missi snt ;

anno 957
missus ad eum
legatus
B. Joannes,

1) SECTORE J. B.
videtur Abbas
factus, initio
anni 962 mor-
tuus videtur;

in martyrolo-
gic
Beatus
appellatur,

inque aliis
scriptis,

E

primam Sanc-
tus

a
victor gesta
fi. Joannes
adhuc vitæ, et
tribere cogi-
turat ;
F

ANNALIV.
PAG. 74

ob eo subiti
ægritudine
oppresso

A desiderant, tanto conspectus, licet inviti, produntur. Hoc igitur casu mente pene consopita, cum a tante rei, quam dudum conceperamus, exorsu, nos graviter deiecisset; quid rursus jacentes ac desperatos paulatim in vires reduxerit, ac deinde jam volentes magis ac magis impulerit, ferre id fut.

2 Cum vir sanctus ex tum valido, ut dictum est, morbo, lecto statim decubisset, festino mox nuntio, qui circumquaque curam monasteriorum habentes sumus inventi, ad se in crastinum omnes contraxit; e quibus, nuntio Divino, neminem tunc contigit defuisse; additis ex primoribus domus sanctae Sedis B. Stephani viris religiosiis; ad hoc minorum quorumcumque turba non modica. Ille singulos accedentium ex lecto ipso, in osculo sancto, vultu admodum gaudente, exceptos, ac pro tempore et re, causis aliquibus determinatis; tum praeterea cunctis in commune solita sibi semper exhortatione, quantum morbus patebatur, de infelicitate hujus, de felicitate alterius vite, pauca loquutus, multitudine vale facto dimissis; Patres Reverendissimi, c Kadroo, Berhardus, Hudo, Adelmodus, cumque his ego infimus, cum nonnulla parte nostrorum Sanctorum, exitu illius observando, substitimus ibi per quatuor, quibus superfluit, dies, admixtis pariter loci B ejusdem sancti collegii Fratrilus, qui unico ei famulatu assidue inhaerebant.

3 Dum ei tristi admodum officio assidemus, atque ex ejus sacro ore, quo et inter ipsa vite mortisque certamina doctrinae salutaris gratia profundebat, pendimus; vari inter nos eili sermones coeperunt, quomodo summus ille opifex, cunctorum dispositor, et ordinatissime moderator, hunc tanto tempore sibi fideliter famulantem (quadagesimus scilicet in sancto proposito annus ei tunc erat) tam acerrime circa exitum sine ret fatigari. Neque enim vehementer cujusquam alias discrimine intremuimus. Pia vero potius inuicemque cogitatio aestuabat, si forte pro attestanda vite ejus probatissima, aliquo cum Dominus ad gloriam suam evidentiori declarare dignaretur iudicio. Inter hos fluctus animorum, cum flere nulla regnis mentibus elarior aura rationis se aperiret, sibi tantum quisque ditissus, ex dolore nimio reputabat, quid tibi fieret, cum nec illi, tanta perfectionis viro, supra parceret dispensatio.

4 Sed hanc temerariam mentis affectionem, ipsa etiam ratio reversa compescunt, qui certis utique Scripturarum documentis revincemur, et vitam hominum non in ostentatione d corporum, sed in virtute estimandam meritorum et morum; nec attendendum, quo exitu quisque hinc exeat, sed qualis exeat. Quatenusque enim occasione, moriendum omnibus inevitabiliter est. Mors undecumque, pro hominum est. Nec refert, innocenter mori naufragio, an febre, dummodo innocens sit; et sive hinc, sive inde moriatur querendum, qualis sit, qui moriatur; quo post mortem mirus est, non inde de vita eximius est. His et hujusmodi firmitatis, liquido satis collegimus, illam examinationem viri justii, quem quidem ipse, ut inter cuncta semper inflexibilis, sapienter et aequo animo tolerabat, non modo laudi illius nihil detrahere, sed ad amplioris quoque meriti fructum accedere. Nam electis, qui ad perpetuam vitam tendunt, qual obest, si aliquando dante moriuntur? Nec itam signorum vel miraculorum novitatem plerumque differentiam facere sanctitatis, vel inde patenter ostenditur, quod per malos hanc aliquid fiat; multusque Ecclesia, summo honore, memoris studioso extractis, edit, de quibus, an uno saltim signo claruerint, reticetur. Namque ut ceterus taceamus, Johannes ipse, quo nomen in natis numerum major, teste Evangelio, signum fecit nullum; et dum in carcere gladio feriretur, utrum vel extre-

ma qualibet nota a quolibet hominularum seu latronum distiterit, perpetuo omnium Scripturarum silentio consopitur. Promde, frustra aliquid ejusmodi splendoris corporei in commendationem tanti viri desiderari, de quo firma satis et absque cunctatione fides constaret, ea, que in operibus suis, et sancta conversatione, atque indefessa usque in finem in bonis perseverantia, visa sint, signis omnibus mirabilibusque praestare, et saluti animarum non sine plurimo fructu conducere.

5 Cum haec et multa his similia in eodem sancto conventu mutuis confabulationibus sererentur, universis in eandem sententiam venientibus, utile nimis et pernecessarium iactabatur, ut ejusdem beati viri conversatio, in quantum vel videri potuerit, vel majorum relato ducisset, ad multorum profectum, se digna memoria scriberentur. Ego jam inde ab initio tanti negotii avidus, hac consultatione factus accensior, etsi tenuitatis ingenii non unumquam eram, ad hoc ei mens laboris praesaga, ab aliis ad me revolvendum persentiret; voce tamen ceteris addita, ut fieret, item itaque ingemebam. Cum dubiae cogitationi verus e continuo successisset; tumque forte cumque me, meque omnes ad hoc potissimum delegissent; inter ruborem et aviditatem, temporis articulo deprehensus, dum, quid deliberarem, non facile occurreret, tandem impatientia vicit, meque, ad quod solvendum non sufficiebam, muniam praecipis et impudens obligavi. Et plane fateor, ut improbum scriptorem, me sumpsisse materiam non viribus equam. Sed spes tandem ea solatur, quod miseratione Divina, quodquid illud erit oneris, meritis ejusdem viri, qui certa fide mea, in praesentia caritati Christi assistit, levandum non dubito. Et qui, licet numeratum, dum nobiscum esset, sancta familiaritate sua non iudicavit indignum, nunc pio operi sui amoris, instantem, ope amice olim pietatis, pro gratia sua, ut libere praesumo, non deseret. Praeterea, cum plurimos sanctorum virorum deinceps ceperim hortatores, accedente praecipue, tanquam pulcherrimo culmine totam fabricam miro lumine venustante, Domino et praecellentissimo Praesule, gloria tam Divina, quam humana clarissimo, Deodetico nostro speciali Patrono, et non modo hortatu, verum, quod inevitabilis est, jussu me impellente, tantorum mihi suffragia non defutura confido; id quod ex me est impossibile, per eos, quorum voluntati parere desidero, ea, de quibus plenitudine omnes, quod habemus boni, accepimus, gratia superna supplere dignetur.

6 Quae igitur a primis gesserit annis, quorum rarum admodum ad nos constat pervenisse notitiam, in medium relinquentes, ea tantum, quibus in virum perfectum assurgens, plurimo videntibus et imitari volentibus emolumento fuit, ut misericordia Christi stylum regere dignabitur, expedire tentabimus: Primo videlicet, quanto in seculari adhuc habitu degens, bone actionis geramine virent, vel qualiter, ipsa optima fruge in terra sui cordis uberius fructificante, ad monasterialem inde vitam transierit; deinde quo studio in eodem sancto proposito, quo labore, qua jugiter vigilantia, in omni virtutum exercitio, et prius in contubernio ceterorum sub majoris imperio, et postmodum in regimine substitutus, locum, quem semel in aere spirituali ceperat, tenuerit, nec quocumque hostis impulsu, gradu excesserit, donec, Domino secum certaute seque servante, Victor evaserit postremo, quis ei finis feliciter consummati certaminis fuerit, cui nos misericordia Divina etiam praesentes fuisse conce sit.

a Non hinc sequitur, Abbatem fuisse monasterii S. Arnulphi, cuiusmodi hoc cum scriptis, praesentat sed quibusvis, praesertim monachis, patrem fuisse, qui eos in vitam sanctam exemplo ac verbo gereret. — b Regnum, apud, ejusdem monasterii, cui

D Math. 11. 11 agnoscens praestare miraculis vitam sanctam;

recipit se vitam ejus scripturam,

E

u'is hortantibus,

praecipue Deodetico Episcopo Metensi;

dicenda doctrinam.

sub

accersitur cum S. Kadroo, abisque viris gravibus;

videtur miraculum aliquod expertas;

d

se corrigi,

Boedericus
Nelen.

A *sub exitum anni 966 adhibitus videtur. — c Cujus Vitam antea
citatum dabimus b Mariti. — d Forte signorum, ut paullo post
dicitur — e An assensus? sequentia item verba, tumque forte
rurique me etc. haud satis clara. — f Adelberoni mortuo 26
Aprilis 966 Theodericus, ad ad eum unum scribit Sigebertus in
Chronico consobrinus Ottonis Imperatoris, Episcopus subroga-
tur. De quo frequens uobis nuntio erit, cum de eorum Sancto-
rum translationibus agetur. — Obiit anno 984, eoque Adelbero
2 successit.*

CAPUT II.

B. Joannis patria, institutio, cum honestis et
piis hominibus familiaritus.

Ven. viri Auc-
tor, more rhe-
torum, ad
B. Joannis
laudem, mayo-
rumjactare
nobilitatem.

Praecepta secularis doctrinae, quae Rhetorica dicitur, in personis singulis demonstrandis, inter cetera esse traduntur, ut majores illius, qui praedicandus est, altius repetantur, et ita per gradus, quasi filo quodam ad ipsam lineam deducatur; tumquam ex illis, ex quibus originem ducit, illustris esse possit et clarior; comparatione forte ducta ab arbore, quae annosa jam in ramis aruerit, ut sterilitatem, inquit, ramorum radix fecunda compenset, et, quod in fructu non tenens, mireris in trunco. Fuerit hoc institutum illorum, qui tantum quae carnis sapiebant, et non tam de propriis nunquam clare vel obscure gestis, quam de alienis, famosos reddi vel infames, putabant; cum constet contra ratio, plerosque ex obscuris seipsum claritatem, ex clarissimis item alios probrosa vite calamitatem mutasse. Longe autem diverso itinere ad huc nostra incedit religio, in qua nientium ac morum potius ingenuitas, et vera spiritus, dominio vitiorum exuta, libertas, quam carnis vana ac tumens et in morem fumi vanescens celebratur nobilitas. Apud hanc de pulvere suscitatur egens, et de stercore pauper erigitur, ut cum Principibus caelestis populi sedeat gloriosus. Nec desunt probationi documenta, cum David ex pascuis gregum, in regnum; Petrus, cum concisus paupertatis, ex retibus piscium, in orbis totius attollitur principatum; quaque abjecta sunt mundi et ignobilia, eliguntur, ut potentia et nobilia confundantur. Dicente autem ipso hujus Principe instituti, si vos manseritis in sermone meo, vere liberi eritis, et veritas liberabit vos; quod non est aliud, nisi liberos vos faciet; itemque ipsius Principis praecone: Ubi spiritus Domini, ibi libertas; cui-cunque de tanto munere libertatis gloriam licebit, frustra ei illius antiquitatis enumeratio et nomina emere que majorum, in laudis titulo conquiruntur: nisi forte Spiritui carnem praetulerimus, cujus caduca nobilitas illi permanentis dedecus ignobilitatis superducere consuevit.

repe. unquam

Joan. 8 31

2 Cor. 3 17

acc de patris
utique fuisse

h

hic Joannes
patris hinc, ac-
tibus

B. Joannes
patris gene,
divine, pro
nata.

8° Sed quorsum haec tam longis anfractibus circumducta? Quoniam scriptoribus quibusque, in quolibet, quem dicendum susceperint, talia fere ex more sumuntur initia, ut qua regione terrarum, sub quo coeli climate, ejus linguae vel gentis, qua conditione, cujusve fortunae parentibus prodierit, quasi pro viribus, a futurae rationis primo statim jacenti fundamento. Quod ego in hoc nostro, quem tam copiosa Spiritus generositas commendat, superfluum h. judico laborari: cum cum tanta consummata virtutis gloria, tot perfectorum retro virorum prosapie sic aut aequet, aut proximet, ut quidquid felicium operum dignis de illis laudibus celebratur, in isto velut mundissimo speculo, totum re-plenduisse monstratum sit. Ne cui tamen curiosior minus fuisse, et longinqua ex copia materia hanc dicendi partem sermo subterfugisse culpetur; quam succincte, si qua forte talium inserere oportebit, comprehensis melioribus et fructu salutari plenissimis, tempora transferantur.

9 Urinodus itaque hic Joannes ex territorio fuit partim Metensi partim Tullensi villa olim regia, vocabulo Vindertia, parentibus utque non minus
Februarii T. III.

obscuri-, substantiae sane locupletioris. Pater pro-
vecte omnino aetatis, ut fere nonagenarius crederet-
tur, inter suos in facultate sufficiens, omnibus aequus
et bonus ac sine querela habitus, usque ad infimum
quemque, cunctis se praebens accomodum: dum-
que ruri intentus, ac regendae familiae, quam secun-
dum medioeritatem vitae non ipiniam procurabat,
plura ei justo labore succrescerent; essetque posses-
sionibus, sumptibus, pecunia, ex benedictionibus
Domini, admodum auctus; hospitalitati, eleemosy-
nis, Ecclesiae quoque, prout poterat, honorificentiae,
ceterisque bonarum fructibus actionum studiosius
insistebat. Coniuge denique liberioris generis, in ipso
aero senili, junioris aetatis sumpta, hunc Joannem,
duosque post ipsum procreat.

10 Ipse in domo paterna eo teneriori cura edu-
catus, quo auctus senis, ut ad id aetatis editum,
omnem impatiens arcebat injuriam; litterarum tam-
men primis vix elementis traditus addiscendis, ali-
quandiu non longe a conspectu patris, postmodum,
licet aegre eodem patre ferente, Mettis, eis quae tunc
esse poterant, scholis, instuebatur. Nonnullum etiam
tempore in monasterio e S. Michaelis super Mosam
fluvium ad studia moratus est, ubi tunc temporis
Hildboldus quidam Grammaticam professus, ex disci-
pulis Domini Remigii, doctissimi ea aetate Magis-
tri, scholas habebat: cujus doctrinae, ut ipse mul-
tocius postea fatebatur, incertum ineuria, an quod-
dam, ut apparebat, supercilio, cum tamen a patre
sepiissime non medioeriter muneretur, maeram
satis frugem scientiae eum contigit retulisse.

11 Patre jam inde brevi deficiente, cum ipse adole-
scentiam jam videretur ingressus, post aliqua,
matre, utpote juniore, thalamum innovante, solus
fratrum totiusque familiae domesticae curator relin-
quitur. In ea parte actualis scientiae, vel rerum om-
nium domesticarum administratione, quam strenuus,
cautus, et ingenio ceteris propemodum hominibus
praestantiori, emicnerit; ut agro, pecore, familia,
et his instituendis atque aliendis substantia non me-
dueri locupletatus; deinde in artium diversarum,
quae ad variam suppellectilem usui sunt, exercitio
et dispositione quantum valuerit, ut fere in mundanis
negotiis nihil esset, quod cum praeteriret, de his
omnibus silere melius puto, quam parum digne con-
scribere: praesertim cum multorum adhuc horum
reminiscentium testimonia sufficienter supersint, ex
quibus, si quos haec cura pulsat, facile possint doceri.

12 Usque ad exactam itaque virilem aetatem in
domo propria versatus, diversorum, tam secularium,
quam et Ecclesiasticorum, honesta duntaxat vitio
hominum, familiaritati in variis officis et negotiis
per omne id tempus, prout opportunum fuit, adhae-
sit: ex quorum confuberno optinam sibi formam
vivendi exemplumque condidit. In domo Comitum e
Riquini praestantissimi ea tempestate, et in omni
genere agendas rerum prudentis et sagacissimi,
per annos aliquot obversatus, plurimum exinde sibi
cepit profectum. Nam et Ecclesiam villae ipsius, ex
qua ortus est, dono ejusdem Comitum possidebat. f
Dadonis etiam, summi ingenii et famosissimae sanc-
tutatis Episcopi Virdunensis, non parvo tempore fre-
quentia usus est, qui sibi quoque cum ob bene meri-
tam indidem, vivaxque in eo perspectum ingenium,
perpetuum facere cupiebat: sed quas ob causas non
obtinuerit, parum conperimus.

13 Cuiusdam deinde nobili viro Warnerio, in con-
finito Tullensi caussa Ecclesiae S. Laurentii, in villa
Fontaneto, eidem civitati adiacentis, se nomine Do-
mini sacians, ejus officium quam familiariter insiste-
bat. Ea occasione Tullo ei tunc temporis frequens
reversus, qua cum hac ex proximo, altera quoque,
quam simul genitilis soli retinebat, Ecclesia, ejus-
dem

D
ALCIBURE CIV.
EX 1988

utroque
liberis puer
eruditus?

c

E

d

patre mortuo
famulum
regit, providit
et felicit.

f
famularis
viris honestis
et probis.

g
ut Anpino
Comiti.

j
ardou Ep-
-opo Virdun-

k
dans Ecclesias
obinet:

dem erat dioceseos. Unde Bernerum Diaconum ipsius sanctae Sedis, in subjectione Ecclesiastica sortitus magistrum, virum sane et opinione sanctitatis et litterarum scientia eo loci satis celebratum, studio lectionis apud eum intentioni cura operam tunc cepit impendere. Altius autem sibi catenus sic tempora praeterisse dolebat, ut de integro rursus scholas innovare cogeretur. Puerulus siquidem in diversa, ut dictum est, praceptoribus ad studia commissus, quantumcumque aurem inde vaporatam retulisse visus erat, totum id consequentium curarum mole pene sopitum amiserat. Sed facilitatem ingenii gratia juvante divina, ea citius damna hinc sequentis felici reparavit successu. Prima itaque elementa Grammaticae, primisque tantum partes q Donati, ex ipso Bernero audivit; eaque introductoria aspersione contentus, divinis se omnino transtulit scriptis: in quibus intra breve tempus tantum intelligentiae prae-tulit lumen, ut omnium novo miraculo ad quas-cumque sapientum non difficulter occurreret quae-siones.

14 Ecclesiam pro S. Laurentii, quam diximus, unico amore excoluit, et in ministerio Ecclesiastico necessariis, quantum religiosus potuit, extornavit. Quoties denique vacuum erat, strato ibi locato, per plures dies inde non recedebat, noctesque creberrimas orationibus continuabat; et quamquam seculo adhuc voluptatem laxare videretur, secretius in oculis Domini, pro locis et temporibus, spiritualibus inhiabat. Ibi feminum quandam ex gymnaseo Domini sui h divinis officiis sub levamine deputavit: quae, ut integra corpore, loco sancto est tradita, ita usque suo debito fine natura, sancta manens carne et spiritu, sub stipe ipsius Ecclesiae, nulla unquam affecta infamia, felix consenuit. Ibidem quoque peregrinum quendam jam provec-tae aetatis Presbyterum excepit, dum beato fine excederet, aluit et omni cura servavit: de quo plura bonae actionis nobis Pater Joannes narrare consueverat: quod scilicet operi divino nocte ac die intentus, nullo fere tempore, praeter corporea necessitatis curam, limen ecclesiae excesserat: psalmos verbus et sensu distincte, ut pene syllabas eum recensere putares, assidue oreolvebat: oratione pura noctis plurimum occupabat: cum ipsis cogitationibus voce ipsa confligens, easque quasi mani dixerat, Abite, inquit, vani et ignavi, non mihi psalmiculis ore subtrahite. Ad Martyrem quoque plerumque querula voce clamitans: Laurenti, quid hic agis? cur non me ab his vesanis defendis? Demones variis prodigiis sibi obversari corporeis oculis testabatur, ut saepe sibi infestissimum usque in quosdam corporis eminentus dejicerent, lectoque per aliquot dies non consurgeret.

15 Ille idem de se referre solitus erat, tempore quo i Nortmanni irruptionibus saevis circa Sequaniam et Ligerni populandi excurrerant, se ab eis comprehensum, et in puteo quodam nimio altitudinis, quales in patria, quae h Belsa dicitur, plurimi conspiciuntur (nam inde oriundus erat) dejectum, in nulloque penitus laesum: inde item extractum, in alio profundiori praecipitatum: cum nec sic opprimi potuisset, eductumque gladio ferire decernerent: tandem uno ex ipsis dicente, necdum eum pervenisse in genus terrae, quo mori deberet, divinitus, ut creditur, dimissum eum. Post aliquot horarum spatia Nortmannis praetergressis, puteo se reptando itenuique excivis et, et iter ingressus fame pene deficeret (nam triduo jam fere sine cibo manserat) repente in media via tres jacentes reperit pauperes, ex quibus usque ad praedictam ecclesiam S. Laurentii pervenit. Is sine ulla emetatione firmabat, psalmorum virtute, quos semper in ore versabat, quos in ipsis etiam puteis consistentem se assi-

due decantasse fatabatur, de tot periculis liberatum. D
 16 Ab eo idem Joannes se ex multis, quae forte leviter gesserat, crebro monitum, et aliquando acrius reflagitatum, multipliciter correctum, saepius gratulari solebat. Sed et aliis quam pluribus, si quos probatae vitae ac doctrinae compererat, solitario comitatu, quamquam secreto, interim adhaerebat, paulatimque, et quasi per partes, a quibuscumque mundi oblectamentis subducens, castigatioribus se actibus applicare satagebat. Paulo ante dicto Bernero Diacono maxime delectabatur, eumque honore et officio amplissimo venerationi habebat, pro eo, quod non modo doctrina et vita eju., quae item vicem gerebat doctrinae, apud ipsam proficiebat; sed et quod si qua in se reprehendenda forte vidisset, nequaquam his vel ad momentum parcere noverat, quin statim severnis, et, si ita res exposceret, etiam publice, objurgaret. Erat idem Bernerus, inter cetera quae bono odore de eo fama perpererat, religionis, et praecipue vitae pudicitissimae a puero insignis, in vita mordax, ut nec superioribus aliquando videret personis. eloqui nihilominus multa ei venustas, et plurima in exhortando et persuadendo facilitas. Census ei non multum sumptuosus, sed, nec omnino abjectus: simplici enim victu vel tegumento contentus, si quid tamen eorum fuerat, l lautioris cultus, et, ut paene notaretur, erat ita vir puri animi, sorbillum exteriorum attactum, prorsus quadam sibi insita natura, horruerat, tantumque pudicitiae virtus mentem ejus totam persuaserat, ut quo forte loco mulierem sessisse conspexerat, nullo pacto, illa recedente, eodem ipse, vel fatigabundus succederet.

a Tu non fortasse, narrationis! — b MS. habebat, judicio. — c De monasterio S. Michaelis agit Juse. Wasseburgus lib. 2 et pas alibi. Sedum est in diocesi Ardennensi, fructuque oppido nomen S. Mich. ubi Duculus Lottumque Parliamentum, ut vocant. — d Tu is est fortasse Henricus Mullisindurensis magister, quem Flodardus lib. 4 hist. Eccl. Remen. cap. 3 item a B. Fulcone Episcopo recantem scribit, ut liberalium artium studis adolescentes Clericos exerceat. — e De hoc liquino, sive Riclino, agit Wasseburgus fol. 178, atque fitum fuisse Bagneri, fructum bisiliorii tunc. — f De Dudone Episcopo Ardennensi prius agit idem Wasseburgus, atque obiisse circa annum 920. Cf. Robertus in Gallia Christiana 923. Ejus meminit Flodardus lib. 1 Eccles. Remen. cap. 11. — g. Alius Donatus, magister S. Hieronymi, de Grammatica scripsit. — h Cuiam ei dedit ad eum illum custodienda mundantique, et ut divina curavit, quomodo modo probavit. — i De Nortmannorum in Galliam incursionibus seculo 9 et 10 in 10. cap. 111. actum. — k Adyn Belsiam vocant, Galliae in Remense. Carvatum irruptionem complectitur. — l Foran ali-quid hic mirantur omiserant. Abreata.

CAPUT III.

Quae B. Joanni occasio pietatis studiosius colenda. Cui variis viris sanctis initu consuetudo. Peregrinatio Italica. Sancte gesta post reditum.

Interca Joannes et Metis monasterio S. Petri, a ubi et domum vicinam habebat, sub occasione Ecclesiae, quam tenebat, quae cum villa propria eidem monasterio subjacet, Hebdomadarii sacri altaris ascitus, post aliquod, quam ibidem officium ceperat tempus, tali ordine salutis ei occasio divinitus providetur. In collegio puellarum ejusdem loci, quod nunc feliciter Domino miserante procedit, erat quaedam moribus et conversatione remotior a ceteris, annis admodum puellaribus, nomine Geisa, quam amita eidem religiosa secretiori apud se custodia habebat: haec Frederburg dicebatur. Ea itaque Geisa, cum ad aetiora se quotidie sanctae conversationis extenderet, inter cetera sancti propositi ornamenta, etiam sub omni veste, cilicium usum addiderat. Joannes ejus instituti vestimenti adhuc parum vix aut omnino ignarus, dum quadam die (quoniam invertum loco) cum ea familiaribus, ut cum ceteris assolebat, sermonibus quorundam insereret, a peccatore puella, intra interulum, quae fuerat subtilior, umbram cilicium ad carnem latentis, sub dubio visu prospexit. Mauu protinus ad explorandum quid p set in-jecta.

AUCTORE JOAN. AD EX. MSS Bernero magistro Grammaticam discit:

g
 diu sacras litteras:

Ecclesiam suam colendi,

h
 ejus cura pax et casti jam un-n commissa.

ibidem Sacerdotem alii,

distincte psalmos assidue legentem,

et tentationibus saevissime resistit item,

i
 amica multa passum a Nortmannis,

divinitus us ceptum,

atque in via;

Joannes ab eo saepe monetur,

et a Bernero Diacono

viro pio

E
 l

et casto

F
 a

Adolescentulae etherum oculis astantis

A injecta, ubi rem asperior tactus edocuit, stupore vehementi. et toto corpore tremore exhorruit : quid deinde hic habitus prætenderet, percantatus. Verecundior illa et rubore vultu aspersa, postquam aliquamdiu obtinuerat, Nescis, inquit, nos non isti seculo vivere aut deservire debere? Hæc, ad quæ pleerosque deditos video, vana prorsus, et animarum perditionem esse perpendo. Longe alius mihi animus ab his, proprii tantum periculi sollicitam cogit existere. Plura in hunc modum sancti desiderii verba cum replicasset; Joannes, ab imo pectoris in alta excitatus suspiria, *Vae, inquit, misero mihi et ignavissimo, qui tamdiu moras, non modo sterilitur, sed etiam perditæ vivendo, protraxi. Scilicet me virum, hunc fragiliorem sexum virtute præire oportuit! Nam summo probo et contumelia, non solum non consequor jam ambulante, sed nec, deses et totus hærens terre, ullo motu progredior aut comitor.*

18 His igitur acrius stimulatus, et supra quam alias ante hæc cujusquam exemplo virtutis accensus, de perfectioris vitæ institutione, fixa mente deliberat. Studium itaque lectionis Divinæ cum eisdem ancillis Dei summa vi statim arripuit : et primum sacræ bibliothecæ historiam, veteris ac novi Testamenti percurrens ex integro; deinde quæcumque in divinis officiis certis temporibus in Ecclesia frequentantur lectionis libri, qui Comitis dicitur, orationes, et si qua sunt Sacramentarii in usus diversos: regulas supplicationum temporalium, quæ coram ante dicto Bernero Diacono prius ex multa parte relegerat, memoriæ vivaciter, ut nemo superius, commendavit. Præcepta canonicæ institutionis, hoc est, decreta Conciliorum, judicia pœnitentium, ordinem actionum Ecclesiasticarum, ad hoc et secularium edicta legum, ad unum usque, ut ita dicam, verbum, corde recondita mire contemnit. Homiliarum, sermonum ac diversorum tractatum in lectionibus epistolarum vel Evangeliorum, sed et gesta Sanctorum, si qua sunt, memorabilium, tantam concepit notitiam, ut quoties postmodum ei opportunitas forte accessisset loquendi, ac si præ oculis liber adesset a prima usque in extremam sententiam, ex ordine, tanquam visa persequens vestigia, verbis rorumnibus universa revolveret. Cantibus Ecclesiasticis sub idem temporis insudare, nec erubuit, nec desperavit : et licet nonnulli, ut alienigenæ ætate, deludi tacite rideant ingenium, pertinacia boni desiderii, quamvis duro eluctato labore, prorsus evicit.

B **19** Hæc ei interim sanctorum negatorum otia cum prædictis ancillis Dei fuere; ex cujus etiam collegii multitudine, plerasque ab infimis delectationibus ad celestium desideriorum flammam, igne divini eloquii permutavit, quæ nunc usque testes ordinis vitæ virtutumque ejus existant. Jam vero in ceteris exercitiis spiritalibus, continentia, jejudio, vigiliis, orationum frequentia, vel reliquo labore corporeo, carnisque castigatione, quanta se virtute accinverit, et de die in diem melioribus se præparans, gratia Christi comitante, in ulteriora semper tetenderit, sequentium attestacione operum forsitan melius demonstrabitur.

20 Ad mundi contemptum et facultatum renuntiationem ex integro anni desiderio aestuabat. Sed quo locorum se conferret, non facile prævidebat. Adeo exemplorum equia se ex tota hæc regione subdlexerat : nec ullum omnino monasterium in cunctis Cisalpinis partibus, sed et vix in ipsa Italia, audiebatur, in quo regularis vitæ diligentia servaretur. Quia igitur quo se verteret, ignorabat, quod solum poterat, virorum quorundam, quos fama vulgator a secularium conversacione sejungere videbatur, frequens limina obtinebat, eorumque actionibus intentus, nec in collaborando inferior, mensem ple-

rumque aut eo amplius, nunc in istius, nunc in illius contubernio, et quoquo poterat obsequio, exigebat. Mettis per id temporis duo continentis vitæ præconio satis celebres habebantur, alter Rolandus, scholæ cantorum in domo S. Stephani præsidens, et in remotioribus oratoriis S. Michaelis, quod erat in superiora ejusdem basilicæ b S. Stephani, orationibus, psalmis, Missarumque celebrationibus, noctes diesque continuans. Alter c Warmibertus apud basilicam d sancti Salvatoris non longe a claustris Clericorum, pari nihilominus studio in rebus divinis Christo deserviens : quorum vitæ omnibus acceptissimæ, testes adhuc multi supersunt, ex quibus, si quis velit, plenius potest addiscere.

21 His itaque non parvo tempore coharens, et multo divini operis labore seipsam exerceans, etiam apud eundem sancti Salvatoris basilicam, retrusionis cellulam, in quo perpetuo clauderetur, adorsus est. Sed credo loci incommoditate offensus, utpote medio urbis, et potius secreta qualibet silvarum animo meditatus, interim statuit differendum. Audita interea fama viri venerabilis Humberti, qui Viriduni reclusus et scientia litterarum sanctarum et laudabilis vitæ testimonio clarus, et merito sanctus ab omnibus eo loci habebatur. Celeriter ad eum contendit, et brevi mutuis confabulationibus animo inter se coalescentes, aliquot dies cum eo exegit, omnium ibidem excessuum suorum puram confessionem deponens, ex eodem venerabili viro formam pœnitentiæ cepit : carnisbus, ut putatur, ab ipso tempore omnino e abstinuit, et jejunia sibi semper amica, infatigato rigore arripuit.

22 Cum vero comperisset et alterum quendam solitarium in vicinia ejusdem civitatis, intra remotiora saltus, qui Argonna dicitur, commorari; etiam hunc eadem fervoris instantia adit, si forte illud desiderio diu concepto de eremi habitatione, satisfacere posset. Hic autem solitarius, Lambertus nomine, et moribus et scientia omnino rusticianus erat, et, nisi quod multus labor, quo satis superque durissimo, et velut irrationabili, seipsam atterebat, eum aliquatenus in rebus divinis commendabat, alias stolidus et agrestis totus parebat, ut qui forte infirmorum eum conspexerat, risum tenere vix posset. Tegendi corporis, etiam et verecundiorum, ei cura postrema, similiterque cibi vel potus longe ceteris mortalibus usus illicilis Modum integrum farinæ in unum plerumque panem redegerat, qui mensem aut certe duos, ei sufficeret, donec præ nimia duritia, nisi securi, non posset effringere, igiturque sibi particulam ad pondus quotidie præriperet. Item lebetem permaximum olere ac legumine simul plenum in unum excoxit, quod repositum, quotidie, dum quid residui fuit, ad mensuram, aqua cruda resolutum, percipit : subito quolibet mentis impulsu, ex eremo se proripiens, villas et civitates subintravit, itenuque repente cellula condidit : noctis plerumque medio, Missas exorsus, etiamsi sic animus tult, vesperi, aut ante, aut sub lucis crepusculo, post huius tridivæ jejuniæ, ut defecti corporis fuit, non diei, non noctis ullum tempus in refleciendo servatum est.

23 De ejus conversacionis vario proliquo, Joannes nihil motus, multoties etiam tantas in imbecillo corpore vires cum quodam stupore secum compensans (erat enim maris et squallore nimio confectus) cum eo aliquandiu est commoratus, cellulam quoque sibi ad habitandum compegit. Plures tunc ex vicinio civitatis illius visendi gratia venientes, et quæque necessariis usibus conferentes, non minimum in sancto desiderio accendebantur : inter quos et præfatus Humbertus plerumque accedens, subindeque recedens, nonnumquam et aliquot dies subsistens et quidam vir natione Britto, Andreas nomine, libera-

D
ACTORIS JOAN.
AB. IX MSS.

Rolando,
b

c
Warmiberto,
d

Humberto
recluso,

E

qui generaliter,
conficitur;

F

Lamberto Sa-
cerdoti soli-
tario, viro
agresti,

inimabilis ab-
stinentiæ,

F

abnormisque
sanctitatis :

cui cohabitans

visitur ab
Humberto,

libus

exemplo et
verbis

vehementer
commovetur :

studiosè sacros
libros evoluit,

et vias SS.

tantum discit :

in pœnitentiam
versusque
alias incum-
bit :

accensæ ferè
whique disci-
plina monas-
tica,

a tharci ali-
qui teris
sanctis,

A libris apprimè studiis eruditus, sed et animi virtute præpollens. et, quod his majus est, in divina admodum studiosus. Hic de patria insula, f. infestatione Normanorum, cunctis ejusdem insula incolis aut occisis aut fugatis, cum pluribus aliis doctis æque ac sapientibus viris pulsus, a reverendæ sanctitatis Episcopo Dadone, cujus supra mentio facta est, in *g* Montefalconis cum nonnullis, qui cum eo advenerant, Brittonibus exceptus, et satis liberaliter est procuratus.

24 Cum his communiato consilio, utrum loco eodem sibi salubre ac frugiferum esset manere; illi, ut cauti, et illius portentuosæ stoliditatis eremite morum non ignari, ab ejus cohabitatione omnimodis animum deflexerunt, maxime eodem Humberto suadente, ut Romanæ memoriæ beatorum Apostolorum supplicatum prius adire tentaret (quod iter ipse jam dudum, Deo propitio, exegerat) et sic demum, vita comite, rediens, quod in communi ratio demonstraret, pariter exequerentur. Mox mores omnes animi fervore dirumpens, sumptu sane non ignobili facto iter magna ope maturat. Sociatus est ei Bernacer quidam Clericus multo ante tempore cum Warinberto illo, de quo supra dictum est, Metis apud ecclesiam S. Salvatoris versatus, manu libraria ceteris ejus temporis non inferior, canendi disciplina admodum præstans, sed et artis calculatorie studiosissimus, ceteroque ingenio in rebus non minimum polens; tenui quidem re, sed devotione in divina optime emulata.

25 Postquam vero Romam veniens, vota sancti desiderii circa loca quæque sumpta explevit; cupido eum in ulteriora tendendi amplius cepit, ibique aliquibus ex comitatu relictis, ipse cum prædicto Bernacero, paucisque quibusdam, expeditior usque *h* montem S. Angeli cognomine, qui Garganus dicitur, oceanus percurrit. Ipso tamen itinere montem Cassinum, B. Benedicto insignem, et congregatione monachorum frequentem, ascendit; cumque ipsis servis Dei aliquot dies remoratus, sancti propositi vestigia, quæ ibi nonnulla supererant, curiosius exploravit. Interiora etiam illa maris sinus, quæ civitati Neapolis adjacent, servorum Dei habitacula, sub nomine sancti Salvatoris, montem i Beluam haud procul perpetuo vapore fumantem miratus, penetravit; eorumque orationibus se commendans, nonnihil benedictionis ex his, quæ secum tulit, oislem servis Dei largitus est.

26 Tandem, Christo Duce, felici cursu, et cunctis sibi prospere cedentibus domum regressus, (nec morâ) monitò suo Humberto convento, consilio ipsius, quia locus desiderii eorum aptus nonquam occurrebat, secum interim domi subsistere, et si qua pie actionis poterat, ibidem exercere, quamquam admodum ægre, satius duxit. Eratque, utpote qui flagrant hujus mundi præterite quantocumque attendebat, habens tanquam non habens, emens tanquam non possidens, utens hoc mundo tanquam non utens; et non totus celestibus flagrans, specie sola res transitorias disponere videbatur. Ceterum vita ipsa in quo a monachii instituto dilaberet, haud facile quisquam discerneret: ita pernox in vigiliis, orationibus noctes diesque conjungens, lectonibus sacris studio vix aliquando interesso inhærens, cunctique castigatione corporis sese coercens, Cruciis mactorem, satis in sublimi cruce levata, nisu indefesso quotidie sequebatur.

27 De tenore jejuniorum ipsius an quid sermo digne valeat explicare, prorsus non sentio. quæ tanta pertinacia ab ipsis initiis sibi mixta, ut si qui forte erant ex sibi adherentibus, qui hæc cognoscere poterant, miraculo stuperet ingenti, quomodo vel extremo spiritu respirare in tanta austeritate suffi-

eret: qui potius in augmentum admirationis, postquam diem aut etiam biduum plerumque sine nullo cibo ac potu, ut nec modicum quod gustaret, transegerat, incredibili virum integritate, et facie lætiori, agilis et constans, ad opus quodcumque incederet. Id vero ipsum ex ore ipsius nobiscum confabulantis sæpe audivimus, quod in diem alterum frequenter, omni cibo vel potu carens jejuniis extraxerit. Fatebatur enim, dum quidam Fratrum dura aliqua refugientium, aquam in potu male sibi condurere querebantur, nemini æque ac sibi prius præ continuo usu vini aquæ perceptionem exosam fuisse: Adeo, inquam, ut si qua dierum mihi vino fuerat abstinentiam, aquam stomacho nauseante, panem etiam ipsum, per totam diem cum omni funditus resumerem.

28 Præterea, quam celer, et tanquam ne quis se prior irrueret, festinus armaturam celestem induerit, quoque robore contra virtutes contrarias bellum, Christo fretus, susceperit, carneque ac spiritu relictantibus, eum pars melior de palma semper contulerit, tamen semper periculi metuens redvivi brachia nunquam remisit; utque inter hæc vitia hinc propulsis, virtutibus hinc intronissis, ædificiorum optime compositorum structura perpulebra erexerit, magnorum ingeniorum vires vix posse expeditè existimo: eum certe hæc ad ea, quæ Divino munere post in conversatione monasteriali peregit, imia quadam velut et abjecta valeant reputari. Hæc autem omnia intra abdita domus, Deo solo teste, vix aliquibus ex familia concessis, operabatur, cavens omnino scire sinistram quid faceret dextra, et, ut teneræ plantationis virgultum, priusquam sufficienti irrigatione radice madefigeret, manus atque ventorum contactum non bene credulum devitabat. His ergo, quoniam ad dicta rebus exaquantia, ariditas ingenii minime sufficit, prætermissis, ordinem rerum potius exequamur.

u erat id festinatum, ut hic quoque dicitur, quæ agente Adalberone, ad regulam S. Benedicti, ut olim, servandam inducere sunt, ut scribit Megarissius: ad pietatem certe, ipsius B. Joannis fluctationibus, ut hic dicitur, exaltatis. — h En Cathedralis est, de qua sæpe alibi mentio. — c Ita scriptum an fuisse Warinbertus? — d Lam Wala Episcopus obfessus dicitur, et Collegium canonicorum fundosse: sicut est in ipsa prope urbis medietate. Ita Memissus in Wala, sive Waloie Episcopo, qui anno 882 in prælio contra Normannos occubuit, in eadem sancti Salvatoris ad sepultus. — e Præterquam cum eum, ut ante diximus, S. Kollowe ad eximiam gratitudinem comendans, verbis et exemplo percolit, itaque sanctitati resistit. — f Arbiter aliquum intellegit: nisi maluit quæ Hætorum Britannia Armatoribus obiacent. — g Montefalconis, mensural Flodardus lib. 4 hist. Rem. cap. 39 Gallie Montifalconem appellat. Deo agricus 16 Octob. ad vitam S. Balderii Presbyteri. Recitat Wassburgius pag. 174 Dadonis Epi. Viadunensis Chartam, cujus ista sunt postrema: Arnulphus quoque gloriosissimus Rex dedit in proprium per auctoritatis suæ præceptum suprædictæ Ecclesiæ abbatiam, quæ vocatur Montis falconis, que est in honore S. bernani constructa, et in Comitatu Doluensis est sita, cum omnibus sibi pertinentibus. — h De hoc monte, ecclesiasticus Michaelis, actum 7 Febr. in Vita S. Laurentii Ep. Sipontinæ et alibi. — i Sic est Vesuvius. Ita quoque Anastasius Bibliothecarius in Vita Benedicti 2: Post hæc manus Bellus, qui est in Campania, mense Martio ann. 1083 eructavit per diem, et omnia loca circumjacque præputere clivis illius exterminata sunt.

CAPUT IV.

B. Joanni cum Einoldo contractu notitia. De Italica secessu deliberatio. Adalberonis Episcopi Metensis consilium eos retinendi, oblata Gorzia.

Sanctus Pater, et micum in his regionibus postmodum lumen monachorum, Dominus Bimaldus, ipso tempore Tillo, in summo omnium bonorum exemplo vitam ducebat. Is in scientia litterarum, tam secularium quam Divinarum, ea tempestate inter suos mihi secundus cum esset, Sedis ejusdem primo quidem *b* Primiscrimis, postea autem etiam prius Archiducatus, cunctarumque opum affluentia dilatatus; amore celestis desiderii tactus, cunctis, quæ

AUCTORIB. JOAN. AN. EX MSS. f. Ambros. f. Brachione, doctus et sancto.

g

coram suam discedit,

ar Romam tendit cum Bernacero:

B

ah, Garganum, Cassinum.

h

eremitas ad Pevinum.

i

et his quædam largitur:

redux cohabitavit Humberto,

C

celestibus semper intentus:

semper jejuniis,

D *sæpe unum*

unica aqua potum horrens.

adversus vitia strenue depugnat.

E

sollicitè benefacta occulit.

F

Bellus, Vesuvius

Einoldus v. chadus, Tallensi,

l

haberet

A habuerat, usque ad siliquam, ut dicitur, distributis, tantum simplici veste retenta, et libris, ac veste sacerdotali, in cellula claustrorum Clericorum adherente sese cohibuit, et triennium fere in summa et ardua continentia vitam agens, raro usquam, præterquam ad ecclesiam Missas celebraturus, ac nocturnæ orationis obtentu, processit. Servulo tantum uno contentus fuit, qui ad quæque forissecus necessaria mittebatur. Nam nisi quæ Episcopus luci vir venerabilis c. Gáuzhaus, in misericordiæ operibus sone memorabilis, aut religiosorum quicumque misisset, nullis aliis sustentabatur. Clientulus quoque ex Clericis unus, qui Missas celebranti assisteret, derelictus. De qualitate indumenti, cibi, vel potus, qua cibici assiduitate, jejuniorum frequentatione, poenitentia austeritate sese damnavit, superfluous vereor esse in dicendo, cum etiam copiam quancumque verborum operationis ipsius superet magnitudo.

B 30 Ille dum die quadam solus resideret in cellula vocem de repente, unde, aut a quo editam, nescius, claro omnimodis sono hæc audivit dicentem : Sustollam te super altitudines terræ, et cibabo te hæreditate Jacob patris tui. Os enim Domini loquutum est. Hæc panfulum, inde attonitus, et secum (ut fit) multa animo reputans, postquam misso circumquaque ministro, si forte puerorum aliqui e scholis vicinis dum recitant, hoc protulissent; ac neminem toto id temporis spatio in quolibet loco contigisse renuntiantem; vir prudentis ingenii gratie divinæ sibi oraculum, in speia fiducialis deinceps de donis Domini præsumendi, directum, fideliter intellexit: quod apud se quidem ipse forti custodia animi servare studuit reconditum. Rebus autem postea in ipso omnium eorum fides est subsequuta. Et hæc quidem de initiis tanti viri, breviter, pro loci negotio, inseruimus. Ceterum tanta felicitum gestorum ejus extat materies, ut et proprium opus, doctioribusque merito arripiendum, desiderent, et amplissimo audentibus et imitari volentibus fructui possint existere.

C 31 Cum itaque et hic Joannes et ipse Dominus Eginoldus tam propinquis locorum intervallis abessent; alter alterum nisi facie sola, et locutione communi, non noverat. Adeo uterque popularis fugitans gloriæ, sese tantum testibus fruebatur ac Deo. Cum interea casu quodam supra memoratus Humbertus e cellula, qua se jam dudum Virdui recluserat, ea, quo nescitur obtentu, effracta, eundem venerabilem Patrem Eginoldum ex improvviso Tullo convenit. Is enim inter raros alios, vite ipsius jam pridem consensus fuerat. Viro sancto ad tam insperatam ejus præsentiam stupefacto, præsertim quod fama ad se certo detulerat, lege reclusionis eum intrusum fuisse; causisque egressionis acceptis, inter quas precipua erat, ob hoc se advenisse, ut eremum potius simul expeteret, ibique multo melius, quam in urbium frequentia, omni hominum molestia liber, Domino deserviret. Consilio clam inter se conflato, ipsi per se, cunctis arbitris procul, flumine Mosella oppidum ipsum præterfluente trajecto, et specu quodam in saltu vicino reperto, ibidem se, tamquam perpetui eremite futuri, recipiunt. Mox quibusdam religiosis ex oppido virum sanctum requirentibus, et quamvis locum aditu difficilem, amore superantibus, ubi eos convenerunt, coeptum bujusmodi, quod nulli atque bono nunquam esset probabile, saniori consilio dissiparunt. Tanta siquidem loci iniquitas fuerat, ut nec ipsi cuiquam labori ibi insistere, nec a quoquam facile eis quicquam necessarium posset conferri. Sed et ipse, ut erat vir consilii, non difficulter meliori sententia flexus, amicum continuo repetit cellulam, Humberto Virduum ad sua se interim recipiente.

D 32 Qui dum rursus eum crebrius reviseret, quadam die, inter cetera, quæ familiaritas ille parere assolet, colloquia, dum, si qui forte alicubi ad id temporis, qui ad sancta desideria aspirarent, existerent, vicaria interrogatione percontantur, hunc, de quo agimus, Joannem, sibi, ut præmissum est, optime notum, adduxit in medium, de eius laudabili conversatione, cum plurima replicaret, Hominem, inquit Dominus Eginoldus, olim cognosco, et ad me crebro venientem, usi communi expertus sum: utrum autem harum rerum, quibus nunc prædicatur, ei mens inesset aut studium, necdum vel tenuiter advertere potui. At ille, Ita, inquit, homo est, non passim quicumque se, nisi notissimo, aperit, et id non facile quidem. Apud se enim omnimodis latens, vitam, qua in secretioribus sub oculis superai arbitri districte admodum sese coarctat, oculis hominum, ubi in publicum exierit, offerre, summa vi atque arte dissimulat. Attamen a volis evocatus citius aderit, et mutua vestri collocutio, me nihil extra quam res est de eo afferre, facile comprobabit. Nuntio mox, se eum velle videre et alloqui insinuans, ita condixit, ut ipsius staret arbitrio, utrum ipse eum domi, an ille se Tullo conveniret, quidque horum mallet, resignaret. Joannes ad totius probabilis officii semper executionem non segnis, Discipulum, inquit, potius obviam ire decet magistro. ego, ut dignum est, Tullo eum convenio. Ut ergo advenit, Humberto adhuc ibidem eum opperiente, quam familiariter sibi alterutrum atque officiosissime adgaudentes, omnibus e conspectu remotis, de causa, propter quam illum accersitum miserat, conferre coeperunt, tandemque ubi post non modicam rerum celestium confabulationem, desiderii sui alter alteri jam fida secreta residerat, consilium exinde sibi vitæ lucende, uti quibus seculo penitus erat amicus renuntiandi, cura sollicitiore disquirunt.

E 33 Sub hoc Joannes causam sibi ratus opportunam accipisse, totius sue conventionis cum viris religiosiis ei scribam pandens, et maxime apud quos Mettis sibi frequens tunc solum erat recursus, (nam a ceteris aliorum locorum jam dudum abstinebat,) quanta viri ipsi in eandem sententiam concordia conspirassent, aperuit. Illum, quam facile animis ad hoc inclinatis, ut secum ipse eundem viros convinceret, hortatus est. Ita Humberto tunc propria repetitive, ipse post dies aliquot Mettis accedens, et super sancto virorum illorum instituto non modice delectatus, aliquandiu etiam apud eos est commoratus. Interdum vero ad propria sub tempore recurrentis, memoria semet acceptæ dulcedinis, quasi moras diuturnæ absentiae agre forens, suam eis præsentiam citius revocabat. Erant autem religiose illæ, de quibus supra dictum est, apud S. Petrum feminæ, Geisa et Anita ejus, atque nonnulla, et Salecho Clericus S. Martini ultra fluvium Mesella, et d. Itadinens Presbyteri tituli S. Symphoriani extra portam urbis meridiana, apud quem et crebrius pro loci secretioris usu conveniebant, et Bernacer Diaconus, comes Joannis janiprolem Romani itineris. Nam duo illi, de quibus memoravimus, vite præstantioris, Rolandus et Warmbertus, jam vita decesserant. Cum his veluti in quibusdam celestium disciplinarum scholis, sanctorum ingeniorum viribus seipos quotidie in studio omnium probatarum virtutum exercentes, duo ipsi viri præcipui, aut locutionibus aut orationibus, seu certe mutuis ad celestia cohortationibus, insistebant, ipsosque, cum quibus versabantur, ad majora sui imitatione amplius atque amplius provocabant.

F 34 Sed et idem venerabilis Eginoldus, jam et ipsa, ad quæ interdum recurrere videbatur, propria civitatis Tullensis funditus sibi præcedens, dum cum ip-

bonis abduci
in cellula vivit

c

malere et
sancti :

voce celesti ad
fiduciam di-
vini auxilii
excitatur.

AUGUSTOR. JOAN
VII. LX MS5

Joannes ab his
Tullo turba-
tus

inducit esse
Metis homines
valde spirituales.

quos adit
Eginoldus,

omnino vis et
Joanne sancte
vivi.

omnis aspe-
ram,

quam ideo ve-
lingunt

ACTORNE JOAN
NI, ES. MSS.
ut liberius
Deo vacent

statum
Joannis consti-
to, Italian
petere.

A sis tanquam mansuetam perpetuam statuit, eodem pariter omnes ad remissionem quoque rerum omnium impellebat. Unde cum de his instantius consultarent, loca in quibus communem vitam professi pariter habitare possent, sollicitè pertractant. Ad hoc nullo eis in his dumtaxat regionibus, qui sibi ad ea, qua mente conceperant, opportunus videretur, occurrente (adeo seculi marula quedam cuncta fere cunctis obfascaverat) longinqua quaque et peregrina deligere statuerunt. Hoc cum omnibus uno animo, eademque sententia placuisset, Joannes perfectione superiore sua Italica, circa Beneventanas regiones, loca se quadam in desertis valde opportuna asserit conspexisse, in quibus labore manuum ad exemplar antiquorum Sanctorum, facili victu vitam ducere possent, quae utique et vineis et situ et vastitate obductis, copiosa et cetero usu mortalibus per omnia essent accommodata. Ad hoc et montis Cassini, quem suberat et propriis visibus exploraverat, mentionem adducens, simul et illius abditum intra sinus marinos sancti Salvatoris crendium, quod monti Behio imminet, postremo in id omnes assensi sunt, ut quantevires perfectionem illuc maturare decernerent.

II
Eorum delibe-
ratio immo-
tati Adelberoni
Episc. Metensi

per Lanber-
tum virum
illudrem?

35 Cum ecce divinitus ut certum est, hoc procurato, ad notitiam Episcopi, magni postmodum rerum divinarum recuperatoris, Domini Adelberonis, haec omnia perferuntur. Bernacer enim unus ex ipsis, dum Ecclesiae sancti Salvatoris post Dominum Warmbertum, stipe Domini ejusdem Ecclesiae, magni et memorabilis viri Lamberti, deserviret, eodem Domino suo secretus evocato, rem omnem ordine aperit, meritisque sanctitatis Domini Einoldi, atque hujus Joannis, ceterorumque qui cum eis erant, et fervore sanctorum desideriorum, eidem plenius intimatis, et qualiter, quoniam in his regionibus non eis aptus occurreret locus ad servandum Domino, exterius destinarent petere regiones, id ab eo interim accepit responsi, ut quoquo pacto eos refinere tentaret, dum ipse, opportunitate temporis capta, Episcopo ea insinuat. Quo, Domino faciente, citius ex voto cadente, quaque sibi super viris eisdem erant comperta, breviter explicat, addens ad hoc summo utique proleto hanc maculam eis omnibus post seculis impendendo, si in famulis Christi, tanta spatia ejus Episcopi, Deo propitio, sic in immensum dilatati, ita sibi causarentur praclusa, ut qui usquam exciperentur, in longinqua quadam sub celo incoeguta, properarent: frustra tot ditioris ipsius esse monasteria, si modo ab his, tam brevis numeri homines pellerentur.

quo suadente,
ix Gorziam
dare statuit,

ubi plane ja-
cebat relicto,

lona de o-
rante Adel-
berto la nate,

C 36 Episcopus, cum nihil unquam sibi magis desiderio fuisse respicisset, quam ut penes se refinere-
rentur, ac vicissim ex ipso Lamberto de loco habitationis eorum exquireret, ille Gorziam, monasterium non multum ab urbe longius, eis optime posse concedi, respondit. Ibi repente viro prudentissimo, quid aliquando, antequam apicem pontificalis honoris attingeret, super loco eodem sibi in voto fuerit, secum animo repotante, nec humano consilio sed divina cura; rem agi considerans, nihil omnino cunctatus firmat sententiam. Interim rem taceri jubet, dum tempus eos detur neciri. Erat locus idem, ex quo olim furrat, specie prestantissima, longo jam situ pene praefrens solitudinem, et praeter paucos in veste monachi nili habitantes, quibus durae stipis vix modicum quid inferrebat, cetera ornatu omni subnato, fada locum facies obsidebat. Possessionum quidquid exterius fuerat, Adelbertus Comes, vir genere quidem clarus, ingenio autem ferox ac violentus, nec bono cuiquam fore inquam morum proditate probabilis, ex beneficio Episcopi, cui militabat, gratia sane ingrata, tenebat, cognatus

ipse jam dicti Lamberti, nam ejus sororem habebat, D idemque inter se quibusdam animositatibus dissidebant. Ergo idem Lambertus, postquam animos Episcopi ad hoc inclinatos persensit, Bernacro celebris refert, ut viris, quantum potest, persuadeat, quo mox coram venientes, quem sibi locum deligere malint, fuerint percontati, omnibus praetermissis, Gorziam postulent.

a *Abba, ut supra diximus, Agnaldus et Eginoldus, vocatur.*
b *Alia lectio habet, Primicerius. — c Utam S. hauzlini, ant. Gozlin. Ep. Tullensis, datamuss, 7 Septembri, — d Scriptum erat Randineus, Sed. cap. reg. num. 33 disertè ladiurus appellatur. Et apud Floisourdum lib. 3 rap. A est Sanctus quidam Rudineus, alius Rudineus, unde haec forte nomen trazit.*

CAPUT V.

Adelberonis Metensis Episcopi decessor, zelus Ueri reformandi, votum de Gorzia restauranda: primus illic Abbas Einoldus, B, Joannes Procurator, alii socii.

Dum haec clandestinis inter hos agitantur consiliis, omnium horum adhuc illis ignaris, et de peregrinatione maturanda tractantibus, alios item ipsorum, cui nomen a Landinco, absque licentia Episcopi, sub quo stipe canonica alebatur, et titulo supra memorato deserviebat, se, vel quibus deputatus esset, deserere, vel quoquam perpetuo posse secedere, non satis integrum sibi videtur, suggestit Domino Einoldo: quo nullo modo improbante, imo canonicam sic se habere regulam asserente, ad hoc, et ceteris, ut ocyus fieret, in commune ferentibus, Bernacro mediante, per virum clarissimum, omniumque apud Episcopum consiliorum intimum Lambertum, conspectibus Episcopi presentatur, ubi cum gratia abitus postulandi, quid reliquis quoque esset in voto, ex ejus narratione palam perclaruisset, omnes, qui forte constiterant, admiratione, gaudio intermixto, ne tales, ac tanti desiderii, usquam dimitterentur, dignaque eis praevideretur potius habitatio, vocibus orabant et precibus.

Landinco
Cimonio re-
niam cum is-
nheandi pe-
tu e,

a

b

38 Mox omnibus coram acotis, seque diguae ac reverenter exceptis, post audita ac reddita vicissim colloquia, ubi Episcopus, quam prompti in eos animi esset, exposuit, locum sibi ad votum, quocumque in suo Episcopo, copiam eis dat eligendi. Illi spatio brevi inter se conferendi petito et accepto, Bernacer, ut clam doctus erat, Gorziam nominat. Ceteris incerto nutantibus, eo quod peregrinatio eis multo dulcius compiaceret; Joannes, qui majore nemo ardore exilii restabat, astu quodam, tanquam id omnino esset impossibile, Optime, inquit, neque alter quisquam melius postulabitur; astinans vide licet eo sibi denegato, pro eo, quod Adelberto nullatenus terra videretur posse extorqueri, uti qui magnitudine, potentia, ac feracitate, cum sui tum fratris b Bernini Virulanensis Episcopi: acerrimae pariter mentis viri, plurimum ac pene in immensum interetur, sua nihilo desideria remoranda. Quod longe aliter, Domino disponente, provenit. A consideratione namque mox introgressi, cum, quid convenisset, retulissent; Episcopus nihil omnimodo differens, sine ulla cunctatione, ut jam dudum animi fervore conceperat, locum protinus juri eorum contradidit. Nec multo post eam terram eidem Adelberto sublatam, (que res utique ad eum non minime spectare videbatur, licet ei praemagnitudine devotionis non postrema haberetur) monachis ex integro reddidit.

acerrimis cele-
ris offertur in
duccersi locus
quem vellent:

Gorziam
petunt, spe
non impetran-
di,

b
eque libere
abundat

c

39 Quanto autem studio, vel ipsos, vel locum nuce praeter cetera dilexerit, atque voluerit, oculorum magis, quam sermonum, fide petendum est, ut brevi ex illo dudum squalore deterrimo, cuncta loci illius habitacula in novam quamdam lucem, et gratiam aspectibus respelenderint venustatem. Ubi etiam

eam illis sla-
tum donat
Episcopi,

et restaurat,

etiam

A etiam ut mox inde ab initio preceptaverat, sepulchro sibi, quam longissime ante obitum, collocato, Domino miserante, venerabiliter est tumulatus: prestititque ei gratia Christi opere adimplere, quod quondam, ante nonnulla ordinationis suae tempora, tacito sibi in mente voto, obvenerat. Nam tempore d Wigirici praedecessoris sui, cum quadam dierum populo admixtus, qui ex urbe ad idem monasterium angustia sinceritatis compellente, pedibus nudis processerat, ipse quoque ad Martyris ibi quiescentis, e B. Gorgonii, sepulchrum usque venisset, horrentemque loci situm vidisset, ita ut iuxta altaria ipsa vestigia feda ammulum deprehenderet, ubi se ad orandum prostravit, altus praeterea tanta invidia circa loca Sanctorum ingemiscens, in hac, ut ipse postea referre consueverat, verba inter orandum prorupit: Si indignum me, inquit, o pietas Christi, et tuum, qui hic ades, testis Domini, pius auxilium, huius sanctae Sedis tuae ministrum unquam promovere dignaberis, hanc loci huius miserabilem, quam cerno oculis, faciem, in aliam ab hac habitudinem, te mihi adiutore facto profecto, commutabo.

40 Audivit omnipotens, et Wigirico non post multum temporis absumpto, cum: ei f Benno quidam, genere Suevus, in eremitica apud Turingum vastam solitudinem, aliquando vita famosus, zelo utique pio optimi tunc Principis Henrici, Othonis Caesaris postmodum gloriosissimi genitoris, successisset; eoque, quo profundo iudiciorum Domini abyssu incertum, a pristinae sanctitatis, et eremo quaesitae laudis dignitate deferente, ad ultimum, lacrymabili rerum serie, a nefandissimis servulis, in abditis excecato, dum se postea in concilio Episcoporum idem publice officio abdicasset; ipse Adebero praeter spem omnium, cum esset regii quidem, paterna ac materna stirpe longe retro usque ab hominum memoria, sanguinis; sed ob rei familiaris inopiam, quae secundis matris nuptiis laborabat, censu aliquanto tenuior, consensu omnium, publicisque Ecclesiae, legitimisque suffragiis, in sacra Metensis Cathedralis pontificium, Domino promovente, susculitur.

41 Cujus deinceps actus de die in diem feliciter procedentes, ut Christo Duce succreverint, et ut in monasterium praecipue reparatione studium praecunctis transfuderit, nequaquam brevi sermone stringi quisquam quaesierit, neque mihi id, si sapiam, arrogare praesumpserim. Et certe res ipsa ita se cunctorum ingerit oculis, ut quidquid dictum fuerit, minus videatur, et multitudo factorum nequaquam exaquare valeat facultate verborum. Ecclesiam siquidem, quam superiorum temporum perturbatione, ab omni pene studiorum bonorum fervore, tam in divinis quam et humanis, detritam suscepserat, ita secum Domino operante, ex nullo, ut ita dixerim, in summam repente statum provexit, ut quaecumque diocesi suae suberant monasteria, longo iam et veteri morbo, ab opere rectitudinis languida et pene desperata, regularibus disciplinis reddidit, viros vita et doctrina probatos, singulis quibusque locis proficiens, qui mundo perfecte abdicato, ceteris documento et doctrina proficerent. Clericorum ipsorum conciliabula, eo quod divisan cum seculo conversationem non satis probabat, in monachorum instituta mutavit. Sanctimonialium habitacula, quod ea, etsi non re, fama tamen obscurari, quam agre ferebat, omni sinistra suspitionis morsu eripuit, et ad idem, quod monachos, institutum, et in nullo dispares observationes pro sexus virtute coercent. Nec etiam anti-prioribus et eminentioribus contentis locis, ipsas quoque cellulas longius ritu vago dispersas, in quibus vix octo aut certe

minoris numeri Clerici rurales, nuda verborum reddebant officia, monachorum habitu et observationibus insignivit: utque tempora resque tulerint terras sumptibus eorum necessarias, et quae licet erant erant, restituit, et propriis visibus subtractas egregia liberalitate additis testamentis contradidit.

42 Sed quaequam omnium viro studio enim cura tenuerit, Gorgia tamen, ut dixi, unico sibi semper fuit amori, pro eo quod et principum operum ejus extiterat, et sanctitas praedictorum virorum Eudidi atque Joannis eum praecipue oblectabat: quibus etiam praeeccellens virtutis, fidei, et sapientiae, in omnibus fere deinceps, divinis seu humanis est usus consiliis: nec ferre aliquando quidquid eorum promulgavit sententia, frustra tentatum est: ut contra, si quo extra egressum, sero poenitit.

43 Ingressi sunt autem idem monasterium anno Incarnationis Dominicae cxxxiii, obtinente partem Franciae, regni quondam Lotharii, Henrico Germanorum Rege, quo gloriosissimus Otho Caesar, omnium retro praefonia superans, et universo orbi non minus gloriae, quam fructu, natus, exortus est: Franciam autem occidentalium partium g Ludovico filio Caroli, qui bello apud Saessionem civitatem, (nota fama) nec victus nec victor, in custodiam ad mortera usque detrusus est. Ut autem eos pariter superior descripsit conventus, ita omnes sacrae militiae successerunt, id est, ipsi primi et novi Duces exercitus, praestantissimaeque ejus seculi lumina, Eudoldus atque Joannes, deinde Salecho ex Clericis S. Martini citra Mosellam, Radincus Presbyter tituli S. Symphoriani, Bernacer Diaconus, de quo supra memoratum est: cumque his adolescentuli duo Theotinus minister Domini Eudoldi, et Theoterus, qui adhuc bonae conversationis superest, cum Randiuro Presbytero, cujus erat nepos, admissus, in vestibus Clericorum aliquandiu ncesserunt, donec Episcopo illis veniente, et more monasterio, electione de sibi praeficiendo Patre petita et accepta, cum institutione vite regularis, habitum quoque monachi commutarunt.

44 Uno enim voto et pari sententia Domino Eudoldo ab omnibus exclamato, ipse primus omnium Episcopo regularem conversationem ex instituto B. Benedicti scripto professus, et cruci dominicae dedicandus, cucullo induitur: sequentes Abbati ex ordine profitentes, in militiae caelestis et obedientiae sacramenta sub ipso omnes similiter pari modo conjurant. Ad res extra curandas, Dominus Joannes, doctus et guarus earum, eligitur: pauci qui ex vestusta conversatione sibi supererant monachi, ad exemplum novorum coacti in communionem vite etiam ipsi assensu sunt. Censu eis vel substantia primo almodum tenuis fuit, quam tamen interior animi thesaurus facile tolerabilem faciebat, fidesque in Deo plena, quae nescit defectum, religiosos quoque ex locis diversis in eam primam nascentes gratie venustatem excitos, quibuscumque necessarius impendendis, ardore certatim altero alteri irruentibus, impellebat.

45 Ad hoc ipse Joannes quaecumque in facultatibus pridem supererant, tamquam fidele Christo mancipium, imo probans in modico quam fidelis in majori esset futurus, illic cuncta contraxit, ita ut ne propinquis aliquibus, vel ipsis etiam carne germanis, quidquam, ex quibuscumque possessionibus, relinqueret: qui potius ad cumulum gloriae caelestium, ipsos qui tantum duo fuerant sibi germani, ad divinum post modicum temporis secum subiegit servitium, resque omnes tum in domibus, quam in agris, cum vinearum pulcherrima admodum copia, quaecumque partibus erant venturae, in unum redactas, usibus communitatis monasterii delegavit. con-

D AUCTORE JOAN. 100 EX MSS.

principie Gorgoniam amat,

B Joannis et Eudidi semper consilio nitens:

anno 933 Gorgoniam ingressi

9

E

reperit hic novitatem,

Abbas eligitur Eudoldus,

Joannes Praeceptor:

antiqui monachi tunc jungerunt:

multi necessarium suppeditant.

B Joannes omnium sua donat monasterio:

duos fratres ad idem institutum inducit:

d

e unum socrum

ante Episcopatum:

f

quem abdicavit Benno ut servus servorum dei,

insperato obit,

et egypte exorant,

reformatis monachis,

Maris,

sanctimoniam sibi:

FACTORE IDEM
AB. EA NS.

matrem
juxta mona-
sterium alii.

Auctor me-
tuens progre-
di

a
a Deodrico
Ep. Metensi.

scripti ejus
laudante,

b
atque a Popone
Ep. Ultraject.

c
et Bernone
Comite Pala-
tino,
d
excitatus;

A ditone tamen ea proposita, ut dum ipse adveniret, in
jus monasterii retenta; eo decedente, non aliter ab
haeredibus, si qui forte proximiores tunc essent, re-
peterentur, nisi prius in libris argenti xxx monas-
terio datus redimerent. Matrem quoque secundo
viro viduam post nonnullum tempus, cum aliquibus
ex familia, ad se recurrentem, quod jam provecioris
esset aetatis, in stipe monasterii extra suscepit: ubi
etiam plures annos ipsa sancta anus postea in bona
conversazione Fratris congregationis ipsius ser-
vicens deguit, ibique in ipso devotionis obsequio diem
clausit extremum.

a Forte Radino, vel Radino, de quo cap. A num. 33. — b Was-
ceburgius Bartonium vocat, atque nepotem fuisse Dadonum, et re-
scriptum anno 920, annis 12 cum Cathedrali tenuisse. — c
Scriptum erat, unum, potius rubrum, aut vin, aut quid simile
legendum videtur. — d Wagericum scribit Marissius anno 917
Metensem Episcopum factum, anno 927 mortuum: alii 925. —
e De S. Gorgonio translati Gorziam reliquis supra egimus, age-
musque ad diem 3 Septembris, quo colitur. — f Berno antea
Cella S. Mercurii iocula fuerat, ad quam Episcopatu oblecto
revertit, diebusque anno 930, 3 Augusti mortuus, atque ab Hart-
manno in Eremi Despate annuatus Sanctus appellatur, ut ad
eam diem dicimus. — g Valluarum ergo, qui Ludovicus, Carolo
Simplici nati, cognominato Transmarini, militum statum anno
931, quo Henricus Imperator Rex Germaniae decessit, cum hic qui
tunc crebret auctor, anno 933 simul regnasse Henricum et Lud-
vicum verbat. Et sanu ad annum 928 ita scribit Sigebertus.
Ludovicus in Franciam reversus, et licet germanose, tamen in
regno residuus, regnavit annis 27.

B

CAPUT VI.

Auctor a Theoderico Ep. Metensi et aliis ad
Vitam hanc perficiendum stimulatus. Re-
lusores Gorziam monachi, Humbertus, An-
dreas, Fredericus Abbas S. Huberti, S. Odilo
Abbas Stabulensis.

Cum ad hunc usque locum nisi admodum debi-
liore evectus, in documentum proorsus hebetationis
ingenii, veluti virulus cunctis effusus, a caepo tan-
dem segnis, et tanquam multo opere delassatus,
brachia penitus deperissem, nec ulterius viam, qua
procederem, aut nullam aut difficulter invenendam
mihi sperasse sperarem; maximo studiorum a om-
nium lux hac nostra nonnullis adate, et cum usui
tunc ornatum rerum omnia totus datus, maxime
et metus. Praesul Dominus supervenit Deodericus,
quo volebat huiusmodi atque impulsore, ut in prin-
cipis reddat, nunc, proter cetera usus, ad hoc opus
nimium iudax propti. Is ubi me eas domi convenit,
si quid justo operis, seu quantum conferentia requi-
sivi. Cui cum verbum, uti egeri consensu in-
genii, nec negare, nec libere, quod quoquo modo
imptum et plenum nugarum edideram, offerre pre-
sumerem, atque inter utrumlibet basians, trepi-
darem; ille schedulis sibi delicti jussis, ordine eun-
ta recurreit. Tam vero velat ovis, qui sub luce ma-
ligni diversum ab eo, quod se habet res, intuentur,
modo quam evant dissimili, cum cuncta effera, et
quibusque obvis pulam portare, satis quod mirarer,
nosse non potui.

47 Forte ibi tunc Trajectensis, seu b Habentensis,
Eccle. ne Pontifex clarissimus atque in grege ductis-
sima admodum celebritas Dominus e Popo affuerat,
festis natalis Domini, in communicationem gaudi-
orum, ab eodem nostro Antistite, cum suo, id est,
ipsis Poponis genitore, viri in rerum publicarum
cura strenuissimamente Comite Padatino, cui nomen
Bernus, asetas. Hi, cum eadem pueror verbis non
semel sollicitibus ingemmis extulisset, ad me d
cum ipso ora conversi, ut cepta, nullo cunctabundus,
experem, hortatu magis ac magis ampliore animas
addere et favore quam plurimo, mihi tamen erubesc-
cenda, non desistebat accendere.

48 Quibus cum in al quam forte facilitatem sese
animus attolleret, ut jeno jam sibi possibile esse, ad
quod tanto plausu instigabatur, promitteret; in

semet paululum post tamen relapsus, et virium iu-
idem, ut erant, considerationem reuensus, non minus,
quam a principio proprie inertiae veterum solo haere
re compulerat. Sed, ut cito moras cunctationis
disrumpam, cum haec utcumque animationes exci-
tassent, tum qui imminutionem amor viri, quem
suscepimus, nescit admittere. prae omnibus quidquid
virium mihi posset superare, superque ipsas vires
contendere, sibi coegit expendere. Itaque reliqua,
ab ipso religionis habitu accepto, quae ei conversatio
fuerit, quantum scilicet aut ex testibus, cunctis piis
ejus actibus adhaerentibus, viris utique religiosis, aut
ex ipso narrante, ut casus tulit (quod tamen) dum
gloriam respicit, rarum fuit) audivimus, vel quae ipsi
(quibus nulla potior fides) pensavimus, hinc, ut Do-
mini erit misericordiae, prosequemur.

49 Ceterum ne cui ser interrupta, aut extraordi-
naria series videatur, si qui de personis, quarum
quidpiam eorum quae dicuntur, interesse videbitur,
inserentur, quarum et nonnullas superior proposito
intulit et decurrens alias, pro causarum opportu-
nitate et temporum, sermo plures inducet: de quibus
utique prioribus consequentia non reddere, ratio ipsa,
etiamsi conaremur, resisteret. Simul vir isdem longe
incomparabilis, cum ita vitam egerit, ut solitarius
inter multitudines vixerit; (nam frustra nisi recederet,
si quis ejus robore virtutum se posse aspirare
confideret) non sibi tamen soli quae fecerat arrogabat,
verum ceteros secum operari, quidquid illud vel se-
creti solus esset, judicabat, nihilque prae se super-
rius, quam communis vitae actionem unquam alicubi
e fecerat. Quorūcū qui ei pariter versabantur, eorum
non immerito gestis ipsis aeta intererunt, qui non
modonullam tanquam superiores ei invidiam facient;
sed illis potius ex tanti viri contubernio vulgor quo-
dammodo amplior cumulabitur, et claritas crescet
et gloria.

50 Antequam ergo ultra promoveam, primo, quia
non alias forsitan magis opportuno se locus offerre
videtur, de viris quoque illis venerabilibus, quos
textus superior memoravit, Andrea atque Humberto,
dignum arbitror dicere: quorum uterque his item
utrisque, Emoldo atque Joanni, non imparis sancti-
tatis, incitamenta et quidam quasi stimuli ad virtutes
fuerunt. Hi enim, ut fama vulgante loco praedicto se
vires eosdem recepisse, et plures undique ad eos,
divinae servitutis amore, compererat festinare; ipsi
quoque nullo remorati, etsi non tempore, animo ta-
men atque intentione pari, illic convolarunt, et
monasticam institutionem professi, quibus fuerant
prius praevi et magistri, eorum magisterio et ducatu
subiacere abhuerunt, nec erubuerunt. Et cum
Andrea quidem germanus ipsius Magnifridus; post-
ea etiam alii quidam gentis eja-dem sunt subsequuti,
cum Humberto autem puerulus quidam ei minist-
raus, Milo nomine, susceptus est, hinc ipse indolis,
et non minus postmodum usui praefuturus.

51 Praeterea, quod de eodem viro venerabili
Humberto, primo cum narrationi incidere, est praeter-
missum, sic breviter reddendum videtur, qualiter
ipse quoque divino impulsu in habitum Religionis
transiit. Ex parentibus hic etsi ruralibus, non adeo
tamen re familiari subtritus, dum adulescens cum
eosdem versaretur, quadam forte die, uti se vita illa
invicem retinet privatorem, noti aliqui vel affines
indomitorum venerant convivare. Illis ut forte hora
tulit, ibi nocte retentis, cubitumque petentibus, lan-
ceolas, quas de more lapsulantes attulerant, saeni
acervo, quod propter fuerat, verso sursum ferro
appropiavit. Casu idem adulescens paulo ante acervo
consensu ibidem obdormierat: admittam fere mo-
tem somno exotus, cum extra nemo, quo ante con-
dixerat, egredi vellet, per acervum se sensim dimittens

D
clisi sibi diffi-
dens,
vergere statuit;

unda dicenda
acceperit?

cur de alius
quidam inse-
rai?

E

Gorziam mona-
cho fuit Hum-
bertus et An-
dreas

F
cum a'his

Humbertus
manifesto vi-
perculo crep-
tus

A tens inter erectas cuspides vicino nimium est illius periculo, ita ut veste corpori adhærente comprehensa ferroque terebrata, per hastile usque ad terram decurreret. Hastili subacto, et re palpata sollicitius explorata stans, et tam præsentem circa se Dei custodiam, etiam prava molientem, considerans, gradum ab incepto, jam meliora deliberans, retinet, atque in reliquum Deo servire mente tota pertrahat.

52 Nec multo post, licet patre plurimum obistente, rebus cunctis posthabitis, Romam proficiscitur : et in id perustrationis tempore non parvo exacto, reversus, cellulam reclusoriam Viridum sibi constituit, ubi diuturna abstinentia, ceterisque bonorum operum studiis, pluribus visus est profuisse. Lectum quoque assidue operam dans, brevi non modicum scientiæ thesaurum sibi comparaverat, in quo illud miraculo fuerit, quod ante horum fere expers, Spiritu tantum magistro, sapientibus repente non dispar, certe superius in multis apparuit. Ibi per idem tempus due oppidi ipsius religiose famine cellula seorsim remote ab eo instituebantur, et ex fene-stra tantum cellula verbum doctrine seu ceteræ institutionis sumebant. Alia item due apud eandem urbem ejus sunt exhortatione accensæ, quarum altera Mater plurimarum ancillarum Christi postea facta est in territorio Tullensi, loco, qui f Buxerias dicitur, ubi monasterium ab Episcopo bonæ memoriae Gozino ex nova constructum, postquam hæc dñæ priam sunt intronissæ, multiplex demde ex diversis mundi lateribus sancti fervoris se illidem eximen infudit, ut usque hodie nova quadam gratia inter cetera resplendere valeatur. In ea itaque cellula reclusoria multos agens annos, postquam, ut supra memoravimus, gratia Domnum Eudolum visendi Tullo veniens, Dominum Joannem ei innotuit, indeque propria repetit, mox certe ut sedis ipsorum lamam perceperit, cum eis et ipse habitaturus accurrat. In qua societate de reliquo pio admodum labore est conversatus, donec causa religionis exinde monasterio q B. Apri Tullo translatus est, ubi et in cura gregis Domini beato fine quævit.

53 Andreas quoque et ipse, postquam in eadem sacramilia plurimam ætatem confecerat, jam senex et mentem candore capitis referens, Romam ad postulationem Papæ h Agapiti mittitur, qui litteris, cum munito quodam idoneo viro, multum a Domino Eudoldo efflagitaverat aliquos sibi religiosos, quos in monasterio S. Pauli, quod tunc i ad monasticum ordinem transferre molebatur cum auxilio h Regis Albrici, collocaret, transmitti. Quo cum altero quodam Fratre, qui ex monasterio l Luxovio Gorziam ante aliquot annos advenerat, perductus, regulari institutione loro informato, non multo post receptus ad Dominum, ibidem est tumulatus.

54 Et qua mentione duorum, augmentum congregationis ejusdem tangere coepimus, de his quoque que memoratu dignæ successerunt personæ, quam succincte res patientur, mox inferre non inconsequens arbitratur. Ita enim plano quodammodo spatio, de viro, quo proposuimus, decurret narratio libera atque omnibus expedita, si his primis absolutis, radi tantum proposito continens, et nullo intercessu labor incumbat negotio. Ut ergo snave fragrans odor, in qua Christus recubuerat, domus, ubique juxta vel proci, respersus est, fideles quoque eo attracti, mira celeritate undique cupere concurrere : nec solum qui sancto desiderio jam dudum accensi, vel spiritu æreantibus inspirati, vel lectione divina excitati, quis eis viam rectæ conversationis ostenderet, expectabant, mox tota aviditate, quod oblatum cernebant, amplexi sunt; verum alii quoque, qui externis frigidi torpisse videbantur, horum exemplis concitati, tamquam carbonibus vivis sibi admotis calefacti, ad

eorum consortium ardentissime festinabant.

55 Neque hi fere quicumque de trivio, sed urbanarum deliciarum, gloriæque et sumptuum fuere non ignobilium, quorum etiam opibus non modica suppellectile locus est auctus. In his patrum jam dicti venerabilis Domini Adelbornis fuit Fridericus, qui infantulus quondam monasterio S. m Huberti fuerat mancipatus, sed simili ceteris loco eorum morbo pallente, ipse, quemadmodum majorum ducebatur exemplis, indifferenter seculo convivebat, eratque ad id temporis, quia jam admodum ætate præcesserat, et magnorum, quantum ad secularia, sensuum, virque industrius videbatur; Episcopo adhuc tunc junioris ætatis, alberens, ejus et consulti plerumque tunc in Episcopo agebantur : animis præterea, ut vere patrans, severioribus, a pluribus quam sæpe non necessariis, juvenilia molimina revocabat. Hæc tandem aliquando secum retractans, cum tantum eorumdem virorum Dei videret instantiam, corde compunctus, cunctis, quæ se male illexerant, posthabitis commodis, ocyus eis accessit : nec multo post hæc ipsius Præpositus post Abbatem statuitur, ac Dominus Joannes ei solatio supponitur. Postea autem rogatu Episcopi Leodicensis n Richarii, monasterio proprio S. Huberti restituitur, et regulari ordine Abbas præfectus, usque in finem laudabili conversationis rigore nondivivam optime monastico tenore continuit. Situs est Treviris in monasterio S. Maximini, quo dñm solennitas a dedicationis cura invitata, morbo repeme pervasus, diem extremum ingressus est, novaque novæ fabrica ecclesiæ novo hospiti novum primo sinum apernit.

56 Simili modo Virdunensis Ecclesiæ primus ab Episcopo curam gerens Odilo, vir natalibus clarus, facultate sufficiens, in rebus gerendis admodum strenuus, et, si Clericum forte non impediret, nullo quæ mundi fert ambitus, loci sui nunquam impar; cunctis illis morlacibus curis rejectis, huic sanctæ paupertati, pauper spiritu factus, se contulit, exiguumque ac vile stipendium cunctis seculi opibus gloriosius et sufficientius aestimavit. Is quoque, post bene aditum sanctæ conversationis robur, petitis reformationi monasterii, quod dicitur p Stabulacum, idemque promotus, ad rectitudinis lineas, quæ prava forte invenerat, Christo auxiliante correxit, ubi etiam cursum naturæ persolvit.

57 Sigebertus in Chronico ad an. 964 Adelborni Mettensium Episcopi morino, Beodericus, consobrinus Altonis Imperatoris Episcopus subrogatur. Hic, ut legitur, inspicuus primas litteras emissit Mettensium Episcoporum, quas Angelus Domini dicitur dominus S. Clementi, primo Mettensium Episcopo, et notans alias auro, alias vitæ metallo, pro multorum qualitate, esse amolatas : cum videret æquam litteram sui nominis debere ante prænotatam, dixisse fertur, se in Episcopatu tanta bona fore facturum, ut ipsa nominis sui littera merito deberet ante notari. *Odilo, ut in eodem Chronico dicitur, anno 983. Multa de eo scribit Mettensians. — h Baxentia, Teulowve Deventer, ubi est ad Teulom fluvium, olim Ultrapetensi Episcopo subiecta; sub Philippo 2 Hispaniarum Rege et Belgiorum Præcepte, ipsamet Episcopatu vltio ornata, Ultrapetensi Antistite in Archiepiscopatum promotæ, cui quoque hæc Episcopus Ecclesiæ submissi, Daventio, Ercovardia, Groninga, Havelmona, Middleburgum; omnes nunc Episcopus, dominatus haxet, desinit. Appellat hæc videtur Barentensis sive Daventensis Episcopus, quod illic ut plurimum fortassis commoveatur. S. Anthonis certe Daventia vultus est, qui sanctus dicitur anno 875. Ejus successores Baldrico Henrico An episcopo morino. Hæc confirmat summum talem Docestudio, Daventia et Thorta. Anthonis vultus Wilhelmus Heba. — c. Natus circa ea tempora Pappo, vel Poppo, Ultrapetensis Episcopus memoratur ab us, qui epus Ecclesiæ Antistitium indices contraierunt sed ab omnibus dicitur Baldrico sub annum 975 mortuo, successore Baldrico. Ante anno 975 Volcmarus, sive Volcmarus, qui an. 989 mortuus fuit. An inter Baldricum et Volcmarum Pappo, Henricus Comitiss Palatini filius, cum Ecclesiam tenuit, sed non dñi, adeoque omnibus aliis qui catalogus Episcoporum postea confecerunt. Uter hic scriptor Pappus signis fuit, sic quæritur dignus fide. A Ho legendum videtur scriptum real. cum ipso hora reversus, ut scriptum non desistebat accendere. — c. In non potius legendum, forebat? — A De hoc monasterio in Vita S. Gauslini, sive Goslini, Episcopi Tullensis, 7 Septembris. Gombum sanctæ genitricis Dei Mariæ Buxeris a fundamulo constructi : chorum ancillarum Dei in illa constituit rebus et precibus ac orationibus decoravit, ac paulo post : Nam deo præstante inventi quasdam sanctimoniales, velut oves errantes, sed tamen æternæ vitæ viam quærentes, in Dei dictione ferventes, et ad servitium Illi locum remulum desiderantes*

converitur

in Romam

dein Viridum in cella sancte ruit

docuit evadit variabilis eroc:

duos reclusus instruit

B

non 2 alias que capibulum Buxeris pñi me incolant.

fi Gorzar monachus, deon Tullii Abbas S. Apra.

g

h Andreas Romam missus Papa vocante,

l

monasterium S. Pauli reformat.

multa tam auctant, hinc 2000 annu erant,

hic monachi hunc.

AD TITULUM JOAN. AN. LX MS.

in inter hos Fredericus Episcopi patrans et consiliarius,

fi Præpositus,

Abbas S. Huberti.

o

item S. Odilo,

postea Stabulacensis reformationi, et Abbas.

Beodericus Ep. Mettensis.

17

Barentensis Episcopi,

Papa Ep. Ultrapet.

Du erie monasterium.

A adhuc in seculo ei biduum totum sine ullo cibo et potu omnino transire, quasi nihil videretur.

omnem suam
celitus labore
sequens.

62 Illud autem stupori videntibus erat, quod vigor corporis ei tam vividus perseverabat, quod in opere Fratribus consueti pratermitteret. Capinam, vestium ablationem, hortii communem operam, calcamentorum lavationem, Missae hebdomadam, ordinem omnem claustrii et craterii, vivido robore adimpleret, vultusque ei hilaris et gaudens continue superes-et : tantum post aliquod temporis interval- lum a pristina corpulentia venter ei subsederat. Orationum et vigiliarum ejus instantiae teste illud fuit tugurium, quod penes tumbam Domini Chrode- gangi, tanquam cellam solitariam usque vocationis suae tempus incolit, in quo, mox synaxi Fratrum expleta, solus ostio se ocluso recipiens, gemitibus et placentibus et infinitis genuum inflexionibus, noctes diesque continuabat. Et cum plerumque Fra- trum vigiliis praeveniens, plurimum noctis in pre- cibus occuparet, finitis eisdem vigiliis, quantum- cumque noctis hyeme vel aestate superesset, somnum deinceps nullatenus noverat, nisi ob sanguinis forte, quod vix fuerat, nutritionem : sed toto deinceps usque horam secundam et tertiam spatio, in ea sancta contritione et caelestis januae pulsatione per- severabat.

avidae pro-
cipis rursus.

et rursus
Mauritius
caruit.

B 63 De continuatione silentii quid praedicem, nescio, cum ipsa quoque silenta colloquendi invicem tempora fugiens, in psalmodiarum potius melodiam commutaret, et si forte compelleretur, breve quid- dam reddens, ad solita et unica silentia protinus recurreret. Curis quibuslibet corporis, balnei-que, et ceteris recreationibus communi usu regiae indul- tis, cibicium, vilitatem vestium et ceterum cultum horridum praeferebat. Extremum quidem fuerit, quod- dam, animi tamen ejus virtuti comprehendae per- maximum. Iam Fratres sabbatho ante Mandatum, vel feria quarta, ex more antiquo quidem, sed tunc noviter nobis tradito, calcamenta sibi abluerent, ille cubitet ex improviso postveniens, dum Frater munus abluendum manus teneret, alterum quodam- modo invito videnter surripiens, abluerat. Item dum faciem mane, vel manus prorsus lavarent, nunc quidem ad vas illud, ex quo aqua quibusdam forulis Fratribus ministrabatur, praecurrens, et obi- cem illum, quo forulum illud obstruitur, dum Frater lavaret, tenens, nunc linteam, quod ad tergendum dependet, offerens, voluntatem cordis ardentis mi- nistrabat.

dentis recurrens
silis.

dura vestitu se
noverat.

obis obsequiis
praecurrit.

C 64 Plura in hunc modum obsequiorum ejus studia in omnes serviebat, et cum haec, et his similia hu- militatis cordis ejus fuerint documento, ad hoc et lo- cum ordinis sui in choro, quem superiorem tenebat, tanquam infirmitate impediretur, non ferens, in ul- timum usque commutavit. Revera enim post tantam austeritatem viribus defatiscens, non jam et ad stan- dum in choro, et ad ceterum laborem sufficiebat. Quanta autem ei vitae puritas fuerit, ex fine praecela- ruit. Nam non longe ante obitum, nocte quadam nescio quid divini audiens, nulli quidquam dicens, mane in fenestra praedicti tuguri exaravit sic : v Id. Septembris somnium me moriturum. Fides his etiam loca est. Nam post paucos dies febre correptus, mense plus lecto decubans, ad praefixum usque diem languore valido perductus est, totumque id spatium absque ulla omnino permanens cibo, sola tantum aqua sustentatus est, et ita usque in Nati- vitatem Sanctae Dei Genitricis perdurans, quam in crastinum d. B. Gorgonii Martyris, cujus corpore idem monasterium percelebre est, dies conse- cutur : quo tunc maxima diversis ex partibus religionorum virorum turba confluxerat : plerisque eorum eum invisentibus, per totam fere diem nunc hoc, nunc

inimicis
causa in latro
danti.

est d. cu
praececi.

d
Martini d
septembris.

illo ad se introeunte, verbis salutaribus communi- cans, integra mente et sermone, ante median fere noctem decessit. Fumus multitudo quae convenerat, decenter digneque tanto viro curavit.

D
MISTOPE. CAS.
A. I. EX VS.

65 Eadem denique nocte, et, ut conjici potuit, ipsa hora, qua obiit, eundam congregationis hujus, Adelgero nomine, in monasterio quod dicitur e Senonias, in partibus Vosagi, cum Fratribus quies- centi, quidam in somnis apparet, Surge, inquit, et quia Dominus Angilrammus delinquetus est, campanas pro eo facito contereperare. Exterritus ille, et qui- lisdam excitatis, dum signo tantum immeret, nec certo intelligeretur quid vellet, luce data, eadem referens, nec adhuc creditus : tertia die epistola ejus obitus allata, noctem et horam nullo modo di- versam fuisse compertum est.

e
opus h. ers
allici pro. ad
revelatur.

a Ita Ms. — h. Idem, quatuor. — e Et hic, accepissent. — d Cultor S. Gorgonii Martyr 9 Septembris, cujus corpus, ut ante dicitur, Gorzium translatum. — e de hoc monasterio, quod alia Senoniam et Senonias appellatur, eginus 21 Febr. cum de S. Gun- bertu pag. 262 esset sermo.

CAPUT VIII.

Viri clarissimi Gorziani monachi facti, Austeus Archidiaconus, dein Abbas S. Arnulphi, Blidulfus Archidiaconus Metensis, Gandeluchus, Isaac, Odolbertus, dein Abbas Gorziensis. E

His super haec quae omittenda non erant com- memoratis, quoniam de omnibus illius sancti collegii, qui singuli fere digni memorati pro merito egregiae con- versationis essent, longitudine obstante non suffici- mus, Patrem a nobis in monasterio S. Arnulphi datum, Dominum b Austenum, fas non est praeterire. Hic item in seculari habitu Domino Emoldo socius, cui et sanguine jungebatur, post aliquod annos, re- hictis omnibus facultatibus, ex Archidiacono in pau- perem Christi vere mutatus est, et in eandem socie- tatem commigrans, vita non inferior ceteris claruit. Fuit autem lingua, quantum ad exteriorem sermonem, laetandi simus, sed et in Scripturis sacris studiosis- simus, quamquam et artem nonnulla ei notitia fuerit. Corporis quoque gratia quaedam virtutem ejus animi insignibat, vultu ac statuta decentissimus. Vox ipsa virum plena, grata, ut nihil super, modulamine in sacris concentibus ames complebat : quod tamen, quantum in se erat, caelestium desiderio famulaba- tur, et edificationi audientium serviebat : verbo, gratia multa redundans, exhortationi et animis in- ducendumque movendis, ad omnem facultatem in quo- libet dicendi genere, ut rhetorem diceres, sufficiebat. Ad hoc et architecturae non ignobilis ei peritia sus- berat, ut quidquid semel dispositum set in omnibus locorum et aedificiorum symmetricis et commen-ura- tionibus, non facile ejusquam argui posset iudicio.

n
h
Inscus
Archidiaconus
p. Gorz
monachus.

e, regia forma.

co. et sermo-
ne pra. vus.

architectus :

F

67 Aliquamdiu ergo in eodem monasterio Decanus, et Abbat in omnibus operibus strenuus sustentans, vita, verbo omni-que sanctae conversationis exemplo, fama gregi Dominico factus, ut pote per ipsum post Abbatem omnia disponi viderentur : tandem viro egregio e Heriberto apud S. Arnulphi, qui prius eodem loco a Domino Adalfranco Pontifice, clericis igne subnotis, regulari monachorum ordini perfe- ctus est, vita decedente, Patrem in Domino praefer- ratur, statuitur. Hi brevi ejus industria claruit. Habitatione enim monasti- o ordini pulcherrimo sche- mate construens, locum, quem omnino incultum, et nullis ad religionem institutionibus, suscepit, ad omnes usus Domino serviendi apti summa reddidit : et cum interioribus extruendis sine intermissione operam dederit, non minus exterioribus, quae item m- ere ubique locorum delapsa fuerant, reficiendis strenuus et prudens inculat. Ruris quidquid mo- nasterio subiacebat, ita in vineis, pratis, agris, silvis- que

in thobem
hecanis.

c
dein Abbas
S. Arnulphi.

ubi a. b. s. l. a
reputat.

A que excoluit, ut cum rem omnino pauperrimam, et vix numero paucissimo paream nimis stitem promittentem invenit, post annum exactum (nam is gravis et quasi stipulentia affectus fuit) in omnem copiam rerum necessariorum, Domino benediciente, supereffluerit: cunctisque intrinsecis Fratrum habitationibus intra quadriennium expletis, muro, in modum castri, forinsecus emeta circumdare animum intendit. Quod, quoniam undique prebente eodem venerabili Pontifice, quatuor mensibus laboratum, pene ad summam esset perductum, nisi infansta regni dissensio, que inter Dominum et gloriosissimum tunc adhuc Regem, postmodum Casarem, Othoneum et filium ejus Liuthulfum, et generum Conradum exorta, usque ad gentis inimicem Deo e Hungarorum in nos eruptionem descevit, impendisset. Proxima tamen estate, Domino cooperante, opus peractum.

68 Cumque horum extra perpetuo sollicitaretur cura, nihil tamen de his, que vel ad vite vel conversationis puritatem, vel ad pastoralis solertie vigilantiam pertinebant, est aliquando pretermissum, quin quoties solitum pensum orationum, psalmodiarum, vel lectionum sanctorum explet. Omnibus Dominicis et festivitibus Sanctorum celebrioribus, Missas publice dixit: ad hoc unaqueque quarta feria privatim: in quibus, quantis gemitibus et lacrymarum vicinis seipsum conficeret, ne referri quidem potest. Et, ut fiducialiter efferam, in visceribus pietatis et simplicitate cordis et mansuetudine animi, condescensione infirmorum, recreatione miserorum, et omnibus omnino misericordie actibus, non alter eo fuit prestantior. In his xv annorum exactis laboribus in sancta perseverantia sine cursu consummans, pridie Nativitatis beate Dei Genitricis decedens, in monumento a se jam olim longe retro a primis annis sui regimini preparato, plurima devotorum virorum frequentia, Domino et Venerabili Antistite Adelberone munus exequiarum expleto, depositus est, ex parte basilicæ Aquiliani, anno Domini cxxx.

69 Sanctæ Matensis Ecclesiæ Archiepiscopus Blidulphus jam in processu loci, eisdem servis Dei non sine magno multorum generis sociatus est. Vir enim cum et nobilitate natus, et rerum copia non mediocri fultus, et multa in quamcumque partem arte animi callus, (prudens enim ea dicenda sit, an astuta?) ad hoc et litterarum ceteros ejus loci præter Remigii) tum secularibus ita delitus videbatur, ut vix ejusquam in eo religionis vestigia viserentur. Is, ut dicitur, morbo repente preceptus, venerabilem Blidulphum citius adveniens, monachum proficitur, statimque habitum sumens, adger monasterio devehit, ac post paucos dies integer Domino propitio redditus, mentis membra integritate felix, et multis deinceps exemplo futuris convalescit, atque in sancta conversatione fere inferior nulli apparuit. Is post plures annos majori calore virtutis tactus, eorumque altero quodam, cui Goudeleach vocabulum fuit, sibi sociato, in remotioribus Vosagi expetiit, illicque in illa divina contemplationis suavitate, acerbam admodum corporis castigatione, et munda vere (ut veracium, qui eum noverunt, fort sententia) mortuus, decem aut eo amplius annos exigens, felix decessit, atque in ejusdem cellule suæ oratorio ab eodem socio suo, viro a quo sanctissimo, sepultus, eundem ibi reliquit vitam vel rerum pauperularium habitum.

70 Porro idem socius ejus ex monasterio f Falda olim retro ante complures annos, flore juvenili conspicuus, Treveris apud S. Maximinum ob insignem religionis conversationem commigraverat: deinde Domni Eginoldi fama accensus, Gorziam veniens,

ei individuis fere comas per aliquot tempus adhasit: donec eodem jubente, cum prædicto Venerabili Blidulpho, in monasterio sancti viri y Ogonis, magni et præclari prius in S. Maximino Abbatis, et post Leodicensis Ecclesiæ egregii Pontificis, delegatus; post obitum ipsius Domini Ogonis, utriusque Gorziam regressi, mox brevi ad ea, quæ prædicti, eremi remotiora, pari consensu secedunt: et, ut dictum est ipse Domino Blidulpho succedens, locellum ipsius usque in finem vite incoluit, doctrinamque et vite puritate clarus, illidem quievit.

71 Verdunensis etiam Ecclesiæ vir religiosus Isaac, in vita canonica satis decenter conversatus, jam canitie ipsa reverendus, cum alio bonæ spei, tunc juniore, nunc, Domino auspiciabiliter prebente, ejusdem sancti collegii Patre, Domino h Odolberto, fere post duos, quam superior Blidulphus venerat, annos, susceptus est: quique, ut erat magnæ simplicitatis, et totus interioribus animæ bonis deditus, sine querela, et innocentissima actione conversatus, etiam finem sui hujusmodi meruit præscire responso. Quiescentibus namque quadam nocte Fratribus, Dominus Einoldus vigilans, repente vocem producto sono ter inflamantem audivit, sic: Isaac, Isaac: qui cum mane eodem accito, finis sui eum commeneret, et quid audisset, ediceret, Et ego, inquit ille, easdem voces audivi, et vocationem meam adesse cognosco. Illico autem verbo affectus, brevi decessit. De his igitur, qui quodammodo eminentiores in ea congregatione vixerunt, hic commemorasse sufficiat, non quod omnia, que digna memorari essent, de his dicta sint, cum utique de singulo quoque eorum proprium eundi possit volumen. Sed et plurimi in eo sancto collegio magnarum virtutum vii extiterunt, qui merito in exemplum scriptis et laudibus efferendi essent.

a Inde potissimum supra præbimus, hanc scriptorem S. Arnulphi monachum, utique etiam Abbatem fuisse. — b Eius et monachatus monasterii S. Arnulphi elogium hinc deceptum accepimus, cum eo, quod ante ex parte recitavimus, Joannis Abbatis elogio. — c In titulo Austel clojio Arnulphi appellatur, olim Adelbertus. — d De hac discussione Sigebertus ad annum 952. Liudolphus illius titulus Imperialis, nomen Conradi Ducis, cum eo contra patrem suum rebellavit etc. — e Idem ad an. 955 Sigebertus: Liudolpho ad gratiam patris rediit, Conradus Dux, Dei et Imperatoris transfuga, ad Ungaros se conferens, cum in Luthariburgum, usque ad Carinthiam aditum perdidit. — f Virtute Dei apud Lobos contra eos ostensa, ultra prodire prohibuit, impune rediit. Eodem tamen anno 955 interfectioni datus fuit Engari. — g De hoc antiquissimo in Germania monasterio actum abbi, præsertim 4 Feb. ad R. Rabani Monachi vitam. Eius antiquitates libris 4 editi Christophorus Broverus noster. — h Is, ut Broverus scribit, anno 933 consentientibus omnium monachorum voluntatibus Abbas ex Fraprasio electus quidquid prava tunc consuetudine fuerat a veteri disciplina prolapsum, corrigendum suscepit. Cuius aedes quasdam turbare præceperat, et restituit. Henricus Rex sumptum liberalem erogavit. Cuius curiam quod in Historia Ecclesiæ Leodicensi, citato licet Broverus, auctor suam festinus scripsit. titulus Regis pulchro Abbatem factum, cum non uno heremio post se patre mortuo Rex, ut factus anno 940, Verum pro his fortassis ad restaurationem adhiberent et descriptis, Ugonem Broverus Loharingi ne Belys præsertim, ac præsertim, ut infra cap. 11 ann. 95 dicitur, Gislebertus, Angulari Comitibus Humberto filius, Lombardi i Comitis Lovanensium fenter, Dux Loharingis, Henrici Aucupis gener, sororus Ottonis. At Gisleberto anno 939 subrepto, item Rex Illo, ut in Chronico ad annum 945 scribit Floduardus, Episcopum Ugonem utem est, qui hic et apud Broverum Ugo Abbat monasterii S. Maximini nobilitate atque refugenti dedit, romque ordinari fecit Episcopum. Mortuus est Ugo, sive Hugo, anno 947, vel Italia sequenti. Corpus, ut Eisen scribit, ad S. Maximinum relatum. — h Odolbertus, sive Odellbertus, tertius a R. Joanne Gorziensis Abbas fuit, Odoldi successit, ut supra in catalogo Abbatum dictum.

CAPUT IX.

B. Joannis prompta obedientia, humilitas, patientia, commodorum neglectus, vigilantia, lectionis assiduitas.

Sed a proposito, quo aliquamdiu divulsi sumus, jam quodam clamore revocemur. Unde his, quæ præteriti indignum censuimus, expeditis, ad viri venerabilis Joannisæta, cui hic proprie stylus sudat, Domino misericorditer prevaente, recedamus. Primum, que ei instituto conversationis et animi virtus

ALCTOBI. DUN. AB EX ME. bina e ce. li. forte pesti lentis

muro cono- ditionum munit en fornam castri

d

o

pietate, ceteris- que virtuti- bus eximius,

I

moritur 7 Septembris.

Blidulphus Archiepiscopus. Meten. nobilit et doctissimus

C

argerit Gorz- monachus.

convalescit, ac sanctæ virtutem

recedit in solitudinem

cum Goudele- che.

f olim Faldens monacho,

D

qui et ipse vir sanctus,

Isaac Canonici Verdunensis

h fit monachus, cum Odolberto, povera Abbat- divinitus mon- netur de morte instanti.

E

I

Ugo sive Hugo, sive s. Maximi, dem Ep. Lud-

A tus fixa ab ipsis principiis in finem usque, ductus continuo fuit, ut in neutram partem mirabili vigore deflexerit, in quadam veluti brevi tabella, describere cupio : quod sicut a me expleri posse, non mihi prorsus arrogaverim, ita vix unquam a quoquam, quamvis disertissimo, vestimem comprehendi. Nec vero penitus reticendum, ne ipsa parva, quae dicuntur, si nigro sudario defoliantur, quos possent, lucris dominiis subtrahant. Subjectionem Patri et obedientiam tanta pertinacia tenuit, ut quicquid semel ore illi imperans enisisset, hic tamquam famulus verberum metuens, sine dilatione arripere. Et in ipsis statim principiis, dum Pater Einoldus, credito sibi regimine loci, vehementer angeretur, si sibi exteriora curanda essent, qui longe alia divina speculationis meditantur; idem Dominus Joannes ei accedens. Non horum, Domine, inquit, cura sollicitemini. Ego hoc vos fasce levabo. Interioribus tantum, ut cupitis, animum intendite : quicquid exteriorum est, ego, Christi gratia et meritis vestris adjutus, mihi susceperim. Cum itaque ita omnia ei commisisset, et ipse in solo Deo vacationem assumpsisset, non tamen, quid unquam parvum vel magnum idem Dominus Joannes, nisi eo conscio, aut consilio ejus et voluntate, egit. Et horum ipse Dominus Einoldus, si quando ita intererat, testis erat; Numquam, inquit, mihi inobediens fuit, nec fuit aliquando, qui me et illum in pacem reduceret.

B. Joannes semper obedientissimus.

cum exteriorum suscipit :

nihil nisi conscio Abbate agit :

frequenti mutatione officiorum exercetur.

rationes accepti et dati accurate red dit.

contumelias a Praeposito appetitus

se humiliter et silet.

me, aiebat. Cum Joannes : Ego? in quo? Patientia tua me, dicebat, occidit. Non ita, inquit iste, sed animositas vestra vos occidit. Nec pluribus : lites illico rumpebantur. Nam idem vir reverendus, hoc uno licet esset notabilis, cetera egregius, et ut magno natu conspicuus et insignis omnibus habebatur, et hos ipsos motus animi, quos vetus adhuc conversatio integrabat, prudens citius compercebat, doloribusque ac plangentibus uberrimis postmodum sese conficiens condemnabat.

73 Nec dissimile huic est quod inferimus. Cellarium ipse Joannes, Bernacer autem jam ante dictus, vestiarium, sive cameram Fratrum servabat. Is quadam die cellarium ingressus, vas quoddam quod a impium, dicunt, guttulo excipiendae vasi vinario suppositum invenit : eo arrepto, questibus Joannem aggressus, et vas, quod sui ministerii esset, cur ita perditum dedisset, multa congemmans illi quae nihil lasum assereret; Pro b carraria, inquit, vini, non sic attaminatum velle. Cui Joannes, Decem, ait, vascula hujusmodi carraria una vini possunt acquiri. Is Dominus Einoldus superveniens, et altero jam abeunte, dum extrema, quae vixdam finem Joannes illi eminus loquebatur, audisset; Quid hoc, inquit, est? an contenditis? Illo protinus terrae prostrato, Non, inquit, praeter panem, aquam et salem quicquam percipias, dum licentiam dedero. Insa suscipiens, nec ipsi quid referens, nec curquam verbum inde ullo modo faciens, triduo continuo abstinit. Et forte tunc ferventissimi et ipsaestate dies fuerant longissimi, nec ab id soliti quicquam operis praetermisit, qui alacrior et celer ad universa discurreret. Nam valetudo corporis ei justa, et in neutram partem nimia, facti motu per gratiam coelestem ad quaeque agenda sufficebat.

fructu 103x 40 LX 15

a alterius abur- gationi ploci- de respondet.

b gravem paenitentiam impo- sitam treis complet : E

maledictis acerbis appe- titus

rdel,

potissima opera f

in culinae mis- terio max- ima scdulus :

76 Ab infimis quoque probra multoties infanta sustinuit : alii eum hyperitam, alii avarum, alii tenacem, alii fraudatorem publice appellabant : nonnulli non eum seculum reliquisse clamantes, in oculis familiam domus suae, quae cum matre monasterio serviebat, ingerebant, dicentes : Tu hic subdolos contraxisti, ut liberius ea hic possideres, et melius, quam domi sufficeres, hic procurares. Ecce gynaeceum claustrum monachorum fecisti. Haec et plura in faciem dum jacularentur, ipse, ut rupes immota, manebat. Nec unquam fuit, (quod quidem a quoquam resurre potuerim) qui ex ore ejus contumeliosum verbum retulerit. Et hoc sane silentium inter clamores tenebat, irarum nihil ibi; praeterquam terrae stratus, veniam tacitus postulabat, quod ipsis, qui longe ultimi ordine erant, eum frequenter levisse percipimus. Quippe qui ad hoc animum dederat, ut nihil tam esset abjectissimum, quo non se ultroque inclinaret. Unde et ipsa latrinas Fratrum eum frequenter purgasse, non dubia fidei virorum relatione cognovimus.

77 Si quando ex more communi hebdomadam vicis suae susceperat in coquina, et ex consequenti, munditiarum faciendarum : non fere aliquando, nisi gravis eum occupasset utilitas, vicarium requisivit : ipse aquam a puteo hausit, humero coquinae illatam igni suspendit : legumina vel olera, lecta, vel manibus propriis concisa, infudit, lavit, coxit et apposuit, vasa refectionum solus elavit : nec in pedibus Fratrum abluendis, quod erat finitimum, alternandavit officium. Et hoc quidem commune cum ceteris : illud autem ex ore ejus ipsi percipimus, quod farinam ad usus totius congregationis, duorum vel trium modorum, solus ipse, non tantum puerulo aquam infundente, commisit, fermentavit, in massam subegit, sudore nimio in formulas panum expressit. Dum pistoribus opera reliqua succederet, et hoc multi, quamvis in conclavi clam omnibus id egerit,

nota

A nota quadam nimie paritatis, iurebant : cum ille fidele Christo mancipium, ne quid rerum monasterii deperiret, pervigil observaret, et, quod magis ac verus est, causa sudoris sui premis celestibus munerandi.

B 78. Sui ipsius curam quam in minimis duxerit, ex his satis potest perpendi: cibos lautiores, vestes splendidiore, calefactorum nitorem, strati mollium, balnearum tomentis, medicamentorum in morbis quibusque ingredientibus adhibitionem, et quicquid omnino ad corporis aliquam delectationem accedere praeter inevitabilem necessitatem perperderet, hac velut curam dicens, penitus respuebat : cum tamen nulli alii usus eorum, quibus forte opus fuerat, interdiceret. Et lege magna in eo erat discretio, ut cum ipse sibi austerus et pene indiscretus videretur, aliis tamen misericordior esset. Ipse jejuniis, alios ad cibum coartabat: ipse vigilans, alios somnum indulgebat: ipse laborans, alios quiete remittebat: ipse dum balnets penitus abstinens, ab ipso conversationis suae tempore, nunquam eis usus fuisse dicebatur, nisi forte aliquando post gravem aegritudinem lecto reurgens; si quibus tamen aliis competeret, nunquam damnavit vel interdixit; a perceptione cibi vel potus ante horam, vel postea, in perpetuum sibi obtraxit, nullam, si causa infirmitatis expetuit, suscipiit: quum et aegrotantibus usum carminum ultro ipse contulit, et non regius ingessit. Sic in vestibus, calcamentis, stramento lectucali, cum ipse sibi viliora, abjectiora, pariora, et duriora semper elegerit; ceteris ad omnem copiam, et, quantum professioni non nimis obtaret, elegantiora et molliora exhibuit.

C 79. Fallaciam vitioem in his vigilantissime observabat, in quibus non facile cuiquam, etiamsi esset superior, cessit: sed mox vitio aut fraude quolibet aliquid petere sensit, omnimodis demergavit. Cum enim, ut dictum est, sub motibus irarum ita tantus quodammodo existeret, ubi corrigendi locus non erat, ibi linguam exardescere et in verba acriter pungentia vehementi quodam terrore videres effundi: nec omnino adlatam, quo communis (pro debet) laboramus, in eo quod fieri posset, habebat. In quo simul et mendaciam maculam ut capitale quiddam horrebat, ut si in gratiam peccentium aliqua cum aliquando dicere necessitas loci aut temporis compulset, ita inter utrumque vitium cuius verbo incederet, ut, et ois, quantum satis esset, attolleret, et veritatis limitem non excederet. Praeter quam communem hodie hominum obervantiam, illo Apostolico eum insignem, vel solum, quantum humana paterentur, esse pensavimus: Si quis in verbo non offendi hic perfectus est vir.

D 80. Vigiliis ac jejuniis in eo perducere si cuperem, omnino, qui eum noverant, ora me opprimunt, cum vis quaeppiam huius aetatis, qui et in his aequari possunt, extitisset, concordiam omnes miraculo clament. Cuiusque perpetua pene lex ei esset, post vigiliis quantumque profunditate nocturni actus, somnum in hanc usque noscere; nudus illam in illo, quod mos habet monasticus, inter nocturnam et matutinae officium intervallo, vario hinc illicque perrepere curricula, et in morem apic, psalmos tacto murmure continue revolvenda, nunc circa abioria genua flectere, nunc puillulum residendo, mox exurgere, et aliquandiu stare, nempe egressus rulo tempus noctis inspicere, deinde lucernis aut emulgendis aut reflectendis assistere, tum etiam scholas camentum reversore, interdumque retibus texendis, quod noctis superesset, expendere. Saepe sine ipsa communes preveniens vigiliis, et hieerhas dormitorem, tanquam haec sibi spectatior cura esset indicta, plerumque etiam, ut videbatur, ex

superfluo, cum clare lumen effunderent corrigens, mox orationum, quam latenter posset, ingressus et coram altari prostratus, diutius planctibus et suspiriis, ut castale audirent, cum multo lacrymarum flumine, sese conficebat.

E 81. Iude aliquando ipse signum ad vigiliis concipiens, nihilo segnius cum ceteris psalmorum, orationum, et lectionum communium opus exequabatur. Quae tunc temporis utique in ferventibus conversationibus intis, et numero et longitudine, et moradicendi, multiplicius extendebantur. Quae postmodum pusillanimitas imbecillium in nonnullis compuit coartari. Nam et orationes noctu ternae, mox signo dato ad vigilia, multo profliciores fiebant, et post ipsas, omnibus pariter in Choro residentibus xxx psalmi a cxxx usque in finem psalterii, in ternas orationes deus distributis psalmis, sigillatim silentio dicebantur: erantque primum decem, defuncto- rum, medii familiarium, extremi generalium. Bre- vioribus festis noctibus et festis diebus, xv tantum cantica graduum, ternae similiter oratione distincti. Lectiones hyemalibus vigiliis ita producebantur, ut Prophetis, qui Calendis Novembris ponuntur, duabus fere hebdomadibus expensis, aut demuo a quocumque eorum repeterentur, aut alia quaedam adderentur. Unde et eundem virum, sub una quon- dam lectione, Daniele totum, dum tertius lecturus, assurrexisset, explevisse percepimus. Item post dies Natalis Apostoli, et a Septuagesima Eptaticus usque ad dies passionum, et in ipsis Hieremias, integre ad vigiliis legebantur. Quorum nunc plurimum ad mensas suppletur.

F 82. Et super hoc post reliquum cursus nocturni, et psalmorum consuetudinalium, usque ad signum crepusculi, a pluribus plerumque psalterium sigilla- tum ex integro dicebatur. In quibus cum ceteri ali- quando quid remissionis expeterent; hic ita infraeto robore summo rejuvians, ad nullam fere sedebat lassitudinem, ut et toto, quantum id protenderetur, pervigil staret intervallo, et matutino officio vel prima horae, quae continue subsequitur, cum psalmis vi poenitentiae et litania, expeto, mox lectioni accederet: ubi cum ei aliquando ipsa vincente natu- ra somnus obaperet, a codice se statim excutens, hinc illicque, psalmi quid semper demurmurans, spatiabatur, maximumque festis matutinis huiusmodi in eo venire erat spectaculum, quibus aut raro illum aut nunquam, lectulum repetisse nisi nau- tio sanguinis interesset, cognovimus. Nam noctu vel intervallis, hyeme vel aestate, si ita forte intempe- stive vigiliae longe ante lucem expleverunt, ut nimia fangatio compelleret, paululum se lecto reclmans, tam festinus illico resurgebat, ut nec obdormisse quidem crederetur. Illud autem saepe ex ore eius ipsi audivimus, quod ab ipsi conversationis intis, hinc adversus somnum matutinis horis continuum traxerit bellum, quod nunquam superare valeret, qui usdem horis semper rediret infestior: Ex veteri, impens, seculi consuetudine, hunc mihi blandum hactem nutivi, quia noctibus vigilans; inane summo usque in multam diem indulgebam, unde huc, que, etsi non videam erepasculum, tamen adesse ipse quotidie somnus pronuntiat.

G 83. Ad superiorem scientiam auct conversionem, usum lectionis, in quibuscumque divinarum litera- rum libris, tanto studio adperit, ut eminentissimorum doctorum fere nullus eum praeterit, donec Spiritu sancto praevo, ad omnem, quantum noctu- libus est, notitiam Scripturarum, pervenerit. In his primum morali B. Gregorii ordine quam seque- sim, pene cunctas ex eo continentias sententiarum ita memoria commendavit, ut in communibus exhor- tationum sive locutionum confabulationibus, omnis

AD TORE SAN. AB EA MS.

viorum com- modorum in rem negligit:

ancientiora struuntur habet.

ultra etiam ea impetret:

negat quae dolose petit

neer in objur- gavit,

ultra etiam Maucatum, adoluitur:

Jac. 3. 2

post Natu- tas nunquam dormit,

post operibus tan. vacat.

ante alios surgit:

non ultra vult fessum revolat officium,

nec valde longum;

E

non quodcumque ut aperit,

F

non vult per huc, praesertim ubi

ex multis in seculo cum ce- tabat,

lectori Scripturarum et PP. insidat:

A illud saepe de dietis B. Gregorii ad quemdam Diaconum res Ecclesiasticas curantem commemorans : Res, inquit, haec nec mea sunt, nec tuae. Ita age, ut de his ei, cuius sunt, rationem reddideris. Si frumentum, vinum, sal, vel quaecumque ad cibum pertinentia, similiter ad vestitum commodabantur, ejusdem mensura vel quantitate reposcebantur, ut nihil supra exigeretur. Argentum pondere justo vel commutabatur vel commutabatur . nec ipsum, quod moneta jure extorquet, ullatenus petebatur, sed quantum quis acciperet, aut dabat, aequa lance refundebatur.

AVITORE JOAN
AN EX 25

ard sine
fandor :

nula monas-
terio acquiri

et cura agro-
rum,
solutis,

B

placuta,

pecore :

claustrum
munit,

et officinis
instituit ;
templum orna-
mentis pretio-
sis,

b

C

et egregia
campis :

nomini Abbatis
juxta opit,

89 Nam ex laboribus agrorum et vinearum, in quibus summa arte praesidebat, summoque studio erat assiduus, in tantum supellex monasterii copiam ei divina cooperante gratia exuberaverat, ut nulla eum tunc ex ipsis laboribus, cum Fratribus abundanter superessent plurima venundata, quibuscumque rebus, vel in praesentibus vel in futurum proventuris sufficiebat : inde et res omnis familiaris alebatur, et ornatum multa suppeditabant : nec alia erant ei rerum temporalium licera, quam opus ruris stramine exercere : salinas, quae una tantum parte regionis ipsius, quae Vicus dicitur, habentur, extruere, et in loco eodem plures, quas dicunt patellas, partim ex integro cum ipsis sedibus emptas, partim, quae juris monasterii erant, reparatas, multo usui in posterum profuturas, paraverit. Cum molendinis, fluminibus caussa piscium, ocellendis, piscium privatis parandis, gregibus armentorum, pecudum, avium domesticarum, seu agrestium, tum quoque ferarum, aliendis, instare, ut quibuscumque usibus Fratrum, aut infirmorum, extrinsecus quoque, vel praesentium vel supervenientium, ad omnem semper copiam superesset.

90 Magister artium diversarum undecumque conductis, primum claustrum muro in modum castris undique circumsepsit. Quod hodieque non modo munitioni, sed etsi opus sit oppugnationi, adesse perspicitur. Deinde cellis intrinsecus necessariis, quoniam antiquarum ruinam patebant, dum ex novo resurgerent, institit indefessus. Tum denum decori domus Dei, in diversis ornamentorum generibus, studium adiecit. Palha diversorum generum, velamina in usus sacros, vario indumento, ut sacerdotalibus ministeriis nulla deessent, tum et vasa usibus sacrorum, ex argento omnia, opere solido atque eleganti paravit : inde et tumulum B. Martyris aggressus, tam ipsam, quam quaecumque in diversis orationibus erant altaria, lapidibus ingentibus auro decenter munitis, ad hoc et ambonem Evangelii recitando operavit, et durabili robore coniecit. Taceo coronas tam lumine fulgore laquearibus dependentes, lampades laeis et ordinibus tam diversas, candelabra tantorum ponderum ac specierum, simul cum his vasa pene sine nomine, omnia argento solido perfecta. Ad ultimum, campanarum cum, quoque visitur, et numerositatem et enormitatem, ceteraque operum ejus instigant, quibus peritissimum ejus, ut erat in omnibus fere artibus, emittit ingenium.

91 Quae utique et memoriam praeterlabantur, et si quae succedere possunt, persepsi tentaveri; nec propterea ad explendum sufficientem pauperum sermonis angustiam, et in tantum ea exuberant copiam, ut et si ab aliquo forsitan possent explicari, non audientiorum oblectationem, sed, ut nostrae moris scito notatis, tardiosam omnino facerent lectionem. Unde ad alia censeo transendum. Sed ne forte quis supra quam res se habeant, in hujus viri favorem ferre nos, facile demoret, et haec quae huc ascribimus, Magistri prius cuncta fuisse; id nequaquam abnuimus, immo ita esse plane asserimus. Ejusdem enim Patris et Magistri Domini Einoldi jussibus et ordinatione,

cuncta perficiebantur, nec aliquid hic aliquando temere arripiebat, nisi quod ore illius primo exisset. Verum citius his occurritur, quoniam facta discipulorum, in laudes redundant magistrorum. Et nec ipse Dominus Joannes ad se unquam, quidquid egerat replicabat : sed, Sic ipse, inquit, jussit; ita et exequor. Sed non ob id iste expertus operum eorumdem merito dicitur, cui labor totus sudavit, illo dictata tantummodo dante. Quid vero inter quosquam e hinc frustra causa contrahitur, cum inter ipsos neuter neutri quid aliquando disconveniret, invenirent? Pater suum esse, quid filius; filius quidquid ipse congrue egerat, patri reputabat. Nec conjunctiora a seculis, Christo teste, paria sibi convenisse fateor. Si creditur fidei, merces certa : sin minus, nobis, quod certo cognovimus, certo et proferre nemo obstitit, nisi mens multa suggerat, et ad specialia ac singularia quaedam ipsis tangenda jam impatiens non retineat.

D
ipseque id fa-
latur.

92 De lege jejuniorum, quam sibi indixerat, quia supra pene praeterieram, quam breviter potero prius perstringere cupio. In ipso mox conversionis initio, totum denique tempus, exceptis festis diebus, et occasione alicujus inevitabilis curae corporis, et infirmitate, seu hospitum cujusdem censione, jejuniu disposuerat dedicare : quod et aliquandiu, et robore adhuc juventutis, et pristinae olim in seculo fiducia castigationis, vivaciter tenuit, et tamquam nihil omnino gravaretur, ut leve quiddam, nec fere sentiens, agili corpore, corde voluque laetiore, peregit : hisque diebus nihil praeter panem, sumebat et aquam, et in ipsis quoque, omni parcitate adhibita, ut non fere plus mediocritate panis, qui integer libra appenditur, caperet : aquae quoque similiter, ultra medium mensurae, quae Fratribus apponitur, vini vix quidquam adieceret. Salis, barbarum virentium, aut alicujus talium, quae abstinentibus non interdicuntur, quidquam penitus nec attingebat. Haec et ipse Dominus Einoldus, dum ipse seipsum experiret, interim permisit. Post aliquod deinde tempus, cum eum valde perspiceret defecisse, nec tamen a coepto cessare, sed ultra vires contendere, moderate compescuit, et ut magis, quod ferre posset eligeret, monuit. Intantum namque jam sese confecerat, ut die quadam cum Fratribus ad hortum egressus, dum operi cuiusdam incubabat, corde repente deficiens, citiusque claustrum se lesuans recipere, in media via prolepsus sit, atque inter manus deductus.

initio quotidie
jejunat, (prae-
terquam festis)

E

pane et aqua
contentus :

inhibet mo-
dum adhibere
ab debilitatem :

93 Itaque regulam tolerabiliorum assumpsit, ut duas tantum Quadragesimas in anno praergeret, unam ante Nativitatem, alteram ante Pascha : proprim quidem hebdomada Septembris, cum nona hora Fratres primum repetunt, incipiens : sequentem, mox ab octavis Epiphaniae; Dominica, tertia et quinta, communem tenens refectorem : reliquos quatuor abstinebat dies, pane tantum et aqua lege ipsa contentus, quam diximus. Sin vero festus quilibet dies incidisset, aut hospites supervenissent, eosdem quoque refectorem mutabat. In sanguinis quoque munitione, quam plus mense differre vix poterat, curam corporis non respuebat. Ideo autem tanto prius tempora praevenerat, nec propinquiora ipsis sollemnitatibus expectabat, ut si forte quicquam diebus dispendiorum alicujus talium casus praeriperet, superesset ei in reliquum, quo eosdem dies recompensare sufficeret. Unde multoties cum ita contigeret, ut ex praedictis occasionibus, aut aliis quibusque accidentibus, tota sibi hebdomada, aut forte duae vel amplius, voto explendo impidirentur, mox optata redditur libertate numerum praetermissorum dierum contentata laus aut amplioribus hebdomadibus continentia, Dominica dumtaxat vacante, cunctis qui videbant, stentibus, vel dolentibus

F

postea tamen
duas quadra-
gesimas jeju-
ant,

A lentibus, instaurabat. Itaque ne ex votis quadraginta diebus illo vel illo tempore quisquam præteriret, callidus nimium observator invigilabat. Plerumque cerere erat, illum ipsa quoque prescire futura, cum talem continuationem jejunit, tamquam ex improvise arripere videbatur. Nam ita sæpenumero adversum est, quod, cum sic omnis remissionis ignarus ferveret, subsequenter, aut nuntio, aut aliqua inevitabili necessitate monasterio progredi cogebatur. Nam quamdiu foris erat, humani diei latrocinia solerter attendens, secreti sui, cujus Deo tantum mercedem servabat, seculares arbitros esse cavebat. Quamquam igitur et aliorum temporum certa jejunia, aut quatuor anni temporum et solennitatum sparsim per annum... occurrentia, strenue, si tantum secum res esset, peregerit; nam etsi glorie semper fugitans, itinere et hospite sæpe resolvit; hæc tamen duarum in anno Quadragesimarum vota fere nunquam præterit.

94 Reliquo anni tempore, quando scilicet Fratrum bina refectio tenditur, communiter sine aliqua adiectione vel diversitate convixit. Ciborum quidquid parabatur, nullam faciens differentiam, nec viliora sibi affectans, nec lautiora detrectans, qualitate coctionis, qua ceteris ministratum est, usibus suis nunquam aliquid adjeci vel mutari permisit. Panis æqualis et similis, vinum ejusdem mensuræ et saporis, nullo universalitati diversum aliquando fuit. Festis diebus, quibus, quam lautius et exquisitius fraterna jucunditas, in honorem Domini vel Sanctorum, potest, apparere consuevit, quæcumque apponebantur libere sumebat. Hoc non utor. Illud affer vel para, nunquam ex eo auditum. Ita in nullo aliquando cibo et potu notabilis apparebat. Quin et ipse, ut talium apprimè peritus, parari hæc quam lautissime his diebus faciebat, et nullo apparente typo sumebat. Corpus ei pene naturali insolubilitate durnerat, ut difficile cibus in eo decoqueretur. Inde potiones herbarum, aut plerumque, quæ ad id facerent vel conducirerent, pigmentorum libenter sumebat. His tantum admissis, reliqua medicorum tam diversa arte confecta recusabat. Illud certe summo nisu servatum est, ut vix aut nunquam in ebrietatem aut crapulam quamlibet ex sumpto præter solum cibo vel potu deduceretur, vel unde quidquam consueti operis rei divinae, noctu vel interdum, intermittere cogere. Ita et foris communiter ceteris convivari videbatur, et in ipso convictu sibi statutum percipiendorum alimentorum mensuram non excedebat. In illud Apostoli, seio esurire et saturari, cum, præ ceteris hujus temporis, summa arte et quadam veluti disciplina institutum et consummatum, palam enituit: nec enim esurie dimissior, nec refectioe unquam apparuit elatior. Ad summam, penitentiae rigorem emendem, usque ad finem vitæ, mira perseverantia tenuit, quodque tantum superexcolit, ut a nobis quolibet sermone expleri non possit. Unde his modo imposito, ut ea quæ de exterioribus ejus gestis scire potuimus, styliam vertamus: in quibus partim prudentia sagacis ingenii, et robur animi virtutis gratiæ supernæ adjuti, partim sola Divinæ virtutis operatione, ubi humana adesse non poterant auxilia, sunt demonstrata.

a Non hoc Periti est, sed Juvenalis, Satyra I ver. 57. — b S Gorgonii, ut, antea dictum. — c An forte, hinc?

CAPUT XI.

Adalberonis Episcopi liberalitate varia Gorziensibus data, B. Joanne procurante.

Cum primo, ut superior textus docuit, ibidem sancti viri, prompta Domini Adalberonis Episcopi voluntate, ad locum Gorziam jam dictum convenissent, aliquandiu quidem ope ejus inprimis sustentati

sunt: quia necdum facultas eis fuerat, ut de possessionibus monasterii, quæ jam ab hinc longe retro beneficio secularium cesserant, eis aliquid restitueret. Inde cum aliqui divinitus inspirati, fama bonæ opinionis illic confluere cœpissent, et sanctæ congregationis augesceret multitudo; res vixdum tenuis; exiguum præ ea, quæ tunc non tanta, nedum ad eam quæ post futura sperabatur, in dies magis magisque augendam numerositatem, pollicebatur stipendium. Ad hoc et idem vir sanctus Adelbero, regno tunc diversis perturbationibus concitato, circa plurimas curas distentus, minus eis solito prospicere poterat. Inde compulsi jam aliena solatia pene quætere distinaverant. Et quia sub idem ferme tempus, Ogo Præpositus tunc S. Maximini, felicis postmodum exempli, seculari conversatione se restrinxerat, et ope Ducis a Gisleberti, idem monasterium ad regularem conversationem reduxerat, ejusdem pio molimine Præpositi; illo se transferre aliquandisper assensum...

96 Inter hæc Dominus Einoldus rem fluctuantem saniori comp... ne, quadam die inter cetera exhortationis verba, omnes sic alloquitur; Scriptura, inquit, asserit, quia, cum plauerint Domino viæ hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem. Negligentiam ergo nostram hinc advertere possumus, quia si eo, quo oportuerat, studio, mens vobis in divina intenderet, facile Domino fuerat, virum hunc flectere, et nobis comem et beneficium reddere, et cor ejus, ad quod nobis expediret, convertere. Pluribus deinde, quæ ad ea conducirerent, eos exhortatus, et, ut novitatis suæ conversionis memores, qui eis tunc fervor fuerit, retractarent, et ne quid nunc languidius, frigidius, ac negligētius apud se ageretur, caute perspicere, ac si quid horum sentirent, omni vigilantia instaurare contenderent; tantos repente eis animos reddidit, ut nunc singuli, nunc omnes, in novam quamdam conversationis pugnam acriter conspirarent: ad consueta quisque et regularia, majora et productiora adjicere: ipsa licita sibi sponte subtrahere: cibo, potui, somno, lingua seu cuilibet corporis requie minimum quiddam indulgere: ut tunc primum quasi conversationis initia viderentur arripere.

97 Cum interim prædicti Ogonis Præpositi S. Maximini, Ducisque Gisleberti suasio de migrando eos stimulare, et jam ferme biennio Episcopus loco abstinisset, forte pro viro quodam juris monasterii, qui rebus quibusdam Episcopaliibus præerat, Joannes Metis advocatur. Blande primum ac Episcopo convenitur, ne sibi, quod peteret, denegaret: vestra, inquit, petitio, jussio est. Virum illum, inquit, mihi cedas, deposeo. Ille paullo commotior, ut cui mens longe alius intendebat, exemplo, inquit, fabulæ David nunc utimur, ubi dives innumeris, quas habebat, ovibus parcens, hospiti supervenienti, unicam pauperis ovem, vi abstractam jussit apponi: sic, cum infinita reliquorum copia abundetis, unum hunc nobis pauperibus præcipitis. Adducto supercilio cum se ille, vix aliqua animi commoti verbo signans indiem avertisset, Joannes se e conspectu præcipuit. Fridericus h monachus S. Huberti, cujus supra mentio facta est, sub ipsa ferme hora ingrediens, et ex vultu dejecto animam perpiciens, quid, inquit, supercilia vobis sic video dependentia? Nam hunc, ubi commotior esset, habitum, velut naturaliter sibi induebat. Ab hoc, inquit is, misero Joanne, ut nunquam antehac a quoquam, ita contemptus sum, ut nec pro homine uno apud eum intercedere valuerim. Ille conscius, quæ extra conflabantur, consiliis, Nisi, inquit, providebitur, proxime cunctis eis carebitis. Dum cum Duce et Præposito, quia a vobis parum sibi adest auxilii, eos jam dudum conscivisse

supplens potius
dus impeditos

dissimulat
eum rigorem
comin seculari-
ribus:

B

alias promissio-
ne ceteris
appetit com-
medi:

nihil singulare
exigit:

Phil. 4. 12

1

eadem data
ad primum
hinc.

sermone
revelavit
mero,

D
AUCTORE JOAN.
AB. EX. 115.

pressi penuria,

deliberant an
ad S. Maxi-
mum mi-
grent:

a

Prov. 10. 7

E

ab Einoldo ad
renovationem
prini fervoris
excitantur:

Adalbero
Ep. D. Joannis
acrius res-
ponso offensus,

F

2 Reg. 12. 4

h
ex Fredrico
constituit
Gorziensium
intelligit:

A cognovi, utque in S. Maximino traducantur, oculus maturatur. Concite Joannes revocatur, et cur injus- sus abiisset, rogatus, cum silentium tremebundus teneret, Non te, inquit Episcopus, tam animosum credebam, nec in re tam fere nulla ita difficilem astimabam; peto igitur hominem vel usque ad aliquas inducias tibi celas. Ille quid in causa esset intelli- gens (nam puctio pecuniae intererat) Quantumcum- que, inquit, jubetis. Ad quadraginta, inquit, dies. Et ille: Etiam ad annum, si placet.

AGRORE MAN- AB. EX MS.

a B. Joanne placatur:

in somno mo- nitus

Einoldum advocat,

98 Non diu post hanc Episcopo quiescenti, persona quodam terribili ac minaci vultu apprens, huc sibi cum quadam austeritate dicere videbatur: bonum bene coepisti, sed a coepis nimis cito defecisti... Defectio majorum tibi causa est ruinarum. Repara quae coepisti, ne in deteriora procumbas. Experrectus et secum multa pertractans de opere a se cepto religionis, et tanto tempore neglecto, hanc esse commotionem, non sine acri dolore, perpendit. Cubiculario, cui Matzolino cognomen, accito; Summa, inquit, maturitate Gorziam proficiscere, et Abbatem Einoldum huc continuo adesse jubeto. Ipsam forte noctem Abbas Metti egerat, ac diluente reditum parabat; moxque matutinis dictis, abscedens, cum B portae civitatis accessisset, clavesque ibidem opperi- retur, ecce nuntius ad se accersendum missus, ap- properat; eoque viso et salutato, Labore, inquit, me relevastis. Nam ad vos huc evocandum mittebar, Dominusque vos continuo sibi jussit adesse.

99 Illo mox adveniente, reque tam repentina Epi- scopo stupefacto, ut ingrederetur, jubetur. Saluta- tione invicem data et reddita. Dio, inquit Episcopus, est, quod rebus aliis obstantibus Gorziam non veni: sed Deo volente animus mihi esset illic veniendi. Cum maximo, inquit, vos videbimus gaudio. Prae- cedite, inquit, vos, et quo die ut eam, videbitur, resignate. Erant tunc dies jejunii quatuor tempo- rum mensis secundi in crastinum, et eis exactis, ut fieret, dixit. Non opus est, inquit Abbas, ob hanc causam differri, sed ipse hodie praecedam, et eras vos, hora qua videbitur, expectabimus. Hora, in- quit, tertia veniam. Crastinum profectus, cum jam monasterio propinquare crepisset, loco, qui diceba- tur Ad Crucem, equo dejectus ac discalceatus, sic usque ad monasterium pedes incedit. Exceptus, ora- tione facta, conventu advocato, vestigiis eorum supplex prosternitur: neglectum sui circa eos ad id usque temporis aenstat: spe de se meliori eos deinceps recreans, veniam submissis exorat. Ea facile impetrata, villam quondam juris monasterii, quam etiam tunc e germanus ipsius Gorzilius in beneficio retinebat, quae d Waringis-villa dicitur, eis continuo contulit, dans mandata ministro, ut nisi omnes redditus integre Abbati assignaret, si quid fruidis ibi machinaretur et doli, maledicto Dathan atque Abiron sub Christi praesentia mul- tarentur.

dicti se Gor- ziam venire:

postridie oculis, ventum ne- glecta coram cura peti:

villam tis donant: c d

hanc ann adveni,

B. Joannes in via intellegit,

100 Post horam jejunii, refectione exhibita, omni cum claritate Episcopo abscedente; mox in cras- tinam Abbas cum senioribus quibusdam ad villam proficiscitur presidendam. Cum obiter ad castrum, quod e Scarponna dicitur, pervenissent, hora fere tertia, equus Joannis claudicare coepit. Quid, in- quit Abbas, equus ille sic claudicat? Ferrae, ait, perditio dolet. Non ultra procedas, inquit, donec imponatur; nos hic interior operibimur. Cum ad fo- rum concitus declinasset, quidam fortuito, quo tenderet, requisivit. Ille paululum emetabundus; Proderit, inquit, si me non celebratis. Unde ait tu est Ex villa portus, inquit; erat autem luce etiam praedictae possessionis. Illic, inquit, inus ex jussu Episcopi eam possidere. Paucis me, ait, audite. Census totus pecuniae adhuc ibi retinetur. Nam cum

proxime eum ministro Episcopi, is qui collegerat, attulisset, quia quinque forte solidi defuerant, nisi simul totum accipere recusavit. Sed et annona anni praeteriti adhuc recondita jacet, ipseque minister partem non modicam suis usibus sequestravit. Joannes, celeriter equo ferro imposito rediens, et in aurem, qua dixerat, Abbati locutus; ministrum Episcopi hora circiter quarta conveniunt, qui tunc forte apud praedium, nomine Latium, cum Comitissa Eva tunc vidua (ejus ipse tunc advocatus erat) morabatur, Albulfus vocabatur. Is mandato Epi- scopi accepto: Hodie, inquit, hic, quaeso, manete, cunctaque praebere necessaria, donec praemittam, et condigno vos ibi honore excipiam. Quibusdam assentientibus, Joannes profectionem sine dilatione instimulat, senioribus quibusdam dicentibus puerilia bae esse consilia, et potius ea die ibi quiescendum, frustra esse abque ullo opere laborare. Abbas, Satius, inquit, est, properemus.

D fructus et pecuniam ibi adhuc celare;

acceleravi iterum, ne ea aueriantur;

praecedit:

lastrat omnia,

E

et servari jubet

possessionem legatione adveni-

F

procuratori Episcopi aliquid donant, ut sibi eum concitent:

bona quaedam us donec Epi- scopus,

jus a S. Petro:

101 Joannes celerius praecurrens (nam non plus leucas tres aberant) refectioni habitam domum in villa ipsa praecupat, ceteraque ad id diligentis- sime preparat: moxque horreum ingressus, calli- dus omnium explorator, ut sibi erant praedicta, ordine cuncta invenit. Census collectorem continuo advocans, ne quid ex tota quam penes se adhuc retinebat, summa prorsus sit diminutum usque in praesentiam Abbatis et ministri Episcopi vehemen- ter ex auctoritate interminatur Episcopi. Interea Abbatem cum suis advenientem, lautissime excepit, mini- stro in crastinum expectato, ab eo sub noctem clam nuntius missus, censoreinque conveniens, ut sibi pecuniam quam pridem attulerat, domino suo deferendam daret. Ille interdictum sibi ex verbo Episcopi dicens, vacuum remisit, condicto in cras- tinum, minister cuncta, ut jussa erant, exequitur, et juri eorum integre possessionem, quae tota cen- tum mansuum quantitate protenditur, incobis sacra- mento adhibit, assignat.

102 Albulfus tacite nuntium Abbati dirigit, ut quaedam, quae ex suo contractu ibi habuerat, sibi reddi juberet. Cumque scitum esset, nihil prorsus ejus ibi esse, sed cuncta usibus domini cedere, consilium forte fuit, ut solidi decem, aut quindecim, pro bona ejus executione darentur. Nuntius nisi libras duas acciperet, recusans, dominoque renuntians, Stulte, inquit, egisti, quod offerebatur rejiciens: nam forte jam nec ad assem pervenit. Ipse postmodum jam aperta fronte, sua nisi reddantur, Episcopum ob injurias conventuum Joannes, et nos, inquit, non diluamus: forsitan res ejus non damnis augebitur. Ille consensus retro commissorum: Domini mei, inquit, elemosinae in nullo obniti vel obstare cupio. Tanta ego, alias gratia ipsius mihi collata, retineo, ut facile bis, etiamsi plura essent, amoris ipsius gratia carere, quin et mei juris haereditariu, si quid competat, ultro velim adicere. Ita re cuncta sedata, partem aliquam fructuum ei cesserunt, et pro bona ejus postmodum in se pare ac gratia, et, ut sculi opus existeret, in sui defensione eo deinceps uterentur, ex argento similiter aliqua largiti sunt.

103 Simili modo non multo post, dum Fratres pro qualiam proxima sibi possessione, frequentibus pulsarent precibus, difficillisque omnino pateret effectus, remque jam desperatam, Divina solo referrent auxilio; repente Episcopus Abbate accito. Quod tanta, inquit, importunitate eluctatum, tandem habete, quod poscitis; nec mihi gratum ullum, sed B. Petro, qui me nocte vehementer perterruit, et ut facerem coegit, rependite.

a Hic, ut ad cap. 8 dicitur, Ragneri Haunonia Comitissae filius fuit, de quo ad annum 927 ita scribit Sigbertus. Post mar- tem

A tem Karoli Regis. (*simpliciter nimirum*) nolentibus Lotharingis Henrico Regi (*Incipi dicto*) subesse, quidam Lotharingus nomine Christianus, simulata infirmitate, Gislebertum Ducem, ad se dolo evocatum, cepit, Regique misit, ut per eum Lotharingiam sibi subjiceret. At Rex persuecta industria et potentia Gisleberti, filiam suam Gerbergam ei despondit, et cum iterum Lotharingie praeficit. *Idem scriptor ad an. 938 ista habet: Contra Ottomem Imp. rebellant Everardus Comes Palatii, et Gislebertus Dux Lotharingie etc. — b Adalbertus pateris, et supra dictum. — c Fuit Adalbertus frater germanus Frederici, cuius Comes Hartensis, ut dicitur Lotharingie Dux: est, ut copione potius venit, Adalbertus vitrico ad ann. 105 habetur. Ex his uterque fratres Gozilius fuerit, an vere germanus, ambigi potest. Uterque suis fratribus, ut num. 110 dicitur, usque ad id temporis parum consulere poterat, pluribus res Episcopi retinentibus, quos privare necesse ac consilium erit. At Gozilius jam ante Waringisvillum in beneficio retinebat: videri igitur potest non ex his fuisse quibus parum consulere poluerat Episcopus: ergo non eadem solam matrem, sed et patrem eodem genitum. Existunt tamen Joani, Jacobus Chiffelinus in Stemmate Childerandino cap. 8 Gozilium Richisium filium fuisse, Adalbertois fratrem uterinum. Et hujus quidem Vita scriptor num. 110 alios uterinos ejus fratres, germanos vocat, Haec, inquit, vel quilibet occasione ipsis germanis (quos fratres ex matre vocat) quo quid largiretur expectabat. Quod ad Chiffelinum propositum satis est, etiamsi Gozilius hujusmodi nomen non esset: vult enim probare Germanum medicis seculis etiam pro fratre uterino usurpatum. — d Villa Anyus vocantur Fratrum Episcopus Tullensis ep. 10 ad Drogonem Metensem Episcopum, quantum a S. Chrodegango, tom 2 Francolorum scriptorum Chesnei pag. 745 his verbis: Est praeterea alia vestrae dominationis cella sita in Warengissi villa, quam etiam monachi sine mea licentia inhabitare noscuntur. Sed quia inter eos me constat adolevisse, in cenobio videlicet Gursensi, haec utrumque mea parvitas tolerat. — e A quo nimirum, pago vel Comitatu Scarponensis, in quo Gorzia, nomen.*

Germanus pro uterino fratres positum

Altonis regni initio,

a
b
Turbata Lotharingia, B. Joannes instituitur ad Bosonem Com.

e
d
e

Bona monasterii repositum:

veniens redire,

f
Regemque et ceteros conveniendi,

CAPUT XII.

Bona olim Gorziensi monasterio erepta, industria B. Joannis recuperata, restituenti Bosone Comite, et Adalberone Ep.

Tempora dissensionibus nimis, regnum hac illac quoque sibi trahente, fluctuabant. Otto maximus post rerum Augustus, post genitorem strenuum per omnia Regem Henricum, prima regni tunc auspicia ceperat: sub quo a Gislebertus ducatum regni Lotharii, b Everardus Franciae, Austrasiae, et quorundam trans Rhenum tenebat locorum: Transrhena interim quiescunt: nostra varie infestabantur, nec jugum facile admittebant. Inde Boso quidam, filius dudum Principis Burgundiorum c Richardi, partem aliquam regni sibi evindicans, castrisque se continens munitionibus, d dominatum cujusquam prorsus respiciunt. e Victoriacum Campaniae castrum obtinens, inter reliqua circumpositorum, possessiones quasdam monasterii Gorziensis, quasi jure hereditario, usurparat. Ad has recedendas, si forte apud talem virum et pro Divino timore locus precibus nullus esset, Joannes ab Abbate et Fratribus destinatus est.

103 Ille cui obedientia cuncta difficilia vel impossibilia, facilia et possibilia reddiderat, per infesta latrocinia loca, et quae multitudinibus quoque essent formidanda, uno tantum comite, ex familia sibi assumpto, iter aggressus est. Dum ex improviso advenisset, Comiti nuntiatur, et quidam ferret, incertum, eorum intransmissis, ubi legationem Abbatum et servorum Dei pro re qua mittebatur, absolvit: illo in iram concitato, Quis tu, inquit, maleficus huc adduxit? ubi custodiae illae meorum, ut eas sic pertransieris, aduerunt? Quomodoenique, inquit, adductus sim, huc perveni, et mandata et preces servorum Dei ad vos affero, ut quae de rebus ipsorum invasistis, propter amorem Dei, timorem vel reverentiam Sanctorum ejus, restituatis. Interrogatus, quae essent, et ardens, omnimodis abuegat, et ut se cito summoveat, imperat. At ille, Ego, inquit, summoveari possum: alii item multo nostrorum sunt plures et potentiores, f qui suis vicibus succedere non cessabunt, nec a latratibus eorum requiem, dum viveris, habebitis. Quae mihi, inquit, cura latratibus eorum? Clamabunt, inquit, assidue. Ad quem? rogo. Num ad Regem nescio quem

tuum? Num ad Ducem tuum illum Gislebertum, quem ego acsi servum meum reputo novissimum? Pari modo et de Episcopo tuo est Adalberone, quem ipsum utique, quantum mihi victus fuerat, juvare decreveram, qui de vitrico quoque ejus Richizone, ejus causa vindictam sumpsit: sed quia contra me ad Gislebertum g defecit, viderit, quid ei commodi ex hoc cesserit. Tunc Joannes, Clamabimus, inquit, ad Deum, qui aequae personam nostram accipiet ac vestram.

106 Ille commotior, Non hinc, ait, caballum referes vel jumentum. Potestati vestrae, ait, hoc erit; et quando aliud non erit consilium, pedes redibo: non ceteros tamen ab hoc deterribitis. Ille jam magis accensior, Membris jam ipsis quoque, inquit, multaberis. At ille, Vobis, ait, id facile efficere, mihi autem non minus poenae.... utique non satis dolebo. Si oculis privabitur, magnis me curis et laboribus levabitur, quia sedens quietus psalmis et orationibus intusior esse valebo. Cum de viribus ille minaretur; Maxima, ait, sollicitudine me securum reddetis. Jam fere arripisset eum, cum conjunx, prudens sane mulier, intervenit, et ne tali se infamia dehonestaret, supplex monet, ne jam nec Monachis vel servis Dei parere diceretur: et quia postulata negabat, saltem illaesum abire permitteret. Ita dimissus, et a Comitissa, quae satis comite eum exceperat, quiddam viatici percipiens, dato sibi ab eadem duce quodam, quousque ad loca a latronibus obsessa libere eum tuto perduceret, iter festinus arripit.

107 Circa horam fere tertiam, villam quandam ingrediuntur, ubi mercatores ea forte die habebatur: et ecce multitudo per totum forum diripientium, vendentibus atque ementibus aequae spoliatis, mortem insuper, si quid oblatrarent, minantium. Joannes comitem, quem ex monasterio surripserat clypeum ferentem, intuitus, Haec, inquit, clypeus damuose nobis advectus est, quia nec tu eo, ut expeditur, ateris, et ipse in nos forsitan impetum concitabit: quia tu, ille inquit, ceteros mortalium solus tum confidentissimus incedis, et merito dignaque morte peribimus. Cum repente, dum haesitant, quemdam sibi notum dux, quem Comitissa dederat, conspicitur. Eo accito, caussaque dicta, Maximo, inquit, huc periculo advenistis, et an vos hinc quoquo pacto expedire possim, ignoro. Joannes ad haec, Vel trans silvam usque, quae proxima conspicitur, nos perducere possis, cetera Dominus procurabit. Ita turbam praetergressi, gradu pacifico ac temperato, ad silvam usque procedunt. Fraxo emplato, stimulis acrius subiguntur, ac praepeti cursu, saltu transmissio, libero jam grammis quodam, cibum sumpturi descendunt.

108 Joannes panis, casei, ac piscis quiddam ex subsellaria pelle producens.... post tergo sui soluto, ducem ad sumendum cibum hortatur. Inter edendum duro producto suspitio, Tres aut certe quatuor, inquit, menses sunt, quibus nullo juste acquisito cibo vel potu usus sum, praeter quo nunc utitur. Nosque omnes (vae nobis miseris) non nisi praeda et calamitatibus vescimur miserorum. Ad haec Joannes, salutarem ingressus doctrinam, juvenem multis adversus haec hortabatur, multoque melius inopiam, famem, sitimque ferendam (quae Deus utique, ut avibus vel vermibus sublevaret) quam iis quibus Deus offenderetur, insistere. Tandem ad hoc sermo processit, ut ab ea die ab his se temperaturum promitteret. Refecti, juvenc dimisso, Joannes dum vespertinae synaxi signum daretur Gorziam pervenit.

109 Non multi interfuerant dies, ecce nuntius Comitis Bosonis Gorziam veniens, anxio dolore, Dominum gravi aegritudine lecto nuntiat decidisse, ac

D
AUCTORE JOAN.
AB. EX MS.

g
ait se et suos
Deum invocaturus:

Comite dicitur minante

securus:

ro ab ureore
repre-so, ab
eodem ipse vlat-
ticum et vix
ducem accipit;

mapam in
vix periculatur
evulit:

f
ducem suum
ut latrocinia
invertere cona-
tur:

revocatus ad J
Bosonem
argrum,

ac

A ac pene desperatum jacere, summaque pree monachum, qui pridem a se recesserat, sibi mitti postulare. Protinus Joannes, Abbate jubente, celer progreditur: Comiti nuntiatur adesse dum coram venisset, Quando, inquit, proxime hinc digressus es, non tam prope mibi astinueram finem vitæ posse subrepere. Habeto, ecce, prædia, quæ postulaveras, tantumque patronum me rerum earundem efficit, et quidquid exinde vobis deperierit, ego anno probato repensabo. His dictis vel actis, dum e conspectu abiissent, et hospito, quo satis humane curari jussi fuerant, se recipissent: Comes somno, quo jam per plures dies vel noctes penitus carens, nimia tæbe defecerat, ita repente opprimitur, ut ab hora nona usque in subsequentis diei horam fere tertiam, non evigilaverit. At tandem experrectus, conjugem nomine sæpius iterato, inlclamat, cibi aliquid, quod sumat, asportet, ejius ipsidem jam pluribus actis diebus nulla ei copia fierat assumendi. Quo satis delectabiliter sumpto, iterum usque horam fere nonam obdormiens, experrectus, Joannem advocat, eumque salutis suæ recuperatorem testatur: honore multo deductum, et pro quibuscumque voluit præbe.....

B 110 Possessio erat monasterii longo jam retro tempore beneficii nomine ad Comitem quemdam Palatii Hamedeum devoluta, qui simul bona monasterii sub *h* precaria vel præstaria, quam dicunt, obtinebat. Eodem obveniente, in eadem possessione, quia proxima erat monasterio, necdum funere elato quod Metis fuerat deferendum, in basilica B. V. Mariae, quæ dicitur Ad xenodochium, humaretur; Joanni Gorziæ est nuntiatum. Casu tunc ibi Episcopus advenerat. Joannes cito Abbatem causam commonet, ordine edoceus, Episcopum interpellat. Abbas mox introgressus, et gravitate illa sua paululum cunctabundus, post aliqua, An, inquit, audieritis? Hamedeum vestrum dicunt defunctum. Et ego, inquit, audieram. Abbas subjunxit: Is quiddam juris monasterii sub precaria detinebat: id nobis recipere liceat, petimus. Quoni, ait, illud libertate recipite. Abbas, re Joanni relata, Quid, inquit, postulatis? Ego, inquit, ex hoc nihil intendo: Res, ait, quasdam mensis Fratrum proprias detinebat, quas ut reposerem stimulavit. Episcopus vultu toto demutatur: Vos, ait, nunquam quidquam eorum tenuistis, et omni tempore beneficio sunt deputate. Causa vero erat, quod in his difficilis videbatur, quod fratres ei, plures ex matre erant, et eis usque ad id temporis parum consulere poterat, plurima res Episcopi retinentibus, quos privare nec jus nec consilium erat. Tanto robore ex superioribus Episcoporum rebus fructus intebantur! Et ideo hac vel qualibet occasione ipsis germanis, quo quid largiretur, expectabat.

C 111 Huic tamen intentioni, alias probati et in rebus divinis spectati sancti viri, miro ordine divinitus est refragatum. Nam Abbate responso ejus pene ut omni ulterio... conventu, quo pridem valde oblecta... et satis jucunde eis fuerat convivatus, ivit quidem, sed parum ore libans protinus rediit, moxque dicto Completorio stratu se locat, multa secum versans, medium fere noctis in somnio fatigatus. Ubi nullo somnum datur adsciscere pacto, ut moris sibi erat, surgit, et orationi incumbere tentat. Sed ea adsolitis intentionis viribus ita ei resolutio fuit, ut stratum accedens repeteret. Ibi diu somni cupidus, diverso lateris motu defatigatus, nec illo effectu ejus potitus, surgit, arcam Martyris petit, enipiam

coram stratus futetur; voto res de quibus agebatur, **D** spondet reddendas; baculum insuper altari supponit, Hoc, inquit, baculum, sancte, tuum tibi restituo. Sic genibus flexit, orationem intentiorem nunquam præterea se neque valentius fudisse, professus est. Oratione assurgens, stratum petit, in somnum concite solvitur: et pervigilia prius inquieta, ordine post naturali compensans, in nonnullam auroræ partem somnus protrahitur.

E 112 Jam sole rubente experrectus et lympharum sibi solito solvendorum memoria perturbatus, satissime causam secum retractans, tandem Laudes surgens explevit. Mox Joannem jubet acciri, quo præsentem: Mala me nocte confecisti. **I**, et baculum altari impositum cape, et possessiones, quas postulaveras, posside. Ille pedibus provolutus, Non, inquit, Domine, ita convenit: vos paululum, ut defatigatus, requiescite, et interim horæ Primæ signo dato et celebrato, conventum Fratrum adite, et non uni, sed omnibus, quod omnium est, dono gratuito restituite. Ita fiat, inquit.

F 113 Ecce solito maturius turba suorum diversis ex locis convenit. Nam ipse ibi, ut sibi morem fecerat, duobus vel tribus Clericis, totidemque cubiculariis contentus, mox monasterii januam penetraverat, cunctis se comitantibus ablegatis, secularium extraneus morabatur. In iis qui convenire, erat germanus... Ecclesie custode quodam incanto... recta cubiculum Episcopi quiescentis petebant... celerius comperit, festinus in occursum venit, et quia infra... religio fuerat, signo, ut se sequerentur dato, janam eos longe... custodi in anrem susurrans, ut statim a tergo januam ocludat. Ibi eos diversis allocutionibus, illis parum juvenis, aliquantum detentos, et Episcopum, quia noctis incommodo dormire nequiverit, tunc tandem quiescere, dicens ut quidpiam cibi interim (nam æstatis erat tempus) capiant, monet: illis recusantibus, nec nisi colloquium Episcopi se quidquam velle dicentibus, Satis, inquit, id est, dum ipse jam solitis sibi rebus expletis, copiam se conveniendi exhibeat. Ita eos demoratus et concite parata gustatione, implicitos, ipse intro regressus, signum pulsat. Prima dicta, psalmisque solennibus, in capitulum Episcopus invitatur. Nonnulla pro tempore Fratibus exhortatione facta, Fratres rem jam partim edocti, postulationem faciunt rerum prædictarum. Quibus in nullo ahovens, baculumque præbens: Habeat quod sumi est Martyr beatus. **F** vosque mei memores habetote.

G 114 His peractis, mox qui convenerant irruentibus, vehemens a germano fit super rebus eisdem vexatio. Jam monachis ea redlita, responso: multis ille insuper instare, et monachis omnia undique abunde sufficere: suis magis eum debere consulere. Ubi nihil proficit, et Episcopus cibo cum Fratibus sumpto, progreditur, iterato, ab ipso limine monasterii, per totam viam usque vadum fluminis, super his sermo repetitur. Junque vadum ingressus, cum multo jam tadio afficeretur, Frustra, inquit, utimini. Vere si mediam partem Episcopatus ipsis monachis concessissem, nec passum pedis eis propter quempiam vestrum auferrem. Plura sunt alia, quæ quoties opportunitas tulit, Joanne interveniente, monasterio, multis jam temporibus alienata, recepta sunt...

a Dr Gisleberto actum antea ad cap. xi. Is nomine Caroli Simplici, cui adhaerebat, Lotharingis antea præfuerat. — b Hic Unx Francorum appellatur a Continuatore Regionis necnis est in prælio juxta Audernacum, in quo Gislebertus submersus anno 939, ubi dictum: Hic erat Arnulphi Bavariæ Ducis Sigebertus anno demum 943 eorum ponti interitum. — c Richardus natus in Chronico Odoramus apud Cheneum tom. 2. Francor. his verbis: Anno 896 Richardus Princeps Burgundiarum recepit Senonis. Protophagus dem in Chronico ad an. 921. — d Helobardus Marthio de Burgundia obiit. Et ad an. 923: Tuncque Karolo trans Mosam fugiente, Rodolphus cuncti eligunt Rodolphus

AC TORE JOAN.
AB EX US.

omnia recipit.

ea divinitus
ezinde sanato:

h
per Abbatem
aliqua repeti
curat ab
Episcopo,

volente ea
dari ulterius
sua fratri-
bus:

sed nec dicit
miræ valeat,
reorare.

dones omnia
promittit
reddere.

B. Joannes
suadet ut
reddat
Fratribus in
Capitulo,

fratremque
ejus et famu-
los tantisper
distinet,
E

dones perfic-
esset donatio.

fratrumque
lax reject
Episcopus.

et alia
B. Joanni
largitur.

Richardus
Princeps
Burgundiar.

propter Rodulfum Regis Gallie.

A Rodulfus filius Richardi Rex apud urbem Suesioniam, in monasterio S. Medardi constituitur. At fragmentum ex MS. Floriacensi: Rodulfus magni et incliti Ducis Burgundionum Richardi filius regno sublimatur totius Francie: Floardus ad an. 936 Rex Rodulfus defungitur, scpe dicitur Senonis ad S. Columbam. d. Frater erat Regis Rodulphi. De eo Floardus ad an. 932: Boso frater Regis, et Bernuinus Episc. Viridunensis, incenditis inter se depradationibusque bacchantur. e Id nunc Victoriacum Incensum vocant, Gallice Vitry le Bruste. Ab eo quinta horæ parte distat alterum Victoriacum Francisci Regis, in quo Vitry le Francensis: hoc ad Malronam jacet illud ad Sallum anien: de quo Floardus ad an. 928: Heribertus et Hugo Comes contra Bosonem Rodulphi Regis fratrem proficiscuntur, propter quosdam Rothildis alodes nuper defunctæ, quos a Bosone pervasos repelebat Hugo gener ipsius Rothildis. At Heribertus Comes Victoriacum Bosonis castellum cepit. Et post hæc inducias dant Bosoni usque ad finem Maii mensis. Boso ad Henricum profectus, pacem publice jurare compellitur. Idem Floardus alibi Victoriacum vocat, recentiores Vitriacum: et sunt plura ejus nominis in Gallia ac Belgio loca. — I Ita legendum coniecta, scriptum erat, quibus vicibus. — g Etiam mortuo Gisleberto contra Imperatorem stetit, ut quidem Sigebertus ad an. 945 scribit: Otto Imp. inquit, totam Lothariugiam sibi subjugavit, residente sibi solo Mettensium Episcopo Adelherone, fratre Ducis Frederici. — h Prestaria erant charta praxationis, in qua Episcopus vel Abbas exonebat, quibus legibus rem aut prædium Ecclesie vel monasterii ad usum fructum sub censu annuo cuspiam daret. Prevaria erat, qua spondabat, qui rem accipiebat, censum se daturum, et leges præscriptas impleturum. Vide Fossum de vitis sermonis et glossæ matris lib. 3 cap. 37, et alios illic ab eo citatos.

Victoriacum, Vitry

Prestaria. Prevaria.

namque animositate et insanie in eo nequaquam reprimi valuerit, nec regularem pati disciplinam aliquatenus acquireret, demptis cucullo, monasterio pelleretur. Id Imperatori continuo nuntiatur, jussum illum abradi, aliumque pro eo ascribi.

D AUCTORE ET AN. AD. EX. 95

117 Cum diu is quæreretur, omnesque prorsus refugerent, nec in tanta congregatione quisquam inveniri posset, qui se id aggredi ullo modo posse fateretur; Joannes repente nihil cunctabundus se ultro offert, Abbate aliquantulum agræ ferente, quod in eum tota re monasterii incumbente, grata quiete ipse potiebatur, eo nunquam, si esset possibile, abstinere pateretur. Vicit, vicit tamen perfectio caritatis, quæ non quærit quæ sua sunt, sed potius quæ aliorum: simul quia videbat virum cupidum esse martyrii, si fors ita tulisset, Christo potius transmittere, quam suis optavit necessitatibus retinere. Ita assensus Imperatori, ex legatione Episcopi, Joannes dirigitur. Imperator multo hoc amplius delectatus, quem ætate et prudentia ad id negotii omnimodis idoneum advertebat, mandata cum litteris seu muneribus Imperatoris ei committit, prædictumque Viridunensem, cui nomen erat Ermenhardo, socium ob locorum regionumque notitiam facit. Cui munera tradi Joannes exostulat: ipse litterarum tantum bajulus fit. Reliæus Gorziam, iter ocuus accelerat, post habitibus socii prærastationibus, ipse litteras secum habens, omnium Sanctorum precibus commendatus et votis, proficiscitur. Sumptus omnis ex monasterio ei factus. Ministri, monachus tantum vocabulo, ordine Diaconus, lonæ per omnia indolis, ad... quinque sunt delegati, socius... vico quodam non multum a Tullo distante, qui vide...

B. Joannes se offert.

spe martij.

CAPUT XIII.

Othonis Magni Imp. nomine ad Saracenum Cordubæ Regem a B. Joanne fortiter sapienterque suscepta ac gesta legatio.

a

Litteras blasphemias Saraceni Cordubæ Regis

115 .. ndum accedamus, legatio a Regis... insiguumque factorum in gentes diversas, tunc jam magni... Dumini Othonis periculi, forte cum muneribus pro regia munificentia Legati, quibus Episcopus quidam præerat, dignitate solenni, pro tanta majestate excepti, diuque retenti. Inter moras Episcopus qui Legatis præerat, mortem obit. Dum a nostris, qui item corremitantur, disquiritur; post nonnulla aliquamdiu tracta consilia, id idem convenit, ut quia idem Rex sacrilegus et profanus, utpote Sarracenus, et a vera fide prorsus esset alienus; quique quamvis amicitiam expeteret Principis Christiani, in litteris tamen, quæ miserat, blasphemam nonnulla in Christum evomuerat; eam scriptis Imperialibus, quæ ferrent, vocem quoque suam ipsi aperire, et si quo pacto divinitus daretur, imitari possent perfidiam.

responsum nomine Othonis scribitur.

116 Forte sub ipsos dies Adelberto noster sacræ memoriæ, Palatium adierat. b Bruno magno ac felici postmodum futurus usui et decori, germanicus Regis, sapientia et prudentia, cura rerum publicarum, tum omnium liberalium eruditione disciplinarum, ita apprime eruditus, ut sui temporis omnes superaret et antiquos pene æquipararet, cui insuper et Græcæ lectionis multa accesserat instructio, omnium tunc temporis publicæ ac privatim agendorum, communicator, ac prudentissimus erat consultor, eique Imperialium data provincia litterarum. Is varie ceteris consultantibus, nostrum Adelbrouem sacræ memoriæ nominat Episcopum, nullique aptius id negotii sic addit posse injungi, quia ipse plurimos perfectorum virorum haberet, quos humanis nequaquam cessuros terroribus satis constaret, utpote seculo jam defunctos, et libera pro fide coram quibuslibet potestatibus ore locuturos. Convenitur continuo Episcopus, et, ut duos suorum idoneos legationis Hispaniarum paret, imperatur. Mandatis acceptis Abbate Einoldum advocat, regia mandata insinuat, suorum duos disquirat, qui imperata perficerent. Lecti primum duo Angilranus et Wido, regæque... sumptus et copias parantur itineris, ad hoc et quo... partium Hispaniarum, qui eos jussus erat deducere, mora .. cum ecce præfatus Wido, alter delectorum, die quadam, pro qua nescio negligentiam in conventu Fratrum increpitus, in tante asperitatem prætervixit, tam in Abbatem quam in universum erupit collegium, ut ad ultimum, cum tumor

b S. Brunonis monacho Adelbero aplos Legatus quærit.

Conversus 2 monachus.

uno monasterio ubi conluminari desereret.

118 Insequitur hinc r Lingonas, Belnam, Divionem, Lugdunum... versus intendunt: ubi sarcinis navi impositis, Rhodanoque, usque ad certum locum vehendis, dispendium perpassi non molierunt. Nam navibus invasis, plura suorum amiserunt. Post quadam recepta, Hispaniam tendit. Barcinonam venientes quindecim diebus morantur, donec nuntius d Tortosæ missus est. Ea prima Regis Sarracenorum erat, Dux continuo eos properare resignat, exceptosque mense integro detinet, atque ad omnem copiam procurat, donec velocius Regi Cordubæ nuntiat, de exceptione eorum per singulas civitates et loca ligne regia mandatum est honorificentia. Tandem Cordubam regiam urbem deducti, a Palatio domus quadam duobus fere millibus distans eis est delegata, ubi regifico luxu omnibus, etiam præter usum, exhibitis, per nonnullos dies coacti sunt remorari.

E litteris acceptis dicitur

c quibusdam de reno suorum amissis, venit Barcinonam.

d inde Belnam undatam.

F remorari.

119 Cum jam morarum tæderet, curque presentia Regis tandem retinerentur, ab his qui se procurabant disquirerent, dictum est, quia nuntii prius missi, a Rege nostro triennio erant detenti, se tertuntura, id est, novem annos, condictum esse aspectu Regio abstinere. Interea quidam ex palatio illic viros visum venientes, causamque adventus eorum peremmetantes, dum callide cuncta explorant, nihilque ab eis certi acciperent, qui sibi, nisi, presentia Regi, mandata eniquam edicere, fas nullo modo esse dicebant; illi jam cuncta se præcepisse, jactabant, et quia contra leges ipsorum litteras Regi adferrent, ultimumque eis sine dubio instare periculum, quia et ipsæ jam litteræ in notitiam Principum devenissent. Et revera, quamquam dolo contigerit, ita erit. Nam a civitate Tullo nostræ provinciæ, comitem Episcopi legati defuncti, de quo dictum est quemdam sermum Presbyterum assumpserant, qui toto detinerep itinere eis in omnibus communicans, cum Tortosæ, quæ prima erat regni Sarracenorum, venissent, metuens vitæ, si cum comes legati defuncti, sibi

non admittitur statim ad Regem.

indignant Proceres, an hinc us fecerit

(ut sic jam advenisset)

Legi suorum repugnantes sibi

A sibi poscens monstrari, citius excipit... ab Augustae et reliquis Civitatibus, ubi ter... remorantibus, ipse Cordubam praecedit cum litteris... moverint, parum cognitum fuit. Ceterum rumor optima... eumque commovit.

quod capite est non illis punire:

quarunt an Rex unum de-

negat, eos melius:

B Joannes a Judaea edocuit quae ibi cavenda.

et aperit dona se ferre

sed et litteras Regi a se per- ligendas:

Episcopum Mazarabem suadentem ut litteras supprimat.

120 Itaque primates inter se consilio habito, et utrum in notitiam Regis ea jam venerint, disquirentes, ubi parum id compertum habent, per se Regem statuunt super hoc perquirendum. Lex enim tum improvocabilis eos constringit, ut quod semel antiquitas omni ei genti praefixum est, nullo unquam liceat modo dissolvi, parique modo Rex populisque tenentur innoxii, omnisque transgressio gladio feritur. Si quid ab inferioribus Rex, si quid Rex ipse commiserit, cunctis in eum populus animalverit. Eis in legibus primum dirumque est, ne quis in religionem eorum quid unquam audeat loqui: civis sit vel extraneus, nulla intercedente redemptione, capite plectitur. Si Rex ipse audierit, et in crastinum gladium retinuerit, ipse morti addicitur, nec ulla intervenire potest elementia. Primoribus ergo illis palatum potentibus, cum Regi super hoc per nuntios suggestissent, (nam accessus ad eum ipsam rarissimus, et nisi maximum quid ingruerit, nullus; tantum litteris per Sclavos cubicularios omnia perforantur) ille nihil eorum ad se perlatum rescribit. Amici legatos sibi missos, eosque filium suum in domo propria perreperisse, nequaquam se quid adferrent, rescisse. Ita tumultus illorum sedatus est. Nam pro certo rumor ad eum jam venerat, et missis clam nuntis, vera esse compererat: sed timore suorum, taliter rem omnem suppresserat.

121 Rex undique invidiosus, ancepsque periculum sibi posse imminere considerans, artibus omnis generis qua evadat, perterritus. Et primo quidem Judaeum quemdam, cui nomen Hasden, quo... se vidisse aut audivisse nostri testa... qui de omnibus ab eis ipsis penitus exploraret. Is... dispersum fuerat, Regis cum bagulum esse mandatum... rumo, quo sollicitabantur metu, eum erigit, nihilque mali quemquam eorum ibi passurum, sed eum honore patriae remittendos, dicit: multa de ritu gentis, et qualiter se eorum eis observare debent, communit. Ipsi juniores, a quibus eumque vanis lascivis motibus locutionibus compererat. Nihil tamen parvum fore, quod non voce regiae notitia perferretur. Si equi sibi egrediendi pateret, ne qua scurrilitate feminus, saltem metu, se applicarent: nullam sibi peribam treulentiorum futuram. Legem sibi propositam nullatenus excederent, quo nullo observatus notarentur, deprehensaque, nihil penderentur. Joanne ad ea, prout compertebat, respondente, atque accepti sine monitorem ferentis, suosque ex contraria partis homine nulludente: post plura invicem concerta, pedetentim Judaeus castrum ingreditur; quid missi ferant sollicite disquirat. Dum paullulum videt cunctari Joannem (nam tunc secreto inter eos agebatur) sui dat fidem silentio. Imo si opus sit, tuti opem consilii: Joannes cuncta ordine digerit: dona Regi missa, epistolam proferre a auribus Regis inferendam: absque ea neque dona exhibenda, neque praesentiam sibi Regis fas esse conveniendi: sententiam simul epistolae verbis aperit. Periculosum, inquit Judaeus, cum hac Regem videre. Cauti certe situs, quid nuntis vobis missis, Regi respondenti, legis enim severitatem jam vobis innotuisse non dubito, eique declinande prudenter oportet considerare.

122 Illa tunc discedente, post aliquot menses, Episcopus quidam Joannes ad eos missus est, qui post multa mutuae confabulationis rogata et reddita, ut fit inter fideles, colloquii, mandatum Regis sustulisset, ut eum muneribus solummodo in conspectu Regis adveniant. Quid ergo, Joannes ait, de litteris

Imperatoris? Nonne earum maxime causa directus sum? quia ipse blasphemias praemisit... destruentibus confutetur. Ille ad haec temp... ait, sub qua conditione agamus, peccatis ad haec devot... ditioni. Resistere potestati, verbo prohibemur Apostoli, tantum... solatii, quod in tanta calamitatis malo legibus nos propriis uti non prohibemur... diligentes Christianitatis viderit observatores, colunt et amplectuntur, simul ipsorum convicti delectantur, cum Judaeos penitus exhorreant. Pro tempore igitur hoc viderunt tenere consilii, ut quia religionis nulla inferitur jactura, cetera eis obsequamur, jussisque eorum in quantum fidem non impediunt, obtemperemus. Unde tibi multo satius nunc de his reticere, et epistolam illam omnino suppressere, quam scandalum tibi tuisque, nulla instante necessitate, perniciosissimum coniecare.

123 Joannes paullulum commotior, Alium, inquit, quam te, qui videris Episcopus, haec proferre decuerat. Cum sis enim fidei assertor, equique te gradus celsior posnerit etiam defensorum, timore humano a veritate praedicanda, nedum alios comperere, sed nec te ipsum oportebat subducere, et melius omnino fuerat, hominem Christianum famis grave ferre dispendium, quam cibis ad destructionem aliorum consoriarum Gentilium. Ad hoc, et quod omni Catholicae Ecclesiae detestabile est, et nefarium, ad ritum eorum vos audio circumcisos, cum totis sententia Apostoli reclamet: Si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. Itemque de cibis, quos gratia communionis eorum abstinamini: Omnia munda mundis. Et, Erunt doctores vaniloqui et seductores, docentes illa, et inter cetera, abstinere a cibis, quos Deus creavit percipere cum gratiarum actione fidelibus. Et, Sanctificator enim per verbum Dei et orationem, Et ille, Necessitas, inquit, nos constringit: nam aliter eis cohabitandi nobis copia non esset. Quia et a majoribus, longeque antiquis traditum observatumque ita tenemus. Numquam, Joannes inquit, id approbaverim, ut metu, amore, vel favore mortali transgrediantur statuta... deflexos nobis nunc pro auctori... res fuerit consensus cum dolere non nequeam... qui amorem facere viderim Regiae eulorum, quoniam eis vos... fatemini mihi procul his necessitatibus Christi gratia libero. si... miserrante stat animus quod nullo terrore, allectione, vel gratia ab his quae Imperatoris suscepti mandatis, deflectat. Nam nec sine epistola Imperatoria, nullis inde demptis vel commutatis usque ad unum apicem litteris, eum conveniam: et si quid contra ea quisquam oblataverit, quae sane et Catholicae fidei ferimus, et diversus ad haec asserta obvenerit, palam resistam: nec ipsius amore vitae, ab attestatione veritatis diffugiam.

124 Haec Regi clam nuntiantur: nam necdum illa publice a Rege, quibus item publice responderet, mandata directa fuerant: sed Episcopus ille disquirendi tantum gratia advenerat. Rex, callidis, quibus omnibus mortalius praestare dicebatur, consultationibus mentem hominis, modo haec, modo illac attentare excogitat, et tamquam viro praevallido diversa arte impulsis machinis, ita firmitatem pectoris ejus, si quo pacto daretur, certat concutere. Cumque post mensem aut sex vel septem hebdomadarum spatium, ei regni nuntii mitterentur, atque ex ipso, qui apud se praedivinerit, quaererent, nihilque immutatum a primis initis renuntiarent: Rex miraculo tantae constantiae in diversa agebatur: et primo quidem terrere eum plus metu Christianorum, qui regno ejus habere divinis suisque rebus utebantur, posse credens: die quadam, quae Ioviniana erat, ei epistolon plenam minarum iussit. His enim tantum diebus Dominicis, aut si quae festa nostrae religionis erant,

D Rom. 13. 2

acriter reprehendit.

E

Gal. 3. 2
Tit. 1. 15
1 Tim. 4. 3

et de profanis rebus, quos ob Surmeos obviabant:

proficitur se sine litteris non comparitatum.

F nec si quid contra fidem dicatur distimulatum:

a callido Rege per internum- tium parte len- tatur.

maxime

A maxime Natalis Domini, Epiphaniarum, Paschæ, Ascensionis, Pentecostes, S. Joannis. Apostolorum, aut nominatorum erant Sanctorum, ad ecclesiam proximam. quæ erat in honore S. Marini. permittentur accedere, custodibus hinc inde duodecim, quos Sagiones vocant, se deducenibus. Cum ergo ea Dominica ad ecclesiam accessisset, in ipso itinere ei epistola porrecta est, et quia ebarte magnitudo (nam quadra pellis veruecis erat... ne sacrorum quo tendebat, avocaretur, interim distulit... tis ad diversorium remearent, ut revolvit hærentia quadam... possent invenit, nec unquam alias ita se ulis terroribus percitum.

missa etiam epistola.

eadem et et Christianis Hispanis minime :

125 Post multa, quæ ei nisi jussis Regis assentiretur comminabantur (quibus tamen nullo se motu... fuisse testatus est) ad ultimum insertum est, quod si ipsum interiret, nullum in tota Hispania Christianum, vitæ relinqueret, sed omnes gladio trucidaret; addens : Hoc cogita, inquit, quot animarum propter te, interfectarum apud Deum reus eris, qui nisi contentione tua, a quo pacem et salutem magis sperare debuerant, nullo alio reatu peribunt, quique pro eis quacumque velles, obtinere a nobis posses, sin tanta obstinatione nobis adversus persisteres. His in ipsa, qua ab Ecclesia hospitiū repetebant, via tacite perlectis dum magnis animi aestibus aliquamdiu agitur, ut vel quod contra ea consilium caperet, vel qualiter ad hæc Regi rescriberet, quia non satis litteris respondendi usum habebat, repente sententiæ illius cõlitus (ut sæpe nobis fatebatur) memoria menti terrorem omnem metumque proterruit, jacta, inquit, in Domino curam tuam. Et alterius : Quis fecit os hominis, nonne ego.

Psal 84. 23

divini scribitur celeriter responsum,

126 Mox hospitium ingressus, Frater Garamanne inquit, ocyns pellem, in qua, quidquid eloquor, adscribas, para. Illo statim exhibente quadram execratam, ut sumeret imperavit, calamoque parato, sedenti, exorsus, scriptoris velocitatem tanta verborum copia vicit, ut sæpenumero scriptor, dum plurima jungereatur, se non posse excipere quereretur. Erat enim idem Garamannus, ejus artis elegantissimus atque assuetissimus. Primo ordine ad singula respondit, se Legatum missum præceptis Imperatoris idem inviolatam servare : non sibi fas esse, ut cui tanta Majestas litteras suas, et eas non signatas, crederet sine his faciem ejus, cui directus sit, videat, aut absque ipso, in Regis, cui missæ sunt, recitentur conspectu : si se patitur, se in nullo regio honori defuturum, quia... Aliter universa potius se ge.... quam extra ea quæ sibi iudicia essent, vel quantum ea ca.... excessurum : et sicut superioribus jam se itidem terentibus respon.... si etiam particulatim cuncta sui corporis membra, a minimis articulis usque ad summa vitalia, quotidianis resectionibus decarperentur. Nam non majorem unquam cruciatum inferri posse, quam si hodie hoc articulo digiti, cras altero, inde per dies singulos, singulis, inde brachio, armo, post femore, crure, pede, præcisus, postremo truncus reliquus fodiatur, non eo tamen se terriam aliqua ratione cessurum. Se quoque satis compertum habere ex relatione anteriorum sibi missorum, ipsum Regem jam advertisse, quod mori non nimis ipse timeret : ideoque superfluum esse, eo se velle terrere, quod ipse levissimum reputaret. Jam quod scripserat, ipso interfecto, nullum in tota Hispania reliquum facere Christianum, sibi que reatum tante stragis a Deo imputari, id longe aliter se habere : nec se causam esse credis ipsorum, sed malitiam crudelitatemque iræ ipsius : ipsoque pœnas interfectorum luente, sibi cum ipsis interemptis, Christo propitio, vitam succedere meliorem. Cum tamen id quoque Deo facile esset commutare, et sicut Mardocheus, quondam mandaverat Hesther : Si nolueris nunc intercedere,

minis sibi tentibus contentis.

Christianis, reficiens.

Esther 4.

forsitan per aliquam occasionem liberabuntur Judæi et tu et domus tua peribitis ; ita et nunc Deum facere nihilominus posse, ut postquam omnia ab ipso Rege essent promulgata, jamque ipsis cervicibus gladii.... novo et inopinato ordine suis Dominus subveniret. Quocirca hujusmodi se minis vel terroribus nosset nullatenus permoveri : quia qui Mardocheum a superbia Aman, constantiæ tenacem, miro ordine eripuerit, ipse sibi, quia non protervia, sed obedientiæ causa interesset, quoquo pacto sibi placitum videretur, non deesset. Hujusmodi sententiæ verbis plurimis auctæ, atque testimoniorum competentium robore hinc inde præfulta, pagine totius campum implevit, nec prius ori dienda defecerunt, quam scriptor, impleta membrana nihil superesse confessus est.

1) AUCTORUM HAN. AN. EV. 25

127 Hæc Regi perlata, non in iram, ut prius mente.... Jampridem enim a suis, quibus res nostre jam fuerunt pervulgatæ absti.... Imperatori nostro oblectari tentaret. Eum bellicosissimum, militarium gentium victorem, injurias omnes, præcipue Legatorum, quo nonquam alius severiore animo repetiturum, ac plurimorum copiis regnorum cunctis Hispaniam totam, postquam variis calamitatibus vastavisset, forte tandem jure victoris, sibi subiecturum. Pluribus ita jactatis, quidam forte suggestit, ut quia vir ille tantæ vilebatur constantiæ, ac non minoris arbitrii posset prudentiæ, quem etiam tanti temporis mora in lege sua tam fixum monstrasset, ac proinde nihil fidem mortalibus non denegaret ; is ipse, super hoc quid facto sibi opus esset, conuleteretur. Ita nuntius se convenientibus, postquam ultima hæc mandata percepit, Tandem, inquit, sapientius consiliorem tractastis. Si mox initio id esset quesitum, non tantas vobis et nobis tædii et anxietatis molestias, tot spatia temporum protaxissent. Nunc citum id facile extat consilium. Mittatur Domino nostro Imperatori legatio a Rege vestro, ut mihi, quid de remissis agere debeam, describat. Ejus litteris iterum visis, ad universa obediā.

non non deservent barbari Imperatorem tam potentem delere offendi.

E

consultatur B. Joannes, quid facto opus,

suadet ut missio le ato rosetur Imperator de literis :

128 His Regi nuntiatis, acceptoque consilio, ut a prudente suggesto, queri jubetur, quis iter tantum vellet assumere, cum rursus, aut fere nullus palam se præferret, propositumque esset, ut quisquis illuc iret, honore quovis petito, et cujuscumque generis numeribus, rediens potiretur ; tandem extitit inter Palatina officia Recemundus quidam, adprime Catholiens, et litteris optime tam nostrorum quam ipsius, inter quos versabatur, lingue Arabicæ, instructus. Qui tantum in regia habebat officii, ut diversorum pro necessitatibus ad palatium concurrentium causis extra auditis, quia litteris omnes ibi querimoniae vel causæ signantur et resignantur, hic notata inferret, itidemque responsa scripta referret : pluresque eidem alii erant officio delegati. Is trepidationem ceterorum advertens, sibi que tempus forte oblatum nonnulli adipiscere.... quæ erat merces vino, qui vendi.... nam ita solenne eis verbum ut quoties summo quodi... quis destinatur, ita ei dicatur, Vende mihi animam tuam, si sospes exieris, quam amplissime remuneratur. Hoc Recemundo quærenti, respondebatur, quidquid postulatum ab ejusmodi esset conferendum. Ille tantum veniæ sibi dari petens, ut cum nuntiis conclusis sibi copia esset loquendi, post utrum tentare deberet, edicere.

alia subterfugentibus offeri se ad eam legationem Recemundus

F

129 Hoc ei concesso, Joannem conveniens, mores et instituta patriæ nostræ sollicite diquirat : Imperator ejus esset clementis, quanta moderatioris in suis? utrumne præcepta in iram, et an in semel prolatam irrevocabilis sententiam? multaque ejus generis : tandem si sibi esset fiducia regium ei legationem proferre, ne forte vicem tanti temporis, quo ipse Joannes ibi detentus fuerat, ipse, qui mit-

a B Joanne jubetur bono animo id agredi :

tatur

A **tebatur, exsolveret? Joannes omnia brevi processura,** cito respondens, omni liberum reddit trepidatione atque formidine, gaudiis et gratulationibus obviis magis ubique excipiendum confirmat: se epistolam Abbati suo missurum, qui illum magnifice exciperet, et tempore quanto cuperet, teneret atque curaret, donec Episcopo exhibitum, aut cum ipso, aut cum legatione ejus ipse Abbas, Imperatoris eum conspectibus cum pace et gratia presentaret. His ille allectus palatium repetens, si sibi, quae postulet dentur, itineri devovet, Ecclesia forte aliqua vacua recens erat Episcopo: hanc munus ejus petit laboris. Facile obtentum, atque ex laico, Episcopus repente processit.

AJCTURE JOAN. ABB. 13 MS.

Episcopatum vocantem obviam:

Gorziam venit.

ducitur ad Imperatorem:

B. Joanni nova mandata mittuntur novus additus legatus cum donis:

130 Inde sumpto regio ac litteris instructus, Gallias oceanus petit, atque in decem ferme hebdomadibus Gorziam venit: ibi gratulantibus cunctis exceptus, atque per multos dies in urbe a sancto Pontifice Adelberone invitatus, et aliquot cum ipso manens diebus, jucunde admodum habitus est: inde loca quoque sua extra eos invisens, quia mense Augusto jam precipiti venerat, autumnum et hyemem secum transegit, donec Domini Natalis festo transacto, qualiter Imperatori dingeretur, est ordinatum... Interim procuranda manserunt. Inde circa festum sanctae... ab eadem venerabili Pontifice

comitante, simul Domino... honorifice in Palatio Francofurti suscipitur... fide Legati atque constantia, summo laudata praeconio, litterae mitiores... nuntur: Joanni de prioribus supprimendis rescribitur: tantum cum donis procedat, amicitiam, pacemque de infestatione latrunculorum Sarracenorum quoque pacto, conficiat, reditumque maturet, edicatur. Novis denno muneribus perfrendis atque mandatis, Viridunensis quidam, cui Dudo vocabulum, destinatur. Ita Hispanis Gorziam redit... ibique sacrae Quadragesimae majore parte exacta, circa Palmariam diem, cum Legato Imperatorio proficiscens, Junii mensis principis Cordubam venit. Cumque mox cum novo munito regiam vellet irrumpere; Rex, Nequaquam, inquit, sed qui licet tanto tempore protraxerunt, cum prioribus primum procedant muneribus vel mandatis: inde secundi ordine inferantur: nec hi minime faciem meam videbunt, nisi prius monachum illum tanti temporis pertinacem, adeant, et patrie curam Regis sui, mandatorumque ipsius, oblectatione laticent.

131 Ita munitis expletis, Joannes... jam fere annorum claustris solitus, regis mandatorum apparere conspectibus. Cum a Legatis ei diceretur, ut erine detonso, corpore toto veste lautiore se appareret, ut regis conspectibus presentandum, illeque somneret, rati illi, non ei vestrum mutatoria sibi esse, Regi nuntiant: ille mox decem libras ei mittit nummorum... quibus decenter oculis Regis induceretur, conquireret, non enim fas esse gentis, ut vili habitu regis aspectibus presentaretur. Joannes primo cunctatus, utrum susciperet, tandem cogitans usum pauperum id melius esse expendi, gratias munificentiae regiae reddit, quod sui tam sollicitus esse dignatus sit, deinde responsum monachi dignum subjunxit, Regia, inquit, dona non sperno, vestes vero alias praeterquam qu... quo usus... prorsus nec... coleris... hic Regi relato, constantem animam cognosco, sae eo quoque indutus si veniat... videbo, et amplius mihi placidat.

C jubetur B. Joannes prius ad Regem venire:

non nulli mutare vultus:

magnifice ducitur ad palatium

132 Post haec die praefixa, qua presentandus erat... apparuit omni genere exquisitis, ad prompam regiam demonstrandam exeritur. Viam totam ab hospitio ipsorum, usque ad civitatem, et inde usque ad palatium regium, vixi hinc inde ordines constabant: hic pedites hastis humo stantes deflexis, longe inde hastilia quadam et missilia vibrantes, minimeque crispantes, ictusque mutuos simulantes:

præter hos milis quidam cum levi quadam armatura insidentes, deinde equites calcariibus equos in fremitu et subsultatione varia concitantes. Mauri præterea in forma insolita nostros exterrentes, ita variis proliidiis, quae nostris miraculo arbitrabantur, itinere nimium pulverulento, quam per se ipsa quoque temporis siccitas (nam solstitium erat æstivum) sola concitaret, ad palatium perducuntur: obvii Proceres qui que procedunt. In ipso limine exteriori pavimentum omne tapetibus pretiosissimis aut pallustratum erat.

133 Ubi ad cubiculum, quo Rex solitarius, quasi nimen quoddam, nullis aut raris accessibile, residebat, perventum est; undique insolitis cuncta velaminibus obteecta, a qua parietibus pavimenta reddebant. Rex ipse thoro, luxu quam poterat magnifico accubebat. Neque enim more gentium ceterarum, solis aut sellis nituntur, sed lectis sive thronis, colloquentes vel edentes, cruribus uno alteri impositis incumbunt. Ut igitur Joannes coram advenit, manum interne osculandam protendit, osculo... nulli vel suorum et extraneorum, admissio, minoribus quibusque ac mediocribus num... foris suavis, et quos præstantiori excipit pompa, palmam mediam aperit osculandam.

134 Inde sella parata, manu ut sedeat inuit. Longa utrique deinde silentia. Tunc Rex prior, Tuum, inquit, cor mihi plurimum diu cognosco fuisse infensum, quando te demum aspectu meo suspendi: sed tu ipse penitus nosti, quod aliter fieri non potuit... tes sapientia... non... la distulerunt, sed quod non... id factum sit volo cognoscas... verum de quibuscumque postulaveris impetrabis. Joannes ad hæc (sicut nobis referent) ahquid fellis tam diutino angore contracti in Regem... tam placidus repente effectus est, ut nihil animo ipsius unquam æquabilis esse potuisset. Inde ad singula respondit se quidem negare non posse, primo tot acerbitate mutorum fuisse permotum; inter ipsa tamen tacitum et ebrius cogitasse, simulatis potius, quam veris immarum intentionibus hæc erga se agitari: postremo quoque cuncta dilatorum obstacula ex superioribus totus tremni actis, vel dictis, rescisis, nec esse quequam reliqui, quod merito odio sui factum suspicari deberet. Unde si qua ea essent, se penitus animo depulisse: gratie tantum, quam tam elementum magnificenti obtulisset, gratulari, et quod regi pectoris in hoc et robur constantiae et moderationi media prævidisset, temperamentum satis egregium. Rege lus in multam gratiam delinito, pluribusque eum compellandi parante, munera Imperatoria primum excipi postulavit: quo facto reditus indulgentiam e vestigio obsecravit. Rex admirans, Quomodo, inquit, hæc tam repentina fieri possit divisio? Tanto temporis spatio alteratrum expectati, modo vix visi, ita abruptemur ignoti? Nunc interim mutuo semel conspectu potiti, parum quoddam cognitio mentium se utrumque apernit: iterum visi jam amplius; tertio tota jam plenitudo notionis et amicitiae firmabitur. Inde Domino tuo remittendus, digno eo, teque delibere honore. His Joanne assentiente, senentuli Legati jubentur intronitti; eoque presente munera, quae deferebantur, oblata.

135 Tunc deum utrisque ad hospitia remissis, post aliquantum tempus Joannes a Rege revocatus, familiaria, multa cum eo conterit de nostri Imperatoris potentia atque prudentia, de robore et copia militum vel exercitus, de gloria et divitiis, de bello, industria et successibus, multaque id generis, sua e contra jactare, quanto... Reges excelleret... pisset civitates... illud vere inter, argente hoc... non esse qui nostro Imperatori, terra, armis, aut equis possit æquari.

D

honorifice excipitur a Rege cubant.

et manum osculandam dante: E

jussu sedere, dilationem audientiae excusant

prudentes respondet

F offert munera:

deni nonis Legatus sua.

B. Joannes postea a milite interrogatur de Imperatore.

A 136 Rex autem... merito, inquit Regem tuum celebras. Verane an falsa sint, ille, inquit, licet experiri. Rex autem : Cetera utenique approbaverim, unum est in quo illum e satis providum esse constituerit. Quid, inquit, illud est? Quod potestatem virtutis suæ non sibi soli retinet, sed pass... ubere, quemque suorum propria potestate, ita ut partes regni sui inter eos dividat, quasi eos sibi inde fideiiores habeat et subiectiores : quod longe est. Exinde enim superbia et rebellio contra eum nutritur, atque paratur, ut nunc in *f* genere ipsius actum est, qui filio ei per perfidiam subducto, publicam tyrannidem contra eum exercuit, ad hoc ut gentem externam Ungarorum per media quæque regnorum suorum depopulandam transduxerit.

e
in quo reprehendit R. c., quod tantam potestatem Proceribus concedat.

f
cum periculo rebellionis.

a Qui hanc ad Ottonem misit legationem, fuit Abderramen, sive Abderrahmanus, Abdalla ex Mahomade filio nepos, novo exemplo ut in Maurorum imperio nepotes præferrentur illis. Viginti tres annos natus erat cum ad regnum accessit, et quinquaginta annis regnavit. Almanzor Ledium Alla vocatus est, hoc est, Defensor legis Dei : præterea Miramunem, que vox Regem credentium significat. in magnis Regibus numerari debet, domi militiaque clarus : dum vixit in unam curam dissidia gentis pacandi, factumque studia, quibus populares vestrabant, sedamli maxime incubuit : quibus populis jura dabat... Regnum cepit anno Arabum 300. Ita Mariana lib. 7 cap. 19. Eudem narrant Rodericus Toletanus historia Arabum cap. 31. Ducuntur unum regni Arabian a 612. *E. c.* nostræ vulgaris, sed quia eorum annos 10 diebus et horis aliquot nostræ excedunt, debet initium regni Abderrahmani statui circiter 913 aut 915. alii paullo serius id statuunt, alii citius, At quemcumque colentium incanus reperimus anno 957, quo maxime in Hispaniam fuisse B. Joannem supra diximus, adhuc regnasse Abderrahmanum. — b Frater hic fuit Ottonis 1 Imp. Episcopus Coloniensis, Sanctus adscriptus, cuius vitam habemus 21 Octobr. — c Celebris etiamnum nominis urbes hæc sunt in Gallia. — d Lotine Bertosa est, ad Iherum flumen sita. — e Videtur deesse, non, ut ex sequentibus colligitur. — f Conrado Duce,

D
ALTORE JAN.
A. B. EX MS.
NOT 29
Abderrahman
Saracenus
Cordubæ Rex.

NOT. 30

XXVIII FEBRUARII.

SANCTI QUI PRIDIE KALENDAS MARTII COLUNTUR.

S ANCTUS Nymphas Laodiceus, } S. Eubulus Ro- } Apostoli. manus, }		S. Mansuetus, S. Hermes, S. Zethas, S. Donatus, S. Servilia, S. Veneria, S. Bassilia, S. Jannaria, S. Stercola, S. Silvana, S. Marninta, S. Rufumia, S. Symphorianus, S. Macarius, S. Victorinus, S. Mauricius, sive Maurus, S. Anicetus, S. Modestus, S. Cyriacus, S. Faustus, S. Placidus, S. Roccebus, S. Alexander, S. Genesis, S. Eulalia, S. Hirena, S. Barsus, Episcopus Damascenus in Syria. S. Vindemialis, Episcopus Veronensis in Italia. S. Proferius, Patriarcha Alexandrinus, Martyr. S. Romanus, Abbas Jurensis, Condadiscone in Burgundia. S. Romanus, Archiepiscopus Remensis in Campania. S. Ruffina Virgo. S. Oswaldus, Episcopus Wigorniensis, deinde Archiepiscopus Eboracensis, in Anglia.	
S. Abircius Martyr. SS. Presbyteri, } Alexandrini, dum peste la- SS. Diaconi } borantibus ministrant, et alii, } mortui.			Martyres.
S. Celer, seu Cerealis, S. Pupillus, seu Pupulus, S. Serapion, S. Justus, S. Claudianus, seu Claudius, S. Theophilus, S. Victorinus, S. Saturninus, S. Eppolus, S. Euthecia, S. Ashila, S. Mustilla, S. Alexander, S. Victor, S. Secundella, S. Caius, S. Felix, S. Macarius, S. Rufinus, S. Justus, S. Theophilus, S. Neophorus, S. Diodorus, S. Pupias, S. Maccareus, S. Tellas, S. Felix, S. Caius, S. Eborulus, S. Jantarinus, S. Quinquianus,	Martyres Alexandrini.		Mart. Romani, Antuerpiæ in Belgio.
			Martyres, forsan Ro- mie.
			Martyres.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

S ancti Martyres .Egyptii gladio interempti sunt, quorum certamina et vitæ Chrono- logi .Egyptii scripserunt. Ita Græci in Mencis. De us agunt Eusebius, Nicophorus, Ruffinus, quorum verba retulimus, ubi de his aliis- que Martyribus in Thebæide .Egyptii occisis agit Martyrologium Romanum v Januarii.		lia, celebratur hoc die a Græcis in Menæis et apud Cytheræam : a Latinis xxvi Februarii.
S. Joannes Calybita inscriptus hoc die Martyrologii H. Ifordi Anglicæ : ut a pluribus refertur xxvii Fe- bruarii. F. tam dedimus xv Januarii.		S. Servilianus Martyr memoratur in primo MS. an- tiquo Martyrol. S. Maximini. Nisi fors videri possit S. Servilia Martyr hoc die relata, Servilianus erit Martyr Smyrcensis cum aliis relatus xxvii Februarii.
S. Macarius, } Hispani in Hispania sub Traiano S. Justus, } passi memorantur hoc die in S. Rufinus, } Martyrologio Hispanico Tama- S. Theophilus, } de Salazar, et in Commentariis Francisci Buarri ad Deatri Chronicam, in quo mentio fit trium primorum, qui coluntur, et a nobis relati sunt xu Februarii.		S. Baldomerus Sublaciensis Lugdunensis memora- tur in MS. Martyrol. Ultragectino. De eo egimus xxvii Februarii.
De alio Theophilo et sociis hoc die infra agimus.		S. Basilii Confessor Constantinopolitanus, socius S. Procopii Decapolite, solenni cultu celebratur a Græcis in Menæis, Anthologio, Vitis Sanctorum Cytheræi, et variis Menologis, atque a Molano Græcos seculo in Auctario Usuardi. De utroque, et S. Basilio et S. Procopio, egimus xxvii Februarii.
S. Julianæ Virgînis et Martyris elevata corporis inscripta est MS. Bruzelensis Carthusiæ non anti- qua. De ea egimus xvi Februarii.		Adebratio pretiosæ Crucis Domini, Dominica Passio- nis circa medium Quadragesimæ hoc die anno- tatur in Menæis Græcorum et apud Maximum Cy- theræam.
S. Nestor Episcopus, et Martyr Pergæ in Pamphy-		Macarius discipulus S. Antonii, qui in deserto Nitria vixit, occasione S. Mucuri Martyris, qui hoc die colitur, refertur a Maurolyco, quem describit Can-

sius in *Martyrol. Germanico*, et Sanctum appellat, qua titulo abstinet *Maurolucus. De discipulis S. Antonii egimus xvii Januarii pag. iii*, ubi oeta variorum anachoritarum, quibus nomen Macarii fuit, confundi dirimus, uti et xv Januarii, ubi de S. Macario *Agyptio* egimus.

Joannes Abbas in Scithi, } referuntur in *Marty-*
Joannes in eremo Theaidos, } *rol. Hilsfordi*, una
Joannes gratie dono repletus, } cum indicato S.
Joanne Calybita : quod post Petrum Equitium
plures fecisse dicitur xxvii Februarii inter *Præ-*
termisissos.

Sex e comitatu S. Proterii Patriarchæ Alexandrini, cum eo in baptisterio occisi, referuntur ob auctoribus infra ad ejus *Vitam* citatis. An etiam cum illo inter *Martyres* colantur, necdum legimus.

Sabinianus Diaconus monasterii Condadi-conensis in eremo Jurensi in Burgundia, magna sanctitate et castitate, ac potestate adversus demones floruit sub S. Romano Abbate, ut infra in hujus *Vita* cap. 3 dicitur, quem auctor Sanctum etiam appellat : sed necdum ullis fastis sacris reperimus inscriptum.

Victor Episcopus Domnacensis consecratus a S. Patricio dicitur a *Jocelino* et *Ermo* in hujus *Vita*, qui studium sanctimonie et scientie ejus laudant, ac Sanctum non appellant, uti appellat *Colganus* in *Actis Sanctorum Hiberniæ* hoc die, citans *Mario-num Gormanum, Cathaldum Maguir, et Martyrol. Dungallense. At Gormannus inter Sanctos Hibernos*, quos ubi aliis separat, non collocat Victorem, ut mox constabit, sed inter alios : arbitrariique esse *Martyrem Alexandrinum*, qui hodie colitur, non vero *Episcopum* : neque hoc ibi dicitur.

Mosnia Abbas, } referuntur a *Ma-*
Ternotus, } *rignano, Gorman,*
Diehullus in Ared-muilt } *hisc ipsi, quæ*
prope *Beuna Erne,* } *posuimus, verbis.*
Sillanus, seu Silvanus, Magis- } *Iulem leguntur*
ter et Abbas Benchorenensis. } *in Martyrologio*
Ermina V. } *Tumlachtensi, seu*

Moshina dicitur filius Va-minn, Abbas Benchor, qui aliter Sillanus, Ermina Virgo traditur filia *Archemii*, quæ et *Febaria* dicitur. *Colganus* ex his solum Sillanum celebrat, asseritque filium *Comini*, et discipulum S. *Comgalli* Benchorenensis Abbatis, et ex *Annalibus* obtulisse anno 1261, xxviii Februarii, in quibus tamen *Annalibus* Sanctus minime vocatur. Et forsitan in istis *Martyrologis* viri nonnulli solum sanctitatis opinione celebres nominantur : alius de reliquis etiam agere debuisset *Colganus*. Sillanum *Menologio Benedictino*, secutus *Colganum*, inscripsit *Bucelinus*.

Crumtharus Dominile Cumticiani filius Va-Follani, legitur primo loco in *Martyrol. Tumlachtensi*. Sed ut ignotum prætermittit *Colganus*.

Romanus Abbas Ordinis Canoniorum Regularium anno salutis 1217. *MS. Florarium SS.* non præpositus Sancti titulo. Nullus *Romani* Abbatis meminit *Glinus* in *Natalibus Sanctorum Canoniorum*, neque nos aliud hactenus de eo legimus.

S. Nennius Abbas Benchorenensis monasterii in insula Hebridum *Hu*, a quo S. *Finnanus* alique in *Angliam* missi, inquit *David Camerarius* in *Menologio Scotico*, monetque de eo consulendum *Langsun* de vita et moribus hæreticorum nostri temporis in *Prefatione*, *impios Centuriatores* cent. 7 cap. 10. Verba horum sunt ista : *Finnanus* Apostolicæ religionis professor, *Nennii* et *Sigenii* discipulus in monasterio *Huensi*, Episcopus *Lindisfarnensis* factus est, a *Scotis* missus et ordinatus. *Beda* lib. 3 cap. 25. Agit *Beda* eo capite de S. *Finnano*, sed nulla facti *Nennii* aut *Sigenii* mentione : ut meminit solum *Sigenii* lib. 3 cap. 5, quo *Ab-*

bate *Huensis* monasterii, sive *Jonæ insulæ*, non autem *Benchoris*, missus est in *Angliam* S. *Ailanus*, cui in episcopatu *Lindisfarnensi* successit S. *Finnanus* : hujus *Vitam* dedimus xvii Februarii ex variis collectam : at nusquam reperimus mentionem *Nennii*. Forsan aliquis amanuensis pro *Segenio* scripserit *Nennium*, et alius duos orbiteatus conjunxerit. Esto tamen, non aberrent *Centuriatores*, neque *Langarus Scotus* : unde didicit *Camerarius* *Nennium* *Sanctorum catalogo* adscriptum et xxviii Februarii coleri? *Vulfherus* Confessor et Presbyter, qui celebris habetur in ea *Scotia* provincia, cui *Arghatelia* nomen, ab eodem *Camerario* refertur in *Menologio Scotico*, et Sanctus habetur : diciturque ejus mentio fieri apud *Capgravinum* et alios. At quidem hi alii sunt? et quo loco aut in cujus *Sancti Vita* ejus meminit *Capgravinus*?

Victor eremita et monachus S. Galli in Helvetia, e nobili familia exortus, et *Erchembaldi* Episcopi *Argentoratensis* consanguineus, insigni ingenio præditus erat : verum scientia inflatus et tumidior factus, e monasterio aufugit. Postea tamen reversus, seria penitentia peccata juvenutis eluit, et summa senectute mortuus, miraculis claruit. Agit de eo *Henricus Murcus* in *Helvetia* sacra pag. 201, ac natalem margini adscribit xxxi Januarii : est, in *Necrologio* monasterii *MS.* cujus egraphum habemus, assignatur die xxviii Februarii : et Beatus utrobique appellatur. *Bucelinus*, qui in *Rhatia* vicina *Priorem* agit nec alioquin *illiberahs* est in titulis *Sancti* aut *Beati* impertentis, solum *Venerabilem* indiget.

Luitburga inclusa beata memorie memoratur in *Auctario* *Greveni* ad *Usuardum*, et in *Martyrologio* *Germanico* *Cuisii*. Hactenus ea nobis incognita est. Dicitur aliqua ejus *Vita* apud *Buleccenses* *Canonicos* *Regulares* in *Westphalia* carere.

Herbertus ex Abbate *Cisterciensi* monasterii de *Moris*, *Archiepiscopus Turritanus* cum magna sanctitatis opinione vitam finivit. Ita *Chrysostomus Henriquez*, et cum secutus *Bucelinus*, in *Menologia* ille *Cisterciensi*, hic *Benedictino*, ac *Beatum* ambo vocant, non addito ullo cultus *Ecclesiastici* et exhibitu *milicu*.

Violantia de Sousa Abbatissa S. *Benedicti* de *Castris* prope *Eboracum* Ordinis *Cisterciensis* ob mores ac virtutes *Angelica* habita, in cujus transitu dicitur concentus cœlitum auditus. Ista atque videm *Henriquez* et *Bucelinus*, qui *Beatum* appellant : at *Georgius de Cardoso* in *Hagiologio Lusitano*, et *Ludovicus de Anjos* in *Horto Lusitanarum* *feminarum* sanctitate aut virtute illustrium, abstinent eo titulo.

Raynerius ex *Priore* *Præmonstratensi* primus Abbas cœnobii S. *Mariani* anno 1101. hoc die in pace quævit, teste *Monacho Altissiodorensi* in *Chronologia*, qui ait ad sepulchrum ejus multas, ut fertur, languentibus curationes præstati, quibus viri *Demeritum* declaratur, ac varia de virtutibus ejus *elogia* addit. Habemus et aliquam ejusdem *Vitæ* epitomen ex *MSS.* a *Joanne Pagio* anno 1620 editam, qui eandem paulo contractus edidit lib. 2 *Bibliothecæ* Ordinis *Præmonstratensis*, uti etiam *Auberinus Mirvus* in *Auctario* ad *Chronicon* *Præmonstratense*, et *Petrus Wughenarius* in S. *Norberto*, inter personas Ordinis *Præmonstratensis* sanctitate illustres et hi tres, *Beatum* indigetant cum *Joanne Chrysostomo vander Sterre* in *Natalibus Sanctorum Ord. Præmonstrat.* quo titulo abstinent *Monachus Altissiodorensis*, et, ut passim alibi, *Mauritius du Pre* in *Annalibus* *brevibus* Ordinis *Præmonstratensis*. Neque apud alios ullum cultus *Ecclesiastici* vestigium in-

natur. S. *Lupicinus* Abbas et Confessor, occasione cultus S. *Romani*

- S. Romani Abbatis fratris, hoc die inscriptas est Martyrologus Galesium, Canisii, Felici. Multa de ejus virtutibus in Vita S. Romani habentur: at propria ejus Vita ab eodem auctore, a quo fratris, scripta, dabitur die ejus natali xxi Martii.
- Philippi Apostoli vocatio adscripta est Martyrologiis an. 1490 Lubee et Colonia excusis, et Auctario Grevena, ad Usuarium. De ea agitur ad Vitam ejus i Maii.
- S. Theodulphi inventio Treviris, quando ejus corpus post multos annos integrum et incorruptum repperit est. Ita MS. Kalendarium Benechtinum monasterii S. Salvatoris. Eam inventionem non auct multos annos, dum scriberet de viris illustribus Ordinis S. Benedicti, tradit Trithemius lib. 3 cap. 260 contigisse xxviii Februarii, ac reconditum esse apud Prædicatorum in summo altari. Trithemium sequuntur Wian, Dorynnus, Menardus, Buccinus in Martyrol. monastis, Saussois in Supplemento Martyrol. Galliano Ferrarius in Catal. generali. Ejus dies natalis est i Maii.
- Hiscii Episc. et discipuli ejus Martyr. Duplex 2 class. Fuit heri. Ita Ordo celebrandi officium divinum ad i Martii pro anno 1636, in propriis Sanctis Granatensis diocesis. Atque iterum pro anno 1647, sed Hiscii et class. excusam addito iterum. Fuit heri, quasi illius dies natalis foret xxviii Februarii. Nulla hujus, quod nunc, mentio in Martyrol. Hispanico Tomari Salazar. Videtur esse S. Hesyclus, unus e primis Apostolis Hispanie, de quo i Februarii ad Vitam S. Cæciliæ equinus, plenus acturi i Martii quo colitur xv Maii.
- S. Romanus Abbas Fontisrogo, qui S. Benedicto sanctam conversionis dedit habitum. Kalendarium MS. cænobii S. Salvatoris. Hujus et S. Romani Abbatis Juvensis, qui hoc die colitur, Acta confundunt in MSS. Martyrologis variis Usuardi ad usum Ecclesiarum Belgicarum auctis, in Martyrologis Colonia et Lubee 1490 excusis et Viola Sauerum. At S. Romani hujus natalis est xxii Maii.
- S. Cornachus Presbyter et Confessor. Camerarius citato Vita S. Columba, ad quam annotat Colganus cum colitur xxi Junii.
- S. Modwena ad hanc diem inscripta catalogo Sanctorum Hibernie Fitz-Simons nostri. Sicut Colganus. Plures Modwena, sive Monowine relate a nobis i Februarii ad Vitam S. Brigide § 6 referunturque ad primariæ eorum natalem v Julii.
- B. Angela de Bohemia, Ordinis Carmelitarum, quibusdam Kalendaris hoc die inscripta traditur. In ejus Vita, quam MS. necti sumus, non tenui examine eperentem, dicitur obisse vi Julii.
- Passio multorum Martyrum in Calatraba a Saracenis occisorum adnotata in Kalendar. Ord. Cister. Dionie 1617 excusis. Agit Chrysost. Henr. de his xxvii Febr. ubi et nos inter Prætermisissos, ac rejecimus ad diem, quo intercepti sunt xviii Julii.
- B. Beatrix, Priorissæ monasterii de Nazareth prope Liram in Brabantia Ordinis Cisterciensis, translatio corporis consignata est in Menologis Henricæ et Buccini, et Martyrol. Gall. Saussoii. Quod corpus, ne sceleratis hominibus ludibrio esset, ab Angelis translationi creditur, de quo ad ejus Vitam xxviii Julii.
- S. Cyra, { mulieres Eboæ in Syria, quarum res
S. Mariani, { præclare gestas scripsit Theodoretus
cap. 29 Philothæ, celebrantur hoc die a Græcis in
Mensis et apud Maximam Cytherarum. in Martyrol. Rom. in Aug.
- S. Radegundis Regina et Albatissa corporis revectio et repositio Phtavis ex Quintiano monasterio: ubi grassantibus Normannis fuerat reconditum. Saussois, et Bouchet in Annalibus Aquitanæ et Calendario Ecclesiæ S. Radegundis, quæ colitur xiii Aug.
- S. Augustini duplex hoc die recolitur Translatio corporis, alia ex Africa in Sardiniam, alia ex hac insula Papiam. De utraque agemus ad diem ejus natalem xxviii Aug.
- Agnetis Perandæ, neptis S. Claræ. { corporum translatio anno
Claræ, neptis dictæ Agnetis, { latio anno
civibus die xxviii Februarii facta est Barcnone in
Hispania ab Alphonso Colona Episcopo Barcnone
uensis et sex Abbatibus Benedictinis: ut tradunt Ar-
turus in Martyrol. Franciscano, et Jacobillus de
Sanctis et Beatis Umbrae ad hanc diem. Diciturque
eorum Vita MS. extare: tam si nacti fuerimus,
poterit dari, die qua obiit Agnes, xvii Septembris.
- Galli Abbatis ad lacum Aeronianum, qui S. Colum-
bano Magno Alpes trajiciebat, ibi substitit, memo-
riam his verbis consignat Drupsterus in Menologio
Scotica. Colitur S. Gallus xvi Octobris.
- Symphroniæ matronæ et Mart. { Hermannus Greven in
Pynnosæ Virg. et Mart. { Auctario Usuardi,
et eo eam Canisius in Martyrol. Germanico totidem
verbis meminere. S. Pinnosam in Catalogo novo ha-
bet Ferrarius, annotatque, ex Martyrol. Petri Ca-
nisii, qui etiam eadem die de Symphronia V. et
Mart. nulla facta loci mentione. Sed hic cum Gre-
veno matronam appellat. Golenius in Fastis Agrippi-
nensibus Translationem S. Pinnosæ Virginis et
Martyris ex societate S. Ursule hic statuit. Her-
mannus Crombachius lib. 8 Hist. Ursulanæ pag.
754 in syllabo Furgina Ursulanarum xii Pignosas,
aut Pinnosas refert, et pag. 756 tres Symphronias
appellatas, quæ forsitan alius Symphroniæ. Accura-
tus isto discutere licebit, si quid tamen ad Crom-
bachii ejusdem observabilem diligentium objici possit,
die, quo S. Ursula colitur, xxi Octobris.
- S. Aulus, sive Aulus, filius Boeci, inscriptus hoc die
Martyrol. Tumblichtensi, et Calendario SS. Hiber-
nicæ Fitz-Simons, ac Martyrol. Dunyalensi apud
Colganum, qui duas ejusdem Vitas habet, earumque
alteram hic edidit, in qua dicitur obisse iv Idus No-
vemb. quem etiam diem obitus ejus observat Usserius
de Britannicorum Ecclesiarum exordis pag. 963,
et plura Martyrologia Hibernica: cum quibus tum
Colganus videtur alteram staturus ejus Vitam, ac
nos quoque de eo tunc agimus, x Novembris.
- S. Salina Virgo Romana, in virginali vita insti-
tuta, et amore Christi divinitus confirmata, pro
Christi sponsi gloria, martyrii corona insigniter
decoratur. Ita Galesium ex Martyrol. MS. et
Centenario Isingrini. In hoc sane nomen Salina
nonnulli reperimus, nec in alio ullo Martyrologio:
neque hic, ut passim alibi, describit Galesium Fer-
rarius. Quod si S. Albina legendum? hujus Vita ita
incipit: Fuit Romæ ejus nomine femina, genere
et sanctitate illustris, uti Brionus notat ad diem,
quo colitur, xvi Decemb.

XXIX FEBRUARI.

- Dies intercalaris quarto cinque anno additur: et Lotus quidem post xxii Februarii, qui ideo Bissertilis annus dicitur, propterea quod his diebus Sexto Kalendaris Martii, nuncium xxiv Februarii, qui alioquin tunc verus quintus est ante Kalendaris, et xxv: ne aliquam ob Idibus mutare Kalendarum omnium numeros necesse sit. At Græci, apud quos usus Kalendarum non est, eum diem sub finem mensis Februarii objiciunt, et quarto illo anno.
- S. P. N. Cassiani memoriam recolunt, ut qui ritæ exemplo clarissimus fuit, scriptisque de institutione monasterii, etsi non tenui correctione quandoque eperentibus, ab Scythelagunorum imbutis erroribus, at non pertinaciter propugnatis. Is Massilia in monasterio S. Victorii

S. Victori, cui præfuit, traditur x Kalendas Augusti in pace quiescisse: adseruatur illic caput ejus thesæ ex argento inaurato et gemmis ornato inlucum: corpus in crypta inter multa aliorum Sanctorum sacra lip-

sana jacet conditum in loculo marmoreo, quatuor columnis suffulto. Colitur autem illic ritu duplici primæ classis, cujus Officium excusum inde accipiunt, et de eo ipsi quoque agemus xxiii Julii.

DE SANCTIS APOSTOLIS
NYMPHIA LAODICENSI ET EUBULO ROMANO,
Sylloge historica.

O. H.

SS. ULO I,
XXVIII FEBR.

S. Nymphas,

non femina,

11

sed vir su
tiliuis:

Ultimum Februarii diem auspiciamus a duobus Moysi Apostoli Pauli familiaribus amicis, quorum ipse in suis epistolis meminit, Nymphæ in ea quam Colossensibus misit, Eubuli in secunda ad S. Timotheum scripta. Prior vixit Laodicee, quæ erat Phrygiæ majoris ad Meandrum fluminis metropolis. Benedictus Justinianus in suis ad hanc epistolam commentariis, De Nymphæ, inquit, adhuc ambigitur, virine an femine nomen, Ambrosius feminam putat, alii virum, nihil quidem neutrum liquet. Hæc ille. Verba S. Ambrosii hanc epistolam ad Colossenses exponentis ista sunt: Quoniam simili modo Paulus et pro his, qui Laodicee erant, sollicitus erat, in eorum (Colossensium) epistola hos saluandos monet, Nympham cariorem existimans, cujus et domum salutât. Tam enim devota videtur fuisse, ut omnis domus ejus signo titulata esset Crucis. Hæc S. Ambrosius. At S. Nympham virum fuisse, non feminam, ipsa verba S. Pauli Græcæ clare demonstrant cap. 4 ver. 15: Ασπάρετε τούς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφούς καὶ Νυμφᾶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. Salutate fratres, qui sunt Laodicee, et Nympham, et quæ in domo ejus est, Ecclesiam. Græcæ σουτοῦ, est ejus viri: σουτῆς scriberetur, si femina exprimerenda esset.

ejus domus
celebra fuit,

non solum
quia domesti-
Christi fideles,

C

sed ut alius
Eubulus scrip-
ret

2 S. Joannes Chrysostomus Homilia 12 in cap. 4 epist. ad Colossenses, post relata Apostoli verba, de S. Nymphæ ista addit: Χαρίζεται κατ' οἶκον αὐτὸν προσχωροῦσάν. Gratificatur ei, nominatum eum appellans. Hoc autem, uti addit, non temere facit, sed alios ad eadem adducens emulationem. Neque enim est parum, quod cum ceteris non communeretur. Vide quidem certe, quam magnum ostendat esse virum, si quidem domus ejus erat ecclesia. Græcæ, πῶς θείνουσι μέγαν τὸν οἶκόν, εἴγε ἡ δικαία αὐτοῦ ἐκκλησία ἐν. Quæ S. Chrysostomi verba fere eadem, sed ordine immutata, habet Theophylactus: Μεγὰς οἶκος ὁ αὐτοῦ etc. Magnus hic vir fuit, qui domum suam totam fidem habuit, adeo ut Ecclesia vocaretur: propterea et gratificatur ei Paulus, nominatum eum salutans. Facit autem hoc, ut et alios ad consimilem zelum provocet, ut si et ipsi honorari velint, Nympham hunc imitentur. Hæc ibi: at domum ejus ecclesiam dicit, non solum quia domestici omnes fidem Christi erant amplexi, sed quia cultus divini erat dicata immut Theodoretus his verbis: Ο υιος, ὁς ἴσασιν. τῶν ἐν Λαοδικείᾳ πιστῶν ἐτύγγανεν ὧν, ὁς καὶ τὴν δικαίαν ἐκκλησίαν ἀπέργαν, ἐστὸς αὐτῶν κοσμίσεις. Hoc, ut est verisimile, fuit ex fidelibus Laodiceæ habitantibus, qui etiam domum suam effectit exhibuitque Ecclesiam, pio cultu eam exornans. Fuisse autem tum temporis ecclesias in ædibus rectas circum primariorum, aut qui alioquin fortibus utcumque pollecerent, ut honesto nomine essent, ex aliis Apostoli verbis colligitur quidam. Ita in epistola ad Romanos salutatur Priscam et Aquilam adiutores suos in Christo Jesu, et domesticam Ecclesiam eorum. Et epistolam ad Philemonem ita auspiciatur: Paulus vinctus Christi Jesu, et Timotheus frater, Philemoni dilecto et adjutori nostro, et Appiæ sorori carissimæ, et Archippo commilitoni nostro, et Ecclesie, que in domo tua est.

3 Similes Pauli commilitones et adiutores habentur SS. Nymphas et Eubulus, qui in Græcorum magnis Menais et apud Cytheream in Vita Sanctorum appellantur Apostoli, et celebrantur xxviii Februarii his verbis: Τῆ αὐτῆς ἡμέρας οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι Νυμφᾶς καὶ Εὐβούλος ἐν ἐρήρῃ τελειοῦνται. Eodem die sancti Apostoli Nymphas et Eubulus in pace obdormiverunt. In Menais additur hoc distichon:

Χριστοῦ σοτεῖς, Χριστοπύστολοι δὲ,
Χριστῷ συνείσαν Εὐβούλος, Νυμφᾶς ἄρα.
Christi plantatio, Christi Apostoli duo,
Cum Christo vivunt Eubulus et Nymphas.

4 S. Eubuli meminit idem Apostolus Paulus epistola 2 ad Timotheum cap. 4 ver. 21 illustribus eum adiungens sociis. Salutant te, inquit, Eubulus, et Pudens, et Linus, et Claudia, et fratres omnes. Quibus verbis relatis, S. Chrysostomus homilia 10 in hanc epistolam addit: Quid autem sibi hoc vult, quod cum tam multi fideles essent; horum tantum meminit? Quia jam mundana omnia excesserant animo, majorisque virtutis luce fulgebant, et paulo post. Nominatum illos memorat, quos noverat magis in fide fervere. Theodoretus hoc euconium addit: Virtutis annuntiorum nomina inseruit alios communi appellatione vocavit. Similia habent Theophylactus et alii Scripsit S. Paulus hanc epistolam anno Nervus ix, Christi lviij, cum Romæ captivus detineretur: ubi S. Pudens Senator vivebat, vir nobilissimus et clarissimus, pater SS. Pudencianæ et Praxedis, hospes SS. Petri et Pauli: in cujus domo ad radicem montis Finimatis S. Petrus traditur celebrasse: que ibi in Ecclesiam conversa est, sub titulo Pastoris. De S. Pudente agemus cum Martijul. Romano xix Martij. Aderat et Romæ S. Linus, ipsius S. Pauli, ac S. Petri adjutor, huiusque in Pontificatu successor: cui dies xxiii Septembris sacer est. His S. Paulus præponit Eubulum, ut sic primarium virum fuisse innuit, seu seculari dignitate, seu fidei zelo. Cetera utriusque, Eubuli, inquam, Nymphæque acta, uti et multa magnorum etiam Apostolorum, ac plura eorum, qui ut apostolicorum laborum participes fuerunt, ita et unanime Apostolorum ab Ecclesiis ornantur, ignota sunt.

SS. Nymphas
et Eubulus
Apostoli appel-
latis:

S. Eubulus
apud S. Pau-
lum Romæ

virtutis studio-
sus,

cum S. Pau-
dente:

F

et S. Lino.

DE S. ABIRCIO MARTYRE.

a. n.

XXVIII FEBR
Abircius vel
Abircius I et 2
Epi. Hæra-
policani

Abircii et Abereii idem nomen arbitramur, apud primos Christianos satis celebre. Nam Hærapoli in Phrygia duo subsequenter Episcopi fuerunt Abereii, uti Acta prioris testantur, dumla xxii Octobris. Is claruit temporibus M. Aurelii Antonini Imperatoris: ad quæ extat epistola ejus pro

Christianis, quæ apostolicum redolet spiritum. A Græcis appellatur Αβιρκεῖος, Αβιρκεῖος, Αβιρκεῖος. Successit post hos Abereus in Sede Hærapolitana S. Claudius Apollinaris: cujus Acta dedimus vii Februarii, drijimusque pag. 8 num. 28 ejus opus videri, quod contra Cuthaphrygas hæreticos scriptum est iustante Abercio Marcello

A *Marcelli: de quo Eusebius lib. 5 histor. Eccles. cap. 16*
 ista tradit: *Εκ πλείστου ἔσου καὶ ἰκανωτάτου χρόνου,*
ὀγαπητῆ Α' Ἐβερκίε Μάρκελλε, ἱπιστοχθεὶς ὑπό σου συγγραῖλαι
τιὰ λόγον ἐς τὴν τῶν κατὰ Φρόνας λεγομένην ἀίεσιν.
 A plurimo jam tempore incitatus abs te sum, dilecte
 Aberci Marcella, ut contra eorum hæresin, qui
 Cataphrygas dicuntur, aliquem librum conscriberem,
 etc. Meminit et Nicephorus lib. 4 cap. 23. Au
 hic Abercius martyri palma coronatus vitam finierit,
 conjectura assequi nequimus. Est nomen, est zelus et
 quædam pro Christo simulatio, sunt etiam tempora per
 secutionum: ut facile quid in Eusebiana Memor. de
 Abircio aliqua hoc die traditur, consequi ipse futurum po
 tuerit. Ita autem legitur: *Τῆ ὁμοῦ ἡμέρᾳ ὁ ὄμιλος Μάρτυς*
Α' Ἐβερκίος ἔφατι τελευτῶσαι. Eodem die sanctus Martyr
 Abircius gladio occubuit. Idem disertus exprimit
 addit in Memor. eivius:

Χριστοῦ λατρωντῆς ὄμιλον ταχθεὶς ἔφατι,
Θεῶν λατρωντῆς Α' Ἐβερκίος ὄμιλον.
 Christi cultor, dum collum gladio scinditur,
 Deorum cultores Abircius confundit.

Dir v Decembris memoria S. Abercii Martyris, qui
 gladio etiam occubuit, inscripta est iisdem Græcorum
 Memor. et hi versus adjuvantur:

Ε' ποθὼν Α' Ἐβερκίω τῆς τοῦτῆς μέγα.

Οὐ γὰρ κίττωας, ὀβρυνὸς δὲ τὸ στίφος,

Præmium Abercio detractionis magnum datur.

Non enim oleaster est corona, sed cælum.

Alius denique S. Abercius Martyr cum Helena colit
 tur xxvi Maii, adjuugiturque sancto Apostolo Alphæo
 fratri Domini in Menais et Menologiu, qui reliquis
 antiquior videtur. En ser Abercius, qui primis seculis,
 persecutionum temporibus Christi fidem gloriose pro
 fessi. Num aliqua horum Acta uni eisdemque sunt assi
 gnanda, defectu antiquorum monumentorum, certo
 decernere non possumus. De aliis ejusdem nominis civis
 illustribus, qui postmodum vixerunt, meminisse hic
 nihil attinet. Ex his fuit Abercius, qui ejusdem Hi
 eropolis Episcopus subscripsit anno ccccli Concilio OE
 cumenio Chalcedonensi.

LECTORE G. B
 S Marcellus
 cognomine,

Martyr
 28 Febr.

D
 5 Martyr.
 3 Decemb.

6 Martyr
 26 Maii.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ALEXANDRINIS,

PRESBYTERIS, DIACONIS, LAICIS, QUI PESTE LABO
 BANTIBUS MINISTRANTES EADEM ET IPSI EXTINGUITI
 SUNT,

Commentarius historicus.

Horum in Martyrologii Romani tabulis ita con
 sacrata ad diem xxviii Februarii memoria
 est: Ibidem (Alexandria) commemoratio
 sanctorum Presbyterorum, Diaconorum,
 et aliorum plurimorum, qui tempore Valeriani Im
 peratoris cum peste savissima grassaretur, morbo
 laborantibus ministrantes, libentissime mortem ap
 petiere; quos velut Martyres religiosi piorum fides
 venerari consuevit. Joannes Melanus in academia
 Lovaniensi Theologie Doctor in Diario Medico Eccl
 estastico ad hunc diem ita eloquii ponderat: Locus hic
 valde memorabilis est, pro omnibus iis, qui tempore
 pestilentie aegrotantibus aut spiritualiter aut corpo
 raliter, officiose et intimo pietatis, assistunt. Bar
 ronius tom. 2 Annulium ad an. 263, commemorat,
 qua tunc Alexandria sævit, peste, et horum Christia
 norum heroica pleni caritatis factioe, num. 17 ita
 narrationem concludit: Porro adeo remansit illustris
 illorum memoria, qui fraternæ caritatis causa
 mortem libentissime appetiere, ut eorum omnium
 anniversaria celebratio recedenda tabulis Ecclesiast
 icis adscripta sit pridie Kalendas Martii. Nredum
 tamen in Fastis illis, præterquam Romæ superiore
 serulo interpolatis, eorum consequatam memoriam repe
 rimus.

2 Conscripti sunt nuper curi a viris eruditis com
 mentarii, in quibus de hoc caritatis martyro dissertitur;
 aliis assereuntibus eos, qui ita inferis ministrando pes
 tem contraxerunt, mortemque appetierunt, vere Martyres
 esse; aliis acerbe refutantibus. Potentur illi tamen,
 donec Ecclesia de eorum mortis causa modique cogno
 verit, tuleritque sententiam, publico eis cultu præssequi
 non licere: æquum tamen esse, ut cum ad rationem
 disciplinæ Ecclesiasticæ voto examine, de eorum ortho
 doxa fide, caritate in Deum, suscepti ejus ministerii
 causa, mortemque in eo Christiane obitu constiterit,
 Martyres pronuntientur; quoniam major esse dilectio non
 possit, quam ut animam quis pro universis punit.

3 Etenimvero si sentire de Deo in laetitate volumus,
 fatemur necesse est, ab ejus infinita liberalitate alie
 num esse, ut illos patiantur ipsius causa vitam perdere,
 occasumque plura deinceps benefacta cumulandi, et

non illustri eis præmio muneretur. An tamen ipso opere,
 ut dicitur, sive perpeffione mortis, et non pro modo et
 utilitate caritatis, du morientibus gratia glorioque
 tribuatur; ut iis qui pro fidei, justitiæ, custitatis ple
 rissime Christianæ virtutis defensionem, illatam ab homi
 nibus mortem, mente cælesti afflatu præparata, exceper
 unt; alii dispident. Non est nostri hic instituto aut otii
 pulchrum ut pertractare. Solum id dicimus, quatepore
 eussaque Alexandriam ea pestilentia invaserit, in qua
 Christianorum magnanimo illa caritas eluxit.

4 Malorum causæ flagitia mortalium sunt: tum
 omnium in commune, cum iis sese universis aut pleri
 que, seposito timore Numinis, promiscue contumiant;
 tum præcipue Principum ac magistratum, quorum sce
 lera etiam in subjectos populos vindicantur, tanto seve
 ritius, quo altius in illorum quoque perveris aggressi sunt
 restigia. Malorum ingentium, quibus Gallienus tempori
 bus, anno cclx ac deinceps Romanum consuetatum im
 perium est, Valeriani impetias, artis magice ferules
 præstigiæ, atque immanis adversus Christianos crudeli
 tatis, usum præbuerunt. Atquoque cum is a Sapore Rege
 Persarum captus esset, Gallienus ejus filius, postea
 quam rerum summam solus obtinuit, lenius ac mo
 deratus (ut Rufinus lib. 7 cap. 17 scribit) erga nostros
 agere intinuit: datisque decretis, inluberi supplicia,
 persecutionesque cessare, et quo quisque putat more
 exorare quod Divinum est sivit. Sed ipsi inter se
 Gentiles utrobique bellis collisi sunt, tum aliis in pro
 vincis, tum præcipue in Ægypto apud Alexandriam:
 unde famæ ac pestilentia, De bello idem Rufinus cap. 18
 ita scribit. Sed apud Alexandriam, etiamsi nulla
 extrinsecus mali causa sit, eo ipso quod genus ho
 minum ferax, seditiosum et semper inquietum est,
 civiles inter se motus et bella, non virtutis merito,
 neque ob defensionem, sed ob necem atque interi
 tum civium commovebant.

5 Dilucidius id exponit Trebellius Pollio (a Baronio
 quoque citatus) in xxx Tyrannis num. 21 ita scribens:
 Et hoc familiare est populo Ægyptiorum, ut vel fu
 riosi ac dementes de levibus quibusque ab summa
 Reip. pericula perducantur. Sæpe illi ob neglectas
 salutationes, locum in balneis non concessum, car
 nem

J. B

AN. CCCLX.
 XXVIII FEBR.

Sancti hi Mar
 tyrologio in
 scripti,

ad aliorum
 exemplum.

11

E

an veri Marty
 res habendi?

Joan. 18. 13

Nemini un
 quum fraudi
 fuerit pro Deo
 mors.

Mala publica
 ob Principum
 scelera:

ita ob Vale
 riant,

F

sub Gallieno,
 licet mitiore,
 varia:

Alexandriæ
 tunc tumultus

a facinosa
 plebe,

A nem et olera sequestrata, calceamenta servilia, et cetera talia, usque ad summum Reip. periculum seditionis, ita ut armarentur contra eos exercitus, pervenerunt. Familiari ergo sibi furore quum quodam die ejusdam servus Curatoris, qui Alexandriam tunc regebat, militarie ob hoc casus esset, quod crepidas suas meliores esse quam militis diceret; collecta multitudo ad domum Æmiliani Ducis anceps venit, atque eum omni seditionum instrumento et furore persecuta est: ictus est lapidibus, petrus est ferro: nec desuit ullum seditionis telum. Qua re coactus Æmilianus sumpsit imperium, quum sciret sibi undecumque pereundum. Consenserunt ei Ægyptiacus exercitus, maxime in Gallieni odium. Nec ejus ad regendam remp. vigor defuit: nam Thebaidem totamque Ægyptum peragravit, et quatenus potuit barbarorum gentes forti auctoritate submovit. Denique Alexander vel Alexandrinus (nam incertum id quoque habetur) virtutum merito vocatus est. Et cum contra Indos pararet expeditionem, misso Theodoto Duce, Gallieno jubente, dedit penas. De Æmiliانو agit Trebellius idem in Gallienis duobus ita scribens: Per idem tempus Æmilianus apud Ægyptum sumpsit imperium: occupatis horreis multa oppida malo famis perisit. Sed hunc Dux Gallieni Theodotus conflictu habito cepit, atque Imperatori Gallieno vivum transmisit. Ægyptus enim data Æmiliano per Transhelaitanos milites, cum Gallienus in luxuria et improbitate persisteret.

6 Hæc intestini belli finisque occasio. Prolize de us agit Eusebius lib. 7 histor. Eccles. cap. 16 et 17 ex S. Dionysii Episcopi Alexandrini epistolis ad varios, ne præsertim ad Hieraceum Ægypti Episcopum, tunc scriptis. Brevius rem perstrinxit Rufinus lib. 7 cap. 19 et seq. cujus narratio ad institutum nostrum satis erit. Refert, inquit, in epistolis suis Dionysius, ita a propriis civibus esse vastatam deletamque urbem, ut illa quæ constipatione populorum vix soletur digredientibus incedendi spatium dare, nunc eo usque pervenerit, ut conspiceri in plateis hominem valde rarum sit: mædere omnes civium sanguine vias, cadaveribus obtegi, et ne ad sepeliendum quidem sufficere qui supersunt. Unde et post belli rabiem ferrique vastationem, corrupti aeris ex fæctore cadaverum pestilentia: ita ut si quis ferro superferat, idem morbus absumeret.

7 Dem cap. 20: Scripsit autem de his idem Dionysius in epistola paschali, quæ solenniter per annos singulos legi solet, his verbis: Aliis fortassis hominibus non videatur tempus hæc, tempus esse solennitatis, quoniam quidem luctus aliquæ et acerba lamentatio in plateis cuncta circumstrepit: gemitus vero inest et mugitus in domibus propter multitudinem mortuorum. Sicut enim de primogenitis quondam Ægyptiorum refertur, ita etiam nunc ingens ubique clamor attollitur. Non enim est domus, sicut scriptum est, in qua non sit in ea mortuus. Primo namque ipsi manibus suis partem maximam et meliorem populi ceciderunt, persequendo Sanctos: partem alteram bella intestina rapuerunt: partem vero quæ superferat, pestilens nunc aegritudo consumit. Sed nos nec in persecutionibus, cum jugulareremur, a festivitate cessavimus: nec unquam nobis potest solennitas impediri, quibus præcipitur in tribulatione gaudere. Omnis igitur nobis locus, quicumque a tyrannis eligebatur ad penam, sive ager ille, seu desertum fuit, sive insula, sive carcer,

solennitatem nobis impedire non potuit. Lætissimam vero super omnes habuere solennitatem beati Martyres, qui cum sanctis Angelis in caelo pascha curarunt. Post hæc persecutores nostri in semetipsos manus ac tela verterunt. Sed ne sic quidem nostrorum festa turbata sunt. Insecutus est hic pestilens morbus et plaga terribilis: sed illis multo terribilior et gravior, quos nec spes erigit futurorum. Nobis vero hæc omnia exercitia quædam virtutis, et fidei probamenta ducuntur. Quamvis enim densior sæviorque paganos magis quam nostros morbus invaserit, tamen ne a nostris quidem penitus abscisus est.

8 Denique Sanctorum, quorum hodie memoria recollitur, ita Dionysius idem apud Eusebium admirandam caritatem deprædicat. Dicitur ex Christophoroni interpretatione: Quamplurimi e fratribus nostris adeo immenso quodam caritatis et fraternæ benevolentie ardore erant inflammati, ut minime sue parcentes vitæ, sed ipsi sibi inter se firmè adhaerentes, eos qui morbo opprimebantur, nulla sui cura aut cautione adhibita, sedulo inviserent, illis inservire assidue, ob Christi amorem rurarent, una cum illis decederent e vita, libentissime aliorum contagione infecti, etiam morbum a proximis quodammodo ad se attraherent, suaque sponte aliorum meriores benevole mitigarent. Multi item dum aliis egrotantibus curam adhibent, illisque vires restituant, ipsi aliorum mortem in se derivantes, vitam amittunt: et verbum illud quod vulgo dicitur, quodque verè benevolentie solum videtur convenire, nimirum ut singuli pro amicis abeant e vita, sequæ eorum causæ (ut ita dicam) rejectamentum efficiant, reipsa expleverunt. Ex fratribus igitur, qui virtute facile erant prætiosissimi, ad hunc modum mortem oppetiverunt: quorum nonnulli erant Presbyteri, alii Diaconi, quidam et populo virtutis ergo multum commendati: adeo ut istud mortis genus, quod propter eximiam pietatem et robustam fidem suscipiebatur, nihil a martyrii splendore abesse videretur. Quum etiam Sanctorum corpora manibus erectis supinisque exepere, gremio suo reponere, ocelludere oculos, ora obturare, gestare humeris cadavera, decanter ornare, illis adherescere, amice complecti, lavare accurate, et hinc funebri obvolvère, non sum gravati: ipsique qui supererant, paulo post similia officium se coluiti propterea adepti, quod eandem mortis viam instarent, quom qui præverunt institissent.

9 Verum postrema hæc nimis apte expressa videatur. In Græcè est: Μεταμοσον ετογγρον τον ισου, και των υπηλασμενων εσπομενον τοις προς λατρω. Paulo post paria consecuti sunt, us ipsi residui erant, semper antecedentium acta imitantibus. Illo parro quibus hæc eorum factum martyrio comparatur, fideliter versa, Sic enim habent Græca: ως και τοδ θουδου τοδου τοδ εδου δια ποτιου ευσεβου και πιστου ευχαρι γουβου, μηδεν αποδεν μαρτυριου δοκουν. Quæ parro Sacerdotes hunc impenderunt infirmis officium, ea præcipue spartalia videntur fuisse, ut eorum annos ad mortem recere obtendam compararent, Sacramentis, quæ ea necessitas postulabat, impertientibus. Diaconi autem eos, antea confessissime a Sacerdotibus expositos, Eucharistia ministrasse: Laici corpora præcipue curasse. Quamvis neque priores curam corporum neglexisse existimantur, ubi res temporisque staret. S. Dionysii epistolam isidem, quibus apud Eusebium extat verba, recitat Nicephorus Callistus lib. 6 cap. 20. Obiit ipse deinde Dionysius anno Gallieni XII, Christi CCLXIV, ac XVII Novembris cohitur.

rem levant:

Æmilianus Dux sumit in Ægypto imperium:

vide famas oria:

peis exhausta Alexandria

Elo 12 30

Christo a, E. 02. in populi par, ante pro pde rri:

1 Pet. 4. 13

D AUCTORE: E.

ut a pars bello consumpta,

ac peste -

hac correptis suis Christiani urant, E

præsertim Sacerdotes, Diaconi, alique veri pii,

et ministerio immortis:

E

quæ ob epiura pro Sacerdotibus impudenter?

DE SANCTIS MARTYRIBUS ALEXANDRINIS

CELERE, sive CEREALE, PUPILLO, sive PUPULO, SERAPIONE, JUSTO, CLAUDIANO, sive CLAUDIO, THEOPHILO, VICTORINO, SATURNINO, EPOLO, EUTHECIA, ASTUTA, MUSTILA, ALEXANDRO, VICTORE, SECUNDELLA. ITEM CAIO ET FELICE,

Sylloge historica.

G. U.

XXVIII FEDH.

Alexandria
passi Martyres,

Celer, Pupillus,

Serapion,
Claudianus,Justus, Theophilus,
et alii.

Quod penes non est, ab annis prope mille scriptum Martyrologium Romanum, quod S. Hieronymus praefert nomen, hoc XXVIII Februarii enumerat sex et triginta Martyres, in duas velut turmas distinctos: priores, de quibus jam agimus. Alexandriae tribuit, posteriores alibi passim memorat, nullo certo loco designato. Martyrologia ubi, tam MSS. quam excusa, illos varie miscent, et immutant, ac numerum minuunt: quae ipsa aliquam tamen lucem conferunt, ac necessario hic sunt recitanda. Ac primo duo priores, et forsitan ducentes ceterorum, soli referuntur in Aduae MS. Reginae Sueciae, his verbis: Item Celeris (lege Celeris) et Pupilli. Hoc omisso, iunguntur Celeri duo alii in antiquo MS. Laetensi: n. Kal. Mart. In Alexandria SS. Serapionis, Celeri Claudii. At Serapion et Claudius soli leguntur in MS. Leodiensi S. Lamberti, et absque mentione urbis Alexandrinae. Plures iunguntur in MS. Tornacensi S. Martini: Pridie Kal. Mart. In Alexandria natalis SS. Celeris, Serapionis, Claudii, Victorini, Saturnini, Alexandri et Victoris. MS. Richenoviense, sive Augia-divitis, perantiquum hos refert: In Alexandria Celeris, Pupilli, Serapionis, Justus, et Claudii, Theophili, Victorini, Eppoli, Astuta, Mitila, Alexandria, Victoris. Qui in his Martyrologis Claudius dicitur, ab aliis Claudianus appellatur. Ita MS. antiquum monasterii S. Cyriaci, quo usus prisimum est Baronius in exponendo Martyrologio Romano: Pridie Kalend. Mart. Nat. Celeris, Pupilli, Serapionis, Justus, Claudii. Denique Martyrologium ante laudatum S. Hieronymi hos omnes recenset hoc ordine: Pridie Kal. Mart. In Alexandria natalis Celeris, Pupilli, Serapionis, Justus, Claudii, Theophili, Victorini, Saturnini, Eutheciae, Astuta, Mustila, Alexandria, Victoris, Secundella. Ex his Euthecia et Secundella solum in hoc Martyrologio S. Hieronymi memorantur, et Mustila scribitur, quae Mitila est in MS. Richenoviensi. Victorinus etiam et Victorinus, qui alius Victor et Victorinus. Nomen quoque Alexandriae ut Sancti positum, quod Alexandri est in MSS. Richenoviensi et Tornacensi, et nobis magis probatur. Adjuvamus S. Eppolum ex dicta Richenoviensi, licet desit in MS. S. Hieronymi. In MS. Aquinensi. In Alexandria SS. Dionysii, Claudii et Theophili. Ex his Dionysius forsitan spectat ad XXVII Februarii, cum XXIV alius in Africa Martyr.

2 In MSS. nonnulli adduntur alii Sancti ex altera forsitan mox danda classe. In Felix augustinus us est in MS. antiquo S. Richari his verbis: Pridie Kal. Mart. Natalis SS. Pupilli, Justus, Theophili, et Felicis Martyrum, Publius haecenus alius Pupillus fuit, Felix et Caius iunguntur in MS. Coloniensi S. Mariae ad Gradus: Item SS. Celeri, Pupilli, Gagi, Justus, Claudii, Felicis. In MS. S. Maximiani novem additamentum est his verbis: Item Celeri, Pupilli, Gagi, Justus, Claudii, Theophili, Macarii, Felis. At Mercurius legitur, in MS. Pragense et Rufinus additur. Verba illius Martyrologi sequenti titulo dabimus. At MS. Aquinense ista habet: In Alexandria natalis SS. Celeris, Pupilli, Claudii (imo Claudii,) Macarii, Gagi, Serapionis. In MS. parvo S. Marti-

aliquando ad-
iuncti, Felix,
Caius,Rufinus,
Macarius,

ni antiquo est memoria Justus, Serviliani, Opoli, Gagliani. Pro ultimo ubi nomen Gagi legitur, qui Caius est, et Opulus in MS. Richenoviensi Eppolus dicitur. Servilianus est Martyr Smyrnaeus XXVII Februarii velatus, aut Servilia, hic alteri turmae adjuncta. Habanus Maurus hos refert in suo Martyrologio: 11 Kal. Mart. In Alexandria SS. Celeris, Pupilli, Ligici, Serapionis. Mendam de Ligico ita corrigit Nolkerus: Pridie Kal. Mart. In Alexandria Celeris, Pupilli, Gagi, Serapionis. Ea Caius, seu Gaius, alius Gagus, Gaglianus et corruptissime Ligicus appellatur. In MS. Parisiensi Philippi Labbei nostri ista referuntur: 11 Kal. Mart. Celeris, Pupilli, Claudii, Macarii, Geiae, Rufinae, Justus, ex quibus mox dandi Macarius et Rufinus, nisi Rufina sit Martyr in altera classe Martyrum, aut Rufina Virgo, de qua infra, intelligitur: quum Hieronymus Greven in Auctorio Usuardi separat, et de aliis ista memorat: Item SS. Celeris, Pupilli, Claudii (imo Claudii) Macarii, Gagi, Serapionis.

3 Quod hactenus ex XII codicibus usque illustribus, et cunctis antiqua manu curatis, delimus nomen S. Celeris, aut Celeri, atque in unico MS. Celeris, videtur etiam interversis ultimis consonantibus, sed non absque modo, Cerealis scriptum: unde Cerealis nomen formata, quod legitur in Bedae excuso, cum Pupulo, pro quo in omnibus fere isdem codicibus Pupillus est, in uno Publius. Verba Bedae sunt: In Alexandria sanctorum Martyrum Cerealis, Pupuli, Gagi, Serapionis. Citata Bedae auctoritate in Martyrologio Romano prope totidem verbis ista habentur: Alexandria passio SS. Cerealis, Pupuli, Gagi et Serapionis. Adnotat Baronius, consentire vetera manuscripta monasterii S. Cyriaci, in quibus adduntur Claudianus et Justus. Galesinus in duas quidem turmas distinguit, sed novo plane ordine digestas, atque a priore ita diu XXVIII Februarii auspiciatur: Romae sanctorum Martyrum Celeri, Pupilli, Claudii, Justus, Macarii, Nicephori, qui in persecutione Diocletiniana post dinationes et vite cruciatus varios, denique insigniter coronati sunt. Causus in Martyrol. Germanica describit Galesianum. Hic in Notationibus severianum appellat Pupulum, alias Pupillum, inquit, sed depravate, ut ex libris recte scriptis animadvertimus. Horum martyrium Alexandriae editum Beda scribit, at Romae nos scripsimus: codices antiquam scripturam secuti. Ita Galesinus, qui citato eodem Beda et Cod. MS. posteriorem turmam ita assiquat: Alexandriae beatorum Martyrum Cerealis, Gagi et Serapionis. Refert hos tres Beda cum solo Pupulo ex priore turma, ut pro hoc non debuerit rejici, cum quatuor ab omnibus non fuerit mentionem. Celerem, quem Celerum nuncupat Galesinus, a Cereale alium non arbitramur. Macarius, et Nicephorus ad serpentes classes spectant. De reliquis abunde ex variis MSS. equum, et forsitan cum talio lectore, qui tamen laborem nostrum, aut spero, bene consulat, cum scilicet curare nos id iure comatos, ne quid aut lectore iudicio subtraheremus, aut ipsi praecipitanter affereremus.

4 Cum SS. Macario et Rufino, de quibus mox agemus,

E

An Celer,
etiam Cerealis
dicitur, et Pu-
pillus Pupulus?P
nonnulli
hominem ut scrip-
t:

ab ab ceteris
sejuncti.

A mus, junguntur Justus et Theophilus, qui ad hos for-
son Alexandrinos spectant, eosque quatuor Martyres
Ferrarius in Catalogo SS. Ital. cum Romæ adscrip-
sisset, annotat, a Beda Alexandriæ passos referri, ob
eoque pro Rufino et Theophilo, poni Celerium, Pu-

pulum, Claudianum et Nicephorum. Quæ non inspecto
Beda ex Galesimo descripti sunt, cum unus Pupuli
mentio sit apud Bedam. De martyrii ab iis Diocletiani
persecutione exantlati nihil alibi legimus. Reliqua ex
sequentibus clariora reddentur.

D
AU: 1088 G. 6.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

MACARIO ET RUFINO, ITEM JUSTO ET THEOPHILO,

Sylloge historica.

G. II

XXVIII FEBR.

I nter duas classes plurimorum Martyrum in anti-
quo MS. Martyrologio Romano, sive S. Hiero-
nymo, hoc die relictis, interponimus hos ex aliis
Martyrologiis athletas : de quibus, quia acta aut
non fuerunt scripta, aut intercederunt, dubitari non im-
merito potest, num forsam ad illas classes spectent; ni-
mirum SS. Macarius et Rufinus ad sequentem, ad
priorem vero SS. Justus et Theophilus : quod de his
quidem duobus verosimilitus nobis videtur. Ut liberum
enim iudicium sit, singula Martyrologia exequentibus.

Aliqua de his
singulis con-
troversis,

referuntur
Macarius
et Rufinus in
antiquis MSS.

B

¶ Unus, et quasi ulorum antesignani, meminit
MS. Leodiense S. Lamberti his verbis : Ipso die
S. Macharii Martyris. Socius additur in MS. Trevirensi
S. Martinus Rufinus, undis hæc vocabulis, Macharii,
Rufini. De Usuardi sensu nonnulla controversiam est, ex
antiquioribus et magis probatis codicibus evadenda. Hi
fere sunt duo MSS. codices conubi S. Germini Pari-
siis, in quo ipse Usuardus monachus fuit, et Martyro-
logium scripsit : duo item codices nostri MSS. quorum
prior fuit olim Augustini Hunneri Doctoris Lovanien-
sis, quoque usus plurimum est Doctor Joannes Molanus
in sua Usuardi editione : alter MS. codex in Italia, et
forsam regno Neapolitano, excavatus est, punctulis subinde
adjectis : num ad v Idus Februarii primo loci refertur
S. Sabinus Episcopus Canusinus, in aliis Martyrolo-
giiis sic notus, ut ad ejus Titum pag. 311 num. 8 vi-
deri potest : præterea duo Codices MSS. Ultrajectini,
quorum alter pertinet aliquando ad Ecclesiam S. Ma-
rie, et magis discrepat ob Usuardo, alterum Catho-
licani habuerunt. His adijcendi duo alii codices, mu-
nasterii Marchionensis prope Duacum, et collegii Gan-
densis Societatis nostræ secundum usum antiquam
Ecclesie Cathedralis Tornacensis : quibus consentit
Usuardus excusus Parisius anno 1536. In his omnibus
ista leguntur : Eodem die Sanctorum Macharii et
Rufini. Wandellbertus ante octingentos circiter annos
eisdem Martyribus suum Februarium conclusit hoc dis-
ticha.

etiam
Usuardi,

et Wandellberti.

Macario pridie Rufinus jungitur alius.
C Hir fuit Februii concludit lunaria mensis.

adduntur
Justus et
Theophilus in
aliis MSS.

¶ In aliis nonnullis MSS. Martyrologiis adduntur
Justus et Theophilus. Ita MSS. Carmeli Coloniensis,
Aquicinctinum; Brunellense S. Gudula, et alia septem
exemplaria, Usuardi quidem, sed ad usum Ecclesiarum
quorundam Belgicarum aucta, illos quatuor Martyres
eodem, qui supra relati duo sunt, phrasi memorant :
Eodem die Sanctorum Macharii, Rufini, Justi et
Theophili : in MS. Coloniensi additur, Martyrum.
Eadem leguntur in Usuardi Lubeca 1473 excusa,
Martyrologia item Colonia anno 1490, et altero Lubeca
cum Doctrinæ Clericorum eodem anno impressa.
Item apud Manvolvium, Felcium, Molanum. Petrus
Equitinus lib. II Catalogi cap. 130 num. 80 ista ha-
bet : Macarius et Rufinus. Justus et Theophilus pri-
die Kalendas Martii martyrio coronantur : apud
quem, et nonnullos alios singula Sanctorum parva recula,
Et copulantur. At Bellini Martyrologium serundum
morem Ecclesie Romanæ, anno 1498 Jencius excu-
sum, innuit majorem separationem, dum interpunctione
addita ad distinctos quasi classes eos refert hæc formula :
Eodem die sanctorum macharii et rufini. Justi et the-
Februarii T. III.

phili. Ubi post interpunctionem nomen Justi solum
charactere majore excavatur. Ceterum in omnibus hæte-
nus relatis Martyrologiis, excepto Leodiensi, desunt
Martyres Alexandrini, inter quos in antiquioribus Mar-
tyrologiis sunt Justus et Theophilus. Quibus omissis,
alii duo ex eisdem Alexandrinis assumpti junguntur in
MS. Adone Leodiensi S. Laurentii his verbis : Sancto-
rum Macarii, Rufini, Serapionis et Claudii Martyrum.
Qui cum precedentibus conjunguntur in MS. Floran-
rio : Eodem die SS. Macarii, Rufini, Justi, Theophili,
Serapionis et Claudii. In MS. Martyrol. Pragensi,
omisso Serapione, alii assignantur socii : Eodem die
SS. Macharii, Rufini, Justi et Theophili, Celeris,
Pupilli, Gagus, Claudionis, Macharie, Felcis. Quos
omnes, demptis Macario et Rufino, in Martyrologio
MS. S. Maximini conjungi diximus supra, cum de
Martyribus Alexandrinis ageremus. Grævus in Aucta-
rio Usuardi hos omnes conjungit : Macharii, Rufini,
Justi, Theophili Martyrum. Item Sanctorum Cele-
ris, Pupilli, Claudionis, Macharii, Gaii, Serapionis,
nulla etiam facta nobis Alexandriæ mentione. Sed tam
in Auctario illo, quam MS. Pragensi dux potius Mar-
tyrum classes statuuntur.

ab aliis plu-
res sed ex
Alexandrinis,
atque
Martyribus :

B

¶ Hactenus locus martyrii neque in MSS. codicibus,
neque in excusis indicatur. Primus Galesinus, ut supra
diximus, novo digesto ordine Martyres, partim Romæ,
partim Alexandriæ attribuit. In prior classe numerat
Macarium et Justum, relictis Rufino et Theophilo, et
ista habet : Romæ sanctorum Martyrum Celeris, Pu-
pili, Claudiani, Justi, Macarii, Nicephori, qui in
persecutione Diocletiniana, post dimicationes et vite
cruciatu varios, deum insignter coronati sunt.
Citat Galesinus Bedam et vorragit, quod Alexandriæ
eos adscribat, quos Romæ passos ex colicis antiqua
scriptione ipse asserit. Verum Beda sicut Pupuli me-
minit, qui cum Celere, et Claudiano spectat ad Ale-
xandrinos, De Justo hæc nostrum disputatio est. A Gale-
simo descriptus Canusinus.

Romæ passos
aliquot scribit
Galesinus.

¶ In Martyrologio hodierno Romano quatuor in ti-
tula propositi Martyres referuntur his verbis : Romæ
natalis sanctorum Martyrum Macarii, Rufini, Justi
et Theophili. Annuatque Baronius de his agi in vet.
manuscriptis, et præcipue in veteri Martyrolog. mu-
nasterii Casiniensis. Quod idem jam ostendimus : scilicet
de his quatuor agi in veteris MSS. codicibus, non
animodum antiquis, ne ferocis Usuardi, sed certis : duos
autem posteriores in MSS. antiquioribus refert inter
Martyres Alexandrinos; ne ne quidem de SS. Macario
et Rufino micari locum Martyrii. Appositum postea
est margini ad dictos Baronii annotatum, eos passos
esse in Diocletiani persecutione : quod forsam, una
cum asbe Romæ, ex solo Galesimo sumptum. Ferrarius
in Catalogo SS. Ital. de eisdem quatuor agit, ac Romæ
passos censet. Eum supra correximus.

F
et Martyrol.
Romanum.

¶ Tannus de Salazar in Martyrol. Hispan. SS.
Macharium, Justum, Rufinum et Theophilum con-
tendit Hispani passos, secutus Franciscum Birarium in
Commentariis ad Dexteri Chronicon, in quo ad an. Chr.
113 num. 1 ista leguntur : Hispani in Hispania Beticæ
Macarius, Justus et Rufinus Martyres in eadem
persecutione Trajani passi, nulla facta Theophili, aut

Alii ab his
Martyres
Hispani
pa 51.

A diei mensisque mentione. Coluntur tres ille Martyres Hispali XII Februarii, quo die pag. 582 de illis egimus.

AUCTORE G. U.

an aliquæ horum Martyrum corpora Baru?

7 Inter plurima Sanctorum corpora, quæ Romæ ex antiquis cæmeteriis refossa eductaque fuerit, aliquam multa ab impetravit Claudius Aquarum Societatis Jesu quintus Propositus Generalis, et variis per orbem Ecclesiis ejusdem Societatis donavit. Eo illius beneficio fructi Patres collegii Bariensis in Apuliam, obtinuerunt anno cmlxxxi quatuor sacra corpora, ex celeberrimo S. Priscillæ via Salarum cæmeterium extracta. Unius nomen appositum fuit scilicet S. Rufini, alii epus socii habuit. Quæ vero S. Rufinus hoc die inscriptus est variis Martyrologiis cum SS. Macario, Justo et Theo-

philo: horum arbitrati sunt reliquias esse. Translati D fuerit Dominica post Pascha, quæ eo anno fuit XXI Aprilis: quo die de his Sanctis iterum agendum erit. Simili conjectura Bononienses SS. Justi et Theophili socras apud se ævum asservitas pie venerantur hoc xxviii Februarii: et S. Theophili quidem visuntur in æde S. Martini Majoris; S. Justi in tribus ecclesiis, S. Francisci, S. Gabrielis, et Desparæ Mariæ, quæ Maretella cognominatur. De his legendus Musinus in Bononia perustrata ad xxviii Februarii, de prioribus reliquiis Antonius Beattillus noster lib. 4 Historiæ Bariensis ad an. 1613 pag. 230.

an reliquæ Bononia?

DE SANCTIS MARTYRIBUS

NICOPHORO, DIODORO, PAPIA, MACCARE, TELLA, FELICE, CAIO, ENUCULO, JANUARIO, QUINQUIANO, MANSUETO, HERMETE, ZETHA, DONATO, SERVILIA, VENERIA, BASSILIA, JANUARIA, STERCOLA, SILVANA, MANINTIA, RUFUNIA.

G. U.

B

XVIII FEBR.

Turno 2i Martyrum.

an Caius et Felix ad Martyres Alexandrinos spectent?

Altera hæc est illustrum Martyrum tuema, releta in antiquo MS. Martyrologio Romano, sive S. Hieronymi, ante nulli prope annos excavato, quod his verbis dicitur xxviii Februarii cum reliquo mense concludit: Et alibi Nicopori, Diodori, Papiæ, Maccaris, Tella, Felicis, Gagi, Eneuli, Januarii, Quinquiani, Mansueti, Hermetis, Zethæ, Donati, Serviliæ, Veneriæ, Bassiliæ, Januariæ, Stercole, Silvane, Manintia, Rufunice. Ea his quæ post Donatum referantur, femine videntur omnes fuisse: an inter priores Tella et Zethas scribendi sint sicut Papias ac viri censendi, inter quos statuuntur, an Tella, ac Zetha videntur, non satis liquet. Loca Gagi posuimus Cadum: familiæ id scriptoribus membra. De eo ne Felice queri potest, an umbo ad Martyres Alexandrinos spectent, quod illis junguntur in variis MSS. Sed quæ in MSS. hujus Sanctorum turme non meminerunt, nihil duos illos hæc potius revocare. Erut forte qui atropæ in ordine censent collocandos.

2 Quæ hæc Servilia dicitur, in antiquo MS. S. Maximini nomine appellatur Servilianus, nisi fortasse est ex Smyrnenis Martyribus, de quibus actum est xxvii Februarii. In MS. Parisiensi Labbei nostri memoria fit Caius et Rufinus: priori substituendis Caius, his Martyribus subscriptus: ut forte Rufunia, nisi utrobique

Rufinus sit potius legendus, et loco Maccaris etiam Maccarius, pro quo Macaria in MSS. Pragensi et S. Maximini habetur: utque ita SS. Macarius et Rufinus supra relati ad hos spectarent. Aliorum id arbitrii esto, qui his in rebus acutus cervent. In Martyrol. MS. Martini Gormanani Abbatis Lugdunensis in Hibernia celebrator Mansueti Confessoris memoria, qui nobis ignotus est, nisi sit inter hos Martyres indicatus Mansuetus.

Mansuetus alibi Confessor habetur

3 Celeberrima est mentio variis diebus, septem Martyrum in Ægypto sub Numeriano occisorum: quorum etiam unum hoc die, partim in priorum turma, partim hæc reperiantur: et sunt supra relati, Victorinus, Victor, Claudianus, seu Claudius, et Serapion: reliqui tres primo loco positi, Nicophorus, Diodorus et Papias. Eos omnes retulimus cum Martyrol. Romano xxv Februarii, dicimusque Diodorum a Grecis, uti hoc, appellari, qui Latinus est Dioscorus. Verum cum in eodem Martyrologio antiquo S. Hieronymi referantur quatuor inter Ægyptios Martyres xxiv Februarii, Victorinus, Victor et Serapion, qui hæc priores classis Martyribus respondent, et Nicophorus quoque, qui hoc primo loco refertur, nihil immutare statuimus. Nicophorum a Galesimo et Caniso memorari diximus, et Romæ cum aliis statui sub Diocletiano passum, neque satis ut nobis probari.

An 7 Martyres ejusdem nominis 2i Febr. coluntur?

an Rufunia sit Iovinus, et Maccaris Macarius supra relati?

C

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS

SYMPHORIANO, MACARIO, VICTORINO, MAURICIO, sive MAURO, ANICETO, MODESTO, CYRIACO, FAUSTO, PLACIDO, ROCCHIO, ALEXANDRO, GENESIO, EULALIA, HIRENA. ANTWERPIÆ IN BELGIO.

J. U.

Commentarius historicus.

SI Horum Martyrum reliquiæ Romæ Antwerpium allata, ut publicè venerationi exposita.

XXV FEBR.

Martyrum horum reliquia

Pura superius ad varios dies Februarii corpora Sanctorum memoravimus e Romanis cæmeteriis ac Ægypti Antwerpium, atque alias in urbes Belgi, advecta hæc secundo esse hæc non corpora integra, aut corporum singularum ossa plerumque ac præcipua: sed plurimum aliqui, spectabilia quaedam, alia minora, in hanc urbem, ad ædem Bonnis professæ Societatis Jesu translata navabantur: quorum simul ut

memoria hoc die recoleretur sanctum. Ea sunt SS. Symphoriani, Macarii, Victorini, Mauricii, sive Mauri, Aniceti, Modesti, Cyriaci, Fausti, Placidi, Rocchi, Alexandri, Genesii, Eulaliæ, Hirena: quæ omnia partim ex S. Callisti celeberrimo cæmeterio extracta, partim e S. Lucinæ via Salaria, ut infra dicitur. Suspiciamus, si via Salaria, non e S. Lucinæ, cujus nullam a Bosio et Aringo, quod via Salaria extiterit, cæmeterium memorantur, sed S. Priscillæ eruta: verum S. Lucinæ, et dicto quidem via, Romam tabellonibus vta habebant.

e cæmeteris S. Callisti et S. Lucinæ extracta?

A 2. Ex porro dictorum Sanctorum reliquiæ, aliorum-
 que ut huc mitterentur, mense Decembri anni MDCXXXIX,
 Roma in Belgium missæ,
 approbata,
 non statim exaltata:

3. Ego tamen (neque enim diffitebor) haud alium rationem civium pietati inflammandæ, et ad propitiandum Numen excitandæ, magis accomodatam occurrere posse jurecambam. Quare P. Conradus Gaureus, hujus tunc Domus Præpositus, hortatus sum, ut ab Calixto patrocínio, religionis rei que publicæ fulciendæ præsidium petret, eorumque eruias ne ulterius delitescere pateretur, sed in templum utque aram proferret, eo apparatu religionis, qui et ipsos Sanctos ad inimicorum refringendum impetus flecteret, et mortuorum animos sensu novæ pietatis accenderet. Cum eadem alii quoque incuterebantur, ut erat ipse, et pro nobilissimi generis, quo ortus erat, indole, et pro submissione amoni et pietate, qua exercebat, summæ facultatis ac comitatis, piis ejusmodi consiliis libens acquievit.

quod tamen ut fieret sumant.

ac post S. Honophriæ v. M. Romanæ,

4. Primum igitur S. Honophriæ Virginis ac Martyris corpus transferendum curavit P. Nicolaus Lanciens Societatis Jesu in Lithuania Præpositus Provinciales, vir sanctitate vitæ, et loque divine gloriæ amplificandæ, ac scriptis aëtheticis clarissimus, plurimorum Sanctorum corpora Romæ in Polonia regnum antea deportata: e quibus sanctorum Virginum et Martyrum Honophriæ et Martine, Sanctorumque Anthinii et Sevilliani Martyrum corpora, Societati Belgicæ donavit, ea conditione, ut in unum huc Domini, collegio Bruzellanis nunciis cederet, reliqua duo collegis Gallo-belgicæ provinciæ, quibus P. Florentinus Montmorencius censuisset. Illustrissimus et Excellentissimus D. Joannes Zaraski, tunc Capitaneus Suerensis, qui deinde Castellanus Gedaniensis, ac postea Parnaviensis in Livonia Palatinus fuit; tuncque, anno nominum MDCXXXVI, a potentissimo Poloniae Rege Wladislaw IV ad Serriss, Ferdinandum Austriacum, Hispaniarum Infantem ac S. R. E. Cardinalem, Belgii pro Philippo Rege fratre Gubernatorem, atque ad Sereniss. Carolum I Magnæ Britannicæ Regem, Legatus mittebatur; cum thesaurum secum huc adiret: e quo notis S. Honophriæ, Bruzellanis S. Sevillanus, alteri provinciæ SS. Anthinius et Martina obtigeret. Anno tandem MDCXLVI die XXI Aprilis, Dominica tertia post Pascha, solenni pompa translatum, sive exaltatum, S. Honophriæ Virgine Mart. corpus. Receperat idem Præpositus Gaureus, si placito tandem Dno, Belgio pax affulgeret, curatum se, ut reliquiæ, quas diximus, variorum Sanctorum, pari religione ac pompa transferentur.

e Polonia huc allata.

translationem an. 1646 factam, deliberatum,

factumque an. 1650.

5. Verum is non multo post successorem accepit P. Franciscum ab Hres: qui, cum biennio post Butavos inter Regemque Catholicum pax coaluisset, de impendendo sanctis Martyribus, uti decessor statuerot, honore caput deliberare. Sed quia ipse a provincia detectus anno sequenti fuit, ut ad generalia Societatis nostræ comitia Romam proficisceretur, (quibus comitis P. Franciscus Praelominus Præpositus Generalis creatus est) peracto Translato est eo absente, probante tamen ac volente ut ita fieret, anno MDCI. Quævero ratione huc ea allata reliquiæ sint, atque ab Episcopo Antuerpiensi approbata, deindeque earum exaltatio ac veneratio, ex ipsius Episcopi, quod subiungimus, diplomate constabit.

§ II. Diploma Episcopi Antuerpiensis, quo approbatæ reliquiæ, decreta veneratio.

D. AUTORE J. O.

GASPAR NEMJUS, Dei et Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Antuerpiensis, postulatus Archiepiscopus et Dux Cameracensis, Comes Cameracensis, S. R. Imperii Princeps, omnibus has visuris salutem in Domino.

Publicis hæc nostris litteris fidem facimus, nos ante annos aliquot, die nimirum xvii Octobris an. MDCXI, presentibus R. D. Petro Inuet Ecclesiæ nostræ Cathedralis S. Mariæ Antuerpiæ Canonico, ac R. P. Laurentio Uweuo Domus professor Societatis Jesu in hac urbe Præposito, nec non R. P. Joanne Bollando ejusdem Societatis Presbytero professo, et D. Antonio Drive Secretario nostro, ac Paulo Haex ejusdem Societatis Religioso, Reliquias Sanctorum visitasse recens ad dietam domum professam Roma allatas; capsis, funibus, sigillis salvis et integris: Legisse item bina publica instrumenta, a Pamphilio Thomasio, Curia et Caussarum Em.mi et Rev.mi D. Almie Urbis Cardinalis S.mi D. Papæ Vicarii Notario publico, anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi MDCXXXIX, Indict. vii, die xx Decembris, pontificatus S. R. Urbani Papæ viii decimoseptimo, confecta.

Quædam Martyrum reliquiæ,

12

7. Quorum instrumentorum altero testabatur dictus Notarius, Ignatium Rocchetto, Societatis Jesu Religiosum, alias dono accepisse ab Ill.mo et Rev.mo D. Joanne Baptista Alterio, Episcopo olim Cameracensi, atque Em.mi et Rev.mi D. Almie Urbis Cardinalis Vicarii Vicesgerente, nonnullas Sanctorum Reliquias, quas idem Ill. mus Vicesgerens, jussu S.mi D. Urbani Papæ viii, ex cœmeterio S. Callisti refodi et extrahi curarat. Earum vero Reliquiarum particulas aliquas, ad majorem Dei Sanctorumque gloriam, et fidelium pietatis augmentum, dicto die xx Decembris tradidisse ac donasse R. P. Guilielmo Du Loroy ejusdem Societatis Presbytero, videlicet ossa aliqua S. Alexandri M. S. Constantii M. S. Primi M. S. Victorini M. S. Cyraci M. S. Modesti M. S. Julii M. S. Vitalis M. S. Benigni M. S. Anastasie M. S. Feliciani, M. S. Vincentii M. itemque de cranio S. Artemii M. deque cranio S. Justinii M. sancteque affirmasse, eas ipsas esse reliquias, quæ sibi donate erant ut donare eas aliis ad publicæ pietatis amplificationem ipsi liceret. At R. P. Guilielmu singulari gratitudinis testificatione ac reverentia eas recepisse, inque capsulam deposuisse, et hanc funiculo circumligasse, apposto duobus locis sigillo Em.mi ac Rev.mi Cardinalis S. Henuphrii S.mi D. Papæ Pro-Vicarii Generalis. Acta isthæc erant Romæ in Domo professa Societatis Jesu, præsentibus D. Antonio Gerardi Romano, et Balthasare Ballono Societatis Jesu Religioso, testibus ad prædicta omnia et singula specialiter vocatis.

cœmeterio S. Callisti,

not. Ignatio Rocchetto Soc. Jesu,

ab eo P. Guilielmo du Loroy S. J. F.

8. Attestatus deinde erat Em. mus ac Rev. mus Antonius Barberinus tit. S. Petri ad Vincula S. R. E. Presbyter Cardinalis S. Honuphrii nuncupatus, S.mi D. Papæ Pro-Vicarius Generalis, Romanæque Curia et ejus districtus Juxæ Ordinarius, superscriptum Pamphiliu Thomasiu esse publicum et legalem Notarium, ejusque scriptis publicis ac privatis, in judicio extraque illud, fidem hæcenus adhibitam et adhibendam. Datum Romæ die viii Martii MDCXL. Subscript. pro D. Sebastiano Cusio Notario, Thadæus Barberinus in fidei. Appositum erat et Notarii Thomasi signum ordinarium; et post hanc attestationem, Cardinalis S. Honuphrii impressum sigillum.

sub publici notarii attestatione:

9. Altero instrumento testabatur idem Pamphilius Thomasius

EX DIPLOMATE
IP ANTUEN.
ALIZ ET UENI-
TERIS S. LU.
NIZ

et S. Callisti

a Balthasare
Ballano S. J.

eidem P. Gui-
helmo traditur.

mitentur in
Belgium.

sub legitima
attestatione.

ab Episc.
Antuerpiensi an.
1640 appro-
bat.

A Thomasius Notarius, Balthasarem Ballonum Societatis Jesu Religiosum eodem anno mdcxxxix, Indict. vii, die xx Decembris, affirmasse ac probasse, varias sese Sanctorum ac Sanctorum reliquias, partim ab Rev.^{mo} P. Praeposito Generali Societatis Jesu, e coemeterio S. Lucinae via Salaria, Pauli v Papae fel. record. auctoritate, eruitas; partim ab Illmo et Rev.^{mo} D. Joanne. Bap.^{ja} Altario, Episcopo olim Cameriniensi, atque Em.^{mo} et Rev.^{mo} D. Almo Urbis Cardinalis Vicari Vicesgerente, jussu S.^{mi} D. Urbani Papae viii e coemeterio S. Callisti extractas, ab iisdem Illmo Vicesgerente, et Rev.^{mo} Generali diversis diebus sibi donatas, (fieta potestate eas alijs donandi, aliave consentanea ratione, ad Sanctorum eorundem honorem, de iis statuendi) hactenus penes se, qua maxima potuit reverentia ac pietate, asservasse. Tunc vero, quod saepius rogatus esset a RR. PP. Laurentio Uveno Praeposito Bonus professae Antuerpiensis, et Andrea Indoci Rectore collegii Lovaniensis ejusdem Societatis, in provincia Flandro-belgica, ut aliquas Sanctorum Reliquias pro dictorum domiciliorum Ecclesijs, ipsis procuraret; primum iurejurando affirmasse, manu pectori admota, omnia et singula, quae supra narrata sunt, vera esse, ac pro iisdem RR. PP. Laurentio et Andrea, consignasse R. P. Guilielmo Du Loroy, ejusdem Societatis Presbytero, infrascriptas Sanctorum et Sanctorum Reliquias; videlicet de capite S. Herculani M. de capite S. Rocchi M. de ossibus S. Silvii M. de ossibus S. Donati M. de ossibus S. Justi M. de ossibus S. Irenae M. de ossibus S. Philomenae M. de ossibus S. Placidi M. de ossibus S. Genesii M. de ossibus S. Fausti M. de ossibus S. Pelagii M. de ossibus S. Pii M. de tibia S. Macarii M. de maxilla cum dentibus S. Mauriti M. de ossibus SS. Zemonis et sociorum MM. de ossibus S. Aniceti M. de ossibus nonnullorum aliorum Martyrum, quorum nomina descripta exterius erant in chartulis, quibus singulorum Reliquiae erant involutae. Deinde eundem Balthasarem has omnes Reliquias in capsulam ad hoc paratam reposuisse, eumque funiculo colligatum, duobus locis cera Hispanica signasse, impresso sigillo Em.^{mo} et Rev.^{mo} Cardinalis Gnetti S.^{mi} D. N. Papae Vicarii Generalis. At vero R. P. Guilielmum Du Loroy eam arcam ita signatam asportasse, pollicitum se eam, qua posset meliori ratione ac modo, ad dictos RR. PP. Laurentium et Andream in Belgium transmissurum. Acta Romae in Domo professae Societatis Jesu, praesentibus et ad singula attendentibus, Ignatio Rocchetto et Gaspare de Costa Societatis Jesu Religiosis, testibus ad haec omnia et singula vocatis et rogatis, anno, Indictione, die anterscriptis.

B Societatis attributas, a P. Lancelotto Du Loroy, cui erant ea peculiariter a P. Guilielmo fratre suo donatae. Ceteras vero, a Nobis supra recensitas, bifariam ex utriusque donatoris voluntate distributas, et partem quidem delatam ad collegium Lovaniense; Domui vero professae sequentes esse relictas, videlicet, S. Macarii M. os femoris, aut tibiae, insigne. S. Maximi M. os tibiae. S. Symphoriani M. cubitum, et radium brachii integrum. S. Silvii M. coxendicem, et pulveres ex cranio. Et has quidem quatuor, magnas esse et spectabiles: ceteras aliquanto minores; nimirum, S. Benigni M. ossis majoris partem. S. Mauriti M. (ut in Romano instrumento appellatur, aut Mauri, ut in chartula agglutinata) duos dentes cum parte mandibulae superioris. S. Victorini M. ossicula aliquot et partem cranii. S. Fidelis M. ossicula duo pedum integra. S. Alexandri M. ex vertebrae spinae dorsi. S. Aniceti M. ossiculum satis notabile, ex radio brachii, ut videtur. S. Modesti M. ossa duo. S. Procopii M. capitis particulam. S. Cyriaci M. ossiculum. S. Pelagii M. ossicula. S. Primi M. ossiculum. S. Feliciani M. particulas cranii. S. Julii M. ossicula. Ad haec e cranii sanctorum aliquot Martyrum pulveres glutine commixtos et ad formam fere superioris partis cranii humani, alteri materiae applicitos: esse vero e capitibus sequentium Sanctorum, S. Eulaliae V. M. S. Herculani M. S. Fausti M. S. Donati M. S. Rocchi M. S. Justi M. S. Irenae M. S. Philomenae M. S. Genesii M. S. Placidi M. S. Pii M. Quas Reliquias omnes ex us esse, quas alias approbavimus idem R. P. Praepositus sancte affirmavit.

C Retulit deinde idem nobis se ex certis litteris Roma missis didicisse, vera esse Martyrum, quae relata sunt, nomina, non autem imposita postquam reperta sunt sine ullo iudicio Reliquiae. Secundo Cinceres, ex quibus crania jam recensita, glutine aut guaiaci compaginata sunt, esse vere ex capite singulorum Sanctorum, quorum adscripta nomina sunt.

D Denum supplicavit nobis, ut, quod alias universim annueramus, permetteremus haece Reliquiis publicam venerationem, consueto Ecclesiae ritu, impendi, fierique de omnibus haece Sanctis officium Ecclesiasticum, vel simul, nominibus solum primarium expressis; vel certe ut in singulas capas majores illa, quas diximus, imponantur, cum aliquot e minoribus, ut ita pluribus diebus sigillatim colantur; non exiguo Divini honoris augmento, cum ea pluribus exhibebitur religio. Fieri enim officium posse de Sancto, ejus habetur corpus vel insignis reliquia, ut patet ex Rubricis Missalis, et explicat Gavantus Comment. in easdem Rubricas part. I tit. 11. Quo auctore constat Gregorium xiii an. 1573 concessisse Ecclesiae Hispaniarum, ut possint facere Officium duplex de Sancto ejus habetur caput, brachium, crux: itaque ex decreto sacrae Rituum Congregationis, insignem Reliquiam censeri eam partem corporis, in qua passus est Martyr, etc.

E Nos igitur cupientes, ut, salva in omnibus Regula Ecclesiastica, quantum fieri potest, honor amplifecet Sanctorum, concessimus dicto Praeposito, ut vel de omnibus haece Sanctis simul; aut variis diebus, prout eorum Reliquiae judicari insignes poterunt, officium duplex de pluribus Martyribus non Pontificibus, recitari possit, cum Credo in Missa. Minores vero Reliquiae jungi illis insignioribus poterunt, ut simul honorentur. Licet enim fieri de particulis illis seorsim Officium non debeat, merentur tamen certe propensam a nobis venerationem. Vere enim ac sapienter S. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, ut scribitur in ejus Vita, Eudmero monacho morenti, quod, cum Guido Parisiensis Episcopus ei permisisset, ut ex osse S. Priscae M. sibi tolleret quantum primo conatu avellere potuisset, exignam solum

Societatis attributas, a P. Lancelotto Du Loroy, cui erant ea peculiariter a P. Guilielmo fratre suo donatae. Ceteras vero, a Nobis supra recensitas, bifariam ex utriusque donatoris voluntate distributas, et partem quidem delatam ad collegium Lovaniense; Domui vero professae sequentes esse relictas, videlicet, S. Macarii M. os femoris, aut tibiae, insigne. S. Maximi M. os tibiae. S. Symphoriani M. cubitum, et radium brachii integrum. S. Silvii M. coxendicem, et pulveres ex cranio. Et has quidem quatuor, magnas esse et spectabiles: ceteras aliquanto minores; nimirum, S. Benigni M. ossis majoris partem. S. Mauriti M. (ut in Romano instrumento appellatur, aut Mauri, ut in chartula agglutinata) duos dentes cum parte mandibulae superioris. S. Victorini M. ossicula aliquot et partem cranii. S. Fidelis M. ossicula duo pedum integra. S. Alexandri M. ex vertebrae spinae dorsi. S. Aniceti M. ossiculum satis notabile, ex radio brachii, ut videtur. S. Modesti M. ossa duo. S. Procopii M. capitis particulam. S. Cyriaci M. ossiculum. S. Pelagii M. ossicula. S. Primi M. ossiculum. S. Feliciani M. particulas cranii. S. Julii M. ossicula. Ad haec e cranii sanctorum aliquot Martyrum pulveres glutine commixtos et ad formam fere superioris partis cranii humani, alteri materiae applicitos: esse vero e capitibus sequentium Sanctorum, S. Eulaliae V. M. S. Herculani M. S. Fausti M. S. Donati M. S. Rocchi M. S. Justi M. S. Irenae M. S. Philomenae M. S. Genesii M. S. Placidi M. S. Pii M. Quas Reliquias omnes ex us esse, quas alias approbavimus idem R. P. Praepositus sancte affirmavit.

F Retulit deinde idem nobis se ex certis litteris Roma missis didicisse, vera esse Martyrum, quae relata sunt, nomina, non autem imposita postquam reperta sunt sine ullo iudicio Reliquiae. Secundo Cinceres, ex quibus crania jam recensita, glutine aut guaiaci compaginata sunt, esse vere ex capite singulorum Sanctorum, quorum adscripta nomina sunt.

G Denum supplicavit nobis, ut, quod alias universim annueramus, permetteremus haece Reliquiis publicam venerationem, consueto Ecclesiae ritu, impendi, fierique de omnibus haece Sanctis officium Ecclesiasticum, vel simul, nominibus solum primarium expressis; vel certe ut in singulas capas majores illa, quas diximus, imponantur, cum aliquot e minoribus, ut ita pluribus diebus sigillatim colantur; non exiguo Divini honoris augmento, cum ea pluribus exhibebitur religio. Fieri enim officium posse de Sancto, ejus habetur corpus vel insignis reliquia, ut patet ex Rubricis Missalis, et explicat Gavantus Comment. in easdem Rubricas part. I tit. 11. Quo auctore constat Gregorium xiii an. 1573 concessisse Ecclesiae Hispaniarum, ut possint facere Officium duplex de Sancto ejus habetur caput, brachium, crux: itaque ex decreto sacrae Rituum Congregationis, insignem Reliquiam censeri eam partem corporis, in qua passus est Martyr, etc.

H Nos igitur cupientes, ut, salva in omnibus Regula Ecclesiastica, quantum fieri potest, honor amplifecet Sanctorum, concessimus dicto Praeposito, ut vel de omnibus haece Sanctis simul; aut variis diebus, prout eorum Reliquiae judicari insignes poterunt, officium duplex de pluribus Martyribus non Pontificibus, recitari possit, cum Credo in Missa. Minores vero Reliquiae jungi illis insignioribus poterunt, ut simul honorentur. Licet enim fieri de particulis illis seorsim Officium non debeat, merentur tamen certe propensam a nobis venerationem. Vere enim ac sapienter S. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, ut scribitur in ejus Vita, Eudmero monacho morenti, quod, cum Guido Parisiensis Episcopus ei permisisset, ut ex osse S. Priscae M. sibi tolleret quantum primo conatu avellere potuisset, exignam solum

D
utijuz Lova-
nium et olio
missae:

hij Bonni
professae Soc.
Jesu Antuerpiæ
reliciae,

E

cum veris
nominibus
Martyrum

harum postu-
latu publica
veneratio,

F

ab Episcop.
permissa,

sed ita ut ma-
joribus por-
tionibus inno-
ces, et ipsa
vere pretiosae

A solum particulam fregisset, sibi que tulisset; Noli, noli, inquit Anselmus : quod habes sufficit tibi. In veritate quippe dico tibi, quia pro toto auro, quod Constantinopoli, et ultra citrave habetur, non omitteret Domina ipsa, cujus est, quod illud sibi vindicaret in die resurrectionis cunctorum. Quamobrem si debitam illi reverentiam exhibueris, æque suscipiet, ac si toti corpori ejus exhiberes. Quam etiam ob causam magis nobis probatur, ut minores ille reliquiae, sive peculiari aliquo ornatu laminave aut theca decorentur, sive charta solum byssove obvolvantur, includantur tamen intra aliorum thecam, ut cum iis Officii Divini celebritate honorentur : quod non obtingeret, seorsim in propriam minorem lpsuothecam impositis, licet in ipsa ara palam conspectuque fidelium collocatis.

16 Permissimus quoque ut idem R. P. Præpositus diem, seu dies, quos magis accommodatos judicasset, deligeret, ad supranominatorum Sanctorum faciendam Translationem, sive Exaltationem.

17 Sed cum is, re tantisper dilata, missus interea in Urbem esset, ut publicis Dilatis Jesu comitiis, quibus novus creandus Præpositus Generalis erat, interesset, supplicari nobis curavit RR. PP. Guilielmus de Wael a Vronesteyn et Fredericus Tassis

diem Transla-
tionis faciende

B (quorum hic dictam Domum Professam pro eodem R. P. Francisco Præposito, ille provinciam universam pro R. P. Joanne Baptista Enghelgrave ad eadem comitia profecto, vicaria potestate gubernabant) supplicari, inquam, nobis curarunt, ut eam Translationem faciendam sanciremus feria secunda et tertia post Dominicam Quinquagesimæ anni hujus millesimi sexcentissimi quinquagesimi. Nam cum laudabili concilio a plurimis retro annis in Belgio nostro per triduum ante diem Cinerum solennes in suis ecclesiis preces instituire Patres Societatis consueverint, obtinuerint etiam a variis Romanis Pontificibus indulgentias plenarias, ut sic efficaciori remedio et publicam dierum illorum licentiam luxurique refrænerent, et populum Christianum ad auspicantium pie et fructuose Quadragesimale jejunium allicerent : existimarunt nunc, quoniam suspensæ sunt hoc anno sancto omnes ejusmodi indulgentiæ, ea tamen celebritate Translationis sacrarum reliquiarum foveri consuetam populi pietatem posse, ut preces quadragesimæ horarum iis diebus habendas sedulo frequentet, et Confessionis Eucharistiæque Sacramenta religiose obeat. Rogarunt igitur ut in duas capsas decenter in eam rem adornandas partim dietas reliquias atque includere, et, juxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Officio Ecclesiastico venerari nostra auctoritate, sibi eas liceret.

designatæ
feriæ ante ci-
vicalium au-
1650

C 18 Nos iis illorum postulatis libenter annuentes, statuimus ut dicta feria secunda post Dominicam Quinquagesimæ, quæ hoc anno est dies vicesima octava Februarii, Sacerdotes omnes in supra dicta Domino professa commemorantes officium ritu duplici legant de SS. Symphoniano, Macario, Victorino, et sociis (videlicet Mauro, Aniceto, Modesto, Cyriaco, Fausto, Placido, Roccho, Alexandro, Genesio, Eulalia, Hirenæ : deque iis, ut Martyribus non Pontificibus Missam celebrent, et in ea Credo recitent. Postrudie vero, feria nimirum tertia, die vero prima Martii, consilii ritu, juxta usum et Canones sanctæ Romanæ Ecclesiæ, officium et Missam legant de SS. Salviano, Maximo, Benigno et sociis (neque Fideli, Herculano, Prino, Pelagio, Julio, Philomone, Justo, Procopio, Donato, Pio, Feliciano) Martyribus non Pontificibus.

feriæ 2 die
28 Febr.
translatæ hæc
reliquiæ.

diem 1 Martii
fer 3

19 Utque amplius pietatem populi nostri ad honorandos sanctos Martyres, Deique implorandam misericordiam excitemus, concedimus toto eo triduo, Dominica videlicet Quinquagesimæ, feria secunda et

hunc concessit
ab Episcopo
indulgentiæ :

tertia, fidelibus omnibus, qui sacra communione re-
fecti, in eadem ecclesia quinies Orationem Dominicam et salutationem Angelicam pro amplificatione sanctæ Matris Ecclesiæ, errorumque et hæresum extirpatione, Principum Christianorum pace, ac nominatim Belgii nostri tranquillitate, recitaverint, Quadraginta dierum indulgentiam. Qui vero ventiquam Eucharistia resecti, de peccatis tamen suis contriti easdem preces recitaverint, toties quoties id per dictum triduum egerint, septem dierum indulgentiam largimur.

11
EX DIPLOMATE
EP. ANTWERP.

20 Constitutus præterea ut quotannis dictorum SS. Symphoniani, Macarii, Victorini et sociorum Martyrum celebritas eodem ritu duplici peragatur eadem die xxvii Februarii, aut anno bissextili xxix, pridie videlicet Kalendarum Martii. Ipsis vero Kalendaris Martii, SS. Sylvii, Maximi, Benigni et sociorum Martyrum, Actum Antverpiæ in palatio nostro Episcopali die duodecimo Februarii anno a Nativitate Christi millesimo sexcentesimo quinquagesimo.

decreta anni-
versaria vene-
ralia.

De mandato Ill. mi et Rev. mi Episcopi Antverpien Archiepiscopi et Uncis Cameracensis designati, Franc. Hilleweruen Secretarius.

§ III. Translatio reliquiarum. Incerta Martyrum Acta.

13

T ranslationis reliquiarum hic fere ordo ac ritus fuit Dominica Quinquagesimæ in æde domus professor Societatis Jesu, altera post meridiem hora, habita concio est, ut assolet festis omnibus ac Dominicis. Dein Litaniæ ac hymni quidam sacri, ad musicos multos, vocibus arganturque et aliis instrumentis decantati. Secundum hos, illata in templum elegans capsula, qua conditæ reliquiae erant : gestabant eam feretro impositam quatuor Sacerdotes, Diaconorum tunicis amicti, præcedentibus longa ordine aliis e Societate, ac ceteros minus preferentibus : terni Sacerdotes pluralibus solemniter induti sequebantur. Pompa erat gravis ac pia. Ut ad medium templi ventum, imposita abornata ad eum rem præmatam capsula, atque a symphoniacis decantatus hymnus Te Deum laudamus, et de sanctis Martyribus antiphona, tum a Sacerdote Oratio. Capsula illic, multis circum accensis cereis, relicta. Processit supplicantium ordo ad summum altare, ubi venerabilis Sacramento impertita est omnibus benedictio. Hora quinta, sub primas neque tenebras, alia habita concio, sive de fidei controversis historiquæ Ecclesiasticæ lectio per horam dimidiatam : postque eam concertus musici. Deum ad iram maremam sacre reliquiae delata. Postrudie hora decima matutina solenne de sanctis Martyribus sacrum cantatum : ac reliqua de iis ad aras septem sacra recitata. Vespertinam concionem excepere pia de iisdem Martyribus et Regina Martyrum, sanctissimæque Eucharistia cantica ac hymni.

Acquiri
27 Febr. 1650
abata in tem-
plum.

neque hono-
ratur.

postulæ suæ
de iis celebra-
ti.

22 De ipsis porro Martyribus nihil nobis compertum, nisi ex cæmeteris Romanis, quæ dirimus, extractas eorum reliquias : qua rixæ ætate, quibus supplicis fidei testati, sub quibus tyrannus, plane ignoratur. Sunt quidem in Martyrologis nonnulli Martyres eisdem nominibus, quibus et hi, insigniti : verum eosdem esse, non possumus nisi temere pronuciare, neque universim omnes esse diversos. S. Symphonianus, cujus in Actis S. Sebastiani xx Januarii mentio fit, cum aliis, immensis aretatis ponderibus, pelagi fluctibus datus est, et in loco mundo inter aquas coronam martyrii celebravit vii Julii, ut ad eum diem dicimus. Exceptum ex undis corpus, atque in alterutro dictorum cæmeteriorum sepultum, nusquam traditur. Alius colitur vii Novembris Symphonianus scriptor, qui eum statum Enaulapum efformare nollet, cum quatuor sociis nobile martyrium fecit, ac postmodum via Laviniana tumulati unnes. Hunc ergo nostrum Symphonianum ut utroque diver-

eorum acta
ignorantur :

quibusdam
alii Martyres
Romanis cognom-
inthesi aut ti-
dem non con-
lat.

A sum remur. Multi Macarii Martyres in Martyrologiis recensentur : unicus Romæ coramam adeptus, et hoc quidem die, ut post Galesium Baronium visum, vastioribus MSS. reticentibus locum. Ut illis tamen assentiremur, non illic consequens foret, nostrum hunc esse Macarium, Victorini iidem plures : Romæ, unus e IV Coronatus VIII Novembris, via Laticana cum sociis tumulatus : alter Amiterni, socius SS. Maronis et Eutychetis XV Aprilis : imbo igitur diversi, ut conjicere e sepultura licet Mauricius adhuc nullus nobis repertus, qui Romæ martyrum suberit : si Maurum hunc dicere quis maluerit, XXIX Januarii socium S. Papæ Maurum retulimus, cujus in multis ecclesiis Urbis extare aliquas reliquias Pancirolius testatur : alius I Augusti cum Fausto alisque via Latina necatus. Faustus alius XXV Iulii Romæ morte pro Christo oppetisse cum XXIII sociis traditur. Alterum eorum sit Faustus hic, cuius cruxus gloriatur, non liquet : velum an ex Mauris alter sit, qui nobis etiam Mauricius. Neque an Cyriacus sit celebris ille, cujus XVI Januarii in Actis S. Marcelli Papæ mentio facta, qui VIII Augusti colitur :

an qui VII Februarii relatus : an potius alius quipiam. Placidus Romæ cum pluribus comititibus fortiter pro religione occubuit II Februarii : hic noster sit, an alius, quis desinet? Mianus suspicor Alexandrum hunc esse filium SS. Claudii et Præpedigæ, fratrem S. Culti, de quibus actum XVIII Februarii. Nam qui XXVII Februarii in Martyrologiis memoratur, is Thesalonice palmam obtinuit, non Romæ, ut perperam Galesinus et post eum Baronius scripserunt. Alii sunt tamen Alexandri Romani Martyres, e quibus an noster sit, cur affirmemus nullum certum suppetit argumentum : neque cur Genesimum esse celebrem illum ex mimo Martyrem, qui XXV Augusti colitur. Hircna est quædam XXV Februarii, sed in Africa lauream adeptæ. Quæ XXII Januarii colitur Irene, vel Herena, S. Castuli Martyris vidua, titulo martyri caret. Ab utraque ergo diversa hæc Hircna. Præter S. Anicetum Papam, de quo XXII Aprilis, nullus alibi Martyr Anicetus Rocchus nullus, nulla Romæ Eulalia, nec Modestus, adhuc nobis reperti.

DE S. BARSO

EPISCOPO DAMASCENO.

Damascenus, urbs Syriæ antiqua, a sacris ac profanis scriptoribus celebrata, S. Avaniom, a quo Divus Paulus est baptizatus, primum habuit Episcopum, ac Syriæ Damascenæ Apostolum, quem pro Christi fide palmam iidem martyri adeptum XXV Januarii, Acta tum data significavit. Eiusdem urbis Episcopum, ac Phœnicæ Libani Metropolitanum, S. Barsum venerantur Græci hoc die in magnis Memoriaris, et in Vitis Sanctorum a Marino Cypherico editis, et hæc pauca de ea verba habent : Eodem die S. Barsus Episcopus Damascenus in pace vitam finit. In Memoriaris additur hoc distichon :

Παύριον πικρὸς ἐκλήπων βίου,
 Δύοσι Βάρσος Ἀγγέλου παύριος.
 Ludos illentis relinquit vite,
 Interest Barsus Angulorum festis.

2 Delimus XXX Januarii Barsum, sire Barsen, Episcopum Edessenum in Mesopotamia, a Valente Imperatore in exilium relegatum, ac num. 3 aliquem scrupulum movimus, num forsitan mendose hoc die pro Edesseno urbe esset Damasceni scripta. Verum nihil immutandum statuimus, licet Acta epus desiat, cum multos iidem sanctos Libani Metropolitanum, floruisse, haudquamquam umbiq. possit. Notus est S. Petrus Episcopus Damascenus a Saracenis necis seculo Christi octavo, qui etiam tempore vixit S. Joannes Damascenus, cujusnomen Chrysarionis, celebris doctrina, et sanctitate, cui dextra abscissa sub Leone Isaurico, et a Deipara Virgine restituta est : qui VI Maii colitur : S. Petrus IV Octobris.

DE S. VINDEMIALE

EPISCOPO VERONENSI IN ITALIA.

Iuter Sanctos urbis Veronenis Episcopus XXXIII, aut XXXVI, quos Aloysius Lipomannus et Augustinus Valerius ambo Episcopi Veronenses tendant anniversariis festis et solennibus Missis recolunt, celebratur XXVI Februarii S. Servulus Episcopus, cujus iidem Acta delimus pag. 662, et que num. I dicta sunt, æque ut S. Vindeimialis, qui XXVII ejusdem Februarii colitur, pertinet, hic non repetenda. De eo idem Valerius fol. 43 hoc tradit encomium : Vindeimialis Verone Episcopus, in hoc elaboravit maxime, ut rebus omnibus humanis contemptis, commissum sibi a Domino gregem exemplo et doctrina, vir Christianæ religionis amantissimus, moribus mitissimis, Episcopali munere magna cum laude et cum Veronenis populi utilitate functus est. Obiit pridie Kalendas Martii, ejus corpus sepultura est in basilica S. Stephani. Idem Valerius fol. 12, S. Vindeimialis, inquit, Episcopi Veronenis corpus requiescit in Ecclesia S. Stephani, ut ex vetusta tabula, ex Francisco Corna, et ex tabula Sanctorum, die XXVII Fe-

bruarii. De horum monumentorum auctoritate actum ad Vitam S. Servuli. Addit deus Valerius : In consecratione altaris S. Jacobi ecclesiæ sanctorum Apostolorum, repositæ fuerunt etiam reliquæ S. Vindeimialis Episcopi Veronenis, ut ex vetusto Psalmista ejusdem ecclesiæ constat. Gulesimus ex tabulis Sanctorum Ecclesiæ Veronenis et Francisco Corna hoc die in suo Martyrologio, Verone, inquit, S. Vindeimialis Episcopi et Confessoris, Sequitur Ferrarius in Catalogo novo SS. Ast in Catal. SS. Ital. elogium ex Valerio relatum describit : uti etiam Ughellus in Episcopis Veronenibus, qui et censet Episcopum vicesimum octavum floruisse seculo quinto. Ferrarius post annum quingentesimum asserit erudi vixisse. In quodam catalogo Italice anno 1602 Verone edito habetur Episcopus XVI, et circa annum quadringentesimum statuitur claruisse. Verius de ætate ejus et quam plurimum Episcoporum dici potest, tempus, quo singuli eam Ecclesiam rexerunt, nusquam explanat ac discrete indicatum.

DOCTORE J. B

G. H.

XXVIII FEBR.

S. Barsus Episcopus Damascenus.

G. H.

XXVIII FEBR.

S. Vindeimialis Episcopi Veronenis acta.

sepultum

E

atque videtur a S. Barso Episc. Edesseno.

F

reliquæ cultus,

tempus Sedis.

DE S. PROTERIO PATRIARCHA ALEXANDRINO, MARTYRE,

Commentarius historicus.

6. II.

§ I. S. Proterius e Presbytero Episcopus Alexandrinus. Variè ob ejus ordinationem seditiones hæreticorum.

Acerrius Christianæ religionis propugnator fuit S. Proterius, primo Ecclesie Alexandrinæ Presbyter, dein Archipresbyter, postea Episcopus sive Patriarcha. Quæ præclur ob eo in juventute acta sunt, latent. Præfuit tunc Ecclesie Alexandrinæ S. Cyrillus, anno cccxx in locum Theophili patrum xv Octobris ritu sancti Episcopis ordinatus : a quo in Concilio Ephesino, cum ei veres Sedis Apostolicæ essent delegate, fuit Nestoriano heresis anno cccxxx damnata. Sub hoc Episcopo S. Proterium non cum religione sacerdoti ac ritæ castitate imbibisse orthodoxam Christianæ fidei doctrinam arbitratur. S. Cyrillo circa annum cccxi v defuncto successit impius Dioscorus, qui ut S. Proterium in suam factionem pelleret, et commendavit Ecclesiam, et Archipresbyterum fecit : ut tradit Liberatus Archidiscipulus Cartaginensis in Brevariario de causa Nestoriana et Eutychiana cap. 14.

2 Græci in Menais, et apud Maximam Cytheræm in βίαις αγίων, ad xxvii Februarii hæc pauca a S. Proterio Presbytero gesta suggerunt. Beatus hic Presbyter erat Ecclesie Alexandrinæ. Cum Alexandrinis ad concilium vocatis Constantinopolim venit, et plurimum pro sanctis Patribus contra impias hæreses decertavit. Erat tunc Constantinopolitanus Episcopus S. Flavianus, cujus Vitam ac martyrii historiam dedimus xvi Februarii, diuinæque § 2 heresin Eutychianam ab eo fuisse detectam, et in synodo provinciali Constantinopoli anno cccxxvii damnatam. Acta hujus synodi actioni primæ Concilii Œcumenici Chalcedonensi habiti inserta sunt, et ipsa tamen in plures actiones distincta : leguntur subscripsisse Episcopi triginta octo, et Archimandrita viginti quatuor. Nicephorus tamen lib. 14 hist. Eccl. cap. 47 asserit ad illam synodum provincialem venisse Episcopos quadraginta, inter quos non fuerunt Episcopi Ægypti, neque ipse S. Proterius Presbyter, qui forsân ad Chalcedonense Concilium anno cccxxi celebratum venit. Est ea Bithyniæ nobis, Constantinopoli septem stadiis distans : ut primo potuerit navigasse Constantinopolim, atque inde Chalcedonem transivisse cum reliquis Clericis ac laicis Alexandrinis, qui adversus Dioscorum Intellos obtulerunt : inter hos fuerunt Athanasius Presbyter, Theodorus et Ischyrius Diaconi, et Sophronius quorum libelli extant sessione 3 ejusdem Concilii : in qua Dioscorus cum tertio creatus, ut de criminibus sibi objectis responderet, non oboevit; tandem a sancto et universali Concilio est ab episcopatu depositus, et ab omni Ecclesiastica functione submotus die decimo tertio Octubris. Formula damnationis missæ Dioscori continetur pag. 535 tom 8 regni editonis Parisiensis : at pag. 536 habetur epistola synodalis de damnatione Dioscori missa Clericis Alexandrinis, qui erant Chalcedone, et his verbis concluditur : Custodite igitur res Ecclesiasticas universas, tanquam qui estis rationem reddituri ei, qui secundum Dei voluntatem et nutum piissimorum et Dei amantissimorum Imperatorum nostrorum Alexandrinæ magnæ civitatis Ecclesie ordinandus est Episcopus.

3 Celebrata est dein xvii Octobris sessio iv, ad quam Episcopi Ægypti cum libello fidei, quem Imperatori obtulerunt, ingressi, jussu Legatorum Apostolica Sedis et reliquorum Episcoporum in Eutychetam anathema

dixerunt : ne autem epistolæ S. Leonis Papæ, antequam notus Alexandrinus Episcopus foret electus, subscriberent, oblati sunt, quod et datum iis a concilio. Nam, ut pag. 593 legitur, magnificentissimi et gloriosissimi Judices aut amplissimus Senatus dixerunt : Quoniam reverendissimi Episcopi Ægyptiorum, non ut repugnantes Catholice fidei, subscribere in præsentî distulerunt epistolæ sanctissimi Archiepiscopi Leonis, sed dicentes consuetudinem esse in Ægyptiaca regione, extra sententiam et jussionem Archiepiscopi nihil tale se posse; rationabile nolhis et clemens esse apparuit, ut in eodem habitu expectent in regia civitate, et dilationem habeant usque ad ordinationem Archiepiscopi magnæ civitatis Alexandrinæ. Hinc forsân nonnulli arbitrari sunt S. Proterium in Chalcedonensi synodo Episcopum constitutum fuisse : quod clare indicatur in Historiâ prævia Concilii Chalcedonensis pag. xi his verbis : Dioscorum, in ejus locum Chalcedonensis synodus Proterium susceperat, eiecit Marcianus Imperator in urbem Paphlagoniæ, Gangrenam nomine, ulò et omniam miserabiliter exhalavit. Item inseritur in Menais Græcorum et apud Cytheræm his verbis : Πλεῖστα τοῖς αγίαις πατρῶσι συγκλήτοις κατὰ τῶν ὁμοειδῶν αἰρέσεων, Ἐπισκοπῆς Ἀλεξανδρίας ὑπὸ τῆς συνόδου προέβλεπται. Cum plurimum pro sanctis Patribus contra impias hæreses decertasset, Episcopus Alexandrinus a synodo designatur. Nicephorus etiam Callistus lib. 15 cap. 8, indicata Dioscori damnatione ac relegatione, addit : ὁ θεῖος Ἡρωτέριος ἤγειρε τῆς συνόδου κατὰ τῶν Ἀλεξανδρίων ἱεροποιῶν ἱεραρχοῦτο. S. Proterius communi synodi consensu Alexandrinum episcopatum sortitus est.

4 Evagrius tamen, quem hi videntur secuti, lib 2 hist. Eccl. cap. 5 potius electum inquit in synodo Alexandria collecta. Verba ejus sunt : Ἐπὶ τοῖς Διόσκορῳ γέν τῆς Γαγγρηῶν τῶν Παφλαγγῶν οὐκ εἰς καταρίσται. Ἡρωτέριος δὲ τῆν ἱεροποιῶν ἤγειρε κατὰ τῆς συνόδου τῆς Ἀλεξανδρίων κληροῦται. Post hæc, finito scilicet Concilio, Dioscorus ad Gangrenam urbem Paphlagoniæ incoleulam condemnatur a Marciano Imperatore. Proterius autem episcopatum ejus communibus suffragis synodi Alexandriae habitæ sortitur. Interpres Evagrii Christophorus verit ad episcopatum Alexandriae gerendum esse electum : quosi post τῆς Ἀλεξανδρίων συνουσίαν Εὐλαστίας, ut is sit sensus : Post hæc Dioscoro Gangra urbem Paphlagoniæ relegato, Proterius communibus synodi suffragis Episcopatum Ecclesie Alexandrinæ adeptus est. Verum priori explanationi facere verborum collocatio videri potest. Ordinem rerum gestarum ad annum 2 Marciani ut exponit Theophanes : Tum vero synodus ipso Imperatore Marciano et Senatu præsentî adversam Dioscoro et Eutychi sententiam pronuntiavit, et egs depositione panivit. Pronuntiata sententia synodus soluta est. Imperator, Gangras relegato Dioscoro, in synodi laudes erumpens, dixit : Deo omnium nostrum Domino maximas debeo grates, quod sublata omni dissensione in unam tandem et eandem sententiam vivimus. Sanctos demum sexvntos et triginta Patres, postquam benigne et humane suscepisset, singulos cum pace ad proprias Sedes dimisit. In Dioscori vero locum Proterius Alexandriae Episcopus est ordinatus. Hæc Theophanes, quæ sic eodem in Anastasi historia pag. 52 leguntur.

5 Incertum autem est, nam Ægypti Episcopi omnes

antequam
E. scopi
Ægypti sub-
scriberent
epistolæ
S. Leonis

non fuit
S. Proterius
Episcopus
electus Chalce-
done.

vel Alexan-
dria

F

post ditribu-
tionem Concilium
Chalcedo-
nense :

ANNO CLXXVII
XXVIII FEBR

S. Proterius
Presbyter
Alexandrinus.

B
a Dioscoro
Archipresby-
ter constitutus

non fuit in
Concilio
Constantinopoli-
ni anno 448
congregato :

non anno 431
interfuit
Chalcedonensis.

non Clericus
Alexandrinus

Dioscoro
condemnat.

non ordinandus
Episcopus
fuit.

A *sint Alexandria remissi. Porro ut sessione 3 Concilii Chalcedonenis pag. 394 legitur, magnificentissimi et gloriosissimi Iudices et amplissimus Senatus dixerunt : Sanctissimi Paschasini, Legati Sedis Apostolicae, sit firmum iudicium. Unde permanentes in proprio habitu reverendissimi Episcopi Aegyptiorum, aut dent filejussores, si hoc illis est possibile; aut per sacramentum eis credatur, expectantibus ordinationem futuri Episcopi magne civitatis Alexandriae. Ultima verba Graece ita habentur : ἡ ἐξουσία κασαπιστοβήσονται, ἀνα μὴν ἐπιτῆ τὴν χειροτονίαν τοῦ ἱερομένου Ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρίων μεγαλόπλιως. Ajunt hic de xiii Episcopis, qui libello Imperatoribus Valentiniano et Marciano oblato subscripserunt, quorum nomina et Sedes Episcopales habentur pag. 387. Reliquos aliquum Episcopos in Aegyptum reversos, usque presentibus ordinatum S. Proterium narrat Liberatus cap. 14 his verbis : Expleto ergo magno et venerabili Chalcedonensi Concilio in duodecim secretariis et sedecim actionibus, Dioscorus quidem exulare in Gangrena civitate preceptus est. Reversi sunt autem Alexandria, qui cum eo venerant Episcopi et Clerici, Athanasius Busiros Episcopus, et Nestorius Phlagonensis, et Auxonius Schennitensis, et Marcarius Chabasensis : qui consederunt in Chalcedona et anathematizaverunt Eutychem et ejus dogma, cum Dioscori damnatione, epistola Prope Leonis subscribentes, ut cum omnium civium voluntate eligerent ordinandum Episcopum, sacris ob hoc litteris precedentibus ad Theodorum tunc Augustalem. Collecti sunt ergo nobiles civitatis, ut eum, qui esset vita et sermone Pontificatus dignus, eligerent. Hoc enim et Imperialibus sanctionibus jubebatur. Cumque super hoc multa dubitatio processisset, violentibus civibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur, Dioscoro quippe vivente; novissime in Proterium universorum sententia declinavit : utique cui et Dioscorus commendavit Ecclesiam, qui et cum Archipresbyterum fecit. Ordinatus ergo Proterius presentibus supra memoratis Episcopis, qui in synodo, sicut dictum est, subscripserant, inthronizatur.*

B *Chalcedona et anathematizaverunt Eutychem et ejus dogma, cum Dioscori damnatione, epistola Prope Leonis subscribentes, ut cum omnium civium voluntate eligerent ordinandum Episcopum, sacris ob hoc litteris precedentibus ad Theodorum tunc Augustalem. Collecti sunt ergo nobiles civitatis, ut eum, qui esset vita et sermone Pontificatus dignus, eligerent. Hoc enim et Imperialibus sanctionibus jubebatur. Cumque super hoc multa dubitatio processisset, violentibus civibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur, Dioscoro quippe vivente; novissime in Proterium universorum sententia declinavit : utique cui et Dioscorus commendavit Ecclesiam, qui et cum Archipresbyterum fecit. Ordinatus ergo Proterius presentibus supra memoratis Episcopis, qui in synodo, sicut dictum est, subscripserant, inthronizatur.*

C *6 Hæc Liberatus, qui cap. 15 ista vidit : Inthronizato autem eo, Proteria, divisio et discessio populi orta est, eo quod viveret Dioscorus, et esset in exilio. Multa ergo pericula Proterius passus est, ita ut militari pro custodia indigeret auxilio, plurimo tempore sui Pontificatus, et usque ad mortem Marciani Imperatoris inimicorum manus valuit evadere. Plura in ea populi commotione facta asserti Evagrius : Proterio, inquit, in Sede illi Episcopali locato, maximus tumultus et plane intolerabilis a populo varus restituito sententis creetur. Nam, uti in ejusmodi rebus evenire solet, alii Dioscorum rejetero, alii partibus Proterii firmæ adhaerescere coeperunt, adeo ut cladis ingens, eaque certe insanabilis, inde nasceretur. Nam Prisenis rhetor scribit, Prefectum Theodosium eodem tempestate venisse Alexandriam, vidisseque populam uno consensu contra Magistratus impetum ferisse, jecisseque lapides in militum copias, quæ seditionem comprimere studebant, atque milites vi coegisse ad templum, quod olim Serapidis dicebatur, confugere : tum populam concurrisse eo, templum expugnasse, militesque vivos ignis cremasse incendio. De quibus rebus cum certior factus esset Imperator, militum recens ad eam rem lectorum duo millia eo missis : eusque adeo secundo vento et prospera usos esse navigatione, ut sexto post die Alexandriam appellerent. Deinde cum milites potulantly in uxores et filias Alexandrinorum insultarent, eadem posteriorem sui acerbitate pene obscurasse priorem. Postea populam in circo congregatam orasse Florum, qui et praesidiariorum militum gessit*

praefecturam, et civilem urbis administrationem tenuit, ut ipsis frumenti congiarium, quod illis ademerat, quin etiam balnea, spectacula, et alias denique res, quæ eis propter tumultuosam ipsorum seditionem ablata fuerant, reddenda curaret. Florum autem populi impetum, cum coram adesset, sua hortatione cohibuisse, pariterque seditionem ad tempus sedasse. Hæc Evagrius, quem sequitur Nicephorus, asserens Florum pollicitationibus interpositis seditionem sensim dissolvisse.

7 Coactos etiam Alexandrinos implorasse patrocinium ipsius Proterii, indicat ad annum 3 Marciani Theophanes his verbis : Dioscori in exilium pulsus, et in ejus locum Proterio successo, qui cum Dioscoro et Eutychem sentiebant, magnum concitaverunt tumultum : minati se frumentarium etiam comineatum intereluros. Marcianus eo cognito jussit frumentum Aegyptum, non Alexandria, sed Pelusium delevi, et inde in regiam suam urbem navibus deportari. Hinc ipsi Alexandrini fame vexati, Proterium, ut pro ipsi Imperatorem deprecaretur, rogant : sicque tumultuari destiterunt. Adhuc Monaca S. Proterium Archiepiscopum ab Alexandrinis Legatum ad Imperatorem destinatum fuisse : cujus precibus Imperator flexus, jussit frumentum Alexandria deponari. Hæc ibi. Ceterum Imperator Marcianus, ad penitus seditionem coequeret, misit ad monachos Alexandrinos Joannem Decurionem, verum maxime pium atque disertum cum epistola, qua eos conatus est ad mansuetudinem revocare, reddereque veritatis amplectendam capdos atque concordia studiosos : rursuans illud imprimis, nihil novi in Concilio Chalcedonensi esse sanctionem, sed omnia secundum Nicænae fidei regulam, et Alexandrinorum Episcoporum, Athanasii, Theophili atque Cyrilli sententiam esse decreta. Exemplar hujus epistolæ extat Græco-Latine tomo 9 Conciliorum editionis Parisiensis citatur a pag. 222, et ultima epistolæ pars ex alia versione antiqua repetitur, in qua ista pag. 228 habentur : Hanc igitur et nunc agnoscentes, si qui forsitan estis adhuc falsitate decepti, ad veritatem recurrere festinate, nefandis vosmetipsos et Canonibus contrariis collectionibus abstinentes, ne super hos, quod animas vestras perditis, etiam legali castigatione subdamini. Propterea siquidem et Joannem videlicet Decurionem eligentes misimus, qui certissime valeat ea quæ de fide sunt explanare : nam et sanctorum Episcoporum universali Catholicorum Concilio interfuit, et universa quæ gesta sunt clare novit : ut per omne satisfactione susceperit hi, qui (quod non crederimus) adhuc dubitant, tandem aliquando ad veram et immuulatam fidem remeare testiment.

§ II. Fidei professio a S. Proterio Romam missa : synodus Alexandriae habita : dies Paschatis an. cccclv præscripta.

8 *Cam S. Proterius in amplissimo sacerdotio urbis Alexandriae, adoque totius Aegypti patriarchatu esset constitutus, pro sua professione misit S. Leoni Pontifici Romano : quo Catholicam ab ea mereretur confirmationem accipere. Meminit hujus S. Proterii epistola S. Leo scribens ad Julianum Coensum Episcopum, suum apud Imperatorem Legatum : estque epistola ejus 68 tomo 7 Conciliorum edita pag. 143, ac quinto Idus Januarii, Acto et Studio Cass. anno Christi cccclv, scripta, in qua ista leguntur : Fratrem Proterium Alexandriae urbis Episcopum gratulor satisfactionis plena de fide sua ad nos litteras direxisse, et manifesto, quodnam teneat, indicasse : cui me dignam gratiam pro fide ipsius sinceritate necesse est prestari, ut honorem in nullo sua perdat Ecclesie, sed Sedis suæ privilegia paternæ antiquitatis*

ac remanentibus 13 Aegypti Episcopis, qui S. Leonis epistola non subscripserant.

ab illis Alexandria regressis,

qui S. Leonis epistolæ subscripserant

post commotionem civium

ordinatus est.

magnis dem periculis expositus,

orata militibus ei ad custodiam datis.

ad 2000 militum intromissis,

D ac variis privilegiis civitati utentis,

ac fame civibus vexatis,

S. Proterius apud Marcianum pro eis intercalat.

12

a quo pro conciliatione Alexandrinorum missus cum epistola Joannes Decurio.

17

S. Proterius mi in professione fidei ad S. Leonem Papat.

A tatis exemplo juxta Canonum illibata jura possideat. Hæc S. Leo Papa. Ceterum exciderunt tum scriptæ S. Proterij, tum S. Leonis ad eum reditæ litteræ : uti etiam quas de eadem fidei professione ex more videtur misisse ad alios Patriarchas Orientis, et ad Imperatorem Marcianum.

de Paschate anno 433 celebrando.

urgente S. Leonis

9 Non levis eisdem temporibus exorta est contentio de Paschate anno octavo celebrando : quod prævidens S. Leo Papa, et schisma quoddam pertimescens, mature occurrendum censuit, utque anno cccclm, Opilione Cos. xvi Calendas Julii binas scripsit litteras, ad Marrianum scilicet Augustum et Eudociam Augustam, eosque obviare rogavit, ut Alexandrinos monerent, ne Pascha in viii Kalendarum Maiarum transferrent. Extant ex Epistola tomo 7 Conciliorum a pag. 140. Ino in memorata ejusdem Leonis epistola ad Julianum Episcopum ejusdem Paschatis meminit, Ac ne, inquit, vel apud nos, vel apud Orientales, nascatur ex hac parte diversitas; hoc instantius nostro nomino cum Christianissimo Principe agere tua dignetur dilectio : quamvis et ipse clementissimus Princeps se inquisitione sollicitissima curam hanc Ægyptiis delegasse, suis epistolis dignatus sit indicare. Misit et S. Leo Papa Communitorium de hac re ad S. Proterium, ut ex hujus responso constat, quo Pascha celebrandum esse viii Calendas Maias pluribus ostendit. Edita est S. Proterij epistola a Petavio in Appendice operis de Doctrina temporum pag. 871, et a Bucherio cap. 2 Commentarii in Victorii Canonum Paschalem, cui et S. Leonis epistolas hac de re scriptas conjunxit. Errorum epistole S. Proterij est ejusmodi : Domino meo dilectissimo fratri et Consacerdoti Leoni Proterius in Domino salutem. Piissimus et fidelissimus Imperator noster Marcianus litteris ad nos nuper venerabilibus usus est : quibus asseruit astimare quosdam, non diligenter adscriptam diem festi Paschalis, quæ per viii Indictionem futuram, Domino præstante celebranda est. Verumtamen, non velut a se commotus hoc indicavit, sed quia scripta tua Sanctitatis acceperit. Et præcipiebat oportere nos causam diligenter inquirere, adhibita nimis tenuissima scrutatione, quæ multum sollicitudinis ac studij contineret. Quapropter negligendum non fuit, quo minus statim negotium ventilarem : quando ex illo jam tempore, quo Communitorium tue Venerationis accepi, plurimum curam rei hujus habuerim, nunc Legales libros inspiciens, ex quibus possibile est hujusmodi computum investigare solentius. Sumens etiam et Centenam cursum Paschæ descriptum a beatissimo Patre et Episcopo nostro Theophilo, omninque decurrens, ita reperi diligenter iniegreque compositum, ut, quicumque ille sit, auctoritatem scripturæ hujus quolibet modo reprehendere ac vituperare non possit. Erat enim insequens, virum ita vigilantem, Deoque carissimum, divinarum etiam ditatum scientia scripturarum, in negotio tam magno ac necessario, prætermisso diligentia labore, potuisse delinquere. Sed forte, sicut tua Sanctitas scribit, mendosi codicis aut scriptoris librarii error est : et propterea nos oportet dem sanctæ illius festivitatis transferre, quæ abiit. Celebratur autem ita potius, ut centenarius annorum cursus, ejusdem beatissimi Patris nostri et Episcopi Theophili continet, qui annorum paginis omnino concordat, id est, xxix mensis Pharmuthi juxta Ægyptios, qui est viii Kalendas Maii. Et nos enim et tota Ægyptia regio atque Oriens universus sic ipsum celebrari sumus Deo præstante. Longissimus deum dei constituti adfert prohibitiones, quibus omnes adpungo conclusionem, quæ est ejusmodi : Cognoscent itaque per tuam Sanctitatem, qui in illis partibus ambigunt, quod legitime per octavam Indictionem Paschæ peragimus. Propterea

monitur,

in rescribit,

B
C
et viii Kalend. Maii celebrandum ostendit

enim scripsi, Patrum et in hoc Ecclesiasticas formulas subsequens, et exinde occasiones rei hujus assumens. Sic namque et præcursores nostri, siquando dubietas orta est, prædicere festinabant, ut ubique consonanter ageretur sacra festivitas. Quod etiam nunc juxta præscam consuetudinem credimus in Domino prædicari in Ecclesiis, unam fidem, unum baptismum, unam solennitatem sacratissimam Paschalem ab omnibus Christianis ubique celebrari in Christo Jesu Domino nostro, quia in ipso vivimus et movemur et sumus... Saluta eam, quæ tecum est, fraternitatem : te, quæ nobiscum est, salutem in Domino. Et alia manu : Valere te et nostri meminisse, Domine, precor, dilectissime et desideratissime. Hæc S. Proterius ad S. Leonem Papam.

D
actione a u.

10 Nec invidium, quin eadem, aut us similia perscripserit ad Marcianum Imperatorem, Anatolum Episcopum CP, aliosque Orientis Episcopos, quibus ut Pascha secundum Theophili calculum viii Kalendas Maii celebraretur, persuasit : qui illud ipsum S. Leonis Papæ scriptis ei de re litteris indicavit. Hinc S. Leo pucis studium Orientatum et Imperatoris opinionem amplectens, per Occidentem Pascha in viii Kalendas Maias induxit : de quo re extat epistola 94 pag. 233 ad Episcopos Gallicæ et Hispaniæ scripta v Kalendas Augusti. P. C. Opilionis, anno ccccliv. Misit etiam ad S. Proterium rescriptum, cujus exordium extat apud Bedam libro de Temporum ratione cap. 42 sub finem his verbis : Lætificaverunt me litteræ dilectionis tuæ, quas frater et Coepiscopus noster Nectarius pio adportavit officio. Oportebat enim, ut ab Alexandrine Ecclesiæ Præsule talia scripta ad Sedem Apostolicam mitterentur, quæ ostenderent magisterio beatissimi Petri Apostoli hoc ab initio per B. Mareum ejus discipulum didicisse Ægyptios, quod constat credidisse Romanos. Hæc pro sua modestia S. Leo. At Prosper in Chronico majore apud Bucherium pag. 89 supplet opinionem Orientatum et S. Proterij his verbis : Eodem anno Pascha Dominici celebratum est pertinaci intentione Alexandrii Episcopi : cui omnes Orientales consentiendum putarunt.

quo die in Occidente celebrari præcipit S. Leo.

ac rescribit S. Proterio.

11 Synodum a S. Proterio Alexandriæ collectam fuisse testantur Episcopi Ægyptii et Clerus Alexandrinus in epistola post necem ejus ad Leonem Imperatorem missa, ac post acta Concilio Chalcedonensis num. 22 tumo 9 Conciliorum a pag. 268 relata, in qua ita habentur : Chalcedone sanctum et universale Concilium congregatum sub pio sanctæ memoria Principe Marciano rectam fidem inviolatam incontaminatamque servavit... Quapropter et nostro Ægyptio Concilio necessarie cum Archiepiscopo nostro, sancto memoriae Proterio, indubitanter ei consentiente, et ea sapiente, et unanimiter cum universis totius orbis Christi Sacerdotibus, et præ omnibus summis sanctis Episcopis, id est Romano Leone, Regie Constantinopoli Anatolio, et Antiocheno Basilio, et Juvenali Hierosolymorum, et omnibus orthodoxis Episcopis, laborantibus nobis secundum sanctum Apostolum pro Evangelicæ fidei firmitate, et in Christo sapientibus cum nostris Ecclesiis et civitatibus, et incommutata pace orthodoxi populi apud nos et apud Alexandriam consistente, excepto Timotheo, qui semper cum ab Ecclesiæ Catholice fide disrupt pariter et absedit; mox post sanctum Chalcedonense Concilium, dum tunc dignitate presbyterii fungeretur, cum quatuor aut quinque solis Episcopis et paucis monachis, hæretica Apollinaris et ejus similibus secta languentibus, propter quam damnati tunc regulariter a sanctæ memoriae Proterio, et omni Ægyptiaco Concilio, etiam Imperiali nutu, digni exilium sunt experti. De Timotheo et Petro Monacho, sive Monacho, tunc Diacono, postea Episcopo Alexandrino, damnatis, isti confirmat Liberatus cap.

in synodo Alexandriæ sub his fidem præcipit.

Phil. 1. 27

damnato cum sanctis Timotheo Eluro.

e in exilium pulsus

ACCUSATORE G. H.

A 13. Timotheus quidam, cognomento Elurus, et Petrus Moggus Diaconus, qui de ordinatione fuerunt Dioscori, ab Alexandrina Ecclesia se separaverunt, nolentes communicare Proterio. Quos cum Proterius Episcopus ad ministerium proprium revocare non posset, utrosque damnavit *Habitu est va Alexandrina Synodus anno cccclvi, cum Basilius Marimo Episcopo Antiocheno defuncto esset substitutus, qui secundum tabulas Neephori et Theophanis duobus tantum sedit annis, et anno sequente adhuc vivit, cum de nece S. Proterii literas encyclicas errantiquaque Leo Imperator mitteret.*

Elesbaan Rex Aethiopia non petuit Episcopatum a S. Proterio.

12 In Mensis Graecorum et apud Maximum Cytheræm colitur XIX Decembris S. Grigentinus, qui soecian alius cum Menologio Graecorum a Conisio edito est Grigotius Agrigentinus : in cuius encomio dicitur Rex Aethiopiai Elesbaan litteras dedisse ad Proterium Patriarcham Alexandrinum, quibus Episcopum petivit, eundemque virum sanctum et perfectum. Super qua petitione Patriarcha stomachatus et indignatus, quod noscires, ubi talis vir invenirendus esset. Iisdem ergo diebus S. Marcus Pontifici apparuit, illique virum quæsitus ostendit : qui paulo ante divino instinctu Alexandriam venerat, et hospitio a quodam exceptus erat. Quem cum ingenti caritate et gaudio excepit, et Episcopum creavit, qui tum signis inclaruerat. Hunc ergo ad Regem cum litteris commendatitiis mittit, reliquaque adiecit, quæ ad Episcopi cultum pertinent. *Hæc ibi, in quibus mendose nomen Proterii successoris Dioscori est substitutum pro Timotheo successore Dioscori n. anno in Justini Imperatoris Episcopo creato, si va Menæorum relatio fidem mereatur. Justinus certe anno v. Christi lxxxii ista apud Theophanem legitur : Hoc etiam anno nefurium facinus adversus S. Aretham ceterosque urbis Negre nicolas admissum est, bellumque ab Elisabetha Aethiopia Rege contra Homeritas susceptum, victoriaque demum ab ipsis deportata. Quæ plenius narrantur in Actis martyrii S. Arethæ ac sociorum xxiv Octobris.*

red potius u Timotheo tempore Justin Imp.

§ III. Timothei Eluri insidia. Sedes Alexandrina occupata. S. Proterii dira cardes.

Interea Marcianus Imperator, cum regnaret anno vii, mortuus est xiiii Januarii anno cccclvii, cui successit magnus Leo, coronatus vi Idus Februarii Indictione x. Jam tunc Timotheus Elurus præstigiis et fraudibus usus, monachorum cellas nocturnis ambulator circumibat, nominatim singulos vocans : eum cum responderet quispiam, referebat ille : Ego sum Angelus, et ut Proteri communionem, et ab his, quæ Chalcedone sunt acta, cuncti abstineant, et subinde Timotheum Elurum Alexandria constituant Episcopum, enunciatum sum missus. Ita Theophanes, sed qui ea, quæ nro anno contigerant in tres annos dispergit. Eodem leguntur in Historia Anastasi, et Compendio Cedreni, et in Mensis Graecorum et apud Cytheræm, diciturque Timotheum observasse illum et obscuram noctem. Theodorus Lector lib. I Collectan. idem facinus ita narrat : Timotheus Elurus, antequam occideretur Proterius, nigra veste indutus, in cellis monachorum noctu circumibat et unumquemque monachum ex nomine vocabat. Cum autem illi auscultarent, unum se ex ministratoris spiritibus esse dicebat, ad hoc missum, ut cunctis ediceret, ne cum Proterio communicarent, sed Timotheum Elurum Episcopum designarent, hoc pacto cunctis sese insinuans. *Hæc Theodorus, quibus ubi, quæ tum contigerunt, ex Evagrii addimus, qui lib. 2 cap. 8 ista usserit : Alexandri de morte Marciani certiores facti, trucidiam cum majore furore et festu contra Proterium renovarunt... Tempore ergo, quo præsi-*

Timotheus Elurus contra S. Proterium nocturna præstigia monachos inclat

C

diorum Praefectus Dionysius in superiori Egypto commorabatur, diligenter observato. Timotheum, cognomento Elurum, qui jam pridem monasticum vitæ genus excolisset, postea autem in numerum Presbyterorum Alexandrinorum adscriptus, ad episcopatus gradum capessendum suffragiis deligunt, ac simul atque in magnam ecclesiam, quæ nomine Cæsaris nuncupatur, deduxerant, illum suum declarant Episcopum, dum Proterio adhuc suppeditabat vita. Sacerdotisque muneribus fugebatur. Timothei electioni interfuit Eusebius Antistes Pelusii et Petrus ex Iberia oriundus, Majoris civitatis Episcopus : quas etiam res historicus ille, qui Vitam Petri litteris prodidit, commemorat. *Hæc Evagrius, quæ fere eadem tradit Neephorus lib. 15 cap. 16.*

delapsus Episcopus :

14 Theodorus Lector ordinationem inquam Timothei paucis attingit : Elurus, inquit, vivente adhuc Proterio a depositis Episcopis ordinatur, ac confestim turbas ecclesiam ac tumultuationibus implent. *Quæ a Theophane ad annum i Imperii Leons ita narrantur : Hoc anno Alexandriam Camelopardalis, Tanrelaphi et alia ferarum monstra sunt illata : simulque cum illis Timotheus, cognomento Elurus, Alexandriam Urbem turbavit. Coempta quippe sciciorum manu Sedem Alexandriam invasit tyrannice, et omni Ecclesie gradu dejectus, a duobus pariter Ecclesiastica dignitate extorris Episcopis ordinatur. Hinc emicta, quæ Alexandriam vexaverunt, scandala originem habuere. Cunctis enim per universum orbem sacris viris Chalcedonensis Concilii decreta admittentibus, perversus ille rabie quadam effreni motus, contumelias in illud vomere non verebatur : profanus et Ordinis expers, Episcoporum consecrationes perficiebat, et qui ne Presbyter quidem, alios collato baptismo initiabat. Hæc Theophanes, et ex eo Anastasius et Cedrenus. In Mensis dicitur monachi ante indicata Eluri fraude decepti per innocentiam, adversus Proterium seditionem movisse. Quare Proterius fugit, sed sanctissimum Prophetam Isaiam sibi occurrentem vidit, qui illum allocutus, Revertere, inquit, Alexandriam, ego expecto ut recipiant te. Hoc fortasse dixit, ut violentiam ejus mortem designaret. De qua antequam acturi sumus ex memorata ante epistola 22 Episcoporum Egyptiorum et Cleri Alexandriam ad Leonem Imperatorem nonnulli damus ab impio Timotheo facta, atque exæcte descripta pag. 272 tum 9 Conciliorum his verbis :*

inter scarios ordinatur : E

S. Proterius ne fugiat, a S. Isaya admo- nectur :

15 Hunc Timotheum malignus invenit arina suæ machinationis aptissima, quem novimus quidem boni cujuslibet extorrem, diabolicæ vero mentis solummodo instrumentum opportunum existere. Qui dum inhians in episcopatum Alexandriae maxime civitatis, sicut rei eventus ostendit, appetens, quod eum oportebat effugisse, si tamen saperet, bene præponens schema, quod vitare se primitus dolose fingebat, insidiatusque transitum sanctæ memoriæ Princeps Marciani, quo migravit ad Deum, blasphemis vocibus adversus eum insurgens, et sanctum et universale Chalcedonense Consilium anathematizans inverecunde, et vulgus populi seditiosorum et vilium congregans, eumque contra sanctas regulas, ecclesiasticam disciplinam et communem reipublicam legesque coarctans, irritis in ecclesiam sanctam Dei, habentem Pastorem atque Doctorem sanctissimam, nostrum tunc Patrem Archiepiscopumque Proterium, et collectas solitas celebrantem, et orationes fundentem omnino nostrum Salvatori Christo pro vestra pietatis imperio et Christianissimo vestro palatio, congregatis in ipsa civitate magnificentissimis Judicibus, et Curia et plebe fidelis, omnique Clero sancti et monachis. Hoc itaque malo procedente, et vix adhuc facta die, dum in episcopio secundum consuetudinem degeret Deo amabilis Proterius

Elurus insurgit contra Concilium Chalcedonense

irruit in Sedem S. Proterii,

A terius, assumens secum Timotheus juste condemnatos duos Episcopos et Clericos similiter, qui, sicut diximus, in exilio fuerant habitare damnati, tamquam manus impositionem suscepturus a duobus, nullo penitus orthodoxorum Episcoporum ex diocesi Aegyptiaca praesente, ut moris est in talibus Alexandrinorum Episcoporum ordinationibus interesse, ut credit, adeptus est pontificatus Sedem, adulterium aperte praesumens in Ecclesia proprium sponsum habente, et agentem in ea divina mysteria, et Sedem propriam regulariter exornantem. Iste optimus odibilem Deo et unique periculosam differri non sine actionem, cum rabie quadam in contemptibili repente semetipsum inthronizavit, legem et ordinem Ecclesiasticum, irrationabilem iram populi permixti esse confidens, et neque regulas Patrum, non legem Imperialem, aut sanctiones Ecclesiasticas, non ordinem, non potestatem Imperialem, non iudicalem severitatem mente percipiens, mox ordinationes efficit Episcoporum simul et Clericorum, Episcopos sine impositione manus existens. Sed neque priorem habens presbyteratus ordinem, baptismum fecit, et omnes operationes, quae ei nullatenus agere compete-
bant, exerevit.

B 16 His ita audacter et nefande per eum quotidie procedentibus, post aliquot dies, dum alibi degeret, magnificus et gloriosissimus Iux Dionysius civitati adfuit laboranti, et egit quatenus pestifer Ecclesiae crudelissimus tyrannus etiam ab ipsa civitate recederet. Quo facto Ecclesiae et civitati communem utilitatem consulit. Sic ergo decursis paucis diebus, dum commotio et irrationabilis ira pro Timotheo meditaretur ab aliquibus contra sanctae memoriae Proterium, nihil aliud erat quod faceret ille beatae memoriae, quam ut locum daret irae, secundum quod scriptum est, ut ad sacrum baptisterium se conferret, invasionem fugiens contra suam concurrentem nemem. In quo scilicet loco et barbaris et cunctis ferocibus hominibus timor fuit, etiam nescientibus loci culturam et exinde gratiam emanantem. Hi vero tamen, qui ab initio intentionem Timothei ad effectum perducere festinabant, neque in illis intemeratis locis eum salutari volentes, neque cultum loci metuentes, nec tempus, cum esset salutaris Paschae festivitas, nec ipsum sacerdotium pavescentes, quod est mediatio Dei et hominum, percusserunt inculpabilem virum, eumque crudeliter occiderunt, etiam cum aliis : ex : et circumducentes eum ubique cadaver vulneratum, crudeliterque trahentes per omnia pene civitatis loca, in-ensibile corpus plagis sine misericordiae verberabant, dividentes membratum eum, et neque interiora more canum gustare parentes illius viri, quem nuper habere se mediatorem Dei et hominum putaverunt : tradentesque reliquum ejus corpus igni, etiam dispergebant ejus cineres in ventos, ferocitatem bestiarum omnium transcendentem. Horum siquidem omnium auctor fuit et sapiens (si Deo placet) architectus Timotheus : primo siquidem adulter, postea etiam homicida, pene manibus propriis hoc nefas efficiens, et propterea condemnandus, quando agenti, qui jubet malum fieri, in supplicio proximus est. Hactenus illi Episcoporum Aegyptiorum et Cleri Alexandrini ad Leonem Imperatorem epistola de nec S. Proterii, ex qua quae postea secuta sunt, mox dabimus.

C 17 Idem Episcopi Aegypti et Clerus Alexandrinus abam misere epistolam num. 23 relatum, ad Anothorum Patriarcham Constantinopolitanum, ex qua pauca haec de nec S. Proterii pag. 279 relata adjungo : Extendens Timotheus suam vesaniam, et quasi incrementum suae superbiae et concupiscentiae operatus, considerans quia non possit aliter studium suae intentionis efficere, nisi ab humanis rebus auferret (quod

etiam fecit) eum qui regulariter jure Archiepiscopus et Catholice Pastor fuit Ecclesiae, sanctae memoriae Proterium; suadens aliquos, sicut rerum eventus ostendit, homicidas veros contra insurgere, qui eum orantem in baptisterio peremerunt, et per omnem, ut ita dicimus, urbem trahentes, et velut in pompa ejus reliquias deducentes unquam vulneratis, et membratum incisus, non reuenerunt etiam carnis ejus et interiorum viscera sancta gustare, ignique tradentes reliquum ejus corpus, ventis etiam cinerem dispergebant, omnem bestiarum transcendentem ferocitatem : non senectutem, non canos, non pontificatum, meliatiorem Dei et hominum, non tempus erubescens. Commiserunt enim homicidium tempore sancto Paschae, quo etiam daemones salutari passione perterriti conquiescunt. Haec ibi, Theophanes in τῆ πρώτῃ πασχαλίῃ ἡμερᾷ occisum refert hoc modo : Paratus sibi ab Aeluro insidias B. Proterius praesentis, locum dat irae, et primo Paschalis celebritatis die ad venerandum baptisterium confugit. At vero praecursor Antichristi, neque sacrae solennitatis diem, neque veneranda loca reveritus, misit qui Praesentem prorsus innoxium, cum sex aliis, qui cum ipso erant, interficerent. Hi corpus Pontificis funibus alligatum extra sancti lavari septa rapuerunt, et per civitatem ignominiose circumductum, inhumane penitus et inique atrociter, et illud demum ignibus absumpserunt, cineribus in aere dispersis. Haec Theophanes et ex eo Anastasius, qui prima die Paschae ea perpetrata scribit : Cedreus vero interfectum ait τὸ μέγιστον καὶ ἐξέστην magno Sabbato. At Liberatus cap. 15 Cenam Domini interpretatur, ista de nece narrans : Captata morte Marciani Imperitoris, collectis turbs haereticorum, qui Discorum sequebantur, ordinato Episcopo Timotheo Aeluro, veniunt Alexandriam : et ante triduum Paschae, quo Cena Domini celebratur, ab ipsis turbs concluduntur in Ecclesia sanctae memoriae Proterius, quo se timore contulerat : illoque eadem die in baptisterio occiditur, lamatur, ejicitur, et funis ejus incenditur, sparguntur et cineres ejus in ventos. Haec Liberatus.

E 18 De genere necis ista singularia tradit Evagrius lib. 2 cap. 8, Tradit in Vita Petri Episcopi Majoris civitatis, Proterium non a populo, sed a quodam milite trucidatum. Nam cum Dionysius, secleribus ibi admisis impulsus, maxima cum celeritate Alexandriam veniret, maturacitque incensam seditionis flammam restinguere, quidem ex Alexandrinis, Timothei suasu, Proterium abeuntium confugientemque ad baptisterium, viribus ejus gladio transfixis continet, funeque circumligatum in loco, qui Tetrapylon, il est Quatuor-porta, dicitur, omnium oculis subijciunt ad contemplandum, ac cum irrisione ac clamore Proterium occisum praedicant. Postea vero corpus per totam urbem raptatum, igni cremandum tradunt, atque more belluarum viscera ejus degustare neququam exhorrescunt. Haec Evagrius : quae fere eadem habet Nicephorus, qui gladio in viscera ejus adactis occisum tendit : Graece, Διαχειρίσθησαν τὰ ἔσθια σφῶν κατὰ τοῦ ἡμετέριου ἑλισσίου. Evagrii verba sunt. Διαχειρίζονται ἑσθίους κατὰ τοῦ σπληγγῶν ὁ σείστος. Aliter Graeci in Menais et apud Maximam Cytheraeum genus mortis expriment. Regressus S. Proterius, inquit, et sacrum baptisterium ingressus, acutus ibi arundinibus trucidatur. Graece : Ἐν τῇ θεῖα κολυβήτρῃ ἐκείθην ἐπὶ δούκῳ ἐκείνῃ καλῶμας ὄξισι κατὰσφύσσεται. Est κολυβήτρα ipsa piscina, seu lavacrum, qua voce etiam utuntur Theophanes et Theodorus Lector. De hac rade Cyrillus monarchus in Vita S. Enthyim Abbatis a nobis xx Januarii illustrati cap. 16 num. 95 ista tradit : Cum jam tunc Leo pius et Christi amans Marciano successisset Imperio, Timotheus quidam, cognomine Aelurus

• fors in incomprehensibili

Episcopus et Clericos ordinat :

S Proterius confugit ad baptisterium Rom. 12. 10

occiditur

cum sex aliis,

confiditur in partes, comburitur.

STRUCTURE G. A.

senex jam et canus, sub Pascha interceptus.

et eius die,

E

vel Sabbato magno,

vel feria 3 in Cena Domini

na viscera transfixa fuerunt gladio ? F

num oculis arundinibus P

A *Ælurus, totam concutiebat et conturbabat Alexandriam. Deinde autem cum ipsum quoque Patriarcham civitatis (o iniquas et impias manus!) in divini baptismatis piscina interfecisset, Sedem audacter et impudenter invadit.*

19 Peracta hac tam crudeli lœniœ nonnulla satiat fuit Æluri nefanda vahes, sed is novo furore amicticiaque instinctus, perrexit dyabacchari in reliquis orthodoxæ fidei Episcopos Ægyptios et Clericos Alexandrinos, dum hi e suis Sedibus atque Ecclesiis esturbarentur. Res gesta exponitur in dicta horum Episcoporum et Clericorum ad Leonem Imperatorem epistola, atque ita pag. 272 refertur: Adjecti etiam Ælurus his malis sine timore pejora, dum inique contra regulas operatur. Hactenus agit sacra mysteria, qui neque laicorum communionem habere sanctis Canonibus potest: et gubernat quidem auctoritate sua sanctam Alexandrinorum Ecclesiam, res autem ejus, ut visum ei fuerit, male devastat, et habentes alimenta pauperes ab Ecclesia, ejus solatio privat omnimodis, aliis hæc sceleratissimis impendendo. Et aperte quidem Episcopos condemnatos quatuor aut quinque, contrarios orthodoxæ fidei, sicut diximus, existentes, alios quidem secum habet, alios vero per civitates mittit, ut in eis Episcopos orthodoxos persequantur:

Ælurus res Ecclesie devastat:

persequitur orthodoxos Episcopos,

B *sed et alios ordinare non cessat. Eos autem, qui regulariter consistunt, velut communicatores sancti et universalis Concilii et sanctæ memoriæ Proterii, anathematizavit: et sic expulit omnem sanctissimam urbem Alexandrinæ Clerum, communicantem similiter generali Concilio et sanctæ memoriæ Proterio Archiepiscopo: sed etiam Clericos, qui in nostris ecclesiis et a nobis sunt ordinati, omnes velut hæreticos anathematizando vere monstravit. Orthodoxos vero senes et sanctæ memoriæ Theophilum Alexandrinorum civitatis Episcopum, et sanctæ memoriæ Cyrillum, et beatæ memoriæ Proterium, omnes antiquitus ordinatos, et, ut diximus, anathematizavit, et a sacerdotio cuncto prohibuit. Addidit autem istis nullis etiam hoc, quod ex venerabilibus diptychis abstulit quidem sanctæ memoriæ Proterii vocabulum, posuit vero suum nomen et Dioscori ab universo Concilio condemnati, cujus nec ordinationes suscepit. Sic undique velut ebrius esse varia calliditate convincitur, et per singulas civitates et venerabilia monasteria præcipit, ut nullus communionem suscipiat, aut ab Episcopis aut Clericis, qui communicatores sunt aut fuerint sancti et universalis Chalcedonensis Concilii et memoriæ venerandæ Proterii, nec putet Clericos qui a nobis sunt ordinati, seil pro illis jubet alios introduci, tam quos ipse ordinat, quam quos alios facere jubet. Hæc atque Episcopi Ægyptii et Clerici Alexandrini ad Leonem Imperatorem, a quo petunt hæc nota fieri sanctissimo Romano civitatis Archiepiscopo, nec non et Antiocheno et Hierosolymitano, et Thessalonicensium urbis Episcopo et Ephesino aliisque, ut remittent ei, quid in tantis malefactis sanctorum Patrum regulis sit decretum. Petunt etiam novum creari Alexandrinorum Episcopum, cum Timotheus cum suis instanter impudenterque derogat et anathematizat summus Archiepiscopus, id est, Romanum Leonem et Constantinopolitanum Anatolium et Basilium Antiochenum cunctumque Chalcedonense Concilium omnesque totius orbis Episcopos, et ubique orthodoxos Clericos simul et laicos. Denique petunt reditus atque bona Ecclesie Alexandrinæ custodiri, ac subscribant Episcopi quatuordecim, aliique Presbyteri et Clerici*

et Clericos:

anathematizati S. Proterium atque

nomen e diptychis eradii:

ab eo ordinatos abdicat:

sed et alios ordinare non cessat. Eos autem, qui regulariter consistunt, velut communicatores sancti et universalis Concilii et sanctæ memoriæ Proterii, anathematizavit: et sic expulit omnem sanctissimam urbem Alexandrinæ Clerum, communicantem similiter generali Concilio et sanctæ memoriæ Proterio Archiepiscopo: sed etiam Clericos, qui in nostris ecclesiis et a nobis sunt ordinati, omnes velut hæreticos anathematizando vere monstravit. Orthodoxos vero senes et sanctæ memoriæ Theophilum Alexandrinorum civitatis Episcopum, et sanctæ memoriæ Cyrillum, et beatæ memoriæ Proterium, omnes antiquitus ordinatos, et, ut diximus, anathematizavit, et a sacerdotio cuncto prohibuit. Addidit autem istis nullis etiam hoc, quod ex venerabilibus diptychis abstulit quidem sanctæ memoriæ Proterii vocabulum, posuit vero suum nomen et Dioscori ab universo Concilio condemnati, cujus nec ordinationes suscepit. Sic undique velut ebrius esse varia calliditate convincitur, et per singulas civitates et venerabilia monasteria præcipit, ut nullus communionem suscipiat, aut ab Episcopis aut Clericis, qui communicatores sunt aut fuerint sancti et universalis Chalcedonensis Concilii et memoriæ venerandæ Proterii, nec putet Clericos qui a nobis sunt ordinati, seil pro illis jubet alios introduci, tam quos ipse ordinat, quam quos alios facere jubet. Hæc atque Episcopi Ægyptii et Clerici Alexandrini ad Leonem Imperatorem, a quo petunt hæc nota fieri sanctissimo Romano civitatis Archiepiscopo, nec non et Antiocheno et Hierosolymitano, et Thessalonicensium urbis Episcopo et Ephesino aliisque, ut remittent ei, quid in tantis malefactis sanctorum Patrum regulis sit decretum. Petunt etiam novum creari Alexandrinorum Episcopum, cum Timotheus cum suis instanter impudenterque derogat et anathematizat summus Archiepiscopus, id est, Romanum Leonem et Constantinopolitanum Anatolium et Basilium Antiochenum cunctumque Chalcedonense Concilium omnesque totius orbis Episcopos, et ubique orthodoxos Clericos simul et laicos. Denique petunt reditus atque bona Ecclesie Alexandrinæ custodiri, ac subscribant Episcopi quatuordecim, aliique Presbyteri et Clerici

C *In litteris ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum, quarum et meminerunt in precedenti ad Imperatorem epistola, eadem ferme recensent paucis hæc additis, quæ pag. 280 continentur: Nobimus recordari, quemadmodum conatus est in sanctissi-*

mas Ægyptiæ diocesis Ecclesias, in quibus Dei amatissimi et orthodoxi Episcopi constituti sunt, hæreticos Episcopos destinare, et in venerabilibus monasteriis Clericos: et quemadmodum concutiat Virginum monasteria, conturbans eas, et terrorem eis suæ tyrannidis imponens: vel ad quantam vesaniam insilivit, ita ut etiam Pontificales sedes, in quibus resedit sanctæ memoriæ Proterius, postquam fregit eas, igni traderet: aqua marina venerabilia sanctaque altaria in sanctis ecclesiis, ubi edificata sunt atque dicata, diluerit: ne audientes in incredulitatem forte ducantur, aut certe rectæ fidei iniuriam lætentur: a quo multa valde præsumpta sunt, quæ narrari sermone non possunt. Cum post mortem sanctæ memoriæ Archiepiscopi nostri Proterii tantam rabiem contra eum et vesaniam demonstraverit, ut etiam Pontificalem sedem, in qua ille sedit, igne cremaret, et de venerabili diptycho ejus nomen auferret, et qui ab eo ordinati, Ecclesiasticum et sacerdotale ministerium celebrare prohiberet, ejusque generis proximos valde persequeretur: substantiam quoque ejus, quam a parentibus habuerat, devastaret: quomodo manifestus non est, quia credem contra ruin ipse commisit, rebus ipsis voluntatem Timothei valde pandentibus, et quemadmodum esse vesanus apparuit contra memoriam illius, qui beate defunctus est? Hæc illi Episcopi cum Clericis, ad Anatolium, a quo petunt, ut eadem dignetur indicare sanctissimo Ecclesie Romane Pontifici Leoni, nec non et Antiocheno, et Hierosolymitano, atque Thessalonicensi et Ephesino, aliisque Episcopis quibus visum fuerit.

sanctimoniales conturbat:

sedem Pontificalem S. Proterii comburit:

persequitur ejus proximos.

E

§ IV. Homicidæ puniti. S. Proterii innocentia laudata: memoria fastis sacris inscripta.

Quid egerit Anatolius indicat in epistola ad Leonem Imperatorem, in qua pag. 288 ista invenitur. In his quæ sunt præsumpta in Alexandrinorum Ecclesia, non quievi, sed sequens vestræ Christianæ tranquillitatis intentionem, volentem et sanctorum Patrum regulas non sperni, et civilia jura servari, quod me facere congruebat, scilicet Sedem gubernantem hujus regni civitatis, egi: et hæc manifesta vestræ pietati sent per ea, quæ scripsi tam Romano sanctissimo et venerando Leoni Pontifici, quam omnibus uniuscujusque diocesis Metropolitanis Episcopis, apud quos ingenii petulantiam contra sanctorum Patrum regulas perpetravit et facta scelestæ Timothei. Quibus curatis ita perorat: Nunc igitur, famosissime et fidelissime noster Princeps, inserto tibi justitiæ congruit sancire... ut per vestre pietatis imperium hæc secundum legum severitatem effectui contradantur, ad vindictam contemptarum Ecclesie sanctionum, et innoxii sanguinis, hoc est, sanctæ memoriæ Proterii orthodoxi Alexandrinæ civitatis Episcopi.

Æluri scelera ab Anatolio CP indicantur S. Leoni Papæ et aliis Episcopis:

F *putit vindictam ab Imperatore*

22 Quatuor eia scelera a Leone Imperatore hoc ipso anno ejus anno vindicata sunt, ad annum 2 ejus Imperii ita commemorat Theophanes: Hoc anno Leo Imperator de injusta Proterii caede, et iniqua Æluri promotione, certior factus, misit Casarium, et linguæ mutilatis relegavit eos; qui Proterii caedi communicaverant. In profanum vero Ælurum non animadvertit, judicium de eo ad Episcopos pertinere pronuntians. Et anno 3 Imperii, Hoc anno, inquit, ad singulos omnium provinciarum Episcopos litteras dedit Imperator, ut propriam ipsi remittiant sententiam: cum Chalcedonensis Concilii decretis acquiescerent, et de Æluri promotione quid sentirent. Sancti insuper Simeoni Stylita, et Barda monacho, tum Jacobo miraculorum patratore scripsit; quasi Deo omnium rerum Domino rationem reddi-turos, ut

punitur reclusis S. Proterii:

scribitur de Theophila. Eius sententia Episcoporum,

anathematizati Romanum Pontificem et Patriarcham,

de

A de controversis rebus iudicium facerent, cunctos obtestatus. Illi una voce communicæ sensus concoc-tam Chalcedone synodum sanctam esse firmant : et expositis ab ea definitionibus mentem submittere profitentur : parique sententia, ceu perpetrata cædis reum, et hæreticum Timotheum damnant. *Hæc Theophanes, eumque secuti Anastasius et Cedrenus : quibus consentanea ante scripta erant a Liberato cap. 13, et Evagrino lib. 2 cap. 9 ac multis post secutis a Nicephoro lib. 13 cap. 18 et 19, ubi epistolam eam non solum Episcopis, sed illustribus et sanctitate vitæ præclaris monachis asserit scriptam, et tres etiam nominat, S. Simeonem Stylitam, cuius Vitam dedimus v Januarii, S. Baradatum, quem Theophanes Bardam appellat, de quo egimus xii Februarii, et S. Jacobum Nisibenum, juniorem scilicet, et anachoretam, quem Græci celebrant xxvi Novembris. Exemplar epistolæ Leonis Imperatoris extat tomo 9 Concil. man. 21 pag. 265, ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum, eaque relata enumerantur Episcopi Metropolitanæ quinquaginta novem cum tribus jam nominatis monachis, quibus eadem missa fuit. Rescripserunt autem Episcopi, inquit Liberatus, Chalcedonensium synodum usque ad sanguinem vindicandam, eo quod non alteram fidem teneret, quam synodus Nicæna constituit. Timotheum vero non solum inter Episcopos non haberi, sed etiam Christiana appellatione privari. Et has epistolas vel relationes Episcoporum omnium, in uno codicis corpore vocari Encyclicas.*

23 Extant hæc tertia parte Concilii Chalcedonensis seu tomo 9 Conciliorum excusa : et quibus aliqua de innocenti corde S. Proterii testimonium proferimus. Ex his primum sit quatuor Episcoporum provinciæ Europæ in Thraciâ, quorum epistola est xxvii, et hæc pag. 291 continet : Quia Timothei immisione, sanctæ memoriæ Proterius orthodoxus sanctusque Pater et Alexandrinorum Episcopus in sacratissimi baptismi loco peremptus est, membratimque concisus, et locis omnibus circumtractus, et posthæc igni traditus, aliaque passus, quæ propter scelæris exaggerationem terretur lingua proferre ; sanctissimum quidem Proterium in ordine et choro sanctorum Martyrum ponimus, et ejus intercessionibus misericordem et propitium Deum nobis fieri postulamus ; Timotheum vero, qui talia perpetravit in beatæ memoriæ Proterio, qui fuit Episcopus, ejusque consilio atque tractatu factum est scelus hujusmodi, quod etiam humanis auditus propter excellentiam crudelitatis obturat, tamquam tyrannum et sanguinarium, et propter immensam sui crudelitatem antiquos tyrannos, qui semetipsos adversus triumphatores Martyres armaverunt, transcendentes, quique Episcopatum arripuit ; alium a sacerdotio et episcopatu dignitate et extraneum esse decernimus. *Valentinus Episcopus Philippopolitanus ac Primus provinciæ Thraciæ epistola 29 inter alia pag. 295 ista iudicat. Timotheum, qui totius malitiæ culmen excedit, et inhumanitatis culmen transcendit, homicidam, Patrisque ueciterem, qui Episcopo superstitæ Ecclesiam ejus adulteravit, et sponsam ejus occidit, et tyrannico modo et impudenter semetipsum in Sedem ejus imposuit, non oportere neque inter vivos examinari, palam est : nunquam dignitate pontificatû indui, et in sancto altari stare, et Divinitate ministrare credendus est. Sex Mœsar secundæ Episcopi epist. 32 ista pag. 299 pronuntiant : Timotheum, qui per odium atque crimen scelestissimum contra Proterium reverendissimum virum, Alexandriæ civitatis Episcopum, operatus est, et a condemnatis viris sibi met per obreptionem indigne episcopatus nomen imposuit, in ordine Sacerdotum nec numerari, sed sub anathemate et inter Simoniacos reputandum esse decernimus. Episcopi novem Syriæ primæ epist. 33 pag. 302*

decernunt Timotheum ob delicta et presumptiones quas nefande commisit, reipublicæ legibus et earum Præsidiis secundum rationem iudicio competenti subditi debere. *At septem Syriæ secundæ Episcopi epist. 34 pag. 305 eundem auctorem homicidii et adulterii operarium, a cuncta sacerdotii dignitate alienum dicunt. Ita octo Osroene provinciæ Episcopi epist. 35 ingemiscunt Timotheum Sedem in Alexandria civitate Sacerdotibus divinitus condonatum tenuisse, et nutricem suam Pontificali sanguine complexisse. A duodecim Episcopis Phœnicæ secundæ epist. 38 pag. 313 dicitur, Timotheus non Sacerdos factus, sed Ecclesiæ adulter, qui eam quam Salvator proprio sanguine liberavit, Pontificali sanguine voluit adipisci, et factus est non Pastor ovium Christi, sed importabilis lupus, non Pater, sed parricida, non sponsus, sed thalami violator. Eadem de causa septemdecim Episcopi provinciæ Isauriæ epist. 39 pag. 319, nullum ei per Canones sanctorum Patrum veniæ sermonem relinqui iudicant : et viginti duo Lyciæ Episcopi in Synodo Myrensi epist. 44 pag. 338 ita perorant ad Imperatorem : Expellite, secundum quod scriptum est, de concilio pestilentiam, et virum sanguinum auferite de medio, et Consecratos, qui persecutionem iniuste passi sunt, tamquam pii vestro more protegitæ, Ecclesiis proprios sponso redonate, et monasteria congregate, et sudores sanctæ memoriæ Athanasii et Theophili et Cyrilli, qui orthodoxæ fidei principes extiterunt, nequaquam inutiles esse permittite : et Proterium sanctæ memoriæ, qui mediator fuit Dei et hominum, magna voce clamitantem, clementer audite. Celare enim ejus sanguinem, sicut Zachariæ, terra non patitur, ne iterum celans secunda vice maledicatur.*

24 Omittimus ubi alius Episcopus constituta, ne eadem aliis solum verbis, aut etiam eodem formula repetuntur. Solum quæ a Summo Pontifice S. Leone acta sunt indicamus. *Acceptis is litteris Anatoli de nec S. Proterii, et Sedis Alexandriæ per Timotheum. Eluram occupatione, mox Leonem Imperatori scripsit epistolam, quæ inter ejus epistolas num. 73 tomo 7 Concil. pag. 154 habetur hoc exordium : Officium, quæ ad gratulationem Imperii vestri pertinent, persoluitis, etiam hanc paginam necessariæ supplicationis adjeci : qua Catholice fidelivinitus præparatum favoris vestri posco præsidium. Nam talia in Alexandria Ecclesia perpetrata, fratris et Coepiscopi mei Anatoli relatione cognovi, ut omnis Christiana religio sentiat se inipecti et violari, nisi universali fidei vestra devotione prospiciatur, et memoratæ Ecclesiæ, quæ antea Catholicis fuit clara Doctoribus, reddatur Christiana libertas, ut cessantibus hæreticorum impugnationibus, Evangelicæ doctrina, quæ illic ante Dioscorum viguit, unita cum totius Ecclesiæ pace reparetur. Ac tandem concludit his verbis : Sanctas primitus Alexandriæ Ecclesiæ pacis reparationi consulite, et per Catholicos Sacerdotes talem provideri jubete Pontificem, in quo et in actu probitate, et in fidei perfectione nihil possit reprehensibile reperiri, ut omnibus rite compositis eadem ubique servetur prædicatio veritatis. Data v Idus Junii Constantino et Rufo VV. CC. Coss. id est anno cccxvii. Acceptis iterum ab Anatolio litteris aliam Kalendis Septembris scripsit Leonem Imperatori epistolam, qua illi gratulatur, quod profiteatur ad totius mundi pacem Chalcedonensis Synodi se esse custodem, atque adhortatur ut imperiali potestate improbitas hæreticæ ac pertinax insidiosa contentio frænctur. Misit interea Leo Imperator suam ad S. Leonem Pontificem epistolam cum litteris Episcoporum Egyptiorum, alius orthodoxorum, alius hæreticorum, qui us respondit S. Leo Papa epistola admodum crudita, Imperatorem hortatus ad hæreticorum rabiem comprimendam, et Alexandriæ Ecclesiæ*

et SS. Simeonis Stylitæ, Baradati et Jacobi Nisibeni

condemnatur Timotheus,

S. Proterius Martyr habetur et invocatur.

Timotheus tyrannus habetur,

indignus Pontificatus,

Simoniacus,

D AUCTORIS O.

Ecclesiæ adulter,

parricida,

expellendus

ob sanguinem S. Proterii emanantem in caelum,

et teste S. Leone Papa,

violatam universam Ecclesiam,

17

consentur alio electo Episcopo

referendum hæreticis :

A *electae reformationem. Extat ea 3 parte Concilii Chalcedonensis num. 25 pag. 284 tom 9 Conciliorum, data Kalendis Decembris ejusdem anni cecidit hoc exordio: Litteras Clementiae tuae plenis virtute fidei et lumine veritatis veneranter accepi, dein acriter impiis parvicidus perstrinxit, ac postea, Nomen perspicuum est, inquit, quibus pietas vestra succurrere, et quibus debent obviare, ne Alexandria Ecclesia, quae semper fuit domus orationis, spelunca nunc sit latronum? Manifestum quippe est per crudelissimam inanimissimamque vesaniam omne illic caelestium sacramentorum lumen extinctum. Intercepta est sacrificii oblatio, defecit christi sanctificatio, et parriedalibus manibus impiorum omnia se subtrahere mysteria. Nec in lo modo ambigi potest, quid de his decernendum sit, qui post nefanda sacrilegia, post sanguinem probatissimum Sacerdotis effusum, et concernenti corporis cinerem in contumeliam aeris coelique dispersum, audent sibi jus pervasae dignitatis expetere, et Apostolicae doctrinae invidabilem fidem ad Concilia provocare. Magnum ergo vobis est, ut dialematii vestro de manu Domini etiam fidei addatur corona, et de hostibus Ecclesiae triumphetis.*

25 *Mortuo anno cccclviii Amalio Episcopo Constantiopolitano, successit Genadius, qui, teste Theophane, omne studium apud Imperatorem adhibuit, ut quae nefarie patrata, condigne subirentur ultioni: adverse licet parti oppositus faveret Aspar Aranus. Porro pietissimus Imperator Elurum relegavit Gaugram, quo Dioscorus ejus Magister fuerit deportatus. Is vero conventicula celebrare, et turbas illic movere deino cepit: quorum certior factus Imperator, hominem in Thersomem relegavit. Alius autem Timotheus, cognomento Leucus, qui et Salophrotus, vir de rebus fidei recte sentiens, et ob morum probitatem omnibus carus, in prioris locum Episcopus quae Alexandriae ordinatus est. Haec Theophanes, eademque referunt Anastasius et Catechens, Consentunt item Graeci in Menais et apud Cytherarum. Eadem fere tradunt Evagrius lib. 2 cap. 11 et Liberatus cap. 16, qui ista addit: Ille Timotheus Catholicorum Episcopus, vixit quidem sine solitione quiete in Alexandria Ecclesia anni tempore Leonis et Zenonis, donec Basiliscus arripere tyrannidem... Tunc Basilisco reddente episcopatum Timotheo Eluro et haereticis Sedibus ans restituit... qui anno Episcopatus sui vicesimo tertio mense sexto obiit sine molestia. Ordinatur autem a communicantibus ejus Episcopis et Clericis et monachis, qui ejus noverant fidem et gubernationem, Joannes ex aconomo, cognomento Talia, qui alius Tabennesiota dicitur: quo pulso aut ultro, ne ei ris inferretur, urbe vacante, electum Petrum Moggam, seu Mungam, intrusum fuisse diximus xxy Februarii ad Vitam S. Felices in Papa pag. 304 et seqq. Haec autem Mungus, ut scribit Evagrius lib. 3 cap. 13 accepto Henotico Zenonis, eos qui stabant a parte Proterii recepit, et concione apud populum in ecclesia habita epistolam Zenonis de concordia legit. Sed licet, ut idem Evagrius tradit cap. 17, honio fraudulentus, versutus, et tempori serviens,*

minime in una perstitit sententia, sed modo consiliu Chalcidense anathemate damnavit, modo palinodiam eecinit, ipsuniqu concilium omnibus suffragiis approbavit.

26 *Verum perspecta epus fallacia orthodoxos ad S. Felicem confugisse diximus in hujus Vita, ac tandem concessam Orientalibus communionem ab S. Hormisda Papa sub Justin Imperatore anno dxxxix, quando e dyptychis erasa sunt nomina Dioscori, Timothei Eluri, Petri Mungi et aliorum. Verum recedunt Alexandrinorum studium erga improbissimos et nequissimos haereticos, Dioscorum et Timotheum Elurum, quos posteri (uti vulere est in Calendaris Aegyptii seu Coptiarum apud Seclenum) religiose cum Sanctorum cultu veneranti sunt, illum tertio die mensis Thoth, id est, xxxi Augusti, Elurum vii Mense, sive xxxi Julii, quo die hac fuisse dicitur in Historia Patriarcharum Alexandinorum ab Abraham Ecclhellensi cum Chronica Orientali typis regis edita, si tamen licent mereatur ea Historia ab impu etiam haereticos consecrata, expunctis ex albo Patriarcharum orthodoxo Episcopis, qui Dioscoro non adhaerent: quales fuerunt S. Proterius, Timotheus Leucus, Joannes Talata, seu Tabennesiota, Gaianus, Paulus, Zoilus, Apollinaris, Joannes, Eulogius, Theodorus, S. Joannes Eleemosynarius, Georgius, Cyrus, Petrus, quos omnes enumerant S. Nicephorus Patriarcha Constantiopolitanus, Theophanes alique orthodoxi scriptores.*

27 *Graeci in Menais et apud Maximum Cytherarum celebrant festum S. Proterii xxviii Februarii, his verbis: Ἡ βουή ἡμεῶν πρὸς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρον Προτερίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Eodem die memoria sancti et sacra Martyris Proterii Archiepiscopi Alexandrini. Adjunctum ejus encomium jam per partes recitatum. Adhibetur in Menais hi versus:*

Ο Προτεριος σφάττειται τοῖς καλῶμασι,

Ο Ξυρρόσφοι κἀλαμοῖ ὡς κατὰ πλήθος.

Εἰς αὐτὸν ὀρθότῃ σφίλας καλῶμασι Προτερίου.

Proterius trucidatur calamis, sive arundinibus,

Acute scribens calamis factus contra imposturam.

Vicesima octava occiderunt calamis Proterium

Aut potius circa Pascha occisum, ut supra probatum est, xxviii Februarii videtur Graeci, quo forsam die nomen dyptychis restitutum est. In dyptycho namque pie memorie transitum ad eosdem habentium Episcoporum vocabula continentur, quae tempore sanctorum martytorum secundum sanctas regulas releguntur: uti his verbis suam consuetudinem attestantur Episcopi Aegypti et Clerus Alexandrinus in ante memorata epistola ad Aquilinum Patriarcham Constantiopolitanum.

28 *Baronius rebata ad annum dlii nec S. Proterii, ista nota. 28 addit: Sed hec irrupit audacia, furatque temeritas, atque debachetur soluta licentia, grassetur insuper infrenis perfrecta fronte prociacia, occidat, trahat, discepat, comburat, et tennes cineres spargat in ventum, atque ne ejus nomen memoretur amplius, abradat e dyptychis; longe tamen securior quibusvis aereis tabulis Proterii nomen liber vite: habet descriptum in caelis, et in terris non una tantum, sed omnes totius orbis Ecclesiae indelibiliter notis perpetuae memorie commendatum solemniter acceperunt, annis singulis magno praeconio repetendum: quem sciunt sacerdotali corona decorum, martyrii splendente purpura, partem in caelis cum sanctis Apostolis acceperisse. Haec Baronius, a quo miramur hujus sanctissimi Martyris nomen in tabulis Martyrologii Romani non fuisse relatum, imo neque vuisse in censum alicorum Pastorum Latinorum.*

et ceteri S. Proterii, probatissimi Sacerdotis, deploratur:

in su Leonis Imperatoris pellitur Elurus,

etiam Episcopus Timotheus Leucus,

restituit Elurus

haurit veneno jato.

succedit Petrus Mungus redit Timotheus Leucus,

ita Joannes Tabennesiota.

sterum Mungus, acie assectas fides S. Proterii admittit;

102 reddita an. 819.

iterum turbata.

15

Cohitur S. Proterius a Gr. cis 28 Februarii.

F

imo teste Baronio in omnibus Ecclesiis totius orbis.

DE S. ROMANO

ABBATE JURENSIS MONASTERII IN BURGUNDIA,

Commentarius prævius.

II.

§ I. Tria monasteria a S. Romano et S. Lupicino fratre extracta : illius memoria in fastis sacris : Vita scripta.

ditius, sed tandem transire permittatis ad Patres. *Hæc ibi*

3 *Sepulto in Condatescensi ecclesia S. Eugenio, ab hoc Abbate captum postea nominatum monasterium S. Eugendi : ad quod relicto Archiepiscopo Vesontinensi devenit S. Claudius, ac monachus ibidem, dein Abbas vixit, mortuus diebus VI Julii : ad quem diem in antiquis Lectionibus MSS. Ecclesie Edincas dicitur S. Claudius civium turmas fugiens, ad Jurense S. Agendi cœnobium, locum videbatur horrore et vastæ solitudinis, Domino ducente, se transtulisse. Quæ in Brivario Breviario, jussu Ferdinandi a Rya Archiepiscopi anno 1590 edito, sic effertur : Clau se subdidit ab urbe, et in monasterium contulit Divi Eugendi Jurensis, locum horrore et vastæ solitudinis, ut illic Deo cum monachis solum colium spectantibus, et ipse vite contemplativæ amator die nocteque in-*

ab eoque monasterium Condatescense dictum S. Eugendi :

administratione decem a S. Claudio Abbate,

12

Sanctum a S. Bernardo :

nunc S. Claudii appellatur.

istum in diocesi Lugdunensi.

S. Romanus inscriptus fastis sacris 23 februarii

CIRCA AN. COCCIA. XXVII FELIX Apud Segorinos in monte Jura,

Primam Gallie antiquæ notitiam magis exactam Plubianus ex C. Julii Cæsaris de bello Gallico Commentariis : ex quorum libro I discimus sedes Sequanorum, et apud eas montem altissimum Juran fuisse appellatum, interque eum et Rhodanum flumen Helvetis in Gallias irrupere conantibus iter fuisse angustum et difficile, quod facile poterat impeditur. Nomen vanti lute extento hactenus manet : in cuius illa parte, quæ hoc tempore a Bressia et Brugia separatur Burgundie Comitatus, solitariam vitam auspiciatus est S. Romanus : ante quem, inquit auctor hujus *Vite num.* 2, nullus omnino monachorum intra Galliam Sequanorum, religionis obtentu, aut solitariam aut consortialis observantia sectatus est vitam.

primus solitariæ videtur S. Romanus,

et cum S. Lupicino fratre monasterium extra et sepultus in Baluensi sanctimonialium, Lupicini in Lanconensi,

Primus S. Romano obsessis sociis S. Lupicinus illius germanus : in pluribus sibi adjectis monachis, facti sunt duorum et se extractorum cœnobiorum Abbates : juniori Condaliscense, Condaliscense, Condatescense, Comlatscense, nomen fuit, Abbas S. Romanus : alterum, quod moderabatur S. Lupicinus, Lanconium fuit unicum. Tertium aditum Virginum cœnobium quibus horum fratrum præposita est soror, inter rupes et cavernas, quod ideo Balmam dictum auctor *Vite num.* 19 asserit : in quo et S. Romanum sepultum fuisse, eique basilicam erectam, idem num. 9 tradit : et in *Vita S. Lupicini* sub finem de utriusque sepultura hæc idem auctor refert : Iuspuratione pietatis ingenitæ, in ipso Lanconensi monasterio paternum S. Lupicini corpusculum filii considerant : ut quia jam germanus ipsius S. Romanus orationis locum illustrabat et Balmam, Sanctis quoque Eugendus Condatescensem illustraturus quomodoque erat inferius, hic interim S. Lupicinus Lanconense monasterium virtutibus instrueret, imbneret exemplis, ornaret patrociniis, orationibus jugiter adjuvaret.

in Condaliscensi S. Eugendus,

illorum discipulus

S. Romano a patre oblitus

ab eodem et S. Lupicino apparentibus monitis, Abbas factus,

et exortatus in ultimo morbo

2 *Colitur S. Lupicinus XXI Martii, ut S. Eugendus Kalendaris Januarii, ad quas ejus Vitam ab eodem Auctore exaratum videmus, quæ post Præfationem ita incipit : Sanctus igitur famulus Christi Eugendus, sicut beatorum Patrum Romani et Lupicini in religione discipulus, ita etiam natalibus ac provincia exitit indigena... quem puerum de cueno paternæ domus a Romano ac Lupicino Patribus educendum dicitur revelatione ejus pater, tam in presbyterii dignitate Sacerdos, a quo litterarum instructus elementis, S. Romano oblitus est Patri : et postea ab eo, quem beatissimus Romanus, vel Lupicinus, Condatescensi cœnobio signaverant successorem, creatus est condaliscus Abbas : quo migrante, postquam B. Romanus, in visione cum Lupicino fratre apparet ei lumbos cingulo constrinxerat, constitutus est Abbas, ac tandem sancte mortuus. In postrema autem ægritudine monachos lacrymantibus hac visione consolatus est : Domini mei Abbates, inquit, Romanus ac Lupicinus, propriis humeris feretrum ante hunc lectulum exhibentes, me quoque de scultum atque compositum elevantes, deferendum immiserunt gestatorio. Cumque elevatum in oratorium introferrent, concurrentibus vobis in ostio, violenter excussus, in hoc sum a vobis lectulo reportatus. Et ideo rogo, si quid sem, si quid vero paternæ pietati præstatis, ne hæc isthæc retinere*

serviret. In *quædam S. Claudii Vita a Joan. Juv. Chiffletio par.* 2 *Vesontionis edita pag.* 144 *ita legitur : Civitatem suam cum dignitate reliquit, et in monasterio S. Eugendi, quod est juxta fines diocesis Vesontionensis, cum Clero et populo dicte civitatis renitente, ac lacrymis ipsum revocante, ab Angelo, ut ferunt, monachiis præmittatus, devenit : ibique habitum vitamque monachalem arripuit. De tempore, quo S. Claudius ad S. Eugendi monasterium venit, nonnulla dixerunt lib. 4 *Distributa nostra de in Dagoberti Regibus cop.* 1, exactus datus in chronologiam vi Junii. Quod de hac monasterio sentret scripsit S. Bernardus epistola 291 ad Eugendum Papam, cum illud esse vana injuriis oppressum : Sancti, inquit, Eugendi nobile monasterium, olim divitis et religiose famosum, si vera sunt quæ dicuntur, prope interitum est... lator presentium monachus præfati monasterii et Archidiaconi Prior, homo nobis ab antiquo pro sua honestate et religione dilectus, poterunt vobis intimare, quæ plenus norunt... Ego liberavi animam meam, sed non sufficit, nisi et monasterium liberetur. In manibus vestris mors et vita illius. Hæc S. Bernardus. Monasterium decem annis non tantum postea rediit, sed plurimum auctum est, ob illius miracula, quæ ibidem intercessione S. Claudii, cujus corpus adhuc integrum adservari dicitur, deinceps patrata sunt : unde et monasterium, eique adjacentium oppidum, et mons Jura vicinus, a S. Claudio suam habent hoc tempore nomenclationem.*

4 *Hæc de locis, in quibus B. Romanus vitam egit, evicte mortuus, ac miraculis clarus, antiquis fastis sacris inscriptus est, et passim adscriptum territorio Lugdunensi, quod monasterium etiamnum sit in diocesi Archiepiscopi Lugdunensis, licet minus absit a metropoli Sequanorum Vesontione, imo satis propinquum urbi Episcopi Genevensi. In MSS. antiquo Martigni. Centulensi, seu S. Richardi, ista habentur : In territorio Lugdunensi S. Romani Abbatis. Antiquo Martyrologio, quod in Bibliotheca Regiæ Sueviæ adservatur, his verbis inscriptus : Natali S. Romani Jurensis Abbatis, qui primus illic eremiticam vitam duxit. Suardia legitur in MSS. S. Maximiani et Coloniarum S. Marie ad Gradus. Ast Usuardus in Colicibus MSS. optime et sincerissime fidei, Ado, Belluus, Nolterus, et cum plurimis MSS. Martyrologium Romanum : In territorio Lugdunensi, locis Jurensibus depositio B. Romani Abbatis, qui primus illic vitam monasticam duxit, et multis virtutibus ac miraculis clarus*

A clarus, plurimorum postea extitit Pater monachorum. In multis codicibus pro locis Jurensibus, primis litteris transpositis legitur locis Virensibus et frequentius, Virentibus; uti etiam Bedæ exenso Martyrologio, quod ex MSS. monasterium Richebergensis et Subdensis corrigendum. De loco sepulturæ in Martyrologio Bedæ, Adonis, et variis MSS. itemque exensis Colonæ et Lubecæ anno 1490, hæc adduntur: Venerabile corpus ejus situm est in filiabus Vesontionum. Magnum in Martyrologio Savassani Gallicano textitur ex Actis elogium. Quæ alius in Martyrologio de monachatu Benedictino dicuntur, infra attingentur.

3 Vita SS. Romani, Lupicini, et Eugendi, uti jam insinuavimus, scripsit tribus opusculis idem auctor, qui in præfatione ait, se Ariniferum relatores apponere vitam trium Abbatum Jurensium. Et sub finem Vita S. Romani ait exiit hoc primo opusculo ad S. Lupicinum secundi opusculi tendere orationem, ac paullo ante pro tertio Libello, seu Vita beatissimi Eugendi reservasse quæ ad regulam seu constituta spectant, uti ibidem ex Vita S. Eugendi mormus. Fuit autem scriptor monachus Condorcensis, et S. Eugendi discipulus, eique admodum familiaris, uti asserit in ejus Vita num. 3: Mibi tamen crebro secretissime testabatur Eugendus num. 25, Cum æger de nocturna quiete a nobis pereunieretur, etc. Cum trepidi sileremus. Tum num. 24 Verba inter lamenta nostra absolvit etc. In vita S. Lupicini, narrat quæ se testabatur Eugendus in pueritia vidisse, et quæ, ut inquit, longævus forsitan meminisse non augebo, Infra autem in Vita S. Romani num. 14 quæ meminisse, inquit, beatissimum Dominumque mentem Eugendum referre solitum, ac dein alia narrat, quæ per sanctissimam virginem Palladium, S. Romani tam in cenobio, quam in itinere comitem, innotuerunt. Vita autem hæc S. Romani uti et S. Lupicini hactenus medita, et veteribus MSS. eruta est a Petro Francisco Chiffletio Societatis Jesu Theologo, ac cum Vita S. Eugendi nobis transmissa. Vita S. Romani meminit Joannes Jacobus Chiffletius illius frater lib. 2 Vesontionis Segnanium metropolis in S. Celulonio Episcopo, ac perveritatum codicem monasterii Jurensis, ex quo harum Acta descripta sunt, appellat. Sunt in ob uclure inscripta Joanni et Armentario fratribus Agauni monasterii: quæ autem illud eo tempore scribit, inquisivimus XI Februarii ad vitam S. Severini Abbatis Agaunensis, qui floruit circa annum quingentesimum, mortuus anno lxxvi. Consulte § 1 Commentarii prævi pag. 344, et seqq.

C 6 Addimus Vitæ epitomen de SS. Lupicini et Romani Abbatibus conscriptam a S. Gregorio Turonensi Episcopo, a qua librum de Vita Patrum augetur, Inter Vitæ Sanctorum a Suria editus extat eodem ad xxvii Februarii: et passim ab aliis in collectionibus Vitæ Sanctorum descripta, uti et augetur ab Simone Martimo in Floribus solitudinis sanctorum Patrum Occidentis: cui tunc prior Vita adhuc incognita erat.

§ II. Romanus, Lupicinus, Eugendus floruerunt seculo v, non vi. Alius ab hoc S. Romano, qui ministravit S. Benedicto.

Atas SS. Romani, Lupicini et Eugendi, mox et auctoris, a quo illarum Acta dixerunt olim fuisse exarata, facile statui possent, nisi posteriorum calculus in errorem abduccisset illustres scriptores, quorum auctoritate abutuntur alii suas firmari posse opinantes. Ac primo, qui xxii Martii celebratur etiam in Martyrologio Romano Romanus Abbas, qui S. Benedicto ministravit in speca, inde in Gallias proficiscens, aditico monasterio, relictisque multis sanctitatis alumnis, quævit in pace; traditur in variis Martyrologis ab S. Romano, de quo hoc die agimus, alius non

esse. Ita Usuardi verbis supra editis ista in MS. Aquincino adduntur: Hic etiam S. Benedicto in initio conversionis suæ adjutor et cooperatores extitit. At MSS. Bruxellense, Albergense utique Martyrologia Usuardi ad usum Ecclesiarum Belgicarum aucta, item Colonia et Lubecæ an. 1490 excusa, hæc adjungunt: Hic B. Benedicto creditur habitum monachicum tradidisse, eique ad sonum tintinnabuli victus necessaria ministrasse: quod sub rupe, in quantum licuit, factum scribitur in MS. Adone Leodiensi S. Laurentii. Feram hic integro seculo junior, monasterium in loco, qui dicitur Fons-royi construxit, atque a morte ibidem sepultus est. Cujus corpus postea ad urbem Antissiodorum delatum, atque in ecclesia S. Anatoris depositum est. Succedente tempore monachi ranobri S. Germani Antissiodorensis illud sibi obtinuerunt sub Heribaldo Episcopo: dumque componuntur ossa, Presbyter lavi de Bono-horto subleget testam capitis ejusdem Sancti. Ansegisus autem Senonensis, cognita quod testa capitis in sua usservaretur diaceis, eam a dicto Presbytero impetravit, atque in suam detulit urbem. Nec hæc parte corporis contentus, totum obtinuit ab Hugone Abbate S. Germani per Abbonem Nivernensem Episcopum, et collocavit in monasterio, quod Vallis, seu Vallis-lilii appellatur: Deinde sub Normannis exusto monasterio, corpus inter urbem Senonensem deportatum: atque tandem reedificato ad muros Senonicos monasterio, rursus illic transportatur. Quæ constant omnia ex Actis Vitæ et Translationis corporis hujus S. Romani a Gisleberta antiquo monacho descriptis, et a Joanne a Bosco in bibliotheca Floriacensi editis: quæ ad xxii Martii latius illustrabimus.

8 Alii et maxime scriptores Benedictini Acta horum duorum Abbatum satis distinguunt, sed arrepta inde aberrandi occasione utrumque suo ordini adscribunt, et eo hunc fere tempore, quo alter Romanus vivebat, voluit floruisse. Non certe Romanus S. Romanum, de quo egimus, floruisse circa annum Domini lxxiv, ac Martyrologio monastico Benedictino inscriptis xxvii Februarii, elogio ex Bedæ et Adone desumpto. Huncem seculi sunt Menardus, Dorgantius et Bucelinus, qui longo eam encomio ex Gregorio Turonensi decerto extorunt, ac claruisse anno Chr. lxxx statuit. Anantur alii errorem, dum SS. Romanum et Lupicinum sub Chilperico Rege Francorum vivisse asserunt. Ita Felcius in suo Martyrologio, utrumque ad hunc diem memorans: sed vel maxime Cardinalis Baronius tanto 7 Annal. ad an. 379 num. 29, dum pietatem ceterasque virtutes Chilperici extollit, ob quos per necem Sigeberti fratris ex obsequio ad majorem regni splendorem erectum laudat, mar num. 30 addit. Ut autem tot tantaque a Deo obtinere meruerit Chilpericus, S. Lupicini insignis sanctitatis viri preces intercessisse videntur: De eo enim in Vita ipsius ista habet Gregorius Turonensis, infra num. 10 relata: Lupicinus jam senex factus, accessit ad Chilpericum Regem, qui tunc Burgundiam præerat. Audierit enim eum habitare apud urbem Janham, ad est Genavam. Narrato dein Lupicini ad Regem accessu, et hujus erga illum munificentia, ista addit: Hucusque Gregorius. Sic igitur communis Rex illa carnalia, inessuit jugi proventu spiritualia, nempe preces assiduas tantorum monachorum: ex quibus etiam ditatus est rerum temporalium copia, novo auctus regno, qui jam prope casurus erat e suo. Hæc Baronius pro suo affectu erga Chilpericum, cujus pietatem antiqui haudquaquam laudant. Non abnuent, fuisse magnificum Chilperici in monachos Jurenses beneficium, dignumque quod Deus rerum temporalium copia, ac divitiis etiam charissimulis muneretur. Verum qui potuit Chilpericus Chlotarii filius, Rex Successorum, illud beneficium conferre, qui nunquam Burgundie præfuit, neque apud Janham, seu Genavam, regni sedem habuit,

D perperam statuitur Abbas Jurensis qui hoc die colitur.

cum fuerit integro seculo junior:

E

neque S. Romanus Abbas Jurensis fuit Benedictinus:

neque vixit sub Chilperico Rege Francorum,

F

qui Genavam habitavit, neque Rex Burgundie fuit:

AUCTORE E. II

Vita SS. Romani, Lupicini et Eugendi ab eodem scriptæ,

monacho Condorcensi discipulo S. Eugendi

hic primum ex MS ejusdem monasterii datur Vita S. Romani:

Vita epitome a Gregorio Turon. edita ab aliis descripta

Qui S. Benedicto ministravit Romanus,

A *buit, imo neque hanc urbem aut ulla vicina loca possedit, cum procul inde regnum Suessionense dissitum fuerit? Rex tunc Burgundia, in qua erant et Geneva et monasterium Jurense, erat S. Guntramnus dicti Childerici frater, qui ambo Chlothario I patri anno DLXXI mortuo successerunt: occisus deinde Childericus anno DLXXXV: Guntramnus vero obiit anno DLXCVI. Ferrum Baronio universae Ecclesiasticae historiae opus prope immensum molienti, in singulis per otium examinandis harrere non licuit: otioquin sine magno labore invenisset Childericum hujusce tam laudate in nunuchos benescentiae auctorem non fuisse Childericum solum Chlotharii Regis Francorum; sed ex antiquioribus Regibus Burgundia, quorum regnum, fugato Godomiro Rege, obtinuit Chlotharius Paulino Juniore Cos. Indict. XII anno DLXXXV, prima cum Fratribus, dem illis mortuis solus: cui in divisione successisse Gunthramnum jam diximus. Nova correctione non indiget Benedictus Gomarus, dum in Vitis Patrum Occidentis ad Vitam SS. Romani et Lupicini ex eodem Thronensi editam, annotat vixisse temporibus Childerici Regis Francorum circa annum DLXXI, quo cepit regnare Childericus, quem voluit scribere, Gazarus quoque in horum Actis Galliae editis Childericum appellat, et annum DLXX adjungit. Alnus Childericus Rex Francorum pater Chlodovei, cum haec Sauctis vixit, sed non habuit Burgundiam aut ullas vicinas ditones: quae tunc propriis Regibus erant subiectae.*

B *His ergo rejectis, ex ipsis Actis ito aetatem SS. Romani ac Lupicini arduamus. Nati videntur circa annum CCXC, aut aliquot annis citius, maxime S. Romanus, qui altero senior erat, ac primus anno aetatis XXXV cepit in silva Jurensi vitam solitariam sectari: ad quem post plures annos accessit S. Lupicinus: adjecti deinde alii socii, et domicilia constructa sunt: quod eorum exemplo alibi a nonnullis factitatum. Audita postea ut num. 6 dicitur, eorum fama, S. Hilarius Arelatensis Episcopus fecit S. Romanum hand longe a Vesontionensi urbe occurrere, ac Presbyterum ordinavit. Tempus indicatur fuisse, quando antedictus Hilarius venerabilem Caeledonium Vesontionensis metropolis Patriarcham a Sede Episcopali, nulla existente causa, deiecerat. Concilium inerti loci vocat Sirmondus tomo I Conciliorum Galliae pag. 79. Habitum id est anno CCCLXIV, in quo cum Caeledonius damnatus foret, Romam, ut est in Vita S. Hilarii v. Mun, ad S. Leonem Papam se contulit, eodemque mox asperu hyeme profectus est Hilarius, ut de Caeledonio causa responderet: sed suggestione Leonis oblata, mox impetrans, exitum iudicii non expectavit. Ob quod, inquit auctor Vitae S. Romani num. 6, in audientiam beatissimi Papae Leonis Romae male gessisse convictus, restituito quoque in Episcopatu Caeledonio, Apostolica auctoritate ab usurpatione illicitam regulariter est increpatas, scripta a S. Leone epistola ut Episcopus promerit Viennensis, missi cum Novella Valentiniani Imperatoris ad Actum, data Romae vi Idus Junias, Valentiniano Augusto vi Consule, sive anno CCCLXV. In eadem Novella reprehenditur factum S. Hilarii. En certus character anni CCCLXV, quo S. Romanus Presbyter ordinatus est, e visceribus historiae eruitur, et infallibilibus patris affinis. Quot dein annos vixerit S. Romanus, non exprimitur: plures, forsau duodecim aut selectius, rebus postea actis assignandi videntur, atque obitus ejus ad annum CCCLXX aut proxime praecedentes referendus.*

C *Qui tempore adolescebat S. Romanus, Burgundiones, qui ante in Germania Transherana variis locis habitabant, partem Galliae, Rheno conjunctam, tenere, atr in vrbis tradunt Prosper et cum secutus Cassiodorus his Chronico. Lucio V. C. Coss. Annus is est ccccxi. At Theodosio XV et Valentiniano IV Coss. (is annus est ccccxxxv) Gundiciarium Burgundionum Februarii T. III.*

Regem intra Gallias habitantem Aetius bello obtinuit, pacemque ei supplicanti dedit, uti idem Prosper tradit: qui in alio Chronico a Pythaeo eilto, anno ante obitum Theodosii Junioris VII, Christi ccccXLIV, quo S. Romanum Presbyterum ordinatum diximus, osserit Sapaudiam Burgundionum reliquiis datam cum indigens dividendam. Ibi deinceps constiterunt, finibusque paulatim per vicina prolatis, in prima Lugdunensi, Maxima Sequanorum, Viennensi, Alpbis Gravis et Penninis, et Provincia cis Druentiam potiti sunt, uti illa docte observat Sirmondus ante Concilia Galliae. Nulla Burgundionum mentio est in antiquis Actis S. Romani, et forsau neclum provinciam Sequanorum et ditones vicinas occuparunt: quod Abbate dein utriusque monasterii S. Lupicini factum vultur, quando is pauperes oppressos coram viro illustri Galliae Patricio Hilperico, sub quo ditonis regiae jus publicum tempore illo redactum est, nixus est defensare. Et dein contra nefarium oppressorem audacter manum ad memoratum Hilpericum, virum singularis ingenii et praecipue bonitatis extendit. At tanto est memoratus Patricius veritatis audacia delectatus, ut hoc adstantibus aulicis, ita Divino iudicio accidisse, exemplis multis ac multa disputatione firmaret. Mox vero vigoris regii sententia promulgata, liberos restituit libertati, et Christi famulum, oblati ob necessitatem Fratrum vel loci muneribus, honorifice fecit ad coenobium repedare. Haec auctor coarvus in Vita S. Lupicini. Munera huic oblata recensentur infra a Turonensi num. 10. At quo tempore contigerit, indicatur altera immediate subijuncta narratione hoc exortio: Vir illustris Agrippinus, sagacitate praeditus singulari, atque ob dignitatem militie secularis, Comes Galliae a Principe constituitus, per Aegidium tum Magistrum militum callida malitiosaque apud Imperatorem arte fuerat obfuscatas.... Si ergo, inquit, mi Domine ac Major Aegidi, nihil est quod illic metuam uenusatus, obscuro ut mihi sanctus Dei servus Lupicinus, qui ad praesens est, ex hoc vice nobilitatis tuae fideijussor accedat. Contigisse haec duorum illustrium virorum conventionem circa annum n Severi Augusti, Christi ccccLXII, indicat Idatus in Chronico his verbis: Agrippinus Gallus et Comes et civis, Aegidio Comiti viro insigni munice, ut Gotthorum mereretur auxilia, Narbonam tradidit Theuderico. Profectus tum Romam ad Severum Augustum est, et se ob imposito factiore purgavit. Fuerot jam ante sub Majoriano Imperatore Aegidius ex Romanis Magister militum in Gallias datus, ut Gregorius Turon. lib. 2 histor. Franc. cap. 11 tradit: qui addit cap. 12 Childerico Rege Francorum ob lucuriam et stupra ejecto, Aegidium unanimiter a Francis in Regem adscitum ad octiduum usque annum regnasse: et tum a Francis Childericum receptum, ex Basina Thuringiae Regis uxore Chlodoveum genuisse, qui patri anno ccccLXXIX mortuo successit, ac Sturium ducti. Aegidii filium anno ccccLXXXIV debellavit. Hand longa post hoc bellum tempore dicit Chlodoveus uxorem S. Chlothilern, orthodoxa religione ac Christianis moribus imbutam, filiam Childerici Regis Burgundionum, jura uate gladio fratris sui Gundibadi occisi. Fuerant hi filii Gauderici, cui item traditur frater fuisse, nomine Childericus: quem Sirmondus arbitratur Geneva regnasse, et S. Lupicino alimenta praebuisse.

D *11 S. Lupicinus, cum cum longeva tempora, senecta quoque, atque inaequalitas gemino labore pulsarent... migravit ad Christum, cum praefecisset primitus Condahscensi, seniori utique coenobio, Patrem, tam quoque imminente morte Lancomensi monasterio designasset Abbatem: quae sub finem vitae illius narrantur. Priori Patri apud Condahscenses datus dem Coadjutor S. Eugendius, atque illo mortuo creatus Abbas: qui ultra sexagenarium aetatem tradi-*

D
AUCTORIS O. U.
partem Sabaudiae obtinent
aa. 444:

an post mortem
S. Romani
provinciam
Sequanorum
acceperint?

Childericus
Patricius
Galliae,

E

Rex Burgundionum habitas, Geneve habitavit

anno 403:

F

S. Chlothobius pater aut patris unus patris.

Acti SS. Lupicini et Eugendii,

non etiam agitur de Childerico Rege Francorum.

S. Romanus sub finem saeculi 4 natus

a S. Hilario Episc. Arelatensi Presbyter ordinatus an. 444

mortuus autem annu 403.

Burgundiones habitant in bellis parta libentem ab an. 413.

A tur sex mensibus vixisse, olim S. Romano puer a patre suo oblati: ut annum quingentesimum Christi videatur attingisse aut etiam superasse. Post eius obitum, quidam ejus discipulus horum trium Sanctorum Vitae scripsit, citatis testimonis securum, qui adhuc supererant, atque olim sub SS. Romano et Lupicino ritam istic monasticam egerant.

§ III. Cujus S. Romani reliquiae adserventur apud Orichios in Lusitania, et in Hirnigensi monasterio in Hispania.

Nova nuper exorta controversia est apud Hispanos et Lusitanos, qui S. Romanum, de quo hic agimus, e Gallia in Lusitania migrasse contendunt, ibique extractis aliquot monasteriis, miraculis clarum obtinse, Vasconcellis noster in regni Lusitania descriptione insigniora Sanctorum delubra per totam Lusitaniam dispersa proponit, et num. 15 pag. 344 ista habet: Apud Orichios B. Romanus in parva aedifica colitur, ubi illius corpus occultatur, caput in oppido Panojos monstratur. Huc confertissima peregrinorum frequentia se confert, ut divinitus ad pristinam restituatur valetudinem. Haec ille de cultu et reliquiis S. Romani, non imitata illius alla conditione, aut dignitate: Martyr fuerit, an Confessor, Abbas an Episcopus; illic an ubi diem extremum obiit, ante an post Maurorum dominatum, omnia in obscuro relinquit. Quaeritur ergo celebris aliquis Romanus, qui quocumque modo, (sive assertionem ularum nationum, sive ingratum petrahi in Lusitaniam possit: et repertus S. Romanus Abbas Jurensis, a Hione relatui ad annum DLXV, a Barroa ad DLXXIX. Inscriptus in Chronico, quod, ne alla deesset auctoritas, M. Mazimo Casarungustum olim Episcopo attributum est: in eo ipse Maximus abductor de se scribere ad annum DLXXVI, quod vixerit multos dies in polo S. Mariae de Columna a B. Jacobo Zebulsi illo sub regula S. Benedicti: propaeque fuisse monasterium monachorum Benedictinorum constitutum. Ac dem ad eundem annum ista adduntur ab eo, quasi monasterium amant coleret, scripta: S. Romanus Abbas, S. Lupicini frater, natione Gallus, veniens ad Hispanias aliqua monasteria condidit, moriturque in agro Aurichiensis in Lusitania, oppidulo Pannonis. Eius corpus in pretio habetur ac honoratur. Haec illi. Oppidum Pannonis a Vasconcellidicitur Panojos, a Cardoso in Hagologio Lusitano Pannoyas, in diocesi Eboracensi, et campo, sive agro Aurichensi. Mazimo dem ad an. 569 S. Romano assignat discipulum hoc verbus: S. Fructuosus Benedictinus Abbas floruit Constantina in agro Braecarensi, S. Romani, de quo supra, discipulus.

13 Hugo Menardus in prologo ad Concordiam Regularum S. Benedicti. Iamque Abbas, ejus Vitam dedimus XII Februarii, de S. Fructuoso et Episcopo Braecarensi, et altero hoc Abbate agit, et de ejus Magistro S. Romano inquiri, cum hoc de Chronico Mariana pag. 63 censura. Sed, ne quid dissimulem, hoc Chronicon, ut interlegendum animadverti, multa continet absurda, et S. Maximo proposita indigna. Est enim multis erroribus maculatum a quodam Nrauxense, qui postquam in hunc Chronico multa inepta adiecit pro sua libidine, ut sunt illa, quae hic de S. Romano citata sunt. Nunquam enim hic S. Romanus frater S. Lupicini in Hispaniam venit, neque ibi mortuus est: sed in Gallia, et in eadem regione sepultus est a fratre Lupicino in monteolo supra monasterium Condatisense in hoc Jurem dicit sub Cluperico Burgundionum Rege, ut videre est apud S. Gregorium Turonensem in Vitae Patrum. Haec Menardus, qui nimium, quod maxime ponderis est, silet, scribit S. Romanum S. Lupicini fratrem, in evo saeculo ante S. Benedictum floruisse: ejus tamen Ordini, dum in suo

Martyrologio Benedictino rum refert, videtur adscripsisse. Plura ex Vita S. Romani, quam Menardus non videtur, apponi possunt. Menardi placitum, inquit! Tammans Salazar, circa nonnulla, quae in edito Chronico continentur, libens amplector, et praecipue in clausula LUPICINI FRATER, quae procul dubio merum Glossema est. Ac postea censet verba illa expungenda, quae procul dubio a manu beati Episcopi Casarungustani conveniuntur aliena. Quod alii, et si veri admodum littranti, de toto Chronico censent. At Carlosus, vir aliquam accuratus, huic Maximo Chronico nimium fisis, S. Romanum ex Gallia in Lusitaniam deduxit, longo elogio e Gregorio Turonensi ei concunato, et antiqua Martyrologia optaret aliter contrari, ut pro his verbis: In territorio Lugdunensi locis Jurensibus, legeretur. In agro Omrichiensis in Lusitania. Quod etiam ad Maximi Chronicon annotat Raderus Carus.

14 Poterat hic nra sub particulari titula de S. Romano, ejus corpus apud Orichios occultari, et caput in oppido Panojos monstrari diximus ex Vasconcellio. Ita enim Tammans de Salazar: Lusitania in Orichiensis agro depositio S. Romani Abbatis, qui in vita peractis innumerabilium virtutum operibus, sic regnum circulos signis mirabilibus opplevit, ut ejus deveniente glorioso transitu, multiplicatis facinoribus supraeam demonstrasset sanctitudinem: ex quo ejus sacra elevata pignora, et celebri epigraphe sub-signata, adhuc venerationibus plebium exhibentur, et honore debito reconduntur. In Notationibus praeter auctoritatem Clamei Maximi non rejectam, asfert solam verba Vasconcelli, additque eam tradi a Bernardo Brito, Ludovico ab Angelis et Auctore Theatri triumphalis: e quibus certandi de ejus Vita nil potest. Nulla hujus Romani mentio fit in Martyrologio Lusitano Combricac an. 1591 excuso. Thomas de Herrera tome 2 Alphabeti Augustiniani pag. 329 hactenus relictum Romanum, ejus apud Orichios reliquiae sunt, vult recitari esse, qui floruit anno DCCXXV sub Roderico Rege, atque in eam rem citat Auctorem Theatri Triumphalis et Ludovicum de Angelis in Viridario Lusitano: quibus merito plus tribuendum videtur, quam citato Maximo Chronico.

15 Citatus jam Tammans de Salazar ad xxxm Februarii edidit Acta S. Romani Abbatis Jurensis in Gallia, ejus Reliquias in eorubio Hirnigensi Hispaniae servari asserit. Ipsa autem Acta ex Turonensi relata ita concludit. Evolvit ad Superos pridie Kalendas Martii anno Domini DLXXV vel eireter. Postmodum vero alio saeculo Rex Cinda-Suintilus Gothorum in Hispania et Gallia Narbonensi, extracto Hirnigensi concolio, ubi cum uxore Reciberga tumulatus quiescit, alia sacra pignora S. Romani Abbatis, S. Lupicini fratris, e Gallis transferre curavit, quae cum aliis aliorum Sanctorum in ara majori oclusa honorifice coluntur, et propter sancti Abbatis translata ipsa a concolio S. Romano dicavit circa annum DLXXVI. Ambrosius Morales lib. 12 Chronicae generalis Hispaniae cap. 28 agit de fundatione hujus monasterii, ad Iluvionum Hornisgam, qui mox in Durum Iulium, extracti, inter civitates Torum (ab antiquis Salariam dictam vident) et Turrosillim. Assent deum in altera capella supra aram quadrangularem esse lapideam marmoream: in qua hinc inscriptio legitur: Ille sunt Reliquiae numero Sanctorum, S. Romani monachi, S. Martini Episcopi, S. Marinae Virginis, S. Petri Apostoli, S. Joannis Baptistae, et aliorum numero Sanctorum. Antonius Yezes tome 11 Chronicae Benedictinae an. 646 cap. 4 ex hac inscriptione infert S. Romanum, cui illud monasterium Benedictinum fuit dicatum, monachum fuisse ordinis S. Benedicti: ut mox, communi pluribus errore ibi s hactenus relatui Abbates proferat, Juvencium, de quo hoc die agimus, et Felix-Rogi conditorem, qui ante S. Benedictum ministravit

In Lusitania sunt S. Romani aliquos reliquiae:

aliqui ideo confidit S. Romanum e Hispaniam ad Lusitaniam migrasse,

mortuum an. 1465,

Magistrum S. Fructuosi Abbatis bene dicitur

quod in cite reprehendit Menardus,

D approbat. Tammans de Salazar,

aliis quibusdam refragantibus.

An reliquiae sint aliquos Abbatis,

F

nra recitari qui an. 713 floruerit?

Monasterium Hirnigense in Hispaniam dicatum S. Romani: an Abbatis Jurensis?

F

ut potius monacho, cujus ibidem aliquos reliquiae sunt.

A ministravit, et alterutris Reliquias aliquas in altari
 positas arbitratur. Idem censet Moralez citatis MSS.
 Lectionibus ejusdem monasterii, in quibus dicuntur pig-
 nora S. Romani ex Galliis advecta. Salazar asserit
 in illis Lectionibus aliqua apocrypha esse, aliqua vera.
 Ceterum cum neuter Romanus vixerit in Gallia Narbonen-
 sibus, nec dicantur in inscriptione reliquie S. Romani
 Abbatis, sed monachi; quibus in ipsis Hispaniis aliquis
 hujus nominis Sanctus, inter tot illustres vite sancti-
 monia Benedictinos existisse credatur, cujus accipere Rex
 relinquit, et in monasterio a se condito reponere potue-
 rit? Adit præterea Ypez diffidentem lecta scripturam
 inscriptionis esse, et fuisse qui se præserte submurmurarent
 Romanum Martyrem, non monachum. legi de-
 bev.

qui Hispanus fuerit?

an illic reliquie S. Romani Martyris?

CAPUT I.

S. Romani ortus, vita eremitica, monasterium
 Condatisconense conditum. Alia a discipulis erecta monasteria.

D AUCTORE COE-
LVO, EX MSS.

Igitur præfatorum venerabilium Jurensium Patrum
 actus, vitamque ac regulam, quantum mihi proprio
 intuitu, vel seniorum traditione percepi, mita fide-
 liter in Christi nomine replicare. Ac primum bea-
 tissimum Romanum, tanquam vere Domini belli
 signiferum, professioni vestre monachorumque
 exercitui proferam sancta emulatione sectandum.
 Hic namque Romanus Abbas primus e tribus ac primi-
 titus nuncupatus, non adeo exiguae familie, quan-
 tum testatur parentalis derivata posteritas, intra
 Galliam Sequanorum oriundus fuisse monstratur.
 Ante quem nullus omnino monachorum intra ipsam
 provinciam religionis obtentu, aut solitariam, aut
 consortialis observantiae sectatus est vitam. Nam
 cum esset, non quidem apprime litteris institutus;
 sed, quod est præstantius, sinceritatis dote et cari-
 tatis virtute præcipuus, ita ut nec in pueritia infan-
 tum lasciviis, nec in juventutis robore humanis cu-
 piditatibus, aut uxoris vinculo vinciretur; tricesimo
 et quinto ferme ætatis anno secretis eremi delecta-
 tur. Relicta quoque matre, sorore, vel fratre, vici-
 nas vills Jurensium sylvas intravit, quasque huc
 illucque professioni congruas aptasque circumiens,
 reperit tandem ulterius inter saxosa convallia cultu-
 ræ patulum locum: qui atrinsecus trigjgi montium
 paullulum ardua secedente natura, in planitie
 aliquantulum relaxatur. Illic namque hida in soli-
 lidum concurrente natura, mox etiam, ab unitate
 elementi jam conditi, Condatiscone loca vulgus in-
 didit nomen. Cumque opportunitatem domicilii no-
 vus posceret hospes, reperit ab orientali parte, sub
 radice saxosi montis, porrectis in orbitam ramis
 densissimum abietem, quæ patulis diffusa comis,
 velut quondam a palma Paulum, ita texit ista disci-
 pulum. Extra cujus arboris orbem fons irriguus ge-
 bidissima fluenta præstabat. Ex quo etiam hodie be-
 rebratis lignis ulterius in monasterium ducti lati-
 ces, pro quodam la-reditatis pignore pignuribus mi-
 nistrantur irrigui. Hæc ergo supradicta, ut diximus,
 arbor, a fervore æstium vel frigore imbrum, tan-
 quam vere meritum gratia vernans, præbuit ju-
 giter terta virentia. Erant præ terea paucæ sylves-
 tres arbuscule, quæ acida quidem voluptuosis, sed
 dulcia quieto pomula ministrabant. Locus ipse a de-
 cursu uniti fluminis, ut tunc Sanctus ille ingressus
 est, non parvus spatius ob raritatem consuetudinem
 distabat ab incolis: quia abundans procul in cam-
 pestri cultura minime per successionem silvæ illic
 permiserat quempiam vicinari. Ceterum si quis soli-
 tudinem ipsam invidiam contra equestris territorii
 loca ausu temerario securo delibaret, præter con-
 cretionem sylvestrem, sive congeries arborum cadu-
 carum, inter juga quoque præeclsa cervorum b pla-
 tocerum prærupta convallia vix vabulis expeditaque
 poterit sub longa solstitii die transcendere. Nam
 dextra, verbe sinistra, e serena ipsius tractum, a
 limite scilicet Rheni, sive flatus Aquilonis usque
 ad paginam Mausatis extinam, nullus omnino ob lon-
 gitudinem vel difficultatem inaccessibilis nature poterit
 penetrare.

S. Romanus e Sequanis oriundus,

pie educatus,

Et anno 38 ætatis capti degerit in vlla Jurensi

Condatiscon.

sub abiete prope fontem,

et arbores posteros

procul ab incolis.

an hinc v. cap 70

orans stetit librali, ut vitam com- pararet

VITA

auctore monacho Condatescensi coævo,
 ex MS. codice ejusdem cœnobii
 eruta a Petro Francisco Chiffletio S. J.
 PRÆFATIO AUCTORIS.

Sacer ille Evangelicus arcanusque amicus, dum
 pietatem suam mystice mortalibus edocet non ne-
 gandam, intempesta nocte supplici panes Trinitatis,
 si pertinax pulsaverit, astruit non negari. Hoc mag-
 num, secretumque arcanum, ruptis obstinationis
 vinculis, pietatis patitur aditu reserari. Quod licet
 ineffabili, divinoque, ut diximus, præveniatur sacra-
 mento, habet tamen in a murca remunerationis quæ-
 situm, etiam dum simpliciter servatur in littera. Unde
 vos, o piissimi fratres Joannes atque Armentari, ve-
 hementius amicum gemino pulsantes affectu, si
 oris cordis mei claustra reserare distulero, in-
 signitum pertinacis avaritiæ notis, nec cibum mecum
 Apostolica traditione pronuntiatis posse vos sumere.
 Igitur ineruditi cordis verecundiam rumpens, trim
 vobis Abbatum Jurensium Vitam, id est, sanctorum
 Patrum Romani, Lupicini, Augendi, pro supradic-
 tis panibus, trinifer relator apponam. Siquidem theo-
 retica illa conversatio vitæ vestra, qua prior pris-
 cum seruitus Joannem, supra urnam b S. Mauriti, in-
 est, legionis Thebaeorum Martyrum caput, velut ille
 eximius Apostolus atque Symonites supra solotiferi
 pectus recumbit Auctor; Alter vero in modum na-
 tatis arca; dum illic in cœnobio, etiam claustrum
 peculiaris cellæ contentus, mundi turbines impæ-
 ctus irridet: uterque tamen absque alimonia spiri-
 tuali nequit omnimodis involubiliter existeri. Quam-
 vis ergo a Aganones vester Gallico pri-cæque sermone,
 tam primitus per naturam quam nunc quoque per
 Ecclesiam veridica præfiguratione Petri d Petra esse
 dignoscitur: agnoscat tamen caritas vestra, et inter
 pineas abiegnasque Jurensium silvas, ipsam quon-
 dam a Psalmographo in campis sylvæ mystica si-
 gnificatione repertam quæ nunc mihi a sanctis Pra-
 tribus, subdato jam præfigurationis ænigmate, pe-
 disse qua stabilitate calcatur. Et quamquam non
 decoloret virtutum amplitudinem sermonis angustia,
 tamen caritatis vestræ suffragari mihi suffragia
 posco: ut, si lms vitæque digna venerabilium Ab-
 batum nequit forsitan ab imperito, ut convenit rese-
 rari, dum per se affatim rutilat, garrulitatis nostræ
 ore nequeat deturpari.

Luc. 11 b

a

Præfatio hæc 3 Vitærum

ad Aganones duos scripta.

b

c

d

Psal 131. 6

a An amara, quæ et Palladia dicitur ab oliva Palladi sacra,
 quæ vber surdos olei, quæ præcebat, signatur? in maria, qua
 mistum conditur? an aliud quampiam vesicabulum mendiose
 scriptum? — b Colitur S. Mauriti 22 Septemb. S. Joannes
 Evang 27 Decemb. — c Vulpis alibi Aganones venter genere ap-
 pellatur. Ea nomine abobito, mine S. Mauriti dicitur. Inet in
 inferiori Valleis Imito in confinis Sabaudie, ad Rhodanum
 fluvium. d Antiqua Vita S. Mauriti Aganones acclæ inter-
 pretatione Gallici sermonis saxum dicitur.

Aganones.

pedem

A pedem, ut eremita indesinenter orabat, et ut vere monachus, sustentandus alimento proprio, laborabat. Vident namque, priusquam religionis professionem arripere, quemdam venerabilem virum Sabinum nomine, Lugdunensis et Interamnis Abbatem, ejusque strenua instituta, et monachorum illius vitam, et quasi quaedam florifera apes, derectis ab unoquoque perfectionum flosculis, repedarat ad pristina. Ex quo etiam monasterio, nihil de ambitione sanctissima manifestans, librum Vitae sanctorum Patrum, eximiasque institutiones Abbatum omni elegantia ac nisi, aut supplicando elicit, aut potius est comparando.

4 Cum ergo in supra dicto loco multo jam tempore priscae imitator *g* Antonii, Romanus vita frueretur Angelica, ac, proter celestem motum, nullo, nisi ferarum, ac raro venantium, frueretur aspectu; venerabilis germanus ipsius Lupicinus, postmodum scribens Abba, cum esset eadem germanitate minor, sed non impar postmodum sanctitate; per visionem nocte a fratre commotus, relictis ob amorem Christi, quas jam beatissimus Romanus deseruerat, sorore vel matre, tugurium fratrum professionemque ardentem expetit: futurum procul dubio, quod rei postea probavit eventus, ut in indulo illo, hoc est, secreto eremi, tanquam par turturum, vel duo pulli columbarum, spiritalem sobolem, divinis subiecti verbi inspiratione conceptam, monasterium ecclesiarum Christi casta partitione diffunderent. Quo in tempore duo quidam juvenes *h* Lugdunensis municipii Clerici, audita fama vitaeque Sanctorum, non absque periculo, nisi fides praestantior extitisset, a parte illa inrupta eremo huc illucque incerti ad porum selem vagantes adveniunt: eorumque affore praesentiam sanctus Abba Romanus ita germano suo dicitur pridie praedixisse. Duo inquit, ad nos pertrahente mutationis affectu crastina venturi sunt juvenes: e quibus major conjugae amissa continens, alter vero virginis privilegia intacta potitur. Cuiusmodi illud, ut ita dixerim, naturale Sanctorum jam pene nequiret auctos amore, haud proci ab arbore illa, in quodam molli colliendo, quo nunc in memoriam secreto orationis est locus, dedolatus levigatisque diligentissime lignis, et sibi construxere habitacula, et preparavere venturis.

B Interea ita longe lateque Sanctorum sese fama diffuderat, ut fragrans bonae opinionis odor horrorem moloremque seculi detestando credentium turbas persuaderet effugere, abrenunciationis scilicet et perfectionis gratiam Domino servaturas. Nonnulli institutionis hujus vitam miracula, atque exempli dona convenientia domi reportaturi, conveniunt: alii etiam vexatus demonibus exterisque dabi larvis, oratione Sanctorum cum propria fide curandos, et mente impotes, et corpore nexu, adducunt, quorum plurimi meohumitate recepta ad propria sunt regressi. Ast alii intantum compuncti, pejumo ac vigiliis in monasterio permanserunt, ut mira vicissitudine postmodum diabolum cum satellitibus ac ministris susdicto certius ab arreptis effugarent, atque haec videntes dicerent: Vere haec est mutata dextera Excelsi. Cum ergo institutione gemina congregatio sancta, velut aegres latissima Homonico utriusque condenda horreo, necdum zizaniorum vitio interpolata, unita fide et caritate succresceret, adeo ut carnerentur vix receptacula ipsa recipere posse receptos: caperunt exinde venerabilia Patrum examina, velut ex reflecto apum alveario. Spiritu sancto ructante, diluendi, ita ut non solum Sequanorum provincia loca secretiora, verum etiam territoria multa longe lateque spatii distincta terrarum, divinae sobolis diffusa gratia monasteriis atque eccle-

siis replerentur. Sic scilicet, quod in illo tamen fonte, unde institutionum derivati sunt rivuli, vestusta quidem, sed prior semper recentiorque extitit institutio magistrorum. Animo etenim Patres mutua necessariaque semet praebant regendi gubernandique solertia. Nam ut B. Romanus piissimus circa omnes, et tranquillissimus erat; ita iste, ut in corrigendis regendisque ceteris, etiam in semet severior existebat. Romanus inexpectata venia laudentibus pronus indulsit: iste, ne iterata lenitate delinqueretur, vehementissime increpavit. Romanus tantum abstinentiae imponens Fratribus quantum voluntas animi posse dietabat: Lupicinus vero formam sese in omnibus offerens, passibilia cuique cum Dei adjutorio refellere non sinebat.

a S. Hieronymus in Vita S. Pauli primi Eremitae 10 Januar. pag. 103 non. Vita scribit. Animadvertit inus grande vestibulum, quod aperto desuper carlo patulis diffusa ramis vetus palma contexerat, hinc in lucidissimum ostendens. — *b* Oblata corona Memnit etiam Dioscorides lib. 2. 232. 233. quod est nunc corru communis inus habens pulchra supra fidem cornua de quo agit Phylus lib. 11 cap. 31. — *c* Serra pro rupe in Hispaniam et Lusitaniam Angium devotum. — *d* An Marginum Mausolis? Hae voce pars certa maolis Jura designatur. — *e* Arroy du rictor ad confluentes Arroy et Rhodum in urbe Lugdun. quod ubi Albanum, vel Alveum appellant, ac multo post a Braunschelde conditum voluit. — *f* ubi duo note fuisse vident. Potuit ab immoderatam, ut pars crepant, vel alia occasione destructam, postea reedificatam tempore Benedicti fuisse. — *g* Hieronim. cap. 5. epistolae. — *h* De S. Antonio et primis monichis hinc actum 17 Junium. — *i* h. forsitan est Nectum prope Thionium oppidum, vulgo Nuits dictum

CAPUT II.

Sacerdos consecratur S. Romanus. Monasterium Lauconense pro S. Lupicino erigitur, aliud vicinum sanctimonialium.

Audita namque memoratorum fama, S. a Hilarius Arclatensis Episcopus, missis in causa Clericis, beatissimum Romanum haud longe sibi a Vesontionensi urbe fecit occurrere, ejus incitamentum vitantique dignissima predicatione sustollens, imposito honore *h* Presbyteri ad monasterium honorifice repedare permisit. Siquidem antedictus Hilarius venerabilem Celedonium, supradicte metropolitae Patriarchalam, patricio, praetectorumque cultus favore, indubitam sibi per Gallias vindicans monarchiam, a Sede Episcopali memoratum *c* Celedonium nullam existente ratione deiecerat. Ob quod in audientiam beatissimi Papae Leonis Romae male gessisse convictus, restituito quoque in Episcopatu Celedonio, Apostolica auctoritate ob usurpationem inlicitam regulariter est increpatus. Extat denique exinde antedicti ac venerabilis Papae ad Galliae Episcopos, cum examinatione gestorum inserta canobus *d* epistola regularis, in qua praesum per Gallias Metropolitanorum privilegium, calcata Hilarii superfluitate resigitur. Igitur beatissimus Romanus ad monasterium, ut supra jam diximus, collato sacerdotio regressus, professionis pristinae memor, auctoritatem Clericalis officii, monachali humilitate calcabat, ita ut cum sollemnitas alveisset, vix a Fratibus sacrificii causa rogeretur stare superior. Reliquis vero diebus, monachum monachis exhibens, nihil in se eminentiae Sacerdotalis praestabat. Sed mihi istud de viro sanctissimo replicanti illi in oculis cordis occurrunt, qui in professione positi monachali, cum ad officium Clericatus rabida ambitione pervenerint, confestim eulmo elationis inflati, non solum supra coeque digniores, verum etiam supra vetulos ac seniores delibati ac delicati juvenem efferrunt, et nec primis saltem simplicibusque elementis imbuti, nituntur cathedris vel sacerdotio praesidere, qui adhuc pro elatione ac levitate juvenili virgini indigent rocereri.

7 Sed haec alias. Nobis vero ad portum recti tramitis properantibus obscura ac devia declinetur oratio

D Manet institutio parlor apud SS Romanum et Lupicinum.

E

a S. Romanus a S. Hilario Archidensi vocatus, ordinatur Sacerdos.

c

F

d

humilitate stu let

ACTURE CO. E. VO. 11 MSS.

e unitatur monachos Lugdunenses:

f Vitae Patrum et Institutiones comparat

g

accipit sacros, S. Lupicinum fratrem:

B

h

et duos natos

domicula construent

C

Affluentibus multo, aut in templo horum inclamatis aut agrum hinc liberantibus.

viri permanent Psal. 76 11

at novus xdes erigunt.

A oratio. Et quia ista tacere decrevimus, illud addere nunc conveniat, qualiter Coudadicensis cœnobii locus miro inauditoque monachorum numero refertus, non solum adventibus turbis, sed etiam Fratribus pene jam difficulter alimenta præstabat. Si quidem cultura loci ipsis pendula collibus vel acclivis, inter eminentes scopulos vel acervos crebro salutarum labefactata convulso, non solum in spatiis parva ac difficilis, sed etiam in ipsis frugibus reditu nutante torpuerat. Nam ut hiemali asperitate loca ipsa non solum sunt nivibus obruta, sed sepulta; ita verno æstivoque vel autumnali tempore, aut abstinentia alterno vicinoque saxorum vapore confla-grant, aut intolerabiles inibres non solum eventilatam culturis asportant in torrentibus terram, sed ipsa etiam inculta ac rigida siepe cum herbis et arboribus ac frutetis, cum gleba quoque ipsa nudatis, quibus insederat saxis, aufertur monachis, aquis infertur.

8 Hoc igitur sanctissimi Patres aliquatenus vitare cupientes, in vicinis exinde in silvis, quæ et planitie et fecunditate minime fellebantur, exectis excisisque abiectibus, aut falce in præta, aut vomere in æquora complantarunt, ut loca opportuna culturis Coudadiscensium inopiam sublevarent. In utroque tamen monasterio ambo Præsides erant. Pater tamen Lupicinus in Lauconno, hic namque loci fertur nomen, peculiaris ac liberius versabatur; adeo ut post beatissimi Romani obitum, usque centum quinquaginta illic propria disciplina imbutos reliquerit Fratres.

9 Nam et propter locum ipsum in rupe valde edita, quæ superjacet naturali saxo, prominente quoque cingulo, quod cavernis spatiosissimas intus addebat de affectu parentali instituitur Virginum e Matrem, centum quinque illic religionis gubernaculo rexi-se monachas tradunt. Locus ipse, ut præcisa inaccessiblei desuper rupe, ac sub cingulo prolixius naturaliter perexcisa nullum ulterius cinguli præstabat egressum; ita ab Orientis parte arctatis pan-lisper angustiis, subitum in terrestri atque æquali solo laxabat egressum. Illic namque in ipsis quodammodo faucibus, beatissimi Patris basilicam fabricarunt, quæ non solum Virginum recepit exuvias, sed et ipsum herosa Christi Romanum ambare meruit sepultura. Tanta namque illis temporibus inibi districte servabatur, ut, quæcumque Virginum illic causa abrenunciacionis intrasset, foris non videretur ulterius, nisi extrema transitus causa deportaretur ad cœmeterium; et enim in vicino Lauconnensi monasterio mater fortassis filium, vel germana fratrem haberet, sic neuter alteri aut viso aut nuntio versari noscebatur in corpore, ut putaret uterque alterum jam sepultum; ne paulatim genuino recordationis gratia, mollitie quidam vincula professionis disrumperet. Sed ad beatissimum Romanum, vel Coudadiscense monasterium nunc revertar.

^a Successit S. Hilarius S. Honorato circa annum 330 defuncto, de cuius vita sermonem scripsit a nobis 16 Januario editum, mortuus est circa an. 338 aut sequentem. — ^b Mon. qui vocatur — le 3000 333, ut supra dictum. — ^c De Gelidonio egi i hæpseius in Lesonione et Savelum appellat. — d Epistola scripta anno 435. Hanc supra a his S. Romano statuitur. — e Soracem S. Romanum fuisse auctor infra indicat

CAPUT III.

Obmurmurans senex ob multitudinem ad monasterium admissorum, a S Romano emendatus. Fuga insolentiorum et lasciviorum monachorum.

Dom hæc admirabili conversatione geruntur, inimicus nominis Christiani diabolus indigne ferens, multorum vitam equoia quotidie abrenunciacione succrescere, ausus est beatissimum Romanum sub

colore consilii salutaris, jaculo livoris antiqui competere atque unum e senioribus, zeli ardore flammatum, talia compellens suadet effari: *Diu, inquit, est, sancte Abba, quod pro salute atque administratione tua, quædam subdubria caritati tue pertracto suggerere: et quia attulit opportunitas votiva secretum, quæso, ut pandere me tibi conclusa dudum animo salutaria verba permittas. Comque ille, utpote seniori, non tam vita quidem aut moribus, sed sola qua in cassum vacua efferebatur ætate, licentiam dandi sibi consilii præstitisset; Delev, ait, Pater mi, quod frustra quotidie enormitate convertentium delectaris, et ita seniores ac juvenes, probos pariter improbosque cœnobiali catervatim professione conclusis; et non electos potius ac probatos solerter segregans ac secernens, omnes de reliquo, tanquam vere degeneres et indignos, ex hoc nostro ovili eliminans ac propellis. Ecce si pene cubilia nostra, aut orationis vel xenodochii mendum sollicita inquisitione inspicias, indiscreta, ut suggesti, multitudine monachorum pene jam locus nulli superest ingressuro.*

11 Tum Pater sanctus, suggerento illo qui in Evangelis reprovomis: *Ego dabo vobis os et sapientiam, cui non poterit resistere adversarii vestri; ita contra spiritum persecutoris antiqui, Apostolici gladii arma corripuit, ut caput anguiferi hostis, salutaris verbi acie, festina obtunditione præcideret. Die, ait Romanus Sanctus, nostræ humilitatis auctor, cui præul quibus si vere consilium pietatis inest, commissa est etiam discretio salutaris: Potesne hos omnes, quos in congregatione nostra circumspicis, tali sequestratione secernere vel dividere, ut omnino probatissimi ac desides, perituri pariter et perfecti, examinatione tua vitium ante exitum valeant sequestrari? Vel juxta illud examen, in quo occulta hominum, sive præterita vel futura, solus Creator introspicit, sine damno ac periculo tue salutis eligere vel damnare? En ipsa infatigabilis ac qui circa humanam fragilitatem Majestas nullum omnino ante exitum præsentia virtute, salva B. Enoch sive Elie assumptione, in partis dextera felicitatem sustollit, aut pro reatu ad præsens haratio gehenne septemto voraginoso concludit; et tu dialobio errore evocatus, jam jamque juste præul dubio humilitate conscientie meliores secernere vel damnare audes? Nonne legis a Domino Saul vel Salomonem in regnum Israëliticæ gentis, antequam peccato proprio liberentur electos, ut de reliquis taceam? Judam quoque ac Nocolum inter ceteros in fastigia sacre administrationis adscitos, unum hæreseos, aut alterum suspensum laqueo deperisse? Ananiam namque et Saphiram in illa primitiva ac purissima Apostolorum segote zizanite suffocatione degeneres? Non meministi ac retines inaudita antea post ebrietatis fastigi divina severitate mulctatos? Sic e contrario non miraris, veneraris, ac suspicis, ex persecutore Saulo repente prædicatorem Paulum? ex Matthæo publicano subdito Christi discipulum? ex prodigo filio, soholum liberalem? ex Zachæo fraudulento ac divite, Patriarchæ nunc filium? appensum quoque pro scelere damnatumque latronem, repente cum Domino paradisi amonitate ditari? Quantos præterea, si revolvam, ex alto in ultimis commisse aut ex minimis atque imis nonnullos invenio sublimis conscendisse? Quantos demque monachos deflorens in stupris? quantas vero meretricios ac seorta etiam ad martyrium legimus inspiratione subita prosiliisse?*

12 Et, ut præterita sileam, aliquos in hoc cœnobio nostro non vidisti ardentem arripere, quod lenta postmodum ac tepida consumptione calcurant? Aut quoties quidam e cœnobio diverso instinctu egressi sunt? Quoties namque ex ipsis sunt aliqui ex seculo

lora vicina Coudadicensium monasteria sterilia:

aliud Lauconno in vicina planitie extruitur monasterium

e tertium sancti monasterium:

quibus arctata claustra

D AUCTORE VOSSVO, EX VSS S. Romanus instanciu diabolo arguitur a senex

ab admissos sine delectu monachos.

Luc. 21 15 E

refert ab vel infernalitate difficultatem:

finem vix expectari debere:

ante honorabile perire:

F

et multa converti ac salvati:

idem donuelcis exemplis demonstrat:

his

A
ACCIONE COL
VO RA ASS.

bis tertiove reversi? Et tamen recuperata virtute, derelictam dudum professionem ad palmam victorie perduxere? Nonnulli enim irreprehensibiliter non ad vitia, sed ad loca pristina revertentes, tanta dilectione ac studio instituta haec nostra servarunt, ut amore atque dilectione fidelium, monasteriis ecclesiisque Christi Sacerdotes dignissime praesiderent. Et, ut unum adhuc tibi, si non denegas, notissimo noveris exempla, quasi non pridie in hoc monasterio nostro Maxentium conspexisti, qui post manditam in Galliis nuditatem atque abstinentiam, post vigiliarum quoque jugitatem, et indefessam lectionis instantiam, quomodo elationis malo deceptus, ab spurcissimo fuerit correptus demone, ac multo his amentione succurrat, sed mox oratione beati viri intantum relictis praesumptione compunctior atque emendator est effectus, ut solent capti mente arrepti per Christi fauoris expulsiōe demonum puriores delatariosque restitui.

quibus vicia
acquiescit;

13 Interea quia per famulum Christi enervatum est consilium hostis antiqui, vertit se ad molliora consuetudo calliditas, et de prosperis producens adversa, non solum contra regulam, sed in ipsum pene Patrem fecit insurgere Fratres. Primitus namque materia luxuriosae exiit ubertas laecunditasque fructuum; dehinc abundantia ipsa refertis quotidiana fecit remissione iurgescere; post haec autem etiam scientiae quadam efficit cothurnositate superbus. Retexam ergo rem ipsam mira elegantia per germanum suum Lupicinum, et inaudita contrarierate cassatam. Quodam namque tempore cum abundantia, ut diximus, frugum monasterio ipsi, utpote adhuc in cultu raris nova, ultra solitum arvisset, et quidam Fratres fertili laecunditate fidentes, despecto contemptoque Abbate, non solum regulam vel canonis suppeteret, sed quod abundantia contulerat, stultiter ventri vel gutturi cultus infundere; atque ex hoc a beatissimo Romano, ut erat benignissimus, evulsus increpatus, non solum poterviores, verum etiam ex nimia dissolutione lasciviores existenter; levis quippe blandusque ipse baculis necessariam virginum fraterne severitatis expulit. Adito namque germano suo Lupicino ganeones etiam in suam jam jamque personam insurgere condeclat; si quidem voluptati luxuriae dediti famulari regulariter detrectabant. Jubeo ergo Abba Lupicinus secretis redire germanum, sessequo post sextum ultimum diem, quasi ex improvise cellula ipsi adfore demittat. Cumque adveniens vir altioris ingenii causam totius insolentiae gutturis noxae insultatione turgescere, silet interim biduo, donec tertio die quasi oscarum fastidio copiosius post adventum refertus, quo melius cibum reciperet, acidis interim, ut pascat, exorat, ac Fratribus ipsis una vescentibus, sic Romanum Abbatem vulva lactus expulit: Ita vivamus, Domine frater, ut nobis crastina hardaetas ineretisque solummodo parare jobeas in merendula pulvis, quasque etiam, quia sic libentissime vorar, absque sale vel oleo, obsecro, jubeat vestra pietas ministrari. Cumque veni vel missitare nullus auderet, apponitur crastina abstentis et ganeonibus in commune mutatis pristinis apparatus. Quod cum Lupicinus germanusque ipsius absque ventris, ut dicitur, speculo praesumpsissent; liguritores illi discedunt omnimodis incoati, quosque

ex ubertate
fructuum
monachi ino-
leniores,

et laetitia
facti,

adveniente
S. Lupicino,

ac rosula
pulvis non i
truit,

Abba Lupicinus latenter irridens, Si quid, ait, delectationi meae annuis, o pissime frater, obsecro, donec Lanconum a cellula tua revertar, his nos quotidie ordines delictis satiam. Patror caritati tuae, pene exorans postulare delibero, ut tu huc Lanconum victurus eas, asi hic ego jugiter talibus cum Dominis Fratribus delictis, vescar. Transacta igitur tertia probationis pulcra, cuncta ventositas, cum suis auctoribus nocte imminente diligit, neque ex his resedit ullus in monasterio, nisi et quem non vitiaverat esculentae voracitatis inghivies. Mane autem cum vidisset Lupicinus beatissimus evanuisse e monasterio turgidos fumos; Veni, ait, nunc Romane frater, et releant jube regulares, ut moris est, apparatus; hujusmodi enim, ut video, decreverant non servire Christo Domino, sed suo ventri. Igitur fugatis ventatisque paleis, serva nunc triticum, et gracilis corvisque evolantibus, jam pasce pacatus mitissimas Christi columbas.

D
nocte fugiant,

remanent
boni,

CAPUT IV.

Miracula S. Romani. Ob leprosos sanatos Genovae honorifice excipitur.

De mirabilibus vero signorum, quae gratia divina vallatis, in expulsionem immundorum spirituum gessisse memoratur, replicarem utrumque nunc aliqua, nisi multo eminentiora illa conjiuntur, quae latendi causa, teste tantum Domino, stultit operari. Unde quia extingui nequit accensa semper gratia meritorum, dona haec sancti Spiritus circa sepulchrum ipsius peculiariter curiosus religiosusque lector inquirat: ubi pro fide vel meritis expetentium, plus videt quod credat quisque, quam legit fortasse quod dubitet. Memini tamen beatissimum Dominum meum Augendum referre solitum, quod inter eos, quos illic in pueritia viderat diverso more, una tamen potentia virtute torqueri, ita supra urnam B. Romani quemdam ex infelibus in faciem vidisset extendi, ut solent criminosi ac scelerati tendiculis Judicium sententia verberari, atque inibi duobus cubitis fere semihora suspensus, obsidentis scelera vel crimina clamans atque eplatus publicabat. Tantum namque, ut diximus, beatissimus Pater in his mirabilibus studuit latere, quae gessit, ut nec illud ad nos procul dubio pervenisset, quod in Pontanensi parochia, dum iter ageret, quandam paralyticam, veterosa debilitate torpentem, sanitati restituerit juvenih: nisi hoc comitante sancto Patre Palladio, minime potuisset oculere.

E
S. Romanus
ut mortuus
claret intra-
culta,

ita et vivus:

paralyticam
curat:

F

15 Et quia sanctissimū viri Palladii fecimus mentionem, ejus beatissimus Romanus tam in canobio quam in itinere, tanquam vere caritatis comite, filo solatio potiebatur, retexam etiam illud, cui idem frater interfuit, et factum vulgatumque urbi ac populis celari non potuit. Basilicam Sancti Romani, imo, ut ita dixerim, castra Martyrum in Aganensium locum, sicut passionis ipsorum relatio digesta testatur, quae a sex millia sexcentos viros, non dicam ambire corpore in fabricis, sed nec ipso (ut reor) campo illic potuit consequere, hinc ardore succensus deliberavit expellere. Cumque digressus b Genavam, nulli omnino esset pauper inersus, et certe minime signari vel agnosci cupiens publicatus, accidit ut imminente vespera speluncam, qua propter aggerem leprosi duo id est pater cum filio, versabantur, intraret. Igitur cum infelices ipsi, intrante misericordia jam felices, ligna usibus convecturi eminus aliquantulum absentarent, beatissimus Romanus pulsata reserataque claustrula speluncam ingressus est: eumque orationem religiosam inunione complexisset, ecce laboriosi ipsi ligna deferentes adveniunt: cecutisque in vestibulo lignorum surculis, novis atque inopinatis

trans ad Mar-
tyras Agan-
ensium,

a

b
prope Genavam

diverit ad
arces 2 lepro-
sorum:

A inopinatos hospites non sine hæsitatione respiciunt. At vero S. Romanus, ut erat singulari benignitate conspicuus, consolatibus blandissime complexisque e Martini in morem utrumque sanctissima fide et caritate deosculatur : et oratione cum reliqua solennitate percepta, vescuntur simul, una manent, pariterque consurgunt, ac diluciscente crepusculo agens deo hospitibusque gratias, cupitum iter adgreditur. Hæc, o mira fides, mox ut ipse egressus est, apparuit in operatione similitudo, cuius jam præcesserat in imitatione constantia.

B 16 Leprosi namque illi per confabulationem recordationemque magnorum hospitem nutu semet consideratione respicientes, elevata cum gaudio voce de salute communum gloriantur alterutrum, et conceiti ad civitatem currentes, quia causa elemosine multis non habebantur incogniti, sanitatis præconia virtutisque gaudia Pontifici, et Clero, popularibus maxumisque, aperta ac propria festificatione declarant. Tuum vero mirum in modum catervatim irruentes ad singulos, auctorem facti rimantibus oculis, sicuti alesset, diligenter inquirunt. Cumque eum, dubia adhuc luce, innotuisset properasse festinum, electos de Ecclesiæ viris in sancta exploratione perfectos jubet excurrere, et custodire Brestii montis saxosos angustias, ne fortassis in reditu areto conclusoque aggere exclusus, nequiret a Venavensibus invadi caelestis regni pervasor. Igitur cum reperitum perennelatione cautissima quasi per opportunitatem comitarii caritatis vinculis nexissent, præcurrens repente nus untiat urbi : ceteri vero ita eum sermonatione sancta contigant, ut susceptione careret, donec obvio Pontifice, et populis ultra mœnia deveniret in manibus. Ipsi vero qui fuerant a lepra, ut diximus, emundati, crebro cum lacrymis adeuntes prostrati vestigis advolvuntur. In quorum quoque gaudis civitas universa conlacrymans, tersit procul dubio et ipsa per fidem ulterius peccata morbi contagione concreta, sicut et illi quoque propulerant dire clamantibus exuvias. Ducitur ergo, imo rapitur Christi servus, primitus a sancto Pontifice, deum a Clero omni et civibus, a popularibus quoque utriusque sexus enormitate permixta, pro salutis remediis magna ambitione constringitur. Unctos tamen, revera ut Christi famulis conveniuntissime benedixit, hortatus est punitis in religione gradientes, moment tantantus propter incertum vite, ne sero vellent in melius mutare sententiam : in morore vero positos paternæ benignitate solatus est : infirmos juxta fidem pristina restituit sanitati : se quoque conobio omni celestitate reddidit juxta morem, ne seculi male blandientis inlecebris, humana delinquis contabulatione, auditu forsitan pollueretur aut visu.

C a Eucherius, vel quisquis mortuum S. Mariani descripsit : Quo legitur sex milia sexcentos, sexaginta sex viros validis animis et instructis armis, antiquorum Romanorum habebat exemplum. In MS. codice S. Mariani omnino dicitur, ita et hic unum sexaginta sex, seculo non octavo. In beneva passum, hic Genava, in Vita S. Legendi MS. Genava et infra apud Turonensem Jacobo, nota ad Leonem in canonicis, unde per Sabaudiam iter est Aquinone. At prope monasterium erat sanita, quia Genavam usque transcendit. Ita in Vita S. Legendi e Severo Sabiniensis in Vita S. Mariani : Apud Parisios vero dum portam civitatis illius, magnus sermum turbis emulans, leprosum miserabili facie, horrentis cunctis, osculatus est, atque benedixit, statimque unum male emundatus est. Colitur S. Mariani XI Novemb.

CAPUT V.

Sabiniani Diaconi singularis castitatis, et potestatis aduersus daemones. Obitus et sepultura S. Romani.

Ne enim beatissimus Romanus solus in his virtutibus fulgebat in monasterio, forma namque perfectius et caritatis : tales erant in mirabilibus cuncti, qualem se omnibus præbebat exemplum. Nam crebro

illie a mulis et serpentum pellebantur venena, et daemonum eliminabantur catervæ. Ob quod etiam tantum illic gregi Dominico hostis insidiabatur antiquus, et ita effrenis circa caulas gregis Domini livoris stimulo robulis grassabatur, ut relicta etiam tentationis serie, phantasmatum inimico monstræsoque corporali impulsu ntereret exinde monachos effugare. Retexon ergo qualiter illic cum uno ex Fratribus congressus sit inimicus, ut illis temporibus reliquorum constantia scire cupientibus facilius innotescat. Erat inibi inter reliquos virtutum (ut diximus) viros, Diaconus quidam, Sabinianus nomine, qui sanctitate mentis et corporis ministeri hujus Principem Stephanum, et puritate sectatus est comministrum, et publicavit virtute discipulum. Hæc namque causa utilitatis strenue in vicino flumine sub ipso Candatescensi conobio molinis piscinasque fraternis nobis gubernabat : atque e conalli ipsa, non solum diurnis, verum etiam nocturnis conventiculis reptatu festino cunctos preveniebat in synaxi. Hinc diabolus tanta noctibus momentisque sagulis debauchatione vexabat, ut nec exiguum saltem tempus eidem concederet ad quietem. Nam præter crebras parietum illisiones, ita tectillum ipsius lapidum reddebatur fragore perfossum, ut vix valeret Frater ille deiramenta nocturna dielans singulis resarcire. At eum forinsecam nequissimus perpicere frustra nequitiam, nocte quadam eorum Diacono iuguridam ingressus, extracto ex igni torre, hæc illicque festinum alacritate discurrens, cellulam nitentur incendere : quod procul dubio perpetraret, nisi suspectus Diaconus sanctus instinctu pietatis Dominice vigilasset. Cumque eum invocatione Christi nominis propulisset, sequenti nocte, mutata viri diabolus specie, sub diurnam puellarum forma pudicissimo Dei servo insidiarius advenit, atque ad focum vigilanti, effraus foribus, compollatione mollissima diurnis tentator intravit. At eum multimodis provocatus hinc inde cachinnis, signa monstrifera delingnaretur aspirere, exegit, imo ablit hostis nequissimus detestabiliora quam gesserat. Reductis namque velutosi tegumis vestimentis, formine pudenda, quocumque se pudens vertisset aspectus, Christi famulo ingerebat in facie : ut, quatenus animos viri enervare non poterat, saltem aspectus visusque castissimos tali dedecore effulidus inestaret. Cumque ille unum nosset sub specie genuina monstrum, Quidquid hinc, ait, gesseris, minime, non me in Christi nomine propellere valebis ex heco : quia cor meum vexillo Dominice passionis armatum, nequaquam aut ol leuatione corumpere, aut terrore poteris enervare. Quid te toties mihi in diversis ingenis formis ? Namque, stulte sine, crebro scis, cum me adjutum divinitus unum ac solum, nunquam videris alteram quam vidisti.

F 18 Tunc accensus furore diabolus, redicto phantasmate nequi in puellaris, gravi ena cum alapa brachio exerto percussit, illico ut maxillam illius, non solum ex ietu tumidam, verum etiam fortidam hæcratamque reddiderit atque contortam, et more solito labefactus ad aeris roseoconfutit auris. Mane vero eam causas livoris et ulceris fraternitas perennetaretur attonita, atque ille enassis exposuisset insidatoris assidui, confite tui maxillam plei sancti liquore perungens repedit ad cellulam, ac de reliquo non eum tentavit disceptus deicere frustra tentator. Hinc eum Sabinianus sanctus, cum die prædam adhibito fraterno solatio, advena torrentis ipsius, quo moluaris advehebatur aqua, gemmato ordine delixit stybs, eisdemque, ut in se et, implexus vinibus palcarum quoque ac lapidum admixtis ne permixta ad ensium robulis machina vellet diligentius miltare, dumque stramenta deasius compingunt intra

c asculo sannt :

Generenses re cognita illum inquirunt :

B redeuntem observant :

obvi Episcopus, Clerus, populus in ducunt in urbem :

quibus beneficit

et redit :

D veterone COEVO, EX MSS. Minuta contra diabolum prevalent :

Sabinianus troconis dice vocatur

disjecto tecto iugurii,

E

incendium inopit :

objeta specie puellarum

innotatus innotet,

armatus passione Christi :

at ipse a diabolo excipitur,

A intra sepes, subito eventilatus e paleis ingens coluber, mox ut sese ostentavit, occuluit. Interea Fratres illi viperea venena verentes, dum frustra latitantem in gelidissimis aquis inquirunt, absque ullo effectu operis spatia diurna consumunt. Tunc Diaconus sanctus ad Fratres, Quid, inquit, tandiu suspensi atque suspecti, follem insidiatoris prisici veremur. Veni, ait uni ex Fratribus, et manus meas et pedes signo Dominica Crucis armato, et pedes premissa oratione complexset, intra alvei illius sepes Levita ingressus, Eia, inquit, insidiator voster, ipse noce nunc, ac perente, si pravealas, conculcantiem. Tum adstantes Fratres conloquebantur alterutrum: Vere ex illis est Levita hic noster, quibus Salvator in Evangelio reponit, dicens, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones, et supra omnem virtutem inimici, et nihil vos nocelut.

B 19 Igitur minima licet de tam precipuis ac maximis dixerimus, ad finem tamen libelli jam tendit oratio, ut legentis industria sub acuto desiderio quam sub prolixitate torpore claudatur. Moneo ergo ac supplico, o premissi Fratres, ut fidem potius quam verba pensantes, sic vos nostra garritas non offendant, ut sanctorum Patrum non est a Romano fastidita rusticitas, Illud tamen premonedo, ut, quia eorumdem regulam digesturum me pariter reponit, a tertio me hoc libello reservasse noscatis, quia rectius hoc in Vita beatissimi Augendi deponitur, a quo constituta ipsa, inspirante Domino, sunt concipit exornata. Nunc vero exacto hoc primo opusculo, ad sanctum Patrem Lupicinum secundi opusculi tendit oratio. Cumque igitur heron Christi imminente transitu longevitate prelata corporea urgeret infirmitas; germanam quoque suam, quam in cingulo illo vel b Balna, Gallica, ut reor, sermone sic vocatam, monasterio prelaerat puellari, de transitu revelante Domino jam servens, ad valedicendum expetit. Illic quoque vehementi inaequalitate pulsatus, vocatis ad se Fratribus patrem Christi, quam puro ac mansueto semper servavit affectu, cunctis osculo impertito, in magna hereditate distribuit. Ultimum quoque germanam suam Lupicinum data oratione deoscedans, fraternitatem cunctam, pastoralis amore regendam, commendavit attentius. Et purus a noxa, sicut liber a crimine, mortem letus aspirans exhalavit. Cujus suldato corpore, illic in basilica supra collis verticem, ut narratione praecurrente digessimus, filii ex utraque monasterio condiderunt. Qui venerabilis locus, meritorum ipsius testimonio, signorum quoque virtutumque florente successu, diebus momentisque singulis conoptis pro filiorum gloria decoratur, Amen.

C a In Vita S. Eugendi, ubi supra 24 Ita Imulantur: Et quia scema affuit, ut de constitutione Patrum, per imitationem B. Eugendi aliquaingeremus iuxta promissam, quod meinet praedicti tertio opusculo servaturam, prout memoria, Christo inspirante, suggerit, abrenuntiandum exordia primis indomitus Sic namque, quod non omnino illa, quae quondam sanctus ac praecipuus Basilias Cappadociae urbis Antistes, vel en, quae sanctissimum Luthensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Aldia, sive illi, qui reverent venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa praesumptio calcemus: sed ea quodlibet lectitantes, ista pro qualitate huius et iustitia laboris huius potius quam orientatum perficere abhorramus: quia procul dubio effectus haec facillime autem vel inermis exequetur Gallicana.

C b *Ubi dicitur alia monasteria, Balna dicitur, praeter in eadem Burgundia condita sunt, quorum aliam Veroniam ad Dalmiam fluvium, Exactionem inter et Moulens habundum est, Gallica Balnae les Nonains, aliam exorans a B. Lutio Abbate fundatam, uti ad hunc Vitam dicitur 13 Januar pag 823.*

C c *In Vita S. Eugendi, ubi supra 24 Ita Imulantur: Et quia scema affuit, ut de constitutione Patrum, per imitationem B. Eugendi aliquaingeremus iuxta promissam, quod meinet praedicti tertio opusculo servaturam, prout memoria, Christo inspirante, suggerit, abrenuntiandum exordia primis indomitus Sic namque, quod non omnino illa, quae quondam sanctus ac praecipuus Basilias Cappadociae urbis Antistes, vel en, quae sanctissimum Luthensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Aldia, sive illi, qui reverent venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa praesumptio calcemus: sed ea quodlibet lectitantes, ista pro qualitate huius et iustitia laboris huius potius quam orientatum perficere abhorramus: quia procul dubio effectus haec facillime autem vel inermis exequetur Gallicana.*

C d *In Vita S. Eugendi, ubi supra 24 Ita Imulantur: Et quia scema affuit, ut de constitutione Patrum, per imitationem B. Eugendi aliquaingeremus iuxta promissam, quod meinet praedicti tertio opusculo servaturam, prout memoria, Christo inspirante, suggerit, abrenuntiandum exordia primis indomitus Sic namque, quod non omnino illa, quae quondam sanctus ac praecipuus Basilias Cappadociae urbis Antistes, vel en, quae sanctissimum Luthensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Aldia, sive illi, qui reverent venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa praesumptio calcemus: sed ea quodlibet lectitantes, ista pro qualitate huius et iustitia laboris huius potius quam orientatum perficere abhorramus: quia procul dubio effectus haec facillime autem vel inermis exequetur Gallicana.*

C e *In Vita S. Eugendi, ubi supra 24 Ita Imulantur: Et quia scema affuit, ut de constitutione Patrum, per imitationem B. Eugendi aliquaingeremus iuxta promissam, quod meinet praedicti tertio opusculo servaturam, prout memoria, Christo inspirante, suggerit, abrenuntiandum exordia primis indomitus Sic namque, quod non omnino illa, quae quondam sanctus ac praecipuus Basilias Cappadociae urbis Antistes, vel en, quae sanctissimum Luthensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Aldia, sive illi, qui reverent venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa praesumptio calcemus: sed ea quodlibet lectitantes, ista pro qualitate huius et iustitia laboris huius potius quam orientatum perficere abhorramus: quia procul dubio effectus haec facillime autem vel inermis exequetur Gallicana.*

C f *In Vita S. Eugendi, ubi supra 24 Ita Imulantur: Et quia scema affuit, ut de constitutione Patrum, per imitationem B. Eugendi aliquaingeremus iuxta promissam, quod meinet praedicti tertio opusculo servaturam, prout memoria, Christo inspirante, suggerit, abrenuntiandum exordia primis indomitus Sic namque, quod non omnino illa, quae quondam sanctus ac praecipuus Basilias Cappadociae urbis Antistes, vel en, quae sanctissimum Luthensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Aldia, sive illi, qui reverent venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa praesumptio calcemus: sed ea quodlibet lectitantes, ista pro qualitate huius et iustitia laboris huius potius quam orientatum perficere abhorramus: quia procul dubio effectus haec facillime autem vel inermis exequetur Gallicana.*

C g *In Vita S. Eugendi, ubi supra 24 Ita Imulantur: Et quia scema affuit, ut de constitutione Patrum, per imitationem B. Eugendi aliquaingeremus iuxta promissam, quod meinet praedicti tertio opusculo servaturam, prout memoria, Christo inspirante, suggerit, abrenuntiandum exordia primis indomitus Sic namque, quod non omnino illa, quae quondam sanctus ac praecipuus Basilias Cappadociae urbis Antistes, vel en, quae sanctissimum Luthensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Aldia, sive illi, qui reverent venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa praesumptio calcemus: sed ea quodlibet lectitantes, ista pro qualitate huius et iustitia laboris huius potius quam orientatum perficere abhorramus: quia procul dubio effectus haec facillime autem vel inermis exequetur Gallicana.*

restauretur: nec altis defossa foveis recondatur ad detrimentum; sed rationabili dispensatione purrecta, aeternae vitae crescat ad lucrum: ut incipientis retributionis Dominus quo commodavit inquirere, cum usuris receptis fenerationis suae duplici satisfactione talentis, dicat: Euge, serve bone, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. Praedestinatum est enim ista cum Dei ope perficere, qui ab ipsis incunabulorum vagitibus, ut saepe de multis legitur, Dominum scire meruerunt, cognitoque eo, numquam ab ejus praecipitulis recesserunt, neque post baptismi sacramentum niveam illam pollentemque regenerationis stolam impudicis actibus polluerunt: qui merito sequuntur Agnum, quocumque ierit: quosque ipsis Agni candor egregius illis deroris, nullo tentationis aestu marcentibus, coronavit. His denique certis dextera inclytae dominationis extenta inchoantes provocat, vincentes adjuvat, victores adornat: quos nominis sui titulo praesignatos, de terrenis gemitibus elevans, in caelorum evehit gaudia gloriosos. De quorum niveo electionis numero et illis esse non ambigo, qui Jurensis eremi opaca lustrantes, non modo Dei templum effici meruerunt, verum etiam in multis mentibus Spiritus sancti gratiae tabernacula paraverunt, id est, Lupicinus, Romanusque germanus ejus.

2 Igitur Lupicinus ab exordio aetatis suae Deum toto requirens corde, literisque institutus, cum ad legitimam transisset aetatem, genitore cogente, cum animi non praerberet assensum, sponsali vineulo necitavit. Romanus vero adhuc adolescentior, et ipse ad Dei opus animum extendere cupiens, nuptias refutavit. Parentibus vero relinquendis seculum, communi consensu eremum petunt: et accedentes simul inter illa Jurensis deferri secreta, quae inter Burgundiam Alemaniamque sita, a Aventicis adjacent civitati, tabernacula figunt: prostratque solo, Dominum diebus singulis cum psalterii modulamine deprecantur, victum e radicibus quarentes herbarum.

3 Sed quoniam livor illius, qui de caelo delapsus est, semper insidias humano generi consuevit intendere, contra hos Dei servos armatur, hosque per ministros suos a cepto itinere niliter revocare. Nam lapidibus urgere eos daemones pro dies singulos non desinebant: et quotiescumque genua ad orandum Dominum deflexissent, statim mber lapidum super eosdem, jacientibus daemones, decidebat: ita ut saepe vulnerati, immensis dolorum cruciatibus torquerentur. Interea aetas adhuc immatura caput injurias quotidiani hostis mettere, nec passa diutius sufferre dolores, relinquens eremum, ad propria ire deliberrat. Sed quid invidia non cogat inimici? Verum ubi relinquentes hoc habitaculum, quod expetierant, ad villas propinquiores sunt regressi, domum ejusdem pauperis ingrediuntur. Percutitur mulier, de quo itinere milites Christi venirent. Respondent non sine confusione, se reliquisse eremum, et quae eos caussa a cepto distulerit opere, per ordinem pauidunt. At illa ait: Oportuerat vos, o viri Dei, contra insidias diaboli viriliter dmicare, nec formidare ejus inimicitias, qui saepius ab armis Dei superatus occubuit.

4 Emulus est enim sanctitati, dum metuit, ne, unde ille perfidia vilis corrui, genus humanum fide nobilitatum ascendat. At illi compuncti corde, et seorsum discreti a muliere, dixerunt: Vae nobis, quia peccavimus in Domino, dimittendo propositum nostrum. Ecce nunc a muliere arguimur pro ignavia. Et qualis nobis in posterum erit vita, si ea, unde b aestu inimici expulsi fuimus, non repetamus? Tunc armati vexillo Crucis, sumptis in manu bacillis, regressi sunt ad eremum. Quibus vendentibus, iterum eos insidiae daemones lapidibus ceperunt urgere: sed persistentes

5 *Cooperandum gratia a Deo accepta.*

6 *Romanus et Lupicinus nuptias respiciunt.*

7 *eremum petunt.*

8 *inbre lapidum a daemonebus in petuntur.*

9 *eremum egressi a muliere udmant.*

10 *eremum petunt a daemonebus.*

40 TO S COBVO, EX USS. COLUBRUM LATENTEM.

armatus signo Crucis, audaciter calcare tenet

Luc. 10. 19

S. Romanus

b

moribundus vocat sororem ex monasterio, tum monachos subditos, quos S. Lupicino commendat:

moritur,

sepelitur, clarescit miraculis.

Institutiones Patrum

A persistentes in oratione, obtinuerunt a Domini misericordia, ut reinota tentatione, liberi in illodivini cultus famulatu, expeditique perseverarent.

exstruunt tria monasteria :

4 His denique in oratione persistentibus, coeperunt ad eos turba Fratrum hinc et inde confluere, et audire verbum prædicationis ab eis. Cumque iam leati eremita populis, ut diximus, publicati fuissent, fecerunt sibi monasterium, quod Condatiscone vocitari voluerunt : in quo succisis silvis, et in plana redactis, de laboribus manuum propriarum victum querebant. Tantisque fervor de Dei amore proximos locorum accenderat, ut congregata ad officium Dei multitudo, simul habitare non posset : fecerunt itaque aliud monasterium, in quo felices alvearis examen instituerunt. Sed et hoc deinceps cum Dei adjutorio ampliato, tertium intra Alemannæ terminum monasterium locaverunt. Ibantque vicissim hi duo Patres visitantes filios, quos divinis imbuerant disciplinis, prædicantes in singulis monasteriis ea, que ad institutionem animarum pertinebant.

instituit monachos :

5 Lupicinus tamen Abbatis super eos obtinuit monarchiam. Erat autem valde sobrius, et cibo potuque abstinentis, ita ut plerumque tertia tantum die reficeretur. Cum vero eum, sicut corporis humani deposcit necessitas, sitis arriperet, vas cum aqua exuberi faciebat, in qua manus immersas diutius retinebat. Mirum dictu : ita absorbebat caru ejus aquam appetitam, ut putares eam per os ejus assumi : et sic ardor sitis extinguebatur. Erat autem severus valde in districtione Fratrum, nec quemquam non modo perverse non agere, verum etiam nec loqui sinebat. Mulierum quoque vel colloquia, vel occursum valde vitabat. Romanus ita erat simplex, ut nihil de his penitus ad animum diceret : sed omnibus tam viris, quam mulieribus æqualiter flagitatum benedictionem, Divinitatis nomine invocato, tribueret.

S. Lupicinus abstinentis et severus,

B

6 Lupicinus igitur Abbas cum minus haberet, unde tantam sustineret congregationem, revelavit ei Deus locum in eremo, in quo antiquitus thesauri reconditi fuerant. Ad quem locum accedens solus, aurum argentumque, quantum levare poterat, monasterio inferelat : et exinde compto cibo reficiebat Fratrum multitudines, quos ad Dei officium congregaverat : sicque faciebat per singulos annos. Nulli tamen Fratrum patefecit locum, quem ei Dominus dignatus est revelare.

Romanus comis et benevolus

Lupicinus obtinet thesauros absconditos

7 Factum est autem, ut quodam tempore visitaret Fratres, quos in illis Alemannæ regionibus diximus congregatos : et accedens meridie, cum adhuc Fratres in agru essent, ingressus est domum, in qua cibi coquebantur ad reficiendum : viditque diversorum ferulorum apparatus magnum, ac piscium multitudinem aggregatam, dixitque in corde suo : Non est dignum, ut monachi, quorum vita solitaria est, tan ineptis utantur sumptibus. Et statim jussit præparari cenam magnum : cumque locatus super ignem fervere cepisset, posuit in eo cunctos simul, quos paraverat cibos, tam pisces, quam olera, sive legumina, vel quidquid ad comedendum destinatum fuerat, dixitque Delis pluribus nunc reficiantur Fratres : non delens vacent, que eos a divino impediunt opere. Quod illi cognoscentes, valde moleste tulerunt.

U diversa ferula cibum offerunt.

8 Tunc duodecim viri, habito consilio, iracundia inflammati reliquerunt locum, et abierunt per desertum vagantes, et ea, que erant scenli delectabilia, inquirentes. Revelatumque est statim per visum Romano, nec ei voluit Divina miseratio rem actam occultare. Regresso igitur Abbati ad monasterium dicit : Si sic futurum erat, ut ad dispersionem Fratrum alios, nunam nec accessisses ad eos. Cui ille : Noli, inquit, moleste ferre, frater dilectissime, quia ea acta sunt. Nam scias purgatam esse aream

Incollecti, offendi monasterium deserunt.

Romanus Lupicinum increpandus :

Februarii T. III.

Domini, et triticum tantum in horreo positum, paleas autem esse rejectas foras. Et ille : Utinam nullus abscessisset ex eis : sed nunc indica mihi, quæso, quot exinde abierunt. Qui respondit : Duodecim viri colturnosi, atque elati, in quibus Deus non habitat. Tunc Romanus cum lacrymis ait : Credo in illo Divine miserationis respectu, quia nec illos separabit a thesauro suo, sed congregabit, et lucri eos faciet, pro quibus pati dignatus est. Et facta pro his oratione, obtinuit, ut reverterentur ad gratiam omnipotentis Dei. Dominus enim compungi fecit corda eorum, et agentes penitentiam pro excessu suo, congregaverunt singuli congregationes suas, et fecerunt sibi monasteria, que usque hodie in Dei laudibus perseverant.

D ACCURG S. CRIGONIO TURON.

precibus reducit desertores :

singuli monasterium exstruunt,

9 Romanus autem persistebat in simplicitate et operibus bonis, visitans infirmos, et salvans eos oratione sua. Factum est autem quodam tempore, dum iter ageret ad visitandum Fratres, ut occupante noctis crepusculo, ad hospitidum diverteret leprosurum. Erant autem novem viri. Susceptusque ab eis, statim plenus caritate Dei, jussit aquam calidam fieri, atque omnium pedes manu propria lavit, lectulique spatiosum fieri præcepit, ut omnes in uno stratu requiescerent, non abhorrens luridam maculam lepræ. Quod cum factum fuisset, obdormientibus leprosis, hic inter decantationes psalmodum vigilans, extendit manum suam, et tetigit latus unius infirmi, qui statim mundatus est. Factuque salubri iterum tetigit alium, et ipse protinus est mundatus. Cumque se sensissent redditos sanitati, tetigit unusquisque proximum suum, ut scilicet expergefacti, rogarent Sanctum pro emundatione sua. Sed cum tacti ad invicem fuissent, et ipsi mundati sunt. Mane autem facto, aspiciens omnes nitente cute effulgere, gratus agens Deo, et vale dicens, ac singulorum oscula libans abscessit, mandans eis, ut semper ea, que Dei erant, et retinerent pectore, et operibus exercerent.

Romanus leprosis lavat pedes, affectu sanatur.

E

10 Lupicinus autem jam senex factus, accessit ad Chilpericum Regem, qui tunc Burgundie præerat : audierat enim eum habitare apud urbem Jamlam. Cujus cum ingressus est portam, tremuit cathedra Regis, qui ea hora ad convivium residebat, exterritusque ait suis : Terrerentus factus est. Responderunt qui aderant, nihil se sensisse commotionis. Et ille : Occurrite quantoque ad portam, ne forte aliquis adversari rupiens regno nostro, adsit quasi nociturus nobis. Non enim sine causa hæc sella contremuit. Qui protinus concurrentes, offenderunt senem in veste pellicea, et dixerunt Regi de eo. Qui ait : Ite, adnite eum in conspectu meo, ut intelligam ejus ordinis homo sit. Et statim adductus, stetit coram Rege, sicut quondam Jacob coram Pharaone. Cui ille ait : Quis es, vel unde venisti, aut quod est opus tuum, vel quid necessitatis habes ut ventas ad nos ? Cui ille : Pater sum dominicarum ovium, quas cum Dominus spiritalibus cibis jugi administratione reficiat, corpora eis interdum alimenta deficient. Ideo petimus potentiam vestram, ut ad victus vestitusque necessaria aliquid tribuatis. Rex vero hæc audiens, ait : Accipite agros, vineasque de quibus possitis vivere, ac necessitates vestras explere. Qui respondit : Agros et vineas non accipimus, sed placeat potestati vestra aliquid de fructibus delegare, corpora eis interdum alimentis mundanis extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum justitiamque ejus exquirere. At Rex cum audisset hæc verba, dedit eis præceptionem, ut annis singulis trecentos modios tritici, eodemque numero mensuras vini accipiant, et centum aureos ad comparanda Fratrum indumenta. Quod usque nunc a fisci ditibus capere referuntur.

Lupicinus vestem ingre-diente sella Regis tremit :

F

hæc petita alimenta de fisco liberaliter prætori jubet.

A 14 Post hæc autem cum jam senes protractaque essent ætatis, Lupicinus Abbas scilicet et Romanus frater ejus, ait Lupicinus germano suo : Die mihi, frater, in quonam monasterio vis tibi parari sepulchrum, ut simul quiescamus? Qui ait : Non potest fieri, ut ego in monasterio sepulchrum habeam, a quo mulierum accessus accretur. Nosti enim, quod mihi indigno et non merenti Dominus Deus meus gratiam tribuit curationum, multaque per impositionem manus meæ, ac virtutem Crucis dominicæ a diversis languoribus sunt erepti. Erit autem concursus ab tunulum meum, si ab hæc luce migravero. Ideoque eminus a monasterio in monte parvulo sepultus est : super cuius deinceps sepulchrum, magnum templum edificatum est, in quod ingens fre-

quentia populi diebus singulis accurrit. Multæ enim virtutes ibi in Dei nomine nunc ostenduntur. Nam et cæci ibi lumen, et surdi auditum, et paralytici gressum plerumque recipiunt. Lupicinus autem Abbas obiens, intra monasterii basilicam est sepultus, reliquitque Domino pecuniæ ereclitæ multiplicata talenta, id est, beatas congregationes, in ejus laude devotas.

a *Auctores. Ptolemao lib. 2 cap. 3* Sequanorum civitas Avanticum. *Tacito lib. 1 Hist.* Infus Helvetiorum gentis caput, Aventicus Elvitorum civitas in *Nollia Provinc. et Civit. Galliar. Martelliana lib. 15 num. 17* Aventicum desertum quidem civilem, sed non ignobiliter quoniam, ut adificia semivivida nunc ipsoque demonstrant sub temporibus Gratiani et Valentianum : ut restaurata utrumque postea videtur. *Archiepiscopi Episcopopus subscripsit Concilio Matisconensi Martini an. Civ. 583, ac Sediem Lonsannam transiit. Aventicum Galliarum Avanchis, Germanus Wilsbury dicitur. — b Forte astu.*

ACTORES S. GRACIANO TURON.

ROMANUS EZIRI MONASTERII SEPULTUS PROPRIETARIUS.

DE S. ROMANO ARCHIEPISCOPO REMENSI IN CAMPANIA, Commentarius historicus.

G. II.

Andreas Saussanus in *Martyrologio Gallicano*, que de S. Romano dicitur, brevi hoc eloquio comprehendit ad xxvii Februarii : Remis depositio S. Romani Episcopi et Confessoris : hic Vigilii Papæ consobrinus, monachus Jurensis, et primus Abbas cœnobii Mentuniaci a se constructi in diœcesi Trecenti, cum laude virtutum undique polleret, ad Archiepiscopatum Remensem duce Christo proventus, Ecclesiam sibi concreditam apostolico spiritu gubernavit. Postque sanctum et celebrem Pontificatum, cum B. Leonem suum alumnum, et in regimine cœnobii Mentuniaci successorem, sanctitatis suæ commercio, ex quo Sanctus et ille evasit, illustrasset ; B. Chlothildem Reginam in basilica S. Genovefæ, et Childobertum Regem in ead. S. Vincentii ad muros regie urbis tumulasset ; quietis æternæ cupidus, in caelestem emigravit mansionem. Hæc Saussanus, que a nobis illustranda.

Addit dein Camuzatus, ex alia Vita S. Leonis historia, præfatam S. Romanum a Rege Chlodoveo seniore confirmationem donationis quorundam prædiorum impetrasse, quæ Merobaudus Patricius eidem cœnobio liberalissime impertiverat. Des-Guerrois cœnobium illud extractum ait fuisse ad honorem SS. Gervasii et Protasii Martyrum. At nunc oppidum Mentuniacum, ob corpus S. Leonis, quod ibidem reverendissime custoditur, ejusdem D. Leonis nomen induisse et Gallico idioma S. Lye nuncupari, testatur jam sapius laudatus Camuzatus. Mortuus est Chlodoveus 1 anno 1018, ut jam ante illud a S. Romano extractum fuisse monasterium necesse sit, et falli Nicolaum Des-Guerrois, dum confirmationem donationis a Chlodoveo factam tradit non S. Romano, sed ejus successor S. Leoni, qui post viginti annos ab obitu Chlodovei S. Romano successit.

Elogium S. Romani ex Saussano :

Sanctus etiam appellatus a Camuzato et Des-Guerrois

in Actis antiquis Beatus appellatur : an consobrinus Vigilii Papæ ?

an monachus Jurensis ?

condit monasterium Mentuniaci

2 Sancti titulum cum Saussano eidem Romano tribuunt Nicolaus Camuzatus *Historia Ecclesiarum in eadem Campania Conventus in Miscellaneis historicis, cum Promptuario Sacrarum Tricassinarum diœcesis editis, fol. 358 in Notis ad Vitam S. Leonis Abbatis, et Nicolaus Des-Guerrois Præbyter Tricassinus de Sanctis Tricassinis ad an. 543 num. 8. In ipsa antiqua Vita S. Leonis danda xxiii aut xxv Maii (de die namque discrepant auctores) tam ipse Leo, quam Romanus eodem modo Beati appellantur : quo solem titulo utitur Mirarus in *Fastis Belgicis et Burgundicis ad xxvii Februarii, quo eum celebrat, et Vigilii Papæ consobrinum, ac monachum Jurensis ante Saussanum staturat secretus Joannem Chenu in Archiepiscopis Remensibus, et Georgium Colvenerium in Catalogo Archiepiscoporum Remensium ad eadem Flaboardi edito. Fuit Vigilus ex nobilissimo genere ortus, Joannis Consulatus viri filius, et Romano aliquanto junior, mortuus anno 1245. De S. Romani famulatore primo monasteriorum Jurensium jam ante hoc die egimus, cujus institutum sub S. Eugenio Abbate potuit hic Romanus complexus fuisse, ejusque exemplo (quod quæruprimo nios fecisse constat ex ejus Vita) condidisse cœnobium in vico, cui nomen Mentuniacum, duabus ab urbe Trecenti leucis remoto, uti liquido constare ex Vita S. Leonis assertit Camuzatus, qui relictæ fœderis historia, hanc ejusdem Vitam ex Breviario Ecclesie Trecentis erudit : in quo ista leguntur : Hic Leo scholis traditus, mira celeritate psalmodiarum scientiam est adeptus : et in omnibus et per omnia regularibus est dogmatibus eruditus, igitur B. Romano Mentuniaci cœnobii Abbate in Episcopum Remensem electo, B. Leo ejus monasterium factus est Abbas.**

3 De Episcopatu S. Romani hæc pauca memorat Flodoardus lib. 2 *Historie Ecclesie Remensis cap. 1* : B. Remigio successisse traditur Romano, Romano Flavino, post quos Mappianus. De tempore Sedit horum quatuor Episcoporum egimus xi Februarii ad Vitam S. Vedasti Episcopi Atrabatenensis a S. Remigio ordinati, ostendimusque pag. 783 num. 13 S. Remigium obuisse anno 1088, die xiii Januarii et eique subrogatum fuisse S. Romanum, cujus Sedi assignavimus trimum aut summum quadriennium, obitumque retulimus ad annum 1093 aut sequentem. Nam ejus successor Flavius interfuit Averneni Synodo sub Theoberto Rege v Idus Novemb. post Consulatum Paulini Junioris habite anno 1095. Ast u Flavii successore Mappiano missus Protadius Archiepiscopus subscripsit Aurelianensi Concilio v anno Regis Childeberti xxxviii. Christi 1097. Hinc corrigendus Joannus Chenu asserens Romanum Archiepiscopum creatum anno 1095, sedisse annis xviii, mortuum anno 1097. Que eadem ante scripsit Georgius Colvenerus in Catalogo Archiepiscoporum Remensium, atque ista etque dissona adjungit : Hic sepelivit corpus B. Chlothildis Reginæ in ecclesia S. Genovefæ Parisiis anno 1097, et corpus Childeberti Regis Francorum in ead. sacra S. Germani ad muros urbis Parisiensis anno 1098. Que Saussanus supra relatus nullo interposito examine descripsit, Verum obiant et tempora et regni distincta, et que a S. Germano Episcopo Parisiensi actu sunt, S. Romano Remensi applicantur jam pridem mortuo. Decessit Childebertus anno 1097, atque, ut tradit Aimoinus lib. 2 de Gestis Francorum cap. 29, a S. Germano in ead. S. Vincentii, quam fabricarat, sepultus. Obiit vero S. Chlothildis apud urbem Thronicam, Parisiis a filio Childeberto atque Chlothario Regibus

E confirmacionem donationis accepit a Chlodoveo 1.

Id Archiepisc. Remensis an. 830,

F mortuus an. 533 aut sequente.

non sepelivit Childebertum hecena,

A bus sepulta. Ita Gregor. Turon. lib. 4 hist. Franc. cap. 1, cum outr egisset de obitu Theodeberti Regis Austrasoriorum, cui successit Theodebaldis an. DCXLVIII.

Fuit autem S. Romanus Episcopus factus cum Theode- ricus Rex Austrasiorum adhuc viveret, sub quo Remensis urbs erat.

D AUCTOR E. G. D.

DE S. RUFINA VIRGINE

G. H.

XXVIII FEBR.

Martyrologium MS. antiquum, quod Colonia in monasterio Patrum Carnebatarum asser- vatur inter paucos ac selectos Sanctos memo- riam S. Rufinae consignat his verbis: Ipso die S. Rufinae Virginis. Quae eadem leguntur in Mar- tyrologio anno 1490 Lubeca excusso, quod Doctrinale Clericorum inseribitur, atque a vigilia Nativitatis, seu 19 Kalendis Januarii, exorditur. Aliud eodem anno Coloniae excussum, sed ob ipsis Kalendis Januarii initio sumpto, eisdem plane verbis celebrat S. Rufinam Vir- ginem. Eam suo titidem ad Ursurum Auctorio inscrip- sit Hermannus Greven. Quae vero ea fuerit quae loco aut tempore sternerit, haecenus usque non potuimus, nisi et de S. Onesima Virgine dictam, quam xxvii Fe-

bruarii retinimus et eisdem quatuor Martyrologiis. Utamque Virginem xxviii Februarii conjungit Fran- ciscus Marcolycus Abbas Messinensis in suo Martyro- logio ante annos prope centum edito. Eodem die, in- quit, SS. Macarii, Rufini, Justi ac Theophili. Item Osvaldi Mart. Atque Onesime et Rufinae Virgi- num. Quae eadem leguntur in Calendario Italico Con- stantii Felici. Meminerunt et alia jam indicata Marty- rologia Rufini Martyris. De eo sociisque supra virginis: inter quos in veteri MS. Philippi Labbei nostri, nomen est Rufinae: hinc injecto idbitatio, nunc de hac Vir- gine agatur, non potius Rufina sit substituendus, aut certe Rufina, cujus inter illis Martyres nomen in MS. Martyrol. S. Hieronymi.

aut S. Onesi- ma Virgini juncta.

S. Rufina Virgo aut sola refertur.

DE S. OSWALDO

EPISCOPO WIGORNIENSI ARCHIEPISCOPO EBORACENSI,

Commentarius praevius.

G. H.

¶ Tempus Episcopatum S. Oswaldi. Annus et dies obitus, et Elevationis corporis. Cul- tus illis diebus: an etiam xv Octobris? Reges ab eo coronati.

Inter eximios sanctitate et doctrina Episcopos, quos- culo Christi decimo illustrarunt Angliam, est S. Os- waldus, Episcopus primo Wigorniensis, postea si- mul Archiepiscopus Eboracensis. Urbs est utraque antiqua et celebris. Eboraci sancte mortuus est, Wi- gorniae sepultus, ac miraculis a morte clivus. De hac urbe actum fuisse xi et xix Januarii ad vitam S. Egmunt, Sanctique Vulstani, qui et ipsa Wigorniensis Episcopi fuerit.

pallium accep- pit, non a Stephano Papa,

ANNO DCCCXXII 18 IX FEBRUA

S. Oswaldus fuit 10 seculo,

S. Dunstanus in Episcopatu Wigorniensis successor

anno 980,

simul Archi- episcopus Eboracensis factus an. 972

Inter eximios sanctitate et doctrina Episcopos, quos- culo Christi decimo illustrarunt Angliam, est S. Os- waldus, Episcopus primo Wigorniensis, postea si- mul Archiepiscopus Eboracensis. Urbs est utraque antiqua et celebris. Eboraci sancte mortuus est, Wi- gorniae sepultus, ac miraculis a morte clivus. De hac urbe actum fuisse xi et xix Januarii ad vitam S. Egmunt, Sanctique Vulstani, qui et ipsa Wigorniensis Episcopi fuerit.

3 In pluribus peccat Thomas Stubbs, dum anno se- quente asserit Romam venientem, a Stephano Papa

pallium accepisse: deinde ipsius Regis Edgari do- natione, et Papae Formosi, qui Stephano successit, concessione, Episcopatum Wigorniae, de quo trans- latus fuerat, in sua manu tenuisse. Successit Stephano vi Formosus anno DCCCXCI, mortuus anno DCCCXVI, id est, septuaginta sex annis, antequam ex hujus culculo Romam venit S. Oswaldus, Nicolaus Hursfeldius seculo 10 Hist. Eccl. Angl. cap. 12, omisso Formoso asserit, S. Oswaldum a Pontifice Stephano, Romam profectum, pallium reportasse, nec Wigornensem dimittere permissum. Verum nullus Papa, Stephanus dicitur sed ab anno DCCCCLXII ad annum CLXXII. Dunelmensis in citata epistola tradit Romam venisse, et pallium a Benedicto Papa acce- pisse. Est Benedictus vi anno DCCCCLXXII die xx De- cembris electus, anno DCCCCLXXIV a Bonifacio, dem Antipapa, in carcere strangulatus: cui Benedictus vii successit. Wigorniensis, cujus errorem alii descripse- runt, ad annum 973 ista habet: Stephanus Papa CXXXIV, a quo S. Oswaldus pallium accepit. Quod incerti scriptoris σφάλαρρονονισόσ est.

sed a Benedicto vi an. 973.

f consecrat et laudat cum S. Dunstano beatus Edga- rius an. 973

S. Edouardum, dicit Marty- rum, an. 975

Rex

A Rex Anglorum Edwardus jossu noverce sua occiditur... Cujus frater Æthelredus Clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, decorus aspectu, Indict. vi die Dominica xviii Kalend. Maii post Paschalem festivitatem a sanctis Archiepresulibus Dunstano et Oswaldo, et decem Episcopis, in Kyngestune ad regni fastigium est consecratus. Cohtur S. Elouardus Rex et Martyr xviii Martii.

AUCTOR 9. E. Æthelredus an. 978

moritur an. 992

29 Febr. feria 2.

inscriptus Martyrologus

perperant Martyr habitus.

Corpus ejus ab Adolpho successore elevatum anno 1002, 15 Aprilis.

non Eboraci sed Wigornia

memoria ejus 8 Junii

etque alijus Oswaldi, Episc. 15 Octobris

5 Mortuus est S. Oswaldus anno MCCXCII. Ad quem annua rata tradit Wigorniensis : S. Oswaldus Archiepiscopus, Indict. v, ii Kalend. Martii, feria secunda transiens ex hac vita, regni celestis gaudia conscendit, et Wigornia in ecclesia S. Mariæ, quam ipse a fundamentis construxerat, conquiescit. Wigorniensis consentiant reliqui scriptores, cum ipsis S. Oswaldi Actis. Quia autem annus hic bisextilis erat, moritur est xxiii Februarii, qui dies tum cadebat in feriam secundam post Dominicam tertiam Quadragesima, cyclo Solis xxi, Lunæ v.

6 Inscripuit hoc die Florario MS. et Auctario Greni ad Usuardum his verbis : In Britannia S. Oswaldi Episcopi Wigorniensis et Confessoris. Eundem referunt Wion, Dorganius, Menardus, Buccelinus in Martyrologis monasticis, Wilsonus in Angliano, Camisius in Germanico, Ferrarius in Catalogo generali.

7 In MS. Martyrol. Carmeli Coloniensis, et apud Maurolycum ista leguntur : Item S. Oswaldi Martyris. Fuit Rex Northumbria Oswaldus a Penda Rege Merciorum pugna occisus, qui passim Martyr habetur, inscriptus etiam Martyrologio Romano v Augusti : cuius Regis et S. Oswaldi Episcopi memoria videtur in citatis Martyrologis confusa.

8 Successor S. Oswaldi in utraque Sede fuit Aldulfus ante Abbas Medeshamstadenensis, qui anno cxi, Regis Anglorum Æthelredi xxv, Indictione xv, xvii Kalendas Maii, feria quarta, Coepiscopi, Abbatibus, Presbyteris, monachis, religionis quoque viris aggregatis, S. Oswaldi Archiepresulis ossa et tumulo levavit, et in sermo, quod paraverat, honorifice locavit : et non multo post, id est, ii Nonis Maii, ipse defunctus in ecclesia S. Mariæ Wigornia est sepultus. Ita Wigorniensis, quem reliqui sequuntur. Contigit ea Elevatio feria quarta post Dominicam in Abis, cyclo Solis iii, Lunæ xv, littera Dominicali D. Meminerunt illius Wion, Menardus, Ferrarius his verbis : Eboraci elevatio S. Oswaldi Episcopi et Confessoris. At contigit ea elevatio non Eboraci, sed Wigornia, ubi antea fuerat sepultus. Hinc infra in Vita nunc. 22 Aldulfus Eboracensis Archiepiscopus Wigorniam properans, ossa sancti Antistitis de terra levavit.

C Quibus consensit cum alius Westmonasteriensis, qui citatur a Wione, Ferrario, et Wilsono in prore editone Martyrologi Anglicani, ubi etiam Eboraci facta ea elevatio asseritur : omittitur in posteriore editione. Buccelinus etiam Eboraci factam tradit, citato prater Westmonasteriensem Edwardo Mathew, qui solum de S. Oswaldo agit xxviii Februarii, nulla facta mentione diei xv Aprilis.

8 In Calendario MS. Benedictino monasterii S. Salvatoris ista ad viii Junii traditur : S. Oswaldi Episcopi Wigorniensis et monachi Floriacensis. Qua vera de causa eo die referatur, non reperio. Forsan quia antea deerat alius Sanctus, quem eo die colendum proponeret. Erant autem hoc die et Romanus Abbas, sed quem discipulum S. Benedicti credidit, et S. Theodulphi Abbatis inventio, que circa an. cxi contigit.

9 A Major controversia est, quare xv Octobris referatur S. Oswaldus. Ita primus recedit Molanus in additamentis ad Usuardum Lovanii anno 1568 editum, his verbis : Eadem die Oswaldi Episcopi et Confessoris, apposuitque litteram Q indicans, ut prefatur cap. 2. de ejus Sancti memoria addere ex quodam alio Martyrologio : quod est MS. Usuardi, ubi Augustini

Hunnæ Doctoris Lovaniensis, ac modo spectat ad Dominum Professum Antuerpiensem, Societatis Jesu : illic ergo post commemoratum natalem quinquaginta Martyrum Coloniensium, ista subditur : Eodem die S. Oswaldi Episcopi et Confessoris. Eam ceterum que alibi apud Usuardum leguntur, ibidem subnexa. At circa eam lectionem multum hæcenus, cum cetera, que in eo MS. Codice hæcenus reperimus, multum superent ætatem S. Oswaldi Wigorniensis. An alius ergo antiquior S. Oswaldus Episcopus, aut certe errore umannensium loco alterius Sancti intrusus? In antiquo codice MS. sub nomine Dedæ ad eundem xv Octobris ista leguntur : In Britannia S. Wilfranni Episcopi et Confessoris. An loco hujus nominis aut alterius substitutus S. Oswaldus existimari possit, quis definit? Episcopum Landisfarnensem potius intelligi infra dicemus.

10 Interim ad ea adijcere alii quædam : non in altera editione Usuardi anni 1573 ista scripsit Molanus : Eodem die Oswaldi Episcopi Wigorniensis et Confessoris. Et mox, quasi dubitatione omni sublata, sequitur alii, Camisius in Martyrol. Germanico edito an. 1573 prius Martyrologium Molani descripsit, postea secundum, Dein Surius in Octabri Vita S. Oswaldi locavit, in editione anni 1574 cum hæc ad marginem notatione : Octobris vi juxta Martyrologia. Obiit autem xxviii Februarii vel xxix. Inde alii eo die factam translationem ex tenui conjectura asseruere. Ita Wion : Wigornia in Anglia translatio S. Oswaldi Episcopi et Confessoris, miraculis clari, additque de ea Translatione agere Molanus et Galesinus hæc die. Molani verba utriusque editionis dedimus. Gale-

siani ista sunt : Wigornia S. Oswaldi Episcopi et Confessoris. Et in Notationibus Surium citat. Nulla ibi Translationis mentio. Wionem secuti Dorganius et Menardus, sed de qua Translatione fiat mentio silent. Buccelinus in Menologio Benedictino conjecturam illorum ita adornat : Wigornia in Anglia translatio S. Oswaldi Episcopi. Transtulit viri sanctissimi corpus, revelatione divina admonitus Adolphus Eboracensis Archiepiscopus etc. Ast Elevatio potius corporis dicebatur, que contigit xv Aprilis, quo die cum Eboraci factam dixerat. Fortassis xv Octobris Wigorniam corpus translationem fuisse arbitratum est : sed contrarium constat ex Vita, quam citat. In Martyrol. Angliani prior editione xxviii Februarii tradit Wilsonus, præcipuum ejus solennitatem haberi xv Octobris : que inde decerpit Edwardus Mathew, dum promittit ideo se de eo præcipue xv Octobris tractaturum : quo postea die de illo penitus silet. In secunda etiam editione Martyrol. Angliani ea de præcipua solennitate verba omissa a Wilsono. At xv Octobris ejus Translatio refertur in eo Martyrologio citato Surio, et Mabno, tum Polydoro Virgilio lib. 7 hist. et Westmonasteriensi ad annum 959, et 960, ubi de ejus Episcopatu Wigorniensis et monasterio Ramensi agitur. In prior editione die xxviii Februarii citat Surium 15 Octobris et Calendarium secundum usum Sarum, quod habemus Parisus circa annum 1533 excusum in Enchiridio Ecclesie Sarisburiensis : in quo S. Oswaldi nomen bis expressum, scilicet xxviii Februarii et xv Aprilis. At xv Octobris memoratur S. Wilfrannus Episcopus, de quo supra egi.

11 In Florario MS. jungitur Oswaldus quidam cum sorus xv Octobris his verbis : Item sanctorum Confessorum Oswaldi Episcopi, Martiani et Satyri, et Candidi Martyris. Ex his Martiani et Saturianus coluntur postulare, sed Martyres, in Africa occisi. Num ergo legendum : Item sanctorum Martyrum Oswaldi Regis, Martiani etc. In supra citato Calendario MS. Benedictino xii Junii ista habentur : S. Oswaldi Episcopi Landisfarnensis et Abbatibus Mailrosensis. Hic est S. Ethelwoldus, alius Æthelwaldus et Edilwardus, cuius Vitam ex variis collectionibus dedimus xii Februarii

qui conjectura creditus Wigorniensis,

quasi ob Translationem eo die colatur,

præcipuum solennitate.

An is potius sit S. Oswaldus Martyr

Abruarii, quo die inscriptus est Martyrologio Anglicano, et Catalogo Ferrarii. Mortuus est anno 1002XL: at quo die, haecenus non reperimus. Putat de eo egisse qui Usuardum MS. nostrum aurit, et cum aliis Oswaldum appellasse. Ita S. Oswaldus, de quo hic agitur, ab aliis est Edwaldus et Adewaldus dictus, et postea ab eo diversus a nominibus habitus: quae supra rejectimus.

Ab S. Ethelwoldo Episc. Eboracensi et aliis dictus.

§ II. Illustria ex aliorum Sanctorum Actis testimonia de S. Oswaldo: hujus Vita scripta, Reliquia.

Inter illustres scriptores aeo S. Oswaldi propinquiores Aimoinus est, monachus Floriacensis in Gallia, qui sub anno Christi 650 floruit, et suam de rebus Franciae historiam inscripsit S. Abbati suo, anno 659 interempto, cujus et Vitam scripsit, XII Novembris dandum: in ea cap. 4, 5 et 6 ista leguntur: Legatio Gentis Anglorum ad Floriacensem venit cenobium, postulans aliquem sibi sapientum concedi virorum... eo quod vir quidam magnae apud eos nobilitatis, Oswaldus vocabulo, spreto seculo, ad serviendum Christo, in memorato Floriaco conversus est cenobio: ex quo ob bonae vitae meritum a Rege ipsius provinciae ad Archiepiscopatum assumptus gradum, Deo ac Patrono suo S. Benedicto in regione Anglica construxit monasterium... Praereat per idem tempus sanctae Floriacensi congregationi reverendus Pater Oylboldus... qui ab hoc beato exegit viro Abbone, quatenus ad instruendis ejusdem nationis hominum mentes, divina atque humana sapientia, qua ipse insigniter pollebat, ire non recusaret... Post longos terrae et maris excursus, Anglorum intravit fines. Primum itaque omnium Ramesense S. Benedicti adiit cenobium. Sic enim appellabatur ille locus, qui a venerabili Oswaldo illis in partibus est fundatus: in quo, qui Abbatis fangebatur officio, Germanus dicebatur vocabulo, et ipse ad tanti gradus honorem ex hoc sacro Floriacensi assumptus monasterio. Ubi dum Sanctus Domini Abbo per duorum ferme annorum moratur spatium, aliquos monachorum scientia imbuat litterarum.

Ab S. Oswaldo Floriaci institutus monachus imitator

episcopus S. Abbonis Angliam,

docuit biennio in Ramesensi monasterio:

sancti SS Oswaldo et Dunstano

inter aliorum gloria claris

ab eis pariter donatus,

Predicaverunt a S. Oswaldo et Dunstano,

nulla infra in Actis attinguntur: in us Ailwinus Comes dicitur, qui hic Hebelginnus Dux, Ramesensis monasterii fundator, cujus Abbas ididem Edwothus appellatur, qui hic Germanus, sed forsitan banominis fuit, aut certe unus alterius successor.

11 AUCTORE V. U.

14 Colitur jam saepe renovatus Dunstanus XIX Maii, ex cujus Vita hic spectant sequentia: Episcopatus Wigorniensis in honorem gloriosi Apostoli Petri fundatus habebatur. Sed Oswaldus vir sanctus et religiosus, quem in regimen ipsius Ecclesiae B. Dunstanus Antistitiarius effectus sibi succedere fecit: quia Clericos ibi degentes nec a pravitate sua convertere, nec inde, eo quod nobiles juxta seculum atque potentes erant, quibus eliminare: construxit pene contiguam ipsi ecclesiae ecclesiam beatae Dei Genitricis Mariae: in qua ipse cum monachis, quos se proposuerat adnumeratum, Christo serviret. Quod et factum est. Religio itaque monachorum contemptum Clericis peperit, et vulgi conventum ab eis alienatum sibi assiduam fecit. Quid plura? Numerus Clericorum passim minuitur, monachorum conventus indies augetur. Quidam insuper ex ipsis Clericis conversi, numero illorum additi sunt. Hoc modo Sedes Pontificalis mutata est in Ecclesiam B. Mariae semper Virginis. Haec Auctor Vita S. Dunstani, quibus consentiunt infra in Actis num. II relata.

S. Oswaldi ecclesiam S. Mariae Wigorniae aedificavit.

inque Cathedralium erigit: B.

15 In S. Wulstani Episcopi Wigorniensis, anno 692 ad eam Cathedralium erecta, Vita, quae ex Malinesburgensi XIX Januarii dedimus, de hac S. Mariae ecclesia dicitur ista pag. 244 num. 3 leguntur: Cum ecclesiae majoris opus, quod ipse a fundamentis inceperat, ad hoc incrementum processisset, ut jam migrarent in illam, jussum est veterem ecclesiam, quam et B. Oswaldus fecerat, detegi et subruere. Ad hoc spectaculum stans sub divo Wlstanus, lacrymas tenere nequivit. Super quo modeste a familiaribus redargutus, qui gaudere potius deberet, quod se superstitie tantus Ecclesiae honor accessit, ut amplius monachorum numerus ampliora exigeret habitacula, respondit: Ego longe aliter intelligo, quid nos miseris Sanctorum opera destruis, ut nobis laudem comparemus. Demum II haec referuntur: Sub Seniore Wilhelmo inclamatum est in Wlstanum a Lanfranco de litterarum insectia; a Thoma Eboracensi Archiepiscopo, quod subici deberet ei ex antiquo jure. Utrisque objectionibus cum in concilio responderi deberet, egressus est ut strictiore consilio responsum comeret summum. Tum monachorum, qui cum eo erant, animis ad summum negotium attonitis, illa subintulit: Crede mihi, adhuc non cantavimus Nonam: cantemus ergo. Sociis referentibus, ut prius propter quae venerant expedirent, quod satis superque sufficeret cantibus tempus; Regem et Proceres, si hoc audierint, risui se haberi non immerito credituros. Primum, crede mihi, inquit, faciemus Dei servitium, et post agitemus hominum indignum. Hora igitur cantata, nulla excogitata falsi tergiversatione, nullo commentato vori splendore, concilii pergebat ingredi: suis eum retinere tentantibus, persuaderi non potuit. Quin potius timentibus causae. Pro certo, ait, noveritis, visibiliter me hic videre beatos Archiepiscopos Dunstanum et Oswaldum, qui hodie me suis precibus tenentes, falsiloquorum aciem hebetabant. Ita data benedictione monacho minime facundia viro, sed Normannice lingua serilo, rem obtinuit, ut qui diocesis ante putabatur indignus regimine, ab Archiepiscopo Eboraci suppliciter rogaretur ut suas dignaretur illustrare, quo ipse pro tanto hostium vel sermionis ignorantia cavebat accedere.

cum videret deperit lacrymas S. Wulstanus.

quod Sancto opus esset:

in Concilio vultus eius sum propriam meri.

facta oratione

ab SS. Dunstano et Oswaldo sibi apparentibus docetur sollemni rati sum.

16 Reliqua, quae ex aliorum Annalibus et monumentis antiquis adit possent, ad Vitam S. Oswaldi annotamus

A annotamus : quam *Surius ad xv Octobris, ut diximus, edidit, sed stylo passim, ut praefator, nonnihil correcto. Nus eundem primæva plerumq serrata datus, in Joannis Capgravi nova Legenda Sanctorum Angliæ anno 1516 editam. Aliam Vitam habemus MS. sed plurimum contractam. Henricus Spelmanus in Conciliis Anglicanis ad ca. 969 pag. 479 nonnulla ex cap. 2, uti infra observamus describit, cum hæc præfatione : De ipso autem Concilio sic Osbernus Præceptor Cantuariensis, qui floruit anno Domini cxi. xxiv, et hunc secutus Joannes Capgravius. Asserunt autem eum scripsisse Vitam SS. Odmis patris S. Oswaldi, Dunstani, Elphegi et aliorum, quod suo tempore dicitur : et hi tradunt Vitam SS. Oswaldi et Wulstani extractas a Senato vel Serrato Bravonia, quem Wigorniensium monachorum præfectum voluit floruisse circa annum cxc. xxi. Verum quæcumque Vitam S. Oswaldi alium scripserit, arbitratur in epistolam redactam, atque ita a Capgravo editam, quod etiam ad Vitam S. Wulstani observavimus, et clare ad Vitam S. Odonis demonstrari poterit, cujus Vitam MS. nacti sumus ampliore, quam uti apud Capgraviu eratbat, Baronius ad ca. 992 num. 62 auctorem hujus Vitæ fidelissimum scriptorem appellat.*

B 17 S. Oswaldi insulam purpuream et auro gemisq; ornatam, et præca pulchritudine fulgidam, ad sua usque tempora in Beverlacenst ecclesia reservatam fuisse testatur *Thomas Stubbs in Pontificibus Eboracensibus. Ab hoc S. Oswaldo in Comitatu Wigornienst est Centuria Oswaldslaw dicta, quam assertit Cambdenus in Cornovis cum ab Edgare Rege impetrasse, ejusque immunitatem, dum Angliæ hystriam Guilielmus Conquestor consideret, his verbis in acta publica esse relatam : Ecclesia S. Mariæ de Wirester habet Hundredam, quæ vocatur Oswaldslaw, in qua jacent trecentæ Hidae, de quibus Episcopus ipsius Ecclesie a constitutione antiquorum temporum habet omnes redditiones Socharum, et omnes consuetudines imbi pertinentes ad dominicum victum et Regis servitium et sumu : ita ut nullis Viceromes ullam ibi habere possit querelam, nec in aliquo Placito, nec in alia qualibet causa. Hoc attestatur totus Comitatus. Hæc ibi. De varia notione vocis Socha consule Glossarium Guilielmi Somneri. Hic videtur indicari Jurisdictione aut jus tenendi vicum.*

Infula S. Oswaldi Beverlaci observata. Oswaldslaw centuria, sive hundreda ab antiquo appellata.

dis in itinera tenere volentes, nullo pacto illum in D talibus se audituros affirmabant.

2 Quo intellecto, spreta seculari pompa nec non divitiis, r Floriacum, ubi corpus S. Benedicti requiescit pergere decrevit : missis enim a S. Odone commendatitiis litteris et donis plurimis, juvenem dicto commendavit et factu. Idem vero f S. Odo in juventute constitutus mari transitu habitum monasticum apud eundem Floriacum susceperat. Suscepit itaque habitu sacro, qui ab aliis doceri venerat, talem se exhibuit, ut satis in eo quod dicerent, quod imitarentur haberent. Erat enim domo parens, cibo solertius, in loquendo discretus, in oratione assiduus : quam patiens, humilis, benignus, mansuetus existerit et benevolus, ex sincera caritate, qua supra astimationem humanam enituit, perpendi potest. Secretum ab Abbate in ecclesia accepit locum, in quo Deo familiaris adhaereret. Illi enim orationi, meditationi, contemplationi vitæ perennis, ab aliorum inquietudine remotus, operam dare solitus, magnam humani generis hosti fomitem livoris et odii ministrabat.

3 Una nocte quadam dum contemplationi et orationi vacaret, affuit spiritus malignus, et sonos horribiles edens, ut corpore oesisteret, et sequitur aut nullatenus tibi attentaret, hominem Dei terrere moliebatur. At ille fidei sento protectus, non magis ad fremitu leonis, vel sibilum serpentis, quam ad balatum ovis exterritus est. Hæmum et aliarum bestiarum ei improbus ille voces ingessit : sed imperterritus cuncta cum suo auctore derisit. Quod da-mon advertens disparuit : sed in Angelum lucis e vestigio transfiguratus eidem Sancto apparuit. Sed vir Dei signo Crucis se munivit : sciens exinde Angelum lucis non irritandum ; Angelum autem tenebrarum evanescendum. Et factum est ita. Nam malignus tentator viso Crucis signaculo, velut fumus ab oculis ejus evanuit.

4 Audita tandem sancta conversatione nepotis sui Oswaldi immensis omnipotenti Deo gratias egit S. Odo, et missis diversis numerosis Abbati et monachis pro suo nepote gratias exolvit. Indicavit etiam illis se illius presentia magnopere velle potiri : tum quia semo fessus mortem sibi propinquam sciebat, tum quia regulari conversatione suæ gentis viros per eum instituire disponebat. Quo audito gravi morore dejecti, non audentes tamen voluntati Antistitis q obviare, parent, et debito cum honore ad nutum Præsulis dirigunt. Antequam tamen Cantuariam venire potuit S. Odo debitum earum humane exolvit. Præsidebat illis diebus i Dorvestrensi Ecclesie, quidam k Osketilus nomine : qui audito nepotis sui Oswaldi adventu, benigne suscepit illum, et sincere dilexit, et sui secreta i mscium fecit. Assumpto tandem ad Archiepiscopatum Eboracensem Osketilto, i S. Dunstano Oswaldum Regi m Edgare commendatum familiarum effect et jussu Regis Wigornienst Ecclesie præfeci.

u Hinc liquet prolyum ab auctore præfatum desiderari. — h Dunorum, ut ex Vita S. Odonis patris constat. — e Primo Wiltoniensis apud Oxoniæ Sarum, sive in Westsexia, Episcopus Sides Wiltonensis deum cum Saraburgha qua Wiltoniensis Comitatus urbs est, unta fuit. — d Est Wiltonia metropolis Southamptoni apud eandem Oceanus Saxonia, atque urbs Episcopalis e Floriacum nobilissimum Gallie monasterium ad Lagerum fluvium in Archæoneis situm, de quo et S. Benedicto opuscu 21 Marti Memant Ignominis auctor cœcus in Vita S. Odmis, de quo infra, habitationis et vitæ monasterii S. Oswaldi apud Floriacenses. — f Iam S. idem itaque quom præf. Archiepiscopus Cantuariensis, per necius Abbatis Floriacensis, qui illo eœtus ab eo in Angliam venerat, monachi mores et habitum imulit, quod ex institutione S. Gregoriæ Pape, a tempore S. Augustini primi Archiepiscopi, Cantuariensis Ecclesie semper fuisse monachorum. Quo plenus ad ejus Vitam dicitur à Julii — g Malversburienst lib. 3 de Gestis Pontif. Ang. hoc interserit. Licet ab Archiepiscopo hystarebor, episcopi restitit episcopo Oswaldi, præfatum in causam navitatis in veste, tenerritudinis in religione, nec nisi tarde venit, multo agri jam derumbentis ovinum percursum. — h Item Malmsb. Jam ergo bofris appulsi, ut defunctum auditit S. Odonem patrum, minium

e Floriacense monasterium ingreditur ;

excessu ia exortatio virtutum, unione orationis

h a idemone voribus bestiarum tentatur,

quem specie Angeli apparitionem signatensis fugat ;

revocatur a S. Odone in Angliam ;

g i k n S. Dunstano commendatur Regi.

i m l' Episc. Wigornienst.

Wiltona.

Wiltonia.

Floriacum.

S. Odo monastii.

ex cat S. Oswaldum.

S. Odonis obitus.

VITA

auctore antiquo,

æ Capgravi, Surio et MS. Ultrajectino.

CAPUT I.

C Actu S. Oswaldi ante Episcopatum, Canonicius Wintoniensis, monachus Floriacensis.

S Sanctus a enim Oswaldus Archiepiscopus, nobilissima b progeie ortus, elegantî forma enituit : hic puer factus pueriles ineptias devitare, et ad sanctitatis opera semetipsum informare cepit. Frater enim patris sui erat S. Odo e Cantuariensis Archiepiscopus, discretione sublimis, moribus gravis, justitie cultor, et omni actione sua circumspectus. Hic enim nepos suus Oswaldus doctrinis imbuendus et bonis exemplis et moribus instruendus a parentibus commendatur. Seculari demum sententia et Scriptura sacra ad plenum informatus a S. Odone apud d Wintoniam Canonicius electus, cum ceteri sprete institutione Ordinis sui desideria cordis sequerentur, institutionem vite Canonice non indefessus exoptabat. Decanus itaque in brevi factus, maenlatam senum vitam emendare, et pueriles eorum sensus studio disciplinae cœlestis evanure adhuc ipse juvenis curavit. Illi vero magis antiqua prave consuetu-

a S. Oswaldus a pueritia virtuti deditus, e apud S. Odonem patrum educatur.

d Canonicius Wintoniensis, deinde Decanus.

A 16 Vir quidam potens valida febre correptus, per nuntium viro Dei se infirmari insinuavit. At ille benedicens panem, eique transmittens, ut cum fide sanitatis consequenda comedere jussit. Quod cum fecisset, perfecte saluti se restitutum sensit. Eurus autem ad mensam Episcopus et panem benedicens et coarsidentibus distribuens, forte micæ decedentes sores superveniens avido morsu colligere cepit, et statim suffocatus perit, et quod in ore voraverat, nullatenus evomere quibat. Et ne suæ laudi quisvis hoc adscriberet, examinem bestiam a conspectu intuentium alijvi rei sanctus jussit.

pane benedicto
feram pellit,

quo sum pio
sorex suffocatur:

sedens in
loco ejus a
da monibus
vertatur:

Sanctus pan-
peres alii, ut
pedes lavat,
numstrat,

clium regi.

17 Monachus quidam post basilicam, in loco, ubi Episcopus frequentius sedere consueverat, somnum capere cepit. Et ecce adstant illi plures spiritus terribissimi: et ab eo districta examinatione perquirunt, cur in loco tanti Pontificis quiescere non timeret: ipsum invadunt, torquent, laniant, hæc et illæ trahunt, ab imo sursum rapientes, de sursum ad ima deficientes, horrido tandem clamore vociferans, quib sibi contigerat, omnibus palam enarravit.

18 Singulis diebus præter alios, quos quotidie in numerus alebat, duodecim pauperum pedes abluere, deesculando, crine et hnteo tergere, manibus aquam fundere, denarios præbere, cibum et potum apposita mensa ministrare, in Pascha vestibus novis indutos, per aliquot dies in curia sua secum habere consuevit. Nulla eum infirmitas corporis ab istis retardabat: sed quo se corpore sentiebat deliborem, eo sila ad serviendum eis vin validiorem ingressit.

a Sineon Dunelmensis de Gestis Regni Anglorum ad annum 272. Hefuncto, inquit. Eboracensi Archiepiscopo tskytem suos propinquus S Oswaldus Wigorniensis Episcopus pro eo in Archiepiscopatum eligitur. Quæ eadem legitur apud Wagonatorem, Hærdredum, Westmonasterium et alios. — b Mahesburienensis lib. 3 de gestis Pontif. Angl. lxx, ut. consilio Dunstani variatum Episcopo Eboracum, viro implevit, qui barbaricæ gentis moderari pro antiquo consilio optime visset. — c Aliam causam suggerit Radulfus de Diceto col. 156. Quia, inquit, Daul Northamptoniarius vastaverant, simul ablinunt episcopatum et archiepiscopatum. — d Ripum, alio Ripum, in agro Eboracensi, ubi seculo 7 constructum Ripponcus cœnobium, de quo Monasterium Anglorum pag 172. — e Coltar S. Wilfridi 12 Octob. mortuus anno 711, postquam consecratus erat Episcopus anno 45 ante factus primus Abbas Ripponensis. — f S. Wilfridus junior discipulus et successor S. Joannis Beverlacensis. De ra agrorum 24 Aprilis, qui evit 28 Aprilis, ut Sineon Dunelmensis asserit, abierit in Kalend. Maii. — g Bolwinus, Dunelmensis Bolwone, mortuus est an. 786, et Albertus anno 789, cui tunc Sigredus successit. Ita Dunelmensis, inquit eos sanctus appellat. — h De hac translatione agunt Radulfus de Diceto in Abbréviationibus Chronicorum ad an. 938, Grævius de combustione et reparatione Dorobernensis Ecclesie et de Episcopis Cantuariensibus. At Johannes Brompton in Chronico asserit jugem conversationem inter Cantuaritas et Eboracenses haberi, utrum ossa majoris Wilfridi apud Ripponensem ecclesiam quondam sepulti, an minoris Wilfridi, qui Presbyter et successor B. Joannis in Sede Eboracensi fuerat, sint ossa illa anteficta.

Oschellus
Arch. Eborac.

Ripum
monast.

S. Wilfridus 12

S Wilfridus 11.

C CAPUT IV.
S. Oswaldi obitus, translatio, miracula.

Die a quadam cum suis oratorium egressus, et sub aere stans, acies oculorum cœlo intentissime fixit, Christum, ad quem anhelabat, pio corde et ore intentius orans. Nec erecta lumina, ut lit, cito deflexit: sed quasi aliquid novi ac delectabile contemplantur, ubi ea fixerat, diutissime fixa tenebat. Sciscitatus autem quid vidisset, ait: b Considero quo tendo, et cras vobis, et me tacente, res ipsa notabit. Sedus etenim æterna, pro qua hoc usque laboravi in terra, instat, nec ante transibit ærasta dies, quam me in eum Dominus meus, sicut pollicitus est, introducat. Et regressus in oratorium, convocatis Fratribus, hortatur eos, impendere sibi ministerium sacræ unctionis cum Viatico Domini Corporis.

a

Cœlum intus.

b

se posthinc
mortuum
prædicat
Vas et
mucro olei
munitur.

20 Nocte sequenti languoris sui oblitus, ecclesiam intrans, officium explevit, et residuum noctis spatium divinis laudibus expendit. Mane autem, solito more, hnteo præcinctus, pedes pauperum lavit, et osculans eos et tergens, quindecim psalmis,

uncturam
officio inter-
est.

Februarij T. III.

quos inter ipsum ministerium psallere solebat, decantatis, subjunxit: Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto. Et cum pauperes solitas gratias assurgentes exolvissent: ipse dicendo, Et Spiritui sancto, ante pauperum pedes in manus Christi spiritum emisit. Cumque ad ecclesiam, quam exererat, deferretur corpus ejus: nivea columba de cœlo descendens, expansis alis lento volatu protegere corpus Antistitis visa est. Igneam quoque spheram instar senti de cœlo lapsam super feretrum intuebantur. Deposito autem coram altari corpore sancto, visio que apparuit, quasi locum designans sepulture, in australem ecclesia plagam prope altare divertit, et ab oculis intuentium evanuit. Athvinus vero Comes post obitum sancti viri nimia cordis angustia et dolore pressus, universæ carnis c. viam ingrediens, Rameseia cœnobio sepultus est.

D
EX CAPUT IV.
inter pedum
laborem
moriatur.

defertur ad
sepulturam,
columba et
spheræ ignea
constantibus.

Athvinus
moriatur:

c

21 Cum autem S. Oswaldus in juventute sua in cœnobio Floriacensi vitam monasticam in omni duceret sanctitate, juxta locum, in quo orare solebat, erat crypta quadam præ foribus, ejuis duodecim pauperes conversantes, quotidianum victum a ministerio percipabant, de quibus viro Dei sacras hostias offerenti munus ministrare solebat. Quadam enim die dum Sanctus post Evangelium oculis in cœlum erectis orationem premitteret, vidit minister ejus reverendi vultus personam candidissimum panem, sed quantitate mollicum inter manus, quas usque ad caput suum porrectas habebat, digno cum honore tenentem. Et licet nimio timore perterritus obstupisset, sustinuit tamen, nec solum arripere figam voluit. Verm eum eundem panem secundum Sacerdotes in Missa processum paulatim crescere ac insolite magnitudinis crescendo fieri conspexit, ultra residere non ausus, extra ostium fuga lapsus est. Retransit itaque Presbyter solus, et qui videbatur in dextra stans Angelus ejus. Minister vero per vices ostio eajut ingerebat, et quid circa altare gereretur, trepidus explorabat. Cumque Dei servus, Per omnia secula seculorum et alia diceret, nec illatenus respondere auderet; audivit Angelum ad singula respondentem, et obsequium ei deferentem. Peracta autem Missa minister introsiciens, et Angelum non videns, trepidus ad virum Dei accessit, et causam fugæ suæ ei exposuit, seiscitans ab eo, utrum et ipse Angelum vidisset. Et ille, Bene, inquit, vidi, et que dicis audivi. Sed benedictum sit nomen Dei omnipotentis: quia hec a te sua relictus, in sacro tamen Dei mysterio non sum ab eo desertus. Interdixit enim ei modis quibus potuit, ne dum viveret eamquam rem illam innotesceret. Obiit autem S. Oswaldus anno gratæ nonagesimo nonagesimo secundo, et Episcopatus sui d. trigesimo, e pridie Kalendas Martij.

S. Oswaldus,
Floriaci
Missam
celebranti,
E

adstans
Angelus cum
pane paulatim
crescente

et ministro
fugiente:

respondet ei
ministrans:

S Oswaldus
admittens
indici et infans-
tro.

mortuus est
an. 902:
d e
12

f
i
sua i jux
elevantur:

ipso, qua
bita ossa frant
intacta:
et res ipsa
illat:

22 Post obitum vero ejus anno f duodecimo Aldulfus Eboracensis Archiepiscopus, revelatione divina admonitus, Wigorniam, ubi S. Oswaldus sepulturam elegerat, properans, ossa sancti Antistitis de terra levavit, et in scrinio cum maximo honore collocauit. Aqua hec a te sua relictus, in sacro tamen Dei mysterio non sum ab eo desertus. Interdixit enim ei modis quibus potuit, ne dum viveret eamquam rem illam innotesceret. Obiit autem S. Oswaldus anno gratæ nonagesimo nonagesimo secundo, et Episcopatus sui d. trigesimo, e pridie Kalendas Martij.

22 Post obitum vero ejus anno f duodecimo Aldulfus Eboracensis Archiepiscopus, revelatione divina admonitus, Wigorniam, ubi S. Oswaldus sepulturam elegerat, properans, ossa sancti Antistitis de terra levavit, et in scrinio cum maximo honore collocauit. Aqua hec a te sua relictus, in sacro tamen Dei mysterio non sum ab eo desertus. Interdixit enim ei modis quibus potuit, ne dum viveret eamquam rem illam innotesceret. Obiit autem S. Oswaldus anno gratæ nonagesimo nonagesimo secundo, et Episcopatus sui d. trigesimo, e pridie Kalendas Martij.

23 Monachus quidam Rameseia cancri ulcere in maxilla percussus erat, ut consumpti enter et carne, nuda mandibula, nudi dentes cum gingivis apparent. Hic in festo S. Oswaldi de scypho, in quo idem Sanctus bibere solebat, cum magna devotione et fide bibens, et sumpto potu, vas vacuum tabescenti maxilla statim apposuit, et strictus junxit: et amoto post modicum a maxilla vasculo, ita totius morbi sanies atque putredo vasi adhaesit, ut redinte-

ulcus cancri
apposito
scypho
si vasis,

A grata a languore maxilla nullum præteriti mali indiciumprehendi posset in illa. In testimonium autem tanti miraculi et virtutis Dei maxilla illa paullo semper rubicundior erat altera.

*mutus baculo
a S. Oswaldo
percutus
sanatur*

24 Quidam mutus ab infantia in quadam S. Oswaldi festivitate vidit quemdam sibi ignotum reverendi vultus hominem, decora canicie fulgidum, sacerdotali veste amictum, baculum manu gestantem, quasi a loco sepulchri sancti Episcopi ad se properantem. Cui coram se transenti dum caput humiliter inclinaret, ipse levato baculo eum in collo percussit et disparuit. Ad quem retum ille territus, illico magna coagulati sanguinis massa ex ore illius in terram cadente, clamare coepit, Succurrite, quaeso, succurrite et ne sanguine meo ecclesia Domini violetur, hinc me festinanter eijcite. Eductus extra ecclesiam, ubertim sanguinem emisit, et modum suæ curationis circumstantes edocuit.

25 Voraci flamma urbem Wigornie vice quadam conflagrante, mox ut ad feretrum Sancti flamma accessit, ignis elanguit, nec ulterius aliquid assumpturus in se defecit. Stabat enim pauperis ejusdam domus arundine texta, a sui medio integra et sana; altera ejus medietate quasi ad perpendicularum a summo usque in terram conflagrata.

*incendium
ad feretrum
sistitur :*

B 26 Alio in tempore memorata ardente urbe, cum monachi feretrum Sancti ad villam deferrent, occurrat quidam, qui nuper domum pulchram edificaverat,

et exclamans dixit : O sancte Pater et Pastor Oswalde, ecce domum meam voracibus flammis obnoxiam tibi dono, et jure perpetuo possidendam sub tuo dominio pono : tu eam, si placet, a præsentis periculo liberare digneris. Introducto itaque in domum illum feretro, et domo vicina igne penitus consumpta, aula Patri Oswaldo commendata, nec ab igne contingi potuit, nec ullum vestigium ignis in ea resedit.

D
*feretrum feretro
in domum et
totam illato :*

27 Sæva pestilentia Wigornieusæ provinciam vice quadam depopulans, viros ac mulieres, juvenes et parvulos interitu repentino involvit. Ambulantes quandoque aut stantes subito cadebant, et impoenitentes inconfessi expirabant. Monachi vero cum feretro sancti Antistitis per circuitum urbis Latanias cantantes pro salute populi devote supplicabant. Et ecce confestim pestilentia tota non solum Wigorniam penitus reliquit, sed et villas circumjacentes, de quibus incolæ opem Sancti implorantes adveniant.

*feretro per
urbem delato
pestis cessat.*

a Dominica 3 Quadragesimæ, ut ex calculo supra posito constat. — In *Malmesburicensis loco citato* Peremtañibus respondit : Simile me, fratres, respuere, quo intento pergere, velox est depositio corporis mei, et tempus resolutionis meæ iustat. Octavo Calendis Maii mortuum esse, legitur in historia fundationis monasterii Hammsensis, in qua et in *Historia generalibus Arund.* et in *Chronico Joannis Beauforti* eadem anno et S. Oswaldus et Albinus defuncti dicuntur. — In *l. lxxviii* secundo, ut supra probatum est. Ita anno bissextili, 29 Februarii, feria 2. — In *l. lxxviii* secundo nuper capto. Contigit ea diebus an. 1001 die 25 Aprilis.

Aidemus.
E

APPENDIX

TOMI TERTII FEBRUARII,

SIVE

ADDENDA, EMENDANDA, ANNOTANDA

AD XII POSTERIORES DIES.

AD DIEM XVII FEBRUARII.

DE SS. JANUARIO, FELICIANO, ETC.

NOT. 1

Pag. 10 col. 2 F lin. 12 post, hactenus latent, adde : In veteri MS. Martyrologio, quod penes Philippum Labbeum nostrum Lutetie astat, videntur hi Martyres cum Concordiensibus et Aquilensibus, de quibus actum, insereri. Ita enim habetur : XU KAL. MART. Donati Martyris, Chrysanthianæ, Romuli Mart. cum LXXXIV. Januarii, Octaviani, Guovil, Marci, siquæ pro Marco Marcus, pro Chrysanthiano Chrysanthiana positi.

DE S. SILVINO EPISCOPO

NOT. 2

Pag. 26 post num. 13 adde [At Sammarthani tomo 1 Gallie Christianæ inter Willegisum et Arrusonem jam memoratos, interponunt SS. Erembertum et Silvi-

num : illum asserunt se Episcopatu abdicasse circa annum DCXC. Ex ejus Vita, quam XXX Aprilis dabitur, constat Willegischo posteriorem fuisse, cum creatus Episcopus dicitur sub Clotario III, filio S. Bathibis; secessisse Fontanellam, cum in monasterio preesset S. Lambertus, qui anno DCLXXIII ibidem Abbas factus, ad Cathedralam Lugdunensem erectus sub finem anni DCLXXXIV aut initium sequentis. Porro S. Erembertus Fontanellæ aliquantulum in sancta conversatione degisse dicitur. Idem Sammarthani niunt Silvium monachum cenobii S. Bertini in pago Andourensi, postea Episcopum Tolosæ admirandæ sanctitatis... migrasse ad Dominum anno DCXXV in monasterio Alciacensi, quod S. Silvini vocatur, XVII Februarii. De vita monastica inter Bertinianos actu non constat. De mortis tempore certiora sunt quæ § sequenti tradimus.

AD XVIII FEBRUARII.

NOT. 3

Pag. 33 col. 2. E. lin. 3 de S. Tarasio ita legatur [S. Tarasius Episcopus Constantinopolitanus hoc die obiisse traditur in historia Ecclesiastica Anastasi. Verum mortuus, quo et colitur, die XXV Februarii.

DE S. THEOTONIO

NOT. 4

Pag. 111 post finem col. 1 adde [Illud S. Theotonii

brachium a Canonice Regularibus sanctæ Crucis, Ordinisque Generali Laurantio a Spiritu sancto, impetravit Joannes Brigantinus Episcopus anno DCXCIII. Delatum autem Viscum est sacrum hoc pignus cum solemnibus supplicatione et ingenti populi Viscensis concursu ac pietate : adseruntur summa veneratione cum aliis reliquiis in sacervario majoris altaris : uti tradit Carolus in Hagiologio Lusitano ad diem Februarii, quo illius translationis anniversariam memoriam statuit.

AD XIX FEBRUARII.

NOT. 5

Pagina 132 col. 1 num. 3 lin. 3 post Lampasii adde : In MS. Labbei nostri, Lampasis nomen ponitur pro Lampasii.

NOT. 6

Ibidem col. 2 lin. 7 post Majulus legendum, adde : Nisi Mavilus sit, cujus etiam nominis Adrmeti in eadem Africa alium IV Januarii martyrio perfunctum retulimus. In MS. Labbei est Manili.

NOT. 7

Ibid. post num. 4 adde : Hic Beretseus appellatur in egrapho Martyrologi MS. Labbei.

DE B. BONIFACIO EP. LAUSANENSI.

NOT. 8

Pag. 153 col. 2 lin. 14 post num. 13 adde [S. Protus festum, in Ecclesia Lausannensi, ipsius B. Bonifacii Episcopi decreto celebrari coepit esse, VIII Idus Novembris tradunt Sammarthani in Gallia Christiana.

NOT. 8

NOT. 9

Pag. 155 col. 2 post notat. b adde [At falli Sammarthanos patet ex hoc loco, dum tradunt relicto Episcopatu B. Bonifacium Parisiis Theologiae Rectorem fuisse.

NOT. 9

AD XX FEBRUARII.

DE S. EUCHERIO EP. AURELIANENSI.

NOT. 10

Pag. 212 col. 2 post num. 8 adde [Aliter hoc Episcopus ordinant Sammarthani in Gallia Christiana, statuntque S. Leodegarii successores Ermenarium et Amalbertum, qui in hac Vita Ansbertus dicitur : omittunt vero Sigebertum et Projectum, quos abesse debere satis insinuavimus.

NOT. 11

Pag. 216 col. 1 lin. 11 post verbum damnati, ista

ponantur. [Fatemur Malmesburiensem lib. 1 de Gestis Regum Anglorum cap. 4 edidisse quomodo S. Bonifacii ad Regem Merciorum Ethelbaldum scriptum epistolam, verum multis mendaciis infertis adulterant, ut clare curis constabit, qui eam cum editione Serarii conferre voluerit. Eum epistolam, absque ulla examine, neque citato Malmesburiensi, indicavit Baronius ad annum 741 num. 20. Baronium secuti Sausséyus, Fisen etc.

AD XXI FEB.

AD XXI FEBRUARI.

NOT. 12

Pagina 246 col. 2 in fine adde. In MS Lubbei nostri Secundus memoratur, qui alius videtur Secunda esse aut Secundulus.

DE S. GUMBERTO ARCHIEP. SENONENSI.

NOT. 13

Pag. 265 post num. 2 adde [Hos secuti Sanmarthani tomo 4 Gallia Christiana, Gotescaleo (quem anno 1000 mortuum tradunt) successisse asserunt S. Gumbertum, qui sponte dimisso Archiepiscopatu, eremita vixit in montis Vegesi loco, qui Grandimont dicitur: adfuit vero, cum aliis Proverbiis et Epi-

scopis, Conventui Caroli Magni, ut consilium inirent de reprimenda Desiderii Longobardorum Regis in Ecclesiam Romanam oppressione: fato concessit anno 1000. Quasi quinquaginta dumtaxat in Archiepiscopatu administrando, vitæque monastica exegisset.

Pag. 266 post num. 4 adde [Idem Sanmarthani tomo 4 Gall. Christ. hos solum ex antiquioribus annotationes Albates repererunt, Bercherium, Antonium mortuum anno 1000. ac reliquos deinceps secutos recensent.

Pag. 277 in titulo capituli 3, Amastrena Ecclesia Autocephala, id est, nulli Archiepiscopo subjecta.

NOT. 14

NOT. 15

AD XXII FEBRUARI.

NOT. 16

Pagina 293 col. 2 F post numerum 6 adde: [Qui hic

Gorgianus, in egrapho Martyrologii Lubbei nostri Gorgianus est.]

AD XXIII FEBRUARI.

DE B. MARGARITA PENITENTE.

NOT. 17

B Pagina 393 § 2 num. 7 lin. 3 expunge hæc verba: qui alibi extare dicitur, et repone: quem nobis postea Venerabilis P. Lucas Wadingus, Ordinis Minorum accuratissimus Historiographus, Roma submisit, estque hæc: In nomine Jesu Christi Nazareni Crucifixi, incipit devotionis Legenda. Satis ferventibus animis fructuosum esse putavi, non totum, quia non erat possibile, sed flores quosdam eligere, de vita mirabili Deo devotissime Margarite, agentis austeram penitentiam in Cortona; et per Capitula distinguere duodena, ipsius virtutum gradum complando, de Prælati præcepto, et eius gratias copiosas: ut sancta Mater Ecclesia, que nova semper prole fecundatur, renovatur et gaudet, suos filios exemplis instituat novitatis. Sapientibus tantum suadeo reverenter, ut quod invenimus in Legenda conforme non suo loco insertum, Capitulis, ubi ordinari deberet, adjuvant, cum multipliciter (Dominus novit) impeditus, tempore libero carerim ordinandi.

In nomine igitur Domini nostri Crucifixi Jesu, a quo bona cuncta procedunt, quia verus est Deus, incipio.

I Capitulum, De conversatione ipsius in habitu seculari.

II De perfecta spe ipsius et conversione ad Deum.

III De austeritate vitæ et paupertatis amore.

IV De profunda ipsius humilitate et contemptu sui.

V De Crucis Christi meditatione, et patientia ex tribulatione leta.

VI De oratione prolixa, et contemplationis excessu.

VII De puritate conscientie, frequenti Confessione, et Communione.

VIII De materiam et dulci pietate ad omnes, et infatigabili zelo et lucro animarum.

IX De revelatione sui status, et aliorum vivorum et defunctorum.

X De timore indicibili circa omnia que gerebat, et desiderio finis sui.

XI De mira Dei et Angelorum familiaritate, et promissis ei factis, et illius obitu glorioso.

XII De miraculis in ejus vita et post migrationem ipsius factis. Hi tituli paululum quandoque discrepant ab his que ex alio MS. expressimus, in quo et trium ultimarum capitulorum deviant tituli, et totum capitulum XII, per decem, ut supra cap. XI dicitur, divisum capitula, de signis, que Deus omnipotens ad ipsius honorem, per propinqua remotaque loca peregit et agere non desinit. Exstat hæc postrema capitulum apud eundem Venerabilem P. Lucam Wadingum, sed ita mendose et alio codice descriptum, ut non videretur posse fructum, si ita vulgaretur, afferre. Expectare ergo volumus dum aliud accuratius exemplar nanciscamur. Perfruat interea etc. Expungendum quoque quod in margine additum ibi erat: hic edita sine titulo et cap. 12, et repouenda, que hic habentur.

Pag. 398 col. 2 in Annot. a post in MS. adde: ex quo Vitam descripsimus: extat in exemplari Vener. P. Luca Wadingi ut ante diximus.

omnis 12 capit

F

NOT. 18

AD XXIV FEBRUARI.

NOT. 19

Pag. 364 col. 2 post S. Felix Episcopus Brixensis in Italia, adde:

S. Earengota, regia Virgo Angla,

Elorici, seu Fara-monasterio in Gallia.

Pag. 419 col. 1 C in titulo § 5 priora ita dispunge: § v Schisma Cadulæ pseudopape per B. Petrum restitutum: ejus ad cretam Pontis Avellani reditus etc.

NOT. 20

AD XXV FEBRUARI.

DE S. PRÆTEXTATO EP. ROTOMAGENSI M.

NOT. 21
et Sponciano.

Pag. 470 col. 2 post num. 4 adde [Hinc secutus Spondanus in Epitome Anathon ejus, ad eundem annum 1244 ista num. 2 addit: Eodem insuper anno peremptus est in Gallia Prætextatus Episcopus Rotomagensis, quem inter Martyros scriptum coluit semper Ecclesia Catholica,

§ Inter disticha heroica, que de XLVI Episcopis primis Rotomagensibus circa annum 1000 facta inseruit Ordericus Vitalis hb. 5 Ecclesiasticæ Historiæ, de S. Prætextati martyro ista recitantur:

Occubuit Martyr Prætextatus, Fredegundis Regine moniti, pro Christi nomine Jesu.

Quia autem Ordericus anno Sedi ejus attribuit duos et quadraginta, necessario dicendum foret anno 1044 aut sequente Episcopum factum, quo tempore Ecclesiæ universæ

Martyr olim habitus.

versæ

A versa præerat *Vigilus Papa*. Non tamen decessorum *Agapeti et Siberii temporibus fuit Prætextatus Episcopus*; quod ex mendosis tabulis idem scripsit *Ordericus*. Sed iis omissis, ad elogium revertamur *martyrii*, cui adstipulantur apud *Sammothanos in Gallia Christiana*, scriptor anonymus, qui *Prætextatum virum magnæ sanctitatis, et omnibus iniquis odiosum, beatumque appellat*. MS. *Chronicon Rotomagensis et tabulæ Archiepiscopales, quæ Sancti titulum et præfigunt.*

Pag. 473 col. 2 post num. 12 adde [

13 Cum autem per totam terram sonus ille percurreret, Prætextatum Episcopum a *Fredegunde* fuisse interfectum; illa quoque, quo facilius detergeretur a crimine, apprehensum puerum ciedi iussit

vehementior, dicens: Tu hoc blasphemum super me intulisti. ut Prætextatum verbis *Rotomagensis Episcopi* gladio impeteres, et tradidit eum nepoti ipsius *Sacerdotis*. Qui eum eum in supplicio posuisset, omnem rem evidenter aperuit, dixitque: A *Regina* enim *Fredegunde* centum solidos accepi, ut hoc facerem: a *Melantio* vero Episcopo quinquaginta, et ab *Archiidiacono civitatis* alios quinquaginta. Insuper et promissum habui, ut ingenuus fierem, sicut et uxor mea. In hac voce illius, evaginato homo ille gladio prædictum reum in frusta concidit. *Fredegundis* vero *Melantium*, quem prius Episcopum posuerat, *Ecclesie* instituit.

14 Anno quoque etc.

AD XXV FEBRUARII.

DE B. ROBERTO DE ARBRISSELLO.

Pagina 600 A post num. 8 adde: *Miror unde hæc acceperit Baronus, quem ita gravem auctorem cur non audivet Mirus sequi? Nobis quo utriusque opinionem vel firmaremus vel refelleremus argumentum nullum suppetebat. Didici demde postquam hæc mandata prælo fuerit, adhuc penes Religiosas Majoris monasterii (quod solum Abbatissam habet, reliqua monasteria Prioratus) at non penes Religiosas jus esse eligendi Abbatissam.*

Eadem pagina num. 10 lin. 9 habetur *Henrici* (secundi ejus nominis) filio desponsatam fuisse *Mathildem*. Corrige. primi ejus nominis. Præcesserat *Henrici* uxor, inde errandi occasio. Recte idem expressum pag. 610 C Notat. d post cap. 2 *Vita per Andream*.

Pagina 601 post num. 13 adde: *Idem scriptor tomum alterum prælo paratum habet, in quo de omnibus omnino Prioratibus Ordinis agit, sive quæ in Hispania, et quidem opulenta, sive quæ in majori Britannia, sive quæ in Gallia existerent olim, aut etiamnum extant,*

florentque religiosa disciplina, et quidem magno numero. Alique in hoc tomo, tribus libris distincto, vitam describit tum virorum, tum Virginum, doctrinam, natalibus, virtute illustriorum. Fortassis et tertium adjunget tomum, si septuagenaria majorem, et alia habentem præ manibus, jam affecta, vita ac vires non destituerit.

Pagina 601 num. 16 lin. 2 secunda et trigesima, corrige, trigesima prima. Ita me monuit idem *Honoratus Nicquetus*, se melius ponderata re, sic vixisse statuere, qui antea trigesimam secundam posuerat.

Pag. 608 post num. 61 paragraphi sexti ista adde: *Quæ hoc § discernimus plerumque ex Honorati Nicqueti sæpius citati, erudito, licet brevi, tractatu de hac materia scripto, nobisque ab ipso auctore communicato accipimus*

Pagina 612 C post cap. 3 *Vita per Baldricum* post Not. d adde: *Et Sammothani tom. 3 Gallie Christianæ, ubi multa in laudem B. Roberti Ordinisque universi congerunt, a pag. 409 usque ad 432. Sed nobile hoc opus non prius ad nostras manus pervenit, quam jam excusa esset B. Roberti Vita.*

AD XXVII FEBRUARII.

Pagina 715 col. 2 Notat. a ad cap. 13 *Vita B. Joannis Abbatis Gorziensis*. lin. 10 a fine, pro *Ducuntur* autem anni regni Arabum a 612. Aera: nostræ vulgaris corrige, a 622. Quo nimirum anno, die 16 Julii, fero G, fugam arripuit impurissimus *Mahometes*, cum ab erroris novitatem de vita periclitaretur. Fugam hanc *Megiram* vocant Arabes, id est, persecutionem.

Ibidem post Annotat. d adde hanc (signata e littera

pag. 714 num. 428 lin. 7 ante vocem *Recomendus*) Annotationem: d *Hic videtur Raimundus, sive Regemundus, Libertinus, sive Hlibertanus, Episcopus esse, cui suam historiam rerum gestarum ab Europæ Imperatoribus et Regibus dedicavit Luitprandus Ticinensis Ecclesie Diaconus, qui tunc in Germania apud Ottonem exulabat, cum Recomendus va a Manra legatus venit. Sequentes duæ Annotationes signanda litteris f et g.*

ANIMADVERSIONES EXTEMPORALES

DANIELIS PAPEBROCHII, HAGIOGRAPHI,
NUNC PRIMUM EX MSS. EDITÆ.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XVII FEBRUARII.

ANIMADV. 1. *Pag. 7.* Petii Vicentini acta SS. Soloni et Donati, de quibus p. 7, n. 3, ex Ferriario an. 1675, 1 Nov. responsum nihil inveniri.

ANIMADV. 2. *Pag. 11.* Acta S. Pulechronii Virdun. vid. in Chron. Hugonis Flaviniac. n. 43, p. 83, 85.

Hinc reformanda edita prout promissum 30 Apr. vid. etiam p. 132, n. 43.

Pag. 29 S. Silvini vita ex MS. Gemmentie. Sine ANIMADV. 3. prologo potest edita confecti cum hac de ejus corpore Divisionem allato etc. Spicil. 1, p. 527.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XVIII FEBRUARII.

AD ELENCHUM SANCTORUM

ANIMADV. 4. *Pag. 82.* Joannes Jejunator Patr. Constantinop. referendus inter prætermisssos ad 2 Sept.

An viso, quæ de S. Theodonio Canon. Reg. habet Hist. de Braga parte 2 f. 70.

ANIMADV. 5. *Pag. 85, n. 4.* Amariacensis Abbas vid. dicta 30 Apr. in annot. ex Krantzio sumpta videatur, occasio hujus tituli commiscendi.

ANIMADV. 6. *Pag. 93, n. 42.* De S. Angulberti uxore Bertha, quid fuerit Cantu. m. res eget consideratione, verior, ne Nitardi textus interpellatus sit, aut quovis alio sensu, quam naturali dicatur filia.

ANIMADV. 7. *Pag. 95, n. 23.* Non placent etymologie Engel-

berti et Engebrami, quia *Berth* principem *Ram* consilium potius videtur in ejusmodi compositis significare.

Pag. 98 post num. 49: de Friario etc. vide Maium. ANIMADV. 8. res hic obscura nimis est.

Pag. 109, an. c: Theodorii nomen nullatenus ANIMADV. 9. Græcum, sed ut cetera in Theod. ab origine Gothi- E cum significans *populi honorem* vel *populi honorabilitatem*.

Pag. 112. Annot. e. Tellus vocatur Bentus, an ANIMADV. 10. cultum habet, quo die.

Pag. 120. Hæc Vita et altera ex breviario Ebo- ANIMADV. 11. rensi videntur superflua.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XX FEBRUARII.

ANIMADV. 12. *Pag. 124.* De B. Friderico Ab. S. Michaelis videndus Bueclius et Hartmannus p. 149.

S. Theodosius in Pseudo-greg. Bético p. 58

ANIMADV. 13. *Pag. 126, num. 2.* Tacetur nomen Interpretis; fuit is P. Franciscus Humbertus Lotharingus, cujus nomen expressum Hubertus ante Acta Marie Ægyptiæ n. 33. Nota in actis S. Eutychii n. 12, nomen *Consubstantialis Trinitatis*, unde de vetate auctoris consuetare licet.

ANIMADV. 14. *Pag. 131, n. 4.* Opera pretium erit, ut de translatione S. Gabinii documenta etc. petantur ex collegio nostro Lugduni.

ANIMADV. 15. *Pag. 136, n. 7.* Examinandus nonnihil situs locorum, quæ Persæ diemur vastasse; enorme enim spatium videtur Antiochia Syriæ Chalcedonem.

C *Pag. 138.* Promittuntur n. 2, vitæ duæ, quarum posterior prorsus superflua videtur.

ANIMADV. 16. *Pag. 148.* S. Barbatii ep. Transl. facta, an. 1429

ANIMADV. 17. 27 Maii. Viperæ Chronolog. Æpp. Benevent p. 103.

ANIMADV. 18. *Pag. 162.* Diploma cultus B. Conradi apud

Cajet. in annot. tom. I. In comm. de eodem num. 3.

Plurimi res ab eo pæ gestas litteris mandarunt adde. Inter alios fuit Jacobus Raynaldus factus a Dalmatio episcopo Syracusano Vicarius Verinus anno 1469, ut scribit Roccus Pyrrhus in rebus dicti episcopi, addit enim ex Littera de rebus Netunis f. 123, quod hic I.V.D. Historiam D. Conradi Erenite soluta scripsit oratione eidemque episcopo dicavit, utique post elevationem corporis de qua infra anno 1487 factam. Ante hunc vero scripsere ejus confessarius et alius ei familiaris, de quibus in annot. ad cap. 4 lit. a.

Vide de ejus chronologia corrigenda in vita S. Guhelmi 4 Apr. Eren. Xiel.

Pag. 163, n. 26. Vide in Guilielmo Xiclenoi in ANIMADV. 19. Apr., an recte subsistans numerus annorum apud F Pyrrhum.

Pag. 163, n. 27. Quare Molfetta, quid ibi et de ANIMADV. 20. quabb. Conrado.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXI FEBRUARII.

ANIMADV. 21. *Pag. 171.* Sadoth Martyrum Græcum.

ANIMADV. 22. *Pag. 171.* Leonis Catan. vita duplex Latina et metrica menta edita apud Cajeta. num extat, deest primæ prologus. Vide etiam Gressi Catanam sacram f. 26.

ANIMADV. 23. *Pag. 174.* P.N. Besarion, cujus insigne encomium hodie habetur in Memeis, nescio, quare præteritus sit, ita ut nec inter prætermisssos quidem numeretur, ponatur ergo ad 6 Junii, quando in Typico ponitur.

ANIMADV. 24. *Pag. 177. Col. 2* Epitaphium Paulo Leoninum atque adeo certo suppositivum vide dicta in Exeges. ad tom. 3 Apr. ubi de Epitaphio similis Regis alicujus:

ANIMADV. 25. *Pag. 188* Vita S. Elenschierii de quibus in comm. n. 20 et 21 videntur omittende.

Pag. 192. Annotat. lin. 5, quæ hic subnectuntur ANIMADV. 26. apocrypha omnino sunt, idque convincit, vel solus ille, enormis numerus talentorum.

Pag. 193. Expungenda notatio f. quasi mendum ANIMADV. 27. sit, in Maria Ægyptiaca.

Pag. 226. Indicantur auctores alii de S. Leone ANIMADV. 28. Catanensi, qui querendi n. 7.

Pag. 228, n. 12. An dicatur simile, quid ei quod ANIMADV. 29. fabulatur de Virgilio, quem cum sua amica illisisset promittens, cum pendere in corbe, quo ille voluerat sursum adtrahi lecto, ibique in plenam lucem pependisset, ille ultro se est extinguendo ignem totius civitatis, qui non potuerit restitui, nisi ad eam retro indicare et palam in foro nudatam? Non credo, potius dixerim a populo indignato expositam ad infamiam.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXI FEBRUARII.

AD ELENCHUM SANCTORUM

- ANIMADV. 30. *Pag.* 286. S. Mauriti M. acta Graeca exstant. S. Gregorii Amastrensis acta Graeca exstant. S. Severi M. passio ex Vatic. S. Paterni ep. Brixen. varia de eo collecta. B. Juliana, socia B. Catharinae Balanae. vita Ital. in historia montis sacri Varesii. haec est dies translationis, colitur festum 4 Domnica Octobris. Habemus 4 tructula ex Capite S. Marquardi Martyris cujus caput pene integrum Trevis.

Vid. librum sacristia f. 135 ubi testimonium et 71, ubi notatur dies 21 Febr.

De S. Gundeberto vid. Specil. 3. pag. 273. usq. 277.

Pag. 234. n. 7. Corrige ridiculam etimologiam vocis Brabant non Braecanis sed a Braak novale sumendam.

Pag. 257 n. 23. Citantur diplomata melius examinanda vide quae de Lupoduno in tractatu de diplomatibus.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXII FEBRUARII.

- ANIMADV. 55. *Pag.* 286. De anno cathedrae Antiochenaе corrige et pro 37 lege 33 juxta statuta in diatriba ad tom. Apr. n. 27.

- ANIMADV. 54. *Pag.* 298. Maximiani ep. Raven. vita ex MS. S. Andreae citata a Rub. eo petita ab Hieronymo Fabri 1673. 18 Oct.

- ANIMADV. 55. *Pag.* 298. *cap.* 2. *Conferendum* cum notatis in diario itineris nos Romani. ubi ecclesia illa multis describitur. B. Margaritae vita desuntur proleg. B item attestatiombus capit. 12. subjunctis, quae requi-

renda. Porro tota haec vita debuisse distingui. in capite uniformi nostro more et infinita menda potuissent per facilem conjecturam, corrigi. Valentur autem multa irrepsisse in ipsa impressione praetadio longitudinis et obscuritatis. Petii 1673 in ut P. Haroldus cum suo MS. curaret Roma: conferri nostrum impressionem et correctiones transmitteret.

Pag. 302. B. Margarite de Cortona miracula Vita Italica per Lombae in 12 num. 37 haec usus Bullandus.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXIII FEBRUARII.

- ANIMADV. 57. *Pag.* 366. Gertrudis Urtenloeg, vitam Germanicam petii a Germanis 1673 hic latine reddendum.

- ANIMADV. 58. *Pag.* 367. Acrostichon de S. Martha non videtur antiquum sel ex quisquibus Tamaii esse. MS. ex vita non recte per antiquum vocatus in cujus titulo nominatur Breviarium.

- ANIMADV. 59. *Pag.* 374. De S. Polycarpo Presbytero Romano vide miracula Altivillar. in S. Helene 18 Aug.

- ANIMADV. 40. *Pag.* 375. n. 3 post med. indicantur acta S. Marmentiae, quae jam habemus ex Vallicell.

- ANIMADV. 41. *Pag.* 380. Primus versus Graecus de Clemente et similes ubique omittendi, qui sunt nullus titulus, qui videtur apud nos superfluis.

- ANIMADV. 42. *Pag.* 383. n. 16. Reliquia Bononienses S. Romanae videtur potius esse ex aliquo Romano coemeterio, ubi pleraque alia in eadem actio S. Francisci, quas vidimus.

- ANIMADV. 45. *Pag.* 386. S. Desithei acta Graeca requirenda habent

ea corderuis, sunt Mediolani in Ambr. Cod. n. 20.

Pag. 386. Quae ibi de S. Barsanuphia dicuntur omnia corrigenda juxta dicta xi Aprilis, ubi fabulosam ejus vitam referimus, item quae de tempore Zosimae curatoris Mariae Aegyptiacae.

Pag. 395. n. 3. In fine citatur Milburgae vita, necdum nobis nota.

Pag. 397. n. 13. Miracula post inventionem scripta ab Othone Card. Ep. Ostiens. necdum nobis nota, non videntur subsistere, quae de corpore S. Milburgae in corrupto a variis sibi dicuntur.

Pag. 403. n. 3. Illud ita notat ad verba Regular Benedictina, quae possent citari.

Pag. 412 Petri Damiani cultus illustrari potest ex his, quae habet Castellinus in libro de *Certitud. gloria canonizationum*.

Pag. 431. *annot.* r possent aliqui addi de S. Arnaldo ex vita ejus, quam ex Italia attulimus.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXIV FEBRUARII.

- ANIMADV. 44. *Pag.* 440. n. 16. corrige, quae de anno obitus C. Christi.

- ANIMADV. 50. *Pag.* 442. In fine n. 22. Indicantur miracula non transmissa, vide an requirenda.

- ANIMADV. 51. *Pag.* 452. n. 8. Latina verba Graecis litteris scripta, sic in acta S. Macarii de qua Apr. inscriptio Gallica est per Graecas litteras.

- ANIMADV. 52. *Pag.* 468. *ann.* r ego in S. Gregorio 23 Ap. censui edicta 303 promulgata an. d. videtur intelligi

Asia minor et ad hujus respectum alia minor et sic duplex Asia auctori fuerit.

Pag. 469. An est viro simile esse Bononiae reliquias S. Modesti ep. Fr. 9 meredo.

Pag. 484. *In annot. f et k* minus sollicite agitur pro diplomatibus, quae vix dubito, quin supposititia sint.

Pag. 484. S. Johannis Teristae acta Graeca ex MS. Cryptae Ferratae petii 1673 a P. Pessino.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXVI FEBRUARII.

- ANIMADV. 56. *Pag.* 512. n. 18. Sub finem displicet edictum Fr. licis, quia subscribitur *Calvus Felix*; quando enim ullus Pontifex usus praenomine?

- ANIMADV. 57. *Pag.* 552. n. 2. *Hudifa* corium hovis, quasi *huyd* corium ranca bos, et n. *Sburg* tectorium a *Bergu* adire.

- ANIMADV. 58. *Pag.* 557. Ex actis S. Walburgis multiplicibus videnturque omittenda pleraque et solum analecta quaedam ex ipsis danda, superflua etiam metra.

Pag. 577. S. Tarasii patriarchae Constantinopolitani acta Graeca requirenda.

Pag. 595. S. Gerlandi episcopi Agrigentini vita transl. mirae apud Capetanum sed mutato stylo.

Pag. 606. Vide an non expellat poteri informationem anni 1644 de miraculis B. Roberti citatum n. 48.

Pag. 625. S. Avertani vita indigna prorsus, quae huic operi inferatur eliminanda utpote mirum commentum.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXVI FEBRUARII.

- ANIMADV. 65. *Pag.* 630. Burchardi Comitis cultus an non aliquid melius est annuandum videtur.
- ANIMADV. 64. *Pag.* 639. De corpore Philippi episcopi Martyris apud Comersas Bononiæ, quæ venda instrumenta donationis.
- ANIMADV. 65. *Pag.* 634. De anno ordin. Alexandri episcopi Alexandrini vide 2 Maii in Athanasio.
- ANIMADV. 66. *Pag.* 644. Faustini episcopi Bononiensis Epitaphium etc. vide in martyrologiis Ecclesiæ Bononiensis p. 42.
- Pag.* 643. Porphyrii episcopi Gazæ acta Græca requirenda.
- ANIMADV. 67.
- Pag.* 643, num. 2. Stephani locus videtur corruptum et legendum τὰς παρθένους μὰρ, ἧς κρύτας, π σαγόρισιον. Aut alia similis adhibenda correctio ut intelligantur virgines appellare mar quas alii vocent *Cretas*.
- ANIMADV. 68.
- Pag.* 663. S. Agricolæ Niversensis Vita exstat.
- ANIMADV. 69.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXVII FEBRUARII.

- ANIMADV. 70. *Pag.* 672. B. Clara Ualdino ex Mart. Franciscano non videtur emittenda non fuisse, si vere isto die obiit, vita est in Bassio.
- ANIMADV. 71. *Pag.* 677. S. Honorinæ vita Gallica a Domino Ugnier missa.
- ANIMADV. 72. *Pag.* 686. Joannis Abbatis Gorziensis vita excusa tom. 1 Lab. f. 741.
- ANIMADV. 73. *Pag.* 687. Diplomata Gorzierezi monstrosis characteribus temporum notata non debent, defendi multo minus unus Clr. contra Blondellum, expungatur ergo num. 7 totius.
- Pag.* 690, n. 1 in medio consideratione digna videtur ad definiendum annum mortis prima dies quadragesima; si ex alio characterè addito juvari possit, quod non inveni.
- ANIMADV. 74.
- Pag.* 701. ann. m. nota ex Propyleo antiq. p. 1, n. 74. Leodienses etiam hodie fere dicere Humbertum pro Huberto.
- ANIMADV. 75.
- Pag.* 706. ann. a *Imapun* Quid? videtur legendum *Hanapun*, id est guttur linea 4 num. 89 est defectuosa.
- ANIMADV. 76.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXVIII FEBRUARII.

- ANIMADV. 77. *Pag.* 718. Luitburge inclusa vita petita per P. Schaten ex Bodec. MS. 1676, et impetrata.
- ANIMADV. 78. *Pag.* 718 col. 2 De Agnete et Clara nota artuorum earum solum meminisse in 1^a actione in 2^a vero solum de iis agit 17. Sept., qui autem citat bullam Alexandri IV vitam et translationem petii per P. Commissum 1676, cum duo Bomavillio agentem in Catalonia.
- Pag.* 741, n. 2 lin. antip. *Pagmem*, quid si legas *pagum*.
- ANIMADV. 79.

INDEX HISTORICUS IN VITAS SANCTORUM

TOMI III FEBRUARII.

Opposita est † nota iis, quibus alibi Sancti aut Beati titulus tribuitur. Poterat S. aut B. præfigi; sed fors oculo quidquam pervestiganti, litterarum diversarum occursum moram inpræisset.

Quia autem Sancti illi, quorum in hoc tomo memoria aut res gestæ illustrantur, peculiari Iudice unteca propositi sunt, de illis hic non agitur.

Compendiarius status, lauræ, temporum aut locorum notas facile quivis perspiciet, scilicet R. Rex, Com. Comes. M. Martyr. V. Virgo, Ep. Episcopus, Hisp. Hispanus, 5 sec. quinto seculo etc. significare, quæ ad majorem perspicuitatem adduntur.

A		
	A aron, Abugiasar Haron Rasudus R. Savacen. 8 sec. 586 d	
†	Abbanus Presb. Hibernus 5 sec. 15 b c	
†	Abbo Ab. Floriac. M. docet in Anglia 757 a b c	
	Abbarachnan Rex Coriubæn. 10 sec. 695. b 717, 718, 719, 720	
	Abdias Ep. Babylonæ scriptor 437 b	
†	Abdon et Sennæ MM. 5 b c 6 a	
†	Abel Archiep. Remensis 33 f 216 f 217 a	
†	Abercius Ep. Hierapol. 289 b 725 c	
†	Abercius M. 725 f	
	Abercius Marcellus 2 sec. 726 a	
	Abbas Proconsul Carthaginis 3 sec. 467 b	
	Absalon Ep. an. 800, 94 b 102 d	
†	Absalon M. Cæsareæ Cappad. 435 f	
	Abundantius Dux Dagoberti R. 83 e	
	Abydus Ep. sub Diocletiano 52 e	
	Acacius Ep. Constantinopol. 809 e 810 e 511 b a	
	S. Felice Papa excommunicatur. 512 513	
†	Acca Ep. Magistralis 126 d	
	Acephali hæretici Tornaci 203 c 210 b	
†	Achillas Ep. Alexandr. 640 f	
	Acumenus monach. CP. pro Sede Apostolica et fide orthodoxa serventis 5 sec. 511 b c d e	
	Adalbero Ep. Augustanus 541 a c	
	Adalbero 1 Ep. Metensis 436 a 433 b	
	Adalysclus Dux Dagoberti 259 e f	
	Adalohilus R. Longobard. 390 c 391 d	
	Adalungus Ab Vedastus 98 d	
	Adalsquarus fundator monasterii Alciaci 27 f 32 b	
	Adalungus Archiep. Eystadii 9 sec. 531 c 549 c 572 f	
†	Adammus Ab. Hibern. 89 d	
	Adamus Ab. Ebraccæ, in Germ. 491 f	
	Adia Presb. Anglus 23 b	
	Ado Diaconus 8 sec. 38 c	
	Adalbero Ep. Metensis 10 sec. 692 693 702 703 713	
†	Adelberti M. reliq. Trevir. 459 c	
	Adelbertus Archiep. Hamburgi 49 a	
	Adelbertus Com. Alamannæ 9 sec. 532 f 538 e 567 u	
	Adelbertus Comes Metis 10 sec. 702 c f	
	Adelobitus Ep. Ultraject. scriptor Fidei S. Walthergus 517 f 528 f laudatur 552 d 553 d	
	Adelobitus Ab. montis Angelorum Helvet. 490 e	
	Adelhartus Comes 8 sec. 37 u	
	Februarii T. III.	
	Adelutus Comitissa de Bellomonte 682 f	
	Adelmoitus circa Metas 10 sec. 696 a	
	Adelphius Ab. Agaliensis Hispan. 82 c	
	Adelwoldus an Archiepiscopus Eborac. 10 sec 755 c d	
†	Adjutor 43 c	
	Adosinda uxor Silonis R. Asturic. 150 e 151 a	
	Adrevaldus scriptor 219 b	
†	Adrianus Fricorini corpus Centulæ 98 b 400 a b	
	Adrianus 1 Papa 92 a c 93 d f 106 b ad S. Torasium 580 et pro Synodo Nicæna 2 acta 586 587 588 b 589 c	
	Adulphus Archiep. Eborac. 756 b e	
	Ædlogus Ab. Cluan-munoscæn. 630 b c	
†	Ædus, Aulus, filius Brecci Hibernus 724 e	
	Ædus vel Aidus Hibernus 2 e 15 d	
	Ægidius Archidiacon. Tornacæ. 13 sec. 189 d	
†	Æmilianus Ep. Patronus Faventiæ 345 c 422 d	
	Æmilianus Dux in Ægypto 3 sec. 727 a	
	Æneas Ep. Guxæ 652 f	
†	Æthelredus et Æthelbertus MM. Ang. 398	
	Æthelredus R. Anglor. 10 sec. 735 f	
	Æthelva V. Hibern. 630 b c	
	Ætherius Uxaniensis Episc. 150 d e f 490 d	
	Aetius Archidiacon. Parisiis 6 sec. 471 b	
†	Æsa M. Augustæ 637 638 b f	
†	Agapetus Ep. Synuden. 53 e	
†	Agapeti eccl. extracta Romæ 513 f	
	Agapitus II Papa 705 b	
	Agurus Regal. Saracen. 133 f	
†	Agathæ reliq. Centulæ 102 d 106 c Trevir. 459 e	
†	Agatha Papa 138 b e f 171 c 236 c	
	Agatha Presb. Angl. 7 sec. 87 c	
	Agcuoldus Ab. Gorziæn. 10 sec. 692 e f 693 vide Einobitus.	
†	Agilbertus Ep. Angl. dein Parisien. 87 e 88 f	
	Agilolfingi familia Boica 256 f	
†	Aglæ M. 491 c	
†	Agnes V. M. 70 d e f ecclesia 71 e f monasterium Romæ 70 c oppurito 136 e 160 a rel Centulæ 102 d Trevir. 459 e.	
	Agnes Imp. Henrici 2 uxor 421 b	
	Agnes Austracæ uxor Andree III Regis Hungar. 558 d	
	Agnes Peranda neptis S. Cloræ 724 d	
	Agnes Prunissa Ursanenensis 12 sec 620 b	
	Agnes V. Cisterc. Germ. 237 f	
	Agreccus Ep. Tricassinus 473 d	
†	Agreccus Ep. Trevir. 441 c d 489 d 456 a	
†	Agthorus Ep. Noviom et Tornaci 198 d e	
	97 † Aidanus	

- † Aidanus Ep. Lindisfarnen. 21 f 22 e 86 e reliquæ
89 b 90 e
- † Aigulphus Ab. Lirinen M. 678 b
Aluinus Comes fundator monast. Ramestiensis 10 sec.
759 b c 760 a
- Alamundarus Dux Saracenorum 135 a 136 a b d e
- † Albanus M. Britan. 759 e
- Alberio Archiep. Treuren. 442 b 459 c
- Albertus I Imp. 538 d
- Albertus Ab. Riponen. Angl. 8 sec. 760 f
- † Albina V. Romuna 724 f
- † Albinus Conf. 107 f reliq. Centulæ 106 b
- Albinus Alcuinus 91 c d e 94 a 103 b c
- Albricus Rex, alius Princeps Romæ 10 sec. 705 f
706 a
- Albricus Ep. forsan Camerac. 37 b
- Alcfridus R. Northumbriæ 87 b c 89 a
- † Alcia M. 126 d
- † Aldryundis F. Abb. 514 a b f 519 b reliq. Cen-
tulæ 106 c
- † Alexander miles M. in Thracia 491 b
- † Alexandri Papæ M. reliquæ 38 c 39 a
- † Alexandri M. monast. in Alsatia 33 c ejus ibi cor-
pus 37 d e 38 d 39 a b
- † Alexandri M. reliq. Centulæ 102 d 106 b Treur.
439 b d Romæ 734 d
- Alexander II Papa 419 b f 420 a
- Alexander Ep. Leodien. 224 d f
- Alexander Musottus Ep. Imalæ 646 c
- Alexander Cospus Ep. Vigelnensis 646 c
- Alexander Rudolphus Præpositus Sublatensis scri-
ptor 43 a b
- Alexandri factioni 3 sec. 726 f
- † Alexius 631 e
- Alexius Falconerius Ord. Servorum B. Mariæ 3 a
- † Alfertus Ab. Carenensis 43 a
- Alfredus filius Oswu Regis Northumbriæ 23 b
- Amadeus Ep. Lousanensis 459 d 460 d
- Amalarius Dux fundator Besur monast. 28 e
- Amalungus miles 7 sec. 141 u
- † Amandus Ep. Traject. 197 e 198 a 205 c 258 f
259 c d
- † Amantia vel. Centulæ 106 b
- Amantius Cubicularius Euloxiæ Imp. 650 e 656 d
procurat templa idolorum Gazæ claudi 657 658
659
- Amata disc. S. Claræ 172 f
- † Amator Ep. Autissiod. 139 f
- † Ambrosius Ep. Mediol. 238 e reliq. Centulæ 102 d
- Amedeus I Comes Sabaudicæ 417 c 118 c
- Almannus mon. Altilarius scriptor Vitæ SS. Ni-
colai, Sindulphi, Translat. S. Helenæ 379 e
- Aloysius Marescottus Ep. Strongoli 64 a
- † Alphius, Philadelphus Cyrinus MM. 57
- Alphonsus I R. Lusitan. 109 e 110 b 115 e 116 f
121 d 122 e
- Alatunus Presb. Angl. 397 b
- † Alfridus Ep. Hildeshemensis 173 c
- Alvarus de Corduba Ord. Prædic. 124 f
- Alvius Ep. Leyoni. Hisp. 365 c
- † Amelberga mat. SS. Gudulæ, Rayneldis 253 f
- † Ammonaria Mercuria, Duayna MM. 173 f
- † Ammonaria M. Alexand. 125 a
- Ammonianus Ep. Palæst. 5 sec. 650 a
- † Ampelius Ep. Mediolanen. 138 f
- Ananus, Inavios, summus Pontif. Judæor. 449 450
- † Anastasie vel. Centulæ 102 d Treur. 439 e Fil-
laricosæ 631 f
- † Anastasius et socii MM. Hisp. 466 f
- † Anastasius Perso M. 251 b
- † Anastasius vel. Centulæ 106 b
- Anastasius II Papa 184 f 203 c 210 a
- Anastasius Patr. CP. 577 f 690 b
- Anastasius a Carolo Magno missus ad Papam 95 d
- Anastasius Duc. S. Eleutherii 194 f 204 b
- † Anatolii Ep. Loodiceæ Canou Paschalis 88 a
- Anatolius Ep. CP. 77 f 737 d 740 c e
- Anchisus murus S. Beggæ 255 a
- Andoneus, Andoneus, disc. S. Eleutherii 194 f
195 e 204 b 210 c
- † Andreas vocatur ad Apostolatam 677 f Byzantii
prædicat 593 c 594 a reliq. Agrigenti 598 b Cen-
tulæ 102 106 b d Treur. 439 f
- Andreas Ignellus scriptor Vitarum Epp. Raven-
natum 9 sec. 297 f 298 c d 300 a 301 a f
- Andreas Archid. Virdun. mon. Clavaul 631 b
- Andreas Britto 10 sec. 699 f monachus Garzæ 704
Romæ S. Pauli 705 b
- Andreas disc. B. Roberti de Arbrissello, un Vitæ
ejus scriptor 601 a 617 f 618 e 620 b e
- † Andronicus et Athanasia MM. 678 d
- † Andronicus et Junia MM. 285 d
- Ancylia uxor Adalsquari 27 f 28 f 32 b
- Angardus in Fonte Ebrualdo 12 sec. 617 f
- Angela de Bohemia Ord. Carmelit. 724 d
- Angelramnus Ab. Centulæ 103 e
- Angelus de Porta-solis Ep. Sulcitanus 285 b
- Angelus Casius Ep. Tudert. 382 f
- Angelus Perutius Ep. Sarsinæ 646 c
- Angerius Ep. Cotanx ii sec. 596 a
- Angilramnus Ep. Metensis 98 f
- Angilramni Præpositi vita ac sancta mors
706 707
- † Anghitruis fil. S. Bavonis 491 b
- Angilramnus Ep. Metensis 266 b
- † Anicetus Papa 88 b
- Anicetus Tertullus an avas S. Felicis III Papæ 508 d
- † Anno Archiep. Colonien. 419 f 524 a
- Ansbertus Ep. Augustodonu. 212 d e 221 a etiam
Amalbertus dictus 212 d 763 c
- Anscherus Ab. Centulæ scriptor Miraculorum S. An-
gилberti 100 d 104 b
- † Anselmus Ab. Beccensis Archiep. Cantuarien. 683 a
- Anselmus Ep. Tornac. 205 b
- Anselmus Advocatus Tornac. 13 sec. 189 e
- Ansvulphus Franc. 6 sec. 473 b
- Antenor Ep. scriptor Vitæ S. Silvii Ep. 25 b 29 e
- † Anthimus M. Romæ sub Diocletiano 239 c
- † Anthimi M. corpus in Belgio 731 b
- Anthimus a Vigilia Papa excommunicatus 298 c e
299 c
- † Antoninus M. Casaræ Palæst. 241 b
- † Antonius de Padua 108 c 491 d
- † Antonii reliq. Centulæ 97 d 102 d 106 b
- Antonius n. Bergis Abb. S. Bertini 29 d
- Antonius Minæus Presb. Siculus 15 sec. 165 e
- Antonius mon. Palæstinæ 136 e
- Antonius de Rosatis Ord. Minor. 435 d
- Antonius pat. S. Damasi Papæ 247 f
- Antonius Carius Siculus 15 sec. 165 e
- Antonius Sessa Siculus 168 b
- Annab. Ab. 630 a
- † Appia M. Colossis 126 d
- † Apollinaris Ep. Ravenn. ecclesia Classe 300 b
- † Apollinaris reliq. Centulæ 102 d 106 b
- † Apollinaris hæresiarcha 291 b c
- † Appian 241 e
- † Appuniculus Ep. Treuren. 285 d 400 c
- Aquilinus Ep. Bibli 76 c
- Arbertus, Heribertus, ejectione Clericis, primus Abbas
monachorum S. Arnulphi 695 b 707 f
- Arbarius Prior Carenensis 46 b
- Arcudii Imp. rescriptum contra idola Gazæ 635 b
permittit ea et templa Iseici 658 a
- Archaricus Ep. Brucaren. 151 e
- Archeluns in Sardinia 676 c
- † Archippus

† Archippus M. Colossus	126 d	† Barnabas Apost. 127 c 128 c reliq. Centulæ	402 d
† Arethas M.	738 b	106 a	
Aridius Ep. Nivernis	669 d	Barrocha Diaco. S. Porphyru Ep. Gazæ	629 f 633 c d
Arii hæresis capta 640, a S. Alexandro detecta	642	plagis exceptus, ac mortuus creditus subito vires recipit 633 iterum diris plagis excipitur ab idololatris	666
Ariovaldus R. Longobard.	390 c	† Barsauphius	386 f 387 d e f
Aristo Ep. Raceburgensis	47 a 49 e	Barsumas Archimandr. 5 sec.	78 h 77 b
† Ariston. M. Romæ	376 b 379 c	† Bartholomæus Apost. Hierapoli suspensus, liberatus 46, reliq. Agrigenti 398 b Centulæ	106 a
Armatus Præses Siciliæ	37 a b	Trevir.	459 a e d
Armentarius mon. Aganni 6 sec.	747 b	† Bartholomæus Ab. disc. S. Nili	483 d e
Arno Archiep. Salisburg.	98 d	Bartholomæus Ab. Majoris monasterii Turon. 363 d	
Arnoldus Canonic. Coloniæ. monachus	631 c	Bartholomæus Ab. Populetanus	435 c
Arnoldus famulus B. Walteri de Bierbeke	631 c	Bartholus Loagus Siculus 14 sec.	168 h c
Arnoldus Merodius	443 f	Barypsabas in Oriente 3 sec.	136 f
† Araulphus Dux, Ep. Meten. 253 c 253 a c 256 e f		Basilus Ep. Antiochen.	737 f 740 c
258 d 263 c 264 e 265 d		Basilus Ep. Bonniac. 4 sec.	643 c
Arnulphus Imp.	335 b 536 f	Basilus Præf. Prætorio Odoacri R.	509 b c
Arnulphus senior Comes Flandrorum	29 a b	† Bassa uxor Claudiani M.	496 d
Arnulphus Castellanus Tornaci	189 e	Bassianus Ep. Ephesi	78 d 80 b
Arruso Ep. Tolosanus	763 b	† Bathildis Regina Franciæ	629 b
Arsicius minister Diocletiani	63 d	† Beatrix M.	376 c
Austulphus Rex Longobardorum	36 b	† Beatrix Priorissa in Nazareth	724 c
Artaxerxes B.	200 b	Becanus Kinsalie Hibernus	630 b
† Artemius Archiep. Senonen.	473 d	† Begga	253 a 262 d
Ascanius Ep. Tarvaconen.	237 e	† Benedicte V. reliq. Treviris	459 f
Asclepias Ep. Gazæ 4 sec.	634 b 635 c	† Benedictus apparuit cuot monasterium Ramesiense extrui 758 d indicat sanctitatem S. Oswaldi Ep. 758 e Ejus cultus Fonte-Avellano 414 h c exercitum ejus instituto addita 413 an eremi cultor 414 e reliq. Centulæ 106 b 107 d Trevir. 459 h d	
† Asclepiudota M.	126 a	Benedictus VI Papa	753 e
Asclepius Ep. Gazæ	642 b	Benedictus VII Papa	693 b
† Athanasius puer baptizat pueros 641 scriba S. Alexandri Ep. 641 d Archidiaconus	643 b c f	Benedictus Antipapa	418 e f
Athanasius Ep. Busiris 3 sec.	736 c	Benedictus Ep. Gallix an. 800	97 c
Athanasius Ab. S. Subba	137 c	Benedictus de Pace socius B. Joannis Columbi	490 f
Athanasius Presb. Alexandriæ 3 sec.	735 c	Benedictus crem. in Monte Serrato	237 c
Athanasius Diac. S. Elutherii 494 f 204 b 210 c		Beajamin anchoress	489 e
† Auctorius Ep. Trevir. reliq. Treviris	459 c d	† Benignus Ep. M.	3 f
Aulo Judex Franc. 6 sec.	472 e	† Benigni M. vel. Centulæ	106 b
† Audarnus Ep. Rotomag. 316 d e reliq. Centulæ	106 b	† Benignus nasc. S. Patricii	14 d
† Aventini Conf. rel. Centulæ	106 b	Benignus Ord. Mia. 13 sec.	349 f
† Augusta F.	3 e	Beano Ep. Meten. 10 sec.	703 b
† Augustini reliq. Centulæ 102 d 106 b Treviris 439 e		Bentivola n S. Severino Minorita	34 e
Translatio duplex	724 d	Beppolentis Duc Francorum	473 b
† Augustinus Ep. Cantuar. 474 e f 477 b f 478 481		Berthgūt Anglus 8 sec.	519 f
482 483 484 534 f		† Bertharius Ab. Deruensis	219 d
Augustinus Fortuunus scriptor Vitæ S. Petri Damiani	413 d	† Berectus mon. in Scotia	434 c
Aritus Ab. Nutiacensis	471 c 472 d	Beruardus cuca Metis 10 sec.	696 a
Aurasius Archiepis. Taletanus	81 a b 83 b d	Beruacer socius B. Joannis Gorzien. 10 sec. 700 a	
† Aurelia Hugonis Capeti filia habita	675 a e f	701 702 e 703 c 709 d	
Aurelianus Ep. Ravennat.	300 d	Beruardinus Braxunus Ord. Præd	163 a
Austus Ab. S. Arnulphi 694 d 695 b ejus Vita et obitus	707 708	† Beruardus Ab. Claravallen. 198 f 203 d monachus in Lusitaniam mittit 120 a familiaris S. Theotonio	121 f 122 f
† Austreyisilus Ep. Bituricen.	53 f	† Beruardus Ep. Conimbricensis	115 e 116 f
Authpertus Ab. Casinen. scriptor sermons de S. Matthea hic edito	437 d e	† Bernardus de Trivonio	603 604 613 f 616 b
Auribus II Ep. Soliorum in Cypra 123 c 129 b	130 u	Bernardus Ab. Bonæ-vallis	613 f
Auzonius Ep. Sebrenut. 3 sec.	736 b	Bernardus Adelman. Canonic. Eystett.	529 a
B		Bernerus Diac. Tullensis 10 sec.	698 a 699 d
Bathenus Ep. Hibernus	123 c	Bernhardus Comes de Raceburg	30 d
Baldricus Ep. Dulea. Britan. Armoricæ scriptor Vitæ B. Roberti de Arbrusello 600 f 601 f 608	609 d	† Beruo Ab. Clunacen.	524 d
Baldwinus Ep. Tornocen.	189 b 210 e	Berno Ep. Melchenburgen.	30 b
Baldunus Ferreus Com. Flandriæ donat Furnensibus reliquias S. Walburgis	526 h f	Berno Ep. Zuericu.	30 e
Baldunus fundator Andrensis monast.	29 e	Berno Comes Palatinus 10 sec.	704 c
† Balsamus M.	670 d	Bernoldus Archiep. Viscontion.	97 c
† Barbara V. reliq. Treviris	489 e	Bernunus Ep. Wvlonen. 10 sec.	702 f
Barbara Tussia Abb. Cameræ	153 f	† Berta fundatrix Blangucensis 27 c imperitæ ejus Vita scripta	27 e f
Barbara Patricia 8 sec.	227 c	Bertha fil. Chariberti R. Fr. uxor Ethelberti R. Cantiorum 474 e 476 f 477 a	
† Barlaam M. Cæsareæ Cappad.	468 a		Bertha

<i>Bertha</i> uxor <i>S. Angilberti</i>	91 b 101 c	<i>Callistus</i> n. <i>Papa</i>	599 d 602 c
<i>Bertoldus</i> Ab. <i>Treviren.</i> 12 sec.	439 b	† <i>Calocerus</i> Ep. <i>Ravenn.</i>	300 b
<i>Bertheleidis</i> fl. <i>Chariberti</i> R. <i>Parisiorum</i>	477 a	<i>Calpurnius</i> Præf. V pater <i>S. Romanæ</i>	381 b
<i>Bertoldus</i> Ep. <i>Agrigentinus</i> 14 sec.	398 d	<i>Comanus</i> fil. <i>Dodoni</i> <i>Hibernus</i>	284 f
† <i>Beryllus</i> Ep. <i>Catana.</i>	227 c	† <i>Camillus</i> M.	6 f
† <i>Bessarion</i> anachoreta	173 b	<i>Campolus</i> a <i>Carolo</i> <i>Magno</i> missus ad <i>Papam</i>	95 e
<i>Betti</i> Presb. <i>Anglus</i>	23 b	† <i>Candidus</i> M.	756 f reliq. <i>Centula</i> 106 b
† <i>Birstanus</i> Ep. <i>Wintonien.</i>	436 a	† <i>Connicens</i> Ab. <i>Hibernus</i>	47 f 18 a b 19 a
<i>Blanda</i> mater <i>S. Eleutheri</i> 190 f 192 b 201 d 208 c		<i>Corinus</i> Imp. ubi et quando occisus	379 a d
<i>Blanda</i> a <i>S. Eleuthero</i> resuscitata 173 a 190 b		<i>Carolomannus</i> Rex <i>Francorum</i>	36 f 100 f
191 c d 192 e 197 d 202 c 209 b c		† <i>Carolomannus</i> Dux <i>Francorum</i> 213 d 217 a 218 a b	
† <i>Blasii</i> M reliq. <i>Treviris</i>	439 b	fit <i>monachus</i> 219 c d	
<i>Blatmac</i> Rex <i>Hibernus</i>	88 a	<i>Carolomannus</i> pater <i>B. Pippini</i> 253 d 255 a 257 f	
<i>Bhidulphus</i> <i>Archidiacon.</i> <i>Meten.</i> <i>monachus</i> <i>Gorziæ</i> <i>eremita</i> in <i>Vosago</i> 10 sec.	708 b c	263 d	
<i>Bobolenus</i> Presb. scriptor <i>Vitra</i> <i>S. Germani</i> Ab.		<i>Carolomannus</i> fil. <i>Caroli</i> <i>Calvi</i> Ab. <i>Centulæ</i> 103 e	
<i>Grandisvallis</i>	266 f 267 a	<i>Carolus</i> <i>Magnus</i> Rex <i>Franc.</i> <i>Imperator</i> 37 a b. <i>Ejus</i>	
† <i>Bosilus</i> <i>Præpositus</i> <i>Maitrosen.</i>	364 b	favor et beneficia præstita <i>Centulensi</i> <i>monasterio</i> et	
† <i>Bonifacius</i> Ep. <i>Mogunt.</i> 33 f 34 c d e 319 d 320		<i>S. Angilberto</i>	91 et seq.
522 c 530 b 548 c 554 f 560 561 e f 570 214 d		<i>Carolus</i> iv <i>Imp.</i>	638 d
215 e f 216 f 217 d f 218 a d reliq. <i>Trevir.</i>		<i>Carolus</i> <i>Calvus</i> R. <i>Fran.</i> 217 e 524 f 525 a 526 b	
459 b 482 e		<i>Carolus</i> <i>Simplex</i> R. <i>Fran.</i>	683 e 684 e
† <i>Bonifacius</i> M.	491 c	<i>Caroli</i> <i>Martelli</i> acta ab obitu patris 213 a devicti	
† <i>Bonifacii</i> <i>Regis</i> aut <i>Ducis</i> <i>reliq.</i> <i>Treviris</i> 436 c 439 b		<i>Saruceni</i> 213 b c conficta de ejus damnatione <i>fabula</i>	
<i>Bonifacius</i> n. <i>Papa</i> 185 c 195 e 196 a 210 c		refutatur 214 215 216 217 218 219	
<i>Bonifacius</i> Dux <i>Alsatiæ</i> 7 sec.	268 d	<i>Caroli</i> <i>celebre</i> <i>nomen</i> in <i>familia</i> <i>Carolina</i> <i>Regum</i> 216 c	
† <i>Bonosii</i> Ep. <i>Treviren.</i> <i>reliq.</i> <i>Treviris</i>	439 b	<i>Carolus</i> de <i>Comitibus</i> Ep. <i>Anconit</i> <i>Card.</i>	373 b
<i>Bonosus</i> Ep. in <i>Macedonia</i>	11 e	<i>Carolus</i> <i>Sausseyus</i> scriptor	213 e f 214 a
<i>Bodeca</i> Ep. <i>Bathoniensis</i>	124 e	<i>Carolus</i> <i>Javanti</i>	467 a
<i>Bosa</i> fr. <i>Rodulphi</i> K <i>Franc.</i>	713 b f 717 a	† <i>Cassiani</i> M. <i>corpus</i> <i>Tuderti</i> 382 e 383 d <i>rel.</i> <i>Centulæ</i>	106 b
<i>Botwinus</i> Ab. <i>Ripon.</i> <i>Anglus</i> 8 sec.	760 f	† <i>Cassiani</i> <i>memoria</i>	724 f
<i>Brada</i> Rex <i>Scytharum</i>	69 b	† <i>Castorius</i> M. <i>Romæ</i>	376 b
<i>Brandubh</i> Ep. <i>Hibernus</i>	20 b c	† <i>Catharina</i> V. M. 317 e <i>oleum</i>	568 b
<i>Brelachus</i> fil. <i>Fichelli</i> <i>Hibernus</i>	15 f	<i>Cathicus</i> <i>tyrannus</i> <i>occidit</i> <i>SS.</i> <i>Germanum</i> et <i>Rundoldum</i>	268 d e 269 d
<i>Brelleus</i> Ep. <i>anno</i> 800	97 c	† <i>Ceadda</i> Ep. <i>Lichfelden.</i> in <i>Anglia</i>	23 b
<i>Brier.</i> <i>Costa-Ferrea.</i> <i>Normannus</i>	682 e	<i>Cevropius</i> Ep. <i>Sebastopolitan.</i>	78 d
<i>Brigidanus</i> <i>Archiep.</i> <i>Arlmachinus</i>	284 e	† <i>Cedda</i> Ep. <i>Anglæ</i> 23 a b 87 c d 89 a 90 f 236 b	
<i>Britanni</i> antiqui ab <i>Anglo-Saxonibus</i> <i>aversi</i>	477 d	<i>Celedonius</i> <i>Archiep.</i> <i>Vesantionensis</i>	745 b 748 e
<i>Brithnothus</i> Ab. <i>Elyensis</i> 10 sec.	758 b 760 c	† <i>Celsi</i> <i>reliq.</i> <i>Trevir</i>	459 b d
† <i>Britonius</i> Ep. <i>Trevirensis</i>	11 c f	<i>Celsus</i> <i>Archiep.</i> <i>Toletanus</i> <i>alins</i> a <i>S. Celso</i> <i>Archiep.</i>	
† <i>Britwaldus</i> <i>Archiep.</i> <i>Cantuar.</i>	484 b e	<i>Trevirensis</i> 400 c d e 401 a b	
† <i>Brixius</i> Ep. <i>Moraviensis</i>	285 e	<i>Celsus</i> <i>Pusius</i> Ep. <i>Castri</i> 16 sec.	646 c
<i>Brunichildis</i> <i>Reg.</i>	470 f	<i>Censorinus</i> <i>Tribunus</i> <i>Scaldiniensis</i> <i>Tornact</i> 190 f	
<i>Brunicho</i> <i>tyrannus</i> ad <i>Mosellam</i>	478 c	191 a b c d e f 197 d 201 d 202 e 204 b 209 d e	
† <i>Bruno</i> Ep. <i>Colonia.</i>	717 b	210 d	
<i>Bruno</i> <i>Archidiacon.</i> <i>Leodien.</i> 12 sec.	224 d	<i>Charibertus</i> R. <i>Parisiorum</i>	474 c 476 f
† <i>Burchardus</i> Ep. <i>Herbyoli</i> 34 b 214 e 218 a 491 e		<i>Charibertus</i> R. <i>Aquitaniæ</i>	257 e 259 b c
<i>Burchardus</i> Dux <i>Thuringiæ</i>	341 c e 543 f	<i>Chazari</i> <i>Turci</i> <i>Orientalis</i>	398 f
<i>Burchardus</i> <i>Comes</i> <i>Cariboli</i>	630 f	<i>Childebertus</i> i R. <i>Parisiorum</i>	472 e 754 c f
<i>Burdinus</i> Ep. <i>Comimbriæ</i>	109 f	<i>Childebertus</i> R. <i>Austrasor.</i>	473 f
<i>Butius</i> Ep. <i>Tiferri</i>	677 e	<i>Childegardus</i> Ep. <i>an.</i> 800.	97 c

C

<i>Cadulus</i> <i>Paschypapa</i>	419 b f	<i>Chlotharicus</i> i R. <i>Francorum</i> non fuit R. <i>Burgundix</i>	744 e f S. <i>Prætextatum</i> jubet <i>detineri</i> in <i>exilio</i> 472
† <i>Cæciliæ</i> <i>rel.</i> <i>Centulæ</i> 102 d 106 c <i>Trevir.</i> 439 f		<i>Chlotharicus</i> fil. <i>Chilperici</i> <i>Rex</i> <i>Franc.</i> 26 e 30 a	
† <i>Cælestis</i> Ep. <i>Æten.</i>	239 a e	213 a	
<i>Cælius</i> <i>Srdulius</i>	171 f 434 f	<i>Chlotharicus</i> <i>Patricius</i> <i>Gallix.</i> <i>Rex</i> <i>Burgundix</i> 744 e f	
† <i>Cæsarius</i> Ep. <i>Arelaten.</i>	513 f	753 e f	
<i>Cæsarius</i> <i>Prior</i> <i>Villarien.</i>	366 a	<i>Chlodoveus</i> pater <i>Chlodovei</i> i R. <i>Franc.</i>	184 a b
<i>Cæsarius</i> scriptor <i>Dialogorum</i> in <i>bibliotheca</i> <i>Patrum</i>		<i>Chlotio</i> R. <i>Franc.</i>	184 a
quis 502 f 503 a b c		<i>Chlodavrus</i> i R. <i>Franc.</i> 184 a b c 193 c 203 a 210 b	
<i>Cæsarius</i> <i>Comes</i> <i>rerum</i> <i>privatarum</i>	501 f	217 a b	
<i>Cæsarius</i> <i>Præfectus</i> <i>urbis</i> <i>CP.</i>	501 f	<i>Chlodimeves</i> R. <i>Francorum</i>	471 c
† <i>Caudoci</i> <i>corpus</i> <i>Centulæ</i>	98 c 100 b 103 d	† <i>Chlodulphus</i> Ep. <i>Metensis</i>	265 c
<i>Caumonts</i> <i>monachus</i> <i>Hibernus</i>	490 a	<i>Chlotharicus</i> i R. <i>Francorum</i>	185 d f 186 a e f
† <i>Carus</i> <i>Papa</i> M. 61 62 63 64 124 f 173 a 379 b c d		<i>Chlotharicus</i> ii R. <i>Francorum</i>	256 c 257 e 263 d
tempus <i>Sæculi</i> 61 e		† <i>Chlothildis</i> <i>Regina</i>	754 b c f
<i>Carus</i> <i>tyrannus</i> <i>Augustæ</i> sub <i>Diocletiano</i>	638 c	<i>Chosroes</i> R. <i>Persarum</i>	251 c
<i>Caulandion</i> Ep. <i>Antiochenus</i>	509 f 510 a	<i>Chramnus</i> fil. <i>Chlotharii</i> i R. <i>Fran.</i>	186 a
<i>Calatravensis</i> 2000 MM.	54 a b	† <i>Christi</i> <i>Domini</i> <i>Crucis.</i> <i>vestium</i> etc. <i>reliquiæ</i> <i>Centulæ</i> 97 c 108 f 106 a <i>Treviris</i>	439 a b
<i>Calcearonius</i> <i>Saloma</i> <i>Sicul.</i> 13 sec.	162 f	<i>Christi</i> <i>Servatoris</i> <i>Ecll.</i> <i>Cantuarix</i> a <i>S. Ethelberto</i>	
<i>Callinicus.</i> <i>Culliditus</i> Ep. <i>Pergensis</i> 4 sec.	633 c	R. <i>erecta</i> 478 a	
† <i>Callisti</i> M. <i>corpus</i> <i>Tuderti</i>	382 e 383 d		

† *Christophori*

- † *Christophori M. rel. Centulæ* 106 b *Treviris* 459 b
Christophorus Boncompagnus Archiep. Ravennæ 646 c
Chrodebertus Dux Hasboniæ 220 b 222 a c
† *Chrodegangus Ep. Metensis* 691 692
Chrodoaldus Francus 7 sec. 257 a
Chromatus Ep. Palæstinae 5 sec. 650 a
Chromatius Praefectus Romæ baptizatur 377 378
† *Chrysanthi corpus Luxemburgi* 436 b
Chrysaphius eunuchus Theodosii Junioris 72 f 73 a
74 b 75 a 77 b d e 80 e
Chrysis consobrinus S. Leonis Catanen. 227 e
† *Chrysotelus Presb. M.* 5 a d 6 a
Chuages soc. S. Germani Ab M. 268 a
† *Chunwaldus soc. S. Ruperti* 238 f
† *Chunibertus Archiep. Coloniae* 257 a 259 e 260 e f
264 d 265 a d
Chunidrut Angla 8 sec. 519 f
Chunigilt matertera S. Lulli 519 f
Chunradus, alius arunculus Caroli Calvi 37 c
Cunda-Suintus R. Gothorum 746 f
Cirillonus Archiep. Toletanus 150 b
Clara de Ubaldis 677 d
Clara proneptis S. Claræ 724 d
Clarus eremita Scotus 33 f
Clavdia in epist. S. Pauli 723 e
† *Claudianus et Bassa conjuges M.M. Nicomediae* 493 b d
† *Claudius Commentariensis M.* 376 a b c d e
† *Claudius Ep. Vesontonenensis Ab.* 743 d e
Claudius Vernus Ep. Vicenn. Gal. 294 c d
Clematius Ep. Palæstinae 5 sec. 650 a
† *Clemens Ep. Metensis* 239 a d e 705 f *reliq.*
Trevis. 459 c
† *Clementis M. reliq. Centulæ* 97 c 106 b
Clemens n. Papa 418 a
† *Cleodius M.* 436 c
† *Cleophas pater S. Simonis Ep. frater S. Josephi*
54 f 55 c
† *Cleti reliq. Centulæ* 102 e 106 b
† *Clodolphus Ep. Metensis* 241 a
Cobhtachus Hibernus 5 sec. 20 a
Cactus Ochtra Hibernus 2 e 15 d
Coemhanus Abb. Hibernus 17 d
Colchi, Colgi, Colgani, Colyx plures Hiberni
172 c
Colluthus Presb. Ægyptius 642 f
† *Coluannus M. in Austria* 84 e 85 e f
Colmanus in Crdhoi Hibernus 236 e
Colmanus alius Hibernus 2 e 15 d
Colun Rex Lagunenstium Aquilonarium 19 d
† *Columba de Tyrdoglass, filius Crimthandi* 17 d 18 b
† *Columba Abbas Hyensis.* 17 b 18 a 20 f 21 a 88 f
687 b
† *Columbæ F. reliq. Centulæ* 106 c *Treviris* 459 f
Columba Osoris Abb. Archensis Lusit 124 c
† *Columbanus Abb.* 258 a *reliq. Centulæ* 97 d 102 d
106 b
Columbanus Lagenensis 20 f
Comanus fil. Va-Tornue Hibernus 677 a
Comenus Ep. Hibernus 2 e 15 d e
† *Comgullus Ab. Benchoron.* 16 f 17 a
Cominus disc. S. Columbæ Hib. 435 b
Conallus Hibernus 2 e 15 d
Conanus Hibernus 2 e 15 d e
† *Concordia F. 54 d reliq. Treviris* 439 c
† *Concordia M. Romæ* 285 e
† *Concordius M. Spoletu* 240 b d
Cormacus Rex Lagunenstium Aquilonarium 19 f
† *Congonus Ab.* 173 e
Conradus Ep. Lubecæ 50 e
Conradus de Perusia Ord. Prædic. 435 d
Constans Imp. 7 sec. Beneventum obstat 140 141
142 e 145 c
† *Constantii M. reliq. Treviris* 459 b
Constantina filia Constantini Magni bis nupta 71 b c
opud M. Constantiam sororem sepulta 74 c
Constantinus Magnus Imp. 68 a b d 69 c 70 a d e
481 c *condidit templum Resurrectionis Hierosolymæ*
651 e *Ejus acta contra Arium* 642 e 643 e
Constantinus Copronymus 582 c 584 c 588 e
Constantinus Porphyrogenneta Imp. 226 c 228 b d
272 b 280 b 579 a 580 f 586 c 588 c 590 b
sub Constantia Imp. Ariano Martyres 501 a
Constantinus Fubrionenis Ord. Prædic. 435 f
Constramnus Ab. S. Dionysii 40 b
Coelbadius Princ. Hibernus 5 sec. 182 e
† *Corbinianus Ep. Frisingæ.* 561 a d
Cormachus Presb. Hibernus 724 c
Cormacus Ep. Hibernus 2 e 15 d
Cyrmocus Hibernus fil. Diarmadz Regis 19 e f
† *Corneli Papæ reliq. Treviris* 459 b
† *Cornelia M. rel. Centulæ* 106 b
Cornelius Dioc. Gaza 5 sec. 654 e 655 a
Corradus Ord. Min. 13 sec. 351 d
† *Cosmæ et Damiani reliq. Centulæ* 102 e 106 b
Cossinius Ep. Hierocæsareæ 73 d
Cresconius Ep. Conimbricæ 109 f 411 b 120 f
122 a
† *Crescentia M.* 52 e
† *Crescentianus M. Romæ* 376 b 379 d
† *Crescentinus Florentinus* 667 e
† *Crescentinus puer M.* 66 d e
† *Crescentii M. reliq. Trevir.* 459 b d
† *Crispianus et Crispinianus* 200 c *reliq. Centulæ* 97 c
106 b
Crispinus Index Diocletiani 186 e 187 a
Cronanus filius Angusti 173 e
Cronanus Glucassi Hibernus 630 b c
Cruntharus Dominile Hibernus 723 c
† *Cucuphntis M. reliquie*
Cunalda Hibernus 17 d
Cumineus Cb. Huensis 435 a b
Cursoni Comes Calabriae 486 a
† *Cuthburya soror S. Inæ R.* 520 b
Cymbertus Ep. Lindissi 172 b
Cymbertus Cb. Roolford Anglus 237 e 624 b
Cynegius Praefectus Prætorio an. 386
659 d
Cynegius junior in aula Arcadii 660 a 661 b
† *Cyprianus Ep. Carthagin.* 436 c 461 c 462 *reliq.*
Treviris 459 b
† *Cyprianus M. corpus Mechliniæ* 639 a
† *Cyca et Murana* 724 c
† *Cyriaca et Photina M.M.* 631 d
† *Cyriaci M. reliq. Treviris* 459 b
† *Cyryllus Ep. Alexandrinus* 740 b 741 e
† *Cyrylli Ep. Trevir. reliq. Treviris* 459 b
Cyryllus Ep. Rhegion. in Calabria 226 b
Cyryllus Hegumæus Acometorum CP. 511 b

D

- D**
Dachonna filius Oroni Hibernus 3 e 15 f
Dadunus Ep. 8 sec. 218 a
Dado Ep. Virdunen. 10 sec. 697 f 700 a
Dagæus Ep. Hibernus 125 f
Dagobertus i R. Franc. 256 d 257 ab 258 c 260 a
263 a c d f 264 d f *suppetas mittit Sivenondo R.*
in Hispanus 83 e f
Dagobertus ii R. Austras. 515 a
† *Dahautus Archimand* 125 f
† *Damonius Papa scriptor eptaphii S. Irenes sororis*
247 248
† *Damianus Ep. Ticinensis* 438 c
Damianus frat. B. Petri Damiani 423 f
Damianus nepos B. Petri Damiani 423 f
Damolochus pat. B. Roberti de Arbrissello 609 e
Doni

<i>Dani grossantur in Pontivo</i>	92 f 101 d	<i>Eberhardus Ab. Trevir.</i>	442 a b 455 c
<i>Daniel Ep. carræ</i>	76 c	<i>Eborrinus Ep. Tullensis</i>	263 c
<i>Darius Princ. Hilerius 5 sec.</i>	182 b	<i>Ebaldus prædo Gallus</i>	398 f
<i>Dausferus Diac. Cavensis</i>	46 d f †	<i>Ecclesius Ep. Ravennat.</i>	299 b d e
<i>David Blondellus notarius</i>	692 a b †	<i>Ezuperu M. rel. Centulæ</i>	106 b
† <i>Decentius Conf.</i>	123 e	<i>Edatus Presb. Gallus 5 sec.</i>	248 f
<i>Decentius Ep. Forostamunii</i>	123 f †	<i>Eddurga Abb. proneptis S. Mildredæ</i>	478 a
<i>Deicolus 8 sec.</i>	267 c	<i>Eddamus Epis. 8. sec.</i>	218 a
<i>Deitharius miles Burchardi Com. 9 sec.</i>	343 f †	<i>Edelburga Reg. Northumb.</i>	479 a
<i>Deuthilda custrix Monheimi</i>	342 b 343 b	† <i>Edelburga Abb. S. Faræ</i>	393 b 394 b
<i>Dolphinus Ab. S. Dionysii</i>	40 b	<i>Edgarus R. Angliæ 785 e 788 f 789 d 760 a c</i>	
<i>Demetrius V. Romana</i>	434 e	† <i>Edmundus M. R. Angliæ</i>	739 e
† <i>Deobatus Ep. Nivern.</i>	265 b c 266 b	† <i>Edmundus Archiep. Cantuar. 288 f translatio</i>	673 d
† <i>Deodatus, Deocurus Ab. Hasenriet.</i>	559 e f	<i>Ethothus Ab. Ramesien.</i>	739 c
<i>Deodovicus Ep. Moten. 10 sec. 696 e 704 b 705 e</i>		† <i>Edwardus Rex Angliæ M.</i>	53 e 735 f
<i>Dermitus u Rex Hibern.</i>	87 f	† <i>Effrem reliq. Centulæ</i>	102 d 106 b
† <i>Desiderius Ep. Viennensis</i>	87 e	<i>Eybertus R. Cantuar.</i>	479 b
<i>Desiderius Rex Longobardorum</i>	36 b c d e	<i>Egbertus Ep. non Ultraject. sed Trevir. 399 f 400</i>	
<i>Desiderius Ab. Casini</i>	416 d 432 c	a b c d 401 402 403 404 b	
<i>Desiderius Conversus Claravalle</i>	435 d	<i>Egfridus Presb. Anglus 7 sec.</i>	363 a 394 f
† <i>Delta Abb. Hinbrunnen, Angla</i>	286 f	<i>Egino Ab. Augustanus</i>	638 b
<i>Diarmida Rex Lagene Australis</i>	19 e	<i>Egitha uxor S. Eduardi R. Conf.</i>	475 c d
<i>Dichellus Hibern. in Arca mucla</i>	723 b	† <i>Eleazarus Machabæus</i>	200 b f
† <i>Dienses monachi CP. Martyres</i>	312 d e 313 e	<i>Electus Ord. Minor in Saxonia</i>	490 f
† <i>Digna, Eunomia, Eutropia Mart.</i>	637 f	† <i>Eleocantus Ep. Ravenn.</i>	300 b
† <i>Digna V. M. corpus Tuderti</i>	382 e 383 d	† <i>Elesbaan R. Æthiopum</i>	738 a b
† <i>Dimidrianus Ep. Verona</i>	668 b	† <i>Eleusippi et fratrum reliq. Centulæ</i>	106 b
<i>Dionetianus Imp. petiit S. Susannam sponsam Maximiano Cesari</i>	62 b 64 b 65 d	† <i>Eleutherii quinq. in Menæis Græc.</i>	171 e
† <i>Dionysia V. M.</i>	286 e	† <i>Eleutherius Papa M.</i>	173 b
† <i>Dionysius Ep. Parisiensis 200 e eccl. dedicatio</i>	436 d	<i>Eleutherius Ep. Sebastie</i>	650 a
monast. prope Parisios	37 38	<i>Eleutherius Ep. CP. in Martyr</i>	171 c e
† <i>Dionysus, Rustici et Eleutherii Translatio Parisius</i>		<i>Elfricus Ab. S. Albani, 789 e Archiep. Cantuar.</i>	
3 f reliq. Centulæ	97 c d 106 b	760 a	
† <i>Dionysius Ep. Alexandria</i>	51 e	† <i>Elias Propheta</i>	626 f
<i>Dionysius Præfectus Ægypti 5 sec.</i>	738 d 739 e	<i>Elias Patriar. Hierosol. 8 sec.</i>	586 e
<i>Dioscorus Ep. Alexand. 78 a 76 f 78 a b 79 e 735 e f</i>	736 d	<i>Elias Presb. Hierosol. 7 sec.</i>	251 a
<i>Dioscorus II Patriar. Alexand.</i>	300 c	† <i>Elymus Ep. Tornac. 197 f 198 a d 205 c e reliq.</i>	
<i>Diuma Scotus Presb. in Anglia</i>	23 b	Centulæ	106 b
† <i>Dominicus Ep. Bracensis</i>	391 e	<i>Eltipunius Arch. Toletanus</i>	94 b
† <i>Dominicus Loricatus</i>	414 a	<i>Elsabetha V. soror S. Ludovici R. Fr.</i>	366 e
<i>Dominicus Ab. Barregegensis monast.</i>	363 f	<i>Elsabetha Abb. Boldon.</i>	677 c
† <i>Domitianus Ep. Trajecten.</i>	687 a	<i>Elsabetha uxor Hærcerici Merodii</i>	443 e
<i>Domniva mater SS. Milburgæ, Mildredæ et Milgithæ 395 b castè divi cura marito viuit, et monasterium in Thaneto insula extruxit</i>	395 d	<i>Elsabeth Ord. Servorum</i>	124 f
<i>Donnus Ep. Antiochiæ</i>	75 e 76 c	† <i>Eltinus Ab. disc. S. Germani</i>	436 e
<i>Donati M. corpus Furojuli.</i>	8 d	† <i>Elymus Presb. M.</i>	8 a d 6 a
† <i>Donati C. reliq. Centulæ</i>	106 b	<i>Emanuel Ep. Crenomensis</i>	677 c
† <i>Donatianus Ep. Remensis</i>	527 a	<i>Emanuel Faria de Sousa</i>	109 b
<i>Donotianus Afr in carcere mortuus</i>	461 a c d	<i>Embrico Ep. Augustan.</i>	638 c
† <i>Donatus et soc. Mart. in Lusitania</i>	8 f 9 b d	† <i>Emerentiana corpus</i>	72 a
† <i>Dorothea V. M.</i>	468 a 683 e	<i>Emcratta mater S. Torasi</i>	581 f
† <i>Dorotheus Archimandr.</i>	386 e f 387 388 389	<i>Engelribus Ab. Centulæ</i>	99 f
<i>Droga Ep. Archiepiscopus</i>	98 f	† <i>Epignemus M. Romæ</i>	66 a d
<i>Drogo Francus II. sec.</i>	684 f	† <i>Epimachus, Alexander, M.M. Alexand. 125 a 174 d</i>	
<i>Dualvo Ep. Bathunicus</i>	124 e	† <i>Epiphania M. Senta</i>	57 e f
<i>Dunstanus Archiep. Cantuar. 483 e 735 b e f 757 e</i>	758 f 739 e d	† <i>Epiphanius Ep. Tiencensis</i>	281 c
† <i>Dymus latro cum Christo in cruce</i>	652 b	† <i>Epiphanius Ep. Paphi</i>	128 e f
		† <i>Equini reliq. Centulæ</i>	102 d 106 b
E		<i>Erchenbaldus Ep. Eystetten.</i>	515 f 517 e 523 b
† <i>Eadbaldu Rex Cantuar.</i>	393 f 395 e 478 d	<i>Erchenranus Gallus 9 sec.</i>	247 e
† <i>Eadbertus Ep. Lindisfarneus</i>	22 f	<i>Erclunfendus Ab. Melicensis</i>	85 f
† <i>Eadburga filia S. Ethelberti R.</i>	479 u	<i>Erchenwaldus Præfectus Alaman. 257 f Major-domus</i>	238 e
† <i>Eausfridus R. Beruicorum</i>	90 e f	<i>Ercombertus R. Cantuar.</i>	479 b
† <i>Eausfleda Regina Northumb. Abb.</i>	87 b	† <i>Ercombertus Ep. Tolosanus</i>	763 b c
† <i>Eauswinu filia Eadbaldu R.</i>	479 b	<i>Ericus Dux Ferojuliensis</i>	95 b
† <i>Eaucombertus R. Cantuar.</i>	393 b	<i>Ericus Comes 7 sec.</i>	268 e
† <i>Eata Ab. Mailros Ep. Lindisfarne.</i>	89 a	<i>Ermegardis mat. B. Pippini</i>	253 d 256 a
<i>Eberhardus Archiep. Trevir.</i>	451 f	<i>Ermearius Ep. Augustodunen.</i>	212 d e 763 e
		† <i>Ermemburga Abb. Eastreæ 395 b non fuit nupta Merwaldo R.</i>	395 b c
		<i>Ermentrudis Comitissa 10 sec.</i>	694 d e f
		<i>Ermina V. Hibern.</i>	723 b
		<i>Ermodus Archiduc. Tullen. 10 sec. 700 f 701 e f</i>	702 d

702 d Ab. Gorien. 703 a 704 e 705 706 709 b	† Fara Abb. in Galla	393 b c
711 712 713	Fardulphus Ab. S. Diouysii	39 e
Ethelboldus R. Merciorum	Faroaldus Dux Spoletinus	124 a
† Etheldreda V.	† Faustæ reliq. Centulæ	106 c
Ethelfridus R. Northumbrorum	† Faustus M. Romæ	53 f 66 d 735 a
† Ethelwoldus Ep. Wigornien.	† Faxidi reliq. Centulæ	106 b
Etherius Ep. Lugdunen.	Fechinus Presb. Hibernus	28 e f
† Evagrii M. corpus in Hispanio	† Felcis M. reliq. Centulæ	106 b
† Evandri ecclesia CP.	† Felcis in Pavis reliq. Trevisis	459 c
† Eucharii monasterium Trevisis, ab Eglerto Ep. reardificatum	† Felicissimus et Felix fratres MM.	376 b
† Eucherii corpus Trevisis	† Felicitatis, et Perpetuæ Reliq. Centulæ	102 e 106 e
† Eudelia in Anglia	† Felicitæ reliq. Centulæ	106 e
Eulo Dux Aquitanæ	† Felix i Papa M.	507 b 677 f
Eudacia Augusta uxor Theodosii Jun. 73 b 75 a 77 d	† Felix ii Papa M.	507 b f 677 f
Euloxiæ uxor Arcadii Imp. favor ergo S. Porphyrium 657, 658 659 uoet templum Gazæ 658 b donat plurima munera S. Porphyrio	† Felix iii Papa	184 d 209 a e
Euerudus Dux Francia, Austrasiæ	† Felix iv Papa	480 c
† Eugendus Ab.	† Felix Ep. Trevir.	54 e
† Eugeniæ V. rel. Centulæ 106 c Trevisis	† Felix et Adactus,	238 c
Eugenia mater S. Theotani	Felix Ep. Urgellitanus auctor hæreseos 94 b c 149 b 150 b	
† Eugeni Florcutinus	Fergna v Duce Hiberno monachus	19 f
† Eugeni rel. Centulæ	Ferghardus Rex Scotiæ	23 f 85 f 86 a b c d
Eugenius in Papa 205 d 599 f Trevisis profectus 442 b 459	Fergusus, Princ. Hibernus 5 sec.	182 d
Eugnius iv R. Scotorum	Fernandus Paccius Comes Lusit.	112 c 113 d
Eugenius ii Archiep. Toletanus	Ferrius Presb. Vienien. 9 sec. 172 c 190 b 197 c f 204 e f 205 a b	
† Eutalini Ep. Nivernis	Ferrandus Duc. Carthagin. alius ab Hectore Ferrando Archidiacon. Toletano	400 d e f
Eulolius Archypr. Gullus 5 sec.	† Ferrucius M.	172 e 190 c
Eulogius Ep. Casareæ Palæst.	† Ferrucius Presb. et Ferrutio MM.	190 c
† Eumema, Eutropia, Digna MM.	Fethlemidus pater S. Fortcherni	13 e
Eupator persecutor Pamphyliæ sub Decio	Fichellachus Hibernus	15 f
† Euphemiz V. reliq. Centulæ 106 c ecclesia Briziæ 252 b	Fulcis Ab. Asturien. 8 sec.	150 d e
Euphemius Ep. Tarraconen.	† Fidei, Spei Caritatis Reliq. Briziæ	65 c
Euphemius Patr. CP.	Fidus Ep. Ioppensis	650 a
Euphemius Prefectus Aquileiæ sub Diocletiano 7 ef	Fidath mater S. Fintani	17 b
† Euphrasiz V. reliq. Trevir.	† Finguaris Hibern.	366 e
Euphronius Ep. Nivernis	† Finnius Ep. Medonsis Hibernus	166 f
† Eusebius, Nestabus, Zeno, Nestor MM. Gazæ 649 b	† Finnianus de Cluain-Erard	15 b c
† Eusebii M. sub Diocletiano	Finnscha V. Hiberna	2 c 15 d
† Eusebiu reliq. Centulæ 102 d Trevisis	Fintanus Corach Ab. et Ep. Cluain fert	238 d
Eusebius Ep. Casareæ	Fintanus Meldubus Ab. Hibernus	21 d
Eusebius Ep. Dorylæi	Firminus Prefectus sub Maximiano	10 c 11 d e
Eusebius Ep. Nicomediensis fautor Arii	† Firmina V. M. Americæ	381 b
Eusebius Diac. Casareæ Palæst.	† Firmini M. rel. Centulæ	106 b
Eustachius Ab. Centulæ	† Firminus Ep. Metensis.	67 f
† Eustasiz rel. Centulæ	† Firminus Ep. Virdunensis	12 f 13 a
† Eustathius Patriarc. Antiochenus	Flavius Ancicus Felix an pater S. Felcis III Papæ	508 d
Eustathius Patric. CP.	Flodouardus scriptor	219 a b
Eustathius Ep. Berææ	† Florentius Ep. Tung. et Trevir.	126 a
† Eustochium V.	Florentius Ep. Sardum	73 c d
† Eustochius, sire Eutychnus Potriar. CP. 125 b e d	Florentius Patricius sub Theodosio Juniore	74 b
† Eustachii M. reliq. Trevir.	† Florani ecclesia Briziæ	252 b c
Eutropia mater S. Euthaliz V. M.	† Florus Prefectus militum Egypti 5 sec.	736 c d
Eutropius Ep. Nertobrigensis	† Folquinus Ep. Teruauen.	39 d
Eutropius Magistrius Leonis Imp.	† Formanus	693 a b
Eutropius Cubicularius Arcadii Imp.	Formosus Papa	755 e
Euthonius Ep. Hierichuntinus	Fortuna Dea Patariæ culta	59 e
† Eutyches 2 sec.	† Fortunati Ep. corpus et ecel. Taderti	382 e
Eutyches hæresiarcha 73 74 75 76 77 80 736 Eutychniana hæresis	† Fortunati C. rel. Centulæ	106 b
† Eutychnianus M. Romæ	Fortunatus Ab. Mediani	630 c
† Eutychnus Potriar. CP.	Fortunatus scriptor Vitæ S. Medardi ac quæ illa Vita	185 186
† Eutymus Ab.	† Franciscus	310 c 315 e 316 e 332 e
Ewaldi fratres	Franciscus mon. S. Trinit. Aberdoniæ	238 a
Esuperius Ab. Agatiensis Hispan.	Francis Ep. Leodiæ.	223 b
	in Fredrygari Chronico capita ordinata	83 f
	Fredrygandis uxor Chilperici R. Fr. 470 e 471 f 472 d e f 765 a d	
	Fredersburg sanctimonialis Metis 10 sec. 698 f 701 f	
	† Fabiani rel. Centulæ	106 b
	Falge, Foilge tyrannus Hibern. 5 sec. 134 a b c d e f	
	† Fredericus I Barbarossa Imp.	224 d e
	† Fredericus II Imp. eccommunicatus	136 b e 159 f
	Fredericus	

- Fredericus Præpos. Gorzæ. Ab. S. Huberti* 705 d
 709 d 713 f
Fredulphus, Ab. S. Dionysii 39 e
 † *Fridelini Conf. caput Placentiæ Hisp.* 636 e
Fridericus Ab. Montis S. Michaelis 124 d
Fridericus Dux Lotharingæ 692 e
Fridericus Cortes Comes Suediæ 823 e
Fridaldus Presb. sub S. Waldoberto 268 b
Fridogisus Ab. S. Bertini. 98 d
 † *Fronti reliq. Centulæ* 106 b
 † *Frontimanus M. in Italia* 125 f
Frovinnus Ab. Salehensis 3 a
Fudbertus Ab. Persaren. Angl. 10 sec. 759 d
Fulchericus Ab. Centulæ 103 e
Fulco Archiepiscopus 96 a
Fulco Comes Antegaviæ R. Hierosol. 601 d 602 e
 604 c
 † *Fulcolinus 17 Febru. etc.* 214 c d 216 f 217 d 222 e
Fulradus Ab. S. Quantini 59 c d
 † *Fursarius* 489 b
- G
- G**ubernus pater S. Fintani 17 b
*Gabriel Palæus Arch. Bononiæ. Translationem
 corporum SS. Zamæ et Faustini facit* 645
 646 647
 † *Gabriels Archang. Altare Centulæ* 102 e 105 d en-
 cæm Chaldæ 241 e
Galba Præses Romæ sub Deio 5 d
Galdricus armenicus S. Bernardi 2 f
 † *Galemeri reliq. Centulæ* 106 b
*Galerius Maximianus, filius, id est gener, Diocle-
 tiani, petit sponsam S. Susannæ* 62 b c d
Galli Coss. ac viri illustres primis sec. 292 e
 † *Gothicus Consul, Dux exercitus M. 68 d 69 a b c e f*
Gothicus Inq. pater mitior 726 f
 † *Gallus Ab. disc. S. Columbanum* 126 a 173 e 237 f
 238 a b 724 d
Gallus Presb. Augustoduni 172 d
 † *Gangolphi M. reliq. Trevis* 439 b d
Garnio Dux 8 sec. 36 e
Garnimia I. Hiberna 284 e
Gaspar Nemus Ep. Antwerp. Archiep. Camerac.
 731 d 732 734
Gaspar Ab. Alimontensis 153 f
Gaspar famulus dæmons 8 sec. 227 d
Gaudicus Archiep. Lugduni 688 e 689 d
Goufridus Ep. Cornutensis 616 e d
Grisa Virgo pia Metis 10 sec. 698 f 701 f
Grisericus R. Vandalorum 513 e
Gelasius II Papa 599 e
Gelasius Ep. Cesaræ Palæst. 649 e 654 a
 † *Gemellus M.* 461 b
 † *Geminianus Ep.* 32 e
 † *Gensius minus M.* 734 d
Gentilis Ep. Agrigenti in Sicilia 12 sec. 597 f
 † *Georgius iurat in bello 137 b 160 b Ejus sepulchrum
 Palæst. 144 b reliq. Centulæ* 106 b Trevis 439 e
 † *Georgius Longus, M. Cesaræ Cappad.* 433 f
Georgius Ep. Ambianen. 102 d 103 a
Georgius Ep. an. 800 97 e
Georgius legatus Papa 9 sec. 217 f 218 f
Georgius pater S. Tarsii 581 e
Georgius Mangioli Ep. Catauzarien. 646 e
*Georgius Tromba scriptor Inventionis et Revelationis
 S. Primitivi Ep. M.* 373 b
 † *Gerardus Ab. Hibern.* 89 d
 † *Gerardus Ep. Canadensis in Hungaria* 372 f 436 e
 † *Gerardus Abbas* 29 b
 † *Gerinusus* 133 f
Gerinus Ep. Ambianen. 96 e
 † *Germanicus M. Smyrna* 52 e
- † *Germanus Patriarcha CP.* 577 f 688 d
 † *Germanus Ep. Autissiodoren. 139 f reliq. Centulæ*
 97 f 106 b
Germanus Ab. Ramesien. 757 d
 † *Gero Ab. Colomen.* 123 e
Geroldus Ep. Ostensis 422 a b
Geroldus Ep. Aldenburgen. 50 b
Gerontius Ab. 136 d
 † *Gertrudis 253 f 254 b 260 a b 261 a d 263 d rel.
 Centulæ* 102 d
Gertrudis uxor Roberti Frisii Com. Flandriæ 525 f
*Gertrudis Ortenbergica vidua, 3 ord. S. Franc.
 magnæ sanctitatis, Vita scripta* 366 b
 † *Gervasius et Protasius M. 299 d 784 e reliq. Cen-
 tulæ* 102 e 106 b
Gervasius Ricobaldus Canon. Ravenat. 13 sec.
 300 a 301 a
 † *Gervinus Ab. Centulæ* 100 a b 103 e
Gimrudus Ep. Cameracen. 189 d
 † *Gildas Sapiens* 236 e
 † *Gildardus Ep. Rotomag.* 185 e 186 b c d
Gilda Itala 13 sec. 308 b
Givaldus Ep. Engolismen. 615 a
Girbertus Ab. Centulæ 103 e
Gise soror Romualdi Longobardi 140 e
Gisilbertus Card. 12 sec. 459 f 460 d
Gisla F. fundat Cameram monasterium Brabantæ
 151 e f
Gisla filia Caroli Magni 101 e
 † *Gislaun reliq. Centulæ* 106 c
Gislebertus Dux Lotharingiæ 10 sec. 708 f 713 d
 715 a
Gislothius Ep. Iritunen. 265 e
 † *Godefridus Ep. Ambranen.* 102 d 105 f 106 c
Godescalcus Archiep. Senonen. 265 e f 266 d 764 a
 † *Godesindis V.* 695 b
Gudmannus Ab. Angl. 10 sec. 759 e
Goffridus Ab. Fuldocien. 605 606 607
Gottit pater S. Lomani 13 f
Gomtrudis ux. Dagoberti I 238 e
*Gontelach mon. Fuld. dei S. Maximini, tum Gor-
 zæ, vremita in Vosago 10 sec.* 708 e
 † *Corthianus M.* 52 e
 † *Gordianus et Eppimachus* 540 a
Gordianus pater S. Gregorii Magni 508 d
 † *Gorgonia soror S. Greg. Nazianzen* 366 f 501 b
 † *S. Gorgonii corpus Gorzæ 691 e 692 c 703 a 712 b*
Gorzenses Abbates relati 693 c d
Gosbannus Presb. Hibernus 6 sec. 19 b
 † *Gostinus, sive Gauslinus, Ep. Tullen. 10 sec. 701 a*
 702 d 705 b
Gotardus Ep. Conf. Mediolani 490 b
Gotherius Ab. Treven. 403 e
Gottmeradus custos Hertenheimen. 8 sec. 530 e 548 e
 † *Gregori Magni familia 507 f 508 nota pro conver-
 sione Angl. 476 f 477 480 b 481 482 b submissa
 viri Apustolici in Angliam 554 f 555 a b libri de-
 gesti per expositionem Scripturæ 232 e d e reliq.
 Centulæ* 102 d e 106 b
 † *Gregorius II Papa* 215 b 561 e 562 d 570 b
 † *Gregorius III Papa* 215 b c 560 b 561 e 564 a
Gregorius VI Papa 417 f
 † *Gregorius VII Papa* 285 e 609 f
Gregorius tit. S. Angeli Card. 12 sec. 460 a d
 † *Gregorius Ep. Turon. pro S. Prætextato agit* 470 c
 471 472
 † *Gregori Ep. Agrigenti. reliq. Agrigenti* 598 d
 † *Gregorius pater SS. Gregori Nazianz. Cesaræ et
 Gorgoniæ* 501 a 503 e 504 e
 † *Gregorius Nazianzenus scriptor Vita S. Cesaræ
 fratris* 501 a c
Grimo Ab. Corbarensis 215 c
Grimoullus Dux sub Desiderio R. Longobar. 436 e
Grimoullus

<i>Grinoaldus R. Longobard.</i>	139 d 140 d e 141 f	<i>Henricus Harphius</i>	285 c
<i>Grimoaldus fr. S. Gertrudis</i>	262 d	<i>Henricus mon. Hemmenrod.</i>	285 b
† <i>Gudula F.</i>	234 a b	<i>Hensa sanctimon. Treveris 10 sec.</i>	409 b
† <i>Gudualms Archiep.</i>	285 e	† <i>Heraclides aut Heraclius Ep. Cypri 126 b f 127 c f</i>	
<i>Guelso Ab. Centulæ</i>	109 e	<i>Heraclides Protocursor Imp. 8 sec.</i>	228 b c
† <i>Guibertus Ab. Gemblacen.</i>	693 a	<i>Heraclius M. in Portu Romano</i>	465 d e
<i>Guibertus de Tornaco Minorita, scriptor Vitæ S. Eleutherii</i>	188 d 199 e	<i>Heraclius Imp.</i>	280 251
<i>Guido Ep. Ambiani</i>	96 e	<i>Herbertus Archiep. Turritan.</i>	723 e
† <i>Gurdanus Ab. Pomposiani corpus Spiræ 426 b e d e f</i>		<i>Herbertus Ab. Centulæ</i>	103 e
† <i>Guilielmus Presb. Olivie Hannou.</i>	629 b	<i>Herennianus Hypodiaton. Afer. 3 sec.</i>	462 c d
<i>Guilielmus Ubertinus Ep. Aretinus</i>	314 c 319 d	<i>Heribertus Card. 12 sec.</i>	489 f 460 d
<i>Guilielmus Raymundus Ep. Syracusanus</i>	163 d	<i>Heribertus Ab. Bertmonius</i>	29 a
<i>Guilielmus Comes Nivernensis 12 sec.</i>	616 e	<i>Herrmannus Ep. Metensis</i>	223 e
† <i>Gunzo Casini</i>	491 c d	† <i>Hermelindus F.</i>	261 a
<i>Gundekari Ep. Eystetten. corpus oleo manat</i>	568 b	† <i>Hermenigildus R. M.</i>	150 f 151 d 237 c
<i>Gundemarus Rex Gothorum Hisp.</i>	81 c 82 a	† <i>Hermes M. reliq. Treveris</i>	439 b
<i>Gundisulfus Ep. Combricen.</i>	110 a 112 c	<i>Hermion Ep. Hierosol.</i>	131 b
<i>Gundlonus Dux Alsatiæ 7 sec.</i>	268 b 269 c e	† <i>Hero, Arsenius, Dioscorus, Isidorus MM. Alexandria</i>	173 f
† <i>Gunthramnus R. Burgundiæ</i>	472 f 473 d	<i>Hersendis in Fonte Ebraldi</i>	612 d
<i>Guntildis V. Abb. Bibelis in Germania</i>	237 f	† <i>Hertus M. Cesareæ Cappad.</i>	435 f
<i>Gunttramnus Ab. S. Trudonis</i>	223 c	† <i>Hesychius Ep. in Ægypto M.</i>	54 e
<i>Gunzo Dux Ratiæ</i>	258 a b	† <i>Hesychius M.</i>	126 a
		<i>Hetta Ep. Basilensis</i>	98 d
H		† <i>Hieronymus calumnias passus 606 e corpus Romæ</i>	
<i>Hariulfus mon. Centulensis scriptor Vitæ S. Angilberti Ab.</i>	100 c 101 a	<i>441 b reliq. Centulæ</i>	106 b
<i>Harnidus fil. S. Angilberti</i>	92 b 99 e 101 e	<i>Hieronymus Muscarenas</i>	108 f 111 a
<i>Harmutus Dux Thraciæ</i>	687 c f	<i>Hieronymus fil. Caroli Martelli</i>	39 c d
<i>Hartmannus Ep. Augustan.</i>	638 c	<i>Hilaria mat. S. Afræ</i>	637 638
<i>Hartwicus Archiep. Hamburgæ.</i>	38 f 49 a 51 a	<i>Hilarinus M.</i>	69 d
<i>Hartwicus Ep. Gebennæ.</i>	459 f	<i>Hilarus Ep. Arelaten.</i>	745 b 748 e
<i>Hassea V. Aredfoli Hiberna</i>	435 a	<i>Hilarij reliq. Centulæ</i>	102 c 106 b
<i>Hatto Ep. Virdunensis</i>	12 f	<i>Hilarus Subdiaconus sub Arcadio Imp.</i>	655 e
<i>Hector Ferrandus an Arch. Toletanus? 400 c d e f</i>	401 a	<i>Hilarus Dux. legatus Ephesum, deum Papa 75 d e f</i>	79 b 238 c
<i>Hehelinus Dux Angl. 10 sec.</i>	757 d	<i>Hilda Abb. Angl.</i>	87 c
<i>Heidilo Ep. Tornacen. 188 a e 190 a 196 c d f</i>	197 e f 205 e f	<i>Hildeboldus Archiep. Colonien.</i>	98 c 99 b
<i>Helwa Stouffenbergica Germ.</i>	366 c	<i>Hildeboldus Grammaticus 10 sec.</i>	697 d
<i>Heio miles Burchardi Com. 9 sec.</i>	543 f	<i>Hildebrandus Ab. Sithiv.</i>	29 b
† <i>Helena Augusta 69 c tempus obitus 69 c quo loco Crucem invenit 114 d corpus S. Mathie Romam delinuit 440 f 451 c d 455 a e reliq. Attullari 379</i>		<i>Hildegarda uxor Caroli Magni</i>	101 c
<i>Helena filia Constantini Magni</i>	71 b	<i>Hildegardis fil. Ludovici R. Germ.</i>	545 d
<i>Heligandus Ab. Centulæ</i>	103 c	<i>Hildegondis V. Cisterc. Germ.</i>	238
<i>Heliodorus magus 8 sec.</i>	225 426	† <i>Hildulphus Archiep. Treveris.</i>	265 b c
<i>Helipandus Arch. Toletanus</i>	150 a b c d e f	<i>Hilduinus Ab. S. Dionysi</i>	38 d f 39 e
<i>Helmericus Abbas 8 sec.</i>	37 b	<i>Hilwardus Ep. Cambracen.</i>	102 e 105 d
† <i>Helicus Ep. Mononiensis</i>	678 b	<i>Himarus, Hymerus, Ep. Tusculanus Carl. 459 f</i>	460 d
<i>Hengistus occupator Britanniæ</i>	476 b 479 c	<i>Hincmarus Ep. Remen. primus protulit fibulam, de damnatione Caroli Martelli</i>	216 217
<i>Henricus 3 Imp. Conradi Saboti fil. 418 a 445 f 453 f</i>		<i>Hippolyti M. n S. Laurentio baptizata reliquit 39 a</i>	
<i>Henricus Rex Germ. dein Imp.</i>	421 a	<i>Hippolyti M. rel. Centulæ 406 b deus Treveris 439 b d</i>	
<i>Henrici I R. Franc. an filia B. Edigna 674 f 67 a f</i>		<i>Hippolyti et Concordiæ Reliq. Brixie</i>	66 a b
<i>Henricus I Rex Angliæ</i>	234 b d f	<i>Hippolyti cella in Alsatia</i>	37 d f 38 b
<i>Henricus II R. Angliæ</i>	601 d	<i>Hippolytus M. Aripaltæ</i>	3 c
<i>Henricus VII R. Angliæ</i>	329 a	<i>Hirenus an proavus S. Eleutherii 201 a 202 c 208 c</i>	
<i>Henricus Archiep. Eboracen.</i>	439 e	<i>Hisca et Hama an Sancti? 436 e</i>	
<i>Henricus Archiep. Ravennat.</i>	422 a	<i>Hiscus Ep. M. in Hispania</i>	724 b
<i>Henricus Ep. Wintonen.</i>	234 c d	<i>Hildeboldus Abb. Centulæ</i>	103 e
<i>Henricus Ep. Lubrecen.</i>	50 e	<i>Homerus dictus S. Angilbertus</i>	92 a 93 f 96 a
<i>Henricus Ab. Centulæ</i>	100 e 107 f 108 a	<i>Honophriæ V. M. corpus Antuerpiæ</i>	739 b
<i>Henricus Præpositus Tornacensis 13 sec.</i>	189	<i>Honoratus Ep. Mediolan.</i>	301 c 434 c
<i>Henricus Dux Brabantæ</i>	151 e	<i>Honoratus n Papa</i>	602 c
<i>Henricus Leo Dux Saxonie 11 sec.</i>	49 c 50 n d	<i>Honorius Præpositus Combricen. 115 d 118 n 122 a</i>	
<i>Henricus Comes de Ruciburg</i>	49 f 50 e d	<i>Honorius Presb. Lutitanus 11 sec. 112 d 121 c 122 d</i>	
<i>Hanriens Comes Lusitaniæ 110 b 115 e 122 d Ducibus Burgundionum et Regibus Franc.</i>	109 e	† <i>Hormisdas Papa 485 b c 493 f 203 c 217 b concedit Orientalibus communionem</i>	513 b
<i>Henricus Archiduc. Lothien. 12 sec.</i>	224 d	<i>Hosi Ep. Carthage acta contra Arium</i>	642 e
<i>Henricus Cammicus Tornac. 12 sec. 188 198 c 199 an aliquam S. Eleutherii Vitam scripserit? 188 b</i>		† <i>Hubertus Ep. Trajecten.</i>	705 d 706 b
<i>Henricus Ord. Carmelit. Lucæ an Sanctus? 625 b e</i>		<i>Hudo circa Metas 10 sec.</i>	696 a
<i>Februari T. III.</i>		† <i>Hugo Ab. Cluniacen.</i>	416 c d e f
		<i>Hugo fil. Caroli Magni</i>	39 c
		<i>Hugo Card. 12 sec.</i>	459 f 460 d
			98 Hugo

- Hugo de Petra ponte Ep. Leodien.* 211 b
Hugo Capet R. Franciæ 96 d 99 f
Hugonis Capeti au filii B. Aurelia? 678 f
Humberga soror S. Theobaldi 173 b
Humbertus reclusus Viridani 10 sec. 699 d 701 e e f
monachus Gorziæ 704 e f Abbas S. Apri. 705 b
Humboldus Card. 12 sec. 459 b f 460 d
Humburga Comitissa 173 b 238 b
Hunericus R. Vandalorum 313 c
Hunonildus Dux Aquitanicæ 218 c
Huguinthus Card. 12 sec. 460 a d
† *Hygginus Papa* 240 b
† *Hypatius Ep. Gangrensis* 491 e
- I
- I**
bas Ep. Edessenus 76 e
† *Ignatius Patriarcha CP.* 399 b
† *Ignatii reliq. Centulæ* 102 e
Ignatius, Ep. Nicenus scriptor Vitæ S. Torasi
578 c 581 b
† *Ignatius Tereuictus* 241 e
† *Idelfonsus Archiep. Toleti* 81 e f 82 d
Immo Ab. Gorziensis 693 c d e
Immo Diacon. Wormaticen. 11 sec. 534 b
Ingebryga uxor Chariberti R. Paris. 474 c 476 f
Ingefridus 8 sec. 267 c
Ingeltrannus et S. Angilbertus an idem censendus 94 e
† *Ingeltrannus de Bova Comes Franc. 11 sec.* 673 d f
Inglardus Ab. Centulen. 103 e
Innocentius 11 Papa 601 d
Innocentius M. rel. Centulæ 106 b
† *Innocentium Reliq. Bruxiæ 65 f Trevisis* 459 b
† *Irenæus Ep. Lugdunen.* 886 291 c e
Irenæus Ep. Tyri 76 c
Irenæus e maioribus S. Eleutherii 173 d
Irenæus persecutor Pamphylitic sub Decio 634 a b d
Irene Imp. 272 b 280 b d 378 a 580 f 586 d 588 e
† *Irenon Ep. Gar.* 653 e f
Irenius Ab. sub Carolo Magno 98 d
Isaac Canon. Yrdunen. mon. Gorziæ sancte obiit 708 e
† *Isaaci rel. Centulæ* 106 b
Isaas anachoreta 630 a
Isaacus Patriarcha Hierosol. 250 b
† *Ischirion et Charremon MM.* 174 d
Ischirion Dnc. Alexandr. 5 sec. 735 c
Isembardus Himmendensis Cist. 172 e
† *Isfridus Ep. Ruceburgen.* 3 d 47 b
† *Isidora Leontina* 37 b
† *Isidorus Archiep. Hispanensis* 81 c d
† *Isidori rel. Centulæ* 102 e 106 b
† *Ita F. Hiberna* 687 e
† *Itherius Ep. Nivornen.* 669 b
† *Ita, Idabryga, uxor B. Pippini* 53 f 255 d
† *Ivo Ep. Carnotensis* 615 f
Ivo Comes de Bellomonte 683 a 684 c 679 c
- J
- J**
Jacelinus prior Generalis Cartusianorum 490 f
† *Jacobus Apost. occisus 449 b 631 e reliq. Centulæ*
106 a 102 d Trudonopoli 224 a Trevisis 459 b c
Agrigenti 598 d
† *Jacobi fratris Domini sepulchrum* 114 d rel. Cen-
tulæ 102 a
† *Jacobus Ep. Cotanen. M.* 226 c
† *Jacobus Nisibenus mon. Hypæthrus dictus* 295 b
296 f 740 f
Jacobus Humana Ep. 163 d
Jacobus Maximus Ep. Sigmen. 646 c
Jacobus Benematus Canon. Anconæ 14 sec. 373 c
Jacobus Biac. S. Paulini 87 c
*Jacobus Gretærus scriptor miraculose olei S. Wal-
burgis* 818 b 574 e
- Jacobus Specialis, Sæculi 13 sec.* 162 f
† *Januarius M. in Portu Romano* 465 d e
Januarius mon. Casinensis disc. S. Guinizanis 491 c
Januarius Afer 3 sec. 462 c
Jesse Ep. Ambianen. 96 d f 98 e 102 l 105 d
*Joanna Baptista de Borbono Abbatissa Fontis-Ebrat-
di* 601 b e
† *Joannis Bapit. sepulchrum Samaritæ* 114 b caput
Emesæ 54 d ejus prima uentio 436 b deus Tre-
viris 450 d reliq. Hunsigenr Hisp. 346 f Cen-
tulæ 97 e 106 b imago miraculosa CP. 398 c
† *Joannis Evong. notuitas* 367 d 401 d reliq. Cen-
tulæ 100 a 102 d Trevisis 439 b ecclesia antiqua
Trevisis 401 d Cunan Paschatis 88 a b an ejus
auditor S. Pappas? 288
† *Joannis Chrysostomus* 635 e 657 c reprehendit Eu-
doziam 657 f
† *Joannes Eleemos.* 403 d 711 b
† *Joannes Damascenus* 270 e 734 e
† *Joannes Loudensis, Ep. Eugubinus* 413 b 414 a b
scriptor Vitæ S. Petri Damiani 414 c e
† *Joannes Ab. S. Benedicti* 42 c
† *Joannes Presb. Britannicæ minoris* 365 c
† *Joannes Colybita* 676 e 723 a
† *Joannes et Paulus MM.* 68 e 69 a
Joannes Gualbertus 421 c
† *Joannes Silentarius* 135 a b c
† *Joannes Pulcolaurita* 241 e
Joannes XIII Papa 759 c 760 b
Joannes Exscholasticus Patriar. CP. 237 a b
Joannes Cappadox Patriar. CP. 237 b
† *Joannes Patriar. Antiochenus* 147 c
Joannes Talana, seu Tabennesiote Ep. Alexandr.
509 d e 510 a e
Joannes Archiep. Saltsburgen. 52 f
Joannes Archiep. Arclaten. 97 e 98 e 99 a
Joan. Franc. Canabus Ep. Fotolimen. 646 c
Joan. Ant. de Grassis Ep. Faventia 646 c
*Joannes Ep. Casareæ Palast. 650 a 653 a b d pro-
fisciscitur ad Arcadium Imp. 656 657 658 rehit*
660
Joannes Ep. civitatis Hyrcanorum 73 d
Joannes Diodus Ep. Cremæ 646 c
Joannes Durothen Ep. Lausanensis 153 d
*Joannes XI Ep. Constantiæ Germ. origine an Scot-
tus, an Rhatus?* 631 f
Joannes Ep. Hierosolym. 650 a
Joannes Ep. Metensis 212 a
Joannes Ep. Mucarabas 10 sec. 719 f
Joannes Scatus Ep. Mechelenburgen. 366 f
Joannes Ep. Portugalen, et Bracaren. 115 d
Joannes Thedescus Ep. Anconitanus 14 sec. 373 a e
Joannes Ep. Tornacen. 199 c
Joannes Propheta Ab. Palast. 385 b
Joannes Ab. S. Arnulphi 694 d e f scriptor Vitæ
B. Joannis Ab. Gorziensis 695
Joannes Ab. in Scilla 676 e
Joannes Ab. Lisbornensis 56 e
Joannes Ab. Lucæ 285 a
Joannes Presb. Hierosol. 8 sec. 586 e 588 c 690 c
589 a
Joannes Amastrenus 9 sec. 282 f
Joannes a S. Torcasto Minorita 53 c
Joannes Anton. Flaminius scriptor Vitarum SS.
445 a b c
Joannes Bapit. Sapia Siculus 13 sec. 162 f
Joannes Berythenis Preses 5 sec. 137 a
Joannes Brevis, irrigatione surculi aridi celebris
677 f
Joannes Capella scriptor Chronici Centalensis 100 c
Joannes Capellus Siculus 13 sec. 162 f
Joannes Capuanus scriptor 42 f
Joannes de Castilla Ord. Min. 13 sec. 330 c
Joannes

<i>Joannes Contreras de Gamarra</i>	36 e f	<i>Laidradus Archiep. Lugdunen.</i>	98 d
<i>Joannes Decurio Marciani Imp.</i>	736 e	<i>Lambertus Sacerdos Virdunen. 10 sec.</i>	694 e
<i>Joannes de Genusia mon. Cateusis 12 sec.</i>	44 f	<i>Lambertus vir illustris Metis 10 sec.</i>	702 b c d
<i>Joannes de Wistrezes Cistere.</i>	172 f	<i>Lambertus scriptor inventionis reliq. S. Mathie</i>	442 a
<i>Joannes Diac. Eudocie Imper.</i>	77 e	<i>Landincus Canon. Meten. 10 sec.</i>	702 e
<i>Joannes eremita prope Diocion op. Egypti</i>	676 f	† <i>Laufrancus Arch. Cantuar.</i>	757 e
<i>Joannes eremita Thebaidos</i>	676 c	† <i>Lantbertus Ep. Lugdun.</i>	3 b
<i>Joannes minor Thebicus</i>	677 a	<i>Lanzo Ab S. Trudonis</i>	223 e
<i>Joannes ob lexnam captam celebris</i>	677 a	† <i>Laurentius Diac. 3 a b reliquie Centule</i>	106 b
<i>Joannes Espagnolus scriptor Vitæ S. Walburgis Gallico sermone</i>	318 f	† <i>Laurentius Arch. Cantuar.</i>	422 e
<i>Joannes Laurentina Siculus 13 sec.</i>	162 f	<i>Laurentius Ep. Subiatarum</i>	630 d
<i>Joannes Lucensis Græcus</i>	622 b	<i>Lazara seu Lassara V. Hiberna</i>	53 e
<i>Joannes Ludovicus Confalonarius</i>	163 c	† <i>Lazarus fr. Marthæ templum, reliquie. CP. 309 d e sepulchrum 114 b deus Trevir.</i>	439 b
<i>Joannes mon. Agami 6 sec.</i>	746 c	<i>Lazarus Ab. Ferrentinus 6 sec.</i>	52 e
<i>Joannes mon. Cistere. prope Leduum</i>	677 d	† <i>Leander Ep. Hispanen. colitur non 27 Feb. sed 13 Mar. 677 e reliq. Treveris</i>	439 b
<i>Joannes mon. Cavenensis 12 sec.</i>	43 c	<i>Leudemundus 8 sec.</i>	267 c
<i>Joannes mon. Ferentinus 6 sec.</i>	52 f	<i>Leutwihus Abbatissa Alciaci</i>	25 c 29 f
<i>Joseph œconomus CP. 8 sec.</i>	590 b	<i>Leobardus Ab. Mauri in Alsatia</i>	491 f
<i>Joannes Ord. Minorum Cortonæ 13 sec.</i>	303 c d 310 c	† <i>Leo I Papa a Græcis colitur 18 Feb. 53 f Ejus acta contra Eutychetem 74 c 75 76 77 78 79 80 Acta in causa S. Proterii Episc. Alexandr. M. 735 d 736 737 739 f 740 f ret. Centule 102 d 106 b</i>	
<i>Joannes Palæomythorus Carmel.</i>	623 a	<i>Leo III Papa</i>	93 a d r 105 e
<i>Joannes Polus Anglus 13 sec.</i>	318 e	† <i>Leo IX Papa</i>	418 a
<i>Joannes Regulus Styli in Calabria 12 sec.</i>	487 a	<i>Leo X Papa</i>	163 b 302 f
<i>Joannes Senior cum Apostolis 288 d an ejus auditor S. Papias</i>	290	<i>Leo I Cænon.</i>	226 e
<i>Joannes Stabius Poeta</i>	83 e f	<i>Leo Magnus Imp. 296 c f 737 c 734 c 740 a 741 d</i>	
<i>Joannes Sutor Benevent. 12 sec.</i>	110 d 148 d	<i>Leo Isaacicus oppugnat sacras imagines 577 c 600 b c</i>	
<i>Joannes Theotoni Prior S. Crucis Combricæ</i>	110 d 119 e	<i>Leo Imp. fil. Copronymi</i>	226 c 228 b 577 f
<i>Jordanes occisor Chysaphu</i>	77 f	<i>Leo Armenus Imp.</i>	302 e 394 e 599 d
† <i>Joseph ob Arimathiu</i>	114 c 285 d	† <i>Leo Ab. Mentunnei in Gallia</i>	754 b c d
† <i>Joseph fil. S. Photinæ M.</i>	631 d	† <i>Leo Ab. Cavenensis</i>	42 f 43 a d
<i>Joseph Archiep. Thessalonicen.</i>	302 d	<i>Leo de Castione Ord. Min.</i>	303 c
<i>Jovinus Ep. Ascalonia</i>	650 a	<i>Leo Barensis 12 sec.</i>	43 c
† <i>Judas frater Domoni, et ejus nepotes</i>	55 f 56 a b c	† <i>Leobinus, Lebunus</i>	554 f 556 d
<i>Judas Gaulantus Galilæus</i>	449 e 450 b	† <i>Leocadie templum Toletu</i>	82 f
† <i>Julia V. M. Barcinone</i>	631 e	† <i>Leodegarii M. ret. Centule</i>	106 b
† <i>Julie monast. Brixie</i>	66 a	<i>Leodegarius Archiep. Bituric. 601 f 602 b 618 f 619 b</i>	
<i>Julia Mauchæa Gazæ</i>	664 b c d e f	<i>Leodegarius ex Comite Canon. Eystettensis 237 d e</i>	
† <i>Juliana V. M.</i>	489 c 722 c	<i>Leodegarius Betton Ab. S. Trudonis</i>	213 c 225 f
<i>Juliana mater Demetriadis</i>	434 f	<i>Leonius Ab. S. Bertini</i>	631 b
† <i>Julianus Sardus</i>	171 b	<i>Leonora Correa Lusit. Ord. Bened.</i>	366 a
<i>Julianus Legatus S. Leonis Papæ</i>	75 c	† <i>Leontius miles Tripoli M.</i>	241 b
<i>Julianus apostolus Ravenn. 6 sec.</i>	299 d	<i>Leontius Praefectus Aureliani Imp.</i>	6 b
<i>Julianus apostota calide persiquitur Christianos 505 f 506 c</i>		<i>Leucius Afer</i>	462 d
<i>Julius Card. 12 sec.</i>	459 f 460 d	<i>Lendoraldus Ep. Baiocossinus</i>	473 c f
<i>Julius Cæsar Scymus Ep. Reatinus</i>	646 c	† <i>Liberius Patronus Anconæ</i>	373 f
<i>Julius Cæsar Nervus domot</i>	200 b	<i>Liberius Papa</i>	70 e f
<i>Julius minister Diocletiani</i>	65 e	† <i>Liberii M. corpus Trudonop. 224 b reliquie Alciaci 29 a</i>	
<i>Juuperus Siculus Ord. Min.</i>	366 b	<i>Liberius Tribunus Tornac. 197 d e 207 e f 208 a b</i>	
<i>Jupiter Cretagenes</i>	649 b c 661 c	† <i>Luciani M. reliq. Centule</i>	106 b
† <i>Justin M. reliq. Treveris</i>	459 b	† <i>Linus Papa 719 f reliq. Centule</i>	102 d 106 b
<i>Justin Imp. tempore schisma orientalium sublatus</i>	513 b	† <i>Lioha Abb. 8 sec.</i>	519 f 520 a b c
<i>Justinianus Imp.</i>	298 b 299 b c e	<i>Liubita Abb. Monheim</i>	331 332 347 566
<i>Justus Archiep. Toletanus</i>	81 e f 83 e	† <i>Livinus Ep. M.</i>	254 d e
† <i>Justus Ep. Rossens.</i>	482 b	<i>Lohrorus Normannus</i>	682 c
† <i>Justus M. Romæ</i>	376 b 379 d	<i>Lonanus filius Catheni Hibernus</i>	18 d
<i>Justus Diac. S. Helladi 7 sec.</i>	82 e f	<i>Longinus Ep. Ascalonia</i>	642 b
† <i>Juvenalis M. Ossa Bilton Gal.</i>	564 c 371 f	<i>Longobardi adhuc ethnici Beneventi 7 sec. 142 b c 143 a b d e</i>	
<i>Juvenalis Ep. Hierosol.</i>	73 b 249 c 732 a 734 f	<i>Lotharius Proconsul Asiæ</i>	58 b c 39 b
		<i>Lotionorum familia illustris</i>	58 b c
		<i>Lotharius R. Cantuar.</i>	478 e
		<i>Lubricus Clericus Metensis</i>	2 f
		† <i>Lucæ Evang. reliq. Centule</i>	102 e
		x <i>Lucas Diac.</i>	5 a d 6 a
			† <i>Lucas</i>

K

† <i>Kadhroe 688 ab Ab. Metis</i>	694 b c 696 a
<i>Kennanus Ab. Hibernus</i>	489 f
<i>Kieranus Vomeu Hibernus</i>	439 a
<i>Kieranus discip. S. Fritani</i>	19 b

L

<i>Lactenus Presb. Hibernus</i>	3 e 15 d e
---------------------------------	------------

† Lucas, Lucius, Ep. M. Cæsareæ Cappad.	468 e	Mansuetus an Ep. Trevirensis?	52 c
Lucas Archimand. Messanæ	677 b	Mantilius a S. Eleutherio illuminatus	192 f 197 a
Lucas Belludus Minorita	3 a	203 a 209 f.	
Luchianus Vicecom. Mediol.	238 e	Maoldobhorchomus Ep. Kildarien.	124 a
† Lucia V. M. 690 a reliq. Trevis	459 e Centulæ	Marbodus Archid. Audegav. Ep. Redou.	610 e
102 d		† Marcelli Pap. M. reliq. Trevis	459 b
† Luciano M. rel. Centulæ	106 b	† Marcelli M. rel. Centulæ	106 b
Lucianus Presb. electus Ep. Carthagin.	464 e f	† Marcellianus et Marcus M.M.	376 c
Lucianus Af. 3 sec.	460 f	† Marcellini et Petri reliq. Trevis	459 d
† Lucianus Ep. Bellovacen. M.	200 e f	Marcellus Ep. Ancyrae hæreticus	227 f 229 b
† Lucidius Ep. Veronen.	668 b	† Marcellus Ep. Apomeæ	241 a 491 e
† Lucilla filia Neomedii circa an. 303	7 e	† Marcia mater SS. Marcelliani et Marci	376 c
† Lucina M.	376 c e	† Marcianus Imp.	2 d 77 e 78 b 735
† Lucina V. filia S. Marmeria	378 b 376 c	Marcionis hæresis in Syria	295 d
† Lucius M. Cæsareæ Cappad.	435 f	† Marcus Evang. 127 c d f 738 a reliq. Centulæ	102 e
† Lucius II Papa	490 e 899 e 602 d	Marcus Aut. de Marsiliis Archiep. Salernitanus	646 c
Lucius Præfectus Siciliæ 8 sec.	227 e f	Marcus Diaconus Vita S. Porphyrii scriptor	649 c
Luctanus Ep. Hibernus	2 e 15 d	651 a b c	
Ludolphus Ab. Corbeie Saronicæ	237 d	Marcus antiquus scriptor quis 126 c au Cousobrinus	
Ludovicus Pius Imp.	216 b	S. Barnabæ?	128 c
Ludovicus senior R. Germaniæ	217 c f	† Mari Ep. Trevirensis reliq. Trevis	459 c
Ludovicus Trausmarinus R. Franc.	703 e 704 a	† Mariæ V. Conceptio 286 e lactis, capilli, pulli	
Ludovicus 6 R. Franc.	613 e 616 d	vestis etc. reliquæ Centulæ 97 c 106 a 102 d Trevis	459 b Mariæ Majoris ecclesia Romæ, quando constructa, et renovata 441 e ecclesia Pola 299
Ludovicus 7 R. Franc.	198 f 199 c	f Blucheris CP. 351 e via Ravennæ 599 d	
Ludovicus R. Gall.	157 b	† Maria Magdalena inter Virgines in celo 316 d 332	c 333 a f translatio 678 a reliq. CP. 399 d e
Ludovicus Bentivolus Ep. Tiferri 16 sec.	646 c	† Mariæ Ægyptiacæ reliq. Tornaci	193 f 194 a 204 b 210 a
Ludovicus Ab. Centulæ	103 c	Maria Sulperia Lovanii sepulta	491 a
Ludovicus Cardus Siculus 14 sec.	168 d	Maria Britanna Abb. Fontis Ebraldi	600 d
Ludolphus fil Ottonis I	693 c	† Marinaria	305 d
Luitburga inclusa in Germania	723 e	† Marina V. reliq. Hirsingens in Hispania,	746 f
Luitolfus Archiep. Trevis.	408 b	Martinus Ep. Avelata.	294 d
Luparia mater et filia Hispanæ 1 sec.	284 c	Martinus frat. B. Petri Damiani	423 b f
† Lupianus Ab. Jurensis 723 f Acta immista Vita		† Armenia Martiris sepelht	375 b c
S. Romani fratris	742 et seqq.	Marna, Jupiter Gazis dictus,	654 a 661 c d e f
† Lupus Ep. Veronen.	668 f	Marnoldubus Evc. in Bausenoch Scot.	284 f
† Lupi reliq. Centulæ	97 d 106 b	† Mara anchor. Syriæ	295 c 384 a
Luthardus Ep. Paderborn.	521 c	† Martialis Ep.	54 c
Lutpoldus Dux Bavar.	545 d f	† Martinus et Saturnianus M.M. Afri	736 f
† Lullus Arch. Moguntia	34 d e	† Martina corpus in Belgio	731 b
† Lupianus Conf.	3 d	† Martine V. reliq. Trevis	459 c
Lupus Archiep. Senonen.	265 c	† Martinus Ep. Turonen.	248 b c
† Lupus Ep. Trevis	11 f 12 b	† Martini Ep. reliq. Centulæ 106 d Trevis	459 f
Lurechus filius Cuanach Hibernus	2 e 15 d e	† Martini Ep. reliquæ Hirsingens in Hispania	740 f
		Martini antiqua ecclesia Cantuarien.	474 e 480 e
		482 f	
		† Martinus M. ex Uesulani	436 d
		† Martyres Ægypti gladio interempti	722 c
		† Martyres 10	225 f
		† Martyrii M. reliq. Centulæ	106 b
		† Materii corpus Trevis	451 d 454 f
		Mathias Hovius Archiep. Mechlinen.	154 e
		† Mathias Ep. Hierosol.	2 b
		† Mathari Ap. reliq. Centulæ	402 e 106 b
		Matthidis Imperatrix	234 a b c d
		Mathusalem obitus	286 f
		Matthias eubical. Adalberonus Ep. Metis	714 a
		Mauricius Imp.	687 f 688 a d
		† Maudesilus	102 f
		Maurigatus R. Asturicarum	480 b 151 a
		† Mouri Mart. Romæ	732 d
		† Maurillonis C. rel. Centulæ	106 b
		† Maurilius Archiep. Rotomagen.	630 f
		Maurilus mon. Fiscanen.	630 f
		† Mauricius M. Agan. 294 b 747 b rel. Centulæ 10	
		b eccles. veliq. Trevis	417 b 459 b
		† Mauritus Ep. Florentia	668 d
		Mauritius Ep. Trevis.	133 a
			Maurus

M

† Macarus M Ep.	629 c
† Macarius M. Alexandrie	125 a
† Macarius, Justus, Rufinus Martyres Hispani	722 c
Macarius Ep. Chabascen. 5 sec.	736 b
Macarius Ep. Hierosol.	642 b 643 b
Macarius Ep. Jannic	642 b
† Macarius duc S. Antonii in Nitria	722 f
† Machabeorum Mart. reliq. Trevis	459 d
† Machalauns	676 f 693 a b
Machtila Mulfada uxor Alphonsi R. Lusit.	117
c 118 c 121 d 122 f	
† Madelberia V.	314 b f
Mahlthegandus sub Carolo Magno	99 d
† Macaris et Thera M.M. Gazæ	654 e 655 c
Magevarius Ab. Dionysii	391 f
Magufridus mon. Gazæ 10 sec.	704 f
† Magnerici Ep. Terevra. rel. Trevis	459 d
† Magri M. vel. Centulæ	106 b
† Magnus, Magnoldus.	257 f 258 a b c
Mahomed impicus legislator	270 a
Maitanus Achadensis Hibernus	284 c
Mamma Hiberna	630 b c
Maldunius R. Scotorum	86 c d
† Mandauns, Moutauns, Aristurdi Hibernus	306 d
Manarides Duconissa Gazensis	666 d
Manegoldus Ab. S. Georgii in Alamannia	53 f
Manes et Mantichæi sunt odio S. Porphyrio	664 b

<i>Maurus Ab. in Alsatia</i>	491 f	<i>Molo mon. Gorzæ 10 sec.</i>	704 f
† <i>Maxentii M. reliquia Treviris</i>	489 b d	<i>Montanus Arch. Tolitanus</i>	364 f 401 b
<i>Maximi Cæsaraugustani Chronicon suspectæ fidei</i>	740 a b	<i>Moses, seu Musa Alialis D. Saracen. 8 sec.</i>	586 d
<i>Maximianus Imp. adest Apameæ</i>	242 a b c d	<i>Mosnia Ab. Hibernus</i>	723 b
<i>Maximianus Ep. Istriæ, hæreticus habitus</i>	301 c d e f	† <i>Moyses Propheta</i>	631 e
<i>Marinianus Ep. Perusinus</i>	237 a	† <i>Mucius Diaconus</i>	5 d 6 a
<i>Maximus Maximianus, Præses Diocletiani, in Phœnicia</i>	495 f 496 a 498 b 499 500	<i>Munificandus sub Diocletiano</i>	497 c 498 b
† <i>Maximini Ep. Treviren. reliq. Treviris,</i>	459 c d	<i>Mummolus Præfæctus autæ Franc. 6 sec.</i>	472 e
† <i>Maximini Ep. Conf. ossa Billan in Gallia</i>	364 c 371 f	† <i>Munus Ep. in Hibernia</i>	13 f
<i>Maximinus pater SS. Cau Papæ et Gabini</i>	62 c	† <i>Murduchus Ab. Hibern.</i>	89 d
† <i>Maximus M. sub Decio</i>	6 a	<i>Muzarubus qui</i>	117 a
† <i>Maximus Levita M. Cumis</i>	489 c		
† <i>Maximus Theodotus, Asclepiodota MM.</i>	126 a	N	
<i>Maximus Ep. Lausan.</i>	153 d	† <i>Nabor et Nazarius MM.</i>	691 b
† <i>Mechthildis V. Andvern. Abb. Diessen.</i>	631 d	† <i>Naboris et Celsi MM. reliq. Centulæ</i>	106 b
<i>Mechthildis V. Spanheimen. inclusa</i>	631 a	† <i>Naboris reliq. Treviris</i>	450 d
<i>Mechthildis V. Cisterc. in Germania</i>	490 f	† <i>Narcissus Ep. Gernulensis, non Hierusalymitanus, Apostolus Augustinus</i>	637 638
<i>Mechthildis Elpediana in Saxonia</i>	621 e	<i>Naucratius mon. 9 sec.</i>	302 d
<i>Medanus filius Fechnæ Hibernus 2 d</i>	187 c e 192 f 198 c 202 f 203 a b 206 b 207 208 a	† <i>Nazarus et Celsus</i>	298 b
† <i>Medardus Ep. Noviomensis fit etiam Tornacensis. Acta ejus excussa. Tempus Sedis</i>	185 186 reliq. Treviris 459 c	† <i>Nazari M. reliq. Centulæ</i>	102 c 406 b Treviris 459 d
<i>Medibardus poeta scriptor Vitæ S. Walburgis</i>	517 e 556 d	<i>Ncapoleo Ursinus Curdin.</i>	303 d
<i>Megetho mater S. Georgii Amostreni</i>	273 a	<i>Nennus Ab. Bruchuren.</i>	723 c
† <i>Megimbofoi reliq. Centulæ</i>	106 b	<i>Nenardius conversus circa an. 303</i>	7 e
<i>Megingandus Ep. Herbipoli</i>	124 b	† <i>Nemesius M. Alexandriæ</i>	174 d
<i>Megingandus Comes an. 892, occisus</i>	340 f 541 e	† <i>Neophyta Leontina</i>	57 b
<i>Meginhardus Archiep. Rotomugen.</i>	97 c	† <i>Neophytus Ep. Leontius</i>	57 b
<i>Meginherus Comes sub. Carulo Magno</i>	98 d	<i>Nestorius Ep. Phylagencus in Ægypto</i>	736 b
† <i>Meginrudus Merwaldi Ab.</i>	676 c 704 a	† <i>Nicasius Remen. Ep. M.</i>	190 b c 197 f 198 a 205 c
† <i>Mel Ep. discip. S. Patricii</i>	14 d	† <i>Nicephorus Logotheca Imp.</i>	272 c d 280 c 593 f 595 d
<i>Melantius Ep. Rotomugen.</i>	470 d	† <i>Nicephorus Patriarcha CP.</i>	578 b
<i>Melitus Ep. in Ægypto hærestarcha</i>	640 b	† <i>Nicolai Ep. oleum 568 b reliq. Treviris,</i>	459 v d
† <i>Mellitus Ep. Londinen.</i>	482 d 553 f	† <i>Nicolinus Studita</i>	302 b
† <i>Menas Colliculatus M.</i>	3 f	<i>Nicolinus II Papa</i>	418 f 419 a b
<i>Meroveus fil. Chlperwi R. Franc. 470 f 471 a 472 e</i>		<i>Nicolanus Musinus Ep. Catauzarcu.</i>	646 c
<i>Merwaldus R. pater S. Milburgæ 365 a convertitur ab Edfrido Presb. 395 a b fidei propagator</i>	395 a	<i>Nicolinus Ep. Tuderinus</i>	382 e
† <i>Mithocus Ep. Pataven. M.</i>	58 a	<i>Nicolinus Prior Grana</i>	366 e
† <i>Methodius Bulgarorum et Moravaram Apostolus</i>	398 b	<i>Nicolinus Archiduc. Flandriæ 13 sec.</i>	189 d
† <i>Michaelis eccl. Gargani 141 c 143 e 146 f Alexand. 645 f ulture Centulæ</i>	102 e 105 d	<i>Nicolinus Jassallus Siculus 14 sec.</i>	168 b
<i>Michael Bulbus Imp.</i>	594 e 595 e	† <i>Nicostratus Promiscerinus M.</i>	376 b c d e
<i>Michael Imp. fil. Theophili</i>	398 e	† <i>Nilus Ep. in Ægypto</i>	173 d 174 e f
<i>Michael Ep. Combricacu.</i>	120 e	† <i>Nilus Ab. in Calabria</i>	485 e f
<i>Miloburnus Ruandrichildii Hiber.</i>	284 e	<i>Nithardus pl. S. Angilberti 92 b c 99 e 101 d Ab. Cental. 103 e 104 b</i>	
<i>Midus fil. Favaudi Hibern.</i>	13 f	† <i>Nivardus Ep. Remen.</i>	379 e
† <i>Mildreda F.</i>	173 c 392 f 393 h e d	<i>Nomita Hispana 9 sec.</i>	149 f
† <i>Milytha F. soror SS. Milburgæ et Mildredæ</i>	392 b c 629 b	† <i>Nonni mater S. Gregorii Nazianz.</i>	501 a
<i>Millecuriorum error</i>	291 a	<i>Nunthildis e puella de ministerio uxoris Dagoberti I</i>	259 f
<i>Milo II Ep. Morvensis</i>	29 e	† <i>Nothbertus 47 f corporis sepultura, translatio</i>	58 h c
<i>Milo Ab. Ep. Remensis intrusus 33 f 213 a 218 f</i>		<i>Nothmanni constant Tornucum an. 880</i>	188 e
<i>Milo Ep. scriptor Vitæ S. Gorgonii</i>	693 e	<i>Normanni circa Sequanum et Ligerim 10 sec. populatus 698 c Britannium Armoricam</i>	698 e
<i>Misenus Ep. Camanus missus CP. et pecunia corruptus</i>	511 512	<i>Nudatus Ep. in Hibernia</i>	124 e
<i>Mittola Cupuanus Comes</i>	140 f	† <i>Numerianus Archiep. Treviren. 265 c An frater S. Germani Abbatis M.</i>	267 a d 269 b
<i>Mobhy filius Camaldæ Hibernus</i>	17 d	<i>Numerianus Imp.</i>	493 f 494 495 e
<i>Mocumiu Hibernus</i>	17 d	<i>Nymphedias Ep. in Palestina 3 sec.</i>	650 a
† <i>Modesti Ep. Treviren. reliq. Treviris</i>	459 c		
<i>Molestus Patriar. Hierosol.</i>	250 f 251 a e	O	
† <i>Montoaldus Ep. Treviren. 283 f 267 d e 631 d reliq. Treviris</i>	459 c e 724 b	† <i>Oamanus Card. 12 sec.</i>	460 a d
† <i>Moderna Hibern.</i>	284 f	† <i>Ola F. M. Rhodæ in Brabantia</i>	678 d
<i>Mochbrigidus Arch. Ardmachanus</i>	284 f	† <i>Odilia V. reliq. Treviris</i>	459 e
† <i>Moiselus</i>	2 b	† <i>Odilo mon. Gorzæ, Ab. Stabuln.</i>	705 e 706 b
<i>Molibba Hibernus</i>	52 f	† <i>Odilonis Ab. Clunacen. Vita scripta a B. Petro Damiano</i>	516 d
		<i>Odilo Dux Bavariz</i>	561 a d
		† <i>Odo Arch. Cantuarien.</i>	758 c d e f 761 b
			† <i>Odo</i>

† Odo Cluniacen.	324 d	† Patricii auriga S. Odranus M.	133
† Odo, Otho, Castillhorvus Ep. Ostien. Card. an scrip- tor Histor. inventionis S. Milburgæ	397 a	† Patricius filiulus S. Patricii	14 e
Odo Ep. Tusculanus Legatus.	189 d	Patricius Ostarius Athrymar in Hibernia	2 e 13 e
Odo Ep. Bellouacen.	188 e	Paula junior, S. Paulæ neptis	171 f
Odo Supprior Claravallen.	3 f	† Paulini C reliq. Centulæ	106 b
Od-acer R. Italia	309 b	† Paulinus Ep. Lucen.	621 c
Odoberius Ab. Gorzien.	693 c d 708 f	† Paulinus Ep. Aquileiæ.	96 a 106 e
Odiarius Presb. Lusitanus 11 sec.	121 b	† Pauli Ap. capitis inventio 491 d reliq. Centulæ	106 a
Odranus Ep. in Hibernia	133 c	97 c d 102 d Trudonopoli	224 a
† Odranus Presb. M. Hibernus	133 e	† Paulus M. in Portu Romano	465 e 466 a d
Oganus, Oghanus Ep. Hibernus	631 f 678 d	† Paulus M. in Afr. 3 sec.	461 a 464 f
Ogo Ab. S. Maximini, Ep. Leodien. 10 sec.	708 f	Paulus II Papa	71 a
713 d		Paulus III Papa	164 e
Ogrinus Ep. Hibernus	630 c	Paulus Patriarcha CP.	577 f 582 d e f
Olaricus Ab. 8 sec.	37 b	Paulus anachoreta	630 a
Olivarius Ep. Capetanus	283 a	Peada Rex Middlenglorum	23 a 85 a
Olivarius Ab. Alciacj	29 d	Pelagius Ep. Bracarenis	113 d
† Olympades M. sub Decio	6 a	† Pelus et Nilus Epp.	173 d 174 c e
† Olympas matrona	436 e	Penda Rex Merciorum	84 f
† Onustons M. Putcolis	291 d e f	† Pergentius reliq. Centulæ	106 b
Onuphrus Sarzaen.	631 c	Peritius leprosus a S. Eleutherio sanatus	193 b 203 a 210 a
Optardus pat. S. Germani Ab. M.	267	Petronia mater an uxor Felicis III Papæ?	308 d
Optonarius sub Dagoberto I	267 d	Petronax Ep. Ravennat.	301 e
Ordonius Ep. Asturicens	363 c	Petronax Ab. Casinen.	560 d 561 c
Orgenius mater B. Roberti de Arbrisseto	609 e	Petronilla I Abb. Fontis Ebraldi	603 a 608 e
Osbernus Presb. socius S. Ulrici	233 a 234 d	† Petronille rel. Centulæ	102 d 106 c
Osberanus scriptor Vitaram SS Angliæ	758 a	† Petrus Apost. ad caelum imitat S. Theotonium	120
Oschitellus Archiep. Eboracen.	753 c 758 f	b 121 f Ejus vocatio ad Apostolatam	677 f reliq. Centulæ 106 a 97 c d Hirvinsgenæ 746 f Trudonop. 224 a templum Interamniæ 2 sec. 239 f ecclesia de galli cantu
† Osgualdi rel. Centulæ	106 c	† Petrus Ep. Alexand. M. 640 a b c d 644 d 644 e	
Ossanus Ep. in Hibernia 7 sec.	2 e 13 d e	† Petrus Ep. Damascen. M.	270 a 734 e
† Osvas Propheta	173 b	† Petrus Ab. Cavensis	43 a 44 c e
† Oswaldus M. R. Northumbr. 90 e reliq. Trevir.	439 c	† Petrus Chrysologus	29 b
† Oswaldus, alius Ethelwoldus Ep. Lindisfarnensis	756 e f 757 a	† Petrus II, Junior, Episc. Ravenn.	300 d
Oswicus Rex Northumbræ 22 a c f 23 a b 86 e 87 90 e		Petrus Archiep. Hierosolym.	137 b e
Otgarius Ep. Eysteiten.	521 f 531 d 549 b	Petrus Mongus Ep. Alexand. 509 a 510 511 737 f	
Otto I Imp. 703. b Ejus legatio in Hispaniam ad Ab- derochman R. Cardubensem 695 b 717 719 720		741 e d e diptychis expunctus	512 f
Otto II Imp.	403 c 404 a b	Petrus Ælurus Ep. Alexand.	509 e
Otto Card. 12 sec.	460 a d	Petrus Fullo, Gumpheus, Ep. Antioch. 509 b 510 a S. Felice Papa excommunicatus 510 c ejectus 513 a	
Otto Archiep. Treveren.	442 d	Petrus II Episc. Pictaven.	602 d
Otto frater B. Godofredi Cappenberg.	363 f	Petrus Ep. Florentinus 11 sec.	421 d e
Otwinus Dux Alamannæ	257 f	Petrus Ep. Mayumæ	738 d
Ovecus pater S. Theotoni	120 f 122 a	Petrus Ab. S. Sabbe Romæ	585 f 586 d
Oyboldus Ab. Floriacen.	757 b c	Petrus Abbatardus	198 f 602 e

P

† Pachomius, Ep. in Ægypto M.	54 e	† Pharaëdis	171 a 253 f
† Palatinus an Martyr?	293 b	† Phileas Ep. Ægypti M.	54 c
Palladius Patr. Antioch.	512 f	† Philemon M. Colassis	126 a
Palladius mon. Jurea. 5 sec.	750 f	† Philippi Apost. acta Hierapoli, martyrium 4, 5 vo- catio 718 b reliq. Centulæ 106 a Trevir.	459 b
Palladius Pref. Prætor. Orientis	78 e	† Philippus Ep. M. Gortinæ in Creta	638 a
Palmas Ep. Amastrenus 3 sec.	271 e	† Philippus M. Alexand.	467 f 468 f
† Pamphila M. rel. Centulæ	106 b	Philippus I R. Franc. 604 b c 609 f an ejus filia B. Edigna	674 675 b e f
† Pancratii M. ecclesia Cantuarria 484 a e reliq. Cen- tulæ 106 b Treviris	459 b c	Philippus an Ep. Augustæ 2 sec.	636 f
† Pantaleon M.	3 e 84 b 123 f 173 c 241 a	Philippus Ep. Eysteiten. scriptor Vitæ S. Hadlun- gis	518 b 558 d
† Pantania, Pantanna an Potamius M.?	171 c	Philippus	
† Paphnutius Ep. in Ægypto	54 d		
Papias commilito S. Onesimi M. 3 sec.	291 d		
† Parascève et Photina M.M.	631 d		
Pardulus Ep. Landunen.	380 b		
† Parmenius, Presb. M.	3 d e 6 a		
Paschalis II Papa	399 c 602 e 608 e 613 d		
Passinus Ep. anno 800.	97 e		
Paterius Praconsul in Hispania sub Decio	367 d e		
† Patiens Ep. Meten.	239 e		
† Patricus Ep. Nivernen.	669 b		
† Patricius	13 14		

<i>Philippus Merodius</i>	443 f	† <i>Radegundis Regina</i>	187 a 724 c
<i>Phocæ Imp. anni regni.</i>	230 b	<i>Radinus Presb. pius Metis 10 sec.</i>	703 c mon.
† <i>Photina, Photo, Photis, Photinus MM.</i>	631 d	<i>Garzien.</i>	704 a
<i>Phravitas Patr. CP.</i>	512 e	<i>Rodolphus de Fusteia</i>	608 a
† <i>Phronimus Ep. Metensis</i>	67 e f	<i>Radulphus Archiep. Turanen.</i>	601 f
† <i>Piata M. Hibern.</i>	366 a	<i>Radulphus Ab. S. Martini Tornaci</i>	189 d
<i>Piammon Eremita Presb.</i>	491 e	<i>Raganarius Rex</i>	91 a 92 d
† <i>Piotus M. Tornaci 190 b c e f 197 f 200 e 205 c 208 e 285 f</i>		<i>Ragenelmus Ep. Tornac.</i>	188 e
<i>Picti, hostes Britonum</i>	480 a	<i>Ragenfridus Major-domus, dictus Rex 30 a</i>	213 b c
† <i>Pigmenius Presb. M. Romæ</i>	53 f		214 f
† <i>Pigmenius vel Pimenius M.</i>	66 a	<i>Raginoldus Ep. Aulogoven.</i>	601 f
<i>Pippinus Dux dein R. Franc. 34 a b 91 c d 100 f 101 b 217 d f 218 b d 691 692</i>		<i>Roimundus, Regemundus Ep. Illiberitanus</i>	754 f
<i>Pippinus Herstattus SS. Wironem et Plechelnum adu</i>	262 b	<i>Ragnermodus Ep. Parisien.</i>	471 d 472 d
† <i>Plato Ab. Sacudionis</i>	591 a	<i>Rosalndus Ep. Cajetanus 11 sec.</i>	42 a b
† <i>Plato Conf.</i>	270 c	<i>Rambertus Ep. Brizien.</i>	391 c
† <i>Plechelmus Ep.</i>	262 a b c	<i>Ranaldus Custos Minorum</i>	308 b 348 f
<i>Pleon Ep. Notiomæ.</i>	97 c 102 d 103 a	<i>Raneria</i>	305 d
<i>Politianus Patr. Alexandr. 8 sec.</i>	586 f	† <i>Raphaelis Archang. altare Centulæ</i>	102 e 105 d
<i>Pollio Præses Pamphylia sub Decio 633 b 634 b c 635 a d</i>		<i>Raichusis c. Rege monachus</i>	36 c
<i>Pallio Conciliarius Longobard.</i>	391 a	<i>Rambertus, Rambertus Ep. Tornacen.</i>	187 d
† <i>Polychronus Presb. M.</i>	6 a	† <i>Raynaldus Ep. Nucernus</i>	123 b
† <i>Polycarpus Ep. Smyrnenus 284 c 364 c observatio Paschæ 88 b reliq. Centulæ</i>	102 d	<i>Raynaldus Ep. Agrigentinus 13 sec.</i>	598 a
† <i>Polycarpus M. ex Ursulanis</i>	436 d	<i>Raynaldus Reatinus Ord. Min.</i>	677 d
<i>Polyrates Ep. Ephesinus</i>	88 b	† <i>Raynellus V. M.</i>	283 f 284 a
<i>Popedius Presb. Hisp. 9 sec.</i>	149 f	<i>Raynerius Ab. S. Mariani Præmonstr.</i>	723 f
<i>Popo Ep. Ultrajectinus 10 sec.</i>	704 c 705 f	<i>Rearedus R. Gothorum in Hispania filius Sisebati</i>	82 c
† <i>Possessor Ep. Virdunensis</i>	12 f 13 d	<i>Reccemundus Episc. sub Saracenis in Hispania 10 sec.</i>	719
<i>Praglus Patrar. Hierosol. 650 c 652 e an ante Chorepiscopus?</i>	653	† <i>Redemptæ V. corpus Romæ</i>	441 b
† <i>Præsci rel. Centulæ</i>	106 b	<i>Regenfridus Ep. 8 sec.</i>	218 a
† <i>Præxedis V. reliq. Treviris</i>	459 c e	† <i>Remacius Ep. Traject.</i>	212 a
<i>Sancæ Primæ capsæ Centulæ unde dicta</i>	97 c	<i>Reinfridus Custos Eystadii 9 sec.</i>	531 e
<i>Primosolus Afer in carcere mortuus</i>	461 o c e f	† <i>Remigius Ep. Remen. 185 e 186 b c d reliq. Treviris 439 c Centulæ</i>	97 d 106 b
† <i>Primus M.</i>	52 c 61 d	<i>Remigius vir litteratus 10 sec.</i>	697 e
† <i>Prisca V. M.</i>	2 a	<i>Remus cum Martyribus captus</i>	461 a c
† <i>Priscæ V. reliq. Treviris</i>	454 f	† <i>Reparata eccl. Florentiæ</i>	667 b 668 d
† <i>Privati ecclesia</i>	37 e f	† <i>Rhodon</i>	127 d f
† <i>Proti Ep. Ravenn. reliquæ, eccl.</i>	300 b	<i>Ribo, Riboldus, Ab. Centulæ</i>	99 c 100 b 104 b
† <i>Proclus Ep. Constantinop.</i>	72 c	<i>Richardus I R. Angl.</i>	601 d
<i>Procopius anachareta Rhodi spiritu prophetiæ clarus 629 e 651 654 f</i>		† <i>Richardus Regulus Angl.</i>	519 b 522 c 559 e f
† <i>Proculus Ep. Interamnensis M.</i>	3 c	<i>Richardus Ab. Trevir.</i>	402 e
† <i>Proculus miles M.</i>	3 c	<i>Richardus Prior in Burgundia 10 sec.</i>	715 b 716 f
<i>Protasius Ep. Lausanen.</i>	153 d 763 f	<i>Richardus mon. Cisterc. scriptor</i>	152 e
† <i>Prudentius M.</i>	28 d e 762	† <i>Richardus 28 c 92 d f 96 c f 99 c 104 b Reliq. 97 98 103 b c</i>	
<i>Ptolemæus Philometor R.</i>	200 b f	<i>Richardus Ep. Leodien. 10 sec.</i>	705 d
† <i>Pudens Senator</i>	725 f	<i>Richardus Ab. Centul. 12 sec.</i>	96 f
† <i>Pulcheria Augusta</i>	3 c 73 a b 75 a	<i>Richardus Ab. Agalicus Hispanus</i>	82 c
† <i>Pynnosia V. M.</i>	724 d	<i>Richardus mon. Scriptor Chronici Senonensis monasterii</i>	266 b
		<i>Riequinius Comes in Lotharingia 10 sec.</i>	697 f
		<i>Riculfus Archiep. Moguntinus</i>	98 f 98 d
		† <i>Rigobertus Ep. Remen.</i>	215 a 218 f
		† <i>Robertus rel. Centulæ</i>	106 b
		<i>Robertus Ep. Messanen. 11 sec.</i>	596 e
		<i>Robertus Ab. Camberonensis</i>	153 f
		<i>Robertus Guscardus Dux Apuliæ et Calabriæ 483 c 487 e 596 a f</i>	
		<i>Robertus Ab. S. Trudonis</i>	225 e f
		<i>Robertus Prior Cistercien.</i>	677 c
		<i>Robertus Neapolit. Ord. Prædic.</i>	435 d
		<i>Robnens Ep. Hibernus</i>	15 f
		<i>Rocchus Pirrus scriptor</i>	162 b
		<i>Rodbertus 8 sec.</i>	36 f
		<i>Rodelinda soror B. Petri Damiani</i>	423 f
		† <i>Rodulphus Ep. Eugubinus</i>	412 f 413 a
		<i>Rodulphus Ep. Leodien.</i>	223 b 224 a c d
		<i>Rodulphus R. Franc.</i>	717 a
		<i>Rodulphus Archiepiscopus, Leodien. 12 sec.</i>	224 d
		<i>Roffridus Ep. Beneventanus</i>	148 a
		<i>Rogerius Comes fr. Roberti Guscardi 483 c Siciliam expugnat</i>	

Q

R

- expugnat 11 sec. 396 b *Episcopatus erigit* 396 c d
 e 397 a
Rogerius Dux fil. Roberti Guiscardi 483 c 487 e f
Rogerius junior filius prioris Rogeri I Rex Siciliae
 485 c
Rojecus Cam. de Monte Gomerico 394 f 397 a
Rolandus vir pius Metis 10 sec. 699 d 701 f
Romacharius Ep. Constantien. in Normannia 473 b
 † *Romani corpus in Lusitania* 746 a f
 † *Romani reliq. Hymisgenar in Hispania* 746 f
 † *Romanus Ab. Fontisraga* 724 b 743 c d
Romanus Ab. Canon. Regul. 6 sec. 723 c
Romanus Anglus 7 sec. 87 c
Romanus eremita in Lusitania 743 a
 † *Romarici monasterium* 267 f
 † *Romualdi Vita scripta a B. Petro Damiano* 417 e
Romualdus Dux Longobard. 130 d 140 d 142 b 143
 b f 144 a d 145 f 146 c e 147 a d e
 † *Romula V. corpus Romæ* 441 b
 † *Romulus M. Atripaltæ* 3 c
Ronan Scotus in Anglia 22 f
Romulus Ep. Scotus 2 c
Roscelinus Ep. Parisien. 608 c
Rossenandus Ab. Pausitanensis 43 b e
Rotarius R. Longobard. 390 c d
 † *Rotrudus F. corpus* 29 e
Rudolphus Ab. S. Trudonis 220 b 224 d 223 d e f
 † *Ruffi monast. Con. Reg.* 116 a
 † *Rumoldi M. reliq. Tendonop.* 224 f
Ruodolfus Ab. Centulae 103 c
Russi partes Asiae ad Pontum Euxinum vastant 9
 sec. 282 a b
Rusticus Ep. Niverms 669 d
Rutrudus filii Caroli Mayni 101 c
- S
- † *Sabbas Ab.* 133 a d
Satelli familia Meliolani 13 b e
Sabini Diaconi monasterii Jurensis vita sancta 3 sec.
 731 d
 † *Sabinus Ep. Catunen.* 226 b c
 † *Sabinus Presb. M.* 373 b d
 † *Sabinus M. Atripaltæ* 3 c
Sabinus Ab. Lugdun 5 sec. 746
Sabinus Dux Numerium Imp. 493 f 494
Saborius, id est Sapor, R. Persarum 178 a
Saburrus Dux exerc. 7 sec. 141 b
Sacthyth fil. Annæ R. Orient. Angl. Abb. 393 c
 394 d
 † *Salamones* 2 u
Salophtha Gazenus V. sancte vixit 663 f
Salecho Clericus pius Metis 10 sec. 701 f mon. Gor-
 zienus 703 e
Salom a 3 Constantiens. Ep. Germ. 9 sec. 536 b
 537 a
Salusti palatium Roma 64 d
Sampson Arch. Remen. 198 f
Samuel mon. Anglus 11 sec. 117 b
Sanctianus Ep. Silvanet. an S. Letardus 474 b
Sanctorius de Monico Ab. 164 f
Sanna Rex 231 e
Saranus Hibern. 2 e 13 e
Sarimus Prin. Hiber. 3 sec. 182 e f 183 a
Saporis R. Persarum persecutio in Christianis
 motu 178
Sarpacius praeses Cesaræ Cappad. 467 f 468 a d
Saraceni a Carolo Martello decreti 213 b e f
Saraceni Papthagomum devastant 8 sec. 278 a b c d
Sarbarus, Sarbaricus, Dux Persarum 7 sec. 251 a d
Saro, Saro Divone Gal. 365 b
 † *Saturnini M. rel. Centulae* 106 b
 † *Saturninus Ep. Verona* 668 b
Saturninus spado sub Theodosio juniore 77 b
 † *Saxenus Ep. M. Patronus Furentie* 413 c 422
 † *Saxenus Ep. Canninus 9 Febr. et 26 rel. Centulae*
 106 b
 † *Scholasticæ V. reliq. Trevir.* 439 f
 † *Sebastianus Dux M.* 375 a 376 377 378 631 d
 † *Sebastiani reliq. Centulae* 97 d 106 b
 † *Secundilla M. in Portu Rom.* 463 d e
 † *Sedaris M.* 171 f
Sedna Ep. Sagirensis Hibern. 18 b
Sedna Hibernus 6 sec. 17 e
Segemus Ab. Huensis 722 c
Segrus Paulus Carinel. 623 a
 † *Senesi corpus Lucae* 623 d e 624 c
Serapidis cultus Patariæ 39 b
 † *Serapion M. Alexand.* 174 d
 † *Serena uxor Dioctetiani* 65 e
 † *Sereni M.* 236 c
Serenus pater S. Eleutheri 190 d 191 a 201 b e
 208 f
Serenus anach. in Ægypto 364 f
 † *Sergius M. in prov. Euphratesia* 241 a
 † *Sergius et Bacchus MM.* 467 e
Sergius Patiar. CP. 250 c 251 f
Sergius Fuarus Africe 3 sec. 467 b
Seridi, Seridensis monast. 387 d 388 b
 † *Servati reliq. Centulae* 97 d 106 b
Servatus Bruvonus, an scripserit Vitam S. Oswaldi
 758 a
Servus Tullius R. Roman. 200 a
Sesquandus Prior in Lusitania 113 d
 † *Seyra V. Abb. soror S. Modoldi* 469 f 631 e
 † *Seyra Virg. reliq. Trevis* 459 b
 † *Severinus Ep. Trevir. et Tung.* 54 e
 † *Severinus Ab. Agunensis 9 Febr. et*
Severus Presb. Eudocæ Imper. 77 e
Severus Arephulorum unctor 136 b
 † *Sevthum M. corpus Bruzellis* 731 b
 † *Sevthury mater S. Evarangothæ* 393 e
Sculpbus Ab. Medchemstede Ep. Lichfelden. Angl.
 677 b
Succeda prima Abbatisa Alciaci 27 f 28 f 32 c
Sigebertus I R. Austrus. 186 e
 † *Sigebertus R. Austrus. 258 f 259 b 262 d 263 a f*
 264 c d f
Sigebertus Rex Orientalium Saxonum 23 c
Sigebertus Ab. S. Dionysii 40 a
 † *Sigismundus R. Burgund. 471 c reliq. Trevir.*
 439 e f
Sigismundus Zannettinus Ep. Firmanus 646 c
Signedus Ab. Ripon. Angl. 8 sec. 760 f
Sigobartus discip. S. Richarii Ab. 96 c
Sigobertus reclusus, dein Ab. S. Dionysii 213 c
Sigon Ep. Aruern. 52 c
Sillanus Ab. Benchor. 723 b
 † *Silvanus Ep. Emesensis* 171 b 174 c e
Sivanus S. Bernardi discipulus 52 b
 † *Silvester Papi 294 e f 434 c 434 f latet in Soracte*
 381 e rel. Centulae 102 d 106 b acta contra Arrium
 642 c d
Silvester Ep. Redanen. 609 f
 † *Silvi, Maxim. Benigni et sociorum Mart. reliquitæ*
Antuerpiæ 732 d 733 d e
 † *Silvius Episc. Tolosa* 3 c
 † *Simon Ep. Selenciæ* 178 c d 179 b
 † *Simon Ep. Metensis* 629 c
 † *Simon Ab. Carvensis* 42 f 44 d f
Simon Subus 514 b
 † *Simon senex* 448 d
 † *Simon stylita* 241 e 296 e
 † *Simonis Prophete reliq. Centulae* 97 c 106 b
Simonis summi Pontificis Judæorum 549 a
 † *Simonis Ap. reliq. Centulae* 106 a
 † *Simon*

† <i>Simon de Alua Ord. Cisterc.</i>	436 e	<i>Ternotus Hibernus</i>	723 b
<i>Simon Magus</i>	287 b	<i>Tertius Proconsul Decii</i>	493 e
† <i>Simpliciani C. rel. Centulæ</i>	106 b	† <i>Tertullini corpus Luxemburgi</i>	436 b
† <i>Simplicius Papa</i>	510	<i>Tertullus Præses Siciliæ</i>	38 d
† <i>Sinchelus Hibernus</i>	18 c	† <i>Tetta Abb. Angl. 8 sec.</i>	520 a
† <i>Siricius Papa</i>	286 a b d	<i>Trubertus Comes Palatii Ottouus I</i>	694 d e f
<i>Siroes R. Persarum</i>	251 c	† <i>Thalæxi Ap. reliq. Centulæ</i>	102 e 106 a
<i>Sisebutus R. Gothorum in Hispania 81 c d e 83 d e</i>		† <i>Thalæxus M. sub Numeriano</i>	683 f
<i>Sicnandus R. Gothorum in Hispania 81 c d e 83 d e</i>		<i>Thalæxus Ep. Thessalonien.</i>	683 f
† <i>Sisinnii M. rel. Centulæ</i>	106 b	<i>Thalæxus Presb. monast. S. Sabbae</i>	683 e f
<i>Sixtus iv Papa</i>	71 a 602 d	<i>Thalæxus ex wantu amchorrta</i>	683 f
<i>Sixtus Gara Roboreus Card. Ep. Luceus.</i>	623 f	<i>Thalassius Ep. Cesareæ Cappad.</i>	74 f 73 b
<i>Suadatus Publius Canon. Aneonæ 14 sec.</i>	373 c d	<i>Thalia Stratorissa 8 sec.</i>	228 c
<i>Sobnius, Sobinus, Abb.</i>	516 d 561 562 369	<i>Tharasia R. Lusitan.</i>	112 d e 116 f 121 b 122 e
<i>Socrates persecutor Pamphyliz sub Decio</i>	634 d	† <i>Thec M. Gazæ</i>	634 c 633 c
† <i>Sola Germ.</i>	539 e 360 a	† <i>Thebæi milites MM. 131 f alicujus Caput Placentiz Hisp. 636 e reliq. Trevir.</i>	439 b d e f
† <i>Sophiæ Reliq. Braxiæ</i>	65 c	† <i>Thecla V. M. Nivomediz 284 f 586 a rel. Centulæ</i>	106 e
<i>Sophronius Praefectus urbis CP.</i>	502 a	† <i>Thecla V. M. Leontium</i>	37 b
† <i>Speusippus M</i>	52 b	† <i>Thecla Angl. 8 sec.</i>	519 f
† <i>Sperati rel. Centulæ</i>	106 b	<i>Thecla V. Benedictina Hisp. 10 sec.</i>	284 f
<i>Staurucius Imp.</i>	272 f 273 u	<i>Thecla matrona Tornaci 173 d 196 c l 197 u 203 f 206 a 210 e</i>	
<i>Stephanus mon. S. Trudonis u sec.</i>	223 d	† <i>Theoctistus</i>	3 b
† <i>Stephani M. reliq. Tornaci 193 f 194 u 203 d 210 a</i>		<i>Theoctistus in Symbola Archimandr.</i>	270 f
<i>Treviris 439 b Centulæ</i>	106 b	<i>Theodas magus apud Judæos</i>	449 e 450 b
† <i>Stephanus Ep. Antioch. M.</i>	510 a	<i>Theodatus Consul 8 sec.</i>	93 d
† <i>Stephanus Grandi montruis</i>	412 a b d	<i>Theodebertus II R. Austras</i>	186 e
<i>Stephanus in Papa venit in Gallias 35 a 36 d 40 c 41 u b d</i>		<i>Theodebunda Reg. Longobard</i>	390 e
<i>Stephanus xi Papa</i>	733 c e	<i>Theodericus fil. Chlotovri II R. Franc.</i>	513 b
<i>Stephonus x Papa</i>	418 c d e f	<i>Theodericus Archiep. Trevren.</i>	402 e
<i>Stephonus R. Angl</i>	234 b c d	<i>Theodorada uxor Romualdi Longobard.</i>	41 c 44 d
<i>Stephanus Ep. Legatus Adriani Papæ</i>	150 f	<i>Theodoru Imp.</i>	398 e 399 b
<i>Stephanus Ep. Ephesinus</i>	73 d	<i>Theodora uxor Justiniani Imp.</i>	299 b e e
<i>Stephanus Ep. Mazerem. in Sicilia u sec.</i>	596 a f	<i>Theodorctus Patr. Antioch. 8 sec.</i>	586 e f
<i>Stephanus Ep. Syracusan. u sec.</i>	596 a	<i>Theodorctus Ep. Cyerhi</i>	76 c
<i>Stephanus Ab. Leodii scriptor Vitæ S. Molouidi 259 e</i>		<i>Theodoricus Ep. Verdun. 11 sec.</i>	451 f 453 b
<i>Suavarius Ep. Aurelian.</i>	212 f 217 f 218 a	<i>Theodericus Ab. S. Trudonis</i>	220 a 223 f
† <i>Successus Ep. M. in Afr. 3 sec.</i>	461 a 464	<i>Theodoricus Cnm. Montis-Belgadi</i>	523 e
<i>Suelgerus Ab. Alviaci</i>	29 a	<i>Theodoricus mon. Trevir. scriptor historie Inventanus S. Celsi Arch. Trevir.</i>	402 e
<i>Sufficia soror B. Petri Damiani</i>	423 f	<i>Theodevicus mon. Nori Cnstri</i>	631 b
<i>Sugerus Ab. S. Dionysi</i>	399 e f	<i>Theodevicus Ep. an. 800</i>	97 c
<i>Suidhelmus R. Orient. Saxon.</i>	90 e f	† <i>Theodatus, seu Theodorus M.</i>	126 u
<i>Suutlanus R. Gothorum in Hispania 81 c d e 83 d e</i>		<i>Theodatus Patriar. Antiochen.</i>	296 b 297 e
† <i>Suthbertus</i>	854 f	† <i>Theodorus Archiep. Cantuarum.</i>	221 f 393 e
† <i>Sulpiti rel. Centulæ</i>	106 b	† <i>Theodorus Ep. in Ægypto M.</i>	34 e 286 a
<i>Sulpiti Severi regula de Paschate</i>	87 f	† <i>Theodorus Tiro M. Amasæ</i>	3 f
<i>Superior Ep. Nerviorum</i>	208 e 209 e	† <i>Theodorus M. sub Maximiano</i>	283 f
† <i>Supplicii rel. Centulæ</i>	102 d 106 b	† <i>Theodorus Studiti</i>	302 e d 305 c d
† <i>Susanna V. M.</i>	62 u 63 c	<i>Theodorus M. frat. Georgii</i>	123 c
<i>Svirgerus Comes Hispaniæ 8 sec.</i>	561 a d	<i>Theodorus Patriar. Antiochen. 8 sec.</i>	586 d e
† <i>Symonachus Papa 185 u b 203 c 204 c 210 a 238 c</i>		<i>Theodorus Ep. Catanen.</i>	226 d
† <i>Symphoriani M. rel. Centulæ</i>	106 b	<i>Theodorus Ep. Tornunen. 184 c 190 u 201 f 208 f</i>	
<i>Symphorianus Ab. Centulensis</i>	93 a 102 u	<i>Theodorus Diacon. Ab. cumbr. 5 sec.</i>	735 c
† <i>Symphorosi uxor S. Claudii M.</i>	376 b	<i>Theodorus Romanus</i>	172 a
† <i>Symphronii matrona M.</i>	724 d	<i>Theodorus Augustulus Ægypti 3 sec.</i>	736 b
† <i>Synetus M.</i>	286 e	<i>Theodosius Junior Imp. 73 b predictus a Procopio anachoreta 657 b et a S. Porphyrio 638 b, voto etiam templi extructi u matre facta 638 b nascitur, et renuntiat Imp. 23 Marti 401 anni, 638 c 638 d signo Crucis benedicuntur a S. Porphyrio 638 d baptizatur solemn ritu 638 f libello supplicii S. Porphyrii visus annuere 659 b</i>	
† <i>Syrus Ab.</i>	630 a	<i>Theodosius pater S. Georgii Amastreni</i>	273 u
† <i>Sixti Papa M. reliq. Trevis</i>	439 b	<i>Theodosius Ep. Senogallien.</i>	413 a
		<i>Theodosius inuisor Sedis Hierosol.</i>	249 b e
		<i>Theodote nupta illicite Constantina Porphyrogenetæ</i>	290 b
		† <i>Theodulphi inventio Trevis</i>	724 u
		<i>Theodulphus Ep. Aurelianen.</i>	98 d f
		† <i>Theodulus M. in Græcia</i>	495 b
			99 Theognus

T

T almachus Hibernus	630 b d
Tarquinius Priscus R. Roman.	200 a
Tauricianus Ep. Nivernen.	669 d
Taurinus Præses Romæ	373 b
† Telesphorus Papa	284 e
Tellus Archidiacon. Combricen. u sec. 110 a 111 b 115 c 121 d 122 b	
† Terentius Conf. Potronus Fiventæ	413 c 422 d
<i>Februarii T. III.</i>	

<i>Theogisus mon. Altvillar</i>	280 b	<i>Valens Imp.</i>	302 c 506 d
+ <i>Theonas Ep. Alexandr.</i>	639 f 641 d	+ <i>Valentini M. rel. Centulæ</i>	106 b
<i>Theophylactus Ep. Legatus Adriani Papæ</i>	150 f	<i>Valentini et Apollinaris hæresis</i>	74 b
<i>Theophilus Ep. Alexand. 740 b 741 c Canon Paschalis 737 c</i>		<i>Valentinianus I Imp.</i>	78 e
<i>Theophilus Imp. Iconomachus</i>	398 a	<i>Valentinianus Præfect. Illyrici</i>	78 c
<i>Theostostus mon. 9 sec.</i>	302 e	<i>Valentinus Ep. Philippopol. Thrac.</i>	741 c
<i>Themistagoras froter S. Avrbu</i>	123 b 127 b 129 d 130 d	+ <i>Valerii corpus Treviris 431 e f 453 b o Goslaræ 454 f</i>	
<i>Theotyrus mon. Gorzien. 40 sec.</i>	703 c	+ <i>Valeri reliq. Centulæ</i>	97 d 106 b
<i>Theutincus mon. Gorzien. 40 sec.</i>	703 e	<i>Valeriani Imp. impietas</i>	726 b
+ <i>Thomæ Ap. reliq. Centulæ 102 d 106 a Trudonop. 224 a</i>		<i>Valerius Ep. Ravennæ</i>	298 d
<i>Thomas Presb. Politiani Patriar. Alexandr.</i>	586 d e	<i>Valerius Ab. S. Petri de Monte Hisp.</i>	490 b
<i>Thomas de Marla 11 sec.</i>	684 b f	<i>Valid Princeps Arabum</i>	270 b e
<i>Thomas Archiep. Eboracens. 11 sec.</i>	757 e	+ <i>Varani ecclesia in Alamannia</i>	36 f 37 a
+ <i>Thraso Christianissimus</i>	65 c	+ <i>Vedasti reliq. Centulæ</i>	97 d 106 b
+ <i>Thyrsi Ducis Treviren. reliq. Treviris 459 c d e</i>		+ <i>Vella M. corpus in Hispan.</i>	682 d
<i>Tianus, Tiamanus Arisvudi Hibernus</i>	366 d	<i>Venerandus Dux Dagoberti I</i>	83 e
<i>Tilbertus Ab. Riponen. in Anglia</i>	760 f	+ <i>Venusti M. corpus Foro-julii</i>	8 d
+ <i>Tiburtii et Valeriani rel. Centulæ</i>	106 b	+ <i>Veranus Ep. Cabilon</i>	473 c f
+ <i>Tiburtius fil. Chromatu</i>	377 c e f 378	+ <i>Verecundus Ep. Veronæ</i>	668 f
+ <i>Tigridia soror S. Patricii</i>	13 b c	<i>Verns Ep. Vienn. Gall.</i>	294 c d
<i>Tilpinus Arch. Remensis</i>	37 a 215 a b 216 f	+ <i>Vibicus Archiep. Treviren.</i>	404 c
<i>Timo Diaconissa Cypri</i>	123 c 129 d	+ <i>Vicelinus Ep. Aldenburgensis</i>	49 c d 50 a c
+ <i>Timon an e primis vii Diaconis?</i>	127 d f	+ <i>Victor Papa</i>	88 b
+ <i>Timotheus Diac. M. Mauritan.</i>	684 c 685 b	+ <i>Victor M. Æduensis</i>	491 c
+ <i>Timotheus rel. Centulæ</i>	102 d	<i>Victor, Victorinus, M. Carthagine</i>	489 e
<i>Timotheus Ælvus Ep. Alexand. 738 739 740 741 742</i>		+ <i>Victor et Corona MM.</i>	176 b e
<i>Timotheus successor Dioscori 11 Patr. Alexand. 300 c</i>		+ <i>Victor, Victorinus, Claudianus, Bassa MM. Nicomedis</i>	495 b d
<i>Timotheus disc. S. Theodosii Studitæ</i>	302 d	+ <i>Victor M. in Africa 3 sec.</i>	461 a f
<i>Tobias Ep. Rescensis</i>	484 b	<i>Victor II Papa</i>	418 c
<i>Torquatus Ep. Portuen. et Bracar.</i>	435 c	<i>Victor Ep. Donnacen. Hibernus</i>	723 b
<i>Torquatus Præses Umbriæ 2 sec.</i>	240 b d	<i>Victor Ep. Ravenn.</i>	300 d
<i>Torquatus Felix Lusitanus</i>	631 d	<i>Victor erem. S. Galli in Helvet.</i>	723 d
+ <i>Tranquillinus iuter Marcelliani et Marci 376 b 377</i>		+ <i>Victoris et Innocenti M. rel. Centulæ</i>	106 b
+ <i>Trudo Presb. 242 a corporis elevatio 224 225 reliquia 29d</i>		<i>Victorinus Mart. Romæ</i>	734 a
<i>Truda Ep. Limbsfarn.</i>	22 b 89 c 90 d	+ <i>Victorinus Pictavonensis</i>	291 b c
<i>Tulchanus Hibernus 6 sec.</i>	49 b	+ <i>Vigili M. rel. Centulæ</i>	106 b
<i>Turmulidus Ep. Parisien. Abb. S. Dionysi</i>	40 a	<i>Vigilius Papa</i>	298 c 299 e 754 b c
<i>Turnus R. Nervum fictus</i>	200 c	+ <i>Vincentii V. Ursul. reliq. Treviris</i>	480 c f
<i>Turpinus Julex Diocletiani Romæ</i>	66 d	+ <i>Vicenti M. canobium in Lusitania 418 a d 121 b reliq. Trevir. 459 e Agrigenti</i>	598 a
+ <i>Tychicus Ep. Neapoli in Cypro 128 c 129 a</i>		+ <i>Vincentii C. rel. Centulæ</i>	106 d
		+ <i>Vincentius Comes</i>	515 c d
		<i>Vincent. Casalius Ep. Massæ et Populoniæ</i>	646 c
		<i>Vincentius Torsaninus Ep. Ariminen.</i>	646 c
		<i>Vincentius Legatus S. Silvestri Papæ</i>	643 b
		<i>Vincentius Littara auctor Vitæ B. Conradi</i>	162 c
		<i>Vincolumus Consul</i>	78 e
		+ <i>Vindicianus Ep. Camerac. 27 d. ejus donationi addita vitiosa descriptio</i>	27 d
		<i>Violantia de Sousa Abb. in Lusitania</i>	723 e
		<i>Vicarius Archiep. Senonen.</i>	265 e
		+ <i>Vitalis M. Romæ 376 b e reliq. Trevir. 489 b reliq. Centulæ</i>	102 d 106 b
		+ <i>Vitalis recl. Rarenæ extracta 297 c 298 e sepulchrum</i>	299 e
		+ <i>Vitalis de Mauritonia</i>	603 604
		<i>Vitalis Droentinus Ep. missus CP. et pecunia corruptus</i>	511 512
		+ <i>Viti corpus Roma Parisios, inde in Saxoniæ delatum</i>	38 b c d e
		<i>Viticulus R. Gothorum Hisp.</i>	81 c
		<i>Vitus Legatus S. Silvestri Papæ</i>	643 b
		+ <i>Viventia an filia B. Pippini</i>	262 d
		<i>Viventius Ab. Archiep. Lugdunen.</i>	688 c
		+ <i>Volmatius, seu Vulmarus Ab. in Italia</i>	125 f
		<i>Vulpherus Presb. Scotus</i>	723 d
		<i>Vulto Archiep. Eystadi 9 sec.</i>	531 c 549 e 572 e

U

<i>Ubaldis de Colle Guardianus Minorum</i>	303 d 308 b 343 c
<i>Ubalricus Ab. Casareensis in Germania</i>	125 b
<i>Udelmarus Ep. nn. 800</i>	97 c
<i>Ugnus Ab. S. Georgii Ital.</i>	433 f
<i>Ummundus Ep. Arrianus Ravennæ</i>	298 e
+ <i>Urbanus Pap. M. reliq. Trevir.</i>	459 b
+ <i>Urbanus M. Romæ</i>	376 b e
<i>Urbanus II Papa</i>	591 e d 592 a 692 e 605 e
<i>Urbanus VIII Papa</i>	164 f 303 a
<i>Ursacius mon. Luzzovi 268 f 269 c socius S. Germani Ab. Grandis Vallis</i>	238 f
<i>Ursacius monast. 265 a opp.</i>	268 c
<i>Ursacius Ep. Ravenn.</i>	300 b
<i>Ursacius Antipapa</i>	247 e
<i>Urso Ep. Agrigentinus 13 sec</i>	598 b
+ <i>Ursularum Virg. rel. Trevir. 459 e d e Trudonop.</i>	244 a
<i>Ursus judex Salernitanus</i>	45 b

V

<i>Vadicarius Regulus Saracenorum</i>	135 f
---------------------------------------	-------

W

<i>Walah Comes, dein Ab. Corbeix</i>	98 d
+ <i>Walaricus</i>	

INDEX TOPOGRAPHICUS IN VITAS SANCTORUM

TOMI III FEBRUARII.

**Quae loca Sancti alienius morte, reliquiis aut singulari cultu nobilitata sunt ;
iis Sancti illius adscriptum nomen : sed ea saepe pagina solum expressa, qua
de Sanctis singulis, locisve agi captum, licet frequentior eorum mentio fiat.
Omissa sunt ea regionum et urbium nomina, quae passim, etiam pueris nota, ut
Italia, Hispania, Gallia etc. Roma, Constantinopolis, Hierosolymu.**

A		
A bulā ur. Hispaniæ <i>S. Paula Barbata</i>	177	
Abydus ur. ad Hellespontum	311 b	
Acereta monasterium Italiae	426 e 427 a	
Achadh Finglaiff monasterium Hiberniæ	20 b	
Ad-murum vicus Angliæ	21 b 23 b	
Adolotesloch vicus Bavaricæ	31 f	
Adrumetum in Africa. <i>SS. Verulus, Secundinus vii socii, et 16 anonymi. Mart.</i>	243	
Ægyptus <i>SS. Victorinus, Victor, Nicephorus, Claudianus, Dioscorus, Serapion, Papius. MM.</i>	493	
in Æthiopia an prædicarit <i>S. Mathias!</i>	438 e d	
Afflengien monasterium Brabantæ	600	
Africa, <i>SS. Lucius, Silvianus, et 8. MM. 63. SS. Paulus, Julianus et x alii 132, Victorinus, Eucyrus, Paulus, Donatus, Fortuna et 28 anonymi. MM. 292. SS. Cresconius, Zenon et alii xi, et 35 anonymi. 368. SS. Montanus, Lucius, Julianus, Victorinus, Flavianus. MM. 460. Donatus, Justus, et vi alii et 45 anonymi. 492. S. Dionysius et 24. MM.</i>	281	
Agaliense monasterium Hispaniæ	81 a 82 f 83 h e d	
Agannus, Agannum monasterium	747 e	
Agargentum ur. Siciliae. <i>S. Gerlandus Ep.</i>	396	Episcopatus limites 11 sec.
Agrioserica mons Paphlagoniæ	275 e	
Alaocannia a B. Pippino debellata	257 f	
<i>S. Albani monasterium Angliæ</i>	739 e	
Alcazar. op. Lusitanicæ Mauris ereptum	119 b d	
Alciacum monasterium in Belgio. <i>S. Silvianus Ep.</i>	24	32 d extractum circa an. 700
Alcobasia monasterium Lusitanicæ	119 d	
Aldenarda op. Flandriæ, <i>ecclesia et reliquæ. S. Walburgis</i>	327 a	
Aldenburgum Wand. die ejus Episcopi primi	38 f	
Alexandria. <i>S. Abilis Patriarcha, 288. S. Felix. M. 636. S. Alexander Ep. 639. SS. Julianus pelagruscus, Eunus Cronia et Besus miles. MM. 678. Martyrs extincti peste laborantibus ministrantes 726. Celer, aut Cerealis, Pupillus, Serapion et xiv. Mart. 728. S. Proterus Ep. M.</i>	735	
Alexandria studia 4 sec.	504 b	
Alta-Brugeria monast. Galliarum	615 e f 616 d	
Althillare monast. Galliarum. <i>Reliq. SS. Polycarpi, Helenæ</i>	379 e	
Altozola villa Galliarum	104 e	
Alvinum op. Italiae	304 a	
Amabaricense monast.	85 d	
Anastris ur. Paphlagoniæ quando fundata : ditto illi subjecta	271 b e	<i>Georgius Ep.</i>
Ambresburia monast. Angliæ	600	
Ancona ur. Italiae. <i>S. Primitivus Ep. M.</i>	372	
Andanum <i>S. Huberti monast.</i>	705 d 706 a	713 f
Andernacum palatium	691 e	
Andilegum monast. Gal.	393 e	
Andreense monasterium	29 e	
Antiochia Cathedra <i>S. Petri 286. S. Gallus Consul M. 292. S. Fortunatus et socii 32. Mart.</i>	638	
Antuerpia, <i>Corpus S. Paschalis M. 638. Reliquæ SS. Symphoniani Macarii, et xii. Mart. 731. S. Walburgis hospitio excepta, ejus ecclesia et reliquæ</i>	327	
Apamea Syriæ, <i>SS. Mauritius, Photinus, Theodorus, Philippus, et anonymi 67. milites</i>	210	
<i>S. Apri monasterium Tulli</i>	705 e 706 a	
Apsalus fl. Ponti	438 e 440 e	
Aquileia pro provincia sumpta	86	<i>Chrysanthianus et alii. Mart.</i>
Arabia, <i>Martyres plurimi</i>	293	
Arbrissellum vicus Britan. Armoricæ patriæ <i>R. Roberti de Arbrissello</i>	600	
Arclacis in Bætica	669 f	
Arcliacum in Gallia. <i>S. Victor Presbyter</i>	670 d	
Arconragum villa Galliarum	691 f	
Ardbo in Ultonia	89 e	
Arnhemium ur. Geliæ, <i>eccl. S. Walburgis</i>	328 d	
Arustat opp. Thuringiæ	323 d	
Arremarensis monast. Galliarum <i>corpus S. Victoris Presb.</i>	670 e	
Arthernugia in Hibernia <i>S. Oricanus Ep.</i>	182 a b	
Artona vicus apud Arvenos. <i>S. Vitalina V.</i>	248	
Ascalon ur. Palestinæ	659 e	
Asia. <i>SS. Simon, Herulus et alii v cum anonymus</i>	369	
Asturica ur. Hisp. <i>S. Martha V. M.</i>	367	
Athanatum monast. Lugduni 5 sec.	748 a d	
Athryna in Hibernia, <i>SS. Lomanus et Fortchernus Epp.</i>	13	
Attinacum palatium et opp. 217 d <i>reliquæ et ecclesia S. Walburgis</i>	324	
Attila ur. Paphlagoniæ. <i>SS. Papius, Diodorus, Comm, Claudianus. MM.</i>	632	
Avaticum opp. Sequanorum	752 e 754 d	
Aufrie, an Augustines-ae locus Angl.?	482 a	
Augusta Vindol. <i>S. Dionysius Ep.</i>	636	
Augustoduni reliq. <i>S. Juliani pelagrusci</i>	675 d	
Avole in Sicilia 169 f <i>reliq. B. Conradi</i>	163 f	
Aureatum urbs ant. German. an Eystadium an Nassofelissum?	339 b f	
Aurelia ur. Galliarum 259 b <i>S. Eucherius Ep.</i>	211	
Azotus ur. Palestinæ	635 e	

B		
B abylon 178 d <i>S. Polychronus Ep. M</i>	5	
Balua monast. sanctimonialium in Jura monte, <i>corpus S. Romani Ab.</i>	743	
Balnearia op. Calabriae	597 e	
Barberinnum in Aquitania <i>reliq. S. Matthæ</i>	332 e	
Barinnum ur. Apuliæ, <i>corpus S. Nicolai</i>	113 d 114 b	115 a

113 a corpora S. Rufini et 3 sociorum <i>MM.</i>	730 a	Calabria a Soracenis infestata, a Normannis liberata	
Dathonia ur. Angliæ	124 d	485 b	
Beaufleda monast. Angliæ	759 d	Cala monast. Gallie	393 e 394 d 395 e
Beanchor, Benchor monast. Ultoniæ	16 f 18 f 19 f	Calvaria	114 b
Bearna fl. Hiberniæ	20 c	Camaldulensis monasterii Congregatio unita cum	
Rebius mons. Vesuvius,	700 b f 702 a	Congregatione Fontis Avellani	412 c 414 b 422
Beccense monast. Gallie	683 a	c 431 f	
Bergila vicus Franconia	533 c	Camera monast. Brabantia. S. Bonifacius Ep. Lau-	
Bellimontium op. ad Oesiam	684 b f	sanensis	181 e
Belsia regio Gallie	698 c e	Cameracum	47 e
Berythia	137 a	Camerinuum ur. Ital.	428 d 426 a
Betua monast. Burgundiæ	28 d	Cantium a Belgis cultum, a Romanis interreceptum	476 a
Bethania	114 e	476 a Saxonibus traditum; ab iis regnum consti-	
Bethari pelagus	499 f 500 e	tutum	476 b
Bethlapatha in Perside S. Sadoth Ep. M. et 128		Cantuarina Sedes Archiepiscoporum	477 c S. Letar-
alii 178 180 a		dii Ep. Silevanect. mors, corpus	475 S. Ethelbertus
Bethleem	114 c	476	
Bethuza regio sub Persis	179 f	Carbonaria silva in Belgio	251 f
Bethphage	114 e	Carisiacum Palatiuum	217 c d
Betulon ur. Hisp. corpus S. Sergii M.	466 c	Carystus op. Euboeæ. Carystiæ columnæ	664 a
Beverlaci insula S. Oswaldi M.	758 b	Casinum monast. Italiae	416 b 560 d 569 b 700 b
Beneventum, S. Barbatus Ep.	139	702 a templum extractum	432 d 433 c
Biblis, Biblisheim monast. Germaniæ	237 f	Castellana civitas Ital.	362 c
Billonum vicus Arvern. reliq. SS. Sireni; Juvenalis		Castellum monast. S. Romarici	267 f
et Maximini	371 e	Castrum-Gerardi in Italia	315 a
Bischoffsheim in Germania	520 c	Catana ur. Siciliae Leo II Episc.	226
Bithynia, S. Cæsarius Quæstor	501	Cava civitas Italiae S. Constabilis Ab.	42
Blachernæ locus CP.	251 e	Centula op. S. Angilbertus	91
Blandinium vicus prope Tornacum: exilio et sepul-		Centum putei villa Gallie	104 e
tura S. Elmentherii notum	181 et seqq.	Chalce locus Constantinopolis	398 d
Blesse ur. Gallie	616 e 617 f	Chalcedonensis Synodus	78 e
Bonnagense castrum Lutzelburgici agri	458 c	Chelesgowe in Bavaria	344 f
Bononia S. Faustianus Ep. 644 corpus S. Philippi		Cilentinum territorium Italiae	45 b
Ep. M. 639 Reliquæ SS. Magni et Lucii	6 f	Cirtica vicus Syriæ	384 a
S. Faustini 10 S. Simeonis Ep. 56 d S. Nemesii		Cluniacum monast. Gallie	446 d 420 c
176 d S. Marthe V. M. 367 e S. Polycarpi	380	Claro monte ur. Arvern. cultus S. Sireni	371 e
f S. Romane 383 e S. Mathie 458 e S. Modesti		Classis op. Ital.	298 a
Ep. Teovir. 469 f SS. Antigon et Abundi	682 a	Cluan-Ednech in Hibernia, S. Pintanus Presb.	
SS. Iusti et Theophili	750 d	Ab.	16
Bouyssa monast. Paphlagoniæ	275 d	Clypeum datum monachus S. Dionysii	245 d
Bareinona ur. Hispaniæ	717 e	Coloma Agripp. exul S. Eucherius	218 f reliq.
Brabantia prov. occupata olim a Germanis, Romanis,		S. Mathie 442 f S. Halburgis	523 f
Francis 253 a h nominis origo 254 d situs		Comos locus Italiae	65 e
sub Francis 254 e Ducatus et 4 Comitatus 253 e		Compostella	116 a
incolarum antiquorum mores 254 e Brabantia Roma-		Concordia in Italia. SS. Donatus, Secundianus, et	
na 256 b		socii MM.	7 b 8 a 9 a
Bracara	113 d	Conradisco monast. Gall. 743 b dictum S. Eugendi,	
Brige saltus et monasterium Cal.	392 e	nunc S. Claudii	743
Brisegewa	339 e	Condacum pagus Brabantie Contiek	253 f 254 a
Bristolia ur. Angliæ	231 c 232 a	Condatas villa	104 e
Britannia milite Romano nuda, a Scotis et Pictis		Confluentia, Conflantium op. Francia. S. Honorati	
vexata, a Saxonibus invitatis occupata	479 d e	V. M.	682
eum Julis et Anglis divisa	479 e f	Connubria vetus et nova	108 h S. Theotonius Presb.
Britalium in Gallia	104 e	108	
Brixia ur. Italiae S. Paterus Ep. 252 S. Felix Ep.		Constantia, olim Salamina, ur. Cypri	126 c 127 e d
300 a S. Epimachus, vel Pimenius Presb. M.	65	Constantinopolis	505 e f 511 e S. Flavianus Ep. 74
Brugæ reliq. S. Elmentherii 189 f ecclesia et reliquæ		S. Lazarus Presb. mon. Confessor pector	113
S. Walburgis	526 f 527 b	S. Stephanus Arcubator Maurici Imp. 687 S. I.	
Brundisium Reliq. S. Symonis Ep.	55 d	sidius et Procopius Decapollin Conf.	690
Bruxelli orandus B. Bonifacius Episc. Lausan. 154		Contina, Comtona, in Anglia	231 e
d Reliq. S. Symonis Ep.	36 d e f	Corbeia ur. Saxoniæ	237 d
Bucebrive locus Angliæ	689 e	Corluba ur. regia Saracenorum	747 e
Bucoleon portus Constantinopolis	228 e	Corlula vel Corduba ur. circa Assyriam	5 d
Buech vicus Bavariæ B. Edigna V. regina	674	Corf, Corve amnis Angliæ	396 b c
Burgum S. Sepulchri ur. Episc. Italiae	314 f 319 d	Corinthus	494
Bruxeria monast. Lotharingiæ	703 b f	Cortona in Etruriæ B. Margarita penitens 3 ord.	
Buxudis in Gallia	104 f	S. Francisci	302
		Cotulas in Palestina	136 e
		Credonensis saltus Gallie	610 f 611 e
		Cremona ur. Italiae S. Silvanus Ep.	32
		Cremona ur. Paphlagoniæ	271 e 273 h
		Ctesiphon ur. S e S. Sadoth. Ep. et 128 Mart.	178
		Cuellar op. Hispaniæ. corpus S. Antigon M.	682 a
		Cupidiniacus	

Cæsarea ur. Cappadochiæ S. Seryus M. 466
 Cæsarea ur. Palestinae 653 b e 661 a SS. Theodulus
 et Julianus Mart. 10

Cupidiniacus pagus Galliae	671 b	Fulda monast. Germaniae	345 a
Cursanum op. Calabriae	486 a b c	Fulradouillare in Alsatia	33 e 37 f
Cyuegia regio	136 c	Furnae opp. Flandriae : reliquiae, ecclesia, cultus	
Cyprus. SS. <i>Potamius, Nemesius, Didymus M.M.</i>		<i>S. Walburgis</i>	325 326
176 iuxta Cyrum. SS. <i>Thalassius et Limnaeus</i>		Fuscianum locus in Africa	453 f
<i>Anachor.</i>	298		

D

Dal-riedia provincia Ultoniae	182 a d
Damascus <i>S. Barsus Ep.</i>	734
Daventria ur. Ep. 10 sec. habita	704 c 705 f
Decapolis regio Palaest. unde <i>S. Procopius Decapoli- ta oriundus</i>	690
Delemons op. Germaniae	263 c
Der-chon loc. Hiberniae	182 d
Diospolis, olim Lidda, ur. Palaestinae	650 a 653 e 654 a
Diospoli ur. Aegypti, an passu <i>Victorinus, Victor alin- que?</i>	493 b
Divio <i>Reliq.</i> SS. <i>Medardi, Silvii, Prudentii</i>	28 d
Dolense monast. apud Bituriges	617 d f
Domnus-Medardus castellum Gal.	104 d 105 a b
Durobrivi, Roslensi urbs Angl.	482 e d
Dureatum villa Francie	104 c

E

Eboracum ur. Angliae <i>S. Oswaldus Archiep.</i>	735
Eboriacus monast. S. Farae in Gallia. <i>S. Eucongo- tha V.</i>	393
Erbatana	387 b
Egarene Conc. in Hispania	81 d
Eleutherii palatium CP	588 a d
Eliense monast. Angliae	730 e
Elua op. Lusitaniae	118 a
Elm locus Hiberniae	182 e
Elyense monast. Angliae a <i>S. Ethelberto fundatum</i> ecclesia extructa	472 d e, constitum a <i>S. Ethel- reda</i>
Engilheimensis Synodus	405 a
Ephesi pseudosynodus contra <i>S. Flavianum</i>	74
Epipa vel Epyppa urbs Lydiae	77 c
Euach-truin monast. Hiberniae	17 d
Erenbrest-in castrum ad Mosellam	442 d
Estia locus Constantinopoli	485 a c
Eugubium ur. Umbriae	412 c f
Exarchatus Ravennatum urbes	35 f 36 a
Exonia ur. Angl.	231 f 232 a
Eystadium ur. Germaniae. <i>reliq. Walburgis</i>	516 c

F

Falcoburgum op. Belgii	181 f
Fahlerensis Ecclesia	50 e
Faucense monast. Raethiae	257 f 258 b
Faventia corpus <i>B. Petri Damiani</i>	422 a b c d
Firmum ur. Ital.	370 c 371 b
Flurentia <i>S. Andrews Ep.</i>	666
Flori monasterium CP.	557 d
Floriacum monast.	757 a 758 d f
Fons Combandi monast. Galliae	603 f
Fontanetum in agro Tullensi	697 f
Fons-Elraldi monast. Galhae et opp. 598 599 612 nominis origo 598 e f situs 599 b. Ordo ibi consti- tutus, a Pontificibus approbatus 599 e d e, auctor <i>B. Robertus de Arbrissello</i>	599
Fontis Avellani monast. <i>S. Petrus Damianus</i>	512 epus
<i>Priores</i> 413 a <i>Congregationis caput, regula, Insti- tutum</i> 413 b d <i>passiones</i>	413 c d o
Forollimum ur. Umbriae	423 f
Foreste monast. Galliae	96 e d
Franciae maritimo Ducatus	92 d
Frisinga ur. Bavariae	561 a d

G

Gabula ur. Syriae	685 b 686 a
Gallacia divisa	116 f
Gamonium agri Faventini	425 d 426 a
Gandavum in Belgio. <i>Corpus S. Eusebii M.</i>	7
Gandense monast.	403 e 404 c
Ganfeli vicus Gallaciae	111 e 112 f
Gangra ur. Paphlagoniae	278 d 735 e
Garganus mons Apuliae	141 c 143 e 146 f 700 b
Gaza ur. Palaestinae 650 f habuit 8 templa idolorum et Marnium 649 b ab Alexandro M. capta 653 e f <i>S. Porphyrius. Ep.</i>	649
Gemmeticum monast. Galliae	212 f 213 a
Geneva	750 f 751 c
Gemma <i>S. Pontiana M. caput et cultus</i> 685 <i>S. Chry- sogoni Conf. reliq. et cultus</i>	685
Gerunda ur. Hispan.	637 b
Gerardivilla ad il. Sequanam	677 c
Glinn-ussense monast. Hiberniae <i>S. Comgani Ab.</i>	687
Golgotha	114 c
Gorzia monast. prope Metas 97 b <i>B. Joannes Ab.</i>	691 b
Gorzia fluv. in agro Metensi	691 e 692 c
Gothara ur. Saxoniae 454 f <i>corpus S. Valeri Ep.</i> <i>Trevir.</i>	433 a
Gracicum op. Gal.	618 a e
Grandiavium locus Vosagi	263 b
Grandis vallis monast. dioc. Basileensis,	266
Groninga ecclesia <i>S. Walburgis</i>	328 e

H

Haldiniaca in agro Metensi	691 c e
Hangest villa Galhae	105 a
Harinatii loca Constantinopoli	687 f 688 a
Harsallum <i>S. Siphani reliquiae</i>	28 a b
Hastania ditio Belgii	211 a b 219 e f 218 f
Haselberga in Anglia <i>S. Utricus Presb. eremita</i>	230 d e f 234 e 235 f
Heidenheimum monast. Germaniae <i>S. Walburgis</i> <i>Ab.</i>	516 c 529 c 563 570 f
Helesberge in Anglia	231 c
Helinna vicus Syriae	295 a b
Heliopolis ur. Phoeniciae. <i>S. Gelasius seu Gelasius</i> <i>M.</i>	680
Heswerde monast. Westphaliae	520 c
Hibernia. <i>S. Odriani M. arripa S. Patricii</i>	133
Hobofund insula Hiberniae	90 d
Hiera vicus Syriae	383 e
Hierapolis urbs Phrygiae <i>S. Mariamua soror S. Phi- lippii Apost. 4 S. Pappas Episc.</i>	289
Hierosolyma 414 c 560 b d 569 b anno 314 capta a <i>Persis</i> 230 <i>S. Simeon Ep. 54 S. Zambdas Ep.</i> 131 <i>S. Mathias sepultus</i> 440 f 451 c <i>S. Zacharius</i> <i>Patriarc. 250 templum Martyrii seu Resurrectionis</i> 651 e 652 o	
Hil-Falge ditio Hiberniae	134 d
Hippo regia, ur. Africae	403 b 404 b
Hirinis-gena monast. Hispaniae	747 e
Hirsangia monast. Germaniae	401 f
Hisperga Comitatus Germaniae	561 d
Hispalis ur. Hispaniae. <i>S. Florentinus Conf.</i>	383
Hissus portus Ponti Euxini	438 e 440 e
Hita campus Hiberniae	19 a
Horenbergum eremus Vosagi	267 f
Horodium	

Hornodium villa Galliae	104 e	Magdeburgum	47 f 48 f
Horreum monast. Treviris	409 b	Mageo monast. Hiberniae	89 e 90 d
Hua-drona ditio Hiberniae	20 b	Magnauro Palatium CP.	884 a c
Hua-Kinselach in Hibernia	19 e	Magydis Mandis ur. Pamphyliae S. Nestor Ep. 632	
Hy insula, monasterium	20 f 21 f 88 e	Majuma portus Palaestinae 660 d e S. Petrus M. 269 c	
	7 sec.		
	85 c		
Hybla triplex in Sicilia	169 c d f	Malbodium. S. Aldetrudis V.	514
Hypæpa urbs Lydiæ	77 c	Maleæ-collum in Græcia	113 e 122 e
Hyrcanorum civitas in Lydia	73 d	Malstania in Sicilia	168 b
		Mansistum ur. Bithyniæ	496 a 497 b
	I	Marianna vicus Phœnicie	680 e
Inguvium op. Umbriæ	412 c	Marneium templum Jovis Gazæ	649 c 653 c 661 b
Interamna in Umbria. SS. Saturninus, Castulus etc.		jussu divino comburitur	661 d
Mart. 6 S. Anthimus Ep.	239	Mansates pars Juræ montis	747 f
Ipre ur. Fland. reliq. S. Walburgis	523 d	S. Maximini monast. Treviris 705 c 714 a dedicatio ecclesie 10 sec.	706 a
Issoldunum op. Galliae	618 b f	Medianum monast. Vosagi	266 b
	J	Mediolanum. S. Mansuetus Ep.	138
Joppe	114 b	Mediolanum 418 e Simonia et incontinentia Sacerdotum corruptum	429
Jordanis fl.	114 e	Megensheim vicus Germaniæ	533 c
Julia vetus, et nova op. Aprutii. reliquæ S. Flaviani Ep. CP.	80 d e f	Meldaria monast. Brabantiae	261 b e d e f
Julioberga ur. Hispaniæ	497 a	Melicense monast. corpus S. Colmanni M.	88 e
Jura M. Burgundiæ	743 a	Menæum castellum Siciliæ	57 c
	K	Mentuniacum monast. Gallie	731 f
Kaysersbaim monast. Germaniæ	125 b	Metis S. Legontus Ep. 67 S. Felix Ep.	239
Kill-Easpuc-Bolcain in Hibernia	182 a	S. Michaelis monast. Lotharing	697 d
Kill-Portchern ecclesia Hiberniæ	15 d	Mikileuborg ur. Germaniæ	38 f
	L	Miletum, Melitum, ur. Calabriæ	595 e
Lactitio. reliq. S. Mathiæ.	442 f	Molfetta. caput B. Conradi	165 e
Lauden op. Brabantiae 233 d B. Pippinus sepultus 262 e		Monheim. reliq. S. Walburgis	523 a 531 e 532 c
Laudmylien in Anglia	397 d	Mons-acutus monast. Angliæ	231 b 233 d
Laodicea ur. Phrygiæ. S. Nymphas Apost.	725	Mons-S. Andreae prope Tornacum 194 a, dictus Mons Thesauri absconditi	203 d 210 a
Lapathus, Lapithus ur. Cypri	127 c f	Mons-Falconis monast. Lotharingiæ	700 a f
Laighis ditio Hiberniæ	20 f	Mons-bitoris nunc Gertrudenberga op. Belg. 254 e d	
Lanconna monast. S. Lupicini	743 b 748 a	Mons S. Michaelis monast.	124 d
Lauvianum pagus Italiæ	304 b f 314 a	Mons-S. Odiliæ in Gelria	262 a
Lausana ur. B. Bonifacius Ep.	151	Mons-Phiseo, Mons-Flaseonus. reliq. S. Faustini 10 a	
Lebraha, Leheracum	37 e d 38 f 39 h	Mons-Serratus in Hispania	237 c
Ledrae, Ledron in Cypro	127 d f	Mons-Virginis monast. Ital. reliquæ S. Barbati 142 a	
Lemovicum, ur. Gal. an patria S. Avertani 625 d 626 c Conventus Carmelit.	626 b c	Moro op. Italiæ	149 e
Leodunum	524 e	Mosomum op. Galliae	78 e d
Leontini urbs Siciliae. Martyres anonymi	57	Mundini-cisterna locus Artesie	31 b 32 e
Lestingahen monast. Northumbriæ	23 d	Murcianum monast. Italiæ	425 e 426 a
Lochgleann civitas Hiberniæ	20 b		N
Libanasia prov. Phœnicie	680 c f	Nabantia urbs Lusitanie	8 f
Licethfield urbs Angliæ	23 d	Narbona urbs Aquitanie habita	213 b
Licosa mons Italiæ	45 b	Nazumba ur. Cilicie	300 c
Linne pagus Cypri	127 c d e	Nazareth	114 b
Lindisfarne in Anglia. S. Colmannus Ep. 82 S. Finanus Ep.	21	Neechargowe in Suevia	538 d
Lisbornense monast. Westphaliæ	56 d	Netuni ur. Siciliae. B. Conradus eremita 3 Ord. S. Francisci	162
Litargum in Syria	136 d	Nicea. Synodus II (œcumenica)	583 586
Liptinæ palatium in Belgio	217 f	Nicomedia. Eutermus Palatinus, et alii 34 MM	293
Lotharingiæ nomen	234 c	SS. Lucianus, Edithus, Felix et alii XLV MM	463
Luca ur. Etruriæ. S. Avertanus Ord. Carmelit. et B. Ronus 621 3 ecclesie S. Petri	621 622	Nivella op. Brabantiae. B. Pippinus Dux 253 262 e f	
Luceria ur. Ital.	142 e	Nivecum ur. Gal. SS. Zoladius et Agricola Epp. 668	
Lugdunum. corpus S. Galanii Presb. M. 129 d S. Baldomerus Subdiaconus	688	Nugdunum opp. Burgund.	748 b
Luna opp. Ital. S. Haletdeus Ep. M.	16		O
Luxovium monast.	268 a 705 b	Odenca pagus Brabantiae	227 d
Lycœonia. S. Marianna soror S. Philippi Apost. 4 b 5 d		Offenburg. op. Germaniæ	366 b
	M	Olivetum	114 d
Macedonia prædicatione S. Mathiæ Apost. illustrata 438 f		Orichiensis ager in Lusitania. corpus S. Romani 746 d e	
		Ostia Tiberina. SS. Maximus, Claudius, Prospedigna, Alexander, Cutia MM.	61 65 f
			Oswaldlaw

- Oswaldlaw ditio Angliæ 738 b
- P
- Palæstina. *S. Dasithens mon.* 386 *S. Mathias Apost.* 436
 Pamphiliū mare 127 c d
 Pannosjos opp. Lusitaniæ. *caput S. Romani* 746 d
 Panormi *reliq. B. Couradi* 163 h *rel. S. Gerlandi* 538 e
 Paphlagonia a Saracenis 8 sec. devastata 278 a b c d
 Paphus ur. Cypri 130 e
 Parma ur. Italiæ 423 f
 Patara urbs Lyciæ. *SS Leo et Paregorius MM.* 58
 Pataviūm. *an reliq. S. Mathie?* 412 f
 S. Pauli monast. Romæ 10 sec. reformatum 705 b 706 a
 Pantopetrium monast. *S. Athanasius Conf.* 302 a b
 Penthucla in Pakestina. *Canon. Presb. Ab.* 137
 Perga ur. Pamphylia. *S. Nestor Ep. M.* 632
 Pergamus ur. Asiæ 291 c
 Pershona monast. Angliæ 739 d 760 c
 Perusinum monast. *S. Salvatoris* 425 d 426 a
 Phasis fl. prope Pontum Euxinum 438 e
 Phœnice. *SS. Ananias Presb. Petrus Clariger et 7 milites Mart.* 493
 Placentiæ ur. Italiæ *reliq. B. Couradi.* 163 b
 Placentia ur. Hisp. *capito SS. Fortunati M. Friliani Conf. et Thebari M.* 636 d e
 Pola ur. Istriæ 298 b c d
 Pomposa vicus et monast. Italiæ 426 h f
 Ponticum ur. versus Persidem 5 d
 Pontivum regio Gallia 91 a 102 c 104 e
 Port-Loman opp. Hiberniæ 13 d
 Portugalia, urbs Portus 115 d 116 f
 Portus Romanus. *SS. Paulus et Primitivus seu Primitiva MM.* 463
 Praga. *reliq. S. Mathie* 442 f *S. Walburgis* 523 e
 P'regins mons agri Perusini 426 d
- Q
- Quarentena, ubi Christus tentatus 114 e
- R
- Ruceburgum in Wandalia. *B. Evermodus Ep.* 47
 Rætia 237 f 238 a
 Rama vicus Syriæ 383 e
 Rameseia monast. Angliæ extractum 739 760
 Ranivilla in Gallia 104 e
 Rath iugia op. Hiberniæ 182 b
 Rabmur opp. Hiberniæ 19 e
 Ravenna ejusque urbes in Exarchatu 36 a b *S. Marcellianus Ep.* 297 *patris S. Leonis Catanens.* 227 b *et B. Petri Damiani* 423 a vicus leproserum 196 a
 Reametenſis Eccl 80 d
 Regensburg et Reginum Bavarie urbs 94 a 130 f
 Regimensis urbs, Ratispona 339 a
 Remi. *S. Romanus Archiep.* 748 *rel. S. Walburgis* 825 b
 Remensis Campania 31 b 32 e
 Rennendort 269 f
 Reotford monast. Angl. 172 c 237 c
 Ressingam opp. Bavar. 512 f
 Rhegium ur. Calabria 226 h
 Rhodus insula 656 f 660 b
 Ringum Hunnorum regio 93 c
 Ripum monast. Angl. 760 f 761 c
 Riva de Sil monast. Hisp. 367 e
 Roma. *S. Faustinus et soc. Mart.* 9 c *SS. Maximus, Claudius cum uxore et 2 filijs* 61 *SS. Constantia Augusta, Atica et Artemi FV* 67 *Gabinus Presb.* *M. 130 S. Polycarpus Pr. Conf.* 374 *reliq. S. Mathie Apostoli a S. Helena Hierosolyma delata* 440. *An adhuc sint* 441 a b? *S. Felix in Papa* 507 *S. Eululius Apost.* 725 *an passus SS. Macarius, Rufinus, Justus et Theophilus?* 729 e
 Roscurrēse monasterium Hiberniæ 135 a b
 Rota monast. Gall. 611 a c
 Rotomagum. *S. Prætextatus Ep. M.* 470
 Ruckeldegen Germ. 366 b
 Rutila. *reliq. S. Mathie* 422 f
- S
- Sagarius fl. Galatiæ 280 d
 Salamine, Constantia dicta ur. Cypri 126 c 127 b d
 S Aristum Christi discipulus 287
 Salbruca pagus Artesiæ 29 d
 Salec ur. sub Persia 178 e
 Salerni corpus *S. Felicis Presb. M.* 238 c
 Salona in diocesi Metensi 37 d
 Samaria 114 b
 Samosatium 136 c
 Sanctarem ur. Lusitaniæ 118 a erepta Mauris 118 a
 Sanctus in Brabantia 234 b c
 Santvica vicus Gælicæ 334 a b
 Sarchinima, nunc Trudonopolis, in Belgio 211 b 219 e f
 Sarcinima vicus Hisp. 219 e f
 Saturniacum villa Gall. 670 d 671 d
 Saviniacum monast. Gall. 603 e
 Scaldis, Scandus fl. Belgii 193 e
 Scarponensis pagus ad Mosellam 691 a
 Scete in Ægypto 651 e 682 e
 Schwartzbruch monast. Crucigerorum 443 b
 Scopelus ins. *an S. Rhegini Ep. M.?* 300
 Scrobesheria Angl. 394 c
 Scythopolis ur. Palesstinæ 247 *S. Severianus Ep. M.* 249
 Sebastopolis ur. prope Pontum Euxinum 438 e 440 d
 Senonense monast. Vosagi 707 d *S. Gumbertus fundator* 265 b e *Abbatēs primi* 265 f
 Senonum ur. Gall. *S. Gumbertus Archiep.* 265
 Seleucia in Assyria 178 e d
 Septimania ditio Gall. 138 e f
 Sernium in Asia 136 b
 Sexi-Firmum-Julium ur. Hispaniæ 369 c
 Sicilia 79 *Mart.* 216 *SS. Claudius, Sabinius, Maximus* 247
 Silvanectum. *S. Letardus Ep.* 474
 Simer mons Hiberniæ 17 d
 Sinna fl. Hiberniæ 17 d
 Sipontum ur. Ital. 141 c 143 e 146 f
 Sirmium ur. Pannoniæ. *S. Sireus vel Smerius man. M.* 369 *Mort* 72 *anonymi* 372
 Sithu monast. Artesiæ. *corpus S. Silvii* 28 f
 Smyrna. *SS. Eros, Carpophorus, Gerontius Mart.* 369 *SS. Servilianus, Datianus, Leander Mart.* 682
 Solæ. Soli aut Solia, ur. Cypri 126 *S. Auribius Ep.* 126
 Solopotamius in Cypro 129 b
 Spoletum ur. Umbriæ. *S. Anthimus Ep.* 239
 Stivagium monast. Vosagi 266 a b
 Stokes in Anglia 390 a
 Stowa vicus Angl. *reliq. S. Alnothi* 689 c
 Streanesbaleh monast. Angliæ 87 c
 Stylum ur. Calabria. *S. Joannes Thevistes* 484 485 a
 Sudafeldia regio Germaniæ 532 d 533 a
 Sustris, Sustera, op. Juliacense 452 b 453 a
 Symbolus, Symbolorum portus, in Symladis 270 c
 Syria. *SS. Thalassius et Lumarus anach.* 293 *S. Baradolus anach.* 296 *SS. Zebina, Polychromius, Moyses, Damianus anach.* 383 *SS. Joannes, Moyses, Antiochus, Antoninus anach.* 383
- T

T		U	
Tanetos ins. Angliæ	395 d	Ultonia	182 a
Tarentum ur. Italiæ	142 e	Urbanopolis in Cilicia	4 d
Targala vicus Syriæ	295 b c f	Urgella ur. Hispaniæ	94 a
Tarichodes in Cypro	129 e	Ursanus monast. Galliæ	602 b 603 d 613 c 616 f
Taurianum ur. Calabriae	486 a f	Uxama-Barca op. Hispaniæ	636 b d
Telsberga op. Germaniæ	266 f	Uxama ur. Hispaniæ	150 d 151 d
Temelza vicus ad Mosellam	158 b	V	
Temoria in Hibernia	13 e	Vacca-alla ins. Hiberniæ	89 b c
Tera monast. Hispaniæ. <i>reliq</i> S. Marthæ <i>V. M.</i>	367 c	Vaccæi in Hispania	150 f 151 d
Ternana ur. Belgii	24 e f 25 d 26 c	Vallibus monast. Galliæ	744 d
Tessandria ditio Belgii	254 f	Vallis-cava op. Hispaniæ. S. <i>Beatus Presb.</i>	149
Thessalonica patria S. Porphyrii Ep. <i>Guzæ</i> 631 d e		Vallis-Gabliæ monast. Vosagi	263 c
Alexander, Antigonus et alii <i>vu MM.</i>	681	Vallis-leporis in Alsatia	37 e 38 e
Thomar opp. Lusitanæ	8 f	Vallis S. Matthiæ monast. Crucigerorum	443 e
Thuringia ecclesiæ sub S. Bonifacio 560 e in monasterio legit S. Walburgis 362 e 571 e præst 7		Vandarus vicus Italiæ	139 c
monasteriis S. Wunibaldus	570 f	Venusium monast.	43 a c
Thusburg in Germ.	317 a	Verinbrea villa Galliæ	215 b
Tila opp. Gellriæ. <i>eccl.</i> S. Walburgis 527 a <i>miracula ibidem patrata</i>	532 533	Verona ur. Italiæ. S. <i>Servulus Ep.</i>	662.
Tillima vicus Syriæ	295 a	S. <i>Vulcentis Ep.</i>	734
Tironium monast. Galliæ	603 e	Vesontione <i>natus</i> S. <i>Gerlandus Ep.</i>	593 e
Toletum. S. <i>Helladius Archiep.</i>	81	Vibo ur. Calabriae	486 a f
Tolosa an S. Silvini habuit Episcopum 25, ex ea oriundus	29 d	Vicentia an patria SS. <i>Donati, Secundiani etc. Mart.</i>	7 f <i>cultus</i>
Torelagunæ <i>Reliq.</i> S. <i>Simonis Ep.</i>	56 f		8 d
Toringi in Germania u. Tongri	233 a	Victoriacum castrum Campaniæ Gal.	713 b 717 a
Tornacum. S. <i>Eleutherus Ep.</i> 183 <i>urbs olim Menapiorum</i> 183 c <i>origo fabulosa</i>	200	Vienna Austria	84 f 85 e
Tortosa ur. Hispan. sub Saracenis	717 e f	Vienna Galliæ. S. <i>Paschasius Ep.</i>	294
Tracondia locus Italiæ	46 b	Vimacensis pagus Galliæ	104 d
Trajectum ad Mosam SS. <i>Eucherius et Fulco Epp.</i> 180 S. <i>Eucharis Ep.</i>	686	S. <i>Vincentii monast. Italiæ</i>	423 d
Trapezus ur. Cappadoc.	278 b 280 a	Vinciacum bellum	30 a
Treviri urbs quinque a barbaris eversa	431 e d	Vindertia villa regia Lotharingiæ	697 c
Trevirensis ortu S. <i>Germanus Ab. M.</i>	267 e	Virdunum. S. <i>Pulchronus Ep.</i>	11
Treviri. S. <i>Bononus Ep.</i> 11 S. <i>Legontus Ep.</i> 13 e		Viro mons in agro Metensi	691
S. <i>Celsus Ep.</i> 399 S. <i>Molestus Ep.</i> 469 <i>corpus S. Mathiæ Apost.</i> 460 d e f 441 <i>vestis inconsutilis, clavis, et cunctus Christi</i>	431 d	Viseum op. Lusitan. 111 e 121 a b 122 c <i>rel.</i> S. <i>Theotoni</i> 111 e <i>ejus brachium.</i>	575 f 757 e
Tricassina diocesis	670 d 671 d	Vitulae-albe ins. Hiberniæ	150 f
Trossion-curtus villa Galliæ	103 a	Vosagus mons, saltus, silva, eremus. 263 b S. <i>Gambertus Arch. Senonen.</i>	265
Trudonopolis ur. Belgii. S. <i>Eucherius Ep. Auroleuensis mortuus, et quiescit</i>	211	W	
Truthinga vicus Germaniæ	543 e	Walciodorum ad Mosam	693 a
Tubinga, Tuzinga ur. Germaniæ	343 a	Warelos villa Brabantæ	261 a
Tuda ur. Gallaciæ	111 e 120 f 121 a	Waregissus villa Galliæ	713 a
Tuder ur. Umbriæ. S. <i>Romana V.</i>	381	Weldon regia Merciorum	689 b c
Tullum ur. Lotharingiæ	697 f	Wemdinga opp. Bavarie	533 a
Tychaun forum Patariæ	39 d	Wenlochiun monast. et opp. Angliæ S. <i>Milburga V.</i>	388
Tyle castrum Galliæ	385 e	Westbyri monast. Angliæ	759 b f
Tyrolaglass in Hibernia	17 d	Wigornia ur. Angliæ S. <i>Oswaldus Ep.</i>	733
Tyrus. S. <i>Thronius Ep. et alii MM.</i>	174	Wiltonia ur. Angliæ	738 e f
U		Wimburnia monast. Angliæ	520 b
Ulixho 118 d Mauris erepta 118 d e <i>brachium</i> S. <i>Theotimi</i>	111 a	Windlberga monast. Bavarie <i>rel.</i> S. <i>Walburgis</i>	523 a
		Wintonia ur. Angli.	758 e f
		Witteberga op. Saxon. <i>reliquæ</i> S. <i>Walburgis</i>	323 d
		Z	
		Zutphanie <i>eccl.</i> S. <i>Walburgis</i>	528 e

INDEX ONOMASTICUS

TOMI III FEBRUARII

Indicantur brevi collectione voces barbarae, vel minus usitatae aut etiam tituli dignitatum, potissimum si addita significatione explicentur, ut cui vox aliqua minus obvia occurret, dispicere valeat num hic similis existat.

A		Fanones	107 c e
A ecubitor Imperatorum	687 c 688 a	Fiscones	307 c 313 f
Archisterium	403 b 404 b	Flatones, <i>pro placentis</i>	107 f 108 d
Ascella, <i>Azella</i>	334 a f	Follis, <i>saccus</i>	340 f
Asyle, <i>Asylum</i>	363 e	Frigoris morbus <i>pro febr. quartana</i>	168 e 169 a
Avellanæ, <i>coryli</i>	307 c 312 a	G	
B		G ambutta <i>pro cervicali</i>	46 d f
B asterna, <i>vehiculi genus</i>	63 e 64 c	Gaudimonium	463 b d
Biblea cratis, <i>juncæa</i>	431 b 432 c	Genicularius <i>a gena</i>	339 e
Bracile, <i>cingulum</i>	269 a d	Germanus, <i>pro uterino fratre</i>	713 a
Buttis, <i>βούτιος, cupa, cupella</i>	427 c 428 d	Guerra, <i>bellum</i>	136 b d
Buxula, <i>capsula e buxo</i>	350 c 351 e	H	
C		H anappi, <i>crateres</i>	107 b e
C ambuta, <i>pedum Pontificale</i>	343 b	Hannipa, <i>genus poculi</i>	341 c f
Camerarius <i>snus, incurvus</i>	340 e	Holoverum, <i>purpureum</i>	398 e
Canaber, <i>Camtabricus panis</i>	431 b 432 c	I	
Caraxare	404 d 405 c	I mapum, <i>rus</i>	709 d 711 c
Carenic, <i>Quadragesæ in indulgentis</i>	439 d 460 d	Infusidarium, <i>cibus aquæ maceratus</i>	431 d 432 c
Carraria vini, <i>plaustrum vini</i>	704 d 706 b	L	
Carricare, <i>raro ulvehere</i>	402 c 403 d	L ectorium <i>pro pulpito</i>	107 a e
Caxare <i>in cogitatione</i>	101 c 102 a	Lendes, <i>elentes</i>	265 d
Cerillum, <i>Germanis rista</i>	342 c 343 b	Lista <i>finbria</i>	398 e f
Chartularii <i>munus</i>	270 e	M	
Chlanides, <i>Senatoræ dignitatis symbolum</i>	305 d e	M afortium, <i>Mafortiolum, tegumentum capitis</i>	634 a c
Chrometricalia	341 b e	Majorum-Domus <i>dignitas</i>	233 c 236 d
Christamutarium	300 f 296 f	Mancella	333 f
Chrysoclavum, <i>anro claratum</i>	398 e f	Manualis, <i>lintea</i>	463 c
Chrysorrhæos, <i>S. Joannis Damascenus nudo dictus</i>	270 e	Menses <i>Gææorum</i>	650 b 655 c
Ciborium <i>pro tegmine altaris</i>	107 a 105 e	Metanæa <i>inclamto corporis in terram</i>	425 e 426 a
Civitatis <i>vocabuli acceptio</i>	271 c	Mimus <i>secundus</i>	680 f
Clarissimi <i>titulus</i>	61 d	Murea <i>remunerations</i>	727 b c
Clocca, <i>campana</i>	107 b e	O	
Comites <i>rei privatæ</i>	61 d	O bertoria <i>anrea pro altari</i>	107 b f
Commentarienses <i>Consulatus sub Arcadio Imp.</i>	633 a	Oloverum, <i>purpureum</i>	398 e f
Comorbanus, <i>successor Hibernis</i>	13 e	Orale, <i>amictus capitis</i>	333 e 336 f
Curialiter, <i>curialitas, curialissimus, benigne, benigni- tos, benignissimus</i>	305 e f	Oramen, <i>oratio</i>	405 e 406 d
Curceboldum, <i>instrumentum textile</i>	333 f 334 f	Orarium <i>pro stola sacerdotali</i>	229 a c
Cussio, <i>pulmar</i>	107 c a	P	
Custrix <i>ecclésiæ</i>	342 b	P agnes <i>forsan margines</i>	747 f 748 d
D		Palatinorum <i>dignitas</i>	293 b
D ilucere, <i>clare</i>	409 b	Palmata, <i>alusiones palmarum in terram pro paupertate</i>	425 e 426 a
Divinitatis <i>cathedra, Theologica</i>	133 e f	Panemus <i>mensis</i>	244 e 244 d
E		Parcamenum	137 d
E udytis, <i>mappa altaris</i>	300 f 301 b	Patriciorum <i>dignitas</i>	581 f 582 e
Eptogium, <i>superior togula</i>	486 d 487 a	Perula, <i>Perla, margarita, albago oculorum</i>	533 d
Exenia, <i>arena</i>	427 e 428 d	336 a	
F		Philocompica,	
F erulentus	402 e 403 a		

Philocompica, <i>fastuosa</i>	529 e f	Squatus, <i>gens piscis</i>	499 a
Platonica, <i>tabula e marmore</i>	304 d	Staupulus <i>an tholus?</i>	537 a 538 d
Plebs, <i>templum parochiale</i>	311 e 312 a	Stauracinum, <i>de Stauraci, velum, cui interit pampini vel corymbi</i>	398 e f
Polyandrum, <i>cœmeterium, sepulchrum,</i>	404 c 405 c	Stipha, <i>lectuli</i>	408 e
Præstaria, <i>charta præstationis</i>	716 b 717 a	Subadiubæ <i>Magistri sub Arcadio Imp.</i>	655 e 656 b
Præsulare	203 c 204 c	Subex Clerus, <i>subjectus</i>	405 c d
Precaria, <i>charta acceptationis</i>	716 b 717 a	Synaxis, <i>officium nocturnum aut matutinale</i>	425 f 426 b
Prostagma <i>lex, mandatum</i>	399 b c	Syncellorum <i>dignitas</i>	590 c
Q			
Quærere, <i>petere</i>	409	T	
R			
Risile, <i>acicula</i>	535 c 536 f	Taphus, <i>sepulchrum</i>	404 f 405 d
Rongia, <i>songia, scabies</i>	423 c f	Tapinosis, <i>styli vitium</i>	403 b 404 b
S			
Sagimen, <i>pro arvina pinguedine</i>	306 b f 311 f	Tenellus, <i>obturaculum oris dolii</i>	427 c 428 d
Scarsella, <i>scarcella, peru coriacea</i>	308 f	Tina, <i>Tonna</i>	427 c 428 d
Serra, <i>rupes</i>	747 f	Tomus, <i>pittacium</i>	403 a d
Schilla <i>tiutinnabulum</i>	104 b e	Tripediæ	532 f 533 a
Semini <i>verbus, concionator</i>	611 b c	Turba, <i>turbum pro cespite, Teutonice torf</i>	482 b
Semum, <i>vacuum</i>	427 c 428 d	W	
Silentiarius <i>Regis pro secretario</i>	91 f 101 b	Wantus, <i>chirotheca</i>	341 b c
Socha, <i>jurisdictio</i>	738 b	Z	
Soliculus, <i>parvus sol</i>	533 f 534 f	Zeta, <i>Zæta, diæta</i>	533 f 534 f
		Zius <i>an pro patruo?</i>	62 c 63 d

INDEX MORALIS
IN VITAS SANCTORUM
TOMI III FEBRUARI

Non sola hic virtutum aut vitiorum nomina expressu, sed rerum omnium vocabula, quarum notitia ad virtutum vitiorumque tractationem visa est accommodata: ut sint veluti universales loci communes, qui postmodum ex toto opere ampliores poterunt confici.

A

Abbates Sancti. *Fintanus Hiber.* 16 *Fulradus S. Dionysii* 33 *Constabilis Carensis* 42 *Angilbertus Centulensis* 91 *Rabulas in Oriente* 136 *Conon Pentucte* 137 *Comanus Hiber.* 687. *Joannes Gorziensis* 691 *Romanus Jurensis* 743 *Abbas Martyr S. Germanus prope Busileam* 266 *Abbatissa Sancta Aldetrudis* 314 *Wulburgis* 316
Absorbentur terra, volens occidere monachum 136 e suspendentes SS. *Philippum, Bartholomæum et Murriannam* 4 b *Abstinencia B. Petri Damiani et aliorum* 425 e *mirabilis Lamberti Sacerdotis* 700 d *arcta in cibo S. Porphyri* 682 f *Abstinenciam cibi majorem paululum adhibet Angilramnus Gorziensis* 705 f 712 e f *eadem dixit ad finem vitæ usus* 713 e *S. Dositheus solitus comedere 6 libras panis, sensu docetur 8 uncias esse contentus.* 388 e. *Abstinet B. Margarita de Cortona primo usu carnis, dein adipe* 306 f *mor oris, carnis* 306 e *postea oleo, tandem coctis edulis* 307 e *Adolescentia sancta inter studia S. Georgii Amastr.* 274 d e
Adulter, pone a B. Margarita de Cortona accepto convertitur 317 e d
Æger tanta respuit S. Theotonius 114 e *Ægrorum curam sollicita S. Theotonii* 116 f
Affectum rerum omnium ut deponat, varie exercetur S. Dositheus 389 b e
Alupa a diabolo veto inflata Sabiniano castissimo monacho 751 f *Alapis excipiunt exercitacionis causa S. Dositheus, nec murmurat* 390 e d
Amentia pellitur ad sepulchrum S. Angilberti 104 d
Anicicia symbolum, baculus missus a S. Bernardo ad S. Theotonium 121 f 122 f
Anissus annulus recuperatur ope S. Leardi 475 d
Amoris puri signa 325 a *gradus* 361 f *omnia ad Christum referre jussa B. Margarita de Cortona* 349 e *igne amoris diem visa ardere* 351 e
Anathemata oclorum, pedum, manuum, argentea et aurea Sanctis olim oblata 238 a
Ancillam S. Agneti se facit S. Constantia Augusta 70 f
Angelus matri S. Eucherni necem noti prædicit hujus Episcopatum 220 f *Angeli moniti S. Fintanus in secreto loco sub arbore nascitur* 17 b *Angeli cantant orationem Dominicam* 666 f *Angelus S. Oswaldo celebranti Missam adstat, respondet, ministrat* 755 e f *Angeli 2 serunt B. Bonifacio Lausan* Missam celebranti 157 d 160 a *Angelus modum audiendi Missam docet B. Margaritam de Cortona* 332 f *eam benedicit* 336 e *laudat* 351 e *ab Angelo custode visitatur B. Margarita de Cortona* 308 e 336 d 360 e *auratur* 310 d *exhibitos sibi a Christi favores docetur* 314 d *consolationes a Deo esse* 251 b *se diu victuram intelligit* 357 d *Angelorum singulos ordines invocare jubetur B. Margarita de Cortona* 331 d *Angeli malis quomodo*

assistunt 326 b *fugant odore demones* 360 b *reprimunt horum minus* 361 e d f *ab Angelo cognoscit S. Comanus sanctitatem S. Itæ V.* 687 e *Angelo monente occurrit S. Fintanus S. Cannico* 17 f *Angelorum frequenti apparitione designatur locus monasterii extruendi a S. Fintano* 17 e *Angelus columnam fractam orante S. Angilberto reparat* 102 f *Angelus ostendit B. Bonifacio Lausmensi victoriam per S. Georgium impetratam* 157 b 160 d *Angelus revelat S. Ulrico aliquem a demone detineri, quem hic liberat* 232 e d e *Angelus revelat S. Eleutherio peccatum occultum Chlodovi Regis* 193 e 203 a b *Angelus indicat S. Eleutherio conversionem Tribiani* 191 f 202 d 209 d *Angelo januas aperiente nocte liberatur e carcere S. Eleutherius* 191 f 202 d 209 c *Angeli cingunt et illasos serunt tribuo in balneo ardenti SS. Ananiam et Petrum* 499 a b *Angelos videns moritur S. Silvanus* 32 a *Angelis psallentibus moritur S. Earcongotha* 393 f *inter Angelos ante tribunal Christi sepe visus a S. Columba S. Fintanus adhuc vivens* 20 f *Angeli sepelunt corpus S. Hermeluhis* 260 a *Angeli visitant animas purgatorii* 352 d *Angelus educit animam e penis purgatorii* 760 e *Angeli deserunt animam S. Eleutherii in caelum* 192 d 195 f *Angeli omnium S. Odram M. collocant inter Martyres* 134 e *Angeli moniti reliquias S. Mauricii adnotantes excipit S. Paschasius Viennen.* 294 b *Angeli specie apprensus demon, signo Crucis fugatur a S. Oswaldo Ep.* 758 e
Annularum ruinam ob prælium procul commissum revelatum sibi deslet S. Fintanus 18 d *Anima e purgatorio liberata, agit gratias S. Oswaldo* 760 e *Anima S. Eleutherii ab Angelis visa elevari in caelum* 192 d 195 f *Anima S. Odram ab Angelis inter Martyres delata* 134 e *pro Anima Aristotelis jubetur B. Bonifacius Lausan, non orare* 157 e 160 c
Anseribus silvestribus, ne agros suis noccant, imperat S. Milburga 336 b
Apostoli Mathias 436 *Nymphas et Eubulus* 725 *Apostolica Virgo S. Marianna soror S. Philippi Apost.* 4
Apparentibus SS. Eleutherio, Eligio et Aichario vestis e caro adusta 198 d e *vide Angelus.*
Aqua in vinum versa S. Ulrico 230 b *B. Petro Damiano* 427 a b *Aqua benedicta ad honorem S. Celsi liberator damnificus* 407 e f *vincula captivorum solvit B. Evermodus* 80 f *aspergit, a demone in flumine detentus, liberatur a S. Ulrico* 232 e d 235 d *Aqua, qua lota ossa S. Oswaldi, sunt miracula* 736 a *Aqua, qua lota manus S. Barhathi post sacrificium Messæ, morbi pelluntur* 142 d 145 d *Aqua, qua se abluit S. Johannes Theristes, sublati ignis sacer* 487 a b *Aqua reliquias S. Milburgæ sacrata, epota morbos pellit* 397 d *in Aqua frigida orans S. Ulricus curas stimulos superat* 231 e 235 a *Aqua Jordani se amore Christi aspergit S. Silvanus* 30 f *Aque Amastrida urbem complices sepulchrum S. Georgii Ep. cingunt, non attingunt* 282 a

Aranea aurem ingresso, invocato S. Celso excussa 408 f

Arbores dæmoni dicitur 137 e a S. Barbato excisæ 149 d 146 f Arbores 500 a dæmonibus subito evulsæ 686 a in Arbore cava habitat B. Edigna 675 b Ulmus arida ac contactum corporis S. Zenobii reflorescit 667 f Archicappellanus Palati regii S. Fulradus 33 Argenteus scyphus a B. Petro Damiano oblatus eremitis Fovis Avellani non admittitur 424 f Armentarius S. Alnothus M. 689 b Arundinibus acutus an occisus S. Proterius? 739 f Astrologie judicariæ fallacia 377 f 378 a b Aves familiares habet S. Baldomerus 684 d ab Avibus honoratur B. Conradus 169 c Avis interimit Saracenum accerrimè anachoretæ 136 a Aulicus Constantii Imp. S. Cæsarius temperanter et pie vivit 503 c d, Idem Aulicus Juliam Apostolatæ filiem proficitur 505 f 506 a b ex Aulico regio monachus, dem Abbas, post Archiep. S. Helladius 81 a Aurum oblatum respicit S. Polychronius anach. 385 a

B

Baculum amicitiae symbolum mittit S. Bernardus S. Theotoni in Lusitaniam 121 f 122 f Balneo ardensi inclui SS. Ananias et Petrus ubi Angli cineti triduo illasi 499 a b Baptizari petit, citium oleo fervente, S. Johannes Theristes 486 d in Baptismo remissio peccatorum 63 c Baptismi formula 63 f Baptizati post Eucharistiam reflecti lacte et melle 64 a Baptismi Theodosii Junioris solennis pompa ac ritus, Procerius candidatis portanti-bus cereos 659 a supplex libellus oblatus a S. Porphyrio contra idolatram, et a baptizato visus acceptavi 659 b c Baptizandi quomodo nudi censendi 137 f Baptismus a S. Athanasio puero ludendo collatus approbatur a S. Alexandro Ep. 641 b c Baptizatas ut feminas mungat S. Conon, incutitur a S. Joanne Bapt. et continetur domum impetrat 137 c e f Baptizat 11000 Tornacensium S. Eleutherius 192 a 207 e Baptizat 7 milites Mart. aqua benedictione aucta S. Ananias Presb. 499 f ad Baptizandum S. Forticherum et alius elicitur fons a S. Romano 14 b Baptizando leprosum sanat S. Eleutherius 193 a 203 a 207 f Baptizando sanat S. Polycarpus hydropicum, ulcerosum, podagricum 376 c inter Baptizandum lunare coelesti illustrat S. Claudius M. 64 a Baptismati illuens Gelasius minus convertitur, et candidatus Martyr obit 681 b Barba evulsa servatur Virgo S. Paula 177 c Bella pro Sede Apostolica gerit contra Longobardos S. Fulradus Presbyter et Abbas 35 f 36 a b Bella gessit B. Pappius 256 e f 258 d e Benedictione S. Fintani mutus loquelam accipit 18 a Benedictione sanat B. Bonifacius Lausaneusis energumenus, epilepticum, febriçtantes etc. 156 f 161 a Benedictione S. Ulrici restituitur suo rigori panis ob furtum vermicibus scatens, 234 a alius in lapidem ver-sus 233 c alius quia contra obedientiam pauperibus da-tus, sanguine manus 233 d Benedictione S. Ananias aqua ad baptismum aucta 500 a Benedictione S. Mar-tini dilatam Dei visionem impetrat S. Vitalina 248 c e Benigne regit suos S. Constabilis Ab. 44 d Bibliothecam extruit B. Petrus Damianus 413 d Blasphemia Monicha facta signo Crucis a S. Porphyrio, subita muta et surda expirat 658 c f 659 a b c Blasphemus in sacras reliq. subito moritur 404 e Brachium fratrum invocato S. Constabile sonatur 46 c Brachii rigor sublatus a S. Walburge 533 b oleo ejusdem 375 d Brachium et manus a S. Barbato appa-rente et tangente sanantur 148 d

C

Culens ex alto invocato S. Constabile servatur illu-

sus 46 a alius invocatis SS. Richario et Angilberto 105 b

Caducus morlus a S. Walburge curatur 537 a b Cæci illuminantur a S. Eleutherio 192 a 194 f 196 e 197 e 198 b 202 f 204 d a S. Walburge 534 b 535 538 539 a 543 f 566 e 567 a b oleo ejusdem 575 d hiquore S. Silvini 32 e ad sepulchrum S. Angilberti 104 c 104 d S. Celsi 408 b S. Letardi 473 d ad reliquias S. Walburge 397 c septem tactu reliquia-rum S. Eleutherii 198 b 210 f Cæcitas uzori Ducis, cædi innocentiū captivorum assentientis infligitur, a S. Georgio Amastre, sublata 279 b c Cæcitate percussor hæreticus violans reliquias B. Roberti de Arbrissello, conversus visum recipit 603 c Cæcis et pauperibus domicilia extruit, elemosynis ad se latis succurrit S. Limaxus 296 d

Cellæ statura sua humiliori inclusus S. Baradatus 297 d

Calcium ictibus occisus S. Flavianus 77 c

Caligo discitur a S. Constabile 45 b

Calumniam ob nuntiam familiaritatem cum feminis objecta S. Hieronymo 60 b c B. Roberto de Arbrissello 606 b c refutata 607 conficta a Roscelino 608 c Calum-nias furti patitur S. Prætextatus 471 f 472 ob Calum-niam, quasi S. Ulricus miraculis pecuniam colligeret, junius ore ad aures retorto, sonatur ejus tactu 233 e

Campanæ ultro sonant in morte B. Conradi 170 a Candela ardente tegumentum sepulchri S. Eucherii illæsum vide Cereus 222 d

a Cane tracta B. Margorita de Cortona ad putridum corpus sui seductoris, eoque viso conversa est 304 b c Canum ferociam S. Walburgis contemnit 564 f 571 f contra Canum rabiem invocatur 565 c

Canit lætus, dum virgus et sustibus cæditur S. Ana-nias Presb. 497 f 498 a

Canonicus Regularis S. Theotonius Prior Commu-nicæ 105 Capilli B. Bonifacii Lausaneusis agrum sanant 136 f 161 a Capite plexi S. Sergius M. 468 e Victorinus et Victor 494 a b S. Reginus Ep. 501 d S. Gelasius minus 680 b S. Sadoth 179 f 180 S. Sire-nus 371 d S. Besas miles 680 d e Capite plexus S. Pho-tinus coram S. Mauricio patre 244 b vide Gladio occisi, ob Caput feria 6 lotum, privatur visione Dei ul-quandiu S. Vitalina V. 248 c

Capræ caput demoni dicitur 140 a

Captivitas S. Ludarici R. Franc. eodem die ostensa B. Bonifacio Lausan. 157 b Captivi liberati ope S. Angilberti 105 a invocato S. Mathia 458 d Captivi a S. Georgio Amastremo, divinitus intelligente opem suam implorant, miraculis interpositis, liberantur 278 279 Captivorum vincula aqua benedicta solvit B. Evermodus 50 f Captivos Christianos a Mauris liberari curat et alit S. Theotonius 117 a b precibus alium libe-rat absens 118 a 121 e vide Carcer

Carcer Martyrum divinitus illustratur 461 d Car-cere divinitus aperto, et vinculis solutus liberatur a S. Fintano captivus 19 e Carcere vinculis confectis liberatur captivus ope S. Victoris Presb. 672 e e Car-cere crepti varii captivi ope S. Honorini 684 c etiam catenis et vinculis disruptis cæcitas 684 b e vide Captivi.

Caritas S. Theotonii in subditos 116 b in curia senes, juniores, egros 116 e Carus omnibus ob virtutem S. Silvini 30 c

Carnes B. Conrado in pisces mutantur 169 b Carnes S. Proterii M. degustant homicidæ 739 c Carnis stimulus superat in aqua gelida orans S. Ulricus 231 e Carnis stimulus ut superet B. Petrus Damianus, aquas se immergit, carnem domat (thicio et jejunio 424 a b vide Castitas.

Castia vita S. Letardus S. Ethelbertum Regem ad Christi notitiam adducit 474 e Castitas S. Theotoni castitati Josephi prelata 113 b c f Castitas Sabunani etiam objectis a diabolo puellis immota 751 e Castitatis

- a pueritia amans S. Milburga, amice intumescere servatur fugiens prelo in pulchritudine 396 h Castitatem temperantiam fovet S. Tarasius 584 e B. Conradus superat carnis tentationes oratione et mortificatione 168 d pulchre speciei dromonem tentantem flagellat. one corporis pellit 168 f Tuetum sibi S. Walburgis non fert, etiam mirra 549 d vult Carnis stimulos.
- Catechesi institutum conversi ad fidem a S. Porphyrio 656 c 663 a 666 b
- Cathedra Antiochena S. Petri 286
- Cereus cultus accenditur 532 f 566 r Cereus ad sepulchrum S. Eucherii triduo ardet cerea non minuta 222 d Cerei accensi a vento per 50 M P. non exincti in Translatione B. Pippini 262 e vide Candela
- Chirothecas in aere suspensit B. Evermodus 51 b
- Christianus similitate, morte subita punitur 662 b
- Christianorum 100000 caedes Hierosolymis capta a Chosroae urbe 250 f
- Christum puerulum dedit Deipara B. Bonifacio Louanensi agro 157 d Christo invocato puerpera Genitilis liberatur 655 f 656 a b c Christo passione armatus Sabinianus objecta puellarum forma a diabulo immotus est 734 e ante Christi tribunal inter Angelos sepe visus S. Fint nas adhuc vivens a S. Columba 20 f Christi pluviam apparitiones, predicationes et colloquia cum B. Margaritha de Cortona 307 et seqq. usque 360
- Christus apparens colatur S. Ananiam Presb. in carcere 498 e confirmat Martyris ceses 243 f uniat alios Martyres 461 f ultra tormenta corroboret S. Martham V. M. 368 d Christo copulato, multiplicat demoni, post varia scelera, stola S. Leonis Catunensis vincit combatur 228 229 Christi vulnere, honorat dicendo 3 Pater et Ave B. Margaritha de Cortona 313 e ad vulnus lateris jubetur fovere 358 a pre reverentia tangere non audeit 335 b ad rogam memoriam recitatur a Christo 318 f, jubetur scitari ea 328 d 338 d 360 h recitat nullus Orationes Dominicas pro vitiis hominum generibus 332 333 per lateris vulnus videt cor Christi 335 b stigmata in iudicio ostendenda 336 a Christi passionis mysteria in extasi videt B. Margaritha de Cortona 320 h c meditantur ea 332 e recolat ea potissimum 6 feria 322 h 339 e eodem recolat iussu Christi 322 f 323 a in Passionis dolore et spiriti mori 330 c invitatur ut per sculam Passionis adscedat 332 a Christus a peccatoribus, magis quam alii a Julris, non evasit 323 e f 324 a 328 e 344 e 359 d et ob id ique communicantibus 341 n 344 f
- Cibus pro refectum inexpectata accipit S. Pintonus 18 e B. Conradus 169 d divinitus procurat S. Vitulina ad festum celebrandum 248 f Cibus in coena caelitus. B. Petri Dominio in summa caritate adfertur 427 e Cibi fastidium sublatur a S. Walburgis 547, 330 a b
- Cibus asperissimo indulus perpetua B. Evermodus 47 f
- Cingulo S. Germani Ab. M. pater immeros sanatur febris 269 b
- Cistae inclusus degit 10 annis S. Thalelaus 686 d
- Claudi plurim sanantur a S. Halburge 533 e 549 e 553 a 545 549 f a S. Eleuthero 493 b 202 f
- Clerici ut simul degant, sandit B. Petrus Damianus 421 e 429 e rogam incontinentia resistit 430 in Clericis hancam vestium corrigit S. Tarasius 584 e
- Coelostem ad gloriam aspirat S. Eucherius 222 a riar celesti invitatur S. Eucherius 195 d Coelestis gloria emittens S. Theotoni 120 a ad eum a S. Petro apparente evocatur 120 b ostensu sculo ad caelum creta 120 e ad Caelum in luce magna ducitur S. Eucangatha. 394 a
- Colicam morbum Crucis signo pellit S. Linnus 296 a
- Colloquio pio Regem et Principes instruit S. Theotonus 118 e Colloquia vana versatur B. Bonifacius 136 a 139 e
- Columba specie Spiritus sanctus alioquitur S. Ananiam in carcere 498 d servat illasos in igne 494 d Colubae roce cumata fugit nuptis destinata S. Romana 381 d evocata obit 38 a Columba continentur sepulchrum S. Oswaldi Ep. 755 e
- Columna fracta orante S. Angilberto ab Angelo reparatur 102 f Columna nubis lucet in carcere S. Ananie Presb. 498 d
- Comes Rei privata Maximus Mart. 61
- Commoda proprio negligit, vilius procurat B. Joannes Gorzaen. 710 a
- Communio Ecclesiastica negata Orientalibus, ob nomen Acacii non expunctum 512 a
- Concionator Urbani n Robertus de Arbrissello multos ad piam vitam convertit 610 f 611 a b Conciones utiles S. Theotoni 112 e Praedicat e cruce S. Nestor 635 a Praedicant maximo et quasi miraculoso concursu B. Robertus de Arbrissello et B. Bernardus de Tirono 604 f 610 f 611 b in Concionibus observanda 350 d e Concionatores sibi ipsis moriantur 359 a
- Confessarium jubetur monere B. Margaritha de Cortona, ut libenter audiat peccatores penitentes 332 f ut severer urgatur restitutio 350 a prudenter iungatur penitentia 350 d Confessionis gratia nullis pedibus S. Wironem accedit Pippinus Heristallus 252 a Confiteri peccata non vultens, Eucharistia sumpta, confitetur et moritur 157 a Confitetur 8 diebus peccata divinitus cognita B. Margaritha de Cortona 308 a 338 e confitetur quotidie 339 a jubetur omnes delectos confiteri 342 d 353 a
- Conjuges S. Angilbertus et Bertha vitam monasticam inspicantur 93 a 101 d Conjuges ambo Martyres SS. Claudius et Præpeliym 61 63 e 65 e Conjugio relicto monasticam habitum sumunt B. Conradus et uxor 167 e
- Conscientiae puritas B. Margaritha de Cortona 338 et seqq.
- Consolationes callata B. Margaritha de Cortona 308 et seqq. 357 et seqq.
- Constantia 70 Mart. in fide profitenda 243 a S. Photini adolescentis 243 d in lenta aliorum et dura morte 244 e Constantia S. Ananie Presb. in fide profitenda et gravissimis tormentis tolerandis 497 498 Constantia S. Cesari in aula Constantii Ariani et Juliani apost 505 506 Constantia juvenum Tyriorum Martyrum 175 e Constantia S. Nestoris inter manus, promissa, tormenta 634 b e f
- Consul S. Gallus M. 288 e Console Patriarcha CI. S. Tarasius 582 b
- Contemplatio S. Theotoni 119 e
- Continentiae donum n S. Joanne Baptista ad vincendos feminas baptizatas impetrat S. Canon 137 e f
- Contracti liberantur a S. Walburgis 554 e 550 f S. Letardi 475 d ad sepulchrum S. Angilberti 104 d e f nil corpus S. Silvini 32 d ad reliquias S. Celsi 406 f 407 a b c Contractus et incensus u S. Walburgae 532 e 566 a
- ob Conversationem cum secularibus paratur consolatione B. Margaritha de Cortona 310 a jubetur a Christo ea conversatione abstinere 344 b 349 f Conversatione sancta virorum Apostolicorum excitatus fidem Christi S. Ethelbertus R. Cantuar. 480 e
- Conversi 127 a S. Porphyrio pluvia miraculose impetrata 654 e d alii 64 puerpera invocato Christo liberata 656 e Conversionis gentium modus a S. Marco praescriptus S. Anribio 127 d ostensus in conversione sacerdotis Joris 128 a b et aliorum 129 a f Convertit omnes Solenses S. Auribus 129 f Conversos ad fidem etiam meta, admittit S. Porphyrios et instruit 662 e d e Convertitur a lasciva vita B. Margaritha de Cortona viso putrido corpore sui seductoris 304 b Convertitur alloquio S. Pintoni Fergna Dux et conjugatus ad vitam monasticam 20 a Convertitur baptismati illudens S. Gelasius minus 680 b Convertitur S. Dositheus videns picta tormenta inferni 388 e Convertitur S. Petrus Claviger carceris videns S. Ananiam Presb. jejunium persistere

- persistere et a columba confortari 498 d vii milites vi-
 dentes eos in buluro ardeanti Angelis cingi et non ledi
 499 a b Convertitur Judaeus a Deipara appa-
 rante ob-
 jurgatus 196 a
 Cor Christi per vulnus lateris videt B. Margurita
 de Cortona 333 b iubetur nulli Cor prae-
 bere nisi
 Christo 337 f
 Corni particulas superstitione gentili edebant Longo-
 bardis 143 b
 Corpus S. Walburgis apparet glorificatum 563 d 572
 e Corpus S. Hermeladis P. ab Angelis immulatum
 261 a Corpus suum elevari iubet S. Constabilis 45 d
 S. Eleutherius ter apparet 196 e 205 f 210 d Corpus
 B. Conradi post 134 annos integrum 162 f post annos
 164 carne restitutum 164 u Corpus B. Margurita de
 Cortona post 350 annos incorruptum 302 S. Richari
 post 160 annos 97 e 103 f S. Angilberti post 28 annos
 99 d Corporis S. Eleutherii translationem impedirentes
 suis telis repercussit 196 d 208 e 210 e Corpora
 S. Wilfridi et aliorum revelatione divina reperit, et
 transfert S. Oswaldus 753 f Corpora SS. ex Italia de-
 fert in Gallias S. Fulradus 38 39, et S. Cucuphatis
 ex Hispania 38 e Corpora 12 Martyrum a bestis car-
 nivoris illata 11 d Corpore putrido sui seductoris viso u
 lasciva vita convertitur B. Margurita de Cortona 304 b
 Costa frangitur in penam incredulitatis 43 e inuncta
 a S. Constabile appa-
 rante curatur 44 f
 in Craticula testis S. Niphorus 494 b S. Anonius
 Presb. 498 e
 Crux Christi in Persidem defertur 250 e Chastor
 R. a filio intercepto restituitur 251 d Constantinopoli-
 tim defertur 251 e Cruce e caelo praelata victoriam in
 bello obtinet S. Gallicanus. 60 a b Crucis in figuram
 jussu Eudoxiae Imp. templum Gazae conditur 663 a
 Cruce praelata in supplicatione fundamentum templi
 jacitur Gazae 663 b e idolum Veneris ultro confringitur
 660 e f interimitur subsannantes supplicationem 669 f
 Crucis signo divinitus signantur 3 pueri in profundum
 puteum lapsi, et illasi secreti 663 d e f Crucis signo
 in Catechumenos admittit S. Porphyrius 656 e 666 a
 benedicit Eudoxiam Imperatricem et Theodosium Ju-
 niorem natum 658 d Crucis signo agrum Cardinalem
 sanat B. Bonifacius Lonsanensis apparet ei cum B.
 Agnete 156 e 160 a herulum curat B. Conradus 168 e
 illuminat caecos S. Eleutherius 193 a 202 f 205 e col-
 licum morbum pellit S. Linnarus 296 a et venenum
 eperit 296 a incendium extinguit S. Fintonus 18 e
 partum Reginae facilem reddidit S. Theotonius 117 e na-
 vis eripitur periculo submersivimus 760 e Crucis signo
 minutis colubrum latentem calcare tentat Sabmannus
 732 a daemone fugat S. Eleutherius moribundus
 195 e 205 a daemone liberat S. Victor Presb.
 672 a fugatur daemum Angeli specie apparet S. Os-
 waldo 758 e .Ethiops specie lapidem immobilem red-
 dens 759 f Crucis signo redditur blasphemus Manicheu
 muta et surdus et moritur 664 Cruce se signans idola
 evertit S. Ananias Presb. 498 a et templum 498 a
 Crucicula reddit Mauro immobiles S. Joannes The-
 ristus 486 e Crux geminis coroscaens ostensa S. Victori
 Presb. sunt animae Crucis gloriam secute 672 b f e
 Cruce jussu in visum descendere iatro cum Christo
 crucifixus, osculatus S. Porphyrius sanat 652 b Cru-
 cifixus S. Nestor docet Christianos 639 a Cruci affixi
 abent S. Simon 35 d S. Theodulus Haec crucifixi pre-
 des amplecti S. Paula enata barba servatur Virgo 177 e
 Crucifixi celebri imagine Neti in Sicilia 168 b f
 Crux contractum, sanatur a S. Walburge 333 d
 Crux et pes altius S. Barbati appa-
 rentis 148 e
 Curvae manus curantur a S. Walburge 333 f 366 e
- 117 e .Ethiops specie reddens lapidem immobilem fu-
 gatur signo Crucis 753 e sub specie hominis occidit pu-
 rum a S. Eleutherio resuscitatum 196 e 205 b e in
 equum celere transformatur 227 e Daemone tentat Sa-
 bmannus, adducti puellium specie, 751 e victus ula-
 pum infligit 751 f puella specie tentans flagellatione
 sui pellitur a B. Conrado 168 f in corpore ignem
 mortui habitans pellitur a S. Patricio 134 e Daemones
 imbre liquidum impetuunt SS. Romanus et Leparianus
 732 e erellant arbores 500 ad infestandum S. Thilo-
 laum 686 b Daemones insulas contra parturientem
 repulsus a S. Lotario 475 e Daemone turpa van-
 tantem precibus fugat B. Margurita de Cortona 310 b
 iterum histrionae saltantem 360 f incantatum ad despe-
 rationem, et ad mortem sibi inferendam repellit 310 c
 Daemone apparentem specie Angeli fugat signo Cra-
 cis S. Oswaldus 758 e S. Eleutherius moribundus
 195 e 205 a a Daemone in precipitum seductum libe-
 rat Dei monita B. Conradus 168 d a Daemone absute-
 tur mala suadens praedecore S. Barbato, 144 e 147 f
 a Daemone corruptus perit, oblectans miraculis S. Ma-
 thae 454 a b e Daemones terrori est S. Victor Presb.
 unquam natus 671 d 672 u Daemones sua praesentia
 fugat S. Theotonius 117 d commanando 117 f De-
 mones pelluntur ope S. Barbati 144 d 152 d 145 d a
 Daemonebus dure vexatus S. Ulrichus 232 appa-
 rante sancta Virgine liberatur 232 b
 Daemones liberantur a S. Anazio 130 d u S. Wal-
 burge 346 a 352 f a S. Pulcherrico 11 f a S. Cons-
 tabile 46 f nomina Jesu a S. Linnaro 295 f benedictione
 B. Bonifacii Lonsanensis 156 f 161 u aqua benedicta
 ad honorem S. Cebsi 307 f oleum lampadis S. Tarasii
 394 d ad corpus S. Silvii 32 d ad reliquias B. Con-
 radi 166 e ad sepulchrum S. Cebsi 308 e B. Margu-
 rita de Cortona carbone eromito 362 e
 Daemonebus incendia ex faucibus eructans Crucis
 signo liberatur a S. Fintore Presb. 672 u
 Deliberans de statu vitae B. Petrus Damianus, car-
 nem domat citium, jejunio 124 a b, includit se cella 40
 diebus 125 a
 Dei unius notitiam inculcat S. Marcellus episcopus
 212 d Dei visione privatur aliquamdiu S. Vitalius, ab-
 lotum feria 6 eripit 248 e Deo in hac conjunctus, ejus
 Spiritu plenus de eo loquitur B. Robertus de Abbe-
 sello 612 e f Deo genitus continuo dicit S. Baldonarius
 688 d Dei filia a Christo appellata B. Margurita de
 Cortona 308 b omnia 340 d
 Diaconus S. Flavianus M 463 d
 Discipulus Christi S. Arcton 287
 Discretio S. Hygonis Ap. Cluanae, in absentia
 suis praescribenda 416 e
 absque homo sub dio argit S. Linnarus 38 annos
 292 d
 Dormiens in sede S. Oswaldus a daemone liberatur
 756 a Dormit capite solam ad parietem inclinato S.
 Ulrichus 231 d
 ad Duellum evocatus, vincit ope S. Mat 60 438 e f
 Dux S. Pippinus 253
 Dysenteria tollitur oleo lampadis S. Tarasii 394 e
- E
- E**clesia S. Petri erexit Inveniano 2 ecc 259 f
 Ecclesias varias erudit, exornat ant de. ient S. Mari-
 nianus Ep. Ravenn. 298 299 300 Ecclesia immuni-
 tas. S. Tarasius ad iram conjugentem reum defendit,
 cibam adfert : famulatur ei necessitate natura, per in-
 sultus captum ripet, non restituitur circumvenit
 387 388 Ecclesiasticorum proventuum si ministrum
 et procuratorem solus assenti B. Petrus Damianus
 430 e
 Electionis Pontifici libertas imp. stantibus O. aucte R.
 309 b
- D
- D**aemone instat .Ethiops auro cincto cruciat locum

Eleemosynas liberales dant SS. *Waltharius* et *Walburgis* 371 a S. *Porphyrius* 688 e *Pauperibus* sua largitur S. *Boldomerus* 688 e *omnio* dat pauperibus B. *Margarita* de *Cortona*, 307 e etiam publer mendicando obsecra 306 e et se rebus necessariis privatis 303 c 312 f 333 f *jussu* a Christo tunicam pauperi dare 345 d *Misereris* in pauperes, in frigore, tempore *Quadragesimae* et in *Paschate* S. *Tarasius* 584 f 585 a b *Eybertus* Ep. *Trevis*, liberalis in pauperes, et monasteria indiga et collapsa 403 c d e *Liberalis* in pauperes B. *Petrus Damianus* 430 d maxime in religiosos 430 f alios ad eleemosynas excitat 430 f. 3000 in monasteriis, consequitur eleemosynis olit B. *Robertus* de *Arbrissello* 613 Eleemosynas procurat cæcis et pauperibus, usque rex erigit S. *Lianens* 296 d *Thesaurum* putris distribuit pauperibus S. *Joannes Thurstes* 486 f *Cibum* et potum dat messoribus se irridentibus quantitate non diminuta 487 c *Patrimonium* unquam egenis largitur S. *Porphyrius*, et ut satoria victum sibi comparat 652 c d e *Manu* divino jussus S. *Ulrico* opertorium dare 232 f Eleemosyna data convertitur a vanitate ad pietatem S. *Ulricus* 234 f Eleemosynam materule subtrahens S. *Ulrico*, hujus maledictione subvertitur 233 d *Panis* datus S. *Ulrico*, contra obedientiam datus pauperibus, sanguine manat 233 d *Epileptici* sanantur benedictione B. *Bonifacii* *Lausni*. 136 f 161 a S. *Walburge* 332 c 341 f 350 d oleo ejusdem 376 b

Episcopi *Sæveti*, in *Egypto Alexandrini* *Abitus* 288 et *Alexander* 639, in *Palæstina Hierosolymitani*, *Zambila* 131 et *Zacharias* 250 *Porphyrius* *Garensis* 649, in *Syria Bursus* *Dominicus* 734 in *Paphlagonia Georgius Anastasius* 271, in *Phrygia* *Popus Hierapolis* 289 in *Cypro* *Auribus* *Solorum* 126 in *Thracia* *Tarasius* *Constantinopolitans* 377 In *Italia* *Papa Romanus Felix* in 507 *Petrus Damianus Ostiensis* *Cardinalis* 412 *Andreas* *Flaventinus* 666 *Mausuetus* *Mediolanensis* 438 *Silvanus* *Cromonensis* 32 *Anthimus* *Interamnenis* et *Spoleitinus* 239 *Brixianus* *Palerius* 252 et *Felix* 300 *Vercanenses* *Servulus* 668 et *Vindemiatis* 734 *Paustinnus* *Bononiensis* 644 *Maximianus* *Ravennas* 297 *Bouventium* *Barbatus* 439 et *Milo* 411 in *Sicilia* *Benedictus* 41 *Leo* *Catanensis* 226, *Gerlandus* *Agrigentinus* 595 In *Gallia* S. *Silvanus*. 24 *Leardus* *Silvanertensis* 474 *Romanus* *Ravennas* 734 *Coludius* et *Agricola* *Nivernenses* 669 *Eucherius* *Aurelianensis* 214, *Paschasius* *Varenensis* 294, *Gumbertus* *Sennensis* 265 in *Lotharingum* *Mertenses* *Legontius* 67 et *Felix* 239. *Palæmontus* *Virdunensis* n. in *Germania* *Bonifacius* *Lausaneensis* 151 *Trentenses* *Bonifacius* n *Legontius* 133 *Celsus* 399 et *Molestus* 469 in *Belgia* *Trojectenses* *Eucherius* et *Fulco* 180 et *Eucherius* 686. *Eleutherius* *Tornacensis* 183 In *Anglia* *Oswaldus* *Wigorniensis* et *Kloracensis* 735 *Laudisfarneus* *Finnus* 21 *Colmanus* 84. In *Hibernia* *Cabanus* 84 *Olcannus* 181 *Lamannus* et *Portilernus* *Athrynenses* 13

Episcopi *Martyres* *Proferus* *Alexandrinus* 735 *Simeon* *Hierosolymitanus* 54, *Severinus* *Schlytopolitans* 249 *Tyrannus* *Tyrus* 174 *Polychronus* *Babylonis* 3 *Saboth* *Ctesiphantis* 178 *Nestor* *Maydensis* 632 *Rhegrus* *Scopolorum* 500, *Flavianus* *Constantinopolitans* 72. *Premunus* *Ancunensis* 372 *Habet-Deus* *Lunensis* 16 *Prætorius* *Ratonanensis* 470 *Dionysius* *Augustanus* 636 *Philippus* 639

Episcopus *jussus* honorari S. *Georgius* *Anastasiensis* necum matris 273 f *Episcopatus* S. *Eucherii* prædicatur ab *Angelo* *matri* *gruula* 227 f *Episcopatus* S. *Eleutherii* prædicat S. *Melchiorus* *conscipulus* 201 e 208 e *Episcopum* se fore revelatione cognoscit S. *Porphyrius* 647 d *Episcopum* ex fornicarium coram futurum agnoscit S. *Auribus* 129 a *Episcopatum* recusat S. *Theotonius* 112 d ad *Episcopatum* ne possit

cogi, impetrat a *Papa* S. *Fulradus* 40 f *Episcopatum* oblatum diu recusat S. *Fortcherus* 14 f, *meritis* admittit 15 a post triduum dimittit 15 a *Episcopatum* oblatum deprecatur B. *Petrus* *Damianus*, ex obedientia suscipit 428 e f *Episcopatum* diu reticens, vi e monasterio abductus, assumit S. *Georgius* *Anastasiensis*. 276. *Episcopatum* ut admittat S. *Tarasius*, petit *Synodum* universalem cogi, et *heresim* *inconciliorum* damnari 579 380 *Episcopalis* cura S. *Georgii* *Anastasiensis*. 277 e *Episcopus* 50 annos fuit S. *Auribus* 130 b *Episcopali* Sede ab *hereticis* expulsus S. *Flavianus* et alii 76 e *Episcopatum* dimittit S. *Colmanus* 89 a ob *multos* *Clericos* B. *Bonifacius* 156 e 159 d *Episcopatum* CP. dimittit *Paulus*, quia *iconomachorum* *heresim* impar 582 d *Episcopatu* relicto fit *monachus* S. *Brandubhus* 20 e S. *Gumbertus* in *Fosugo* *erruo* degit 266 a b *Episcopatus* *Raceburgensis* annis 330 fuit penes *Præmonstratenses* 48 e

Epularum festum *Cathedra* S. *Petri* dicta 287 d in *Equaleo* torti S. *Nestor* 634 f S. *Martha* V. M. 368 d

Equus ob delatas S. *Honorius* reliquias a *bestis* post mortem intructus 684 a

Erenita M. in *Anglia* *Alnothus* 689 *Erenita* SS. *Conradus* 3 *Ord.* S. *Francisci* 159 *Ulricus* *Presb.* in *Anglia* 230 *Timotheus* in *Symbolis* 270 in *Syria* *Thalassius* et *Linnens* 293 *Bradatus* 296 *Zebina*, *Polychronus*, *Moyses*, *Damianus* 383 *Joannes* *Moyses*, *Antiorius*, *Antonius* 385 *Thulestus* 683 *Erenitica* vita S. *Georgii* *Anastasiensis*. 275 d S. *Romani* *Jurensis* 747 e f

Evangelium *tricens* *moribundus* *fidem* proficitur B. *Bonifacius* *Lausni*. 157 f 161 d

Eucharistia a *navigantibus* olim delata 660 d 661 a *Eucharistia* sola vitiat nulla ope S. *Walburgis* 548 a *Communione* *chorda* collo alligata B. *Margarita* de *Cortona* 308 b 338 e *jubetur* ante *Communione* flere *uno* die, *silere* *uno* die et ipso die 308 e *invenitur*, ut bene parata *sæpe* *communice* 341 e *laudatur* a *Christo*; *qual* *frequenter* *cum* *consilio* *Confessarii* *communice* 316 b 334 b 341 e *libenter* *Christus* ad *eam* *venit* in *Eucharistia* 330 e et *confirmat* 339 e *Communione* *indigne* *crucifigunt* *Christum* 341 a *Christum* n *Sacerdote* *uigris* *manibus* *speciosum* *elevari* *videt* B. *Margarita* de *Cortona* 341 d *Hostiam* *non* *consecratam* *divinitus* *cognoscit* 343 d *Corpus* *Christi* *malefice* *de* *templo* *feruntur* 343 d *Communice* *sæpe* *desiderans*, *jubetur*, *non* *multum* *loqui*, *etiam* *ex* *zelo* 349 f *invenitur* *emendationi* *defectum* *et* *spiritualis* *crucifixo* 352 b *Eucharistiam* *jubet* B. *Bonifacius* *Lausaneensis* *vari* *non* *valenti* *confiteri* *peccata*, *qui* *mox* *confessus* *meritor* 157 a 161 b *Eucharistia* *munus* S. *Ulricus* *hominem* *volentem* *Corpus* *et* *Sanguinem* *Christi* 233 f *Sanguinem* *ipse* *in* *calice* *consecrato* *videt* *Ulricus* 233 e *Eucharistia* *moribundus* *manus* S. *Theotonius* 120 e et *Viaticum* *occupat* n *morie* *resuscitatur* 739 d

Excommunicantur a S. *Felice* in *Papa* *Petrus* *Mongus* *Ep.* *Abrant.* 509 f *Petrus* *Fullo* *Ep.* *Antioch.* 540 n *Acacius* *Ep.* *CP.* 310 e *Excommunicat* S. *Tarasius* *non* *resistantes* *venni* *per* *insulas* *ab* *altari* *abstractum* 387 f 588 a, *minatur* *Excommunicationem* *Constantino* *Porphyrogenete* *Imp.* *repudiata* *conpge* *ducere* *volenti* *cubicularium* 588 589

Exempla *Martyrum* *maxime* *Virginum* *et* *puerorum*, *et* *Christi* *Redemptoris* *ad* *virtutem* *incitatur* 191 e d e f 392 a b *Exempla* *virtutum*, *quas* *imitatur*, e *Scriptura* *colligit* S. *Georgius* *Anastasiensis*. 275 f *Exemplo* *suo* *docet* *altus* S. *Constabulus* 43 f *Exemplo* *Constantini* *Magni* *imitatur* S. *Gregorius* S. *Æthelbertus* *R.* *Cantuar.* *ad* *fidem* *constitutum* 481 e *Exemplo* *adulescentule* *clivum* *oculte* *gerentis* *moretur* *ad* *sanctiorem* *vitam* B. *Joannes* *Gorcen.* 698 f 699 a

Exul S. Eucherius Ep. Aurelian. obit 221
ob fidem S. Eleutherius, ejusque parentes 201 d

F

Faber ferrarius S. Baldomerus 688 e
Fœminæ ex horto ejectæ, occasio examinandæ filiei
et Martyrii S. Sireni 371 de Fœminam in conspectum
suum venire non est passus S. Timotheus Anach. 271 d
Fœminarum consortium vitæ S. Theotonius 112 b in
faciem blanchentis sput 113 b fugit relictis calceis, 113 b
Famuli 12 S. Anthusa Martyres 292
Febres sublato opæ S. Celsi Ep. 409 d B. Roberti
de Arbrissello 606 a benedictione B. Bonifacii Lanson.
137 a 161 a oleo S. Walburgis 376 d potu, cui numer-
sum cingulum S. Germani Ab. 269 b ad sepulchrum
S. Constantis 46 b reliquis B. Conradi 165 e
Fœris obiecti Martyres Tyrii, nati, illi est 175 b d
Ferream loriceam forficæ dissecit S. Ulricus 231 e
235 b ejus pariculis morbi sanati 230 f Ferreum vin-
culum brachiorum peregrinantis solvitur ad reliq.
SS. Trudonis et Eucherii 225 a S. Walburgis 533 b
Ferreis circulis dilacerat corpus S. Silvii 31 d Ferro
candente uritur S. Ananias Pr. 498 a
Festi dies in honorem Sanctorum olim instituti 24 n
Festum diem, quo coli debeat, indicat apprensus
S. Vitulina 248 f Epulas pro festo divinitus submisit-
trat 248 f Festo S. Walburgis operans ter punitur et
ejus opæ sanatur 533 f 534 a b 534 b e 566 e item festo
S. Bartholomæi 533 e d
Fidei professio generalis a moribundo B. Roberto de
Arbrissello facta 620 e f Fidei Christianæ mysteria in-
ter Saracenos a matre abdicat puer S. Joan. Theristes
486 a ad Fidem convertitur S. Constantia ab sanita-
tem redditam a S. Agnete apparente 68 a b S. Galli-
canus obtenta miraculose victoriam 68 Fides ubi mulierum,
ubi miracula 279 d
ad Fiduciam divini auxilii vocæ celesti excitatur Et-
noldus Ab. Gorzani. 701 a
Flagellis in se servirus pellit dæmonem puella spere
tentantem B. Conradus 168 f
Flagra absque suspitio perfert S. Leo 596 Flagris
toto corpore concisi SS. Basilus et Procopius Decapo-
lita 690 e Flagris cæsi SS. Julianus polagriscus et
Cronian Enas 679 a Fluminis species in siccato a nugo
inducta 227 f Fluvio intumescente fugit prædonem pu-
dicæ S. Milburga 396 b
Fontem ad baptizandum S. Forticherum et alios effi-
ci S. Lomanus 14 b Fons scaturiens in visione in-
habitæ reliquis S. Mathie 432 d 433 d
Fornicarum corona cingens copul indicat futurum
Auxilium Episcopum 129 e
Fratres SS. Romani et Lupicinus Abb. 743 Fra-
tres Martyres Maximus et Claudius, item Alexander
et Cutia filii Claudii 61 Fratres xvii aut Episcopi aut
monachi, sorores v sancti manuales, liberi Tyridæ sor-
oris S. Patricii. 13 e Præter et soror SS. Damianus
Papa et Irine V. 247
Fulmine terrentur Dani et vincuntur a S. Angil-
berto, implorata opæ S. Richarii 101 d
Fundator Ordinis B. Robertus de Arbrissello 398
Furaturum vinum haurire nequirit 427 e Furatus
triticum a dæmone arreptus incensia ex faucibus tunc
tata 672 e d Furto sublato equi nequirit abluat 539 b
boves restituntur opæ S. Walburgis 544 b e ob Fur-
tum panis in lapidem versus 233 e panis, vinum ver-
mibus scotent 234 a Furto res ablata ut recuperentur
invocatur B. Edigna 673 b
Fustibus lassus, ab hæreticis post obit S. Eleuther-
ius 194 f

G

Gerocomium CP. extrahit S. Stephanus Accubitur
Februarii T. III

Imp. 682 f 683 a
Gladio occisi Mart. Tyrii 173 e S. Severianus Ep.
219 f S. Petrus Magumenus 270 d S. Anthusa et 12
famuli 292 S. Martha V. M. 368 e S. Thea 369 e
S. Clemens 380 SS. Serapion et Papias 289 a vide
Capite plexi.

Gloriam Angelorum et Sanctorum in raptu videt
B. Bonifacius Lanson. 137 e 160 e Gloriam tremen-
dam videns in loco bapuzatu illulens S. Gelasius
numus, convertitur, et Martyr obit 673 e vide Cœles-
tus gloria

Gratie percipiendæ signa 311 f in gratia a Christo
confirmatur B. Margarita de Cortona 317 b 343 a,
sed securitatem non accepit 328 b

Gula nisi domita nemo fit perfectus 313 e Gula: op-
petuum frangit B. Conradus: se in spiritus voluntat 168 d
vide Ingluvies.

II

Hæresis Arii imbecuta veste Christi apparentis scissa
633 d Hæresis Eutylichiana in pseudo-synodo per eam
defensa 75 d e Hæresis afficta S. Flavianus, ab impiis,
quorum oppugnabat hæresim. 75 f Hæreses accusatum
Eutychem S. Flavianus primum vult privatim mone-
ri, tum sepius accessit curat, iterum per alium in-
vitat, paterne monet, libros de hæresi variis oblatos in-
quiri mandat, condemnationem differt: tandem Christi
duos naturas negantem in Synodo lacrymans damnat
73 e f 74 a b. Ob Arium nauclerum, tempestas hur-
rida Hæresis abjuncta sedatur 660 he Hæreticos ressi-
suscentes benigne suscipit S. Tarasius 387 a Hæreti-
cum Arium damnatum, etiam instante Imperatore non
vult recipere S. Alexander Ep. 643 d e vide Leono-
machi

Hernia punctus, lampadem ad imaginem B. Conradi
accensam furatus, ejus opæ liberatur 166 e f Hernia su-
blata a B. Conrado. 166 d signu S. Crucis 168 e ad
Herniæ curationem Patronus B. Conradus 134 libe-
rati 166 d 168 e

Homicida occidere volens S. Canonem, redditur im-
mobilis, precibus ejus liberatur 138 a d Homocidæ ab
humeris nequit cadaver oculi 537 f 531 f neque simul
submergi 338 e 532 b.

Honestatem vitæ et Canonum observationem incul-
cat Leonus Papa per S. Angilbertum Carolus Magnus
93 e

Humiliat se B. Margarita de Cortona, ab peccata
præterita 344 e 346 e maxime in patriâ 344 a et a
Christo honorata 317 a indignum se grati fatetur
318 d 319 e Humilis vilissimæ opæ, maxime in cul-
inæ ministeria, abt B. Joannes Gorzani. 709 e f
Hydropicum sanat S. Polycarpus baptizanda 376 e

I

Iconomachorum hæresis CP. 382 d in Synodo vni
Oecumenica damnata 585 a S. Tarasius prostigula 387,
iconomachorum stupiditas sacras imagines ab idolis
Gentilium non distinguuntium 392 b e in iconomachum
Leonem Armenum immisus a S. Tarasio apparente
Michael Balbus 394 e

Idolum Veneris, Cruce in supplicatione prostrato, id-
tra confringitur, et subannentes supplicationem inter-
runt 660 d e f Idola, precibus S. Sergii M. muta
468 b Idola, eorumque templum cunctis cruce se signans
et sufflans S. Ananias Presb. 498 Idolis consecrata
rapientes excommunicantur a S. Porphyrio 664 e Ido-
lorum templum comburendum jussu divino indicat pur
sermone Græco, ejus ignarus 661 d e f

Igne extincti SS. Maximus, Claudius, Præpedigna,
Alexander, Cutia 61 b e 65 e S. Antonius 495 SS.
Claudianus et Dioscorus 494 f S. Dionysius Ep. An-
gustan. 638 a SS. Julianus polagriscus et Cronion

- Ennus* 679 *a* *S. Honorina* 683 *c* *l* *Ignis lento crematur* *S. Julianus* 11 *b* *Ignis combustum corpus* *S. Proterti ceneribus in ventos dispersis* 739 *c* *in igne illusus*. *Mauricius Apameen* *et socii* 244 *a* *SS. Ananias et Petrus* *et* 7 *militis* 499 *d* *igne caelesti ictus* *Praxas* 500 *d* *ob igne illusa particula reliquiarum* *S. Celsi* 406 *c* *Ignis oratione Martyrum extinctus* 461 *d* *Ignis caelesti circumdata* *S. Milburga resuscitat mortuum* 396 *d* *Ignis splæra comitatur in sepultura* *S. Oswaldi* 755 *e*
- Ignis sacer pellitur ad sepulchrum* *S. Angilberti* 104 *d* *ad reliquias* *SS. Stephani et Marie Egyptiacæ* 194 *a* 204 *b* 210 *b* *Ignis sacro correptus tridens* *S. Joannem Theristen sanatus degustata aqua Sancti* 487 *a* *b*
- Imago miraculosa* *S. Joannis Bapt. picta monu odusta ob fidem* *a* *S. Lazaro mon.* 398 *c* *Imagine* *S. Joannis* *ii Synodo* 586 *a* *b* *incitamentum sunt virtutum* 591 592 *ob imaginum cultum dire torti* *SS. Basilii et Procopii Dicapolita* 690
- Immohile corpus* *S. Zenobi, precibus* *S. Andreæ Florentini defertur in ecclesium* 667 *f* *Immohiles redditi* *Moun Cruce* *S. Joannis Therista* 486 *c* *Immohiles facti* *Russii, conantes subruere sepulchrum* *S. Georgii Amast. liberantur precibus Christianorum* 282 *a* *b* *c* *Immohilis fit, volens* *S. Cononem occidere, ejus precibus liberatur* 138 *a* *Immohilis furatus* *Irachinum* *S. Walburgis* 523 *c*
- Immunitatem Ecclesiasticam pro monasterio* *a se fundatis impetrat* *S. Fultrius* 40 *d* *c*
- Imperatoris Constantini magni filia* *S. Constantia* 67 69
- Incendium extinguit Crucis signo* *S. Fintanus* 18 *b* *ad feretrum* *S. Oswaldi sistitur* 756 *b* *c*
- Inedia cruciantur Martyres Afræ* 461 *f* *reperuntur* 462 *b*
- Inferni tormenta picta videns convertitur* *S. Dositheus* 388 *c*
- Ingluvies narn sublato ope* *S. Walburgis* 547 *b* *c* 550 *vide Gula.*
- pro Inimicis, a quibus ad mortem lesus, orat* *S. Eleutherius* 194 *f* 204 *b* *ritam deprecatur* 210 *d*
- Injuriam dimittere volentem inflicta alapam mitigat* *B. Eremodus* 51 *a* *b*
- Injuste ad patibulum ductus, invocato* *S. Eleuthero* *ruptis vinculis et intus liberatur* 197 *b* *c* 207 *b* *c* *et eum iterum vinculis morte punitur* 197 *d* 207 *d*
- Inobediens punitur costa fracta* 44 *f*
- Insidis rotulatum expellitur* *S. Porphyrius* 653 *c*
- Investitura Episcopalis qualiter* *a Ducibus Sarumata* 49 *c* *d* *e* *f*
- Invidiarum factione* *S. Eucherius mittitur in exilium* 228 *f*
- Invocatur* *S. Proterius M. mar* *a morte* 741 *b*
- J
- Jejunant feria* *G in pane et aqua* *eremita Pontis Aveniani* 416 *d* 429 *b* *c* *et monachi Cusimenses* 416 *d* 431 *c* *foris non comedunt Benedictum, si eodem die revertantur, et eremita Pontis Aveniani si sequenti die revertantur* 416 *c* *xl. diebus abstinet omnibus igni applicitis* *B. Petrus Damianus* 431 *d* *xl. diebus vescitur leguminibus infasis* 431 *d* *Jejunat, quotidie pane et aqua, exceptis festis, B. Joannes Gorzeu.* 712 *d* *e* *item duas Quadragesimas, suppletus dies impeditos* 712 *e* *f* *Jejunium arctum Salaphæ V.* 666 *d* *Jejunium, sæpe bulbo, servat* *B. Joannes Gorzeu.* 790 *e* *d* *Jejunium pluribus diebus in carcere manet* *S. Ananias Presb.* 498 *c* *d*
- Jesu nomine* *Dæmoniacos liberat et morbos pellit* *S. Linnanus* 295 *f* *Jesu nomine delectatur* *B. Margarita de Cortona* 332 *b*
- S. Josephum quotidie jubetur a Christo honorare* *B. Margarita de Cortona* 352 *f*
- Judeos convertit* *S. Gerlandus* 392 *d* *Judeus a Drisura apparente oburgatus convertitur* 196 *a*
- Juvenum Martyrum constantia* 175 *e*
- L
- Lacrymas sanguineas fundit* *B. Margarita de Cortona* 307 *d* *Lacrymatur ussultæ ex dolore et amore* *B. Margarita de Cortona* 303 *c* *enim Lacrymis semper Missam celebrat* *B. Bonifacius Lanson.* 153 *e* 159 *u*
- Lampas vitrea ad sepulchrum* *S. Constabilis lapsa non frangitur, nec oleum diffunditur* 46 *b* *Lampulem* *B. Couradi honori accensum furatus, hernia punitur* 166 *e* *f*
- Lancea perfossi obeunt* *S. Germanus Ab. et Randoaldi Præpos.* 268 *f*
- Lapis martyri* *S. Donati sanguinem stillat* 9 *a* *in Lapilem panis versus ob factum* 233 *c* *Lapidibus obrutus* *S. Gelosius minus* 680 *f*
- Latro cum Christo crucifixus, in visione jussus descendere sanat* *S. Porphyrius* 652 *b* *a* *Latronibus male creptus* *B. Robertus de Arbrissello, us beneficit* 617 *a* *b* *a* *Latronibus occisus* *S. Alnothus* 689 *e*
- Legatio ad Regem Cordubensem Siroecum a B. Joanne Gorzeu fortiter sapienterque suscepta ac gesta.* 717, 718, 719, 720
- Lente malefacta vivit* *S. Damianus anach.* 384 *d* *u Leone contra Saracenos defenditur* *S. Joannes Silentiarius* 135 *c*
- Leopardo et feris objectus* *S. Ananias Presb. non leditur* 499 *e*
- Leprosos osculo sanat* *S. Romanus* 730 *e* *Leprosam baptizans sanat* *S. Eleutherius* 193 *b* 203 *d* 210 *e* *Leprosus mundatur ope* *S. Romanus* 382 *c* *ad reliq. S. Milburgæ* 397 *e* *Leprosorum pedes lavat et attacta sanat* *S. Romanus* 733 *d*
- Libros Sacerdotum usibus describi curat* *S. Maximianus Ep. Ravenn.* 391 *u* *Libri impij comburantur* *u* *S. Porphyrius* 662 *e*
- Lingua abscessa, reddita* *S. Sadoth* 180 *d* *Lingua abscessa invocat* *S. Polyehroni patrocini* *S. Parmenii* 5 *e*
- Luteo, quo oculi obliquant, partem Fluriani futuro Martyri reservari peti* *S. Montanus M.* 463 *d*
- Lorica indutus sub nitida veste austere vivit* *B. Robertus de Arbrissello* 610 *b* *c*
- Louis casti* *SS. Ananias et Petrus* 499 *c*
- Luce caelesti illustratur* *S. Walburgis* 530 *f* 548 *e* 864 *e* 871 *e* *S. Fintanus nocte orans* 19 *d* *S. Claudius M. dum baptizatur* 64 *u* *Lux caelestis affulget in morte* *S. Eleutheri* 195 *f* 203 *b* *in morte* *B. Conradi* 170 *u* *S. Eucangotha in celos abruvit* 394 *a* *Luce caelesti illustratur locus cordis* *SS. Germani Ab. et Randoaldi* 269 *u* *Lux magna mecti ad sepulchrum* *S. Angilberti visa* *a* *S. Gislefrido* 104 *f* *ad sepulchrum* *S. Hermelindis* 261 *b* *ad reliquias* *SS. Marie Egyptiacæ et Stephani* 194 *a* *Lumen ut idola occensum deignit* *S. Leo* 59 *d* *in redet* 39 *f* *Lucerna* *S. Ulrici divinitus accensa* 233 *u*
- Lucta mirabilis* *S. Ulrici enim da mone* 232 *ad Luxuriam incitans* *S. Eleutherium morte punita* 191 *c* 202 *a* *b* 209 *a*
- M
- Maledictione* *S. Ulrici miss occiditur* 233 *u* *eleemosynam subtrahens subreptur* 283 *d*
- Mansuetudine omnes homines sui temporis superat* *S. Thalassius*

S. Thalassius 295 c *Mansuetudine sua iram idololatvarum scilicet S. Porphyrius* 634 f *Mansuetudine Arim ad viam veritatis reducere conatur S. Alexander Ep.* 741 f

Manui adhaerens filium, et acas, ope S. Walburgis subblata 342 d e f *manipulis* 353 c *pila* 367 d *Manus arulæ sanatur ante altare S. Barbati* 148 e *Manus et pedes amputati SS. Victori* 494 a, *Clandio* 434 d in *Mari* mersus *S. Tyranno* 176 a

MARIA *Deipara invocata a S. Barloto, apprensus obsidione liberat Beateventum* 143 b 146 c *filiohna dat B. Bonifacio Lausanen. xgro* 157 d *iterum apparet B. Bonifacio Lausan.* 157 c 160 c *etiam inter Virgines et eum S. Joanne Bapt.* 157 160 d *ejus manu degit Cameræ* 159 f

MARIA *apparente Judæus oburgatus convertitur* 196 a

MARIAM *matrem suam ostendit Christus B. Margarithæ de Cortona* 315 c 349 b 356 e *ea orare visa pro hujus beatitudinis festuanda* 322 e 357 a *videtur ab hac rupta in caelum* 326 d, *omnia per eam impetrat* 332 a

MARIE *nate ecclesiam delictis S. Pulchrouis* 12 d *cum imagine arpentem concitante* 12 d *MARIE* *Officium horarium inducit B. Petrus Damianus* 423 b c

Martyr invocatur S. Phlavianus in concilio Chalcedonensi 78 d *secundus Abel appellatur* 79 b *Martyres habitu S. Athanasii et alii a latronibus occisi* 689 c

Martyrii desiderium concepit S. Leo ex martyrio et apparuit S. Purgarii 39 b *Martyrii spe abiit ad Saracenos in Hispaniam B. Joannes Gorziæ.* 717 e d

pro Martyrio habentur tentationes superatæ 323 d *Martyr a Christo compellatur B. Margarita de Cortona* 335 f ad *Martyrium inter barbaros Hibernos aspirat S. Louanus* 13 f ad *Martyrium invitatur S. Sadoth Ep.* a *S. Simone decessore apparet* 179 b *suos ad id fortiter subeundum hortatur* 179 h *cum* 128 *moritur* 179 e f ad *Martyrium a S. Isido apparet* *animatur S. Proterius fugiens* 738 e *Martyria vel solum deperita incitant ad virtutem* 591 b c *Martyrum nomina nascentibus imposta* 241 a *memoria utilis* 242 a

Mathematicus S. Casarius 564 d *a Matre ad martyrium animatur S. Montanus* 463 d

Matrimonium cum Maximiano Casare amore virginitatis negit S. Susanna 62 d *Matrimonium recipit cum filio Procopius S. Martha ab eo occubens* 668 d

fugit columbe voce evocata S. Romana 381 d *Conjugem legitimam repudiare volenti Imperatori et cubitariam ducere volenti fortiter resistit S. Turasius, minatur excommunicationem* 388 389 390 *ductam coronare renuit* 390 a

Maxillæ dirubæ, cervis S. Celso obtulis restitute 409 b c

Medicus expertus S. Casarius 304 d *primus in aula Constanti* 303 c

Melle nocti a vespa et erabombis lenta 10 *dierum morte intirent S. Mauricius Apamensis et socii* 244 c d

e Meretricia vita conversa B. Margarita de Cortona par Virginitatis habita 304 a e *inter illas cum S. Magdalenæ in celo collocanda* 317 e

Messis manipuli orante S. Joanne Theriste demessi ultro et colligati; hinc Theristes, id est, Messor, dictus et pingitur 485 a 487 d e

Miles S. Besas M. 678 *Milites* 70 *Martyres Apameæ* 240 et seqq.

Minus S. Gelasius M. illudens baptismati convertitur 680 b

Minutatim concisus S. Nicephorus Ægyptius 434 a

Miracula a se facta ut permittat propolari, divinitus monetur S. Ulricus 231 f *Miracula fiunt, ubi filius mulierum* 279 d e *Miraculis S. Mathæi obtrectans, a dæmone correptus perit* 454 b c

Misericors in pauperes S. Theotonius 113 a *vide Eleemosyna.*

Missæ sacrificium offert S. Turasius etiam morbo et

semo gravatus 593 c *Missam cum lacrymis semper celebrat B. Bonifacius Lausan.* 153 c 159 a *Missam, etiam Regina petente renuit festinanter legere S. Theotonius* 112 e 121 b *Missam celebrat B. Bonifacius Lausan.* Angelus 2 ministrantibus 157 d 161 d *Missam celebranti S. Oswaldo adstat, respondet, ministrat Angelus* 755 e f *Missam audienti modum docet Angelus B. Margaritum de Cortona* 332 f *celebrandi per eam docet Christus* 350 b 351 d *in Missa facti Sanctæ eusdem Virginitatis commemoratione, ab ea scripturæ manibus dæmonum S. Ulricus* 232 h *Missam pro patre mortuo curat fieri invento nummo B. Petrus Damianus* 423 d *Missam serva* 6 *pro defunctis legit S. Theotonius* 113 a *Missam de S. Mathæi negligentis celebrare fronti macula cælitus innotuit* 452 b *Missam in malo statu celebrans perit apostata* 19 b c *Missarum ornamenta pretiosa procurat B. Petrus Damianus* 413 d e

Mosas lapideus fert Roman S. Silvanus 30 f

Monachus Martyr S. Severus Sirmi 369 *Monachus S. Dositheus in Palestina* 386 *Monachi Confessores SS. Lazarus CP.* 398 *Basilius et Procopius CP.* 600 *Monachus S. Basili S. Joannes Theristes* 481 *ordinis Carmelit. Avertanus* 621 *Monachi e conjugio S. Angilbertus et Bertha* 93 a 101 f *Monachi* 300 *Centuræ sub S. Angilberto cum* 100 *puiris in 3 choris distincti psallunt* 106 d *Monachi ex ubertate insolentiores fugiunt* 750 b c d

Monastica vita S. Georgii Anastr. 275 *Monastica et maachoretica vivendi varia exercitia* 297 b d *monasteria virorum et seminarum sub dominicis distincta* 9 e f *Monasteria fundat B. Pippinus Panceuse in Retin* 258 b *Meldariense* 261 d e *S. Gumbertus Sennouense in Vosogo* 266 h *Monasteria plura adificat S. Oswaldus* 759 *Monasterium extructur a S. Fontano in loco frequenti apparitione Angelorum designato* 17 e *Monasterium ex bonis patrum instruit S. Turasius* 385 b

Monasterium Gorziense fundat, reliquias orat S. Chrodegangus 691 *disciplinam celsissimam restaurat Adalbera Ep.* 692 *Monasterium Ramense extructur mandato S. Benedicti apparentis* 759 b c *Monasterii exemptionem a Papa impetrat S. Angilbertus* 94 a *Monasterii ingressu etiam Regram ardet S. Theotonius* 117 e

Mores emendantur concionibus S. Theotoni 112 e

Mortis periculo amoveatur in excommunicatione Rege B. Robertus de Acherisello et B. Bernardus de Tirono 604 d e *Mortem sibi instare e revelatione scit S. Eucanguthæ* 393 f *Mortis horam et diem præcicit B. Margarita de Cortona* 362 b *Mortis diem præcicit Angilramus Gorziensis, Mors ejus alteri præcicit relectur* 707 e d e *Morte instante divinitus monetur Isaac Gorziensis* 708 d *Mortem pedis præcicit S. Oswaldus* 785 d *Mortem Henrici I R. Angl. præcicit S. Ulricus* 234 b *et mortis suæ diem* 234 d *Mortem S. Brandubbi a sua non sibi differendum præmittit S. Fontanus* 20 c *Moribundus fidem profectur tenens Evangelium B. Bonifacius Lausanensis* 157 f 161 d *Moribundus dæmonem fugat signis S. Crucis S. Eultherius.* 195 e 205 a *Moribundus non valens peccata confiteri, Eucharistia sumpta, confititur et moritur* 157 a 161 b *Mortem letus excipit S. Theotonius* 120 d *In Morte hilares SS. Julianus et Victorius MM.* 463 b *Moritur obdientia veni S. Dositheus.* 389 f *Moritur recitato ad lectulum Matutino B. Petrus Damianus* 433 a *Moritur inter lavandum pedes pauperum dicens Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto S. Oswaldus* 755 d *Moritur præmonitus voce celestis Venite ad me omnes, qui laboratis etc. S. Rabulas* 137 d *Moriente B. Conrado lux celestis affulget* 170 a *campum ultro sonant* 170 a *Moriente S. Brandubbi occurrit S. Fontanus cum alus in veste alba* 20 d *Moritur columbe voce evocata S. Romana V.* 382 a *Moriens videt Angelos S. Silvanus* 32 a *Moritur Angelis psallentibus S. Eucangutha*

Mortis periculo amoveatur in excommunicatione

Rege B. Robertus de Acherisello et B. Bernardus de Tirono

Mortem sibi instare e revelatione scit S. Eucanguthæ

Mortis horam et diem præcicit B. Margarita de Cortona

Mortis diem præcicit Angilramus Gorziensis, Mors ejus alteri præcicit relectur

Morte instante divinitus monetur Isaac Gorziensis

Mortem pedis præcicit S. Oswaldus

Mortem Henrici I R. Angl. præcicit S. Ulricus

et mortis suæ diem

Mortem S. Brandubbi a sua non sibi differendum præmittit S. Fontanus

Moribundus fidem profectur tenens Evangelium B. Bonifacius Lausanensis

Moribundus dæmonem fugat signis S. Crucis S. Eultherius.

Moribundus non valens peccata confiteri, Eucharistia sumpta, confititur et moritur

Mortem letus excipit S. Theotonius

In Morte hilares SS. Julianus et Victorius MM.

Moritur obdientia veni S. Dositheus.

Moritur recitato ad lectulum Matutino B. Petrus Damianus

Moritur inter lavandum pedes pauperum dicens Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto S. Oswaldus

Moritur præmonitus voce celestis Venite ad me omnes, qui laboratis etc. S. Rabulas

Moriente B. Conrado lux celestis affulget

campum ultro sonant

Moriente S. Brandubbi occurrit S. Fontanus cum alus in veste alba

Moritur columbe voce evocata S. Romana V.

Moriens videt Angelos S. Silvanus

Moritur Angelis psallentibus S. Eucangutha

- congotha 393 f Mors 10 dierum lenta S. Maurici et 70
 sociorum melle unctorum a vespis et erabronibus illata
 244 c d e Morte subita punitur alium iniuste ad pati-
 bulum trahens 197 d e Morte punita incitans S. Eleu-
 theriua od peccatum, resuscitatur 191 c d 202 b c
 209 a b in necem Leonis Armeni Imp. iconoclasta-
 risus S. Tarasius apparet inmittere Michaelen Bal-
 bum 594 e Morti additum innocentem liberat et se reum
 fatetur B. Conradus. 167 d Moribunda sanatur preci-
 bus S. Walburgis 331 u b 348 f 363 a b 572 a a Morte
 resuscitatur submersus invocato S. Mathia 453 b c
 558 b a Morte resuscitatus ut Viaticum recipiat et
 sanctitatem S. Oswaldi indicet 759 d Mortui resuscitati
 ope B. Margaritae de Cortona 362 e f 363 u Mortuum
 resuscitat S. Fintanus, ut cum eo frater moriatur 20 c
 Mortuum oratione resuscitat S. Milburga 296 d
 Mortificatio ardua S. Ulrici 238 c d 235 a b Morti-
 ficationem suis inculcat S. Theotonius 116 e Mortifi-
 ficatio passionum S. Timothei anach. 271 d S. Georgii
 Amastreni 276 a mortificatio gulae, appetitus, volup-
 tatis, somolentiae et corporis commoditatum in S. Ta-
 rasio 584 d e docet Mortificationem sensuum 590 d e
 Dei iussu corpus affligit B. Margarita de Cortona 312
 a b jubetur solita dixta uti 309 c corpus assidue per-
 sequitur 313 c d Vita ardua B. Roberti de Arbrisse-
 llo, lorica induti, in duro vestitu, abstinentia, vigilia
 610 c f
 Mus occiditur maledictione S. Ulrici 233 a
 Muti curantur a S. Walburge 311 f 343 f 345 e ope
 B. Conradi 164 c ad sepulchrum S. Angilberti 104 e
 ad reliquias SS. Stephani et Mariae Aegyptiacae 194 b
 210 b baculo S. Oswaldi percussus 786 a benedictione
 S. Fintani loquelam accipit, et linguae notium 18 a
 Muta reddit voluta precibus S. Sergius M. 468 b
- N
- N**e Nascituro B. Bonifacia Lausaucensi praedicatur
 matri ejus sanctitas 155 c 158 e nondum Natus terrori
 est demonibus S. Victor Presb. ejusque ab his nomen
 indicatum 671 d Nascitur sub arbore in secreto loco
 Angelus montis S. Fintanus 17 b Natus ex matre mor-
 tua et sepulto S. Oleonus 182 b
 Navi phantastica magus eadem die e Sicilia Constau-
 tinopolim venit 228 r Navigat adverso vento et flumine
 et absque remigio N. Lomanus 14 a Naufragi periculum
 amovet S. Constabilis 45 d
 Natalem S. Petri Ep. M. celebrat S. Alexander
 in. 311. 644 b
 Nebula impedit inventionem SS. Trudonis et Eua-
 cheri 223 c
 Nervis boum cæsi S. Mauricius et sacri Apameenses
 u Christo confirmantur 243 f Nervis bubulis occisus
 S. Nesius 681 a
 Nomina S. Victoris Presb. necdum nati a demonibus
 indicatum 671 e Nomina Sanctorum nascentibus im-
 poni solita 244 u
- O
- O**bedientia singularis B. Joannis Gorziensis 700 a
 Obedientia simplici magnum sanctitatem adeptus
 S. Dositheus 390 a contro Obedientiam datus pauperi-
 bus panis sanguine manat 233 d
 Obsidio liberat S. Barbutus Beneventum, orans in
 caede Desipere 443 b 446 c e
 Obstectans miraculis S. Mathiae a demone correptus
 perit 454 a b c
 Oculorum dolor pulvere sepulchri S. Constabilis
 pellitur 46 d
 Olor suavis in morte B. Margaritae de Cortona
 362 b e corpore B. Conradi post 161 annos 162 f in in-
 ventione reliquiarum S. Angilberti 97 c 103 c in inven-
 tione corporis S. Milburgae 397 c S. Celsi 405 c
- S. Mathiae 431 f 435 b in elevatione S. Oswaldi 756 a
 Odore Angelorum fugantur demones 360 b
 Oeconomia singularis pro bano monasterii B. Joann-
 nis Gorziensis 711 712
 Officium Ecclesiasticum Gorziensium olim valde
 longum 710 e d Officium horarum B. Mariae inducit
 B. Petrus Damianus 429 b c
 Olei fluxus variis Sanctis concessus 568 b Oleum
 stillant digiti, qui attriterant reliquias S. Mathiae
 453 c Oleo manat corpus S. Walburgis 369 f 373 f
 574 maxime sub consecrationem 367 f cessat tempore
 Interdicti 568 a Oleum ob sanguinem fusum cessat
 574 c ob blasphema verba evanescit 575 a Oleum ma-
 nat ex tibia, in qua habitavit B. Edigni 675 b ob avari-
 tiam dum venditur repressum 675 b Oleum 200 annis
 incorruptum 568 b eo jurantur puerperae 575 b sanati
 caecus 575 c surdi 575 d f vulneratus 575 e epi-
 lepticus 576 b morsu a fele rubiosa 576 e phreneticus
 576 d planstro vini obrutus 576 f 577 a b c Oleo ler-
 tum implet precibus S. Polychronius anach. 384 e
 Oleum in lampade pro S. Eucheria accensa augetur
 222 e Oleo lampadis ad sepulchrum S. Tarasii tollun-
 tur dysenteria, oculorum lema et manus ugitatio assi-
 dua 394 c d Demoniaci liberantur 594 d Oleo sacro
 ægrum Regem sanat S. Theotonius 117 b Oleo fervente
 baptizari non renuit S. Joannes Theristes 486 d
 Oleribus vixit 40 annis absque pane S. Silvius 31 d
 Oracionem Dominicam audit ab Angelis cantari
 S. Victor Presb. 672 d Orans nocte S. Fintanus luce
 perfunditur 19 d Oratio B. Roberti de Arbrissello mor-
 ribundi pro Ecclesia, amicis, inimicis 620 c d Orationi
 deditus S. Oswaldus locum secretum ab Abbate impe-
 trat 788 d Oratione pleuritidem curat B. Conradus
 168 b Oratione S. Georgii Amastr. cæcus illuminatur
 279 c tempestas sedatur, 280 e venti aueruntur 280 e
 Oratione tempestatem pellit S. Theotonius 112 u 113 e f
 et promouet victorias bellucas 119 a 121 c in Oratione
 videt B. Bonifacius Lausan. victoriam Gulielmi Imp.
 et captivitatem S. Ludovici R. et ceteram Comitum Flan-
 driæ 157 b 160 b Oratione S. Canonis liberatur, volens
 eum occidere, et ideo factus immobilis 138 a Oratione
 S. Eleutherius resuscitat puellam 191 d 202 b 209 b
 mortuum S. Milburga 396 d Oratione Martyrum ignis
 extinctus 461 d idoli muta reddit S. Sergius 468 c
 Oratione S. Angilberti columna fracta ab Angela repa-
 rantur 102 f Oratione lecythum implet oleo S. Poly-
 chronius anach. 384 e Oratione S. Andreae Florentini
 corpus S. Zenobii immobile, desertur in templum 667 f
 vinum iniecit S. Victor Presb. 672 a Oratione impe-
 trat reversionem 12 monachorum qui fugerant,
 S. Romanus, Ab. 753 d Oratione et meritis S. Os-
 waldi liberatur anima e purgatorio 760 e Preeces S. Lu-
 cius in martyrio rogatus, et ipse aliorum petit 563 b
 Ordinis Rhodiani monasterium Calabriae 486 b
 Ordinis Præmonstratensis Evermodus Racenburchen-
 sis 47 Ordinis Pontis-Ebrahii fundator B. Robertus
 de Arbrissello 599. 605 a Ordo floruit 12 sec. 600 c
 preest Abbatiam 599 c
 Ordines sacros pte suscipit et administrat S. Theo-
 tonius 111 f 112 a
 Ore lapidibus cæso expruat S. Polychronius 3 f Ore
 ad aures retorto punitur calumniator S. Ulrici, et linguis
 ut tactu sanatur 233 e
 Osculum dare renuit S. Susanna dicens: Quia os
 ancille sue nunquam tetigit vir 63 a Osculo leprosus
 sanat S. Romanus 751 a
 Ovis hostis S. Walburgis 364 b
 Ova æger ut non obtineat, petit S. Dositheus 389 d
- P
- P**anis ob furtum veribus scaturit 234 a alius in lapi-
 dem versus, benedictione S. Ulrici restitutus 233 c
 Panis

- Panis contra obedientiam datus pauperibus sanguine manat, benedictione S. Ulrici mundatur. 233 d Panis visus in manu Angeli tempore Missæ crescere 767 e pane uno multos satiat S. Ulricus 233 b Pane benedicto ingluves sublata 530 a peltitur febris 761 a sores suffocatur 761 a Pane abstinent 40 annis S. Silvanus victians oleribus 31 d
 Papa S. Felix in 307
 Paralytici sanati ope B. Roberti de Arbrussello 603 f o S. Walburge 333 b 330 f 331 a 566 f ad sepulchrum S. Letardi 473 f S. Celsi 408 e 409 e ad reliquias S. Mathie 433 f xxv tactu Reliquiarum S. Eucherii 198 b 210 f precibus S. Fintani 19 e
 Parentes SS. Gregorius et Nonna et liberi SS. Gregorius Nazianz Casarius et Gorgonia 303 e f Parentes et filii Mart. Claudius et Praxedigna, Alexander et Cutia 61 Parentes SS. Vincentius et Walde-trudis, filia, Alie-trudis et Mole-bertha 314 e Parentibus relictis clam fugit in solitudinem S. Georgius Amastrenus 273 b
 Partum facilem reddit signo Crucis S. Theotonius 117 e Parturientis contra demonum insultus a S. Letarilo auxiliu, parit 473 e
 Pascha celebratum olim a Luna 16, tum a Luna 13, alius a 14 Luna 87 d e Paschalis Canon Sulpitii Severi, et Hibernorum 87 f Paschalis methodus SS. Joannes Evang. Anato-li, etc. 88 b e Paschæ die ministrat pauperibus comedentibus S. Tarsius 383 a
 Pater et filius Mart. SS. Mauricius et Photinus Apameenses 240 Pater et filie SS. Gallicanus M. Attica et Artemia f V. 69 a b B. Pippinus, et SS. Gertrudis et Bege 260 a Pater et liberi SS. Richardus R. Willibaldus Ep. Willibaldus Ab. et Walburgis Ab. 316 e
 Pati hic eligit S. Thaleleus ut pennis æternas erit 686 d Patientissimus in ferendis injuriis S. Tarsius 590 e Maledictis acerbis appetitus silet B. Joannes Gorzeus. aut veniam petit 709 e e
 Patroni e Sanctis forte electi 432 b Patrocinio S. Richari victoriam de hostibus obtinet S. Angilbertus 101 d
 Paupertas voluntaria Episcoporum Lindisfarvensium 86 e Pauperculas feminas a calumnia liberat pater S. Tarsius 382 a Pauperes 12 in solei translatione Corporum SS. excepit emere et inseruit Palæstus Arch. Bonou. 548 a Pauperum pedes lavat, alit, ministrat, S. Oswaldus 761 b
 Pax impetrata per reliquias S. Georgii Amastri 282 d Pax inter dissidentes Episcopum et Abbatem reconciliata a B. Roberto de Arbrussello 613 616
 Peccatorum speculum ignoscenda in die iudicii B. Margarita de Cortona 333 e Peccatorum Mater appellatur a Christo 342 b quia cum imitari possunt 382 e eorum salutem curare jubetur 382 f 384 a Peccata divinitus cognita suggerit vulva, ut eu confiteatur 346 d e f 347 Peccata variorum statuum intelligit a Christo 352 Peccatorum absolutionem per S. Franciscum a Christo accepit B. Margarita de Cortona 311 f 343 a 333 d non Peccatorum se amplius mortaliter intelligit 343 d Peccatum occultum Chlodevet Regis ab Angelo indicium emendat S. Eleutherius 193 e 210 d Peccata dimissa intelligit B. Bonifacius Lusan. 137 d 160 e Peccata Regis Chisperici arguit et arguenda monet S. Gregorius Turonensis 471 e d e de Peccato occulto monet Stephanum S. Anglie S. Ulricus 334 e
 Pedes pauperum lavat S. Oswaldus 761 b, etiam æger inunctus moritur 761 b
 Pellibus tertius degit S. Baradatus 207 d
 Perdita res recuperantur ope S. Walburgis 535 536 340 341 567 b
 Peregrinationes ad ecclesias Sanctorum 250 f peregrinatio pa S. Theotoni ad loca sancta Palæstine 114 Peregrinatur in Terram sanctam S. Silvanus 30 e loca sacra Hierosolymæ æger etiam inivit S. Porphyrius 631 e Peregrinos hospicio excipiunt SS. Gallicanus et Hiliorinus 69 d
 pro Persequentibus et occidentibus orat S. Leo 60 e Perseverantia a Dro petenda : nam consist Bonos perverti et petire, malos converti et salutare 749 d e f Peste laborantibus ministrantes Alexandrum, Martyres habiti 727 Pestis cessat febre S. Oswaldi per urbem delato 761 a
 Phrenetici sanantur ope S. Letardi 473 f ad reliquias S. Mathie 434 a
 Pictor S. Lazarus dira tormenta passus, manu adusta pingit imaginem miraculosam S. Joannis Bapt. 398 a b e Pictura tormentorum inferni visa convertitur S. Dositheus 388 e
 Pila nimiam ludentis manus adhaeret 567 d in Pilo contusi SS. Victorinus, Victor, Nicephorus 493
 Piscis divinitus peræ peregrinantis ad S. Walburgem impositus 543 d Piscium multitudo adnotat pro cibo adcurrentium ad festum S. Eucherii 222 f Plastro vini obvertit, illasus, quia unctus oleo S. Walburgis 376 f 577 a b
 Pleuritis sublata ad sepulchrum S. Constabilis 466
 Pluviam frustra idololatæ expectat 634 a impetrat precibus et jejuniu, et supplicatione instituta S. Porphyrius 634 b eo miraculo 127 conversi 634 e Pluvia impetrat precibus suis prope lapidem martyrii S. Donati 9 b pro Pluvia impetranda imploratur S. Joannes Theristes 488 d Pluvia celo occidit S. Flavianus, ut aqua sanguini exemplo Christi jungeretur 464 d
 Podagrici sanati ope S. Celsi 410 a a S. Walburge 332 d 566 a Podagricum sanat baptizando S. Polycarpus 376 e Podagricus S. Julianus M. 678
 Pœnitens B. Margarita 3 Ord. S. Francisci 302
 Pœnitentia S. Angilberti monachi relicto conjugio 101 f B. Bonifacii Lusan. 155 e 159 a B. Margarite de Cortona 306 Pœnitentia 100 annorum expletur 20 psalteriis cum disciplina recitatis 420 b Pœnitentiam gravem impositam letus obit B. Joannes Gorziensis 709 d Pœnitentiarum variorum usus apud eremitas B. Petri Damiani 423 e
 Peeta S. Tarsius 394 f
 Pontificalium privilegia mitra, sandaliorum, annuli obtinet a Papa S. Angilbertus 96 d
 Porcos pascat B. Petrus Damianus pur 123 d
 Prædicit S. Fintanus probam procul commissum 18 e. mortis genus obitus 18 d diversum exitum duarum monachorum 18 e e duabus alteram damnandum, alteram salvandum 18 f iter et reditum monachorum 19 a nisi mortem instantem, alteri longam in regno vitam 19 b Prædicit S. Ulricus mortem Henrici I. Angl. R. ejusque salutem æternam 231 b successorem et turbas Stephani Regis 234 e regnum Henrici II pœnulo 227 e Prædicit S. Athanasium successorem S. Alexander Ep. 643 f Prædicit Procopius anachorita S. Porphyrio nascenturam Theodosium juniorem, et prosperum negotiorum eventum 658 b
 Prælium absens vidit fieri S. Fintanus, et animarum eorum desit 18 e
 Pœnemonstratensis B. Evermodus Episcopus Ruc-burgensis 47
 Propositus M. Bandouldus 266
 Presbyteri SS. Beatus in Hispania 149 Uterus in Anglia 230 Victor in Gallia 669 Robertus de Arbrussello fundator Ord. 308 Presbyteri Martyres SS. Gabrianus 140 Eppimenens 65 Ananias 495 Presbyteri Confessores Polycarpus Romæ 374 Lazarus CP. 398
 Procurator monasterii Gorziensis B. Joannes dein Abbas 703 f sancte officium administrat 709 a b 711 legit Vitam S. Joannis Eleemosynarii 711 b
 Psalmodia continua in ecclesia Crutuleus 102 e 106 e f

e *f* Psalmos distincte assidue legens, a Normannis in puteum dejectus, divinitus erudit et altius 698 *b c*
 Psalmus recitatus dicitur Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto expirat S. Oswaldus 761 *d* Psalterium
 his quotidie pueri Horos recitant eremite Fontis Avel-
 lani 416 *c* Psalteria 20 cum disciplina recitata ex-
 plent penitentiam 100 annorum 420 *b*

Pueritia iusta B. Bonifacii Lanson. 135 *d e* 138 *e*
 Puerperam inverso fœtu periclitantem, a se instru-
 ctum invocato Christo liberat S. Porphyrius, et 64 con-
 vertuntur ad fidem 356 *a b c*

Purgatorii pœnar varia 352 aliqua una mense deti-
 metur ob iracundiam zelum 352 *c* in Purgatorio fuit 10
 annis mater B. Margarita de Cortona 326 *e* in eo in-
 numerare annos: pro vs et apparentibus sibi orat 343 *f*
 Fœra 2 pueri his Missas facere Sacerdos iubetur 351 *d*
 Purgatorii aamias videntur Angeli 352 *d* Purgatorii
 pœnis liberatus ab Angelo ab preces S. Oswaldi 860 *e f*
 cum multis animalibus Purgatorii moriens visa in celum
 ulvæ B. Margarita de Cortona 362 *e* Ob lotum caput
 ferri 6 S. Vitalina privata visione Dei, petit benedi-
 ctionem a S. Martino et post 3 dies liberatur, 258 *c e f*
 Pro monacho defuncto prescribit B. Petrus Damianus
 fœri 7 disciplinas cum mille scoparum ictibus 432 *e*
 in Puteum profundum lapsa orante S. Porphyrio
 illæsi servati, et Cruce divinitus signati 663 *d e f*

Q

Quatuor Valenti Imp. S. Casarius 506 *e*

R

Ranis venenatis impletur vinum furto sublatum, be-
 nedictione S. Ulrici purgatur 234 *a*

Reditus dicitur S. Barthelemi in egentes, Clericos,
 restantiorum temporum et sustentationem 143 *e* 146 *f*

Regimine se abdat S. Theotonius 119 *e* a Regi-
 mine abhorrenti commendatur obedientia 350 *a* Regi-
 minis monastici donum et virtutes S. Theotoni 116

Regnum Nivrophon Logotheta prædicit S. Georgius
 280 *c*

Regula S. Columbe in insula Hy, et Lindisfarne
 observata 23 *e* Regula S. Benedicti in Northampton
 a S. Hildride introducta 23 *d* Regula monasterii
 S. Pintani stricta 47 *f* Reguli prescripta feminis et
 viris a B. Roberto de Arbrasselto 641 *c*

Religiosi Orans Minorum, qui veri 350 *f* 351 *a b c*
 eos certantes latius aspexit Christus 351 *f* iubetur
 predicare expeditionem in Terram sanctam 353 *f* Re-
 ligiosorum consortio delectatur B. Bonifacius Lonsa-
 nensis 157 *f*

Reliquias tenues summo et humore esse testatur Theo-
 doretus 240 *e* Reliquias SS. Romæ, Constantinopoli,
 Hierosolymis, ex Italia, Hispania, etc. adjuvante Ca-
 rolo Magno, conquirit S. Angilbertus 105 106 præ-
 tiosis capsis includit 106 *c* Reliquiarum S. Celsi virtus
 igne probata 406 *c* Reliquiarum SS. Zanne et Pastru-
 mium solennis translatio Bononiæ facta 645 646 647
 Reliquia S. Mathie invenit ob ostensam in visione
 stellam splendulam, fontem scaturientem, et apparitio-
 nem Sancti 452 *d* 455 *d e* Reliquias S. Mariani ad-
 natantes Angeli moniti excepit S. Paschasius Vicenens.
 294 *b* ob Reliquias S. Honorii delatas, equus abestus a
 morte intactus 679 *a* ob Reliquias S. Mathie attractas,
 stillant oleum digni 455 *c* Reliquie immobiles B. Conra-
 di, dum baculus adhibetur 164 *d* S. Mathie ac furto au-
 ferantur, 453 *f* 456 *d* Reliquiarum S. Georgii Ama-
 streni magno eis 282 *e* pax a Russis per eas data 282 *d*
 Reliquiarum S. Eleutherii tacta morte subita pmi-
 tus resuscitatur 197 *d e* 207 *e f* sanantur 25 paralytici,
 7 ceci 198 *b* 208 *d* Reliquias B. Roberti de Arbrisse-
 llo violans hæreticus, excitate percutitur, convulsus
 visum recipit 605 *e*

Renum dolores sublato ope B. Conradi 165 *e*

Resignatus ad necem dicto Fiat voluntas tua Domi-
 ne, liberatur occisore terra absorpto 136 *e*

Restitutio stricta commendatur procuranda Confes-
 sarius 350 *a*

Resuscitatur orante S. Eleutherio puella 191 *d* Re-
 suscitatur invocato S. Eleutherio a demone sub specie
 leonis occisus 196 *e* 206 *b* alius tactu reliquiarum

497 *e* vide Mortui resuscitati

Revelationes sui status et aliorum factæ B. Margari-
 tæ de Cortona 350 et seqq. 359 et seqq. Revelationes
 in somnis multæ factæ 383 *f*

Rex Sanctus Ethelbertus Cantuar. 476 Regia pro-
 genies sancti S. Ethelberti Regis Cantuar. 479 *e f* Re-
 gis filie SS. Eucongota 393 Milburga 394 Edryna
 674 Regem colloquio instruit S. Theotonius 118 *e* in-
 culcatur timorem Dei, justitiam, reverentiam erga loca sa-
 cra 118 *f*

Rosarium B. Conradi inter reliquias ulservatur
 164 *d*

S

Sacerdotes peccatis immersi ostendantur S. Ulrico,
 quasi ultra altare suspensi 234 *a*

Sale et aceto aspersa vulnera S. Ananias Presb.
 cilicio perficitur 498 *f*

ad Salutem via angusta 606

Sanctimoniales Jurenses urete conclusæ ut vas vitæ
 nli nesciant 749 *c*

Sanctitas monachorum Cluniacensium inter abun-
 dantiam bonorum 416 *c* Sanctitas Nestoris M. Gentili-
 bus formidabilis 628 *f* 634 *a* Sanctitatis fama Gorsien-
 sium multi eredit illustres, fiunt monachi 705 706 San-
 ctorum gesta narranda 158, *c* Sanctorum res gesta
 scriptæ posteris utiles 651 *a* Sanctorum virtutes ad
 imitandum iuster ciborum propositæ, non ad miracula
 faciendâ, sed ad sancte vivendum 673 *d e* Sanctorum
 venerato antiqua 240 *e f* us templa erecta, donaria
 oblata, dies festi instituti 241 *a* putrocium implorata
 240 *e f* 241 *a* nomina pueris imposita 241 *a* San-
 ctos, imitacione virtutum, honorat S. Georgius Am-
 strenus 280 *f* 281 *a b c*

Sanguis et lapide martyri S. Donati, 9 a Sanguinis
 fluxus sistitur a S. Eleutherio invocato 206 *f* ad reli-
 quas S. Leonis Catacæ, 229 a Sanguine manat pa-
 nis contra obedientiam datus pauperibus 233 *d* Sangui-
 nem in calice consecrato vult S. Ulricus 233 *e*

Senæ ad celum erecta pro perfectis Canonicis Regu-
 laribus 120 *e*

Schismata Romæ a B. Petro Damiano extincta
 418 *e f* 419 *e f*

Secretarius Imp. dein Patriarcha CP. S. Tarasius
 582 *b*

Securi occisi Martyres Arabie 293

Sensus quomodo refrænuandi 590 *d e f*

Sepulchrum S. Oswaldi columba et spheræ ignea com-
 mitantibus 761 *e* Sepulchrum S. Agnetis inveniens
 S. Constantinus sanatur ab vulneribus et convertitur ad
 fidem 68 *a b* ad Sepulchrum S. Agnetis figit domici-
 lium S. Constantia Ang. 70 *e* ecclesiam erigi a patre
 procurat 70 *d* Sepulchra SS. Richardi et Cuglaci exor-
 nit S. Angilbertus 102 *c* *d* Sepulchri sui contemptum
 Episcopo objecti S. Hathburgis apparet 531 *d* 549 *b*
 572 *d* Sepulchri S. Eucherii tegumentum a candela
 ardente illisum 222 *d* Sepulchrum S. Georgii Ama-
 streni, ab aquis mundantibus, cingitur non attingitur
 281 *f* id subruere volentes Russi, fiunt immobiles 282 *b*
 Sepultura in loco sacro predest animabus ab preces illic
 fundendis 19 *b*

Sermonis Græci ignarus puer eo indicit idololorum
 templum comburendum 662 *a b c*

Silentium arctum S. Linnæi 293 *e* Silentium pe-
 renne, excepto in Capitulo sanctimoniarum Fontis-
 Ebrulli

Ebrahi 600 d mitigatum 600 e
Simonis extirpata a B. Petro Damiano 429 a
B. Roberto de Arbrisello 616 c a *S. Tarasio* 787 e
Singulare nihil exigit, promiscue aliis apposita comedit, eundem licetia semper usus B. Joannes Gorzien. 713 a b
Solem adorare recusant cxxxviii Martyres in Persule cum S. Sudoth. 177 d c e *Solis radio suspenditur velamen S. Milburgæ* 396 c
Somnolentiam constanter depellit B. Joannes Gorzien. 710 e
Sorores Virgines sancte Attica et Artemi 67
Milburga, Mildredo, Milgytha 394 e
in Spinis se volutot, ut gulam domet, B. Conradus 168 d
Spiritus sanctus columbe specie solatur S. Ananiam Presb. in curere 498 d *servat cum sociis illisum in tique* 499 d
Sponsam relinquit amore Christi S. Silvianus 306
Sponsam Christum eligit Salaptha baptizata 666 b
Sputum in faciem blaudientia mulieris S. Theotonius 113 b
Stella in visione ostensa indicat ossa latentia S. Mathie. 452 d 453 d
e Sterilibus parentibus nati semper illustres 474 f
ius natus S. Georgius Amastrenus voto parentum impetratus 774 n
Stola S. Leonis Culuensis ructus magnus comburitur 229 a
Stomachi nausea sublata a S. Theodoris 334 d e
Stultus propter Christum S. Walturge Salus 308 e f
Subdiaconus Herennianus 3 sec. 456 d 437 b Subdiaconus S. Baldomerus 688
Submersio periculo eripitur a S. Oswaldo nris signo Crucis 754 e *Submersi Martyres S. Papius* 495 a *SS. Ananias, Petrus et 7 milites MM.* 499 e
500 a et ultione divina Præses 500 d
Superbia quomodo castiganda 350 e
Supplicatio solennis in elevazione corporis S. Celsi 405 e f 406 a *Supplicatione cum jejunio instituta plura impetratur a S. Porphyrio* 654 b e *in Supplicatione Gutzæ ob Crucem prælatam idolum Venus corruens subsannantes interimit* 660 d e f
Surdi sanati ad sepulchrum S. Angilberti 104 f *ope B. Conradi* 164 e *oleo S. Walburgis* 375 d e
a Suspensione liberati SS. Bartholomeus et Marianna 4 b
Sutoria arte victum comparat S. Porphyrius 652 d
Syndum armenicum contra Iconoclastas petit S. Tarasius 579 585 586

T

Tarus Martyris pedes lambit 473 f
Tempestas horrida propter nauclerum Arianna, sedatur heresi abjurata 654 f 655 a *Tempestatem precibus pellunt S. Theotonius* 113 e f 114 a 120 b *S. Georgius Amastrenus* 280 e *S. H. alburgis* 362 b e 570 n e *Tempestate navis ope S. Præmiani crepta* 374 b d *contra Tempestatem invocatur S. Anthimus Ep.* 250 e
Templa 3 edificat S. Angilbertus 96 b 102 d *pretiis vasis instruit* 107 b e *et vestibus sacris* 107 e
Templa erigit B. Ethelbertus R. Cantuar. conversus 481 483 484 *Templi dedicatio Gutzæ a S. Porphyrio fit solemniter evocatis Episcopis, Clericis et 1000 monachis* 655 a b *Templum Rotomagi clausum ob necem S. Prætextati in eo occisi* 476 c *Templum in figuram Crucis jussu Euzozæ Inqer. conditum Gutzæ* 663 a *prælatæ Crucis in solemn processione populus operi applicatur* 663 b e *Templum pretiosis ornamentis exornat B. Joannes Gorzien.* 712 b
Tentationes fortiter superant pro martyro habentur 328 a *ob eus S. Magdaleni est in sinu gloria* 333 a

Timorem Dei Regi incidat S. Theotonius 118 f
Tortura acris Martyrum in Perside 179 d 180 d
Tremor membrorum sublatosope S. Walburgis 353 a
Tribulationes pnis necessariæ 342 f *Tribulationibus crucifigenda B. Margarita de Cortona* 327 e *et deunntiantur* 328 e f 329 b 335 c *tum adest Christus* 330 d *eas illa optat ut Christo placeat* 337 e *velatur in us lamentari* 345 e *us fit similis Christo* 357 e
Trinitatis mysterium explicatum a SS. Theodoro et Philippo Mart. 242 f
Tristitialetur ex scriptione Vitæ S. Theotoni 111 d

U

Ulcus Rogeri R. Swetia ul cadaver S. Joannis Theriste sublatum 487 e f *ab Ulceribus ope S. Agnetis apparentis sanatur S. Constantia Augusta adhuc pagana* 68 a b *Ulcerosum sanat baptizando S. Polycarpus* 376 c
Unctionis Sacramento manitur S. Theotonius 120 e
Unguis ferreis laceantur S. Mauricus Apameen. et socii 244 b *Unguis costæ S. Nestoris molantur* 634 f

V

Vaun gloriam superat palam proclamatis peccatis B. Margarita de Cortona 310 f 314 e f
Venationi deditus S. Ulricus juvenis 234 e *Venator B. Conradus* 167 e
Venenum viperæ Crucis signo pellit S. Linnaus 296 a
Venti precibus S. Georgii Amastreni averantur 280 e
Ventum secundum munitit S. Constantis 43 d
a Vespis et crabrombus leuio morte martyrum complent S. Mauricus Apameensis et 70 socii 244 e d
Vestis dnta pauperi, restitatur, ut Missa dici possit 45 b
Vestis Christi apparuit S. Petro Alexandrino scissa indicat schisma Aui 640 d
Vestes in elevazione S. Oswal. i reperit illas 756 a
Vestes riores appetit B. Petrus Damianus 425 e d *ob molliores erubescit* 425 c
Vestium ornatiorem contemnit B. Joannes Gorzien. legatus Ottonis i cum Rege Cordubensi Saraceno acturus 720 e *Vestium luxum in Clericis corrigit S. Tarasius* 584 e
Victoria per S. Georgium impetrata 157 b 160 b
Victoriam in bello S. Gallianus obtinet fa to fidei amplectenda voto, et Crucis et velo prælatu 69 a b *Victoriam in bello obtinet S. Angilbertus implorati ope S. Richari* 101 d *Saracenos Paphlagonium crudelissime vastantes S. Georgius Amastrenus solus divina virtute in fugam agit* 278 a b e
pra Victa suorum eundem olle diversa frecula impicit S. Lupicinus 753 e
Vindicat anachoretæ necem aris, rapto in aerem cesore Saraceno, et e lapsu intercepto 136 d *Ultione divina igne celesti ictus et submersus Præses inquis* 500 d
Vigilat post Mantinum recitatum B. Joannes Gorzien. 710 e d
Vinum furto sublatum raris cœnatiis impletur 234 a
Vinum ut latum sapit B. Margarita de Cortona 343 d
Vinum milites faraturi haurire noqueunt 427 e *Vinum precibus impetrat S. Victor Presb.* 672 a
Vipera Hierapoli pro Deo habetur 4 d *Vipera aurea adocuta a Longobardis* 439 d 444 a *in calcem et patenam confusa a S. Barbato* 144 b 147 e
Virgines SS. Marianna soror S. Philippi Apst. i Constantia Augusta, Attica et Artemi sorores 67
Paula Barbata in Hispania 177 *Iceæ soror S. Damasi* 247 *Vitubna in Gallia* 248 *Romano Tuderu* 381
Eliqna

Edigna 674 *Onesima* 686 *Rufina* 755 *Virgines Sanctimoniales SS. Marcongotha* 393 *Malburga Anglo* 394 *Virgines Martyres SS. Martha in Hispania* 367 *Honorina in Gallia* 682 *Virgines mirabiliter periculo ereptæ* 177 a b *S. Paula ad Crucifixi pedes enata barba* 177 c *Nobilem prociū coram Rege Dagoberto et B. Pipino patre aspernatur S. Gertrudis, Christo desponsa* 260 b *Virginitatis Christo oblata amore matrimonium negat cum Maximiano Casare S. Susanna* 62 d *Virginitatis amore rejicit S. Constantia matrimonium cum S. Gallicano* 68 d *Virginitatem suadet SS. Atticæ et Artemiæ* 70 b *Virginitatis amore ad nuptias cogenda fugit B. Edigna* 674 c *Virginitas S. Timothei onachor.* 271 d *S. Auxibū* 127 b 129 e
Virgis cæsus a Paganis S. Eleutherius 191 e 202 c 209 c *Virgis et fustibus cæsus S. Ananias Presb. tertius canit* 497 f 498 a
Virtutem cum doctrina imbibit S. Eleutherius 201 b *Virtutum imitatione honoratur Sancti* 280 f 281 a b c *Virtutum incitamentum ex imaginibus Martyrum, maxime Virginum, puerorum et Christi Redemptoris* 591 b c d e f
Vita sancta miraculis præstat 696 d *Vitam S. Theotoni scribendo tristitia lenitur* 111 d *Vitam S. Eleutherii, elevationis corporis historiam ac miracula in extasi triplici Canonice addiscit* 198 e f *Acta passionis suæ conscribi jubet S. Flavianus occidentus* 464 b c

Vitas Sanctorum studiose legit B. Joannes Gorziensis 699 b *Vitas Sanctorum, præsertim S. Joannis Eleemosyn. sedulo voluit B. Joannes Gorziensis* 711 b *Vitas SS. Patrum legit B. Romanus* 748 a
Voce cœlesti roboratur S. Ananias Presb. 494 e *S. Nestor* 634 d *ad fiduciam excitatur divini auxilii Emoldus Ab.* 701 a *crocatur e vita S. Rabulas: Venite ad me omnes qui laboratis* 137 d

Z

Zelo fidei execrans Mahometum occiditur *S. Petrus Maynicens* 270 d *Zelus fidei contra Arium S. Petri Ep. Mart.* 640 b c d *S. Alexandri Ep. Alerand.* 641 642 643 *Zelus animarum S. Colmanni et sociorum* 86 f *B. Margaritæ de Cortona* 345 et seqq. *S. Barbati in convertendis ethnicis Longobardis* 142 b 143 f 146 a f *Zelus B. Petri Damiani in schismate restringendo Benedicti Antipapæ* 418 e f et *Cadaloī Antipapæ* 419 e in tollenda *Simonia* 429 430 et inducenda *continentiæ Sacerdotum* 429 430 *Zelus S. Eleutherii in hæreticis convertendis* 193 e 194 b c d e f 203 e 204 a b c *S. Beati contra hæresim Felicianam* 150
Zona militaris ablata 70 *militibus Mart. ob pulri constantiam* 253 a

FINIS.

DATE DUE

1 0 1996

706

DEMCO NO 38 288

DX4655 A2 VILLANOVA UNIVERSITY *006
3 9346 00067336 0

FOR REFERENCE
~~NOT TO BE TAKEN FROM THIS ROOM~~

